Pierre Matabaro Chubaka ofm

BIBLIYA NDIMI ISHARHU MASHI MAYAHUDI N'AMAGEREKI

Fiesole, Firenze
Décembre

2024

Une traduction de la Bible en mashi du Congo selon le canon catolique des Saintes Ecritures. Nous insistons sur la reconnaissance de la diversité des canons des Ecritures pour des raisons historiques du passage de l'Ancien au Nouveau Testament passant par la LXX adoptée par les Catholiques et le choix de la Réforme Luthérienne, revenue à la liste de Jamnia de 90 après J. C, qui appelle Apocryphes les livres reconnus deutérocanoniques par les Catholiques et le Mouvement Oecuménique Chrétien.

Bible polyglotte en trois langues: mashi, hébreu et grec

GEN - - DRC MASHI-HEBREW BIBLE AND MASHI GREEK

Murh

MURHONDÊRO

OMURHONDÊRO Bereshit

OMURHONDÊRO Bereshit

Enshokolezi ndîrî

KURHI BIBLIYA YARHUHISIREKWO OMU NKERE NYINJI

Bibliya y'Abayahudi biri bitabu 39 bya Ndagâno ya Mîra yône

Bibliya y'Abakatolika biri bitabu 73 Endagano ya Mîra n'Endagano Mpyâhya

Bibliya ya Baortodoksi biri bitabu 78 Endagâno ya Mîra n'Endagano Mpyâhya

Bibliya y'Abaprotestanti biri bitabu 66 Endagâno ya Mîra n'Endagâno Mpyâhya

Amango abantu bamanyaga okuyandika

Mpu abarhanzi okumanyiyandika bali Bafenisi, bayigiriza Abanyamisiri n'Abagereki n'Abahàrabu. Ntyo okuyandika kwalumîra omu marhambi g'Enyanja y'Ekarhî ka Bulaya na Afrika. Barhangirira okuyandika omu kuharasha oku ibuye, ebindi bakayandika oku rhujo. Buzinda bamanya okukola olufinjo lurhengemwo ehisharhi bayandikakwo. Bashubiyûshûla amakengu, bamanya okuhula empu z'ebibuzi bakajiramwo engurha z'amandiko. Erhi Abahàrabu bamanya okukolêsa akaratasi, emyandiko yagandâza.

Cikwone byoshi bakag'iyandika n'amaboko bulya amasini g'okucapa bitabu binji caligumiza garhalicihabà. Mûsa mwandisi murhanzi wa bigabi biguma bya Bibliya oku nnambi z'amabuye acikag'iyandika; abalêbi oku nnambi z'emirhi n'oku ngurha z'empu bakag'iyandika. Bibliya yeshi arhalicishwêkerwa citabu ciguma.

Hayishiboneka mwâmi muguma omu Israheli ye Yoziasi, myâka 600 embere za Kristu, aderha oku balongereze ngasi hyayandisirwe oku kanwa ka Nnâmahanga, ngasi hyayandisirwe oku bugashânize bwa Nyamuzinda muguma YHWH babishûbûlize haguma. Gwo murhondêro gw'olukere lurhanzi lwa Bibliya ogwo. Byoshi byàli biyandike omu mayahudi co cihebraniya,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cihabraniya.

Omu hofi myâka 300 embere za Kristu, Abayahudi bali e mahanga, bwenene ab'e Aleksandriya e Mîsiri, bahûna mpu babahindulire Bibliya omu Cigereki bulya lwa lulimi lwali lulumîre omu marhambi g'Enyanja y'Ekarhî. Abandisi bazinda, 200-50 embere za Kristu, nabo bayandika omu cigereki: Tobiti, Yuditi, Esteri w'omu cigereki, Danieli omu cigereki, Bushinganyanya, Baruki, Maruba ga Yeremiya, empindulo ya Burhimanya bwa Mwene Sira omu cigereki.

Ebyo bitabu biri omu cigereki byo Abayahudi b'e mahanga n'Abakristu bakazirikolesa. Abakristu zo Ntumwa na Paolo nabo bayandika Endagâno Mpyâhya omu cigereki: Enyigirizo n'ebijiro bya Mwâmi Yezu omu Myânzi y'Akalembe oku enali ini, Ebijiro by'Entumwa, Maruba manji Paolo agwêrhemwo 13; aha buzinda bahiraho Ecitabu c'Obufulûle. Abakristu erhi bahuluka omu Israheli-Palestina erya Bibliya, yahidulagwa omu cigereki na bagula 70 co cirhuma rhumuderha Bibliya LXX, yo bakolêsize banayûshûlakwo ebitabu 27 by'Endagano Mpyâhya. Abayahudi n'abakristu balisigire omu Israheli-Palestina banagenderera okukolêsa Bibliya y'amayahudi wa bitabu 39. Abakristu bahirakwo Endagâno Mpyâhya ya bitabu 27, kuhirakwo ebirhenzire omu LXX, byakahika 73.

Omu mwâka gwa 70 enyuma za Kristu, Abaroma bashâba Akâ-Nyamuzinda aha Yeruzalemu banashandabanya Abayahudi. Abayahudi banyi basigire balonza okulama idini lyâbo buzira kâ-Nyamuzinda. Babona oku Bibliya yêne basigalîne. Omu mwâka gwa 90 enyuma za Kristu, Abayahudi bajira ihano aha Yamuniya hôfi na Tel-Aviv, baderha oku bohe Bibliya biri bitabu biyandike omu mayahudi byone. Ebiri omu cigereki babilahira basigalana bitabu 39 byone, binali bya Ndagâno ya Mîra byone. Abakristu bohe bulya emahanga yo bakola banji kulusha omu Israheli-Palestina, bagenderera n'ebitabu biri omu cigereki. Bashimba olukere lwa LXX. Ago mango kuhika 1450 erhi nta mashini gayandika bitabu binji caligumiza. Ngasi hantu hali abalenga b'okuhamîsa Bibliya n'omwandiko gw'amaboko. Gwali mukolomuzibu na gwa bemêzi bashibirizi. Omu hôfi mwâka gwa 400 enyuma za Kristu, Yeromu aja aha Betelehemu, erhi amanyire ecilatini n'ecigereki n'ecihabraniya ahindula Bibliya yoshi, ow'ecigereki n'ow'ecihabraniya, omu cilatini. Yo Bibliya rhuderha VULGATA.

Erhi obuhindule bwa Luther bubà omu 1517, n'amashini g'okucapa bitabu binji kuguma gakola gahabà, gakolagwa na Gutenberg omu 1450, Luther bulya arhasimiri olukere Papa arhôlaga omu LXX, aderha oku naye erya Ndagâno ya Mîra y'Abayahudi bajiraga e Yamuniya yo naye asimire, ayûshûlakwo Endagâno Mpyâhya ya bitabu 27. Ajira ntyo Bibliya ya bitabu 66. Abicapisa mwandu oku masini. Lwo lukalaba lwalumire hanji olwo lushubire nyuma oku Ndagâno ya Mîra ci oku Ndagâno Myâhya lushimbîne n'abandi bakristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olukalaba lwa Baortodoksi luba luyûshusirekwo Ecitabu ca Henoki; Isâla lya Manasè; Yubileyo; Esra wa 2 n'owa 3. Ntyo byahika bitabu 78. Nta mbaka ngasi muguma akombêre ebitabu Ekleziya yâge yamuhisizekwo. Liri iragi okubona ebi bitabu byarhuhisirekwo byakag'ihamisibwa n'amaboka g'abemêzi b'obushiru hofi myâka 2000 embere Gutenberg ajire amashini g'okufyatura ebitabu mwandu caligumiza. Ehinyi osomire erhi ehinji osomire ohihire omu kalamo kwo kw'obulagîrire. Bibliya aj'emurhima n'omu bijiro. Omulemi ali muguma n'omucunguzi ali muguma, Mûka Mutagatîfu ali muguma, rhucîhangane okulama omu buzigire bulya lyo irhegeko lishwinja byoshi (Lev 19; Mat 22, 34-40) lyo harhag'ibà owarhala oku binja Nnâmahanga alaganyize abamuyêmêra.

EBITABU BY'ENDAGÂNO YA MÎRA

Ebitabu birhanzi by' Amarhegeko

1. Omurhondêro (Murh)
2. Olubungo (Lub)
3. Bene Levi (Lev)
4. Emibalè (Mib)
5. Olushika (Lush)

EBITABU BY'ENGANÎRO

6. Yozwè (Yoz)
7. Abacîranuzi (Bac)
8. Ruti (Rut)
9. 1 Samwel (1 Sam)
10. 2 Samwel (2 Sam)
11. 1 Abâmi (1 Bâm)
12. 2 Abâmi (2 Bâm)
13. 1 Enganîro (1 Nga)
14. 2 Enganîro (2 Nga)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15. Ezra (Ezr)

16. Nehemiya (Neh)

17. Tobiti (Tob)

18. Yuditi (Ydt)

19. Esteri (EstG)

20. 1 Makabeyo (1 Mak)

21. 2 Makabeyo (2 Mak)

EBITABU BY'OBUMANYE

22. Ayubu (Ayu)

22. Ennanga (Lul)

24. Emigani (Mig)

25. Omuhanûzi (Muh)

26. Olwimbo lw'Enyimbo (Lwi)

27. Obushinganyanya (Bush)

28. Oburhimanya bwa Mwene-Sira (Burh)

EBITABU BY'ABALÊBI

29. Izaya (Izay)

30. Yeremiya (Yer)

31. Endûlù (End)

32. Baruki ((Bar)

33. Ezekiyeli (Eze)

34. Daniyeli (Dan)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

35. Hozeya (Hoz)
36. Yoweli (Yow)
37. Amos (Amo)
38. Abudiya (Abu)
39. Yôna (Yôn)
40. Mikeyo (Mik)
41. Nahumu (Nah)
42. Habakuki (Hab)
43. Sofoniya (Sof)
44. Hageyo (Hag)
45. Zakariya (Zak)
46. Malakiya (Mal)

EBITABU BY'ENDAGÂNO MPYÂHYA

Emyanzi y'Akalembe yayandikagwa na:

1. Mutagatîfu Mateyo (Mat)
2. Mutagatîfu Marko (Mrk)
3. Mutagatîfu Luka (Luk)
4. Mutagatîfu Yowane (Ywn)
5. Ebijiro by'Entumwa (Ebj)

Amaruba ga Mutagatîfu Paolo

6. Emwa Abaroma (Rom)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7. Amarhanzi emwa Abakorinti (1 Kor)
8. Aga kabirhi emwa Abakorinti (2 Kor)
9. Emwa Abagalasiya (Gal)
10. Emwa Abefezi (Efz)
11. Emwa Abafilipi (Flp)
12. Emwa Abakolosi (Kol)
13. Amarhanzi emwa Abatesalonika (1 Tes)
14. Aga kabirhi emwa Abatesalonika (2 Tes)
15. Amarhanzi emwa Timoteyo (1 Tim)
16. Aga kabirhi emwa Timoteyo (2 Tim)
17. Emwa Tito (Tit)
18. Emwa Filemoni (Flm)
19. Amaruba gayandikiragwa Abahàbraniya (Hbr) goki garhali ga Paolo

Amaruba gayandikiragwa Abemêzi bôshi

20. Aga Yakôbo (Yk)
21. Amarhanzi ga Petro (1 Pt)
22. Aga kabirhi ga Petro (2 Pt)
23. Amarhanzi ga Yowane (1 Ywn)
24. Aga kabirhi ga Yowane (2 Ywn)
25. Aga kasharhu ga Yowane (3 Ywn)
26. Aga Yuda (Yd)
27. Amafululo (Maf)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

IHANO OKU BASOMA ECI CITABU

Oluderho «Bibliya» lurhenga omu luderho lw'ecigereki « Biblos », kwo kuderha omu mashi «Citabu». Eci citabu ciderhwa ntyo bulya co citabu cilushire ebindi bitabu byôshi bya hano igulu; bulya muli eci citabu Nyamuzinda arhushambâlira rhweshi, ashabâza abantu ba mîra n'aba ngasi mango. Nyamuzinda yêne wàciyandikaga n'okuboko kw'omuntu. Neci, Ebibliya Iuli LUDERHO LWA NYAMUZINDA na kandi Iuli luderho lw'abantu. Eci citabu ciderhwa kandi citabu c'AMANDIKO MATAGATÎFU bulya càyandikagwa na Nyamuzinda.

Ebibliya ciri citabu c'okuli bulya cayandikagwa na Nyamuzinda; ebiyandisirwemwo biluslrire ebyamajirwa omu igulu lyôshi lyôshi. Muli eci citabu muyandisirwe kurhi Nyamuzinda àcungulaga Abanya-byâha. Nyamuzinda àbacungulaga erhi àrhuma Omugala eno igulu mpu acîjire muntu. Oyo Mwâna wa Nyamuzinda wacîjiraga muntu ye Yezu Kristu. Ye warhukûlaga omu bujà bw'ecâha anarhucungula. Ye wàrhumire endagâno y'omurhûla ekarhî ka Nyamuzinda n'abantu yajirikana. Kwo kurhuma eco cigabi c'Ebibliya cishambâla kuli Yezu Kristu ciderhwa Ndagâno Mpyâhya.

Nyamuzinda alozagya okurheganya abantu kuli eyo Ndagâno Mpyâhya y'omurhûla. Co càrhumaga ago mango ga mîra alaganana n'olubaga Yezu Kristu aburhagwamwo, olubaga lwa Israheli.

Ecigabi c'Ebibliya cishambâla oku lubaga lwa Israheli ciderhrwa Ndagâno ya Mîra. Erhi omuntu ankalonza okuyumva bwinjinjà emyanzi n'ebijiro bya Yezu Kristu n'eyindi myanzi yôshi y'Endagâno Mpyâhya, arhegesirwe okumanya enyigîrizo z'ebitabu by'Endagâno ya Mîra.

Nyamuzinda acîshozire bantu banji mpu bayandike ebi alonzagya okuderha omu Mandiko Matagatîfu. Abo bantu bàlamaga kurhenga mîra omu Palestina-Israheli n'omu bihugo by'eburhambi bwâyo. Baguma bàyandika omu cihebraniya n'abandi omu cigereki. Baguma bàyandika binji, abandi bisungunu. Baguma bàyandika burhangiriza, abandi buzinda bwa nyuma.Kurhenga oku lwandiko lurhanzi kuhika oku luzinda, hàgezire hôfi myâka cihumbi ciguma. Buzinda Amandiko gàhirwa muli citabu ciguma. Eco citabu càderhwa Bibliya

Erhi rhwakacîdôsa kurhi Bibliya yàhikaga e Bushi, rhurhegesirwe rhukengêre oku Amandko Matagatîfu gàsomirwe burhanzi omu cihugo c'abagayandikaga. Ci kwône Nyamuzinda arhalonzagya okujirira olubaga luguma lwône aminja arheganyizagya igulu (Ywn 3, 16), alonzagya abantu b'eno igulu bôshi bagamanye n'okucîyigirizago. Co carhumire arhuma Nyâma Ekleziya mpu alole kurhi ankahugûla Ebibliya omu ndimi zôshi z'eno igulu (Fl 2, 10-11). Ntyo nîrhu rhwanahashisoma Ebibliya omu mashi. Cici cirhumire rhurhegesirwe okusoma Ebibliya?

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ebibliya ederha emyanzi y'obucunguzi bw'abantu. Osoma erhi oyumva eyo myanzi ayish'imanya byôshi ebi Nyamuzinda àjirîre abantu n'obuzigire bwâge. Ntyo abantu bâyish'ibà n'obuhashe bw'okumanya Nyamuzinda n'enjira y'okucunguka. Na kulusha ebyo, Nyamuzinda ayandisize eyindi myanzi, nk'enyimbo z'obugashânize, amasâla, enyiganyo z'obwîrhonzi n'amaruba.

Ebibliya ebamwo bitabu 73 oku Bakatolika, 66 oku Baprostanti baguma baguma, 41 oku Bayahudi bulya banji muli bo baciba oku Ndagâno ya Mîra kwône.

RURHI RHWANKALONZA ERHI OKUBONA BINWA BILEBE OMU BIBLIYA

Kulya kubà Ebibliya egabirwemwo bitabu binji na ngasi citabu cirimwo ebigabi n'emilongo, kuli kwa bulagirire okumanya ecitabu, ecigahi n'omulongo, lyo rhubona ebinwa byalonzibwa. Ecitabu cìmanywe omu izîno lyâco erhi obwôfi bw'izîno lyâco; omubalè gumanyîse ecigabi n'omulongo. - Rhulole bwinjà: omu citabu c'Ennanga, ntà bigabi, ci ziri nnanga zone, amazîno g'ebitabu n'ag'abantu galimwo okuhubula kw'enfarasè n'ecigereki, ci okubà amashi gayegîre ecihebraniya kulusha enfarasè na kulusha ecigereki, hali mazîno maguma ga bitabu n'ag'abantu rhwakahubula kundi omu mashi kushimbana n'oku bagahubula omu cihebraniya. Enyiganyo ziri nyinji:

Yozafati rhwanamuderha YEHOSHAFAT, kwo kuderha Nyakasane otwa emmanja

Yokoziyasi rhwanamuderha AHAZIYAHU

Yowasi rhwanamuderha YOWASH

Amaziyasi rhwanamuderha AMAZIYAHU

Azariyasi rhwanamuderha AZARIYAHU

Akaz rhwanamuderha AKHAZ erhi AHAZ

Yezekiyahu rhwanamuderha HIZEKIYAHU

Manasè rhwanamuderha MENASHE

Yoziasi rhwanamuderha Yosiyahu

Sedekiyasi rhwanamuderha SEDEKIYAHU

Yoyakimu rhwanamuderha YEHOYAKIMU

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yekoniyasi rhwanamuderha YEKONYAHU

Ezekiyasi rhwanamuderha YEHIZEKIYAHU

Oziyasi rhwanamuderha Ûziyahu

Yozwè rhwanamuderha YEHOSHUWA, YESHUWA

Yezu rhwanamuderha YEHOSHUWA, YESHUWA

Mûsa rhwanamuderha MOSHE

Rebeka rhwanamuderha RIVKA

Yeremiya rhwanamuderha YEREMIYA erhi YERMIYAHU erhi YEREMIYAHU

Ezekiyeli rhwanamuderha Yehezkiyeli, kuderha "Nyamuzinda ohâna emisî"

Rhukasoma n' okuyandika ntya:

Enkômedu y'e Bulaya

Mateyo 1, 21 : kuli kuderha Emyanzi y'Akalembe ya Mateyo, cigabi ca burhanzi, mulongo gwa kali makumi abirhi na muguma

Mateyo 1, 1-17: Emyanzi y'Akalembe ya Mateyo, cigabi ca burhanzi, mulongo gwa burhanzi kuhika gwa kali ikumi na nda

Mateyo 1, 1.17: Emyanzi y'Akalembe ya Mateyo, mulongo gwa 17

Marko 15, 42-16, 8: Emyanzi y' Akalembe ya Marko, kurhenga oku cigabi ca 15, mulongo gwa 42 kuhika oku cigabi cigabi ca 16, mulongo gwa 8: Mrk 15.42-16.8).

Ebijiro 24-26: Citabu c'Ebijiro by'Entumwa, kurhenga oku cigabi ca 24 kuhika oku cigabi ca 26 (kwo kuderha: cigabi ca 24, eca 25; n'eca 26): Ebj 24 -26.

Enkômedu ya Amerika na intemet bôhe balugiyandika ntya

Mateyo 1: 21 kuli kuderha Emyanzi y'Akalembe ya Mateyo, cigabi ca burhanzi, mulongo gwa kali makumi abirhi na muguma: Mt 1: 21

Mateyo 1: 1-17: Emyanzi y'Akalembe ya Mateyo, cigabi ca burhanzi, mulongo gwa burhanzi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kuhika gwa kali ikumi na nda: Mt 1: 1-17

Mateyo 1:1,17: Emyanzi y'Akalembe ya Mateyo, mulongo gwa 17 : Mt 1: 1,17

Marko 15: 42-16: 8: Emyanzi y' Akalembe ya Marko, kurhenga oku cigabi ca 15, mulongo gwa 42 kuhika oku cigabi cigabi ca 16, mulongo gwa 8: Mrk 15:42-16:8.

Ebijiro 24-26: Citabu c'Ebijiro by'Entumwa, kurhenga oku cigabi ca 24 kuhika oku cigabi ca 26 (kwo kuderha: cigabi ca 24, eca 25; n'eca 26): Ebj 24 -26.

Hali abagusha ezo nkômedu zombi oku intemet

Mateyo 1. 21 : kuli kuderha Emyanzi y'Akalembe ya Mateyo, cigabi ca burhanzi, mulongo gwa kali makumi abirhi na muguma

Mateyo 1.1-17: Emyanzi y'Akalembe ya Mateyo, cigabi ca burhanzi, mulongo gwa burhanzi kuhika gwa kali ikumi na nda

Mateyo 1.1,17: Emyanzi y'Akalembe ya Mateyo, mulongo gwa 17

Marko 15. 42-16.8: Emyanzi y' Akalembe ya Marko, kurhenga oku cigabi ca 15, mulongo gwa 42 kuhika oku cigabi cigabi ca 16, mulongo gwa 8: Mrk 15.42-16.8.

Ebijiro 24-26: Citabu c'Ebijiro by'Entumwa, kurhenga oku cigabi ca 24 kuhika oku cigabi ca 26 (kwo kuderha: cigabi ca 24, eca 25; n'eca 26): Ebj 24 -26.

EBINWA BIZIRIKE N'AMAFUNDO

( ) : binwa birhali by'omwandisi mutagatîfu hano ci binwa by'àyûshûlagwa n'owundi muntu walonzagya okuzâbûla erhi kuhugûla bwinjinjà kurhi ayumvîrhe Amandiko matagatîfu aha honènè;

[ ] : binwa birhali by'omu nzîmbo erhi nzingè zôshi za mîra zayandikagwa n'okuboko, ci biri binwa biri omu nzîmbo erhi nzingè nguma nguma zone;

- - : binwa byayûshûlagwa n'Omwandisi mutagatîfu yênênè.

ENYÛSHÛLO

Olufabè lw'amashi lulusîbwe na sillabi zisharhu za mayahudi

a; b; c; d; e; f; g; h; i; j; k; l; m; n; o; p; r; rh; s; sh; t; u; w; y; y; z; mayahudi (ts tsade; q; ch = h =

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kh oderherwa ebiraka bo na y = ain w'ebiraka). Mazîno maguma maguma ga mayahudi, cihabraniya, cihebraniya, garhusunika oku hamîsa ago mazù ts; q; h; y.

Muli eyi Bibliya ntagatîfu rhwajabonamwo binwa bigumabiguma biyûshûle birhanali by'àmu Mandiko matagatîfu.

Abahinduzi balesire ebyo binwa aho bulya babwîne oku byanarhabâla omusomi okuzâbûla, okurhimanya bwinjà Amandiko matagatîfu, binamurhabâle okushimba n'okulama akanwa ka nnâmahanga nk'oku nyâma Ekleziya akayumva, akayigîriza anakashimba omu kalamo kâge.

Binwa bya mwene ebyo biri biyandike kundi kundi, ah'idako oku makaratasi maguma maguma, erhi aha buzinda bw'ecitabu cizinda c'Ebibliya ntagatîfu.

Les noms de Dieu en mashi

- Nyamuzinda (du verbe kuzinda / être au bout, le demier. Nyamuzinda signifie celui qui est là où tout finit, au-delà de qui il n'y a rien)
- Nnâmahanga (de ihanga (singulier) / mahanga (pluriel) / univers, espace illimité. Nnâmahanga signifie le possesseur, le maître de tous les espaces, de l'Univers)
- Nnakuzimu (de kuzimu / enfers, lieux ténébreux, habités par les âmes des défunts. Nnakuzimu signifie le possesseur. de l'intérieur de la terre, de l'Univers souterrain
- Lungwe (de kulungwa / être réuni, être joint; ce verbe est lui-même un dérivé d'un autre verbe (kulunga / réunir, joindre)
- Lulema (de kulema/ créér). Lulema signifie le créateur·
- Nyamubaho (de kubâho / être là, demeurer, exister)
- Nyamubaho / celui qui est
- Nyamwagirwa (de kuyagirwa / avoir des serviteurs) : Maître, Seigneur, Souverain
- Nyakasane / Seigneur

Les proverbes relatifs à Dieu

- Owayimba Lungwe, bwanaca bunayire / si on entreprenait de chanter Dieu, on le ferait des joumées et des nuits entières. (Sens du proverbe : Dieu est immense).
- Lungwe ye lunga, ye na lunguula / Dieu unit et désunit. (sens : Dieu seul peut donner la vie et l'enlever).
- Ntâye orhishibwi na Lungwe, ci yêne acîgaye / Tout le monde est connu de Dieu mais on se croit trop petit pour être aussi connu.
- Nyamuzinda ayîrha akanina, ci arhakalya / Dieu tue un veau, mais il ne le mange pas. (Sens : Dieu n'est pas toujours compréhensible).
- Nyamuzinda ye nyamwegemerwa / Dieu est le plus grand appui pour tous. (Sens : Tout le monde a confiance en Dieu, ne fût-ce que d'une manière implicite).
- Nyamuzinda arhakalihirwa / On perd son temps à s'indigner contre Dieu. (Sens : C'est le Maître absolu).
- Nyamuzinda arhahaba wâge / Dieu est toujours fidèle à ceux qui s 'attachent à lui. Il voit le fond des cœurs.
- Akanwa ka Nyamuzinda karhatubwamo / La parole de Dieu ne peut pas être modifiée. (Sens : Les desseins de Dieu se réalisent impérativement).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

EBITABU BIRHÂNU BY'AMARHEGEKO

Enshokolezi

Ebitabu birhânu birhanzi by'Ebibliya biderhwa: Omurhondêro, Olubungo Bene-Levi, Emibalè n'Olushika. Ebi bitabu birhânu byôshi haguma byaderhagwa n'Abayahudi «Torati» kwo kuderha Amarhegeko. Bishambâla:

1 oku ba mîra bwenêne,

2 oku by'amango ga Mûsa,

3 oku mahano g'okutwa emmanja.

Owayandikaga buzinda ebyo bitabu akolêsize amahano ga mîra, agahira haguma, na ntyo ajira entondekanye eri nk' ey' Ebibliya yîrhu y'ene. Eyo mikolohi yajiragwa oku burhegesi bwa Nyamuzinda yêne. Ebyo bitabu birhânu bishambâla kurhi Nnâmahanga acîmanyîsagya Adamu na Eva, Nûhu, Abrahamu, Izaki na Yakôbo. Nnâmahanga àlaganana nabo n'ago malaganyo gajiriragwa bwenêne kulusha ecihugo bashakulûza bâbo bàlamagamwo co cihugo bâlaganyibagwa.

Eyo myanzi eri y'ensiku n'amango, yayish' iyôrha ciru n'enyuma lya Kristu. Eyo myanzi y'obucunguzi eyêrekîre Kristu. Kristu ayunjuzize Amalaganyo Mahyâhya gàderhagwa omu Malaganyo ga Mîra: arhujira bakristu. Abakristu bali bâna bw'okuli ba Abrahamu omu buyêmêre (Ga 3). Abrahamu ali îshe mulezi, z'okuhabûla olubaga lwa Nnâmahanga muli Kristu. Co cirhumire Amalaganyo Mahyâhya garhali go magumà n'aga Mîra; gagayûshûla n'okugayunjuliza.

Ebyabâga amango ga bashakulûza n'amango ga Mûsa (entûlo ya Izaki, kuyikira Enyanja y'Amasheke, Basâka) lubà lwiganyo lw'Amarhegeko mahyâhya (entûlo ya Kristu, obubatizo, Basâka wa Bakristu). Na kandi omu njira okugaluka emwa Nyamuzinda Iuli lwiganyo lwa ngasi muntu ogerera muli eyo njira y'okulibula aka Israheli, lubaga lwîshogwa lwa Nnâmahanga.

OMURHONDÊRO Enshokolezi

Ecitabu c'Omurhondêro ciderhwa ntya bulya cishambâla kurhi igulu n'omuntu byàlemagwa. Amaganîro g'ebya mîra gabà nka nshokolezi y'omwanzi gw'okucunguka Ebibliya erhumanyîsa.

Ebibliya erhumanyîsa kurhi igulu n'abantu b'amashanja gôshi bàlemagwa na Nyamuzinda.

Ecitabu c'Omurhondêro cirhushambâlira kandi kurhi abantu barhanzi bàgomeraga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda na kurhi Nyamuzinda àbahanaga. Cirhumanyîsa kurhi Nûhu n'abantu b'amashanja gôshi bàlamaga. Cihugûla ecisiki c'ishanja lya Israheli, akalamo ka bashakulûza b'olubaga lwîshogwa: Abrahamu, Izaki, Ya- kobo na Yozefu. Abrahamu ali muntu wa buyêmêre. Nnâmahanga àmulaganya iburha linene. Yakôbo ali muntu wa bwenge bunene bwenêne.

Owayandikaga eci citabu c'Omurhondêro akolêsize engerêrezo z'abantu b'ago mango ga mîra lyo amanyîsa oku Nyamuzinda ye cisiki c'ebintu by'en'igulu byôshi. Nyamuzinda alema Adamu, amuhà mukâge lyo baburha n'okubumba igulu; amuhà mukazi muguma yêne, ababwîra mpu bamanye bankayîrha obuhya bwâbo.

EBIRIMWO

1. Omurhondêro gw'igulu: cigabi 1 -11

2. Akalamo ka Abrahamu: cigabi 12 -25, 18.

3. Akalamo ka Izaki na Yakôbo: cigabi 25, 19-36

4. Akalamo ka Yozefu: cigabi 37-50

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

OMURHONDÊRO

I Ecisiki c'igulu n'ec'abantu

Emyanzi mirhanzi y'obulemi

1 Aha murhondêro[a] Nnâmahanga alema amalunga n'igulu. 2 Igulu lyali cingiringiriri, civange, cimpinage lirhaligwêrhe oku liyôsire lirhanalimwo bici ci Mûka[b] gwa Nnâmahanga akagiyerêra oku mîshi.

3 Nnâmahanga aderha, erhi: «Obulangashane[c] bubè». Obulangashane bwanaciba. 4 Nnâmahanga abona oku obulangashane buli bwinjà. Anaberûla obulangashane n'omwizimya. 5 Ayirika obulangashane mûshi n'omwizimya aguyirika budufu. Bwayira[d] bwanaca, lwo lusiku lurhanzi.

6 Nnâmahanga aderha, erhi: «Ecirêre[e] cibè aha karhî k'amîshi ciberûle amîshi n'amashi». 7 Nnâmahanga ajira ecirêre caba lubibi lw'amîshi gali idako n'agali enyanya ly'ecirêre. Byanacibà ntyo 8 Nnâmahanga ayîrika ecirêre malunga. Bwayira bwanaca, lwo lusiku lwa kabiri.

9 Nnâmahanga aderha, erhi: « Amîshi gali idako ly'ecirêre gacîgushe haguma n'ahakazire habonekane ». Byanacibà ntyo. 10 Nnâmahanga ayîrika ahakazire budaka n'ecirundo c'amîshi

---

[a] **1.1** : Banahindule: «Aha murhondêro erhi Nyamuzinda alema amalunga n'igulu. Igulu lyahali... » Ci omu cihebraniya badesire oku «Mango maguma aha murhondêro... » Co cirhumire rhwabula obulangâlire kw'eyi mpîndulo. Empîndulo nkubagirwa eri eyi ehindwîre akanwa oku kandi: «Mango maguma aha murhondêro erhi Nyamuzinda alema amalunga n'igulu... » Omwandisi alonzize okurhuhugûlira obuhashe bwa Nyamuzinda bw'okulema igulu... » Ci kwône ecinwa ashambiremwo, cimanyîsize omurhondêro gw'amalunga n'igulu buzira igwârhiro (Rhulole muli 2 Mak 7, 28; Hbr 11,3), bulya omu cihabraniya olwo luderho luli «omurhondêro». Luli lwa kurheganya obufulûle bw'obushinganyanya erhi Nnaluderho (Rhulole omu Lul 8, 22-31; Ywn 1, 1-3). - Igulu erhi liri lya cimpinangè cirhagwêrhi nda na mugongo, linali hûmu: Omwandisi alonzize okurhuhugûlira obwôrhere bw'igulu embere lilemwe: harhàli kalamo (Rhulole Yer 4, 23; Eze 34, 11), omwizimya erhi guhundikîre emanga.

[b] **1.2** Omûka gwa Nyakasane gwo gulamya (Rhulole Murh 6.3) n'ebiremwa byôshi (Lul 104,30). - Omwandisi w'eci citabu c'omurhondêro ayumvîrhe obuhashe bw'oluderho lwa Nyamuzinda omu kulema igulu. Nyamuzinda alema igulu omu luderho. E Mîsiri n'e Babiloni kurhenga mîra oluderho lwakâg'ihugûla obulonza bwa birya biremwa bakâg'iharâmya. Omu Bibliya, oluderho lwarhanzir'imanyîkana nka Kanwa k'Ow'enyanya, Kanwa karhalusire ebyahira n'ehyahirûka (Lul 29). Kandi, oluderho lwabà go galya marhegeko ikumi: Irhegeko lifulûle erhi «Tora» (Lush 30, 11-14). Olwo Luderho lwayishimanyisa obuhashe bwa Nyamuzinda omu igulu (Eze 40-55 ci bwenêne 40, 8; 55,11), lwamanyisa oku obushinganyanya bw'Ow'enyanya buli omu mashanja goshi (Mig 1-9) na buzinda bwaho, omu Myanzi y'Akalembe yayandikagwa na Mutagatîfu Yowane, Nnaluderho acîjira muntu lyo ayêrekana kurhi Nyamuzinda acihânyire kuli rhwe.

[c] **1.3** Obulangashane bwo Nyamuzinda arhanzir'ilema (Rhulole Lul 104,2). Omu Bibliya (obwo burhali bulangashane bwa kunyenyûza kwône, ci bulangashane bwa kalamo; bulangashane bwa bushagaluke... (Eze 9, 1; 60, 11-20; Ywn 8, 12).

[d] **1.5** Amango aga mandiko gayandikagwa erhi ensiku ziciganjwa kurhondêrera bijingo.

[e] **1.6** Abantu ba mîra bakag'imanya mpu Ecirêre càli nka nsahâni ngali eberûla igulu n'amîshi. Ntyo bakàmanya oku igulu lyo libà eno idako n'ebitù n'amîshi bibà emalunga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

aciyirika nyanja. Nnâmahanga abona oku kuli kwinjà.

[11] Nnâmahanga aderha, erhi: « Obudaka bumerekwo olubala lulimwo emburho, ngasi lubero n'emirhi y'amalehe, era emera oku idaho enaleheke n'obujuru bwâyo, ngasi lubero». Byanacibà ntyo. [12] Idaho lyamerakwo olubala lubamwo olujuru, ngasi lubero n'emirhi eleheka n'olugemu ngasi lubero. Nnâmahanga abona oku kuli kwinjà. [13] Bwayira bwanaca, lwo lusiku lwa kasharhu.

[14] Nnâmahanga aderha, erhi: « Ebimole bibè omu cirêre c'emalunga lyo biberûla omûshi n'obudufu; byabà bimanyîso by'empondo n'ecanda, ensiku n'emyâka, [15] binabe bimole bimanike emalunga bya kumolekera igulu ». Byanacibà ntyo [16] Nnâmahanga ajira bimole[f] bibiri binene, ecimole cinênênè mpu cikamoleka mûshi, n'ecimole cinyinyi mpu cikamoleka budufu, bôshi n'enyenyêzi. [17] Nnâmahanga abimanika omu cirêre c'emalunga mpu bikamolekera igulu, [18] mpu binamanyîse omûshi n'obudufu n'okuberûla obulangashane n'omwizimya. Nnâmahanga abona oku kuli kwinjà. [19] Bwayira bwanaca, lwo lusiku lwa kani.

[20] Nnâmahanga aderha, erhi: « Amîshi gadûdûsemwo ebizîne n'ebinyunyi bibalale enyanya ly'igulu, embere z'ecirêre c'amalunga ». [21] Nnâmahanga alema abasimba banênênè b'omu nyanja na ngasi bizîne biyandala n'ebidûdûsa omu mîshi, bya ngasi lubero na ngasi rhunyunyi rhujira ebyûbi kushimbana n'olubero lwarhwo. Nnâmahanga abona oku kuli kwinjà. [22] Nnâmahanga abigisha erhi: « Muyôloloke[g], muluge, mubumbe enyîshi n'enyanja; n'ebiyunyi bilunge okw'igulu ». [23] Bwayira bwanaca, lwo lusiku lwa karhânu.

[24] Nnâmahanga aderha, erhi: « Obudaka buvûlule ebizîne bya ngasi lubero: ensimba, ebinyâgârha n'ensimba z'erubala za ngasi lubero ». Byanacibà ntyo. [25] Nnâmahanga abona oku kuli kwinjà.

[26] Nnâmahanga aderha, erhi: « Rhujire omuntu orhushusha, orhugwêrhekwo ecikebo, ye wârhambula enfî z'omu nyanja n'orhunyunyi rhw'emalunga, ebishwêkwa n'eby'erubala byôshi, n'ebinyâgârha byôshi binadûdûsa oku igulu [27] Nnâmahanga alema omuntu omushusha: oku nshusho ya Nnâmahanga àmulemire, àmulema mulume n'omukazi. [28] Nnâmahanga àbagisha anababwîra, erhi: « Muburhe muluge, mubumbe igulu, mulirhambule munarhegeke[h] enfî z'omu nyanja n'orhunyunyi rhw'emalunga, na ngasi cizîne cigera oku idaho.

[29] Nnâmahanga ashub'iderha, erhi: « Loli oku mmuhîre ngasi lubala lujira olujuru lunali oku idaho na ngasi murhi guleheka gunajira olujuru byo byâbà biryo binyu. [30] Olubala nkana byo

---

[f] **1.16** Abapangani bakàg'iharâmya ebimole by'emalunga n'obwo binali biremwa nk'ebindi.
[g] **1.22** Omu mandiko mimâna (Bibliya), omugisho gwa Nyamuzinda gurhabà gwa makwânane ga kalamo k'iroho lyône; gunayôlolole omuntu, gumushobôze akalamo n'iburha nkana.
[h] **1.28** Nyamuzinda ahebire omuntu hano igulu, amuhà oburhegesi bw'ebiremwa byôshi, lyo omuntu abikolêsa oku makwânane gâge. Na ntyo, akolere Nyamuzinda omu akalamo kâge kôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

biryo mpîre ngasi c’erubala, ngasi kanyunyi k’emalunga, ngasi cigera oku idaho cinayîsa omûka». Byanacibà ntyo. 31 Nnâmahanga abona oku ebi anajiraga biri binjà bwenêne. Bwayira bwanaca, lwo lusiku lwa kalindarhu.

1

1 בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃ 2 וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים
מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃ 3 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר׃ 4 וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר
וּבֵין הַחֹשֶׁךְ׃ 5 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים | לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד׃ פ
6 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם׃ 7 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר
מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי־כֵן׃ 8 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי׃ פ
9 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי־כֵן׃ 10 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים | לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ
וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ 11 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי
עֹשֶׂה פְרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ 12 וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה פְרִי
אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ 13 וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי׃ פ
14 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלָּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים
וְשָׁנִים׃ 15 וְהָיוּ לִמְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ 16 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים
אֶת־הַמָּאוֹר הַגָּדֹל לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת־הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלָּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים׃ 17 וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ
הַשָּׁמָיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ׃ 18 וְלִמְשֹׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיַּרְא אֱלֹהִים
כִּי־טוֹב׃ 19 וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי׃ פ
20 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל־הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם׃ 21 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים
אֶת־הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה | הָרֹמֶשֶׂת אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֵת כָּל־עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ וַיַּרְא
אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ 22 וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הַמַּיִם בַּיַּמִּים וְהָעוֹף יִרֶב בָּאָרֶץ׃ 23 וַיְהִי־עֶרֶב
וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם חֲמִישִׁי׃ פ
24 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ־אֶרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי־כֵן׃ 25 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־חַיַּת
הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֵת כָּל־רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ 26 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה
אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ
עַל־הָאָרֶץ׃ 27 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים | אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם׃ 28 וַיְבָרֶךְ אֹתָם
אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת
עַל־הָאָרֶץ׃ 29 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל־עֵשֶׂב | זֹרֵעַ זֶרַע אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־הָעֵץ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲשֶׁר־בּוֹ פְּרִי־עֵץ זֹרֵעַ זָרַע לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה׃ 30וּלְכָל־חַיַּת הָאָרֶץ וּלְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל | רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר־בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת־כָּל־יֶרֶק עֵשֶׂב לְאָכְלָה וַיְהִי־כֵן׃ 31וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד
וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי׃ פ

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

2

[1] Ntyo kwo amalunga n'igulu bya shwinjagwa; haguma n'ebimuba[i] byôshi. [2] Erhi aba amayûsa omukolo akazâgikola, Nyamuzinda arhamûka oku lusiku lwa kalinda[j], ahûmûka omu mukolo akâgijira [3] Nyamuzinda ahûmûka oku lusiku lwa kalinda, alujira lwîmâna. [4] a. Yo nkomokà y'amalunga n'igulu eyo erhi bilemwa.

Emyanzi ya kabiri y'okulemwa kw'igulu. Ishhwa ly'amasîma

b. Erhi Nyakasane Nyamuzinda ajira igulu n'amalunga[k], [5] ntà ishaka lyalicibà en'igulu, ntà lubala lwàlilucimera – bulya Nyakasane Nyamuzinda arhaliciniêsa enkuba en'igulu na ntâye walicihinga obudaka [6] erhi okuhuluza amîshi omu mibunda y'okudômerera obudaka-; [7] Nyakasane Nyamuzinda abumba omuntu n'akatulo k'oku idaho, amubûhira[l] omûka gw'obuzîne omu mazûlu, ntyo nyamuntu ahinduka ciremwa cizîne. [8] Obwo Nyakasane Nyamuzinda arhwêra ishwa ly'amalehe e Edeni[m], ebushoshokero, ahiramwo omuntu àbumbaga [9] Nyakasane Nyamuzinda amêza oku budaka emirhi ya ngasi bûko, yakusîmîsa isù na minjà okulîbwa, yalimwo omurhi gw'obuzîne aha karhî k'ishwa n'omurhi gw'okumanya[n] aminja n'amabî. [10] Kurhenga omu Edeni (ishwa ly'amasîma) olwîshi lwakag'ihulula lwaj'idômerera ishwa, lwakacîgabamwo kani lushube nyîshi ini. [11] Olwîshi lurhanzi ye Pishone, luhulula luzunguluke ecihugo ca Avila, era munda eba amasholo, [12] n'amasholo g'eyo garhahimwa kuyinjiha, eyo eba

---

[i] **2.1** Izûba, omwêzi, enyenyêzi na ngasi byoshì bibà emalunga.
[j] **2.2** Olusiku lwa kalinda: haligi ahandi bahindula mpu lwali lwa kalindarhu lyo balek'ìcikêbwa mpu nkaba hali omukolo gwabîre olwa Sabato. Olwa Sabato lwàli luzira, ntà kuhuma kabishi (Rhulole 1°) Omu Lub 23,12; Lush 5, 12-15: lwo lusiku lw'omugobe omuntu agwâsirwe okuhûmûkamwo; 2°) Omu Lub 20, 8-11: olusiku lwa kalinda, olwa Sabato, lwo lwashwinjaga okulema; 3°) Omu Lub 31, 12-17: Nyakasane alagâna n'olubaga lwâge; Hbr 4, 1-11: Omuntu agwâsirwe okuhûmûka olusiku lwa kalinda nk'oku Nyakasane ahûmûkaga olwo lusiku erhi ayûs'okulema).
[k] **2.4** Omwandisi mwimâna arhushambâlire kurhi omuntu murhanzi aburhagwa. Lyo arhuhugulira eyo myanzi, akolêsa engani z'abantu ba mîra. Enyigîrizo barhuhîre ziri z'ezi: Nyamuzinda erhi alema omuntu amuhà omûka n'omubiri. Abaheba omu ishwa ly'amasîma. Abahà oburhegesi oku nsimba zôshi. Abajira babirhi, omukazi n'omulume lyo basîmana n'okurhabâlana omu cinyabuguma amango g'akalamo kâbo.
[l] **2.7** : Amufûhira omûka: kwo kuderha oku omûka gw'omuntu gurhenga emwa Nyamuzinda yenene.
[m] **2.8** Kurhali kwa bulagirire okulongereza ecihugo eryo ishwa ly'Edeni lyabàgamwo. Kwo kuderha oku eryo ishwa ly'amasîma, limanyîsize obwôrhere nkana Adamu na Eva bàlimwo embere bagomere Nnâmahanga n'ecâha c'ecisiki.
[n] **2.9** Omurhi gw'okumanya aminja n'amabi, luli lwiganyo lw'ecâha. Kwo kuderha oku ojira ecâha, abà ayôsire amanyire aminja n'amabi. Anabè arhacilonzizi okushimba enjira za Nnâmahanga. Ecâha bubà bucîbone. Ojira ecâha agomera Nnâmahanga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n’obukù bubaya bwinjà n’ibuye ly'onice. 13 Olwîshi lwa kabiri luderhwa Gihone: luhulula luzunguluke ecihugo ca Etiopiya. 14 Olwîshi lwa kasharhu luderhwa Tigri: luhulula ebushoshokero bwa Asuru. Olwîshi lwa kani luderhwa Eufrate. 15 Nyakasane Nyamuzinda àrhola olya muntu amuhira omu ishwa lya Edeni, mpu akalihinga analilange. 16 Nyakasane Nyamuzinda aha omuntu eri irhegeko: « Wanalya oku ngasi murhi guli omu ishwa, 17 ci omurhi gw’okumanya aminja n’amabî orhahîraga okagulyakwo, bulya amango wacîshomya wagulyakwo erhi onafire[o] ». 18 Nyakasane Nyamuzinda aderha, erhi: « Kurhali kwinjà omuntu ayôrhe yêne, rhumujirire omurhabâzi omushushire ». 19 Nyakasane Nyamuzinda arhôla obudaka abumbamwo ngasi nsimba y’erubala n’ebinyunyi by’emalunga byôshi, abihêkera omuntu mpu alole kurhi abiyîrika: ngasi oku omuntu abiyîrikaga kwo byanayîrisirwe. 20 Ntyo omuntu ayîrika ebishwêkwa byôshi, orhunyunyi rhw’emalunga rhwôshi n’ensimba z’erubala, ci omuntu arhabonagamwomurhabâzi omushushire. 21 Nyakasane Nyamuzinda arhogezakwo omuntu iro ly’enkwîra, nyamuntu ahunira; amushugula omurhibadu ashosha eminyafu aha omurhibadu gwarhengaga. 22 Ogwomurhibadu, Nyakasane Nyamuzinda àshugulaga oku mulume, atulamwo omukazi anamulerhera omulume. 23 Nnamulume, erhi: « Lero oyu ye munyafu gw’omunyafu gwâni na kavuha k’orhuvuha rhwâni. Ayîsh’ikaderhwa mukazi (isha) bulya omu mulume (ish) arhenzire » (Ayîsh’ikaderhwa mukà-mulume bulya omu mulume arhenzire). 24 Co cirhuma omulume akwânîne aleke îshe na nnina acîshwekerekwomukâge n’oku bali babiri bahinduke mubiri muguma[p] (bayîsh’ihinduka muguma) 25 N'obwo bombi bàli bushugunu; omulume n'omukazi, ci barhakâg'iyumvanya nshonyi.

2

וַיְכֻלּוּ֙ הַשָּׁמַ֣יִם וְהָאָ֔רֶץ וְכָל־צְבָאָ֑ם׃ וַיְכַ֤ל אֱלֹהִים֙ בַּיּ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֔י מְלַאכְתּ֖וֹ אֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֑ה וַיִּשְׁבֹּת֙ בַּיּ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֔י
מִכָּל־מְלַאכְתּ֖וֹ אֲשֶׁ֥ר עָשָֽׂה׃ וַיְבָ֨רֶךְ֙ אֱלֹהִ֣ים אֶת־י֔וֹם הַשְּׁבִיעִ֖י וַיְקַדֵּ֣שׁ אֹת֑וֹ כִּ֣י בּ֤וֹ שָׁבַת֙ מִכָּל־מְלַאכְתּ֔וֹ אֲשֶׁר־בָּרָ֥א
אֱלֹהִ֖ים לַעֲשׂוֹת׃ פ

אֵ֚לֶּה תּוֹלְד֣וֹת הַשָּׁמַ֔יִם וְהָאָ֖רֶץ בְּהִבָּרְאָ֑ם בְּי֗וֹם עֲשׂ֛וֹת יְהוָ֥ה אֱלֹהִ֖ים אֶ֥רֶץ וְשָׁמָֽיִם׃ וְכֹ֣ל | שִׂ֧יחַ הַשָּׂדֶ֛ה טֶ֥רֶם יִהְיֶ֖ה
בָּאָ֑רֶץ וְכָל־עֵ֣שֶׂב הַשָּׂדֶ֔ה טֶ֥רֶם יִצְמָ֖ח כִּ֣י לֹ֤א הִמְטִיר֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהִ֔ים עַל־הָאָ֖רֶץ וְאָדָ֥ם אַ֛יִן לַעֲבֹ֥ד אֶת־הָאֲדָמָֽה׃ וְאֵ֣ד
יַֽעֲלֶ֥ה מִן־הָאָ֖רֶץ וְהִשְׁקָ֥ה אֶת־כָּל־פְּנֵי־הָאֲדָמָֽה׃ וַיִּיצֶר֩ יְהוָ֨ה אֱלֹהִ֜ים אֶת־הָאָדָ֗ם עָפָר֙ מִן־הָאֲדָמָ֔ה וַיִּפַּ֥ח בְּאַפָּ֖יו נִשְׁמַ֣ת
חַיִּ֑ים וַיְהִ֥י הָאָדָ֖ם לְנֶ֥פֶשׁ חַיָּֽה׃ וַיִּטַּ֣ע יְהוָ֣ה אֱלֹהִ֗ים גַּן־בְּעֵדֶן֙ מִקֶּ֔דֶם וַיָּ֣שֶׂם שָׁ֔ם אֶת־הָאָדָ֖ם אֲשֶׁ֥ר יָצָֽר׃ וַיַּצְמַ֨ח יְהוָ֜ה

n'okulonza okubà nka Ye. Analahire okuyumva Nnâmahanga wamulemaga.

[o] **2.17** Olusiku wagulyakwo, ho na halya wanafà. Omuntu omu bidaka arhengaga mwo anagaluke nka kula ngasi ciremwa côshi ca hano igulu cagaluke omu idaho. Ci kwône omuntu ankafulumusire olwo lufù nk'arhagomeraga Nnâmahanga. Omuntu yêne anacirhege olufù omu kurhayumva kwâge (Rhulole omu Murh 3, 19).

[p] **2.24** Olya muntu ayâkuzagya n'omwîshingo, erhi: «Oyu ye kavuha karhengaga omu mavuha gâni, ye munyafu gw'oku minyafu yâni» bulya amabona mukâge. Omwandisi amanyisize kurhi omulume ashwira mukâge, na kurhi omukazi ashwira îba; balame haguma omu cinyabugumà. Embere za Nyamuzinda, omulume n'omukazi bayumânana bulya bali ba nkomokà nguma. Nyamuzinda amujirira omurhabâzi omushushire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע׃ 10וְנָהָר יֹצֵא
מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים׃ 11שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסֹּבֵב אֵת כָּל־אֶרֶץ הַחֲוִילָה
אֲשֶׁר־שָׁם הַזָּהָב׃ 12וְזהַב הָאָרֶץ הַהִוא טוֹב שָׁם הַבְּדֹלַח וְאֶבֶן הַשֹּׁהַם׃ 13וְשֵׁם־הַנָּהָר הַשֵּׁנִי גִּיחוֹן הוּא הַסּוֹבֵב אֵת
כָּל־אֶרֶץ כּוּשׁ׃ 14וְשֵׁם הַנָּהָר הַשְּׁלִישִׁי חִדֶּקֶל הוּא הַהֹלֵךְ קִדְמַת אַשּׁוּר וְהַנָּהָר הָרְבִיעִי הוּא פְּרָת׃ 15וַיִּקַּח יְהוָה
אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וַיַּנִּחֵהוּ בְּגַן־עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ׃ 16וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל
תֹּאכֵל׃ 17וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת׃ 18וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לֹא־טוֹב
הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה־לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ׃ 19וַיֹּצֶר יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל־עוֹף הַשָּׁמָיִם
וַיָּבֵא אֶל־הָאָדָם לִרְאוֹת מַה־יִּקְרָא־לוֹ וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא־לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ׃ 20וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת
לְכָל־הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּלְאָדָם לֹא־מָצָא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ׃ 21וַיַּפֶּל יְהוָה אֱלֹהִים ׀ תַּרְדֵּמָה
עַל־הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה׃ 22וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים ׀ אֶת־הַצֵּלָע אֲשֶׁר־לָקַח מִן־הָאָדָם
לְאִשָּׁה וַיְבִאֶהָ אֶל־הָאָדָם׃ 23וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפַּעַם עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ
לֻקְּחָה־זֹּאת׃ 24עַל־כֵּן יַעֲזָב־אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד׃ 25וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִּים הָאָדָם
וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבּשָׁשׁוּ׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

3

Ecâha cirhanzi

[1] Enjoka yo yali nsimba nyengûza omu nsimba z'erubala zôshi Nyakasane Nyamuzinda ajiraga. Wanjoka[q] abwîra omukazi, erhi: «Ka kwo kunali Nnâmahanga adesire: Murhahîraga mukalya oku murhi ciru n'omuguma gw'omu ishwa?» [2] Nyamukazi ashuza wanjoka, erhi: « Rhwanalya amalehe g'emirhi eri omu ishwa, [3] ci amalehe g'omurhi guli aha kâgarhî k'ishwa gwoki, Nnâmahanga adesire: murhagalyakakwo, ciru murhaguhumagakwo bulya erhi kufà munafire » [4] Ci wanjoka abwîra nnamukazi, erhi: « Nanga murhakafà mâshi! [5] Kali ciru Nnâmahanga amanyire oku amango mwânagulyekwo amasù ginyu gânayiguke munahinduke nka Nnâmahanga mukâmanya aminja n'amabî ». [6] Lero nyamukazi abona nk'omurhi guli mwinjà okulîbwa, gunali gwakusîmîsa amasù gunali gwa kucîfinjwa n'okudômwamwo obwenge; arhôla irehe alyâko, anahà ibà wali bonaye, naye alyâkwo. [7] Erhi amasù gabo bombi gayiguka, bàbona oku bali bashugunu[r]; bazingazinga ebyâsi by'omulehe babiyambalira omu cibunu.

[q] **3.1** Eyo njoka luli lwiganyo lw'olya mushombanyi Shetani, olya warhebaga ababusi bîrhu barhanzi erhi bajira ecâha. Shetani ashomba Nnâmahanga, nîrhu rhwêne kushomba arhushomba. Alonza rhweshi arhuheze mpu ly'irhondo rhurhatamalaga oku ntebe y'obwâmi bwa Nyamuzinda, erya ntebe ahezagya erhi agomera Nnâmahanga.

[r] **3.7** Babona oku bali bashugunu; ecâha c'ecisiki cirhàli câha ca bugonyi. Càli câha ca bucîbone bw'omuntu embere za Nnâmahanga; okucîbona bushugunu kuli kumanya oku barhaligzerhe ntêra yakuhima amashumi g'owabarhebaga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Banaciyumva Nyakasane Nyamuzinda aja acîgezageza omu ishwa oku hihûsi hy'olusiku, omulume na mukâge bacîfulika Nyakasane Nyamuzinda, omu karhî k'emirhi y'omu ishwa. [9] Ci Nyakasane Nyamuzinda ayakûza[s] omulume amubwîra, erhi: « Ngahi oli? » [10] Ashuza, erhi: « Nayumvîrhe wadunda amashando omu ishwa, namayôboha, bulya ndi mushugunu co carhumire nacîfulika ». [11] Ashub'idôsa, erhi: «Ndi wakumanyîsize oku oli mushugunu? Ci akaba walîre kwa gulya murhi nakuhanzagya nti irhondo orhahîraga okalya? » [12] Nyamulume ashuza, erhi: « Omukazi wampebaga aha burhambi anampire kwa gulya murhi nâni namanalyâkwo ». [13] Nyakasane Nyamuzinda abwîra omukazi, erhi : « Bici ebyo wamajira wâni? ». Nnamukazi ashuza, erhi: « Kali enjoka yamanteba lero namalya ». [14] Go mango Nyakasane Nyamuzinda abwîzirage enjoka, erhi: » Obwo wanajizire ntyo, ohehêrîrwe kulusha ngasi cishwêkwa na kulusha ensimba z'erubala zôshi; oku nda okola wâkagendera na katulo okola wâkalya ensiku zôshi z'akalamo kâwe. [15] Nkola naheba enshombo ekarhî kâwe n'omukazi, ekarhî k'iburha lyâwe n'iburha lyâge: oyu âkusinaga irhwe[t] nâwe omukòmolere oku kansisira ». [16] Abwîra nyamukazi, erhi: «Nkola nayûshûla amalumwa gâwe, n'amazîmi gâwe omu malumwa okola wakaburha abâna. Kulalikira okolaga wakalalikira balo, ci naye akola ayîsh'ikâkuzidohera[u]. [17] Abwîra nyamulume, erhi: « Obwo wayumvîrhe mukâwe, wanalya kuli gulya murhi, n'obwo nàkurhegekaga, nti irhondo orhahîraga okagulyakwo, idaho lihehêrîrwe erhi werhuma. Omu malibûko okola wakâkulamwo eci walya, ensiku zôshi z'akalamo kâwe. [18] Mahwa n'emishûgi likola lyakâkufulukiza, okâlya n'enshogo lubala. [19] Kurhûbanukirwa emalanga okola wakâbonamwo omugati (biryo): kuhika oshubire omu budaka bulya mwo warhengaga. Oli katulo n'omu katulo wânashubire! ». [20] Omuntu ayîrika mukâge erya Eva, «Hawa» bulya ye nnina wa abazîne bôshi. [21] Nyakasane Nyamuzinda àjirira omulume n'omukazi ebishûli by'empù[v] àbayambika. [22] Nyakasane Nyamuzinda aderha, erhi: « Alagi oku omuntu akola ali ak'îrhu erhi kumanya aminja n'amabî kurhuma. Mumanyage, arhag'ilambûla okuboko arhanacirhole oku murhi gw'obuzîne, agulye alame ensiku zôshi! ». [23] Nyakasane Nyamuzinda amuhimva omu ishwa lya Edeni (masîma), mpu ly'agend'ihinga obudaka arhengagamwo. [24] Ahimva omuntu anahira bakerubini n'engulumira y'engôrho yalaza ebushoshokero bw'ishwa ly'amasîma, lyo balanga enjira ejà ebwa murhi gw'obuzîne (lyo bahagalika omuntu arhahume oku murhi gw'obuzîne).

---

[s] **3.9** Ayakuza omulume; Nyakasane anayishe nka mucîranuzi amango g'olubanja. Anadôse oyâzire, anamuyereke oku ahabire na buzinda bw'aho anamuhe oluhembo akwânîne. Ntyo rhuyumvîrhe oku Nyamuzinda kushîbirira ashîbirira eciremwa câge, arhanalikirira wâge.

[t] **3.15** Nyakasane alaganyize abantu oku abayôkola, abakûle omu njira y'ecâha. Ciru akaba Shetani ahimaga omulume n'omukazi, arhahime iburha lyâbo. Nyakasane Nyamuzinda abwîra wanjoka, erhi: «Nahira enshombo akarhi k'iburha lyâwe n'ely'omukazi». Omuguma wayish'ihima shetani, ye Mucunguzi. Ayish'ikûla abambali omu bujà bw'ecâha.

[u] **3.16** Eco câha ababusi bîrhu barhanzi bàjiraga, càrhulerhire nyamanjà w'obuhane: rhwàheza enshôkano z'omu Paradizo; abantu bàrhondêra okufà (Murh 3,3), barhondêra okuyumva amagene mabî g'omubiri (Murh 3,7), barhondêra okubona amalumwa amango g'okuburha n'omu mikolo.

[v] **3.21** Eci cijiro ciyêrekîne kurhi Nyakasane abêra abàmugomîre olukogo. Omuntu wal'ìkola ayambala ebyâsi, Nyakasane amuyambika oluhù lw'ensimba.

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

1 וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה אַף כִּי־אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ
מִכֹּל עֵץ הַגָּן׃ 2 וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־הַנָּחָשׁ מִפְּרִי עֵץ־הַגָּן נֹאכֵל׃ 3 וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא
תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ פֶּן־תְּמֻתוּן׃ 4 וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל־הָאִשָּׁה לֹא־מוֹת תְּמֻתוּן׃ 5 כִּי יֹדֵעַ אֱלֹהִים כִּי בְיוֹם אֲכָלְכֶם
מִמֶּנּוּ וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם וִהְיִיתֶם כֵּאלֹהִים יֹדְעֵי טוֹב וָרָע׃ 6 וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה־הוּא לָעֵינַיִם
וְנֶחְמָד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל׃ 7 וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי עֵירֻמִּם
הֵם וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת׃ 8 וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם
וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגָּן׃ 9 וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה׃ 10 וַיֹּאמֶר אֶת־קֹלְךָ
שָׁמַעְתִּי בַגָּן וָאִירָא כִּי־עֵירֹם אָנֹכִי וָאֵחָבֵא׃ 11 וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם אָתָּה הֲמִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי
אֲכָל־מִמֶּנּוּ אָכָלְתָּ׃ 12 וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתְנָה־לִּי מִן־הָעֵץ וָאֹכֵל׃ 13 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים
לָאִשָּׁה מַה־זֹּאת עָשִׂית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַנָּחָשׁ הִשִּׁיאַנִי וָאֹכֵל׃ 14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים ׀ אֶל־הַנָּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ זֹּאת
אָרוּר אַתָּה מִכָּל־הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל־גְּחֹנְךָ תֵלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ׃ 15 וְאֵיבָה ׀ אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין
הָאִשָּׁה וּבֵין זַרְעֲךָ וּבֵין זַרְעָהּ הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב׃ ס

16 אֶל־הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבָּה אַרְבֶּה עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל־אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ וְהוּא יִמְשָׁל־בָּךְ׃ ס
17 וּלְאָדָם אָמַר כִּי־שָׁמַעְתָּ ׀ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וַתֹּאכַל מִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אֲרוּרָה הָאֲדָמָה
בַּעֲבוּרֶךָ בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ 18 וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה׃ 19 בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל
לֶחֶם עַד שׁוּבְךָ אֶל־הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לֻקָּחְתָּ כִּי־עָפָר אַתָּה וְאֶל־עָפָר תָּשׁוּב׃ 20 וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי
הִוא הָיְתָה אֵם כָּל־חָי׃ 21 וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם׃ פ
22 וַיֹּאמֶר ׀ יְהוָה אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה ׀ פֶּן־יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים
וְאָכַל וָחַי לְעֹלָם׃ 23 וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגַּן־עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם׃ 24 וַיְגָרֶשׁ אֶת־הָאָדָם
וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן־עֵדֶן אֶת־הַכְּרֻבִים וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמֹר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים׃ ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4

Olwa Kayini na Abeli

[1] Adamu ashamuka kuli mukâge Eva. Eva ayâlala anaburha Kayini. Aderha, erhi: «Namashobôla omuntu emwa Nyakasane ». [2] Ashub'iburha omulumuna Abeli. Abeli ali mushwesi wa bishwêkwa ci Kayini ali muhinzi wa budaka. [3] Erhi kugera mango, Kayini arhûla nterekêro emwa Nyakasane ebi akûlaga omu budaka, [4] Abeli naye arhûla ebiburhwa birhanzi by'ebibuzi byâge n'amashushi gâbyo. Nyakasane ayankirira Abeli n'entûlo yâge[w], [5] ci arhayankiriraga Kayini n'eyâge ntûlo. Kayini akunirira okwo n'obusù bwâge bwazinzibala. [6] Nyakasane abwîra Kayini, erhi: « Cirhumire wakunira, cirhumire obusù bwâwe bwazinzibala? [7] Nkawal'ijizire bwinjà, karhinga orhayinamwîri amalanga? Ci akaba orhajiziri bwinjà, ecâha cishurhamire aha lusò lwâwe, ciri cakulalîra, ci ocîhangâne ocihime ». [8] Kayini abwîra omulumuna Abeli, erhi: « Rhujè ebulambo! ». Oku bali omu bulambo, Kayini ayinamula okuboko acîrhulirakwo Abeli anamuniga. [9] Go mango Nyakasane abwîzire Kayini, erhi: « Ngahi mulumuna wâwe Abeli ali? ». Ashuza, erhi: »Ntamanyiri. Ka nie mmulanga mulumuna wâni? ». [10] Amushuza, erhi: « Bici ebi wamajira? Izù ly'omukò gwa mulumuna wâwe lyamanyâkûza kurhenga okw'idaho. [11] Buyôrhe buhehêrirwe obudaka bwàmiraga omukò gwa mulumuna wâwe erhi werhuma. [12] Erhi okacihinga obudaka burhakacikuyerera bici, wâbà kahûkà na karhebera omu igulu ». [13] Kayini abwîra Nyakasane, erhi: « K'ecâha câni ciri cinene bwenêne cirhakababalirwa? ». [14] Lolà oku wamampiva muli lino ishwa nnangwâsirwe ncîfulike hali na nâwe; nkolaga nabà karharhinda na karhebera muno igulu, owanambugâne hali amango akanyîrha ». [15] Ci Nyakasane amubwîra, erhi: « Ci kwoki ngasi wâyîrhe Kayini acîhôlwa kali nda! ». Nyakasane ahirakwo Kayini ecimanyîso, mpu lyo ngasi wamurhimâne arhamushûrhaga. [16] Kayini acîyegûla kuli Nyakasane anayûbaka omu cihugo ca Nodu, ebushoshokero bw'ishwa ly'amasîma. [17] Kayini ashamuka bona mukâge, mukâge ayâlala anaburha Enoku; ayûbaka ecishagala aciyirika erya Enoku, cirhenzire oku izîno ly'omugala Enoku. [18] Enoku aburhirwa Iradi, Iradi aburha Mehuyael na Mekuyael aburha Metushael. Metushael aburha Lâmek, Lâmek arhôla bakazi babiri: muguma ye Ada n'owundi ye Zila. [19] Lâmek arhôla bakazi babiri: muguma ye Ada n'owundi ye Zila. [20] Ada aburha Yabal: y'îshe w'abahànda omu bifumba bajabalusa ebishwêkwa. [21] Omulumuna ye wali Yubal: ye wali îshe w'abaziha olulanga n'akarhêra. [22] Zila naye aburha Tubalkayini, mutuzi, y'îshe w'abakola amarhale n'ebyûma. Mwâli wâbo Tubalkayini ye wali Nahama. [23] Lâmek abwîra bakage, erhi: » Ada na Zila, yumvîrhizi izù lyâni; bakà Lâmek, rhegi amarhwîri oku bino namubwîra: nayîsire omuntu okwenge amanyâgaza nayîrha n'omushikira okwenge amampukula. [24] Kayini anacîholerwe kalinda ci Lâmek yêhe kali makumi gali nda na nda. [25] Adamu ashub'ishamuka bona mukâge, nyamukazi aburha Set, » bulya aderha, erhi:

[w] **4.4** Entûlo ya Abeli; olole Hbr 11,4.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda amanshobôza owundi mwanali ahâli ha Abeli, bulya Kayini amuyisire ». [26] Set naye aburhirwa omugala, amuyîrika erya Enosh. Go mango barhangiraga okucîkumba YHWH, Nyakasane.

Genesis BHS 4

וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת־קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת־יְהוָה׃ וַתֹּסֶף לָלֶדֶת אֶת־אָחִיו אֶת־הָבֶל
וַיְהִי־הֶבֶל רֹעֵה צֹאן וְקַיִן הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה׃ וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַיהוָה׃ וְהֶבֶל הֵבִיא
גַם־הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ וּמֵחֶלְבֵהֶן וַיַּשַׁע יְהוָה אֶל־הֶבֶל וְאֶל־מִנְחָתוֹ׃ וְאֶל־קַיִן וְאֶל־מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד
וַיִּפְּלוּ פָנָיו׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־קָיִן לָמָּה חָרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ׃ הֲלוֹא אִם־תֵּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תֵיטִיב לַפֶּתַח
חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל־בּוֹ׃ וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה וַיָּקָם קַיִן אֶל־הֶבֶל
אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־קַיִן אֵי הֶבֶל אָחִיךָ וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי׃ וַיֹּאמֶר מֶה עָשִׂיתָ קוֹל דְּמֵי
אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן־הָאֲדָמָה׃ וְעַתָּה אָרוּר אָתָּה מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת־פִּיהָ לָקַחַת אֶת־דְּמֵי אָחִיךָ
מִיָּדֶךָ׃ כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה לֹא־תֹסֶף תֵּת־כֹּחָהּ לָךְ נָע וָנָד תִּהְיֶה בָּאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־יְהוָה גָּדוֹל עֲוֹנִי
מִנְּשֹׂא׃ הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ וְהָיָה כָּל־מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי׃ וַיֹּאמֶר
לוֹ יְהוָה לָכֵן כָּל־הֹרֵג קַיִן שִׁבְעָתַיִם יֻקָּם וַיָּשֶׂם יְהוָה לְקַיִן אוֹת לְבִלְתִּי הַכּוֹת־אֹתוֹ כָּל־מֹצְאוֹ׃ וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי יְהוָה
וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־נוֹד קִדְמַת־עֵדֶן׃ וַיֵּדַע קַיִן אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת־חֲנוֹךְ וַיְהִי בֹּנֶה עִיר וַיִּקְרָא שֵׁם הָעִיר כְּשֵׁם בְּנוֹ
חֲנוֹךְ׃ וַיִּוָּלֶד לַחֲנוֹךְ אֶת־עִירָד וְעִירָד יָלַד אֶת־מְחוּיָאֵל וּמְחִיָּאֵל יָלַד אֶת־מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל יָלַד
אֶת־לָמֶךְ׃ וַיִּקַּח־לוֹ לֶמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאַחַת עָדָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלָּה׃ וַתֵּלֶד עָדָה אֶת־יָבָל הוּא הָיָה אֲבִי יֹשֵׁב
אֹהֶל וּמִקְנֶה׃ וְשֵׁם אָחִיו יוּבָל הוּא הָיָה אֲבִי כָּל־תֹּפֵשׂ כִּנּוֹר וְעוּגָב׃ וְצִלָּה גַם־הִוא יָלְדָה אֶת־תּוּבַל קַיִן לֹטֵשׁ
כָּל־חֹרֶשׁ נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל וַאֲחוֹת תּוּבַל־קַיִן נַעֲמָה׃ וַיֹּאמֶר לֶמֶךְ לְנָשָׁיו עָדָה וְצִלָּה שְׁמַעַן קוֹלִי נְשֵׁי לֶמֶךְ הַאְזֵנָּה אִמְרָתִי
כִּי אִישׁ הָרַגְתִּי לְפִצְעִי וְיֶלֶד לְחַבֻּרָתִי׃ כִּי שִׁבְעָתַיִם יֻקַּם־קָיִן וְלֶמֶךְ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה׃ וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד
בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שָׁת־לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל כִּי הֲרָגוֹ קָיִן׃ וּלְשֵׁת גַּם־הוּא יֻלַּד־בֵּן וַיִּקְרָא
אֶת־שְׁמוֹ אֱנוֹשׁ אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם יְהוָה׃ פ

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

5

Bashakulûza b'embere z'ecihonzi cinene

[1] Alaga ecitabu c'emîmo y'Adamu. Erhi Nnâmahanga alema omuntu, amujira oku nshusho ya Nnâmahanga; [2] mulume n'omukazi abalemire, abagisha anabayîrika bantu erhi abalema. [3] Adamu al'igwêrhe myâka igana na makumi asharhu, erhi aburha omugala oku nshusho yâge

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n’oku cikebo câge, anamuha izîno lya Set. [4] Erhi ayûs’iburha Seti, Adamu ashub’ilama myâka magana munâni anaburha abagala n’abâli. [5] Akalamo k’Adamu kôshi kali ka myâka magana mwenda na makumi asharhu[x], agal’ifà. [6] Set al’igwêrhe myâka igana n’irhanu erhi aburha Enosh. [7] Erhi aba amaburha Enoshi, Set ashub’ilama myâka magana munâni na nda anaburha abagala n’abâli. [8] Akalamo ka Set kôshi kali ka myâka magana mwenda n’ikumi n’ibiri: agal’ifà. [9] Enoshi al’igwêrhe myâka makumi gali mwenda erhi aburha Kenan; [10] erhi aba amaburha Kenan, Enosh ashub’ilama myâka magana munâni n’ikumi n’irhanu, aNashub’iburha abagala n’abâli. [11] Akalamo ka Enosh kôshi kali ka myâka magana mwenda n’irhanu; agal’ifà. [12] Kenan al’igwêrhe myâka makumi gali nda erhi aburha Mahalaleel. [13] Erhi aba amaburha Mahalaleel. Kenan ashu’ilama myâka magana munâni na makumi ani, anakaburha abagala n’abâli [14] Akalamo ka Kenan kôshi kali ka myâka magana mwenda n'ikumi, agal’ifà. [15] Mahalaleel al'igwêrhe myâka makumi gali ndarhu n’irhanu erhi aburha Yared: [16] Erhi aba amaburha Yared, Mahalaleel ashub’ilama myâka magana munâni na makumi asharhu, anakaburha abagala n’abâli. [17] Akalamo ka Mahalaleel kôshi kali ka myâka magana munâni na makumi galimwenda n’irhanu, agal’ifà. [18] Yared aligwêrhe myâka makumi galindarhu n’ibiri erhi aburha Enokh; [19] Erhi aba amaburha Enokh, Yared ashub’ilama myâka magana munâni anakaburha abagala n’abali. [20] Akalamo ka Yared kôshi kali ka myâka magana mwenda na makumi galindarhu n’ibiri: agali’ifà [21] Enokh aligwêrhe myâka makumi galindarhu n’irhanu erhi aburha Matushaleme. [22] Enokh alusibwa na Nnâmahanga. Erhi aba amaburha Matushaleme, Enokh ashub’ilama myâka magana asharhu anakaburha abagala n’abali. [23] Akalamo ka Enokh kôshi kali ka myâka magana asharhu na makumi galindarhu n’irhanu. [24] Bulya Enokh alilusîbwe na Nyamuzinda, arhaciberaga eno igulu. Nyamuzinda amuhêka. [25] Metushaleme aligwêrhe myâka igana na makumi galimunâni na nda erhi aburha Lâmek. [26] Erhi aba amaburha Lâmek, Metushaleme ashub’ilama myâka magana nda na makumi galimunâni n’ibiri, anakaburha abagala n’abâli. [27] Akalamo ka Metushaleme kôshi kali ka myâka magana mwenda na makumi galimwenda na mwenda, agal’ifà. [28] Lâmek aligwêrhe myâka igana na makumi galimunâni n’ibiri erhi aburha omugala. [29] Amuyîrika erya Nûhu, omu kuderha, erhi: » Oyu ayishirhurhûliliza oku mukolo n’omurhamo gw’amaboko gîrhu, bulya Nyakasane ahehêrire obudaka ». [30] Erhi aba amaburha Nûhu, Lâmek ashub’ilama myâka magana mwenda na makumi galimwenda n’irhanu, anakâburha abagala n’abâli. [31] Akalamo ka Lâmek kôshi kali ka myâka magana nda na makumi galinda na nda, anagal’ifà. [32] Nûhu aligwêrhe myâka magana arhânu erhi aburha Sem, Ham na Yafet.

[x] **5.5** Rhurhamanyiri bwinjinjà omubalè gw'emyâka y'amaburhwa ga bashakulûza bîrhu barhanzi. Rhurhankamay'itwikanula erhi eyo myâka badesire balamire yo n'eyo. Hali amango erhi eri myâka ya kalamo ka ngasi mulala; kwo kuderha myâka y'abo bantu kuhebakwo n'eya binjikulu bâbo. Eyo myâka yâbo erhuyêresire oku gwanali mugisho gwa Nyamuzinda, yajà yanyiha erhi byâha byâbo birhumire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Genesis 5:

1זֶה סֵּפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם בִּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ׃ 2זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיִּקְרָא
אֶת־שְׁמָם אָדָם בְּיוֹם הִבָּרְאָם׃ ס
3וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת׃ 4וַיִּהְיוּ יְמֵי־אָדָם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שֵׁת
שְׁמֹנֶה מֵאֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ 5וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי אָדָם אֲשֶׁר־חַי תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיָּמֹת׃ ס
6וַיְחִי־שֵׁת חָמֵשׁ שָׁנִים וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־אֱנוֹשׁ׃ 7וַיְחִי־שֵׁת אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־אֱנוֹשׁ שֶׁבַע שָׁנִים וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת
שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ 8וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי־שֵׁת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ ס
9וַיְחִי אֱנוֹשׁ תִּשְׁעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־קֵינָן׃ 10וַיְחִי אֱנוֹשׁ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־קֵינָן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת
שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ 11וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי אֱנוֹשׁ חָמֵשׁ שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ ס
12וַיְחִי קֵינָן שִׁבְעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־מַהֲלַלְאֵל׃ 13וַיְחִי קֵינָן אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מַהֲלַלְאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת
שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ 14וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי קֵינָן עֶשֶׂר שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ ס
15וַיְחִי מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־יָרֶד׃ 16וַיְחִי מַהֲלַלְאֵל אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־יֶרֶד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ 17וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ ס
18וַיְחִי־יֶרֶד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־חֲנוֹךְ׃ 19וַיְחִי־יֶרֶד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־חֲנוֹךְ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה
וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ 20וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי־יֶרֶד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ פ
21וַיְחִי חֲנוֹךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־מְתוּשָׁלַח׃ 22וַיִּתְהַלֶּךְ חֲנוֹךְ אֶת־הָאֱלֹהִים אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מְתוּשָׁלַח
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ 23וַיְהִי כָּל־יְמֵי חֲנוֹךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה׃ 24וַיִּתְהַלֶּךְ חֲנוֹךְ
אֶת־הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ כִּי־לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים׃ פ
25וַיְחִי מְתוּשֶׁלַח שֶׁבַע וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־לָמֶךְ׃ 26וַיְחִי מְתוּשֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־לֶמֶךְ שְׁתַּיִם
וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ 27וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי מְתוּשֶׁלַח תֵּשַׁע וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה
וַיָּמֹת׃ פ
28וַיְחִי־לֶמֶךְ שְׁתַּיִם וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בֵּן׃ 29וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶ֣ה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמֵעִצְּבוֹן
יָדֵינוּ מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֵרְרָהּ יְהוָה׃ 30וַיְחִי־לֶמֶךְ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־נֹחַ חָמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וַחֲמֵשׁ מֵאֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד
בָּנִים וּבָנוֹת׃ 31וַיְהִי כָּל־יְמֵי־לֶמֶךְ שֶׁבַע וְשִׁבְעִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ ס
32וַיְהִי־נֹחַ בֶּן־חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד נֹחַ אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne aha omu 23/04/2024).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6

Obumînya bwaluga omu igulu

[1] Erhi abantu barhangira baluga en'igulu, bàburha abanyere, [2] bene Nyamuzinda[y] bàbona oku abanyere b'abantu bali binjà. Babayankamwo aba banalilonzize. [3] Lero Nyakasane aderha, erhi: «Omûka gwâni gurhacibêre ensiku zôshi omu muntu, bulya ali mubiri[z] n'akalamo kâge kakola kaba ka myâka igana na makumi abiri». [4] Ago mango, en'igulu yali abanênênè-mikalarhu- ciru n'enyuma zâho, amango bene Nyamuzinda bakâg'iyanka abanyere b'abantu, abo banyere bakâburha abâna: zo zirya ntwâli za mîra, bantu b'irenge. [5] Nyakasane abona oku amabî g'abantu gàluzire en'igulu na ngasi muhigo gwabali emurhima gwàli gwa mabî gwône. [6] Nyamuzinda acîganya mpu eci alemeraga omuntu hano igulu, alumwa bwenêne omu murhima gwâge. [7] Nyakasane aderha, erhi: «Omu igulu nkola naholola abantu nalemaga; bone ensimba n'ebinyâgârha n'ebinyunyi by'emalunga, bulya namacîganya[a] ecarhumaga nabijira». [8] Ci Nûhu yêhe arhona emwa Nyakasane. [9] Olwa Nûhu luno. Nûhu ali muntu mushinganyanya na mwîrhonzi omu bantu b'amango gâge analikulikîre Nyakasane. [10] Nûhu aburha abagala: Set, Ham na Yafet [11] Obwo igulu lyalilihîmbwîre embere za Nyakasane linayunjwîre bumînya. [12] Nyakasane alola igulu, abona oku lisherîre, bulya ngasi muntu alihemusire omu lugendo lwâge en'igulu.

Okucîrheganya oku lw'ecihonzi

[13] Go mango Nyakasane abwîzirage Nûhu, erhi: «Kuli nie, amango g'obuzinda bw'omuntu gahisire, bulya igulu lyasherîre erhi bo barhuma, liyunjwîre bumînya. Niene nkolaga nabashâba haguma n'igulu. [14] Ocîtulire obwârho bw'omurhi gw'enshebeyi gwadwa amagoba; ogabe

---

[y] **6.2** «Bene Nyamuzinda» (omu kushimba Lul 29, 1; 89, 7; Ayu 1, 6; 2,1; 38,7) banahash'ibà birya biremwa abapagani bakag'iharâmya. Hali n'amango Abâmi nabo, bakàg'iderhwa «bene Nyamuzinda» (Rhulole muli 2 Sam 7, 14; Lul 2,7; 89, 27). Na binjikulu ba Seti nabo bacidesirwe «bene Nyamuzinda» na bene Kayini bakaz'iderhwa «bene abantu». Abatwi b'emmanja ba ngasi ishanja badesirwe bene Nyamuzinda bulya balibajira omukolo gwa Nyamuzinda: okutwa emmanja, co cirhumire bahunyirwe okubà bashinganyanya, lolà Olulanga lwa 81(82).

[z] **6.3** Ogu mulongo gurhulângwire oku omuntu gubà mubiri, n'omubiri gubà muzamba. Obuzibu n'akalamo k'omubiri birhengerera emwa Mûka gwa Nyakasane (Rhulole omu Murh 2,7). Abâmi bakag'ihâbwa Mûka, kwâgo kwâgo amango bashîgwa amavurha (1 Sam 10,6.10; 11,6; 16,13). Ago mango, «Mûka» anabashobôze emisî y'okurhegeka n'ey'okucîranula (Rhulole muli Lul 72, 1; End 4,2; Iz 11, 4-5).

[a] **6.7** Nyakasane acîganya, kwo na kuguma omu 1 Sam 15, 11. Obubî bw'omuntu bwarhuma abihira Nyakasane. Obwo bubî bwarhengera omu kubona omuntu alemirwe ntagengwa. Kandi oku kuyêrekîne oku Nyamuzinda analolereze obwôrhere bwa bene omuntu, ci okwo kurhankarhuma abalikirira. Arhankarhuhemukira, arhanatwa omu kanwa kâge. Ci omanyage oku olu luli luderho lwa bantu olu bahugwire mw'ebi binwa. Omu kuderha n'obwâlagale bwôshi, Nyakasane arhankaciganya erhi ayumve omungo. Kwàli kulonza okumanyîsa oku ebijiro by'abantu byali bigalugalu omu masù ga Nyakasane.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

obwârho mwo rhuyumpa rhuyumpa, onabushîge enungulu omu ndalâlà n'emugongo. [15] Alaga oku wâjira: obwârho bubè na makano makumi asharhu ga bulî, makumi arhânu ga bugali, makumi asharhu ga kadubwî. [16] Omu bwârho ohiremw'oburhungiri n'ah'ikano liguma enyanya oshwinje. Lunda luguma ohireyo omuhango gw'obwârho. Olujire mishonezo: ah'idako, aha karhî n'aha nyanya. [17] Nkolaga narhuma ecihonzi, kwo kuderha mîshi, en'igulu, ah'idako ly'amalunga, gashâbe ngasi ciremwa ciyîsa omûka; ebiri en'igulu biherêrekere. [18] Cikwône wêhe nâkuhà endagâno. Wayîsh'ija omu bwârho mwen'abâna bâwe, mukâwe, na bali-kazi bâwe. [19] Omu bizîne byôshi, na ngasi mubiri, orhôle bibiri bibiri bya ngasi lubero, obihugire omu bwârho, lyo bibêrana obuzîne haguma nâwe: hakâba akalume n'akakazi. [20] Ebinyunyi kushimbana n'obûko bwâbyo, ebishwêkwa kushimbana n'obûko bwâbyo, n'ebiyandala kushimbana n'obûko bwâbyo, bibiri bya ngasi bûko bibêre nâwe, lyo bibêrana akalamo. [21] Wêhe orhôle ngasi bûko kalyo, olunde hôfi hâwe: byayishibà biryo byâwe na biryo by'ebyo bintu ». [22] Nûhu ashimba byôshi, nk'oku Nyakasane alimurhegesire, kwo anajizire.

Genesis BHS 6:

11 וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס: 12 וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה
כִּי־הִשְׁחִית כָּל־בָּשָׂר אֶת־דַּרְכּוֹ עַל־הָאָרֶץ: ס
13 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל־בָּשָׂר בָּא לְפָנַי כִּי־מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת־הָאָרֶץ: 14 עֲשֵׂה לְךָ
תֵּבַת עֲצֵי־גֹפֶר קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת־הַתֵּבָה וְכָפַרְתָּ אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר: 15 וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
אַמָּה אֹרֶךְ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבָּהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ: 16 צֹהַר | תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְאֶל־אַמָּה תְּכַלֶּנָּה מִלְמַעְלָה
וּפֶתַח הַתֵּבָה בְּצִדָּהּ תָּשִׂים תַּחְתִּיִּם שְׁנִים וּשְׁלִשִׁים תַּעֲשֶׂהָ: 17 וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת־הַמַּבּוּל מַיִם עַל־הָאָרֶץ לְשַׁחֵת
כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ יִגְוָע: 18 וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּךְ וּבָאתָ אֶל־הַתֵּבָה
אַתָּה וּבָנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּנְשֵׁי־בָנֶיךָ אִתָּךְ: 19 וּמִכָּל־הָחַי מִכָּל־בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל־הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתָּךְ זָכָר וּנְקֵבָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יְהִיוּ׃ 20מֵהָעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכֹּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכֹּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת׃ 21וְאַתָּה
קַח־לְךָ מִכָּל־מַאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאָסַפְתָּ אֵלֶיךָ וְהָיָה לְךָ וְלָהֶם לְאָכְלָה׃ 22וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים כֵּן
עָשָׂה׃ ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

7

Nûhu aja omu nkuge

[1] Nyakasane ashub'ibwîra Nûhu, erhi: «Jaga omu bwârho mwene omulala gwâwe gwôshi, bulya nabwîne oku oli mushinganyanya embere zâni muli elira iburha. [2] Oku ngasi bûko bwa nsimba ecîre, orhôlemwo mahali nda, akalume n'akakazi kâko; omu bûko bw'ensimba zihumânya orhôle ihasha liguma, akalume n'akakazi kâko. [3] N'omu ngasi bûko bwa binyunyi bicîre, orhôle mahasha nda, akalume n'akakazi kâko, lyo obûko burhag'ihera en'igulu. [4] Bulya enyuma lya nsiku nda, naniêsa enkuba en'igulu nsiku makumi ani na madufu makumi ani; en'igulu naholola ngasi cizîne najiraga ». [5] Nûhu ajira ebi Nyakasane ali amurhegesire byôshi. [6] Nûhu aligwêrhe myâka magana ndarhu erhi ecihonzi ciyisha, go mîshi okw'igulu. [7] Nûhu aja omu bwârho haguma n'abagala na mukâge n'abali-kazi, lyo bayâka amîshi g'ecihonzi. [8] Ensimba zicîre n'ezihumânya, ebinyunyi na ngasi binyafûka oku idaho byadâha omu bwârho bibiri bibiri, [9] akalume n'akakazi byôshi na Nûhu, nk'oku Nyakasane analirhegesire Nûhu. [10] Erhi ensiku nda zihika, amîshi g'ecihonzi gacîhira oku idaho; [11] omu mwâka gwa magana ndarhu g'akalamo ka Nûhu, omu omwêzi gwa kabiri, omu nsiku ikumi na nda z'omwêzi, lwo n'olwo lusiku, amaliba g'ekuzimu gafunûnuka n'enshalalo z'emalunga zahulula. [12] Enkuba yania en'igulu nsiku makumi ani na madufu makumi ani. [13] Lwo n'olwo lusiku lyo Nûhu, bôshi n'abagala Sem, Ham na Yafet, mukà Nûhu, abali-kazi basharhu, baka abagala: [14] bôshi n'ebizîne byôshi kushimbana n'obûko bwâbyo, ensimba kushimbana n'obûko bwâzo, ebiyandala oku idaho kushimbana n'obûko bwâbyo, ebibalala kushimbana n'obûko bwâbyo, ebinyunyi byôshi na ngasi hibalala, bàjaga omu bwârho. [15] Baja emunda Nûhu ali omu bwârho, babiri babiri ba ngasi ciyîsa omûka. [16] Abo bayishaga ndume n'ekazi ba ngasi bûko, bo badahîre nk'oku Nyamuzinda anabarhegekaga. Nyakasane abayîgalira omu bwârho.

Namugege

[17] Ecihonzi càbà nsiku makumi ani, oku amîshi gayûshûka n'obwârho bwasôkera enyanya z'igulu. [18] Oku amîshi galuga ganayûshûka okw'igulu n'obwârho bwayerêra oku mîshi. [19] Amîshi gajà gayûshûka kulusha oku nyanya z'igulu ganabwîka ngasi ntondo ndîrî zinaba ah'idako ly'amalunga. [20] Amîshi gabwîkaga entondo, garhaluka makoro ikumi n'arhânu. [21] Ngasi kazîne

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kaherêrekera: ebigera okw'idaho, ebinyunyi, ebishwêkwa, ensimba z'erubala, na ngasi bidûdûsa en'igulu na abantu bôshi. [22] Kwo kuderha oku ngasi hyàli en'igulu hyàfa: ngasi biyîsa omûka emazûlu. [23] Ntyo kwo ebyàli en'igulu byôshi byàholokaga: haguma n'abantu, ebishwêkwa, ebinyâfûka n'ebinyunyi by'emalunga; byôshi byahirigirha en'igulu ci hasigala Nûhu yêne na ngasi kali omu bwârho bonaye. [24] Amîshi gayôrha gabwîkîre igulu nsiku igana na makumi arhânu.

Genesis BHS 7:

1 וַיֹּאמֶר יְהוָה לְנֹחַ בֹּא־אַתָּה וְכָל־בֵּיתְךָ אֶל־הַתֵּבָה כִּי־אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה: 2 מִכֹּל | הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה
תִּקַּח־לְךָ שִׁבְעָה שִׁבְעָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהֹרָה הִוא שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ: 3 גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם
שִׁבְעָה שִׁבְעָה זָכָר וּנְקֵבָה לְחַיּוֹת זֶרַע עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ: 4 כִּי לְיָמִים עוֹד שִׁבְעָה אָנֹכִי מַמְטִיר עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים
יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וּמָחִיתִי אֶת־כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: 5 וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּהוּ יְהוָה: 6 וְנֹחַ
בֶּן־שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהַמַּבּוּל הָיָה מַיִם עַל־הָאָרֶץ: 7 וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ אֶל־הַתֵּבָה מִפְּנֵי מֵי
הַמַּבּוּל: 8 מִן־הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינֶנָּה טְהֹרָה וּמִן־הָעוֹף וְכֹל אֲשֶׁר־רֹמֵשׂ עַל־הָאֲדָמָה: 9 שְׁנַיִם
שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל־נֹחַ אֶל־הַתֵּבָה זָכָר וּנְקֵבָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ: 10 וַיְהִי לִשְׁבְעַת הַיָּמִים וּמֵי הַמַּבּוּל הָיוּ
עַל־הָאָרֶץ: 11 בִּשְׁנַת שֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי־נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל־מַעְיְנֹת
תְּהוֹם רַבָּה וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ: 12 וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה: 13 בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא
נֹחַ וְשֵׁם־וְחָם וָיֶפֶת בְּנֵי־נֹחַ וְאֵשֶׁת נֹחַ וּשְׁלֹשֶׁת נְשֵׁי־בָנָיו אִתָּם אֶל־הַתֵּבָה: 14 הֵמָּה וְכָל־הַחַיָּה לְמִינָהּ וְכָל־הַבְּהֵמָה
לְמִינָהּ וְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ לְמִינֵהוּ וְכָל־הָעוֹף לְמִינֵהוּ כֹּל צִפּוֹר כָּל־כָּנָף: 15 וַיָּבֹאוּ אֶל־נֹחַ אֶל־הַתֵּבָה שְׁנַיִם
שְׁנַיִם מִכָּל־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ חַיִּים: 16 וְהַבָּאִים זָכָר וּנְקֵבָה מִכָּל־בָּשָׂר בָּאוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר יְהוָה
בַּעֲדוֹ: 17 וַיְהִי הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל־הָאָרֶץ וַיִּרְבּוּ הַמַּיִם וַיִּשְׂאוּ אֶת־הַתֵּבָה וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ: 18 וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם
וַיִּרְבּוּ מְאֹד עַל־הָאָרֶץ וַתֵּלֶךְ הַתֵּבָה עַל־פְּנֵי הַמָּיִם: 19 וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל־הָאָרֶץ וַיְכֻסּוּ כָּל־הֶהָרִים הַגְּבֹהִים
אֲשֶׁר־תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם: 20 חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְמַעְלָה גָּבְרוּ הַמָּיִם וַיְכֻסּוּ הֶהָרִים: 21 וַיִּגְוַע כָּל־בָּשָׂר | רֹמֵשׂ
עַל־הָאָרֶץ בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבַחַיָּה וּבְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ וְכֹל הָאָדָם: 22 כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת־רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו
מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ: 23 וַיִּמַח אֶת־כָּל־הַיְקוּם | אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף
הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן־הָאָרֶץ וַיִּשָּׁאֶר אַךְ־נֹחַ וַאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה: 24 וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל־הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים וּמְאַת יוֹם:

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

8

Okuyûrha kw'ecihonzi

[1] Nyamuzinda akengêra Nûhu, ensimba n’ebishwêkwa byali bo naye omu bwârho. Nyamuzinda ageza empûsi oku igulu, ntyo amîshi gajà gayonda. [2] Amaliba g’ekuzimu n’enshalalo z’emalunga byayigalwa; n’enkuba yayimanzibwa emalunga; [3] amîshi gajà gayonda bunyi bunyi, gagana erhi kugera nsiku igana na makumi arhânu. [4] Omu mwêzi gwa kalinda omu nsiku ikumi na nda z’omwêzi, obwârho bwadêkerera oku ntondo Ararat[b]. [5] Amîshi gajà gayonda gajà gayonda bunyi bunyi kuhika mwêzi gw’ikumi. Omu mwêzi gw’ikumi, olusiku lurhanzi lw’omwêzi orhurhwerhwe rhw’entondo rhwaboneka. [6] Erhi hagera nsiku makumi ani, Nûhu ayigula ilolero ly’obwârho alijizire omu bwârho anahulusa hungwe mpu aj’ilola erhi amîshi gakazire. [7] Hungwe[c] ahuluka ci akajà eyi n’eyi alinda oku amîshi gakala okw’igulu. [8] Lero Nûhu ahulusa engûkù mpu alole erhi amîshi gakazire okw'idaho; [9] ci wangûkù erhi abona arhabwini aha ahira obulà bw’olushando, ashubira omu bwârho, bulya amîshi gaciri okw'igulu. Nûhu alambûla okuboko, ayigwârha aNashub’iyidahya omu bwârho hôfi naye. [10] Alinda zindi nsiku nda, ashub’ihulusa egûkù omu bwârho, [11] engûkù yamushubirakwo bijingo, abona ekola edwîrhe ehishami hy’omuzetuni omu mulomo. Nûhu ayumva oku amîshi gaganyire okw’igulu. [12] Ashub’ilinda zindi nsiku nda, ashub’ilika engûkù egende: erhacigalukaga aha ali. [13] Omu mwâka gwa magana ndarhu na muguma y’akalamo ka Nûhu, omu mwêzi gwa burhanzi, omu lusiku lurhanzi ly’omwêzi, amîshi gali gamagana okw’igulu; Nûhu akula omufûniko gw’obwârho, abona oku obululi b’igulu bwakazirekwo amîshi. [14] Omu mwêzi gwa kabiri, omu nsiku makumi abiri na nda igulu lyôshi lyakala.

Okurhenga omu nkuge

[15] Nyamuzinda arhegeka Nûhu, erhi: [16] « Huluka omu bwârho mwena mukâwe, bagala bâwe na bali-kazi bâwe haguma nâwe. [17] Ensimba za ngasi luberomuli mweshi, orhunyunyi, ebishwêkwa na ngasi biyandala binadûdûsa okw’igulu, obihuluse haguma nâwe, lyo bihasha okulumîra igulu, biyôlololoke biluge hôshi.» [18] Nûhu ahuluka n’abagala, na mukâge, n’abali-kazi. [19] Ebizîne byôshi na ngasi bishwêkwa n’orhunyunyi rhwôshi n’ebiyandala binadûdûsa oku igulu kushimbana n’obûko bwâbyo, byahuluka omu bwârho. [20] Go mango Nûhu ayûbasirage oluhêrero lwa Nyakasane; arhola ngasi bûko bwa nsimba ecire na ngasi rhunyunyi rhucire, arhûla embâgwa z’okusingônola oku luhêrero. [21] Nyakasane abayiza hirya hibayo hinjà anacigerereza,

---

[b] **8.4** Ararati eri ntondo y'omu Aziya, omu cihugo ca Mezopotamiya (Mwa zino nsiku cikola cihugo ca Iraki).
[c] **8.7** Omu kushimba engani z'abantu b'e Babiloni, binyunyi bisharhu birhàshwêkagwa: hungwe (ecihungu), engûkù n'ehiremberembe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi: «Ntakacihehêrera igulu bundi erhi muntu orhuma, bulya irala[d] lyage libà liyêrekîre amabî kurhenga emuhimbo, ntakacishangula bundi ebizîne nk'oku nzind'ijira. [22] Oku igulu licihaba, okumîra/kurhwera n'okusârûla, emboho n'idûrhu, ecanda n'empondo, obudufu n'omûshi, birhakacihusa kubâho».

Genesis BHS 8:

1וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֵת כָּל־הַחַיָּה וְאֶת־כָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל־הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ
הַמָּיִם: 2וַיִּסָּכְרוּ מַעְיְנֹת תְּהוֹם וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמָיִם וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן־הַשָּׁמָיִם: 3וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ הָלוֹךְ וְשׁוֹב
וַיַּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים וּמְאַת יוֹם: 4וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי
אֲרָרָט: 5וְהַמַּיִם הָיוֹ הָלוֹךְ וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רָאשֵׁי הֶהָרִים: 6וַיְהִי מִקֵּץ
אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת־חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה: 7וַיְשַׁלַּח אֶת־הָעֹרֵב וַיֵּצֵא יָצוֹא וָשׁוֹב עַד־יְבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל
הָאָרֶץ: 8וַיְשַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ לִרְאוֹת הֲקַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: 9וְלֹא־מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף־רַגְלָהּ וַתָּשָׁב
אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה כִּי־מַיִם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֶהָ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה: 10וַיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים
אֲחֵרִים וַיֹּסֶף שַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה מִן־הַתֵּבָה: 11וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה עֲלֵה־זַיִת טָרָף בְּפִיהָ וַיֵּדַע נֹחַ כִּי־קַלּוּ
הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ: 12וַיָּיָחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיְשַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה וְלֹא־יָסְפָה שׁוּב־אֵלָיו עוֹד: 13וַיְהִי בְּאַחַת
וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיָּסַר נֹחַ אֶת־מִכְסֵה הַתֵּבָה וַיַּרְא וְהִנֵּה חָרְבוּ פְּנֵי
הָאֲדָמָה: 14וּבַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם לַחֹדֶשׁ יָבְשָׁה הָאָרֶץ: ס

15וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ לֵאמֹר: 16צֵא מִן־הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבָנֶיךָ וּנְשֵׁי־בָנֶיךָ אִתָּךְ: 17כָּל־הַחַיָּה אֲשֶׁר־אִתְּךָ
מִכָּל־בָּשָׂר בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ הוֹצֵא אִתָּךְ וְשָׁרְצוּ בָאָרֶץ וּפָרוּ וְרָבוּ
עַל־הָאָרֶץ: 18וַיֵּצֵא־נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ: 19כָּל־הַחַיָּה כָּל־הָרֶמֶשׂ וְכָל־הָעוֹף כֹּל רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ
לְמִשְׁפְּחֹתֵיהֶם יָצְאוּ מִן־הַתֵּבָה: 20וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכֹּל | הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכֹּל הָעוֹף הַטָּהֹר וַיַּעַל עֹלֹת
בַּמִּזְבֵּחַ: 21וַיָּרַח יְהוָה אֶת־רֵיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־לִבּוֹ לֹא־אֹסִף לְקַלֵּל עוֹד אֶת־הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם כִּי יֵצֶר
לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעָרָיו וְלֹא־אֹסִף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת־כָּל־חַי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי: 22עֹד כָּל־יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם
וְקַיִץ וָחֹרֶף וְיוֹם וָלָיְלָה לֹא יִשְׁבֹּתוּ:

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

[d] **8.21** Omurhima ye muntu. Irala lyage liyêrekana ecimuli e murhima. Omu murhima mwo murhenga engerêrezo nyinjà n'embî. Enderho, emihigo n'ebijiro, byôshi birhengerera omu murhima. Nyamubâho ayishi ngasi murhima bwinjinjà (1 Sam 16,7; Lul17,3; 44, 22; Yer 11, 20). Obwôrhere bwinjà n'obushîbirizi bw'Akanwa ka Nnâmahanga burhengerera omu murhima (Lul 51,12,19; Yer 4,4+; 31,31-33+; Eze 36,26). Omuntu alongeza Nyamuzinda omu murhima gwâge (Lush 4,29; Lul 105,3; 119,2.10), amurhege okurhwîri (1Bâm 3,9; Burh 3,29; Hoz 2,16; Lush 30,14), amukolere (1Sam 12,20.24), amukuze (Lul 111,1), amuzigire (Lush 6,5); omurhima

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9

Bwôrhere buhyâhya bw'igulu. Endagâno ya Nnâmahanga n'ebiremwa byâge

[1] Nyamuzinda anacigisha Nûhu bôshi n'abagala anacibabwîra, erhi: «Muburhe, muyôloloke, munabumbe igulu bantu. [2] Mubè côbà na bacôbohwa b'ensimba zôshi z'oku igulu n'enyunyi zôshi z'emalunga, n'ebinyâgârha oku igulu lyôshi, n'enfî zôshi z'omu nyanja: byôshi mbihizire omu nfune zinyu. [3] Ngasi bibà bizîne binafukunya byôshi byâbà biryo binyu, mmuhîre byo byôshi kuguma n'ebyâsi by'emburho. [4] Cikwône murhalyaga enyama mukanalya n'obuzîne bwâyo, kwo kuderha omukò[e]. [5] Ci kwônene namudôsa oku mukò gwa ngasi muguma muli mwe. Nanâdôse ebiryânyi byôshi ndôse n'omuntu, abantu bone na bone nanâdôse ogw'omukò gw'omuntu. [6] Owabulage omukò gw'omuntu, naye omukò gwâge gunabulagwe n'omuntu. Bulya oku nshusho ya Nyamuzinda omuntu alemagwa. [7] Mwêhe muburhe, muyôloloke, mubumbe igulu bantu munalirhegeke.» [8] Nyamuzinda anacibwîra Nûhu n'abagala, erhi: «Loli oku nahira endagâno yâni ekarhî kinyu n'ekarhî k'iburha linyu enyuma zinyu. [9] Nanjizire eyi ndagâno haguma n'ebizîne biri haguma ninyu: enyunyi, ebintu bishwêkwa, ensimba muli mweshi, [10] rhuderhe omu kutwa bwofi, birya byanarhengaga omu nkuge, ensimba z'igulu. [11] Nfundisire endagâno yâni haguma ninyu: ntà mubiri gwacisherêre n'amîshi g'ecihonzi, harhakacibà cihonzi casherêza igulu.» [12] Nyamuzinda anaciderha, erhi: «Lolagi ecimanyîso c'endagâno nfundisire ekarhî kinyu na nâni, ekarhî k'ebindi biremwa munali mweshi nabyo, oku maburhwa gayisha. [13] Niono mpizire omuherho gwâni omu bitù, co cabà cimanyîso c'endagâno yâni n'igulu. [14] Mango nkashûbûliza ebitù oku nyanya z'igulu n'omuherho gukaboneka omu citù, [15] aho nanakengêra endagâno nafundikaga ninyu, amîshi garhacihinduke cihonzi c'okusherêza ngasi mubiri. [16] Mango omuherho gukabà guli omu citù, nanagubona, nankengêre erya ndagâno y'ensiku n'amango eri ekarhî ka Nyamuzinda n'ebiyîsa omûka byôshi, rhuderhe ngasi mubiri gubà oku igulu.» [17] Nyamuzinda anacibwîra Nûhu, erhi: «Eco co cimanyîso c'endagâno mpizire ekarhî kâni na ngasi mubiri guli oku igulu».

Iburha lya Nûhu

[18] Bagala ba Nûhu barhengaga omu nkuge bâli: Semu, Hamu na Yafeti. Hamu ye îshe wa Kanani. [19] Abo oku banali basharhu bâli bene Nûhu bo banarhenzirekwo abantu, bàlumîra igulu lyôshi. [20] Nûhu ebwa kubà àbâga muhinzi, arhondêra okukâhinga emizâbîbu. [21] Erhi acibà amanywa idivayi[f], àlaluka, àyôrha bushugunu omu ihêma lyage. [22] Ham îshe wa Kanan abona

---

mwîrhohye, nkana na mucêse gwo murhima gurhajira bulyâlya embere za Nyamuzinda n'embere z'abantu (Ef 1,18). 9,4: Rhulole omu Lev 17,11-14; Lush 12,23.

[e] **9.4** Rhulole omu Lev 17,11-14; Lush 12,23. Omu ngesò z'Abayahudi, omwamba bakagigubulaga, bulya owagulya gwo cimanyîso c'obuzîne, erhi amajisa Nnâmahanga ohâna obuzîne mashigwè

[f] **9.21** Nûhu arhalonzagya n'obwâlagale mpu alaluke. Kuhika aho, arhal'icimanya oku idivayi lyanalalusa. Endalwe y'eryo idivayi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

îshe ali bushugunu, ajibwîra bene wâbo oku bali babirhi embuga. [23] Ci Sem na Yafet banacirhôla ecirondo, bacihira bombi oku birhugo bayîsha bagenda cinyumanyumà, babwîka îshe, barhahindulaga obusù, barhabonaga obushugunu bw'îshe. [24] Erhi Nûhu arhengamwo erya ndalwè, amanya kurhi omugala murhò anamujirîre. [25] Anacimubwîra, erhi: «Kanani ahehêrirwe mâshi! Kuli bene wâbo abè ye wa buzinda omu bajà!». [26] Anaciderha kandi, erhi: «Ayâgirwe Nyakasane Nyamuzinda wa Semu, ci Kanani abè mujà wâge». [27] Nyamuzinda agalihye Yafet, ahande omu mahêma ga Sem; ci Kanani abè mujà wâge». [28] Enyuma ly'ecihonzi, Nûhu acilamire yindi myâka magana asharhu na makumi arhânu. [29] Akalamo ka Nûhu kôshi kahisire omu myâka magana gali mwenda na makumi arhânu, buzinda bw'aho àfà.

Genesis BHS 9:

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֶת־בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ׃ וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְכֶם יִהְיֶה עַל כָּל־חַיַּת
הָאָרֶץ וְעַל כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם בְּכֹל ׀ אֲשֶׁר תִּרְמֹשׂ הָאֲדָמָה וּבְכָל־דְּגֵי הַיָּם בְּיֶדְכֶם נִתָּנוּ׃ כָּל־רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא־חַי לָכֶם
יִהְיֶה לְאָכְלָה כְּיֶרֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כֹּל׃ אַךְ־בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ׃ וְאַךְ אֶת־דִּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם
אֶדְרֹשׁ מִיַּד כָּל־חַיָּה אֶדְרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֶדְרֹשׁ אֶת־נֶפֶשׁ הָאָדָם׃ שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ
יִשָּׁפֵךְ כִּי בְצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם׃ וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ־בָהּ׃ ס

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ וְאֶל־בָּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר׃ וַאֲנִי הִנְנִי מֵקִים אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת־זַרְעֲכֶם אַחֲרֵיכֶם׃ וְאֵת
כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם בָּעוֹף בַּבְּהֵמָה וּבְכָל־חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכֹּל ׀ יֹצְאֵי הַתֵּבָה לְכֹל חַיַּת הָאָרֶץ׃ וַהֲקִמֹתִי
אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא־יִכָּרֵת כָּל־בָּשָׂר עוֹד מִמֵּי הַמַּבּוּל וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחֵת הָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת
אוֹת־הַבְּרִית אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם׃ אֶת־קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן
וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ׃ וְהָיָה בְּעַנְנִי עָנָן עַל־הָאָרֶץ וְנִרְאֲתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן׃ וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר
בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל לְשַׁחֵת כָּל־בָּשָׂר׃ וְהָיְתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן
וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ זֹאת
אוֹת־הַבְּרִית אֲשֶׁר הֲקִמֹתִי בֵּינִי וּבֵין כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ׃ פ

וַיִּהְיוּ בְנֵי־נֹחַ הַיֹּצְאִים מִן־הַתֵּבָה שֵׁם וְחָם וָיֶפֶת וְחָם הוּא אֲבִי כְנָעַן׃ שְׁלֹשָׁה אֵלֶּה בְּנֵי־נֹחַ וּמֵאֵלֶּה נָפְצָה
כָּל־הָאָרֶץ׃ וַיָּחֶל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כָּרֶם׃ וַיִּשְׁתְּ מִן־הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלָה׃ וַיַּרְא חָם אֲבִי כְנַעַן
אֶת עֶרְוַת אָבִיו וַיַּגֶּד לִשְׁנֵי־אֶחָיו בַּחוּץ׃ וַיִּקַּח שֵׁם וָיֶפֶת אֶת־הַשִּׂמְלָה וַיָּשִׂימוּ עַל־שִׁכֶם שְׁנֵיהֶם וַיֵּלְכוּ אֲחֹרַנִּית וַיְכַסּוּ
אֶת עֶרְוַת אֲבִיהֶם וּפְנֵיהֶם אֲחֹרַנִּית וְעֶרְוַת אֲבִיהֶם לֹא רָאוּ׃ וַיִּיקַץ נֹחַ מִיֵּינוֹ וַיֵּדַע אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה־לוֹ בְּנוֹ
הַקָּטֹן׃ וַיֹּאמֶר אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו׃ וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי שֵׁם וִיהִי כְנַעַן עֶבֶד לָמוֹ׃ יַפְתְּ

---

yarhuma ayôrha bushugunu amango goshi ali iro omu ihêma lyâge.

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֱלֹהִים לְיֶפֶת וְיָשְׁבָן בְּאָהֳלֵי־שֵׁם וְיִהְי כְנַעַן עֶבֶד לָמוֹ׃ 28וְיִחִי־נֹחַ אַחַר הַמַּבּוּל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַחֲמִשִּׁים
שָׁנָה׃ 29וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי־נֹחַ תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וַיָּמֹת׃ פ

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

10

Okushandabana kw'amashanja

[1] Alaga iburha lya bene Nûhu, Sem, Khamu na Yafeti, n'abâna babusire enyuma ly'ecihonzi cinene. [2] Yafeti àburha Gomeri, Magegi, Madayi, Yavani, Tubali, Mesheki na Tirasi. [3] Bene Gomeri: Askenazi, Rifati, Togarma. [4] Bene Yavani: Elisha, Tarsisi, Aba Kitimi n'Aba Dodani. [5] Kuli barhengaga abashandabanaga omu birhwa bibà omu nyanja emwa amashanja. Bene Yafeti bagendibà ntyo ngasi baguma n'ecihugo câbo, n'olulimi lwâbo, n'emilala yâbo, n'amashanja gâbo. [6] Bene Khamu[g] bo: Kushi, Misrayimu, Puti na Kanani. [7] Bene Kushi bo: Seba, Havila, Sabata, Rama na Sabuteka. Bene Rama bo: Sheba na Dedani. [8] Kushi àburha Nemrodi, ye warhangiraga oburhambo hano igulu. [9] Ali muhivi mukulu embere za Nyamubâho, co cinarhuma baderha mpu: «Kwo oli aka Nemrodi muhivi mukulu embere za Nyamubâho». [10] Ecihugo c'aga mashanja canacirhondêrera e Babeli, Ereki n'Akadi, bishagala biri byôshi omu cihugo ca Shineari. [11] Arhulukâna mw'eco cihugo aja e Asuru, ayûbaka Ninive, Rehoboti-Iri, Kalaha, na [12] Reseni ekarhî ka Ninive na Kalaha, lugo lunene là. [13] Misarayim àburha bene Ludimu, bene Anemu, Lehabimu na Nafutuhimu. [14] Aburha Patrosimu, ba Kasiluhimu, bo barhengakwo Abafilistini na ba Kafutorimu. [15] Kanani aburha Sidoni yo nfula yâge, kandi Heti. [16] Ahirakwo aba Yebuseni, aba Amoriti, aba Girgasi, [17] ahirakwo aba Hiviti, aba Arkeni, aba Siniti, [18] ahirakwo aba Abaarvadi, aba Semariti, aba-Hamatiti; enyuma z'aho emilala ya bene Kanani yashadabana yôshi. [19] Ecihugo ca bene Kanani cali kurhenga e Sidoni, kugera e Gerari kujà e Gaza, kandi kugera olunda lw'e Sodomo, Gomora, Adma na Seboyimi caj'ihwera e Lesha. [20] Byanacibà ntyo kuli bene Khamu, ngasi baguma n'emilala yâbo n'ebihugo byâbo, haguma n'amashanja gâbo. [21] Semu naye agwêrhe eryâge iburha, ye îshe wa bene Eberi bôshi ye na mukulu wa Yafeti. [22] Semu ye burha Elami, Asuri, Aripakisadi, Ludi na Arami. [23] Bene Arami: Usi, Huli, Geteri na Mash. [24] Aripakisadi àburha Selahi, na Selahi àburha Eberi. [25] Eberi àburha bâna babirhi: owa burhanzi aderhwa Pelegi, bulya omu mango gâge mwo igulu lyagabanyikanaga, omulumuna naye aderhwa Yokotani. [26] Yokotani aburha Almodadi, Selefi, Hasarmaveti na Yera, [27] Hadorami, Uzali, Dikala, [28] Obali, Abimayeli na Sheba. [29] Ofiri, Havila, Yobabu, abôla bôshi bali

[g] **10.6** Khamu, kandi erhi HAM ye enfarasè yahindwîre CHAM, kwo kurhenga Chamites.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bâna ba Yokotani. [30] Ecihugo câbo cali kurhenga e Mesha kujà e Sefari, ntondo eri ebushoshokero bw'izûba. [31] Kwo bali ntyo bene Semu, omu kushimba emilala yâbo, olulimi lwâbo na kandi omu kushimba ecihugo câbo n'amashanja gâbo. [32] Kwo bene Nûhu bayôlolosire ntyo omu milala, omu bûko n'omu mashanja gâbo. Baligi cisiki c'agandi mashanja gôshi gabumbire igulu kurhenga amango g'ecihonzi.

Genesis BHS 10:

1 וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת בְּנֵי־נֹחַ שֵׁם חָם וָיֶפֶת וַיִּוָּלְדוּ לָהֶם בָּנִים אַחַר הַמַּבּוּל: 2 בְּנֵי יֶפֶת גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וְיָוָן וְתֻבַל וּמֶשֶׁךְ
וְתִירָס: 3 וּבְנֵי גֹמֶר אַשְׁכְּנַז וְרִיפַת וְתֹגַרְמָה: 4 וּבְנֵי יָוָן אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כִּתִּים וְדֹדָנִים: 5 מֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ אִיֵּי הַגּוֹיִם
בְּאַרְצֹתָם אִישׁ לִלְשֹׁנוֹ לְמִשְׁפְּחֹתָם בְּגוֹיֵהֶם: 6 וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם וּפוּט וּכְנָעַן: 7 וּבְנֵי כוּשׁ סְבָא וַחֲוִילָה וְסַבְתָּה
וְרַעְמָה וְסַבְתְּכָא וּבְנֵי רַעְמָה שְׁבָא וּדְדָן: 8 וְכוּשׁ יָלַד אֶת־נִמְרֹד הוּא הֵחֵל לִהְיוֹת גִּבֹּר בָּאָרֶץ: 9 הוּא־הָיָה גִבֹּר־צַיִד
לִפְנֵי יְהוָה עַל־כֵּן יֵאָמַר כְּנִמְרֹד גִּבּוֹר צַיִד לִפְנֵי יְהוָה: 10 וַתְּהִי רֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ בָּבֶל וְאֶרֶךְ וְאַכַּד וְכַלְנֵה בְּאֶרֶץ
שִׁנְעָר: 11 מִן־הָאָרֶץ הַהִוא יָצָא אַשּׁוּר וַיִּבֶן אֶת־נִינְוֵה וְאֶת־רְחֹבֹת עִיר וְאֶת־כָּלַח: 12 וְאֶת־רֶסֶן בֵּין נִינְוֵה וּבֵין כָּלַח הִוא
הָעִיר הַגְּדֹלָה: 13 וּמִצְרַיִם יָלַד אֶת־לוּדִים וְאֶת־עֲנָמִים וְאֶת־לְהָבִים וְאֶת־נַפְתֻּחִים: 14 וְאֶת־פַּתְרֻסִּים וְאֶת־כַּסְלֻחִים
אֲשֶׁר יָצְאוּ מִשָּׁם פְּלִשְׁתִּים וְאֶת־כַּפְתֹּרִים: ס
15 וּכְנַעַן יָלַד אֶת־צִידֹן בְּכֹרוֹ וְאֶת־חֵת: 16 וְאֶת־הַיְבוּסִי וְאֶת־הָאֱמֹרִי וְאֶת הַגִּרְגָּשִׁי: 17 וְאֶת־הַחִוִּי וְאֶת־הָעַרְקִי
וְאֶת־הַסִּינִי: 18 וְאֶת־הָאַרְוָדִי וְאֶת־הַצְּמָרִי וְאֶת־הַחֲמָתִי וְאַחַר נָפֹצוּ מִשְׁפְּחוֹת הַכְּנַעֲנִי: 19 וַיְהִי גְּבוּל הַכְּנַעֲנִי מִצִּידֹן
בֹּאֲכָה גְּרָרָה עַד־עַזָּה בֹּאֲכָה סְדֹמָה וַעֲמֹרָה וְאַדְמָה וּצְבֹיִם עַד־לָשַׁע: 20 אֵלֶּה בְנֵי־חָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לִלְשֹׁנֹתָם
בְּאַרְצֹתָם בְּגוֹיֵהֶם: ס
21 וּלְשֵׁם יֻלַּד גַּם־הוּא אֲבִי כָּל־בְּנֵי־עֵבֶר אֲחִי יֶפֶת הַגָּדוֹל: 22 בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשַׁד וְלוּד וַאֲרָם: 23 וּבְנֵי אֲרָם
עוּץ וְחוּל וְגֶתֶר וָמָשׁ: 24 וְאַרְפַּכְשַׁד יָלַד אֶת־שָׁלַח וְשֶׁלַח יָלַד אֶת־עֵבֶר: 25 וּלְעֵבֶר יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פֶּלֶג כִּי
בְיָמָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם אָחִיו יָקְטָן: 26 וְיָקְטָן יָלַד אֶת־אַלְמוֹדָד וְאֶת־שָׁלֶף וְאֶת־חֲצַרְמָוֶת וְאֶת־יָרַח: 27 וְאֶת־הֲדוֹרָם
וְאֶת־אוּזָל וְאֶת־דִּקְלָה: 28 וְאֶת־עוֹבָל וְאֶת־אֲבִימָאֵל וְאֶת־שְׁבָא: 29 וְאֶת־אוֹפִר וְאֶת־חֲוִילָה וְאֶת־יוֹבָב כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי
יָקְטָן: 30 וַיְהִי מוֹשָׁבָם מִמֵּשָׁא בֹּאֲכָה סְפָרָה הַר הַקֶּדֶם: 31 אֵלֶּה בְנֵי־שֵׁם לְמִשְׁפְּחֹתָם לִלְשֹׁנֹתָם בְּאַרְצֹתָם
לְגוֹיֵהֶם: 32 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־נֹחַ לְתוֹלְדֹתָם בְּגוֹיֵהֶם וּמֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ הַגּוֹיִם בָּאָרֶץ אַחַר הַמַּבּוּל: פ

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11

Enkingi ya Babeli

[1] Igulu lyôshi lyagwêrhe iderha liguma na binwa biguma. [2] Ebwa kubà abantu bajâga
bagendagenda olunda lw'ebushoshokero bw'izûba, lero banacirhinda omu kabanda k'omu
cihugo ca Shineyari: banaciyûbaka ahôla. [3] Banacibwîrana mpu: «Ewa yagi, rhujire amatofali,
rhugayôce n'omuliro». Amatofali gaba go mabuye g'okuyûbaka n'obulembo yabà yo nsîma
yagagwârha. [4] Banacibwîrana mpu: «Ewa yagi: Rhuyûbake olugo, kandi rhuhirekwo enkingi
yahika oku nkuba malunga. Ntyo nîrhu rhwanakâderha oku nîrhu rhuli balume là, na kandi
okwôla kwanarhuma rhurhacishandabâna omu igulu». [5] Nyamuzinda anacihona oku nkuba mpu
naye ayîsh'ilola olugo n'enkingi abantu bayûbasire. [6] Nyamuzinda anaciderha erhi: «Ala oku
bôshi bali lubaga luguma banagwêrhe iderha liguma, ogwôla gwo murhondêro gw'eyi mikolo
yâbo. Na bunôla ntà muhigo gwâbo gwakabula buyunjula kuli bo. [7] Kanya rhubunguluke,
rhubashandire iderha, bahuzagure ntà baguma baciyumva abâbo. [8] Nyamubâho
abashandabanya omu igulu lyôshi, kurhenga aho, baleka okuyûbaka olwo lugo. [9] Aho bahayîrika
Babeli[h], bulya ho Nyamubâho ashandiraga iderha ly'abantu oku igulu, ahôla ho
anabashandabanyizagya, bashandâla omu igulu lyôshi.

Bashakulûza ba Abrahamu.

[10] Alaga iburha lya Semu: Erhi ajira myâka igana, àburha Aripakisadi, myâka ibirhi enyuma
ly'ecihonzi. [11] Enyuma ly'okuburhwa kwa Aripakisadi, Semu ashub'ilama myâka magana arhânu,
àburha abarhabana àburha n'abanyere. [12] Erhi Aripakisadi àjira myâka makumi asharhu
n'irhanu, àburha Selahi. [13] Aripakisadi abire amaburha Selahi, ashub'ilama yindi myâka magana
ani n'isharhu, àburha abarhabana n'abanyere. [14] Erhi Selahi àjira myâka makumi asharhu,
àburha Eberi. [15] Selahi abîre amaburha Eberi, ashub'ilama yindi myâka magana ani n'irhanu,
àburha abarhabana àburha n'abanyere. [16] Erhi Eberi àjira myâka makumi asharhu n'ini, àburha
Pelegi. [17] Eberi abîre amaburha Pelegi, ashub'ilama yindi myâka magana ani na makumi
asharhu àburha abarhabana àburha n'abanyere. [18] Erhi Pelegi àjira myâka makumi asharhu,
àburha Rewu, [19] Pelegi abîre amaburha Rewu, ashub'ilama yindi myâka magana ani na makumi
asharhu àburha abarhabana àburha n'abanyere. [20] Erhi Rewu àjira myâka makumi asharhu
n'ibirhi, àburha Serugi. [21] Rewu abîre amaburha Serugi, ashub'ilama yindi myâka magana abirhi
na nda, àburha abarhabana àburha n'abanyere. [22] Erhi Serugi àjira myâka makumi asharhu,
àburha Nahori. [23] Serugi abîre amaburha Nahori, ashub'ilama yindi myâka magana abirhi,
àburha abarhabana àburha n'abanyere. [24] Erhi Nahori àjira myâka makumi abirhi na mwenda,

[h] **11.9** Babeli luli luderho lurhenzire omu lulimi lw'ecihabraniya. Kwo kuderha: ishâbâbè, kavango. Abantu barhaciyumvanyagya,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

àburha Terahi. [25] Nahori abîre amaburha Terahi, ashub'ilama yindi myâka igana n'ikumi na mwenda, àburha abarhabana, àburha n'abanyere. [26] Erhi Terahi ajira myâka makumi galinda, àburha Abramu, Nahori na Harani.

Iburha lya Terahi

[27] Alaga iburha lya Terahi: Terahi àburha Abramu, Nahori na Harani. Harani àburha Loti. [28] Harani afire embere z'îshe Terahi omu cihugo baburhiragwamwo, e Uru omu Kaldeya. [29] Abramu na Nahori banacijà omu buhya: mukà Abramu izîno lyâge erhi ye Sarayi; mukà Nahori izîno lyâge erhi ye Milka, mwâli wa Harani, àligi îshe wa Milka na Yisika. [30] Sarayi anacigumba: arhabonaga mwâna. [31] Terahi anacirhôla omugala Abramu, n'omwinjikulu Loti mwene Harani, n'omwâlikazi Sarayi mukà omugala Abramu, bôshi barhenga e Uru omu Kaldeya bajà omu cihugo c'e Kanani, ci erhi bahika e Harani bayûbaka yo. [32] Ensiku z'akalamo ka Terahi: myâka magana abirhi n'irhanu, buzinda afîra aha Harani.

Genesis BHS 11:

1 וַיְהִי כָל־הָאָרֶץ שָׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים: 2 וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם וַיִּמְצְאוּ בִקְעָה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם: 3 וַיֹּאמְרוּ
אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ הָבָה נִלְבְּנָה לְבֵנִים וְנִשְׂרְפָה לִשְׂרֵפָה וַתְּהִי לָהֶם הַלְּבֵנָה לְאָבֶן וְהַחֵמָר הָיָה לָהֶם לַחֹמֶר: 4 וַיֹּאמְרוּ
הָבָה | נִבְנֶה־לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה־לָּנוּ שֵׁם פֶּן־נָפוּץ עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ: 5 וַיֵּרֶד יְהוָה לִרְאֹת
אֶת־הָעִיר וְאֶת־הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם: 6 וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עַם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת לְכֻלָּם וְזֶה הַחִלָּם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה
לֹא־יִבָּצֵר מֵהֶם כֹּל אֲשֶׁר יָזְמוּ לַעֲשׂוֹת: 7 הָבָה נֵרְדָה וְנָבְלָה שָׁם שְׂפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׂפַת רֵעֵהוּ: 8 וַיָּפֶץ
יְהוָה אֹתָם מִשָּׁם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיַּחְדְּלוּ לִבְנֹת הָעִיר: 9 עַל־כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי־שָׁם בָּלַל יְהוָה שְׂפַת
כָּל־הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הֱפִיצָם יְהוָה עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ: פ
10 אֵלֶּה תּוֹלְדֹת שֵׁם שֵׁם בֶּן־מְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־אַרְפַּכְשַׁד שְׁנָתַיִם אַחַר הַמַּבּוּל: 11 וַיְחִי־שֵׁם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ
אֶת־אַרְפַּכְשָׁד חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: ס
12 וְאַרְפַּכְשַׁד חַי חָמֵשׁ וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־שָׁלַח: 13 וַיְחִי אַרְפַּכְשַׁד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שֶׁלַח שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבַּע
מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: ס
14 וְשֶׁלַח חַי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־עֵבֶר: 15 וַיְחִי־שֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־עֵבֶר שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד
בָּנִים וּבָנוֹת: ס
16 וַיְחִי־עֵבֶר אַרְבַּע וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־פָּלֶג: 17 וַיְחִי־עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־פֶּלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת
שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: ס

---

bucîbone bwâbo burhumire. Ciru na kuhika ene abantu barhayumva n'obwo rhwabwîne obucunguzi muli Yezu Kristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18 וַיְחִי־פֶלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־רְעוּ׃ 19 וַיְחִי־פֶלֶג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־רְעוּ תֵּשַׁע שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים
וּבָנוֹת׃ ס
20 וַיְחִי רְעוּ שְׁתַּיִם וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־שְׂרוּג׃ 21 וַיְחִי רְעוּ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שְׂרוּג שֶׁבַע שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה
וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ ס
22 וַיְחִי שְׂרוּג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־נָחוֹר׃ 23 וַיְחִי שְׂרוּג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־נָחוֹר מָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ ס
24 וַיְחִי נָחוֹר תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־תָּרַח׃ 25 וַיְחִי נָחוֹר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־תָּרַח תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּמְאַת
שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ ס
26 וַיְחִי־תֶרַח שִׁבְעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־אַבְרָם אֶת־נָחוֹר וְאֶת־הָרָן׃ 27 וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת תֶּרַח תֶּרַח הוֹלִיד אֶת־אַבְרָם
אֶת־נָחוֹר וְאֶת־הָרָן וְהָרָן הוֹלִיד אֶת־לוֹט׃ 28 וַיָּמָת הָרָן עַל־פְּנֵי תֶּרַח אָבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ בְּאוּר כַּשְׂדִּים׃ 29 וַיִּקַּח
אַבְרָם וְנָחוֹר לָהֶם נָשִׁים שֵׁם אֵשֶׁת־אַבְרָם שָׂרָי וְשֵׁם אֵשֶׁת־נָחוֹר מִלְכָּה בַּת־הָרָן אֲבִי־מִלְכָּה וַאֲבִי יִסְכָּה׃ 30 וַתְּהִי
שָׂרַי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלָד׃ 31 וַיִּקַּח תֶּרַח אֶת־אַבְרָם בְּנוֹ וְאֶת־לוֹט בֶּן־הָרָן בֶּן־בְּנוֹ וְאֵת שָׂרַי כַּלָּתוֹ אֵשֶׁת אַבְרָם בְּנוֹ
וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ עַד־חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃ 32 וַיִּהְיוּ יְמֵי־תֶרַח חָמֵשׁ שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה
וַיָּמָת תֶּרַח בְּחָרָן׃ ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

12

II. Olw'Abrahamu

Okuhamagalwa kw'Abrahamu

[1] Nyamubâho anacibwîra Abramu, erhi: «Orhenge omu cihugo cinyu, omulala gwâwe n'enyumpa ya sho, ojè omu cihugo nakuyêreka. [2] Nakujira ishanja linene, nakugisha n'izîno lyâwe lijè irenge, lyabà mugisho! [3] Nagisha abakugisha, nahana n'abakakuhehêrera. N'amashanja g'igulu gôshi gagishwa[i] muli we.» [4] Abramu anacilikùla nk'oku Nyamubâho anamubwiraga, bagenda bôshi na Loti. Abramu ali agwêrhe myâka makumi gali nda n'irhanu erhi arhenga e Harani. [5] Abramu anacirhôla mukâge Sarayi na Loti, mugala w'omulumuna, ashana ebirugu byâge byôshi n'abambali ali akola agwêrhe aha Harani; balîkûla, bàja omu cihugo c'e Kanani. Banacihika obwo omu cihugo c'e Kanani. [6] Abramu anacirhulukàna mw'ecôla cihugo, ahika ahantu hatagatîfu e Sikemi, aha murhi gwa More. Ago mango erhi Banyakanani bayûbasire ecihugo. [7] Nyamubâho abonekera Abramu anacimubwîra, erhi: «Iburha lyâwe lyo nâhà eci cihugo». Oku bundi Abramu ayûbakira Nyamubâho, wamubonekeraga, oluhêrero

[i] **12.3** Muli Abramu, abantu b'amashanja goshi bâgishwa na Nnâmahanga, bulya Omucunguzi àbusirwe omu ishanja lyâge (Murh 3,15). Obuyêmêre bwa Abramu: rhulole muli Rom 4; Gal 3,8.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ahôla. [8] Kurhenga aho anacisôkera oku ntondo olunda lw'e bushoshokero bwa Beteli, agwîkayo ecirâlo. Akâsinza Beteli e buzikiro na Ai e bushoshokero. Ayûbakaho oluhêrero lwa Nyamubâho, anaciyakûza izîno lyâge. [9] Ntyo Abramu aja abanda anahandùla, alinda ahika e Nêgebu.

Abramu aj'e Mîsiri

[10] Ecizombo canacizùka omu cihugo, naye Abramu abungulukira e Mîsiri mpu aj'ibêrayo bulya ecizombo cali cidârhi bwenêne mw'eco cihugo. [11] Erhi bakola baling'ihika e Mîsiri, Abramu anacibwîra mukâge Sarayi, erhi: «Lolà, nyîshi oku obà mukazi w'iranga linjà. [12] Abanya-Mîsiri hano banarhubona ntya banaderha mpu mukâge oyu, n'abo bananyîrha, bakuleke. [13] Kuziga okâderha oku oli mwâli wîrhu lyo nâni bandola bwinjà, bandeke nkulamirekwo[j]». [14] Byanabà kulya, Abramu erhi ahika e Mîsiri, Abanyamisiri babona oku nyamukazi anali mwinjà bwenêne. [15] Abarhambo ba Faraoni[k] bamubona bakàmukunga bwenêne embere za Faraoni. Barhôla nyamukazi, Sara, bamuhêka omu bwâmi bwa Faraoni. [16] Faraoni arhonya Abramu erhi nyamukazi orhuma: ashobôla enkafu n'ebibuzi, endogomi ndume, abajà, abajàkazi, endogomi nkazi n'engamiya. [17] Ci kwône Nyamubâho arhogezakwo Faraoni obuhanya bunene ye n'omulala gwâge erhi Sarayi mukà Abramu orhuma. [18] Faraoni anacihamagala Abramu amubwîra, erhi: «Kwo kurhi oku wanjizire? Carhumaga orhambwîra oku ali mukâwe? [19] Carhumaga oderha, erhi: «Ali mwâli wîrhu?» n'aho nalinda mmuyanka? Buno buno alaga mukâwe, rhôla ye wenaye ontengere kuno». [20] Faraoni amuhà abantu bamulusa bamukûla omu cihugo ye na mukâge n'ebintu byâge byôshi.

Genesis BHS 12:

1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַבְרָם לֶךְ־לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ׃ 2 וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל
וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ וֶהְיֵה בְּרָכָה׃ 3 וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה׃ 4 וַיֵּלֶךְ
אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְהוָה וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מֵחָרָן׃ 5 וַיִּקַּח אַבְרָם
אֶת־שָׂרַי אִשְׁתּוֹ וְאֶת־לוֹט בֶּן־אָחִיו וְאֶת־כָּל־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכָשׁוּ וְאֶת־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־עָשׂוּ בְּחָרָן וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אַרְצָה
כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן׃ 6 וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ׃ 7 וַיֵּרָא יְהוָה
אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה הַנִּרְאֶה אֵלָיו׃ 8 וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם הָהָרָה מִקֶּדֶם
לְבֵית־אֵל וַיֵּט אָהֳלָה בֵּית־אֵל מִיָּם וְהָעַי מִקֶּדֶם וַיִּבֶן־שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה׃ 9 וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ
הַנֶּגְבָּה׃ פ

[j] **12.13** Abramu anywerha lyo balek'imuyîrha. Sara àli mwâli wâbo, bali b'îshe muguma ci nnina arhali muguma (Murh 20, 12). Bwo bwa kabiri obu Abrahamu abona oku ab'emahanga nabo banarhinye Nnâmahanga, lolà Murh 20 na 21; arhangirheba Abimeleki, kandi Faraoni oyu; bôhe bulya barhînyire Nyamuzinda banywerhûla Abrahamu oku burhabâle erhi obuhane, Nyamuzinda abahâga
[k] **12.15** Faraoni: izîno ly'omwâmi w'e Mîsiri, kandi erhi cikono câge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10 וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר שָׁם כִּי־כָבֵד הָרָעָב בָּאָרֶץ׃ 11 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבוֹא מִצְרָיְמָה
וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרַי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה־נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת־מַרְאֶה אָתְּ׃ 12 וְהָיָה כִּי־יִרְאוּ אֹתָךְ הַמִּצְרִים וְאָמְרוּ אִשְׁתּוֹ זֹאת
וְהָרְגוּ אֹתִי וְאֹתָךְ יְחַיּוּ׃ 13 אִמְרִי־נָא אֲחֹתִי אָתְּ לְמַעַן יֵיטַב־לִי בַעֲבוּרֵךְ וְחָיְתָה נַפְשִׁי בִּגְלָלֵךְ׃ 14 וַיְהִי כְּבוֹא אַבְרָם
מִצְרַיְמָה וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת־הָאִשָּׁה כִּי־יָפָה הִוא מְאֹד׃ 15 וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שָׂרֵי פַּרְעֹה וַיְהַלְלוּ אֹתָהּ אֶל־פַּרְעֹה וַתֻּקַּח
הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה׃ 16 וּלְאַבְרָם הֵיטִיב בַּעֲבוּרָהּ וַיְהִי־לוֹ צֹאן־וּבָקָר וַחֲמֹרִים וַעֲבָדִים וּשְׁפָחֹת וַאֲתֹנֹת
וּגְמַלִּים׃ 17 וַיְנַגַּע יְהוָה | אֶת־פַּרְעֹה נְגָעִים גְּדֹלִים וְאֶת־בֵּיתוֹ עַל־דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם׃ 18 וַיִּקְרָא פַרְעֹה לְאַבְרָם
וַיֹּאמֶר מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי לָמָּה לֹא־הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ הִוא׃ 19 לָמָּה אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִוא וָאֶקַּח אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה
וְעַתָּה הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קַח וָלֵךְ׃ 20 וַיְצַו עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיְשַׁלְּחוּ אֹתוֹ וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona omu 22/04/2024).

13

Abrahamu alekana bôshi na Loti

1 Abramu arhenga e Mîsiri, ye, mukâge n'ebintu byâge byôshi, kuguma na Loti ashubisôkera e
Nêgebu[l]. 2 Abramu ali muhirhi bwenêne oku masò g'ebintu bishwêkwa, oku nsaranga n'oku
masholo. 3 Kandi ashub'ijà ahanda anahandûla kurhenga e Nêgebu kuhika e Beteli, alinda
ashubihika halya agwîkaga ecirâlo burhanzi ekarhî ka Beteli na Ai, 4 halya ayûbakiraga
Nyamubâho oluhêrero burhangiriza, kandi ahôla Abramu ashubiyâkuza izîno lya Nyamubâho.
5 Loti wajâga agenda bôshi na Abramu ali agwêrhe naye amasò g'enkafu n'ag'ebibuzi, haguma
n'amahêma. 6 Ecihugo cafundêra, okubà n'ebintu binji kurhacizigaga babêra haguma.
7 Abangere ba Abramu n'abangere ba Loti barhondêra emirongwe. Mw'ago mango Abanya-
Kanani ri'aba Periziti bo balibayûbasire omu cihugo. 8 Abramu abwîra Loti, erhi: «Yaga ntalonza
hazûke emirongwe ekarhî kâni nâwe nîsi erhi ekarhî k'abangere bâni n'abangere bâwe bulya
rhwamabà baguma. 9 K'ecihugo cirhali cigali embere zâwe. Ontengekwo. Okajà e kulembe najà
ekulyo, okajà ekulyo, najà ekulembe.» 10 Loti ayinamula amasù, abona olubanda lwa Yordani
lwali ludômerîrwe bwinjà hôshi. Okwo kwabâga embere Nyamubâho ashâbe Sodomo na
Gomora[m], olwo lubanda kwo lwali nka busâni bwa Nyamubâho, nk'ecihugo c'e Mîsiri kujà elunda
lw'e Sowari. 11 Loti acîshoga olwo lubanda lwa Yordani lwôshi, agandûla agend'iyûbaka olunda
lw'e bushoshokero, ntyo kwo barhenginekwo. 12 Abramu ayûbaka omu cihugo ca bene Kanani,
naye Loti ayûbaka omu bishagala by'elubanda, agwîka ebirâlo byâge kuhika e Sodomo.
13 Abantu b'e Sodomo bali bantu babî bwenêne, na banyabyâha embere za Nyamubâho.
14 Nyamubâho anacibwîra Abramu, erhi Loti aba amamurhengakwo, erhi:«Yinamula amasù

[l] **13.1** Nêgebu ciri cihugo ciri olunda lw'idako, emukondwè lya Kanani; abandi banaderhe "mukondwè" mpu "ifo".

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

obone, kurhenga aho oli kujà e mwenè n'emukondwè, kujà e bushoshokero n'ebuzikiro. [15] Eco cihugo côshi wabona nakuhà co we n'iburha lyâwe, cibè cinyu ensiku zôshi. [16] Iburha lyâwe najira hyôlololoke liluge nka katulo k'okw'idaho: owakahash'iganja emogomogo z'akatulo k'okw'idaho ye wanahash'iganja iburha lyâwe. [17] Yimuka! Orhandagire eci cihugo omu buli n'omu bugali, bulya co nakuhà.» [18] Abramu yoyo n'amahêma gâge, akanya agend'igwika ecirâlo aha murhi gwa Mambri, oguli aha Hebroni, n'ahôla ayûbakiraho Nyamubâho oluhêrero.

Genesis BHS 13:

1 וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַנֶּגְבָּה: 2 וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד בַּמִּקְנֶה בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב: 3 וַיֵּלֶךְ
לְמַסָּעָיו מִנֶּגֶב וְעַד־בֵּית־אֵל עַד־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הָיָה שָׁם אָהֳלֹה בַּתְּחִלָּה בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעָי: 4 אֶל־מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ
אֲשֶׁר־עָשָׂה שָׁם בָּרִאשֹׁנָה וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְהוָה: 5 וְגַם־לְלוֹט הַהֹלֵךְ אֶת־אַבְרָם הָיָה צֹאן־וּבָקָר
וְאֹהָלִים: 6 וְלֹא־נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לָשֶׁבֶת יַחְדָּו כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רָב וְלֹא יָכְלוּ לָשֶׁבֶת יַחְדָּו: 7 וַיְהִי־רִיב בֵּין רֹעֵי
מִקְנֵה־אַבְרָם וּבֵין רֹעֵי מִקְנֵה־לוֹט וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי אָז יֹשֵׁב בָּאָרֶץ: 8 וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־לוֹט אַל־נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי
וּבֵינֶיךָ וּבֵין רֹעַי וּבֵין רֹעֶיךָ כִּי־אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ: 9 הֲלֹא כָל־הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ הִפָּרֶד נָא מֵעָלָי אִם־הַשְּׂמֹאל וְאֵימְנָה
וְאִם־הַיָּמִין וְאַשְׂמְאִילָה: 10 וַיִּשָּׂא־לוֹט אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־כָּל־כִּכַּר הַיַּרְדֵּן כִּי כֻלָּהּ מַשְׁקֶה לִפְנֵי | שַׁחֵת יְהוָה אֶת־סְדֹם
וְאֶת־עֲמֹרָה כְּגַן־יְהוָה כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בֹּאֲכָה צֹעַר: 11 וַיִּבְחַר־לוֹ לוֹט אֵת כָּל־כִּכַּר הַיַּרְדֵּן וַיִּסַּע לוֹט מִקֶּדֶם וַיִּפָּרְדוּ אִישׁ
מֵעַל אָחִיו: 12 אַבְרָם יָשַׁב בְּאֶרֶץ־כְּנָעַן וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר וַיֶּאֱהַל עַד־סְדֹם: 13 וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַיהוָה
מְאֹד: 14 וַיהוָה אָמַר אֶל־אַבְרָם אַחֲרֵי הִפָּרֶד־לוֹט מֵעִמּוֹ שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אַתָּה שָׁם צָפֹנָה
וָנֶגְבָּה וָקֵדְמָה וָיָמָּה: 15 כִּי אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֲךָ עַד־עוֹלָם: 16 וְשַׂמְתִּי אֶת־זַרְעֲךָ כַּעֲפַר
הָאָרֶץ אֲשֶׁר | אִם־יוּכַל אִישׁ לִמְנוֹת אֶת־עֲפַר הָאָרֶץ גַּם־זַרְעֲךָ יִמָּנֶה: 17 קוּם הִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ לְאָרְכָּהּ וּלְרָחְבָּהּ כִּי לְךָ
אֶתְּנֶנָּה: 18 וַיֶּאֱהַל אַבְרָם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא אֲשֶׁר בְּחֶבְרוֹן וַיִּבֶן־שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה: פ

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

14

Entambala y'abâmi bani

[1] Omu mango ga Amrafeli mwâmi w'e Shineyari, Ariyoko mwâmi w'e Elasari na Kedori-Laomeri mwâmi w'e Elami na Tideali mwâmi w'e Goyimi, [2] abôla bâmi banacitula entambala oku bâbo bâmi bo baligi: Bera mwâmi w'e Sodomo, Birsha mwâmi w'e Gomora, Shineabi mwâmi w'e Adma, Shemeberi mwâmi w'e Seboyimi n'omwâmi w'e Bela izîno lyâge ye Sowari. [3] Abâla

---

[m] **13.10** Sodomo na Gomora: Rhulole omu Murh 10, 19; 18, 16.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bazinda bayankira omuhigo omu kabanda ka Sidimi yo enaligi nyanja y'omunyu. [4] Bagezize myâka ikumi n'ibirhi erhi badwîrhe barhegekwa na Kedori-Laomeri, lero omu mwâka gw'ikumi na kasharhu, bàgoma. [5] Ci omu mwâka gw'ikumi na karhânu Kedori -Laomeri àyisha haguma n'omurhwe gw'abandi bâmi, balya bali bayumvinye bôshi naye. Ahimira bene Refayimi aha Ashtaroti-Kamayimi, Abazuzimi abahimira aha Hama, Aba-Emimi omu kabanda ka Kiriyatayimi, [6] Aba Horiti abahimira oku ntondo za Seyiri kuhika aha Eli-Parani lugo luli elubibi n'irûngu. [7] Bagonjolokera e Ayini Mishipati omu Kadesi. Bahima ab'omu cihugo c'aba-Amaleki, kuguma n'aba Amoreni, bo babàga e Hasasoni-Tamari. [8] Naye omwâmi w'e Sodomo, omwâmi w'e Gomora, omwâmi w'e Adma, omwâmi w'e Seboyimi n'omwâmi w'e Bela izîno lyâge ye Sowari nabo bàhiga okulwa; babalwikiza omu kabanda ka Sidimi. [9] Bakoza Kedori-Laomeri, mwâmi w'e Elami, Tideali mwâmi w'e Goyimi, Amrafeli mwâmi w'e Shineyari na Ariyoko mwâmi w'e Elasari, bâmi bani oku barhânu! [10] Omu kabanda ka Sidimi mwâli muyunjwîre bidêka bya bulembo; omu kuyâka omwâmi w'e Sodomo n'omwâmi w'e Gomora bahirimamwo, abasigalaga bayâkira omu ntondo. [11] Abahimaga basàbunga ebyali omu Sodomo n'omu Gomora byôshi, n'ebiryo byamuli byôshi banacigendera. [12] Loti naye, mugala wa mulumuna wa Abramu, bamugwârha, banyaga n'ebirugu byâge byôshi banacigendera. Yo ali ayûbasire e Sodomo. [13] Muguma omu bashugunukaga, akanya aj'ibwîra Abramu muhabraniya wali yubasire aha murhi gwa Mambri Amoriti, mwene wâbo Esikoli na Aneri, bàli bîra b'Abramu. [14] Abramu erhi ayumva oku kwo mwene wâbo anahèsirwe mpira ntyo, asinga omurhwe gwa balume magana asharhu na bantu ikumi na munâni, balwî bakulu baburhagwa omu mwâge, abalibirhakwo kuhika aha Dani. [15] Erhi babà bamacìgabamwo bikembe bibirhi, Abramu ye n'engabo yâge, bàbarhêra budufu, anabahima abâminika kuhika aha Hoba olunda lw'ebwa murhi gwa Damasko. [16] Alîkûza ebirugu byôshi, haguma na mwene wâbo Loti n'ebirugu byâge, kuguma n'abakazi n'abalume.

Oburherekêre bwa Melkisedeki

[17] Abramu erhi akola arhabâluka emunda anahimiraga Kederi-Lomeri, ye n'abâmi bali bôshi naye, omwâmi w'e Sodomo ayîsh'imuyankirira omu njira omu kabanda ka Sawe (lwo lubanda lwa mwâmi). [18] Melkisedeki[n] mwâmi w'e Salemu ayisha adwîrhe omugati n'irivayi; ali mudâhwa wa Nyamuzinda w'enyanya bwenêne. [19] Anacigisha Abramu aderha, erhi: «Abramu agishwe na Nyamuzinda w'enyanya bwenêne owalemaga amalunga n'igulu, [20] Ayâgirwe Nyamuzinda w'enyanya bwenêne owahiraga abashombanyi bâwe omu nfune zâwe». Abramu anacimurhûla oku ngasi ebi anali adwîrhe byôshi. [21] Oyu mwâmi w'e Sodomo anacibwîra Abramu, erhi: «Ompè abantu oyôrhane ebirugu». [22] Ci kwône Abramu ahûna oyo mwâmi w'e Sodomo, erhi: «Ndengezize okuboko kwâni emunda Nyamuzinda w'enyanya bwenêne ali ye walemaga amalunga n'igulu. [23] Ciru n'ehigozi ciru n'ehishumi hy'enkwêrho zâwe ntâhyo narhôla omu birugu

[n] **14.18** kuli Melkisedeki: rhulole muli Hbr 7; Lul 110.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byâwe: orhag'iderha erhi: «Nie nagazize Abramu». [24] Ntâhyo ntôzire ciru n'ehitya. Byo ntaderha ebi abarhumisi bâni balyaga n'ecigabi nahàga abîra bantabâlaga bo Aneri, Esikoli na Mambri; abola barhôla ngasi muguma ecâge cigabi».

Genesis BHS 14:

1 וַיְהִי בִּימֵי אַמְרָפֶל מֶלֶךְ־שִׁנְעָר אַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֶלָּסָר כְּדָרְלָעֹמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעָל מֶלֶךְ גּוֹיִם׃ 2 עָשׂוּ מִלְחָמָה
אֶת־בֶּרַע מֶלֶךְ סְדֹם וְאֶת־בִּרְשַׁע מֶלֶךְ עֲמֹרָה שִׁנְאָב | מֶלֶךְ אַדְמָה וְשֶׁמְאֵבֶר מֶלֶךְ צְבֹיִים וּמֶלֶךְ בֶּלַע
הִיא־צֹעַר׃ 3 כָּל־אֵלֶּה חָבְרוּ אֶל־עֵמֶק הַשִּׂדִּים הִוא יָם הַמֶּלַח׃ 4 שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה עָבְדוּ אֶת־כְּדָרְלָעֹמֶר
וּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָרָדוּ׃ 5 וּבְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בָּא כְדָרְלָעֹמֶר וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּכּוּ אֶת־רְפָאִים בְּעַשְ�ְתָּרֹת
קַרְנַיִם וְאֶת־הַזּוּזִים בְּהָם וְאֶת הָאֵימִים בְּשָׁוֵה קִרְיָתָיִם׃ 6 וְאֶת־הַחֹרִי בְּהַרְרָם שֵׂעִיר עַד אֵיל פָּארָן אֲשֶׁר
עַל־הַמִּדְבָּר׃ 7 וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־עֵין מִשְׁפָּט הִוא קָדֵשׁ וַיַּכּוּ אֶת־כָּל־שְׂדֵה הָעֲמָלֵקִי וְגַם אֶת־הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב בְּחַצְצֹן
תָּמָר׃ 8 וַיֵּצֵא מֶלֶךְ־סְדֹם וּמֶלֶךְ עֲמֹרָה וּמֶלֶךְ אַדְמָה וּמֶלֶךְ צְבֹיִים וּמֶלֶךְ בֶּלַע הִוא־צֹעַר וַיַּעַרְכוּ אִתָּם מִלְחָמָה בְּעֵמֶק
הַשִּׂדִּים׃ 9 אֶת כְּדָרְלָעֹמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעָל מֶלֶךְ גּוֹיִם וְאַמְרָפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעָר וְאַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֶלָּסָר אַרְבָּעָה מְלָכִים
אֶת־הַחֲמִשָּׁה׃ 10 וְעֵמֶק הַשִּׂדִּים בֶּאֳרֹת בֶּאֳרֹת חֵמָר וַיָּנֻסוּ מֶלֶךְ־סְדֹם וַעֲמֹרָה וַיִּפְּלוּ־שָׁמָּה וְהַנִּשְׁאָרִים הָרָה
נָסוּ׃ 11 וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־רְכֻשׁ סְדֹם וַעֲמֹרָה וְאֶת־כָּל־אָכְלָם וַיֵּלֵכוּ׃ 12 וַיִּקְחוּ אֶת־לוֹט וְאֶת־רְכֻשׁוֹ בֶּן־אֲחִי אַבְרָם וַיֵּלֵכוּ
וְהוּא יֹשֵׁב בִּסְדֹם׃ 13 וַיָּבֹא הַפָּלִיט וַיַּגֶּד לְאַבְרָם הָעִבְרִי וְהוּא שֹׁכֵן בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא הָאֱמֹרִי אֲחִי אֶשְׁכֹּל וַאֲחִי עָנֵר וְהֵם
בַּעֲלֵי בְרִית־אַבְרָם׃ 14 וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיָּרֶק אֶת־חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ שְׁמֹנָה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיִּרְדֹּף
עַד־דָּן׃ 15 וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם | לַיְלָה הִוא וַעֲבָדָיו וַיַּכֵּם וַיִּרְדְּפֵם עַד־חוֹבָה אֲשֶׁר מִשְּׂמֹאל לְדַמָּשֶׂק׃ 16 וַיָּשֶׁב אֵת כָּל־הָרְכֻשׁ
וְגַם אֶת־לוֹט אָחִיו וּרְכֻשׁוֹ הֵשִׁיב וְגַם אֶת־הַנָּשִׁים וְאֶת־הָעָם׃ 17 וַיֵּצֵא מֶלֶךְ־סְדֹם לִקְרָאתוֹ אַחֲרֵי שׁוּבוֹ מֵהַכּוֹת
אֶת־כְּדָר־לָעֹמֶר וְאֶת־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶל־עֵמֶק שָׁוֵה הִוא עֵמֶק הַמֶּלֶךְ׃ 18 וּמַלְכִּי־צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לֶחֶם וְיָיִן
וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן׃ 19 וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ 20 וּבָרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן אֲשֶׁר־מִגֵּן
צָרֶיךָ בְּיָדֶךָ וַיִּתֶּן־לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל׃ 21 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־סְדֹם אֶל־אַבְרָם תֶּן־לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרְכֻשׁ קַח־לָךְ׃ 22 וַיֹּאמֶר אַבְרָם
אֶל־מֶלֶךְ סְדֹם הֲרִימֹתִי יָדִי אֶל־יְהוָה אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ 23 אִם־מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ־נַעַל וְאִם־אֶקַּח
מִכָּל־אֲשֶׁר־לָךְ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשַׁרְתִּי אֶת־אַבְרָם׃ 24 בִּלְעָדַי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים וְחֵלֶק הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ
אִתִּי עָנֵר אֶשְׁכֹּל וּמַמְרֵא הֵם יִקְחוּ חֶלְקָם׃ ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15

Endagâno ya Nyamubâho bôshi na Abrahamu

[1] Enyuma ly'ebyo, akanwa ka Nyamubâho kanacirhindakwo Abramu omu cilôrho, kaderha ntya, erhi: «Orhayôbohaga Abramu, nie mpenzi yâwe, oluhembo lwâwe lwabà lunene». [2] Abramu ashuza, erhi: «Waliha Nyamubâho bicigi wanshobôza? Niono nafà buzira mwâna, niono omu njira rhwêne Eliezeri w'e Damasko, ye wayîma omu byâni....» [3] Abramu aderha, erhi: «Lolà oku orhampâga iburha na muguma omu bene wîrhu ye wayîsh'iyîma omu byâni». [4] Kandi aho, akanwa ka Nyamubâho kanacimurhindakwo, erhi: «Arhali wabene oyo wanayîme omu byâwe ci muguma warhenga omu mukò gwâwe». [5] Oku bundi amujâna embuga amubwîra, erhi: «Galamira emalunga, oganje enyenyêzi z'emalunga nk'oku onahashire», anacimubwîra, erhi: «Kwo iburha lyâwe lyabà ntyo». [6] Abramu ayêmêra Nyamubâho, naye Nyamubâho erhi abà amamuganjira birya[o], amuyêreka oku kwôshi kunali k'okuli. [7] Ashub'ibwîra Abramu, erhi: «Nie Nyamubâho wakurhenzagya e Uru omu Kaldeya nti nkuhè eci cihugo cibè câwe». [8] Abramu ashuza, erhi: «Yâgirwa Nyamubâho, bici namanyirakwo oku neci canabà câni?» [9] Anacimushuza, erhi: «Kanyagya ondêrhere endaku ya myâka isharhu, empene ya myâka isharhu, engandabuzi ya myâka isharhu, orhôle n'empingà n'ecananyunyi c'engûkù». [10] Ayisha amudwîrhîre ebyo bintu, abiberanga analambika ngasi luhande omu masù g'olwâbo, ebinyunyi byoki arhaberangaga. [11] Bacigukuma mpu bacîrhunike kuli erya mirhumba, Abramu akazibahâhanya. [12] Erhi izûba libà likola lyazika, enjôli nnene yarhogerakwo Abramu, ecôbà cinene camugwârha. [13] Nyamubâho anacibwîra Abramu, erhi: «Omanye bwinjà oku abâna bâwe bâba nka bigolo omu cihugo cirhali câbo. Babà bajà eyo munda banabalibuze myâka magana ani. [14] Ci olubaga lwabarhindibuza ntyo niene nalutwîra olubanja na buzinda bayagaluke erhi banadwîrhe birugu mwandu. [15] Wêhe wakulikira basho n'omurhûla, wagishwa omu bushanja bwinjà. [16] Oku iburha lya kani go mango banashubire eno, bulya obubî bw'Abanya-Amoriti burhacihika oku muhiro». [17] Izûba lyabîrage lyamazika n'obudufu erhi bwamarumbâna, lolà oku ecibêye c'omugî n'ecimole n'omuliro byàgera ekarhî ka zirya nyama mberange. [18] Olwo lusiku Nyamubâho àfundika endagâno bôshi n'Abramu aderha, erhi: «Iburha lyâwe ndihîre eci cihugo, kurhenga oku lwîshi lw'e Mîsiri kuhika oku lwîshi lunene, lwo lwîshi lwa Efrata. [19] Cihugo c'aba Keniti, aba Keniziti, aba Kadimoniti, [20] aba Hititi, aba Periziti, aba Refayimi, [21] aba Hamoriti, Abanya-Kanani, aba Girigashiti n'aba Yebuseni».

---

[o] **15.6** : Abramu abà n'obulangâlire kuli Nyakasane. Obuyêmêre bwa Abramu bubonekîre omu kuyumva Nyakasane (Murh 22; Hbr 11, 8-10; 17-19; Gal 3, 6-9; Rom 4, 18-21). Ciru ayemêra oku ahâna omwâna wâge Izaki nterekêro. Nnâmahanga alonzagya oku murhangula na hano aba amabona okurhumika kwa Abrahamu, amukule omu ngesò z'abapagani barherekêra abâna oku bazimu bâbo; Nnâmahanga ye mwîkubagirwa ye wanayishirhucungula omu kuhâna omugala Yezu (Murh 22 na Ywn 3, 16). Obuyêmêre buzira bijiro kugumba bugumba. Abemêzi bayi-sh'ibà bimâna erhi bwôrhere n'ebijiro byâbo birhumire (Yk 2, 14-26). Omu Ndagâno ya mîra omulêbi Izaya arhubwîzire oku bwenêne Nyakasane alâba obuyêmêre bw'olubaga lwâge (Iz 7, 9; 28, 16; 30, 15).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 אַחַר ׀ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר אַל־תִּירָא אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה
מְאֹד: 2 וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדֹנָי יֱהוִה מַה־תִּתֶּן־לִי וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי וּבֶן־מֶשֶׁק בֵּיתִי הוּא דַּמֶּשֶׂק אֱלִיעֶזֶר: 3 וַיֹּאמֶר אַבְרָם
הֵן לִי לֹא נָתַתָּה זָרַע וְהִנֵּה בֶן־בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי: 4 וְהִנֵּה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ זֶה כִּי־אִם אֲשֶׁר יֵצֵא
מִמֵּעֶיךָ הוּא יִירָשֶׁךָ: 5 וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַבֶּט־נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם־תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר
לוֹ כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ: 6 וְהֶאֱמִן בַּיהוָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לּוֹ צְדָקָה: 7 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָתֶת
לְךָ אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ: 8 וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יֱהוִה בַּמָּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה: 9 וַיֹּאמֶר אֵלָיו קְחָה לִי עֶגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת וְעֵז
מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאַיִל מְשֻׁלָּשׁ וְתֹר וְגוֹזָל: 10 וַיִּקַּח־לוֹ אֶת־כָּל־אֵלֶּה וַיְבַתֵּר אֹתָם בַּתָּוֶךְ וַיִּתֵּן אִישׁ־בִּתְרוֹ לִקְרַאת רֵעֵהוּ
וְאֶת־הַצִּפֹּר לֹא בָתָר: 11 וַיֵּרֶד הָעַיִט עַל־הַפְּגָרִים וַיָּשֶׁב אֹתָם אַבְרָם: 12 וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לָבוֹא וְתַרְדֵּמָה נָפְלָה עַל־אַבְרָם
וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נֹפֶלֶת עָלָיו: 13 וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדֹעַ תֵּדַע כִּי־גֵר ׀ יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ
אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: 14 וְגַם אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָּן אָנֹכִי וְאַחֲרֵי־כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל: 15 וְאַתָּה תָּבוֹא
אֶל־אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקָּבֵר בְּשֵׂיבָה טוֹבָה: 16 וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא־שָׁלֵם עֲוֹן הָאֱמֹרִי עַד־הֵנָּה: 17 וַיְהִי
הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה וַעֲלָטָה הָיָה וְהִנֵּה תַנּוּר עָשָׁן וְלַפִּיד אֵשׁ אֲשֶׁר עָבַר בֵּין הַגְּזָרִים הָאֵלֶּה: 18 בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת יְהוָה
אֶת־אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְּהַר מִצְרַיִם עַד־הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר־פְּרָת: 19 אֶת־הַקֵּינִי
וְאֶת־הַקְּנִזִּי וְאֶת הַקַּדְמֹנִי: 20 וְאֶת־הַחִתִּי וְאֶת־הַפְּרִזִּי וְאֶת־הָרְפָאִים: 21 וְאֶת־הָאֱמֹרִי וְאֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַגִּרְגָּשִׁי
וְאֶת־הַיְבוּסִי: ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

16

Okuburhwa kwa Ismaeli

[1] Sarayi mukà Abramu arhâlisag'imuhâ mwâna. Cikwônene Sarayi ali agwêrhe omujà-kazi wâge w'e Mîsiri izîno lyâge ye Hagari. [2] Sarayi, anacibwîra Abramu, erhi: «Lolà, wekasinga obu Nyamubâho arhanyêmêreraga okuburha, j'emunda omujà-kazi wâni[p] ali, nkaba hali amango ankacimbonera abâna». Abramu ayumva izù lya Sarayi. [3] Ntyo, Abramu erhi ajira myâka ikumi ali omu cihugo c'e Kanani, mukâge Sarayi amuhà Hagari, mujà-kazi wâge munyamîsiri, amuhà ibà Abramu mpu amuyanke. [4] Naye, anacija emunda Hagari ali, arhôla izîmi. Nyamukazi

[p] **16.2** J'emunda omujà-kazi zâni ali: irhegeko ly'abantu balamaga e Mezopotamiya lyàlilidesire oku amango mukà omuntu ali ngumba, anahash'imuhà omujà-kazi wâge baburhe bo naye. Akaba bashakulûza bîrhu barhanzi bal'iyemêrirwe na Nyamuzinda okurhôla omukazi wa kabirhi erhi wa kasharhu, Mwâmi Yezu erhi ayisha en'igulu, ashwinja ebyo binwa: Arhuhanza. Aderha oku Nyamuzinda arhalemaga okwo. Ci alemire mulume muguma, anamuhà mukazi muguma (Lolà Mt 19, 3-9).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kurhenga amango abonaga akola ali izîmi arhacilolaga nn'omu mwâbo nka muntu. [5] Sarayi anacibwîra Abramu, erhi: «We orhumire njakwo aka kagayo! Nayansire omujà-kazi wâni nakufumbikaye, na kurhenga amango abonaga akola ali izîmi, niono ntacibonwa nka muntu omu masù gâge. Nyamuzinda yêne arhufunge rhwembi!». [6] Abramu abwîra Sarayi, erhi: «Omujà-kazi wâwe omu maboko gâwe anali, wêne omujirire oku onasîmire». Abwo Sarayi akaz'ilibuza owâbo kuhika owâbo amuyaka. [7] Malahika wa Nyamubâho anacishimâna Hagari hôfi n'iriba liguma omu irûngu, lyo iriba libà oku burhambi bw'enjira y'e Shuru. [8] Amudôsa, erhi: «Hagari, mujà-kazi wa Sarayi, ngahi warhenga na ngahi wajà?». Hagari anacimushuza, erhi: «Najà nayâka nn'omu mwîrhu Sarayi». [9] Malahika wa Nyamubâho amubwîra, erhi: «Galuka, oshubire emwa nn'omu mwinyu onakazimuyumva». [10] Malahika wa Nyamubâho amubwîra, erhi: «Naluza bwenêne iburha lyâwe, lyaluga liyabirane okuganjwa». [11] Malahika wa Nyamubâho anacimubwîra, erhi: «W'oyo oli izîmi, waburha omwânarhabana, wayîsh'imuyirika izîno lya Ismaeli[q], bulya Nyamuzinda anayumvîrhe omulenge gwâwe. [12] Oyo mwâna abà ndogomi nkali ya muntu, okuboko kwâge kwakâlikirwa abandi bôshi n'okuboko kw'abandi bôshi ye kwalîkirwa. Ayimanga yêne omu masù ga bene wâbo bôshi.» [13] Hagari ayîrika Nyamubâho wamubonekeraga eri izîno: erhi: «we El Royi», kwo kuderha «We Nyamuzinda Obona», bulya gwârhi yêne, «Ka ye nshubir'ibona aha olya odwîrhe ambona?» [14] Co cirhuma eryo iriba liderhwa mpu iriba lya Lahayi-Royi, libà ekarhî ka Kadesi na Beredi. [15] Hagari anaciburhira Abramu omwânarhabana, naye Abramu àyirika mugala wa Hagari izîno lya Ismaeli. [16] Abramu ali akola agwêrhe myâka makumi gali munâni na ndarhu erhi Hagari amujira Îshe wa Ismaeli.

Genesis BHS 16.

וְשָׂרַי֙ אֵ֣שֶׁת אַבְרָ֔ם לֹ֥א יָלְדָ֖ה לֹ֑ו וְלָ֣הּ שִׁפְחָ֗ה מִצְרִ֛ית וּשְׁמָ֥הּ הָגָֽר׃ וַתֹּ֤אמֶר שָׂרַי֙ אֶל־אַבְרָ֔ם הִנֵּה־נָ֥א עֲצָרַ֛נִי יְהוָ֖ה
מִלֶּ֣דֶת בֹּא־נָ֞א אֶל־שִׁפְחָתִ֗י אוּלַ֤י אִבָּנֶה֙ מִמֶּ֔נָּה וַיִּשְׁמַ֥ע אַבְרָ֖ם לְקֹ֥ול שָׂרָֽי׃ וַתִּקַּ֞ח שָׂרַ֣י אֵֽשֶׁת־אַבְרָ֗ם אֶת־הָגָ֙ר
הַמִּצְרִ֜ית שִׁפְחָתָ֗הּ מִקֵּץ֙ עֶ֣שֶׂר שָׁנִ֔ים לְשֶׁ֖בֶת אַבְרָ֣ם בְּאֶ֣רֶץ כְּנָ֑עַן וַתִּתֵּ֥ן אֹתָ֛הּ לְאַבְרָ֥ם אִישָׁ֖הּ לֹ֥ו לְאִשָּֽׁה׃ וַיָּבֹ֖א אֶל־הָגָ֑ר
וַתַּ֣הַר וַתֵּ֔רֶא כִּ֥י הָרָ֖תָה וַתֵּקַ֥ל גְּבִרְתָּ֖הּ בְּעֵינֶֽיהָ׃ וַתֹּ֤אמֶר שָׂרַי֙ אֶל־אַבְרָ֔ם חֲמָסִ֥י עָלֶ֖יךָ אָנֹכִ֣י נָתַ֔תִּי שִׁפְחָתִ֖י בְּחֵיקֶ֑ךָ
וַתֵּ֤רֶא כִּי֙ הָרָ֣תָה וָאֵקַ֔ל בְּעֵינֶ֖יהָ יִשְׁפֹּ֣ט יְהוָ֔ה בֵּינִ֖י וּבֵינֶֽיךָ׃ וַיֹּ֤אמֶר אַבְרָם֙ אֶל־שָׂרַ֔י הִנֵּ֥ה שִׁפְחָתֵ֖ךְ בְּיָדֵ֑ךְ עֲשִׂי־לָ֖הּ הַטֹּ֥וב
בְּעֵינָ֛יִךְ וַתְּעַנֶּ֥הָ שָׂרַ֖י וַתִּבְרַ֥ח מִפָּנֶֽיהָ׃ וַיִּמְצָאָ֣הּ מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֗ה עַל־עֵ֙ין הַמַּ֔יִם בַּמִּדְבָּ֖ר עַל־הָעַ֥יִן בְּדֶ֖רֶךְ שֻֽׁור׃ וַיֹּ֕אמֶר הָגָ֖ר
שִׁפְחַ֣ת שָׂרַ֑י אֵי־מִזֶּ֥ה בָּ֖את וְאָ֣נָה תֵלֵ֑כִי וַתֹּ֣אמֶר מִפְּנֵ֔י שָׂרַ֥י גְּבִרְתִּ֖י אָנֹכִ֥י בֹרַ֖חַת׃ וַיֹּ֤אמֶר לָהּ֙ מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֔ה ש�ֻׁ֖ובִי
אֶל־גְּבִרְתֵּ֑ךְ וְהִתְעַנִּ֖י תַּחַ֥ת יָדֶֽיהָ׃ וַיֹּ֤אמֶר לָהּ֙ מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֔ה הָרְבָּ֥ה אַרְבֶּ֖ה אֶת־זַרְעֵ֑ךְ וְלֹ֥א יִסָּפֵ֖ר מֵרֹֽב׃ וַיֹּ֤אמֶר לָהּ֙
מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֔ה הִנָּ֥ךְ הָרָ֖ה וְיֹלַ֣דְתְּ בֵּ֑ן וְקָרָ֣את שְׁמֹ֔ו יִשְׁמָעֵ֖אל כִּֽי־שָׁמַ֥ע יְהוָ֖ה אֶל־עָנְיֵֽךְ׃ וְה֣וּא יִהְיֶ֤ה פֶּ֙רֶא֙ אָדָ֔ם יָדֹ֥ו בַּכֹּ֖ל

[q] **16.11** Yishma' El, : Ismaheli: Kwo kuderha «Nyamuzinda kuyumva ayumva». Shâma' omu cihebraniya kuli kuderha «kuyumva», El kuli kuderha, «Nyamuzinda ».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְיַד כָּל בּוֹ וְעַל־פְּנֵי כָל־אֶחָיו יִשְׁכֹּן׃ 13וּתְקָרֶא שֵׁם־יְהוָה הַדֹּבֵר אֵלֶיהָ אַתָּה אֵל רֳאִי כִּי אָמְרָה הֲגַם הֲלֹם רָאִיתִי אַחֲרֵי
רֹאִי׃ 14עַל־כֵּן קָרָא לַבְּאֵר בְּאֵר לַחַי רֹאִי הִנֵּה בֵין־קָדֵשׁ וּבֵין בָּרֶד׃ 15וַתֵּלֶד הָגָר לְאַבְרָם בֵּן וַיִּקְרָא אַבְרָם שֵׁם־בְּנוֹ
אֲשֶׁר־יָלְדָה הָגָר יִשְׁמָעֵאל׃ 16וְאַבְרָם בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּלֶדֶת־הָגָר אֶת־יִשְׁמָעֵאל לְאַבְרָם׃ ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

17

Endagâno n'okukembûlwa kwa Abrahamu

[1] Abramu erhi ajira myâka makumi gali mwenda, Nyamubâho amubonekera amubwîra, erhi: «Nie El-Shadayi, Nyamuzinda Ogala-byôshi, olambagire embere zâni onayôrhe mwimâna. [2] Nafundika endagâno yâni na nâwe, nakuluza bwenêne». [3] Abramu anacikumba bûbi, na Nyamuzinda amubwîra, erhi: [4] «Niono, endagâno yâni nâwe yeyi: Wabà îshe w'amashanja manji manji. [5] Barhakanacikuderha Abramu, ci we kola Abrahamu, bulya nakujira îshe wa mashanja manji manji. [6] Nakuhà iburha lirhali linyi, wabà îshe wa mashanja manji na bâmi banji bakurhengamwo. [7] Nafundika endagâno yâni rhwembi, ekarhî kani n'iburha lyâwe enyuma zâwe, n'obûko bwâwe enyuma zâwe, kurhenga oku iburha kujà oku lindi, yabà ndagâno y'ensiku zôshi, kuderha nti mbè Nyamuzinda wâwe na Nyamuzinda w'iburha lyâwe enyuma zâwe. [8] Nakuhà w'oyo n'iburha lyâwe ecîra cihugo oyûbasiremwo, ecihugo ca Kanani côshi, caba câwe ensiku zôshi, nâni nabà nie Nyamuzinda wâwe». [9] Nyamuzinda abwîra Abrahamu, erhi: «Woyo olange bwinjà endagâno yâni, woyo n'iburha lyâwe enyuma kurhenga oku iburha kujà oku lindi. [10] Alaga endagâno yâni mukwânîne mulange, ndagâno ekarhî kani na nâwe, kwo kuderha we n'iburha lyâwe enyuma zâwe: Ngasi mwanarhabana w'omu nyumpa yâwe yeshi akwânîne akembûlwe. [11] Mujire bammukembûle, kwo kuderha batwe ehishisha hy'obulume bwinyu, co cabà cimanyîso c'endagâno yâni ekarhî kani na ninyu. [12] Ngasi mwanarhabana winyu, erhi akajira nsiku munâni abusirwe, anakembûlwe, kurhenga oku iburha kujà oku lindi. Oyo anabà mwanarhabana waburhwa omu nyumpa yâwe nîsi erhi omwânarhabana waguliragwa ecigolo cirhali c'omu bûko bwâwe. [13] Oyo obusirwe omu nyumpa yâwe, n'oyo wagulagwa nsaranga, kukwânîne bakembûlwe. Endagâno yâni yashâkwa omu mubiri gwinyu nka ndagâno y'ensiku zôshi. [14] Orhali mukembûle, omulume barhatwîri ehishisha hy'oku bulume bwâge, oyôla kukwânîne akagwe omu bûko bwinyu, bulya arhakenziri endagâno yâni». [15] Nyamuzinda abwîra Abrahamu, erhi: «Mukâwe Sarayi irhondo orhacihîraga okamuderha mpu ye Sarayi, ci izîno lyâge ye kola wâbà Sara[r]. [16] Namugisha nankuhè omwânarhabana wa kuli ye, namugisha abè nnina w'amashanja, anaburhe amashanja aburhe n'abâmi b'amashanja». [17] Abrahamu akumba bûbi, arhondêra asheka, erhi amacidesa yêne, erhi: «K'omwâna akaciburhwa n'omushosi wa myâka

[r] **17.15** Sara: kwo kuderha «Mugoli, Muluzinyere».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

igana, na Sara ogwêrhe myâka makumi gali mwenda, ka anaciburha? [18] Abrahamu, erhi: «Ciru Ismael arhanarhang'ilama embere zâwe!» [19] Nyamuzinda ashuza, erhi: «Kwo binali, mukâwe Sara akuburhira omwânarhabana, wanamuyirika izîno lya Izaki, nafundika endagâno yâni haguma naye, yabà ndagâno y'ensiku n'amango, kuderha nti mbè Nyamuzinda wâge n'ow'obûko bwâge bwayisha enyuma zâge. [20] Oku biyêrekîre Ismaeli neci nkuyumvîrhe; naye mmugishire, namuhà iburha, namujire aluge bwenêne, aburha baluzi ikumi na babirhi, namujira ishanja linene. [21] Ci kwônene endagâno yâni, Izaki ye rhwayifundika rhweshi, mugala wâwe waburhwa na Sara mwâka irhondo nka gano mango». [22] Erhi ayûsa ashambâla, Nyamuzinda asêzera Abrahamu. [23] Oku bundi Abrahamu anarhôla omugala Ismaeli, ngasi bandi banali ba maburhwa omu mwâge, n'abandi bambali agulaga n'enfaranga, rhuderhe ngasi banali balume b'aha mwa Abrahamu bôshi abakembûla ehishisha hy'obulume bwâbo olwo lusiku lwonêne na kuhika ene nk'oku Nyamuzinda anamubwîraga. [24] Erhi Abrahamu akembûlwa erhi agwêrhe myâka makumi gali mwenda na mwenda, anacikembûlwa ehishisha hy'obulume bwâge. [25] Omugala Ismaeli naye ali agwêrhe myâka ikumi n'isharhu erhi akembûlwa ehishisha hy'obulume bwâge. [26] Olwo lusiku lwonênè, Abrahamu n'omugala Ismael, bakembûlwa. [27] Abalume b'aha mwâge bôshi, abâna b'omu mulala gwâge, na ngasi bandi agulaga nfaranga embuga, bôshi bakembûlwa kuguma naye.

Genesis BHS 17:

וַיְהִי אַבְרָם בֶּן־תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי־אֵל שַׁדַּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה
תָמִים: וְאֶתְּנָה בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְאַרְבֶּה אוֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד: וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל־פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר: אֲנִי
הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן גּוֹיִם: וְלֹא־יִקָּרֵא עוֹד אֶת־שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם כִּי אַב־הֲמוֹן גּוֹיִם
נְתַתִּיךָ: וְהִפְרֵתִי אֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד וּנְתַתִּיךָ לְגוֹיִם וּמְלָכִים מִמְּךָ יֵצֵאוּ: וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זַרְעֲךָ
אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם לִבְרִית עוֹלָם לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ: וְנָתַתִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֵת | אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֵת
כָּל־אֶרֶץ כְּנַעַן לַאֲחֻזַּת עוֹלָם וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת־בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אַתָּה
וְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם: זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ הִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר: וּנְמַלְתֶּם אֵת
בְּשַׂר עָרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם: וּבֶן־שְׁמֹנַת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם יְלִיד בָּיִת
וּמִקְנַת־כֶּסֶף מִכֹּל בֶּן־נֵכָר אֲשֶׁר לֹא מִזַּרְעֲךָ הוּא: הִמּוֹל | יִמּוֹל יְלִיד בֵּיתְךָ וּמִקְנַת כַּסְפֶּךָ וְהָיְתָה בְרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם
לִבְרִית עוֹלָם: וְעָרֵל | זָכָר אֲשֶׁר לֹא־יִמּוֹל אֶת־בְּשַׂר עָרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ אֶת־בְּרִיתִי הֵפַר: ס
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם שָׂרַי אִשְׁתְּךָ לֹא־תִקְרָא אֶת־שְׁמָהּ שָׂרָי כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ: וּבֵרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה
לְךָ בֵּן וּבֵרַכְתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ: וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל־פָּנָיו וַיִּצְחָק וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הַלְּבֶן מֵאָה־שָׁנָה
יִוָּלֵד וְאִם־שָׂרָה הֲבַת־תִּשְׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־הָאֱלֹהִים לוּ יִשְׁמָעֵאל יִחְיֶה לְפָנֶיךָ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
אֲבָל שָׂרָה אִשְׁתְּךָ יֹלֶדֶת לְךָ בֵּן וְקָרָאתָ אֶת־שְׁמוֹ יִצְחָק וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתּוֹ לִבְרִית עוֹלָם לְזַרְעוֹ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אַחֲרָיו׃ וְיִשְׁמָעֵאל֙ שְׁמַעְתִּיךָ֔ הִנֵּה | בֵּרַכְתִּי אֹת֖וֹ וְהִפְרֵיתִ֣י אֹת֑וֹ וְהִרְבֵּיתִ֥י אֹת֛וֹ בִּמְאֹ֖ד מְאֹ֑ד שְׁנֵים־עָשָׂ֣ר נְשִׂיאִ֔ם
יוֹלִ֔יד וּנְתַתִּ֖יו לְגֹ֥וי גָּדֽוֹל׃ וְאֶת־בְּרִיתִ֖י אָקִ֣ים אֶת־יִצְחָ֑ק אֲשֶׁר֩ תֵּלֵ֨ד לְךָ֜ שָׂרָ֗ה לַמּוֹעֵד֙ הַזֶּ֔ה בַּשָּׁנָ֖ה הָאַחֶֽרֶת׃ וַיְכַל֙ לְדַבֵּ֣ר
אִתּ֔וֹ וַיַּ֥עַל אֱלֹהִ֖ים מֵעַ֣ל אַבְרָהָֽם׃ וַיִּקַּ֣ח אַבְרָהָ֗ם אֶת־יִשְׁמָעֵאל֙ בְּנ֔וֹ וְאֵ֥ת כָּל־יְלִידֵ֖י בֵּיתֹ֑ו וְאֵת֙ כָּל־מִקְנַ֣ת כַּסְפּ֔וֹ כָּל־זָכָ֕ר
בְּאַנְשֵׁ֖י בֵּ֣ית אַבְרָהָ֑ם וַיָּ֣מָל אֶת־בְּשַׂ֔ר עָרְלָתָ֖ם בְּעֶ֣צֶם הַיֹּ֣ום הַזֶּ֔ה כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֖ר אִתֹּ֥ו אֱלֹהִֽים׃ וְאַבְרָהָ֗ם בֶּן־תִּשְׁעִ֥ים וְתֵ֖שַׁע
שָׁנָ֑ה בְּהִמֹּ֥ולֹו בְּשַׂ֖ר עָרְלָתֹֽו׃ וְיִשְׁמָעֵאל֙ בְּנֹ֔ו בֶּן־שְׁלֹ֥שׁ עֶשְׂרֵ֖ה שָׁנָ֑ה בְּהִמֹּ֖לוֹ אֵ֥ת בְּשַׂ֖ר עָרְלָתֹֽו׃ בְּעֶ֣צֶם הַיֹּ֣ום הַזֶּ֔ה נִמֹּ֖ול
אַבְרָהָ֑ם וְיִשְׁמָעֵאל֙ בְּנֹ֔ו׃ וְכָל־אַנְשֵׁ֖י בֵּיתֹ֑ו יְלִ֤יד בָּ֙יִת֙ וּמִקְנַ֣ת־כֶּ֔סֶף מֵאֵ֖ת בֶּן־נֵכָ֑ר נִמֹּ֖לוּ אִתֹּֽו׃ פ

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024)

18

Nnâmahanga ashub'ibonekera Abrahamu aha Mambri

[1] Nyamubâho amubonekera aha murhi gwa Mambri erhi atamîre aha lusò lw'ecirâlo câge, amango g'idûrhu likali ly'omûshi. [2] Erhi alambûla amasù abona bantu basharhu bamuyimanzire aha burhambi. Erhi ababona arhenga aha lusò lw'ecirâlo aja emunda bali, ahwera oku idaho. [3] Ababwîra, erhi: «Yâgirwa Nnahamwîrhu nkusengire, akaba ntonyire omu masù gâwe, orhageraga aha burhambi bwa mwambali wâwe buzira kuyimanga. [4] Baj'ilêrha mîshi masungunu mukalabe amagulu, munarhamûkire hali ogu murhi. [5] Naj'ilonza ecihimbi c'omugati murhûzemwo omurhima mubul'igenda, e kuli mwajà co canarhumaga mugera aha mwa mwambali winyu eco!». Banacishuza mpu: «Ojirage nk'okwo odesire». [6] Abrahamu anacibadukira omu cirâlo emunda Sara ali ambwîra, erhi: «Orhôle mirengo ishanrhu ya nshâno, obumbe onabajiriremwo orhugati. [7] Abrahamu akanya aja omu busò bwâge, arhôlamwo akanina k'omutwîrà kashushagire bwinjà akahà omwambali, naye akanya aj'ikarheganya. [8] Ayisha adwîrhe amashanza, empyûhyù na kalya kanina anabâgaga, adekereza embere zabo; naye ayimanga hôfi nabo aha idako ly'omurhi oku bakâlya. [9] Banacimudôsa, mpu: «Ngahi mukâwe Sara ali?» Abashuza, erhi: «Yoyo otamîre omu cirâlo». [10] Olya w'ecigolo aderha, erhi: «Mwâka irhondo Nashub'igera hano mwâwe kandi, n'ago mango, erhi mukâwe Sara agwêrhe mugala». Sara akazâg'iyumviza aha lusò lw'ecirâlo câli enyuma zâge. [11] Ci Abrahamu na Sara bali bakola bashosi ba myâka minji, na Sara ali amahwerwa arhacijâga omu mugongo. [12] Lero Sara acîshesa, erhi: «K'aga mango nahwire nakaciyumva amasîma! N'ibanie oyûla okola luvandagwa!». [13] Ci kwône Nyamubâho abwîra Abrahamu, erhi: «Cirhumire Sara asheka anaderha erhi: Ka kuburha nâni nakaciburha nankola ncîbêrîre ntâye? [14] Ka hali ebirhangâzo byankayabîra Nyakasane okujira? Mwâka irhondo nka gano mango, nashubira eno mwâwe na Sara aburha mugala.» [15] Sara acîhakanula, erhi: «Mâshi ntashesire», ali amayôboha, ci kwône amubwîra, erhi: «Neci washesire».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abrahamu asengerera ab'e Sodomo

16 Balya balume banaciyimuka, bagenda, bàhika aha bàkalangìra Sodomo. Abrahamu àja
alambagira bôshi nabo mpu abaluse. 17 Nyamubâho àcîdôsa erhi: «Kurhi nafulikaga Abrahamu
akantu ndâlîre okujira, 18 n'obwo Abrahamu aba ishanja linene na lizibu n'agandi mashanja
g'igulu gôshi gagishwa muli ye? 19 Bulya nacimwîshozire nti arhegeke abâna bâge n'enyumpa
yâge enyuma zâge mpu balange enjira ya Nyamubâho omu kujira ebishingânîne[s] n'ebilongîre»;
na ntyo, Nyamubâho anajirira Abrahamu ebi amulaganyagya. 20 Ntyo, Nyamubâho anaciderha,
erhi: «Omulenge gushobesire Sodoma na Gomora gurhali munyi! Ecâha câbo carhalusire.
21 Nkolaga nabunguluka ndole erhi nanga erhi neci bajizire ebira omulenge gubashobesire
emunda ndi gumanyîsize: nâni ntacihabè». 22 Balya bantu barhenga halya bàja olunda lw'e
Sodomo. Abrahamu erhi aciyimanzire embere za Nyamubâho. 23 Abrahamu ayegêra, aderha,
erhi: «Kâli onakolaga waherêrekeza omushinganyanya[t] haguma n'enkola-maligo?».
24 Kwankabà habonekana bantu bashinganyanya makumi arhânu mw'olwo lugo. Kâli onakolaga
wabaherêrekeza? K'orhankababalira olwo lugo erhi abo bashinganyanya makumi arhânu
galulimwo garhuma? 25 Nanga orhankajira ntyo! Okuherêrekeza omushinganyanya haguma
n'enkola-maligo, okugeza omushinganyanya cikembe ciguma n'omunyabyâha. Nanga ntà
mango. K'omutwî w'emmanja w'igulu lyôshi arhakacitwa mmanja?» 26 Nyamubâho anacishuza,
erhi: «Nkashigâna e Sodomo bantu makumi arhânu bashinganyanya omu lugo, nanababalira
ecishagala côshi bo barhuma» 27 Abrahamu ashub'iderha, erhi: «Ciru nkabâ katulo na luvû,
Nashub'icîshomya okushambâza Nnahamwîrhu. 28 Hali amango omu bashinganya makumi
arhânu hankabula barhânu: Ka wanahana ecishagala côshi erhi abo barhânu bo barhumire?»
Nyamubâho amushuza, erhi: «Nanga, erhi hankabâ bashinganyanya makumi ani na barhânu,
ntankaciluhana». 29 Abrahamu ashubirira, erhi: «Nkaba hanayîsh'ibonekana makumi ani gone».
Nyamubâho amushuza, erhi; «Ntakujire erhi ago makumi ani garhuma». 30 Abrahamu, erhi:
«Nnawîrhu arhabâga burhe, nshub'iderha; nkaba hanaciboneka makumi asharhu». Naye, erhi
ntaluhane hakabonekana ago asharhu. 31 Ayûshûla, erhi; «Nashub'icîshomya okushambâza
Nnawîrhu: Nkaba hanaciboneka makumi abirhi». Nyamubâho amushuza, erhi; «Ntacishâbe erhi
ago makumi abirhi go garhuma». 32 Abrahamu, erhi: «Nnawîrhu arhabâga burhe, nderhe ecinwa
cizinda: Nkaba hankaciboneka ikumi lyône»; Nyamubâho amushuza, erhi: «Ntacihane erhi eryo
ikumi lyo lirhumire» 33 Nyamubâho erhi ays'ishambâza Abrahamu, agenda, naye Abrahamu
ashubira emwâge.

Genesis BHS 18:

[s] **18.19** «Obushinganyanya» buli bwôrhere bwinjà, oburhegesi bwa mwâmi Daudi bwali buyimangirekwo (2 Sam 8, 15; Iz 9, 6...)
[t] **18.23** Aga madôso (18, 23-32) ga Abrahamu gàli ga kulonza okuciza Sodoma. Erhi bankashâbire olugo lwa Sodomo, bàli baherêrekeza omushinganyanya haguma n'enkola-maligo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיֵּרָ֥א אֵלָ֖יו יְהוָ֑ה בְּאֵלֹנֵ֣י מַמְרֵ֔א וְה֗וּא יֹשֵׁב֙ פֶּ֣תַח־הָאֹ֔הֶל כְּחֹ֖ם הַיּֽוֹם׃ 2וַיִּשָּׂ֤א עֵינָיו֙ וַיַּ֔רְא וְהִנֵּ֥ה שְׁלֹשָׁ֖ה אֲנָשִׁ֣ים נִצָּבִ֑ים
עָלָ֗יו וַיַּ֤רְא וַיָּ֙רָץ֙ לִקְרָאתָ֔ם מִפֶּ֖תַח הָאֹ֑הֶל וַיִּשְׁתַּ֖חוּ אָ֥רְצָה׃ 3וַיֹּאמַ֕ר אֲדֹנָ֖י אִם־נָ֣א מָצָ֔אתִי חֵ֖ן בְּעֵינֶ֑יךָ אַל־נָ֣א תַעֲבֹ֔ר
מֵעַ֖ל עַבְדֶּֽךָ׃ 4יֻקַּח־נָ֣א מְעַט־מַ֔יִם וְרַחֲצ֖וּ רַגְלֵיכֶ֑ם וְהִשָּׁעֲנ֖וּ תַּחַ֥ת הָעֵֽץ׃ 5וְאֶקְחָ֥ה פַת־לֶ֖חֶם וְסַעֲד֣וּ לִבְּכֶ֑ם אַחַ֥ר תַּעֲבֹ֖רוּ
כִּֽי־עַל־כֵּ֣ן עֲבַרְתֶּ֣ם עַל־עַבְדְּכֶ֔ם וַיֹּאמְר֥וּ כֵּ֖ן תַּעֲשֶׂ֥ה כַּאֲשֶׁ֖ר דִּבַּ֥רְתָּ׃ 6וַיְמַהֵ֣ר אַבְרָהָ֗ם הָאֹ֙הֱלָה֙ אֶל־שָׂרָ֔ה וַיֹּ֕אמֶר מַהֲרִ֖י
שְׁלֹ֣שׁ סְאִ֑ים קֶ֚מַח סֹ֔לֶת לוּשִׁ֖י וַעֲשִׂ֥י עֻגֽוֹת׃ 7וְאֶל־הַבָּקָ֖ר רָ֣ץ אַבְרָהָ֑ם וַיִּקַּ֞ח בֶּן־בָּקָ֤ר רַךְ֙ וְטוֹב֙ וַיִּתֵּ֣ן אֶל־הַנַּ֔עַר וַיְמַהֵ֖ר
לַעֲשׂ֥וֹת אֹתֽוֹ׃ 8וַיִּקַּ֤ח חֶמְאָה֙ וְחָלָ֔ב וּבֶן־הַבָּקָ֖ר אֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֑ה וַיִּתֵּ֣ן לִפְנֵיהֶ֗ם וְה֤וּא־עֹמֵד֙ עֲלֵיהֶ֔ם תַּחַ֖ת הָעֵ֥ץ
וַיֹּאכֵֽלוּ׃ 9וַיֹּאמְר֣וּ אֵלָ֔יו אַיֵּ֥ה שָׂרָ֖ה אִשְׁתֶּ֑ךָ וַיֹּ֖אמֶר הִנֵּ֥ה בָאֹֽהֶל׃ 10וַיֹּ֗אמֶר שׁ֤וֹב אָשׁוּב֙ אֵלֶ֔יךָ כָּעֵ֖ת חַיָּ֑ה וְהִנֵּה־בֵ֥ן לְשָׂרָ֖ה
אִשְׁתֶּ֑ךָ וְשָׂרָ֣ה שֹׁמַ֔עַת פֶּ֖תַח הָאֹ֑הֶל וְה֖וּא אַחֲרָֽיו׃ 11וְאַבְרָהָ֣ם וְשָׂרָ֔ה זְקֵנִ֖ים בָּאִ֣ים בַּיָּמִ֑ים חָדַל֙ לִֽהְיוֹת֙ לְשָׂרָ֔ה אֹ֖רַח
כַּנָּשִֽׁים׃ 12וַתִּצְחַ֤ק שָׂרָה֙ בְּקִרְבָּ֔הּ לֵאמֹ֕ר אַחֲרֵ֥י בְלֹתִ֖י הָיְתָה־לִּ֣י עֶדְנָ֑ה וַאדֹנִ֖י זָקֵֽן׃ 13וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־אַבְרָהָ֔ם לָמָּה֙ זֶ֣ה
צָחֲקָ֔ה שָׂרָ֖ה לֵאמֹ֑ר הַאַ֥ף אֻמְנָ֛ם אֵלֵ֥ד וַאֲנִ֖י זָקַ֥נְתִּי׃ 14הֲיִפָּלֵ֥א מֵיְהוָ֖ה דָּבָ֑ר לַמּוֹעֵד֙ אָשׁ֣וּב אֵלֶ֔יךָ כָּעֵ֖ת חַיָּ֑ה וּלְשָׂרָ֖ה
בֵּֽן׃ 15וַתְּכַחֵ֣שׁ שָׂרָ֔ה | לֵאמֹ֖ר לֹ֣א צָחַ֑קְתִּי כִּ֚י | יָרֵ֣אָה וַיֹּ֔אמֶר | לֹ֕א כִּ֖י צָחָ֥קְתְּ׃ 16וַיָּקֻ֣מוּ מִשָּׁ֔ם הָאֲנָשִׁ֖ים וַיַּשְׁקִ֣פוּ עַל־פְּנֵי
סְדֹ֑ם וְאַבְרָהָ֖ם הֹלֵ֥ךְ עִמָּ֖ם לְשַׁלְּחָֽם׃ 17וַיהוָ֖ה אָמָ֑ר הַמְכַסֶּ֣ה אֲנִ֔י מֵאַבְרָהָ֖ם אֲשֶׁ֥ר אֲנִ֖י עֹשֶֽׂה׃ 18וְאַבְרָהָ֞ם הָיוֹ֣ יִהְיֶ֤ה לְגוֹי֙
גָּד֣וֹל וְעָצ֔וּם וְנִבְרְכ֥וּ בּ֖וֹ כֹּ֣ל גּוֹיֵ֥י הָאָֽרֶץ׃ 19כִּ֣י יְדַעְתִּ֔יו לְמַ֗עַן אֲשֶׁ֤ר יְצַוֶּה֙ אֶת־בָּנָ֣יו וְאֶת־בֵּיתוֹ֮ אַחֲרָיו֒ וְשָׁמְר֣וּ דֶּ֣רֶךְ יְהוָ֔ה
לַעֲשׂ֥וֹת צְדָקָ֖ה וּמִשְׁפָּ֑ט לְמַ֗עַן הָבִ֤יא יְהוָה֙ עַל־אַבְרָהָ֔ם אֵ֥ת אֲשֶׁר־דִּבֶּ֖ר עָלָֽיו׃ 20וַיֹּ֥אמֶר יְהוָ֖ה זַעֲקַ֣ת סְדֹ֑ם וַעֲמֹרָ֖ה
כִּֽי־רָבָ֔ה וְחַטָּאתָ֖ם כִּ֥י כָבְדָ֖ה מְאֹֽד׃ 21אֵֽרְדָ֥ה־נָּ֖א וְאֶרְאֶ֑ה הַכְּצַעֲקָתָ֞הּ הַבָּ֤אָה אֵלַי֙ עָשׂ֣וּ | כָלָ֔ה וְאִם־לֹ֖א אֵדָֽעָה׃ 22וַיִּפְנ֤וּ
מִשָּׁם֙ הָאֲנָשִׁ֔ים וַיֵּלְכ֖וּ סְדֹ֑מָה וְאַבְרָהָ֖ם עוֹדֶ֥נּוּ עֹמֵ֛ד לִפְנֵ֥י יְהוָֽה׃ 23וַיִּגַּ֥שׁ אַבְרָהָ֖ם וַיֹּאמַ֑ר הַאַ֥ף תִּסְפֶּ֖ה צַדִּ֥יק
עִם־רָשָֽׁע׃ 24אוּלַ֥י יֶשׁ֙ חֲמִשִּׁ֣ים צַדִּיקִ֔ם בְּת֖וֹךְ הָעִ֑יר הַאַ֥ף תִּסְפֶּ֛ה וְלֹא־תִשָּׂ֥א לַמָּק֖וֹם לְמַ֣עַן חֲמִשִּׁ֣ים הַצַּדִּיקִ֔ם אֲשֶׁ֖ר
בְּקִרְבָּֽהּ׃ 25חָלִ֣לָה לְךָ֔ מֵעֲשֹׂ֖ת | כַּדָּבָ֣ר הַזֶּ֑ה לְהָמִ֤ית צַדִּיק֙ עִם־רָשָׁ֔ע וְהָיָ֥ה כַצַּדִּ֖יק כָּרָשָׁ֑ע חָלִלָ֣ה לָּ֔ךְ הֲשֹׁפֵ֥ט כָּל־הָאָ֖רֶץ
לֹ֥א יַעֲשֶׂ֖ה מִשְׁפָּֽט׃ 26וַיֹּ֣אמֶר יְהוָ֔ה אִם־אֶמְצָ֥א בִסְדֹ֛ם חֲמִשִּׁ֥ים צַדִּיקִ֖ם בְּת֣וֹךְ הָעִ֑יר וְנָשָׂ֥אתִי לְכָל־הַמָּק֖וֹם
בַּעֲבוּרָֽם׃ 27וַיַּ֣עַן אַבְרָהָ֔ם וַיֹּאמַ֕ר הִנֵּה־נָ֥א הוֹאַ֖לְתִּי לְדַבֵּ֣ר אֶל־אֲדֹנָ֑י וְאָנֹכִ֖י עָפָ֥ר וָאֵֽפֶר׃ 28אוּלַ֣י יַחְסְר֣וּן חֲמִשִּׁ֔ים
הַצַּדִּיקִ֖ם חֲמִשָּׁ֣ה הֲתַשְׁחִ֣ית בַּחֲמִשָּׁ֔ה אֶת־כָּל־הָעִ֑יר וַיֹּ֣אמֶר לֹֽא־אַשְׁחִ֔ית אִם־אֶמְצָ֥א שָׁ֖ם אַרְבָּעִ֥ים וַחֲמִשָּֽׁה׃ 29וַיֹּ֥סֶף
עֹ֖וד לְדַבֵּ֣ר אֵלָ֑יו וַיֹּאמֶ֗ר אוּלַ֣י יִמָּצְא֔וּן שָׁ֖ם אַרְבָּעִ֑ים וַיֹּ֣אמֶר לֹ֔א אֶֽעֱשֶׂ֥ה בַּעֲבוּר֙ הָאַרְבָּעִֽים׃ 30וַיֹּ֣אמֶר אַל־נָ֔א יֵחַ֖ר לֵאדֹנָ֑י
וַאֲדַבֵּ֗רָה אוּלַ֣י יִמָּצְא֔וּן שָׁ֖ם שְׁלֹשִׁ֑ים וַיֹּ֣אמֶר לֹ֔א אֶֽעֱשֶׂ֥ה אִם־אֶמְצָ֖א שָׁ֥ם שְׁלֹשִֽׁים׃ 31וַיֹּ֣אמֶר הִנֵּה־נָ֔א הוֹאַ֖לְתִּי לְדַבֵּ֣ר
אֶל־אֲדֹנָ֑י אוּלַ֣י יִמָּצְא֔וּן שָׁ֖ם עֶשְׂרִ֑ים וַיֹּ֣אמֶר לֹ֔א אַשְׁחִ֖ית בַּעֲבוּר֙ הָעֶשְׂרִֽים׃ 32וַיֹּ֣אמֶר אַל־נָ֔א יֵחַ֖ר לֵאדֹנָ֑י וַאֲדַבְּרָ֣ה
אַךְ־הַפָּ֣עַם אוּלַ֣י יִמָּצְא֔וּן שָׁ֖ם עֲשָׂרָ֑ה וַיֹּ֣אמֶר לֹ֔א אַשְׁחִ֖ית בַּעֲבוּר֙ הָעֲשָׂרָֽה׃ 33וַיֵּ֤לֶךְ יְהוָה֙ כַּאֲשֶׁ֣ר כִּלָּ֔ה לְדַבֵּ֖ר
אֶל־אַבְרָהָ֑ם וְאַבְרָהָ֖ם שָׁ֥ב לִמְקֹמֽוֹ׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

19

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okushâbwa kwa Sodomo

[1] Erhi balya bamalahika babirhi bahika aha Sodomo càjingwè, Loti ali abwârhîre aha muhango
gw'olugo. Erhi Loti ababona ayimuka, akanya aj'ibayankirira, ahwera oku idaho. [2] Aderha, erhi:
«Mmuhûnyire mâshi banawirhu muyîshe muyandagalire emwa mwambali winyu muj'ihandayo,
mugeze amîshi oku magulu, n'irhondo sêzi mwanahira njira», ci bôhe bashuza, mpu: «Nanga,
rhwalâla muno ngo». [3] Ci kwône abayinginga bwenêne kuhika bayêmêra okujà emwâge n'okujà
omu nyumpa. Abarheganyiza ebiryo, abayôkera omugati gurhalimwo lwango[u], banacilya. [4] Oku
barhacigwîshira, enyumpa yôshi yagorhwa n'abalume b'omu lugo, bantu b'e Sodomo, kurhenga
oku misole kuhika oku bashosi, olubaga lwôshi buzira kusiga ndi nyuma. [5] Bayâkûza Loti
banacimudôsa, mpu: «Ngahi bali balya bantu bajîre hanola mwâwe buno budufu? Orhuhè bo
rhubalâlane». [6] Loti ahuluka aja emunda bali emuhanda, anayigala olumvi enyuma zâge.
[7] Anacibabwîra, erhi: «Bene wîrhu, mwe mukasinga, mumanye mwankakola amabî! [8] Yumvi
mmubwîre, ngwêrhe banyere babirhi barhasag'imanya balume, nnammulerherabo: mubajire oku
mubwîne kwinjà, ci abola bantu mumanye mwankaderha mpu mwabahumakwo, bulya mwo
bajire omu cîhôho c'enyumpa yâni». [9] Ci bahuza, mpu: «Orhenge aho! Azind'iyisha ali mubunga,
yoyo wamacîjiraga mutwî wamanja! Wâbà we rhujira kubî kubalusha». Bacîrhunika kuli Loti
bwenêne; bamuyishakwo bakola bapamula olumvi. [10] Ci balya balume bombi, banacirîka
okuboko, bakululira Loti aha burhambi bwâbo, omu nyumpa, banahamika olumvi. [11] Bahunika
balya bantu kw'olumbwibwi aha lusò, kurhenga oku murhò kuhika oku mukulu, bayabirwa ciru
n'okubona omuhango. [12] Balya bantu babirhi banacibwîra Loti, mpu: «Ka hali bandi bene winyu
ojira enôla munda? Bagala bâwe, ngasi bene winyu bali munôla lugo bôshi obarhenze hanola.
[13] Rhukola rhwashâba luno lugo, bulya omulenge kuli abâla bantu emwa Nyamubâho
gwârhalusire, na Nyamubâho anarhurhumire mpu rhubamalire». [14] Loti akanya aj'ibwîra abakwi
bakazâgisheba abâli, erhi: «Yimuki murhenge muli cino cihugo bulya Nyamuzinda alâlire
okucishâba; ci abakwi bamaya mpu kuhalîza. [15] Erhi kubà mucêracêra, bamalahika banacisêza
Loti, mpu: «Yimuka orhôle mukâwe n'aba bâli bâwe bali ahâla bombi, ogende lyo orhag'igwa
omu buhane Nyamubâho ahanamwo bino bishagala. [16] Mpu acizindoloka, balya balume babirhi
bamugwârhira oku kuboko ye na mukâge n'abâli oku banali babirhi, bulya Nyamuzinda ali
alonzize okubacinga. Bamuhulusa banamulekera emuhanda gw'olugo. [17] Oku bamuhêka e
muhanda, muguma muli balya bamalahika amubwîra, erhi: «Kanya oyâke duba duba, ocize
omûka gwâwe, orhakabaganaga enyuma orhanayimangaga ngahi omu kabanda ci oyâkire oku
ntondo lyo olek'ihêkwa omu nsanyâ». [18] Loti abashuza, erhi: «Nanga, Nnahamwîrhu.
[19] Mwambali wâwe arhonyire omu masù gâwe, wananyêresire olukogo lwâwe ene ofungira
omûka gwâni. Ci kwône, ntankayâkira oku ntondo, mpike n'obwo buhanya burhantindakwo,
obone namafâ».

---

[u] **19.3** Ogu mugati gurhalimwo lwango gudesirwe obwa burhanzirhanzi, gwacish'iderhwa amango g'olubungo na Basâka (Lub 12) n'ag'ishêga lizinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obûko bwa bene Mowabu n'obwa bene Amoni

20 Lolà lula lugo luli hôfi; omuntu anayakiramwo, lurhali lunganaci. Oleke nyâkiremwo; luligi
lunganaci? Lyôki nankalobôka». 21 Naye amushuza, erhi: «Nkubêrire kandi olwo lukogo,
ntacishâbe olwo lugo odesire». 22 Kanyagya oyâkiremwo bulya ntâco najira orhanacihikamwo.»
Co carhumire bayîrika olwo lugo izîno lya Sowari. 23 Erhi izûba likola lyashoshoka, Loti ahika
omu Sowari. 24 Oku bundi Nyamubâho anacirhogeza enshâno y'ecibiriti n'omuliro kuli Sodomo
na kuli Gomora. 25 Anacishâba ebyo bishagala n'olubanda lwôshi, haguma n'abantu balimwo na
ngasi hyâsi hy'oku idaho. 26 Mukà Loti mpu akabagana enyuma, ashuba cirundo ca munyu.
27 Abrahamu azûka sêzisêzi aja halya ayimangaga embere za Nyamuzinda. 28 Alâba Sodomo na
Gomora n'akabanda kôshi, alangîra omugî gwatumbûka omu cihugo nka mugî gw'omu cibêye.
29 Ntyo ago mango, Nyamuzinda ashâbaga ebishagala by'omu kabanda, akengêra Abrahamu,
akûla Loti muli obwo buhanya, erhi akola ashanda ebishagala Loti ayûbakagamwo. Obûko bwa
bene Mowabu n'obwa bene Amoni. 30 Loti arhenga e Sowari, agend'iyûbaka oku ntondo bone
abâli bombi[v], bulya ali ayôbohire okubêra e Sowari. Banacigend'ibêra omu lukunda bon'abâli
bombi. 31 Omwâli mukulu anacibwîra omurho, erhi: «Larha oyûla okola mushosi anta mulume
wankaja emunda rhuli nk'oku banajira omu igulu lyôshi. 32 Oyîshe rhunywêse Larha idivayi
rhunalâle rhwe naye; ntyo larha rhwanamukûlakwo iburha.» 33 Banacinywesa îshe idivayi
mw'obwo budufu, omunyere mukulu aj'igwîshira aha burhambi bw'îshe, arhamanyaga ciru
amango azûkaga. 34 Erhi buca, omunyere mukulu abwîra omulumuna, erhi: «Injo budufu nalâzire
rhwe na larha; rhushub'imunywesa idivayi muli obu budufu, nâwe ogend'ilâla mwe naye, ntyo
larha rhwamukulakwo iburha». 35 Banacinywesa îshe idivayi kandi obwo budufu, n'omunyere
murhò agend'igwîshira aha burhambi bwâge. Arhamanyaga amango agwishiraga ciru n'amango
azûkaga. 36 Bâli ba Loti bombi banaciba izîmi, erhi n'izîmi liri ly'îshe. 37 Omukulu aburha
murhabana, anacimuyirika erya Mowabu[w], ye shakulûza wa bene Mowabu. 38 Omurho naye
aburha murhabana, amuyirika erya Beni-Ami[x], ye shakulûza wa bene Amoni.

Genesis BHS 19:

וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה בָּעֶרֶב וְלוֹט יֹשֵׁב בְּשַׁעַר־סְדֹם וַיַּרְא־לוֹט וַיָּקָם לִקְרָאתָם וַיִּשְׁתַּחוּ אַפַּיִם 1
אָרְצָה: וַיֹּאמֶר הִנֶּה נָא־אֲדֹנַי סוּרוּ נָא אֶל־בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינוּ וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁכַּמְתֶּם וַהֲלַכְתֶּם לְדַרְכְּכֶם וַיֹּאמְרוּ 2
לֹּא כִּי בָרְחוֹב נָלִין: וַיִּפְצַר־בָּם מְאֹד וַיָּסֻרוּ אֵלָיו וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה וּמַצּוֹת אָפָה וַיֹּאכֵלוּ: 3
טֶרֶם 4

[v] **19.30** Muli eyi milongo 19, 30-36, omu kulonza okufungira omulala gwâbo mpu gulek'iherêrekera, bâli ba Loti bayumaguza bwenêne: balonza okukûla îshe kw'ihurha.
[w] **19.37** Izîno Mowabu kwo kuderha: «Mîshi g'îshe», mîshi omu kulonza okuderha emburho y'omulume.
[x] **19.38** : Ben-Ami kwo kuderha «Mwene Olubaga lwâni» nkaba kuli kuderha «mwene omubusi wâni» bulya omubusi amuburhaga oku mwâli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יִשְׁכְּבוּ֙ וְאַנְשֵׁ֣י הָעִ֔יר אַנְשֵׁ֥י סְדֹ֖ם נָסַ֑בּוּ עַל־הַבַּ֣יִת מִנַּ֔עַר וְעַד־זָקֵ֖ן כָּל־הָעָ֥ם מִקָּצֶֽה׃ 5וַיִּקְרְא֣וּ אֶל־לוֹט֮ וַיֹּ֣אמְרוּ֒ לוֹ֙ אַיֵּ֣ה
הָאֲנָשִׁ֗ים אֲשֶׁר־בָּ֤אוּ אֵלֶ֙יךָ֙ הַלָּ֔יְלָה הוֹצִיאֵ֖ם אֵלֵ֑ינוּ וְנֵדְעָ֖ה אֹתָֽם׃ 6וַיֵּצֵ֨א אֲלֵהֶ֧ם לוֹט֛ הַפֶּ֖תְחָה וְהַדֶּ֣לֶת סָגַ֑ר
אַחֲרָֽיו׃ 7וַיֹּאמַ֕ר אַל־נָ֖א אַחַ֥י תָּרֵֽעוּ׃ 8הִנֵּה־נָ֣א לִ֔י שְׁתֵּ֥י בָנ֖וֹת אֲשֶׁ֣ר לֹא־יָדְע֣וּ אִ֔ישׁ אוֹצִיאָה־נָּ֥א אֶתְהֶ֖ן אֲלֵיכֶ֑ם וַעֲשׂ֤וּ לָהֶן֙
כַּטּ֣וֹב בְּעֵינֵיכֶ֔ם רַ֛ק לָאֲנָשִׁ֥ים הָאֵ֖ל אַל־תַּעֲשׂ֣וּ דָבָ֑ר כִּי־עַל־כֵּ֥ן בָּ֖אוּ בְּצֵ֥ל קֹרָתִֽי׃ 9וַיֹּאמְר֣וּ | גֶּשׁ־הָלְאָ֗ה וַיֹּ֣אמְרוּ֮ הָאֶחָד֒
בָּ֣א לָגוּר֔ וַיִּשְׁפֹּ֥ט שָׁפ֖וֹט עַתָּ֣ה נָרַ֣ע לְךָ֔ מֵהֶ֑ם וַיִּפְצְר֣וּ בָאִ֔ישׁ בְּלוֹט֙ מְאֹ֔ד וַיִּגְּשׁ֖וּ לִשְׁבֹּ֥ר הַדָּֽלֶת׃ 10וַיִּשְׁלְח֣וּ הָאֲנָשִׁים֮
אֶת־יָדָם֒ וַיָּבִ֣יאוּ אֶת־לוֹט֮ אֲלֵיהֶם֒ הַבָּ֣יְתָה וְאֶת־הַדֶּ֣לֶת סָגָֽרוּ׃ 11וְאֶת־הָאֲנָשִׁ֗ים אֲשֶׁ֤ר פֶּ֙תַח֙ הַבַּ֣יִת הִכּ֔וּ בַּסַּנְוֵרִ֖ים מִקָּטֹ֣ן
וְעַד־גָּד֑וֹל וַיִּלְאֽוּ לִמְצֹ֖א הַפָּֽתַח׃ 12וַיֹּאמְר֣וּ הָאֲנָשִׁ֗ים אֶל־לוֹט֙ עֲ֣ד מִי־לְךָ֔ פֹּ֖ה חָתָ֣ן וּבָנֶ֑יךָ וּבְנֹתֶ֙יךָ֙ וְכֹ֣ל אֲשֶׁר־לְךָ֔ בָּעִ֖יר
הוֹצֵ֥א מִן־הַמָּקֽוֹם׃ 13כִּ֣י מַשְׁחִתִ֗ים אֲנַ֛חְנוּ אֶת־הַמָּקוֹם֮ הַזֶּה֒ כִּֽי־גָדְלָ֤ה צַעֲקָתָם֙ אֶת־פְּנֵ֣י יְהוָ֔ה וַיְשַׁלְּחֵ֥נוּ יְהוָ֖ה
לְשַׁחֲתָֽהּ׃ 14וַיֵּצֵ֣א לוֹט֮ וַיְדַבֵּר֒ | אֶל־חֲתָנָיו֙ | לֹקְחֵ֣י בְנֹתָ֔יו וַיֹּ֕אמֶר קוּמ֥וּ צְא֖וּ מִן־הַמָּקוֹם֣ הַזֶּ֑ה כִּֽי־מַשְׁחִ֥ית יְהוָ֖ה
אֶת־הָעִ֑יר וַיְהִ֥י כִמְצַחֵ֖ק בְּעֵינֵ֥י חֲתָנָֽיו׃ 15וּכְמ֣וֹ הַשַּׁחַר֮ עָלָה֒ וַיָּאִ֣יצוּ הַמַּלְאָכִים֮ בְּלוֹט֒ לֵאמֹר֙ קוּם֙ קַ֣ח אֶת־אִשְׁתְּךָ֔
וְאֶת־שְׁתֵּ֥י בְנֹתֶ֖יךָ הַנִּמְצָאֹ֑ת פֶּן־תִּסָּפֶ֖ה בַּעֲוֹ֥ן הָעִֽיר׃ 16וַיִּתְמַהְמָ֔הּ | וַיַּחֲזִ֨קוּ הָאֲנָשִׁ֜ים בְּיָד֗וֹ וּבְיַד־אִשְׁתּ֛וֹ וּבְיַד֩ שְׁתֵּ֨י בְנֹתָ֜יו
בְּחֶמְלַ֣ת יְהוָ֣ה עָלָ֑יו וַיּוֹצִאֻ֙הוּ֙ וַיַּנִּחֻ֣הוּ מִח֔וּץ לָעִֽיר׃ 17וַיְהִ֗י כְּהוֹצִיאָ֤ם אֹתָם֙ הַח֣וּצָה וַיֹּ֔אמֶר הִמָּלֵ֖ט עַל־נַפְשֶׁ֑ךָ אַל־תַּבִּ֣יט
אַחֲרֶ֗יךָ וְאַל־תַּעֲמֹ֤ד בְּכָל־הַכִּכָּר֙ הָהָ֣רָה הִמָּלֵ֔ט פֶּן־תִּסָּפֶֽה׃ 18וַיֹּ֧אמֶר לוֹט֛ אֲלֵהֶ֖ם אַל־נָ֑א אֲדֹנָֽי׃ 19הִנֵּה־נָ֤א מָצָא֙ עַבְדְּךָ֣
חֵ֔ן בְּעֵינֶ֖יךָ וַתַּגְדֵּ֣ל חַסְדְּךָ֗ אֲשֶׁ֤ר עָשִׂ֙יתָ֙ עִמָּדִ֔י לְהַחֲיֹ֖ת אֶת־נַפְשִׁ֑י וְאָנֹכִ֗י לֹ֤א אוּכַל֙ לְהִמָּלֵ֣ט הָהָ֔רָה פֶּן־תִּדְבָּקַ֥נִי הָרָעָ֖ה
וָמַ֥תִּי׃ 20הִנֵּה־נָ֣א הָעִ֤יר הַזֹּאת֙ קִרְבָ֣ה לָנ֔וּס שֻׁמָּ֖ה וְהִ֣יא מִצְעָ֑ר אִמָּלְטָ֥ה נָּ֛א שָׁ֥מָּה הֲלֹ֖א מִצְעָ֑ר וְהִ֥וא וּתְחִ֖י
נַפְשִֽׁי׃ 21וַיֹּ֥אמֶר אֵלָ֖יו הִנֵּ֣ה נָשָׂ֣אתִי פָנֶ֔יךָ גַּם֙ לַדָּבָ֣ר הַזֶּ֔ה לְבִלְתִּ֥י הָפְכִּ֖י אֶת־הָעִ֥יר אֲשֶׁר־דִּבַּ֥רְתָּ׃ 22מַהֵ֖ר הִמָּלֵ֣ט שָׁ֑מָּה כִּ֣י
לֹ֤א אוּכַל֙ לַעֲשׂ֣וֹת דָּבָ֔ר עַד־בֹּאֲךָ֖ שָׁ֑מָּה עַל־כֵּ֛ן קָרָ֥א שֵֽׁם־הָעִ֖יר צֹֽעַר׃ 23הַשֶּׁ֣מֶשׁ יָצָ֔א עַל־הָאָ֖רֶץ וְלוֹט֙ בָּ֣א
צֹֽעֲרָה׃ 24וַיהוָ֗ה הִמְטִ֛יר עַל־סְדֹ֥ם וְעַל־עֲמֹרָ֖ה גָּפְרִ֣ית וָאֵ֑שׁ מֵאֵ֥ת יְהוָ֖ה מִן־הַשָּׁמָֽיִם׃ 25וַיַּהֲפֹ֞ךְ אֶת־הֶ֣עָרִ֗ים הָאֵ֛ל וְאֵ֥ת
כָּל־הַכִּכָּ֖ר וְאֵ֣ת כָּל־יֹשְׁבֵ֑י הֶעָרִ֔ים וְצֶ֖מַח הָאֲדָמָֽה׃ 26וַתַּבֵּ֥ט אִשְׁתּ֛וֹ מֵאַחֲרָ֖יו וַתְּהִ֥י נְצִ֖יב מֶֽלַח׃ 27וַיַּשְׁכֵּ֤ם אַבְרָהָם֙ בַּבֹּ֔קֶר
אֶל־הַמָּקוֹם֙ אֲשֶׁר־עָמַ֣ד שָׁ֔ם אֶת־פְּנֵ֖י יְהוָֽה׃ 28וַיַּשְׁקֵ֞ף עַל־פְּנֵ֣י סְדֹ֗ם וַעֲמֹרָה֙ וְעַל־כָּל־פְּנֵ֣י אֶ֔רֶץ הַכִּכָּ֖ר וַיַּ֑רְא וְהִנֵּ֤ה עָלָה֙
קִיטֹ֣ר הָאָ֔רֶץ כְּקִיטֹ֖ר הַכִּבְשָֽׁן׃ 29וַיְהִ֗י בְּשַׁחֵ֤ת אֱלֹהִים֙ אֶת־עָרֵ֣י הַכִּכָּ֔ר וַיִּזְכֹּ֖ר אֱלֹהִ֑ים אֶת־אַבְרָהָ֗ם וַיְשַׁלַּ֤ח אֶת־לוֹט֙
מִתּ֣וֹךְ הַהֲפֵכָ֔ה בַּהַפֵּ֖ךְ אֶת־הֶעָרִ֑ים אֲשֶׁר־יָשַׁ֥ב בָּהֶ֖ן לוֹֽט׃ 30וַיַּ֣עַל֮ לוֹט֒ מִצּוֹעַר֙ וַיֵּ֣שֶׁב בָּהָ֔ר וּשְׁתֵּ֥י בְנֹתָ֖יו עִמּ֑וֹ כִּ֣י יָרֵ֗א
לָשֶׁ֙בֶת֙ בְּצוֹעַ֔ר וַיֵּ֥שֶׁב בַּמְּעָרָ֖ה הוּא֙ וּשְׁתֵּ֣י בְנֹתָֽיו׃ 31וַתֹּ֤אמֶר הַבְּכִירָה֙ אֶל־הַצְּעִירָ֔ה אָבִ֖ינוּ זָקֵ֑ן וְאִ֣ישׁ אֵ֤ין בָּאָ֙רֶץ֙ לָבֹ֣וא
עָלֵ֔ינוּ כְּדֶ֖רֶךְ כָּל־הָאָֽרֶץ׃ 32לְכָ֣ה נַשְׁקֶ֤ה אֶת־אָבִ֙ינוּ֙ יַ֔יִן וְנִשְׁכְּבָ֥ה עִמּ֖וֹ וּנְחַיֶּ֥ה מֵאָבִ֖ינוּ זָֽרַע׃ 33וַתַּשְׁקֶ֨ינָה֙ אֶת־אֲבִיהֶ֣ן יַ֔יִן
בַּלַּ֥יְלָה הוּא֖ וַתָּבֹ֣א הַבְּכִירָ֑ה וַתִּשְׁכַּ֞ב אֶת־אָבִ֗יהָ וְלֹא־יָדַ֛ע בְּשִׁכְבָ֥הּ וּבְקוּמָֽהּ׃ 34וַיְהִ֣י מִמָּחֳרָ֗ת וַתֹּ֤אמֶר הַבְּכִירָה֙
אֶל־הַצְּעִירָ֔ה הֵן֩ שָׁכַ֨בְתִּי אֶמֶשׁ֙ אֶת־אָבִ֔י נַשְׁקֶ֥נּוּ יַ֛יִן גַּם־הַלַּ֥יְלָה וּבֹאִ֖י שִׁכְבִ֣י עִמּ֑וֹ וּנְחַיֶּ֥ה מֵאָבִ֖ינוּ זָֽרַע׃ 35וַתַּשְׁקֶ֤ינָה גַם֙
בַּלַּ֣יְלָה הַה֔וּא אֶת־אֲבִיהֶ֖ן יָ֑יִן וַתָּ֣קָם הַצְּעִירָ֗ה וַתִּשְׁכַּ֤ב עִמּוֹ֙ וְלֹא־יָדַ֣ע בְּשִׁכְבָ֔הּ וּבְקֻמָֽהּ׃ 36וַתַּהֲרֶ֨י�inָ֜ שְׁתֵּ֧י בְנ֛וֹת־לוֹט

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מֵאֲבִיהֶן׃ 37וַתֵּלֶד הַבְּכִירָה בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מוֹאָב הוּא אֲבִי־מוֹאָב עַד־הַיּוֹם׃ 38וְהַצְּעִירָה גַּם־הִוא יָלְדָה בֵּן וַתִּקְרָא
שְׁמוֹ בֶּן־עַמִּי הוּא אֲבִי בְנֵי־עַמּוֹן עַד־הַיּוֹם׃ ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

20

Abrahamu aha Gerari

[1] Abrahamu arhenga eyo munda aja omu cihugo ca Nêgebu, ayûbaka ekarhî ka Kadesi na Shuru. Abêra aha Gerari. [2] Abrahamu, omu kuderha mukâge Sara, ayisha, erhi: «Mwâli wîrhu oyo», lero Abimeleki mwâmi w'e Gerari arhumiza mpu bamugwârhire Sara. [3] Ci kwône Nyamuzinda abonekera Abimelekî omu bilôrho budufu amubwîra, erhi: «Wafà kuli oyu mukazi oyansire, bulya ali mukazi ogwêrhe ibà». [4] Abimelekî, arhâli acimuyegêra, kwo kuderhaga, erhi: «Muhânyi, ka wayîrha n'abêru kwêru?. [5] Kàli Abrahamu yêne wambwîraga, erhi mwâli wîrhu oyu, na nyamukazi naye yêne aderha erhi mushinja wîrhu oyu? Nakujizire n'obushinganyanya bw'omurhima n'obw' amaboko garhalikwo izâbyo». [6] Nyamuzinda anacimubwîra kandi omu bilôrho, erhi: «Nâni mmanyire bwinjà oku wajiraga okwôla n'omurhima gw'obushinganyanya na kandi niene nakucîkaga nti olek'ingayisa n'ecâha; co carhumire ntaziga wamuhumakwo. [7] Na bunôla, ogalulage mukà oyu mulume: aba mulêbi akânakusengerera mpu lyo olama. Ci akaba orhamugalwiri, onamanye oku kufà wanafà, we n'aba aha mwâwe bôshi.» [8] Abimelekî azûkiriza sêzisêzi ahamagala abambali bôshi, abarhondêreza ebyôla byôshi anabwiragwa, nabo barhungwa n'obwôba bunene. [9] Oku bundi Abimelekî ahamagala Abrahamu amudôsa, erhi: «Kurhi oku warhujizire? Kubî kuci nakujirire obûla walonza okumbarhuza ecâha cingan'aha nie n'ab'oku bwâmi bwâni? Wankolîre ebirhakolwa.» [10] Abimelekî ashub'idôsa Abrahamu, erhi: «Bici wali ogerêrîze ene ojira ntyôla?» [11] Abrahamu ashuza, erhi: «Nakazâg'iderha omu murhima gwâni nti okurharhindira okurhînya Nyamuzinda kurhankaboneka mw'eci cihugo: banyîrha kw'oyu mukazi. [12] Ci kwône kandi anali mwâli wîrhu, aburhwa na larha ci arhaburhwa na nyâma, ahindusirage mukânie. [13] Na kandi, amango Nyamuzinda antegekaga mpu njè nazungula kuli n'enyumpa ya larha, nabwîra nyamukazi, nti: «Alaga oku wantabâlamwo: ngasi aha rhwakahika hôshi oderhe oku ndi mushinja winyu.» [14] Abimelekî arhôla oku bintu bishwêkwa, ebinyînyî n'ebinênêne, oku bajà n'oku bajâkazi bâge aha Abrahamu anamugalulira mukâge Sara. [15] Abimelekî anamubwîra, erhi: «Lolà ecihugo câni, eci cilambûle embere zâwe, oyûbake aha onalonzize!» [16] Abwîra Sara, erhi: «Obwîne oku mpire mushinja winyu bikoroti cihumbi bya nfaranga, okwôla kwakukûla enshonyi embere z'aba muli mweshi, na ntyo, ntà mwenda gwinyu nsigiremwo. [17] Abrahamu asengerera Abimelekî emunda Nyamuzinda ali, naye Nyamuzinda

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

afumya Abimelekî, mpu mukà Abimelekî n'abajà-kazi bâge lyo babona abâna[y]. 18 Nyamuzinda aliamazanganya abakazi b'aha mwa Abimelekî bôshi n'owal'irhumire, ali Sara, mukà Abrahamu.

Genesis BHS 20:

1 וַיִּסַּע מִשָּׁם אַבְרָהָם אַרְצָה הַנֶּגֶב וַיֵּשֶׁב בֵּין־קָדֵשׁ וּבֵין שׁוּר וַיָּגָר בִּגְרָר: 2 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֲחֹתִי
הִוא וַיִּשְׁלַח אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ גְּרָר וַיִּקַּח אֶת־שָׂרָה: 3 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־אֲבִימֶלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הִנְּךָ מֵת
עַל־הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־לָקַחְתָּ וְהִוא בְּעֻלַת בָּעַל: 4 וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרַב אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר אֲדֹנָי הֲגוֹי גַּם־צַדִּיק תַּהֲרֹג: 5 הֲלֹא הוּא
אָמַר־לִי אֲחֹתִי הִוא וְהִיא־גַם־הִוא אָמְרָה אָחִי הוּא בְּתָם־לְבָבִי וּבְנִקְיֹן כַּפַּי עָשִׂיתִי זֹאת: 6 וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאֱלֹהִים
בַּחֲלוֹם גַּם אָנֹכִי יָדַעְתִּי כִּי בְתָם־לְבָבְךָ עָשִׂיתָ זֹאת וָאֶחְשָׂךְ גַּם־אָנֹכִי אוֹתְךָ מֵחֲטוֹ־לִי עַל־כֵּן לֹא־נְתַתִּיךָ לִנְגֹּעַ
אֵלֶיהָ: 7 וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת־הָאִישׁ כִּי־נָבִיא הוּא וְיִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ וֶחְיֵה וְאִם־אֵינְךָ מֵשִׁיב דַּע כִּי־מוֹת תָּמוּת אַתָּה
וְכָל־אֲשֶׁר־לָךְ: 8 וַיַּשְׁכֵּם אֲבִימֶלֶךְ בַּבֹּקֶר וַיִּקְרָא לְכָל־עֲבָדָיו וַיְדַבֵּר אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאָזְנֵיהֶם וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים
מְאֹד: 9 וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה־עָשִׂיתָ לָּנוּ וּמֶה־חָטָאתִי לָךְ כִּי־הֵבֵאתָ עָלַי וְעַל־מַמְלַכְתִּי חֲטָאָה
גְדֹלָה מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא־יֵעָשׂוּ עָשִׂיתָ עִמָּדִי: 10 וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־אַבְרָהָם מָה רָאִיתָ כִּי עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה: 11 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין־יִרְאַת אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה וַהֲרָגוּנִי עַל־דְּבַר אִשְׁתִּי: 12 וְגַם־אָמְנָה אֲחֹתִי
בַת־אָבִי הִוא אַךְ לֹא בַת־אִמִּי וַתְּהִי־לִי לְאִשָּׁה: 13 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְעוּ אֹתִי אֱלֹהִים מִבֵּית אָבִי וָאֹמַר לָהּ זֶה חַסְדֵּךְ
אֲשֶׁר תַּעֲשִׂי עִמָּדִי אֶל כָּל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נָבוֹא שָׁמָּה אִמְרִי־לִי אָחִי הוּא: 14 וַיִּקַּח אֲבִימֶלֶךְ צֹאן וּבָקָר וַעֲבָדִים
וּשְׁפָחוֹת וַיִּתֵּן לְאַבְרָהָם וַיָּשֶׁב לוֹ אֵת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ: 15 וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ הִנֵּה אַרְצִי לְפָנֶיךָ בַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ שֵׁב: 16 וּלְשָׂרָה
אָמַר הִנֵּה נָתַתִּי אֶלֶף כֶּסֶף לְאָחִיךְ הִנֵּה הוּא־לָךְ כְּסוּת עֵינַיִם לְכֹל אֲשֶׁר אִתָּךְ וְאֵת כֹּל וְנֹכָחַת: 17 וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם
אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת־אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וְאַמְהֹתָיו וַיֵּלֵדוּ: 18 כִּי־עָצֹר עָצַר יְהוָה בְּעַד כָּל־רֶחֶם לְבֵית
אֲבִימֶלֶךְ עַל־דְּבַר שָׂרָה אֵשֶׁת אַבְרָהָם: ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona hano omu 22/04/2024).

[y] **20.17** Eyi milongo 17-18: rhwanayumva oku omu bihugo by'ebushoshokero bw'izûba bya mîra, abantu bayishigi oku Nyamuzinda yêne yerhuhà akalamo, yerhuhà n'iburha; anahasha n'okuzanganya (Rhulole omu Murh 30, 2).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

21

Okuburhwa kwa Izaki

[1] Nnâmahanga ayîsh'irhangula Sara, nk'oku anaderhaga; anamujirira nk'oku amulaganyagya.
[2] Sara arhôla izîmi, aburhira Abrahamu omwânarhabana omu bushosi bwâge, omu mango
Nyamuzinda anali atwîre. [3] Abrahamu ayîrika omwâna Sara amuburhiraga izîno lya Izaki
(Cishesa) nka kulya Nyamuzinda anarhegekaga. [4] Abrahamu akembûla omugala Izaki enyuma
lya nsiku munâni abusirwe, nk'oku Nyamuzinda anamurhegekaga. [5] Abrahamu ali akola
agwêrhe myâka igana erhi omugala Izaki aburhwa. [6] Sara anaciderha, erhi: «Nyamuzinda
amanpa cishesa, ngasi bôshi abayumva ogu mwanzi kushesa nabashesa». [7] Ashub'iderha, erhi:
«Ndi wankabwizire Abrahamu oku Sara ankaciyonsize abâna! Bulya niono namahà obushosi
bwâge omwâna».

Hagari na Ismaeli bàkagwa

[8] Omwâna akula ananena amonka, Abrahamu ajirîsa olusiku lukulu, olusiku banenesagya Izaki
amonka. [9] Lero Sara alangira olya mwanarhabana omunya-Mîsiri Hagari aburhiraga Abrahamu
adwîrhe ashârha bôshi n'omugala Izaki. [10] Abwîra Abrahamu, erhi: «Ohuluse oyu mukazi bôshi
n'omugala, kurhakwânîni omwâna w'omujà-kazi ayime bo na mugala wâni Izaki.» [11] Ako kanwa
kababaza bwenêne Abrahamu kuli oyomugala, [12] ci kwône Nyamuzinda abwîra Abrahamu, erhi:
«Omanye orhabâga burhe erhi oyo mwâna w'omujà-kazi wâwe orhuma, ngasi oku Sara
akanakuhûna onakuyêmêre bulyala Izaki lyo iburha lyahêka izîno lyâwe ensiku zôshi. [13] Ci oyu
mwâna w'omujà-kazi naye namujiramwo ishanja, bulya naye ali mugala wâwe. [14] Abrahamu
azûka sêzisêzi, arhôla omugati n'ehibindi hy'amîshi ashanira Hagari, ahira omugala aha lurhugo,
abahulusa. Nyamukazi aja ahabuka omu irûngu lya Bersheba. [15] Erhi amîshi gali omu hibindi
gamuhwera akwêba omwâna wâge omu hishaka [16] aj'ibwârhala aha akalangira ishaka, nka aha
omuntu ankalasha omwampi. Bulya kwo akazâg'iderha emurhima, erhi: «Ntalonza mbone oku
oyu mwâna afâ.» Atamala erya burhambi, arhondêra ayâma analaka. [17] Nyamuzinda ayumva
omulenge gw'omwâna erhi anali empingu, malahika wa Nyamuzinda ahamagala Hagari
amubwîra, erhi: «Kurhi wabîre Hagari? Orhôbohaga bulya Nyamuzinda ayumvîrhe olujamu
lw'omwâna aho ali. [18] Yimuka, ogwârhe omwâna bwinjà bulya namujira lubaga lunene.
[19] Nyamuzinda arhenza olubwibwi omu masù ga Hagari, alangira iriba. Akanya aj'idôma abumba
ehibindi, anaciywesa omugala. [20] Nyamuzinda ayôrha ali bôshi n'olya mwâna, akula, anabèra
omu irûngu, àbâ nfôla miherho. [21] Ayûbaka omu irûngu lya Parani, na nnina aj'imushebera
omukazi Munya-Mîsiri.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abrahamu bo na Abimeleki aha Bersheba

22 Muli ago mango, Abimeleki ayisha bôshi na Pikoli, murhambo w'abalwi bâge, abwîra
Abrahamu, erhi: «Nyamuzinda ali haguma nâwe muli ebi odwîrhe wajira byôshi. 23 Ocîgashage
buno oku izîno lya Nyamuzinda, oku orhakandenganya nie n'abâna bâni n'abinjikulu bâni; n'oku
emunda ndi n'emunda ciri eci cihugo wayishagamwo nka cigolo, walanga obwîra buli nk'obûla
nkujirakwo.» 24 Abrahamu ashuza, erhi: «Neci ncîgashire kwo». 25 Naye Abrahamu atumuza
Abimeleki iriba lyâge ly'amîshi bambali ba Abimeleki bamunyagaga. 26 Abimeleki ashuza, erhi:
«Ntamanyiri ndi wankajizire ntyo: nâwe wêne orhasag'imbwîra akantu kuli ebyo, nâni niene ene
bwo burhanzi nkumanya.» 27 Abrahamu arhôla omu bintu byâge, ebinyînyî n'ebinene abiha
Abimeleki na bombi oku bali babirhi bajira endagâno. 28 Abrahamu arhôla bibuzi nda by'omu
busò bwâge abihira hâgo hâgo. 29 Abimeleki amudôsa, erhi: «Ebyo bibuzi nda ohizire hâgo hâgo,
bici byajira aho?» 30 Amushuza, erhi: «Kuderha nti oyêmêre okurhôla ebira bibuzi nda by'omu
maboko gâni, bibè buhamîrizi oku nie nanahûmbaga eryo iriba. 31 Co cirhuma ahôla haderhwa
Bersheba, kulya kubà ahôla ho bombi bacîgashiraga. 32 Erhi babà bamafundika endagâno aha
Bersheba, Abimeleki ayimuka bôshi na Pikoli, murhambo w'engabo n'abalwi bâge, ashubira omu
cihugo c'Abafilistini. 33 Abrahamu agwîka omurhi gw'etamarisi ahôla Bersheba anashengeraho
izîno lya Nyamubâho, Nyamuzinda w'ensiku n'amango. 34 Abrahamu ashinga myâka erhali minyi
omu cihugo c'Abafilistini.

Genesis BHS 21:

1 וַיהוָה פָּקַד אֶת־שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר וַיַּעַשׂ יְהוָה לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר׃ 2 וַתַּהַר וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֵּן לִזְקֻנָיו לַמּוֹעֵד
אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ אֱלֹהִים׃ 3 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת־שֵׁם־בְּנוֹ הַנּוֹלַד־לוֹ אֲשֶׁר־יָלְדָה־לּוֹ שָׂרָה יִצְחָק׃ 4 וַיָּמָל אַבְרָהָם
אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן־שְׁמֹנַת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים׃ 5 וְאַבְרָהָם בֶּן־מְאַת שָׁנָה בְּהִוָּלֶד לוֹ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ׃ 6 וַתֹּאמֶר
שָׂרָה צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל־הַשֹּׁמֵעַ יִצְחַק־לִי׃ 7 וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הֵינִיקָה בָנִים שָׂרָה כִּי־יָלַדְתִּי בֵן
לִזְקֻנָיו׃ 8 וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגָּמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָּדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת־יִצְחָק׃ 9 וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת־בֶּן־הָגָר הַמִּצְרִית
אֲשֶׁר־יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק׃ 10 וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גָּרֵשׁ הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן־הָאָמָה הַזֹּאת
עִם־בְּנִי עִם־יִצְחָק׃ 11 וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֹת בְּנוֹ׃ 12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם אַל־יֵרַע בְּעֵינֶיךָ
עַל־הַנַּעַר וְעַל־אֲמָתֶךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע׃ 13 וְגַם אֶת־בֶּן־הָאָמָה לְגוֹי
אֲשִׂימֶנּוּ כִּי זַרְעֲךָ הוּא׃ 14 וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם | בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח־לֶחֶם וְחֵמַת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל־הָגָר שָׂם עַל־שִׁכְמָהּ וְאֶת־הַיֶּלֶד
וַיְשַׁלְּחֶהָ וַתֵּלֶךְ וַתֵּתַע בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע׃ 15 וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן־הַחֵמֶת וַתַּשְׁלֵךְ אֶת־הַיֶּלֶד תַּחַת אַחַד הַשִּׂיחִם׃ 16 וַתֵּלֶךְ
וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד הַרְחֵק כִּמְטַחֲוֵי קֶשֶׁת כִּי אָמְרָה אַל־אֶרְאֶה בְּמוֹת הַיֶּלֶד וַתֵּשֶׁב מִנֶּגֶד וַתִּשָּׂא אֶת־קֹלָהּ
וַתֵּבְךְּ׃ 17 וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנַּעַר וַיִּקְרָא מַלְאַךְ אֱלֹהִים | אֶל־הָגָר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ הָגָר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אַל־תִּירְאִי כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא־שָׁם׃ 18קוּמִי שְׂאִי אֶת־הַנַּעַר וְהַחֲזִיקִי אֶת־יָדֵךְ בּוֹ כִּי־לְגוֹי
גָּדוֹל אֲשִׂימֶנּוּ׃ 19וַיִּפְקַח אֱלֹהִים אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרֶא בְּאֵר מָיִם וַתֵּלֶךְ וַתְּמַלֵּא אֶת־הַחֵמֶת מַיִם וַתַּשְׁקְ אֶת־הַנָּעַר׃ 20וַיְהִי
אֱלֹהִים אֶת־הַנַּעַר וַיִּגְדָּל וַיֵּשֶׁב בַּמִּדְבָּר וַיְהִי רֹבֶה קַשָּׁת׃ 21וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַּר פָּארָן וַתִּקַּח־לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ פ
22וַיְהִי בָּעֵת הַהִוא וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ אֶל־אַבְרָהָם לֵאמֹר אֱלֹהִים עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־אַתָּה
עֹשֶׂה׃ 23וְעַתָּה הִשָּׁבְעָה לִי בֵּאלֹהִים הֻנָּה אִם־תִּשְׁקֹר לִי וּלְנִינִי וּלְנֶכְדִּי כַּחֶסֶד אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי עִמְּךָ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי
וְעִם־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־גַּרְתָּה בָּהּ׃ 24וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אָנֹכִי אִשָּׁבֵעַ׃ 25וְהוֹכַח אַבְרָהָם אֶת־אֲבִימֶלֶךְ עַל־אֹדוֹת בְּאֵר הַמַּיִם
אֲשֶׁר גָּזְלוּ עַבְדֵי אֲבִימֶלֶךְ׃ 26וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ לֹא יָדַעְתִּי מִי עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְגַם־אַתָּה לֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וְגַם אָנֹכִי
לֹא שָׁמַעְתִּי בִּלְתִּי הַיּוֹם׃ 27וַיִּקַּח אַבְרָהָם צֹאן וּבָקָר וַיִּתֵּן לַאֲבִימֶלֶךְ וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית׃ 28וַיַּצֵּב אַבְרָהָם אֶת־שֶׁבַע
כִּבְשֹׂת הַצֹּאן לְבַדֵּהֶן׃ 29וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־אַבְרָהָם מָה הֵנָּה שֶׁבַע כְּבָשֹׂת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִצַּבְתָּ לְבַדָּנָה׃ 30וַיֹּאמֶר כִּי
אֶת־שֶׁבַע כְּבָשֹׂת תִּקַּח מִיָּדִי בַּעֲבוּר תִּהְיֶה־לִּי לְעֵדָה כִּי חָפַרְתִּי אֶת־הַבְּאֵר הַזֹּאת׃ 31עַל־כֵּן קָרָא לַמָּקוֹם הַהוּא בְּאֵר
שֶׁבַע כִּי שָׁם נִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם׃ 32וַיִּכְרְתוּ בְרִית בִּבְאֵר שָׁבַע וַיָּקָם אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ וַיָּשֻׁבוּ אֶל־אֶרֶץ
פְּלִשְׁתִּים׃ 33וַיִּטַּע אֶשֶׁל בִּבְאֵר שָׁבַע וַיִּקְרָא־שָׁם בְּשֵׁם יְהוָה אֵל עוֹלָם׃ 34וַיָּגָר אַבְרָהָם בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים יָמִים רַבִּים׃
פ

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

22

Abrahamu alikola ahâna ommwâna enterekêro byayêrekana oku arhînya Nyamuzinda. Yêne ashubimuhanza

[1] Enyuma z'aho, Nyamuzinda arhangula[z] Abrahamu, amubwîra, erhi: «Abrahamu ! Abrahamu! » Naye ashuza, erhi: «Ho ndi hano. » [2] Nyamuzinda anacimubwîra, erhi: «Oyanke mugala wâwe cûsha, oyôla orhonya, Izaki, omujâne omu cihugo c'e Moriya, n'eyo munda, omuhâne nterekêro ya okusingônoka. [3] Abrahamu azûka sêzisêzi arheganya endogomi yâge na bambali babirhi n'omugala Izaki. Abeza enshâli z'enterekêro, bàhira njira bàja erya munda Nyamuzinda

[z] **22.1** Nyamuzinda arhangula Abrahamu: Obuyêmêre bwa Abramu bubonekîre omu kuyumva Nyakasane (Murh 22; Hbr 11, 8-10; 17-19; GI 3, 6-9; Rom 4, 18-21). Ciru ayemêra oku ahâna omwâna wâge Izaki nterekêro. Nnâmahanga alonzagya oku murhangula na hano aba amabona okurhumika kwa Abrahamu, amukule omu ngesò z'abapagani barherekêra abâna oku bazimu bâbo; Nnâmahanga ye mwîkubagirwa ye wanayishirhucungula omu kuhâna omugala Yezu (Murh 22 na Ywn 3, 16). Obuyêmêre buzira bijiro kugumba bugumba. Abemêzi bayi-sh'ibà bimâna erhi bwôrhere n'ebijiro byâbo birhumire (Yk 2, 14-26). Omu Ndagâno ya mîra omulêbi Izaya arhubwîzire oku bwenêne Nyakasane alâba obuyêmêre bw'olubaga lwâge (Iz 7, 9; 28, 16; 30, 15). 22, 1: Eyi nshambâlo ehanzize okuhâna abâna nka nterekêro (okwo kwakâg'ijirwa omu Israheli), ci erhuyêresire obuyêmêre bw'Abrahamu kuli Nnâmahanga. Nyamuzinda amurhangula, amuhûma mpu amuhe ngasi ebi arhonya kulusha. Abrahamu arharhindiraga, ayumva Nnâmahanga embere amanye kurhi arheganyize. Abrahamu ali lwiganyo lw'omushinganyanya oyumva Nyamuzinda, buyêmêre bwâge burhumire (Burh 44, 19-21; Burh 10, 5; Hbr 11, 17; Yk 2, 21). Enterekêro ya Izaki luli lwiganyo lw'enterekêro ya Mwâmi Yezu oku musalaba.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amubwîraga. [4] Oku lusiku lwa kasharhu, Abrahamu agalamira, alangîra erya ntondo ci erhi enaciri kuli. [5] Abrahamu anacibwîra abambali erhi mubêrage aha mweshi n'eyi ndogomi, nâni rhwe n'oyu mwâna, rhwahika hala, rhwaharâmya rhuNashub'iyandagalira emunda muli. [6] Abrahamu ayanka enshâli z'enterekêro azibarhuza omugala Izaki, naye yêne afumbarha omuliro n'akêre, banagenda bombi. [7] Izaki anacidôsa îshe Abrahamu, erhi: «Larha!» Naye ashuza erhi: «Kurhi mwâna wâni?» Izaki, erhi: «Omuliro ogu rhudwîrhe, n'enshâli z'enterekêro, ci ngahi omwâna-buzi rhwagend'irherekêra ali?» [8] Abrahamu ashuza, erhi: «Nyamuzinda yêne abona aha arhenza omwâna-buzi w'enterekêro, mwâna wâni». Banacigenda bombi oku bali babirhi. [9] Erhi bahika aho Nyamuzinda amulangûlaga, Abrahamu ayûbaka oluhêrero, arherekeza enshâli, aziriringa omugala Izaki, amulambika oku luhêrero oku nyanya ly'enshâli. [10] Abrahamu alambûla okuboko arhôla akêre mpu akolaga abâga omugala. [11] Ci kwône Malahika wa Nyakasane anacimuyakûza kurhenga empingu, erhi: «Abrahamu! Abrahamu!» Abrahamu, erhi: «Ho ndi hano!» [12] Malahika amubwîra, erhi: «Leka, orhalambûlire omwâna kwo okuboko! Orhanamujiraga kubî kuci! Namamanyaga oku kurhînya orhînya Nyamuzinda: orhandahirire mugala wâwe, mugala wâwe cûsha». [13] Abrahamu, alangira engandabuzi ehangarhîne amahembe omu ishaka; Abrahamu aj'irhôla erya ngandabuzi ayirherekêra nterekêro ya okusingônoka ahâli h'omugala. [14] Abrahamu ayîrika aho hantu izîno lya «Nyamuzinda yêne abona ebyo», ciru na kuhika ene kwo bacihaderha mpu «Oku ntondo Nyamuzinda yêne abona ebyo». [15] Malahika wa Nyamubâho ashub'ihamagala Abrahamu obwa kabirhi kurhenga empingu, [16] anaciderha, erhi: "Lyo ndahîre izîno lyâni, kanwa ka Nyamubâho nkudesire, kulya kubà orharhindirîre mugala wâwe, omuguma ojira, [17] nkolaga nakuyunjuza migisho, iburha lyâwe naliluza nka nyenyêzi z'oku nkuba na nka mushenyi gw'omu nyanja n'eryo iburha lyâwe lyakâhima omuhango gw'abashombanyi bâlyo. [18] Amashanja gôshi g'igulu gagishwa erhi iburha lyâwe lirhuma bulya wanyumvîrhîze". [19] Abrahamu ashubira emunda abambali bali. Bayimuka, bashubira bôshi emwâbo e Bersheba. Abrahamu agend'iyûbaka e Bersheba.

Iburha lya Nahori

[20] Enyuma z'aho, babwîra Abrahamu oku Milka naye aburhîre omulumuna Nahori abarhabana. [21] Olubere ye Uzi, na Buzi amulonda, ahebakwo na Kemweli, îshe wa Aramu. [22] Kandi Kesedi, Hazo, Pilidashi, Yidilafu na Betweli. [23] Betweli aburha Rebeka; bo bâna munâni Milka aburhîre Nahori, mulumuna wa Abrahamu. [24] Ali agwêrhe omukazi w'omuherula, izîno lyâge ye Reuma, naye amuburhira abâna: Tebahi, Gahama, Tahasha na Mahaka.

Genesis BHS 22:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וַיִּהְיוּ אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃ 2 וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בִּנְךָ
אֶת־יְחִידְךָ אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לְךָ אֶל־אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר
אֵלֶיךָ׃ 3 וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבשׁ אֶת־חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיְבַקַּע עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם
וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים׃ 4 בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הַמָּקוֹם
מֵרָחֹק׃ 5 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו שְׁבוּ־לָכֶם פֹּה עִם־הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד־כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה
אֲלֵיכֶם׃ 6 וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־עֲצֵי הָעֹלָה וַיָּשֶׂם עַל־יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת־הָאֵשׁ וְאֶת־הַמַּאֲכֶלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם
יַחְדָּו׃ 7 וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיֵּה הַשֶּׂה
לְעֹלָה׃ 8 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹהִים יִרְאֶה־לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃ 9 וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר־לוֹ
הָאֱלֹהִים וַיִּבֶן שָׁם אַבְרָהָם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיָּשֶׂם אֹתוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל
לָעֵצִים׃ 10 וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת־בְּנוֹ׃ 11 וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם
וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם | אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃ 12 וַיֹּאמֶר אַל־תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל־הַנַּעַר וְאַל־תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה כִּי | עַתָּה יָדַעְתִּי
כִּי־יְרֵא אֱלֹהִים אַתָּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ מִמֶּנִּי׃ 13 וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־אַיִל אַחַר נֶאֱחַז
בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ׃ 14 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָה |
יִרְאֶה אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְהוָה יֵרָאֶה׃ 15 וַיִּקְרָא מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־אַבְרָהָם שֵׁנִית מִן־הַשָּׁמָיִם׃ 16 וַיֹּאמֶר בִּי
נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידֶךָ׃ 17 כִּי־בָרֵךְ אֲבָרֶכְךָ וְהַרְבָּה
אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת הַיָּם וְיִרַשׁ זַרְעֲךָ אֵת שַׁעַר אֹיְבָיו׃ 18 וְהִתְבָּרֲכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל
גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְקֹלִי׃ 19 וַיָּשָׁב אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר שָׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם
בִּבְאֵר שָׁבַע׃ פ

20 וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֻּגַּד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר הִנֵּה יָלְדָה מִלְכָּה גַּם־הִוא בָּנִים לְנָחוֹר אָחִיךָ׃ 21 אֶת־עוּץ בְּכֹרוֹ
וְאֶת־בּוּז אָחִיו וְאֶת־קְמוּאֵל אֲבִי אֲרָם׃ 22 וְאֶת־כֶּשֶׂד וְאֶת־חֲזוֹ וְאֶת־פִּלְדָּשׁ וְאֶת־יִדְלָף וְאֵת בְּתוּאֵל׃ 23 וּבְתוּאֵל יָלַד
אֶת־רִבְקָה שְׁמֹנָה אֵלֶּה יָלְדָה מִלְכָּה לְנָחוֹר אֲחִי אַבְרָהָם׃ 24 וּפִילַגְשׁוֹ וּשְׁמָהּ רְאוּמָה וַתֵּלֶד גַּם־הִוא אֶת־טֶבַח
וְאֶת־גַּחַם וְאֶת־תַּחַשׁ וְאֶת־מַעֲכָה׃ ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

23

Oluvùmbu lwa bashakulûza

1 Emyâka Sara alamire liri igana na makumi abirhi na nda, 2 afîra aha Kiriyati-Arba, ho haligi
aha Hebroni, omu cihugo c'e Kanani. Abrahamu ayisha ali oku bufire bwa Sara. 3 Abrahamu
ayimanga embere z'omugogo gwâge, abwîra bene Heti, erhi: 4 «Eno mwinyu, ndi yomubunga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nanciri cigolo. Mumpè nâni oluvùmbu ntenze oyu muntu wâni mmubishemwo. » [5] Bene Heti bashuza Abrahamu, mpu: [6] «Yâgirwa orhuyumve nîrhu! Woyo ekarhî kîrhu, oliyomuluzi wa Nyamuzinda, ocîshoge nguma omu nshinda zirhu, obishemwo omuntu wâwe, ntâye wankakulahirira enshinda wabishamwomukâwe.» [7] Abrahamu ayimanga ayunama embere z'olubaga lw'ecihugo ca bene Heti, [8] abashambàlira ntya, erhi: «Akaba muyêmîre ogu mugogo gwâni guntengekwo ngubishe, munyumve munansengerere emwa Efroni, mugala wa Sohari, [9] andekere olukunda lwa Makipela lubà lwâge lunali oku irhwerhwe ly'ishwa lyâge, alumpe namuguliralwo lwôshi embere zinyu,lubè luvumbu lwâni.» [10] Ago mango Efroni ali abwârhîre ekarhî ka bene Heti; Efroni, Muhititi ashuza Abrahamu embere za bene Héti «bôshi n'embere z'abakazâg'itwa ec'olusoso n'okujà omu lugo, [11] erhi: «Nanga, nnahamwîrhu onyumve erhi kwo. Nkuhîre eryo ishwa, nkuhîre n'olwo lukunda lilimwo, nkugabirelyo omu masù g'abâna b'ekà. Obishemwo omuntu wâwe.» [12] Abrahamu ayunama embere z'olubaga lw'eco cihugo. [13] Abwîra Efroni embere z'olubaga lw'eco cihugo, erhi: «Orhang'iyumva erhi kwo! Mpânyire engulo y'eryo ishwa, oyiyêmêre nâni, na ntyo nanabishamwo omuntu wâni.» [14] Efroni ashuza Abrahamu, erhi: [15] Nnahamwîrhu, onyumve erhi kwo: ishwa lya magana ani ga sikeli za nsaranga cirigi cici eco kuli rhwe rhwembi? Obishe omuntu wâwe. [16] Abrahamu ayêmêra Efroni, Abrahamu agerera Efroni zirya nfaranga anaderhaga embere za bene Heti, galya magana ani g'esikeli z'enfaranga; go magerha gali garhonyire emwa abarhunzi. [17] Ntyo ishwa lya Efroni libà aha Makipela, ishiriza lya Mambri, ishwa n'olukunda lulirimwo, haguma n'emirhi yalirimwo kuhebakwo n'olubibi lwalyo, [18] byôshi byashuba bya Abrahamu omu masù ga bene Heti bôshi n'embere za ngasi bôshi banakazâg'itwa ec'olusò n'okujà omu lugo. [19] Oku bundi, Abrahamu abisha mukâge Sara omu lwâla lwa Makipela ishiriza lya Mambri omu Hebroni, cihugo ca Kanani. [20] Ntyo kwo Abrahamu abonaga ishwa n'olukunda lwalibagamwo emwa bene Heti; lwashuba luvumbu lwâge.

Genesis BHS 23:

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה׃ וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ׃ וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל־בְּנֵי־חֵת לֵאמֹר׃ גֵּר־וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם תְּנוּ לִי אֲחֻזַּת־קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה מֵתִי מִלְּפָנָי׃ וַיַּעֲנוּ בְנֵי־חֵת אֶת־אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ׃ שְׁמָעֵנוּ | אֲדֹנִי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹכֵנוּ בְּמִבְחַר קְבָרֵינוּ קְבֹר אֶת־מֵתֶךָ אִישׁ מִמֶּנּוּ אֶת־קִבְרוֹ לֹא־יִכְלֶה מִמְּךָ מִקְבֹּר מֵתֶךָ׃ וַיָּקָם אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּחוּ לְעַם־הָאָרֶץ לִבְנֵי־חֵת׃ וַיְדַבֵּר אִתָּם לֵאמֹר אִם־יֵשׁ אֶת־נַפְשְׁכֶם לִקְבֹּר אֶת־מֵתִי מִלְּפָנַי שִׁמְעוּנִי וּפִגְעוּ־לִי בְּעֶפְרוֹן בֶּן־צֹחַר׃ וְיִתֶּן־לִי אֶת־מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר־לוֹ אֲשֶׁר בִּקְצֵה שָׂדֵהוּ בְּכֶסֶף מָלֵא יִתְּנֶנָּה לִי בְּתוֹכְכֶם לַאֲחֻזַּת־קָבֶר׃ וְעֶפְרוֹן יֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי־חֵת וַיַּעַן עֶפְרוֹן הַחִתִּי אֶת־אַבְרָהָם בְּאָזְנֵי בְנֵי־חֵת לְכֹל בָּאֵי שַׁעַר־עִירוֹ לֵאמֹר׃ לֹא־אֲדֹנִי שְׁמָעֵנִי הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לָךְ וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ לְךָ נְתַתִּיהָ לְעֵינֵי בְנֵי־עַמִּי נְתַתִּיהָ לָּךְ קְבֹר מֵתֶךָ׃ וַיִּשְׁתַּחוּ אַבְרָהָם לִפְנֵי עַם הָאָרֶץ׃ וַיְדַבֵּר אֶל־עֶפְרוֹן בְּאָזְנֵי עַם־הָאָרֶץ לֵאמֹר אַךְ אִם־אַתָּה לוּ

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

שִׁמְעֵנִי נָתַתִּי כֶּסֶף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת־מֵתִי שָׁמֶּה׃ 14וַיַּעַן עֶפְרֹון אֶת־אַבְרָהָם לֵאמֹר לֹו׃ 15אֲדֹנִי שְׁמָעֵנִי
אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאֹת שֶׁקֶל־כֶּסֶף בֵּינִי וּבֵינְךָ מַה־הִוא וְאֶת־מֵתְךָ קְבֹר׃ 16וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל־עֶפְרֹון וַיִּשְׁקֹל אַבְרָהָם
לְעֶפְרֹן אֶת־הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנֵי בְנֵי־חֵת אַרְבַּע מֵאֹות שֶׁקֶל כֶּסֶף עֹבֵר לַסֹּחֵר׃ 17וַיָּקָם ׀ שְׂדֵה עֶפְרֹון אֲשֶׁר
בַּמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר לִפְנֵי מַמְרֵא הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בֹּו וְכָל־הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּכָל־גְּבֻלֹו סָבִיב׃ 18לְאַבְרָהָם
לְמִקְנָה לְעֵינֵי בְנֵי־חֵת בְּכֹל בָּאֵי שַׁעַר־עִירֹו׃ 19וְאַחֲרֵי־כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת־שָׂרָה אִשְׁתֹּו אֶל־מְעָרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה
עַל־פְּנֵי מַמְרֵא הִוא חֶבְרֹון בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ 20וַיָּקָם הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בֹּו לְאַבְרָהָם לַאֲחֻזַּת־קֶבֶר מֵאֵת בְּנֵי־חֵת׃ ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

24

Obuhya bwa Izaki

1 Abrahamu ali akola mushosi wa myâka minji, Nyamubâho ali erhi amuhîre omugishomuli ngasi kantu. 2 Abrahamu abwîra omwambali, mugula wâge omu bambali, ye wanakazâg'ilanga ebyâge byôshi, erhi: «Ohebe okuboko kwâwe idako ly'olurhungu[a] lwâni, 3 nakulahiriza oku izîno lya Nyamubâho Nyamuzinda w'empingu n'igulu, oku orhalongeze mugala wâni omukazi omu banyere Banya-Kanani nyûbasire ekarhî kâbo. 4 Ci kwônene, yo wajà emwîrhu, omu mulala gwirhu, mwo wacîshoga omukazi washebera mugala wâni Izaki.» 5 Omwambali anacimubwîra, erhi: «Haligi amango nyamukazi ankalahira mpu arhankulikire mwo cino cihugo, k'ago mango nanagalula mugala wâwe emunda warhengaga?» 6 Abrahamu amushuza, erhi: «Nanga, orhahîraga okashubiza mugala wâni eyo munda. 7 Nyamubâho, Nyamuzinda w'empingu, Nyamuzinda w'igulu yenene wantenzagya omu nyumpa ya larha, n'omu cihugo ca bene wîrhu, yêne ye wanshambâzagya anandaganya n'endahiro oku eci cihugo aciha iburha lyâni. Yêne arhuma malahika wâge embere zâwe, lyo abonera mugala wâni omukazi eyo munda. 8 Akaba Oyo mukazi arhalonzizi okukushimba, orhacifè n'ecihango, ci orhahîraga okashubiza mugala wâni eyo munda». 9 Oku bundi omwambali ahira okuboko oku cibero ca nnawâbo Abrahamu, anacigashira olwo lubanja.

10 Nyamushizi anacirhôla ngamiya ikumi omu ngamiya za nnawâbo, anagendana n'oku ngasi hinjà nnawâbo ali agwêrhe, anacirikûla aja entambi z'e Aram-Naharayimu omu lugo lwa Nahoro. 11 Engamiya zâge azifukamya emuhanda gw'olugo, hôfi n'iriba, càjingwè, gala mango abakazi banahuluka mpu bagend'idôma amîshi. 12 Anaciderha, erhi: «Nyakasane, Nyamuzinda wa nnawîrhu Abrahamu, ongashânire ene, onayêrekane oku kurhonya orhonya mwambali wâwe Abrahamu. 13 Niono nyimanzire hano iriba, na bali b'abantu ba mw'olu lugo, bakola bayîsh'idôma

[a] **24.2** : Okuheba okuboko idako ly'ecibero c'omuntu, yali ndahiro nkulu ya Abahàbraniya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amîshi. [14] Omwânanyere nâkabwîra, nti: «Hengeka akabindi kâwe ompè nâni nywe, akananshuza, erhi: Neci, nywaga onaleke nywêse n'engamiya zâwe, erhi ye mukazi wali obikîre mwambali wâwe Izaki, co cimanyîso namanyirakwo oku orhonyize nnawîrhu.»

[15] Oku arhaciyusa aderha, Rebeka, mwâli wa Betweli, mwene Milka, mukà Nahoro, mulumuna wa Abrahamu ayisha n'akabindi oku cirhugo. [16] Oyomunyere ali mwinjinja, mwananyere mushûgi, ntà mulume walisag'imuyegêra, abungulukira aha iriba abumba akabindi kâge anarherema. [17] Olya mushizi akanya aj'imurhangîra, amubwîra, erhi: «Mâshi, oleke nywe rhwîshi rhutya kw'ago gali omu kabindi kâwe.» [18] Olya munyere anacishuza, erhi: «Nywaga, Yâgirwa». Anaciyandagaliza dubaduba akabindi omu nfune mpu amunywese. [19] Erhi ayûs'imunywesa, anaciderha, erhi: «Nkola naj'idômera n'engamiya zâwe, kuhika zihâge». [20] Anacidubulira galya mîshi duba duba omu ciranga ashubirira aha iriba mpu adôme, anadômera engamiya zôshi. [21] Olya mulume oku ahuluka, akaz'imusinza, erhi anadwîrhe acîdôsa erhi nanga erhi neci Nyamubâho amuhisize.

[22] Erhi engamiya ziyûs'inywa, olya mulume arhôla ehigondo hy'amasholo hya buzirho bwa luhande luguma lw'esikeli, amuyambisahyo, anacirhôla na rhulinga rhubirhi rhwa masholo rhwa buzirho bwa sikeli ikumi amuyambisa rhwo ekuboko. [23] Anacimubwîra, erhi: «Oli mwâli wa ndi? K'aha mwinyu, sho ankabona aha abantu bahanda?» [24] Ashuza, erhi: «Ndi mwâli wa Betweli, mugala wa Milka mwene Nahoro.» [25] Ashub'iderha, erhi: «Neci aha mwîrhu hali ebyâsi birhali binyi, hanaboneka n'ecirâlo.» [26] Oku bundi olya mulume afukama aharâmya Nyamubâho, [27] aderha, erhi: «Oyâgirwe Nyakasane, Nyamuzinda wa nnawîrhu Abrahamu, ôrharhinyirîre okurhonya n'okulumehera nnahamwîrhu. Nyamubâho yêne oyûla onnongolîne kuhika aha mwa mwene wâbo nnahamwîrhu.» [28] Olya mwananyere alibirha aj'ibwîra nnina ebyabîre. [29] Rebeka âli agwêrhe mushinja wâbo, izîno lyâge ye Labani, Labani anacilibirhira embuga emunda olya mulume ali, ebw'iriba. [30] Erhi aba amabona ehigondo n'orhulinga mwâli wâbo ali ayambîrhe, n'erhi aba amayumva mwâli wâbo Rebeka aderha, erhi: «Kw'oyomulume ambwîzire ntyo», ago mango alibirhira emunda nyamulume ali, amushimâna aciyimanzire aha burhambi bw'engamiya ah'iriba. [31] Anacimubwîra, erhi: «Yisha mugishwa wa Nyamubâho! Cici cirhumire obêra embuga n'obwo narheganyize enyumpa n'ahantu engamiya zâwe zabêra?». [32] Olya mulume akanya aj'ekà, Labani ashwekûla emizigo y'engamiya, anaziha ebyâsi, analêrha amîshi mpu oyomulume bôshi h'abâbo bashukemwo amagulu.

[33] Bamulerhera ebiryo mpu alye. Ci kwône ashuza, erhi: «Ntalya ntanaciderha akanwa kandwîrhe.» Labani ashuza, erhi; «Derhaga!» [34] Naye, erhi: «Niono ndi mwambali wa Abrahamu. [35] Nyamuzinda agishire nnawîrhu; akola abà mugale, àmuhîre ebintu bishwêkwa, ebinyînyî n'ebinênêne, enfaranga n'amasholo, abambali n'abambalikazi, engamiya n'endogomi. [36] Sara, mukà nnawîrhu, Abrahamu, omu bugikulu bwâge, amuburhira omwânarhabana, n'oyo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwanarhabana ye afumbisire ebyâge byôshi. [37] Nnawîrhu andahirize, erhi: «Irhondo orhahîraga okarhôlera mugala wâni omukazi omu banyere ba-nya-Kanani, muli cino cihugo rhuyûbasiremwo. [38] Akaba orhajiri omu nyumpa ya larha, omu bûko bwîrhu okugend'ilogezamwo omukazi wahà mugala wâni, erhi wamanahera!» [39] Nabwîzire nnawîrhu, nti: «Hall amango Oyo mukazi ankalahira bwankulikira». [40] Naye anshuza, erhi: «Nyamuzinda nyôrha ngenda embere zâge, akurhumira malahika wâge akuluse akuhisakwo ehi walonza, ly'obonera mugala wâni omukazi w'omu bûko bwîrhu n'omu nyumpa ya larha. [41] Wafuma ecihango erhi wankahika omu bûko bwîrhu, bakanakuyima omukazi, ecihango cirhacikuyirhe. [42] Ene mpika aha iriba naderha, nti: Nyamubâho Nyamuzinda wa nnawîrhu, wekasinga, oyêrekane, akaba olonzize okuhisa eyi njira ndimo kw'ehi nshimbire. [43] Niono ndi hano iriba, omunyere wayîsh'al'idôma, nâni nkamubwîra, nti: Nkuhûnyire ompè nâni rhwîshi rhusungunu rhw'omu kabindi kâwe, [44] akanashuza, erhi: wêne onywâge, nagend'idômera n'engamiya zâwe, erhi ye mukazi Nyamubâho abîkire mwene nnawîrhu. [45] Ntali nciyûsa naderha ebyo binwa omu murhima gwâni, ene Rebeka ayisha n'akabindi kâge oku cirhugo. Abungulukira ebw'iriba, anadôma. Namubwîra nti mpa nâni nywe, wekasinga. [46] Ho na halya, akûla akabindi kâge oku cirhugo, aderha, erhi: «Nywaga nagend'idômera n'engamiya zâwe.» Nanywîre, agal'inywêsa n'engamiya zâni. [47] Namudôsize, nti: Oli mwâli wa ndi? Naye anshuza, erhi: «Ndi mwâli wa Betweli, mulume Milka aburhiraga Nahori.» Oku bundi namuyambisa ehi higondo oku izûlu n'orhu rhulinga aha maboko. [48] Aho, nafukamiriza naharâmya Nyamubâho, Nyamuzinda wa nnawîrhu Abrahamu, ye wali annongolîne omu njira nyinjà mpu ntôlere omugala mwâli wa muci wa nnahamwîrhu. [49] Bunôla akaba mulonzize okuyêreka nnahamwîrhu oku mumusîmire munamurhonyize, mumbwîre n'akaba nanga kandi mumbwîre, lyo nyêrekera ebwa kulyo erhi ebwa kumosho».

[50] Labani bo na Betweli bashuza baderha, mpu: «Okûla emwa Nyamuzinda kurhenzire, rhurhankahash'ikushuza nti neci erhi nanga. [51] Rebeka oyo embere zâwe: rhôla ye omuhêke, aj'ibà mukà mwene nnawinyu nk'oku Nyamubâho anadesire.» [52] Erhi mwambali w'Abrahamu ayumva ebyo binwa, aharâmya embere za Nyamubâho. [53] Ayômola ebisikiyo by'ecûma n'eby'amasholo, ayomola n'emishangi, aha Rebeka. Aha na mushinja wâbo bôshi na nnina ebindi bikulo.

[54] Oku bundi bàlya bànanywa bo n'abâbo bàli bôshi, banalâla halya. Sêzi erhi babà bamazûka, aderha, erhi: «Mundîke nshubire emwa nnawîrhu.» [55] Mushinja wa Rebeka na nnina baderha, mpu: «Oyu munyere arhang'ibêra hano zindi nsiku nk'ibirhi erhi ikumi n'enyuma z'aho anagenda.» [56] Abashuza, erhi: «Murhacindegerezagya n'obwo Nyamubâho ampisizekwo ehi nalonzagya. Muleke ngende, nshubire emwa nnawîrhu.» [57] Banaciderha, mpu: «Rhuhamagalage namunyere rhumudòse naye kurhi adesire». [58] Banacihamagala Rebeka bamudôsa, mpu: «K'olonzize okugenda mweshi n'oyu mulume?» Naye anacishuza, erhi: «Neci, nnonzize ngende.» [59] Okubundi, bahêka omunyere wâbo Rebeka mpu agende bo n'omulezi wâge n'oyo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwambali w'Abrahamu na balya balume âli bôshi. [60] Banacihà Rebeka obwangà, mpu: «Woyo mwâli wîrhu oyôlololoke ohinduke bihumbi n'ebihumbi n'iburha lyâwe lihime enyumpa z'abashombanyi bâlyo. [61] Rebeka ayimuka bôshi n'abambali-kazi, bashonera oku ngamiya, bakulikira olya mulume. Mwambali w'Abrahamu arhôla Rebeka, bahira njira.

[62] Ago mango Izaki âli ayishire omu irûngu ly'iriba lya Lahayi-Royi, bulya mwo ali ayûbasire omu cihugo ca Nêgebu. [63] Izaki ahuluka mpu aje acîgezageza ebwa mashwa càjingwè, erhi ayinamula amasù alangîra engamiya zayisha. [64] Rebeka naye mpu ayinamula amasù, alangîra Izaki, ashonôka oku ngamiya. [65] Adôsa olya murhumisi, erhi: «Ye ndi ola mulume wayisha alambagira omu ishwa anayêrekîre eno munda rhuli? [66] Olya mushizi ashuza, erhi: «Ye nnahamwîrhu oyo.» Namunyere arhôla ecitambara acîhundikira co. Olya mushizi ashambâlira Izaki oku agendaga kwôshi. [67] Izaki ahêka Rebeka omu cirâlo cali ca nnina Sara, ayanka Rebeka, amujira mukâge, anamurhonya. Na ntyo Izaki arhûlûla, arhacilakaga olufù lwa nnina.

Genesis BHS 24:

1 וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיהוָה בֵּרַךְ אֶת־אַבְרָהָם בַּכֹּל׃ 2 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־עַבְדּוֹ זְקַן בֵּיתוֹ הַמֹּשֵׁל בְּכָל־אֲשֶׁר־לוֹ
שִׂים־נָא יָדְךָ תַּחַת יֵרְכִּי׃ 3 וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּיהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי
אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ׃ 4 כִּי אֶל־אַרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי תֵּלֵךְ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לִבְנִי לְיִצְחָק׃ 5 וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָעֶבֶד אוּלַי
לֹא־תאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרַי אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הֲשֵׁב אָשִׁיב אֶת־בִּנְךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יָצָאתָ מִשָּׁם׃ 6 וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אַבְרָהָם הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תָּשִׁיב אֶת־בְּנִי שָׁמָּה׃ 7 יְהוָה | אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לְקָחַנִי מִבֵּית אָבִי וּמֵאֶרֶץ מוֹלַדְתִּי
וַאֲשֶׁר דִּבֶּר־לִי וַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע־לִי לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת הוּא יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ לְפָנֶיךָ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לִבְנִי
מִשָּׁם׃ 8 וְאִם־לֹא תאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרֶיךָ וְנִקֵּיתָ מִשְּׁבֻעָתִי זֹאת רַק אֶת־בְּנִי לֹא תָשֵׁב שָׁמָּה׃ 9 וַיָּשֶׂם הָעֶבֶד
אֶת־יָדוֹ תַּחַת יֶרֶךְ אַבְרָהָם אֲדֹנָיו וַיִּשָּׁבַע לוֹ עַל־הַדָּבָר הַזֶּה׃ 10 וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גְמַלִּים מִגְּמַלֵּי אֲדֹנָיו וַיֵּלֶךְ
וְכָל־טוּב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־אֲרַם נַהֲרַיִם אֶל־עִיר נָחוֹר׃ 11 וַיַּבְרֶךְ הַגְמַלִּים מִחוּץ לָעִיר אֶל־בְּאֵר הַמַּיִם לְעֵת
עֶרֶב לְעֵת צֵאת הַשֹּׁאֲבֹת׃ 12 וַיֹּאמַר | יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם הַקְרֵה־נָא לְפָנַי הַיּוֹם וַעֲשֵׂה־חֶסֶד עִם אֲדֹנִי
אַבְרָהָם׃ 13 הִנֵּה אָנֹכִי נִצָּב עַל־עֵין הַמָּיִם וּבְנוֹת אַנְשֵׁי הָעִיר יֹצְאֹת לִשְׁאֹב מָיִם׃ 14 וְהָיָה הַנַּעֲרָ אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיהָ
הַטִּי־נָא כַדֵּךְ וְאֶשְׁתֶּה וְאָמְרָה שְׁתֵה וְגַם־גְּמַלֶּיךָ אַשְׁקֶה אֹתָהּ הֹכַחְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיִצְחָק וּבָהּ אֵדַע כִּי־עָשִׂיתָ חֶסֶד
עִם־אֲדֹנִי׃ 15 וַיְהִי־הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת אֲשֶׁר יָלְדָה לִבְתוּאֵל בֶּן־מִלְכָּה אֵשֶׁת נָחוֹר אֲחִי אַבְרָהָם
וְכַדָּהּ עַל־שִׁכְמָהּ׃ 16 וְהַנַּעֲרָ טֹבַת מַרְאֶה מְאֹד בְּתוּלָה וְאִישׁ לֹא יְדָעָהּ וַתֵּרֶד הָעַיְנָה וַתְּמַלֵּא כַדָּהּ וַתָּעַל׃ 17 וַיָּרָץ
הָעֶבֶד לִקְרָאתָהּ וַיֹּאמֶר הַגְמִיאִינִי נָא מְעַט־מַיִם מִכַּדֵּךְ׃ 18 וַתֹּאמֶר שְׁתֵה אֲדֹנִי וַתְּמַהֵר וַתֹּרֶד כַּדָּהּ עַל־יָדָהּ
וַתַּשְׁקֵהוּ׃ 19 וְתִכֶל לְהַשְׁקֹתוֹ וַתֹּאמֶר גַּם לִגְמַלֶּיךָ אֶשְׁאָב עַד אִם־כִּלּוּ לִשְׁתֹּת׃ 20 וַתְּמַהֵר וַתְּעַר כַּדָּהּ אֶל־הַשֹּׁקֶת וַתָּרָץ
עוֹד אֶל־הַבְּאֵר לִשְׁאֹב וַתִּשְׁאַב לְכָל־גְּמַלָּיו׃ 21 וְהָאִישׁ מִשְׁתָּאֵה לָהּ מַחֲרִישׁ לָדַעַת הַהִצְלִיחַ יְהוָה דַּרְכּוֹ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אִם־לֹֽא׃ 22וַיְהִי֩ כַּאֲשֶׁ֨ר כִּלּ֜וּ הַגְּמַלִּ֗ים לִשְׁתּוֹת֙ וַיִּקַּ֣ח הָאִ֔ישׁ נֶ֖זֶם זָהָ֣ב בֶּקַ֑ע מִשְׁקָלֹ֔וֹ וּשְׁנֵ֥י צְמִידִ֖ים עַל־יָדֶ֥יהָ עֲשָׂרָ֛ה זָהָ֖ב
מִשְׁקָלָֽם׃ 23וַיֹּ֣אמֶר בַּת־מִ֤י אַתְּ֙ הַגִּ֣ידִי נָ֔א לִ֖י הֵיֵ֣שׁ בֵּית־אָבִ֑יךְ מָק֥וֹם לָ֛נוּ לָלִ֖ין׃ 24וַתֹּ֣אמֶר אֵלָ֗יו בַּת־בְּתוּאֵ֤ל אָנֹכִי֙
בֶּן־מִלְכָּ֔ה אֲשֶׁ֥ר יָלְדָ֖ה לְנָחֹֽור׃ 25וַתֹּ֣אמֶר אֵלָ֗יו גַּם־תֶּ֙בֶן֙ גַּם־מִסְפּ֣וֹא רַ֔ב עִמָּ֖נוּ גַּם־מָק֥וֹם לָלֽוֹן׃ 26וַיִּקֹּ֥ד הָאִ֖ישׁ וַיִּשְׁתַּ֣חוּ
לַיהוָֽה׃ 27וַיֹּ֗אמֶר בָּר֣וּךְ יְהוָה֮ אֱלֹהֵי֒ אֲדֹנִ֣י אַבְרָהָ֗ם אֲשֶׁ֤ר לֹֽא־עָזַב֙ חַסְדּ֣וֹ וַאֲמִתּ֔וֹ מֵעִ֖ם אֲדֹנִ֑י אָנֹכִ֗י בַּדֶּ֙רֶךְ֙ נָחַ֣נִי יְהוָ֔ה בֵּ֖ית
אֲחֵ֥י אֲדֹנִֽי׃ 28וַתָּ֣רָץ הַנַּעֲרָ֔ וַתַּגֶּ֖ד לְבֵ֣ית אִמָּ֑הּ כַּדְּבָרִ֥ים הָאֵֽלֶּה׃ 29וּלְרִבְקָ֖ה אָ֣ח וּשְׁמ֣וֹ לָבָ֑ן וַיָּ֤רָץ לָבָן֙ אֶל־הָאִ֔ישׁ הַח֖וּצָה
אֶל־הָעָֽיִן׃ 30וַיְהִי֙ ׀ כִּרְאֹ֣ת אֶת־הַנֶּ֗זֶם וְאֶת־הַצְּמִדִים֙ עַל־יְדֵ֣י אֲחֹת֔וֹ וּכְשָׁמְעֹ֞ו אֶת־דִּבְרֵ֣י רִבְקָ֤ה אֲחֹתוֹ֙ לֵאמֹ֔ר כֹּֽה־דִבֶּ֥ר
אֵלַ֖י הָאִ֑ישׁ וַיָּבֹ֖א אֶל־הָאִ֔ישׁ וְהִנֵּ֥ה עֹמֵ֛ד עַל־הַגְּמַלִּ֖ים עַל־הָעָֽיִן׃ 31וַיֹּ֕אמֶר בֹּ֥וא בְר֖וּךְ יְהוָ֑ה לָמָ֤ה תַעֲמֹד֙ בַּח֔וּץ וְאָנֹכִ֖י
פִּנִּ֣יתִי הַבַּ֑יִת וּמָק֖וֹם לַגְּמַלִּֽים׃ 32וַיָּבֵ֥א הָאִ֛ישׁ הַבַּ֖יְתָה וַיְפַתַּ֣ח הַגְּמַלִּ֑ים וַיִּתֵּ֨ן תֶּ֜בֶן וּמִסְפּוֹא֙ לַגְּמַלִּ֔ים וּמַ֕יִם לִרְחֹ֥ץ רַגְלָ֖יו
וְרַגְלֵ֣י הָאֲנָשִׁ֑ים אֲשֶׁ֥ר אִתּֽוֹ׃ 33וַיְשָׂ֤ם לְפָנָיו֙ לֶאֱכֹ֔ל וַיֹּ֖אמֶר לֹ֣א אֹכַ֑ל עַ֚ד אִם־דִּבַּ֣רְתִּי דְבָרַ֔י וַיֹּ֖אמֶר דַּבֵּֽר׃ 34וַיֹּ֣אמֶר עֶ֔בֶד
אַבְרָהָ֖ם אָנֹֽכִי׃ 35וַיהוָ֞ה בֵּרַ֣ךְ אֶת־אֲדֹנִ֗י מְאֹד֙ וַיִּגְדָּ֔ל וַיִּתֶּן־לֹ֥ו צֹ֖אן וּבָקָ֑ר וְכֶ֥סֶף וְזָהָ֛ב וַעֲבָדִ֥ם וּשְׁפָח֖וֹת וּגְמַלִּ֥ים
וַחֲמֹרִֽים׃ 36וַתֵּ֣לֶד שָׂרָ֣ה אֵֽשֶׁת־אֲדֹנִ֗י בֵּן֙ לַאדֹנִ֔י אַחֲרֵ֖י זִקְנָתָ֑הּ וַיִּתֶּן־לֹ֥ו אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לֹֽו׃ 37וַיַּשְׁבִּעֵ֖נִי אֲדֹנִ֣י לֵאמֹ֑ר
לֹא־תִקַּ֨ח אִשָּׁ֜ה לִבְנִ֗י מִבְּנ֛וֹת הַכְּנַעֲנִ֥י אֲשֶׁר־אָנֹכִ֖י יֹשֵׁ֥ב בְּאַרְצֹֽו׃ 38אִם־לֹ֗א אֶל־בֵּ֤ית אָבִי֙ תֵּלֵ֔ךְ וְאֶל־מִשְׁפַּחְתִּ֖י וְלָקַחְתָּ֥
אִשָּׁ֖ה לִבְנִֽי׃ 39וָאֹמַ֣ר אֶל־אֲדֹנִ֔י אֻלַ֖י לֹא־תֵלֵ֥ךְ הָאִשָּׁ֖ה אַחֲרָֽי׃ 40וַיֹּ֣אמֶר אֵלַ֗י יְהוָה֮ אֲשֶׁר־הִתְהַלַּכְתִּי֒ לְפָנָ֣יו יִשְׁלַ֤ח מַלְאָכֹו֙
אִתְּךָ֔ וְהִצְלִ֥יחַ דַּרְכֶּ֖ךָ וְלָקַחְתָּ֥ אִשָּׁ֛ה לִבְנִ֖י מִמִּשְׁפַּחְתִּ֑י וּמִבֵּ֖ית אָבִֽי׃ 41אָ֣ז תִּנָּקֶ֔ה מֵאָלָ֖תִי כִּ֣י תָבֹ֣וא אֶל־מִשְׁפַּחְתִּ֑י
וְאִם־לֹ֥א יִתְּנ֖וּ לָ֣ךְ וְהָיִ֥יתָ נָקִ֖י מֵאָלָתִֽי׃ 42וָאָבֹ֨א הַיֹּ֜ום אֶל־הָעָ֗יִן וָאֹמַ֞ר יְהוָ֣ה אֱלֹהֵי֮ אֲדֹנִי֒ אַבְרָהָ֔ם אִם־יֶשְׁךָ־נָ֥א מַצְלִ֖יחַ
דַּרְכִּ֥י אֲשֶׁר־אָנֹכִ֖י הֹלֵ֥ךְ עָלֶֽיהָ׃ 43הִנֵּ֣ה אָנֹכִ֔י נִצָּ֖ב עַל־עֵ֣ין הַמָּ֑יִם וְהָיָ֗ה הָעַלְמָה֙ הַיֹּצֵ֣את לִשְׁאֹ֔ב וְאָמַרְתִּ֥י אֵלֶ֖יהָ
הַשְׁקִינִי־נָ֥א מְעַט־מַ֛יִם מִכַּדֵּֽךְ׃ 44וְאָמְרָ֥ה אֵלַ֖י גַּם־אַתָּ֣ה שְׁתֵ֑ה וְגַ֣ם לִגְמַלֶּ֔יךָ אֶשְׁאָ֕ב הִ֥וא הָאִשָּׁ֖ה אֲשֶׁר־הֹכִ֣יחַ יְהוָ֔ה
לְבֶ֥ן אֲדֹנִֽי׃ 45אֲנִ֞י טֶ֣רֶם אֲכַלֶּ֗ה לְדַבֵּר֙ אֶל־לִבִּ֔י וְהִנֵּ֥ה רִבְקָ֛ה יֹצֵ֥את וְכַדָּ֖הּ עַל־שִׁכְמָ֑הּ וַתֵּ֣רֶד הָעַ֔יְנָה וַתִּשְׁאָ֖ב וָאֹמַ֥ר אֵלֶ֖יהָ
הַשְׁקִינִי נָֽא׃ 46וַתְּמַהֵ֣ר וַתֹּ֣רֶד כַּדָּ֔הּ מֵעָלֶ֖יהָ וַתֹּ֣אמֶר שְׁתֵ֑ה וְגַם־גְּמַלֶּ֖יךָ אַשְׁקֶ֥ה וָאֶשְׁתְּ֛ וְגַ֥ם הַגְּמַלִּ֖ים
הִשְׁקָֽתָה׃ 47וָאֶשְׁאַ֣ל אֹתָ֔הּ וָאֹמַ֕ר בַּת־מִ֥י אַתְּ֖ וַתֹּ֣אמֶר בַּת־בְּתוּאֵ֤ל בֶּן־נָחֹור֙ אֲשֶׁ֣ר יָלְדָ֣ה לֹּ֔ו מִלְכָּ֖ה וָאָשִׂ֣ם הַנֶּ֔זֶם
עַל־אַפָּ֑הּ וְהַצְּמִידִ֖ים עַל־יָדֶֽיהָ׃ 48וָאִקֹּ֖ד וָאֶשְׁתַּחֲוֶ֣ה לַיהוָ֑ה וָאֲבָרֵ֗ךְ אֶת־יְהוָה֙ אֱלֹהֵ֣י אֲדֹנִ֔י אַבְרָהָ֖ם אֲשֶׁ֣ר הִנְחַנִ֑י בְּדֶ֙רֶךְ֙
אֱמֶ֔ת לָקַ֥חַת אֶת־בַּת־אֲחִ֖י אֲדֹנִ֥י לִבְנֹֽו׃ 49וְעַתָּ֗ה אִם־יֶשְׁכֶ֤ם עֹשִׂים֙ חֶ֣סֶד וֶאֱמֶ֔ת אֶת־אֲדֹנִ֖י הַגִּ֣ידוּ לִ֑י וְאִם־לֹ֤א הַגִּ֙ידוּ֙ לִ֔י
וְאֶפְנֶ֖ה עַל־יָמִ֥ין אֹ֖ו עַל־שְׂמֹֽאל׃ 50וַיַּ֥עַן לָבָ֛ן וּבְתוּאֵ֖ל וַיֹּ֣אמְרוּ֑ מֵיְהוָ֣ה יָצָ֔א הַדָּבָ֖ר לֹֽא נוּכַ֥ל דַּבֵּ֛ר אֵלֶ֖יךָ רַ֥ע
אֹו־טֹֽוב׃ 51הִנֵּה־רִבְקָה֙ לְפָנֶ֣יךָ קַ֔ח וָלֵ֖ךְ וּתְהִ֣י אִשָּׁ֔ה לְבֶ֥ן אֲדֹנֶ֖יךָ כַּאֲשֶׁ֣ר דִּבֶּ֑ר יְהוָֽה׃ 52וַיְהִ֗י כַּאֲשֶׁ֤ר שָׁמַע֙ עֶ֣בֶד אַבְרָהָ֔ם
אֶת־דִּבְרֵיהֶ֖ם וַיִּשְׁתַּ֣חוּ אַ֔רְצָה לַיהוָֽה׃ 53וַיֹּוצֵ֤א הָעֶ֙בֶד֙ כְּלֵי־כֶ֣סֶף וּכְלֵי֙ זָהָ֔ב וּבְגָדִ֖ים וַיִּתֵּ֣ן לְרִבְקָ֑ה וּמִגְדָּנֹ֥ת נָתַ֖ן לְאָחִ֥יהָ
וּלְאִמָּֽהּ׃ 54וַיֹּאכְל֥וּ וַיִּשְׁתּ֖וּ הֽוּא־וְהָאֲנָשִׁ֣ים אֲשֶׁר־עִמֹּ֑ו וַיָּלִ֙ינוּ֙ וַיָּקֻ֣מוּ בַבֹּ֔קֶר וַיֹּ֖אמֶר שַׁלְּחֻ֥נִי לַאדֹנִֽי׃ 55וַיֹּ֣אמֶר אָחִ֤יהָ וְאִמָּהּ֙
תֵּ֣שֶׁב הַנַּעֲרָ֔ אִתָּ֖נוּ יָמִ֣ים אֹ֣ו עָשֹׂ֑ור אַחַ֖ר תֵּלֵֽךְ׃ 56וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵהֶ֔ם אַל־תְּאַחֲרוּ֙ אֹתִ֔י וַיהוָ֖ה הִצְלִ֣יחַ דַּרְכִּ֑י שַׁלְּחוּנִי֙ וְאֵלְכָ֣ה
לַאדֹנִֽי׃ 57וַיֹּ֣אמְרוּ֮ נִקְרָא֒ לַנַּעֲרָ֔ וְנִשְׁאֲלָ֖ה אֶת־פִּֽיהָ׃ 58וַיִּקְרְא֤וּ לְרִבְקָה֙ וַיֹּ֣אמְרוּ֔ אֵלֶ֖יהָ הֲתֵלְכִ֣י עִם־הָאִ֣ישׁ הַזֶּ֑ה וַתֹּ֥אמֶר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֵלֶךְ׃ 59וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־רִבְקָה אֲחֹתָם וְאֶת־מֵנִקְתָּהּ וְאֶת־עֶבֶד אַבְרָהָם וְאֶת־אֲנָשָׁיו׃ 60וַיְבָרְכוּ אֶת־רִבְקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ
אֲחֹתֵנוּ אַתְּ הֱיִי לְאַלְפֵי רְבָבָה וְיִירַשׁ זַרְעֵךְ אֵת שַׁעַר שֹׂנְאָיו׃ 61וַתָּקָם רִבְקָה וְנַעֲרֹתֶיהָ וַתִּרְכַּבְנָה עַל־הַגְּמַלִּים
וַתֵּלַכְנָה אַחֲרֵי הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת־רִבְקָה וַיֵּלֶךְ׃ 62וְיִצְחָק בָּא מִבּוֹא בְּאֵר לַחַי רֹאִי וְהוּא יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ
הַנֶּגֶב׃ 63וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עֶרֶב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה גְמַלִּים בָּאִים׃ 64וַתִּשָּׂא רִבְקָה אֶת־עֵינֶיהָ
וַתֵּרֶא אֶת־יִצְחָק וַתִּפֹּל מֵעַל הַגָּמָל׃ 65וַתֹּאמֶר אֶל־הָעֶבֶד מִי־הָאִישׁ הַלָּזֶה הַהֹלֵךְ בַּשָּׂדֶה לִקְרָאתֵנוּ וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד
הוּא אֲדֹנִי וַתִּקַּח הַצָּעִיף וַתִּתְכָּס׃ 66וַיְסַפֵּר הָעֶבֶד לְיִצְחָק אֶת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה׃ 67וַיְבִאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה
אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת־רִבְקָה וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַיֶּאֱהָבֶהָ וַיִּנָּחֶם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ׃ פ

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

25

Abrahamu ayanka Ketura: iburha lya Ketura

[1] Abrahamu ayanka owundi mukazi izîno lyâge ye Ketura. [2] Nyamukazi anacimuburhira Zimurani, Yokisani, Medani, Madiyani, Yisibaki na Shuwahi. [3] Yokisani aburha Sheba, na Dedani. Nabo bene Dedani: Basurimi na Baletusimi na Baleumini. [4] Bene Madiyani bali: Eferi, Efa, Hanoki, Abida na Elda. Abo bôshi bàli bagala ba Ketura.

Okufà kwa Abrahamu

[5] Abrahamu àhà Izaki ebyâge byôshi. [6] Abandi bagala akazâg'iburha oku baherula bâge, abahà eby'okucîrhabâla, na kandi, oku acizîne yêne, abarhuma kuli n'omugala Izaki, omu cihugo c'ebushoshokero. [7] Alaga emyâka y'akalamo k'Abrahamu: Alamire myâka igana na makumi gali nda n'irhanu. [8] Buzinda bw'aho, Abrahamu arhengamwo omûka, afa akola ali omu bushosi bwinjà, afa akola mukulu, erhi amanayigurha ensiku, aja kuli bene wâbo. [9] Abagala, Izaki na Ismaeli bamubisha omu lukunda lwa Makipela, omu ishwa lya Efroni, mwene Sohari, muhititi aha ishiriza ly'e Mambri. [10] Lyo ishwa Abrahamu aguliraga bene Heti. Mwo Abrahamu abishirwe bo na mukâge Sara. [11] Erhi Abrahamu abà amafà, Nyamuzinda agisha omugala Izaki ayûbaka hôfi n'iriba lya Lahayi-Royi. [12] Alaga iburha lya Ismaeli, mugala wa Abrahamu, ye waburhagwa n'omunya-mîsiri, Hagari, mujà-kazi wa Sara. [13] Alaga amazìno ga bene Ismaeli omu kushimba amazîno n'okuburhwa kwâbo: Enfula y'Ismaeli ye Nebayoti, alondwa na Kedari, Abudeli[b], Mibsamu, [14] Mishma, Duma, Masa, [15] Hadadi, Tema, Yeturi, Nafisheti na Kedma. [16] Bo bene Ismaeli abo, n'amazîno gâbo nk'oku ebishagala n'ebihando byâbo binali, bo barhambo ikumi na babirhi b'emilala yâbo oku enali. [17] Alaga n'emyâka y'akalamo ka Ismaeli: igana na makumi

[b] **25.13** Adubeli: bitabu biguma mpu: Adubeli, ebindi mpu: Abudeli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

asharhu na nda. Oku bundi arhengamwo omûka, afa, aja kuli bene wâbo. [18] Ayûbaka kurhenga e Hawila kujà e Shuru, olunda lw'ebushoshokero bwa Mîsiri omu kujà e Asîriya. Ali ayûbasire ishiriza lya bene wâbo bôshi.

III. Olwa Izaki n'olwa Yakôbo

Okuburhwa kwa Ezau na Yakôbo

[19] Alaga emyanzi ya Izaki mwene Abrahamu. Abrahamu aburha Izaki. [20] Izaki ali akola agwêrhe myâka makumi ani erhi ayanka Rebeka mwâli wa Betweli, Munyarameyo w'e Padani-Arami, mwâli wâbo Labani naye Muharameyo. [21] Izaki asengerera mukâge emwa Nyamubâho, erhi amaba ngumba, Nyamubâho amuyumva, mukâge Rebeka arhôla izîmi. [22] Abâna bakazihukulana omu nda, lero aderha, erhi: «Akaba kwo biri ntya, bici omuntu alamakwo?» Akanya aj'idôsa Nyamubâho, [23] naye amushuza, erhi: «Mashanja abirhi gali omu nda yâwe, mashanja abirhi g'omu nda yâwe gagabanyika; mulala muguma gwahima ogwâbo, omukulu ashiga omurho.» [24] Erhi amango gâge g'okuburha gahika, lâba oku lyâli izîmi lya mahasha. [25] Owaburhagwa wa burhanzi, ali mudukula wa bishamvu ayunjwîre byoyabyoya. Bamuyirika izîno lya Ezau. [26] Oku bandi omulumuna ahuluka, erhi okuboko kwâge kugwârhire Ezau oku kansisira. Bamuyirika izîno lya Yakôbo. Izaki ali akola agwêrhe myâka makumi gali ndarhu erhi baburhwa. [27] Abanarhabana bombi bakula; Ezau àba muhivi mukulu, wa kutwîkanya omu malungu. Yakôbo ali muntu mutûdu, akâbêra omu cirâlo. [28] Izaki arhonya Ezau bulya asîmaga ensimba, Rebeka yêhe Yakôbo ye arhonyagya.

Ezau aguza ecikono c'okubà nfula

[29] Mango maguma, Yakôbo ayenda ibinda ly'enkôle, naye Ezau ashubûka ebwa kuhiva erhi anarhamire. [30] Lero Ezau anacibwîra Yakôbo, erhi: «Leka nâni mpuhekwo eryol'ibanda lidukula lidukula, bulya namahwa. -Co carhumire bamuderha mpu Edomi. [31] Yakôbo amubwîra, erhi: Orhang'inguliza ecikono câwe c'okubà nfula. [32] Ezau ashuza, erhi: «Lolà oku kufà kuno, ecikono c'okubà nfula, bici cacinkwânana?» [33] Yakôbo ashubiza aderha, erhi: «Orhang'icîgasha embere zâni»; acîgasha, anaguliza Yakôbo ecikono câge c'okubà nfula. [34] Oku bundi, Yakôbo amuhà oku mugati n'oku ibinda ly'enkôle, alya ananywa, ayimuka agenda. Ntyo kwo Ezau agayaguzagya ecikono c'okubà nfula.

Genesis BHS 25:

וַיְחִי אַבְרָהָם וַיֹּסֶף אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה׃ וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־זִמְרָן וְאֶת־יָקְשָׁן וְאֶת־מְדָן וְאֶת־מִדְיָן וְאֶת־יִשְׁבָּק
וְאֶת־שׁוּחַ׃ וְיָקְשָׁן יָלַד אֶת־שְׁבָא וְאֶת־דְּדָן וּבְנֵי דְדָן הָיוּ אַשּׁוּרִם וּלְטוּשִׁים וּלְאֻמִּים׃ וּבְנֵי מִדְיָן עֵיפָה וָעֵפֶר וַחֲנֹךְ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַאֲבִידָ֖ע וְאֶלְדָּעָ֑ה כָּל־אֵ֖לֶּה בְּנֵ֥י קְטוּרָֽה׃ 5וַיִּתֵּ֥ן אַבְרָהָ֖ם אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לֽוֹ לְיִצְחָֽק׃ 6וְלִבְנֵ֣י הַפִּילַגְשִׁ֗ים אֲשֶׁ֤ר לְאַבְרָהָם֙
נָתַ֣ן אַבְרָהָ֔ם מַתָּנֹ֖ת וַיְשַׁלְּחֵ֑ם מֵעַ֞ל יִצְחָ֤ק בְּנוֹ֙ בְּעוֹדֶ֣נּוּ חַ֔י קֵ֖דְמָה אֶל־אֶ֥רֶץ קֶֽדֶם׃ 7וְאֵ֗לֶּה יְמֵי֙ שְׁנֵי־חַיֵּ֣י אַבְרָהָ֔ם אֲשֶׁ֥ר־חָ֖י
מְאַ֣ת שָׁנָ֑ה וְשִׁבְעִ֥ים שָׁנָ֖ה וְחָמֵ֥שׁ שָׁנִֽים׃ 8וַיִּגְוַ֣ע וַיָּ֗מָת אַבְרָהָם֙ בְּשֵׂיבָ֣ה טוֹבָ֔ה זָקֵ֖ן וְשָׂבֵ֑עַ וַיֵּאָ֖סֶף אֶל־עַמָּֽיו׃ 9וַיִּקְבְּרוּ֩
אֹת֨וֹ יִצְחָ֜ק וְיִשְׁמָעֵ֣אל׀ בָּנָ֗יו אֶל־מְעָרַ֤ת הַמַּכְפֵּלָה֙ אֶל־שְׂדֵ֣ה עֶפְרֹ֔ן בֶּן־צֹ֖חַר הַחִתִּ֑י אֲשֶׁ֖ר עַל־פְּנֵ֥י מַמְרֵֽא׃ 10הַשָּׂדֶ֣ה
אֲשֶׁר־קָנָ֣ה אַבְרָהָ֔ם מֵאֵ֖ת בְּנֵי־חֵ֑ת שָׁ֣מָּה קֻבַּ֤ר אַבְרָהָם֙ וְשָׂרָ֣ה אִשְׁתּ֔וֹ׃ 11וַיְהִ֗י אַחֲרֵי֙ מ֣וֹת אַבְרָהָ֔ם וַיְבָ֣רֶךְ אֱלֹהִ֔ים
אֶת־יִצְחָ֖ק בְּנ֑וֹ וַיֵּ֣שֶׁב יִצְחָ֔ק עִם־בְּאֵ֖ר לַחַ֥י רֹאִֽי׃ ס
12וְאֵ֗לֶּה תּוֹלְדֹת֙ יִשְׁמָעֵ֣אל בֶּן־אַבְרָהָ֔ם אֲשֶׁ֥ר יָלְדָ֖ה הָגָ֣ר הַמִּצְרִ֑ית שִׁפְחַ֖ת שָׂרָ֥ה לְאַבְרָהָֽם׃ 13וְאֵ֗לֶּה שְׁמוֹת֙ בְּנֵ֣י
יִשְׁמָעֵ֔אל בִּשְׁמֹתָ֖ם לְתוֹלְדֹתָ֑ם בְּכֹ֣ר יִשְׁמָעֵאל֮ נְבָי֒וֹת֒ וְקֵדָ֣ר וְאַדְבְּאֵ֔ל וּמִבְשָֽׂם׃ 14וּמִשְׁמָ֥ע וְדוּמָ֖ה וּמַשָּֽׂא׃ 15חֲדַ֥ד וְתֵימָ֖א
יְטוּר֥ נָפִ֖ישׁ וָקֶדְמָֽה׃ 16אֵ֚לֶּה הֵ֣ם בְּנֵ֣י יִשְׁמָעֵאל֮ וְאֵ֣לֶּה שְׁמֹתָ֗ם בְּחַצְרֵיהֶם֙ וּבְטִירֹתָ֔ם שְׁנֵים־עָשָׂ֥ר נְשִׂיאִ֖ם
לְאֻמֹּתָֽם׃ 17וְאֵ֗לֶּה שְׁנֵי֙ חַיֵּ֣י יִשְׁמָעֵ֔אל מְאַ֥ת שָׁנָ֖ה וּשְׁלֹשִׁ֣ים שָׁנָ֑ה וְשֶׁ֣בַע שָׁנִ֔ים וַיִּגְוַ֥ע וַיָּ֖מָת וַיֵּאָ֥סֶף אֶל־עַמָּֽיו׃ 18וַיִּשְׁכְּנ֗וּ
מֵֽחֲוִילָה֙ עַד־שׁ֣וּר אֲשֶׁ֔ר עַל־פְּנֵ֖י מִצְרַ֑יִם בֹּאֲכָ֖ה אַשּׁ֥וּרָה עַל־פְּנֵ֖י כָּל־אֶחָ֥יו נָפָֽל׃ פ
19וְאֵ֗לֶּה תּוֹלְדֹת֙ יִצְחָ֣ק בֶּן־אַבְרָהָ֔ם אַבְרָהָ֖ם הוֹלִ֥יד אֶת־יִצְחָֽק׃ 20וַיְהִ֣י יִצְחָ֗ק בֶּן־אַרְבָּעִ֤ים שָׁנָה֙ בְּקַחְתּ֣וֹ אֶת־רִבְקָ֔ה
בַּת־בְּתוּאֵ֥ל׀ הָאֲרַמִּ֖י מִפַּדַּ֣ן אֲרָ֑ם אֲחוֹת֙ לָבָ֣ן הָאֲרַמִּ֔י לֽוֹ לְאִשָּׁ֖ה׃ 21וַיֶּעְתַּ֥ר יִצְחָ֛ק לַיהוָ֖ה לְנֹכַ֣ח אִשְׁתּ֑וֹ כִּ֥י עֲקָרָ֖ה הִ֑וא
וַיֵּעָתֶ֥ר לוֹ֙ יְהוָ֔ה וַתַּ֖הַר רִבְקָ֥ה אִשְׁתּֽוֹ׃ 22וַיִּתְרֹֽצַצוּ֙ הַבָּנִ֣ים בְּקִרְבָּ֔הּ וַתֹּ֕אמֶר אִם־כֵּ֖ן לָמָ֣ה זֶּ֑ה אָנֹ֕כִי וַתֵּ֥לֶךְ לִדְרֹ֖שׁ
אֶת־יְהוָֽה׃ 23וַיֹּ֥אמֶר יְהוָ֖ה לָ֑הּ שְׁנֵ֣י גוֹיִ֗ם בִּבְטְנֵךְ֙ וּשְׁנֵ֣י לְאֻמִּ֔ים מִמֵּעַ֖יִךְ יִפָּרֵ֑דוּ וּלְאֹם֙ מִלְאֹ֣ם יֵאָמֵ֔ץ וְרַ֥ב יַעֲבֹ֖ד
צָעִֽיר׃ 24וַיִּמְלְא֣וּ יָמֶ֔יהָ לָלֶ֖דֶת וְהִנֵּ֣ה תוֹמִ֑ם בְּבִטְנָֽהּ׃ 25וַיֵּצֵ֤א הָרִאשׁוֹן֙ אַדְמוֹנִ֔י כֻּלּ֖וֹ כְּאַדֶּ֣רֶת שֵׂעָ֑ר וַיִּקְרְא֥וּ שְׁמ֖וֹ
עֵשָֽׂו׃ 26וְאַחֲרֵי־כֵ֞ן יָצָ֣א אָחִ֗יו וְיָדֹ֤ו אֹחֶ֙זֶת֙ בַּעֲקֵ֣ב עֵשָׂ֔ו וַיִּקְרָ֥א שְׁמ֖וֹ יַעֲקֹ֑ב וְיִצְחָ֕ק בֶּן־שִׁשִּׁ֥ים שָׁנָ֖ה בְּלֶ֥דֶת אֹתָֽם׃ 27וַיִּגְדְּל֣וּ
הַנְּעָרִ֔ים וַיְהִ֣י עֵשָׂ֗ו אִ֤ישׁ יֹדֵ֙עַ֙ צַ֔יִד אִ֖ישׁ שָׂדֶ֑ה וְיַעֲקֹ֕ב אִ֥ישׁ תָּ֖ם יֹשֵׁ֥ב אֹהָלִֽים׃ 28וַיֶּאֱהַ֥ב יִצְחָ֛ק אֶת־עֵשָׂ֖ו כִּי־צַ֣יִד בְּפִ֑יו
וְרִבְקָ֖ה אֹהֶ֥בֶת אֶת־יַעֲקֹֽב׃ 29וַיָּ֥זֶד יַעֲקֹ֖ב נָזִ֑יד וַיָּבֹ֥א עֵשָׂ֛ו מִן־הַשָּׂדֶ֖ה וְהוּא֥ עָיֵֽף׃ 30וַיֹּ֤אמֶר עֵשָׂו֙ אֶל־יַעֲקֹ֔ב הַלְעִיטֵ֥נִי נָ֖א
מִן־הָאָדֹ֣ם הָאָדֹ֑ם הַזֶּ֖ה כִּ֥י עָיֵ֖ף אָנֹ֑כִי עַל־כֵּ֥ן קָרָֽא־שְׁמ֖וֹ אֱדֽוֹם׃ 31וַיֹּ֥אמֶר יַעֲקֹ֖ב מִכְרָ֣ה כַיּ֑וֹם אֶת־בְּכֹרָתְךָ֖ לִֽי׃ 32וַיֹּ֥אמֶר
עֵשָׂ֖ו הִנֵּ֣ה אָנֹכִ֣י הוֹלֵ֔ךְ לָמ֖וּת וְלָמָּה־זֶּ֥ה לִ֖י בְּכֹרָֽה׃ 33וַיֹּ֥אמֶר יַעֲקֹ֖ב הִשָּׁבְעָ֣ה לִ֑י כַּיּ֕וֹם וַיִּשָּׁבַ֖ע לֽוֹ וַיִּמְכֹּ֥ר אֶת־בְּכֹרָתֽוֹ
לְיַעֲקֹֽב׃ 34וְיַעֲקֹ֗ב נָתַ֤ן לְעֵשָׂו֙ לֶ֣חֶם וּנְזִ֣יד עֲדָשִׁ֔ים וַיֹּ֥אכַל וַיֵּ֖שְׁתְּ וַיָּ֣קָם וַיֵּ֑לֶךְ וַיִּ֥בֶז עֵשָׂ֖ו אֶת־הַבְּכֹרָֽה׃ ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

26

Izaki e Gerari

[1] Ecizombo canacizûka omu cihugo, kuleka cirya cizombo cirhanzi cabâga amango ga Abrahamu. Izaki aja e Gerari, emwa Abimeleki mwâmi w'Abafilistini. [2] Nyamubâho amubonekera

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amubwîra, erhi: Orhajâga e Mîsiri ci ogend'ibêra omu cihugo nakubwîra. [3] Obêre muli eco cihugo, nakugisha nanyôrhe ndi haguma nâwe. Bulya we n'iburha lyâwe mwe nâhà ebi bihugo byôshi, nasêza n'erya ndagâno nafundikaga rhwe na sho Abrahamu. [4] Naluza iburha lyâwe nka nyenyêzi z'oku nkuba, nalihà ebi bihugo byôshi n'amashanja gôshi g'igulu gagishwa n'iburha lyâwe. [5] Kulya kubà Abrahamu ayumvîrhe izù lyâni, akulikira ebi nalimurhegesire okukulikira, amarhegeko gâni, ebinwa byâni, obulonza bwâni. [6] Ntyo kwo Izaki abêziremwo aha Gerari. [7] Abantu b'eyo munda bakamudôsa olwa mukâge, ashuza, erhi: «Mwâli wîrhu oyo.» Ayôboha okuderha, erhi: «Mukânie oyo», bâli bamuyîrha erhi Rebeka orhuma bulya ali mwinjà. [8] Erhi kugera mango garhali manyi, kwanacibà lusiku luguma, Abimeleki mwâmi w'Abafilistini erhi adwîrhe alolera omu kabonezo, alangira Izaki adwîrhe ashâsa mukâge Rebeka. [9] Abimeleki anacihamagala Izaki amubwîra, erhi: «Mâshi mukâwe oyu! Kurhi waciderhaga mpu mwâli winyu?» Izaki ashuza, erhi: «Nakâcîdôsa nti nankanafakwo oyu mukazi». [10] Abimeleki ashubiza amudôsa, erhi: «Kurhi okwo warhujizirage obwo? Hindi hitya hajire omuntu w'omu lubaga lwîrhu walâla na mukâwe obone wamarhubarhuza obwo bubî!» [11] Lero Abimeleki ahâna eri irhegeko oku lubaga lwâge lwôshi, erhi: «Owahume kuli oyu mulume kandi erhi kuli mukâge, anafè.» [12] Izaki ahinga anarhwera muli ecôla cihugo n'ogwo mwâka ayeza kali igana, bulya Nyamubâho amamugisha. [13] Oyu muntu agala, agal'ahirhira okurhalusire. [14] Ali agwêrhe masò manji n'ebintu bishwêkwa binyinyi n'ebinênêne, na bashizi banji. Abafilistini bayâgalwa.

Amaliba g'aha karhi k'e Gerari n'e Bersheba

[15] Amaliba gôshi bambali b'îshe bâli bamahumba amango îshe Abrahamu acihali, Abafilistini bagafuka bagabumba budaka. [16] Abimeleki abwîra Izaki, erhi: «Orhenge eno mwîrhu, bulya wekola mugale kurhulusha.» [17] Izaki arhenga aho aj'ihanda omu kabanda ka Gerari, anabà ho acibêrera. [18] Izaki ashub'ija ahumba galya mahba bambali b'îshe Abrahamu bâli bahumbire, galya Abafilistini bafukaga erhi Abrahamu aba afire; agayîrika galya mazîno gonêne îshe ali agayirisire. [19] Bambali ba Izaki bahumba omu kabanda, bashangamwo iriba ly'amîshi gahulula. [20] Lero abangere b'e Gerari, barhondêra okulongôla n'abangere ba Izaki, ngasi baguma mpu: «Amîshi gali gîrhu!» Izaki ayîrika iriba izîno lya Sitina. [21] Bahumba erindi iriba, ci kandi hashub'ibà akadali kuli lyo. [22] Lero arhenga aho, agend'ihumba erindi iriba, lero harhacibâga kadali kuliryo. Aliyirika izîno lya Reboboti, anaderha, erhi: «Nyamubâho amaja arbuha oluhya, rhukolaga rhwayôlolokeramwo eci cihugo». [23] Kurhenga aho asôkera e Bersheba. [24] Nyamubâho amubonekera mw'obwo budufu amubwîra, erhi: «Nie Nyamuzinda wa sho Abrahamu, orhayôbohaga cici bulya ndi haguma nâwe. Nakugisha,nnanduze iburha lyâwe erhi mwambali wâni Abrahamu orhuma». [25] Ayûbaka oluhêrero aho, anayakuza izîno lya Nyamubâho. Ayûbaka ho enyumpa yâge. Bambali ba Izaki bahumba ho iriba.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okunywâna na Abimeleki

[26] Abimeleki arhenga e Gerari, ayîsh'imulamusa, ali bôshi n'omwîra wâge Ahuzati na Pikoli, ye murhambo w'omurhwe gwâge. [27] Izaki abadôsa, erhi: «Lero cici cimudwîrhe eno munda, mwe bantu munshomba, mwe mwanampulusagya emwinyu». [28] Banacishuza, mpu: «Rhwajirage rhwabona oku neci Nyamubâho ali haguma nâwe, rhwanaderha obwo nti habe omwîgasho aha karhî kâwe nîrhu, rhunafundike endagâno haguma nâwe.» [29] Ocîgashe oku orharhujire kubî kuci, bulya rhurhakujiraga kubî, minjà gone rhwakujirîre rhwanakuleka wagenda n'omurhûla. Woyu okola oli mugishwa wa Nyamubâho.» [30] Abajirira olusiku lukulu, bâlya bànanywa. [31] Erhi bazûka sêzi sêzi, ngasi muguma acîgasha embere z'owâbo. Oku bundi, Izaki abasêzera, bagenda n'omurhûla. [32] Olwo lusiku lwonênè, bambali b'Izaki bayisha, bamubwîra omwanzi gw'iriba bakazâgihûmba, baderha, mpu: «Rhwabwîne amîshi.» [33] Eryo iriba aliyirika izîno lya Sabe, co cinarhuma olwo lugo luderhwa Bersheba kuhika na buno.

Abakazi ba Ezau banya-Hititi

[34] Erhi Ezau ahika myâka makumi ani, ayanka omukazi izîno lyâge ye Yehudita, mwâli wa Behori, muhititi, arhôla na Basîmata, mwâli wa Eloni naye muhititi. [35] Abo bakazi bajira Izaki bo na Rebeka mungomunji.

Genesis BHS 26:

וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל־אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ־פְּלִשְׁתִּים
גְּרָרָה: וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר אַל־תֵּרֵד מִצְרַיְמָה שְׁכֹן בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ: גּוּר בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמְּךָ
וַאֲבָרְכֶךָּ כִּי־לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־כָּל־הָאֲרָצֹת הָאֵל וַהֲקִמֹתִי אֶת־הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ: וְהִרְבֵּיתִי
אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וְנָתַתִּי לְזַרְעֲךָ אֶת כָּל־הָאֲרָצֹת הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ: עֵקֶב אֲשֶׁר־שָׁמַע
אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי: וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בִּגְרָר: וַיִּשְׁאֲלוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר
אֲחֹתִי הִוא כִּי יָרֵא לֵאמֹר אִשְׁתִּי פֶּן־יַהַרְגֻנִי אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם עַל־רִבְקָה כִּי־טוֹבַת מַרְאֶה הִיא: וַיְהִי כִי אָרְכוּ־לוֹ שָׁם
הַיָּמִים וַיַּשְׁקֵף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחַלּוֹן וַיַּרְא וְהִנֵּה יִצְחָק מְצַחֵק אֵת רִבְקָה אִשְׁתּוֹ: וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ
לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר אַךְ הִנֵּה אִשְׁתְּךָ הִוא וְאֵיךְ אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִוא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק כִּי אָמַרְתִּי פֶּן־אָמוּת עָלֶיהָ: וַיֹּאמֶר
אֲבִימֶלֶךְ מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ כִּמְעַט שָׁכַב אַחַד הָעָם אֶת־אִשְׁתֶּךָ וְהֵבֵאתָ עָלֵינוּ אָשָׁם: וַיְצַו אֲבִימֶלֶךְ אֶת־כָּל־הָעָם
לֵאמֹר הַנֹּגֵעַ בָּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמָת: וַיִּזְרַע יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִוא וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים
וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה: וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְגָדֵל עַד כִּי־גָדַל מְאֹד: וַיְהִי־לוֹ מִקְנֵה־צֹאן וּמִקְנֵה בָקָר וַעֲבֻדָּה רַבָּה
וַיְקַנְאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים: וְכָל־הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו סִתְמוּם פְּלִשְׁתִּים וַיְמַלְאוּם
עָפָר: וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־יִצְחָק לֶךְ מֵעִמָּנוּ כִּי־עָצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד: וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם יִצְחָק וַיִּחַן בְּנַחַל־גְּרָר וַיֵּשֶׁב

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

שָׁם׃ 18וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיִּחְפֹּר | אֶת־בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו וַיְסַתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי מוֹת
אַבְרָהָם וַיִּקְרָא לָהֶן שֵׁמוֹת כַּשֵּׁמֹת אֲשֶׁר־קָרָא לָהֶן אָבִיו׃ 19וַיַּחְפְּרוּ עַבְדֵי־יִצְחָק בַּנָּחַל וַיִּמְצְאוּ־שָׁם בְּאֵר מַיִם
חַיִּים׃ 20וַיָּרִיבוּ רֹעֵי גְרָר עִם־רֹעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמָּיִם וַיִּקְרָא שֵׁם־הַבְּאֵר עֵשֶׂק כִּי הִתְעַשְּׂקוּ עִמּוֹ׃ 21וַיַּחְפְּרוּ בְּאֵר
אַחֶרֶת וַיָּרִיבוּ גַּם־עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שִׁמָּהּ שִׂטְנָה׃ 22וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחֹבוֹת
וַיֹּאמֶר כִּי־עַתָּה הִרְחִיב יְהוָה לָנוּ וּפָרִינוּ בָּאָרֶץ׃ 23וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שָׁבַע׃ 24וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר
אָנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ אַל־תִּירָא כִּי־אִתְּךָ אָנֹכִי וּבֵרַכְתִּיךָ וְהִרְבֵּיתִי אֶת־זַרְעֲךָ בַּעֲבוּר אַבְרָהָם עַבְדִּי׃ 25וַיִּבֶן שָׁם
מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה וַיֵּט־שָׁם אָהֳלוֹ וַיִּכְרוּ־שָׁם עַבְדֵי־יִצְחָק בְּאֵר׃ 26וַאֲבִימֶלֶךְ הָלַךְ אֵלָיו מִגְּרָר וַאֲחֻזַּת מֵרֵעֵהוּ
וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ׃ 27וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִצְחָק מַדּוּעַ בָּאתֶם אֵלָי וְאַתֶּם שְׂנֵאתֶם אֹתִי וַתְּשַׁלְּחוּנִי מֵאִתְּכֶם׃ 28וַיֹּאמְרוּ רָאוֹ
רָאִינוּ כִּי־הָיָה יְהוָה | עִמָּךְ וַנֹּאמֶר תְּהִי נָא אָלָה בֵּינוֹתֵינוּ בֵּינֵינוּ וּבֵינֶךָ וְנִכְרְתָה בְרִית עִמָּךְ׃ 29אִם־תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רָעָה
כַּאֲשֶׁר לֹא נְגַעֻנּוּךָ וְכַאֲשֶׁר עָשִׂינוּ עִמְּךָ רַק־טוֹב וַנְּשַׁלֵּחֲךָ בְּשָׁלוֹם אַתָּה עַתָּה בְּרוּךְ יְהוָה׃ 30וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה
וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ׃ 31וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיִּשָּׁבְעוּ אִישׁ לְאָחִיו וַיְשַׁלְּחֵם יִצְחָק וַיֵּלְכוּ מֵאִתּוֹ בְּשָׁלוֹם׃ 32וַיְהִי | בַּיּוֹם הַהוּא
וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי יִצְחָק וַיַּגִּדוּ לוֹ עַל־אֹדוֹת הַבְּאֵר אֲשֶׁר חָפָרוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ מָצָאנוּ מָיִם׃ 33וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה עַל־כֵּן
שֵׁם־הָעִיר בְּאֵר שֶׁבַע עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ ס
34וַיְהִי עֵשָׂו בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־יְהוּדִית בַּת־בְּאֵרִי הַחִתִּי וְאֶת־בָּשְׂמַת בַּת־אֵילֹן הַחִתִּי׃ 35וַתִּהְיֶיןָ מֹרַת
רוּחַ לְיִצְחָק וּלְרִבְקָה׃ ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

27

Yakôbo ashamula omugisho gwa Ezau

[1] Izaki ali amashosihala, n'amasù gâge gali gakola mazamba, azinda erhi arhacibona. Lero ahamagala enfula yâge Ezau, erhi: «Mwâna wâni!» Naye, erhi: «Ho ndi hano.» [2] Ashubiza, aderha, erhi: «Lolà oku niono nkola mushosi n'amango g'okufà kwâni ntagamanyiri. [3] Okanyagye orhôle emirasano yâwe, emyampi yâwe n'omuherho gwâwe, okanye oj'ihiva, onyîrhire ensimba. [4] Onteganyizemwo birya biryo nsîma, oyîshe ondêrhere ndye, lyo omurhima gwâni gukugisha embere nfè.» [5] Kuziga erhi Rebeka adwîrhe ayumva oku Izaki ashambâla bo n'omugala Ezau. Ezau acîtuma omu lubala mpu agend'ihiva ensimba ayilerhere îshe. [6] Rebeka abwîra omugala Yakôbo, erhi: «Namayumva sho abwîra mukulu wâwe Ezau, erhi: [7] «Ondêrhere ensimba, onteganyizemwo ebiryo binjà, mbirye nnankugishe omu masù ga Nyamubâho embere nfè.» [8] Yumvagya mwâna wâni, oyumve onajire nk'oku nakurhegeka. [9] Okanye ojè omu busò, ondêrheremwo banahene babirhi binjinja, narheganyizamwo sho ebiryo binjà, nk'oku anasîma. [10] Wayîsh'ibihêkera sho abirye, lyo akugisha embere afè.» [11] Yakôbo abwîra nnina Rebeka, erhi:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Lolà, mukulu wâni Ezau amaba wa bishamvu niehe ntagwêrhi bôya. [12] Hali amango Larha akampumakwo, mbè nka kushekera namushekeraga, obone bukola buhanya namacîlerhera ahâli h'omugisho.» [13] Nnina ashuza, erhi: «Obuhanya bubè nie bujâkwo mwâna wâni! Oyumve kwônene,onagend'innongeza abo banahene.» [14] Akanya aj'ibalonza ayisha abadwîrhîre nnina, naye nnina arheganyamwo ebiryo nk'oku îshe anasîma. [15] Rebeka ayanka emyambalo minjinjà ya Ezau, ye mugala mukulu, erya akazâg'ibîkira omu nyumpa, ayiyambisa Yakôbo ye mugala murhò. [16] Ayanka oluhù lw'abanahene amubwikiramwo amaboko n'igosi. [17] Oku bundi zirya nyama ali amarheganya n'omugati, abiheba omu nfune z'omugala Yakôbo. [18] Aja aha burhambi bw'îshe, aderha, erhi: «Larha!» Naye ashuza, erhi:«Niono. We ndi mwâna wâni?» [19] Yakôbo ashuza îshe, erhi: «Nie Ezau, nfula yâwe, najizirage nk'oku wanantegekaga. Zûka otamale olyekwo bino nal'ihiva lyo omurhima gwâwe gungisha.» [20] Izaki abwîra Yakôbo, erhi: «Mwâna wâni wamarhôla duba wâni!» Naye ashuza, erhi: «Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe wangashanîre.» [21] Izaki abwîra Yakôbo, erhi: «Yegera hano nkuhumekwo mwâna wâni, nyumve erhi neci erhi nanga we mugala wâni Ezau.» [22] Yakôbo ayegêra îshe Izaki, naye amumamarhakwo aderha, erhi: «Izù liri lya Yakôbo, ci amaboko gali ga Ezau!» [23] Arhamumanyîriraga bulya amaboko gali ga bishamvu aka mukulu wâge Ezau, anacimugisha. [24] Aderha, erhi: «Ka kwo binali we mugala wâni Ezau?» Naye ashuza, erhi: «Neci.» [25] Izaki aderha, erhi: «Mpâga ndye oku nsimba mugala wâni ahivaga lyo omurhima gwâni gumugisha.» Amuhêreza alya, amuhêreza n'idivayi anywa. [26] Îshe Izaki amubwîra, erhi: «Nyegêraga, onampôbere mwâna wâni!» [27] Ayegera, ahôbera îshe, îshe ayisa obwehe bw'emyambalo yâge. Amugisha ntyâla: «Neci obwehe bwa mugala wâni, kwo buli nk'obwehe bw'ishwa liyêra, ishwa eri Nyamubâho agishire. [28] Nyamuzinda akushobôze olumè lw'oku nkuba, n'amashwa gashushagîre, engano nyinji n'idivayi linji. [29] Amashanja gakushige n'abantu b'emahanga bafukame embere zâwe. Obè murhambo wa bene winyu na bagala ba nyoko bafukame embere zâwe. Owakuhehêrere ahehêrewe, n'owakugishe anagishwe.» [30] Erhi Izaki ayûsa okugisha Yakôbo, naye Yakôbo erhi amanahuluka omu mw'îshe Izaki, mukulu wâge Ezau naye arhenga ebwa kuhiva. [31] Naye arheganya ebiryo binjà abihêkera îshe. Amubwîra, erhi: «Larha, zûkaga olye kw'ebi mugala wâwe anal'ihiva, lyo omûka gwâwe gungisha». [32] Îshe Izaki amudôsa, erhi: «We ndi?» Naye ashuza, erhi: «Nie nfula yâwe Ezau.» [33] Oku bundi Izaki arhemuka, aderha, erhi: «Aligi ndi olya wal'ihiva ensimba anayindêrhera? Nacimwîkubagira nanalya, embere oyîshe; namugishire, anakolaga ayôrha âli mugishe.» [34] Erhi Ezau ayumva ebinwa by'îshe, ayâma bwenêne n'omungomunji, anacibwîra îshe, erhi: «Ongishe nâni mâshi, larha!» [35] Izaki ashuza, erhi: «Mulumuna wâwe anayishir'inteba, arhôla omugisho gwâwe». [36] Ezau ashubiriza, erhi: «Ka kwenge bamuderha Yakôbo, co cirhumire andenganya nieki kabirhi kabirhi? Arhanzir'inyanka ecikono c'okubà nfula, kandi yoyu wamantôla omugisho gwâni!» Ci ashubiza aderha, erhi: «Ci kwône mâshi ka nieki ntà mugisho wansigîze?» [37] Izaki aja omu kanwa ashuza, erhi: «Namujizire murhambo wâwe, namuhîre bene wâbo nti babè bambali, namuhîre engano

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'amamvu mwandu. Bicigi nankacikujirira mwâna wâni?» [38] Ezau anacidôsa îshe, erhi: «Ka mugishomuguma gwône ojira, mâshi larha? Mâshi ngisha nâni, larha!» Izaki ahwekêra na Ezau arhondêra alaka. [39] Oku bundi, îshe Izaki ashuza aderha, erhi: «Woyo ekuli n'ebihugo biyera yo wayûbaka, kuli n'olumè lurhoga oku nkuba. [40] Engôrho yâwe yo yakubîke, wakakolera mwene winyu. Ci kwône amango wacîrûkûza, kurhibula warhibula omuzigo gwâwe gukuli aha lurhugo.» [41] Ezau ashombera Yakôbo ogwomugisho ahâbagwa n'îshe, acîdôsa emurhima, erhi: «Amango g'emishîbo ya larha gali hôfi, go mango nayîrha mulumuna wâni Yakôbo.» [42] Erhi bamanyîsa Rebeka ebyo binwa bya Ezau ye mugala mukulu, arhumiza Yakôbo ye mugala murhò, amubwîra, erhi: «Mukulu wâwe Ezau ahizire okucîhôla kuli we mpu akuyirhe. [43] Yumvagya mwâna wâni, nkubwîre: Okanye, oyâkire emwa mwene wîrhu Labani e Harani. [44] Obêre eyo haguma naye nsiku inga, kuhika mukulu wâwe atwike oburhè. [45] Kuhika oburhè bwa mukulu wâwe bukurhengekwo, kuhika ayibagire oku wamujirîre; ago mango nanarhuma bagend'ikulonza eyo munda. Cici cankarhuma namuheza mwembi omu lusiku luguma?».

Izaki àrhuma Yakôbo emwa Labani

[46] Rebeka anacibwîra Izaki, erhi: «Namayihikwa n'akalamo erhi bâli ba Heti barhuma. Erhi Yakôbo ankayanka munyere muguma muli bâli ba Heti, muguma nk'abo, muguma omu banyere b'eci cihugo, k'okulama kwankacinkwânana?»

Gnenesis BHS 27:

1 וַיְהִי֙ כִּי־זָקֵ֣ן יִצְחָ֔ק וַתִּכְהֶ֖יֶן עֵינָ֣יו מֵרְאֹ֑ת וַיִּקְרָ֞א אֶת־עֵשָׂ֧ו | בְּנ֣וֹ הַגָּדֹ֗ל וַיֹּ֤אמֶר אֵלָיו֙ בְּנִ֔י וַיֹּ֥אמֶר אֵלָ֖יו הִנֵּֽנִי׃ 2 וַיֹּ֕אמֶר
הִנֵּה־נָ֥א זָקַ֖נְתִּי לֹ֣א יָדַ֑עְתִּי יֹ֖ום מוֹתִֽי׃ 3 וְעַתָּ֗ה שָׂא־נָ֤א כֵלֶ֙יךָ֙ תֶּלְיְךָ֣ וְקַשְׁתֶּ֔ךָ וְצֵ֖א הַשָּׂדֶ֑ה וְצ֥וּדָה לִ֖י צָֽיִד׃ 4 וְעֲשֵׂה־לִ֤י
מַטְעַמִּים֙ כַּאֲשֶׁ֣ר אָהַ֔בְתִּי וְהָבִ֥יאָה לִ֖י וְאֹכֵ֑לָה בַּעֲב֗וּר תְּבָרֶכְךָ֙ נַפְשִׁ֣י בְּטֶ֔רֶם אָמֽוּת׃ 5 וְרִבְקָ֖ה שֹׁמַ֣עַת בְּדַבֵּ֣ר יִצְחָ֑ק
אֶל־עֵשָׂ֣ו בְּנֹ֔ו וַיֵּ֥לֶךְ עֵשָׂ֖ו הַשָּׂדֶ֑ה לָצ֥וּד צַ֖יִד לְהָבִֽיא׃ 6 וְרִבְקָה֙ אָמְרָ֣ה אֶל־יַעֲקֹ֣ב בְּנָ֔הּ לֵאמֹ֗ר הִנֵּ֤ה שָׁמַ֙עְתִּי֙ אֶת־אָבִ֔יךָ
מְדַבֵּ֖ר אֶל־עֵשָׂ֣ו אָחִ֑יךָ לֵאמֹֽר׃ 7 הָבִ֨יאָה לִּ֤י צַ֙יִד֙ וַעֲשֵׂה־לִ֣י מַטְעַמִּ֔ים וְאֹכֵ֖לָה וַאֲבָרֶכְכָ֥ה לִפְנֵי֙ יְהוָ֔ה לִפְנֵ֖י מוֹתִֽי׃ 8 וְעַתָּ֗ה
בְּנִ֛י שְׁמַ֥ע בְּקֹלִ֖י לַאֲשֶׁ֥ר אֲנִ֖י מְצַוֶּ֥ה אֹתָֽךְ׃ 9 לֶךְ־נָ֣א אֶל־הַצֹּ֗אן וְקַח־לִ֤י מִשָּׁם֙ שְׁנֵ֣י גְדָיֵ֣י עִזִּ֔ים טֹבִ֖ים וְאֶֽעֱשֶׂ֣ה אֹתָ֔ם
מַטְעַמִּ֥ים לְאָבִ֖יךָ כַּאֲשֶׁ֣ר אָהֵֽב׃ 10 וְהֵבֵאתָ֥ לְאָבִ֖יךָ וְאָכָ֑ל בַּעֲבֻ֗ר אֲשֶׁ֤ר יְבָרֶכְךָ֙ לִפְנֵ֣י מוֹתֹֽו׃ 11 וַיֹּ֤אמֶר יַעֲקֹב֙ אֶל־רִבְקָ֣ה
אִמֹּ֔ו הֵ֚ן עֵשָׂ֣ו אָחִ֔י אִ֥ישׁ שָׂעִ֖ר וְאָנֹכִ֥י אִ֖ישׁ חָלָֽק׃ 12 אוּלַ֤י יְמֻשֵּׁנִי֙ אָבִ֔י וְהָיִ֥יתִי בְעֵינָ֖יו כִּמְתַעְתֵּ֑עַ וְהֵבֵאתִ֤י עָלַי֙ קְלָלָ֔ה וְלֹ֖א
בְּרָכָֽה׃ 13 וַתֹּ֥אמֶר לֹ֖ו אִמֹּ֑ו עָלַ֤י קִלְלָתְךָ֙ בְּנִ֔י אַ֚ךְ שְׁמַ֣ע בְּקֹלִ֔י וְלֵ֖ךְ קַח־לִֽי׃ 14 וַיֵּ֣לֶךְ וַיִּקַּ֔ח וַיָּבֵ֖א לְאִמֹּ֑ו וַתַּ֣עַשׂ אִמֹּ֔ו מַטְעַמִּ֕ים
כַּאֲשֶׁ֥ר אָהֵ֖ב אָבִֽיו׃ 15 וַתִּקַּ֣ח רִבְקָ֗ה אֶת־בִּגְדֵי֙ עֵשָׂ֣ו בְּנָ֔הּ הַגָּדֹ֖ל הַחֲמֻדֹ֑ת אֲשֶׁ֥ר אִתָּ֛הּ בַּבָּ֖יִת וַתַּלְבֵּ֥שׁ אֶת־יַעֲקֹ֖ב בְּנָ֥הּ
הַקָּטֹֽן׃ 16 וְאֵת֙ עֹרֹ֣ת גְּדָיֵ֔י הָעִזִּ֖ים הִלְבִּ֑ישָׁה עַל־יָדָ֖יו וְעַ֥ל חֶלְקַ֖ת צַוָּארָֽיו׃ 17 וַתִּתֵּ֗ן אֶת־הַמַּטְעַמִּ֛ים וְאֶת־הַלֶּ֖חֶם אֲשֶׁ֥ר
עָשָׂ֖תָה בְּיַ֥ד יַעֲקֹ֖ב בְּנָֽהּ׃ 18 וַיָּבֹ֣א אֶל־אָבִ֔יו וַיֹּ֖אמֶר אָבִ֑י וַיֹּ֗אמֶר הִנֻּ֙נִי֙ מִ֣י אַתָּ֔ה בְּנִֽי׃ 19 וַיֹּ֤אמֶר יַעֲקֹב֙ אֶל־אָבִ֔יו אָנֹכִ֥י עֵשָׂ֖ו

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּכֹרֶךָ עָשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי קוּם־נָא שְׁבָה וְאָכְלָה מִצֵּידִי בַּעֲבוּר תְּבָרֲכַנִי נַפְשֶׁךָ׃ 20וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־בְּנוֹ מַה־זֶּה
מִהַרְתָּ לִמְצֹא בְּנִי וַיֹּאמֶר כִּי הִקְרָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנָי׃ 21וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב גְּשָׁה־נָּא וַאֲמֻשְׁךָ בְּנִי הַאַתָּה זֶה בְּנִי
עֵשָׂו אִם־לֹא׃ 22וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיְמֻשֵּׁהוּ וַיֹּאמֶר הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו׃ 23וְלֹא הִכִּירוֹ כִּי־הָיוּ
יָדָיו כִּידֵי עֵשָׂו אָחִיו שְׂעִרֹת וַיְבָרְכֵהוּ׃ 24וַיֹּאמֶר אַתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו וַיֹּאמֶר אֲנִי׃ 25וַיֹּאמֶר הַגִּשָׁה לִי וְאֹכְלָה מְצֵיד בְּנִי
לְמַעַן תְּבָרֶכְךָ נַפְשִׁי וַיַּגֶּשׁ־לוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׁתְּ׃ 26וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק אָבִיו גְּשָׁה־נָּא וּשְׁקָה־לִּי בְּנִי׃ 27וַיִּגַּשׁ
וַיִּשַּׁק־לוֹ וַיָּרַח אֶת־רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרֲכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרַכוֹ יְהוָה׃ 28וְיִתֶּן־לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל
הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ׃ 29יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲוֻ לְךָ לְאֻמִּים הֱוֵה גְבִיר לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲוּ לְךָ בְּנֵי
אִמֶּךָ אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרֲכֶיךָ בָּרוּךְ׃ 30וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת־יַעֲקֹב וַיְהִי אַךְ יָצֹא יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי
יִצְחָק אָבִיו וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מְצֵידוֹ׃ 31וַיַּעַשׂ גַּם־הוּא מַטְעַמִּים וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יָקֻם אָבִי וְיֹאכַל מְצֵיד בְּנוֹ
בַּעֲבוּר תְּבָרֲכַנִי נַפְשֶׁךָ׃ 32וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק אָבִיו מִי־אָתָּה וַיֹּאמֶר אֲנִי בִּנְךָ בְכֹרְךָ עֵשָׂו׃ 33וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה
עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי־אֵפוֹא הוּא הַצָּד־צַיִד וַיָּבֵא לִי וָאֹכַל מִכֹּל בְּטֶרֶם תָּבוֹא וָאֲבָרְכֵהוּ גַּם־בָּרוּךְ יִהְיֶה׃ 34כִּשְׁמֹעַ עֵשָׂו
אֶת־דִּבְרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צְעָקָה גְּדֹלָה וּמָרָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בָּרְכֵנִי גַם־אֲנִי אָבִי׃ 35וַיֹּאמֶר בָּא אָחִיךָ בְּמִרְמָה
וַיִּקַּח בִּרְכָתֶךָ׃ 36וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַּעֲמַיִם אֶת־בְּכֹרָתִי לָקָח וְהִנֵּה עַתָּה לָקַח בִּרְכָתִי וַיֹּאמֶר
הֲלֹא־אָצַלְתָּ לִי בְּרָכָה׃ 37וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו הֵן גְּבִיר שַׂמְתִּיו לָךְ וְאֶת־כָּל־אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים וְדָגָן וְתִירֹשׁ
סְמַכְתִּיו וּלְכָה אֵפוֹא מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי׃ 38וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־אָבִיו הֲבְרָכָה אַחַת הִוא־לְךָ אָבִי בָּרְכֵנִי גַם־אֲנִי אָבִי וַיִּשָּׂא
עֵשָׂו קֹלוֹ וַיֵּבְךְּ׃ 39וַיַּעַן יִצְחָק אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשָׁבֶךָ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעָל׃ 40וְעַל־חַרְבְּךָ
תִחְיֶה וְאֶת־אָחִיךָ תַּעֲבֹד וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תָּרִיד וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ מֵעַל צַוָּארֶךָ׃ 41וַיִּשְׂטֹם עֵשָׂו אֶת־יַעֲקֹב עַל־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר
בֵּרְכוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלִבּוֹ יִקְרְבוּ יְמֵי אֵבֶל אָבִי וְאַהַרְגָה אֶת־יַעֲקֹב אָחִי׃ 42וַיֻּגַּד לְרִבְקָה אֶת־דִּבְרֵי עֵשָׂו בְּנָהּ
הַגָּדֹל וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנָהּ הַקָּטָן וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה עֵשָׂו אָחִיךָ מִתְנַחֵם לְךָ לְהָרְגֶךָ׃ 43וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקֹלִי
וְקוּם בְּרַח־לְךָ אֶל־לָבָן אָחִי חָרָנָה׃ 44וְיָשַׁבְתָּ עִמּוֹ יָמִים אֲחָדִים עַד אֲשֶׁר־תָּשׁוּב חֲמַת אָחִיךָ׃ 45עַד־שׁוּב אַף־אָחִיךָ
מִמְּךָ וְשָׁכַח אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ לּוֹ וְשָׁלַחְתִּי וּלְקַחְתִּיךָ מִשָּׁם לָמָּה אֶשְׁכַּל גַּם־שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד׃ 46וַתֹּאמֶר רִבְקָה
אֶל־יִצְחָק קַצְתִּי בְחַיַּי מִפְּנֵי בְּנוֹת חֵת אִם־לֹקֵחַ יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת־חֵת כָּאֵלֶּה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לָמָּה לִי חַיִּים׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

28

[1] Izaki ahamagala Yakôbo amugisha anamuha eri irhegeko, erhi: «Orhahîraga okayanka omukazi omu banyere b'e Kanani. [2] Yimuka ojè e Padani Aramu emwa Betweli, îshe wa nyoko, ocîshoge omukazi eyo munda omu banyere ba Labani, mushinja wâbo nyoko. [3] Nyamuzinda akugishe, akuyololole, anakuluze obè ndêko y'amashanja. [4] Akuhè we n'iburha lyâwe, omugisho gwa Abrahamu lyo obona eci cihugo oyûbasiremwo, cihugo Nyamuzinda ahâga Abrahamu.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Izaki asêzera Yakôbo. Yakôbo alikûla, aja e Padani Aramu, emwa Labani, mwene Betweli wa Muharamiya, mushinja wâbo Rebeka, nnina wa Yakôbo na Ezau.

Ezau ayanka owundi mukazi

[6] Ezau abona oku Izaki agishire Yakôbo n'oku amurhumire e Padani Aramu mpu agend'iyankira yo omukazi, n'oku erhi akola amugisha, amuhà eri irhegeko, erhi: «Orhahîraga okayanka omukazi omu banyere b'e Kanani.» [7] Na Yakôbo âli ayumvîrhe îshe na nnina, aja e Padani Aramu. [8] Ezau ayumva oku abanyere b'e Kanani barharhonyiri omu masù g'îshe Izaki, [9] aja emwa Ismaeli, ayanka yo omukazi, wa kuhalika aba ali agwêrhe erhi anagwêrhe abandi: Mahalata, mwâli wa Ismaeli, mugala w'Abrahamu, na mwâli wâbo Nebayoti.

Ecilôrho ca Yakôbo

[10] Yakôbo arhenga e Bersheba, aja e Harani. [11] Ahika bantu haguma, alala ho bulya izûba lyali lyamazika. Arhôla ibuye liguma aho, alishegema, analâla aho. [12] Alôrha, abona omushonezomugwike oku idaho n'irhwerhwe lyago lihisire oku nkuba; bamalahika ba Nyamuzinda erhi badwîrhe basôka banayandagala! [13] Lâba oku Nyamubâho ayimanga embere zâge amubwîra, erhi: «Nie Nyamubâho, Nyamuzinda wa shakulu wâwe Abrahamu na Nyamuzinda wa Izaki. Eryola ishwa ogwishìremwo, nakuhàlyo we n'iburha lyâwe. [14] Iburha lyâwe lyaluga nka katulo k'oku idaho, lyaluga lihike ebushoshokero n'ebuzikiro, e mwenè n'e mukondwè, n'amashanja gôshi g'igulu gagishwa[c] muli eryo iburha lyâwe. [15] Ndi haguma na nâwe, nakulusa ngasi hôshi wankanaja, naNashub'ikugalula muli eci cihugo, bulya ntakuleke kuhika nyunjuze ebi nakulaganyagya.» [16] Yakôbo atulûka omu iro lyâge, aderha, erhi: «Okuli Nyamuzinda ali hano ntânali mmanyire». [17] Ayôboha, aderha, erhi: Hano hamabà hantu ha kurhînywa! Yamabà nyumpa ya Nyamuzinda na muhango gw'empingu. [18] Azûka sêzi, ayanka liryala ibuye âli ajizire mushego aligwika luhêrero abulagira amavurha oku nyanya zâlyo. [19] Aho ahayîrika izîno lya Beteli[d], ci mîra olwo lugo lwakazâg'iderhwa Luz. [20] Yakôbo arhôla omuhigo aderha, erhi: «Akaba Nyamuzinda ali haguma nâni, akanananga muli eyi njira najà, akakaz'impa omugati nalya n'emishangi nakayambala, [21] erhi nankashubûka nshubire emunda larha ali ndi mugumagumà, ago mango Nyamubâho anabà ye Nyamuzinda wâni, [22] n'eri ibuye namagwika luhêrero, lyabà kâ-Nyamuzinda nakaz'imurhûla ecihimbi c'omu ikumi c'ebi ampà byôshi».

Genesis BHS 28:

---

[c] **28.14** Ogu mugisho Yakôbo ashobwìre, gurhukengêzize gulya mugisho Nyakasane ashobôzagya Abrahamu (Murh 13. 14-17). Omugisho: Rhulole omu Murh 12,3; 18, 18; 22, 18; 26,4.
[d] **28.19** Beteli: kuli kuderha «Kâ-Nyamuzinda »-(Murh 28,22). Luli lunda lw'e mwenè,enyanya ly'e Yeru-zalemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וַיִּקְרָ֣א יִצְחָ֔ק אֶל־יַעֲקֹ֖ב וַיְבָ֣רֶךְ אֹת֑וֹ וַיְצַוֵּ֣הוּ וַיֹּ֗אמֶר ל֤וֹ לֹֽא־תִקַּח֙ אִשָּׁ֔ה מִבְּנ֖וֹת כְּנָֽעַן׃ 2 קוּם֙ לֵ֣ךְ פַּדֶּ֔נָה אֲרָ֖ם בֵּיתָ֣ה
בְתוּאֵ֑ל אֲבִ֣י אִמֶּ֗ךָ וְקַח־לְךָ֥ מִשָּׁ֛ם אִשָּׁ֖ה מִבְּנ֥וֹת לָבָ֖ן אֲחִ֥י אִמֶּֽךָ׃ 3 וְאֵ֨ל שַׁדַּ֜י יְבָרֵ֤ךְ אֹתְךָ֙ וְיַפְרְךָ֣ וְיַרְבֶּ֔ךָ וְהָיִ֖יתָ לִקְהַ֥ל
עַמִּֽים׃ 4 וְיִתֶּן־לְךָ֞ אֶת־בִּרְכַ֣ת אַבְרָהָ֗ם לְךָ֙ וּלְזַרְעֲךָ֣ אִתָּ֔ךְ לְרִשְׁתְּךָ֛ אֶת־אֶ֥רֶץ מְגֻרֶ֖יךָ אֲשֶׁר־נָתַ֣ן אֱלֹהִ֑ים לְאַבְרָהָֽם׃ 5 וַיִּשְׁלַ֥ח
יִצְחָ֖ק אֶת־יַעֲקֹ֑ב וַיֵּ֣לֶךְ פַּדֶּ֗נָה אֲרָ֛ם אֶל־לָבָ֥ן בֶּן־בְּתוּאֵ֖ל הָאֲרַמִּ֑י אֲחִ֣י רִבְקָ֔ה אֵ֖ם יַעֲקֹ֥ב וְעֵשָֽׂו׃ 6 וַיַּ֣רְא עֵשָׂ֗ו כִּֽי־בֵרַ֤ךְ יִצְחָק֙
אֶת־יַעֲקֹ֔ב וְשִׁלַּ֥ח אֹת֖וֹ פַּדֶּ֣נָה אֲרָ֑ם לָקַ֥חַת־לוֹ֙ מִשָּׁ֣ם אִשָּׁ֔ה בְּבָרְכ֥וֹ אֹת֖וֹ וַיְצַ֣ו עָלָ֑יו לֵאמֹ֙ר֙ לֹֽא־תִקַּ֣ח אִשָּׁ֔ה מִבְּנ֖וֹת
כְּנָֽעַן׃ 7 וַיִּשְׁמַ֥ע יַעֲקֹ֖ב אֶל־אָבִ֣יו וְאֶל־אִמּ֑וֹ וַיֵּ֣לֶךְ פַּדֶּ֔נָה אֲרָֽם׃ 8 וַיַּ֣רְא עֵשָׂ֔ו כִּ֥י רָעוֹת֙ בְּנ֣וֹת כְּנָ֔עַן בְּעֵינֵ֖י יִצְחָ֥ק אָבִֽיו׃ 9 וַיֵּ֤לֶךְ
עֵשָׂו֙ אֶל־יִשְׁמָעֵ֔אל וַיִּקַּ֞ח אֶת־מָחֲלַ֤ת | בַּת־יִשְׁמָעֵאל֙ בֶּן־אַבְרָהָ֔ם אֲחֹ֖ות נְבָי֣וֹת עַל־נָשָׁ֑יו לוֹ֙ לְאִשָּׁ֔ה׃ ס
10 וַיֵּצֵ֥א יַעֲקֹ֖ב מִבְּאֵ֣ר שָׁ֑בַע וַיֵּ֥לֶךְ חָרָֽנָה׃ 11 וַיִּפְגַּ֥ע בַּמָּקוֹם֮ וַיָּ֣לֶן שָׁם֒ כִּֽי־בָ֣א הַשֶּׁ֔מֶשׁ וַיִּקַּ֞ח מֵאַבְנֵ֤י הַמָּקוֹם֙ וַיָּ֣שֶׂם
מְרַאֲשֹׁתָ֔יו וַיִּשְׁכַּ֖ב בַּמָּקֽוֹם׃ 12 וַיַּחֲלֹ֔ם וְהִנֵּ֤ה סֻלָּם֙ מֻצָּ֣ב אַ֔רְצָה וְרֹאשׁ֖וֹ מַגִּ֣יעַ הַשָּׁמָ֑יְמָה וְהִנֵּ֗ה מַלְאֲכֵי֙ אֱלֹהִ֔ים
עֹלִ֥ים וְיֹרְדִ֖ים בּֽוֹ׃ 13 וְהִנֵּ֤ה יְהוָה֙ נִצָּ֣ב עָלָ֔יו וַיֹּ֕אמֶר אֲנִ֣י יְהוָ֔ה אֱלֹהֵ֖י אַבְרָהָ֣ם אָבִ֑יךָ וֵאלֹהֵ֖י יִצְחָ֑ק הָאָ֗רֶץ אֲשֶׁ֤ר אַתָּה֙ שֹׁכֵ֣ב
עָלֶ֔יהָ לְךָ֥ אֶתְּנֶ֖נָּה וּלְזַרְעֶֽךָ׃ 14 וְהָיָ֤ה זַרְעֲךָ֙ כַּעֲפַ֣ר הָאָ֔רֶץ וּפָרַצְתָּ֣ יָ֔מָּה וָקֵ֖דְמָה וְצָפ֣וֹנָה וָנֶ֑גְבָּה וְנִבְרְכ֣וּ בְךָ֔ כֹּל֖ מִשְׁפְּח֥וֹת
הָאֲדָמָ֖ה וּבְזַרְעֶֽךָ׃ 15 וְהִנֵּ֤ה אָנֹכִי֙ עִמָּ֔ךְ וּשְׁמַרְתִּ֖יךָ בְּכֹ֣ל אֲשֶׁר־תֵּלֵ֑ךְ וַהֲשִׁבֹתִ֣יךָ אֶל־הָאֲדָמָ֣ה הַזֹּ֔את כִּ֥י לֹ֣א אֶֽעֱזָבְךָ֔ עַד
אֲשֶׁ֥ר אִם־עָשִׂ֖יתִי אֶת אֲשֶׁר־דִּבַּ֥רְתִּי לָֽךְ׃ 16 וַיִּיקַ֣ץ יַעֲקֹ֔ב מִשְּׁנָתוֹ֖ וַיֹּ֑אמֶר אָכֵ֗ן יֵ֚שׁ יְהוָ֣ה בַּמָּק֣וֹם הַזֶּ֔ה וְאָנֹכִ֖י לֹ֥א
יָדָֽעְתִּי׃ 17 וַיִּירָ֖א וַיֹּאמַ֑ר מַה־נּוֹרָ֣א הַמָּק֣וֹם הַזֶּ֔ה אֵ֣ין זֶ֔ה כִּ֥י אִם־בֵּ֖ית אֱלֹהִ֑ים וְזֶ֖ה שַׁ֥עַר הַשָּׁמָֽיִם׃ 18 וַיַּשְׁכֵּ֤ם יַעֲקֹב֙ בַּבֹּ֔קֶר
וַיִּקַּ֞ח אֶת־הָאֶ֣בֶן אֲשֶׁר־שָׂ֤ם מְרַאֲשֹׁתָיו֙ וַיָּ֣שֶׂם אֹתָ֔הּ מַצֵּבָ֖ה וַיִּצֹ֣ק שֶׁ֑מֶן עַל־רֹאשָׁ֖הּ׃ 19 וַיִּקְרָ֞א אֶת־שֵׁ֤ם־הַמָּקוֹם֙ הַה֣וּא
בֵּֽית־אֵ֔ל וְאוּלָ֕ם לוּז֙ שֵׁ֣ם־הָעִ֔יר לָרִאשֹׁנָ֖ה׃ 20 וַיִּדַּ֥ר יַעֲקֹ֛ב נֶ֥דֶר לֵאמֹ֖ר אִם־יִהְיֶ֣ה אֱלֹהִ֑ים עִמָּדִי֙ וּשְׁמָרַ֣נִי בַּדֶּ֣רֶךְ הַזֶּ֔ה אֲשֶׁ֥ר
אָנֹכִ֖י הוֹלֵ֑ךְ וְנָתַ֤ן לִי֙ לֶ֣חֶם לֶאֱכֹ֔ל וּבֶ֖גֶד לִלְבֹּֽשׁ׃ 21 וְשַׁבְתִּ֥י בְשָׁל֖וֹם אֶל־בֵּ֣ית אָבִ֑י וְהָיָ֥ה יְהוָ֖ה לִ֥י לֵאלֹהִֽים׃ 22 וְהָאֶ֨בֶן הַזֹּ֜את
אֲשֶׁר־שַׂ֤מְתִּי מַצֵּבָה֙ יִהְיֶ֣ה בֵּ֔ית אֱלֹהִ֑ים וְכֹ֗ל אֲשֶׁ֤ר תִּתֶּן־לִי֙ עַשֵּׂ֣ר אֲעַשְּׂרֶ֔נּוּ לָֽךְ׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

29

Yakôbo ahika emwa Labani

[1] Yakôbo arhôla enjira yâge, aja omu cihugo c'abâna b'e bushoshokero. [2] Lolà oku abona iriba omu bulambo, hôfi n'eryo iriba, masò asharhu g'ebintu bishwêkwa binyinyi gali gagwîshîre aho iriba, ho bakazâg'inywekeza amasò, ci kwônene ibuye lyakazâg'ibwikira omunwa gwali munene. [3] Erhi amasò gôshi gabâga gamashirama aho, banarhenza lirya ibuye oku munwa gw'iriba, bananywesa ebintu, kandi banalishubiza oku munwa gw'iriba. [4] Yakôbo anacidôsa abangere, erhi: «Bene wîrhu, muli ba ngahi?», Bashuza, mpu: «Rhuli b'e Harani.» [5] Ababwîra, erhi: «Ka muyishi Labani, mwene Nahori?» Bashuza, mpu: «Rhumuyishi.» [6] Abadôsa, erhi: «K'azibuhire?» Bashuza, mpu: «Azibuhire. N'omwâli Rasheli ola wayisha hala n'obusò.» [7] Yakôbo aderha, erhi:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Loli oku guciri mûshi bwenêne guno, arhali go mango g'okudâhya ebintu gano. Mubinywese munabishubize ebulambo.» [8] Bashuza, mpu: «Rhurhankahasha okujira ntyo n'amasò garhacishubukîra haguma, barhanacirhenza ibuye oku munwa gw'iriba; go mango rhwakanywêsa ebintu.» [9] Oku acidwîrhe ashambâla bôshi nabo, Rasheli ayisha n'obusò bw'îshe bulya ali mungere. [10] Erhi Yakôbo abona Rasheli, mwâli wa nalume Labani, n'erhi abona obusò bwa nalume Labani, ayegêra, arhenza lirya ibuye oku munwa gwa liryala iriba, anywesa ebintu bya nalume Labani. [11] Yakôbo anunugurha Rasheli, alengeza izù, adubula omulenge. [12] Yakôbo amanyîsa Rasheli oku ali mwene wâbo îshe, anali mwene Rebeka; olya munyere akanya aj'ikumanyîsa îshe. [13] Labani erhi ayumva oku ogwo mwanzi gwa Yakôbo, mugala wa mwâli wâbo, gumuyêrekîre, akanya, alibirhira emunda ali, amuhôbera, anamununugurha, amuhêka omu nyumpa yâge. Yakôbo arhondêra amuganîrira ogwo mwanzi gwôshi. [14] Oku bundi Labani amubwîra, erhi: «Neci, oli w'omu mavuha gâni, onali w'omu mubiri gwâni.» Yakôbo abêra aho mwa Labani mwêzi mugumagumà.

Yakôbo aja omu buhya kabirhi. Ishazâla amuyeshera omukanga. Lero ayanka babirhi balondana

[15] Labani àbwîra Yakôbo, erhi: «Ka kwenge oli mwene wîrhu, waderha mpu busha wakaz'inkolera? Mbwîra bici nakaz'ikuha?» [16] Erhi na Labani agwêrhe banyere babirhi: omukulu izîno lyâge ye Lea n'omurho ye wali Rasheli. [17] Lea âli agwêrhe amasù matûdu, ci Rasheli âli agwêrhe omubiri gucîgemire bwinjà n'iranga linjà. [18] Na Yakôbo ali arhonyize Rasheli. Anacishuza, erhi: «Nakukolera myâka nda lyo oyîsh'impa mwâli wâwe Rasheli, mwâli wâwe murhò». [19] Labani ashuza, erhi: «Kwo kukulu okukuhaye ahâli h'okumuhà ow'embuga; obêrage hanola mwâni.» [20] Yakôbo akaz'ikola mpu lyo bamuhà Rasheli; akola ntyo myâka nda, ci eyo myâka ayibona nka nsiku nsungunu bulya ali arhonyize Rasheli. [21] Buzinda bw'aho, Yakôbo anacibwîra Labani, erhi: «Amango gahisire, ompâge omukazi wâni njè emunda ali». [22] Labani ashûbûza abantu b'eyo bôshi ajirîsa olusiku lukulu. [23] Ci kwône, lâba oku bijingo, Labani arhôla omwâli Lea, aba ye ahêkera Yakôbo; Yakôbo àmuyanka. [24] Labani àhà omwâli Lea, mujà-kazi wâge muguma, izîno lyâge ye wali Zilifa, mpu aj'ikâmukolera. [25] Erhi buca sêzi, Yakôbo abona oku Lea ye bamudwîrhîre. Yakôbo abwîra Labani, erhi: «Bici wajizire? K'arhali Rasheli ye nakazâg'ikolera aha mwâwe nti omumpè ? Carhumirage onteba?» [26] Labani ashuza, erhi: «Erhali nkômedu y'eno mwîrhu okuhâna omurho na mukulu wâge arhaciheruka, [27] ci orhang'ileka guno mugobe eby'obuhya bitwîkanuke, n'enyuma z'aho, kandi Nashub'ikuha owâbo n'engulo yâge yabà yindi myâka nda washub'imukolera hano mwâni.» [28] Yakôbo ajira kulya, ayûsa gulya mugobe gw'obuhya na Labani amuhà omwâli Rasheli mpu amuyanke. [29] Labani aha omwâli Rasheli omujà-kazi wâge Bilaha. [30] Yakôbo ayanka Rasheli, anamurhonya kulusha Lea; ashub'ikolera nalume yindi myâka nda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abâna ba Yakôbo

31 Nyamubâho abona oku Lea arhasimirwi, amuhà iburha, Rasheli ayôrha ali ngumba. 32 Lea
arhôla izîmi, aburha murhabana, amuyirika izîno lya Rubeni, bulya, gwârhi yêne: «Nyamubâho
anabwîne amalibûko gâni, lero ibanie ansîma.» 33 Ashub'irhôla izîmi, aburha kandi murhabana,
aderha, erhi: «Nyamubâho ayumvîrhe oku ntabà nsîmirwe, lero amashub'impa oyu wundi.»
Amuyirika izîno lya Simoni. 34 Ashubirhôla izîmi, aburha murhabana; aderha, erhi: «Lero nâni
ibanie akola antonya bulya barhabana basharhu aba namamuburhira», izîno lyâge ye Levi;
35 Ashub'irhôla izîmi, aburha murhabana; aderha, erhi: «Lero nakuza Nyamubâho». Co cirhumire
amuyirika izîno lya Yuda. Oku bundi, aheka arhaciburhaga.

Genesis BHS 29

1 וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אַרְצָה בְּנֵי־קֶדֶם: 2 וַיַּרְא וְהִנֵּה בְאֵר בַּשָּׂדֶה וְהִנֵּה־שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדְרֵי־צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ כִּי
מִן־הַבְּאֵר הַהִוא יַשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְהָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל־פִּי הַבְּאֵר: 3 וְנֶאֶסְפוּ־שָׁמָּה כָּל־הָעֲדָרִים וְגָלֲלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי
הַבְּאֵר וְהִשְׁקוּ אֶת־הַצֹּאן וְהֵשִׁיבוּ אֶת־הָאֶבֶן עַל־פִּי הַבְּאֵר לִמְקֹמָהּ: 4 וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחַי מֵאַיִן אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ
מֵחָרָן אֲנָחְנוּ: 5 וַיֹּאמֶר לָהֶם הֲיְדַעְתֶּם אֶת־לָבָן בֶּן־נָחוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדָעְנוּ: 6 וַיֹּאמֶר לָהֶם הֲשָׁלוֹם לוֹ וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם וְהִנֵּה
רָחֵל בִּתּוֹ בָּאָה עִם־הַצֹּאן: 7 וַיֹּאמֶר הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא־עֵת הֵאָסֵף הַמִּקְנֶה הַשְׁקוּ הַצֹּאן וּלְכוּ רְעוּ: 8 וַיֹּאמְרוּ לֹא
נוּכַל עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל־הָעֲדָרִים וְגָלֲלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקֵינוּ הַצֹּאן: 9 עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרָחֵל |
בָּאָה עִם־הַצֹּאן אֲשֶׁר לְאָבִיהָ כִּי רֹעָה הִוא: 10 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת־רָחֵל בַּת־לָבָן אֲחִי אִמּוֹ וְאֶת־צֹאן לָבָן אֲחִי
אִמּוֹ וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיָּגֶל אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וַיַּשְׁקְ אֶת־צֹאן לָבָן אֲחִי אִמּוֹ: 11 וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל וַיִּשָּׂא אֶת־קֹלוֹ
וַיִּבְךְּ: 12 וַיַּגֶּד יַעֲקֹב לְרָחֵל כִּי אֲחִי אָבִיהָ הוּא וְכִי בֶן־רִבְקָה הוּא וַתָּרָץ וַתַּגֶּד לְאָבִיהָ: 13 וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ לָבָן אֶת־שֵׁמַע |
יַעֲקֹב בֶּן־אֲחֹתוֹ וַיָּרָץ לִקְרָאתוֹ וַיְחַבֵּק־לוֹ וַיְנַשֵּׁק־לוֹ וַיְבִיאֵהוּ אֶל־בֵּיתוֹ וַיְסַפֵּר לְלָבָן אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: 14 וַיֹּאמֶר
לוֹ לָבָן אַךְ עַצְמִי וּבְשָׂרִי אָתָּה וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֹדֶשׁ יָמִים: 15 וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב הֲכִי־אָחִי אַתָּה וַעֲבַדְתַּנִי חִנָּם הַגִּידָה לִּי
מַה־מַּשְׂכֻּרְתֶּךָ: 16 וּלְלָבָן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לֵאָה וְשֵׁם הַקְּטַנָּה רָחֵל: 17 וְעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת וְרָחֵל הָיְתָה יְפַת־תֹּאַר
וִיפַת מַרְאֶה: 18 וַיֶּאֱהַב יַעֲקֹב אֶת־רָחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֶבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל בִּתְּךָ הַקְּטַנָּה: 19 וַיֹּאמֶר לָבָן טוֹב תִּתִּי אֹתָהּ
לָךְ מִתִּתִּי אֹתָהּ לְאִישׁ אַחֵר שְׁבָה עִמָּדִי: 20 וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרָחֵל שֶׁבַע שָׁנִים וַיִּהְיוּ בְעֵינָיו כְּיָמִים אֲחָדִים בְּאַהֲבָתוֹ
אֹתָהּ: 21 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבָן הָבָה אֶת־אִשְׁתִּי כִּי מָלְאוּ יָמָי וְאָבוֹאָה אֵלֶיהָ: 22 וַיֶּאֱסֹף לָבָן אֶת־כָּל־אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם
וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה: 23 וַיְהִי בָעֶרֶב וַיִּקַּח אֶת־לֵאָה בִתּוֹ וַיְבֵא אֹתָהּ אֵלָיו וַיָּבֹא אֵלֶיהָ: 24 וַיִּתֵּן לָבָן לָהּ אֶת־זilפָּה שִׁפְחָתוֹ
לְלֵאָה בִתּוֹ שִׁפְחָה: 25 וַיְהִי בַּבֹּקֶר וְהִנֵּה־הִוא לֵאָה וַיֹּאמֶר אֶל־לָבָן מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי הֲלֹא בְרָחֵל עָבַדְתִּי עִמָּךְ וְלָמָּה
רִמִּיתָנִי: 26 וַיֹּאמֶר לָבָן לֹא־יֵעָשֶׂה כֵן בִּמְקוֹמֵנוּ לָתֵת הַצְּעִירָה לִפְנֵי הַבְּכִירָה: 27 מַלֵּא שְׁבֻעַ זֹאת וְנִתְּנָה לְךָ
גַּם־אֶת־זֹאת בַּעֲבֹדָה אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עִמָּדִי עוֹד שֶׁבַע־שָׁנִים אֲחֵרוֹת: 28 וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כֵּן וַיְמַלֵּא שְׁבֻעַ זֹאת וַיִּתֶּן־לוֹ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־רָחֵל בִּתּוֹ לְאִשָּׁה׃ 29וַיִּתֵּן לָבָן לְרָחֵל בִּתּוֹ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתוֹ לָהּ לְשִׁפְחָה׃ 30וַיָּבֹא גַּם אֶל־רָחֵל וַיֶּאֱהַב
גַּם־אֶת־רָחֵל מִלֵּאָה וַיַּעֲבֹד עִמּוֹ עוֹד שֶׁבַע־שָׁנִים אֲחֵרוֹת׃ 31וַיַּרְא יְהוָה כִּי־שְׂנוּאָה לֵאָה וַיִּפְתַּח אֶת־רַחְמָהּ וְרָחֵל
עֲקָרָה׃ 32וַתַּהַר לֵאָה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמְרָה כִּי־רָאָה יְהוָה בְּעָנְיִי כִּי עַתָּה יֶאֱהָבֵנִי אִישִׁי׃ 33וַתַּהַר
עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתֹּאמֶר כִּי־שָׁמַע יְהוָה כִּי שְׂנוּאָה אָנֹכִי וַיִּתֶּן־לִי גַּם־אֶת־זֶה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שִׁמְעוֹן׃ 34וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן
וַתֹּאמֶר עַתָּה הַפַּעַם יִלָּוֶה אִישִׁי אֵלַי כִּי־יָלַדְתִּי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ לֵוִי׃ 35וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתֹּאמֶר
הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת־יְהוָה עַל־כֵּן קָרְאָה שְׁמוֹ יְהוּדָה וַתַּעֲמֹד מִלֶּדֶת׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 22/04/2024).

30

[1] Rasheli erhi abona oku ntà bâna adwîrhe aburhira Yakôbo, ayagalwa na mukulu wâge, kwo kubwîra Yakôbo, erhi: «Ojire nâni mbone abâna, akaba nanga, erhi nnanfire.» [2] Yakôbo akalihira Rasheli bwenêne, amubwîra, erhi: «Ka nie ndigi ahâli ha Nyamuzinda wakuyimaga iburha?» [3] Naye nyamukazi, erhi: «Lolà mwambalikazi wâni Bilaha. Ojè emunda ali, aburhire oku madwi gâni; ampisekwo abâna nâni.» [4] Anaciha Yakôbo omujà-kazi wâge Bilaha mpu abè mukâge, naye Yakôbo àmuyanka. [5] Bilaha arhôla izîmi, aburhira Yakôbo omwânarhabana. [6] Rasheli aderha, erhi: «Nyamuzinda amampà olubanja, ciru anyumvîrhiza anampâ omwânarhabana». Co carhumaga amuyirika izîno lya Dani. [7] Bilaha, mujà-kazi wa Rasheli ashub'irhôla izîmi, aburhira Yakôbo owundi murhabana. [8] Rasheli aderha, erhi: «Nazûsizekwomukulu wâni entambala za Nyamuzinda, namanahimana.» Ayirika olya mwâna izîno lya Nefutali. [9] Naye Lea erhi arhaciburha, arhôla omujà-kazi wâge Zilifa amuhà Yakôbo mpu amujire mukâge. [10] Zilifa, mujà-kazi wa Lea aburhira Yakôbo omwânarhabana. [11] Lea aderha, erhi: «Iragi linjà eri!» Aha olya mwâna izîno lya Gadi. [12] Zilifa, mujà-kazi wa Lea, aburhira Yakôbo owundi mwanarhabana. [13] Lea aderha, erhi: «Oku irenge lyâni, bulya abîrhu bakazi bankuza»; ayîrika olya mwâna izîno lya Asheri. [14] Rubeni, erhi aja acîgezageza, gala mango g'okusârûla engano, ashimâna amalehe g'oluzigirwa, ayisha agadwîrhîre nnina Lea. Rasheli abwîra Lea, erhi: «Mpâ nâni kuli ago malehe g'oluzigirwa mugala wâwe akudwîrhîre». [15] Lea amushuza, erhi: «K'okûla wantôzire omulume kunyihira kwakunyihîre, obu okola mpu wantôla n'amalehe g'oluzigirwa mugala wâni ampîre?» Rasheli ashuza, erhi: «Lero agend'ilâla omu mwâwe hano budufu, rhuhingane ompè amalehe ga mugala wâwe g'oluzigirwa.» [16] Yakôbo erhi akola arhenga ebwa mashwa bijingo, Lea aja emunda ali, amubwîra, erhi: «Kukwânîne oyîshe emunda ndi, bulya rhwakuhingîne amalehe g'oluzigirwa g'emwa mugala wâni»; alala omu mwâge obwo budufu. [17] Nyamuzinda ayumvîrhiza Lea, arhôla izîmi, ashub'iburhira Yakôbo omwânarhabana ye mwanarhabana wa karhânu. [18] Lea anaciderha, erhi: «Nyamuzinda amampa oluhembo, kulya kubà nahîre ibanie omujà-kazi wâni.» Olya mwâna amuyirika izîno lya Isakari. [19] Lea ashub'irhôla izîmi, aburhira Yakôbo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omwânarhabana wa kali ndarhu. [20] Lea aderha, erhi: «Nyamuzinda ampîre oluhembo lwinjinjà, lero ibanie ankuza bulya y'oyu namaburhira barhabana ndarhu.» Amuyirika erya Zabuloni. [21] Oku bundi aburha omwânanyere, amuyirika izîno lya Dina. [22] Ago mango Nyamuzinda ayibuka Rasheli, ayumvîrhiza omusengero gwâge, amuhà iburha. [23] Arhôla izîmi, aburha murhabana; aderha, erhi: «Nyamuzinda amankûla enshonyi.» [24] Ayirika olya mwâna izîno lya Yozefu, aderha, erhi: «Mâshi Nyamubâho ashub'impa nâni owundi mwanarhabana!»

Okugala kwa Yakôbo

[25] Erhi Rasheli aba amaburha Yozefu, Yakôbo abwîra Labani, erhi: «Oleke ngende nshubire emwîrhu, omu cihugo cîrhu. [26] Ompè abakazi bâni, abârhumaga nkukolera, ompè n'abâna bâni ngende. [27] Wêne orhababiri omukolo nakukolîre.» Labani amushuza, erhi: «Akaba ntonyire omu masù gâwe! Nadôsize nayumva oku Nyamubâho angishire erhi we rhuma.» [28] Ashub'imubwîra, erhi: «Ombwîre kurhi walonza nkaz'ikujuha, nakujirirakwo». [29] Anacimushuza, erhi: «Omanyire bwinjà kurhi nakukolîre na kurhi ebintu byâwe byahindusire n'omukolo gwâni. [30] Ehisungunu wali ogwêrhe embere nyîshe, hyayûshûsire bwenêne na Nyamubâho akugishire oku nshando zâni. Mbwîraga nâni, mango gahi nakolerage omulala gwâni.» [31] Labani, erhi: «Bici nakujuha?» Yakôbo ashuza, erhi: «Orhagwêrhi ebi wanjuha: erhi wakanjirira nk'oku nakubwîra, nanashubikaz'iyabula obusò bwâwe. [32] Ene ogere omu busò bwâwe bwôshi, ojè wayungula ngasi cibuzi cîru omu bibuzi byâwe, na ngasi mpene za musengo n'ez'obutonè butonè. Lwo lwabà luhembo lwâni. [33] Obudahemuka bwâni bwone bwampamiriza agandi mango: amango wayîsh'ilola kurhi rhuhembirwe, ngasi birhali bya musengo erhi bya butonè-butonè omu mpene erhi nîsi ngasi birhali bîru omu bibuzi, emwâni erhi buli bushambo. [34] Labani aderha, erhi: «Kwinjà okwo; binabâge nk'okwo odesire.» [35] Olwo lusiku, ayungula ebihebe by'omusengo n'eby'obutonè-butonè, empene zôshi z'omusengo n'ez'obutonè-butonè, [36] ngasi hyanalikwo akêru na ngasi hyalikwo ecîru omu bibuzi, ahihereza abagala. Anacijira nsiku isharhu za lugendo ekarhî kâge na Yakôbo. Yakôbo akaziyabula ebindi bintu bya Labani. [37] Yakôbo anacirhôla ebirhi bibishi by'emirhi ederhwa mipepuli n'eya amandi n'eya patatani, ayihala kuhika oku mulà mwêru gw'ebyo birhi. [38] Ebyo birhi ahalaga akaz'ibiyêrekeza ebintu omu biranga n'omu mikenzi y'okunywêkeza ebintu, amango birinywa, oku biri byanywa binadwîrhe byayima. [39] Byakâyima erhi binayêrekîre birya birhi, n'omu kuburha, byakaburha ebyana bitâke, eby'omusengo n'eby'obutonè-butonè. [40] Ebyana, Yakôbo abihira hâgo hâgo, abiyêrekeza olunda lwa birya bitâke na ngasi byanali bya mwîru, abihira omu busò bwa Labani. Anacijira ntyo agâge masò arhanagahiraga haguma n'amasò ga Labani. [41] Na kandi, erhi ankabwîne ebintu binjà byayima, Yakôbo anabiyêrekeze birya birhi omu biranga mpu biyime binayêrekîre birya birhi. [42] Ci amango ebintu bihosire byàbâga bikola byayima arhajiraga ntyo. Na ntyo ebyali bya mihorhâ byasigala bya Labani na ebyali binjà byâbà bya Yakôbo. [43] Oyo muntu anacigala ntyo bwenêne, àbâ n'ebintu mwandu, alugirwa n'abajà n'abajà-kazi n'engamiya n'endogomi mwandu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Genesis BHS 30:

1וַתֵּ֤רֶא רָחֵל֙ כִּ֣י לֹ֣א יָלְדָ֔ה לְיַעֲקֹ֖ב וַתְּקַנֵּ֣א רָחֵ֑ל בַּאֲחֹתָ֗הּ וַתֹּ֤אמֶר אֶל־יַעֲקֹב֙ הָ֣בָה־לִ֔י בָּנִ֖ים וְאִם־אַ֥יִן מֵתָ֖ה
אָנֹֽכִי׃ 2וַיִּֽחַר־אַ֤ף יַעֲקֹב֙ בְּרָחֵ֔ל וַיֹּ֖אמֶר הֲתַ֣חַת אֱלֹהִ֑ים אָנֹ֕כִי אֲשֶׁ֥ר מָנַ֖ע מִמֵּ֥ךְ פְּרִי־בָֽטֶן׃ 3וַתֹּ֣אמֶר הִנֵּ֤ה אֲמָתִי֙ בִלְהָ֔ה בֹּ֥א
אֵלֶ֖יהָ וְתֵלֵ֣ד עַל־בִּרְכַּ֑י וְאִבָּנֶ֥ה גַם־אָנֹכִ֖י מִמֶּֽנָּה׃ 4וַתִּתֶּן־לֹ֥ו אֶת־בִּלְהָ֛ה שִׁפְחָתָ֖הּ לְאִשָּׁ֑ה וַיָּבֹ֥א אֵלֶ֖יהָ יַעֲקֹֽב׃ 5וַתַּהַ֥ר
בִּלְהָ֖ה וַתֵּ֣לֶד לְיַעֲקֹ֔ב בֵּֽן׃ 6וַתֹּ֤אמֶר רָחֵל֙ דָּנַ֣נִי אֱלֹהִ֔ים וְגַם֙ שָׁמַ֣ע בְּקֹלִ֔י וַיִּתֶּן־לִ֖י בֵּ֑ן עַל־כֵּ֣ן קָרְאָ֥ה שְׁמֹ֖ו דָּֽן׃ 7וַתַּהַ֥ר עֹ֖וד
וַתֵּ֣לֶד בִּלְהָ֔ה שִׁפְחַ֥ת רָחֵ֖ל בֵּ֥ן שֵׁנִ֖י לְיַעֲקֹֽב׃ 8וַתֹּ֤אמֶר רָחֵל֙ נַפְתּוּלֵ֣י אֱלֹהִ֔ים | נִפְתַּ֖לְתִּי עִם־אֲחֹתִ֑י גַּם־יָכֹ֣לְתִּי וַתִּקְרָ֥א שְׁמֹ֖ו
נַפְתָּלִֽי׃ 9וַתֵּ֣רֶא לֵאָ֔ה כִּ֥י עָמְדָ֖ה מִלֶּ֑דֶת וַתִּקַּ֞ח אֶת־זִלְפָּ֤ה שִׁפְחָתָהּ֙ וַתִּתֵּ֣ן אֹתָ֔הּ לְיַעֲקֹ֖ב לְאִשָּֽׁה׃ 10וַתֵּ֥לֶד זִלְפָּ֖ה שִׁפְחַ֥ת
לֵאָ֛ה לְיַעֲקֹ֖ב בֵּֽן׃ 11וַתֹּ֥אמֶר לֵאָ֖ה בָּגָ֑ד וַתִּקְרָ֥א אֶת־שְׁמֹ֖ו גָּֽד׃ 12וַתֵּ֥לֶד זִלְפָּ֖ה שִׁפְחַ֣ת לֵאָ֑ה בֵּ֥ן שֵׁנִ֖י לְיַעֲקֹֽב׃ 13וַתֹּ֥אמֶר
לֵאָ֖ה בְּאָשְׁרָ֑י כִּ֣י אִשְּׁרֻ֗נִי בָּנֹ֛ות וַתִּקְרָ֥א אֶת־שְׁמֹ֖ו אָשֵֽׁר׃ 14וַיֵּ֤לֶךְ רְאוּבֵן֙ בִּימֵ֣י קְצִיר־חִטִּ֔ים וַיִּמְצָ֥א דוּדָאִ֖ים בַּשָּׂדֶ֑ה וַיָּבֵ֣א
אֹתָ֔ם אֶל־לֵאָ֖ה אִמֹּ֑ו וַתֹּ֣אמֶר רָחֵל֮ אֶל־לֵאָה֒ תְּנִי־נָ֣א לִ֔י מִדּוּדָאֵ֖י בְּנֵֽךְ׃ 15וַתֹּ֣אמֶר לָ֔הּ הַמְעַ֥ט קַחְתֵּ֖ךְ אֶת־אִישִׁ֑י וְלָקַ֗חַת
גַּ֚ם אֶת־דּוּדָאֵ֣י בְנִ֔י וַתֹּ֣אמֶר רָחֵ֔ל לָכֵ֛ן יִשְׁכַּ֥ב עִמָּ֖ךְ הַלַּ֣יְלָה תַּ֑חַת דּוּדָאֵ֖י בְּנֵֽךְ׃ 16וַיָּבֹ֥א יַעֲקֹ֛ב מִן־הַשָּׂדֶ֖ה בָּעֶ֣רֶב֑ וַתֵּצֵ֣א
לֵאָ֔ה לִקְרָאתֹ֖ו וַתֹּ֣אמֶר אֵלַ֔י תָּבֹ֖וא כִּ֣י שָׂכֹ֥ר שְׂכַרְתִּ֛יךְ בְּדוּדָאֵ֥י בְנִ֖י וַיִּשְׁכַּ֥ב עִמָּ֖הּ בַּלַּ֥יְלָה הֽוּא׃ 17וַיִּשְׁמַ֥ע אֱלֹהִ֖ים
אֶל־לֵאָ֑ה וַתַּ֣הַר וַתֵּ֥לֶד לְיַעֲקֹ֖ב בֵּ֥ן חֲמִישִֽׁי׃ 18וַתֹּ֣אמֶר לֵאָ֔ה נָתַ֥ן אֱלֹהִ֖ים שְׂכָרִ֑י אֲשֶׁר־נָתַ֥תִּי שִׁפְחָתִ֖י לְאִישִׁ֑י וַתִּקְרָ֥א שְׁמֹ֖ו
יִשָּׂשכָֽר׃ 19וַתַּהַ֥ר עֹ֛וד לֵאָ֖ה וַתֵּ֣לֶד בֵּ֥ן־שִׁשִּׁ֖י לְיַעֲקֹֽב׃ 20וַתֹּ֣אמֶר לֵאָ֔ה זְבָדַ֥נִי אֱלֹהִ֖ים | אֹתִ֣י זֵ֑בֶד טֹוב֙ הַפַּ֣עַם יִזְבְּלֵ֤נִי אִישִׁי֙
כִּֽי־יָלַ֣דְתִּי לֹ֔ו שִׁשָּׁ֖ה בָּנִ֑ים וַתִּקְרָ֥א אֶת־שְׁמֹ֖ו זְבֻלֽוּן׃ 21וְאַחַ֥ר יָלְדָ֖ה בַּ֣ת וַתִּקְרָ֥א אֶת־שְׁמָ֖הּ דִּינָֽה׃ 22וַיִּזְכֹּ֥ר אֱלֹהִ֖ים
אֶת־רָחֵ֑ל וַיִּשְׁמַ֥ע אֵלֶ֖יהָ אֱלֹהִ֔ים וַיִּפְתַּ֖ח אֶת־רַחְמָֽהּ׃ 23וַתַּ֥הַר וַתֵּ֖לֶד בֵּ֑ן וַתֹּ֣אמֶר אָסַ֤ף אֱלֹהִים֙ אֶת־חֶרְפָּתִ֔י׃ 24וַתִּקְרָ֥א
אֶת־שְׁמֹ֖ו יֹוסֵ֣ף לֵאמֹ֑ר יֹסֵ֥ף יְהוָ֖ה לִ֥י בֵּ֖ן אַחֵֽר׃ 25וַיְהִ֗י כַּאֲשֶׁ֤ר יָלְדָה֙ רָחֵ֣ל אֶת־יֹוסֵ֔ף וַיֹּ֥אמֶר יַעֲקֹב֙ אֶל־לָבָ֔ן שַׁלְּחֵ֕נִי וְאֵלְכָ֖ה
אֶל־מְקֹומִ֥י וְלִאַרְצִֽי׃ 26תְּנָ֤ה אֶת־נָשַׁ֙י וְאֶת־יְלָדַ֔י אֲשֶׁ֥ר עָבַ֖דְתִּי אֹתְךָ֣ בָּהֶ֑ן וְאֵלֵ֕כָה כִּ֤י אַתָּה֙ יָדַ֣עְתָּ אֶת־עֲבֹדָתִ֔י אֲשֶׁ֥ר
עֲבַדְתִּֽיךָ׃ 27וַיֹּ֤אמֶר אֵלָיו֙ לָבָ֔ן אִם־נָ֥א מָצָ֖אתִי חֵ֣ן בְּעֵינֶ֑יךָ נִחַ֙שְׁתִּי֙ וַיְבָרֲכֵ֣נִי יְהוָ֔ה בִּגְלָלֶֽךָ׃ 28וַיֹּ֕אמֶר נָקְבָ֥ה שְׂכָרְךָ֖ עָלַ֑י
וְאֶתֵּֽנָה׃ 29וַיֹּ֤אמֶר אֵלָיו֙ אַתָּ֣ה יָדַ֔עְתָּ אֵ֥ת אֲשֶׁר֙ עֲבַדְתִּ֔יךָ וְאֶת֙ אֲשֶׁר־הָיָ֣ה מִקְנְךָ֔ אִתִּֽי׃ 30כִּ֤י מְעַט֙ אֲשֶׁר־הָיָ֣ה לְךָ֔ לְפָנַ֖י
וַיִּפְרֹ֣ץ לָרֹ֑ב וַיְבָ֤רֶךְ יְהוָה֙ אֹתְךָ֣ לְרַגְלִ֔י וְעַתָּ֗ה מָתַ֛י אֶֽעֱשֶׂ֥ה גַם־אָנֹכִ֖י לְבֵיתִֽי׃ 31וַיֹּ֖אמֶר מָ֣ה אֶתֶּן־לָ֑ךְ וַיֹּ֤אמֶר יַעֲקֹב֙
לֹא־תִתֶּן־לִ֣י מְאוּמָ֔ה אִם־תַּעֲשֶׂה־לִּ֥י הַדָּבָ֖ר הַזֶּ֑ה אָשׁ֥וּבָה אִרְעֶ֖ה צֹאנְךָ֥ אֶשְׁמֹֽר׃ 32אֶֽעֱבֹ֤ר בְּכָל־צֹאנְךָ֙ הַיֹּ֣ום הָסֵ֣ר מִשָּׁ֔ם
כָּל־שֶׂ֤ה | נָקֹד֙ וְטָלוּא֙ וְכָל־שֶׂ֣ה־חום֔ בַּכְּשָׂבִ֖ים וְטָל֣וּא וְנָקֹ֑ד בָּעִזִּ֖ים וְהָיָ֥ה שְׂכָרִֽי׃ 33וְעָנְתָ֥ה־בִּ֛י צִדְקָתִ֖י בְּיֹ֣ום מָחָ֑ר
כִּֽי־תָבֹ֣וא עַל־שְׂכָרִ֗י לְפָנֶ֔יךָ כֹּ֚ל אֲשֶׁר־אֵינֶ֣נּוּ נָקֹ֣ד וְטָל֔וּא בָּעִזִּ֖ים וְחום֑ בַּכְּשָׂבִ֕ים גָּנ֥וּב הוּא֙ אִתִּֽי׃ 34וַיֹּ֥אמֶר לָבָ֖ן הֵ֣ן לוּ֑ יְהִי
כִדְבָרֶֽךָ׃ 35וַיָּ֣סַר בַּיֹּום֮ הַהוּא֒ אֶת־הַתְּיָשִׁ֣ים הָעֲקֻדִּ֗ים וְהַטְּלֵאִים֙ וְאֵ֣ת כָּל־הָעִזִּ֔ים הַנְּקֻדֹּ֖ות וְהַטְּלָאֹ֑ת כֹּ֚ל אֲשֶׁר־לָבָ֣ן בֹּ֔ו
וְכָל־חום֙ בַּכְּשָׂבִ֔ים וַיִּתֵּ֖ן בְּיַד־בָּנָֽיו׃ 36וַיָּ֥שֶׂם דֶּ֖רֶךְ שְׁלֹשֶׁ֣ת יָמִ֑ים בֵּינֹ֕ו וּבֵ֖ין יַעֲקֹ֑ב וְיַעֲקֹ֗ב רֹעֶ֛ה אֶת־צֹ֥אן
הַנּוֹתָרֹֽת׃ 37וַיִּקַּ֤ח־לֹו֙ יַעֲקֹ֔ב מַקַּ֥ל לִבְנֶ֖ה לַ֣ח וְלוּז֑ וְעֹרְמֹ֗ון וַיְפַצֵּ֤ל בָּהֶן֙ פְּצָלֹ֣ות לְבָנֹ֔ות מַחְשֹׂ֖ף הַלָּבָ֑ן אֲשֶׁ֥ר
עַל־הַמַּקְלֹֽות׃ 38וַיַּצֵּ֗ג אֶת־הַמַּקְלוֹת֙ אֲשֶׁ֣ר פִּצֵּ֔ל בָּרָהָטִ֖ים בְּשִׁקְתֹ֣ות הַמַּ֑יִם אֲשֶׁ֥ר תָּבֹ֛אן הַצֹּ֖אן לִשְׁתֹ֣ות לְנֹ֣כַח הַצֹּ֑אן

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיֵּחַמְנָה בִּבְאָן לִשְׁתּוֹת׃ 39וַיֶּחֱמְוּ הַצֹּאן אֶל־הַמַּקְלוֹת וַתֵּלַדְן הַצֹּאן עֲקֻדִּים נְקֻדִּים וּטְלָאִים׃ 40וְהַכְּשָׂבִים֙ הִפְרִ֣יד יַעֲקֹ֔ב
וַיִּתֵּן פְּנֵי הַצֹּאן אֶל־עָקֹד וְכָל־חוּם בְּצֹאן לָבָן וַיָּשֶׁת־לוֹ עֲדָרִים֙ לְבַדּ֔וֹ וְלֹ֥א שָׁתָ֖ם עַל־צֹ֥אן לָבָֽן׃ 41וְהָיָ֗ה בְּכָל־יַחֵם֙ הַצֹּ֣אן
הַמְקֻשָּׁרוֹת֙ וְשָׂ֣ם יַעֲקֹ֔ב אֶת־הַמַּקְלוֹת֙ לְעֵינֵ֣י הַצֹּ֔אן בָּרָהָטִ֖ים לְיַחֲמֵ֥נָּה בַּמַּקְלֽוֹת׃ 42וּבְהַעֲטִ֥יף הַצֹּאן֙ לֹ֣א יָשִׂ֔ים וְהָיָ֥ה
הָעֲטֻפִ֖ים לְלָבָ֑ן וְהַקְּשֻׁרִ֖ים לְיַעֲקֹֽב׃ 43וַיִּפְרֹץ֙ הָאִ֣ישׁ מְאֹ֔ד מְאֹ֖ד וַיְהִי־לוֹ֙ צֹ֣אן רַבּ֔וֹת וּשְׁפָחוֹת֙ וַעֲבָדִ֔ים וּגְמַלִּ֖ים וַחֲמֹרִֽים׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 23/04/2024).

31

Yakôbo ayaka ishazâla Labani

1 Yakôbo ayumva oku bene Labani bakazâg'iderha, mpu: «Yakôbo ayansire ebintu byali bya
larha byôshi, bya larha ebi ajiziremwo obwâge bugale.» 2 Yakôbo abonera ebusù bwa Labani
oku arhacidwirhi amulola nk'oku amulolaga burhanzi. 3 Nyamubâho abwîra Yakôbo, erhi:
«Shubira omu cihugo ca basho, omu cihugo waburhiragwa, nâni nayôrha ndi haguma nâwe.»
4 Lero obwo, Yakôbo arhumiza Rasheli na Lea mpu bamushange ebulambo amasò gâge gali.
5 Anacibabwîra, erhi: «Ndwîrhe nabonera ebusù bwa sho, arhacidwirhi andola nk'oku andolaga
burhanzi. Ci kwône Nyamuzinda wa larha anali haguma nâni. 6 Mwêne mumanyire oku nakolîre
sho n'emisî yâni yôshi. 7 Ci kwône, anînaguza omu kuhindula kali ikumi oluhembo lwâni, ci
kwône Nyamuzinda arhamuzigiraga. 8 Ngasi mango erhi ankadesire, erhi: «Ngasi biri bya
butonè-butonè byo byabâ luhembo lwâwe«, ebintu byôshi binaburhe eby'obutonè; na kandi erhi
ankadesire erhi: «Ngasi bya musengo byo byabà luhembo lwâwe, ebintu byôshi binaburhe
ebyana by'omusengo. 9 Nyamuzinda arhôzire ebintu bya sho abimpa. 10 Omu mango ebibuzi
biyima, nayinamula amasù, nabona omu bilôrho oku engandabuzi zihambasire ebibuzi ziri za
musengo erhi za butonè-butonè. 11 Malahika wa Nyamuzinda ambwîra omu bilôrho, erhi:
«Yakôbo», nâni nashuza nti: «Ho ndi hano!» 12 Anaciderha, erhi: «Yinamula amasù obone
engandabuzi zihambasire ebibuzi ziri za musengo na za butonè-butonè, bulya nabwîne oku
Labani akujizire kwôshi. 13 Nie Nyamuzinda w'aha Beteli, halya washîgaga ibuye amavurha,
wampêraho omulagi. Bunôla oyimukâge orhenge mwa cino cihugo oshubire omu cihugo
oburhwa.» 14 Rasheli bo na Lea bashuza, mpu: «Ka hali mwanya gwîrhu, ka hali kashambala
kîrhu omu nyumpa ya larha?» 15 Mpu ka arhakola arhulola nka b'emwabêne, ebwa kubà
arhuguzize analya n'enfaranga zirhu? 16 Neci, ngasi bugale Nyamuzinda ayansire larha buli
bwîrhu rhwe n'abâna bîrhu. Ojirage oku Nyakasane akurhegesire.» 17 Yakôbo ayimuka, abâna
bâge na bakâge abashonesa oku ngamiya, 18 ahuga obusò bwâge, ashana na ngasi bindi birugu
ali agwêrhe, obusò ali agwêrhe, bulya abonaga aha Padani Aramu, alîkûlira emw'îshe Izaki,
omu cihugo ca Kanani. 19 Labani ali ajir'imôma ebibuzi byâge, Rasheli agend'izimba enshanga
z'ahakà, zâli z'îshe. 20 Yakôbo arheba Labani, Muharameya, amuyongoloka, arhamumanyîsagya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oku akola ayaka. [21] Ayanka n'ebi ali agwêrhe byôshi, agenda, ayikira olwîshi, ayêrekera ebwa ntondo ya Galadi.

Labani akulikira omukwi Yakôbo

[22] Erhi kugera nsiku isharhu, bamanyîsa Labani oku Yakôbo acîyakîre. [23] Arhôla bene wâbo[e], agenda bôshi nabo amuyishakwo; erhi ashinga nsiku nda agenda, amurhindakwo, omu ntondo ya Galadi. [24] Nyamuzinda ayâganira Labani, Muharameya, omu bilôrho budufu, amubwîra, erhi: «Omanye wankabwîra Yakôbo akantu.» [25] Labani, ashenga. Yakôbo erhi agwisire ihêma lyâge omu ntondo, naye Labani agwîka eryâge oku ntondo ya Galadi. [26] Labani anacibwîra Yakôbo, erhi: «Byo bici ebi wajizire? [27] Carhumaga ogenda bwifulikwe, wanteba, wanyôgoloka ahâli h'okundâliza, nkugalule omu busìme, rhuyimbe, rhurhimbe engoma rhuzihe n'ennanga? [28] Orhazizire nahôbera bagala bâni na bâli bâni. Kwo wakozire nka musirhe. [29] Nanahasha okukubabaza, ci kwône Nyamuzinda wa sho anandesize ene budufu ambwîra, erhi: «Omanye wankabwîra Yakôbo akantu.» [30] Nyumvîrhage oku wagenzire erhi kudula enyumpa ya sho kurhuma! Ci kwône cici carhumire wazimba enshanga zâni?». [31] Yakôbo ashuza Labani, erhi: «Nali nyôbohire, namanya nti wanyaga bâli bâwe. [32] Ci oyu wankashimânakwo ezo nshanga zâwe arhalame: omu masù ga bene wîrhu, lonza ngasi biri hyâwe omu byâni, wanahirhôla.» Yakôbo arhâli amanyire oku Rasheli ye wazizimbire. [33] Labani aj'ifûkula omu cirâlo ca Yakôbo, afûkula omu cirâlo ca Lea, afûkula n'omu cirâlo ca balya bajà-kazi oku banali babirhi, arhabonaga cici. Arhenga omu cirâlo ca Lea aja omu ca Rasheli. [34] Rasheli ali arhôzire enshanga z'ahakà, azifulika omu ngurha batamalakwo oku ngamiya, anazitamalakwo. Labani afûkula ecirâlo côshi arhabonaga cici. [35] Rasheli abwîra Îshe, erhi: «Waliha, nnawîrhu amanye akanganya mpu ntahashir'iyimanga embere zâge, ndi omu mugongo.» Labani afûkula, ci arhabonaga enshanga zâge. [36] Lero Yakôbo anacibâ burhe, akalihira Labani. Yakôbo abwîra Labani ntya: «Bici ntumwîre, kubî kuci najizire obu wanshimbulula ntya? [37] Wamafûkula omu bikunga byâni byôshi, ka hali kantu obwîne k'omu birugu by'omu nyumpa yâwe? Kayêrekanage embere z'aba bene wîrhu n'aba bene winyu, babè bo bahamirizi ekarhî kîrhu oku rhuli babirhi! [38] Lolà, nashinzire myâka makumi abirhi emwâwe, ebibuzi byâwe n'empene zâwe birhalimwo ecamomire, ntanalyaga ciru n'engandabuzi nguma y'omu busò bwâwe. [39] Ebintu byakazâg'ilibwa n'ensimba ntakulerheraga byo, nakàbà nie mpeza omu byâni. Wakazâg'indyuza eci bazimbire mûshi erhi eci nazimbirwe budufu. [40] Izûba lyakaz'inkomanga mûshi, n'emboho enywengerere budufu n'irô libalale oku masù gâni. [41] Lolà, myâka makumi abirhi eno, ndi aha mwâwe: nakukolîre myâka ikumi n'ini, yo yali ngulo ya bâli bâwe bombi na myâka ndarhu oku bintu byâwe, wanahindula kali ikumi oluhembo lwâni. [42] Nka Nyamuzinda wa larha, Nyamuzinda w'Abrahamu, Îshe wa Izaki, arhali haguma nâni, wali wandeka maboko mûmu. Ci kwône

[e] **31.23** Mwene wâbo arhali ngasi oburhwa na nnina erhi n'îshe yêne; ci ngasi yeshi w'omu mulala gwâge: bazala bâge, abîhwa...

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda abwîne amalibûko gâni n'omukolo gwâni, n'ene budufu, yêne atwa olubanja.»

Labani ayumvanya bôshi n'omukwi Yakôbo

43 Labani ashuza Yakôbo, amubwîra, erhi: «Aba banyere bali bâli bâni, aba bâna, bali bâna
bâni, ebi bintu, biri bintu byâni, ngasi ebi obwîne byôshi biri byâni. Bici obwîne nankajirira aba,
bâli bâni n'aba bâna bàburhaga? 44 Rhujè aho,rhunywâne rhwembi, mw'okwo, bubè buhamîrizi
ekarhî kâwe nâni.» 45 Yakôbo arhôla ibuye aligwika bunya luhêrero. 46 Yakôbo abwîra bene
wâbo, erhi: «Mulunde amabuye.» Balonza amabuye bagalundika, bajira ensinga n'eyo nsinga
balîrakwo. 47 Labani ayîrika erya nsinga izîno lya Yegari Shaduta, naye Yakôbo ayiyirika erya
Galedi. 48 Labani aderha, erhi: «Eyi nsinga ye muhamîrizi ekarhî kîrhu rhwembi.» Co carhumire
ayiyirika izîno lya Galedi, 49 n'erya Misipa kulya kubà amaderha, erhi: «Nyamuzinda arhulange
rhwembi, amango rhwanabè rhurhacibonana. 50 Erhi wankalibuza bâli bâni, nîsi erhi wankayanka
abandi bakazi, ohalika bâli bâni, omanye oku ntà muntu warhuj'ekagarhî: Nyamuzinda ye wabâ
câliho wîrhu rhwembi.» 51 Labani ashub'ibwîra Yakôbo, erhi: «Lolà eyi nsinga n'eri ibuye
nagwikaga ekarhî kîrhu rhwembi. 52 Eyi nsinga ali câliho n'olu luhêrero nalwo câliho oku niono
ncigashire okutwa eyira nsinga, mpu ntà mango wanâtwe eyira nsinga n'olu luhêrero mpu ojè
emunda ndi n'emihigo migalugalu. 53 Nyamuzinda wa Abrahamu na Nyamuzinda wa Nahori bo
barhutwîra olubanja[f].» Yakôbo acîgasha oku izîno lya côbohwa w'îshe Izaki. 54 Yakôbo
arherekêra kuli eyo ntondo, analâlika bene wâbo mpu bayîshe balye. Balya banalâla kw'eyo
ntondo.

Genesis BHS 31:

1וַיִּשְׁמַע אֶת־דִּבְרֵי בְנֵי־לָבָן לֵאמֹר לָקַח יַעֲקֹב אֵת כָּל־אֲשֶׁר לְאָבִינוּ וּמֵאֲשֶׁר לְאָבִינוּ עָשָׂה אֵת כָּל־הַכָּבֹד
הַזֶּה: 2וַיַּרְא יַעֲקֹב אֶת־פְּנֵי לָבָן וְהִנֵּה אֵינֶנּוּ עִמּוֹ כִּתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם: 3וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יַעֲקֹב שׁוּב אֶל־אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ
וּלְמוֹלַדְתֶּךָ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ: 4וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב וַיִּקְרָא לְרָחֵל וּלְלֵאָה הַשָּׂדֶה אֶל־צֹאנוֹ: 5וַיֹּאמֶר לָהֶן רֹאֶה אָנֹכִי אֶת־פְּנֵי
אֲבִיכֶן כִּי־אֵינֶנּוּ אֵלַי כִּתְמוֹל שִׁלְשֹׁם וֵאלֹהֵי אָבִי הָיָה עִמָּדִי: 6וְאַתֶּנָּה יְדַעְתֶּן כִּי בְכָל־כֹּחִי עָבַדְתִּי אֶת־אֲבִיכֶן: 7וַאֲבִיכֶן
הֵתֶל בִּי וְהֶחֱלֵף אֶת־מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מֹנִים וְלֹא־נְתָנוֹ אֱלֹהִים לְהָרַע עִמָּדִי: 8אִם־כֹּה יֹאמַר נְקֻדִּים יִהְיֶה שְׂכָרֶךָ וְיָלְדוּ
כָל־הַצֹּאן נְקֻדִּים וְאִם־כֹּה יֹאמַר עֲקֻדִּים יִהְיֶה שְׂכָרֶךָ וְיָלְדוּ כָל־הַצֹּאן עֲקֻדִּים: 9וַיַּצֵּל אֱלֹהִים אֶת־מִקְנֵה אֲבִיכֶם
וַיִּתֶּן־לִי: 10וַיְהִי בְּעֵת יַחֵם הַצֹּאן וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֵרֶא בַּחֲלוֹם וְהִנֵּה הָעַתֻּדִים הָעֹלִים עַל־הַצֹּאן עֲקֻדִּים נְקֻדִּים

(Rhulole omu Murh 14, 14; 31. 32).

[f] **31.53** Ciru Yakôbo ankacigasha izîno lya Nyamuzinda wa Abrahamu na Labani acîgashe izîno lya Nyamuzinda wa Nahori, acirì olya Nyamuzinda muguma dolo-dolo; ye Nyamuzinda wa b'îshe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּבְרֻדִּים׃ 11וַיֹּאמֶר אֵלַי מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים בַּחֲלוֹם יַעֲקֹב וָאֹמַר הִנֵּנִי׃ 12וַיֹּאמֶר שָׂא־נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה כָּל־הָעַתֻּדִים הָעֹלִים
עַל־הַצֹּאן עֲקֻדִּים נְקֻדִּים וּבְרֻדִּים כִּי רָאִיתִי אֵת כָּל־אֲשֶׁר לָבָן עֹשֶׂה לָךְ׃ 13אָנֹכִי הָאֵל בֵּית־אֵל אֲשֶׁר מָשַׁחְתָּ שָׁם
מַצֵּבָה אֲשֶׁר נָדַרְתָּ לִי שָׁם נֶדֶר עַתָּה קוּם צֵא מִן־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְשׁוּב אֶל־אֶרֶץ מוֹלַדְתֶּךָ׃ 14וַתַּעַן רָחֵל וְלֵאָה
וַתֹּאמַרְנָה לוֹ הַעוֹד לָנוּ חֵלֶק וְנַחֲלָה בְּבֵית אָבִינוּ׃ 15הֲלוֹא נָכְרִיּוֹת נֶחְשַׁבְנוּ לוֹ כִּי מְכָרָנוּ וַיֹּאכַל גַּם־אָכוֹל
אֶת־כַּסְפֵּנוּ׃ 16כִּי כָל־הָעֹשֶׁר אֲשֶׁר הִצִּיל אֱלֹהִים מֵאָבִינוּ לָנוּ הִוא וּלְבָנֵינוּ וְעַתָּה כֹּל אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֵלֶיךָ
עֲשֵׂה׃ 17וַיָּקָם יַעֲקֹב וַיִּשָּׂא אֶת־בָּנָיו וְאֶת־נָשָׁיו עַל־הַגְּמַלִּים׃ 18וַיִּנְהַג אֶת־כָּל־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־רְכֻשׁוֹ אֲשֶׁר רָכָשׁ
מִקְנֵה קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּפַדַּן אֲרָם לָבוֹא אֶל־יִצְחָק אָבִיו אַרְצָה כְּנָעַן׃ 19וְלָבָן הָלַךְ לִגְזֹז אֶת־צֹאנוֹ וַתִּגְנֹב רָחֵל
אֶת־הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאָבִיהָ׃ 20וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת־לֵב לָבָן הָאֲרַמִּי עַל־בְּלִי הִגִּיד לוֹ כִּי בֹרֵחַ הוּא׃ 21וַיִּבְרַח הוּא
וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיָּקָם וַיַּעֲבֹר אֶת־הַנָּהָר וַיָּשֶׂם אֶת־פָּנָיו הַר הַגִּלְעָד׃ 22וַיֻּגַּד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב׃ 23וַיִּקַּח
אֶת־אֶחָיו עִמּוֹ וַיִּרְדֹּף אַחֲרָיו דֶּרֶךְ שִׁבְעַת יָמִים וַיַּדְבֵּק אֹתוֹ בְּהַר הַגִּלְעָד׃ 24וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־לָבָן הָאֲרַמִּי בַּחֲלֹם
הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תְּדַבֵּר עִם־יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד־רָע׃ 25וַיַּשֵּׂג לָבָן אֶת־יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב תָּקַע אֶת־אָהֳלוֹ בָּהָר
וְלָבָן תָּקַע אֶת־אֶחָיו בְּהַר הַגִּלְעָד׃ 26וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב מֶה עָשִׂיתָ וַתִּגְנֹב אֶת־לִבִּי וַתְנַהֵג אֶת־בְּנֹתַי כִּשְׁבִיוֹת
חָרֶב׃ 27לָמָּה נַחְבֵּאתָ לִבְרֹחַ וַתִּגְנֹב אֹתִי וְלֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וֶאֲשַׁלֵּחֲךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשִׁרִים בְּתֹף וּבְכִנּוֹר׃ 28וְלֹא נְטַשְׁתַּנִי
לְנַשֵּׁק לְבָנַי וְלִבְנֹתָי עַתָּה הִסְכַּלְתָּ עֲשׂוֹ׃ 29יֶשׁ־לְאֵל יָדִי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע וֵאלֹהֵי אֲבִיכֶם אֶמֶשׁ | אָמַר אֵלַי לֵאמֹר
הִשָּׁמֶר לְךָ מִדַּבֵּר עִם־יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד־רָע׃ 30וְעַתָּה הָלֹךְ הָלַכְתָּ כִּי־נִכְסֹף נִכְסַפְתָּה לְבֵית אָבִיךָ לָמָּה גָנַבְתָּ
אֶת־אֱלֹהָי׃ 31וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן כִּי יָרֵאתִי כִּי אָמַרְתִּי פֶּן־תִּגְזֹל אֶת־בְּנוֹתֶיךָ מֵעִמִּי׃ 32עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא
אֶת־אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה נֶגֶד אַחֵינוּ הַכֶּר־לְךָ מָה עִמָּדִי וְקַח־לָךְ וְלֹא־יָדַע יַעֲקֹב כִּי רָחֵל גְּנָבַתַם׃ 33וַיָּבֹא לָבָן בְּאֹהֶל
יַעֲקֹב | וּבְאֹהֶל לֵאָה וּבְאֹהֶל שְׁתֵּי הָאֲמָהֹת וְלֹא מָצָא וַיֵּצֵא מֵאֹהֶל לֵאָה וַיָּבֹא בְּאֹהֶל רָחֵל׃ 34וְרָחֵל לָקְחָה
אֶת־הַתְּרָפִים וַתְּשִׂמֵם בְּכַר הַגָּמָל וַתֵּשֶׁב עֲלֵיהֶם וַיְמַשֵּׁשׁ לָבָן אֶת־כָּל־הָאֹהֶל וְלֹא מָצָא׃ 35וַתֹּאמֶר אֶל־אָבִיהָ אַל־יִחַר
בְּעֵינֵי אֲדֹנִי כִּי לוֹא אוּכַל לָקוּם מִפָּנֶיךָ כִּי־דֶרֶךְ נָשִׁים לִי וַיְחַפֵּשׂ וְלֹא מָצָא אֶת־הַתְּרָפִים׃ 36וַיִּחַר לְיַעֲקֹב וַיָּרֶב בְּלָבָן
וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן מַה־פִּשְׁעִי מַה חַטָּאתִי כִּי דָלַקְתָּ אַחֲרָי׃ 37כִּי־מִשַּׁשְׁתָּ אֶת־כָּל־כֵּלַי מַה־מָּצָאתָ מִכֹּל
כְּלֵי־בֵיתֶךָ שִׂים כֹּה נֶגֶד אַחַי וְאַחֶיךָ וְיוֹכִיחוּ בֵּין שְׁנֵינוּ׃ 38זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי עִמָּךְ רְחֵלֶיךָ וְעִזֶּיךָ לֹא שִׁכֵּלוּ וְאֵילֵי
צֹאנְךָ לֹא אָכָלְתִּי׃ 39טְרֵפָה לֹא־הֵבֵאתִי אֵלֶיךָ אָנֹכִי אֲחַטֶּנָּה מִיָּדִי תְּבַקְשֶׁנָּה גְּנֻבְתִּי יוֹם וּגְנֻבְתִּי לָיְלָה׃ 40הָיִיתִי בַיּוֹם
אֲכָלַנִי חֹרֶב וְקֶרַח בַּלָּיְלָה וַתִּדַּד שְׁנָתִי מֵעֵינָי׃ 41זֶה־לִּי עֶשְׂרִים שָׁנָה בְּבֵיתֶךָ עֲבַדְתִּיךָ אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה בִּשְׁתֵּי
בְנֹתֶיךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצֹאנֶךָ וַתַּחֲלֵף אֶת־מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מֹנִים׃ 42לוּלֵי אֱלֹהֵי אָבִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וּפַחַד יִצְחָק הָיָה לִי
כִּי עַתָּה רֵיקָם שִׁלַּחְתָּנִי אֶת־עָנְיִי וְאֶת־יְגִיעַ כַּפַּי רָאָה אֱלֹהִים וַיּוֹכַח אָמֶשׁ׃ 43וַיַּעַן לָבָן וַיֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הַבָּנוֹת בְּנֹתַי
וְהַבָּנִים בָּנַי וְהַצֹּאן צֹאנִי וְכֹל אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לִי־הוּא וְלִבְנֹתַי מֶה־אֶעֱשֶׂה לָאֵלֶּה הַיּוֹם אוֹ לִבְנֵיהֶן אֲשֶׁר
יָלָדוּ׃ 44וְעַתָּה לְכָה נִכְרְתָה בְרִית אֲנִי וָאָתָּה וְהָיָה לְעֵד בֵּינִי וּבֵינֶךָ׃ 45וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבֶן וַיְרִימֵהָ מַצֵּבָה׃ 46וַיֹּאמֶר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יַעֲקֹב לְאֶחָיו לִקְטוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ־גֶל וַיֹּאכְלוּ שָׁם עַל־הַגֶּל׃ 47וַיִּקְרָא־לוֹ לָבָן יְגַר שָׂהֲדוּתָא וְיַעֲקֹב קָרָא
לוֹ גַּלְעֵד׃ 48וַיֹּאמֶר לָבָן הַגַּל הַזֶּה עֵד בֵּינִי וּבֵינְךָ הַיּוֹם עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ גַּלְעֵד׃ 49וְהַמִּצְפָּה אֲשֶׁר אָמַר יִצֶף יְהוָה בֵּינִי
וּבֵינֶךָ כִּי נִסָּתֵר אִישׁ מֵרֵעֵהוּ׃ 50אִם־תְּעַנֶּה אֶת־בְּנֹתַי וְאִם־תִּקַּח נָשִׁים עַל־בְּנֹתַי אֵין אִישׁ עִמָּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים עֵד בֵּינִי
וּבֵינֶךָ׃ 51וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב הִנֵּה | הַגַּל הַזֶּה וְהִנֵּה הַמַּצֵּבָה אֲשֶׁר יָרֵיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ׃ 52עֵד הַגַּל הַזֶּה וְעֵדָה הַמַּצֵּבָה
אִם־אָנִי לֹא־אֶעֱבָר אֵלֶיךָ אֶת־הַגַּל הַזֶּה וְאִם־אַתָּה לֹא־תַעֲבֹר אֵלַי אֶת־הַגַּל הַזֶּה וְאֶת־הַמַּצֵּבָה הַזֹּאת לְרָעָה׃ 53אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי נָחוֹר יִשְׁפְּטוּ בֵינֵינוּ אֱלֹהֵי אֲבִיהֶם וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק׃ 54וַיִּזְבַּח יַעֲקֹב זֶבַח בָּהָר וַיִּקְרָא
לְאֶחָיו לֶאֱכָל־לֶחֶם וַיֹּאכְלוּ לֶחֶם וַיָּלִינוּ בָּהָר׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 23/04/2024).

32

Yakôbo omu njira y'okushubira emw'îshe

[1] Labani azûka sêzi sêzi, ahôbera abâna bâge n'abâli anabagisha. Okubundi Labani agenda ashubira emwâge. [2] Yakôbo naye arhôla enjira yâge, lero anacirhinda kuli bamalahika ba Nyamuzinda. [3] Erhi ababona, aderha, erhi: «Lwanabâ lugamba lwa Nyamuzinda luno»; n'aho ahayîrika izîno lya Mahanayini.

Yakôbo acîrheganya okubugânana bona mukulu wâge Ezau

[4] Yakôbo arhuma obusò emwa mukulu wâge Ezau omu cihugo ca Seyiri omu lugo lwa Edomu. [5] Abahà aka kanwa mpu bamubwîre, erhi: «Nal'injir'ibêra emwa Labani, yo nanacibâga kuhika buno. [6] Ebi nakoleraga nabibwîne! Enkafu, endogomi, ebintu binyinyi, abâna n'abajà-kazi; ntanzir'irhuma entumwa emunda nnawîrhu ali nti lyo nâni andola bwinjà.» [7] Entumwa zagaluka zashubira emunda Yakôbo ali zanacimubwîra, mpu: «Rhwahisire emwa mukulu wâwe Ezau. Yêne ayishire emunda oli n'abantu bâge magana ani.» [8] Yakôbo ayôboha bwenêne, ayumva ebihamba oku murhima. Engabo yali bo naye ayigabamwo bigamba bibirhi, ebibuzi, enkafu n'engamiya, nabyo akaz'ibigabamwo kabirhi. [9] Kwâli kuderha, erhi: «Ezau akajà ebwa cigamba ciguma akanacirhêra, ecindi canalobôka.» [10] Yakôbo ashenga aderha, erhi: «Yâgirwa Nyamuzinda w'Abrahamu, Nyamuzinda wa larha Izaki; Nyamubâho, wêne wambwîraga, erhi: Shubira omu cihugo cinyu; emunda oburhwa, nakujirira ebinjà. [11] Ndi munyi bwenêne w'okukwânana oburhonyi n'obwinjà wayêrekîne emunda mwambali wâwe ali. Karhi kâni kone nal'infumbasire erhi nyikira oyu Yordani wabona, lero niono namakerêsa bigamba bibirhi. [12] Ondîkûze oku kuboko kwa mukulu wâni Ezau, bulya nyumvîrhe mmuyôbohire bwenêne nti ankanayishi'irhutumirha rhweshi, omukazi n'abâna haguma. [13] N'obwo wêne wandaganyagya, erhi: Nakuyunjuza ngalo; n'iburha lyâwe nalîkûza nka mushenyi gw'omu nyanja gwo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gurhankaganjwa.» [14] Yakôbo alâla aho obwo budufu. Anacirhôlamwo ebi agend'ihongera mukulu wâge Ezau oku bintu âl'idwîrhe. [15] Mpene magana abirhi na bihebe makumi abirhi, bibuzi magana abirhi na ngandabuzi makumi abirhi. [16] Ngamiya nkazi makumi asharhu kuguma n'amanina gâzo, nkafu makumi ani na mpanzi ikumi, ndogomi nkazi makumi abirhi n'amanina gâzo ikumi. [17] Azihêreza abambali, ngasi busò kwâgo kwâgo, anabwîra abambali, erhi: Shokoli, amasò garhahîraga gakahikanakwo. [18] Ahà owa burhanzi eri irhegeko, erhi: Mukulu wâni Ezau akakushimâna akanakudôsa, erhi: Oli mwambali wa ndi? Ngahi wajà? Bya ndi ebi bintu bikushokolìre? [19] Wanashuza, erhi: «Biri bya mwambali wâwe Yakôbo, eri ntûlo arhumire nnawîrhu Ezau, naye yêne ayishire, ali nyuma zirhu.» [20] Lyo n'irhegeko ahîre owa kabirhi n'owa kasharhu, nabâli oku nyuma z'amasò bôshi, erhi: «Erhi kwo mwakâbwîra Ezau ntyo amango mwamushanga.» [21] Kandi mwanaderha, mpu: Kali ciru mwambali wâwe Yakôbo yo ali enyuma zirhu. Akazâg'iderha emurhima, erhi: «Namurhûliriza n'ezi ntûlo zinshokolîre, buzinda lyo nacîyêrekaye, nkaba ambabalira.» [22] Entûlo yabà yagenda, naye yêne obwo budufu bôshi abêra omu cihando.

Burhamanya, Yakôbo àlwa bôshi na Nyamuzinda

[23] Muli obwo budufu, anacizûka, arhôla bakâge bombi, n'abambalikazi bombi, n'abâna bâge oku banali ikumi na muguma, ayikira aha izìko lya Yakôbo. [24] Abarhôla abayikiza omugezi, ayikiza n'ebindi ali agwêrhe byôshi. [25] Yakôbo asigala yêne. Hajira owamulwîsa kuhika mucêracêra. [26] Erhi abona oku arhahashiri amugombya, amugwarhira omu cibunu n'olurhungu lwa Yakôbo lwarhanûka ago mango akazâg'ilwa bo naye. [27] Anacimubwîra, erhi: «Ndîkaga ngende bulya gukola mucêracêra.» Ci Yakôbo ashuza, erhi: «Nâni ntakuleke orhanarhanzir'ingisha.» [28] Amudôsa, erhi: «Izîno lyâwe we ndi?» Naye ashuza, erhi: «Nie Yakôbo.» [29] Ashubiza, erhi: «Barhakacikuderha Yakôbo ci Israheli, bulya wamabà muzibu omu kulwîsa Nyamuzinda, wahimana n'omu kulwîsa abantu.» [30] Yakôbo amuyinginga, erhi: «Ombwîre nâni izîno lyâwe.» Ci yêhe amushuza, erhi: «Cici ondôkîze izîno[g] lyâni?» Ho na halya amugisha. [31] Yakôbo ayîrika aho izîno lya Penuweli bulya gwârhi yêne: «Nabwîne obusù bwa Nyamuzinda nanagal'ilama.» [32] Erhi izûba lishoshoka erhi amarhaluka Penuweli ci kwônene erhi akola anayisha akwêrera omu lurhungu. [33] Co cirhuma ciru kuhika na buno, bene Israeli barhalya cikanyi c'oku lurhungu bulyala ashurhîre Yakôbo oku lurhungu, oku musî gw'olurhungu.

Genesis BHS 32:

[g] **32.30** Nyamuzinda arhalonzagya kucîmanyisa kuli Yakôbo. Arhamubwiraga izîno lyâge lyo ihwe lyâge liyôrha liri omu bwifulikwe. Bulya okumanya izîno erhi wamanyire n'omuntu. Nyamuzinda ahà Yakôbo omugisho bulya gwo akâg'ilongereza omu kalamo kâge kôshi. Ciru n'amango Nyamuzinda acîfululiraga Mûsa, arhahumanulaga izîno «Nienayishibàoyunayishiba», *ehye asher ehye*, YHWH; ngasi lusiku kukwânîne okumanya n'okuyiga Nyamuzinda ye ndi; bulya ntâye wakamushwêkera omu ntanya zimuli omu irhwe zone.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיִּשְׁכֵּם לָבָן בַּבֹּקֶר וַיְנַשֵּׁק לְבָנָיו וְלִבְנוֹתָיו וַיְבָרֶךְ אֶתְהֶם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לָבָן לִמְקֹמוֹ: 2וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ־בוֹ
מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים: 3וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם: פ
4וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל־עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם: 5וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו
כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם־לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד־עָתָּה: 6וַיְהִי־לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד
לַאדֹנִי לִמְצֹא־חֵן בְּעֵינֶיךָ: 7וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל־יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל־אָחִיךָ אֶל־עֵשָׂו וְגַם הֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ
וְאַרְבַּע־מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ: 8וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ וַיַּחַץ אֶת־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ וְאֶת־הַצֹּאן וְאֶת־הַבָּקָר וְהַגְּמַלִּים
לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת: 9וַיֹּאמֶר אִם־יָבוֹא עֵשָׂו אֶל־הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכֵּהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה: 10וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי אָבִי יִצְחָק יְהוָה הָאֹמֵר אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאֵיטִיבָה עִמָּךְ: 11קָטֹנְתִּי מִכֹּל
הַחֲסָדִים וּמִכָּל־הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־עַבְדֶּךָ כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי
מַחֲנוֹת: 12הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו כִּי־יָרֵא אָנֹכִי אֹתוֹ פֶּן־יָבוֹא וְהִכַּנִי אֵם עַל־בָּנִים: 13וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב
אֵיטִיב עִמָּךְ וְשַׂמְתִּי אֶת־זַרְעֲךָ כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִסָּפֵר מֵרֹב: 14וַיָּלֶן שָׁם בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיִּקַּח מִן־הַבָּא בְיָדוֹ מִנְחָה
לְעֵשָׂו אָחִיו: 15עִזִּים מָאתַיִם וּתְיָשִׁים עֶשְׂרִים רְחֵלִים מָאתַיִם וְאֵילִים עֶשְׂרִים: 16גְּמַלִּים מֵינִיקוֹת וּבְנֵיהֶם שְׁלֹשִׁים
פָּרוֹת אַרְבָּעִים וּפָרִים עֲשָׂרָה אֲתֹנֹת עֶשְׂרִים וַעְיָרִם עֲשָׂרָה: 17וַיִּתֵּן בְּיַד־עֲבָדָיו עֵדֶר עֵדֶר לְבַדּוֹ וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו
עִבְרוּ לְפָנַי וְרֶוַח תָּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר: 18וַיְצַו אֶת־הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגָּשְׁךָ עֵשָׂו אָחִי וְשָׁאֲלְךָ לֵאמֹר לְמִי־אַתָּה
וְאָנָה תֵלֵךְ וּלְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ: 19וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְחָה הִוא שְׁלוּחָה לַאדֹנִי לְעֵשָׂו וְהִנֵּה גַם־הוּא
אַחֲרֵינוּ: 20וַיְצַו גַּם אֶת־הַשֵּׁנִי גַּם אֶת־כָּל־הַהֹלְכִים אַחֲרֵי הָעֲדָרִים לֵאמֹר כַּדָּבָר הַזֶּה תְּדַבְּרוּן
אֶל־עֵשָׂו בְּמֹצַאֲכֶם אֹתוֹ: 21וַאֲמַרְתֶּם גַּם הִנֵּה עַבְדְּךָ יַעֲקֹב אַחֲרֵינוּ כִּי־אָמַר אֲכַפְּרָה פָנָיו בַּמִּנְחָה הַהֹלֶכֶת לְפָנָי
וְאַחֲרֵי־כֵן אֶרְאֶה פָּנָיו אוּלַי יִשָּׂא פָנָי: 22וַתַּעֲבֹר הַמִּנְחָה עַל־פָּנָיו וְהוּא לָן בַּלַּיְלָה־הַהוּא בַּמַּחֲנֶה: 23וַיַּשְׁכֵּם | בַּלַּיְלָה
הוּא וַיִּקַּח אֶת־שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת־שְׁתֵּי שִׁפְחֹתָיו וְאֶת־אַחַד עָשָׂר יְלָדָיו וַיַּעֲבֹר אֵת מַעֲבַר יַבֹּק: 24וַיִּקָּחֵם וַיַּעֲבִרֵם
אֶת־הַנָּחַל וַיַּעֲבֵר אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ: 25וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר: 26וַיַּרְא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיִּגַּע
בְּכַף־יְרֵכוֹ וַתֵּקַע כַּף־יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ: 27וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ כִּי
אִם־בֵּרַכְתָּנִי: 28וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה־שְּׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: 29וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל כִּי־שָׂרִיתָ
עִם־אֱלֹהִים וְעִם־אֲנָשִׁים וַתּוּכָל: 30וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַגִּידָה־נָּא שְׁמֶךָ וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה תִּשְׁאַל לִשְׁמִי וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ
שָׁם: 31וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמָּקוֹם פְּנִיאֵל כִּי־רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל־פָּנִים וַתִּנָּצֵל נַפְשִׁי: 32וַיִּזְרַח־לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר
עָבַר אֶת־פְּנוּאֵל וְהוּא צֹלֵעַ עַל־יְרֵכוֹ: 33עַל־כֵּן לֹא־יֹאכְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־גִּיד הַנָּשֶׁה אֲשֶׁר עַל־כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם
הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף־יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׁה:

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 23/04/2024).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

33

Yakôbo abugânana bona mukulu wâge Ezau

[1] Yakôbo mpu alika amasù, abona Ezau ayishire n'omurhwe gwa bantu magana ani. Agaba abâna bâge; agabîra Lea na Rasheli n'abajà-kazi bombi. [2] Ashokoza abajàkazi n'abâna bâbo, akulikiza Lea n'abâna bâge, n'enyuma za bôshi, Rasheli na Yozefu. [3] Yêhe aja oku mbere afukamiriza kali nda embere ahikehomukulu wâge. [4] Ezau naye amushâmambira, amugwârha omu maboko gâge, acîkwêba omu igosi lyâge, amuhôbera anavugumula emirenge. [5] Erhi analika amasù n'erhi abona abakazi n'abâna, adôsa, erhi: «Bantu baci ogwêrhe hala?» Yakôbo ashuza, erhi: «Bo bâna Nyamuzinda ashobozize mwambali wâwe abo». [6] Abajà-kazi nabo bayegêra n'abâna bâbo, nabo bafukamiriza. [7] Lea naye ayegêra n'abâna bâge bafukamiriza; cazinda Rasheli na Yozefu nabo bayegêra bafukamiriza. [8] Ezau adôsa, erhi: «Bici wajira na cira cigabi côshi nshimanyire?» Naye, erhi: «Kwali kuderha nti ntone omu masù ga nnawîrhu.» [9] Ezau anacishuza, erhi: «Nâni bindi mwandu ngwêrhe, mwene wîrhu, yôrhana ebyo byâwe.» [10] Ci Yakôbo ashuza, erhi: «Nanga. Akaba nantonyìre emunda oli, oyankirire nâni kano kantu k'omu maboko gâni. Bulya kwo nyîshire omu masù gâwe kulya omuntu anajà omu masù ga Nyamuzinda. Woy u wamananyankirira bwinjà. [11] Onyankire mâshi eno ntûlo nkudwirhîre, bulya Nyamuzinda anshobozize binji, ntabuziri cici.» Okwo kuyingingwa kwàrhuma Ezau ayêmêra.

Yakôbo na mukulu wâge Ezau barhenganakwo

[12] Ezau anaciderha, erhi: «Hiraga njira rhugende, nakushokolera». [13] Yakôbo amushuza, erhi: «Nnawîrhu arhahabiri oku abâna barhahasha njira nandwîrhe ebibuzi n'enkafu zagoza, owabikanyisa olu lusiku luguma, obusò bôshi bwanabwa. [14] Nnawîrhu ashokolerage mwambali wâge: nâni nayisha bunyibunyi nacîtunda omu kushimba olugendo lw'obusò bunshokolîre n'olugendo lw'abâna kuhika mpike emwa nnawîrhu aha Seyiri.» [15] Oku bundi Ezau aderha, erhi: «Ciru olekage nsige bambali bâni baguma muli aba bandusize muyîshe mweshi.» Ci Yakôbo ashuza, erhi: «Carhuma?» Caziga waliha nyôrhe ndi murhonyi omu masù ga nnawîrhu!» [16] Olwo lusiku Ezau arhôla enjira yâge ashubira e Seyiri. [17] Yakôbo yêhe arhôla enjira y'e Sukoti ayûbaka yo enyumpa yâge. Ayûbakira n'amasò gâge. Co cirhuma aho bantu haderhwa Sukoti.

Yakôbo ahika ahika aha Sikemi

[18] Yakôbo ahika mugumagumà aha lugo lwa Sikemi omu cihugo ca Kanani, erhi arhenga e Padani-Aramu, anacihanda embere z'olwo lugo. [19] Agula lirya ishwa ali agwisiremwo ecirâlo; aligulira abâna ba Hamori, îshe wa Sikemi, oku bihûmbi igana bya nsaranga. [20] Agwikaho oluhêrero anahayîrika izîno lya «El ye Nyamuzinda w'Israeli».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה עֵשָׂו בָּא וְעִמּוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ וַיַּחַץ אֶת־הַיְלָדִים עַל־לֵאָה וְעַל־רָחֵל וְעַל שְׁתֵּי
הַשְּׁפָחוֹת׃ וַיָּשֶׂם אֶת־הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת־יַלְדֵיהֶן רִאשֹׁנָה וְאֶת־לֵאָה וְיִלְדֶיהָ אַחֲרֹנִים וְאֶת־רָחֵל וְאֶת־יוֹסֵף
אַחֲרֹנִים׃ וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים עַד־גִּשְׁתּוֹ עַד־אָחִיו׃ וַיָּרָץ עֵשָׂו לִקְרָאתוֹ וַיְחַבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל
עַל־צַוָּארָו וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ׃ וַיִּשָּׂא אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הַנָּשִׁים וְאֶת־הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה לָךְ וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים
אֲשֶׁר־חָנַן אֱלֹהִים אֶת־עַבְדֶּךָ׃ וַתִּגַּשְׁן הַשְּׁפָחוֹת הֵנָּה וְיַלְדֵיהֶן וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ׃ וַתִּגַּשׁ גַּם־לֵאָה וילדיה וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְאַחַר
נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃ וַיֹּאמֶר מִי לְךָ כָּל־הַמַּחֲנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגָשְׁתִּי וַיֹּאמֶר לִמְצֹא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי׃ וַיֹּאמֶר עֵשָׂו
יֶשׁ־לִי רָב אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר־לָךְ׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אַל־נָא אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְלָקַחְתָּ מִנְחָתִי מִיָּדִי כִּי עַל־כֵּן
רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאֹת פְּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְצֵנִי׃ קַח־נָא אֶת־בִּרְכָתִי אֲשֶׁר הֻבָאת לָךְ כִּי־חַנַּנִי אֱלֹהִים וְכִי יֶשׁ־לִי־כֹל
וַיִּפְצַר־בּוֹ וַיִּקָּח׃ וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנֵלֵכָה וְאֵלְכָה לְנֶגְדֶּךָ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנִי יֹדֵעַ כִּי־הַיְלָדִים רַכִּים וְהַצֹּאן וְהַבָּקָר
עָלוֹת עָלַי וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד וָמֵתוּ כָּל־הַצֹּאן׃ יַעֲבָר־נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ וַאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לְרֶגֶל הַמְּלָאכָה
אֲשֶׁר־לְפָנַי וּלְרֶגֶל הַיְלָדִים עַד אֲשֶׁר־אָבֹא אֶל־אֲדֹנִי שֵׂעִירָה׃ וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אַצִּיגָה־נָּא עִמְּךָ מִן־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי
וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי׃ וַיָּשָׁב בַּיּוֹם הַהוּא עֵשָׂו לְדַרְכּוֹ שֵׂעִירָה׃ וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה וַיִּבֶן לוֹ בָּיִת
וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם סֻכּוֹת׃ ס

וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיִּחַן אֶת־פְּנֵי הָעִיר׃ וַיִּקֶן אֶת־חֶלְקַת הַשָּׂדֶה
אֲשֶׁר נָטָה־שָׁם אָהֳלוֹ מִיַּד בְּנֵי־חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה׃ וַיַּצֵּב־שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא־לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 23/04/2024).

34

Okubakulwa kwa Dina

[1] Dina, munyere Lea aburhiraga Yakôbo, anacihuluka mpu aje alamusa abanyere b'oku lugo. [2] Sikemi, mwene Hamori, Muhiviti, muluzi w'eco cihugo erhi amubona amubakula, amuhima misî, alala bôshi naye. [3] Omurhima gwâge gwarhonya Dina mwâli wa Yakôbo, asîma oyomunyere bwenêne kuhika amurhûliriza. [4] Sikemi abwîra îshe Hamori, erhi: «Onshebere ola munyere mmuyanke.» [5] Yakôbo ali amamanya oku kwo anasherezize omwâli Dina ntyo; ci ebwa kubà abagala bâli ebulambo oku busò bwâbo, alanga eryo ihwe kuhika abagala bagaluka.

Bene Yakôbo bayumvanya omu biyêrekîre okuyankirana n'Abasishimiti

[6] Hamori îshe wa Sikemi aja emwa Yakôbo mpu bashambâle. [7] Bene Yakôbo erhi bamafuluka ebwa mashwa, bamanya ako kanwa; balya balume baluba, babâ burhe bwenêne, okuyumva

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Sikemi ahemwire bene Israeli, omu kubakula mwâli wa Yakôbo: nanga arhali ntyo kwo abandi bajira. [8] Hamori ababwîra, erhi: «Omurhima gwa mugala wâni Sikemi gurhonyize mwâli winyu bwenêne, mmuhûnyire, mumuhè ye amuyanke. [9] Mujire rhuyumvanye ntyo, mukaz'irhuha bâli binyu na nîrhu rhwakaz'imuha bâli bîrhu. [10] Muyûbake haguma nîrhu, n'ecihugo ecîra cimuyigulirwe: mwanahashiciyûbakamwo, mucigeregeremwo, munacidekereremwo.» [11] Sikemi anacibwîra îshe na bashinja ba namunyere, erhi: «Mâshi, ntone nâni omu masù ginyu, namuhà ngasi ebi mwakampûna! [12] Ciru mwankaluza engulo na ngasi birugu by'ishigi mwankanahûna nabijira, namuhà nk'oku munahûnyire casinga mumpè oyomunyere mmuyanke.» [13] Bene Yakôbo omu bwenge, bashuza Sikemi n'îshe Hamori, bamubwîra n'obwengehusi kulya kubà ye wabakulaga mwâli wâbo Dina. [14] Banacibashuza, mpu: «Rhurhankajira akantu ka bene ako, rhurhankaha mwâli wîrhu omulume orhali mukembûle, bulya kuli rhwe ciri cihemu. [15] Ci kwône muli okwo rhwanayumvanya ninyu: erhi mwankayôrha akîrhu, mukanajira abarhabana binyu babè bakembûle. [16] Ago mango mwanahash'ikârhuha bâli binyu na nîrhu rhwanahash'ikâmuha bâli bîrhu, na ntyo rhwanaba lubaga luguma. [17] Ci kwône akaba murharhuyumvîrhi mw'aka kanwa k'okukembûlwa, rhwanarhôla mwâli wîrhu rhunajè handi.» [18] Ebinwa byâbo byasîmîsa Hamori na Sikemi mwene Hamori. [19] Nyamwâna arhacirhindiraga okujira ntyo bulya ali asîmire mwâli wa Yakôbo bwenêne, ye wanali muntu wa lukengwa lunene aha mw'îshe. [20] Hamori n'omugala Sikemi banacijà ebwa muhango gw'olugo, banacibwîra abantu ba mwo olwo lugo lwâbo, mpu: [21] «Bala bantu bali bantu ba bulonza bwinjà: babêre haguma nîrhu muno cihugo, banaje aha balonzize; sinza oku ecihugo côshi ciri cilambûle embere zâbo. Rhwakaz'ibayanka bâli bâbo babè bakîrhwe, nabo rhwanabahà bâli bîrhu. [22] Ci abo bantu barhankayêmêra okuyûbaka haguma na nîrhu n'okujira lubaga luguma nka abanarhabana barhabiri bakembûle nk'oku nabo bonene bayôsire. [23] Amaso gâbo, ebintu byâbo, ebirugu byâbo, ka byôshi birhabe bîrhu? Rhubayêmêrere okwo badesire, banayûbake eno mwîrhu.» [24] Ngasi bôshi banakazâg'ihuluka, kugera muli ogwomuhango gw'olugo, bayêmêra Hamori n'omugala Sikemi. Ngasi bûkomulume yeshi akembûlwa.

Simoni na Levi bacîhôlera mwâli wâbo

[25] Olusiku lwa kasharhu, oku ebibande birhacifuma, bene Yakôbo babirhi: Simoni na Levi, bashinja bâbo Dina, barhôla ngasi muguma engôrho yâge. Buzira kuyôboha cici banacirhogera mulya lugo, bayîrha ngasi bûkomulume wanali mwo yeshi. [26] Hamori n'omugala Sikemi, nabo babashâyîsamwo engôrho, n'erhi bàba bamarhenza Dina omu mwa Sikemi bahuluka. [27] Bene Yakôbo barhêra abayagalisire banahagula olwo lugo kulya kubà mwâli wâbo bamubonesizenshonyi. [28] Barhôla ebintu byâbo binyinyi n'ebinênêne, n'endogomi zâbo; ebyâli omu lugo kuguma na ngasi bindi byâli ebulambo byôshi basâbunga. [29] Banyaga ebirugu byôshi, abâna bâbo barhò bôshi na bakâbo, basâbunga na ngasi byôshi byanali omu nyumpa. [30] Oku bundi Yakôbo anacibwîra Simoni na Levi, erhi: «Mwamampiraga omu maganya garhali go wâni!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Mwamanshombanya n'abantu bayûbaka muli cino cihugo. Abanya Kanani n'Abaperiziti: oku abantu ngwêrhe niono barhali banganaci, bakolaga bacihira haguma bantabâlire, banyirhe, bamperêrekeze ntyo nie n'omulala gwâni.» [31] Bamushuza, mpu: «Ka kwaligi kukwânîne mwâli wîrhu bamurhabirekwo nka mukazi wa cishungu?»

Genesis BHS 34:

1 וַתֵּצֵא דִינָה בַּת־לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לִרְאוֹת בִּבְנוֹת הָאָרֶץ: 2 וַיַּרְא אֹתָהּ שְׁכֶם בֶּן־חֲמוֹר הַחִוִּי נְשִׂיא הָאָרֶץ
וַיִּקַּח אֹתָהּ וַיִּשְׁכַּב אֹתָהּ וַיְעַנֶּהָ: 3 וַתִּדְבַּק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה בַּת־יַעֲקֹב וַיֶּאֱהַב אֶת־הַנַּעֲרָ וַיְדַבֵּר עַל־לֵב הַנַּעֲרָ: 4 וַיֹּאמֶר
שְׁכֶם אֶל־חֲמוֹר אָבִיו לֵאמֹר קַח־לִי אֶת־הַיַּלְדָּה הַזֹּאת לְאִשָּׁה: 5 וְיַעֲקֹב שָׁמַע כִּי טִמֵּא אֶת־דִּינָה בִתּוֹ וּבָנָיו הָיוּ
אֶת־מִקְנֵהוּ בַּשָּׂדֶה וְהֶחֱרַשׁ יַעֲקֹב עַד־בֹּאָם: 6 וַיֵּצֵא חֲמוֹר אֲבִי־שְׁכֶם אֶל־יַעֲקֹב לְדַבֶּר אִתּוֹ: 7 וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ
מִן־הַשָּׂדֶה כְּשָׁמְעָם וַיִּתְעַצְּבוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר לָהֶם מְאֹד כִּי־נְבָלָה עָשָׂה בְיִשְׂרָאֵל לִשְׁכַּב אֶת־בַּת־יַעֲקֹב וְכֵן לֹא
יֵעָשֶׂה: 8 וַיְדַבֵּר חֲמוֹר אִתָּם לֵאמֹר שְׁכֶם בְּנִי חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ בְּבִתְּכֶם תְּנוּ נָא אֹתָהּ לוֹ לְאִשָּׁה: 9 וְהִתְחַתְּנוּ אֹתָנוּ
בְּנֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ־לָנוּ וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ תִּקְחוּ לָכֶם: 10 וְאִתָּנוּ תֵּשֵׁבוּ וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה לִפְנֵיכֶם שְׁבוּ וּסְחָרוּהָ וְהֵאָחֲזוּ
בָּהּ: 11 וַיֹּאמֶר שְׁכֶם אֶל־אָבִיהָ וְאֶל־אַחֶיהָ אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֵיכֶם וַאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי אֶתֵּן: 12 הַרְבּוּ עָלַי מְאֹד מֹהַר וּמַתָּן
וְאֶתְּנָה כַּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי וּתְנוּ־לִי אֶת־הַנַּעֲרָ לְאִשָּׁה: 13 וַיַּעֲנוּ בְנֵי־יַעֲקֹב אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־חֲמוֹר אָבִיו בְּמִרְמָה וַיְדַבֵּרוּ
אֲשֶׁר טִמֵּא אֶת דִּינָה אֲחֹתָם: 14 וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה לָתֵת אֶת־אֲחֹתֵנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־לוֹ
עָרְלָה כִּי־חֶרְפָּה הִוא לָנוּ: 15 אַךְ־בְּזֹאת נֵאוֹת לָכֶם אִם תִּהְיוּ כָמֹנוּ לְהִמּל לָכֶם כָּל־זָכָר: 16 וְנָתַנּוּ אֶת־בְּנֹתֵינוּ לָכֶם
וְאֶת־בְּנֹתֵיכֶם נִקַּח־לָנוּ וְיָשַׁבְנוּ אִתְּכֶם וְהָיִינוּ לְעַם אֶחָד: 17 וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֵלֵינוּ לְהִמּוֹל וְלָקַחְנוּ אֶת־בִּתֵּנוּ
וְהָלָכְנוּ: 18 וַיִּיטְבוּ דִבְרֵיהֶם בְּעֵינֵי חֲמוֹר וּבְעֵינֵי שְׁכֶם בֶּן־חֲמוֹר: 19 וְלֹא־אֵחַר הַנַּעַר לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר כִּי חָפֵץ בְּבַת־יַעֲקֹב
וְהוּא נִכְבָּד מִכֹּל בֵּית אָבִיו: 20 וַיָּבֹא חֲמוֹר וּשְׁכֶם בְּנוֹ אֶל־שַׁעַר עִירָם וַיְדַבְּרוּ אֶל־אַנְשֵׁי עִירָם לֵאמֹר: 21 הָאֲנָשִׁים
הָאֵלֶּה שְׁלֵמִים הֵם אִתָּנוּ וְיֵשְׁבוּ בָאָרֶץ וְיִסְחֲרוּ אֹתָהּ וְהָאָרֶץ הִנֵּה רַחֲבַת־יָדַיִם לִפְנֵיהֶם אֶת־בְּנֹתָם נִקַּח־לָנוּ לְנָשִׁים
וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ נִתֵּן לָהֶם: 22 אַךְ־בְּזֹאת יֵאֹתוּ לָנוּ הָאֲנָשִׁים לָשֶׁבֶת אִתָּנוּ לִהְיוֹת לְעַם אֶחָד בְּהִמּוֹל לָנוּ כָּל־זָכָר כַּאֲשֶׁר
הֵם נִמֹּלִים: 23 מִקְנֵהֶם וְקִנְיָנָם וְכָל־בְּהֶמְתָּם הֲלוֹא לָנוּ הֵם אַךְ נֵאוֹתָה לָהֶם וְיֵשְׁבוּ אִתָּנוּ: 24 וַיִּשְׁמְעוּ אֶל־חֲמוֹר
וְאֶל־שְׁכֶם בְּנוֹ כָּל־יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ וַיִּמֹּלוּ כָּל־זָכָר כָּל־יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ: 25 וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כְּאֲבִים וַיִּקְחוּ
שְׁנֵי־בְנֵי־יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל־הָעִיר בֶּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר: 26 וְאֶת־חֲמוֹר וְאֶת־שְׁכֶם בְּנוֹ
הָרְגוּ לְפִי־חָרֶב וַיִּקְחוּ אֶת־דִּינָה מְבֵּית שְׁכֶם וַיֵּצֵאוּ: 27 בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ עַל־הַחֲלָלִים וַיָּבֹזּוּ הָעִיר אֲשֶׁר טִמְּאוּ
אֲחוֹתָם: 28 אֶת־צֹאנָם וְאֶת־בְּקָרָם וְאֶת־חֲמֹרֵיהֶם וְאֵת אֲשֶׁר־בָּעִיר וְאֵת־אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה לָקָחוּ: 29 וְאֶת־כָּל־חֵילָם
וְאֶת־כָּל־טַפָּם וְאֶת־נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ וַיָּבֹזּוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר בַּבָּיִת: 30 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־שִׁמְעוֹן וְאֶל־לֵוִי עֲכַרְתֶּם אֹתִי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְהַבְאִישֵׁנִי בְּיֹשֵׁב הָאָרֶץ בַּכְּנַעֲנִי וּבַפְּרִזִּי וַאֲנִי מְתֵי מִסְפָּר וְנֶאֶסְפוּ עָלַי וְהִכּוּנִי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי׃ 31וַיֹּאמְרוּ הֲכִזֹּנָה יַעֲשֶׂה אֶת־אֲחוֹתֵנוּ׃ פ

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (namabona aha omu 23/04/2024).

35

Yakôbo n'abagala aha Beteli

[1] Nyamuzinda abwîra Yakôbo, erhi: «Yimuka! Osôkere e Beteli onabêreyo, oj'iyûbakaayo oluhêrero; waluyûbakira olya Nyamuzinda wakubonekeraga galya mango wajâga wayâka mukulu wâwe Ezau.» [2] Yakôbo abwîra ab'aha mwâge bôshi na ngasi bandi banali bo naye, erhi: «Murhenze banyamuzinda b'obwîhambi bali ekarhî kinyu, mucîcêse munayambale yindi yindi myambalo. [3] Muyimuke rhujè e Beteli, naj'iyûbakaira yo Nyamuzinda oluhêrero, ye wanyumvîrhizagya amango nal'impanyagîre, ye wanal'indusize omu njira nalimwo.» [4] Banacihà Yakôbo banyamuzinda b'ihanga bâli bagwêrhe bôshi, n'orhugondo rhw'amarhwîri bâli bagwêrhe rhwôshi, naye Yakôbo abikalira aha murhi gubà hôfi n'e Sikemi. [5] Banacigandûla, n'ecôbà ca Nyamuzinda càgwa oku bishagala by'e marhambi byôshi: barhaderhaga mpu bayishakwo bene Yakôbo. [6] Yakôbo ahika aha Luzu, omu cihugo c'e Kanani, ho Beteli, ye n'abantu bâli bôshi. [7] Ayûbaka oluhêrero n'aho ahayîrika izîno lya El Beteli, bulya aho ho Nyamuzinda amubonekeraga amango ajâga ayaka mukulu wâge. [8] Oku bundi, Debora, mulezi wa Rebeka, anacifà, abishwa idako lya Beteli aha murhi; n'aho kwo bahaderha mpu Murhi gw'Emirenge. [9] Nyamuzinda abonekera kandi Yakôbo erhi arhenga e Padani Aramu, anamugisha. [10] Amubwîra, erhi: «Izîno lyâwe we Yakôbo, ci barhakacikuderha Yakôbo, izîno lyâwe wekola Israheli.» Lyo banakola bamuderha eryo lya Israheli. [11] Nyamuzinda amubwîra, erhi: «Nie El Shadayi. Oburhè onahâbwe, ishanja lyaburhwa nâwe, omwandu gw'amashanja gwaburhwa nâwe, n'abâmi barhenga omu nda yâwe. [12] Ecihugo nahàga Abrahamu na Izaki nkuhîre co; n'obûko bwâwe enyuma zâwe nabo mbuhîre eci cihugo.» [13] Nyamuzinda asôka, amuleka aho amuganîrizagya. [14] Yakôbo agwîka oluhêrero aho amuganirizagya, lwali luhêrero lw'ibuye, abulagirakwo idivayi n'amavurha[h]. [15] Yakôbo ahayîrika izîno lya Beteli aho Nyamuzinda amuganîrizagya. Okuburhwa kwa Benyamini n'okufà kwa Rasheli [16] Banacirhenga e Beteli. Hali hacisigîre lugendo lwa kasanzi karhali kanyi bahike aha Efrata, lero Rasheli anaciburha. Okuburha kwâge yâbà ntambala bwenêne. [17] Oku izîmi lidwîrhe lyamubiribinga, omugikulu amubwîra, erhi: «Orhayôbohaga kandi murhabana waburha » [18] Amango g'okurhengamwo omûka, bulya kwâli kukola kufà, ayîrika olya mwâna izîno lya Benoni; ci îshe amuyirika izîno lya

[h] **35.14** Omu bihugo by'ebushoshokero bw'izûba bya mîra, okushîgwa amavurha kwa bintu bìguma-biguma, kwali kulonza okuderha oku ebyo bintu erhi birugu biberûlîrwe Nnâmahanga (ibuye, luhêrero). Ciru hali n'abantu bakag'ishîgwa amavurha ci bwenêne mwâmi (Rhulole muli 1 Sam 10,1...).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Benyamini. [19] Rasheli anacifà, abishwa oku njira y'e Efrata, ahaderhwa mpu ho Betelehemu. [20] Yakôbo agwîka ibuye ly'oluhêrero oku cûsho ca Rasheli, lwo luhêrero lw'oku cûsho ca Rasheli, ho linacibà kuhika ene. Omuziro gwa Rubeni [21] Israheli agenda aj'igwika ecirâlo câge aha ishiriza lya Midal-Ederi. [22] Ago mango Israheli ali ayûbasire eyo munda, Rubeni akanya aj'ilâla bôshi na Bilaha ciherula c'îshe, na Israheli akumanya. Bene Yakôbo ikumi na babirhi Bene Yakôbo bâli ikumi na babirhi. [23] Bene Lea : Rubeni yo nfula ya Yakôbo, Simoni, Levi, Yuda, Isakari na Zabuloni. [24] Abâna ba Rasheli: Yozefu na Benyamini. [25] Bene Bilaha, mujà-kazi wa Rasheli bâli: Dani na Nefutali. [26] Bene Zilafa, mujà-kazi wa Lea bâli: Gadi na Asheri. Bo bâna baburhiragwa Yakôbo omu Padani Aramu abo.

Okufà kwa Izaki. Abagala bombi Yakôbo na Ezau bamubisha aha Hebroni

[27] Yakôbo anacihika aha mw'îshe Izaki aha Mambri, aha Kiriyati-Arba, ho haderhwa Hebroni. [28] Emyâka y'akalamo ka Izaki yali myâka igana na makumi gali munâni. [29] Izaki arhengamwo omûka. Afa, bamuhira kuli bene wâbo, erhi anakola mushosi, ali akola mukulu anali amayigurha ensiku. Abagala Ezau na Yakôbo bamubisha.

Genesis BHS 35

1 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵית־אֵל וְשֶׁב־שָׁם וַעֲשֵׂה־שָׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הַנִּרְאֶה אֵלֶיךָ בְּבָרְחֲךָ מִפְּנֵי עֵשָׂו
אָחִיךָ׃ 2 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־בֵּיתוֹ וְאֶל כָּל־אֲשֶׁר עִמּוֹ הָסִרוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּתֹכְכֶם וְהִטַּהֲרוּ וְהַחֲלִיפוּ
שִׂמְלֹתֵיכֶם׃ 3 וְנָקוּמָה וְנַעֲלֶה בֵּית־אֵל וְאֶעֱשֶׂה־שָּׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הָעֹנֶה אֹתִי בְּיוֹם צָרָתִי וַיְהִי עִמָּדִי בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
הָלָכְתִּי׃ 4 וַיִּתְּנוּ אֶל־יַעֲקֹב אֵת כָּל־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֶת־הַנְּזָמִים אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיִּטְמֹן אֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת
הָאֵלָה אֲשֶׁר עִם־שְׁכֶם׃ 5 וַיִּסָּעוּ וַיְהִי ׀ חִתַּת אֱלֹהִים עַל־הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב׃ 6 וַיָּבֹא
יַעֲקֹב לוּזָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן הִוא בֵּית־אֵל הוּא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ׃ 7 וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם אֵל בֵּית־אֵל כִּי
שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אָחִיו׃ 8 וַתָּמָת דְּבֹרָה מֵינֶקֶת רִבְקָה וַתִּקָּבֵר מִתַּחַת לְבֵית־אֵל תַּחַת הָאַלּוֹן
וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אַלּוֹן בָּכוּת׃ פ

9 וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב עוֹד בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ׃ 10 וַיֹּאמֶר־לוֹ אֱלֹהִים שִׁמְךָ יַעֲקֹב לֹא־יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד
יַעֲקֹב כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל׃ 11 וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שַׁדַּי פְּרֵה וּרְבֵה גּוֹי וּקְהַל
גּוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּךָּ וּמְלָכִים מֵחֲלָצֶיךָ יֵצֵאוּ׃ 12 וְאֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֶתֵּן
אֶת־הָאָרֶץ׃ 13 וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אִתּוֹ׃ 14 וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אִתּוֹ מַצֶּבֶת אֶבֶן
וַיַּסֵּךְ עָלֶיהָ נֶסֶךְ וַיִּצֹק עָלֶיהָ שָׁמֶן׃ 15 וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת־שֵׁם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ שָׁם אֱלֹהִים בֵּית־אֵל׃ 16 וַיִּסְעוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִבֵּית אֵל וַיְהִי־עוֹד כִּבְרַת־הָאָרֶץ לָבוֹא אֶפְרָתָה וַתֵּלֶד רָחֵל וַתְּקַשׁ בְּלִדְתָּהּ׃ 17וַיְהִי בְהַקְשֹׁתָהּ בְּלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ
הַמְיַלֶּדֶת אַל־תִּירְאִי כִּי־גַם־זֶה לָךְ בֵּן׃ 18וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן־אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא־לוֹ
בִנְיָמִין׃ 19וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקָּבֵר בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הִוא בֵּית לָחֶם׃ 20וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה עַל־קְבֻרָתָהּ הִוא מַצֶּבֶת
קְבֶרֶת־רָחֵל עַד־הַיּוֹם׃ 21וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וַיֵּט אָהֳלָה מֵהֶלְאָה לְמִגְדַּל־עֵדֶר׃ 22וַיְהִי בִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בָּאָרֶץ הַהִוא וַיֵּלֶךְ
רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת־בִּלְהָה פִּילֶגֶשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל פ
וַיִּהְיוּ בְנֵי־יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר׃ 23בְּנֵי לֵאָה בְּכֹור יַעֲקֹב רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי וִיהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וּזְבוּלֻן׃ 24בְּנֵי רָחֵל יוֹסֵף
וּבִנְיָמִן׃ 25וּבְנֵי בִלְהָה שִׁפְחַת רָחֵל דָּן וְנַפְתָּלִי׃ 26וּבְנֵי זִלְפָּה שִׁפְחַת לֵאָה גָּד וְאָשֵׁר אֵלֶּה בְּנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר יֻלַּד־לוֹ
בְּפַדַּן אֲרָם׃ 27וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו מַמְרֵא קִרְיַת הָאַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן אֲשֶׁר־גָּר־שָׁם אַבְרָהָם וְיִצְחָק׃ 28וַיִּהְיוּ
יְמֵי יִצְחָק מְאַת שָׁנָה וּשְׁמֹנִים שָׁנָה׃ 29וַיִּגְוַע יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו זָקֵן וּשְׂבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֵשָׂו וְיַעֲקֹב
בָּנָיו׃ פ

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (,bwinene hano omu 23/04/2024).

36

Abakazi n'abâna ba Ezau îshe wa Edomu e Kanani n'e Seyiri

[1] Alaga iburha lya Ezau oderhwa Edomu. [2] Ezau ayanka abakazi omu banyere b'e Kanani: Ada mwâli wa Eloni, Muhititi, Oholibama, mwâli wa Ana, mwene Sibeoni, Muhoriri. [3] Basmati mwâli wa Ismaeh na mwâli wâbo Nabayoti. [4] Ada aburhira Ezau Elifazi; Basmati, aburha Reweli, [5] Oholibama aburha Yewushi, Yalami na Korahi. Bo bâna ba Ezau abo, baburhiragwa omu cihugo c'e Kanani. Ezau aja e Seyiri [6] Ezau arhôla bakâge, abagala n'abâli, na ngasi bôshi b'aho mwâge, arhôla ebintu byâge n'ebihêsi byâge, rhuderhe ngasi kantu ah akola agwêrhe omu cihugo c'e Kanani, akanya aja e Seyiri, kuli m'omulumuna Yakôbo. [7] N'ecarhumaga, kwâli kubà ebirugu byâbo byal'ikola byamaluga, barhankacihashire okubêra haguma, n'ecihugo balimwo cali camafundêra oku masò gâbo. [8] Ntyo Ezau aj'iyûbaka omu ntondo ya Seyiri. Ezau yenaligi Edomu. Iburha lya Ezau e Seyiri [9] Alaga iburha lya Ezau îshe wa Edomu omu ntondo ya Seyiri. [10] Alaga amazîno ga bene Ezau: Elifazi, mugala wa Ada, mukà Ezau, na Reweli mugala wa Basmati, mukà Ezau. [11] Bene Elifazi babà: Temani, Omari, Sefo, Gayetamo, Kenazi. [12] Elifazi, mugala wa Ezau ali agwêrhe eciherula mpu ye Timuna, anacimuburhira Ameleki. Bo bâna ba Ada, mukà Ezau abo. [13] Alaga bagala ba Reweli: Nahati, Zerahi, Shama, Miza, bo bâna ba Basmati mukà Ezau abo. [14] Alaga abagala ba Oholibama, mwâli wa Ana, mugala wa Sibeoni, mukà Ezau: amuburhira Yeushi, Yalamu na Koraha. Abarhambo ba Edomu [15] Alaga abarhambo ba bene Ezau: Bene Elifazi, nfula ya Ezau: Omurhambo Temani, omurhambo Omari, omurhambo Sefo, omurhambo Kenazi, [16] omurhambo Gayetama, omurhambo Amaleki. Bo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

barhambo ba Elifazi abo, omu cihugo ca Edomu, bo bâna ba Ada abo. [17] Alaga na bene Reweli mugala wa Ezau: omurhambo Nahata, omurhambo Zeraha, omurhambo Shama, omurhambo Miza. Bo barhambo ba Reweli abo omu cihugo ca Edomu; bo bâna ba Basmati mukà Ezau abo. [18] Alaga n'abâna ba Oholibama mukà Ezau: omurhambo Yeushi, omurhambo Yalama, omurhambo Koraha. Bo barhambo ba Oholibama mwâli wa Ana mukà Ezau abo. [19] Bo bene Ezau abo n'abarhambo bâbo abo. Yêne ye Edomu.

Iburha lya Seyiri, muhoriti n'abâmi b'e Edomu embere Israheli ayishe

[20] Alaga bene Seyiri muhoriti, bo bene ecihugo: Lotani, Shobali, Sibeoni, Ana. [21] Dishoni, Eseri, Dishani, abo bo barhambo ba Abahoriti, bene Seyiri omu cihugo ca Edomu. [22] Bene Lotani bo: Hori, na Hemami, na mwâli wâbo Lotani ye Timuna. [23] Alaga abâna ba Shobali: Aluvani, Manahati, Ebali, Shefo, Onami. [24] Alaga bene Sibeoni: Aya, Ana, oyu Ana y'olya wabandanaga amishig'amahyuza omu irûngu erhi ayabwîre endogomi z'îshe Sibeoni. [25] Alaga abâna ba Ana : Dishoni, Oholibama, mwâli wa Ana. [26] Alaga bene Dishani: Hemudani, Eshibani, Yitrani, Kerani. [27] Alaga bene Eseri: Bilahani, Zavani, Akani. [28] Alaga bene Dishani: Usi na Arani. [29] Alaga abarhambo b'Abahoriti: omurhambo Lotani, omurhambo Shobali, omurhambo Sibeoni, omurhambo Ana, omurhambo Dishoni, omurhambo Eseri, [30] omurhambo Dishoni. Bo barhambo ba Abahoriti abo, nk'oku emilala yâbo enali omu cihugo ca Seyiri. Abâmi b'e Edomu [31] Alaga abâmi bâli bayimire omu cihugo ca Edomu embere z'okuyîma kw'omwâmi Muisraheli. [32] Bela mwene Beyori, ayima omu Edomu n'olugo lwâge izîno lyalo ye wali Dianahaba. [33] Bela àfà, na Yobabi, mwene Zeraha w'e Bosara àyima omu byâge. [34] Yobabi àfà na Hushami w'omu cihugo ca Abatemaniti àyima omu byâge. [35] Hushami àfà, Hadadi àyima omu byâge, ali mwene ola Bedadi wahimaga bene Madiani omu ntambala y'e Mowabu n'olugo lwâge lwaderhagwa Avita. [36] Hadadi àfà, na Samula w'e Masreka àyima omu byâge. [37] Samula àfà, na Shaulu w'e Rehoboti- ha-Nahari àyima omu byâge. [38] Shaulu àfà, na Baal Hanan mwene Akibori àyima omu byâge. [39] Baal Hanan mwene Akibori àfà, na Hadari àyima omu byâge, olugo lwâge ye wali Pawu, engoli yâge ye wali Mehatabeli, mwâli wa Matredi w'e Me-Zahabu. Abandi barhambo b'e Edomu [40] Alaga abarhambo b'Ezau omu kushimba emilala yâbo, aha bayûbakaga, n'amazîno gâbo: omurhambo Timuna, omurhambo Aluva, omurhambo Yeteti, [41] omurhambo Oholibama, omurhambo Êla, omurhambo Pinoni, [42] omuhambo Kenazi, omurhambo Temani, omurhambo Mibsari, [43] omurhambo Magadiyeli, omurhambo Irami. Bo barhambo b'e Edomu abo omu kushimba aha bayûbakaga mwa cirya cihugo bâgwêrhe. Ezau ye Îshe w'e Edomu.

Genesis BHS 36

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם׃ עֵשָׂו לָקַח אֶת־נָשָׁיו מִבְּנוֹת כְּנָעַן אֶת־עָדָה בַּת־אֵילוֹן הַחִתִּי וְאֶת־אָהֳלִיבָמָה בַּת־עֲנָה
בַּת־צִבְעוֹן הַחִוִּי׃ וְאֶת־בָּשְׂמַת בַּת־יִשְׁמָעֵאל אֲחוֹת נְבָיוֹת׃ וַתֵּלֶד עָדָה לְעֵשָׂו אֶת־אֱלִיפָז וּבָשְׂמַת יָלְדָה
אֶת־רְעוּאֵל׃ וְאָהֳלִיבָמָה יָלְדָה אֶת־יְעִישׁ וְאֶת־יַעְלָם וְאֶת־קֹרַח אֵלֶּה בְּנֵי עֵשָׂו אֲשֶׁר יֻלְּדוּ־לוֹ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ וַיִּקַּח עֵשָׂו
אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בְּנֹתָיו וְאֶת־כָּל־נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ וְאֶת־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־בְּהֶמְתּוֹ וְאֵת כָּל־קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ
כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל־אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו׃ כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רָב מִשֶּׁבֶת יַחְדָּו וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם לָשֵׂאת אֹתָם מִפְּנֵי
מִקְנֵיהֶם׃ וַיֵּשֶׁב עֵשָׂו בְּהַר שֵׂעִיר עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם׃ וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת עֵשָׂו אֲבִי אֱדוֹם בְּהַר שֵׂעִיר׃ אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֵשָׂו
אֱלִיפַז בֶּן־עָדָה אֵשֶׁת עֵשָׂו רְעוּאֵל בֶּן־בָּשְׂמַת אֵשֶׁת עֵשָׂו׃ וַיִּהְיוּ בְּנֵי אֱלִיפָז תֵּימָן אוֹמָר צְפוֹ וְגַעְתָּם וּקְנַז׃ וְתִמְנַע |
הָיְתָה פִילֶגֶשׁ לֶאֱלִיפַז בֶּן־עֵשָׂו וַתֵּלֶד לֶאֱלִיפַז אֶת־עֲמָלֵק אֵלֶּה בְּנֵי עָדָה אֵשֶׁת עֵשָׂו׃ וְאֵלֶּה בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת וָזֶרַח
שַׁמָּה וּמִזָּה אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי בָּשְׂמַת אֵשֶׁת עֵשָׂו׃ וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי אָהֳלִיבָמָה בַת־עֲנָה בַּת־צִבְעוֹן אֵשֶׁת עֵשָׂו וַתֵּלֶד לְעֵשָׂו
אֶת־יְעִישׁ וְאֶת־יַעְלָם וְאֶת־קֹרַח׃ אֵלֶּה אַלּוּפֵי בְּנֵי־עֵשָׂו בְּנֵי אֱלִיפַז בְּכוֹר עֵשָׂו אַלּוּף תֵּימָן אַלּוּף אוֹמָר אַלּוּף צְפוֹ
אַלּוּף קְנַז׃ אַלּוּף־קֹרַח אַלּוּף גַּעְתָּם אַלּוּף עֲמָלֵק אֵלֶּה אַלּוּפֵי אֱלִיפַז בְּאֶרֶץ אֱדוֹם אֵלֶּה בְּנֵי עָדָה׃ וְאֵלֶּה בְּנֵי רְעוּאֵל
בֶּן־עֵשָׂו אַלּוּף נַחַת אַלּוּף זֶרַח אַלּוּף שַׁמָּה אַלּוּף מִזָּה אֵלֶּה אַלּוּפֵי רְעוּאֵל בְּאֶרֶץ אֱדוֹם אֵלֶּה בְּנֵי בָּשְׂמַת אֵשֶׁת
עֵשָׂו׃ וְאֵלֶּה בְּנֵי אָהֳלִיבָמָה אֵשֶׁת עֵשָׂו אַלּוּף יְעוּשׁ אַלּוּף יַעְלָם אַלּוּף קֹרַח אֵלֶּה אַלּוּפֵי אָהֳלִיבָמָה בַּת־עֲנָה אֵשֶׁת
עֵשָׂו׃ אֵלֶּה בְּנֵי־עֵשָׂו וְאֵלֶּה אַלּוּפֵיהֶם הוּא אֱדוֹם׃ ס
אֵלֶּה בְּנֵי־שֵׂעִיר הַחֹרִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ לוֹטָן וְשׁוֹבָל וְצִבְעוֹן וַעֲנָה׃ וְדִשׁוֹן וְאֵצֶר וְדִישָׁן אֵלֶּה אַלּוּפֵי הַחֹרִי בְּנֵי שֵׂעִיר
בְּאֶרֶץ אֱדוֹם׃ וַיִּהְיוּ בְנֵי־לוֹטָן חֹרִי וְהֵימָם וַאֲחוֹת לוֹטָן תִּמְנָע׃ וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוֹבָל עַלְוָן וּמָנַחַת וְעֵיבָל שְׁפוֹ
וְאוֹנָם׃ וְאֵלֶּה בְּנֵי־צִבְעוֹן וְאַיָּה וַעֲנָה הוּא עֲנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת־הַיֵּמִם בַּמִּדְבָּר בִּרְעֹתוֹ אֶת־הַחֲמֹרִים לְצִבְעוֹן
אָבִיו׃ וְאֵלֶּה בְּנֵי־עֲנָה דִּשֹׁן וְאָהֳלִיבָמָה בַּת־עֲנָה׃ וְאֵלֶּה בְּנֵי דִישָׁן חֶמְדָּן וְאֶשְׁבָּן וְיִתְרָן וּכְרָן׃ אֵלֶּה בְּנֵי־אֶצֶר בִּלְהָן
וְזַעֲוָן וַעֲקָן׃ אֵלֶּה בְּנֵי־דִישָׁן עוּץ וַאֲרָן׃ אֵלֶּה אַלּוּפֵי הַחֹרִי אַלּוּף לוֹטָן אַלּוּף שׁוֹבָל אַלּוּף צִבְעוֹן אַלּוּף עֲנָה׃ אַלּוּף
דִּשֹׁן אַלּוּף אֵצֶר אַלּוּף דִּישָׁן אֵלֶּה אַלּוּפֵי הַחֹרִי לְאַלֻּפֵיהֶם בְּאֶרֶץ שֵׂעִיר׃ פ
וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלָךְ־מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּמְלֹךְ בֶּאֱדוֹם בֶּלַע בֶּן־בְּעוֹר וְשֵׁם עִירֹו
דִּנְהָבָה׃ וַיָּמָת בֶּלַע וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו יוֹבָב בֶּן־זֶרַח מִבָּצְרָה׃ וַיָּמָת יוֹבָב וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו חֻשָׁם מֵאֶרֶץ הַתֵּימָנִי׃ וַיָּמָת
חֻשָׁם וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַד בֶּן־בְּדַד הַמַּכֶּה אֶת־מִדְיָן בִּשְׂדֵה מוֹאָב וְשֵׁם עִירֹו עֲוִית׃ וַיָּמָת הֲדָד וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שַׂמְלָה
מִמַּשְׂרֵקָה׃ וַיָּמָת שַׂמְלָה וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שָׁאוּל מֵרְחֹבוֹת הַנָּהָר׃ וַיָּמָת שָׁאוּל וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו בַּעַל חָנָן
בֶּן־עַכְבּוֹר׃ וַיָּמָת בַּעַל חָנָן בֶּן־עַכְבּוֹר וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדָר וְשֵׁם עִירֹו פָּעוּ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת־מַטְרֵד בַּת מֵי
זָהָב׃ וְאֵלֶּה שְׁמוֹת אַלּוּפֵי עֵשָׂו לְמִשְׁפְּחֹתָם לִמְקֹמֹתָם בִּשְׁמֹתָם אַלּוּף תִּמְנָע אַלּוּף עַלְוָה אַלּוּף יְתֵת׃ אַלּוּף
אָהֳלִיבָמָה אַלּוּף אֵלָה אַלּוּף פִּינֹן׃ אַלּוּף קְנַז אַלּוּף תֵּימָן אַלּוּף מִבְצָר׃ אַלּוּף מַגְדִּיאֵל אַלּוּף עִירָם אֵלֶּה | אַלּוּפֵי
אֱדוֹם לְמֹשְׁבֹתָם בְּאֶרֶץ אֲחֻזָּתָם הוּא עֵשָׂו אֲבִי אֱדוֹם׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwine aha omu 23/04/2024).

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

37

[1] Cikwône Yakôbo abêra omu cihugo îshe abâga, omu cihugo ca Kanani. Emyanzi ya Yozefu na bene wâbo

IV. Ogwa Yozefu

Emyanzi ya Yozefu na bene wâbo

[2] Alaga emyanzi ya Yakôbo: Yozefu ali akola agwêrhe myâka ikumi na nda. Akazâg'iyabula ebibuzi bo na bakulu bâge b'omu mwa bak'îshe. Aciri murhò, akàyabula bôshi na bagala ba Bilaha, na bagala ba Zilafa. Yozefu abwîra îshe emyanzi migalugalu bakazâg'ibaderhera. [3] Israheli arhonyagya Yozefu kulusha abandi bâna bâge, bulya àli mwâna aburhiraga omu bushosi, amuhangîkiza akanzo k'amaboko malîrî. [4] Bakulu bâge erhi babona oku îshe amamurhonya kulusha abandi bagala bôshi, bamushomba, barhacimuderhezagya bwinjà. [5] Lero Yozefu alôrha ecilôrho, aciganîrira bakulu bâge, nabo bamushomba lero kulusha. [6] Ababwîra obwo erhi: «Yumvagyi ecilôrho nalôrhaga: [7] Nalôsire rhudwîrhe rhwashana emîha y'engano omu mashwa, omwiha gwâni gwanacizûka gwayimanga n'emîha yinyu yagorha ogwâni yaguyunamira.» [8] Bakulu bâge bamushuza, mpu: «Kwo kuderha oku olonzize oyîme ekarhî kîrhu, obè mwâmi nîrhu rhukushige, nîsi erhi obè nnawîrhu orhurhegeke!» Lero bamushomba okurhalusize erhi ebyo bilôrho n'eyo nshambâlo yâge birhuma. [9] Ashub'ilôrha ecindi cilôrho, naco aciganîrira bakulu bâge. Ababwîra, erhi: «Kandi nalôsire ntya: Izûba, omwêzi na nyenyêzi ikumi na nguma byakazâg'ifukama embere zâni.» [10] Eco cilôrho aciganîrira îshe na bakulu bâge. Cikwône îshe amukalihira amubwîra, erhi: «Bici ebyo walôsire? Ka rhwanaciyîshe niono na nyoko na bakulu bâwe mpu rhwakufukamira?» [11] Bakulu bâge bamubà mitula, cikwône îshe yêhe abikirira ako kanwa omu murhima gwâge.

Yozefu àguzibwa na bene wâbo

[12] Bakulu bâge banaciyabulira amasò g'ebintu b'îshe e Sikemi. [13] Israheli anacibwîra Yozefu, erhi: «Ka bakulu bâwe arhaliyo bayabulire e Sikemi? Yisha nkurhume emunda bali» Naye ashuza, erhi: «Ntumaga niono». [14] Ashub'imubwîra, erhi: «Kanyagya olole kurhi bene winyu bayôsire, n'ebintu, obul'igaluka ombwîre emyanzi.» Anacimurhuma ntyo kurhenga omu kabanda ka Hebroni, naye ahika e Sikemi. [15] Muntu muguma amushanga aja ahabuka, omu bulambo, oyo amudôsa, erhi: «Cici wajà walonza?». [16] Naye ashuza, erhi: «Najanalonza bakulu bâni, ombwîre nâni ngahi bayabulîre obusò bwâbo.» [17] Olya mulume ashuza, erhi: «Barhaciri kuno, nayumvîrhe bacîderheza, mpu: «Rhujè e Dotani.» [18] Balangîra aciri kuli, n'embere abahikeho, barhôla omuhigo gw'okumuyîrha. [19] Babwirana bone na nene, mpu: «Lâba kalôsi ola wayisha! [20] Buno,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muyishage rhumuyirhe rhunamukwêbe omu iriba rhwankanabona, rhuyîsh'iderha mpu ensimba nkali yamulîre. Rhwalolaga kurhi ebilôrho byâge byayîsh'ibà.» [21] Rubeni ayumva ogwomulâli, amuyôkola omu maboko gâbo. Aderha erhi: «Nanga rhurhayirhaga omuntu». [22] Rubeni ashubiza, erhi: «Murhahîraga mukabulaga omukò! Mumukwêbe erhi kwo mwalira iriba lirîrî liri omu irûngu, ci kwône mumanye mwankamuhirakwo olûnu!» Kwâli kuderha mpu amulîkûze omu maboko gâbo abul'imugalula emw'îshe. [23] Erhi Yozefu acihika hali bakulu bâge, bamuhogola akanzo kâge; kalya kanzo akazâg'iyambala k'amaboko malîrî. [24] N'erhi babà bamamugwârha, bamukwêba omu iriba. Eryola iriba lirhâlimwo cici, murhâli na mîshi. [25] Oku bundi babwârhala mpu bayikule; oku bayinamula amasù, balangîra omuzinzi gw'Abaismaeliti barhengaga e Galadi. Engamiya zâbo zâli zidwîrhe ecizibwe, obukù n'amanukato, babihêkaga e Mîsiri. [26] Lero Yuda anacibwîra bene wâbo, erhi: «Bunguke buci rhwakûla omu kuyîrha mwene wîrhu n'okufulika omukò gwâge. [27] Kanyi rhumugulize Abaismaeliti, rhurhamuhiragakwo olûnu, bulya amabà mwene wîrhu wa mukò muguma na nîrhu.» Bene wâbo banacimuyumva. [28] Hanacigera abantu barhunzi b'e Madiani, barhenza Yozefu mulya iriba; bamuguza bihumbi makumi abirhi bya nfaranga, bamuguliza abo barhunzi Baismaeliti, nabo bamuhêka e Mîsiri. [29] Rubeni, erhi ashubira ebwa iriba, abona oku Yozefu arhacirimwo. Abera emyambalo yâge, [30] n'erhi ashubira aha balumuna ababwîra, erhi: «Olya mwâna arhaciri mulya! Nâni ngahi nshubûkirage obu?» [31] Banacirhôla kalya kanzo ka Yozefu n'erhi babà bamaniga ecihebe, bavunvuza kalya kanzo omu mukò. [32] Barhuma kalya kanzo k'amaboko malîrî emw'îshe, bankahirakwo ebi binwa, mpu; «Lolà ebi rhwarhôzire. Lolà erhi karhankanaba kalya kanzo ka mugala wâwe aka.» [33] Yakôbo alola aderha, erhi: «Kanzo ka mugala wâni kano, eciryanyi camulîre. Yozefu kulîbwa anallîbirwe.» [34] Yakôbo anacibera omwambalo gwâge, akenyera sunzu aja omu mishîbo y'omugala nsiku zirhali nyi. [35] Bagala bâge na bâli bâge bôshi bakaz'iyisha bal'imurhûliriza, ci kwône arhalonzagya okurhûlirizibwa, aderha, erhi: «Nayôrha ndi omu mishîbo kuhika nyandagalire ekuzimu, emunda mugala wâni ali.» [36] Balya ba Madiyaniti bamuhêka e Mîsiri, bamuguliza Potifari, nkonè ya Faraoni na murhambo w'abaganda bâge.

Genesis BHS 37

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ 2 אֵלֶּה | תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן־שְׁבַע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רֹעֶה אֶת־אֶחָיו 1
בַּצֹּאן וְהוּא נַעַר אֶת־בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־דִּבָּתָם רָעָה אֶל־אֲבִיהֶם׃ 3 וְיִשְׂרָאֵל אָהַב
אֶת־יוֹסֵף מִכָּל־בָּנָיו כִּי־בֶן־זְקֻנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ כְּתֹנֶת פַּסִּים׃ 4 וַיִּרְאוּ אֶחָיו כִּי־אֹתּוֹ אָהַב אֲבִיהֶם מִכָּל־אֶחָיו
וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַּבְּרוֹ לְשָׁלֹם׃ 5 וַיַּחֲלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגֶּד לְאֶחָיו וַיּוֹסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ׃ 6 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
שִׁמְעוּ־נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתִּי׃ 7 וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מְאַלְּמִים אֲלֻמִּים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי וְגַם־נִצָּבָה
וְהִנֵּה תְסֻבֶּינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ לַאֲלֻמָּתִי׃ 8 וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֶחָיו הֲמָלֹךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם־מָשׁוֹל תִּמְשֹׁל בָּנוּ וַיּוֹסִפוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עוֹד שֵׁנִא אֹתוֹ עַל־חֲלֹמֹתָיו וְעַל־דְּבָרָיו׃ 9וַיַּחֲלֹם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיְסַפֵּר אֹתוֹ לְאֶחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חָלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד
וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי׃ 10וַיְסַפֵּר אֶל־אָבִיו וְאֶל־אֶחָיו וַיִּגְעַר־בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לּוֹ מָה
הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתָּ הֲבוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמְּךָ וְאַחֶיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אָרְצָה׃ 11וַיְקַנְאוּ־בוֹ אֶחָיו וְאָבִיו שָׁמַר
אֶת־הַדָּבָר׃ 12וַיֵּלְכוּ אֶחָיו לִרְעוֹת אֶת־צֹאן אֲבִיהֶם בִּשְׁכֶם׃ 13וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הֲלוֹא אַחֶיךָ רֹעִים בִּשְׁכֶם לְכָה
וְאֶשְׁלָחֲךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הִנֵּנִי׃ 14וַיֹּאמֶר לוֹ לֶךְ־נָא רְאֵה אֶת־שְׁלוֹם אַחֶיךָ וְאֶת־שְׁלוֹם הַצֹּאן וַהֲשִׁבֵנִי דָּבָר
וַיִּשְׁלָחֵהוּ מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן וַיָּבֹא שְׁכֶמָה׃ 15וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תֹעֶה בַּשָּׂדֶה וַיִּשְׁאָלֵהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר
מַה־תְּבַקֵּשׁ׃ 16וַיֹּאמֶר אֶת־אַחַי אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ הַגִּידָה־נָּא לִי אֵיפֹה הֵם רֹעִים׃ 17וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נָסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי
אֹמְרִים נֵלְכָה דֹתָיְנָה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחַר אֶחָיו וַיִּמְצָאֵם בְּדֹתָן׃ 18וַיִּרְאוּ אֹתוֹ מֵרָחֹק וּבְטֶרֶם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַכְּלוּ אֹתוֹ
לַהֲמִיתוֹ׃ 19וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו הִנֵּה בַּעַל הַחֲלֹמוֹת הַלָּזֶה בָּא׃ 20וְעַתָּה | לְכוּ וְנַהַרְגֵהוּ וְנַשְׁלִכֵהוּ בְּאַחַד הַבֹּרוֹת
וְאָמַרְנוּ חַיָּה רָעָה אֲכָלָתְהוּ וְנִרְאֶה מַה־יִּהְיוּ חֲלֹמֹתָיו׃ 21וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיַּצִּלֵהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נַכֶּנּוּ נָפֶשׁ׃ 22וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם | רְאוּבֵן אַל־תִּשְׁפְּכוּ־דָם הַשְׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל־הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר וְיָד אַל־תִּשְׁלְחוּ־בוֹ לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ
מִיָּדָם לַהֲשִׁיבוֹ אֶל־אָבִיו׃ 23וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּא יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת־יוֹסֵף אֶת־כָּתָּנְתּוֹ אֶת־כְּתֹנֶת הַפַּסִּים אֲשֶׁר
עָלָיו׃ 24וַיִּקָּחֻהוּ וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ הַבֹּרָה וְהַבּוֹר רֵק אֵין בּוֹ מָיִם׃ 25וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכָל־לֶחֶם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֹרַחַת
יִשְׁמְעֵאלִים בָּאָה מִגִּלְעָד וּגְמַלֵּיהֶם נֹשְׂאִים נְכֹאת וּצְרִי וָלֹט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרָיְמָה׃ 26וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־אֶחָיו
מַה־בֶּצַע כִּי נַהֲרֹג אֶת־אָחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת־דָּמוֹ׃ 27לְכוּ וְנִמְכְּרֶנּוּ לַיִּשְׁמְעֵאלִים וְיָדֵנוּ אַל־תְּהִי־בוֹ כִּי־אָחִינוּ בְשָׂרֵנוּ הוּא
וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו׃ 28וַיַּעַבְרוּ אֲנָשִׁים מִדְיָנִים סֹחֲרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת־יוֹסֵף מִן־הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת־יוֹסֵף לַיִּשְׁמְעֵאלִים
בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת־יוֹסֵף מִצְרָיְמָה׃ 29וַיָּשָׁב רְאוּבֵן אֶל־הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין־יוֹסֵף בַּבּוֹר וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו׃ 30וַיָּשָׁב
אֶל־אֶחָיו וַיֹּאמֶר הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ וַאֲנִי אָנָה אֲנִי־בָא׃ 31וַיִּקְחוּ אֶת־כְּתֹנֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת־הַכְּתֹנֶת
בַּדָּם׃ 32וַיְשַׁלְּחוּ אֶת־כְּתֹנֶת הַפַּסִּים וַיָּבִיאוּ אֶל־אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מָצָאנוּ הַכֶּר־נָא הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִוא
אִם־לֹא׃ 33וַיַּכִּירָהּ וַיֹּאמֶר כְּתֹנֶת בְּנִי חַיָּה רָעָה אֲכָלָתְהוּ טָרֹף טֹרַף יוֹסֵף׃ 34וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שִׂמְלֹתָיו וַיָּשֶׂם שַׂק בְּמָתְנָיו
וַיִּתְאַבֵּל עַל־בְּנוֹ יָמִים רַבִּים׃ 35וַיָּקֻמוּ כָל־בָּנָיו וְכָל־בְּנֹתָיו לְנַחֲמוֹ וַיְמָאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי־אֵרֵד אֶל־בְּנִי אָבֵל שְׁאֹלָה
וַיִּבְךְּ אֹתוֹ אָבִיו׃ 36וְהַמְּדָנִים מָכְרוּ אֹתוֹ אֶל־מִצְרַיִם לְפוֹטִיפַר סְרִיס פַּרְעֹה שַׂר הַטַּבָּחִים׃ פ

38

Emyanzi ya Yuda bôshi na Tamara

[1] Mwago mango, Yuda arhenga oku bâbo, aj'ishiga mulume muguma w'e Adulami, izîno lyâge ye Hira. [2] Eyo munda, Yuda àbugâna mwâli wa mukanani muguma, mpu ye Shuwa, àsheba olya munyere. [3] Nyamukazi àrhôla izîmi, àburha murhabana, amuyirika izîno lya Eri. [4] Ashub'irhôla izîmi, àburha murhabana, amuyirika izîno lya Onani. [5] Ashubiriza àburha murhabana amuyirika

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

izîno lya Shela; ho âli aha Akizibu erhi àburha. [6] Yuda aj'ishebera enfula yâge Eri : Omukazi ye wali Tamara. [7] Ci kwône Eri, yo nfula ya Yuda, agayisa Nyamubâho, lero amuyîrha. [8] Yuda abwîra Onani, erhi: «J'omu mwa mukà mukulu wâwe[i], omujirire nk'oku irhegeko ly'obulamu linadesire, oburhire mukulu wâwe.» [9] Ci kwône Onani ali amanyire oku iburha lirhabè lyâge, na ntyo erhi abâga ali nyumpa bo na mukà mukulu wâge, anakaz'ibulagira oku idaho lyo arhag'ihà mwene wâbo iburha. [10] Ikola liri ntyo lyagayisa Nyamubâho, amulambika naye. [11] Lero Yuda anacibwîra omwâli-kazi Tamara, erhi: «Oj'ibêra aha mwinyu nka mukana, kuhika mugala wâni Shela akule.» Bulya akazâg'iderha emurhima, erhi: «Kurhakwânîni oyu naye afe aka bakulu bâge.» Tamara ashubira aha mw'îshe. [12] Ensiku zàgera zirhali nyi, mwâli wa Shuwa, yerigi mukà Yuda, àfà. Erhi Yuda arhenga omu mishîbo, asôkera e Timuna mpu aj'imôma ebibuzi byâge, agenda bo n'omwîra wâge Hira w'e Adulami. [13] Banacibwîra Tamara, mpu: «Lolà oku shazala oyo wamasôkera e Timuna, aj'imôma ebibuzi byâge.» [14] Ahogola emyambalo yâge y'obukana, ayambala ecitambara, yeshi acihundikira bwinjà, aj'itamala aha muhango gw'Enayimi, oku njira ye Timuna. Ali amazânwa n'okubona Shela akola mukulu barhanamuhîri ye mpu amuyanke. [15] Yuda erhi amubona, amanya mpu mukazi wa cirala, bulya ali acîhundikîre n'obusù n'obusù. [16] Amujàho kulya burhambi bw'enjira, amubwîra, erhi: «Oleke nkuyanke.» Arhâli amanyire oku mwalikazi oyo. Nyamukazi anacidôsa, erhi: «Bici wampà lyo nyêmêra wanyanka?» [17] Naye ashuza, erhi: «Nakuhà omwânahene w'omu busò bwâni.» Nyamukazi, erhi: «Nyêmîre, ci kwône orhang'impa ecikinja oku walinda omuntumira.» [18] Naye adôsa, erhi: «Bici nakuhà cikinja»? Nyamukazi, erhi: «Ompè akashè kâwe, omugozi gwâwe n'ako karhî ofumbasire.» Amuhà byo, amujà yo, lyanabà izîmi lyâge. [19] Nyamukazi kuyimuka, arhôla enjira yâge ahogola ecitambara câge, ashub'iyambala enyambalo yâge y'obukana. [20] Yuda anacirhuma omwânahene, amufumbika olya mwîra wâge w'e Adulami, mpu agend'imurhôlera ebirugu byâge àhânaga cikinja, emwa olya mukazi. Ci kwône arhamushangaga. [21] Adôsa abantu bayûbaka halya, erhi: «Ngahi akola abà olya mukazi wàli oku njira e Enayimi?» Bàmushuza, mpu: «Ntà mango eyo munda ekola ebîre omukazi w'ecishungu». [22] Agaluka emunda Yuda ali, amubwîra, erhi; «Ntamushimanyire, ciru n'abantu b'eyo munda bamambwîra oku aho harhasag'ibà mukazi muherulwa. Mpu ntà mango eyo ekola ebîre omukazi w'ecishungu.» [23] Yuda aderha, erhi: «Abiyôrhanage, kurhakwânîni bajè barhushekera. Ci kwône nioyo nalintumire oyo mwanahene, woyo orhacishimanyire oyu nakurhumagakwo.» [24] Erhi hagera nka myêzi isharhu, bàbwîra Yuda, mpu: «Mwalikazi wâwe Tamara ahemusire. Ciru anarhôla izîmi ly'omu bulala.» Yuda aderha, erhi: «Mumulêrhe embuga bamuyôce.» [25] Erhi bakola bamudwîrhe embuga, arhumiza emw'ishazala, erhi: «Omulume nn'ebi birugu ye wanjiraga eri izîmi.» Erhi: «Olole bwinjà ka ndi aka kashè, ogu mugozi n'aka karhi.» [26] Yuda abilolêreza, aderha erhi: «Ali mushinganyanya kundusha, kulya kubà ntacimuhâga mugala wâni Shela.» Arhanaciderhaga mpu amushâsa. [27] Erhi ensiku zâge z'okuburha zihika, babona oku mahasha gamuli omu nda. [28] Omu kuburha,

[i] **38.8** : Yuda alonza Onani alame irhegeko ly'obulamu (Rhulole omu Lush 25, 5-10).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muguma muli balya bâna alambûla okuboko; omugikulu akugwârha akuyambisa ehigozi hidukula, anaderha, erhi: «Oyu ye yishire wa burhanzi.» [29]Ci olya mwâna ashub'igalula okuboko, n'owâbo aba ye yisha wa burhanzi. Olya mugikulu aderha, erhi: «Oku wamacîhâga enjira wâni! Geraga!» Banacimuyirika izîno lya Peresi. [30]Owundi naye anacihuluka, ye wal'iyambîrhe ehigozi hidukula ekuboko; banacimuyirika izîno lya Zerah.

Genesis BHS 38:

1 וַיְהִי בָּעֵת הַהִוא וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו וַיֵּט עַד־אִישׁ עֲדֻלָּמִי וּשְׁמוֹ חִירָה: 2 וַיַּרְא־שָׁם יְהוּדָה בַּת־אִישׁ כְּנַעֲנִי וּשְׁמוֹ
שׁוּעַ וַיִּקָּחֶהָ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ: 3 וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ עֵר: 4 וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אוֹנָן: 5 וַתֹּסֶף
עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁלָה וְהָיָה בכזיב בְּלִדְתָּהּ אֹתוֹ: 6 וַיִּקַּח יְהוּדָה אִשָּׁה לְעֵר בְּכוֹרוֹ וּשְׁמָהּ תָּמָר: 7 וַיְהִי
עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיְמִתֵהוּ יְהוָה: 8 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן בֹּא אֶל־אֵשֶׁת אָחִיךָ וְיַבֵּם אֹתָהּ וְהָקֵם זֶרַע
לְאָחִיךָ: 9 וַיֵּדַע אוֹנָן כִּי לֹא לוֹ יִהְיֶה הַזֶּרַע וְהָיָה אִם־בָּא אֶל־אֵשֶׁת אָחִיו וְשִׁחֵת אַרְצָה לְבִלְתִּי נְתָן־זֶרַע
לְאָחִיו: 10 וַיֵּרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה וַיָּמֶת גַּם־אֹתוֹ: 11 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְתָמָר כַּלָּתוֹ שְׁבִי אַלְמָנָה בֵּית־אָבִיךְ
עַד־יִגְדַּל שֵׁלָה בְנִי כִּי אָמַר פֶּן־יָמוּת גַּם־הוּא כְּאֶחָיו וַתֵּלֶךְ תָּמָר וַתֵּשֶׁב בֵּית אָבִיהָ: 12 וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַתָּמָת בַּת־שׁוּעַ
אֵשֶׁת־יְהוּדָה וַיִּנָּחֶם יְהוּדָה וַיַּעַל עַל־גֹּזְזֵי צֹאנוֹ הוּא וְחִירָה רֵעֵהוּ הָעֲדֻלָּמִי תִּמְנָתָה: 13 וַיֻּגַּד לְתָמָר לֵאמֹר הִנֵּה חָמִיךְ
עֹלֶה תִמְנָתָה לָגֹז צֹאנוֹ: 14 וַתָּסַר בִּגְדֵי אַלְמְנוּתָהּ מֵעָלֶיהָ וַתְּכַס בַּצָּעִיף וַתִּתְעַלָּף וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינַיִם אֲשֶׁר עַל־דֶּרֶךְ
תִּמְנָתָה כִּי רָאֲתָה כִּי־גָדַל שֵׁלָה וְהִוא לֹא־נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה: 15 וַיִּרְאֶהָ יְהוּדָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה כִּי כִסְּתָה פָּנֶיהָ: 16 וַיֵּט
אֵלֶיהָ אֶל־הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר הֲבָה־נָּא אָבוֹא אֵלַיִךְ כִּי לֹא יָדַע כִּי כַלָּתוֹ הִוא וַתֹּאמֶר מַה־תִּתֶּן־לִי כִּי תָבוֹא אֵלָי: 17 וַיֹּאמֶר
אָנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדִי־עִזִּים מִן־הַצֹּאן וַתֹּאמֶר אִם־תִּתֵּן עֵרָבוֹן עַד שָׁלְחֵךְ: 18 וַיֹּאמֶר מָה הָעֵרָבוֹן אֲשֶׁר אֶתֵּן־לָךְ וַתֹּאמֶר
חֹתָמְךָ וּפְתִילֶךָ וּמַטְּךָ אֲשֶׁר בְּיָדֶךָ וַיִּתֶּן־לָהּ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַתַּהַר לוֹ: 19 וַתָּקָם וַתֵּלֶךְ וַתָּסַר צְעִיפָהּ מֵעָלֶיהָ וַתִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי
אַלְמְנוּתָהּ: 20 וַיִּשְׁלַח יְהוּדָה אֶת־גְּדִי הָעִזִּים בְּיַד רֵעֵהוּ הָעֲדֻלָּמִי לָקַחַת הָעֵרָבוֹן מִיַּד הָאִשָּׁה וְלֹא מְצָאָהּ: 21 וַיִּשְׁאַל
אֶת־אַנְשֵׁי מְקֹמָהּ לֵאמֹר אַיֵּה הַקְּדֵשָׁה הִוא בָּעֵינַיִם עַל־הַדָּרֶךְ וַיֹּאמְרוּ לֹא־הָיְתָה בָזֶה קְדֵשָׁה: 22 וַיָּשָׁב אֶל־יְהוּדָה
וַיֹּאמֶר לֹא מְצָאתִיהָ וְגַם אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם אָמְרוּ לֹא־הָיְתָה בָזֶה קְדֵשָׁה: 23 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה תִּקַּח־לָהּ פֶּן נִהְיֶה לָבוּז הִנֵּה
שָׁלַחְתִּי הַגְּדִי הַזֶּה וְאַתָּה לֹא מְצָאתָהּ: 24 וַיְהִי | כִּמְשֹׁלֹשׁ חֳדָשִׁים וַיֻּגַּד לְיהוּדָה לֵאמֹר זָנְתָה תָּמָר כַּלָּתֶךָ וְגַם הִנֵּה
הָרָה לִזְנוּנִים וַיֹּאמֶר יְהוּדָה הוֹצִיאוּהָ וְתִשָּׂרֵף: 25 הֲוא מוּצֵאת וְהִיא שָׁלְחָה אֶל־חָמִיהָ לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר־אֵלֶּה לּוֹ
אָנֹכִי הָרָה וַתֹּאמֶר הַכֶּר־נָּא לְמִי הַחֹתָמֶת וְהַפְּתִילִים וְהַמַּטֶּה הָאֵלֶּה: 26 וַיַּכֵּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צָדְקָה מִמֶּנִּי כִּי־עַל־כֵּן
לֹא־נְתַתִּיהָ לְשֵׁלָה בְנִי וְלֹא־יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ: 27 וַיְהִי בְּעֵת לִדְתָּהּ וְהִנֵּה תְאוֹמִים בְּבִטְנָהּ: 28 וַיְהִי בְלִדְתָּהּ וַיִּתֶּן־יָד

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַתִּקַּח הַמְיַלֶּדֶת וַתִּקְשֹׁר עַל־יָדוֹ שָׁנִי לֵאמֹר זֶה יָצָא רִאשֹׁנָה׃ 29וַיְהִי | כְּמֵשִׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יָצָא אָחִיו וַתֹּאמֶר מַה־פָּרַצְתָּ
עָלֶיךָ פֶּרֶץ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פָּרֶץ׃ 30וְאַחַר יָצָא אָחִיו אֲשֶׁר עַל־יָדוֹ הַשָּׁנִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זָרַח׃ ס

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne aha omu 23/04/2024).

39

Yozefu e Mîsiri

[1] Yozefu âli erhi ahêsirwe e Mîsiri, Potifari murhonyi wa Faraoni na murhambo mukulu w'abaganda, Mumîsiri, amuguliraga Aba-Ismaeli bàlibamudwîrheyo. [2] Nyamubâho erhi anali bôshi na Yozefu, akâbêrwa na byôshi, anacibêra omu nyumpa y'olya nnawâbomumîsiri. [3] Nnawâbo abona oku ayimangîrwe na Nyamubâho, n'oku ngasi ebi adwîrhe ajira byôshi biri byamubêra. [4] Yozefu arhona ntyo emwa nnawâbo, amuhira omu mikolo yâge, anamuha oburhegesi bw'eby'omu nyumpa yâge byôshi. [5] Kurhengera ago mango amujiraga murhambo w'enyumpa yâge na mulanzi w'ebyâge byôshi, Nyamubâho agisha enyumpa y'olya Mumîsiri, erhi Yozefu orhuma: omugisho gwa Nyamubâho gwagwârha ngasi ebi anajiraga byôshi, omu nyumpa n'omu mashwa. [6] Lero ahira ngasi ebi anagwêrhe byôshi omu nfune za Yozefu, arhacishibiriraga mpu ankadôsa kantu kalebe, aha nyuma z'ebi alya.

Ogwa Yozefu bona nn'omu mwâbo gwamuhisa omu mpamikwa

[7] Lusiku luguma enyuma ly'aho, mukà nnawâbo alîkira Yozefu kw'isù, anacimubwîra, erhi: «Yisha nkubambire.» [8] Cikwône yêhe alahira, abwîra mukà nnawâbo, erhi: «Lolà oku aga mango ndi hano nnawîrhu arhabà ayôbohire ebiri muno nyumpa yâge, ebyâge byôshi abinangisize. [9] Yenene arhagwêrhi buhashe kundusha mw'eno nyumpa. Ntâco ampanzize kwo aha nyuma zâwe bulya oli mukâge. Kurhi nankajiraga obubî bungana aho n'okuhemukira Nyamuzinda?» [10] Akazâg'ishambâza Yozefu ngasi lusiku, ci kwône Yozefu arhayêmêraga okugwîshira aha burhambi bwâge n'okumuyanka. [11] Lero lusiku luguma Yozefu ayisha omu nyumpa mpu ajire emikolo yâge, n'omu bantu bakola muli eyo nyumpa, ntâye wahali. [12] Olya mukazi amugwarhira oku mushangi amubwîra, erhi: «Yisha nkubambire!» Ci yêhe amulekera cirya cishûli acilibirhira embuga. [13] Erhi abona oku amamulekera ecishûli omu nfune n'oku amalibirhira embuga, [14] ahamagala abakozi b'omu mwâge anacibabwîra, erhi: «Loli oku! Arhudwirhirage Omuhebraniya mpu ayîsh'irhusharhirakwo! Oyu mulume amanyîshakwo mpu mmubambire, lero namahamagaza n'izù linene. [15] Ene aciyumva nayâma nnampamagaza, àjandika omushangi gwâge aha burhambi bwâni alibirhira emuhanda.» [16] Okuhandi anacibîka gulya mushangi aha burhambi bwâge kuhika nnanyumpa alinda afulukira omu nyumpa. [17] Anamubwîra birya binwa, erhi: «Olya murhumisi w'Omuhebraniya wàli orhudwîrhîre, anal'ijîre emunda ndi mpu ali

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nshârhirakwo. [18] Ci ene nciyâma nnampamagaza, àjahika omushangi gwâge aha burhambi bwâni analibirhira emuhanda.» [19] Erhi nnanyumpa ayumva ebinwa bya mukâge, wamubwîraga, mpu: «Ala kwo mwambali wâwe anyishagawo ntyo», oburhè bwamugwârha. [20] Nnawâbo Yozefu arhegeka mpu bamugwârhe banamuhebe omu mpamikwa; mulya bakazâg'ihira abashwekwa ba mwâmi. Yozefu omu mpamikwa Anacibêra omwo mpamikwa. [21] Nyamubâho erhi anali haguma na Yozefu, amuyêrekeza oburhonyi bwâge anarhuma arhona omu masù g'omurhambo w'abashwêke. [22] Olya murhambo w'empamikwa amulangîsa abandi bashwêke bâli omu mpamikwa bôshi na ngasi byakazâg'ijamwo, byakazâg'ijirwa naye. [23] Oyomurhambo w'empamikwa arhankadesire mpu ayôbohera ebiri omu maboko ga Yozefu, bulya Nyamubâho âli haguma naye, anakazâg'irhuma abêrwa n'emikolo yâge yôshi.

Genesis BHS 39:

וְיוֹסֵף הוּרַד מִצְרַיְמָה וַיִּקְנֵהוּ פּוֹטִיפַר סְרִיס פַּרְעֹה שַׂר הַטַּבָּחִים אִישׁ מִצְרִי מִיַּד הַיִּשְׁמְעֵאלִים אֲשֶׁר הוֹרִדֻהוּ שָׁמָּה: וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מַצְלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי: וַיַּרְא אֲדֹנָיו כִּי יְהוָה אִתּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ: וַיִּמְצָא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו וַיְשָׁרֶת אֹתוֹ וַיַּפְקִדֵהוּ עַל־בֵּיתוֹ וְכָל־יֶשׁ־לוֹ נָתַן בְּיָדוֹ: וַיְהִי מֵאָז הִפְקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל־אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־בֵּית הַמִּצְרִי בִּגְלַל יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַּת יְהוָה בְּכָל־אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה: וַיַּעֲזֹב כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ בְּיַד־יוֹסֵף וְלֹא־יָדַע אִתּוֹ מְאוּמָה כִּי אִם־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר־הוּא אוֹכֵל וַיְהִי יוֹסֵף יְפֵה־תֹאַר וִיפֵה מַרְאֶה: וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אֵשֶׁת־אֲדֹנָיו אֶת־עֵינֶיהָ אֶל־יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שִׁכְבָה עִמִּי: וַיְמָאֵן | וַיֹּאמֶר אֶל־אֵשֶׁת אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי לֹא־יָדַע אִתִּי מַה־בַּבָּיִת וְכֹל אֲשֶׁר־יֶשׁ־לוֹ נָתַן בְּיָדִי: אֵינֶנּוּ גָדוֹל בַּבַּיִת הַזֶּה מִמֶּנִּי וְלֹא־חָשַׂךְ מִמֶּנִּי מְאוּמָה כִּי אִם־אוֹתָךְ בַּאֲשֶׁר אַתְּ־אִשְׁתּוֹ וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי לֵאלֹהִים: וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֶל־יוֹסֵף יוֹם | יוֹם וְלֹא־שָׁמַע אֵלֶיהָ לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ לִהְיוֹת עִמָּהּ: וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בַּבָּיִת: וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בִּבִגְדּוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה: וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ כִּי־עָזַב בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס הַחוּצָה: וַתִּקְרָא לְאַנְשֵׁי בֵיתָהּ וַתֹּאמֶר לָהֶם לֵאמֹר רְאוּ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ עִבְרִי לְצַחֵק בָּנוּ בָּא אֵלַי לִשְׁכַּב עִמִּי וָאֶקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל: וַיְהִי כְשָׁמְעוֹ כִּי־הֲרִימְתִּי קוֹלִי וָאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בִּגְדּוֹ אֶצְלִי וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה: וַתַּנַּח בִּגְדוֹ אֶצְלָהּ עַד־בּוֹא אֲדֹנָיו אֶל־בֵּיתוֹ: וַתְּדַבֵּר אֵלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר בָּא־אֵלַי הָעֶבֶד הָעִבְרִי אֲשֶׁר־הֵבֵאתָ לָּנוּ לְצַחֵק בִּי: וַיְהִי כַּהֲרִימִי קוֹלִי וָאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בִּגְדּוֹ אֶצְלִי וַיָּנָס הַחוּצָה: וַיְהִי כִשְׁמֹעַ אֲדֹנָיו אֶת־דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר דִּבְּרָה אֵלָיו לֵאמֹר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה עָשָׂה לִי עַבְדֶּךָ וַיִּחַר אַפּוֹ: וַיִּקַּח אֲדֹנֵי יוֹסֵף אֹתוֹ וַיִּתְּנֵהוּ אֶל־בֵּית הַסֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר־אֲסוּרֵי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי־שָׁם בְּבֵית הַסֹּהַר: וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיֵּט אֵלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חִנּוֹ בְּעֵינֵי שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר: וַיִּתֵּן שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר בְּיַד־יוֹסֵף אֶת כָּל־הָאֲסִירִם אֲשֶׁר בְּבֵית הַסֹּהַר וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר עֹשִׂים שָׁם הוּא הָיָה עֹשֶׂה: אֵין | שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר רֹאֶה אֶת־כָּל־מְאוּמָהּ בְּיָדוֹ בַּאֲשֶׁר יְהוָה אִתּוֹ וַאֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מַצְלִיחַ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne aha omu 23/04/2024).

40

Yozefu ahugûla ebilôrho by'abashwekwa

[1] Enyuma z'aho omurhambo w'amamvu n'omurhambo w'ebiryo bya mwâmi w'e Mîsiri banacigayisa nnawâbo, mwâmi w'e Mîsiri. [2] Faraoni agwârhwa n'oburhè bw'abo barhonyi bâge bombi: omurhambo w'amamvu n'omurhambo w'ebiryo. [3] Abashwêkêsa emw'omurhambo w'abalanzi, mw'erya mpamikwa Yozefu âli ashwekìrwemwo. [4] Naye omurhambo w'abalanzi abarhumira Yozefu mpu akaz'ibakolera, bageza nsiku zirhali nyi mw'eyo mpamikwa. [5] Omurhambo w'amamvu n'olya w'ebiryo, kulya banali omu mpamikwa bombi, banacilôrha budufu buguma, ngasi muguma ecilôrho câge cinamuyêrekîre. [6] Sêzi erhi Yozefu aja omu bali, ashanga bombi bali burhe. [7] Adôsa balya barhambo ba Faraoni bâli bashwêkere haguma naye omu mpamikwa ya nnawâbo, erhi: «Kurhi oku mugwêrhe obusù buzinzibîre ene wâni?» [8] Bamubwîra, mpu: «Rhwakazir'ilôrha na ntâye wankarhuhugûlira eco cilôrho.» Yozefu ababwîra, erhi: «Nyamuzinda ye hugûla ebilôrho; ci nshambâliragi nâni okwo.» [9] Omurhambo w'abarhânza aganîrira Yozefu ecilôrho câge, erhi: «Omu cilôrho câni, nanacibona emburho y'omuzâbîbu embere zâni, [10] ogwomuzâbîbu gwali gugwêrhe mashami asharhu, gwashabuka, gwanayasa n'ebihadu by'ogwomuzâbîbu byakaz'ijakwo amalehe gayezire. [11] Akabêhè ka Faraoni kali omu nfune zâni, narhôla galya malehe, nagakandira omu kabebe ka Faraoni, nadêkereza akabêhè omu maboko ga Faraoni.» [12] Yozefu amubwîra, erhi: «Yumvagya okwo kwo kuderha kurhi: Ago mashami asharhu g'omuzâbîbu gayêrekîne nsiku isharhu. [13] Hacisigîre nsiku isharhu Faraoni akulîke, anakushubize omu mukolo gwâwe: washub'ikàdêkereza akabêhè ka Faraoni omu maboko gâge, nk'oku wanakazâg'ijira amango waciri murhambo w'amamvu. [14] Okaz'inkengêra amango wabona eryo iragi, onansengerere emwa Faraoni, antenze nâni muli eyi nyumpa. [15] Bulya kushamula banshamulaga omu cihugo c'Abayahudi, ciru n'eno munda nayo, ntâco najizire cankarhuma nashwêkwa.» [16] Omurhambo w'ebiryo àbona oku Yozefu anahûgwire bwinjà eco cilôrho, naye anacimubwîra, erhi: «Nâni kwo nalilôsire ntya: nal'imbarhwire birhiri bisharhu bya migati oku irhwe. [17] Omu cirhiri c'enyanya mwâli erya migati Faraoni analya, cikwône ebinyunyi byakaz'ilya erya migati yali omu cirhiri oku irhwe lyâni.» [18] Yozefu anacimushuza, erhi: «Yumvagya nâwe, okwo kuderha oku ebirhiri bisharhu zo nsiku isharhu. [19] Hacisigîre nsiku isharhu Faraoni akulîke, anakumanike oku murhi n'enyunyi zanalya enyama za kuli we.» [20] Oku lusiku lwa kasharhu lwo lwali lusiku lw'okukengêza okuburhwa kwa Faraoni, ajirira abambali bôshi olusiku lukulu. Alîka omurhambo w'amamvu n'omurhambo w'ebiryo omu karhî k'abarhambo b'abalwi. [21] Omurhambo w'amamvu amushubiza omu cikono câge, akaz'ikâfumbika Faraoni akabêhè kâge. [22] Omurhambo mukulu w'ebiryo anacimanikwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nka kulya Yozefu anabahugûliraga. 23 Ci olya murhambo w'amamvu arhacikengêraga Yozefu, amuyibagira.

Genesis BHS 40:

1 וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָטְאוּ מַשְׁקֵה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְהָאֹפֶה לַאֲדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרָיִם: 2 וַיִּקְצֹף פַּרְעֹה עַל שְׁנֵי
סָרִיסָיו עַל שַׂר הַמַּשְׁקִים וְעַל שַׂר הָאוֹפִים: 3 וַיִּתֵּן אֹתָם בְּמִשְׁמַר בֵּית שַׂר הַטַּבָּחִים אֶל־בֵּית הַסֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף
אָסוּר שָׁם: 4 וַיִּפְקֹד שַׂר הַטַּבָּחִים אֶת־יוֹסֵף אִתָּם וַיְשָׁרֶת אֹתָם וַיִּהְיוּ יָמִים בְּמִשְׁמָר: 5 וַיַּחַלְמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ
חֲלֹמוֹ בְּלַיְלָה אֶחָד אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלֹמוֹ הַמַּשְׁקֶה וְהָאֹפֶה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר אֲסוּרִים בְּבֵית הַסֹּהַר: 6 וַיָּבֹא
אֲלֵיהֶם יוֹסֵף בַּבֹּקֶר וַיַּרְא אֹתָם וְהִנָּם זֹעֲפִים: 7 וַיִּשְׁאַל אֶת־סְרִיסֵי פַרְעֹה אֲשֶׁר אִתּוֹ בְמִשְׁמַר בֵּית אֲדֹנָיו לֵאמֹר מַדּוּעַ
פְּנֵיכֶם רָעִים הַיּוֹם: 8 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חֲלוֹם חָלַמְנוּ וּפֹתֵר אֵין אֹתוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הֲלוֹא לֵאלֹהִים פִּתְרֹנִים סַפְּרוּ־נָא
לִי: 9 וַיְסַפֵּר שַׂר־הַמַּשְׁקִים אֶת־חֲלֹמוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה־גֶפֶן לְפָנָי: 10 וּבַגֶּפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִם וְהִיא כְּפֹרַחַת
עָלְתָה נִצָּהּ הִבְשִׁילוּ אַשְׁכְּלֹתֶיהָ עֲנָבִים: 11 וְכוֹס פַּרְעֹה בְּיָדִי וָאֶקַּח אֶת־הָעֲנָבִים וָאֶשְׁחַט אֹתָם אֶל־כּוֹס פַּרְעֹה וָאֶתֵּן
אֶת־הַכּוֹס עַל־כַּף פַּרְעֹה: 12 וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹסֵף זֶה פִּתְרֹנוֹ שְׁלֹשֶׁת הַשָּׂרִגִים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם: 13 בְּעוֹד | שְׁלֹשֶׁת יָמִים
יִשָּׂא פַרְעֹה אֶת־רֹאשֶׁךָ וְהֵשִׁיבְךָ עַל־כַּנֶּךָ וְנָתַתָּ כוֹס־פַּרְעֹה בְּיָדוֹ כַּמִּשְׁפָּט הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מַשְׁקֵהוּ: 14 כִּי
אִם־זְכַרְתַּנִי אִתְּךָ כַּאֲשֶׁר יִיטַב לָךְ וְעָשִׂיתָ־נָּא עִמָּדִי חָסֶד וְהִזְכַּרְתַּנִי אֶל־פַּרְעֹה וְהוֹצֵאתַנִי מִן־הַבַּיִת הַזֶּה: 15 כִּי־גֻנֹּב
גֻּנַּבְתִּי מֵאֶרֶץ הָעִבְרִיִּים וְגַם־פֹּה לֹא־עָשִׂיתִי מְאוּמָה כִּי־שָׂמוּ אֹתִי בַּבּוֹר: 16 וַיַּרְא שַׂר־הָאֹפִים כִּי טוֹב פָּתָר וַיֹּאמֶר
אֶל־יוֹסֵף אַף־אֲנִי בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סַלֵּי חֹרִי עַל־רֹאשִׁי: 17 וּבַסַּל הָעֶלְיוֹן מִכֹּל מַאֲכַל פַּרְעֹה מַעֲשֵׂה אֹפֶה וְהָעוֹף
אֹכֵל אֹתָם מִן־הַסַּל מֵעַל רֹאשִׁי: 18 וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר זֶה פִּתְרֹנוֹ שְׁלֹשֶׁת הַסַּלִּים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם: 19 בְּעוֹד | שְׁלֹשֶׁת
יָמִים יִשָּׂא פַרְעֹה אֶת־רֹאשְׁךָ מֵעָלֶיךָ וְתָלָה אוֹתְךָ עַל־עֵץ וְאָכַל הָעוֹף אֶת־בְּשָׂרְךָ מֵעָלֶיךָ: 20 וַיְהִי | בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יוֹם
הֻלֶּדֶת אֶת־פַּרְעֹה וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה לְכָל־עֲבָדָיו וַיִּשָּׂא אֶת־רֹאשׁ | שַׂר הַמַּשְׁקִים וְאֶת־רֹאשׁ שַׂר הָאֹפִים בְּתוֹךְ
עֲבָדָיו: 21 וַיָּשֶׁב אֶת־שַׂר הַמַּשְׁקִים עַל־מַשְׁקֵהוּ וַיִּתֵּן הַכּוֹס עַל־כַּף פַּרְעֹה: 22 וְאֶת שַׂר הָאֹפִים תָּלָה כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָהֶם
יוֹסֵף: 23 וְלֹא־זָכַר שַׂר־הַמַּשְׁקִים אֶת־יוֹסֵף וַיִּשְׁכָּחֵהוּ: פ

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne aha omu 23/04/2024).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

41

Ebilôrho bya Faraoni

[1] Enyuma lya myâka ibirhi. Faraoni alôrha ayimanzire hôfi n'olwîshi lwa Nili. [2] Abona mulya
lwîshi mwanyonyôka nkafu nda nyinjinjà na ntwêdu, zarhondêra zakerera omu cibingu. [3] Lâba
oku zindi nkafu nda zamarhenga omu Nili, zikulikîre entanzi, zirhali nyinjà z'okulolwakwo kabirhi,
zinali mporhomporho, zàgend'ija aha burhambi bw'ezâbo, aha lwîshi lwa Nili. [4] Zirya nkafu
mbîmbî zirhankalolwakwo na mporho-mporho zanacirya zirya nkafu ntwêdu na nyinjinjà oku
kubona. Aho Faraoni àsinsimuka, [5] ashub'ihunga, alôrha ecilôrho ca kabirhi: Ala oku mihuli nda
eyimanzire oku karhi kaguma, mihuli minjinjà na minenenè. [6] Yindi mihuli nda mityangulinguli
enababusire n'empûsi y'emwênè nayo yayisha. [7] Erya mihuli egokombire, yamirangusa erya
yal'irhunzire enayunjulirîne. Kandi Faraoni àsinsimuka. Ala oku cali cilôrho eco. [8] Erhi buca sêzi.
Faraoni ayumva omurhima gurhadêkeriri. Ahamagala abashonga n'abagula bâge b'omu Mîsiri
bôshi. Abaganîrira ebyo bilôrho ci ntâye ciru n'omuguma wahashire okumuhugulira byo. [9] Oku
bundi, omurhambo w'amamvu aja aho, abwîra Faraoni, erhi: «Nkola Nashub'ikengêza ene
amabî gâni. [10] Faraoni ali akunirîre bambali bâge, anabahira, omu mpamikwa emwa omurhambo
w'abaganda, niono n'omurhambo w'ebiryo [11] Rhwanacilôrhera budufu buguma, nie n'owîrhu. Ci
ebyo bilôrho birhâli byo biguma. [12] Omwo rhwali mwâli mwâna muguma muhebraniya, ali
mwambali w'omurhambo w'abalâlizi. Rhwàmushambâlira ebilôrho bîrhu, arhuhugûlirabyo.
[13] Byanacibà nk'oku anarhubwîraga: niono Faraoni anshubiza omu mukolo gwâni, naye owîrhu
amanikwa.» [14] Faraoni arhumiza mpu balêrhe Yozefu. Banacimurhenza duba duba omu
mpamikwa. Amômwa, arhôla yindi yindi myambalo, aja emwa Faraoni. [15] Faraoni abwîra Yozefu,
erhi: «Nalôsire ecilôrho ci ntâye ohashir'icimpugûlira, ci nayumvîrhe bakuderha mpu erhi
wankayumva ecilôrho erhi wanacihugwîre.» [16] Yozefu ashuza Faraoni amubwîra, erhi: «Ntali cici,
cikwône Nyamuzinda yêne ye washuza Faraoni.» [17] Faraoni abwîra Yozefu, erhi: «Omu cilôrho
câni, nali nka nyimanzire oku burhambi bwa Nili. [18] Omu lwîshi mwanacinyonyôka nkafu nda
nyinjinjà na ntwêdu, zarhondêra zakera omu cibingu. [19] Enyuma ly'aho, ala oku zindi nda
zanyonyôka za mihorhà, mbî-mbî zirhankalolwakwo kabirhi, zanali mporho-mporho;
ntasag'ibona enkafu mbî nka zirya omu cihugo c'e Mîsiri côshi. [20] Zirya nkafu mporho-mporho
zamirangusa zirya nda ntanzi, zirya ntwêdu. [21] Zablre zamazimirangusa na ntâye wankamanyire
oku zazimizire, bulyala obubî bwâzo burhanzi bwo zanayôrhîne. Aho nasinsimuka.
[22] Nashub'ibona ecindi cilôrho: Mihuli nda yanaciyâna oku karhi kaguma, yali minjinjà
enashomekîre. [23] Kandi kwayâna yindi nda egokombire enababusire n'empûsi y'emwênè. [24] Erya
mihuli egokombire yamirangusa erya yâbo mihuli nda yali minjà. Nashambâlira abashonga okwo
ci ntâye wakumpugûlîre.» [25] Yozefu abwîra Faraoni, erhi: «Ecilòrho ca Faraoni cinali ciguma.
Nyamuzinda anamanyîsize Faraoni omuhigo alâlire okujira. [26] Ezo nkafu nda nyinjà ziyêrekîne

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

myâka nda; n'emihuli nda minjinjà nayo eyêrekîne myâka nda. Ciri cilôrho ciguma. [27] Enkafu nda mporho-mporho na mbî-mbî, zanyonyôkaga enyuma ly'ezâbo, ziyêrekîne myâka nda kuguma n'eyo mihuli nda egokombire enababusire n'empûsi y'emwênè, kwo kuderha oku habâ myâka nda ya cizombo. [28] Kwo nshuba nabwîra Faraoni; Nyamuzinda anamanyîsize Faraoni bici alâlire okujira: [29] Ala oku hâyisha myâka nda y'okubêrwa n'okuluza ebiryo omu cihugo côshi c'e Mîsiri. [30] Kandi hanakulikira myâka nda ya cizombo, banayibagira obwo buhirhi bwôshi omu Mîsiri, ishali lyanamalîra ecihugo. [31] Barhacimanye ciru erhi obuhirhi bwali omu cihugo; eco cizombo cinene cayisha omu cihugo cayiyibagiza, bulya cabâ cidârhi. [32] N'akaba eco cilôrho cayishîre Faraoni kabirhi kuli kuderha oku Nyamuzinda bwenêne anàhizire ntyo, n'oku arharham'ikujire. [33] Kukwânîne Faraoni alonze omuntu ogwêrhe oburhimanya n'amakengu, amujire murhambo omu cihugo c'e Mîsiri. [34] Faraoni ajire anayimanze abarhindisi omu cihugo, arhegeke entûlo y'ecihimbi ca kasharhu c'emburho zamasarûlwa omu cihugo ngasi mwâka muli eyo myâka y'obuhirhi. [35] Babîke ebirîbwa muli eyi myâka minjà y'obuhirhi yayisha. Faraoni arhegeke balundike engano, n'omu ngasi lugo kwo nakwo, balundike ebirîbwa banabilange bwinjà. [36] Ebyo biryo guligi muhako gw'ecihugo oku kulinga eyo myâka nda y'ecizombo yayisha omu cihugo c'e Mîsiri, na ntyo ecihugo cirhacife n'ecizombo.»

Yozefu ahâbwa oburhegesi

[37] Ako kanwa kàsîmîsa Faraoni bwenêne bôshi n'abarhambo bâge. [38] Faraoni abwîra abambali, erhi: «Ka rhwankacibona owundi muntu olimwo omûka gwa Nyamuzinda aka oyu?» [39] Faraoni abwîra Yozefu, erhi: «Nk'oku Nyamuzinda anakumanyîsize ebi byôshi, ntà wundi muntu ogwêrhe oburhimanya n'amakengu oli akâwe. [40] Wekola warhegeka akarhwabwâmi n'olubaga lwâni lwôshi lwayumva irhegeko lyâwe, entebe y'obwâmi yone nkulushire.» [41] Faraoni abwîra Yozefu, erhi: «Obwinage obwo oku namakuyimika murhambo omu cihugo ca Mîsiri côshi.» [42] Faraoni anacihogola olugondo lwali e kuboko kwâge aluhira ekuboko kwa Yozefu. Amuyambisa emishangi y'ecitâni, anamuyambisa omugufu gw'amasholo omu igosi. [43] Anacimushonesa oku ngâlè yâge yali ya kabirhi omu ngâlè zâge banajà bayâma embere zâge, mpu: «Mucîlange». Ntyo kwo Yozefu ayimisirwe omu cihugo c'e Mîsiri côshi. [44] Obwo Faraoni abwîra Yozefu, erhi: «Niono nie Faraoni, orhali we ntà wundi waderhaga mpu afunyûla okuboko erhi okugulu omu cihugo côshi c'e Mîsiri.» [45] Faraoni ayîrika Yozefu izîno lya Safunati-Panea, amuhà n'omukazi izîno lyâge ye Asinati mwâli wa Potifari, mudâhwa wa Oni. Yozefu akanya aja arhangula ecihugo c'e Mîsiri. [46] Yozefu ali agwêrhe myâka makumi asharhu ago mango ajâga embere za Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri. Anacirhenga omu masù ga Faraoni aja agera omu cihugo c'e Mîsiri côshi. [47] Ecihugo càyêra bwinjà bwenêne erya myâka nda y'obuhirhi. [48] Yozefu akaz'ilunda ebiryomuli eyo myâka nda y'obuhirhi omu cihugo c'e Mîsiri. Aja alunda omu ngasi lugo lwanakâbîka ebiryo by'omu mashwa galuli eburhambi. [49] Yozefu alunda engano, yaluga nka mushenyi gw'omu nyaja, ciru baleka okuganja erhi yamarhaluka ngasi lugero.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[50] Embere omwâka murhanzi gw'ecizombo guyîshe erhi Yozefu akola agwêrhe bagala babirhi baburhagwa na Asinati mwâli wa Potifari, mudâhwa wa Oni. [51] Enfula Yozefu ayiyirika izîno lya Menashè, bulya, gwârhi yêne: «Nyamuzinda ampîre okuyibagira amalibûko gâni gôshi n'omulala gwa larha gwôshi.» [52] Owa kabirhi amuyirika izîno lya Efrayimu, erhi: «Bulya Nyamuzinda ampêrîre iburha omu cihugo nali narhindìbukira.» [53] Erhi erya myâka nda y'obuhirhi bwali e Mîsiri egera, [54] nayo erya myâka nda y'ecizombo yarhangira okuyisha nk'oku Yozefu anababwîraga. Ecizombo càzûka omu bihugo byôshi, ci kwône omu cihugo ca Mîsiri mwoshi, ebiryo mwo byàli. [55] Càzinda ecihugo c'e Mîsiri naco càrhangira okuyumva ishali n'olubaga lwalakira emunda Faraoni ali mpu aluhe eci lwalya. Obwo Faraoni anacibabwîra, erhi: «Mujè emunda Yozefu ali, mujire nk'oku akanababwîra.» [56] Ishali lyâli lidârhabîre omu igulu lyôshi. Yozefu ahamûla enguli zalimwo engano zôshi aguliza Abanyamisiri engano; ci ishali nalyo lyanahangaza omu cihugo c'e Mîsiri. [57] Abantu bàkaz'irhenga omu bindi bihugo byôshi by'igulu bakâyisha e Mîsiri bal'igulira Yozefu engano bulya ishali lyali likalihire bwenêne omu igulu lyôshi.

Genesis BHS 41:

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפַרְעֹה חֹלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל־הַיְאֹר׃ וְהִנֵּה מִן־הַיְאֹר עֹלֹת שֶׁבַע פָּרוֹת יְפוֹת מַרְאֶה וּבְרִיאֹת
בָּשָׂר וַתִּרְעֶינָה בָּאָחוּ׃ וְהִנֵּה שֶׁבַע פָּרוֹת אֲחֵרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן מִן־הַיְאֹר רָעוֹת מַרְאֶה וְדַקּוֹת בָּשָׂר וַתַּעֲמֹדְנָה אֵצֶל
הַפָּרוֹת עַל־שְׂפַת הַיְאֹר׃ וַתֹּאכַלְנָה הַפָּרוֹת רָעוֹת הַמַּרְאֶה וְדַקֹּת הַבָּשָׂר אֵת שֶׁבַע הַפָּרוֹת יְפֹת הַמַּרְאֶה וְהַבְּרִיאֹת
וַיִּיקַץ פַּרְעֹה׃ וַיִּישָׁן וַיַּחֲלֹם שֵׁנִית וְהִנֵּה | שֶׁבַע שִׁבֳּלִים עֹלוֹת בְּקָנֶה אֶחָד בְּרִיאוֹת וְטֹבוֹת׃ וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים
דַּקּוֹת וּשְׁדוּפֹת קָדִים צֹמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן׃ וַתִּבְלַעְנָה הַשִּׁבֳּלִים הַדַּקּוֹת אֵת שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַבְּרִיאוֹת וְהַמְלֵאוֹת וַיִּיקַץ
פַּרְעֹה וְהִנֵּה חֲלוֹם׃ וַיְהִי בַבֹּקֶר וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־חֲכָמֶיהָ וַיְסַפֵּר פַּרְעֹה
לָהֶם אֶת־חֲלֹמוֹ וְאֵין־פּוֹתֵר אוֹתָם לְפַרְעֹה׃ וַיְדַבֵּר שַׂר הַמַּשְׁקִים אֶת־פַּרְעֹה לֵאמֹר אֶת־חֲטָאַי אֲנִי מַזְכִּיר
הַיּוֹם׃ פַּרְעֹה קָצַף עַל־עֲבָדָיו וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמַר בֵּית שַׂר הַטַּבָּחִים אֹתִי וְאֵת שַׂר הָאֹפִים׃ וַנַּחַלְמָה חֲלוֹם בְּלַיְלָה
אֶחָד אֲנִי וָהוּא אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלֹמוֹ חָלָמְנוּ׃ וְשָׁם אִתָּנוּ נַעַר עִבְרִי עֶבֶד לְשַׂר הַטַּבָּחִים וַנְּסַפֶּר־לוֹ וַיִּפְתָּר־לָנוּ
אֶת־חֲלֹמֹתֵינוּ אִישׁ כַּחֲלֹמוֹ פָּתָר׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר־לָנוּ כֵּן הָיָה אֹתִי הֵשִׁיב עַל־כַּנִּי וְאֹתוֹ תָּלָה׃ וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה
וַיִּקְרָא אֶת־יוֹסֵף וַיְרִיצֻהוּ מִן־הַבּוֹר וַיְגַלַּח וַיְחַלֵּף שִׂמְלֹתָיו וַיָּבֹא אֶל־פַּרְעֹה׃ וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף חֲלוֹם חָלַמְתִּי
וּפֹתֵר אֵין אֹתוֹ וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע חֲלוֹם לִפְתֹּר אֹתוֹ׃ וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת־פַּרְעֹה לֵאמֹר בִּלְעָדָי אֱלֹהִים
יַעֲנֶה אֶת־שְׁלוֹם פַּרְעֹה׃ וַיְדַבֵּר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף בַּחֲלֹמִי הִנְנִי עֹמֵד עַל־שְׂפַת הַיְאֹר׃ וְהִנֵּה מִן־הַיְאֹר עֹלֹת שֶׁבַע
פָּרוֹת בְּרִיאוֹת בָּשָׂר וְיִפַת תֹּאַר וַתִּרְעֶינָה בָּאָחוּ׃ וְהִנֵּה שֶׁבַע־פָּרוֹת אֲחֵרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן דַּלּוֹת וְרָעוֹת תֹּאַר מְאֹד
וְרַקּוֹת בָּשָׂר לֹא־רָאִיתִי כָהֵנָּה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם לָרֹעַ׃ וַתֹּאכַלְנָה הַפָּרוֹת הָרַקּוֹת וְהָרָעוֹת אֵת שֶׁבַע הַפָּרוֹת
הָרִאשֹׁנוֹת הַבְּרִיאֹת׃ וַתָּבֹאנָה אֶל־קִרְבֶּנָה וְלֹא נוֹדַע כִּי־בָאוּ אֶל־קִרְבָּנָה וּמַרְאֵיהֶן רַע כַּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֵיקֵן׃ 22וַיֵּרָא בַּחֲלֹמִי וְהִנֵּה | שֶׁבַע שִׁבֳּלִים עֹלֹת בְּקָנֶה אֶחָד מְלֵאֹת וְטֹבוֹת׃ 23וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים צְנֻמוֹת דַּקּוֹת
שְׁדֻפוֹת קָדִים צֹמְחוֹת אַחֲרֵיהֶם׃ 24וְתִבְלַעְנָ֣ה הַשִּׁבֳּלִים הַדַּקּוֹת אֶת שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַטֹּבוֹת וָאֹמַר אֶל־הַחַרְטֻמִּים וְאֵין
מַגִּיד לִי׃ 25וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־פַּרְעֹה חֲלוֹם פַּרְעֹה אֶחָד הוּא אֵת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הִגִּיד לְפַרְעֹה׃ 26שֶׁבַע פָּרֹת
הַטֹּבֹת שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה וְשֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַטֹּבֹת שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה חֲלוֹם אֶחָד הוּא׃ 27וְשֶׁבַע ׀ הַפָּרוֹת הָרַקּוֹת וְהָרָעֹת
הָעֹלֹת אַחֲרֵיהֶן שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה וְשֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הָרֵקוֹת שְׁדֻפוֹת הַקָּדִים יִהְיוּ֑ שֶׁבַע שְׁנֵי רָעָב׃ 28הַ֣הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר
דִּבַּרְתִּי אֶל־פַּרְעֹה אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הֵרְאָה אֶת־פַּרְעֹה׃ 29הִנֵּה שֶׁבַע שָׁנִים בָּאוֹת שָׂבָע גָּדוֹל בְּכָל־אֶרֶץ
מִצְרָיִם׃ 30וְקָמוּ שֶׁבַע שְׁנֵי רָעָב אַחֲרֵיהֶן וְנִשְׁכַּח כָּל־הַשָּׂבָע בְּאֶרֶץ מִצְרָ֔יִם וְכִלָּה הָרָעָב אֶת־הָאָֽרֶץ׃ 31וְלֹא־יִוָּדֵע
הַשָּׂבָע בָּאָ֖רֶץ מִפְּנֵ֣י הָרָעָ֑ב הַהֽוּא אַחֲרֵי־כֵ֖ן כִּי־כָבֵ֥ד הֽוּא מְאֹֽד׃ 32וְעַל הִשָּׁנוֹת הַחֲלוֹם אֶל־פַּרְעֹה פַּעֲמָיִם כִּי־נָכוֹן
הַדָּבָר֙ מֵעִ֣ם הָאֱלֹהִ֔ים וּמְמַהֵ֥ר הָאֱלֹהִ֖ים לַעֲשֹׂתֽוֹ׃ 33וְעַתָּה֙ יֵרֶא פַּרְעֹה אִ֣ישׁ נָבוֹן וְחָכָ֔ם וִישִׁיתֵ֖הוּ עַל־אֶ֥רֶץ
מִצְרָֽיִם׃ 34יַעֲשֶׂה פַרְעֹה וְיַפְקֵד פְּקִדִים עַל־הָאָרֶץ וְחִמֵּשׁ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע׃ 35וְיִקְבְּצוּ
אֶת־כָּל־אֹכֶל ׀ הַשָּׁנִים הַטֹּבֹת הַבָּאֹת הָאֵלֶּה וְיִצְבְּרוּ־בָ֨ר תַּחַת יַד־פַּרְעֹה אֹכֶל בֶּעָרִים וְשָׁמָרוּ׃ 36וְהָיָה הָאֹכֶל לְפִקָּדוֹן
לָאָרֶץ לְשֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר תִּהְיֶיןָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְלֹא־תִכָּרֵת הָאָרֶץ בָּרָעָב׃ 37וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי
כָּל־עֲבָדָיו׃ 38וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־עֲבָדָיו הֲנִמְצָא כָזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ׃ 39וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אַחֲרֵי
הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֶת־כָּל־זֹאת אֵין־נָבוֹן וְחָכָם כָּמוֹךָ׃ 40אַתָּה תִּהְיֶה עַל־בֵּיתִי וְעַל־פִּיךָ יִשַּׁק כָּל־עַמִּי רַק הַכִּסֵּא
אֶגְדַּל מִמֶּךָּ׃ 41וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף רְאֵה נְתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 42וַיָּסַר פַּרְעֹה אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ
וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל־יַד יוֹסֵף וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ בִּגְדֵי־שֵׁשׁ וַיָּשֶׂם רְבִד הַזָּהָב עַל־צַוָּארוֹ׃ 43וַיַּרְכֶּב אֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר־לוֹ
וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו אַבְרֵךְ וְנָתוֹן אֹתוֹ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 44וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אֲנִי פַרְעֹה וּבִלְעָדֶיךָ לֹא־יָרִים אִישׁ
אֶת־יָדוֹ וְאֶת־רַגְלוֹ בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 45וַיִּקְרָא פַרְעֹה שֵׁם־יוֹסֵף צָפְנַת פַּעְנֵחַ ׀ וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־אָסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן
אֹן לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 46וְיוֹסֵף בֶּן־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְדּוֹ לִפְנֵי פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרָיִם וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי
פַרְעֹה וַיַּעֲבֹר בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 47וַתַּעַשׂ הָאָרֶץ בְּשֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע לְקֻמָצִים׃ 48וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־אֹכֶל ׀ שֶׁבַע שָׁנִים
אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֵּן־אֹכֶל בֶּעָרִים אֹכֶל שְׂדֵה־הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בְּתוֹכָהּ׃ 49וַיִּצְבֹּר יוֹסֵף בָּר כְּחוֹל
הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד עַד כִּי־חָדַל לִסְפֹּר כִּי־אֵין מִסְפָּר׃ 50וּלְיוֹסֵף יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים בְּטֶרֶם תָּבוֹא שְׁנַת הָרָעָב אֲשֶׁר יָלְדָה־לּוֹ
אָסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן אֹן׃ 51וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת־שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה כִּי־נַשַּׁנִי אֱלֹהִים אֶת־כָּל־עֲמָלִי וְאֵת כָּל־בֵּית
אָבִי׃ 52וְאֶת שֵׁם הַשֵּׁנִי קָרָא אֶפְרַיִם כִּי־הִפְרַנִי אֱלֹהִים בְּאֶרֶץ עָנְיִי׃ 53וַתִּכְלֶינָה שֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע אֲשֶׁר הָיָה בְּאֶרֶץ
מִצְרָיִם׃ 54וַתְּחִלֶּינָה שֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב לָבוֹא כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיְהִי רָעָב בְּכָל־הָאֲרָצוֹת וּבְכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם הָיָה
לָחֶם׃ 55וַתִּרְעַב כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־פַּרְעֹה לַלָּחֶם וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְכָל־מִצְרַיִם לְכוּ אֶל־יוֹסֵף אֲשֶׁר־יֹאמַר
לָכֶם תַּעֲשׂוּ׃ 56וְהָרָעָב הָיָה עַל כָּל־פְּנֵי הָאָרֶץ וַיִּפְתַּח יוֹסֵף אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּהֶם וַיִּשְׁבֹּר לְמִצְרַיִם וַיֶּחֱזַק הָרָעָב בְּאֶרֶץ
מִצְרָיִם׃ 57וְכָל־הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרַיְמָה לִשְׁבֹּר אֶל־יוֹסֵף כִּי־חָזַק הָרָעָב בְּכָל־הָאָרֶץ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mpabwîne 23/04/2024).

42

Bene wâbo Yozefu bamubugana e Mîsiri obwa burhanzi

[1] Yakôbo erhi àbona oku e Mîsiri eri engano y'okugula, abwîra abâna bâge, erhi: «Cirhumire
muli aho mwakâlolanakwo kwônene?» [2] Nayumvîrhe bambwîra oku e Mîsiri eri engano
y'okukaguza. Bungulukiragi yo ninyu mujigula kuli eyo ngano y'eyo munda lyo rhulama
rhulek'ifà. [3] Bakulu ba Yozefu ikumi banacibunguluka bakola baj'igula engano e Mîsiri. [4] Ci
kwônene Binyamini, mulumuna wa Yozefu, Yakôbo arhamurhumaga haguma n'abandi bulya
akazâg'iderha, erhi: «Kurhakwânîni ajekwo obuhanya». [5] Bene Israheli banaciyisha omu kalundo
k'abandi bakola bajàg'igula nabo engano bulya ecizombo câli cidârhi bwenêne omu cihugo c'e
Kanani. [6] Yozefu erhi agwêrhe buhashe bunji omu cihugo, ye wakazâg'iguliza olubaga lwôshi
engano. Bene wâbo Yozefu bayisha, bafukamiriza embere zâge, obusù bwahwêra oku idaho.
[7] Yozefu erhi abona bakulu bâge, ayirukira abarhimanya, ci acîjira nka muntu orhayimbanwa
nabo, abadôsa n'obukali. Abadôsa, erhi: «Ngahi mwarhenga?» Nabo banacishuza mpu:
«Rhwarhenga omu cihugo c'e Kanani rhul'igula ebiryo». [8] Ntyo, Yozefu amanyirira bakulu bâge
ci bôhe barhamumanyiriraga. [9] Yozefu akengêra birya bilôrho alôrhaga[j] kuli bo anacibabwîra,
erhi: «Mw'oyu muli ndolêrezi, muyishir'ihengûza ngahi ecihugo cîrhu cankarhungânirwa.»
[10] Banacilahira, mpu: «Nanga, nnahamwîrhu. Bambali bâwe bayishaga mpu bagule ebiryo.
[11] Rhweshi rhuli bagala ba mushamuka muguma, rhurhabêsha, bambali bâwe zirhali ndolêrezi.»
[12] Naye abashuza, erhi: «Nanga mul'ilola ngahi mwankarhungânira ecihugo.» [13] Bamushuza,
mpu: «Bambali bâwe bali ikumi na babirhi, bôshi balondana, bôshi baburhwa n'îshe muguma,
ayûbaka omu cihugo c'e Kanani: Omuziba gwirhu gwo gwasigire bo na larha, hali na muguma
orhacihabà.» [14] Yozefu ashubiza ababwîra, erhi: «Nk'oku nanamubwîraga, muli ndolêrezi.»
[15] Alagi eci mwanyêrekamwo oku murhali zo: Ye ndahîre Faraoni[k], mukarhenga hano
n'oyomulumuna winyu arhaciyisha! [16] Murhume muguma muli mwe agend'ilonza oyomulumuna
winyu; n'abandi basigala bashwêkwa. Rhwayeshûla ebinwa binyu n'okwo kwammanyîsa erhi
okwomudesire kwo kunali. N'akaba arhali ntyo, ye ndahîre Faraoni, ntâbè munali ndolêrezi»!
[17] Abahugira bôshi omu mpamikwa nsiku isharhu. [18] Erhi kugera nsiku isharhu, Yozefu ababwîra,
erhi: «Alagi oku mwajira lyo mulama, bulya niono ndi muntu orhînya Nyamuzinda: [19] Akaba
murhabêsha, mwene winyu muguma asigale hano omu mpamikwa; n'abandi bagende,
bahêkere emilala yinyu engano elagirîrekwo. [20] Mugend'indêrhera oyomulumuna winyu: na ntyo

[j] **42.9** Yozefu akengêra birya bilôrho byaderhaga oku anacibè mwâmi, bakulu bâge bamushige, abarhegeke (Rhulole omu Murh 37, 5-9).
[k] **42.15** : «Ye ndahîre Faraoni»: eri ndahiro y'omu Mîsiri; nka kula omushi akaderha, erhi: Mafundwe ndahîre, Cimanye, Muganga ndahîre, Rutaganda ndahîre, Nnakalonge ndahîre, Nnaninja ndahîre, Mukuba ndahîre»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nanamanya erhi ebinwa binyu birhali bya bunywesi, na ntyo murhacifè.» Bajira kulya. [21] Bàbwirana bone na bone, mpu: «Amabi rhwajiriraga mulumuna wîrhu go garhudwîrhîre obu buhane, akazâg'ilaka erhi arhuhûna obwonjo, rhurhanamuyumvagya. Co cirhumire buno buhanya burhujakwo.» [22] Rubeni ababwîra, erhi: «Yagi, ka ntamubwîraga nti murhahîraga mukajirira omwâna okubî? Murhananyumvagya, rhwono rhwadôsibwa omukò gwâge.» [23] Barhamanyaga oku Yozefu adwîrhe abayumva, bulya aha karhî kâge nabo hâli omubwîriza. [24] Acîyegûla kulibo, aj'ilaka. Oku bundi ashubira emunda bali, abaderhêza; abarhôlamwo Simoni, amushwekesa erhi banabona.

Bene Yakôbo bàshubira e Kanani

[25] Yozefu arhegeka mpu babumbe enshoho zâbo ngano, mpu banahire enfaranga za ngasi muguma,omu nshoho yâge, banabashanire olwîko lw'enjira. Babajirira ntyo. [26] Baheba erya ngano oku ndogomi zâbo bagenda. [27] Ci, erhi bahika aha bahandaga bwamayiraho, muguma muli bo ashanûla enshoho yâge mpu ahè endogomi yâge ebi yâlya, abona enfaranga zâge ziri omu munwa gw'enshoho yâge y'engano. [28] Anacibwîra bene wâbo, erhi: «Bàngalulîre enfaranga, z'ezi omu nshoho y'engano!» Bôshi barhemuka omurhima. Balolanakwo banageramwo omusisi, mpu: «Kwo kurhi oku Nyamuzinda arhujizire?» [29] Erhi bahika aha mw'îshe Yakôbo omu cihugo c'e Kanani, bamuganîrira oku byabîre kwôshi; baderha mpu: [30] «Omulume oli murhegesi w'ecihugo arhushambâzize n'obukali anarhulola nka ndolêrezi omu cihugo câbo». [31] Nîrhu rhwamushuza, nti: «Rhurhabêsha, arhali kwo rhuyishire nka ndolêrezi. [32] Rhuli ikumi na babirhi rhulondana, larha ali muguma, muguma muli rhwe arhacihabà, n'omurho yesigire bo na larha, omu cihugo ca e Kanani.» [33] Oyomulume orhegesire ecihugo arhubwizire, erhi: «Eci namanyirakwo oku murhabêsha, ceci: Muleke mwene winyu muguma eno mwâni, murhôle engano emilala yinyu elagirîrekwomunagende. [34] Muj'indêrhera oyomulumuna winyu murhò, n'aho nanamanya oku murhabêsha. Obwo nanamugalulira mwene winyu na ntyo mwanahash'ikashundira mw'ecino cihugo.» [35] Erhi bashanûla enshoho zâbo, ala oku omu nshoho ya ngasi muguma mwâli ehifuku byâge hy'enfaranga. [36] Îshe Yakôbo abashuza, erhi: «Mwamanyûsagya abâna mushâna! Yozefu arhacihaba, Simoni arhàcihali, na Binyamini oyûla mukolaga mpu murhôle! N'okwo kwôshi nie kurhindibuzize.» [37] Rubeni anacibwîra îshe, erhi: «Onayîrhe bagala bâni bombi akaba ntakugaluliriye. Omuhire omu maboko gâni, nakugalulira ye.» [38] Yakôbo ashuza, erhi: «Nanga, omwâna wâni arhayandagale haguma ninyu, mukulu wâge afire, akola asigire yêne. Erhi ankajira oku abâ omwo njira yinyu, mwanarhuma emvi zâni zayandagalira ekuzimu n'omungo.»

Genesis BHS 42:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיֵּ֣רֶא יַעֲקֹ֔ב כִּ֥י יֶשׁ־שֶׁ֖בֶר בְּמִצְרָ֑יִם וַיֹּ֨אמֶר יַעֲקֹ֜ב לְבָנָ֗יו לָמָּ֥ה תִתְרָאֽוּ׃ 2וַיֹּ֕אמֶר הִנֵּ֥ה שָׁמַ֖עְתִּי כִּ֣י יֶשׁ־שֶׁ֣בֶר בְּמִצְרָ֑יִם
רְד֤וּ־שָׁמָּה֙ וְשִׁבְרוּ־לָ֣נוּ מִשָּׁ֔ם וְנִחְיֶ֥ה וְלֹ֖א נָמֽוּת׃ 3וַיֵּרְד֣וּ אֲחֵי־יוֹסֵ֗ף עֲשָׂרָה֙ לִשְׁבֹּ֣ר בָּ֔ר מִמִּצְרָֽיִם׃ 4וְאֶת־בִּנְיָמִ֥ין אֲחִ֖י יוֹסֵ֑ף
לֹא־שָׁלַ֤ח יַעֲקֹב֙ אֶת־אֶחָ֔יו כִּ֥י אָמַ֖ר פֶּן־יִקְרָאֶ֥נּוּ אָסֽוֹן׃ 5וַיָּבֹ֣אוּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֗ל לִשְׁבֹּר֙ בְּת֣וֹךְ הַבָּאִ֔ים כִּֽי־הָיָ֥ה הָרָעָ֖ב בְּאֶ֥רֶץ
כְּנָֽעַן׃ 6וְיוֹסֵ֗ף ה֚וּא הַשַּׁלִּ֣יט עַל־הָאָ֔רֶץ הוּא֙ הַמַּשְׁבִּ֣יר לְכָל־עַ֔ם הָאָ֖רֶץ וַיָּבֹ֣אוּ אֲחֵ֣י יוֹסֵ֑ף וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לוֹ֙ אַפַּ֔יִם
אָ֖רְצָה׃ 7וַיַּ֣רְא יוֹסֵ֔ף אֶת־אֶחָ֖יו וַיַּכִּרֵ֑ם וַיִּתְנַכֵּ֤ר אֲלֵיהֶם֙ וַיְדַבֵּ֣ר אִתָּ֔ם קָשׁ֖וֹת וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵהֶ֑ם מֵאַ֥יִן בָּאתֶ֖ם וַיֹּ֣אמְר֔וּ מֵאֶ֥רֶץ
כְּנַ֖עַן לִשְׁבָּר־אֹֽכֶל׃ 8וַיַּכֵּ֥ר יוֹסֵ֖ף אֶת־אֶחָ֑יו וְהֵ֖ם לֹ֥א הִכִּרֻֽהוּ׃ 9וַיִּזְכֹּ֣ר יוֹסֵ֗ף אֶת֙ הַחֲלֹמ֣וֹת אֲשֶׁ֣ר חָלַ֣ם לָהֶ֔ם וַיֹּ֥אמֶר אֲלֵהֶ֖ם
מְרַגְּלִ֣ים אַתֶּ֑ם לִרְא֥וֹת אֶת־עֶרְוַ֖ת הָאָ֥רֶץ בָּאתֶֽם׃ 10וַיֹּאמְר֣וּ אֵלָ֔יו לֹ֥א אֲדֹנִ֖י וַעֲבָדֶ֑יךָ בָּ֥אוּ לִשְׁבָּר־אֹֽכֶל׃ 11כֻּלָּ֥נוּ בְנֵֽי
אִישׁ־אֶחָ֖ד נָחְנ֑וּ כֵּנִ֣ים אֲנַ֔חְנוּ לֹא־הָיוּ֙ עֲבָדֶ֔יךָ מְרַגְּלִֽים׃ 12וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵהֶ֔ם לֹ֕א כִּֽי־עֶרְוַ֥ת הָאָ֖רֶץ בָּאתֶ֥ם לִרְאֽוֹת׃ 13וַיֹּאמְר֗וּ
שְׁנֵ֨ים עָשָׂ֜ר עֲבָדֶ֣יךָ אַחִ֗ים | אֲנַ֞חְנוּ בְּנֵ֤י אִישׁ־אֶחָד֙ בְּאֶ֣רֶץ כְּנַ֔עַן וְהִנֵּ֥ה הַקָּטֹ֖ן אֶת־אָבִ֑ינוּ הַיּ֔וֹם וְהָאֶחָ֖ד אֵינֶֽנּוּ׃ 14וַיֹּ֥אמֶר
אֲלֵהֶ֖ם יוֹסֵ֑ף הוּא֙ אֲשֶׁ֣ר דִּבַּ֔רְתִּי אֲלֵכֶ֖ם לֵאמֹ֥ר מְרַגְּלִ֖ים אַתֶּֽם׃ 15בְּזֹאת֙ תִּבָּחֲנ֔וּ חֵ֥י פַּרְעֹ֖ה אִם־תֵּצְא֣וּ מִזֶּ֑ה כִּ֣י אִם־בְּבֹ֔וא
אֲחִיכֶ֥ם הַקָּטֹ֖ן הֵנָּֽה׃ 16שִׁלְח֣וּ מִכֶּ֗ם אֶחָד֙ וְיִקַּ֣ח אֶת־אֲחִיכֶ֔ם וְאַתֶּ֖ם הֵאָסֵ֑רוּ וְיִבָּחֲנ֣וּ דִבְרֵיכֶ֗ם הֲאֶמֶ֤ת אִתְּכֶם֙ וְאִם־לֹ֣א חֵ֔י
פַּרְעֹ֖ה כִּ֣י מְרַגְּלִ֥ים אַתֶּֽם׃ 17וַיֶּאֱסֹ֥ף אֹתָ֛ם אֶל־מִשְׁמָ֖ר שְׁלֹ֥שֶׁת יָמִֽים׃ 18וַיֹּ֨אמֶר אֲלֵהֶ֜ם יוֹסֵ֣ף בַּיּ֣וֹם הַשְּׁלִישִׁ֗י זֹ֚את עֲשׂ֣וּ
וִחְי֔וּ אֶת־הָאֱלֹהִ֖ים אֲנִ֣י יָרֵ֑א׃ 19אִם־כֵּנִ֣ים אַתֶּ֔ם אֲחִיכֶ֕ם אֶחָ֖ד יֵאָסֵ֣ר בְּבֵ֣ית מִשְׁמַרְכֶ֑ם וְאַתֶּ֗ם לְכ֛וּ הָבִ֥יאוּ שֶׁ֖בֶר רַעֲב֥וֹן
בָּתֵּיכֶֽם׃ 20וְאֶת־אֲחִיכֶ֥ם הַקָּטֹ֖ן תָּבִ֣יאוּ אֵלַ֑י וְיֶאֱמְנ֤וּ דִבְרֵיכֶם֙ וְלֹ֣א תָמֻ֔תוּ וַיַּֽעֲשׂ֖וּ־כֵֽן׃ 21וַיֹּאמְר֣וּ אִ֤ישׁ אֶל־אָחִיו֙ אֲבָל֙
אֲשֵׁמִ֣ים | אֲנַ֔חְנוּ עַל־אָחִ֖ינוּ אֲשֶׁ֣ר רָאִ֗ינוּ צָרַ֤ת נַפְשׁוֹ֙ בְּהִתְחַנְּנ֣וֹ אֵלֵ֔ינוּ וְלֹ֥א שָׁמָ֖עְנוּ עַל־כֵּ֣ן בָּ֣אָה אֵלֵ֔ינוּ הַצָּרָ֖ה
הַזֹּֽאת׃ 22וַיַּ֨עַן רְאוּבֵ֜ן אֹתָ֗ם לֵאמֹר֙ הֲלוֹא֩ אָמַ֨רְתִּי אֲלֵיכֶ֜ם | לֵאמֹ֗ר אַל־תֶּחֶטְאוּ֙ בַּיֶּ֔לֶד וְלֹ֥א שְׁמַעְתֶּ֖ם וְגַם־דָּמוֹ֙ הִנֵּ֔ה
נִדְרָֽשׁ׃ 23וְהֵ֣ם לֹ֤א יָדְעוּ֙ כִּ֣י שֹׁמֵ֣עַ יוֹסֵ֔ף כִּ֥י הַמֵּלִ֖יץ בֵּינֹתָֽם׃ 24וַיִּסֹּ֥ב מֵעֲלֵיהֶ֖ם וַיֵּ֑בְךְּ וַיָּ֣שָׁב אֲלֵהֶ֔ם וַיְדַבֵּ֥ר אֲלֵהֶ֖ם וַיִּקַּ֣ח
מֵאִתָּ֣ם אֶת־שִׁמְעוֹן֮ וַיֶּאֱסֹ֣ר אֹתוֹ֒ לְעֵינֵיהֶ֔ם׃ 25וַיְצַ֣ו יוֹסֵ֗ף וַיְמַלְא֤וּ אֶת־כֵּלֵיהֶם֙ בָּ֔ר וְלְהָשִׁ֥יב כַּסְפֵּיהֶ֖ם אִ֣ישׁ אֶל־שַׂקּ֑וֹ וְלָתֵ֥ת
לָהֶ֛ם צֵדָ֖ה לַדָּ֑רֶךְ וַיַּ֥עַשׂ לָהֶ֖ם כֵּֽן׃ 26וַיִּשְׂאוּ֙ אֶת־שִׁבְרָ֔ם עַל־חֲמֹרֵיהֶ֖ם וַיֵּלְכ֥וּ מִשָּֽׁם׃ 27וַיִּפְתַּ֤ח הָאֶחָד֙ אֶת־שַׂקּ֔וֹ לָתֵ֥ת
מִסְפּוֹא֙ לַחֲמֹר֔וֹ בַּמָּל֑וֹן וַיַּ֖רְא אֶת־כַּסְפּ֥וֹ וְהִנֵּה־ה֖וּא בְּפִ֥י אַמְתַּחְתּֽוֹ׃ 28וַיֹּ֣אמֶר אֶל־אֶחָ֗יו הוּשַׁ֤ב כַּסְפִּי֙ וְגַם֙ הִנֵּ֣ה
בְּאַמְתַּחְתִּ֔י וַיֵּצֵ֥א לִבָּ֖ם וַיֶּחֶרְד֑וּ אִ֣ישׁ אֶל־אָחִ֗יו לֵאמֹר֙ מַה־זֹּ֣את עָשָׂ֔ה אֱלֹהִ֖ים לָּֽנוּ׃ 29וַיָּבֹ֞אוּ אֶל־יַעֲקֹ֣ב אֲבִיהֶ֗ם אַ֚רְצָה
כְּנַ֔עַן וַיַּגִּ֥ידוּ לֹ֖ו אֵ֣ת כָּל־הַקֹּרֹ֣ת אֹתָ֑ם לֵאמֹֽר׃ 30דִּבֶּ֨ר הָאִ֜ישׁ אֲדֹנֵ֣י הָאָ֗רֶץ אִתָּ֙נוּ֙ קָשׁ֔וֹת וַיִּתֵּ֥ן אֹתָ֛נוּ כִּמְרַגְּלִ֖ים
אֶת־הָאָֽרֶץ׃ 31וַנֹּ֤אמֶר אֵלָיו֙ כֵּנִ֣ים אֲנַ֔חְנוּ לֹ֥א הָיִ֖ינוּ מְרַגְּלִֽים׃ 32שְׁנֵים־עָשָׂ֞ר אֲנַ֣חְנוּ אַחִ֗ים בְּנֵ֤י אָבִ֙ינוּ֙ הָאֶחָ֣ד אֵינֶ֔נּוּ וְהַקָּטֹ֖ן
הַיּ֑וֹם אֶת־אָבִ֖ינוּ בְּאֶ֥רֶץ כְּנָֽעַן׃ 33וַיֹּ֨אמֶר אֵלֵ֜ינוּ הָאִ֣ישׁ אֲדֹנֵ֣י הָאָ֗רֶץ בְּזֹאת֙ אֵדַ֣ע כִּֽי כֵנִ֔ים אַתֶּ֖ם אֲחֵיכֶ֣ם הָאֶחָ֣ד הַנִּ֣יחוּ
אִתִּ֑י וְאֶת־רַעֲבֹ֥ון בָּתֵּיכֶ֖ם קְח֥וּ וָלֵֽכוּ׃ 34וְהָבִיאוּ֙ אֶת־אֲחִיכֶ֣ם הַקָּטֹ֔ן אֵלַ֖י וְאֵדְעָ֣ה כִּ֣י לֹ֤א מְרַגְּלִים֙ אַתֶּ֔ם כִּ֥י כֵנִ֖ים אַתֶּ֑ם
אֶת־אֲחִיכֶ֥ם אֶתֵּ֛ן לָכֶ֖ם וְאֶת־הָאָ֥רֶץ תִּסְחָֽרוּ׃ 35וַיְהִי֙ הֵ֣ם מְרִיקִ֔ים שַׂקֵּיהֶ֖ם וְהִנֵּה־אִ֣ישׁ צְרֹר־כַּסְפּ֑וֹ בְּשַׂקּ֗וֹ וַיִּרְא֛וּ
אֶת־צְרֹר֥וֹת כַּסְפֵּיהֶ֖ם הֵ֣מָּה וַאֲבִיהֶ֑ם וַיִּירָֽאוּ׃ 36וַיֹּ֨אמֶר אֲלֵהֶ֜ם יַעֲקֹ֣ב אֲבִיהֶ֗ם אֹתִי֙ שִׁכַּלְתֶּ֔ם יוֹסֵ֥ף אֵינֶ֖נּוּ וְשִׁמְעוֹן֙ אֵינֶ֔נּוּ
וְאֶת־בִּנְיָמִ֖ן תִּקָּ֑חוּ עָלַ֥י הָיוּ֙ כֻּלָּֽנָה׃ 37וַיֹּ֨אמֶר רְאוּבֵ֜ן אֶל־אָבִ֗יו לֵאמֹר֙ אֶת־שְׁנֵ֣י בָנַ֔י תָּמִ֖ית אִם־לֹ֣א אֲבִיאֶ֑נּוּ אֵלֶ֔יךָ תְּנָ֖ה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֹתוֹ עַל־יָדִי וַאֲנִי אֲשִׁיבֶנּוּ אֵלֶיךָ: 38 וַיֹּאמֶר לֹא־יֵרֵד בְּנִי עִמָּכֶם כִּי־אָחִיו מֵת וְהוּא לְבַדּוֹ נִשְׁאָר וּקְרָאָהוּ אָסוֹן בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־שֵׂיבָתִי בְּיָגוֹן שְׁאוֹלָה:

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mpabwîne omu 23/04/2024).

43

Bene Yakôbo bàgenda na Benyamini e Mîsiri

[1] Ishali lyaciri likali bwenêne omu cihugo, [2] n'erhi bayûsa bâlya erya ngano barhenzagya e Mîsiri, îshe ababwîra, erhi: «Shubiragi yomugend'irhugulira biryo bisungunu.» [3] Yuda amushuza, erhi: «Olya mulume ayôsire arhuhanirîze, erhi: «Murhahike omu masù gâni, akabà mulumuna winyu arhali na ninyu.» [4] Kuziga erhi wankayêmêra mpu rhugende rhweshi na mulumuna wîrhu lyône rhwankayandagala rhuj'ikugulira ebiryo. [5] Ci akaba orhayêmîri mpu ajeyo, nîrhu rhurhankayija; bulya oyomulume arhurhonzire, erhi: «Murhahike omu masù gâni akaba mulumuna winyu arhayishiri haguma ninyu.» [6] Israheli aderha, erhi: «Kurhi oku mwandibuzize nieki, carhumaga mubwîra oyomulume oku mucigwêrhe mulumuna winyu?». [7] Banacishuza, mpu: «Oyo muntu akazâg'irhudôsa binji binji kuli rhwe n'oku mulala gwirhu, nk'omu kurhudôsa, erhi: «Ka ho sho acibà? Erhi ka mucigwêrhe mulumuna winyu?» Rhwanakazimushuza kuli ago madôso gôshi. Ka rhwankamanyire oku kwo arhubwîra, erhi: «Mulêrhe mulumuna winyu?». [8] Oku bundi Yuda abwîra îshe Israheli, erhi: «Leka omwâna ayishe rhugende rhweshi. Leka rhugende, rhurhôle enjira yîrhu lyo rhucira rhulek'ifà, rhwe na nâwe n'engabo zirhu. [9] Niono ncibàrhuzize ye, akajira oku abà nie wadôsa. Akaba ntakugaluliri ye, akaba ntamushubizizi omu malanga gâwe, onanjire mwîsi embere zâwe ensiku zôshi. [10] Bulya nka rhurhalegereraga ntya rhinga rhwamagaluka kabirhi!» [11] Oku bundi îshe Israheli ababwîra, erhi: «Akaba ntyo, alagi oku mwajira: Mushane ecishêgo ca ngasi binjà binabà muno cihugo, muhêkere oyôla mulume lubè lwo luhembomumudwîrhîre. Mugavu musungunu, bûci busungunu, nshangi nsungunu, nshîsho nsungunu n'obukù. [12] Mushub'irhôla ezindi nfaranga, muhêke n'enfaranga mwashangaga bahizire omu kanwa k'enshoho zinyu z'engano: nkaba kwâli kuyibagira. [13] Rhôlagi mulumuna winyu mugende, mushubire emunda oyomulume ali. [14] Nnâmahanga amujire murhone emw'oyomulume, anamuleke mugalukane owinyu haguma na Benyamini. Niono, akaba kuherwa naherwa n'abâna, mulekage nnamperwe!»

Okubugânana aha mwa Yozefu

[15] Abalume banacirhôla lulya luhembo, n'ensaranga marhù abirhi abirhi haguma na Benyamini,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

balîkûla, bayandagalira e Mîsiri, bajà embere za Yozefu. [16] Erhi Yozefu ababona bali bôshi na Binyamini, abwîra ecibwindi câge, erhi: «Ohêke abo bantu omu nyumpa, obâge cintu ciguma onacirheganye bulya aba bantu balya haguma nâni hano mûshi aha izûba-karhî.» [17] Nyamulume ajira nk'oku Yozefu anamurhegekaga, anacihêka balya bantu omu nyumpa ya Yozefu. [18] Bayumva obwôba bw'okubona babahêka emwa Yozefu, baderha, mpu: «Zirya nfaranga zâli zigalusire olundi lusiku omu nshoho zirhu zo zamarhuma barhuhêka eyi. Balonza okuyish'irhugorha, barhugwârhe, banarhuhêke bujà rhwe na endogomi zirhu.» [19] Bayegêra cirya cibwindi ca Yozefu, bamubwirira aha lusò lw'enyumpa, mpu: [20] «Orhubabalire waliha, rhukola rhurhanzir'ija eno bundi, erhi rhul'igula ebiryo, [21] omu njira y'okushubira emwîrhu erhi rhuhika aha rhwâli rhwalâla, rhwashanûla enshoho zirhu rhwabugana enfaranga za ngasi muguma ziri aha munwa gw'enshoho yâge, zâli zirya nfaranga zirhu zonene omubalè n'obuzirhu bwâzo, zo zino rhukola rhugalukîne. [22] Rhudwîrhe n'ezindi nfaranga z'okugula ebiryo. Rhurhamanyiri ndi wajâga ayômeka enfaranga zirhu omu mizigo yîrhu.» [23] Abashuza erhi: «Murhûle murhayôbohaga! Nyamuzinda winyu, Nyamuzinda wa sho ye wamuhiriraga obuhirhi omu nshoho z'engano. Ensaranga zinyu bazimpîre». Anaciyisha abadwîrhîre Simoni. [24] Olya murhumisi erhi aba amabahisa omu nyumpa ya Yozefu, abahêreza amîshi, nabo banacîkalaba amagulu; n'endogomi zâbo azihêreza obwâsi. [25] Barheganya entûlo yâbo y'omunkwa erhi banadwîrhe balinga oku Yozefu ayisha muli ogwo mûshi. Bâli bamamanyîsibwa oku ho bayikulira aho. [26] Erhi Yozefu ahika aha mwâge, bamuhêkera entûlo bâli badwîrhe. Bafukamiriza bahwera oku idaho embere zâge. [27] Abalamusa bwinjà, anabadôsa, erhi: «Olya sho w'omushosi mwambwîraga ka naye azibuhire? Ka ho acibà?» [28] Bamushuza mpu: «Mwambali wâwe Larha azibuhire; ho acibà». Bayunama bafukamiriza. [29] Yozefu ayinamula amasù, abona Binyamini, ye mulumuna oburhwa na nnina; aderha, erhi: «Ka ye mulumuna winyu mwambwîraga oyu?» Ashubiza aderha erhi: «Nyamuzinda akugishe mwâna wâni!». [30] Oku bundi Yozefu ahuluka duba-duba omu kubona omulumuna, ecifufu camugwârha, ayumva emirenge yamuyisha omu masù: aja omu mwâge, aj'ilakiramwo. [31] Erhi aba amageza amîshi ebusù, ahuluka, acîhangâna, ayôrha nka ntâko abîre, arhegeka, erhi: «Lerhagi ebiryo.» [32] Bamuhirira ebiryo hâgo hâgo, na bene wâbo nabo babahirira ebiryo hâgo hâgo n'Abanyamisiri balîra haguma naye, nabo babahirira hâgo hâgo; bulya Abanyamisiri barhankalira haguma n'Abayahudi: kwanabà kuhemuka emw'Abanyamisiri. [33] Batamala embere zâge, kurhondêrera oku nfula nk'oku ecikono câge c'obunya-nfula cinahûnyire; n'omurho kulusha abandi kulya amaburhwa gâbo ganali; bôshi bakâlolanakwo banazânwa. [34] Aderha obwo mpu babahêkerekwo birya biryo byali omu cisha câge, mpu banababegere olukengwa, Benyamini yêhe mpu bamubegere karhânu kalushire aka abâbo. Banywêra haguma banasîma bwenêne.

Genesis BHS 43:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְהָרָעָב כָּבֵד בָּאָרֶץ׃ 2וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לֶאֱכֹל אֶת־הַשֶּׁבֶר אֲשֶׁר הֵבִיאוּ מִמִּצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֲבִיהֶם שֻׁבוּ
שִׁבְרוּ־לָנוּ מְעַט־אֹכֶל׃ 3וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוּדָה לֵאמֹר הָעֵד הֵעִד בָּנוּ הָאִישׁ לֵאמֹר לֹא־תִרְאוּ פָנַי בִּלְתִּי אֲחִיכֶם
אִתְּכֶם׃ 4אִם־יֶשְׁךָ מְשַׁלֵּחַ אֶת־אָחִינוּ אִתָּנוּ נֵרְדָּה וְנִשְׁבְּרָה לְךָ אֹכֶל׃ 5וְאִם־אֵינְךָ מְשַׁלֵּחַ לֹא נֵרֵד כִּי־הָאִישׁ אָמַר
אֵלֵינוּ לֹא־תִרְאוּ פָנַי בִּלְתִּי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם׃ 6וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לָמָּה הֲרֵעֹתֶם לִי לְהַגִּיד לָאִישׁ הַעוֹד לָכֶם אָח׃ 7וַיֹּאמְרוּ
שָׁאֹול שָׁאַל־הָאִישׁ לָנוּ וּלְמוֹלַדְתֵּנוּ לֵאמֹר הַעוֹד אֲבִיכֶם חַי הֲיֵשׁ לָכֶם אָח וַנַּגֶּד־לוֹ עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲיָדוֹעַ נֵדַע
כִּי יֹאמַר הוֹרִידוּ אֶת־אֲחִיכֶם׃ 8וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־יִשְׂרָאֵל אָבִיו שִׁלְחָה הַנַּעַר אִתִּי וְנָקוּמָה וְנֵלֵכָה וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת
גַּם־אֲנַחְנוּ גַם־אַתָּה גַּם־טַפֵּנוּ׃ 9אָנֹכִי אֶעֶרְבֶּנּוּ מִיָּדִי תְּבַקְשֶׁנּוּ אִם־לֹא הֲבִיאֹתִיו אֵלֶיךָ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחָטָאתִי לְךָ
כָּל־הַיָּמִים׃ 10כִּי לוּלֵא הִתְמַהְמָהְנוּ כִּי־עַתָּה שַׁבְנוּ זֶה פַּעֲמָיִם׃ 11וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם־כֵּן | אֲפוֹא זֹאת
עֲשׂוּ קְחוּ מִזִּמְרַת הָאָרֶץ בִּכְלֵיכֶם וְהוֹרִידוּ לָאִישׁ מִנְחָה מְעַט צֳרִי וּמְעַט דְּבַשׁ נְכֹאת וָלֹט בָּטְנִים וּשְׁקֵדִים׃ 12וְכֶסֶף
מִשְׁנֶה קְחוּ בְיֶדְכֶם וְאֶת־הַכֶּסֶף הַמּוּשָׁב בְּפִי אַמְתְּחֹתֵיכֶם תָּשִׁיבוּ בְיֶדְכֶם אוּלַי מִשְׁגֶּה הוּא׃ 13וְאֶת־אֲחִיכֶם קָחוּ
וְקוּמוּ שׁוּבוּ אֶל־הָאִישׁ׃ 14וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לִפְנֵי הָאִישׁ וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת־אֲחִיכֶם אַחֵר וְאֶת־בִּנְיָמִין וַאֲנִי
כַּאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכָלְתִּי׃ 15וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־הַמִּנְחָה הַזֹּאת וּמִשְׁנֶה־כֶּסֶף לָקְחוּ בְיָדָם וְאֶת־בִּנְיָמִן וַיָּקֻמוּ וַיֵּרְדוּ
מִצְרַיִם וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יוֹסֵף׃ 16וַיַּרְא יוֹסֵף אִתָּם אֶת־בִּנְיָמִין וַיֹּאמֶר לַאֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ הָבֵא אֶת־הָאֲנָשִׁים הַבָּיְתָה וּטְבֹחַ
טֶבַח וְהָכֵן כִּי אִתִּי יֹאכְלוּ הָאֲנָשִׁים בַּצָּהֳרָיִם׃ 17וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה
יוֹסֵף׃ 18וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבְאוּ בֵּית יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ עַל־דְּבַר הַכֶּסֶף הַשָּׁב בְּאַמְתְּחֹתֵינוּ בַּתְּחִלָּה אֲנַחְנוּ מוּבָאִים
לְהִתְגַּלֵּל עָלֵינוּ וּלְהִתְנַפֵּל עָלֵינוּ וְלָקַחַת אֹתָנוּ לַעֲבָדִים וְאֶת־חֲמֹרֵינוּ׃ 19וַיִּגְּשׁוּ אֶל־הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל־בֵּית יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ
אֵלָיו פֶּתַח הַבָּיִת׃ 20וַיֹּאמְרוּ בִּי אֲדֹנִי יָרֹד יָרַדְנוּ בַּתְּחִלָּה לִשְׁבָּר־אֹכֶל׃ 21וַיְהִי כִּי־בָאנוּ אֶל־הַמָּלוֹן וַנִּפְתְּחָה
אֶת־אַמְתְּחֹתֵינוּ וְהִנֵּה כֶסֶף־אִישׁ בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ כַּסְפֵּנוּ בְּמִשְׁקְלוֹ וַנָּשֶׁב אֹתוֹ בְיָדֵנוּ׃ 22וְכֶסֶף אַחֵר הוֹרַדְנוּ בְיָדֵנוּ
לִשְׁבָּר־אֹכֶל לֹא יָדַעְנוּ מִי־שָׂם כַּסְפֵּנוּ בְּאַמְתְּחֹתֵינוּ׃ 23וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם לָכֶם אַל־תִּירָאוּ אֱלֹהֵיכֶם וֵאלֹהֵי אֲבִיכֶם נָתַן
לָכֶם מַטְמוֹן בְּאַמְתְּחֹתֵיכֶם כַּסְפְּכֶם בָּא אֵלָי וַיּוֹצֵא אֲלֵהֶם אֶת־שִׁמְעוֹן׃ 24וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף
וַיִּתֶּן־מַיִם וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם וַיִּתֵּן מִסְפּוֹא לַחֲמֹרֵיהֶם׃ 25וַיָּכִינוּ אֶת־הַמִּנְחָה עַד־בּוֹא יוֹסֵף בַּצָּהֳרָיִם כִּי שָׁמְעוּ כִּי־שָׁם
יֹאכְלוּ לָחֶם׃ 26וַיָּבֹא יוֹסֵף הַבַּיְתָה וַיָּבִיאוּ לוֹ אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר־בְּיָדָם הַבָּיְתָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לוֹ אָרְצָה׃ 27וַיִּשְׁאַל לָהֶם
לְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם אֲבִיכֶם הַזָּקֵן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם הַעוֹדֶנּוּ חָי׃ 28וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם לְעַבְדְּךָ לְאָבִינוּ עוֹדֶנּוּ חָי וַיִּקְדּוּ
וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃ 29וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־בִּנְיָמִין אָחִיו בֶּן־אִמּוֹ וַיֹּאמֶר הֲזֶה אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם אֵלָי וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
יָחְנְךָ בְּנִי׃ 30וַיְמַהֵר יוֹסֵף כִּי־נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל־אָחִיו וַיְבַקֵּשׁ לִבְכּוֹת וַיָּבֹא הַחַדְרָה וַיֵּבְךְּ שָׁמָּה׃ 31וַיִּרְחַץ פָּנָיו וַיֵּצֵא
וַיִּתְאַפַּק וַיֹּאמֶר שִׂימוּ לָחֶם׃ 32וַיָּשִׂימוּ לוֹ לְבַדּוֹ וְלָהֶם לְבַדָּם וְלַמִּצְרִיִּם הָאֹכְלִים אִתּוֹ לְבַדָּם כִּי לֹא יוּכְלוּן הַמִּצְרִים
לֶאֱכָל אֶת־הָעִבְרִים לֶחֶם כִּי־תוֹעֵבָה הוּא לְמִצְרָיִם׃ 33וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָיו הַבְּכֹר כִּבְכֹרָתוֹ וְהַצָּעִיר כִּצְעָרָתוֹ וַיִּתְמְהוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הָאֲנָשִׁים אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ׃ 34וַיִּשָּׂא מַשְׂאֹת מֵאֵת פָּנָיו אֲלֵהֶם וַתֵּרֶב מַשְׂאַת בִּנְיָמִן מִמַּשְׂאֹת כֻּלָּם חָמֵשׁ יָדוֹת וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mpabwîne omu 23/04/2024).

44

Akabêhè ka Yozefu omu nshoho ya Benyamini

[1] Yozefu ahà ecibwindi câge eri irhegeko, erhi: «Enshoho z'aba bantu ogend'izibumba biryo nk'oku bankanahash'ibarhula, ogal'ihira enfaranga za ngasi muguma omu kanwa k'enshoho yâge. [2] Oyîsh'ihira kalya kabêhe kâni k'amarhale omu munwa gw'enshoho y'omurho obalimwo, ohiremwo enfaranga z'engano yâge.» Omurhindisi anacijira nk'oku Yozefu anamubwirga. [3] Sêzi erhi bucânûla balîka balya bantu haguma n'endogomi zâbo. [4] Bâli bamarhenga omu lugo ci kwônene barhali bacihika kulî; Yozefu àrhuma omurhindisi wâge, erhi: «Yimuka oshimbûlire balya bantu, na hano obahikakwo, obabwîre, erhi: «Kurhi mwagalulaga amabî oku minjà mwajirîrwe? [5] K'arhali ko kabêhe nnawîrhu anyweramwo, ko analagulirakwo? Kubî okwo mwajizire.» [6] Abahikakwo, ababwîra birya binwa. [7] Bamushuza, mpu: «Cirhumire nnahamwîrhu aderha ntyo? Ntanzi là erhi bambali bâwe bankajira ecijiro ca bene eco! [8] Sinza enfaranga rhwashimânana omu minwa y'enshoho zirhu, rhwakugalulîrezo kurhenga emwîrhu Kanani, kurhi rhwankazimbirage omu nyumpa ya nnahamwinyu abè nfaranga erhi gabè masholo? [9] Ekarhî ka bambali bâwe, oyu wankanasîmana kwo ako kabêhe anafè, na nîrhu rbwenêne rhunabe bajâ ba nnawinyu.» [10] Anacibashuza, erhi: «Neci, binabâge nk'okwomudesire! Oyu bankanashimâna adwîrhe ako kabêhe, anabè mujà wâni; ci abandi bôhe banacigendera.» [11] Ngasi muguma ahonyeza enshoho yâge y'engano oku idaho, ngasi muguma anacishanûla enshoho yâge. [12] Afûkula kugwârhira oku nfula kuhika oku muziba gwâbo, n'akabêhè kayishibonekana omu nshoho ya Benyamini. [13] Banacisharhula enyambalo yâbo ngasi muguma ashub'ibarhuza endogomi yâge, bashubira omu lugo. [14] Yuda na bene wâbo bajà aha mwa Yozefu, babandana acihali, bafukamiriza embere zâge bahwera oku idaho. [15] Yozefu ababwîra, erhi: «Byo bici ebi mwankolîre? Ka murhamanyiri oku omuntu oli akâni ayishi oku balêba?» [16] Yuda ashuza, erhi: «Bici rhwacibwîra nnawîrhu? Kurhi rhwaciderhaga? Kurhi rhwankaciyêra? Nyamuzinda ayêrekîne obubî bwa bambali bâwe. Lolà, rhukola bajâ ba nnawîrhu rhweshi oku rhunali n'oyu bashangaga akabêhè omu nfune.» [17] Abashuza, erhi: «Ntanzi erhi nankajira ntyo! Olya muntu banashimânagakwo akabêhè, ye wanabà mujà wâni, mwêhe mushubire n'omurhûla emunda sho ali.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Amasambo ga Yuda

18 Oku bundi Yuda amuyegêra, erhi: «Yâgirwa mâshi, oleke omurhumisi wâwe aderhere
akanwa omu marhwîri ga nnawîrhu, orhanabêraga omurhumisi wâwe burhe bulya kwo onali nka
Faraoni. 19 Nnawîrhu adôsize bambali bâge bulya, erhi: «Ka mucijira sho. Ka mucigwêrhe
ommulonzire?» 20 Nîrhu rhwashuza nnawîrhu, nti: «Rhucigwêrhe larha w'omushosi n'omuziba
gwirhu gwaburhiragwa e bushosi; oyu gwalondaga afire, ye baburhagwa na nnina muguma,
n'îshe arhahimwa kumurhonya. 21 Wabwîra bambali bâwe obwo, erhi: «Mumundêrhere, amasù
gâni gamulole kwo». 22 Rhwashuza nnawîrhu, nti: «Omwâna ntâko arhenge kuli îshe, erhi
ankamurhenga kwo, îshe anafà.» 23 Wanacibwîra bambali bâwe, erhi: «Akaba mulumuna winyu
arhabungulusiri haguma ninyu, murhayimange omu masù gâni. 24 Erhi rhuyinamukira emwa
mwambali wâwe yeligi larha, rhwamuganîrira ebinwa bya nnawîrhu. 25 Kandi erhi larha
arhubwîra, erhi: «Kanyi mushub'igend'igula biryo bisungunu;» 26 rhwashuza, nti:
«Rhurhankahash'iyandagala. Ci kwône akaba rhwagenda rhweshi na mulumuna wîrhu, lyôki
rhwankabunguluka, bulya ntâko rhubone obusù bw'olya mulume rhurhanali rhweshi na
mulumuna wîrhu.» 27 Mwambali wâwe, yerigi larha arhushuza, erhi: «Mumanyire oku mukânie
amburhire bâna babirhi bone: 28 Muguma acîgendîre, naderha nti kulîbwa alîbirwe n'eciryanyi;
kuhika buno ntasag'îmushisha omu isù. 29 Erhi mwankashub'intôla oyu wundi, naye erhi ankajira
oku abà,mwanarhuma ezi mvi zâni zajà ekuzimu n'omungomunji.» 30 Bunôla nkashubiraga
emwa mwambali wâwe, yerigi larha, ntanadwîrhi omwâna, oyu omurhima gwâge
gwacîshwêkîrekwo, 31 hano abona omwâna arhali haguma nîrhu, kufà anafà, n'ago mango erhi
bambali bâwe bamarhuma emvi za mwambali wâwe, yerigi larha, zajà ekuzimu n'oburhè bunji.
32 Na kandi, mwambali wâwe acibàrhuzize olw'oyu mwâna, omu masù ga larha, amango
naderhaga nti akaba ntamugalwiri emunda oli onanjire mwîsi ensiku zôshi.» 33 Olekage yâgirwa
mwambali wâwe ayôrhe mujà wa nnawîrhu, oyu mwâna omuleke arhereme haguma na bakulu
bâge. 34 Kurhi nankasôkera emunda larha ali wâni n'omwâna arhayishiri haguma nâni? Nanga
ntalonza mbone obuhanya bwarhogera larha!»

Genesis BHS 44:

1 וַיְצַו֩ אֶת־אֲשֶׁ֨ר עַל־בֵּיתוֹ֜ לֵאמֹ֗ר מַלֵּ֤א אֶת־אַמְתְּחֹת֙ הָאֲנָשִׁ֔ים אֹ֖כֶל כַּאֲשֶׁ֣ר יוּכְל֑וּן שְׂאֵ֥ת וְשִׂ֛ים כֶּ֥סֶף־אִ֖ישׁ בְּפִ֥י
אַמְתַּחְתּֽוֹ׃ 2 וְאֶת־גְּבִיעִ֣י הַגָּבִ֗יעַ הַכֶּ֙סֶף֙ תָּשִׂ֣ים בְּפִי֮ אַמְתַּ֣חַת הַקָּטֹן֒ וְאֵ֤ת כֶּֽסֶף֙ שִׁבְר֔וֹ וַיַּ֕עַשׂ כִּדְבַ֖ר יוֹסֵ֥ף אֲשֶׁ֖ר
דִּבֵּֽר׃ 3 הַבֹּ֖קֶר אוֹר֑ וְהָאֲנָשִׁ֣ים שֻׁלְּח֔וּ הֵ֖מָּה וַחֲמֹרֵיהֶ֑ם׃ 4 הֵ֣ם יָצְא֔וּ אֶת־הָעִ֖יר לֹ֣א הִרְחִ֑יקוּ וְיוֹסֵף֙ אָמַ֣ר לַאֲשֶׁ֣ר עַל־בֵּיתוֹ֔
קוּם֙ רְדֹ֣ף אַחֲרֵ֔י הָאֲנָשִׁ֖ים וְהִשַּׂגְתָּ֣ם אֲלֵהֶ֑ם וְאָמַרְתָּ֣ אֲלֵהֶ֔ם לָמָ֥ה שִׁלַּ֖מְתֶּם רָעָ֥ה תַ֖חַת טוֹבָֽה׃ 5 הֲלֹ֣וא זֶ֔ה אֲשֶׁ֥ר יִשְׁתֶּ֛ה אֲדֹנִ֥י בּ֖וֹ
וְה֣וּא נַחֵ֣שׁ יְנַחֵ֑שׁ בּ֚וֹ הֲרֵעֹתֶ֣ם אֲשֶׁ֔ר עֲשִׂיתֶֽם׃ 6 וַיַּשֵּׂ֖גֶם וַיְדַבֵּ֣ר אֲלֵהֶ֑ם אֶת־הַדְּבָרִ֖ים הָאֵֽלֶּה׃ 7 וַיֹּאמְר֥וּ אֵלָ֖יו לָמָ֣ה יְדַבֵּ֣ר
אֲדֹנִ֔י כַּדְּבָרִ֖ים הָאֵ֑לֶּה חָלִ֣ילָה֔ לַעֲבָדֶ֖יךָ מֵעֲשׂ֥וֹת כַּדָּבָ֖ר הַזֶּֽה׃ 8 הֵ֣ן כֶּ֤סֶף אֲשֶׁר֙ מָצָ֣אנוּ בְּפִ֣י אַמְתְּחֹתֵ֔ינוּ הֱשִׁיבֹ֥נוּ אֵלֶ֖יךָ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְאֵיךְ נִגְנֹב מִבֵּית אֲדֹנֶיךָ כֶּסֶף אוֹ זָהָב׃ 9אֲשֶׁר יִמָּצֵא אִתּוֹ מֵעֲבָדֶיךָ וָמֵת וְגַם־אֲנַחְנוּ נִהְיֶה לַאדֹנִי
לַעֲבָדִים׃ 10וַיֹּאמֶר גַּם־עַתָּה כִּדְבָרֵיכֶם כֵּן־הוּא אֲשֶׁר יִמָּצֵא אִתּוֹ יִהְיֶה־לִּי עָבֶד וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּם׃ 11וַיְמַהֲרוּ וַיּוֹרִדוּ
אִישׁ אֶת־אַמְתַּחְתּוֹ אָרְצָה וַיִּפְתְּחוּ אִישׁ אַמְתַּחְתּוֹ׃ 12וַיְחַפֵּשׂ בַּגָּדוֹל הֵחֵל וּבַקָּטֹן כִּלָּה וַיִּמָּצֵא הַגְּבִיעַ בְּאַמְתַּחַת
בִּנְיָמִן׃ 13וַיִּקְרְעוּ שִׂמְלֹתָם וַיַּעֲמֹס אִישׁ עַל־חֲמֹרוֹ וַיָּשֻׁבוּ הָעִירָה׃ 14וַיָּבֹא יְהוּדָה וְאֶחָיו בֵּיתָה יוֹסֵף וְהוּא עוֹדֶנּוּ שָׁם
וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו אָרְצָה׃ 15וַיֹּאמֶר לָהֶם יוֹסֵף מָה־הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הֲלוֹא יְדַעְתֶּם כִּי־נַחֵשׁ יְנַחֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר
כָּמֹנִי׃ 16וַיֹּאמֶר יְהוּדָה מַה־נֹּאמַר לַאדֹנִי מַה־נְּדַבֵּר וּמַה־נִּצְטַדָּק הָאֱלֹהִים מָצָא אֶת־עֲוֹן עֲבָדֶיךָ הִנֶּנּוּ עֲבָדִים לַאדֹנִי
גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם אֲשֶׁר־נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ׃ 17וַיֹּאמֶר חָלִילָה לִּי מֵעֲשׂוֹת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא
יִהְיֶה־לִּי עָבֶד וְאַתֶּם עֲלוּ לְשָׁלוֹם אֶל־אֲבִיכֶם׃ פ

18וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי יְדַבֶּר־נָא עַבְדְּךָ דָבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנִי וְאַל־יִחַר אַפְּךָ בְּעַבְדֶּךָ כִּי כָמוֹךָ
כְּפַרְעֹה׃ 19אֲדֹנִי שָׁאַל אֶת־עֲבָדָיו לֵאמֹר הֲיֵשׁ־לָכֶם אָב אוֹ־אָח׃ 20וַנֹּאמֶר אֶל־אֲדֹנִי יֶשׁ־לָנוּ אָב זָקֵן וְיֶלֶד זְקֻנִים קָטֹן
וְאָחִיו מֵת וַיִּוָּתֵר הוּא לְבַדּוֹ לְאִמּוֹ וְאָבִיו אֲהֵבוֹ׃ 21וַתֹּאמֶר אֶל־עֲבָדֶיךָ הורִדֻהוּ אֵלָי וְאָשִׂימָה עֵינִי עָלָיו׃ 22וַנֹּאמֶר
אֶל־אֲדֹנִי לֹא־יוּכַל הַנַּעַר לַעֲזֹב אֶת־אָבִיו וְעָזַב אֶת־אָבִיו וָמֵת׃ 23וַתֹּאמֶר אֶל־עֲבָדֶיךָ אִם־לֹא יֵרֵד אֲחִיכֶם הַקָּטֹן
אִתְּכֶם לֹא תֹסִפוּן לִרְאוֹת פָּנָי׃ 24וַיְהִי כִּי עָלִינוּ אֶל־עַבְדְּךָ אָבִי וַנַּגֶּד־לוֹ אֶת דִּבְרֵי אֲדֹנִי׃ 25וַיֹּאמֶר אָבִינוּ שֻׁבוּ
שִׁבְרוּ־לָנוּ מְעַט־אֹכֶל׃ 26וַנֹּאמֶר לֹא נוּכַל לָרֶדֶת אִם־יֵשׁ אָחִינוּ הַקָּטֹן אִתָּנוּ וְיָרַדְנוּ כִּי־לֹא נוּכַל לִרְאוֹת פְּנֵי הָאִישׁ
וְאָחִינוּ הַקָּטֹן אֵינֶנּוּ אִתָּנוּ׃ 27וַיֹּאמֶר עַבְדְּךָ אָבִי אֲלֵינוּ אַתֶּם יְדַעְתֶּם כִּי שְׁנַיִם יָלְדָה־לִּי אִשְׁתִּי׃ 28וַיֵּצֵא הָאֶחָד מֵאִתִּי
וָאֹמַר אַךְ טָרֹף טֹרָף וְלֹא רְאִיתִיו עַד־הֵנָּה׃ 29וּלְקַחְתֶּם גַּם־אֶת־זֶה מֵעִם פָּנַי וְקָרָהוּ אָסוֹן וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־שֵׂיבָתִי
בְּרָעָה שְׁאֹלָה׃ 30וְעַתָּה כְּבֹאִי אֶל־עַבְדְּךָ אָבִי וְהַנַּעַר אֵינֶנּוּ אִתָּנוּ וְנַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְנַפְשׁוֹ׃ 31וְהָיָה כִרְאוֹתוֹ כִּי־אֵין
הַנַּעַר וָמֵת וְהוֹרִידוּ עֲבָדֶיךָ אֶת־שֵׂיבַת עַבְדְּךָ אָבִינוּ בְּיָגוֹן שְׁאֹלָה׃ 32כִּי עַבְדְּךָ עָרַב אֶת־הַנַּעַר מֵעִם אָבִי לֵאמֹר
אִם־לֹא אֲבִיאֶנּוּ אֵלֶיךָ וְחָטָאתִי לְאָבִי כָּל־הַיָּמִים׃ 33וְעַתָּה יֵשֶׁב־נָא עַבְדְּךָ תַּחַת הַנַּעַר עֶבֶד לַאדֹנִי וְהַנַּעַר יַעַל
עִם־אֶחָיו׃ 34כִּי־אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל־אָבִי וְהַנַּעַר אֵינֶנּוּ אִתִּי פֶּן אֶרְאֶה בָּרָע אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת־אָבִי׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024).

45

Yozefu acimanyîsa kuli bene wâbo

[1] Lero Yozefu ayabirwa n'okurhenza emirenge embere z'aba bâli halya bôshi; anaciyâma, erhi: «Muhuluse abandiho bôshi.» Na ntyo ntâye wacimuliho erhi Yozefu acimanyîsa emunda bakulu bâge bali. [2] Ayâma n'izù linene erhi alaka, Abanyamisiri balinda bayumva, n'iburha lya Faraoni lyakuyumva. [3] Yozefu abwîra bakulu bâge, erhi: «Nie Yozefu! Ka ho larha acibà?» Bene wâbo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bayabirwa n'okumushuza bulya bamarhemuka embere zâge. [4] Obwo, Yozefu abwîra bene wâbo, erhi: «Nyegêri.» Bamuyegêra. Ababwîra, erhi: «Nie Yozefu olya mulumuna winyu mwaguzagya mpu bamuhêke e Mîsiri. [5] Ci kwônene mumanyage murhacibâga burhe murhanacikalihiranaga mpu okwenge mwangulizagya ab'eno munda. Kulonza okufumya obuzîne bwinyu kwarhumaga Nyamuzinda antuma mpu mmushokolere. [6] Bulya, sinzi oku ekola myâka ibirhi eno kurhenga ishali lijîre omu cihugo, hacisigîre na yindi irhanu abantu barhahinga barhanasârûla. [7] Nyamuzinda antumire mmunshokolere lyo obûko bwinyu bulemera muno cihugo n'okuyishiciza akalamo kinyu kulya kwankanaderhwa. [8] Ntyo arhacirigi mwe mwantumaga eno munda ci Nyamuzinda; anyimisire mpu mbè îshe wa Faraoni, mwimangizi w'enyumpa yâge yôshi na murhambo w'ecihugo c'e Mîsiri côshi. [9] Mukanyagye musôkere emunda larha ali, mumubwîre, mpu: «Mugala wâwe Yosefu adesire, erhi: «Nyamuzinda anyimisire murhambo w'e Mîsiri yôshi; obungulukire eno munda ndi buzira kulegerera. [10] Wayûbaka omu cihugo ca Gosheni, wabêra aha burhambi bwâni mwe na bagala bâwe, na binjikulu bâwe, ebibuzi byâwe n'enkafu zâwe na ngasi ebi ogwêrhe byôshi. [11] Eyo munda nakaz'ikushundira, bulya hacisigîre yindi myâka irhanu ya cizombo, na ntyo orhacilake buligo, oli we, oli enyumpa yâwe, na ngasi hyâwe hyôshi.» [12] Mucîbwinîre n'amasù ginyu, mulumuna wâni Benyamini naye abwîne oku kanwa kani kadwîrhe kamuderheza. [13] Muganîrire larha irenge ngwêrhe omu Mîsiri lyôshi, n'ebi mwabwîne byôshi munatwe duba, muyandagalane larha eno munda.» [14] Oku bundi acîkwêba omu igosi lya mulumuna wâge Benyamini, alaka, naye Benyamini alakira oku igosi lyâge. [15] Anunugurha bene wâbo bôshi, alaka anadwîrhe abahôbera; bene wâbo barhondêra bamushambâza.

Faraoni ahamagala omulala gwa Yakôbo

[16] Omwanzi gwahika omu bwâmi bwa Faraoni, mpu bene wâbo Yozefu bayishire: Faraoni n'abarhambo bâge basîma bwenêne. [17] Faraoni abwîra Yozefu, erhi: «Obwîre bene winyu, erhi: Oku mwajira kw'oku: Mushanire ebihêsi binyu, mukanye mujè e Kanani. [18] Murhôle sho n'emilala yinyu, muyîshe eno munda ndi. Nammuyûbasa ahinja ha cino cihugo ca Mîsiri munalye oku mashushi g'ecihugo. [19] Woyo obahè eri irhegeko, erhi kwo mwajira ntya: Muyanke engâlè muno cihugo c'e Mîsiri, mulerhemwo abâna binyu na bakinywe, murhôle na sho, muyîshe[l]. [20] Murhabâga burhe bw'ebi mwasiga, bulya ngasi hinjà hinali omu cihugo c'e Mîsiri, byabà hinyu.»

Bene Yakôbo baj'ilêrha îshe e Kanani

[l] **45.19** Kukola kurhenga e Kanani lwôshi, baj'iyûbaka e Mîsiri.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[21] Bene Israheli banajira kulya; Yozefu abahà engâlè nk'oku Faraoni anarhegekaga, abahà n'olwîko lw'enjira. [22] Aja abahà ngasi muguma omushangi gw'olusiku lukulu, Benyamini yêhe amuhà magana asharhu ga sikeli[m] za nfaranga, bamuhà na mishangi irhanu ya lusiku lukulu. [23] Kwo n'okwo, arhumira ise ndogomi ikumi, bazihêsa oku ngasi hinjà hinabà e Mîsiri, na ndogomi nkazi ikumi zihesîbwe engano, omugati n'olwîko omushosi acîyikira omu njira. [24] Oku bundi asêzera bene wâbo, nabo balîkûla, erhi amanarhang'ibabwîra, erhi: «Murhalongôleraga omu njira.» [25] Banacirhenga e Mîsiri obwo, bayinamukira omu cihugo c'e Kanani emw'îshe Yakôbo. [26] Bamubwîra, mpu: «Yozefu ho acibà, ciru ye warhambula ecihugo c'e Mîsiri côshi.» Omurhima gwâge gwayôrha guhangalîre, bulya arhabayêmêraga. [27] Ci kwoki erhi bayûs'imubwîra ebinwa Yozefu aderhaga byôshi, n'erhi abona zirya ngâlè Yozefu arhumaga mpu zij'imulêrha, omurhima gw'îshe wâbo Yakôbo gwarhwangûkwa. [28] Israheli aderha, erhi: «Ntà kundi! Kwisi mugala wâni Yozefu ho acibà! Naj'imulolakwo embere nfè».

Genesis BHS 45:

וְלֹא־יָכֹל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכֹל הַנִּצָּבִים עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כָל־אִישׁ מֵעָלָי וְלֹא־עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְוַדַּע יוֹסֵף
אֶל־אֶחָיו: וַיִּתֵּן אֶת־קֹלוֹ בִּבְכִי וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם וַיִּשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה: וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו אֲנִי יוֹסֵף הַעוֹד אָבִי חָי
וְלֹא־יָכְלוּ אֶחָיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהֲלוּ מִפָּנָיו: וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו גְּשׁוּ־נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם
אֲשֶׁר־מְכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרָיְמָה: וְעַתָּה | אַל־תֵּעָצְבוּ וְאַל־יִחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי־מְכַרְתֶּם אֹתִי הֵנָּה כִּי לְמִחְיָה שְׁלָחַנִי
אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם: כִּי־זֶה שְׁנָתַיִם הָרָעָב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְעוֹד חָמֵשׁ שָׁנִים אֲשֶׁר אֵין־חָרִישׁ וְקָצִיר: וַיִּשְׁלָחֵנִי אֱלֹהִים
לִפְנֵיכֶם לָשׂוּם לָכֶם שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ וּלְהַחֲיוֹת לָכֶם לְפְלֵיטָה גְּדֹלָה: וְעַתָּה לֹא־אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם אֹתִי הֵנָּה כִּי הָאֱלֹהִים
וַיְשִׂימֵנִי לְאָב לְפַרְעֹה וּלְאָדוֹן לְכָל־בֵּיתוֹ וּמֹשֵׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם: מַהֲרוּ וַעֲלוּ אֶל־אָבִי וַאֲמַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר בִּנְךָ
יוֹסֵף שָׂמַנִי אֱלֹהִים לְאָדוֹן לְכָל־מִצְרָיִם רְדָה אֵלַי אַל־תַּעֲמֹד: וְיָשַׁבְתָּ בְאֶרֶץ־גֹּשֶׁן וְהָיִיתָ קָרוֹב אֵלַי אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבְנֵי
בָנֶיךָ וְצֹאנְךָ וּבְקָרְךָ וְכָל־אֲשֶׁר־לָךְ: וְכִלְכַּלְתִּי אֹתְךָ שָׁם כִּי־עוֹד חָמֵשׁ שָׁנִים רָעָב פֶּן־תִּוָּרֵשׁ אַתָּה וּבֵיתְךָ
וְכָל־אֲשֶׁר־לָךְ: וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רֹאוֹת וְעֵינֵי אָחִי בִנְיָמִין כִּי־פִי הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם: וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֶת־כָּל־כְּבוֹדִי
בְּמִצְרַיִם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר רְאִיתֶם וּמִהַרְתֶּם וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־אָבִי הֵנָּה: וַיִּפֹּל עַל־צַוְּארֵי בִנְיָמִן־אָחִיו וַיֵּבְךְּ וּבִנְיָמִן בָּכָה
עַל־צַוָּארָיו: וַיְנַשֵּׁק לְכָל־אֶחָיו וַיֵּבְךְּ עֲלֵיהֶם וְאַחֲרֵי כֵן דִּבְּרוּ אֶחָיו אִתּוֹ: וְהַקֹּל נִשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה לֵאמֹר בָּאוּ אֲחֵי
יוֹסֵף וַיִּיטַב בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו: וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אֱמֹר אֶל־אַחֶיךָ זֹאת עֲשׂוּ טַעֲנוּ אֶת־בְּעִירְכֶם
וּלְכוּ־בֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן: וּקְחוּ אֶת־אֲבִיכֶם וְאֶת־בָּתֵּיכֶם וּבֹאוּ אֵלָי וְאֶתְּנָה לָכֶם אֶת־טוּב אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאִכְלוּ
אֶת־חֵלֶב הָאָרֶץ: וְאַתָּה צֻוֵּיתָה זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עֲגָלוֹת לְטַפְּכֶם וְלִנְשֵׁיכֶם וּנְשָׂאתֶם אֶת־אֲבִיכֶם
וּבָאתֶם: וְעֵינְכֶם אַל־תָּחֹס עַל־כְּלֵיכֶם כִּי־טוּב כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם לָכֶם הוּא: וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף

[m] **45.22** Magana asharhu ga shekeli za nfaranga: byanahash'ibà kg 3,4.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עֲגָלוֹת עַל־פִּי פַּרְעֹה וַיִּתֵּן לָהֶם צֵדָה לַדָּרֶךְ׃ 22לְכֻלָּם נָתַן לָאִישׁ חֲלִפוֹת שִׂמְלֹת וּלְבִנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְחָמֵשׁ
חֲלִפֹת שִׂמְלֹת׃ 23וּלְאָבִיו שָׁלַח כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמֹרִים נֹשְׂאִים מִטּוּב מִצְרַיִם וְעֶשֶׂר אֲתֹנֹת נ�ֹשְׂאֹת בָּר וָלֶחֶם וּמָזוֹן
לְאָבִיו לַדָּרֶךְ׃ 24וַיְשַׁלַּח אֶת־אֶחָיו וַיֵּלֵכוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַל־תִּרְגְּזוּ בַּדָּרֶךְ׃ 25וַיַּעֲלוּ מִמִּצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל־יַעֲקֹב
אֲבִיהֶם׃ 26וַיַּגִּדוּ לוֹ לֵאמֹר עוֹד יוֹסֵף חַי וְכִי־הוּא מֹשֵׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם וַיָּפֶג לִבּוֹ כִּי לֹא־הֶאֱמִין לָהֶם׃ 27וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו
אֶת כָּל־דִּבְרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵהֶם וַיַּרְא אֶת־הָעֲגָלוֹת אֲשֶׁר־שָׁלַח יוֹסֵף לָשֵׂאת אֹתוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב
אֲבִיהֶם׃ 28וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל רַב עוֹד־יוֹסֵף בְּנִי חַי אֵלְכָה וְאֶרְאֶנּוּ בְּטֶרֶם אָמוּת׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024).

46

Yakôbo n'omulala gwâge gwôshi bàja e Mîsiri

[1] Israheli agendana ngasi ebi anali agwêrhe byôshi. Erhi ahika e Bersheba arherekêra Nyamuzinda w'îshe Izaki. [2] Nyamuzinda abwîra Israheli omu bilôrho by'obudufu, erhi: «Yakôbo! Yakôbo!» Naye, erhi: «Ho ndi hano.» [3] Nyamuzinda ashubiriza, erhi: «Nie Nyamuzinda, nie Nyamuzinda wa sho. Orhayôbohaga okuyandagalira e Mîsiri, bulya nakujira ishanja linene eyo munda. [4] Niehe nayandagalira e Mîsiri haguma nâwe. Na kandi, nie nanakurhenzayo nkuyinamukane, na Yozefu ye wakubisha.» [5] Yakôbo arhenga e Bersheba obwo, bene Israheli bashonêsa îshe Yakôbo, bakâbo n'abâna bâbomuli zirya ngâlè Faraoni ali arhumire mpu zibarhôle. [6] Bahêka n'amasò gâbo na ngasi byâbo bàli bakola bagwêrhe omu cihugo c'e Kanani, bayisha e Mîsiri. Yakôbo haguma n'omulala gwâge gwôshi, [7] abagala na bagala b'abagala, abâli na bâli b'abagala, iburha lyâge lyôshi aligendana e Mîsiri.

Omulala gwa Yakôbo gwajàga e Mîsiri

[8] Alaga amazîno g'abo bene Israheli bajàga e Mîsiri: Yakôbo bôshi n'abagala: Enfula ya Yakôbo, Rubeni. [9] Bagala ba Rubeni: Henoki, Palu, Hezroni na Karmi. [10] Bene Simoni: Yemweli, Yamini, Ohadi, Yakini na Sohari, na Saulu waburhagwa n'omukazi mukanani. [11] Bene Levi: Gershoni, Kehati na Merari. [12] Bene Yuda: Eri, Onani, Sela, Feresi na Zera; ci kwônene Heri na Onani bali erhi bàfirire e Kanani. Bene Peresi: bàli Hesroni na Hamuli. [13] Bene Isakari: Tola, Puwa, Yashubu na Shimuroni. [14] Bene Zabuloni: Sêredi, Eloni na Yahaleli. [15] Bo bene Yakôbo abo, bo Lea amuburhiraga aha Padani Aramu kuhirakwo n'omwâli Dina. Bôshi haguma, bagala n'abâli, bâli bantu makumi asharhu na basharhu. [16] Bene Gadi: Sefoni, Hagi, Shuni, Esiboni, Eri, Arodi na Areli. [17] Bene Aseri: Yimuna, Yishwa, Yishwi, Beria na mwâli wâbo Serah. Bene Beria

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bali: Heberi na Malkieli. [18] Bo bene Zilfa abo; olya Labani ahâga omwâli Leya; aburhira Yakôbo abo bâna: bantu ikumi na ndarhu lyôshi. [19] Bene Rasheli mukà Yakôbo: Yozefu na Benyamini. [20] E Mîsiri, Yozefu aburhirayo Menashè na Efrayimu kuli Asinati, mwâli wa Potifari, mudâhwa wa Oni. [21] Bene Benyamini: Bela, Bekeri, Asibeli, Gera, Naamani, Ekî, Roshi, Mupimi, Hupimu na Aredi. [22] Bo bâna Rasheli aburhîre Yakôbo abo; bôshi haguma bali bantu ikumi na bani. [23] Bene Dani: Hushimi. [24] Bene Nefutali: Yasieli, Guni, Yeseri, na Shilemi. [25] Bo bene Bilaha abo, olya Labani ahâga omwâli Rasheli; bo bâna aburhîre Yakôbo, bôshi haguma bali bantu nda. [26] Abantu bàjire e Mîsiri haguma na Yakôbo, balya barhenga omu nda yâge yêne, buzira kuganja baka abagala, bôshi haguma bali bantu makumi gali ndarhu na ndarhu. [27] Abâna ba Yozefu baburhiragwa e Mîsiri bàli babirhi. Abantu b'omulala gwa Yakôbo bayishire e Mîsiri bôshi haguma bali bantu makumi gali nda.

Yozefu ayankirira omulala gwâge

[28] Israheli arhuma Yuda mpu abè ashokola aje emwa Yozefu, amubwîre amushange e Gosheni. Bahika omu cihugo c'e Gosheni. [29] Yozefu ashwekera ebihêsi oku ngâlè yâge, ayishoneramwo, mpu aje e Gosheni aj'iyankirira îshe Israheli. Erhi anajà omu masù gâge ntya, acîkwêba omu igosi lyâge, alaka kasanzi karhali kanyi erhi anamuhôbîre. [30] Israheli abwîra Yozefu, erhi: «Lero nankajâga nafà obu namabona obusù bwâwe, namanashanga ocibamwo omûka.» [31] Yozefu anacibwîra bakulu bâge n'omulala gw'îshe, erhi: «Nkola nasôka mmanyîse Faraoni oku nnamubwîre, nti: «Balya bakulu bâni n'omulala gwa larha bàbâga omu cihugo c'e Kanani bamantindakwo.» [32] Abo bantu babà bakafè, barhahimwa kushîbirira ebintu byâbo. Bayishire badwîrhe enkafu n'ebibuzi byâbo; na ngasi hyâbo hyôshi.» [33] Na ninyu, hano Faraoni amuhamagala n'okumudôsa, erhi: «Mukolomuci mukola? [34] Mwanamushuza mpu: «Waliha, bambali bâwe barharhenga oku bintu byâbo, kurhenga eburho bwâbo kuhika buno, rhwono kwo rhuyôrhera ntyo kurhengera kuli balarha.» Ntyo, mwanahash'iyûbaka omu cihugo ca Gosheni, bulya Abanyamisiri barhabona oku bangere.

Genesis BHS 46:

וַיְחִ֣י יַעֲקֹ֔ב בְּאֶ֥רֶץ מְגוּרֵ֖י אָבִ֑יו בְּאֶ֥רֶץ כְּנָֽעַן׃ וַיֵּ֕שֶׁב יַעֲקֹ֖ב לִשְׁבֹּ֣ר בַּר־בָּ֑יִת וַיְהִ֣י הַנְּעָרִ֗ים אֶת־בִּלְהָה֙ וְאֶת־זִלְפָּ֣ה נְשֵׁ֣י אָבִ֔יו וַיָּבֵ֥א יוֹסֵ֛ף אֶת־דִּבָּתָ֖ם רָעָ֑ה אֶל־אֲבִיהֶֽם׃ וְיִשְׂרָאֵ֗ל אָהַ֤ב אֶת־יוֹסֵף֙ מִכָּל־בָּנָ֔יו כִּי־בֶ֥ן זְקֻנִ֖ים הוּא־לֽוֹ׃ וְעָשָׂ֥ה לוֹ֙ כְּתֹ֣נֶת פַּסִּ֔ים׃ וַיִּרְא֣וּ אֶחָ֔יו כִּֽי־אֹת֥וֹ אָהַ֖ב אֲבִיהֶ֑ם מִכָּל־אֶחָ֔יו וַיִּשְׂנְא֖וּ אֹת֑וֹ וְלֹ֥א יָכְל֖וּ דַּבְּר֥וֹ לְשָׁלֹֽם׃ וַיַּחֲלֹ֣ם יוֹסֵ֗ף חֲלוֹם֙ וַיַּגֶּד־לְאֶחָ֔יו וַיּוֹסִ֥פוּ ע֖וֹד שְׂנֹ֥א אֹתֽוֹ׃ וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵהֶ֗ם שִׁמְעוּ־נָ֛א הַחֲלוֹם֥ הַזֶּ֖ה אֲשֶׁ֥ר חָלָֽמְתִּי׃ וְהִנֵּ֨ה אֲנַ֜חְנוּ מְאַלְּמִ֣ים אֲלֻמִּ֗ים בְּתוֹךְ֙ הַשָּׂדֶ֔ה וְהִנֵּ֥ה קָ֨מָה֙ אֲלֻמָּתִ֔י וְגַם־נִצָּ֖בָה וְהִנֵּ֣ה תְסֻבֶּ֑ינָה וַתִּשְׁתַּחֲוֶ֕ינָה לַאֲלֻמָּתִֽי׃ וַיֹּאמְר֣וּ לוֹ֩ אֶחָ֨יו הֲמָלֹ֤ךְ תִּמְלֹךְ֙ עָלֵ֔ינוּ אִם־מָשׁ֥וֹל תִּמְשֹׁ֖ל בָּ֑נוּ וַיּוֹסִ֣פוּ עוֹד֮ אֶחָיו֒ לִשְׂנֹ֣א אֹת֔וֹ עַל־חֲלֹמֹתָ֖יו וְעַל־דְּבָרָֽיו׃ וַיַּחֲלֹם֙ עוֹד֙ חֲל֣וֹם אַחֵ֔ר וַיְסַפֵּ֥ר אֹת֖וֹ לְאֶחָ֑יו וַיֹּ֗אמֶר הִנֵּ֤ה חָלַמְתִּי֙ חֲל֣וֹם עוֹד֔ וְהִנֵּ֣ה הַשֶּׁ֔מֶשׁ וְהַיָּרֵ֖חַ וְאַחַ֣ד עָשָׂ֣ר כּוֹכָבִ֑ים מִשְׁתַּחֲוִ֖ים לִֽי׃ וַיְסַפֵּ֣ר אֶל־אָבִ֗יו וְאֶל־אֶחָיו֘ וַיִּגְעַ֣ר בּוֹ֒ אָבִ֗יו וַיֹּ֤אמֶר לוֹ֙ מַה־הַחֲלוֹם֙ הַזֶּ֣ה אֲשֶׁר־חָלָ֔מְתָּ הֲבוֹא֩ נָבֹ֨א אֲנִ֜י וְאִמְּךָ֧ וְאַחֶ֛יךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת־לְךָ֖ אָ֑רְצָה׃ וַיְקַנְאֻ֣ בוֹ֔ אֶחָ֖יו וְאָבִ֥יו שָׁמַ֖ר אֶת־הַדָּבָֽר׃ וַיֵּלְכ֣וּ אֶחָ֗יו לִרְעוֹת֙ אֶת־צֹ֣אן אֲבִיהֶ֔ם בִּשְׁכֶ֖ם׃ וַיֹּ֣אמֶר יִשְׂרָאֵ֗ל אֶל־יוֹסֵף֙ הֲלֹא֙ אַחֶ֣יךָ רֹעִ֔ים בִּשְׁכֶ֖ם לְכָ֣ה וְאֶשְׁלָחֲךָ֣ אֲלֵהֶ֑ם וַיֹּ֥אמֶר לוֹ֙ הִנֵּֽנִי׃ וַיֹּ֣אמֶר לוֹ֮ לֶךְ־נָ֣א רְאֵה֩ אֶת־שְׁל֨וֹם אַחֶ֜יךָ וְאֶת־שְׁל֣וֹם הַצֹּ֗אן וַהֲשִׁבֵ֙נִי֙ דָּבָ֔ר וַיִּשְׁלָחֵ֖הוּ מֵעֵ֣מֶק חֶבְר֑וֹן וַיָּבֹא֙ שְׁכֶ֔מָה׃ וַיִּמְצָאֵ֥הוּ אִ֖ישׁ וְהִנֵּ֣ה תֹעֶ֑ה בַּשָּׂדֶ֔ה וַיִּשְׁאָ֥לֵהוּ הָאִ֖ישׁ לֵאמֹ֑ר מָ֥ה תְבַקֵּֽשׁ׃ וַיֹּ֗אמֶר אֶת־אַחַ֙י אָנֹכִ֣י מְבַקֵּ֔שׁ הַגִּ֥ידָה נָּ֖א לִ֑י אֵיפֹ֥ה הֵ֖ם רֹעִֽים׃ וַיֹּ֤אמֶר הָאִישׁ֙ נָסְע֣וּ מִזֶּ֔ה כִּ֣י שָׁמַ֔עְתִּי אֹמְרִ֖ים נֵלְכָ֣ה דֹתָ֑יְנָה וַיֵּ֣לֶךְ יוֹסֵף֮ אַחֲרֵי֒ אֶחָיו֘ וַיִּמְצָאֵם֒ בְּדֹתָֽן׃ וַיִּרְא֣וּ אֹת֗וֹ מֵרָחֹק֙ וּבְטֶ֣רֶם יִקְרַ֣ב אֲלֵהֶ֔ם וַיִּנָּכְל֥וּ אֹת֖וֹ לַהֲמִיתֽוֹ׃ וַיֹּאמְר֤וּ אִישׁ֙ אֶל־אָחִ֔יו הִנֵּ֥ה בַּֽעַל־הַחֲלֹמ֖וֹת הַלָּזֶ֥ה בָּֽא׃ וְעַתָּ֗ה לְכ֤וּ וְנַהַרְגֵ֙הוּ֙ וְנַשְׁלִכֵ֣הוּ בְּאַחַ֣ד הַבֹּרוֹת֮ וְאָמַרְנוּ֒ חַיָּ֤ה רָעָה֙ אֲכָלָ֔תְהוּ וְנִרְאֶ֕ה מַה־יִּהְי֖וּ חֲלֹמֹתָֽיו׃ וַיִּשְׁמַ֣ע רְאוּבֵ֔ן וַיַּצִּלֵ֖הוּ מִיָּדָ֑ם וַיֹּ֕אמֶר לֹ֥א נַכֶּ֖נּוּ נָֽפֶשׁ׃ וַיֹּ֨אמֶר אֲלֵהֶ֜ם רְאוּבֵ֗ן אַל־תִּשְׁפְּכוּ־דָ֙ם֙ הַשְׁלִ֣יכוּ אֹת֔וֹ אֶל־הַבּ֥וֹר הַזֶּ֖ה אֲשֶׁר־בַּמִּדְבָּ֑ר וְיָ֣ד אַל־תִּשְׁלְח֗וּ בּ֛וֹ לְמַ֥עַן הַצִּיל֥וֹ מִיָּדָ֖ם לַהֲשִׁיבוֹ֙ אֶל־אָבִֽיו׃ וַיְהִ֣י כְּבוֹא־יוֹסֵ֣ף אֶל־אֶחָ֗יו וַיַּפְשִׁ֤יטוּ אֶת־יוֹסֵף֙ אֶת־כֻּתָּנְתּ֔וֹ אֶת־כְּתֹ֥נֶת הַפַּסִּ֖ים אֲשֶׁ֣ר עָלָ֑יו׃ וַיִּקָּחֻ֣הוּ וַיַּשְׁלִכֻ֔הוּ הַבּ֖וֹרָה וְהַבּ֣וֹר רֵ֔ק אֵ֥ין בּ֖וֹ מָֽיִם׃ וַיֵּשְׁב֖וּ לֶאֱכֹ֣ל לָ֑חֶם וַיִּשְׂאוּ֩ עֵינֵיהֶ֨ם וַיִּרְאוּ֜ וְהִנֵּ֣ה אֹרַ֣ח יִשְׁמְעֵאלִ֗ים בָּ֚א מִגִּלְעָ֔ד וְגְמַלֵּיהֶ֖ם נֹשְׂאִ֣ים נְכֹא֑וֹת וְצֳרִ֥י וָלֹ֖ט הוֹלְכִ֥ים לְהוֹרִ֖יד מִצְרָֽיְמָה׃ וַיֹּ֤אמֶר יְהוּדָה֙ אֶל־אֶחָ֔יו מַה־בֶּ֥צַע כִּֽי־נַהֲרֹ֖ג אֶת־אָחִ֑ינוּ וְכִסִּ֖ינוּ אֶת־דָּמֽוֹ׃ לְכ֨וּ וְנִמְכְּרֶ֤נּוּ לַיִּשְׁמְעֵאלִים֙ וְיָדֵ֣נוּ אַל־תְּהִ֣י בּ֔וֹ כִּ֥י אָחִ֛ינוּ בְּשָׂרֵ֖נוּ הֽוּא׃ וַיִּשְׁמְע֖וּ אֶחָֽיו׃ וַיַּעַבְר֣וּ אֲנָשִׁ֣ים מִדְיָנִ֣ים סֹחֲרִ֔ים וַיִּמְשְׁכ֥וּ וַיַּעֲל֛וּ אֶת־יוֹסֵ֖ף מִן־הַבּ֑וֹר וַיִּמְכְּר֣וּ אֶת־יוֹסֵף֮ לַיִּשְׁמְעֵאלִים֒ בְּעֶשְׂרִ֣ים כָּ֔סֶף וַיָּבִ֥יאוּ אֶת־יוֹסֵ֖ף מִצְרָֽיְמָה׃ וַיָּ֣שָׁב רְאוּבֵן֮ אֶל־הַבּוֹר֒ וְהִנֵּ֣ה אֵין־יוֹסֵף֮ בַּבּוֹר֒ וַיִּקְרַ֥ע אֶת־בְּגָדָֽיו׃ וַיָּ֣שָׁב אֶל־אֶחָיו֘ וַיֹּ֣אמֶר הַיֶּלֶד֒ אֵינֶ֔נּוּ וַאֲנִ֖י אָ֥נָה אָֽנִי־בָֽא׃ וַיִּקְח֣וּ אֶת־כְּתֹ֣נֶת יוֹסֵף֮ וַיִּשְׁחֲטוּ֒ שְׂעִ֣יר עִזִּ֔ים וַיִּטְבְּל֥וּ אֶת־הַכֻּתֹּ֖נֶת בַּדָּֽם׃ וַיְשַׁלְּח֣וּ אֶת־כְּתֹ֣נֶת הַפַּסִּ֗ים וַיָּבִיאוּ֙ אֶל־אֲבִיהֶ֔ם וַיֹּאמְר֕וּ זֹ֥את מָצָ֖אנוּ הַכֶּר־נָ֣א הַכְּתֹ֣נֶת בִּנְךָ֥ הִ֖וא אִם־לֹֽא׃ וַיַּכִּרֶ֣הָ וַיֹּ֔אמֶר כְּתֹ֥נֶת בְּנִ֖י חַיָּ֣ה רָעָ֑ה אָכ֣וֹל אֻכְלָ֔ה טָרֹ֥ף טֹרַ֖ף יוֹסֵֽף׃ וַיִּקְרַ֤ע יַעֲקֹב֙ שִׂמְלֹתָ֔יו וַיָּ֥שֶׂם שַׂ֖ק בְּמָתְנָ֑יו וַיִּתְאַבֵּ֥ל עַל־בְּנ֖וֹ יָמִ֥ים רַבִּֽים׃ וַיָּקֻ֣מוּ כָל־בָּנָ֣יו וְכָל־בְּנֹתָ֗יו לְנַחֲמ֙וֹ֙ וַיְמָאֵ֣ן לְהִתְנַחֵ֔ם וַיֹּ֕אמֶר כִּֽי־אֵרֵ֥ד אֶל־בְּנִ֖י אָבֵ֣ל שְׁא֑וֹלָה וַיִּבְכּ֥וּ אֹת֖וֹ אָבִֽיו׃ וְהַמְּדָנִ֗ים מָכְר֥וּ אֹת֛וֹ אֶל־מִצְרַ֖יִם לְפוֹטִיפַ֣ר סְרִ֣יס פַּרְעֹ֑ה שַׂ֖ר הַטַּבָּחִֽים׃ וַיְהִ֣י יְהוּדָה֮ כָּעֵת֒ וַיֵּ֣רֶד מֵאֶת֔וֹ וַיֵּ֖ט עַד־אִ֣ישׁ עֲדֻלָּמִ֑י וּשְׁמ֖וֹ חִירָֽה׃ וַיַּרְא־שָׁ֣ם יְהוּדָה֮ בַּת־אִישׁ֣ כְּנַעֲנִי֒ וּשְׁמ֖וֹ שׁ֣וּעַ וַיִּקָּחֶ֑הָ וַיָּבֹ֖א אֵלֶֽיהָ׃ וַתַּ֣הַר וַתֵּ֔לֶד בֵּ֖ן וַיִּקְרָ֥א אֶת־שְׁמ֖וֹ עֵֽר׃ וַתַּ֣הַר עוֹד֮ וַתֵּלֶד֒ בֵּ֔ן וַתִּקְרָ֥א אֶת־שְׁמ֖וֹ אוֹנָֽן׃ וַתֹּ֣סֶף עוֹד֮ וַתֵּלֶד֒ בֵּ֔ן וַתִּקְרָ֥א אֶת־שְׁמ֖וֹ שֵׁלָ֑ה וְהָיָ֣ה בְכְזִ֔יב בְּלִדְתָּ֖הּ אֹתֽוֹ׃ וַיִּקַּ֣ח יְהוּדָה֮ אִשָּׁה֒ לְעֵ֣ר בְּכוֹר֔וֹ וּשְׁמָ֖הּ תָּמָֽר׃ וַיְהִ֣י עֵ֣ר בְּכ֣וֹר יְהוּדָ֔ה רַ֖ע בְּעֵינֵ֣י יְהוָ֑ה וַיְמִתֵ֖הוּ יְהוָֽה׃ וַיֹּ֤אמֶר יְהוּדָה֙ לְאוֹנָ֔ן בֹּ֚א אֶל־אֵ֣שֶׁת אָחִ֔יךָ וְיַבֵּ֥ם אֹתָ֖הּ וְהָקֵ֣ם זֶ֑רַע לְאָחִֽיךָ׃ וַיֵּ֣דַע אוֹנָ֗ן כִּ֣י לֹ֤א לוֹ֙ יִהְיֶ֣ה הַזֶּ֔רַע וְהָיָ֗ה אִם־בָּא֙ אֶל־אֵ֣שֶׁת אָחִ֔יו וְשִׁחֵת֙ אַ֣רְצָה לְבִלְתִּ֥י נְתָן־זֶ֖רַע לְאָחִֽיו׃ וַיֵּ֣רַע בְּעֵינֵ֣י יְהוָ֔ה אֲשֶׁ֥ר עָשָׂ֖ה וַיָּמֶת֙ גַּם־אֹתֽוֹ׃ וַיֹּ֨אמֶר יְהוּדָ֜ה לְתָמָ֣ר כַּלָּת֗וֹ שְׁבִ֤י אַלְמָנָה֙ בֵּ֣ית אָבִ֔יךְ עַד־יִגְדַּ֥ל שֵׁלָ֖ה בְּנִ֑י כִּ֣י אָמַ֗ר פֶּן־יָמ֤וּת גַּם־הוּא֙ כְּאֶחָ֔יו וַתֵּ֥לֶךְ תָּמָ֖ר וַתֵּ֥שֶׁב בֵּ֥ית אָבִֽיהָ׃ וַיִּרְבּ֣וּ הַיָּמִ֗ים וַתָּ֙מָת֙ בַּת־שׁ֣וּעַ אֵֽשֶׁת־יְהוּדָ֔ה וַיִּנָּחֶם֙ יְהוּדָ֔ה וַיַּ֕עַל עַל־גֹּזְזֵ֖י צֹאנ֑וֹ הוּא֙ וְחִירָ֣ה רֵעֵ֔הוּ הָֽעֲדֻלָּמִ֖י תִּמְנָֽתָה׃ וַיֻּגַּ֥ד לְתָמָ֖ר לֵאמֹ֑ר הִנֵּ֤ה חָמִיךְ֙ עֹלֶ֣ה תִמְנָ֔תָה לָגֹ֖ז צֹאנֽוֹ׃ וַתָּ֣סַר בִּגְדֵ֣י אַלְמְנוּתָ֗הּ מֵעָלֶ֔יהָ וַתְּכַ֥ס בַּצָּעִ֖יף וַתִּתְעַלָּ֑ף וַתֵּ֗שֶׁב בְּפֶ֙תַח֙ עֵינַ֔יִם אֲשֶׁ֥ר עַל־דֶּ֖רֶךְ תִּמְנָ֑תָה כִּֽי־רָאָ֣תָה שֵׁלָ֗ה גָּדַ֙ל֙ וְהִ֣וא לֹא־נִתְּנָ֔ה ל֖וֹ לְאִשָּֽׁה׃ וַיִּרְאֶ֣הָ יְהוּדָ֔ה וַיַּחְשְׁבֶ֖הָ לְזוֹנָ֑ה כִּֽי־כִסְּתָ֥ה פָנֶ֖יהָ וְלֹ֥א הִכִּֽרָתְהוּ׃ וַיֵּ֨ט אֵלֶ֜יהָ אֶל־הַדֶּ֗רֶךְ וַיֹּ֙אמֶר֙ הֲבָ֣ה נָּ֔א אָב֖וֹא אֵלַ֑יִךְ כִּ֣י לֹ֤א יָדַע֙ כִּ֣י כַלָּת֣וֹ הִ֔וא וַתֹּ֕אמֶר מַה־תִּתְּנִ֖י לִ֥י כִּי־תָבֹ֖א אֵלָֽי׃ וַיֹּ֗אמֶר אֲנִי֙ אֲשַׁלַּ֣ח גְּדִ֣י עִזִּ֔ים מִן־הַצֹּ֖אן וַתֹּ֣אמֶר אִם־תִּתֵּ֣ן עֵרָבוֹן֮ עַד־שָׁלְחֵךְ֒ וַיֹּ֣אמֶר מָ֣ה הָעֵרָבוֹן֮ אֲשֶׁ֣ר אֶתֵּן־לָךְ֒ וַתֹּ֕אמֶר חָתִמְךָ֥ וּפְתִילֶ֖ךָ וּמַטְּךָ֣ אֲשֶׁר־בְּיָדֶ֑ךָ וַיִּתֶּן־לָ֗הּ וַיָּבֹ֤א אֵלֶ֙יהָ֙ וַתַּ֣הַר לֽוֹ׃ וַתָּ֖קָם וַתֵּ֑לֶךְ וַתָּ֤סַר צְעִיפָהּ֙ מֵעָלֶ֔יהָ וַתִּלְבַּ֖שׁ בִּגְדֵ֥י אַלְמְנוּתָֽהּ׃ וַיִּשְׁלַ֨ח יְהוּדָ֜ה אֶת־גְּדִ֤י הָעִזִּים֙ בְּיַד֙ רֵעֵ֣הוּ הָֽעֲדֻלָּמִ֔י לָקַ֖חַת הָֽעֵרָבוֹן֙ מִיַּ֣ד הָֽאִשָּׁ֔ה וְלֹ֥א מְצָאָ֖הּ׃ וַיִּשְׁאַ֣ל אֶת־אַנְשֵׁ֣י מְקוֹמָ֗הּ לֵאמֹר֙ אַיֵּ֣ה הַקְּדֵשָׁ֔ה הִ֚וא בָּעֵינַ֔יִם עַל־הַדָּ֑רֶךְ וַיֹּאמְר֗וּ לֹא־הָיְתָ֥ה בָזֹ֛את קְדֵשָׁ֖ה הָֽיְתָה־זֹּ֥את בָּעֵינָֽיִם׃ וַיָּ֣שָׁב אֶל־יְהוּדָה֮ וַיֹּ֣אמֶר לֹֽא־מְצָאתִי֒ וְגַם֙ אַנְשֵׁ֣י הַמָּק֔וֹם אָמְר֖וּ לֹא־הָיְתָ֥ה בָזֹ֖את קְדֵשָֽׁה׃ וַיֹּ֣אמֶר יְהוּדָ֔ה תִּקַּ֥ח לָ֖הּ פֶּן־נִהְיֶ֑ה לָבֹ֗ז הִנֵּ֤ה שָׁלַ֙חְתִּי֙ הַגְּדִ֣י הַזֶּ֔ה וְאַתָּ֖ה לֹ֥א מְצָאתָֽהּ׃ וַיְהִ֗י כְּמֵ֤ה חֳדָשִׁים֙ וַיֻּגַּ֣ד לִֽיהוּדָ֔ה לֵאמֹ֗ר זָנְתָ֤ה תָמָר֙ כַּלָּתֶ֔ךָ וְגַם֙ הִנֵּ֣ה הָרָ֔ה לִזְנוּנִ֑ים וַיֹּ֣אמֶר יְהוּדָ֗ה הוֹצִיאוּ֙ וְתִשָּׂרֵֽף׃ הִ֣וא מוּצֵ֔את וְהִ֣וא שָׁלְחָ֔ה אֶל־חֹתֵ֖ן לֵאמֹ֑ר לְאִ֣ישׁ אֲשֶׁר־אֵ֤לֶּה לּוֹ֙ אָנֹכִ֣י הָרָ֔ה וַתֹּ֕אמֶר הַכֶּר־נָ֣א לְמִי֩ הַחֹתָ֨מֶת וְהַפְּתִילִ֜ים וְהַמַּטֶּ֗ה הָאֵ֙לֶּה֙ לָמִ֔י אֵ֖לֶּה׃ וַיַּכֶּר֙ יְהוּדָ֔ה וַיֹּ֕אמֶר צָדְקָ֥ה מִמֶּ֖נִּי כִּֽי־עַל־כֵּ֣ן לֹא־נְתַתִּ֔יהָ לְשֵׁלָ֥ה בְנִ֖י וְלֹא־יָסַ֥ף עוֹד֙ לְדַעְתָּ֔הּ׃ וַיְהִ֣י בְעֵת֮ לִדְתָּהּ֒ וְהִנֵּ֥ה תְאוֹמִ֖ים בְּבִטְנָֽהּ׃ וַיְהִ֣י בְלִדְתָּ֔הּ וַיִּתֵּ֥ן יָ֖ד וַתִּקַּ֣ח הַמְיַלֶּ֑דֶת וַתִּקְשֹׁ֤ר עַל־יָדוֹ֙ שָׁנִ֣י לֵאמֹ֔ר זֶ֥ה יָצָ֖א רִאשֹׁנָֽה׃ וַיְהִ֗י כְּמֵשִׁ֤יב יָדוֹ֙ וְהִנֵּ֣ה יָצָ֣א אָחִ֔יו וַתֹּ֕אמֶר מַה־פָּרַ֥צְתָּ עָלֶ֖יךָ פָּ֑רֶץ וַיִּקָּרֵ֥א שְׁמ֖וֹ פָּֽרֶץ׃ וְאַחַ֗ר יָצָא֙ אָחִ֔יו אֲשֶׁ֥ר עַל־יָד֖וֹ הַשָּׁנִ֑י וַיִּקָּרֵ֥א שְׁמ֖וֹ זָֽרַח׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

8וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה יַעֲקֹב וּבָנָיו בְּכֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן׃ 9וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ וּפַלּוּא וְחֶצְרֹן
וְכַרְמִי׃ 10וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר וְשָׁאוּל בֶּן־הַכְּנַעֲנִית׃ 11וּבְנֵי לֵוִי גֵּרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי׃ 12וּבְנֵי
יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה וָפֶרֶץ וָזָרַח וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיִּהְיוּ בְנֵי־פֶרֶץ חֶצְרוֹן וְחָמוּל׃ 13וּבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלָע
וּפֻוָּה וְיוֹב וְשִׁמְרוֹן׃ 14וּבְנֵי זְבוּלֻן סֶרֶד וְאֵלוֹן וְיַחְלְאֵל׃ 15אֵלֶּה ׀ בְּנֵי לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב בְּפַדַּן אֲרָם וְאֶת דִּינָה
בִתּוֹ כָּל־נֶפֶשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ׃ 16וּבְנֵי גָד צִפְיוֹן וְחַגִּי שׁוּנִי וְאֶצְבֹּן עֵרִי וַאֲרוֹדִי וְאַרְאֵלִי׃ 17וּבְנֵי אָשֵׁר יִמְנָה
וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׂרַח אֲחֹתָם וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל׃ 18אֵלֶּה בְּנֵי זִלְפָּה אֲשֶׁר־נָתַן לָבָן לְלֵאָה בִתּוֹ וַתֵּלֶד
אֶת־אֵלֶּה לְיַעֲקֹב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה נָפֶשׁ׃ 19בְּנֵי רָחֵל אֵשֶׁת יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבִנְיָמִן׃ 20וַיִּוָּלֶד לְיוֹסֵף ׀ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יָלְדָה־לוֹ
אָסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן אֹן אֶת־מְנַשֶּׁה וְאֶת־אֶפְרָיִם׃ 21וּבְנֵי בִנְיָמִן בֶּלַע וָבֶכֶר וְאַשְׁבֵּל גֵּרָא וְנַעֲמָן אֵחִי וָרֹאשׁ מֻפִּים
וְחֻפִּים וָאָרְדּ׃ 22אֵלֶּה בְּנֵי רָחֵל אֲשֶׁר יֻלַּד לְיַעֲקֹב כָּל־נֶפֶשׁ אַרְבָּעָה עָשָׂר׃ 23וּבְנֵי־דָן חֻשִׁים׃ 24וּבְנֵי נַפְתָּלִי יַחְצְאֵל
וְגוּנִי וְיֵצֶר וְשִׁלֵּם׃ 25אֵלֶּה בְּנֵי בִלְהָה אֲשֶׁר־נָתַן לָבָן לְרָחֵל בִּתּוֹ וַתֵּלֶד אֶת־אֵלֶּה לְיַעֲקֹב כָּל־נָפֶשׁ שִׁבְעָה׃ 26כָּל־הַנֶּפֶשׁ
הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרַיְמָה יֹצְאֵי יְרֵכוֹ מִלְבַד נְשֵׁי בְנֵי־יַעֲקֹב כָּל־נֶפֶשׁ שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ׃ 27וּבְנֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר־יֻלַּד־לוֹ בְּמִצְרַיִם
נֶפֶשׁ שְׁנָיִם כָּל־הַנֶּפֶשׁ לְבֵית־יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיְמָה שִׁבְעִים׃ פ
28וְאֶת־יְהוּדָה שָׁלַח לְפָנָיו אֶל־יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גֹּשְׁנָה וַיָּבֹאוּ אַרְצָה גֹּשֶׁן׃ 29וַיֶּאְסֹר יוֹסֵף מֶרְכַּבְתּוֹ וַיַּעַל
לִקְרַאת־יִשְׂרָאֵל אָבִיו גֹּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל־צַוָּארָיו וַיֵּבְךְּ עַל־צַוָּארָיו עֽוֹד׃ 30וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף אָמוּתָה
הַפָּעַם אַחֲרֵי רְאוֹתִי אֶת־פָּנֶיךָ כִּי עוֹדְךָ חָי׃ 31וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו וְאֶל־בֵּית אָבִיו אֶעֱלֶה וְאַגִּידָה לְפַרְעֹה וְאֹמְרָה
אֵלָיו אַחַי וּבֵית־אָבִי אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־כְּנַעַן בָּאוּ אֵלָי׃ 32וְהָאֲנָשִׁים רֹעֵי צֹאן כִּי־אַנְשֵׁי מִקְנֶה הָיוּ וְצֹאנָם וּבְקָרָם וְכָל־אֲשֶׁר
לָהֶם הֵבִיאוּ׃ 33וְהָיָה כִּי־יִקְרָא לָכֶם פַּרְעֹה וְאָמַר מַה־מַּעַשֵׂיכֶם׃ 34וַאֲמַרְתֶּם אַנְשֵׁי מִקְנֶה הָיוּ עֲבָדֶיךָ מִנְּעוּרֵינוּ
וְעַד־עַתָּה גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם־אֲבֹתֵינוּ בַּעֲבוּר תֵּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן כִּי־תוֹעֲבַת מִצְרַיִם כָּל־רֹעֵה צֹאן׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart mbwîne ahala omu 23/04/2024).

47

Yozefu agend'ilamukiza bene wâbo emwa Faraoni

[1] Yozefu akanyagya obwo aj'ilamukiza bene wâbo emwa Faraoni, erhi: «Larha na bene wîrhu bamayisha, barhenga omu cihugo c'e Kanani, badwîrhe enkafu n'ebibuzi byâbo, na ngasi byâbo bajira, bâbo bahanzire omucihugo ca Gosheni.» [2] Ali amarhôla bantu barhânu ba muli bene wâbo, agend'ibalangûla Faraoni; [3] Faraoni abadôsa, erhi: «Mukolomuci mukola?» Bashuza Faraoni, mpu: «Yâgirwa, rhwono bambali bâwe, rhuyôrha rhubà bakafè, rhwono, n'ababusi bîrhu ko bâli.» [4] Babwîra Faraoni obwo, mpu: «Rhuyishir'ibêra mwo cino cihugo bulya e Kanani rhwâli,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ebibuzi bya bambali bâwe birhacigwêrhe lwabûko: ecizombo cikalihireyo bwenêne.» [5] Faraoni abwîra Yozefu, erhi: «Sho na bene winyu bayishirage emunda oli. [6] Ecihugo ca Mîsiri eci embere zâwe: oyûbase sho na bene winyu halya onabwîne hali hinjà omu cihugo. Bayûbake e Gosheni n'okabona balimwo abantu bankahasha, onabajire babè bangere b'amasò gâni nago.» [7] Yozefu ageza îshe Yakôbo, amulamukiza emwa Faraoni. Yakôbo ahâna omusingo emunda Faraoni ali. [8] Faraoni adôsa Yakôbo, erhi: «Emyâka y'amaburhwa gâwe yankabâga nk'inga obu?» [9] Yakôbo ashuza Faraoni, erhi: «Emyâka nashinzire ndwîrhe nagendagenda, eri igana na makumi asharhu. Eri myofi eri na buhanya. Erhacihika oku ya balarha amango bakazâg'igendagenda.» [10] Yakôbo ashub'ilamusa Faraoni, anamusengeruka. [11] Yozefu ayûbasa îshe na bene wâbo, abayêreka ishwa omu cihugo c'e Mîsiri, lwo lwali luhande lununu omu cihugo côshi, omu ca Ramusesi, kwo Faraoni anali arhegesire. [12] Yozefu akaz'ihà îshe omugati, akaz'iguhà na bakulu bâge n'ab'omu nyumpa y'îshe, bôshi nk'oku banali n'abâna bâbo.

Oburhegesi bwa Yozefu amango g'ecizombo

[13] Omugati gwali gubulikîne omu cihugo côshi, erhi kudârhabala kw'ecizombo kurhuma. Ecihugo ca Mîsiri n'eca Kanani, byàshalika byàrhalusa. [14] Yozefu àyomeka ngasi lufaranga lwânali omucihugo ca Mîsiri n'omu ca Kanani, akaz'iguza engano, nabo banayîsh'imugulira. Ezo nsaranga akaziz'ilunda omu bwâmi bwa Faraoni. [15] Erhi enfaranga zihwa omu cihugo ca Mîsiri n'omu ca Kanani, Abanya mîsiri bôshi bajà emunda Yozefu ali mpu: «Orhuhè omugati, kurhi rhwankafîraga omu masù gâwe? Enfaranga zarhuhwerîre.» [16] Yozefu ababwîra, erhi: «Mulêrhe amasò ginyu, namuhînganira, mmuhè omugati ninyu mumpè amasò ginyu obwo murhacigwêrhi nsaranga.» [17] Bakaz'ilêrha amasò gâbo emunda Yozefu ali, naye akaz'ibahà omugati, kukolaga kubahînganira amasò g'ebiterusi, ag'ebibuzi, ag'enkafu n'ag'endogomi. Mw'ogo mwâka abalîsa omugati akaz'iguhîngana amasò gâbo. [18] Omwâka gwacîkonya, ogwakulikiraga, bakanya bajà emunda Yozefu ali, mpu: Rhurhankakufulika nnahamwîrhu oku enfaranga zarhuhwerire, n'amasò gakola gali ga nnawîrhu. Harhacisigiri ecindi rhwankahà nnawîrhu aha nyuma z'eno mibiri yîrhu n'amashwa gîrhu. [19] Cankarhuma rhufîra omu masù gâwe rhwono n'amashwa gîrhu? Orhugule mugati rhwe n'amashwa gîrhu; rhucîbêre bajà ba Faraoni rhwe n'amashwa gîrhu. Orhuhè n'emburho rhwarhwêra lyo rhulama rhulek'ifà, lyo n'amashwa gîrhu garhag'ibà bwerûle.» [20] Ntyo kwo Yozefu afulukizagya Faraoni amashwa g'Abanyamisiri gôshi, kulya kubà ngasi Munyamîsiri âli amamuguliza ishwa lyâge erhi eco cizombo cirhuma, na ntyo ecihugo côshi càshuba ishwa lya Faraoni. [21] Abantu nabo, abahindula bajà kurhenga oku cikwî ca Mîsiri kuhika oku cindi. [22] Mashwa g'abadâhwa gone arhagulaga bulya abadâhwa bakazâg'ihâbwa na Faraoni omwanya gwâbo, banakaz'ilamira oku mwanya Faraoni akazâg'ibahà; co carhumire bôhe barhaguza amashwa gâbo. [23] Yozefu abwîra olubaga, erhi: «Namuguzirage bulya mwoyo n'amashwa ginyu, mukola muli bantu ba Faraoni.» Erhi: «Alagi, emburho eyi mujàg'irhwêra ago mashwa. [24] Hanomuyêza mwanakaz'ihà Faraoni cigabi ciguma ca karhânu na ninyu muyôrhane

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ebindi bigabi bini, byo byarhengakwo emburho yajà omu ishwa, kurhenge n'ebiryo mwalya na bene winyu n'abâna binyu.» [25] Baderha, mpu: «Warhucizize, kufà rhwali rhwafà: owabona rhubona obwonjo omu masù ga nnawîrhu, rhwanayêmêra rhubè bajà ba Faraoni.» [26] Okwo, Yozefu akujira irhegeko n'eryo irhegeko liciba omu cihugo ca Mîsiri kuhika ene: ecigabi ca karhânu Faraoni cirhûlwa[n].

Yakôbo asiga emilagi

[27] Bene Israheli bàbêra e Mîsiri omu ishwa ly'e Gosheni, barhôlamwo agâbo mashwa, baburhana bayololoka bwenêne. [28] Yakôbo ashinga myâka ikumi na nda omu cihugo c'e Mîsiri, n'emyâka y'akalamo ka Yakôbo, liri igana na makumi ani na nda. [29] Erhi ensiku z'okufà kwa Israheli zibà zikola ziri hôfi, ahamagala omugala Yozefu, amubwîra erhi: «Akaba ntonyire emunda oli, nkuhûnyire ohire okuboko kwâwe oku cibunu câni, okândola bwinjà onakaz'inyumva: orhambishaga eno Mîsiri. [30] Amango nabà nkola ngwîshîre na balarha, onantenze e Mîsiri oj'imbisha omu nshinda yâbo[o].» Yozefu anacishuza, erhi: «Najira okwo onahûnyire.» [31] Yakôbo aderha erhi: «Ocîgashe là». Acîgasha omu masù gâge. Oku bundi Israheli ayunamira oku mushego gw'encingo yâge.

Genesis BHS 47 :

1 וַיָּבֹא יוֹסֵף וַיַּגֶּד לְפַרְעֹה וַיֹּאמֶר אָבִי וְאַחַי וְצֹאנָם וּבְקָרָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם בָּאוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְהִנָּם בְּאֶרֶץ
2 גֹּשֶׁן: וּמִקְצֵה אֶחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים וַיִּצגֵם לִפְנֵי פַרְעֹה: 3 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־אֶחָיו מַה־מַּעֲשֵׂיכֶם וַיֹּאמְרוּ
אֶל־פַּרְעֹה רֹעֵה צֹאן עֲבָדֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם־אֲבוֹתֵינוּ: 4 וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה לָגוּר בָּאָרֶץ בָּאנוּ כִּי־אֵין מִרְעֶה לַצֹּאן אֲשֶׁר
לַעֲבָדֶיךָ כִּי־כָבֵד הָרָעָב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה יֵשְׁבוּ־נָא עֲבָדֶיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן: 5 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ וְאַחֶיךָ
בָּאוּ אֵלֶיךָ: 6 אֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָנֶיךָ הִוא בְּמֵיטַב הָאָרֶץ הוֹשֵׁב אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אַחֶיךָ יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וְאִם־יָדַעְתָּ
וְיֶשׁ־בָּם אַנְשֵׁי־חַיִל וְשַׂמְתָּם שָׂרֵי מִקְנֶה עַל־אֲשֶׁר־לִי: 7 וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־יַעֲקֹב אָבִיו וַיַּעֲמִדֵהוּ לִפְנֵי פַרְעֹה וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב
אֶת־פַּרְעֹה: 8 וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יַעֲקֹב כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ: 9 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־פַּרְעֹה יְמֵי שְׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים וּמְאַת
שָׁנָה מְעַט וְרָעִים הָיוּ יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי וְלֹא הִשִּׂיגוּ אֶת־יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אֲבֹתַי בִּימֵי מְגוּרֵיהֶם: 10 וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת־פַּרְעֹה וַיֵּצֵא
מִלִּפְנֵי פַרְעֹה: 11 וַיּוֹשֶׁב יוֹסֵף אֶת־אָבִיו וְאֶת־אֶחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזָּה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמֵיטַב הָאָרֶץ בְּאֶרֶץ רַעְמְסֵס
כַּאֲשֶׁר צִוָּה פַרְעֹה: 12 וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף אֶת־אָבִיו וְאֶת־אֶחָיו וְאֵת כָּל־בֵּית אָבִיו לֶחֶם לְפִי הַטָּף: 13 וְלֶחֶם אֵין בְּכָל־הָאָרֶץ
כִּי־כָבֵד הָרָעָב מְאֹד וַתֵּלַהּ אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנַעַן מִפְּנֵי הָרָעָב: 14 וַיְלַקֵּט יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא
בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנַעַן בַּשֶּׁבֶר אֲשֶׁר־הֵם שֹׁבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־הַכֶּסֶף בֵּיתָה פַרְעֹה: 15 וַיִּתֹּם הַכֶּסֶף מֵאֶרֶץ

[n] **47.26** Amango Yozefu ali murhambo mukulu e Mîsiri, erhi idaho libà lya mwâmi. Mashwa g'abadâhwa gone arhahumagakwo, bulya bàgwêrhe omulagi gw'okurhanyagwa (Murh 47, 22).
[o] **47.30** Israheli àbwîne nka buli buhanya omuntu okurhabishwa emwâbo, omu nshinda ya b'îshe (1 BÂM 13, 22; 14, 13; Eze 6, 5).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִצְרַיִם וּמֵאֶרֶץ כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ כָל־מִצְרַיִם אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר הָבָה־לָּנוּ לֶחֶם וְלָמָּה נָמוּת נֶגְדֶּךָ כִּי אָפֵס כָּסֶף׃ 16וַיֹּאמֶר
יוֹסֵף הָבוּ מִקְנֵיכֶם וְאֶתְּנָה לָכֶם בְּמִקְנֵיכֶם אִם־אָפֵס כָּסֶף׃ 17וַיָּבִיאוּ אֶת־מִקְנֵיהֶם אֶל־יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם
בַּסּוּסִים וּבְמִקְנֵה הַצֹּאן וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר וּבַחֲמֹרִים וַיְנַהֲלֵם בַּלֶּחֶם בְּכָל־מִקְנֵהֶם בַּשָּׁנָה הַהִוא׃ 18וַתִּתֹּם הַשָּׁנָה הַהִוא
וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־נְכַחֵד מֵאֲדֹנִי כִּי אִם־תַּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵה הַבְּהֵמָה אֶל־אֲדֹנִי לֹא נִשְׁאַר לְפְנֵי
אֲדֹנִי בִּלְתִּי אִם־גְּוִיָּתֵנוּ וְאַדְמָתֵנוּ׃ 19לָמָּה נָמוּת לְעֵינֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם אַדְמָתֵנוּ קְנֵה־אֹתָנוּ וְאֶת־אַדְמָתֵנוּ בַּלָּחֶם וְנִהְיֶה
אֲנַחְנוּ וְאַדְמָתֵנוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה וְתֵן־זֶרַע וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת וְהָאֲדָמָה לֹא תֵשָׁם׃ 20וַיִּקֶן יוֹסֵף אֶת־כָּל־אַדְמַת מִצְרַיִם
לְפַרְעֹה כִּי־מָכְרוּ מִצְרַיִם אִישׁ שָׂדֵהוּ כִּי־חָזַק עֲלֵהֶם הָרָעָב וַתְּהִי הָאָרֶץ לְפַרְעֹה׃ 21וְאֶת־הָעָם הֶעֱבִיר אֹתוֹ לֶעָרִים
מִקְצֵה גְבוּל־מִצְרַיִם וְעַד־קְצֵהוּ׃ 22רַק אַדְמַת הַכֹּהֲנִים לֹא קָנָה כִּי חֹק לַכֹּהֲנִים מֵאֵת פַּרְעֹה וְאָכְלוּ אֶת־חֻקָּם אֲשֶׁר
נָתַן לָהֶם פַּרְעֹה עַל־כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת־אַדְמָתָם׃ 23וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־הָעָם הֵן קָנִיתִי אֶתְכֶם הַיּוֹם וְאֶת־אַדְמַתְכֶם
לְפַרְעֹה הֵא־לָכֶם זֶרַע וּזְרַעְתֶּם אֶת־הָאֲדָמָה׃ 24וְהָיָה בַּתְּבוּאֹת וּנְתַתֶּם חֲמִישִׁית לְפַרְעֹה וְאַרְבַּע הַיָּדֹת יִהְיֶה לָכֶם
לְזֶרַע הַשָּׂדֶה וּלְאָכְלְכֶם וְלַאֲשֶׁר בְּבָתֵּיכֶם וְלֶאֱכֹל לְטַפְּכֶם׃ 25וַיֹּאמְרוּ הֶחֱיִתָנוּ נִמְצָא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי וְהָיֵינוּ עֲבָדִים
לְפַרְעֹה׃ 26וַיָּשֶׂם אֹתָהּ יוֹסֵף לְחֹק עַד־הַיּוֹם הַזֶּה עַל־אַדְמַת מִצְרַיִם לְפַרְעֹה לַחֹמֶשׁ רַק אַדְמַת הַכֹּהֲנִים לְבַדָּם לֹא
הָיְתָה לְפַרְעֹה׃ 27וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד׃ 28וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיְהִי יְמֵי־יַעֲקֹב שְׁנֵי חַיָּיו שֶׁבַע שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמְאַת שָׁנָה׃ 29וַיִּקְרְבוּ יְמֵי־יִשְׂרָאֵל לָמוּת וַיִּקְרָא |
לִבְנוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ שִׂים־נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי וְעָשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וֶאֱמֶת אַל־נָא תקברני
בְּמִצְרָיִם׃ 30וְשָׁכַבְתִּי עִם־אֲבֹתַי וּנְשָׂאתַנִי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתָּנִי בְּקִבְרָתָם וַיֹּאמַר אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה כִּדְבָרֶךָ׃ 31וַיֹּאמֶר
הִשָּׁבְעָה לִּי וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל־רֹאשׁ הַמִּטָּה׃ פ

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mpabwîne omu 23/04/2024).

48

Yakôbo ayankirira bene Yozefu bombi omu mulala gwâge anabagisha

[1] Enyuma z'aho, bàbwîra Yozefu mpu: «Lolà oku sho alwazire!» Yozefu arhôla abagala bombi, Menashè na Efrayimu, bagenda bôshi. [2] Banacimanyîsa Yakôbo, mpu: «Lolà, mugala wâwe Yozefu oyo ayishire emunda oli.» Israheli acîhangâna, abwârhala oku ncingo. [3] Yakôbo abwîra Yozefu, erhi: «Nyamuzinda-Ogala-Byôshi ambonekîre aha Luzu omu cihugo ca Kanani angisha. [4] Anambwîra, erhi: Najira oyôloloke, nakuluza, nakujira ohinduke mwandu gwa mashanja, eci cihugo nacihà iburha lyâwe enyuma zâwe cibè câbo ensiku zôshi.» [5] Aba bâna bâwe baburhiragwa e Mîsiri embere nyîshe aha burhambi bwâwe, bakola bâna bâni: Efrayimu na Menashè bakola b'omu bâna bâni aka Rubeni na Simoni. [6] Ci abâna wàburhaga enyuma z'abo, babà bâwe; bakaz'iderhwa amazîno ga bakulu bâbo bunya-kashambala. [7] Amango narhengaga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

e Padani, nalengana, nyoko Rasheli afîra omu cihugo c'e Kanani, erhi rhunaciri omu njira, rhucisigazize lugendo lusungunu rhuhike aha Efrata; ho nanamubishire aho oku njira, yo erigi e Betelehemu eyo. [8] Israheli abona abâna ba Yozefu bombi adôsa, erhi: «Bahi aba?» [9] Naye omugala, erhi: «Bo bâna Nyamuzinda ampîre eno munda abo.» Îshe ashuza erhi: «Obanderhere mbagishe.» [10] Amasu ga Israheli gàli gakola garhamire n'obushosi, arhacibonaga. Yozefu anacibashegeza hali ye, naye abanûnugurha anabahôbera. [11] Israheli anacibwîra Yozefu, erhi: «Ntàli mmanyire oku nacibona obusù bwâwe, ci lolaga oku Nyamuzinda amanyêreka ciru n'iburha lyâwe.» [12] Yozefu abayegûla abarhenza aha madwi g'îshe, anafukama ayunama, amalanga gahuma oku idaho. [13] Yozefu abagwârha bombi: Efrayimu omu kulyo kwâge, mpu lyo aja ebwa kumosho kwa Israheli na Menashè omu kumosho kwâge, mpu lyo aja ebwa kulyo kwa Israheli, anabashegeza hali ye. [14] Israheli alambûla okuboko kwâge kulyo, akuhira oku irhwe lya Efrayimu ye wali murhò n'okuboko kwâge kumosho oku irhwe lya Menashè, omu kurhahêkanya amaboko, ebwa kubà Menashè ye wali nfula. [15] Erhi àkola àgisha Yozefu amubwîra, erhi: «Nyamuzinda, ababusi bâni Abrahamu na Izaki bakazâg'ilambagira embere zâge, ye Nyamuzinda onyabula kurhenga mbà ho kuhika ene, [16] Malahika wandikùzagya muli ngasi mabî, agishe aba bâna. Izîno lyâni n'izîno lya balarha Abrahamu na Izaki libalamiremwo, baluge banayôlololoke hano igulu.» [17] Yozefu abona oku îshe ahebire okuboko kwâge kulyo oku irhwe lya Efrayimu, agaya, agwârha okuboko kw'îshe akurhenza kuli Efrayimu akudekereza oku irhwe lya Menashè. [18] Yozefu abwîra îshe, erhi: «Arhali ntyo, larha, bulya oyu ye mukulu, ohebe okuboko kwâwe kulyo oku irhwe lyâge.» [19] Cikwône îshe alahira aderha, erhi: «Mmanyire mwâna wâni, mmanyire, naye abà ishanja, naye aluga, cikwône mulumuna wâge ye wabà n'obuhashe bunene kumulusha, n'iburha lyâge lyabà mwandu gwa mashanja.» [20] Olwo lusiku abagisha ntya: «Mwoyo mwe Bene Israheli bakaz'igisha omu kuderha izîno linyu, mpu: «Nyamuzinda akujire aka Efrayimu na Menashè.» Abà Efrayimu ye aheba embere za Menashè. [21] Oku bundi Israheli abwîra Yozefu, erhi: «Lolà oku nkola waling'icîfîra. Cikwône Nyamuzinda âyôrha ali haguma ninyu, anamushubize omu cihugo ca bashakulûza binyu. [22] Niono, nkuhîre Sikemi mwanya gurhalusire ebya bakulu bâwe, gwo nanyagaga Abaamoriti n'engôrho zâbo haguma n'omuherho gwâni. »

Genesis BHS 48:

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חֹלֶה וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי בָנָיו עִמּוֹ אֶת־מְנַשֶּׁה וְאֶת־אֶפְרָיִם: וַיַּגֶּד
לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בִנְךָ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ וַיִּתְחַזֵּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל־הַמִּטָּה: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־יוֹסֵף אֵל שַׁדַּי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

נִרְאָה־אֵלַי בְּלוּז בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיְבָרֶךְ אֹתִי׃ 4וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנְנִי מַפְרְךָ וְהִרְבִּיתִךָ וּנְתַתִּיךָ לִקְהַל עַמִּים וְנָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ
הַזֹּאת לְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֲחֻזַּת עוֹלָם׃ 5וְעַתָּה שְׁנֵי־בָנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־בֹּאִי אֵלֶיךָ מִצְרַיְמָה לִי־הֵם
אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כִּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ־לִי׃ 6וּמוֹלַדְתְּךָ אֲשֶׁר־הוֹלַדְתָּ אַחֲרֵיהֶם לְךָ יִהְיוּ עַל שֵׁם אֲחֵיהֶם יִקָּרְאוּ
בְּנַחֲלָתָם׃ 7וַאֲנִי | בְּבֹאִי מִפַּדָּן מֵתָה עָלַי רָחֵל בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בַּדֶּרֶךְ בְּעוֹד כִּבְרַת־אֶרֶץ לָבֹא אֶפְרָתָה וָאֶקְבְּרֶהָ שָׁם
בְּדֶרֶךְ אֶפְרָת הִוא בֵּית לָחֶם׃ 8וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה׃ 9וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָבִיו בָּנַי הֵם
אֲשֶׁר־נָתַן־לִי אֱלֹהִים בָּזֶה וַיֹּאמֶר קָחֶם־נָא אֵלַי וַאֲבָרֲכֵם׃ 10וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזֹּקֶן לֹא יוּכַל לִרְאוֹת וַיַּגֶּשׁ אֹתָם
אֵלָיו וַיִּשַּׁק לָהֶם וַיְחַבֵּק לָהֶם׃ 11וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף רְאֹה פָנֶיךָ לֹא פִלָּלְתִּי וְהִנֵּה הֶרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם
אֶת־זַרְעֶךָ׃ 12וַיּוֹצֵא יוֹסֵף אֹתָם מֵעִם בִּרְכָּיו וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו אָרְצָה׃ 13וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶת־אֶפְרַיִם בִּימִינוֹ
מִשְׂמְאל יִשְׂרָאֵל וְאֶת־מְנַשֶּׁה בִשְׂמֹאלוֹ מִימִין יִשְׂרָאֵל וַיַּגֶּשׁ אֵלָיו׃ 14וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת־יְמִינוֹ וַיָּשֶׁת עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם
וְהוּא הַצָּעִיר וְאֶת־שְׂמאלוֹ עַל־רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שִׂכֵּל אֶת־יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר׃ 15וַיְבָרֶךְ אֶת־יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר הִתְהַלְּכוּ אֲבֹתַי לְפָנָיו אַבְרָהָם וְיִצְחָק הָאֱלֹהִים הָרֹעֶה אֹתִי מֵעוֹדִי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה׃ 16הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי
מִכָּל־רָע יְבָרֵךְ אֶת־הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ 17וַיַּרְא יוֹסֵף
כִּי־יָשִׁית אָבִיו יַד־יְמִינוֹ עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיֵּרַע בְּעֵינָיו וַיִּתְמֹךְ יַד־אָבִיו לְהָסִיר אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ־אֶפְרַיִם עַל־רֹאשׁ
מְנַשֶּׁה׃ 18וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָבִיו לֹא־כֵן אָבִי כִּי־זֶה הַבְּכֹר שִׂים יְמִינְךָ עַל־רֹאשׁוֹ׃ 19וַיְמָאֵן אָבִיו וַיֹּאמֶר יָדַעְתִּי בְנִי
יָדַעְתִּי גַּם־הוּא יִהְיֶה־לְעָם וְגַם־הוּא יִגְדָּל וְאוּלָם אָחִיו הַקָּטֹן יִגְדַּל מִמֶּנּוּ וְזַרְעוֹ יִהְיֶה מְלֹא־הַגּוֹיִם׃ 20וַיְבָרְכֵם בַּיּוֹם
הַהוּא לֵאמֹר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יְשִׂמְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה וַיָּשֶׂם אֶת־אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶּׁה׃ 21וַיֹּאמֶר
יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הִנֵּה אָנֹכִי מֵת וְהָיָה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהֵשִׁיב אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם׃ 22וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ שְׁכֶם אַחַד
עַל־אַחֶיךָ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחַרְבִּי וּבְקַשְׁתִּי׃ פ

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mpasomire omu 23/04/2024).

49

Yakôbo agisha abagala oku banali ikumi na babirhi

[1] Yakôbo ahamagala abagala ababwîra, erhi: «Mujè haguma mmubwîre ebyamuyishira omu nsiku zàyisha. [2] Bene Yakôbo, mujè haguma, muyumvîrhize. [3] Rubeni w'e nfula yâni, we misî yâni we mburho ntanzi y'obugâbo bwâni, we lunjwîre-ifêka, we lunjwîre-buhashe; [4] lunjwîre-Luka w'amîshi, orharhîmukwe, bulya washonîre oku ncingo ya sho, wahemwîre encingo yâni erhi oyishonera kwo! [5] Simoni na Levi bali baguma balondana, emîshîgi yâbo bayihisize oku bushwinjiro. [6] Omurhima gwâni gurhahîraga gukajà omu ihano lyâbo, bulya bàyisire abantu omu burhò bwâbo n'omu bukunizi bwâbo, barhungula empanzi. [7] Bukahera obukunizi bwâbo, bulya bwarhalusire olugero, bukahera obudârhi bwâbo, bulya bwabîre bwa bumînya. Nabagabanya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muli Yakôbo, nabashandabanya muli Israheli. [8] Nâwe Yuda, bene winyu banakukuze; okuboko kwâwe kuGwârhire abanzi bâwe aha igosi, bagala ba sho banayuname embere zâwe. [9] Yuda[p] ali ntale nto, wamayinamuka warhenga oku nsimba, mwâna wâni! Ashurhamire, agwîshira nka ntale, nka ntale nkazi: ndi wankaciyizûsa? [10] Ishungwe lirhakarhenga omu mwa Yuda, n'akarhi k'oburhegesi karhakarhenga omu magulu gâge, kuhika nnako ayishe; ye amashanja gôshi ganayumve. [11] Ashwekîre endogomi yâge oku muzâbîbu, n'akanina k'endogomi yâge oku ishami ly'omuzâbîbu. [12] Amasu gâge gadukwîre n'idivayi[q], n'amino gâge gayêruhire n'amarhà. [13] Zabuloni ayûbasire oku burhambi bw'enyanja, hala amârho gasîka; lubibi na Sidomu. [14] Isakari, ye ndogomi ndârhi, egwîshîre omu karhî k'ecôgo. [15] Abwîne oku okuluhûka kubà kwinjà, n'oku ecihugo cibà cinunu; omugongo gwâge agurhezire omuzigo, ahindusire mujà wa kubarhula emicîmba. [16] Dani ye katwa-manja k'olubaga lwâge, nka ngasi ishanja ly'Israheli. [17] Dani abè njoka elingira oku njira, abè mpiri eri omu njira, ekâlumira ebiterusi oku cisenyi, omulwî oyitamîrekwo anakumbe lugali. [18] Bucire bwâwe ncîkubagire yâgirwa Nyamubâho. [19] Gadi, ba-rhûla-rhugabe bamushokôla naye abashokôla anabarhulubire oku kansisira. [20] Asheri, omugati gwâge kushushagira gushushagira, yeyikuza mwâmi. [21] Nefutali, ye kashafu kabidu, ko kaburha banji na binjà. [22] Yozefu, ye mulandirà gwa muzâbîbu guyâna bwenêne, mulandirà murhwere aha iriba, amashami gâgwo garhalusire olukûta. [23] Emandabisonga zamulibuzize, zamulasha zanamuyishakwo. [24] Ci omuherho gwâge, gurhahuligana, amaboko gâge, gabangaduke, oku buhashe bw'Ogala-byôshi wa Yakôbo, oku burhabâle bwa lungere, Kabuye k'Israheli. [25] Oku buhashe bwa Nyamuzinda wa sho, yêne akurhabâle, oku buhashe bw'Ogala byôshi, yêne akugishire. Emigisho y'emalunga enyanya, omugisho gw'omu nyenga y'ekuzimu, emigisho y'enda n'ey'ibêre, [26] migisho ya sho elushire emigisho y'omu ntondo za mîra, kuhika aha bwinjà bw'entondo z'ensiku n'amango, esimikire oku irhwe lya Yozefu, oku malanga g'omuluzi wa bene wâbo. [27] Benyamini ali cihazi oshamula, sêzi ashanshanyule omunyama gwâge, bijingo agabe omunyago.» [28] Yo milala ikumi n'ibirhi eyo; kwo îshe ababwîzire ntyôla erhi akola abagisha. Aha ngasi muguma omugisho gumukwânîne.

Okufà kwa Yakôbo

[29] Oku bundi àbahà eri irhegeko, erhi: «Nkola naj'ishanga bene wîrhu; mumbîshe aha burhambi bwa balarha omu lukunda luli omu ishwa lya Efroni-Muhititi, [30] omu lukunda lw'ishwa lya Makipela aba ishiriza lya Mambri, omu cihugo ca Kanani: liryala Abrahamu aguliraga Efroni Muhititi, mpu lubè luvumbu lwâge. [31] Mwo babishire Abrahamu bo na mukâge Sara; aho ho babishire Izaki bo na mukâge Rebeka, nâni mwo nabishire Leya. [32] Ishwa haguma n'olukunda luli muli ryo, babiguliraga bene Heti.» [33] Erhi Yakôbo ayûs'ihà abagala ago mahano, ashubiza amagulu gâge oku ncingo, arhenga mwo omûka, bamuhira kuli b'îshe.

---

[p] **49.9** Yuda: liri ishanja lya bantu banji, ci ab'e Kanani bo banji kulusha (Rhulole omu Murh 38).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Genesis BHS 49:

1 וַיִּקְרָ֥א יַעֲקֹ֖ב אֶל־בָּנָ֑יו וַיֹּ֣אמֶר הֵֽאָסְפ֡וּ וְאַגִּ֣ידָה לָכֶ֣ם אֶת אֲשֶׁר־יִקְרָ֥א אֶתְכֶ֖ם בְּאַחֲרִ֥ית הַיָּמִֽים: 2 הִקָּבְצ֥וּ וְשִׁמְע֖וּ בְּנֵ֣י
יַעֲקֹ֑ב וְשִׁמְע֖וּ אֶל־יִשְׂרָאֵ֥ל אֲבִיכֶֽם: 3 רְאוּבֵ֤ן בְּכֹרִי֙ אַתָּ֣ה כֹחִ֔י וְרֵאשִׁ֖ית אוֹנִ֑י יֶ֥תֶר שְׂאֵ֖ת וְיֶ֥תֶר עָֽז: 4 פַּ֚חַז כַּמַּ֣יִם אַל־תּוֹתַ֔ר
כִּ֥י עָלִ֖יתָ מִשְׁכְּבֵ֣י אָבִ֑יךָ אָ֥ז חִלַּ֖לְתָּ יְצוּעִ֥י עָלָֽה: פ
5 שִׁמְע֥וֹן וְלֵוִ֖י אַחִ֑ים כְּלֵ֥י חָמָ֖ס מְכֵרֹתֵיהֶֽם: 6 בְּסֹדָ֣ם אַל־תָּבֹ֣א נַפְשִׁ֑י בִּקְהָלָ֥ם אַל־תֵּחַ֖ד כְּבֹדִ֑י כִּ֣י בְאַפָּ֣ם הָרְג֔וּ אִ֖ישׁ
וּבִרְצֹנָ֥ם עִקְּרוּ־שֽׁוֹר: 7 אָר֥וּר אַפָּ֖ם כִּ֣י עָ֑ז וְעֶבְרָתָ֖ם כִּ֥י קָשָׁ֛תָה אֲחַלְּקֵ֥ם בְּיַעֲקֹ֖ב וַאֲפִיצֵ֥ם בְּיִשְׂרָאֵֽל: ס
8 יְהוּדָ֕ה אַתָּ֖ה יוֹד֣וּךָ אַחֶ֑יךָ יָדְךָ֙ בְּעֹ֣רֶף אֹיְבֶ֔יךָ יִשְׁתַּחֲו֥וּ לְךָ֖ בְּנֵ֥י אָבִֽיךָ: 9 גּ֥וּר אַרְיֵ֖ה יְהוּדָ֑ה מִטֶּ֥רֶף בְּנִ֖י עָלִ֣יתָ כָּרַ֣ע רָבַ֔ץ
כְּאַרְיֵ֖ה וּכְלָבִ֑יא מִ֥י יְקִימֶֽנּוּ: 10 לֹא־יָס֤וּר שֵׁ֙בֶט֙ מִיהוּדָ֔ה וּמְחֹקֵ֖ק מִבֵּ֣ין רַגְלָ֑יו עַ֚ד כִּֽי־יָבֹ֣א שִׁילֹ֔ה וְל֥וֹ יִקְהַ֖ת
עַמִּֽים: 11 אֹסְרִ֤י לַגֶּ֙פֶן֙ עִירֹ֔ה וְלַשֹּׂרֵקָ֖ה בְּנִ֣י אֲתֹנ֑וֹ כִּבֵּ֤ס בַּיַּ֙יִן֙ לְבֻשׁ֔וֹ וּבְדַ֥ם עֲנָבִ֖ים סוּתֽוֹ: 12 חַכְלִ֥ילִי עֵינַ֖יִם מִיָּ֑יִן
וּלְבֶ֥ן־שִׁנַּ֖יִם מֵחָלָֽב: פ
13 זְבוּלֻ֕ן לְח֥וֹף יַמִּ֖ים יִשְׁכֹּ֑ן וְה֣וּא לְח֔וֹף אֳנִיּ֖וֹת וְיַרְכָת֥וֹ עַל־צִיד֖וֹן: ס
14 יִשָּׂשכָ֕ר חֲמֹ֥ר גָּרֶ֖ם רֹבֵ֥ץ בֵּ֥ין הַמִּשְׁפְּתָֽיִם: 15 וַיַּ֣רְא מְנֻחָ֔ה כִּ֥י טֹ֖וב וְאֶת־הָאָ֣רֶץ כִּֽי נָעֳמָ֑ה וַיֵּ֤ט שִׁכְמוֹ֙ לִסְבֹּ֔ל וַיְהִ֖י
לְמַס־עֹבֵֽד: ס
16 דָּ֚ן יָדִ֣ין עַמּ֔וֹ כְּאַחַ֖ד שִׁבְטֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל: 17 יְהִי־דָ֤ן נָחָשׁ֙ עֲלֵי־דֶ֔רֶךְ שְׁפִיפֹ֖ן עֲלֵי־אֹ֑רַח הַנֹּשֵׁ֤ךְ עִקְבֵי־סוּס֙ וַיִּפֹּ֣ל רֹכְבֽוֹ
אָחֽוֹר: 18 לִ֥ישׁוּעָתְךָ֖ קִוִּ֣יתִי יְהוָֽה: 19 גָּ֚ד גְּד֣וּד יְגוּדֶ֔נּוּ וְה֥וּא יָגֻ֖ד עָקֵֽב: ס
20 מֵאָשֵׁ֖ר שְׁמֵנָ֣ה לַחְמ֑וֹ וְהוּא֙ יִתֵּ֣ן מַעֲדַנֵּי־מֶֽלֶךְ: ס
21 נַפְתָּלִ֖י אַיָּלָ֣ה שְׁלֻחָ֑ה הַנֹּתֵ֥ן אִמְרֵי־שָֽׁפֶר: ס
22 בֵּ֚ן פֹּרָ֣ת יוֹסֵ֔ף בֵּ֥ן פֹּרָ֖ת עֲלֵי־עָ֑יִן בָּנ֥וֹת צָעֲדָ֖ה עֲלֵי־שֽׁוּר: 23 וַיְמָרְרֻ֥הוּ וָרֹ֖בּוּ וַיִּשְׂטְמֻֽהוּ בַּעֲלֵ֥י חִצִּֽים: 24 וַתֵּ֤שֶׁב בְּאֵיתָן֙
קַשְׁתּ֔וֹ וַיָּפֻ֖זוּ זְרֹעֵ֣י יָדָ֑יו מִידֵ֞י אֲבִ֣יר יַעֲקֹ֗ב מִשָּׁם֙ רֹ֣עֶה אֶ֔בֶן יִשְׂרָאֵֽל: 25 מֵאֵ֥ל אָבִ֖יךָ וְיַעְזְרֶ֑ךָּ וְאֵ֥ת שַׁדַּ֖י וִיבָרְכֶ֑ךָּ בִּרְכֹ֤ת
שָׁמַ֙יִם֙ מֵעָ֔ל בִּרְכֹ֥ת תְּה֖וֹם רֹבֶ֣צֶת תָּ֑חַת בִּרְכֹ֥ת שָׁדַ֖יִם וָרָֽחַם: 26 בִּרְכֹ֤ת אָבִ֙יךָ֙ גָּבְר֣וּ עַל־בִּרְכֹ֔ת הוֹרַ֖י עַד־תַּאֲוַ֣ת גִּבְעֹ֑ת
עוֹלָ֔ם תִּהְיֶ֙יןָ֙ לְרֹ֣אשׁ יוֹסֵ֔ף וּלְקָדְקֹ֖ד נְזִ֥יר אֶחָֽיו: פ
27 בִּנְיָמִ֖ין זְאֵ֣ב יִטְרָ֑ף בַּבֹּ֥קֶר יֹאכַ֖ל עַ֚ד וְלָעֶ֣רֶב יְחַלֵּ֔ק שָׁלָֽל: 28 כָּל־אֵ֙לֶּה֙ שִׁבְטֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל שְׁנֵ֥ים עָשָׂ֖ר וְזֹ֣את אֲשֶׁר־דִּבֶּ֣ר לָהֶ֔ם
אֲבִיהֶ֖ם וַיְבָ֣רֶךְ אוֹתָ֑ם אִ֚ישׁ אֲשֶׁ֣ר כְּבִרְכָת֔וֹ בֵּרַ֖ךְ אֹתָֽם: 29 וַיְצַ֣ו אוֹתָ֔ם וַיֹּ֖אמֶר אֲלֵהֶ֑ם אֲנִ֣י נֶאֱסָ֔ף אֶל־עַמִּ֖י קִבְר֣וּ אֹתִ֔י
אֶל־אֲבֹתָ֖י אֶל־הַמְּעָרָ֣ה אֲשֶׁ֣ר בִּשְׂדֵ֣ה עֶפְרֹ֣ן הַחִתִּ֑י 30 בַּמְּעָרָ֞ה אֲשֶׁ֣ר בִּשְׂדֵ֣ה הַמַּכְפֵּלָ֗ה אֲשֶׁ֤ר עַל־פְּנֵי־מַמְרֵא֙ בְּאֶ֣רֶץ
כְּנָ֔עַן אֲשֶׁ֣ר קָנָ֔ה אַבְרָהָ֖ם אֶת־הַשָּׂדֶ֑ה מֵאֵ֥ת עֶפְרֹ֖ן הַחִתִּ֥י לַאֲחֻזַּת־קָֽבֶר: 31 שָׁ֣מָּה קָבְר֣וּ אֶת־אַבְרָהָ֗ם וְאֵת֙ שָׂרָ֣ה אִשְׁתּ֔וֹ
שָׁ֣מָּה קָבְר֔וּ אֶת־יִצְחָ֖ק וְאֵ֣ת רִבְקָ֑ה אִשְׁתּ֔וֹ וְשָׁ֣מָּה קָבַ֔רְתִּי אֶת־לֵאָֽה: 32 מִקְנֵ֥ה הַשָּׂדֶ֖ה וְהַמְּעָרָ֥ה אֲשֶׁר־בּ֖וֹ מֵאֵ֥ת
בְּנֵי־חֵֽת: 33 וַיְכַ֣ל יַעֲקֹ֔ב לְצַוֹּ֖ת אֶת־בָּנָ֑יו וַיֶּאֱסֹ֤ף רַגְלָיו֙ אֶל־הַמִּטָּ֔ה וַיִּגְוַ֖ע וַיֵּאָ֥סֶף אֶל־עַמָּֽיו:

---

[9] **49.12** ishanja lya Yuda lyàligazire oku mizâbîbu, obusò n'idivayi kurhaluka Efrayimu na Manasè.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (nabwîne aha omu 23/04/2024).

50

Okubishwa kwa Yakôbo

[1] Yozefu acîkwêba oku mugogo gw'îshe, akaz'ilaka anamunûnugurha. [2] Oku bundi arhegeka abafumu bakazâg'imukolera mpu bashîge îshe omugavu. Abafumu bagwira bashîga Israheli. [3] Bajira ogwomukolo nsiku makumi ani, bulya zo nsiku banakolêsa ezo nka bashîga omugavu[r]. Abanyamisiri bàmulakira nsiku makumi gali nda. [4] Erhi ezo nsiku z'emishîbo zihwa, Yozefu àganîrira ntya omu bwâmi bwa Faraoni, erhi: «Akaba muli bîra bâni, mumpikize ebi binwa omu marhwîri ga Faraoni: [5] Larha andahirize ambwîra, erhi: Lolà oku nkola nafà; wambisha omu nshinda nahumbîsagya omu cihugo ca Kanani. Nalonza okujà eyo munda; ngend'ibisha yo larha nangaluke.» [6] Faraoni ashuza, erhi: «Osôke ogend'ibisha sho nk'oku anakulahirizagya. [7] Yozefu asôka agend'ibisha îshe. Bagenda haguma naye: abarhambo ba Faraoni bôshi, abarhonyi b'omu bwâmi, n'abagula b'omu cihugo ca Mîsiri bôshi [8] n'ab'omu mulala gwa Yozefu bôshi, bakulu bâge n'ab'omu mulala gw'îshe; barhasigaga e Gosheni abarhali abâna barhò, ebintu binyinyi n'ebinênêne. [9] Basôka haguma naye, engâlè n'abêrekeza bazihêka, gwâli muzinzi gurhali munyi. [10] Erhi bahika aha Goren-Ha-Atadi, ishiriza lya Yordani, babanda endûlù yashakanyà, Yozefu ashub'ishibà îshe nsiku nda. [11] Abanyakanani erhi babona eyo mishîbo aha Goren-Ha-Atadi baderha, mpu: «Loli okushibà kunene kw'Abanyamisiri». Co cirhuma baderha aho mpu bo Abeli-Misirayimu, aho bantu babà aha ishiriza lya Yordani. [12] Abagala bamujirira nk'oku anali abarhegesire. [13] Bamuhêka omu cihugo ca Kanani, bagend'imubisha omu lukunda lw'ishwa lya Makipela, Abrahamu aguliraga Efroni-Muhititi, mpu lubè luvumbu lwâge, aha ishiriza lya Mambri. [14] Erhi bayûsa okubisha îshe, Yozefu anacishubira e Mîsiri, bôshi na bakulu bâge, na ngasi bandi banalibabalusize ebwa kuj'ibisha îshe.

Ensiku nzinda za Yozefu

[15] Bene wâbo Yozefu, erhi babona îshe amafà, baderha, mpu: «Erhi Yozefu akarhukolera nka bashombanyi bâge, akanarhugalulira amabî nk'oku rhwanmujiriraga kubî?» [16] Banacirhuma abagend'ibwîra Yozefu, erhi: «Sho asizire akanwa embere afe, aderha, erhi: [17] Kwo mwabwîra Yozefu ntya, erhi: Mâshi, obabalire bene winyu obubî bwâbo, n'ecâha câbo, bulya kuligo bakukolîre. Bunôla nkolaga nkuhûnyire, obabalire obubî bwa bambali ba Nyamuzinda wa sho». Yozefu avugumula emirenge erhi ayumva ebinwa bamubwîraga. [18] Bene wâbo bone bayisha, bacîrhimba aha magulu gâge, erhi: «Rhwono! Rhuli bajà bâwe.» [19] Yozefu abashuza, erhi:

[r] **50.3** Ogwo mugavu bàshîgaga omubiri gwa Israheli, kwàli kulonza mpu lyo gurhag'ibola duba.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Mâshi, murhayôbohaga, ka niono nankacibira ahâli ha Nyamuzinda? [20] Mwàli mulonzize okunjirira amabî, Nyamuzinda yêhe alonza okurhenzamwo aminja, mpu lyo oku kwamayisha ene kubà mpu anafungire omûka gw'olubaga lurhali lunyi. [21] Kuziga murhaciyôbohaga cici, nàmulera bwinjà mweshi n'abâna binyu.» Abarhûliriza anababwîra akanwa kabagwa oku murhima. [22] Ntyo Yozefu abêra e Mîsiri obwo, ye n'omulala gw'îshe. Alama myâka igana n'ikumi. [23] Yozefu abwîne abinjikulûza b'emwa Efrayimu n'abâna ba Makiri, mwene Menashè; oku madwi ga Yozefu bàburhirwe! [24] Yozefu abwîra bene wâbo, erhi: «Niono nkola nafà, ci kwône Nyamuzinda amurhandûla, amusôsa murhenge muli cino cihugo, mujè muli cirya cihugo alaganyagya oku aha Abrahamu, Izaki na Yakôbo». [25] Yozefu alahiriza bene Israheli, erhi: «Amango Nyamuzinda amurhandûla, munasôkane amavuha gâni kurhenga eno.» [26] Yozefu afà erhi akola agwêrhe myâka igana n'ikumi. Bamushîga omugavu banamuhira omu isanduku e Mîsiri.

Genesis BHS 50 :

וַיִּפֹּ֤ל יוֹסֵף֙ עַל־פְּנֵ֣י אָבִ֔יו וַיֵּ֖בְךְּ עָלָ֑יו וַיִּשַּׁ֥ק־לֽוֹ׃ וַיְצַ֤ו יוֹסֵף֙ אֶת־עֲבָדָ֣יו אֶת־הָרֹפְאִ֔ים לַחֲנֹ֖ט אֶת־אָבִ֑יו וַיַּחַנְט֥וּ הָרֹפְאִֽים
אֶת־יִשְׂרָאֵ֔ל וַיִּמְלְא֣וּ־לוֹ֔ אַרְבָּעִ֖ים י֑וֹם כִּ֣י כֵ֔ן יִמְלְא֖וּ יְמֵ֣י הַחֲנֻטִ֑ים וַיִּבְכּ֤וּ אֹתוֹ֙ מִצְרַ֔יִם שִׁבְעִ֖ים יֽוֹם׃ וַיַּעַבְר֗וּ יְמֵי֙ בְּכִיתֹ֔ו
וַיְדַבֵּ֥ר יוֹסֵ֖ף אֶל־בֵּ֣ית פַּרְעֹ֑ה לֵאמֹ֗ר אִם־נָ֤א מָצָ֙אתִי֙ חֵ֣ן בְּעֵינֵיכֶ֔ם דַּבְּרוּ־נָ֥א בְאָזְנֵ֖י פַּרְעֹ֑ה לֵאמֹֽר׃ אָבִ֞י הִשְׁבִּיעַ֣נִי לֵאמֹ֗ר
הִנֵּ֤ה אָנֹכִי֙ מֵ֣ת בְּקִבְרִ֔י אֲשֶׁ֥ר כָּרִ֖יתִי לִ֑י בְּאֶ֣רֶץ כְּנַ֔עַן שָׁ֣מָּה תִקְבְּרֵ֔נִי וְעַתָּ֗ה אֶֽעֱלֶה־נָּ֛א וְאֶקְבְּרָ֥ה אֶת־אָבִ֖י
וְאָשׁ֑וּבָה׃ וַיֹּ֥אמֶר פַּרְעֹ֖ה עֲלֵ֣ה וּקְבֹ֑ר אֶת־אָבִ֕יךָ כַּאֲשֶׁ֥ר הִשְׁבִּיעֶֽךָ׃ וַיַּ֣עַל יוֹסֵ֔ף לִקְבֹּ֖ר אֶת־אָבִ֑יו וַיַּעֲל֣וּ אִתּ֗וֹ כָּל־עַבְדֵ֤י
פַרְעֹה֙ זִקְנֵ֣י בֵית֔וֹ וְכֹ֖ל זִקְנֵ֣י אֶ֥רֶץ־מִצְרָֽיִם׃ וְכֹל֙ בֵּ֣ית יוֹסֵ֔ף וְאֶחָ֖יו וּבֵ֣ית אָבִ֑יו רַ֤ק טַפָּם֙ וְצֹאנָ֔ם וּבְקָרָ֖ם עָזְב֥וּ בְאֶֽרֶץ
גֹּֽשֶׁן׃ וַיַּ֥עַל עִמּ֖וֹ גַּם־רֶ֣כֶב גַּם־פָּרָשִׁ֑ים וַיְהִ֥י הַמַּחֲנֶ֖ה כָּבֵ֥ד מְאֹֽד׃ וַיָּבֹ֞אוּ עַד־גֹּ֣רֶן הָאָ֗טָד אֲשֶׁ֤ר בְּעֵבֶר֙ הַיַּרְדֵּ֔ן
וַיִּסְפְּדוּ־שָׁ֥ם מִסְפֵּ֛ד גָּד֥וֹל וְכָבֵ֖ד מְאֹ֑ד וַיַּ֤עַשׂ לְאָבִיו֙ אֵ֣בֶל שִׁבְעַ֔ת יָמִֽים׃ וַיַּ֤רְא יוֹשֵׁב֙ הָאָ֔רֶץ הַֽכְּנַעֲנִ֖י אֶת־הָאֵ֣בֶל בְּגֹ֑רֶן
וַיֹּ֣אמְר֔וּ אֵ֥בֶל־כָּבֵ֖ד זֶ֣ה לְמִצְרָ֑יִם עַל־כֵּ֗ן קָרָ֛א שְׁמָהּ֙ אָבֵ֣ל מִצְרַ֔יִם אֲשֶׁ֖ר בְּעֵ֥בֶר הַיַּרְדֵּֽן׃ וַיַּעֲשׂ֥וּ בָנָ֛יו לֹ֖ו כֵּ֥ן כַּאֲשֶׁ֖ר
צִוָּֽם׃ וַיִּשְׂא֣וּ אֹתֹ֗ו בָּנָיו֙ אַ֣רְצָה כְּנַ֔עַן וַיִּקְבְּרוּ֙ אֹתֹ֔ו בִּמְעָרַ֖ת שְׂדֵ֣ה הַמַּכְפֵּלָ֑ה אֲשֶׁ֣ר קָנָ֗ה אַבְרָהָם֙ אֶת־הַשָּׂדֶ֔ה
לַאֲחֻזַּת־קֶ֖בֶר מֵאֶ֥ת עֶפְרֹ֛ן הַחִתִּ֖י עַל־פְּנֵ֥י מַמְרֵֽא׃ וַיָּ֣שָׁב יוֹסֵ֔ף מִצְרַ֖יְמָה הֽוּא וְאֶחָ֑יו וְכָל־הָעֹלִ֣ים אִתּ֔וֹ לִקְבֹּ֖ר אֶת־אָבִ֥יו
אַחֲרֵ֖י קָבְרֹ֥ו אֶת־אָבִֽיו׃ וַיִּרְא֣וּ אֲחֵי־יוֹסֵף֮ כִּי־מֵ֣ת אֲבִיהֶם֒ וַיֹּ֣אמְרוּ֔ לֽוּ֙ יִשְׂטְמֵ֣נוּ יוֹסֵ֔ף וְהָשֵׁ֥ב יָשִׁ֖יב לָ֑נוּ אֵ֚ת כָּל־הָרָעָ֔ה
אֲשֶׁ֥ר גָּמַ֖לְנוּ אֹתֹֽו׃ וַיְצַוּ֥וּ אֶל־יוֹסֵ֖ף לֵאמֹ֑ר אָבִ֙יךָ֙ צִוָּ֣ה לִפְנֵ֣י מוֹתֹ֔ו לֵאמֹֽר׃ כֹּֽה־תֹאמְר֥וּ לְיוֹסֵ֖ף אָנָּ֣א שָׂ֣א נָ֗ פֶּ֤שַׁע
אַחֶ֙יךָ֙ וְחַטָּאתָ֔ם כִּי־רָעָ֥ה גְמָל֖וּךָ וְעַתָּ֗ה שָׂ֣א נָ֔ לְפֶ֥שַׁע עַבְדֵ֖י אֱלֹהֵ֣י אָבִ֑יךָ וַיֵּ֥בְךְּ יוֹסֵ֖ף בְּדַבְּרָ֥ם אֵלָֽיו׃ וַיֵּלְכ֣וּ גַם־אֶחָ֔יו
וַיִּפְּל֥וּ לְפָנָ֖יו וַיֹּאמְר֑וּ הִנֶּ֥נּוּ לְךָ֖ לַעֲבָדִֽים׃ וַיֹּ֥אמֶר אֲלֵהֶ֖ם יוֹסֵ֑ף אַל־תִּירָ֔אוּ כִּ֚י הֲתַ֣חַת אֱלֹהִ֔ים אָנִֽי׃ וְאַתֶּ֣ם חֲשַׁבְתֶּ֤ם
עָלַי֙ רָעָ֔ה אֱלֹהִ֖ים חֲשָׁבָ֣הּ לְטֹבָ֑ה לְמַ֗עַן עֲשֹׂ֤ה כַיֹּום֙ הַזֶּ֔ה לְהַחֲיֹ֖ת עַם־רָֽב׃ וְעַתָּ֕ה אַל־תִּירָ֑אוּ אָנֹכִ֣י אֲכַלְכֵּ֔ל אֶתְכֶ֖ם
וְאֶת־טַפְּכֶ֑ם וַיְנַחֵ֣ם אוֹתָ֔ם וַיְדַבֵּ֖ר עַל־לִבָּֽם׃ וַיֵּ֤שֶׁב יוֹסֵף֙ בְּמִצְרַ֔יִם הוּא֙ וּבֵ֣ית אָבִ֔יו וַיְחִ֥י יוֹסֵ֖ף מֵאָ֣ה וְעֶשֶׂ֑ר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

שָׁנִים: 23וַיַּרְא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שִׁלֵּשִׁים גַּם בְּנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה יֻלְּדוּ עַל־בִּרְכֵּי יוֹסֵף: 24וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו אָנֹכִי
מֵת וֵאלֹהִים פָּקֹד יִפְקֹד אֶתְכֶם וְהֶעֱלָה אֶתְכֶם מִן־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וְלְיַעֲקֹב: 25וַיַּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִתֶם אֶת־עַצְמֹתַי מִזֶּה: 26וַיָּמָת יוֹסֵף
בֶּן־מֵאָה וְעֶשֶׂר שָׁנִים וַיַּחַנְטוּ אֹתוֹ וַיִּישֶׂם בָּאָרוֹן בְּמִצְרָיִם:

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

EXO - - DRC MASHI-HEBREW and MASHI GREEK

Lub

LUBUNGO

OLUBUNGO Shemot תומש

שמות

OLUBUNGO Shemot שמות

1

OLUBUNGO

I. Bene Israheli bakulwa omu bujà bw'e Mîsiri

Okuyôloloka kwa bene Israheli e Mîsiri

[1] Amazîno ga bene Israheli bajâga e Mîsiri bayijàga haguma na Yakôbo, ngasi muguma
n'omulala gwâge: [2] Rubeni, Simoni, Levi na Yuda, [3] Isakari, Zabuloni na Benyamini, [4] Dani na
Nefutali, Gadi na Aseri. [5] Abo bene Yakôbo bali bantu makumi gali nda, Yozefu yêhe erhi akola
abà e Mîsiri. [6] Yozefu na bene wâbo bôshi kwo n'okwo, n'eryola iburha lyôshi. [7] Bene-Israheli
banaciyôloloka, baluga, babà mwandu, bagala, bagandâza, babumba ecihugo.

Okurhîndibuka kwa bene-Israheli

[8] Lero omwâmi muhyâhya, orhalimanyire Yozefu, anaciyîma omu Mîsiri. [9] Anacibwîra abantu
bâge, erhi: «Ka murhabwini oku bene-Israheli bajà baluga banazibuha kurhulusha?
[10] Rhubasingire obwenge bushinganîne, lyo baleka okuyôloloka. Erhi ebîrha byankabà, hali
amango bakacihira olunda lw'ababisha, na hano babà bamarhulwîsa, bacirhengeremwo cino
cihugo». [11] Okubundi banacibahirakwo abarhambo bakazibakolêsa obukukuru, mpu lyo
babagombya n'emikolo mizibu. Ntyo kwo bayûbakire Faraoni ebishagala by'embîko, Pitomu na
Ramusesi. [12] Ci oku babalibuza ntyo, erhi kwo nabo bayûshûka banazibuha kulusha: Abanya-
Mîsiri bakazilama omu côba ca bene-Israheli. [13] Lero Abanya-Mîsiri bakolêsa bene-Israheli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okurhalusire, [14] babalibuza n'emikolo midârhi: okulabarha ebijondo, okujira amadofali, emikolo y'omu mashwa yôshi, na ngasi yindi mikolo y'okubalibuza. [15] Omwâmi w'e Mîsiri anacibwîra abakazi bâlikwa bakagibusa abakazi b'Abayahudi, muguma muli bo ye wali Shifra n'owundi ye Puwa, erhi: [16] «Nka mwabusa abakazi b'Abayahudi, mukâlola bwinjà mwâna muci obusirwe. Akaba mwâna-rhabana, munamuyirhe; akaba mwâna-nyere, munamuleke alame.» [17] Ci abo bakazi b'okubusa barhînya Nyamuzinda, barhajiraga oku mwâmi ababwîraga, bakazileka abâna-rhabana balame. [18] Lero mwâmi w'e Mîsiri anacibahamagala, ababwîra, erhi: «Càrhumire mujira ntyo munaleka abâna-rhabana balama?» [19] Balya bakazi b'okubusa banacibwîra mwâmi Faraoni, mpu: «Abakazi b'Abayahudi barhali ak'abakazi Banya-Mîsiri; babà bakazi bazibu; embere omukazi w'okubusa abahikeho, erhi mîra baburhaga.» [20] Nnâmahanga arhabâla abo bakazi bâlikwa, nalo olubaga lwàjà lwayûshûka lwanazibuha. [21] Kulya kubà abo bakazi bâlikwa bakagirhînya Nyakasane, Nyakasane naye abahà iburha. [22] Faraoni kwo kurhegeka abantu bâge bôshi, erhi: «Ngasi mwâna-rhabana waburhwe, munamulohe erwîshi, ci ngasi mwâna-nyere munaleke alame».

Exodus BHS 1:

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ׃ רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וִיהוּדָה׃ יִשָּׂשכָר זְבוּלֻן
וּבִנְיָמִן׃ דָּן וְנַפְתָּלִי גָּד וְאָשֵׁר׃ וַיְהִי כָּל־נֶפֶשׁ יֹצְאֵי יֶרֶךְ־יַעֲקֹב שִׁבְעִים נָפֶשׁ וְיוֹסֵף הָיָה בְמִצְרָיִם׃ וַיָּמָת יוֹסֵף
וְכָל־אֶחָיו וְכֹל הַדּוֹר הַהוּא׃ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם׃ פ
וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל־מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־יוֹסֵף׃ וַיֹּאמֶר אֶל־עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם
מִמֶּנּוּ׃ הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן־יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי־תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם־הוּא עַל־שֹׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה
מִן־הָאָרֶץ׃ וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת־פִּתֹם
וְאֶת־רַעַמְסֵס׃ וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיָּקֻצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיַּעֲבִדוּ מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּפָרֶךְ׃ וַיְמָרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים וּבְכָל־עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֵת כָּל־עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם
בְּפָרֶךְ׃ וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַמְיַלְּדֹת הָעִבְרִיֹּת אֲשֶׁר שֵׁם הָאַחַת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פּוּעָה׃ וַיֹּאמֶר בְּיַלֶּדְכֶן
אֶת־הָעִבְרִיּוֹת וּרְאִיתֶן עַל־הָאָבְנָיִם אִם־בֵּן הוּא וַהֲמִתֶּן אֹתוֹ וְאִם־בַּת הִיא וָחָיָה׃ וַתִּירֵאן הַמְיַלְּדֹת אֶת־הָאֱלֹהִים
וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרָיִם וַתְּחַיֶּיןָ אֶת־הַיְלָדִים׃ וַיִּקְרָא מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לַמְיַלְּדֹת וַיֹּאמֶר לָהֶן מַדּוּעַ
עֲשִׂיתֶן הַדָּבָר הַזֶּה וַתְּחַיֶּיןָ אֶת־הַיְלָדִים׃ וַתֹּאמַרְןָ הַמְיַלְּדֹת אֶל־פַּרְעֹה כִּי לֹא כַנָּשִׁים הַמִּצְרִיֹּת הָעִבְרִיֹּת כִּי־חָיוֹת
הֵנָּה בְּטֶרֶם תָּבוֹא אֲלֵהֶן הַמְיַלֶּדֶת וְיָלָדוּ׃ וַיֵּיטֶב אֱלֹהִים לַמְיַלְּדֹת וַיִּרֶב הָעָם וַיַּעַצְמוּ מְאֹד׃ וַיְהִי כִּי־יָרְאוּ הַמְיַלְּדֹת
אֶת־הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּתִּים׃ וַיְצַו פַּרְעֹה לְכָל־עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל־הַבֵּן הַיִּלּוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ וְכָל־הַבַּת תְּחַיּוּן׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2

Okuburhwa kwa Mûsa

[1] Muntu muguma w'omu bûko bwa Levi anacija aho, ayanka omunyere w'omu bûko bwa Levi. [2] Nyamukazi anacirhôla izîmi, aburha mugala. Erhi abona oku ali mwinjà, ajira myêzi isharhu erhi kufulika amufulika. [3] Lero erhi acibula oku ankacishub'ikamufulika, àrhôla ecirhimbiri c'enfinjo, acîshîga ebizibwe n'obulembo, acihiramwo olya mwâna, acidekereza omu masheke eburhambi bw'olwîshi. [4] Mwâli wâbo nyamwâna abêra kuli hitya mpu alole kurhi abà. [5] Lero mwâli wa Faraoni anaciyandagalira ebwa lwîshi mpu aj'icishuka, oku abajà-nyere bâge barhambika oku lwîshi. Anacilangîra ecirhimbiri omu masheke, àrhuma omujà-nyere wâge mpu ajicilêrha. [6] Anacicifunula, abona omwâna: ali mwâna-rhabana odwîrhe alaka. Obwonjo bwamugwârha, anaciderha, erhi: «Mwâna wAbayahudi oyu». [7] Okubundi mwaliwabo nyamwâna anacibwîra mwâli wa Faraoni, erhi: «Ka walonza njihamagala omulezi omu bakazi b'Abayahudi akazikuyonkekeza oyu mwâna?» [8] Mwâli wa Faraoni amubwîra, erhi: «Gendaga omulonze.» Olya munyere agendihamagala nnina wa nyamwâna. [9] Mwâli wa Faraoni amubwîra, erhi: «Mpêkera oyu mwâna, ojikamuyonsa, niene nayishikuhêmba.» Olya mukazi anacirhôla omwâna, akamuyonsa. [10] Erhi omwâna akula, amuhêkera mwâli wa Faraoni. Naye amuyankirira nka mugala; amuyîrika izîno lya «Mûsa», erhi: «Nàmurhôlaga omu mîshi.»

Mûsa ayàkira e Madiyani

[11] Muli ezo nsiku, Mûsa erhi akolaga mukulu, àkanya mpu agendilamusa bene wâbo, àbona kurhi barhindibusire n'emikolo y'obuja. Abona oku Omunya-Mîsiri ashûrha mwene wâbo w'Omuyahudi. [12] Alolà eyi n'eyi, àbona ntâye omubwîne, àniga olya Munya-Mîsiri anamufulika omu mushenyi. [13] Erhi buca, kandi ashubigenda: ashimânAbayahudi babirhi badwîrhe balwa. Anacibwîra owalihalalîre owâbo, erhi: «Cici oshurhire owinyu?» [14] Olya mulume amubwîra, erhi: «Ndi wakujiraga murhambo na mucirànuzi wîrhu? K'omanyire mpu nâni wanyîrha nka kulya wayirhaga olya Munya-Mîsiri?» Mûsa àyôboha, erhi: «Kuziga kulya kwamanyîkîne!» [15] Faraoni ayumva baderha ogwo mwanzi, ahiga okuyîrha Mûsa. Ci Mûsa abunga, ayàka Faraoni; acijîra omu cihugo c'e Madiyani, aburhamala hôfi n'iriba. [16] Omudâhwa w'e Madiyani ali agwêrhe banyere bâge nda. Banaciyisha balidôma n'okuyunjuza ebiranga mpu banywese amasò g'ebintu by'îshe. [17] Abangere banaciyisha, babalibirhakwo. Lero Mûsa anaciyimuka, abarhabàla ananywesa amasò gâbo. [18] Erhi bagaluka emw'îshe Reweli, abadôsa, erhi: «Lero càrhumire mubiduha ntya ene?» [19] Bamushuza, mpu: «Munya-Mîsiri muguma warhushugunwire omu maboko g'abangere, ciru ye wanarhudomire ananywesa amasò!» [20] Anacibwîra abâli, erhi: «Ngahi ali? Carhumaga musiga Oyo muntu? Hamagali ye, ayishe alye!» [21] Mûsa ayêmêra okubêra aha mw'oyomulume, naye anacimuha omwâli Sipora. [22] Nyamuhya anaciburha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omwâna-rhabana. Mûsa amuyirika izîno lya Gershoni, erhi: «Bulya ndi mubunga omu cihugo c'ihanga.»

Nyamuzinda ayumva izù lya Bene-Israheli

[23] Erhi nsiku nyinji zigera, omwâmi w'e Mîsiri afa. Mwo bulya bujà bwâbo, bene-Israheli balakira Nyamuzinda, babanda endûlù, na kurhenga omu bujà bwâbo, endûlù yâbo yasôkera emwa Nyamuzinda. [24] Nyamuzinda ayumva endûlù yâbo; Nyamuzinda akengêra endagâno yâge bo n'Abrahamu, Izaki na Yakôbo. [25] Nyamuzinda abona bene-Israheli oku balagirire[s]; Nyamuzinda abamanyirira.

EXODUS BHS 2:

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ׃ רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וִיהוּדָה׃ יִשָּׂשכָר זְבוּלֻן
וּבִנְיָמִן׃ דָּן וְנַפְתָּלִי גָּד וְאָשֵׁר׃ וַיְהִי כָּל־נֶפֶשׁ יֹצְאֵי יֶרֶךְ־יַעֲקֹב שִׁבְעִים נָפֶשׁ וְיוֹסֵף הָיָה בְּמִצְרָיִם׃ וַיָּמָת יוֹסֵף
וְכָל־אֶחָיו וְכֹל הַדּוֹר הַהוּא׃ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם׃ פ
וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל־מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־יוֹסֵף׃ וַיֹּאמֶר אֶל־עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם
מִמֶּנּוּ׃ הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן־יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי־תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם־הוּא עַל־שֹׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה
מִן־הָאָרֶץ׃ וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת־פִּתֹם
וְאֶת־רַעַמְסֵס׃ וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיָּקֻצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיַּעֲבִדוּ מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּפָרֶךְ׃ וַיְמָרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים וּבְכָל־עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֵת כָּל־עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם
בְּפָרֶךְ׃ וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַמְיַלְּדֹת הָעִבְרִיֹּת אֲשֶׁר שֵׁם הָאַחַת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פּוּעָה׃ וַיֹּאמֶר בְּיַלֶּדְכֶן
אֶת־הָעִבְרִיֹּות וּרְאִיתֶן עַל־הָאָבְנָיִם אִם־בֵּן הוּא וַהֲמִתֶּן אֹתוֹ וְאִם־בַּת הִיא וָחָיָה׃ וַתִּירֶאןָ הַמְיַלְּדֹת אֶת־הָאֱלֹהִים
וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרָיִם וַתְּחַיֶּיןָ אֶת־הַיְלָדִים׃ וַיִּקְרָא מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לַמְיַלְּדֹת וַיֹּאמֶר לָהֶן מַדּוּעַ
עֲשִׂיתֶן הַדָּבָר הַזֶּה וַתְּחַיֶּיןָ אֶת־הַיְלָדִים׃ וַתֹּאמַרְןָ הַמְיַלְּדֹת אֶל־פַּרְעֹה כִּי לֹא כַנָּשִׁים הַמִּצְרִיֹּת הָעִבְרִיֹּת כִּי־חָיוֹת
הֵנָּה בְּטֶרֶם תָּבוֹא אֲלֵהֶן הַמְיַלֶּדֶת וְיָלָדוּ׃ וַיֵּיטֶב אֱלֹהִים לַמְיַלְּדֹת וַיִּרֶב הָעָם וַיַּעַצְמוּ מְאֹד׃ וַיְהִי כִּי־יָרְאוּ הַמְיַלְּדֹת
אֶת־הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּתִּים׃ וַיְצַו פַּרְעֹה לְכָל־עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל־הַבֵּן הַיִּלּוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ וְכָל־הַבַּת תְּחַיּוּן׃ ס

[s] **2.25** : Olole Lub 3, 7; 3, 16; 4, 31.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

Ishaka lyagulumira lirhanasingônoka

[1] Mûsa ali ayabwîre obusò bw'ebibuzi by'ishazâla Yetro, mudâhwa w'e Mediyani. Alongôlana ebibuzi kulî-kulî omu irûngu, àlinda ahika oku ntondo ya Nyamuzinda e Horebu. [2] Malahika wa Nyakasane àmubonekera omu ngulumira y'omuliro yakagigulumira omu karhî k'ishaka. Mûsa alolêreza, abona ishaka lidwîrhe lyagulumira, ci lirhasingônoka. [3] Mûsa aciderheza emurhima, erhi: «Nazunguluka ndole kw'oyu kabazâne: cici cirhumire eri ishaka lirhadwirhi lyasingônoka?» [4] Nyakasane abona oku ayisha azunguluka mpu alole; lero Nyamuzinda anacimuhamagala omu kagarhî ka lirya ishaka, erhi: «Mûsa, Mûsa!» Naye, erhi «Karame!» [5] Aderha, erhi: «Omanye wankayegêra hano! Hogola enkwêrho zâwe emagulu, bulya hano oyimanzire hali hantu hatagatîfu.» [6] Ashubiderha, erhi: «Nie Nyamuzinda wa sho, Nyamuzinda w'Abrahamu, Nyamuzinda w'Izaki, Nyamuzinda wa Yakôbo.» Mûsa acihundikira obusù[t], bulya ali ayôbohire okulolakwo Nyamuzinda.

Nyamuzinda àrhuma Mûsa emwa Faraoni

[7] Nyakasane anaciderha, erhi: «Kwo binali, nabwîne amalibûko g'olubaga lwâni luli e Mîsiri, nayumvîrhe n'endûlù ludwîrhe lwabanda embere z'abadwîrhe balulibuza. Neci, manyire malibûko maci lulimwo. [8] Co cirhumire nayandagala nti mbalîkûze omu maboko g'Abanya-Mîsiri, mbarhenzemwo eci cihugo, mbaheke omu cihugo cinjà na cigali, omu cihugo cihululamwo amarha n'obûci, omu cihugo cibâmwo Abakanani, Abahititi, Abamoriti, Abaperiziti, Abahiviti n'Abayebusi. [9] Na kulya kubà endûlù za bene-Israheli zampisirekwo, bulya nabwîne kurhi Abanya-Mîsiri badwîrhe babalibuza. [10] Yimukaga, ogende; nkurhumire emwa Faraoni nti ogendirhenza olubaga lwâni lwa bene-Israheli e Mîsiri.» [11] Mûsa anacibwîra Nyamuzinda, erhi: «Ndigi muntu muci nâni obwo w'okurhungâna Faraoni, n'okurhenza olubaga lwa bene-Israheli e Mîsiri?» [12] Amubwîra, erhi: «Ndi haguma nâwe. Alaga n'ecimanyîso oku nie nkurhumire: hano obà wamarhenza olubaga e Mîsiri, mwayishibâgira Nyamuzinda enterekêro kuli eyi ntondo».

Nyamuzinda àfulûlira Mûsa Izîno lyâge

[13] Mûsa anacibwîra Nyamuzinda, erhi: «Nkolaga nacibànda hali bene-Israheli, mbabwîre, nti: «Nyamuzinda wa basho ontumire emunda muli». Bakandôsagya, mpu: «Izîno lyâge ye ndi?»,

---

[t] **3.6** Abantu ba mîra b'e Israheli bakagiderha oku ntâko omuntu ankalolakwo Nyamuzinda masù oku masù anagalilama. Co carhumaga Mûsa acibwika obusu. Omuntu ali munyabyâha na muzamba embere za Nyamuzinda, co cirhumire arhankamulolakwo. Ci kandi, okushimana Nyakasane eri nshôkano, buli bucire bw'akalamo kahyâhya (Rhulol" omu Murh 28, 17; 32, 31; Luh 19, 21; 33, 20; Lev 16. 2; Mib 4. 20; Lush 5, 24-25; Bac 6, 22-23; 13, 22; Ezr 6, 5)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kurhigi nababwîra obwo?» [14] Nyamuzinda anacibwîra Mûsa, erhi: «Nie Nyamubâho[u].» Amubwîra, erhi: «Oyishibwîra bene-Israheli, erhi: «Nyamubâho ontumire emunda muli.»[v] [15] Nyamuzinda àshubibwîra Mûsa, erhi: «Oyishibwîra bene-Israheli ntyâla, erhi: Nyamubâho, Nyamuzinda wa basho, Nyamuzinda wa Abrahamu, Nyamuzinda wa Izaki, Nyamuzinda wa Yakôbo, antumire emunda muli. Eryo lyo izîno lyâni burhashuba, lyo izîno bakànkengêramwo kurhenga oku iburha kujà oku lindi.

Nyamuzinda arhumira bene-Israheli Mûsa

[16] «Ogendishûbûza abagula ba bene-Israheli bôshi, obabwîre, erhi: «Nyamubâho, Nyamuzinda wa basho, Nyamuzinda wa Abrahamu, Nyamuzinda wa Izaki, Nyamuzinda wa Yakôbo anambonekire, ambwîra, erhi: «Nahizire okummulîkûza, bulya nabwîne amabî gôshi badwîrhe bammujirira e Mîsiri. [17] Co cirhumire nderha, nti: Nammurhenza omu malibûko g'e Mîsiri, mmuyinamulire omu cihugo c'Abakanani, c'Abahititi, c'Abamoriti, c'Abaperiziti, c'Abahiviti, c'Abayebusi, omu cihugo cihululamwo amarha n'obûci.» [18] Bayishiyumva izù lyâwe, oyishigenda obwo, mwe n'abagula ba bene-Israheli, ojè emunda mwâmi w'e Mîsiri ali, mumubwîre, mpu: «Nyakasane, Nyamuzinda w'Abayahudi, anarhubonekire. Bunôla orhulekage, rhugende lugendo lwa nsiku isharhu omu irûngu, rhujihêra Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu.» [19] Ci manyire oku mwâmi w'e Mîsiri arhamuyêmêrere mwagenda, akaba arhasêzîbwi n'okuboko kuzibuzibu. [20] Nkolaga nalambûla okuboko kwâni, nshurhe Mîsiri n'ebirhangâzo najira muli ye. Enyuma ly'okwo anamulika mugende.

Irhegeko ly'okunyaga ebirugu by'Abanya-Mîsiri

[21] «Narhabâla olu lubaga lurhone emwa Abanya-Mîsiri, lyo hanomugenda, mulekigenda maboko mûmu. [22] Ngasi mbuguma ehûne omulungu wayo n'ecigolo ciri omu mwâge ebirugu by'amarhale, eby'amasholo n'emyambalomubiyambike bagala binyu na bâli binyu. Mutungôle[w] ntyo Abanya-Mîsiri.»

Exodus BHS 3:

---

[u] **3.14** Nie Nyamubâho; *ehye asher ehye*, nie nayishibaoyu nayishiba. Nyamuzinda arhalonza kucîmanyisa (Murh 32,30). Ciru n'amango Nyamuzinda acîfululiraga Mûsa, arhahumanulaga izîno «Nienayishibàoyunayishiba», *ehye asher ehye*, YHWH; ngasi lusiku kukwânîne okumanya n'okuyiga Nyamuzinda ye ndi; bulya ntâye wakamushwêkera omu ntanya zimuli omu irhwe zone

[v] **3.14** אהיה אשר אהיה (Hebrew): meaning, translation - WordSense: An epithet of God, usually translated as "I Am That I Am" or "I Am Who I Am", literally meaning "I Will Be What I Will Be"The Book of Exodus, chapter 3 verse 14; translation from JPS Tanakh 1917: לְחַנֵי אֲלֵיכֶם׃וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁ God said to Moses, "i am that i am" and He said, "So shall you say to the children of Israel, i am sent me to you." vayomer 'elohim 'el-mosheh, 'ehyeh 'asher 'ehyeh; vayomer, koh tomar livnei yisra'él, 'ehyeh shelachani 'aleikhem

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֶה אֶת־צֹאן יִתְרוֹ חֹתְנוֹ כֹּהֵן מִדְיָן וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים
חֹרֵבָה: וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְהוָה אֵלָיו בְּלַבַּת־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיַּרְא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל: וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אָסֻרָה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מַדּוּעַ לֹא־יִבְעַר הַסְּנֶה: וַיַּרְא יְהוָה כִּי סָר לִרְאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו
אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי: וַיֹּאמֶר אַל־תִּקְרַב הֲלֹם שַׁל־נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת־קֹדֶשׁ הוּא: וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב וַיַּסְתֵּר
מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרֵא מֵהַבִּיט אֶל־הָאֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר יְהוָה רָאֹה רָאִיתִי אֶת־עֳנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם וְאֶת־צַעֲקָתָם
שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו כִּי יָדַעְתִּי אֶת־מַכְאֹבָיו: וָאֵרֵד לְהַצִּילוֹ | מִיַּד מִצְרַיִם וְלַהַעֲלֹתוֹ מִן־הָאָרֶץ הַהִוא אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה
וּרְחָבָה אֶל־אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ אֶל־מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי: וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלָי וְגַם־רָאִיתִי אֶת־הַלַּחַץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם: וְעַתָּה לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל־פַּרְעֹה וְהוֹצֵא
אֶת־עַמִּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֵךְ אֶל־פַּרְעֹה וְכִי אוֹצִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִמִּצְרָיִם: וַיֹּאמֶר כִּי־אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת כִּי אָנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת־הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעַבְדוּן
אֶת־הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים הִנֵּה אָנֹכִי בָא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם וְאָמְרוּ־לִי מַה־שְּׁמוֹ מָה אֹמַר אֲלֵהֶם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר
כֹּה תֹאמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם: וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה כֹּה־תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם זֶה־שְּׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זִכְרִי לְדֹר דֹּר: לֵךְ
וְאֶסַפְתָּ אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פָּקֹד
פָּקַדְתִּי אֶתְכֶם וְאֶת־הֶעָשׂוּי לָכֶם בְּמִצְרָיִם: וָאֹמַר אַעֲלֶה אֶתְכֶם מֵעֳנִי מִצְרַיִם אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי
וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֶל־אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ: וְשָׁמְעוּ לְקֹלֶךָ וּבָאתָ אַתָּה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֶלֶךְ מִצְרַיִם
וַאֲמַרְתֶּם אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים נִקְרָה עָלֵינוּ וְעַתָּה נֵלְכָה־נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבְּחָה לַיהוָה
אֱלֹהֵינוּ: וַאֲנִי יָדַעְתִּי כִּי לֹא־יִתֵּן אֶתְכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַהֲלֹךְ וְלֹא בְּיָד חֲזָקָה: וְשָׁלַחְתִּי אֶת־יָדִי וְהִכֵּיתִי אֶת־מִצְרַיִם
בְּכֹל נִפְלְאֹתַי אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה בְּקִרְבּוֹ וְאַחֲרֵי־כֵן יְשַׁלַּח אֶתְכֶם: וְנָתַתִּי אֶת־חֵן הָעָם־הַזֶּה בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וְהָיָה כִּי תֵלֵכוּן
לֹא תֵלְכוּ רֵיקָם: וְשָׁאֲלָה אִשָּׁה מִשְּׁכֶנְתָּהּ וּמִגָּרַת בֵּיתָהּ כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׂמָלֹת וְשַׂמְתֶּם עַל־בְּנֵיכֶם
וְעַל־בְּנֹתֵיכֶם וְנִצַּלְתֶּם אֶת־מִצְרָיִם:

4

Mûsa ahâbwa obuhashe bw'okujira ebirhangâzo

[1] Mûsa ashuza, erhi: «Barhanyêmêre, barhayumve izù lyâni, ci bayishiderha, mpu:

---

[w]**3.22** Nyamuzinda aliyemêrire bene-Israheli okutungôla Abanya-Mîsiri, lyo babona oluhemho lw'emikolo bakozire myâka minji

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Nyakasane arhakubonekîre!» [2] Nyakasane anacimubwîra, erhi: «Cici eco ofumbasire omu nfune?» Naye ashuza, erhi: «Karhi.» [3] Nyakasane amubwîra, erhi: «Kakwêbe oku idaho.» Akakwêba oku idaho: akarhi kahinduka njoka. Mûsa ayâka. [4] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: «Lambûla okuboko, oyigwarhire oku mucira!» Alambûla okuboka, ayigwârha: erya njoka yashubihinduka karhi omu nfune zâge. [5] «Lyo bayêmêra oku Nyakasane anakubonekîre, Nyamuzinda wa bîshe, Nyamuzinda wa Abrahamu, Nyamuzinda wa Izaki, Nyamuzinda wa Yakôbo.» [6] Nyakasane ashubimubwîra, erhi: «Hira enfune oku nda yâwe» Ahira enfune oku nda anazigalula. Okuboko kwâge kwayunjula lushomyo, kwahinduka kwêru-kwêru nka lubula. [7] Nyakasane amubwîra, erhi: «Shubiza okuboko kwâwe oku nda.» Ashubiza okuboko oku nda anakugalula; kwàli kwamashubibà nk'ebindi birumbu by'omubiri gwâge. [8] Nyakasane, erhi: «Akaba barhakuyemiri n'akaba barhayumvîrhîzi izù ly'ecimanyîso cirhanzi, bayêmêra izù ly'ecimanyîso ca kabirhi. [9] N'akaba barhayemiri ebyo bimanyîso bibirhi n'akaba barhayumvîrhîzi izù lyâwe, onarhôle amîshi g'omu Lwîshi, ogashandâze oku idaho; ago mîshi warhôlaga omu Lwîshi gahinduka mukò oku idaho.»

Aròni ajirwa muhugûzi wa Mûsa

[10] Mûsa abwîra Nyakasane, erhi: «Onfe lukogo, Yâgirwa Nyakasane, ntishishongêza binwa nka naderha, oli kurhenga injo, oli kurhenga lishinjo, ciru na kurhenga aga mango gôshi odwîrhe washambâza mwambali wâwe, bulya akanwa kani kaba kazirho n'olulimi lwâni lurhahundûla.» [11] Nyakasane amubwîra, erhi: «Ndi wàhâga omuntu akanwa? Ndi odumya omuntu erhi okumujira cihuli, amujire wa kubona erhi muhûrha? K'arhali nie, Nyakasane? [12] Kanyagya, ogende, nabà haguma n'akanwa kâwe, nnankakubwîriza ebi okwânîne okuderha.» [13] Mûsa ashuza, erhi: «Onfe lukogo, Yâgirwa Nyakasane, orhume owundi onalonzize!» [14] Oburhè bwa Nyakasane bwanacibiruka kuli Mûsa, amubwîra, erhi: «Ka mukulu wâwe Aròni w'Omuleviti arhahali? Nyîshi oku yêhe ayishiderha. Ciru y'oyu oyishirikulamusa, na hano akubona, asîma omu murhima gwâge. 15 Oyishimushambâlira, onahire ebyo binwa omu kanwa kâge. Nâni nabà n'akanwa kâwe n'akâge nnammuyigîrize ebi mukwânîne okujira. [16] Ye wakazishambâza olubaga ahâli hawe, ye wabà kanwa kâwe, nâwe obè nka Nyamuzinda wâge. [17] N'aka karhi, okafumbarhe, ko wagendikajiramwo ebirhangâzo»

Mûsa ashubira omu cihugo c'e Mîsiri

[18] Mûsa anacigenda, ashubira emw'ishazâla Yetro, amubwîra, erhi: «Nkwânîne nshubire emwa bene wîrhu, njilola erhi bacibâmwo omûka.» Yetro ashuza Mûsa, erhi: «Ogende n'omurhûla!» [19] Nyakasane abwîrira Mûsa e Madiyani, erhi: «Kanya, oshubire e Mîsiri, bulya balya bôshi bakagilonza okukuyîrha bafîre.» [20] Mûsa arhôla mukâge n'abagala, abashoneza oku cihêsi,

---

buzira kuhembwa ciru n'ehitya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ashubira omu cihugo c'e Mîsiri. Kalya karhi ka Nyamuzinda, Mûsa akafumbarha. [21] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: «Obu washubira e Mîsiri, obuhashe bwa birya bisômerîne byôshi nakuhâga, obujirire embere za Faraoni, nâni namudundaguza omurhima, arhalike olubaga mpu lugende. [22] Ojibwîra Faraoni, erhi: Kwo Nyakasane adesire ntya: Israheli yo nfula yâni; [23] Nkubwizire, nti: «Lîka mugala wâni ajinkolera, nâwe wamalahira bwamulika! Kwokwo, nâni nkolaga nayîrha enfula yâwe!»

Okukembûlwa kwa mugala wa Mûsa. Aròni abugana Mûsa

[24] Erhi bahika omu njira aha bacumbika, Nyakasane amujàho analonza okumuyîrha. [25] Sipora anacirhôla enshangabuye, akembûlamwo omugala, ayanka ecishisha, acigeza oku magulu ga Mûsa, aderha, erhi: «Mukò muguma rhwembi!» [26] Nyakasane anacimuleka. Omu kuderha «mukò muguma rhwembi», bukembûle aderhaga. [27] Nyakasane anacibwîra Aròni, erhi: «Kanya, obugane Mûsa omu irûngu.» Agenda, amubugana oku ntondo ya Nyamuzinda, amuhôbera. [28] Mûsa ashambalira Aròni ebinwa byôshi Nyakasane amubwîraga mpu ajiderha n'ebirhangâzo byôshi amurhegekaga mpu ajijira. [29] Mûsa n'Aròni banacigendishûbûza abagula ba bene-Israheli bôshi. [30] Aròni ashubiderha birya binwa byôshi Nyakasane abwîraga Mûsa, anajirira ebirhangâzo omu masù g'olubaga. [31] Olubaga lwayêmêra. Lwayumva oku Nyakasane anagashanîre bene-Israheli n'oku anabwîne amalibûko gâbo; bafukama, baharâmya.

Exodus BHS 4:

1 וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהֵן לֹא־יַאֲמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְקֹלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא־נִרְאָה אֵלֶיךָ יְהוָה׃ 2 וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה
מַזֶּה בְיָדֶךָ וַיֹּאמֶר מַטֶּה׃ 3 וַיֹּאמֶר הַשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנָחָשׁ וַיָּנָס מֹשֶׁה מִפָּנָיו׃ 4 וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וֶאֱחֹז בִּזְנָבוֹ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֶק בּוֹ וַיְהִי לְמַטֶּה בְּכַפּוֹ׃ 5 לְמַעַן יַאֲמִינוּ כִּי־נִרְאָה אֵלֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתָם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ 6 וַיֹּאמֶר יְהוָה לוֹ עוֹד הָבֵא־נָא יָדְךָ בְּחֵיקֶךָ וַיָּבֵא יָדוֹ בְּחֵיקוֹ וַיּוֹצִאָהּ
וְהִנֵּה יָדוֹ מְצֹרַעַת כַּשָּׁלֶג׃ 7 וַיֹּאמֶר הָשֵׁב יָדְךָ אֶל־חֵיקֶךָ וַיָּשֶׁב יָדוֹ אֶל־חֵיקוֹ וַיּוֹצִאָהּ מֵחֵיקוֹ וְהִנֵּה־שָׁבָה
כִּבְשָׂרוֹ׃ 8 וְהָיָה אִם־לֹא יַאֲמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקֹל הָאֹת הָרִאשׁוֹן וְהֶאֱמִינוּ לְקֹל הָאֹת הָאַחֲרוֹן׃ 9 וְהָיָה אִם־לֹא
יַאֲמִינוּ גַּם לִשְׁנֵי הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּן לְקֹלֶךָ וְלָקַחְתָּ מִמֵּימֵי הַיְאֹר וְשָׁפַכְתָּ הַיַּבָּשָׁה וְהָיוּ הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּקַּח
מִן־הַיְאֹר וְהָיוּ לְדָם בַּיַּבָּשֶׁת׃ 10 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנֹכִי גַּם מִתְּמוֹל גַּם מִשִּׁלְשֹׁם גַּם
מֵאָז דַּבֶּרְךָ אֶל־עַבְדֶּךָ כִּי כְבַד־פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן אָנֹכִי׃ 11 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו מִי שָׂם פֶּה לָאָדָם אוֹ מִי־יָשׂוּם אִלֵּם אוֹ
חֵרֵשׁ אוֹ פִקֵּחַ אוֹ עִוֵּר הֲלֹא אָנֹכִי יְהוָה׃ 12 וְעַתָּה לֵךְ וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּיךָ וְהוֹרֵיתִיךָ אֲשֶׁר תְּדַבֵּר׃ 13 וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי
שְׁלַח־נָא בְּיַד־תִּשְׁלָח׃ 14 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אַהֲרֹן אָחִיךָ הַלֵּוִי יָדַעְתִּי כִּי־דַבֵּר יְדַבֵּר הוּא וְגַם
הִנֵּה־הוּא יֹצֵא לִקְרָאתֶךָ וְרָאֲךָ וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ׃ 15 וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו וְשַׂמְתָּ אֶת־הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּיךָ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְעִם־פִּיהוּ וְהוֹרֵיתִי אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן׃ 16וְדִבֶּר־הוּא לְךָ אֶל־הָעָם וְהָיָה הוּא יִהְיֶה־לְּךָ לְפֶה וְאַתָּה תִּהְיֶה־לּוֹ
לֵאלֹהִים׃ 17וְאֶת־הַמַּטֶּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדֶךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־בּוֹ אֶת־הָאֹתֹת׃ פ

18וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב | אֶל־יֶתֶר חֹתְנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלְכָה נָּא וְאָשׁוּבָה אֶל־אַחַי אֲשֶׁר־בְּמִצְרַיִם וְאֶרְאֶה הַעוֹדָם חַיִּים
וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ לְשָׁלוֹם׃ 19וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שֻׁב מִצְרָיִם כִּי־מֵתוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְשִׁים
אֶת־נַפְשֶׁךָ׃ 20וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־בָּנָיו וַיַּרְכִּבֵם עַל־הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אַרְצָה מִצְרָיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־מַטֵּה
הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ׃ 21וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּלֶכְתְּךָ לָשׁוּב מִצְרַיְמָה רְאֵה כָּל־הַמֹּפְתִים אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְיָדֶךָ וַעֲשִׂיתָם לִפְנֵי
פַרְעֹה וַאֲנִי אֲחַזֵּק אֶת־לִבּוֹ וְלֹא יְשַׁלַּח אֶת־הָעָם׃ 22וְאָמַרְתָּ אֶל־פַּרְעֹה כֹּה אָמַר יְהוָה בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל׃ 23וָאֹמַר
אֵלֶיךָ שַׁלַּח אֶת־בְּנִי וְיַעַבְדֵנִי וַתְּמָאֵן לְשַׁלְּחוֹ הִנֵּה אָנֹכִי הֹרֵג אֶת־בִּנְךָ בְּכֹרֶךָ׃ 24וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יְהוָה
וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ׃ 25וַתִּקַּח צִפֹּרָה צֹר וַתִּכְרֹת אֶת־עָרְלַת בְּנָהּ וַתַּגַּע לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חֲתַן־דָּמִים אַתָּה לִי׃ 26וַיִּרֶף
מִמֶּנּוּ אָז אָמְרָה חֲתַן דָּמִים לַמּוּלֹת׃ פ

27וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן לֵךְ לִקְרַאת מֹשֶׁה הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלֶךְ וַיִּפְגְּשֵׁהוּ בְּהַר הָאֱלֹהִים וַיִּשַּׁק־לוֹ׃ 28וַיַּגֶּד מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן
אֶת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ וְאֶת כָּל־הָאֹתֹת אֲשֶׁר צִוָּהוּ׃ 29וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיַּאַסְפוּ אֶת־כָּל־זִקְנֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 30וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֹתֹת לְעֵינֵי הָעָם׃ 31וַיַּאֲמֶן הָעָם
וַיִּשְׁמְעוּ כִּי־פָקַד יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת־עָנְיָם וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃

5

Okubonana kurhanzi na Faraoni

[1] Okubundi Mûsa na Aròni bayishibwîra Faraoni, mpu: «Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli adesire ntya: «Leka olubaga lwâni lugende, lujinjirira olusiku lw'okunkuza omu irûngu.» [2] Faraoni ashuza, erhi: «Ye ndi oyo Nyakasane, lyo nyumva izù lyâge, kurhume naleka Israheli agenda? Ntishi oyo Nyakasane, ntanaleke bene-Israheli nti bagende!» [3] Baderha, mpu: «Nyamuzinda w'Abayahudi arhubonekire: kukwânîne rhugende lugendo lwa nsiku isharhu omu irûngu, rhujirherekêra Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu, lyo alekicihonda kuli rhwe n'ecahira erhi n'engôrho.» [4] Omwâmi w'e Mîsiri ababwîra, erhi: «Wâni Mûsa mwe na Aròni, cirhumire mwalonza okushumika olubaga mpu luleke emikolo? Shubiri omu mikolo yinyu!» [5] Faraoni aderha, erhi: «Mwamabona oku olubaga lukola luluzire omu cihugo, b'obu mukolaga mwalonza mpu luleke emikolo!»

Faraoni ayûshûla emikolo ya bene-Israheli

[6] Olwo lusiku lwonêne, Faraoni arhegeka abarhambo n'abimangizi b'emikolo b'olubaga, erhi: [7] «Murhacikagihà olubaga ebyâsi by'okujira amadofali nk'oku mwakagijira burhanzi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Bagendikalonza ebyâsi bône. [8] Mubasêze okujira amadofali gali nk'aga banayôrha bajira, murhanyihagya bici. Obwôlo bwabagazire, co cinarhumire badwîrhe bayâma, mpu: «Rhugendirherekêra Nyamuzinda wîrhu!» [9] Abo bantu basêzibwe okukola, lyo balek'ikalakira ebinwa by'obunywesi!» [10] Abarhambo n'abimangizi b'olubaga bahuluka, bajibwîra olubaga, mpu: «Ntya kwo Faraoni adesire: Ntakacimmuhà ebyâsi! [11] Mujikalonza ebyâsi mwene aha mwankanabibona! Ci ntâco ciru n'ehitya canyihibwa oku mukolo gwinyu.» [12] Olubaga lwashandabâna omu cihugo c'e Mîsiri mwoshi lwàjà lwalonza ebyâsi by'empimbi. [13] Abarhambo bakazibarhunika, mpu: «Mukaziyusa emikolo yinyu! Mukâyunjuza ngasi lusiku olugero luhûnyirwe! Nk'oku mwanakagijira amango mwagwêrhe ebyâsi!» [14] Abimangizi ba muli bene-Israheli, balya bâli barhumirwe n'abarhambo ba Faraoni, bakashurhwa, mpu: «Carhumaga murhayusa, injo n'ene, ennundo yinyu y'amadofali nk'oku mwakagijira burhanzi?»

Endûlù y'abimangizi ba muli bene-Israheli

[15] Abimangizi ba muli bene-Israheli bagendilakira Faraoni, mpu: «Cirhumire wajirira bambali bâwe ntya? [16] Bambali bâwe barhacihâbwa ebyâsi, bagalikarhubwîra, mpu: «Mujire amadofali!» Bambali bâwe kukolaga kukashurhwa kwône. Olubaga lwâwe lwo lubi!» [17] Abashuza, erhi: «Muli bôlo, muli bôlo bwenêne! Co cirhumire mwakaziderha mpu: «Rhujirherekêra Nyakasane. [18] Gendagi bwo na bunomujikola. Ebyâsi murhabihâbwe, ci amadofali munayora mujira go n'ago.»

Emirenge y'olubaga. Omusengero gwa Mûsa

[19] Abimangizi ba muli bene-Israheli bayumva bamagangânwa n'okwo babwiragwa, mpu: «Murhanyihyagya oku nnundo y'amadofali. Ngasi lusiku mukâjira erya nnundo enarhegesirwe.» [20] Oku banarhenga aha mwa Faraoni, bacibirindika kuli Mûsa na Aròni erhi badwîrhe babalinda, [21] bababwîra, mpu: «Lero Nyakasane yêne alolage analutwe: Faraoni na bambali bâge barhacikalonza barhulolekwo erhi mwe murhuma; yabîrage ngôrho mwabafumbisire mpu barhunige.» [22] Mûsa anacishubira emunda Nyakasane ali, aderha, erhi: «Mâshi, Yâgirwa, càrhumire warhindibuza olu lubaga? Bici wacintumiraga? [23] Kurhenga amango najàga emwa Faraoni nti njimushambâza oku izîno lyâwe, arhangira okurhindibuza olu lubaga, orhanadesire mpu walîkûza olubaga lwâwe ciru n'ehitya!»

Exodus BHS 5:

וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שַׁלַּח אֶת־עַמִּי וְיָחֹגּוּ לִי בַּמִּדְבָּר׃ וַיֹּאמֶר
פַּרְעֹה מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלֵּחַ׃ וַיֹּאמְרוּ
אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ נֵלֲכָה נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבְּחָה לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ פֶּן־יִפְגָּעֵנוּ בַּדֶּבֶר אוֹ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בֶּחֱרֵב׃ 14וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תַּפְרִיעוּ אֶת־הָעָם מִמַּעֲשָׂיו לְכוּ לִסְבְלֹתֵיכֶם׃ 15וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה
הֵן־רַבִּים עַתָּה עַם הָאָרֶץ וְהִשְׁבַּתֶּם אֹתָם מִסִּבְלֹתָם׃ 16וַיְצַו פַּרְעֹה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־הַנֹּגְשִׂים בָּעָם וְאֶת־שֹׁטְרָיו
לֵאמֹר׃ 17לֹא תֹאסִפוּן לָתֵת תֶּבֶן לָעָם לִלְבֹּן הַלְּבֵנִים כִּתְמוֹל שִׁלְשֹׁם הֵם יֵלְכוּ וְקֹשְׁשׁוּ לָהֶם תֶּבֶן׃ 18וְאֶת־מַתְכֹּנֶת
הַלְּבֵנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמוֹל שִׁלְשֹׁם תָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי־נִרְפִּים הֵם עַל־כֵּן הֵם צֹעֲקִים לֵאמֹר
נֵלְכָה נִזְבְּחָה לֵאלֹהֵינוּ׃ 19תִּכְבַּד הָעֲבֹדָה עַל־הָאֲנָשִׁים וְיַעֲשׂוּ־בָהּ וְאַל־יִשְׁעוּ בְּדִבְרֵי־שָׁקֶר׃ 20וַיֵּצְאוּ נֹגְשֵׂי הָעָם וְשֹׁטְרָיו
וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָעָם לֵאמֹר כֹּה אָמַר פַּרְעֹה אֵינֶנִּי נֹתֵן לָכֶם תֶּבֶן׃ 21אַתֶּם לְכוּ קְחוּ לָכֶם תֶּבֶן מֵאֲשֶׁר תִּמְצָאוּ כִּי אֵין
נִגְרָע מֵעֲבֹדַתְכֶם דָּבָר׃ 22וַיָּפֶץ הָעָם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם לְקֹשֵׁשׁ קַשׁ לַתֶּבֶן׃ 23וְהַנֹּגְשִׂים אָצִים לֵאמֹר כַּלּוּ מַעֲשֵׂיכֶם
דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ כַּאֲשֶׁר בִּהְיוֹת הַתֶּבֶן׃ 24וַיֻּכּוּ שֹׁטְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־שָׂמוּ עֲלֵהֶם נֹגְשֵׂי פַרְעֹה לֵאמֹר מַדּוּעַ לֹא
כִלִּיתֶם חָקְכֶם לִלְבֵּן כִּתְמוֹל שִׁלְשֹׁם גַּם־תְּמוֹל גַּם־הַיּוֹם׃ 25וַיָּבֹאוּ שֹׁטְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְעֲקוּ אֶל־פַּרְעֹה לֵאמֹר לָמָּה
תַעֲשֶׂה כֹּה לַעֲבָדֶיךָ׃ 26תֶּבֶן אֵין נִתָּן לַעֲבָדֶיךָ וּלְבֵנִים אֹמְרִים לָנוּ עֲשׂוּ וְהִנֵּה עֲבָדֶיךָ מֻכִּים וְחָטָאת עַמֶּךָ׃ 27וַיֹּאמֶר
נִרְפִּים אַתֶּם נִרְפִּים עַל־כֵּן אַתֶּם אֹמְרִים נֵלְכָה נִזְבְּחָה לַיהוָה׃ 28וְעַתָּה לְכוּ עִבְדוּ וְתֶבֶן לֹא־יִנָּתֵן לָכֶם וְתֹכֶן לְבֵנִים
תִּתֵּנוּ׃ 29וַיִּרְאוּ שֹׁטְרֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֹתָם בְּרָע לֵאמֹר לֹא־תִגְרְעוּ מִלְּבִנֵיכֶם דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ 30וַיִּפְגְּעוּ אֶת־מֹשֶׁה
וְאֶת־אַהֲרֹן נִצָּבִים לִקְרָאתָם בְּצֵאתָם מֵאֵת פַּרְעֹה׃ 31וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם יֵרֶא יְהוָה עֲלֵיכֶם וְיִשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאַשְׁתֶּם
אֶת־רֵיחֵנוּ בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו לָתֵת־חֶרֶב בְּיָדָם לְהָרְגֵנוּ׃ 32וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אֲדֹנָי לָמָּה הֲרֵעֹתָה
לָעָם הַזֶּה לָמָּה זֶּה שְׁלַחְתָּנִי׃ 33וּמֵאָז בָּאתִי אֶל־פַּרְעֹה לְדַבֵּר בִּשְׁמֶךָ הֵרַע לָעָם הַזֶּה וְהַצֵּל לֹא־הִצַּלְתָּ אֶת־עַמֶּךָ׃

6

[1] Nyakasane àbwîra Mûsa, erhi: «Lero okolaga wabona oku najira Faraoni: abalîka bagende hano azidoherwa n'okuboko kudârhi, ciru abalibirhakwo yêne erhi kuboko kudârhi kurhuma!»

Nyamuzinda alaganya Mûsa oku alîkûza bene-Israheli

[2] Nyamuzinda ashubiderheza Mûsa, amubwîra, erhi: «Nie Nyamubâho. [3] Nabonekîre Abrahamu, Izaki na Yakôbo nka Nyamuzinda Ogala-byôshi, ci Izîno lyâni lya Nyamubâho ntalimayisagyâbo. [4] Kandi najira endagâno yâni rhwe nabo, oku nabahà ecihugo ca Kanani, cihugo babungiragamwo banabêramwo nka babunga. [5] Lero nayumvîrhage omulenge gwa bene-Israheli, oku badwîrhe balibuzibwa n'Abanya-Mîsiri, nanakengire endagâno yâni. [6] Co cirhumire, obwîre bene-Israheli oku nie Nyamubâho. Nammukûla omu mikolo midârhi y'e Mîsiri, nammulîkûza omu bujà bwâbo, nammulîkûza n'obuhashe bw'okuboko kwâni n'omu buhane bunene. [7] Nammuyankirira nka lubaga lwâni, nâni mbè Nyamuzinda winyu. Mwamanya oku nie Nyakasane, Nyamuzinda winyu, ommukûzire omu mikolo midârhi y'e Mîsiri. [8] Nammuhisa omu cihugo nacigashaga nti nahà Abrahamu, Izaki na Yakôbo. Nammuhâco kashambala. Nie Nyamubâho!» 9 Mûsa abwîra bene-Israheli ebyo binwa, ci barhayumvagya Mûsa erhi kutwîka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omurhima n'obuja budârhi kurhuma. [10] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: [11] «Genda Obwîre Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri, aleke bene-Israheli barhenge omu cihugo câge!» [12] Ci Mûsa aderha ntya embere za Nyakasane, erhi: «Obûla bene-Israheli barhanyumvagya, kurhigi Faraoni akaba ye nyumva nie w'akanwa[x] karhakembûlagwa?» [13] Nyakasane aganîza Mûsa na Aròni, abarhuma emwa bene-Israheli n'emwa Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri, mpu lyo alîka bene-Israheli barhenge omu cihugo c'e Mîsiri.

Bashakulûza ba Mûsa na Aròni

[14] Alaga abakulu b'emilala ya bashakulûza bâbo: Bagala ba Rubeni, nfula ya Israheli: Henoki na Palu, Hezroni na Karmi: obwo bwo bûko bwa Rubeni. [15] Nabo bagala ba Simoni, bo: Yemuweli, Yamini, Obadi, Yakini, Sohari na Saulu, mugala w'omukazi munya-Kanani, bwo bûko bwa Simoni obwo. [16] Alaga amazîno ga bagala ba Levi, nk'oku amaburhwa gâbo ganali: Gershoni, Kehati na Merari. Levi alamire myâka igana na makumi asharhu na nda. [17] Bagala ba Gershoni bo: Livini na Shimeyi, nk'oku obûko bwâbo bunali. [18] Bagala ba Kehati bo: Amurami, Yisehari, Hebroni na Uziyeli. Kehati alamire myâka igana na makumi asharhu n'isharhu. [19] Na bagala ba Merari bo: Mahali na Mushi[y]. Bwo bûko bwa Levi obwo omu kushimba amaburhwa gâbo. [20] Amurami àrhôla omukazi, ayanka nnashenge Okevedi; amuburhakwo Aròni na Mûsa. Amurami alama myâka igana na makumi asharhu na nda. [21] Bagala ba Yisehari bo: Kore, Nefegi na Zikri. [22] Bagala ba Uziyeli bo: Mishaheli, Elisafani na Sitiri. [23] Aròni ayanka omukazi, ye Luzabeti, mwâli wa Aminadabu, mwâli wâbo Nashoni; amuburhakwo Nadabu, Abihu, Eleyazari na Itamara. [24] Na bagala ba Kore bo: Asiri, Elikana na Abiyasafi. Obwo bwo bûko bwa bene-Kore. [25] Eleyazari, mugala wa Aròni, ayanka omukazi, mwâli wa Putiyeli: omuburhakwo Pinasi. Abo bo bagula b'emilala y'Abaleviti, nk'oku obûko bwâbo bunali. [26] Bo baligi Aròni na Mûsa abo, balya Nyakasane abwîraga, erhi: «Murhenze bene-Israheli omu cihugo c'e Mîsiri, bacigabe nka mirhwe ya balwî.» [27] Bo bajàgibwîra Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri, mpu arhenze bene-Israheli e Mîsiri. Bo Mûsa na Aròni abo.

Nyakasane ashubishambâza Mûsa

[28] Olusiku Nyakasane ashambâlaga na Mûsa omu cihugo c'e Mîsiri, [29] amubwîra, erhi: «Nie Nyakasane. Obwîre Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri, ngasi byôshi nkubwizire.» [30] Mûsa ashuza Nyakasane, erhi: «Kurhi Faraoni akanyumva nie w'akanwa karhakembûlagwa?»

---

[x] **6.12** Akanwa karhakembûlagwa: Kwo kuderha: Niono ntaba mpalûsire okuderha, ntishishongêza ebinwa nka naderha, na-nkazigagamiza.

[y] **6.19** Abo bâna ba Merari balimwo Mushi. Co cirhuma rhucikebwa oku Abashi bali nkomôkà ya bene Levi. Obwôrhere bw'Abashi oku buhya n'oku nterekêro binji bikashushana. amahêro kwa lwiganyo bishusha bwenêne: Amahêro: *mizbeah* , Gali mabuye magwike, gali ga kukengêza abantu ebi bànywanaga: Murh 31, 51-52; Lub 24, 4; Yoz 24, 26-27. Gàli ga kukengêza abantu nyakwigèndera: Murh 35, 20; 2 Sam 18. 18. Càlì cimanyîso c'okuyêrekana akâ-Nyamuzinda : Murh 28, 18. Lub 34:13; Iz 1:28.29.30;17:8; 27:9; Yer32:35; rhulole *Les origines bibliques des Bashi* kuli nyabangere.com

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Exodus BHS 6:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַתָּה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפַרְעֹה כִּי בְיָד חֲזָקָה יְשַׁלְּחֵם וּבְיָד חֲזָקָה יְגָרְשֵׁם מֵאַרְצוֹ׃ ס
וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה׃ וָאֵרָא אֶל־אַבְרָהָם אֶל־יִצְחָק וְאֶל־יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי וּשְׁמִי יְהוָה לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם׃ וְגַם הֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּם לָתֵת לָהֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן אֶת אֶרֶץ מְגֻרֵיהֶם אֲשֶׁר־גָּרוּ בָהּ׃ וְגַם | אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת־נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבִדִים אֹתָם וָאֶזְכֹּר אֶת־בְּרִיתִי׃ לָכֵן אֱמֹר לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלֹת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבֹדָתָם וְגָאַלְתִּי אֶתְכֶם בִּזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבִשְׁפָטִים גְּדֹלִים׃ וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרָיִם׃ וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֹתָהּ לָכֶם מוֹרָשָׁה אֲנִי יְהוָה׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל־מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה׃ פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ בֹּא דַבֵּר אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְיַשַׁלַּח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה לֵאמֹר הֵן בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא־שָׁמְעוּ אֵלַי וְאֵיךְ יִשְׁמָעֵנִי פַּרְעֹה וַאֲנִי עֲרַל שְׂפָתָיִם׃ פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וַיְצַוֵּם אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ ס
אֵלֶּה רָאשֵׁי בֵית־אֲבֹתָם בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל חֲנֹךְ וּפַלּוּא חֶצְרֹן וְכַרְמִי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת רְאוּבֵן׃ וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר וְשָׁאוּל בֶּן־הַכְּנַעֲנִית אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת שִׁמְעוֹן׃ וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־לֵוִי לְתֹלְדֹתָם גֵּרְשׁוֹן וּקְהָת וּמְרָרִי וּשְׁנֵי חַיֵּי לֵוִי שֶׁבַע וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה׃ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל וּשְׁנֵי חַיֵּי קְהָת שָׁלֹשׁ וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה׃ וּבְנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַלֵּוִי לְתֹלְדֹתָם׃ וַיִּקַּח עַמְרָם אֶת־יוֹכֶבֶד דֹּדָתוֹ לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וּשְׁנֵי חַיֵּי עַמְרָם שֶׁבַע וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה׃ וּבְנֵי יִצְהָר קֹרַח וָנֶפֶג וְזִכְרִי׃ וּבְנֵי עֻזִּיאֵל מִישָׁאֵל וְאֶלְצָפָן וְסִתְרִי׃ וַיִּקַּח אַהֲרֹן אֶת־אֱלִישֶׁבַע בַּת־עַמִּינָדָב אֲחוֹת נַחְשׁוֹן לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר׃ וּבְנֵי קֹרַח אַסִּיר וְאֶלְקָנָה וַאֲבִיאָסָף אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַקָּרְחִי׃ וְאֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן לָקַח־לוֹ מִבְּנוֹת פּוּטִיאֵל לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־פִּינְחָס אֵלֶּה רָאשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לָהֶם הוֹצִיאוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־צִבְאֹתָם׃ הֵם הַמְדַבְּרִים אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ וַיְהִי בְּיוֹם דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר אֲנִי יְהוָה דַּבֵּר אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי דֹבֵר אֵלֶיךָ׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה הֵן אֲנִי עֲרַל שְׂפָתַיִם וְאֵיךְ יִשְׁמַע אֵלַי פַּרְעֹה׃ פ

7

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Kâli nkujizire nka Nyamuzinda wa Faraoni na mwene winyu Aròni ye wabà mulêbi wâwe[z]. [2] We wakaziderha ngasi byôshi nakurhegeka, na mwene winyu Aròni abwîre Faraoni aleke Bene-Israheli barhenge omu cihugo câge. [3] Ci kwône nadundaguza omurhima gwa Faraoni. Naluza ebimanyîso n'ebirhangâzo omu cihugo c'e Mîsiri. [4] Ci Faraoni arhammuyumve. Nalambûlira okuboko kwâni kuli Mîsiri, emirhwe yâni, lwo lubaga lwâni, bene-Israheli, nyirhenze n'obuhashe e Mîsiri. [5] Abanya-Mîsiri bamanye obwo oku nie Nyakasane, hano ndambûlira okuboko kwâni oku Mîsiri, nnantenzamwo bene-Israheli. [6] Mûsa na Aròni bajira ntyo; bajira oku Nyakasane anali abarhegesire. [7] Mûsa ali agwêrhe myâka makumi gali munâni, na Aròni makumi gali munâni n'isharhu, ago mango bajàgiganiza Faraoni.

Akarhi kahinduka njoka

[8] Nyakasane anacibwîra Mûsa na Aròni, erhi: [9] «Faraoni akammubwîra, erhi: Jiragi ecirhangâzo, onabwîre Aròni, erhi: Rhôla akarhi kâwe, okakwebe embere za Faraoni, kahinduke njoka!» [10] Mûsa na Aròni bacibanda aha mwa Faraoni, bajira nk'oku Nyakasane ali abarhegesire. Aròni akwêba akarhi kâge embere za Faraoni n'embere z'abambali, na kalya karhi kahinduka njoka. [11] Ci oku bwâge, Faraoni naye ahamagala abagula n'abashonga bâge, abakurungu b'e Mîsiri bajira nabo okwo n'amakurungu gâbo. [12] Ngasi muguma akazikwêba akarhi kâge, kakazihinduka njoka. Ci akarhi ka Aròni kamirangusa rbulya rhurhi rhwabo. [13] Ci omurhima gwa Faraoni gwadundagula; arhayumvagya Mûsa na Aròni, nk'oku Nyakasane anaderhaga. Obuhanya burhanzi:

Amîshi gahinduka mukò

[14] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Faraoni azinzibîre; alalire mpu arhalika olubaga lugende. [15] Kanya emwa Faraoni irhondo bunacànûla, hano ahuluka mpu aja ebwa lwîshi. Omulindire eburhambi bw'olwîshi. Na kalya karhi kahindukaga njoka, okafumbarhe omu nfune. [16] Obwîre Faraoni, erhi: «Nyakasane, Nyamuzinda w'Abayahudi, ambwiriga mpu nkubwîre, erhi: «Leka olubaga lwâni lugende, lujinterekêra omu irûngu». Ci kuhika ene orhayumvagya. [17] Ntya kwo Nyakasane adesire: Eci co wamanyirakwo oku nie Nyakasane: Nkolaga nashurha amîshi g'olwîshi n'aka karhi nfumbasire omu nfune, gahinduke mukò. [18] Enfî z'omu lwîshi zafa, olwîshi lwakazibaya n'Abanyamîsiri bayabirwa okunywa amîshi g'omu lwîshi.» [19] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: «Bwira Aròni, erhi: Rhôla akarhi kâwe, olambûlire okuboko oku mîshi g'omu Mîsiri, oku nyîshi zamwo, oku mibunda yamwo, oku biyanja byamwo, ngasi hôshi hanaba amîshi, gahinduke mukò! Omukò gubè omu cihugo côshi c'e Mîsiri, omu rhubehe rhw emirhi n'omu rhubehe rhw'amabuye!» [20] Mûsa na Aròni banacijira nk'oku Nyakasane anabarhegekaga. Aròni alengeza akarhi, akarhimba oku mîshi g'omu lwîshi embere z'amasù ga Faraoni n'embere

---

[z] **7.1** : Rhulole omu Lub 4, 16.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

z'amasù g'abambali. Amîshi g'omu lwîshi gôshi gahinduka mukò. [21] Enfî z'omu lwîshi zôshi zafà, olwîshi lwakazibaya kuhika Abanya- Mîsiri bayabirwa n'okunywa amîshi ga mw'olwo lwîshi. Ecihugo c'e Mîsiri côshi cayunjula mukò. [22] Ci abakurungu b'e Mîsiri nabo bajira ntyo n'amakurungu gâbo. Omurhima gwa Faraoni gwadundagula, arhayumvagya Mûsa na Aròni, nka kulya Nyakasane anaderhaga. [23] Faraoni ahindamuka, acishubirira emwâge buzira kutwa ihuzihuzi kw'ebyo byôshi. [24] Abanya-Mîsiri bôshi bakazija bahumba eburhambi bw'olwîshi mpu babone amîshi banywe, bulya barhankacihashirinywa amîshi g'omu lwîshi. [25] Nsiku nda zôshi zagera kurhenga ago mango Nyakasane ahanaga olwîshi.

Obuhanya bwa kabirhi: Ebikere

[26a] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Ojè aha mwa Faraoni, omubwîre, erhi: Ntya kwo Nyakasane adesire: «Leka olubaga lwâni lugende, luj'inkolera.» [27a] Okalahira mpu lurhagenda, nahana ecihugo câwe côshi n'obuhanya bw'ebikere. [28a] Olwîshi lwayunjulira bikere, byarherema, bishesherere omu mwâwe, bije omu nyumpa olala, oku ncingo yâwe, omu nyumpa za bambali bâwe, omu mw'olubaga lwâwe, omu matanuru gâwe, omu nyîna zâwe. [29a] Ebyo bikere byakàkucanukirakwo wêne, oku lubaga lwâwe na kuli bambali bâwe.»

7

Exodus BHS 7:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רְאֵה נְתַתִּיךָ אֱלֹהִים לְפַרְעֹה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ יִהְיֶה נְבִיאֶךָ׃ אַתָּה תְדַבֵּר אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּךָּ
וְאַהֲרֹן אָחִיךָ יְדַבֵּר אֶל־פַּרְעֹה וְשִׁלַּח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ׃ וַאֲנִי אַקְשֶׁה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְהִרְבֵּיתִי אֶת־אֹתֹתַי
וְאֶת־מוֹפְתַי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וְלֹא־יִשְׁמַע אֲלֵכֶם פַּרְעֹה וְנָתַתִּי אֶת־יָדִי בְּמִצְרָיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת־צִבְאֹתַי אֶת־עַמִּי
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בִּשְׁפָטִים גְּדֹלִים׃ וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה בִּנְטֹתִי אֶת־יָדִי עַל־מִצְרָיִם וְהוֹצֵאתִי
אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם׃ וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתָם כֵּן עָשׂוּ׃ ומֹשֶׁה בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה וְאַהֲרֹן
בֶּן־שָׁלֹשׁ וּשְׁמֹנִים שָׁנָה בְּדַבְּרָם אֶל־פַּרְעֹה׃ פ
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ כִּי יְדַבֵּר אֲלֵכֶם פַּרְעֹה לֵאמֹר תְּנוּ לָכֶם מוֹפֵת וְאָמַרְתָּ אֶל־אַהֲרֹן קַח
אֶת־מַטְּךָ וְהַשְׁלֵךְ לִפְנֵי־פַרְעֹה יְהִי לְתַנִּין׃ וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיַּעֲשׂוּ כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּשְׁלֵךְ אַהֲרֹן
אֶת־מַטֵּהוּ לִפְנֵי פַרְעֹה וְלִפְנֵי עֲבָדָיו וַיְהִי לְתַנִּין׃ וַיִּקְרָא גַם־פַּרְעֹה לַחֲכָמִים וְלַמְכַשְּׁפִים וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵם חַרְטֻמֵּי
מִצְרַיִם בְּלַהֲטֵיהֶם כֵּן׃ וַיַּשְׁלִיכוּ אִישׁ מַטֵּהוּ וַיִּהְיוּ לְתַנִּינִם וַיִּבְלַע מַטֵּה־אַהֲרֹן אֶת־מַטֹּתָם׃ וַיֶּחֱזַק לֵב פַּרְעֹה וְלֹא
שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כָּבֵד לֵב פַּרְעֹה מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם׃ 15 לֵךְ אֶל־פַּרְעֹה בַּבֹּקֶר הִנֵּה יֹצֵא הַמַּיְמָה וְנִצַּבְתָּ
לִקְרָאתוֹ עַל־שְׂפַת הַיְאֹר וְהַמַּטֶּה אֲשֶׁר־נֶהְפַּךְ לְנָחָשׁ תִּקַּח בְּיָדֶךָ׃ 16 וְאָמַרְתָּ אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ
לֵאמֹר שַׁלַּח אֶת־עַמִּי וְיַעַבְדֵנִי בַּמִּדְבָּר וְהִנֵּה לֹא־שָׁמַעְתָּ עַד־כֹּה׃ 17 כֹּה אָמַר יְהוָה בְּזֹאת תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה הִנֵּה
אָנֹכִי מַכֶּה | בַּמַּטֶּה אֲשֶׁר־בְּיָדִי עַל־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר וְנֶהֶפְכוּ לְדָם׃ 18 וְהַדָּגָה אֲשֶׁר־בַּיְאֹר תָּמוּת וּבָאַשׁ הַיְאֹר וְנִלְאוּ
מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מַיִם מִן־הַיְאֹר׃ ס
19 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־אַהֲרֹן קַח מַטְּךָ וּנְטֵה־יָדְךָ עַל־מֵימֵי מִצְרַיִם עַל־נַהֲרֹתָם | עַל־יְאֹרֵיהֶם
וְעַל־אַגְמֵיהֶם וְעַל כָּל־מִקְוֵה מֵימֵיהֶם וְיִהְיוּ־דָם וְהָיָה דָם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבָעֵצִים וּבָאֲבָנִים׃ 20 וַיַּעֲשׂוּ־כֵן מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר | צִוָּה יְהוָה וַיָּרֶם בַּמַּטֶּה וַיַּךְ אֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר לְעֵינֵי פַרְעֹה וּלְעֵינֵי עֲבָדָיו וַיֵּהָפְכוּ כָּל־הַמַּיִם
אֲשֶׁר־בַּיְאֹר לְדָם׃ 21 וְהַדָּגָה אֲשֶׁר־בַּיְאֹר מֵתָה וַיִּבְאַשׁ הַיְאֹר וְלֹא־יָכְלוּ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מַיִם מִן־הַיְאֹר וַיְהִי הַדָּם
בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 22 וַיַּעֲשׂוּ־כֵן חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם בְּלָטֵיהֶם וַיֶּחֱזַק לֵב־פַּרְעֹה וְלֹא־שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ 23 וַיִּפֶן
פַּרְעֹה וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וְלֹא־שָׁת לִבּוֹ גַּם־לָזֹאת׃ 24 וַיַּחְפְּרוּ כָל־מִצְרַיִם סְבִיבֹת הַיְאֹר מַיִם לִשְׁתּוֹת כִּי לֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת
מִמֵּימֵי הַיְאֹר׃ 25 וַיִּמָּלֵא שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת־יְהוָה אֶת־הַיְאֹר׃ פ
26 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁלַּח אֶת־עַמִּי וְיַעַבְדֵנִי׃ 27 וְאִם־מָאֵן אַתָּה
לְשַׁלֵּחַ הִנֵּה אָנֹכִי נֹגֵף אֶת־כָּל־גְּבוּלְךָ בַּצְפַרְדְּעִים׃ 28 וְשָׁרַץ הַיְאֹר צְפַרְדְּעִים וְעָלוּ וּבָאוּ בְּבֵיתֶךָ וּבַחֲדַר מִשְׁכָּבְךָ
וְעַל־מִטָּתֶךָ וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמֶּךָ וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרֹתֶיךָ׃ 29 וּבְכָה וּבְעַמְּךָ וּבְכָל־עֲבָדֶיךָ יַעֲלוּ הַצְפַרְדְּעִים׃

8

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Bwira Aròni, erhi: Lambûlira okuboko na kalya karhi kâwe oku nyîshi, oku mibunda n'oku biyanja, oyinamulire ebikere omu cihugo c'e Mîsiri.» [2] Aròni àlambûlira okuboko oku mîshi gôshi g'e Mîsiri: ebikere byayulubuka, byarherema, byàfûnika ecihugo c'e Mîsiri. [3] Ci abakurungu nabo bajira ntyo n'amakurungu gâbo: bayûlubulira ebikere omu cihugo c'e Mîsiri. [4] Faraoni ànacihamagala Mûsa na Aròni, aderha, erhi: «Mushenge Nyakasane anyegûlekwo ebi bikere n'oku lubaga lwâni, lyo ndeka olubaga luj'ihêra Nyakasane.» [5] Mûsa abwîra Faraoni, erhi: «Ombwîre mangaci go na nêne nagend'ikusengerera, omu nyumpa zâwe, bisigale omu lwîshi mwone.» [6] Aderha, erhi: «Irhondo.» Mûsa àmushubiza, erhi: «Najira nk'okwo onadesire: Lyo omanya oku ntà wundi oli aka Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu, [7] ebikere byaciyegûla kuli we, oku nyumpa yâwe, kuli bambali bâwe n'oku lubaga lwâwe, birhasigale omurhali omu lwîshi mwone.» [8] Mûsa na Aròni bànacirhenga ahamwa Faraoni. Mûsa àj'isengera Nyakasane kuli ebyo bikere àlibuzagyamwo Faraoni. [9] Nyakasane ayumvîrhiza omusengero gwa Mûsa. Ebikere byàli omu nyumpa, ebyàli omu ngo n'omu mashwa byàfà, byahirigirha. [10] Bàbilundika birundo-birundo, ecihugo côshi cayunjula kabayo. [11] Faraoni erhi àbona amàbà nk'aluhûka, àshub'izinzibala, àrhaciyumvagya Mûsa na Aròni, nk'oku Nyakasane anaderhaga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obuhanya bwa kasharhu: Emihusha

[12] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Obwîre Aròni, erhi: «Lambûla akarhi kâwe, oshûrhe akatulo k'oku idaho, kahinduke mihusha omu cihugo c'e Mîsiri mwoshi.» [13] Bàkujira, Aròni alambûla akarhi kâge, akarhimba omu katulo k'oku idaho. Emihusha yàlumîra oku bantu n'oku bîntu. Akatulo kôshi k'oku idaho kahinduka mihusha omu cihugo côshi c'e Mîsiri. [14] Abakurungu bànacirhangula nabo n'amakurungu gâbo mpu bahiva eyo mihusha, ci bayabirwa. Emihusha yayunjula oku bantu n'oku bîntu. [15] Balya bakurungu bàbwîra Faraoni, mpu: «Gwamabà munwe gwa Nyamuzinda ogu». Ci omurhima gwa Faraoni gwàdundaguza. Arhayumvagya Mûsa na Aròni nka kulya Nyakasane anaderhaga.

Obuhanya bwa kani: Ebibugu

[16] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: «Ozûke sêzi sêzi, ocibande embere za Faraoni, hano akola mpu aja ebwa lwîshi. Omubwîre, erhi: «Ntya kwo Nyakasane adesire: «Leka olubaga lwâni lugende, luj'inkolera.» [17] Akaba orhalesiri olubaga lwâni lugende, nàrhuma ebibungu kuli we, kuli bambali bâwe, oku lubaga lwâwe n'omu nyumpa zâwe. Enyumpa z'Abanya-Mîsiri zôshi zàyunjula bibugu, ciru n'obudaka bayûbakaakwo. [18] Olwo lusiku nàjirira ecihugo ca Gosheni kundi kundi, era munda olubaga lwâni luyûbaka; eyo munda yone erhâbe bibungu, lyo omanya oku nie Nyakasane, mbà omu karhî k'ecihugo. [19] Naberûla olubaga lwâni n'olwâwe. Eco cimanyîso irhondo càbà.» [20] Nyakasane ànacijira ntyo. Ehitù hy'ebibungu hyànacija omu nyumpa ya Faraoni, n'omu nyumpa z'abambali n'omu cihugo côshi; ecihugo côshi cayunjula bibungu. [21] Faraoni ahamagala Mûsa na Aròni, ababwîra, erhi: «Gendi, muhêrere Nyamuzinda winyu muno cihugo.» [22] Mûsa àmushuza, erhi: «Kurhakwânîni okujira ntyo, bulya ebi rhurherekêra Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu, Abanya-Mîsiri barhabikwirirwa. Kurhigi rhwankabijirira omu masù gâbo babule kurhubanda amabuye?» [23] Ha lugendo lwa nsiku isharhu omu irûngu ho rhulonzize okuj'irherekêrera Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu, nk'oku ankanarhubwîra.» [24] Faraoni ashuza, erhi: «Nammuleka, mugende munarherekêrere Nyakasane, Nyamuzinda winyu omu irûngu. Kwonene murhajaga kuli: Munsengerere nâni.» [25] Mûsa aderha, erhi: «Kwokwo, nkolaga narhenga hano mwâwe, nj'ishenga Nyakasane, n'irhondo lyonêne ebibugu byarhenga kuli Faraoni, kuli bambali bâge n'oku lubaga lwâge. Ci kwône lero Faraoni aleke okurhurheba mpu kandi arhâleka olubaga lugend'irherekêra Nyakasane.» [26] Mûsa àrhenga aha mwa Faraoni, àj'ishenga Nyakasane. [27] Nyakasane ayumvîrhiza omusengero gwa Mûsa. Ebibugu byàrhengakwo Faraoni, oku bambali n'oku lubaga lwâge. Harhasigalaga ciru n'eciguma. [28] Ci kwône kandi obwo, Faraoni azînzibala, àrhalekaga olubaga mpu lugende.

Exodus BHS 8:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־אַהֲרֹן נְטֵה אֶת־יָדְךָ בְּמַטֶּךָ עַל־הַנְּהָרֹת עַל־הַיְאֹרִים וְעַל־הָאֲגַמִּים וְהַעַל
אֶת־הַצְּפַרְדְּעִים עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם: 2וַיֵּט אַהֲרֹן אֶת־יָדוֹ עַל מֵימֵי מִצְרָיִם וַתַּעַל הַצְּפַרְדֵּעַ וַתְּכַס אֶת־אֶרֶץ
מִצְרָיִם: 3וַיַּעֲשׂוּ־כֵן הַחַרְטֻמִּים בְּלָטֵיהֶם וַיַּעֲלוּ אֶת־הַצְּפַרְדְּעִים עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם: 4וַיִּקְרָא פַרְעֹה לְמֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן
וַיֹּאמֶר הַעְתִּירוּ אֶל־יְהוָה וְיָסֵר הַצְּפַרְדְּעִים מִמֶּנִּי וּמֵעַמִּי וַאֲשַׁלְּחָה אֶת־הָעָם וְיִזְבְּחוּ לַיהוָה: 5וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפַרְעֹה
הִתְפָּאֵר עָלַי לְמָתַי | אַעְתִּיר לְךָ וְלַעֲבָדֶיךָ וּלְעַמְּךָ לְהַכְרִית הַצְּפַרְדְּעִים מִמְּךָ וּמִבָּתֶּיךָ רַק בַּיְאֹר תִּשָּׁאַרְנָה: 6וַיֹּאמֶר
לְמָחָר וַיֹּאמֶר כִּדְבָרְךָ לְמַעַן תֵּדַע כִּי־אֵין כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ: 7וְסָרוּ הַצְּפַרְדְּעִים מִמְּךָ וּמִבָּתֶּיךָ וּמֵעֲבָדֶיךָ וּמֵעַמֶּךָ רַק
בַּיְאֹר תִּשָּׁאַרְנָה: 8וַיֵּצְא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מֵעִם פַּרְעֹה וַיִּצְעֶק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה עַל־דְּבַר הַצְּפַרְדְּעִים אֲשֶׁר־שָׂם
לְפַרְעֹה: 9וַיַּעַשׂ יְהוָה כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיָּמֻתוּ הַצְּפַרְדְּעִים מִן־הַבָּתִּים מִן־הַחֲצֵרֹת וּמִן־הַשָּׂדֹת: 10וַיִּצְבְּרוּ אֹתָם חֳמָרִם
חֳמָרִם וַתִּבְאַשׁ הָאָרֶץ: 11וַיַּרְא פַּרְעֹה כִּי הָיְתָה הָרְוָחָה וְהַכְבֵּד אֶת־לִבּוֹ וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: ס
12וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־אַהֲרֹן נְטֵה אֶת־מַטְּךָ וְהַךְ אֶת־עֲפַר הָאָרֶץ וְהָיָה לְכִנִּם בְּכָל־אֶרֶץ
מִצְרָיִם: 13וַיַּעֲשׂוּ־כֵן וַיֵּט אַהֲרֹן אֶת־יָדוֹ בְמַטֵּהוּ וַיַּךְ אֶת־עֲפַר הָאָרֶץ וַתְּהִי הַכִּנָּם בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה כָּל־עֲפַר הָאָרֶץ הָיָה
כִנִּים בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם: 14וַיַּעֲשׂוּ־כֵן הַחַרְטֻמִּים בְּלָטֵיהֶם לְהוֹצִיא אֶת־הַכִּנִּים וְלֹא יָכֹלוּ וַתְּהִי הַכִּנָּם בָּאָדָם
וּבַבְּהֵמָה: 15וַיֹּאמְרוּ הַחַרְטֻמִּם אֶל־פַּרְעֹה אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִוא וַיֶּחֱזַק לֵב־פַּרְעֹה וְלֹא־שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה:
ס
16וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הַשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי פַרְעֹה הִנֵּה יוֹצֵא הַמָּיְמָה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁלַּח
עַמִּי וְיַעַבְדֵנִי: 17כִּי אִם־אֵינְךָ מְשַׁלֵּחַ אֶת־עַמִּי הִנְנִי מַשְׁלִיחַ בְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ וּבְעַמְּךָ וּבְבָתֶּיךָ אֶת־הֶעָרֹב וּמָלְאוּ בָתֵּי
מִצְרַיִם אֶת־הֶעָרֹב וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הֵם עָלֶיהָ: 18וְהִפְלֵיתִי בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־אֶרֶץ גֹּשֶׁן אֲשֶׁר עַמִּי עֹמֵד עָלֶיהָ לְבִלְתִּי
הֱיוֹת־שָׁם עָרֹב לְמַעַן תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: 19וְשַׂמְתִּי פְדֻת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ לְמָחָר יִהְיֶה הָאֹת
הַזֶּה: 20וַיַּעַשׂ יְהוָה כֵּן וַיָּבֹא עָרֹב כָּבֵד בֵּיתָה פַרְעֹה וּבֵית עֲבָדָיו וּבְכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם תִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ מִפְּנֵי
הֶעָרֹב: 21וַיִּקְרָא פַרְעֹה אֶל־מֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר לְכוּ זִבְחוּ לֵאלֹהֵיכֶם בָּאָרֶץ: 22וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לֹא נָכוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי
תוֹעֲבַת מִצְרַיִם נִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ הֶן נִזְבַּח אֶת־תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלֻנוּ: 23דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים נֵלֵךְ
בַּמִּדְבָּר וְזָבַחְנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר יֹאמַר אֵלֵינוּ: 24וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אָנֹכִי אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וּזְבַחְתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם
בַּמִּדְבָּר רַק הַרְחֵק לֹא־תַרְחִיקוּ לָלֶכֶת הַעְתִּירוּ בַּעֲדִי: 25וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי יוֹצֵא מֵעִמָּךְ וְהַעְתַּרְתִּי אֶל־יְהוָה
וְסָר הֶעָרֹב מִפַּרְעֹה מֵעֲבָדָיו וּמֵעַמּוֹ מָחָר רַק אַל־יֹסֵף פַּרְעֹה הָתֵל לְבִלְתִּי שַׁלַּח אֶת־הָעָם לִזְבֹּחַ לַיהוָה: 26וַיֵּצֵא מֹשֶׁה
מֵעִם פַּרְעֹה וַיֶּעְתַּר אֶל־יְהוָה: 27וַיַּעַשׂ יְהוָה כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיָּסַר הֶעָרֹב מִפַּרְעֹה מֵעֲבָדָיו וּמֵעַמּוֹ לֹא נִשְׁאַר
אֶחָד: 28וַיַּכְבֵּד פַּרְעֹה אֶת־לִבּוֹ גַּם בַּפַּעַם הַזֹּאת וְלֹא שִׁלַּח אֶת־הָעָם: פ

9

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obuhanya bwa karhânu: Mulyamo àja omu bîntu

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Genda, ojè emwa Faraoni, omubwîre, erhi: «Ntya kwo adesire Nyakasane, Nyamuzinda w'Abayahudi: Leka olubaga lwâni lugende, luj'inkolera. [2] Okashub'ilahira mpu orhalulîka, okashub'iluhanza, [3] okuboko kwa Nyakasane kwarhinda oku masò gali omu mashwa gâwe, oku biterusi, oku bihêsi, oku ngamiya, oku nkafu n'ebibuzi: abà mulyamomukali bwenêne. [4] Nyakasane àhira olubibi omu masò ga bene-Israheli n'ag'Abanya-Mîsiri. Ntà cintu càfà omu masò ga bene-Israheli.» [5] Nyakasane anacitwa amango, erhi: «Irhondo Nyakasane akola ebyo omu cihugo.» [6] N'erhi buca, Nyakasane, akola ako kanwa: amasò g'Abanya-Mîsiri gôshi gafa, ci omu masò ga bene-Israheli, ntà cintu ciru n'eciguma càfire. [7] Faraoni arhuma abajidôsa: «Ntà cintu ciru n'eciguma cafire omu masò ga bene-Israheli.» Ci kurharhumaga omurhima gwa Faraoni gurhadundagula; àrhalekaga olubaga mpu lugende.

Obuhanya bwa kali ndarhu: Amahurhe

[8] Nyakasane abwîra Mûsa na Aròni, erhi: «Murhôle bifune bibiri bya muyeye gw'omu itanuru. Mûsa ayîsh'iguyehûlira e malunga omu masù ga Faraoni. [9] Hano akatulo kagwo kashàndâla omu Mîsiri mwoshi, kanaja kameza emibuha eri nka mahurhe oku bantu n'oku bintu by'omu Mîsiri mwoshi.» [10] Bàrhôla omuyeye gw'omu itanuru, bàguyimangana embere za Faraoni. Mûsa àgukwêba e malunga, gwâja gwameza emibuha y'amahurhe oku bantu n'oku bintu. [11] Abakurungu bayabirwa okubêra embere za Mûsa erhi ago mahurhe garhuma, bulya abakurungu n'Abanya-Mîsiri bôshi bâli bayunjwîre mahurhe. [12] Ci Nyakasane àdundaguza omurhima gwa Faraoni, arhayumvagya Mûsa na Aròni nk'oku Nyakasane ànali abwizire Mûsa.

Obuhanya bwa kali nda: Olubula

[13] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Ozûke mucêracêra, ocibande embere za Faraoni. Omubwîre, erhi: «Ntya kwo Nyakasane, Nyamuzinda w'Abayahudi adesire: «Lika olubaga lwâni lugende, luj'inkolera.» [14] Bulya lero nkola narhuma amahanya gâni gôshi kuli we, kuli bambali bâwe n'oku lubaga lwâwe lyo omanya oku ntâye oli akâni omu igulu lyôshi. [15] Ncilekêrerage okuboko kwâni, singa nàkuyisire n'ecâhirà we n'olubaga lwâwe, wàli wahirigirha omu igulu. [16] Ci alaga ecàrhumire nakuleka: nti nkuyêreke obuhashe bwâni lyo bamanyîsa izîno lyâni omu igulu lyôshi. [17] Woyo ocidwîrhe wahanza olubaga lwâni mpu lurhagendaga. [18] Irhondo nka gano mango gonêne naniesa olubula, ludârhi bwenêne, lulya lurhasag'ibonekana omu Mîsiri kurhenga olusiku àyûbakaagwa kuhika buno. [19] Okanyagye, orhume abaj'iyegemya amasò gâwe na ngasi hyâwe byôshi hiri ebulambo. Ngasi muntu na ngasi cintu biri ebulambo barhayegamizi n'okubihira omu nyumpa, olubula lwabikomanga bife.» [20] Muli bambali ba Faraoni, ngasi wàrhinyire akanwa ka Nyakasane, àyegamya bambali bâge n'amasò; [21] ci orhàshibiriraga akanwa ka Nyakasane, àlekera abambali n'amasò gâge ebulambo. [22] Nyakasane abwîra Mûsa,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi: «Lambûlira okuboko kwâwe emalunga olubula lunie omu cihugo c'e Mîsiri mwoshi, oku bantu n'oku bintu, na kuli ngasi hyâsi hyôshi hy'omu cihugo c'e Mîsiri.» [23] Mûsa àlambûlira akarhi kâge emalunga; Nyakasane alulumbikanyayo emikungulo n'olubula; emilazo yacibanda oku idaho, na Nyakasane aniesa olubula omu cihugo c'e Mîsiri. [24] Olubula, emilazo eyunjwîre lubula: byâbà bidârhi bwenêne kulya ecihugo c'e Mîsiri cirhâlisag'ibona bundi kurhenga ciri ishanja. [25] Omwo cihugo c'e Mîsiri mwoshi, olubula lwàjonjaga ngasi byânali embuga, abantu n'ebintu; olubula lwàjonjaga ngasi hyâsi hy'erubala, lwàvunanga n'emirhi y'erubala yôshi. [26] Cihugo ca Gosheni cône olubula lurhahumagakwo, emunda bene-Israheli bâyûbakaaga. [27] Faraoni ahamagala Mûsa na Aròni, ababwîra, erhi: «Lero, nabwinage oku nàbihire; Nyakasane ye mushinganyanya, nie mubî rhwe n'olubaga lwâni. [28] Mushenge Nyakasane ayimanze emilazo n'olubula: Nàmmulîka mugende, murhâcilegerere kasanzi kanene. [29] Mûsa àmushuza, erhi: «Hano nantenga muno lugo, nagend'iyinamulira amaboko gâni emunda Nyakasane ali: emilazo yahuba, n'olubula lurhâcinie, lyo omanya oku igulu lyôshi liri lya Nyakasane. [30] Ci wêhe mwe na bambah bâwe, mmumanyire oku murhacirhînya Nyakasane Nyamuzinda.» [31] Ecitâni n'engano byàtuntumalika, bulya engano yali ekola egwêrhe emihuli, n'ecitâni erhi cayâsa. [32] Engano ejira emigati n'amahemba, byohe birhatuntumalikaga, bulya birhamera duba. [33] Mûsa arhenga aha mwa Faraoni n'omu lugo, àyinamulira amaboko gâge emunda Nyakasane ali; emilazo n'olubula byahumba, enkuba erhàcidubukiraga oku idaho. [34] Erhi Faraoni àbona oku enkuba, olubula n'emilazo byahumbire, àshub'ibîha, ye bo n'abambali bàzinzibala. [35] Omurhima gwa Faraoni gwàzibuha nk'ibuye, arhàlikaga bene-Israheli, nk'oku Nyakasane anali abwizire Mûsa.

Exodus BHS 9:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים שַׁלַּח אֶת־עַמִּי וְיַעַבְדֵנִי׃ כִּי
אִם־מָאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ וְעוֹדְךָ מַחֲזִיק בָּם׃ הִנֵּה יַד־יְהוָה הוֹיָה בְּמִקְנְךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בַּסּוּסִים בַּחֲמֹרִים בַּגְּמַלִּים
בַּבָּקָר וּבַצֹּאן דֶּבֶר כָּבֵד מְאֹד׃ וְהִפְלָה יְהוָה בֵּין מִקְנֵה יִשְׂרָאֵל וּבֵין מִקְנֵה מִצְרָיִם וְלֹא יָמוּת מִכָּל־לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
דָּבָר׃ וַיָּשֶׂם יְהוָה מוֹעֵד לֵאמֹר מָחָר יַעֲשֶׂה יְהוָה הַדָּבָר הַזֶּה בָּאָרֶץ׃ וַיַּעַשׂ יְהוָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה מִמָּחֳרָת וַיָּמָת כָּל
מִקְנֵה מִצְרָיִם וּמִמִּקְנֵה בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא־מֵת אֶחָד׃ וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וְהִנֵּה לֹא־מֵת מִמִּקְנֵה יִשְׂרָאֵל עַד־אֶחָד וַיִּכְבַּד לֵב
פַּרְעֹה וְלֹא שִׁלַּח אֶת־הָעָם׃ פ
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן קְחוּ לָכֶם מְלֹא חָפְנֵיכֶם פִּיחַ כִּבְשָׁן וְזָרְקוֹ מֹשֶׁה הַשָּׁמַיְמָה לְעֵינֵי פַּרְעֹה׃ וְהָיָה
לְאָבָק עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם וְהָיָה עַל־הָאָדָם וְעַל־הַבְּהֵמָה לִשְׁחִין פֹּרֵחַ אֲבַעְבֻּעֹת בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיִּקְחוּ
אֶת־פִּיחַ הַכִּבְשָׁן וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי פַּרְעֹה וַיִּזְרֹק אֹתוֹ מֹשֶׁה הַשָּׁמַיְמָה וַיְהִי שְׁחִין אֲבַעְבֻּעֹת פֹּרֵחַ בָּאָדָם
וּבַבְּהֵמָה׃ וְלֹא־יָכְלוּ הַחַרְטֻמִּים לַעֲמֹד לִפְנֵי מֹשֶׁה מִפְּנֵי הַשְּׁחִין כִּי־הָיָה הַשְּׁחִין בַּחַרְטֻמִּם וּבְכָל־מִצְרָיִם׃ וַיְחַזֵּק
יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה הַשְׁכֵּ֥ם בַּבֹּ֖קֶר וְהִתְיַצֵּ֣ב לִפְנֵ֣י פַרְעֹ֑ה וְאָמַרְתָּ֣ אֵלָ֗יו כֹּֽה־אָמַ֤ר יְהוָה֙ אֱלֹהֵ֣י הָעִבְרִ֔ים שַׁלַּ֖ח
אֶת־עַמִּ֥י וְיַעַבְדֵֽנִי׃ כִּ֣י | בַפַּ֗עַם הַזֹּאת֙ אֲנִ֣י שֹׁלֵ֔חַ אֶת־כָּל־מַגֵּפֹתַ֖י אֶל־לִבְּךָ֑ וּבַעֲבָדֶ֔יךָ וּבְעַמֶּ֖ךָ בַּעֲבוּר֙ תֵּדַ֣ע כִּ֔י אֵ֥ין כָּמֹ֖נִי
בְּכָל־הָאָֽרֶץ׃ כִּ֣י עַתָּ֗ה שָׁלַ֙חְתִּי֙ אֶת־יָדִ֔י וָאַ֙ךְ֙ אוֹתְךָ֣ וְאֶת־עַמְּךָ֔ בַּדֶּ֖בֶר וַתִּכָּחֵ֥ד מִן־הָאָ֑רֶץ׃ וְאוּלָ֗ם בַּעֲבוּר֙ זֹ֣את
הֶעֱמַדְתִּ֔יךָ בַּעֲבוּר֙ הַרְאֹתְךָ֣ אֶת־כֹּחִ֔י וּלְמַ֥עַן סַפֵּ֖ר שְׁמִ֑י בְּכָל־הָאָֽרֶץ׃ עוֹדְךָ֣ מִסְתּוֹלֵ֔ל בְּעַמִּ֖י לְבִלְתִּ֥י שַׁלְּחָֽם׃ הִנְנִ֞י
מַמְטִ֣יר כָּעֵ֗ת מָחָר֙ בָּרָ֣ד כָּבֵ֔ד מְאֹ֖ד אֲשֶׁ֣ר לֹא־הָיָ֣ה כָמֹ֔הוּ בְּמִצְרַ֖יִם לְמִן־הַיּ֥וֹם הִוָּסְדָ֖ה וְעַד־עָֽתָּה׃ וְעַתָּ֗ה שְׁלַ֤ח הָעֵז֙
אֶת־מִקְנְךָ֔ וְאֵ֖ת כָּל־אֲשֶׁ֣ר לְךָ֑ בַּשָּׂדֶ֗ה כָּל־הָאָדָ֤ם וְהַבְּהֵמָה֙ אֲשֶׁר־יִמָּצֵ֣א בַשָּׂדֶ֔ה וְלֹ֥א יֵאָסֵ֖ף הַבַּ֣יְתָה וְיָרַ֣ד עֲלֵהֶ֔ם הַבָּרָ֖ד
וָמֵֽתוּ׃ הַיָּרֵא֙ אֶת־דְּבַ֣ר יְהוָ֔ה מֵֽעַבְדֵ֖י פַּרְעֹ֑ה הֵנִ֤יס אֶת־עֲבָדָיו֙ וְאֶת־מִקְנֵ֔הוּ אֶל־הַבָּתִּֽים׃ וַאֲשֶׁ֣ר לֹא־שָׂ֔ם לִבּ֖וֹ
אֶל־דְּבַ֣ר יְהוָ֑ה וַיַּעֲזֹ֥ב אֶת־עֲבָדָ֛יו וְאֶת־מִקְנֵ֖הוּ בַּשָּׂדֶֽה׃ פ
וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה נְטֵ֥ה אֶת־יָדְךָ֖ עַל־הַשָּׁמַ֑יִם וְיִהְי֤ בָרָד֙ בְּכָל־אֶ֣רֶץ מִצְרַ֔יִם עַל־הָאָדָ֥ם וְעַל־הַבְּהֵמָ֖ה וְעַל
כָּל־עֵ֥שֶׂב הַשָּׂדֶ֖ה בְּאֶ֥רֶץ מִצְרָֽיִם׃ וַיֵּ֤ט מֹשֶׁה֙ אֶת־מַטֵּ֔הוּ עַל־הַשָּׁמַ֑יִם וַיהוָ֗ה נָתַ֤ן קֹלֹת֙ וּבָרָ֔ד וַתְּהַלַּ֖ךְ אֵ֥שׁ אַ֖רְצָה וַיַּמְטֵ֥ר
יְהוָ֛ה בָּרָ֖ד עַל־אֶ֥רֶץ מִצְרָֽיִם׃ וַיְהִי֙ בָּרָ֔ד וְאֵ֖שׁ מִתְלַקַּחַ֣ת בְּתוֹךְ֮ הַבָּרָד֒ כָּבֵ֤ד מְאֹד֙ אֲשֶׁ֣ר לֹא־הָיָ֣ה כָמֹ֔הוּ בְּכָל־אֶ֥רֶץ
מִצְרַ֖יִם מֵאָ֥ז הָיְתָ֖ה לְגֽוֹי׃ וַיַּ֤ךְ הַבָּרָד֙ בְּכָל־אֶ֣רֶץ מִצְרַ֔יִם אֵ֥ת כָּל־אֲשֶׁ֖ר בַּשָּׂדֶ֑ה מֵאָדָ֥ם וְעַד־בְּהֵמָ֖ה וְאֵ֣ת כָּל־עֵ֣שֶׂב
הַשָּׂדֶ֔ה הִכָּ֥ה הַבָּרָ֖ד וְאֵ֥ת כָּל־עֵ֛ץ הַשָּׂדֶ֖ה שִׁבֵּֽר׃ רַ֗ק בְּאֶ֛רֶץ גֹּ֥שֶׁן אֲשֶׁר־שָׁ֖ם בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל לֹ֥א הָיָ֖ה בָּרָֽד׃ וַיִּשְׁלַ֤ח
פַּרְעֹה֙ וַיִּקְרָ֣א לְמֹשֶׁ֔ה וּלְאַהֲרֹ֖ן וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵהֶ֑ם חָטָ֥אתִי הַפָּ֖עַם יְהוָ֣ה הַצַּדִּ֑יק וַאֲנִ֥י וְעַמִּ֖י הָרְשָׁעִֽים׃ הַעְתִּ֣ירוּ֮ אֶל־יְהוָה֒
וְרַ֣ב מֵהְיֹ֔ת קֹלֹ֖ת אֱלֹהִ֑ים וּבָרָ֗ד וַאֲשַׁלְּחָ֤ה אִתְּכֶם֙ וְלֹ֣א תֹסִפ֔וּן לַעֲמֹ֖ד׃ וַיֹּ֤אמֶר אֵלָיו֙ מֹשֶׁ֔ה כְּצֵאתִ֥י אֶת־הָעִ֖יר אֶפְרֹ֣שׂ
אֶת־כַּפַּ֑י אֶל־יְהוָה֙ הַקֹּלוֹת֙ יֶחְדָּ֣לוּן וְהַבָּרָ֔ד לֹ֥א יִהְיֶה־עֹ֖וד לְמַ֣עַן תֵּדַ֑ע כִּ֖י לַיהוָ֥ה הָאָֽרֶץ׃ וְאַתָּ֥ה וַעֲבָדֶ֖יךָ יָדַ֑עְתִּי כִּ֣י
טֶ֔רֶם תִּירְאוּן֙ מִפְּנֵ֣י יְהוָ֔ה אֱלֹהִֽים׃ וְהַפִּשְׁתָּ֣ה וְהַשְּׂעֹרָ֔ה נֻכָּ֑תָה כִּ֤י הַשְּׂעֹרָה֙ אָבִ֔יב וְהַפִּשְׁתָּ֖ה גִּבְעֹֽל׃ וְהַחִטָּ֥ה
וְהַכֻּסֶּ֖מֶת לֹ֣א נֻכּ֑וּ כִּ֥י אֲפִלֹ֖ת הֵֽנָּה׃ וַיֵּצֵ֤א מֹשֶׁה֙ מֵעִ֣ם פַּרְעֹ֔ה אֶת־הָעִ֖יר וַיִּפְרֹ֣שׂ כַּפָּ֑יו אֶל־יְהוָ֗ה וַיַּחְדְּל֤וּ הַקֹּלוֹת֙ וְהַבָּרָ֔ד
וּמָטָ֖ר לֹא־נִתַּ֥ךְ אָ֖רְצָה׃ וַיַּ֤רְא פַּרְעֹה֙ כִּי־חָדַ֣ל הַמָּטָ֔ר וְהַבָּרָ֖ד וְהַקֹּלֹ֑ת וַיֹּ֣סֶף לַחֲטֹ֔א וַיַּכְבֵּ֥ד לִבּ֖וֹ הוּא֙ וַעֲבָדָֽיו׃ וַיֶּחֱזַ֥ק
לֵ֛ב פַּרְעֹ֖ה וְלֹ֣א שִׁלַּ֑ח אֶת־בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֛ר יְהוָ֖ה בְּיַד־מֹשֶׁ֥ה׃ פ

10

Obuhanya bwa kali munâni: enzige

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Genda, ojè emwa Faraoni, bulya nie nazînzibazize omurhima gwâge n'ogwa bambali bâge, lyo nyukîriza ebirhangâzo byâni ekarhî kâbo, [2] lyo oyîsh'ikuganîrira mugala wâwe na mwinjikulu wâwe na kurhi nalibuzagya Abanya-Mîsiri na kurhi nàjiraga ebirhangâzo byâni emwâbo. Ntyo mwanamanya oku niene nie Nyakasane.» [3] Mûsa na Aròni bànacija aha mwa Faraoni, bàmubwîra, mpu: «Ntya kwo Nyakasane, Nyamuzinda w'Abayahudi adesire: «Kuhika mangaci walahira okucirhôhya embere zâni? Lîka olubaga lwâni lugende, luj'inkolera. [4] Okalahira mpu orhalika olubaga lwâni lugende, irhondo lyonêne nàrhuma

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

enzige omu cihugo câwe. [5] Zabwika ecihugo côshi ciru cirhâcibonekaga. Zâlya ngasi hyôshi hyàrhulubusire, ngasi ebi olubula lwàkulekire, zâlya emirhi emera omu mashwa gâwe yôshi. [6] Zabumba enyumpa zâwe, n'enyumpa za bambali bâwe bôshi, n'enyumpa z'Abanya-Mîsiri bôshi: okwo basho barhakubonaga ciru na bashakulûza binyu kurhenga bali hano igulu kuhika olw'ene.» Mûsa ahindamuka, arhenga aha mwa Faraoni. [7] Abarhumisi ba Faraoni bàmubwîra, mpu: «Kuhika mangaci oyu muntu ayôrha ali karhegè kuli rhwe? Lika aba bantu, bagende, baj'ikolera Nyakasane, Nyamuzinda wâbo. K'orhacimanya oku Mîsiri akola ahwîre?» [8] Bashub'igalula Mûsa na Aròni emwa Faraoni, ababwîra, erhi: «Gendagi. Muj'ikolera Nyakasane, Nyamuzinda winyu. Ci kwône, ndi wagenda?» [9] Mûsa ashuza, erhi: «Rhwagenda haguma n'abâna bîrhu n'abashosi bîrhu, rhwagenda haguma na bagala bîrhu na bali bîrhu, ebibuzi-bîrhu n'enkafu zirhu. Bulya kuli rhwe luli lusiku lukulu lw'okukuza Nyakasane.» [10] Ababwîra, erhi: «Nyakasane abè haguma ninyu mukabona namuleka mwagenda n'abâna binyu: mubwîne oku bubî obu mwalonza. [11] Arhali ntyo kwo byabà: gendi, mwe balume, muj'ikolera Nyakasane, bulya ntyo kwo mwalonza.» Banacibalibirhakwo mpu barhenge aha mwa Faraoni[a]. [12] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: «Lambûlira okuboko oku cihugo c'e Mîsiri, ohamagale enzige: ziyerêre enyanya ly'ecihugo ca Mîsiri: zirye ngasi hyâsi hy'omu cihugo, ngasi hyôshi olubula lwàsizire.» [13] Mûsa ashonga ecihugo c'e Mîsiri akarhi kâge. Nyamuzinda azûsa empûsi ebuzûka-zûba oku cihugo c'e Mîsiri yalegerera yanalala yahûsa. Erhi buca sêzi bashanga empûsi y'ebuzûka-zûba yagwisize enzige. [14] Enzige zalumîra omu cihugo c'e Mîsiri côshi, zagwa nyinjinyinji omu cihugo c'e Mîsiri côshi. Ntà mango enzige nyinganaho zalisagigwa bundi na ntà mango eziri nk'ezo zacigwîre. [15] Zashandâla ecihugo côshi, zayona ecihugo côshi. Zalya ngasi hyâsi hyali omu cihugo na ngasi ilehe olubula lwasigaga: ntà hyâsi hyasigîre oku mirhi erhi omu mashwa omu cihugo ca Mîsiri côshi. [16] Faraoni burharhindira, ahamagala Mûsa na Aròni ababwîra erhi: «Nabihire Nyakasane Nyamuzinda winyu na ninyu mwene. [17] Ombabalirage ecâha câni wekasinga buno lyône, munansengerere emwa Nyakasane Nyamuzinda winyu ankulekwo obula buhanya budârhi». [18] Mûsa arhenga emwa Faraoni anashenga Nyamuzinda. [19] Nyamuzinda ahindula erya mpûsi yabà y'ebuzika-zûba, mpûsi nyinji-nyinji, yazurundukana enzige yanazihêka ebwa nyanja ndukula. Harhasigalaga ciru n'oluzige luguma omu cihugo ca Mîsiri côshi. [20] Nyamuzinda àdundaguza omurhima gwa Faraoni, àrhalekaga bene-Israheli bagenda.

Obuhanya bwa kalimwenda: Endunduli

[21] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: «Lambûlira okuboko kwâwe omu malunga na ntyo omwizimya gw'okunali guhundikîre ecihugo ca Mîsiri». [22] Mûsa anacilambûlira okuboko kwâge enyanya, hanacizûka endunduli y'omwizimya, yahundikira ecihugo ca Mîsiri nsiku isharhu zôshi.

---

[a] **10.11** Mwâmi Faraoni àl'ilonzize alike abalume bone baj'irherekêra Nyakasane. Ci arhalonzagya bagende na bakâbo n'abâna

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[23] Ntà muntu wacikazâgibona owâbo na ntâye wacirhenzire ah'âli ezo nsiku isharhu zôshi. Cikwône Bene-Israheli bôhe erhi bagwêrhe obulangashane aha mwabâbwe. [24] Faraoni ahamagala Mûsa, amubwîra, erhi: «Mugendirherekêra Nyamubâho cikwône ebishwêkwa bisungunu n'ebinene byôshi birharhengaga hano. Cikwoki mwanagenda baguma na bakinywe n'abâna binyu.» [25] Mûsa ashuza, erhi: «Wêne orhubâge ebi rhwajijiriramwo Nyakasane Nyamuzinda wîrhu enterekêro nsingônola. [26] Ciru rhwakahêka n'amasò gîrhu, ntà cishwêkwa ciru n'eciguma casigala, bulya byo rhwajirhôlamwo ebi rhwarherekêra Nyakasane Nyamuzinda wîrhu; hano rhuhika eyo munda rhwêne buzira byo, rhurhankayîsh'ihash'irherekêra Nyakasane.» [27] Cikwône Nyamuzinda azinzibaza omurhima gwa Faraoni: arhabâlîkuzagya mpu bagende. [28] Faraoni anacibwîra Mûsa, erhi: «Rhenga aho jonacilange! Ntacikubonaga omu masù gâni n'olusiku washub'icîshomya mpu wacîyêrekana omu masù gâni, onafe.» [29] Mûsa aderha, erhi: «Wakudesire, ntakacicîshomya nti nacîyêrekana omu masù gâwe.»

Exodus BHS 10:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה כִּי־אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת־לִבּוֹ וְאֶת־לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שִׁתִי אֹתֹתַי אֵלֶּה
בְּקִרְבּוֹ׃ וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאָזְנֵי בִנְךָ וּבֶן־בִּנְךָ אֵת אֲשֶׁר הִתְעַלַּלְתִּי בְּמִצְרַיִם וְאֶת־אֹתֹתַי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בָם וְיִדַעְתֶּם
כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים עַד־מָתַי מֵאַנְתָּ לֵעָנֹת מִפָּנָי
שַׁלַּח עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃ כִּי אִם־מָאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ אֶת־עַמִּי הִנְנִי מֵבִיא מָחָר אַרְבֶּה בִּגְבֻלֶךָ׃ וְכִסָּה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְלֹא
יוּכַל לִרְאֹת אֶת־הָאָרֶץ וְאָכַל | אֶת־יֶתֶר הַפְּלֵטָה הַנִּשְׁאֶרֶת לָכֶם מִן־הַבָּרָד וְאָכַל אֶת־כָּל־הָעֵץ הַצֹּמֵחַ לָכֶם
מִן־הַשָּׂדֶה׃ וּמָלְאוּ בָתֶּיךָ וּבָתֵּי כָל־עֲבָדֶיךָ וּבָתֵּי כָל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־רָאוּ אֲבֹתֶיךָ וַאֲבוֹת אֲבֹתֶיךָ מִיּוֹם הֱיוֹתָם
עַל־הָאֲדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפֶן וַיֵּצֵא מֵעִם פַּרְעֹה׃ וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי פַרְעֹה אֵלָיו עַד־מָתַי יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שַׁלַּח
אֶת־הָאֲנָשִׁים וְיַעַבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם הֲטֶרֶם תֵּדַע כִּי אָבְדָה מִצְרָיִם׃ וַיּוּשַׁב אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לְכוּ עִבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִי וָמִי הַהֹלְכִים׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ נֵלֵךְ בְּבָנֵינוּ וּבְבְנוֹתֵינוּ
בְּצֹאנֵנוּ וּבִבְקָרֵנוּ נֵלֵךְ כִּי חַג־יְהוָה לָנוּ׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהִי כֵן יְהוָה עִמָּכֶם כַּאֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת־טַפְּכֶם רְאוּ
כִּי רָעָה נֶגֶד פְּנֵיכֶם׃ לֹא כֵן לְכוּ־נָא הַגְּבָרִים וְעִבְדוּ אֶת־יְהוָה כִּי אֹתָהּ אַתֶּם מְבַקְשִׁים וַיְגָרֶשׁ אֹתָם מֵאֵת פְּנֵי
פַרְעֹה׃ פ

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְטֵה יָדְךָ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם בָּאַרְבֶּה וְיַעַל עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְיֹאכַל אֶת־כָּל־עֵשֶׂב הָאָרֶץ אֶת
כָּל־אֲשֶׁר הִשְׁאִיר הַבָּרָד׃ וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־מַטֵּהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיהוָה נִהֵג רוּחַ קָדִים בָּאָרֶץ כָּל־הַיּוֹם הַהוּא
וְכָל־הַלָּיְלָה הַבֹּקֶר הָיָה וְרוּחַ הַקָּדִים נָשָׂא אֶת־הָאַרְבֶּה׃ וַיַּעַל הָאַרְבֶּה עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיָּנַח בִּכְלֹ גְּבוּל מִצְרָיִם
כָּבֵד מְאֹד לְפָנָיו לֹא־הָיָה כֵן אַרְבֶּה כָּמֹהוּ וְאַחֲרָיו לֹא יִהְיֶה־כֵּן׃ וַיְכַס אֶת־עֵין כָּל־הָאָרֶץ וַתֶּחְשַׁךְ הָאָרֶץ וַיֹּאכַל

---

bâbo, mpu lyo abo halume bashub'iyish'ìgaluka. Alilonzize bacîbêre bajà bâge lwôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־כָּל־עֵשֶׂב הָאָרֶץ וְאֵת כָּל־פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר הַבָּרָד וְלֹא־נוֹתַר כָּל־יֶרֶק בָּעֵץ וּבְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּכָל־אֶרֶץ
מִצְרָיִם: 16וַיְמַהֵר פַּרְעֹה לִקְרֹא לְמֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר חָטָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלָכֶם: 17וְעַתָּה שָׂא נָא חַטָּאתִי אַךְ
הַפַּעַם וְהַעְתִּירוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְיָסֵר מֵעָלַי רַק אֶת־הַמָּוֶת הַזֶּה: 18וַיֵּצֵא מֵעִם פַּרְעֹה וַיֶּעְתַּר אֶל־יְהוָה: 19וַיַּהֲפֹךְ
יְהוָה רוּחַ־יָם חָזָק מְאֹד וַיִּשָּׂא אֶת־הָאַרְבֶּה וַיִּתְקָעֵהוּ יָמָּה סוּף לֹא נִשְׁאַר אַרְבֶּה אֶחָד בְּכֹל גְּבוּל מִצְרָיִם: 20וַיְחַזֵּק
יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שִׁלַּח אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ
21וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְטֵה יָדְךָ עַל־הַשָּׁמַיִם וְיִהְיֶה חֹשֶׁךְ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְיָמֵשׁ חֹשֶׁךְ: 22וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ
עַל־הַשָּׁמָיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ־אֲפֵלָה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים: 23לֹא־רָאֹו אִישׁ אֶת־אָחִיו וְלֹא־קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתָּיו
שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּלְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם: 24וַיִּקְרָא פַרְעֹה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְכוּ עִבְדוּ אֶת־יְהוָה רַק
צֹאנְכֶם וּבְקַרְכֶם יֻצָּג גַּם־טַפְּכֶם יֵלֵךְ עִמָּכֶם: 25וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַּם־אַתָּה תִּתֵּן בְּיָדֵנוּ זְבָחִים וְעֹלוֹת וְעָשִׂינוּ לַיהוָה
אֱלֹהֵינוּ: 26וְגַם־מִקְנֵנוּ יֵלֵךְ עִמָּנוּ לֹא תִשָּׁאֵר פַּרְסָה כִּי מִמֶּנּוּ נִקַּח לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא־נֵדַע מַה־נַּעֲבֹד
אֶת־יְהוָה עַד־בֹּאֵנוּ שָׁמָּה: 27וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא אָבָה לְשַׁלְּחָם: 28וַיֹּאמֶר־לוֹ פַּרְעֹה לֵךְ מֵעָלַי הִשָּׁמֶר לְךָ
אַל־תֹּסֶף רְאוֹת פָּנַי כִּי בְיוֹם רְאֹתְךָ פָנַי תָּמוּת: 29וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֵּן דִּבַּרְתָּ לֹא־אֹסֵף עוֹד רְאוֹת פָּנֶיךָ: פ

11

Omulali gw'obuhanya bwa kali ikumi: Okunigwa kw'emurhwe-lubere

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Nkolaga narhumira Faraoni na Mîsiri obuhanya buzinda. Enyuma ly'aho, ammuleka mugende na ciru kwâbà kulibirha ammulibirhakwo. [2] Obwirage olubaga luje lwahûna: ngasi mulume ahûne omulungu wâge na ngasi mukazi ahûne omulungu-kazi wâge, ebirugu by'amarhale n'ebya amasholo.» [3] Nyakasane arhabâla olubaga okurhona emwa Abanya-Mîsiri. Na kulusha, Mûsa yêne ali muntu mukulu bwenêne omu cihugo c'e Mîsiri, omu masù ga bambali ba Faraoni n'omu masù g'olubaga. [4] Mûsa anaciderha, erhi: «Ntya kwo Nyakasane adesire: Aha karhî k'obudufu, natwîkanya omu Mîsiri, [5] ngasi lubere lw'omu Mîsiri lwâfà, kurhangirira oku nfula ya Faraoni, olya wayîsh'iyîma oku ntebe yâge y'obwâmi, kuhika oku lubere lw'omujà-kazi obà enyuma z'olwanjikwa na kuhika oku lubere lwa ngasi cintu. [6] Endûlù zâbà omu cihugo c'e Mîsiri mwoshi, zirya zirhasag'iyumvîkanamwo ciru n'eliguma,zirhakanac'iyumvîkanamwo bundi. [7] Ci emwa Bene-Israheli bôshi, ciru n'akabwa ntâko kamokera abantu erhi ebintu, lyo mumanya oku Nyakasane abà aberwîre Mîsiri na Israheli. [8] Okuhandi, aba bambali bâwe bôshi bâyandagalire emunda ndi, bananfukamire, mpu: «Gendaga mâshi, mwe n'olubaga lukukulikîre. Okuhandi nanagenda obwo:» [9] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: «Faraoni arhakuyumve mpu lyo ebirhangâzo byâni biluga omu Mîsiri.» [10] Ebyo birhangâzo byôshi Mûsa na Aròni bâli bajirîre embere za Faraoni, ci Nyakasane àdundaguza omurhima gwa Faraoni, àrhazigaga mpu bene-Israheli barhenge omu cihugo câge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Exodus BHS 11:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עוֹד נֶגַע אֶחָד אָבִיא עַל־פַּרְעֹה וְעַל־מִצְרַיִם אַחֲרֵי־כֵן יְשַׁלַּח אֶתְכֶם מִזֶּה כְּשַׁלְּחוֹ כָּלָה גָּרֶשׁ
יְגָרֵשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה: דַּבֶּר־נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וְיִשְׁאֲלוּ אִישׁ | מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רְעוּתָהּ כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב: וַיִּתֵּן
יְהוָה אֶת־חֵן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרָיִם גַּם | הָאִישׁ מֹשֶׁה גָּדוֹל מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּעֵינֵי עַבְדֵי־פַרְעֹה וּבְעֵינֵי הָעָם: ס
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר יְהוָה כַּחֲצֹת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרָיִם: וּמֵת כָּל־בְּכוֹר ׀ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר פַּרְעֹה
הַיֹּשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ עַד בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הָרֵחָיִם וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה: וְהָיְתָה צְעָקָה גְדֹלָה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם
אֲשֶׁר כָּמֹהוּ לֹא נִהְיָתָה וְכָמֹהוּ לֹא תֹסִף: וּלְכֹל | בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יֶחֱרַץ־כֶּלֶב לְשֹׁנוֹ לְמֵאִישׁ וְעַד־בְּהֵמָה לְמַעַן תֵּדְעוּן
אֲשֶׁר יַפְלֶה יְהוָה בֵּין מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל: וְיָרְדוּ כָל־עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה אֵלַי וְהִשְׁתַּחֲווּ־לִי לֵאמֹר צֵא אַתָּה וְכָל־הָעָם
אֲשֶׁר־בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרֵי־כֵן אֵצֵא וַיֵּצֵא מֵעִם־פַּרְעֹה בְּחֳרִי־אָף: ס
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֹא־יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם פַּרְעֹה לְמַעַן רְבוֹת מוֹפְתַי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ
אֶת־כָּל־הַמֹּפְתִים הָאֵלֶּה לִפְנֵי פַרְעֹה וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא־שִׁלַּח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ: פ

12

Olusiku lukulu lwa Basâka

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa na Aròni omu cihugo c'e Mîsiri, erhi: [2] «Kuli mwe, ogu mwêzi gwo gwabà murhanzi gw'emyêzi yôshi, gwo gwabà murhanzi gw'omwâka. [3] Muhamagale Bene-Israheli bôshi, mubabwîre, mpu: Omu nsiku ikumi za guno mwêzi, ngasi baguma omu nyumpa barhôle omwâna-buzi. [4] Abankabona bali banyi omu nyumpa b'okuyusa omwâna-buzi, bamulye haguma n'abalungu babali hôfi, nka kulya abantu banali. Mucîshoge oyo mwâna-buzi omu lugero lwa ngasi muguma lw'okulya. [5] Abè mwâna-buzi orhalikwo izâbyo, ciganda-buzi ca mwâka muguma. Murhôle omu bâna-buzi erhi omu bâna-hene. [6] Mumubike kuhika olusiku lwa kali ikumi na kani lwa guno mwêzi. Bene-Israheli bôshi bayishimubâga aha karhî k'ebijingo byombi. [7] Bayîsh'iyanka oku mukò gwâge: bahembe ebizimbêro byombi n'omulungulungu gw'enyumpa bâlîramwo. [8] Mw'obwo budufu balya enyama yâge. Bayirya nyôce, haguma n'emigati erhalimwo lwango n'enshogo ndulu. [9] Ntâcomumulyagekwo cibishi erhi ciyende, ci biyôce byône, haguma n'irhwe n'amagulu n'eby'omu nda. [10] Ntâcomusizagyakwo kuhika sêzi; erhi hankabà ebisigîre sêzi munabidûlike muliro. [11] Mumulye ntya: mushwêkere omukaba omu cibunu, muhire enkwêrho emagulu, munafumbarhe akarhi omu nfune. Mumulye bulibirhà. Oyo ye Basâka wa Nyakasane: [12] Mw'obwo budufu nâgera omu cihugo c'e Mîsiri, njè nanigûza ngasi lubere lw'omu Mîsiri, lubè lwa muntu erhi lwa cintu. Nafendûla banyamuzinda b'obwîhambe b'omu Mîsiri bôshi. Nie Nyakasane. [13] Omukò gwabà cimanyîso c'enyumpa mulimwo: nayîsh'ibona omukò, mmurhalukire, n'obuhanya burhâmujekwo hano nkola nâshûrha ecihugo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

c'e Mîsiri. [14] Olwo lusiku mulujire lwa kukengêrwa, lubè lusiku lukulu lwa Nyakasane. Kurhenga oku iburha kuhika oku lindi, mulujire lubè luzira lw'ensiku n'amango.

Olusiku lukulu lw'emigati erhalimwo olwango

[15] Mushinge nsiku nda zôshi mwalya emigati erhalimwo lwango[b]. Kurhangirira oku lusiku lurhanzi, murhenze ngasi lwango omu nyumpa zinyu. Ngasi yeshi wanalye omugati gulimwo olwango kurhenga oku lusiku lurhanzi kujika oku lwa kali nda, oyo akagwe muli Bene-Israheli. [16] Omu lusiku lurhanzi, mukâjira endêko ntagatîfu. Omu lusiku lwa kali nda, kwo na kuguma. Mw'ezo nsiku ntâye wahumaga akabishi, ci mukâkola ebi mwâlya byône. [17] Mukâjira bwinjà olusiku lukulu lw'emigati erhalimwo olwango, bulya mw'olwo lusiku, lwo narhenzagyamwo emirhwe yinyu omu cihugo c'e Mîsiri. Mukâjira olwo lusiku kurhenga oku iburha kuhika oku lindi, liri irhegeko ly'ensiku n'amango. [18] Omu mwêzi murhanzi, bijingo, mukaz'irya emigati erhalimwo lwango kuhika bijingo by'olusiku lwa kali makumi abiri na luguma lw'omwêzi. [19] Nsiku nda zôshi olwango lurhabonekanaga omu nyumpa zinyu. Na ngasi yeshi wankalya omugati gulimwo olwango, abè cigolo erhi muburhwa w'omu cihugo, oyo anakagwe omu mulungano gwa Bene-Israheli. [20] Murhahîraga mukalya akantu kalimwo olwango.»

Amarhegeko g'Ishêga lya Basâka

[21] Mûsa ànacihamagala abagula b'Israheli bôshi, ababwîra, erhi: «Mujè omu bintu binyu, murhôlere emilala yinyu omwâna-buzi, mubâgire Basâka. [22] Muyîsh'irhôla ebikângûlo[c] by'ebyâsi, mubivûmvuze omu mukò guli omu mbêhe, mushahulize oku mulungulungu n'oku bizimbêro byombi, na ntâye watwaga olusò lw'enyumpa yâge kuhika sêzi. [23] Nyakasane àrhulukâna omu Mîsiri, àja anigûza, âyîsh'ibona omukò oku mulungulungu n'oku bizimbêro byombi. Obwo, Nyakasane âgera aha mwinyu arhanazige Kaheza aja omu nyumpa zinyu mpu ayîrhe. [24] Okwo kwôshi mukubîkirire: liri irhegeko kuli mwe n'oku bâna binyu ensiku zôshi. [25] Amango mwâhike omu cihugo Nyakasane âmmuhà nk'oku anaderhaga, munakengêre eco cijiro. [26] Amango abâna binyu bâmudôsa, mpu: «Co cijiro cici eci mukâjira?» [27] Munabashuze, erhi: «Eri nterekêro ya Basâka, ya Nyakasane, ye wàcizagya enyumpa za bene-Israheli e Mîsiri, amango àmalîraga Mîsiri anafungira enyumpa zirhu.» Olubaga lwàfukama, lwàharâmya. [28] Bene-Israheli bàgenda, bajira nk'oku Nyakasane àrhegekaga Mûsa na Aròni; ntyo kwo bajizire.

---

[b] **12.15** Ngasi mwâka hali olusiku lukulu lw'emigati erhalimwo olwango. Olwo lusiku lwàrho-ndêraga oku lusiku lukulu lw'omu Cihugo. Lwakazâg'ibà ngasi mango gw'okurhondêra okusârûla engano (Lush 16, 9). Ago mango, banalya omugati gw'engano yacisârûlwa, mpyâhya, erhalimwo olwango, kwo kuderha oku ogwo mugati gurhankagushwamwo emburho yàsârûlagwa mîra, buzinda ogwo mugati gwahinduka kakengêzo ka Basâka balyaga e Mîsiri bwake bwake, barhalindaga omugati gwabumbugurha

[c] **12.22** Ogwo murhi gw'ebikangûlo guderhwa Hisopo: guli murhi guhumula gusogorosire, gujira obwaso bw'akaniki erhi budukula. -Aha guli, gurhajira cishakashaka côfofi, ci guna- hash'imera oku lukûta lwa mîra (1 BÂM 5. 13). -Bakàg'igukolêsa omu mango g'okukangûla (Mib 19, 6; Lul 51, 9; Hbr 9, 19).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obuhanya bwa kali ikumi: Okufà kwa ngasi lubere omu Mîsiri

[29] Aha karhî k'obudufu, Nyakasane ànigûza ngasi lubere omu cihugo c'e Mîsiri, kurhangirira oku nfula ya Faraoni yànkayîmire oku ntebe yâge, kuhika oku nfula y'omujà oli omu mpamikwa, ngasi lubere lw'ebintu. [30] Faraoni àzûka mw'obwo budufu, n'abambali bâge n'Abanya-Mîsiri bôshi; omu Mîsiri mwazûka ecihôgêro cinene, bulya ntà nyumpa erhâliwomufù. [31] Mw'obwo budufu, Faraoni ahamagala Mûsa na Aròni, ababwîra, erhi: «Zûki! Murhenge ekarhî k'olubaga lwâni, mwe na bene-Israheli. Mugende, muj'ikolera Nyakasane nk'oku mwànaderhaga. [32] N'ebibuzi binyu n'enkafu zinyu, mubihêke nka kulya mwànaderhaga. Mugende, munansengerere omugisho nâni!» [33] Abanya-Mîsiri bàrhunika olubaga mpu lurhenge duba omu cihugo, bulya bakàg'iderha mpu: «Rhwahwa rhweshi!» [34] Olubaga lwàja lwahêka emigati erhàlicibumbugurha, bàshana enyungu yàlimwo omu birondo byâbo, bàyibarhula oku birhugo.

Banyaga Abanya-Mîsiri

[35] Bene-Israheli bajira nk'oku Mûsa ababwîraga: bâli bahûnyire Abanya-Mîsiri ebirugu by'amarhale, ebirugu by'amasholo n'emyambalo. [36] Nyakasane erhi abarhabîre okurhona emwa Abanya-Mîsiri, bayêmêra okubahà ngasi ebi bàbahûnaga. Ntyo banyaga Abanya-Mîsiri.

Okurhenga e Mîsiri

[37] Bene-Israheli bàgenda kurhenga e Ramusesi kuhika e Sukoti, hôfi bihumbi magana gali ndarhu bya bagenzi b'amagulu, balume buzira kuganja abâna. [38] Engabo erhali nyi y'abantu ba ngasi lubero yàgenzikanwa nabo, n'amasò manji g'enkafu n'ebibuzi. [39] Erya migati erhàlicibumbugurha bàkûlaga e Mîsiri, bàyikalanga, yâbà bitumbura birhalimwo olwango bulya enshâno erhàlicibumbugurha. Barhalindaga babona amango g'okuhêka olwîko, bulya kulibirhwa bàlibisirwekwo e Mîsiri. [40] Emyâka yôshi Bene-Israheli bâgezize omu Mîsiri yàli magana ani na makumi asharhu. [41] N'erhi eyo myâka magana ani na makumi asharhu egera, olwo lusiku lwonêne, engabo za Nyakasane zôshi zàrhenga e Mîsiri. [42] Obwo budufu, Nyakasane àyiza mpu lyo abarhenza e Mîsiri.Obwo budufu bubà bwa Nyakasane, buli bwa kuyiza-kuli Bene-Israheli, kurhenga iburha kuhika oku lindi.

Amarhegeko g'okugashâniza Basâka

[43] Nyakasane anacibwîra Mûsa na Aròni, erhi: «Alagi obulyo muwakâjiramwo Basâka: harhajiraga ecigolo camulyakwo. [44] Ngasi mujà wàgulagwa, onamukembûle abul'irya Basâka. [45] N'oli omubunga erhi mulimya, barhamulyagakwo. [46] Omu nyumpa nguma mwonene bakaz'imulira, na ntà kuhêka enyama embuga. Murhahîra mukavuna orhuvuha. [47] Olubaga lwa Bene-Israheli lwôshi lukâjira Basâka. [48] Akaba hali omubunga w'oku mwinyu walonza

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okugashâniza Basâka wa Nyakasane, ngasi mulume w'aha mwâge anakembûlwe, lyôki ankayegera, amugashânize, bulya akola nka muburhwa w'omu cihugo. Ci barhajiraga entakembûlwa ciru n'enguma yamulyâkwo. [49] Irhegeko libè lyo na lirya oku muburhwa w'omu cihugo n'oku mubunga obà muli mwe.» [50] Bene-Israheli bàjira ntyo. Bajira kulya kwo na nêne Nyakasane àrhegekaga Mûsa na Aròni. [51] Mw'olwo lusiku lwonêne, Nyakasane àrhenza Bene-Israheli omu cihugo c'e Mîsiri, nk'oku emirhwe yâbo yànali.

Exodus BHS 12:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר׃ 2 הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי
הַשָּׁנָה׃ 3 דַּבְּרוּ אֶל־כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בֶּעָשֹׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית־אָבֹת שֶׂה
לַבָּיִת׃ 4 וְאִם־יִמְעַט הַבַּיִת מִהְיֹת מִשֶּׂה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֹב אֶל־בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תָּכְסוּ
עַל־הַשֶּׂה׃ 5 שֶׂה תָמִים זָכָר בֶּן־שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן־הַכְּבָשִׂים וּמִן־הָעִזִּים תִּקָּחוּ׃ 6 וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת־יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם׃ 7 וְלָקְחוּ מִן־הַדָּם וְנָתְנוּ עַל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת
וְעַל־הַמַּשְׁקוֹף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר־יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם׃ 8 וְאָכְלוּ אֶת־הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי־אֵשׁ וּמַצּוֹת עַל־מְרֹרִים
יֹאכְלֵהוּ׃ 9 אַל־תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל בַּמָּיִם כִּי אִם־צְלִי־אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל־כְּרָעָיו וְעַל־קִרְבּוֹ׃ 10 וְלֹא־תוֹתִירוּ
מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ׃ 11 וְכָכָה תֹּאכְלוּ אֹתוֹ מָתְנֵיכֶם חֲגֻרִים נַעֲלֵיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם
וּמַקֵּלְכֶם בְּיֶדְכֶם וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּחִפָּזוֹן פֶּסַח הוּא לַיהוָה׃ 12 וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ־מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהִכֵּיתִי כָל־בְּכוֹר
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה וּבְכָל־אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה׃ 13 וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַבָּתִּים
אֲשֶׁר אַתֶּם שָׁם וְרָאִיתִי אֶת־הַדָּם וּפָסַחְתִּי עֲלֵכֶם וְלֹא־יִהְיֶה בָכֶם נֶגֶף לְמַשְׁחִית בְּהַכֹּתִי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 14 וְהָיָה הַיּוֹם
הַזֶּה לָכֶם לְזִכָּרוֹן וְחַגֹּתֶם אֹתוֹ חַג לַיהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תָּחֳגֻּהוּ׃ 15 שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ אַךְ בַּיּוֹם
הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי | כָּל־אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד־יוֹם
הַשְּׁבִעִי׃ 16 וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכָה לֹא־יֵעָשֶׂה בָהֶם אַךְ
אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל־נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יֵעָשֶׂה לָכֶם׃ 17 וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַמַּצּוֹת כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת־צִבְאוֹתֵיכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם׃ 18 בָּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ
מַצֹּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בָּעָרֶב׃ 19 שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי | כָּל־אֹכֵל מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה
הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ׃ 20 כָּל־מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מַצּוֹת׃ פ
21 וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשְׁכוּ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם וְשַׁחֲטוּ הַפָּסַח׃ 22 וּלְקַחְתֶּם
אֲגֻדַּת אֵזוֹב וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם אֲשֶׁר־בַּסַּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל־הַמַּשְׁקוֹף וְאֶל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת מִן־הַדָּם אֲשֶׁר בַּסָּף וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ
אִישׁ מִפֶּתַח־בֵּיתוֹ עַד־בֹּקֶר׃ 23 וְעָבַר יְהוָה לִנְגֹּף אֶת־מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת־הַדָּם עַל־הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת וּפָסַח
יְהוָה עַל־הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל־בָּתֵּיכֶם לִנְגֹּף׃ 24 וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה לְחָק־לְךָ וּלְבָנֶיךָ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עַד־עוֹלָם: 25וְהָיָה כִּי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִתֵּן יְהוָה לָכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת: 26וְהָיָה
כִּי־יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם: 27וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח־פֶּסַח הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר פָּסַח עַל־בָּתֵּי
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנָגְפּוֹ אֶת־מִצְרַיִם וְאֶת־בָּתֵּינוּ הִצִּיל וַיִּקֹּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ: 28וַיֵּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כֵּן עָשׂוּ: ס
29וַיְהִי | בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיהוָה הִכָּה כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר פַּרְעֹה הַיֹּשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר
בְּבֵית הַבּוֹר וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה: 30וַיָּקָם פַּרְעֹה לַיְלָה הוּא וְכָל־עֲבָדָיו וְכָל־מִצְרַיִם וַתְּהִי צְעָקָה גְּדֹלָה בְּמִצְרָיִם כִּי־אֵין
בַּיִת אֲשֶׁר אֵין־שָׁם מֵת: 31וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן לַיְלָה וַיֹּאמֶר קוּמוּ צְאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַּם־אַתֶּם גַּם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְכוּ
עִבְדוּ אֶת־יְהוָה כְּדַבֶּרְכֶם: 32גַּם־צֹאנְכֶם גַּם־בְּקַרְכֶם קְחוּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם וָלֵכוּ וּבֵרַכְתֶּם גַּם־אֹתִי: 33וַתֶּחֱזַק מִצְרַיִם
עַל־הָעָם לְמַהֵר לְשַׁלְּחָם מִן־הָאָרֶץ כִּי אָמְרוּ כֻּלָּנוּ מֵתִים: 34וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת־בְּצֵקוֹ טֶרֶם יֶחְמָץ מִשְׁאֲרֹתָם צְרֻרֹת
בְּשִׂמְלֹתָם עַל־שִׁכְמָם: 35וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיִּשְׁאֲלוּ מִמִּצְרַיִם כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׂמָלֹת: 36וַיהוָה נָתַן
אֶת־חֵן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וַיַּשְׁאִלוּם וַיְנַצְּלוּ אֶת־מִצְרָיִם: פ
37וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס סֻכֹּתָה כְּשֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי הַגְּבָרִים לְבַד מִטָּף: 38וְגַם־עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאן
וּבָקָר מִקְנֶה כָּבֵד מְאֹד: 39וַיֹּאפוּ אֶת־הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֻגֹת מַצּוֹת כִּי לֹא חָמֵץ כִּי־גֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא
יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ וְגַם־צֵדָה לֹא־עָשׂוּ לָהֶם: 40וּמוֹשַׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרָיִם שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת
שָׁנָה: 41וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יָצְאוּ כָּל־צִבְאוֹת יְהוָה מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם: 42לֵיל שִׁמֻּרִים הוּא לַיהוָה לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הוּא־הַלַּיְלָה הַזֶּה לַיהוָה שִׁמֻּרִים לְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְדֹרֹתָם: פ
43וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח כָּל־בֶּן־נֵכָר לֹא־יֹאכַל בּוֹ: 44וְכָל־עֶבֶד אִישׁ מִקְנַת־כֶּסֶף וּמַלְתָּה
אֹתוֹ אָז יֹאכַל בּוֹ: 45תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא־יֹאכַל־בּוֹ: 46בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל לֹא־תוֹצִיא מִן־הַבַּיִת מִן־הַבָּשָׂר חוּצָה וְעֶצֶם לֹא
תִשְׁבְּרוּ־בוֹ: 47כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אֹתוֹ: 48וְכִי־יָגוּר אִתְּךָ גֵּר וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה הִמּוֹל לוֹ כָל־זָכָר וְאָז יִקְרַב
לַעֲשֹׂתוֹ וְהָיָה כְּאֶזְרַח הָאָרֶץ וְכָל־עָרֵל לֹא־יֹאכַל בּוֹ: 49תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָאֶזְרָח וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם: 50וַיַּעֲשׂוּ
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן כֵּן עָשׂוּ: ס
51וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצִיא יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־צִבְאֹתָם: פ

13

Irhegeko liyêrekîre enfula w'omu Israheli

[1] Nyakasane àganîza Mûsa, amubwîra, erhi: [2] «Onterekêre ngasi lubere lwa muli bene-Israheli, lulya luzibûla omulà gwa nnina walwo, olw'omu bantu n'olw'omu bintu: luli lwâni.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Emigati erhalimwo olwango

[3] Mûsa anacibwîra olubaga, erhi: «Mukakengêra lulya lusiku mwàrhengaga e Mîsiri, omu
nyumpa y'obujà, bulya kuboko kuzibuzibu Nyakasane àmmukûlagamwo eyo munda.
Murhakâg'irya omugati gulimwo olwango. [4] Ene lyo murhenzireyo, omu mwêzi gw'Emihuli.
[5] Okuhandi, hano Nyakasane amâkuhisa omu cihugo c'Abakanani, c'Abahititi, c'Abamoriti,
c'Abahiviti, n'ec'Abayebusi, cirya àcîgashiraga basho oku àkuhâco, cihugo cihululamwo amarha
n'obûci, okaz'ijira eci cijiro mwa guno mwêzi. [6] Nsiku nda zôshi okaz'irya omugati gurhalimwo
olwango. Olusiku lwa kali nda lukaz'ibà lusiku lukulu lwa Nyakasane. [7] Bakâlya omugati
gurhalimwo olwango mw'ezo nsiku nda. Omugati gubumbugusire gurhabonekanaga; olwango
lurhabonekanaga omu cihugo câwe mwoshi. [8] Olwo lusiku onahugûlire mugala wâwe, erhi:
«Cêrekanè eci c'ebi Nyakasane ànjirirîre amango nàrhenganga e Mîsiri.» [9] Ntyo cibà cimanyîso
ekuboko kwâwe na mwîbûko ebusù bwâwe, lyo irhegeko lya Nyakasane libà omu kanwa kâwe,
bulya kuboko kwâge kuzibu Nyakasane akurhenzagyamwo e Mîsiri. [10] Okazilanga eryo irhegeko
omu lusiku lwalyo ngasi mwâka.

Olubere lulume

[11] «Okuhandi, amango Nyakasane amâkuhisa omu cihugo c'e Kanani, nk'oku àcîkwigashiraga
mweshi na basho, ânàba amàkuhâco, [12] okaz'iberûlira Nyakasane ngasi hyôshi hizibûla omulà
gwa nnina wahyo, na ngasi côshi cizibûla omulà gwa ngasi cintu onashweka: ngasi lubere luli
lwa Nyakasane. [13] Ngasi lubere lwa ndogomi, okazilulyûlira omwâna-buzi. Akaba orhalulyûliri,
onaluniole igosi. Ngasi nfula ya muntu muli bagala bâwe, wakâyilyûlira. [14] N'irhondomugala
wâwe akakudôsa, erhi: «Kwo kurhi okwo?», onamubwîre, erhi: kuboko kuzibu Nyakasane
àrhurhenzagyamwo e Mîsiri, omu nyumpa y'obujà. [15] Kulya kubà Faraoni àkâg'ilahira mpu
arharhulîka rhugende, Nyakasane ànigûza ngasi lubere omu Mîsiri, kurhangirira oku lubere
lw'omuntu kuhika oku lubere lw'ecintu. Co cirhuma nterekêra Nyakasane ngasi lubere lulume
luzibûla omulà gwa nnina walwo, ci ngasi nfula ya muli bagala bani, nanyilyûlire. [16] Cayîsh'ibà
kuli we cimanyîso oku kuboko kwâwe na cimanè oku busù bwâwe, bulya kuboko kuzibuzibu
Nyakasane àrhurhenzagyamwo e Mîsiri.»

Nyakasane alongôlana olubaga lwâge

[17] Erhi Faraoni àlika olubaga mpu lugende, Nyamuzinda àrhalugezagya omu njira y'ecihugo
c'Abafilistini, n'obwo yo yàli njira ya hôfi. Nyamuzinda aderha, erhi: «Kurhakwânîni hano olubaga
lubugana entambala, lurhînye, obone lwamâcîshubirira e Mîsiri:» [18] Nyamuzinda àyêrekeza
olubaga ebw'irûngu ly'Enyanja y'Amasheke. Bene-Israheli bàyinamuka, bàrhenga e Mîsiri nka
mirhwe ya barhabâzi bajà oku bîrha. [19] Mûsa àhêka amavuba ga Yozefu, bulya ali erhi àlahirize
bene-Israheli, erhi: «Nyamuzinda àrhakabula buyîsh'imurhandûla; ago mango mwânahêke

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amavuba gâni.» [20] Bàrhenga e Sukoti, bàj'itwa icumbi aha Etami, elubibi lw'irûngu. [21] Nyakasane yêne àjâga abashokolera: mûshi omu cilundo c'omugî, lyo abalangula enjira, na budufu omu cilundo c'omuliro, lyo abamolekera; bâkaz'ihasha ntyo okugenda mûshi na budufu. [22] Mûshi eco cilundo c'omugî cirhàbulaga bwashokolera olubaga, na budufu eco cilundo c'omuliro ntà mango càbulikîne.

Exodus BHS 13:

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 2 קַדֶּשׁ־לִי כָל־בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל־רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הִוא: 3 וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אֶל־הָעָם זָכוֹר אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא
יֵאָכֵל חָמֵץ: 4 הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב: 5 וְהָיָה כִּי־יְבִיאֲךָ יְהוָה אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי
וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְעָבַדְתָּ אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה: 6 שִׁבְעַת יָמִים
תֹּאכַל מַצֹּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חַג לַיהוָה: 7 מַצּוֹת יֵאָכֵל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר
בְּכָל־גְּבֻלֶךָ: 8 וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם: 9 וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל־יָדְךָ
וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְהוָה בְּפִיךָ כִּי בְיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְהוָה מִמִּצְרָיִם: 10 וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַחֻקָּה הַזֹּאת
לְמוֹעֲדָהּ מִיָּמִים יָמִימָה: ס
11 וְהָיָה כִּי־יְבִאֲךָ יְהוָה אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ וְלַאֲבֹתֶיךָ וּנְתָנָהּ לָךְ: 12 וְהַעֲבַרְתָּ כָל־פֶּטֶר־רֶחֶם לַיהוָה
וְכָל־פֶּטֶר | שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיהוָה: 13 וְכָל־פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכֹל
בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה: 14 וְהָיָה כִּי־יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה־זֹּאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה
מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: 15 וַיְהִי כִּי־הִקְשָׁה פַרְעֹה לְשַׁלְּחֵנוּ וַיַּהַרֹג יְהוָה כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר אָדָם
וְעַד־בְּכוֹר בְּהֵמָה עַל־כֵּן אֲנִי זֹבֵחַ לַיהוָה כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם הַזְּכָרִים וְכָל־בְּכוֹר בָּנַי אֶפְדֶּה: 16 וְהָיָה לְאוֹת עַל־יָדְכָה
וּלְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרָיִם: ס
17 וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת־הָעָם וְלֹא־נָחָם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי | אָמַר אֱלֹהִים פֶּן־יִנָּחֵם הָעָם
בִּרְאֹתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיְמָה: 18 וַיַּסֵּב אֱלֹהִים | אֶת־הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם־סוּף וַחֲמֻשִׁים עָלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם: 19 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם
וְהַעֲלִיתֶם אֶת־עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם: 20 וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְאֵתָם בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר: 21 וַיהוָה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד
עָנָן לַנְחֹתָם הַדָּרֶךְ וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה: 22 לֹא־יָמִישׁ עַמּוּד הֶעָנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ
לָיְלָה לִפְנֵי הָעָם: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

Kurhenga e Etami kuhika oku Nyaja y'Amasheke

[1] Nyakasane ànaciganiza Mûsa, amubwîra, erhi: [2] «Obwîre Israheli bagaluke, bàj'itwa icumbi
embere za Pi-Habiroti, ekarhî ka Migadoli n'enyanja, ishiriza lya Bal-Sefoni: ho mwâcûmbika oku
burhambi bw'enyanja. [3] Hano Faraoni abona ntyo, àyîsh'iderha, erhi: «Bo bala bajà
balungalunga omu cihugo n'obwôba: Irungu lyabazonzire.» [4] Nadundaguza omurhima gwa
Faraoni, abashimbûlire. Ci nayêreka Faraoni n'emirhwe yâge, irenge lyâni, lyo Abanya-Mîsiri
bamanya oku nie Nyakasane.» Banacijira ntyo.

Faraoni akulikira Bene-Israheli

[5] Bagend'ibwîra mwâmi w'e Mîsiri oku olubaga lwayasire. Faraoni n'abambali bànacihindukirwa
erhi olwo lubaga lurhuma, baderha, mpu: «Bici ebi rhwajizire bula ene rhulika Bene-Israheli
barhiba emikolo yîrhu!» [6] Anacishumûla engâlè yâge, àgenzikanwa bo n'olubaga lwâge. [7] Arhôla
ngâlè magana gali ndarhu ga ntwâli, na ngasi ngâlè z'omu Mîsiri zôshi, ngasi nguma n'abasirika
bayo. [8] Nyakasane àdundaguza omurhima gwa Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri, àkulikira Bene-
Israheli, abo Bene-Israheli bàgendaga babangalazize amaboko. [9] Abanya-Mîsiri bàbakulikira
buhena, bashanga bacûmbisire eburhambi bw'enyanja: ebiterusi bya Faraoni byôshi n'abasirika
babyo, engabo zâge zôshi, babahikakwo hôfi ha Pi-Habiroti, ishiriza lya Bal-Sefoni. [10] Faraoni
àbayegêra. Bene-Israheli mpu bayinamule amasù, babona Abanya-Mîsiri bacîrhulîra omu njira
enyuma zâbo. Bene-Israheli bàrhungwa n'obwôba bwenêne, bàyamira Nyakasane.
[11] Banacibwîra Mûsa, mpu: «Ka nshinda zàlibuzire e Mîsiri obuwayishir'irhuyirhira omu mpinga?
Bici ebi warhukolîre erhi orhurhenza e Mîsiri? [12] Ka rhurhâli rhwàkubwirîre e Mîsiri, nti: Rhuleke
rhukaz'ikolera Abanya-Mîsiri. Okurhumikira Abanya-Mîsiri kwo kukulu ahâli h'okufira omu
irûngu.» [13] Mûsa abwîra olubaga, erhi: «Murhayobôhe! Zibuhi! Mwabona ebi Nyakasane
ammujirira ene; bulya aba Banya-Mîsiri mudwîrhe mwabona, murhakacibabona bundi.
[14] Nyakasane wammulwira; mw'oyomurhûlûle kwône!»

Nyakasane àtwa enjira omu nyanja

[15] Nyakasane anacibwîra Mûsa erhi: «Cirhumire odwîrhe wanyamira? Obwîre Bene-Israheli
bahire njira! [16] Nâwe, okubûle akarhi kâwe[d], olambûlire okuboko oku ngasi nyanja oyiberemwo
mpande ibiri: Bene-Israheli bàcîrhulire omu karhî k'enyanja buzira kujoma amagulu. [17] Nâni
nadundaguza omurhima gw'Abanya-Mîsiri, lyo nabo bacîrhuliramwo enyuma zâbo. Ntyo
nayêreka Faraoni irenge lyâni, n'emirhwe yâge yôshi, engâlè zâge n'abasirika bâge bashona

[d] **14.16** Mûsa akola ashub'ikolêsa kalya karhi kâge k'ebirhangâzo: Lub 4, 2-4.20.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oku biterusi. [18] Abanya-Mîsiri bamanya oku nie Nyakasane, hano mbà namâyêreka Faraoni irenge lyâni kuli engâlè zâge n'abasirika bâge bashona oku biterusi.» [19] Malahika wa Nyamuzinda wàjâga ashokolera omurhwe gw'Israheli, agenda, àja enyuma zâbo. Cirya cilundo c'omugî càrhenga embere, càj'ija enyuma zâbo. [20] Càgend'icîhira ekarhî k'omurhwe gw'Abanya-Mîsiri n'omurhwe gw'Israheli. Càjira ecitû haguma n'omwizizi: lero cakàmoleka budufu. Ntabo babashire okuhika oku bâbo obudufu bwôshi. [21] Mûsa àlambûlira okuboko oku nyanja. Nyakasane àtunda enyanja obudufu bwôshi n'empûsi ndârhi y'ebuzûka-zûba yàyumya enyanja. Amîshi gàcîberamwo mpande ibiri. [22] Na Bene-Israheli bàcîrhulira omu nyanja burhajoma, amîshi gàbà cikunguzo ekulyo n'ekumosho kwâbo. [23] Abanya-Mîsiri bàbakulikira luminomino, bacîrhuliramwo enyuma zâbo, ebiterusi bya Faraoni byôshi, engâlè zâge zôshi n'abasirika bashona oku biterusi bôshi bacîrhuna omu karhî k'enyanja. [24] Lero sêzisêzi lukula arhanda, Nyakasane alolera engabo y'ab'e Mîsiri mulya cilundo c'omuliro n'ec'omugî àlimwo, àhira akavulindi omu murhwe gw'Abanya-Mîsiri. [25] Avamya emizizi y'engâlè zâbo, zàyabirwa okucishegûka. Abanya-Mîsiri bàcîjamwo, mpu: «Rhuyakire Israheli kuli bulya Nyakasane odwîrhe abalwikiza Mîsiri.» [26] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: «Lambûlira okuboko oku nyanja: amîshi galûndukire Abanya-Mîsiri, n'engâlè zâbo, n'abasirika bâbo bashona oku biterusi.» [27] Mûsa ànacilambûlira okuboko oku nyanja. Erhi kubà mucêracêra, enyanja yàshubira aha enayôrha ebà. Erhi Abanya-Mîsiri baciderha mpu bayàka, bàj'iyibugâna. Nyakasane anacihenangulira Abanya-Mîsiri omu kagarhî k'enyanja. [28] Amîshi gashub'icîgusha gàbwikira engâlè n'abasirika b'ebiterusi: omu ngabo ya Faraoni yôshi yàcîrhuliraga omu nyanja enyuma za Bene-Israheli, harhasigalaga ciru n'omuguma. [29] Ci Bene-Israheli bone bacigerera omu kagarhî k'enyanja n'amagulu burhajoma, amîshi gàjira ecikunguzo ekulyo n'ekumosho kwâbo. [30] Olwo lusiku Nyakasane alîkûza Israheli omu maboko g'Abanya-Mîsiri, na Israheli àbona emirhumba y'Abanya-Mîsiri oku cikwî c'enyanja. [31] Israheli àbona kuboko kudârhi kunganaci Nyakasane ajiragamwo Mîsiri ntyo. Olubaga lwarhînya Nyakasane, lwàyêmêra Nyakasane bo n'omwambali Mûsa.

Exodus BHS 14:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ 2דַּבֵּר׀ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל֮ וְיָשֻׁבוּ וְיַחֲנוּ לִפְנֵי פִּי הַחִירֹת בֵּין מִגְדֹּל וּבֵין הַיָּם לִפְנֵי בַּעַל צְפֹן
נִכְחוֹ תַּחֲנוּ עַל־הַיָּם׃ 3וְאָמַר פַּרְעֹה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְבֻכִים הֵם בָּאָרֶץ סָגַר עֲלֵיהֶם הַמִּדְבָּר׃ 4וְחִזַּקְתִּי אֶת־לֵב־פַּרְעֹה֮
וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם֒ וְאִכָּבְדָה בְּפַרְעֹה וּבְכָל־חֵילוֹ וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה וַיַּעֲשׂוּ־כֵן׃ 5וַיֻּגַּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם
וַיֵּהָפֵךְ לְבַב פַּרְעֹה וַעֲבָדָיו֙ אֶל־הָעָ֔ם וַיֹּאמְרוּ֙ מַה־זֹּ֣את עָשִׂינוּ כִּי־שִׁלַּחְנוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל֙ מֵעָבְדֵ֔נוּ׃ 6וַיֶּאְסֹר֙ אֶת־רִכְבּ֔וֹ
וְאֶת־עַמּ֖וֹ לָקַ֥ח עִמּֽוֹ׃ 7וַיִּקַּ֞ח שֵׁשׁ־מֵא֣וֹת ׀ רֶ֣כֶב בָּח֗וּר וְכֹ֙ל֙ רֶ֣כֶב מִצְרַ֔יִם וְשָׁלִשִׁ֖ים עַל־כֻּלּֽוֹ׃ 8וַיְחַזֵּ֞ק יְהוָ֣ה אֶת־לֵ֗ב פַּרְעֹה֙
מֶ֣לֶךְ מִצְרַ֔יִם וַיִּרְדֹּ֕ף אַחֲרֵ֖י בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וּבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל יֹצְאִ֛ים בְּיָ֥ד רָמָֽה׃ 9וַיִּרְדְּפ֤וּ מִצְרַ֙יִם֙ אַחֲרֵיהֶ֔ם וַיַּשִּׂיגוּ֙ אוֹתָ֔ם חֹנִ֖ים

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עַל־הַיָּם כָּל־סוּס רֶכֶב פַּרְעֹה וּפָרָשָׁיו וְחֵילוֹ עַל־פִּי הַחִירֹת לִפְנֵי בַּעַל צְפֹן׃ 10וּפַרְעֹה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶת־עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם | נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירְאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה׃ 11וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה הֲמִבְּלִי
אֵין־קְבָרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לָמוּת בַּמִּדְבָּר מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרָיִם׃ 12הֲלֹא־זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ
אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר חֲדַל מִמֶּנּוּ וְנַעַבְדָה אֶת־מִצְרַיִם כִּי טוֹב לָנוּ עֲבֹד אֶת־מִצְרַיִם מִמֵּתֵנוּ בַּמִּדְבָּר׃ 13וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־הָעָם אַל־תִּירָאוּ הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת יְהוָה אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת־מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא
תֹסִיפוּ לִרְאֹתָם עוֹד עַד־עוֹלָם׃ 14יְהוָה יִלָּחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן׃ פ
15וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מַה־תִּצְעַק אֵלָי דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ׃ 16וְאַתָּה הָרֵם אֶת־מַטְּךָ וּנְטֵה אֶת־יָדְךָ עַל־הַיָּם
וּבְקָעֵהוּ וְיָבְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה׃ 17וְאֲנִי הִנְנִי מְחַזֵּק אֶת־לֵב מִצְרַיִם וְיָבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם וְאִכָּבְדָה בְּפַרְעֹה
וּבְכָל־חֵילוֹ בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו׃ 18וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּהִכָּבְדִי בְּפַרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו׃ 19וַיִּסַּע מַלְאַךְ
הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם וַיִּסַּע עַמּוּד הֶעָנָן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֹד מֵאַחֲרֵיהֶם׃ 20וַיָּבֹא בֵּין |
מַחֲנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ וַיָּאֶר אֶת־הַלָּיְלָה וְלֹא־קָרַב זֶה אֶל־זֶה כָּל־הַלָּיְלָה׃ 21וַיֵּט מֹשֶׁה
אֶת־יָדוֹ עַל־הַיָּם וַיּוֹלֶךְ יְהוָה | אֶת־הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה כָּל־הַלַּיְלָה וַיָּשֶׂם אֶת־הַיָּם לֶחָרָבָה וַיִּבָּקְעוּ הַמָּיִם׃ 22וַיָּבֹאוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְׂמֹאלָם׃ 23וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם כָּל סוּס
פַּרְעֹה רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו אֶל־תּוֹךְ הַיָּם׃ 24וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר וַיַּשְׁקֵף יְהוָה אֶל־מַחֲנֵה מִצְרַיִם בְּעַמּוּד אֵשׁ וְעָנָן וַיָּהָם
אֶת מַחֲנֵה מִצְרָיִם׃ 25וַיָּסַר אֶת אֹפַן מַרְכְּבֹתָיו וַיְנַהֲגֵהוּ בִּכְבֵדֻת וַיֹּאמֶר מִצְרַיִם אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי יְהוָה נִלָּחֶם
לָהֶם בְּמִצְרָיִם׃ פ
26וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְטֵה אֶת־יָדְךָ עַל־הַיָּם וְיָשֻׁבוּ הַמַּיִם עַל־מִצְרַיִם עַל־רִכְבּוֹ וְעַל־פָּרָשָׁיו׃ 27וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ
עַל־הַיָּם וַיָּשָׁב הַיָּם לִפְנוֹת בֹּקֶר לְאֵיתָנוֹ וּמִצְרַיִם נָסִים לִקְרָאתוֹ וַיְנַעֵר יְהוָה אֶת־מִצְרַיִם בְּתוֹךְ הַיָּם׃ 28וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם
וַיְכַסּוּ אֶת־הָרֶכֶב וְאֶת־הַפָּרָשִׁים לְכֹל חֵיל פַּרְעֹה הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם לֹא־נִשְׁאַר בָּהֶם עַד־אֶחָד׃ 29וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְׂמֹאלָם׃ 30וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם
וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שְׂפַת הַיָּם׃ 31וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ
הָעָם אֶת־יְהוָה וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃ פ

15

Olwimbo lw'obuhimanyi

[1] Okuhandi, Mûsa bona Bene-Israheli, bànaciyimbira Nyakasane olu lwimbo, mpu:

«Nacîtakîra Nyakasane, bulya àyêrekîne irenge lyâge: àloha ebiterusi n'abashona oku biterusi omu nyanja:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[2] Nyakasane ye burhwâli, ye na lwimbo lwâni, ye muciza wâni, ye Nyamuzinda wâni:
namuhà irenge; ye Nyamuzinda wa larha: namukuza.

[3] Nyamuzinda abà mulwî: izîno lyâge ye Nyakasane.

[4] Aloha engâlè za Faraoni n'engabo zâge, abarhambo b'entwâli zâge omu nyanja. Wanyanja
Ndukula, abâmirangusa.

[5] Bàbwikirwa n'obwinini, bàzika nk'ibàle.

[6] Okulyo kwâwe, Nyakasane, kwàcikuza n'obuhashe bwakwo, okulyo kwâwe, Yâgirwa,
kwàmalîra abashombanyi.

[7] Omu bukulu bw'irenge lyâwe wàhenangula abashombanyi bâwe; wàyûsa oburhè bwâwe,
bwàbagulumiza nka bijangala.

[8] Okufûha kwâwe kwàcika amîshi, emihûsi yago yàshuba bikunguzo, empimbi zago
zàgarhira omu bululi bw'enyanja.

[9] Omushombanyi àli adesire, erhi: «Nammuminika, mmugwarhe, rhwagabâna eminyago,
omumiro gwâni gwagogwa; nayômola engôrho yâni, okuboko kwâni kwabanigûza!»

[10] Wànacihûsa empûsi yâwe, enyanja yabâmirangusa, bàrhogera emûbi nk'ibâle, muli
nyanduma w'amîshi.

[11] Wundi Nyamuzinda ohi oli nka We, Yâgirwa? Ndi oli akâwe, we cilangashane c'obwîmâna,
murhinywa omu bijiro byâwe, mujizi w'ebirhangâzo?

[12] Wàlambûla okulyo kwâwe, okuzimu kwabâmirangusa.

[13] Omu lukogo lwâwe, walongôlana olubaga wàyôkolaga, wàlushokolera n'obuhashe bwâwe,
kuhika aha mûbako gwâwe mutagatîfu.

[14] Amashanja gàyumva, gàgeramwo ogwa nyegenye; omusisi gwàdirhimanya abayûbaka
omu Filistiya.

[15] Abarhambo b'omu Edomu bàjuguma; Abaluzi b'e Mowabu bàgeramwo ogwa nyegenye;
abayûbaka omu Kanani bôshi bàdirhimana.

[16] Ecôbà n'omisisi byàbarhogera; oku buhashe bw'okuboko kwâwe bàguguma, bàrhungwa,
kuhika olubaga lwâwe lugere, Yâgirwa, kuhika lugere olubaga wêne wàyôkolaga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[17] Wàbahêka, oj'ibasimika oku ntondo y'obwâmi ebè ndâro yâwe, ndâro yagwikagwa
n'okuboko kwâwe, Yâgirwa!

[18] Nyakasane aganze anagandàze ensiku n'amango.

[19] Ebiterusi bya Faraoni byâli byamàcîrhuna omu nyanja, haguma n'engâlè n'abasirika bâge
b'oku biterusi, Nyakasane àbashunûlirakwo amîshi g'omu nyanja; ci Bene-Israheli,
bôhe erhi bagezire omu nyanja n'amagulu burhajoma.»

[20] Omulêbi-kazi Miriyamu, mwâli wâbo Aròni, anacirhôla engoma; abakazi bôshi banacirhôla
ezindi ngoma, bàmuyisha omu nyuma, bàja bayimba banasâma.

[21] Miriyamu àkàyimbiza, erhi: «Mucîtakirire Nyakasane, bulya àyêrekîne irenge lyâge: aloha
omu nyanja ebiterusi n'abashona oku biterusi».

II. Olugendo lwa Bene-Israheli omu irûngu

Amîshi g'aha Mara

[22] Mûsa ànacilongôlana Israheli kurhenga oku Nyanja Ndukula, bagendihulukira ebw'irûngu lya
Shuru. Bàgenda nsiku isharhu zôshi buzira kubona amîshi. [23] Bàhika aha Mara, ci bàrhahashaga
okunywa amîshi g'aha Mara, bulya gàli malulu, co cirhuma ganaderhwa izîno lya «Mara».
[24] Olubaga lwàcîdudumira Mûsa, lwàderha, mpu: «Bicigi rhwanywa obu?» [25] Mûsa ànacilakira
Nyakasane, naye Nyakasane àmuyêreka murhi muguma. Akwêba ecihimbi câgwo omu mîshi,
n'amîshi gàshuba minjà. Aho ho àbahêraga amarhegeko n'engeso bakaz'isimba. Aho ho
àbarhanguliraga. [26] Aderha, erhi: «Okàyumva bwinjà izù lya Nyakasane, Nyamuzinda wâwe,
okàjira ebishingânîne omu masù gâge, okàyumva amarhegeko gâge, okàshimba amahano gâge
gôshi, ntakuyôhekwo ndwâla ciru n'enguma eri nk'ezi nàyôhaga kuli Mîsiri, bulya nie Nyakasane
wakufungira!» [27] Bànacihika aha Elimu, aho habà maliba ikumi n'abiri ga mîshi, na mirhi makumi
gali nda ya mabò. Bàhânda aho, hôfi n'amîshi.

Exodus BHS 15:

1אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה
בַּיָּם׃ 2עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ׃ 3יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָה
שְׁמוֹ׃ 4מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם וּמִבְחַר שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף׃ 5תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת
כְּמוֹ־אָבֶן׃ 6יְמִינְךָ יְהוָה נֶאְדָּרִי בַכֹּחַ יְמִינְךָ יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב׃ 7וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס קָמֶיךָ תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ
כַּקַּשׁ׃ 8וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד נֹזְלִים קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם׃ 9אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

תְּמָלְאֵמוֹ נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי׃ 10נָשַׁפְתָּ בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם צָלְלוּ כָּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים׃ 11מִי־כָמֹכָה
בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא׃ 12נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ׃ 13נָחִיתָ בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ
גָּאָלְתָּ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל־נְוֵה קָדְשֶׁךָ׃ 14שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל אָחַז יֹשְׁבֵי פְלָשֶׁת׃ 15אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם אֵילֵי
מוֹאָב יְאֲחֵזֵמוֹ רָעַד נָמֹגוּ כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן׃ 16תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְמּוּ כָּאֶבֶן עַד־יַעֲבָר עַמְּךָ יְהוָה
עַד־יַעֲבָר עַם־זוּ קָנִיתָ׃ 17תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְהוָה מִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ׃ 18יְהוָה
׀ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ 19כִּי בָא סוּס פַּרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו בַּיָּם וַיָּשֶׁב יְהוָה עֲלֵהֶם אֶת־מֵי הַיָּם וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ
בַיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם׃ פ
20וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן אֶת־הַתֹּף בְּיָדָהּ וַתֵּצֶאן כָּל־הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ בְּתֻפִּים וּבִמְחֹלֹת׃ 21וַתַּעַן לָהֶם
מִרְיָם שִׁירוּ לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם׃ ס
22וַיַּסַּע מֹשֶׁה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּם־סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל־מִדְבַּר־שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת־יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא־מָצְאוּ מָיִם׃ 23וַיָּבֹאוּ
מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמָהּ מָרָה׃ 24וַיִּלֹּנוּ הָעָם עַל־מֹשֶׁה לֵאמֹר
מַה־נִּשְׁתֶּה׃ 25וַיִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיּוֹרֵהוּ יְהוָה עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל־הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם
נִסָּהוּ׃ 26וַיֹּאמֶר אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ׀ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל־חֻקָּיו
כָּל־הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא־אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה רֹפְאֶךָ׃ ס
27וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וְשָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם עַל־הַמָּיִם׃

16

Amâna n'enkwâle

[1] Bànacirhenga aha Elimu, bene-Israheli bôshi, bàhika omu irûngu lya Sini, ekarhî ka Elimu na Sinayi, omu lusiku lwa kali ikumi na karhânu lw'omwêzi gwa kabiri kurhenga barhenzire omu cihugo c'e Mîsiri. [2] Bene-Israheli bôshi bàcidudumira Mûsa na Aròni omu irûngu. [3] Bene-Israheli bàkâbabwîra, mpu: «Rhucifîraga omu Mîsiri n'okuboko kwa Nyakasane kwo kwâli kukulu, lyôki rhwàkâg'iburhamala aha burhambi bw'enyungu z'enyama, rhwâkaz'irya omugati, rhuyigurhe oku rhulonzize! Mwarhudwîrhe muno irûngu mpu olu lubaga luhungumukiremwo lwôshi n'ishali!» [4] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Nkola nammuniekeza omugati gw'oku nkuba. Olubaga lwâkazihuluka, ngasi lusiku lurhôlogole ebiryo by'omulegerege, lyo nlurhangula, ndole erhi lwashimba amarhegeko gâni eri nanga. [5] Olwa kali ndarhu, nka barheganya ebi bàrhôzire, banarheganya mirengo ibiri kulusha eyi barhôla omu zindi nsiku.» [6] Mûsa na Aròni bàbwîra bene-Israheli bôshi, mpu: «Hano bijingo mwamanya oku Nyakasane wànammukûlaga omu cihugo c'e Mîsiri; [7] irhondo sêzi, mwâbona irenge lya Nyakasane, bulya anayumvîrhe kurhi mudwîrhe mwacidudumira Nyakasane. Rhwono, rhuligi bantu baci mpu mwacîrhwidudumira?»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Mûsa àlonzagya okubabwîra, erhi: «Mwâbona oku hano bijingo Nyakasane ammuhà enyama y'okulya, n'omugati sêzi nk'oku munalonzize, bulya Nyakasane anayumvîrhe kurhi mudwîrhe mwacimwidudumira. Rhwono rhuligi bantu baci? Arhali rhwe mwacidudumire, ci Nyakasane mwadudumire.» [9] Mûsa anacibwîra Aròni, erhi: «Obwîre bene-Israheli bôshi, erhi: Muyegere embere za Nyakasane, bulya anayumvîrhe emidudumo yinyu.» [10] Oku Aròni acidwîrhe aganîza Bene-Israheli bôshi, bànaciyêrekera ebw'irûngu: ho n'aho irenge lya Nyakasane lyànacibonekana omu citù. [11] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: [12] «Nayumvîrhe kurhi Bene-Israheli badwîrhe bacîduduma. Obabwîre ntya: Bijingo, mwàkâlya enyama na sêzi, mwakâyigurha omugati, mugambwe, mumanye obwo oku nie Nyakasane, Nyamuzinda winyu.» [13] Ebyo bijingo byo na nêne, enkwâle zàyinamuka zàbwikira icumbi lyôshi; n'erhi kubà sêzi, ehitù hy'olumè hyazunguluka icumbi. [14] Hirya hitù hy'olumè hyàkala; lero oku idaho, omu irûngu, kwàsigala ebiri nka mogomogo, nsungunu, nyêru nka munyù. [15] Erhi Bene-Israheli bàbona ebyo, bàdôsanya, mpu: «Mane hu?» (Byo bici ebi?), bulya barhâli bamanyire biri bici. Mûsa ababwîra, erhi: «Gwomugati gw'okulya Nyakasane ammuhîre ogwo. [16] Yumvagi oku Nyakasane arhegesire: Mukârhôlogola birya ngasi muguma ankanahash'irya. Mukaz'irhôla nnamàha muguma kuli ngasi muntu, nk'oku abantu banali. Ngasi mushamuka arhôle nk'oku abantu banali aha mwâge.» [17] Bene-Israheli bajira ntyo: bàgend'ikàrhôlogola, owa binji, owa bisungunu. [18] Bàj'ikâlengera muli nnamâha: owali orhôlôgwire binji, ntâco càmulugîre, n'owali orhôlogwire bisungunu, ntâco càmunyihire. Ngasi muguma àkaziguka birya ankanayigurha. [19] Mûsa ànacibabwîra, erhi: «Ntâye okâg'iderha mpu abibika kuhika bucè.» [20] Baguma barhayumvagya, bàbibika kuhika sêzi, ci byàjâmwo emivunyu, byàbola. Obwo Mûsa àbakunirira. [21] Bàkâg'irhôlogola sêzi ngasi muguma ebyankamuyigusa. Erhi izûba lyâbashaga, binajonge. [22] Olwa kali ndarhu, bàkaz'irhôlogola kabiri kulusha, bannamâha babiri kuli ngasi muguma. Abagula bôshi b'omu Israheli bàyîsh'ikubwîra Mûsa. [23] Ababwîra, erhi: «Kwo Nyakasane adesire ntya: Irhondo luli luzira lwa-Sabato, lusiku lwa kurhamûka, lurherêkirwe Nyakasane. Muyende ngasi biri bya kuyendwa, mudûrhubaze ngasi bya kudûrhubazibwa. Ebyankasigala, mubibike kuhika irhondo.» [24] Bànacikâbibika kuhika sêzi nka kulya Mûsa anali arhegesire. Hàrhajiraga byabaya erhi kujamwo emivunyu. [25] Mûsa ababwîra, erhi: Mubirye ene. Ene ali Sabato wa Nyakasane. Ene murhabibugâne embuga. [26] Mukaz'ibirhôlogola nsiku ndarhu, olwa kali nda, ali Sabato: birhâkâbonekana:». [27] Ci kwône, mw'olwo lusiku lwa kali nda, olubaga lwàrhengamwo bantu baguma, bàhuluka mpu baj'irhôlogola, ci bàrhashimânaga kantu. [28] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Kuhika mangaci mwayôrha mulahira okushimba amarhegeko n'amahano gâni? [29] Mumanye oku Nyakasane àmmuhire olwa Sabato, co cirhuma olwa kali ndarhu, ammuhà biryo bya nsiku ibiri. Kaz'imubêre ngasi muguma aha mwa bînywe. Ntâye orhengâge aha mwâge olwa kali nda.» [30] Obwo, olubaga lwàkaz'irhamûka olusiku lwa kali nda. [31] Ebyo biryo, enyumpa y'Israheli yàbiyirika izîno lya «Mâna.» Byàkâg'iyôrha nka mbeke, byâli byêru, byànagwêrhe obununu buli nka bwa bûci. [32] Mûsa anaciderha, erhi: «Yumvagi oku Nyakasane arhegesire:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Babumbe nnamâha muguma, bamubikire abâna binyu, lyo bàyîsh'ibona kalyo kaci nàmmulisagyamwo omu irûngu, amango nàmmurhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri» [33] Mûsa abwîra Aròni, erhi: «Orhôle akalugu, ohiremwo nnamâha wa mâna, odêkereze embere za Nyakasane, abîkirwe abâna binyu.» [34] Aròni akadêkereza ebè mbîko embere z'obuhamirizi nk'oku Nyakasane anarhegekaga Mûsa. [35] Bene-Israheli bàlya amâna myâka makumi ani kuhika olusiku bàhikaga omu cihugo cibâmwo abantu; bàlya amâna kuhika olusiku bàhikaga omu lubibi lw'ecihugo c'e Kanani. [36] Oyo nnamâha cibà cigabi ca kali ikumi ca Efa[e].

Exodus BHS 16:

וַיִּסְעוּ֙ מֵאֵילִ֔ם וַיָּבֹ֕אוּ כָּל־עֲדַ֥ת בְּנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֖ל אֶל־מִדְבַּר־סִ֑ין אֲשֶׁ֣ר בֵּין־אֵילִ֗ם וּבֵין֙ סִינָ֔י בַּחֲמִשָּׁ֥ה עָשָׂ֛ר י֖וֹם לַחֹ֣דֶשׁ הַשֵּׁנִ֑י לְצֵאתָ֖ם מֵאֶ֥רֶץ מִצְרָֽיִם׃ וַיִּלֹּ֣נוּ כָל־עֲדַ֤ת בְּנֵֽי־יִשְׂרָאֵל֙ עַל־מֹשֶׁ֣ה וְעַל־אַהֲרֹ֔ן בַּמִּדְבָּ֑ר וַיֹּ֨אמְרוּ֙ אֲלֵהֶ֔ם בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל מִֽי־יִתֵּ֣ן מוּתָ֗נוּ בְּיַד־יְהוָה֙ בְּאֶ֣רֶץ מִצְרַ֔יִם בְּשִׁבְתֵּ֥נוּ עַל־סִ֖יר הַבָּשָׂ֑ר בְּאָכְלֵ֤נוּ לֶ֙חֶם֙ לָשֹׂ֣בַע כִּֽי־הוֹצֵאתֶ֣ם אֹתָ֔נוּ אֶל־הַמִּדְבָּ֥ר הַזֶּ֖ה לְהָמִ֥ית אֶת־כָּל־הַקָּהָ֖ל הַזֶּ֥ה בָּרָעָ֛ב׃ ס

וַיֹּ֨אמֶר יְהוָ֜ה אֶל־מֹשֶׁ֗ה הִנְנִ֤י מַמְטִיר֙ לָכֶ֣ם לֶ֔חֶם מִן־הַשָּׁמָ֑יִם וְיָצָ֤א הָעָם֙ וְלָקְט֣וּ דְבַר־י֔וֹם בְּיוֹמ֖וֹ לְמַ֣עַן אֲנַסֶּ֑נּוּ הֲיֵלֵ֥ךְ בְּתוֹרָתִ֖י אִם־לֹ֥א׃ וְהָיָה֙ בַּיּ֣וֹם הַשִּׁשִּׁ֔י וְהֵכִ֖ינוּ אֶת־אֲשֶׁר־יָבִ֑יאוּ וְהָיָ֣ה מִשְׁנֶ֔ה עַ֚ל אֲשֶׁר־יִלְקְט֣וּ י֔וֹם | י֖וֹם׃ ס

וַיֹּ֨אמֶר מֹשֶׁ֜ה וְאַהֲרֹ֗ן אֶל־כָּל־בְּנֵי֙ יִשְׂרָאֵ֔ל עֶ֚רֶב וִֽידַעְתֶּ֔ם כִּ֣י יְהוָ֔ה הוֹצִ֥יא אֶתְכֶ֖ם מֵאֶ֥רֶץ מִצְרָֽיִם׃ וּבֹ֙קֶר֙ וּרְאִיתֶ֣ם אֶת־כְּב֣וֹד יְהוָ֔ה בְּשָׁמְעוֹ֙ אֶת־תְּלֻנֹּתֵיכֶ֔ם עַל־יְהוָ֑ה וְנַ֣חְנוּ מָ֔ה כִּ֥י תַלִּ֖ונוּ עָלֵֽינוּ׃ וַיֹּ֨אמֶר מֹשֶׁ֜ה בְּתֵ֣ת יְהוָ֣ה לָכֶ֗ם בָּעֶ֙רֶב֙ בָּשָׂ֣ר לֶאֱכֹ֔ל וְלֶ֖חֶם בַּבֹּ֑קֶר לִשְׂבֹּ֣עַ בִּשְׁמֹ֗עַ יְהוָה֙ אֶת־תְּלֻנֹּתֵיכֶ֔ם אֲשֶׁר־אַתֶּ֥ם מַלִּינִ֖ם עָלָ֑יו וְנַ֣חְנוּ מָ֔ה לֹא־עָלֵ֥ינוּ תְלֻנֹּתֵיכֶ֖ם כִּ֥י עַל־יְהוָֽה׃ וַיֹּ֨אמֶר מֹשֶׁ֜ה אֶל־אַהֲרֹ֗ן אֱמֹר֙ אֶל־כָּל־עֲדַ֣ת בְּנֵי֔ יִשְׂרָאֵ֖ל קִרְב֣וּ לִפְנֵ֑י יְהוָ֔ה כִּ֥י שָׁמַ֖ע אֶת תְּלֻנֹּתֵיכֶֽם׃ וַיְהִי֙ כְּדַבֵּ֣ר אַהֲרֹ֔ן אֶל־כָּל־עֲדַ֖ת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵ֑ל וַיִּפְנ֣וּ אֶל־הַמִּדְבָּ֔ר וְהִנֵּ֥ה כְבוֹד יְהוָ֖ה נִרְאָ֥ה בֶּעָנָֽן׃ פ

וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ שָׁמַ֙עְתִּי֙ אֶת־תְּלוּנֹּ֣ת בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל דַּבֵּ֥ר אֲלֵהֶ֖ם לֵאמֹ֑ר בֵּ֣ין הָעַרְבַּ֗יִם תֹּאכְל֣וּ בָשָׂ֔ר וּבַבֹּ֖קֶר תִּשְׂבְּע֣וּ לָ֑חֶם וִֽידַעְתֶּ֕ם כִּ֥י אֲנִ֖י יְהוָ֥ה אֱלֹהֵיכֶֽם׃ וַיְהִי֙ בָּעֶ֣רֶב וַתַּ֔עַל הַשְּׂלָ֖ו וַתְּכַ֣ס אֶת־הַמַּחֲנֶ֑ה וּבַבֹּ֕קֶר הָיְתָ֥ה שִׁכְבַ֖ת הַטַּ֥ל סָבִ֖יב לַמַּחֲנֶֽה׃ וַתַּ֥עַל שִׁכְבַ֖ת הַטָּ֑ל וְהִנֵּ֣ה עַל־פְּנֵ֤י הַמִּדְבָּר֙ דַּ֣ק מְחֻסְפָּ֔ס דַּ֖ק כַּכְּפֹ֥ר עַל־הָאָֽרֶץ׃ וַיִּרְא֣וּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל֮ וַיֹּ֣אמְרוּ֒ אִ֣ישׁ אֶל־אָחִ֗יו מָ֚ן הֽוּא כִּ֣י לֹ֣א יָדְע֔וּ מַה־ה֖וּא וַיֹּ֣אמֶר מֹשֶׁ֑ה אֲלֵהֶ֗ם הַ֚לֶּחֶם אֲשֶׁר֙ נָתַ֣ן יְהוָ֔ה לָכֶ֖ם לְאָכְלָֽה׃ זֶ֣ה הַדָּבָ֗ר אֲשֶׁ֤ר צִוָּה֙ יְהוָ֔ה לִקְט֥וּ מִמֶּ֖נּוּ אִ֣ישׁ לְפִי֙ אָכְל֔וֹ עֹ֚מֶר לַגֻּלְגֹּ֔לֶת מִסְפַּ֖ר נַפְשֹׁתֵיכֶ֑ם אֵ֚ישׁ לַאֲשֶׁ֣ר בְּאָהֳלֹ֔ו תִּקָּחֽוּ׃ וַיַּעֲשׂ֣וּ־כֵ֔ן בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל וַיִּלְקְט֣וּ הַמַּרְבֶּ֔ה וְהַמַּמְעִֽיט׃ וַיָּמֹ֙דּוּ֙ בָּעֹ֔מֶר וְלֹ֥א הֶעְדִּ֖יף הַמַּרְבֶּ֑ה וְהַמַּמְעִ֕יט לֹ֥א הֶחְסִ֖יר אִ֣ישׁ לְפִי־אָכְל֥וֹ לָקָֽטוּ׃ וַיֹּ֥אמֶר מֹשֶׁ֖ה אֲלֵהֶ֑ם אִ֣ישׁ אַל־יוֹתֵ֥ר מִמֶּ֖נּוּ עַד־בֹּֽקֶר׃ וְלֹא־שָׁמְע֣וּ אֶל־מֹשֶׁ֔ה וַיּוֹתִ֥רוּ אֲנָשִׁ֖ים מִמֶּ֣נּוּ עַד־בֹּ֑קֶר וַיָּ֤רֻם תּוֹלָעִים֙ וַיִּבְאַ֔שׁ וַיִּקְצֹ֥ף עֲלֵהֶ֖ם מֹשֶׁ֑ה׃ וַיִּלְקְט֣וּ אֹת֗וֹ בַּבֹּ֙קֶר֙ בַּבֹּ֔קֶר אִ֖ישׁ כְּפִ֣י אָכְל֑וֹ וְחַ֥ם הַשֶּׁ֖מֶשׁ וְנָמָֽס׃ וַיְהִי֙ | בַּיּ֣וֹם הַשִּׁשִּׁ֔י לָקְט֥וּ לֶ֖חֶם מִשְׁנֶ֑ה שְׁנֵ֤י הָעֹמֶר֙ לָאֶחָ֔ד וַיָּבֹ֕אוּ כָּל־נְשִׂיאֵ֥י הָעֵדָ֖ה וַיַּגִּ֥ידוּ

[e] **16.36** Efa: Lubà lugero nka-lwa litri 45.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְמֹשֶׁה׃ 23וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִוא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה שַׁבָּתוֹן שַׁבַּת־קֹדֶשׁ לַיהוָה מָחָר אֵת אֲשֶׁר־תֹּאפּוּ אֵפוּ וְאֵת
אֲשֶׁר־תְּבַשְּׁלוּ בַּשֵּׁלוּ וְאֵת כָּל־הָעֹדֵף הַנִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד־הַבֹּקֶר׃ 24וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ עַד־הַבֹּקֶר כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה
וְלֹא הִבְאִישׁ וְרִמָּה לֹא־הָיְתָה בּוֹ׃ 25וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אִכְלֻהוּ הַיּוֹם כִּי־שַׁבָּת הַיּוֹם לַיהוָה הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֻהוּ
בַּשָּׂדֶה׃ 26שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקְטֻהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לֹא יִהְיֶה־בּוֹ׃ 27וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָצְאוּ מִן־הָעָם לִלְקֹט וְלֹא
מָצָאוּ׃ ס
28וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אָנָה מֵאַנְתֶּם לִשְׁמֹר מִצְוֹתַי וְתוֹרֹתָי׃ 29רְאוּ כִּי־יְהוָה נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת עַל־כֵּן הוּא נֹתֵן
לָכֶם בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לֶחֶם יוֹמָיִם שְׁבוּ | אִישׁ תַּחְתָּיו אַל־יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי׃ 30וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם בַּיּוֹם
הַשְּׁבִעִי׃ 31וַיִּקְרְאוּ בֵית־יִשְׂרָאֵל אֶת־שְׁמוֹ מָן וְהוּא כְּזֶרַע גַּד לָבָן וְטַעְמוֹ כְּצַפִּיחִת בִּדְבָשׁ׃ 32וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה מְלֹא הָעֹמֶר מִמֶּנּוּ לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם לְמַעַן | יִרְאוּ אֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּי אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר
בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 33וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח צִנְצֶנֶת אַחַת וְתֵן־שָׁמָּה מְלֹא־הָעֹמֶר מָן וְהַנַּח אֹתוֹ
לִפְנֵי יְהוָה לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם׃ 34כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיִּנִּיחֵהוּ אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדֻת לְמִשְׁמֶרֶת׃ 35וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אָכְלוּ אֶת־הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־בֹּאָם אֶל־אֶרֶץ נוֹשָׁבֶת אֶת־הַמָּן אָכְלוּ עַד־בֹּאָם אֶל־קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן׃ 36וְהָעֹמֶר
עֲשִׂרִית הָאֵיפָה הוּא׃ פ

17

Amîshi gàhululà omu lwâla

[1] Olubaga lwa bene-Israheli lwôshi lwànacirhenga ebw'irûngu lya Sini, lwàharhûla, lwàshimba enjira nk'oku Nyakasane anali arhegesire, lwaj'ihanda aha Refidimi; ci aho harhali mîshi ga kunywa. [2] Olubaga lwalongôza Mûsa, mpu: «Orhuhè amîshi rhunywe!» Mûsa ànacibabwîra, erhi: «Cirhumire mwannongôza? Cirhumire murhangula Nyakasane?» [3] Aho olubaga lwàlibûka n'enyôrha; olubaga lwàcîdudumira Mûsa, mpu: «Carhumaga orhurhenza e Mîsiri? Ka mpu orhuyirhe n'enyôrha, rhwe n'abâna n'ebintu bîrhu?» [4] Mûsa àyamira Nyakasane, erhi: «Kurhigi najira olu lubaga? Hacisigîre hitya hyône lummande amabuye.» [5] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: «Oshokole, ojè embere z'olubaga, ohêke na bagula[f] baguma ba muli bene Israheli: kalya karhi wàshûrhagamwo olwîshi, okafumbarhe omu nfune, ogende. [6] Nàj'iyimanga oku ibuye liri aha Horebu, embere zâwe eyo munda. Oyîsh'ishûrha ibuye, amîshi garhengemwo, olubaga lunywe.» Mûsa ànacikujira, omu masù g'abagula b'Israheli. [7] Aho hantu àhayîrika izîno lya Masa na Meriba[g] erhi erya nnongwe ya bene-Israheli, na kulya kubà barhangwire Nyakasane,

[f] **17.5** : Bagula baguma ba muli bene-Israheli: Lub 3, 16. Kalya karhi Mûsa ashûrhagamwo olwîshi luderhwa Nili: Lub 7, 14-18. Akarhi ka Mûsa càli cimanyîso c'obuhashe bwa Nyakasane (Lub 4, 17). Ako karhi ko Mûsa akolêsa lyo ayôkola Israheli (kengêra amahanya g'e Mîsiri: Lub 7. 17; 9, 23; 10, 13; Nyamuzinda àtwa enjira omu nyanja: 14, 16). Obwo buhashe bwa Nyamuzinda bwo burhumire Israheli ahima Amaleki (17, 9).
[g] **17.7** Masa na Meriha kwo kuderha marhangulo na nnongwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

baderha, mpu: «Ka Nyakasane anacibà ekagarhî kîrhu erhi nanga?»

Bene-Amaleki bàrhêra Bene-Israheli

8 Okuhandi Amaleki[h] ànaciyîsh'ilwîsa Israheli aha Refidimi. 9 Mûsa abwîra Yozwè, erhi: «Ocîshoge abantu, ogend'ilwîsa Amaleki; irhondo nàj'iyimanga oku irhwèrhwè lya hira hirhondo n'akarhi ka Nyamuzinda omu nfune.» 10 Yozwè ànacikozakwo Ameleki entambala, nka kulya Mûsa anamubwîraga; naye Mûsa bo na Aròni na Huru bàsôkera oku irhwèrhwè ly'ehirhondo. 11 Erhi Mûsa ayinamuliraga amaboko emalunga, Israheli ànaje àhima, n'erhi aderhaga mpu arhamûsa amaboko, Ameleki ànaje àhima. 12 Erhi amaboko ga Mûsa gàrhama, bàrhôla ibuye, bàmutamazakwo. Aròni na Huru bànacimugwârha amaboko, muguma lunda luguma n'owundi olundi lunda. Ntyo amaboko gâge gàyôrha gazibuhire kuhika izûba lyàzika. 13 Yozwè àhima Ameleki, n'olubaga lwâge àlugeza oku bwôji bw'engôrho. 14 Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Oyandike ebyo omu citabu c'okubiyibusa, onabwîre Yozwè oku nâzâza izîno ly'Ameleki lirhacifâga lyàkengîrwe n'igulu.» 15 Mûsa ànaciyûbaka oluhêrero, àluyirika izîno lya Nyakasane - Nîsi[i], 16 erhi: «Bulya okuboko kwalengezibwe mpu kwalwîsa Nyakasane, Nyakasane naye akolaga alwîsa Ameleki kurhenga oku iburha kuhika oku lindi.»

Exodus BHS 17:

1 וַיִּסְעוּ כָל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבַּר־סִין לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וַיַּחֲנוּ בִּרְפִידִים וְאֵין מַיִם לִשְׁתּוֹת הָעָם: 2 וַיָּרֶב הָעָם
עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תְּנוּ־לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה מַה־תְּרִיבוּן עִמָּדִי מַה־תְּנַסּוּן אֶת־יְהוָה: 3 וַיִּצְמָּא שָׁם הָעָם
לַמַּיִם וַיָּלֶן הָעָם עַל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָמִית אֹתִי וְאֶת־בָּנַי וְאֶת־מִקְנַי בַּצָּמָא: 4 וַיִּצְעַק מֹשֶׁה
אֶל־יְהוָה לֵאמֹר מָה אֶעֱשֶׂה לָעָם הַזֶּה עוֹד מְעַט וּסְקָלֻנִי: 5 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲבֹר לִפְנֵי הָעָם וְקַח אִתְּךָ מִזִּקְנֵי
יִשְׂרָאֵל וּמַטְּךָ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת־הַיְאֹר קַח בְּיָדְךָ וְהָלָכְתָּ: 6 הִנְנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם | עַל־הַצּוּר בְּחֹרֵב וְהִכִּיתָ בַּצּוּר
וְיָצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וְשָׁתָה הָעָם וַיַּעַשׂ כֵּן מֹשֶׁה לְעֵינֵי זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: 7 וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם מַסָּה וּמְרִיבָה עַל־רִיב | בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְעַל נַסֹּתָם אֶת־יְהוָה לֵאמֹר הֲיֵשׁ יְהוָה בְּקִרְבֵּנוּ אִם־אָיִן: פ
8 וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִם: 9 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר־לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֶם בַּעֲמָלֵק מָחָר
אָנֹכִי נִצָּב עַל־רֹאשׁ הַגִּבְעָה וּמַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי: 10 וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר־לוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֶם בַּעֲמָלֵק וּמֹשֶׁה
אַהֲרֹן וְחוּר עָלוּ רֹאשׁ הַגִּבְעָה: 11 וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגָבַר עֲמָלֵק: 12 וְיִדֵי

[h] **17.8** «Amaleki» liri ishanja liyûbaka oku Nêgebu (Mib 13. 29; Bac 1, 16). Abantu b'eri ishanja barhondêraga okushoshôba Bene-Israheli, erhi banacijà omu cihugo. Barhàbonagakwo Saulu (I Sam 15) na Daudi (1 Sam 30). Erhi wankasoma Murh 36. 12-16, wanayumva oku Amaleki ali w'oku nkomôka ya Ezau.

[i] **17.15** «Nyakasane-Nîsi»: kwo kuderha oku Nyakasane lyo ibendera lyâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מֹשֶׁה כְּבֵדִים וַיִּקְחוּ־אֶבֶן וַיָּשִׂימוּ תַּחְתָּיו וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ וְאַהֲרֹן וְחוּר תָּמְכוּ בְיָדָיו מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה
עַד־בֹּא הַשָּׁמֶשׁ: 13וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת־עֲמָלֵק וְאֶת־עַמּוֹ לְפִי־חָרֶב: פ
14וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי־מָחֹה אֶמְחֶה אֶת־זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת
הַשָּׁמָיִם: 15וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יְהוָה | נִסִּי: 16וַיֹּאמֶר כִּי־יָד עַל־כֵּס יָהּ מִלְחָמָה לַיהוָה בַּעֲמָלֵק מִדֹּר דֹּר: פ

18

Mûsa bon'ishazâla Yetro

[1] Yetro, mudâhwa w'e Madiyani, ishazâla wa Mûsa, ànaciyumva bàshambâla ngasi byôshi Nyamuzinda àjirîre Mûsa n'olubaga lw'Israheli, na kurhi Nyakasane arhenzagya Israheli e Mîsiri. [2] Yetro, ishazâla wa Mûsa, anacirhôla Sipora, mukà Mûsa, erhi àhulusîbwe, [3] na bagala bâge bombi: muguma izîno lyâge ye wàli Gershoni -Lubungo- bulya Mûsa àli adesire, erhi: «Ndi mubunga omu cihugo c'ihanga,» [4] n'owundi ye wàli Eliyezeri -Nyamuzinda ye burhabâle bwâni bulya «Nyamuzinda wa larha ye wàyishir'intabâla, ànfulumula oku ngôrho ya Faraoni.» [5] Yetro, ishazâla wa Mûsa, bo nabagala ba Mûsa na mukà-Mûsa bànacija emunda àli ahanzire omu irûngu oku ntondo ya Nyamuzinda. [6] Anacirhuma abaj'ibwîra Mûsa, erhi: «Nie Yetro ishazâla wâwe, nyîshire emund'oli rhwe na mukâwe na bagala bâwe bombi.» [7] Mûsa àhuluka, aj'ibugâna ishazâla, aharâmya anamuhôbera. Erhi babà bamadôsanya emyanzi, bàja omu cihando. [8] Mûsa àganîrira ishazâla ngasi byôshi Nyasakane àjirire Faraoni na Mîsiri erhi Israheli orhuma, ngasi mbaka zôshi babuganyire omu njira n'oku Nyakasane àbalîkûzize muli zo. [9] Yetro àsîma ago minjà gôshi Nyakasane àjirîre Israheli, omu kumulîkuza omu maboko g'Abanya-Mîsiri. [10] Yetro anaciderha, erhi: «Ayâgirwe Nyakasane wammulîkûzagya omu maboko g'Abanya-Mîsiri n'aga Faraoni, owalîkûzagya olubaga lwâge omu maboko g'Abanya-Mîsiri! [11] Lero nkola mmanyire oku Nyakasane ye mukulu kulusha banyamuzinda b'obwîhambe bôshi.» [12] Yetro, ishazâla wa Mûsa, àrhûla Nyamuzinda embâgwa n'enterekêro. Aròni bo n'abagula b'Israheli bôshi bàyisha, balîra baguma n'ishazâla wa Mûsa embere za Nyamuzinda.

Mûsa àyimika abatwî b'emmanja

[13] Erhi buca, Mûsa aja e kagombe mpu atwîre olubaga emmanja. Lwalegerera luyimanzire embere zâge kurhenga sêzi kuhika bijingo. [14] Erhi ishazâla wa Mûsa àbona ebyo byôshi àkâg'ijirira olubaga, amubwîra, erhi: «Bici ebyo odwîrhe wajirira olubaga? Cirhuma ojà e kagombe wêne n'obwo olubaga lushigalîre embere zâwe kurhenga sêzi kuhika bijingo?» [15] Mûsa anacibwîra ishazâla, erhi: «Olubaga lunakâyisha emunda ndi Lul'idôsa Nyamuzinda. [16] Nka hali lubanja lugwêrhe, banalunderhere nambazâbûlirelwo, mbamanyîse n'amarhegeko ga Nyamuzinda n'amahano gâge.» [17] Ishazâla wa Mûsa amubwîra, erhi: «Okwo ojira kurhali kwinjà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[18] Wafà n'omurhamo, we n'olu lubaga muli mweshi. Ogu mukolo guli muzirho bwenêne kuli we; orhankahasha okukâguyukiriza wêne. [19] Yumva, nkuhè ihano, na Nyamuzinda abè haguma nâwe! Oyimangire olubaga embere za Nyamuzinda, n'emmanja zâbo okazihêkera Nyamuzinda. [20] Okaz'ilangûla olubaga amahano n'amarhegeko, okaz'ibamanyîsa enjira y'okushimba n'olugendo bakwânîne okubà nalwo. [21] Kandi, omu lubaga lwôshi, ocîshogemwo àbalume b'entwâli, abarhînya Nyamuzinda, ab'okucikubagirwa, bantahemuka; obajire barhambo b'olubaga: barhambo ba bihumbi, barhambo ba magana, barhambo ba makumi arhânu-arhânu na barhambo b'ikumi ikumi. [22] Babè bo bakaz'iyôrha batwa emmanja. Nka hali olubanja lunene, bakâkulerheralwo, ci emmanja nsungunu, bakàz'izizâbûla bone. Oyangujye ntyo omuzigo gwâwe, mugubarhule mwe nabo! [23] Okajira ntyo, Nyamuzinda anakulangula enjira, wanabona emisî, n'olu lubaga lwanakâshubira emwa bâbwe n'obuholo.» [24] Mûsa ayumvîrhiza izù ly'ishazâla, ànajira nk'oku amubwîraga kôshi. [25] Muli Bene-Israheli bôshi, Mûsa àcîshogamwo abalume b'entwâli, abajira barhambo b'olubaga: barhambo ba bihumbi, barhambo ba magana, barhambo ba makumi arhânu-arhânu na barhambo b'ikumi-ikumi. [26] Bakâz'iyôrha batwîra olubaga emmanja ngasi mango. Ngasi mmanja ndârhi, bakâz'ihêkera Mûsa, na ngasi binwa bisungunu, bakâb'izâbûla bonene. [27] Mûsa ànacisengaruka ishazâla, naye acishubirira omu cihugo câge.

Exodus BHS 18:

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹהֵן מִדְיָן חֹתֵן מֹשֶׁה אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי־הוֹצִיא יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִמִּצְרָיִם: וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת־צִפֹּרָה אֵשֶׁת מֹשֶׁה אַחַר שִׁלּוּחֶיהָ: וְאֵת שְׁנֵי בָנֶיהָ אֲשֶׁר שֵׁם הָאֶחָד גֵּרְשֹׁם כִּי
אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה: וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר כִּי־אֱלֹהֵי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיַּצִּלֵנִי מֵחֶרֶב פַּרְעֹה: וַיָּבֹא יִתְרוֹ חֹתֵן
מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל־מֹשֶׁה אֶל־הַמִּדְבָּר אֲשֶׁר־הוּא חֹנֶה שָׁם הַר הָאֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה אֲנִי חֹתֶנְךָ יִתְרוֹ בָּא
אֵלֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי בָנֶיהָ עִמָּהּ: וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לִקְרַאת חֹתְנוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ וַיִּשַּׁק־לוֹ וַיִּשְׁאֲלוּ אִישׁ־לְרֵעֵהוּ לְשָׁלוֹם וַיָּבֹאוּ
הָאֹהֱלָה: וַיְסַפֵּר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְפַרְעֹה וּלְמִצְרַיִם עַל אוֹדֹת יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר
מְצָאָתַם בַּדֶּרֶךְ וַיַּצִּלֵם יְהוָה: וַיִּחַדְ יִתְרוֹ עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוֹ מִיַּד
מִצְרָיִם: וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פַּרְעֹה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת־הָעָם מִתַּחַת
יַד־מִצְרָיִם: עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה מִכָּל־הָאֱלֹהִים כִּי בַדָּבָר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם: וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עֹלָה
וּזְבָחִים לֵאלֹהִים וַיָּבֹא אַהֲרֹן וְכֹל | זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכָל־לֶחֶם עִם־חֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים: וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֵּשֶׁב
מֹשֶׁה לִשְׁפֹּט אֶת־הָעָם וַיַּעֲמֹד הָעָם עַל־מֹשֶׁה מִן־הַבֹּקֶר עַד־הָעָרֶב: וַיַּרְא חֹתֵן מֹשֶׁה אֵת כָּל־אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה לָעָם
וַיֹּאמֶר מָה־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה לָעָם מַדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבַדֶּךָ וְכָל־הָעָם נִצָּב עָלֶיךָ מִן־בֹּקֶר
עַד־עָרֶב: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ כִּי־יָבֹא אֵלַי הָעָם לִדְרֹשׁ אֱלֹהִים: כִּי־יִהְיֶה לָהֶם דָּבָר בָּא אֵלַי וְשָׁפַטְתִּי בֵּין אִישׁ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּבֵין רֵעֵהוּ וְהוֹדַעְתִּי אֶת־חֻקֵּי הָאֱלֹהִים וְאֶת־תּוֹרֹתָיו׃ 17וַיֹּאמֶר חֹתֵן מֹשֶׁה אֵלָיו לֹא־טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר אַתָּה
עֹשֶׂה׃ 18נָבֹל תִּבֹּל גַּם־אַתָּה גַּם־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ כִּי־כָבֵד מִמְּךָ הַדָּבָר לֹא־תוּכַל עֲשֹׂהוּ לְבַדֶּךָּ׃ 19עַתָּה שְׁמַע
בְּקֹלִי אִיעָצְךָ וִיהִי אֱלֹהִים עִמָּךְ הֱיֵה אַתָּה לָעָם מוּל הָאֱלֹהִים וְהֵבֵאתָ אַתָּה אֶת־הַדְּבָרִים אֶל־הָאֱלֹהִים׃ 20וְהִזְהַרְתָּה
אֶתְהֶם אֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַתּוֹרֹת וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת־הַדֶּרֶךְ יֵלְכוּ בָהּ וְאֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן׃ 21וְאַתָּה תֶּחֱזֶה
מִכָּל־הָעָם אַנְשֵׁי־חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שֹׂנְאֵי בָצַע וְשַׂמְתָּ עֲלֵהֶם שָׂרֵי אֲלָפִים שָׂרֵי מֵאוֹת שָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי
עֲשָׂרֹת׃ 22וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם בְּכָל־עֵת וְהָיָה כָּל־הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ וְכָל־הַדָּבָר הַקָּטֹן יִשְׁפְּטוּ־הֵם וְהָקֶל מֵעָלֶיךָ
וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ׃ 23אִם־אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה תַּעֲשֶׂה וְצִוְּךָ אֱלֹהִים וְיָכָלְתָּ עָמֹד וְגַם כָּל־הָעָם הַזֶּה עַל־מְקֹמוֹ יָבֹא
בְשָׁלוֹם׃ 24וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה לְקוֹל חֹתְנוֹ וַיַּעַשׂ כְּל אֲשֶׁר אָמָר׃ 25וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אַנְשֵׁי־חַיִל מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֹתָם
רָאשִׁים עַל־הָעָם שָׂרֵי אֲלָפִים שָׂרֵי מֵאוֹת שָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת׃ 26וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם בְּכָל־עֵת אֶת־הַדָּבָר
הַקָּשֶׁה יְבִיאוּן אֶל־מֹשֶׁה וְכָל־הַדָּבָר הַקָּטֹן יִשְׁפּוּטוּ הֵם׃ 27וַיְשַׁלַּח מֹשֶׁה אֶת־חֹתְנוֹ וַיֵּלֶךְ לוֹ אֶל־אַרְצוֹ׃ פ

19

III. Nyamuzinda ajira endagâno bon'Israheli

Bene-Israheli bahika oku ntondo ya Sinayi

[1] Omu mwêzi gwa kasharhu kurhenga barhenzire omu cihugo c'e Mîsiri, olwo lusiku lwonêne, bene-Israheli bàhika omu irûngu lya Sinayi. [2] Bàrhenga e Refidimi, bàhika omu irûngu lya Sinayi, bànacitwa icûmbi omu irûngu. Israheli àhanda eburhambi bw'entondo.

Nyamuzinda alaganya Bene-Israheli

[3] Mûsa anacisôkera aha Nyamuzinda ali. Nyakasane àmuhamagala kurhenga kulya ntondo, amubwîra, erhi: «Ogend'ibwîra enyumpa ya Yakôbo, omanyîse bene Israheli ebi binwa, erhi: [4] Mwàbwîne mwêne ebi nàjirire Mîsiri, kurhi nàyishaga mmudwîrhe oku byubi by'enyunda, nammuhisa emunda ndi. [5] Lero, mukayumva izù lyâni n'okushimba endagâno yâni, mwâbà mwîmo gwâni omu mashanja gôshi, bulya igulu lyôshi liri lyâni; [6] mwâbe bûko bw'abadâhwa b'obwâmi bwâni n'ishanja lyâni litagatîfu. Byo binwa wagend'ibwîra Bene-Israheli ebyo.» [7] Mûsa anacigend'ihamagala abagula, àbarhondêreza ebyo binwa byôshi Nyakasane amurhegekaga. [8] Olubaga lwôshi lwanacishuza càligumiza, mpu: «Ebi Nyakasane anadesire byôshi, rhwabijira.» Mûsa anacishub'igend'ibwîra Nyakasane ebinwa olubaga lwashuzize.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okurheganya Endagâno

9 Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: «Nkola nayisha emunda oli omu citù cizirho, lyo olubaga
luyumva hano nkola nakushambaza lyo nâwe wêne lukaz'ikâkwikubagira ensiku zôshi.» Mûsa
anacibwîra Nyakasane ebinwa by'olubaga. 10 Nyamubâho anacibwîra Mûsa, erhi: «Genda
emunda olubaga luli, oluyôbôle ene n'irhondo; luce, bashuke n'emyambalo yâbo,
11 bacîrheganye oku lusiku lwa kasharhu, bulya oku lusiku lwa kasharhu Nyakasane àyandagala
oku ntondo ya Sinayi omu masù g'olubaga lwôshi. 12 Otwîre olubaga olubibi eburhambi,
obabwîre, erhi: «Mumanye murhasôkeraga oku ntondo erhi okuhuma omu marhambi gâyo.
Ngasi yeshi wankahuma oku ntondo anayirhwe. 13 Arhâhumwakwo, ci abandwe amabuye erhi
alashwe. Cibè cintu erhi muntu, birhalamaga. Hano empembe eshakànya, baguma banasokera
oku ntondo.» 14 Mûsa ànaciyandagala oku ntondo, àja emunda olubaga luli. Aluyôbôla lwàcà,
bàshuka emyambalo yâbo, 15 anacibwîra olubaga, erhi: «Mucirheganye mw'ezi nsiku isharhu,
muleke okujà omu mwa bakînywe.»

Nyamuzinda aciyêrekana

16 Lero, oku lusiku wa kasharhu, erhi kubà sêzi, habà emikungulo, emilazo, ecitû cizirho
càbwikira entondo, n'izù ly'empembe lyàshakânya; omu icumbi olubaga lwôshi lwàdirhimana.
17 Mûsa ànacihulusa olubaga omu irûngu mpu luj'ibugânana na Nyamuzinda; bôshi bàyimanga
omu kabanda k'entondo. 18 Entondo ya Sinayi yakaz'itumbûka mugî, bulya Nyakasane ali
ayandagalirekwo omu ngulumira y'omuliro; omugî gw'ogwomuliro gwakâtumbûka nka mugî
gw'itanuru, n'entondo yôshi yadirhimana bwenêne bwenêne. 19 Izù ly'omushekera lyàshakânya
bwenêne: Mûsa àkaz'ishambâla, na Nyamuzinda àkaz'imushuza n'izù ly'emikungulo.
20 Nyakasane ayandagalira oku ntondo ya Sinayi, oku irhwèrhwè ly'entondo. Nyakasane
ahamagala Mûsa kulya irhwèrhwè ly'entondo, naye Mûsa akusôkera. 21 Nyakasane anacibwîra
Mûsa, erhi: «Yandagala, orhonde olubaga, lwankanacirhulira emunda Nyamuzinda ali mpu
lwalola obone bamafâmwo banji: 22 Ciru n'abadâhwa bayegêra Nyakasane bacicêse, lyo
Nyakasane arhag'ibamalîra!» 23 Mûsa anacibwîra Nyakasane, erhi: «Olubaga lurhàsôkere oku
ntondo ya Sinayi bulya wêne wârhurhonzire, ene oderha, erhi: «Otwe olubibi w'entondo lubè
luhangizè!» 24 Nyakasane amubwîra, erhi: «Genda, oshub'iyandagala; oyîsh'irherema mwe na
Aròni. Ci abadâhwa n'olubaga, bamanye bankacirhulumbika mpu basôkera emunda Nyakasane
ali, ankanabamalîra!» 25 Mûsa ayandagalira ebwa lubaga, alubwîra okwo.

Exodus BHS 19:

בַּחֹ֣דֶשׁ הַשְּׁלִישִׁ֗י לְצֵאת֙ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵ֣ל מֵאֶ֔רֶץ מִצְרַ֖יִם בַּיּ֣וֹם הַזֶּ֑ה בָּ֖אוּ מִדְבַּ֥ר סִינָֽי׃ 2 וַיִּסְעוּ֙ מֵרְפִידִ֔ים וַיָּבֹ֥אוּ מִדְבַּר־סִינַ֖י
וַיַּחֲנ֣וּ בַמִּדְבָּ֑ר וַיִּחַ֥ן־שָׁ֛ם יִשְׂרָאֵ֖ל נֶ֣גֶד הָהָ֔ר׃ 3 וּמֹשֶׁ֖ה עָלָ֣ה אֶל־הָאֱלֹהִ֑ים וַיִּקְרָ֨א אֵלָ֜יו יְהוָ֗ה מִן־הָהָר֙ לֵאמֹ֣ר כֹּ֔ה תֹּאמַ֖ר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְבֵית יַעֲקֹב וְתַגֵּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 4אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל־כַּנְפֵי נְשָׁרִים וָאָבֵא אֶתְכֶם
אֵלָי׃ 5וְעַתָּה אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְקֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־בְּרִיתִי וִהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי־לִי כָּל־הָאָרֶץ׃ 6וְאַתֶּם
תִּהְיוּ־לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 7וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי הָעָם
וַיָּשֶׂם לִפְנֵיהֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה׃ 8וַיַּעֲנוּ כָל־הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כֹּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה
וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה׃ 9וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעָם
בְּדַבְּרִי עִמָּךְ וְגַם־בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם וַיַּגֶּד מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה׃ 10וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ אֶל־הָעָם
וְקִדַּשְׁתָּם הַיּוֹם וּמָחָר וְכִבְּסוּ שִׂמְלֹתָם׃ 11וְהָיוּ נְכֹנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי כִּי | בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי יֵרֵד יְהוָה לְעֵינֵי כָל־הָעָם
עַל־הַר סִינָי׃ 12וְהִגְבַּלְתָּ אֶת־הָעָם סָבִיב לֵאמֹר הִשָּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בָּהָר וּנְגֹעַ בְּקָצֵהוּ כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהָר מוֹת
יוּמָת׃ 13לֹא־תִגַּע בּוֹ יָד כִּי־סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ־יָרֹה יִיָּרֶה אִם־בְּהֵמָה אִם־אִישׁ לֹא יִחְיֶה בִּמְשֹׁךְ הַיֹּבֵל הֵמָּה יַעֲלוּ
בָהָר׃ 14וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר אֶל־הָעָם וַיְקַדֵּשׁ אֶת־הָעָם וַיְכַבְּסוּ שִׂמְלֹתָם׃ 15וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם הֱיוּ נְכֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת
יָמִים אַל־תִּגְּשׁוּ אֶל־אִשָּׁה׃ 16וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל־הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק
מְאֹד וַיֶּחֱרַד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה׃ 17וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן־הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית
הָהָר׃ 18וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְהוָה בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן וַיֶּחֱרַד כָּל־הָהָר מְאֹד׃ 19וַיְהִי
קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל׃ 20וַיֵּרֶד יְהוָה עַל־הַר סִינַי אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיִּקְרָא
יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה׃ 21וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רֵד הָעֵד בָּעָם פֶּן־יֶהֶרְסוּ אֶל־יְהוָה לִרְאוֹת וְנָפַל
מִמֶּנּוּ רָב׃ 22וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגָּשִׁים אֶל־יְהוָה יִתְקַדָּשׁוּ פֶּן־יִפְרָץ בָּהֶם יְהוָה׃ 23וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֹא־יוּכַל הָעָם
לַעֲלֹת אֶל־הַר סִינָי כִּי־אַתָּה הַעֵדֹתָה בָּנוּ לֵאמֹר הַגְבֵּל אֶת־הָהָר וְקִדַּשְׁתּוֹ׃ 24וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה לֶךְ־רֵד וְעָלִיתָ אַתָּה
וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם אַל־יֶהֶרְסוּ לַעֲלֹת אֶל־יְהוָה פֶּן־יִפְרָץ־בָּם׃ 25וַיֵּרֶד מֹשֶׁה אֶל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם׃ ס

20

Okufundika endagâno omu marhegeko ikumi

1 Nyamuzinda ànaciderha ebi binwa byôshi, erhi:

2 «Nie Nyakasane, Nyamuzinda wâwe, owàkurhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri, omu nyumpa y'obujà:

3 «Orhahîraga okabà n'abandi banyamuzinda kuleka nie.

4 «Orhahîraga okajira enshushano, erhi olwiganyo lw'ebiremwa bibà enyanya emalunga, n'oli olw'ebiremwa bya hano igulu, n'oli eby'omu mîshi ekuzimu kw'igulu.

5 «Orhahîraga okabahàrâmya erhi kubakolera, bulya niene Nyakasane, Nyamuzinda wâwe, ndi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wa mutula otulutumbya abâna oku mabî ga b'îshe, kuhika oku iburha lya kasharhu, n'erya kani, balya banshomba; [6] «ci abanzigira, bakashimba n'amarhegeko gâni, nnambajirire aminja kuhika oku iburha lya kali cihumbi. [7] «Orhakâzâg'iderha busha izîno lya Nyakasane, Nyamuzinda wâwe, bulya Nyakasane arhaleka kuhana omuntu oderha busha izîno lyâge.

[8] «Okâkengêra olwa Sabato, onakâlujira lutagatîfu. [9] «Nsiku ndarhu wakaz'ijiramwo emikolo yâwe yôshi, [10] «ci olusiku lwa kali nda, luli Sabato wa Nyakasane, Nyamuzinda wâwe. [11] Bulya omu nsiku ndarhu Nyakasane àjira amalunga n'igulu, enyanja na ngasi bibâmwo, ci oku lusiku lwa kali nda àrhamûka. Co cârhumire Nyakasane agisha olwo Sabato, ànalujira lutagatîfu.

[12] Okazikenga sho na nyoko, ly'olama myâka minji omu cihugo ohirwe na Nyakasane, Nyamuzinda wâwe. [13] Orhahîraga okaniga. [14] Orhahîraga okajira eby'enshonyi. [15] Orhahîraga okazimba. [16] Orhahîraga okahamiririza mulungu wâwe obunywesi. [17] Orhahîraga okacifînja mukà mulungu wâwe, nîsi erhi mwambali wâge kandi erhi mwambalikazi wâge, erhi nkâfu yâge, erhi cihêsi câge, ngasi kalugu ka mulungu wâwe kôshi orhacifînjagako.» [18] Olubaga lwôshi lwâkâg'iyumva emilazo, emikungulo n'izù ly'omushekera, n'entondo yatumbûka mugî. Olubaga lwabona lwàdirhimana, lwanaciyêgûlira kûli. [19] Bàbwîra Mûsa, mpu: «Orhubwîre wêne rhwayumwa; ci Nyamuzinda arharhubwîraga, rhwankanafà!» [20] Mûsa abwîra olubaga, erhi: «Murhayôbohaga! Bulya Nyamuzinda ayishire mpu amurhangule, lyo ecôbà câge cimmubâmwo, mulek'ikâgoma.» [21] Olubaga lwacîyegulira kulî, ci Mûsa yêhe ayegêra cirya citù Nyamuzinda âlimwo.

Irhegeko liyêrekîre oluhêrero lw'enterekêro

[22] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Ojibwîra Bene Israheli, ntya: mwàbwîne mwene oku kurhenga e malunga nakâg'imuganiza. [23] Murhahîraga mukampalikanya na banyamuzinda b'amarhale, mumanye irhondo mwankaderha mpu mwacîjirira banyamuzinda b'âmasholo. [24] Oyîsh'inyûbakaira oluhêrero lw'obudaka wakârherekêrakwo embâgwa n'enterekêro zâwe z'omurhûla, ebibuzi n'enkafu zâwe na ngasi bantu nânamanyîse izîno lyâni, nâyisha ah'oli nkugishe. [25] Ci erhi wankanyûbakaira oluhêrero lw'amabuye, orhayûbakaaga n'amabuye mabinje, bulya hano ogagezakwo enkolôlo yâwe, wanagaziza. [26] Orhakâg'irheremera oku mashonezo nka wajà aha luhêrero lwâni, lyo olek'iyêrekana obushugunu bwâwe.»

Exodus BHS 20:

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר׃ ס 1

אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ 3 לֹא יִהְיֶה־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָי׃ 4 לֹא 2

תַעֲשֶׂה־לְךָ פֶסֶל ׀ וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם ׀ מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם ׀ מִתַּחַת

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לָאָרֶץ׃ 5לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם֙ וְלֹ֣א תָעָבְדֵ֔ם כִּ֣י אָנֹכִ֞י יְהוָ֤ה אֱלֹהֶ֙יךָ֙ אֵ֣ל קַנָּ֔א פֹּקֵ֥ד עֲוֹ֖ן אָבֹ֑ת עַל־בָּנִ֗ים עַל־שִׁלֵּשִׁ֛ים
וְעַל־רִבֵּעִ֖ים לְשֹׂנְאָֽי׃ 6וְעֹשֶׂ֥ה חֶ֖סֶד לַאֲלָפִ֑ים לְאֹהֲבַ֖י וּלְשֹׁמְרֵ֥י מִצְוֹתָֽי׃ ס
7לֹ֣א תִשָּׂ֔א אֶת־שֵׁם־יְהוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ לַשָּׁ֑וְא כִּ֣י לֹ֤א יְנַקֶּה֙ יְהוָ֔ה אֵ֥ת אֲשֶׁר־יִשָּׂ֥א אֶת־שְׁמ֖וֹ לַשָּׁ֥וְא׃ פ
8זָכ֕וֹר אֶת־י֖וֹם הַשַּׁבָּ֑ת לְקַדְּשֽׁוֹ׃ 9שֵׁ֥שֶׁת יָמִ֖ים תַּעֲבֹ֣ד וְעָשִׂ֑יתָ כָּל־מְלַאכְתֶּֽךָ׃ 10וְי֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֗י שַׁבָּת֙ | לַיהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ
לֹֽא־תַעֲשֶׂ֥ה כָל־מְלָאכָ֖ה אַתָּ֣ה | וּבִנְךָ֣־וּבִתֶּ֑ךָ עַבְדְּךָ֥ וַאֲמָתְךָ֖ וּבְהֶמְתֶּ֑ךָ וְגֵרְךָ֖ אֲשֶׁ֥ר בִּשְׁעָרֶֽיךָ׃ 11כִּ֣י שֵׁ֣שֶׁת־יָמִ֗ים עָשָׂ֤ה
יְהוָה֙ אֶת־הַשָּׁמַ֣יִם וְאֶת־הָאָ֔רֶץ אֶת־הַיָּ֖ם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּ֑ם וַיָּ֣נַח בַּיּ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֔י עַל־כֵּ֗ן בֵּרַ֤ךְ יְהוָה֙ אֶת־י֣וֹם הַשַּׁבָּ֔ת
וַיְקַדְּשֵֽׁהוּ׃ ס
12כַּבֵּ֖ד אֶת־אָבִ֑יךָ וְאֶת־אִמֶּ֗ךָ לְמַ֙עַן֙ יַאֲרִכ֣וּן יָמֶ֔יךָ עַ֚ל הָאֲדָמָ֔ה אֲשֶׁר־יְהוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ נֹתֵ֥ן לָֽךְ׃ ס
13לֹ֥א תִרְצָ֖ח׃ ס
14לֹ֥א תִנְאָֽף׃ ס
15לֹ֥א תִגְנֹֽב׃ ס
16לֹֽא־תַעֲנֶ֥ה בְרֵעֲךָ֖ עֵ֥ד שָֽׁקֶר׃ ס
17לֹ֣א תַחְמֹ֗ד בֵּ֚ית רֵעֶ֔ךָ לֹֽא־תַחְמֹ֡ד אֵ֣שֶׁת רֵעֶ֡ךָ וְעַבְדּ֩וֹ וַאֲמָתוֹ֙ וְשׁוֹר֤וֹ וַחֲמֹרוֹ֙ וְכֹ֣ל אֲשֶׁ֔ר לְרֵעֶ֖ךָ׃ פ
18וְכָל־הָעָ֣ם רֹאִ֗ים אֶת־הַקּוֹלֹת֙ וְאֶת־הַלַּפִּידִ֔ם וְאֵ֖ת קוֹל֙ הַשֹּׁפָ֔ר וְאֶת־הָהָ֖ר עָשֵׁ֑ן וַיַּ֤רְא הָעָם֙ וַיָּנֻ֔עוּ וַיַּעַמְד֖וּ
מֵֽרָחֹֽק׃ 19וַיֹּאמְר֣וּ אֶל־מֹשֶׁ֗ה דַּבֵּר־אַתָּ֤ה עִמָּ֙נוּ֙ וְנִשְׁמָ֔עָה וְאַל־יְדַבֵּ֥ר עִמָּ֖נוּ אֱלֹהִ֑ים פֶּן־נָמֻֽת׃ 20וַיֹּ֨אמֶר מֹשֶׁ֜ה אֶל־הָעָ֗ם
אַל־תִּירָאוּ֙ כִּ֣י לְבַעֲב֣וּר נַסּ֔וֹת אֶתְכֶ֖ם בָּ֣א הָאֱלֹהִ֑ים וּבַעֲב֣וּר תִּהְיֶ֤ה יִרְאָתוֹ֙ עַל־פְּנֵיכֶ֔ם לְבִלְתִּ֖י תֶּחֱטָֽאוּ׃ 21וַיַּעֲמֹ֥ד הָעָ֖ם
מֵרָחֹ֑ק וּמֹשֶׁה֙ נִגַּ֣שׁ אֶל־הָעֲרָפֶ֔ל אֲשֶׁר־שָׁ֖ם הָאֱלֹהִֽים׃ פ
22וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה כֹּ֥ה תֹאמַ֖ר אֶל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל אַתֶּ֣ם רְאִיתֶ֔ם כִּ֥י מִן־הַשָּׁמַ֖יִם דִּבַּ֥רְתִּי עִמָּכֶֽם׃ 23לֹ֣א תַעֲשׂ֣וּן אִתִּ֔י
אֱלֹהֵ֥י כֶ֖סֶף וֵאלֹהֵ֣י זָהָ֑ב לֹ֥א תַעֲשׂ֖וּ לָכֶֽם׃ 24מִזְבַּ֤ח אֲדָמָה֙ תַּעֲשֶׂה־לִּ֔י וְזָבַחְתָּ֣ עָלָ֔יו אֶת־עֹלֹתֶ֖יךָ וְאֶת־שְׁלָמֶ֑יךָ אֶת־צֹאנְךָ֥
וְאֶת־בְּקָרֶ֖ךָ בְּכָל־הַמָּקוֹם֙ אֲשֶׁ֣ר אַזְכִּ֔יר אֶת־שְׁמִ֖י אָב֣וֹא אֵלֶ֑יךָ וּבֵרַכְתִּֽיךָ׃ 25וְאִם־מִזְבַּ֤ח אֲבָנִים֙ תַּעֲשֶׂה־לִּ֔י לֹֽא־תִבְנֶ֥ה
אֶתְהֶ֖ן גָּזִ֑ית כִּ֥י חַרְבְּךָ֛ הֵנַ֥פְתָּ עָלֶ֖יהָ וַתְּחַלְלֶֽהָ׃ 26וְלֹא־תַעֲלֶ֥ה בְמַעֲלֹ֖ת עַל־מִזְבְּחִ֑י אֲשֶׁ֥ר לֹא־תִגָּלֶ֖ה עֶרְוָתְךָ֥ עָלָֽיו׃ פ

21

Irhegeko liyêrekîre abajà

[1] «Alaga irhegeko wabahà: [2] Amango okagula omujà Muyahudi, anakukolera myâka ndarhu, ogwa kali nda, analîkwe, buzira kujuha cici. [3] Akaba àyishaga yenene, anagenda yenene. Akaba àgwêrhe omukazi, mukâge anagenda bo naye. [4] Akaba nnawâbo wàmuhaga omukazi, n'akaba nyamukazi àmuburhîre abâna-rhabana erhi abâna-nyere, omukazi n'abâna banabe ba nnawâbo, naye anagenda yenene. [5] Ci erhi oyomujà ankaderha, erhi: «Nsimire nnawîrhu,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mukânie n'abâna bâni ntalonzizo kulîkwa», [6] nnawâbo anamuhêka embere za Nyamuzinda,
amuhise aha lumvi erhi oku mulirango: nnawâbo anamurhuliraho okurhwîri n'omugera: anabà
mujà wâge ensiku zôshi. [7] Erhi omuntu ankaguza omwâli burhumisi-kazi, yêhe arhankalîkwa
kula abajà balîkwa. [8] Erhi ankaba arhasimisizi nnahamwabo wàlicimwishozire, nnahamwabo
anayêmêra agombôlwe. Ci arhankamuguliza ishanja ly'ihanga, bulya okwo kwanabà nka
kulenganya. [9] Erhi omugala ankabà y'amuhà, anamujirire nk'oku banakômerera okujirira abandi
banyere. [10] Erhi ankamuhirakwo owundi, amanye arhamunyihizagya ebiryo, erhi emyambalo,
erhi eby'obuyumpa. [11] Akaba arhamuhiri ebyo oku binali bisharhu, anacîgendera busha, buzira
kujuha igerha.

Amabi galînganîne olufù

[12] Owâshûrhe omuntu kuhika okufà, naye anayirhwe, afe. [13] Ci erhi akaba arhâli alâlîre
okumuyîrha, bulya Nyamuzinda walilonzize okumuhira omu maboko gâge, nanamuyêreka aha
akwânîne okuyâkira. [14] Ci omuntu walâlira okuyîrha owâbo n'obwenge, onamurhenze ciru n'aha
luhêrero lwâni, agendinigwa, afe! [15] Owashûrhe îshe erhi nnina, ananigwe, afe. [16] Owâbakule
omuntu, ajimuguza erhi amugwarhe omu mwâge, oyo naye ananigwe, afe. [17] Owàhehêrere îshe
erhi nnina, ananigwe, afe.

Empîmbo n'ebibande

[18] Abantu erhi bankalôngôla, muguma akashûrha owâbo, amuyagaze n'ibuye erhi n'ecifûndo,
olya wâbo akaba arhafîri, ci agend'ijà aha ncingo, [19] akahash'ishubizûka n'okuhika embuga ajà
agendera oku kakoma, nyakushûrha erhi amalufuma; ci analyûla erya miregerege agezize aha
ncingo n'okumubukisa kuhika afume. [20] Erhi omuntu ankashûrha omujà erhi omujà-kazi wâge
n'akarhi, bakanafira omu maboko gâge, nyakufà anacihôlerwa. [21] Ci erhi bankahembûka,
enyuma lya lusiku luguma, erhi ibirhi, barhankacicîholerwa, bulya bali birugu byâge. [22] Erhi bantu
babirhi bankagwârhana balwa, bakahukula omukazi oli izîmi, nyamukazi akamoma, ciru akaba
arhafiri, barhegesirwe balyûle nk'olu ibà wa nyamukazi anahûnyire, n'oku batwîrîrwe
n'abacîranuzi. [23] Ci erhi ankafà, bajuhe obuzîne oku buzîne[j], [24] isù oku isù, lino oku lino, kuboko
oku kuboko, kugulu oku kugulu, [25] obuhye oku buhye, ecihulu oku cihulu. [26] Erhi omuntu
ankashûrha isù ly'omujà erhi lya mujà-kazi wâge, akanalisherêza, anabalîke bacigendere, kubè
kubajuha lirya isù lyâbo. [27] N'akaba lyàli lino lya mujà wâge erhi lya mujà-kazi wâge, akûzire,
anabalike bacigendere, kubè kubajuha lirya lino lyâbo.

[28] Erhi empânzi yankatumirha omuntu, abè mulume erhi mukazi, enamuyîrha, eyo mpânzi

[j] **21.23** Eyi milongo 23-25: Omu bihugo by'ehuzûka-û, omu mango ga mîra irhegeko lya Mûsa lyàli liyemire olwihôlo. Kuli kuderha oku obuhane bwakazàg'igererwa oku citumule ca ngasi muguma: isù oku isù, elino oku lino: Lev 24, 17-20. Mwâmi Yezu ahanzize eryo irhegeko ly'okugalula amabî oku mabî; arhuhire irhegeko lihyâhya: Mt 5, 38-42; Luk 6, 29-30.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

enabândwe amabuye, n'enyama yayo erhalibàgwa, ci nn'enkâfu yêhe arhalikwo lubanja. [29] Ci eyo mpânzi erhi yankabà yàkômereraga okutumirhana na nnayo bakazimurhonda, ci yêhe arhashibiriraga okuyilanga, n'erhi yankayîrha omuntu, abè mulume erhi mukazi, eyo mpânzi nayo enabandwe amabuye, na nnayo naye, anayirhwe. [30] Erhi bankamutwîr'okujuha, anahana birya banamutwîrire byôshi omu kugombôla obuzîne bwâge. [31] Erhi ankaba mwâna-rhabana erhi mwâna-nyere, okwo eryo irhegeko lidesire ko yankanatwîrwa. [32] Erhi empanzi yankatumirha omujà mulume erhi mukazi, nnawâbo empânzi analyule nnahamwabo balya bajà mafûndo asharhu ga magerha, n'erya mpânzi enabândwe amabuye. [33] Erhi omuntu ankaleka iriba buzira kulibwikira, nîsi erhi ahumbe iriba buzira kulibwikira, empânzi kandi erhi endogomi yankarhogeramwo, [34] nnalirya iriba ahônge, alyule nna-cirya cîntu ensaranga, n'ecintu cifîre aciyôrhane. [35] Eri empànzi y'omuntu yankatumirhana n'ey'omulungu, ekanafà, banaguze empânzi ecizîne, bagabâne ensaranga; n'erya efîre nayo banayigabâna. [36] Akaba kwàli kumanyikîne oku eyo mpânzi ekômerera okutumirhana, na nnayo arhashîbirira okuyilanga anahônge eyindi mpanzi ahâli h'empânzi, n'erya efîre yanabà yâge.

Obushambo bw'ebintu

[37] Erhi omuntu ankazimba empânzi erhi cibuzi, abibâge erhi abiguze, anahônga nkafu irhanu ahâli h'erya nguma, na bibuzi binni ahâli ha cirya ciguma.

Exodus BHS 21:

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם: כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא לַחָפְשִׁי
חִנָּם: אִם־בְּגַפּוֹ יָבֹא בְּגַפּוֹ יֵצֵא אִם־בַּעַל אִשָּׁה הוּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ: אִם־אֲדֹנָיו יִתֶּן־לוֹ אִשָּׁה וְיָלְדָה־לוֹ בָנִים אוֹ
בָנוֹת הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְגַפּוֹ: וְאִם־אָמֹר יֹאמַר הָעֶבֶד אָהַבְתִּי אֶת־אֲדֹנִי אֶת־אִשְׁתִּי וְאֶת־בָּנָי
לֹא אֵצֵא חָפְשִׁי: וְהִגִּישׁוֹ אֲדֹנָיו אֶל־הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוֹ אֶל־הַדֶּלֶת אוֹ אֶל־הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת־אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ
לְעֹלָם: ס
וְכִי־יִמְכֹּר אִישׁ אֶת־בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים: אִם־רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר־לֹא יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ לְעַם
נָכְרִי לֹא־יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ בְּבִגְדוֹ־בָהּ: וְאִם־לִבְנוֹ יְיַעֲדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה־לָּהּ: אִם־אַחֶרֶת יִקַּח־לוֹ שְׁאֵרָהּ
כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע: וְאִם־שְׁלֹשׁ־אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף: ס
מַכֵּה אִישׁ וָמֵת מוֹת יוּמָת: וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ וְשַׂמְתִּי לְךָ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה: ס
וְכִי־יָזִד אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ בְעָרְמָה מֵעִם מִזְבְּחִי תִּקָּחֶנּוּ לָמוּת: ס
וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת: וְגֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוּמָת: ס
וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18וְכִי־יְרִיבֻן אֲנָשִׁים וְהִכָּה־אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן אוֹ בְאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב: 19אִם־יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ
עַל־מִשְׁעַנְתּוֹ וְנָקָה הַמַּכֶּה רַק שִׁבְתּוֹ יִתֵּן וְרַפֹּא יְרַפֵּא: ס
20וְכִי־יַכֶּה אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ אוֹ אֶת־אֲמָתוֹ בַּשֵּׁבֶט וּמֵת תַּחַת יָדוֹ נָקֹם יִנָּקֵם: 21אַךְ אִם־יוֹם אוֹ יוֹמַיִם יַעֲמֹד לֹא יֻקַּם כִּי
כַסְפּוֹ הוּא: ס
22וְכִי־יִנָּצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן
בִּפְלִלִים: 23וְאִם־אָסוֹן יִהְיֶה וְנָתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ: 24עַיִן תַּחַת עַיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רֶגֶל תַּחַת
רָגֶל: 25כְּוִיָּה תַּחַת כְּוִיָּה פֶּצַע תַּחַת פֶּצַע חַבּוּרָה תַּחַת חַבּוּרָה: ס
26וְכִי־יַכֶּה אִישׁ אֶת־עֵין עַבְדּוֹ אוֹ־אֶת־עֵין אֲמָתוֹ וְשִׁחֲתָהּ לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת עֵינוֹ: ס
27וְאִם־שֵׁן עַבְדּוֹ אוֹ־שֵׁן אֲמָתוֹ יַפִּיל לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת שִׁנּוֹ: פ
28וְכִי־יִגַּח שׁוֹר אֶת־אִישׁ אוֹ אֶת־אִשָּׁה וָמֵת סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת־בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי: 29וְאִם שׁוֹר
נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם־בְּעָלָיו
יוּמָת: 30אִם־כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר־יוּשַׁת עָלָיו: 31אוֹ־בֵן יִגַּח אוֹ־בַת יִגַּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה
לוֹ: 32אִם־עֶבֶד יִגַּח הַשּׁוֹר אוֹ אָמָה כֶּסֶף | שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל: ס
33וְכִי־יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי־יִכְרֶה אִישׁ בֹּר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָפַל־שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר: 34בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב
לִבְעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה־לוֹ: ס
35וְכִי־יִגֹּף שׁוֹר־אִישׁ אֶת־שׁוֹר רֵעֵהוּ וָמֵת וּמָכְרוּ אֶת־הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת־כַּסְפּוֹ וְגַם אֶת־הַמֵּת יֶחֱצוּן: 36אוֹ נוֹדַע כִּי
שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר וְהַמֵּת יִהְיֶה־לוֹ: ס
37כִּי יִגְנֹב־אִישׁ שׁוֹר אוֹ־שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע־צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה:

22

[1] Erhi ecishambo cankagwârhwa carhula enyumpa cikanigwa, ntà lwihôlo oku mukò gwâco. [2] Erhi ankaba gwâli mûshi, hanabe olwihôlo lw'omukò gwâco. Ecishambo cirhegesirwe cilyûle ebi cazimbaga. Akaba cirhagwêrhi ebi calyûla, canaguzibwa oku mpyûlo y'obushambo bwâco. [3] Ecintu cazimbagwa, empanzi, endogomi erhi cibuzi, cikashângwa cicizîne omu maboko gâge, cirya cintu anahyûle kabirhi.

Okusherêza ebya bene

[4] Erhi omuntu ankayonya ishwa nîsi erhi mizâbîbu, akanaleka ebintu byâge byakera omu ishwa lya bene, analyule eyindi myâka eri minjà kulusha y'omu ishwa lyâge erhi y'omu mizâbîbu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yâge. [5] Erhi omuliro gwankagulumira guyandukire oku byasi by'emishûgi gulinde guhama guyokêre engano eri oku bishinga erhi eri hôfi n'okusarûlwa, nîsi erhi ishwa lyâyo, nyakulika gulya muliro anahyûle bulya bokêre anayokêraga. [6] Erhi omuntu ankagwasa n'okubîsa owâbo ensaranga kandi erhi birugu, bikanazimbirwa emw'olya nyakubîsibwa, erhi ecishambo cankabonekana, cinabihyûle kabirhi. [7] Akaba ecishambo cirhabonekini, nnanyumpa anaje embere lya Nyamuzinda, lyo bamanya oku arhali ye wazimbire ebirugu by'owâbo. [8] Ehyanâjîrwe kadali, hyôshi, akaba nkafu, ndogomi, cibuzi, mwambalo erhi ngasi kantu kanahezire kôshi kalya bankanaderha mpu: «Neci kâka», olubanja lunahêkwe embere za Nyamuzinda, n'oyu Nyamuzinda akayâgiriza oku ye mubî anahyûle owâbo kabirhi. [9] Erhi omuntu ankayegeka owâbo endogomi, enkafu, ecibuzi, nîsi erhi cindi cîntu cishwêkwa, na cirya cintu cife, civunike nîsi erhi cihêkwe n'abanyazi na ntâye obwîne, [10] omwîgasho embere za Nyamuzinda gwanatwa olubanja. Erhi nyakuyêgekwa ankacîgasha oku arhazimbaga ecirugu c'owâbo, nnacirya cîntu anayêmêra, naye owâbo arhankacilyûla bici. [11] Ci erhi akaba cirya cîntu aha mwâge cazimbirwe, anacihyûla naco. [12] Akaba ecintu cayisirwe n'eciryanyi, anagend'iciyêrekana buhamîrizi; arhankahyûla bici kuli cirya cîntu ciyisirwe n'eciryanyi. [13] Erhi omuntu ankayegeka owâbo ecintu câge, cikayagalika erhi kufà na nnaco arhahali, akwânîne acilyûle. [14] Ci erhi nnaco ankaba ahali, arhankacilyûla bici. Akaba cali cihozanyo, analyûle engulo ya kulya kuhôza.

Okubakula omunyere mushugi

[15] Erhi omulume ankashumika omwâna-nyere mushugi orhasag'ishebwa, akanagwîshira bombi naye, olya mulume anamugule abè mukâge. [16] Erhi îshe w'omunyere ankalahira bwâmuhâye, olya mulume analyule ensaranga bahâna ngulo y'abâna-nyere bashugi.

Amarhegeko gayêrekîre obwôrhere bwinjà n'idini

[17] Omukazi w'omukurûngu, orhahîraga wamulekera akalamo mpu alame. [18] Ngasi yeshi wâhushe oku cîntu anayirhwe, afe. [19] Owarherekêre Nyamuzinda w'obwihâmbe, kuleka Nyakasane yenene, anakagwe. [20] Orhahîra okarhindibuza erhi kugonya-gonya ecigolo, bulya ninyu mwâli bigolo omu cihugo c'e Mîsiri. [21] Orhahîra okalibuza omukana nîsi erhi enfûzi. [22] Erhi wankamulibuza, akandakira, namayumva omulenge gwâge. [23] Oburhè bwâni bwanayâka mmuyirhe n'engôrho, bakînywe bahinduke bakana n'abâna binyu babè nfûzi. [24] Okahôza ow'omu lubaga lwâni ensaranga, mukenyi oli akâwe, orhamujiriraga ihanzè, orhamulongezagyakwo bunguke. [25] Erhi wankarhôla ecirôndo c'owinyu cikînja, onamugalulireco càjingwè, izûba lirhacizonga, [26] bulya bwo bushiro bwâge obwo bonene, co cishûli cibwika omubiri gwâge. Bicigi yeki ankayîsh'ilalamwo? Erhi ankayîsh'indakira nanamuyumva, bulya niehe mba wa lukogo. [27] Orhahîra okalogorhera Nyamuzinda, orhanahîra okahehêrera omuluzi w'ishanja lyâwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ebisarûlwa birhanzi-rhanzi n'emburhwa-lubere

[28] Emyâka yâwe n'omurhobo gw'omu mukenzi gwâwe, orhahîraga okaleka abandi babintangakwo. Okaz'interekêra enfula y'omu bagala bâwe. [29] Okaz'injirira ntyo oku bishwêkwa byâwe binene n'ebisungunu, orhabirhenzagyakwo nnina wabyo embere lya nsiku nda, oku lusiku lwa kali munâni, omunterekêre. [30] Muyôrhe bimâna embere zâni! Murhahîraga mukalya enyama yayirhagwa n'ec'erubala, munayikwebe akabwa.

Exodus BHS 22:

1 אִם־בַּמַּחְתֶּרֶת יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְהֻכָּה וָמֵת אֵין לוֹ דָּמִים: 2 אִם־זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו דָּמִים לוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם אִם־אֵין לוֹ
וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ: 3 אִם־הַמָּצֵא תִמָּצֵא בְיָדוֹ הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר עַד־חֲמוֹר עַד־שֶׂה חַיִּים שְׁנָיִם יְשַׁלֵּם: ס

4 כִּי יַבְעֶר־אִישׁ שָׂדֶה אוֹ־כָרֶם וְשִׁלַּח אֶת־בְּעִירֹה וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם: ס

5 כִּי־תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֻכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעֵר אֶת־הַבְּעֵרָה: ס

6 כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ־כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם־יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם: 7 אִם־לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב
וְנִקְרַב בַּעַל־הַבַּיִת אֶל־הָאֱלֹהִים אִם־לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ: 8 עַל־כָּל־דְּבַר־פֶּשַׁע עַל־שׁוֹר עַל־חֲמוֹר עַל־שֶׂה
עַל־שַׂלְמָה עַל־כָּל־אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי־הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר־שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם
לְרֵעֵהוּ: ס

9 כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ־שׁוֹר אוֹ־שֶׂה וְכָל־בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וּמֵת אוֹ־נִשְׁבַּר אוֹ־נִשְׁבָּה אֵין רֹאֶה: 10 שְׁבֻעַת יְהוָה
תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם־לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם: 11 וְאִם־גָּנֹב יִגָּנֵב מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם
לִבְעָלָיו: 12 אִם־טָרֹף יְטֹרָף יְבִאֵהוּ עֵד הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם: פ

13 וְכִי־יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ־מֵת בְּעָלָיו אֵין־עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם: 14 אִם־בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם אִם־שָׂכִיר
הוּא בָּא בִּשְׂכָרוֹ: ס

15 וְכִי־יְפַתֶּה אִישׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֹרָשָׂה וְשָׁכַב עִמָּהּ מָהֹר יִמְהָרֶנָּה לּוֹ לְאִשָּׁה: 16 אִם־מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ לְתִתָּהּ לוֹ
כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת: ס

17 מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה: ס

18 כָּל־שֹׁכֵב עִם־בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת: ס

19 זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַיהוָה לְבַדּוֹ: 20 וְגֵר לֹא־תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: 21 כָּל־אַלְמָנָה
וְיָתוֹם לֹא תְעַנּוּן: 22 אִם־עַנֵּה תְעַנֶּה אֹתוֹ כִּי אִם־צָעֹק יִצְעַק אֵלַי שָׁמֹעַ אֶשְׁמַע צַעֲקָתוֹ: 23 וְחָרָה אַפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם
בֶּחָרֶב וְהָיוּ נְשֵׁיכֶם אַלְמָנוֹת וּבְנֵיכֶם יְתֹמִים: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

24 אִם־בֶּסֶף | תַּלְוֶה אֶת־עַמִּי אֶת־הֶעָנִי עִמָּךְ לֹא־תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה לֹא־תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ׃ 25 אִם־חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת
רֵעֶךָ עַד־בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ׃ 26 כִּי הִוא כְסוּתָהּ לְבַדָּהּ הִוא שִׂמְלָתוֹ לְעֹרֹו בַּמֶּה יִשְׁכָּב וְהָיָה כִּי־יִצְעַק אֵלַי
וְשָׁמַעְתִּי כִּי־חַנּוּן אָנִי׃ ס
27 אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר׃ 28 מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן־לִי׃ 29 כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְשֹׁרְךָ
לְצֹאנֶךָ שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה עִם־אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ־לִי׃ 30 וְאַנְשֵׁי־קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ
לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ׃ ס

23

Obushinganyanya

[1] Orhakâg’ilumîza emyanzi y'obunywesi. Orhakâg'irhabâla omubî omu kuhamiriza obunywesi. [2] Orhakâg'ishimba omwandu gw'abantu balonza amabî, orhanahîra okafûngira olubanja lw'obubî mpu ly'ojà olunda banji bali. [3] Orhakâg'irhabâla omuntu omu lubanja mpu okwenge ali mukenyi. [4] Erhi wankashimâna enkafu y'omushombanyi wâwe, erhi ndogomi yâge ehabusire onamulerhereyo. [5] Erhi wankabona endogomi y'omushombanyi wâwe egogomîrwe n'omuzigo, ahâli h'okucigerera, onayirhabâle mwene nnayo. [6] Orhahîraga okalenganya owinyu oli mukenyi omu lubanja lwâge. [7] Okaz'iyakira kuli olubanja lw'obunywesi. Orhahîra okayîrha omwêru kwêru erhi omushinganyanya, bulya ntayêza omuntu mubî. [8] Orhahîra, okayêmêra ebituliro, bulya ebituliro binahûse amasù g'ababona, bibindule n'ebinwa by'abashinganyanya. [9] Orhahîraga okarhindibuza ecigolo, orhahabiri wênene oku ecigolo cirhindibuka, bulya nâwe wêne wàli cigolo omu cihugo c'e Mîsiri.

Omwâka gwa Sabato n'olukulu lwa Sabato

[10] Okaziyusa myâka ndarhu warhwera ishwa n'okusârûla emyâka yâwe. [11] Ci ogwa kali nda onalileke lilâle, abakenyi bw'omu ishwa lyâwe balye emburho zirimwo, n'ebyankasigala ensimba z'erubala zibirye. Ntyo kwo wakazijira olukoma lwâwe lw'emizêti yâwe. [12] Omu nsiku ndarhu wakazijira emikolo yâwe, ci olwa kali nda, wanarhamûka, ly'enkâfu yâwe n'endogomi yâwe birhamûka, lyo na mugala wa mwabali-kazi wâwe n'ecigolo bayîsa. [13] Obikirire ngasi byôshi nàkubwizire. Orhahîraga okashênga izîno ly'abandi ba-Nyamuzinda, irhondo lirhayumvîkanaga omu kanwa kâwe.

Ensiku nkulu z'omu Israheli

[14] Okaz’inkuza omu kujira olugendo lutagatîfu kasharhu omu mwâka. [15] Okaz’ijira olusiku lukulu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lw'emigati erhalimwo lwango[k]. Okâgeza nsiku nda erhi odwîrhe walya emigati erhalimwo lwango, nka kulya nàkurhegekaga, omu mwêzi gw'emihuli, bulya gwo mwêzi wàrhengagamwo e Mîsiri. Ntâye wanayîshe embere zâni maboko mûmu. [16] Okâjira olusiku lukulu lw'emyâka mirhanzi-rhanzi y'omu maboko gâwe, lw'ebi wàrhweraga omu mashwa. N'olusiku lukulu lw'okusârûla, aha buzinda bw'omwâka, amango wahûmbûle amalehe gw'omukolo gw'omu mashwa gâwe. [17] Kasharhu omu mwâka, ngasi mulume ayîsh'ikalola obusù bwa Nnâmahanga Nyakasane. [18] Orhahîraga okanterekêra emigati erimwo olwango n'embâgwa; n'amashushi g'embâgwa z'olusiku lukulu lwâni, garhagezagya obudufu kuhika sêzi. [19] Okaz'irhûla emyâka mirhanzi-rhanzi y'ishwa lwâwe omu kâ-Nyamuzinda, Nnâmahanga wâwe. Orhahîraga okayendera omwâna-hene omu mahene-hene ga nnina.

Amalaganyo n'amahano embere z'okujà omu Kanani

[20] Nârhuma malahika wâni embere zâwe aj'akulanga omu njira, anakuhise ahantu nàrheganyize. [21] Omukenge, onakaz'iyumvîrhiza izù lyâge; orhamugayaguzagya, bulya arhankalembera obugâmba bwâwe, kulya kubà izîno lyâni liri muli ye. [22] Okâyumvîrhiza izù lyâge onakâjira ebi ndesire byôshi, nâbà mwânzi w'abânzi bâwe na mushombanyi w'abashombanyi bâwe. [23] Hano malahika wâni abà amakushokolera, abà amâkuhisa emw'Abamoriti, Abahititi, Abaperezitì, Abakanani, emw'Abahiviti n'Abayebusi, hano mba nàbahungumwire, [24] orhacikagihîra wafukamira ba Nyamuzinda bâbo, ci oyishihenangula abo ba Nyamuzinda bâbo n'okujonjaga empêro zâbo. [25] Okarhumikira Nyakasane Nyamuzinda wâwe, anagisha ebiryo byâwe n'amîshi gâwe, nnankucînge kuli ngasi ndwâla; [26] omu cihugo câwe murhakaboneka omukazi omomire erhi owabà ngumba: nayunjuza ensiku z'akalamo kâwe. [27] Narhuma ecôbà câni embere zâwe, nshandabanye ngasi mashanja wanageremwo, abashombanyi bâwe bôshi bakuyaka. [28] Nàrhuma olwisîmbo embere zâwe, lulibirhekwo Abahiviti, Abakanani n'Abahititi embere zâwe. [29] Ntabalibirhekwo embere zâwe oku câligumiza omu mwâka muguma, lyo ecihugo cirhagisigala bwamwa, lyo n'ebiryanyi bilekiluga, bikurhindibuze. [30] Bunyi-bunyi nakazibalibirhakwo embere zâwe, kuhika amango wâyololoka ohashe okulya ecihugo côshi. [31] Nâtwa olubibi lw'ecihugo câwe kurhenga oku Nyanja Ndukula kuhika oku Nyanja y'Abafilistini, na kurhenga oku irûngu kuhika oku lwîshi. Neci, nahira bene ecihugo omu maboko gâwe, nnambakungushe embere zâwe[l]. [32] Orhahîraga okanywana mweshi nabo nîsi erhi mwe na banyamuzinda bâbo. [33] Barhàyûbake omu cihugo câwe, lyo barhagirhuma wangomera: wankanabona wamarhumikira banyamuzinda bâbo, n'okwo kukuhindukire murhego.»

---

[k] **23.15** Olusiku lukulu lw'emigati erhalimwo lwango (Rhulole omu Lul 12. 15)
[l] **23.31** : Enyanja Ndukula yo na Nyanja y'Amasheke.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1לֹ֣א תִשָּׂ֔א שֵׁמַ֖ע שָׁ֑וְא אַל־תָּ֤שֶׁת יָדְךָ֙ עִם־רָשָׁ֔ע לִהְיֹ֥ת עֵד־חָמָ֖ס: ס
2לֹא־תִהְיֶ֥ה אַחֲרֵי־רַבִּ֖ים לְרָעֹ֑ת וְלֹא־תַעֲנֶ֤ה עַל־רִב֙ לִנְטֹ֣ת אַחֲרֵ֔י רַבִּ֖ים לְהַטֹּֽת: 3וְדָ֖ל לֹ֣א תֶהְדַּ֑ר בְּרִיבֽוֹ: ס
4כִּֽי־תִפְגַּ֞ע שׁ֤וֹר אֹיִבְךָ֙ א֣וֹ חֲמֹר֔וֹ תֹּעֶ֖ה הָשֵׁ֣ב תְּשִׁיבֶ֑נּוּ לֽוֹ: ס
5כִּֽי־תִרְאֶ֞ה חֲמ֤וֹר שֹׂנַאֲךָ֙ רֹבֵ֣ץ תַּחַ֔ת מַשָּׂאוֹ֖ וְחָדַלְתָּ֣ מֵעֲזֹ֣ב לוֹ֮ עָזֹ֣ב תַּעֲזֹ֣ב עִמּֽוֹ: ס
6לֹ֥א תַטֶּ֖ה מִשְׁפַּ֣ט אֶבְיֹנְךָ֑ בְּרִיבֽוֹ: 7מִדְּבַר־שֶׁ֥קֶר תִּרְחָ֖ק וְנָקִ֣י וְצַדִּ֑יק אַל־תַּהֲרֹ֗ג כִּ֤י לֹא־אַצְדִּ֖יק רָשָֽׁע: 8וְשֹׁ֣חַד לֹ֣א תִקָּ֔ח
כִּ֤י הַשֹּׁ֙חַד֙ יְעַוֵּ֣ר פִּקְחִ֔ים וְיסַלֵּ֖ף דִּבְרֵ֥י צַדִּיקִֽים: 9וְגֵ֥ר לֹ֣א תִלְחָ֑ץ וְאַתֶּ֗ם יְדַעְתֶּם֙ אֶת־נֶ֣פֶשׁ הַגֵּ֔ר כִּֽי־גֵרִ֥ים הֱיִיתֶ֖ם בְּאֶ֥רֶץ
מִצְרָֽיִם: 10וְשֵׁ֣שׁ שָׁנִ֔ים תִּזְרַ֖ע אֶת־אַרְצֶ֑ךָ וְאָסַפְתָּ֖ אֶת־תְּבוּאָתָֽהּ: 11וְהַשְּׁבִיעִ֗ת תִּשְׁמְטֶ֤נָּה וּנְטַשְׁתָּהּ֙ וְאָכְל֣וּ אֶבְיֹנֵ֣י עַמֶּ֔ךָ
וְיִתְרָ֖ם תֹּאכַ֣ל חַיַּ֣ת הַשָּׂדֶ֑ה כֵּ֥ן תַּעֲשֶׂ֖ה לְכַרְמְךָ֥ לְזֵיתֶֽךָ: 12שֵׁ֣שֶׁת יָמִ֔ים תַּעֲשֶׂ֖ה מַעֲשֶׂ֑יךָ וּבַיּ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֗י תִּשְׁבֹּת֙ לְמַ֣עַן
יָנ֣וּחַ שׁוֹרְךָ֔ וַחֲמֹרֶ֖ךָ וְיִנָּפֵ֣שׁ בֶּן־אֲמָתְךָ֑ וְהַגֵּֽר: 13וּבְכֹ֖ל אֲשֶׁר־אָמַ֣רְתִּי אֲלֵיכֶ֣ם תִּשָּׁמֵ֔רוּ וְשֵׁ֥ם אֱלֹהִ֖ים אֲחֵרִ֣ים לֹ֣א תַזְכִּ֑ירוּ
לֹ֥א יִשָּׁמַ֖ע עַל־פִּֽיךָ: 14שָׁל֥שׁ רְגָלִ֖ים תָּחֹ֣ג לִ֑י בַּשָּׁנָֽה: 15אֶת־חַ֞ג הַמַּצּוֹת֙ תִּשְׁמֹ֔ר שִׁבְעַ֤ת יָמִים֙ תֹּאכַ֣ל מַצּ֔וֹת כַּאֲשֶׁ֥ר
צִוִּיתִ֖ךָ לְמוֹעֵ֣ד חֹ֣דֶשׁ הָאָבִ֑יב כִּי־בוֹ֙ יָצָ֣אתָ מִמִּצְרַ֔יִם וְלֹא־יֵרָא֥וּ פָנַ֖י רֵיקָֽם: 16וְחַ֣ג הַקָּצִ֔יר בִּכּוּרֵ֖י מַעֲשֶׂ֑יךָ אֲשֶׁ֥ר תִּזְרַ֛ע
בַּשָּׂדֶ֖ה וְחַ֣ג הָאָסִ֑ף בְּצֵ֣את הַשָּׁנָ֔ה בְּאָסְפְּךָ֥ אֶת־מַעֲשֶׂ֖יךָ מִן־הַשָּׂדֶֽה: 17שָׁל֣שׁ פְּעָמִ֔ים בַּשָּׁנָ֖ה יֵרָאֶ֥ה כָל־זְכוּרְךָ֛ אֶל־פְּנֵ֥י
הָאָד֖ן | יְהוָֽה: 18לֹא־תִזְבַּ֞ח עַל־חָמֵ֤ץ דַּם־זִבְחִי֙ וְלֹא־יָלִ֣ין חֵ֔לֶב־חַגִּ֖י עַד־בֹּֽקֶר: 19רֵאשִׁ֣ית בִּכּוּרֵ֔י אַדְמָתְךָ֖ תָּבִ֣יא בֵּ֣ית
יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ לֹא־תְבַשֵּׁ֥ל גְּדִ֖י בַּחֲלֵ֥ב אִמּֽוֹ: ס
20הִנֵּ֨ה אָנֹכִ֜י שֹׁלֵ֤חַ מַלְאָךְ֙ לְפָנֶ֔יךָ לִשְׁמָרְךָ֖ בַּדָּ֑רֶךְ וְלַהֲבִיאֲךָ֖ אֶל־הַמָּקוֹם֙ אֲשֶׁ֣ר הֲכִנֹ֔תִי: 21הִשָּׁמֶ֥ר מִפָּנָ֖יו וּשְׁמַ֣ע בְּקֹל֑וֹ
אַל־תַּמֵּ֥ר בּ֛וֹ כִּ֥י לֹ֖א יִשָּׂ֣א לְפִשְׁעֲכֶ֑ם כִּ֥י שְׁמִ֖י בְּקִרְבּֽוֹ: 22כִּ֣י אִם־שָׁמֹ֣עַ תִּשְׁמַ֔ע בְּקֹל֔וֹ וְעָשִׂ֖יתָ כֹּ֣ל אֲשֶׁ֣ר אֲדַבֵּ֑ר וְאָיַ֙בְתִּי֙
אֶת־אֹיְבֶ֔יךָ וְצַרְתִּ֖י אֶת־צֹרְרֶֽיךָ: 23כִּֽי־יֵלֵ֤ךְ מַלְאָכִי֙ לְפָנֶ֔יךָ וֶהֱבִיאֲךָ֖ אֶל־הָאֱמֹרִ֣י וְהַחִתִּ֑י וְהַפְּרִזִּ֗י וְהַכְּנַעֲנִי֙ הַחִוִּ֣י וְהַיְבוּסִ֔י
וְהִכְחַדְתִּ֖יו: 24לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶ֣ה לֵאלֹהֵיהֶ֑ם וְלֹ֥א תָעָבְדֵ֖ם וְלֹ֣א תַעֲשֶׂ֔ה כְּמַעֲשֵׂיהֶ֖ם כִּ֣י הָרֵ֣ס תְּהָרְסֵ֑ם וְשַׁבֵּ֥ר תְּשַׁבֵּ֖ר
מַצֵּבֹתֵיהֶֽם: 25וַעֲבַדְתֶּ֗ם אֵ֚ת יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֔ם וּבֵרַ֣ךְ אֶת־לַחְמְךָ֔ וְאֶת־מֵימֶ֖יךָ וַהֲסִרֹתִ֥י מַחֲלָ֖ה מִקִּרְבֶּֽךָ: 26לֹ֣א תִהְיֶ֤ה
מְשַׁכֵּלָה֙ וַעֲקָרָ֔ה בְּאַרְצֶ֑ךָ אֶת־מִסְפַּ֥ר יָמֶ֖יךָ אֲמַלֵּֽא: 27אֶת־אֵימָתִ֞י אֲשַׁלַּ֤ח לְפָנֶ֙יךָ֙ וְהָמֹתִ֣י אֶת־כָּל־הָעָ֔ם אֲשֶׁ֥ר תָּבֹ֖א בָּהֶ֑ם
וְנָתַתִּ֤י אֶת־כָּל־אֹיְבֶ֙יךָ֙ אֵלֶ֔יךָ עֹֽרֶף: 28וְשָׁלַחְתִּ֤י אֶת־הַצִּרְעָה֙ לְפָנֶ֔יךָ וְגֵרְשָׁ֞ה אֶת־הַחִוִּ֤י אֶת־הַכְּנַעֲנִי֙ וְאֶת־הַחִתִּ֔י
מִלְּפָנֶֽיךָ: 29לֹ֣א אֲגָרְשֶׁ֔נּוּ מִפָּנֶ֖יךָ בְּשָׁנָ֣ה אֶחָ֑ת פֶּן־תִּהְיֶ֤ה הָאָ֙רֶץ֙ שְׁמָמָ֔ה וְרָבָ֥ה עָלֶ֖יךָ חַיַּ֥ת הַשָּׂדֶֽה: 30מְעַ֥ט מְעַ֛ט אֲגָרְשֶׁ֥נּוּ
מִפָּנֶ֖יךָ עַ֣ד אֲשֶׁר־תִּפְרֶ֑ה וְנָחַלְתָּ֖ אֶת־הָאָֽרֶץ: 31וְשַׁתִּ֤י אֶת־גְּבֻלְךָ֙ מִיַּם־סוּף֙ וְעַד־יָ֣ם פְּלִשְׁתִּ֔ים וּמִמִּדְבָּ֖ר עַד־הַנָּהָ֑ר כִּי֩ |
אֶתֵּ֨ן בְּיֶדְכֶ֜ם אֶת־יֹשְׁבֵ֣י הָאָ֗רֶץ וְגֵרַשְׁתָּמ֥וֹ מִפָּנֶֽיךָ: 32לֹא־תִכְרֹ֥ת לָהֶ֛ם וְלֵאלֹהֵיהֶ֖ם בְּרִ֑ית: 33לֹ֥א יֵשְׁב֛וּ בְּאַרְצְךָ֖ פֶּן־יַחֲטִ֣יאוּ
אֹתְךָ֣ לִ֑י כִּ֤י תַעֲבֹד֙ אֶת־אֱלֹהֵיהֶ֔ם כִּֽי־יִהְיֶ֥ה לְךָ֖ לְמוֹקֵ֥שׁ: פ

24

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda àfundika endagâno n'Israheli

[1] Anacibwîra Mûsa, erhi: «Sôkera emunda Nyakasane ali, nâwe Aròni mwene Nadabu n'owinyu Abihu, mweshi na bandi bagula makumi gali nda ga muli Bene Israheli, muyishifukama kûli. [2] Mûsa yenene wayegêra hali Nyakasane; bôhe barhayegêraga, n'olubaga lurharheremaga haguma naye.» [3] Mûsa anaciyisha, ashambâlira olubaga ebyo binwa bya Nyakasane byôshi[m] n'amarhegeko gâge gôshi. Olubaga lwôshi lwanacishuza n'izù liguma, mpu: «Ebinwa Nyakasane anadesire byôshi, rhwabishimba.» [4] Mûsa ànaciyandika ebinwa bya Nyakasane byôshi; àzûka sêzi mucêracêra, ayûbaka oluhêrero idako ly'entondo na mabuye ikumi n'abirhi g'erya milala ikumi n'ibirhi y'Israheli. [5] Okubundi, anacirhuma abâna b'emisole ba muli Bene Israheli baj'irhûla embâgwa banarherekêra emicûka y'empânzi nka nterekêro y'okushangîra. [6] Mûsa ayanka ecigabi c'omukò, aguhemba oku rhubehe n'ogwasigalaga agushahuliza oku luhêrero. [7] Arhôla ecitabu c'Endagâno acisomera olubaga. Nalwo lwashuza, mpu: «Ebyo Nyakasane adesire byôshi rhwabishimba, rhunabikenge». [8] Mûsa arhôla omukò agushahuliza olubaga, erhi: «Ogu mukò gwomukò gw'Endagâno Nyakasane afundisire haguma n'ebyo binwa byôshi.» [9] Mûsa anacisôka bone Aròni, Nadabu na Abihu, bôshi na balya bashamuka makumi gali nda b'omu bagula b'Israheli. [10] Babona Nyamuzinda w'Israheli, n'aha magulu gâge erhi hali nka kuno harhîndwa ecirhindiro ciri nka njuma ya kâsi eshusha ecitû c'oku nkuba. [11] Ntà kubî àjizire abo bîshogwa b'omu Israheli, basinza Nyakasane, balya bànanywa.

Mûsa abugâna Nyamuzinda oku ntondo

[12] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Osôkere e munda ndi kuno ntondo onabêrekwo, nkuhè embaho z'ibuye zirikwo amarhegeko n'amahano nyandisire, nti ogayigîrize.» [13] Mûsa anaciyimuka, bo n'omurhabâzi wâge Yozwè. Mûsa anacisôkera oku ntondo ya Nyamuzinda, [14] erhi amàsiga abwizire abagula erhi: «Murhulindire hano, kuhika rhugaluke. Ci Aròni na Huri aba basigîre ninyu; owâbe agwêrhe olubanja, anabadôse.» [15] Mûsa anacisôkera oku ntondo. Ecitû cabwika entondo. [16] Irenge lya Nyamubâho lyàbêra oku ntondo ya Sinayi, eco citù cayibwika nsiku ndarhu zôshi. Olusiku lwa kali nda, ànacihamagala Mûsa omu kâgarhî ka cirya citù. [17] Irenge lya Nyakasane lyàkâg'ibonekera bene Israheli nka ngulumira ya muliro ah'irhwèrhwè ly'enondo. [18] Mûsa ayongobera mulya citù, asôkera oku ntondo miregerege makumi anni na madufu makumi anni.

Exodus BHS 24 :

---

[m] **24.3** : Ebinwa byôshi Nyakasane adesire, go marhegeko ikumi ga Nnâmahanga (Rhulole omu Lub 20, 1; 24, 7). Agandi marhegeko, buzinda gàyushwîrwe (Rhulole omu Lub 21, 1).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֶל־מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל־יְהוָה אַתָּה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מֵרָחֹק: וְנִגַּשׁ
מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֶל־יְהוָה וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ וְהָעָם לֹא יַעֲלוּ עִמּוֹ: וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֵת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה וְאֵת
כָּל־הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל־הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה: וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֵת כָּל־דִּבְרֵי
יְהוָה וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ תַּחַת הָהָר וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַצֵּבָה לִשְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּשְׁלַח אֶת־נַעֲרֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פָּרִים: וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיָּשֶׂם בָּאַגָּנֹת וַחֲצִי הַדָּם זָרַק
עַל־הַמִּזְבֵּחַ: וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כֹּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע: וַיִּקַּח מֹשֶׁה
אֶת־הַדָּם וַיִּזְרֹק עַל־הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם־הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם עַל כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: וַיַּעַל מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם
הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר: וְאֶל־אֲצִילֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ וַיֶּחֱזוּ אֶת־הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ: ס
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וֶהְיֵה־שָׁם וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת־לֻחֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי
לְהוֹרֹתָם: וַיָּקָם מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ מְשָׁרְתּוֹ וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הַר הָאֱלֹהִים: וְאֶל־הַזְּקֵנִים אָמַר שְׁבוּ־לָנוּ בָּזֶה עַד
אֲשֶׁר־נָשׁוּב אֲלֵיכֶם וְהִנֵּה אַהֲרֹן וְחוּר עִמָּכֶם מִי־בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם: וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הָהָר וַיְכַס הֶעָנָן
אֶת־הָהָר: וַיִּשְׁכֹּן כְּבוֹד־יְהוָה עַל־הַר סִינַי וַיְכַסֵּהוּ הֶעָנָן שֵׁשֶׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ
הֶעָנָן: וּמַרְאֵה כְּבוֹד יְהוָה כְּאֵשׁ אֹכֶלֶת בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וַיַּעַל אֶל־הָהָר
וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה: פ

25

Ensholôlo za bene Israheli

[1] Nyakasane anaciganiza Mûsa, amubwîra, erhi: [2] «Obwîre bene Israheli basholôle entûlo, ngasi bantu b'omurhima mwinjà bôshi, ojè warhôla ezo nsholôlo zâbo. [3] Alaga ensholôlo wabahûna: amasholo, amarhale, emiringa, [4] emyenda y'akaduku, ey'omusengo, ecitàni calangashana, eswa, obwoya bw'empene, [5] empù z'ebigandabuzi z'akalinga, empù z'ebigoho n'emirhi y'akasiya, [6] amavurha gw'okuhira omu rhumole, omugavu gw'okuhira omu mavurha g'okucîshîga n'obukù bw'okuyôca. [7] Amabuye ga Onikisi n'amabuye g'okuj'omu efodi n'omu mwambalo g'oku cifuba. [8] Onjirire endâro lyo nkazibêra ekarhî kinyu. [9] Nienene nakuyêreka olugero lw'ecihando n'olugero lw'ebirugu byamwo byôshi: okwo kwonênè kwo wânajira.»

Omucîmba gw'amalaganyo

[10] «Onjirire omucîmba gw'embaho za akasiya, gwa buli bwa makoro abirhi n'ecihimbi, bugali bw'ikoro liguma n'ecihimbi, na burherema bw'ikoro liguma n'ecihimbi. [11] Ogushîge amasholo garhali mavange, ogushige omu ndalâlà n'emugongo, n'omuhiro gwâgwo oguzunguluse

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

masholo. [12] Ogutulire mpogo inni za masholo, ozihire omu magulu gâgwo oku ganali anni, mpogo ibirhi lunda luguma n'ibirhi olundi lunda. [13] Ojire emirhamba y'emirhi ya akasiya, oyishige amasholo, [14] onayishesheze omu mpogo z'amarhambi g'omucîmba, gukazibarhulirwakwo. [15] Emirhamba ebêre omu mpogo z'omucîmba, erhakûlagwamwo. [16] Endagâno nakuhà oyibîke muli ogwomucîmba[n]. [17] Okubundi ogujirire omufûniko gw'amasholo gone gone, buli bwa makoro abirhi n'ecihimbi na bugali bw'ikoro liguma n'ecihimbi. [18] Ojire bakerubi[o] babirhi bamasholo; obatulire oku marhambi gombi gw'ogwomufuniko. [19] Ohire kerubi muguma eburhambi buguma n'owundi aje ebundi burhambi. Obahire oku muhiro gw'omufûniko, omu marhambi gombi. [20] Ebyubi by'abola bakerubi bishanjûkire enyanya, bakaz'ibwikira omufûniko n'ebyubi byâbo bayêrekerane bombi, bakazilola ebwa mufuniko. [21] Ohire omufûniko enyanya ly'omucîmba n'omwomucîmba mwo wahira Endagâno nâkuhà. [22] Aho, ho nakâbuganana nâwe, ho nakâkuganîriza, enyanya ly'omufûniko, ekarhî k'abo bakerubi babirhi bali oku mucîmba gw'Endagâno, nkâkubwîra byôshi ntegesire Bene Israheli.

Amêza g'emigati y'enterekêro

[23] Kandi ojire amêza gw'omurhi gwa akasiya, gwa buli bwa makoro abirhi, bugali bw'ikoro liguma, na burhererema bw'ikoro liguma n'ecihimbi. [24] Ogashîge amasholo garhalimwo nvange, ogutâke n'amasholo. [25] Okwomuhiro, obinjûlekwo emikororonzi ya bugali bwa cihimbi c'ikoro, onazunguluse emikororonzi y'amasholo. [26] Ogajirire mpogo inni za masholo, zije oku bikwi binni by'amagulu gâbo oku ganali anni. [27] Ezo mpogo zije omu marhambi g'amagulu gago oku ganali anni, zikazijageramwo emirhamba y'okubarhula amêza. [28] Eyo mirhamba oyijire n'omurhi gwa akasiya, oyishîge amasholo, ekazikolesibwa oku kubarhula amêza. [29] Amêza ogajirire embale, ennambi, orhubehe, enzînzî n'ebyânzi, byo bakaz'idubuliramwo enterekêro z'ebinyôbwa. Byôshi obijire bya masholo garhali mavange. [30] Okaziyôrha ohizire ensiku zôshi omugati gw'enterekêro okwo mêza, embere zâni.

Akamole ka mahaji nda

[31] Kandi ojire akamole k'amasholo garhali mavange. Ako kamole, katulwe kalungire n'enteberhebe yako n'olusârhi lwako, haguma n'amashami, ebigonyero n'obwaso bwako. [32] Mahaji ndarhu garhenge omu marhambi gako: mahaji asharhu g'akamole eburhambi buguma na mahaji asharhu g'akamole ebundi burhambi. [33] Oku ngasi ihaji kuje mahaji asharhu galikwo amafufu n'obwaso. Ntyo kwo mahaji ndarhu garhenga omu kamole gajirwa gwôshi. [34] Nako akamole kône, kabe na mashami anni haguma n'amafufu n'obwaso bwâgo: [35] ifufu liguma omu

---

[n] **25.16** : Eyo ndagâno gàli mandiko gamanyisize amarhegeko g'okuhabûla akalamo ka Bene Israheli omu kushimba obwôrhere hw'Amalaganyo kwo kuderha oku zàli mpaho ibirhi ziyandisirwekwo galya marhegeko ikumi (Lub 31, 18; 32, 15). Buli buhamîrizi.
[o] **25.18** : Ba-kerubi (Murh 3, 24): bingiri-ngiri biri nka mpanzi. Omukolo gwa ba-kerubi kuli ku-langa Omucîmba gw'amalaganyo, kulanga omuhanda gw'oku bwâmi, kulanga oluhêrero erhi ntebe y'ohukulu: 1Sam 4, 4.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mahaji abirhi marhanzi garhenga omu kamole, ifufu liguma omu gandi mahaji abirhi garhenga omu kamole, n'ifufu liguma omu mahaji abirhi mazinda garhenga omu kamole kwo n'okwo oku mahaji ndarhu gôshi g'akamole. [36] Amafufu n'amahaji bilungîne n'akamole, byôshi bibè bitule muli cûma ciguma ca masholo garhali mavange. [37] Ojire rhumole nda: bakaz'iyâsa orhwo rhumole, rhumolekere embere n'eburhambi. [38] Ennâmbi zako n'amaganyi gakwo, byôshi bibè bya masholo gonene. [39] Bagajire na talenta nguma ya masholo gone gone, haguma n'ebigabi byako byôshi. [40] Olole bwinjà onajire nk'oku oyêresirwe oku ntondo.

Exodus BHS 25:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ־לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ
אֶת־תְּרוּמָתִי: 3 וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת: 4 וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ
וְעִזִּים: 5 וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי שִׁטִּים: 6 שֶׁמֶן לַמָּאֹר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת
הַסַּמִּים: 7 אַבְנֵי־שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים לָאֵפֹד וְלַחֹשֶׁן: 8 וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם: 9 כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ
אֶת תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תַּבְנִית כָּל־כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: ס
וְעָשׂוּ אֲרֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ: 11 וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת
וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זֵר זָהָב סָבִיב: 12 וְיָצַקְתָּ לּוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וְנָתַתָּה עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת
עַל־צַלְעוֹ הָאֶחָת וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הַשֵּׁנִית: 13 וְעָשִׂיתָ בַדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב: 14 וְהֵבֵאתָ אֶת־הַבַּדִּים
בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן לָשֵׂאת אֶת־הָאָרֹן בָּהֶם: 15 בְּטַבְּעֹת הָאָרֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים לֹא יָסֵרוּ מִמֶּנּוּ: 16 וְנָתַתָּ אֶל־הָאָרֹן
אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ: 17 וְעָשִׂיתָ כַּפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכָּהּ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבָּהּ: 18 וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם
כְּרֻבִים זָהָב מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם מִשְּׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת: 19 וַעֲשֵׂה כְרוּב אֶחָד מִקָּצָהּ מִזֶּה וּכְרוּב־אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה
מִן־הַכַּפֹּרֶת תַּעֲשׂוּ אֶת־הַכְּרֻבִים עַל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו: 20 וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם
עַל־הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל־אָחִיו אֶל־הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים: 21 וְנָתַתָּ אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל־הָאָרֹן מִלְמָעְלָה
וְאֶל־הָאָרֹן תִּתֵּן אֶת־הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ: 22 וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר
עַל־אֲרֹן הָעֵדֻת אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אוֹתְךָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ
וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ: 24 וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וְעָשִׂיתָ לּוֹ זֵר
זָהָב סָבִיב: 25 וְעָשִׂיתָ לוֹ מִסְגֶּרֶת טֹפַח סָבִיב וְעָשִׂיתָ זֵר־זָהָב לְמִסְגַּרְתּוֹ סָבִיב: 26 וְעָשִׂיתָ לּוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וְנָתַתָּ
אֶת־הַטַּבָּעֹת עַל אַרְבַּע הַפֵּאֹת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו: 27 לְעֻמַּת הַמִּסְגֶּרֶת תִּהְיֶיןָ הַטַּבָּעֹת לְבָתִּים לְבַדִּים לָשֵׂאת
אֶת־הַשֻּׁלְחָן: 28 וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וְנִשָּׂא־בָם אֶת־הַשֻּׁלְחָן: 29 וְעָשִׂיתָ קְעָרֹתָיו וְכַפֹּתָיו
וּקְשׂוֹתָיו וּמְנַקִּיֹתָיו אֲשֶׁר יֻסַּךְ בָּהֶן זָהָב טָהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם: 30 וְנָתַתָּ עַל־הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

31וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תֵּעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה יִהְיוּ׃ 32וְשִׁשָּׁה
קָנִים יֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ שְׁלֹשָׁה | קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הַשֵּׁנִי׃ 33שְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים
בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפֶרַח וּשְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפָרַח כֵּן לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים
מִן־הַמְּנֹרָה׃ 34וּבַמְּנֹרָה אַרְבָּעָה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ׃ 35וְכַפְתֹּר תַּחַתׁ שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת
שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת־שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִן־הַמְּנֹרָה׃ 36כַּפְתֹּרֵיהֶם וּקְנֹתָם מִמֶּנָּה
יִהְיוּ כֻּלָּהּ מִקְשָׁה אַחַת זָהָב טָהוֹר׃ 37וְעָשִׂיתָ אֶת־נֵרֹתֶיהָ שִׁבְעָה וְהֶעֱלָה אֶת־נֵרֹתֶיהָ וְהֵאִיר עַל־עֵבֶר
פָּנֶיהָ׃ 38וּמַלְקְחֶיהָ וּמַחְתֹּתֶיהָ זָהָב טָהוֹר׃ 39כִּכָּר זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ אֵת כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה׃ 40וּרְאֵה וַעֲשֵׂה
בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר־אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר׃ ס

26

Endâro

[1] «Endâro oyijire ya birhebo ikumi, obijire bya citâni ciniole n'emyenda y'akaduku k'omukara, ey'akaduku k'akalinga, ey'akalinga kêru ohirekwo ba-kerubimi bakozirwe n'obulenga. [2] Obulî bwa ngasi cirhebo bubè bwa makoro makumi abirhi na munâni, n'obugali bubè bwa makoro anni. Olwo, lwo lugero lw'ebirhebo byôshi. [3] Birhebo birhânu bilungwe ngasi ciguma oku câbo. [4] Ohire emishumi oku muhiro gw'ecirhebo cirhanzi, oku kampwe-mpwe k'obulungîro, onajire ntyo oku muhiro gw'ecirhebo cizinda c'obulungîro bwa kabirhi. [5] Ohire mishumi makumi arhânu oku cirhebo cirhanzi, na mishumi makumi arhânu oku kampwe-mpwe k'ecirhebo c'obulungîro bwa kabirhi, eyo mishumi ekâyêrekerana ngasi muguma n'ogwâbo. [6] Ojire mino makumi arhânu ga masholo, go galunga ngasi cirhebo oku câbo, na ntyo Endâro ebè ya bûbake buguma bwone. [7] Kandi ojire ebirhebo by'amôya g'empene, oyûbakaemwo ecihando enyanya z'Endâro. Ojire ikumi na ciguma. [8] Obulî bwa cirhebo ciguma: makoro makumi asharhu. Obugali bw'ecirhebo: makoro anni. Lwo na lugero lw'ebirhebo byôshi oku binali ikumi na ciguma. [9] Ohangire birebo birhânu haguma, na bindi ndarhu haguma. Ecirhebo ca kali ndarhu ocigonyere embere z'ecihando. [10] Ohire mishumi makumi arhânu oku muhiro gw'ecirhebo cibwisire birya birhangiriza bigwârhîne na yindi mishumi makumi arhânu oku muhiro gw'ecirhebo cibwisire birya bindi bya kabirhi bigwârhîne. [11] Ojire mino makumi arhânu ga mulinga, ogageze omu mishumi, na ntyo gashwêke ecihando côshi cibè bûbake buguma. [12] Ecihimbi c'ebirhebo by'ecihando cisigîre, cijêmbukire enyuma ly'endâro. [13] N'ebwa buli bw'ebyo birhebo by'ecihimbi cisigîre cije lunda luguma n'olundi oku buli bw'ebirhebo, kandi bijêmbukire oku ntambi zombi z'endâro, bibwikire olunda n'olundi lw'endâro. [14] Eco cihando ocijirire oburhungiri bw'empù z'enganda-buzi, zishîzirwe ibala lidukula, n'oburhungiri bw'empù mvunge zinozire buje oku nyanya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olukângà lw'Endâro

15 «Ojire omutûngo gw'Endâro gubè gwa murhi gwa akasiya, mugwike burherema. 16 Obuli bwa
ngasi mutûngo bubè bwa makoro ikumi, n'obugali bw'ikoro liguma n'ecihimbi. 17 Ngasi mutûngo
gubè na mahango abiri galungîne ngasi ihango omu lyâbo. Kwo onajirage ntyo oku yindi
mitûngo y'Endâro yôshi. 18 Ojire olukângà lw'okushweka n'okusêza Endâro, mirhi makumi abirhi
ya lukângà olunda lw'emukondwè. 19 Eyo mitûngo oku eri makumi abirhi, oyihirekwo
marhwèrhwè anni ga marhale: marhwèrhwè abirhi oku ngasi murhi. 20 Olunda lwa kabirhi
lw'Endâro, emwênè, ohire yo mitûngo makumi abirhi; 21 nayo ejekwo marhwèrhwè makumi anni
ga marhale, marhwèrhwè abirhi oku ngasi mutûngo gw'olukângà. 22 Enyuma ly'Endâro, ebwa
nyanja, ohireyo mitûngo ndarhu ya lukângà, 23 ojire mitûngo ibirhi ebuzinda bw'Endâro, oku
kafende-fende. 24 Eyo mitûngo, eshwekane ibirhi-ibirhi kurhenga idako kuhika enyanya aha
bushwinjiro omu mpaga ntanzi. Ntyo, kwo eyo mitûngo ibirhi y'oku kafende-fende yayôrha.
25 Ntyo, habà mitùngomunâni n'amarhwèrhwè gâyo g'amarhale: marhwèrhwè ikumi na ndarhu,
abirhi oku muntûngomuguma n'abirhi kuli ngasi gundi mutûngo. 26 Kandi ojire n'emirhamba
y'omurhi gwa akasiya: irhanu oku mitûngo y'olundi lunda lw'Endâro, 27 irhanu oku mitûngo eri oku
kafende-fende k'Endâro, olunda lw'enyanja. 28 Omurhamba gw'engusu gushwekerwe aha
kagarhî k'emitûngo, gurhulukâne kurhenga ebuzinda kuhika obundi buzinda. 29 Emitûngo
y'olukângà oyishîge amasholo, empagà z'okuhiramwo emirhamba, ozijire za masholo,
n'emirhamba nayo oyishîge masholo. 30 Oyûbake eyo Ndâro nka kulya wàyêrekagwa oku
ntondo.

Omwenda

31 Kandi ojire omwenda gw'akaduku k'omukara, n'akaduku k'akalinga, n'akalinga kêru, n'ecitâni
ciniole; bahirekwo bakerubimi bakozirwe n'obulenga. 32 Ogumanike kuli mitûngo inni ya murhi
gwa akasiya mishîge amasholo, egwêrhe ngondôzo z'amasholo ziGwârhine oku marhwèrhwè
anni g'amarhale. 33 Ogwo mwenda gugwarhwe n'amino g'ebirhale, n'omu ndalâlà yago, mwo
mwahira omucîmba gw'Endagâno. Ogwo mwenda lwo lwaba lubibi lw'Abatagatîfu n'Ahatagatîfu
h'Ebitagatîfu. 34 Ohire omufûniko oku mucîmba gw'Endagâno omu Hatagatîfu h'Ebitagatîfu.
35 Amêza ogahire embere ly'ogo mwenda, n'akamole aha mbere lya mêza, olunda
lw'emukondwè lw'Endâro. Ohire amêza olunda lw'ebumosho. 36 Kandi ohire omwenda aha
muhango gw'ecihando, mwenda gwa kaduku k'omukara, kaduku k'akalinga, kaduku-kêru
n'ecitâni ciniole: mukolo gwa muntu mulenga. 37 Ogwo mwenda gugwarhire kuli mitûngo irhanu
y'omurhi gwa akasiya, onayishîge amasholo. Engondôzo zâyo zibe za masholo, onazitulirekwo
marhwèrhwè arhânu ga mulinga.

Exodus BHS 26

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וְאֶת־הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם: 2אׇרֶךְ
| הַיְרִיעָה הָאַחַת שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרׇחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אַחַת לְכָל־הַיְרִיעֹת: 3חֲמֵשׁ
הַיְרִיעֹת תִּהְיֶיןָ חֻבָּרֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ וְחָמֵשׁ יְרִיעֹת חֻבָּרֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ: 4וְעָשִׂיתָ לֻלְאֹת תְּכֵלֶת עַל שְׂפַת
הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִקָּצָה בַּחֹבָרֶת וְכֵן תַּעֲשֶׂה בִּשְׂפַת הַיְרִיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית: 5חֲמִשִּׁים לֻלָאֹת תַּעֲשֶׂה
בַּיְרִיעָה הָאֶחָת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת תַּעֲשֶׂה בִּקְצֵה הַיְרִיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית מַקְבִּילֹת הַלֻּלָאֹת אִשָּׁה
אֶל־אֲחוֹתָהּ: 6וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים קַרְסֵי זָהָב וְחִבַּרְתָּ אֶת־הַיְרִיעֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ בַּקְּרָסִים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד: פ
7וְעָשִׂיתָ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן עַשְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם: 8אׇרֶךְ | הַיְרִיעָה הָאַחַת שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה
וְרׇחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אַחַת לְעַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת: 9וְחִבַּרְתָּ אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ
הַיְרִיעֹת לְבָד וְכָפַלְתָּ אֶת־הַיְרִיעָה הַשִּׁשִּׁית אֶל־מוּל פְּנֵי הָאֹהֶל: 10וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הָאֶחָת
הַקִּיצוֹנָה בַּחֹבָרֶת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַחֹבֶרֶת הַשֵּׁנִית: 11וְעָשִׂיתָ קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים וְהֵבֵאתָ
אֶת־הַקְּרָסִים בַּלֻּלָאֹת וְחִבַּרְתָּ אֶת־הָאֹהֶל וְהָיֶה אֶחָד: 12וְסֶרַח הָעֹדֵף בִּירִיעֹת הָאֹהֶל חֲצִי הַיְרִיעָה הָעֹדֶפֶת תִּסְרַח
עַל אֲחֹרֵי הַמִּשְׁכָּן: 13וְהָאַמָּה מִזֶּה וְהָאַמָּה מִזֶּה בָּעֹדֵף בְּאֹרֶךְ יְרִיעֹת הָאֹהֶל יִהְיֶה סָרוּחַ עַל־צִדֵּי הַמִּשְׁכָּן מִזֶּה וּמִזֶּה
לְכַסֹּתוֹ: 14וְעָשִׂיתָ מִכְסֶה לָאֹהֶל עֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וּמִכְסֵה עֹרֹת תְּחָשִׁים מִלְמָעְלָה: פ
15וְעָשִׂיתָ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים: 16עֶשֶׂר אַמּוֹת אׇרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה רׇחַב הַקֶּרֶשׁ
הָאֶחָד: 17שְׁתֵּי יָדוֹת לַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכֹל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן: 18וְעָשִׂיתָ
אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים קֶרֶשׁ לִפְאַת נֶגְבָּה תֵּימָנָה: 19וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי־כֶסֶף תַּעֲשֶׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקֶּרֶשׁ שְׁנֵי
אַדְנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו: 20וְלִצֶּלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית
לִפְאַת צָפוֹן עֶשְׂרִים קָרֶשׁ: 21וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ
הָאֶחָד: 22וּלְיַרְכְתֵי הַמִּשְׁכָּן יָמָּה תַּעֲשֶׂה שִׁשָּׁה קְרָשִׁים: 23וּשְׁנֵי קְרָשִׁים תַּעֲשֶׂה לְמִקְצַעֹת הַמִּשְׁכָּן בַּיַּרְכָתָיִם: 24וְיִהְיוּ
תְאֹמִם מִלְמַטָּה וְיַחְדָּו יִהְיוּ תַמִּים עַל־רֹאשׁוֹ אֶל־הַטַּבַּעַת הָאֶחָת כֵּן יִהְיֶה לִשְׁנֵיהֶם לִשְׁנֵי הַמִּקְצֹעֹת יִהְיוּ: 25וְהָיוּ
שְׁמֹנָה קְרָשִׁים וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שִׁשָּׁה עָשָׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ
הָאֶחָד: 26וְעָשִׂיתָ בְרִיחִם עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד: 27וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן
הַשֵּׁנִית וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן לַיַּרְכָתַיִם יָמָּה: 28וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מַבְרֵחַ מִן־הַקָּצֶה
אֶל־הַקָּצֶה: 29וְאֶת־הַקְּרָשִׁים תְּצַפֶּה זָהָב וְאֶת־טַבְּעֹתֵיהֶם תַּעֲשֶׂה זָהָב בָּתִּים לַבְּרִיחִם וְצִפִּיתָ אֶת־הַבְּרִיחִם
זָהָב: 30וַהֲקֵמֹתָ אֶת־הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר הָרְאִיתָ בָּהָר: ס
31וְעָשִׂיתָ פָּרֹכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב יַעֲשֶׂה אֹתָהּ כְּרֻבִים: 32וְנָתַתָּה אֹתָהּ
עַל־אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּים מְצֻפִּים זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב עַל־אַרְבָּעָה אַדְנֵי־כָסֶף: 33וְנָתַתָּה אֶת־הַפָּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים
וְהֵבֵאתָ שָׁמָּה מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶת אֲרֹן הָעֵדוּת וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים: 34וְנָתַתָּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל אֲרֹון הָעֵדֻת בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים: 35וְשַׂמְתָּ אֶת־הַשֻּׁלְחָן מִחוּץ לַפָּרֹכֶת וְאֶת־הַמְּנֹרָה נֹכַח הַשֻּׁלְחָן עַל
צֶלַע הַמִּשְׁכָּן תֵּימָנָה וְהַשֻּׁלְחָן תִּתֵּן עַל־צֶלַע צָפֹון: 36וְעָשִׂיתָ מָסָךְ לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ
מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם: 37וְעָשִׂיתָ לַמָּסָךְ חֲמִשָּׁה עַמּוּדֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב וְיָצַקְתָּ לָהֶם חֲמִשָּׁה אַדְנֵי
נְחֹשֶׁת: ס

27

Oluhêrero lw'enterekêro

[1] Ojire oluhêrero[p] lw'embaho za akasiya: buli bwa makoro arhânu na bugali bwa makoro arhânu; obuli n'obugali bw'oluhêrero binyûmânane. Na makoro asharhu burherema. [2] Orhumpekwè-mpekwè rhwalwo oku rhunali rhunni, ohirekwo mahembe anni gashwekine narhwo, rhunabe rhwa mulinga. [3] Ojire embehe z'okugukiramwo oluvù lw'oku luhêrero, empaho z'okuguka oluvù, amabakuli, orhukanya n'ebitumbûkizo. Ebyo byôshi obitule n'omulinga. [4] Oyûbakaire olushângi luli nka lusirha lwa mulinga oku luhêrero; olujirire mpogo inni za mulinga oku bikwi byâlwo oku biri binni. [5] Ohire olwo lushângi omu ndalâlà y'oluhêrero idako, luhike omu karhî k'obuli bw'oluhêrero. [6] Ojire emirhamba y'oluhêrero, mirhamba ya murhi gwa akasiya, onayishige omulinga. [7] Eyo mirhamba bakâyishesheza omu mpogo, ekazigera enyunda zôshi oku zinali ibirhi z'oluhêrero nka balubarhula. [8] Olubinjûle nka mukenzi, onalujire nka lwa mbaho. Kukwânîne olujire nka kulya wànayêrekagwa oku ntondo.

Obululi

[9] Kandi ojire obululi bw'Endâro, olunda lw'ebulyo, emukôndwe, obululi bubwikwe n'emyanda y'ecitâni ciniole, ya buli bwa makoro igana ngasi lunda. [10] Emitungo yabwo oku enali makumi abirhi, n'amarhwèrhwè gâyo, bibè bya mulinga. Engondôzo z'eyo mitûngo n'amaganyi gâyo, bibè bya cirhale. [11] Kwo n'okwo olunda lw'enwenè, nayo eje emyenda ya makoro igana oku buli, emitûngo yayo oku enali makumi abirhi, n'amarhwèrhwè gâyo oku ganali makumi abirhi, bibè bya mulinga, engondôzo zâyo n'amaganyi gâyo, bibè bya cirhale. [12] Obugali bw'obululi, olunda lw'enyanja, bwaba bwa makoro makumi arhânu ga myenda, n'emitungo yayo oku eri ikumi n'amarhwèrhwè gâyo oku ganali ikumi. [13] Obugali bw'obululi, olunda lw'ebushoshokero bw'izûba (ebuzûka-zûba): makoro makumi arhânu; [14] myenda ya makoro ikumi n'arhânu, na mitûngo isharhu na marhwèrhwè gâyo asharhu oku kahembe kaguma; [15] oku kandi kahembe, myenda ya makoro ikumi n'arhânu, n'emitûngo yayo oku eri isharhu na marhwèrhwè gâyo asharhu. [16] Aha

[p] **27.1** : Olu luhêrero lurhashushiri oludesirwe omu Lub 20, 24.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muhango gw'obululi, haje omwenda gwa makoro makumi abirhi, gwa kaduku k'omukara, kaduku k'akalinga, kalinga k'akêru, n'ecitâni ciniole; mukolo gwa bulenga, gugwarhire kuli mitûngo inni na marhwèrhwè anni. [17] Emitûngo eyubasire obululi yôshi, ebè elungîne omu mpagà z'amarhale; engondôzo zâyo zibe za marhale; n'amarhwèrhwè gâyo gabè ga mulinga. [18] Obuli bw'obululi: makoro igana, obugali: makumi arhânu kuli ngasi cikwî, oburherema: makoro makumi arhânu ga citâni ciniole; amarhwèrhwè gabè ga mulinga. [19] Ngasi bindi birugu by'omu Ndâro byôshi, birya byanakolesibwa oku mikolo yamwo yôshi, makondo gâyo n'amakondo g'obululi, bibè bya mulinga.

Amavurha g'akamole

[20] Woyo orhegeke bene Israheli bakazikulerhera amavurha g'emizêti mishwe g'okutwana akamole, garhalimwo nvange, lyo akamole kakaziyôrha kayâsire ensiku n'amango. [21] Omu Cihando c'Ihano, embere ly'omwenda gubwisire Endagâno, Aròni n'abagala bakaziyôrha baliyasize embere za Nyakasane kurhenga bijingo kubika sêzi. Liri irhegeko ly'ensiku n'amango kuli bene Israheli kurhenga iburha kujà oku lindi.

Exodus 27:

וְעָשִׂיתָ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֵשׁ אַמּוֹת אׇרֶךְ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רׇחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קׇמָתוֹ׃ וְעָשִׂיתָ קַרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע פִּנֹּתָיו מִמֶּנּוּ תִּהְיֶיןָ קַרְנֹתָיו וְצִפִּיתָ אֹתוֹ נְחֹשֶׁת׃ וְעָשִׂיתָ סִירֹתָיו לְדַשְּׁנוֹ וְיָעִוֹ וּמִזְרְקֹתָיו וּמִזְלְגֹתָיו וּמַחְתֹּתָיו לְכָל־כֵּלָיו תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת׃ וְעָשִׂיתָ לוֹ מִכְבָּר מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת וְעָשִׂיתָ עַל־הָרֶשֶׁת אַרְבַּע טַבְּעֹת נְחֹשֶׁת עַל אַרְבַּע קְצוֹתָיו׃ וְנָתַתָּה אֹתָהּ תַּחַת כַּרְכֹּב הַמִּזְבֵּחַ מִלְמָטָה וְהָיְתָה הָרֶשֶׁת עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ׃ וְעָשִׂיתָ בַדִּים לַמִּזְבֵּחַ בַּדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם נְחֹשֶׁת׃ וְהוּבָא אֶת־בַּדָּיו בַּטַּבָּעֹת וְהָיוּ הַבַּדִּים עַל־שְׁתֵּי צַלְעֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּשְׂאֵת אֹתוֹ׃ נְבוּב לֻחֹת תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר הֹרְאָה אׇתְךָ בָּהָר כֵּן יַעֲשׂוּ׃ ס

וְעָשִׂיתָ אֶת חֲצַר הַמִּשְׁכָּן לִפְאַת נֶגֶב־תֵּימָנָה קְלָעִים לֶחָצֵר שֵׁשׁ מָשְׁזָר מֵאָה בָאַמָּה אׇרֶךְ לַפֵּאָה הָאֶחָת׃ וְעַמֻּדֵיו עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמֻּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף׃ וְכֵן לִפְאַת צָפוֹן בָּאׇרֶךְ קְלָעִים מֵאָה אׇרֶךְ וְעַמֻּדָיו עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמֻּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף׃ וְרֹחַב הֶחָצֵר לִפְאַת־יָם קְלָעִים חֲמִשִּׁים אַמָּה עַמֻּדֵיהֶם עֲשָׂרָה וְאַדְנֵיהֶם עֲשָׂרָה׃ וְרֹחַב הֶחָצֵר לִפְאֵת קֵדְמָה מִזְרָחָה חֲמִשִּׁים אַמָּה׃ וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה קְלָעִים לַכָּתֵף עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה׃ וְלַכָּתֵף הַשֵּׁנִית חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה קְלָעִים עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה׃ וּלְשַׁעַר הֶחָצֵר מָסָךְ | עֶשְׂרִים אַמָּה תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם עַמֻּדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְאַדְנֵיהֶם אַרְבָּעָה׃ כָּל־עַמּוּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב מְחֻשָּׁקִים כֶּסֶף וָוֵיהֶם כֶּסֶף וְאַדְנֵיהֶם נְחֹשֶׁת׃ אׇרֶךְ הֶחָצֵר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מֵאָה בָּאַמָּה וְרֹחַב | חֲמִשִּׁים בַּחֲמִשִּׁים וְקֹמָה חָמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וְאַדְנֵיהֶם נְחֹשֶׁת׃ 19לְכֹל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן בְּכָל
עֲבֹדָתוֹ וְכָל־יִתֵדֹתָיו וְכָל־יִתְדֹת הֶחָצֵר נְחֹשֶׁת׃ ס
20וְאַתָּה תְּצַוֶּה | אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד׃ 21בְּאֹהֶל מוֹעֵד מִחוּץ
לַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ס

28

Emyambalo y'abadâhwa

1 Ci w'oyo, muli bene Israheli, oyegeze aha burhambi bwâwe mwene winyu Aròni ye n'abagala, omujire mudâhwa wâni: Aròni, Nadabu, Eleyazari na Itamara, bagala ba Aròni. 2 Mwene winyu Aròni omujirire omwambalomutagatîfu, cibè cimanyîso c'irenge na ca kukengwa. 3 Obwîre ngasi bantu balenga balya bayunjwîre omûka gw'oburhimanya nàbahiziremwo, bajirire Aròni emyambalo yamujira mutagatîfu na mudâhwa wâni. 4 Alaga emyambalo bajira: omwambalo gw'oku cifuba, efodi, ecishûli citâke, akanzo, ecitambara n'omukaba. Bajirire Aròni, mwene winyu, n'abagala emyambalo mitagatîfu, lyo akaz'injirira emikolo y'obudâhwa. 5 Bakolese amasholo, akaduku k'omukara, akaduku k'akalinga, akaduku kêru n'ecitâni ciniole.

Efodi

6 Bajire efodi y'amasholo, ya kaduku ka mukara, kaduku ka mulinga, kaduku kêru n'ey'ecitâni ciniole: mukolo gwa bulenga. 7 Kandi cibè na maganyi abirhi g'okugwasa oku mihiro yombi. 8 Omusibo gw'efodi gugezire enyanya, gukolwe kuguma nayo gunalungane nayo: gubè gwa masholo, gwa kaduku k'omukara, gwa kaduku k'akalinga, gwa kaduku kêru n'ecitâni ciniole. 9 Orhôle mabuye abirhi ga onikisi, oyandikekwo amazîno ga Bene Israheli: 10 amazîno ndarhu oku ibuye lirhanzi, n'agandi ndarhu oku ibuye lya kabirhi, nk'oku banakulikirana omu maburhwa gâbo. 11 Ago mabuye wahirakwo amazîno ga Bene Israheli, gakolwe n'omulenga oyishi okubinjûla amabuye, nka kula banabinjûla eciziriko, ogabohere omu mpogo z'amasholo. 12 Ago mabuye gombi, ogahire oku mishumi y'efodi, gabè mabuye ga kuyibusa amazîno ga Bene Israheli. Ntyo Aròni akaz'ihêka amazîno gâbo embere za Nyakasane oku birhugo byâge byombi, lyo akaz'ibayibuka. 13 Ojire mburungusè ibirhi za masholo, 14 na migufu ibirhi ya masholo gone gone, oyijire mihûnge nsobekanyè, egere mw'ezo mburungusè.

Enshoho y'oku cifuba

15 Ojire n'enshobo y'oku cifuba y'okutwa emmanja, mukolo gwa bulenga. Oyijire nka kulyâla

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wanajira efodi: ya masholo, ya kaduku ka mukara, ya kaduku ka kalinga, ya kaduku kêru n'ecitâni ciniole. [16] Nka yamâgonywa, eyûmânane enyunda zôshi, ya buli bwa cihimbi c'ikoro na bugali bwa cihimbi c'ikoro. [17] Oyilukirekwo emilongo y'orhubuye, milongo inni ya rhubuye. Oku mulongomurhanzi kulukirwe esadoniki, etopazi n'esumarado; [18] oku mulongo gwa kabirhi, ohirekwo enofeki, esafira n'ealimasi; [19] oku mulongo gwa kasharhu ohirekwo, enjwîjwî, eagata n'eamatusta; [20] oku mulongo gwa kanni kulukirwe ekrizoliti, ehyasinti n'eyaspiri. Orhwo rhubuye rhuhangirwe omu mpogo z'amasholo. [21] Ago mabuye gayandikwekwo amazîno ga Bene Israheli ikumi na babirhi, gabè matâke nka biziriko, ngasi ibuye n'izîno, kulya emilala enali ikumi n'ibirhi. [22] Enshoho y'oku cifuba oyijirire emigufu y'amasholo garhalimwo mvange miluke nka migozi. [23] Enshoho y'oku cifuba oyijirire rhugondo rhubirhi rhwa masholo garhaliwo mavange, n'orhwo rhugondo oku rhunali rhubirhi orhushwekere oku mihiro yarho yombi. [24] Orhwo rhugozi rhw'amasholo rhwombi orhugeze mw'orhwo rhugondo rhubirhi rhushwekirwe oku bushwinjiro bw'enshoho y'oku cifuba. [25] Nabyo ebikwi by'orhwo rhugufu rhwombi, bishwekerwe kuli zirya mburungusè zombi, oku mishumi y'efodi, embere zâyo. [26] Ojire mpogo ibirhi za masholo ozihire oku bushwinjiro bw'enshoho y'oku cifuba, oku muhiro gw'endalâla, olunda lw'efodi. [27] Ojire zindi mpogo ibirhi za masholo, ozihire idako ly'ebirhugo-rhugo by'efodi, olunda lw'embere, hôfi n'obugonyero bwâyo, enyanya ly'omushumi gw'efodi. [28] Bashwêkere empogo z'enshoho oku mpogo z'efodi n'ehigozi hy'akaduku k'omukara, ebêre enyanya ly'omushumi gw'efodi n'enshoho y'oku cifuba esêre oku efodi. [29] Ntyo, amango Aròni akazija omu hatagatîfu, akazihêka amazîno ga Bene- Israheli aha murhima gwâge omu nshoho y'oku murhima y'okutwa emmanja, lyo bakayôrha bayibuka ensiku zôshi embere za Nyakasane. [30] Omu nshoho y'oku cifuba y'okutwa emmanja ohiremwo Urimi na Tumini, bikazibêra aha murhima gwa Aròni amango aja embere za Nyakasane. Aròni akazihêka ntyo ensiku n'amango olubanja lwa Bene Israheli aha murhima gwâge, embere za Nyakasane.

Ecishûli

[31] Ojire ecishûli c'efodi ca mwenda gwa kaduku ka mukara côshi côshi. [32] Aha kagarhî k'eco cishûli, haje omurhule gw'okukazigezamwo irhwe, n'eburhambi bw'ogwomurhule ebè bushwinjiro buli nka bwa lûba, lyo cirhagibereka. [33] Oku muhiro gw'omu ndalâlà, kuje emishemberere y'emishâbîro y'akaduku k'omukara, akaduku k'akalinga n'akaduku kêru, n'orhudende rhujè rhwahangirwa oku marhambi n'omu kagarhî k'eyo mishâbîro. [34] Hidende higuma hya masholo na mushâbîromuguma oku muhiro gw'ecishûli n'omu marhambi moshi. [35] Aròni akaciyambala amango ali omu mikolo yâge, na ntyo bakaziyumva ajegereza omudende amango akola aja omu hatagatîfu embere za Nyakasane, n'amango akola arhengamwo, lyo alek'ifà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ecimanyîso c'oburherekêre

[36] Ojire ehy'olubambà hy'amasholo gone gone, onabinjekwo nka kula babinja akahamikizo, mpu: «Mutagatîfu wa Nyakasane». [37] Ohishwekere oku mugozi gw'akalinga k'omukara, hije oku nsirha: hikwânîne hibêre olunda lw'embere oku nsirha. [38] Hiyishija aha malanga ga Aròni, lyo akazihêka amabî Bene Israheli bajira omu bintu barherekêra Nyamubâho ngasi mango barherekire. Aròni akazihiyambala ngasi mango emalanga lyo Nyakasane asimisibwa n'ezo nterekêro. [39] Oluke akanzo k'ecitâni ciniole, ojire ensirha y'ecitâni ciniole, ojire n'omukaba gw'emikonzi: mukolo gwa bulenga.

Emyambalo y'abadâhwa

[40] Bagala ba Aròni obajirire orhwanzo, obajirire emikaba, obajirire n'ensirha z'ebidesi, zirya zankabakengêsa. [41] Ebyo birugu obiyambike mwene winyu Aròni n'abagala, obashîge amavurha n'enfune zâbo ozibûmbe mavurha, obanterekêre lyo bakazijira omukolo gwâni gw'obudâhwa. [42] Obajirire orhubutura rhw'ecitâni, rhw'okubwikira obushugunu bwâbo, rhukazirhenga omu cibunu kuhika omu madwi. [43] Aròni n'abagala bakaz'irhuyambala nka bajà omu Cihando c'Ihano, erhi nka bayegêra oluhêrero mpu barherekêre omu hatagatîfu, lyo balek'ihemuka banalek'ifà. Liri irhegeko ly'ensiku n'amango kuli ye n'oku iburha lyâge.

Exodus BHS 28

וְאַתָּ֗ה הַקְרֵ֤ב אֵלֶ֙יךָ֙ אֶת־אַהֲרֹ֣ן אָחִ֔יךָ וְאֶת־בָּנָ֖יו אִתּ֑וֹ מִתּ֣וֹךְ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל לְכַהֲנוֹ־לִ֖י אַהֲרֹ֣ן נָדָ֣ב וַאֲבִיה֑וּא אֶלְעָזָ֖ר
וְאִיתָמָ֥ר בְּנֵי אַהֲרֹֽן׃ וְעָשִׂ֥יתָ בִגְדֵי־קֹ֖דֶשׁ לְאַהֲרֹ֣ן אָחִ֑יךָ לְכָב֖וֹד וּלְתִפְאָֽרֶת׃ וְאַתָּ֣ה תְדַבֵּר֮ אֶל־כָּל־חַכְמֵי־לֵב֒ אֲשֶׁ֣ר
מִלֵּאתִ֗יו רֽוּחַ֙ חָכְמָ֔ה וְעָשׂ֖וּ אֶת־בִּגְדֵ֣י אַהֲרֹ֑ן לְקַדְּשׁ֥וֹ לְכַהֲנוֹ־לִֽי׃ וְאֵ֖לֶּה הַבְּגָדִ֣ים אֲשֶׁ֣ר יַעֲשׂ֗וּ חֹ֚שֶׁן וְאֵפֹ֣ד וּמְעִ֔יל וּכְתֹ֖נֶת
תַּשְׁבֵּ֑ץ מִצְנֶ֥פֶת וְאַבְנֵ֛ט וְעָשׂ֥וּ בִגְדֵי־קֹ֖דֶשׁ לְאַהֲרֹ֣ן אָחִ֑יךָ וּלְבָנָ֖יו לְכַהֲנוֹ־לִֽי׃ וְהֵ֗ם יִקְח֛וּ אֶת־הַזָּהָ֥ב וְאֶת־הַתְּכֵ֖לֶת
וְאֶת־הָאַרְגָּמָ֑ן וְאֶת־תּוֹלַ֥עַת הַשָּׁנִ֖י וְאֶת־הַשֵּֽׁשׁ׃ פ
וְעָשׂ֖וּ אֶת־הָאֵפֹ֑ד זָהָ֛ב תְּכֵ֥לֶת וְאַרְגָּמָ֖ן תּוֹלַ֣עַת שָׁנִ֔י וְשֵׁ֖שׁ מָשְׁזָ֥ר מַעֲשֵׂ֖ה חֹשֵֽׁב׃ שְׁתֵּ֤י כְתֵפֹת֙ חִבֻּרֹ֣ת יִֽהְיֶה־לּ֔וֹ אֶל־שְׁנֵ֖י
קְצוֹתָ֥יו וְחֻבָּֽר׃ וְחֵ֨שֶׁב אֲפֻדָּת֜וֹ אֲשֶׁ֤ר עָלָיו֙ כְּמַעֲשֵׂ֣הוּ מִמֶּ֔נּוּ יִהְיֶ֖ה זָהָ֣ב תְּכֵ֑לֶת וְאַרְגָּמָ֥ן וְתוֹלַ֛עַת שָׁנִ֥י וְשֵׁ֖שׁ
מָשְׁזָֽר׃ וְלָקַחְתָּ֙ אֶת־שְׁתֵּ֣י אַבְנֵי־שֹׁ֔הַם וּפִתַּחְתָּ֥ עֲלֵיהֶ֖ם שְׁמ֣וֹת בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵֽל׃ שִׁשָּׁ֤ה מִשְׁמֹתָם֙ עַל֙ הָאֶ֣בֶן הָאֶחָ֔ת
וְאֶת־שְׁמ֥וֹת הַשִּׁשָּׁ֖ה הַנּוֹתָרִ֑ים עַל־הָאֶ֣בֶן הַשֵּׁנִ֔ית כְּתוֹלְדֹתָֽם׃ מַעֲשֵׂ֣ה חָרָ֔שׁ אֶ֖בֶן פִּתּוּחֵ֣י חוֹתָ֑ם תְּפַתַּ֗ח אֶת־שְׁתֵּ֛י
הָאֲבָנִ֖ים עַל־שְׁמֹ֣ת בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל מֻסַבֹּ֣ת מִשְׁבְּצֹ֔ות זָהָ֖ב תַּעֲשֶׂ֥ה אֹתָֽם׃ וְשַׂמְתָּ֞ אֶת־שְׁתֵּ֣י הָאֲבָנִ֗ים עַ֚ל כִּתְפֹ֣ת הָאֵפֹ֔ד
אַבְנֵ֖י זִכָּרֹ֑ן לִבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וְנָשָׂ֤א אַהֲרֹן֙ אֶת־שְׁמוֹתָ֣ם לִפְנֵֽי־יְהוָ֔ה עַל־שְׁתֵּ֥י כְתֵפָ֖יו לְזִכָּרֹֽן׃ ס
וְעָשִׂ֖יתָ מִשְׁבְּצֹ֥ת זָהָֽב׃ וּשְׁתֵּ֣י שַׁרְשְׁרֹ֣ת זָהָ֔ב טָה֖וֹר מִגְבָּלֹ֣ת תַּעֲשֶׂ֑ה אֹתָ֗ם מַעֲשֵׂ֛ה עֲבֹ֥ת וְנָתַתָּ֛ה אֶת־שַׁרְשְׁרֹ֥ת
הָעֲבֹתֹ֖ת עַל־הַמִּשְׁבְּצֹֽת׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד תַּעֲשֶׂנּוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר תַּעֲשֶׂה
אֹתוֹ: 16רָבוּעַ יִהְיֶה כָּפוּל זֶרֶת אָרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבּוֹ: 17וּמִלֵּאתָ בוֹ מִלֻּאַת אֶבֶן אַרְבָּעָה טוּרִים אֶבֶן טוּר אֹדֶם פִּטְדָה
וּבָרֶקֶת הַטּוּר הָאֶחָד: 18וְהַטּוּר הַשֵּׁנִי נֹפֶךְ סַפִּיר וְיָהֲלֹם: 19וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי לֶשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה: 20וְהַטּוּר הָרְבִיעִי
תַּרְשִׁישׁ וְשֹׁהַם וְיָשְׁפֵה מְשֻׁבָּצִים זָהָב יִהְיוּ בְּמִלּוּאֹתָם: 21וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶיןָ עַל־שְׁמֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
עַל־שְׁמֹתָם פִּתּוּחֵי חוֹתָם אִישׁ עַל־שְׁמוֹ תִּהְיֶיןָ לִשְׁנֵי עָשָׂר שָׁבֶט: 22וְעָשִׂיתָ עַל־הַחֹשֶׁן שַׁרְשֹׁת גַּבְלֻת מַעֲשֵׂה עֲבֹת
זָהָב טָהוֹר: 23וְעָשִׂיתָ עַל־הַחֹשֶׁן שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּ אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבָּעוֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן: 24וְנָתַתָּה
אֶת־שְׁתֵּי עֲבֹתֹת הַזָּהָב עַל־שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת אֶל־קְצוֹת הַחֹשֶׁן: 25וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי הָעֲבֹתֹת תִּתֵּן עַל־שְׁתֵּי
הַמִּשְׁבְּצֹות וְנָתַתָּה עַל־כִּתְפוֹת הָאֵפֹד אֶל־מוּל פָּנָיו: 26וְעָשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְשַׂמְתָּ אֹתָם עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן
עַל־שְׂפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל־עֵבֶר הָאֵפֹד בֵּיתָה: 27וְעָשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּה אֹתָם עַל־שְׁתֵּי כִתְפוֹת הָאֵפֹד מִלְמַטָּה
מִמּוּל פָּנָיו לְעֻמַּת מַחְבַּרְתּוֹ מִמַּעַל לְחֵשֶׁב הָאֵפוֹד: 28וְיִרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן מֵטַבְּעֹתָו אֶל־טַבְּעֹת הָאֵפֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת
לִהְיוֹת עַל־חֵשֶׁב הָאֵפוֹד וְלֹא־יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפוֹד: 29וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט
עַל־לִבּוֹ בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ לְזִכָּרֹן לִפְנֵי־יְהוָה תָּמִיד: 30וְנָתַתָּ אֶל־חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־הַתֻּמִּים וְהָיוּ עַל־לֵב
אַהֲרֹן בְּבֹאוֹ לִפְנֵי יְהוָה וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־מִשְׁפַּט בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־לִבּוֹ לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד: ס
31וְעָשִׂיתָ אֶת־מְעִיל הָאֵפוֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת: 32וְהָיָה פִּי־רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שָׂפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֵג כְּפִי תַּחְרָא
יִהְיֶה־לּוֹ לֹא יִקָּרֵעַ: 33וְעָשִׂיתָ עַל־שוּלָיו רִמֹּנֵי תְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל־שּׁוּלָיו סָבִיב וּפַעֲמֹנֵי זָהָב בְּתוֹכָם
סָבִיב: 34פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמֹּון פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמֹּון עַל־שּׁוּלֵי הַמְּעִיל סָבִיב: 35וְהָיָה עַל־אַהֲרֹן לְשָׁרֵת וְנִשְׁמַע קֹולוֹ בְּבֹאוֹ
אֶל־הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי יְהוָה וּבְצֵאתוֹ וְלֹא יָמוּת: ס
36וְעָשִׂיתָ צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפִתַּחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי חוֹתָם קֹדֶשׁ לַיהוָה: 37וְשַׂמְתָּ אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת
אֶל־מוּל פְּנֵי־הַמִּצְנֶפֶת יִהְיֶה: 38וְהָיָה עַל־מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְכָל־מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל־מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה: 39וְשִׁבַּצְתָּ הַכְּתֹנֶת שֵׁשׁ וְעָשִׂיתָ מִצְנֶפֶת שֵׁשׁ
וְאַבְנֵט תַּעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה רֹקֵם: 40וְלִבְנֵי אַהֲרֹן תַּעֲשֶׂה כֻתֳּנֹת וְעָשִׂיתָ לָהֶם אַבְנֵטִים וּמִגְבָּעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכָבוֹד
וּלְתִפְאָרֶת: 41וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ וּמָשַׁחְתָּ אֹתָם וּמִלֵּאתָ אֶת־יָדָם וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְכִהֲנוּ
לִי: 42וְעֲשֵׂה לָהֶם מִכְנְסֵי־בָד לְכַסּוֹת בְּשַׂר עֶרְוָה מִמָּתְנַיִם וְעַד־יֵרֵכַיִם יִהְיוּ: 43וְהָיוּ עַל־אַהֲרֹן וְעַל־בָּנָיו בְּבֹאָם |
אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא־יִשְׂאוּ עָוֹן וָמֵתוּ חֻקַּת עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

29

Okurherekêrwa kw'abadâhwa

[1] Alaga oku wakazibajira ly'obarherekêra omu budâhwa bwâni: orhôle empanzi ntôrhò na nganda-buzi ibirhi zirhalikwo izâbyo [2] n'omugati gurhalimwo lwango, emigati y'olununirizi erhalimwo lwango yavungiragwa omu mavurha, n'orhugati rhw'olununirizi rhurhalimwo lwango, rhushîge amavurha, obijire n'enshâno y'omulà gw'engano. [3] Obihire byôshi omu cirhiri ciguma, onabirherekêre haguma n'erya mpanzi na zirya ngandabuzi oku zinali ibirhi.

Okushukululwa kw'emyambalo n'amavurha

[4] Oshegeze Aròni n'abagala aha lusò lw'Ecihando c'Ihano, onabashuke n'amîshi. [5] Orhôle emyambalo, oyambike Aròni akanzo, ecirondo c'efodi, efodi, enshoho y'oku cifuba, omukòbekebyo n'omukaba gw'efodi. [6] Okuhandi omuyambike ensirha omu irhwe, n'oku nsirha ohirekwo ecimanè c'obutagatîfu[q]; [7] orhôle amavurha g'okushîga, omubulagirego oku irhwe, omushîgego. [8] Hano obà wamàshegeza abagala, obayambike orhwanzo, [9] obayambike omukaba, Aròni n'abagala, obayambike n'ensirha. Ntyo obudâhwa bubè bwâbo omu irhegeko ly'ensiku n'amango. Oyimike ntyo Aròni n'abagala.

Enterekêro

[10] Okuhandi, olerhe empanzi ebwa Cihando c'Ihano, n'Aròni n'abagala, balambulire amaboko oku irhwe ly'eyo mpanzi. [11] Obâgire eyo mpanzi embere za Nyakasane, aha lusò lw'Ecihando c'Ihano. [12] Orhôle oku mukò gw'eyo mpanzi, ojè wagushîga n'omunwe oku rhufende-fende rhw'oluhêrero, n'ogundi ogubulagire gwôshi aha magulu g'oluhêrero. [13] Orhôle olujimbi lwôshi luzônga amala, n'agandi mashushi g'oku budiku, ensiko zombi n'amashushi gazizungulusire zombi, byôshi obiyokere aha luhêrero. [14] Ci eminyafu y'eyo mpanzi, oluhu lwâyo n'eciho câyo, obiyokere embuga ly'icûmbi, bulya eri nterekêro oku byâha. [15] Okuhandi, orhôle enganda-buzi ntanzi, Aròni n'abagala balambûlire amaboko oku irhwe ly'enganda-buzi. [16] Obâge eyo nganda-buzi, orhôle oku mukò gwâyo, ojè washahuliza omu marhambi gôshi g'oluhêrero. [17] Eyo nganda-buzi ojè wayitwa bihimbi-bihimbi, oshuke amalà gâyo n'ensenyi zâyo, obihire kuli birya bihimbi n'irwe. [18] Engandabuzi yôshi oyiyokere oku luhêrero. Eri mbâgwa ya Nyakasane, nterekêro ya kisûnunu kinja ka kurhûliriza, yasingônolerwa Nyakasane. [19] Kandi orhôle erya ngandabuzi ya kabirhi, Aròni n'abagala balambulire amaboko oku irhwe ly'eyo ngandabuzi. [20] Obâge eyo ngandabuzi, orhôle oku mukò gwâyo, ogushahulize oku bushongoshongo bw'okurhwîri kulyo kwa Aròni n'oku bushongoshongo bw'okurhwîri kulyo kwa ngasi mugala, oku cunkumwe

[q] **29.6** Ecimanè c'obutagatîfu: Rhulole omu Lub 28, 36.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

c'okuboko kwâbo kulyo, n'omu marhambi g'oluhêrero, ogashahulizekwo ogwomukò. [21] Orhôle kuli ogwomukò guli oku luhêrero, n'amavurha gw'okucîshiga, oshahulize kuli Aròni n'oku myambalo yâge, oku bagala n'oku myambalo yâbo. Ajirwa ntyo mutagatîfu yêne n'emyambalo yâge, n'abagala n'emyambalo yâbo.

Okuyîmika abadâhwa

[22] Orhôle amashushi g'engandabuzi, omucira gwâyo, amashushi gali oku bula n'oku budiku, ensiko zombi n'amashushi gazirikwo n'okugulu kwâyo kulyo, bulya eri ngandabuzi ya kuyîmika. [23] Na muli cirya cirhimbiri cirimwo emigati erhalimwo lwango ciri embere za Nyakasane, orhôlemwo omugati muburunguse, omugati gw'olununîrizi gulimwo amavurha, n'ehigati by'olununîrizi. [24] Ebyo byôshi obihire omu maboko ga Aròni n'omu maboko g'abagala, obihâne nterekêro ya kulengezibwa n'okuzunguzibwa embere za Nyakasane. [25] Oshub'ibirhenza omu maboko gâbo, obiyôkere oku luhêrero enyanya ly'embâgwa, nka kisûnunu ka kusîmîsa Nyakasane: eri nterekêro ya kusingônolwa n'omuliro, ya kurherekêrwa Nyakasane. [26] Orhôle omushaya gw'erya nganda-buzi y'okuyimika Aròni, okâgulengeza n'okuguzunguza embere za Nyakasane: co câwe cigabi. [27] Kuli eyo ngandabuzi y'okuyimika Aròni n'abagala, orherekêre omushaya gw'okulengezibwa n'okuzunguzibwa, n'obuhira. [28] Liri irhegeko ly'ensiku n'amango, eyo yo myanya Aròni n'abagala bakàhâbwa na Bene Israheli. Eri myanya Bene Israheli bakaz'iyôrha bajira oku nterekêro zâbo z'omurhûla, myanya ya kurhûla Nyakasane. [29] Emyambalo mitagatîfu ya Aròni eyishihabwa abagala enyuma zâge, bakaziy'iyambala amango bakola bashîgwa amavurha n'okuyimikwa. [30] Oyu bâyimike mudâhwa ahâli hâge omu bagala, anayiyambale nsiku nda zôshi zôshi ye wakazija omu Cihando c'Ihano mpu agendijira emikolo omu hatagatîfu.

Ebiryo bitagatîfu

[31] Engandabuzi y'okuyimika oyirhôle, n'enyama zâyo oziyendere omu hantu hatagatîfu. [32] Aròni n'abagala balire enyama z'eyo ngandabuzi aha lusò lw'Ecihando c'Ihano, bazilire omugati guli omu cirhimbiri. [33] Bo bakazilya ebyakolesibagwa oku nterekêro y'okubacesa olusiku lw'okuyimikwa n'okurherekêrwa kwâbo. Ntà w'embuga wankabiryako, bulya biri bitagatîfu. [34] Akaba hali ebyâsigîre kuhika sêzi kw'eyo nyama y'okuyimika n'ogwomugati, binayocibwe bisingônoke, barhacibiryaga, bulya biri bitagatîfu. [35] Ntyo kwo wajira kuli Aròni n'oku bagala, nk'oku nanakurhegekaga: okazijira nsiku nda wajira ebijiro by'okubayimika.

Ebiyêrekîre oluhêrero

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[36] Ngasi lusiku, okazirherekêra empanzi ntôrhò, ebè nterekêro y'okucîrhênza ebyâha. Oyihâne nterekêro y'okurhenza ebyâha oku luhêrero, omu kujira ebijiro by'okulushukûla, onalushîge amavurha gw'okulujira lutagatîfu. [37] Okazijira nsiku nda zôshi washukûla oluhêrero, wanalujira lutagtifu. Ntyo, oluhêrero lwabà lutagatîfu bwenêne, ngasi byôshi byànahike okwo luhêrero, binabe bitagatîfu.

Enterekêro ya ngasi lusiku

[38] Alaga ebi wakazirhûla oku luhêrero: bâna-buzi babirhi ba mwâka muguma ngasi lusiku lujà oku nkuba. [39] Omwâna-buzi wa burhanzi akazirherekerwa sêzi, n'omwâna-buzi wa kabirhi arherekêrwe câjîngwe. [40] Bakazirherekêra enshâno y'omulà haguma n'oyo mwâna-buzi murhanzi, ya cigabi ca kali ikumi ca nyamâha, mvanganye omu mavurha g'omuzêti lwa hini nguma, byôshi bibè bigushe omu idivayi lya cigabi ca kanni ca hini nguma. [41] Omwâna-buzi wa kabirhi, okazimurherekêra câjîngwè, onamuhirekwo enterekêro y'enshâno n'ey'ecinyôbwa eri nk'erya y'esêzi; èbe nterekêro ya kisûnunu kinja ka kurhûliriza, yasingônolerwa Nyakasane. [42] Eyo yo nterekêro bakazirherekêra ensiku zôshi embere za Nyakasane, aho ho nakazikubugâna, nkola nakugâniza. [43] Aho ho nakazishimânana na Bene Israheli, n'ahola hantu irenge lyâni lyahajira hatagatîfu. [44] Ecihando c'Ihano n'oluhêrero, nabijira bitagatîfu: Aròni n'abagala nabajira batagatîfu, lyo bakola bwinjà obudâhwa bwâni. [45] Nabêra ekarhî ka Bene-Israheli, na mbè Nyamuzinda wâbo. [46] Bamanya oku nie Nyakasane, Nyamuzinda wâbo, oku nie nàbarhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri, nti lyo mubêra ekarhî kâbo, nie Nyakasane, Nyamuzinda wâbo.

Exodus BHS 29

וְזֶ֣ה הַדָּבָ֗ר אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂ֤ה לָהֶם֙ לְקַדֵּ֣שׁ אֹתָ֔ם לְכַהֵ֖ן לִ֑י קַ֚ח פַּ֣ר אֶחָ֣ד בֶּן־בָּקָ֔ר וְאֵילִ֖ם שְׁנַ֥יִם תְּמִימִֽם׃ וְלֶ֣חֶם מַצּ֗וֹת וְחַלֹּ֤ת בְּלוּלֹת֙ בַּשֶּׁ֔מֶן וּרְקִיקֵ֥י מַצּ֖וֹת מְשֻׁחִ֣ים בַּשָּׁ֑מֶן סֹ֥לֶת חִטִּ֖ים תַּעֲשֶׂ֥ה אֹתָֽם׃ וְנָתַתָּ֣ אוֹתָ֔ם עַל־סַ֖ל אֶחָ֑ד וְהִקְרַבְתָּ֥ אֹתָ֛ם בַּסֶּ֖ל וְאֶת־הַפָּ֑ר וְאֵ֥ת שְׁנֵֽי הָאֵילִֽם׃ וְאֶת־אַהֲרֹ֥ן וְאֶת־בָּנָ֖יו תַּקְרִ֣יב אֶל־פֶּ֣תַח אֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד וְרָחַצְתָּ֥ אֹתָ֖ם בַּמָּֽיִם׃ וְלָקַחְתָּ֣ אֶת־הַבְּגָדִ֗ים וְהִלְבַּשְׁתָּ֤ אֶת־אַהֲרֹן֙ אֶת־הַכֻּתֹּ֔נֶת וְאֵ֖ת מְעִ֣יל הָאֵפֹ֑ד וְאֶת־הָאֵפֹ֖ד וְאֶת־הַחֹשֶׁ֑ן וְאָפַדְתָּ֥ לוֹ֙ בְּחֵ֣שֶׁב הָאֵפֹֽד׃ וְשַׂמְתָּ֥ הַמִּצְנֶ֖פֶת עַל־רֹאשׁ֑וֹ וְנָתַתָּ֛ אֶת־נֵ֥זֶר הַקֹּ֖דֶשׁ עַל־הַמִּצְנָֽפֶת׃ וְלָקַחְתָּ֣ אֶת־שֶׁ֔מֶן הַמִּשְׁחָ֖ה וְיָצַקְתָּ֣ עַל־רֹאשׁ֑וֹ וּמָשַׁחְתָּ֖ אֹתֽוֹ׃ וְאֶת־בָּנָ֥יו תַּקְרִ֖יב וְהִלְבַּשְׁתָּ֥ם כֻּתֳּנֹֽת׃ וְחָגַרְתָּ֣ אֹתָ֔ם אַבְנֵ֖ט אַהֲרֹ֣ן וּבָנָ֑יו וְחָבַשְׁתָּ֥ לָהֶ֖ם מִגְבָּעֹ֥ת וְהָיְתָ֛ה לָהֶ֥ם כְּהֻנָּ֖ה לְחֻקַּ֣ת עוֹלָ֑ם וּמִלֵּאתָ֖ יַד־אַהֲרֹ֥ן וְיַד־בָּנָֽיו׃ וְהִקְרַבְתָּ֖ אֶת־הַפָּ֥ר לִפְנֵ֖י אֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד וְסָמְכ֣וּ אַהֲרֹ֣ן וּבָנָ֔יו אֶת־יְדֵיהֶ֖ם עַל־רֹ֥אשׁ הַפָּֽר׃ וְשָׁחַטְתָּ֥ אֶת־הַפָּ֖ר לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה פֶּ֚תַח אֹ֣הֶל מוֹעֵ֔ד וְלָקַחְתָּ֥ מִדַּ֖ם הַפָּֽר׃ וְנָתַתָּ֞ה עַל־קַרְנֹ֣ת הַמִּזְבֵּ֗חַ בְּאֶצְבָּעֶךָ֙ וְאֶת־כָּל־הַדָּ֣ם תִּשְׁפֹּ֔ךְ אֶל־יְסוֹד֖ הַמִּזְבֵּֽחַ׃ וְלָקַחְתָּ֣ אֶת־כָּל־הַחֵ֗לֶב הַמְכַסֶּה֙ אֶת־הַקֶּ֔רֶב וְאֵ֖ת שְׁתֵּ֣י הַכְּלָיֹ֑ת וְאֶת־הַחֵ֣לֶב אֲשֶׁר־עֲלֵיהֶ֗ן וְהִקְטַרְתָּ֥ הַמִּזְבֵּֽחָה׃ וְאֶת־בְּשַׂ֤ר הַפָּר֙ וְאֶת־עֹר֣וֹ וְאֶת־פִּרְשׁ֔וֹ תִּשְׂרֹ֖ף בָּאֵ֣שׁ מִחוּץ֙ לַֽמַּחֲנֶ֔ה חַטָּ֥את הֽוּא׃ וְאֶת־הָאַ֣יִל הָאֶחָ֔ד תִּקָּ֖ח וְסָמְכ֣וּ אַהֲרֹ֣ן וּבָנָ֑יו אֶת־יְדֵיהֶ֖ם עַל־רֹ֥אשׁ הָאָֽיִל׃ וְשָׁחַטְתָּ֖ אֶת־הָאַ֑יִל וְלָקַחְתָּ֣ אֶת־דָּמ֔וֹ וְזָרַקְתָּ֖ עַל־הַמִּזְבֵּ֥חַ סָבִֽיב׃ וְאֶת־הָאַ֖יִל תְּנַתֵּ֣חַ לִנְתָחָ֑יו וְרָחַצְתָּ֤ קִרְבּוֹ֙ וְכָרָעָ֔יו וְנָתַתָּ֖ עַל־נִתְחָ֥יו וְעַל־רֹאשֽׁוֹ׃ וְהִקְטַרְתָּ֥ אֶת־כָּל־הָאַ֖יִל הַמִּזְבֵּ֑חָה עֹלָ֣ה הִ֔וא לַיהוָ֖ה רֵ֣יחַ נִיחֹ֑חַ אִשֶּׁ֥ה הִ֖וא לַיהוָֽה׃ וְלָקַחְתָּ֙ אֶת־הָאַ֣יִל הַשֵּׁנִ֔י וְסָמְכ֣וּ אַהֲרֹ֣ן וּבָנָ֔יו אֶת־יְדֵיהֶ֖ם עַל־רֹ֥אשׁ הָאָֽיִל׃ וְשָׁחַטְתָּ֣ אֶת־הָאַ֔יִל וְלָקַחְתָּ֣ מִדָּמ֔וֹ וְנָתַתָּ֗ עַל־תְּנוּךְ֙ אֹ֣זֶן אַהֲרֹ֔ן וְעַל־תְּנ֖וּךְ אֹ֣זֶן בָּנָ֑יו וְעַל־בֹּ֨הֶן֙ יָדָ֣ם הַיְמָנִ֔ית וְעַל־בֹּ֥הֶן רַגְלָ֖ם הַיְמָנִ֑ית וְזָרַקְתָּ֥ אֶת־הַדָּ֖ם עַל־הַמִּזְבֵּ֥חַ סָבִֽיב׃ וְלָקַחְתָּ֞ מִן־הַדָּ֣ם אֲשֶׁר־עַל־הַמִּזְבֵּ֗חַ וּמִשֶּׁ֙מֶן֙ הַמִּשְׁחָ֔ה וְהִזֵּיתָ֖ עַל־אַהֲרֹ֣ן וְעַל־בְּגָדָ֑יו וְעַל־בָּנָ֥יו וְעַל־בִּגְדֵ֖י בָּנָ֥יו אִתּ֑וֹ וְקָדַ֥שׁ הוּא֙ וּבְגָדָ֔יו וּבָנָ֥יו וּבִגְדֵ֖י בָּנָ֥יו אִתּֽוֹ׃ וְאֶת־הָאַ֣יִל תִּקַּ֔ח וּבִשַּׁלְתָּ֥ אֶת־בְּשָׂר֖וֹ בְּמָק֣וֹם קָד֑וֹשׁ וְאֶת־בְּשַׂר֙ הָאַ֣יִל וְאֶת־לַחְמ֔וֹ יֹאכַ֖ל אַהֲרֹ֥ן וּבָנָֽיו׃ וְאָכְל֗וּ אֶת־הַדְּבָרִים֙ אֲשֶׁ֣ר כֻּפַּר־בָּהֶ֔ם לְמַלֵּ֥א אֶת־יָדָ֖ם לְקַדֵּ֣שׁ אֹתָ֑ם וְזָ֣ר לֹ֥א יֹאכַ֖ל כִּ֥י קֹ֥דֶשׁ הֵֽם׃ וְכָל־אָדָ֗ם לֹ֤א יֹאכַל֙ בַּבַּ֔יִת כִּ֥י קֹ֖דֶשׁ הֵֽם׃ וְאִם־יִשָּׁאֵר֙ מִבְּשַׂ֣ר הַמִּלֻּאִ֔ים וּמִן־הַלֶּ֖חֶם עַד־הַבֹּ֑קֶר וְשָׂרַפְתָּ֥ אֶת־הַנּוֹתָ֖ר בָּאֵ֑שׁ לֹ֥א יֵאָכֵ֖ל כִּי־קֹ֥דֶשׁ הֽוּא׃ כְּכֹל֩ אֲשֶׁ֨ר עָשִׂ֜יתִי לְפָנֶ֗יךָ כֵּ֚ן תַּעֲשׂ֔וּ שִׁבְעַ֥ת יָמִ֖ים תְּמַלֵּ֣א יַדְכֶֽם׃ וְאֶת־הַפָּ֣ר תַּעֲשֶׂ֔ה עַל־יוֹם֙ לַיּ֣וֹם חַטָּ֔את וְעַל־הַכִּפֻּרִ֖ים וְחִטֵּאתָ֣ עַל־הַמִּזְבֵּ֑חַ בְּכַפֶּרְךָ֥ עָלָ֖יו וּמָשַׁחְתָּ֥ אֹת֖וֹ לְקַדְּשֽׁוֹ׃ שִׁבְעַ֣ת יָמִ֔ים תְּכַפֵּ֖ר עַל־הַמִּזְבֵּ֑חַ וְקִדַּשְׁתָּ֣ אֹת֔וֹ וְהָיָ֥ה הַמִּזְבֵּ֖חַ קֹ֣דֶשׁ קָדָשִׁ֑ים כָּל־הַנֹּגֵ֖עַ בַּמִּזְבֵּ֥חַ יִקְדָּֽשׁ׃ וְזֶ֣ה אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂ֣ה עַל־הַמִּזְבֵּ֗חַ כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֛ה שְׁנַ֥יִם לַיּ֖וֹם תָּמִֽיד׃ אֶת־הַכֶּ֤בֶשׂ הָאֶחָד֙ תַּעֲשֶׂ֣ה בַבֹּ֔קֶר וְאֵת֙ הַכֶּ֣בֶשׂ הַשֵּׁנִ֔י תַּעֲשֶׂ֖ה בֵּ֣ין הָעַרְבָּֽיִם׃ וְעִשָּׂרֹ֤ן סֹלֶת֙ בָּלוּל֙ בְּשֶׁ֣מֶן כָּתִ֔ית רְבִיעִ֖ת הַהִ֑ין וְנֶ֣סֶךְ רְבִיעִ֣ת הַהִ֔ין לַכֶּ֖בֶשׂ הָאֶחָֽד׃ וְאֵת֙ הַכֶּ֣בֶשׂ הַשֵּׁנִ֔י תַּעֲשֶׂ֖ה בֵּ֣ין הָעַרְבָּ֑יִם כְּמִנְחַ֤ת הַבֹּ֙קֶר֙ וּכְנִסְכָּ֔הּ תַּעֲשֶׂ֖ה לָ֑הּ אִשֵּׁ֥ה רֵֽיחַ־נִיחֹ֖חַ לַיהוָֽה׃ כֶּ֣בֶשׂ בֶּן־שָׁנָ֗ה תָּמִים֙ יִהְיֶ֣ה לָעֹלָ֔ה לַיהוָ֖ה בַּיּ֥וֹם עַל־הַכְּבָשִֽׂים׃ וְעִשָּׂרֹן֙ לָעֶ֣שֶׂר הָאֵפָ֔ה סֹ֖לֶת לְמִנְחָ֑ה בָּל֙וּל֙ בְּשֶׁ֣מֶן כָּתִ֔ית רְבִיעִ֖ת הַהִֽין׃ וְיַ֣יִן נִסְכּ֗וֹ רְבִיעִת֙ הַהִ֔ין עַל־הָעֹלָ֥ה עַל־הַכֶּ֖בֶשׂ הָאֶחָ֑ד בַּקֹּ֕דֶשׁ הַסֵּ֥ךְ נֶֽסֶךְ־שֵׁכָ֖ר לַיהוָֽה׃ וְאֶת־הַכֶּ֣בֶשׂ הַשֵּׁנִ֔י תַּעֲשֶׂ֖ה בֵּ֣ין הָעַרְבָּ֑יִם כְּמִנְחַ֤ת הַבֹּ֙קֶר֙ וּכְנִסְכָּ֔הּ תַּעֲשֶׂ֖ה לָ֑הּ אִשֵּׁ֥ה רֵֽיחַ־נִיחֹ֖חַ לַיהוָֽה׃ וְהִקְרַבְתָּ֣ אֹתָ֔ם לִפְנֵ֖י יְהוָ֑ה פֶּ֚תַח אֹ֣הֶל מוֹעֵ֔ד וְלָקַחְתָּ֥ מִדַּ֖ם הַפָּֽר

וְאֶת־עֹרוֹ וְאֶת־פִּרְשׁוֹ תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה חַטָּאת הִוא׃ 15וְאֶת־הָאַיִל הָאֶחָד תִּקָּח וְסָמְכוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו
אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאָיִל׃ 16וְשָׁחַטְתָּ אֶת־הָאַיִל וְלָקַחְתָּ אֶת־דָּמוֹ וְזָרַקְתָּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ 17וְאֶת־הָאַיִל תְּנַתֵּחַ
לִנְתָחָיו וְרָחַצְתָּ קִרְבּוֹ וּכְרָעָיו וְנָתַתָּ עַל־נְתָחָיו וְעַל־רֹאשׁוֹ׃ 18וְהִקְטַרְתָּ אֶת־כָּל־הָאַיִל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הִוא לַיהוָה רֵיחַ
נִיחֹוחַ אִשֶּׁה לַיהוָה הִוא׃ 19וְלָקַחְתָּ אֶת הָאַיִל הַשֵּׁנִי וְסָמַךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאָיִל׃ 20וְשָׁחַטְתָּ
אֶת־הָאַיִל וְלָקַחְתָּ מִדָּמוֹ וְנָתַתָּה עַל־תְּנוּךְ אׇזֶן אַהֲרֹן וְעַל־תְּנוּךְ אׇזֶן בָּנָיו הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן
רַגְלָם הַיְמָנִית וְזָרַקְתָּ אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ 21וְלָקַחְתָּ מִן־הַדָּם אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וּמִשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְהִזֵּיתָ
עַל־אַהֲרֹן וְעַל־בְּגָדָיו וְעַל־בָּנָיו וְעַל־בִּגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ וְקָדַשׁ הוּא וּבְגָדָיו וּבָנָיו וּבִגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ׃ 22וְלָקַחְתָּ מִן־הָאַיִל
הַחֵלֶב וְהָאַלְיָה וְאֶת־הַחֵלֶב | הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֶת | שְׁתֵּי הַכְלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן וְאֶת
שׁוֹק הַיָּמִין כִּי אֵיל מִלֻּאִים הוּא׃ 23וְכִכַּר לֶחֶם אַחַת וַחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת וְרָקִיק אֶחָד מִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי
יְהוָה׃ 24וְשַׂמְתָּ הַכֹּל עַל כַּפֵּי אַהֲרֹן וְעַל כַּפֵּי בָנָיו וְהֵנַפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃ 25וְלָקַחְתָּ אֹתָם מִיָּדָם וְהִקְטַרְתָּ
הַמִּזְבֵּחָה עַל־הָעֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹוחַ לִפְנֵי יְהוָה אִשֶּׁה הִוא לַיהוָה׃ 26וְלָקַחְתָּ אֶת־הֶחָזֶה מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן
וְהֵנַפְתָּ אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה לְךָ לְמָנָה׃ 27וְקִדַּשְׁתָּ אֶת | חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הוּנַף וַאֲשֶׁר
הוּרַם מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים מֵאֲשֶׁר לְאַהֲרֹן וּמֵאֲשֶׁר לְבָנָיו׃ 28וְהָיָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו לְחָק־עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי תְרוּמָה
הִוא וּתְרוּמָה יִהְיֶה מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיהֶם תְּרוּמָתָם לַיהוָה׃ 29וּבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן יִהְיוּ לְבָנָיו
אַחֲרָיו לְמָשְׁחָה בָהֶם וּלְמַלֵּא־בָם אֶת־יָדָם׃ 30שִׁבְעַת יָמִים יְלַבְּשָׁם הַכֹּהֵן תַּחְתָּיו מִבָּנָיו אֲשֶׁר יָבֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד
לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ׃ 31וְאֶת אֵיל הַמִּלֻּאִים תִּקַּח וּבִשַּׁלְתָּ אֶת־בְּשָׂרוֹ בְּמָקוֹם קָדֹשׁ׃ 32וְאָכַל אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־בְּשַׂר הָאַיִל
וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בַּסֶּל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ 33וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת־יָדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וְזָר לֹא־יֹאכַל
כִּי־קֹדֶשׁ הֵם׃ 34וְאִם־יִוָּתֵר מִבְּשַׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן־הַלֶּחֶם עַד־הַבֹּקֶר וְשָׂרַפְתָּ אֶת־הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי־קֹדֶשׁ
הִוא׃ 35וְעָשִׂיתָ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו כָּכָה כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי אֹתָךְ שִׁבְעַת יָמִים תְּמַלֵּא יָדָם׃ 36וּפַר חַטָּאת תַּעֲשֶׂה לַיּוֹם
עַל־הַכִּפֻּרִים וְחִטֵּאתָ עַל־הַמִּזְבֵּחַ בְּכַפֶּרְךָ עָלָיו וּמָשַׁחְתָּ אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ׃ 37שִׁבְעַת יָמִים תְּכַפֵּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ
אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים כָּל־הַנֹּגֵעַ בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ׃ ס
38וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם תָּמִיד׃ 39אֶת־הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ
הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם׃ 40וְעִשָּׂרֹן סֹלֶת בָּלוּל בְּשֶׁמֶן כָּתִית רֶבַע הַהִין וְנֶסֶךְ רְבִעִת הַהִין יַיִן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד׃ 41וְאֵת
הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכָּהּ תַּעֲשֶׂה־לָּהּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃ 42עֹלַת תָּמִיד
לְדֹרֹתֵיכֶם פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה לְדַבֶּר אֵלֶיךָ שָׁם׃ 43וְנוֹעַדְתִּי שָׁמָּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְנִקְדַּשׁ בִּכְבֹדִי׃ 44וְקִדַּשְׁתִּי אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו אֲקַדֵּשׁ לְכַהֲנוֹ לִי׃ 45וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים׃ 46וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשָׁכְנִי בְתוֹכָם אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

30

Oluhêrero lw'enshângi

[1] «Ojire oluhêrero wakazitumbukizakwo enshângi, olujire n'omurhi gwa akasiya. [2] Obuli waluyûbakaamwo bubè bw'ikoro liguma n'obugali nabo bubè bw'ikoro liguma: lubè lwa nyunda ziyumânîne, oburherema nabo bubè bwa makoro abirhi, lwôshi lulungane n'orhuhembe rhwakwo ko na kuguma. [3] Olushîge amasholo garhali mavange, oku nyanya, omu marhambi n'omu rhuhembe, omuhiro gwalwo gubè gwa butâke bwa masholo. [4] Olujirire mpogo ibirhi z'amasholo idako ly'omuhiro, enyanya ly'amarhambi gombi, ozihire omu marhambi, zikazigeramwo emirhamba y'okululengeza. [5] Eyo mirhamba oyijire n'omurhi gwa akasiya, onayishige amasholo. [6] Oluhire embere z'omwenda gubwikire omucîmba gw'Endagâno, embere z'omufûniko gubwikire Endagâno, halya nâkazikubugâna. [7] Aròni akazitumbûkizakwo enshângi, ngasi sêzi, amango akola ayumanyanya orhumole, analutumbûkizekwo enshângi. [8] N'amango Aròni akola ayâsa orhumole câjingwè, analutumbûkizakwo enshângi, eri nshangi ya nsiku n'amango embere za Nyakasane, kurhenga oku iburha kujà oku lindi. [9] Kuli olwo luhêrero irhondomurhahîraga mukarherekêrakwo enshângi y'obushâla-shâla nîsi erhi mbâgwa n'enterekêro zindi zindi, murhakanahîra mukabulagirakwo enterekêro z'ebinyôbwa. [10] Liguma omu mwâka, Aròni akazijira nterekêro y'okushukûla ebyâha, oku rhuhembe rhw'oluhêrero. Liguma omu mwâka, kurhenga iburha kujà oku lindi, akâshukûla oluhêrero n'omukò gw'embâgwa y'okulyûla ebyâha. Olwo luhêrero luli lutagatîfu bwenêne embere za Nyakasane.»

Entûlo y'omu kâ-Nyamuzinda

[11] Nyakasane anacishambâza Mûsa, amubwîra, erhi: [12] «Amango waganja[r] bene Israheli mpu ly'omanya omubalè gwâbo, ngasi muguma anahane entûlo y'obuzîne bwâge emwa Nyamuzinda, lyo balekijakwo obuhanya bakola baganjwa. [13] Alaga ebi ngasi wanaganjwe akazihâna: cigabi ca kabirhi c'esikeli y'omu kâ-Nyamuzinda, erya ya ngero makumi abirhi oku ngasi sikeli. Eco cigabi ca kabirhi c'esikeli ebè ntûlo ya Nyakasane. [14] Ngasi muntu yeshi wankanaganjwa, kurhangirira oku myâka makumi abirhi y'okuburhwa na kulusha, ahâne entûlo ya Nyakasane. [15] Mw'okwo kuhâna entûlo ya Nyakasane lyo muciza obuzîne bwinyu, omugale[s] arhahânaga binji kulusha ecigabi c'esikeli, n'omukenyi arharhûlaga binyi kulusha ecigabi c'esikeli. [16] Okazirhôla eyo ntûlo ya Bene Israheli y'okuciza obuzîne bwâbo, oyikolese oku mikolo y'omu Cihando c'Ihano, ebè cikengêzo erhi nkûmbu kuli Bene Israheli embere za Nyakasane omu kuciza obuzîne bwâbo.

---

[r] **30.12** Ago mango baganjaga Bene Israheli, baganja ahalume bonene balya bankanaja oku matabâro (Rhulole Lub 30. 14; Mib 1, 2).
[s] **30.15** Omugale n'omukcnyi bôshi bayumânane embere za Nyakasane nka bahana entûlo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omukenzi gw'okukalabîra

17 Nyamuzinda ashambâza Mûsa, amubwîra, erhi: 18 «Ojire omukenzi gw'omulinga n'amakondo
gago gabè ga mulinga, bakazicîkalabîramwo, oguhire ekarhî k'Ecihando c'Ihano n'oluhêrero,
ohiremwo n'amîshi. 19 Aròni n'abagala bakazikalabîramwo amaboko n'amagulu. 20 Nka bajà omu
Cihando c'Ihano, bakazikalaba n'amîshi, lyo balekifà. Kwo na kwo nka bayegêra oluhêrero
bakola baliyokera Nyakasane enterekêro z'okusingônoka, 21 bakazicîkalaba amaboko
n'amagulu, lyo balekifà. Kuli obwo lyabà irhegeko lirhahuligana, kuli Aròni yêne n'oku bûko
bwâge, kurhenga oku iburha kujà oku lindi.

Amavurha matagatîfu

22 Nyakasane anacishambâza Mûsa, amubwîra, erhi: 23 «Orhôle omu migavu minjinjà kulusha
eyindi yôshi, obukù bwayaga bwa sikeli magana arhânu; ecigabi ca kabirhi, kwo kuderha sikeli
magana abirhi na makumi arhânu y'omugavu gw'esinamoni, sikeli magana abirhi na makumi
arhânu y'omugavu gw'olusheke lw'akîsûnunu; 24 sikeli magana arhânu g'omugavu gwa akasiya,
lugero lw'esikeli y'omu kâ-Nyamuzinda, na hini nguma y'amavurha g'omuzêti. 25 Ojiremwo
amavurha matagatîfu[t] g'okucîshîga, mvange yahûmula bwinjà, mukolo gwa muvanganya
mulenga, go gâbà mavurha matagatîfu g'okucîshiga. 26 Oshîgemwo Ecihando c'Ihano,
omucîmba gw'Endagâno, 27 amêza n'orhulugu rhwago rhwôshi, oluhêrero lw'enshângi,
28 oluhêrero lw'enterekêro n'orhulugu rhwalwo rhwôshi, omukenzi n'amakondo gâgwo.
29 Obigishe bibè bitagatîfu lwôshi, na ngasi byânabihikekwo binabe bitagatîfu. 30 Aròni n'abagala
obashîge onabarherekêrere, lyo bakàjira omukolo gw'obudâhwa bwâni. 31 Obwîre Bene Israheli,
erhi: «Aga mavurha matagatîfu g'okucishînga, gali gâni, kurhenga oku iburha kuhika oku lindi.
32 Irhondomurhahîraga mukashîga wundi wundi muntu, murhaderhaga mpu mwayiga
okugavanganya, bulya gali matagatîfu, ganayôrhe gali matagatîfu kuli mwe n'oku iburha linyu.
33 Owanayige okuvanganya ago mavurha erhi kugashîga omuntu kwône, oyo anakagwa omu
bûko bwâge.»

Okujira enshângi

34 Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Olonze ebizibwe bihûmula bwinjinjà, akaradusi
kahûmula bwinjinjà, ecizibwe ca torakasi, eca ambre, eca galabani, ebizibwe by'omugavu
haguma n'obukù burhalimwo buvange, byôshi bya lugero luyumânîne. 35 Ojiremwo omugavu
gw'enshângi, mukolo gwa muvânzi mulenga, ogwomugavu gujemwo omûnyu, gurhajagamwo
bindi bici, gubè mutagatîfu. 36 Oguvungunyule, orhôlekwo obuvungunyukiza ohire embere
ly'omucîmba gw'Endagâno, omu Cihando c'Ihano, mulya nakâshimânana nâwe. Kuli mwe

---

[t] **30.25** 30, 25: Amavurha matagatîfu gw'okucîshîga: Lub 25, 6; 9, 7, 21. Ago mavurha yo enali krisma ntagatîfu; okushiga abantu kunabayunjuze misî n'enshagali, erhi kandi ebiberûlîrwe Nnâmahanga nabyo byanashîgwa (Lub 30, 32).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ogwomugavu gwaba mutagatîfu bwenêne. [37] N'ogwomugavu wajira, irhondomurhahîra mwaderha mpu ninyu mwacîjiriragwo, mukazigulola nka mugavu gurherekîrwe Nyakasane. [38] Owanaderhe mpu aguyiga lyo naye ankayûmva akîsûnunu kagwo, Oyo muntu anakagwe omu bûko bwâge.»

Exodus BHS 30:

1וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטַר קְטֹרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ׃ 2אַמָּה אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ רָבוּעַ יִהְיֶה וְאַמָּתַיִם קֹמָתוֹ מִמֶּנּוּ
קַרְנֹתָיו׃ 3וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת־גַּגּוֹ וְאֶת־קִירֹתָיו סָבִיב וְאֶת־קַרְנֹתָיו וְעָשִׂיתָ לּוֹ זֵר זָהָב סָבִיב׃ 4וּשְׁתֵּי טַבְּעֹת
זָהָב תַּעֲשֶׂה־לּוֹ | מִתַּחַת לְזֵרֹו עַל שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו תַּעֲשֶׂה עַל־שְׁנֵי צִדָּיו וְהָיָה לְבָתִּים לְבַדִּים לָשֵׂאת אֹתוֹ
בָּהֶמָּה׃ 5וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב׃ 6וְנָתַתָּה אֹתוֹ לִפְנֵי הַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן הָעֵדֻת לִפְנֵי
הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־עֵדֻת אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה׃ 7וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ
אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה׃ 8וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה
לְדֹרֹתֵיכֶם׃ 9לֹא־תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנֶסֶךְ לֹא תִסְּכוּ עָלָיו׃ 10וְכִפֶּר אַהֲרֹן עַל־קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה
מִדַּם חַטַּאת הַכִּפֻּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה יְכַפֶּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ־קָדָשִׁים הוּא לַיהוָה׃ פ
11וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 12כִּי תִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנָתְנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ לַיהוָה בִּפְקֹד
אֹתָם וְלֹא־יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בִּפְקֹד אֹתָם׃ 13זֶה | יִתְּנוּ כָּל־הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים
גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיהוָה׃ 14כֹּל הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה יִתֵּן תְּרוּמַת
יְהוָה׃ 15הֶעָשִׁיר לֹא־יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט מֶמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל לָתֵת אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם׃ 16וְלָקַחְתָּ
אֶת־כֶּסֶף הַכִּפֻּרִים מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר
עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם׃ פ
17וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 18וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לִרְחָצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ
וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם׃ 19וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם׃ 20בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם וְלֹא
יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהוָה׃ 21וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם
חָק־עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם׃ פ
22וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 23וְאַתָּה קַח־לְךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מָר־דְּרוֹר חֲמֵשׁ מְאוֹת וְקִנְמָן־בֶּשֶׂם מַחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים
וּמָאתָיִם וּקְנֵה־בֶשֶׂם חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם׃ 24וְקִדָּה חֲמֵשׁ מְאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁמֶן זַיִת הִין׃ 25וְעָשִׂיתָ אֹתוֹ שֶׁמֶן
מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ רֹקַח מִרְקַחַת מַעֲשֵׂה רֹקֵחַ שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה׃ 26וּמָשַׁחְתָּ בּוֹ אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת אֲרוֹן
הָעֵדֻת׃ 27וְאֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמְּנֹרָה וְאֶת־כֵּלֶיהָ וְאֵת מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת׃ 28וְאֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה
וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ׃ 29וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְהָיוּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהֶם יִקְדָּשׁ׃ 30וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

תִּמְשַׁח וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם לְכַהֵן לִי׃ 31וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶּה לִי
לְדֹרֹתֵיכֶם׃ 32עַל־בְּשַׂר אָדָם לֹא יִיסָךְ וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ לֹא תַעֲשׂוּ כָּמֹהוּ קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם׃ 33אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח
כָּמֹהוּ וַאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל־זָר וְנִכְרַת מֵעַמָּיו׃ ס
34וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סַמִּים נָטָף | וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה׃ 35וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ
קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר קֹדֶשׁ׃ 36וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר
אִוָּעֵד לְךָ שֻׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם׃ 37וְהַקְּטֹרֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּמַתְכֻּנְתָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לְךָ
לַיהוָה׃ 38אִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כָמוֹהָ לְהָרִיחַ בָּהּ וְנִכְרַת מֵעַמָּיו׃ ס

31

Abarhumisi bw'omu kâ-Nyamuzinda

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: [2] «Ala! Niene nàhamagalaga Besaleli, mwene Uri, mwene
Huru w'omu bûko bwa Yuda. [3] Nàmuyunjuzize Mûka gwa Nyamuzinda, lyo abà n'oburhimanya,
obukêngere n'obwenge bw'okumanyijira ngasi mukolo: [4] obulenga omu mikolo y'amasholo,
emiringa n'amarhale; [5] omu kubinja amabuye gw'okubambira, okubinjûla emirhi n'okujira emikolo
ya ngasi lubero. [6] Nakulusha aho, nàmuhizirekwo Oholiyabu, mwene Ahisamaki, w'omu bûko
bwa Dani, nahira oburhimanya omu murhima gwa ngasi mushinganyanya, nti bajire ngasi byôshi
nanakurhegesire: [7] Ecihando c'Ihano, omucîmba gw'Endagâno, omufûniko guli enyanya zagwo
na ngasi birugu by'omu cihando byôshi, [8] amêza n'ebirugu byago, akamole k'amasholo gonene
n'ebirugu byako, [9] oluhêrero lw'enshângi, oluhêrero lw'enterekêro n'ebirugu byâlwo byôshi,
omukenzi n'amakondo gâgwo, [10] emyambalo y'obugashânize, myambalo mitagatîfu y'omudâhwa
Aròni, emyambalo abâna bâge bakaziyambala nka bajira omukolo gw'obudâhwa, [11] amavurha
g'okucishîga n'enshângi y'omu hatagatîfu. Babijire byôshi byôshi nk'oku nanakurhegekaga.»

Okukenga olwa Sabato

[12] Nyamuzinda anacibwîra Mûsa erhi: [13] «Obwîre Bene Israheli, erhi: Mukâkenga bwenêne
ensiku zâni za Sabato, bulya ciri cimanyîso ekarhî kinyu na nâni, kurhenga oku iburha kujà oku
lindi, lyo bakazimanyirira oku nie Nyakasane, nie mmucêsa. [14] Mukazikenga olwa Sabato, bulya
luli lutagatîfu kuli mwe. Owâluzize ananigwe. Neci, ngasi yeshi wânakole muli lwo, Oyo muntu
anakagwe ekarhî k'ishanja lyâge. [15] Bakazijira emikolo nsiku ndarhu zôshi, ci olusiku lwa kali
nda, luli lusiku lwa kurhamûka lurherekîrwe Nyakasane. Ngasi yeshi wâjire omukolo olusiku lwa
Sabato, oyo anayirhwe, afe. [16] Bene Israheli balange olwa Sabato, bakazijira olwa Sabato,
kurhenga oku iburha kujà oku lindi, ebè ndagâno y'ensiku zôshi. [17] Sabato abè cimanyîso
c'emyâka n'emyâka, ekarhî ka Bene Israheli na nâni, bulya nsiku ndarhu Nyakasane ajiragamwo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amalunga n'igulu, ci olusiku lwa kali nda, arhahumaga kabishi, ahûmûka.»

Mûsa ahâbwa ennambi zirikwo amarhegeko

18 Cazinda, erhi àyusishambâza Mûsa oku ntondo y'e Sinayi, amuhà zirya mbale ibirhi z'Obuhamirizi, mbale ibirhi za mabuye, zàyandikagwa n'omunwe gwa Nyakasane.

Exodus BHS 31:

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ 2 רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה׃ 3 וָאֲמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ
אֱלֹהִים בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל־מְלָאכָה׃ 4 לַחְשֹׁב מַחֲשָׁבֹת לַעֲשׂוֹת בַּזָּהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת׃ 5 וּבַחֲרֶשֶׁת אֶבֶן
לְמַלֹּאת וּבַחֲרֶשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל־מְלָאכָה׃ 6 וְאָנִי הִנֵּה נָתַתִּי אִתּוֹ אֵת אָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה־דָן וּבְלֵב
כָּל־חֲכַם־לֵב נָתַתִּי חָכְמָה וְעָשׂוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ׃ 7 אֶת | אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הָאָרֹן לָעֵדֻת וְאֶת־הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עָלָיו
וְאֵת כָּל־כְּלֵי הָאֹהֶל׃ 8 וְאֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־כֵּלָיו וְאֶת־הַמְּנֹרָה הַטְהֹרָה וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ וְאֵת מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת׃ 9 וְאֶת־מִזְבַּח
הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַכִּיּוֹר וְאֶת־כַּנּוֹ׃ 10 וְאֵת בִּגְדֵי הַשְּׂרָד וְאֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו
לְכַהֵן׃ 11 וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים לַקֹּדֶשׁ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוִּיתִךָ יַעֲשׂוּ׃ פ
12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ 13 וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ כִּי אוֹת הִוא בֵּינִי
וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לָדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם׃ 14 וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִוא לָכֶם מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי
כָּל־הָעֹשֶׂה בָהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ׃ 15 שֵׁשֶׁת יָמִים יֵעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת
שַׁבָּתוֹן קֹדֶשׁ לַיהוָה כָּל־הָעֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוּמָת׃ 16 וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת
אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם׃ 17 בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם
וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ׃ ס
18 וַיִּתֵּן אֶל־מֹשֶׁה כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ בְּהַר סִינָי שְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת לֻחֹת אֶבֶן כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

32

Ecâha c'olubaga

1 Olubaga erhi lubona Mûsa amalegama buyandagala oku ntondo, lwashûbûzanya eburhambi
bwa Aròni, lwanacimubwîra, erhi: «Yimuka! Orhujirire[u] Nyamuzinda warhushokolera, bulya oyo
Mûsa, muntu wàrhurhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri, rhurhacimanyiri oku àbîre.» 2 Aròni
ababwîra, erhi: «Mukûlage orhugondo rhw'amasholo rhuli oku marhwîri ga bakinywe, aga
bagala binyu, n'aga bâli binyu, murhunderhere.» 3 Olubaga lwôshi lwàjà lwakûla orhugondo
lwàgwêrhe omu marhwîri, balerhera Aròni. 4 Erhi abà amayankirira galya masholo bâli
mudwîrhîre, agatula n'ecûma, arhenzamwo enshusho y'akanina. Banaciderha, mpu: «Israheli,
ala Nyamuzinda wâwe wàkurhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri!» 5 Erhi Aròni abona kulya,
ayûbaka oluhêrero embere ly'erya nshusho, ayâlîza, erhi: «Irhondo luli lusiku lukulu lwa
Nyakasane!» 6 Erhi buca, oku banazûka, barherekêra enterekêro z'embâgwa banalêrha
enterekêro z'omurhûla, olubaga lwanaciburhamala, lwalya lwananywa, lwayimuka mpu lusâme.

Nyamuzinda arhônda Mûsa

7 Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Yandagala, bulya lulya lubaga lwagomire, lulya lubaga
wàrhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri. 8 Barhalegamire okurhenga omu njira nàbayêrekaga,
batuzire enshusho y'akanina bafukamire embere zâyo banaderha, mpu: «Israheli ala
Nyamuzinda wâwe, owàkurhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri.» 9 Nyakasane, anacibwîra Mûsa;
erhi: «Aye! Nàsingirize olu lubaga, nabona oku luli lwa bacikanyi-cirhagômba» 10 Ci lero,
ondekage, nkolaga najira oburhè bwâni bubayâkirekwo, bôshi mbahererekeze, wêne obè we
njira ishanja linene.»

Omusengero gwa Mûsa

11 Mûsa arhûliriza Nyakasane, Nyamuzinda wâge, aderha, erhi: «Nyamwagirwa carhuma
wakunirira olubaga lwâwe wêne wàshugulaga n'emisî y'okuboko kwâwe omu cihugo c'e Mîsiri?
12 Cankarhuma Abanya-Mîsiri baderha, mpu: «Buminya bwàrbumaga abarhenza eno munda
mpu ly'ajibayirhira omu mpinga, anabaherêrekeze hano igulu!» Rhûliriza obukunizi bwâwe,
onaleke obubî olonzize okujirira olubaga lwâwe. 13 Kengêra bambali bâwe: Abrahamu, Izaki na
Yakôbo walanganyagya n'omwîgasho, wababwîra, erhi: «Obûko bwinyu nabuluza bubè nka
nyenyêzi z'oku nkuba na cirya cihugo nàderhaga, nacihà obûko bwinyu buciyimenwo ensiku
n'amango!» 14 Nyakasane arhulirira obwo, arhacikolaga akal'ibala àli amalalira okukolera

---

[u] **32.1** : Erhi olubaga luhûna mpu balujirire ba-nyamuzinda balushokolera, lwahemukira irhegeko lya Nnâmahanga: Lub 20, 4. Olwo lubaga lwalonza owâbo Nyamuzinda olya bankanahashihêka nk'oku banalonzìze.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

olubaga lwâge.

Mûsa abera ennâmbi zalikwo Endagâno

15 Mûsa anacishubûka àyandagala, abungulukira emwa bene Israheli, erhi afumbîrhe galya
mabuye g'ennàmbi abirhi, gàli mayandike enyunda zombi, emugongo n'emalanga. 16 Ago
mabuye-nnâmbi gwàli mukolo gwa Nyamuzinda yêne, emyandiko galikwo Nyamuzinda yêne
wàyisiribaga. 17 Yozwè ayumva ecihôgêro c'olubaga cidwîrhe cabanda orhuhababo; abwîra
Mûsa, erhi: «Nàmayumva akahababo kali nka ka ntambala omu cihando.» 18 Ci Mûsa
àmushuza, erhi: «Karhali kahababo k'abahimine, karhanali kahababo k'abahimirwe, ci
nyumvîrhe nka liri izù lya nyimbo za bantu badwîrhe badumizanya.» 19 Lero erhi àhika hôfi
n'ecirâlo, àlangîra akanina n'ebigâmba by'amasâmo. Mûsa agwârhwa n'oburhè, arhôla zirya
nnàmbi z'amabuye g'Endagâno, azidedeka oku idaho, azijonjagira mulya ntambi-rhambi
ly'entondo. 20 Arhôla kalya kanina bàjiraga akadûlika muliro; akavungunyula kôshi, akalagaliza
omu mîshi, aganywesa Bene Israheli. 21 Mûsa adôsa Aròni, erhi: «Bici olu lubaga lwakuhizirekwo
ene olinda obayêmêrera ecâha cingan'aha?» 22 Aròni àmushuza erhi: «Yâgirwa, orhakalihaga,
bulya nâwe wêne orhahabiri oku olu lubaga luyôrha luhârhira amabî! 23 Bonene bambwîraga,
mpu : «Orhujirire Nyamuzinda warhushokolera, bulya olya Mûsa, omulume wàrhurhenzagya e
Mîsiri, rhurhamanyiri kurhi anabîre!» 24 Lero nababwîra, nti: «Ndi ogwêrhe amasholo!» Baja
bagashugula oku marhwîri gâbo, bagampà. Nagahira ecìko, garhengamwo aka kanina.»

Obuhane

25 Mûsa abona oku olubaga lwahabusire, oku Aròni analuhabwîre, analubonêsa nshonyi omu
masù g'abashombanyi bâge. 26 Okuhandi, Mûsa agend'iyimanga aha muhango gw'icûmbi,
aderha, erhi: «Oli wa Nyakasane, anjeho!» Bene Levi bôshi bashubulizanya eburhambi bwâge.
27 Ànacibabwîra, erhi: «Ntya kwo Nyakasane w'Israheli adesire: «Ngasi muguma ahire engôrho
yâge ebirhugomurhulukâne omu icûmbi mwoshi, kurhenga kuli ngasi muhango kuj'oku gundi,
mujè mwanigûza akaba mwene winyu, akaba mwîra wâwe, akaba mulungu wâwe!» 28 Bene Levi
banacijira nk'oku Mûsa anababwîraga, olwo lusiku olubaga lwafàmwo bihumbi bisharhu bya
bantu. 29 Mûsa ababwîra, erhi: «Ene mwarherekîre Nyakasane amaboko ginyu, kulya kubà ngasi
muguma anayomolire omugala erhi mwene wâbo engôrho, ly'amugisha!»

Mûsa ashubisengerera Bene Israheli

30 Lero erhi buca. Mûsa abwîra olubaga, erhi: «Mwajizire ecâha cinene, ci nkolaga
narheremera emunda Nyakasane ali kwankanabà nashobôla obwonjo kw'eco câha cinyu!»
31 Mûsa ashubira emunda Nyakasane ali amubwîra, erhi: «Aye! Lulya lubaga lwàgomire
bwenêne! Lwacîjirîre Nyamuzinda w'amasholo. 32 Ci okalonza, olubabalire eco câha... N'akaba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nanga, onzazagye omu citabu[v] wànyandikaga!» 33 Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Owàngomîre ye nanazaza omu citabu câni! 34 Ci buno okanyagye! Olôngolane olubaga emunda nakubwîraga, malahika wàni akushokolera. Ci olusiku nabarhangula niene, nabahàna kw'eco câha câbo.» 35 Nyakasane anacihana olubaga bulya lwàli lujizire akanina, kalya Aròni àtulaga.

Exodus BHS 32:

1 וַיַּרְא הָעָם כִּי־בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן־הָהָר וַיִּקָּהֵל הָעָם עַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם ׀ עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ
לְפָנֵינוּ כִּי־זֶה ׀ מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מֶה־הָיָה לוֹ׃ 2 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַהֲרֹן פָּרְקוּ נִזְמֵי
הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְהָבִיאוּ אֵלָי׃ 3 וַיִּתְפָּרְקוּ כָּל־הָעָם אֶת־נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיָּבִיאוּ
אֶל־אַהֲרֹן׃ 4 וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיָּצַר אֹתוֹ בַּחֶרֶט וַיַּעֲשֵׂהוּ עֵגֶל מַסֵּכָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם׃ 5 וַיַּרְא אַהֲרֹן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וַיֹּאמַר חַג לַיהוָה מָחָר׃ 6 וַיַּשְׁכִּימוּ מִמָּחֳרָת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיַּגְּשׁוּ
שְׁלָמִים וַיֵּשֶׁב הָעָם לֶאֱכֹל וְשָׁתוּ וַיָּקֻמוּ לְצַחֵק׃ פ

7 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֶךְ־רֵד כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 8 סָרוּ מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִם עָשׂוּ
לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לוֹ וַיִּזְבְּחוּ־לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 9 וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה רָאִיתִי אֶת־הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא׃ 10 וְעַתָּה הַנִּיחָה לִּי וְיֶחַר־אַפִּי בָהֶם וַאֲכַלֵּם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ
לְגוֹי גָּדוֹל׃ 11 וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָּה יְהוָה יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ
גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה׃ 12 לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר בְּרָעָה הוֹצִיאָם לַהֲרֹג אֹתָם בֶּהָרִים וּלְכַלֹּתָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה שׁוּב
מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ וְהִנָּחֵם עַל־הָרָעָה לְעַמֶּךָ׃ 13 זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ וַתְּדַבֵּר
אֲלֵהֶם אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעֹלָם׃ 14 וַיִּנָּחֶם יְהוָה
עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ׃ פ

15 וַיִּפֶן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת בְּיָדוֹ לֻחֹת כְּתֻבִים מִשְּׁנֵי עִבְרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתֻבִים׃ 16 וְהַלֻּחֹת
מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל־הַלֻּחֹת׃ 17 וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת־קוֹל הָעָם בְּרֵעֹה וַיֹּאמֶר
אֶל־מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחֲנֶה׃ 18 וַיֹּאמֶר אֵין קוֹל עַנּוֹת גְּבוּרָה וְאֵין קוֹל עַנּוֹת חֲלוּשָׁה קוֹל עַנּוֹת אָנֹכִי שֹׁמֵעַ׃ 19 וַיְהִי
כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיַּרְא אֶת־הָעֵגֶל וּמְחֹלֹת וַיִּחַר־אַף מֹשֶׁה וַיַּשְׁלֵךְ מִיָּדָו אֶת־הַלֻּחֹת וַיְשַׁבֵּר אֹתָם תַּחַת
הָהָר׃ 20 וַיִּקַּח אֶת־הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ וַיִּטְחַן עַד אֲשֶׁר־דָּק וַיִּזֹּר עַל־פְּנֵי הַמַּיִם וַיַּשְׁקְ אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 21 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן מֶה־עָשָׂה לְךָ הָעָם הַזֶּה כִּי־הֵבֵאתָ עָלָיו חֲטָאָה גְדֹלָה׃ 22 וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אַל־יִחַר

[v] **32.32** Ecitabu ca Nyakasane cidesirwe muli: Lul 69,29; 139,16. Nkaba eci citabu, ganahashiba galya mazîno bayandikaga amango g'Omubalè gw'abantu. Okuzazibwa mw'eco citabu Nyakasane àyandikaga kwo kushandûlwa omu lubaga, kurhâciba wa mulilwo. Erhi Mûsa aderha, erhi: onzazagye omu citabu câwe, kwali kuderha, erhi ocinyirhirage erhi ko obu orhacilonzize okuyu-mva omusengero gwâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אַף אֲדֹנָי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־הָעָם כִּי בְרָע הוּא׃ 23וַיֹּאמְרוּ לִי עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי־זֶה | מֹשֶׁה הָאִישׁ
אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מֶה־הָיָה לוֹ׃ 24וָאֹמַר לָהֶם לְמִי זָהָב הִתְפָּרָקוּ וַיִּתְּנוּ־לִי וָאַשְׁלִכֵהוּ בָּאֵשׁ וַיֵּצֵא
הָעֵגֶל הַזֶּה׃ 25וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם כִּי פָרֻעַ הוּא כִּי־פְרָעֹה אַהֲרֹן לְשִׁמְצָה בְּקָמֵיהֶם׃ 26וַיַּעֲמֹד מֹשֶׁה בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה
וַיֹּאמֶר מִי לַיהוָה אֵלָי וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו כָּל־בְּנֵי לֵוִי׃ 27וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שִׂימוּ אִישׁ־חַרְבּוֹ
עַל־יְרֵכוֹ עִבְרוּ וָשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לָשַׁעַר בַּמַּחֲנֶה וְהִרְגוּ אִישׁ־אֶת־אָחִיו וְאִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־קְרֹבוֹ׃ 28וַיַּעֲשׂוּ
בְנֵי־לֵוִי כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיִּפֹּל מִן־הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ׃ 29וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מִלְאוּ יֶדְכֶם הַיּוֹם לַיהוָה כִּי אִישׁ
בִּבְנוֹ וּבְאָחִיו וְלָתֵת עֲלֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה׃ 30וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אַתֶּם חֲטָאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה וְעַתָּה
אֶעֱלֶה אֶל־יְהוָה אוּלַי אֲכַפְּרָה בְּעַד חַטַּאתְכֶם׃ 31וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדֹלָה
וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב׃ 32וְעַתָּה אִם־תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם־אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ׃ 33וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה מִי אֲשֶׁר חָטָא־לִי אֶמְחֶנּוּ מִסִּפְרִי׃ 34וְעַתָּה לֵךְ | נְחֵה אֶת־הָעָם אֶל אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ הִנֵּה מַלְאָכִי יֵלֵךְ
לְפָנֶיךָ וּבְיוֹם פָּקְדִּי וּפָקַדְתִּי עֲלֵיהֶם חַטָּאתָם׃ 35וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה אַהֲרֹן׃ ס

33

Nyamubâho ahâna irhegeko ly'okuhandûla

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Orhenge hano, we n'olubaga wàrhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri, orheremere ebwa cihugo nàlaganyagya Abrahamu, Izaki na Yakôbo erhi mbabwîra, nti: «Iburha lyâwe lyo ncihîre». [2] Narhuma malahika embere zâwe, nnandibirhekwo Abakanani, Abamoriti, Abahàtiti, Abaperezi ti, Abahàviti n'Abayebusi. [3] Osôkere ebwa cihugo cihululamwo amarha n'obûci. Ci kwône omanye oku arhali rhweshi rhuli, bulya oli lubaga lwa bikanyi-birhagômba, nankanamuhungumulira omu njira!» [4] Olubaga erhi luyumva eco cinwa c'obuhane, lwàjà omu mishîbo na ntâye wàciyâmbirhe emyambalo yâge y'olukulu. [5] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Obwîre Bene Israheli, erhi: «Muli lubaga lwa bikanyi-birhagômba. Erhi nankaderha nti rhusôke haguma ninyu, erhi namanamurahiza. Na buno, ntâye wàrhenzagya emyambalo yâge y'olukulu, nienene ntahabe kurhi namujira». [6] Bene Israheli banacihogola emyambalo yâbo y'olukulu, kurhengerera oku ntondo ya Horebu.

Ecihando c'Ihano

[7] Mûsa anacirhôla cirya Cihando, ajiciyûbakaira kuli, embuga ly'icûmbi, aciyirika Cihando c'Ihano. Na ngasi yeshi wàkâgilonza Nyakasane àkâgija ebwa Cihando c'Ihano càliyûbasirwe embuga ly'icùmbi. [8] N'erhi Mûsa àbâga akola aja ebwa Cihando c'Ihano, olubaga lwôshi lunayimange, ngasi muguma aha lusò lw'ecihando câge, ashimbulîze Mûsa amasù, kuhika alinde aja omu Cihando. [9] Erhi Mûsa àbâga amaja omu Cihando, ecilundo c'omugî

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cinayandagale, ciyimange aha lusò lw'Ecihando, Nyakasane arhondere ashambâla bo na Mûsa. [10] Olubaga lwôshi lwàkâgibona eco cilundo c'omugî oku ciyimanzire aha lusò lw'Ecihando na ngasi muguma àkâfukama aha lusò lw'ecâge cihando ahwere oku idaho. [11] Nyakasane àkâgishambâla bo na Mûsa busù oku busù nka kula omuntu anashambâza owâbomuntu. Okuhandi Mûsa akàgishubira ebw'icûmbi, ci omurhabâzi wâge Yozwè, mwâna wa busole mwene Nuni, yêhe arharhengaga omu Cihando.

Omusengero gwa Mûsa

[12] Mûsa abwîra Nyakasane, erhi: «Alaga oku wamambwîra, erhi: Yinamulaga olubaga, ci orhammanyîsizi ndi orhumire wagenda rhwe naye, n'obwo wênene wàderhaga, erhi: «Nkumanyîre oku izîno lyâwe», na kandi, erhi: «Obà murhonyi omu masù gâni». [13] Lero akaba ntonyire omu masù gâwe okunali, ommanyîsagye nâni amajira gâwe, lyo nâni nkumanya, nanderhe lyôki oku mba murhonyi omu masù gâwe. Na kandi, omanye oku eri liri ishanja lwâwe!» [14] Nyakasane amubwîra, erhi: «Akaba orhayishiri wêne niene nayisha ngendikuha amarhamûko». [15] Mûsa àmushuza, erhi: «Akaba orhayishiri Wêne orharhurhenzagya hano. [16] Bicigi bankacimanyirakwo oku niono rhwe n'olubaga lwâwe, rhurhonyire omu masù gâwe? K'arhali kugenda haguma nîrhu oku kwarhuma, n'okubona niono n'olubagallwâwe rhurhashushini n'agandi mashanja gabà hano igulu?» [17] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: «Okwo odesire buno nakujira nako, bulya oli murhonyi omu masù gâni, nnambà nkumanyîre oku izîno lyâwe.»

Mûsa oku ntondo

[18] Mûsa amubwîra, erhi: «Onyêmêrerage nâni ndole oku irenge lawe!» [19] Nyakasane àmushuza, erhi: «Nageza aminja gâni gôshi embere zâwe, nnanyakulize izîno lya Nyakasane embere zâwe. Mbabalira oyu nnonzize okubabalira, nnambêra lukogo oyu nnonzize okubêra lukogo!» [20] Ashubiza erhi: «Orhankahashibona obusù bwâni, bulya omuntu arhankabona obusù bwâni akacilama!» [21] Nyakasane ashubiderha, erhi: «Ala ahantu hôfi nâni! Oyimange oku lwâla! [22] Hano irenge likola lyagera, nakuhira omu mongobana gw'olwâla, nkubwikire n'obulà bw'enfune zâni, kuhika ngere. [23] Okubundi ntenze enfune zâni, ombone omugongo, ci amalanga gâni, ntâye wankahash'igalolakwo!»

Exodus BHS 33:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ עֲלֵה מִזֶּה אַתָּה וְהָעָם אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה: וְשָׁלַחְתִּי לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ וְגֵרַשְׁתִּי אֶת־הַכְּנַעֲנִי הָאֱמֹרִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי הַחִוִּי
וְהַיְבוּסִי: אֶל־אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְקִרְבְּךָ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף אַתָּה פֶּן־אֲכַלְךָ בַּדָּרֶךְ: וַיִּשְׁמַע הָעָם
אֶת־הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה וַיִּתְאַבֵּלוּ וְלֹא־שָׁתוּ אִישׁ עֶדְיִו עָלָיו: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אַתֶּם
עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף רֶגַע אֶחָד אֶעֱלֶה בְקִרְבְּךָ וְכִלִּיתִיךְ וְעַתָּה הוֹרֵד עֶדְיְךָ מֵעָלֶיךָ וְאֵדְעָה מָה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ: וַיִּתְנַצְּלוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב: וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת־הָאֹהֶל וְנָטָה־לוֹ | מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן־הַמַּחֲנֶה וְקָרָא לוֹ
אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל־מְבַקֵּשׁ יְהוָה יֵצֵא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: וְהָיָה כְּצֵאת מֹשֶׁה אֶל־הָאֹהֶל יָקוּמוּ
כָּל־הָעָם וְנִצְּבוּ אִישׁ פֶּתַח אָהֳלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה עַד־בֹּאוֹ הָאֹהֱלָה: וְהָיָה כְּבֹא מֹשֶׁה הָאֹהֱלָה יֵרֵד עַמּוּד הֶעָנָן
וְעָמַד פֶּתַח הָאֹהֶל וְדִבֶּר עִם־מֹשֶׁה: וְרָאָה כָל־הָעָם אֶת־עַמּוּד הֶעָנָן עֹמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל וְקָם כָּל־הָעָם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ
אִישׁ פֶּתַח אָהֳלוֹ: וְדִבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פָּנִים אֶל־פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל־הַמַּחֲנֶה וּמְשָׁרְתוֹ
יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן נַעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל: ס
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה רְאֵה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי הַעַל אֶת־הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי אֵת אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה
אָמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְשֵׁם וְגַם־מָצָאתָ חֵן בְּעֵינָי: וְעַתָּה אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדִיעֵנִי נָא אֶת־דְּרָכֶךָ וְאֵדָעֲךָ לְמַעַן
אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ וּרְאֵה כִּי עַמְּךָ הַגּוֹי הַזֶּה: וַיֹּאמֶר פָּנַי יֵלֵכוּ וְהַנַּחְתִּי לָךְ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם־אֵין פָּנֶיךָ הֹלְכִים
אַל־תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה: וּבַמֶּה | יִוָּדַע אֲפוֹא כִּי־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ וְנִפְלֵינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ
מִכֹּל־הָעָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: פ
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה גַּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה כִּי־מָצָאתָ חֵן בְּעֵינַי וָאֵדָעֲךָ בְּשֵׁם: וַיֹּאמֶר הַרְאֵנִי
נָא אֶת־כְּבֹדֶךָ: וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל־טוּבִי עַל־פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ וְחַנֹּתִי אֶת־אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי
אֶת־אֲשֶׁר אֲרַחֵם: וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנָי כִּי לֹא־יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי: וַיֹּאמֶר יְהוָה הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי וְנִצַּבְתָּ
עַל־הַצּוּר: וְהָיָה בַּעֲבֹר כְּבֹדִי וְשַׂמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשַׂכֹּתִי כַפִּי עָלֶיךָ עַד־עָבְרִי: וַהֲסִרֹתִי אֶת־כַּפִּי וְרָאִיתָ
אֶת־אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ: ס

34

Agandi mabuye g'amarhegeko

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Obînje nnambi ibiri za mabuye nka zirya ntanzi, nayandika kuli ezo nnambi birya binwa byonêne byâli kuli zirya ntanzi wajonjagaga. [2] Obè ocîrheganyize irhondo sêzi oyishisôkera sêzi-sêzi oku ntondo ya Sinayi, oyimange embere zâni oku busoso bw'entondo. [3] Ntâye wasôkanaga mweshi ciru n'omuguma na ntâye wabonekaga oku ntondo kwôshi, ciru n'ebibuzi n'enkafu, birhakereraga ebwa eyôla ntondo. [4] Mûsa abinja

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ennâmbi nka zirya ntanzi, anacizûka sêzi-sêzi, asôkera oku ntondo ya Sinayi nka kulya Nyakasane ànamurhegekaga erhi adwîrhe zirya nnâmbi ibirhi z'amabuye. [5] Nyakasane anacibunguluka omu citù ayimanga halya bo naye.

Nyamubâho abonekera Mûsa

Mûsa erhi adwîrhe ayakûza izîno lya Nyakasane. [6] Nyakasane anacigera embere zâge, aja ayakûza, erhi: «Nyakasane, Nyamubâho, Nyamuzinda w'obwonjo, ntabâcihûngo, ntakunira-duba, oyunjula bwinjà n'obwikubagirwa, [7] oyôrha mwîkubagirwa w'iburha oku lindi, we lembera obubî, obuhalanjisi n'ecâha, ci orhaleka obubî bwagera kwônene, onashimbulule obubî bw'ababusi n'abâna oku binjikulu bâbo kuhika oku iburha lya kasharhu n'erya kanni. [8] Ho n'aho Mûsa anacifukama, ahwera oku idaho. [9] Aderha, erhi: «Akaba ko binali Yâgirwa ntonyire omu masù gâwe, Waliha oyêmêre okugenda nîrhu, bulya olu lubaga luli lwa ba cikanyi-cirhagômba, ci orhubêre obwonjo oku mabî gîrhu, onarhujire mwîmo gwâwe!»

Okushubilumûla Endagâno

[10] Nyakasane aderha; erhi: «Nkola nafundika endagâno, najira ebirhangâzo embere ly'olubaga, birya birhasagiboneka ciru n'eliguma omu mashanja, n'olu lubaga lwôshi olimwo lwabona ebijiro bya Nyakasane, bulya biri bya kujugumya ebi nakola n'okuboko kwâwe! [11] Obikirire bwinjà ebi nàkurhegekaga ene! Embere zâwe nkola nakûngusha Abamoriti, Abakanani, Abahititi, Abeperezitì, Abahiviti n'Abayebusi. [12] Omanye irhondo orhahîraga mpu wanywana n'abantu babà omu cihugo wajamwo, balekibà murhego kuli we. [13] Ci amahêro[w] gâbo oyishigakûndula, emitûngo yâbo oyijonjage n'emirhi yâbo y'amahêro, ojè wayitwa. [14] Wêhe orhahîra okaharâmya owundi Nyamuzinda, bulya izîno lya Nyakasane ye «Lûji»[x], aba Nyamuzinda wa lûji. [15] Orhahîra okanywana mwene abantu ba muli eco cihugo: bulya amango bakola bacîhemula na banyamuzinda wâbo, bankanakuhamagala obone wamalya oku nterekêro zâbo; [16] erhi bagala bâwe bankabashebera bâli bâbo, bâli bâbo banayishicihemulira emwa banyamuzinda bâbo, obone bamakululirayo na bagala bâwe, mpu nabo bacihemulire emwa banyamuzinda bâbo. [17] Orhahîraga okatula banyamuzinda b'ecûma. [18] Okazilanga olusiku lw'emigati erhalimwo lwango. Okazijira nsiku nda zôshi walya emigati erhalimwo lwango, nka kulya nàkurhegekaga, omu mango garhegesirwe n'omwêzi gw'Emihuli, bulya omwêzi gw'Emihuli, go mwêzi wàrhengagamwo e Mîsiri. [19] Ngasi côshi cizibûla omulà gwa nnina, ciri câni: ngasi lubere lw'omu masò gâwe, akaba lwa nkafu, erhi lwa cibuzi. [20] Ci olubere lw'endogomi, okaziluhanira

---

[w] **34.13** : Amahêro: *mizbeah* , Gali mabuye magwike, gali ga kukengêza abantu ebi bànywanaga: Murh 31, 51-52; Lub 24, 4; Yoz 24, 26-27. Gàli ga kukengêza abantu nyakwigèndera: Murh 35, 20; 2 Sam 18. 18. Càlì cimanyîso c'okuyêrekana akâ-Nyamuzinda : Murh 28, 18.

[x] **34.14** Okuderha oku Nyamuzinda aba wa lûji, kuli kuhamiriza bwinjinjà oku obuzigire bwâge burhaja lushangi, oku arhahimwa luhali. Nyamuzinda arhaba lûji lwa bantu, ci lûji lwa banyamuzi-nda, balya abantu bakazilonza okumushushanya: Lub 20, 5.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

engombôlo y'omwâna-buzi, akaba orhaluhanîri engombôlo, onaluniole igosi. Ngasi lubere lwa muli bagala bâwe, okaziluhanira engombôlo. Ngasi murhabana wâwe w'olubere, okaz'imugombôla, murhanakâgiyisha maboko mûmu embere zâni. [21] Okazikola nsiku ndarhu, ci olusiku lwa kali nda wanarhamûka, ciru gankaba mango ga kubiba erhi kusârûla, onarhamûke. [22] Okazijira olusiku lukulu lw'Emigobe, lwo lw'emyâka mirhanzi-rhanzi y'engano, n'olusiku lukulu lw'okusârûla aha buzinda bw'omwâka. [23] Kasharhu omu mwâka, ngasi mulume ayishikazilola obusù bwa Nnahamwabo, Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli. [24] Bulya hano mba namakûngusha amashanja gôshi embere zâwe, mbà namayûshûla ecihugo câwe, ntâye ciru n'omuguma waderhe mpu ayagalwa n'ecihugo câwe amango warherema, ogendilola obusù bwa Nyakasane, Nyamuzinda wâwe, kasharhu omu mwâka. [25] Orhahîra okanterekêra emigati erimwo olwango, n'enterekêro y'olusiku lukulu lwa Basâka erhakâgigeza budufu kuhika sêzi. [26] Okazirhûla emyâka mirhanzi-rhanzi y'ishwa lyâwe omu kâ-Nyamuzinda, Nyakasane wâwe. Orhahîraga okayendera omwânahene omu mahenehene ga nnina» [27] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: «Oyandike ebyo binwa, bulya ebyo binwa byo nfundisire mwo endagâno haguma nâwe na haguma n'Israheli.» [28] Mûsa abêra okwo ntondo bo na Nyakasane, miregerege makumi anni na madufu makumi anni. Arhalyaga mugati, arhananywaga mîshi. Ayandika ebinwa by'endagâno kuli zirya nnambi ibirhi z'amabuye, birya binwa ikumi.

Mûsa ashubira oku icûmbi

[29] Erhi Mûsa àyandagala oku ntondo ya Sinayi, Mûsa ali adwîrhe zirya nnambi zombi z'Endagâno omu maboko, na Mûsa arhâli amanyire oku obusù bwâge bwàkazagilangashana kurhenga aho àshambazagya Nyakasane. [30] Aròni na Bene Israheli bôshi babona Mûsa, obusù bwâge bwâlibudwîrhe bwalangashana, bayôboha okumuyegêra. [31] Mûsa abahamagala, lero Aròni n'abagula b'olubaga bôshi bamujàyo, naye Mûsa abashambâza. [32] Cazinda Bene Israheli bôshi bamujàyo, naye Mûsa abaganîza, anakomêreza ngasi byôshi Nyakasane amubwîraga oku ntondo ya Sinayi. [33] Erhi Mûsa àyusa okubashambâza, anacibwikira obusù n'omwenda. [34] N'erhi Mûsa àbâga aja embere za Nyakasane mpu bashambâle bo naye, anakûle gulya mwenda, kuhika ahuluke. Erhi abâga amâhuluka, anabwîre Bene Israheli amarhegeko ahîrwe. [35] Bene Israheli bâkagibona oku obusù bwa Mûsa budwîrhe bwalangashana. Lero Mûsa ashubikaz'ibwikira obusù bwâge n'omwenda, kuhika ashubigend'ishambâla bone Nyamuzinda.

Exodus BHS 34:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת
הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ: 2וֶהְיֵה נָכוֹן לַבֹּקֶר וְעָלִיתָ בַבֹּקֶר אֶל־הַר סִינַי וְנִצַּבְתָּ לִי שָׁם עַל־רֹאשׁ הָהָר: 3וְאִישׁ
לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־אִישׁ אַל־יֵרָא בְּכָל־הָהָר גַּם־הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל־יִרְעוּ אֶל־מוּל הָהָר הַהוּא: 4וַיִּפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת
אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַּבֹּקֶר וַיַּעַל אֶל־הַר סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים: 5וַיֵּרֶד
יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה: 6וַיַּעֲבֹר יְהוָה | עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָה | יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ
אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת: 7נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד | עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים
וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים: 8וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקֹּד אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ: 9וַיֹּאמֶר אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי
יֵלֶךְ־נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ: 10וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית
נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת אֲשֶׁר לֹא־נִבְרְאוּ בְּכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הַגּוֹיִם וְרָאָה כָל־הָעָם אֲשֶׁר־אַתָּה בְקִרְבּוֹ
אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה כִּי־נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ: 11שְׁמָר־לְךָ אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם הִנְנִי גֹרֵשׁ מִפָּנֶיךָ
אֶת־הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי: 12הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא
עָלֶיהָ פֶּן־יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבֶּךָ: 13כִּי אֶת־מִזְבְּחֹתָם תִּתֹּצוּן וְאֶת־מַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּן וְאֶת־אֲשֵׁרָיו תִּכְרֹתוּן: 14כִּי לֹא
תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי יְהוָה קַנָּא שְׁמוֹ אֵל קַנָּא הוּא: 15פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְזָנוּ | אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ
לֵאלֹהֵיהֶם וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ: 16וְלָקַחְתָּ מִבְּנֹתָיו לְבָנֶיךָ וְזָנוּ בְנֹתָיו אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ אֶת־בָּנֶיךָ אַחֲרֵי
אֱלֹהֵיהֶן: 17אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה־לָּךְ: 18אֶת־חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד
חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב יָצָאתָ מִמִּצְרָיִם: 19כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לִי וְכָל־מִקְנְךָ תִּזָּכָר פֶּטֶר שׁוֹר וָשֶׂה: 20וּפֶטֶר
חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כֹּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם: 21שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת: 22וְחַג שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים וְחַג הָאָסִיף תְּקוּפַת
הַשָּׁנָה: 23שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי הָאָדֹן | יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: 24כִּי־אוֹרִישׁ גּוֹיִם מִפָּנֶיךָ
וְהִרְחַבְתִּי אֶת־גְּבוּלֶךָ וְלֹא־יַחְמֹד אִישׁ אֶת־אַרְצְךָ בַּעֲלֹתְךָ לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים
בַּשָּׁנָה: 25לֹא־תִשְׁחַט עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח חַג הַפָּסַח: 26רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ: פ
27וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כְּתָב־לְךָ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל־פִּי | הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית
וְאֶת־יִשְׂרָאֵל: 28וַיְהִי־שָׁם עִם־יְהוָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה וַיִּכְתֹּב עַל־הַלֻּחֹת
אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים: 29וַיְהִי בְּרֶדֶת מֹשֶׁה מֵהַר סִינַי וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת בְּיַד־מֹשֶׁה בְּרִדְתּוֹ מִן־הָהָר
וּמֹשֶׁה לֹא־יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אִתּוֹ: 30וַיַּרְא אַהֲרֹן וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה וְהִנֵּה קָרַן עוֹר פָּנָיו וַיִּירְאוּ
מִגֶּשֶׁת אֵלָיו: 31וַיִּקְרָא אֲלֵהֶם מֹשֶׁה וַיָּשֻׁבוּ אֵלָיו אַהֲרֹן וְכָל־הַנְּשִׂאִים בָּעֵדָה וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם: 32וְאַחֲרֵי־כֵן נִגְּשׁוּ
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְצַוֵּם אֵת כָּל־אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אִתּוֹ בְּהַר סִינָי: 33וַיְכַל מֹשֶׁה מִדַּבֵּר אִתָּם וַיִּתֵּן עַל־פָּנָיו

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מַסְוֶה: 34וּבְבֹא מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה לְדַבֶּר אִתּוֹ יָסִיר אֶת־הַמַּסְוֶה עַד־צֵאתוֹ וְיָצָא וְדִבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר
יְצֻוֶּה: 35וְרָאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־פְּנֵי מֹשֶׁה כִּי קָרַן עוֹר פְּנֵי מֹשֶׁה וְהֵשִׁיב מֹשֶׁה אֶת־הַמַּסְוֶה עַל־פָּנָיו עַד־בֹּאוֹ לְדַבֵּר
אִתּוֹ: ס

35

Olwa sabato luli lukulu lwa kurhamûka

[1] Mûsa ànacihamagala olubaga lwôshi lwa Bene Israheli, ababwîra, erhi: « Alagi ebinwa Nyakasane arhegesire okujira: [2] Mukazijira emikolo nsiku ndarhu, ci olusiku lwa kali nda, lubè kulimwe, lusiku lutagatîfu, luzira lwa Nyasakane lwa kurhamûka. Ngasi wàhume akabishi mw'olwo lusiku anayirhwe. [3] Ngasi hôshi mwânabè muli, murhayâsagya ciru n'omuliro olusiku lwa Sabato.»

Bene Israheli balêrha entûlo yâbo

[4] Mûsa anacibwîra olubaga lwa Bene Israheli lwôshi, erhi: «Yumvagyi oku Nyakasane adesire: [5] oku birugu binyu, murhôlekwo ebi mwasholôlera Nyakasane. Ngasi muntu yeshi w'omurhima muhânyi asholôlere Nyakasane amasholo, amarhale, emiringa; [6] akaduku k'omukara, akaduku k'akalinga, akalinga-kéru, ecitàni ciniole, amôya g'empene, [7] empù z'enganda-buzi zirimwo ebitàke by'akaduku, empù z'ebigoho, emirhi y'akasiya, [8] amavurha g'akamole, omugavu gw'amavurha g'okucîshîga, obukù bw'okuyôca, [9] amabuye ga onikisi n'amabuye g'okujà omu efodi n'omu mwambalo gw'oku cifuba. [10] Ngasi balenga ba muli mwe bayîshe barhangire ngasi byôshi Nyakasane arhegesire: [11] Endâro, ecihando câyo n'oburhungiri bwâyo, amino gâyo, empaho zâyo, emirhamba yayo, emitûngo y'amarhwèrhwè yayo, [12] omucîmba n'emirbamba yago, omufûniko n'omwenda gw'okugufûnika n'okugubwikira; [13] amêza n'emirbamba yagwo, orhulugu rhwago rhwôshi n'omugati gw'enterekêro; [14] ecinâra c'akamole n'orhulugu rhwaco rhwôshi, orhumole rhwaco n'amavurha g'okumoleka, [15] oluhêrero lw'enshângi n'emirhamba yalwo, amavurha gw'okucîshîga n'omugavu gw'enshângi, emyenda y'ebirhebo by'aha muhango gw'endâro, [16] oluhêrero lw'embâgwa n'olugurhu lwalwo w'omulinga, emirhamba yalwo n'orhulugu rhwôshi, omukenzi n'amakondo gâgwo, [17] emyenda y'emihango y'omu côgo n'emitûngo yayo, amarhwèrhwè gâyo n'omwenda gw'olumvi lw'oku côgo, [18] enkîngi z'Endâro n'ecôgo câyo n'emigozi yayo; [19] emyenda y'obugashanîze y'okuyambala omu hatagatîfu, emyenda mitagatîfu y'omudâhwa Aròni n'emyenda abagala bakaziyambala omu mukolo gw'obudâhwa. [20] Erhi olubaga lwôshi lwa Bene Israheli lurhenga hali Mûsa, [21] ngasi bôshi b'omurhima mwinjà bàyisha na ngasi bàgwêrhe obulonza bw'okuhâna bakazilêrha entûlo ya Nyakasane y'okuyûbaka Ecihando c'Ihano, okujira ngasi mikolo yamwo n'emyambalo mitagatîfu. [22] Abalume n'abakazi bavangula. Ngasi ba murhima muhânyi balêrha orhugondo rhwabo rhw'omu marhwîri, engondo,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

emiringa, orhulugu rhunji rhw'amasholo, rbulya bànalilonzize okurhûla Nyakasane. [23] Ngasi bàli bagwêrhe akaduku k'omukara, akaduku k'akalinga, akalinga kêru, ecitâni ciniole, amôya g'empene, empù z'enganda-buzi zirimwo ebitâke by'akaduku n'empù z'ebigoho, bakazibilêrha. [24] Abakâgisholola entûlo z'amarhale, n'ez'emiringa, bakàbilerhera Nyakasane ntûlo. Ngasi bâgwêrhe emirhi y'akasiya yankakwânana kw'eyo mikolo, bakâyilêrha. [25] Ngasi bakazi balenga, bakazihûnga emigozi, ey'akaduku k'omukara k'akalinga, n'ey'akalinga kêru n'ey'ecitâni ciniole, bàkazibijira n'amaboko gâbo bonene banabilêrha. [26] Abakazi balenga bàkâluka amôya g'empene. [27] Abagula b'olubaga bakazilêrha amabuye ga onikisi n'amabuye gw'okutâka efodi n'enshoho y'oku cifuba, [28] migavu n'amavurha g'akamole gw'okushiga n'enshângi. [29] Bene-Israheli bôshi, abalume n'abakazi, ngasi ba murhima muhânyi, bàkazilêrha buzira kusêzibwa ebyâli bikwânîne oku mikolo yôshi Nyakasane ali rhegesire Mûsa okujira.

Abakozi b'omu kâ-Nyamuzinda

[30] Mûsa anacibwîra Bene Israheli, erhi: «Loli! Besaleli mwene Uri, mwene Huru w'omu bûko bwa Yuda, Nyakasane amuhamagîre omu izîno lyâge. [31] Amuyunjuzize omûka gwa Nyakasane, omûka gw'oburhimanya, obumanye n'obulenga omu mikolo ya ngasi lubero, [32] mpu akageranya ngasi mukolo, ahashe okukazikola amasholo, amarhale n'emiringa; [33] ahashe okukâgôya amabuye g'okubambira, okubinjûla emirhi n'okujira ngasi mikolo yôshi y'obulenga. [34] Anàhizire omu murhima gwâge n'omu gwa Oholiyabu mwene Ahisamaki, w'omu bûko bwa Dani, engalo y'okuyigîriza. [35] Abayunjuzize oburhimanya bw'okujira ngasi mikolo y'okugôya, okutâka n'okuluka emyênda y'akaduku k'omukara, ey'akaduku k'akalinga, ey'akaduku kêru n'ecitâni ciniole, n'oburhimanya bw'okuhunga: abahîre obulenga bw'okujira emikolo ya ngasi lubero n'obukengêre bw'okuyigeranya.

Exodus BHS 35:

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשֹׂת אֹתָם: 1
שֵׁשֶׁת יָמִים֮ תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה֒ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַיהוָה כָּל־הָעֹשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה יוּמָת: 2
לֹא־תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: פ 3
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר: 4
קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיהוָה כֹּל נְדִיב לִבּוֹ יְבִיאֶהָ אֶת תְּרוּמַת יְהוָה זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת: 5
וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים: 6
וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי שִׁטִּים: 7
וְשֶׁמֶן לַמָּאוֹר וּבְשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים: 8
וְאַבְנֵי־שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים לָאֵפֹד וְלַחֹשֶׁן: 9
וְכָל־חַכַם־לֵב בָּכֶם יָבֹאוּ וְיַעֲשׂוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה: 10
אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶת־אָהֳלוֹ וְאֶת־מִכְסֵהוּ אֶת־קְרָסָיו וְאֶת־קְרָשָׁיו אֶת־בְּרִיחוֹ אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אַדָנָיו: 11
אֶת־הָאָרֹן וְאֶת־בַּדָּיו אֶת־הַכַּפֹּרֶת וְאֵת 12

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ׃ 13אֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־בַּדָּיו וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֵת לֶחֶם הַפָּנִים׃ 14וְאֶת־מְנֹרַת הַמָּאוֹר וְאֶת־כֵּלֶיהָ
וְאֶת־נֵרֹתֶיהָ וְאֵת שֶׁמֶן הַמָּאוֹר׃ 15וְאֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת וְאֶת־בַּדָּיו וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֵת קְטֹרֶת הַסַּמִּים וְאֶת־מָסַךְ
הַפֶּתַח לְפֶתַח הַמִּשְׁכָּן׃ 16אֵת | מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ אֶת־בַּדָּיו וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו אֶת־הַכִּיֹּר
וְאֶת־כַּנּוֹ׃ 17אֵת קַלְעֵי הֶחָצֵר אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנֶיהָ וְאֶת מָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר׃ 18אֶת־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־יִתְדֹת הֶחָצֵר
וְאֶת־מֵיתְרֵיהֶם׃ 19אֶת־בִּגְדֵי הַשְּׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן׃ 20וַיֵּצְאוּ
כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה׃ 21וַיָּבֹאוּ כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־נְשָׂאוֹ לִבּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֹתוֹ הֵבִיאוּ אֶת־תְּרוּמַת
יְהוָה לִמְלֶאכֶת אֹהֶל מוֹעֵד וּלְכָל־עֲבֹדָתוֹ וּלְבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ׃ 22וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים עַל־הַנָּשִׁים כֹּל | נְדִיב לֵב הֵבִיאוּ חָח וָנֶזֶם
וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל־כְּלִי זָהָב וְכָל־אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפַת זָהָב לַיהוָה׃ 23וְכָל־אִישׁ אֲשֶׁר־נִמְצָא אִתּוֹ תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים הֵבִיאוּ׃ 24כֹּל־מֵרִים תְּרוּמַת כֶּסֶף וּנְחֹשֶׁת הֵבִיאוּ אֶת
תְּרוּמַת יְהוָה וְכֹל אֲשֶׁר נִמְצָא אִתּוֹ עֲצֵי שִׁטִּים לְכָל־מְלֶאכֶת הָעֲבֹדָה הֵבִיאוּ׃ 25וְכָל־אִשָּׁה חַכְמַת־לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ
וַיָּבִיאוּ מַטְוֶה אֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת־הָאַרְגָּמָן אֶת־תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת־הַשֵּׁשׁ׃ 26וְכָל־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לִבָּן אֹתָנָה בְּחָכְמָה
טָווּ אֶת־הָעִזִּים׃ 27וְהַנְּשִׂאִם הֵבִיאוּ אֶת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אַבְנֵי הַמִּלֻּאִים לָאֵפוֹד וְלַחֹשֶׁן׃ 28וְאֶת־הַבֹּשֶׂם וְאֶת־הַשָּׁמֶן
לְמָאוֹר וּלְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים׃ 29כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לִבָּם אֹתָם לְהָבִיא לְכָל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּיַד־מֹשֶׁה הֵבִיאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לַיהוָה׃ פ
30וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא יְהוָה בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה׃ 31וַיְמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ
אֱלֹהִים בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל־מְלָאכָה׃ 32וְלַחְשֹׁב מַחֲשָׁבֹת לַעֲשֹׂת בַּזָּהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת׃ 33וּבַחֲרֶשֶׁת
אֶבֶן לְמַלֹּאת וּבַחֲרֶשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל־מְלֶאכֶת מַחֲשָׁבֶת׃ 34וּלְהוֹרֹת נָתַן בְּלִבּוֹ הוּא וְאָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ
לְמַטֵּה־דָן׃ 35מִלֵּא אֹתָם חָכְמַת־לֵב לַעֲשׂוֹת כָּל־מְלֶאכֶת חָרָשׁ | וְחֹשֵׁב וְרֹקֵם בַּתְּכֵלֶת וּבָאַרְגָּמָן בְּתוֹלַעַת הַשָּׁנִי
וּבַשֵּׁשׁ וְאֹרֵג עֹשֵׂי כָּל־מְלָאכָה וְחֹשְׁבֵי מַחֲשָׁבֹת׃

36

[1] Besaleli, Oholiyabu na ngasi mushinganyanya Nyakasane àhiziremwo oburhimanya n'obukengêre bw'okumanyijira emikolo yôshi y'omu kâ-Nyamuzinda, abo bayishijira ngasi byôshi Nyakasane arhegesrire.

Entûlo zalumîra

[2] Mûsa anacihamagala Besaleli na Oholiyabu na ngasi bandi balenga Nyakasane ali ahizire omu murhima gwâbo oburhimanya, balya bôshi omurhima gwâbo gwanali gusunisire omu kujira omukolo buzira kusêzibwa. [3] Banacigendirhôla emunda Mûsa ali, zirya ntûlo zôshi Bene Israheli bâkâgilêrha oku bajira omukolo gw'akâ-Nyamuzinda mpu bagurhangire. Ci kwône kulya kubà

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ngasi sêzi, bâcikâg'ilêrha ezindi ntûlo, [4] balya bashinganyanya bakâg'ijira emikolo ya ngasi lubero y'aka- Nyamuzinda, barhenga muguma muguma omu mukolo bâkâgijira, [5] bajibwîra Mûsa, mpu: «Olubaga ludwîrhe ebirhalusire, ebikwânîne emikolo Nyakasane arhegesire.» [6] Mûsa anacihâna irhegeko mpu bajè baderha omu icûmbi lyôshi, mpu: «Abè mulume abè mukazi, ntâye wacijiraga ensholôlo y'akâ-Nyamuzinda!» Ntyo banacihanza okukâlêrha ezindi ntûlo, [7] bulya ebi lwâli lwa masholôla byali bikwânîne oku mikolo yôshi yankanajirwa, ciru byankanarhaluka.

Endâro

[8] Abalenga kulusha omu bakozi bajira Endâro: birhebo ikumi bya citâni ciniole, bya kaduku k'omukara, bya kaduku k'akalinga n'akaduku kêru, bajira na ba-kerubimi bàkolagwa n'obulenga. [9] Obuli bwa ngasi cirhebo makoro makumi abirhi na munâni, obugali bwa ngasi cirhebo: makoro anni, lugero luguma oku birhebo byôshi. [10] Bâkaz'ilungira birhebo birhânu haguma, na bindi birhânu haguma. 1 [11] Bahira emishumi y'akaduku k'omukara oku cirhebo cizinda mwo birya bishwekirwe haguma, bajira ntyo n'oku cindi cirhebo cishwinjire ebyâbo. [12] Bahira mishumi makumi arhânu oku cirhebo cirhanzi na yindi mishumi makumi arhânu omu muhiro gw'ecirhebo cishwinjire ebya kabirhi, eyo mishumi yàkaziyêrekerana ngasi muguma olunda ogwâbo gunalozire. [13] Bajira mino makumi arhânu ga masholo g'okuhanga ebirhebo bihashikîne, ngasi ciguma oku cindi, na ntyo Endâro yôshi yabà nyumpa nguma. [14] Cazindà bàluka ebirhebo by'amôya g'empene, ga kujira ecihando oku irhwèrhwè ly'Endâro. Babijira ikumi na ciguma. [15] Obuli bwa ngasi cirhebo, makoro asharhu, obugali bwa ngasi cirhebo, makoro anni, lugero luguma kw'ebyo birhebo ikumi na ciguma byôshi. [16] Bashwekera birhebo birhânu haguma, na bindi ndarhu haguma. [17] Bahira mishumi makumi arhânu oku muhiro gw'ecirhebo cizinda cishwesire ebyâbo, na yindi makumi arhânu oku muhiro gwa birya bya kabirhi bishwekirwe haguma. [18] Bajira mino makumi arhânu ga mulinga gw'okuhangira ecihando haguma côshi cibè nnambulè nguma. [19] Ecihando bacijirira oburhungiri bw'empù z'enganda-buzi z'akaduku, oku nyanya bahirakwo oburhungiri bw'empù z'ebigoho.

Olukânga

[20] Babînja empaho z'Endâro, mpaho za murhi gw'akasiya, baziyimanza burherema. [21] Obulî bwa ngasi lupaho makoro ikumi, n'obugali bwa ngasi lupaho, ikoro liguma n'ecihimbi. [22] Oku ngasi lupaho kwâli migukuma ibirhi milûnge ngasi muguma oku gwâbo. Bajira ntyo oku mpaho zôshi z'Endâro. [23] Neci, banacijira empaho z'Endâro: makumi abirhi olunda lw'emukondwè, ebulyo. [24] Ezo mpaho makumi abirhi, bahirakwo marhwèrhwè makumi abirhi ga marhale, marhwèrhwè abirhi kuli migukuma ibirhi ya lupaho luguma na marhwèrhwè abirhi oku migukuma ibirhi ya ngasi lundi lupaho. [25] Olundi lunda lw'Endâro lwo lunda lw'emwênè, bahirayo mpaho

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

makumi abirhi, [26] haguma n'amarhwèrhwè gâzo g'amarhale oku gali makumi anni: marhwèrhwè abirhi oku lupaho luguma, na marhwèrhwè abirhi oku ngasi lundi lupaho. [27] Babinja mpaho ndarhu z'omu bululi bw'Endâro, olunda lw'ebuzika-zûba. [28] Bajira na mpaho ibirhi z'omu mahembe g'endâro, omu ndalâlà. [29] Zàli mpangire ibirhi-ibirhi idako na zindi ibirhi ibirhi enyanya, kuhika oku mpogo ya burhanzi. Bajira ntyo oku mpaho zombi z'omu mahembe oku gali abirhi. [30] Zàbà mpahomunâni n'amarhwèrhwè gâzo g'amarhale: marhwèrhwè ikumi na ndarhu, marhwèrhwè abiri oku ngasi lupaho. [31] Kandi bajira emirhamba y'omurhi gw'akasiya, mirhamba irhanu oku mpaho z'olunda lurhanzi lw'Endâro, [32] yindi mirhamba irhanu oku mpaho z'olunda lwa kabirhi lw'Endâro, na yindi irhanu oku mpaho z'omu bululi bw'Endâro, lwo lunda lw'ebuzika-zûba. [33] Bajira omurhamba gw'aha karhî olunda n'olundi. [34] Empaho bazishîga amasholo, banazijirira empogo z'amasholo z'okugezamwo emirhamba, n'eyo mirhamba bàyishiga amasholo.

Omwenda

[35] Kandi banaciluka omwenda gw'akaduku k'omukara, ogw'akalinga kêru n'ecitâni ciniole, bahirakwo ba-kerubimi bàjiragwa n'obulenga. [36] Bagujirira mitûngo inni ya murhi gw'akasiya, bàyishîga amasholo, n'empogo zâyo z'amasholo. Bayitulirakwo marhwèrhwè anni ga marhale. [37] Bajira omwenda gw'omu lusò lw'ecihando, gwa kaduku ka mukara, kaduku ka kalinga, kaduku kêru n'ecitâni ciniole, mukolo gwa muntu mulenga, [38] bajirirakwo mitûngo irhanu n'empogo zâyo, amafufu gâyo n'empogo zâyo babishîga amasholo, amarhwèrhwè gâyo arhânu gali ga mulinga.

Exodus 36 :

וְעָשָׂה בְצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב וְכֹל | אִישׁ חֲכַם־לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חָכְמָה וּתְבוּנָה בָּהֵמָּה לָדַעַת לַעֲשֹׂת אֶת־כָּל־מְלֶאכֶת 1
עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לְכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה: וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־בְּצַלְאֵל וְאֶל־אָהֳלִיאָב וְאֶל כָּל־אִישׁ חֲכַם־לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה 2
חָכְמָה בְּלִבּוֹ כֹּל אֲשֶׁר נְשָׂאוֹ לִבּוֹ לְקָרְבָה אֶל־הַמְּלָאכָה לַעֲשֹׂת אֹתָהּ: וַיִּקְחוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה אֵת כָּל־הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר 3
הֵבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִמְלֶאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לַעֲשֹׂת אֹתָהּ וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נְדָבָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר: וַיָּבֹאוּ 4
כָּל־הַחֲכָמִים הָעֹשִׂים אֵת כָּל־מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ אִישׁ־אִישׁ מִמְּלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־הֵמָּה עֹשִׂים: וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר 5
מַרְבִּים הָעָם לְהָבִיא מִדֵּי הָעֲבֹדָה לַמְּלָאכָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשֹׂת אֹתָהּ: וַיְצַו מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר 6
אִישׁ וְאִשָּׁה אַל־יַעֲשׂוּ־עוֹד מְלָאכָה לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכָּלֵא הָעָם מֵהָבִיא: וְהַמְּלָאכָה הָיְתָה דַיָּם לְכָל־הַמְּלָאכָה 7
לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר: ס

וַיַּעֲשׂוּ כָל־חֲכַם־לֵב בְּעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֶת־הַמִּשְׁכָּן עֶשֶׂר יְרִיעֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים 8
מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב עָשָׂה אֹתָם: אׇרֶךְ הַיְרִיעָה הָאַחַת שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרׇחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה 9
אַחַת לְכָל־הַיְרִיעֹת: וַיְחַבֵּר אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת אַחַת אֶל־אֶחָת וְחָמֵשׁ יְרִיעֹת חִבַּר אַחַת אֶל־אֶחָת: וַיַּעַשׂ לֻלְאֹת 10 11

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

תְּכֵלֶת עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִקָּצֶה בַּמַּחְבֶּרֶת כֵּן עָשָׂה בִּשְׂפַת הַיְרִיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית׃ 12חֲמִשִּׁים
לֻלָאֹת עָשָׂה בַּיְרִיעָה הָאֶחָת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עָשָׂה בִּקְצֵה הַיְרִיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית מַקְבִּילֹת הַלֻּלָאֹת אַחַת
אֶל־אֶחָת׃ 13וַיַּעַשׂ חֲמִשִּׁים קַרְסֵי זָהָב וַיְחַבֵּר אֶת־הַיְרִעֹת אַחַת אֶל־אַחֹתָ בַּקְּרָסִים וַיְהִי הַמִּשְׁכָּן אֶחָד׃ ס
14וַיַּעַשׂ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן עַשְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת עָשָׂה אֹתָם׃ 15אׇרֶךְ הַיְרִיעָה הָאַחַת שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה
וְאַרְבַּע אַמּוֹת רֹחַב הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אַחַת לְעַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת׃ 16וַיְחַבֵּר אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ
הַיְרִיעֹת לְבָד׃ 17וַיַּעַשׂ לֻלָאֹת חֲמִשִּׁים עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַקִּיצֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עָשָׂה עַל־שְׂפַת הַיְרִיעָה
הַחֹבֶרֶת הַשֵּׁנִית׃ 18וַיַּעַשׂ קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים לְחַבֵּר אֶת־הָאֹהֶל לִהְיֹת אֶחָד׃ 19וַיַּעַשׂ מִכְסֶה לָאֹהֶל עֹרֹת אֵלִּים
מְאָדָּמִים וּמִכְסֵה עֹרֹת תְּחָשִׁים מִלְמָעְלָה׃ ס
20וַיַּעַשׂ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים׃ 21עֶשֶׂר אַמֹּת אׇרֶךְ הַקֶּרֶשׁ וְאַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה רֹחַב הַקֶּרֶשׁ
הָאֶחָד׃ 22שְׁתֵּי יָדֹת לַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת אַחַת אֶל־אֶחֹת כֵּן עָשָׂה לְכׇל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן׃ 23וַיַּעַשׂ אֶת־הַקְּרָשִׁים
לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים קְרָשִׁים לִפְאַת נֶגֶב תֵּימָנָה׃ 24וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי־כֶסֶף עָשָׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקְּרָשִׁים שְׁנֵי אֲדָנִים
תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו׃ 25וְלִצֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית לִפְאַת
צָפוֹן עָשָׂה עֶשְׂרִים קְרָשִׁים׃ 26וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ
הָאֶחָד׃ 27וּלְיַרְכְּתֵי הַמִּשְׁכָּן יָמָּה עָשָׂה שִׁשָּׁה קְרָשִׁים׃ 28וּשְׁנֵי קְרָשִׁים עָשָׂה לִמְקֻצְעֹת הַמִּשְׁכָּן בַּיַּרְכָתָיִם׃ 29וְהָיוּ
תוֹאֲמִם מִלְמַטָּה וְיַחְדָּו יִהְיוּ תַמִּים אֶל־רֹאשׁוֹ אֶל־הַטַּבַּעַת הָאֶחָת כֵּן עָשָׂה לִשְׁנֵיהֶם לִשְׁנֵי הַמִּקְצֹעֹת׃ 30וְהָיוּ שְׁמֹנָה
קְרָשִׁים וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שִׁשָּׁה עָשָׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ 31וַיַּעַשׂ בְּרִיחֵי עֲצֵי שִׁטִּים
חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָת׃ 32וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי
הַמִּשְׁכָּן לַיַּרְכָתַיִם יָמָּה׃ 33וַיַּעַשׂ אֶת־הַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן לִבְרֹחַ בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִן־הַקָּצֶה אֶל־הַקָּצֶה׃ 34וְאֶת־הַקְּרָשִׁים
צִפָּה זָהָב וְאֶת־טַבְּעֹתָם עָשָׂה זָהָב בָּתִּים לַבְּרִיחִם וַיְצַף אֶת־הַבְּרִיחִם זָהָב׃ 35וַיַּעַשׂ אֶת־הַפָּרֹכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב עָשָׂה אֹתָהּ כְּרֻבִים׃ 36וַיַּעַשׂ לָהּ אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּים וַיְצַפֵּם זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב
וַיִּצֹק לָהֶם אַרְבָּעָה אַדְנֵי־כָסֶף׃ 37וַיַּעַשׂ מָסָךְ לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה
רֹקֵם׃ 38וְאֶת־עַמּוּדָיו חֲמִשָּׁה וְאֶת־וָוֵיהֶם וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם וַחֲשֻׁקֵיהֶם זָהָב וַאֲדָנֵיהֶם חֲמִשָּׁה נְחֹשֶׁת׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

37

Omucîmba gw'Endagâno

[1] Basaleli ànacijira omucîmba n'omurhi gw'akasiya, gwa buli bwa makoro abirhi n'ecihimbi, bugali bw'ikoro liguma n'ecihimbi, na burherema bw'ikoro liguma n'ecihimbi. [2] Agushîsha n'okugushîga amasholo garhalimwo mvange omu ndalâlà n'emugongo, ànazungulusa amarhambi gôshi n'omuhiro gw'amasholo. [3] Agutulira mpogo inni za masholo oku magulu anni, mpogo ibirhi lunda luguma na zindi ibirhi olundi lunda. [4] Ajira emirhamba y'omurhi gw'akasiya ànaciyishîga amasholo, [5] ànashesherêza eyo mirhamba mwa zirya mpogo ziri omu marhambi gw'omucîmba. [6] Ajira omufûniko gw'amasholo gone gone, bulî bwa makoro abirhi n'ecihimbi na bugali bw'ikoro liguma n'ecihimbi. [7] Ajira ba-kerubi babirhi ba masholo, abatulira oku marhambi gombi g'omufûniko. [8] Kerubi muguma burhambi buguma n'owundi obundi burhambi. [9] Ba-kerubi bâli balambwîre ebyubi byâbo enyanya n'okubwikira omufûniko, bâli bayêrekerine, banakazâg'ilola ebwa mufûniko.

Amêza g'omugati gw'enterekêro

[10] Kandi ànacijira amêza g'omurhi gw'akasiya, ga bulî bwa makoro abirhi, bugali bw'ikoro liguma na burherema bw'ikoro liguma n'ecihimbi. [11] Agashîga amasholo garhali mavange, anagazungulusakwo omuhiro gw'amasholo. [12] Agubinjûlakwo emikônzi y'amasholo anashîga emihiro yayo amasholo. [13] Agajirira mpogo inni za masholo, azihira oku bikwi binni by'amagulu gago oku ganali anni. [14] Ezo mpogo zàshwekerwa hôfi hôfi n'omuhiro, mpu lyo zikaz'igeramwo emirhamba y'okubarhula amêza. [15] Ajira emirhamba n'omurhi gw'akasiya, anayishîga amasholo, mpu ekaz'ikolesibwa oku kubarhula amêza. [16] Ajira n'ebirugu by'okukâja oku mêza, bya masholo garhalimwo mvange: embale, ennambi, orhuzinzi n'orhubehe, bya kukadubuliramwo enterekêro z'ebinyôbwa.

Akamole ka mahaji nda

[17] Ajira akamole k'amasholo garhalimwo mvange, akamole, enteberhebe yako, olusàrhi lwako, haguma n'amashami, ebigonyero n'obwaso bwako, abitula n'amasholo gone gone, byânali bilungîne. [18] Mahaji ndarhu garhenga omu marhambi gako; mahaji asharhu g'akamole garhenga eburhambi buguma na gandi mahaji asharhu g'akamole ebundi burhambi. [19] Oku ngasi ihaji kwàja mashami asharhu galikwo amafufu n'obwaso, n'oku lindi ihaji kwàja mashami asharhu galikwo amafufu n'obwaso. Amashami gôshi oku ganali ndarhu kwo n'okwo. [20] N'ako akamole kône kâli kagwêrhe mashami anni, haguma n'amafufu n'obwaso bwâgo: oku cinâra conêne, rhubêhe rhuni rhushusha obwaso bw'omuluhusi, [21] ifufu liguma omu mahaji abirhi marhanzi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

garhenzire omu kamole, ifufu liguma omu gandi mahaji abirhi mazinda garhenzire omu kamole. Kwo n'okwo omu mahaji ndarhu gôshi g'akamole. [22] Amafufu n'amahaji byàli bilungîne n'akamole, byànali bitule byôshi muli cûma ciguma ca masholo garhali mavange. [23] Okuhandi ànacijira matara nda g'akamole, n'ebitwanizo n'orhujo rhw'oluvù byago, byôshi byamasholo garhali mvange. [24] Akolêsa talenta nguma y'amasholo garhalimwo mvange omu kujira akamole n'orhulugu rhwako rhwôshi.

Oluhêrero lw'enshângi

Amavurha matagatîfu n'omugavu gulimwo enshângi. [25] Enyuma z'aho, àjira oluhêrero lw'okutumbûkizakwo enshângi, àjira olw'omurhi gw'akasiya. Obuli bw'oluhêrero ikoro liguma, obugali nabwo ikoro liguma, luyumânîne enyunda zombi na zôshi, oburherema bubè bwa makoro abirhi, lwàli lulungîne n'orhuhembe rhwalwo. [26] Alushîga amasholo garhali mavange oku nyanya, omu marhambi n'omu rhuhembe, n'omuhiro gwalwo agutâka n'amasholo. [27] Alujirira mpogo ibirhi za masholo idako ly'omuhiro, oku nyanya ly'amarhambi gombi, lyo zikâgeramwo emirhamba y'okulengeza. [28] Ajira eyo mirhamba n'omurhi gw'akasiya anayishîga amasholo. [29] Ajira amavurha matagatîfu gw'okushîga abadâhwa, n'omugavu gulimwo enshângi gwahûmula bwinjà, mukolo gwa muvanganya mulenga.

Exodus BHS 37:

וַיַּעַשׂ בְּצַלְאֵל אֶת־הָאָרֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ: וַיְצַפֵּהוּ זָהָב טָהוֹר
מִבַּיִת וּמִחוּץ וַיַּעַשׂ לוֹ זֵר זָהָב סָבִיב: וַיִּצֹק לוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הָאֶחָת
וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הַשֵּׁנִית: וַיַּעַשׂ בַּדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם זָהָב: וַיָּבֵא אֶת־הַבַּדִּים בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן
לָשֵׂאת אֶת־הָאָרֹן: וַיַּעַשׂ כַּפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכָּהּ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבָּהּ: וַיַּעַשׂ שְׁנֵי כְרֻבִים זָהָב מִקְשָׁה
עָשָׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת: כְּרוּב־אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה וּכְרוּב־אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה מִן־הַכַּפֹּרֶת עָשָׂה אֶת־הַכְּרֻבִים
מִשְּׁנֵי קְצוֹתָו: וַיִּהְיוּ הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל־הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל־אָחִיו
אֶל־הַכַּפֹּרֶת הָיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים: פ
וַיַּעַשׂ אֶת־הַשֻּׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ: וַיְצַף אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וַיַּעַשׂ לוֹ זֵר
זָהָב סָבִיב: וַיַּעַשׂ לוֹ מִסְגֶּרֶת טֹפַח סָבִיב וַיַּעַשׂ זֵר־זָהָב לְמִסְגַּרְתּוֹ סָבִיב: וַיִּצֹק לוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וַיִּתֵּן
אֶת־הַטַּבָּעֹת עַל אַרְבַּע הַפֵּאֹת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו: לְעֻמַּת הַמִּסְגֶּרֶת הָיוּ הַטַּבָּעֹת בָּתִּים לַבַּדִּים לָשֵׂאת
אֶת־הַשֻּׁלְחָן: וַיַּעַשׂ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם זָהָב לָשֵׂאת אֶת־הַשֻּׁלְחָן: וַיַּעַשׂ אֶת־הַכֵּלִים | אֲשֶׁר
עַל־הַשֻּׁלְחָן אֶת־קְעָרֹתָיו וְאֶת־כַּפֹּתָיו וְאֶת מְנַקִּיֹּתָיו וְאֶת־הַקְּשָׂוֹת אֲשֶׁר יֻסַּךְ בָּהֶן זָהָב טָהוֹר: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17וַיַּעַשׂ אֶת־הַמְּנֹרָה זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה עָשָׂה אֶת־הַמְּנֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה הָיוּ׃ 18וְשִׁשָּׁה
קָנִים יֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ שְׁלֹשָׁה | קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הַשֵּׁנִי׃ 19שְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים
בַּקָּנֶה הָאֶחָד֙ כַּפְתֹּ֣ר וָפֶ֔רַח וּשְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בְּקָנֶה אֶחָד כַּפְתֹּר וָפָרַח כֵּן לְשִׁשֶּׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים
מִן־הַמְּנֹרָה׃ 20וּבַמְּנֹרָה אַרְבָּעָה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ׃ 21וְכַפְתֹּר תַּחַת֙ שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת
שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת־שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה לְשִׁשֶּׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִמֶּנָּה׃ 22כַּפְתֹּרֵיהֶם וּקְנֹתָם מִמֶּנָּה הָיוּ
כֻּלָּהּ מִקְשָׁה אַחַת זָהָב טָהוֹר׃ 23וַיַּעַשׂ אֶת־נֵרֹתֶיהָ שִׁבְעָה וּמַלְקָחֶיהָ וּמַחְתֹּתֶיהָ זָהָב טָהוֹר׃ 24בְּכִכַּר זָהָב טָהוֹר עָשָׂה
אֹתָהּ וְאֶת כָּל־כֵּלֶיהָ׃ פ
25וַיַּעַשׂ אֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּה אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ רָבוּעַ וְאַמָּתַיִם קֹמָתוֹ מִמֶּנּוּ הָיוּ קַרְנֹתָיו׃ 26וַיְצַף אֹתוֹ
זָהָב טָהוֹר אֶת־גַּגּוֹ וְאֶת־קִירֹתָיו סָבִיב וְאֶת־קַרְנֹתָיו וַיַּעַשׂ לוֹ זֵר זָהָב סָבִיב׃ 27וּשְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב עָשָׂה־לוֹ | מִתַּחַת
לְזֵרוֹ עַל שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו עַל שְׁנֵי צִדָּיו לְבָתִּים לְבַדִּים לָשֵׂאת אֹתוֹ בָּהֶם׃ 28וַיַּעַשׂ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם
זָהָב׃ 29וַיַּעַשׂ אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה קֹדֶשׁ וְאֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים טָהוֹר מַעֲשֵׂה רֹקֵחַ׃ פ

38

Oluhêrero lw'enterekêro

[1] Ànacijira oluhêrero lw'embâgwa lw'omurhi gw'akasiya, lwa buli bwa makoro arhânu, bugali bwa makoro arhânu, wàliluyumânîne empande zôshi oku zinali inni, n'oburherema bwàli bwa makoro asharhu. [2] Orhumpekwè-mpekwè rhwalwo oku rhuli rhunni, àhirakwo amahembe galungîne nalo; alushîga omulinga. [3] Ajira na ngasi rhulugu rhwôshi rhw'oku luhêrero: orhubêhe rhw'okubikiramwo oluvù n'orhupaho rhw'okukaz'iluyankamwo, amabakuli g'okubikiramwo amîshi g'okukangûla, amakanya n'ebitumbûkizo. Orhwo rhulugu rhwôshi arhujira n'omulinga. [4] Oluhêrero alulukira olusirha lw'omulinga, aluhira kurhonderera oku nteberhebe y'oluhêrero, kuhika ekàgarhî k'oburherema. [5] Atulira mpogo inni za mulinga oku marhambi anni g'olusirha, za kukâgeramwo emirhamba. [6] Ànacijira emirhamba y'omurhi gw'akasiya, àyishîga omulinga. [7] Ashesheza emirhamba mulya mpogo z'omu marhambi g'oluhêrero, mpu ekazikolesibwa nka balubarhula; analubinjûla nka mukenzi.

Omukenzi

[8] Ànacijira omukenzi gw'omulinga n'amakondo gago gajirwa n'omulinga, haguma n'ebilolero by'abakazi bàkâgikola aha muhango gw'Ecihando c'Ihano.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obululi bw'akâ-Nyamuzinda

[9] Okuhandi ajira obululi. Olunda lw'emukondwè, ebulyo, emyenda y'obululi yàli ya citâni ciniole, ya makoro igana. [10] Emitûngo yayo makumi abirhi n'amarhwèrhwè gâyo makumi abirhi byàli bya mulinga, engondôzo n'empogo zâyo byàli bya marhale. [11] Olunda lw'emwênè: makoro igana, n'emitûngo yayo n'amarhwèrhwè gâyo byàli bya marhale. [12] Olunda lw'ebuzika-zûba, yàli emyenda ya makoro makumi arhânu, emitûngo yayo ikumi n'amarhwèrhwè gâyo ikumi, engondôzo z'emitûngo n'amaganyi gâyo byàli bya marhale. [13] Olunda lw'ebuzûka-zûba, ebushoshokero, makoro makumi arhânu, [14] myenda ya makoro ikumi n'arhânu, n'emitûngo yayo isharhu, n'amarhwèrhwè gâyo asharhu oku kahembe kaguma. [15] Oku kandi kahembe ebwa muhango gw'obululi, olunda n'olundi, myenda ya makoro ikumi n'arhânu, n'emitûngo yayo oku eri isharhu n'amarhwèrhwè gâyo oku gali asharhu. [16] Emyenda yôshi y'obululi yàli ya citâni ciniole. [17] Amarhwèrhwè g'emitûngo gali ga mulinga, engondôzo z'emitûngo n'empogo zâyo byàli bya marhale, amafufu gali gashîzirwe amarhale, emitûngo y'obululi yàli egwêrhe empogo z'amarhale. [18] Omwenda gw'okubwikira omuhango gw'obululi, mukolo gwa bulenga, gwàli gwa kaduku k'omukara, kaduku k'akalinga, kaduku kêru n'ecitâni ciniole, gwa buli bwa makoro makumi abirhi, burherema bwa makoro arhânu oku bugali, gwàli gujizirwe kuguma n'emyenda y'omu bululi yôshi. [19] Emitûngo oku enali inni n'amarhwèrhwè gâyo oku ganali anni, byàli bya mulinga, engondôzo zâyo zàli za mulinga, amafufu gâyo n'empogo zâyo byàli bishîzirwe amarhale. [20] Enkwîra zôshi z'Endâro n'ez'obululi zàli za mulinga.

Omubalè gw'ebyuma byakolesibwe

[21] Alaga olukalaba lw'ebyakolesibwe omu Ndâro, Ndâro y'Endagâno, banacijira omubalè oku irhegeko lya Mûsa, guli mukolo gwâjirwa n'Abaleviti oku buhanùzi bwa Itamara, mugala w'omudâhwa Aròni. [22] Besaleli mwene Uri wa Huri, w'omu bûko bwa Yuda, ànacijira ngasi ebi Nyakasane ali arhegesire Mûsa byôshi. [23] Omurhabâzi wâge àli Oholiyabu, mwene Ahisamaki w'omu bûko bwa Dani, mubînji, mulenga omu kuluka emyenda y'akaduku k'omukara, ey'akaduku k'akalinga, ey'akaduku kêru n'ecitâni ciniole. [24] Omubalè gw'amasholo gakolesibwe oku mukolo, oku mikolo y'omu kâ-Nyamuzinda yôshi, gali masholo gakàgilerhwa ntûlo, gôshi haguma zàli talenta makumi abirhi na mwenda na sikeli magana gali nda na makumi asharhu, omu kugerera oku sikeli y'omu kâ-Nyamuzinda. [25] Amarhale gàdwirhwe n'abantu bàganjagwa omu lubaga: talenta igana na sikeli cihumbi na magana gali nda na makumi gali nda n'irhanu, omu kugerera oku sikeli y'omu kâ-Nyamuzinda, [26] yo beka nguma erhi cihimbi c'esikeli kuli ngasi muntu, omu kugerera oku sikeli y'omu kâ-Nyamuzinda oku ngasi muntu wàganjirwe kurhangirira oku myâka makumi abirhi na kulusha: bo bantu bihumbi magana gali ndarhu na bisharhu na magana arhânu na makumi arhânu. [27] Zirya talenta igana zàkolesibwa oku kujonza amarhwèrhwè g'akâ-Nyamuzinda n'amarhwèrhwè g'omwenda: marhwèrhwè igana na talenta

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

igana, ngasi irhwèrhwè talenta nguma. [28] Na zirya sikeli cihumbi na magana nda na makumi gali nda n'irhanu, àjiramwo engondôzo z'emitûngo, ànashîgamwo empogo zâyo n'okubilungamwo byôshi haguma. [29] Omulinga gwarhengaga oku ntûlo: talenta makumi gali nda na sikeli bihumbi bibirhi na magana anni. [30] Gwo àtuziremwo amarhwèrhwè g'omuhango gw'Ecihando c'Ihano, oluhêrero lw'Ihano lw'omulinga n'akasirha kalwo k'omulinga, orhulugu rhwôshi rhw'omu luhêrero, [31] amarhwèrhwè g'omu ndalâlà y'obululi, amarhwèrhwè g'omuhango, enkwîra z'Endâro zôshi n'enkwira z'omu ndalâlà y'obululi.

EXO BHS 38

1 וַיַּעַשׂ אֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה עֲצֵי שִׁטִּים חָמֵשׁ אַמּוֹת אָרְכּוֹ וְחָמֵשׁ־אַמּוֹת רָחְבּוֹ רָבוּעַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קֹמָתוֹ: 2 וַיַּעַשׂ
קַרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע פִּנֹּתָיו מִמֶּנּוּ הָיוּ קַרְנֹתָיו וַיְצַף אֹתוֹ נְחֹשֶׁת: 3 וַיַּעַשׂ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ אֶת־הַסִּירֹת וְאֶת־הַיָּעִים
וְאֶת־הַמִּזְרָקֹת אֶת־הַמִּזְלָגֹת וְאֶת־הַמַּחְתֹּת כָּל־כֵּלָיו עָשָׂה נְחֹשֶׁת: 4 וַיַּעַשׂ לַמִּזְבֵּחַ מִכְבָּר מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת תַּחַת
כַּרְכֻּבּוֹ מִלְמַטָּה עַד־חֶצְיוֹ: 5 וַיִּצֹּק אַרְבַּע טַבָּעֹת בְּאַרְבַּע הַקְצָוֹת לְמִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת בָּתִּים לַבַּדִּים: 6 וַיַּעַשׂ אֶת־הַבַּדִּים
עֲצֵי שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם נְחֹשֶׁת: 7 וַיָּבֵא אֶת־הַבַּדִּים בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הַמִּזְבֵּחַ לָשֵׂאת אֹתוֹ בָּהֶם נְבוּב לֻחֹת עָשָׂה
אֹתוֹ: ס

8 וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֶת כַּנּוֹ נְחֹשֶׁת בְּמַרְאֹת הַצֹּבְאֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ס
9 וַיַּעַשׂ אֶת־הֶחָצֵר לִפְאַת | נֶגֶב תֵּימָנָה קַלְעֵי הֶחָצֵר שֵׁשׁ מָשְׁזָר מֵאָה בָּאַמָּה: 10 עַמּוּדֵיהֶם עֶשְׂרִים וַאֲדָנֵיהֶם עֶשְׂרִים
נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמֻּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף: 11 וְלִפְאַת צָפוֹן מֵאָה בָאַמָּה עַמּוּדֵיהֶם עֶשְׂרִים וַאֲדָנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי
הָעַמּוּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף: 12 וְלִפְאַת־יָם קְלָעִים חֲמִשִּׁים בָּאַמָּה עַמּוּדֵיהֶם עֶשָׂרָה וַאֲדָנֵיהֶם עֶשֶׂרֶה וָוֵי הָעַמָּדִים
וַחֲשׁוּקֵיהֶם כָּסֶף: 13 וְלִפְאַת קֵדְמָה מִזְרָחָה חֲמִשִּׁים אַמָּה: 14 קְלָעִים חֲמֵשׂ־עֶשְׂרֵה אַמָּה אֶל־הַכָּתֵף עַמּוּדֵיהֶם
שְׁלֹשָׁה וַאֲדָנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה: 15 וְלַכָּתֵף הַשֵּׁנִית מִזֶּה וּמִזֶּה לִשְׁעַר הֶחָצֵר קְלָעִים חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
וַאֲדָנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה: 16 כָּל־קַלְעֵי הֶחָצֵר סָבִיב שֵׁשׁ מָשְׁזָר: 17 וְהָאֲדָנִים לָעַמֻּדִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמּוּדִים וַחֲשׁוּקֵיהֶם כֶּסֶף
וְצִפּוּי רָאשֵׁיהֶם כֶּסֶף וְהֵם מְחֻשָּׁקִים כֶּסֶף כֹּל עַמֻּדֵי הֶחָצֵר: 18 וּמָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר מַעֲשֵׂה רֹקֵם תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר וְעֶשְׂרִים אַמָּה אֹרֶךְ וְקוֹמָה בְּרֹחַב חָמֵשׁ אַמּוֹת לְעֻמַּת קַלְעֵי הֶחָצֵר: 19 וְעַמֻּדֵיהֶם אַרְבָּעָה
וְאַדְנֵיהֶם אַרְבָּעָה נְחֹשֶׁת וָוֵיהֶם כֶּסֶף וְצִפּוּי רָאשֵׁיהֶם וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף: 20 וְכָל־הַיְתֵדֹת לַמִּשְׁכָּן וְלֶחָצֵר סָבִיב נְחֹשֶׁת: ס
21 אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: 22 וּבְצַלְאֵל
בֶּן־אוּרִי בֶן־חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֵת כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: 23 וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה־דָן
חָרָשׁ וְחֹשֵׁב וְרֹקֵם בַּתְּכֵלֶת וּבָאַרְגָּמָן וּבְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבַשֵּׁשׁ: ס
24 כָּל־הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לַמְלָאכָה בְּכֹל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי | זְהַב הַתְּנוּפָה תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים כִּכָּר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים
שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: 25 וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מְאַת כִּכָּר וְאֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַקֹּדֶשׁ׃ 26בְּבֶקַע לַגֻּלְגֹּלֶת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכֹל הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה
לְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃ 27וַיְהִי מְאַת כִּכַּר הַכֶּסֶף לָצֶקֶת אֶת אַדְנֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֶת
אַדְנֵי הַפָּרֹכֶת מְאָת אֲדָנִים לִמְאַת הַכִּכָּר כִּכָּר לָאָדֶן׃ 28וְאֶת־הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עָשָׂה וָוִים
לָעַמּוּדִים וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם וְחִשַּׁק אֹתָם׃ 29וּנְחֹשֶׁת הַתְּנוּפָה שִׁבְעִים כִּכָּר וְאַלְפַּיִם וְאַרְבַּע־מֵאוֹת שָׁקֶל׃ 30וַיַּעַשׂ בָּהּ
אֶת־אַדְנֵי פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ וְאֵת כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ 31וְאֶת־אַדְנֵי
הֶחָצֵר סָבִיב וְאֶת־אַדְנֵי שַׁעַר הֶחָצֵר וְאֵת כָּל־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־יִתְדֹת הֶחָצֵר סָבִיב׃

39

Emyambalo y'abadâhwa bakulu

[1] Banacirhôla emyenda y'akaduku k'omukara, ey'akaduku k'akalinga, ey'akaduku kêru, bàjiramwo emyambalo y'obugashânize y'okurhumikira omu kâ-Nyamuzinda, bànacijiramwo emyambalo mitagatîfu ya Aròni, nk'oku Nyakasane anali arhegesire Mûsa.

Efodi

[2] Banacijira efodi y'amasholo, akaduku k'omukara, akaduku k'akalinga, akaduku kêru n'ecitâni ciniole. [3] Batula amasholo gàbà nka hyâsi bya lubambà, balukiramwo orhukwegè, barhulukira omu myenda y'akaduku k'omukara, ey'akaduku k'akalinga, ey'akaduku kêru n'ecitâni ciniole, mukolo gwa muntu mulenga. [4] Omu kuyigwasa, àyijirira mishumi ibirhi oku bikwi byâyo byombi. [5] Omusiho gw'efodi gwàli gugezire enyanya gunalungîne nayo, nagwo gwàli gukozirwe kuguma nayo: gwàli gwa masholo, gwa kaduku kêru n'ecitâni ciniole, nk'oku Nyakasane anali arhegesire Mûsa. [6] Barhendêza amabuye ga onikisi, bàgahira omu lûbarhi lw'amasholo bayandikakwo amazîno ga Bene Israheli nka kula babînja eciziriko. [7] Banacigahira oku mishumi y'eyo efodi, mpu gabè mabuye ga kukâyibusa Bene Israheli.

Ensh oho y'oku cifuba

[8] Bajira enshoho y'oku cifuba, mukolo gwa bulenga, yàli ekozirwe kuguma n'efodi, yàli ya masholo, ya kaduku k'omukara, ya kaduku ka kalinga, ya kaduku kêru n'ecitâni ciniole. [9] Yàli eyumânîne enyunda zôshi, yànali ngoye, yàli ya buli bwa cihimbi c'ikoro na bugali bwa cihimbi c'ikoro. [10] Bayilukirakwo milongo inni ya rhubuye: oku omulongomurhanzi, kwalukirwa esadoki, etopazi n'esumarado, [11] oku mulongo gwa kabirhi kwàja enofeki, esafiri n'ealimasi. [12] Oku mulongo gwa kasharhu bahirakwo enjwijwi, eagata n'eamatusta; [13] oku mulongo gwa kanni kwalukirwa ekrizoliti, ehyansinti n'eyaspiri. Orhwo rhubuye rhwàli rhuhangirwe omu mpogo z'amasholo. [14] Orhwo rhubuye rhwàli rhuyandikekwo amazîno ga Bene Israheli: ikumi n'abirhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gali matâke nka biziriko, ngasi ibuye n'izîno, nk'oku emilala yâbo ikumi n'ibiri yanali. [15] Enshoho y'oku cifuba bàyijirira emigufu y'amasholo gonene, miluke nka migozi. [16] Bajira mburungusè ibirhi za masholo na rhugondo rhwa masholo oku bikwi byôshi oku binali bibirhi; [17] bàgeza erya migufu ibirhi y'amasholomuli rbulya rhogondo rhubirhi, oku bushwinjiro bw'enshoho y'oku cifuba. [18] Nabyo ebikwi by'orhwo rhwombi, babishwekera kuli zirya mburungusè zombi, oku mishumi y'efodi, embere zâyo. [19] Bajira rhugondo rhubirhi rhwa masholo, barhuhira omu bushwinjiro bw'enshoho y'oku cifuba oku muhiro gw'endalâla, olunda lw'efodi. [20] Bajira rhugondo rhubirhi rhwa masholo, baruhira oku bushwinjiro bw'enshoho y'oku cifuba, oku muhiro gw'endalâla, olunda lw'efodi, olunda lw'embere, hôfi n'obugonyero bwâyo, enyanya ly'omushumi gw'efodi! [21] Bashwêkera empogo z'enshoho y'oku cifuba oku mpogo z'efodi, n'ehigozi hy'akaduku k'omukara, lyo ebêra enyanya ly'omushumi gw'efodi, lyo n'enshoho y'oku cifuba esêra oku efodi, kwo Nyakasane anali arhegesire Mûsa.

Ecishûli

[22] Okuhandi banacijira ecishûli c'omwenda gw'akaduku k'omukara côshi côshi, bushanja bwa mulenga w'okuluka. [23] Aha kagarhî k'eco cishûli, hàli omurhule gushwinjirwe nka murhule gwa lûba, lyo cirhagibereka. [24] Oku muhiro gw'omu ndalâlà kwàja emishemberere y'akaduku k'omukara, akaduku k'akalinga, akaduku kêru n'ecitâni ciniole. [25] Bajira orhudende rhw'amasholo garhalimwo mvange, barhuhangira muli erya mishemberere, oku muhiro gw'ecishûli, omu marhambi mwoshi, omu kagarhî k'emishemberere: hidende higuma na mushemberere muguma, [26] hidende higuma na mushemberere muguma oku muhiro gw'ecishûli n'omu marhambi mwoshi, lyo bikwânana obugashanîze, nk'oku Nyakasane ànali arhegesire Mûsa.

Emyambalo y'obudâhwa

[27] Balukira Aròni n'abagala orhwanzo rhw'ecitâni, mukolo gwa mulenga wa kuluka. [28] Bajira n'ensirha z'ecitâni, ensirha z'ecidesi, n'orhubutura rhw'ecitâni ciniole. [29] Bajira emikaba y'ecitâni ciniole, ya kaduku ka mukara, ya kaduku ka kalinga n'ey'akaduku kêru, mukolo gwa muntu mulenga, nk'oku Nyakasane àrhegekaga Mûsa. [30] Bàtula ehy'olubambà hy'amasholo gone gone, lyo ishûngwe litagatîfu, banabînjakwo nka kula babinja akahamikizo, mpu:«Mutagatîfu wa Nyakasane!» [31] Bahishwekera emalanga g'ensirha n'ehigozi hy'akaduku k'omukara, nk'oku Nyakasane anali arhegesire Mûsa. [32] Yànacihwa ntyo emikolo y'Endâro, y'Ecihando c'Ihano. Bene Israheli banacijira byôshi nka kulya Nyakasane anarhegekaga Mûsa. Ntyo ko bajizire!

Mûsa arhonya emikolo yàjizirwe

[33] Bayêreka Mûsa Endâro n'Ecihando c'Ihano n'orhulugu rhwamwo rhwôshi, bàmuyêreka engondòzo z'okuyigwasa, empaho, emirhamba, emitungo n'amarhwèrhwè gâyo; [34] bàmuyêreka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omufûniko gw'empù z'enganda-buzi z'akaduku, omufûniko gw'empù z'ebigoho n'omwenda gw'omu ndalâlà, [35] bàmuyêreka omucîmba gw'Endagâno, emirhamba yagwo n'omufûniko, [36] bàmuyêreka amêza n'orhulugu rhwagwo rhwôshi n'emigati y'oburherekêre. [37] Bàmuyêreka akamole k'amasholo garhalimwo mvange n'orhumole, n'orhulugu rhwako rhwôshi haguma n'amavurha g'okutwana orhumole. [38] Bàmuyêreka oluhêrero lw'amasholo, amavurha gw'okucîshîga, enshângi y'omugavu n'omwenda gw'aha muhango gw'Ecihando. [39] Oluhêrero lw'omulinga n'akasirha kalwo k'omulinga, emirhamba yakwo n'orhulugu rhwalwo rhwôshi, omukenzi n'amakondo gâgwo; emyenda y'omu bululi, emitûngo yamwo n'emifûnikiro zâyo, [40] emyenda y'aha muhango gw'obululi, emigozi yayo, ekwîra zamwo n'ebirugu byôshi by'omukolo gw'omu Cihando c'Ihano. [41] Bàmuyêreka emyambalo y'obugashanîze y'okukolera omu kâ-Nyamuzinda, emyambalo mitagatîfu y'omudâhwa Aròni n'emyambalo abagala bakaziyambala nka bajira omukolo gw'obudâhwa. [42] Ogwomukolo gwôshi Bene Israheli bagujira nk'oku Nyakasane anali arhegesire Mûsa. [43] Mûsa asîngiriza ogwomukolo gwôshi, àbona oku bajizire kulya Nyakasane anarhegekaga kwo na nêne. Okuhandi Mûsa anacibagisha!

Exodus BHS 39:

וּמִן־הַתְּכֵלֶת וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי עָשׂוּ בִּגְדֵי־שְׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ וַיַּעֲשׂוּ אֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ

וַיַּעַשׂ אֶת־הָאֵפֹד זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר: וַיִּרְקְעוּ אֶת־פַּחֵי הַזָּהָב וְקִצֵּץ פְּתִילִם לַעֲשׂוֹת
בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ הָאַרְגָּמָן וּבְתוֹךְ תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבְתוֹךְ הַשֵּׁשׁ מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב: כִּתְפֹת עָשׂוּ־לוֹ חֹבְרֹת עַל־שְׁנֵי
קְצוֹתָיו חָבֻר: וְחֵשֶׁב אֲפֻדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו מִמֶּנּוּ הוּא כְּמַעֲשֵׂהוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: וַיַּעֲשׂוּ אֶת־אַבְנֵי הַשֹּׁהַם מֻסַבֹּת מִשְׁבְּצֹת זָהָב מְפֻתָּחֹת פִּתּוּחֵי חוֹתָם עַל־שְׁמוֹת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: וַיָּשֶׂם אֹתָם עַל כִּתְפֹת הָאֵפֹד אַבְנֵי זִכָּרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ

וַיַּעַשׂ אֶת־הַחֹשֶׁן מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר: רָבוּעַ הָיָה כָּפוּל עָשׂוּ
אֶת־הַחֹשֶׁן זֶרֶת אָרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבּוֹ כָּפוּל: וַיְמַלְאוּ־בוֹ אַרְבָּעָה טוּרֵי אָבֶן טוּר אֹדֶם פִּטְדָה וּבָרֶקֶת הַטּוּר
הָאֶחָד: וְהַטּוּר הַשֵּׁנִי נֹפֶךְ סַפִּיר וְיָהֲלֹם: וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי לֶשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה: וְהַטּוּר הָרְבִיעִי תַּרְשִׁישׁ שֹׁהַם
וְיָשְׁפֵה מְוסַבֹּת מִשְׁבְּצוֹת זָהָב בְּמִלֻּאתָם: וְהָאֲבָנִים עַל־שְׁמֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תֵּנָּה שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל־שְׁמֹתָם פִּתּוּחֵי
חוֹתָם אִישׁ עַל־שְׁמוֹ לִשְׁנֵים עָשָׂר שָׁבֶט: וַיַּעֲשׂוּ עַל־הַחֹשֶׁן שַׁרְשְׁרֹת גַּבְלֻת מַעֲשֵׂה עֲבֹת זָהָב טָהוֹר: וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי
מִשְׁבְּצֹת זָהָב וּשְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב וַיִּתְּנוּ אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן: וַיִּתְּנוּ שְׁתֵּי הָעֲבֹתֹת הַזָּהָב
עַל־שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת עַל־קְצוֹת הַחֹשֶׁן: וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי הָעֲבֹתֹת נָתְנוּ עַל־שְׁתֵּי הַמִּשְׁבְּצֹת וַיִּתְּנֻם עַל־כִּתְפֹת
הָאֵפֹד אֶל־מוּל פָּנָיו: וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב וַיָּשִׂימוּ עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל־שְׂפָתּוֹ אֲשֶׁר אֶל־עֵבֶר הָאֵפֹד
בָּיְתָה: וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב וַיִּתְּנֵם עַל־שְׁתֵּי כִתְפֹת הָאֵפֹד מִלְמַטָּה מִמּוּל פָּנָיו לְעֻמַּת מַחְבַּרְתּוֹ מִמַּעַל לְחֵשֶׁב

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הָאֵפֹד׃ 21וְיִרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן מִטַּבְּעֹתָיו אֶל־טַבְּעֹת הָאֵפֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת לִהְיֹת עַל־חֵשֶׁב הָאֵפֹד וְלֹא־יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל
הָאֵפֹד כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ 22וַיַּעַשׂ אֶת־מְעִיל הָאֵפֹד מַעֲשֵׂה אֹרֶג כְּלִיל תְּכֵלֶת׃ 23וּפִי־הַמְּעִיל בְּתוֹכוֹ כְּפִי
תַּחְרָא שָׂפָה לְפִיו סָבִיב לֹא יִקָּרֵעַ׃ 24וַיַּעֲשׂוּ עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל רִמֹּנֵי תְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מָשְׁזָר׃ 25וַיַּעֲשׂוּ
פַּעֲמֹנֵי זָהָב טָהוֹר וַיִּתְּנוּ אֶת־הַפַּעֲמֹנִים בְּתוֹךְ הָרִמֹּנִים עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל סָבִיב בְּתוֹךְ הָרִמֹּנִים׃ 26פַּעֲמֹן וְרִמֹּן פַּעֲמֹן
וְרִמֹּן עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל סָבִיב לְשָׁרֵת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ ס
27וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַכָּתְנֹת שֵׁשׁ מַעֲשֵׂה אֹרֶג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו׃ 28וְאֵת הַמִּצְנֶפֶת שֵׁשׁ וְאֶת־פַּארֵי הַמִּגְבָּעֹת שֵׁשׁ וְאֶת־מִכְנְסֵי
הַבָּד שֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ 29וְאֶת־הָאַבְנֵט שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מַעֲשֵׂה רֹקֵם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
ס
30וַיַּעֲשׂוּ אֶת־צִיץ נֵזֶר־הַקֹּדֶשׁ זָהָב טָהוֹר וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מִכְתַּב פִּתּוּחֵי חוֹתָם קֹדֶשׁ לַיהוָה׃ 31וַיִּתְּנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת
לָתֵת עַל־הַמִּצְנֶפֶת מִלְמָעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ ס
32וַתֵּכֶל כָּל־עֲבֹדַּת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ׃ פ
33וַיָּבִיאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶל־מֹשֶׁה אֶת־הָאֹהֶל וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו קְרָסָיו קְרָשָׁיו בְּרִיחוֹ וְעַמֻּדָיו וַאֲדָנָיו׃ 34וְאֶת־מִכְסֵּה עֹרֹת
הָאֵילִם הַמְאָדָּמִים וְאֶת־מִכְסֵה עֹרֹת הַתְּחָשִׁים וְאֵת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ׃ 35אֶת־אֲרֹן הָעֵדֻת וְאֶת־בַּדָּיו וְאֶת
הַכַּפֹּרֶת׃ 36אֶת־הַשֻּׁלְחָן אֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת לֶחֶם הַפָּנִים׃ 37אֶת־הַמְּנֹרָה הַטְּהֹרָה אֶת־נֵרֹתֶיהָ נֵרֹת הַמַּעֲרָכָה
וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ וְאֶת שֶׁמֶן הַמָּאוֹר׃ 38וְאֵת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים וְאֵת מָסַךְ פֶּתַח
הָאֹהֶל׃ 39אֶת | מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ אֶת־בַּדָּיו וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ׃ 40אֶת
קַלְעֵי הֶחָצֵר אֶת־עַמֻּדֶיהָ וְאֶת־אֲדָנֶיהָ וְאֶת־הַמָּסָךְ לְשַׁעַר הֶחָצֵר אֶת־מֵיתָרָיו וִיתֵדֹתֶיהָ וְאֵת כָּל־כְּלֵי עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן
לְאֹהֶל מוֹעֵד׃ 41אֶת־בִּגְדֵי הַשְּׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן׃ 42כְּכֹל
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הָעֲבֹדָה׃ 43וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אֹתָהּ
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה כֵּן עָשׂוּ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה׃ פ

40

Okugishwa kw'endâro

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa; erhi: [2] «Omu mwêzi murhanzi, olusiku lurhanzi lw'omwêzi, oyimanze Endâro y'Ecihando c'Ihano. [3] Ohiremwo omucîmba gw'Endagâno, n'ogwomucîmba, ogubwikire n'omwenda. [4] Olerhe amêza, obambekwo ngasi binakwânîne; olerhe akamole, ohirekwo orhumole rhwako. [5] Oluhêrero lw'amasholo lw'omugavu olugwîke embere ly'omucîmba gw'Endagâno, onamanike omwenda aha muhango gw'Endâro. [6] Oluhêrero lw'embâgwa oluhire embere ly'omuhango gw'Endâro, embere ly'Ecihando c'Ihano. [7] Aha kagarhî k'Ecibando c'Ihano, ohireho omukenzi, onaguhiremwo amîshi. [8] Ohire obululi eyi n'eyi, onahire omwenda aha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muhango gw'obululi. [9] Orhôle amavurha gw'okucîshîga, oshîgemwo Endâro na ngasi birimwo byôshi, oyishîge, n'ebirugu byamwo byôshi, ebè ntagatîfu. [10] Oshîge oluherero lw'embâgwa n'orhulugu rhwôshi, ogishe oluhêrero, onaluhêrere lubè lutagatîfu bwenêne. [11] Oshîge omukenzi n'amakondo gâgwo, onagugishe. [12] Olerhe Aròni n'abagala aha muhango gw'Ecihando c'Ihano, obashuke n'amîshi. [13] Oyambike Aròni emyambalo mitagatîfu, omushîge onamugishe, lyo akazikola obudâhwa bwâni. [14] Abagala nabo obalerhe, obayambike orhwanzo, [15] obashîge amavurha ak'îshe wâbo, lyo bakazikola obudâhwa bwâni. Obwo bushîge bwabahà obudâhwa bw'ensiku n'amango, kurhenga oku iburha kujà oku lindi.»

Mûsa ayîmanika akâ-Nyamuzinda

[16] Mûsa anacicibànda omu mikolo, ànacijira kulya Nyakasane amurhegekaga kwôshi. [17] Omu mwêzi murhanzi gw'omwâka gwa kabirhi, olusiku lurhanzi lw'omwêzi, akâ-Nyamuzinda kayîmânikwa. [18] Mûsa ànaciyîmanza Endâro ashigika ensimikiro, àhirakwo empaho n'emirhamba, agwikakwo emitûngo. [19] Alambika ihema oku nyanya ly'Endâro, alilâmbûlirakwo, anahira omufûniko oku nyanya ly'ihema, nk'oku Nyakasane ànamurhegekaga. [20] Arhôla Endagâno, ayihira omu mucîmba, ahira emirhamba oku mucîmba anadekereza omufûniko oku nyanya. [21] Alêrha omucîmba omu Ndâro, àhirakwo omwenda, abwikira omucîmba gw'Endagâno, nk'oku Nyakasane anarhegekaga Mûsa. [22] Ahira amêza omu Cihando c'Ihano, olunda lw'emwênè lw'Endâro emuhanda ya gulya mwenda; [23] àdekerezakwo omulongo gw'emigati, embere za Nyakasane, nka kulya Nyakasane anarhegekaga Mûsa. [24] Ahira akamole omu Cihando c'Ihano, embere z'amêza, olunda luyêrekîre Endâro, emukôndwe; [25] àyâsa orhumole embere za Nyakasane, nka kulya Nyakasane anarhegekaga Mûsa. [26] Ahira oluhêrero lw'amasholo omu Cihando c'Ihano, embere za gulya mwenda, [27] anatumbûkizakwo enshângi y'omugavu, nk'oku Nyakasane anarhegekaga Mûsa. [28] Ahira omwenda gw'ecisîka aha muhango gw'Endâro. [29] Erhi àba amahira oluhêrero lw'embâgwa aha muhango gw'Endâro y'Ecihando c'Ihano, àrhûlakwo embâgwa n'enterekêro, nk'oku Nyakasane anarhegekaga Mûsa. [30] Adêkereza omukenzi ekarhî k'Ecihando c'Ihano n'oluhêrero, ànahiramwo amîshi gw'okukalaba. [31] Mûsa, Aròni n'abagala bàkâgikalabîramwo amaboko n'amagulu. [32] Erhi bàbâga bajà omu Cihando c'Ihano n'erhi bayegêraga oluhêrero, banakalabe nk'oku Nyakasane ànali arhegesire Mûsa. [33] Ànacijira obululi, entambirhambi z'Endâro, n'oluhêrero, àhirakwo omwenda aha muhango gw'obululi. Mûsa ayûkiriza ntyo emikolo.

Irenge lya Nyamuzinda lyabûmba Endâro

[34] Ecitû canacibwikira Ecihando c'Ihano, bulya irenge lya Nyakasane lyamàbûmba Endâro. [35] Mûsa àrhacihashaga okujà omu Cihando c'Ihano, bulya ecitû cali cibêziremwo n'irenge lya Nyakasane lyàli libumbire Endâro.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ecitû càlusa Bene Israheli

[36] Omu lugendo lwâbo, Bene Israheli bàkâgihandûla erhi ecitû càbâga camârhenga oku nyanya ly'Endâro. [37] Ci erhi ankabire ecitû cirharhenzirikwo, barhakâg'ihandûla, kuhika olusiku cashubirhenga oku Ndâro. [38] Bulya ecitû ca Nyakasane cakâgigwà oku Ndâro mûshi na budufu, càlimwo omuliro, omu masù g'iburha lya Bene Israheli lyôshi, omu lugendo lwâbo lwôshi.

Exodus BHS 40:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: בְּיוֹם־הַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ תָּקִים אֶת־מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד: וְשַׂמְתָּ שָׁם אֵת
אֲרֹן הָעֵדוּת וְסַכֹּתָ עַל־הָאָרֹן אֶת־הַפָּרֹכֶת: וְהֵבֵאתָ אֶת־הַשֻּׁלְחָן וְעָרַכְתָּ אֶת־עֶרְכּוֹ וְהֵבֵאתָ אֶת־הַמְּנֹרָה וְהַעֲלֵיתָ
אֶת־נֵרֹתֶיהָ: וְנָתַתָּה אֶת־מִזְבַּח הַזָּהָב לִקְטֹרֶת לִפְנֵי אֲרֹן הָעֵדֻת וְשַׂמְתָּ אֶת־מָסַךְ הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן: וְנָתַתָּה אֵת
מִזְבַּח הָעֹלָה לִפְנֵי פֶּתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל־מוֹעֵד: וְנָתַתָּ אֶת־הַכִּיֹּר בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁם מָיִם: וְשַׂמְתָּ
אֶת־הֶחָצֵר סָבִיב וְנָתַתָּ אֶת־מָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר: וְלָקַחְתָּ אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמָשַׁחְתָּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ
וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהָיָה קֹדֶשׁ: וּמָשַׁחְתָּ אֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְקִדַּשְׁתָּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ
קֹדֶשׁ קָדָשִׁים: וּמָשַׁחְתָּ אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ: וְהִקְרַבְתָּ אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
וְרָחַצְתָּ אֹתָם בַּמָּיִם: וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת־אַהֲרֹן אֶת בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ וּמָשַׁחְתָּ אֹתוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְכִהֵן לִי: וְאֶת־בָּנָיו תַּקְרִיב
וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם כֻּתֳּנֹת: וּמָשַׁחְתָּ אֹתָם כַּאֲשֶׁר מָשַׁחְתָּ אֶת־אֲבִיהֶם וְכִהֲנוּ לִי וְהָיְתָה לְהִיֹּת לָהֶם מָשְׁחָתָם לְכְהֻנַּת
עוֹלָם לְדֹרֹתָם: וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה: ס
וַיְהִי בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הוּקַם הַמִּשְׁכָּן: וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת־אֲדָנָיו וַיָּשֶׂם
אֶת־קְרָשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת־בְּרִיחָיו וַיָּקֶם אֶת־עַמּוּדָיו: וַיִּפְרֹשׂ אֶת־הָאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן וַיָּשֶׂם אֶת־מִכְסֵה הָאֹהֶל עָלָיו
מִלְמָעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ס
וַיִּקַּח וַיִּתֵּן אֶת־הָעֵדֻת אֶל־הָאָרֹן וַיָּשֶׂם אֶת־הַבַּדִּים עַל־הָאָרֹן וַיִּתֵּן אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל־הָאָרֹן מִלְמָעְלָה: וַיָּבֵא
אֶת־הָאָרֹן אֶל־הַמִּשְׁכָּן וַיָּשֶׂם אֵת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וַיָּסֶךְ עַל אֲרֹן הָעֵדֻת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ס
וַיִּתֵּן אֶת־הַשֻּׁלְחָן בְּאֹהֶל מוֹעֵד עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן צָפֹנָה מִחוּץ לַפָּרֹכֶת: וַיַּעֲרֹךְ עָלָיו עֵרֶךְ לֶחֶם לִפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ס
וַיָּשֶׂם אֶת־הַמְּנֹרָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד נֹכַח הַשֻּׁלְחָן עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן נֶגְבָּה: וַיַּעַל הַנֵּרֹת לִפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה: ס
וַיָּשֶׂם אֶת־מִזְבַּח הַזָּהָב בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הַפָּרֹכֶת: וַיַּקְטֵר עָלָיו קְטֹרֶת סַמִּים כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ
וַיָּשֶׂם אֶת־מָסַךְ הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן: וְאֵת מִזְבַּח הָעֹלָה שָׂם פֶּתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל־מוֹעֵד וַיַּעַל עָלָיו אֶת־הָעֹלָה
וְאֶת־הַמִּנְחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

30וַיָּשֶׂם אֶת־הַכִּיֹּר בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן שָׁמָּה מַיִם לְרָחְצָה: 31וְרָחֲצוּ מִמֶּנּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם
וְאֶת־רַגְלֵיהֶם: 32בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וּבְקָרְבָתָם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ יִרְחָצוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ס
33וַיָּקֶם אֶת־הֶחָצֵר סָבִיב לַמִּשְׁכָּן וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת־מָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת־הַמְּלָאכָה: פ
34וַיְכַס הֶעָנָן אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן: 35וְלֹא־יָכֹל מֹשֶׁה לָבוֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו
הֶעָנָן וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן: 36וּבְהֵעָלוֹת הֶעָנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֹל מַסְעֵיהֶם: 37וְאִם־לֹא
יֵעָלֶה הֶעָנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד־יוֹם הֵעָלֹתוֹ: 38כִּי עֲנַן יְהוָה עַל־הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְאֵשׁ תִּהְיֶה לַיְלָה בּוֹ לְעֵינֵי כָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בְּכָל־מַסְעֵיהֶם:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

LEV - DRC MASHI -HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Lev

BENE LEVI

BENE LEVI Vayiqra ארקיו

Bene Levi

BENE LEVI Vayiqra ויקרא

1

I. Amarhegeko gayêrekîre enterekêro

Enterekêro nsingônola

[1] Nyakasane ahamagalira Mûsa omu kagombe k'endêko, amubwîra, erhi: [2] oshambâze Ben'Israheli; obabwîre, erhi: «Hakajira omuntu muli mwe warhûla Nyakasane enterekêro y'okusingônola, anahâna enterekêro y'ecintu cinene, nîsi erhi cisungunu. [3] Enterekêro yâge ekaba ya kusingônolwa, ya cintu cinene, anarhûle empanzi erhalikwo ishembo lici. Anayirherekêre aha lusò lw'akagombe k'endêko, lyo esîmîsa Nyakasane. [4] Kandi analambûlira okuboko kwâge[y] oku irhwe ly'eyo mpanzi y'okusingônolwa, ebà yamayankirirwa agal'iyêmêrerwa okuyôbôlwa. [5] Anabagira eyo mpanzi y'omucûkà embere za Nyakasane, nabo abadâhwa, bene-Aròni banarherekêra omukò gwâyo[z], bagende bakangûla nagwo empande zôshi z'oluhêrero luli aha lusò lw'Akagombe k'Endêko. [6] Bayikûlekwo oluhù, bagal'irhongôla emyanya, [7] abadâhwa, bene-Aròni, banalêrha omuliro oku luhêrero, banaguhirakwo enshâli, [8] Abadâhwa bene-Aròni, banalambûlira erya myanya, ecirhwe haguma n'olujimbi kuli zirya nshâli ziri oku luhêrero, [9] Banashuka eby'omu nda n'ebishugulu n'amîshi, Mudâhwa muguma anabiyôca, bisingônokere oku luhêrero n'omuliro, ebè nterekêro y'obuhumule bw'okurhûliriza Nyakasane. [10] Erhi akabà enterekêro yâge eri ya bishwêkwa binyinyi, nsingônolwa ya mwâna-buzi kandi erhi ya omwânahene, anahêra endume erhalikwo ishembo. [11] Anayibâgira lunda lw'enyanya

---

[y] **1.4** Omu Buyahudi, erhi hankabîre hali owarhûla Nyakasane enterekêro, kwalikwânine oyo muntu warhûla enterekêro, alambûlire okuboko kwâge oku irhwe ly'eyo mbâgwa y'okusingônolwa. Okwo kwôshi kwàli kuyêrekana oku yêne yenêne ocîhanyire emwa Nnâmahanga.

[z] **1.5** Bene Israheli ba mîra bwenêne bakâg'imanya oku obuzîne bwa ngasi cintu omu mukò gwâco bubà. Kwo kwarhumaga erhi bankashizire omukò oku luhêro erhi okugushahiza oku luhêro, kwàli kuyêrekana oku bamasholôlera Nyamuzinda obuzîne bwa cirya cintu cabâgagwa. Obwo buzîne bw'ecintu bwahanyirwe ahâli h'okurherekêra obuzîne bw'abantu (Lolà Lev 17).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

z'oluhêrero, embere za Nyakasane. Kandi Abadâhwa bene-Aròni banajà bashahuliza omukò omu marhambi gôshi g'oluhêrero. [12] Banayirhongôla myanya-myanya, babilunde haguma n'ecirhwe, n'olujimbi. Omudâhwa agal'ibilambûlira oku nshâli ntwanîre oku luhêrero. [13] Banashuka eby'omu nda n'ebishugulu n'amîshi, Omudâhwa agal'ibirherekêra byôshi oku luhêrero, anabiyokerekwo, bisingônoke. Eri nterekêro nsingônola, nterekêro y'omuliro, buhûmule burhûliriza Nyakasane. [14] Akabà enterekêro yâge emwa Nyakasane kali kanyunyi, anarherekêre empinga nîsi erhi ngûkù. [15] Omudâhwa anahêka kalya kanyunyi oku luhêrero, anatwa irhwe n'olûnu, analiyokera oku luhêrero n'omukò gwâko banagushahuliza oku burhambi bwa oluhêrero. [16] Anakûla kandi oludahusha n'ebirimwo n'enshala, anabikabulira hôfi na oluhêrero olunda Lwa ebuzûka-zûba, halya bakwêba oluvù. [17] Kandi anaberanga kalya kanyunyi mpande ibirhi, ngasi cûbi olwâco lunda buzira kukahumanula. Omudâhwa anakayoca kasingônoke, kasimbûkire oku luhêrero, oku nyanya ly'enshâli ziri oku muliro. Eri nterekêro nsingônola, ya buhûmule burhûliriza Nyakasane.

Leviticus BHS 1:

1 וַיִּקְרָ֖א אֶל־מֹשֶׁ֑ה וַיְדַבֵּ֤ר יְהוָה֙ אֵלָ֔יו מֵאֹ֖הֶל מוֹעֵ֥ד לֵאמֹֽר׃ 2 דַּבֵּ֞ר אֶל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל וְאָמַרְתָּ֤ אֲלֵהֶם֙ אָדָ֔ם כִּֽי־יַקְרִ֥יב מִכֶּ֖ם
קָרְבָּ֣ן לַיהוָ֑ה מִן־הַבְּהֵמָ֗ה מִן־הַבָּקָר֙ וּמִן־הַצֹּ֔אן תַּקְרִ֖יבוּ אֶת־קָרְבַּנְכֶֽם׃ 3 אִם־עֹלָ֥ה קָרְבָּנ֖וֹ מִן־הַבָּקָ֑ר זָכָ֤ר תָּמִים֙
יַקְרִיבֶ֔נּוּ אֶל־פֶּ֥תַח אֹֽהֶל־מוֹעֵ֖ד יַקְרִ֣יב אֹת֑וֹ לִרְצֹנ֖וֹ לִפְנֵ֥י יְהוָֽה׃ 4 וְסָמַ֤ךְ יָדוֹ֙ עַ֣ל רֹ֣אשׁ הָעֹלָ֔ה וְנִרְצָ֥ה לוֹ֖ לְכַפֵּ֥ר
עָלָֽיו׃ 5 וְשָׁחַ֥ט אֶת־בֶּן־הַבָּקָ֖ר לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה וְהִקְרִ֨יבוּ֙ בְּנֵ֣י אַהֲרֹ֔ן הַכֹּהֲנִ֖ים אֶת־הַדָּ֑ם וְזָרְק֨וּ אֶת־הַדָּ֜ם עַל־הַמִּזְבֵּ֗חַ סָּבִ֛יב
אֲשֶׁר־פֶּ֥תַח אֹֽהֶל־מוֹעֵ֖ד׃ 6 וְהִפְשִׁ֥יט אֶת־הָעֹלָ֖ה וְנִתַּ֥ח אֹתָ֛הּ לִנְתָחֶ֖יהָ׃ 7 וְנָתְנ֣וּ בְנֵי־אַהֲרֹ֧ן הַכֹּהֵ֛ן אֵ֖שׁ עַל־הַמִּזְבֵּ֑חַ וְעָרְכ֥וּ
עֵצִ֖ים עַל־הָאֵ֥שׁ׃ 8 וְעָרְכ֡וּ בְּנֵי֩ אַהֲרֹ֨ן הַכֹּהֲנִ֜ים אֵ֤ת הַנְּתָחִים֙ אֶת־הָרֹ֔אשׁ וְאֶת־הַפֶּ֖דֶר עַל־הָעֵצִ֑ים אֲשֶׁ֖ר עַל־הָאֵ֥שׁ אֲשֶׁ֖ר
עַל־הַמִּזְבֵּֽחַ׃ 9 וְקִרְבּ֥וֹ וּכְרָעָ֖יו יִרְחַ֣ץ בַּמָּ֑יִם וְהִקְטִ֨יר הַכֹּהֵ֜ן אֶת־הַכֹּ֗ל הַמִּזְבֵּ֛חָה עֹלָ֥ה אִשֵּׁ֖ה רֵ֣יחַ־נִיחֹ֑חַ לַיהוָֽה׃ ס
10 וְאִם־מִן־הַצֹּ֣אן קָרְבָּנ֗וֹ מִן־הַכְּשָׂבִ֛ים אוֹ מִן־הָעִזִּ֖ים לְעֹלָ֣ה זָכָ֣ר תָּמִ֔ים יַקְרִיבֶ֑נּוּ׃ 11 וְשָׁחַ֣ט אֹת֗וֹ עַל֙ יֶ֣רֶךְ הַמִּזְבֵּ֔חַ צָפֹ֖נָה
לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה וְזָרְק֣וּ בְנֵי֩ אַהֲרֹ֨ן הַכֹּהֲנִ֜ים אֶת־דָּמ֗וֹ עַל־הַמִּזְבֵּ֛חַ סָּבִֽיב׃ 12 וְנִתַּ֥ח אֹת֛וֹ לִנְתָחָ֖יו וְאֶת־רֹאשׁ֑וֹ וְאֶת־פִּדְר֔וֹ וְעָרַ֗ךְ
הַכֹּהֵן֙ אֹתָ֔ם עַל־הָעֵצִ֖ים אֲשֶׁ֣ר עַל־הָאֵ֑שׁ אֲשֶׁ֖ר עַל־הַמִּזְבֵּֽחַ׃ 13 וְהַקֶּ֤רֶב וְהַכְּרָעַ֙יִם֙ יִרְחַ֣ץ בַּמָּ֔יִם וְהִקְרִ֥יב הַכֹּהֵ֖ן אֶת־הַכֹּ֑ל
וְהִקְטִ֣יר הַמִּזְבֵּ֗חָה עֹלָ֤ה הוּא֙ אִשֵּׁ֣ה רֵ֣יחַ נִיחֹ֔חַ לַיהוָ֖ה׃ פ
14 וְאִם֙ מִן־הָע֣וֹף עֹלָ֔ה קָרְבָּנ֖וֹ לַיהוָ֑ה וְהִקְרִ֤יב מִן־הַתֹּרִים֙ אוֹ֙ מִן־בְּנֵ֣י הַיּוֹנָ֔ה אֶת־קָרְבָּנֽוֹ׃ 15 וְהִקְרִיבוֹ֙ הַכֹּהֵ֣ן אֶל־הַמִּזְבֵּ֔חַ
וּמָלַ֥ק אֶת־רֹאשׁ֖וֹ וְהִקְטִ֣יר הַמִּזְבֵּ֑חָה וְנִמְצָ֥ה דָמ֖וֹ עַל־קִ֥יר הַמִּזְבֵּֽחַ׃ 16 וְהֵסִ֤יר אֶת־מֹרָאתוֹ֙ בְּנֹצָתָ֔הּ וְהִשְׁלִ֥יךְ אֹתָ֛הּ אֵ֖צֶל
הַמִּזְבֵּ֑חַ קֶ֖דְמָה אֶל־מְקֹ֥ום הַדֶּֽשֶׁן׃ 17 וְשִׁסַּ֥ע אֹת֛וֹ בִּכְנָפָ֖יו לֹ֣א יַבְדִּ֑יל וְהִקְטִ֨יר אֹת֜וֹ הַכֹּהֵ֣ן הַמִּזְבֵּ֗חָה עַל־הָעֵצִים֙ אֲשֶׁ֣ר
עַל־הָאֵ֔שׁ עֹלָ֥ה הוּא֙ אִשֵּׁ֣ה רֵ֣יחַ נִיחֹ֔חַ לַיהוָֽה׃ ס

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2

Enterekêro erhali ya kudwa mukò

[1] Erhi hankajira owahâna enterekêro erhali ya kudwa mukò, emwa Nyakasane, enterekêro yâge enabè ya mulà gwa nshâno, abulagire amavurha oku nyanya ahirekwo n'enshângi. [2] Anayihêkera bene-Aròni bo badâhwa na omudâhwa anashamarha oluhi lugumagumà kuli erya nshâno y'omulà ebulagirwekwo amavurha, anarhôla n'erya nshangi yôshi, anayoca eyo ngushe yôshi etumbûkire oku luhêrero nka nterekêro y'okuyibusa. Eri nterekêro eyôcibwe n'omuliro, ya kisûnunu kinja karhûliriza Nyakasane. [3] Ebisigaliza b'erya ntûlo byanabà bya Aròni n'abagala. Ciri cigabi ca nterekêro ntagatîfu bwenêne c'e nterekêro embere za Nyakasane. [4] Erhi wankahâna enterekêro[a] y'omugati gw'okuyôkerwa omu ifuru, gunabè mugati gwa mulà gwa nshâno erhaliwo lwango lugushemwo amavurha, kandi erhi gundi gurhalimwo lwango gunashîzirwe amavurha. [5] Erhi wankahêra omugati gwajiragwa aha lukalango, nagwo gubè gwa nshâno ya mulà, mvange n'amavurha buzira lwango. [6] Wânajà wagutwa bihimbi bihimbi, onabulagire amavurha oku nyanya lyâgwo: ekola nterekêro eyo. [7] Erhi wankarherekêra omugati gwajiriragwa aha nyûngu, gujirwe nagwo n'enshâno y'omulà haguma n'amavurha. [8] Oku bundi wanahêkera Nyakasane enterekêro yamarheganyibwa kwa bene okwo, yanahêkerwa omudâhwa, naye anayihêka oku luhêrero. [9] Omudâhwa anarhôlakwo ebyajibà nterekêro y'okuyibusa, anayiyokera oku luhêrero, eri nterekêro eyôcibwe n'omuliro eyo, nterekêro ya buhûmule burhûliriza Nyakasane. [10] Ecigabi cisigire ciri ca Aròni n'abagala; ciri cigabi ca nterekêro ntagatîfu bwenêne c'enterekêro embere za Nyakasane. [11] Ngasi nterekêro ya nshâno mwankarherekêra Nyakasane, erhajâgamwo lwango, bulya kurhakwânîni muyôce alwango nîsi erhi obûci nka biryo byayôkerwa Nyakasane. [12] Wanahasha okurherekêra Nyakasane ebisarûlwa byâwe birhanzi ci birhankahêkwa oku luhêrero nka nterekêro ya kurhûliriza Nyakasane. [13] Okaz'ilunga ngasi ntûlo warherekêra Nyamuzinda orhanalekaga okuhira omunyu gw'eciragâne câwe na Nyamuzinda wâwe kw'ebi wamurhûla. Okaz'ihira omunyu muli ngasi nterekêro yâwe yôshi emwa Nyamuzinda. [14] Nka warhûla Nyamuzinda oku mwâka muhyâhya, wanamurherekêra emihuli mikalange n'omuliro erhi mugati muduge n'enshâno enozire, bibè nterekêro y'omwâka muhyâhya emwa Nyakasane. [15] Onadubulire amavurha oku nyanya, oyûshûlekwo enshângi. Yo nterekêro yâwe eyo. [16] Omudâhwa anasingônola ecihimbi ca gulya mugati gulikwo amavurha haguma n'enshângi yôshi, eri nterekêro ya buhûmule bwinjà embere za Nyakasane.

Leviticus BHS 2

[a] **2.4** Omu Bayahudi, erhi hankabîre hali owarhûla Nyakasane enterekêro, kwàlikwânine oyo muntu warhûla enterekêro, alambûlire okuboko kwâge oku irhwe ly'eyo mbâgwa y'okusingônolwa. Okwo kwôshi kwàli kuyêrekana oku yêne yenêne ocîhanyire emwa Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְנֶפֶשׁ כִּי־תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לַיהוָה סֹלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וְיָצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ לְבֹנָה׃ 2 וֶהֱבִיאָהּ אֶל־בְּנֵי אַהֲרֹן
הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֻמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל־לְבֹנָתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־אַזְכָּרָתָהּ הַמִּזְבֵּחָה אִשֵּׁה רֵיחַ
נִיחֹחַ לַיהוָה׃ 3 וְהַנּוֹתֶרֶת מִן־הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קָדָשִׁים מֵאִשֵּׁי יְהוָה׃ ס
4 וְכִי תַקְרֵב קָרְבַּן מִנְחָה מַאֲפֵה תַנּוּר סֹלֶת חַלֹּת מַצֹּת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן׃ ס
5 וְאִם־מִנְחָה עַל־הַמַּחֲבַת קָרְבָּנֶךָ סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן מַצָּה תִהְיֶה׃ 6 פָּתֹת אֹתָהּ פִּתִּים וְיָצַקְתָּ עָלֶיהָ שָׁמֶן מִנְחָה
הִוא׃ ס
7 וְאִם־מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת קָרְבָּנֶךָ סֹלֶת בַּשֶּׁמֶן תֵּעָשֶׂה׃ 8 וְהֵבֵאתָ אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מֵאֵלֶּה לַיהוָה וְהִקְרִיבָהּ
אֶל־הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ׃ 9 וְהֵרִים הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ
לַיהוָה׃ 10 וְהַנּוֹתֶרֶת מִן־הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קָדָשִׁים מֵאִשֵּׁי יְהוָה׃ 11 כָּל־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא
תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל־שְׂאֹר וְכָל־דְּבַשׁ לֹא־תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהוָה׃ 12 קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיהוָה
וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא־יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ׃ 13 וְכָל־קָרְבַּן מִנְחָתְךָ בַּמֶּלַח תִּמְלָח וְלֹא תַשְׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתֶךָ
עַל כָּל־קָרְבָּנְךָ תַּקְרִיב מֶלַח׃ ס
14 וְאִם־תַּקְרִיב מִנְחַת בִּכּוּרִים לַיהוָה אָבִיב קָלוּי בָּאֵשׁ גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל תַּקְרִיב אֵת מִנְחַת בִּכּוּרֶיךָ׃ 15 וְנָתַתָּ עָלֶיהָ שֶׁמֶן
וְשַׂמְתָּ עָלֶיהָ לְבֹנָה מִנְחָה הִוא׃ 16 וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־אַזְכָּרָתָהּ מִגִּרְשָׂהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל־לְבֹנָתָהּ אִשֶּׁה לַיהוָה׃ פ

3

Enterekêro y'okushenga omurhûla

[1] Akaba enterekêro yâge erhi ya kushenga omurhûla, n'akaba eri ya cintu cinene agoshwire okurherekêra, akaba mpanzi erhi ya marhà, erbahiraga ishembo embere za Nyakasane. [2] Oyo muntu analambûlira okuboko oku irhwe ly'eyôla mbâgwa, agal'iyibâgira aha lusò lw'akagombe k'endêko. N'abadâhwa bene-Aròni, banashahuliza omukò gwâyo omu marhambi gôshi g'oluhêrero. [3] Kuli eyo nterekêro banatwa ey'okuyôkerwa embere za Nyakasane, bahirekwo n'amashushi g'oku budiku, n'olujimbi lwôshi, [4] anasingônola ensiko zombi n'olujimbi lw'eburhambi bwâzo, amashushi g'oku budiku n'agabwikira ensiko, n'amashushi g'oku mufâmo. [5] Bene-Aròni banasingônolera ebyo byôshi oku luhêrero. Eyo nterekêro banayibambika oku nshâli batwanira oku luhêrero, yanabà nterekêro y'obuhumule bwinjà burhùliriza Nyakasane. [6] Akaba nterekêro ya kusingônolwa ya bishwêkwa bisungunu, ebè ndume erhi nkazi, erhalikwo ishembo. [7] Akaba mwâna-buzi arhûla nterekêro, anamulêrha embere za Nyakasane [8] n'eyo nterekêro, anayilambûlirakwo okuboko oku irhwe, agal'iyibâgira embere z'akagombe k'endêko. Na bene-Aròni banashahuliza omukò gwâyo omu marhambi g'oluhêrero gôshi. [9] Kuli eyo nterekêro y'okushenga omurhûla, banasingônolera Nyakasane: omucira gwôshi muberûle oku marhungu, olujimbi, amashushi gôshi gabwîkira eby'omu nda, [10] ensiko zombi, amashushi g'oku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mifâmo yombi, amashushi g'oku budiku n'ag'oku nsiko zombi. [11] Omudâhwa anayokera ebyo byôshi oku luhêrero nka ishêga lisingônolirwe Nyakasane. [12] Enterekêro ekaba mpene, banayilêrha embere za Nyakasane, [13] banalambûlira okuboko oku irhwe lyâyo, bagal'iyibâgira aha kagombe k'endêko. Na bene-Aròni, banashahuliza omukò gwâyo omu marhambi g'oluhêrero. [14] Yumvagyi ebi arhûla Nyakasane nka ishêga lisingônola: Olujimbi luyamvûlwa oku bulà; amashushi gabwîkira eby'omu nda byôshi. [15] Ensiko zombi, olujimbi luzibwîkira, olujimbi lw'oku mifâmo yombi, n'olu barhûla oku budiku, n'oku nsiko. [16] Omudâhwa anayokera ebyo byôshi oku luhêrero, bibè ishêga ly'obuhumule bwinjà na bwa murhûla n'okusîmîsa Nyakasane. Rhumanye oku olujimbi lwôshi luyôsire luli lwa Nyakasane. [17] Eryo liyôsire irhegeko linyu ensiku zôshi, na ly'iburha linyu lyôshi, n'aha mwankayûbaka hôshi: murhakâg'ilya oli amashushi, oli omwamba[b].

Leviticus BHS 3 :

וְאִם־זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ אִם מִן־הַבָּקָר הוּא מַקְרִיב אִם־זָכָר אִם־נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ וְסָמַךְ יָדוֹ
עַל־רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְהִקְרִיב מִזֶּבַח
הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיהוָה אֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃ וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת
וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיוֹת יְסִירֶנָּה׃ וְהִקְטִירוּ אֹתוֹ בְּנֵי־אַהֲרֹן
הַמִּזְבֵּחָה עַל־הָעֹלָה אֲשֶׁר עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ פ
וְאִם־מִן־הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ לְזֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה זָכָר אוֹ נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ׃ אִם־כֶּשֶׂב הוּא־מַקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ
וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃ וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת־דָּמוֹ
עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְהִקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיהוָה חֶלְבּוֹ הָאַלְיָה תְּמִימָה לְעֻמַּת הֶעָצֶה יְסִירֶנָּה וְאֶת־הַחֵלֶב
הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃ וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים
וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת יְסִירֶנָּה׃ וְהִקְטִירוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה לַיהוָה׃ פ
וְאִם עֵז קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃ וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן
אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ קָרְבָּנוֹ אִשֶּׁה לַיהוָה אֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב
אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃ וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת׃

[b] **3.17** Amashushi n'omwamba biri bigabi byakâg'ibikirwa Nyakasane!. Bakâg'ibona nka byo bibâmwo obuzîne bwenêne kulusha. Kurhakwânîni omuntu alye ecigabi cal'irheganyizibwe Nyamuzinda (Lolà 1. 5: 17, 11), nka kula omwâna okengîne arhakahuma omu cirhiri c'îshe na yêne arhamurhumiri, eno Bushi. Hano Nyakasane azâbûla ngasi maganya gabà oku bantu lyôki bayishilya amashushi (Iz 25, 6-12) bulya ago mango abacungusire bakola bâna bahumira cirhiri ciguma n'îshe. Nkaba co carhumaga Mrk 7, 19 aderha oku mwâmi Yezu ayêrekana oku ngasi biryo biri bicêse, Petro abwîrwa oku analyaga ngasi biryo n'okujà omu nyumpa y'orhali muyahudi, bulya ngasi ishanja licêsibwe na Mûka Mutagatîfu (Ebj cigabi ca 10 n'eca 11); Paolo naye adesire oku obwiyungule bwahwire (Gal 3, 27-29).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יְסִירֶנָּה׃ 16 וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה לְרֵיַח נִיחֹחַ כָּל־חֵלֶב לַיהוָה׃ 17 חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל
מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל־חֵלֶב וְכָל־דָּם לֹא תֹאכֵלוּ׃ פ

4

Okushukûlwa kw'abanyàbyâha

[1] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: [2] Oj'ibwîra bene-Israheli oku: erhi omuntu ankavuna irhegeko liguma omu ga Nyakasane buzira luhinzo, kandi erhi ajire akantu kahanzibwe. [3] Akaba mudâhwa washîzirwe[c] amavurha ojizire ntyo, anarhuma olubaga lwôshi lwahemuka, eco câha câge canarhuma arherekêra Nyakasane empanzi y'omucûka erhalikwo ishembo, ebè nterekêro y'okushukûlwa ebyâha. [4] Anahâna eyo mpanzi omu lusò lw'akagombe k'endêko, embere za Nyakasane agal'ilambûlira okuboko oku irhwe lyâyo, agal'iyibâgira embere za Nyakasane. [5] Omudâhwa washîzirwe amavurha, anarhôla oku mukò gw'eyo mpanzi, aguhêke omu kagombe k'endêko. [6] Ahôla omudâhwa anadobeka omunwe gwâge muli gulya mukò, alabemwo orhufendefende rhw'oluhêrero embere za Nyakasane agal'ijira ecuhâgizo c'okukangûla kali nda kôshi embere z'ecisîka c'omu cirhînyiro c'akagombe k'endêko embere za Nyakasane. [7] Omudâhwa anadêkereza mukò musungunu oku bikwi by'oluhêrero lw'okuyûdûkiza enshângi embere za Nyakasane omu kagombe k'endêko, n'omukò gw'empanzi gusigîre gwôshi anagudubulira aha ciriba c'oluhêrero lw'okusingônolera, luyûbake aha lusò lw'akagombe k'endêko. [8] Yumvagi mashushi gahi g'eyo mpanzi yahânwa nterekêro oku byâha gayumvûlwa: olujimbi lubwîkira obulà, amashushi g'oku nyanya ly'eby'omu nda gôshi. [9] Ensiko zombi n'olujimbi lwa kulizo, n'olw'oku mifâmo yombi, omubumbuli gw'amashushi ayamvûla oku budiku n'oku nsiko. [10] Byôshi bibè nterekêro y'okushenga omurhûla, omudâhwa anayokera ebyo bihimbi oku luhêrero lw'enterekêro mbâgwa. [11] Ci oluhu lw'eyôla mpanzi, n'eminyafu yayo, haguma n'ecirhwe câyo, amagulu, amala, n'ecihô câyo, [12] eyo mpanzi oku enali gumaguma yôshi, anayibarhuza bayihêke kuli n'olugo bulya hali hantu hacîre, hantu hinjà, bayihise halya bakabulira oluvù, bagal'iyisingônolera oku nshâli ndûlike muliro. Aho hantu hacîre bakabulira oluvù lwayagabîra mavurha, ho bagwâsirwe okusingônolera eyo mpanzi.

[13] Erhi ankaba olubaga lwa bene Israheli lwôshi lwo lwahemusire, omu kujira ecâha cibonera, omu kujira akantu kahanzibwe n'amarhegeko ga Nyakasane ciru ankaba olubaga lurhakutwîri

---

[c] **4.3** : Oyo mudâhwa washîzirwe amavurha matagatîfu, anayimangîre olubaga lwa bene wâbo n'okucîheba embere za Nnâmahanga ahâli ha bene wâbo bôshi. Co cirhumire agwâsirwe abè buzira izâbyo, arhaluke abandi bôshi, na ntyo, agwâsirwe okulama buzira câha (Lolà muli Hbr 5. 1). Okuheba amaboko oku irhwe ly'embâgwa babâgira embere za Nyakasane, kurhali kulonza mpu ecâha c'omuntu bacibarhuze eyo mbâgwa. Nka kwo byali, kurhankacihashikîne okulya cenyama y'ecintu cahambûliragwakwo ecâha (Rhulole 6, 18-19). Na kandi kurhankacihashikîne eco cintu bacihâne nterekêro emwa Nyamuzinda acibaga mabî ga bantu balonzagya okucinywêsa. Okwo kuheba amaboko oku irhwe ly'embâgwa, ciri cijiro c'irhegeko ly'oburherekêre bw'ensingônolà (1,4). Ciri cijiro ca kushushanya embâgwa n'owayirherekêra. Owarherekêra ashushane n'enterekêro. Owarherekêra acîhâne yêne nterekêro emwa Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ihuzihuzi, [14] olubaga lwanahâna enterekêro y'okushukûlwa eco câha, empanzi, cintu cinene c'omu bishwêkwa, cirhalikwo ishembo, lwayihâna erhi ankaba ecôla câha camamanyîkana; banayihugira embere z'akagombe k'endêko. [15] Abashamuka b'olubaga, banalambûlira amaboko gâbo oku irhwe ly'erya mpanzi, kandi banayibâgira embere za Nyakasane. [16] Omudâhwa washîzirwe amavurha anarhôla oku mukò gw'erya mpanzi, anaguhêke omu kagombe k'endêko. [17] Agal'idobeka omunwe gwâge muli gulya mukò gw'erya mpanzi, agushahugize n'ecuhâgizo oku lusîka kali nda embere za Nyakasane. [18] Analaba mukò musungunu oku bikwi by'oluhêrero luli embere za Nyakasane omu kagombe k'endêko. N'omukò gusigîre anagudubulira aha bikondo by'oluhêrero luli aha lusò lw'akagombe k'endêko. [19] Kandi anayamvûla amashushi gôshi ga wampanzi, anagasingônolera oku luhêrero. [20] Erya mpanzi banayirherekêra nka kulya barherekêra empanzi y'okucêsa omunyabyâha. Ntyo kwo bâkazijira. N'omudâhwa, hano aba amashenga, omu kuhûnira olubaga obwonjo, lwanababalirwa. [21] Kandi anahêka erya mpanzi enyuma z'olugo, bagal'iyisingônola nka kulya kw'entanzi. Eyo yo nterekêro y'okushukûla ebyâha by'olubaga lwôshi.

C. Enterekêro y'okushukûla omurhambo

[22] Erhi ankaba omurhambo ye wajizire ecâha, omu kuhemukira Nyakasane buzira kumanya, bulya amavuna irhegeko lya Nyakasane, Nyamuzinda wâge, kwanarhuma ajira ecâha, [23] nîsi erhi bankayîsh'imubwîra buzinda, oku kwo anahemusire ntyo, agwâsirwe okurherekêra ecihebe cirhalikwo ishembo. [24] Analambûlira okuboko kwâge oku irhwe lya cirya cihebe, bagal'icibâgira halya barherekêrera embâgwa y'okurherekêrwa Nyamuzinda. Eri nterekêro y'okushukûla omunyabyâha. [25] Omudâhwa, anayanka n'omunwe kuli gulya mukò gw'enterekêro y'okushukûla omunyabyâha, agulabe oku bikwi by'oluhêrero lw'enterekêro, n'ogundi anagudubulira aha bikondo by'oluhêrero. [26] Kandi anasingônolera olujimbi lw'eco cihebe oku luhêrero nk'oku bajira enterekêro y'okushenga omurhûla. Kwo omudâhwa akaz'ishengera ntyo omurhambo. Hano aba amamusengerera obwonjo oku câha câge, anababalirwa.

D. Enterekêro y'okushukûla omuganda

[27] Erhi ankaba muganda kwônene omu lubaga ye wahemusire, omu kuvuna irhegeko lya Nyakasane, arhanali akutwîre ihuzihuzi, anacîbihize bulya anajizire okuhanzîbwe n'irhegeko lya Nyakasane. [28] Nîsi bakamubwîra buzinda kulya kubî kwâge, agwâsirwe okushukûlwa ecâha câge anajizire, ahâne empene erhalikwo ishembo. [29] Analambûlira okuboko kwâge oku irhwe ly'eyo nterekêro y'okushukûlwa ebyâha, kandi agend'iyibâgira halya babâgira ezindi nterekêro. [30] Omudâhwa anarhôla oku mukò gw'eyo nterekêro, anagulabe oku bikwi by'oluhêrero lw'enterekêro, ogundi agudubulire aha bikondo by'oluhêrero. [31] Anayamvûla olujimbi lwôshi, nk'oku bayamvûla olujimbi lw'enterekêro y'okushenga omurhûla, n'omudâhwa alusingônolere oku luhêrero, luhebe obuhumule bwinjà bw'okurhûliriza Nyakasane oku luhêrero. Omudâhwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kwo ajirira omuntu wa bene oyo, cibè cijiro c'okumuhûnira obwonjo, na ntyo ababalirwe eco câha. [32] Akaba cibuzi arhûla nterekêro ya bene eyo, analêrha omushîbuzi gurhalikwo izâbyo. [33] Analambûlira okuboko kwâge oku irhwe ly'eyo nterekêro. Agal'ibâgira eyo nterekêro y'okushukûlwa aha babâgira ezindi nterekêro. [34] Omudâhwa anarhòla mukò musungunu n'omunwe gwâge kuli eyôla nterekêro, agulabe oku bikwi by'oluhêrero lw'enterekêro. [35] Kandi anayamvûla amashushi gôshi nk'oku banayamvûla ag'omwâna-buzi w'enterekêro y'okushenga omurhûla. N'omudâhwa anagasingônolera oku luhêrero lw'enterekêro y'ishêga lisingônolere Nyakasane, kwo omudâhwa ajirira omuntu wajizire ecâha ntyo, agal'ibabalirwa.

Leviticus BHS 4 :

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל֮ לֵאמֹר֒ נֶ֣פֶשׁ כִּי־תֶחֱטָ֗א בִּשְׁגָגָה֙ מִכֹּל֙ מִצְוֹ֣ת יְהוָ֔ה אֲשֶׁ֖ר לֹ֣א
תֵעָשֶׂ֑ינָה וְעָשָׂ֖ה מֵאַחַ֥ת מֵהֵנָּֽה: 3 אִם־הַכֹּהֵ֥ן הַמָּשִׁ֖יחַ יֶֽחֱטָ֑א לְאַשְׁמַ֣ת הָעָ֔ם וְהִקְרִ֞יב עַל־חַטָּאתוֹ֙ אֲשֶׁ֣ר חָטָ֔א פַּ֥ר
בֶּן־בָּקָ֖ר תָּמִ֥ים לַיהוָ֖ה לְחַטָּֽאת: 4 וְהֵבִ֨יא אֶת־הַפָּ֜ר אֶל־פֶּ֣תַח אֹ֧הֶל מוֹעֵ֛ד לִפְנֵ֥י יְהוָ֖ה וְסָמַ֣ךְ אֶת־יָד֑וֹ עַל־רֹ֣אשׁ הַפָּ֔ר
וְשָׁחַ֥ט אֶת־הַפָּ֖ר לִפְנֵ֥י יְהוָֽה: 5 וְלָקַ֞ח הַכֹּהֵ֤ן הַמָּשִׁיחַ֙ מִדַּ֣ם הַפָּ֔ר וְהֵבִ֖יא אֹת֑וֹ אֶל־אֹ֖הֶל מוֹעֵֽד: 6 וְטָבַ֤ל הַכֹּהֵן֙ אֶת־אֶצְבָּע֔וֹ
בַּדָּ֖ם וְהִזָּ֣ה מִן־הַדָּ֑ם שֶׁ֥בַע פְּעָמִ֖ים לִפְנֵ֥י יְהוָ֛ה אֶת־פְּנֵ֥י פָרֹ֖כֶת הַקֹּֽדֶשׁ: 7 וְנָתַ֣ן הַכֹּהֵ֗ן מִן־הַדָּם֙ עַל־קַרְנ֣וֹת מִזְבַּ֣ח קְטֹ֣רֶת
הַסַּמִּ֗ים לִפְנֵ֛י יְהוָ֖ה אֲשֶׁ֣ר בְּאֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד וְאֶת | כָּל־דַּ֣ם הַפָּ֗ר יִשְׁפֹּךְ֙ אֶל־יְסוֹד֙ מִזְבַּ֣ח הָעֹלָ֔ה אֲשֶׁר־פֶּ֥תַח אֹ֖הֶל
מוֹעֵֽד: 8 וְאֶת־כָּל־חֶ֣לֶב פַּ֔ר הֶחָטָ֖את יָרִ֑ים מִמֶּ֣נּוּ אֶת־הַחֵ֔לֶב הַמְכַסֶּ֖ה עַל־הַקֶּ֑רֶב וְאֵת֙ כָּל־הַחֵ֔לֶב אֲשֶׁ֖ר
עַל־הַקֶּֽרֶב: 9 וְאֵת֙ שְׁתֵּ֣י הַכְּלָי֔֗ת וְאֶת־הַחֵ֙לֶב֙ אֲשֶׁ֣ר עֲלֵיהֶ֔ן אֲשֶׁ֖ר עַל־הַכְּסָלִ֑ים וְאֶת־הַיֹּתֶ֙רֶת֙ עַל־הַכָּבֵ֔ד עַל־הַכְּלָיֹ֖ות
יְסִירֶֽנָּה: 10 כַּאֲשֶׁ֣ר יוּרַ֗ם מִשׁ֛וֹר זֶ֥בַח הַשְּׁלָמִ֖ים וְהִקְטִירָ֥ם הַכֹּהֵ֛ן עַ֥ל מִזְבַּ֖ח הָעֹלָֽה: 11 וְאֶת־עֹ֥ור הַפָּ֖ר וְאֶת־כָּל־בְּשָׂרֹ֑ו
עַל־רֹאשֹׁ֥ו וְעַל־כְּרָעָ֖יו וְקִרְבֹּ֥ו וּפִרְשֹֽׁו: 12 וְהוֹצִ֞יא אֶת־כָּל־הַפָּ֣ר אֶל־מִחוּץ֮ לַמַּחֲנֶה֒ אֶל־מָקֹ֣ום טָהֹ֗ור אֶל־שֶׁ֙פֶךְ֙ הַדֶּ֔שֶׁן
וְשָׂרַ֥ף אֹתֹ֛ו עַל־עֵצִ֖ים בָּאֵ֑שׁ עַל־שֶׁ֥פֶךְ הַדֶּ֖שֶׁן יִשָּׂרֵֽף: פ
13 וְאִם֩ כָּל־עֲדַ֨ת יִשְׂרָאֵ֜ל יִשְׁגּ֗וּ וְנֶעְלַם֙ דָּבָ֣ר מֵעֵינֵ֣י הַקָּהָ֔ל וְעָשׂ֗וּ אַחַ֤ת מִכָּל־מִצְוֹת֙ יְהוָ֔ה אֲשֶׁ֥ר לֹא־תֵעָשֶׂ֖ינָה
וְאָשֵֽׁמוּ: 14 וְנֹודְעָ֣ה הַחַטָּ֗את אֲשֶׁ֤ר חָטְאוּ֙ עָלֶ֔יהָ וְהִקְרִ֥יבוּ הַקָּהָ֖ל פַּ֣ר בֶּן־בָּקָ֑ר לְחַטָּ֔את וְהֵבִ֖יאוּ אֹתֹ֥ו לִפְנֵ֖י אֹ֥הֶל
מוֹעֵֽד: 15 וְסָמְכ֣וּ זִקְנֵ֣י הָעֵדָ֔ה אֶת־יְדֵיהֶ֖ם עַל־רֹ֣אשׁ הַפָּ֑ר לִפְנֵ֖י יְהוָ֔ה וְשָׁחַ֥ט אֶת־הַפָּ֖ר לִפְנֵ֥י יְהוָֽה: 16 וְהֵבִ֥יא הַכֹּהֵ֛ן
הַמָּשִׁ֖יחַ מִדַּ֣ם הַפָּ֑ר אֶל־אֹ֖הֶל מוֹעֵֽד: 17 וְטָבַ֤ל הַכֹּהֵן֙ אֶצְבָּעֹ֔ו מִן־הַדָּ֖ם וְהִזָּ֣ה שֶׁ֣בַע פְּעָמִ֑ים לִפְנֵ֖י יְהוָ֔ה אֶת פְּנֵ֖י
הַפָּרֹֽכֶת: 18 וּמִן־הַדָּ֗ם יִתֵּן֙ | עַל־קַרְנֹ֣ת הַמִּזְבֵּ֔חַ אֲשֶׁ֖ר לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה אֲשֶׁ֥ר בְּאֹ֖הֶל מוֹעֵ֣ד וְאֶת כָּל־הַדָּ֗ם יִשְׁפֹּךְ֙ אֶל־יְסוֹד֙
מִזְבַּ֣ח הָעֹלָ֔ה אֲשֶׁר־פֶּ֥תַח אֹ֖הֶל מוֹעֵֽד: 19 וְאֶת כָּל־חֶלְבֹּ֥ו יָרִ֖ים מִמֶּ֑נּוּ וְהִקְטִ֖יר הַמִּזְבֵּֽחָה: 20 וְעָשָׂ֥ה לַפָּ֖ר כַּאֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֑ה
לְפַ֥ר הַחַטָּ֛את כֵּ֥ן יַעֲשֶׂה־לֹּ֖ו וְכִפֶּ֣ר עֲלֵהֶ֑ם הַכֹּהֵ֔ן וְנִסְלַ֖ח לָהֶֽם: 21 וְהוֹצִ֞יא אֶת־הַפָּ֣ר אֶל־מִחוּץ֮ לַמַּחֲנֶה֒ וְשָׂרַ֣ף אֹתֹ֔ו כַּאֲשֶׁ֖ר
שָׂרַ֣ף אֶת הַפָּ֣ר הָרִאשֹׁ֑ון חַטַּ֥את הַקָּהָ֖ל הִֽוא: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

22 אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא־תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם: 23 אוֹ־הוֹדַע אֵלָיו
חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ וְהֵבִיא אֶת־קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים: 24 וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ
בִּמְקוֹם אֲשֶׁר־יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה לִפְנֵי יְהוָה חַטָּאת הוּא: 25 וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת
מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה: 26 וְאֶת־כָּל־חֶלְבּוֹ יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כְּחֶלֶב זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְכִפֶּר
עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ וְנִסְלַח לוֹ: פ
27 וְאִם־נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִּשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם: 28 אוֹ הוֹדַע
אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: 29 וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל
רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֶת־הַחַטָּאת בִּמְקוֹם הָעֹלָה: 30 וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה
וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: 31 וְאֶת־כָּל־חֶלְבָּהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר הוּסַר חֵלֶב מֵעַל זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן
הַמִּזְבֵּחָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לוֹ: פ
32 וְאִם־כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ לְחַטָּאת נְקֵבָה תְּמִימָה יְבִיאֶנָּה: 33 וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת
בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה: 34 וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ
יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: 35 וְאֶת־כָּל־חֶלְבָּהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר יוּסַר חֵלֶב־הַכֶּשֶׂב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֹתָם
הַמִּזְבֵּחָה עַל אִשֵּׁי יְהוָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר־חָטָא וְנִסְלַח לוֹ: פ

5

Agandi mango maguma maguma g'okushukûlwa ecâha

[1] Erhi hankajira owahirima omu câha, omutwî w'emmanja akahamagala omuhamirizi n'oyomuhamîrizi akabula okuderha eby'okuli anabibwîne kandi erhi abimanyire, oyôla anacibarhuza obubî bwâge yêne. [2] Kandi omuntu wahuma oku kantu kagalugalu, nk'omurhumba gw'ensimba ngalugalu, ogw'ecintu cishwêkwa cigalugalu, omurhumba gw'ebinyagâsi, Oyo muntu amazira, amajira ecâha. [3] Kwo kuguma n'ohemuka omu kuhuma oku bihûmânya by'omuntu, erhi ankaba arhamanyiri, nîsi erhi ankayîsh'imanya buzinda ago magalugalu, amajira ecâha. [4] Omuntu omu kujalira buzira kusêza, erhi ankajira endahiro omu lucâli, nka arhamayiriri, buzinda bw'aho akahugûkwa, oyo naye ajizire ecâha omu kantu kaguma muli ebyôla. [5] Owacîhemula omu kantu kaguma muli ebyôla, kukwânîne ahûne obwonjo oku câha câge. [6] Kuli ecôla câha câge, analêrhera Nyakasane enterekêro y'ecishwêkwa cisungunu (mpene erhi cibuzi) n'omudâhwa anamujirira enterekêro y'okuhûna obwonjo oku câha câge. [7] Erhi ankabula, oli ecibuzi, oli empene y'okushukûlwa ebyâha byâge, analêrha mahali abirhi ga mpinga, nîsi erhi ngûkù ibirhi. Nguma ebè ntûlo oku byâha byâge, eyindi ebè nterekêro y'okubâgwa. [8] Anabilêrhera omudâhwa, naye arhang'ihâna enterekêro ntanzi y'okushukûla ebyâha, agal'izîka kalya kanyunyi olûnu, kandi akaniole igosi, buzira kukatwa irhwe, arhakahumanulaga. [9] Anajira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ecuhâgizo. N'omukò gw'erya nterekêro yanigagwa, anajà akangûlamwo omu marhambi g'oluhêrero, n'ogundi anagudwikiza oku bikondo by'oluhêrero. Eyo eri nterekêro oku byâha. [10] Akandi kanyunyi, anajiramwo enterekêro nsingônola nk'oku binarhegesirwe. Ntyo kwo omudâhwa agwâsirwe okujirira omuntu wa mwene oyo, na ntyo ecâha câge canababalirwa. [11] Erhi ankabula ago mahali abirhi g'empinga nîsi erhi ezo ngûkù ibirhi, anarhùle ecigabi ca kali ikumi c'enshâno enozire y'omu kwâge ebè nterekêro oku byâha byâge, arhabulagiraga mavurha nîsi erhi nshangi oku nyanya, bulya eri nterekêro y'okushukûlwa ebyâha. [12] Anahêkera omudâhwa eyo nshâno, n'omudâhwa anarhôlakwo ecifune, n'eyo nshâno anajiramwo enterekêro y'okusingônolwa oku byâha ajizire embere za Nyakasane. [13] Eyo eri nterekêro y'oku byâha ajizire muli kantu kalebe na ntyo anabibabalirwa. Enshàno esigire yanabà y'omudâhwa, nk'oku binayêrekîre enterekêro y'entûlo.

Enterekêro y'okulyûla

[14] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: [15] Omuntu erhi ankaba mugalugalu, omu kujira ecâha c'obuhalanjisi akanyomanya oku bintu biyêrekîre enterekêro yajirirwa Nyakasane oyôla muntu anahyûle engandabuzi y'omu busò bwâge, erya erhalikwo ishembo, erya yankabà ya ngulo nyinjà, erhi yankagererwa oku ntûlo nyinjà y'omu kâ-Nyamuzinda. [16] Birya ayankaga oku nterekêro ntagatîfu, okunayûshûlakwo empyûlo y'ecigabi ca karhânu, agal'iyisha abidwîrhîre omudâhwa. Na ntyo omudâhwa anamujirire enterekêro y'okushukûlwa ebyâha, n'erya ngandabuzi y'empyûlo, go mango ankababalirwa ecôla câha. [17] Omuntu akahemuka, n'omu kuhemuka kwâge, akajira akantu kahanzibwe n'amarhegeko ga Nyakasane buzira kumanya, Oyo muntu yêne dolo agwêrhe obubî, yêne abarhwire omuzigo gw'obubî bwâge. [18] Oyo muntu analêrhera omudâhwa oku nterekêro y'obubî bwâge, engandabuzi erhalikwo ishembo, y'omu busò bwâge, erya nyîshogwa. Omudâhwa anamushukùla kulya kuhemuka kwâge arhatwaga ihuzihuzi, na ntyo anababalirwa. [19] Eyo eri nterekêro y'okuhyûlira obubî bwâge, bulya Oyo muntu anali okunali omu bubî embere za Nyakasane. [20] Nyakasane ashub'ishambâza Mûsa muli ebi binwa: [21] Erhi omuntu ankahemuka, agomere Nyakasane omu kurheba owâbo oku kantu abîsibagwa, nîsi erhi oku cêgu, nîsi erhi ankarhebeba owâbo mpu bayongolokane akantu omu kushûma, [22] nîsi owarhôla akantu kàli kahezire, agal'ilahira oku arhakabwîne, kandi erhi alahire ebìrà kuli bubî bulebe omuntu ahashire okujira. [23] Omuntu akajira ecâha, canamuhindula ntyo mubî. Agwâsirwe okugalula ebi anayansire, nîsi erhi ebi anasézagya okuhâbwa busha: Ecêgu babìsagya, akantu kàli kahezire arhòlaga, [24] kandi erhi oku kantu alahiraga ebìrà. Anakayushùlakwo ecigabi ca karhânu, abul'igalulira nna kalya kantu kâge, kuriienga amango anal'ikola akagwêrhe. [25] Kandi analerhera Nyakasane enterekêro y'okuhyûla, ebè ya ngandabuzi erhalikwo ishembo, y'omu bishwêkwa byâge, erya yankabà ya ngulo nyinjà, agal'iyihà omudâhwa, ebè nterekêro y'okuhyûla. [26] Go mango omudâhwa ankamujirira enterekêro y'okushukûlwa embere za Nyakasane. Kandi anababalirwa ecâha câge, ciru cankaneneha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Leviticus BHS 5:

1 וְנֶ֥פֶשׁ כִּֽי־תֶחֱטָ֖א וְשָׁמְעָ֣ה קֹ֣ול אָלָ֔ה וְה֥וּא עֵ֛ד אֹ֥ו רָאָ֖ה אֹ֣ו יָדָ֑ע אִם־לֹ֥וא יַגִּ֖יד וְנָשָׂ֥א ע�ֲוֹנֹֽו׃ 2 אֹ֣ו נֶ֔פֶשׁ אֲשֶׁ֥ר תִּגַּ֖ע
בְּכָל־דָּבָ֣ר טָמֵ֑א אֹ֣ו בִּנְבֵלַ֤ת חַיָּה֙ טְמֵאָ֔ה אֹ֥ו בִּנְבֵלַ֖ת בְּהֵמָ֣ה טְמֵאָ֑ה אֹ֥ו בִּנְבֵלַ֖ת שֶׁ֣רֶץ טָמֵ֑א וְנֶעְלַ֥ם מִמֶּ֖נּוּ וְה֥וּא טָמֵ֖א
וְאָשֵֽׁם׃ 3 אֹ֣ו כִֽי־יִגַּ֞ע בְּטֻמְאַ֣ת אָדָ֗ם לְכֹ֤ל טֻמְאָתֹו֙ אֲשֶׁ֣ר יִטְמָ֣א בָּ֔הּ וְנֶעְלַ֖ם מִמֶּ֑נּוּ וְה֥וּא יָדָ֖ע וְאָשֵֽׁם׃ 4 אֹ֣ו נֶ֔פֶשׁ כִּֽי־תִשָּׁבַ֖ע
לְבַטֵּ֣א בִשְׂפָתַ֑יִם לְהָרַ֣ע | אֹ֣ו לְהֵיטִ֔יב לְכֹ֣ל אֲשֶׁר־יְבַטֵּ֥א הָאָדָ֖ם בִּשְׁבֻעָ֑ה וְנֶעְלַ֥ם מִמֶּ֖נּוּ וְהוּא־יָדָ֥ע וְאָשֵׁ֖ם לְאַחַ֥ת
מֵאֵֽלֶּה׃ 5 וְהָיָ֕ה כִּֽי־יֶאְשַׁ֥ם לְאַחַ֖ת מֵאֵ֣לֶּה וְהִתְוַדָּ֕ה אֲשֶׁ֥ר חָטָ֖א עָלֶֽיהָ׃ 6 וְהֵבִ֤יא אֶת־אֲשָׁמֹו֙ לַיהוָ֔ה עַ֚ל חַטָּאתֹ֔ו אֲשֶׁ֥ר חָטָ֖א
נְקֵבָ֑ה מִן־הַצֹּ֣אן כִּשְׂבָּ֤ה אֹו־שְׂעִירַת־עִזִּים֙ לְחַטָּ֔את וְכִפֶּ֥ר עָלָ֛יו הַכֹּהֵ֖ן מֵחַטָּאתֹֽו׃ 7 וְאִם־לֹ֣א תַגִּ֗יעַ יָדֹו֙ דֵּ֣י שֶׂ֔ה וְהֵבִ֤יא
אֶת־אֲשָׁמֹו֙ אֲשֶׁ֣ר חָטָ֔א שְׁתֵּ֥י תֹרִ֖ים אֹ֣ו שְׁנֵ֣י בְנֵי־יֹונָ֑ה לַיהוָ֗ה אֶחָד֙ לְחַטָּ֔את וְאֶחָ֖ד לְעֹלָֽה׃ 8 וְהֵבִ֣יא אֹתָ֔ם אֶל־הַכֹּהֵ֑ן
וְהִקְרִ֞יב אֶת־אֲשֶׁ֤ר לַחַטָּאת֙ רִאשֹׁנָ֔ה וּמָלַ֥ק אֶת־רֹאשֹׁ֖ו מִמּ֣וּל עָרְפֹּ֑ו וְלֹ֥א יַבְדִּֽיל׃ 9 וְהִזָּ֞ה מִדַּ֤ם הַחַטָּאת֙ עַל־קִ֣יר הַמִּזְבֵּ֔חַ
וְהַנִּשְׁאָ֖ר בַּדָּ֑ם יִמָּצֶ֣ה אֶל־יְסֹ֔וד הַמִּזְבֵּ֖חַ חַטָּ֥את הִֽוא׃ 10 וְאֶת־הַשֵּׁנִ֖י יַעֲשֶׂ֣ה עֹלָ֑ה כַּמִּשְׁפָּ֔ט וְכִפֶּ֥ר עָלָ֛יו הַכֹּהֵ֖ן מֵחַטָּאתֹ֥ו
אֲשֶׁר־חָטָ֖א וְנִסְלַ֥ח לֹֽו׃ ס
11 וְאִם־לֹא֩ תַשִּׂ֨יג יָדֹ֜ו לִשְׁתֵּ֣י תֹרִ֗ים אֹ֚ו לִשְׁנֵ֣י בְנֵי־יֹונָ֔ה וְהֵבִ֣יא אֶת־קָרְבָּנֹ֗ו אֲשֶׁ֤ר חָטָא֙ עֲשִׂירַ֣ת הָאֵפָ֔ה סֹ֖לֶת לְחַטָּ֑את
לֹֽא־יָשִׂ֨ים עָלֶ֤יהָ שֶׁ֙מֶן֙ וְלֹא־יִתֵּ֣ן עָלֶ֔יהָ לְבֹנָ֖ה כִּֽי חַטָּ֣את הִֽיא׃ 12 וֶהֱבִיאָ֗הּ אֶל־הַכֹּהֵן֙ וְקָמַ֣ץ הַכֹּהֵ֔ן | מְמִלֹּ֥א קֻמְצֹ֖ו
אֶת־אַזְכָּרָתָ֑הּ וְהִקְטִ֣יר הַמִּזְבֵּ֗חָה עַ֚ל אִשֵּׁ֣י יְהוָ֔ה חַטָּ֥את הִֽוא׃ 13 וְכִפֶּ֤ר עָלָיו֙ הַכֹּהֵ֔ן עַל־חַטָּאתֹ֥ו אֲשֶׁר־חָטָ֖א מֵאַחַ֣ת
מֵאֵ֑לֶּה וְנִסְלַ֣ח לֹ֔ו וְהָיְתָ֥ה לַכֹּהֵ֖ן כַּמִּנְחָֽה׃ ס
14 וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ 15 נֶ֣פֶשׁ כִּֽי־תִמְעֹ֣ל מַ֔עַל וְחָטְאָ֥ה בִּשְׁגָגָ֖ה מִקָּדְשֵׁ֣י יְהוָ֑ה וְהֵבִיא֩ אֶת־אֲשָׁמֹ֨ו לַיהוָ֜ה אַ֣יִל
תָּמִ֣ים מִן־הַצֹּ֗אן בְּעֶרְכְּךָ֙ כֶּ֣סֶף־שְׁקָלִ֔ים בְּשֶׁ֥קֶל־הַקֹּ֖דֶשׁ לְאָשָֽׁם׃ 16 וְאֵת֙ אֲשֶׁ֣ר חָטָ֔א מִן־הַקֹּ֖דֶשׁ יְשַׁלֵּ֑ם וְאֶת־חֲמִישִׁתֹ֣ו
יֹוסֵ֣ף עָלָ֔יו וְנָתַ֥ן אֹתֹ֖ו לַכֹּהֵ֑ן וְהַכֹּהֵ֞ן יְכַפֵּ֤ר עָלָיו֙ בְּאֵ֣יל הָאָשָׁ֔ם וְנִסְלַ֖ח לֹֽו׃ פ
17 וְאִם־נֶ֣פֶשׁ כִּֽי תֶחֱטָ֗א וְעָשְׂתָ֤ה אַחַת֙ מִכָּל־מִצְוֹ֣ת יְהוָ֔ה אֲשֶׁ֥ר לֹ֖א תֵּעָשֶׂ֑ינָה וְלֹ֥א יָדַ֖ע וְאָשֵׁ֥ם וְנָשָׂ֖א ע�ֲוֹנֹֽו׃ 18 וְהֵבִ֤יא אַ֙יִל֙
תָּמִ֣ים מִן־הַצֹּ֔אן בְּעֶרְכְּךָ֖ לְאָשָׁ֑ם אֶל־הַכֹּהֵ֗ן וְכִפֶּ֤ר עָלָיו֙ הַכֹּהֵ֔ן עַ֚ל שִׁגְגָתֹ֔ו אֲשֶׁר־שָׁגָ֖ג וְה֣וּא לֹא־יָדָ֑ע וְנִסְלַ֖ח לֹֽו׃ 19 אָשָׁ֥ם
הֽוּא אָשֹׁ֖ם אָשַׁ֥ם לַיהוָֽה׃ פ
20 וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ 21 נֶ֣פֶשׁ כִּֽי תֶחֱטָ֗א וּמָעֲלָה֙ מַ֣עַל בַּיהוָ֔ה וְכִחֵ֖שׁ בַּעֲמִיתֹ֑ו בִּפְקֻדֹּ֣ון אֹו־בִתְשׂוּמֶ֣ת יָ֠ד אֹו
בְגָזֵ֨ל אֹו עָשַׁ֤ק אֶת־עֲמִיתֹו֙׃ 22 אֹו־מָצָ֣א אֲבֵדָ֔ה וְכִחֵ֖שׁ בָּ֑הּ וְנִשְׁבַּ֤ע עַל־שֶׁ֙קֶר֙ עַל־אַחַ֣ת מִכֹּ֔ל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂ֥ה הָאָדָ֖ם לַחֲטֹ֥א
בָהֵֽנָּה׃ 23 וְהָיָ֗ה כִּֽי־יֶחֱטָ֤א וְאָשֵׁם֙ וְהֵשִׁ֣יב אֶת־הַגְּזֵלָ֔ה אֲשֶׁ֥ר גָּזָ֖ל אֹ֣ו אֶת־הָעֹשֶׁ֑ק אֲשֶׁ֥ר עָשָׁ֖ק אֹ֣ו אֶת־הַפִּקָּדֹ֣ון אֲשֶׁר־הָפְקַ֣ד
אִתֹּ֔ו אֹ֖ו אֶת־הָאֲבֵדָ֥ה אֲשֶׁר־מָצָֽא׃ 24 אֹ֚ו מִכֹּ֣ל אֲשֶׁר־יִשָּׁבַ֣ע עָלָ֔יו לַשֶּׁ֖קֶר וְשִׁלַּ֣ם אֹתֹ֔ו בְּרֹאשֹׁ֖ו וַחֲמִשְׁתָּ֣יו יֹסֵ֣ף עָלָ֑יו לַאֲשֶׁ֥ר
הֽוּא־לֹ֛ו יִתְּנֶ֖נּוּ בְּיֹ֥ום אַשְׁמָתֹֽו׃ 25 וְאֶת־אֲשָׁמֹ֞ו יָבִ֣יא ׀ לַיהוָ֗ה אַ֣יִל תָּמִ֤ים מִן־הַצֹּאן֙ בְּעֶרְכְּךָ֣ לְאָשָׁ֔ם אֶל־הַכֹּהֵ֖ן׃ 26 וְכִפֶּ֥ר עָלָ֛יו
הַכֹּהֵ֖ן לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה וְנִסְלַ֖ח לֹ֛ו עַל־אַחַ֥ת מִכֹּ֖ל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂ֥ה לְאַשְׁמָ֖ה בָּהּ׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6

Omukolo gw'omudâhwa amango g'enterekêro: ensirîra, enkalange, okushukûlwa ebyâha, okulyûla, murhûla (kukuza Nyakasane, ciragâne, muhigo)

[1] Nyakasane ashub'ishambâza Mûsa muli ebi binwa, erhi: [2] Ohè Aròni n'abagala erira irhegeko: Alagi irhegeko ly'enterekêro y'ensirîra. (Yo nterekêro ekâyôrha yadurha muliro ngasi lusiku, enakaz'isirîzibwa n'omuliro oku luhêrero, obudufu bwôshi kuhika sêzi. N'omuliro gw'oku luhêrero gunakaz'iyôrha mutwâne)[d]. [3] Ngasi sêzi omudâhwa, hano aba amayambala akanzo kâge k'enondwè, n'ehikenyerwa hy'enondwè anaguka oluvù lw'eyo nterekêro yasingônokeraga oku luhêrero, aludekereze eburhambi bw'oluhêrero. [4] Aho anahogola erya myambalo yâge, ashub'iyambala ey'okugend'ikabulira lulya luvù lwayagabîra ahantu hacîre, kuli n'olugo. [5] Omuliro gw'oku luhêrero lw'okusingônolera, gukayôrha guyâsire buzira okuzima. Ngasi sêzi omudâhwa akaz'ilunda kwo enshâli, analambikekwo enterekêro, haguma n'amashushi g'enterekêro y'okushenga omurhûla. [6] Omuliro gw'ensiku zôshi gukaz'iyôrha gwayâka oku luhêrero, gurhanazimaga ciru n'eriguma.

[7] Lolaga irhegeko ly'enterekêro nkalangwa: Muguma muli bene-Aròni anayisha ayidwîrhîre Nyakasane embere z'oluhêrero. [8] Anashamarha ecifune omu nshâno enozire badwîrhe, mvange n'amavurha n'enshângi yôshi y'enterekêro, agal'iyôkera ebyo byôshi oku luhêrero, bibè nterekêro y'obuhumule bwinjà bw'okurhûliriza Nyakasane. [9] Ebyankasigala kuli erya nkalangwa, Aròni bone abagala banabirya, babirye nka mugati gurhalimwo lwango. Babirire ahantu hatagatîfu, omu cirhînyiro c'akagombe k'endêko. [10] Mw'ogwomugati barhakâg'iyokeramwo olwango, ciri cigabi câbo mbahire kuli eyo nterekêro. Kali kantu katagatîfu ako bwenêne, kwo kunali kuguma n'enterekêro y'okuhûna obwonjo oku byâha, kwo na kuguma n'enterekêro y'okulyûla. [11] Ngasi mulume omu bâna ba Aròni analyakwo[e]. Lirigi irhegeko ly'ensiku zôshi oku iburha linyu na ngasi yeshi wankahumakwo anabà mutagatîfu. [12] Nyakasane ashambâza Mûsa amubwîra, erhi: [13] Alaga enterekêro Aròni n'abagala bâkaz'ijirira Nyakasane olusiku lwâbo lw'okushîgwa amavurha matagatîfu: Ecigabi ca kali ikumi c'omulà gw'enshâno enozire, ebè nterekêro y'ensiku n'amango, barhûle ecihimbi sêzi, n'ecindi cihimbi bijingo. [14] Yakaz'irheganyibwa aha lukalango haguma n'amavurha, wanalêrha omugati, ojè waguvuna bihimbi bihimbi, n'okugurherekêra Nyakasane gubè gwa buhûmule bwinjà burhûliriza Nyakasane. [15] Omudâhwa washîgwa amavurha omu bâna ba Aròni kwo agwâsirwe okujira ntyo. Lyayôrha irhegeko ly'ensiku n'amango. Eyo nterekêro yajirirwa Nyakasane egwâsirwe ehwe yôshi yatûmulira omugî enyanya. [16] Enterekêro erhûzirwe n'omudâhwa, egwâsirwe

[d] **6.2** : Amango g'Endagâno ya Mîra, okubakag'ikarherekêra ngasi lusiku kurhashushanaga. Lolà muli Eze 46, 13-15 (nterekêro y'okusingônola, sêzi); 2 BÂM 16, 15, yo n'eyo nterekêro y'e sêzi; banayûshûlakwo ntûlo nguma (nterekêro ya nshâno) bijingo: Lub 29, 38-42; Mib 28, 2-8.
[e] **6.11** : Lolà muli Lub 27, 37.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okusingônolwa yôshi, barhalyagakwo ciru n'ehitya.

17 Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: 18 Obwîre Aròni n'abagala ntyâla: Alagi oku mwakajira nka
mwarhûla enterekêro y'okushukûla abanyabyâha. Enterekêro Nyakasane arhûlwa ekâbâgirwa
embere zâge halya bajirira enterekêro nsingônola. Kali kantu katagatîfu bwenêne. 19 Omudâhwa
wahânaga enterekêro y'okushukûla ebyâha, yeki wankalya eyo nyama, ayirire ahantu hatagatîfu
omu cirhînyiro c'akagome k'endêko. 20 Ngasi yeshi wankahuma oku nyama yayo, anabè
mutagatîfu. Erhi omukò gwâyo gwankashahukira oku mwambalo, halya gwashahukiraga
hanagend'ishukirwa ahantu hatagatîfu. 21 Enyungu y'ibumba bayiyenderagamwo, kukwânîne
eberwe, ci erhi ankaba nyungu ya mulinga yayenderagwamwo, kukwânîne bayicêse bwinjinjà
omu kuyishuka n'amîshi. 22 Ngasi mulume muli bene-Levi, anahasha okulya kw'eyo nyama bulya
kali kantu katagatîfu bwenêne. 23 Ci barhankalya enyama y'enterekêro yarhûlagwa oku
kushukûla ebyâha, n'omukò gwâyo gwahêsirwe omu kagombe k'endêko bajiramwo olukangûlo,
lw'okushukûla omu hantu hatagatîfu. Ci eyo nyama esingônolwe n'omuliro.

Leviticus BHS 6:

1 וַיִּדַּבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 2 צַו אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל־ מוֹקְדָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ
כָּל־הַלַּיְלָה עַד־הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: 3 וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי־בַד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן
אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: 4 וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא
אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר: 5 וְהָאֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד־בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים
בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים: 6 אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה: ס
7 וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי־אַהֲרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֶל־פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: 8 וְהֵרִים מִמֶּנּוּ בְקֻמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה
וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֵת כָּל־הַלְּבֹנָה אֲשֶׁר עַל־הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה רֵיחַ נִיחֹחַ אַזְכָּרָתָהּ לַיהוָה: 9 וְהַנּוֹתֶרֶת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ
אַהֲרֹן וּבָנָיו מַצּוֹת תֵּאָכֵל בְּמָקוֹם קָדֹשׁ בַּחֲצַר אֹהֶל־מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ: 10 לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נְתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשַּׁי
קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם: 11 כָּל־זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה חָק־עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאִשֵּׁי יְהוָה כָּל אֲשֶׁר־יִגַּע
בָּהֶם יִקְדָּשׁ: פ
12 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 13 זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַיהוָה בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת
מִנְחָה תָּמִיד מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעָרֶב: 14 עַל־מַחֲבַת בַּשֶּׁמֶן תֵּעָשֶׂה מֻרְבֶּכֶת תְּבִיאֶנָּה תֵּפִינֵי מִנְחַת פִּתִּים
תַּקְרִיב רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה: 15 וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ תַּחְתָּיו מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חָק־עוֹלָם לַיהוָה כָּלִיל תָּקְטָר: 16 וְכָל־מִנְחַת
כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל: פ
17 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 18 דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה
תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא: 19 הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בַּחֲצַר אֹהֶל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מוֹעֵד׃ 20כֹּל אֲשֶׁר־יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל־הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם
קָדֹשׁ׃ 21וּכְלִי־חֶרֶשׂ אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל־בּוֹ יִשָּׁבֵר וְאִם־בִּכְלִי נְחֹשֶׁת בֻּשְּׁלָה וּמֹרַק וְשֻׁטַּף בַּמָּיִם׃ 22כָּל־זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל
אֹתָהּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ 23וְכָל־חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃ פ

7

[1] Alaga irhegeko liyêrekîre enterekêro y'okulyûla ebyâha: Kali kantu katagatîfu bwenêne. [2] Ho banagwâsirwe okubâgira enterekêro y'okulyûla ebyâha aha banayôrha babâgira enterekêro y'okusingônolwa, n'omudâhwa anabulagira omukò gwâyo omu marhambi g'oluhêrero. [3] Barherekêrerekwo olujimbi lwôshi, omucira, amashushi gabwîkira eby'omu nda, [4] barherekêrerekwo n'ensiko zombi, n'olujimbi luzibwîkira, n'olwa oku mifâmo yombi, olujimbi lubà oku budiku haguma n'olw'oku nsiko. [5] Omudâhwa asingônolere ebyo bigabi oku luhêrero, nka nterekêro ya muliro, yarherekêrwa Nyakasane. Erigi nterekêro ya kulyûla. [6] Ngasi bûkomulume muli bene-Levi, analya oku nyama zâyo, anayirire ahantu hatagatîfu, bulya buli bwangà butagatîfu bwenêne. Ebigabi omudâhwa ayôrhana [7] Enterekêro y'okuhyûla kuguma ejirwa n'okushukûla ebyâha. Irhegeko linali liguma kuli zombi. Enyama yabâgagwa yabà y'olya mudâhwa warherekêraga eyo ntûlo y'okulyûla. [8] Embâgwa omuntu alêrheraga omudâhwa mpu amuhânire nterekêro, oluhù lwâyo lwayîsh'ibà lw'olya mudâhwa. [9] Ngasi nterekêro yakalangiragwa omu cibekenge c'omuliro, kandi erhi omu nyungu, nîsi erhi aha Iukalango enali y'olya mudâhwa warherekêraga. [10] Ngasi nkalange n'amavurha, nîsi erhi ntale, enali ya bene Aròni bôshi, ngasi muguma nk'owâbo bakaz'ihâbwa ecihimbi ciyumânîne.

E. Enterekêro y'omurhûla

[11] Alaga irhegeko ly'omurhûla bakaz'irherekêra Nyakasane. [12] Erhi ankaba eri nterekêro y'okukuza Nyakasane, banayûshûlako enterekêro y'okuvuga omunkwa, haguma n'orhugati rhwa ngasi lubero rhurhalimwo lwango, rhukalange n'amavurha, n'enshâno y'orhugati ebè ndobeke omu mavurha. [13] Kuli rbulya rhugati rhwayûshûlagwa oku nterekêro y'omurhûla, banayûshûlakwo n'omugati gubumbugusire, nagwo gubè guyûshwîre enterekêro y'okushenga omurhûla. [14] Banarherekéra Nyakasane higati higuma higuma kuli ngasi lubero. Rbulya rhugati rhwanayîsh'ibà rhw'omudâhwa wagend'ijira olukangûlo lw'omukò gw'erya nterekêro y'omurhûla. [15] Enyama z'erya nterekêro y'omurhûla zanalibwa olwo lusiku lwonêne yanarherekêragwamwo. Ntâco cahika kuca sêzi.

[16] Erhi ankaba eri nterekêro y'okuyûkiriza eciragâne nîsi erhi omuhigo, banayiryakwo olusiku lwonêne yarherekêragwa, nîsi erhi ciru na kuca. [17] Ebyankasigala kuli eyo nterekêro, olusiku lwa kasharhu, binasingônolwe n'omuliro.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Irhegeko ly'okurhûla.

[18] Erhi omuntu ankalya oku nyama y'enterekêro yâge y'omurhûla olwo lusiku lwa kasharhu, eyi nterekêro erhankaciyankirirwa, olya wayihânaga arhankaciyîbukwa. Bakola bayizizize na ngasi yeshi wankayiryakwo obubî bwanamuyahukira. [19] Enyama yahisire oku bintu bigalugalu, erhankaciribwa, enasingônolwe n'omuliro. Ngasi muntu orhalikwo bubî buci anahasha okulya kw'eyo nyama y'omurhûla. [20] Erhi omuntu ankaba ahumanyire agal'ilya kuli erya nyama y'enterekêro y'omurhûla barhûlaga Nyakasane, agwâsirwe okukagwa omu lubaga lwâbo[f]. [21] Na ngasi yeshi ohumire oku bintu bigalugalu, bibè bya muntu bibè bya nsimba, erhi bya kandi kantu k'okuhumânya, agal'icîshomya okulya oku nterekêro y'okushenga Nyakasane omurhûla, oyôla anakagwe omu lubaga lwâbo. [22] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: [23] Obwîre bene Israheli, erhi: Irhondomurhahîraga mukalya olujimbi lw'enkafu, olw'ecibuzi nîsi erhi olw'empene. [24] Amashushi g'ecintu cacîhozagya, nîsi erhi g'ecamayîrhwa n'ensimba, mwanagakolêsa oku hindi, ci murhagalyagakwo. [25] Bulya ngasi wankalya oku mashushi g'ecintu barherekêraga Nyakasane anakagwe omu lubaga lwâbo. [26] Murhankalya omukò gw'oli orhunyunyi, oli ogw'ebintu n'ogw'ensimba ngasi aha mwankayûbaka hôshi. [27] Owankalya omukò mulebe, banamukage omu lubaga lwâbo.

Ebigabi omudâhwa ayôrhana

[28] Nyakasane ashambâza Mûsa, erhi: Obwîre bene Israheli ntyâla: [29] Ngasi yeshi wankanayisha al'irhûla Nyakasane enterekêro y'omurhûla, agwâsirwe okuyûshûla ecihimbi c'eyo nterekêro oku ntûlo y'okushenga omurhûla. [30] Anayisha afumbasire omu maboko gâge birya byarhûlwa Nyakasane, kwo kuderha analêrha amashushi g'oku nkolo. Analêrha n'enkolo yo ayîsh'irhûla Nyakasane. [31] Omudâhwa anasingônolera galya mashushi oku luhêrero, n'Aròni bone abagala bahâbwe enkolo. [32] Kuli eyo nterekêro, mwakaz'iyûshûlakwo okugulu kulyo, kubè kw'omudâhwa. [33] Olya warherekêraga omukò n'amashushi muli bene Aròni, anahâbwa okwo kugulu kulyo. Gwo mwanya gwâge. [34] Oku ntûlo ya bene Israheli, ncîhalîre eyi myanya: Okugulu n'enkolo, mbihîre omudâhwa Aròni n'abagala. Eryo liri irhegeko ly'ensiku zôshi kuli bene Israheli.

Okushwinja

[35] Eco co cigabi ca Aròni oku nterekêro nsingônola, na kandi co c'abagala olusiku Aròni abayêrekana emwa Nyakasane mpu babè badâhwa bâge. [36] Co cigabi Nyakasane arhegesire abadâhwa okukahâbwa na bene Israheli eco kurhenga olusiku lw'okuyimânikwa n'amavurha. N'okwo kwayôrha irhegeko ly'ensiku n'amango, oku iburha lyâbo lyôshi. [37] Lyo irhegeko mmuhîre eryo, oku nterekêro nsingônola, n'oku y'enkalange, oku nterekêro y'okushukûlwa ebyâha,

---

[f] **7.20** : Omuntu okukagwa omu lubaga lwâbo, ci bwenêne oku muntu wabâga omu irungu nka Bayahudi, kwo kwanali nka kula bankanatwira omuntu olubanja mpu afè. Bulya ntà murhûla ankabona yêne yêne omw'irungu, lolà 7, 24.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'ey'okulyûla oku byâha, oku y'okuyimikwa, n'oku y'okushenga omurhûla. [38] Ntyo kwo Nyakasane arhegesire Mûsa oku ntondo ya Sinayi, olusiku àhâga bene Israheli amarhegeko g'okuhâna entûlo zâbo, erhi bali omu irûngu ly'e Sinayi.

Leviticus BHS 7:

וְזֹאת תּוֹרַת הָאָשָׁם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחֲטוּ אֶת־הָעֹלָה יִשְׁחֲטוּ אֶת־הָאָשָׁם וְאֶת־דָּמוֹ יִזְרֹק
עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְאֶת כָּל־חֶלְבּוֹ יַקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶת הָאַלְיָה וְאֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב׃ וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת
וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת יְסִירֶנָּה׃ וְהִקְטִיר אֹתָם הַכֹּהֵן
הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה לַיהוָה אָשָׁם הִוא׃ כָּל־זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכְלֶנּוּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ יֵאָכֵל קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ כַּחַטָּאת
כָּאָשָׁם תּוֹרָה אַחַת לָהֶם הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יְכַפֶּר־בּוֹ לוֹ יִהְיֶה׃ וְהַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֶת־עֹלַת אִישׁ עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב
לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה׃ וְכָל־מִנְחָה אֲשֶׁר תֵּאָפֶה בַּתַּנּוּר וְכָל־נַעֲשָׂה בַמַּרְחֶשֶׁת וְעַל־מַחֲבַת לַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֹתָהּ לוֹ
תִּהְיֶה׃ וְכָל־מִנְחָה בְּלוּלָה־בַשֶּׁמֶן וְחֲרֵבָה לְכָל־בְּנֵי אַהֲרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו׃ פ
וְזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר יַקְרִיב לַיהוָה׃ אִם עַל־תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב ׀ עַל־זֶבַח הַתּוֹדָה חַלֹּת מַצּוֹת
בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וְסֹלֶת מֻרְבֶּכֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן׃ עַל־חַלֹּת לֶחֶם חָמֵץ יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ
עַל־זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו׃ וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל־קָרְבָּן תְּרוּמָה לַיהוָה לַכֹּהֵן הַזֹּרֵק אֶת־דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ
יִהְיֶה׃ וּבְשַׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא־יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר׃ וְאִם־נֶדֶר ׀ אוֹ נְדָבָה זֶבַח קָרְבָּנוֹ
בְּיוֹם הַקְרִיבוֹ אֶת־זִבְחוֹ יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל׃ וְהַנּוֹתָר מִבְּשַׂר הַזֶּבַח בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ
יִשָּׂרֵף׃ וְאִם הֵאָכֹל ׳יֵאָכֵל מִבְּשַׂר־זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי׳ לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה
וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא׃ וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר־יִגַּע בְּכָל־טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל־טָהוֹר יֹאכַל
בָּשָׂר׃ וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
מֵעַמֶּיהָ׃ וְנֶפֶשׁ כִּי־תִגַּע בְּכָל־טָמֵא בְּטֻמְאַת אָדָם אוֹ ׀ בִּבְהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּכָל־שֶׁקֶץ טָמֵא וְאָכַל מִבְּשַׂר־זֶבַח
הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ׃ פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל־חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וָעֵז לֹא תֹאכֵלוּ׃ וְחֵלֶב נְבֵלָה
וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל־מְלָאכָה וְאָכֹל לֹא תֹאכְלֻהוּ׃ כִּי כָל־אֹכֵל חֵלֶב מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה
לַיהוָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ׃ וְכָל־דָּם לֹא תֹאכְלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לָעוֹף וְלַבְּהֵמָה׃ כָּל־נֶפֶשׁ
אֲשֶׁר־תֹּאכַל כָּל־דָּם וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ׃ פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַמַּקְרִיב אֶת־זֶבַח שְׁלָמָיו יָבִיא אֶת־קָרְבָּנוֹ
לַיהוָה מֵזֶבַח שְׁלָמָיו׃ יָדָיו תְּבִיאֶינָה אֶת אִשֵּׁי יְהוָה אֶת־הַחֵלֶב עַל־הֶחָזֶה יְבִיאֶנּוּ אֵת הֶחָזֶה לְהָנִיף אֹתוֹ תְּנוּפָה
לִפְנֵי יְהוָה׃ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַחֵלֶב הַמִּזְבֵּחָה וְהָיָה הֶחָזֶה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו׃ וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין תִּתְּנוּ תְרוּמָה לַכֹּהֵן

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִזְבְּחֵי שַׁלְמֵיכֶם׃ 33הַמַקְרִ֖יב אֶת־דַּ֣ם הַשְּׁלָמִ֑ים וְאֶת־הַחֵ֣לֶב מִבְּנֵ֣י אַהֲרֹ֔ן לְ֖וֹ תִּהְיֶ֣ה שׁ֑וֹק הַיָּמִ֖ין לְמָנָֽה׃ 34כִּ֣י אֶת־חֲזֵ֣ה
הַתְּנוּפָ֗ה וְאֶת ׀ שׁ֣וֹק הַתְּרוּמָ֣ה לָקַ֣חְתִּי מֵאֵ֣ת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵ֗ל מִזִּבְחֵ֣י שַׁלְמֵיהֶם֮ וָאֶתְּנָ֣ה אֹתָם֒ לְאַהֲרֹ֤ן הַכֹּהֵן֙ וּלְבָנָ֣יו
לְחָ֤ק־עוֹלָם֙ מֵאֵ֣ת בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל׃ 35זֹ֣את מִשְׁחַ֣ת אַהֲרֹ֗ן וּמִשְׁחַת֙ בָּנָ֔יו מֵאִשֵּׁ֖י יְהוָ֑ה בְּיוֹם֙ הִקְרִ֣יב אֹתָ֔ם לְכַהֵ֖ן
לַיהוָֽה׃ 36אֲשֶׁר֩ צִוָּ֨ה יְהוָ֜ה לָתֵ֣ת לָהֶ֗ם בְּיוֹם֙ מָשְׁחוֹ֣ אֹתָ֔ם מֵאֵ֖ת בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל חֻקַּ֥ת עוֹלָ֛ם לְדֹרֹתָ֖ם׃ 37זֹ֣את הַתּוֹרָ֗ה עֹלָ֤ה
לַמִּנְחָה֙ וְלַחַטָּ֣את וְלָאָשָׁ֔ם וְלַמִּלּוּאִ֖ים וּלְזֶ֥בַח הַשְּׁלָמִֽים׃ 38אֲשֶׁ֥ר צִוָּ֛ה יְהוָ֖ה אֶת־מֹשֶׁ֑ה בְּהַ֣ר סִינָ֗י בְּיוֹם֙ צַוֹּתוֹ֙ אֶת־בְּנֵ֣י
יִשְׂרָאֵ֔ל לְהַקְרִ֥יב אֶת־קָרְבְּנֵיהֶ֖ם לַיהוָ֑ה בְּמִדְבַּ֖ר סִינָֽי׃ פ

8

II. Okuyimikwa n'amavurha kw'abadâhwa

Enterekêro y'okuhà Aròni n'abagala ecikono c'obudâhwa

[1] Nyakasane ashub'ibwîra Mûsa, erhi: [2] Orhôle Aròni bôshi n'abagala, orhôle emyambalo, amavurha matagatîfu, orhôle empanzi y'enterekêro y'okushukûla ebyâha, orhôle engandabuzi zombi, n'ecirhimbiri c'emigati erhalimwo lwango. [3] Oshûbûze olubaga lwôshi, lushimânane aha kagombe k'endêko.

[4] Mûsa anacijira nk'oku Nyakasane amurhegekaga. Olubaga lwàjà aha kagombe k'endêko. [5] Mûsa anacibwîra olubaga, erhi: «Yumvagyi ebi Nyakasane anarhegesire okujira: [6] Mûsa ashegereza Aròni n'abagala embere zâge, abashuka n'amîshi. [7] Anaciyambika Aròni akanzo, akasêza n'omushumi, ahirakwo n'ecishûli n'omwirhêro n'omushumi gwâgwo. [8] Amuzonza omushumi gw'omwirhêro, lyo gumusêrakwo, amuyambika omuroha gujagalîre «Urim na Tummim[g]». [9] Amwambika ishungwè ly'obukulu, linaganyirekwo olugole lw'amasholo, co cimanyîso c'okuyimânika enterekêro ntagatîfu nk'oku Nyakasane anarhegekaga Mûsa.

[10] Mûsa ayanka amavurha matagatîfu agalabamwo endâro ya Nyakasane na ngasi byôshi byalimwo. [11] Akangûla oluhêrero kali nda, analushîga amavurha matagatîfu kuguma n'orhulugu rhwalimwo rhwôshi, kandi n'olwôgero n'ensigiko zâlwo lyo abigisha. [12] Mûsa adubulira amavurha matagatîfu oku irhwe lya Aròni, amushîgago omu kumugisha. [13] Mûsa ashegeza emunda ali, bagala ba Aròni, abayambika orhwanzo n'emishumi, anabayambika orhusirha nk'oku Nyakasane anal'imurhegesire.

---

[g] **8.8** : Urim: bulangashane; na Tummim: bwimâna: Biri birugu, rhuhuye rhubirhi rhuli omu nshoho omudâhwa akâg'iyambalira oku cifuba amango aja embere za Nyakasane; amango g'obu-lêbi bw'okulonza okuyumvîrhiza obulonza bwa Nyakasane (Rhulole muli 1Sam 14,41; Mig 16,33).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[14] Enyuma zâbo alêrha empanzi y'enterekêro y'okushukûla ebyâha. Aròni bona abagala banacilambulira amaboko gâbo okw'irhwe ly'erya mpanzi. [15] Mûsa ayibâga, anarhôla omukò n'omunwe gwâge, agulaba oku mahembe g'oluhêrero, n'omu marhambi gôshi, acêsa oluhêrero; adubulira ogundi mukò gwasigalaga aha bikondo by'oluhêrero, anacilugisha omu kujirirakwo enterekêro y'okushukûla ebyâha. [16] Buzinda bw'aho arhôla amashushi gabwîkira eby'omu nda byôshi, olujimbi lwa oku budiku, n'ensiko zombi n'olujimbi lwâzo, Mûsa abiyokera oku luhêrero. [17] Ci eyo mpanzi, oluhu lwâyo, eminyafu, n'eciho câyo aj'ibiyôkera eburhambi bw'olugo, nk'oku Nyakasane anal'irhegesire Mûsa.

[18] Mûsa ashegeza engandabuzi y'enterekêro y'okusingônolwa, Aròni n'abagala, banaciyilambûlirakwo amaboko gâbo oku irhwe. [19] Mûsa anaciyibâga, n'omukò gwâyo agudubulira omu marhambi gôshi g'oluhêrero. [20] Anacikobôla erya ngandabuzi myanya myanya. Mûsa asingônola ecirhwe n'erya myanya n'olujimbi. [21] Bashuka n'amîshi amala n'ebishugulu; Mûsa ayôkêra ntyo erya ngandabuzi oku luhêrero yasingônoka, yabà nterekêro nsingônole, ya buhûmule bwinjà, yo nterekêro eyôcibwe n'omuliro, nterekêro ya Nyakasane nk'oku anarhegekaga Mûsa.

[22] Anacishegeza erya yindi ngandabuzi, yo ngandabuzi y'enterekêro y'okuyimika Aròni n'abagala. Aròni n'abagala banacilambulira amaboko oku irhwe lyâyo. [23] Mûsa anaciyibâga, ayanka oku mukò gwâyo, agulaba oku kurhwîri kulyo kwa Aròni, n'oku cunkumwe câge c'ekulyo n'oku inò linene ly'ekulyo. [24] Ashegeza bagala ba Aròni emunda ali, aj'alaba okurhwîri kwâbo kulyo, ecunkumwe câbo c'ekulyo n'inò lyâbo linene na gulya mukò. Okubundi Mûsa anacidubulira omukò gwasigalaga omu marhambi g'oluhêrero. [25] Anaciyanka amashushi, omucira, olujimbi lubwîka eby'omu nda, olw'oku budiku, ensiko zombi n'amashushi gâzo, n'okugulu kulyo. [26] Na muli cirya cirhimbiri c'emigati erhalimwo lwango cali embere za Nyakasane, arhôlamwo ehigati hirhalimwo lwango, n'ehigati hikalange n'amavurha n'ehindi higati hy'olununîrizi; ebyôla byôshi abidêkereza oku mashushi na kuli kulya kugulu kulyo.

[27] Anacibimoleka Nyakasane akabimogamoga nka nterekêro yamogwa embere za Nyakasane kandi abihira omu maboko ga Aròni n'aga abagala. [28] Mûsa abirhenza omu maboko gâbo, abisingônolera oku luhêrero. Yali nterekêro y'okuyimânikwa na ya buhûmule bwinjà y'okusîmîsa Nyakasane, bintu bya kusingônolera Nyakasane. [29] Mûsa ayanka enkolo y'erya ngandabuzi, ayimoleka Nyakasane, nka nterekêro yamogamogwa embere za Nyakasane. Co cali cigabi ca Mûsa ca kuli erya ngandabuzi y'okuyimânika nk'oku Nyakasane amurhegekaga. [30] Mûsa anacirhôla kuli galya mavurha matagatîfu na kuli gulya mukò gwali oku luhêrero, abishahulizakwo Aròni n'abagala n'emyambalo yâbo.

[31] Mûsa anacibwîra Aròni bona abagala, erhi: «Muyendere enyama aha muhango

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gw'akagombe k'endêko; ahola ho mwanayilira n'omugati guli omu cirhimbiri c'okuyimika nka oku narhegekaga erhi nderha, nti: Aròni bone abagala bakaz'iyirya. [32] N'ebisigaliza by'erya nyama n'omugati, mubiyôce bisingônoke n'omuliro. [33] Mujire nsiku nda buzira kuhuluka omu kagombe k'endêko kuhika ensiku z'okuyimikwa kwinyu zihwe; bulya okuyimikwa kwinyu kugwâsirwe okushinga nsiku nda. [34] Ebi mujiriwe ene, Nyakasane arhegesire okumujirira byo nsiku nda, lyo mushukûlwa bwinjinjà. [35] Mukâbêra nsiku nda, mûshi na budufu aha lusò lw'akagombe k'endêko; mushimbe amarhegeko ga Nyakasane gôshi, lyo murhag'ifà. Ntyo kwo narhegesirwe. [36] Aròni n'abagala bajira kulya Nyakasane arhegekaga Mûsa kwôshi.

Leviticus BHS 8:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ וְאֵת הַבְּגָדִים וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֵת | פַּר הַחַטָּאת
וְאֵת שְׁנֵי הָאֵילִים וְאֵת סַל הַמַּצּוֹת: וְאֵת כָּל־הָעֵדָה הַקְהֵל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֹתוֹ וַתִּקָּהֵל הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעֵדָה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת: וַיַּקְרֵב
מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו וַיִּרְחַץ אֹתָם בַּמָּיִם: וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הַכֻּתֹּנֶת וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בָּאַבְנֵט וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ אֶת־הַמְּעִיל
וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הָאֵפֹד וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בְּחֵשֶׁב הָאֵפֹד וַיֶּאְפָּד לוֹ בּוֹ: וַיָּשֶׂם עָלָיו אֶת־הַחֹשֶׁן וַיִּתֵּן אֶל־הַחֹשֶׁן אֶת־הָאוּרִים
וְאֶת־הַתֻּמִּים: וַיָּשֶׂם אֶת־הַמִּצְנֶפֶת עַל־רֹאשׁוֹ וַיָּשֶׂם עַל־הַמִּצְנֶפֶת אֶל־מוּל פָּנָיו אֵת צִיץ הַזָּהָב נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וַיִּמְשַׁח אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם: וַיִּז
מִמֶּנּוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּמְשַׁח אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ לְקַדְּשָׁם: וַיִּצֹק מִשֶּׁמֶן
הַמִּשְׁחָה עַל רֹאשׁ אַהֲרֹן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ: וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וַיַּלְבִּשֵׁם כֻּתֳּנֹת וַיַּחְגֹּר אֹתָם אַבְנֵט
וַיַּחֲבֹשׁ לָהֶם מִגְבָּעוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: וַיַּגֵּשׁ אֵת פַּר הַחַטָּאת וַיִּסְמֹךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ
פַּר הַחַטָּאת: וַיִּשְׁחָט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם וַיִּתֵּן עַל־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב בְּאֶצְבָּעוֹ וַיְחַטֵּא אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־הַדָּם
יָצַק אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ וַיְקַדְּשֵׁהוּ לְכַפֵּר עָלָיו: וַיִּקַּח אֶת־כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב וְאֵת יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֶת־שְׁתֵּי
הַכְּלָיֹת וְאֶת־חֶלְבֶּהֶן וַיַּקְטֵר מֹשֶׁה הַמִּזְבֵּחָה: וְאֶת־הַפָּר וְאֶת־עֹרוֹ וְאֶת־בְּשָׂרוֹ וְאֶת־פִּרְשׁוֹ שָׂרַף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: וַיַּקְרֵב אֵת אֵיל הָעֹלָה וַיִּסְמְכוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאָיִל: וַיִּשְׁחָט
וַיִּזְרֹק מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: וְאֶת־הָאַיִל נִתַּח לְנְתָחָיו וַיַּקְטֵר מֹשֶׁה אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַנְּתָחִים
וְאֶת־הַפָּדֶר: וְאֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת־הַכְּרָעַיִם רָחַץ בַּמַּיִם וַיַּקְטֵר מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הָאַיִל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הִוא לְרֵיחַ־נִיחֹחַ
אִשֶּׁה הוּא לַיהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: וַיַּקְרֵב אֶת־הָאַיִל הַשֵּׁנִי אֵיל הַמִּלֻּאִים וַיִּסְמְכוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו
אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאָיִל: וַיִּשְׁחָט | וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִדָּמוֹ וַיִּתֵּן עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן־אַהֲרֹן הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית
וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית: וַיַּקְרֵב אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וַיִּתֵּן מֹשֶׁה מִן־הַדָּם עַל־תְּנוּךְ אָזְנָם הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדָם הַיְמָנִית
וְעַל־בֹּהֶן רַגְלָם הַיְמָנִית וַיִּזְרֹק מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: וַיִּקַּח אֶת־הַחֵלֶב וְאֶת־הָאַלְיָה וְאֶת־כָּל־הַחֵלֶב

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב וְאֵת יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֶת־שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־חֶלְבְּהֶן וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין׃ 26וּמִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר | לִפְנֵי
יְהוָה לָקַח חַלַּת מַצָּה אַחַת וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת וְרָקִיק אֶחָד וַיָּשֶׂם עַל־הַחֲלָבִים וְעַל שׁוֹק הַיָּמִין׃ 27וַיִּתֵּן אֶת־הַכֹּל
עַל כַּפֵּי אַהֲרֹן וְעַל כַּפֵּי בָנָיו וַיָּנֶף אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃ 28וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֹתָם מֵעַל כַּפֵּיהֶם וַיַּקְטֵר הַמִּזְבֵּחָה
עַל־הָעֹלָה מִלֻּאִים הֵם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה הוּא לַיהוָה׃ 29וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הֶחָזֶה וַיְנִיפֵהוּ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵיל
הַמִּלֻּאִים לְמֹשֶׁה הָיָה לְמָנָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ 30וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִן־הַדָּם אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ
וַיַּז עַל־אַהֲרֹן עַל־בְּגָדָיו וְעַל־בָּנָיו וְעַל־בִּגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו
אִתּוֹ׃ 31וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו בַּשְּׁלוּ אֶת־הַבָּשָׂר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְשָׁם תֹּאכְלוּ אֹתוֹ וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר
בְּסַל הַמִּלֻּאִים כַּאֲשֶׁר צִוֵּיתִי לֵאמֹר אַהֲרֹן וּבָנָיו יֹאכְלֻהוּ׃ 32וְהַנּוֹתָר בַּבָּשָׂר וּבַלֶּחֶם בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ׃ 33וּמִפֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ שִׁבְעַת יָמִים עַד יוֹם מְלֹאת יְמֵי מִלֻּאֵיכֶם כִּי שִׁבְעַת יָמִים יְמַלֵּא אֶת־יֶדְכֶם׃ 34כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם
הַזֶּה צִוָּה יְהוָה לַעֲשֹׂת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃ 35וּפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד תֵּשְׁבוּ יוֹמָם וָלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת
יְהוָה וְלֹא תָמֻתוּ כִּי־כֵן צִוֵּיתִי׃ 36וַיַּעַשׂ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃ ס

9

Okurhondêra omukolo gw'obudâhwa kwa Aròni n'abagala

[1] Oku lusiku lwa kali munâni. Mûsa ahamagala Aròni, abagala n'abagula b'omu Israheli [2] abwîra Aròni, erhi: «Oyanke akanina k'omudege kabè nterekêro y'okushukûla ebyâha, n'engandabuzi ebè nterekêro ya okusingônola, byombi birhabâga kwo ishembo lici, obirherekêre Nyakasane. [3] Obwîre bene Israheli ntyâla, erhi: «Murhôle ecihebe c'okujira enterekêro y'okushukûla ebyâha, akanina n'omwâna-buzi wa mwâka muguma. Byombi birhabâgakwo ishembo, mubirhûle nterekêro y'okusingônolwa. [4] Muyanke empanzi n'engandabuzi mubirhûle nterekêro y'okushenga omurhûla, kubibâgira Nyakasane munarherekêre enkalange yarhobagwa n'amavurha, bulya ene Nyakasane amubonekera. [5] Banaciyisha badwîrhe embere z'akagombe k'embugânano ebi Mûsa anarhegekaga; olubaga nalwo lwayegera lwadêka embere za Nyakasane. [6] Okubundi Mûsa anacibabwîra, erhi: «Mujire oku Nyakasane amurhegeka, na ntyo mwabona irenge lyâge. [7] Mûsa abwîra Aròni, erhi: «Yegera oluhêrero, orherekêre enterekêro yâwe y'okushukûlwa ebyâha, n'enterekêro yâwe nsingônola kuli we wênene na oku nyumpa yâwe, n'oku lubaga lwôshi. Yêrekanaga entûlo y'olubaga onalujirire enterekêro y'okushukûlwa ebyâha, nka kulya Nyakasane anarhegekaga. [8] Aròni ayegera oluhêrero, aniga akanina k'enterekêro y'okushukûlwa ebyâha. Yo nterekêro yâge yenene. [9] Bene Aròni erhi babà bamamuhêreza omukò, agudobekamwo omunwe alabamwo amahembe g'oluhêrero, n'ogundi agudubulira aha bikondo byâlwo. [10] Oku luhêrero asingônolera kwo olujimbi, ensiko, amashushi g'oku budiku bwa erya mbâgwa y'okushukûla ebyâha nka oku Nyakasane anarhegekaga Mûsa. [11] Ci eminyafu n'oluhù byasingônolerwa enyuma ly'olugo. [12] Aniga enterekêro y'okusingônola. Na

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bene Aròni erhi babà bamamuhêreza omukò, agushahuliza oku luhêrero, n'omu marhambi gôshi. [13] Bamuhêreza enterekêro nsingônola, erhi babà bamayirhondôla myanya myanya bamuhêrezayo haguma n'ecirhwe, naye abisingônolera oku luhêrero. [14] Ashuka eby'omu nda n'ebishugulu n'amîshi, abisingônolera oku luhêrero haguma n'erya mbâgwa. [15] Kandi ahâna enterekêro y'okushukûla olubaga, ayanka ecihebe cal'ihanyirwe n'olubaga c'okujira enterekêro y'okushukûla ebyâha byâlwo. Erhi aba amacibâga, ajiramwo enterekêro y'okuhyûlira ebyâha nka kulya anajiraga entanzi. [16] Ayegeza erya nterekêro nsingônola, ajira nka kulya birhegesirwe. [17] Erhi ayûs'iyegeza enterekêro y'okukalangwa, ashamarhakwo ecifune, acisingônolera oku luhêrero oku nyanya z'eyo mbâgwa y'esèzi. [18] Buzinda abâga empanzi n'engandabuzi nka nterekêro y'okushengera olubaga omurhûla, bene Aròni bamuhêreza omukò, agudubulira omu marhambi gôshi g'oluhêrero. [19] Arhôla olujimbi lwa erya mpanzi n'olwa erya ngandabuzi haguma, omucira, amashushi g'oku mucira, ensiko n'amashushi g'oku budiku. [20] Alambika byôshi oku rhumême, byôshi abilangika oku luhêrero anabisingônola. [21] Kandi Aròni amoleka Nyakasane rbulya rhumême n'okugulu kulyo, akabimogamoga nka oku Nyakasane anali arhegesire Mûsa. [22] Obwo Aròni anacilambûlira amaboko gâge oku lubaga, alugisha, agal'ibunguluka erhi amahâna enterekêro y'okushukûlwa ebyâha, kuguma n'enterekêro y'okushenga omurhûla. [23] Mûsa bôshi n'Aròni, banacijà omu kagombe k'endêko, barhengamwo, bagisha olubaga, n'irenge lya Nyakasane lyabonekana omu lubaga lwôshi. [24] N'omuliro gwayâkaga embere za Nyakasane, gwalya erya mbâgwa na galya mashushi, olubaga erhi lubona okwo, lwabanda orhuhababo rhw'omwîshingo, bôshi bafukamiriza, bahisa akamalanga oku idaho.

Leviticus BHS 9:

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר אֶל־אַהֲרֹן קַח־לְךָ עֵגֶל בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל
לְעֹלָה תְּמִימִם וְהַקְרֵב לִפְנֵי יְהוָה׃ וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קְחוּ שְׂעִיר־עִזִּים לְחַטָּאת וְעֵגֶל וָכֶבֶשׂ בְּנֵי־שָׁנָה
תְּמִימִם לְעֹלָה׃ וְשׁוֹר וָאַיִל לִשְׁלָמִים לִזְבֹּחַ לִפְנֵי יְהוָה וּמִנְחָה בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן כִּי הַיּוֹם יְהוָה נִרְאָה אֲלֵיכֶם׃ וַיִּקְחוּ אֵת
אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרְבוּ כָּל־הָעֵדָה וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
תַּעֲשׂוּ וְיֵרָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קְרַב אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת־חַטָּאתְךָ וְאֶת־עֹלָתֶךָ וְכַפֵּר
בַּעַדְךָ וּבְעַד הָעָם וַעֲשֵׂה אֶת־קָרְבַּן הָעָם וְכַפֵּר בַּעֲדָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃ וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחַט אֶת־עֵגֶל
הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ׃ וַיַּקְרִבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת־הַדָּם אֵלָיו וַיִּטְבֹּל אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וַיִּתֵּן עַל־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־הַדָּם יָצַק
אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ׃ וְאֶת־הַחֵלֶב וְאֶת־הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת מִן־הַכָּבֵד מִן־הַחַטָּאת הִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה׃ וְאֶת־הַבָּשָׂר וְאֶת־הָעוֹר שָׂרַף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ וַיִּשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה וַיִּמְצְאוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֵלָיו
אֶת־הַדָּם וַיִּזְרְקֵהוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְאֶת־הָעֹלָה הִמְצִיאוּ אֵלָיו לִנְתָחֶיהָ וְאֶת־הָרֹאשׁ וַיַּקְטֵר עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃ וַיִּרְחַץ
אֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת־הַכְּרָעָיִם וַיַּקְטֵר עַל־הָעֹלָה הַמִּזְבֵּחָה׃ וַיַּקְרֵב אֶת קָרְבַּן הָעָם וַיִּקַּח אֶת־שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיִּשְׁחָטֵהוּ וַיְחַטְּאֵהוּ כָּרִאשׁוֹן׃ 16וַיִּקְרֵב אֶת־הָעֹלָה וַיַּעֲשֶׂהָ כַּמִּשְׁפָּט׃ 17וַיַּקְרֵב אֶת־הַמִּנְחָה וַיְמַלֵּא כַפּוֹ מִמֶּנָּה וַיַּקְטֵר
עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִלְבַד עֹלַת הַבֹּקֶר׃ 18וַיִּשְׁחַט אֶת־הַשּׁוֹר וְאֶת־הָאַיִל זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לָעָם וַיִּמְצְאוּ בְּנֵי אַהֲרֹן
אֶת־הַדָּם אֵלָיו וַיִּזְרְקֵהוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ 19וְאֶת־הַחֲלָבִים מִן־הַשּׁוֹר וּמִן־הָאַיִל הָאַלְיָה וְהַמְכַסֶּה וְהַכְּלָיֹת וְיֹתֶרֶת
הַכָּבֵד׃ 20וַיָּשִׂימוּ אֶת־הַחֲלָבִים עַל־הֶחָזוֹת וַיַּקְטֵר הַחֲלָבִים הַמִּזְבֵּחָה׃ 21וְאֶת הֶחָזוֹת וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין הֵנִיף אַהֲרֹן
תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה׃ 22וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת־יָדָו אֶל־הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיֵּרֶד מֵעֲשֹׂת הַחַטָּאת וְהָעֹלָה
וְהַשְּׁלָמִים׃ 23וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת־הָעָם וַיֵּרָא כְּבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעָם׃ 24וַתֵּצֵא אֵשׁ
מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַחֲלָבִים וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיָּרֹנּוּ וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם׃

10

Amarhegeko g'enterekêro

[1] Bene Aròni: Nadabu na Abihu, banacirhôla ngasi muguma ecitumbûkizo câge bahiramwo omuliro n'erhi babà bamahira obukù kuli gulya muliro, oku gurhamanyikini[h] gurhanarhegesirwi na Nyakasane bagal'iguhêka embere zâge. [2] Lero engulumira y'omuliro yanacimanuka emalunga embere za Nyakasane yabâmirangusa, bafira ntyo embere za Nyakasane. [3] Mûsa anacibwîra Aròni, erhi: «Byo Nyakasane aderhaga ebi galya mango arhurhôndaga, erhi: «Nnonza obutagatîfu bwâni bubonekane muli abanyegêra; nnonza n'irenge lyâni libonekane embere ly'olubaga lwôshi». Aròni aguguma.

[4] Mûsa ahamagala Mishaheli na Elisafani mwene Uzieli mwishè wa Aròni, anacibabwîra, erhi: «Yegeri muhêke benewinyu embuga, kulî kw'ahatagatîfu, na kulî kw'olugo». [5] Banaciyegera, bagenda babajàgajagira omu rhwanzo rhwâbo kuhika emuhanda gw'ecihando nka kulya Mûsa anarhegekaga.

[6] Mûsa ashub'ibwîra Aròni n'abagala, Eleyazari na Itamari, erhi: «Mumanye mwankaderha mpu mwashambûla emvîri[i] zinyu, nîsi mpu mwabera emyambalo yinyu, murhafè, lubaga lwôshi Nyakasane aberire burhe. Bene Israheli bôshi balakira bene winyu bahyaga n'omuliro gwa Nyakasane. [7] Ci mwêhe murhahîraga mukarhenga aha kagombe k'endêko, lyo murhag'ifà, bulya mulikwo amavurha matagatîfu ga Nyakasane. Banacishimba akanwa ka Mûsa.

[8] Nyakasane ashambâza Aròni, aderha, erhi: [9] «Orhakazâg'inywa idivayi nîsi erhi cindi cinyobwa cilalusa, we n'abâna bâwe bôshi nka mwajà omu kâgo-mbè k'endêko,lyo murhag'ifà.

---

[h] **10.1** : Muliro gurhamanyikini, bulya gurharhengereraga aha luhêrero.
[i] **10.6** : Abayahudi bakag'ishambûla emvîri zâbo, zishalame oku irhwe hali n'amango bakag'izikungûla, babere n'emyambalo yâbo. Nyamuzinda ahanzize Aròni mpu arhayôrhaga nk'oli omu mishîbo bâna bâge barhumire, bulya nyamuzinda wabahàniraga obugamba bwâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Liri irhegeko oku bûko bwinyu bôshi emyâka n'emyâka. [10] Kwo mwanakaz'ijira ntyôla amangomuli mwaberûla ehitagatîfu n'ehirhali hitagatîfu [11] N'amangomuli mwayigîriza bene Israheli amarhegeko Nyamubâho ajiraga anagaha Mûsa mpu ammumanyîse go.

[12] Mûsa anacibwîra Aròni, Eliezari na Itamari, bo bâna Aròni alicisigaline, erhi: Muyanke ngasi bisigîre oku nterekêro yajiragwa n'omuliro embere za Nyakasane, mubirye birhanalimwo lwango. Mubilîre embere z'oluhêrero bulya buli bwangà butagatîfu. [13] Mwakaz'ibilîra ahantu hatagatîfu; co cikono câwe eco mwene bagala bâwe, oku ishêga lya Nyakasane. Ntyo kwo narhegesirwe. [14] Na kandi, mukâlira ahantu hinjà, we na bagala bâwe na bâli bâwe mweshi, e-nkolo mwamolekaga Nyakasane omu kuyimogamoga, n'okugulu bamukobôleraga, bulya eyo myanya emuberûlirwe mwe na bagala na bâli bâwe, oku nterekêro z'omurhûla za bene Israheli. [15] Okugulu kukobôle n'enkolo, birya biyisha haguma n'olujimbi lw'okusingônolwa, byamayûs'imolekwa Nyakasane omu kumogamogwa embere zâge, byakaz'ibà byâwe mwene bagala bâwe. N'okwôla kwayôrha irhegeko lya Nyakasane ensiku n'amango nka oku anarhegekaga.

[16] Mûsa adôsa olwa cirya cihebe cabâgiragwa okushukûla ebyâha: Yajewe! Côshi càsingônosire! Aho anacikunirira Eliezari na Itamari, bene Aròni balicisigire, ababwîra, erhi: [17] Carhumire murhalira erya mbâgwa yarherekêragwa okushukûla ebyâha, ahantu hatagatîfu? Bulya buli bwangà butagatîfu. Na Nyakasane amuhirebwo lyo mukaz'irhenza ebyâha bya olubaga omu kukaz'ilujira enterekêro y'okulyûla ebyâha embere za Nyakasane. [18] Omu kubà omukò gw'eyi mbâgwa gurhahêsirwi ahantu hatagatîfu, mwâli mugwâsirwe okulya enyama zâyo nka kulya nanarhegekaga. [19] Aròni abwîra Mûsa, erhi: Lolà oku ene bahânyire enterekêro y'okushukûla ebyâha, kandi bajira enterekêro nsingônola embere za Nyakasane Niono nciryaga kuli eyo mbâgwa y'okushukûla ebyâha, ka kwankabîre kwinjà embere za Nyakasane? [20] Mûsa ayumvîrhiza ebyo binwa byanamusîmîsa.

Leviticus BHS 10:

וַיִּקְחוּ בְנֵי־אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מַחְתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֵן אֵשׁ וַיָּשִׂימוּ עָלֶיהָ קְטֹרֶת וַיַּקְרִבוּ לִפְנֵי יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם: וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמֻתוּ לִפְנֵי יְהוָה: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה ׀ לֵאמֹר בִּקְרֹבַי אֶקָּדֵשׁ וְעַל־פְּנֵי כָל־הָעָם אֶכָּבֵד וַיִּדֹּם אַהֲרֹן: וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי עֻזִּיאֵל דֹּד אַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קִרְבוּ שְׂאוּ אֶת־אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי־הַקֹּדֶשׁ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאֵם בְּכֻתָּנְתָּם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶלְעָזָר וְאִיתָמָר ׀ בָּנָיו רָאשֵׁיכֶם אַל־תִּפְרָעוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּבִגְדֵיכֶם לֹא־תִפְרֹמוּ וְלֹא תָמֻתוּ וְעַל כָּל־הָעֵדָה יִקְצֹף וַאֲחֵיכֶם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת־הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוָה: ׀ וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ פֶּן־תָּמֻתוּ כִּי־שֶׁמֶן מִשְׁחַת יְהוָה עֲלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כִּדְבַר מֹשֶׁה: פ

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: יַיִן וְשֵׁכָר אַל־תֵּשְׁתְּ | אַתָּה | וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר: וּלְהוֹרֹת אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיהֶם בְּיַד־מֹשֶׁה: פ

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־אֶלְעָזָר וְאֶל־אִיתָמָר | בָּנָיו הַנּוֹתָרִים קְחוּ אֶת־הַמִּנְחָה הַנּוֹתֶרֶת מֵאִשֵּׁי יְהוָה וְאִכְלוּהָ מַצּוֹת אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא: וַאֲכַלְתֶּם אֹתָהּ בְּמָקוֹם קָדֹשׁ כִּי חָקְךָ וְחָק־בָּנֶיךָ הִוא מֵאִשֵּׁי יְהוָה כִּי־כֵן צֻוִּיתִי: וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת | שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר אַתָּה וּבְנְךָ וּבִתֶּךָ אִתָּךְ כִּי־חָקְךָ וְחָק־בָּנֶיךָ נִתְּנוּ מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: שׁוֹק הַתְּרוּמָה וַחֲזֵה הַתְּנוּפָה עַל אִשֵּׁי הַחֲלָבִים יָבִיאוּ לְהָנִיף תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה לְךָ וּלְבָנֶיךָ אִתְּךָ לְחָק־עוֹלָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה: וְאֵת | שְׂעִיר הַחַטָּאת דָּרֹשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה וְהִנֵּה שָׂרֹף וַיִּקְצֹף עַל־אֶלְעָזָר וְעַל־אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן הַנּוֹתָרִם לֵאמֹר: מַדּוּעַ לֹא־אֲכַלְתֶּם אֶת־הַחַטָּאת בִּמְקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא וְאֹתָהּ | נָתַן לָכֶם לָשֵׂאת אֶת־עֲוֹן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יְהוָה: הֵן לֹא־הוּבָא אֶת־דָּמָהּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אָכוֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי: וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת־חַטָּאתָם וְאֶת־עֹלָתָם לִפְנֵי יְהוָה וַתִּקְרֶאנָה אֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם הֲיִיטַב בְּעֵינֵי יְהוָה: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו: פ

11

III. Amarhegeko gayêrekîre ebihumânya n'ebirhahumânya

Ebintu bigalugalu n'ebirhali bigalugalu

[1] Nyakasane ashambâza Mûsa na Aròni, anacibabwîra, erhi: [2] Mugend'ibwîra bene Israheli, erhi: Alagi ebintu mwakaz'ilya omu bintu byôshi by'ahola igulu. [3] Ngasi nsimba egwêrhe ensenyi zigabanyikine, nsenyi mberange zirya zigwêrhe nyûnu ibiri n'akaba enavuguse, mwanayilya. [4] Ci kwônene lolagi zihi muli ezo zivugusa erhi nîsi erhi ezigwêrhe ensenyi zigabikine zihî murhankalya, nka engamiya zivugusa ci zirhajira nsenyi zigabikine, eyo rhuyilole nka ngalugalu kuli mwe. [5] Kuguma murhakâg'ilya wibari evûgusa ci erhajira lusenyi lugabîkîne, eyôsire eri ngalugalu kuli mwe. [6] Kuguma ntà kulya enshenzi, evûgusa ci erhajira lusenyi lugabîkîne, muyihanzîbwe. [7] Kwo na kuguma murhakâg'ilya engulube, egwêrhe olusenyi lugabanyikîne na nyûnu ibiri, ci kwônene erhavûgusa, muyihanzîbwe, bulya eyôsire eri ngalugalu kuli mwe. [8] Murhahîraga mwalya enyama z'ebyo, murhanahumaga oku murhumba gwa- byo nka zifire. Muzihanzîbwe, ziri ngalugalu.

[9] Alagi ehi mwakaz'ilya, omu nsimba zôshi zilama omu mîshi: ngasi zigwêrhe olufuke, amagamba n'omugâra, zibè z'omu nyanja, zibè z'omu marhuli, ezôla mwanahasha okuzilya. [10] Ci

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mumanye mwankanalya ebirhagwêrhi masembe, kandi erhi magamba, bibè biyôga omu nyanja eri by'omu nyîshi, omu nsimba zôshi zinyagârha omu mîshi na omu ngasi by'obuzîne bibamwo. [11] Ezôla muzilole nka za kuhumànya, murhankalya enyama zâzo, murhankanahuma oku mirhumba yazo. Emirhumba yazo emujire enshishinye. [12] Ngasi hy'omu mîshi hirhagwêrhi masembe n'amagamba bikamujira enshishinye.

[13] Lolagi omu nyunyi, ezi mwakaba nshishînye z'okulya: ntâye wazilyaga bulya ziri za nshishinye: ikozi, cigukuma, n'akadûrha. [14] Lubakà, na ngasi bûko bwa kadûrha. [15] Ngasi bûko hungwe. [16] Kuguma enyunda, kahenè, cinkongoro na ngasi bûko bwa lubakà. [17] Murhahîraga mukalya ecirifufu, kadubamahiri, omwimâna, [18] omuhangâli, enyange, cigukuma mwêru. [19] Murhakalya ha-ngâli, na ngasi bûko nyunyi z'emirundi mirîri, hudihudi na kubukubu.

[20] Ngasi hinyagâsi hibalala, erhi hiyandalira oku magulu, mubè nshishinye yabyo. [21] Omu binyagâsi bigwêrhe amashala, bigenda n'amagulu, mwanalya birya bijira eminengene y'okucanuka oku idaho. [22] Lolagi mulibyo ebi mwankalya: ngasi bûko bwa mahanzi, ngasi bûko bwa nzige, ngasi bûko bwa minûnu, ngasi bûko bwa minshekè. [23] Ngasi binyagâsi bijira amashala, binayandalira oku magulu ani, ebyo byôshi mubibè nshishinye. [24] Okuhuma oku bintu bigalu- galu byanarhuma mwahemuka» ngasi wankahuma oku murhumba gwâbyo, oyôla anabà ahemusire kuhika bijingo. [25] Ngasi yeshi wabarhule omurhumba gwâbyo, agwâsirwe okushuka emyambalo yâge, erhi anaciyosire muhemule kuhika bijingo. [26] Ci ensimba zijira ensenyi zirhali mberange, zirhanavûgusa, ezôla zibè ngalugalu kuli mwe. Ngasi yeshi wankazihumakwo, erhi amacihe-mulà. [27] Omu nsimba za magulu ani, zigal'ija zajunjuka nka zagenda, ezo nazo ziri ngalugalu kuli mwe. Ngasi yeshi ohuma oku murhumba gwâzo, oyôla erhi amazira kuhika bijingo. [28] Na ngasi yeshi wankahêka omurhumba gwâzo, agwâsirwe okushuka emyambalo yâge, kandi anayôrha azizire kuhika bijingo. Ziri ngalugalu.

[29] Lolagi omu nyandazi, ezimuzizire: enfuko, omulindye, na ngasi bûko bwa musherebera. [30] Namushushu, lumvè, kadubankula, ecibulubulu. [31] Ezo zôshi zimuzizire, na ngasi yeshi ozihumakwo erhi amacihemula anayôrhe azizire kuhika bijingo. [32] Ngasi kantu kankarhogerakwo omurhumba gwa nguma mulizo, kanazira:ngasi cirugu ca murhi, omushangi, oluhu,enshoho, na ngasi kandi kalugu. Bigwâsirwe bishukwe omu mîshi bigal'iyôrha bihemusire kuhika bijingo na buzinda byanabà birugu binjà. [33] Erhi byankarhogera omu ndalâlà y'ecirugu c'ibumba, ngasi biri omu ndalâlà yaco, byanazira, kandi mwanacibera [34] Ngasi biryo, byali muli cirya cirugu ciru byankashukwa n'amîshi, na ngasi cinyobwa calimwo, ebyo erhi bikola bizizire, ciru ankaba cali cirugu cinjà. [35] Ngasi kalugu omurhumba gwâbyo gwankarhogerakwo, kanazire, amasiga, gôshi gajongagwe, bulya gakolagazizire lwôshi. [36] Ci amaliba, ecirhûla c'amîshi, enyanja zôshi, byohe byanayôrha bicîre;ci owahuma oku murhumba gwa nyandazi nguma mulizo, anazira. [37] Erhi murhumba muguma gwa mulizo gwa- nkahika oku mburho, erhankahumâna. [38] Ci erhi emburho

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yankabà ebombîre n'amîshi, murhumba gwa nyandazi nguma mulizo gukagal'ihika kuliyo, eyôla mburho enazire. [39] Erhi cintu cilebe muli birya mukomerera okulya cankafà, owankacihumakwo yeshi anayôrhe mugalugalu kuhika bijingo. [40] Owankalya oku murhumba gwâco, oyôla agwâsirwe okushuka emyambalo yâge, agal'iyôrha mugalugalu kubika bijingo. Naye owankabarhula omurhumba gwâco, agwâsirwe okushuka emyambalo yâge anayôrhe mugalugalu kubika bijingo.

[41] Mukazibà n'enshishinye oku kantu kacîbulula n'enda oku idaho, bulya birhankalibwakwo. [42] Murhahîraga mukalya ebintu bibulula enda oku idaho, abè zirya zanyagârhira kuli magulu ani, nîsi erhi kuli magulu manji, bulya ezôla zôshi ziri za kulâbwa nka za nshishinye. [43] Mumanye mwankacîhemula n'ebyo binyagâsi, mumanye mwankanahemuka erhi byo birhuma. [44] Bulya nie Nyakasane, Nyamuzinda winyu, mwacêsibwe mwanahinduka bimâna bulya niono ndi mwimâna, mumanye mwankanacîhemula n'ebyo binyagâsi bija byacibulula oku idaho. [45] Neci, nie Nyakasane, wammukûlaga e Mîsiri, nti mbè Nyamuzinda winyu, mubè bimâna bulya ndi mwimâna.

[46] Eri ly'irhegeko lyêrekîre ebintu by'amagulu ani, orhunyunyi, ngasi hizîne hiyôga omu mîshi, ngasi nsimba zicîbulula n'enda oku idaho. [47] Ntyo, mwanahasha okukaz'imanya ebiri bigalugalu n'ebiri binjà, ensimba yankalîbwa n'errankalîbwa.

Leviticus BHS 11 :

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אֲלֵהֶם: דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ
מִכָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ: כֹּל | מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע פְּרָסֹת מַעֲלַת גֵּרָה בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ: אַךְ
אֶת־זֶה לֹא תֹאכְלוּ מֵמַעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה אֶת־הַגָּמָל כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה אֵינֶנּוּ מַפְרִיס טָמֵא הוּא
לָכֶם: וְאֶת־הַשָּׁפָן כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה לֹא יַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם: וְאֶת־הָאַרְנֶבֶת כִּי־מַעֲלַת גֵּרָה הִוא
וּפַרְסָה לֹא הִפְרִיסָה טְמֵאָה הֵוא לָכֶם: וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־מַפְרִיס פַּרְסָה הוּא וְשֹׁסַע שֶׁסַע פַּרְסָה וְהוּא גֵּרָה לֹא־יִגָּר
טָמֵא הוּא לָכֶם: מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגָּעוּ טְמֵאִים הֵם לָכֶם: אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל
אֲשֶׁר־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמַּיִם בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים אֹתָם תֹּאכֵלוּ: וְכֹל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּיַּמִּים
וּבַנְּחָלִים מִכֹּל שֶׁרֶץ הַמַּיִם וּמִכֹּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר בַּמָּיִם שֶׁקֶץ הֵם לָכֶם: וְשֶׁקֶץ יִהְיוּ לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ
וְאֶת־נִבְלָתָם תְּשַׁקֵּצוּ: כֹּל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמָּיִם שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם: וְאֶת־אֵלֶּה תְּשַׁקְּצוּ מִן־הָעוֹף לֹא
יֵאָכְלוּ שֶׁקֶץ הֵם אֶת־הַנֶּשֶׁר וְאֶת־הַפֶּרֶס וְאֶת הָעָזְנִיָּה: וְאֶת־הַדָּאָה וְאֶת־הָאַיָּה לְמִינֵהּ: אֵת כָּל־עֹרֵב
לְמִינוֹ: וְאֵת בַּת הַיַּעֲנָה וְאֶת־הַתַּחְמָס וְאֶת־הַשָּׁחַף וְאֶת־הַנֵּץ לְמִינֵהוּ: וְאֶת־הַכּוס וְאֶת־הַשָּׁלָךְ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֶת־הַיַּנְשׁוּף׃ 18וְאֶת־הַתִּנְשֶׁמֶת וְאֶת־הַקָּאָת וְאֶת־הָרָחָם׃ 19וְאֶת־ הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְאֶת־הַדּוּכִיפַת וְאֶת־הָעֲטַלֵּף׃ 20כֹּל שֶׁרֶץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם׃ ס

21אַךְ אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל ׀ שֶׁרֶץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע אֲשֶׁר־לֹא כְרָעַיִם מִמַּעַל לְרַגְלָיו לְנַתֵּר בָּהֶן עַל־הָאָרֶץ׃ 22אֶת־אֶלֶּה מֵהֶם תֹּאכְלוּ אֶת־הָאַרְבֶּה לְמִינֵהוּ וְאֶת־הַסָּלְעָם לְמִינֵהוּ וְאֶת־הַחַרְגֹּל לְמִינֵהוּ וְאֶת־הֶחָגָב לְמִינֵהוּ׃ 23וְכֹל ׀ שֶׁרֶץ הָעוֹף אֲשֶׁר־לוֹ אַרְבַּע רַגְלַיִם שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם׃ 24וּלְאֵלֶּה תִּטַּמְּאוּ כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃ 25וְכָל־הַנֹּשֵׂא מִנִּבְלָתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ 26לְכָל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הוּא מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֵׁסַע ׀ אֵינֶנָּה שֹׁסַעַת וְגֵרָה אֵינֶנָּה מַעֲלָה טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהֶם יִטְמָא׃ 27וְכֹל ׀ הוֹלֵךְ עַל־כַּפָּיו בְּכָל־הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת עַל־אַרְבַּע טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃ 28וְהַנֹּשֵׂא אֶת־נִבְלָתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב טְמֵאִים הֵמָּה לָכֶם׃ ס

29וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר וְהַצָּב לְמִינֵהוּ׃ 30וְהָאֲנָקָה וְהַכֹּחַ וְהַלְּטָאָה וְהַחֹמֶט וְהַתִּנְשָׁמֶת׃ 31אֵלֶּה הַטְּמֵאִים לָכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃ 32וְכֹל אֲשֶׁר־יִפֹּל־עָלָיו מֵהֶם ׀ בְּמֹתָם יִטְמָא מִכָּל־כְּלִי־עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ־עוֹר אוֹ שָׂק כָּל־כְּלִי אֲשֶׁר־יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְטָהֵר׃ 33וְכָל־כְּלִי־חֶרֶשׂ אֲשֶׁר־יִפֹּל מֵהֶם אֶל־תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבֹּרוּ׃ 34מִכָּל־הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא וְכָל־מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל־כְּלִי יִטְמָא׃ 35וְכֹל ׀ אֲשֶׁר־יִפֹּל מִנִּבְלָתָם ׀ עָלָיו יִטְמָא תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ טְמֵאִים הֵם וּטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם׃ 36אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה־מָיִם יִהְיֶה טָהוֹר וְנֹגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא׃ 37וְכִי יִפֹּל ׀ מִנִּבְלָתָם עַל־כָּל־זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ טָהוֹר הוּא׃ 38וְכִי ־יֻתַּן־מַיִם עַל־זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם׃ ס

39וְכִי יָמוּת מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר־הִיא לָכֶם לְאָכְלָה הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃ 40וְהָאֹכֵל ׀ מִנִּבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְהַנֹּשֵׂא אֶת־נִבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ 41וְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל׃ 42כֹּל ׀ הוֹלֵךְ עַל־גָּחוֹן וְכֹל ׀ הוֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע עַד כָּל־מַרְבֵּה רַגְלַיִם לְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי־שֶׁקֶץ הֵם׃ 43אַל־תְּשַׁקְּצוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ וְלֹא תֻטַּמְּאוּ בָהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם׃ 44כִּי אֲנִי יְהוָה ׀ אֱלֹהֵיכֶם ׀ וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם ׀ וְהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנִי וְלֹא תְטַמְּאוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ׃ 45כִּי ׀ אֲנִי יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיֹת לָכֶם לֵאלֹהִים וְהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנִי׃ 46זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכֹל ׀ נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת בַּמָּיִם וּלְכָל־נֶפֶשׁ הַשֹּׁרֶצֶת עַל־הָאָרֶץ׃ 47לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנֶּאֱכֶלֶת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֵאָכֵל׃ פ

12

Okushukûlulwa kw'omukazi oli omu buzire

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: erhi: [2] Oj'ibwîra Bene Israheli, erhi: Omukazi erhi ankaburha omwânarhabana anabêre aha kâbazîre nsiku nda. Anacîlange nk'oku ali ayôsire amango ali omu mugongo. [3] Oku lusiku lwa kali munâni omwâna anaj'ikembûlwa. [4] Cikwônene aNashub'iyôrha ebulinda zindi nsiku makumi asharhu n'isharhu; muli agôla mango, arhankahuma oku kantu kîmâna, arhankanaja ahantu hîmâna, kuhika amango ensiku z'okushukûlwa[j] kwâge zahika. [5] Erhi ankaba munyere abusire, abêre aha kâbazîre migobe ibirhi, nka kulya anayôrhaga amango ali omu mugongo. Anayôrhe ebulinda nsiku makumi gali ndarhu na ndarhu. [6] Amango ensiku z'okushukûlwa kwâge zahika, akaba mwanarhabana nîsi erhi mwananyere abusire agwâsirwe okujà emunda omudâhwa ali aha muhango gw'akagombe k'embugânano, anarhûla omwâna-buzi wa mwâka muguma nka nterekêro ya kusingônolwa, kandi anarhûla omwânagoko w'engûkù nîsi erhi wa mpinga: yo nterekêro y'okushukûla ebyâha. [7] Omudâhwa anabirherekêra Nyakasane, zibe mpyûlo oku mukò gw'oyomuzîre. Lyo irhegeko liyêrekîre omukazi obusire eryo, nka abusire mugala nîsi erhi mwâli. [8] Nka arhankacîbonera omwâna-buzi, anarhûla mahali abirhi ga mpinga erhi ga ngûkù[k]. Nguma eri nterekêro ya kusingônolwa, n'eyindi ebè ya kurherekêrerwa oku byâha. Kandi omudâhwa anamujirira enterekêro y'okuyûkiriza ecîru; kwo na kucêsibwa kwa nyamukazi okwo.

Leviticus BHS 12:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי
נִדַּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא: 3 וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ: 4 וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בִּדְמֵי טָהֳרָהּ בְּכָל־קֹדֶשׁ
לֹא־תִגָּע וְאֶל־הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד־מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ: 5 וְאִם־נְקֵבָה תֵלֵד וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם
וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל־דְּמֵי טָהֳרָהּ: 6 וּבִמְלֹאת | יְמֵי טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן־יוֹנָה אוֹ־תֹר
לְחַטָּאת אֶל־פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד אֶל־הַכֹּהֵן: 7 וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה וְכִפֶּר עָלֶיהָ וְטָהֲרָה מִמְקֹר דָּמֶיהָ זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת
לַזָּכָר אוֹ לַנְּקֵבָה: 8 וְאִם־לֹא תִמְצָא יָדָהּ דֵּי שֶׂה וְלָקְחָה שְׁתֵּי־תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת
וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה: פ

13

Olushomyo n'ebi abadâhwa bakalumanyirakwo

Oku mvîri

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa n'Aròni, erhi: [2] Omuntu erhi ankamera- kwo omubuha nîsi erhi

[j] **12.4** : Okushukûlwa: kucêsibwa n'obugashanize, kubukwa, kuzirûlwa. Kushukûla ebyâha: kurhenza omuntu kw'izinga ly'ebyâha, kucêsa.
[k] **12.8** 12,8: Lolà muli Luk 2.24, kwo Yuzufu na Mariya bajizire ntyo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cizimba, nîsi erhi cibungu, na muli oko omu mubiri gwâge mubè obushushubirizi kulya kwankarhuma bacîkêbwa mpu lwankanabà lushomyo[l], Oyo muntu banamuhêkera abadâhwa: Aròni erhi muguma omu bagala. [3] Omudâhwa analolêreza eryo ishembo limuli oku kakoba k'omubiri: nka olwôya lw'omola ishembo lwahindusire lwêru lwêru, n'erhi ankaba eryola ishembo lyahindusire cibulu canajire cabumba omunyafu kurhaluka akakoba k'omubiri, ciyêrekîne oku ciri cihulu ca lushomyo. Nk'omudâhwa amayûsa okulolêreza oyôla muntu, anamanyîsa oku akola ahumânyire. [4] Erhi oku kakoba k'omubiri gw'omuntu kwankabà ecibungu cêru cêru, cirhanabonekini oku ciri cirî kulusha akakoba k'omubiri, n'akaba olwôya lurhahindusiri lwêru lwêru, omudâhwa anayegûla oyôla oku bâbo, anamuhire hâgo hâgo nsiku nda. [5] Olusiku lwa kali nda, omudâhwa aNashub'ilolêreza oyôla muntu. Erhi ankaba ecihulu cibonekîne oku cirhaja cayûshûka, bulya cirhaja calandira oku mubiri, omudâhwa aNashub'imuyegûla oku bandi nsiku nda. [6] Olusiku lwa kali nda, omudâhwa aNashub'ilolêreza obwa kabirhi, erhi ankabona oku ecihulu cajà canyiha, ci cirhayûshûka oku mubiri, omudâhwa anaderha oku oyôla muntu arhalikwo bubî, bulya liri ishembo lya busha busha. Oyôla muntu ayûs'ishuka c'emyambalo yâge, anabà mwêru kwêru. [7] Ci erhi ankaba eryo ishembo lyajîre lyalandira oku mubiri, kurhenga galya mango azindig'icîyêreka omudâhwa mpu amanyîse abandi oku arhali wa lushomyo, agwâsirwe ashubire emw'omudâhwa. [8] Erhi ayûs'imulolêreza, n'aka-bona oku lirya ishembo lyajà lyayûshûka oku kakoba k'omubiri, omudâhwa anamanyîsa oku alikwo olushomyo.

Olujà lwalandira

[9] Erhi omuntu ankaba alikwo ecihulu c'olushomyo, banamulêrhere omudâhwa. [10] Omudâhwa anamulolêreza, n'akabona oku kakoba k'omubiri kuli omububa mwêru gurhumire olwôya lumuli luyêruha, n'oku omunyafu muzibu muzibu gwajà gwahumba omubiri, [11] Iuli lushomyo olwo lwàjà lwalandira omu mubiri, kwanarhuma omudâhwa aderha oku oyôla muntu ahumânyire. Kukola kurhamira busha okuderha mpu bamuberwire oku bandi bantu, bulya olushomyo lwâge luyôsire lumanyîkîne. [12] Ci erhi ankaba olushomyo lwayisha lwalandira lwanabwîkira omubiri g'olya muntu, olikwo ecihulu kurhenga oku irhwe kuhika oku kugulu, nka oku omudâhwa ankabona n'amasù gâge, [13] oyomudâhwa aNashub'ilolêreza, n'akabona olushomyo lwàjà lwabwîkira omubiri gôshi, anaderha oku Oyo muntu arhalikwo ishembo, ci akola mwêru yeshi, bulya byôshi byahindusire byêru, n'ago magamba mêru gahungumuka duba. [14] Ci amango- bankabona omubiri gwâge gurhunzire gwanajingûka nka kafinjo, banamanya oku ali mushomyo [15] Nka omudâhwa amabona oku omubiri gwâge gurhunzire anamanyîsa oku Oyo muntu alikwo ishembo, alikwo olushomyo. [16] Erhi ogwomubiri gurhunzire gwankahinduka mwêru, Oyo muntu anaj'icîyêreka omudâhwa. [17] Omudâhwa analolêreza Oyo muntu, n'akabona omubiri gukola

[l] **13.2** : Mw'ago mango Abayahudi barhankamanyire olushomyo buli bulwala buci nka lurhayahukiraga banji mulibwo. Co carhumaga amarhegeko g'okulurhanga gàli makali bulya ntà bufumu bàli bagwêrhe bw'okubuka olushomyo. Kwàli kwânîne olwâzire olushomyo ayegûlwe oku bandi; nka kula banayegûla olwazire covid-19; kuli kucîfungira n'okufungira abarhacilwâla.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwêru, anabonera ho oku Oyo muntu ogwêrhe omubiri mwêru arhalikwo ishembo. Ali mugumagumà.

Akafinjo

18 Erhi omu mubiri gw'omuntu mwankamera omubuha gw'akafinjo, n'erhi gwankabà
gwamarhang'ifuma, kandi ahâli h'omubuha hazûke ow'ecibungu mwêru 19 olimwo obudukulà,
oyo agwâsirwe okucîyêreka omudâhwa. 20 Omudâhwa naye amulolereze. Erhi omudâhwa
ankabona oyo w'ecibungu aja alandira omu ndalâlà y'akakoba k'omubiri, n'olwôya lumuli lukola
lluhindusire lwêru, nyamudâhwa anamanyîsa oku Oyo muntu akola azizire, bulya cikola cihulu
ca lushomyo cizûsire omwôla mubuha. 21 Ci erhi omudâhwa ankabona oku olwôya lurhali lwêru
mulya cibungu, n'oku ntà kurhunda kurhalusire akakoba k'omubiri, n'oku cikola cajà cayonda,
aNashub'imuhira hâge hâge nsiku nda. 22 Erhi omudâhwa ankabona oku ecôla cibungu cajà
calandira oku mubiri, anamanyîsa oku oyôla muntu ayôsire azizire, luli lushomyo. 23 Ci erhi
omudâhwa ankabona oku cirya cibungu cirhaja cayûshûka, ci cinaciyosire oku canali,
anamanyîsa oku ekola nzigo ya lirya ihurhe, kugal'irhuma aderha oku oyôla muntu acibêrire
mwêru kwêru.

Ecibabo c'omuliro

24 Erhi oku mubiri gw'omuntu kwankaja ecibabo c'omuliro, n'erhi mulya cibabo mwankamera
ecizimba cirimwo ebyêru nîsi erhi bidukula, 25 omudâhwa analolêreza olya muntu, n'erhi ankaba
olwôya lwamahinduka lwêru mulya cihulu, nîsi erhi ecibabo cankabonekana oku cajà cahumba
omubiri kulusha kurhaluka akakoba k'omubiri, Iuli lushomyo olwo lumezire mw'obwo buhye.
Omudâhwa anaderha oku Oyo muntu azizire, bulya alikwo ishembo ly'olushomyo. 26 Ci erhi
omudâhwa ankabona oku ntà lwôya lwêru Iuli omu cibabo, na kandi oku cirhaja cabumbugurha
omubiri, ci cajà canyiha, omudâhwa aNashub'iyôrhana olya muntu, ci amuyegûle oku bandi
nsiku nda. 27 Oku lusiku lwa kalinda, omudâhwa aNashub'imulolêreza, n'akaba ecôla cibabo cajà
cayûshûka oku mubiri, omudâhwa anamanyîsa oku oyôla muntu azizire, ashomire. 28 Ci erhi
cirya cibabo cankabà cirhaja calandira, cirhanaja cahumba, ci kunyiha, cajà canyiha, ago mango
erhi gunali mubuha gwa muliro kwône, eri nzigo kwône ya muliro. Omudâhwa anamayisa oku
oyôla muntu ali mugumagumà bulya kwali kurhunda kwa nzigo kwônene.

Oku irhwe erhi l'oku ndedu

29 Erhi omulume kandi erhi omukazi ankamera ennindi oku irhwe nîsi erhi oku ndedu,
omudâhwa analolêreza mwa erya nnindi. 30 Erhi ankaba erya nnindi yajà yahumba akakoba
k'omubiri, na kandi erhi ankaba muli olwôya lushusha amâle erhi lubula, omudâhwa anamanya
oku oyôla muntu azizire, bulya guli murhondêro gwa lushomyo, lurhangirîre oku irhwe nîsi erhi
oku ndedu. 31 Ci erhi omudâhwa ankabona oku eyôla nnindi erhajà yayûshûka omu mubiri

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

murhanali lwôya lushusha amâle, omudâhwa aNashub’iyegûla Oyo muntu nsiku nda. [32] Olusiku lwa kali nda, aNashub’ilolêreza erya nnindi. Erhi ankaba erya nnindi erhajà yayûshûka, n'erhi ankaba ntà lwôya lushusha amâle lulimwo, n'eyo nnindi erhajà yahumba akakoba k'omubiri, [33] olya ogwêrhwe n'ennindi anamômwe, ci arhamômagwa halya hali ennindi kandi omudâhwa aNashub’imuyegûlira hâgo hâgo nsiku nda. [34] Olusiku lwa kali nda omudâhwa aNashub’imulolêreza mulya nnindi, n'akaba erya nnindi erhayûshûsiri oku mubiri, ci erhanajà yabumbugurha, omudâhwa anaderha oku Oyo muntu ali mugumagumà. Anashuka emyambalo yâge kandi anaderhwe mushûgi. [35] Erhi enyuma z'aho erya nnindi yankajà yayûshûka, n'obwo omudâhwa ali erhi amulolerize (anaderha mpu biri binjà), [36] omudâhwa aNashub’imulolêreza, n'akaba erya nnindi yajà yayûshûka oku mubiri, omudâhwa arhacîrhamagya alolêreza erhi muli olwôya lushusha amâle, anamanyîse oku Oyo muntu ahumânyire. [37] Ci erhi ennindi yankabonekana oku erhajà yayûshûka, ci kwônene yajà yameramwo enyoya nyîru, eyo nnindi, kufuma kwâyo okôla, Oyo muntu ali mwêru kwêru. N'omudâhwa anaderha oku ali mugumagumà.

Ecibungu lurhali lushomyo

[38] Erhi omulume kandi erhi mukazi ankalwala olubenja lwêru-lwêru lwalangashana oku mubiri, omudâhwa anagend'imulolêreza, [39] erhi olwo lubenja lumezire oku mubiri gwâge lwankabà lwa mwêru gurhanyomwiri, ciri cibungu ecôla camera, Oyo muntu ali mwêru-kwêru, arhahumânyiri.

Oluhala

[40] Erhi ankaba omuntu emvîri zamuhonyire oku irhwe, lwamabà luhala o-lwo, ali mwêru kwêru, arhahumanyiri. [41] Erhi ankaba emalanga yo emvîri zimuhwire, eri mishosho eyo, ayôsire ali mwêru-kwêru. [42] Ci kwônene erhi omu luhala luli emalanga kandi erhi aha ntondo y'irhwe mwankamera ecihulu cêru cidukulîze, luli lushomyo olwo lwamera emalanga nîsi erhi aha ntondo y'irhwe. [43] Omudâhwa analolêreza, erhi ankaba ecihulu cirhunzire, cinali cêru ca muduku, cikamera omu luhala aha ntondo y'irhwe, nîsi erhi emalanga, cikanashusha olushomyo lw'oku cikoba c'omubiri, [44] Oyo muntu ali mushomyo, azizire, omudâhwa agwâsirwe amanyîse oku azizire, olushomyo okw'irhwe lumurhangirîre.

Kurhi omushomyo agwâsirwe okulama

[45] Omushomyo, akaz'iyambala emishangi esharhangusire na buzira kukombêra emvîri, zirhashokôzîbwi akanabwikira obwânwa bwâge na ngasi ah'agera anaje ayakûza, erhi: «ndi mugalugalu mugalugalu!» [46] Oku olushomyo lwâge lucimubâkwo erhi anacizinzire. Arhankabêra

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

haguma n'abandi bantu[m], ci ayûbake hâge hâge, ci nyumpa yâge ebè kuli kw'ecishagala.

Olushomyo lw'emyambalo

47 Erhi oku mwambalo kwankabonekana ecibale, akaba mushangi gwaluka-gwa n'amôya erhi nondwè, 48 gukabà gundi mwambalo erhi ciru bulingiti bwa môya erhi bwa nondwè, gubè gwa luhù, erhi kandi kantu kajiragwa n'oluhu, 49 erhi ankaba ecôla cibale ciri kw'ogwôla mwambalo ciri ca kasi, nîsi erhi ca muduku, akaba oku mwambalo ciri nîsi erhi oku luhù, akaba oku mugozi gw'okuyambala ciri, nîsi erhi oku muhiro kandi erhi oku ifungiro lya akantu kajiragwa n'oluhù, cinali lushomyo. Akola kalugu kanali ka kuyêrekwa omudâhwa. 50 Omudâhwa hano aba amalolêreza cirya cibale, kandi anajira aha abîkira kalya kalugu kuhika nsiku nda. 51 Olusiku lwa kali nda, omudâhwa aNashub'ilolêreza cirya cibale, n'akaba cajà cayûshûka kuli gulya mwambalo, gulya mushangi, bulya bulingiti, gulya muhiro, erhi oku ifungiro ly'oluhù, luli lushomyo lwa kuyahukira. Akola kantu kakola kazizire. 52 Omudâhwa anayoca gulya mwambalo, erhi gulya mushangi gw'amôya erhi gwa nondwè, bulya bulingiti, lulya luhù erhi kalya kantu kajiragwa n'oluhù, bulya luli lushomyo, lwa kuyahukira, lugwâsirwe okusingônokera omu muliro. 53 Ci erhi omudâhwa ankabona oku cirya cibale cirhajacayûshûka mwa gulya mwambalo: gwomushangi, bwo bulingiti, lwo lulya luhù, kandi erhi kalya kalugu kajiragwa n'oluhù. 54 Anarhegeka bashuke gulya mwambalo gulikwo obulema, kandi aNashub'igulanga zindi nsiku nda. 55 Oku bundi omudâhwa aNashub'ilolêreza gulya mwambalo gwali gushusirwe. Akaba halya harhacihindusiri, na cirya cibale cirhajire cayûshûka, gulya mwambalo guzizire, ku- kwânîne gudûlikwe muliro, bulya olushomyo lwagujire endalalà n'emugongo. 56 Ci erhi omudâhwa ankabona oku ecôla cibale, kurhenga amango cashuka-gwa cikola cigwêrhe yindi yindi nshusho, anacikembûla kwa gulya mwambalo, kw'olwoluhù, obwo bulingiti, kandi ehi kwo ako kantu kajiragwa n'oluhù. 57 Cikashub'ibonekana kuli gulya mwambalo, kuli gulya mushangi, bulya bulingiti, lulya luhù, erhi kalya kantu kajiragwa n'oluhu, kwo kuderha lugendekîre. Aho banasingônola n'omuliro kalya kantu kagwâsirwe n'endwâla. 58 Gulya mwambalo, gwomushangi, bwo bulingiti, erhi mwambalo gw'oluhù, gwarhenzirekwo obubî erhi kushukwa kurhuma, kukwânîne gushub'ishukwa bwa kabiri lyo bulya bulema burhenga lwôshi lwôshi. 59 Lyo irhegeko liyêrekîre olushomyo lujà oku mwambalo gw'obwoya kandi erhi gw'enondwe: gwomushangi, bwo bulingiti erhi kalugu kajiragwa n'oluhù akaba kagwâsirwe okude-rhwa kinja nîsi erhi kazinzire.

Leviticus BHS 13:

---

[m] **13.46** : Rhulole muli Ayu 2,7-8. Omushomyo al'igwâsirwe okulama nk'oli omu mishîbo; lyo ngasi yeshi wankamubona aciyegûla, alek'iyegêra oyo muntu mugalugalu. Okwo kumanyisize oku omuntu muyegûle ekarhi k'olubaga lw'abagumaguma bacizîne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: 2אָדָם כִּי־יִהְיֶה בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אֹו־סַפַּחַת אֹו בַהֶרֶת וְהָיָה בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ
לְנֶגַע צָרָעַת וְהוּבָא אֶל־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֹו אֶל־אַחַד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים: 3וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע בְּעוֹר־ׄהַבָּשָׂר וְשֵׂעָר בַּנֶּגַע
הָפַךְ ׀ לָבָן וּמַרְאֵה הַנֶּגַע עָמֹק מֵעוֹר בְּשָׂרוֹ נֶגַע צָרַעַת הוּא וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטִמֵּא אֹתוֹ: 4וְאִם־בַּהֶרֶת לְבָנָה הִוא בְּעוֹר
בְּשָׂרוֹ וְעָמֹק אֵין־מַרְאֶה מִן־הָעֹור וּשְׂעָרָה לֹא־הָפַךְ לָבָן וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים: 5וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיֹּום
הַשְּׁבִיעִי ׀ וְהִנֵּה הַנֶּגַע עָמַד בְּעֵינָיו לֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעֹור וְהִסְגִּירֹו הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית: 6וְרָאָה ׀ הַכֹּהֵן אֹתֹו בַּיֹּום
הַשְּׁבִיעִי ׀ שֵׁנִית וְהִנֵּה כֵהָה הַנֶּגַע וְלֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעֹור וְטִהֲרֹו הַכֹּהֵן מִסְפַּחַת הִיא וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר: 7וְאִם־פָּשֹׂה
תִפְשֶׂה הַמִּסְפַּחַת בָּעֹור אַחֲרֵי הֵרָאֹתֹו אֶל־הַכֹּהֵן לְטָהֳרָתֹו וְנִרְאָה שֵׁנִית אֶל־הַכֹּהֵן: 8וְרָאָה ׀ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה פָּשְׂתָה
הַמִּסְפַּחַת בָּעֹור וְטִמְּאֹו הַכֹּהֵן צָרַעַת הִוא: פ
9נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם וְהוּבָא אֶל־הַכֹּהֵן: 10וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה שְׂאֵת־לְבָנָה בָּעֹור וְהִיא הָפְכָה שֵׂעָר לָבָן וּמִחְיַת
בָּשָׂר חַי בַּשְּׂאֵת: 11צָרַעַת נוֹשֶׁנֶת הִוא בְּעֹור בְּשָׂרֹו וְטִמְּאֹו הַכֹּהֵן לֹא יַסְגִּרֶנּוּ כִּי טָמֵא הִוא: 12וְאִם־פָּרֹחַ תִּפְרַח
הַצָּרַעַת בָּעֹור וְכִסְּתָה הַצָּרַעַת אֵת כָּל־עֹור הַנֶּגַע מֵרֹאשֹׁו וְעַד־רַגְלָיו לְכָל־מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן: 13וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה
כִסְּתָה הַצָּרַעַת אֶת־כָּל־בְּשָׂרֹו וְטִהַר אֶת־הַנֶּגַע כֻּלֹּו הָפַךְ לָבָן טָהֹור הוּא: 14וּבְיֹום הֵרָאוֹת בֹּו בָּשָׂר חַי
יִטְמָא: 15וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַבָּשָׂר הַחַי וְטִמְּאֹו הַבָּשָׂר הַחַי טָמֵא הִוא צָרַעַת הוּא: 16אֹו כִּי יָשׁוּב הַבָּשָׂר הַחַי וְנֶהְפַּךְ
לְלָבָן וּבָא אֶל־הַכֹּהֵן: 17וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נֶהְפַּךְ הַנֶּגַע לְלָבָן וְטִהַר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע טָהֹור הוּא: פ
18וּבָשָׂר כִּי־יִהְיֶה בֹּו־בְעֹרֹו שְׁחִין וְנִרְפָּא: 19וְהָיָה בִּמְקֹום הַשְּׁחִין שְׂאֵת לְבָנָה אֹו בַהֶרֶת לְבָנָה אֲדַמְדֶּמֶת וְנִרְאָה
אֶל־הַכֹּהֵן: 20וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה מַרְאֶהָ שָׁפָל מִן־הָעֹור וּשְׂעָרָהּ הָפַךְ לָבָן וְטִמְּאֹו הַכֹּהֵן נֶגַע־צָרַעַת הִוא בַּשְּׁחִין
פָּרָחָה: 21וְאִם ׀ יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה אֵין־בָּהּ שֵׂעָר לָבָן וּשְׁפָלָה אֵינֶנָּה מִן־הָעֹור וְהִיא כֵהָה וְהִסְגִּירֹו הַכֹּהֵן שִׁבְעַת
יָמִים: 22וְאִם־פָּשֹׂה תִפְשֶׂה בָּעֹור וְטִמֵּא הַכֹּהֵן אֹתֹו נֶגַע הִוא: 23וְאִם־תַּחְתֶּיהָ תַּעֲמֹד הַבַּהֶרֶת לֹא פָשְׂתָה צָרֶבֶת
הַשְּׁחִין הִוא וְטִהֲרֹו הַכֹּהֵן: ס
24אֹו בָשָׂר כִּי־יִהְיֶה בְעֹרֹו מִכְוַת־אֵשׁ וְהָיְתָה מִחְיַת הַמִּכְוָה בַּהֶרֶת לְבָנָה אֲדַמְדֶּמֶת אֹו לְבָנָה: 25וְרָאָה אֹתָהּ הַכֹּהֵן
וְהִנֵּה נֶהְפַּךְ ׀ שֵׂעָר לָבָן בַּבַּהֶרֶת וּמַרְאֶהָ עָמֹק מִן־הָעֹור צָרַעַת הִוא בַּמִּכְוָה פָּרָחָה וְטִמֵּא אֹתֹו הַכֹּהֵן נֶגַע צָרַעַת
הִוא: 26וְאִם ׀ יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה אֵין־בַּבַּהֶרֶת שֵׂעָר לָבָן וּשְׁפָלָה אֵינֶנָּה מִן־הָעֹור וְהִוא כֵהָה וְהִסְגִּירֹו הַכֹּהֵן שִׁבְעַת
יָמִים: 27וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיֹּום הַשְּׁבִיעִי אִם־פָּשֹׂה תִפְשֶׂה בָּעֹור וְטִמֵּא הַכֹּהֵן אֹתֹו נֶגַע צָרַעַת הִוא: 28וְאִם־תַּחְתֶּיהָ
תַּעֲמֹד הַבַּהֶרֶת לֹא־פָשְׂתָה בָעֹור וְהִוא כֵהָה שְׂאֵת הַמִּכְוָה הִוא וְטִהֲרֹו הַכֹּהֵן כִּי־צָרֶבֶת הַמִּכְוָה הִוא: פ
29וְאִישׁ אֹו אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בֹּו נֶגַע בְּרֹאשׁ אֹו בְזָקָן: 30וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע וְהִנֵּה מַרְאֵהוּ עָמֹק מִן־הָעֹור וּבֹו שֵׂעָר
צָהֹב דָּק וְטִמֵּא אֹתֹו הַכֹּהֵן נֶתֶק הִוא צָרַעַת הָרֹאשׁ אֹו הַזָּקָן הִוא: 31וְכִי־יִרְאֶה הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק וְהִנֵּה
אֵין־מַרְאֵהוּ עָמֹק מִן־הָעֹור וְשֵׂעָר שָׁחֹר אֵין בֹּו וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים: 32וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע
בַּיֹּום הַשְּׁבִיעִי ׀ וְהִנֵּה לֹא־פָשָׂה הַנֶּתֶק וְלֹא־הָיָה בֹו שֵׂעָר צָהֹב וּמַרְאֵה הַנֶּתֶק אֵין עָמֹק מִן־הָעֹור: 33וְהִתְגַּלָּח

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֶת־הַנֶּתֶק לֹא יִגַּלֵּחַ וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית׃ 34וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּתֶק בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה
לֹא־פָשָׂה הַנֶּתֶק בָּעוֹר וּמַרְאֵהוּ אֵינֶנּוּ עָמֹק מִן־הָעוֹר וְטִהַר אֹתוֹ הַכֹּהֵן וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר׃ 35וְאִם־פָּשֹׂה יִפְשֶׂה הַנֶּתֶק
בָּעוֹר אַחֲרֵי טָהֳרָתוֹ׃ 36וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּתֶק בָּעוֹר לֹא־יְבַקֵּר הַכֹּהֵן לַשֵּׂעָר הַצָּהֹב טָמֵא
הוּא׃ 37וְאִם־בְּעֵינָיו עָמַד הַנֶּתֶק וְשֵׂעָר שָׁחֹר צָמַח־בּוֹ נִרְפָּא הַנֶּתֶק טָהוֹר הוּא וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן׃ ס
38וְאִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בְעוֹר־בְּשָׂרָם בֶּהָרֹת בֶּהָרֹת לְבָנֹת׃ 39וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה בְעוֹר־בְּשָׂרָם בֶּהָרֹת כֵּהוֹת לְבָנֹת
בֹּהַק הוּא פָּרַח בָּעוֹר טָהוֹר הוּא׃ ס
40וְאִישׁ כִּי יִמָּרֵט רֹאשׁוֹ קֵרֵחַ הוּא טָהוֹר הוּא׃ 41וְאִם מִפְּאַת פָּנָיו יִמָּרֵט רֹאשׁוֹ גִּבֵּחַ הוּא טָהוֹר הוּא׃ 42וְכִי־יִהְיֶה
בַּקָּרַחַת אוֹ בַגַּבַּחַת נֶגַע לָבָן אֲדַמְדֶּמֶת צָרַעַת פֹּרַחַת הִוא בְּקָרְחָתוֹ אוֹ בִגַבַּחְתּוֹ׃ 43וְרָאָה אֹתוֹ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה
שְׂאֵת־הַנֶּגַע לְבָנָה אֲדַמְדֶּמֶת בְּקָרַחְתּוֹ אוֹ בִגַבַּחְתּוֹ כְּמַרְאֵה צָרַעַת עוֹר בָּשָׂר׃ 44אִישׁ־צָרוּעַ הוּא טָמֵא הוּא טָמֵא
יְטַמְּאֶנּוּ הַכֹּהֵן בְּרֹאשׁוֹ נִגְעוֹ׃ 45וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר־בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָּרוּעַ וְעַל־שָׂפָם יַעְטֶה וְטָמֵא
׀ טָמֵא יִקְרָא׃ 46כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ׃ ס
47וְהַבֶּגֶד כִּי־יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע צָרָעַת בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים׃ 48אוֹ בִשְׁתִי אוֹ בְעֵרֶב לַפִּשְׁתִּים וְלַצָּמֶר אוֹ בְעוֹר אוֹ
בְּכָל־מְלֶאכֶת עוֹר׃ 49וְהָיָה הַנֶּגַע יְרַקְרַק ׀ אוֹ אֲדַמְדָּם בַּבֶּגֶד אוֹ בָעוֹר אוֹ־בַשְּׁתִי אוֹ־בָעֵרֶב אוֹ בְכָל־כְּלִי־עוֹר נֶגַע
צָרַעַת הוּא וְהָרְאָה אֶת־הַכֹּהֵן׃ 50וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע וְהִסְגִּיר אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים׃ 51וְרָאָה אֶת־הַנֶּגַע בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי כִּי־פָשָׂה הַנֶּגַע בַּבֶּגֶד אוֹ־בַשְּׁתִי אוֹ־בָעֵרֶב אוֹ בָעוֹר לְכָל אֲשֶׁר־יֵעָשֶׂה הָעוֹר לִמְלָאכָה צָרַעַת מַמְאֶרֶת הַנֶּגַע
טָמֵא הוּא׃ 52וְשָׂרַף אֶת־הַבֶּגֶד אוֹ אֶת־הַשְּׁתִי ׀ אוֹ אֶת־הָעֵרֶב בַּצָּמֶר אוֹ בַפִּשְׁתִּים אוֹ אֶת־כָּל־כְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר־יִהְיֶה
בּוֹ הַנֶּגַע כִּי־צָרַעַת מַמְאֶרֶת הִוא בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃ 53וְאִם יִרְאֶה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה לֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בַּבֶּגֶד אוֹ בַשְּׁתִי אוֹ בָעֵרֶב
אוֹ בְּכָל־כְּלִי־עוֹר׃ 54וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְכִבְּסוּ אֵת אֲשֶׁר־בּוֹ הַנָּגַע וְהִסְגִּירוֹ שִׁבְעַת־יָמִים שֵׁנִית׃ 55וְרָאָה הַכֹּהֵן אַחֲרֵי ׀
הֻכַּבֵּס אֶת־הַנֶּגַע וְהִנֵּה לֹא־הָפַךְ הַנֶּגַע אֶת־עֵינוֹ וְהַנֶּגַע לֹא־פָשָׂה טָמֵא הוּא בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ פְּחֶתֶת הִוא בְּקָרַחְתּוֹ אוֹ
בְגַבַּחְתּוֹ׃ 56וְאִם רָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה כֵּהָה הַנֶּגַע אַחֲרֵי הֻכַּבֵּס אֹתוֹ וְקָרַע אֹתוֹ מִן־הַבֶּגֶד אוֹ מִן־הָעוֹר אוֹ מִן־הַשְּׁתִי אוֹ
מִן־הָעֵרֶב׃ 57וְאִם־תֵּרָאֶה עוֹד בַּבֶּגֶד אוֹ־בַשְּׁתִי אוֹ־בָעֵרֶב אוֹ בְכָל־כְּלִי־עוֹר פִּרְחַת הִוא בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ אֶת אֲשֶׁר־בּוֹ
הַנָּגַע׃ 58וְהַבֶּגֶד אוֹ־הַשְּׁתִי אוֹ־הָעֵרֶב אוֹ־כָל־כְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר תְּכַבֶּס וְסָר מֵהֶם הַנֶּגַע וְכֻבַּס שֵׁנִית וְטָהֵר׃ 59זֹאת
תּוֹרַת נֶגַע־צָרַעַת בֶּגֶד הַצֶּמֶר ׀ אוֹ הַפִּשְׁתִּים אוֹ הַשְּׁתִי אוֹ הָעֵרֶב אוֹ כָּל־כְּלִי־עוֹר לְטַהֲרוֹ אוֹ לְטַמְּאוֹ׃ פ

14

Okushukûlwa kw'omushomyo

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: [2] Yumva irhegeko liyêrekîre okushukûla omushomyo [3] Banamuhêkera omudâhwa. N'omudâhwa aba amamurhenza omu cishagala, anamulolêreza. Akaba olya mushomyo anafumire olushomyo lwâge, [4] omudâhwa anarhegeka, mpu barhôlere

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oyo washukûlwa, rhunyunyi rhubirhi rhuzine na rhwinja, barhôlen'enshâli z'omuvuye n'omugôla mudukula n'ecuhâgizo. [5] Omudâhwa anarhegeka okunigira kanyunyi kaguma oku nyanya ly'akabindi kali oku nyanya z'amîshi gahulula. [6] Na ka-ndi hano aba amarhôla kalya kanyunyi kacizîne kuguma n'olushâli lw'omurhi gw'akarhonda, n'ibuye ly'omugôla, kuguma n'ecuhâgizo anabivumvuza omu mukò gwa kalya kanyunyi kanigiragwa oku kabindi kali oku nyanya ly'amîshi gahulula. [7] Anakangûla olya mushomyo kali nda na gulya mukò abul'imanyîsa oku akola ali mwêru kwêru, na kalya kanyunyi kali kacizîne banakaleka kabalalîre elubala. [8] Naye olya washukûlagwa, ayôsire ali wa kushuka myambalo yâge, n'okucîmômêsa enyôya zâge zôshi zôshi z'oku mubiri, n'okucîshuka acè yeshi. Buzinda bw'aho naye akola wa kushubira omu cishagala, ci erhi anaciri wa kuyûsa nsiku nda arhaja nyumpa. [9] Olusiku lwa kali nda aNashub'imôma amôya gâge gôshi: Emvîri, obwânwa, engohe, acimômêse enyoya zôshi anacîshuke yenene, omubiri gôshi n'emishangi yâge na ntyo erhi amarhengakwo ecizira côshi.

[10] Olusiku lwa kali munâni anarhôla bâna-buzi habirhi barhalikwo ishembo n'omushîbuzi gwa mwâka muguma gurhaliko ishembo, anarhôle omulà gw'enshâno enozire, mirengo isharhu ya kali ikumi, ebè evanzirwe n'amavurha ga mulengomuguma. [11] Omudâhwa walokôlaga oyomushomyo, anamulêrha, anarhûla Nyamuzinda ebyo aha muhango gw'akagombe k'endêko. [12] Omudâhwa anarhôla cibuzi ciguma acîhâne nterekêro y'okushukûla ebyâha, haguma na gulya mulengo gw'amavurha. Anabimogamogera embere za Nyakasane. [13] Omudâhwa ananigira ecôla cibuzi halyâla bananigira enterekêro y'okushukûla ebyâha enali yâge bulya buli bwangà butagatîfu obwo. [14] Omudâhwa hano aba amaduba kuli gulya mukò gw'enterekêro y'okushukûla ebyâha anagulaba oku kurhwîri kulyo kwa nyakushukûlwa banagulabe oku cunkumwe câge c'ekulyo, n'oku inò linene lyâge ly'okugulu kulyo. [15] Kandi omudâhwa anarhôla omulengo gw'amavurha agadubulirekwo omu bulà bw'enfune bw'okuboko kumosho. [16] Na mwa galya mavurha gali omu bulà bw'enfume y'ekumosho anadobezamwo omunwe gw'okuboko kulyo agushahulize kali nda embere za Nyakasane. [17] Na kandi kuli galya mavurha gali omu bulà bw'enfune y'e kumosho, omudâhwa analabamwo okurhwîri kulyo kwa nyakulokôlwa, kwo kuyûshûla enterekêro y'okushukûla ebyâha. [18] Agasigire kwa galya mavurha gali omu bulà bw'enfune y'e kumosho, omudâhwa anagabulagira oku irhwe lya nyakushukûlwa. Kwo na kujira enterekêro y'okulyûla ebyâha embere za Nyakasane okwo. [19] Kandi omudâhwa anarhùla enterekêro y'okushukûla omunya-byâha. Kandi buzinda bw'aho analokôla olya wal'izizire. [20] Enyuma z'aho, bano aba amaniga enterekêro y'okusingônolwa, anarhûla enterekêro nkalange, kwo kulokôla Oyo muntu abè mwêru kwêru.

[21] Akaba mukenyi n'ebirugu byâge biri binyi, anarhûla mwâna-buzi muguma w'okurherekêrwa, amurhûle enterekêro y'okumolekwa n'okuyinamulirwa Nyakasane. Anarhôla ecigabi ca kali ikumi n'enshâno enozire, anavanganye n'amavurha ajiremwo enterekêro y'okukalangwa, anayiyûshûlekwo n'omulengo gw'amavurha. [22] Anarhôla na mahali abirhi ga mpinga, erhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bânagoko babirhi ba ngûkù, akaba ankabibona. Mwanagokomuguma abè nterekêro y'okushukûlwa ebyâha, n'owundi nterekêro y'okusingônolwa. [23] Olusiku lwa kalimunâni, anabihêkera omudâhwa aha kagombe k'endêko, embere za Nyakasane lyo bamuyobôla. [24] Omudâhwa anarhôla olya mwâna-buzi w'enterekêro y'okushukûla ebyâha na gulya mulengo gw'amavurha, anabimogamogera embere za Nyakasane. [25] Anabaga olya mwâna-buzi w'okushukûla. Omudâhwa anarhòla omwamba gw'elya mbâgwa y'okushukûla. Anagushiga oku kurhwîri kulyo kw'owashukûlwa, oku cunkumwe c'okuboko kwâge kulyo n'oku inò linene ly'okugulu kwâge kulyo. [26] Omudâhwa adubulira mavurha masungunu omu bulà bw'enfune y'okulembe kwâge [27] Oyomudâhwa anayanka kuli galya mavurha n'omunwe gw'e kulyo kwâge akangûlemwo kali nda embere za Nyakasane. [28] Omudâhwa anayanka kuli galya mavurha gali omu kuboko kwâge kulembe, agalabe oku kurhwîri kulyo kwa nyakulokôlwa, n'oku cunkumwe c'ekulyo n'oku inò linene ly'ekulyo, halya anashigaga omukò gw'enterekêro oku byâha. [29] Amavurha gankasigala omu nfune z'omudâhwa, anagabulagira oku irhwe ly'owalokôlagwa, kwo nakumujirira enterekêro y'okulyûla embere za Nyakasane. [30] Okubundi anarhûla mpinga nguma erhi mwanagokomuguma wa ngûkù nk'oku anahashire. [31] Anajira mwanagokomuguma nterekêro y'okulyûla ebyâha, owundi abè nterekêro nsingônola, haguma n'enterekêro nkalangwa. Kwo omudâhwa ajirira nyakulokôlwa ntyo, enterekêro y'okulyûla ebyâha embere za Nyakasane. [32] Lyo irhegeko liyêrekîre omushomyo eryo, kuli olya ebirugu byâge birhayunjuzizi enterekêro elingânîne eya abandi.

Olushomyo lw'enyumpa

[33] Nyakasane ashub'ishambâza Mûsa na Aròni, erhi: [34] Amango mwahike omu cihugo c'e Kanani, cirya nammuyîmikamwo, erhi nankahira ecinyolo c'olushomyomuli nyumpa nguma ya muli eco cihugo mwagabîrwe, [35] nna erya nyumpa agwâsirwe okumanyîsa omudâhwa, muli ebirà binwa, erhi: Niehe namabona emvulikaka y'olushomyo omu nyumpa yâni. [36] Omudâhwa embere agend'ilolêreza ezo nvulikaka, arhang'irhegeka okurhenza ebiri omu nyumpa byôshi, lyo birhag'ihumâna nabyo, lyôki omudâhwa ankaja omu nyumpa ayilolêreze. [37] Omudâhwa analolêreza zirya nvulikaka ziri oku lukûta, akaba ezo mvulikaka ziri oku lukûta zirimwo emisingenyere y'akâsi erhi ndukula, enayêrekîne oku ekola yajà yajira emigâku oku lukûta, [38] omudâhwa anahuluka muli erya nyumpa kuhika aha c'olusò, anarhegeka bayigale eyôla nyumpa kuhika nsiku nda. [39] Omudâhwa anashubiramwo olusiku lwa kali nda. [40] Erhi ankabona oku ecôla cinyolo cajà cayûshûka oku birhebo by'eyo nyumpa, anarhegeka okurhenza amabuye galikwo ecinyolo, banagakwebe ahantu habî kuli h'ecishagala. [41] Anarhegeka bahalûle enyumpa yôshi omu ndalâlà, kandi baka- bulire kuli kw'ecishagala kalya katulo bahalûlaga. [42] Banayanka agandi mabuye bayûbakaemwo halya amarhanzi gàli, baNashub'ishîga ebindi bidaka oku nyumpa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[43] Erhi ecôla cinyolo cankashub'ibonekana, n'obwo bali bamahomòla halya hali envulikaka z'ecinyolo, banasirîrha halyâla banahahoma ebindi bijondo, omudâhwa anashubirayo agend'ilaba eyo nyumpa. [44] Erhi ankabona zirya mvulikaka z'ecinyolo zajà zayûshûka omu nyumpa, anaderha oku luli lushomyo lwa kuyahukira olwo luli muli eyo nyumpa. Eyo nyumpa yamazira. [45] Banahongole erya nyumpa, bagal'igend'ikabulira kulî kw'eco cishagala: amabuye, emirhi haguma n'ebidaka byali oku nyumpa byôshi, bikabulirwe ahantu habî. [46] Owankayongoberera muli eyôla nyumpa kurhenga galya mango bayihamikaga mpu ezizire, oyo naye anayahukirwe na gulya muziro kuhika bijingo. [47] Owankalâla muliyo erhi kulira muliyo kukwânîne ashuke emyambalo yâge. [48] Ci erhi omudâhwa ankaba amashubira muli erya nyumpa akabona kuli cirya cibale ecimanyîso c'okurhajà cayûshûka kurhenga banahembulula erya nyumpa, omudâhwa anaderha oku eyôla nyumpa ekola nyinjà, erhacigwêrhikwo ishembo.

[49] Oku nterekêro y'okushukûla eyôla nyumpa, omudâhwa anarhôla rhunyunyi rhubirhi, enshâli z'akarhonda, ecuhâgizo n'omugôla mudukula. [50] Anabâgira kanyunyi kaguma oku nyungu y'ibuye ndêkereze oku nyanya ly'amîshi gahulula. [51] Kandi hano aba amarhôla enshâli z'akarhonda, gulya mugôla mudukula na kalya kanyunyi kazîne, anabidobeka omu mukò gwa kalya ka-nyunyi kànigagwa na muli galya mîshi gahulula, mwa galya mango anakangûlamwo erya nyumpa kali nda. [52] Ayûsa okuhâna enterekêro y'okushukûla erya nyumpa omu kukolêsa gulya mukò gw'akanyunyi, amîshi gahulula, haguma na kalya kanyunyi kacizîne, na zirya nshâli z'akarhonda; cirya cuhâgizo na gulya mugôla, [53] akanyunyi kacizîne anakalika, kacibàlalire kulî kw'ecishagala omu lubala. Kwo akaz'ishukûla ntyo enyumpa lyo ezirôka. [54] Eryo lyo irhegeko liyêrekîne ngasi cinyolo c'emvulikaka n'ebibungu, [55] oku lushomyo lw'emyambalo n'olw'enyumpa. [56] Emibuha, n'ebibenzi na ngasi bindi bibale, [57] limanyîsize mangaci akantu kankabà kazizire erhi karhali- kwo ishembo liyêrekîre olushomyo. Lyo irhegeko liyêrekîre olushomyo elyo.

Leviticus BHS 14:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 1 זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל־הַכֹּהֵן׃ 2 וְיָצָא הַכֹּהֵן אֶל־מִחוּץ 3
לַמַּחֲנֶה וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא נֶגַע־הַצָּרַעַת מִן־הַצָּרוּעַ׃ 4 וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמִּטַהֵר שְׁתֵּי־צִפֳּרִים חַיּוֹת טְהֹרוֹת
וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזֹב׃ 5 וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְשָׁחַט אֶת־הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל־כְּלִי־חֶרֶשׂ עַל־מַיִם חַיִּים׃ 6 אֶת־הַצִּפֹּר הַחַיָּה
יִקַּח אֹתָהּ וְאֶת־עֵץ הָאֶרֶז וְאֶת־שְׁנִי הַתּוֹלַעַת וְאֶת־הָאֵזֹב וְטָבַל אוֹתָם וְאֵת | הַצִּפֹּר הַחַיָּה בְּדַם הַצִּפֹּר הַשְּׁחֻטָה עַל
הַמַּיִם הַחַיִּים׃ 7 וְהִזָּה עַל הַמִּטַהֵר מִן־הַצָּרַעַת שֶׁבַע פְּעָמִים וְטִהֲרוֹ וְשִׁלַּח אֶת־הַצִּפֹּר הַחַיָּה עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה׃ 8 וְכִבֶּס
הַמִּטַהֵר אֶת־בְּגָדָיו וְגִלַּח אֶת־כָּל־שְׂעָרוֹ וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר וְאַחַר יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ שִׁבְעַת

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יָמִים׃ 9וַיְהִי֙ בַּיּ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֔י יְגַלַּ֖ח אֶת־כָּל־שְׂעָר֑וֹ אֶת־רֹאשׁ֣וֹ וְאֶת־זְקָנ֗וֹ וְאֵת֙ גַּבֹּ֣ת עֵינָ֔יו וְאֶת־כָּל־שְׂעָר֖וֹ יְגַלֶּ֑ח וְכִבֶּ֥ס
אֶת־בְּגָדָ֖יו וְרָחַ֥ץ אֶת־בְּשָׂר֛וֹ בַּמַּ֖יִם וְטָהֵֽר׃ 10וּבַיּ֣וֹם הַשְּׁמִינִ֗י יִקַּ֞ח שְׁנֵי־כְבָשִׂ֤ים תְּמִימִם֙ וְכַבְשָׂ֣ה אַחַ֣ת בַּת־שְׁנָתָ֔הּ
תְּמִימָ֑ה וּשְׁלֹשָׁ֣ה עֶשְׂרֹנִ֗ים סֹ֚לֶת מִנְחָ֣ה בְלוּלָ֔ה בַּשָּׁ֖מֶן וְלֹ֥ג אֶחָ֖ד שָֽׁמֶן׃ 11וְהֶעֱמִ֣יד הַכֹּהֵ֗ן הַמְטַהֵר֙ אֶת֙ הָאִ֣ישׁ הַמִּטַּהֵ֔ר
וְאֹתָ֖ם לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה פֶּ֚תַח אֹ֣הֶל מוֹעֵֽד׃ 12וְלָקַ֣ח הַכֹּהֵ֔ן אֶת־הַכֶּ֖בֶשׂ הָאֶחָ֑ד וְהִקְרִ֣יב אֹת֗וֹ לְאָשָׁם֙ וְאֶת־לֹ֣ג הַשָּׁ֔מֶן וְהֵנִ֥יף
אֹתָ֛ם תְּנוּפָ֖ה לִפְנֵ֥י יְהוָֽה׃ 13וְשָׁחַ֞ט אֶת־הַכֶּ֣בֶשׂ ׀ בִּמְקוֹם֮ אֲשֶׁ֣ר יִשְׁחַט֒ אֶת־הַחַטָּ֗את וְאֶת־הָעֹלָה֙ בִּמְקוֹם֙ הַקֹּ֔דֶשׁ כִּ֥י
כַּחַטָּ֛את הָאָשָׁ֥ם הוּא֙ לַכֹּהֵ֔ן קֹ֥דֶשׁ קָדָשִׁ֖ים הֽוּא׃ 14וְלָקַ֣ח הַכֹּהֵ֗ן מִדַּם֙ הָאָשָׁ֔ם וְנָתַ֣ן הַכֹּהֵ֔ן עַל־תְּנ֥וּךְ אֹ֖זֶן הַמִּטַּהֵ֑ר
הַיְמָנִ֔ית וְעַל־בֹּ֥הֶן יָד֖וֹ הַיְמָנִ֥ית וְעַל־בֹּ֥הֶן רַגְל֖וֹ הַיְמָנִֽית׃ 15וְלָקַ֣ח הַכֹּהֵ֔ן מִלֹּ֥ג הַשָּׁ֖מֶן וְיָצַ֑ק עַל־כַּ֥ף הַכֹּהֵ֖ן
הַשְּׂמָאלִֽית׃ 16וְטָבַ֨ל הַכֹּהֵ֜ן אֶת־אֶצְבָּע֗וֹ הַיְמָנִית֙ מִן־הַשָּׁ֣מֶן אֲשֶׁ֔ר עַל־כַּפּ֖וֹ הַשְּׂמָאלִ֑ית וְהִזָּ֣ה מִן־הַשֶּׁ֔מֶן בְּאֶצְבָּע֖וֹ שֶׁ֣בַע
פְּעָמִ֑ים לִפְנֵ֖י יְהוָֽה׃ 17וּמִיֶּתֶר֙ הַשֶּׁ֔מֶן אֲשֶׁ֥ר עַל־כַּפּ֖וֹ יִתֵּ֣ן הַכֹּהֵ֗ן עַל־תְּנ֤וּךְ אֹזֶן֙ הַמִּטַּהֵ֔ר הַיְמָנִ֖ית וְעַל־בֹּ֣הֶן יָד֑וֹ הַיְמָנִ֖ית
וְעַל־בֹּ֥הֶן רַגְל֛וֹ הַיְמָנִ֖ית עַ֣ל דַּ֣ם הָאָשָֽׁם׃ 18וְהַנּוֹתָ֣ר בַּשֶּׁ֔מֶן אֲשֶׁ֖ר עַל־כַּ֣ף הַכֹּהֵ֑ן יִתֵּ֣ן עַל־רֹ֣אשׁ הַמִּטַּהֵ֔ר וְכִפֶּ֥ר עָלָ֛יו הַכֹּהֵ֖ן
לִפְנֵ֥י יְהוָֽה׃ 19וְעָשָׂ֣ה הַכֹּהֵ֗ן אֶת־הַחַטָּאת֙ וְכִפֶּ֣ר עַל־הַמִּטַּהֵ֔ר מִטֻּמְאָתֹ֑ו וְאַחַ֖ר יִשְׁחַ֥ט אֶת־הָעֹלָֽה׃ 20וְהֶעֱלָ֧ה הַכֹּהֵ֛ן
אֶת־הָעֹלָ֥ה וְאֶת־הַמִּנְחָ֖ה הַמִּזְבֵּ֑חָה וְכִפֶּ֥ר עָלָ֛יו הַכֹּהֵ֖ן וְטָהֵֽר׃ ס
21וְאִם־דַּ֥ל הוּא֙ וְאֵ֣ין יָד֔וֹ מַשֶּׂ֖גֶת וְלָקַ֣ח כֶּ֣בֶשׂ אֶחָ֣ד אָשָׁ֣ם לִתְנוּפָ֣ה לְכַפֵּ֣ר עָלָ֔יו וְעִשָּׂרוֹן֙ סֹ֣לֶת אֶחָ֔ד בָּל֖וּל בַּשֶּׁ֑מֶן מִנְחָ֗ה
וְלֹ֥ג שָֽׁמֶן׃ 22וּשְׁתֵּ֥י תֹרִ֖ים אֹ֣ו שְׁנֵ֣י בְנֵי־יוֹנָ֑ה אֲשֶׁ֥ר תַּשִּׂ֖יג יָד֑וֹ וְהָיָ֤ה אֶחָד֙ חַטָּ֣את וְהָאֶחָ֔ד עֹלָֽה׃ 23וְהֵבִ֣יא אֹתָ֗ם בַּיּוֹם֙
הַשְּׁמִינִ֣י לְטָהֳרָתֹ֔ו אֶל־הַכֹּהֵ֖ן אֶל־פֶּ֣תַח אֹ֣הֶל־מֹועֵ֑ד לִפְנֵ֖י יְהוָֽה׃ 24וְלָקַ֣ח הַכֹּהֵ֗ן אֶת־כֶּ֙בֶשׂ֙ הָאָשָׁ֔ם וְאֶת־לֹ֥ג הַשָּׁ֖מֶן וְהֵנִ֣יף
אֹתָ֑ם הַכֹּהֵ֥ן תְּנוּפָ֖ה לִפְנֵ֥י יְהוָֽה׃ 25וְשָׁחַ֗ט אֶת־כֶּ֙בֶשׂ֙ הָאָשָׁ֔ם וְלָקַ֣ח הַכֹּהֵ֔ן מִדַּ֖ם הָאָשָׁ֑ם וְנָתַ֗ן עַל־תְּנ֤וּךְ אֹזֶן֙־הַמִּטַּהֵ֔ר
הַיְמָנִ֖ית וְעַל־בֹּ֣הֶן יָד֑וֹ הַיְמָנִ֖ית וְעַל־בֹּ֥הֶן רַגְל֛וֹ הַיְמָנִֽית׃ 26וּמִן־הַשֶּׁ֖מֶן יִצֹּ֥ק הַכֹּהֵ֛ן עַל־כַּ֥ף הַכֹּהֵ֖ן הַשְּׂמָאלִֽית׃ 27וְהִזָּ֣ה הַכֹּהֵ֔ן
בְּאֶצְבָּעֹ֖ו הַיְמָנִ֑ית מִן־הַשֶּׁ֣מֶן אֲשֶׁ֔ר עַל־כַּפּ֖וֹ הַשְּׂמָאלִ֣ית שֶׁ֣בַע פְּעָמִ֔ים לִפְנֵ֖י יְהוָֽה׃ 28וְנָתַ֣ן הַכֹּהֵ֔ן מִן־הַשֶּׁ֖מֶן ׀ אֲשֶׁ֣ר
עַל־כַּפּ֑וֹ עַל־תְּנ֤וּךְ אֹזֶן֙ הַמִּטַּהֵ֔ר הַיְמָנִ֖ית וְעַל־בֹּ֣הֶן יָד֑וֹ הַיְמָנִ֖ית וְעַל־בֹּ֥הֶן רַגְל֛וֹ הַיְמָנִ֖ית עַל־מְקֹ֥ום דַּ֖ם הָאָשָֽׁם׃ 29וְהַנּוֹתָ֣ר
מִן־הַשֶּׁ֗מֶן אֲשֶׁ֤ר עַל־כַּף֙ הַכֹּהֵ֔ן יִתֵּ֣ן עַל־רֹ֣אשׁ הַמִּטַּהֵ֔ר לְכַפֵּ֥ר עָלָ֖יו לִפְנֵ֥י יְהוָֽה׃ 30וְעָשָׂ֞ה אֶת־הָאֶחָ֣ד מִן־הַתֹּרִ֗ים אֹו֙
מִן־בְּנֵ֣י הַיֹּונָ֔ה מֵאֲשֶׁ֥ר תַּשִּׂ֖יג יָדֹֽו׃ 31אֵ֚ת אֲשֶׁר־תַּשִּׂ֣יג יָד֔וֹ אֶת־הָאֶחָ֖ד חַטָּ֑את וְאֶת־הָאֶחָ֣ד עֹלָ֔ה עַל־הַמִּנְחָ֖ה וְכִפֶּ֣ר הַכֹּהֵ֔ן
עַ֚ל הַמִּטַּהֵ֔ר לִפְנֵ֖י יְהוָֽה׃ 32זֹ֣את תֹּורַ֔ת אֲשֶׁר־בֹּ֥ו נֶ֖גַע צָרָעַ֑ת אֲשֶׁ֥ר לֹא־תַשִּׂ֛יג יָד֖וֹ בְּטָהֳרָתֹֽו׃ פ
33וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה וְאֶל־אַהֲרֹ֖ן לֵאמֹֽר׃ 34כִּ֤י תָבֹאוּ֙ אֶל־אֶ֣רֶץ כְּנַ֔עַן אֲשֶׁ֥ר אֲנִ֛י נֹתֵ֥ן לָכֶ֖ם לַאֲחֻזָּ֑ה וְנָתַתִּ֞י נֶ֣גַע צָרַ֗עַת
בְּבֵ֛ית אֶ֥רֶץ אֲחֻזַּתְכֶֽם׃ 35וּבָ֗א אֲשֶׁר־לֹ֛ו הַבַּ֥יִת וְהִגִּ֖יד לַכֹּהֵ֣ן לֵאמֹ֑ר כְּנֶ֥גַע נִרְאָ֛ה לִ֖י בַּבָּ֑יִת׃ 36וְצִוָּ֣ה הַכֹּהֵ֗ן וּפִנּוּ֙ אֶת־הַבַּ֔יִת
בְּטֶ֣רֶם יָבֹ֔א הַכֹּהֵ֖ן לִרְאֹ֣ות אֶת־הַנָּ֑גַע וְלֹ֣א יִטְמָ֔א כָּל־אֲשֶׁ֥ר בַּבַּ֖יִת וְאַחַ֥ר כֵּ֛ן יָבֹ֥א הַכֹּהֵ֖ן לִרְאֹ֥ות אֶת־הַבָּֽיִת׃ 37וְרָאָ֞ה
אֶת־הַנֶּ֗גַע וְהִנֵּ֨ה הַנֶּ֜גַע בְּקִירֹ֤ת הַבַּ֙יִת֙ שְׂקַעֲרוּרֹ֔ת יְרַקְרַקֹּ֥ת אֹ֖ו אֲדַמְדַּמֹּ֑ת וּמַרְאֵיהֶ֥ן שָׁפָ֖ל מִן־הַקִּֽיר׃ 38וְיָצָ֥א הַכֹּהֵ֛ן
מִן־הַבַּ֥יִת אֶל־פֶּ֖תַח הַבָּ֑יִת וְהִסְגִּ֥יר אֶת־הַבַּ֖יִת שִׁבְעַ֥ת יָמִֽים׃ 39וְשָׁ֣ב הַכֹּהֵ֔ן בַּיֹּ֖ום הַשְּׁבִיעִ֑י וְרָאָ֔ה וְהִנֵּ֥ה פָשָׂ֖ה הַנֶּ֥גַע
בְּקִירֹ֖ת הַבָּֽיִת׃ 40וְצִוָּ֣ה הַכֹּהֵ֔ן וְחִלְּצ֕וּ אֶת־הָאֲבָנִ֖ים אֲשֶׁר־בָּהֶ֣ן הַנֶּ֑גַע וְהִשְׁלִ֕יכוּ אֶתְהֶ֥ן אֶל־מִח֖וּץ לָעִ֥יר אֶל־מָקֹ֖ום

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

טָמֵא׃ 41וְאֶת־הַבַּיִת יַקְצַע מִבַּיִת סָבִיב וְשָׁפְכוּ אֶת־הֶעָפָר אֲשֶׁר הִקְצוּ אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־מָקוֹם טָמֵא׃ 42וְלָקְחוּ
אֲבָנִים אֲחֵרוֹת וְהֵבִיאוּ אֶל־תַּחַת הָאֲבָנִים וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת־הַבָּיִת׃ 43וְאִם־יָשׁוּב הַנֶּגַע וּפָרַח בַּבַּיִת אַחַר
חִלֵּץ אֶת־הָאֲבָנִים וְאַחֲרֵי הִקְצוֹת אֶת־הַבַּיִת וְאַחֲרֵי הִטּוֹחַ׃ 44וּבָא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בַּבַּיִת צָרַעַת
מַמְאֶרֶת הִוא בַּבַּיִת טָמֵא הוּא׃ 45וְנָתַץ אֶת־הַבַּיִת אֶת־אַבְנָיו וְאֶת־עֵצָיו וְאֶת כָּל־עֲפַר הַבָּיִת וְהוֹצִיא אֶל־מִחוּץ לָעִיר
אֶל־מָקוֹם טָמֵא׃ 46וְהַבָּא אֶל־הַבַּיִת כָּל־יְמֵי הִסְגִּיר אֹתוֹ יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃ 47וְהַשֹּׁכֵב בַּבַּיִת יְכַבֵּס אֶת־בְּגָדָיו וְהָאֹכֵל
בַּבַּיִת יְכַבֵּס אֶת־בְּגָדָיו׃ 48וְאִם־בֹּא יָבֹא הַכֹּהֵן וְרָאָה ׀ וְהִנֵּה לֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בַּבַּיִת אַחֲרֵי הִטַּח אֶת־הַבַּיִת וְטִהַר הַכֹּהֵן
אֶת־הַבַּיִת כִּי נִרְפָּא הַנָּגַע׃ 49וְלָקַח לְחַטֵּא אֶת־הַבַּיִת שְׁתֵּי צִפֳּרִים וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזֹב׃ 50וְשָׁחַט אֶת־הַצִּפֹּר
הָאֶחָת אֶל־כְּלִי־חֶרֶשׂ עַל־מַיִם חַיִּים׃ 51וְלָקַח אֶת־עֵץ־הָאֶרֶז וְאֶת־הָאֵזֹב וְאֶת ׀ שְׁנִי הַתּוֹלַעַת וְאֶת־ הַצִּפֹּר הַחַיָּה וְטָבַל
אֹתָם בְּדַם הַצִּפֹּר הַשְּׁחוּטָה וּבַמַּיִם הַחַיִּים וְהִזָּה אֶל־הַבַּיִת שֶׁבַע פְּעָמִים׃ 52וְחִטֵּא אֶת־הַבַּיִת בְּדַם הַצִּפּוֹר וּבַמַּיִם
הַחַיִּים וּבַצִּפֹּר הַחַיָּה וּבְעֵץ הָאֶרֶז וּבָאֵזֹב וּבִשְׁנִי הַתּוֹלָעַת׃ 53וְשִׁלַּח אֶת־הַצִּפֹּר הַחַיָּה אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה
וְכִפֶּר עַל־הַבַּיִת וְטָהֵר׃ 54זֹאת הַתּוֹרָה לְכָל־נֶגַע הַצָּרַעַת וְלַנָּתֶק׃ 55וּלְצָרַעַת הַבֶּגֶד וְלַבָּיִת׃ 56וְלִשְׂאֵת וְלִסַּפַּחַת
וְלַבֶּהָרֶת׃ 57לְהוֹרֹת בְּיוֹם הַטָּמֵא וּבְיוֹם הַטָּהֹר זֹאת תּוֹרַת הַצָּרָעַת׃ ס

15

Emiziro oku mulume n'oku mukazi

Okuzira kw'omulume

[1] Nyakasane anacishambâza Mûsa n' Aròni, ababwîra, erhi: [2] Mugend'ibwîra bene Israheli ntyâla: Ngasi mulume wankageza emburho, erhi analikwo ishembo ly'omuziro. [3] Yumvagyi ecankarhuma aderhwa munyishembo ly'omuziro: Erhi omubiri gwâge gwankabulaga emburho, na ciru ankayumva ziri hôfi h'okubulajika, akazicìka kurhankarhuma arhayôrha azizire. [4] Encingo Oyo muntu ozizire ankalalakwo, nayo enazire na ngasi kantu ankadahalakwo nakwo erhi kanakola kazizire. [5] Owankahuma oku ncingo yâge, ali wa kugend'ishuka emyambalo yâge, na yêne ali wakucîshuka n'amîshi, agal'iyôrha azizire kuhika bijingo. [6] Omuntu wankatamala oku kantu katamalwakwo n'omuntu ozizire, naye ali wa kugend'ishuka emyambalo yâge, naye yenene ali wa kucîshuka omubiri, agal'iyôrha azizire kuhika bijingo. [7] Ngasi wankahuma oku mubiri gw'Oyo muntu ozizire, ali wakugend'ishuka emyambalo yâge, n'okucîshuka yenene omubiri n'amîshi, agal'iyôrha azizire kuhika bijingo. [8] Oyo muntu ozizire, erhi ankakâyira oku muntu orhalikwo ishembo, Oyo muntu akola wakushuka emyambalo yâge, n'okucîshuka yenene n'amîshi, agali nayôrhana omuziro gwâge kuhika bijingo. [9] Ngasi citumbi oyôla ozizire ankatamalakwo omu kubalama, naco cikola cizizire. [10] Owankahuma oku kantu kali idako ly'aka atamîrekwo, erhi aka ayimanzirekwo, erhi aka agwishîrekwo, oyôla anabà n'ishembo ly'omuziro kuhika bijingo, n'owankahêka kantu kaguma muli orhwo, akola wa kushuka emyambalo yâge,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yenene anacîshuke n'amîshi agal'iyôrhana omuziro gwâge kuhika bijingo. [11] Ngasi bôshi, Oyo muntu ankahumakwo, n'obwo arharhanzir'ikalaba enfune zâge n'amîshi, abôla bakola ba kushuka emyambalo yâbo na kandi bonene bali bakucîshuka n'amîshi bagal'inayôrha bazizire kuhika bijingo. [12] Ngasi kalugu k'ibumba Oyo muntu ozizire ankahumakwo, kakola ka kuberwa, na ngasi kalugu kabinjagwa omu murhi, kali ka kushukwa n'amîshi. [13] Amango oyo kashululu amahubamwo okushulula, anaganja nsiku nda embere z'okushukûlwa kwâge, kandi naye ali wa kushuka emyambalo yâge, na wa kucîshuka omubiri n'amîshi gahulula, lyôki ankalokôlwa. [14] Olusiku lwa kali munâni, hano aba amarhôla mahali abirhi ga mpinga, nîsi erhi bânagoko babirhi ba ngûkù, anabihêka aha muhango gwa akagombe nterekêro, anabihêreze omudâhwa embere za Nyakasane. [15] Omudâhwa anahâna nguma nterekêro y'okushukûla ebyâha, n'eyindi ebè nterekêro y'okusingônolwa. Kandi omudâhwa anamujirira enterekêro y'okumuhânira ecîru emwa Nyakasane, kuli okwo kuzira kwâge. [16] Omulume ogeza emburho ali wakushuka omubiri gwâge gwôshi n'amîshi, agal'iyôrha azizire kuhika bijingo. [17] Ngasi mwambalo kandi erhi ngasi luhù, eyôla mburho yankahikakwo, kukwânîne bishukwe n'amîshi bigal'iyôrha bizizire kuhika bijingo. [18] Erhi ankaba omukazi alazire n'omulume bakanayankana, bombi banacîshuka n'amîshi, bagal'iyôrha bazizire kuhika bijingo.

Okuzira kw'omukazi

[19] Amango omukazi ali ebukuma, agwâsirwe okuyôrha nsiku nda muli ogôla muziro gwâge na ngasi yeshi wankamuhumakwo, anayahukirwe n'ishembo ly'ogwomuziro kuhika bijingo. [20] Ngasi hantu ankalalakwo agôla mango gâge ali omu mugongo, nako kanazire, kwo na ngasi kandi kantu ankatamala-kwo kakola kazizire akâge. [21] Owankahuma oku ncingo yâge anazire, akola agwâsirwe okushuka emyambalo yâge n'amîshi, agal'iyôrha azizire kuhika bijingo. [22] Owankahuma oku kantu ashuba atamîrekwo, agwâsirwe okushuka n'amîshi emyambalo yâge, agal'iyôrha azizire kuhika bijingo. [23] Akaba hali kantu kali oku ncingo erhi oku ntebe Oyo muntu ozizire ashub'atamîrekwo, owakahumakwo, anazire kuhika bijingo. [24] Erhi omulume ankalâla bonaye, ecirhambo câge erhi cankamuhikakwo, nyamukazi erhi amuyahukize omuziro gwâge, kuhika nsiku nda, na ngasi ncingo ankalalakwo nayo ekola ehumânyire. [25] Erhi omukazi ankayôrha nsiku omu mugongo, kulusha ensiku akomerera, nîsi kandi erhi ankarhalusa ensiku ayôrha aja omu mugongo, haguma n'okudwa omukò okurhalusire olugero, anayôrha azizire ensiku zôshi aciri ebukuma. [26] Ngasi ncingo ankalâlakwo agôla mango adwîrhe adwa omukò, eyo ncingo anarhume yahinduka kantu kazizire: nka oku elya alâlakwo amango gâge g'okujà omu mugongo, na ngasi kalugu ankatamalakwo kakola kazizire, nka amango ali omu mugongo ngasi mwêzi. [27] Owankahuma kuli ebyôla birugu, anazizire anakola agwâsirwe okushuka emyambalo yâge, n'okucîshuka yenene n'amîshi, agal'iyôrha azizire kuhika bijingo. [28] Erhi ankaba eco cirhambo câge camahuba, anageza nsiku nda, n'enyuma lyâzo anayôrha bwinjà. [29] Olusiku lwa kalimunâni anarhôla mpinga ibirhi ka- ndi erhi ngûkù ibirhi ntôrhò, anazihêkere

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omudâhwa aha muhango gw'akago-mbè k'endêko. [30] Omudâhwa anabirherekêra: nguma ebè nterekêro oku byâha, na eyindi gulya mukò gwarhumaga azira gurhuma. [31] Orhonde bene Israheli oku miziro yâbo, lyo bakaz'icîsêza, lyo barhag'ifà, erhi eyo miziro erhuma, omu kuhemula endâro yâni eri ekarhî kâbo. [32] Eryo lyo irhegeko liyêrekîre okujà ebukuma, nîsi erhi kubulaga emburho, [33] na ngasi yeshi wa-nkadwa omukò, abè mulume nîsi erhi mukazi, ciru n'omulume wankalâla n'omukazi ozizire.

Leviticus BHS 15:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ
זוֹבוֹ טָמֵא הוּא: וְזֹאת תִּהְיֶה טֻמְאָתוֹ בְּזוֹבוֹ רָר בְּשָׂרוֹ אֶת־זוֹבוֹ אוֹ־הֶחְתִּים בְּשָׂרוֹ מִזוֹבוֹ טֻמְאָתוֹ הִוא: כָּל־הַמִּשְׁכָּב
אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא וְכָל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־יֵשֵׁב עָלָיו יִטְמָא: וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם
וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: וְהַיֹּשֵׁב עַל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־יֵשֵׁב עָלָיו הַזָּב יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: וְהַנֹּגֵעַ בִּבְשַׂר
הַזָּב יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: וְכִי־יָרֹק הַזָּב בַּטָּהוֹר וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא
עַד־הָעָרֶב: וְכָל־הַמֶּרְכָּב אֲשֶׁר יִרְכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא: וְכָל־הַנֹּגֵעַ בְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתָּיו יִטְמָא עַד־הָעָרֶב
וְהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע־בּוֹ הַזָּב וְיָדָיו לֹא־שָׁטַף בַּמַּיִם וְכִבֵּס בְּגָדָיו
וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: וּכְלִי־חֶרֶשׂ אֲשֶׁר־יִגַּע־בּוֹ הַזָּב יִשָּׁבֵר וְכָל־כְּלִי־עֵץ יִשְׁטֵף בַּמָּיִם: וְכִי־יִטְהַר הַזָּב
מִזּוֹבוֹ וְסָפַר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים לְטָהֳרָתוֹ וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם חַיִּים וְטָהֵר: וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח־לוֹ שְׁתֵּי
תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וּבָא | לִפְנֵי יְהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּנְתָנָם אֶל־הַכֹּהֵן: וְעָשָׂה אֹתָם הַכֹּהֵן אֶחָד חַטָּאת
וְהָאֶחָד עֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה מִזּוֹבוֹ: ס
וְאִישׁ כִּי־תֵצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת־זָרַע וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת־כָּל־בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: וְכָל־בֶּגֶד וְכָל־עוֹר אֲשֶׁר־יִהְיֶה
עָלָיו שִׁכְבַת־זָרַע וְכֻבַּס בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: פ
וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת־זָרַע וְרָחֲצוּ בַמַּיִם וְטָמְאוּ עַד־הָעָרֶב: וְאִשָּׁה כִּי־תִהְיֶה זָבָה דָּם יִהְיֶה זֹבָהּ
בִּבְשָׂרָהּ שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְנִדָּתָהּ וְכָל־הַנֹּגֵעַ בָּהּ יִטְמָא עַד־הָעָרֶב: וְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו בְּנִדָּתָהּ יִטְמָא וְכֹל
אֲשֶׁר־תֵּשֵׁב עָלָיו יִטְמָא: וְכָל־הַנֹּגֵעַ בְּמִשְׁכָּבָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: וְכָל־הַנֹּגֵעַ בְּכָל־כְּלִי
אֲשֶׁר־תֵּשֵׁב עָלָיו יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: וְאִם עַל־הַמִּשְׁכָּב הוּא אוֹ עַל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־הִוא
יֹשֶׁבֶת־עָלָיו בְּנָגְעוֹ־בוֹ יִטְמָא עַד־הָעָרֶב: וְאִם שָׁכֹב יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ וּתְהִי נִדָּתָהּ עָלָיו וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים
וְכָל־הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר־יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא: פ
וְאִשָּׁה כִּי־יָזוּב זוֹב דָּמָהּ יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֶת־נִדָּתָהּ אוֹ כִי־תָזוּב עַל־נִדָּתָהּ כָּל־יְמֵי זוֹב טֻמְאָתָהּ כִּימֵי נִדָּתָהּ תִּהְיֶה
טְמֵאָה הִוא: כָּל־הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר־תִּשְׁכַּב עָלָיו כָּל־יְמֵי זוֹבָהּ כְּמִשְׁכַּב נִדָּתָהּ יִהְיֶה־לָּהּ וְכָל־הַכְּלִי אֲשֶׁר תֵּשֵׁב עָלָיו
טָמֵא יִהְיֶה כְּטֻמְאַת נִדָּתָהּ: וְכָל־הַנֹּגֵעַ בָּם יִטְמָא וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: וְאִם־טָהֲרָה מִזּוֹבָהּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְסָפְרָה לָּהּ שִׁבְעַת יָמִים וְאַחַר תִּטְהָר׃ 29וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּקַּח־לָהּ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה וְהֵבִיאָה אוֹתָם
אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ 30וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה
מִזּוֹב טֻמְאָתָהּ׃ 31וְהִזַּרְתֶּם אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִטֻּמְאָתָם וְלֹא יָמֻתוּ בְּטֻמְאָתָם בְּטַמְּאָם אֶת־מִשְׁכָּנִי אֲשֶׁר
בְּתוֹכָם׃ 32זֹאת תּוֹרַת הַזָּב וַאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת־זֶרַע לְטָמְאָה־בָהּ׃ 33וְהַדָּוָה בְּנִדָּתָהּ וְהַזָּב אֶת־זוֹבוֹ לַזָּכָר
וְלַנְּקֵבָה וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם־טְמֵאָה׃ פ

16

Olusiku lukulu lw'okuhyûla

1 Nyakasane ashambâza Mûsa enyuma ly'okufà bene Aròni bombi balya barhingamiragwa amango bayegeraga obusù bwa Nyakasane. 2 Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: Oj'ibwîra mwene winyu Aròni amanye arhakazâg'ija ngasi mango[n] omu hantu hîmâna, omu ndalâlà y'enshabiriro, embere ly'entebe y'amonjo eri enyanya ly'ecirhimbiri c'amalaganyo, alek'ifà bulya mbonekana omu citù kuli eyo ntebe y'amonjo. 3 Yumvagya kurhi Aròni akaz'ija ahantu hîmâna: Anakaz'iyisha adwîrhe empanzi y'omushikira, nterekêro y'okushukûla ebyâha n'engandabuzi oku nterekêro y'okusingônolwa. 4 Anacìhundikira ecishûli c'enondwè, erhi n'oku mubiri gwâge ayambîrhe ehikenyerwa hy'enondwè. Anakobeke n'omushumi gw'enondwè, anazonze irhwe lyâge ehisirha hy'enondwe. Yo myambalo mîshogwa akayambala eyo, aba amacîcêsa omubiri n'amîshi.

5 Bene Israheli banakiâmulerhera bihebe bibirhi, bibè nterekêro y'okushukûla ebyâha na ngandabuzi nguma ebè nterekêro y'okusingônolwa. 6 Aròni ayûs'irhûla empanzi y'okushukûla ebyâha byâge n'okujira enterekêro y'okucîhyûlira bone omulala gwâge gôshi, 7 amayimanza birya bihebe bibirhi embere za Nyakasane, aha muhango gw'akagombe k'endêko. 8 Aròni anayesha ecigole kuli ebyôla bihebe byombi: ciguma acishige Nyakasane n'ecindi acishige omuzimu Azazeli[o]. 9 Aròni anaderha bashegeze hôfi ecihebe cagwâsirwe n'ecigole co ca Nyakasane, anacirherekêra ntûlo y'okushukûla ebyâha. 10 N'ecihebe cagwâsirwe n'ecigole c'omuzimu Azazeli anaciyimanza cizîne embere za Nyakasane, lyo acinywesa empyûlo oku byâha bagal'icihabulira omu irûngu emw'omuzimu Azazeli.

11 Aròni akaz'ihâna empanzi enterekêro oku byâha byâge, ly'acihalira yêne n'omulala gwâge. Hano aba amabâga empanzi y'enterekêro y'okushukûla e-byâha, 12 anarhôla ecitumbûkizo ciyunjwîre masêsè gw'oku luhêrero embere za Nyakasane, anarhôle na bifune bibirhi bya nshangi ya nshâno yahûmula kwinjà. Anabihêka omu ndalâlà ly'enshabiriro, 13 anahira enshangi

---

[n] **16.2** : Omudâhwa ali yemêrirwe okujà ahantu hîmâna liguma lyône omu mwâka. Rhulole muli Hbr 9,7: Burh 50,5.
[o] **16.8** : Azazeli, liri izîno ly'omuzimu w'omu irungu. Rhurhamanyaga mpu nkaba eco cihebe badesire ciri ca kurherekêrwa oyo muzimu omu irungu; eco cihebe bacîbarhuzize ebyâha byôshi, ntyo eco cihebe carhuma ebyo byôshi babikwêbakwo oyo muzimu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kwa gulya muliro guli embere za Nyakasane lyo omugî gwâyo guyunjula ahantu hîmâna, nka hitû enyanya ly'entebe y'amonjo, lyo erhag'ifà. [14] Anarhôla oku mukò gw'erya mpanzi, ajiremwo ecuhâgizo n'omunwe gwâge anakangûla kali nda embere z'ahantu h'entebe y'amonjo.

[15] Anabâga ecihebe c'entererekêro y'okushukûla ebyâha by'olubaga, agal'ihêka omwamba gwâco omu ndalâlà ly'enshabiriro, hano aba amakolêsa gulya mukò, nk'oku akolesagya ogw'empanzi, anakangûla nagwo entebe y'amonjo n'embehe zâyo. [16] Kwo akaz'ijirira enterekêro ahantu hîmâna ntyôla kuli bene Israheli erhi mabî gâbo garhuma, n'okuhanjalika kwâbo nka bamajira ecâha, kandi anajirira ntyôla akagombe k'endêko kayôrha kali ekarhî kâbo, amango g'amabî gâbo. [17] Omu kagombe k'endêkomurhabêraga ndi ago mango ayongobêramwo mpu arhûle enterekêro omu hantu hîmâna, kuhika alinde arhengamwo; ayûs'icîrherekêrera yenene enterekêro y'okucîhûnira obwonjo bone omulala gwâge na bene Israheli, [18] akola ahuluka anakanya, aj'ebwa luhêrero luli embere za Nyakasane, anabâgira empyûlo oku luhêrero, aba amarhôla oku mwamba gw'empanzi, n'ogw'ecihebe, aja alaba oku marhambi gôshi g'oluhêrero. [19] Kandi anashahuliza omukò kali nda n'omunwe gwâge kuli olwo luhêrero, analushukûle n'okulukûlakwo amabî gôshi ga Bene Israheli.

[20] Hano amayus'ijirira entûlo ahantu hîmâna, oluhêrero n'akagombe k'endêko, anaderha bayêgeze cirya cihebe cicizîne emunda ali. [21] Kandi amayus'ilambûlira amaboko gâge gombi oku irhwe lya cirya cihebe cicizîne, Aròni anacîgashira kuli cirya cihebe, omu kuderha amabî ga bene Israheli gôshi n'omu kuhalanjika kwâbo omu kujira ebyâha, ayûs'inywêsa eco cihebe galya mabî, banacihugira omu irûngu erhi cayisha cahugwa n'omuntu murhonde, olya olalizîbwe. [22] Eco cihebe canahêka ntyo emiziro yâbo yôshi, omu irûngu nyawera. Oyo muntu aba amacihugira omu irûngu, [23] okubundi Aròni anashubira omu kagombe g'endêko, ahogole emyambalo y'enondwè ali ayambîrhe erhi aja ahantu hîmâna, amayus'ibibîkamwo, [24] anacishukira halya hantu hîmâna yeshi n'amîshi. Kandi aNashub'iyambala emyambalo yâge, abul'ihuluka n'okugend'ihâna enterekêro yâge nsingônola n'ey'olubaga lwôshi, [25] amashushi g'enterekêro 'okushukûlwa ebyâha, anagasingonôlera oku luhêrero.

[26] Owal'ihugira cirya cihebe emwa omuzimu Azazeli, anashuka emyambalo n'omubiri gwâge, lyôki akajà omu lugo. [27] Empanzi erhûlirwa kubà nterekêro y'okushukûla ebyâha, banayibarhulire kulî n'olugo, kuguma n'ecihebe c'enterekêro y'okushukûla ebyâha, byo bintu omwamba gwâbyo gwahêkwa ahantu hîmâna, mpu bibè ntûlo, basingônele: oluhù, enyama n'eciho cabyo. [28] Olya wal'irhumirwe okubiyôca agwâsirwe okushuka emyambalo yâge n'omubiri gwâge, n'amîshi, aba amajira ntyo, lyôki akajà omu cishagala.

[29] Okola kwâbà irhegeko linyu ensiku zôshi. Omu nsiku ikumi w'omwêzi gwa kali nda, lwakabà lusiku lukulu lw'okucibàbaza, murhahîraga mwajira mukolomuci, oli mwe, oli ecigolo cinyu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

30 Buyala muli olwo lusiku, lyo bakaz'immurherekêrera enterekêro y'okumushukûla, lyo bamuzirôla lyo mucêsibwa ebyâha binyu embere wa Nyakasane. 31 Kuli mwe olwo lusiku lwakâbà lusiku luzira, lwa kurhamûka, lusiku lwa kucîshalisa. Linakola irhegeko ensiku zôshi.

32 Empyûlo oku byâha, yakurherekêrwa n'omudâhwa mukulu, washizirwe amavurha, anayimikirwa okukâjira emikolo y'obudâhwa ahàli h'îshe. Anakaz'iyambala emyambalo y'enondwè, myambalo mitagatîfu. 33 Akaz'ihâna enterekêro y'okuhyûla eyêrekîre: ahantu hatagatîfu bwenêne, eyêrekîre akagombe k'endêko, n'eyêrekîre oluhêrero. Na enyuma z'aho anakz«ihânira abadâhwa n'olubaga enterekêro y'okushukûlwa ebyâha. 34 N'eryo liri irhegeko linyu ly'ensiku zôshi: entûlo y'empyûlo yakaz'ijirirwa bene Israheli bôshi liguma lyône omu mwâka, erhi byâha byâbo birhuma; banacikaz'ijira nka kulya Nyakasane arhegekaga Mûsa.

Leviticus BHS 16:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן בְּקָרְבָתָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיָּמֻתוּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר
אֶל־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאַל־יָבֹא בְכָל־עֵת אֶל־הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָאָרֹן וְלֹא יָמוּת כִּי בֶּעָנָן
אֵרָאֶה עַל־הַכַּפֹּרֶת׃ בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל־הַקֹּדֶשׁ בְּפָר בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה׃ כְּתֹנֶת־בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ
וּמִכְנְסֵי־בַד יִהְיוּ עַל־בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בַּד יַחְגֹּר וּבְמִצְנֶפֶת בַּד יִצְנֹף בִּגְדֵי־קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת־בְּשָׂרוֹ
וּלְבֵשָׁם׃ וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי־שְׂעִירֵי עִזִּים לְחַטָּאת וְאַיִל אֶחָד לְעֹלָה׃ וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר הַחַטָּאת
אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ׃ וְלָקַח אֶת־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם וְהֶעֱמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְנָתַן אַהֲרֹן
עַל־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גֹּרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַיהוָה וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל׃ וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל
לַיהוָה וְעָשָׂהוּ חַטָּאת׃ וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַעֲזָאזֵל יָעֳמַד־חַי לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ
לַעֲזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה׃ וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת־פַּר הַחַטָּאת
אֲשֶׁר־לוֹ׃ וְלָקַח מְלֹא־הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי־אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָה וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית
לַפָּרֹכֶת׃ וְנָתַן אֶת־הַקְּטֹרֶת עַל־הָאֵשׁ לִפְנֵי יְהוָה וְכִסָּה ׀ עֲנַן הַקְּטֹרֶת אֶת־הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדוּת וְלֹא
יָמוּת׃ וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וְהִזָּה בְאֶצְבָּעוֹ עַל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת קֶדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יַזֶּה שֶׁבַע־פְּעָמִים מִן־הַדָּם
בְּאֶצְבָּעוֹ׃ וְשָׁחַט אֶת־שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וְהֵבִיא אֶת־דָּמוֹ אֶל־מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת־דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה
לְדַם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל־הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת׃ וְכִפֶּר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל־חַטֹּאתָם
וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם׃ וְכָל־אָדָם לֹא־יִהְיֶה ׀ בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ
עַד־צֵאתוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל׃ וְיָצָא אֶל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי־יְהוָה וְכִפֶּר עָלָיו וְלָקַח
מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְהִזָּה עָלָיו מִן־הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וְטִהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ
מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְכִלָּה מִכַּפֵּר אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֶת־הַשָּׂעִיר הֶחָי׃ וְסָמַךְ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אַהֲרֹן אֶת־שְׁתֵּי יָדָו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת־כָּל־עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־כָּל־פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל־חַטֹּאתָם
וְנָתַן אֹתָם עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד־אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה׃ 22וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת־כָּל־עֲוֹנֹתָם אֶל־אֶרֶץ גְּזֵרָה
וְשִׁלַּח אֶת־הַשָּׂעִיר בַּמִּדְבָּר׃ 23וּבָא אַהֲרֹן אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת־בִּגְדֵי הַבָּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם
שָׁם׃ 24וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ וְלָבַשׁ אֶת־בְּגָדָיו וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת־עֹלָתוֹ וְאֶת־עֹלַת הָעָם וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ
וּבְעַד הָעָם׃ 25וְאֶת חֵלֶב הַחַטָּאת יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה׃ 26וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת־הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ
בַּמָּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה׃ 27וְאֵת ׀ פַּר הַחַטָּאת וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר הוּבָא אֶת־דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ
יוֹצִיא אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת־עֹרֹתָם וְאֶת־בְּשָׂרָם וְאֶת־פִּרְשָׁם׃ 28וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ
אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה׃ 29וְהָיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תְּעַנּוּ
אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם׃ 30כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל
חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהֵרוּ׃ 31שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הִיא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם׃ 32וְכִפֶּר הַכֹּהֵן
אֲשֶׁר־יִמְשַׁח אֹתוֹ וַאֲשֶׁר יְמַלֵּא אֶת־יָדוֹ לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו וְלָבַשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַבָּד בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ׃ 33וְכִפֶּר אֶת־מִקְדַּשׁ
הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל־כָּל־עַם הַקָּהָל יְכַפֵּר׃ 34וְהָיְתָה־זֹּאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם
לְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל־חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17

IV. Irhegeko ly'obucêse

Enterekêro y'embâgwa

[1] Nyakasane ashambâza Mûsa amubwîra, erhi: [2] Oj'ibwîra Aròni, abagala na bene Israheli bôshi, obabwîre, erhi: Lolagi ebi Nyakasane arhegesire. [3] Ngasi muntu w'omu bûko bw'Israheli wayabâgire enterekêro, ebè mpanzi, cibè cibuzi erhi mpene omu cishagala erhi kulî kw'ecishagala, [4] buzira kuhêka eyo nterekêro aha muhango gw'akagombe k'endêko, lyo ayirherekêrera Nyakasane embere ly'Endâro yâge, Oyo muntu ayasambe omukò anabulagaga. Anakagwe omu lubaga lwâni. [5] Ntyo bene Israheli bakaz'ilêrhera omudâhwa enterekêro za Nyakasane aha muhango gw'akagombe k'endêko, ahàli h'okukaz'izijirira emwa bâbwè, banakaz'izirherekêra Nyakasane, zibe nterekêro z'okushenga omurhûla. [6] Omudâhwa anadubulira omwamba oku luhêrero lwa Nyakasane, aha muhango gw'akagombe k'endêko, kandi anasingônola olujimbi lubè nterekêro y'obuhumule bwinjà embere za Nyakasane. [7] Irhondo barhacihiraga bakagashâniza abazimu barhuma bahemuka[p]. Liri irhegeko lya kuyôrha ensiku n'amango kuli bo n'oku bûko bwâbo. [8] Oj'ibabwîra kandi oku: Ngasi w'omu bûko bw'Israheli, nîsi erhi mubunga erhi cigolo, erhi ankagend'ihâna enterekêro y'okusingônolwa, erhi yindi nterekêro, [9] oyôla muntu nka arhadwirhi enterekêro yâge aha muhango gw'akagombe k'endêko mpu ayirherekêra Nyakasane, anakagwe omu bûko bwâge

[10] Ngasi muntu w'omu nyumpa y'Israheli kandi erhi mubunga, erhi ankalya omwamba gwa cintu cilebe, nanakunirira Oyo muntu wacîshomagya alya ogwo mwamba kandi nanamukaga muli bene wâbo. [11] Bulya obuzîne bw'ecintu omu mukò gwâco bubà, nanamuhiregwo nti gukàbà nterekêro y'okushukûla obuzîne bwinyu, bulya omukò gwo gulyûlira obuzîne. [12] Co carhumire nabwîra bene Israheli, nti: Ntâye ciru n'omuguma mulimwe oyêmêrîrwe okulya omwamba. Na ntà cigolo ciri muli mwe ciyêmêrîrwe okulya omwamba. [13] Ngasi wa muli bene Israheli erhi mubunga obalimwo, erhi ankayîrha ensimba nîsi erhi kanyunyi kalìbwa, anasheshere omukò gw'erya nsimba kandi erhi gwa kalya kanyunyi omu idaho anadukire. [14] Bulya omukò bwo buzîne bwa ngasi cintu, nanabwîzire bene Israheli, nti: Murhahîraga mukalya omwamba bulya obuzîne bwa ngasi cintu omu mwamba bubà, n'owankacîshomya mpu agulya, anayirhwe. [15] Ngasi muntu

---

[p] **17.7** : Kanji kanji onalug'ibona omu bitabu by'Endagâno ya Mîra eco câha c'okubula obuyêmêre kuli Nyamuzinda, n'okushimba agandi madîni g'abapagani, eco câha cinaderhwe câha ca kuhemuka. Kwo binali, bwenêne muli ago madîni g'ecipagani, bakag'ijiriramwo bijiro higuma biguma bigalugalu, bwenêne amango g'obugashânize. Bakag'igashâniza ba-nyamuzinda bâbo nka kula bagashâniza Nyakasane (Rhulole muli Lub 34,15-16). Mukò: Lolà Lev 1,5. Molki, liri izîno lya muzimu. Ali nyamuzinda wâbo w'obunywesi. Bakag'imuharâmya mw'ebyo bihugo. Nabo obwo bugashânize bwàli bugalugalu bwenêne. Lolà 2 BÂM 16, 3-21, 6; Eze 16.20; Lev 18,21... Kwankanabà erhi abantu bakag'imalirira abâna bâbo mw'ogwo muliro gw'okuharâmya Moleki, bakàmanya mpu nkaba abazimu b'abâna bâbo bakaz'ibarhabâla oku matabâro. Lolà kurhi Nyamuzinda ahanzize: Lev 20, 2-5; Murh 22 mwôhe, Nyamuzinda alahira okuhâna Izaki, aba ye ha Abrahamu engandabuzi arherekêra.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wa muli mwe kandi erhi mubunga wankalya ecintu cacîhozagya erhi ecayirhagwa n'ensimba, Oyo muntu anashuke emyambalo yâge, acîshuke yenene n'amîshi, erhi anaciyosire azizire kuhika bijingo abul'izirôka. [16] Akaba arhashusiri emyambalo yâge kandi n'omubiri gwâge, yenene obubî bwâge bulikwo.

Leviticus BHS 17:

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 2 דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה
יְהוָה לֵאמֹר: 3 אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ־כֶשֶׂב אוֹ־עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה: 4 וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ
וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ: 5 לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה
וֶהֱבִיאָם לַיהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל־הַכֹּהֵן וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַיהוָה אוֹתָם: 6 וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת־הַדָּם עַל־מִזְבַּח
יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: 7 וְלֹא־יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת־זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם אֲשֶׁר הֵם זֹנִים
אַחֲרֵיהֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּהְיֶה־זֹּאת לָהֶם לְדֹרֹתָם: 8 וַאֲלֵהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר אֲשֶׁר־יָגוּר
בְּתוֹכָם אֲשֶׁר־יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ־זָבַח: 9 וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֶנּוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַיהוָה וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא
מֵעַמָּיו: 10 וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל־דָּם וְנָתַתִּי פָנַי בַּנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת אֶת־הַדָּם
וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּהּ: 11 כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הִוא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי־הַדָּם
הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר: 12 עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא־תֹאכַל דָּם וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם לֹא־יֹאכַל דָּם: ס
13 וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד צֵיד חַיָּה אוֹ־עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת־דָּמוֹ וְכִסָּהוּ
בֶּעָפָר: 14 כִּי־נֶפֶשׁ כָּל־בָּשָׂר דָּמוֹ בְנַפְשׁוֹ הוּא וָאֹמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דַּם כָּל־בָּשָׂר לֹא תֹאכֵלוּ כִּי נֶפֶשׁ כָּל־בָּשָׂר דָּמוֹ הִוא
כָּל־אֹכְלָיו יִכָּרֵת: 15 וְכָל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבֵלָה וּטְרֵפָה בָּאֶזְרָח וּבַגֵּר וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב
וְטָהֵר: 16 וְאִם לֹא יְכַבֵּס וּבְשָׂרוֹ לֹא יִרְחָץ וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: פ

18

Okukenga obuhya n'okuyâka emiziro mikongo

[1] Nyakasane ashambâza Mûsa amubwîra, erhi: [2] Oj'ibwîra bene Israheli erhi: Nie Nyakasane Nyamuzinda winyu; [3] murhakazâg'ijira nk'oku bajira e Mîsiri mwâli muyûbasire, murhanakazâg'ijira nk'oku bajira omu cihugo c'e Kanani, eci namuhêkamwo; murhahîraga mwashimba amarhegeko gâbo. [4] Engeso zâni zo mwakâshimba, n'amarhegeko gâni go mwakaz'ilamirakwo: mugakombêre kwinjà. Nie Nyakasane Nyamuzinda winyu. [5] Mushimbe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amarhegeko n'engeso zâni: owankabishimba kwinjà alama. Nie Nyamubâho okudesire.

[6] Ntâye ciru n'omuguma muli mwe oyêmêrîrwe okulâla n'omukazi w'omu-lala gwâge. Nie Nyakasane okudesire. [7] Orhahîraga okalolakwo sho erhi nyoko amango bali bushugunu, bulya ali nyoko orhayêmêrîrwi okumulolakwo analibushugunu. [8] Orhahîra okayambisa mukà sho obusha, bulya erhi akola sho oyo obuyambisire. [9] Orhahîra okayambisa mwâli winyu obusha, abè mwâli wa sho erhi mwâli wa nyoko waburhiragwa aha mwinyu, erhi embuga, orhankamuyambisa obusha. [10] Orhahîra okabwîkûla mwâli wa mugala wâwe, ayôrhe bugengere, nîsi erhi mwâli wa mwâli wâwe, bulya obushugunu bwâbo buli bushugunu bwâwe wêne. [11] Orhahîra okabwîkûla obushugunu bwa mwâli wa mukà sho, olya waburhagwa na sho, ayôsire ali mwâli winyu, co cirhumire orhankahasha okubwîkûla obushugunu bwâge. [12] Orhahîra okabwîkûla obushugunu bwa nyakashenge, bulya mubiri muguma barhengaga bona sho. [13] Orhahîra okubwîkûla obushugunu bwa munyokò, bulya guyôsire guli mubiri muguma n'ogwa nyoko. [14] Orhankabwîkûla obushungunu bwa mûshò, kuziga orhanahîraga okayegera mukâge bulya ayôsire ali mukà mûshò, ali aka nyakashenge. [15] Orhankabwîkûla obushugunu bwa mwalikazi wâwe, ayôsire ali mukà mugala wâwe orhankanamubwîkûla mpu ayôrhe bugengere. [16] Orhankabwîkûla obushugunu bwa mukà mwene winyu, bulya buli bushugunu bwa mwene winyu. [17] Orhahîra okabwîkûla obushugunu bw'omukazi okanagal'i-bwikûla obushugunu bwa mwâli wâge, orhankayanka mwâli wa mugala wâge nîsi erhi mwâli wa mwâli wâge. Bôshi bakola mubiri gwâge! Bulibugonyi bwa bantu ba nyumpa nguma. [18] Orhahîra okayanka omukazi okagal'imuhambalikanya kw'owundi w'omu nda yâbo, orhankabwîkûla obushugunu bwâge onacigwêrhe olya wundi w'omu nda yâbo.

[19] Orhahîra okayegera mpu wabwîkûla obushugunu bw'omukazi ozizire, erhi kubà omu mugongo kurhuma. [20] Orhahîra okagona na mukà mulungu wâwe, bulya kuli kucîhemula mwenaye okwo. [21] Orhahîra wacîshomya mpu wahâna muguma omu bâna bâwe mpu bamugeze omu muliro lyo bakuza omuzimu Moleki, na kandi orhahemukiraga izîno lya Nyamuzinda wâwe. Nie Nyakasane okudesire. [22] Orhahîra okulâla n'omulume kula balâla n'omukazi. Buli buhanya obwo. [23] Orhahîra okalâla n'ecintu, bulya kwanarhuma wazira. N'omukazi arhankacîhà ecintu mpu cimuhambarhe. Buli buhanya obwo.

[24] Murhahîra mukacîhemula na cijiro ciguma muli ebyo, bulya byo byahemulaga amashanja ndwîrhe nakaga mwanalola. [25] Ecihugo cacîbindisire, co cirhumire ncihanire obubî bwâco. Na ntyo abalimwo bakazirwe. [26] Ci mwêhe mukombêre amarhegeko n'engeso zâni, munacîlange oku maligo ga mwene agôla, oli mwe, oli bambali binyu, oli ababunga muyûbasire haguma. [27] Bulyala amaligo ga bene agôla, abantu barhangig'iyûbaka muli ecîra cihugo bakazir'i- gajira, na ntyo ecihugo cabindama. [28] Erhi mwankahemula ecihugo, k'ecôla cihugo cirhankamushala nk'oku cashalaga amashanja gali gaciyûbasiremwo embere zinyu. [29] Neci, ngasi wankajira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amaligo ga bene ago, anakagwa muli bene wâbo. [30] Mukombêre amarhegeko gâni, lyo murhag'ihirima omu ngesò mbî, za benê ezo zakazâg'ijirwa embere zinyu, lyôki zirhankamuhumânya. Nie Nyakasane Nyamuzinda winyu.

Leviticus BHS 18

1וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 2דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 3כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־מִצְרַיִם
אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם־בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וּכְמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחֻקֹּתֵיהֶם לֹא
תֵלֵכוּ: 4אֶת־מִשְׁפָּטַי תַּעֲשׂוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לָלֶכֶת בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 5וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי
אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי יְהוָה: ס
6אִישׁ אִישׁ אֶל־כָּל־שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה אֲנִי יְהוָה: ס
7עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה אִמְּךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ: ס
8עֶרְוַת אֵשֶׁת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה עֶרְוַת אָבִיךָ הִוא: ס
9עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַת־אָבִיךָ אוֹ בַת־אִמֶּךָ מוֹלֶדֶת בַּיִת אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן: ס
10עֶרְוַת בַּת־בִּנְךָ אוֹ בַת־בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי עֶרְוָתְךָ הֵנָּה: ס
11עֶרְוַת בַּת־אֵשֶׁת אָבִיךָ מוֹלֶדֶת אָבִיךָ אֲחוֹתְךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ: ס
12עֶרְוַת אֲחוֹת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה שְׁאֵר אָבִיךָ הִוא: ס
13עֶרְוַת אֲחוֹת־אִמְּךָ לֹא תְגַלֶּה כִּי־שְׁאֵר אִמְּךָ הִוא: ס
14עֶרְוַת אֲחִי־אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה אֶל־אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרָב דֹּדָתְךָ הִוא: ס
15עֶרְוַת כַּלָּתְךָ לֹא תְגַלֶּה אֵשֶׁת בִּנְךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ: ס
16עֶרְוַת אֵשֶׁת־אָחִיךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוַת אָחִיךָ הִוא: ס
17עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת־בַּת־בִּנָּהּ וְאֶת־בַּת־בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שַׁאֲרָה הֵנָּה זִמָּה הִוא: 18וְאִשָּׁה
אֶל־אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ: 19וְאֶל־אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלּוֹת
עֶרְוָתָהּ: 20וְאֶל־אֵשֶׁת עֲמִיתְךָ לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְזֶרַע לְטָמְאָה־בָהּ: 21וּמִזַּרְעֲךָ לֹא־תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֹּלֶךְ וְלֹא תְחַלֵּל
אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: 22וְאֶת־זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה הִוא: 23וּבְכָל־בְּהֵמָה לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ
לְטָמְאָה־בָהּ וְאִשָּׁה לֹא־תַעֲמֹד לִפְנֵי בְהֵמָה לִרְבָעָהּ תֶּבֶל הִוא: 24אַל־תִּטַּמְּאוּ בְּכָל־אֵלֶּה כִּי בְכָל־אֵלֶּה נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלֵּחַ מִפְּנֵיכֶם: 25וַתִּטְמָא הָאָרֶץ וָאֶפְקֹד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ וַתָּקִא הָאָרֶץ אֶת־יֹשְׁבֶיהָ: 26וּשְׁמַרְתֶּם אַתֶּם
אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם: 27כִּי אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל
עָשׂוּ אַנְשֵׁי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וַתִּטְמָא הָאָרֶץ: 28וְלֹא־תָקִיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמַּאֲכֶם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת־הַגּוֹי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם׃ 29כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם׃ 30וּשְׁמַרְתֶּם
אֶת־מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מֵחֻקּוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ פ

19

Amarhegeko k'okubà bimâna

[1] Nyakasane ashambâza Mûsa amubwîra, erhi: [2] Ogend'ibwîra olubaga lwa bene Israheli ntyâla: Mubè bimâna bulya ndi mwimâna[q], nie Nyakasane Nyamuzinda winyu.

[3] Ngasi muguma muli mwe agwâsirwe okukenga îshe na nnina, n'ensiku zâni za Sabatomukaz'izikenga. Nie Nyakasane Nyamuzinda winyu. [4] Murhahîra mukaharâmya enshusho z'obunywesi erhi za ba-Nyamuzinda mucijirira mwene omu byûma. Nie Nyakasane Nyamuzinda winyu. [5] Amango mwarhûla Nyamubâho enterekêro y'omurhûla, mwanayirhûla kulya kwankarhuma Nyakasane amurhonya. [6] Enyama y'eyôla nterekêro, elibwe olôla lusiku lwonêne, nîsi erhi buca, ebyankasigala kuhika oku lusiku lwa kasharhu binasingônolwe n'omuliro. [7] Erhi hankajira owalya kuli erya nyama oku lusiku lwa kasharhu, erhi bikola biryo bigazire, na eyo nterekêro erhaciri ya kuyankirirwa. [8] Owa- nkalyakwo yêne ocihesize obuhanya bwâge, ebwa kubà anahemwire ebyarherekîrwe Nyakasane. Oyôla muntu anakagwe omu lubaga lwâbo.

[9] Amango mwasârûla emyâka y'omu cihugo cinyu, murhahîraga mpu mwahika oku lubibi lw'ishwa linyu, murhanaderhaga mpu mwarhôlogola ebyakakundezibwa aha mwasarûlaga. [10] Orhakazâg'ihumbûza emizâbîbu y'emisî-gala y'omu nkoma zinyu, orhanarhôlôzagya amalehe garhogire omu ishwa lyâwe; ebyôla biri bya kulekerwa omukenyi erhi cigolo. Nie Nyakasane Nyamuzinda winyu okudesire. [11] Murhahîra mukazimba erhi mukarhebana, erhi mukahambârana mwene na nnene. [12] Murhahîra mukalahira izîno lyâni ebirà, bulya kuli kuhemukira izîno lya Nyamuzinda winyu. Nie Nyakasane okudesire. [13] Orhahîra okarhindibuza omulungu, orhahîra wamunyaga ehyâge: oluhembo lw'omulimya lurhayôrhaga omu mwâwe kuhika olusiku lwakulikira. [14] Orhahîra okuhehêrera akaduma, orhahîraga wahira embere z'omuhurha ecisârhazo, ci okaz'ikenga Nyakasane wâwe. Nie Nyakasane okudesire.

[15] Orhahîra walenganya omu kutwa olubanja, orhanarhonyagya omukenyi, ciru orhanaderhaga mpu waluhà olengerîre; ci okaz'itwîra omulungu wâwe olubanja omu kushimba ebishingânîne. [16] Orhahîra okajà waderha bene winyu kubî. Orhahîraga wakâbà muhamîrizi w'obunywesi, lyo orhag'irhuma omukò gwa mulungu wâwe gubulajika. Nie Nyakasane okudesire. [17] Orhabîkiraga

---

[q] **19.2** : Nyamuzinda ali mwimâna, alonzize n'Israheli naye abè mwimâna. Lolà muli Lev 20,7; 21,8; omu Luk 6 badesire mpu rhubè ba lukogo aka Larha w'Empingu....

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwene winyu akarhinda, onamuhanûle erhi kwo, lyo orhag'icibàrhuza ecâha. [18] Orhahîra okucîhôla nîsi erhi okabîkira abantu b'omu lubaga lwinyu akarhi-nda. Okazigira omulungu wâwe nka oku ocîzigira wênene. Nie Nyakasane okudesire.

[19] Oshimbe amarhegeko gâni. Orhahîra okayêmêra ebintu birhali bya bûko buguma byahambarhana. N'omuishwa lyâwe orhahîra okamîra emburho zirhali za bûko buguma, orhanahîraga wayambala omwambalo gwajiragwa na nusi ibirhi zirhali za bûko buguma. [20] Erhi omulume ankagona n'omujà-kazi odwîrhe asôloma nka muherula wa owundi mulume, ci nyamukazi orhagulagwa nka kantu, nîsi erhi orhasag'igombôlwa, oyo wa burhanzi ali wa kuhanwa, ci bombi barhali ba kuyîrhwa, bulya olya mujà-kazi arhal'isig'igombôlwa lyo arhenga omu bujà. [21] Oku câha câge, nyamulume anahêka engandabuzi y'enterekêro y'okuhonga embere za Nyakasane aha muhango gw'akagombe k'endêko. [22] Omudâhwa anamurhûlira Nyakasane engandabuzi y'enterekêro y'okuhongera cirya câha câge, na lyôki oyôla muntu ankababalirwa ecôla câha.

[23] Amango mwâbà mwamahika muli cirya cihugo, mukanarhwêramwo omurhi guyâna amalehe, munakaz'ilola galya malehe nka kantu kazirwa myâka isharhu yôshi buzira kugalyakwo. [24] Omu mwâka gwa kani, mwanahà Nyakasane irenge lyâge, omu kumurherekêra amalehe gôshi g'ogwomurhi. [25] Omu mwâka gwa karhânu, lyôki mwankahasha okulya amalehe gago, n'okucîsârûlira mwene. Nie Nyakasane Nyamuzinda winyu okudesire.

[26] Murhahîra mukalya akantu haguma n'omwamba, murhahîra mukalaguza, nîsi erhi mukajira eby'obukurungu. [27] Murhahîra mukaburungusa emvîri nka mwamômwa[r], nîsi erhi mukatwîsa winga omubwânwa. [28] Murhahîra mukashâkirwa owafire, nîsi erhi mukamushâkirwa enzirogo. Nie Nyakasane okuhamîrîze. [29] Orhahîra okaleka mwâli wâwe aja ashenza, bulya buzinda wanabona ecihugo côshi camashimba eyo njira y'okuhushahusha, na ntyo obone camayunjulirana mabî. [30] Mukaz'ikenga ensiku zôshi za Sabato n'akâ-Nyamuzinda kwo na kuguma mukaz'ikakenga. Nie Nyakasane okurhegesire. [31] Murhahîra mukagend'idôsa ihano emwa abarherekêra abazimu, nîsi erhi emw'abashonga. Mumanye mwankanagend'ibadôsa ihano, bulya banarhuma mwahemuka. Nie Nyakasane okuhanzize.

[32] Okâyimukira abantu bakulu oku ntebe, n'omushosi okaz'imukenga. Orhînye Nyamuzinda wâwe. Nie Nyakasane okurhegesire. [33] Erhi ecigolo cankayûbaka emwinyu, omu cihugo cinyu, murhahîra mwakâcilibuza. [34] Ecigolo ciyûbasire emwinyu, mukâcilola nka mwene winyu mugal'icîzigira nka oku mucìzigirana mwene na nene, bulya ninyu mwâli bigolo omu cihugo c'e Mîsiri. Nie Nyakasane Nyamuzinda winyu okudesire. [35] Murhahîra mukalenganya, abè omu

[r] **19.27** Eyi milongo 26-31 muli binji bihanzîbwe, murhahîraga... Ebyo byôshi babihanzize bulya byakâg'ishushana n'ebi bajira omu bugashânize bw'eci- pagani. Lolà Yer 9,25; 25,23; 49,32.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kutwa olubanja, nîsi erhi omu kutwa olubibi, kandi erhi omu milengo ya kantu kalebe. [36] Mubè n'emirengo na ngasi bindi bikolêsibwa bishingânîne. Nie Nyakasane, Nyamuzinda winyu wamukûlaga e Mîsiri okudesire [37] Mulange amarhegeko n'engeso zâni zôshi, mukaz'izishimba. Nie Nyakasane okurhegesire.

Leviticus BHS 19:

1וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 2דַּבֵּר אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: 3אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 4אַל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִים וֵאלֹהֵי מַסֵּכָה
לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 5וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחֻהוּ: 6בְּיוֹם זִבְחֲכֶם יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת
וְהַנּוֹתָר עַד־יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף: 7וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה: 8וְאֹכְלָיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא
כִּי־אֶת־קֹדֶשׁ יְהוָה חִלֵּל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: 9וּבְקֻצְרְכֶם אֶת־קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ לִקְצֹר
וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט: 10וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: 11לֹא תִגְנֹבוּ וְלֹא־תְכַחֲשׁוּ וְלֹא־תְשַׁקְּרוּ אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ: 12וְלֹא־תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי לַשָּׁקֶר וְחִלַּלְתָּ אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ
אֲנִי יְהוָה: 13לֹא־תַעֲשֹׁק אֶת־רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא־תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד־בֹּקֶר: 14לֹא־תְקַלֵּל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא
תִתֵּן מִכְשֹׁל וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: 15לֹא־תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט לֹא־תִשָּׂא פְנֵי־דָל וְלֹא תֶהְדַּר פְּנֵי גָדוֹל בְּצֶדֶק
תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ: 16לֹא־תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּיךָ לֹא תַעֲמֹד עַל־דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְהוָה: 17לֹא־תִשְׂנָא אֶת־אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ הוֹכֵחַ
תּוֹכִיחַ אֶת־עֲמִיתֶךָ וְלֹא־תִשָּׂא עָלָיו חֵטְא: 18לֹא־תִקֹּם וְלֹא־תִטֹּר אֶת־בְּנֵי עַמֶּךָ וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ אֲנִי
יְהוָה: 19אֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ בְּהֶמְתְּךָ לֹא־תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם שָׂדְךָ לֹא־תִזְרַע כִּלְאָיִם וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ:
פ

20וְאִישׁ כִּי־יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה שִׁכְבַת־זֶרַע וְהִוא שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת לְאִישׁ וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חֵפְשָׁה לֹא נִתַּן־לָהּ
בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה לֹא יומתו כִּי־לֹא חֻפָּשָׁה: 21וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵיל אָשָׁם: 22וְכִפֶּר עָלָיו
הַכֹּהֵן בְּאֵיל הָאָשָׁם לִפְנֵי יְהוָה עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: פ
23וְכִי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל־עֵץ מַאֲכָל וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת־פִּרְיוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא
יֵאָכֵל: 24וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל־פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַיהוָה: 25וּבַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁת תֹּאכְלוּ אֶת־פִּרְיוֹ לְהוֹסִיף לָכֶם
תְּבוּאָתוֹ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 26לֹא תֹאכְלוּ עַל־הַדָּם לֹא תְנַחֲשׁוּ וְלֹא תְעוֹנֵנוּ: 27לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא
תַשְׁחִית אֶת פְּאַת זְקָנֶךָ: 28וְשֶׂרֶט לָנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בִּבְשַׂרְכֶם וּכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי יְהוָה: 29אַל־תְּחַלֵּל
אֶת־בִּתְּךָ לְהַזְנוֹתָהּ וְלֹא־תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמָלְאָה הָאָרֶץ זִמָּה: 30אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי
יְהוָה: 31אַל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֹבֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים אַל־תְּבַקְשׁוּ לְטָמְאָה בָהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 32מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם
וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְכִי־יָגוּר אִתְּךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ׃ 34כְּאֶזְרָח מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר | הַגָּר אִתְּכֶם וְאָהַבְתָּ לוֹ כָּמוֹךָ כִּי־גֵרִים
הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ 35לֹא־תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמְּשׂוּרָה׃ 36מֹאזְנֵי צֶדֶק
אַבְנֵי־צֶדֶק אֵיפַת צֶדֶק וְהִין צֶדֶק יִהְיֶה לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 37וּשְׁמַרְתֶּם
אֶת־כָּל־חֻקֹּתַי וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה׃ פ

20

Obuhane

Oku ohemuka erhi Moleki orhuma

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: [2] Obwîre bene Israheli erhi: Ngasi mwene Israheli erhi munyamahanga ob'omu Israheli wankahâna muguma omu bâna bâge emunda Moleki ali, oyo anafè: olubaga Iuli omu cihugo lunamubande amabuye; [3] nâni namushomba nnamukâge omu lubaga omu kubona ahânaga muguma omu bâna bâge emunda Moleki ali na kandi omu kubona ahemwire akâ-Nyamuzinda kâni haguma n'izîno lyâni litagatîfu. [4] Erhi olubaga lwakalonza okumufungira, lukaleka okuyîrha Oyo muntu ohânyire muguma omu bâna bâge emunda Moleki ali, [5] niene nahana Oyo muntu, nahana n'omulala gwâge, nayîsh'imuberûla oku lubaga, mberûle na ngasi bandi bôshi bankacihemuka erhi Moleki orhuma. [6] Ngasi yeshi wagashânize emyômoka n'abazimu lyo ahemuka bo barhumire, nanamukaga nnamurhenze omu lubaga. [7] Mucisêze lyo mubà batagatîfu bulya niono nie Nyakasane Nyamuzinda winyu.

Oku kuhemukira ababusi n'abandi b'omu mulala

[8] Mulange amarhegeko gâni mukaz'igashimba. Nie mmucêsa. [9] Ntyo, erhi omuntu ankagayaguza îshe erhi nnina, Oyo muntu anafè; bulya ajâcire îshe na nnina, anacibarhuze omukò gwâge yêne. [10] Erhi omulume ankagona na mukà mulungu wâge, oyomulume n'Oyo mukazi bombi bananigwe. [11] Erhi omuntu ankayanka muk'îshe, erhi amayambika îshe obusha; bombi banafè. Bacibàrhuzize omukò gwâbo bone. [12] Erhi omuntu ankayanka omwâlikazi, bombi banafè; ebi bajizire biri bya kucîsherêza. Bacibàrhuzize omukò gwâbo bone. [13] Erhi omuntu ankalâla n'omumume nka kula balâla n'omukazi, bulya ebi bajizire biri bibi bwenêne, bombi banafè. Bacibàrhuzize omukò gwâbo bone. [14] Erhi omuntu ankarhôla omukazi akagal'irhôla na nnazâla, erhi kuli kuhemuka. Banabayôce ye bona balya bakazi ntyo ntà cihemu cankacibà ekarhî kinyu. [15] Erhi omuntu ankalâla n'ecintu, anafè n'eco cintu banacinige. [16] Erhi omukaziankacîhà ecintu mpu cimuhambarhe, munânige Oyo mukazi n'eco cintu. Byône bicìbarhuzize omukò gwâbyo byône. [17] Erhi omuntu ankayanka mwâli wâbo, mwâli w'îshe erhi mwâli wa nnina, erhi ankabona obushugunu bwâge naye erhi olya mwâli wâbo ankabona obushugunu bwâge, ziri nshonyi nnene ezo. Banabahise omu masù ga bene wâbo, bulya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anabwîne obushugunu bwa mwâli wâbo, anabarhule omuzigo gw'obubî bwâge. [18] Erhi omuntu ankayanka omukazi oli omu mugongo, n'erhi akabona obushugunu bwâge, bulya anabwîkwîre halya gulya mukò guli gwarhenga, banabakage bombi embere za bene wâbo. [19] Orhahîra okubwîkûla obushugunu bwa munyokò, erhi obwa nyakashenge, erhi mubiri gwâwe oyambisize obusha; mweshi mwanahanirwa obubî bwinyu. [20] Erhi omuntu ankayanka mukà mwishè, bulya anabwikwire oobushugunu bwa mukà mwishè, banabarhule omuzigo gw'ecâha câbo na ntyo banafè buzira kubona mwâna. [21] Erhi omuntu ankarhôla mukà mwene wâbo, kuli kuhemuka, erhi abwikwire obushugunu bwa mwene wâbo, barhakabona mwâna.

Irhegeko lizinda oku ishanja liberûle: muyâke obukurungu

[22] Mulange amarhegeko gâni n'engeso zâni zôshi: mukaz'igashimba lyo eco cihugo nammutulira cirhag'imushala. [23] Murhashimbaga amarhegeko g'ishanja nahîva embere zinyu; bulya bal'ijizire amabî gali nk'ago; co carhumire bangayîsa. [24] Co cirhumire mubwîzire oku mwe mukola mwayanka ecihugo câbo, nie nammuhâco cibè cinyu, ciri cihugo cihululamwo amarhà n'obûci! Nie Nyakasane, Nyamuzinda winyu wammuberûlaga ekarhî k'ago mashanja. [25] Muberûle ensimba zihumânya n'ezirhahumânya, orhunyunyi rhuhumânya n'orhurhahumânya lyo mulek'icîhemula erhi ezo nsimba, orhwo rhunyunyi na ngasi byôshi binyagârha oku idaho birhuma. Ngasi byôshi nammuberûlîre mubilole nka bihemule. [26] Mubè bimâna[s] embere zâni bulya ndi mwimâna, niono Nyakasane. Nâmmuberûla kuli ago mashanja lyo mubà bâni [27] Amango hali omulume erhi mukazi ekarhî kinyu orherekêra abazimu erhi mushonga, abo bantu banafè, banababande amabuye. Bacibàrhuzize omukò gwâbo bone.

Leviticus BHS 20

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ 1 וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אֵישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר | הַגָּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן 2 מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ מוֹת יוּמָת עַם הָאָרֶץ יִרְגְּמֵהוּ בָאָבֶן׃ 3 וַאֲנִי אֶתֵּן אֶת־פָּנַי בָּאִישׁ הַהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ כִּי מִזַּרְעוֹ נָתַן לַמֹּלֶךְ לְמַעַן טַמֵּא אֶת־מִקְדָּשִׁי וּלְחַלֵּל אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי׃ 4 וְאִם הַעְלֵם יַעְלִימוּ עַם הָאָרֶץ אֶת־עֵינֵיהֶם מִן־הָאִישׁ הַהוּא בְּתִתּוֹ מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ לְבִלְתִּי הָמֵית אֹתוֹ׃ 5 וְשַׂמְתִּי אֲנִי אֶת־פָּנַי בָּאִישׁ הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ וְאֶת | כָּל־הַזֹּנִים אַחֲרָיו לִזְנוֹת אַחֲרֵי הַמֹּלֶךְ מִקֶּרֶב עַמָּם׃ 6 וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּפְנֶה אֶל־הָאבֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים לִזְנוֹת אַחֲרֵיהֶם וְנָתַתִּי אֶת־פָּנַי בַּנֶּפֶשׁ הַהִוא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ׃ 7 וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ 8 וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם׃ 9 כִּי־אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יְקַלֵּל אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ מוֹת יוּמָת אָבִיו וְאִמּוֹ קִלֵּל דָּמָיו בּוֹ׃ 10 וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת־אֵשֶׁת אִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ מוֹת־יוּמַת

[s] **20.26** Omulongo gwa 26, gwo gushwinjire ecigabi ca 19-20. Rhulole muli Lev 19,2. Abatagatîfu erhi bantu bimâna bo bantu bacîshozirwe na Nnâmahanga. Bagwâsirwe okuyâka ngasi mabî g'ecâha. Lolà Gal 5,14.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַנֹּאֵף וְהַנֹּאֶפֶת׃ 11וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־אֵשֶׁת אָבִיו עֶרְוַת אָבִיו גִּלָּה מוֹת־יוּמְתוּ שְׁנֵיהֶם דְּמֵיהֶם בָּם׃ 12וְאִישׁ אֲשֶׁר
יִשְׁכַּב אֶת־כַּלָּתוֹ מוֹת יוּמְתוּ שְׁנֵיהֶם תֵּבֶל עָשׂוּ דְּמֵיהֶם בָּם׃ 13וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־זָכָר מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה עָשׂוּ
שְׁנֵיהֶם מוֹת יוּמָתוּ דְּמֵיהֶם בָּם׃ 14וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אִשָּׁה וְאֶת־אִמָּהּ זִמָּה הִוא בָּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהֶן
וְלֹא־תִהְיֶה זִמָּה בְּתוֹכְכֶם׃ 15וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכָבְתּוֹ בִּבְהֵמָה מוֹת יוּמָת וְאֶת־הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ׃ 16וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב
אֶל־כָּל־בְּהֵמָה לְרִבְעָה אֹתָהּ וְהָרַגְתָּ אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־הַבְּהֵמָה מוֹת יוּמָתוּ דְּמֵיהֶם בָּם׃ 17וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִקַּח אֶת־אֲחֹתוֹ
בַּת־אָבִיו אוֹ בַת־אִמּוֹ וְרָאָה אֶת־עֶרְוָתָהּ וְהִיא־תִרְאֶה אֶת־עֶרְוָתוֹ חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְּנֵי עַמָּם עֶרְוַת אֲחֹתוֹ גִּלָּה
עֲוֹנוֹ יִשָּׂא׃ 18וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה דָּוָה וּגִלָּה אֶת־עֶרְוָתָהּ אֶת־מְקֹרָהּ הֶעֱרָה וְהִיא גִּלְתָּה אֶת־מְקוֹר דָּמֶיהָ
וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב עַמָּם׃ 19וְעֶרְוַת אֲחוֹת אִמְּךָ וַאֲחוֹת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה כִּי אֶת־שְׁאֵרוֹ הֶעֱרָה עֲוֹנָם יִשָּׂאוּ׃ 20וְאִישׁ
אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־דֹּדָתוֹ עֶרְוַת דֹּדוֹ גִּלָּה חֶטְאָם יִשָּׂאוּ עֲרִירִים יָמֻתוּ׃ 21וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אֵשֶׁת אָחִיו נִדָּה הִוא
עֶרְוַת אָחִיו גִּלָּה עֲרִירִם יִהְיוּ׃ 22וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־חֻקֹּתַי וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָקִיא אֶתְכֶם הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לָשֶׁבֶת בָּהּ׃ 23וְלֹא תֵלְכוּ בְּחֻקַּת הַגּוֹי אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלֵּחַ מִפְּנֵיכֶם כִּי אֶת־כָּל־אֵלֶּה עָשׂוּ
וָאָקֻץ בָּם׃ 24וָאֹמַר לָכֶם אַתֶּם תִּירְשׁוּ אֶת־אַדְמָתָם וַאֲנִי אֶתְּנֶנָּה לָכֶם לָרֶשֶׁת אֹתָהּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים׃ 25וְהִבְדַּלְתֶּם בֵּין־הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה לַטְּמֵאָה וּבֵין־הָעוֹף הַטָּמֵא לַטָּהֹר
וְלֹא־תְשַׁקְּצוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבָעוֹף וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּרְמֹשׂ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הִבְדַּלְתִּי לָכֶם לְטַמֵּא׃ 26וִהְיִיתֶם לִי
קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה וָאַבְדִּל אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים לִהְיוֹת לִי׃ 27וְאִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בָהֶם אוֹב אוֹ יִדְּעֹנִי מוֹת
יוּמָתוּ בָּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמֵיהֶם בָּם׃ פ

21

Ebiyêrekîre obucêse bw'obudâhwa

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: Ogend'idesa abadâhwa bene Aròni, obabwîre oku ntà mudâhwa ciru n'omuguma muli bo wacîhemulaga erhi mufù gw'omu mulala gwâge gurhuma[t]. [2] Ntadesiri omufù gw'îshe, ogwa nnina, ogw'omugala, ogw'omwâli erhi ogw'omulumuna erhi gwa mukulu wâge. [3] Ciru ankaba mwâli wâbo, arhasag'iheruka, acibà haguma naye, kwanarhuma azira. [4] Bulya ali mukulu omu mulala gw'olubaga lwâge, amanye ankacîhemula ahemule n'ecikono câge. [5] Abadâhwa bacîlange bamanye barhakâg'ikungûlwa emvîri oku irhwe, barhakâg'imômwa obwânwa bubè mishosho, bacîlange barhakâg'ishâkwa. [6] Bali batagatîfu ba Nyamuzinda, kuziga bamanye bankalogorhera Izîno lya Nyamuzinda bulya bo balerhera Nyamuzinda enterekêro z'abantu; biryo bya Nyamuzinda wâbo: kuziga bagwâsirwe okubà bimâna. [7] Barhahîra bakayanka omukazi mûmaguza, erhi orhankakengwa; barhahîra bakayanka

[t] **21.1** : Omudâhwa mukulu al'ihanzîbwe okuyambala emyambalo y'mishîbo, erhi okuj'emunda baj'ibisha owafire erhi okujà aha bali omu mishîbo. Omudâhwa mukulu ali berûlirwe Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omukazi ohulusîbwe n'ibà, bulya omudâhwa ayôsire ali murherekêre Nyamuzinda wâge. [8] Mugwâsirwe okumukenga, bulya ye wahîrwe okurherekêra omugati gwa Nyamuzinda winyu, okâmulola nka mwimâna embere zâwe, bulya niene ndi mwimâna, niono Nyamuzinda, nie mbayimânika bimâna. [9] Erhi mwâli w'omudâhwa ankacîshûbula, omu kuj'ashenza, erhi anali îshe olya ashûbwîre; olya munyere akola wa kudûlikwa muliro afè.

[10] Omudâhwa mukulu, obà akulire bene wâbo, ye wadubuliragwa amavurha oku irhwe, agal'inayîmikwa mpu akaz'iyambala emyambalo migishe, arhankashandâza emvîri zâge, arhankanasharhangula emyambalo yâge. [11] Oyôla arhankashegera aha murhumba ciru n'omuguma, arhanacîhumânyagya omu kuyegera oli omurhumba gw'îshe n'oli ogwa nnina. [12] Arhankahasha okurhenga omûkâ-Nyamuzinda, lyo arhag'ilogorhera akâ-Nyamuzinda wâge. N'ecarhuma ahanzibwa ntyo, ganali galya mavurha ga Nyamuzinda ashîgagwa mpu libè ishungwè lyâge, nie Nyakasane okudesire. [13] Amango akola aja omu buhya, kukwânîne ayanke omunyere ocigwêrhe ibikira. [14] Arhankayanka omukana, arhankanayanka omukazi ohulusîbwe n'ibà, arhankanayanka omukazi w'olugendo lubi, kandi erhi ojà ashenza. Ci akola ayanka omukazi, anayanka omushugi-nyere w'omu bûko bwâge. [15] Arhabonêsagya iburha lyâgenshonyi omu karhî k'olubaga lwâge, bulya nie Nyakasane wamuyimânikaga nanamujira mutagatîfu.

[16] Nyakasane aganîza Mûsa, amubwîra erhi: [17] Obwîre Aròni ntyâla: ntà muntu ciru n'omuguma w'omu bûko bwâwe wankabà agwêrhe obulema oku mubiri gwâge, akagal'icîshomya mpu ayegera arherekêre Nyakasane wâwe. [18] Ntà muntu ciru n'omuguma wankabà agwêrhe obulema, akagal'icîshomya ayegera omu luhya, abè muhûrha, erhi mukunagizi, omuntu w'izûlu lihombôsire, erhi cingiringiri. [19] Kandi erhi omuntu ovunisire okugulu erhi kuboko; [20] omuntu w'enyonjo[u], engonyi, ow'isù ly'omurwege, ow'olukulubuju, omushomyo, enkonè. [21] Ntà muntu ciru n'omuguma w'omu bûko bw'omudâhwa Aròni wankabà agwêrhe obulema oku mubiri, akacîshomya mpu ayegera Nyakasane mpu amurhûle enterekêro; bulya agwêrhe obulema oku mubiri: kuziga arhankacicîshomya mpu arherekêra Nyamuzinda wâge. [22] Neci acigwêrhe obuhashe bw'okulya oku biryo bya Nyamuzinda wâge, ciru n'oku bwangà bwimâna, n'oku bwangà bwimâna bwenêne. [23] Ciarhankaja ebwa lusîka lutagatîfu, arhankanayegêra oluhêrero, bulya agwêrhe obulema oku mubiri, amanyâge ankanaziza ahantu hâni hîmâna, bulya nie Nyakasane mpajira hîmâna. [24] Mûsa anacibwîra Aròni ntyo bôshi n'abagala na Bene-Israheli bôshi.

Leviticus BHS 21:

[u] **21.20** Olikwo obulema arhaja aha luhêrero.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא־יִטַּמָּא בְּעַמָּיו׃ כִּי אִם־לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב
אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וְלִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו׃ וְלַאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטַּמָּא׃ לֹא
יִטַּמָּא בַּעַל בְּעַמָּיו לְהֵחַלּוֹ׃ לֹא־יִקְרְחָה קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפְאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבִבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ
שָׂרָטֶת׃ קְדֹשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יְחַלְּלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת־אִשֵּׁי יְהוָה לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִם וְהָיוּ
קֹדֶשׁ׃ אִשָּׁה זֹנָה וַחֲלָלָה לֹא יִקָּחוּ וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ כִּי־קָדֹשׁ הוּא לֵאלֹהָיו׃ וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי־אֶת־לֶחֶם
אֱלֹהֶיךָ הוּא מַקְרִיב קָדֹשׁ יִהְיֶה־לָּךְ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם׃ וּבַת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תָחֵל לִזְנוֹת אֶת־אָבִיהָ הִיא
מְחַלֶּלֶת בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃ ס
וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר־יוּצַק עַל־רֹאשׁוֹ | שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת־יָדוֹ לִלְבֹּשׁ אֶת־הַבְּגָדִים אֶת־רֹאשׁוֹ לֹא
יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹם׃ וְעַל כָּל־נַפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא׃ וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יְחַלֵּל
אֶת מִקְדַּשׁ אֱלֹהָיו כִּי נֵזֶר שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהָיו עָלָיו אֲנִי יְהוָה׃ וְהוּא אִשָּׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקָּח׃ אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה
וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת־אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם־בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה׃ וְלֹא־יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשׁוֹ׃ פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אִישׁ מִזַּרְעֲךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוּם לֹא יִקְרַב לְהַקְרִיב
לֶחֶם אֱלֹהָיו׃ כִּי כָל־אִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב אִישׁ עִוֵּר אוֹ פִסֵּחַ אוֹ חָרֵם אוֹ שָׂרוּעַ׃ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה בּוֹ
שֶׁבֶר רָגֶל אוֹ שֶׁבֶר יָד׃ אוֹ־גִבֵּן אוֹ־דַק אוֹ תְבַלֻּל בְּעֵינוֹ אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת אוֹ מְרוֹחַ אָשֶׁךְ׃ כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוּם
מִזֶּרַע אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֹא יִגַּשׁ לְהַקְרִיב אֶת־אִשֵּׁי יְהוָה מוּם בּוֹ אֵת לֶחֶם אֱלֹהָיו לֹא יִגַּשׁ לְהַקְרִיב׃ לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי
הַקֳּדָשִׁים וּמִן־הַקֳּדָשִׁים יֹאכֵל׃ אַךְ אֶל־הַפָּרֹכֶת לֹא יָבֹא וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִגַּשׁ כִּי־מוּם בּוֹ וְלֹא יְחַלֵּל אֶת־מִקְדָּשַׁי כִּי
אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ פ

22

Abahànzibwe okulya oku bwangà butagatîfu

A. Abadâhwa bahanzibwe oku bwangà butagatîfu

[1] Nyakasane anaciganîza Mûsa, amubwîra erhi: [2] Ogend'ibwîra Aròni n'abagala, bacîlange oku bwangâ butagatîfu bw'ebi bene Israheli barherekêra, banamanye bankahemukira izîno lyâni, nie Nyakasane. [3] Onababwîre oku erhi ngasi muntu w'omu bûko bwinyu, yeshi ankabà azizire, agal'iciîshomya mpu ayegera obwangà butagatîfu bw'ebi bene Israheli banterekêra, oyôla muntu akola ayôsire ali mukâge embere zâni. [4] Ntà muntu w'omu bûko bwa Aròni wankabà mubenzi erhi mushomyo wankalya oku bwangà bwimâna arhanacicèsibwa. Kwo na kuguma n'owundi muntu wankahuma kuli ngasi kantu omufu gwahemwîre, nîsi erhi omuntu ogeza emburho. [5] Ngasi yeshi ohuma oku mirhumba y'ebinyagâsi birya byankarhuma omuntu azira nîsi erhi omuntu ozizire ankamuhemba omuziro gwâge mulebe, [6] kwo kuderha oku ngasi ocîshomya mpu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ahuma kuli ebyôla, anayôrhe azizire kuhika bijingo, arhankalya bwangà bwimana, ci arhang'igenda ashuke omubiri gwâge n'amîshi. [7] Hano izûba lihorha, anabà bwinjà, lero anahashaga okulya oku bwangà bwimâna, bulya biri biryo byâge.

[8] Arhankalya ecintu cacihozagya, nîsi erhi cayirhagwa n'ensimba, bulya canarhuma azira. Nie Nyakasane okudesire. [9] Bashimbe amarhegeko gâni lyo barhag'ijira ecâha, omu kugavuna, obone bamafà bulya bamahemukira obwanga butagatîfu, nie Nyakasane obajira bimâna.

B. Abarhali ba oku bûko bw'abadâhwa

[10] Ntà muntu orhali wa muli bene Levi wankalya oku bwangà bwimâna, omubunga orhali wa muli bene Levi, kandi erhi omulimya, barhankalya oku bwangà bwimâna. [11] Ci omujà omudâhwa agombôlaga n'ensaranga, yêhe anahasha okubiryakwo, kuguma n'omujà obusirwe omu mwâge banahasha okulya oku bwangà bwâge. [12] Mwâli w'omudâhwa erhi ankaheruka omu mw'omuntu orhali wa muli bene-Levi, arhankacilya ebiryo byakûlagwa oku bwangà bwimâna. [13] Ci oyôla mwâli w'omudâhwa, erhi ankabà mukana nîsi erhi ankahulusibwa nk'arhagwêrhi bâna akagaluka aha mwâbo, akanahabêra nka kulya al'iyôsire amango aciri munyere, anahasha okulya oku biryo by'o- bwangà bw'îshe, ci ntà cigolo cankabiryakwo [14] Erhi omuntu ankahabuka, kurhume alya eby'obwangà buyêrekera omudâhwa, anajuha omudâhwa kalya kantu kîmâna, anayûshûlekwo ecigabi ca karhânu. [15] Abadâhwa bagwâsirwe okucîlanga oku kulogorhera obwangà bwimâna, bwa bene Israheli, bulya baberûliraga Nyakasane; [16] bacîlange oku kubabarhuza omuzigo gw'ecâha, cirya bankajira omu kulya eby'obwangà bwimâna, canarhuma bahûna enterekêro y'okulyûla, bulya nie Nyakasane, nie mbijira bimâna.

C. Ebiyêrekîre embâgwa

[17] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: [18] Oj'ibwîra Aròni n'abagala, kuguma na Bene Israheli bôshi, erhi: «Ngasi muntu muli bene Israheli nîsi erhi omubunga obalimwo, amango g'okurhûla enterekêro, ebè ya kuyûkiriza eciragâne, erhi ya kushenga kwônene, erhi ankarhûla Nyakasane enterekêro y'okusingônolwa, [19] lyo eyêmêrwa, embâgwa ekwânîne ebè ya ndume erhagwêrhi ishembo, mpanzi, ngandabuzi erhi cihebe, [20] murhahîra mukarhûla enterekêro elikwo ishembo, bulya erhankayankirirwa. [21] Erhi omuntu ankarhûla Nyakasane enterekêro y'omu bishwêkwa byâge, binene kandi erhi binyinyi mpu bibè nterekêro y'omurhûla, kandi erhi ya kuyûkiriza ciragâne cirebe, nîsi erhi ya bulonza kwônene, embâgwa, lyo eyêmêrerwa, egwâsirwe ehè elingânîne, erhalikwo ishembo. [22] Ecintu c'omuhûrha, ecayisha cahegera, ecitwîrwe ecirumbu, ecigwêrhe ebihulu, olukulubuju n'olujavu, murhankacirhûla Nyakasane, ntà kantu ka kulico ka-nkahêkwa oku luhêrero mpu kabè nterekêro nsingônola embere za Nyakasane. [23] Wanahâna ecintu cigwêrhe obulema erhi ecigonyohîre, cibè c'omu bishhwêkwa binene erhi c'omu byofofi, wanacihâna nka nterekêro ya bulonza kwônene ci orhankacihâna nka nterekêro ya kuyûkiriza

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

eciragâne bulya erhankayankirirwa. [24] Murhankahêra Nyakasane ecintu cigwêrhe amaza mahinage, amatuntume erhi matwe; murhahîra mukarhûla ntyôla omu cihugo cinyu. [25] Ciru yankarhenga omu maboko g'omubunga w'ekarhî kinyu, murhayêmêraga enterekêro ya mwênè eyôla, mpu yo yabà biryo bya Nyamuzinda winyu, bulya yabîhire erhi kubakwo ishembo kurhuma. Erhankayankirirwa. [26] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: [27] Akanina erhi omwâna-buzi erhi o-mwanahene ankaburhwa, anayôrha nsiku nda adwîrhe agoba nnina, kurhenga olusiku lwa kali munâni, n'ezindi nsiku zakulikira anahashag'iyankirirwa nka nterekêro y'okusingônolwa embere za Nyakasane. [28] Enkafu n'akanina kâyo, ecibuzi n'omwâna waco, mumanye murhakâg'ibibâgira lusiku luguma. [29] Amango- mwarhûla Nyakasane enterekêro y'okuvuga omunkwa munayirherekêre kulya kwankarhuma yayêmêrwa, [30] elibwe olwo lusiku lwo nanêne, ntâco casigalaga kubika kuca sêzi, nie Nyakasane okudesire.

D. Irhegeko lizinda

[31] Mukaz'ilanga amarhegeko gâni, munagashimbe bwinjà, nie Nyakasane. [32] Murhahîra mukahemukira izîno lyâni lîmâna, kukwânîne nkuzibwe ekarhî ka bene Israheli, bulya nie Nyakasane, obajira bimâna. [33] Nie nammukûlaga omu cihugo c'e Mîsiri mpu lyo mubà Nyamuzinda winyu, nie Nyakasane.

Leviticus BHS 22:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 2 דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְיִנָּזְרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי
אֲשֶׁר הֵם מַקְדִּישִׁים לִי אֲנִי יְהוָה: 3 אֱמֹר אֲלֵהֶם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל־אִישׁ | אֲשֶׁר־יִקְרַב מִכָּל־זַרְעֲכֶם אֶל־הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר
יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִלְּפָנַי אֲנִי יְהוָה: 4 אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן וְהוּא
צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר וְהַנֹּגֵעַ בְּכָל־טְמֵא־נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר־תֵּצֵא מִמֶּנּוּ
שִׁכְבַת־זָרַע: 5 אוֹ־אִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל־שֶׁרֶץ אֲשֶׁר יִטְמָא־לוֹ אוֹ בְאָדָם אֲשֶׁר יִטְמָא־לוֹ לְכֹל טֻמְאָתוֹ: 6 נֶפֶשׁ אֲשֶׁר
תִּגַּע־בּוֹ וְטָמְאָה עַד־הָעֶרֶב וְלֹא יֹאכַל מִן־הַקֳּדָשִׁים כִּי אִם־רָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם: 7 וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל
מִן־הַקֳּדָשִׁים כִּי לַחְמוֹ הוּא: 8 נְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא יֹאכַל לְטָמְאָה־בָהּ אֲנִי יְהוָה: 9 וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא־יִשְׂאוּ עָלָיו
חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם: 10 וְכָל־זָר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשָׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ: 11 וְכֹהֵן
כִּי־יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ וְיִלִיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ: 12 וּבַת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִוא בִּתְרוּמַת
הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל: 13 וּבַת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה אֶל־בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ
תֹּאכֵל וְכָל־זָר לֹא־יֹאכַל בּוֹ: ס
14 וְאִישׁ כִּי־יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת־הַקֹּדֶשׁ: 15 וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת־קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת
אֲשֶׁר־יָרִימוּ לַיהוָה: 16 וְהִשִּׂיאוּ אוֹתָם עֲוֹן אַשְׁמָה בְּאָכְלָם אֶת־קָדְשֵׁיהֶם כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 18 דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית
יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל־נִדְרֵיהֶם וּלְכָל־נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַיהוָה לְעֹלָה: 19 לִרְצֹנְכֶם
תְּמִים זָכָר בַּבָּקָר בַּכְּשָׂבִים וּבָעִזִּים: 20 כֹּל אֲשֶׁר־בּוֹ מוּם לֹא תַקְרֵיבוּ כִּי־לֹא לְרָצוֹן יִהְיֶה לָכֶם: 21 וְאִישׁ כִּי־יַקְרִיב
זֶבַח־שְׁלָמִים לַיהוָה לְפַלֵּא־נֶדֶר אוֹ לִנְדָבָה בַּבָּקָר אוֹ בַצֹּאן תָּמִים יִהְיֶה לְרָצוֹן כָּל־מוּם לֹא יִהְיֶה־בּוֹ: 22 עִוֵּרֶת אוֹ
שָׁבוּר אוֹ־חָרוּץ אוֹ־יַבֶּלֶת אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת לֹא־תַקְרִיבוּ אֵלֶּה לַיהוָה וְאִשֶּׁה לֹא־תִתְּנוּ מֵהֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ
לַיהוָה: 23 וְשׁוֹר וָשֶׂה שָׂרוּעַ וְקָלוּט נְדָבָה תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ וּלְנֶדֶר לֹא יֵרָצֶה: 24 וּמָעוּךְ וְכָתוּת וְנָתוּק וְכָרוּת לֹא תַקְרִיבוּ
לַיהוָה וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ: 25 וּמִיַּד בֶּן־נֵכָר לֹא תַקְרִיבוּ אֶת־לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־אֵלֶּה כִּי מָשְׁחָתָם בָּהֶם מוּם בָּם
לֹא יֵרָצוּ לָכֶם: פ
26 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 27 שׁוֹר אוֹ־כֶשֶׂב אוֹ־עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה
יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיהוָה: 28 וְשׁוֹר אוֹ־שֶׂה אֹתוֹ וְאֶת־בְּנוֹ לֹא תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד: 29 וְכִי־תִזְבְּחוּ זֶבַח־תּוֹדָה לַיהוָה
לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחוּ: 30 בְּיוֹם הַהוּא יֵאָכֵל לֹא־תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר אֲנִי יְהוָה: 31 וּשְׁמַרְתֶּם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי
יְהוָה: 32 וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם: 33 הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה: פ

23

Ensiku nkulu z'Israheli

1 Nyakasane ashambâza Mûsa ambwîra, erhi: 2 Ogend'ibwîra bene Israheli, erhi: Lolagi amango mwakaz'icîsêza okushimânanamwo omu ndêko nyimâna, za Nyakasane, ago mango gakâbà mango makulu bwenêne.

Olwa Sabato

3 Bakaz'ikola nsiku ndarhu, ci olusiku lwa kali nda Iuli luzira (Sabato), lusiku lwa kurhamûka lwôshi, olwo lusiku lubè lusiku lwa ndêko nyimâna. Mw'olwo lusiku murhahîraga mukajira mukolomuci, bulya gali mango ga kurhamuka, ganarherekîrwe Nyakasane, ngasi hôshi mwankanayûbaka.

Olwa Basâka n'olw'emigati erhalimwo lwango

4 Lolagi ensiku nkulu za Nyakasane, endêkomugwâsirwe mukaz'ihamagala bene Israheli okurhimânana muli ezo nsiku z'endêko nyimâna ngasi luguma omu mango galwo. 5 Ngasi mwêzi gwa burhanzi omu nsiku ikumin'ini z'ogwo mwêzi, gala mango izûba lizika, ali Basâka wa Nyakasane. 6 Olusiku lwa kali ikumi na karhânu lw'ogwo mwêzi, lwakâbà lusiku lukulu lw'emigati erhalimwo lwango, lusiku lwakaz'ijirwa erhi irenge lya Nyakasane lirhumire. Mukaz'irya emigati

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhalimwo lwango nsiku nda. [7] Olusiku lurhanzi mwakajira endêko nyimâna, murhahîraga mukajira omukolomudârhi mwo. [8] Mukaz'irherekêra Nyakasane muli ezo nsiku nda enterekêro nsingônola n'omuliro. Olusiku lwa kali nda habè endêko nyimâna, murhahîraga mukajira omukolomudârhi.

Omuhuli murhangiriza

[9] Nyakasane ashambâza Mûsa amubwîra, erhi: [10] Ogend'ibwîra bene Israheli ntyâla: Amango mwahika muli cirya cihugo nammuhà, erhi mwankabà mwasârûla muli eco cihugo, mwanarhûla omudâhwa omuhuli murhanzirhanzi mwanasârûlaga. [11] Anarhûla Nyakasane gulya muhuli omu kugumogamoga lyo ammurhonya. Okwo kukwânîne kubè olusiku lukulikire oluzira. [12] Olwôla lusiku mwanarherekêrera Nyakasane enterekêro nsingônola y'omwâna-buzi wa mwâka muguma orhagwêrhi ishembo. [13] Enterekêro y'enkalange yayilusa ebè ya bigabi bibirhi bya kali ikumi by'omulengo gw'enshàno enozire mvanganye n'amavurha, nka nterekêro nsingônola n'omuliro, nterekêro ya buhûmule bwinjà embere za Nyakasane, irivayi ly'okusûza, canabâ cigabi ca kani c'omulengo. [14] Murhahîra mukalya emigati nîsi erhi emihuli myôce kandi erhi mibishi kuhika olwôla lusiku lwonêne mwalêrhe entûlo yinyu embere za Nyakasane. Eryo liri irhegeko linyu ly'ensiku n'amango, oku ngasi bûko bwinyu na ngasi hôshi mwanayûbake.

Olusiku lukulu lw'emigobe

[15] Kurhenga olusiku lwakulikira Sabato, kuhika olusiku mwayisha mudwîrhemwo emihuli y'okuhêreza Nyakasane, mwanaganja migobe nda migumagumà. [16] Muganje nsiku makumi arhânu kuhika oku lusiku lwakulikira Sabato wa kali nda, na ntyo mwanahêra Nyakasane enterekêro y'enkalange y'ebihyâhya mwasarûlaga. [17] Mwanakaz'ilêrha kurhenga emwa binywe, migati ibirhi ya nterekêro y'okumolekwa Nyakasane yajiragwa na mirengo ibirhi ya kali ikumi ya nyamâha w'enshâno enozire, enabè eyenzirwe haguma n'olwango: ziri ntang'iyêra za Nyakasane. [18] Eyôla migati mwarherekêra nterekêro y'ensirîra emwa Nyamuzinda, mwanahirakwo bâna-buzi nda ba mwâka muguma barhali- kwo ishembo, mpanzi nguma ntôrhò na ngandabuzi ibirhi, banayûshûlakwo enterekêro y'enkalange n'ecinyôbwa nka oku munakômerera: ebè nterekêro y'okusingônolwa n'omuliro, ya buhûmule bwinjà embere za Nyakasane. [19] Mubâge n'ecihebe, cibè nterekêro oku byâha na bâna-buzi babirhi babè nterekêro y'okushenga omurhûla. [20] Omudâhwa anabimoleka Nyakasane kuguma n'erya migati y'entang'iyêra. Kuguma n'ebyôla bibuzi byombi, byôshi byanarhûlwa Nyakasane, buzinda byanabà bya mudâhwa. [21] Mw'olwôla lusiku lwonêne mwanalâlikana oku lusiku lukulu, mugal'ijira endêko nyimâna: murhahîra mukajira mukolo guhi, liri irhegeko ly'ensiku zôshi kuli ngasi bûko bwinyu nangasi hantu mwankanayûbaka. [22] Amango mwasârûla emburho z'omu cihugo, cinyu, murhahîra okuhika omu mihaliro y'amashwa ginyu, murhahîraga mpu mwajà mwarhôlogola ngasi bisigîre byankakundêzibwa; ebyôla lwanabilekera omukenyi n'ecigolo. Nie Nyakasane

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda winyu.

Olusiku lurhanzi lw'omwêzi gwa nda

[23] Nyakasane ashambâza Mûsa, erhi: [24] Ogend'idesa Bene Israheli obabwîre oku olusiku lurhanzi lw'omwêzi gwa nda lwabè lusiku lwâni, lusiku lwa kurhamûka, lusiku lwa kubûha omushekera gw'okulâlika endêko nyimâna. [25] Murhakâg'ijira mukolomuci, ci mukaz'irherekêra Nyakasane enterekêro y'okusingônolwa n'omuliro.

Olusiku lukulu lw'Empyûlo

[26] Nyakasane ashambâza Mûsa, erhi: [27] Olusiku lwa kali ikumi lw'ogwôla mwêzi gwa kali nda, lwo lwabà lusiku lukulu lw'empyûlo: olwo lusiku mwâna-bà n'endêko nyimâna, mucishalise munarhûle Nyakasane ishêga. [28] Murhahîra mukakola olwôla lusiku, bulya Iuli lusiku lwa kuhyûla, lwo lusiku mukwânîne okujirirwa enterekêro y'oku byâha binyu embere za Nyakasane Nyamuzinda winyu. [29] Ngasi muntu wankabula kucîshalisa mw'olwo lusiku ali wa kurhcnzi-bwa omu lubaga lwâge. [30] Ngasi yeshi wankacishomya mpu akola mw'olwo lusiku, nanamurhîngamira. [31] Murhankakola ciru n'ehitya. Liri irhegeko ly'ensiku zôshi eryo, kuli ngasi bûko bwinyu na ngasi aha mwayûbake hôshi. [32] Kuli mwe olwo lusiku lubè lwa Sabato, lubè lwa kurhamûka lwôshi, lubè lwa kucibàbaza. Omu nsiku mwenda z'omwêzi, kurhenga bijingo kuhika bindi bijingo, mulange olwa Sabato, murhahumaga kabishi.

Olusiku lukulu lw'Ebihândo

[33] Nyakasane ashub'ishambâza Mûsa amubwîra, erhi: [34] Omu nsiku ikumi n'irhanu z'omwêzi gwa kali nda, lukâbà lusiku lukulu lw'amarâro, lukâjirwa nsiku nda zôshi z'okukuza Nyakasane, kwo wabwîra bene Israheli ntyo. [35] Olusiku lurhanzi hakâbà endêko nyimâna, murhakâg'ihîra mpu mwajira mukolomuci. [36] Mukâgeza nsiku nda erhi kurherekêra muli mwarherekêra Nyakasane enterekêro z'okusingônolwa n'omuliro. N'olusiku lwa kali munâni mwanabà n'endêko nyimâna, lyo muwankarherekêra Nyakasane enterekêro y'okusingônolwa n'omuliro luli lusiku lukulu lw'okushwinja. Murhakâg'ihîra mpu mwajira mukolomuci.

Okushwinja

[37] Zo nsiku nkulu za Nyakasane ezo, zo mwakaz'ikombêra n'okujiramwo endêko nyimâna, lyo murhûla Nyakasane enterekêro z'okusingônolwa n'omuliro, okurhûla ensirîra, enkalange, embâgwa n'ecinyôbwa. Nka kulya birhegesirwe kuli ngasi lusiku. [38] Erhi zinaberûlukînwe n'olwa Sabato wa Nyakasane. N'erhi zinaberûlukînwe n'ez'okuyûkiriza ebiragâne binyu n'erhi zinaberûlukînwe n'enterekêromurhûla Nyakasane n'obulonza bwinyu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ebishubiriyêrekera olusiku lukulu lw'Ebihândo

[39] Olusiku lwa kali ikumi na karhânu lw'omwêzi gwa kali nda, hanomubà mwamasârûla emburho z'omu cihugo mwanajirira Nyakasane olukulu lwa nsiku nda, olusiku lurhanzi kwanabà kurhamûka kunene, oku lusiku lwa kali munâni, lwabà lwa kurhamûka kandi kunene. [40] Oku lusiku lurhanzi mwanarhôla oku malehe g'emirhi yinyu minjà, mwanarhôla omu nfune amashami g'emishugushugu, amashami g'emirhi y'ecishakashaka, n'ag'ecikanganyambwe c'oku lwîshi, mukâbihindana n'omwîshingo embere za Nyakasane winyu muli ezôla nsiku nda. [41] Ngasi mwâka mwakaz'ijira olwo lusiku lukulu lwa nsiku nda z'okukuza Nyakasane. Eryo liri irhegeko oku iburha linyu lyôshi, mwakaz'ilujira ngasi mwêzi gwa kali nda. [42] Mwakaz'igeza nsiku nda erhi mulâla omu birâlo by'ebyâsi. Ngasi muburhwa w'omu Israheli akaz'ilâla muli ebyo biràlo, [43] lyôki iburha linyu lyankamanya oku nammuhandisize omu birâlo amango na- mmukûlaga omu cihugo c'e Mîsiri; nie Nyakasane, Nyamuzinda winyu. [44] Mûsa anacimanyîsa ebyo byôshi kuli bene Israheli, ezo nsiku nkulu z'okukuza Nyakasane.

Leviticus 23:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְהוָה אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ
אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ
שַׁבָּת הִוא לַיהוָה בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ פ
אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם׃ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבָּיִם
פֶּסַח לַיהוָה׃ וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמַּצּוֹת לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ׃ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם
וּקְצַרְתֶּם אֶת־קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל־הַכֹּהֵן׃ וְהֵנִיף אֶת־הָעֹמֶר לִפְנֵי יְהוָה לִרְצֹנְכֶם
מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת יְנִיפֶנּוּ הַכֹּהֵן׃ וַעֲשִׂיתֶם בְּיוֹם הֲנִיפְכֶם אֶת־הָעֹמֶר כֶּבֶשׂ תָּמִים בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה לַיהוָה׃ וּמִנְחָתוֹ
שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן אִשֶּׁה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ וְנִסְכֹּה יַיִן רְבִיעִת הַהִין׃ וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ
עַד־עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת־קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ ס
וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה׃ עַד מִמָּחֳרַת
הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה׃ מִמוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ | לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתַּיִם
שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת תִּהְיֶינָה חָמֵץ תֵּאָפֶינָה בִּכּוּרִים לַיהוָה׃ וְהִקְרַבְתֶּם עַל־הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה
וּפַר בֶּן־בָּקָר אֶחָד וְאֵילִם שְׁנָיִם יִהְיוּ עֹלָה לַיהוָה וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃ וְעָשִׂיתֶם שְׂעִיר־עִזִּים

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶחָד לְחַטָּאת וּשְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לְזֶבַח שְׁלָמִים׃ 20וְהֵנִיף הַכֹּהֵן ׀ אֹתָם עַל֙ לֶ֣חֶם הַבִּכּוּרִ֔ים תְּנוּפָ֖ה לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה
עַל־שְׁנֵי כְבָשִׂים קֹ֥דֶשׁ יִהְי֖וּ לַכֹּהֵ֥ן׃ 21וּקְרָאתֶ֣ם בְּעֶ֣צֶם ׀ הַיּ֣וֹם הַזֶּ֗ה מִקְרָא־קֹ֙דֶשׁ֙ יִהְיֶ֣ה לָכֶ֔ם כָּל־מְלֶ֥אכֶת עֲבֹדָ֖ה
לֹ֣א תַעֲשׂ֑וּ חֻקַּ֤ת עוֹלָם֙ בְּכֹ֣ל־מוֹשְׁבֹתֵיכֶ֔ם לְדֹרֹתֵיכֶ֖ם׃ 22וּבְקֻצְרְכֶ֣ם אֶת־קְצִ֣יר אַרְצְכֶ֗ם לֹא־תְכַלֶּ֤ה פְּאַת֙ שָׂדְךָ֣ בְּקֻצְרֶ֔ךָ
וְלֶ֥קֶט קְצִירְךָ֖ לֹ֣א תְלַקֵּ֑ט לֶעָנִ֥י וְלַגֵּ֖ר תַּעֲזֹ֥ב אֹתָ֛ם אֲנִ֥י יְהוָ֖ה אֱלֹהֵיכֶֽם׃ ס
23וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ 24דַּבֵּ֞ר אֶל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל לֵאמֹר֙ בַּחֹ֣דֶשׁ הַשְּׁבִיעִ֔י בְּאֶחָ֥ד לַחֹ֖דֶשׁ יִהְיֶ֣ה לָכֶ֑ם שַׁבָּתֹ֙ון
זִכְרֹ֣ון תְּרוּעָ֔ה מִקְרָ֖א־קֹֽדֶשׁ׃ 25כָּל־מְלֶ֥אכֶת עֲבֹדָ֖ה לֹ֣א תַעֲשׂ֑וּ וְהִקְרַבְתֶּ֥ם אִשֶּׁ֖ה לַיהוָֽה׃ ס
26וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ 27אַ֣ךְ בֶּעָשׂ֗וֹר לַחֹ֙דֶשׁ֙ הַשְּׁבִיעִ֔י הַזֶּ֖ה יֹ֣ום הַכִּפֻּרִ֑ים הוּא֙ מִקְרָא־קֹ֣דֶשׁ יִהְיֶ֣ה לָכֶ֔ם
וְעִנִּיתֶ֖ם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶ֑ם וְהִקְרַבְתֶּ֥ם אִשֶּׁ֖ה לַיהוָֽה׃ 28וְכָל־מְלָאכָה֙ לֹ֣א תַעֲשׂ֔וּ בְּעֶ֥צֶם הַיֹּ֖ום הַזֶּ֑ה כִּ֣י יֹ֥ום כִּפֻּרִ֖ים הֽוּא
לְכַפֵּ֥ר עֲלֵיכֶ֖ם לִפְנֵ֥י יְהוָ֖ה אֱלֹהֵיכֶֽם׃ 29כִּ֣י כָל־הַנֶּ֔פֶשׁ אֲשֶׁ֥ר לֹא־תְעֻנֶּ֖ה בְּעֶ֣צֶם הַיֹּ֣ום הַזֶּ֑ה וְנִכְרְתָ֖ה מֵעַמֶּֽיהָ׃ 30וְכָל־הַנֶּ֔פֶשׁ
אֲשֶׁ֥ר תַּעֲשֶׂ֖ה כָּל־מְלָאכָ֣ה בְּעֶ֣צֶם הַיֹּ֣ום הַזֶּ֑ה וְהַאֲבַדְתִּי֙ אֶת־הַנֶּ֣פֶשׁ הַהִ֔וא מִקֶּ֖רֶב עַמָּֽהּ׃ 31כָּל־מְלָאכָ֣ה לֹ֣א תַעֲשׂ֔וּ חֻקַּ֥ת
עֹולָ֖ם לְדֹרֹתֵיכֶ֑ם בְּכֹ֖ל מֹושְׁבֹתֵיכֶֽם׃ 32שַׁבַּ֤ת שַׁבָּתֹון֙ הוּא֙ לָכֶ֔ם וְעִנִּיתֶ֖ם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶ֑ם בְּתִשְׁעָ֤ה לַחֹ֙דֶשׁ֙ בָּעֶ֔רֶב מֵעֶ֖רֶב
עַד־עֶ֣רֶב תִּשְׁבְּת֔וּ שַׁבַּתְּכֶֽם׃ פ
33וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ 34דַּבֵּ֞ר אֶל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל לֵאמֹר֙ בַּחֲמִשָּׁה֙ עָשָׂ֣ר יֹ֔ום לַחֹ֥דֶשׁ הַשְּׁבִיעִ֖י הַזֶּ֑ה חַ֚ג הַסֻּכֹּ֔ות
שִׁבְעַ֥ת יָמִ֖ים לַיהוָֽה׃ 35בַּיֹּ֣ום הָרִאשֹׁ֔ון מִקְרָא־קֹ֖דֶשׁ כָּל־מְלֶ֣אכֶת עֲבֹדָ֑ה לֹ֥א תַעֲשֽׂוּ׃ 36שִׁבְעַ֥ת יָמִ֛ים תַּקְרִ֥יבוּ אִשֶּׁ֖ה
לַיהוָ֑ה בַּיֹּ֣ום הַשְּׁמִינִ֗י מִקְרָא־קֹ֙דֶשׁ֙ יִהְיֶ֣ה לָכֶ֔ם וְהִקְרַבְתֶּ֥ם אִשֶּׁ֖ה לַיהוָ֑ה עֲצֶ֣רֶת הִ֔וא כָּל־מְלֶ֥אכֶת עֲבֹדָ֖ה לֹ֥א
תַעֲשֽׂוּ׃ 37אֵ֚לֶּה מֹועֲדֵ֣י יְהוָ֔ה אֲשֶׁר־תִּקְרְא֥וּ אֹתָ֖ם מִקְרָאֵ֣י קֹ֑דֶשׁ לְהַקְרִ֤יב אִשֶּׁה֙ לַיהוָ֔ה עֹלָ֥ה וּמִנְחָ֖ה זֶ֣בַח וּנְסָכִ֑ים
דְּבַר־יֹ֥ום בְּיֹומֹֽו׃ 38מִלְּבַ֗ד שַׁבְּתֹ֛ת יְהוָ֖ה וּמִלְּבַ֣ד מַתְּנֹותֵיכֶ֑ם וּמִלְּבַ֣ד כָּל־נִדְרֵיכֶ֗ם וּמִלְּבַד֙ כָּל־נִדְבֹותֵיכֶ֔ם אֲשֶׁ֥ר תִּתְּנ֖וּ
לַיהוָֽה׃ 39אַ֚ךְ בַּחֲמִשָּׁה֙ עָשָׂ֣ר יֹ֔ום לַחֹ֥דֶשׁ הַשְּׁבִיעִ֖י בְּאָסְפְּכֶ֣ם אֶת־תְּבוּאַ֣ת הָאָ֑רֶץ תָּחֹ֙גּוּ֙ אֶת־חַג־יְהוָ֔ה שִׁבְעַ֥ת יָמִ֖ים בַּיֹּ֣ום
הָרִאשֹׁ֣ון שַׁבָּתֹ֔ון וּבַיֹּ֥ום הַשְּׁמִינִ֖י שַׁבָּתֹֽון׃ 40וּלְקַחְתֶּ֣ם לָכֶ֗ם בַּיֹּ֣ום הָרִאשֹׁ֔ון פְּרִי֙ עֵ֣ץ הָדָ֔ר כַּפֹּ֖ת תְּמָרִ֑ים וַעֲנַ֤ף עֵץ־עָבֹת֙
וְעַרְבֵי־נָ֔חַל וּשְׂמַחְתֶּ֗ם לִפְנֵ֛י יְהוָ֥ה אֱלֹהֵיכֶ֖ם שִׁבְעַ֥ת יָמִֽים׃ 41וְחַגֹּתֶ֣ם אֹתֹ֔ו חַ֖ג לַיהוָ֑ה שִׁבְעַ֥ת יָמִ֛ים בַּשָּׁנָ֖ה חֻקַּ֣ת עֹולָ֔ם
לְדֹרֹתֵיכֶ֖ם בַּחֹ֥דֶשׁ הַשְּׁבִיעִ֖י תָּחֹגּ֥וּ אֹתֹֽו׃ 42בַּסֻּכֹּ֖ת תֵּשְׁבוּ֙ שִׁבְעַ֣ת יָמִ֔ים כָּל־הָאֶזְרָ֖ח בְּיִשְׂרָאֵ֑ל יֵשְׁבוּ֙ בַּסֻּכֹּ֔ת׃ 43לְמַ֗עַן יֵדְע֤וּ
דֹרֹתֵיכֶם֙ כִּ֣י בַסֻּכֹּ֔ות הֹושַׁ֖בְתִּי אֶת־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל בְּהֹוצִיאִ֥י אֹותָ֛ם מֵאֶ֥רֶץ מִצְרָ֖יִם אֲנִ֥י יְהוָ֖ה אֱלֹהֵיכֶֽם׃ 44וַיְדַבֵּ֥ר מֹשֶׁ֖ה
אֶת־מֹעֲדֵ֣י יְהוָ֑ה אֶל־בְּנֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃ פ

24

Ebindi birhegesirwe amango g'enterekêro

Akamole karhazima omu kâ-Nyamuzinda

[1] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: [2] Orhegeke bene Israheli okukaz'ilêrha amavurha g'e

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mizêti misimârhe, gashongwîre na mahyâhya, anali ga kutwânwa ensiku n'amango omu kamole k'aka Nyamuzinda. [3] Aròni akaz'ikalanga kayôrhe kayâsire ensiku zôshi omu kagombe k'endêko embere ly'enshabiriro; kurhenga bijingo kubika sêzi, erhi kayâsire buzira kuhusa, embere za Nyakasane. Liri irhegeko ly'ensiku zôshi, oku iburha linyu lyôshi. [4] Akaz'iyimanza amatara gali oku ishami lyatulagwa n'amasholo, gakaz'iyôrha gayasire embere za Nyakasane.

Orhugati oku karhalarhala k'amasholo

[5] Orhôle omulà gw'enshâno enozire, oyendêsemwo rhugati ikumi na rhubirhi rhwa bununirizi, ngasi higuma hidugwe na bigabi bibirhii bya kali ikumi bya mulengo gw'eyo nshâno. [6] Ogal'irhudekêreza oku karhalarhala k'amasholo gali embere za Nyakasane; ojire nkere ibirhi, ngasi lukere kuje rhugati ndarhu. [7] Wanahira enshângi nyinjà erhalimwo bindi bici oku ngasi lukere lw'orhwôla rhugati, yo wakolêsa oku mugati gwasingônolwa gubè biryo bya Nyakasane. [8] Ngasi lwa sabato, eyôla migali ekayôrha yadekêrezibwa embere za Nyakasane, ebè nterekêro ya bene Israheli, liri irhegeko ly'ensiku zôshi eryo. [9] Eyo migati yanabà ya Aròni n'abagala. Banakaz'iyilira ahantu hîmâna, bulya kuli bo buli bwangà bwimâna, bw'oku nterekêro nsingônola yajiriragwa Nyakasane. Eryola liri irhegeko ly'ensiku n'amango.

Okuhanwa kw'abantu bahemukira Nyakasane

[10] Mugala w'omuyahudi-kazi muguma cikwônene erhi n'îshe ali munyamîsiri anacihuluka omu mwâge, aja muli bene Israheli, omu lugo barhulubana na muny'Israheli muguma. [11] Muli eyo nongwè, olya mwâna w'omuyahudi-kazi, ahemukira Izîno lya Nyakasane, alijacira kubî, nnina ye wali Shelomiti, mwâli wa Debri, w'omu bûko bwa Dani. [12] Bamushwêka banamulindisa Mûsa mpu kuhika ababwîre kurhi Nyakasane alonzize bamujire. [13] Nyakasane ashub'ibwîra Mûsa, erhi: [14] Orhenze oyo wahemusire omu lugo n'abayumvagya oku alogorha bamuhirekwo amaboko oku irhwe, kandi e-ndêko yôshi y'abantu emubande amabuye. [15] Oj'ibwîra bene Israheli, oku ngasi muntu wankajâcira Nyakasane, oyôla anayôrha abarhwire ecâha câge, [16] n'owankalogorhera Izîno lya Nyakasane anahâbwe obuhane bw'okuyîrhwa: endêko yôshi yanamuhanda amabuye, akaba mwikalà, nîsi erhi mubunga, ngasi yeshi wankalogorhera Izîno lya Nyakasane lîmâna, ali wakuyîrhwa.

Olwihôlo

[17] Owankashurha owundi muntu kuhika okufà, olya wamushûrhaga kuhika naye ayirhwe. [18] Owankashurha ecintu cishwêkwa ca bene kuhika okufà, oyôla agwâsirwe okugalula ecindi cizîne, buzîne oku buzîne. [19] Erhi muntu mulebe ankabàbaza owâbomuntu, oyôla naye banamujirire naye nk'oku anajiriraga owâbo. [20] Buvune oku buvune, isù oku isù, lîno oku lîno, banamubabaze nk'oku anababazagya mulungu wâge. [21] Owankayîrha ecintu cishwêkwa ca

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bene, anagule ecindi cintu cishwêkwa cizîne. Ci owankayîrha omuntu, oyôla kukwânîne ayirhwe. 22 Eryo liri irhegeko linyu mweshi, abè mubunga, abè muburhwa omu cihugo, bulya nie Nyakasane Nyamuzinda winyu. 23 Mûsa erhi ayûs'ibwîra bene Israheli okwôla, arhegeka mpu olya walogorheraga Nyakasane arhenzibwe omu lugo bamubande amabuye. Bene Israheli banacijira nk'oku Nyakasane anarhegekaga Mûsa.

Leviticus 24:

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 2 צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר
תָּמִיד: 3 מִחוּץ לְפָרֹכֶת הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד חֻקַּת עוֹלָם
לְדֹרֹתֵיכֶם: 4 עַל הַמְנֹרָה הַטְהֹרָה יַעֲרֹךְ אֶת־הַנֵּרוֹת לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד: פ
5 וְלָקַחְתָּ סֹלֶת וְאָפִיתָ אֹתָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים יִהְיֶה הַחַלָּה הָאֶחָת: 6 וְשַׂמְתָּ אוֹתָם שְׁתַּיִם מַעֲרָכוֹת
שֵׁשׁ הַמַּעֲרֶכֶת עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהֹר לִפְנֵי יְהוָה: 7 וְנָתַתָּ עַל־הַמַּעֲרֶכֶת לְבֹנָה זַכָּה וְהָיְתָה לַלֶּחֶם לְאַזְכָּרָה אִשֶּׁה
לַיהוָה: 8 בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יַעַרְכֶנּוּ לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: 9 וְהָיְתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו
וַאֲכָלֻהוּ בְּמָקוֹם קָדֹשׁ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לוֹ מֵאִשֵּׁי יְהוָה חָק־עוֹלָם: ס
10 וַיֵּצֵא בֶּן־אִשָּׁה יִשְׂרְאֵלִית וְהוּא בֶּן־אִישׁ מִצְרִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּצוּ בַּמַּחֲנֶה בֶּן הַיִּשְׂרְאֵלִית וְאִישׁ
הַיִּשְׂרְאֵלִי: 11 וַיִּקֹב בֶּן־הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת־הַשֵּׁם וַיְקַלֵּל וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל־מֹשֶׁה וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלֹמִית בַּת־דִּבְרִי
לְמַטֵּה־דָן: 12 וַיַּנִּיחֻהוּ בַּמִּשְׁמָר לְפָרֵשׁ לָהֶם עַל־פִּי יְהוָה: פ
13 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 14 הוֹצֵא אֶת־הַמְקַלֵּל אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְסָמְכוּ כָל־הַשֹּׁמְעִים אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁוֹ
וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה: 15 וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ: 16 וְנֹקֵב שֵׁם־יְהוָה
מוֹת יוּמָת רָגוֹם יִרְגְּמוּ־בוֹ כָּל־הָעֵדָה כַּגֵּר כָּאֶזְרָח בְּנָקְבוֹ־שֵׁם יוּמָת: 17 וְאִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל־נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת
יוּמָת: 18 וּמַכֵּה נֶפֶשׁ־בְּהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ: 19 וְאִישׁ כִּי־יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה
לוֹ: 20 שֶׁבֶר תַּחַת שֶׁבֶר עַיִן תַּחַת עַיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם כֵּן יִנָּתֶן בּוֹ: 21 וּמַכֵּה בְהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה וּמַכֵּה
אָדָם יוּמָת: 22 מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כַּגֵּר כָּאֶזְרָח יִהְיֶה כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 23 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיּוֹצִיאוּ אֶת־הַמְקַלֵּל אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ אָבֶן וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ

25

Emyâka mitagatîfu

Omwâka gwa Sabato

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Nyakasane abwîrira Mûsa oku ntondo ya Sinayi, erhi: [2] Oj'idesa Bene Israheli obabwîre, erhi:
Amango mwahika muli cirya cihugo nàmuhà, obudaka bwakaz'ihumûka: abè Sabato oku irenge
lya Nyakasane. [3] Wanakârhwêra amashwa gâwe myâka ndarhu, wanakâshogolera iswa lyâwe
ly'emizetuni myâka ndarhu, onakaz'isarûlamwo emburho zâwe. [4] Omwâka gwa nda gwanakâbà
mwakaguzira (gwa Sabato), mwâka gwa kurhamûsa obudaka lwôshi, mwâka guzira, irenge lya
Nyakasane lirhumire: ogwôla mwâka orhahîra okamîra ishwa lyâwe, orhahîra okushogolera
emizâbîbu yâwe. [5] Orhahîra okuhumbûla ebicimezize byonene by'emburho zâwe
zahungumukaga amango g'okusârûla, orhanaderhaga mpu wagend'ihumbûza amalehe
g'emizâbîbu ya-we erhashogolîrwi. Guli mwâka gwa kuhumûsa obudaka. [6] Ebyankayêra omu
budaka agwôla mango ga Sabato byanabà biryo byâwe mwena mwambali wâwe, mwambalikazi
wâwe, omuntu olimya aha mwâwe, n'ecigolo ciri aha mwâwe, kwo kuderha oku we na ngasi
bôshi balama aha mwâwe. [7] Ebintu bishwêkwa n'ensimba z'omu cihugo cinyu, nabyo byakaz'ilya
ngasi byankayêra muli obwôla budaka agôla mango.

Omwâka gwa makumi arhânu

[8] Wanaganja zizira nda, kwo kuderha Sabato nda za myâka nda kali nda, amango g'ezôla
zizira nda z'emyâka, zakubêra mango ga myâka makumi ani na mwenda. Kwo kuderha mango
ga migobe ya myâka nda migumagumà. [9] Omu nsiku ikumi z'omwêzi gwa kali nda, obûhe
omushekera, gushekêreze, oku kulâlika olusiku lukulu lw'okuhyûlira ebyâha, mugere omu
cihugo côshi mwayisha mwabûha omushekera. [10] Muderhe oku guli mwâka mutagatîfu,
o-mwâka gwa makumi arhânu, munaderhe oku abîkala b'ecihugo bôshi bamarhenga omu bujà,
n'oku ngasi mwikalà arhacigwêrhi cihanzo c'okuyûbaka nka oku analonzize, ngasi muguma
ashagaluke, ashubirane ehyâge, anashubire omu mulala gwâge. [11] Omwâka gwa makumi
arhânu gubè mwâka gwinyu gw'okushagaluka, murhahîra mukarhwêra emburho nîsi erhi
kuhumbûla o-rhwîmerêra murhanahîraga mukahumbûla amangakà oku mirhi yinyu erhali
mishogolere. [12] Bulya guli mwâka gwa bushagaluke bwinyu; gubè mwâka gwinyu mugishe,
munalye emburho z'omu mashwa.

Omugisho gwa Nyakasane

[13] Muli ogwôla mwâka gw'obushagaluke, ngasi muntu ashubirane ehyâge. [14] Erhi wankagula
nîsi erhi kuguliza mulungu wâwe kantu kalebe, mumanye oku ntâye ogwêrhe obuhashe
bw'okulenganya mwene wâbo. [15] Wakaz'igulira mwene winyu omu kushimba ecicîro c'amagerha
cikwânîne kurhenga oku mwâka gw'okushagaluka gwazindig'igera, naye anakugulize
kushimbana n'emyâka ali asârûla. [16] Oku emyâka yajà yayûshûka kwo nâwe wânajà wayûshûla
engulo, n'oku emyâka yajà yanyiha, erhi nanâwe kwo wânajà wanyihya engulo, bulya erhi cigabi
cilebe c'ebi asarûlaga co akugulize. [17] Ntâye olenganyagya mwene wâbo, orhînye Nyamuzinda,
bulya nie Nyakasane, Nyamuzinda wâwe. [18] Mushimbe amarhegeko gâni, munalange engeso

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

zâni, na ntyo mwanabà n'omurhûla omu cihugo. [19] Idaho lyanayâna emburho zâlyo, mwanalya munayigurhe oku munalonzize, munabêre n'omurhûla. [20] Erhi mwankacîdôsa mpu: Bici rhwayîsh'ikalya muli ogwôla mwâka gwa kali nda, ebwa kubà rhurhakarhwêra, rhurhakanasârûla emburho zirhu? [21] Mumanye oku nayîsh'imurhumira omugisho gwâni omu mwâka gwa kali ndarhu, muli gwo mwanayêza emburho mwalya myâka isharhu. [22] Omu mwâka gwa kali munâni mwaNashub'irhwêra, mwanakaz'ilya oku muhako gwa mîra kuhika oku mwâka gwa kali mwenda, kuhika mushub'iyêza erhi munadwîrhe mwalya omuhako gwa mîra.

Obuhashe bw'okugombôla obudaka

[23] Obudaka burhankaguzibwa lwôshi, bulya ecihugo ciri câni, munayûbasire emwâni nka bigolo, na nka bantu ba kugera kwônene. [24] Aha mwayûbake hôshi omu cihugo, mwakaz'iyêmêra omuntu agombôle amashwa gâge. [25] Erhi mwene winyu ankabà mukenyi, n'okwôla kurhume akuguliza ecihimbi c'ishwa lyâge, olya oyîmire ahâli hâge, nîsi erhi olya mwene wâbo omuyêgîre kulusha, anahasha okuyisha anagombôle cirya cihimbi mwene wâbo aguzagya. [26] Ci erhi ankaba omuntu arhagwêrhi mwene wâbo wayîma omu byâge, ci erhi yêne a- nkalonza ebyankagombôlamwo eryo ishwa lyâge analigombôle buzira mbaka. [27] Anaganja emyâka yamagera kurhenga bagulizinye, agal'igalulira nyakugula engulo y'emyâka arhal'icihingamwo, kandi anashubira omu ishwa lyâge lwôshi [28] Erhi ankaba arhankacibona engulo y'okugombôlamwo ishwa lyâge, lirya lyanayôrha omu maboko ga nyakugula kuhika oku gundi mwâka gw'okushagaluka. Muli ogwôla mwâka gw'okushagaluka, nyakugula arhacishwesirwi na cici, naye nyakuguza anashubirana ishwa lyâge olusiku lw'okushagaluka. [29] Erhi omuntu ankaguza enyumpa yâge y'okulâla eri omu lugo luzungulusirwe n'ecôgo cizibuzibu, Oyo muntu agwêrhe obuhashe bw'okugombôla eyo nyumpa yâge kuhika oku buzinda bw'omwâka gukulikire ogu aguzagyamwo. [30] Erhi ankaba erya nyumpa eri omu lugo luzungulusirwe n'ecôgo cizibuzibu erhagombwîrwi enyuma lya mwâka mugumagumà, erya nyumpa yanayôrha y'olya wayigulaga bone abâna bâge. Ntâye wankacibarhenzamwo. Ciru n'amango gw'omwâka gw'okushagaluka erhankarhenga omu maboko gâbo. [31] Ci enyumpa ziri omu bishagala birhanazungulusirwi n'ebyôgo, zanakaz'ilola kuguma n'amashwa ziyûbasirwemwo. Zanahash'igombôlwa n'okushubira omu maboko ga benezo, n'abâli baziguzire banazirhengamwo n'okuzishubiza benezo, amango- g'omwâka gw'okushagaluka. [32] Oku biyêrekîre enyumpa na ngasi lugo lw'Abaleviti bagwêrhe obuhashe bw'okukaz'izigombôla. [33] Erhi omuntu ankagula enyumpa emwa Abaleviti, a- gwâsirwe okuyirhengamwo n'okushubira omu lugo lulya ajiramwo aha mwâge, erya nyumpa yanagombôlwa oku mwâka gw'okushagaluka, bulya ezo nyumpa ziba omu bishagala by'Abaleviti, ziri birugu byâbo omu karhî ka bene Israheli. [34] Amashwa gali omu marhambi g'ebishagala by'Abaleviti, garhankaguzibwa, bulya gali birugu byâbo ensiku zôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obuhashe bw'okucigômbôla

[35] Erhi omulungu wâwe ankakena akanakaz'ikuhûna, onakaz'imurhabâla, abè mubunga erhi cigolo; ntyo naye anahash'okulama bwinjà aha burhambi bwâwe. [36] Orhamulongezagyakwo bunguke buci, ci okakenga Nyamuzinda wâwe, orhakazâg'imuhûgûga. [37] Orhamuhozagya amagerha gâwe mpu lyo ayishikuhà obunguke, orhanamuhâga oku biryo byâwe mpu lyo oyîsh'imuyungukirakwo. [38] Nie Nyakasane, Nyamuzinda wâwe, wammukûlaga omu cihugo c'e Mîsiri, nti mmuhè ecihugo c'e Kanani, lyo nyôrha ndi Nyamuzinda winyu. [39] Erhi mulungu wâwe ankakenera bwenêne aha burhambi bwâwe na muli okwo acîguze emunda oli, orhamukolêsagya nka mujà. [40] Anabêra aha mwâwe nka mulimya, nka cigolo, akaz'ikukolera nka mulimya kuhika oku mwâka gw'okushagaluka. [41] Enyuma z'aho anacîkubûla arhenge aha mwâwe, ye haguma n'abâna bâge aburha yenene, kandi anashubira omu mulala gwâge, n'omu by'ababusi bâge. [42] N'ecarhuma okwo kubà, bulya bali bambali bâni nienene nabarhenzagya e Mîsiri barhankacîguza nka bajà [43] Orhamurhegekaga n'obu-kali ci okaz'irhînya Nyamuzinda wâwe. [44] Abajà n'abajà-kazi, ogwâsirwe okujira mpu babè bambali bâwe, wakaz'ibagula omu mashanja gakuzungulusire. Muli agwôla mashanja mwôki wakaz'ikûla bambali na bambali kazi bâwe. [45] Kandi mwanahasha okuhagula omu bâna b'ebigolo biri haguma ninyu n'omu milala yâbo eri haguma ninyu, balya baburhiragwa emwinyu, abôla bâna bayôsire balî birugu binyu. [46] Mwanabasigira abâna binyu enyuma zinyu, nka kashamhala kâbo, banabayôrhane nka birugu byâbo, bagal'iyôrha ensiku zôshi bajà binyu, ci kuli bene winyu bene Israheli, ntâye muli mwe wabarhegekaga n'obukali.

[47] Erhi ankaba omubunga kandi erhi mwambali wâwe agalire aha mwâwe, na mwene winyu muguma abâge mukenyi, agal'igend'icîguza emwa olya mubunga erhi emwa olya mwambali wâwe, nîsi erhi emwa omuburhwa w'omulala gw'embuga, [48] oyôla muntu acigwêrhe obuhashe bw'okucîgombôla, bulya muguma wa muli bene wâbo anahasha okumugombôla. [49] Mwishè kandi erhi mwene mwishè, anahasha okumugombôla, ciru na mwene wâbo kwônene anahasha okumugombôla. Kandi ciru yenene erhi ankalonza ebirugu anahasha okucîgombôla. [50] Bôshi n'olya wamugulaga, banaganja emyâka ali kurhenga abîre mujà kuhika omu mwâka mutagatîfu, n'ecijiro c'obuguzi canagererwa oku myâka yâge akozire, n'oku bunguke amudwîrhîre nka mukozi wâge. [51] Erhi ankaba hacisigîre myâka minji, yanajà omu busalizi kuguma n'ebi bamugulaga. [52] Erhi ankaha myâka misungunu yonene ecisigîre, embere z'omwâka gw'okushagaluka, anayiganja, agal'ilyûla ebyamucungula omu kuganja ngasi mwâka. [53] Anahasha okubêra aha mw'olya muntu nka mulimya akaz'imolekera omu mwâka, n'oyôla nnawâbo arhakâg'imukolêsa n'obukali munadwîrhe mwabona. [54] Nka ntà kuguma agombwîre muli okôla kwôshi, analikwa bone abâna bâge omu mwâka gw'okushagaluka. [55] Bulya niene bene Israheli bagwâsirwe okushiga, bali bambali bâni, bulya niene nabakûlaga omu cihugo c'e Mîsiri, nie Nyakasane Nyamuzinda winyu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Leviticus BHS 25:

1וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר: 2דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן
לָכֶם וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה: 3שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ: 4וּבַשָּׁנָה
הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר: 5אֶת סְפִיחַ קְצִירְךָ לֹא תִקְצוֹר
וְאֶת־עִנְּבֵי נְזִירֶךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ: 6וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וְלַאֲמָתֶךָ
וְלִשְׂכִּירְךָ וּלְתוֹשָׁבְךָ הַגָּרִים עִמָּךְ: 7וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה כָל־תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל: ס
8וְסָפַרְתָּ לְךָ שֶׁבַע שַׁבְּתֹת שָׁנִים שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לְךָ יְמֵי שֶׁבַע שַׁבְּתֹת הַשָּׁנִים תֵּשַׁע וְאַרְבָּעִים
שָׁנָה: 9וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר
בְּכָל־אַרְצְכֶם: 10וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ לְכָל־יֹשְׁבֶיהָ יוֹבֵל הִוא תִּהְיֶה לָכֶם וְשַׁבְתֶּם
אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשֻׁבוּ: 11יוֹבֵל הִוא שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם לֹא תִזְרָעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ
אֶת־סְפִיחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת־נְזִרֶיהָ: 12כִּי יוֹבֵל הִוא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ: 13בִּשְׁנַת
הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשֻׁבוּ אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ: 14וְכִי־תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ אַל־תּוֹנוּ אִישׁ
אֶת־אָחִיו: 15בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֶת עֲמִיתֶךָ בְּמִסְפַּר שְׁנֵי־תְבוּאֹת יִמְכָּר־לָךְ: 16לְפִי | רֹב הַשָּׁנִים
תַּרְבֶּה מִקְנָתוֹ וּלְפִי מְעֹט הַשָּׁנִים תַּמְעִיט מִקְנָתוֹ כִּי מִסְפַּר תְּבוּאֹת הוּא מֹכֵר לָךְ: 17וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת־עֲמִיתוֹ
וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 18וַעֲשִׂיתֶם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וִישַׁבְתֶּם
עַל־הָאָרֶץ לָבֶטַח: 19וְנָתְנָה הָאָרֶץ פִּרְיָהּ וַאֲכַלְתֶּם לָשֹׂבַע וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח עָלֶיהָ: 20וְכִי תֹאמְרוּ מַה־נֹּאכַל בַּשָּׁנָה
הַשְּׁבִיעִת הֵן לֹא נִזְרָע וְלֹא נֶאֱסֹף אֶת־תְּבוּאָתֵנוּ: 21וְצִוִּיתִי אֶת־בִּרְכָתִי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית וְעָשָׂת אֶת־הַתְּבוּאָה
לִשְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים: 22וּזְרַעְתֶּם אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת וַאֲכַלְתֶּם מִן־הַתְּבוּאָה יָשָׁן עַד | הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת עַד־בּוֹא תְּבוּאָתָהּ
תֹּאכְלוּ יָשָׁן: 23וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכֵר לִצְמִתֻת כִּי־לִי הָאָרֶץ כִּי־גֵרִים וְתוֹשָׁבִים אַתֶּם עִמָּדִי: 24וּבְכֹל אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם גְּאֻלָּה
תִּתְּנוּ לָאָרֶץ: ס
25כִּי־יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ וּבָא גֹּאֲלוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו וְגָאַל אֵת מִמְכַּר אָחִיו: 26וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה־לּוֹ גֹּאֵל וְהִשִּׂיגָה
יָדוֹ וּמָצָא כְּדֵי גְאֻלָּתוֹ: 27וְחִשַּׁב אֶת־שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ וְהֵשִׁיב אֶת־הָעֹדֵף לָאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר־לוֹ וְשָׁב לַאֲחֻזָּתוֹ: 28וְאִם
לֹא־מָצְאָה יָדוֹ דֵּי הָשִׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְכָּרוֹ בְּיַד הַקֹּנֶה אֹתוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְיָצָא בַּיֹּבֵל וְשָׁב לַאֲחֻזָּתוֹ: 29וְאִישׁ כִּי־יִמְכֹּר
בֵּית־מוֹשַׁב עִיר חוֹמָה וְהָיְתָה גְאֻלָּתוֹ עַד־תֹּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלָּתוֹ: 30וְאִם לֹא־יִגָּאֵל עַד־מְלֹאת לוֹ שָׁנָה
תְּמִימָה וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּעִיר אֲשֶׁר לֹא חֹמָה לַצְמִתֻּת לַקֹּנֶה אֹתוֹ לְדֹרֹתָיו לֹא יֵצֵא בַּיֹּבֵל: 31וּבָתֵּי הַחֲצֵרִים אֲשֶׁר
אֵין לָהֶם חוֹמָה סָבִיב עַל־שְׂדֵה הָאָרֶץ יֵחָשֵׁב גְּאֻלָּה תִּהְיֶה־לּוֹ וּבַיֹּבֵל יֵצֵא: 32וְעָרֵי הַלְוִיִּם בָּתֵּי עָרֵי אֲחֻזָּתָם גְּאֻלַּת
עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם: 33וַאֲשֶׁר יִגְאַל מִן־הַלְוִיִּם וְיָצָא מִמְכַּר־בַּיִת וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ בַּיֹּבֵל כִּי בָתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם הֵוא אֲחֻזָּתָם
בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 34וּשְׂדֵה מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכֵר כִּי־אֲחֻזַּת עוֹלָם הִוא לָהֶם: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

35 וְכִי־יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ גֵּר וְתוֹשָׁב וָחַי עִמָּךְ׃ 36 אַל־תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ
וְחַי אָחִיךָ עִמָּךְ׃ 37 אֶת־כַּסְפְּךָ לֹא־תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית לֹא־תִתֵּן אָכְלֶךָ׃ 38 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי
אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת לָכֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים׃ ס
39 וְכִי־יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּר־לָךְ לֹא־תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עָבֶד׃ 40 כְּשָׂכִיר כְּתוֹשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד־שְׁנַת הַיֹּבֵל יַעֲבֹד
עִמָּךְ׃ 41 וְיָצָא מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל־אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב׃ 42 כִּי־עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי
אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֹא יִמָּכְרוּ מִמְכֶּרֶת עָבֶד׃ 43 לֹא־תִרְדֶּה בוֹ בְּפָרֶךְ וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ׃ 44 וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ אֲשֶׁר
יִהְיוּ־לָךְ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ עֶבֶד וְאָמָה׃ 45 וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים הַגָּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ
וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאַרְצְכֶם וְהָיוּ לָכֶם לַאֲחֻזָּה׃ 46 וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת
אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא־תִרְדֶּה בוֹ בְּפָרֶךְ׃ ס
47 וְכִי תַשִּׂיג יַד גֵּר וְתוֹשָׁב עִמָּךְ וּמָךְ אָחִיךָ עִמּוֹ וְנִמְכַּר לְגֵר תּוֹשָׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֵקֶר מִשְׁפַּחַת גֵּר׃ 48 אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה
תִּהְיֶה־לּוֹ אֶחָד מֵאֶחָיו יִגְאָלֶנּוּ׃ 49 אוֹ־דֹדוֹ אוֹ בֶן־דֹּדוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוֹ־מִשְׁאָר בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוֹ־הִשִּׂיגָה יָדוֹ
וְנִגְאָל׃ 50 וְחִשַּׁב עִם־קֹנֵהוּ מִשְּׁנַת הִמָּכְרוֹ לוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְהָיָה כֶּסֶף מִמְכָּרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שָׂכִיר יִהְיֶה
עִמּוֹ׃ 51 אִם־עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיהֶן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ׃ 52 וְאִם־מְעַט נִשְׁאַר בַּשָּׁנִים עַד־שְׁנַת הַיֹּבֵל
וְחִשַּׁב־לוֹ כְּפִי שָׁנָיו יָשִׁיב אֶת־גְּאֻלָּתוֹ׃ 53 כְּשָׂכִיר שָׁנָה בְּשָׁנָה יִהְיֶה עִמּוֹ לֹא־יִרְדֶּנּוּ בְּפֶרֶךְ לְעֵינֶיךָ׃ 54 וְאִם־לֹא יִגָּאֵל
בְּאֵלֶּה וְיָצָא בִּשְׁנַת הַיֹּבֵל הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ׃ 55 כִּי־לִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

26

Okushwinja

[1] Murhahîra mukacîjirira abazimu mwakaz'iharâmya, murhahîra mukayimânika enshusho nîsi erhi mabuye mabinjûle, omu cihugo cinyu irhondomurhabonekanaga ibuye lirikwo enshusho mwakaz'ifukamira n'okuharâmya, bulya nie Nyakasane, Nyamuzinda winyu. [2] Mugendêrere ensiku zâni za Sabato, n'akâ-Nyamuzinda kani mukakenge, nie Nyakasane.

Emigisho

[3] Mukakaz'ikulikira amarhegeko gâni n'okugalanga, mukakaz'ijira nk'oku mmuhûnyire, nanakaz'imuhà enkuba omu mango gakwânîne. [4] Amashwa ganayêramwo emburho zagwo, n'emirhi eyanekwo amalehe gâyo. [5] Amango g'okuhûla engano ganahika omu nsiku z'okurhalika emizâbîbu n'amango g'okurhalika ganahika oku mango g'okumîra, mwakaz'ilya omugati gwinyu munayigurhe, munayûbake n'omurhûla omu cihugo cinyu. [6] Nâhira omurhûla omu cihugo cinyu, mwâkaz'ihunga na ntâye wamufudusa, ensimba z'ebiryanyi, nazilibirhakwo omu cihugo cinyu,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'engôrho erhakacigera omu cihugo cinyu. [7] Mwakaz'iminika abashombanyi binyu munabalambike n'engôrho. [8] Barhânu muli mwe bakaz'iminika igana, n'igana lyakaz'iminika bihumbi igana, abashomhanyi binyu mwakàbalambika n'engôrho. [9] Nayêrekera emunda muli, njire muburhe munayôloloke, nanywâna na ninyu. [10] Mwakaz'ilya emihako yinyu, na nka byamakoya, mwanakabulira ebya mîra, mulye ebihyâhya. [11] Natwa icumbi lyâni emwinyu na ntà mango na-nkaderha nti mwamanshologorha. [12] Nakaz'igenda ekarhî kinyu, na mbè Nyamuzinda winyu, ninyu mubè lubaga lwâni. [13] Nie Nyakasane, Nyamuzinda winyu wamnmkûlaga omu cihugo c'e Mîsiri, nti murhenge omu bujà bwâyo. Nammutwîre enkoba zali zimushwesire, mwagenda mwanegena.

Okuhehêrerwa

[14] Ci akaba murhanyumvîrhi, murhanashimbiri ago marhegeko gôshi, n'erhi mwankagayaguza amarhegeko gâni, [15] n'erhi omurhima gwinyu gwankashologorhwa n'engeso zâni, kurhume mubula kwashimba amarhegeko gâni, mugal'ivuna endagâno yâni, [16] alagi oku nammujira nâni: nammuhiramwo ecôbà, mwafà n'ishushira, lyo libongereza amasù n'okuborobonja amagala. Mwakaz'irhwêra kubè kurhamira busha, bulya abashombanyi binyu bammulyabyo. [17] Nammuyâsa obusù bwâni, munakaz'ihimwa n'abashombanyi binyu n'abammushomba babà bo bakammurhegeka, mugal'ikaz'iyâka n'obwo ntâye omurhezire. [18] Erhi ankaba enyuma zâhomurhacinyumvîrhi, nanammuhana kali nda kalushire okwo erhi byâha binyu birhumire. [19] Nammutwâmwo omu-mino, nanajira amalunga ginyu gammuzidohere nka cûma, n'idaho lizibuhe nka marhale. [20] Emisî yinyu yanakaz'irhamira busha, n'obudaka bwinyu burhakaciyera emburho zâbo, n'emirhi y'ecihugo erhakaciyana amalehe gâyo.

[21] Erhi mwankacîhamba mpu mwacînyishingika, mpu murhalonza kunyumva, nanammuhimbaguliza kali nda kulusha oku ebyâha binyu binali. [22] Nanammulîkira ebiryanyi byakaz'immulya abâna, bimalîre ebishwêkwa binyu bimmujire bantu ba mahungà, binarhume enjira zinyu zahâmba. [23] Erhi enyuma z'aho mwankabà murhacîhanwîri n'agôla mahane nammuhà, n'erhi mwa-nkanasêza okushingalala embere zâni n'iganzi linene, [24] buzinda nâni nanammugolonjoka, mmushûrhe kali nda kalushire erhi ebyôla byâha binyu birhuma. [25] Nammurhogezakwo engôrho y'okucîhôlera endagâno yâni, mwacîlundika omu bishagala binyu, nangal'immurhumira ecihûsi ekarhî kinyu, mugalihwêra omu maboko g'abashombanyi. [26] Go mango nammunyaga omugati mulamirakwo[v], mwabona oku bakazi ikumi bakaz'idugira omugati masiga maguma, banakola bakâgera obuzirho bwâgwo, mukola mwakaz'ilya murhanaciyigurha.

---

[v] **26.26** : Abayahudi bakag'irhunga emigati bakag'iyôca. Na buzinda bwâho banayibîka muhako; bakag'iyimanika oku karhi kaguma kakag'ibîkwa oku karhala k'emigati kw'omu mwâbo. Nyamuzinda aderha, erhi: «Navuna akarhungo kinyu k'emigati kwo kuderha nammuyîrha buligo». Lolà Eze 4,16; 14,13; Lul 105,16; 2 BÂM 6,28; Yer 19,9; End 4,10.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[27] N'akaba kandi enyuma z'okôla murhayumvîrhi, ci mushub'iyûshûla oku-gera yinyu njira [28] oburhè bwâni bwanammuyâkira lero bwenêne kulusha, nnangal'imuhana kali nda kalushire erhi ebyôla byâha binyu birhumire. [29] Mwanacîlya akarhabana n'akanyere. [30] Nâshâbûla empêrero zinyu nyimânike oku ntondo, n'emalunga yinyu mwayûbakairaga izûba, nayivongola, n'ebirunda binyu mbigalike oku birunda by'abôla bazimu binyu b'obusha, n'omûka gwâni gummukabekwo. [31] Engo zinyu naziyôsa bwamwa, n'empêrero zinyu nazishandâza, ntakanaciyudûkirwa n'obuhumule bw'enshângi zinyu. [32] Nasherêza ecihugo cinyu, kulya kwarhuma abashombanyi binyu bazânwa, amango- baciyûbakamwo. [33] Ninyu namushandabanya omu mashanja, ngal'immuyômolera engôrho omu nyuma zinyu; ecihugo cinyu cahàgulwa, n'engo zinyu ziyôrhe nkunûnû y'irûngu. [34] Aho lyôki ecihugo cankuza ensiku za Sabato zâge, ecihugo casiha buzira kuhingwa, ago mango gôshi mujir'ibera omu cihugo c'abashombanyi binyu. Aho ecihugo canarhang'ihumûka, cinayukirize ezizira zâco. [35] Amango gôshi, ecihugo ciri omu malibûko erhi kuhumûka cinadwîrhe cahumûka, n'okwôla murhankakubwîne omu zizira zinyu, amango mwanal'imuciyûbasiremwo. [36] Amahungâ gankasigalamwo, nagahira gôshi ecôbà emurhima, omu cihugo c'abashombanyi binyu: omusâgasa gw'ehyâsi gwône gurhume bakûla omulindi, balindimuke nka abayâka engôrho, bajè bakulumba n'obwo ntâye obashimbire. [37] Baguma bakâcìhunika oku bâbo nka abayaka engôrho n'obwo ntâye obashimbire! Murhakaciderha mpu mwahaza embere z'abashombanyi binyu. [38] Mwahwera omu gandi mashanja, n'ecihugo c'abashombanyi binyu cammumirangusa. [39] Emisigala ya muli mwe, yahungumukira omu bihugo by'abashombanyi binyu erhi bubî bwâyo burhuma; ciru bahungumuka erhi mabî ga b'îshe garhuma nka kulya bonene bahungumukaga.

[40] Lyôki bayîsh'ikacîyunjuza obubî bwa b'îshe wâbo n'obwâbo bonene, muli okwo kungomera, ciru n'okucîhindula kuli nie [41] kwo kwanarhuma nâni nacîhindulirabo, n'okubahêka omu cihugo c'abashombanyi bâbo. Erhi ankaba ogwomurhima gwâbomuzibu nk'ibuye gurhahanagwa lero nagwo gwanacîrhôhya, nâni naNashub'ikengêra endagâno yâni na Yakôbo. [42] NaNashub'ikengêra oku nalaganyagya Izaki, n'okunalaganyagya Abrahamu, kuNashub'inkengêza cirya cihugo nabalaganyagya. [43] Ecihugo barhenzibagwamwo, lero naco cabà n'ezizira za sabato waco. Bulya cakaz'ihagulwa, banayêmêra obuhane bw'amabî gâbo, bulya bali bagayaguzize amarhegeko gâni, n'omurhima gwâbo gwali gushologosirwe n'amarhegeko gâni. [44] Cikwône arhali hôshi aho: amango babà bakola balî omu cihugo c'abashombanyi bâbo, ntabakabulire lwôshi, barhananshologose mpu kuhika mbaherêrekeze, mpu kurhume nayîrha eciragâne najiraga nabo, bulya nie Nyakasane, Nyamuzinda wâbo. [45] NaNashub'ikengêra amalaganyo najiraga haguma na bashakulûza bâbo erhi bo barhumire, balya narhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri, erhi n'amashanja gadwîrhe gabona nti mbè nie Nyakasane wâbo.

[46] Yo mihigo eyo, go marhegeko ago, lwo lushika olwo Nyamuzinda ajiraga ekarhî kâge na

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bene Israheli oku ntondo ya Sinayi, arhuma Mûsa mpu aj'ibabwîrago.

Leviticus BHS 26:

1לֹא־תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִם וּפֶסֶל וּמַצֵּבָה לֹא־תָקִימוּ לָכֶם וְאֶבֶן מַשְׂכִּית לֹא תִתְּנוּ בְּאַרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ כִּי אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 2אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי יְהוָה: ס
3אִם־בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם: 4וְנָתַתִּי גִּשְׁמֵיכֶם בְּעִתָּם וְנָתְנָה הָאָרֶץ יְבוּלָהּ וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן
פִּרְיוֹ: 5וְהִשִּׂיג לָכֶם דַּיִשׁ אֶת־בָּצִיר וּבָצִיר יַשִּׂיג אֶת־זָרַע וַאֲכַלְתֶּם לַחְמְכֶם לָשֹׂבַע וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח בְּאַרְצְכֶם: 6וְנָתַתִּי
שָׁלוֹם בָּאָרֶץ וּשְׁכַבְתֶּם וְאֵין מַחֲרִיד וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רָעָה מִן־הָאָרֶץ וְחֶרֶב לֹא־תַעֲבֹר בְּאַרְצְכֶם: 7וּרְדַפְתֶּם אֶת־אֹיְבֵיכֶם
וְנָפְלוּ לִפְנֵיכֶם לָחֶרֶב: 8וְרָדְפוּ מִכֶּם חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רִבָּבָה יִרְדֹּפוּ וְנָפְלוּ אֹיְבֵיכֶם לִפְנֵיכֶם לֶחָרֶב: 9וּפָנִיתִי
אֲלֵיכֶם וְהִפְרֵיתִי אֶתְכֶם וְהִרְבֵּיתִי אֶתְכֶם וַהֲקִימֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם: 10וַאֲכַלְתֶּם יָשָׁן נוֹשָׁן וְיָשָׁן מִפְּנֵי חָדָשׁ
תּוֹצִיאוּ: 11וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא־תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם: 12וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם
תִּהְיוּ־לִי לְעָם: 13אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵהְיֹת לָהֶם עֲבָדִים וָאֶשְׁבֹּר מֹטֹת עֻלְּכֶם
וָאוֹלֶךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוּת: פ
14וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה: 15וְאִם־בְּחֻקֹּתַי תִּמְאָסוּ וְאִם אֶת־מִשְׁפָּטַי תִּגְעַל נַפְשְׁכֶם
לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי לְהַפְרְכֶם אֶת־בְּרִיתִי: 16אַף־אֲנִי אֶעֱשֶׂה־זֹּאת לָכֶם וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם בֶּהָלָה
אֶת־הַשַּׁחֶפֶת וְאֶת־הַקַּדַּחַת מְכַלּוֹת עֵינַיִם וּמְדִיבַת נָפֶשׁ וּזְרַעְתֶּם לָרִיק זַרְעֲכֶם וַאֲכָלֻהוּ אֹיְבֵיכֶם: 17וְנָתַתִּי פָנַי בָּכֶם
וְנִגַּפְתֶּם לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם וְרָדוּ בָכֶם שֹׂנְאֵיכֶם וְנַסְתֶּם וְאֵין־רֹדֵף אֶתְכֶם: ס
18וְאִם־עַד־אֵלֶּה לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְיָסַפְתִּי לְיַסְּרָה אֶתְכֶם שֶׁבַע עַל־חַטֹּאתֵיכֶם: 19וְשָׁבַרְתִּי אֶת־גְּאוֹן עֻזְּכֶם וְנָתַתִּי
אֶת־שְׁמֵיכֶם כַּבַּרְזֶל וְאֶת־אַרְצְכֶם כַּנְּחֹשֶׁה: 20וְתַם לָרִיק כֹּחֲכֶם וְלֹא־תִתֵּן אַרְצְכֶם אֶת־יְבוּלָהּ וְעֵץ הָאָרֶץ לֹא יִתֵּן
פִּרְיוֹ: 21וְאִם־תֵּלְכוּ עִמִּי קֶרִי וְלֹא תֹאבוּ לִשְׁמֹעַ לִי וְיָסַפְתִּי עֲלֵיכֶם מַכָּה שֶׁבַע כְּחַטֹּאתֵיכֶם: 22וְהִשְׁלַחְתִּי בָכֶם
אֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְשִׁכְּלָה אֶתְכֶם וְהִכְרִיתָה אֶת־בְּהֶמְתְּכֶם וְהִמְעִיטָה אֶתְכֶם וְנָשְׁמוּ דַּרְכֵיכֶם: 23וְאִם־בְּאֵלֶּה לֹא תִוָּסְרוּ
לִי וַהֲלַכְתֶּם עִמִּי קֶרִי: 24וְהָלַכְתִּי אַף־אֲנִי עִמָּכֶם בְּקֶרִי וְהִכֵּיתִי אֶתְכֶם גַּם־אֲנִי שֶׁבַע עַל־חַטֹּאתֵיכֶם: 25וְהֵבֵאתִי
עֲלֵיכֶם חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם־בְּרִית וְנֶאֱסַפְתֶּם אֶל־עָרֵיכֶם וְשִׁלַּחְתִּי דֶבֶר בְּתוֹכְכֶם וְנִתַּתֶּם בְּיַד־אוֹיֵב: 26בְּשִׁבְרִי לָכֶם
מַטֵּה־לֶחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים לַחְמְכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהֵשִׁיבוּ לַחְמְכֶם בַּמִּשְׁקָל וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא תִשְׂבָּעוּ: ס
27וְאִם־בְּזֹאת לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וַהֲלַכְתֶּם עִמִּי בְּקֶרִי: 28וְהָלַכְתִּי עִמָּכֶם בַּחֲמַת־קֶרִי וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף־אֲנִי שֶׁבַע
עַל־חַטֹּאתֵיכֶם: 29וַאֲכַלְתֶּם בְּשַׂר בְּנֵיכֶם וּבְשַׂר בְּנֹתֵיכֶם תֹּאכֵלוּ: 30וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־בָּמֹתֵיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת־חַמָּנֵיכֶם
וְנָתַתִּי אֶת־פִּגְרֵיכֶם עַל־פִּגְרֵי גִלּוּלֵיכֶם וְגָעָלָה נַפְשִׁי אֶתְכֶם: 31וְנָתַתִּי אֶת־עָרֵיכֶם חָרְבָּה וַהֲשִׁמוֹתִי אֶת־מִקְדְּשֵׁיכֶם
וְלֹא אָרִיחַ בְּרֵיחַ נִיחֹחֲכֶם: 32וַהֲשִׁמֹתִי אֲנִי אֶת־הָאָרֶץ וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אֹיְבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ: 33וְאֶתְכֶם אָזָרֶה בַגּוֹיִם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַהֲרִיקֹתִי אַחֲרֵיכֶם חֶרֶב וְהָיְתָה אַרְצְכֶם שְׁמָמָה וְעָרֵיכֶם יִהְיוּ חָרְבָּה׃ 34אָז תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ כָּל יְמֵי
הֱשַׁמָּה וְאַתֶּם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיכֶם אָז תִּשְׁבַּת הָאָרֶץ וְהִרְצָת אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ׃ 35כָּל־יְמֵי הָשַׁמָּה תִּשְׁבֹּת אֵת אֲשֶׁר
לֹא־שָׁבְתָה בְּשַׁבְּתֹתֵיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ׃ 36וְהַנִּשְׁאָרִים בָּכֶם וְהֵבֵאתִי מֹרֶךְ בִּלְבָבָם בְּאַרְצֹת אֹיְבֵיהֶם וְרָדַף אוֹתָם
קוֹל עָלֶה נִדָּף וְנָסוּ מְנֻסַת־חֶרֶב וְנָפְלוּ וְאֵין רֹדֵף׃ 37וְכָשְׁלוּ אִישׁ־בְּאָחִיו כְּמִפְנֵי־חֶרֶב וְרֹדֵף אֵין וְלֹא־תִהְיֶה לָכֶם תְּקוּמָה
לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם׃ 38וַאֲבַדְתֶּם בַּגּוֹיִם וְאָכְלָה אֶתְכֶם אֶרֶץ אֹיְבֵיכֶם׃ 39וְהַנִּשְׁאָרִים בָּכֶם יִמַּקּוּ בַּעֲוֹנָם בְּאַרְצֹת אֹיְבֵיכֶם וְאַף
בַּעֲוֹנֹת אֲבֹתָם אִתָּם יִמָּקּוּ׃ 40וְהִתְוַדּוּ אֶת־עֲוֹנָם וְאֶת־עֲוֹן אֲבֹתָם בְּמַעֲלָם אֲשֶׁר מָעֲלוּ־בִי וְאַף אֲשֶׁר־הָלְכוּ עִמִּי
בְּקֶרִי׃ 41אַף־אֲנִי אֵלֵךְ עִמָּם בְּקֶרִי וְהֵבֵאתִי אוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם אוֹ־אָז יִכָּנַע לְבָבָם הֶעָרֵל וְאָז יִרְצּוּ
אֶת־עֲוֹנָם׃ 42וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר׃ 43וְהָאָרֶץ
תֵּעָזֵב מֵהֶם וְתֵרֶץ אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ בְּהִשַּׁמָּהּ מֵהֶם וְהֵם יִרְצּוּ אֶת־עֲוֹנָם יַעַן וּבְיַעַן בְּמִשְׁפָּטַי מָאָסוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי גָּעֲלָה
נַפְשָׁם׃ 44וְאַף־גַּם־זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא־מְאַסְתִּים וְלֹא־גְעַלְתִּים לְכַלֹּתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם׃ 45וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי־אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי
יְהוָה׃ 46אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי בְּיַד־מֹשֶׁה׃ פ

27

Ecitwîro

Okushiga omuntu

[1] Nyakasane ashambâza Mûsa amubwîra, erhi: [2] Ogend'idôsa Bene Israheli obabwîre oku: Erhi hankabà owalonza okuyûkiriza eciragâne câge emwa Nyamuzinda omukushiga ebyankafa omuntu, alagi oku agwâsirwe okujira: [3] Ecitwîro c'omulume w'emyâka makumi abirhi kuhika oku gali ndarhu, ali wa kugererwa oku sikeli makumi arhânu, co citwîro c'esikeli (ntûlo) y'akâ-Nyamuzinda. [4] Akaba ali mukazi, anagererwa oku sikeli makumi asharhu. [5] Akaba murhabana: kurhenga oku myâka isharhu kuhika oku myâka makumi abirhi anagererwa oku sikeli makumi abirhi, omunyere anagererwa oku sikeli ikumi. [6] Kurhenga mwêzi muguma kuhika myâka irhanu, engombôlo y'omwânarhabana, olugero lwanabà lwa sikeli irhanu, n'okugombôla o-mwananyere, olugero sikeli isharhu. [7] Kurhenga myâka makumi gali ndarhu kujà enyanya, olugero lwâwe lubè lwa sikeli ikumi n'irhanu oku mulume na sikeli ikumi oku mukazi. [8] Erhi olya wahânaga eciragâne ankabamukenyi, olya orhankahika oku Iugero lw'okugombôla, kukwânîne alerhere omudâhwa olya muntu ashigaga ye wahûna olugero. Omudâhwa analujira kushimbana n'ebi olya wajiraga eciragâne ankabona.

Okulagâna ecintu

[9] Erhi nyakuhiga ankalagâna cintu cilebe mwa birya barherekêra Nyakasane, ngasi cintu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bankanarhûla Nyakasane cinahinduke cintu cimâna. [10] Barhankacihasha okucihingûla, barhankahingana ecibî oku cinjà erhi ecinjà oku cibî. Erhi bankahinganula ecintu oku cindi, byombi byombi erhi bikola bimâna. [11] Erhi ankaba cintu ciguma ca mwa birya bizira, birhankarherekêrwa Nyakashenge, eco cintu banacimoleka omudâhwa. [12] Naye omudâhwa anahâna olugero lwâco, kushimbana n'oku ciri cinjà erhi cibî, kandi banakulikira olwo Iugero luhânyirwe n'omudâhwa. [13] Ci erhi bankalonza okucigombôla, banayûshûla ecigabi ca karhânu oku lugero cikwânîne.

Okulagâna enyumpa

[14] Erhi hankajira owalagâna enyumpa nterekêro emwa Nyakasane, omudâhwa anagend'ilola erhi eri nyinjà nîsi erhi mbî, kandi banashimba olugero lw'ecicîro omudâhwa asîmire. [15] Ci erhi olya wahânaga enyumpa yâge ciragâne ankalonza okuyigombôla, anayûshûla ecigabi ca karhânu oku Iugero omudâhwa ahûnaga, lyôki yankayôrha yâge.

Okulagâna ishwa

[16] Erhi hankajira owarherekêra Nyakasane ecihimbi c'ishwa lyâge yêne, wanarhôla olugero lwâwe omu kulola mburho nyinganaci wankarhwêra muli lirya ishwa: sikeli makumi arhânu z'amarhale kuli nyamâha muguma w'emburho y'engano. [17] Erhi ankaba muli omu mwâka gw'okushagaluka, mwo ahânyire ishwa lyâge nterekêro, anakulikira olugero lwâwe. [18] Ci kwônene erhi yankabà eri enyuma ly'omwâka gw'okushagaluka, lyo arherekire ishwa lyâge, omudâhwa anatwa engulo omu kuganja emyâka ecisigîre, kuhika oku gundi mwâka gw'okucîshinga, na ntyo cirya citwîro canashubwakwo. [19] Erhi olya warherekêraga ishwa lyâge ankalonza okuligombôla, anayûshûla ecigabi ca karhânu oku citwîro, na ntyo ishwa lyanayôrha lyâge. [20] Erhi ankaba arhagômbwiri ishwa lyâge, abul'ilîgûliza owundi muntu, eryo ishwa lirhankacigombôlwa. [21] N'amango lyabà lirhacishwêsirwi na cici, oku mwâka gw'okushagaluka, eryo ishwa lyanayôrha lirherekêre emwa Nyakasane, likola ishwa lyahânagwa ciragâne, lyanabà lya mudâhwa. [22] Erhi hankajira owarherekêra Nyakasane ishwa ahâbagwa cikinja, ci lirhali lyâge lwôshi, [23] omudâhwa anagend'ilola eryo ishwa, analijirire ecitwîro kushimbana n'amango gasigîre kuhika omu mwâka gw'okushagaluka. Oyo muntu anajuha olwo lusiku lwo na nnênè engulo batwa nka kantu karherekîrwe Nyakasane [24] Omu mwâka gw'okushagaluka eryo ishwa lyaNashub'ibà ly'olya waliguzagya, ye olya wanali nnalyo lwôshi. [25] Ecicîro câwe côshi wakaz'icigerera oku sikeli y'akâ-Nyamuzinda: ebà sikeli yankagererwa oku makumi abirhi.

Okugombôla emburhwa-lubere

[26] Ci ntâye wankajira eciragâne c'ecintu mburhwa-lubere lw'omu bishwêkwa byâge, bulya ebyo nka mburhwa-lubere, bikola biyôsire biri birherekêre Nyamuzinda, ebè nkafu, cibè cibuzi byôshi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

biyôsire biri bya Nyakasane. [27] Erhi cankabà cintu cizira, banacigombôla oku ngulo obatwîrîre, n'okuyûshûla kwo ecigabi ca karhânu, n'erhi cankabà cirhagombwirwi, banaciguze oku ngulo wacitwîraga.

Okugombôla akantu erhi muntu warhûzirwe Nyamuzinda lwôshi

[28] Ntâco omu bintu omuntu arhûzire Nyamuzinda lwôshi n'endahiro, abè muntu, cibè cintu, erhi ishwa by'omu buhiri bwâge ankahash'iderha mpu aguza erhi kugombôla, bulya ngasi kantu omuntu acìlahiriza oku akarhuzire Nyamuzinda n'endahiro bwenêne, kakola ka Nyakasane. [29] Ntà muntu warherekîrwe Nyakasane wankacigombôlwa: Banamuyirhe erhi kwo.

Entûlo

[30] Ngasi entûlo erhenga oku mburho y'okurhwêra ekuzimu, ebê y'oku malehe g'emirhi yôshi eri ya Nyakasane, buli buhirhi bwarherekîrwe Nyamuzinda. [31] Erhi hankajira owalonza okugombôla kantu kalebe k'oku ntûlo yâge, anayûshûlekwo ecigabi ca karhânu. [32] Oku biyêrekîre entûlo z'ebishwêkwa binene erhi binyinyi, ngasi hyôshi hihugwa n'akarhi k'omungere, ecigabi ca kali ikumi cakaz'irherekêrwa Nyamuzinda. [33] Barhalondôlaga mpu eci cintu co cinjà, nîsi erhi co cibî, barhanahîraga bacîshomya mpu bahinganula, n'erhi bakahinganula, byombi na byombi ebyahinganulagwa bikola bintu bimâna, birhankanahash'igombôlwa. [34] Gwo marhegeko Nyakasane ahâga Mûsa oku ntondo ya Sinayi Bene Israheli barhumire.

Leviticus BHS 27:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְלִא נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ נְפָשֹׁת
לַיהוָה: וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ: וְאִם־נְקֵבָה הִוא וְהָיָה עֶרְכְּךָ שְׁלֹשִׁים שָׁקֶל: וְאִם מִבֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים וְעַד בֶּן־עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר
עֶשְׂרִים שְׁקָלִים וְלַנְּקֵבָה עֲשֶׂרֶת שְׁקָלִים: וְאִם מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעַד בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים
כֶּסֶף וְלַנְּקֵבָה עֶרְכְּךָ שְׁלֹשֶׁת שְׁקָלִים כָּסֶף: וְאִם מִבֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה וָמַעְלָה אִם־זָכָר וְהָיָה עֶרְכְּךָ חֲמִשָּׁה עָשָׂר שֶׁקֶל
וְלַנְּקֵבָה עֲשָׂרָה שְׁקָלִים: וְאִם־מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהֶעֱרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל־פִּי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר
יַעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן: ס
וְאִם־בְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיהוָה כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה־קֹדֶשׁ: לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא־יָמִיר אֹתוֹ
טוֹב בְּרָע אוֹ־רַע בְּטוֹב וְאִם־הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיָה־הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה־קֹדֶשׁ: וְאִם כָּל־בְּהֵמָה טְמֵאָה
אֲשֶׁר לֹא־יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיהוָה וְהֶעֱמִיד אֶת־הַבְּהֵמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן: וְהֶעֱרִיךְ הַכֹּהֵן אֹתָהּ בֵּין טוֹב וּבֵין רָע
כְּעֶרְכְּךָ הַכֹּהֵן כֵּן יִהְיֶה: וְאִם־גָּאֹל יִגְאָלֶנָּה וְיָסַף חֲמִשְׁתּוֹ עַל־עֶרְכֶּךָ: וְאִישׁ כִּי־יַקְדִּישׁ אֶת־בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם׃ 15וְאִם־הַמַּקְדִּישׁ יִגְאַל אֶת־בֵּיתוֹ וְיָסַף חֲמִישִׁית
כֶּסֶף־עֶרְכְּךָ עָלָיו וְהָיָה לוֹ׃ 16וְאִם | מִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ יַקְדִּישׁ אִישׁ לַיהוָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ לְפִי זַרְעוֹ זֶרַע חֹמֶר שְׂעֹרִים
בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כָּסֶף׃ 17אִם־מִשְּׁנַת הַיֹּבֵל יַקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ כְּעֶרְכְּךָ יָקוּם׃ 18וְאִם־אַחַר הַיֹּבֵל יַקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ וְחִשַּׁב־לוֹ
הַכֹּהֵן אֶת־הַכֶּסֶף עַל־פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְנִגְרַע מֵעֶרְכֶּךָ׃ 19וְאִם־גָּאֹל יִגְאַל אֶת־הַשָּׂדֶה הַמַּקְדִּישׁ אֹתוֹ
וְיָסַף חֲמִשִּׁית כֶּסֶף־עֶרְכְּךָ עָלָיו וְקָם לוֹ׃ 20וְאִם־לֹא יִגְאַל אֶת־הַשָּׂדֶה וְאִם־מָכַר אֶת־הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִגָּאֵל
עוֹד׃ 21וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ לַיהוָה כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ׃ 22וְאִם אֶת־שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר
לֹא מִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ יַקְדִּישׁ לַיהוָה׃ 23וְחִשַּׁב־לוֹ הַכֹּהֵן אֶת מִכְסַת הָעֶרְכְּךָ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְנָתַן אֶת־הָעֶרְכְּךָ בַּיּוֹם
הַהוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה׃ 24בִּשְׁנַת הַיֹּבֵל יָשׁוּב הַשָּׂדֶה לַאֲשֶׁר קָנָהוּ מֵאִתּוֹ לַאֲשֶׁר־לוֹ אֲחֻזַּת הָאָרֶץ׃ 25וְכָל־עֶרְכְּךָ יִהְיֶה
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשָּׁקֶל׃ ס
26אַךְ־בְּכוֹר אֲשֶׁר־יִבָּכֵר לַיהוָה בִּבְהֵמָה לֹא־יַקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ אִם־שׁוֹר אִם־שֶׂה לַיהוָה הוּא׃ 27וְאִם בַּבְּהֵמָה
הַטְּמֵאָה וּפָדָה בְעֶרְכֶּךָ וְיָסַף חֲמִשְׁתּוֹ עָלָיו וְאִם־לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַּר בְּעֶרְכֶּךָ׃ 28אַךְ־כָּל־חֵרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַיהוָה
מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל־חֵרֶם קֹדֶשׁ־קָדָשִׁים הוּא לַיהוָה׃ 29כָּל־חֵרֶם
אֲשֶׁר יָחֳרַם מִן־הָאָדָם לֹא יִפָּדֶה מוֹת יוּמָת׃ 30וְכָל־מַעְשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לַיהוָה הוּא קֹדֶשׁ
לַיהוָה׃ 31וְאִם־גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ מִמַּעַשְׂרוֹ חֲמִשִׁיתוֹ יֹסֵף עָלָיו׃ 32וְכָל־מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר־יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט
הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה־קֹדֶשׁ לַיהוָה׃ 33לֹא יְבַקֵּר בֵּין־טוֹב לָרָע וְלֹא יְמִירֶנּוּ וְאִם־הָמֵר יְמִירֶנּוּ וְהָיָה־הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה־קֹדֶשׁ
לֹא יִגָּאֵל׃ 34אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינָי׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

NUM - - DRC MASHI-HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Mib

MIBALÈ

EMIBALÈ : Bamidbar במדבר

Emibalè

EMIBALÈ : Bamidbar במדבר

1

EMIBALE

I. Omubalè gw'abantu b'amatabâro

[1] Nyakasane ashambâla na Mûsa omw'irûngu lya Sinayi, omw'Ihêma ly'embuganano, omu lusiku lurhanzi lw'omwêzi gwa kabirhi, omu mwakagwa kabirhi kurhenga barhenzire e Mîsiri. Anacimubwîra, erhi: [2] «Ojire omubalè[w] gwa bene Israheli bôshi, omu kukulikira emilala yâbo nk'oku bashakulûza bâbo banagenda; ojè waganja ngasi mulume, [3] kurhenga oku ogwêrhe myâka makumi abirhi ali muburhe, kuheka enyanya, balya balume bôshi bankajâga oku matabâro omu bene Israheli; obaganje omu kukulikira emirhwe yâbo we na Aròni, [4] Warhabûlwa na mushamuka muguma w'omu ngasi mulala, Olya onali mukulu na cisiki ca bashakulûza wâbo.

Abarhabâzi ba Mûsa omu kuganja

[5] Alaga amazîno g'abakurhabâla: kuli bene Rubeni, ali Elisuri mwene Sedeuri, - [6] Kuli bene Simoni, ali Shelumieli, mwene Surishadayi, [7] Kuli bene Yuda, ali Nashoni, mwene Aminadabu, [8] Kuli bene lsakari, ali Natanaeli, mwene Suari, [9] Kuli bene Zabuloni, ali Eliabu, mwene Heloni. [10] Kuli bene Yozefu: kuli Efrayimu, ali Elishama, mwene Amihudi; kuli Menashè, ali Gamalieli, mwene Pedasuri. [11] Kuli bene Benyamini, ali Abidani, mwene Gedeoni. [12] Kuli bene Dani, ali Ahiyezeri, mwene Amishadayi. [13] Kuli bene Aseri, ali Pagieli, mwene Okrani. [14] Kuli bene Gadi,

[w] **1.2** : Ogwo mubalè murhanzi gwa bene Israheli, guli gwa kulonza okumanya abarhabâzi bali banga embere bajè oku matabâro: omu cihugo babalaganyagya. Omubalè gwa kabirhi omu cigabi ca 26: gali marheganyo g'okugabâna eco cihugo. Mw'okwo kwôshi, bamanyire oku Nyakasane ye bashokolîre yêne yeri eluhya, buzira ntyo lyanahashibà isakrilego (Rhulole omu 2 Sam 24; Lub 30, 11.16: kuyêrekine obwôrhere bw'okujira emibalè).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ali Eliasafu mwene Dueli. [15] Kuli bene Nefutali, ali Ahira, mwene Enani. [16] Bo bacîshozirwe omu ndêko abola, balî barhambo b'emilala ya b'îshe wâbo; bali barhambo b'ebihumbi omu bene Israheli. [17] Mûsa na Aròni erhi babà bamarhôla abola balume, bamanyîsibagwa ngasi muguma oku izîno lyâge, [18] banacilâlika endêko yôshi omu mbuganano, omu lusiku lurhanzi lw'omwêzi gwa kabirhi, banaciyandikwa ngasi baguma omu kushimba emilala yâbo, omu kushimba enyumpa za bashakulûza wâbo, ajabaganja amazîno, lyo n'irhwe lya ngasi muguma, kurhenga myâka makumi abirhi, kuheka enyanya. [19] Nk'oku Nyakasane amurhegekega, Mûsa ajira omubalè gwâbo ntyo, oku ntondo ya Sinayi.

Omubalè murhanzi gwa Bene Israheli

[20] Bene Rubeni, kulya banalondana, n'oku emilala yâbo enakulikirine, omu kushimba enyumpa za bashakulûza wâbo, kandi omu kuganja ngasi irhwe na ngasi izîno omu balume ba myâka makumi abirhi kuheka enyanya, na ngasi bôshi bankahêkaga emirasano. [21] Abaganjirwe omu bûko bwa Rubeni, bayimanga bantu bihumbi makumi ani na ndarhu na magana arhânu.

[22] Bene Simoni kulya banalondana, na kulya emilala yâbo enakulikirana, omu kushimba enyumpa za bashakulûza wâbo; abaganjirwe amazîno na ngasi irhwe, omu balume banalikola bagwêrhe myâka makumi abirhi na kuheka e- nyanya, ngasi bôshi bankanahêkaga emirasano. [23] Abaganjirwe omu bûko bwa Simoni, bayimanga bantu bihumbi makumi arhânu na mwenda na magana asharhu.

[24] Bene Gadi, kulya banalondana na kulya emilala yâbo enakulikirana, omu kushimba enyumpa za bashakulûza bâbo, abaganjirwe amazîno na ngasi irhwe, omu balume banalikola bagwêrhe myâka makumi abirhi na kuhêka enyanya ngasi balume bankanahêkaga emirasano. [25] Abaganjirwe omu bûko bwa Gadi, bayimanga bantu bihumbi makumi ani na birhânu na magana gali ndarhu na makumi arhânu.

[26] Bene Yuda, kulya banalondana na kulya emilala yâbo enakulikirana, omu kushimba enyumpa za bashakulûza bâbo, abaganjirwe amazîno na ngasi irhwe, kurhenga oku muntu wa myâka makumi abirhi kuhêka enyanya, ngasi balume bankanahekaga emirasano. [27] Abaganjirwe omu bûko bwa Yuda bahika omu bantu bihumbi makumi gali nda na bini na magana gali ndarhu.

[28] Bene Isakari. oku balondana n'oku emilala yâbo enakulikirana, omu ku- shimba enyumpa za bashakulûza bâbo, omu kuganja amazîno, kurhenga oku muntu wa myâka makumi abirhi kuhêka enyanya, ngasi balume bankahêkaga emirasano. [29] Abaganjirwe omu bûko bwa Isakari bahika omu bantu bihumbi makumi arhânu na hini na magana ani.

[30] Bene Zabuloni, oku balondana n'oku emilala yâbo ekulikirana, omu kushimba enyumpa za

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bashakulûza bâbo, omu kuganja amazîno n'irhwe lya ngasi muguma, kurhenga oku muntu wa myâka makumi abirhi kuhêka enyanya, ngasi balume bankanahêkaga emirasano. [31] Abaganjirwe omu bûko bwa Zabuloni, bahika omu bantu bihumbi makumi arhânu na nda na magana ani.

[32] Bene Yozefu, Bene Efrayimu, oku balondana n'oku emilala yâbo ekulikirana, omu kushimba enyumpa za bashakulûza bâbo, omu kuganja amazîno n'irhwe lya ngasi muguma kurhenga oku muntu wa myâka makumi abirhi kujà enyanya, ngasi balume bankanahêkaga emirasano. [33] Abaganjirwe omu bûko bwa Efrayimu, bahika omu bantu bihumbi makumi ani na magana arhânu. [34] Bene Menashè, oku balondana n'oku emilala yâbo ekulikirana, omu kushimba enyumpa za bashakulûza bâbo, omu kuganja amazîno n'irhwe lya ngasi muguma, kurhenga oku muntu wa myâka makumi abirhi kuhêka enyanya, ngasi balume bankanahêkaga emirasano. [35] Abaganjirwe omu bûko bwa Menashè, bahika omu hantu bihumbi makumi asharhu na bibirhi na magana abirhi.

[36] Bene Benyamini oku balondana n'oku emilala yâbo ekulikirana, omu kushimba enyumpa za bashakulûza bâbo, omu kuganja amazîno n'irhwe lya ngasi muguma, kurhenga oku muntu wa myâka makumi abirhi kuhêka enyany, ngasi balume bankanahêkaga emirasano. [37] Ahaganjirwe omu bûko hwa Benyamini, bahika omu bantu bihumbi makumi asharhu na birhânu na magana ani.

[38] Bene Dani, oku balondana n'oku emilala yaho ekulikirana, omu kushimba enyumpa za bashakulûza bâbo, omu kuganja amazîno n'irhwe lya ngasi muguma, kurhenga oku muntu wa myâka makumi ahirhi kuhêka enyanya, ngasi balume bankanahêkaga emirasano. [39] Abaganjirwe omu bûko bwa Dani, bahika omu bantu bihumbi makumi gali ndarhu na bibirhi na magana nda.

[40] Bene Aseri, oku balondana n'oku emilala yaho ekulikirana. omu kushimba enyumpa za bashakulûza bâbo, omu kuganja amazîno n'irhwe lya ngasi muguma, kurhenga oku muntu wa myâka makumi abirhi kuhêka enyanya, ngasi balume bankanahêkaga emirasano. [41] Abaganjirwe omu bûko bwa Aseri. bahika omu bantu hihumbi makumi ani na ciguma na magana arhânu.

[42] Bene Nefutali, oku balondana n'oku emilala yâbo ekulikirana, omu kushimba enyumpa za bashakulûza bâbo, omu kuganja amazîno n'irhwe lya ngasi muguma, kurhenga oku muntu wa myâka makumi abirhi kuhêka enyanya, ngasi balume bankanahêkaga emirasano. [43] Abaganjirwe omu bûko bwa Nefutali, bahika omu bantu bihumbi makumi arhânu na bisharhu na magana ani.

[44] Bo baganjirwe abôla, bo Mûsa n'Aròni baganjaga abôla, bôshi na balya ikumi na babirhi ba bene Israheli: muntu muguma muguma oku emilala yâbo enali. [45] Bene Israheli bàganjirwe bôshi, omu kukulikira emilala ya bashakulûza bâbo na kurhenga oku muntu wa myâka makumi abirhi kuhêka enyanya, ngasi balume ba bene Israheli bankanahekaga emirasano.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[46] Abaganjirwe- rwe bôshi, omubalè gwâbo gwahika omu bantu bihumbi magana gali ndarhu na bisharhu na magana arhânu na makumi arhânu. [47] Bene Levi, oku milala yâbo ekulikirana, abôla barhaganjiragwa haguma n'abâbo[x].

Irhegeko lya Bene Levi

[48] Nyakasane anacishambâla na Mûsa amubwîra, erhi: [49] «Orhajiraga omubalè gwa bene Levi, orhanabaganjiraga haguma n'abandi bene Israheli. [50] Ohè bene Levi ecikono c'okukazilanga omucimba gw'amalaganyo, ebirugu byâgwo na ngasi bindi binabamwo byôshi. Bo bakazihêka ogwôla Mucimha n'ebirugu byamwo byôshi; bo bakazikola muligwo, banakazihanda eburhambi bw'ogwôla Mucimba. [51] Amango omucimba gukola gwagenda, bene Levi bo bakazigugwîkûla, n'amango gwamahanda, kandi bene Levi bo bakazigugwîka, na owundi muntu orhali mwene Levi erhi ankaderha mpu agulirâna, anafè. [52] Bene Israheli bakazihanda ngasi baguma omu cihando câbo, hôfi n'ibendêra lyâbo, na nk'oku emirhwe yâbo y'abalwi enali. [53] Ci bene Levi bakazihanda hôfi n'omucîmba gw'Amalaganyo, lyo oburhè bulekija oku lubaga lwa bene Israheli, bene Levi bo bakazilanga omucimbagw'Amalaganyo. [54] Bene Israheli banacijira nk'oku Nyakasane âli arhegesire Mûsa kôshi. Bajira ntyo.

Num BHS 1

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּאֶחָד׀ לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לֵאמֹר׃ שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגֻלְגְּלֹתָם׃ מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְאֹתָם אַתָּה וְאַהֲרֹן׃ וְאִתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לַמַּטֵּה
אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־אֲבֹתָיו הוּא׃ וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעַמְדוּ אִתְּכֶם לִרְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃ לְשִׁמְעוֹן
שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי׃ לִיהוּדָה נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב׃ לְיִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר׃ לִזְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃ לִבְנֵי
יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד לִמְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר׃ לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי׃ לְדָן אֲחִיעֶזֶר
בֶּן־עַמִּישַׁדָּי׃ לְאָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃ לְגָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל׃ לְנַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃ אֵלֶּה קְרִיאֵי הָעֵדָה
נְשִׂיאֵי מַטּוֹת אֲבוֹתָם רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְבוּ בְּשֵׁמוֹת׃ וְאֶת
כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְיַלְּדוּ עַל־מִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה
וָמַעְלָה לְגֻלְגְּלֹתָם׃ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבַּר סִינָי׃ פ
וַיִּהְיוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת לְגֻלְגְּלֹתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים
שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃ פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ פ

[x] **1.47** : Ab'omu mulala gwa Levi, kulya kubà barhali bashwêsirwe n'amarhegeko g'abasirika bôhe barhaganjagwa. Baganjwa kwâgo-kwâgo (Lolà ecigabi ca 3 n'eca 4).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

22 לִבְנֵי שִׁמְעֹון תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקֻדָיו בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת לְגֻלְגְּלֹתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה
כֹּל יֹצֵא צָבָא: 23 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה שִׁמְעֹון תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: פ
24 לִבְנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא: 25 פְּקֻדֵיהֶם
לְמַטֵּה גָד חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: פ
26 לִבְנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא: 27 פְּקֻדֵיהֶם
לְמַטֵּה יְהוּדָה אַרְבָּעָה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: פ
28 לִבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא
צָבָא: 29 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה יִשָּׂשכָר אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: פ
30 לִבְנֵי זְבוּלֻן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא: 31 פְּקֻדֵיהֶם
לְמַטֵּה זְבוּלֻן שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: פ
32 לִבְנֵי יוֹסֵף לִבְנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא
צָבָא: 33 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה אֶפְרָיִם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: פ
34 לִבְנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא
צָבָא: 35 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמָאתָיִם: פ
36 לִבְנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא: 37 פְּקֻדֵיהֶם
לְמַטֵּה בִנְיָמִן חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: פ
38 לִבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא: 39 פְּקֻדֵיהֶם
לְמַטֵּה דָן שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת: פ
40 לִבְנֵי אָשֵׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא: 41 פְּקֻדֵיהֶם
לְמַטֵּה אָשֵׁר אֶחָד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: פ
42 בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא: 43 פְּקֻדֵיהֶם
לְמַטֵּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: פ
44 אֵלֶּה הַפְּקֻדִּים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵים עָשָׂר אִישׁ אִישׁ־אֶחָד לְבֵית־אֲבֹתָיו הָיוּ: 45 וַיִּהְיוּ
כָּל־פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל: 46 וַיִּהְיוּ כָּל־הַפְּקֻדִים
שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: 47 וְהַלְוִיִּם לְמַטֵּה אֲבֹתָם לֹא הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹכָם: פ
48 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 49 אַךְ אֶת־מַטֵּה לֵוִי לֹא תִפְקֹד וְאֶת־רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 50 וְאַתָּה
הַפְקֵד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְעַל כָּל־כֵּלָיו וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הֵמָּה יִשְׂאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהֵם
יְשָׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ: 51 וּבִנְסֹעַ הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבְחֲנֹת הַמִּשְׁכָּן יָקִימוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהַזָּר הַקָּרֵב

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יוּמָֽת׃ 52וְחָנְו֣וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֗ל אִ֚ישׁ עַל־מַחֲנֵ֣הוּ וְאִ֔ישׁ עַל־דִּגְל֖וֹ לְצִבְאֹתָֽם׃ 53וְהַלְוִיִּ֗ם יַחֲנ֤וּ סָבִיב֙ לְמִשְׁכַּ֣ן הָעֵדֻ֔ת וְלֹא־יִהְיֶ֥ה
קֶ֖צֶף עַל־עֲדַ֣ת בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וְשָׁמְר֡וּ הַלְוִיִּם֩ אֶת־מִשְׁמֶ֨רֶת מִשְׁכַּ֥ן הָעֵדֻ֛ת׃ 54וַיַּעֲשׂ֥וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֖ל כְּכֹ֣ל אֲשֶׁ֣ר צִוָּ֣ה יְהוָ֑ה
אֶת־מֹשֶׁ֕ה כֵּ֥ן עָשֽׂוּ׃ פ

2

Oku emilala yakulikirana oku cihando

[1] Nyakasane anacishambâla na Mûsa na Aròni, ababwîra, erhi: [2] «Bene Israheli ngasi baguma oku cihando banakazijà ah'ibendêra lyâbo liri, ngasi mulalagwanakaziba n'ecimanyîso câgwo n'aba gulya mulalabanacikulikira. Omu kuhanda bakazilola ngasi baguma ebw'ihêma ly'embugânano,bakaziliyûbaka eburhambi, balizongoloke.

[3] Bene Yuda bahanda ebuzûka-zûba bôshi n’engabo yâbo y'abalwi. Omu- rhambo wa bene Yuda ye Nashoni, mwene Aminadabu. [4] Engabo y'abalwi bâge omu kulola balya bajiriragwa omubalè, bali bihumbi makumi gali nda na bini na magana gali ndarhu. [5] Omulala gwa Isakari gumukulikire, omurhambo wa bene Isakariye Natanaeli mwene Suari. [6] Engabo y'abalwi bâge omu kulola balya bajiriragwa omubalè, bali bihumbi makumi arhânu nabini na magana ani. [7] Bakuhîre bene Zabuloni. Omurhambo wa bene Zabuloni ye Eliyabu mwene Heloni. [8] Engabo y'abalwi bâge omu kulola balya bajiriragwa omubalè, bali bihumbi makumi arhânu na nda na bantu magana gali nda. [9] Bôshi abali oku cihando ca Yuda, omuhalè gwâbo bihumbi igana na makumi gali munâni na ndarhu na bantu magana ani. Abola bakazigenda embere.

[10] Bene Rubeni banahanda emukondwè, n'engabo yâbo y'abalwi; Omurhambo wa bene Rubeni ye Elisuri mwene Sedeuri. [11] Engabo y'abalwi bâge omu kulola balya bajiriragwa omubalè, bali bihumbi makumi ani na ndarhu na bantu magana arhânu. [12] Bene Simoni bahanda eburhambi bwâge. Omurhambo wa bene Simoni ye Shelumiyeli, mwene Surishadayi. [13] Engabo y'abalwi bâge, omu kulola balya bajiriragwa omubalè, bali bihumbi makumi arhânu na mwenda na bantu magana asharhu. [14] Bene Gadi bakulikire. Omurhambo wa bene Gadi ye Eliasafi mwene Reweli. [15] Engabo y'abalwi bâge omu kulola balya bajiriragwa omubalè, bali bihumbi makumi ani na birhânu na bantu magana gali ndarhu na makumi arhânu. [16] Bôshi abali oku cihando ca Rubeni, omubalè gwâbo: bihumbi igana na makumi arhânu na ciguma na bantu magana ani namakumi arhânu. Abola bakazigenda bwa kabirhi. [17] Kandi ihêma ly'e- mbuganano lyanakulikira, na bene Levi banajà ekarhî k'ebindi bihando. Okwôla bahanda kwo banakazikulikirana bakola bagenda, ngasi baguma oku mulongo gwâbo n'ibendera lyâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[18] Ebuzika-zûba eje ibendera ly'Efrayimu n'engabo yâge. Omurhambo wa- bo ye Elishama mwene Amiyudi. [19] Omurhwe gwâge nk'oku omubalè gwâbo gunali: bantu bihumbi makumi ani na magana arhânu. [20] Omulala gwa Menashè gubaje eburhambi. Omurhambo wâbo ye Gamalieli mwene Pedasuri. [21] Omu- rhwe gwâge nk'oku omubalè gwâbo gunali: bantu bihumbi makumi asharhu na bihirhi na magana abirhi. [22] Bene Benyamini bakuhebe. Omurhambo wa bene Benyamini ye Abidani mugala wa Gedeoni. [23] Omurhwe gwâge nk'oku omuba- lè gwâbo gunali: bantu bihumbi makumi asharhu na birhânu na magana ani. [24] Bôshi abali oku cihando ca Efrayimu, omubalè gwâbo bihumbi igana na munâni na bantu igana, nk'oku emirhwe yâbo enali. Abola bakazigenda ba ka- sharhu.

[25] Emwênè eje ibcndera lya Dani n'engabo yâge. Omurhambo wâbo ye Ahiyezeri mugala wa Amishadayi. [26] N'omurhwe gwâge nk'oku omubalè gunali: bantu hihumbi makumi gali ndarhu na bibirhi na magana gali nda. [27] Omulala gw'Aseri gumuje eburhambi, omurhambo wa bene Aseri ye Pagieli, mwene Okrani. [28] Omurhwe gwâge nk'oku omubalè gunali: hantu bihumbi makumi ani na ciguma na magana arhânu. [29] Kandi bene Ncfutali bakulikire. Omurhambo wa hene Nefutali ye Ahira mwene Enani. [30] Omurhwe gwâge nk'oku omubalè gwâbo gunali: bantu bihumbi makumi arhânu na bisharhu na magana ani. [31] Bôshi abaganjirwe omu cihando ca Dani, omubalè gwâbo bali bihumbi igana na makumi arhânu na nda na magana gali ndarhu. Bakazigenda ba buzinda, banakulikire ibendera lyâbo.

[32] Gwomubalè gwa bene Israheli ogwôla, omu kukulikira emilala ya bashakulûza bâbo. Omubalè gw'abaganjirwe bôshi nk'oku emirhwe yâbo enali, bali bantu bihumbi magana gali ndarhu na bisharhu na magana arhânu na makumi arhânu. [33] Bene Levi barhaganjiragwa muli eyôla mirhwe ya bene Israheli, nk'oku Nyakasane anarhegekaga Mûsa. [34] Bene Israheli banacijira nk'oku Nyakasane anali arhegesire Mûsa kôshi. Kwo bakazâgihanda ntyo ngasi baguma n'ibendera lyâbo, kwo banakazâgigenda ntyôla, ngasi baguma omu mulala gwâbo omu kukulikira emilala ya bashakulûza bâbo.

Numbers BHS 2:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בְּאֹתֹת לְבֵית אֲבֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב
לְאֹהֶל־מוֹעֵד יַחֲנוּ׃ וְהַחֹנִים קֵדְמָה מִזְרָחָה דֶּגֶל מַחֲנֵה יְהוּדָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי יְהוּדָה נַחְשׁוֹן

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בֶּן־עַמִּינָדָב׃ 4וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ 5וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה יִשָּׂשכָר וְנָשִׂיא לִבְנֵי יִשָּׂשכָר
נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר׃ 6וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָיו אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ ס
7מַטֵּה זְבוּלֻן וְנָשִׂיא לִבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃ 8וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָיו שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ 9כָּל־הַפְּקֻדִים
לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מְאַת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וְשֵׁשֶׁת־אֲלָפִים וְאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצִבְאֹתָם רִאשֹׁנָה יִסָּעוּ׃ ס
10דֶּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תֵּימָנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃ 11וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָיו שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף
וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ 12וְהַחוֹנִם עָלָיו מַטֵּה שִׁמְעוֹן וְנָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִי־שַׁדָּי׃ 13וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם תִּשְׁעָה
וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת׃ 14וּמַטֵּה גָּד וְנָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן־רְעוּאֵל׃ 15וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים
אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃ 16כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן מְאַת אֶלֶף וְאֶחָד וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים
לְצִבְאֹתָם וּשְׁנִים יִסָּעוּ׃ ס
17וְנָסַע אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֹת כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסָּעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם׃ ס
18דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצִבְאֹתָם יָמָּה וְנָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד׃ 19וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף
וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ 20וְעָלָיו מַטֵּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר׃ 21וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף
וּמָאתָיִם׃ 22וּמַטֵּה בִּנְיָמִן וְנָשִׂיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי׃ 23וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע
מֵאוֹת׃ 24כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה אֶפְרַיִם מְאַת אֶלֶף וּשְׁמֹנַת־אֲלָפִים וּמֵאָה לְצִבְאֹתָם וּשְׁלִשִׁים יִסָּעוּ׃ ס
25דֶּגֶל מַחֲנֵה דָן צָפְנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי׃ 26וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וּשְׁבַע
מֵאוֹת׃ 27וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה אָשֵׁר וְנָשִׂיא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃ 28וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אֶחָד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף
וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ 29וּמַטֵּה נַפְתָּלִי וְנָשִׂיא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃ 30וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע
מֵאוֹת׃ 31כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה דָן מְאַת אֶלֶף וּשְׁבָעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת לָאַחֲרֹנָה יִסְעוּ לְדִגְלֵיהֶם׃ פ
32אֵלֶּה פְקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֹת לְצִבְאֹתָם שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת
וַחֲמִשִּׁים׃ 33וְהַלְוִיִּם לֹא הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ 34וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן־חָנוּ לְדִגְלֵיהֶם וְכֵן נָסָעוּ אִישׁ לְמִשְׁפְּחֹתָיו עַל־בֵּית אֲבֹתָיו׃

3

Omubalè gwa Bene Levi n'omukolo gwâbo

A. Abadâhwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Alaga obûko bw'Aròni n'obwa Mûsa amango Nyakasane ashambâzagya Mûsa oku ntondo ya Sinayi. [2] Alaga amazîno ga bene Aròni: Nadabu lwo lubere lwâge, Abihu, Eleazari na Itamara. [3] Go mazîno ga bene Aròni agôla, bo babumbagwa amaboko mavurha lyo bahâbwa ecikono c'obudâhwa. [4] Nadabu n'Abihu bo bafiraga embere za Nyakasane, amango bacîshomagya mpu barherekêra Nyakasane enshangi erhakwânîni oku ntondo ya Sinayi; barhâli baciburha bâna. Eleazari na Itamara bahâbwa obudâhwa embere z'Aròni, îshe wâbo.

B. Bene Levi n'omukolo gwâbo

[5] Nyakasane ashambâza Mûsa, amubwîra, erhi: [6] Yegeza bene Levi ahâla, obahire embere z'omudâhwa Aròni, bakazimukolera. [7] Bo bakazijira emikolo Aròni n'olubaga bagwâsirwe okujira ah'ihêma ly'embugânano na ntyo banakazijira emikolo y'omu Mucîmba. [8] Bakazikômbêra ebirugu byôshi by'omu ihêma ly'embugânano na ngasi hindi hyôshi bene Israheli bagwâsirwe okujira omu Mucîmba. [9] Abaleviti obahè Aròni n'abagala. Babè bâge loshi omu bene Israheli bôshi. [10] Wayimika Aròni n'abagala omu mikolo y'obudâhwa; owundi w'embuga wankacishomya mpu ayegera ahantu hîmâna anahâbwe obuhane bw'okufà.

C. Okucîshogwa kwâbo

[11] Nyakasane anacishambâla bona Mûsa, amubwîra, erhi: [12] Lolà oku bene Levi mbayansire omu karhî ka bene Israheli, ahâli h'abâna b'enfula, balya bâna b'olubere ba bene Israheli; abôla Baleviti babà ntyo bâni. [13] Bulya ngasi wa lubere yeshi erhi anali wâni: lulya lusiku nahungumulagamwo ngasi wa bûko lubere omu Mîsiri go mango nacîhaga ngasi wa bûko lubere omu Israheli: abè wa muntu, abè wa cintu, byôshi bikola bibà byâni. Nie Nyakasane.

D. Omubalè

[14] Nyakasane ashambâla na Mûsa omu irûngu ly'entondo ya Sinayi amubwîra, erhi: [15] «Ojire omubalè gwa bene Levi nk'oku emilala ya bashakulûza bâbo enagenzire na nk'oku emilala yâbo bone enali. Ojire omubalè gwa ngasi wa bûkomulume yeshi kurhenga oku mwâna wa mwêzi muguma kuhêka enyanya. [16] Mûsa ajira omubalè gwâbo oku irhegeko lya Nyakasane, nk'oku anamurhegekaga. [17] Alaga bene Levi nk'oku amazîno gâbo ganali: Gershoni, Kehati na Merari. [18] Alaga amazîno ga bene Gershoni nk'oku emilala yâbo enali: Libni na Shimeyi. [19] Bene Kehati nk'oku emilala yâbo enali: Amrami, Yisari, Hebroni na Uzieli. [20] Bene Merari, nk'oku emilala yâbo enali: Mahali na Mushi. Bwo bûko bwa Levi obwôla nk'oku emilala ya bashakulûza bâbo enagenzire.

[21] Gershoni ye shakulu w'omulala gwa Libni Shimeyi. Baderha mpu milala ya Banya-Gershoni. [22] Omubalè gwâbo omu kuganja abalume bôshi kurhenga owamwêzi muguma kuhêka enyanya, bahika omu bantu bihumbi nda na magana arhânu. [23] Emilala y'Abanya-Gershoni

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yakazâgihanda enyuma ly'Omucîmba olunda lw'ebuzika-zûba. [24] Omurhambo w'omulala gw'Abanya-Gershoni ye wali Eliyasafu, mwene Layeli. [25] Oku biyêrekîre ihêma ly'embugânano, bene Gershoni bâli bagwêrhe omukolo gw'Omucîmba n'ogw'ihêma, ogw'enshoho yalyo, akacikirizo kâli aha muhango gw'ihêma ly'embugânano. [26] Bâlibagwêrhe omukolo gw'oku birhebo by'omubululi, oku mushangi gw'aha muhango gw'obululi, oku burhambi bw'Omucîmba kôshi n'oku luhêrero n'oku migozi yalo yôshi.

[27] Bene Kehati bâli: omulala gw'Abanyamrami, omulala gw'Abayesehari, omulala gw'Ahahebroni n'omulala gw'Abaaziyeli. Yo milala ya bene Kehati eyôla. [28] Omu kuganja abalume bôshi kurhenga owa mwêzi muguma kujà e nyanya, bahika omu bantu bihumbi munâni na magana gali ndarhu; omukolo gwâbo kulanga Ahatagatîfu. [29] Emilala ya bene Kehati yakazâgihanda olunda lw'emukondwè gw'Omucîmba. [30] Omurhambo w'emilala ya bene Kehati ye wali Elisafani, mwene Uzieli. [31] Bo bâlibagwâsirwe okukazikola oku Mucîmba gw'amalaganyo, oku luhêrero lw'enterekêro, okw'itara n'oku zindi mpêrero zôshi, oku rhundi rhulugu rhw'ahatagatîfu rbulya rhunakolamwo rhwôshi, omwenda na ngasi binaguyêrekera byôshi. [32] Omurhamho w'abarhambo b'abaleviti ye wali Eleazari mwene omudâhwa Aròni, ye wakazâgiyimangira abàli bagwêrhe emikolo y'Ahimâma.

[33] Bene Merari bâli: emilala y'Abanya-Mahali, n'emilala bene Mushi: yo milala ya bene Merari eyôla. [34] Omubalè gwâbo kurhenga oku mwâna-rhabana wa mwêzi muguma kuheka enyanya bali bihumbi ndarhu na magana abirhi. [35] Omurhambo w'emilala ya bene Merari ye wali Surieli, mwene Abihayili. Bakazâgihanda olunda lw'emwênè y'Omucimba. [36] Abanyamerari bo bakazikola oku lukanga lw'Endâro, emirhamba n'emitungo yayo, kuguma n'emifûniko y'amarhwêrhwè na ngasi rhulugu rhwa kuli eyôla ndâro, [37] emitungo y'omu marhambi gôshi gôshi g'obululi, amarhwêrhwè gâyo n'emigozi yago. [38] Aha mbere z'Endâro, olunda lw'ebuzûka-zûba, embere z'ihêma ly'e mbuganâno, yo Mûsa n'Aròni n'abagala hahandaga; bali bagwêrhe omukolo gw'okulanga ahimâna, oku mikolo yanalieyêrekîre bene Israheli. Owundi w'embuga wankadesire mpu ayegere ahôla aliagwâsirwe ahâbwe obuhane bw'okufà. [39] Bene Levi baganjagwa na Mûsa haguma n'Aròni oku irhegeko lya Nyakasane, omu kukulikira emilala yâbo, n'omu kuganja abalume kurhenga oku mwanarhabana wa mwêzi muguma kuheka enyanya, bali bihumbi makumi abi rhi na bibirhi.

E. Bene Levi n'okugombôlwa kw'ebiburhwa mbere

[40] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Ojire omubalè gwa ngasi lubere lwamwanarhabana omu Israheli, kurhenga oku wa mwêzi muguma kuhêka enyanya, obaganje ngasi muntu n'izîno lyâge. [41] Orhôle Abaleviti babè bîmi, nie Nyakasane, ahâli h'abâna baburhwambere bôshi ba bene Israheli; ebishwêkwa by'Abaleviti ahâli h'ebishwêkwa biburhwa-mbere bya bene Israheli.» [42] Mûsa ajira omubalè gw'abâna b'olubere bôshi b'omu Israheli, nk'oku Nyakasane

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anamurhegekaga. [43] Abanarhabana b'olubere baganjirwe ngasi muguma n'izîno lyâge kurhenga oku mwâna wa mwêzi muguma kuhêka enyanya, bahika omu bihumbi makumi abirhi na bibirhi na magana abirhi na makumi gali nda na basharhu.

[44] Nyakasane ashambâza Mûsa amubwîra, erhi: [45] Orhôle bene Levi ahâli h'abâna b'olubere ba bene Israheli, n'ebishwekwa bya bene Levi abali n'ebi shwekwa byâbo. Bene Levi babà bâni niene. Nie Nyakasane. [46] Omu kugombôlabalya magana abirhi na makumi gali ndana basharhu balushire omubalè gwa bene Levi. [47] Orhôle sikeli irhanu oku ngasiirhwe lya muntu, wakaziyigerera oku sikeli omu kâ-Nyamuzinda, eri ya gera makumi abirhi. [48] Ezôla nfaranga ozihe Aròni n'abagala, ziri za kugombôla balya barhalusire omubalè gwa bene Levi. [49] Mûsa arhôla zirya nfaranga zagombôlaga balya b'olubere bagombôlagwa na bene Levi. [50] Arhôla enfaranga z'oku bâna b'olubere ba bene Israheli, zali cihumbi namagana asharhu na sikeli makumi galindarhu n'irhanu, omu kukulikira erya sikeli y'omu kâ-Nyamuzinda. [51] Mûsa anaciha Aròni n'abagala zirya nfaranga z'okugombôla, okw'irhegeko lya Nyakasane nk 'oku Nyakasane anali arhegesire Mûsa.

3

Numbers BHS 3

1וְאֵ֗לֶּה תּוֹלְדֹת֙ אַהֲרֹ֣ן וּמֹשֶׁ֔ה בְּי֥וֹם דִּבֶּ֛ר יְהוָ֖ה אֶת־מֹשֶׁ֑ה בְּהַ֖ר סִינָֽי: 2וְאֵ֗לֶּה שְׁמוֹת֙ בְּנֵי־אַהֲרֹ֔ן הַבְּכֹ֖ר נָדָ֑ב וַאֲבִיה֖וּא
אֶלְעָ֥זָר וְאִיתָמָֽר: 3אֵ֚לֶּה שְׁמוֹת֙ בְּנֵ֣י אַהֲרֹ֔ן הַכֹּהֲנִ֖ים הַמְּשִׁחִ֑ים אֲשֶׁר־מִלֵּ֥א יָדָ֖ם לְכַהֵֽן: 4וַיָּ֤מָת נָדָב֙ וַאֲבִיה֣וּא לִפְנֵ֣י יְהוָ֔ה
בְּהַקְרִבָ֥ם אֵ֛שׁ זָרָ֖ה לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה בְּמִדְבַּר־סִינַ֔י וּבָנִ֣ים לֹא־הָי֣וּ לָהֶ֔ם וַיְכַהֵ֥ן אֶלְעָזָ֖ר וְאִיתָמָ֑ר עַל־פְּנֵ֖י אַהֲרֹ֥ן אֲבִיהֶֽם: פ
5וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר: 6הַקְרֵ֤ב אֶת־מַטֵּה֙ לֵוִ֔י וְהַעֲמַדְתָּ֥ אֹת֛וֹ לִפְנֵ֥י אַהֲרֹ֖ן הַכֹּהֵ֑ן וְשֵׁרְת֖וּ אֹתֽוֹ: 7וְשָׁמְר֣וּ
אֶת־מִשְׁמַרְתּ֗וֹ וְאֶת־מִשְׁמֶ֛רֶת כָּל־הָעֵדָ֖ה לִפְנֵ֣י אֹ֑הֶל מוֹעֵ֕ד לַעֲבֹ֖ד אֶת־עֲבֹדַ֥ת הַמִּשְׁכָּֽן: 8וְשָׁמְר֗וּ אֶת־כָּל־כְּלֵי֙ אֹ֣הֶל מוֹעֵ֔ד
וְאֶת־מִשְׁמֶ֖רֶת בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל לַעֲבֹ֖ד אֶת־עֲבֹדַ֥ת הַמִּשְׁכָּֽן: 9וְנָתַתָּ֛ה אֶת־הַלְוִיִּ֖ם לְאַהֲרֹ֣ן וּלְבָנָ֑יו נְתוּנִ֥ם נְתוּנִ֛ם הֵ֖מָּה לוֹ֥ מֵאֵ֖ת
בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל: 10וְאֶת־אַהֲרֹ֥ן וְאֶת־בָּנָ֖יו תִּפְקֹ֑ד וְשָׁמְר֣וּ אֶת־כְּהֻנָּתָ֔ם וְהַזָּ֥ר הַקָּרֵ֖ב יוּמָֽת: פ
11וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר: 12וַאֲנִ֗י הִנֵּ֤ה לָקַחְתִּי֙ אֶת־הַלְוִיִּ֔ם מִתּ֖וֹךְ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל תַּ֚חַת כָּל־בְּכ֣וֹר פֶּ֔טֶר רֶ֖חֶם מִבְּנֵ֥י
יִשְׂרָאֵ֖ל וְהָי֥וּ לִ֛י הַלְוִיִּֽם: 13כִּ֣י לִ֗י כָּל־בְּכוֹר֙ בְּי֣וֹם הַכֹּתִ֔י כָּל־בְּכ֖וֹר בְּאֶ֣רֶץ מִצְרַ֑יִם הִקְדַּ֤שְׁתִּי לִי֙ כָּל־בְּכ֣וֹר בְּיִשְׂרָאֵ֔ל מֵאָדָ֖ם
עַד־בְּהֵמָ֑ה לִ֥י יִהְי֖וּ אֲנִ֥י יְהוָֽה: ס
14וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה בְּמִדְבַּר־סִינַ֖י לֵאמֹֽר: 15פְּקֹ֞ד אֶת־בְּנֵ֣י לֵוִ֗י לְבֵ֤ית אֲבֹתָם֙ לְמִשְׁפְּחֹתָ֔ם כָּל־זָכָ֛ר מִבֶּ֥ן־חֹ֖דֶשׁ
וָמַ֣עְלָ֑ה תִּפְקְדֵֽם: 16וַיִּפְקֹ֣ד אֹתָ֔ם מֹשֶׁ֖ה עַל־פִּ֣י יְהוָ֑ה כַּאֲשֶׁ֥ר צֻוָּֽה: 17וַיִּהְי֣וּ אֵ֔לֶּה בְּנֵי־לֵוִ֖י בִּשְׁמֹתָ֑ם גֵּרְשׁ֥וֹן וּקְהָ֖ת
וּמְרָרִֽי: 18וְאֵ֗לֶּה שְׁמוֹת֙ בְּנֵי־גֵרְשׁ֔וֹן לְמִשְׁפְּחֹתָ֑ם לִבְנִ֖י וְשִׁמְעִֽי: 19וּבְנֵ֥י קְהָ֖ת לְמִשְׁפְּחֹתָ֑ם עַמְרָ֥ם וְיִצְהָ֖ר חֶבְרוֹ֥ן

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְעֻזִּיאֵל׃ 20וּבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם׃ 21לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי
וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי׃ 22פְּקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה פְּקֻדֵיהֶם שִׁבְעַת
אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ 23מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ יָמָּה׃ 24וּנְשִׂיא בֵית־אָב לַגֵּרְשֻׁנִּי אֶלְיָסָף
בֶּן־לָאֵל׃ 25וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מְכִסֵּהוּ וּמָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ 26וְקַלְעֵי הֶחָצֵר
וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מֵיתָרָיו לְכָל עֲבֹדָתוֹ׃ 27וְלִקְהָת מִשְׁפַּחַת הָעַמְרָמִי
וּמִשְׁפַּחַת הַיִּצְהָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֻזִּיאֵלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי׃ 28בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ
וָמָעְלָה שְׁמֹנַת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ׃ 29מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־קְהָת יַחֲנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן
תֵּימָנָה׃ 30וּנְשִׂיא בֵית־אָב לְמִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי אֱלִיצָפָן בֶּן־עֻזִּיאֵל׃ 31וּמִשְׁמַרְתָּם הָאָרֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמְּנֹרָה וְהַמִּזְבְּחֹת
וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָּהֶם וְהַמָּסָךְ וְכֹל עֲבֹדָתוֹ׃ 32וּנְשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלֵּוִי אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן פְּקֻדַּת שֹׁמְרֵי
מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ׃ 33לִמְרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת מְרָרִי׃ 34וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר
כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתָיִם׃ 35וּנְשִׂיא בֵית־אָב לְמִשְׁפְּחֹת מְרָרִי צוּרִיאֵל בֶּן־אֲבִיחָיִל עַל יֶרֶךְ
הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ צָפֹנָה׃ 36וּפְקֻדַּת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מְרָרִי קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וַאֲדָנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכֹל
עֲבֹדָתוֹ׃ 37וַעַמּוּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב וַאֲדָנֵיהֶם וִיתֵדֹתָם וּמֵיתְרֵיהֶם׃ 38וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֵדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד |
מִזְרָחָה מֹשֶׁה | וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת׃ 39כָּל־פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם
אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה לְמִשְׁפְּחֹתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אָלֶף׃ ס
40וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּקֹד כָּל־בְּכֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה וְשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתָם׃ 41וְלָקַחְתָּ
אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת כָּל־בְּכֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בִּבְהֵמַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 42וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־בְּכֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 43וַיִּהְיוּ כָל־בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת
מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה לִפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמָאתָיִם׃ פ
44וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 45קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֶמְתָּם
וְהָיוּ־לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה׃ 46וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשִּׁבְעִים וְהַמָּאתָיִם הָעֹדְפִים עַל־הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 47וְלָקַחְתָּ חֲמֵשֶׁת חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים לַגֻּלְגֹּלֶת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקָּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשָּׁקֶל׃ 48וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף
לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פִּדְוִיֵּי הָעֹדְפִים בָּהֶם׃ 49וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדֻיִם מֵאֵת הָעֹדְפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם׃ 50מֵאֵת בְּכוֹר
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת־הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וָאֶלֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃ 51וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־כֶּסֶף הַפְּדֻיִם
לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ פ

4

Bene Levi n'emikolo yâbo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

A. Bene Kehati

[1] Nyakasane anacishambâza Mûsa n'Aròni aderha, erhi: [2] Oganje bene Kehati omu bene Levi, obaganje nk'oku emilala yâbo n'obûko bwâbo bikulikirîne, oku bashakulûza bâbo banali, [3] kurhenga owa myâka makumi a sharhu kuêka enyanya oku myâka makumi arhânu, ngasi bôshi banajira omukolo omw'ihêma ly'embugânano omu kujiramwo bushanja bulebe, omwôla ihêma ly'embugânano. [4] Alaga omukolo gwa bene Kehati omw'ihêma ly'embugânano: kwâbà ku kola oku bintu bimâna bwenêne. [5] Nka bakola barhenga oku cihando, Aròni haguma n'abagala banayisha bayandagaze omwenda, banafunikamwo omucimba gw'amalaganyo[y]. [6] Oku nyanya, banabwîkira kwo n'omufûniko gw'oluhù lw'ecigoho, kandi banalambûlirakwo omushangi mugumagumà gwa kadutu ka mukara, kandi banashesheza emirhamba y'Omucimba. [7] Banalambûlira omushangi gw'akaduku oku mêza g'emigati y'enterekêro. Oku nyanya banahirakwo enambi, orhubêhe, engombo, ebikombe by'okukalabîra; n'omugati gwa ngasi mango gwanaja oku nyanya lyago. [8] Oku nyanya banalambûlirakwo omushangi gw'akalinga konene, kandi banafunikira n'ecifuniko c'oluhù lw'ecigoho, na buzinda bw'ahôla banashesheza emirhamba y'amêza. [9] Banarhôla omushangi gw'akaduku k'omukara banabwîkiramwo ecinara, kuguma n'amatara gâco, orhusahani rhwaco, orhulugu rhw'okugukira oluvù, enjebe zâco, birya by'obulagirire oku mukolo gwâco, [10] Hano babà bamaboha ecôla cinâra, kuguma n'orhumole rhwaco, banacihira oku luhù luvunge lulukire oku mirhamba y'okubarhulira. [11] Banalambûlira omushangi gw'akaduku k'omukara oku luhêrero lw'amango sholo, kandi banabwîkira n'ecifûniko c'oluhù lw'ecigoho, banashesheza n'emi rhamba. [12] Banarhôla ebirugu byôshi bikolêsibwa oku mikolo y'ahantu hîmâna, hano babà bamabiboha omu mushangi gw'akaduku k'omukara, banabibwikira n'omufûniko gw'oluhù lw'ecigoho, kandi banabihira oku cibarhuliro. [13] Banarhenza oluvù oku luhêrero, kandi banalambûlirakwo omushangi gw'akalinga. [14] Banahira oku nyanya birya birugu binakola kuli lwo byôshi, ebitumbûkizo amakala, amakanya, empaho, enyogero, ebirugu byôshi by'oku luhêrero na hano babà bamalambûlira kuli byo byôshi omufûniko gw'oluhù lw'ecigoho, banahirakwo emirhamba. [15] Hano Aròni n'abagala bayûsa okubwikira ahimâna n'ebirugu byamwo byôshi, na hano babà bamayimuka bakola bagenda, bene Kehati banayisha okubibarhula, ci barhahumaga oku bintu bimâna lyo balekifà. Byo bene Kehati bakazihêka ebyo omw'Ihêma ly'embugânano. [16] Eleazari, mwene Aròni, omudâhwa, âba n'omukolo gw'okukazilanga amavurha g'ecinara, obukù bw'akîsûnunu kinja, eby'enterekêro ya ngasi mango, n'amavurha g'okushîga. Aba n'omukolo gw'okukazilanga Endâro yôshi, n'ebibamwo byôshi, omu bimâna n'ebirugu byamwo. [17] Nyakasane ashambâla na Mûsa n'Aròni, aderha, erhi: [18] Oshibirire okuhira ishanja ly'emilala ya bene Kehati hagohago omu bandi bene Levi. [19] Mubajirire ntyo lyo balama balekifà amango bankayegêra ebirugu bimâna bwenêne. [20] Aròni n'abagala banakaziyisha, banayêreka ngasi muguma muli bo omukolo gwâge n'ebi agwâsirwe

[y] **4.5** : Abadâhwa bone bayemêrîrwe okuyegêra ebirugu bimâna. Kwàlihanzibwe oku Bene Levi irhondo barhahîraga bakahuma erhi ciru kulâla oku birugu bimâma (Rhulole omu Mib 4, 15-20).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okubarhula.»

B. Bene Gershoni

[21] Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: [22] «Oganje na bene Gershoni omu kushimba enyumpa za bashakulûza bâbo, oku emilala yâbo egenda. [23] “Ojire omubalè gwâbo, kurhenga oku muntu wa myâka makumi asharhu kuhêka enyanya, muli balya banagwâsirwe okujira mukolomulebe omw'ihêma ly'embugânano”. [24] “Alaga emikolo y'emilala ya bene Gershoni, ebi bakazijira n'ebi bakaziba rhula. [25] Bakazihêka emikango y'Endâro n'ey'ihêma ly'embugânano”. [26] “Bakazihêka emikango y'obululi n'omushangi gubwikira omuhango gw'obululi omu marhambi g’Endâro mwoshi, ey'oluhêrero n'emigozi yayo, kuguma n'ebirugu bikola eyôla, na kandi bo bakazijira emikolo enayêrekîre ebyôla byôshi”. [27] “Emikolo bene Gershoni bakajira yôshi Aròni n'abagala bo bakaziyilola, ebi bagwâsirwe okubarhula n'ebi bagwâsirwe okujira. Mukabalangisa ngasi birugu banagwâsirwe okubarhula”. [28] “Gwomukolo gwa bene Gershoni ogwôla omu ihêma ly'embugânanomuli ogôla mukolo. Itamara mwene omudâhwa Aròni ye wakazibalola.”»

C. Bene Merari

[29] Oganje bene Merari, oku obûko bwâbo n'emilala ya bashakulûza bâbo enali. [30] Obaganje kurhenga oku mulume wa myâka makumi asharhu, kuhêka enyanya, oku myâka makumi arhânu, abankahashiyukiriza omukolo bahîrwe omw'ihêma ly'embugânano. [31] Yumvagya emikolo wakazibahà: ebi bakazibarhula banakazibikolakwo omw'ihêma ly'embugânano: Oburhungiri bw'Endâro, emirhamba, emitungo n'amarhwêrhwè gâyo. [32] Bakazihêka n'emitungo ezungulusire obululi, amarhwêrhwè gâyo, emigozi, ebirugu byamwo n'emikolo ebiyêrekîre. Mukaziganja bwinjà ebyôla birugu bagwâsirwe okubarhula ngasi ciguma cimanyirîrwe n'izîno lyacomuli ebyôla birugu babahîre okubarhula. [33] Gomukolo gwa bene Merari ogwôla, gomukolo gwâbo omu ihêma ly'embugânano[z], omurhambo wakazibalola ye Itamara mwene Aròni, omudâhwa.

[34] Mûsa, Aròni n'abarhambo baganja[a] bene Kehati nk'oku obûko n'emilala ya bashakulûza bâbo enali. [35] Muganje kurhenga owa makumi asharhu kuhêka enyanya oku wa myâka makumi arhânu, balya bankahashiyûkiriza omukolo bahirwe omu Ihêma ly'embugânano. [36] Abaganjirwe omu milala yâbo bahika oku balume bihumbi bibirhi na magana gali nda na makumi arhânu. [37] Bo baganjirwe b'omu bûko bwa Kehati abôla, bo bakazikola omu Ihêma ly'embugânano, Mûsa n'Aròni babajirira omubalè nk'oku Nyakasane anarhegekaga Mûsa.

[38] Abaganjirwe, b'omu bûko bwa Gershoni, nk'oku emilala yâbo n'enyumpa za bashakulûza

[z] **4.33** : Ihêma ly'Enbugânano, gwali mukolo gwa Bene Merari mugala wa Levi
[a] **4.34** : Ogu gwo mubalè gwa kabirhi gwa Bene Levi, gushushire bwenêne omubalè gw'Israheli yeshi (cigabi ca 1). Omubalè

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bâbo zinali; [39] kurhenga oku wa myâka makumi asharhu kuhêka enyanya oku wa myâka makumi arhânu, balya bôshi bankanahashiyûkiriza omukolo bahirwe omw'Ihêma ly'embugânano. [40] Abaganjirwe bôshi omu kukulikira obûko na nk'oku emilala ya bashakulûza bâbo enagenda bahika omu balume bihumbi bibirhi na magana gali ndarhu na makumi asharhu. [41] Bo bajirirwe omubalè abôla omu milala ya bene Gershoni, balya bôshi banakazâgijira mukolomulebe omw'Ihêma ly'embugânano. Mûsa na Aròni babajirira omubalè oku irhegeko lya Nyakasane.

[42] Abaganjirwe b'omu milala ya bene Merari, omu kushimba obûko na nk'oku emilala ya bashakulûza bâbo ekulikirine. [43] Kurhenga oku wa myâka makumi asharhu kuhêka enyanya oku wa myâka makumi arhânu, balya ba nkanahashiyukiriza omukolo bahîrwe omw'Ihêma ly'embugânano. [44] Abaganjirwe bôshi omu kukulikira emilala yâbo, bahika oku balume bihumbi bisharhu na bantu magana abirhi. [45] Bo baganjirwe abôla omu milala ya bene Merari bo Mûsa n'Aròni baganjaga abôla oku irhegeko Nyakasane ahâga Mûsa.

[46] Bene Levi, abaganjirwe na Mûsa bo n'Aròni haguma n'abarhambo ba bene Israheli; oku obûko n'emilala ya bashakulûza bâbo ekulikirine, [47] kurhenga oku wa myâka makumi asharhu kuhêka oku myâka makumi arhânu, bôshi abakazâgikola n'okubarhula omw'Ihêma ly'embugânano. [48] Abaganjirwe bôshi bahika omu bihumbi munâni na magana arhânu na makumi gali munâni. [49] Babajirira omubalè nk'oku Nyakasane anarhegekaga Mûsa, omu kukazihâ ngasi muguma omukolo ali agwâsirwe ajire n'ebi ali agwâsirwe okubarhula. Kwo bajirirwe omubalè ntyo nk'oku Nyakasane anarhegekaga Mûsa.

Numbers BHS 4:

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ 2 נָשֹׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם׃ 3 מִבֶּן
שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־בָּא לַצָּבָא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ 4 זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי־קְהָת
בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים׃ 5 וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בִּנְסֹעַ הַמַּחֲנֶה וְהוֹרִדוּ אֵת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וְכִסּוּ־בָהּ אֵת אֲרֹן
הָעֵדֻת׃ 6 וְנָתְנוּ עָלָיו כְּסוּי עֹר תַּחַשׁ וּפָרְשׂוּ בֶגֶד־כְּלִיל תְּכֵלֶת מִלְמָעְלָה וְשָׂמוּ בַדָּיו׃ 7 וְעַל | שֻׁלְחַן הַפָּנִים יִפְרְשׂוּ בֶּגֶד
תְּכֵלֶת וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־הַקְּעָרֹת וְאֶת־הַכַּפֹּת וְאֶת־הַמְנַקִּיֹּת וְאֵת קְשׂוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה׃ 8 וּפָרְשׂוּ
עֲלֵיהֶם בֶּגֶד תּוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אוֹתוֹ בְּמִכְסֵה עֹר תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו׃ 9 וְלָקְחוּ | בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת־מְנֹרַת
הַמָּאוֹר וְאֶת־נֵרֹתֶיהָ וְאֶת־מַלְקָחֶיהָ וְאֶת־מַחְתֹּתֶיהָ וְאֵת כָּל־כְּלֵי שַׁמְנָהּ אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ־לָהּ בָּהֶם׃ 10 וְנָתְנוּ אֹתָהּ
וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ אֶל־מִכְסֵה עֹור תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט׃ 11 וְעַל | מִזְבַּח הַזָּהָב יִפְרְשׂוּ בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתוֹ בְּמִכְסֵה
עֹור תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו׃ 12 וְלָקְחוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ־בָם בַּקֹּדֶשׁ וְנָתְנוּ אֶל־בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם
בְּמִכְסֵה עֹור תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט׃ 13 וְדִשְּׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׂוּ עָלָיו בֶּגֶד אַרְגָּמָן׃ 14 וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־כֵּלָיו אֲשֶׁר

---

murhanzi (Mib 3, 15-39) guli gwa bundi bwôrhere.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יֶשָׁרְתוּ עָלָיו בָּהֶם אֶת־הַמַּחְתֹּת אֶת־הַמִּזְלָגֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקֹת כֹּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׂוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תְּחַשׁ
וְשָׂמוּ בַדָּיו׃ 15וְכִלָּה אַהֲרֹן וּבָנָיו לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנָסַע הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־קְהָת
לָשֵׂאת וְלֹא־יִגְּעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ אֵלֶּה מַשָּׂא בְנֵי־קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ 16וּפְקֻדַּת אֶלְעָזָר | בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן
הַמָּאוֹר וּקְטֹרֶת הַסַּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פִּקֻדַּת כָּל־הַמִּשְׁכָּן וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בְּקָדֶשׁ וּבִכֵלָיו׃ ס
17וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ 18אַל־תַּכְרִיתוּ אֶת־שֵׁבֶט מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם׃ 19וְזֹאת | עֲשׂוּ
לָהֶם וְחְיוּ וְלֹא יָמֻתוּ בְּגָשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים אַהֲרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ אֶישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ
וְאֶל־מַשָּׂאוֹ׃ 20וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כְּבַלַּע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ׃ פ
21וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 22נָשֹׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ 23מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
וָמַעְלָה עַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־הַבָּא לִצְבָא צָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ 24זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת
הַגֵּרְשֻׁנִּי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא׃ 25וְנָשְׂאוּ אֶת־יְרִיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵּהוּ וּמִכְסֵה הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמָעְלָה
וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ 26וְאֵת קַלְעֵי הֶחָצֵר וְאֶת־מָסַךְ | פֶּתַח שַׁעַר הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ
סָבִיב וְאֵת מֵיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה לָהֶם וְעָבָדוּ׃ 27עַל־פִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת
בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי לְכָל־מַשָּׂאָם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקַדְתֶּם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל־מַשָּׂאָם׃ 28זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי
הַגֵּרְשֻׁנִּי בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּמִשְׁמַרְתָּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ פ
29בְּנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית־אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם׃ 30מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקְדֵם
כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃ 31וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן
וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וַאֲדָנָיו׃ 32וַעַמּוּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם וְיִתֵדֹתָם וּמֵיתְרֵיהֶם לְכָל־כֵּלֵיהֶם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּבְשֵׁמֹת
תִּפְקְדוּ אֶת־כְּלֵי מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם׃ 33זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר
בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ 34וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי הָעֵדָה אֶת־בְּנֵי הַקְהָתִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם׃ 35מִבֶּן שְׁלֹשִׁים
שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ 36וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם אַלְפַּיִם
מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃ 37אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת הַקְהָתִי כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה
בְּיַד־מֹשֶׁה׃ ס
38וּפְקוּדֵי בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחוֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם׃ 39מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַצָּבָא
לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ 40וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם אַלְפַּיִם וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃ 41אֵלֶּה פְּקוּדֵי
מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה׃ 42וּפְקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם׃ 43מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל
מוֹעֵד׃ 44וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתָיִם׃ 45אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃ 46כָּל־הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַלְוִיִּם לְמִשְׁפְּחֹתָם וּלְבֵית

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲבֹתָם׃ 47מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וַעֲבֹדַת מַשָּׂא בְּאֹהֶל
מוֹעֵד׃ 48וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם שְׁמֹנַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים׃ 49עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ
עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מַשָּׂאוֹ וּפְקֻדָּיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ פ

5

II. Amarhegeko ga ngasi lubero

Abantu bagalugalu bagwâsirwe okurhenga oku cihando

1 Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: 2 Orhegeke bene Israheli omu cihando câbo bakazihulusa
ngasi wa lushomyo, ngasi wa bibenzi na ngasi yeshi oli mugalugalu erhi mufù gurhuma. 3 Abè
mulume abè mukazi, bôshi kukwânîne obalibirhekwo omu cihando, balekihemula ecihando
câbo, ecôla cihando ndimo ekarhî kâbo. 4 Bene Israheli banacijira kulya bakazihulusa omu
cihando balya Nyakasane anarhegekaga Mûsa bôshi, banacijira ntyo bene Israheli.

Okubabalirana

5 Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: 6 Obwîre bene Israheli. Erhi hankajira muguma, abè
mulume abè mukazî wajira câha cirebe muli birya bibabaza omulungu[b], omu kugomera
Nyakasane, na ntyo yêne acîjire mubî. 7 Oyo muntu anahungame ecâha câge, abulinagalulira
mwene wâbo hirya anamubabazagyakwo, anayûshûlekwo ecigabi ca karhânu, anaciha olya
anajiriraga kubî. 8 Akaba olya nyakunyagwa arhagwêrhi owayimire omu byâge, olya
bankahashigalulira kalya kantu kanyagagwa, kalya kantu banakagalulira Nyakasane, bakahè
omudâhwa, ci kwônene buzira kuleka cirya cibuzi c'engandabuzi c'okuhyûla cirya bahyûlira olya
nna obubî.

Ecigabi c'omudâhwa

9 Bulya kuli ngasi kantu kôshi k'enterekêro Bene Israheli balerheraga omudâhwa, oyomudâhwa
ayêmêrîrwe okurhôlakwo ecâge cigabi. 10 Ebi omuntu ankanarhûla byôshi erhi n'omu maboko
g'omudâhwa binali, na ngasi ebi muntu lebè ankaha omudâhwa erhi binali by'olya mudâhwa.»

Omujina

[b] **5.6** : Ecâha cibabaza omulungu omu kugomera Nyakasane, kuli kulenganya omuntu. Omu kalamo k'abantu, Nyakasane yêne ye nshôko y'obushinganyanya. Amango goshi, okuvuna eryo irhegeko kumugayisa. Okushuza oku izù lya Nnâmahanga gugerera omu kulama bwinjà n'abandi; okuderha mpu olola eb'idini arhakaderha ebiyêrekîre politiki, kubakuyungunganya kw'abazidohire olubaga barhanalonza bahanûlwe. Oku marhegeko ikumi ga Bibliya muli nda eyêrekîre okulama n'abandi bantu, yo porotiki eyo: omulala,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: Ogendidesa bene Israheli, obabwîre, erhi: [12] «Omukazi ogwêrhe ibà erhi ankaba mubamba na ntyo amuhemukire, [13] bulya amagenda bôshi n'owundi mulume, n'okwôla kurhamanyikini emunda ibà ali, Oyo mukazi ocihemwîre ntyôla bufundafunda, buzira kubà na owa- nkahashimushobeka na erhi akaba ntâye wamugwasire masi masi. [14] Erhi nya-mulume akaba n'omujina kuli mukâge, nka na nyamukazi amuhemukire, ka-ndi erhi ankabona omujina kuli mukâge ci kwônene nyamukazi arhamuhemu-kiraga, [15] oyo anahêka mukâge emw'omudâhwa, ayishe adwîrhe enterekêro kuli ye, cigabi ca kali ikumi c'omulengo[c] gw'enshâno y'engano. Arhabulagiragakwo mavurha nîsi erhi nshangi, bulya eri nterekêro nkalange y'omujina, nterekêro ya bwikêbwe eyakengêze obubî.

[16] Omudâhwa anabwîra olya mukazi ayegere oluhêrero, ayimange embere za Nyakasane. [17] Omudâhwa anayanka amîshi omu kabindi, na hano aba amayanka ehy'akatulo oku budaka bw'Endâro, anahihira mulya mîshi, [18] Omudâhwa, anayimanza nyamukazi embere za Nyakasane, analukûla emvîri z'okw'irhwe lya nyamukazi; kandi anamufumbasa enterekêro y'obwikebwe, nterekêro ya mujina. Omudâhwa anafumbarha omu maboko gâge amîshi malulu, go galêrha okuhehêrerwa.

[19] Omudâhwa analahiriza nyamukazi amubwîre, erhi: «Akaba ntà mulume walâzire mweshi naye, n'akaba orhahindamukaga okola wacîhemula, n'obwôla ociri omu mwa balo, onayere muli agala mîshi g'okuhehêrerwa[d]. [20] Ci erhi akaba wabîre mubamba, n'obwôla ogwêrhe balo, wagenda n'owundi mulume. [21] Omudâhwa anamugasha n'ebinwa by'ecihango, anamubwîra, erhi: «Nyamubâho akujire buhanya na wa busha omu karhi k'olubaga lwâge, oyume emirhibadu, orhunde n'enda, [22] n'agâla mîshi galêrha obuhanya gakuje omu nda gayirhunze ganakuyumye emirhibadu». Nyamukazi anashuza[e], erhi: Amen! Amen!

[23] Omudâhwa anayandika birya binwa[f] by'okucigasha oku muzingè, kandi anabizagiza muli galya mîshi malulu. [24] Ananywesa nyamukazi galya mîshi malulu na ga kuhehêrerwa, n'agôla mîshi g'okuhehêrerwa ganashandabâna muli ye n'obululu bwâgo. [25] Omudâhwa erhi aba amayankirira omu maboko ga nyamukazi erya nterekêro y'omujina, anayimogamoga embere za Nyakasane, anayiyegeza oku luhêrero. [26] Anashamarha nshâno ya luhi luguma lw'eyôla

---

ecinyabuguma, emikolo, okukenga ehya bene (Lush 5).
[c] **5.15** : Eco cigabi ca kalikumi c'omulengo gw'enshâno y'engano càli ca litri 4, 5.
[d] **5.19** : Mîshi malulu: gali mîshi mahehêrere, ganayîrha (Lub 15, 23-25). Okwo kwàli kunywesa omuntu ecihango amango ntà câzò cihali kuli oyo muntu, lyo bamanya erhi ayâzire nîsi erhi ahîre. Ab'omu mulala gwa Semu, bakâgikolêsa amîshì g'omu lwîshi erhi g'omu iriba. Alaga amazìno ga maliba maguma-maguma: *Ein-Mishpat* («iriha ly'obucîranuzi»: Murh 14, 7), *Meriba* («nnongwe»: Mib 20, 13).
[e] **5.22** Ishuzo: Amen, amen! = «Kwo binali, bibè ntyo>). - Omu kuderha ebi binwa, nyanmkazi anayêmêre n'obwâlagale ebinwa byôshi omudâhwa anamugashaga (Lush 27. 15-26).
[f] **5.23** :, Hali okundi bakâgicîgasha: banabwîra omuntu alye gulya muzingè bayandisirekwo endahiro y'omwîgasho (Eze 2, 8-3, 3) Okuyibusa:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nterekêro y'okuyibusa[g], anayisingônokesa oku luhêrero, enyuma ly'ahôla anaywêsa nyamukazi galya mîshi. [27] Hano aba amamunywêsa galya mîshi oku bikolaga byayishibà: akaba nyamukazi ahemukire ibà, galya mîshi ganalêrha okuhehêrerwa hano ganamujàmwo, ganamululire: enda yâge yanarhunda, emirhibadu yâge yanayuma na oyôla mukazi anabà muhanya omu bene wâbo. [28] Ci erhi ankaba nyamukazi ali mwêru kwêru, arhahemukaga, arhankajà kwo iga, anacira, akazinaburha.

[29] Lyo irhegeko ly'omujina eryo, amango omukazi ankahemukira ibà omu kuhusha, [30] nîsi erhi akaba omulume amajamwo omujina kuli mukâge: oyôla mulume anagendiyimanza mukâge embere za Nyakasane n'omudâhwa anamujirirakwo eryo irhegeko nk'oku linali lyôshi. [31] Omulume arhajiziri câha, nyamukazi anabarhula obubî bwâge yêne.

Numbers BHS 5:

1וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 2צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשַׁלְּחוּ מִן־הַמַּחֲנֶה כָּל־צָרוּעַ וְכָל־זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ: 3מִזָּכָר
עַד־נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תְּשַׁלְּחוּם וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם: 4וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיְשַׁלְּחוּ אוֹתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ
5וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 6דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל־חַטֹּאת הָאָדָם לִמְעֹל מַעַל בַּיהוָה
וְאָשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא: 7וְהִתְוַדּוּ אֶת־חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהֵשִׁיב אֶת־אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישִׁתְוֹ יֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לַאֲשֶׁר
אָשַׁם לוֹ: 8וְאִם־אֵין לָאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַיהוָה לַכֹּהֵן מִלְּבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר־בּוֹ
עָלָיו: 9וְכָל־תְּרוּמָה לְכָל־קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה: 10וְאִישׁ אֶת־קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר־יִתֵּן
לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה: פ
11וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 12דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי־תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וּמָעֲלָה בּוֹ
מָעַל: 13וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת־זֶרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא
נִתְפָּשָׂה: 14וְעָבַר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִוא נִטְמָאָה אוֹ־עָבַר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא
לֹא נִטְמָאָה: 15וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת־קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים לֹא־יִצֹק
עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי־מִנְחַת קְנָאֹת הִוא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן: 16וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֶעֱמִדָהּ לִפְנֵי
יְהוָה: 17וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קְדֹשִׁים בִּכְלִי־חָרֶשׂ וּמִן־הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן
אֶל־הַמָּיִם: 18וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת
קְנָאֹת הִוא וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים: 19וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ
אֹתָךְ וְאִם־לֹא שָׂטִית טֻמְאָה תַּחַת אִישֵׁךְ הִנָּקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה: 20וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי

[g]**5.26** : Okuyibusa: Rhulole omu Lev 2, 2.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

נִטְמֵאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת־שְׁכָבְתּוֹ מִבַּלְעֲדֵי אִישֶׁךָ׃ 21וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה
יִתֵּן יְהוָה אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ בְּתֵת יְהוָה אֶת־יֶרֶכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת־בִּטְנֵךְ צָבֶה׃ 22וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים
הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ לַצְבּוֹת בֶּטֶן וְלַנְפֵּל יָרֵךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן ׀ אָמֵן׃ 23וְכָתַב אֶת־הָאָלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר וּמָחָה
אֶל־מֵי הַמָּרִים׃ 24וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים׃ 25וְלָקַח הַכֹּהֵן
מִיַּד הָאִשָּׁה אֵת מִנְחַת הַקְּנָאֹת וְהֵנִיף אֶת־הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ׃ 26וְקָמַץ הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה
אֶת־אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמָּיִם׃ 27וְהִשְׁקָהּ אֶת־הַמַּיִם וְהָיְתָה אִם־נִטְמְאָה
וַתִּמְעֹל מַעַל בְּאִישָׁהּ וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ וְהָיְתָה הָאִשָּׁה לְאָלָה בְּקֶרֶב
עַמָּהּ׃ 28וְאִם־לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הִוא וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע׃ 29זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאֹת אֲשֶׁר תִּשְׂטֶה אִשָּׁה תַּחַת
אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה׃ 30אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמִיד אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ
הַכֹּהֵן אֵת כָּל־הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃ 31וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא אֶת־עֲוֹנָהּ׃ פ

6

Omuntu orherekirwe Nyakasane

1 Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: «Ogendibwîra bene Israheli ntya: 2 Mango hanabe
omulume erhi mukazi wajira eciragâne c'okucihâna emwa Nyamubâho, 3 oyôla muntu analekage
okunywa idivayi na ngasi gandi mamvu galalusa gôshi; arhanywaga ciru n'enkalishi erhenga
omu idivayi erhi omu gandi mamvu galalusa. Arhanywaga ciru n'omurhobo gw'omu mizâbîbu,
arhanalyaga ciru emizâbîbu mibishi nîsi eyumire. 4 Amango gâge gôshi g'okucîhâna oyôla muntu
munyaciragâne arhalyaga ciru n'ehitya birhenga oku mizâbîbu[h], kurhenga oku mogomogo
z'emizâbîbu kuhika oku byûla byâyo. 5 Amango g'okucîhâna kwâge oyôla munyaciragâne,
olugembe lurhankamugera o-kw'irhwe, kuhika ensiku zâge z'eciragâne c'okucihâna emwa
Nyamubâho zirhwe, ayôrha mwimîna, aleke emvîri zâge zikule ntyo oku zinalonzize. 6 Muli agôla
mango g'okucihâna kwâge, arhankayegêra[i] omuntu ofire ciru n'omuguma, 7 arhankacihemula
ciru n'oli îshe, ciru n'oli nnina, ciru n'oli mwene wâbo, erhi mwâli wâbo ofire, bulya okw'irhwe
lyâge kwayandagalire omugisho gw'okumurherekêra Nyamuzinda. 8 Agola mango g'eciragâne
câge gôshi ali muntu orherekirwe Nyakasane.

9 Erhi omuntu ankafira buno buno aba burhambi bwâge, n'okwôla kubè- muli lirya irhwe
lyarherekirwe Nyamubâho, anamôme irhwe lyâge oku lusiku lw'okucicêsa; analimôma oku lusiku
lwa kali nda. 10 Oku lusiku lwa munâni anayisha adwîrhe emunda omudâhwa ali, mahali abirhi ga

[h] **6.4** : Okwo kulahira ngasi hyôshi hirhenga omu muzâbîbu, kuli kulonza okulahira akalamo k'okubêra hantu haguma aka ab'omu mulala gw'aba-Rekabu (Yer 35, 5-8).
[i] **6.6** : Omunya-ciragâne n'omudâhwa mukulu (Lev 21, 1-11), bagwâsirwe okushimba buzira izâbyo amarhegeko g'enterekêro nyêrukwêru. Arhahîraga akacîhemula (Rhulole omu cigabi ca 19).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mpingà erhi bânagoko babirhi ba ngûkù, aha muhango gw'lhêma ly'embugânano. [11] Omudâhwa anarherekêra ngûkù nguma oku nterekêro y'oku byabà, n'eyindi oku nterekêro y'ensirîra, kandi anamujirira empyûlo kuli ecôla câha câge c'agôla mango g'omuntu ofire. Olwôla lusiku olya muntu wajiraga eciragâne anashubi- rherekêra irhwe lyâge. [12] Kandi anashubirherekêra Nyamubâho ensiku z'ecîra-gane câge, anarherekêra omwâna-buzi wa mwâka muguma oku nterekêro y'o-bubî. Ensiku zagezire zirhankaciganjwa bulya eciragâne câge cahemwîrwe.

[13] Alaga irhegeko ly'omuntu wacihânyire; oku lusiku luzinda lw'eciragâne câge banayisha bamudwîrhe ah'ihêma ly'embugânano. [14] Anahà Nyamubâho entûlo yâge ntyâla: mwâna-buzi wa mwâka muguma orhalikwo ishembo, oku nterekêro y'ensirîra, omushîbuzi gwa mwâka muguma oku nterekêro y'oku byâha, nayo erhabâga n'ishembo, engandabuzi erhalikwo ishembo, oku nterekêro y'omurhûla. [15] Ahirekwo ecirhiri c'emigati erhalimwo lwango, migati ya nshâno ya mulà mvange n'amavurha n'orhundi rhugati rhutya rhutya rhurhali- mwo lwango, rhushîge amavurha, kandi banajira mwo enterekêro y'enkala-nge, n'eya okushesha ecinyôbwa, erya banakômerera okujira. [16] Ebyola omudâhwa anabirherekêra Nyamubâho, anabulihâna enterekêro yâge oku byâha kuguma n'enterekêro yâge y'ensirîra. [17] Kandi anarherekêra erya nga-ndabuzi oku nterekêro y'omurhûla emwa Nyamubâho, kuguma na cirya cirhiri c'emigati erhalimwo lwango. Kandi omudâhwa anajira enterekêro yâge y'enkalange n'ey'okushêsha ecinyôbwa. [18] Olya wajiraga eciragâne anamômera irhwe lyâge ah'Ihêma ly'embugânano, hano aba amarhôla zirya mvîri z'okw'irhwe lyâge lyarherekêragwa, anazihira omu muliro gw'enterekêro y'omurhûla. [19] Omudâhwa anayanka ecirhugo c'erya ngandabuzi nka camahya[i], anayanka na mugati muguma gurhalimwo lwangomuli erya eri omu cirhiri, kuguma na higati higuma nahyo hirhalimwo lwango; na hanola aba amabihira omu maboko- g'olya nyakujira eciragâne, nka naye amanamômaga lirya irhwe lyâge lyarherekêragwa. [20] Omudâhwa anabimogamoga embere za Nyamubâho: kali kantu kîmâna k'omudâhwa kuguma na omushaya gubà gwamamogamogwa, na okugulu kubà kwamakobôlwa. Enyuma z'ahôla, olya wajiraga eciragâne anahashiginywa idivayi.

[21] Lyo irhegeko ly'owahânaga eciragâne elyo, lyo n'irhegeko lyâge oku nterekêro ankahà Nyamubâho nk'oku ankanahashibona. Eryo irhegeko aliyûkiriza nka kulya anahânaga eciragâne câge.

Isala ly'omugisho

[22] Nyakasane anacishambâza Mûsa amubwîra, erhi:

---

[i] **6.19** : Amarhegeko gayerekire abadâhwa gahùnyire oku kuli kwinjà okuhà omudâhwa ecâge cigabi nka ciciri cibishi (Lev 7, 6.31-34; 1 Sam 2, 14-15).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[23] «Odese Aròni n'aba-gala, erhi: Mukola mwagisha bene Israheli mwanababwîra, erhi: [24] «Nyakasane akugishe anakulange! [25] Nyamubâho akumolekere n'obusù bwâge, anakushobôze engalo zâge! [26] Nyamubâho akuyinamulire amalanga, anakuhe omurhûla!» [27] Ntyo kwo bâkazihira izîno lyâni kuli bene Israheli, nâni nanabagisha.»

Numbers BHS 6 :

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר
לַיהוָה: מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא
יֹאכֵל: כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד־זָג לֹא יֹאכֵל: כָּל־יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא־יַעֲבֹר
עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יַזִּיר לַיהוָה קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: כָּל־יְמֵי הַזִּירוֹ לַיהוָה עַל־נֶפֶשׁ מֵת
לֹא יָבֹא: לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא־יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל־רֹאשׁוֹ: כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ קָדֹשׁ הוּא
לַיהוָה: וְכִי־יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: וּבַיּוֹם
הַשְּׁמִינִי יָבִא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה
וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל־הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת־רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת־יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ
לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ: וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד: וְהִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת־שְׁנָתָהּ תְּמִימָה לְחַטָּאת
וְאַיִל־אֶחָד תָּמִים לִשְׁלָמִים: וְסַל מַצּוֹת סֹלֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וּמִנְחָתָם
וְנִסְכֵּיהֶם: וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה אֶת־חַטָּאתוֹ וְאֶת־עֹלָתוֹ: וְאֶת־הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סַל
הַמַּצּוֹת וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־נִסְכּוֹ: וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שְׂעַר רֹאשׁ
נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזְּרֹעַ בְּשֵׁלָה מִן־הָאַיִל וְחַלַּת מַצָּה אַחַת מִן־הַסַּל
וּרְקִיק מַצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחַר הֻתְגַּלְּחוֹ אֶת־נִזְרוֹ: וְהֵנִיף אוֹתָם הַכֹּהֵן | תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא
לַכֹּהֵן עַל חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחֲר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יָיִן: זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יִדֹּר קָרְבָּנוֹ לַיהוָה
עַל־נִזְרוֹ מִלְּבַד אֲשֶׁר־תַּשִּׂיג יָדוֹ כְּפִי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יִדֹּר כֵּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ: פ

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרֲכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם: ס

יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: ס

יָאֵר יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: ס

יִשָּׂא יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם: ס

וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרֲכֵם: פ

7

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

III. Enterekêro z'abarhambo b'Israheli oku lusiku lw'okugishwa kw'Endâro

Okuhâna engâlè nterekêro

[1] Olusiku Mûsa ayûsagyamwo okuyûbaka Endâro, okugisha, okuyishîga amavurha n'okugisha ebirugu byamwo byôshi, kuguma n'oluhêrero n'ebi-rugu byâlwo byôshi, erhi aba amanashîga olwo luhêrero amanalugisha, [2] abaluzi b'Israheli bo baligi barhambo b'emilala ya bashakulûza bâbo, bayisha badwîrhe enterekêro zâbo: bo bàli barhambo b'emilala, balya bàli bayimangire olubaga olusiku lw'omubalè. [3] Bayisha badwîrhe enterekêro zâbo embere za Nyamubâho: Ngâlè ndarhu nfûnikire na mpanzi ikumi n'ibirhi, kwo kuderha: ngâlè nguma oku barhambo babirhi na mpanzi nguma oku ngasi mulala, banaciyisha babidwîrhe ntyôla embere z'Endâro. [4] Nyamubâho ashambâla na Mûsa amubwîra, erhi: [5] Oyankirire ebyôla bintu by'enterekêro, bikazikolêsibwa oku mikolo omw'Ihêma ly'embugânano; obihe bene Levi, ngasi muguma nk'oku amalagîrire g'omukolo gwâge ganali». [6] Mûsa erhi aba amarhôla zirya ngâlè na zirya mpanzi, abigabîra bene Levi. [7] Ahâna ngâlè ibirhi na mpanzi ini kuli bene Gershoni, nk'oku amalagîrire g'omukolo gwâbo ganali. [8] Ahâna ngâlè ini na mpanzi munâni kuli bene Merari nk'oku amalagîrire g'omukolo gwâbo ganali oku bulanzi bw'Itamara mwene omudâhwa Aròni. [9] Ci bene Kehati ba-rhahâbagwa cici, bulya bo bàli bagwêrhe omukolo gw'ebintu bigishe, bàli bagwêrhe okujà kwabihêka aha birhugo byâbo.

Enterekêro y'okugisha oluhêrero

[10] Enyuma abarhambo bahâna enterekêro yâbo oku lusiku lw'okugishwa kw'oluhêrero, lwo lusiku balushîgaga amavurha. [11] Banacihêka enterekêro yâbo embere z'oluhêrero. Nyamubâho anacibwîra Mûsa, erhi: «Ngasi lusiku murhambo muguma akaziyisha adwîrhe enterekêro yâge y'olusiku lukulu lw'okugishwa kw'oluhêrero.»

[12] Omurhangiriza wahânaga enterekêro yâge àli Nashoni, mwene Aminadabu w'oku bûko bwa Yuda. [13] Arherekêra enambi y'ecûma c'olunyerere, obuzirho bwâyo bwàli bwa sikeli igana na makumi asharhu, akabêhè k'ecûma c'olunyerere ca sikeli makumi galinda, omu kugerera oku sikeli y'ahantu hîmâna, ngasi cirugu câli ciyunjwîre nshâno ya mulà, mvange n'amavurha oku nterekêro y'enkalange. [14] Ahirakwo engombo y'amasholo ga sikeli ikumi, eyunjwîre bukù. [15] Ahirakwo empanzi y'omucûka, engandabuzi n'omwâna-buzi wa mwaka muguma oku nterekêro y'ensirîra. [16] Ahirakwo ecihebe c'enterekêro oku byâha. [17] N'oku nterekêro y'omurhûla ahâna mpanzi ibirhi, ngandahuzi irhanu, bihebe birhânu na bâna-buzi ndarhu ba mwâka muguma. Eyo yo nterekêro ya Nashoni mwene Aminadabu.

[18] Oku lusiku lwa kabirhi, Natanaeli mwene Suari, murhambo w'obûko bwa bene Isakari naye ahâna enterekêro yâge. [19] Arherekêra enambi y'ecûma c'olu- nyerere, obuzirho bwâyo bwàli bwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

sikeli igana na makumi asharhu, akabêhè k'ecûma c'olunyerere ca sikeli makumi gali nda, omu kugerera oku sikeli y'ahantu hîmâna, ngasi cirugu càli ciyunjwîre nshâno ya mulà mvange n'amavurha, oku nterekêro y'enkalange. [20] Ahirakwo engombo y'amasholo ga sikeli ikumi, eyunjwîre bukù. [21] Ahirakwo empanzi y'omucûka, engandabuzi n'omwâna-buzi wa mwâka muguma oku nterekêro y'ensirîra. [22] Ahirakwo ecihebe c'enterekêro oku byâha, [23] n'oku nterekêro y'omurhûla ahâna mpanzi ibirhi, ngandabuzi irhanu, bihebe birhânu na bâna-buzi barhânu ba mwâka muguma. Eyo yo nterekêro ya Natanaeli mwene Suari.

[24] Oku lusiku lwa kasharhu ayisha omurhambo wa bene Zabuloni, Eliabu mwene Heloni. [25] Arherekêra enambi y'ecûma c'olunyerere, obuzirho bwâyo bwàli bwa sikeli igana na makumi asharhu, akabêhè k'ecûma c'olunyerere ca sikeli makumi gali nda omu kugerera oku sikeli y'ahantu hîmâna, ngasi cirugu cali ciyunjwîre nshâno ya mulà mvange n'amavurha, oku nterekêro y'enkala-nge. [26] Ahirakwo engombo y'amasholo ga sikeli ikumi, eyunjwîre bukù. [27] Ahirakwo empanzi y'omucûka, engandabuzi n'omwâna-buzi wa mwâka muguma oku nterekêro y'ensirîra. [28] Ahirakwo ecihebe c'enterekêro oku byâha. [29] N'oku nterekêro y'omurhûla, ahâna mpanzi ibirhi, ngandabuzi irhanu, bihebe birhânu, na bâna-buzi barhânu ba mwâka muguma. Eyo yo nterekêro ya Eliabu mwene Heloni.

[30] Oku lusiku lwa kani, ayisha omurhambo wa bene Rubeni, Elisuri mwene Sedeuri. [31] Arherekêra enambi y'ecûma c'olunyerere, obuzirho bwâyo bwàli bwa sikeli igana na makumi asharhu, n'akabêhè k'ecu-ma c'olunyerere ca sikeli makumi gali nda omu kugerera oku sikeli y'ahantu hîmâna; ngasi cirugu càli ciyunjwîre nshâno ya mulà, mvange n'amavurha oku nterekêro y'enkalange. [32] Ahirakwo engombo y'amasholo ga sikeli ikumi eyunjwîre bukù. [33] Ahirakwo empanzi y'omucûka, engandabuzi n'omwâna-buzi wa mwâka muguma oku nterekêro y'ensirîra. [34] Ahirakwo ecihebe c'enterekêro oku byâha. [35] N'oku nterekêro y'omurhûla, ahâna mpanzi ibirhi, ngandabuzi ibirhi, bihebe birhânu na bânabuzi barhânu ba mwâka muguma. Eyo yo nterekêro ya Elisuri mwene Sedeuri.

[36] Oku lusiku lwa karhânu ayisha omurhambo wa bene Simoni, Shelumieli mwene Surishadayi. [37] Arherekêra enambi y'ecûma c'olunyerere, obuzirho bwâyo bwàli bwa sikeli igana na makumi asharhu, n'akabêhè k'ecûma c'olu- nyerere ca sikeli makumi gali nda omu kugerera oku sikeli y'ahantu hîmâna, ngasi cirugu càli ciyunjwîre nshàno ya mulà, mvange n'amavurha oku nterekè-êro y'enkalange. [38] Ahirekwo engombo y'amasholo ga sikeli ikumi eyunjwîre bukù. [39] Ahirakwo empanzi y'omucûka, engandabuzi n'omwâna-buzi wa mwa-ka muguma oku nterekêro y'ensirîra. [40] Ahirakwo ecihebe c'enterekêro oku byâha. [41] N'oku nterekêro y'omurhûla ahâna mpanzi ibirhi, ngandabuzi irhânu, bihebe birhânu na bâna-buzi barhânu ba mwâka muguma. Eyo yo nterekêro ya Shelumieli mwene Surishadayi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[42] Oku lusiku lwa kali ndarhu, ayisha omurhambo wa bene Gadi, Eliasafu mwene Dueli. [43] Arherekêra enambi y'ecûma c'olunyerere, obuzirho bwâyo bwali bwa sikeli igana na makumi asharhu, n'akabêhè k'ecûma c'olunyerere, ca sikeli makumi gali nda, omu kugerera oku sikeli y'ahantu hîmâna, ngasi cirugu câli ciyunjwîre nshâno ya mulà mvange n'amavurha oku nterekêro y'e- nkalange. [44] Ahirakwo engombo y'amasholo ga sikeli ikumi, eyunjwîre bukù. [45] Ahirakwo empanzi y'omucûka, engandabuzi n'omwâna-buzi wa mwâka muguma oku nterekêro y'ensirîra. [46] Ahirakwo ecihebe c'enterekêro oku byâha, [47] n'oku nterekêro y'omurhûla, ahana mpanzi ibirhi, ngandabuzi irhanu, bihebe birhânu na bâna-buzi barhânu ba mwâka muguma. Eyo yo nterekêro ya Eliasafu mwene Dueli.

[48] Oku lusiku lwa kali nda ayisha omurhambo wa bene Efrayimu, Elishama mwene Amihudi, [49] arherekêra enambi y'ecûma c'olunyerere, obuzirho bwâyo bwàli bwa sikeli igana na makumi asharhu, n'akabêhè k'ecûma c'olunyerere ca sikeli makumi gali nda, omu kugerera oku sikeli y'ahantu hîmâna, ngasi cirugu càli ciyunjwîre nshâno ya mulà mvange n'amavurha, oku nterekêro y'enkala-nge. [50] Ahirakwo engombo y'amasholo ga sikeli ikumi, eyunjwîre bukù. [51] Ahirakwo empanzi y'omucûka, engandabuzi n'omwâna-buzi wa mwâka muguma, oku nterekêro y'ensirîra. [52] Ahirakwo ecihebe c'enterekêro oku byâha, [53] n'okunterekêro y'omurhûla, ahâna mpanzi ibirhi, ngandabuzi irhanu, bihebe birhânu na bâna-buzi barhânu ba mwâka muguma. Eyo yo nterekêro ya Elishama mwene Amihudi.

[54] Oku lusiku lwa kali munâni ayisha omurhambo wa bene Menashè, Gamalieli mwene Pedasuri. [55] Arherekêra enambi y'ecûma c'olunyerere, obuzirho bwâyo bwàli bwa sikeli igana na makumi asharhu, n'akabêhè k'ecûma c'olu- nyerere ca sikeli makumi gali nda, omu kugerera oku sikeli y'ahantu hîmâna, ngasi cirugu câli ciyunjwîre nshâno ya mulà mvange n'amavurha, oku nterekêro y'enkalange. [56] Ahirakwo n'engombo y'amasholo ga sikêli ikumi, eyunjwîre bukù. [57] Ahirakwo empanzi y'omucûka, engandabuzi n'omwâna-buzi wa mwa-ka muguma, oku nterekêro y'ensirîra. [58] Ahirakwo ecihebe c'enterekêro oku byâha, [59] n'oku nterekêro y'omurhûla ahâna, mpanzi ibirhi, ngandabuzi irhanu, bihebe birhânu na bâna-buzi barhânu ba mwâka muguma. Eyo yo nterekêro ya Gamalieli mwene Pedasuri.

[60] Oku lusiku lwa kali mwenda ayisha omurhambo wa bene Benyamini, Abidani mwene Gedeoni. [61] Arherekêra enambi y'ecûma c'olunyerere, obuzirho bwâyo bwàli bwa sikeli igana na makumi asharhu, n'akabêhè k'ecûma c'olunyerere ca sikeli makumi gali nda, omu kugerera oku sikeli y'ahantu hîmâna. Ngasi cirugu câli ciyunjwîre nshâno ya mulà mvange n'amavurha, oku nterekêro y'enkalange. [62] Ahirakwo n'engombo y'amasholo ga sikeli ikumi eyunjwîre bukù. [63] Ahirakwo empanzi y'omucûka, engandabuzi n'omwâna-buzi wa mwâka muguma, oku nterekêro y'ensirîra. [64] Ahirakwo ecihebe c'enterekêro oku byâha. [65] N'oku nterekêro y'omurhûla ahâna mpanzi ibirhi, ngandabuzi irhanu, bihebe birhânu na bâna-buzi barhânu ba mwâka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muguma. Eyo yo nterekêro y'Abidani mwene Gedeoni.

[66] Oku lusiku lwa kali ikumi, ayisha omurhambo wa bene Dani, Ahiyezeri mwene Amishadayi. [67] Arherekêra enambi y'ecûma c'olunyerere, obuzirho bwâyo bwàli bwa sikli igana na makumi asharhu, akabêhè k'ecûma c'olu-nyerere ca sikeli makumi gali nda, omu kugerera oku sikeli y'ahantu hîmâna, ngasi cirugu câli ciyunjwîre nshâno ya mulà mvange n'amavurha oku nterekêro y'enkalange. [68] Ahirakwo n'engombo y'amasholo ga sikeli ikumi eyunjwîre bukù. [69] Ahirakwo empanzi y'omucûkà, engandabuzi n'omwâna-buzi wa mwa-ka muguma oku nterekêro y'ensirîra. [70] Ahirakwo n'ecihebe c'enterekêro oku byâha. [71] N'oku nterekêro y'omurhûla ahâna mpanzi ibirhi, ngandabuzi irhânu, bihebe birhânu na bâna-buzi barhânu ba mwâka muguma. Eyo, yo nterekêro y'Ahiyezeri mwene Amishadayi.

[72] Oku lusiku lwa kali ikumi na luguma, ayisha omurhambo wa bene Aseri, Pagieli mwene Okrani. [73] Arherekêra enambi y'ecûma c'olunyerere, obuzirho bwâyo bwâli bwa sikeli igana na makumi asharhu, akabêhè k'ecûma c'olu-nyerere ca sikeli makumi gali nda, omu kugerera oku sikeli y'ahantu hîmâna, ngasi cirugu câli ciyunjwîre nshâno ya mulà mvange n'amavurha oku nterekêro y'enkalange. [74] Ahirakwo engombo y'amasholo ga sikeli ikumi, eyunjwîre bukù. [75] Ahirakwo empanzi y'omucûka, engandabuzi n'omwâna-buzi wa mwâka muguma oku nterekêro y'ensirîra, [76] oku nterekêro y'okuhyûla oku byâha, ahâna cihebe ciguma. [77] N'oku nterekêro y'omurhûla, ahâna mpanzi ibirhi, ngandabuzi irhanu, bihebe birhânu na bâna-buzi barhânu ba mwâka muguma. Eyo yo nterekêro ya Pagieli mwene Okrani.

[78] Oku lusiku lwa kali ikumi na kabirhi, ayisha omurhambo wa bene Nefutali, Ahira mwene Enani. [79] Arherekêra enambi y'ecûma c'olunyerere, obuzirho bwâyo bwàli bwa sikeli igana na makumi asharhu, akabêhè k'ecûma c'olunyerere, ca sikeli makumi gali nda, omu kugerera oku sikeli y'ahantu hîmâna, ngasi cirugu câli ciyunjwîre nshâno ya mulà mvange n'amavurha, oku nterekêro y'enkalange. [80] Ahirakwo n'engombo y'amasholo ga sikeli ikumi, eyunjwîre bukù. [81] Ahirakwo empanzi y'omucûka, engandabuzi, n'omwâna-buzi wa mwâka muguma oku ntere-kèêro y'ensirîra. [82] Ahirakwo ecihebe c'enterekêro oku byâha, [83] n'oku nterekêro y'omurhiìûla ahâna mpanzi ibirhi, ngandabuzi irhanu, bihebe birhânu na bâna- buzi barhânu ba mwâka muguma. Eyo, yo nterekêro ya Ahira mwene Enani.

[84] Ezôla, zo ntûlo z'abarhambo ba bene Israheli oku lusiku lukulu lw'okugishwa kwa oluhêrero, lwo lusiku balushîgaga amavurha. Ezôla ntûlo zàli: nambi ikumi n'ibirhi z'ecûma c'olunyerere, rhubehe ikumi na rhubirhi rhw'ecûma c'olunyerere na ngombo ikumi n'ibirhi za masholo. [85] Ngasi nambi ya cûma ca lunyerere, obuzirho bwâyo bwàli bwa sikeli igana na makumi asharhu, na ngasi kabehe, ka sikeli makumi gali nda. Obuzirho hw'ebyôla birugu by'olunyerere byôshi, zâli sikeli bihumbi bibirhi na magana ani, omu kugerera oku sikeli y'ahantu himàna. [86] Engombo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

z'amasholo zàli ziyunjwîre bukù, ngasi nguma yali ya sikeli ikumi omu kugerera oku sikeli y'ahantu hîmâna. Obuzirho bw'amasholo g'ezôla ngombo bwàli bw'igana na makumi abirhi ga sikeli.

[87] Enyama z'enterekêro y'ensirîra: Mpanzi za mucûka ikumi n'ibirhi, nga-ndabuzi ikumi n'ibirhi na bâna-buzi ikumi na babirhi ba mwâka muguma, haguma n'enterekêro zâbo z'enkalange. Hâli bihebe ikumi na bibirhi by'enterekêro oku byâha. [88] Enyama zahànyirwe nterekêro y'omurhûla: Mpanzi makumi abirhi n'ini, ngandabuzi makumi gali ndarhu, bihebe makumi gali nda-rhu na bâna-buzi makumi gali ndarhu ba mwâka muguma. Byo byahânyirwe nterekêro ebyôla oku lusiku lw'okugisha oluhêrero, erhi babà bamalushîga amavurha. Oku Nyamuzinda akagishambâla na Mûsa

[89] Erhi Mûsa ajàga omw'lhêma ly'embugânano mpu ashambâle na Nyamubâho, akazâgiyumva izù lidwîrhe lyamudesa kurhenga oku nyanya ly'idubiro, elyali lihizirwe oku mucîmba gw'amalaganyo, ekarhî ka balya ba-kerubi babirhi. Anarhondêra okumushabâza.

Numbers BHS 7:

וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה לְהָקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וְיַקְדֵּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו
וַיִּמְשָׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם: וַיַּקְרִיבוּ נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂיאֵי הַמַּטֹּת הֵם הָעֹמְדִים
עַל־הַפְּקֻדִים: וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֶגְלֹת צָב וּשְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר עֲגָלָה עַל־שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד
וַיַּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַח מֵאִתָּם וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנָתַתָּה
אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֻדָּתוֹ: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגָלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם: אֶת | שְׁתֵּי הָעֲגָלֹת
וְאֵת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֻדָּתָם: וְאֵת | אַרְבַּע הָעֲגָלֹת וְאֵת שְׁמֹנַת הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי מְרָרִי כְּפִי
עֲבֻדָּתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בַּכָּתֵף יִשָּׂאוּ: וַיַּקְרִיבוּ
הַנְּשִׂאִים אֶת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ וַיַּקְרִיבוּ הַנְּשִׂיאִם אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם יַקְרִיבוּ אֶת־קָרְבָּנָם לַחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ: ס
וַיְהִי הַמַּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־קָרְבָּנוֹ נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב לְמַטֵּה יְהוּדָה: וְקָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה: כַּף
אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד
לְחַטָּאת: וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נַחְשׁוֹן
בֶּן־עַמִּינָדָב: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר נְשִׂיא יִשָּׂשכָר: 19הִקְרִב אֶת־קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: 20כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב
מְלֵאָה קְטֹרֶת: 21פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: 22שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: 23וּלְזֶבַח
הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר: פ
24בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לִבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן: 25קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד
כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: 26כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת: 27פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: 28שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: 29וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן: פ
30בַּיּוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר: 31קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק
אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: 32כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת: 33פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: 34שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: 35וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר: פ
36בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי: 37קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: 38כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב
מְלֵאָה קְטֹרֶת: 39פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: 40שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: 41וּלְזֶבַח
הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי: פ
42בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי נָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל: 43קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד
כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: 44כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת: 45פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: 46שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: 47וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל: פ
48בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְרָיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד: 49קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק
אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: 50כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת: 51פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: 52שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: 53וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד: פ
54בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָה־צוּר: 55קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק
אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: 56כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת: 57פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: 58שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: 59וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

60בַּיּוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי: 61קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד
כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה: 62כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת: 63פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: 64שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: 65וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי: פ
66בַּיּוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי: 67קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד
כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה: 68כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת: 69פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: 70שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: 71וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי: פ
72בַּיּוֹם עַשְׁתֵּי עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן: 73קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה: 74כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב
מְלֵאָה קְטֹרֶת: 75פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: 76שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: 77וּלְזֶבַח
הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן: פ
78בַּיּוֹם שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן: 79קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק
אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה: 80כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת: 81פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: 82שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: 83וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן: פ
84זֹאת | חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲרֹת כֶּסֶף שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִזְרְקֵי־כֶסֶף שְׁנֵים עָשָׂר
כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה: 85שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה הַקְּעָרָה הָאַחַת כֶּסֶף וְשִׁבְעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד כָּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אַלְפַּיִם
וְאַרְבַּע־מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: 86כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה מְלֵאֹת קְטֹרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל־זְהַב
הַכַּפּוֹת עֶשְׂרִים וּמֵאָה: 87כָּל־הַבָּקָר לָעֹלָה שְׁנֵים עָשָׂר פָּרִים אֵילִם שְׁנֵים־עָשָׂר כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנֵים עָשָׂר
וּמִנְחָתָם וּשְׂעִירֵי עִזִּים שְׁנֵים עָשָׂר לְחַטָּאת: 88וְכֹל בְּקַר | זֶבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה פָּרִים אֵילִם שִׁשִּׁים
עַתֻּדִים שִׁשִּׁים כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁשִּׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הִמָּשַׁח אֹתוֹ: 89וּבְבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר
אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת־הַקּוֹל מִדַּבֵּר אֵלָיו מֵעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו: פ

8

Olw'amatara g'oku ndâro

[1] Nyakasane ashambâza Mûsa amubwîra, erhi: [2] «Oshambâle n'Aròni omubwîre, erhi: «Amango wahira amatara oku cinâra, embere ly'ecôla cinâra yo agôla matara nda gagwâsirwe gakazimolekera.» [3] Aròni anacijira kulya; ahira amatara embere z'ecinara, nka kulya Nyamubâho

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anarhegekaga Mûsa. [4] Ecola cinâra càli cijizirwe n'amasholo gône kuhika oku magulu, kuhika oku bwâso bwâco, càlicituzirwe n'amasholo gônene, Mûsa acijirisagya omu kushimba ec'olwiganyo Nyamubâho amuyêrekaga.

Okuyîmikwa kwa Bene Levi

[5] Nyakasane ashambâza Mûsa amubwîra; erhi: « [6] Orhôle bene Levi ekarhî ka bene Israheli, onabacêse. [7] Alaga oku wabacêsa: Obakangûle n'amîshi g'olukangûlo; bageze olugembe oku mubiri gwâbo gôshi, bashuke n'emya-mbalo yâbo bacîcese ntyôla. [8] Enyuma z'ahola, banarhôla empanzi y'omucûka oku nterekêro y'ensirîra, kuguma n'enterekêro yâge y'enkalange yajirwa n'e- nshâno y'omulà mvange n'amavurha. Wanarhôla n'eyindi mpanzi y'omucûka, ebè nterekêro oku câha. [9] Wanashegeza bene Levi embere za ihêma ly'embugânano, kandi wanashûbûza enêeko ya bene Israheli bôshi. [10] Wanashegeza bene Levi embere za Nyamubâho, na bene Israheli banahira amaboko gâbo[k] kuli bene Levi. [11] Aròni anarherekêra bene Levi nka nterekêro ya kumogamogwa embere za Nyamubâho, nterekêro ehûnyirwe na bene Israheli, mpu babè bantu bakukazijira omukolo gwa Nyamubâho.

[12] Bene Levi, banahira amaboko oku irhwe ly'empanzi ibirhi, nguma wa- nayihâna nka nterekêro oku byâha, n'eyindi nka nterekêro ya nsirîra ya Nyamubâho, lyo bahashijira empyûlo kuli bene Levi. [13] Wanayimanza bene Levi embere z'Aròni n'embere z'abagala, wanabarherekêra nka nterekêro ya kumogamogwa embere za Nyamubâho. [14] Wanayêgûla bene Levi ekarhî k'abandi bene Israheli, na bene Levi banabà bantu bâni niene. [15] Enyuma z'ahola bene Levi banayisha balijira omukolo omu Ihêma ly'embugânano. Ntyo kwo wabacêsa onaba-rherekêre nka nterekêro ya kumogamogwa. [16] Bulya bakola bîmi loshi omu bene Israheli; nabarhôzire nti babè bâni niene ahâli h'omwâna wa olubere, olya wayi-gula burhangiriza enda ya nina, nacishozire bo kuli ngasi mwâna wa lubere wa bene Israheli. [17] Bulya ngasi mwâna wa lubere wa bene Israheli ali wâni, abè mwâna wa lubere wa muntu, abè wa cintu. Lulya lusiku nayirhagamwo ngasi lubere omu Mîsiri go mango nacirherekêraga bo. [18] Narhôzire Abaleviti ahâli h'abâna b'olubere ba bene Israheli. [19] Nahânyire loshi bene Levi emwa Aròni n'abagala, nka 'mpâno', omu karhî ka bene Israheli; bakazijira omukolo gwa bene Israheli omu Ihêma ly'embugânano, bakazijira empyûlo. ya bene Israheli, lyo bene Israheli balekijakwo cibande cici, amango bayegêra ahantu hîmâna.

[20] Mûsa, Aròni na bene Israheli bôshi bajirira bene Levi nk'okwôla Nyamubâho anarhegekaga Mûsa, oku hiyêrekîre bene Levi. Kwo bajizire ntyo bene Israheli kuli bo. [21] Abaleviti bacìcêsa,

---

[k] **8.10** : Kulambûlira amaboko gâbo kuli bene Levi. Okumulambûlirakwo amaboko kugwêrhe mahugûlo manji: - Bakagilambûlira amaboko oku mbâgwa (Lub 29, 10; Lev 3, 2.8; 4, 4). - Eco cijiro cakâgijirwa amango bahêreza omuntu obuhashe (bukulu): Mib 27, 18; Lush 34. - Eco cijiro cakâgijirwa amango g'enterekêro y'engandabuzi y'empyûlo (Lev 16, 20-22). - Kandi eco cijiro cakâgijirwa nka bahâna omugisho (Murh 48, 14).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bashuka emyambalo yâbo. Naye Aròni abarherekêra nka nterekêro yakumogamoga embere za Nyamubâho, abajirira n'empyûlo lyo babà bwinjà. [22] Enyuma z'ahola, bene Levi bakaziyisha balijira omukolo gwâbo omu Ihêma embere z'Aròni n'abagala. Bajira nk'oku Nyamubâho anarhegekaga Mûsa oku biyêrekîre bene Levi, okwôla kwo banabajirire.

Amango Bene-Levi barhegesirwe okuhâna enterekêro

[23] Nyakasane ashambâza Mûsa, amubwîra, erhi: [24] «Genda obwîre Bene- Levi, erhi: Kurhenga oku myâka makumi abirhi n'irhanu, ngasi Mwene-Levi arhegesirwe okuhâna enterekêro, ajire mukolomuguma omu Ihêma ly'Embu-ganano.

[25] Kurhenga oku myâka makumi arhânu, arhacisêzibwi okuhâna enterekêro; ntà mukolo acisêzibwe okujira; [26] cikwône anarhabâla bene wâbo okushimba ebirhegesirwe omu Ihêma ly'Embugânano, erhi na ntà mukolo asêzibwe. Ntyo kwo wakazijira omu kushimba ebirhegesirwe Bene-Levi.»

Numbers BHS 8:

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 2 דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת־הַנֵּרֹת אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ
שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת: 3 וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הֶעֱלָה נֵרֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: 4 וְזֶה מַעֲשֵׂה
הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יְרֵכָהּ עַד־פִּרְחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמְּנֹרָה:
פ
5 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 6 קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטִהַרְתָּ אֹתָם: 7 וְכֹה־תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם הַזֵּה
עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל־כָּל־בְּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וְהִטֶּהֲרוּ: 8 וְלָקְחוּ פַּר בֶּן־בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֹלֶת בְּלוּלָה
בַּשָּׁמֶן וּפַר־שֵׁנִי בֶּן־בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת: 9 וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: 10 וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסָמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם: 11 וְהֵנִיף אַהֲרֹן אֶת־הַלְוִיִּם
תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה: 12 וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים
וְעֲשֵׂה אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם: 13 וְהַעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אַהֲרֹן וְלִפְנֵי בָנָיו
וְהֵנַפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה: 14 וְהִבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם: 15 וְאַחֲרֵי־כֵן יָבְאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד
אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְטִהַרְתָּ אוֹתָם וְהֵנַפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה: 16 כִּי נְתֻנִים נְתֻנִים הֵמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פִּטְרַת
כָּל־רֶחֶם בְּכוֹר כֹּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַחְתִּי אֹתָם לִי: 17 כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הַכֹּתִי
כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי: 18 וָאֶקַּח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: 19 וָאֶתְּנָה אֶת־הַלְוִיִּם
נְתֻנִים | לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יִהְיֶה בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֶשֶׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ׃ 20וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם ׀ כְּכֹל
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לַלְוִיִּם כֵּן־עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 21וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיְכַבְּסוּ בִּגְדֵיהֶם וַיָּנֶף אַהֲרֹן אֹתָם
תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיְכַפֵּר עֲלֵיהֶם אַהֲרֹן לְטַהֲרָם׃ 22וְאַחֲרֵי־כֵּן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי אַהֲרֹן
וְלִפְנֵי בָנָיו כַּאֲשֶׁר ׀ צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם׃ ס
23וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 24זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה יָבוֹא לִצְבֹא צָבָא בַּעֲבֹדַת אֹהֶל
מוֹעֵד׃ 25וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד׃ 26וְשֵׁרֵת אֶת־אָחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִשְׁמֹר מִשְׁמֶרֶת
וַעֲבֹדָה לֹא יַעֲבֹד כָּכָה תַּעֲשֶׂה לַלְוִיִּם בְּמִשְׁמְרֹתָם׃ פ

9

IV. Basâka n'okurhenga e Sinayi

Olusiku lukulu lwa Basâka

[1] Nyakasane ashambâla na Mûsa oku ntondo ya Sinayi omu mwêzi murha-nzi gw'omwâka gwa kabirhi kurjenga barhenzire omu cihugo c'e Mîsiri. [2] Aderha, erhi: «Bene Israheli bôshi bakazijira okusiku lukulu lwa Basâka amango ganakwânîne. [3] Mukazilujira amango ganakwânîne, oku lusiku lw'iku- mi na kani lw'ogu mwenzi, ekarjî ka bijingo bibirhi: go mango gakwânîne agôla, mwakazilukuza omukushimba amarhegeko na ngasi bijiro biluyêrekîre byôshi. [4] Mûsa agendishambâla na bene Israheli mpu bajire olusiku lukulu lwa Basâka. [5] Banacijira olusiku lukulu lwa Basâka, omu nsiku ikumi n'ini z'omwêzi gwa burhanzi ekarhî ka bijingo bibiri, omu ntondo ya Sinayi. Nk'oku Nyamubâho anarhegekaga Mûsa kôshi, kwo bene Israheli banajizire. [6] Omu bantu mwabonekana abarhahashigijira Basâka, bàli bagalugalu erhi cirunda ca muntu cirhuma, ntyo okwôla kwarhuma barhacijira Basâka olwôla lusiku. Erhi babà bamajà emunda Mûsa n'Aròni bali, [7] babwîra Mûsa, mpu: «Rhwono rhuli bagalugalu erhi cirunda cirhuma, cirhumirage rhweki rhuhanzi- bwa okurherekêra Nyamubâho amango gakwânîne, omu karhiî ka bene Israheli» [8] Mûsa abashuza, erhi: «Murhangilinda ngendidôsa bici Nyamubâho amurhegesire.» [9] Nyamubâho ashambâla na Mûsa amubwîra, erhi: [10] «Ojishambâla mwe na bene Israheli, obabwîre, erhi: Nka muntu muguma muli mwe nîsi erhi muntumuguma w'omu baburhwa binyu, akabamugalugalu erhi cirunda cirhumire nîsi erhi abè abalamîre kuli, agwâsirwe naye ajire Basâka[l] w'okukuza Nyamubâho. [11] Omu mwêzi gwa kabirhi mwo bankamujira, omu nsiku ikumi n'ini, ekarhî ka bijingo bibirhi. Banamulye n'emigati erhalimwo lwango, n'enshogo ndulu. [12] Barhasizagya cici kuhika oku sêzi, barhanamuvunaga kavuha. [13] Erhikwankaba hali omuntu oyosire bwinjà, arhanali omu mabalamo, Oyo muntu erhi ankabula

[l] **9.10** : Omulongo gwa kalindarhu gurhuyêresire cihanzo ciguma cône. Hanôla, rhubwine bibirhi. Kuyêrekîne oku biri binji: ciru cankabà co cihanzo cici, liri irhegeko okukuza Basâka. Ogwêrhe ecihanzo analukuza omu mwêzi gwayisha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kwajira olusiku lukulu lwa Basâka, Oyo muntu banamukage omu lubaga lwâge; bulya arhahâga Nyamubâho enterekêro amango gakwânîne, yêne anabarhule ecâha câge. [14] Erhi omuntu w'ecigolo ohanzire emwinyu ankajira naye Basâka, kukwânîne ashimbe amarhegeko n'ebijiro binayêrekîre Basâka byôshi. Hâba irhegeko liguma kuli mwe n'oku cigolo n'oku wundi muntu obashizire.

Ecitû c'omuliro

[15] Olusiku bayimazagya Endâro, ecitû cabwîkira eyôla Ndâro: lyo Ihêma ly'amalaganyo. Kurhenga bijingo kujika sêzi, oku Ndâro kwajà oguli nka muliro. [16] Byanakaziyôrha byabà ntyôla: ecitû canabwîkira Endàro, na budufu canayôrha nka muliro. [17] Erhi ecôla citù carhengaga oku Ihêma, nabo bene Israheli banahandûla, n'aha ecitû cayimangaga ho nabo banakazigwîka eciha-ndo. [18] Bene Israheli bakazihandûla oku irjegeko lya Nyamubâho, kandi oku irhegeko lyâge banashubigwîka ecibando. Bakaziyôrha bali oku cihando, amango- ngo gôshi naco ecôla citù canakazâgiyôrha ciri oku Ndàro. [19] Erhi ecôla citù cankalegamire nsiku nyinji oku Ndâro, bene Israheli banashimbe lirya irhegeko lya Nyamubâho, barhankaciderha mpu babandûla. [20] Kwo na kuguma, erhi ecôla citù cankagezize nsiku nsungunu zone oku Ndâro: oku irhegeko lya Nyamubâho banagwîka ecibando, kandi oku irhegeko lya Nyamubâho bahandûle. [21] Erhi ecitû cankayimanzire kurjenga bijingo byône kuhika sêzi, cikanashubiyimuka sêzi, nabo banahandûle, Kandi erhi ecitû cankayimusire kugere lusiku luguma na budufu buguma nabo banahandûle. [22] Erhi ecôla citù cankayôsire oku Ndàro nsiku nyinji, mwêzi erhi mwâka, bene Israheli banayôrha bali oku cihando, arhankadesire mpu bakola bahandûla: erhi canayimukaga ntyâla nabo banajandûle. [23] Oku irhegeko lya Nyamubâho banagwîka ecihando, n'oku irhegeko lya Nyamubâho banahandûla. Bakazâgishimba irhegeko lya Nyamubâho nk'oku Nyamubâho anarhegekaga Mûsa.

NUMBERS BHS 9 :

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר׃ 1 וְיַעֲשׂוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפָּסַח בְּמוֹעֲדוֹ׃ 2 בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר־יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעַרְבַּיִם תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֲדוֹ כְּכָל־חֻקֹּתָיו
וּכְכָל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ׃ 3 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשֹׂת הַפָּסַח׃ 4 וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בָּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּמִדְבַּר סִינָי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 5 וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר
הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשֹׂת־הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא׃ 6 וַיֹּאמְרוּ
הָאֲנָשִׁים הָהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגָּרַע לְבִלְתִּי הַקְרֵב אֶת־קָרְבַּן יְהוָה בְּמֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 7 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עִמְדוּ וְאֶשְׁמְעָה מַה־יְצַוֶּה יְהוָה לָכֶם׃ פ 8

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 10 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה־טָמֵא | לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה
לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶּסַח לַיהוָה: 11 בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבַּיִם יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מַצּוֹת
וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ: 12 לֹא־יַשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בוֹ כְּכָל־חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ: 13 וְהָאִישׁ
אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא־הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ כִּי | קָרְבַּן יְהוָה לֹא הִקְרִיב
בְּמֹעֲדוֹ חֶטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא: 14 וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר וְעָשָׂה פֶּסַח לַיהוָה כְּחֻקַּת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה חֻקָּה
אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וּלְאֶזְרַח הָאָרֶץ: פ
15 וּבְיוֹם הָקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן כִּסָּה הֶעָנָן אֶת־הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל הָעֵדֻת וּבָעֶרֶב יִהְיֶה עַל־הַמִּשְׁכָּן כְּמַרְאֵה־אֵשׁ
עַד־בֹּקֶר: 16 כֵּן יִהְיֶה תָּמִיד הֶעָנָן יְכַסֶּנּוּ וּמַרְאֵה־אֵשׁ לָיְלָה: 17 וּלְפִי הֵעָלוֹת הֶעָנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי־כֵן יִסְעוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכָּן־שָׁם הֶעָנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 18 עַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־פִּי יְהוָה יַחֲנוּ
כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הֶעָנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ: 19 וּבְהַאֲרִיךְ הֶעָנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסָּעוּ: 20 וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הֶעָנָן יָמִים מִסְפָּר עַל־הַמִּשְׁכָּן עַל־פִּי יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה
יִסָּעוּ: 21 וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הֶעָנָן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר וְנַעֲלָה הֶעָנָן בַּבֹּקֶר וְנָסָעוּ אוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה וְנַעֲלָה הֶעָנָן
וְנָסָעוּ: 22 אוֹ־יֹמַיִם אוֹ־חֹדֶשׁ אוֹ־יָמִים בְּהַאֲרִיךְ הֶעָנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן עָלָיו יַחֲנוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסָּעוּ וּבְהֵעָלֹתוֹ
יִסָּעוּ: 23 עַל־פִּי יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסָּעוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמָרוּ עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10

Emishekera

[1] Nyakasane ashambâla na Mûsa amubwîra, erhi: [2] «Otule mishekera ibirhi ya cûma ca lunyerere[m]; ebè cûma ca lunyerere conène. Wakaziyiko-lesa amango g'okushûbûza olubaga n'amango g'okuhandûla bakola barhenga omu cihando. [3] Nka gwamabuhwa olubaga lwôshi lwanalundumukira emunda oli, aha Ihêma ly'embugânano. [4] Erhi bankabûha mushekera muguma gone, abaluzi, bo baligi barhambo b'ebihumbi bya bene Israheli, banayisha badêke eburhambi bwâwe. [5] Erhi bankabûha eyôla mishekera eshakanya omu cihando, balya bahanda olunda lwa ebuzûka-zûba banarhangira okugenda. [6] Erhi bankashubibûha eyôla mishekera eshakanya obwa kabirhi, balya bahanda olunda lw'emukondwè, banalîkûla nabo. Kandi banashubiyibûha eshakanye amango g'okugenda loshi. [7] Wanakaziyibûha amango okola wahamagala olubaga omu ndêko, ci agôla mango erhashakanyagya. [8] Abadâhwa bene Aròni bo bakazibûha eyôla mishekera, okwo kwâba irhegeko ly'ensiku zôshi, omu ngasi bûko bwinyu. [9] Amangomukaba mwajà oku matabâro omu cihugo cinyu, mukola mwaji-lwîsa omushombanyi olibatulakwo entambala, mwanabûha emishekera e-shakanye, na Nyamubâho, Nyamuzinda winyu, anamuyumvîrhiza, na ntyo anabayokola kuli abola bashombanyi binyu. [10] Omu nsiku z'obusîme, omu nsiku nkulu zinyu, n'amangomukuzamwo omwêzi nka gwamabaluka, mwâna-kazibûha emishekera, nka mukola mwarherekêra enterekêro y'ensirîra n'enterekêro y'omurhûla, mwanabûha eyôla mishekera ebè kakengêzo embere za Nyamuzinda winyu. Nie Nyamubâho, Nyamuzinda winyu.

Okurhenga oku Sinayi

[11] Oku mwâka gwa kabirhi[n], omu nsiku makumi abirhi z'omwêzi gwa kabirhi ecitû carhenga oku Ndâro y'obuhamirizi. [12] Bene Israheli bashubihira njira, barhenga omw'irûngu lya Sinayi, cirya citù cagendiyimanga omw'irûngu lya Parani. [13] Erhi bakola bagenda obwôla bwa burhanzi, bashimba kulya Nyamubâho arhegekaga Mûsa. [14] Ibendêra ly'ecihando ca bene Yuda lyagenda lya burhanzi, nk'oku emirhwe yâbo yanali, n'omurhwe gwa bene Yuda gwâli gurhegesi-rwe n'omurhambo Nashoni, mwene Aminadabu; [15] Omurhwe g'obûko bwa bene Isakari gwàli gurhegesirwe n'omurhambo Natanaeli, mwene Suari; [16] Omurhwe g'obûko bwa bene Zabuloni gwàli gurhegesirwe n'omurhambo Eliabu, mwene Heloni. [17] Endâro yanacigwikûlwa, bene Gershoni na bene Merari bagendana eyôla Ndâro. [18] Ibendêra ly'ecihando ca bene Rubeni nalyo

---

[m] **10.2** : Mishekera ya cûma ca lunyerere conène: eri mishekera ekubûsire ya buli bwa metri nka nguma. Bakagiyikolêsa omu kâ-Nyamuzinda (Rhulole omu 1 Nga 15, 24; 2 Nga 5, 12). Ci rhu-rhamanyiri bwinjinjà cirhumire bayikolêsa hano nka ya basirika.

[n] **10.11** Erhi wankalola omu Lub 19, 1, wanabona oku bene-Israheli bahikaga omu irungu lya sinayi enyuma lya myêzi isharhu barhenzire e Mîsiri.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lyagenda, nk'oku emirhwe yâbo yanali, n'omurhwe gwa bene Rubeni gwàli gu-rhegesirwe n'omurhambo Elisuri, mwene Sedeuri. [19] Omurhwe gw'obûko bwa bene Simoni gwàli gurhegesirwe n'omurhambo Shelumieli, mwene Surishadayi; [20] n'omurhwe gw'obûko bwa bene Gadi gwàli gurhegesirwe n'omurhambo Eliasafu, mwene Dueli. [21] Bene Kehati nabo bagenda erhi babarhwîre ebirugu bimâna, abandi bakazigwîka Endâro oku balinda bayisha. [22] Ibendêra ly'ecihando ca bene Efrayimu nalyo lyagenda, nk'oku emirhwe yâbo yanali, n'omurhwe gwa bene Efrayimu gwàli gurhegesirwe n'omurhambo Elishama, mwene Amiyudi. [23] Omurhwe gw'obûko bwa bene Menashè, gwàli gu-rhegesirwe n'omurhamho Gamalieli, mwene Pedasuri, [24] n'omurhwe·gw'obûko bwa bene Benyamini, gwàli gurhegesirwe n'omurhambo Abidani, mwene Gedeoni. [25] Ibendêra ly'ecihando ca bene Dani nalyo lyagenda, nk'oku emirhwe yanali: gwo gwàli murhwe muzinda omu bihando byôshi. Omurhwe gwa Dani gwàli gurhegesirwe n'omurhambo Ahiyezeri, mwene Amishadayi; [26] omurhwe gw'obûko bwa bene Aseri gwàli gurhegesirwe n'omurhambo Pagieli, mwene Okrani, [27] n'omurhwe gwa bene Nefutali gwàli gurhegesirwe n'omurhambo Ahira, mwene Enani. [28] Kwo bakazâgikulikirana ntyo bene Israheli, nk'oku emirhwe yâbo yanali. Banacihira njira.

Mûsa n'ishazâla

[29] Mûsa anacibwîra ishazâla Hobabu, mwene Reweli, w'e Madiani erhi: «Rhukolaga rhwaja erya munda Nyamubâho aderhaga, erhi: Namuhà eyôla. Kanya rhugende rhweshi, rhwakujirira aminja, bulya Nyamubâho alaganine oku ajirira bene Israheli aminja.» [30] Hobabu amushuza, erhi:«Ntayîshe, ci nacishubirira omu cihugo câni n'omu mulala gwâni.» [31] Mûsa aderha, erhi: Nkuhimyire, orharhurhengagakwo, bulya we omanyire ahantu rhwaja·mwahanda omw'irûngu, wajâ wâbà nk'izù lirhu. [32] Okayisha haguna nîrhu, rhwanayishigabâna birya binjà Nyamubâho ânarhuhe.

Okugenda

[33] Amango barhengaga oku ntondo ya Nyamubâho[o], bajira nsiku isharhu, bagenda, na muli olwôla lugendo lw'ensiku isharhu, omucimba gw'amalaganyo ga Nyamubâho gwajà gwabashokolera, gwajà gwabalongeza aha barhamukira. [34] Ecitù ca Nyamubâho cakagija cayêrêra enyanya zâbo mâshi, nka bamarhenga omu cihando. [35] Erhi omucimba gw'amalaganyo gwagendaga, Mûsa anaderha, erhi: «Yimuka, Nyamubâho, abanzi bâwe bashandabane! Abakushomba bahirigirhe embere zawel» [36] Na erhi gwayimanga, Mûsa anaderhe, erhi: «Hindamuka, Yâgirwa Nyamubâho, oyêrekere ogûla mwandu gw'ebihumbi bya bene Israheli.»

---

[o] **10.33** : Bwo burhanzi obu «Sinayi aderhwa ntondo ya Nyamubâho. Amango barhengaga e Mîsiri, bene Israheli bàli barheganyize lugendo lwa nsiku isharhu c'embere barherekêre (Lub 3. 18; 5, 3).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Numbers BHS 10:

1וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 2עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצֹצְרֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע
אֶת־הַמַּחֲנוֹת: 3וְתָקְעוּ בָהֶן וְנוֹעֲדוּ אֵלֶיךָ כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: 4וְאִם־בְּאַחַת יִתְקָעוּ וְנוֹעֲדוּ אֵלֶיךָ
הַנְּשִׂיאִים רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: 5וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה וְנָסְעוּ הַמַּחֲנוֹת הַחֹנִים קֵדְמָה: 6וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה שֵׁנִית וְנָסְעוּ
הַמַּחֲנוֹת הַחֹנִים תֵּימָנָה תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם: 7וּבְהַקְהֵיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקָעוּ וְלֹא תָרִיעוּ: 8וּבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים
יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: 9וְכִי־תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל־הַצַּר הַצֹּרֵר אֶתְכֶם וַהֲרֵעֹתֶם
בַּחֲצֹצְרוֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֹיְבֵיכֶם: 10וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם
וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: פ
11וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נַעֲלָה הֶעָנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת: 12וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם
מִמִּדְבַּר סִינָי וַיִּשְׁכֹּן הֶעָנָן בְּמִדְבַּר פָּארָן: 13וַיִּסְעוּ בָּרִאשֹׁנָה עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: 14וַיִּסַּע דֶּגֶל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה
בָּרִאשֹׁנָה לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב: 15וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר: 16וְעַל־צְבָא
מַטֵּה בְּנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלוֹן: 17וְהוּרַד הַמִּשְׁכָּן וְנָסְעוּ בְנֵי־גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי נֹשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן: ס
18וְנָסַע דֶּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר: 19וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִי
שַׁדָּי: 20וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי־גָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל: 21וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהֵקִימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בֹּאָם:
ס
22וְנָסַע דֶּגֶל מַחֲנֵה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד: 23וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל
בֶּן־פְּדָהצוּר: 24וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי: ס
25וְנָסַע דֶּגֶל מַחֲנֵה בְנֵי־דָן מְאַסֵּף לְכָל־הַמַּחֲנֹת לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּי שַׁדָּי: 26וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי
אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן: 27וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן: 28אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְצִבְאֹתָם וַיִּסָּעוּ: ס
29וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן־רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים | אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֹתוֹ אֶתֵּן לָכֶם
לְכָה אִתָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ כִּי־יְהוָה דִּבֶּר־טוֹב עַל־יִשְׂרָאֵל: 30וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֵךְ כִּי אִם־אֶל־אַרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי
אֵלֵךְ: 31וַיֹּאמֶר אַל־נָא תַּעֲזֹב אֹתָנוּ כִּי | עַל־כֵּן יָדַעְתָּ חֲנֹתֵנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָּנוּ לְעֵינָיִם: 32וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה
| הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ: 33וַיִּסְעוּ מֵהַר יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה נֹסֵעַ
לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה: 34וְעֲנַן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנָסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה: ז ס
35וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה | יְהוָה וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: 36וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה
רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: ז פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

V. Olugendo omu irûngu

Okuciduduma kw'olubaga

[1] Olubaga lwarhôndêra okucîdudumira kubî omu kurhwîri kwa Nyamubâho. Nyamubâho ayumva okwôla, n'oburhè bwâge bwayâka bwenêne, omuliro gwa Nyamubâho gwayâka kuli bo, gwarhôndêra okuyoca eburhambi bw'ecihando. [2] Olubaga lwalakira emunda Mûsa ali, naye Mûsa ajishenga Nyamubâho, gulya muliro gwanacizima. [3] Abôla hantu bahayîrika izîno lya Tahera[p], bulya omuliro gwa Nyamubâho gwayasire kuli bo. [4] Cirundo ca bantu baguma muli bene Israheli carhondêra okuyumva akagegene, ciru na bene Israheli banji bashubirhondêra okucilasa, mpu: «Ndi wa-nkarhuja enyama rhwalya? [5] Rhwamadula zirya nfi rhwakagilya busha busha konene e Mîsiri, rhwamadula gulya mundagwe, galya malehe, birya bitumbura na balya bapwâro bîrhu. [6] Rbwono rhukola rhwayumira enôla munda oku busha! Amasu gîrhu garjabona agarhali agala mâna». [7] Agola mâna gàli nka mogomogo za mahemba, n'oku nshusho gàli gashushire obulo. [8] Olubaga lwakazishandabâna lukola lwajigarhôla; kandi lwanagashwera oku lwanjikwa nîsi erhi okugashakulira omu cishakulo; lwakazigayendera aha nyungu nîsi erhi okujiramwo emigati. Gali gagwêrhe obununu bw'omugati gwajiragwa n'amavurha. [9] Erhi olumè lwarhogeraga omu maswa budufu, lyo n'agôla mâna gakazâgiyandagala nago.

Obulagizi bwa Mûsa

[10] Mûsa ayumva oku olubaga ludwîrhe lwaciduduma omu ngasi mulala, ngasi muguma aha c'olusò lw'enyumpa yâge. Oburhè bwa Nyamubâho bwayâka bwenêne. Mûsa akunira, [11] anacibwîra Nyamubâho, erhi: «Carhumaga ojirira mwambali wâwe mabî ga bene agala, carhumaga nka nalintonyire omu masù gâwe, o-mbarhuza omuzigo gw'olubaga lwa bene olu? [12] Ka nie nàsingaga olula lubaga? Ka nie naluburhaga, okwôla nkaba kwanarhuma wambwîra, erhi: «Ohugirage oku nda yâwe, nka kula omuzire aheka omwâna akola amuyonsa, kuhika muli cirya cihugo wahigaga mpu wahà ababusi bâbo». [13] Ngahigi nakûla enyama nahà olulubaga loshi? Bulya lwandibuzize n'okulaka omu kuderha, erhi: «Rhubè nîrhu enyama rhwalya.» [14] Ntankahasha niene niene okuhêka olula lubaga; luli luzirho bwenêne kuli nie. [15] Abàli n'okunjira ntyâla, nkusengire onyirhe erhi kwo, akaba obwîne ntonyire omu masù gâwe, n'akaba orhalonza mbone obuhanya!

---

[p] **11.3** : Tahera kulî kuderha bwôkêre (bwihîrà). Nyamubâho abanika kw'omuliro, gwakola omwônè (Lush 9, 22).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamubâho ashuza Mûsa

16 Nyamubâho abwîra Mûsa, erhi: «Nshubulizagya balume makumi gali nda omu bashamuka
bene Israheli, balya bakola bantu bakulu banagwêrhe obuhashe oku bandi: obalêrhe aha Ihêma
ly'embugânano, babere ahôla mweshi nabo. 17 Nayishibunguluka nshambâle nâwe ahôla;
narhôla kuli gulya mûka gukulikwo, nguhire kuli bo, lyo babarhula mweshi nabo ogwôla muzigo
g'olubaga, na ntyôla orhacikazigubarhule wenewene. 18 Ojibwîra olubaga, erhi: «Mucîcêse oku
lusiku lw'irhondo, lyo muwahâbwa enyama mwalya kulya mwakazâgilakira omu marhwîri ga
Nyamubâhomuderha mpu: «Ndi wankacirhulisa nîrhu oku nyama? Bulya rhwàli rhucibîrire
bwinjà e Mîsiri»! Na Nyamubâho âmuhà e- nyama mwanalya. 19 Arhali lusiku luguma lonene
mwayirya, arhali nsiku ibirhi zonene, arhali nsiku irhanu zonene, arhali nsiku ikumi zonene nîsi
erhi makumi abirhi gonene. 20 Ci mwêzi mugumagumà gôshi kuhika zimuyîshe emazûlu,
zimuyihike ebwa kubà mwahakanyire Nyamubâho oli ekarhî kinyu, mwanalaki-re embere zâge
ene mukaziderha, mpu: «Carhumaga rhurhenga e Mîsiri». 21 Mûsa aderha, erhi: «Olula lubaga
ndi ekarhî kalwo, Iuli lwa bantu bihumbi magana gali ndarhu bagenda n'amagulu,
wanabuliderha, erhi: Nabahà enyama balya omwêzi gôshi! 22 Ka rhukolaga rhwababâgira ebibuzi
n'enkafu lyo babona ngasi muguma hirya hinakwânîne? 23 Nyamubâho ashuza Mûsa, erhi:
«K'okuboko kwa Nyamubâho kwayofiha bwenêne nici? Okolaga wabona erhi okwôla
nakubwîraga kwâbà erhi nanga».

24 Mûsa ahuluka ajibwîra olubaga ebyôla binwa bya Nyamubâho, anacishûbûza bagula
makumi gali nda omu bashamuka bakulu b'olubaga, abahira eburhambi bw'Ihêma. 25
ayandagala omu citù, anacishambâla na Mûsa, ayanka kuli gulya mûka gwamulikwo,
aguhirakwo balya bagula makumi gali nda; n'oku ogwôla mûka gwanabajàkwo ntya, barhondêra
okulêba; ci barhaciyûshûlaga. 26 Bantu babirhi, muguma izîno lyâge ye wali Eldadi, n'owundi
Medadi, bâli basigîre oku cihando, nabo mûka abajàkwo; bàli omu bayandisirwe, ci ba-
rhahashagija ebw'Ihêma; nabo barhondêra okulêbera omu cihando. 27 Mwâna muguma wa
musole akanya agendibwîra Mûsa, erhi: «Eldadi na Medadi badwîrhe balêbera omu cihando.»
28 Ho na halya, Yozwè, mwene Nuni, abàga mu-rhumisi wa Mûsa kurhenga eburho bwâge, aja
omu kanwa aderha, erhi: «Mâshi yâgirwa Nnawîrhu Mûsa, obahanze.» 29 Mûsa amushuza, erhi:
«Ka wama-mbonera obumvu? Owabona Nyamuzinda ahindula olubaga lwa Nyamubâho lwôshi
lukola lwakazilêba, na Nyamubâho ahire omûka gwâge kulibo!» 30 Mu-sa acishubirira omu
cihando n'abagula b'Israheli.

Empirahira

31 Oku irhegeko lya Nyamubâho, empûsi yanacihûsa; eyo mpûsi yarhenga ebwa nyanja,
yayisha edwîrhe empirahira, yazibunika oku cihando, n'ahola zà-gwâga, obulî bwaho bwâli bwa
igenda lya mulegerege muguma lunda luguma n'olundi lunda lindi igenda lya mulegerege

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muguma, eburhambi bw'ecihando n'oku zàli zilundumine kwo kuhêka enyanya, bwàli burherema bwa makoro abirhi kurhenga okw'idaho. [32] Olwôla lusiku loshi, n'obudufu bwôshi, n'erhi buca, olubaga lwarhôndêra lwagwârha ezôla mpirahira; owali gwasire nsu-ngunu àli ahisire omu homori[q] ikumi; bayanika ebyôla byâbo eburhambi bw'ecihando côshi. [33] Ci oku enyama zicibali ekanwa omu mino barhacimira, oburhè bwa Nyamubâho bwanaciyâkira oku lubaga; Nyamubâho abalambika- mwo banji bwenêne là. [34] Ahola hantu bahayîrika izîno lya Kibroti-Hatava, e-bwa kubà ahola ho babishaga lulya lubaga lwagomaga erhi kagegene karhuma. [35] Kurhenga aha Kibroti-Hatava, olubaga lwàjà e Heseroti, lwanahanda ahôla Haseroti.

NUMBERS BHS 11

וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאֹנְנִים רַע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר־בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה: וַיִּצְעַק
הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ: וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא תַּבְעֵרָה כִּי־בָעֲרָה בָם אֵשׁ
יְהוָה: וְהָאסַפְסֹף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תַּאֲוָה וַיָּשֻׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר: זָכַרְנוּ
אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם אֵת הַקִּשֻּׁאִים וְאֵת הָאֲבַטִּחִים וְאֶת־הֶחָצִיר וְאֶת־הַבְּצָלִים
וְאֶת־הַשּׁוּמִים: וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה אֵין כֹּל בִּלְתִּי אֶל־הַמָּן עֵינֵינוּ: וְהַמָּן כִּזְרַע־גַּד הוּא וְעֵינוֹ כְּעֵין הַבְּדֹלַח: שָׁטוּ
הָעָם וְלָקְטוּ וְטָחֲנוּ בָרֵחַיִם אוֹ דָכוּ בַּמְּדֹכָה וּבִשְּׁלוּ בַּפָּרוּר וְעָשׂוּ אֹתוֹ עֻגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לְשַׁד הַשָּׁמֶן: וּבְרֶדֶת
הַטַּל עַל־הַמַּחֲנֶה לָיְלָה יֵרֶד הַמָּן עָלָיו: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפְּחֹתָיו אִישׁ לְפֶתַח אָהֳלוֹ וַיִּחַר־אַף יְהוָה
מְאֹד וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה רָע: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לָמָּה הֲרֵעֹתָ לְעַבְדֶּךָ וְלָמָּה לֹא־מָצָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לָשׂוּם אֶת־מַשָּׂא
כָּל־הָעָם הַזֶּה עָלָי: הֶאָנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הַזֶּה אִם־אָנֹכִי יְלִדְתִּיהוּ כִּי־תֹאמַר אֵלַי שָׂאֵהוּ בְחֵיקֶךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא
הָאֹמֵן אֶת־הַיֹּנֵק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתָיו: מֵאַיִן לִי בָּשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר
תְּנָה־לָּנוּ בָשָׂר וְנֹאכֵלָה: לֹא־אוּכַל אָנֹכִי לְבַדִּי לָשֵׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי: וְאִם־כָּכָה | אַתְּ־עֹשֶׂה לִי
הָרְגֵנִי נָא הָרֹג אִם־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאַל־אֶרְאֶה בְּרָעָתִי: פ
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֶסְפָּה־לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלָקַחְתָּ אֹתָם
אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ: וְיָרַדְתִּי וְדִבַּרְתִּי עִמְּךָ שָׁם וְאָצַלְתִּי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ
אִתְּךָ בְּמַשָּׂא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אַתָּה לְבַדֶּךָ: וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וַאֲכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי
יְהוָה לֵאמֹר מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרָיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וַאֲכַלְתֶּם: לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא
יוֹמַיִם וְלֹא | חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֲשָׂרָה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם: עַד | חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְהָיָה לָכֶם
לְזָרָא יַעַן כִּי־מְאַסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶּה יָצָאנוּ מִמִּצְרָיִם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה

[q] **11.32** : Homori: guli mulengo gwa litri nka 4,50 (lolà omu Lub 16, 36). Ehomori ciri cihimbi ca kali kumi c'efa. Efa guli mulengo gwa litri 45.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי הָעָם אֲשֶׁר אָנֹכִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֵּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים׃ 22הֲצֹאן וּבָקָר
יִשָּׁחֵט לָהֶם וּמָצָא לָהֶם אִם אֶת־כָּל־דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם וּמָצָא לָהֶם׃ פ
23וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֲיַד יְהוָה תִּקְצָר עַתָּה תִרְאֶה הֲיִקְרְךָ דְבָרִי אִם־לֹא׃ 24וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל־הָעָם אֶת
דִּבְרֵי יְהוָה וַיֶּאֱסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל׃ 25וַיֵּרֶד יְהוָה ׀ בֶּעָנָן וַיְדַבֵּר אֵלָיו וַיָּאצֶל
מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזְּקֵנִים וַיְהִי כְּנוֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסָפוּ׃ 26וַיִּשָּׁאֲרוּ
שְׁנֵי־אֲנָשִׁים ׀ בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד ׀ אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מֵידָד וַתָּנַח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בַּכְּתֻבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֹהֱלָה
וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה׃ 27וַיָּרָץ הַנַּעַר וַיַּגֶּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמַר אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה׃ 28וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מְשָׁרֵת
מֹשֶׁה מִבְּחֻרָיו וַיֹּאמַר אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם׃ 29וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמְקַנֵּא אַתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל־עַם יְהוָה נְבִיאִים כִּי־יִתֵּן
יְהוָה אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם׃ 30וַיֵּאָסֵף מֹשֶׁה אֶל־הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 31וְרוּחַ נָסַע ׀ מֵאֵת יְהוָה וַיָּגָז שַׂלְוִים֮
מִן־הַיָּם֒ וַיִּטֹּשׁ עַל־הַמַּחֲנֶה כְּדֶרֶךְ יוֹם כֹּה וּכְדֶרֶךְ יוֹם כֹּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאַמָּתַיִם עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ׃ 32וַיָּקָם הָעָם
כָּל־הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־הַלַּיְלָה וְכָל ׀ יוֹם הַמָּחֳרָת וַיַּאַסְפוּ אֶת־הַשְּׂלָו הַמַּמְעִיט אָסַף עֲשָׂרָה חֳמָרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם
שָׁטוֹחַ סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה׃ 33הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם טֶרֶם יִכָּרֵת וְאַף יְהוָה חָרָה בָּעָם וַיַּךְ יְהוָה בָּעָם מַכָּה רַבָּה
מְאֹד׃ 34וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתַּאֲוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאַוִּים׃ 35מִקִּבְרוֹת הַתַּאֲוָה נָסְעוּ
הָעָם חֲצֵרוֹת וַיִּהְיוּ בַּחֲצֵרוֹת׃ פ

12

Miriamu na Aròni bashomba Mûsa

1 Miriamu n'Aròni, barhondêra okuderhaderha kubî Mûsa erhi omukazi w'omukûshi ayankaga orhuma. Ebwa kubà amayanka omukazi w'omukushi. 2 Banacirhondêra okuderha, mpu: «Ka Nyamubâho kuli Mûsa yenene aderhera? K'arhaderheraga kuli rhwe rhweki?» Nyamubâho anaciyumva okwôla. 3 Ci Mûsa acibêraga muntu mutûdu bwenêne, kulusha abandi bantu bôshi ba hanola igulu. 4 Mw'akola kanya konêne, Nyamubâho abwîra Mûsa, Aròni na Miriamu, erhi: «Muhuluke oku muli basharhu, mujè e- bw'Ihêma ly'embugânano.» Banacihuluka oku bali basharhu.

Nyamubâho atumuza Miriamu na Aròni obubî bwâbo

5 Nyamubâho ayandagala omu nkingi y'ecitû, agendibêra aha lusò lw'Ihêma. Ahamagala Aròni na Miriamu, nabo oku bali babirhi bayegêra. 6 Anacibabwîra, erhi: Yu-mvi bwinjà ebinwa byâni: «Akaba hali mulêbi wa Nyamubâhomugwêrhe, omu bilôrho mwo ncîmanyîsa emwâge, omu bilôrho mmuderhegeza. 7 Ci mwambali wâni Mûsa arhali ntyôla; amanyîkîne bwinjà oku ali muntu nkana munôla nyumpa yâni yôshi. 8 Nankazimushambaza rhuyêrekezanye akanwa,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nciyêreke ye ci ntamushambaliza omu migani, yêne anahashilolêreza obusù bwa Nyamubâho. Carhumirage murharhînya okujà kwaderhaderha kubî mwambali wâni Mûsa? [9] Oburhè bwa Nyamubâho bwanaciyâka bwenêne kuli bo; anacicigendera; ecitû canaciîyêgûla kulya nyanya ly'Ihêma. [10] Na, k'orhabona! Miriamu amahinduka walushomyo, akola mwèru nkalubula. Aròni ayêrekera emunda Miriamu ali, alola oku akola mushomyo.

Obulagizi bwa Aròni na Mûsa

[11] Aròni anacibwîra Mûsa, erhi: «Mâshi Yâgirwa, nnawîrhu, omanye wa-nkarhubarhuza ecîra câha rhwajiraga omu kuhalanjika, rhunakwânîne n'obuhane bwâco. [12] Mâshi arhabâga nka mwâna wa cifù, ye rhenga omu nda ya nina erhi n'omubiri gumonyosire!» [13] Mûsa anacishenga Nyamubâho aderha, erhi: «Mâshi, Nyamuzinda nkusengire, omufumye! «[14] Nyamubâho anacibwîra Mûsa, erhi: Îshe acimukayiraga ebusù arhankageza nsiku nda erhi ayunjwîrenshonyi ? Ayôrhe nsiku nda muyungule embuga ly'ecihando; enyuma z'ahola banashubimuyankirira omwôla cihando. «[15] Miriamu ageza nsiku nda ali muyungule embuga ly'ecihando, n'olubaga lurhahashigigenda, kuhika Miriamu ashubiyankirirwa. [16] Enyuma z'aho, olubaga lwarhenga ahôla Haseroti, bagendihânda omu irûngu lya Parani.

NUMBERS BHS 12:

וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֹדוֹת הָאִשָּׁה הַכֻּשִׁית אֲשֶׁר לָקָח כִּי־אִשָּׁה כֻּשִׁית לָקָח׃ 2 וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אַךְ־בְּמֹשֶׁה
דִּבֶּר יְהוָה הֲלֹא גַם־בָּנוּ דִבֵּר וַיִּשְׁמַע יְהוָה׃ 3 וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ ס
4 וַיֹּאמֶר יְהוָה פִּתְאֹם אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־מִרְיָם צְאוּ שְׁלָשְׁתְּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלָשְׁתָּם׃ 5 וַיֵּרֶד יְהוָה
בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֹד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם׃ 6 וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא דְבָרָי אִם־יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם יְהוָה
בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר־בּוֹ׃ 7 לֹא־כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא׃ 8 פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבֶּר־בּוֹ וּמַרְאֶה
וְלֹא בְחִידֹת וּתְמֻנַת יְהוָה יַבִּיט וּמַדּוּעַ לֹא יְרֵאתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְמֹשֶׁה׃ 9 וַיִּחַר אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלַךְ׃ 10 וְהֶעָנָן סָר מֵעַל
הָאֹהֶל וְהִנֵּה מִרְיָם מְצֹרַעַת כַּשֶּׁלֶג וַיִּפֶן אַהֲרֹן אֶל־מִרְיָם וְהִנֵּה מְצֹרָעַת׃ 11 וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנִי אַל־נָא
תָּשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ׃ 12 אַל־נָא תְהִי כַּמֵּת אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ וַיֵּאָכֵל חֲצִי
בְשָׂרוֹ׃ 13 וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ׃ פ
14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר
תֵּאָסֵף׃ 15 וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד־הֵאָסֵף מִרְיָם׃ 16 וְאַחַר נָסְעוּ הָעָם מֵחֲצֵרוֹת
וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר פָּארָן׃ פ

13

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Enyenzi zàrhumwa e Kanani

[1] Nyamubâho anacibwîra Mûsa, erhi: [2] «Orhume abantu bagendiyênja ecihugo ca Kanani, co cihugo nâhà bene Israheli. Ojè warhuma muguma muguma omu ngasi bûko; n'abôla warhuma kukwânîne babè b'omu barhambo bâbo.» [3] Mûsa abarhuma kurhenga omwôla irûngu lya Parani nk'okwôla Nyamubâho anarhegekaga; abôla barhambo barhumagwa bàli barhambo ba muli bene Israheli. [4] Alaga amazîno gâbo: omu bûko bwa Rubeni, Shamuwa, mwe-ne Zakuri. [5] Omu bûko bwa Simoni, Shafati, mwene Hori, [6] omu bûko bwa Yuda, Kalebu mwene Yefune, [7] omu bûko bwa Isakari, Igali, mwene Yozefu. [8] Omu bûko bwa Efrayimu, Oseyi, mwene Nuni, [9] omu bûko bwa Benyamini, Palti, mwene Rafu, [10] omu bûko bwa Zabuloni, Gedieli, mwene Sodi, [11] Omu bûko bwa Yozefu, bwa Menashè, Gadi, mwene Susi, [12] omu bûko bwa Dani, Amieli, mwene Gemali, [13] omu bûko bwa Aseri, Seturi, mwene Mikaeli. [14] Omu bûko bwa Nefutali, Nahabi, mwene Vafusi, [15] omu bûko bwa Gadi, Geweli, mwene Maki. [16] Agôla go mazîno g'abantu barhumagwa mpu bâge-ndiyênja ecihugo. Mûsa ayîrika Oseyi mwene Nuni izîno lya Yozwè.

[17] Mûsa abarhuma mpu hagendiyênja ecihugo ca Kanani; ababwîra, erhi: «Musôkere eyôla munda omu kugerera e Nêgebu; musôke oku ntondo. [18] Mulolêreze bwinjà kurhi ecihugo ciyôsire, abantu bayûbakamwo, akaba bali bazibu erhi nanga, akaba bali banyi erhi mwandu. [19] Mulolêreze ecôla cihugo, bantu bayûbakamwo, kurhi ciri, akaba ciri cinjà erhi cibî; mulole ebishagala bayûbakamwo kurhi biri, akaba biri bizibuzibu nîsi erhi biri biyîgule hôshi. [20] Mulole kurhi obudaka buyôsire, erhi buli bwinjà erhi nanga burhali bo, mulole erhi ciri mwo n'emirhi nîsi erhi nanga. Mubè n'oburhwâli, murhôle oku malehe g'ecôla cihugo». Gàli mangog'okutwa emizâbîbu mirhanzi.

[21] Basôka, bajà bayênjayênja ecihugo, kurhenga okw'irûngu lya Sini kuhika e Rehobu, oku njira yajà e Hamati. [22] Basôka omu Nêgebu, bahika cingana e Hebroni, emunda Akimani, Sheshayi na Talmayi, bene Anaki bayûbakaga. Hebroni ayûbakagwa myâka nda embere lya Sowani w'e Mîsiri. [23] Erhi bahika omu kabanda ka Eskoli batwa ishami ly'omuzâbîbu n'olusisi lw'ogôla muzâbîbu, bayisha balibarhwîre bantu babirhi oku murhamba, barhôla n'agandi malehe g'amakomamanga n'emitini. [24] Ahôla bahayîrika izîno ly'akabanda ka Eskoli, erhi olwôla lusisi lw'omuzâbîbu bene Israheli batwâga lwolurhuma. [25] Enyuma lya nsiku makumi ani kurhenga eyôla munda balijiriyênja ecihugo, [26] bayisha bayishire bajà emunda Mûsa ali n'Aròni, n'endêko ya bene Israheli bôshi aha Kadesi, omw'irûngu lya Parani. Bababwîra emyanzi nka kulya banarhumagwa; bashambâlira n'olubaga loshi, banabayêreka amelehe ga ecôla cihugo.

[27] Yumvagya oku bashambâliraga Mûsa: «Neci rhwanajîrage mwa cirya cihugo wanarhurhumagamwo. Okunali ciri cihugo cihululamwo amarha n'obûci, agala malehe gône gakumanyîse. [28] Ci olubaga luyûbaka ecôla cihugo Iuli ludârhi, n'ebishagala byâbo biri bizibuzibu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

na binene bwenêne; ciru rhwana-shimanyiremwo bene Anaki. [29] Amaleki ayûbaka ecihugo ca Nêgebu, omunya-Hiti, omunya-Yebusi n'omunya-Mori bayûbaka omu ntondo, n'omunya-Kanani ayûbaka oku burhambi bw'enyanja n'oku burhambi bwa Yordani. [30] Kalebu ayimuka abwîra olubaga lwali luzonzire Mûsa, erhi: «Yumvi mmubwîre. Kanyi rhusôkere eyôla munda rhurhôle ecôla cihugo bulya rhwanakuhasha.» [31] Ci abandi bantu bàli barheremire naye baderha, mpu: «Rhurhankahasha okusôka mpu rhujilwîsa olwôla lubaga, Iuli ludârhi kurhulusha. [32] Barhondêra okushambâla kubî kubî oku biyêrekîre ecôla cihugo balijiriyênja bakaziderha, mpu: «Ecihugo rhwalijiriyênja, ciri cihugo cirya beneco[r], abantu rhwabwîne muli ecôla cihugo bali bantu balî balî. [33] Ciru rhwabwinemwo balya bantu banene-banene, bene Anaki, bulya bûko bw'abantu bahamu bwenêne: rhwàli embere zâbo n'omu masù gâbo, nka mahanzi.»

Numbers BHS 13:

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 2 שְׁלַח־לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתֻרוּ אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ
אֶחָד לְמַטֵּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלָחוּ כֹּל נָשִׂיא בָהֶם: 3 וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּארָן עַל־פִּי יְהוָה כֻּלָּם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה: 4 וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שַׁמּוּעַ בֶּן־זַכּוּר: 5 לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן שָׁפָט בֶּן־חוֹרִי: 6 לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב
בֶּן־יְפֻנֶּה: 7 לְמַטֵּה יִשָּׂשכָר יִגְאָל בֶּן־יוֹסֵף: 8 לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן: 9 לְמַטֵּה בִנְיָמִן פַּלְטִי בֶּן־רָפוּא: 10 לְמַטֵּה
זְבוּלֻן גַּדִּיאֵל בֶּן־סוֹדִי: 11 לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶּן־סוּסִי: 12 לְמַטֵּה דָן עַמִּיאֵל בֶּן־גְּמַלִּי: 13 לְמַטֵּה אָשֵׁר סְתוּר
בֶּן־מִיכָאֵל: 14 לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחְבִּי בֶּן־וָפְסִי: 15 לְמַטֵּה גָּד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי: 16 אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה
לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן יְהוֹשֻׁעַ: 17 וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עֲלוּ
זֶה בַּנֶּגֶב וַעֲלִיתֶם אֶת־הָהָר: 18 וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מַה־הִוא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֶחָזָק הוּא הָרָפֶה הַמְעַט הוּא
אִם־רָב: 19 וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הִוא אִם־רָעָה וּמָה הֶעָרִים אֲשֶׁר־הוּא יוֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמַחֲנִים אִם
בִּמְבצָרִים: 20 וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׁמֵנָה הִוא אִם־רָזָה הֲיֵשׁ־בָּהּ עֵץ אִם־אַיִן וְהִתְחַזַּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יְמֵי
בִּכּוּרֵי עֲנָבִים: 21 וַיַּעֲלוּ וַיָּתֻרוּ אֶת־הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר־צִן עַד־רְחֹב לְבֹא חֲמָת: 22 וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד־חֶבְרוֹן וְשָׁם
אֲחִימַן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי יְלִידֵי הָעֲנָק וְחֶבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֹעַן מִצְרָיִם: 23 וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם
זְמוֹרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשָּׂאֻהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם וּמִן־הָרִמֹּנִים וּמִן־הַתְּאֵנִים: 24 לַמָּקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֶשְׁכּוֹל
עַל אֹדוֹת הָאֶשְׁכּוֹל אֲשֶׁר־כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 25 וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם: 26 וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ
אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־מִדְבַּר פָּארָן קָדֵשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אוֹתָם דָּבָר וְאֶת־כָּל־הָעֵדָה וַיַּרְאוּם
אֶת־פְּרִי הָאָרֶץ: 27 וַיְסַפְּרוּ־לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאנוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה־פִּרְיָהּ: 28 אֶפֶס
כִּי־עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהֶעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם־יְלִדֵי הָעֲנָק רָאִינוּ שָׁם: 29 עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב

[r] **13.32** Cihugo *cirya bene co* kwo kuderha ecihugo cirhankalamirwamwo, cirhankayûbakwa- mwo, bulya cirimwo endwâla, cirhayêra, ciyunjwîre biryanyi byône, erhi bulya cilugamwo ebîrha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בָּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יֹשֵׁב עַל־הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן׃ 30וַיַּהַס כָּל־אֶת־הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר
עָלֶה נַעֲלֶה וְיָרַשְׁנוּ אֹתָהּ כִּי־יָכוֹל נוּכַל לָהּ׃ 31וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוּכַל לַעֲלוֹת אֶל־הָעָם כִּי־חָזָק הוּא
מִמֶּנּוּ׃ 32וַיּוֹצִיאוּ דִּבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ אֶרֶץ
אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ בְתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מִדּוֹת׃ 33וְשָׁם רָאִינוּ אֶת־הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן־הַנְּפִלִים
וְנִהְיֶה בְעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם׃

14

Akavango n'obuhane

[1] Olubaga lwôshi lwalogôshera, lwabanda orhuhababo, lwalakûla obwôla budufu bôshi. [2] Bene Israheli bôshi bakazicîdudumira Mûsa n'Aròni, n'endêko yôshi yababwîra, erhi: «Ka rhurhankafirire omu cihugo c'e Mîsiri nîsi erhi munôla irûngu erhimwo.» [3] Carhuma Nyamubâho arhuhêka muli ecôla cihugo, omu engôrho yagendirhumalirira? Bakîrhwe n'abâna bîrhu bakolaga bagendibà mpira zâbo. Ka kurhali kwinjà kuli rhwe rhucishubirire e Mîsiri erhi kwo? [4] Banacibwîrana bone nannene, mpu: «Rhucishoge owîrhu murhambo, rhucishubirire e Mîsiri»

[5] Mûsa n'Aròni banacikûmba bûbi embere za bene Israheli bôshi. [6] Yozwè, mwene Nuni na Kalebu, mwene Yefune, bantu babirhi omu bagendigiyênja ecihugo, basharhula emyambalo yâbo. [7] Banacibwîra endêko ya bene Israheli yôshi, mpu: «Ecihugo rhwageziremwo côshi nti rhucilorereze, ciri cihugo cinjà bwenêne. [8] Nka Nyamuzinda arhurhonyize yêne anarhuhêka muli ecôla cihugo, anarhuheco, ciri cihugo cadubukamwo amarha n'obûci. [9] Ci kwônene murhahîra mukagomera Nyamubâho, murhanayôbohaga abantu abantu bali muli ecôla cihugo, bulya rhwabahungumula, owakazâgibalanga acîyegwire kuli bo, na Nyamubâho ali haguma nîrhu, murhabayobôhe.»

Oburhè bwa Nyamubâho n'obulagizi bwa Mûsa

[10] Olubaga lwôshi lwahiga mpu lukola lwababanda amabuye, ci agôla mango irenge lya Nyamubâho lyanacîyêrekana oku lhêma ly'embugânano embere za Bene Israheli bôshi. [11] Nyamubâho anacibwîra Mûsa, erhi: «Kuhika mangaci erhi lwanabula okunyêmêra on'obwôla ludwîrhe lwabona ebisômerîne ndwîrhe najira ekarhî kâbo. [12] Nkolaga naluhunikakwo ecihûsi, mmbamalîre, wêne mbè we njira ishanja linene kulusha na lizibu kulusha eri.» [13] Mûsa anacibwîra Nyamubâho, erhi: «Abantu b'e Mîsiri bayishi oku okuboko kwâwe kudârhi warheremagyamwo abâla bantu kurhenga emwâbo, n'okwôla bakumanyîsize abantu b'ecôla cihugo. [14] Bôshi bayishi oku w'oyu Nyamubâho, obà ekarhî k'olu lubaga; oku onakazicîyêrekana emwâbo busù oku busù, w'oyu Nyamubâho; bayishi oku ecitû câwe cibà enyanya zâbo, bayishi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oku onakazigenda embere zâbo mûshi omu nkingi y'omuliro. [15] Erhi wankayîrha ou lubaga luhungumuka nka muntu muguma, amashanja gayumvagya ebyadesirwe kuli we gakolaga gayishiderha erhi: [16] Nyamuwinda arhali agwêrhe obuhashe b'okuhêka olubaga muli cirya cihugo alagananaga mpu abahà co; banaderha mpu co cirhumire abayirhira muno irûngu.»

[17] Obuhashe bwa Nyakasane buyêrekanage bunôla oku bunaba bunene, nka kulya wanamanyîsagya erhi oderha, erhi: [18] «Nyamubâho akêreza omu kukunira, aba na mugale omu bwinjà, anababalire amabî n'ecâha; ci arhankalola omuntu oli n'ecâha nka muntu mwêru kwêru, anahanire obubî bw'ababusi oku bâna bâbo, ciru n'oku bâna b'iburha lya kasharhu n'iburha lya kani. [19] Yâgirwa, obabalire olula lubaga kuli obûla bubî lujizire erhi bwonjo bwâwe bunji hurhuma, obabalire nk'oku onayôrha obabalira olula lubaga kurhenga e Mîsiri kuhika hanola.

Okubabalirwa n'obuhane

[20] Nyamubâho anacishuza, erhi: «Nababaliraga nk'okwôla onasengire; [21] Ci, mba nzine! N'irenge lya Nyamubâho lyabumba igulu lyôshi! [22] Abantu bôshi babwîne irenge lyâni n'ebisômerîne najiraga e Mîsiri na omw'irûngu, abantu bamantangula kali ikumi[s], barhanyumva izù lyâni, [23] abôla bôshi ba-rhabone kwo cirya cihugo nalaganyagya n'endahiro ababusi bâbo. Ntâye ciru n'omuguma muli balya bangayaguzagya wacilolakwo. [24] Ci mwambali wâni Kalebu yeki, waligwêrhe gundi gundi mûka, anayôsire acîshwekire kuli nie, namuhisa muli ecôla cihugo alijîre, n'iburha lyâge lyaciyimamwo. [25] Omunya-Maleki, n'omunya-Kanani bayûbasire omu kabanda: irhondo, moyomuhindamuke, mujè omw'irûngu, omu njira y'ebwa nyanja ndukula.

[26] Nyamubâho ashambâza Mûsa n'Aròni, ababwîra, erhi: [27] «Kuhika mangaci erhi nanayôrha nalembera olula lubaga luli ntyâla, olwakaziyôrha lwacidudumа kuli nie. Nayumvîrhe eyôla midudumo ya bene Israheli kuli nie. [28] Ogendibabwîra oku mba nzîne! Nyamubâho okudesire: namujirira nk'okwôla mwanaderheraga omu marhwîri gâni[t]. [29] Ebirunda binyu munôla irûngu byahungumukira. Mweshi mwe mwajiriragwa omubalè erhi muganjwa kurhenga oku wa myâka makumi abirhi kuhêka enyanya, mwe mwanacîdudumiraga kuli nie. [30] Murhahike muli cirya cihugo nalagananaga nti najimuhiramwo, okuleka Kalebu mwene Yefune na Yozwè, mwene Nuni. [31] N'abâna binyu ba-rhôrho balya mwaderhaga mpu bakola bajibà nsimha za kuyîrhwa! Niehe nabahêka muli ecôla cihugo, bamanya ecôla cihugo mwagayaguzagya. [32] Ebirunda binyu mw'oyo, munôla irûngu byahungumukira; [33] n'ahana binyu bayâbukana amasò gâbomunôla irûngu, myâka makumi ani, bo bahêka ntyo obuhane bw'okubula obuyêmêre kwinyu, kuhika ebirunda binyu bihwêre munôla irungu. [34] Kulya mwagezagya nsiku makumi ani mwajà mwalolêreza ecihugo, ntyo kwo ensiku zàli, kwo n'emyâka yabà: mwabarhula amabî ginyu

---

[s] **14.22** Kal'ikumi kwo kuderha kanji bwenêne, karhahwa iganjo.
[t] **14.28** : Okwola mwanaderheraga omu marhwîri gâni: Israheli acîganya okubona arhacifîraga omw'irungu (mulongo gwa 2-4).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

myâka makumi ani[u], mwanayumviza ahôla okuciberûla kuli nie bunguke buci kulêrha. [35] Niono nie Nyamubâho, nkudesire! Alaga oku najirira eyi ndêko mbî yacihindulaga kuli nie: bôshi hahwêra munôla irûngu, mwo bafira.»

[36] Balya bantu Mûsa arhumaga mpu bajè balolêreza ecihugo na erhi bagaluka barhuma olubaga loshi lucidudumira Nyamubâho, [37] abôla bantu bàjaga baderha kubî kuli ecôla cihugo, abôla bantu bàbandwa n'olufu ho na halya, embere za Nyamubâho. [38] Yozwè, mwene Nuni na Kalebu mwene Yefune bone bafumire olufu muli balya bajàgiyênja ecihugo.

Okuhimirwa aha Horma

[39] Mûsa anacihêkera bene Israheli bôshi ebyôla binwa; olubaga lwôshi lwanaciluha bwenêne. [40] Erhi babà bamazûkiriza sêzi sêzi, bakanya, basôkera ebw'irhwerhwe ly'entondo, banaciderha, mpu: «Rhônôla, rhukolaga rhwasôkera eyôla munda Nyamubâho anaderhaga ebwa kubà rhwajizire ecâha.» [41] Mûsa ababwîra, erhi: «Carhuma mugendivuna irhegeko lya Nyamubâho? Okwôla kurhamubcre. [42] Murhasôkeraga eyôla bulya Nyamubâho arhali ekarhî kinyu! Mumanye mwene mwarhuma mugendihimwa n'abashombanyi binyu. [43] Bulya omunya-Maleki na omunya-Kanani bali embere zinyu, mwahu-ngumukira eyôla n'engôrho ebwa kubà mwaciberwire kuli Nyamubâho; Nya-mubàho arhâbè haguma ninyu.» [44] Bahârha mpu bonene n'emisî yâbo basôke-ra oku ntondo; ci omucîmba gw'amalaganyo ga Nyamubâho na Mûsa, gurhafukunyagya omu karhî k'ecihando. [45] Oku bundi, balya banya-Maleki n'Abanya-Kanani bayûbakaga omwôla ntondo babunguluka, bababima, babarhema bihimbi bihimbi kuhika aha Horma.

Numbers BHS 14:

וַתִּשָּׂא כָּל־הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא׃ 2וַיִּלֹּנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כֹּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ
אֲלֵהֶם כָּל־הָעֵדָה לוּ־מַתְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוּ־מָתְנוּ׃ 3וְלָמָּה ׀ יְהוָה מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת
לִנְפֹּל בַּחֶרֶב נָשֵׁינוּ וְטַפֵּנוּ יִהְיוּ לָבֵז הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיְמָה׃ 4וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה
מִצְרָיְמָה׃ 5וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָּל־קְהַל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 6ויהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה מִן־הַתָּרִים
אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בִּגְדֵיהֶם׃ 7וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ טוֹבָה
הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד׃ 8אִם־חָפֵץ בָּנוּ יְהוָה וְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וּנְתָנָהּ לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר־הִוא זָבַת חָלָב

Nyamubâho amamusama kanwa.
[u] **14.34** Nsiku makumi anì na myâka makumi ani (Mih 33, 38; Lub 16, 35).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּדְבֵֽשׁ׃ 9אַךְ בַּיהוָה֮ אַל־תִּמְרֹדוּ֒ וְאַתֶּ֗ם אַל־תִּירְאוּ֙ אֶת־עַ֣ם הָאָ֔רֶץ כִּ֥י לַחְמֵ֖נוּ הֵ֑ם סָ֤ר צִלָּם֙ מֵעֲלֵיהֶ֔ם וַיהוָ֖ה אִתָּ֑נוּ
אַל־תִּירָאֵֽם׃ 10וַיֹּאמְרוּ֙ כָּל־הָעֵדָ֔ה לִרְגּ֥וֹם אֹתָ֖ם בָּאֲבָנִ֑ים וּכְב֣וֹד יְהוָ֔ה נִרְאָ֖ה בְּאֹ֥הֶל מוֹעֵ֛ד אֶל־כָּל־בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל׃ פ

11וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה עַד־אָ֥נָה יְנַאֲצֵ֖נִי הָעָ֣ם הַזֶּ֑ה וְעַד־אָ֥נָה לֹא־יַאֲמִ֖ינוּ בִּ֥י בְּכֹ֛ל הָאֹתֹ֥ת אֲשֶׁר־עָשִׂ֖יתִי
בְּקִרְבּֽוֹ׃ 12אַכֶּ֥נּוּ בַדֶּ֖בֶר וְאוֹרִשֶׁ֑נּוּ וְאֶֽעֱשֶׂה֙ אֹתְךָ֔ לְגוֹי־גָּד֥וֹל וְעָצ֖וּם מִמֶּֽנּוּ׃ 13וַיֹּ֤אמֶר מֹשֶׁה֙ אֶל־יְהוָ֔ה וְשָׁמְע֥וּ מִצְרַ֖יִם
כִּֽי־הֶעֱלִ֣יתָ בְכֹחֲךָ֔ אֶת־הָעָ֥ם הַזֶּ֖ה מִקִּרְבּֽוֹ׃ 14וְאָמְר֗וּ אֶל־יוֹשֵׁב֙ הָאָ֣רֶץ הַזֹּ֔את שָׁמְע֣וּ כִּֽי־אַתָּ֣ה יְהוָ֔ה בְּקֶ֖רֶב הָעָ֣ם הַזֶּ֑ה
אֲשֶׁר־עַ֤יִן בְּעַ֙יִן֙ נִרְאָ֔ה ׀ אַתָּ֣ה יְהוָ֔ה וַעֲנָנְךָ֖ עֹמֵ֣ד עֲלֵהֶ֑ם וּבְעַמֻּ֤ד עָנָן֙ אַתָּ֣ה הֹלֵ֔ךְ לְפָנֵיהֶ֖ם יוֹמָ֑ם וּבְעַמּ֥וּד אֵ֖שׁ
לָֽיְלָה׃ 15וְהֵמַתָּ֣ה אֶת־הָעָ֣ם הַזֶּ֔ה כְּאִ֖ישׁ אֶחָ֑ד וְאָמְר֣וּ הַגּוֹיִ֗ם אֲשֶׁר־שָׁמְע֤וּ אֶת־שִׁמְעֲךָ֙ לֵאמֹ֔ר׃ 16מִבִּלְתִּ֗י יְכֹלֶ֛ת יְהוָ֥ה
לְהָבִיא֙ אֶת־הָעָ֣ם הַזֶּ֔ה אֶל־הָאָ֖רֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּ֣ע לָהֶ֑ם וַיִּשְׁחָטֵ֖ם בַּמִּדְבָּֽר׃ 17וְעַתָּ֕ה יִגְדַּל־נָ֖א כֹּ֣חַ אֲדֹנָ֑י כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבַּ֖רְתָּ
לֵאמֹֽר׃ 18יְהוָ֞ה אֶ֣רֶךְ אַפַּ֗יִם וְרַב־חֶ֙סֶד֙ נֹשֵׂ֣א עָ֔וֹן וָפֶ֖שַׁע וְנַקֵּ֣ה לֹ֑א פֹּקֵ֨ד עֲוֹ֤ן אָבוֹת֙ עַל־בָּנִ֔ים עַל־שִׁלֵּשִׁ֖ים
וְעַל־רִבֵּעִֽים׃ 19סְלַח־נָ֞א לַעֲוֹ֣ן הָעָ֤ם הַזֶּה֙ כִּגְדֶ֣ל חַסְדֶּ֔ךָ וְכַאֲשֶׁ֥ר נָשָׂ֖אתָה לָעָ֣ם הַזֶּ֑ה מִמִּצְרַ֖יִם וְעַד־הֵֽנָּה׃ 20וַיֹּ֥אמֶר יְהוָ֖ה
סָלַ֥חְתִּי כִדְבָרֶֽךָ׃ 21וְאוּלָ֕ם חַי־אָ֖נִי וְיִמָּלֵ֣א כְבוֹד־יְהוָ֑ה אֶת־כָּל־הָאָֽרֶץ׃ 22כִּ֣י כָל־הָאֲנָשִׁ֗ים הָרֹאִים֙ אֶת־כְּבֹדִ֣י וְאֶת־אֹתֹתַ֔י
אֲשֶׁר־עָשִׂ֥יתִי בְמִצְרַ֖יִם וּבַמִּדְבָּ֑ר וַיְנַסּ֤וּ אֹתִי֙ זֶ֣ה עֶשֶׂר־פְּעָמִ֔ים וְלֹ֥א שָׁמְע֖וּ בְּקוֹלִֽי׃ 23אִם־יִרְא֣וּ אֶת־הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֖עְתִּי
לַאֲבֹתָ֑ם וְכָל־מְנַאֲצַ֖י לֹ֥א יִרְאוּֽהָ׃ 24וְעַבְדִּ֣י כָלֵ֔ב עֵקֶ֖ב הָיְתָ֣ה רוּחַ֑ אַחֶ֣רֶת עִמּ֔וֹ וַיְמַלֵּ֖א אַחֲרָ֑י וַהֲבִיאֹתִ֗יו אֶל־הָאָ֙רֶץ֙
אֲשֶׁר־בָּ֣א שָׁמָ֔ה וְזַרְע֖וֹ יוֹרִשֶׁ֥נָּה׃ 25וְהָעֲמָלֵקִ֥י וְהַכְּנַעֲנִ֖י יוֹשֵׁ֣ב בָּעֵ֑מֶק מָחָ֗ר פְּנ֤וּ וּסְעוּ֙ לָכֶ֔ם הַמִּדְבָּ֕ר דֶּ֖רֶךְ יַם־סֽוּף׃ פ
26וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה וְאֶל־אַהֲרֹ֖ן לֵאמֹֽר׃ 27עַד־מָתַ֞י לָעֵדָ֤ה הָרָעָה֙ הַזֹּ֔את אֲשֶׁ֥ר הֵ֖מָּה מַלִּינִ֣ים עָלַ֑י אֶת־תְּלֻנֹּ֞ות בְּנֵ֣י
יִשְׂרָאֵ֗ל אֲשֶׁ֤ר הֵמָּה֙ מַלִּינִ֣ים עָלַ֔י שָׁמָ֖עְתִּי׃ 28אֱמֹ֣ר אֲלֵהֶ֔ם חַי־אָ֣נִי נְאֻם־יְהוָ֑ה אִם־לֹ֕א כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבַּ֖רְתֶּם בְּאָזְנָ֑י כֵּ֥ן אֶֽעֱשֶׂ֖ה
לָכֶֽם׃ 29בַּמִּדְבָּ֣ר הַזֶּ֔ה יִפְּל֖וּ פִּגְרֵיכֶ֑ם וְכָל־פְּקֻדֵיכֶ֗ם לְכָל־מִסְפַּרְכֶם֙ מִבֶּ֣ן עֶשְׂרִ֔ים שָׁנָ֖ה וָמָ֑עְלָה אֲשֶׁ֥ר הֲלִינֹתֶ֖ם
עָלָֽי׃ 30אִם־אַתֶּ֞ם תָּבֹ֣אוּ אֶל־הָאָ֗רֶץ אֲשֶׁ֤ר נָשָׂ֙אתִי֙ אֶת־יָדִ֔י לְשַׁכֵּ֥ן אֶתְכֶ֖ם בָּ֑הּ כִּ֣י אִם־כָּלֵ֤ב בֶּן־יְפֻנֶּה֙ וִיהוֹשֻׁ֣עַ
בִּן־נ֔וּן׃ 31וְטַפְּכֶ֞ם אֲשֶׁ֤ר אֲמַרְתֶּם֙ לָבַ֣ז יִהְיֶ֔ה וְהֵבִיאתִ֥י אֹתָ֖ם וְיָדְע֣וּ אֶת־הָאָ֑רֶץ אֲשֶׁ֥ר מְאַסְתֶּ֖ם בָּֽהּ׃ 32וּפִגְרֵיכֶ֕ם אַתֶּ֖ם
יִפְּל֥וּ בַּמִּדְבָּ֖ר הַזֶּֽה׃ 33וּבְנֵיכֶם֙ יִהְי֣וּ רֹעִ֔ים בַּמִּדְבָּ֖ר אַרְבָּעִ֣ים שָׁנָ֑ה וְנָשְׂא֣וּ אֶת־זְנוּתֵיכֶ֗ם עַד־תֹּ֛ם פִּגְרֵיכֶ֖ם
בַּמִּדְבָּֽר׃ 34בְּמִסְפַּ֣ר הַיָּמִ֗ים אֲשֶׁר־תַּרְתֶּ֤ם אֶת־הָאָ֙רֶץ֙ אַרְבָּעִ֣ים י֔וֹם י֥וֹם לַשָּׁנָ֖ה יוֹם֙ לַשָּׁנָ֔ה תִּשְׂא֥וּ אֶת־עֲוֹנֹתֵיכֶ֖ם אַרְבָּעִ֣ים
שָׁנָ֑ה וִידַעְתֶּ֖ם אֶת־תְּנוּאָתִֽי׃ 35אֲנִ֣י יְהוָ֔ה דִּבַּ֕רְתִּי אִם־לֹ֖א ׀ זֹ֣את אֶֽעֱשֶׂ֗ה לְכָל־הָעֵדָ֤ה הָרָעָה֙ הַזֹּ֔את הַנּוֹעָדִ֖ים עָלָ֑י
בַּמִּדְבָּ֥ר הַזֶּ֖ה יִתַּ֥מּוּ וְשָׁ֖ם יָמֻֽתוּ׃ 36וְהָאֲנָשִׁ֗ים אֲשֶׁר־שָׁלַ֤ח מֹשֶׁה֙ לָתֻ֣ור אֶת־הָאָ֔רֶץ וַיָּשֻׁ֕בוּ וַיַּלִּ֥ינוּ עָלָ֖יו אֶת־כָּל־הָעֵדָ֑ה
לְהוֹצִ֥יא דִבָּ֖ה עַל־הָאָֽרֶץ׃ 37וַיָּמֻ֣תוּ הָאֲנָשִׁ֗ים מוֹצְאֵ֛י דִּבַּ֥ת הָאָ֖רֶץ רָעָ֑ה בַּמַּגֵּפָ֖ה לִפְנֵ֥י יְהוָֽה׃ 38ויהוֹשֻׁ֤עַ בִּן־נ֙וּן֙ וְכָלֵ֣ב
בֶּן־יְפֻנֶּ֔ה חָיוּ֙ מִן־הָאֲנָשִׁ֣ים הָהֵ֔ם הַהֹלְכִ֖ים לָתֻ֣ור אֶת־הָאָֽרֶץ׃ 39וַיְדַבֵּ֣ר מֹשֶׁ֔ה אֶת־הַדְּבָרִ֖ים הָאֵ֑לֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל
וַיִּתְאַבְּל֥וּ הָעָ֖ם מְאֹֽד׃ 40וַיַּשְׁכִּ֣מוּ בַבֹּ֔קֶר וַיַּעֲל֕וּ אֶל־רֹאשׁ־הָהָ֖ר לֵאמֹ֑ר הִנֶּ֣נּוּ וְעָלִ֔ינוּ אֶל־הַמָּקֹ֕ום אֲשֶׁר־אָמַ֖ר יְהוָ֑ה כִּ֥י
חָטָֽאנוּ׃ 41וַיֹּ֤אמֶר מֹשֶׁה֙ לָמָ֣ה זֶּ֔ה אַתֶּ֖ם עֹבְרִ֣ים אֶת־פִּ֣י יְהוָ֑ה וְהִוא֙ לֹ֣א תִצְלָֽח׃ 42אַל־תַּעֲל֔וּ כִּ֥י אֵ֖ין יְהוָ֣ה בְּקִרְבְּכֶ֑ם וְלֹא֙

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

תִּנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם: 43כִּי הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם בֶּחָרֶב כִּי־עַל־כֵּן שַׁבְתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה
יְהוָה עִמָּכֶם: 44וַיַּעְפִּלוּ לַעֲלוֹת אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא־מָשׁוּ מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה: 45וַיֵּרֶד הָעֲמָלֵקִי
וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּהָר הַהוּא וַיַּכּוּם וַיַּכְּתוּם עַד־הַחָרְמָה: פ

15

VI. Obuhashe bw'abadâhwa na bene Levi

Olubero luhyâhya lw'amarhegeko

1 Nyakasane anacibwîra Mûsa, erhi: 2 « Ogendidesa bene Israheli, obabwîre, erhi: Amango mwahika muli cirya cihugo mwagendibêra, ciryâla cihugo namuhà, 3 na nkamukola mwarherekêra Nyamubâho enterekêro yaji-rwa n'omuliro, ebè ya nsirîra, ebè yindi nterekêro y'okuyunjuliza muhigomulebe, nîsi erhi nterekêro y'obulonza bw'omuntu konene, kandi erhi ebè nterekêro y'amango g'ensiku nkulu zinyu, mpu lyo, omu kurherekêra enkafu zinyu kandi erhi bibuzi binyu, muhasha okuhêra Nyamubâho enterekêro y'aki-sununu kinja. 4 Omuntu oyishire okuhâna enterekêro yâge emunda Nyamubâho ali, anahira enterekêro y'enkalange, cihimbi ciguma ca kalikumi c'enshâno y'omulà n'ecigabi ca kani ca ehini[v] y'amavurha. 5 Wanajira enterekêro y'embulaga na cigabi ciguma ca kani c'ehini ya idivayi, haguma n'enterekêro y'ensirîra n'enterekêro y'omurhûla oku ngasi mwâna-buzi. 6 Okunterekêro y'e-ngandabuzi, wanahâna bihimbi bibirhi bya kali ikumi by'enshâno y'omulà oku nterekêro y'enkalange, ci eyôla nshâno ebè mvange n'amavurha. 7 Oku ntere-kêro y'e mbulaga, wanahâna cihimbi ciguma ca kasharhu c'ehini y'idivayi, ebè nterekêro y'akîsûnunu kinja embere za Nyamubâho. 8 Erhi wankarherekêra empanzi, akaba eri ya nterekêro y'ensirîra, kandi erhi ya kuyûkiriza muhigomulebe, nîsi erhi ebè nterekêro yâwe ya murhûla wahà Nyamubâho, 9 haguma n'eyôla mpanzi wanarherekêra, nka nterekêro ya nkalange, bihimbi bibirhi bya kalikumi by'enshâno y'omulà mvange n'ecihimbi ca kabirhi c'ehini y'amavurha. 10 Wanahâna n'ecihimbi cakabirhi c'ehini y'idivayi, nka nterekêro y'embulaga: erhi nterekêro ejizirwe n'omuliro, nterekêro ya kisûnunu kinja emwa Nyamubâho. 11 Kwo bakazijira ntyôla oku ngasi mpanzi, oku ngasi nga-ndabuzi, n'oku ngasi mwâna-buzi erhi mwanahene. 12 Oku mubalè gw'ebintu warherekêra gunali kwo nâwe wankanajira ngasi ciguma omu kushimba kulya omubalè gwâbo gunali.

13 Ngasi mwambali winyu naye kwo akazijira ntyôla, amango ahâna enterekêro yasirizibwa, nka nterekêro ya kisûnunu kinja emwa Nyamubâho. 14 Erhi akaba hali ecigolo mwayêmêrire okuyûbaka haguma ninyu, kandi erhi abè mubûnga mukola mubà naye hamagera emyâka n'emyâka, erhi oyôla akalonza okuhâna enterekêro, kulya mujira kwo naye agwâsirwe okujira.

---

[v] **15.4** : Kwo kuderha cihimbi ciguma ca kalikumi c'Efa, yo litri nguma erhi ibirhi. Ehîni gali malitri abirhi erhi ani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 Irhegeko lyabà liguma oku lubaga loshi, kuli mwe mweshi, kuguma n'ecigolo ciyûbasire emwinyu, lyabà irhegeko, oku ngasi iburha linyu lyôshi: oku cigolo na kuli mwe mwene, mweshi mwanakazijirirwa kuguma embere za Nyamubâho. 16 Irhegeko lyabà liguma lyonene, n'engeso yabà nguma yonene, oli kuli mwe, oli oku cigolo ciyûbasire emwinyu.»

Emigati ya burhanzi

17 Nyamubâho anacibwîra Mûsa, erhi: 18 «Ogendidesa bene Israheli obabwîre, erhi: 19 Amango mwahika muli cirya cihugo nagendimuhira, na nka mukola mwakazilya omugati gw'ecôla cihugo, mwanaberûlakwo enterekêro ya Nyamubâho 20 Nka nterekêro ntangiriza, mwanaberûla oku buntu bw'omugati gwinyu, buntu bwa mugati muguma, mwanagurherekêra nka nterekêro ntà-ngiriza y'oku câno cinyu. 21 Kwo mwanakaziyôrha mwajira ntyôla oku buntu burhangiriza bw'omugati gwinyu, mwanaberûlakwo enterekêro ya Nyamubâho, mukaziyôrha mwajira ntyôla mwoyo na iburha linyu.

Okuhyûla oku byâha by'obuhwinja

22 Erhi mwankajira ecâha omu kuhabuka bulya murhashimbaga galya ma-rhegeko gâni namuhâga kuli Mûsa, 23 ngasi oku Nyamubâho anamurhegesire kôshi erhi arhuma Mûsa kurhenga kwa lulya lusiku Nyamubâho amuhâga amangorhegeko gâge na ngasi ganakulikire omu maburhwa ginyu gôshi, 24 ntya kwo byabà: akaba mwajizire ecâha buzira kumanya, olubaga loshi lwanarherekêra empanzi ntôrhò nka nterekêro ya nsirîra ya kisûnunu kinja embere za Nyamubâho, kuguma n'enkalange yâge, na embulagwa yâge, mwanajira nka kulya muyôrha murhegesirwe okujira, kandi mwanayûshûlakwo enterekêro y'ecihebe oku câha. 25 Omudâhwa anajira enterekêro y'okuhyûla oku lubaga loshi lwa bene Israheli, na ntyôla ecôla câha canababalirwa kuli bo, bulya ciri câha cajiragwa omu kuhabuka. Kandi nka bamahâna enterekêro yâbo, enterekêro yajiragwa n'omuliro embere za Nyamubâho, barherekire Nyamubâho oku byâha, erhi ecôla câha câbo cirhuma, eci bajiraga omu kuhabuka, 26 ecôla câha canababalirwa kuli bene Israheli bôshi, n'oku cigolo cibayûbasire ekarhî, bulya kwali kubabuka. 27 Erhi akaba muguma yenene wajizire ecôla câha c'okuhabuka, oyôla muntu anarherekêre empene ya mwâka muguma oku nterekêro y'ecâha. 28 Omudâhwa anajira enterekêro y'okuhyûla embere za Nyamubâho, kuli olya muntu wababukaga erhi ajira ecâha; nka bamamujirira eyôla nterekêro y'oku- hyûla, ecôla câha canamubabalirwa, 29 abè mwene Israheli erhi cigolo. Mwaba n'irhegeko liguma erhi hankajira owajira ecâha omu kuhabuka. 30 Cikwônene erhi hankabà owundi, mwene Israheli nîsi erhi cigolo, oyôla akagayisa Nyamubâho n'oluhinzo, akagwe omu lubaga lwâge. 31 Bulya anagayagusize akanwa ka Nyamubâho, anabula bwashimba irhegeko

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lyâge: oyôla muntu akagwe[w], obubî bwâge kuli ye yêne.»

Obuhane bw'okurbakenga olwa Sabato

32 Mw'agôla mango bene Israheli banali omw'irûngu, bashimâna muntu muguma adwîrhe
arhôla enshâli olwa Sabato. 33 Abola bashimânaga adwîrhe Arhôla ensâli, bamuhêka emunda
Mûsa ali, emunda Aròni ali n'olubaga. 34 Banacijira abamulanga, bulya oku ankajirwa ntâye
ocikumanya. 35 Nyamubâho anacibwîra Mûsa, erhi: «Oyôla muntu afe! Olubaga lwa bene Israheli
lo-shii lumubande amabuye embuga ly'ecibando. 36 Erhi olubaga loshi lubà lwamamurhenza omu
cihando, lwamuhanda amabuye, anacifa nka kulya Nyamubâho anarhegekaga Mûsa.

Obushemberere oku myambalo

37 Nyakasane abwîra Mûsa, erhi: 38 «Ogendidesa bene Israheli, obabwîre bakazihira
obushemberêre oku mihiro y'ebishûli byâbo, kurhenga okw'iburha kujà oku lindi, n'oku
bushemberêre bwa ngasi muhiro bahirekwo ehigozi y'akaduku k'omukara. 39 Mwabà ntyo
n'obushemberêre; omu kubulolakwo, mwanakengêra galya marhegeko ga Nyamubâho gôshi lyo
mugashimba; mumanye mwankakulikira enyifinjo z'emirhima yinyu erhi ez'amasù ginyu
gakazimukululira ebwa kujira kubî. 40 Ntyôla mwakazikengêra amarhegeko gâni gôshi,
munagashimbe, na ntyo mwanabà bimâna emwa Nyamuzinda winyu. 41 Nie Nyamubâho,
Nyamuzinda winyu, owamakûlaga omu cihugo c'e Mîsiri, lyo nyo-rha niene Nyamuzinda winyu.
Nie Nyamubâho, Nyamuzinda winyu.»

Numbers BHS 15

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָּבֹאוּ אֶל־אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן
לָכֶם: 3 וַעֲשִׂיתֶם אִשֶּׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ־זֶבַח לְפַלֵּא־נֶדֶר אוֹ בִנְדָבָה אוֹ בְמֹעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה מִן־הַבָּקָר
אוֹ מִן־הַצֹּאן: 4 וְהִקְרִיב הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחָה סֹלֶת עִשָּׂרוֹן בָּלוּל בִּרְבִעִת הַהִין שָׁמֶן: 5 וְיַיִן לַנֶּסֶךְ רְבִיעִת
הַהִין תַּעֲשֶׂה עַל־הָעֹלָה אוֹ לַזָּבַח לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד: 6 אוֹ לָאַיִל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֹלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים בָּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן שְׁלִשִׁית
הַהִין: 7 וְיַיִן לַנֶּסֶךְ שְׁלִשִׁית הַהִין תַּקְרִיב רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה: 8 וּבְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה אוֹ־זֶבַח לְפַלֵּא־נֶדֶר אוֹ־שְׁלָמִים
לַיהוָה: 9 וְהִקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֹלֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן חֲצִי הַהִין: 10 וְיַיִן תַּקְרִיב לַנֶּסֶךְ חֲצִי הַהִין
אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה: 11 כָּכָה יֵעָשֶׂה לַשּׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לָאַיִל הָאֶחָד אוֹ־לַשֶּׂה בַכְּבָשִׂים אוֹ בָעִזִּים: 12 כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר
תַּעֲשׂוּ כָּכָה תַּעֲשׂוּ לָאֶחָד כְּמִסְפָּרָם: 13 כָּל־הָאֶזְרָח יַעֲשֶׂה־כָּכָה אֶת־אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ

[w]**15.31** : Rhulole omu Lev 7, 20. Oyôla muntu akagwe omu mulala, kurhali kwo kuderha mpu bamuyîrhe omu kumutwa irhwe (nk'oku bakudesire omu Lev 20, 2). Burhangiriza kwali kulonza okuderha oku oyo muntu wagomire anayegûlwa omu mulala. Erhi ayegûlwe omu cinyabuguma c'abemêzi. Oyo mugoma anayumva oku ahantu bamuyâsize amasù, oku acîhambwîre kuli bene wâbo, nk'oku ntà bandi akacibêra omurhali omu maboko ga Nyamubâho, ye mushinganyanya (Lev 20, 6).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לַיהוָה׃ 14וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם וְעָשָׂה אִשֶּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵּן
יֵעָשֶׂה׃ 15הַקָּהָל חֻקָּה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגָּר חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה׃ 16תּוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט
אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר הַגָּר אִתְּכֶם׃ פ
17וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 18דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם
שָׁמָּה׃ 19וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה׃ 20רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם חַלָּה תָּרִימוּ תְרוּמָה כִּתְרוּמַת גֹּרֶן
כֵּן תָּרִימוּ אֹתָהּ׃ 21מֵרֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַיהוָה תְּרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם׃ ס
22וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה׃ 23אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם
בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וָהָלְאָה לְדֹרֹתֵיכֶם׃ 24וְהָיָה אִם מֵעֵינֵי הָעֵדָהּ נֶעֱשְׂתָה לִשְׁגָגָהּ וְעָשׂוּ כָּל־הָעֵדָה
פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּת׃ 25וְכִפֶּר הַכֹּהֵן
עַל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שְׁגָגָה הִוא וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם אִשֶּׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה
עַל־שִׁגְגָתָם׃ 26וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־הָעָם בִּשְׁגָגָה׃ ס
27וְאִם־נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה וְהִקְרִיבָה עֵז בַּת־שְׁנָתָהּ לְחַטָּאת׃ 28וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל־הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגֶגֶת בְּחֶטְאָהּ
בִּשְׁגָגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלֶיהָ וְנִסְלַח לָהּ׃ 29הָאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה
בִּשְׁגָגָה׃ 30וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה | בְּיָד רָמָה מִן־הָאֶזְרָח וּמִן־הַגֵּר אֶת־יְהוָה הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב
עַמָּהּ׃ 31כִּי דְבַר־יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוָתוֹ הֵפֵר הִכָּרֵת | תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ׃ פ
32וַיִּהְיוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת׃ 33וַיַּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמֹּצְאִים אֹתוֹ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים
אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה׃ 34וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמָר כִּי לֹא פֹרַשׁ מַה־יֵּעָשֶׂה לוֹ׃ ס
35וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמַת הָאִישׁ רָגוֹם אֹתוֹ בָאֶבֶן כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ 36וַיֹּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה
אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בָאֶבֶן וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ פ
37וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 38דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ 39וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
וְלֹא־תָתֻרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ 40לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם
קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ 41אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

16

Okugoma kwa Korè, Datami na Abirami

[1] Korè, mwene Yishari, ya Kehati, ka Levi bona Datani n'Abirami bene Eliyabu, na Honi mwene Peleti, Eliyabu na Peleti bâli bene Rubeni, bajàmo obucîbone; [2] bacîhindulira Mûsa; bashimânwa na bandi bantu magana abirhi na makumi arhânu b'omu bene Israheli, barhambo b'olubaga, bantu b'irenge na bakengwa. [3] Bashûbûzanya oku kulongôza Mûsa n'Aròni, banacibabwîra, mpu: «Rhwamarhama ninyu, bulya olubaga lwôshi, abantu bôshi bali bimâna, na Nyamubâho ali ekarhî kâbo. Cankarhuma mweki mucikuza enyanya ly'olubaga lwa Nyamubâho?» [4] Erhi Mûsa ayumva okwôla, akumba bûbi. [5] Abwîra Korè n'omurhwe gwâge, erhi: Ihondo, Nyamubâho amanyîsa oli wâge n'oli mwimâna, yêne anamuyegeza hôfi naye, oyu acîshozire yêne anamushegeza hôfi naye. [6] Mujirage ntyâla: Mu-rhôle ebitumbûkizo, Korè n'omurhwe gwâwe gôshi. [7] Irhondo, muhiremwo omuliro, munahire ensangi oku nyanya embere za Nyamubâho, oyu Nyamubâho akanacîshoga, oyôla yenali mwimâna. Namarhama ninyu bene Levi. [8] Mûsa anacibwîra Korè, erhi: «Yumvagi bene Levi. [9] Ka emwinyu, kuli ku-nyi okula Nyamubâho amwishogaga omu karhî ka bene Israheli bôshi, amuhira hâgo hâgo mpu mukazimuyegêra munakazikola omu ndâro ya Nyamubâho, n'okuyimangira olubaga omu mukolo gwalo? [10] Akushegezize hôfi naye, woyo na bene winyu bôshi, bene Levi, haguma nâwe, lero bukolaga budâhwa mwalonza. [11] okwôla kwo kurhumire we n'omurhwe gwâwe muyishijira ihano ly'okucihi-ndula kuli Nyamubâho! Aròni aligi muntu muci obula mwacidudumа kuli ye?» [12] Mûsa arhuma mpu bahamagale Datani n'Abirani mwene Eliabu; banacishuza mpu: «Rhurhasôkera eyo». [13] Ka kuli kunyi erhi orhurhenza omu cihugo cahululaga amarha n'obûci n'okuyishirhuyirhira munôla irûngu[x]; kandi wacikûnga mpu we nnawîrhu? [14] Mâshi arhali omu cihugo cihulula amarha n'obûci wa- rhuhesire, arhali mashwa ga mizâbîbu warhuhire mpu rhugayimemwo! Ka omanyire mpu olula lubaga walujira mihurha? Rhurhasôkere eyôla munda!» [15] Omu bukunizi bunene, Mûsa anacibwîra Nyamubâho, erhi: Orhalolaga enterekêro yâbo y'enkalange. Ntasagibanyaga ciru na oli endogomi[y] yâbo, ciru na ntâye nkola njirire amabî muli bo.»

Obuhane

[16] Mûsa anacibwîra Korè, erhi: «We n'omurhwe gwâwe, irhondomubone- kane embere za , we nabo na Aròni. Murhôle ngasi muguma ecitu-mbûkizo cinyu [17] Muhiremwo enshangi, munagendihêka ngasi muguma ecitu-mbûkizo câge emunda Nyamubâho ali: biri bitumbûkizo

[x] **16.13** : Abashombanyi ba Mûsa, erhi bakola balogorha barhagera: Bakunga ecihugo c'e Mîsiri, cihugo ca bujà, mpu co cihugo cahululagamwo amarha n'obuci.
[y] **16.15** : Endogomi ago mango yali ya ngulo ndârhi, yankaguzirwe nka mpanzi (Lub 22, 4.9).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

magana abirhi na makumi arhânu; nâwe wêne kuguma n'Aròni, murhôle ngasi muguma ecitu-mbûkizo câge.» [18] Banacirhôla ngasi muguma ecitumbûkizo câge, banacihira- mwo omuliro, banahira enshangi oku nyanya, bagendiyimanga aha muhango gw'ihêma ly'embugânano, bôshi na Mûsa n'Aròni. [19] Korè ali erhi anahamagîre olubaga loshi oku kucihindulira Mûsa n'Aròni aha Ihêma ly'embugânano. Okubundi irenge lya Nyamubâho lyabonekera olubaga loshi.

[20] «Nyamubâho adesa Mûsa n'Aròni, ababwîra erhi: [21] Mucîyêgûle kuli olu lubaga, nkola naluherêrekeza buno buno[z].» [22] Banacikumbira akamalanga, baderha mpu: «Mâshi yâgirwa Nyamuzinda, we Nyamuzinda wa ngasi mûka gwa muntu, muntu muguma oyûla wadwîrhe oku kubî, na bunôla mpu okolaga wakunirira olubaga loshi» [23] Nyamubâho ashambâla na Mûsa amubwîra, erhi: [24] «Ogendibwîra olubaga, erhi: «Murhenge eburhambi bw'aha mwa Korè.»

[25] Mûsa ayimuka anacija emunda Datani n«Abirami bali; n'abagula b'l- sraheli bayisha bamukulikire. [26] Adesa olubaga loshi aderha, erhi: «Mujè kuli n'enyumpa zabala bantu babî, mumanye murhanahumaga oku ngasi kalugu kâbo, lyo ninyu mulekiherêrekera nka mwamazingazingwa n'ebyâha byâbo». [27] Barhenga eburhambi bw'aha mwa Korè. Datani n'Abirami erhi bali embuga, bayimanzire aha muhango gw'amahêma gâbo, na bakâbo, n'abâna bâbo bakulu n'abarho bôshi. [28] Mûsa anaciderha, erhi: «Mukolaga mwamanya oku Nyamubâho wanantumaga okukazijira eyira mikolo yôshi n'oku ntayijira oku irhwe lyâni niene. [29] Abâla bantu bakafà nk'oku abandi bantu banayôrha bafà, n'akalamo kâbo kakayurha nk'oku akalamo k'abandi bantu kanayurha, erhi a-rhanali Nyamubâho wantumaga. [30] Ci erhi Nyamubâho akajira akantu ka-rhuma abandi bantu bazânwa, erhi idaho lyankayashamya akanwa kalyo, likanabâmirangusa bôshi kuguma n'ebintu byâbo byôshi, erhi bankaya-ndagalira ekuzimu banazîne, aho neci mwanamayira ho oku abâla bantu banajâcire Nyamubâho.

[31] Oku anayûsiderha ebyôla binwa byôshi, obudaka bàli bayimanzirekwo bwanacihahanyuka, [32] idaho lyayashamya akanwa kalyo, lyanacibâmirangusa n'emilala yâbo, kuguma na bene Korè bôshi n'ebintu byâbo byôshi. [33] Bayandagalira ekuzimu banacizîne, bo na ngasi hyanali hyâbo hyôshi: idaho lyanacibafûnika, bahirigirha embere z'olubaga [34] Bene Israheli bàli eburhambi bôshi, bakumbiranya, bakola bayâka, banajà bayâma, banaderha mpu: «Rhuyàke, lyo nîrhu idaho lilekirhumirangusa!» [35] Omuliro gwanacimanuka emwa Nyamubâho. gwamirangusa balya bantu magana abirhi na makumi arhânu bajàgitumula enshangi.

---

[z] **16.21** : Lulema yehà ngasi ciremwa omûka (Murh 2, 7), kandi ye ziba ngasi ciremwa omûka amango alonzize (Lul 104, 29.30) Mûsa akola ayôsire amanyire oku yêhe arhahanirwe haguma n'oluhaga (Mulongo gwa 21), ci kurharhumaga arhasengerera ngasi mwêrukwêru..

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Numbers BHS 16:

1וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן־פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן: 2וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וַאֲנָשִׁים
מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמְאָתָיִם נְשִׂיאֵי עֵדָה קְרָאֵי מוֹעֵד אַנְשֵׁי־שֵׁם: 3וַיִּקָּהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם
רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קְהַל יְהוָה: 4וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל
עַל־פָּנָיו: 5וַיְדַבֵּר אֶל־קֹרַח וְאֶל־כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וְיֹדַע יְהוָה אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ וְאֶת־הַקָּדוֹשׁ וְהִקְרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר
יִבְחַר־בּוֹ יַקְרִיב אֵלָיו: 6זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מַחְתּוֹת קֹרַח וְכָל־עֲדָתוֹ: 7וּתְנוּ בָהֶן | אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן קְטֹרֶת לִפְנֵי
יְהוָה מָחָר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ רַב־לָכֶם בְּנֵי לֵוִי: 8וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח שִׁמְעוּ־נָא בְּנֵי
לֵוִי: 9הַמְעַט מִכֶּם כִּי־הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן
יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם: 10וַיַּקְרֵב אֹתְךָ וְאֶת־כָּל־אַחֶיךָ בְּנֵי־לֵוִי אִתָּךְ וּבְקַשְׁתֶּם גַּם־כְּהֻנָּה: 11לָכֵן אַתָּה
וְכָל־עֲדָתְךָ הַנֹּעָדִים עַל־יְהוָה וְאַהֲרֹן מַה־הוּא כִּי תלונו (תַלִּינוּ) עָלָיו: 12וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב
וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: 13הַמְעַט כִּי הֶעֱלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ לַהֲמִיתֵנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׂתָּרֵר עָלֵינוּ
גַּם־הִשְׂתָּרֵר: 14אַף לֹא אֶל־אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הֲבִיאֹתָנוּ וַתִּתֶּן־לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וָכָרֶם הֲעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תְּנַקֵּר
לֹא נַעֲלֶה: 15וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה אַל־תֵּפֶן אֶל־מִנְחָתָם לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם נָשָׂאתִי וְלֹא הֵרַעְתִּי
אֶת־אַחַד מֵהֶם: 16וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח אַתָּה וְכָל־עֲדָתְךָ הֱיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וָהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר: 17וּקְחוּ | אִישׁ
מַחְתָּתוֹ וּנְתַתֶּם עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מַחְתָּתוֹ חֲמִשִּׁים וּמְאתַיִם מַחְתֹּת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ
מַחְתָּתוֹ: 18וַיִּקְחוּ אִישׁ מַחְתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וַיַּעַמְדוּ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן: 19וַיַּקְהֵל עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּרָא כְּבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעֵדָה: פ
20וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: 21הִבָּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וַאֲכַלֶּה אֹתָם כְּרָגַע: 22וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם
וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יֶחֱטָא וְעַל כָּל־הָעֵדָה תִּקְצֹף: פ
23וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 24דַּבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר הֵעָלוּ מִסָּבִיב לְמִשְׁכַּן־קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם: 25וַיָּקָם מֹשֶׁה
וַיֵּלֶךְ אֶל־דָּתָן וַאֲבִירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: 26וַיְדַבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אָהֳלֵי הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים
הָאֵלֶּה וְאַל־תִּגְּעוּ בְּכָל־אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן־תִּסָּפּוּ בְּכָל־חַטֹּאתָם: 27וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן־קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם מִסָּבִיב וְדָתָן
וַאֲבִירָם יָצְאוּ נִצָּבִים פֶּתַח אָהֳלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם: 28וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי־יְהוָה שְׁלָחַנִי לַעֲשׂוֹת
אֶת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלִּבִּי: 29אִם־כְּמוֹת כָּל־הָאָדָם יְמֻתוּן אֵלֶּה וּפְקֻדַּת כָּל־הָאָדָם יִפָּקֵד עֲלֵיהֶם לֹא יְהוָה
שְׁלָחָנִי: 30וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרָא יְהוָה וּפָצְתָה הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וְיָרְדוּ חַיִּים שְׁאֹלָה
וְיָדַעְתֶּם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה: 31וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
תַּחְתֵּיהֶם: 32וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־בָּתֵּיהֶם וְאֵת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֵת
כָּל־הָרְכוּשׁ: 33וַיֵּרְדוּ הֵם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֹלָה וַתְּכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל: 34וְכָל־יִשְׂרָאֵל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיהֶם נָסוּ לְקֹלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן־תִּבְלָעֵנוּ הָאָרֶץ׃ 35וְאֵשׁ יָצְאָה מֵאֵת יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם
אִישׁ מַקְרִיבֵי הַקְּטֹרֶת׃ פ

17

Olw'ebitumbûkizo n'olw'akarhi ka Aròni

1 Nyamubâho ashambâza Mûsa, amubwîra, erhi: 2 Obwîre omudâhwa Eleazari, mwene Aròni,
arhenze ebitumbûkizo omu bwihîrà, onakabuli-re kuli omuliro gulimwo, 3 bulya ebi bitumbûkizo
oku byâha biri bigishe. Ebitumbûkizo by'abola bantu, abahemukiraga obuzîne bwâbo bonene,
bajiremwo enambûle ndîri, zikazibwikira·oluhêrero lw'enterekêro y'ensirîra; bulya byarherekîrwe
Nyamubâho, binakolabigishe, byayôrha ntyôla cimanyîso kuli bene Israheli.» 4 Omudâhwa
Eleazari arhôla birya bitumbûkizo by'omulinga byakolêsiba-gwa na balya bantu
bâmirangusibagwa n'omuliro, ajiramwo enambule z'okukazibwikira oluhêrero. 5 Bene Israheli
bayôrha bamanyire oku ntà muntu w'embuga orhali w'omu bûko bwa Aròni, wakacishomya mpu
ayegêra arherekêre Nyamubâho enshangi, anabule okubà aka Korè n'omurhwe gwâge nk'oku
Nyamubâho anamumanyîsagya omu kanwa ka Mûsa.

Okucîduduma kwa bene Israheli

6 Erhi buca, olubaga loshi lwa bene Israheli lwarhôndêra lwacîdudumira Mûsa na Aròni,
lwakaziderha mpu: «Mwayisize olubaga lwa Nyamubâho.» 7 Ebwa kubà olubaga lwàli
lwamagorha Mûsa n'Aròni, bombi bayêrekera e- bw'Ihêma ly'embugânano, ecitû calibwîka
n'irenge lya Nyamubâho lyaboneka. 8 Mûsa na Aròni bakanya bajà ebw'Ihêma ly'embugânano.
9 Nyamubâho anacishambâza Mûsa aderha erhi: 10 «Orhenge muli olu lubaga, nkola naluhirigisa
buno buno.» Bombi banacikumba bûbi. 11 Mûsa anacibwîra Aròni, erhi: Rhòla ecitumbûkizo,
ohiremwo omuliro gw'oku luhêrero, ohire- kwo n'enshangi, okanye duba emunda olubaga luli,
ogendilujirira empyûlo; bulya oburhè bwa Nyamubâho bwamayâka. Ecibande camarhangira.»
12 Aròni arhôla ecitumbûkizo, nk'oku Mûsa anaderhaga, alibirhira omu karhî k'olubaga. Ecibande
cali camarhôndera ekarhî k'olubaga. Ahira enshangi omu citumbûkizo, ajira enterekêro
y'empyûlo oku lubaga. 13 Ajiyimanga ekarhî k'abamafà n'abazîne; aho Ecibande cacîkwa.
14 Bantu bihumbi ikumi na bini na magana gali nda bafà n'ecôla cibande, buzira kuganja abafàga
erhi Korè orhuma. 15 Aròni ashubira emunda Mûsa ali ah'Ihêma ly'embugânano, n'Ecibande erhi
camacîkwa.

Olw'akarhi k'Aròni

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[16] Nyamubâho ashambâza Mûsa amubwîra, erhi: [17] «Ogendibwîra bene Israheli bakuhè orhurhi, ngasi bûko karhikaguma, rhwo rhuligi rhurhi ikumi na rhubirhi rhwalerhwa n'abarhambo bâbo bôshi kulya emilala yâbo enali ikumi n'ibirhi. Oyandike izîno lya ngasi muguma oku karhi kâge. [18] Oyandike izîno ly'Aròni oku karhi ka Levi, bulya ngasi murhambo akaziba na karhi kaguma kulya emilala yâbo enali. [19] Oyishidekereza orhôla rhurhi omw'Ihêma ly'embugânano embere z'omucîmba gw'amalaganyo, halya nkazishimânana nâwe. [20] Omuntu ncîshozire, ayishibâ olya akarhi kâge kajirekw'obwaso, na ntyo, nanayusa embere zâni erya mîdudumo bene Israheli bakazimujirakwo. [21] Mûsa agendishambâla na bene Israheli, n'abarhambo bâbo bôshi bakazimulêrhera karhi kaguma, nk'oku emilala yâbo enali, kwo kuderha rhurhi ikumi na rhubirhi, n'akarhi ka Aròni karhulimwo.

[22] Mûsa adekereza o-rhola rhurhi embere za Nyamubâho, omw'lhêma ly'obubâmirizi. [23] Erhi buca Mûsa ashubira ebw'Ihêma ly'obubâmirizi, akarii k'Aròni kajirekwo obwaso, kaligi k'obûko bwa Levi: ako karhi kàli kamajakwo amafufu, kàli kamayâsa, erhi kamanajakwo amalehe. [24] Mûsa ayisha ahulukîne rbulya rhurhi rhwôshi rhwali embere za Nyamubâho, arhuhira embere za bene Israheli bôshi, babona na ngasi muguma arhôla akarhi kâge.

[25] Nyamubâho abwîra Mûsa erhi: «Oshubize akarhi ka Aròni aha Muciîmba gw'amalaganyo, kakazilangwa nka buhamîrizi emwa ngasi bôshi ba-nkalonza okucîhindula, na ntyôla okucîduduma kwâbo kwanahwa emunda ndi, banalekifà. [26] Mûsa anacijira kulya, anacijira nk'oku Nyamubâho àlimurhegesire. [27] Bene Israheli banacibwîra Mûsa mpu: «Lolà oku rhwamafa, rhwamahwa rhweshi. [28] Ngasi yeshi wakaziyegêra Endâro, adwîrhe afa. Ka kukwânînage rhweshi rhufe obwo?»

Numbers BHS 17:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 2 אֱמֹר אֶל־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְיָרֵם אֶת־הַמַּחְתֹּת מִבֵּין הַשְּׂרֵפָה וְאֶת־הָאֵשׁ 3 זְרֵה־הָלְאָה כִּי קָדֵשׁוּ׃ אֶת מַחְתּוֹת הַחַטָּאִים הָאֵלֶּה בְּנַפְשֹׁתָם וְעָשׂוּ אֹתָם רִקֻּעֵי פַחִים צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבֶם 4 לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וְיִהְיוּ לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחְתֹּת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשְּׂרֻפִים 5 וַיִּרְקְעוּם צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ׃ זִכָּרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה כְקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה לוֹ׃ 6 וַיָּלֹנוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמָּחֳרָת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הֲמִתֶּם אֶת־עַם יְהוָה׃ 7 וַיְהִי בְּהִקָּהֵל הָעֵדָה עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּפְנוּ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִנֵּה כִסָּהוּ הֶעָנָן וַיֵּרָא כְּבוֹד יְהוָה׃ 8 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד׃ פ
9 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 10 הֵרֹמּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וַאֲכַלֶּה אֹתָם כְּרֶגַע וְיִפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם׃ 11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־הַמַּחְתָּה וְתֵן־עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קְטֹרֶת וְהוֹלֵךְ מְהֵרָה אֶל־הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי־יָצָא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַקֵּצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה הֵחֵל הַנֶּגֶף: 12וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר ׀ דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרָץ אֶל־תּוֹךְ הַקָּהָל וְהִנֵּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן
אֶת־הַקְּטֹרֶת וַיְכַפֵּר עַל־הָעָם: 13וַיַּעֲמֹד בֵּין־הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה: 14וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה
עָשָׂר אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלְּבַד הַמֵּתִים עַל־דִּבַּר־קֹרַח: 15וַיָּשָׁב אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמַּגֵּפָה
נֶעֱצָרָה: פ
16וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 17דַּבֵּר ׀ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאִתָּם מַטֶּה מַטֶּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל־נְשִׂיאֵהֶם לְבֵית
אֲבֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר מַטּוֹת אִישׁ אֶת־שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל־מַטֵּהוּ: 18וְאֵת שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל־מַטֵּה לֵוִי כִּי מַטֵּה אֶחָד
לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם: 19וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה: 20וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר־בּוֹ
מַטֵּהוּ יִפְרָח וְהַשְׁכֹּתִי מֵעָלַי אֶת־תְּלֻנּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מַלִּינִם עֲלֵיכֶם: 21וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ
אֵלָיו ׀ כָּל־נְשִׂיאֵיהֶם מַטֶּה לְנָשִׂיא אֶחָד מַטֶּה לְנָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר מַטּוֹת וּמַטֵּה אַהֲרֹן בְּתוֹךְ
מַטּוֹתָם: 22וַיַּנַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֹּת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדֻת: 23וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל הָעֵדוּת וְהִנֵּה פָּרַח
מַטֵּה־אַהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֹּצֵא פֶּרַח וַיָּצֵץ צִיץ וַיִּגְמֹל שְׁקֵדִים: 24וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמַּטֹּת מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל־כָּל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מַטֵּהוּ: ס
25וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הָשֵׁב אֶת־מַטֵּה אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת לִבְנֵי־מֶרִי וּתְכַל תְּלוּנֹתָם מֵעָלַי וְלֹא
יָמֻתוּ: 26וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה: ס
27וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גָּוָעְנוּ אָבַדְנוּ כֻּלָּנוּ אָבָדְנוּ: 28כָּל הַקָּרֵב ׀ הַקָּרֵב אֶל־מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת
הַאִם תַּמְנוּ לִגְוֹעַ: ס

18

Emikolo y'abadâhwa n'oluhembo lwâbo

[1] Nyamubâho anacibwîra Aròni, erhi: «W'oyu na bagala bâwe, haguma n'enyumpa ya sho, mwe mwatumula obubî bwankajirwa ahantu hîmâna; we na bagala bâwe, mwakazidosibwa oku bubî bwankajirwa omu mukolo gwinyu gw'obudâhwa. [2] Ci na bene winyu kuguma, ab'omu bûko bwa Levi, ab'omu mulala gwa sho, obayegeze hôfi nâwe bakazikukolera banakazikurhabâla amango we na bagala bâwe muli omu mirimo yinyu y'omw'Ihêma ly'obuhamirizi. [3] Bakazikurhabàla oku mikolo yâwe yôshi nk'oku mikolo y'Ihêma ly'embugânano. Ci bamanye bankanayegêra ebintu bimâna, erhi oluhêrero, mulekifa oli we oli bo. [4] Bakazikugwâsa, bakazikola omu mikolo y'Ihêma ly'embugânano, oku ngasi mikolo enayêrekîre Ihêma. Ci ntà w'embuga wankayegêra [5] Mukazikola omu hantu hîmâna n'oku luhêrero, lyo oburhè bw'okushimbulira bene Israheli buhwa. [6] Nie nàrhôzire bene winyu Baleviti ekarhî ka bene Israheli; abahâbagwa Nyamubâho we okola obahâbi-rwe mpu bakazijira omukolo gw'omw'Ihêma ly'embugânano. [7] We na bagala bâwe, omukolo gwinyu gw'obudâhwa gwabà oku ngasi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

biyêrekîre oluhêrero n'ebiri enyuma ly'ecisika[a], mwakazijira ogwôla mukolo. Mwakazijira omukolo gw'oburherekêre, bulya muli badâhwa. Ow'embuga wankacishomya mpu ayegêra, anafè.

Omwanya gw'abadâhwa

[8] Nyamubâho anacibwîra Aròni, erhi: nàkuhire omukolo gw'oku ngasi binamberûlirwe. Ebintu birherekêre bya bene Israheli, nkuhîre byo we n'abâna bâwe nka ngalo ya ngasi mango. [9] Alaga ebyakaziba byâwe omu bintu bimâna bwenêne, omu biryo birherekêre: entûlo zôshi za bene Israheli bakazizingalulira, enterekêro z'enkalange zôshi, enterekêro zâbo zôshi oku byâha n'enterekêro zâbo zôshi z'empongano bâkanayîshikampa zôshi: ebyôla byôshi nka bintu bimâna bwenêne, byabà byâwe kuli we n'oku bagala bâwe. [10] Wakalya ebîmâna bwenêne; ngasi mulume akazibiryako. Obikenge bwenêne. [11] N'ebira nabyo byakazibà byâwe: ngasi ebi banaberwire oku ntûlo zâbo, oku ngasi nterekêro z'okumogamoga za bene Israheli; nkuhîre byo we na bagala bâwe na bâli bâwe, n'eryola liri irhegeko ly'ensiku n'amango; ngasi ocire w'omu mwâwe, anahasha okubiryako. [12] Ngasi mavurha minjà bwenêne bahâna, ngasi idivayi linjà bwenêne bahâna, lihyâhya, erhi ngano, ebirha-ngiriza by'emyâka yâbo balibirherekêra Nyamubâho, ebyôla nkuhîre byo. [13] Ngasi bya mburho yâbo mpyâhya bankanahumbûla omu cihugo câbo mpu babirherekêre Nyamubâho, ebyôla byôshi nabyo nkuhìre byo. Ngasi yeshi onali acire omu mwâwe anabiryakwo. [14] Ngasi byôshi birikwo obuhane omu Israheli, ebyôla biri byâwe nabyo. [15] Ngasi wa bûko lubere abè wa bantu, abè wa cintu, birya banaha Nyamubâho, ebyôla byabà byâwe. Ci kwônene wanakazigombôla olubere lw'omuntu, n'olubere lw'ecintu cigalugalu. [16] Wanabigombôlera oku mwêzi muguma biri biburhe, wêne wankaderha eci-twîro, sikeli irhanu z'ecûma c'olunyerere omu kuzigerera oku sikeli y'ahantu hîmâna, erya ya jêra makumi abirhi. [17] Ebirhagombôlwa by'ebi: olubere lw'enkafu, olubere lw'ebibuzi, olubere lw'empene ebyôla biri bimâna. Okazibulagira omukò gwâbyo oku luhêrero n'amashushi gabyo wanagayoca gatumbûke mugi: eri nterekêro yajirwa n'omuliro ya kisûnunu kinja embere za Nyamubâho. [18] N'enyama zabyo ziri zâwe, gulya mushaya bamogamoga n'okugulu kulyo. [19] Ebi bene Israheli baberûlira Nyamubâho oku bintu bimâna nkuhirebyo we na bagala bâwe na bâli bâwe. N'eryo liri irhegeko ly'ensiku n'amango, eri ndagâno nnûnge[b] y'ensiku zôshi, embere za Nyamubâho kuli we n'okw'iburha lyâwe mweshi.»

---

[a] **18.7** : Enyuma lw'ecisika: (Luh 26, 31-34) kwo kuderha ahantu hîmâna bwenêne. Omudâhwa yêne wankahisire ahantu hali nk'aho (Lev 16, 2-3).

[b] **18.19** : Endagàno nnûnge: lolà Lev 2, 13. Amahugûlo gw'omunyu galimwo kubirhi: 1) Erhi wankagushushanya n'engezo (Mt 13, 33; 1 Kr 5, 6) erhi bûci, wanabona oku omunyu gugwêrhe obuhashe bw'okuhanza akantu kubola n'obuhashe bw'okushukûlula. Co carhumaga bàkazigukolêsa amango gw'okuhâna enterekêro (Lev 2. 13; Eze 43, 24); 2) Omunyu gunakolesibwe nka nnûngo, co cirhumire baderha endagâno nnûnge (Mib 18, 19; 2Nga.13, 5): Eri ndagâno y'emyâka n'emyâka. Eyêrekînwe omu lwiganyo lw'omunyu gwo gurha-hwa bununu emyâka yôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ecigabi ca Bene-Levi

[20] Nyamubâho anacibwîra Aròni, erhi: orhâbe n'akashambala omu cihugo câbo, na ntacigabi ciru n'eciguma cankaderhwa mpu câwe ekarhî kâbo[c]. Niehe nie cigabi câwe nie na kashambala kâwe ekarhî ka bene Israheli. [21] Ala oku bene Levi mbahire nka kashambala entûlo yôshi y'omu Israheli, kuli erya mikolo yâbo banajira omw'lhêma ly'embugânano. [22] Bene Israheli barhankaciyegêra Ihêma ly'embugânano, kwanaba kucibarhuza ecâha cankarhuma bafà. [23] Bene Levi bo bakazijira emikolo y'omw'Ihêma ly'embugânano na bône bankabarhula obubî bwâbo. Irhegeko ly'ensiku n'amango libahanzize okubà (libasêzize okurhâba) n'akashambala ekarhî ka bene Israheli [24] Bulya bene Levi, akashambâla kâbo, mbahire era ntûlo bene Israheli baberûlira Nyamubâho. Co carhumaga nababwîra nti barhabè n'akashambala ekarhî ka bene Israheli.

Entûlo

[25] Nyamubâho ashambâla na Mûsa amubwîra, erhi: [26] «Ogendishambâza bene Levi obabwîre, erhi: Amango mwahâbwa na bene Israheli entûlo mmuhîre nka kashambala kinyu, mwanaberûlakwo enterekêro ya Nyamubâho, eri ntûlo oku ntûlo. [27] «N'ebyôla mwaberûla, olugero lwabyo lubè nk'olugero lw'engano baberûla oku câno, erhi nk'olugero lw'idivayi lihyâhya baberûla oku mukenzi. [28] Kwo mwakaziberûla ntyôla ninyu enterekêro ya Nyamubâho kuli zirya ntûlo zôshi mwakazihâbwa na bene Israheli. Eyôla nterekêro mwaberûlira Nyamubâho, mwanayiha omudâhwa Aròni. [29] Kuli ebi mwankanahàbwa byôshi, mwanakazirhôlakwo erya nterekêro ya Nyamubâho. Ebiri binjà bwenêne byo mwakazikûlakwo ecigabi cimâna. [30] Obabwîre erhi: nka mwamaberûla birya biri binjà bwenêne, entûlo oku bene Levi yanagererwa oku mburho y'oku câno n'oku mburho y'omu mukenzi. [31] Mwanabirîra ngasi hantu munalonzize hôshi mwe n'omulala gwinyu bulya lwo luhembo lwinyu olwo oku mukolo gôshi mujira omw'Ihêma ly'embugânano. [32] Ntà câha mwankajira muli okwôla nka mwamaberûla cirya cigabi cinjà bwenêne, murhankahemula enterekêro nyinjà za bene Israheli, murhankanacifa.»

Numbers BHS 18

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹן
כְּהֻנַּתְכֶם׃ וְגַם אֶת־אַחֶיךָ מַטֵּה לֵוִי שֵׁבֶט אָבִיךָ הַקְרֵב אִתָּךְ וְיִלְווּ עָלֶיךָ וְיָשָׁרְתֻךָ וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ לִפְנֵי אֹהֶל
הָעֵדֻת׃ וְשָׁמְרוּ מִשְׁמַרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֹהֶל אַךְ אֶל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרָבוּ וְלֹא־יָמֻתוּ גַּם־הֵם
גַּם־אַתֶּם׃ וְנִלְווּ עָלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכֹל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא־יִקָּרֵב אֲלֵיכֶם׃ וּשְׁמַרְתֶּם אֵת
מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֵת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַאֲנִי הִנֵּה לָקַחְתִּי אֶת־אֲחֵיכֶם הַלְוִיִּם

[c] **18.20** : Kwo kuderha entûlo olubaga lusholôlera Nyamuzinda, yo ebîka abadâhwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מַתָּנָה נְתֻנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃ 7וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם
לְכָל־דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וַעֲבַדְתֶּם עֲבֹדַת מַתָּנָה אֶתֵּן אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת׃ ס
18וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן וְאָנִי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת־מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי לְכָל־קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה
וּלְבָנֶיךָ לְחָק־עוֹלָם׃ 9זֶה־יִהְיֶה לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־קָרְבָּנָם לְכָל־מִנְחָתָם וּלְכָל־חַטָּאתָם וּלְכָל־אֲשָׁמָם
אֲשֶׁר יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים לְךָ הוּא וּלְבָנֶיךָ׃ 10בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל־זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ
יִהְיֶה־לָּךְ׃ 11וְזֶה־לְּךָ תְּרוּמַת מַתָּנָם לְכָל־תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים וּלְבָנֶיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחָק־עוֹלָם כָּל־טָהוֹר
בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אֹתוֹ׃ 12כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל־חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רֵאשִׁיתָם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ לַיהוָה לְךָ נְתַתִּים׃ 13בִּכּוּרֵי
כָּל־אֲשֶׁר בְּאַרְצָם אֲשֶׁר־יָבִיאוּ לַיהוָה לְךָ יִהְיֶה כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ׃ 14כָּל־חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה׃ 15כָּל־פֶּטֶר
רֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַיהוָה בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ אַךְ | פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת
בְּכוֹר־הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה׃ 16וּפְדוּיָו מִבֶּן־חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה
הִוא׃ 17אַךְ בְּכוֹר־שׁוֹר אוֹ־בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ־בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת־דָּמָם תִּזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־חֶלְבָּם
תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ 18וּבְשָׂרָם יִהְיֶה־לָּךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ יִהְיֶה׃ 19כָּל | תְּרוּמֹת
הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לְךָ וּלְבָנֶיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחָק־עוֹלָם בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי
יְהוָה לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ׃ 20וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחָל וְחֵלֶק לֹא־יִהְיֶה לְךָ בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ
בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ס
21וְלִבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל־מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָה חֵלֶף עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל
מוֹעֵד׃ 22וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לָשֵׂאת חֵטְא לָמוּת׃ 23וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד
וְהֵם יִשְׂאוּ עֲוֹנָם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נַחֲלָה׃ 24כִּי אֶת־מַעְשַׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ
לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נַחֲלָה׃ פ
25וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 26וְאֶל־הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר
נָתַתִּי לָכֶם מֵאִתָּם בְּנַחֲלַתְכֶם וַהֲרֵמֹתֶם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת יְהוָה מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר׃ 27וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן
מִן־הַגֹּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיֶּקֶב׃ 28כֵּן תָּרִימוּ גַּם־אַתֶּם תְּרוּמַת יְהוָה מִכֹּל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ 29מִכֹּל מַתְּנֹתֵיכֶם תָּרִימוּ אֵת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבּוֹ
אֶת־מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ׃ 30וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בַּהֲרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנֶחְשַׁב לַלְוִיִּם כִּתְבוּאַת גֹּרֶן וְכִתְבוּאַת
יֶקֶב׃ 31וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מָקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי־שָׂכָר הוּא לָכֶם חֵלֶף עֲבֹדַתְכֶם בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ 32וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלָיו
חֵטְא בַּהֲרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת־קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלֵּלוּ וְלֹא תָמוּתוּ׃ פ

19

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Enkafu y'omukara

[1] Nyamubâho ashambâla na Mûsa n'Aròni, aderha, erhi: [2] Alaga ebinwa b'irhegeko Nyamubâho arhegesire, ene aderha erhi: Ojibwîra bene Israheli bayîshe bandwîrhîre enkafu y'omukara, erya erhagwêrhi ishembo lici oku mubiri, erhanasagihêka omuzigo. [3] Muyihekere omudâhwa Eleazari, naye anayirhenza omu cihando bagendiyibâgira embere zâge. [4] Omudâhwa Eleazari anarhôla oku mukò gw'eyôla nkafu n'omunwe gwâge, anajira nago olukangûlo kali nda olunda lw'omuhango gw'Ihêma ly'embugânano. [5] Banayôca eyôla nkafu erhi anadwîrhe abona, banayôca oluhu lwâyo, enyamazayo n'omukò gwâyo kuguma n'ecihò câyo. [6] Omudâhwa anarhôla enshâli z'omurhi gw'omwerezi, ez'olwifuyè n'ebindi by'akaduku; anabikweba mulyamuliro gudwîrhe gwasingônola erya nkafu. [7] Kandi anashuka emyambalo yâge, ashukire n'omubiri gwâge omu mîshi, anashubira omu cihando, ayôrhe mugalugalu[d] kuhika bijingo. [8] Naye olya wayocagya erya nkafu, anashuka emyambalo yâge, ashukire n'omubiri gwâge omu mîshi, anayôrha mugalugalu kuhika bijingo. [9] Omuntu oli bwinjà anaguka lulya luvu lw'erya nkafu, anagendilubulagira emuhanda gw'ecihando, omu hantu hinjà; bakazilubikira endêko ya bene Israheli, bakaziluhira omu mîshi g'okubayobôla; eri nterekêro oku byâha. [10] Oyu wagukaga oluvù lw'erya nkafu anashuka emyambalo yâge, anayôrha mugalugalu kuhika bijingo. okwôla, lyâba irhegeko ly'ensiku zôshi oku bene Israheli n'oku muntu w'ecigolo onayubasire ekarhî kâbo.

Ebiyêrekîre okuzinga

[11] Owankahuma oku mufu mulebe erhi mulebe, oyôla anabè mugalugalu nsiku nda. [12] Anayishicîcêsa n'agôla mîshi olusiku lwa kasharhu n'olwa kalinda, anabà bwinjà. Ci erhi akaba arhacîcêsizi oku lusiku lwa kasharhu n'olwa kalinda, arhankabà bwinjà. [13] Owankahuma oku mufu, oku mubiri gw'omuntu wamafa, akaba arhacîcêsizi, oyôla anahemula endâro ya Nyamubâho; kukwânîne akagwe omu bene Israheli. Bulya galya mîshi gakûla ebizinzire ga-rhabulajikire kuli ye; ali mugalugalu, n'agôla mazinga gâge anagayôrhana. [14] Alaga irhegeko erhi omuntu ankafira omw'Ihêma. Ngasi yeshi wankaja muli eryo ihêma, na ngasi kalugu kali muli ryo, ebyôla byôshi byanabà bigalu-galu kuhika nsiku nda. [15] Ngasi kalugu kafûnule, kalya karhagwêrhi cifûniko cisheke n'ehigozi, kânaba kagalugalu. [16] Ngasi yeshi wankahuma oku muntu wanigiragwa omu mashwa, erhi wundi ofire kwônene erhi mavuha ga muntu, erhi oku cûsho, oyôla ânabà mugalugalu kuhika nsiku nda.

Amîshi g'okukangûla

[17] Kuli oyu muntu mugalugalu, banarhôla oku luvu lw'embâgwa yasi-ngônolagwa nka nterekêro

---

[d] **19.7** : Nk'oku bishingânîne, omuntu mugalugalu arhagwâsirwi okugaluka omu cihando e-mbere bijinge (Lush 23, 12) kuleka omudâhwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ya mpyûlo oku byâha, banabulagirakwo n'amîshi minjà gali omu kalugu. [18] Omuntu oyosire bwinjà anayanka ebyâsi by'olwifuyè, na hano aba amabidobeza omu mîshi, anajiramwo olukangûlo oku nyumpa, oku ngasi kalugu n'oku bantu bôshi banali halya, kuli omuntu wahumaga oku mavuha, erhi olya muntu bayîrhaga, erhi wundi ofire kwônene erhi ohumire oku cûsho, [19] omuntu oli bwinjà anajira olukangûlo kuli olya oli mugalugalu, oku lusiku lwa kasharhu na olwa kali nda; anamukûlira ecâha câge oku lusiku lwa kalinda. Oyôla muntu mugalugalu anashuka emyambalo yâge, naye yêne anacîshuka omu mîshi, na bijingo ânabà bwinjà. [20] Omuntu wankabà mugalugalu nka arhanacîcêsizi, anakagwe omu lubaga, bulya adwîrhe ahemula ahantu hîmâna ha Nyamubâho; bulya galya mîshi gakula ebizinzire garhâbulajikire kuli ye: alimugalugalu. [21] Kuli bo lyabà irhegeko ly'ensiku zôshi. Olya muntu wajiraga olukangûlo lwa galya mîshi gakula ebizinzire anashuka emyambalo yâge, owankahuma oku mîshi gakûla ebizinzire, anayôrha mugalugalu kuhika bijingo. [22] Ehi akahumwakwo oli mugalugalu, nahyo hinabe higalugalu, n'omuntu wankahihumakwo naye anabè mugalugalu kuhika bijingo»

NUMBERS BHS 19

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דַּבֵּר ׀ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ
אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עֹל׃ וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא
אֹתָהּ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו׃ וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל־נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד
מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים׃ וְשָׂרַף אֶת־הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־עֹרָהּ וְאֶת־בְּשָׂרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ עַל־פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף׃ וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ
אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תוֹלָעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל־תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה׃ וְכִבֶּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחַר יָבוֹא
אֶל־הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד־הָעָרֶב׃ וְהַשֹּׂרֵף אֹתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ וְאָסַף
׀ אִישׁ טָהוֹר אֶת אֵפֶר הַפָּרָה וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה
חַטָּאת הִוא׃ וְכִבֶּס הָאֹסֵף אֶת־אֵפֶר הַפָּרָה אֶת־בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם
לְחֻקַּת עוֹלָם׃ הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים׃ הוּא יִתְחַטָּא־בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
יִטְהָר וְאִם־לֹא יִתְחַטָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהָר׃ כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא
יִתְחַטָּא אֶת־מִשְׁכַּן יְהוָה טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי ׀ מֵי נִדָּה לֹא־זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ
בוֹ׃ זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים׃ וְכֹל כְּלִי פָתוּחַ
אֲשֶׁר אֵין־צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא׃ וְכֹל אֲשֶׁר־יִגַּע עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל־חֶרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ־בְעֶצֶם אָדָם אוֹ
בְקֶבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים׃ וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל־כֶּלִי׃ וְלָקַח אֵזוֹב
וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר ׀ וְהִזָּה עַל־הָאֹהֶל וְעַל־כָּל־הַכֵּלִים וְעַל־הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ־שָׁם וְעַל־הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ
בַמֵּת אוֹ בַקֶּבֶר׃ וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל־הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטְּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בַּמַּ֥יִם וְטָהֵ֖ר בָּעֶ֑רֶב׃ 20וְאִ֣ישׁ אֲשֶׁר־יִטְמָ֗א וְלֹ֤א יִתְחַטָּא֙ וְנִכְרְתָ֣ה הַנֶּ֣פֶשׁ הַהִ֣וא מִתּ֣וֹךְ הַקָּהָ֔ל כִּ֥י אֶת־מִקְדַּ֛שׁ יְהוָ֖ה טִמֵּ֑א
מֵ֥י נִדָּ֖ה לֹא־זֹרַ֣ק עָלָ֑יו טָמֵ֥א הֽוּא׃ 21וְהָיְתָ֥ה לָהֶ֖ם לְחֻקַּ֣ת עוֹלָ֑ם וּמַזֵּ֣ה מֵי־הַנִּדָּ֗ה יְכַבֵּ֥ס בְּגָדָ֛יו וְהַנֹּגֵ֥עַ בְּמֵֽי הַנִּדָּ֖ה יִטְמָ֥א
עַד־הָעָֽרֶב׃ 22וְכֹ֨ל אֲשֶׁר־יִגַּ֤ע־בּוֹ֙ הַטָּמֵ֔א יִטְמָ֑א וְהַנֶּ֣פֶשׁ הַנֹּגַ֔עַת תִּטְמָ֖א עַד־הָעָֽרֶב׃ פ

20

VII. Okurhenga e Kadesi n'okuhika e Mowabu

Amîshi ga Meriba

1 Bene Israheli, olubaga loshi bahika omw'irûngu lya Sini, omu mwêzi murhanzi. Olubaga lwanacihanda aha Kadesi. Ho Miriyamu afiraga ahola, hobanamubishire.

Okuciduduma kw'olubaga

2 Bulyala ahola harhàli mîshi oku lubaga, bôshi banacilundûkira emunda Mûsa na Aròni bali.
3 Olubaga lwalongôla na Mûsa, baderha mpu: «Nîrhu rhucifaga galya mango bene wîrhu bafiraga embere za Nyamubâho ka kukurhàli kwâbà kwo kukulu? 4 Carhumaga olêrha olubaga lwa Nyamubâhomunôla irungu, ka mpu lyo rhugûkumukiramwo rhwe n'ebintu bîrhu?
5 Carhumaga o-rhukula e Mîsiri, oyisha orhudwîrhe hanola hantu habî ntyâla? Harhali hantu hankahingwa cici, harhali mutini, harhali muzâbîbu, harhali makomamanga, ciru harhali na mîshi gakunywa? 6 Mûsa na Aròni barhenga aha ndêko, bakanya baj'ebw'lhêma ly'e- mbuganano. Bakumba bûbi, n'irenge lya Nyamubâho lyanacibabonekera. 7 Nyamubâho ashambâza Mûsa aderha, erhi: 8 Oyanke kalya karhi, onakanye ogendishûbûza olubaga we na mwene winyu Aròni; muderheze ibuye e- mbere zâbo, libahe amîshi galyo. Wanabarhengeza amîshi omwôla ibuye; wanaha olubaga lunywe n'ebintu byâbo. 9 Mûsa arhôla kalya karhi kali embere za Nyamubâho, nka kulya Nyamubâho anamurhegekaga. 10 Mûsa na Aròni bashûbûza olubaga halyâla ibuye[e]; Mûsa anacibabwîra erhi: «Yumvagi wâni bagoma! Ka rhwamurhengeza amîshi omula ibuye? 11 Mûsa anacilambûla okuboko, ashûrha kabirhi kulya ibuye n'akarhi kâge: mwanacivongoboka mîshi manji, olubaga lwanywa kuguma n'ebintu byâlo.

Okuhanwa kwa Mûsa na Aròni

12 Nyamubâho anacibwîra Mûsa na Aròni erhi: «Bulya murhanyemire n'oku-nkuza embere za

[e] **20.10** : Mûsa abula okurhumikira ìrhegeko Nyamubâho amuhâga (mulongo gwa 8). Ahâli h'okudesa ibuye, nk'oku bamurhumaga, aba lubaga lwo adesa na buzinda ashûrha kwa lirya ihuye. Omu kushimba engani y'Abadâhwa, kwanahashikana oku kwo kwarhumaga Aròni bone Mûsa batumula embere za Nyamubâho (Mib 20. 24; 27, 14; Lush 32. 52).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bene Israheli, murhahise[f] olu lubaga mwa cirya cihugo na- luha.» [13] Co cirhuma agôla mîshi gaderhwa mîshi ga Meriba, halya bene Israheli balongôlezagya Nyamubâho, naye anaciyêrekana obuhashe bwâge kuli bo.

Edomu abalahirira okuyikira

[14] Kurhenga e Kadesi, Mûsa anacirhuma entumwa emw'omwâmi w'e Edomu mpu bagendimubwîra erhi: «Kwo adesire ntyâla mwene winyu Israheli: Omanyire amalibûko gôshi rhwamashimâna.» [15] Balarha banacibungulukira e Mîsiri; rhwanacibêra yo nsiku mwandu. Ci bene e Mîsiri harhulibuza oli rhwe oli balarha. [16] Rhwanacilakira Nyamubâho. Naye anaciyumva omulenge gwîrhu; arhuma malahika mpu arhukûle eyo Mîsiri. Lolà oku rhuli buno aha Kadesi, Lugo elubibi lw'ecihugo câwe. [17] Oyêmêre rhutwîkanye omu cihugo câwe; rhurhagere oli omw'ishwa, oli omu mizâbîbu; rhurhanywe ciru n'amîshi g'omu maliba gâwe; ci rhwashimbulira omulimbwa gw'ebwâmi, buzira kudu- ngukira oli ebwa kulyo, oli ebwa kumosho, kuhika rhurhenge omu cihugo câwe côshi.» [18] Edomu anacimushuza, erhi: «Orhâgere emwâni, akaba onakuhizire. rhwagenzikanwa n'amatumu omu nfune.» [19] Bene Israheli banacimubwîra, mpu: «Mâshi, omu milimbwa rhwacisôkera, erhi rhwankanywa amîshi gâwe, nie n'amasò gâni nanakujuha. Ntà cindi nkuhunyire, okurhali kugera n'amagulu kwônene.» [20] Edomu anacishuza, erhi: «Orhâgere.» Edomu anaciyisha a-rhabire n'engabo yâge, ecibambizize bwenêne. [21] Ntyo kwo Edomu alahiriraga Israheli okugera omu cihugo câge, naye Israheli agendicizongolokera eburhambi bwâge.

Okufà kwa Aròni

[22] Bene Israheli, olubaga loshi, barhenga e Kadesi, bahika oku ntondo ya Hori. [23] Nyamubâho anacibwirira Mûsa na Aròni okwo ntondo ya Hori, e lubibi lw'ecihugo ca Edomu, erhi: [24] «Aròni akola ajiluhûkira emw'olubaga lwâge; arhaje muli cirya cihugo nâhà bene Israheli, bulya murhayumvagya oku namurhegekaga aha mîshi ga Meriba. [25] Orhôle Aròni n'omugala Eleazari, obasôka-ne oku ntondo ya Hori. [26] Wahogola Aròni emyambalo[g] yâge, oyiyambike omugala Eleazari. Naye Aròni ashubire omu mulala gwâge, mwo agendifira. [27] Mûsa anacijira nk'okwôla Nyamubâho anamurhegekaga. Banacisôkera oku ntondo ya Hori, erhi n'olubaga loshi ludwîrhe lwasinza. [28] Mûsa ahogola Aròni emyambalo yâge, ayiyambika omugala Eleazari. Aròni afira

---

[f] **20.12** : Nyamubâho ahana Mûsa na Aròni omu kubona babulaga obuyêmêre. Barhayêmêraga honahalya akanwa Nyamubâho ababwîraga oku ahà bene Israheli amîshi garhenga omu ibuye. Bamanya mpu nkaha okwo kurhankabà. Barhacihise olubaga omu cihugo babahiganyagya. Omu kulola Lush 1, 37; 3, 36, rhwanabona oku Mûsa akagagwa bubî bwa lubaga burhumire. Mib 20 na ngasi mahugûlo gâge goshi (Rhulole nka mulongo gwa 10), ahugwîre oku okukagwa kwa Mûsa ku-shimbire obubî bwâge yêne. Rhwanakubona omu mulongo gwa 4-5 erhi gwa 8-10. Mw'oko kwôshi, hali okubula obuyêmêre kwa Mûsa

[g] **20.26** : Nk'oku anayambikaga Aròni emyambalo y'obudâhwa (Lev 8. 7-9), kwo n'okwo Mûsa akola amuhogolayo; ayiyambike Eleazari, mugala wa Aròni (Lub 29, 29-30). Mûsa ahogola Aròni emyambalo embere afe lyo alekiyishiba mugalugalu erhi akayishimuhumakwo ananafire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ntyo oku irhwerhwe ly'entondo. Mûsa na Eleazari banaciyandagala kulya ntondo. [29] Olubaga loshi lwabona oku Aròni anafire, n'enyumpa y'Israheli yôshi yanacishiba Aròni nsiku makumi asharhu.

NUMBERS BHS 20

1 וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְבַּר־צִן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר
שָׁם: 2 וְלֹא־הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקָּהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן: 3 וַיָּרֶב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוּ גָוַעְנוּ בְּגֶוַע אַחֵינוּ
לִפְנֵי יְהוָה: 4 וְלָמָּה הֲבֵאתֶם אֶת־קְהַל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירֵנוּ: 5 וְלָמָּה הֶעֱלִיתֹנוּ מִמִּצְרַיִם
לְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הָרָע הַזֶּה לֹא | מְקוֹם זֶרַע וּתְאֵנָה וְגֶפֶן וְרִמּוֹן וּמַיִם אֵין לִשְׁתּוֹת: 6 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי
הַקָּהָל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְּבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם: פ
7 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 8 קַח אֶת־הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אַתָּה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ וְדִבַּרְתֶּם אֶל־הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם
וְנָתַן מֵימָיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֶּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם: 9 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּט�ֶּה מִלִּפְנֵי יְהוָה
כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ: 10 וַיַּקְהִלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֶּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוּ־נָא הַמֹּרִים הַמִן־הַסֶּלַע הַזֶּה
נוֹצִיא לָכֶם מָיִם: 11 וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: ס
12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקָּהָל
הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם: 13 הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקָּדֵשׁ בָּם: ס
14 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקָּדֵשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם כֹּה אָמַר אָחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר
מְצָאָתְנוּ: 15 וַיֵּרְדוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיְמָה וַנֵּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיָּרֵעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלַאֲבֹתֵינוּ: 16 וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה
וַיִּשְׁמַע קֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֹּצִאֵנוּ מִמִּצְרָיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְקָדֵשׁ עִיר קְצֵה גְבוּלֶךָ: 17 נַעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצֶךָ לֹא נַעֲבֹר
בִּשְׂדֶה וּבְכֶרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מֵי בְאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ לֹא נטֶה יָמִין וּשְׂמֹאול עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבוּלֶךָ: 18 וַיֹּאמֶר אֵלָיו
אֱדוֹם לֹא תַעֲבָר בִּי פֶּן־בַּחֶרֶב אֵצֵא לִקְרָאתֶךָ: 19 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמְסִלָּה נַעֲלֶה וְאִם־מֵימֶיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי
וּמִקְנַי וְנָתַתִּי מְכָרָם רַק אֵין־דָּבָר בְּרַגְלַי אֶעֱבֹרָה: 20 וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאתוֹ בְּעַם כָּבֵד וּבְיָד
חֲזָקָה: 21 וַיְמָאֵן | אֱדוֹם נְתֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: פ
22 וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה הֹר הָהָר: 23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּהֹר הָהָר עַל־גְּבוּל
אֶרֶץ־אֱדוֹם לֵאמֹר: 24 יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל־עַמָּיו כִּי לֹא יָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מְרִיתֶם אֶת־פִּי
לְמֵי מְרִיבָה: 25 קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְהַעַל אֹתָם הֹר הָהָר: 26 וְהַפְשֵׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְהִלְבַּשְׁתָּם
אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאַהֲרֹן יֵאָסֵף וּמֵת שָׁם: 27 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הֹר הָהָר לְעֵינֵי
כָּל־הָעֵדָה: 28 וַיַּפְשֵׁט מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אַהֲרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרֶד
מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר: 29 וַיִּרְאוּ כָּל־הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת־אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

21

Okuhimwa kwa mwâmi w'e Aradi

[1] Omwâmi w'omunya-Kanani, ye mwâmi w'e Aradi, ayûbakaga omu Nêgebu, ayumva oku Israheli ayiruka, anali omu njira y'e Atarimi. Oyo mwâmi atula bene Israheli kwo entambala, anacibagwârhamwo mpira nyinji. [2] Lero Israheli arhôla omuhigo embere za Nyamubâho, aderha, erhi: «Yagirwa, erhi wakampa olu lubaga, nanaluherêrhera n'ebishagala byâlo byôshi.» [3] Nyamubâho ayumva izù ly'Israheli, amuhà abo banya-Kanani. Babageza oku boji bw'engôrho, babaherêrekeza n'ebishagala byâbo hyôshi. Aho bahayîrika izîno lya Horma.

Enjoka y'omulinga

[4] Banacirhenga oku ntondo ya Hori, bakulikira enjira ejire ebwa nyanja ya Sufu, lyo bahashizunguluka ecihugo c'Edomu. Olubaga lwabula oburhwâli muli eyôla njira. [5] Lwanacirhôndêra okucîdudumira Nyamuzinda na Mûsa, lwakaziderha, erhi: «Carhumaga warhukûla e Mîsiri mpu rhuyishifira muno irûngu? Ntà mugati, ntà mîshi, rhwanayihisirwe n'ebi biryo b'ishali. [6] Oku bundi Nyamubâho anabarhumira enjoka nkali, zaluma olubaga, na bantu banji bafà muli bene Israheli. [7] Olubaga lwàjà emunda Mûsa ali, lwaderha, erhi: «Rhwajizire ecâha, bulya rhwacidudumire Nyamubâho nâwe. Oshe-nge Nyamubâho arhukûle kw'ezi njoka». Mûsa agendisengerera olubaga. [8] Na Nyamubâho anacibwîra Mûsa, erhi: «Otule enjoka y'omulinga, oyimanike oku murhi wagwika; ngasi yeshi wankabà analumirwe, erhi ankayilolakwo, anabà na akalamo. [9] Mûsa anacitula enjoka y'omulinga, anaciyimânika oku murhi, n'erhi hankabîre olumirwe n'enjoka, akalola kuli erya njoka y'omulinga, analame.

Okujà ishiriza lya Yordani

[10] Bene Israheli bagenda, bajihanda aha Oboti. [11] Barhenga aha Oboti bagendihanda aha Yabarimi, omw'irûngu aha ishiriza lya bene Mowabu, olunda lw'ebuzûka-zûba. [12] Barhenga ahola, bagendihanda omu kabanda ka Zaredi. [13] Barhenga aho, bagendihanda ah'ishiriza ly'Amoni, lwîshi lurhenga omu bihugo by'Abanyamoreni, lukazihulula omw'irûngu. Olwo lwîshi Amoni, lwo lunaligi lubibi lw'ecihugo ca Mowabu n'eca Abanyamoreni. [14] Co carhumaga baderha ntyâla omu citabu c'amatabâro ga Nyamubâho, erhi: «Nyamubâho a-rhozire Vahebi, n'obwo arhahimwa muhûsi, ahirakwo emigezi ya Amoni, [15] kuguma n'amarhambi g'emigezi eri kurhenga oku karhondo ka Ari kuhika oku lubibi lwa Mowabu.» [16] Erhi barhenga aho bajà e Beri. Lyo lirya iriba Nyamubâho abwîriragaho Mûsa, erhi: «Oshûbûze olubaga, nkola naluhà amîshi.» [17] Lero obwo, Israheli anacirhôla olwimbo aderha, erhi:»

«Cûka wâni maliba!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Mumukomere akagasha!

18 Mwe maliba gàhumbagwa n'abaluzi,

n'abagula b'olubaga bagayigula

n'akarhi k'obukulu, n'ebikoma byâbo omu irûngu kujà e Matana!»

19 Kurhenga omw'irûngu bajà e Matana; kurhenga e Matana bajà e Nahalieli; kurhenga e Nahalieli bajà e Bamoti. 20 Kurhenga e Bamoti bajà ebw'akabanda kali omw'ishwa lya bene Mowabu, okw'irhwerhwe lya Pisga, ntondo ndîrî ebonekana omw'irûngu lyôshi.

Okuhimwa kw'Abanyamoriti na Bashani

21 Israheli anacilika entumwa emwa Sihoni, mwâmi w'Abanyamoriti mpu bagendimubwîra, erhi: 22 «Ondeke nâni ngere omu cihugo câwe; rhurhadungukire oli omu mashwa, oli ebwa mizâbîbu; rhurhanywe n'amîshi g'amaliba; rhwakulikira omulimbwa gw'ebwâmi kuhika rhurhenge omu cihugo câwe.» 23 Ci Sihoni arhazigaga mpu Israheli atwîkanye omu cihugo câge. Sihoni anacishûbûza olubaga lwâge loshi; anacikanya akola agendilwîsa bene Israheli omw'irûngu; anacihika aha Yahasi, anacikoza entambala kuli bene Israheli. 24 Israheli amugeza oku bwôji bw'engôrho; amuhima, ananyaga ecihugo câge kurhenga kuli Amoni kujà e Yaboki, kandi kuhika kuli bene Amoni, bulya Yazeri àli lubibi naye. 25 Israheli anacinyaga ezo ngo zôshi. Ayûbaka omu ngo zôshi za bene Amoriti, Heseboni n'ez'abashizi bâge. 26 Heseboni lwo lwali lugo lunenene lwa Sihoni, mwâmi w'Abanyamoriti. Sihoni ye wajagilwîsa omwâmi w'embere wa bene Mowabu, anamunyaga ecihugo câge côshi kuhika kuli Amoni. 27 Co cirhuma abazihi baderha ntya: «Mukanye e Heseboni we! Olugo lwa Sihoni lu-shubiyûbakawa, banaluzibuhye! 28 Omuliro gwazusire e Heseboni, engulumira omu lugo lwa Sihoni yamali-re Ari-Mowabu, yamirangusa entondo z'Amoni! 29 Buhanya bwâwe, wâni Mowabu! Wamahera weki lubaga lwa Kemoshi! Bagala bâge bayishaga bayâka, na bâli bâge bagwârhagwa; bajà ba Sihoni, mwâmi w'Abamoriti. 30 Iburha lyâbo lyashandala kurhenga Heseboni kuhika aha Diboni. Rhwadulika omuliro kurhenga Nofahi kuhika Mediba.» 31 Israheli ayûbaka omw'ishwa ly'Abanyamoriti. 32 Mûsa arhuma abâge-ndilolêreza Yaseri, banacinyaga engo zâge zôshi; bashandabanya Abanyamori-ti bazibâgamwo. 33 Banacigolonjoka, basôka omu njira y'e Bashani. Naye Og, mwâmi w'e Bashani, arhabâla n'engabo yâge yôshi mpu akola ajibalwikiza aha Edreyi. 34 Nyamubâho anacibwîra Mûsa, erhi: «Orhamurhînyaga, bulya mmuhizire omu maboko gâwe, ye olubaga lwâwe lwôshi, n'ecihugo câge côshi. Omukòlere amabî nka kulya wagakoleraga Sihoni, mwâmi w'Abanyamoriti, wayûbaka-ga aha Heseboni. 35 Banacimuhima, n'abagala n'olubaga lwâge lwôshi. Ha-rhasigalaga ciru n'omuguma ozîne n'ecihugo câge bacirhôla.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עֲרָד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָּא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ | מִמֶּנּוּ שֶׁבִי: 2וַיִּדַּר
יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמַר אִם־נָתֹן תִּתֵּן אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהַחֲרַמְתִּי אֶת־עָרֵיהֶם: 3וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל
וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֵם אֶתְהֶם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם חָרְמָה: פ
4וַיִּסְעוּ מֵהָר הָהָר דֶּרֶךְ יַם־סוּף לִסְבֹּב אֶת־אֶרֶץ אֱדוֹם וַתִּקְצַר נֶפֶשׁ־הָעָם בַּדָּרֶךְ: 5וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה לָמָּה
הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוּת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לֶחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קָקְטָה בַּלֶּחֶם הַקְּלֹקֵל: 6וַיְשַׁלַּח יְהוָה בָּעָם אֶת
הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים וַיְנַשְּׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עַם־רָב מִיִּשְׂרָאֵל: 7וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חָטָאנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בַיהוָה
וָבָךְ הִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וְיָסֵר מֵעָלֵינוּ אֶת־הַנָּחָשׁ וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם: 8וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף
וְשִׂים אֹתוֹ עַל־נֵס וְהָיָה כָּל־הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי: 9וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ נְחֹשֶׁת וַיְשִׂמֵהוּ עַל־הַנֵּס וְהָיָה אִם־נָשַׁךְ הַנָּחָשׁ
אֶת־אִישׁ וְהִבִּיט אֶל־נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת וָחָי: 10וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֹבֹת: 11וַיִּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִיֵּי הָעֲבָרִים
בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ: 12מִשָּׁם נָסָעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זָרֶד: 13מִשָּׁם נָסָעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אַרְנֹן אֲשֶׁר
בַּמִּדְבָּר הַיֹּצֵא מִגְּבוּל הָאֱמֹרִי כִּי אַרְנֹן גְּבוּל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי: 14עַל־כֵּן יֵאָמַר בְּסֵפֶר מִלְחֲמֹת יְהוָה
אֶת־וָהֵב בְּסוּפָה וְאֶת־הַנְּחָלִים אַרְנֹן: 15וְאֶשֶׁד הַנְּחָלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשֶׁבֶת עָר וְנִשְׁעַן לִגְבוּל מוֹאָב: 16וּמִשָּׁם בְּאֵרָה
הִוא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֱסֹף אֶת־הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם מָיִם: ס
17אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עֲלִי בְאֵר עֱנוּ־לָהּ: 18בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמִחֹקֵק
בְּמִשְׁעֲנֹתָם וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה: 19וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת: 20וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה מוֹאָב רֹאשׁ
הַפִּסְגָּה וְנִשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימֹן: פ
21וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי לֵאמֹר: 22אֶעְבְּרָה בְאַרְצֶךָ לֹא נַטֶּה בְשָׂדֶה וּבְכֶרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מֵי
בְאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלֶךָ: 23וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶבֶר בִּגְבֻלוֹ וַיֶּאֱסֹף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ
וַיֵּצֵא לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא יָהְצָה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל: 24וַיַּכֵּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי־חָרֶב וַיִּירַשׁ אֶת־אַרְצוֹ מֵאַרְנֹן
עַד־יַבֹּק עַד־בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עַז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן: 25וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאֱמֹרִי
בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל־בְּנֹתֶיהָ: 26כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא וְהוּא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח
אֶת־כָּל־אַרְצוֹ מִיָּדוֹ עַד־אַרְנֹן: 27עַל־כֵּן יֹאמְרוּ הַמֹּשְׁלִים בָּאוּ חֶשְׁבּוֹן תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן עִיר סִיחֹון: 28כִּי־אֵשׁ יָצְאָה
מֵחֶשְׁבּוֹן לֶהָבָה מִקִּרְיַת סִיחֹן אָכְלָה עָר מוֹאָב בַּעֲלֵי בָּמוֹת אַרְנֹן: 29אוֹי־לְךָ מוֹאָב אָבַדְתָּ עַם־כְּמוֹשׁ נָתַן בָּנָיו פְּלֵיטִם
וּבְנֹתָיו בַּשְּׁבִית לְמֶלֶךְ אֱמֹרִי סִיחוֹן: 30וַנִּירֶם אָבַד חֶשְׁבּוֹן עַד־דִּיבוֹן וַנַּשִּׁים עַד־נֹפַח אֲשֶׁר עַד־מֵידְבָא: 31וַיֵּשֶׁב
יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי: 32וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעְזֵר וַיִּלְכְּדוּ בְנֹתֶיהָ וַיִּירַשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם: 33וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ
דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה אֶדְרֶעִי: 34וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אַל־תִּירָא אֹתוֹ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כִּי בְיָדֶךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב
בְּחֶשְׁבּוֹן׃ 35וַיַּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד וַיִּירְשׁוּ אֶת־אַרְצוֹ׃

22

Bene Israheli balîkûla omu rhubanda rhwa Mowabu

[1] Bene Israheli banacilikûla bagendihanda omu rhubanda rhwa Mowabu, ab'ishiriza lya Yordani, hôfi na Yeriko [2] Balaka, mwene Sipori, abona ebi bene Israheli bajirire Abanyamoriti byôshi. [3] Mowabu arhemuka embere z'olwo lubaga erhi bunji bwalo burhuma; yeshi ageramwo omusisi erhi bene Israheli barhuma. [4] Anacibwîra abashamuka ba Madiani, erhi: «Ka murhabwini oku eyi nkûmo y'abantu yayisha yafôrha ngasi binarhuli eburhambi byôshi, nka kula enkafu enafôrha obuhasi omu mashwa. Balaka mwene Sipori ye wali mwâmi wa bene Mowabu muli ago mango. [5] Anacirhuma entumwa emwa Balâmu, mwene Beyori, aha Petori, oku burhambi bw'Olwîshi, omu cihugo ca bene Amafu. Amubwîra, erhi: «Lolà oku engabo erhenzire e Mîsiri ebumbire ecihugo, enayubasire aha ishiriza ly'aha mwâni. [6] Nkusengire mâshi obiduhe ohehêrere olu lubaga, bulya lwama-ndusha misî. Lyôki nankaciluhima nandulibirhekwo lurhenge muno cihugo câni: bulya mmanyire oku oyu ogishire, anagishwe, n'oyu ohehêrerire anahehêrerwe.

[7] Abashamuka ba Mowabu n'abashamuka ba Madiani banacihira njira, banadwîrhe oluhembo omushonga. Oku barhinda aha mwa Balâmu, banacimurhondêreza ebinwa bya Balaka. [8] Anacibashuza, erhi: «Mulale hano, nyishibaha ishuzo nk'oku Nyamubâho akanambwîra.» Abo baluzi b'e Mowabu banacihanda aha mwa Balâmu. [9] Nyamubâho anaciyagâna Balâmu, amubwîra, erhi: «Bantu baci bala bali aha mwâwe»? [10] Balâmu ashuza Nyamuzinda, erhi: «Balaka mwene Sipori, mwâmi w'e Mowabu ye wabarhumaga mpu bayishi- mbwîra erhi: [11] Lolà olubaga lwarhenga e Mîsiri, lubumbire ecihugo côshi. Oyîshe, mâshi obahehêrere, lyôki nankahashilulwîsa, nandulibirhekwo.» [12] Nya-muzinda anacibwîra Balâmu, erhi: «Orhagendaga nabo, orhanahehêreraga olwo lubaga, bulya Iuli lugishe.» [13] Sêzi, Balâmu erhi azûka abwîra balya baluzi ba Balaka, erhi: «Shubiri emwinyu, bulya Nyamubâho andahirire okugenda haguma ninyu.» [14] Balya baluzi b'e Mowabu bahuma enjira yâbo, bashubira emwa Bala-ka, bamubwîra mpu: Balâmu alahire mpu arhankarhukulikira. [15] Balaka ashubirhuma yo abandi baluzi, banji na ba cikono kulusha abarhanzi. [16] Erhi bahika aha mwa Balâmu banacimubwîra mpu: «Kwo adesire ntya Balaka mwene Sipori: «Mâshi, nkuhûnyire, ntâco cakuhanzagya okuyisha eno mwâni; [17] Bulya nakuhemba kulya kunakukwânîne, nankuhè ngasi ebi wankana-mpûna byôshi. Ci oyîshe, nkusengire, ohehêrere olu lubaga. [18] Balâmu anacishuza balya bambali ba Balaka erhi: «Ciru Balaka akampà enyumpa yâge eyunjwîre nfaranga na masholo, ntà mango nvune irhegeko lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâni, omu cijiro cisungunu erhi cinene. [19] Bunôla

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mbahunyirage, ninyu mubêrage hano buno budufu, nâni mpashimanya oku Nyamubâho ashubimbwîra.» [20] Nyamubâho anacija emunda Balâmu ali muli obwôla budufu, anacimubwîra, erhi: «K'aba bantu barhajikuhamagala? Genda mwe nabo, ci orhajiraga oku ntakubwiziri.» [21] Balâmu anacizûka sêzi, n'erhi aba amashanira ecihêsi câge, bagenzikanwa na balya baluzi b'e Mowabu.

Endogomi ya Balâmu.

[22] Oburhè bwa Nyamuzinda bwanaciyâka bulya Balâmu akola aja eyo munda; na Malahika wa Nyamubâho acîhira muli erya njira mpu amucîke. Bala-mu àli àshonîre oku ndogomi yâge analusîbwe na abambali bahirhi. [23] Erya ndogomi yanacibona Malahika wa Nyamubâho waliyimanzire omu njira anafumbasire engôrho nyômole; endogomi yaleka erya njira yacijìra omu mashwa. Balâmu arhondêra ashûrha erya ndogomi yâge mpu ayishubiza omu njira. [24] Okubundi, Malahika wa Nyamubâho agendiyimanga omu njira ahali omongobana, ekarhî k'emizâbîbu eyûbakairwe olugurhu olunda n'olundi lw'enjira. [25] Endogomi yabona malahika wa Nyamubâho; yacisinda oku lugurhu, yahirizakwo okugulu kwa Balâmu. Balâmu ashubiyisûrha. [26] Malahika wa Nyamubâho aja embere kulusha, ayimanga ahafunda kulusha halya harhankahindamukwa ekulyo erhi ekumosho. [27] Erhi endogomi ebo-na Malahika wa Nyamubâho, yagwîshira idako lya Balâmu. Lero Balâmu aba burhe, arhondêra ayishûrha akarhi kâge. [28] Nyamubâho ayigula akanwa k'erya ndogomi, yanacibwîra Balâmu, erhi: «Kurhi nieki nakujirire obu wanshurha kasharhu?» [29] Balâmu ashuza e-ndogomi, erhi: «Bulya wamancinirakwo; nka nali nfumbasire engôrho, nali nakuyîrha hon'aha.» [30] Erya ndogomi yashuza Balâmu,erhi: «Ka ntali ndogomi yâwe, eyi okaziyôrha wagendakwo kuhika ene? Ka okola obwîne nakujirira ntya bundi?» Anacishuza, erhi: «Nanga.»

[31] Nyamubâho anacibwikula amasù ga Balâmu. Abona olya Malahika wa Nyamubâho, ali afumbasire engôrho nyômole. Afukamiriza akumba bûbi. [32] Malahika wa Nyamubâho anacimubwîra, erhi: «Carhumaga oshurha endogomi yâwe kasharhu kôshi? Nie nyîshire nti nkucîke, bulya orhankagera nka ndi mw'eyi njira. [33] Endogomi yambwîne, yanakacîhindamukira ngasi kumbona, kasharhu kakulikirine. N'erhahindamukaga ecîyegûla embere zâni, nali nakuyîrha, nayo nyireke egende ezine.» [34] Balâmu anacibwîra olya Malahika wa Nyamubâho, erhi: «Najizire ecâha. Ntalimanyire oku oli omu njira embere zâni. Na bunôla akaba kugaya ogayire, niono nagaluka.» [35] Malahika wa Nyamubâho anacishuza Bala-mu, erhi: «Ogende n'aba balume. Ci orhayishiderhe akandi kanwa okuleka aka nayishikubwîra.» Balâmu anacigenzikanwa na balya baluzi ba Balaka.

Balâmu na Balaka

[36] Balaka erhi ayumva oku Balâmu ayishire, ajimuyankirira olunda lw'e Mowabui elubibi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lw'Amoni, aha buzinda bw'ecihugo. 37 Balaka anacibwîra Balâmu, erhi: «Ka ntalinkurhumire abajà bugo ntibajikuhamagala? Carhumaga orhayisha emunda ndi? Ka ntankahasha okukujirira kulya kunakukwânînc?» 38 Balâmu anacishuza Balaka, erhi: «Sinza, niono nyîshire emunda oli, ka nankaderhaga akanwa? Oluderho Nyamubâho ahira omu kanwa kani lwo nanaderha.» 39 Balâmu analîkûla na Balaka, banacihika aha Kiriyati-Huzoti. 40 Balaka aniga enkafu n'ebibuzi; abihekerakwo Balâmu na balya baluzi banali naye. 41 Erhi buca, Balaka ajirhôla Balâmu, basôkera bombi e Bamoti-Baala, ho akahashire okuhonera emirongo mizinda y'olubaga.

Numbers BHS 22

1 וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרֵחוֹ: ס
2 וַיַּרְא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֵת כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לָאֱמֹרִי: 3 וַיָּגָר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הוּא וַיָּקָץ מוֹאָב מִפְּנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 4 וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עַתָּה יְלַחֲכוּ הַקָּהָל אֶת־כָּל־סְבִיבֹתֵינוּ כִּלְחֹךְ הַשּׁוֹר אֵת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלָק
בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהִוא: 5 וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל־הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ
לִקְרֹא־לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כִסָּה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יֹשֵׁב מִמֻּלִי: 6 וְעַתָּה לְכָה־נָּא אָרָה־לִּי
אֶת־הָעָם הַזֶּה כִּי־עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוּלַי אוּכַל נַכֶּה־בּוֹ וַאֲגָרְשֶׁנּוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר־תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וַאֲשֶׁר
תָּאֹר יוּאָר: 7 וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וּקְסָמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל־בִּלְעָם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דִּבְרֵי בָלָק: 8 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
לִינוּ פֹה הַלַּיְלָה וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר יְהוָה אֵלָי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי־מוֹאָב עִם־בִּלְעָם: 9 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם
וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ: 10 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלָי: 11 הִנֵּה הָעָם
הַיֹּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיְכַס אֶת־עֵין הָאָרֶץ עַתָּה לְכָה קָבָה־לִּי אֹתוֹ אוּלַי אוּכַל לְהִלָּחֶם בּוֹ וְגֵרַשְׁתִּיו: 12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
אֶל־בִּלְעָם לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם לֹא תָאֹר אֶת־הָעָם כִּי בָרוּךְ הוּא: 13 וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרֵי בָלָק לְכוּ
אֶל־אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יְהוָה לְתִתִּי לַהֲלֹךְ עִמָּכֶם: 14 וַיָּקוּמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל־בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם הָלֵךְ
עִמָּנוּ: 15 וַיֹּסֶף עוֹד בָּלָק שְׁלֹחַ שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה: 16 וַיָּבֹאוּ אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר
אַל־נָא תִמָּנַע מֵהֲלֹךְ אֵלָי: 17 כִּי־כַבֵּד אֲכַבֶּדְךָ מְאֹד וְכֹל אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וּלְכָה־נָּא קָבָה־לִּי אֶת הָעָם
הַזֶּה: 18 וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־עַבְדֵי בָלָק אִם־יִתֶּן־לִי בָלָק מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהָי
לַעֲשׂוֹת קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה: 19 וְעַתָּה שְׁבוּ נָא בָזֶה גַּם־אַתֶּם הַלָּיְלָה וְאֵדְעָה מַה־יֹּסֵף יְהוָה דַּבֵּר עִמִּי: 20 וַיָּבֹא אֱלֹהִים |
אֶל־בִּלְעָם לָיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־לִקְרֹא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאַךְ אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֹתוֹ
תַּעֲשֶׂה: 21 וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־אֲתֹנוֹ וַיֵּלֶךְ עִם־שָׂרֵי מוֹאָב: 22 וַיִּחַר־אַף אֱלֹהִים כִּי־הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְיַצַּב
מַלְאַךְ יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לְשָׂטָן לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל־אֲתֹנוֹ וּשְׁנֵי נְעָרָיו עִמּוֹ: 23 וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה נִצָּב בַּדֶּרֶךְ
וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַתֵּט הָאָתוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיַּךְ בִּלְעָם אֶת־הָאָתוֹן לְהַטֹּתָהּ הַדָּרֶךְ: 24 וַיַּעֲמֹד מַלְאַךְ
יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גָּדֵר מִזֶּה וְגָדֵר מִזֶּה: 25 וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה וַתִּלָּחֵץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחַץ אֶת־רֶגֶל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בִּלְעָם אֶל־הַקֵּיר וַיִּסַּף לְהַכֹּתָהּ׃ 26וַיּוֹסֶף מַלְאַךְ־יְהוָה עָבַר וַיַּעֲמֹד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין־דֶּרֶךְ לִנְטוֹת יָמִין
וּשְׂמֹאוֹל׃ 27וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה וַתִּרְבַּץ תַּחַת בִּלְעָם וַיִּחַר־אַף בִּלְעָם וַיַּךְ אֶת־הָאָתוֹן בַּמַּקֵל׃ 28וַיִּפְתַּח
יְהוָה אֶת־פִּי הָאָתוֹן וַתֹּאמֶר לְבִלְעָם מֶה־עָשִׂיתִי לְךָ כִּי הִכִּיתַנִי זֶה שָׁלֹשׁ רְגָלִים׃ 29וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לָאָתוֹן כִּי הִתְעַלַּלְתְּ
בִּי לוּ יֶשׁ־חֶרֶב בְּיָדִי כִּי עַתָּה הֲרַגְתִּיךְ׃ 30וַתֹּאמֶר הָאָתוֹן אֶל־בִּלְעָם הֲלוֹא אָנֹכִי אֲתֹנְךָ אֲשֶׁר־רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ
עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הַהַסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לְךָ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא׃ 31וַיְגַל יְהוָה אֶת־עֵינֵי בִלְעָם וַיַּרְא אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה נִצָּב
בַּדֶּרֶךְ וְחַרְבּוֹ שְׁלֻפָה בְיָדוֹ וַיִּקֹּד וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו׃ 32וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה עַל־מָה הִכִּיתָ אֶת־אֲתֹנְךָ זֶה שָׁלוֹשׁ
רְגָלִים הִנֵּה אָנֹכִי יָצָאתִי לְשָׂטָן כִּי־יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנֶגְדִּי׃ 33וַתִּרְאַנִי הָאָתוֹן וַתֵּט לְפָנַי זֶה שָׁלֹשׁ רְגָלִים אוּלַי נָטְתָה מִפָּנַי
כִּי עַתָּה גַּם־אֹתְכָה הָרַגְתִּי וְאוֹתָהּ הֶחֱיֵיתִי׃ 34וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאַךְ יְהוָה חָטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נִצָּב
לִקְרָאתִי בַּדֶּרֶךְ וְעַתָּה אִם־רַע בְּעֵינֶיךָ אָשׁוּבָה לִי׃ 35וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־בִּלְעָם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים וְאֶפֶס
אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תְדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־שָׂרֵי בָלָק׃ 36וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ
אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אַרְנֹן אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַגְּבוּל׃ 37וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם הֲלֹא שָׁלֹחַ שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ
לִקְרֹא־לָךְ לָמָּה לֹא־הָלַכְתָּ אֵלַי הֲאָמְנָם לֹא אוּכַל כַּבְּדֶךָּ׃ 38וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק הִנֵּה־בָאתִי אֵלֶיךָ עַתָּה הֲיָכוֹל
אוּכַל דַּבֵּר מְאוּמָה הַדָּבָר אֲשֶׁר יָשִׂים אֱלֹהִים בְּפִי אֹתוֹ אֲדַבֵּר׃ 39וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־בָּלָק וַיָּבֹאוּ קִרְיַת חֻצוֹת׃ 40וַיִּזְבַּח
בָּלָק בָּקָר וָצֹאן וַיִּשְׁלַח לְבִלְעָם וְלַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ׃ 41וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־בִּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בָּמוֹת בָּעַל וַיַּרְא
מִשָּׁם קְצֵה הָעָם׃

23

Balâmu àgisha bene Israheli

[1] Balâmu abwîra Balaka, erhi: «Onyûbakairage hano mpêrero nda, onanteganyize mpanzi nda
hano na ngandahuzi nda.» [2] Balaka anacijira nk'okwo Balâmu anamuhunaga. Anacirherekêra
empanzi n'engandabuzi oku ngasi luhêrero. [3] Balâmu anacibwîra Balaka, erhi: «Yimanga hôfi
n'eyi nterekêro yâwe okunaciyegûla hitya; hali amango Nyamubâho akambugàna. Ebi
akanyêreka byo nâni nakanakumanyîsa.» Anacikanya aja oku hirhondo hirhalikwo cici.

Obulêbi bwa Balâmu

[4] Nyamuzinda anacishimânana na Balâmu; naye anacimubwîra, erhi: «Nayubasirage mpêrero
nda, na kuli ngasi luhêrero najirirekwo enterekêro y'empanzi n'engandabuzi. [5] Nyamubâho
anacimuhira ecinwa omu kanwa, anacimubwîra, erhi: «Oshubirage emunda Balaka ali, ntyo kwo
waderha.» [6] Balâmu anacishubira emunda ali ashimâna anaciyimanzire aha nterekêro yâge, yo
n'abaluzi ba Mowabu bôshi. [7] Anaciderha binôla binwa, erhi:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Balaka anacintenza e Arami,

Omwâmi w'e Mowabu anantenzize

omu birhondo by'e Buzûka-zûba,

ampûna erhi: Oyîshe ompehêrerere Yakôbo!

Oyîshe ofûhire Israheli!»

8 «Kurhigi nankahehêrera, amango Nyamubâho arhahehêriri?

Kurhigi nankafûha, amango Nyamubâho arhafûha?

9 Bulya, kurhenga okw'irhwerhwe ly'aga mabuye namamubona.

Kurhenga okw'irhwerhwe ly'orhurhondo, namamulolêreza.

Luli lubaga luyubasire hâgo hâgo, lurhankanaja oku mubalè gw'agandi mashanja.

10 Ndi wankaganja entuliri ya Yakôbo,

ndi wankaberûla enkûmo y'Israheli?

Mbofa nk'abashinganyanya,

n'akalamo kani kaboyurha aka akâbo!»

11 Balaka anacibwîra Balâmu, erhi: «Kwo kurhi oku wamanjirira? Nakurhôlaga nti ohehêrere abashombanyi bâni, lero wêhe kwamaba kubagisha. 12 Balâmu ashuza, erhi: «Ka ntagwasirwi nderhe kulya Nyamubâho anàhizire omu kanwa kàni?» 13 Balaka anacimubwîra, erhi: «Nkulikiraga ahandi hantu. Olu lubaga wabona ntya, olubwîne lunda luguma, ci orhalubwini lwôshi. Olumpehêrerere lero aho. 14 Amujâna ebw'Ihamba ly'Abalâlîzi, okw'irhwerhwe ly'entondo ya Pisga; ayûbakakwo mpêrero nda, kuli ngasi luguma arherekerêrakwo mpanzi nguma na ngandabuzi nguma. 15 Balâmu anacibwîra Balaka, erhi: «:Obêre hôfi n'eyira nterekêro yâwe nâni nkola nagendirinda.» 16 Nyamubâho anacishimâna Balâmu, anacimuhira ecinwa omu kanwa kâge, anacimubwîra. erhi: «Oshubire emunda Balaka ·ali, ogendimubwîra ebi binwa.» 17 Anacishubira emunda Balaka ali ayimanzire hôfi n'enterekêro yâge n'abaluzi b'e Moabu banali bôshi naye. Balaka anacimudôsa erhi: «Kurhi Nyamubâho anadesirage?» 18 Kandi Balâmu anaciderha ebi binwa, erhi:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Yimuka Balaka, onayumve,

ntega okurhwîri, mwene Sipori.

[19] Nyamuzinda arhaba muntu okazinywerha

arhali mwene Adamu okazicîyûnjuza.

Ka ye oderha kone arhanajire cici?

Ka ye oderha akanwa karhanabe kulya anaderhaga?

[20] Nahâbirwe irhegeko ly'okugisha;

nagisha, ntanacîyunjuze.

[21] Ntabwini bubî buci muli Yakôbo.

Ntabwini ntânya nci muli Israheli.

Nyamubâho Nyamuzinda wâge ali naye,

aha mwâge wanayumva ecihôgêro c'aha bwâmi.

[22] Nyamuzinda wamukulaga e Mîsiri,

emisî yâge eri ya mbogo.

[23] Bulya ntà bulozi bwankadunda Yakôbo

na ntà bulaguzi bwankahasha Israheli.

Ciru akaba Yakôbo na Israheli banabwîrwe mpu:

«Kurhi oku Nyamuzinda ajira?»

[24] Lolà olubaga lwacinânûla nka ntale nkazi,

lwamacûka nka ntale ndume;

erhahunga erhanacishanshanyula nsimba yayo,

n'okunywa omukò gw'ebi yanigaga. »

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[25] Balaka abwîra Balâmu, erhi: «Olekage okubahehêrera, ci kwône o-rhabagishaga. [26] Balâmu ashuza Balaka, erhi: «Ka ntakubwizire oku najira oku Nyamuzinda anadesire kwôshi?» [27] Balaka anacibwîra Balâmu, erhi: «Kanyagya nkuheke ahandi hantu. Nkaba aho hanasîmisa Nyamuzinda, akuyêmêrere obampehêrererere». [28] Balaka anacijâna Balâmu oku ntondo ya Peyori, ebonekine omw'irûngu lyôshi. [29] Ba-lamu anacibwîra Balaka, erhi: «Onyûbakaire aha mpêrero nda, onanteganyize aha mpanzi nda na ngandabuzi nda.» [30] Balaka anacijira nk'oku Balâmu anamubwîraga, arherekêra empanzi n'engandabuzi oku ngasi luhêrero.

Numbers BHS 23

1 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִי בָזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָּזֶה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים: 2 וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר בִּלְעָם וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ: 3 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הְתִיַצֵּב עַל־עֹלָתֶךָ וְאֵלְכָה אוּלַי יִקְרֶה יְהוָה
לִקְרָאתִי וּדְבַר מַה־יַּרְאֵנִי וְהִגַּדְתִּי לָךְ וַיֵּלֶךְ שֵׁפִי: 4 וַיִּקַר אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת־שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת עָרַכְתִּי
וָאַעַל פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ: 5 וַיָּשֶׂם יְהוָה דָּבָר בְּפִי בִלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכֹה תְדַבֵּר: 6 וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נִצָּב
עַל־עֹלָתוֹ הוּא וְכָל־שָׂרֵי מוֹאָב: 7 וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר מִן־אֲרָם יַנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ־מוֹאָב מֵהַרְרֵי־קֶדֶם לְכָה אָרָה־לִי
יַעֲקֹב וּלְכָה זֹעֲמָה יִשְׂרָאֵל: 8 מָה אֶקֹּב לֹא קַבֹּה אֵל וּמָה אָזֹעַם לֹא זָעַם יְהוָה: 9 כִּי־מֵרֹאשׁ צֻרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְבָעוֹת
אֲשׁוּרֶנּוּ הֶן־עָם לְבָדָד יִשְׁכֹּן וּבַגּוֹיִם לֹא יִתְחַשָּׁב: 10 מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת־רֹבַע יִשְׂרָאֵל תָּמֹת נַפְשִׁי מוֹת
יְשָׁרִים וּתְהִי אַחֲרִיתִי כָּמֹהוּ: 11 וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם מֶה עָשִׂיתָ לִי לָקֹב אֹיְבַי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בֵּרַכְתָּ בָרֵךְ: 12 וַיַּעַן
וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יָשִׂים יְהוָה בְּפִי אֹתוֹ אִשְׁמֹר לְדַבֵּר: 13 וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק לְךָ־נָּא אִתִּי אֶל־מָקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר
תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפֶס קָצֵהוּ תִרְאֶה וְכֻלּוֹ לֹא תִרְאֶה וְקָבְנוֹ־לִי מִשָּׁם: 14 וַיִּקָּחֵהוּ שְׂדֵה צֹפִים אֶל־רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיִּבֶן
שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעַל פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ: 15 וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הְתִיַצֵּב כֹּה עַל־עֹלָתֶךָ וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כֹּה: 16 וַיִּקַר יְהוָה
אֶל־בִּלְעָם וַיָּשֶׂם דָּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכֹה תְדַבֵּר: 17 וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנּוֹ נִצָּב עַל־עֹלָתוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה־דִּבֶּר יְהוָה: 18 וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר קוּם בָּלָק וּשְׁמָע הַאֲזִינָה עָדַי בְּנוֹ צִפֹּר: 19 לֹא אִישׁ אֵל וְיכַזֵּב
וּבֶן־אָדָם וְיִתְנֶחָם הַהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדִבֶּר וְלֹא יְקִימֶנָּה: 20 הִנֵּה בָרֵךְ לָקָחְתִּי וּבֵרֵךְ וְלֹא אֲשִׁיבֶנָּה: 21 לֹא־הִבִּיט
אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ: 22 אֵל מוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעֲפֹת רְאֵם
לוֹ: 23 כִּי לֹא־נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא־קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל כָּעֵת יֵאָמֵר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה־פָּעַל אֵל: 24 הֶן־עָם כְּלָבִיא יָקוּם
וְכַאֲרִי יִתְנַשָּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד־יֹאכַל טֶרֶף וְדַם־חֲלָלִים יִשְׁתֶּה: 25 וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם גַּם־קֹב לֹא תְקַבֶּנּוּ גַּם־בָּרֵךְ
לֹא תְבָרְכֶנּוּ: 26 וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כָּל אֲשֶׁר־יְדַבֵּר יְהוָה אֹתוֹ אֶעֱשֶׂה: 27 וַיֹּאמֶר
בָּלָק אֶל־בִּלְעָם לְכָה־נָּא אֶקָּחֲךָ אֶל־מָקוֹם אַחֵר אוּלַי יִישַׁר בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וְקַבֹּתוֹ לִי מִשָּׁם: 28 וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־בִּלְעָם
רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימֹן: 29 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִי בָזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָּזֶה שִׁבְעָה
פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים: 30 וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בִּלְעָם וַיַּעַל פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

24

Balâmu ashubigisha Israheli

[1] Balâmu abona oku Nyamubâho arhonyize okugisha Israheli, lero arhacijaga nk'agandi mango
ebwa kugendidôsa embuko, ci ayêrekeza obusù bwâge ebwa irûngu. [2] Erhi aba amayinamula
amasù, abona oku bene Israheli bahanzire ishanja oku lindi, anaciyagânwa na Mûka gwa
Nyamuzinda, [3] aderha ecinwa câge, erhi:

«Obugeremwa bwa Balâmu mwene Beori,

Obugeremwa bwa omuntu onizire isù,

[4] Obugeramwa bwa olya muntu oyumva ebinwa bya Nyamuzinda,

Kubona abona ebi Ogala-byôshi ayêrekana,

anahâbwe n'ishuzo lîmâna n'amasù gâge gabungûke.

[5] Ala oku gayinjiha amahêma gâwe Yakôbo!

n'enyumpa zâwe, Israheli!

[6] Nka kula orhubanda rhulanduka,

nka kula amashwa mahinge oku lwîshi,

nka binûsi Nyamubâho arhwêraga,

nka kula emiyerezi elandira oku burhambi bw'amîshi.

[7] Amîshi ganasheshe ebibindi byâge,

n'emburho yâge egundumuke enyanya ly'ago mîshi manji,

omwâmi wâge ayisha ayêrêra enyanya ly'Agagi,

n'obwâmi bwâge bwajire irenge!

[8] Nyamuzinda amurhenza e Mîsiri:

amuhà emisî eri nka ya mbogo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yamalîra amashanja gashingalala embere zâge.

Yabavunangula orhuvuha, anabatyabule n'emyampi yâge.

9 Anagonye amadwi, acibundike nka ntale ndume,

nk'amacibundika nka nsimba, ndi wankacimuzûsa?

Agishwe, owâkugishe n'owakuhinde, akahindwa!»

10 Oburhè bwa Balaka bwayâka bwenêne kuli Balâmu, ashûrha omu nfune, amubwîra erhi: «Nalikuhamagala nti ohehêrere abashombanyi bâni, wêhe kwamabà kubagisha kasharhu. 11 Na buno yimukaga duba olibirhire emwâwe! Nàli ndesire nti nakujira oj'irenge; lero lolà oku Nyamubâho amakuyegûla kuli lyo.» 12 Balâmu anacishuza Balaka erhi: «Ka ntali erhi nabwîzire entumwa wali orhumire, oku: 13 Ciru Balaka akampà enyumpa yâge eyunjwîre nfaranga na masholo, ntakavuna irhegeko lya Nyamubâho, omu kujira niene nk'oku nno nzize okujira ehinja erhie ehibi; n'oku ngasi oku Nyamubâho anadesire kwonaderha? 14 Alaga oku bunôla nkola nacishubirira emw'olubaga lwâni; yishaga nkubwîre ehi olu lubaga lwanajìrire olubaga lwâwe omu nsiku zàyisha».

15 Okuhandi anaciderha ebi binwa, erhi:

«Bugeramwa bwa Balâmu mwene Beori,

bugeramwa bw'omuntu wanizire isù,

16 bugeramwa bw'olya muntu oyumva ebinwa bya Nyamuzinda

ye oyishi eby'ow'Enyanya

ye olya obona ebyanacibonwe by'Ogala-byôshi

olya okûmba bûbi anagalirhondêra abona.

17 Namamubona,ci kwône arhacibà wa buno;

namamulâba ci kwône arhacibà nk'oli hôfi.

Enyenyêzi yamarhenga muli Yakôbo,

akarhi k'obwâmi kamayimanga omu Israheli;

kamavunanga emyanganga ya Mowabu,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Kamamalîra bene Seti.

18 Ecihugo c'Edomu camagwârhwa busâsa,

na Seyiri kwo n'okwo; Israheli amalambûla obuhashe bwâge.

19 Emwa Yakôbo yamarhenga omurhegesi

ye wamalîra ngasi bicisigîre omu ngo na Edomu.»

20 Balâmu abona Amaleki, anacimubwîra ebi binwa, erhi: «Amaleki lyo ishanja likulu omu mashanja, n'obuzinda bwâge kwabà kushâbûka. 21 Balâmu anacibona bene Keneti, anaciderha, erhi: Aha mwinyu bahazibuhize, ewe Kayini, n'enyumpa zinyu ziri nyûbake oku ibuye. 22 Ci kwônene olugo lwinyu lubà lwa Beori; amango gahi mwanarhenge omu bujà bwa Asuru? 23 Balâmu ashubirira aderha ebi binwa, erhi: Amashanja g'emashinji gabuganana emwênè, 24 n'enkugè olunda lw'e Kitimi. Gamalibûsa Asuru, gamabengeza Eberi; naye obuzinda bwâge kuli kuherêrekera lwôshi. 25 Balâmu erhi aba amayimuka, ahuma njira, acîshubirira emwâge; naye Balaka aja lwâge lunda.

Numbers BHS 24

1 וַיַּרְא בִּלְעָם כִּי טֹוב בְּעֵינֵי יְהוָה לְבָרֵךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא־הָלַךְ כְּפַעַם־בְּפַעַם לִקְרַאת נְחָשִׁים וַיָּשֶׁת אֶל־הַמִּדְבָּר
2 פָּנָיו: וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לִשְׁבָטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים: 3 וַיִּשָּׂא מְשָׁלֹו וַיֹּאמַר נְאֻם
בִּלְעָם בְּנֹו בְעֹר וּנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתֻם הָעָיִן: 4 נְאֻם שֹׁמֵעַ אִמְרֵי־אֵל אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה נֹפֵל וּגְלוּי עֵינָיִם: 5 מַה־טֹּבוּ
אָהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל: 6 כִּנְחָלִים נִטָּיוּ כְּגַנֹּת עֲלֵי נָהָר כַּאֲהָלִים נָטַע יְהוָה כַּאֲרָזִים עֲלֵי־מָיִם: 7 יִזַּל־מַיִם
מִדָּלָיו וְזַרְעֹו בְּמַיִם רַבִּים וְיָרֹם מֵאֲגַג מַלְכֹּו וְתִנַּשֵּׂא מַלְכֻתֹו: 8 אֵל מוֹצִיאֹו מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעֲפֹת רְאֵם לֹו יֹאכַל גֹּויִם צָרָיו
וְעַצְמֹתֵיהֶם יְגָרֵם וְחִצָּיו יִמְחָץ: 9 כָּרַע שָׁכַב כַּאֲרִי וּכְלָבִיא מִי יְקִימֶנּוּ מְבָרֲכֶיךָ בָרוּךְ וְאֹרְרֶיךָ אָרוּר: 10 וַיִּחַר־אַף בָּלָק
אֶל־בִּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת־כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בָּלָק לְקֹב אֹיְבַי קְרָאתִיךָ וְהִנֵּה בֵּרַכְתָּ בָרֵךְ זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים: 11 וְעַתָּה
בְּרַח־לְךָ אֶל־מְקֹומֶךָ אָמַרְתִּי כַּבֵּד אֲכַבֶּדְךָ וְהִנֵּה מְנָעֲךָ יְהוָה מִכָּבֹוד: 12 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק הֲלֹא גַּם אֶל־מַלְאָכֶיךָ
אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר: 13 אִם־יִתֶּן־לִי בָלָק מְלֹא בֵיתֹו כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת־פִּי יְהוָה לַעֲשֹׂות
טֹובָה אֹו רָעָה מִלִּבִּי אֲשֶׁר־יְדַבֵּר יְהוָה אֹתֹו אֲדַבֵּר: 14 וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכָה אִיעָצְךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה
לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים: 15 וַיִּשָּׂא מְשָׁלֹו וַיֹּאמֶר נְאֻם בִּלְעָם בְּנֹו בְעֹר וּנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתֻם הָעָיִן: 16 נְאֻם שֹׁמֵעַ אִמְרֵי־אֵל
וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיֹון מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה נֹפֵל וּגְלוּי עֵינָיִם: 17 אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה אֲשׁוּרֶנּוּ וְלֹא קָרֹוב דָּרַךְ כֹּוכָב מִיַּעֲקֹב וְקָם
שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל וּמָחַץ פַּאֲתֵי מֹואָב וְקַרְקַר כָּל־בְּנֵי־שֵׁת: 18 וְהָיָה אֱדֹום יְרֵשָׁה וְהָיָה יְרֵשָׁה שֵׂעִיר אֹיְבָיו וְיִשְׂרָאֵל עֹשֶׂה
חָיִל: 19 וְיֵרְדְ מִיַּעֲקֹב וְהֶאֱבִיד שָׂרִיד מֵעִיר: 20 וַיַּרְא אֶת־עֲמָלֵק וַיִּשָּׂא מְשָׁלֹו וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גֹּויִם עֲמָלֵק וְאַחֲרִיתֹו עֲדֵי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֹבֵד׃ 21וַיַּרְא אֶת־הַקֵּינִי וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ׃ 22כִּי אִם־יִהְיֶה לְבָעֵר קָיִן עַד־מָה אַשּׁוּר
תִּשְׁבֶּךָּ׃ 23וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר אֹוי מִי יִחְיֶה מִשֻּׂמוֹ אֵל׃ 24וְצִים מִיַּד כִּתִּים וְעִנּוּ אַשּׁוּר וְעִנּוּ־עֵבֶר וְגַם־הוּא עֲדֵי
אֹבֵד׃ 25וַיָּקָם בִּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לִמְקֹמוֹ וְגַם־בָּלָק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ׃ פ

25

Obubî bwa bene Israheli omu rhubanda rhwa Mowabu

[1] Israheli anacija e Shitimu. Olubaga lwarhondêra olugendo lubi n'abanyere b'e Mowabu.
[2] Balinda baluhengulira ebwa kuharâmya abazimu bâbo. Olubaga lwalya lwanafukamira abo
bazimu. [3] Erhi Israheli acìshwekera oku muzimu Bal-Peori, oburhè bwa Nyamubâho
bwanaciyâka kuli Israheli. [4] Nyamubâho anacibwîra Mûsa, erhi: «Oshûbûze abarhambo
b'olubaga bôshi. Obamanikire Nyamubâho embere ly'izûba, lyo oburhè bunji bwa Nyamuzinda
buzima kuli bene Israheli.» [5] Mûsa anacibwîra abatwî b'emmanja omu Israheli, erhi: «Ngasi
muguma muli mwe ayîrhe balya ba muli bene wâbo bàjire emwa Bal-Peori». [6] Lolà oku ago
mango, muntu muguma wa muli bene Israhelianaciyisha adwîrhe embere za bene wâbo
omukazi w'omunya-Madiani, erhi na Mûsa adwîrhe asinza, n'omu masù g'olubaga lwa bene
Israheli bôshi, ludwîrhe lwalakira aha Muhango gw'Ihêma ly'embugânano. [7] Erhi abona kulya,
Pinehasi mwene Eleazari, mugala w'omudâhwa Aròni, anacibaduka omu karhî k'olubaga,
ayanka itumu, [8] akulikira olya mulume munya-Israheli enyuma l'Ihêma ly'embugânano,
abatumirha bombi: olya mulume munya-Israheli n'olya mukazi abafubula enda. Obuhanya bwàli
budwîrhe bwayîrha bene Israheli bwayimanga. [9] Bantu bihumbi makumi abirhi na bani bàfire
n'obwo buhanya.

[10] Nyamubâho ashambâza Mûsa, amubwîra, erhi: [11] Pinehasi, mwene Eleazari, mugala
w'omudâhwa Aròni ye orhumire oburhè bwâni burhûlirira kuli bene Israheli, bulya analigwêrhwe
n'omutula gwâni ekarhî ka bene Israheli; ye warhumire muli ogwomutula gwâni ntamalìra bene
Israheli. [12] Co cirhumire ndesire oku: mbahire endagâno yâni y'omurhûla. [13] Yabà kuli ye n'oku
iburha lyâge enyuma zâge; yabà ndagâno y'obudâhwa bw'ensiku zôshi. Na bulya anabwîne
omutula erhi Nyamuzinda wâge orhuma, anahasha okujira enterekêro y'empyûlo kuli bene
Israheli.

[14] Olya mulume w'omunya Israheli wayirhagwa bone olya mukazi w'omunya-Madiani, izîno
lyâge ye Zimri, mwene Salu, àli murhambo w'omulala gwa bene Simoni. [15] Naye olya mukazi
w'omunya-Madiani wàyirhagwa, izîno lyâge ye Kozbi, mwâli wa Suru, murhambo muguma
w'omu milala y'e Madiani. [16] Nyamubâho anacibwîra Mûsa, erhi: [17] Abanya-Madiani, obafarhirize
onabayabûse, [18] bulya bo bàli barhangiriza okummuyabûsa, omu bwengehusi bwâbo mwa birya
bya Peori na mwa birya bya Kozbi, mwâli w'omurhambo w'e Madiani, olya wayirhagwa olusiku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lw'obuhanya Peori alêrhaga.

Numbers BHS 25

1 וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בַּשִּׁטִּים וַיָּחֶל הָעָם לִזְנוֹת אֶל־בְּנוֹת מוֹאָב: 2 וַתִּקְרֶאן לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ
לֵאלֹהֵיהֶן: 3 וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל: 4 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח אֶת־כָּל־רָאשֵׁי הָעָם
וְהוֹקַע אוֹתָם לַיהוָה נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ וְיָשֹׁב חֲרוֹן אַף־יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל: 5 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הִרְגוּ אִישׁ אֲנָשָׁיו
הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר: 6 וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיַּקְרֵב אֶל־אֶחָיו אֶת־הַמִּדְיָנִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל־עֲדַת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְהֵמָּה בֹכִים פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: 7 וַיַּרְא פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֹמַח
בְּיָדוֹ: 8 וַיָּבֹא אַחַר אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֻּבָּה וַיִּדְקֹר אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־הָאִשָּׁה אֶל־קֳבָתָהּ וַתֵּעָצַר
הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 9 וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף: פ
10 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 11 פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת־חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ
אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא־כִלִּיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: 12 לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת־בְּרִיתִי שָׁלוֹם: 13 וְהָיְתָה לוֹ
וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו וַיְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 14 וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמֻּכֶּה אֲשֶׁר
הֻכָּה אֶת־הַמִּדְיָנִית זִמְרִי בֶּן־סָלּוּא נְשִׂיא בֵּית־אָב לַשִּׁמְעֹנִי: 15 וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמֻּכָּה הַמִּדְיָנִית כָּזְבִּי בַת־צוּר רֹאשׁ
אֻמּוֹת בֵּית־אָב בְּמִדְיָן הִוא: פ
16 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 17 צָרוֹר אֶת־הַמִּדְיָנִים וְהִכִּיתֶם אוֹתָם: 18 כִּי צֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלֵיהֶם אֲשֶׁר־נִכְלוּ
לָכֶם עַל־דְּבַר־פְּעוֹר וְעַל־דְּבַר כָּזְבִּי בַת־נְשִׂיא מִדְיָן אֲחוֹתָם הַמֻּכָּה בְּיוֹם־הַמַּגֵּפָה עַל־דְּבַר־פְּעוֹר: 19 וַיְהִי אַחֲרֵי
הַמַּגֵּפָה: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

26

VIII. Amarheganyo mahyâhya

Omubalè gwa kabirhi

[1] Erhi bayûsihanwa ntyo[h], Nyamubâho anacibwîra Mûsa n'Eleazari, mwene omudâhwa Aròni, erhi: [2] Ojire omubalè gwa bene Israheli bôshi[i], kurhenga oku wa myâka makumi abirhi kujà enyanya, nk'oku emilala ya bashakulûza bâbo enakulikirine muli bene Israheli bôshi ojire omubalè gwa balya bôshi bakanahashaga okuhêka emirasano. [3] Mûsa n'omudâhwa Eleazari banacibwîra bene Israheli ntyo omu kabanda ka Mowabu, hôfi na Yordani, aha ishiriza lya Yeriko. [4] Mujire omubalè gwa bene Israheli, kurhenga oku wa myâka makumi abirhi kujà enyanya (nka kulya Nyamubâho anarhegekaga Mûsa na bene Israheli, galya mango barhengaga omu cihugo c'e Mîsiri). [5] Rubeni yo nfula y'Israheli, Bene Rubeni bali: Kuli Henoki, omulala gwa Abahenoki; kuli Palu, omulala gwa Abapalu. [6] Kuli Hezroni, omulala gwa Abahezroni; kuli Karmi, omulala gwa Abakarmi. [7] Yo milala ya bene Rubeni eyo, Abaganjirwe muli bo bôshi bali balume bihumbi makumi ani na bisharhu na bantu magana galinda na makumiasharhu. [8] Bene Palu ali Eliabu, [9] Bene Eliabu bàli: Namueli, Datani n'oyôla wâbo Abirami, balya bàli bashamuka bw'omw'ihano, balya bacihîndulaga kuli Mûsa n'Aròni, omu murhwe gwa Korè, galya mango acîhinduliraga Nyamubâho. [10] Obudaka bwanaciyashama bwabâmirangusa (na Korè, galya mango omurhwe gwâge gwafaga, go mango omuliro gwamiragusagya bantu magana abirhi na makumi arhânu. Babà lwiganyo oku bandi. [11] Ci kwône bene Korè barhafaga). [12] Bene Simoni, kulya emilala yâbo enagenzire: Kuli Namueli omulala gw'Abayanamueli; kuli Yakini, omulala gw'Abayakini; kuli Yakini, omulala gw'Abayamini; [13] Kuli Zera, omulala gw'Abazera; kuli Shauli, Abashauli. [14] Yo milala ya bene Simoni eyo: bôshi haguma bihumbi makumi abirhi na bibirhi na bantu magana abirhi. [15] Bene Gadi, kulya emilala yâbo enagenzire: Kuli Sefoni, omulala gw'Aba-sefoni; Kuli Hagi, omulala gw'Abahàgi; kuli Suni, omulala gw' Abashuni; [16] Kuli Ozni, omulala gwa Abanya-Ozni, kuli Eri, omulala gw'Abaeri; [17] Kuli Arodi, omulala gw'Abarodi; kuli Areli, omulala gw'Abareli. [18] Yo milala ya bene Gadi eyo. Abajirirwe omubalè bali: bantu bihumbi makumi ani na magana arhânu. [19] Bene Yuda: Eri na Onani; Ci Eri na Onani bafirire omu cihugo c'e Kanani. [20] Alaga bene Yuda, kulya emilala yâbo enali: kuli Zera, omulala gw'Abazera. [21] Bene Peresi bàli: Kuli Hesroni, omulala gw'Abahesroni; kuli Hamuli, omulala gw'Abahàmuli. [22] Yo milala ya bene Yuda eyo nk'oku bajiri rwe omubalè: bantu bihumbi makumi gali nda na ndarhu na magana arhânu. [23] Bene Isakari nk'oku emilala yâbo enali: kuli Tola, omulala gw'Abatolati; kuli Puva, omulala gw'Abapuva. [24] Kuli Yashubi,

---

[h] **26.1** Kuhanwa kw'Israheli, ola: Emibalè 25, 19 omu bindi biyandike)
[i] **26.2** : Ogwo mubalè gwa bene Israheli bôshi gwabà muhyâhya bulya abantu baganjagwa amango-ngo g'omubalè murhanzi, bôshi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omulala gw'Abanyashubi; kuli Shimroni omulala gw'Abashimroni. [25] Yo milala ya bene Isakari, nk'oku banajirirwe omubalè: bihumbi magana gali ndarhu na bini namagana asharhu. [26] Bene Zabuloni, kulya emilala yâbo enali: kuli Sêredi, omulala gw'Abasêredi, kuli Eloni, omulala gw'Abaloni; kuli Yaleli, omulala gw'Abayaleli. [27] Eyo yo milala erhenga kuli Zabuloni, nka kulya banajirirwe omubalè: bantu bihumbi magana gali ndarhu na magana arhânu. [28] Bene Yozefu, kulya emilala yâbo enali: Menashè na Efrayim [29] Bene Menashè: Kuli Makiri, omulala gw'Abamakiri. Makiri aburha Galadi; kuli Galadi, omulala gw'Abagaladi. [30] Alaga bene Galadi: Yezeri kwo ku- rhenga omulala gw'Abayezeri, kuli Heleki, omulala gw'Abaheleki; [31] Asrieli, ye warhengagakwo omulala gw'Abasrieli, Shikemi, ye warhengagakwo omulala gw'Abashikemi; [32] Shemida, ye warhengagakwo omulala gw'Abashemida; Heferi, ye orhengagakwo omulala gw'Abaheferi. [33.] Selofehadi, mwene Heferi, arhaburhaga barhabana, ci banyere bone. Alaga amazîno ga bâli ba Selofehadi: Mahla, Noa, Hogla, Milka na Tirsa. [34] Yo milala ya Menashè eyo; abajirirwe omubalè bali bihumbi magana arhânu na bibirhi na magana gali nda. [35] Alaga bene Efrayimu nk'oku emiIala yâbo enali: kuli Sutela, omulala gwa Abasutela; kuli Bekeri, omulala gw'Ababekeri: kuli Tahani, omulala gw'Abatahani. [36] Alaga bene Sutela: kuli Erani, omulala gw'Abaherani; [37] Yo milala ya bene Efrayimu eyo, nk'oku banajirirwe omubalè: bàli bihumbi makumi asharhu na bibirhi namagana arhânu. Abo bo bene Yozefu, nk'okuemilala yâbo enali. [38] Bene Benyamini, nk'oku emilala yâbo enali: kuli Bela, omulala gw'Ababela; kuli Ashbeli, omulala gw'Abashibeli; kuli Ahirami, omulala gw'Abahirami: [39] Kuli Shefufami, omulala gw'Abashefufami; kuli Hufami, omulala gw'Abahufa-mi. [40] Alaga bagala ba Bela: Aredi na Naamani. Kuli Aredi, omulala gw'Abaaredi; kuli Naamani, omulala gw'Abanaamani. [41] Abo bo bene Benyamini nk'oku emilala yâbo enali, n'abajirirwe omubalè muli bo bali bihumbi makumi ani na birhânu na magana galindarhu. [42] Alaga bene Dani, nk'oku emilala yâbo enali: kuli Shuhami kwarhenga omulala gw'Abasuhami. Eyo yo milala ya Dani, okuemilala yâbo enagenzire. Emilala y'Abasuhami yôshi nk'oku abajirirwe omubalè banali: bihumbi ma- kumi gali ndarhu na bini na magana ani. [44] Bene Aseri nk'oku emilala yâbo enali: kuli Yimna, omulala gw'Abayimna; kuli Yishwi, omulala gw'Abayishwi; kuli Beria, omulala gw'Ababeria. [45] Kuli bene Beria: kuli Heberi,omulala gw'Abaheberi; kuli Malkieli,omulala gw'Abamalkieli. [46] Izîno lya mwaliwa Aseri ye wali Serah. [47] Yo milala ya bene Aseri eyo. Abajirirwe omubalè bali: bihumbi makumi arhânu na bisharhu namagana ani. [48] Bene Nefutali, nk'oku emilala yâbo enali: kuli Yasieli, omulala gw'Abayezieli; kuli Guni, omulala gw'Abaguni; [49] Kuli Yeseri, omulala gw'Abayeseri; kuli Shilemi, omulala gw'Abashilemi. [50] Eyo yo milala ya Nefutali, nk'oku emila- la yâbo enali, abajirirwe omubalè muli bo bali bihumbi makumi ani na birhânu na magana ani. [51] Abo bo bene Israheli bajirirwe omubalè: bôshi bahika oku bantu bihumbi magana gali ndarhu na magana gali nda na makumi asharhu. [52] Nyamubâho anacishambâla na Mûsa amubwîra, erhi: [53] Aba bo ecihugo câgabirwa, cibè kashambala kâbo, nk'oku amazîno gâbo ganali. [54] Abali

---

bafirire omu irungu (mulongo gwa 64).

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banji. bo wanaha akashambala kanji, n'abali banyi, wanabahà akashambala kasu- ngunu; bakazihà ngasi muguma akashambala kâge, kulya omubalè gwâbo gunali. [55] Ci kwône okwo kugabâna ecihugo kuyesherwe ecigole. Bacigabâna nk'oku emilala ya bashakulûza bâbo enali. [56] Ako kashambala kagabwa omu kuyesha ecigole oku bali banji nk'oku abali basungunu.

Bene Levi bo babamwo Abashi bene Mushi gwa Merari

[57] Alaga nk'oku emilala ekulikirine, bene Levi bajirirwe omubalè: Kuli Gershoni, omulala gwa Abagersoni, kuli Kehati, omulala gw'Abakehati; kuli Merari, omulala gw'Abamerari. [58] Alaga emilala ya bene Levi: omulala gw'Abalobuni, omulala gw'Abahebroni, omulala gwa bene Mahali, omulala gwa Bene Mushi (Abashi) n'omulala gw'Abanyakore. Kehatî aburha Amrami. [59] Izîno ly'omugoli wa Amrami ye wali Yokabeda, mwâli wa Levi, oyu nina aburhiraga Levi erhi baciri e Mîsiri; aburhira Amrami : Aròni, Mûsa na Miriyamu, mwâli wâbo. [60] Aròni aburha Nadabu na Abiu, Eleazari na Itamara. [61] Nadabu na Abiu bo balya bafàga amango bajàgidudumulira Nyamubâho omuliro gurhali gwo. [62] Abajirirwe omubalè bôshi, kurhenga balume ba mwêzi muguma kujà enyanya, bali bihumbi makumi abirhi na bisharhu. Bulya barhajiriragwa omubalè haguma n'abandi bene Israheli, barhagwêrhi kashambala kaguma nabo. [63] Abo bo bantu baganjirwe na Mûsa n'omudâhwa Eleazari, bo bajiraga omubalè gwa bene Israheli omu rhubanda rhwa Mowabu, hôfi na Yordani aha ishiriza lya Yeriko. [64] Muli bomurhaciri ciru n'omuguma mwa balya bene Israheli Mûsa na Aròni bajiriraga omubalè omu ntondo ya Sinayi. 65 Bulya Nyamubâho àli erhi adesire kuli bo, erhi: «Bafira omw'irûngu; harhasigalaga ciru n'omuguma aha nyuma lya Kalebu mwene Yefune na Yozwé mwene Nuni.

NUMBERS BHS 26

1 וַיְאֹמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר: 2 שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ | כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים
שָׁנָה וָמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל: 3 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֹתָם בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ
לֵאמֹר: 4 מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: 5 רְאוּבֵן בְּכוֹר
יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפַלּוּא מִשְׁפַּחַת הַפַּלֻּאִי: 6 לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרוֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת
הַכַּרְמִי: 7 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הָרְאוּבֵנִי וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים: 8 וּבְנֵי פַלּוּא
אֱלִיאָב: 9 וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וַאֲבִירָם הוּא־דָתָן וַאֲבִירָם קְרוּאֵי הָעֵדָה אֲשֶׁר הִצּוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן
בַּעֲדַת־קֹרַח בְּהַצֹּתָם עַל־יְהוָה: 10 וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קֹרַח בְּמוֹת הָעֵדָה בַּאֲכֹל הָאֵשׁ אֵת
חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם אִישׁ וַיִּהְיוּ לְנֵס: 11 וּבְנֵי־קֹרַח לֹא־מֵתוּ: ס
12 בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לִנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי: 13 לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת
הַזַּרְחִי לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוּלִי: 14 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַשִּׁמְעֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמָאתָיִם: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 בְּנֵי גָד֙ לְמִשְׁפְּחֹתָ֔ם לְצִפּ֖וֹן מִשְׁפַּ֣חַת הַצְּפוֹנִ֑י לְחַגִּ֖י מִשְׁפַּ֣חַת הַחַגִּ֑י לְשׁוּנִ֖י מִשְׁפַּ֣חַת הַשּׁוּנִ֑י 16 לְאָזְנִ֖י
לְעֵרִ֑י מִשְׁפַּ֣חַת הָעֵרִ֔י 17 לַאֲרוֹדִ֖י מִשְׁפַּ֣חַת הָאֲרוֹדִ֑י לְאַרְאֵלִ֖י מִשְׁפַּ֣חַת הָאַרְאֵלִ֑י 18 אֵ֚לֶּה מִשְׁפְּח֣וֹת בְּנֵי־גָ֔ד לִפְקֻדֵיהֶ֖ם
אַרְבָּעִ֣ים אֶ֔לֶף וַחֲמֵ֖שׁ מֵא֥וֹת׃ ס
19 בְּנֵ֣י יְהוּדָ֔ה עֵ֖ר וְאוֹנָ֑ן וַיִּ֥מָת עֵ֛ר וְאוֹנָ֖ן בְּאֶ֥רֶץ כְּנָֽעַן׃ 20 וַיִּהְי֛וּ בְּנֵי־יְהוּדָ֥ה לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם לְשֵׁלָ֣ה מִשְׁפַּ֣חַת הַשֵּׁלָנִ֑י לְפֶ֣רֶץ
מִשְׁפַּ֣חַת הַפַּרְצִ֔י לְזֶ֖רַח מִשְׁפַּ֣חַת הַזַּרְחִ֑י׃ 21 וַיִּהְי֛וּ בְּנֵי־פֶ֥רֶץ לְחֶצְרֹ֖ן מִשְׁפַּ֣חַת הַחֶצְרֹנִ֑י לְחָמ֔וּל מִשְׁפַּ֣חַת
הַחֲמוּלִ֔י׃ 22 אֵ֚לֶּה מִשְׁפְּח֣וֹת יְהוּדָ֔ה לִפְקֻדֵיהֶ֖ם שִׁשָּׁ֣ה וְשִׁבְעִ֑ים אֶ֔לֶף וַחֲמֵ֖שׁ מֵא֥וֹת׃ ס
23 בְּנֵ֣י יִשָּׂשכָ֔ר לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם תּוֹלָ֣ע מִשְׁפַּ֣חַת הַתּוֹלָעִ֑י לְפֻוָּ֖ה מִשְׁפַּ֣חַת הַפּוּנִ֑י׃ 24 לְיָשׁ֖וּב מִשְׁפַּ֣חַת הַיָּשׁוּבִ֑י לְשִׁמְרֹ֖ן
מִשְׁפַּ֣חַת הַשִּׁמְרֹנִֽי׃ 25 אֵ֚לֶּה מִשְׁפְּח֣וֹת יִשָּׂשכָ֔ר לִפְקֻדֵיהֶ֖ם אַרְבָּעָ֣ה וְשִׁשִּׁ֑ים אֶ֔לֶף וּשְׁלֹ֖שׁ מֵא֥וֹת׃ ס
26 בְּנֵ֣י זְבוּלֻ֔ן לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם לְסֶ֣רֶד מִשְׁפַּ֣חַת הַסַּרְדִּ֑י לְאֵל֖וֹן מִשְׁפַּ֣חַת הָאֵלֹנִ֑י לְיַחְלְאֵ֖ל מִשְׁפַּ֣חַת הַיַּחְלְאֵלִֽי׃ 27 אֵ֚לֶּה
מִשְׁפְּח֣וֹת הַזְּבוּלֹנִ֔י לִפְקֻדֵיהֶ֖ם שִׁשִּׁ֣ים אֶ֑לֶף וַחֲמֵ֖שׁ מֵא֥וֹת׃ ס
28 בְּנֵ֣י יוֹסֵ֔ף לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם מְנַשֶּׁ֥ה וְאֶפְרָֽיִם׃ 29 בְּנֵ֣י מְנַשֶּׁ֔ה לְמָכִ֖יר מִשְׁפַּ֣חַת הַמָּכִירִ֑י וּמָכִ֖יר הוֹלִ֣יד אֶת־גִּלְעָ֑ד לְגִלְעָ֖ד
מִשְׁפַּ֣חַת הַגִּלְעָדִֽי׃ 30 אֵ֚לֶּה בְּנֵ֣י גִלְעָ֔ד אִיעֶ֖זֶר מִשְׁפַּ֣חַת הָאִיעֶזְרִ֑י לְחֵ֖לֶק מִשְׁפַּ֣חַת הַחֶלְקִֽי׃ 31 וְאַשְׂרִיאֵ֖ל מִשְׁפַּ֣חַת
הָאַשְׂרִיאֵלִ֑י וְשֶׁכֶ֖ם מִשְׁפַּ֣חַת הַשִּׁכְמִֽי׃ 32 וּשְׁמִידָ֖ע מִשְׁפַּ֣חַת הַשְּׁמִידָעִ֑י וְחֵ֖פֶר מִשְׁפַּ֣חַת הַחֶפְרִֽי׃ 33 וְצְלָפְחָ֖ד בֶּן־חֵ֑פֶר
לֹא־הָי֥וּ לוֹ֙ בָּנִ֔ים כִּ֥י אִם־בָּנ֖וֹת וְשֵׁ֣ם בְּנוֹת֙ צְלָפְחָ֔ד מַחְלָ֖ה וְנֹעָ֣ה חָגְלָ֑ה מִלְכָּ֖ה וְתִרְצָֽה׃ 34 אֵ֚לֶּה מִשְׁפְּח֣וֹת מְנַשֶּׁ֔ה
וּפְקֻדֵיהֶ֖ם שְׁנַ֣יִם וַחֲמִשִּׁ֑ים אֶ֔לֶף וּשְׁבַ֖ע מֵא֥וֹת׃ ס
35 אֵ֚לֶּה בְּנֵי־אֶפְרַ֔יִם לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם לְשׁוּתֶ֑לַח מִשְׁפַּ֣חַת הַשֻּׁתַלְחִ֔י לְבֶ֖כֶר מִשְׁפַּ֣חַת הַבַּכְרִ֑י לְתַ֖חַן מִשְׁפַּ֣חַת הַתַּחֲנִֽי׃ 36 וְאֵ֚לֶּה
בְּנֵ֣י שׁוּתֶ֔לַח לְעֵרָ֖ן מִשְׁפַּ֣חַת הָעֵרָנִֽי׃ 37 אֵ֚לֶּה מִשְׁפְּח֣וֹת בְּנֵי־אֶפְרַ֔יִם לִפְקֻדֵיהֶ֖ם שְׁנַ֣יִם וּשְׁלֹשִׁ֑ים אֶ֔לֶף וַחֲמֵ֖שׁ מֵא֥וֹת אֵ֛לֶּה
בְּנֵי־יוֹסֵ֖ף לְמִשְׁפְּחֹתָֽם׃ ס
38 בְּנֵ֣י בִנְיָמִ֔ן לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם לְבָלַ֣ע מִשְׁפַּ֣חַת הַבַּלְעִ֑י לְאַשְׁבֵּ֖ל מִשְׁפַּ֣חַת הָאַשְׁבֵּלִ֑י לַאֲחִירָ֖ם מִשְׁפַּ֣חַת
הָאֲחִירָמִֽי׃ 39 לְשֻׁפּוּפָ֖ם מִשְׁפַּ֣חַת הַשּׁוּפָמִ֑י לְחוּפָ֖ם מִשְׁפַּ֣חַת הַחוּפָמִֽי׃ 40 וַיִּהְי֛וּ בְּנֵי־בֶ֥לַע אַ֖רְד וְנַעֲמָ֑ן מִשְׁפַּ֣חַת הָאַרְדִּ֔י
לְנַעֲמָ֖ן מִשְׁפַּ֣חַת הַנַּעֲמִֽי׃ 41 אֵ֚לֶּה בְּנֵי־בִנְיָמִ֔ן לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם וּפְקֻדֵיהֶ֑ם חֲמִשָּׁ֣ה וְאַרְבָּעִ֔ים אֶ֖לֶף וְשֵׁ֥שׁ מֵא֥וֹת׃ ס
42 אֵ֚לֶּה בְּנֵי־דָ֔ן לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם לְשׁוּחָ֑ם מִשְׁפַּ֣חַת הַשּׁוּחָמִ֔י אֵ֚לֶּה מִשְׁפְּח֣וֹת דָּ֔ן לְמִשְׁפְּחֹתָֽם׃ 43 כָּל־מִשְׁפְּח֣וֹת הַשּׁוּחָמִ֔י
לִפְקֻדֵיהֶ֖ם אַרְבָּעָ֣ה וְשִׁשִּׁ֑ים אֶ֔לֶף וְאַרְבַּ֖ע מֵא֥וֹת׃ ס
44 בְּנֵ֣י אָשֵׁ֔ר לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם לְיִמְנָ֑ה מִשְׁפַּ֣חַת הַיִּמְנָ֔ה לְיִשְׁוִ֖י מִשְׁפַּ֣חַת הַיִּשְׁוִ֑י לִבְרִיעָ֖ה מִשְׁפַּ֣חַת הַבְּרִיעִֽי׃ 45 לִבְנֵ֣י בְרִיעָ֔ה
לְחֶ֖בֶר מִשְׁפַּ֣חַת הַחֶבְרִ֑י לְמַלְכִּיאֵ֖ל מִשְׁפַּ֣חַת הַמַּלְכִּיאֵלִֽי׃ 46 וְשֵׁ֖ם בַּת־אָשֵׁ֥ר שָׂרַֽח׃ 47 אֵ֚לֶּה מִשְׁפְּח֣וֹת בְּנֵי־אָשֵׁ֔ר
לִפְקֻדֵיהֶ֖ם שִׁלֹּשָׁ֣ה וַחֲמִשִּׁ֑ים אֶ֔לֶף וְאַרְבַּ֖ע מֵא֥וֹת׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

48 בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְיַחְצְאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצְאֵלִי לְגוּנִי מִשְׁפַּחַת הַגּוּנִי׃ 49 לְיֵצֶר מִשְׁפַּחַת הַיִּצְרִי לְשִׁלֵּם מִשְׁפַּחַת
הַשִּׁלֵּמִי׃ 50 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ 51 אֵלֶּה פְקוּדֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וְאֶלֶף שְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃ פ
52 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 53 לָאֵלֶּה תֵּחָלֵק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת׃ 54 לָרַב תַּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט
תַּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקֻדָיו יִתֵּן נַחֲלָתוֹ׃ 55 אַךְ־בְּגוֹרָל יֵחָלֵק אֶת־הָאָרֶץ לִשְׁמוֹת מַטּוֹת־אֲבֹתָם יִנְחָלוּ׃ 56 עַל־פִּי
הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ בֵּין רַב לִמְעָט׃ ס
57 וְאֵלֶּה פְקוּדֵי הַלֵּוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְגֵרְשֹׁן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֻׁנִּי לִקְהָת מִשְׁפַּחַת הַקְהָתִי לִמְרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמְּרָרִי׃ 58 אֵלֶּה
| מִשְׁפְּחֹת לֵוִי מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי מִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקָּרְחִי וְקְהָת הוֹלַד
אֶת־עַמְרָם׃ 59 וְשֵׁם | אֵשֶׁת עַמְרָם יוֹכֶבֶד בַּת־לֵוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם וַתֵּלֶד לְעַמְרָם אֶת־אַהֲרֹן
וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת מִרְיָם אֲחֹתָם׃ 60 וַיִּוָּלֶד לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר׃ 61 וַיָּמָת נָדָב
וַאֲבִיהוּא בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה׃ 62 וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה כִּי | לֹא
הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נִתַּן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 63 אֵלֶּה פְקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר
פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃ 64 וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר סִינָי׃ 65 כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמֻתוּ בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נוֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה
וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן׃ ס

27

Olwa nyakufa buzira mwâna wayîma

[1] Oku bundi bâli ba Selofehadi banaciyegera. Selofehadi àli mwene Heferi, ya Galadi, ga Makiri, ga Menashè; w'omu bûko bwa bene Menashè ga Yozefu. Amazîno gâbo banyere: Mahla, Noa, Hogla, Milka na Tirsa. [2] Banacijà emunda Mûsa ali, embere z'omudâhwa Eleazari, embere z'abarhambo b'olubaga loshi aha ihêma ly'embugânano; banaciderha, mpu: [3] Larha àfirire omw'irûngu; arhâli wa muli balya bacihinduliraga Nyamubâho, b'omu murhwe gwa Korè; ci muntu wafàga n'ecâge câha, arhanasigaga mwanarhabana. [4] Cici cankarhumaga izîno lya larha lihirigirha omu mulala gwâge? Obu arhasigaga mwanarhabana nîrhu murhuhe ecirhu cigabi omu karhî ka bene wâbo larha.» [5] Mûsa anacihêka olwo lubanja lwâbo embere za Nyamubâho. [6] Nyamubâho anacibwîra Mûsa, erhi: [7] «Abo bâli ha Selofehadi badesire akantu kashingânîne. Obabe nabo, oku kashambala kâbo, cigabi ciguma ekarhî ka bene waho îshe; obabe n'akashambala k'îshe wâbo. [8] Ogendishambâla na bene Israheli, obabwîre ntya: [9] Omulume erhi ankafà arhasiziri mugala, akashambala kâge wanakaha omwâli, na erhi akaba arhagwêrhi munyere, akashambala kâge wanakaha bene wâbo. [10] Erhi akaba arhagwêrhi bene wâbo; kalya kashambala kâge wanakahà bene wâbo îshe. [11] Na erhi akaba bene wâbo îshe barhahabà,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kalya kashambala wanakahà mwene wâbomuguma oyegerine naye omu mulala gwâge, oyo ye wakayôrhana. Kuli bene Israheli okwo kwabà ngesò ya bushinganyanya, nk'oku Nyamubâho anarhegekaga Mûsa.

Yozwè, mukûla wa Mûsa

12 Nyamubâho abwîra Mûsa, erhi: «Osôkere kuli eyi ntondo y'Abari onalâbe ecihugo nahà bene
Israheli. 13 Wacibona, obuligendiluhûkira emunda bene winyu bajire, nka kulya mwene winyu
Aròni àjagayo. 14 Bulya, muli galya mango g'ishababè ly'olubaga omw'irûngu lya Sini, mwembi
murhashimbaga irhegeko nàli mbahire ly'okumpêka irenge emunda bali, oku lwa galya mîshi.
(Go mîshi g'aha Meriba, e Kadesi, omw'irûngu lya Sini.) 15 Mûsa ashambâla na Nyamubâho
amubwîra erhi: 16 Nyamubâho, Nyamuzinda wa ngasi myûka ya bantu, ahirage kuli olula lubaga
omuntu 17 wakazige-nda anagaluke nalo, omuntu wakaziluhulukana analugalule, na ntyo
olubaga lwa Nyamubâho lurhaciyôrhe nka bibuzi birhagwêrhi mungere.» 18 Nyamubâho abwîra
Mûsa, erhi: «Rhôla Yozwè, mwene Nuni, ali muntu oyunjwîre Mûka. Ogendihira okuboko kwâwe
kuli ye[j]. 19 Omuhêke embere z'omudâhwa Eleazari. n'embere z'olubaga loshi, kandi
wanamuyîmika erhi na bôshi badwîrhe babona. 20 Omuhirekwo ecigabi c'ohubashe bwâwe. lyo
olubaga lwa bene Israheli loshi lukazimuyumva. 21 Anajà embere z'omudâwa Eleazari, naye
anagendidôsa ihano ebwa Urimi embere za Nyamubâho. Oku buhashe bwâge, oyu Yozwè, kwo
bakazigendera, n'oku buhashe bwâge bakazifulukira bene Israheli bôshi, kandi kuguma naye
olubaga lwôshi.» 22 Mûsa anacijira nk'okwo Nyamubâho anamurhegekaga. Arhôla Yozwè,
amuhêka embere z'omudâhwa Eleazari n'embere z'olubaga loshi. 23 Mûsa, erhi
ayûsimulambûlirakwo amaboko, amuyîmika nk'oku Nyamubâho anarhegekaga.

NUMBERS BHS 27

1וַתִּקְרַבְנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה
נֹעָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה: 2וַתַּעֲמֹדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִם וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד
לֵאמֹר: 3אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה בְתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעָדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קֹרַח כִּי־בְחֶטְאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ
לוֹ: 4לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם־אָבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֵּן תְּנָה־לָּנוּ אֲחֻזָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִינוּ: 5וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה
אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: ס
6וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 7כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד דֹּבְרֹת נָתֹן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ
אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן: 8וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ

[j] **27.18** : Kuhira okuboko kwage kuli ye: kwo kuderha oku amuyîmike. amuhè obuhashe, amuyandagalizamwo olya Mûka ojira Mûsa ntwâli (Lush 34, 9; Mib 8, 10).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְבִתּוֹ׃ 9וְאִם־אֵין לוֹ בַּת וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו׃ 10וְאִם־אֵין לוֹ אַחִים וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לַאֲחֵי אָבִיו׃ 11וְאִם־אֵין
אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ ס
12וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 13וְרָאִיתָהּ אֹתָהּ
וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל־עַמֶּיךָ גַּם־אָתָּה כַּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אַהֲרֹן אָחִיךָ׃ 14כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בְּמִדְבַּר־צִן בִּמְרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי
בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מֵי־מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר־צִן׃ פ
15וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר׃ 16יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה׃ 17אֲשֶׁר־יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר
יָבֹא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וַאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת יְהוָה כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רֹעֶה׃ 18וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
קַח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת־יָדְךָ עָלָיו׃ 19וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי
כָּל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָה אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם׃ 20וְנָתַתָּה מֵהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 21וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
יַעֲמֹד וְשָׁאַל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל־פִּיו יֵצְאוּ וְעַל־פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ
וְכָל־הָעֵדָה׃ 22וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמִדֵהוּ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי
כָּל־הָעֵדָה׃ 23וַיִּסְמֹךְ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוֵּהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃ פ

28

Amarhegeko gayêrekîre enterekêro

[1] Nyamubâho anacishambâza Mûsa amubwîra, erhi: [2] Ohè bene Israheli eri irhegeko, obabwîre, erhi: Mukazikombêra okumpa, omu mango gakwânîne enterekêro yâni n'ebiryo byâni, zo nterekêro zijizirwe n'omuliro, ziri za kisûnunu kinja embere zâni. [3] Ojibabwîra, erhi: Alagi enterekêro mwakazihà Nyamubâho:

A. Enterekêro ya ngasi lusiku

Ngasi lusiku: bâna-buzi babirhi ba mwakamuguma; babè barhagwêrhi ishembo, bakazihânwa ngasi mango. [4] Wanarherekêra muguma sêzi, n'owa kabirhi bijingo izûba lihorha. [5] N'ecihimbi ciguma ca kali ikumi c'efa y'enshâno y'omulà mvange n'amavurha g'ecigabi ca kani c'ehini y'amavurha g'omuzêti magishe. [6] Eyo yo nterekêro y'ensiku n'amango, eyahûnagwa oku ntondo ya Sinayi, ya kisûnunu kinja, nterekêro ejizirwe n'omuliro embere za Nyamubâho. [7] Enterekêro y'embulagwa yabà ya mulengo gwa cigabi ca kani c'ehini n'amavurha g'omuzêti magishe oku ngasi mwâna-buzi; omu hantu hatagatîfu mwo wakazihânira eyo nterekâro y'embulagwa y'idivayi embere za Nyamubâho. [8] Wanarherekêra omwâna-buzi wa kabirhi bijingo izûba lihorha; wanajira nk'oku wajiraga oku nterekêro y'esêzi, eri nterekêro ya kisûnunu kinja embere za Nyamubâho.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

B. Enterekêro y'olwa Sabato

[9] Oku lwa Sabato, mwanarherekêra bâna-buzi babirhi ba mwâka muguma, barhabâgakwo ishembo lici; mwanahâna bigabi bibirhi bya enshâno y'omulà, mvange n'amavurha, kuguma n'embulagwa y'okunywa. [10] Enterekêro y'olwa ngasi Sabato, yakazihirwa oku nterekêro ya ngasi mango n'embulagwa y'oku-nywa.

C. Enterekêro z'omwêzi gwabaluka

[11] Oku nsiku ntangiriza n'emyêzi yinyu, mwanakazihâna nka nterekêro ya nsirîra mwahà Nyamubâho, mpanzi ibirhi ntôrhò, ngandabuzi nguma na bâna-buzi babirhi ba mwâka muguma barhagwêrhi ishembo; [12] n'enterekêro y'enkalange yajà oku ngasi mpanzi, ebè ya bigabi bisharhu bya kali ikumi by'enshâno y'omulà mvange n'amavurha. Enterekêro y'enkalange yajà oku ngandabuzi, ebè ya bigabi bibirhi bya kali ikumi by'enshâno y'omulà mvange n'amavurha. [13] Enterekêro y'enkalange yajà oku ngasi mwâna-buzi, ebè ya cigabi ciguma ca kalîkumi c'enshâno y'omulà mvange n'amavurha. Eri nterekêro ya nsirîra ya kisûnunu kinja, nterekêro yajirwa n'omuliro embere za Nyamubâho. [14] Enterekêro z'embulagwa zajà kuli ezo nterekêro, cibè cigabi ca kabirhi c'ehini y'idivayi oku ngasi mpanzi, cigabi ciguma ca kasharhu c'ehini oku ngandabuzi na cigabi ciguma ca kani c'ehini oku mwâna-buzi. Yo nterekêro y'ensirîra yakâjirwa eyo ngasi kuhalûka kw'omwêzi, oku ngasi mwêzi, oku myêzi ya ngasi mwâka. [15] Banarherekêra na Nyamubâho ecihebe nka nterekêro oku byâha, erhî hanaciri enterekêro y'ensirîra ya ngasi mango n'embulagwa y'okunywa.

D. Enterekêro z'ulusiku lukulu lwa Basâka

[16] Oku mwêzi gwa burhanzi, omu nsiku ikumi n'ini z'omwêzi, lwabà lusiku lukulu lwa Basâka wa Nyamubâho; [17] n'olusiku lwa kali ikumi na karhânu lw'ogwo mwêzi, lwabà nalo lukulu. Bâgeza nsiku nda erhi balya emigati erhalimwo lwango. [18] Omu lusiku lurhanzi, hanaba embugânano nyimâna: Murhahîra mukajira emikolo midârhi. [19] Mwanahâna enterekêro yajirwa n'omuliro, nterekêro ya nsirîra ya Nyamubâho: mpanzi ibirhi ntôrhò, ngandabuzi nguma na bâna-buzi nda ba mwâka muguma barhanagwêrhi ishembo lici. [20] N'oku nterekêro y'enkalange yâbo, banajira enshâno y'omulà mvange n'amavurha: bigabi bisharhu bya kali ikumi oku mpanzi nguma, bigabi bibirhi bya kali ikumi, [21] oku ngandabuzi nguma na cihimbi ca kali ikumi oku ngasi mwâna-buzi wa mwa balya bâna-buzi nda. [22] Mwanarherekêra n'ecihebe nka nterekêro oku byâha, lyo muhashijira empyûlo kuli mwe. [23] Mwajira ntyo buzira kuleka erya nterekêro y'ensirîra y'esêzi, bulya eri nterekêro y'ensiku zôshi. [24] Mwâkazijira ntyo ngasi lusiku kuhika oku nsiku nda; byabà biryo by'enterekêro ejizirwe n'omuliro, nterekêro ya kisûnunu kinja embere za Nyamubâho. Eyo nterekêro kwo yakazijirwa ntyo, buzira kuleka erya y'ensiku zôshi, n'enterekêro y'embulagwa yakuja. [25] Oku lusiku lwa kali nda, mwanaba n'embugânano nyimâna: murhahîra mukajira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omukolomudârhi.

E Enterekêro z'ensiku nkulu z'emigobe

[26] Oku lusiku lw'emburho mpyâhya, eyezire burhangiriza, amangomukòla mwarherekêra Nyamubâho enkalange y'ebisarûlwa binyu birhangiriza oku lusiku lukulu lwinyu lw'emigobe, mwanabà n'embugânano nyimâna: mu-rhahîra mukajira omukolomudârhi. [27] Mwanarherekêra, nka nterekêro ya nsirîra ya kisûnunu kinja embere za Nyamubâho, mpanzi ibirhi ntôrhò, enga-ndabuzi na bâna-buzi nda ba mwâka muguma; [28] n'oku nterekêro y'enkalange, enshâno y'omulà mvange n'amavurha: bigabi bisharhu bya kali ikumi oku ngasi mpanzi, bigabi bibirhi bya kali ikumi oku ngandabuzi, [29] n'ecigabi ca kalîkumi oku ngasi mwâna-buzi wa muli balya bâna-buzi nda. [30] Mwanarherekêra n'ecihebe oku nterekêro n'okuhyûla kuli mwe. [31] Mujire ntyo buzira kuleka erya nterekêro y'ensirîra ya ngasi mango, kuguma n'enkalange yayo. Ezo nyama, zirhabâgakwo ishembo; kandi mwanakazihirakwo enterekêro z'embulagwa.

NUMBERS BHS 28

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 2 צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ
לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: 3 וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה
תָּמִיד: 4 אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: 5 וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה
בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין: 6 עֹלַת תָּמִיד הָעֲשָׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: 7 וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין
לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה: 8 וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה
אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: פ
9 וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: 10 עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ
עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: ס
11 וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה
תְּמִימִם: 12 וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לַפָּר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לָאָיִל
הָאֶחָד: 13 וְעִשָּׂרֹן עִשָּׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: 14 וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי
הַהִין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישִׁת הַהִין לָאַיִל וּרְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ יַיִן זֹאת עֹלַת חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: 15 וּשְׂעִיר עִזִּים
אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל־עֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ: ס
16 וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַיהוָה: 17 וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חָג שִׁבְעַת יָמִים
מַצּוֹת יֵאָכֵל: 18 בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: 19 וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה לַיהוָה פָּרִים
בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: 20 וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל תַּעֲשֶׂה׃ 21עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃ 22וּשְׂעִיר חַטָּאת
אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃ 23מִלְבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה׃ 24כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים
לֶחֶם אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה עַל־עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ׃ 25וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ ס
26וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא
תַעֲשׂוּ׃ 27וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנָיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה׃ 28וּמִנְחָתָם
סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד׃ 29עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת
הַכְּבָשִׂים׃ 30שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃ 31מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תְּמִימִם יִהְיוּ־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם׃ פ

29

F. Enterekêro oku lusiku lw'emishekêra

[1] Omu mwêzi gwa kali nda, oku lusiku lurhanzi lw'omwêzi, mwanaba n'embugânano nyimâna; murhahîra mukajira emikolo midârhi. Lwabà kuli mwe lusiku lukulu lw'okubûha emishekera[k]. [2] Mwarherekêra, nka nterekêro ya nsirîra, ya kisûnunu kinja embere za Nyamubâho, mpanzi nguma ntôrhò, ngandabuzi nguma na bâna-buzi nda ba mwâka muguma barhanalikwo ishembo. [3] N'enterekêro y'enkalange yajakwo, yabà ya nshâno ya mulà mvange n'amavurha: bigabi bisharhu bya kali ikumi oku mpanzi, bigabi bibirhi bya kali ikumi oku ngandabuzi, [4] na cigabi ciguma ca kali ikumi oku mwâna-buzi wa muli balya bâna-buzi nda.[5] Mwanayûshûlakwo n'ecihehe c'enterekêro oku byâha, ebè ya kujira empyûlo kuli mwe. [6] Mwajira ntyo buzira kuyibagira enterekêro y'ensirîra ya ngasi mwêzi, kuguma n'enkalange yakuja; na buzira kuleka enterekêro y'ensirîra ya ngasi mango n'enterekêro y'enkalange yakuja, kuguma n'enterekêro z'embulagwa zigwâsirwe okuyûshûkakwo nka kulya binarhegesirwe. Ziri nterekêro zakazisingônolwa n'omuliro za kisûnunu kinja embere za Nyamubâho.

G. Enterekêro oku lusiku lukulu lw'okuhyûla

[7] Omu nsiku ikumi za ogwo mwêzi gwa kali nda, mwanaba n'embugânano nyimâna na kandi lwabà lusiku lwa kucibabaza[l]: murhahîra mukajira omukolomudârhi. [8] Mwarherekêra enterekêro y'akîsûnunu kinja embere za Nyamubâho: mpanzi nguma, ngandabuzi nguma na bâna-buzi nda ba mwâka muguma barhagwêrhi ishembo. [9] Enterekêro y'enkalange yajakwo, ebè ya nshâno ya mulà mvange n'amavurha: bigabi bisharhu bya kali ikumi oku mpanzi, bibirhi bya kali ikumi oku

[k] **29.1** : Okubûha emìshekera: Burhanzirhanzi, bakâgibûha emishekera amango g'ebîrha (Yoz 6, 5; Sof 1, 16; Am 1, 14), bakagibûha omushekera nka bayîmika mwâmi (Mib 23, 21). Erhi amâmi g'Israhcli gahwa, Nyakasane ye bakola babûhira emishekera nka Mwâmi w'olubaga lwâge.
[l] **29.7** : Luli lusiku lukulu lwa kuhyûla (mulongo gwa 11) : Lev 16. 29-31; 23, 27-32.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ngandabuzi. [10] Ciguma ca kali ikumi oku ngasi muguma mwa balya bâna-buzi nda. [11] Mwanayûshûlakwo n'ecihebe c'enterekêro y'e- nsirîra ya ngasi mango, n'enterekêro y'enkalange yakuja, n'enterekêro z'embulagwa zigwâsirwe okuyûshûkakwo.

H. Enterekêro oku lusiku lw'Amahêma

[12] Omu nsiku îkumi n'irhanu z'omwêzi gwa kali nda, mwanaba n'embugânano nyimâna: Murhahîra mukajira omukolomudârhi. Olukulu lw'okukuza Nyamubâho lwajirwa nsiku nda. [13] Olwo lusiku mwanakazihâna enterekêro y'ensirîra, nterekêro yajirwa n'omuliro, ya kisûnunu kinja embere za Nyamubâho: mpanzi ntôrhò ikumi n'isharhu, ngandabuzi ibirhi na bâna-buzi ikumi na bani ba mwâka muguma barhanagwêrhi ishembo. [14] N'enterekêro y'enkalange zayûshûkakwo, zajirwa n'enshâno y'omulà mvange n'amavurha: bigabi bisharhu bya kali ikumi kuli ngasi mpanzi ya mwa zirya ikumi n'isharhu, bigabi bya kali ikumi kuli ngasi ngandabuzi nguma ya mwa zirya ibirhi [15] na cigabi ciguma ca kali ikumi oku ngasi mwâna-buzi muguma wa mwa balya ikumi na bani. [16] Mwanayushâlakwo n'ecihebe c'enterekêro oku byâha; buzira kuleka enterekêro y'ensirîra ya ngasi mango n'enterekêro y'enkalange yakuja kuguma n'enterekêro z'embulagwa zakuja.

[17] Oku lusiku lwa kabirhi, mwanarherekêra mpanzi ntôrhò ikumi n'ibirhi, ngandabuzi ibirhi, na bâna-buzi ikumi na bani ba mwâka muguma barhagwêrhi ishembo. [18] Enterekêro y'enkalange n'ezindi nterekêro z'embulagwa zayûshûka kuli zirya mpanzi, kuli zirya ngandabuzi na kuli balya bâna-buzi, nk'oku omubalè gwâbo gunali na nk'oku binarhegesirwe. [19] Mwanayûshûlakwo ecihebe c'enterekêro oku byâha, buzira kuleka enterekêro y'ensirîra ya ngasi mango, n'enterekêro y'enkalange yakuja, kuguma n'enterekêro z'embulagwa zakuja.

[20] Oku lusiku lwa kasharhu, mwarherekêra mpanzi ntôrhò ikumi na nguma, ngandabuzi ibirhi, na bâna-buzi ikumi na bani ba mwâka muguma, barhangwêrhi ishembo. [21] Kuguma n'enterekêro y'enkalange yajakwo, n'ezindi nterekêro z'embulagwa oku mpanzi, oku ngandabuzi n'oku bâna-buzi nk'oku omubalè gwâbo gunali na nk'oku irhegeko linadesire. [22] Mwanayûshûlakwo n'ecihebe c'enterekêro oku byâha, buzira kuleka enterekêro y'ensirîra ya ngasi mango, enkalange ekuja na ey'embulagwa nayo ekuja.

[23] Oku lusiku lwa kani, mwanarherekêra mpanzi ntôrhò ikumi, bihebe bibirhi na bâna-buzi ikumi na bani ba mwâka muguma barhanagwêrhi ishembo, [24] kuguma n'enterekêro y'enkalange yakuja, n'ezindi nterekêro z'embulagwa oku mpanzi, oku ngandabuzi n'oku bâna-buzi nk'oku omubalè gwâbo gunali na nk'oku irhegeko linadesire. [25] Mwanayûshûlakwo n'ecihebe c'enterekêro oku byabà, buzira kuleka enterekêro y'ensirîra ya ngasi mango,ey'enkalange ekuja na eya embulagwa nayo ekuja.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[26] Oku lusiku lwa karhânu, mwanarherekêra mpanzi ntôrhò mwenda, ngandabuzi ibirhi na bâna-buzi ikumi na bani ba mwâka muguma barhanagwêrhi ishembo; [27] kuguma n'enterekêro y'enkalange yakuja, n'ezindi nterekêro z'embulagwa, oku mpanzi, oku ngandabuzi n'oku bâna-buzi, nk'oku omubalè gwâbo gunali na nk'oku irhegeko linadesire. [28] Mwanayûshûlakwo n'ecihebe c·enterekêro oku byâha, buzira kuleka enterekêro y'ensirîra ya ngasi mango, ey'enkalange ekuja n'ey'embulagwa nayo ekuja.

[29] Oku lusiku lwa kali ndarhu, mwanarherekêra mpanzi ntôrhò munâni, ngandabuzi ibirhi na bâna-buzi ikumi na bani ba mwâka muguma barhanagwêrhi ishembo; [30] kuguma n'enterekêro y'enkalange yakuja n'ezindi nterekêro z'embulagwa, oku mpanzi, oku ngandabuzi n'oku bâna-buzi, nk'oku omubalè gwâbo gunali na nk'oku irhegeko linadesire. [31] Mwanayûshûlakwo n'ecihebe c'enterekêro oku byâha, buzira kuleka enterekêro y'ensirîra ya ngasi mango, ey'enkalange ekuja n'ey'embulagwa nayo ekuja.

[32] Oku lusiku lwa kali nda, mwanarherekêra mpanzi ntôrhò nda, ngandabuzi ibirhi na bâna-buzi ikumi na bani ba mwâka muguma, barhagwêrhi ishembo, [33] kuguma n'enterekêro y'enkalange yakuja, n'ezindinterekêro z'embulagwa, oku mpanzi, oku ngandabuzi n'oku bâna-buzi, nk'oku omubalè gwâbo gunali na nk'oku irhegeko linadesire. [34] Mwanayûshûlakwo n'ecihebe c'enterekêro oku byâha, buzira kuleka enterekêro y'ensirîra ya ngasi mango, ey'enkalange ekuja n'ey'embulagwa nayo ekuja.

[35] Oku lusiku lwa kali munâni, mwanaba n'embugânano nkulu: murhahîra mukajira omukolomudârhi. [36] Mwanarherekêra enterekêro y'ensirîra, nterekêro yajirwa n'omuliro, ya kisûnunu kinja embere za Nyamubâho: mwanarherekêra mpanzi nguma, ngandabuzi nguma na bâna-buzi nda ba mwâka muguma barhanagwêrhi ishembo; [37] kuguma n'enterekêro y'enkalange yakuja n'ezindi nterekêro z'embulagwa, oku mpanzi, oku ngandabuzi n'oku bâna-buzi, nk'oku omubalè gwâbo gunali na nk'oku irhegeko linadesire. [38] Mwanayûshûlakwo n'ecihebe c'enterekêro oku byâha, buzira kuleka enterekêro y'ensirîra ya ngasi mango, ey'enkalange ekuja n'ey'embulagwa nayo ekuja.

[39] Zo nterekêro mwakazirherekêra Nyamubâho ezo oku nsiku nkulu zinyu, buzira kuleka enterekêro z'okuyûkiriza emihigu yinyu n'enterekêro zinyu z'obulonza bwinjà: zo nterekêro z'ensirîra zinyu, enterekêro z'enkalange zinyu, embulagwa zinyu n'enterekêro z'omurhûla.

Numbers BHS 29

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה 1
לָכֶם׃ וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם׃ 2
וּמִנְחָתָם 3

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

סֹ֖לֶת בְּלוּלָ֣ה בַשֶּׁ֑מֶן שְׁלֹשֶׁ֣ה עֶשְׂרֹנִ֔ים לַפָּ֥ר שְׁנֵֽי עֶשְׂרֹנִ֖ים לָאָֽיִל׃ 4וְעִשָּׂרוֹן֙ אֶחָ֔ד לַכֶּ֖בֶשׂ הָאֶחָ֑ד לְשִׁבְעַ֥ת
הַכְּבָשִֽׂים׃ 5וּשְׂעִיר־עִזִּ֥ים אֶחָ֖ד חַטָּ֑את לְכַפֵּ֥ר עֲלֵיכֶֽם׃ 6מִלְּבַד֮ עֹלַ֣ת הַחֹדֶשׁ֒ וּמִנְחָתָ֗הּ וְעֹלַ֤ת הַתָּמִיד֙ וּמִנְחָתָ֣הּ וְנִסְכֵּיהֶ֔ם
כְּמִשְׁפָּטָ֖ם לְרֵ֣יחַ נִיח֑וֹחַ אִשֶּׁ֖ה לַיהוָֽה׃ ס
7וּבֶעָשׂוֹר֙ לַחֹ֣דֶשׁ הַשְּׁבִיעִ֔י הַזֶּ֖ה מִקְרָא־קֹ֑דֶשׁ יִהְיֶ֥ה לָכֶ֖ם וְעִנִּיתֶ֣ם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶ֑ם כָּל־מְלָאכָ֖ה לֹ֥א תַעֲשֽׂוּ׃ 8וְהִקְרַבְתֶּ֥ם
עֹלָ֛ה לַיהוָ֖ה רֵ֣יחַ נִיח֑וֹחַ פָּ֤ר בֶּן־בָּקָר֙ אֶחָ֔ד אַ֖יִל אֶחָ֑ד כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֖ה שִׁבְעָ֑ה תְּמִימִ֥ם יִהְי֖וּ לָכֶֽם׃ 9וּמִנְחָתָ֖ם סֹ֣לֶת
בְּלוּלָ֣ה בַשֶּׁ֑מֶן שְׁלֹשָׁ֣ה עֶשְׂרֹנִ֔ים לַפָּ֥ר שְׁנֵֽי עֶשְׂרֹנִ֖ים לָאָֽיִל׃ הָאֶחָֽד׃ 10עִשָּׂרוֹן֙ עִשָּׂרוֹן֙ לַכֶּ֣בֶשׂ הָאֶחָ֔ד לְשִׁבְעַ֥ת
הַכְּבָשִֽׂים׃ 11שְׂעִיר־עִזִּ֥ים אֶחָ֖ד חַטַּ֣את הַכִּפֻּרִ֑ים וְעֹלַ֤ת הַתָּמִיד֙ וּמִנְחָתָ֣הּ וְנִסְכֵּיהֶ֔ם׃ פ
12וּבַחֲמִשָּׁ֥ה עָשָׂ֛ר י֖וֹם לַחֹ֣דֶשׁ הַשְּׁבִיעִ֑י מִקְרָא־קֹ֣דֶשׁ יִהְיֶ֥ה לָכֶ֖ם כָּל־מְלֶ֣אכֶת עֲבֹדָ֑ה לֹ֥א תַעֲשׂ֛וּ וְחַגֹּתֶ֥ם חַ֖ג לַיהוָ֑ה
שִׁבְעַ֥ת יָמִֽים׃ 13וְהִקְרַבְתֶּ֥ם עֹלָ֛ה אִשֵּׁ֥ה רֵֽיחַ־נִיח֖וֹחַ לַיהוָ֑ה פָּרִ֣ים בְּנֵי־בָקָ֗ר שְׁלֹשָׁ֤ה עָשָׂר֙ אֵילִ֣ם שְׁנָ֔יִם כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֖ה
אַרְבָּעָ֣ה עָשָׂ֑ר תְּמִימִ֥ם יִהְי֖וּ׃ 14וּמִנְחָתָ֖ם סֹ֣לֶת בְּלוּלָ֣ה בַשֶּׁ֑מֶן שְׁלֹשָׁ֣ה עֶשְׂרֹנִ֔ים לַפָּ֥ר הָאֶחָ֖ד לִשְׁלֹשָׁ֣ה עָשָׂ֑ר פָּרִ֣ים שְׁנֵֽי
עֶשְׂרֹנִ֖ים לָאַ֥יִל הָאֶחָ֛ד לִשְׁנֵ֥י הָאֵילִֽם׃ 15וְעִשָּׂרוֹן֙ עִשָּׂרוֹן֙ לַכֶּ֣בֶשׂ הָאֶחָ֔ד לְאַרְבָּעָ֥ה עָשָׂ֖ר כְּבָשִֽׂים׃ 16וּשְׂעִיר־עִזִּ֥ים אֶחָ֖ד
חַטָּ֑את מִלְּבַד֙ עֹלַ֣ת הַתָּמִ֔יד מִנְחָתָ֥הּ וְנִסְכָּֽהּ׃ ס
17וּבַיּ֣וֹם הַשֵּׁנִ֗י פָּרִ֤ים בְּנֵי־בָקָר֙ שְׁנֵ֔ים עָשָׂ֖ר אֵילִ֣ם שְׁנָ֑יִם כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֖ה אַרְבָּעָ֣ה עָשָׂ֑ר תְּמִימִֽם׃ 18וּמִנְחָתָ֥ם וְנִסְכֵּיהֶ֛ם
לַפָּרִ֥ים לָאֵילִ֖ם וְלַכְּבָשִׂ֑ים בְּמִסְפָּרָ֖ם כַּמִּשְׁפָּֽט׃ 19וּשְׂעִיר־עִזִּ֥ים אֶחָ֖ד חַטָּ֑את מִלְּבַד֙ עֹלַ֣ת הַתָּמִ֔יד וּמִנְחָתָ֥הּ וְנִסְכֵּיהֶ֖ם׃ ס
20וּבַיּ֣וֹם הַשְּׁלִישִׁ֗י פָּרִ֤ים עַשְׁתֵּי־עָשָׂר֙ אֵילִ֣ם שְׁנָ֔יִם כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֖ה אַרְבָּעָ֣ה עָשָׂ֑ר תְּמִימִֽם׃ 21וּמִנְחָתָ֥ם וְנִסְכֵּיהֶ֛ם
לַפָּרִ֥ים לָאֵילִ֖ם וְלַכְּבָשִׂ֑ים בְּמִסְפָּרָ֖ם כַּמִּשְׁפָּֽט׃ 22וּשְׂעִיר חַטָּ֑את אֶחָ֖ד מִלְּבַד֙ עֹלַ֣ת הַתָּמִ֔יד וּמִנְחָתָ֥הּ וְנִסְכָּֽהּ׃ ס
23וּבַיּ֣וֹם הָרְבִיעִ֗י פָּרִ֤ים עֲשָׂרָה֙ אֵילִ֣ם שְׁנָ֔יִם כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֖ה אַרְבָּעָ֣ה עָשָׂ֑ר תְּמִימִֽם׃ 24מִנְחָתָ֥ם וְנִסְכֵּיהֶ֛ם לַפָּרִ֥ים
לָאֵילִ֖ם וְלַכְּבָשִׂ֑ים בְּמִסְפָּרָ֖ם כַּמִּשְׁפָּֽט׃ 25וּשְׂעִיר־עִזִּ֥ים אֶחָ֖ד חַטָּ֑את מִלְּבַד֙ עֹלַ֣ת הַתָּמִ֔יד מִנְחָתָ֥הּ וְנִסְכָּֽהּ׃ ס
26וּבַיּ֣וֹם הַחֲמִישִׁ֗י פָּרִ֤ים תִּשְׁעָה֙ אֵילִ֣ם שְׁנָ֔יִם כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֖ה אַרְבָּעָ֣ה עָשָׂ֑ר תְּמִימִֽם׃ 27וּמִנְחָתָ֥ם וְנִסְכֵּיהֶ֛ם לַפָּרִ֥ים
לָאֵילִ֖ם וְלַכְּבָשִׂ֑ים בְּמִסְפָּרָ֖ם כַּמִּשְׁפָּֽט׃ 28וּשְׂעִיר חַטָּ֑את אֶחָ֖ד מִלְּבַד֙ עֹלַ֣ת הַתָּמִ֔יד וּמִנְחָתָ֥הּ וְנִסְכָּֽהּ׃ ס
29וּבַיּ֣וֹם הַשִּׁשִּׁ֗י פָּרִ֤ים שְׁמֹנָה֙ אֵילִ֣ם שְׁנָ֔יִם כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֖ה אַרְבָּעָ֣ה עָשָׂ֑ר תְּמִימִֽם׃ 30וּמִנְחָתָ֥ם וְנִסְכֵּיהֶ֛ם לַפָּרִ֥ים
לָאֵילִ֖ם וְלַכְּבָשִׂ֑ים בְּמִסְפָּרָ֖ם כַּמִּשְׁפָּֽט׃ 31וּשְׂעִיר חַטָּ֑את אֶחָ֖ד מִלְּבַד֙ עֹלַ֣ת הַתָּמִ֔יד מִנְחָתָ֥הּ וְנִסְכָּֽיהָ׃ פ
32וּבַיּ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֗י פָּרִ֤ים שִׁבְעָה֙ אֵילִ֣ם שְׁנָ֔יִם כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֖ה אַרְבָּעָ֣ה עָשָׂ֑ר תְּמִימִֽם׃ 33וּמִנְחָתָ֥ם וְנִסְכֵּיהֶ֛ם לַפָּרִ֥ים
לָאֵילִ֖ם וְלַכְּבָשִׂ֑ים בְּמִסְפָּרָ֖ם כְּמִשְׁפָּטָֽם׃ 34וּשְׂעִיר חַטָּ֑את אֶחָ֖ד מִלְּבַד֙ עֹלַ֣ת הַתָּמִ֔יד מִנְחָתָ֥הּ וְנִסְכָּֽהּ׃ פ
35בַּיּ֣וֹם הַשְּׁמִינִ֗י עֲצֶ֤רֶת תִּהְיֶה֙ לָכֶ֔ם כָּל־מְלֶ֥אכֶת עֲבֹדָ֖ה לֹ֣א תַעֲשֽׂוּ׃ 36וְהִקְרַבְתֶּ֥ם עֹלָ֛ה אִשֵּׁ֥ה רֵֽיחַ־נִיח֖וֹחַ לַיהוָ֑ה פַּ֤ר אֶחָד֙
אַ֣יִל אֶחָ֔ד כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֖ה שִׁבְעָ֑ה תְּמִימִֽם׃ 37מִנְחָתָ֥ם וְנִסְכֵּיהֶ֛ם לַפָּ֥ר לָאַ֖יִל וְלַכְּבָשִׂ֑ים בְּמִסְפָּרָ֖ם כַּמִּשְׁפָּֽט׃ 38וּשְׂעִיר
חַטָּ֑את אֶחָ֖ד מִלְּבַד֙ עֹלַ֣ת הַתָּמִ֔יד וּמִנְחָתָ֥הּ וְנִסְכָּֽהּ׃ 39אֵ֚לֶּה תַּעֲשׂ֣וּ לַיהוָ֔ה בְּמוֹעֲדֵיכֶ֑ם לְבַד֙ מִנִּדְרֵיכֶ֔ם וְנִדְבֹתֵיכֶ֕ם
לְעֹלֹתֵיכֶ֥ם וּלְמִנְחֹתֵיכֶ֛ם וּלְנִסְכֵּיכֶ֖ם וּלְשַׁלְמֵיכֶֽם׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

30

[1] Mûsa anacibwîra bene Israheli nk'oku Nyamubâho anali amurhegesire kôshi (cfr 29, 40 omu WLC).

Amarhegeko g'okuyûkiriza emihigo

[2] Mûsa ashambâla n'abarhambo b'emilala ya bene Israheli aderha, erhi: «Alagi oku Nyamubâho arhegesire: [3] Erhi omulume ankarhôla omuhigo embere za Nyamubâho, nîsi erhi ankajira endahiro y'okuyûkiriza mulali mulebe, oyomulume arhacishubaga omu kanwa kâge; ngasi ebi adesire omu kanwa kâge byôshi, anabiyukirizagye.

[4] Erhi omukazi, amango aciri munyere omu nyumpa y'îshe, akaba ahânyire omuhigo embere za Nyamuzinda, na ntyo acishweke na mulâli mulebe, [5] erhi îshe ankamanya ogwôla muhigo gwâge n'eco ciragâne câge acîshwekagamwo yêne, erhi îshe ankahulika kwônene, arhamubwîre akantu, emihigo olya munyere ankarhôla, na ngasi milâli anajizire yôshi enali y'okuli. [6] Ci erhi îshe ankamanya okw'erya mihigo, akanalahira mpu okwo kurhabe, emihigo y'emilâli nyamunyere acîshwekagamwo erhacigwêrhi buhashe buci; na Nyamubâho anamubabalira, ebwa kubà anamulahirire. [7] Erhi ankaha aherusire, n'emihigo yâge ecimubako, nîsi erhi akaba acibà ashwêsirwe n'emilâli yarhengaga omu kanwa kâge omu kuhalabuka, [8] ibà erhi ankamanya kulya akanahulika ago mango amamanya, olya mukazi anayôrha ashwêsirwe n'erya mihigo yâge, kuguma n'erya milâli yâge acîshwekagamwo. [9] Ci erhi ibà, olusiku amanya kulya akalahirira nyamukazi, omuhigo olya mukazi ajizire, n'omulâli arhôlaga omu kuhalabuka birhacimushwêsiri, na Nyamubâho anamubabalira.

[10] Omuhigo gw'omukazi, omukana, erhi ogw'omukazi wahulusîbwe n'ibà, ngasi muhigo na ngasi mulâli mukazi wa bêne oyo ankanajira gunali gw'okuli kuli ye. [11] Erhi akaba omu mw'ibà mw'omukazi arhôleraga omuhigo, erhi abè omwôla mwo ahâniraga ogwomuhigo gw'okucîshweka, [12] erhi ibà ankamanya akanacîhulikira, arhamuhakanire, emihigo yâge yôshi enali y'okunali, kuguma n'emilâli anacishwekagamwo yôshi yêne. [13] Ci erhi ibà ankamanya, n'erya mihigo ayilahire, ebyarhenzire ekanwa kâge byôshi birhaciri by'okuli: ibà anabirhenzize, na Nyamubâho anamubabalira kuli byo. [14] Ngasi muhigo nangasi ndahiro omukazi ankahigamwo okucibàbaza, ibà anahasha okuyêmêra erhi okuhakana eyo mihigo. [15] Erhi ibà ankahulika kwônene mango malebe, erhi amayêmêra erya mihigo ya mukâge, ekola y'okunali. Ekola y'okuli ebwa kubà ibà anahulisire, arhamubwizire cici n'obwo ali amanyire. [16] Erhi ankayirhenza buzinda, n'obwo ali amanyire agalinahulika, yêne anabarhule obubî bwanagwârhe mukâge.

[17] Ago go marhegeko Nyamubâho ahâga Mûsa oku biyêrekîre omukazi n'ibà, oku biyêrekîre îshe w'omunyere n'omunyere yêne, akaba aciri murhò, aciri omu nyumpa y'îshe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ פ
וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃ אִישׁ כִּי־יִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה אוֹ־הִשָּׁבַע
שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל־הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה׃ וְאִשָּׁה כִּי־תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה וְאָסְרָה אִסָּר בְּבֵית
אָבִיהָ בִּנְעֻרֶיהָ׃ וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וֶאֱסָרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ
וְכָל־אֵסֶר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם׃ וְאִם־הֵנִיא אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־נְדָרֶיהָ וֶאֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר־אָסְרָה
עַל־נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וַיהוָה יִסְלַח־לָהּ כִּי־הֵנִיא אָבִיהָ אֹתָהּ׃ וְאִם־הָיוֹ תִהְיֶה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבְטָא שְׂפָתֶיהָ
אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ׃ וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ וֶאֱסָרָהּ אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ
יָקֻמוּ׃ וְאִם בְּיוֹם שָׁמְעַ אִישָׁהּ יָנֵיא אוֹתָהּ וְהֵפֵר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ
וַיהוָה יִסְלַח־לָהּ׃ וְנֵדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה כֹּל אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ׃ וְאִם־בֵּית אִישָׁהּ נָדָרָה
אוֹ־אָסְרָה אִסָּר עַל־נַפְשָׁהּ בִּשְׁבֻעָה׃ וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהֶחֱרִשׁ לָהּ לֹא הֵנִיא אֹתָהּ וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְכָל־אִסָּר
אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם׃ וְאִם־הָפֵר יָפֵר אֹתָם ׀ אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ לִנְדָרֶיהָ וּלְאֵסַר נַפְשָׁהּ
לֹא יָקוּם אִישָׁהּ הֲפֵרָם וַיהוָה יִסְלַח־לָהּ׃ כָּל־נֵדֶר וְכָל־שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ
יְפֵרֶנּוּ׃ וְאִם־הַחֲרֵשׁ יַחֲרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל־יוֹם וְהֵקִים אֶת־כָּל־נְדָרֶיהָ אוֹ אֶת־כָּל־אֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הֵקִים
אֹתָם כִּי־הֶחֱרִשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ׃ וְאִם־הָפֵר יָפֵר אֹתָם אַחֲרֵי שָׁמְעוֹ וְנָשָׂא אֶת־עֲוֹנָהּ׃ אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ׃ פ

31

IX. Muhagulo n'okugabâna

Amarhegeko gayêrekîre eminyago

[1] Nyamubâho ashambâla na Mûsa amubwîra, erhi: [2] «Ogendicîhôlera bene Israheli kuli bene Madiani; n'enyuma z'aho wanahêkwa emunda olubaga lwâwe lwajire.» [3] Mûsa akanya agendishambâla n'olubaga, alubwîra, erhi: Mujire abalume ba muli mwe barhôle emirasano, bagende matabâro, bagendilwîsa Madiani, lyo bajira olwihôlo lwa Nyamubâho kuli Madiani. [4] okwôla matabâro, murhumekwo balume cihumbi b'omu ngasi mulala ba muli erya milala ya bene-Israheli. [5] Omu bihumbi bya bene Israheli, bajà bacîshogamwo balume cihumbi oku ngasi mulala, kwo kuderha oku baligi balume bihumbi ikumi na bibirhi bàjire oku matabâro. [6] Mûsa abarhuma ebwa kulwa, balume cihumbi oku mulala, bagenda na Pinasi, mwene omudâhwa Eleazari, ye wali odwîrhe ebirugu bimâna n'erya mishekera y'okushekereza. [7] Barhabâlira Madiani nka kulya Nyamubâho anarhegekaga Mûsa, banaciyîrha abalume bôshi. [8] Bayîrha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'abâmi b'e Madiani; bo: Evi, Rekemi, Suri, Huru na Reba, bâmi barhânu b'e Madiani. Balâmu mwene Beori naye bamufunda engôrho. [9] Bene Israheli bayisha badwîrhe mpira abakazi b'e Madiani n'abâna bâbo barhò; bahagula, banyaga na ngasi bishwêkwa byâbo bya okuka-zikola na ngasi gandi masò gâbo n'ebindi birugu byâbo byôshi. [10] Ngasi lugo bàbagamwo lwôshi baludûlika muliro na ngasi aha banahandaga hôshi. 11 Erhi babà bamashana eminyago yâbo na ngasi bindi banahagwire byôshi, abantu n'ebintu, [12] bahêka balya bagwârhagwa mpira n'erya minyago emunda Mûsa ali na Eleazari, ye mudâhwa, n'olubaga loshi lwa bene Israheli oku cihando, omu rhubanda rhwa bene Mowabu, hôfi na Yordani aha ishiriza lya Yeriko.

Okunigwa kw'abakazi n'okucêsa omunyago

[13] Mûsa, omudâhwa Eleazari, n'abarhambo bôshi b'olubaga bayisha balî bayankirira emuhanda gw'ecihando. [14] Mûsa akunirira abarhambo b'eyo ngabo yali oku matabâro, bo balya barhambo b'ebihumbi n'ab'amagana, barhengaga ebwa matabâro. [15] Abadôsa, erhi: «Carhumaga murhayîrha abakazi boki? [16] Bo balya, oku kanwa ka Balâmu, bakululiraga bene Israheli ebwa kugomera Nyamubâho, mwa kulya kwabaga e Peori; na okwo kwarhuma obubanya bujà omu lubaga lwa Nyamubâho. [17] Bunomuyîrhage ngasi wa bûkomulume, omu bâna bâbo, na ngasi mukazi okola olâzire n'omulume. [18] Ci abananyere bôshi barhacimanya mulume murhabayirhaga; bâli binyu abo. [19] Ninyu mwene mugendihanda e mbuga ly'ecibando nsiku nda; ngasi yeshi wàyisire omuntu na ngasi yeshi wahumire oku mufu, anagendicîcêsa oku lusiku lwa kasharhu n'olusiku lwa kali nda, mwe n'abashwekwa binyu. [20] Mucêse na ngasi mwambalo, ngasi kalugu kajiragwa n'oluhu, ngasi kalugu kajiragwa n'amôya g'empene na ngasi kalugu kajiragwa n'omurhi. [21] Omudâthwa Eleazari abwîra balya bantu bàli oku matabâro, erhi: «Alagi ebirhegesirwe na lirya irhegeko Nyamubâho ahâga Mûsa: [22] Amasholo, ebyuma by'olunyerere, eby'omulinga, ebyuma by'akasiteriti na ebya amasasi, ngasi cirugu cankanahashihirwa ecîko, munacihire omu muliro; canabà cinjà. Cikwônene cicigwâsirwe naco okucêsibwa n'amîshi g'okucêsa. Ngasi hyôshi hirhankaja ecîko, munahicêse n'amîshi. [23] Ngasi cirugu cankahashihirwa ecîko, munacihire omu muliro; canabà cinjà. Ci kwônene cicigwâsirwe naco okucêsibwa n'amîshi g'okucêsa. Ngasi hyôshi hirhankaja ecîko, rmunahicêse n'amîshi. [24] Mwanashuka emyarmbalo yinyu oku lusiku lwa kali nda; mwanacêsibwa n'enyuma z'aho mwanahashijà omu cihando.

Okugaba omunyago

[25] Nyamubâho ashambâla na Mûsa amubwîra; erhi: [26] Woyo n'omudâhwa Eleazari n'abarhambo b'emilala y'olubaga, mujire omubalè gw'ebi banyagaga byôshi bibè bya bantu, bibè bya bintu. [27] Kandi wanagaba eyo minyago, cihimbi ciguma kuli balya bàli oku matabâro n'ecindi oku lubaga lwôshi. [28] Oku cigabi c'abalwi bàli oku matabâro wanayankakwo ecigabi ca

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamubâho, kwo kuderha cigabi ciguma oku magana arhânu ga bantu, ga nkafu, ga ndogomi, erhi ga bibuzi. [29] Wanarhôla kuli cirya cigabi câbo, wanaha omudâhwa Eleazari nka mpongano ya Nyamubâho. [30] Kuli cirya cindi cigabi cahâbwa bene Israheli, wanaberûla ciguma oku bishwêkwa; wanaha bene Levi, balya bajira omukolo gw'okulanga Endâro ya Nyamubâho. [31] Mûsa n'omudâhwa Eleazari banacijira nka kulyâla Nyamubâho anarhegekaga Mûsa. [32] Ebyanyagagwa na balya bàli bajire oku matabâro, bibuzi bihumbi magana gali ndarhu na makumi gali nda na birhânu. [33] Nkafu bihumbi makumi gali nda n'ibirhi, [34] ndogomi bihumbi makumi gali ndarhu na ciguma. [35] Oku biyêrekîre abantu, owa bûkomukazi olya orhalisagiyankwa na mulume bâli bantu bihumbi makumi asharhu na bibirhi bôshi haguma. [36] Cigabi ciguma cahâbwa balya bàli oku matabâro; bibuzi bihumbi magana asharhu na makumi asharhu na nda, na magana arhânu. [37] Muli byo, magana gali ndarhu na makumi gali nda na birhânu byaberûlirwa Nyamubâho; [38] nkafu bihumbi makumi asharhu na ndarhu, na muli zo mwarhenga nkafu makumi gali nda n'ibirhi ziberûlirwe Nyamubâho. [39] Ndogomi bihumbi makumi asharhu na magana arhânu na muli zo mwarhenga ndogomi makumi gali ndarhu na nguma ziberûlirwe Nyamubâho. [40] Na bantu bihumbi ikumi na ndarhu, na makumi asharhu na babirhi baberûlirwa Nyamubâho. [41] Mûsa aha omudâhwa Eleazari eyo mpongano yaberûliragwa Nyamubâho nka kulya Nyamubâho anali arhegesire Mûsa. [42] Ebiyêrekîre cirya cigabi cahâbagwa bene Israheli, co cirya Mûsa aberûlaga kuli cirya càhâbagwa abalwi. [43] Eco cigabi cahâbagwa olubaga cali ntya: Bibuzi bihumbi magana asharhu na makumi asharhu na nda na magana arhânu, [44] nkafu bihumbi makumi asharhu na ndarhu, [45] ndogomi bihumbi makumi asharhu na magana arhânu, [46] na bantu bihumbi ikumi na ndarhu. [47] Kuli eco cigabi cahâbagwa bene Israheli, Mûsa oku ngasi makumi arhânu arhôlakwo cintu ciguma, n'ebyo abiha bene Levi, bo bajira omukolo gw'okulanga Endâro ya Nyamubâho, nka kulya Nyamubâho anarhegekaga Mûsa.

Okuhâna enterekêro

[48] Abarhambo b'ebihumbi n'abarhambo b'amagana, banayisha bajà emunda Mûsa ali, [49] banacimubwîra, mpu: «Abarhumisi bâwe baganjire abasirika rhwali rhulongolîne, harhabulisiri ciru n'omuguma. [50] Co cirhumire rhulihâna enterekêro emwa Nyamubâho: amasholo ngasi muguma arhôzire, engolo, emigufu, orhugondo, ebisikiyo n'amagerha; rhulijiramwo enterekêro y'okuhyûla embere za Nyamubâho». [51] Mûsa n'omudâhwa Eleazari banacirhôla ebyo birugu, ago masholo n'ebyôla bindi birugu byàli erhi byakozirwekwo. [52] Amasholo baberûlaga bagahà Nyamubâho, balya barhambo b'ebihumbi n'ab'amagana gahika omu buzirho bwa sikeli bihumbi ikumi na ndarhu na magana gali nda na makumi arhânu[m]. [53] Balya bantu bàlilwa bakazihêka ngasi muguma ecâge cihimbi c'omunyago. [54] Mûsa n'omudâhwa Eleazari erhi babà bamarhôla

[m] **31.52** : Esikeli 16.750 byo biro nka 190. Sikeli 5 = grama 57 z'ecûma c'olunyerere. Hali emilêngo na ngero nyinji, kwo kwarhumaga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ngasi masholo bahâbagwa n'abarhambo b'ecihumbi n'ab'amagana, bagahêka omw'Ihêma ly'Embugânano, nka kakengezo ka bene Israheli embere za Nyamubâho.

NUMBERS BHS 31

1וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 2נְקֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחַר תֵּאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ: 3וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
אֶל־הָעָם לֵאמֹר הֵחָלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לַצָּבָא וְיִהְיוּ עַל־מִדְיָן לָתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן: 4אֶלֶף לַמַּטֶּה אֶלֶף לַמַּטֶּה
לְכֹל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּ לַצָּבָא: 5וַיִּמָּסְרוּ מֵאַלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף לַמַּטֶּה שְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא: 6וַיִּשְׁלַח אֹתָם
מֹשֶׁה אֶלֶף לַמַּטֶּה לַצָּבָא אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לַצָּבָא וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ וַחֲצֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ: 7וַיִּצְבְּאוּ
עַל־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר: 8וְאֶת־מַלְכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל־חַלְלֵיהֶם אֶת־אֱוִי וְאֶת־רֶקֶם
וְאֶת־צוּר וְאֶת־חוּר וְאֶת־רֶבַע חֲמֵשֶׁת מַלְכֵי מִדְיָן וְאֶת בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר הָרְגוּ בֶּחָרֶב: 9וַיִּשְׁבְּיוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־נְשֵׁי
מִדְיָן וְאֶת־טַפָּם וְאֶת כָּל־בְּהֶמְתָּם וְאֶת־כָּל־מִקְנֵהֶם וְאֶת־כָּל־חֵילָם בָּזָזוּ: 10וְאֶת כָּל־עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת
כָּל־טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ: 11וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל וְאֶת כָּל־הַמַּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה: 12וַיָּבִאוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן וְאֶל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁבְיָ וְאֶת־הַמַּלְקוֹחַ וְאֶת־הַשָּׁלָל אֶל־הַמַּחֲנֶה אֶל־עַרְבֹת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־יַרְדֵּן
יְרֵחוֹ: ס
13וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה לִקְרָאתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: 14וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הֶחָיִל שָׂרֵי
הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצְבָא הַמִּלְחָמָה: 15וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הַחִיִּיתֶם כָּל־נְקֵבָה: 16הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם לִמְסָר־מַעַל בַּיהוָה עַל־דִּבַר־פְּעוֹר וַתְּהִי הַמַּגֵּפָה בַּעֲדַת יְהוָה: 17וְעַתָּה הִרְגוּ כָל־זָכָר בַּטָּף
וְכָל־אִשָּׁה יֹדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הָרֹגוּ: 18וְכֹל הַטַּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם: 19וְאַתֶּם חֲנוּ
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כֹּל הֹרֵג נֶפֶשׁ וְכֹל | נֹגֵעַ בֶּחָלָל תִּתְחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם
וּשְׁבִיכֶם: 20וְכָל־בֶּגֶד וְכָל־כְּלִי־עוֹר וְכָל־מַעֲשֵׂה עִזִּים וְכָל־כְּלִי־עֵץ תִּתְחַטָּאוּ: ס
21וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: 22אַךְ
אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֶּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבַּרְזֶל אֶת־הַבְּדִיל וְאֶת־הָעֹפָרֶת: 23כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ
וְטָהֵר אַךְ בְּמֵי נִדָּה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַמָּיִם: 24וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּטְהַרְתֶּם
וְאַחַר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: פ
25וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 26שָׂא אֶת רֹאשׁ מַלְקוֹחַ הַשְּׁבִי בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה אַתָּה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת
הָעֵדָה: 27וְחָצִיתָ אֶת־הַמַּלְקוֹחַ בֵּין תֹּפְשֵׂי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים לַצָּבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה: 28וְהֵרַמְתָּ מֶכֶס לַיהוָה מֵאֵת
אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים לַצָּבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מֵחֲמֵשׁ הַמֵּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים
וּמִן־הַצֹּאן: 29מִמַּחֲצִיתָם תִּקָּחוּ וְנָתַתָּה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה: 30וּמִמַּחֲצִת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקַּח | אֶחָד | אֶחָז

---

barhakâg'ikangana (Mib 3, 47; 18, 16).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִן־הַחֲמֹשִׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכֹּל־הַבְּהֵמָה וְנָתַתָּה אֹתָם לַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן
יְהוָה׃ 31וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ 32וְיִהְיוּ הַמַּלְקוֹחַ יֶתֶר הַבַּז אֲשֶׁר בָּזְזוּ עַם הַצָּבָא צֹאן
שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אָלֶף וַחֲמֵשֶׁת־אֲלָפִים׃ 33וּבָקָר שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים אָלֶף׃ 34וַחֲמֹרִים אֶחָד וְשִׁשִּׁים אָלֶף׃ 35וְנֶפֶשׁ
אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף׃ 36וַתְּהִי הַמֶּחֱצָה חֵלֶק הַיֹּצְאִים בַּצָּבָא
מִסְפַּר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וְשִׁבְעֵת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ 37וַיְהִי הַמֶּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ
מֵאוֹת חָמֵשׁ וְשִׁבְעִים׃ 38וְהַבָּקָר שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים׃ 39וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אָלֶף וַחֲמֵשׁ
מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אֶחָד וְשִׁשִּׁים׃ 40וְנֶפֶשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אָלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים נָפֶשׁ׃ 41וַיִּתֵּן מֹשֶׁה
אֶת־מֶכֶס תְּרוּמַת יְהוָה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ 42וּמֵמַחֲצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה
מִן־הָאֲנָשִׁים הַצֹּבְאִים׃ 43וַתְּהִי מֶחֱצַת הָעֵדָה מִן־הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אָלֶף וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ
מֵאוֹת׃ 44וּבָקָר שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף׃ 45וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ 46וְנֶפֶשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אָלֶף׃ 47וַיִּקַּח
מֹשֶׁה מִמַּחֲצַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאֶחָז אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת
מִשְׁכַּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ 48וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה הַפְקֻדִים אֲשֶׁר לְאַלְפֵי הַצָּבָא שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי
הַמֵּאוֹת׃ 49וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נָשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדֵנוּ וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ׃ 50וַנַּקְרֵב
אֶת־קָרְבַּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְלִי־זָהָב אֶצְעָדָה וְצָמִיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ 51וַיִּקַּח
מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאִתָּם כָּל כְּלִי מַעֲשֶׂה׃ 52וַיְהִי | כָּל־זְהַב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵרִימוּ לַיהוָה שִׁשָּׁה עָשָׂר
אֶלֶף שְׁבַע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת׃ 53אַנְשֵׁי הַצָּבָא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ׃ 54וַיִּקַּח
מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִאוּ אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד זִכָּרוֹן לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי
יְהוָה׃ פ

32

Bene Rubeni bahâbwa ishwa

[1] Bene Rubeni na bene Gadi bali bagwêrhe masò manji bwenêne ga bishwêkwa. Erhi babona oku ecihugo ca Yaseri n'ecihugo ca Galadi biri bihugo binjà kuli ago masò gâbo, [2] bene Rubeni na bene Gadi bakanya bajà emunda Mûsa àli n'omudâhwa Eleazari n'abarhambo b'olubaga, banacibabwîra, mpu: [3] «Ataroti, Diboni, Nimra, Hesboni, Elealè, Sebani, Nebo na Meoni, eci [4] cihugo Nyamubâho anyagaga embere z'olubaga lwa bene Israheli, ciri cihugo cikwânîne olwabûko, na bambali bâwe bagwêrhe amasò.» [5] Bayûshûla, mpu: «Akaba nîrhu rhurhonyire emunda oli, eci cihugo cihâbwe bambali bâwe, kabe ko kashambala kâbo, orhanacirhuyikizagya Yordani.

[6] Mûsa ashuza bene Gadi na bene Rubeni, erhi:«Kâli bene winyu bakolaga oku matabâro

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ninyu moyomusigale ahâla? [7] Carhuma mubulisa bene Israheli oburhwâli bw'okujà muli cirya cihugo Nyamubâho ajibahà? [8] Kwa bene oko basho bajiraga erhi mbarhuma nti bagendiyênja ecihugo kurhenga e Kadesi-Barnea. [9] Basôka kuhika ebwa kabanda ka Eskoli, banacibona ecihugo, banaciyisha balibulîsa bene Israheli oburhwâli bw'okujà muli cirya cihugo Nyamubâho àli abahire. [10] N'oburhè bwa Nyamubâho bwanaciyâka bwenêne olwo lusiku; anacihiga erhi: [11] Abâla bantu barhengaga e Mîsiri banakola bagwêrhe myâka makumi abirhi babusirwe na kujà enyanya, barhabone kuli cirya cihugo nalaganyagya n'endahiro nti naciha Abrahamu, Izaki na Yakôbo, ebwa kubà barhankulikiraga n'obwemêre. [12] Aha nyuma lya Kalebu mwene Yefune w'omunya-Kenezeni na Yozwè mwene Nuni, abo bashimbulire Nyamubâho n'obwemêre. [13] Lero oburhè bwa Nyamubâho bwanaciyâka kuli bene Israheli, kwarhuma abahêka omw'irûngu myâka makumi ani, kuhika lirya iburha lyajiriraga Nyamubâho amabî lihugukumuke. [14] Loli oku mwamaja ahàli habasho, nka milandûkiza y'ababusi banyabyâha, mukola mwayûshûla oburhè bwa Nyamubâho kuli bene Israheli. [15] Mukalahira bwamushimba, ashubiyûshûla okuleka bene Israheli muno irûngu, munarhume olu lubaga loshi luhwa.»

[16] Bayegera emunda Mûsa ali, banacimubwîra, mpu: «Rhwayûbaka aha engurhu oku masò gîrhu, rhuyûbake n'ebishagala oku bâna bîrhu barhò. [17] Kuli rhwe, buzira kulegama, rhwarhôla emirasano yîrhu, rhugenzikanwe na bene Israheli, kuhika rhubahise muli cirya cihugo bagwâsirwe okuyûbakaamwo, n'abâna bîrhu banayôrha muli ebyo bishagala rhwayûbaka buzibuzibu, omu kuyo-boha abantu ba muli eco cihugo. [18] Rhurhagaluke emwa bîrhwe kuhika bene Israheli bajè bayûbaka ngasi muguma muli cirya cihugo c'akashambala kâge. [19] Bulya rhurhacibe na kashambala kaci haguma nabo olwo lundi lunda lwa Yordani, ciru na oli kuli kulusha, ebwa kubà akashambala kîrhu rhwakahirwe ebwa lino ishiriza lya Yordani e Buzûka-zûba.

[20] Mûsa abashuza, erhi: Akaba yo na njira mwakulikira eyo, mukanarhôla emirasano yinyu mugenzikanwa mweshi na Nyamubâho, [21] akaba abalume badwîrhe emirasano yâbo bayikira Yordani embere za Nyamubâho bagenzikanwe n'abâbo kuhika Nyamubâho abè amarhenza abanzi bâge embere zâge, [22] n'akaba murhagaluke nk'ecihugo cirhacijà côshi omu maboko ga Nyamubâho, aho mwanaba buzira bubî embere za Nyamubâho n'embere za bene Israheli, n'ecihugo canabà ko kashambala kinyu embere za Nyamubâho. Ci akaba murhajiziri ntyo, loli oku mwamajira ecâha emunda Nyamubâho ali; munamanye oku ecâha cinyu camukulikira. [24] Muyûbakage ebishagala oku bâna binyu, muyûbakage n'engurhu oku masò ginyu, munayukirize ebyo binwa birhenzire ekanwa kinyu.

[25] Bene Gadi na bene Rubeni banashambâza Mûsa, bamubwîra, mpu: Abarhumisi bâwe bajira nk'okwo nnawîrhu adesire. [26] Abâna bîrhu, bakîrhwe, amasò gîrhu n'ebishwêkwa bîrhu byôshi byasigala aha omu bishagala bya Galadi. [27] Nabo abarhumisi bâwe, ngasi yeshi onahêka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

emirasano y'okulwa, bayikira bagere embere za Nyamubâho bajilwa nk'okwo nnawîrhu adesire.

28 Lero aho, kuli bo, Mûsa ahâna aga marhegeko emunda omudâhwa Eleazari ali, na Yozwè, mwene Nuni, n'abarhambo b'emilala yôshi ya bene Israheli. 29 Mûsa ababwîra, erhi: «nka bene Gadi na bene Rubeni bamayikira Yordani, bo balya balume bôshi banagwâsirwe okuyanka emirasano yâbo bajilwa embere za Nyamubâho, na nka ecihugo côshi cikola cinyu, mwanayishibaha, nka kashambala kâbo, ecihugo ca Galadi. 30 Ci erhi akaba barhayikirini emirasano yaho bagenzikanwa mweshi nabo, mwanayîshibayubasa ekarhî kinyu omu cihugo ca Kanani.»

31 Bene Gadi na bene Rubeni bashuza, baderha, mpu: «Oku Nyamubâho abwizire bambali bâwe rhwakujira. 32 Rhwayikira n'emirasano yîrhu, rhugenzikanwe na Nyamubâho e Kanani; n'akashambala k'omwîmo gwirhu kanayôrha luno lundi lunda lwa Yordani.» 33 Mûsa aha bene Gadi na bene Rubeni na cihimbi ciguma ca bene Menashè ga Yozefu obwâmi bwa Sehoni, mwâmi w'Abanyamoreni, abahà n'obwâmi bwa Og mwâmi w'e Bashani, abahà ecihugo côshi, n'ebishagala bya muli co byôshi, emirhundu ya muli co yôshi n'ebindi bishagala biri elubibi lw'ecocihugo.

34 Bene Gadi banaciyûbaka Diboni, Ataroti, na Aroweri, 35 Ataroti-Sofani, Yazeri, Yagoboha,
36 Beti-Nimra, Beti-Harani, byôshi byâli bishagala bizibuzibu; banaciyûbaka n'engurhu oku masò gâbo.

37 Bene Rubeni bayûbaka Heseboni, Eleale, Kiriyatayimi. 38 Nebo na Balmeoni; ci amazîno gâbo gayîsh'ihinduka buzinda; bayûbaka na Sibma, banajà bayîrika ebyo bishagala bajàga banyaga amazîno.

39 Bene Makiri, mwene Menashè, barhabâlira Galadi, n'erhi babà bamamunyaga, bakungusha Abanyamoreni bayûbakagamwo. 40 Mûsa, ecihugo ca Galadi aciha Makiri, mwene Menashè; naye anaciyûbaka mulico. 41 Yakiri, mwene Menashè, arhabâla, arhôla ebishagala byâbo, abiyirika izîno mpu byo: Bishagala bya Yakiri. 42 Nobahu, arhabâla, arhôla ecihugo ca Kenati n'ebishagala byâco; aciha izîno lyâge.

NUMBERS BHS 32

וּמִקְנֶה 1 | רַב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי־גָד עָצוּם מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יַעְזֵר וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד וְהִנֵּה הַמָּקוֹם מְקוֹם
מִקְנֶה: 2 וַיָּבֹאוּ בְּנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר: 3 עֲטָרוֹת וְדִיבֹן
וְיַעְזֵר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה וּשְׂבָם וּנְבוֹ וּבְעֹן: 4 הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עֲדַת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הִוא
וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

5וַיֹּאמְרוּ אִם־מָצָאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לַאֲחֻזָּה אַל־תַּעֲבִרֵנוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן׃ 6וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
לִבְנֵי־גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן הַאֲחֵיכֶם יָבֹאוּ לַמִּלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹּה׃ 7וְלָמָּה תְנוֹאֲוּן אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה׃ 8כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשָׁלְחִי אֹתָם מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לִרְאוֹת אֶת־הָאָרֶץ׃ 9וַיַּעֲלוּ עַד־נַחַל
אֶשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיָּנִיאוּ אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי־בֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה׃ 10וַיִּחַר־אַף יְהוָה
בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר׃ 11אִם־יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֹלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא־מִלְאוּ אַחֲרָי׃ 12בִּלְתִּי כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הַקְנִזִּי וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן כִּי מִלְאוּ אַחֲרֵי
יְהוָה׃ 13וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיְנִעֵם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תֹּם כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃ 14וְהִנֵּה
קַמְתֶּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תַּרְבּוּת אַנְשִׁים חַטָּאִים לְסִפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל׃ 15כִּי תְשׁוּבֻן מֵאַחֲרָיו
וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וְשִׁחַתֶּם לְכָל־הָעָם הַזֶּה׃ ס
16וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִּדְרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פֹּה וְעָרִים לְטַפֵּנוּ׃ 17וַאֲנַחְנוּ נֵחָלֵץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר
אִם־הֲבִיאֹנֵם אֶל־מְקוֹמָם וְיָשַׁב טַפֵּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃ 18לֹא נָשׁוּב אֶל־בָּתֵּינוּ עַד הִתְנַחֵל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ׃ 19כִּי לֹא נִנְחַל אִתָּם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וָהָלְאָה כִּי בָאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה׃ פ
20וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם־תַּעֲשׂוּן אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אִם־תֵּחָלְצוּ לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה׃ 21וְעָבַר לָכֶם כָּל־חָלוּץ
אֶת־הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוֹ אֶת־אֹיְבָיו מִפָּנָיו׃ 22וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחַר תָּשֻׁבוּ וִהְיִיתֶם נְקִיִּם מֵיְהוָה
וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לַאֲחֻזָּה לִפְנֵי יְהוָה׃ 23וְאִם־לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חֲטָאתֶם לַיהוָה וּדְעוּ חַטַּאתְכֶם
אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם׃ 24בְּנוּ־לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצֹנַאכֶם וְהַיֹּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ׃ 25וַיֹּאמֶר בְּנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן
אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי מְצַוֶּה׃ 26טַפֵּנוּ נָשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל־בְּהֶמְתֵּנוּ יִהְיוּ־שָׁם בְּעָרֵי
הַגִּלְעָד׃ 27וַעֲבָדֶיךָ יַעַבְרוּ כָּל־חָלוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי דֹּבֵר׃ 28וַיְצַו לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְאֶת־רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 29וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם־יַעַבְרוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי־רְאוּבֵן |
אִתְּכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן כָּל־חָלוּץ לַמִּלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת־אֶרֶץ הַגִּלְעָד
לַאֲחֻזָּה׃ 30וְאִם־לֹא יַעַבְרוּ חֲלוּצִים אִתְּכֶם וְנֹאחֲזוּ בְתֹכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ 31וַיַּעֲנוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה אֶל־עֲבָדֶיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה׃ 32נַחְנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאִתָּנוּ אֲחֻזַּת נַחֲלָתֵנוּ מֵעֵבֶר
לַיַּרְדֵּן׃ 33וַיִּתֵּן לָהֶם | מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצִי | שֵׁבֶט | מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף אֶת־מַמְלְכֻת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
וְאֶת־מַמְלֶכֶת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ לְעָרֶיהָ בִּגְבֻלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב׃ 34וַיִּבְנוּ בְנֵי־גָד אֶת־דִּיבֹן וְאֶת־עַטָרֹת וְאֶת
עֲרֹעֵר׃ 35וְאֶת־עַטְרֹת שׁוֹפָן וְאֶת־יַעְזֵר וְיָגְבְּהָה׃ 36וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרֹת צֹאן׃ 37וּבְנֵי
רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־אֶלְעָלֵא וְאֶת קִרְיָתָיִם׃ 38וְאֶת־נְבֹו וְאֶת־בַּעַל מְעוֹן מוּסַבֹּת שֵׁם וְאֶת־שִׂבְמָה וַיִּקְרְאוּ
בְשֵׁמֹת אֶת־שְׁמוֹת הֶעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ׃ 39וַיֵּלְכוּ בְּנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִּלְעָדָה וַיּוֹרִשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲשֶׁר־בָּהּ׃ 40וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־הַגִּלְעָד לְמָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ׃ 41וְיָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־חַוֹּתֵיהֶם וַיִּקְרָא
אֶתְהֶן חַוֹּת יָאִיר׃ 42וְנֹבַח הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קְנָת וְאֶת־בְּנֹתֶיהָ וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בִּשְׁמוֹ׃ פ

33

Ebihando bya bene Israheli erhi bàli omu irûngu

[1] Alaga ebihando bya bene Israheli erhi barhenga omu cihugo c'e Mîsiri, omu kushimba oku emirhwe yâbo yàli, oku burhegesi bwa Mûsa na Aròni. [2] Mûsa akazâg'iyandika ahantu bahanzire, n'aha barhenga nk'oku ebihando byâbo byanali; akazishimba irhegeko ahirwe na Nyamubâho. Alaga ebihando byâbo omu kushimba aha banarhengaga hôshi.

[3] Barhenga e Ramsesi omu mwêzi gwa burhanzi, omu nsiku ikumin'irhanu za ogwôla mwêzi gwa burhanzi. Mwâli omu lusiku lurhanzi lukulikira Basâka erhi bene Israheli barhenga e Mîsiri bagenda bacîshinga, bagera embere z'Abanya-Mîsiri bôshi. [4] Ago mango erhi Abanya-Mîsiri badwîrhe babisha bene wâbo balya bayirhagwa na Nyamubâho, balya bàli b'enfula bôshi; Nyamubâho ayêrekana obushinganyanya bwâge oku bandi banyamuzinda.

[5] Erhi barhenga e Ramsesi, bene Israheli bagendihanda e Sukoti. [6] Barhenga e Sukoti, bagendihanda aha Etami, cihugo ciri oku burhambi bw'irûngu. [7] Barhenga aha Etami, na erhi babà bamagolonjokera ebwa Pihahiroti, obà ah'ishiriza lya Balsefoni, bagend'ihanda embere za Migdolumu. [8] Barhenga aho mbere za Pihahiroti, bayikira omu karhî k'enyanja, bajà ebw'irûngu. Erhi bayûsa nsiku isharhu, bagenda omw'irûngu ly'Etami, bagendihanda aha Mara. [9] Barhenga aha Mara, bagend'ihanda aha Elimi, abo hàli maliba ikumi n'abirhi na mirhanda makumi gali nda; banacihanda aho. [10] Barhenga aha Elimi bagendihanda hôfi n'enyanja Ndukula. [11] Barhenga ebwa nyanja Ndukula, bagendihanda omw'irûngu lya Sini. [12] Barhenga omw'irûngu lya Sini, bagendihanda aha Dofka. [13] Barhenga aha Dofka, bagendihanda aha Alusi. [14] Barhenga aha Alusi, bagendihanda aha Refidimi n'aho harhàli mîshi ga kunywa oku lubaga. [15] Barhenga e Refidimi, bagendihanda omw'irûngu lya Sinayi. [16] Barhenga omw'irûngu lya Sinayi, bagendihanda aha Kabroti Hatava. [17] Barhenga aha Kabroti-Hatava, bagendihanda aba Haseroti. [18] Barhenga aha Haseroti, bagend'ihanda aha Ritima. [19] Barhenga aha Ritima, bagendihanda aha Rimôni-Pêres. [20] Barhenga aha Rimôni-Pêres bagendibanda aha Libna. [21] Barhenga aha Libna, bagendihanda aha Risa. [22] Barhenga aha Risa, bagendihanda aha Kehela-ta. [23] Barhenga aha Kehelata, bagendihanda oku ntondo ya Seferi. [24] Barhenga oku ntondo ya Seferi, bagendibanda aha Harada. [25] Barhenga aha Harada, bagendihanda aha Makeloti. [26] Barhenga aha Makeloti, bagendihanda aha Tahata. [27] Barhenga aha Tahata, bagendihanda aha Terahi. [28] Barhenga aha Terahi, bagendihanda aha Mitika. [29] Barhenga aha Mitika, bagendihanda aha Hasmona. [30] Barhenga aha Hasmona, bagendihanda aha Moseroti.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[31] Barhenga aha Moseroti, bagendihanda aha Bene-Yakani. [32] Barhenga aha Bene-Yakani, bagendihanda aha Hori-Gidgadi. [33] Barhenga aha Hori-Gidgadi, bagendihanda aha Yotebata. [34] Barhenga aha Yotebata, bagendihanda aha Abrona. [35] Barhenga aha Abrona, bagendihanda aha Esiongeberi. [36] Barhenga aha Esiongeberi, bagndihanda omw'irûngu lya Sini, kwo kuderha aha Kadesi. [37] Barhenga aha Kadesi, bagendihanda oku ntondo ya Hori, aha buzinda bw'ecihugo c'Edomu. [38] Omudâhwa Aròni, asôkera oku ntondo ya Hori, oku irhegeko lya Nyamubâho ajifîrakwo; mwâli omu mwâka gwa makumi ani kurhenga bene Israheli barhenzire e Mîsiri, omu mwêzi gwakarhânu, omu lusiku lurhanzi lw'omwêzi. [39] Aròni àli akola mukulu wa myâka iganana makumi abirhi n'isharhu, erhi afira oku ntondo ya Hori. [40] Omunya-Kanani, mwâmi Aradi, owayûbakaaga e Nêgebu omu cihugo ca Kanani, amanya oku bene Israheli bayishire. [41] Barhenga oku ntondo ya Hori, bagendihanda aha Salmona. [42] Barhenga aha Salmona, bagendihanda aha Punoni. [43] Barhenga aha Punoni, bagendihanda aha Oboli. [44] Barhenga aha Oboli, bagendihanda aha Iye-Abarimi, oku lubibi lwa Mowabu. [45] Barhenga aha Iyim-Abarimi, bagendihanda aha Diboni-Gadi. [46] Barhenga aha Diboni-Gadi, bagendihanda aha Almoni-Diblatayimi. [47] Barhenga aha Almoni-Diblatayimi, bagendihanda omu birhondo bya Abarimu, ishiriza lya Nebo. [48] Barhenga omu birhondo bya Abarimu, bagendihanda omu rhubanda rhwaMowabu, hôfi na Yordani, aha ishiriza lya Yeriko. [49] Bahanda hôfi na Yordani, kurhenga kuli Beti-ha-Yesimoti kuhika aha Abeli-ha-Shitimi, omu rhubanda rhwa Mowabu.

Irhegeko ly'okugabâna ecihugo ca Kanani

[50] Nyamubâho ashambâla na Mûsa omu rhubanda rhwa Mowabu; anacimubwîra, erhi: [51] Ogendibwîra bene Israheli ntya, erhi: Amango mwanayikire Yordani, na nka mwamaja omu cihugo ca Kanani, [52] munakungushe embere zinyu, abayûbaka muli eco cihugo bôshi. Muhongole amabuye gâbo matâke gôshi, muvungunyule n'ensanamu zâbo z'omulinga bàtulaga, munagendihagula ebwa mpêro zâbo omu birhwa. [53] Mwayima muli eco cihugo, munaciyûbake; bulya nammuhire eco cihugo nti muciyimemwo. [54] Mugabane eco cihugo omu kuciyeshera ecigole, oku emilala yinyu enali. Aba mwahà akashambala kanene babè erhi bo banali banji, n'aba mwahà akashambala kasungunu babè erhi bo banali basungunu. Ecihimbi ecigole cankanahà omuntu erhi co na câge. Mwanacirhôla cibè cinyu nk'oku emilala ya bashakulûza binyu enali. [55] Ci erhi akaba murhakungushire embere zinyu abo bayûbaka omu cihugo, aba mwakanaleka muli bo ekarhî kinyu bakaziyôrha nka mishûgi emuli omu masù, na nka marhadu omu nkanga. Banakaziyôrha bamulola nka bashombanyi bâbomuli eco cihugo mwajiyûbakaamwo. [56] Ninyu mwene, nanamulibûsa nk'oku nàli ndâlîre okubalibûsa.

Numbers BHS 33

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1אֵ֚לֶּה מַסְעֵ֣י בְנֵי־יִשְׂרָאֵ֗ל אֲשֶׁ֤ר יָצְאוּ֙ מֵאֶ֣רֶץ מִצְרַ֔יִם לְצִבְאֹתָ֖ם בְּיַד־מֹשֶׁ֥ה וְאַהֲרֹֽן׃ 2וַיִּכְתֹּ֤ב מֹשֶׁה֙ אֶת־מוֹצָאֵיהֶ֔ם
לְמַסְעֵיהֶ֖ם עַל־פִּ֣י יְהוָ֑ה וְאֵ֖לֶּה מַסְעֵיהֶ֥ם לְמוֹצָאֵיהֶֽם׃ 3וַיִּסְעוּ֙ מֵרַעְמְסֵ֔ס בַּחֹ֥דֶשׁ הָרִאשׁ֖וֹן בַּחֲמִשָּׁ֣ה עָשָׂ֑ר יוֹם֙ לַחֹ֣דֶשׁ
הָרִאשׁ֔וֹן מִמָּחֳרַ֖ת הַפֶּ֣סַח יָצְא֔וּ בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל בְּיָ֣ד רָמָ֑ה לְעֵינֵ֖י כָּל־מִצְרָֽיִם׃ 4וּמִצְרַ֗יִם מְקַבְּרִים֙ אֵ֣ת אֲשֶׁ֣ר הִכָּ֤ה יְהוָה֙
בָּהֶ֣ם כָּל־בְּכ֔וֹר וּבֵאלֹהֵיהֶ֖ם עָשָׂ֣ה יְהוָ֑ה שְׁפָטִֽים׃ 5וַיִּסְעוּ֙ בְּנֵ֣י־יִשְׂרָאֵ֔ל מֵרַעְמְסֵ֖ס וַיַּחֲנ֣וּ בְסֻכֹּ֑ת׃ 6וַיִּסְעוּ֙ מִסֻּכֹּ֔ת וַיַּחֲנ֖וּ
בְּאֵתָ֑ם אֲשֶׁ֥ר בִּקְצֵ֖ה הַמִּדְבָּֽר׃ 7וַיִּסְעוּ֙ מֵאֵתָ֔ם וַיָּ֖שָׁב עַל־פִּ֣י הַחִירֹ֑ת אֲשֶׁ֥ר עַל־פְּנֵ֖י בַּעַ֣ל צְפ֔וֹן וַיַּחֲנ֖וּ לִפְנֵ֥י מִגְדֹּֽל׃ 8וַיִּסְעוּ֙
מִפְּנֵ֣י הַחִירֹ֔ת וַיַּעַבְר֖וּ בְּת֣וֹךְ־הַיָּ֑ם הַמִּדְבָּ֣רָה וַיֵּלְכ֤וּ דֶֽרֶךְ־שְׁלֹשֶׁת֙ יָמִ֣ים בְּמִדְבַּ֔ר אֵתָ֖ם וַיַּחֲנ֥וּ בְמָרָֽה׃ 9וַיִּסְעוּ֙ מִמָּרָ֔ה וַיָּבֹ֖אוּ
אֵילִ֑מָה וּבְאֵילִ֗ם שְׁתֵּ֤ים עֶשְׂרֵה֙ עֵינֹ֣ת מַ֔יִם וְשִׁבְעִ֖ים תְּמָרִ֑ים וַיַּחֲנ֖וּ שָֽׁם׃ 10וַיִּסְעוּ֙ מֵאֵילִ֔ם וַיַּחֲנ֖וּ עַל־יַ֥ם־סֽוּף׃ 11וַיִּסְעוּ֙
מִיַּ֣ם־סֽוּף֔ וַיַּחֲנ֖וּ בְּמִדְבַּר־סִ֑ין וַיַּחֲנ֖וּ בְּדָפְקָֽה׃ 12וַיִּסְעוּ֙ מִדָּפְקָ֔ה וַיַּחֲנ֖וּ בְּאָלֽוּשׁ׃ 13וַיִּסְעוּ֙ מֵאָלֽוּשׁ֔ וַיַּחֲנ֖וּ בִּרְפִידִ֑ם וְלֹא־הָ֥יָה שָׁ֛ם מַ֥יִם לָעָ֖ם לִשְׁתּֽוֹת׃ 14וַיִּסְעוּ֙ מֵרְפִידִ֔ם וַיַּחֲנ֖וּ בְּמִדְבַּ֣ר סִינָ֑י וַיַּחֲנ֖וּ
בְּקִבְרֹ֥ת הַתַּאֲוָֽה׃ 15וַיִּסְעוּ֙ מִקִּבְרֹ֣ת הַתַּאֲוָ֔ה וַיַּחֲנ֖וּ בַּחֲצֵרֹֽת׃ 16וַיִּסְעוּ֙ מֵחֲצֵרֹ֔ת וַיַּחֲנ֖וּ בְּרִתְמָֽה׃ 17וַיִּסְעוּ֙ מֵרִתְמָ֔ה וַיַּחֲנ֖וּ
בְּרִמֹּ֥ן פָּֽרֶץ׃ 18וַיִּסְעוּ֙ מֵרִמֹּ֣ן פָּ֔רֶץ וַיַּחֲנ֖וּ בְּלִבְנָֽה׃ 19וַיִּסְעוּ֙ מִלִּבְנָ֔ה וַיַּחֲנ֖וּ בְּרִסָּֽה׃ 20וַיִּסְעוּ֙ מֵרִסָּ֔ה וַיַּחֲנ֖וּ
בִּקְהֵלָֽתָה׃ 21וַיִּסְעוּ֙ מִקְּהֵלָ֔תָה וַיַּחֲנ֖וּ בְּהַר־שָׁפֶֽר׃ 22וַיִּסְעוּ֙ מֵהַר־שָׁפֶ֔ר וַיַּחֲנ֖וּ בַּחֲרָדָֽה׃ 23וַיִּסְעוּ֙ מֵחֲרָדָ֔ה וַיַּחֲנ֖וּ
בְּמַקְהֵלָֽת׃ 24וַיִּסְעוּ֙ מִמַּקְהֵלָ֔ת וַיַּחֲנ֖וּ בְּתָֽחַת׃ 25וַיִּסְעוּ֙ מִתָּ֔חַת וַיַּחֲנ֖וּ בְּתָֽרַח׃ 26וַיִּסְעוּ֙ מִתָּ֔רַח וַיַּחֲנ֖וּ בְּמִתְקָֽה׃ 27וַיִּסְעוּ֙
מִמִּתְקָ֔ה וַיַּחֲנ֖וּ בְּחַשְׁמֹנָֽה׃ 28וַיִּסְעוּ֙ מֵחַשְׁמֹנָ֔ה וַיַּחֲנ֖וּ בְּמֹסֵרֹֽת׃ 29וַיִּסְעוּ֙ מִמֹּסֵרֹ֔ת וַיַּחֲנ֖וּ בִּבְנֵ֣י יַעֲקָֽן׃ 30וַיִּסְעוּ֙ מִבְּנֵ֣י
יַעֲקָ֔ן וַיַּחֲנ֖וּ בְּחֹ֣ר הַגִּדְגָּֽד׃ 31וַיִּסְעוּ֙ מֵחֹ֣ר הַגִּדְגָּ֔ד וַיַּחֲנ֖וּ בְּיָטְבָתָֽה׃ 32וַיִּסְעוּ֙ מִיָּטְבָתָ֔ה וַיַּחֲנ֖וּ בְּעַבְרֹנָֽה׃ 33וַיִּסְעוּ֙
מֵעַבְרֹנָ֔ה וַיַּחֲנ֖וּ בְּעֶצְיֹ֣ן גָּֽבֶר׃ 34וַיִּסְעוּ֙ מֵעֶצְיֹ֣ן גָּ֔בֶר וַיַּחֲנ֖וּ בְּמִדְבַּר־צִ֑ן הִ֥וא קָדֵֽשׁ׃ 35וַיִּסְעוּ֙ מִקָּדֵ֔שׁ וַיַּחֲנ֖וּ בְּהֹ֣ר הָהָ֑ר בִּקְצֵ֖ה אֶ֥רֶץ
אֱדֽוֹם׃ 36וַיַּ֣עַל אַהֲרֹ֣ן הַכֹּהֵ֔ן אֶל־הֹ֥ר הָהָ֖ר עַל־פִּ֣י יְהוָ֑ה וַיָּ֣מָת שָׁ֔ם בִּשְׁנַ֤ת הָאַרְבָּעִים֙ לְצֵ֣את בְּנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֔ל מֵאֶ֖רֶץ מִצְרַ֑יִם
בַּחֹ֥דֶשׁ הַחֲמִישִׁ֖י בְּאֶחָ֥ד לַחֹֽדֶשׁ׃ 37וְאַהֲרֹ֣ן בֶּן־שָׁלֹ֣שׁ וְעֶשְׂרִ֔ים וּמְאַ֥ת שָׁנָ֖ה בְּמֹתֽוֹ בְּהֹ֥ר הָהָֽר׃ ס
40וַיִּשְׁמַ֞ע הַֽכְּנַעֲנִ֣י מֶֽלֶךְ־עֲרָ֗ד וְהוּא־יֹשֵׁב֙ בַּנֶּ֣גֶב בְּאֶ֣רֶץ כְּנַ֔עַן בְּבֹ֖א בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ 41וַיִּסְעוּ֙ מֵהֹ֣ר הָהָ֔ר וַיַּחֲנ֖וּ
בְּצַלְמֹנָֽה׃ 42וַיִּסְעוּ֙ מִצַּלְמֹנָ֔ה וַיַּחֲנ֖וּ בְּפוּנֹֽן׃ 43וַיִּסְעוּ֙ מִפּוּנֹ֔ן וַיַּחֲנ֖וּ בְּאֹבֹֽת׃ 44וַיִּסְעוּ֙ מֵאֹבֹ֔ת וַיַּחֲנ֖וּ בְּעִיֵּ֣י הָעֲבָרִ֑ים בִּגְב֖וּל
מוֹאָֽב׃ 45וַיִּסְעוּ֙ מֵעִיִּ֔ם וַיַּחֲנ֖וּ בְּדִיבֹ֥ן גָּֽד׃ 46וַיִּסְעוּ֙ מִדִּיבֹ֣ן גָּ֔ד וַיַּחֲנ֖וּ בְּעַלְמֹ֥ן דִּבְלָתָֽיְמָה׃ 47וַיִּסְעוּ֙ מֵעַלְמֹ֣ן דִּבְלָתָ֔יְמָה וַיַּחֲנ֖וּ
בְּהָרֵ֣י הָעֲבָרִ֑ים לִפְנֵ֖י נְבֽוֹ׃ 48וַיִּסְעוּ֙ מֵהָרֵ֣י הָעֲבָרִ֔ים וַיַּחֲנ֖וּ בְּעַרְבֹ֣ת מוֹאָ֑ב עַ֖ל יַרְדֵּ֥ן יְרֵחֽוֹ׃ 49וַיַּחֲנ֗וּ עַל־הַיַּרְדֵּן֙ מִבֵּ֣ית
הַיְשִׁמֹ֔ת עַ֖ד אָבֵ֣ל הַשִּׁטִּ֑ים בְּעַרְבֹ֖ת מוֹאָֽב׃ ס
50וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֛ה אֶל־מֹשֶׁ֖ה בְּעַרְבֹ֣ת מוֹאָ֑ב עַל־יַרְדֵּ֥ן יְרֵחוֹ֙ לֵאמֹ֔ר׃ 51דַּבֵּ֞ר אֶל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל וְאָמַרְתָּ֣ אֲלֵהֶם֮ כִּ֣י אַתֶּם֒ עֹבְרִ֣ים
אֶת־הַיַּרְדֵּ֔ן אֶל־אֶ֖רֶץ כְּנָֽעַן׃ 52וְהוֹרַשְׁתֶּ֞ם אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵ֣י הָאָ֗רֶץ מִפְּנֵיכֶם֙ וְאִבַּדְתֶּ֣ם אֶת כָּל־מַשְׂכִּיֹּתָ֔ם וְאֵ֥ת כָּל־צַלְמֵ֖י
מַסֵּכֹתָ֣ם תְּאַבֵּ֑דוּ וְאֵת֙ כָּל־בָּמֹתָ֣ם תַּשְׁמִֽידוּ׃ 53וְהוֹרַשְׁתֶּ֥ם אֶת־הָאָ֖רֶץ וִישַׁבְתֶּ֣ם בָּ֑הּ כִּ֥י לָכֶ֛ם נָתַ֥תִּי אֶת־הָאָ֖רֶץ לָרֶ֥שֶׁת
אֹתָֽהּ׃ 54וְהִתְנַחַלְתֶּ֞ם אֶת־הָאָ֣רֶץ בְּגוֹרָ֗ל לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם֙ לָרַ֣ב תַּרְבּ֔וּ אֶת־נַחֲלָתוֹ֙ וְלַמְעַט֙ תַּמְעִ֔יט אֶת־נַחֲלָתוֹ֔ אֶל֙
אֲשֶׁר־יֵצֵ֥א לוֹ֖ שָׁ֣מָּה הַגּוֹרָ֑ל לוֹ֙ יִהְיֶ֔ה לְמַטּ֖וֹת אֲבֹתֵיכֶ֥ם תִּתְנָֽחָלוּ׃ 55וְאִם־לֹ֣א תוֹרִ֗ישׁוּ אֶת־יֹשְׁבֵ֤י הָאָ֙רֶץ֙ מִפְּנֵיכֶ֔ם וְהָיָה֙

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשִׂכִּים בְּעֵינֵיכֶם וְלִצְנִנִים בְּצִדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֶתְכֶם עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ: 56וְהָיָה
כַּאֲשֶׁר דִּמֵּיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֶעֱשֶׂה לָכֶם: פ

34

Embibi za Kanani

1 Nyamubâho anacishambâla na Mûsa, amubwîra, erhi: 2 «Ojirhegeka bene Israheli obabwîre ntya: Amango mwajà omu cihugo c'e Kanani, alagi ecihugo mwagendigabânana: Co cihugo ca Kanani, nk'oku embibi zâge zinali.

3 Olunda lw'emukondwè, kuli mwe lwabà irûngu lya Sini, kuhika aha Edomu, n'olubibi lwinyu lw'ebuzûka-zûba lwarhenga oku cikwî c'eyo buzûka-zûba bw'enyanja y'omunyu, 4 n'olwo lubibi lwinyu lwanayandagalira emukondwè, lugere oku murhezi gw'Akrabimi, lugere e Sini, lugendihika emukondwè aha Kadesi-Barnea. Lwanashubigenda, lugere e Hasari-Adari, kandi lugere olunda lw'e Asemoni. 5 Kurhenga e Asemoni, olwo lubibi lwahika oku mugezi gw'e Mîsiri, lugendihwera oku Nyanja.

6 Nalo olubibi lw'e Mashinji lwaba Enyanja Nene: lwo lubibi lwinyu olunda lw'e buzika-zûba.

7 Lolagi olwaba lubibi lwinyu olunda lw'emwênè: kurhenga oku Nyanja nnene, 8 mwanatwa olubibi lwinyu kuhika oku ntondo ya Hori: kurhenga oku ntondo ya Hori, mwalukanyanya aha Muhango gwa Hamati, olubibi lwanahika aha Sedadi. 9 Lwagenda kuhika aha Zifroni, lugendihwera aha Hasari-Enani: lwo lwaba lubibi lwinyu olwo lw'emwênè.

10 Mwanatwa olubibi lwinyu lw'ebuzûka-zuba bwa Hasari-Enani aha Sefami. 11 Olwo lubibi lwanabunguluka kurhenga e Sefami kujà e Harbela ebuzûka-zûba bwa Ayini, lwanayandagala lugere burhambirhambi omu rhurhondo rhuli eburhamhi hw'enyanja ya Kinereti olunda lw'ebuzûka-zûba. 12 Lwanayandagala kuli Yordani, lugendihwera oku nyanja y'omunyu. Co cihugo cinyu ecôla n'oku embibi zâco zinacizungolosire.»

13 Mûsa aha bene Israheli eri irhegeko aderha,erhi:

«Eco co cihugo Nyamubâho arhegesire mpu cihâbwe erya milala mwenda haguma na cirya cihimbi c'omulala. 14 Bulya omulala gwabene Rubeni nka kulya enyumpa zabashakulûza bâbo zinakulikirana, n'omulala gwa bene Gadi, nabo nk'oku enyumpa za bashakulûza wâbo zinakulikirana, bôhe mîra bahâbagwa akabo kashamhala: n'ecihimbi c'omulala gwa Menashè naco cahâbirwe akaco kashambala. 15 Eyo milala ibirhi n'eco cihimbi c'omulala, bahabirwe akashambala kâbo ebwa lindi ishiriza lya Yordani, aha ishiriza lya Yeriko, olunda lw'ebuzûka-

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

zûba».

Abarhambo bagabîragwa ecihugo ca Kanani

16 Nyamubâho anacishambâla na Mûsa amubwîra. erhi: 17 «Alaga amazîno g'abantu
bagendimugabîra eryo ishwa: omudâhwa Eleazari na Yozwè, mwene Nuni. 18 Kandi wânajà
warhôla murhambo muguma muguma omu ngasi mulala, omu kugaba eryo ishwa. 19 Alaga
amazîno g'abo bantu:

Oku mulala gwa Yuda, Kalebu, mwene Yefune;

20 Oku mulala gwa bene Simoni, Shemweli mwene Amihudi;

21 Oku mulala gwa Benyamini, Elidadi, mwene Kisloni;

22 Oku mulala gwa bene Dani, omurhambo Buki, mwene Yogli;

23 Kuli bene Yozefu: oku mulala gwa bene Menashè,

omurhambo Hanieli mwene Efodi;

24 Kuli bene Efrayimu, omurhambo Kemueli, mwene Shiftani;

25 Oku mulala gwa bene Zabuloni, omurhambo Elisafani,

mwene Pamaki;

26 Oku mulala gwa bene Isakari, omurhambo Paltieli, mwene Azani;

27 Oku mulala gw'Aseri; omurhambo Ahihudi, mwene Shelomi;

28 Oku mulala gwa Neftali, omurhambo Pedaheli, mwene Amihudi.»

29 Abo bo Nyamubâho arhegekaga mpu ecihugo ca Kanani bacigabire bene Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 2 צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנַעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
תִּפֹּל לָכֶם בֻּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנַעַן לִגְבֻלֹתֶיהָ: 3 וְהָיָה לָכֶם פְּאַת־נֶגֶב מִמִּדְבַּר־צִן עַל־יְדֵי אֱדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֵה
יָם־הַמֶּלַח קֵדְמָה: 4 וְנָסַב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לְמַעֲלֵה עַקְרַבִּים וְעָבַר צִנָה וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו מִנֶּגֶב לְקָדֵשׁ בַּרְנֵעַ וְיָצָא
חֲצַר־אַדָּר וְעָבַר עַצְמֹנָה: 5 וְנָסַב הַגְּבוּל מֵעַצְמוֹן נַחְלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו הַיָּמָּה: 6 וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם
הַגָּדוֹל וּגְבוּל זֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל יָם: 7 וְזֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן־הַיָּם הַגָּדֹל תְּתָאֲרוּ לָכֶם הֹר הָהָר: 8 מֵהֹר הָהָר
תְּתָאֲרוּ לְבֹא חֲמָת וְהָיוּ תּוֹצְאֹת הַגְּבֻל צְדָדָה: 9 וְיָצָא הַגְּבֻל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו חֲצַר עֵינָן זֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל
צָפוֹן: 10 וְהִתְאַוִיתֶם לָכֶם לִגְבוּל קֵדְמָה מֵחֲצַר עֵינָן שְׁפָמָה: 11 וְיָרַד הַגְּבֻל מִשְּׁפָם הָרִבְלָה מִקֶּדֶם לָעָיִן וְיָרַד הַגְּבוּל
וּמָחָה עַל־כֶּתֶף יָם־כִּנֶּרֶת קֵדְמָה: 12 וְיָרַד הַגְּבוּל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לִגְבֻלֹתֶיהָ
סָבִיב: 13 וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְנַחֲלוּ אֹתָהּ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לִתְשַׁעַת
הַמַּטּוֹת וַחֲצִי הַמַּטֶּה: 14 כִּי לָקְחוּ מַטֵּה בְנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמַטֵּה בְנֵי־הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וַחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה
לָקְחוּ נַחֲלָתָם: 15 שְׁנֵי הַמַּטּוֹת וַחֲצִי הַמַּטֶּה לָקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן יְרֵחוֹ קֵדְמָה מִזְרָחָה: פ
16 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: 17 אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וִיהוֹשֻׁעַ
בִּן־נוּן: 18 וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמַּטֶּה תִּקְחוּ לִנְחֹל אֶת־הָאָרֶץ: 19 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב
בֶּן־יְפֻנֶּה: 20 וּלְמַטֵּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד: 21 לְמַטֵּה בִנְיָמִן אֱלִידָד בֶּן־כִּסְלוֹן: 22 וּלְמַטֵּה בְנֵי־דָן נָשִׂיא בֻּקִּי
בֶּן־יָגְלִי: 23 לִבְנֵי יוֹסֵף לְמַטֵּה בְנֵי־מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חַנִּיאֵל בֶּן־אֵפֹד: 24 וּלְמַטֵּה בְנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא קְמוּאֵל
בֶּן־שִׁפְטָן: 25 וּלְמַטֵּה בְנֵי־זְבוּלֻן נָשִׂיא אֱלִיצָפָן בֶּן־פַּרְנָךְ: 26 וּלְמַטֵּה בְנֵי־יִשָּׂשכָר נָשִׂיא פַּלְטִיאֵל בֶּן־עַזָּן: 27 וּלְמַטֵּה
בְנֵי־אָשֵׁר נָשִׂיא אֲחִיהוּד בֶּן־שְׁלֹמִי: 28 וּלְמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדַהְאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד: 29 אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל
אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: פ

35

Ecigabi ca bene Levi

1 Nyamubâho ashambâla na Mûsa omu rhubanda rhwa Mowabu, hôfi na Yordani, aha ishiriza lya Yeriko aderha, erhi: 2 Orhegeke bene Israheli, oku kashambala bayishihâbwa, bajè bahâkwo bene Levi ebishagala bâyûbakamwo. Mubahe n'amalambo bakaziyabuliramwo eburhambi bwa ebyo bishagala. 3 Obahè aha bayûbaka, n'amalambo bankahasha okukaziyabuliramwo ebishwêkwa byâbo, ebinene n'ebisungunu nangasi bindi bishwêkwa byôshi. 4 Amalambo g'ebyo bishagala bene Levi bâyûbakamwo bakazirhangirira oku lukûta lw'olugo, omuhanda, makoro cihumbi, omu marhambi mwoshi.

5 Mwanagera embuga ya ngasi lugo, makoro bihumbi bibirhi olunda lw'ebuzûka-zûba, makoro bihumbi bibirhi olunda lw'emukondwè, makoro bihumbi bibirhi olunda lw'ebuzika-zûba na

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

makoro bihumbi bibirhi olunda lw'emwênè. Olugo lwanaja ekagarhî. Go malambo g'ebyo bishagala [6] Ebishagala mwaha bene Levi biri birya ndarhu mwaleka bakaziyâkiramwo, mwanakazileka ngasi wayisire omuntu akaziyakiramwo; kandi mwanabayûshûlira bindi bishagala makumi ani na bibirhi. [7] Ebishagala mwaha bene Levi byôshi haguma byabà makumi ani na munâni, kuguma n'amalambo g'okuyabulira. [8] Ebyo bishagala mwajà mwarhôla bihimbi by'ecihugomuhire bene Israheli, mukajira ntya: abagwêrhe oluhande lunene bo mwanakazirhôlakwo ebinene, n'abagwêrhe ebisungunu, mwanarhôla na bisungunu. Ngasi baguma bakazihà bene Levi ebishagala bayûbakamwo, omu kulola luhande lunganaci bahâbirwe.

Irhegeko ly'ebishagala by'okuyakirwamwo

[9] Nyamubâho ashambâla na Mûsa, amubwîra, erhi: «Ogendidesa bene Israheli obabwîre ntya: [10] Amango mwaba mwamayikira e Yordani, munakola mudêkerîre, omu cihugo ca Kanani, [11] mwanacîshoga ebishagala byabà kuli mwe, bishagala by'okuyakiramwo, mulya ankahashiyakira omuntu wayisire owâbo buzira luhinzo. [12] Ebyo bishagala byo mwakaziyakiramwo omwihôzi w'omukò, ly'omwîsi alekiyîrhwa arhanacigendisamba embere z'olubaga. [13] Ebishagala mwahâna byabà ndarhu by'okukaziyakiramwo. [14] Muhâne ngo isharhu ishiriza lya Yordani na zindi isharhu omu cihugo ca Kanani, zibe ngo za kuyakirwamwo. [15] Ezo ngo ndarhu zaba hantu ha kuyakirwamwo kuli bene Israheli, oku muntu w'ecigolo n'oku ngasi wundi oyubasire ekarhî kinyu, lyo ngasi muntu wanayisire owundi muntu buzira luhinzo ahashibona aha ayâkira.

[16] Erhi akaba ashûsire owundi muntu n'ecirugu c'ecûma, n'olya nyakushurhwa erhi ankafà, owashurhaga ali mwîsi, na ngasi mwîsi agwâsirwe ahâbwe obuhane bw'okufà. [17] Erhi ankabanda ibuye, lirya lyankahashiyîrha, na olya wabandagwa afe, nyakubanda ali mwîsi: n'omwisi kukwânîne ahâbwe obuhane bw'okufà. [18] Erhi ankashurha n'akarhi kankahashiyîrha, n'erhi olya washurhagwa ankafà, nyakushurha ali mwîsi; n'omwisi kukwânîne ahâbwe obuhane bw'okufà. [19] Omwihôzi w'omukò yêne wankayîrha oyo mwîsi; erhi ankajira ah'amushimâna, anamuyîrha.

[20] Erhi omuntu ankahirimya owâbo n'omujina erhi amubande kantu kalebe kalya kankamuhirimya, na ntyo olya muntu afe, [21] nîsi erhi akamushurha n'okuboko kwâge ebwa kumushomba, n'erhi olya muntu ankafà, olya washurhaga kukwânîne ahâbwe obuhane bw'okufà, bulya ali mwîsi: omwihôzi w'omukò anayîrha olya mwîsi erhi ankajira aha amushimâna. [22] Ci, erhi ankahirimya owundi muntu buzira luhinzo, erhi amubande akantu buzira bulonza bubî, [23] nîsi erhi ankarhogezakwo owâbo ibuye lyankayîrha, na olya muntu afe, buzira kuderha mpu anali mushombanyi wamulongezagya olufu, [24] olubaga lwanatwa olubanja ekarhî ka nyakuyîrha na olya mwihôzi w'omukò, nk'oku amarhegeko gadesire, [25] lwanafumya olya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwîsi kuli olya mwihôzi w'omukò, lwanamushubiza muli lulya lugo ashuba ayâkîre; anabêra eyo kuhika aha kufà kw'omudâhwa mukulu, olya washîgagwa amavurha mîmâna. [26] Erhi oyo mwîsi akarhenga, embere z'amango, muli lulya lugo ali ayâkîre, [27] n'erhi olya mwihôzi w'omukò akamushimâna omu lundi lugo, kuleka lulya lw'okuyakirwamwo, erhi olya mwihôzi w'omukò akayîrha olya wayirhaga owâbo, arhajiziri câha ca kuyîrha omuntu, [28] bulya omwisi kukwânîne abêre omu lugo lw'okuyakirwamwo, kuhik'aha kufà kw'omudâhwa mukulu. N'enyuma ly'okufà kw'omudâhwa mukulu, anahasha okushubira erya munda akashambala kâge kali. [29] Aga marhegeko gamanyîsa obuhashe bwinyu n'obuhashe bw'amaburhwa ginyu, ngasi hantu mwankanayûbaka hôshi.

[30] Aha ngasi kuyîrha omuntu, kukwânîne habe abahàmirizi, lyône oyo mwîsi ankafà; ci kwône omuhamirizi muguma arhankarhuma baderha mpu oku buhamîrizi bwâge bakolaga batwîra omuntu okufà. [31] Murhahîra mukayêmêra empongano y'omuntu wayirhaga owâbo, mpu lyo acira, n'obo akwânîne okufà, bulya agwâsirwe afe. [32] Murhahîra mukayêmêra empongano yarhuma olya muntu wayakiraga omu cihugo ca okuyakirwamwo, ahashigaluka embere z'okufà kw'omudâhwa mukulu. [33] Murhahîra mukahemula ecihugomulimwo, bulya omukò[n] gwo guhemula ecihugo, na ntà mpyûlo oku cihugo, oku mukò gwabulagagwa, okurhali kubulaga omukò gw'olya wagubulagaga. [34] Orhahîra okahemula ecihugomuyûbasiremwo, n'ecihugo niono na mba nyûbasire ekarhî, bulya nie Nyamubâho mbêra ekarhî ka bene Israheli.»

Numbers BHS 35

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר: צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתְנוּ לַלְוִיִּם מֵנַחֲלַת אֲחֻזָּתָם עָרִים
לָשֶׁבֶת וּמִגְרָשׁ לֶעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם: וְהָיוּ הֶעָרִים לָהֶם לָשֶׁבֶת וּמִגְרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמְתָּם וְלִרְכֻשָׁם וּלְכָל
חַיָּתָם: וּמִגְרְשֵׁי הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם מִקֶּיר הָעִיר וָחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב: וּמַדִּתֶּם מִחוּץ לָעִיר
אֶת־פְּאַת־קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת־פְּאַת־נֶגֶב אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת־פְּאַת־יָם | אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֵת פְּאַת צָפוֹן אַלְפַּיִם
בָּאַמָּה וְהָעִיר בַּתָּוֶךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרְשֵׁי הֶעָרִים: וְאֵת הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם אֵת שֵׁשׁ־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר
תִּתְּנוּ לָנֻס שָׁמָּה הָרֹצֵחַ וַעֲלֵיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר: כָּל־הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר
אֹתָהֶן וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶן: וְהֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאֲחֻזַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרַב תַּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמְעַט תַּמְעִיטוּ אִישׁ כְּפִי
נַחֲלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו לַלְוִיִּם: פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אַרְצָה
כְּנָעַן: וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם וְנָס שָׁמָּה רֹצֵחַ מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה: וְהָיוּ לָכֶם הֶעָרִים

[n] **35.33** : Kuhanzibwe okuniga, okubulaga omukò bulya omukò ko kabà kalamo rhushobôla c'emwa Nnâmahanga (Lev 17. 11; Lush 12, 23). Omukò gunahemule ngasi yeshi ogubulazire. Idaho libulagirwamwo omukò nalyo linahemuke (Murh 4, 10-11).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְמִקְלֶט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד־עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט׃ 13וְהֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתֵּנוּ שֵׁשׁ־עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה
לָכֶם׃ 14אֶת | שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה׃ 15לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר וְלַתּוֹשָׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ־הֶעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לָנוּס שָׁמָּה כָּל־מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה׃ 16וְאִם־בִּכְלִי
בַרְזֶל | הִכָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת הָרֹצֵחַ׃ 17וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת
הָרֹצֵחַ׃ 18אוֹ בִכְלִי עֵץ־יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בּוֹ הִכָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת הָרֹצֵחַ׃ 19גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ
בְּפִגְעוֹ־בוֹ הוּא יְמִיתֶנּוּ׃ 20וְאִם־בִּשְׂנְאָה יֶהְדֳּפֶנּוּ אוֹ־הִשְׁלִיךְ עָלָיו בִּצְדִיָּה וַיָּמֹת׃ 21אוֹ בְאֵיבָה הִכָּהוּ בְיָדוֹ וַיָּמֹת
מוֹת־יוּמַת הַמַּכֶּה רֹצֵחַ הוּא גֹּאֵל הַדָּם יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפִגְעוֹ־בוֹ׃ 22וְאִם־בְּפֶתַע בְּלֹא־אֵיבָה הֲדָפוֹ אוֹ־הִשְׁלִיךְ עָלָיו
כָּל־כְּלִי בְּלֹא צְדִיָּה׃ 23אוֹ בְכָל־אֶבֶן אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רְאוֹת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מְבַקֵּשׁ
רָעָתוֹ׃ 24וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה׃ 25וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת־הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם
וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וְיָשַׁב בָּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן
הַקֹּדֶשׁ׃ 26וְאִם־יָצֹא יֵצֵא הָרֹצֵחַ אֶת־גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה׃ 27וּמְצָאוֹ אוֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לִגְבוּל עִיר
מִקְלָטוֹ וְרָצַח גֹּאֵל הַדָּם אֶת־הָרֹצֵחַ אֵין לוֹ דָּם׃ 28כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן
הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ׃ 29וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ 30כָּל־מַכֵּה־נֶפֶשׁ
לְפִי עֵדִים יִרְצַח אֶת־הָרֹצֵחַ וְעֵד אֶחָד לֹא־יַעֲנֶה בְנֶפֶשׁ לָמוּת׃ 31וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לָמוּת
כִּי־מוֹת יוּמָת׃ 32וְלֹא־תִקְחוּ כֹּפֶר לָנוּס אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לָשׁוּב לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן׃ 33וְלֹא־תַחֲנִיפוּ
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת־הָאָרֶץ וְלָאָרֶץ לֹא־יְכֻפַּר לַדָּם אֲשֶׁר שֻׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אִם בְּדַם
שֹׁפְכוֹ׃ 34וְלֹא תְטַמֵּא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

פ

36

Akashambala k'abakazi

[1] Abarhambo b'e milala ya bene Galadi, mwene Makiri, mwene Menashè, w'omu bûko bwa Yozefu, bayisha bajà embere za Mûsa n'embere z'abandi barhambo b'emilala ya bene Israheli. [2] Banaciderha, mpu: «Nyamubâho arhegesire Nnawîrhu ahè bene Israheli ecihugo, omu kubayeshera ecigole; kandi nnawîrhu ahabirwe na Nyamubâho irhegeko ly'okuhà bâli ba mwene wîrhu Selofehadi ecâbo cigabi c'akashambala. [3] Erhi bakajaga bayankwa n'omulume w'omu bundi bûko bwa bene Israheli, akashambala kâbo kanaba kashambala ka cihimbi citwîsire oku kashambala ka balarha, cigendiyûshûla akashambala k'aba erya munda bajiheruka, ntyo kubè kutwa oku kîrhu kashambala. [4] N'amango gayisha, galya mango g'okucishinga kwa bene Israheli, ako kashambala kâbo kanagendiyushuka oku kashambala k'ab'erya munda baherusire;

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ntyo akashambala kâbo cibè cihimbi citwîsire oku kashambala ka balarha.»

5 Mûsa, oku irhegeko lya Nyamubâho, aha bene Israheli irhegeko, aderha, erhi: «Omulala gwa
bene Yozefu gudesire okushingânîne. 6 Lolagi eci Nyamubâho arhegesire oku biyêrekîre bâli ba
Selofehadi: banayankwa n'omulume basîmire, casinga abè w'omu bûko bwa b'îshe. 7 Ntyo
akashambala ka bene Israheli karhacikazirhenge oku mulala mulebe kaje oku gundi mulala;
okwo kwarhuma bene Israheli bakaziyôrhana ngasi baguma akashambala k'omulala gwa b'îshe
wâbo. 8 Ngasi mwananyere yeshi wankabà n'akashambala omu bûko bulebe bwa bene Israheli,
kukwânîne ayankwe n'omulume w'omu mulala gw'îshe. Ntyo bene Israheli banakazilanga ngasi
baguma akashambala ka b'îshe wâbo.

9 Ntà kashambala karhenga oku mulala kaje oku gundi mulala, ci emilala ya bene Israheli
yayôrhana ngasi baguma akashambala kâbo.» 10 Okwo Nyamubâho arhegekaga Mûsa, kwo na
bâli ba Selofehadi bajizire. 11 Mahla, Tirsa, Hogla, Milka na Noa, bâli ba Selofehadi, bayankwa
na bene ba mwishè. 12 Bayankwa omu milala ya bene Menashè, mwene Yozefu, na ntyo
akashambala kayôrha omu mulala gwa bene îshe wâbo.

Okushwinja

13 Ezo zo ngesò n'amarhegeko Nyamubâho ahâga Mûsa kuli bene Israheli omu rhubanda rhwa
Mowabu, hôfi na Yordani, aha ishiriza lya Yeriko.

NUMBERS BHS 36

1 וַיִּקְרְבוּ֙ רָאשֵׁי֙ הָאָבֹ֣ות לְמִשְׁפַּחַ֔ת בְּנֵי־גִלְעָ֖ד בֶּן־מָכִ֣יר בֶּן־מְנַשֶּׁ֑ה מִמִּשְׁפְּחֹ֣ת בְּנֵ֣י יֹוסֵ֔ף וַיְדַבְּר֖וּ לִפְנֵ֣י מֹשֶׁ֔ה וְלִפְנֵ֖י
הַנְּשִׂאִ֥ים רָאשֵׁ֖י אָבֹ֣ות לִבְנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ 2 וַיֹּאמְר֗וּ אֶת־אֲדֹנִי֙ צִוָּ֣ה יְהוָ֔ה לָתֵ֥ת אֶת־הָאָ֛רֶץ בְּנַחֲלָ֖ה בְּגֹרָ֣ל לִבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וַאדֹנִ֞י
צֻוָּ֣ה בַֽיהוָ֗ה לָתֵת֙ אֶת־נַחֲלַ֣ת צְלָפְחָ֣ד אָחִ֔ינוּ לִבְנֹתָ֖יו׃ 3 וְהָי֞וּ לְאֶחָ֣ד מִבְּנֵ֣י שִׁבְטֵ֣י בְנֵי־יִשְׂרָאֵ֗ל לְנָשִׁים֙ וְנִגְרְעָ֣ה נַחֲלָתָ֔ן
מִנַּחֲלַ֖ת אֲבֹתֵ֑ינוּ וְנוֹסַ֗ף עַ֚ל נַחֲלַ֣ת הַמַּטֶּ֔ה אֲשֶׁ֥ר תִּהְיֶ֖ינָה לָהֶ֑ם וּמִגֹּרָ֣ל נַחֲלָתֵ֔נוּ יִגָּרַ֖ע׃ 4 וְאִם־יִהְיֶ֣ה הַיֹּבֵ֔ל לִבְנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל
וְנוֹסְפָ֣ה נַחֲלָתָ֗ן עַ֚ל נַחֲלַ֣ת הַמַּטֶּ֔ה אֲשֶׁ֥ר תִּהְיֶ֖ינָה לָהֶ֑ם וּמִנַּחֲלַ֣ת מַטֵּ֔ה אֲבֹתֵ֖ינוּ יִגָּרַ֥ע נַחֲלָתָֽן׃ 5 וַיְצַ֣ו מֹשֶׁ֔ה אֶת־בְּנֵ֥י
יִשְׂרָאֵ֖ל עַל־פִּ֣י יְהוָ֑ה לֵאמֹ֗ר כֵּ֚ן מַטֵּ֣ה בְנֵי־יֹוסֵ֔ף דֹּבְרִ֖ים׃ 6 זֶ֣ה הַדָּבָ֗ר אֲשֶׁר־צִוָּ֤ה יְהוָה֙ לִבְנ֣וֹת צְלָפְחָ֔ד לֵאמֹ֖ר לַטֹּ֣וב
בְּעֵינֵיהֶ֑ם תִּהְיֶ֣ינָה לְנָשִׁ֔ים אַ֚ךְ לְמִשְׁפַּ֣חַת מַטֵּ֔ה אֲבִיהֶ֖ם תִּהְיֶ֥ינָה לְנָשִֽׁים׃ 7 וְלֹֽא־תִסֹּ֥ב נַחֲלָ֛ה לִבְנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל מִמַּטֶּ֣ה
אֶל־מַטֶּ֑ה כִּ֣י אִ֣ישׁ בְּנַחֲלַ֣ת מַטֵּ֔ה אֲבֹתָ֖יו יִדְבְּק֥וּ בְּנֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃ 8 וְכָל־בַּ֣ת יֹרֶ֗שֶׁת נַחֲלָה֙ מִמַּטֹּ֣ות בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל לְאֶחָ֥ד
מִמִּשְׁפַּ֖חַת מַטֵּ֣ה אָבִ֑יהָ תִּהְיֶ֣ה לְאִשָּׁ֔ה לְמַ֗עַן יִֽירְשׁ֛וּ בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל אִ֥ישׁ נַחֲלַ֥ת אֲבֹתָֽיו׃ 9 וְלֹֽא־תִסֹּ֥ב נַחֲלָ֛ה מִמַּטֶּ֖ה
אַחֵ֑ר כִּי־אִ֣ישׁ בְּנַחֲלָתֹ֗ו יִדְבְּק֛וּ מַטֹּ֥ות בְּנֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃ 10 כַּאֲשֶׁ֛ר צִוָּ֥ה יְהוָ֖ה אֶת־מֹשֶׁ֑ה כֵּ֚ן עָשׂ֔וּ בְּנ֖וֹת צְלָפְחָֽד׃ 11 וַתִּהְיֶ֣ינָה
מַחְלָ֤ה תִרְצָה֙ וְחָגְלָ֣ה וּמִלְכָּ֔ה וְנֹעָ֖ה בְּנ֣וֹת צְלָפְחָ֑ד לִבְנֵ֥י דֹדֵיהֶ֖ן לְנָשִֽׁים׃ 12 מִמִּשְׁפְּחֹ֣ת בְּנֵי־מְנַשֶּׁ֣ה בֶן־יֹוסֵ֔ף הָי֥וּ לְנָשִׁ֖ים

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַתְּהִי֙ נַחֲלָתָ֔ן עַל־מַטֵּ֖ה מִשְׁפַּ֣חַת אֲבִיהֶ֑ן׃ 13אֵ֚לֶּה הַמִּצְוֹ֣ת וְהַמִּשְׁפָּטִ֔ים אֲשֶׁ֣ר צִוָּ֔ה יְהוָ֖ה בְּיַד־מֹשֶׁ֑ה אֶל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל בְּעַרְבֹ֥ת מוֹאָ֖ב עַל יַרְדֵּ֥ן יְרֵחֽוֹ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

DEU - - DRC MASHI-HEBREW

Lush

LUSHIKA

OLUSHIKA : Devarim מירבד

OLUSHIKA : Devarim דברים

1

OLUSHIKA

I. Ebinwa by'omurhondêro

Amango n'ahantu

[1] Alaga ebinwa Mûsa abwîraga Bene Israheli bôshi, amango bàli ishiriza lya Yordani. Omu irûngu, omu Araba, kulola Sufu ntya, aha karhi ka Paranina Tofeli, Labani, Haseroti na Di-Zahabu. [2] Hali lugendo lwa nsiku ikumi na luguma, kurhenga e Horebu, kugera oku ntondo ya Seyiri kuhika e Kadesi-Ba-mea. [3] Omu mwâka gwa makumi ani, omu lusiku lurhanzi lw'omwêzi gwa kali ikumi na muguma, Mûsa arhondêra ashambalira Bene Israheli ngasi ebi Nyamuzinda anali amurhegesire mpu ababwîre, [4] n'ago mango erhi anaciyu- sihima Sihoni, mwâmi w'Abamoriti, àyûbakaaga aha Hesiboni, na Og mwâmi w'e Bashani, àyûbakaaga e Ashtaroti n'e Edereyi. [5] ishiriza lya Yordani, omu cihugo ca Mowabu: Mûsa arhondêra amanyîsa olu lushika. Aderha erhi:

Enyigîrizo nzinda oku Horebu

[6] Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu àrhushambalize muli Horebu, arhubwîra erhi: «Akasanzi mwamashinga mw'eno ntondo karhali kanyi. [7] Rhengi aha, mugende mujè ebwa ntondo y'Abamoriti n'emwa abalungu bâbo: omu Araba, oku Ntondo, omu Shefela, omu Nêgebu, n'oku burhambi bw'enyanja, omu cihugo ca Abekanani na kurhenga e Libano kuhika oku lwîshi lunénéné, lwo lwîshi lwa Efrata. [8] Loli ecihugo mpizire omu nfune zinyu; kanyagi muyanke ecihugo Nyamubâho alaganyagya basho, Abrahamu, Izaki, na Yakôbo, oku abahàco cibè câbo bona obûko bwâbo enyuma zâbo.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[9] Namubwîra ntyâla obwo: «Nti niene ntakamugala mweshi. [10] Nyamubâho, Nyamuzinda winyu amuluzize, mulolage oku mukola banji nka nyenyêzi z'e malunga. [11] Nyamubâho, Nyamuzinda wa basho, àmuluza muyushuke mubè bangana aha kali cihumbi, anamugishe nka kulya amubwîraga. [12] Kurhi nakabarhula niene obuzirho bwinyu n'omuzigo gwinyu n'emmanja zinyu? [13] Mucishoge omu ngasi ishanja linyu abashamuka barhimanya, balya ba makengu banamanyîkîne, abola bo najira barhambo binyu». [14] Mwanshuza obwo mwaderha, mpu: «Neci kwinjà okwo odesire, rhwakujira.» [15] Oku bundi narhôla abo barhambo n'emilala yinyu, bashamuka barhimanya banamanyîkîne nabayimanza nti bamukulire: abarhambula ebihumbi, abandi amagana, n'aba amakumi arhânu, n'ab'ikumi-ikumi, nayimanza n'ababa bandisi b'amashanja ginyu. [16] Mw'ago mango gonêne, narhegeka abatwî b'emmanja zinyu, nti: Mukaziyumva bene winyu, munatwe bwinjà olubanja lw'omuntu na mwene wâbo, erhi olw'omuntu n'ecigolo câge. [17] Murhakazâg'ibà n'akabôlo omu kutwa olubanja: mukaziyumvîrhiza abarhomuyumvîrhizc n'abakulu; murharhînyaga omuntu, bulyala okutwa olubanja kuli kwa Nyamuzinda; n'erhi hankajira olubanja lumuyabire, munalumpisekwo nâni nduyumve.» [18] Mw'ago mango, namumanyîsa ebi mukwânîne okujira byôshi.

Ebyabîre e Kadesi

[19] Rhwaleka Horebu obwo, rhwayikira olya nakagali, olya nyanduma w'irungu mwabonaga. Mwo rhwali omu njira y'okujà ebwa ntondo z'Abamoriti nka kulya Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu anali arhurhegesire, rhwalinda rhuhika aha Kadesi-Barnea. [20] Oku bundi namubwîra obwo, nti: «Mwoyu mwmwamahika oku ntondo y'Abamoriti; Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu arhuhìreyo. [21] Nti, k'orhabwini oku Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe okuhire ecîra cihu go? Kanyà ociyanke nka kulya Nyamubâho, Nyamuzinda wa basho arhegesire, orharhînyaga, orhageragamwomusisi».

[22] Lero obwo, mweshi mwayisha emunda ndi, mwambwîra, mpu: «Rhurhume endolèrezi zirhushokolere, zije zalolêreza kwinjà ecihugo, na hanozigaluka zirhubwîre ogw'enjira rhwageramwo n'ogw'emirhundu rhwajamwo». [23] Erhi mbona oku kuli kwinjà okwo, narhòla balume ikumi na babirhi ekarhî kinyu, muguma muguma omu ngasi bûko. [24] Nabo banacirhôla enjira esokire oku ntonto: basôka bahika omu cidekêra ca Esikoli banatwîkanya. [25] Bayanka amalehe g'eco cihugo, barhulerhera banarhubwîra, mpu: «Cihugo cinjà Nyamubâho Nyamuzinda wîrhu arhuhire».

[26] Mwêhe mwalahira mpu murhasôkerayo, mwashuba bagoma, mpu mu rhayumva izù Jya Nyamubâho, Nyamuzinda winyu. [27] Mwakazicidudumira omu bihando binyu mpu: «Nyamubâho kushomba ali arhushombire erhi arhu rhenza omu cihugo c'e Mîsiri; kwàli kuderha mpu arhubcbe omu nfunc z' Aba moriti lyo rhugukumuka. [28] Mpu yo ngabi eyo rhwasòkera? Bene

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wîrhu barhutwîre omurhima ene baderha, erhi: luli lubaga luzibu na lunji kurhulusha, erhi emirhundu yâbo eri miyûbakaire buzibu-zibu n'ebyogo byâyo bisokìre omu nkuba karhî, erhi ciru rhwanabwineyo Anakirmu».

[29] Namubwîra obwo, nti: «Murhageragamwomusisi, murhabayôbohaga. [30] Nyamubâho, Nyamuzinda winyu ye kazimushokolera ye wanamulwira kandi nka kulya mwàbonaga amulwira e Mîsiri. [31] Omu irûngu wêne wacibwinìre kurhi Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe àjaga akuhêka nka kula omulume anahêka omugala, akulanga ngasi aha wanageraga hôshi, mwalinda muhika hanôla». [32] Cikwône muli okwo, ntà muntu wa muli mwe wàyemire Nyamubâho, Nyamuzinda winyu. [33] N'obwo ye wali omushokolîre omu njira, kuderha mpu amulongeze aha mwàhanda, budufu akazimushokolera nka muliro lyo mubona aha mwagera, na mùshi akazimushokolera nka citù. [34] Nyamubâho ayumva olubi lw'enderho zinyu, oburhè bwamugwârha acîgasha, erhi: [35] «Ntà muntu ciru n'omuguma w'eri iburha libi walabarhe mwa cirya cihugo cinjà. nacìgashaga nti nahà basho. [36] Aha nyuma lya Kalebu, mugala wa Yefune: yeki wacibona nànayishimuhà bon'abâna bâge ecihugo alabasiremwo, kulya kubà àshimbulìre enjira za Nyamubâho buzira bulenzi». [37] Ciru mwanarhuma nâni Nyamubâho ambèra burhe, ambwîra, erhi: «Ciru nâwe orhacihikemwo. [38] Erhi mwambali wâwe, Yozwè mwene Nuni, yeki wahika mulico. Omuhe omurhima bulya ye wahisa Bene Israheli kuli eco cihugo. [39] Cikwône abâna binyu barhò, balya mwaderhaga mpu bakolaga bajibà mpira, na bagala binyu, abâla barhacimanya ene ebinjà n'ebibi, abola bo bacijamwo, bo nacibà bo nanaciyankira cibè câbo. [40] Mwêhe muhindamuke mushubire omu irûngu ebwa nyanja Ndukula».

[41] Mwanshuza obwo mwanbwîra, mpu: «Rhwagayisize Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu, mpu rhukolaga rhwasôka rhugendilwa nk'okwo Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu anarhurhegesire». Mwanacihagarhira ngasi muguma emirasano yâge, mwasôkera oku ntondo. [42] Cikwône Nyamubâho ambwîra, erhi: «Obabwîre murhasôkeraga eyo munda murhanajagikoza entambala, bulya ntali haguma ninyu, murhajagicìhimisa n'abashombanyi binyu». [43] Namubwîra ntyo ci murhayumvagya. mwagomera irhegeko lya Nyamubâho, mwanacihàrha mwasôkera oku ntondo. [44] Omuamoriti oyûbaka kw'eyo ntondo amurhabâlira, amufugumukirako nka njuci, amuhimira aha Seyiri amutundulika kuhika aha Horma. [45] Mwayisha mwajongunja, mwalakira embere za Nyamubâho, cikwône arhashìbiriraga omulenge gwinyu, arhamurhegaga okurhwîri. [46] Mwabêra nsiku nyinji aho Kadesi, nsiku ziri nk'ezi mwanashingireho.

DEU BHS 1

1 אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר בָּעֲרָבָה מ֣וֹל סוּף בֵּין־פָּארָן וּבֵין־תֹּפֶל וְלָבָן
וְחַצֵרֹת וְדִי זָהָב׃ 2 אַחַד עָשָׂר יוֹם מֵחֹרֵב דֶּרֶךְ הַר־שֵׂעִיר עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ׃ 3 וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעַשְׁתֵּי־עָשָׂר חֹדֶשׁ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֲלֵהֶם: 4אַחֲרֵי הַכֹּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר־יוֹשֵׁב בְּעַשְׁתָּרֹת בְּאֶדְרֶעִי: 5בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה
בֵּאֹר אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר: 6יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר רַב־לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה: 7פְּנוּ | וּסְעוּ לָכֶם
וּבֹאוּ הַר הָאֱמֹרִי וְאֶל־כָּל־שְׁכֵנָיו בָּעֲרָבָה בָהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְּבָנוֹן עַד־הַנָּהָר הַגָּדֹל
נְהַר־פְּרָת: 8רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת־הָאָרֶץ בֹּאוּ וּרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם וּלְזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם: 9וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר לֹא־אוּכַל לְבַדִּי שְׂאֵת אֶתְכֶם: 10יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנְּכֶם הַיּוֹם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב: 11יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים
וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם: 12אֵיכָה אֶשָּׂא לְבַדִּי טָרְחֲכֶם וּמַשַּׂאֲכֶם וְרִיבְכֶם: 13הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים
וִידֻעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וַאֲשִׂימֵם בְּרָאשֵׁיכֶם: 14וַתַּעֲנוּ אֹתִי וַתֹּאמְרוּ טוֹב־הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת: 15וָאֶקַּח אֶת־רָאשֵׁי
שִׁבְטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְיֹדְעִים וָאֶתֵּן אֹתָם רָאשִׁים עֲלֵיכֶם שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת
וְשֹׁטְרִים לְשִׁבְטֵיכֶם: 16וָאֲצַוֶּה אֶת־שֹׁפְטֵיכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר שָׁמֹעַ בֵּין־אֲחֵיכֶם וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק בֵּין־אִישׁ וּבֵין־אָחִיו
וּבֵין גֵּרוֹ: 17לֹא־תַכִּירוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט כַּקָּטֹן כַּגָּדֹל תִּשְׁמָעוּן לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי־אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לֵאלֹהִים הוּא וְהַדָּבָר
אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תַּקְרִבוּן אֵלַי וּשְׁמַעְתִּיו: 18וָאֲצַוֶּה אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: 19וְנִסַּע
מֵחֹרֵב וַנֵּלֶךְ אֵת כָּל־הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַהוּא אֲשֶׁר רְאִיתֶם דֶּרֶךְ הַר הָאֱמֹרִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֹתָנוּ
וַנָּבֹא עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ: 20וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּאתֶם עַד־הַר הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ: 21רְאֵה נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְפָנֶיךָ אֶת־הָאָרֶץ עֲלֵה רֵשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ אַל־תִּירָא וְאַל־תֵּחָת: 22וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם וַתֹּאמְרוּ
נִשְׁלְחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְיָשִׁבוּ אֹתָנוּ דָּבָר אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נַעֲלֶה־בָּהּ וְאֶת הֶעָרִים אֲשֶׁר נָבֹא
אֲלֵיהֶן: 23וַיִּיטַב בְּעֵינַי הַדָּבָר וָאֶקַּח מִכֶּם שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לַשָּׁבֶט: 24וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ הָהָרָה וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל
אֶשְׁכֹּל וַיְרַגְּלוּ אֹתָהּ: 25וַיִּקְחוּ בְיָדָם מִפְּרִי הָאָרֶץ וַיּוֹרְדוּ אֵלֵינוּ וַיָּשִׁבוּ אֹתָנוּ דָבָר וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ: 26וְלֹא אֲבִיתֶם לַעֲלֹת וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 27וַתֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׂנְאַת יְהוָה
אֹתָנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידֵנוּ: 28אָנָה | אֲנַחְנוּ עֹלִים אַחֵינוּ הֵמַסּוּ אֶת־לְבָבֵנוּ
לֵאמֹר עַם גָּדוֹל וָרָם מִמֶּנּוּ עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצוּרֹת בַּשָּׁמָיִם וְגַם־בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם: 29וָאֹמַר אֲלֵכֶם לֹא־תַעַרְצוּן
וְלֹא־תִירְאוּן מֵהֶם: 30יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם הוּא יִלָּחֶם לָכֶם כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּכֶם בְּמִצְרַיִם
לְעֵינֵיכֶם: 31וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר נְשָׂאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא־אִישׁ אֶת־בְּנוֹ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הַלַכְתֶּם
עַד־בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה: 32וּבַדָּבָר הַזֶּה אֵינְכֶם מַאֲמִינִם בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 33הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם בַּדֶּרֶךְ לָתוּר לָכֶם
מָקוֹם לַחֲנֹתְכֶם בָּאֵשׁ | לַיְלָה לַרְאֹתְכֶם בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ וּבֶעָנָן יוֹמָם: 34וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹל דִּבְרֵיכֶם וַיִּקְצֹף
וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר: 35אִם־יִרְאֶה אִישׁ בָּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַדּוֹר הָרָע הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת
לַאֲבֹתֵיכֶם: 36זוּלָתִי כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הוּא יִרְאֶנָּה וְלוֹ־אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ־בָּהּ וּלְבָנָיו יַעַן אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יְהוָה׃ 37גַּם־בִּי הִתְאַנַּף יְהוָה בִּגְלַלְכֶם לֵאמֹר גַּם־אַתָּה לֹא־תָבֹא שָׁם׃ 38יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן הָעֹמֵד לְפָנֶיךָ הוּא יָבֹא שָׁמָּה
אֹתוֹ חַזֵּק כִּי־הוּא יַנְחִלֶנָּה אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ 39וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָבַז יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וָרָע
הֵמָּה יָבֹאוּ שָׁמָּה וְלָהֶם אֶתְּנֶנָּה וְהֵם יִרְשׁוּהָ׃ 40וְאַתֶּם פְּנוּ לָכֶם וּסְעוּ הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף׃ 41וַתַּעֲנוּ | וַתֹּאמְרוּ אֵלַי
חָטָאנוּ לַיהוָה אֲנַחְנוּ נַעֲלֶה וְנִלְחַמְנוּ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַתַּחְגְּרוּ אִישׁ אֶת־כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ וַתָּהִינוּ לַעֲלֹת
הָהָרָה׃ 42וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֱמֹר לָהֶם לֹא תַעֲלוּ וְלֹא־תִלָּחֲמוּ כִּי אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם׃ 43וָאֲדַבֵּר
אֲלֵיכֶם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה וַתָּזִדוּ וַתַּעֲלוּ הָהָרָה׃ 44וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב בָּהָר הַהוּא לִקְרַאתְכֶם וַיִּרְדְּפוּ
אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעֲשֶׂינָה הַדְּבֹרִים וַיַּכְּתוּ אֶתְכֶם בְּשֵׂעִיר עַד־חָרְמָה׃ 45וַתָּשֻׁבוּ וַתִּבְכּוּ לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־שָׁמַע יְהוָה
בְּקֹלְכֶם וְלֹא הֶאֱזִין אֲלֵיכֶם׃ 46וַתֵּשְׁבוּ בְקָדֵשׁ יָמִים רַבִּים כַּיָּמִים אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם׃

2

Israheli, Edomu na Mowabu

[1] Rhwanacigolonjoka obwôla, rhwaja omu irûngu olunda lw'Enyanja Ndukula nk'oku Nyamubâho anali ambwîzire; rhwashinga nsiku zirhali nyi erhi rhwazunguluka cntôndo ya Seyiri. [2] Lero Nyamubâho ambwîra, erhi: [3] «Mwamarhama erhi muzunguluka eyi ntondo, murhôlage enjira y'olunda lw'emwênè, [4] onahe olubaga eri irhegeko, erhi: Mwoyomukòla mwajitwîkanya omu cihugo ca bene winyu, bene Ezau, bayûbaka e Seyiri. Barhahimwa kumurhînya ci mumanye: [5] murhahîraga mukabakoza bulya ntamuhe cici oku cihugo câbo, ciru na hirya hy'olushando luguma, kulya kubà nahîre Ezau eyi ntondo ya Seyiri nti ebè yâge. [6] Muyomole enfaranga mubagulire ebiryo mwalya mubagulire n'amîshi mwanywa. [7] Bulya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, akugishire omu mikolo yâwe yôshi; ashimbulira olugendo lwâwe muli olya nnakagali w'irûngu. Laba oku ekola myâka makumi ani enôla erhi na Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe anali haguma nâwe: ntà kantu wabuzire». [8] Rhwatwîkanya omu cihugo ca bene wîrhu bene Ezau obwo, mwo bayûbaka omu ntondo ya Seyiri, kugera aha Araba n'aha Elati n'aha Esiyoni-Geberi, omu kushibigolonjoka rhwarhôla enjira ejire ebw'irûngu lya Mowabu. [9] Nyamubâho ambwîra obwo, erhi: «Omanye wankarhêra ab'e Mowabu, orhanaderhaga mpu washonza Mowabu bulya ntakuhe kantu k'oku cihugo câge: bene Loti bo nàbire Ara nti lyo lyâbo ishwa. [10] Bayemimi bàyûbakaaga muli eco cihugo amango ga mîra, lwali lubaga luzibu; lunji na lwa bantu balîri aka Ba-Anakîmi. [11] Kwo bàkagilolwa nka Ba-Refayimi na Ba-Akîmi. ci ab'e Mowabu kwo babaderha mpu ba-Emimi. [12] Omwôla Seyiri, omu mango ga mîra, mwabàga ahantu hakagiderhwa Bahoriti, cikwône bene Ezau babalibirhako, n'erhi babà bamabaherêrhera, bayûbakamwo ahâli habo, nka kulya Israheli anajiraga ecihugo Nyamubâho amuhâga mpu cibè câge. [13] Hiragi eyo ! munayikire omugezi gwa Zaredi!».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okuhika ishiriza lya Yordani

Rhwayikira ogwomugezi gwa Zaredi. [14] Akasanzi rhwajire rhwagenda, ku- rhenga e Kadesi Barnea, kuhika amango rhwayikiraga omugezi gwa Zaredi kali ka myâka makumi asharhu na munâni; ntyo, omurhwe gwa balya bôshi bàli bakola balume b'okujà oku matabâro gwali gwamahwa omu cihando, nka kulya Nyamubâho àli acîgashire. [15] N'okuboko kwa Nyamubâho nako kwakazibashanga omu cihando, balinda bahungumuka bôshi. [16] Erhi olufu lubà lwamarhenga omu lubaga balya bôshi banali bakola balume b'okujà oku matabâro, [17] Nyamubâho ambwîra, erhi: [18] «Woyo okola wayikirà olubibi lwa Mowabu luderhwa Ara, [19] n'okujà emunda bene Amoni bali. Orhaderhaga mpu wabarhêra erhi okubashonza bulya ntakuhe oku ishwa lya bene Amoni, bulya bene Loti nahìre eco cihugo, kwo kâbo kashambala. [20] Eco cihugo càkazagilolwa nka cihugo ca Ba-Refayimi, bulya Ba-Refayimi bàyûbakaaga mwo mîra, na Bene-Amoni bàkazagibaderha mpu bo Ba-Zamuzumi [21] lubaga lunene, lunji na lwa bantu baliri aka Ba-Anakimi. Nyamubâho abahùngumula omu masù ga Bene-Amoni, abo Bene-Amoni babahiva banayûbaka ecihugo câbo. [22] Kwo Nyamubâho àjiriraga Bene-Ezau ntyo, abâla bayûbaka omu Seyiri, yêne arhangigukumula Abahoriti omu masù gâbo, Bene-Ezau babanyaga ecihugo banaciyûbaka kuhika ene. [23] Abahiviti bàyûbakaaga emirhundu ehisire e Gaza nayo ntyo: Ba-Kafutorimi barhengaga e Kafutori babamalîra banabà bo bayûbaka cihugo câbo. [24] Hirî eyo. Mugandûle muyikire omugezi gwa Amoni. Laba oku nkufumbisire Sihoni mwâmi w'e Heshiboni, mwâmi w'Abomoriti, nkufumbisire n'ecihugo câge. Cinyagâge, onabe wamushonzako entambala. [25] Kurhenga ene nkola nàrhangiyôbohya amashanja gali hano nshi gôshi gakurhinye: na ntyo, ngasi wakayumva oku oli omu njira, abè ayôboha ageremo omusisi».

Okuhimwa kwa Sihoui na Ogu

[26] Kurhenga omu irûngu lya Kedemoti, narhuma entumwa emwa Sihoni, mwâmi w'e Hesboni, nazirhuma n'ebinwa by'obuholo nti bagendimubwîra [27] nti: Mwo nagera omu cihugo câwe; nàkulikira enjira yâni yone buzira kuderha mpu nyahuke ekulyo erhi ekumosho. [28] Ebiryo nalya kugula nakugulirabyo n'enfaranga, amîshi nanywa nago ogangulize; kugera kwône nagera nancigendere. [29] Kwo bajizire ntyo bene Ezau bayûbaka e Seyiri na bene Mowabu bayûbaka e Ara; we oleke nyikire Yordani, mpike mulya cihugo Nyamubâho Nyamuzinda wîrhu arhuhà». [30] Ci kwône mwâmi w'e Hesboni alahira mpu arhakarhuleka rhugere enwâge. Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ali amamuhûsa obukengêre anammudundaguza amurhima mpu lyamuhaye bunya-mpira nk'okula biri ene. [31] Nyamubâho ambwîra obwo, erhi: «Làba oku mìra nakuhâga Sihoni n'ecihugo câge[o]. Orhondêrage okucirhôla omunyageco». [32] Sihoni ayisha arhurhêra

---

[o]**2.31** : Nk'oku kubonekine omu citabu c'Emibalè (32,4; 33, 22) kandi kuhonekine hanôla oku amatumu bene Israheli balwa, arhali bône bacihimiragwo. Nnâmahanga yêne ye balwira ehîrha na ngasi cihugo bankahashibona, erhi kushohôza abashobôzagyaco. Co cihugo balaganyagya bishe: Abrahamu, Izaki na Yakôbo. Bene Isrnheli ntâco bankanegenera bulya okuhima kurhenga emwa Nnâmahanga. Lolà Lush 9, 1-6; Lul 43,4. Nyakasane ye mugala byôshi: Abantu n'ebiremwa byôshi biba byâge. Kuhanzibwe omuntu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'engabo yâbo yôshi, ayisha alirhulwikiza aha Yahasi. [33] Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu arhuhaye, rhwamuhima, ye n'abagala, n'olubaga lwâge lwôshi. [34] Obwo rhwanacinyaga emirhundu yâge yôshi, rhwageza engôrho omu ngasi lugo. rhwanigûza abalume, abakazi n'abâna, harhafulumukaga ciru n'omuguma. [35] Bintu byâbo byône byàfulumusire. gwashuba munyago gwirhu haguma n'ebi rhwàhagulaga omu ngasi murhundu. [36] Kurhenga kuli Aroeri oli oku burhambi hw'omugezi gwa Amoni, n'omurhundu guli omu kabanda kâge, kuhika aha Galadi, ntà murhundu rhurhahikagamwo, Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu arhuhàyo yôshi. [37] Ecihugo ca bene Amoni coki arhahikagakwo, kwo kuderha. amarhambirhambi g'omugezi gwa Yaboki n'emirhundu y'oku ntondo, na ngasi hindi Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu àli àhanzize.

DEU BHS 2

1 וַנִּפֶן וַנִּסַּע הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלַי וַנָּסָב אֶת־הַר־שֵׂעִיר יָמִים רַבִּים: ס
2 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 3 רַב־לָכֶם סֹב אֶת־הָהָר הַזֶּה פְּנוּ לָכֶם צָפֹנָה: 4 וְאֶת־הָעָם צַו לֵאמֹר אַתֶּם עֹבְרִים בִּגְבוּל
אֲחֵיכֶם בְּנֵי־עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר וְיִירְאוּ מִכֶּם וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד: 5 אַל־תִּתְגָּרוּ בָם כִּי לֹא־אֶתֵּן לָכֶם מֵאַרְצָם עַד מִדְרַךְ
כַּף־רָגֶל כִּי־יְרֻשָּׁה לְעֵשָׂו נָתַתִּי אֶת־הַר שֵׂעִיר: 6 אֹכֶל תִּשְׁבְּרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וַאֲכַלְתֶּם וְגַם־מַיִם תִּכְרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף
וּשְׁתִיתֶם: 7 כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ יָדַע לֶכְתְּךָ אֶת־הַמִּדְבָּר הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה | אַרְבָּעִים שָׁנָה יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ לֹא חָסַרְתָּ דָּבָר: 8 וַנַּעֲבֹר מֵאֶת אַחֵינוּ בְנֵי־עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר מִדֶּרֶךְ הָעֲרָבָה מֵאֵילַת וּמֵעֶצְיֹן גָּבֶר ס
וַנִּפֶן וַנַּעֲבֹר דֶּרֶךְ מִדְבַּר מוֹאָב: 9 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תָּצַר אֶת־מוֹאָב וְאַל־תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא־אֶתֵּן לְךָ
מֵאַרְצוֹ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־לוֹט נָתַתִּי אֶת־עָר יְרֻשָּׁה: 10 הָאֵמִים לְפָנִים יָשְׁבוּ בָהּ עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם כָּעֲנָקִים: 11 רְפָאִים
יֵחָשְׁבוּ אַף־הֵם כָּעֲנָקִים וְהַמֹּאָבִים יִקְרְאוּ לָהֶם אֵמִים: 12 וּבְשֵׂעִיר יָשְׁבוּ הַחֹרִים לְפָנִים וּבְנֵי עֵשָׂו יִירָשׁוּם וַיַּשְׁמִידוּם
מִפְּנֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יְרֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר־נָתַן יְהוָה לָהֶם: 13 עַתָּה קֻמוּ וְעִבְרוּ לָכֶם אֶת־נַחַל
זֶרֶד וַנַּעֲבֹר אֶת־נַחַל זָרֶד: 14 וְהַיָּמִים אֲשֶׁר־הָלַכְנוּ | מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ עַד אֲשֶׁר־עָבַרְנוּ אֶת־נַחַל זֶרֶד שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה
שָׁנָה עַד־תֹּם כָּל־הַדּוֹר אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם: 15 וְגַם יַד־יְהוָה הָיְתָה בָּם לְהֶמֵם
מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה עַד תֻּמָּם: 16 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָּל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה לָמוּת מִקֶּרֶב הָעָם: ס
17 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 18 אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת־גְּבוּל מוֹאָב אֶת־עָר: 19 וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן אַל־תְּצֻרֵם
וְאַל־תִּתְגָּר בָּם כִּי לֹא־אֶתֵּן מֵאֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן לְךָ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־לוֹט נְתַתִּיהָ יְרֻשָּׁה: 20 אֶרֶץ־רְפָאִים תֵּחָשֵׁב אַף־הִוא
רְפָאִים יָשְׁבוּ־בָהּ לְפָנִים וְהָעַמֹּנִים יִקְרְאוּ לָהֶם זַמְזֻמִּים: 21 עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם כָּעֲנָקִים וַיַּשְׁמִידֵם יְהוָה מִפְּנֵיהֶם
וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם: 22 כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִבְנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֶת־הַחֹרִי מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ
תַּחְתָּם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: 23 וְהָעַוִּים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצֵרִים עַד־עַזָּה כַּפְתֹּרִים הַיֹּצְאִים מִכַּפְתֹּר הִשְׁמִידֵם וַיֵּשְׁבוּ

---

okujirira owâbo kubî nka kurharhegesirwi na Nyamuzinda (Irhegeko lya kalî nda: «Orhahîraga okazimba»). Co cirhumirc ebihugo Nnâmahanga akazilanga, Abahàbraniya bamanye barhabihiragamwo ecirhêro (lolà 2,9; 2, 19; 2, 37).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

תַּחְתָּם׃ 24קוּמוּ סְעוּ וְעִבְרוּ אֶת־נַחַל אַרְנֹן רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־סִיחֹן מֶלֶךְ־חֶשְׁבּוֹן הָאֱמֹרִי וְאֶת־אַרְצוֹ הָחֵל רָשׁ
וְהִתְגָּר בּוֹ מִלְחָמָה׃ 25הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל תֵּת פַּחְדְּךָ וְיִרְאָתְךָ עַל־פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שִׁמְעֲךָ
וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפָּנֶיךָ׃ 26וָאֶשְׁלַח מַלְאָכִים מִמִּדְבַּר קְדֵמוֹת אֶל־סִיחֹון מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן דִּבְרֵי שָׁלוֹם לֵאמֹר׃ 27אֶעְבְּרָה
בְאַרְצֶךָ בַּדֶּרֶךְ בַּדֶּרֶךְ אֵלֵךְ לֹא אָסוּר יָמִין וּשְׂמֹאול׃ 28אָכֶל בַּכֶּסֶף תַּשְׁבִּרֵנִי וְאָכַלְתִּי וּמַיִם בַּכֶּסֶף תִּתֶּן־לִי וְשָׁתֵיתִי רַק
אֶעְבְּרָה בְרַגְלָי׃ 29כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ־לִי בְּנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר וְהַמּוֹאָבִים הַיֹּשְׁבִים בְּעָר עַד אֲשֶׁר־אֶעֱבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ׃ 30וְלֹא אָבָה סִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הַעֲבִרֵנוּ בּוֹ כִּי־הִקְשָׁה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־רוּחוֹ
וְאִמֵּץ אֶת־לְבָבוֹ לְמַעַן תִּתּוֹ בְיָדְךָ כַּיּוֹם הַזֶּה׃ ס
31וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רְאֵה הַחִלֹּתִי תֵּת לְפָנֶיךָ אֶת־סִיחֹן וְאֶת־אַרְצוֹ הָחֵל רָשׁ לָרֶשֶׁת אֶת־אַרְצוֹ׃ 32וַיֵּצֵא סִיחֹן לִקְרָאתֵנוּ
הוּא וְכָל־עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה יָהְצָה׃ 33וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ וַנַּךְ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ׃ 34וַנִּלְכֹּד אֶת־כָּל־עָרָיו
בָּעֵת הַהִוא וַנַּחֲרֵם אֶת־כָּל־עִיר מְתִם וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף לֹא הִשְׁאַרְנוּ שָׂרִיד׃ 35רַק הַבְּהֵמָה בָּזַזְנוּ לָנוּ וּשְׁלַל הֶעָרִים
אֲשֶׁר לָכָדְנוּ׃ 36מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בַּנַּחַל וְעַד־הַגִּלְעָד לֹא הָיְתָה קִרְיָה אֲשֶׁר שָׂגְבָה
מִמֶּנּוּ אֶת־הַכֹּל נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ׃ 37רַק אֶל־אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן לֹא קָרַבְתָּ כָּל־יַד נַחַל יַבֹּק וְעָרֵי הָהָר וְכֹל
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

3

Okuhimwa kwa Ogu n'abâbo

[1] Rhwahinduka obwo, rhwarhôla enjira y'e Bashani rhwasôkerayo. Og mwâmi w'e Bashani ayisha n'engabo yâge mpu akola alirhulwikiza aha Edreyi. [2] Nyamubâho ambwîra, erhi: «Orhamuyôbohaga bulya nakuhireye, ye n'olubaga lwôshi n'ecihugo câge, omukòlere birya wakoleraga Sihoni, mwâmi w'Abamoriti, ola oyûbaka aha Heshiboni». [3] Nyamubâho, Nyamuzinda wirhuarhuhà Og, mwâmi w'e Bashani ntyôla, arhuhà ye n'olubaga lwâge; rhwabahima barharhengagamwo owalobôka. [4] Rhwanyaga emirhundu yâge yôshi, ntà murhundu rhurhabanyagaga: mirhundu makumi gali ndarhu yôshi: ecihugo ca Argobu côshi, akarhwa-bwâmi ka Og e Bashani. [5] Eyo mirhundu yôshi yali eyûbasirwe buzibu-zibu. yôshi yali ezongolosirwe n'ebyogo biriri n'emihango yalikwo enyumvi nkomokomo, rhurhaganjiri emirhundu erhati miyûbakaire, nayo yali mwandu. [6] Eyôla mirhundu yôshi rhwayikolera akalibala nka kulya rhwanakoleraga Sihoni, mwâmi w'e Heshiboni, rhwaherêrhera olugo lwôshi, abalume, abakazi n'abâna. [7] Ci ebintu byâbo byôshi rhwabihagula, rhwaheka n'eminyago ya muli eyo mirhundu. [8] Ago mango, rhwarhôla ecihugo c'abola bâmi bamoriti bombi, cihugo ciri ishiriza lya Yordani, kurhenga oku mugezi gwa Amoni, kuhika oku ntondo ya Hermoni. [9] (Ab'e Sidoni kwo baderha oyo Hermoni mpu Siryoni, Abamoriti bôhe kwo bamuderha mpu Sheniri.) [10] Rhwanyaga emirhundu yali omu irango yôshi, rhwarhôla Galadi yeshi na Bashani yeshi, kuhika e Salka n'e

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Edreyi, karhwa bwâmi ka Ogu omu Bashani. [11] (Mwâmi Ogu yêne wali ocisigire omu bûko bwa BaRefayimi. Encingo yâge yo era ncingo y'ecûma eba aha Rabati emwa Abamoniti. Obuli bwâyo buba bwa makoro[p] mwenda, n'obugali bwâyo buli bwa makoro ani, makoro ga mulume).

Okugaba ecihugo c'ishiriza lya Yordani

[12] Rhwarhôla eco cihugo obwo kugwârhira oku Aroweri aha mugezi gw'A-moni. Nahà Rubeni na Gadi oluhande lw'entondo ya Galadi n'ebishagala bimuli. [13] Bene Menashè baguma n'abahà olundi luhande lwa Galadi na Bashani yeshi, bwo bwali bwâmi bwa Ogu. (Argobu yeshi haguma na Bashani yeshi, kwo bamuderha mpu cihugo ca BaRefayimi. [14] Yayiri mwene Menashè, erhi àmayanka omurhundu gw'Argobu gwôshi kuhika oku lubibi lw'Aba-Geshuri n'Aba-Makà, ebyo bishagala babiyirika izîno lyâge, byakaziderhwa mpu «bishagala bya Yayiri» kwo binaciderhwa kuhika ene.) [15] Galadi namugabîra Makiri. [16] Bene Rubeni na Bene-Gadi, nabahà olundi luhande lw'ecihugo ca Galadi, kuhika oku mugezi gwa Amoni, nahebakwo n'ecihimbi c'ekarhî k'omugezi gujijire olubibi lwa Bene-Amoni. [17] Araba na Yordani lwaba lubibi[q] lwâbo, kurhenga e Kinereti kuhika oku nyanja ya Araba, oku nyanja y'omunyu omu marhambi ga Pisiga e bushoshokero bw'izûba.

[18] Namuhà eri irhegeko ago mango, nti: «Nyamubâho. Nyamuzinda winyu amuhire eci cihugo mpu cibè cinyu; mwe balwî mweshi, murhôle emirasano yinyu. mushokolere bene winyu Bene Israheli; [19] nti bakinywe bone, n'abâna binyu n'ebintu binyu, (mmanyire oku amasò mugwêrhe garhali manyi), bone basigala muli eyi mirhundu mmuhîre, [20] kuhika Nyamubâho ashobôze bene winyu nabo nk'oku amujirìre mwoyo, kuhika nabo harhinde muli birya bihugo Nyamubâho, Nyamuzinda winyu amuhire erindi ishiriza lya Yordani. Enyuma z'aho, mwanashubira omu mashwa ginyu nàmuhâga».

[21] Nahà Yozwè erira irhegeko obwo, nti: «Obwîne n'amasù gâwe wêne, ebi Nyamubâho, Nyamuzinda winyu akolîre abâla bâmi bombi, ntyo kwo Nyamubâho akazikolera n'abandi bâmi mwashanga bôshi. [22] Nti orhayôbohaga, bulya Nyamubâho, Nyamuzinda winyu yêne wamulwira». [23] Ago mango nashenga Nyamubâho engalo: [24] «Nti Yâgirwa Nyamubâho, warhôndire okuyêreka mwambali wâwe obukulu bwâwe n'obuhashe bw'okuboko kwâwe; woyo, ntà w'emalunga erhi w'enigulu wakakuhikakwo oku ikola n'oku bijiro bilushine, [25] oleke nyikire nâni nsinzekwo eco cihugo cinjà ciri ishiriza lya Yordani, nâni ndolekwo eyi ntondo nyinjà ndolekwo na Libano!» [26] Ci mwoyo mwarhuma Nyamubâho ambêra burhe. arhanyumvîrhizagya. Ambwîra, erhi: «Lekeraga aho! Orhacimbwîraga olwo! [27] Sôkera oku busongerwe bwa Pisiga, olikire amasù olunda lw'e emwênè, n'olw'emukondwè n'ebushoshokero bw'izûba, ocibonere

---

[p] **3.11** : Makoro ga mulume: Olwo Iugero lwaba lwa santimctri 45. Haligi erindi ikoro ligali, bakagikolêsa e Babiloni, lyali lya santimctri 52 (Rhulole muli Eze 40,5).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'agâwe masù, bulya orhayikire oyu Yordani[r]. [28] Orhegeke Yozwè, omuhe omurhima n'oburhwâli, bulya ye walongôlana olula lubaga ye wanabahisa mwa cira cihugo wàlangira». [29] Oku handi rhwàbêra muli akôla kabanda, aha ishiriza lya Beti-Peori.

DEU BHS 3

וַנֵּפֶן וַנַּעַל דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתֵנוּ הוּא וְכָל־עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה אֶדְרֶעִי׃ 2 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תִּירָא
אֹתוֹ כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב
בְּחֶשְׁבּוֹן׃ 3 וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ גַּם אֶת־עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וַנַּכֵּהוּ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד׃ 4 וַנִּלְכֹּד
אֶת־כָּל־עָרָיו בָּעֵת הַהִוא לֹא הָיְתָה קִרְיָה אֲשֶׁר לֹא־לָקַחְנוּ מֵאִתָּם שִׁשִּׁים עִיר כָּל־חֶבֶל אַרְגֹּב מַמְלֶכֶת עוֹג
בַּבָּשָׁן׃ 5 כָּל־אֵלֶּה עָרִים בְּצֻרוֹת חוֹמָה גְּבֹהָה דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ לְבַד מֵעָרֵי הַפְּרָזִי הַרְבֵּה מְאֹד׃ 6 וַנַּחֲרֵם אוֹתָם כַּאֲשֶׁר
עָשִׂינוּ לְסִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הַחֲרֵם כָּל־עִיר מְתִם הַנָּשִׁים וְהַטָּף׃ 7 וְכָל־הַבְּהֵמָה וּשְׁלַל הֶעָרִים בַּזּוֹנוּ לָנוּ׃ 8 וַנִּקַּח בָּעֵת
הַהִוא אֶת־הָאָרֶץ מִיַּד שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִנַּחַל אַרְנֹן עַד־הַר חֶרְמוֹן׃ 9 צִידֹנִים יִקְרְאוּ לְחֶרְמוֹן
שִׂרְיֹן וְהָאֱמֹרִי יִקְרְאוּ־לוֹ שְׂנִיר׃ 10 כֹּל | עָרֵי הַמִּישֹׁר וְכָל־הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה וְאֶדְרֶעִי עָרֵי מַמְלֶכֶת עוֹג
בַּבָּשָׁן׃ 11 כִּי רַק־עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן נִשְׁאַר מִיֶּתֶר הָרְפָאִים הִנֵּה עַרְשׂוֹ עֶרֶשׂ בַּרְזֶל הֲלֹה הִוא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן תֵּשַׁע
אַמּוֹת אָרְכָּהּ וְאַרְבַּע אַמּוֹת רָחְבָּהּ בְּאַמַּת־אִישׁ׃ 12 וְאֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת יָרַשְׁנוּ בָּעֵת הַהִוא מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר־עַל־נַחַל
אַרְנֹן וַחֲצִי הַר־הַגִּלְעָד וְעָרָיו נָתַתִּי לָרֻאוּבֵנִי וְלַגָּדִי׃ 13 וְיֶתֶר הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׁן מַמְלֶכֶת עוֹג נָתַתִּי לַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה
כֹּל חֶבֶל הָאַרְגֹּב לְכָל־הַבָּשָׁן הַהִוא יִקָּרֵא אֶרֶץ רְפָאִים׃ 14 יָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לָקַח אֶת־כָּל־חֶבֶל אַרְגֹּב עַד־גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי
וְהַמַּעֲכָתִי וַיִּקְרָא אֹתָם עַל־שְׁמוֹ אֶת־הַבָּשָׁן חַוֹּת יָאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ 15 וּלְמָכִיר נָתַתִּי אֶת־הַגִּלְעָד׃ 16 וְלָרֻאוּבֵנִי וְלַגָּדִי
נָתַתִּי מִן־הַגִּלְעָד וְעַד־נַחַל אַרְנֹן תּוֹךְ הַנַּחַל וּגְבֻל וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃ 17 וְהָעֲרָבָה וְהַיַּרְדֵּן וּגְבֻל מִכִּנֶּרֶת
וְעַד יָם הָעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח תַּחַת אַשְׁדֹּת הַפִּסְגָּה מִזְרָחָה׃ 18 וָאֲצַו אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם
אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ חֲלוּצִים תַּעַבְרוּ לִפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־בְּנֵי־חָיִל׃ 19 רַק נְשֵׁיכֶם וְטַפְּכֶם וּמִקְנֵכֶם
יָדַעְתִּי כִּי־מִקְנֶה רַב לָכֶם יֵשְׁבוּ בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם׃ 20 עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה | לַאֲחֵיכֶם כָּכֶם וְיָרְשׁוּ גַם־הֵם
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְשַׁבְתֶּם אִישׁ לִירֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם׃ 21 וְאֶת־יְהוֹשֻׁעַ
צִוִּיתִי בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר עֵינֶיךָ הָרֹאֹת אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לִשְׁנֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה כֵּן־יַעֲשֶׂה יְהוָה
לְכָל־הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר שָׁמָּה׃ 22 לֹא תִירָאוּם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם׃ ס

---

[q] **3.17** : Nyanja y'omunyu kw'enaderhwa ntyo, nyanja ya Loti.

[r] **3.27** 3. 27: Enyigîrizo z'entumwa zimanyisize oku Mûsa arhahikaga omu cihugo babalaganyagya n'oku Mûsa abire afa embere bayikire Yordani (Lush 34. 5-6). Okwo kuyêrekine omuhigo gwa ka-lya kanwa ka Nyakasane (Lush 31.2; 34.4). Amandiko manji gwo gayêrekana oku ecarhumaga Mûsa afa kuli kugoma kw'olubaga nk'oku bakudesire hano (Rhulole muli Lush 1.37; 4.21, Lul 106, 32). Ci kwône, haligi mandiko maguma maguma gaderha oku Mûsa na Aròni bahanagwa omu kubà arhayemêraga Nnâmahanga mwîkubagirwa omu karhî ka Bene Israheli aha Meriba (Lush 12, 51; Mib 20, 12) na kulya kubà ahuzire buyêrekana obwimâna bwa Nyamuzinda omu karhî ka Bene Israheli (Mib 20, 10)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

23 וָאֶתְחַנַּן אֶל־יְהוָה בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר׃ 24 אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת־עַבְדְּךָ אֶת־גָּדְלְךָ וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה
אֲשֶׁר מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כְמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶךָ׃ 25 אֶעְבְּרָה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן׃ 26 וַיִּתְעַבֵּר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלָי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רַב־לָךְ
אַל־תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה׃ 27 עֲלֵה | רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְשָׂא עֵינֶיךָ יָמָּה וְצָפֹנָה וְתֵימָנָה וּמִזְרָחָה וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ
כִּי־לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃ 28 וְצַו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ כִּי־הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְהוּא יַנְחִיל אוֹתָם
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ 29 וַנֵּשֶׁב בַּגַּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר׃ פ

4

Okuhemuka kwa Peori n'oburhimanya nkana

[1] Wâni Israheli, yumvagya amarhegeko n'engeso nakuyigîriza ene: kuderha nti mugashimbe lyo mulama munahike muli cirya cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda wa basho amuhà mpu muciyanke cibè cinyu. [2] Ebìra mmu rhegesire murhabiyûshûlekwo akantu, murhanabinyihyakwo akantu ci mulange olushika lwa Nyamubâho, Nyamuzinda winyu nk'oku nnamurhegesire. [3] Mwacibwinire mwene n'amasù ginyu ehi Nyamubâho akolîre Balu-Peori: ngasi yeshi wakulikire Balu-Peori, Nyamubâho amuherêrekeza ekarhî kâwe; [4] cikwône mwe mwayosire mucishwekìre kuli Nyamubâho. Nyamuzinda winyu, mwoyu mucirimwo omûka mweshi. [5] Ka murhabwini nioyu ndwîrhe namuyigîriza amarhegeko n'cngcso nk'oku Nyamubâho, Nyamuzinda anarhegekaga, kuderha mpu mugashimbe hanomuhika omu cihugo mwajiyanka. [6] Mugalange munagashimbe: bwo burhimanya bwinyu go na makengu ginyu omu masù g'amashanja. Amango bayumva agamarhegeko gôshi kwo banaderha, mpu: «Olubaga lw'oburhimanya n'amakengu lunali luguma lwone: lwolu lubaga lunji-lunji». [7] Anagwarhi, lubaga lunji-lunji luhi lulya banyamuzinda babà baliranyire nk'okûla Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu aba arhuliranyire[s] ngasi mango nka rhwamushenga? [8] Na kandi, lundi lubaga lunenene luhi lulya lujira amarhegeko n'engeso zishingânîne nk'oku olu lushika nyêrekìne embere zinyu olw'ene luli?

Obufululе bwa Nyamubâho oku ntondo ya Horebu

[9] Ci kwône omanyâge wakayibagira ebi binjà amasù gâwe gabwîne omanyâge harhajiraga ciru n'olusiku luguma lw'akalamo kâwe waleka ebyo binjà byakurhenga oku murhima, ci kwône obiyigîrize hagala bâwe n'abinjikulu bâwe erhikwo. [10] Olusiku wali oyimanzire aha ntondo ya Horebu, embere za Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, Nyamubâho ambwîra: «Onshubûlize

[s] **4.7** Arhuliranyire: Mûsa alonzize okuyêrekana olukogo lwa Nyamuzinda. Nyamuzinda anarhulirane ngasi mango rhwe biremwa byâge nka kula omubusi anakomerana n'abâna bâge. Olukogo lwa Nyamuzi-nda làyûshûka bwenêne kulusha erhi ayemêra akuyanka omubiri, aburhwa hano igulu, alama na nîrhu, na buzinda abambwa oku musalaba mpu lyo arhucungula. Lolà muli Ywn 1,14.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

olubaga nabayumvisa ebinwa byâni, kuderha nti baciyigîrize okuntînya, ensiku zôshi z'akalamo kâbo hano igulu banakuyigîrize bagalababo». [11] Mwanacishegera obwo, mpu muyimange oku burhambi bw'entondo, ago mango erhi ntondo edwîrhe yagulumira kuhika omu nkuba karhî, omu mwizimya gw'ebitù n'omu milazo. [12] Nyamubâho amushambaza obwo, kurhengera omu karhî k'omuliro; mwakazâgiyumva izù ly'ebinwa, cikwône murhabonaga busù buhi. Mwakazâgiyumva izù lyône. [13] Nyamubâho amumanyîsa endagâno yâge, amurhegeka mpu muyishimbe: biryala binwa ayandikaga oku nnambi z'amabuye oku binali ikumi. [14] Niehe, antegeka obwo mpu mmuyigîrize amarhegeko n'engeso mwakazishimba omu cihugo mwajàmwo mpu muciyanke cibè cinyu. [15] Munacilangâge bwinjà: kulya kubà orhabonaga busù buhi, olusiku Nyamubâho akushambâliza omu karhî k'omuliro aha Horebu, [16] murhahîraga mukakola amaligo, mùderha mpu mukola mwajira enshusho mbinje y'okuyêrekana kantu kalebe: ebè nshusho ya mulume ebè ya mukazi, [17] ebè nshusho ya nsimba ndebe mw'ezi zigera oku idaho, ebè nshusho ya kanyunyi kalebe mw'orhu rhubalala emalunga, 18 ebè nshusho yansimba ndebe mw'ezi ziba omu mîshi ekuzimu. [19] Irhondo okalengeza amasù ogalamira emalunga, okabona izûba, omwêzi, enyenyêzi n'engabo z'emalunga yôshi, orhazigaga bakukulukuza mpu obiharamye erhi kubikolera. Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe abigabire amashanja gôshi gali idako ly'amalunga. [20] Cikwône mwêhe, Nyamubâho àmuyansire amukûla omu luganda batulira ebyuma, e Mîsiri, mpu muhinduke lubaga mwanya gwâge nk'oku munali ene.

Obuhane

[21] Mwoyo, mwarhuma Nyamubâho ambêra burhe, acîgasha mpu nkayikira Yordani, na mpu nkahika omu cihugo cinjà àkushoboza cibc câwe. [22] Neci, mwo nafira mwa cino cihugo rhulimwo, ntanayikira oyu Yordani. Mwêhe mwamuyikira mujiyanka cirya cihugo cinjacinja. [23] Mucîlange mwakanayibagira endagâno Nyamubâho, Nyamuzinda winyu àfundikaga ninyu, murhahîraga mukajira enshusho mbinje ya kantu kalebe n'obwo Nyamubâho Nyamuzinda wâwe akuhanzizekwo; [24] bulya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe aba muliro ntakanjirwa, anabà Nyamuzinda wa luhali. [25] Amango mwabà mwamaburha abâna munakola mugwêrhe abinjikulu, amango mwabà mukola muli nsiku mw'eco cihugo, erhi mwakakola amaligomukajira enshusho mbinje, kwo kukola ebigayisizc Nyamubâho n'okumujira burhe, [26] lero igulu n'amalunga go gàmpumira omu kasheba gamuyâgirize olwo lusiku: murharhamihungumuke muli eco cihugo mwàjiyanka mpu cibè cinyu obu mwayikira Yordani. Murha shingemo nsiku inga, kuhungumuka mwanahungumuka. [27] Nyamubâho àmushandabanya omu mashanja n'abasigala muli mwe barhabè banga. Omu karhî k'amashanja emunda Nyamubâho amulukiriza. [28] Mukolaga mugendikolerayo banyamuzinda bàjiragwa n'enfune z'omuntu, àbabinjagwa omu murhi erhi omu ihuye, oku barhabona barhanayumva kwo barhalya barhanabayirwa. [29] Wabà oli eyo munda onalongereze Nyamubâho Nyamuzinùa wâwe, wanamubona erhi wakamulonza n'omurhima

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gwâwe gwôshi n'omûkâ gwâwe gwôshi. [30] Omu maganya gâwe, ebî binwa byakuhikakwo, cikwône omu nsiku nzinda washubirira Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, onayumvîrhizc izù lyâge [31] bulya Nyamubâho Nyamuzinda wâwe abâ Nyamuzinda wa lukogo,arhakulekêrere arhanakushabe; arhayibagire omulagi alaganyagya basho anaguhirakwo endahiro.

[32] Orhangidôsa ensiku za mîra, ezakushokoleraga kurhenga olusiku Nyamuzinda alemaga omuntu hano igulu: kurhengera kuli cikwî ciguma emalunga kuhika oku cindi, ka hakola habire akanwa kali nk'aka? [33] Ka hali olubaga lukola luyumvîrhe izù lya Nyamuzinda ozîne lyaderhera omu karhî k'omuliro nk'oku wàyumvagya lwanabulilama? [34] Ka hali owundi Nyamuzinda okola òyishire alilonza ishanja omu karhî k'erindi ajira ebyokurhangula, ebimanyîso, ebisômerîne anatula entambala n'enfune nzihun'okuboko kulambûle ajira eby'okuyôbohya nka kulya Nyamubâho Nyamuzinda winyu àmujiriraga e Mîsiri, erhi mwanasinza? [35] We wahîrwe okubona ebyo byôshi kuderha mpu omanye oku Nyamubâho ye Nyamuzinda w'okuli na ntà wundi aha nyuma zagc. [36] Kurhengera emalunga, akuyumvîsa izù lyâge mpu akuyigîrize, na kunola igulu akuyêreka omuliro gwâge munene wanayumva ebinwa byâge kurhengera omu kagarhî k'omuliro. [37] Kubà ali azîgîre basho, n'okubà acîshozire iburha lyâbo enyuma zâbo, kwarhumire akurhenza e Mîsiri anakuyêrekana okubâho kwâge n'obuhashe bwâge. [38] Amashanja manene na mazibu kukulusha, agalibirhakwo omu masù gâwe, mpu 1yo akuhisa omu cihugo câbo, anakuhe co mpu ociyimemwo nk'oku binaciyosire kuhika ene.

[39] Okwânînage omanye ene onakazikurhimanya omu murhima gwâwe: Nyamubâho, ye Nyamuzinda oku nkuba enyanya na hano nshi oku igulu, yêne ntà wundi. [40] Olange amarhegeko gâge n'engeso zâge nkurhegesire ene, nti lyo obêrwa woyo na bagala bâwe, lyo munalamira omu cihugo Nyamubâho Nyamuzinda wâwe akuhîre mpu cibè câwe ensiku zôshi.

Ngahi omuntu akayakira

[41] Oku bundi Mûsa acîshoga mirhundu isharhu ishiriza lya Yordani, e bushoshokero bw'izûba. [42] Eyo mirhundu yo omwisiwamayîrha akayakiremwo, òwamayîrha mwene wâbo buzira bulonza bubî, amuyirhe arhanali mugwêrhekwo nshombo ndebe: ago mango, erhi akayakira muli murhundu muguma mw'eyo, anaciza ogwâge mûka. [43] Eyo mirhundu yeyi: kuli Bene-Rubeni, Beseri, omu irûngu, omu irango kuli Bene-Menashè, Galani, omu Bashani.

Enshambâlo ya kabirhi ya Mûsa

[44] Lwo lushika Mûsa ahâga bene Israheli olu, [45] Gagâla amahugulo, amangorhegeko n'engeso Mûsa ahâga Bene Israheli erhi barhenga e Mîsiri, [46] ishiriza lya Yordani, omu lubanda luli hôfi na

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Beti-Peori; omu cihugo ca Sihoni, mwâmi muamoriti, akarhwabwâmi kâge erhi kali e Heshiboni: Mûsa na Bene Israheli bàli bamuhimire erhi barhenga e Mîsiri. 47 Banali bayansire ecihugo câge, n'ecihugo ca Ogu, mwâmi w'e Bashani, bombi bali bâmi bamoriti babaga ishiriza lya Yordani, e bushoshokero bw'izûba, 48 kurhengera kuli Aruweri oli oku lubibi luli enyanya z'omugezi gwa Amoni, kuhika oku ntondo ya Sioni yerigi Herimoni oyo, 49 na kuli Araba yôshi, ishiriza lya Yordani ebusho-shokero.

DEU BHS 4

וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל־הַחֻקִּים וְאֶל־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיוּ וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נֹתֵן לָכֶם: לֹא תֹסִפוּ עַל־הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ
לִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם: עֵינֵיכֶם הָרֹאֹת אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה בְּבַעַל פְּעוֹר כִּי
כָל־הָאִישׁ אֲשֶׁר הָלַךְ אַחֲרֵי בַּעַל־פְּעוֹר הִשְׁמִידוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִקִּרְבֶּךָּ: וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם
הַיּוֹם: רְאֵה | לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְהוָה אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים
שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם כִּי הִוא חָכְמַתְכֶם וּבִינַתְכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֶת כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה
וְאָמְרוּ רַק עַם־חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה: כִּי מִי־גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר־לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ
בְּכָל־קָרְאֵנוּ אֵלָיו: וּמִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר־לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צַדִּיקִם כְּכֹל הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם
הַיּוֹם: רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן־יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ
וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ: יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב בֶּאֱמֹר יְהוָה אֵלַי הַקְהֶל־לִי אֶת־הָעָם
וְאַשְׁמִעֵם אֶת־דְּבָרַי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לְיִרְאָה אֹתִי כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה וְאֶת־בְּנֵיהֶם
יְלַמֵּדוּן: וַתִּקְרְבוּן וַתַּעַמְדוּן תַּחַת הָהָר וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ עַד־לֵב הַשָּׁמַיִם חֹשֶׁךְ עָנָן וַעֲרָפֶל: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֲלֵיכֶם
מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שֹׁמְעִים וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֹאִים זוּלָתִי קוֹל: וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם
לַעֲשׂוֹת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים וַיִּכְתְּבֵם עַל־שְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים: וְאֹתִי צִוָּה יְהוָה בָּעֵת הַהִוא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים
וּמִשְׁפָּטִים לַעֲשֹׂתְכֶם אֹתָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם
כָּל־תְּמוּנָה בְּיוֹם דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּחֹרֵב מִתּוֹךְ הָאֵשׁ: פֶּן־תַּשְׁחִתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל־סָמֶל תַּבְנִית
זָכָר אוֹ נְקֵבָה: תַּבְנִית כָּל־בְּהֵמָה אֲשֶׁר בָּאָרֶץ תַּבְנִית כָּל־צִפּוֹר כָּנָף אֲשֶׁר תָּעוּף בַּשָּׁמָיִם: תַּבְנִית כָּל־רֹמֶשׂ
בָּאֲדָמָה תַּבְנִית כָּל־דָּגָה אֲשֶׁר־בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ: וּפֶן־תִּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וְרָאִיתָ אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת־הַיָּרֵחַ
וְאֶת־הַכּוֹכָבִים כֹּל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וַעֲבַדְתָּם אֲשֶׁר חָלַק יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָם לְכֹל הָעַמִּים תַּחַת
כָּל־הַשָּׁמָיִם: וְאֶתְכֶם לָקַח יְהוָה וַיּוֹצֵא אֶתְכֶם מִכּוּר הַבַּרְזֶל מִמִּצְרַיִם לִהְיוֹת לוֹ לְעַם נַחֲלָה כַּיּוֹם הַזֶּה: וַיהוָה
הִתְאַנַּף־בִּי עַל־דִּבְרֵיכֶם וַיִּשָּׁבַע לְבִלְתִּי עָבְרִי אֶת־הַיַּרְדֵּן וּלְבִלְתִּי־בֹא אֶל־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ
נַחֲלָה: כִּי אָנֹכִי מֵת בָּאָרֶץ הַזֹּאת אֵינֶנִּי עֹבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם עֹבְרִים וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַזֹּאת׃ 23הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־תִּשְׁכְּחוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כֹּל אֲשֶׁר
צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ 24כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא׃ פ
25כִּי־תוֹלִיד בָּנִים וּבְנֵי בָנִים וְנוֹשַׁנְתֶּם בָּאָרֶץ וְהִשְׁחַתֶּם וַעֲשִׂיתֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כֹּל וַעֲשִׂיתֶם הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ
לְהַכְעִיסוֹ׃ 26הַעִידֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ כִּי־אָבֵד תֹּאבְדוּן מַהֵר מֵעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים
אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא־תַאֲרִיכֻן יָמִים עָלֶיהָ כִּי הִשָּׁמֵד תִּשָּׁמֵדוּן׃ 27וְהֵפִיץ יְהוָה אֶתְכֶם בָּעַמִּים וְנִשְׁאַרְתֶּם מְתֵי
מִסְפָּר בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר יְנַהֵג יְהוָה אֶתְכֶם שָׁמָּה׃ 28וַעֲבַדְתֶּם־שָׁם אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עֵץ וָאֶבֶן אֲשֶׁר לֹא־יִרְאוּן וְלֹא
יִשְׁמְעוּן וְלֹא יֹאכְלוּן וְלֹא יְרִיחֻן׃ 29וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמָצָאתָ כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ בְּכָל־לְבָבְךָ
וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃ 30בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ עַד־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקֹלוֹ׃ 31כִּי
אֵל רַחוּם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת־בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם׃ 32כִּי שְׁאַל־נָא לְיָמִים
רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר׀ בָּרָא אֱלֹהִים | אָדָם עַל־הָאָרֶץ וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד־קְצֵה הַשָּׁמַיִם הֲנִהְיָה
כַדָּבָר הַגָּדוֹל׀ הַזֶּה אוֹ הֲנִשְׁמַע כָּמֹהוּ׃ 33הֲשָׁמַע עָם׀ קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כַּאֲשֶׁר־שָׁמַעְתָּ אַתָּה וַיֶּחִי׃ 34אוֹ
| הֲנִסָּה אֱלֹהִים׀ לָבוֹא לָקַחַת לוֹ גוֹי׀ מִקֶּרֶב גּוֹי׀ בְּמַסֹּת׀ בְּאֹתֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבְיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה
וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ׃ 35אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְהוָה הוּא
הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ׃ 36מִן־הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעֲךָ אֶת־קֹלוֹ לְיַסְּרֶךָּ וְעַל־הָאָרֶץ הֶרְאֲךָ אֶת־אִשּׁוֹ הַגְּדוֹלָה וּדְבָרָיו
שָׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃ 37וְתַחַת כִּי אָהַב אֶת־אֲבֹתֶיךָ וַיִּבְחַר בְּזַרְעוֹ אַחֲרָיו וַיּוֹצִאֲךָ בְּפָנָיו בְּכֹחוֹ הַגָּדֹל
מִמִּצְרָיִם׃ 38לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִמְּךָ מִפָּנֶיךָ לַהֲבִיאֲךָ לָתֶת־לְךָ אֶת־אַרְצָם נַחֲלָה כַּיּוֹם הַזֶּה׃ 39וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם
וַהֲשֵׁבֹתָ׀ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד׃ 40וְשָׁמַרְתָּ אֶת־חֻקָּיו
וְאֶת־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ וּלְמַעַן תַּאֲרִיךְ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ כָּל־הַיָּמִים׃ פ
41אָז יַבְדִּיל מֹשֶׁה שְׁלֹשׁ עָרִים בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה שָׁמֶשׁ׃ 42לָנֻס שָׁמָּה רוֹצֵחַ אֲשֶׁר יִרְצַח אֶת־רֵעֵהוּ בִּבְלִי־דַעַת
וְהוּא לֹא־שֹׂנֵא לוֹ מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם וְנָס אֶל־אַחַת מִן־הֶעָרִים הָאֵל וָחָי׃ 43אֶת־בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ הַמִּישֹׁר לָרֻאוּבֵנִי
וְאֶת־רָאמֹת בַּגִּלְעָד לַגָּדִי וְאֶת־גּוֹלָן בַּבָּשָׁן לַמְנַשִּׁי׃ 44וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 45אֵלֶּה הָעֵדֹת
וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם׃ 46בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּגַּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר
בְּאֶרֶץ סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם׃ 47וַיִּירְשׁוּ אֶת־אַרְצוֹ
וְאֶת־אֶרֶץ | עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה שָׁמֶשׁ׃ 48מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן
וְעַד־הַר שִׂיאֹן הוּא חֶרְמוֹן׃ 49וְכָל־הָעֲרָבָה עֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה וְעַד יָם הָעֲרָבָה תַּחַת אַשְׁדֹּת הַפִּסְגָּה׃ פ

5

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Amarhegeko ikumi ga Nyamuzinda

[1] Mûsa ahamagala Israheli yeshi, ababwîra erhi: Yumva Israheli amarhegeko n'engeso nakubwirira omu kurhwîri; mugayige mugalange lyo mugashimba.

A. Irhegeko lirhanzi (2-10)

[2] Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu àfundisire endagâno yâge haguma nîrhu oku Horebu. [3] Arhali bo na balarha Nyamubâho afûndikaga eyo ndagâno, ci haguma nîrhu rhwe rhucizine, oku rhunali aha olw'ene rhweshi. 4 Nyamubâho amushambaza masù omu masù oku ntondo omu karhî k'omuliro. [5] Nâni ago mango erhi nyimanzire aha karhi ka Nyamubâho na ninyu, nti mmumanyîse ebinwa byâge, mwâli muyôbohire omuliro kwarhuma murhasôkera oku ntondo. Aderha obwo, erhi: [6] «Nie Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, nie nàkurhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri, omu nyumpa wali mujà. [7] Orhâbe n'abandi ba Nyamuzinda aha nyuma zâni. [8] Orhahîraga okajira ehy'obûko nshusho mbinje, nshusho y'ebiri emalunga enyanya, ey'ebiri idako bano nshi, erhi ebiri omu mîshi idako ly'igulu. [9] Orhahîraga okaharâmya ezo nshusho erhi okuzikolera. Bulya niono Nyamubâho Nyamuzinda wâwe mba Nyamuzinda wa mitula. Obubî bw'ababusi nnambuhanire abâna bâbo, n'abinjikulu n'abinjikuluza bâbo, nka bali bantu banshomba. [10] Cikwône nnambabalire bantu bihumbi n'ebihumbi nka bali bantu bansîma banashimba amarhegeko gâni.

B. Irhegeko lya kabirhi n'elya kasharhu (11-15)

[11] Orhalahire izîno lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ebirà, bulya Nyamubâho arhakaleka buhana owalahira izîno lyâge ebirà. [12] Olusiku lwa sabato okazilukuza nk'oku Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe anakurhegekaga. [13] Wakazikola miregerege ndarhu onajire obushanja bwâwe bwôshi. [14] Ci olusiku lwa kali nda, luli lusiku lwa sabato, lusiku lwa Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe: ntà mukolo wajira olwo lusiku, ôli we, ôli mugala wâwe, ôli mwâli wâwe, ôli mwambali wâwe, ôli mwambali-kazi wâwe, ôli enkafu yâwe, ôli cndogomi yâwe, erhi cintu câwe cirebe, ciru n'ecigolo cihànzire aha mwâwe, na ntyo mwambali na mwambali kazi wâwe nabo hanarhamûka akâwe wêne. [15] Okazikengêra oku wali mujà omu cihugo c'e Mîsiri, na Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akurhenzayo n'okuboko kuzibuzibu, kuboko kulambûle, kwo kwarhumire Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akurhegeka mpu okazikenga olwa Sabato.

C. Irhegeko lya kani, elya karhânu na kuhika elya kali ikumu (16-21)

[16] Okazikenga sho na nyoko nka kulya Nyamubâho Nyamuzinda wâwe akurhegekaga, ly'olama nsiku nyinji onabone omugisho mwa cirya cihugo Nyamubâho Nyamuzinda wâwe akuhà.

[17] Orhahîra okaniga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[18] Orhahîra okahusha.

[19] Orhahîra okazimba.

[20] Orhahîra okabêshera omulungu wâwe.

[21] Orhahîra okacîfinja mukà mulungu wâwe. Orhahîra okacîfinja enyumpa ya mulungu wâwe, nîsi erhi ishwa lyâge, erhi mwambali wâge erhi omwambalikazi, nîsi erhi nkafu yâge, erhi ndogomi yâge erhi kandi kantu ka mulungu wâwe».

[22] Byo binwa Nyamubâho abwîraga endêko yinyu yôshi oku ntondo ebyo, abiderha n'izù linene, omu karhî k'omuliro, omu citu n'omwizimya: orhanayu-shulagakwo bici; abiyandika kuli nnambi ibirhi za mabuye anazimpêreza.

Obulagizi bwa Mûsa

[23] Erhi nyumva izù lyarhenga omwôla karhî k'omwizimya, oku n'entondo yôshi yagulumira muliro, mwoyo mweshi oku munali barhambo b'emilala, haguma n'abagula binyu, mwanaciyisha emunda nàli, [24] mwambwìra, mpu: Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu amarhuyêreka irenge n'obukulu bwâge, rhwamayumva izù lyâge omu karhi k'omuliro; mpu neci ene rhwamaja rhwabona oku Nyamubâho anaderhêza omuntu n'omuntu agalilama. [25] Cikwône lero, cici cankarhumaga rhwafa? Caba neci oyu nyanduma w'omuliro anarhusingônola, n'erhi rhwankashubikayumva izù lya Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu, rhwanahera. [26] Ka hali ojira omubiri okola oyumvîrhe akirhu izù lya Nyamuzinda ôzine lyaderhera omu karhî k'omuliro akanabulilama?

[27] Woyo, ojeyo oyumve ngasi oku Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu akaderha, obuliyisha orhubwîre ngasi oku Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu akubwîzire; rhwayumvîrhizakwo rhunakujire. [28] Nyamubâho ayumva oku mudesire anambwîra, erhi: «Nayumvîrhe ebinwa by'olu lubaga». Oku bakubwizire kwôshi kunali kwinjà. [29] Omurhima gwâbo gurhankarhangiyôrha guli ntyôla: gukazinkega gunashimbe amarhegeko gâni lyo babona amasîma garhahwa, bone haguma n'ahana baho. [30] Ogende obabwîre, erhi: “Mushubire omu bihando binyu». [31] Cikwône wêhe, obere ahàla hôfi nâni, nakubwîra amarhegeko gôshi, olushika n'engesowàbayigîriza nabo bazikole. Okuzigira Nyamuziuda: lyo irhegeko

[32] Mulangâge munakulikire nk'oku Nyamubâho, Nyamuzinda winyu ànamurhegekaga. Murhahabukire ekulyo erhi ekulembe. [33] Mushongêze enjira Nyamubâho, Nyamuzinda winyu anamuyêrekaga lyo mubona akalamo; mwabona omugisho n'akalamo mw'eci cihugo mwâjirhôla.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר בְּאָזְנֵיכֶם
הַיּוֹם וּלְמַדְתֶּם אֹתָם וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשֹׂתָם: 2יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כָּרַת עִמָּנוּ בְּרִית בְּחֹרֵב: 3לֹא אֶת־אֲבֹתֵינוּ כָּרַת יְהוָה
אֶת־הַבְּרִית הַזֹּאת כִּי אִתָּנוּ אֲנַחְנוּ אֵלֶּה פֹּה הַיּוֹם כֻּלָּנוּ חַיִּים: 4פָּנִים | בְּפָנִים דִּבֶּר יְהוָה עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ
הָאֵשׁ: 5אָנֹכִי עֹמֵד בֵּין־יְהוָה וּבֵינֵיכֶם בָּעֵת הַהִוא לְהַגִּיד לָכֶם אֶת־דְּבַר יְהוָה כִּי יְרֵאתֶם מִפְּנֵי הָאֵשׁ וְלֹא־עֲלִיתֶם בָּהָר
לֵאמֹר: ס

6אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: 7לֹא יִהְיֶה־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים
עַל־פָּנָי: 8לֹא־תַעֲשֶׂה־לְךָ פֶּסֶל | כָּל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם | מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם | מִתַּחַת
לָאָרֶץ: 9לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־שִׁלֵּשִׁים
וְעַל־רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי: 10וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָו: 11לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא
יְנַקֶּה יְהוָה אֵת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לַשָּׁוְא: ס

12שָׁמוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: 13שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ: 14וְיוֹם
הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת | לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ־וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ־וַאֲמָתֶךָ וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכָל־בְּהֶמְתֶּךָ
וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כָּמוֹךָ: 15וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ | בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּצִאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה עַל־כֵּן צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת: ס

16כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן | יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: ס

17לֹא תִרְצָח: ס

18וְלֹא תִנְאָף: ס

19וְלֹא תִגְנֹב: ס

20וְלֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁוְא: ס

21וְלֹא תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ ס

וְלֹא תִתְאַוֶּה בֵּית רֵעֶךָ שָׂדֵהוּ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ שׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ: ס

22אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר יְהוָה אֶל־כָּל־קְהַלְכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הֶעָנָן וְהָעֲרָפֶל קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף וַיִּכְתְּבֵם
עַל־שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים וַיִּתְּנֵם אֵלָי: 23וַיְהִי כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת־הַקּוֹל מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כָּל־רָאשֵׁי
שִׁבְטֵיכֶם וְזִקְנֵיכֶם: 24וַתֹּאמְרוּ הֵן הֶרְאָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־כְּבֹדוֹ וְאֶת־גָּדְלוֹ וְאֶת־קֹלוֹ שָׁמַעְנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הַזֶּה
רָאִינוּ כִּי־יְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וָחָי: 25וְעַתָּה לָמָּה נָמוּת כִּי תֹאכְלֵנוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת אִם־יֹסְפִים | אֲנַחְנוּ
לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עוֹד וָמָתְנוּ: 26כִּי מִי כָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל אֱלֹהִים חַיִּים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כָּמֹנוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיֵּחִי׃ 27קְרַב אַתָּה וּשְׁמָע אֵת כָּל־אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַתָּה | תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר יְדַבֵּר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
אֵלֶיךָ וְשָׁמַעְנוּ וְעָשִׂינוּ׃ 28וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹל דִּבְרֵיכֶם בְּדַבֶּרְכֶם אֵלָי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי שָׁמַעְתִּי אֶת־קוֹל דִּבְרֵי הָעָם
הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ הֵיטִיבוּ כָּל־אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ׃ 29מִי־יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם לְיִרְאָה אֹתִי וְלִשְׁמֹר אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי
כָּל־הַיָּמִים לְמַעַן יִיטַב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם׃ 30לֵךְ אֱמֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם׃ 31וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי וַאֲדַבְּרָה
אֵלֶיךָ אֶת כָּל־הַמִּצְוָה וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תְּלַמְּדֵם וְעָשׂוּ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ׃ 32וּשְׁמַרְתֶּם
לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לֹא תָסֻרוּ יָמִין וּשְׂמֹאל׃ 33בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם
תֵּלֵכוּ לְמַעַן תִּחְיוּן וְטוֹב לָכֶם וְהַאֲרַכְתֶּם יָמִים בָּאָרֶץ אֲשֶׁר תִּירָשׁוּן׃

6

[1] Eyôla yo mihigo n'amarhegeko n'engeso Nyamubâho Nyamuzinda winyu antegekaga mpu mmumanyîse, mpu mukazigashimba hanomubà mwahisire omu cihugo mwajiyanka. [2] Ntyôla, erhi wakakazirhînya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, ensiku z'akalamo kâwe zôshi, erhi wakanashimba amango rhegeko gâge gôshi, n'ebinwa byâge nk'oku nkurhcgesire ene, wanalama akalamo kalîrî, w'oyo na mugala wâwe n'omwâna wâwe n'omwinjikulu wâwe. [3] Israheli, orhakarhangiyumva, okulanga n'okushimba ago marhegeko ly'obona omugisho onayololoke nka kulya anaderhaga Nyamubâho, Nyamuzinda wa basho, hano ojà muli cirya cihugo cihululamwo amarha n'obûci.

[4] Yumva wâni Israheli: Nyamubâho Nyamuzinda wîrhu yêne Nyamubâho. [5] Ozigire Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe n'omurhima gwâwe gwôshi, n'omûka gwâwe gwôshi, n'emisî yâwe yôshi. [6] Ebyola binwa nkurhegesire ene bisere omu murhima gwâwe. [7] Obibwîrize bagala bâwe, obaganìrirebyo nk'otamîre omu mwâwe erhi amango odwîrhe walambagira omu njira, amango ogwîshîre erhi amango oyimanzire; [8] obishwekere oku nfune zâwe nka kakengézo n'oku malanga gâwe nk’ishembwa. [9] Obiyandike oku mitungo y'enyumpa n'oku lumvi.

[10] Amango Nyamubâho Nyamuzinda aba amakuhisa muli cirya cihugo alaganyagya basho, Abrahamu, Izaki na Yakôbo mpu abahà, mw'erya mirhundu minene eyera bwenêne arhanali aha yayûbakaagwa, [11] omu nyumpa ziyunjwîre binjà bya ngasi lubero, arhanali we waziyunjuzagyabyo, hôfi n'amaliba orhali aha gahumbagwa, hôfi n'emizâbîbu n'emizêti orhali aha yarhweragwa, amango wabà wamalya wamanayigurha, [12] orhahîra okayibagira Nyamubâho wakukûlaga omu cihugo c'e Mîsiri, omu nyumpa walimwomujà. [13] Orhînye Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, okazimukolera onakazicigasha izîno lyâge.

[14] Orhahîra okashimba abandi banyamuzinda, omu banyamuzinda b'amashanja gakugosire, [15] bulyala aba Nyamuzinda wa luhali Nyamubâho Nyamuzinda wâwe obà omu karhî kâwe. Omanye oburhè bwâge bwakanakuzukira atulumukirwe obone bwamakuherêrekeza hano igulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

16 Orhahîra okarhangula Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, nka kulya wajiraga e Masa. 17 Oshimbe amarhegeko ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, na birya binwa na galya mahano àkuhàga. 18 Okazijira ebishingânîne n'ebiyinjihire omu masù ga Nyamubâho, lyo oyumva obusîme onayanke cirya cihugo cinjà-cinjà Nyamubâho alahiriraga basho 19 mpu akaba arhahulusizi abashombanyi bâwe wanasinza! Ye wàkuderhaga Nyamubâho.

20 Amangomugala wâwe akakudôsa erhi: «Ebira binwa, aga marhegeko n'ezira ngesò Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu àmurhegekaga kwo kuderha kurhi»? 21 Wanamubwîra erhi: «Rhwali bajà ba Faraoni e Mîsiri, lero Nyamubâho arhukula eyo munda e Mîsiri n'obuhashe bw'okuboko kwâge. 22 Nyamubâho ajirira omu masù gîrhu ebimanyîso n'ebirhangâzo binene by'okuyôbohya, akolera Mîsiri, Faraoni n'enyumpa yâge yôshi! 23 Rhwehe arhurhenza cyo munda mpu arhuheke mwa cirya cihugo alaganyagya balarhà mpu àrhushobôzaco. 24 Nyamubâho arhurhegesire mpu rhushimbe ago marhegeko gôshi, lyo rhurhînya Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu, rhukaziyôrha rhuli n'obusîme rhunabone akalamo nk'oku binayosire kuhik'ene. 25 «Obushinganyanya bwîrhu bw'obu: okulanga bwinjà n'okushimba aga marhegeko gôshi, embere za Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu, nk'oku yêne arhurhegesire.»

DEU BHS 6

1 וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה
לְרִשְׁתָּהּ׃ 2 לְמַעַן תִּירָא אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר אֶת־כָּל־חֻקֹּתָיו וּמִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבֶן־בִּנְךָ כָּל
יְמֵי חַיֶּיךָ וּלְמַעַן יַאֲרִכֻן יָמֶיךָ׃ 3 וְשָׁמַעְתָּ יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ וַאֲשֶׁר תִּרְבּוּן מְאֹד כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ פ

4 שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה | אֶחָד׃ 5 וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ 6 וְהָיוּ
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ 7 וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ 8 וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ 9 וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ ס
10 וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֶת לָךְ עָרִים גְּדֹלֹת
וְטֹבֹת אֲשֶׁר לֹא־בָנִיתָ׃ 11 וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל־טוּב אֲשֶׁר לֹא־מִלֵּאתָ וּבֹרֹת חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא־חָצַבְתָּ כְּרָמִים וְזֵיתִים
אֲשֶׁר לֹא־נָטָעְתָּ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ 12 הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית
עֲבָדִים׃ 13 אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמֹו תִּשָּׁבֵעַ׃ 14 לֹא תֵלְכוּן אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים
אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם׃ 15 כִּי אֵל קַנָּא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבֶּךָ פֶּן־יֶחֱרֶה אַף־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּךְ וְהִשְׁמִידְךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

16 לֹא תְנַסּוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כַּאֲשֶׁר נִסִּיתֶם בַּמַּסָּה: 17 שָׁמוֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְעֵדֹתָיו וְחֻקָּיו
אֲשֶׁר צִוָּךְ: 18 וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְמַעַן יִיטַב לָךְ וּבָאתָ וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע יְהוָה
לַאֲבֹתֶיךָ: 19 לְהַדֹּף אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ מִפָּנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: ס
20 כִּי־יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ מָחָר לֵאמֹר מָה הָעֵדֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם: 21 וְאָמַרְתָּ לְבִנְךָ
עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם וַיּוֹצִיאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה: 22 וַיִּתֵּן יְהוָה אוֹתֹת וּמֹפְתִים גְּדֹלִים וְרָעִים |
בְּמִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ: 23 וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ לָתֵת לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
לַאֲבֹתֵינוּ: 24 וַיְצַוֵּנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל־הַיָּמִים לְחַיֹּתֵנוּ
כְּהַיּוֹם הַזֶּה: 25 וּצְדָקָה תִּהְיֶה־לָּנוּ כִּי־נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ: ס
7

Israheli lubaga luyegûle

[1] Amango Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe aba amakuhisa muli eci cihugo wagendiyanka, n'amango wâbà wamakungush amashanja manji: Abahititi, Abagirgashi, Abahàmoriti, Abanyakanani, Abaperizi, Abahiviti, n'Abayebuseni, mashanja nda na mazibu kululusha, [2] Nyamubâho, Nyamuzinda akufumbikabo obahime onabakolere akalibala. Orhaderhaga mpu wanywanamwe nabo, nîsi erhi mpu wababera obwonjo! [3] Orhahîraga okakoma obumanina mweshi nabo: mwâli wâwe orhamugabîraga mugala w'ab'eyo; na mugala wâwe orhamusheberaga mwâli w'ab'eyôla. [4] Bulya mugala wâwe banamurheba mpuarhanshimbaga; anakolera abandi banyamuzinda n'oburhè bwa Nyamubâho wânabona bwamakuzûkira atulumukirwe amuherêrekeze mwo kano kanya. [5] Cikwône, alaga oku mwabajirira: mujè mwashâba empêrero zâbo, mujè mwavunyungula amabuye g'okuhêrera bàgwikaga, mujè mwakundula emirhi bàgwikaga mpu bakarherekêreraho na zirya nshusho zâbo[t] bàbinjaga onazidûlike muliro. [6] Bulyala woyo, oli lubaga lwarherekirwe Nyamubâho Nyamuzinda wâwe. We Nyamubâho Nyamuzinda wâwe àcishozire mpu obè we lwâge lubaga omu mashanja gôshi ganabà hano igulu.

[7] Nyamubâho àcishwèkire kuli mwe anacimwîshoga: arhali mpu kulya kubà mwaluzire mwarhalûka agandi mashanja gôshi, ciru mwe banyi omu mashanja gôshi, [8] ci kurhonya Nyamubâho amurhonya, n'okulonza okusêza omulagi alaganyagya basho. Kwo kwarhumire Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akulîkûza n'okuboko kwâge kuzibu, akurhenza omu nyumpa y'obuja n'omu nfune za Faraoni mwâmi w'e Mîsiri. [9] Okolaga wamanya oku Nyamubâho,

[t] **7.5** : Lolà Lub 34, 13; Lush 7, 5; 12, 3; 16, 21; 34, 13. Ogwo mutungo yali nsanamu ya omuzimu-mukazi «Ashera», ye Abanya-Kanani bôshi n'embaga zàli bayegîre bakagiharârnya. Lolà Lub 23, 24. Mbaga nyinji wakagimuderha mpu ye mukà Nyamuzinda; omu Myanzi y'Akalembe, ntà lusiku Mwâmi Yezu adesire mpu NYAMA OLI OMU MPINGU, ci aderha mpu LARHA OLI OMU MPINGU, bulya nnina aciri omu igulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda wâwe ye Nyamuzinda w'okuli, ye Nyamuzinda mutabêsha ye bîkirira endagâno yâge n'obuzigire bwâge kuhika oku iburha lya kali cihumbi abìkira abantu bamuzigira banashimba amarhegeko gâge. [10] Cikwône abamushomba,anabahàne omu magala gâbo. Arhimang'iherêrekeza ngasi omushomba, bunali buhane bwâgo bwâgo amuhà. [11] Olangâge ebinwa n'amarhcgeko n'enecso zâni nkurhegesire ene, onazishimbâge.

[12] Mango wâbà wayumvîrhe aga marhegeko, okagalanga n'okugashimba, naye Nyamubâho Nyamuzinda wâwe àkubikira endagâno n'oburhonyi alaganyagya basho. [13] Akusîma anakugishe oyôloloke; agisha emburho y'omu nda yâwe n'emburho y'omu ishwa lyâwe, engano yâwe, idivayi lihyâhya lyâwe, amavurha gâwe, emyêzi enkafu zâwe zirimwo, n'abanahuzi b'ebibuzi byâwe, muli cirya cihugo alaganyagya basho mpu abahà. [14] Wabà mugishe kulusha agandi mashanja gôshi, emwâwe erhakabà ngumba ya mulumeerhi ya mukazi erhi omu bintu byâwe. [15] Nyamubâho akucinga oku ngasi bulwala, arhakurhumire ciru n'obuguma muli galya mahanya wàbwîne arhumira ab'e Mîsiri, ci abakushomba bôshi, bo anagahengulirakwo.

[16] Okolaga wamalîra ago mashanja Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuhebire omu nfune gôshi. Isu lyâwe lirhabàga lya bwonjo kulibo, orhanakolera Nyamuzinda bâbo: ogwo gwakanaba murhego bakurhezire.

Emisî ya Nyamuzinda

[17] Okolaga waderha emurhima gwâwe erhi aga mashanja gamabà manji kundusha, kurhi nakahasha nagahulusa wâni? [18] Orhabarhînyaga: okengêre kulya Nyamubâho, Nyamuzinùa wâwe akoleraga Faraoni n'ecihugo ca Mîsiri côshi: [19] galya marhangulo manene amasù gâwe gacibоneraga, birya bimanyîso n'ebirhangâzo, kulya kuboko kulambûle Nyamubâho Nyamuzinda wâwe akuhulusagyamwo; ntyo kwo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akolera ago mashanja oyôbohire. [20] Kali ciru Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe arhuma enyisîmbu zimalìre abakaderha mpu bacinaniriza erhi mpu bacifulika balekibonwa.

[21] Orhadirhimanaga embere zâbo, bulya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ali ekarhî kâwe. Ye Nyamuzinda mukulu n'owokuyôbohwa. [22] Hinyi-hinyi Nyamubâho Nyamuzinda wâwe aja ahungumula ago mashanja embere zâwe. Nâwe wêne orhakabagukumulira oku liguma, kuderha mpu eby'erubala byankanaluga bikulibuze. [23] Nyamubâho, Nyamuzindawâwe akufumbikabo bôshi, abashakanya kuhika bôshi bahungumuke. [24] Akufumbika n'abâmi bâbo, oherêrekcze amazîno gâbo hanola idako ly'amalunga harhajire owaderha mpu ahagaza embere zâwe, kuhika bôshi obamalire.

[25] Enshusho bàbinjaga mpu banyamuzinda bâbo, mukazizikweba ecîko; orhayagalagwa n'amasholo nîsi erhi n'amarhale baziyambisire; erhi wakaderha mpu waciyankirago, wanagwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu murhego; bulyala ebyo byôshi, Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe arhabikwirirwa. [26] Orhahîraga okahêka ebyo byakobwa omu mwâwe, byakanarhuma wabà nyamakobwa akabyo. Okwânîne obilole nka by'eciguzi birya by'okushologosa bulya biri bihehêrere.

DEU BHS 7

1כִּ֣י יְבִיאֲךָ֗ יְהוָה֙ אֱלֹהֶ֔יךָ אֶל־הָאָ֖רֶץ אֲשֶׁר־אַתָּ֣ה בָא־שָׁ֣מָּה לְרִשְׁתָּ֑הּ וְנָשַׁ֤ל גּוֹיִם־רַבִּים֙ | מִפָּנֶ֔יךָ הַחִתִּ֥י וְהַגִּרְגָּשִׁ֖י וְהָאֱמֹרִ֣י
וְהַכְּנַעֲנִ֑י וְהַפְּרִזִּ֥י וְהַחִוִּ֖י וְהַיְבוּסִ֑י שִׁבְעָ֤ה גוֹיִם֙ רַבִּ֣ים וַעֲצוּמִ֔ים מִמֶּ֖ךָּ׃ 2וּנְתָנָ֥ם יְהוָ֛ה אֱלֹהֶ֖יךָ לְפָנֶ֑יךָ וְהִכִּיתָ֗ם הַחֲרֵ֤ם
תַּחֲרִים֙ אֹתָ֔ם לֹא־תִכְרֹ֥ת לָהֶ֖ם בְּרִ֑ית וְלֹ֥א תְחָנֵּ֖ם׃ 3וְלֹ֥א תִתְחַתֵּ֖ן בָּ֑ם בִּתְּךָ֙ לֹא־תִתֵּ֣ן לִבְנ֔וֹ וּבִתּ֖וֹ לֹא־תִקַּ֥ח
לִבְנֶֽךָ׃ 4כִּ֤י־יָסִיר֙ אֶת־בִּנְךָ֣ מֵאַחֲרַ֔י וְעָבְד֥וּ אֱלֹהִ֖ים אֲחֵרִ֑ים וְחָרָ֨ה אַף־יְהוָ֤ה בָּכֶם֙ וְהִשְׁמִידְךָ֣ מַהֵ֔ר׃ 5כִּֽי־אִם־כֹּ֥ה תַעֲשׂ֖וּ
לָהֶ֑ם מִזְבְּחֹתֵיהֶם֙ תִּתֹּ֣צוּ וּמַצֵּבֹתָ֔ם תְּשַׁבֵּ֖רוּ וַאֲשֵׁירֵיהֶ֥ם תְּגַדֵּעֽוּן׃ וּפְסִילֵיהֶ֖ם תִּשְׂרְפ֥וּן בָּאֵֽשׁ׃ 6כִּ֣י עַ֤ם קָדוֹשׁ֙ אַתָּ֣ה לַיהוָ֔ה
אֱלֹהֶ֑יךָ בְּךָ֞ בָּחַ֣ר | יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֗יךָ לִהְיוֹת֩ לוֹ֙ לְעַ֣ם סְגֻלָּ֔ה מִכֹּ֖ל הָעַמִּ֥ים אֲשֶׁר֙ עַל־פְּנֵ֣י הָאֲדָמָֽה׃ ס
7לֹ֣א מֵרֻבְּכֶ֗ם מִכָּל־הָעַמִּים֙ חָשַׁ֤ק יְהוָה֙ בָּכֶ֔ם וַיִּבְחַ֖ר בָּכֶ֑ם כִּֽי־אַתֶּ֥ם הַמְעַ֛ט מִכָּל־הָעַמִּֽים׃ 8כִּ֚י מֵאַהֲבַ֣ת יְהוָ֔ה אֶתְכֶ֖ם
וּמִשָּׁמְרוֹ֙ אֶת־הַשְּׁבֻעָ֔ה אֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֖ע לַאֲבֹתֵיכֶ֑ם הוֹצִ֨יא יְהוָ֤ה אֶתְכֶם֙ בְּיָ֣ד חֲזָקָ֔ה וַיִּפְדְּךָ֖ מִבֵּ֣ית עֲבָדִ֑ים מִיַּ֕ד פַּרְעֹ֖ה
מֶ֥לֶךְ־מִצְרָֽיִם׃ 9וְיָדַעְתָּ֗ כִּֽי־יְהוָה֙ אֱלֹהֶ֔יךָ הוּא֙ הָאֱלֹהִ֔ים הָאֵ֖ל הַנֶּאֱמָ֑ן שֹׁמֵ֤ר הַבְּרִית֙ וְהַחֶ֔סֶד לְאֹהֲבָ֖יו וּלְשֹׁמְרֵ֥י
מִצְוֹתָ֖ו לְאֶ֥לֶף דּֽוֹר׃ 10וּמְשַׁלֵּ֥ם לְשֹׂנְאָ֖יו אֶל־פָּנָ֑יו לְהַאֲבִידֽוֹ לֹ֥א יְאַחֵ֖ר לְשֹׂנְאוֹ֙ אֶל־פָּנָ֔יו יְשַׁלֶּם־לֽוֹ׃ 11וְשָׁמַרְתָּ֞ אֶת־הַמִּצְוָ֣ה
וְאֶת־הַחֻקִּ֗ים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים֙ אֲשֶׁ֣ר אָנֹכִ֔י מְצַוְּךָ֖ הַיּ֑וֹם לַעֲשׂוֹתָֽם׃ פ
12וְהָיָ֗ה | עֵ֚קֶב תִּשְׁמְעוּן֙ אֶת֙ הַמִּשְׁפָּטִ֣ים הָאֵ֔לֶּה וּשְׁמַרְתֶּ֖ם וַעֲשִׂיתֶ֑ם אֹתָ֗ם וְשָׁמַר֩ יְהוָ֨ה אֱלֹהֶ֜יךָ לְךָ֗ אֶת־הַבְּרִית֙
וְאֶת־הַחֶ֔סֶד אֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֖ע לַאֲבֹתֶֽיךָ׃ 13וַאֲהֵבְךָ֣ וּבֵרַכְךָ֔ וְהִרְבֶּ֖ךָ וּבֵרַ֣ךְ פְּרִי־בִטְנְךָ֣ וּפְרִי־אַדְמָתֶ֗ךָ דְּגָנְךָ֤ וְתִירֹשְׁךָ֙ וְיִצְהָרֶ֔ךָ
שְׁגַר־אֲלָפֶ֖יךָ וְעַשְׁתְּרֹ֣ת צֹאנֶ֑ךָ עַ֚ל הָאֲדָמָ֔ה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּ֥ע לַאֲבֹתֶ֖יךָ לָתֵ֥ת לָֽךְ׃ 14בָּר֥וּךְ תִּהְיֶ֖ה מִכָּל־הָעַמִּ֑ים לֹא־יִהְיֶ֤ה בְךָ֙
עָקָ֣ר וַעֲקָרָ֔ה וּבְבְהֶמְתֶּֽךָ׃ 15וְהֵסִ֨יר יְהוָ֤ה מִמְּךָ֙ כָּל־חֹ֔לִי וְכָל־מַדְוֵי֙ מִצְרַ֣יִם הָרָעִ֔ים אֲשֶׁ֥ר יָדַ֖עְתָּ לֹ֣א יְשִׂימָ֑ם בָּ֚ךְ וּנְתָנָ֔ם
בְּכָל־שֹׂנְאֶֽיךָ׃ 16וְאָכַלְתָּ֞ אֶת־כָּל־הָעַמִּ֣ים אֲשֶׁר֩ יְהוָ֨ה אֱלֹהֶ֜יךָ נֹתֵ֣ן לָ֗ךְ לֹא־תָחֹ֤ס עֵינְךָ֙ עֲלֵיהֶ֔ם וְלֹ֥א תַעֲבֹ֖ד אֶת־אֱלֹהֵיהֶ֑ם
כִּֽי־מוֹקֵ֥שׁ הוּא֙ לָֽךְ׃ ס
17כִּ֥י תֹאמַ֖ר בִּלְבָבְךָ֑ רַבִּ֤ים הַגּוֹיִם֙ הָאֵ֔לֶּה מִמֶּ֖נִּי אֵיכָ֥ה אוּכַ֖ל לְהוֹרִישָֽׁם׃ 18לֹ֣א תִירָ֣א מֵהֶ֔ם זָכֹ֥ר תִּזְכֹּ֖ר אֵ֣ת אֲשֶׁר־עָשָׂ֑ה
יְהוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ לְפַרְעֹ֥ה וּלְכָל־מִצְרָֽיִם׃ 19הַמַּסֹּ֤ת הַגְּדֹלֹת֙ אֲשֶׁר־רָא֣וּ עֵינֶ֔יךָ וְהָאֹתֹ֥ת וְהַמֹּפְתִ֖ים וְהַיָּ֣ד הַחֲזָקָ֑ה וְהַזְּרֹ֣עַ
הַנְּטוּיָ֔ה אֲשֶׁ֥ר הוֹצִ֖אֲךָ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ כֵּן־יַעֲשֶׂ֣ה יְהוָ֤ה אֱלֹהֶ֙יךָ֙ לְכָל־הָעַמִּ֔ים אֲשֶׁר־אַתָּ֥ה יָרֵ֖א מִפְּנֵיהֶֽם׃ 20וְגַם֙ אֶת־הַצִּרְעָ֔ה
יְשַׁלַּ֥ח יְהוָ֛ה אֱלֹהֶ֖יךָ בָּ֑ם עַד־אֲבַ֗ד הַנִּשְׁאָרִ֛ים וְהַנִּסְתָּרִ֥ים מִפָּנֶֽיךָ׃ 21לֹ֥א תַעֲרֹ֖ץ מִפְּנֵיהֶ֑ם כִּֽי־יְהוָ֤ה אֱלֹהֶ֙יךָ֙ בְּקִרְבֶּ֔ךָ אֵ֖ל
גָּד֥וֹל וְנוֹרָֽא׃ 22וְנָשַׁ֣ל יְהוָ֤ה אֱלֹהֶ֙יךָ֙ אֶת־הַגּוֹיִ֣ם הָאֵ֔ל מִפָּנֶ֖יךָ מְעַ֣ט מְעָ֑ט לֹ֤א תוּכַל֙ כַּלֹּתָ֣ם מַהֵ֔ר פֶּן־תִּרְבֶּ֥ה עָלֶ֖יךָ חַיַּ֥ת
הַשָּׂדֶֽה׃ 23וּנְתָנָ֥ם יְהוָ֛ה אֱלֹהֶ֖יךָ לְפָנֶ֑יךָ וְהָמָ֣ם מְהוּמָ֔ה גְּדֹלָ֖ה עַ֥ד הִשָּׁמְדָֽם׃ 24וְנָתַ֤ן מַלְכֵיהֶם֙ בְּיָדֶ֔ךָ וְהַאֲבַדְתָּ֖ אֶת־שְׁמָ֑ם
מִתַּ֣חַת הַשָּׁמָ֗יִם לֹא־יִתְיַצֵּ֤ב אִישׁ֙ בְּפָנֶ֔יךָ עַ֖ד הִשְׁמְדֶ֥ךָ אֹתָֽם׃ 25פְּסִילֵ֥י אֱלֹהֵיהֶ֖ם תִּשְׂרְפ֣וּן בָּאֵ֑שׁ לֹא־תַחְמֹ֤ד כֶּ֙סֶף֙ וְזָהָ֣ב

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עֲלֵיהֶם וְלָקַחְתָּ לְךָ פֶּן תִּוָּקֵשׁ בּוֹ כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא׃ 26וְלֹא־תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל־בֵּיתֶךָ וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ
שַׁקֵּץ | תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב | תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי־חֵרֶם הוּא׃ פ

8

Amarhegeko gw'omw'irûngu

[1] Aga marhegeko mmuhîre ene, mugalange bwinjà gôshi, mugashimbe lyo mulama, muyololoke munaje muli cirya cihugoNyamubâho alaganyagya basho, muciyanke cibè cinyu. [2] Okazikengêra zirya njira zôshi Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akugezagyamwo omu irûngu myâka makumi ani, mpu lyo akujira mwîrhôhye, akurhangule anamanye eciri omu ndubi y'omurhimagwâwe: mpu alole erhi walanga erhi orhalange amarhegeko gâge. [3Akujizire] mwîrhôhye, akuyumvîsa ishali akuhà amanna walya n'obwo orhagayishi na basho barhagayishi; kulonza okukumanyîsa oku omuntu arhalama na mugati gwône, ci alama na ngasi hirhenga omu kanwa ka Nyamuzinda. [4] Omwambalo wali oyambîrhe gurhakoyaga mw'eyo myâka makumi ani, n'okugulu kwâwe kurharhundaga. [5] Oyumvagye obwo oku Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe kwo akuhanûla kula omushamuka anahanûla omwâna wâge. [6] Onalangâge amarhegeko ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe omu kushimba enjira zâge n'okumurhînya.

Enyifinjo z'Ecihugo c'Amalaganyo

[7] Bulya Nyamubâho akola akuhêka omu cihugo cinjà bwenêne, cihugo cilugamwo enshalalo n'enshôko, amîshi ganakazifuguka kurhenga ekuzimu omu rhubanda n'omu birhondo. [8] Cihugo ciyeramwo engano; engano y'obwânwa n'ey'omushûshu, omuzâbîbu n'omuzêti n'amakomamanga, cihugo ca mirhi ya mizêti, ca mavurha n'obûci, [9] Mw'eco cihugo orhalye mugati mushundano, orhabulemwo kantu. Cihugo cirimwo amarhale cinali cihugo wahumbamwo amarhale oku ntondo. [10] Walya oyigurhe onavuge Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe omunkwa muli ecôla cihugo cinjà akuhîre.

[11] Orhahîraga okayibagira Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, omu kubula bwashimba ebinwa byâge, amarhegeko gâge n'engeso zâge nkurhegesire ene. [12] Amango wâbà wamalya wanayigurha, wamayûbaka onakola odekerìre omu nyumpa nyinjà, [13] n'amango wabona ebintu byâwe binyinyi n'ebinênene byamayololoka, onakola ogwêrhe nfaranga nyinji, masholo garhali manyi, n'ebirugu byâwe hyôshi byamaluga, [14] omanye omuhimbo gwakanakuja emurhima. Ago mango omanye wakayibagira Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe wakurhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri, omu nyumpa y'obuja. [15] Ye wakugezagyamwo oyûla cobohwa na nakagali w'irûngu, hantu ha nyôrha harhanabà mîshi, ha njoka n'amahiri, yêne ye wakurhengezagya amîshi omu ibuye lizibu-lizibu. [16] Ye wakuyikulizagya omu irûngu n'amana, biryo basho barhayishi, kuderha mpu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

akujire mwîrhôhye, mpu arhangikurhangula abulikujirira ebinjà wâsîma.

17 Omanyâge wakaderha omu murhima gwâwe erhi: misî yâni na buzibu bwa maboko gâni
byampisagya kuli obu bugale. 18 Okazikengêra Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe: ye wakuhâga
emisî erhuma wabona obwo bugale bwôshi; kwo àkenzire ntyo erya ndagâno àlaganyagya
basho, kw'okûla biri ene. 19 Amango wanayibagire Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, okashimba
abandi banyamuzinda b'obwuhambi, okabarhumikira erhi okabahàrâmya, nkukomêrîze oku
wanaherêrekera. 20 Ak'agôla mashanja Nyamubâho âherêrekeza omu masù ginyu, ninyu kwo
mwanahêrerekera, ebwa kubula bwayumvîrhiza izù lya Nyamubâho, Nyamuzinda winyu.

DEU BHS 8

1כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיוּן וּרְבִיתֶם וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע
יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם: 2וְזָכַרְתָּ אֶת־כָּל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הֹלִיכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לְמַעַן עַנֹּתְךָ לְנַסֹּתְךָ
לָדַעַת אֶת־אֲשֶׁר בְּלְבָבְךָ הֲתִשְׁמֹר מִצְוֹתָו אִם־לֹא: 3וַיְעַנְּךָ וַיַּרְעִבֶךָ וַיַּאֲכִלְךָ אֶת־הַמָּן אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ וְלֹא יָדְעוּן
אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן הוֹדִעֲךָ כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצָא פִי־יְהוָה יִחְיֶה הָאָדָם: 4שִׂמְלָתְךָ לֹא
בָלְתָה מֵעָלֶיךָ וְרַגְלְךָ לֹא בָצֵקָה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה: 5וְיָדַעְתָּ עִם־לְבָבֶךָ כִּי כַאֲשֶׁר יִיַּסֵּר אִישׁ אֶת־בְּנוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
מְיַסְּרֶךָּ: 6וְשָׁמַרְתָּ אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וּלְיִרְאָה אֹתוֹ: 7כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה
אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם עֲיָנֹת וּתְהֹמֹת יֹצְאִים בַּבִּקְעָה וּבָהָר: 8אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ־זֵית שֶׁמֶן
וּדְבָשׁ: 9אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל־בָּהּ לֶחֶם לֹא־תֶחְסַר כֹּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אַבָנֶיהָ בַרְזֶל וּמֵהָרָרֶיהָ תַּחְצֹב
נְחֹשֶׁת: 10וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ: 11הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּשְׁכַּח
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְבִלְתִּי שְׁמֹר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם: 12פֶּן־תֹּאכַל וְשָׂבָעְתָּ וּבָתִּים טוֹבִים
תִּבְנֶה וְיָשָׁבְתָּ: 13וּבְקָרְךָ וְצֹאנְךָ יִרְבְּיֻן וְכֶסֶף וְזָהָב יִרְבֶּה־לָּךְ וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ יִרְבֶּה: 14וְרָם לְבָבֶךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: 15הַמּוֹלִיכֲךָ בַּמִּדְבָּר ׀ הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא נָחָשׁ ׀ שָׂרָף וְעַקְרָב וְצִמָּאוֹן
אֲשֶׁר אֵין־מָיִם הַמּוֹצִיא לְךָ מַיִם מִצּוּר הַחַלָּמִישׁ: 16הַמַּאֲכִלְךָ מָן בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן עַנֹּתְךָ וּלְמַעַן
נַסֹּתְךָ לְהֵיטִבְךָ בְּאַחֲרִיתֶךָ: 17וְאָמַרְתָּ בִּלְבָבֶךָ כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת־הַחַיִל הַזֶּה: 18וְזָכַרְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי
הוּא הַנֹּתֵן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חָיִל לְמַעַן הָקִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ כַּיּוֹם הַזֶּה: פ
19וְהָיָה אִם־שָׁכֹחַ תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהָלַכְתָּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם הַעִדֹתִי בָכֶם
הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן: 20כַּגּוֹיִם אֲשֶׁר יְהוָה מַאֲבִיד מִפְּנֵיכֶם כֵּן תֹּאבֵדוּן עֵקֶב לֹא תִשְׁמְעוּן בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: פ

9

Nyakasane ye hima, c'arhali oburhwâli bw'Israheli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Yumva Israheli. Woyo okolaga wayikira Yordani ene, okola wagendiyimûla amashanja manene na mazibu kukulusha, okolawayanka emirhundu minene, miyûbakaire n'ebyogo byâyo bihisire omu nkuba-karhi. [2] Libà ishanja linene, banaba bali-bali ba-Anakimu. Obayishi, wayumvîrhe bàbaderha, mpu: «Ndi wakahagalika ba-Anakimu?» [3] Omanyâge ene oku Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ye wakushokolera nka muliro-ntakanjirwa, yêne ye wabamalîra, yêne ye wakuhimirabo; wabanyaga onabaherêrekeze oku irindo nka kulya Nyamubâho àkubwîraga. [4] Amango Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe abahiva wanasinza, orhaderhaga omu murhima, erhi: «Bushinganyanyu bwâni bwarhumire Nyamubâho ampisa eci cihugo omu ikumi ly'eminwe», n'obwo Nyamubâho ahivire ago mashanja wanasinza erhi bubî bwaho burhuma. [5] Arhali bugula bwâwe, arhali bushinganyanya bw'omurhima gwâwe burhumire washobòla ecihugo câbo, ci bubî bwâbo bwarhumire Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe anyaga aga mashanja n'okukushobôza; haligi n'okulonza okukenga akanwa alaganyagya basho, Abrahamu, Izaki na Yakôbo. [6] Omanyâge ene oku arhali bugula bwâwe burhumire Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuhà ecîra cihugo cinjà ntya mpu cibè câwe: bulyâlya obà lubaga lwa cikanyi cirhagomba.

Ecâha ca Israheli oku Horebu n'obulagizi bwa Mûsa

[7] Okengêre, orhayibagiraga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe n'oku wamujirisize burhe omu irûngu. Kurhenga amango mwarhengaga omu cihugo c'e Mîsiri, kuhika ahâla mwahika, murhahwa murhagomera Nyamuzinda. [8] Aha Horebu mwagayisa Nyamubâho, amulubira bwenêne kulinzimumalìra. [9] Nali nsokîre oku ntondo nti ngendihâbwa enambi z'amabuye, zo nambi z'endagâno Nyamubâho àfundikaga ninyu. Nayôrha oku ntondo miregerege makumi ani na madufu makumi ani, buzira kukoza omugati erhi amîshi ekanwa. [10] Nyamubâho ampa zirya nambi z'amabuye, oku zinali ibirhi; zàli nyandike n'omunwe gwa Nyamuzinda, zànalikwo ebinwa Nyamubâho ambwiriraga omu karhî k'omuliro, kw'erya ntondo, olusiku lw'embuganâno. [11] Enyuma za miregerege makumi ani na madufu makumi ani, Nyamubâho ampa ezo nambi z'amabuye zombi, zo zirya nambi z'endagâno. [12] Nyamubâho ambwîra erhi: «Yimuka oyandagale duba orhenge hano, bulyâlya olubaga warhenzagya e Mîsiri, lwakozire amaligo. Barharhamirirhenga omu njira nàbayêrekaga, bacitulîre enshusho y'ecûma carhenga ecîko». [13] Oku bundi Nyamubâho ambwîra erhi: Nabwîne lula lubaga, luli lubaga lwa cikanyi cirhagomba. [14] Oleke nduhererhe, nzaze izîno lyâbo idako ly'amalunga, nàbà we njira ishanja lizibu na linenekulusha elira».

[15] Oku bundi obwôla nabunguluka, narhenga kuli erya ntondo nasiga edwîrhe yahya; nàli nfumbasire zirya nambi ibirhi z'endagâno. [16] Nalola nabona oku mwàli erhi mwamagayisa Nyamubâho, Nyamuzinda winyu; mwàli mwamatula akanina k'ecûma carhenga ecîko: murharhamagirhenga omu njira Nyamubâho ali amurhegesire. [17] Zirya nambi oku ziri ihirhi,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nazigwârha n'amaboko gombi, nazirhimba oku idaho erhi mwànabona. [18] Oku bundi nacìha oku idaho, embere za Nyamubâho, nk'oku nanajiraga burhanzi, nashinga miregeregce makumi anî na madufu makumi ani ntakoza omugati erhi mîshi ekanwa, najira ntyo erhi amaligo mwàkolaga garhuma, aga mwàgayisagyamwo Nyamubâho n'okumujira burhe. [19] Neci bwo nali nyôbohire bulya burhe na gulya mungo àli àmugwêrhekwo, kubika alinda ahiga mpu akola amuherêrekeza. Ago mango kandi Nyamubâho anyumva. [20] Aròni naye Nyamubâho àli amukalihire bwenêne alonzimuheza; kandi ago mango nasengerera Aròni naye. [21] Nayanka cirya câha cinyu mwàli mutuzire, kalya kanina, nakayanka nakayoca, nakavungunyula kôshi nakajira muyonga nagukweba omu mugezi gwahona oku ntondo. [22] Aha Tabera, n'aha Masa n'aha Kibroti-Hatawa, mwajira Nnâmahanga burhe. [23] Na galya mango Nyamubâho alonzagya okumurhenza e Kadesi-Barnea, bulyala amubwîra, erhi: «Musoke mugendirhòla cirya cihugo mmuhìre», mwacinungushulira eryola irhegeko lya Nyamubâho, Nyamuzinda winyu murhamuyêmêraga murhanayumvagya izù lyâge. [24] Muyôrha mugomera Nyamubâho kurhenga olusiku amumanyaga.

[25] Nàcirhimba oku idaho obwo embere za Nyamubâho, nanayôrha mparamize ezo nsiku makumi ani n'ago madufu makumi ani, bulya Nyamubâho àli àdesire mpu amuherêrekeza. [26] Nashenga Nyamubâho namubwîra nti: «Yâgirwa Nyamubâho, omanye wankasherêza olubaga lwâwe n'omwîmo gwâwe wêne walîkûzagya n'obuhashe bwâwe, ogu wanarhenzagya wêne e Mîsiri n'okuboko kuzibu. [27] Nti kengêra abarhumisi bâwe, Abrahamu, Izaki na Yakôbo, orhalolaga obugamba bw'olubaga, obulala n'amabî gâbo, [28] aba muli cirya cihugo warhurhenzagya bakanaderha, erhi: Nyamubâho kuyabirwa ayabirwe n'okubahisa omu cihugo abalaganyagya, erhi na nshombo kulibo, yarhumaga abahulusa mpu lyo bagendifira omu irûngu. [29] N'obwo lubaga lwâwe olwo, mwîmo gwâwe ogwo. wêne wagurhenzagya e Mîsiri n'obuhashe bwaee bunji n'okuboko kwâwe kulambûle».

DEU BHS 9

1 שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת־הַיַּרְדֵּן לָבֹא לָרֶשֶׁת גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִמֶּךָּ עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצֻרֹת
בַּשָּׁמָיִם: 2 עַם־גָּדוֹל וָרָם בְּנֵי עֲנָקִים אֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ וְאַתָּה שָׁמַעְתָּ מִי יִתְיַצֵּב לִפְנֵי בְּנֵי עֲנָק: 3 וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם כִּי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ הוּא־הָעֹבֵר לְפָנֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא יַשְׁמִידֵם וְהוּא יַכְנִיעֵם לְפָנֶיךָ וְהוֹרַשְׁתָּם וְהַאֲבַדְתָּם מַהֵר כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה לָךְ: 4 אַל־תֹּאמַר בִּלְבָבְךָ בַּהֲדֹף יְהוָה אֹתָם ׀ מִלְּפָנֶיךָ לֵאמֹר בְּצִדְקָתִי הֵבִיאַנִי יְהוָה לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ
הַזֹּאת וּבְרִשְׁעַת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְהוָה מוֹרִישָׁם מִפָּנֶיךָ: 5 לֹא בְצִדְקָתְךָ וּבְיֹשֶׁר לְבָבְךָ אַתָּה בָא לָרֶשֶׁת אֶת־אַרְצָם כִּי
בְּרִשְׁעַת ׀ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישָׁם מִפָּנֶיךָ וּלְמַעַן הָקִים אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב: 6 וְיָדַעְתָּ כִּי לֹא בְצִדְקָתְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אָתָּה׃ 7וְזֹכֹר אַל־תִּשְׁפַּח אֶת אֲשֶׁר־הִקְצַפְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמִּדְבָּר לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר־יָצָאתָ | מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
עַד־בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה מַמְרִים הֱיִיתֶם עִם־יְהוָה׃ 8וּבְחֹרֵב הִקְצַפְתֶּם אֶת־יְהוָה וַיִּתְאַנַּף יְהוָה בָּכֶם לְהַשְׁמִיד
אֶתְכֶם׃ 9בַּעֲלֹתִי הָהָרָה לָקַחַת לוּחֹת הָאֲבָנִים לוּחֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם וָאֵשֵׁב בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם
וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי׃ 10וַיִּתֵּן יְהוָה אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לוּחֹת הָאֲבָנִים כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים
וַעֲלֵיהֶם כְּכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל׃ 11וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לָיְלָה נָתַן יְהוָה אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לֻחוֹת הָאֲבָנִים לֻחוֹת הַבְּרִית׃ 12וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם רֵד מַהֵר מִזֶּה כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ
אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם סָרוּ מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִם עָשׂוּ לָהֶם מַסֵּכָה׃ 13וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר רָאִיתִי
אֶת־הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא׃ 14הֶרֶף מִמֶּנִּי וְאַשְׁמִידֵם וְאֶמְחֶה אֶת־שְׁמָם מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ
לְגוֹי־עָצוּם וְרַב מִמֶּנּוּ׃ 15וָאֵפֶן וָאֵרֶד מִן־הָהָר וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ וּשְׁנֵי לֻחֹת הַבְּרִית עַל שְׁתֵּי יָדָי׃ 16וָאֵרֶא וְהִנֵּה
חֲטָאתֶם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם עֲשִׂיתֶם לָכֶם עֵגֶל מַסֵּכָה סַרְתֶּם מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶתְכֶם׃ 17וָאֶתְפֹּשׂ בִּשְׁנֵי
הַלֻּחֹת וָאַשְׁלִכֵם מֵעַל שְׁתֵּי יָדָי וָאֲשַׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם׃ 18וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי יְהוָה כָּרִאשֹׁנָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם
לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי עַל כָּל־חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר חֲטָאתֶם לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ׃ 19כִּי יָגֹרְתִּי מִפְּנֵי
הָאַף וְהַחֵמָה אֲשֶׁר קָצַף יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא׃ 20וּבְאַהֲרֹן הִתְאַנַּף יְהוָה
מְאֹד לְהַשְׁמִידוֹ וָאֶתְפַּלֵּל גַּם־בְּעַד אַהֲרֹן בָּעֵת הַהִוא׃ 21וְאֶת־חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר־עֲשִׂיתֶם אֶת־הָעֵגֶל לָקַחְתִּי וָאֶשְׂרֹף
אֹתוֹ | בָּאֵשׁ וָאֶכֹּת אֹתוֹ טָחוֹן הֵיטֵב עַד אֲשֶׁר־דַּק לְעָפָר וָאַשְׁלִךְ אֶת־עֲפָרוֹ אֶל־הַנַּחַל הַיֹּרֵד מִן־הָהָר׃ 22וּבְתַבְעֵרָה
וּבְמַסָּה וּבְקִבְרֹת הַתַּאֲוָה מַקְצִפִים הֱיִיתֶם אֶת־יְהוָה׃ 23וּבְשָׁלְחַ יְהוָה אֶתְכֶם מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לֵאמֹר עֲלוּ וּרְשׁוּ
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא הֶאֱמַנְתֶּם לוֹ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקֹלוֹ׃ 24מַמְרִים הֱיִיתֶם
עִם־יְהוָה מִיּוֹם דַּעְתִּי אֶתְכֶם׃ 25וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי יְהוָה אֵת אַרְבָּעִים הַיּוֹם וְאֶת־אַרְבָּעִים הַלַּיְלָה אֲשֶׁר הִתְנַפָּלְתִּי
כִּי־אָמַר יְהוָה לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם׃ 26וָאֶתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וָאֹמַר אֲדֹנָי יְהוִה אַל־תַּשְׁחֵת עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְגָדְלֶךָ
אֲשֶׁר־הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה׃ 27זְכֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אַל־תֵּפֶן אֶל־קְשִׁי הָעָם הַזֶּה וְאֶל־רִשְׁעוֹ
וְאֶל־חַטָּאתוֹ׃ 28פֶּן־יֹאמְרוּ הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָנוּ מִשָּׁם מִבְּלִי יְכֹלֶת יְהוָה לַהֲבִיאָם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־דִּבֶּר לָהֶם
וּמִשִּׂנְאָתוֹ אוֹתָם הוֹצִיאָם לַהֲמִתָם בַּמִּדְבָּר׃ 29וְהֵם עַמְּךָ וְנַחֲלָתֶךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ בְּכֹחֲךָ הַגָּדֹל וּבִזְרֹעֲךָ הַנְּטוּיָה׃ פ

10

Omucîmba gw'Amalaganyo n'okucîshogwa kwa Bene Levi

[1] Nyamubâho anacimbwîra obwo, erhi: «Obinje zindi nambi ibirhi za mabuye nka zirya ntanzi, onasôkere emunda ndi oku ntondo, obinje n'omucîmba gw'omurhi. [2] Nâyandika kuli ezôla nambi zombi ebinwa byali kuli zirya nambi ntanzi waberaga, oyishizihira omwôla mucimba.» [3] Nanacibinja omucimba omu murhi gw'omuvûla, n'erhi mba namabinja zirya nambi z'amabuye zombi, zinayosire nk'eza burhanzi, nasôkera kulya ntondo n'enambi zâni omu nfune. [4] Ayandika

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kuli ezôla nambi zombi nk'oku anajiraga burhanzi ebinwa ikumi Nyamubâho amubwiriraga oku ntondo, omu karhi k'omuliro, olusiku lw'embugânano. Nyamubâho àganfumbasa. [5] Nashubirhenga okwôla ntondo, nahira zirya nambi muli gulya mucimba najiraga zanakaziyôrha zibêra omwôla nk'oku Nyamubâho anantegekaga. [6] Bene Israheli banacirhenga aha maliba ga Bene-Yakana, bajà e Mosera; yo Aròni afirire, yo anabishirwe, omugala Eleazari ayîma omu cikono câge c'obudâbwa. [7] Kurhenga ahôla bajà e Gudigoda, barhenga e Gudigoda bajà e Yotibata, cihugo ciluziremwo enyîshi. [8] Ago mango, Nyamubâho ayegûla ab'obûko bwa Levi, mpu bakazibarhula omucimba gw'amalaganyo ga Nyamubâho, mpu bakaziyimanga embere za Nyamubâho, bakazimukolera banakazihâna omugisho oku izîno lyâge nk'oku binali ene. [9] Co carhumire Levi arhabona mwanya arhanabona ishwa aka bene wâbo: Nyamubâho yêne ye kashambala kâge nka kulya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe anamubwîraga.

[10] Niehe nàbêra oku ntondo nk'oku nanajiraga obw'oburhangiriza, nabêrakwo miregerege makumi ani na madufu makumi ani; ago mango, Nyamubâho anyumvîrhiza kandi; Nyamubâho aleka omulâli gw'okukuherêrekeza. [11] Ci kwône Nyamubâho kandi ambwîra, erhi: « Yimuka oshokolere olubaga bagendiyanka cirya cihugo nalaganyagya bîshe nti nabahàco baciyimemwo».

Okukembûlwa kw'omurhima

[12] Na bunôla, wâni Israheli, bici Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuhûnyire aha nyuma ly'okurhînya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, okushimba enjira zâge zôshi, okuzigira n'okukolcra Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe n'omurhima gwâwe gwôshi, n'omûka gwâwe gwôshi, [13] okushimba ebinwa n'aga marhegcko ga Nyamubâho nkurhegesire ene mpu lyo oyishibêrwa. [14] Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ye Nnankubà ye na Nnâmahanga gôshi, ye Nn'erigulu na ngasi binalibamwo byôshi. [15] Nyamubâho ànabulibà basho bone àcîshwekerakwo erhi kubarhonya kurhuma, na kandi enyuma zâbo, linali iburha lyâbo, aligi mwoyo, lyône àcîshozire omu mashanja gôshi. [16] Mukembûle omurhima gwinyu munaleke okubà bacikanyi cirhagomha. [17] Bulya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ye Nyamuzinda wa banyamuzinda, ye Nyakasane wa banyakasane, ye Nyamuzinda olushire, Nyamuzinda muhimanyi na wa kurhinywa, arhajira kabôlo kuli ndi arhanalonza luhembo luci.

[18] Yetwîra enfunzi n’omukana olubanja, yerhonya ebigolo, yebiha omugati n’omzambalo. [19] Mukazigira ababunga bulya ninyu mwâli babunga omu cihugo c’e Mîsiri. [20] Okazizigira Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, onakazimukolera, ocîshwckere kuliye onakazicigasha izîno lyâge. [21] Ye irenge lyâwe, ye Nyamuzinda wâwe, ye wakujiriraga birya binene na bidârhi amasù gâwe gàbonaga. [22] Basho erhi bayandagalira e Mîsiri, bàli bantu makumi gali nda na bunôla Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe àkuluzize nka nyenyêzi z'e malunga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 בָּעֵת הַהִוא אָמַר יְהוָה אֵלַי פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־לוּחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַעֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וְעָשִׂיתָ לְךָ אֲרֹון עֵץ: 2 וְאֶכְתֹּב
עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרֹון: 3 וָאַעַשׂ אֲרֹון עֲצֵי שִׁטִּים
וָאֶפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וָאַעַל הָהָרָה וּשְׁנֵי הַלֻּחֹת בְּיָדִי: 4 וַיִּכְתֹּב עַל־הַלֻּחֹת כַּמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן אֵת עֲשֶׂרֶת
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל וַיִּתְּנֵם יְהוָה אֵלָי: 5 וָאֵפֶן וָאֵרֵד מִן־הָהָר וָאָשֶׂם
אֶת־הַלֻּחֹת בָּאָרֹון אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וַיִּהְיוּ שָׁם כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְהוָה: 6 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָסְעוּ מִבְּאֵרֹת בְּנֵי־יַעֲקָן מוֹסֵרָה שָׁם מֵת
אַהֲרֹן וַיִּקָּבֶר שָׁם וַיְכַהֵן אֶלְעָזָר בְּנוֹ תַּחְתָּיו: 7 מִשָּׁם נָסְעוּ הַגֻּדְגֹּדָה וּמִן־הַגֻּדְגֹּדָה יָטְבָתָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם: 8 בָּעֵת הַהִוא
הִבְדִּיל יְהוָה אֶת־שֵׁבֶט הַלֵּוִי לָשֵׂאת אֶת־אֲרֹון בְּרִית־יְהוָה לַעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בִּשְׁמֹו עַד הַיֹּום
הַזֶּה: 9 עַל־כֵּן לֹא־הָיָה לְלֵוִי חֵלֶק וְנַחֲלָה עִם־אֶחָיו יְהוָה הוּא נַחֲלָתֹו כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹו: 10 וְאָנֹכִי עָמַדְתִּי
בָהָר כַּיָּמִים הָרִאשֹׁנִים אַרְבָּעִים יֹום וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא לֹא־אָבָה יְהוָה
הַשְׁחִיתֶךָ: 11 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם לֶךְ לְמַסַּע לִפְנֵי הָעָם וְיָבֹאוּ וְיִרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָם לָתֵת לָהֶם:
פ

12 וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם־לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתֹו
וְלַעֲבֹד אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ: 13 לִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה וְאֶת־חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיֹּום
לְטֹוב לָךְ: 14 הֵן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמָיִם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ: 15 רַק בַּאֲבֹתֶיךָ חָשַׁק יְהוָה לְאַהֲבָה
אֹותָם וַיִּבְחַר בְּזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם בָּכֶם מִכָּל־הָעַמִּים כַּיֹּום הַזֶּה: 16 וּמַלְתֶּם אֶת עָרְלַת לְבַבְכֶם וְעָרְפְּכֶם לֹא תַקְשׁוּ
עֹוד: 17 כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנֹּורָא אֲשֶׁר לֹא־יִשָּׂא פָנִים וְלֹא
יִקַּח שֹׁחַד: 18 עֹשֶׂה מִשְׁפַּט יָתֹום וְאַלְמָנָה וְאֹהֵב גֵּר לָתֶת לֹו לֶחֶם וְשִׂמְלָה: 19 וַאֲהַבְתֶּם אֶת־הַגֵּר כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם
בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: 20 אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֹתֹו תַּעֲבֹד וּבֹו תִּדְבָּק וּבִשְׁמֹו תִּשָּׁבֵעַ: 21 הוּא תְהִלָּתְךָ וְהוּא אֱלֹהֶיךָ
אֲשֶׁר־עָשָׂה אִתְּךָ אֶת־הַגְּדֹלֹת וְאֶת־הַנֹּורָאֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ: 22 בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרַיְמָה וְעַתָּה
שָׂמְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כְּכֹוכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב:

11

Ebi Israheli abonaga

[1] Ozigire Nyamubâho Nyamuzinda wâwe onashimbe ngasi lusiku ebi akurhegesire byôshi, amarhegeko gâge, engeso zâge n'ebinwa byâge. [2] Mwacibwinire mwene, mwoyo ci arhali abâna binyu. Bôhe barhabonaga barhanamanyaga amahano ga Nyamubâho, Nyamuzinda winyu, obukulu bwâge, emisî y'olubi lwâge n'ey'okuboko kwâge kulambûle, [3] ebimanyîso n'ebindi akozire omu Mîsiri, ebi akolîre Faraoni w'e Mîsiri n'ecihugo câge côshi, [4] ebi akolîre emirhwe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

y'abalwi b'e Mîsiri, enfarasi zâbo n'engàle zâbo, galya mango abalikiragakwo amîshi g'Enyanja Ndukula banamulibisirekwo luminomino, kulya abagukumulaga baherêrekera kuhika ene. [5] Abâna binyu barhabonaga ebi àmujirire omu irûngu kuhika aga mango mwahika aha; [6] ebi akolîre Datani, Abironi na bene Eliabu wa kuli bene Rubeni, galya mango idaho liyashama linabàmirangukiza omu karhi ka Israheli yeshi, lyamirangusabo n'emilala yâbo n'amahêma gâbo n'ebirugu byâbo byôshi. [7] Amasu ginyu gabwîne ebyo bidârhi Nyamubâho akozire byôshi.

Amalaganyo n'oburhonde

[8] Mulange amarhegeko mmurhegesire ene gôshi, lyo mubà bazibu munahashigwârha eci cihugo mwajamwo mpu muciyanke cibè cinyu. [9] Ntyôla mwalamira nsiku nyinji muli eco cihugo Nyamubâho alaganyagya basho n'obûko bwâbo, cihugo cihululamwo amarhà n'obûci. [10] Kulya kubà eco cihugo wajamwo cirhali nk'ecihugo c'e Mîsiri mwarhengamwo, eyo munda mwakazâgiba mwamarhwera emburhomunagaliyidômera n'okugulu nka kula badômera obusane. [11] Ecihugo wajamwo mpu ogendiyanka cohe ciri cihugo ca rhubanda n'ebirhondo bidômerwa n'enkuba y'oku nkuba. [12] Ciri cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe aba alanzire n'amasù ga Nyamubâho Nyamuzinda wâwe garhacirengakwo, kurhenga aha murhondêro gw'omwâka kuhika aha buzinda bwâgo. [13] Kwo birintyo. Erhi mwakanayumva amarhegeko gâni mmuhîre ene, okuzigira Nyamubâho Nyamuzinda winyu, n'okumukolera n'omurhima gwinyu gwôshi n'omûka gwinyu gwôshi; [14] ecihugo cinyu nacihà enkuba amango gakwânîne, enkuba mpangûka n'enkuba y'oku lugaze, na ntyo wanahaka engano yâwe, erivayi lyâwe n'amavurha gâwe. [15] Ebintu byâwe nabihà obwâsi e bulambo, walya onayigurhe. [16] Mumanyage omurhima gwinyu gwakanashumikwa, obone mwamahabuka mukazikolera abandi banyamuzinda n'okubaharâmya; [17] mucîzukize engulumira y'oburhè bwa Nyamubâho, mubone amayigala amalunga, enkuba ebulikane, ishwa lirhaciyeramwo bici, kano kanya mwamaherêrekera muli eci cihugo cinjà Nyamubâho amuhà.

Okushwinja

[18] Ebi binwa mmubwizire, mubihirage oku murhima n'omu mûka gwinyu. Mubishwekere oku kuboko nka cerekane n'oku malanga nka isembwa. [19] Mubiyigîrize bagala binyu, munakazibakengezabyo, obè otamîre omu mwâwe erhi odwîrhe walambagira omu njira, obè ogwîshîre erhi obè oyimanzire. [20] Obiyandike oku mikango y'enyumpa yâwe n'okunyumvi zâwe, [21] na ntyo, ensiku zâwe n'eza bagala bâwe, mw'eci cihugo Nyamubâho alanyagya basho mpu abahà, zanaluga aka ez'oku nkuba enyanya z'igulu. [22] Bulyalya erhi mwakanalanga mukanashimba aga marhegeko mmurhegesire gôshi mukazigira Nyamubâho, Nyamuzinda winyu, mukanashimba enjira zâge zôshi, n'okucishwekera kuliye, [23] Nyamubâho anamunyâgira eby'aga mashanja gôshi, ninyu mwene mwananyaga ebya mashanja manene na mazibu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kumulusha.

[24] Ngasi aba mwakanahira olushando erhi hanakola aha kwinyu, olubibi lwinyu lunali kurhenga oku irûngu kubika e Libano, kurhenga oku lwîshi, olwîshi lwa Efurata, kuhika oku nyanja y'e Buzikiro bw'izûba, lyo ishwa linyu eryo. [25] Ntâye wahagaza embere zinyu, Nyamubâho Nyamuzinda winyu amukengesa bakazimurhînya omu ngasi ishwa mwakanahiramwo olushando, nka kulya yêne amulaganyagya.

[26] Ka murhabwini? Nioyo namadêkereza embere zinyu ene okugishwa n'okuhehêrerwa. [27] Kugisha erhi mwakanashimba amarhegekomurhegesire ene gali ga Nyamubâho Nyamuzinda winyu. [28] Kuhehêrerwa, akaba murhashimbiri amarhegeko ga Nyamubâho, Nyamuzinda winyu, n'erhi mwakarhenga omu njira mmurhegesire ene, mukaderha mpu mwashimba abandi banyamuzinda murhamanyaga. [29] N'amango Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe aba amakuhisa mw'eci cihugo wajamwo mpu ociyanke cibè câwe, onahire omugisho oku ntondo ya Ebali. [30] Ezo ntondo ntâye ohabire oku ziba ishiriza lya Yordani, omu njira y'e Bushoshokero bw'izûba omu cihugo c'Abekanani bayûbaka omu Araba aha ishiriza lya Giligala hôfi n'omurhi gw'e More. [31] Neci, mukola mwayikira Yordani, mpu mugendiyanka ecihugo Nyamu- baho Nyamuzinda winyu amuhà. Mwaciyanka cibè cinyu munaciyûbakaemwo. [32] Mulange munashimbe amarhegeko gôshi n'engesomuhugûlîre ene.

DEU BHS 11

וְאָהַבְתָּ֗ אֵת֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ וְשָׁמַרְתָּ֣ מִשְׁמַרְתּ֔וֹ וְחֻקֹּתָ֥יו וּמִשְׁפָּטָ֖יו וּמִצְוֹתָ֑יו כָּל־הַיָּמִֽים׃ וְיִדַעְתֶּ֣ם הַיּ֔וֹם כִּ֣י ׀ לֹ֣א אֶת־בְּנֵיכֶ֗ם אֲשֶׁ֤ר לֹא־יָדְעוּ֙ וַאֲשֶׁ֣ר לֹא־רָא֔וּ אֶת־מוּסַ֖ר יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֑ם אֶת־גָּדְלֹ֗ו אֶת־יָדֹו֙ הַחֲזָקָ֔ה וּזְרֹעֹ֖ו הַנְּטוּיָֽה׃ וְאֶת־אֹתֹתָ֖יו וְאֶת־מַעֲשָׂ֑יו אֲשֶׁ֥ר עָשָׂ֖ה בְּתֹ֥וךְ מִצְרַ֛יִם לְפַרְעֹ֥ה מֶֽלֶךְ־מִצְרַ֖יִם וּלְכָל־אַרְצֹֽו׃ וַאֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֔ה לְחֵ֖יל מִצְרַ֑יִם לְסוּסָ֣יו וּלְרִכְבֹּ֗ו אֲשֶׁ֤ר הֵצִיף֙ אֶת־מֵ֣י יַם־סוּף֙ עַל־פְּנֵיהֶ֔ם בְּרָדְפָ֖ם אַחֲרֵיכֶ֑ם וַיְאַבְּדֵ֣ם יְהוָ֔ה עַ֖ד הַיֹּ֥ום הַזֶּֽה׃ וַאֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֣ה לָכֶ֔ם בַּמִּדְבָּ֖ר עַד־בֹּאֲכֶ֣ם עַד־הַמָּקֹ֣ום הַזֶּ֑ה׃ וַאֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֗ה לְדָתָ֤ן וְלַאֲבִירָם֙ בְּנֵ֣י אֱלִיאָ֔ב בֶּן־רְאוּבֵ֑ן אֲשֶׁ֣ר פָּצְתָ֤ה הָאָ֙רֶץ֙ אֶת־פִּ֣יהָ וַתִּבְלָ֔עֵם וְאֶת־בָּתֵּיהֶ֖ם וְאֶת־אָהֳלֵיהֶ֑ם וְאֵ֨ת כָּל־הַיְקוּם֙ אֲשֶׁ֣ר בְּרַגְלֵיהֶ֔ם בְּקֶ֖רֶב כָּל־יִשְׂרָאֵ֑ל׃ כִּ֣י עֵינֵיכֶ֗ם הָרֹאֹת֙ אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂ֣ה יְהוָ֔ה הַגָּדֹ֖ל אֲשֶׁ֥ר עָשָֽׂה׃ וּשְׁמַרְתֶּ֣ם אֶת־כָּל־הַמִּצְוָ֗ה אֲשֶׁ֨ר אָנֹכִ֤י מְצַוְּךָ֙ הַיֹּ֔ום לְמַ֣עַן תֶּחֶזְקוּ֔ וּבָאתֶם֙ וִירִשְׁתֶּ֣ם אֶת־הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֥ר אַתֶּ֛ם עֹבְרִ֥ים שָׁמָ֖ה לְרִשְׁתָּֽהּ׃ וּלְמַ֣עַן תַּאֲרִ֗יכוּ יָמִים֙ עַל־הָ֣אֲדָמָ֔ה אֲשֶׁ֣ר נִשְׁבַּ֤ע יְהוָה֙ לַאֲבֹתֵיכֶ֔ם לָתֵ֥ת לָהֶ֖ם וּלְזַרְעָ֑ם אֶ֚רֶץ זָבַ֣ת חָלָ֔ב וּדְבָ֖שׁ׃ ס

כִּ֣י הָאָ֗רֶץ אֲשֶׁ֨ר אַתָּ֤ה בָא־שָׁמָּה֙ לְרִשְׁתָּ֔הּ לֹ֣א כְאֶ֔רֶץ מִצְרַ֖יִם הִ֑וא אֲשֶׁ֨ר יְצָאתֶ֜ם מִשָּׁ֗ם אֲשֶׁ֤ר תִּזְרַע֙ אֶת־זַרְעֲךָ֔ וְהִשְׁקִיתָ֥ בְרַגְלְךָ֖ כְּגַ֥ן הַיָּרָֽק׃ וְהָאָ֗רֶץ אֲשֶׁ֨ר אַתֶּ֤ם עֹבְרִים֙ שָׁמָּ֣ה לְרִשְׁתָּ֔הּ אֶ֥רֶץ הָרִ֖ים וּבְקָעֹ֑ת לִמְטַ֥ר הַשָּׁמַ֖יִם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

תִּשְׁתֶּה־מָּיִם׃ 12 אֶ֣רֶץ אֲשֶׁר־יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ דֹּרֵ֖שׁ אֹתָ֑הּ תָּמִ֡יד עֵינֵי֩ יְהוָ֨ה אֱלֹהֶ֜יךָ בָּ֗הּ מֵֽרֵשִׁית֙ הַשָּׁנָ֔ה וְעַ֖ד אַחֲרִ֥ית שָׁנָֽה׃
ס
13 וְהָיָ֗ה אִם־שָׁמֹ֤עַ תִּשְׁמְעוּ֙ אֶל־מִצְוֹתַ֔י אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י מְצַוֶּ֣ה אֶתְכֶ֑ם הַיּ֗וֹם לְאַהֲבָ֤ה אֶת־יְהוָה֙ אֱלֹהֵיכֶ֔ם וּלְעָבְדוֹ֖
בְּכָל־לְבַבְכֶ֥ם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶֽם׃ 14 וְנָתַתִּ֤י מְטַר־אַרְצְכֶם֙ בְּעִתּ֔וֹ יוֹרֶ֖ה וּמַלְק֑וֹשׁ וְאָסַפְתָּ֣ דְגָנֶ֔ךָ וְתִירֹשְׁךָ֖ וְיִצְהָרֶֽךָ׃ 15 וְנָתַתִּ֥י
עֵֽשֶׂב֙ בְּשָׂדְךָ֣ לִבְהֶמְתֶּ֔ךָ וְאָכַלְתָּ֖ וְשָׂבָֽעְתָּ׃ 16 הִשָּׁמְר֣וּ לָכֶ֔ם פֶּן־יִפְתֶּ֥ה לְבַבְכֶ֖ם וְסַרְתֶּ֑ם וַעֲבַדְתֶּ֥ם אֱלֹהִ֖ים אֲחֵרִ֥ים
וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶ֖ם לָהֶֽם׃ 17 וְחָרָ֨ה אַף־יְהוָ֤ה בָּכֶם֙ וְעָצַ֣ר אֶת־הַשָּׁמַ֔יִם וְלֹא־יִהְיֶ֥ה מָטָ֖ר וְהָאֲדָמָ֣ה לֹ֣א תִתֵּ֣ן אֶת־יְבוּלָ֑הּ וַאֲבַדְתֶּ֣ם
מְהֵרָ֗ה מֵעַל֙ הָאָ֣רֶץ הַטֹּבָ֔ה אֲשֶׁ֥ר יְהוָ֖ה נֹתֵ֥ן לָכֶֽם׃ 18 וְשַׂמְתֶּ֣ם אֶת־דְּבָרַ֗י אֵ֚לֶּה עַל־לְבַבְכֶ֣ם וְעַל־נַפְשְׁכֶ֔ם וּקְשַׁרְתֶּ֥ם אֹתָ֛ם
לְא֖וֹת עַל־יֶדְכֶ֑ם וְהָי֥וּ לְטוֹטָפֹ֖ת בֵּ֥ין עֵינֵיכֶֽם׃ 19 וְלִמַּדְתֶּ֥ם אֹתָ֛ם אֶת־בְּנֵיכֶ֖ם לְדַבֵּ֣ר בָּ֑ם בְּשִׁבְתְּךָ֣ בְּבֵיתֶ֔ךָ וּבְלֶכְתְּךָ֥ בַדֶּ֖רֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ֥ וּבְקוּמֶֽךָ׃ 20 וּכְתַבְתָּ֛ם עַל־מְזוּזֹ֥ות בֵּיתֶ֖ךָ וּבִשְׁעָרֶֽיךָ׃ 21 לְמַ֣עַן יִרְבּ֤וּ יְמֵיכֶם֙ וִימֵ֣י בְנֵיכֶ֔ם עַ֚ל הָאֲדָמָ֔ה אֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֖ע
יְהוָ֣ה לַאֲבֹתֵיכֶ֑ם לָתֵ֣ת לָהֶ֔ם כִּימֵ֥י הַשָּׁמַ֖יִם עַל־הָאָֽרֶץ׃ ס
22 כִּ֣י אִם־שָׁמֹ֣ר תִּשְׁמְר֗וּן אֶת־כָּל־הַמִּצְוָ֤ה הַזֹּאת֙ אֲשֶׁ֣ר אָנֹכִ֣י מְצַוֶּ֔ה אֶתְכֶ֖ם לַעֲשֹׂתָ֑הּ לְאַהֲבָ֤ה אֶת־יְהוָה֙ אֱלֹהֵיכֶ֔ם לָלֶ֖כֶת
בְּכָל־דְּרָכָ֥יו וּלְדָבְקָה־בֽוֹ׃ 23 וְהוֹרִ֨ישׁ יְהוָ֜ה אֶת־כָּל־הַגּוֹיִ֣ם הָאֵ֗לֶּה מִלִּפְנֵיכֶם֮ וִֽירִשְׁתֶּם֒ גּוֹיִ֣ם גְּדֹלִ֔ים וַעֲצֻמִ֖ים
מִכֶּֽם׃ 24 כָּל־הַמָּקוֹם֩ אֲשֶׁ֨ר תִּדְרָךְ־כַּף־רַגְלְכֶ֜ם בּ֣וֹ לָכֶ֣ם יִהְיֶ֗ה מִן־הַמִּדְבָּר֙ וְהַלְּבָנ֔וֹן מִן־הַנָּהָ֥ר נְהַר־פְּרָ֖ת וְעַד֙ הַיָּ֣ם הָאַחֲר֔וֹן
יִהְיֶ֖ה גְּבֻלְכֶֽם׃ 25 לֹא־יִתְיַצֵּ֥ב אִ֛ישׁ בְּפָנֶ֖יכֶם פַּחְדְּכֶ֣ם וּמוֹרַאֲכֶ֑ם יִתֵּ֗ן | יְהוָה֙ אֱלֹהֵיכֶ֔ם עַל־פְּנֵ֥י כָל־הָאָ֖רֶץ אֲשֶׁ֣ר תִּדְרְכוּ־בָ֑הּ
כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֖ר לָכֶֽם׃ ס
26 רְאֵ֗ה אָנֹכִ֛י נֹתֵ֥ן לִפְנֵיכֶ֖ם הַיּ֑וֹם בְּרָכָ֖ה וּקְלָלָֽה׃ 27 אֶת־הַבְּרָכָ֗ה אֲשֶׁ֤ר תִּשְׁמְעוּ֙ אֶל־מִצְוֹ֣ת יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֔ם אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י
מְצַוֶּ֣ה אֶתְכֶ֑ם הַיּֽוֹם׃ 28 וְהַקְּלָלָ֗ה אִם־לֹ֤א תִשְׁמְעוּ֙ אֶל־מִצְוֹ֣ת יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֔ם וְסַרְתֶּ֣ם מִן־הַדֶּ֔רֶךְ אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י מְצַוֶּ֣ה אֶתְכֶ֑ם
הַיּ֗וֹם לָלֶ֛כֶת אַחֲרֵ֥י אֱלֹהִ֖ים אֲחֵרִ֥ים אֲשֶׁר־לֹ֥א יְדַעְתֶּֽם׃ ס
29 וְהָיָ֗ה כִּ֤י יְבִיאֲךָ֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ אֶל־הָאָ֕רֶץ אֲשֶׁר־אַתָּ֥ה בָא־שָׁמָּ֖ה לְרִשְׁתָּ֑הּ וְנָתַתָּ֞ה אֶת־הַבְּרָכָה֙ עַל־הַ֣ר גְּרִזִ֔ים
וְאֶת־הַקְּלָלָ֖ה עַל־הַ֥ר עֵיבָֽל׃ 30 הֲלֹא־הֵ֣מָּה בְעֵ֣בֶר הַיַּרְדֵּ֗ן אַחֲרֵי֙ דֶּ֣רֶךְ מְב֣וֹא הַשֶּׁ֔מֶשׁ בְּאֶ֖רֶץ הַֽכְּנַעֲנִ֣י הַיֹּשֵׁ֑ב בָּעֲרָבָ֕ה מ֖וּל
הַגִּלְגָּ֥ל אֵצֶ֖ל אֵל֣וֹנֵי מֹרֶֽה׃ 31 כִּ֣י אַתֶּ֗ם עֹבְרִים֙ אֶת־הַיַּרְדֵּ֔ן לָבֹא֙ לָרֶ֣שֶׁת אֶת־הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁר־יְהוָ֥ה אֱלֹהֵיכֶ֖ם נֹתֵ֣ן לָכֶ֑ם
וִֽירִשְׁתֶּ֣ם אֹתָ֔הּ וִישַׁבְתֶּ֖ם בָּ֑הּ׃ 32 וּשְׁמַרְתֶּ֣ם לַעֲשׂ֔וֹת אֵ֖ת כָּל־הַחֻקִּ֣ים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִ֑ים אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י נֹתֵ֥ן לִפְנֵיכֶ֖ם הַיּֽוֹם׃

12

II. Okushubûlulwa kw'amarhegeko

[1] Alagi amarhegeko n'engeso mwalanga n'okushimba muli eco cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda wa basho akuhîre mpu cibè câwe ensiku zôshi z'akalamo kinyu bano igulu.

Okushâba engombe za banyamuzinda bw'obwîhambi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[2] Muhongole munashande ngasi bantu amashanja mwajihulusa gàli gayubasire mpu gakazigashanirizamwo ba Nyamuzinda wâbo, abè oku ntondo, abè omu birhondo, abè aha murhi gujinîrîre. [3] Mushâbe empêro zâbo, mujonjage amabuye gâbo g'aha luhêro, n'emirinzi yâbomuyiyoce. Mushangule enshusho babinjiraga banyamuzinda bâbo, munazaze amazîno gâbo ahôla.

Okurherekêra Nyamubâho

[4] Nyamubâho, Nyamuzinda winyu yêhe, arhalikwo mwamujirira ntyo. [5] Ci halya Nyamuzinda winyu acishoga omu mashanja ginyu mpu ahireho izîno lyâge n'okulibezaho ho mwakaziyisha n'okumulongezaho. [6] Ahôla ho mwakazilêrha enterekêro zinyu z'embâgwa n'ezindi nterekêro, entûlo zinyun'ensholôlo z'omu nfune zinyu, enterekêro zinyu z'okuyukîriza omuhigo n'ezindi nterekêromunalonzize, enterekêro z'olubere lw'ebintu binyu binênene n'ebinyînyî. [7] Ahôla ho mwanakazirîra, omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda winyu, kulya kubà Nyamubâho, Nyamuzinda winyu àkugishire.

[8] Arhali kwo mwajira nk'oku rhudwîrhe rhwajira ahâla ene: ngasi muguma adwîrhe ajira oku anabwîne, [9] kulya kubà murhacihika aha baluhukiro n'oku kashambala Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuhîre. 10 Mukolaga mwayikira Yordani, mwagendibêramwo cirya cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda winyu amuhà mpu muciyimemwo. Amucinga oku babisha bamulieburhambi muyûbake n'omurhûla. [11] Ago mango, n'aho hantu Nyamubâho, Nyamuzinda winyu acîshoga mpu ho abêza izîno lyâge ho mwakazilêrha ngasi ebi namurhegesire byôshi: enterêkero zinyu z'embâgwa n'ezindi nterekêro, entûlo zinyu, ensholôlo z'omu nfune zinyuna ngasi binjà wâbà walaganyize Nyamubâho omu ciragâne; [12] agamango, musîme omu masù ga Nyamubâho Nyamuzinda winyu, mwe nabagala binyu na bali binyu, na bambali na bambalikazi binyu, n'omuleviti oyubasire emwinyu, kulya kubà arhagwêrhi mwanya arhanashangìri akashambala kinyu.

Enterekêro zarherekêrwa

[13] Orhahîraga okarherekêra aha ngasi luhêro onabwîne; [14] ci halya hantu Nyamubâho acîshoga omu ishanja linyu liguma, hone wakazirherekêrera enterekêro zâwe z'embâgwa n'okukola ngasi ebi nakurhegesire.

[15] Ci kwône, ngasi mango wakanayumva omurhima gucîfinjirekwo, omu ngasi murhundu gwinyu, wanabaga onalye enyama nk'oku omugisho gwa Nyamubâho gunakuhire. Omuntu. abè mwêru kwêru erhi nanga, anayiryakwo, ciru yankabà ya kashafu erhi ya nshagarhi. [16] Murhalye omukò, ci munagubulagire oku idaho nka mîshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[17] Omu mirhundu yâwe, orhaliremwo ecihimbi ca kali ikumi c'engano yâwe, ec'idivayi lyâwe erhi ec'amavurha gâwe, olubere lw'ebintu byâwe binênene erhi bisungunu nîsi erhi ciru ehiguma hy'oku nterekêro zâwe z'okuyûkiriza omuhigo nîsi erhi enterekêro z'obulonza erhi enterekêro enfune zâwe zihânyire. [18] Ci kwône wanabirîra omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, halya hantu Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe acîshogaga honene, woyo, mugala wâwe na mwâli wâwe, mwambali wâwe na mwambalikazi wâwe n'omuleviti oli aha mwâwe, wanalya osîme, omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, ocîshingire ebinjà byarhenga omu maboko gâwe. [19] Amango gôshi wâbà olimwo eco cihugo câwe, orhahîraga okuhaba omuleviti. [20] Hano Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe aba amagalihya ecihugo câwe nka kulyâla anakubwîraga, n'amango wayumva irala ly'enyama okanaderha, erhi: «Nakasimire okulya enyama», onayirye nk'oku onalonzize. [21] Erhi akaba aho hantu Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe acîshozire mpu ho ahira izîno lyâge hali kuli nâwe, wanakazibâga omu bintu binyinyi n'ebinênene Nyamuzinda akuhîre, nka kulya nàkurhegekaga. [22] Ci kwône kwo wanabirya kula banalya akashafu erhienshagarhi: omuntu mucêse n'orhali mucêse haguma balîra. [23] Ci kwo omanyewakalya omukò, bulya omukò gwo mûka, orhakanalya omûka okalya n'enyama. [24] Orhalyaga omukò: ogubulagire oku idaho nka mîshi. [25] Orhahîraga okagukoza ekanwa lyo obêrwa woyo na mugala wâwe enyuma zâwe ebwa kubà okozire ebishingânîne omu masù ga Nyamubâho. [26] Ci kwône ebirugu bitagatîfu, birya binali byâwe, haguma n'entûlo z'okuyûkiriza omuhigo, okazibiyanka obihêke halya hantu Nyamubâho àcîshozire. [27] Enterekêro y'entumwa n'omukò oyisingônolere oku luhêrero lwa Nyamubâho Nyamuzinda wâwe, n'enyama ozirye, [28] Olange onashimbe bwinjà ebira nkurhegesire, na ntyo wanakazibêrwa ensiku zôshi woyo na mugala wâwe enyuma zâwe, ebwa kubà wajizire ebiri binjà binashingânîne embere za Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe.

[29] Eyo munda wajà, amango Nyamubâho Nyamuzinda wâwe aba amahererêkeza amashanja gâyo gôshi, amanakushokolera ayisha abanyaga n'amango wâbà wamabanyaga onakola odêkerîre omucihugo câbo, [30] ago mango onamanyâge wakagwârhwa omu murhego,onamanyâge wakaderha mpu wabashimba wamanarhangibaherêrekeza embere zâwe. Omanyâge wakadôkerezaebya banyamuzinda bâbo omu kuderha erhi: «Aga mashanja kurhigakazâg'ikolera banyamuzinda bâbo? Erhi kwo nâni najira ntyo!» [31] Arhali kwo wakola ntyo embere za Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe.Bulyala ebyo byôshi Nyamubâho arhabibonakwo arhanakwirirwa ebi ago mashanja gajirira banyamuzinda bâbo: kali ciru banayokere bagala bâbo na bâli bâbo omu ciko mpu lyo basîmîsa banyamuzinda bâbo.

DEU BHS 12

1 אֵ֣לֶּה הַחֻקִּ֗ים וְהַמִּשְׁפָּטִים֮ אֲשֶׁ֣ר תִּשְׁמְרוּן֒ לַעֲשׂוֹת֙ בָּאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֣ר נָתַ֔ן יְהוָ֥ה אֱלֹהֵ֖י אֲבֹתֶ֣יךָ לְךָ֑ לְרִשְׁתָּ֕הּ כָּל־הַיָּמִ֖ים
2 אֲשֶׁר־אַתֶּ֥ם חַיִּ֖ים עַל־הָאֲדָמָֽה׃ אַבֵּ֣ד תְּאַבְּדוּן֮ אֶת־כָּל־הַמְּקֹמֹת֒ אֲשֶׁ֨ר עָבְד֜וּ שָׁ֣ם הַגּוֹיִ֗ם אֲשֶׁ֤ר אַתֶּם֙ יֹרְשִׁ֣ים אֹתָ֔ם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־אֱלֹהֵיהֶם עַל־הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל־הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃ 3וְנִתַּצְתֶּם אֶת־מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת־מַצֵּבֹתָם
וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת־שְׁמָם מִן־הַמָּקוֹם הַהוּא׃ 4לֹא־תַעֲשׂוּן כֵּן לַיהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃ 5כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכֹּל־שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת־שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִּדְרְשׁוּ וּבָאתָ
שָּׁמָּה׃ 6וְהֵבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֶת תְּרוּמַת יֶדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם
וְצֹאנְכֶם׃ 7וַאֲכַלְתֶּם־שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכֹל מִשְׁלַח יֶדְכֶם אַתֶּם וּבָתֵּיכֶם אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ׃ 8לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו׃ 9כִּי לֹא־בָאתֶם עַד־עָתָּה אֶל־הַמְּנוּחָה
וְאֶל־הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ 10וַעֲבַרְתֶּם אֶת־הַיַּרְדֵּן וישַׁבְתֶּם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מַנְחִיל אֶתְכֶם
וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל־אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וישַׁבְתֶּם־בֶּטַח׃ 11וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם
שָּׁמָּה תָּבִיאוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם עוֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וּתְרוּמַת יֶדְכֶם וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם
אֲשֶׁר תִּדְּרוּ לַיהוָה׃ 12וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאַמְהֹתֵיכֶם וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר
בְּשַׁעֲרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם׃ 13הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ בְּכָל־מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ 14כִּי אִם־בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ שָׁם תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ׃ 15רַק בְּכָל־אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח
׀ וְאָכַלְתָּ בָשָׂר כִּבְרַכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃ 16רַק הַדָּם לֹא
תֹאכֵלוּ עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ 17לֹא־תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ
וְכָל־נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ׃ 18כִּי אִם־לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בּוֹ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃ 19הִשָּׁמֶר לְךָ
פֶּן־תַּעֲזֹב אֶת־הַלֵּוִי כָּל־יָמֶיךָ עַל־אַדְמָתֶךָ׃ ס

20כִּי־יַרְחִיב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־גְּבוּלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָשָׂר כִּי־תְאַוֶּה נַפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל־אַוַּת
נַפְשְׁךָ תֹּאכַל בָּשָׂר׃ 21כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ
אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ׃ 22אַךְ כַּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת־הַצְּבִי וְאֶת־הָאַיָּל כֵּן
תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו יֹאכֵלֶנּוּ׃ 23רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ
עִם־הַבָּשָׂר׃ 24לֹא תֹאכְלֶנּוּ עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ 25לֹא תֹאכְלֶנּוּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר
בְּעֵינֵי יְהוָה׃ 26רַק קָדָשֶׁיךָ אֲשֶׁר־יִהְיוּ לְךָ וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה׃ 27וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר
וְהַדָּם עַל־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם־זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל׃ 28שְׁמֹר וְשָׁמַעְתָּ אֵת
כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ עַד־עוֹלָם כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ׃ ס

29כִּי־יַכְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּה בָא־שָׁמָּה לָרֶשֶׁת אוֹתָם מִפָּנֶיךָ וְיָרַשְׁתָּ אֹתָם וְיָשַׁבְתָּ
בְּאַרְצָם׃ 30הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּנָּקֵשׁ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי הִשָּׁמְדָם מִפָּנֶיךָ וּפֶן־תִּדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם לֵאמֹר אֵיכָה יַעַבְדוּ הַגּוֹיִם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הָאֵלֶּה אֶת־אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱשֶׂה־כֵּן גַּם־אָנִי׃ 31לֹא־תַעֲשֶׂה כֵּן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי כָל־תּוֹעֲבַת יְהוָה אֲשֶׁר שָׂנֵא עָשׂוּ
לֵאלֹהֵיהֶם כִּי גַם אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם יִשְׂרְפוּ בָאֵשׁ לֵאלֹהֵיהֶם׃

13

[1] Ebyo mmurhegesire byôshi, mubilange munabishimbe, buzira kuyûshûla erhi kubinyihyakwo akantu. [2] Erhi emwinyu yakazûka omulêbi erhi mulôsi wa bilôrho, akakuyêreka ecimanyîso erhi cisômerine cirebe [3] cirya cimanyîso, erhi cirya cisômerîne cikaba nk'oku ànaderhaga, n'enyuma z'ahôla, akakubwîra erhi: «Rhucishimbire abandi banyamuzinda, aba orhayishi, akanakubwîra mpu mubagashânize», [4] orhayumvagya ebinwa by'oyomulêbi nîsi erhi eby'oyomulôsi w'ebilôrho, bulya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe anakurhangula kwa bene okwo, mpu amanye erhi onazigira Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe n'omurhima gwâwe gwôshi. [5] Nyamubâho. Nyamuzinda wâwe yêne ye mwakulikira ye mwanakenga; amarhegeko gâge go mwashimba, izù lyâge lyo muwakaziyumva, ye mwakolera, ye mwacîshwekerakwo. [6] Oyomulêbi erhi oyomulôsi ali wa kufà, bulyala amayigîriza abantu okugomera Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe wakukulaga omu cihugo ca Mîsiri, akucungula omu nyumpa y'obuja, na kandi amàkuhabula àkurhenza omu njira Nyamubâho, Nyamuzinda akurhegekaga mpu okazishimba.

[7] Erhi mwene winyu, mwene sho erhi mwene nyoko, mugala wâwe erhi mwâli wâwe, nîsi erhi omukazi òyegemera ecifuba câwe, erhi omwîra orhonya nka mûka gwâwe wêne, erhi akakushumika mahwe-mahwe, erhi: «Rhugende rhujikolera abandi ba Nyamuzinda, balya wêne orhayishi na basho barhabayishi [8] ba muli balya banyamuzinda b'amashanja gali eburhambi bwinyu, gabè ga kuli erhi ga hôfi, kurhenga oku cikwî kuhika oku cindi cikwî c'igulu, [9] orhayêmêraga ebinwa byâge orhabirhegaga okurhwîri, isù lyâge lirhabàga lya lukogo, orhamubabaliraga orhanafulikaga obubî bwâge. [10] Neci, okwânîne omuyirhe, we wamulîkira okuboko kurhanzi kw'okumuyîrha, na kandi okuboko kw'olubaga lwôshi kuholêreze. [11] Mabuye wamuhanda kuhika afe; bulyala ali alonzize okukucika kuli Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, wakurhenzagya eMîsiri, omu nyumpa y'obuja. [12] Israheli yeshi akumanya anageremwo omusisi, analeke okukola ago maligo ekarhî kâwe. [13] Erhi wakayumva baderha mpu murhundu muguma mw'erya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe àkuhâga mpu obêremo, [14] gulimwo abantu ba busha b'omu bûko bwâwe, bahabwîre abâbo bashizi bababwîra mpu: «Rhugende rhukolere abandi banyamuzinda, balyala ôrhali oyishi, [15] ago mango onalole ehyo hibanja bwinjà odôse ciru onadokereze. Kukaboneka oku neci kwo binali ntyôla, na ntâco cirhindizize obwo bubî bwanajizirwe emwâwe, [16] ababà hw'ogwomurhundu bôshi, onabayôhemwo engôrho, ogwomurhundu onagushandaze gwo n'ebigubamwo byôshi, [17] ebyakanyagwa byôshi, onabilunde omu ngo y'emuhanda, omurhundu oguyokere kuguma n'eminyago yago yôshi,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gwôshi ogurhûle Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe. Gushube bigûka by'ensiku zôshi birhaciyûbakwe. 18 Orhayôrhanaga akantu ka muli olwo lugo luhehêrere, kuderha mpu Nyamuzinda arhûlirire, aleke oburhè ànali, obwonjo bwâwe bumugwarhe akubabalire anakuluze, nka kulya àlaganyagya basho, 19 casinga oyu mvirhize izù lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, oshimbe amarhegeko gâge gôshi, agala nkurhegesire ene, onakole ebishingânîne omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe.

DEU BHS 13

1אֵ֤ת כָּל־הַדָּבָר֙ אֲשֶׁ֣ר אָנֹכִ֣י מְצַוֶּ֔ה אֶתְכֶ֖ם אֹתֹ֣ו תִּשְׁמְר֑וּ לַעֲשֹׂ֣ות לֹא־תֹסֵ֤ף עָלָיו֙ וְלֹ֣א תִגְרַ֣ע מִמֶּ֔נּוּ׃ פ
2כִּֽי־יָקֻ֥ום בְּקִרְבְּךָ֖ נָבִ֣יא אֹו֑ חֹלֵ֥ם חֲלֹ֖ום וְנָתַ֥ן אֵלֶ֛יךָ אֹ֖ות אֹ֥ו מֹופֵֽת׃ 3וּבָ֣א הָאֹ֗ות וְהַמֹּופֵ֤ת אֲשֶׁר־דִּבֶּר֙ אֵלֶ֣יךָ לֵאמֹ֔ר
נֵֽלְכָ֛ה אַחֲרֵ֥י אֱלֹהִ֖ים אֲחֵרִ֑ים אֲשֶׁ֥ר לֹא־יְדַעְתָּ֖ם וְנָעָבְדֵֽם׃ 4לֹ֣א תִשְׁמַ֗ע אֶל־דִּבְרֵי֙ הַנָּבִ֣יא הַה֔וּא אֹ֖ו אֶל־חֹלֵ֣ם הַחֲלֹ֑ום
הַה֗וּא כִּ֣י מְנַסֶּ֤ה יְהוָה֙ אֱלֹהֵיכֶ֔ם אֶתְכֶ֕ם לָדַ֖עַת הֲיִשְׁכֶ֣ם אֹהֲבִ֣ים אֶת־יְהוָ֔ה אֱלֹהֵיכֶ֕ם בְּכָל־לְבַבְכֶ֖ם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶֽם׃ 5אַחֲרֵ֣י
יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֣ם תֵּלֵ֔כוּ וְאֹתֹ֖ו תִּירָ֑אוּ וְאֶת־מִצְוֹתָ֥יו תִּשְׁמֹ֖רוּ וּבְקֹלֹ֥ו תִּשְׁמָ֛עוּ וְאֹתֹ֥ו תַּעֲבֹ֖דוּ וּבֹ֥ו תִּדְבָּקֽוּן׃ 6וְהַנָּבִ֣יא הַה֗וּא אֹ֤ו
חֹלֵם֙ הַחֲלֹ֣ום הַה֔וּא יוּמָ֕ת כִּ֣י דִבֶּ֤ר סָרָה֙ עַל־יְהוָ֔ה אֱלֹהֵיכֶ֕ם הַמֹּוצִ֖יא אֶתְכֶ֑ם ׀ מֵאֶ֣רֶץ מִצְרַ֗יִם וְהַפְדְּךָ֙ מִבֵּ֣ית עֲבָדִ֔ים
לְהַדִּיחֲךָ֙ מִן־הַדֶּ֔רֶךְ אֲשֶׁ֥ר צִוְּךָ֖ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ לָלֶ֣כֶת בָּ֔הּ וּבִעַרְתָּ֥ הָרָ֖ע מִקִּרְבֶּֽךָ׃ 7כִּֽי יְסִיתְךָ֞ אָחִ֣יךָ בֶּן־אִמֶּ֗ךָ אֹו֩־בִנְךָ֨
אֹו־בִתְּךָ֜ אֹ֣ו ׀ אֵ֣שֶׁת חֵיקֶ֗ךָ אֹ֛ו רֵעֲךָ֥ אֲשֶׁר֙ כְּנַפְשְׁךָ֔ בַּסֵּ֥תֶר לֵאמֹ֖ר נֵלְכָ֣ה וְנַעַבְדָ֑ה אֱלֹהִ֗ים אֲחֵרִים֙ אֲשֶׁ֣ר לֹֽא־יָדַ֔עְתָּ אַתָּ֖ה
וַאֲבֹתֶֽיךָ׃ 8מֵאֱלֹהֵ֣י הָעַמִּ֗ים אֲשֶׁ֤ר סְבִיבֹתֵיכֶם֙ הַקְּרֹבִ֣ים אֵלֶ֔יךָ אֹ֖ו הָרְחֹקִ֣ים מִמֶּ֑ךָּ מִקְצֵ֥ה הָאָ֖רֶץ וְעַד־קְצֵ֥ה
הָאָֽרֶץ׃ 9לֹא־תֹאבֶ֥ה לֹ֖ו וְלֹ֣א תִשְׁמַ֑ע אֵלָ֗יו וְלֹא־תָחֹ֤וס עֵינְךָ֙ עָלָ֔יו וְלֹא־תַחְמֹ֥ל וְלֹא־תְכַסֶּ֖ה עָלָֽיו׃ 10כִּ֣י הָרֹ֤ג תַּהַרְגֶּנּוּ֙ יָדְךָ֣
תִּהְיֶה־בֹּ֔ו בָּרִאשֹׁנָ֖ה לַהֲמִיתֹ֑ו וְיַ֥ד כָּל־הָעָ֖ם בָּאַחֲרֹנָֽה׃ 11וּסְקַלְתֹּ֥ו בָאֲבָנִ֖ים וָמֵ֣ת כִּ֣י בִקֵּ֔שׁ לְהַדִּיחֲךָ֙ מֵעַ֣ל יְהוָ֔ה אֱלֹהֶ֖יךָ
הַמֹּוצִיאֲךָ֥ מֵאֶ֖רֶץ מִצְרַ֑יִם מִבֵּ֖ית עֲבָדִֽים׃ 12וְכָל־יִשְׂרָאֵ֣ל יִשְׁמְעוּ֩ וְיָרֵ֨אוּ֙ וְלֹא־יֹוסִ֣פוּ לַעֲשֹׂ֔ות כַּדָּבָ֥ר הָרָ֛ע הַזֶּ֖ה בְּקִרְבֶּֽךָ׃ ס
13כִּֽי־תִשְׁמַ֣ע בְּאַחַ֤ת עָרֶ֙יךָ֙ אֲשֶׁ֣ר יְהוָ֔ה אֱלֹהֶ֖יךָ נֹתֵ֣ן לְךָ֑ לָשֶׁ֥בֶת שָׁ֖ם לֵאמֹֽר׃ 14יָצְא֣וּ אֲנָשִׁ֣ים בְּנֵי־בְלִיַּ֣עַל׀ מִקִּרְבֶּ֗ךָ וַיַּדִּ֞יחוּ
אֶת־יֹשְׁבֵ֤י עִירָם֙ לֵאמֹ֔ר נֵלְכָ֣ה וְנַעַבְדָ֔ה אֱלֹהִ֖ים אֲחֵרִ֑ים אֲשֶׁ֥ר לֹא־יְדַעְתֶּֽם׃ 15וְדָרַשְׁתָּ֣ וְחָקַרְתָּ֔ וְשָׁאַלְתָּ֖ הֵיטֵ֑ב וְהִנֵּ֣ה אֱמֶ֗ת
נָכ֛וֹן הַדָּבָ֥ר נֶעֱשְׂתָ֖ה הַתֹּועֵבָ֥ה הַזֹּ֖את בְּקִרְבֶּֽךָ׃ 16הַכֵּ֣ה תַכֶּ֔ה אֶת־יֹשְׁבֵ֖י הָעִ֣יר הַהִ֑וא לְפִי־חָ֣רֶב הַחֲרֵ֣ם אֹתָ֔הּ
וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּ֖הּ וְאֶת־בְּהֶמְתָּ֥הּ לְפִי־חָֽרֶב׃ 17וְאֶת־כָּל־שְׁלָלָ֥הּ תִּקְבֹּ֖ץ אֶל־תֹּ֣וךְ רְחֹבָ֑הּ וְשָׂרַפְתָּ֨ בָאֵ֜שׁ אֶת־הָעִ֣יר
וְאֶת־כָּל־שְׁלָלָ֣הּ כָּלִ֔יל לַיהוָ֖ה אֱלֹהֶ֑יךָ וְהָיְתָ֥ה תֵ֛ל עֹולָ֖ם לֹ֣א תִבָּנֶ֑ה עֹֽוד׃ 18וְלֹא־יִדְבַּ֥ק בְּיָדְךָ֖ מְאוּמָ֣ה מִן־הַחֵ֣רֶם לְמַעַ֗ן
יָשׁ֤וּב יְהוָה֙ מֵחֲרֹ֣ון אַפֹּ֔ו וְנָתַ֥ן לְךָ֖ רַחֲמִ֑ים וְרִחַמְךָ֙ וְהִרְבְּךָ֔ כַּאֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֖ע לַאֲבֹתֶֽיךָ׃ 19כִּֽי תִשְׁמַ֣ע בְּקֹ֣ול׀ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֗יךָ
לִשְׁמֹר֙ אֶת־כָּל־מִצְוֹתָ֔יו אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י מְצַוְּךָ֣ הַיֹּ֑ום לַעֲשֹׂ֤ות הַיָּשָׁר֙ בְּעֵינֵ֣י יְהוָ֔ה אֱלֹהֶ֖יךָ׃ ס

14

Lubaga lurhuzirwe Nyakasane: oleke ebiryo bihumânya olye ebicîre

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Mwoyomuli bâna na Nyamubâho, Nyamuzinda winyu. Murhahîra mukashâkwa nîsi erhi
okumômwa ebisike nka hali ofire. [2] Bulya woyo oli lubaga lwarhûzirwe Nyamubâho, Nyamuzinda
wâwe, na Nyamubâho àcikwishozire omu gandi mashanja gôshi gaba hanola igulu, mpu obè
ishanja lyâge. [3] Orhahîraga okulya akantu k'okusholog osa. [4] Alaga ebintu n'ensimba ndibwa:
enkafu, ecibuzi n'empene, [5] enshagarhi, akashafu, empongo, akasa n'ensunu, empovu
n'empene y'emuzirhu. [6] Wanalya ngasi cintu erhi nsimba ejira ensenyi mberemwo ebè erhi
kuvûgusa evûgusa. [7] Ci kwône, omu bintu bivûgusa n'omubintu bijira ensenyi mberemwo,
murhahîra mukalya ngasi bûko bwa ngamiya n'obw'omurhonè. Ezo ozilole nka nsimba
zihumânya. [8] Engulube nayo ejira ensenyi mberemwo ci kwône erhavûgusa: oyilole nka ya
kuhumânya. Orhakalya enyama zâzo orhakanahuma oku mirhumba yazo. [9] Omu nsimba z'omu
mîshi, zo mwakalya ezi: ngasi ezijira emishûgi y'emugongo n'enjula, ezo mwanazirya. [10] Ci
ezirhajira mishûgi y'emugongo zirhanajira njula murhakazirya; ezomukazizilola nka za
kuhumànya. [11] Mwanalya ngasi kanyunyi kacire. [12] Alagi ebinyunyi murhakalya: ikozi, cigukuma,
cunjunja, [13] akadurha, ecihimbi na ngasi bûko nyûnda bwôshi, [14] obûko cihungu bwôshi, [15] kanga,
kahene, nyamulobo, na ngasi bûko lubakà [16] cirifufu, hunira na kaduba mahiri, [17] hajawa,
enkongoro n'emînâna, [18] lubondo n'obûko bwâge, hangâli n'omutulama. [19] Ngasi rhusimba rhwa
mashala mukazilolarho nka rhwakuhumânya, murhankalyarho. [20] Mwanahashirya ngasi kanyunyi
kacire. [21] Murhankalya enyama z'omufîra. Wanayiha ecigolo ciri aha mwâwe ciyirye nîsi erhi
oyigulize ow'embuga, bulya wêhe oli lubaga lwarhûzirwe Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe.
Orhahîraga okayendera omwânahene omu mahenehene ga nina.

Entûlo ya ngasi mwâka

[22] Ngasi mwâka[u], kwanakwânana orhôle ecihimbi ca kali ikumi c'oku myâka yâwe, eryala
eyezire enarhenzire omu mashwa gâwe. [23] n'omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe,
halya hantu ânabe acîshozire mpu abêzeho izîno lyâge, wanaliraho ecihimbi ca kali ikumi
c'engano yâwe, ec'erivayi lyâwe n'eca amavurha gâwe, olubere lw'ebintu byâwe binênene
n'ebiyinyi ntyo, wanayiga okukaziyôrha orhînya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe. [24] Erhi enjira
yakakukulihira bwenêne, erhi wakaba orhahashirihisa entûlo ebwa kubà ahantu Nyamubâho
àcishozire mpu abêzaho izîno lyâge hali kuli n'emwâwe, amango Nyamubâho, Nyamuzinda
wâwe aba amakugisha, [25] erya myaka wanaîhingana nsaranga, zirya nsaranga onazisegeze
omu nfune zâwe, onaje halya hantu Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe acîshozire; [26] ohikaho
wanakaba zirya nsaranga, ozihîngane ngasi kantu onalonzize, bintu binênene erhi binyinyi,
divayi erhi ngasi mamvu gahire, ngasi ehi onayumvîrhe omurhima gusimire. Wanalira mulya
masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, osime woyo n'enyumpa yâwe. [27] Orhayibagiraga
omuleviti òli omu mirhundu yâwe, bulyâlya arhagwêrhi mwanya arhanagwêrhi kashambala

[u] **14.22** Ntûlo ya ngasi mwâka oku bya ngasi lubero: Irhegeko ly'okuhâna entûlo bwàli bwôrhere bw'ago mango.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

haguma nâwe.

Entûlo ya ngasi myâka isharhu

[28] Enyuma lya myâka isharhu, wanarhôla ebihimbi bya kali ikumi by'e myâka wamasârûla muli ogu mwâka gwa kasharhu byôshi, wanage- ndibidekereza ebwa mihango yâwe. [29] Okubundi obwo, hanajira abayîsh'irya: Omuleviti (bulya arhajira mwanya arhanajira kashambala haguma. nâwe), ecigolo, enfunzi n'omukana w'oku mwinyu, balya banayigurhe. Na ntyo, Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe àkugisha agishe na ngasi mukolo enfune zâwe zakanarhangira.

DEU BHS 14

1 בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגֹּדְדוּ וְלֹא־תָשִׂימוּ קָרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לָמֵת׃ 2 כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
וּבְךָ בָּחַר יְהוָה לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ ס
3 לֹא תֹאכַל כָּל־תּוֹעֵבָה׃ 4 זֹאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכֵלוּ שׁוֹר שֵׂה כְשָׂבִים וְשֵׂה עִזִּים׃ 5 אַיָּל וּצְבִי וְיַחְמוּר וְאַקּוֹ וְדִישֹׁן
וּתְאוֹ וָזֶמֶר׃ 6 וְכָל־בְּהֵמָה מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע שְׁתֵּי פְרָסוֹת מַעֲלַת גֵּרָה בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ׃ 7 אַךְ אֶת־זֶה
לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה הַשִּׁסוּעָה אֶת־הַגָּמָל וְאֶת־הָאַרְנֶבֶת וְאֶת־הַשָּׁפָן כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הֵמָּה
וּפַרְסָה לֹא הִפְרִיסוּ טְמֵאִים הֵם לָכֶם׃ 8 וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־מַפְרִיס פַּרְסָה הוּא וְלֹא גֵרָה טָמֵא הוּא לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא
תֹאכֵלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגָּעוּ׃ ס
9 אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת תֹּאכֵלוּ׃ 10 וְכֹל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת לֹא
תֹאכֵלוּ טָמֵא הוּא לָכֶם׃ ס
11 כָּל־צִפּוֹר טְהֹרָה תֹּאכֵלוּ׃ 12 וְזֶה אֲשֶׁר לֹא־תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנֶּשֶׁר וְהַפֶּרֶס וְהָעָזְנִיָּה׃ 13 וְהָרָאָה וְאֶת־הָאַיָּה וְהַדַּיָּה
לְמִינֵהּ׃ 14 וְאֵת כָּל־עֹרֵב לְמִינוֹ׃ 15 וְאֵת בַּת הַיַּעֲנָה וְאֶת־הַתַּחְמָס וְאֶת־הַשָּׁחַף וְאֶת־הַנֵּץ לְמִינֵהוּ׃ 16 אֶת־הַכּוֹס
וְאֶת־הַיַּנְשׁוּף וְהַתִּנְשֶׁמֶת׃ 17 וְהַקָּאָת וְאֶת־הָרָחָמָה וְאֶת־הַשָּׁלָךְ׃ 18 וְהַחֲסִידָה וְהָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְהַדּוּכִיפַת
וְהָעֲטַלֵּף׃ 19 וְכֹל שֶׁרֶץ הָעוֹף טָמֵא הוּא לָכֶם לֹא יֵאָכֵלוּ׃ 20 כָּל־עוֹף טָהוֹר תֹּאכֵלוּ׃ 21 לֹא תֹאכְלוּ כָל־נְּבֵלָה לַגֵּר
אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃ פ
22 עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֶת כָּל־תְּבוּאַת זَרְעֶךָ הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה׃ 23 וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר
לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
כָּל־הַיָּמִים׃ 24 וְכִי־יִרְבֶּה מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ
שָׁם כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ 25 וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בּוֹ׃ 26 וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ 27 וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ לֹא תַעַזְבֶנּוּ כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

28 מִקְצֵה ׀ שָׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת־כָּל־מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַהִוא וְהִנַּחְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ׃ 29 וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין־לוֹ חֵלֶק
וְנַחֲלָה עִמָּךְ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְאָכְלוּ וְשָׂבֵעוּ לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה׃ ס

15

Okubabalira emyenda ngasi myâka nda

1 Aha kuhwa kwa ngasi myâka nda, wanajira obukuze bw'okubabalira emyenda. 2 Alaga kurhi
okwo kubabalira emyendakwakazijirwa: omuntu balire omwenda banamusigira ecikinja,
akwânîne ababalire ogwo mwenda gwarhumaga bamusigira ecikinja; arhakacilyuza olya
mulungu erhi olya mwene wâbo amango oyûla amayakûza Nyamuzinda mpu mashi obubabalire
bw'emyenda! 3 Omuntu w'ecigolo wanamulyuza, mwene winyu yêhe wanamulekera ngasi hyâwe
agwêrhe. 4 Na kandi, aha mwâwe harhabe mukenyi, kulya kubà Nyamuzinda akushobôza
omugisho mwo cirya cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuhà mpu ociyimemwo, 5 casiga
onayumve izù lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe omu kubikirira n'okukulikira aga marhegeko
nkurhegesire ene oku ganali.

6 Amango Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe aba amakugisha nka kulya anakulaganyagya,
mashanja manji gakulya omwenda gasige ecikinja, ci wêhe orhabâlye mwenda, warhegeka
mashanja manji, ci wêhe orharhegekwe nago.

Okurhabàla ab'obuligo.

7 Erhi emwâwe yakaba eri omukcnyi, muguma w'omu bene winyu, aha muhango gwâwe
muguma, muli cirya cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda akuhà, orhazidohagya omurhima gwâwe,
orhanabumbaga enfune zâwe wamanabona mwene winyuw'obuligo, 8 ci onamubumbulire
enfune zâwe, n'okumuhoza kalya kantu alagirirekwo. 9 Omanyâge wakanabêza omu murhima
gwâwe ezi nkengêro mbî, mpu: «Omwâka gwa kalinda ogùla guyiruka, gwo mwâka
gw'okubabalira!» okazinga amalanga embere za mwene winyu mukenyi, n'okabula bwamuha
akantu, akanakuyamira emwa Nyamuzinda obone wamahemuka n'ecâha 10 Nka wamuhà,
omuhe n'omurhima nkana, bulyâlya okwôla kwarhuma Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe
akugisha omu mirimo yâwe yôshi n'omu ngasi mukolo gw'amaboko gâwe. 11 Ntà mango
abakenyi bâbule mw'ecicihugo, bw'obùlankuhire eri irhegeko: enfune zâwe ozibumbulire mwene
winyu ozibumbulire oli buligo n'omukenyi oli omu cihugo câwe.

12 Erhi mwene winyu muhebraniya, mulume erhi mukazi akacîguza emunda oli, neci
anakukolera myâka nda, n'oku mwakagwa kali nda, wanamuleka agende nk'oku omurhima

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gunamuhîre. [13] Neci onamuleke agende ci orhamulikaga maboko mûmu. [14] Onamubarhuze, ashobole oku bintu byâwe binyinyi, oku by'omu cibuga câwe n'oku by'omu mukenzi gwâwe; omuhe nk'oku Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe okugishire. [15] Okaz'ikengêra oku wali mujà e Misirina Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akucungula. Co cirhumire nkuha eryola irhegeko ene.

[16] Ci kwône erhi Oyo muntu ankakubwîra erhi: Ntalonzizi nkurhengekwo, akaba akusimire woyo n'enyumpa yâwe, akaba asîmire okubêra aha mwâwe, [17] ago mango, wanarhôla omugera, omurhulire okurhwîri aha muhango gw'emuhanda, na ntyo anabà mwanbali wâwe ensiku zôshi. Omujà-kazi wâwe naye kwo wamujirira ntyo. [18] Orhayagalagwa n'okumuleka agenda, bulyala omu myâka ndarhu akukolîre, akufulukize kabirhi kalushire eby'omulimya akolera omu lusiku. Naye Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe àkugisha omu mirimo yâwe yôshi.

Emburhwa-lubere z'ebintu

[19] Okazirherekêra Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, ngasi mburhwa-lubere ndume y'omu bintu byâwe, ebè mpanzi erhi ngandabuzi. Orhahîraga okahingisa erhi kubarhuza olubere lw'enkafu yâwe nîsi erhi okumôma olubere lw'ecibuzi câwe. [20] Ngasi mwâka onayanke olubere lw'ecintu câwe, olulire mweshi n'enyumpa yâwe omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe halya hantu Nyamuzinda anacîshozire. [21] Eco cintu erhi cakaba cirikwo ishembo, erhi cakajà cakunagira nîsi erhi ca muhûrha, erhi lindi ishembo linene, orhankacibagira Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe. [22] Onacirire omu mwâwe, omwinja n'omugalugalu haguma, nk'oku bakanalya empongo erhi akashafu, [23] ci kwône orhalye omwamba gw'eco cintu, ogubulagire oku idaho nka mîshi.

DEU BHS 15

מִקֵּץ שֶׁבַע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה׃ וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל־בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ לֹא־יִגֹּשׂ
אֶת־רֵעֵהוּ וְאֶת־אָחִיו כִּי־קָרָא שְׁמִטָּה לַיהוָה׃ אֶת־הַנָּכְרִי תִּגֹּשׂ וַאֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ אֶת־אָחִיךָ תַּשְׁמֵט יָדֶךָ׃ אֶפֶס כִּי לֹא
יִהְיֶה־בְּךָ אֶבְיוֹן כִּי־בָרֵךְ יְבָרֶכְךָ יְהוָה בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן־לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ׃ רַק אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ
וְהַעֲבַטְתָּ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תַעֲבֹט וּמָשַׁלְתָּ בְּגוֹיִם רַבִּים וּבְךָ לֹא יִמְשֹׁלוּ׃ ס
כִּי־יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן מֵאַחַד אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תְאַמֵּץ אֶת־לְבָבְךָ וְלֹא
תִקְפֹּץ אֶת־יָדְךָ מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן׃ כִּי־פָתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לוֹ וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ דֵּי מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ׃ הִשָּׁמֶר
לְךָ פֶּן־יִהְיֶה דָבָר עִם־לְבָבְךָ בְלִיַּעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן
לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ נָתוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא־יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי בִּגְלַל ׀ הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרֶכְךָ יְהוָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֶׂךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ: 11כִּי לֹא־יֶחְדַּל אֶבְיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר פָּתֹחַ תִּפְתַּח
אֶת־יָדְךָ לְאָחִיךָ לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצֶךָ: ס
12כִּי־יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת תְּשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ: 13וְכִי־תְשַׁלְּחֶנּוּ
חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא תְשַׁלְּחֶנּוּ רֵיקָם: 14הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לּוֹ מִצֹּאנְךָ וּמִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
תִּתֶּן־לוֹ: 15וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הַיּוֹם: 16וְהָיָה
כִּי־יֹאמַר אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֲהֵבְךָ וְאֶת־בֵּיתֶךָ כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ: 17וְלָקַחְתָּ אֶת־הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת
וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה־כֵּן: 18לֹא־יִקְשֶׁה בְעֵינְךָ בְּשַׁלֵּחֲךָ אֹתוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה שְׂכַר שָׂכִיר
עֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה: פ
19כָּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר
צֹאנֶךָ: 20לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְּשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אַתָּה וּבֵיתֶךָ: 21וְכִי־יִהְיֶה בּוֹ מוּם פִּסֵּחַ
אוֹ עִוֵּר כֹּל מוּם רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: 22בִּשְׁעָרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְבִי וְכָאַיָּל: 23רַק
אֶת־דָּמוֹ לֹא תֹאכֵל עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם: פ

16

Basâka n'emigati erhalimwo ngezo

[1] Okazikenga omwêzi gwa Aviv (Emihuli) onajiremwo olukulu lwa Basâka oku irenge lya Nyamubâho Nyamuzinda wâwe, kulya kubà gwali mwêzi gwa Mihuli erhi Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akurhenza e Mîsiri budufu, [2] Okazibâga Basâka, omu bintu byâwe binênene n'ebinyînyi. Omubâgire Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, halya hantu acîshozire mpu yo ndâro y'izîno lyâge. [3] Eyo mbâgwa orhayirire mugati gulimwo engezo. Nsiku nda zôshi erhi eyo mbâgwa wayirira omugati gurhalimwo ngezo, mugati gwa buligo, bulyâlya bwake-bwake warhengaga e Mîsiri. [4] Engezo erhabonekaga omu mwâwe n'omu cihugo olimwo côshi, muli ezo nsiku nda harhanasigalaga ciru n'ehityakuli erya mbâgwa warherekêraga bijingo by'olusiku lurhanzi, na ntâhyo obikage bijingo mpu hihike sêzi. [5] Orhaderhaga mpu wabâgira Basâka muli lugo luguma mwo zirya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe âkuha [6] ci hanali halya Nyamubâho, Nyamuzinda wawe acîshozire mpu habe ndâro y'izîno lyâge, ho wabâgira Basâka, bijingo izûba libà lyamazika, go mango warhengaga e Mîsiri. [7] Wanayiyendera onayirîre halya hantu Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe acîshozire na buca sêzi wanagaluka oshubire omu bihando byâwe. [8] Washinga nsiku ndarhu walya emigati erhalimwo ngezo, n'oku lusiku lwa kali nda hanabà embugânano nkulu bwenêne y'okukuza Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe: ago mango orhahîra okajira mukolomulebe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olusiku lukulu lw'Emigobe

[9] Okaziganja migobe nda. Olusiku omugushu gwârhangiraga okurhema emyâka, wanarhangira okuganja migobe nda. [10] Oku bundi, wanajirira Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe Olukulu lw'Emigobe: ntûlo y'obulonza wajira n'okuboko kwâwe, nk'oku Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe anakugishire. [11] Ocisîmîse omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe halya hantu Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe àcîshozire mpu yo ndâro y'izîno lyâge, ho wâcîsimikiza mwe na mugala wâwe na mwâli wâwe, mwambali wâwe na mwambalikazi wâwe, omuleviti ôli omu lugo lwâwe, kuguma n'ecigolo, enfûnzi n'omukana, oku banali ekarhî kâwe. [12] Okazikengêra oku wali mujà e Mîsiri: olange onakulikire aga marhegeko.

Olukulu lw'Ebihando

[13] Okazijira olukulu lw'ebihando miregerege nda, òba wamahaka emyâka y'oku cibuga câwe n'ey'omu mukenzi gwâwe. [14] Ago mango wanacisîmîsa, mwena mugala wâwe na mwâli wâwe, mwambali na mwambalikazi wâwe, omuleviti n'ecigolo, enfûnzi n'omukana, oku banali omu lugo lwâwe. [15] Washinga miregerege nda wajirira Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe olukulu, mwo cirya ciriba Nyakasane àcîshozire, kulya kubà Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akugisha obêrwe omu mirimo yâwe yôshi omu mikolo yâwe yôshi ly'oyunjula busîme.

[16] Kasharhu omu mwâka, ngasi bûkomulume onali emwâwe, ayishicîyêrekana omu masù ga Nyamubâho, Nyamozinda wâwe, halya hantu Nyakasane anacîshozire: oku lukulu lw'Emigati erhalimwo ngezo, oku lukulu lw'Emigobe n'oku lukulu lw'Ebihando. Ntâye oyishaga maboko mûmu embere za Nyakasane, [17] ci ngasi muguma akazihâna nka kulya omugisho Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe àmuhire gunali.

Abatwî b'emmanja

[18] Ohire abatwî b'emmanja n'abandisi omu ngasi lugo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe âkuha, nk'oku emilala yâwe enali; bakazitwîra olubaga olubanja kulya kushingânîne. [19] Orhahîraga okalenganya omuntu, orhahîraga okaderha mpu ola ye lebe, orhazigiraga abagula olubanja, bulyala engulo y'olubanja enahûse abagula enyagîse n'omuntu olubanja lwâge. [20] Bushinganyanya wakazikulikira, na ntyo walama onayanke cirya cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ayishikushobôza.

Okuhabigashaniza

[21] Orhahîraga okagwîka omulinzi[v], murhi mulebe erhi mulebe aba burhambi bw'oluhêro

[v] **16.21** : Lolà Lub 34, 13 n'amahugûlo gw'olo lukerekire amahêro.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wayishiba oyûbakire Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, [22] orhanagwîkaga ibuye ly'abazimu bulya Nyamubâho, Nyamuzinda arhalikwîrirwa.

DEU BHS 16

1 שָׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם
לָיְלָה: 2 וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: 3 לֹא־תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ
שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל־עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: 4 וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
לַבֹּקֶר: 5 לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת־הַפֶּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: 6 כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בָּעֶרֶב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם: 7 וּבִשַּׁלְתָּ בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאָהָלֶיךָ: 8 שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה: ס
9 שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפָּר־לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת: 10 וְעָשִׂיתָ חַג שָׁבֻעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
מִסַּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: 11 וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ
וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ
שָׁם: 12 וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה: פ
13 חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ: 14 וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ
וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ: 15 שִׁבְעַת יָמִים תָּחֹג לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה כִּי
יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל תְּבוּאָתְךָ וּבְכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ: 16 שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים | בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ
אֶת־פְּנֵי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְהוָה
רֵיקָם: 17 אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ: ס
18 שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן־לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לִשְׁבָטֶיךָ וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם
מִשְׁפַּט־צֶדֶק: 19 לֹא־תַטֶּה מִשְׁפָּט לֹא תַכִּיר פָּנִים וְלֹא־תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים וְיסַלֵּף דִּבְרֵי
צַדִּיקִם: 20 צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף לְמַעַן תִּחְיֶה וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: ס
21 לֹא־תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל־עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לָּךְ: ס
22 וְלֹא־תָקִים לְךָ מַצֵּבָה אֲשֶׁר שָׂנֵא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17

[1] Orhahîraga okabâgira Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ecintu c'omu binênene erhi ec'omu binyinyi, eciremîre erhi ecirikwo ishembo, bulya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe arhakwirirwa okwo. [2] Erhi omu karhî kâwe, muli cishagala ciguma mw'ebi Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuha, erhi bakajira omulume nîsi erhi mukazi wakola ebigayisize Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, omu kuvuna endagâno yâge, [3] Oyo muntu erhi akagendikolera abandi banyamuzinda, akanayunama embere zâbo, n'embere z'izûba, omwêzi nîsi erhi embere sa gundi murhwe gw'emalunga, n'obwo okwôla ntakukurhegesiri, [4] n'erhi bakamushobeka embere zâwe; erhi wakaba wamayumvîrhiza n'okudôkereza bwinjà, okabona oku neci kwo binali, galya maligo gakozirwe omu Israheli, [5] ago mango wanahulusa olya mulume erhi olya mukazi wajiraga ebyo bigalugalu aje enyuma z'omuhango gw'olugo, oyomulume erhi mukazi wanamuhanda amabuye arhengemwo omûka. [6] Oku buhamîrizi bwa babirhi erhi bwa basharhu omuntu anatwîrwa okufà, omuntu arhankayîrhwa oku bubâmirizi bw'omuntu muguma. [7] Abo babâmirizi bo barhangirika okuboko oku kuyîrha Oyo muntu, na kandi olubaga lwôshi lwana mulikira okuboko. Kwo kurhenza obubî omu côgo okwo.

Okudôsa omudâhwa muleviti

[8] Erhi hankabà olubanja lukurhalusire, lwa kuyirhana, lwa kadali erhi lwa kuyagazanya, lubanja lulebe omu lugo lwâwe, ago mango wanakanya osôkere halya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe acîshozire, [9] ogendilonza abadâhwa baleviti n'omutwî w'emmanja oli omu mukolo ago mango. Wanadôkereza banakumanyîse kurhi batwîre olubanja. [10] Okwânîne okulikire ako kanwa bakumanyikize aho hantu Nyakasane acîshozire, onamanye orhabulagabukola nk'oku banakuyêresire. [11] Kwo wanakola nk'oku bakuyêreka na nk'oku banatwîre olubanja, buzira kuhabukira ekulyo erhi ekulembe kw'akanwa bâkubwîra. [12] Erhi hankajira owahanjalika, arhayumva omudâhwa oyimanzire oku kukolera Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, arhayumva n'omutwî w'emmanja, Oyo muntu ali wa kufà kwo kurhenza obubî omu Israheli okwo. [13] Olubaga lwôshi lwamanya okwo, luyobôhe lunalekeokuhanjalika.

Abâmi

[14] Amango wâbà wamahika muli cirya cihugo Nyamubâho Nyamuzinda wâwe ayishikuhà, na hano obà wamaciyanka onakolaociyubasire, ago mango wanaderha, erhi: «Nnonzize okuyimika omwâmi wantegeka nk'oku agandi mashanja ganzungulusire ganajira». [15] Omwâmi Nyamubâho, Nyamuzinda acîshozire ye okwânîne oyîmike akurhegeke, muguma omu bene winyu yewâyîmika abè mwâmi wakurhegeka, orhankayîmika ow'embuga mpu akurhegeke olyala ôrhali mwene winyu. [16] Ci kwône oyomwâmi arhahîraga akashweka omwandu gw'enfarasi nîsi erhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okugalula olubaga e Mîsiri mpu aluza omurhwe gw'abalwira oku nfarasi, bulyala Nyakasane àkubwîzire, erhi: «Murhakacishubiramwo eyi njira». [17] Arhaluze abakazi, omurhima gwâge gwakanahabuka. Arhanaluzagya enfaranga n'amasholo gâge okubozire. [18] Amango atamala oku ntebe y'obwâmi, akwânîne ayandike omu citabu, yêne wanakazicisoma, ikopye ly'olu lushika, lihamisa lulya lushika luli omu nfune z'abadâhwa baleviti: ikopye ly'oku lushika, abadâhwa baleviti bamuyandikise. [19] Eco citabu cikaziyôrha ciri aha burhambi bwâge, akacîsoma ensikuz'akalamo kâge zôshi, na ntyo anamanyirhînya Nyamubâho, Nyamuzinda wâge, anamanyilanga ebinwa by'olulushika byôshi, n'aga marhegeko anamanyigashimba. [20] Kuderha mpu alekicibona enyanya za bene wâbo, aleke n'okucîyeguyla kuli ago marhegeko mpu agagera eburhambi, ekulyo erhi ekumosho. Na ntyo, ye n'abâna bâge, analama nsiku nyinji oku ntebe y'obwâmi omu karhâ k'Israheli.

DEU BHS 17

1 לֹא־תִזְבַּח֨ לַיהוָ֜ה אֱלֹהֶ֗יךָ שֹׁ֤ור וָשֶׂה֙ אֲשֶׁ֣ר יִהְיֶ֣ה בֹּ֔ו מ֥וּם כָּל־דָּבָ֖ר רָ֑ע כִּ֚י תֹועֲבַ֣ת יְהוָ֔ה אֱלֹהֶ֖יךָ הֽוּא׃ ס
2 כִּֽי־יִמָּצֵ֨א בְקִרְבְּךָ֜ בְּאַחַ֣ד שְׁעָרֶ֗יךָ אֲשֶׁר־יְהוָ֤ה אֱלֹהֶ֙יךָ֙ נֹתֵ֣ן לָ֔ךְ אִ֥ישׁ אֹו־אִשָּׁ֖ה אֲשֶׁ֣ר יַעֲשֶׂ֣ה אֶת־הָרַ֣ע בְּעֵינֵ֣י
3 יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ לַעֲבֹ֖ר בְּרִיתֹֽו׃ וַיֵּ֣לֶךְ וַיַּעֲבֹד֮ אֱלֹהִים֒ אֲחֵרִ֣ים וַיִּשְׁתַּחוּ־לָהֶ֗ם וְלַשֶּׁ֙מֶשׁ֙ | אֹו֙ לְיָרֵ֣חַ אֹ֔ו לְכָל־צְבָ֖א הַשָּׁמָ֑יִם
4 אֲשֶׁ֥ר לֹא־צִוִּֽיתִי׃ וְהֻגַּ֥ד לְךָ֖ וְשָׁמַ֣עְתָּ֑ וְדָרַשְׁתָּ֣ הֵיטֵ֔ב וְהִנֵּ֥ה אֱמֶ֖ת נָכֹ֣ון הַדָּבָ֑ר נֶעֱשְׂתָ֥ה הַתֹּועֵבָ֛ה הַזֹּ֖את
5 בְּיִשְׂרָאֵֽל׃ וְהֹוצֵאתָ֞ אֶת־הָאִ֣ישׁ הַהֹ֣וא אֹו֮ אֶת־הָאִשָּׁה֒ הַהִ֣וא אֲשֶׁ֣ר עָשׂ֗וּ אֶת־הַדָּבָ֤ר הָרָע֙ הַזֶּ֔ה אֶל־שְׁעָרֶ֖יךָ אֶת־הָאִ֣ישׁ
6 אֹו֑ אֶת־הָאִשָּׁה֙ וּסְקַלְתָּ֣ם בָּאֲבָנִ֔ים וָמֵ֖תוּ׃ עַל־פִּ֨י | שְׁנַ֤יִם עֵדִים֙ אֹ֣ו שְׁלֹשָׁ֣ה עֵדִ֔ים יומַ֖ת הַמֵּ֑ת לֹ֥א יומַ֛ת עַל־פִּ֥י עֵ֖ד
7 אֶחָֽד׃ יַ֣ד הָעֵדִ֞ים תִּהְיֶה־בֹּ֤ו בָרִאשֹׁנָה֙ לַהֲמִיתֹ֔ו וְיַ֖ד כָּל־הָעָ֣ם בָּאַחֲרֹנָ֑ה וּבִעַרְתָּ֥ הָרָ֛ע מִקִּרְבֶּֽךָ׃ פ
8 כִּֽי יִפָּלֵא֩ מִמְּךָ֨ דָבָ֜ר לַמִּשְׁפָּ֗ט בֵּין־דָּ֙ם֙ לְדָ֔ם | לְדִ֖ין בֵּין־דִּ֑ין וּבֵ֣ין נֶ֔גַע לָנֶ֖גַע דִּבְרֵ֣י רִיבֹ֑ת בִּשְׁעָרֶ֗יךָ וְקַמְתָּ֙ וְעָלִ֔יתָ
9 אֶל־הַמָּקֹ֖ום אֲשֶׁ֥ר יִבְחַ֛ר יְהוָ֥ה אֱלֹהֶֽיךָ׃ וּבָאתָ֙ אֶל־הַכֹּהֲנִ֣ים הַלְוִיִּ֔ם וְאֶל־הַשֹּׁפֵ֖ט אֲשֶׁ֣ר יִהְיֶ֑ה בַּיָּמִ֣ים הָהֵ֔ם וְדָרַשְׁתָּ֖
10 וְהִגִּ֣ידוּ לְךָ֔ אֵ֖ת דְּבַ֥ר הַמִּשְׁפָּֽט׃ וְעָשִׂ֗יתָ עַל־פִּ֤י הַדָּבָר֙ אֲשֶׁ֣ר יַגִּ֣ידוּ לְךָ֔ מִן־הַמָּקֹ֥ום הַה֖וּא אֲשֶׁ֣ר יִבְחַ֑ר יְהוָ֕ה וְשָׁמַרְתָּ֖
11 לַעֲשֹׂ֥ות כְּכֹ֖ל אֲשֶׁ֥ר יֹורֻֽךָ׃ עַל־פִּ֤י הַתֹּורָה֙ אֲשֶׁ֣ר יֹורוּךָ֔ וְעַל־הַמִּשְׁפָּ֖ט אֲשֶׁר־יֹאמְרוּ֣ לְךָ֑ תַּעֲשֶׂ֗ה לֹ֤א תָסוּר֙ מִן־הַדָּבָ֔ר
12 אֲשֶׁר־יַגִּ֥ידוּ לְךָ֖ יָמִ֥ין וּשְׂמֹֽאל׃ וְהָאִ֗ישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂ֤ה בְזָדֹון֙ לְבִלְתִּ֣י שְׁמֹ֔עַ אֶל־הַכֹּהֵ֥ן הָעֹמֵ֛ד לְשָׁרֵ֥ת שָׁ֖ם אֶת־יְהוָ֣ה
13 אֱלֹהֶ֑יךָ אֹו֙ אֶל־הַשֹּׁפֵ֔ט וּמֵ֥ת הָאִ֖ישׁ הַה֑וּא וּבִעַרְתָּ֥ הָרָ֛ע מִיִּשְׂרָאֵֽל׃ וְכָל־הָעָ֖ם יִשְׁמְעוּ֙ וְיִרָ֣אוּ וְלֹ֔א יְזִידֹ֖ון עֹֽוד׃ ס
14 כִּֽי־תָבֹ֞א אֶל־הָאָ֣רֶץ אֲשֶׁ֤ר יְהוָה֙ אֱלֹהֶ֣יךָ נֹתֵ֣ן לָ֔ךְ וִֽירִשְׁתָּ֖הּ וְיָשַׁבְתָּ֣ בָּ֑הּ וְאָמַרְתָּ֙ אָשִׂ֣ימָה עָלַ֔י מֶ֖לֶךְ כְּכָל־הַגֹּויִ֥ם אֲשֶׁ֖ר
15 סְבִיבֹתָֽי׃ שֹׂ֤ום תָּשִׂים֙ עָלֶ֣יךָ מֶ֔לֶךְ אֲשֶׁ֥ר יִבְחַ֖ר יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ בָּ֚ו מִקֶּ֣רֶב אַחֶ֔יךָ תָּשִׂ֥ים עָלֶ֖יךָ מֶ֑לֶךְ לֹ֤א תוכַל֙ לָתֵ֣ת עָלֶ֔יךָ
16 אִ֖ישׁ נָכְרִ֑י אֲשֶׁ֥ר לֹא־אָחִ֖יךָ הֽוּא׃ רַ֣ק ׀ לֹא־יַרְבֶּה־לֹּ֗ו סוּסִים֙ וְלֹא־יָשִׁ֣יב אֶת־הָעָ֔ם מִצְרַ֖יְמָה לְמַ֣עַן הַרְבֹּ֣ות סּ֔וס וַיהוָ֥ה
17 אָמַ֛ר לָכֶ֖ם לֹ֣א תֹסִפ֣ון לָשׁ֔וּב בַּדֶּ֖רֶךְ הַזֶּ֑ה עֹֽוד׃ וְלֹ֤א יַרְבֶּה־לֹּו֙ נָשִׁ֔ים וְלֹ֥א יָסוּר֙ לְבָבֹ֔ו וְכֶ֥סֶף וְזָהָ֖ב לֹ֣א יַרְבֶּה־לֹּ֑ו
18 מְאֹֽד׃ וְהָיָ֗ה כְּשִׁבְתֹּ֙ו עַל֙ כִּסֵּ֣א מַמְלַכְתֹּ֔ו וְכָתַ֥ב לֹ֛ו אֶת־מִשְׁנֵ֥ה הַתֹּורָ֖ה הַזֹּ֑את עַל־סֵ֕פֶר מִלִּפְנֵ֖י הַכֹּהֲנִֽים

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַלְוִיִּם׃ 19 וְהָיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל־יְמֵי חַיָּיו לְמַעַן יִלְמַד לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהָיו לִשְׁמֹר אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת
וְאֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לַעֲשֹׂתָם׃ 20 לְבִלְתִּי רוּם־לְבָבוֹ מֵאֶחָיו וּלְבִלְתִּי סוּר מִן־הַמִּצְוָה יָמִין וּשְׂמֹאול לְמַעַן יַאֲרִיךְ יָמִים
עַל־מַמְלַכְתּוֹ הוּא וּבָנָיו בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל׃ ס

18

Abadâhwa Bene Levi

[1] Abadâhwa baleviti, omulala gwa Levi gwôshi gurhahâbwe mwanya erhî kashambala haguma na Israheli, bakazirya ebiryo birherekirwe Nyakasane, n'oku mwanya gwâge. [2] Ogomulala gurhabe na kashambala omu karhî ka bene wâbo, Nyakasane yêne wâbà kashambala kâbo nk'oku abalaganyagya.

[3] Alaga omwanya gw'abadâhwa, ogu bakalinga oku lubaga, kuli balya barherekêra ebintu binènene erhi binyinyi: banahà omudâhwa okuboko, omushaya n'olurhôlero. [4] Wanamuha omwâka muhyâhya gw'engano yâwe, ogw'elivayi lyâwe n'ogw'amavurha gâwe, n'obwoya burhangiriza wakemba oku bibuli byâwe. [5] Bulyala ye Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe acîshozire omu milala yôshi mpu akaziyimanga embere za Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe mpu akolere Nyamuzinda.

[6] Erhi omuleviti oyubasire muli murhundu muguma omu mirhundu yâwe, halebe erhi halebe omu Israheli, erhi akayumva acîfinjire okuyisha halya hantu Nyakasane acîshozire, [7] anakolaho omukolo gwâge oku izîno lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâge kuguma na bene wâbo baleviti bayimanzire halya omu masù ga Nyakasane; [8] analya ecihimbi ciri nk'ec'abâbo, buzira kuderha obunguke ngasi muguma akayunguka omu kuguza eby'îshe.

Abalêbi

[9] Amango wâbà wamahika muli cirya cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuha, omanye wakanayiga amaligo g'ago mashanja. [10] Emwâwe erhabonekaga omuntu wageza omugala nîsi erhi omwâli omu muliro, owacihira omu by'okulaguza, okurhulakwo abazimu, okunywesa emizimu n'okuloga; [11] erhabonekaga owagulika abandi, owadôsa emyômoka erhi abazimu, owagashâniza àbafire. [12] Bulyalà owakola ebyo, acîshombanyize na Nyamubâho, Nyamuzinda n'ebyo byakobwa byo byarhumaga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ahiva aga mashanja embere zâwe.

[13] Okwânîne obè mudahemukira Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe. [14] Bulyala aga mashanja wagendinyaga gakazâgiyumva abashonga n'abalozi ci wêhe Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe arhakuhâga kantu ka bene ako. [15] Nyamuhâbo, Nyamuzinda wâwe akuzûkiza, omu karhî kawe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muli bene winyu, omulêbi oli akani: okazimuyumva. [16] Kulyala washengaga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe okwo, oku ntondo ya Horebu, olusiku lw'embugânano, erhi: «Ntacilonza ndolemwo ogu muliromunji munji, nankanafa». [17] Naye Nyakasane ambwîra erhi: «Kwinjà badesire. [18] Nabazûkiza omu karhî ka bene wâbo, omulêbi okushushire, nahira ebinwa omu kanwa kâge, ayishibwirabo ngasi ebi nârhegekaye. [19] N'erhi hankajira omuntu orhayumvîrhizi ebinwa byâni, oyomulêbi aderha omu izîno lyâni, nicne nienc nasambisa Oyo muntu. [20] Ci omulêbi wakacîshomya mpu aderha omu izîno lyâni ebi ntamurhegesire nti aderhe, n'erhi akaderha omu izîno banyamuzinda-banyabwihamba, oyomulêbi kufà anafa».

[21] Wamaderhaga omu murhima gwâwe, erhi: «Kurhi rhwakamanya oku aka kanwa Nyamuzinda arhakadesire?» [22] Omulêbi erhi akaba amaderha omu izîno lya Nyakasane, na kulya aderhaga kurhaciyishire, kulya kurhacibìre, kwo kuderha oku Nyakasane arhadesire kalya kanwa. Kwali kuhalanjika omulêbi ahalanjikaga: orhayôbohaga oyo.

DEU BHS 18

1 לֹא־יִהְיֶה לַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם כָּל־שֵׁבֶט לֵוִי חֵלֶק וְנַחֲלָה עִם־יִשְׂרָאֵל אִשֵּׁי יְהוָה וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן: 2 וְנַחֲלָה לֹא־יִהְיֶה־לוֹ
בְּקֶרֶב אֶחָיו יְהוָה הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לוֹ: ס
3 וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זֹבְחֵי הַזֶּבַח אִם־שׁוֹר אִם־שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם
וְהַקֵּבָה: 4 רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן־לוֹ: 5 כִּי בוֹ בָּחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִכָּל־שְׁבָטֶיךָ לַעֲמֹד
לְשָׁרֵת בְּשֵׁם־יְהוָה הוּא וּבָנָיו כָּל־הַיָּמִים: ס
6 וְכִי־יָבֹא הַלֵּוִי מֵאַחַד שְׁעָרֶיךָ מִכָּל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־הוּא גָּר שָׁם וּבָא בְּכָל־אַוַּת נַפְשׁוֹ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר
יְהוָה: 7 וְשֵׁרֵת בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָיו כְּכָל־אֶחָיו הַלְוִיִּם הָעֹמְדִים שָׁם לִפְנֵי יְהוָה: 8 חֵלֶק כְּחֵלֶק יֹאכֵלוּ לְבַד מִמְכָּרָיו
עַל־הָאָבוֹת: ס
9 כִּי אַתָּה בָּא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא־תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם הָהֵם: 10 לֹא־יִמָּצֵא בְּךָ
מַעֲבִיר בְּנוֹ־וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ קֹסֵם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף: 11 וְחֹבֵר חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְּעֹנִי וְדֹרֵשׁ
אֶל־הַמֵּתִים: 12 כִּי־תוֹעֲבַת יְהוָה כָּל־עֹשֵׂה אֵלֶּה וּבִגְלַל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפָּנֶיךָ: 13 תָּמִים
תִּהְיֶה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: ס
14 כִּי | הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל־מְעֹנְנִים וְאֶל־קֹסְמִים יִשְׁמָעוּ וְאַתָּה לֹא כֵן נָתַן לְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ: 15 נָבִיא מִקִּרְבְּךָ מֵאַחֶיךָ כָּמֹנִי יָקִים לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן: 16 כְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁאַלְתָּ מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּחֹרֵב בְּיוֹם הַקָּהָל לֵאמֹר לֹא אֹסֵף לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהָי וְאֶת־הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת לֹא־אֶרְאֶה עוֹד וְלֹא
אָמוּת: 17 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הֵיטִיבוּ אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ: 18 נָבִיא אָקִים לָהֶם מִקֶּרֶב אֲחֵיהֶם כָּמוֹךָ וְנָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיו וְדִבֶּר
אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּנּוּ: 19 וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע אֶל־דְּבָרַי אֲשֶׁר יְדַבֵּר בִּשְׁמִי אָנֹכִי אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ: 20 אַךְ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַנָּבִיא אֲשֶׁר יָזִיד לְדַבֵּר דָּבָר בִּשְׁמִי אֵת אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִיו לְדַבֵּר וַאֲשֶׁר יְדַבֵּר בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמֵת הַנָּבִיא
הַהוּא׃ 21וְכִי תֹאמַר בִּלְבָבֶךָ אֵיכָה נֵדַע אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוֹ יְהוָה׃ 22אֲשֶׁר יְדַבֵּר הַנָּבִיא בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה
הַדָּבָר וְלֹא יָבוֹא הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוֹ יְהוָה בְּזָדוֹן דִּבְּרוֹ הַנָּבִיא לֹא תָגוּר מִמֶּנּוּ׃ ס

19

Olugo omuntu akayankiramwo

[1] Amango Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe aba amahungumula galya mashanja Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ânyaga ecihugo, amango wâbà wamabanyaga onakola oyubasire omu mirhundu yâbo n'omu nyumpa zâbo, [2] onaberûle mirhundu isharhu omu karhî k'ecihugo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuha mpu cibè câwe. [3] Wanajira n'eci cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda akuha mpu cibè câwe ocigabemwo kasharhu, kuderha mpu owayisire omuntu ahashiyakira muli eyo mirhundu.

[4] Alaga oku omuntu wayisire owundi akalobôka amayakiramwo: omuntu ashurhe owâbo ci arhali n'oluhinzo lwôshi, arhànamugwêrhekwonshombo burhanzi. [5] Nka gala mango omuntu aja emuzirhu bôshi n'owâbo mpu bajà nshâli, lero alengeze embasha mpu akuba omurhi, erya mbasha eshugunuke omu muhini, ecibande omu wâbo enamuyirhe: owa bene oyo anayakira muli murhundu muguma analobôke. [6] Kurhakakwânana omwihôzi wa nyakufa omu burhe bwâge bunji akulikire omwisi, kurhakanakwânana obwôfi bw'enjira burhume amugwârha n'okumushurha empimbo zamuyîrha, n'obwo Oyo muntu arhali wa kuyîrhwa ebwa kubà ntà nshombo ali agwêrhe oku wâbo embere z'aho.

[7] Co cirhumire nkurhegeka, nti: «Oberûle mirhundu isharhu». [8] N'erhi Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akakuyûshûlira ecihugo nka kulya alaganyagya basho, n'erhi akakuha cirya cihugo côshi alaganyagya basho, [9] casinga olange onashimbe aga marhegeko nkurhegesire ene gôshi, ozigire Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, onashimbe enjira zâge ensiku zôshi, ago mango wanayûshûla yindi mirhundu isharhu kuli eryala isharhu mirhanzi. [10] Na ntyo, omukò gw'omuntu mwêru-kwêru, gurhabulagagwa omu karhi k'ecihugo Nyamubâho Nyamuzinda wâwe ayishikushobôza mpu cibè câwe: nâwe wêne omukò gw'omuntu gurhakujekwo.

[11] Ci kwône erhi akaba nk'omuntu àli agwêrhe owâbo kwo enshombo, amukulukuze amuhise omu murhego, amuhamirekwo amushurhe empimbo zamuyîrha, abulinayakira muli murhundu muguma mw'eyôla, [12] abagula b'emwâbo bakwânîne barhume abajimugwârha, bamuhire omu nfune z'omwihôzi, afe erhikwo. [13] Isu lyâwe lirhamufâga bwonjo. Okubulaga omukò gw'omuntu mwêru-kwêru okurhenze omu Israheli, wabona omurhûla.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olubibi

[14] Amango wâbà wamayimamwo cirya cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akushobôza mpu cibè câwe, orhahîraga okahindula olubibi lw'omulungu wâwe: bashakulûza bâge balutwaga.

Obuhamirizi

[15] Obubâmirizi bw'omuguma burhankabashiyemeza abandi oku lebe anajijire kubî kulebe erhi câha cirebe. Oku cibî omuntu akajira,bulya bubî bwanabonekera omu kanwa ka babâmirizi babirhi erhi basharhu. [16] Erhi omuhamirizi-mulenzi akayimuka akanashobeka omuntu obugoma, [17] abo bantu babirhi bali lubanja embere za Nyamuzinda, bakwânîne baluheke embere z'abadâhwa, n'abazuzi bali ekagombe ago mango. [18] Abôla banadôkereza bwinjà, n'erhi kwakaboneka oku oshobesire owâbo ali muhamîrizi munywesi, [19] mumukolere ebi ali alonzize okukolera mwene wâbo. Na ntyo wanakûla obubî omu karhî kâwe. [20] N'abandi bayumva ntyo, banayôboha baleke okujira obubî buli ntyo omu karhî kâwe.

Olwihôlo

[21] Isu lyâwe lirhafaga bwonjo[w]. Omûka guhôlwe omûka, isù lihôlwe isù, erino lihôlwe erino, okuboko kuhôlwe okuboko, n'okugulu kuhôlwe okugulu.

DEU BHS 19

1 כִּֽי־יַכְרִ֨ית יְהוָ֜ה אֱלֹהֶ֗יךָ אֶת־הַגּוֹיִם֙ אֲשֶׁ֣ר יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ נֹתֵ֥ן לְךָ֖ אֶת־אַרְצָ֑ם וִֽירִשְׁתָּ֣ם וְיָשַׁבְתָּ֔ בְּעָרָ֖יו וּבְבָתֶּ֥יהָ֖ם׃ 2 שָׁלֹ֣וֹשׁ עָרִ֗ים תַּבְדִּ֤יל לָךְ֙ בְּת֣וֹךְ אַרְצְךָ֔ אֲשֶׁ֥ר יְהוָ֖ה אֱלֹהֶ֣יךָ נֹתֵ֣ן לְךָ֑ לְרִשְׁתָּֽהּ׃ 3 תָּכִ֤ין לְךָ֙ הַדֶּ֔רֶךְ וְשִׁלַּשְׁתָּ֗ אֶת־גְּבוּל֙ אַרְצְךָ֔ אֲשֶׁ֥ר יַנְחִ֖ילְךָ֣ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ וְהָיָ֣ה לָנ֔וּס שָׁמָ֖ה כָּל־רֹצֵֽחַ׃ 4 וְזֶ֖ה דְּבַ֣ר הָרֹצֵ֑חַ אֲשֶׁר־יָנ֣וּס שָׁמָ֗ה וָחָי֙ אֲשֶׁ֣ר יַכֶּ֣ה אֶת־רֵעֵ֔הוּ בִּבְלִי־דַ֖עַת וְה֣וּא לֹא־שֹׂנֵ֑א לוֹ֙ מִתְּמ֣וֹל שִׁלְשֹׁ֔ם׃ 5 וּבָ֤א אֶת־רֵעֵ֙הוּ֙ בַּיַּ֣עַר֔ לַחְטֹ֖ב עֵצִ֑ים וְנִדְּחָ֤ה יָדוֹ֙ בַּגַּרְזֶ֔ן לִכְרֹ֖ת הָעֵ֑ץ וְנָשַׁ֤ל הַבַּרְזֶל֙ מִן־הָעֵ֔ץ וּמָצָ֖א אֶת־רֵעֵ֣הוּ וָמֵ֑ת הוּא֙ יָנ֣וּס אֶל־אַחַ֔ת הֶֽעָרִ֖ים הָאֵ֥לֶּה וָחָֽי׃ 6 פֶּן־יִרְדֹּ֤ף גֹּאֵל֙ הַדָּ֔ם אַחֲרֵ֖י הָרֹצֵ֑חַ כִּֽי־יֵחַ֣ם לְבָב֗וֹ וְהִשִּׂיגוֹ֙ כִּֽי־יִרְבֶּ֣ה הַדֶּ֔רֶךְ וְהִכָּ֥הוּ נֶ֖פֶשׁ וְל֣וֹ אֵ֑ין מִשְׁפַּט־מָ֣וֶת ׀ כִּי֩ לֹ֨א שֹׂנֵ֜א הוּא֙ לוֹ֔ מִתְּמ֖וֹל שִׁלְשֹֽׁום׃ 7 עַל־כֵּ֥ן אָנֹכִ֖י מְצַוְּךָ֣ לֵאמֹ֑ר שָׁלֹ֥שׁ עָרִ֖ים תַּבְדִּ֥יל לָֽךְ׃ ס

8 וְאִם־יַרְחִ֤יב יְהוָה֙ אֱלֹהֶ֔יךָ אֶת־גְּבֻלְךָ֖ כַּאֲשֶׁ֣ר נִשְׁבַּ֑ע לַאֲבֹתֶ֔יךָ וְנָתַ֥ן לְךָ֖ אֶת־כָּל־הָאָ֥רֶץ אֲשֶׁר־דִּבֶּ֖ר לָתֵ֥ת לַאֲבֹתֶֽיךָ׃ 9 כִּֽי־תִשְׁמֹ֞ר אֶת־כָּל־הַמִּצְוָ֣ה הַזֹּ֗את לַעֲשֹׂתָ֤הּ אֲשֶׁר֙ אָנֹכִ֣י מְצַוְּךָ֣ הַיּ֔וֹם לְאַהֲבָ֥ה אֶת־יְהוָ֖ה אֱלֹהֶ֑יךָ וְלָלֶ֣כֶת

[w] **19.21** : Lolà oku mahugûlo ga Lub 21, 25, kujuha ehi omuntu anasherezize oku wâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בִּדְרָכָיו כָּל־הַיָּמִים וְיַסַּפְתָּ לְךָ עוֹד שָׁלֹשׁ עָרִים עַל הַשָּׁלֹשׁ הָאֵלֶּה: 10וְלֹא יִשָּׁפֵךְ דָּם נָקִי בְּקֶרֶב אַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה וְהָיָה עָלֶיךָ דָּמִים: ס
11וְכִי־יִהְיֶה אִישׁ שֹׂנֵא לְרֵעֵהוּ וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו וְהִכָּהוּ נֶפֶשׁ וָמֵת וְנָס אֶל־אַחַת הֶעָרִים הָאֵל: 12וְשָׁלְחוּ זִקְנֵי עִירוֹ
וְלָקְחוּ אֹתוֹ מִשָּׁם וְנָתְנוּ אֹתוֹ בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם וָמֵת: 13לֹא־תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו וּבִעַרְתָּ דַם־הַנָּקִי מִיִּשְׂרָאֵל וְטוֹב לָךְ: ס
14לֹא תַסִּיג גְּבוּל רֵעֲךָ אֲשֶׁר גָּבְלוּ רִאשֹׁנִים בְּנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר תִּנְחַל בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ: ס
15לֹא־יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכָל־עָוֹן וּלְכָל־חַטָּאת בְּכָל־חֵטְא אֲשֶׁר יֶחֱטָא עַל־פִּי | שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל־פִּי
שְׁלֹשָׁה־עֵדִים יָקוּם דָּבָר: 16כִּי־יָקוּם עֵד־חָמָס בְּאִישׁ לַעֲנוֹת בּוֹ סָרָה: 17וְעָמְדוּ שְׁנֵי־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי
יְהוָה לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים וְהַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר יִהְיוּ בַּיָּמִים הָהֵם: 18וְדָרְשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הֵיטֵב וְהִנֵּה עֵד־שֶׁקֶר הָעֵד שֶׁקֶר עָנָה
בְאָחִיו: 19וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: 20וְהַנִּשְׁאָרִים יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ וְלֹא־יֹסִפוּ
לַעֲשׂוֹת עוֹד כַּדָּבָר הָרָע הַזֶּה בְּקִרְבֶּךָ: 21וְלֹא תָחוֹס עֵינֶךָ נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ עַיִן בְּעַיִן שֵׁן בְּשֵׁן יָד בְּיָד רֶגֶל בְּרָגֶל: ס

20

Amatabâro

[1] Amango warhabàla mpu okola wajilwîsa abashombanyi bâwe, erhi wakabona enfarasi na ngàle mwandu, na bantu banji kukulusha, orhayobobaga bulya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ali haguma nâwe, Ye wakuyinamulaga, akurhenza omu cihugo c'e Mîsiri. [2] Amango mwaba mukola mwalingirhangira entambala, omudâhwa anayi sha ashambâze olubaga, [3] anababwîra erhi: «Yumva wâni Israheli, mwoyu mukola mwalwîsa abashombanyi binyu, murharhâga omurhima, murhayôbohaga, murharhînyaga murhanarhemukaga embere zâbo. [4] Bulya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, omu njira ali haguma ninyu, ye wamulwikiza abashombanyi binyu, ye wamufungira ye wanamugalukira». [5] Oku bundi abandisi nabo banabwîra olubaga erhi: «Ndi olya oyubasire enyumpa mpyâhya arhaciyihandamwo! [6] Ndi olya wali amagwika emizâbîbu yâge, arhanali acihumba amalehe marhanzi? Oyôla agende ashubire emwâge, akanasigala omu matabâro obone akola wundi wahumba amalehe marhanzi! [7] Ndi olya wakazâgisheba omukazi arhanali acimuyanka? Agende ashubire emwâge, akanasigala omu matabâro, abone akola wundi wayanka olya mukazi! [8] Abandisi banashubibwîra olubaga okûla nako, erhi: «Ndi olyala oyôbohire n'omurhima gurhacimuli omu nda Agende ashubire emwâge akanarhuma omurhima gwa mwene wâbo gwajonga ak'ogwâge.» [9] Oku bundi, abandisi bayûsa bashambâza olubaga, banaluhà ngasi omurhambo waheka ngasi murhwe.

Okulya ecihugo

[10] Amango wamayegera olugo mpu olurhêre, onarhangilurhega omurhûla. [11] Erhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lwakaguyêmêra lukanayigula enyumvi, abantu bw'olwo lugo bôshi basêzibwe okukukolera n'okukushiga. [12] Ci kwône erhi lwakalahira omurhûla lukanakoza entambala, ago mango onalugorhe. [13] Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuhiralo omu ikumi ly'eminwe, ngasi wa bûkomulume onamuyozemwo engôrho. [14] Ci kwône abakazi, abâna, ebintu, ngasi hyôshi hiri omu lugo, ngasi ehi banyazire byôshi, onabiyanke, gwo gwâwe munyago. Olye n'omunyago gw'ababisha bâwe, Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe okufumbisirebo. [15] Byo wakazikolera emirhundu eri kuli nâwe ebyo, emirhundu erhali y'aga mashanja. [16] Ci kwône emirhundu y'aga mashanja Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuhîre mpu kwo kashambala kâwe, orhasigagamwo ehiyisa omûka. [17] Neci okwânîne oherêrekeze aba Bahititi, Abaamoriti, Abanyakanani, Abaperiziti, Abahiviti, Abayebusi nka kulya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe anakurhegekaga, [18] kuderha mpu baleki muyigîriza okujira birya byakumbwa bajirira banyamuzinda wâbo mwakanabibira Nyamubâho, Nyamuzinda winyu. [19] Erhi akaba, omu kurhêra olugo, kukwânîne olugorhe nsiku nyinji ly'oluyanka, orhahîraga okashôshola emirhi n'embasha; bulya wayishikazirya amalebe gâyo erhi orhanayikubiri. K'omurhi guli omu ishwa naye akolaga muntu mpu wagukolera nka lugo lugorhe? [20] Ci kwône emirhi obwîne oku erhali mirehe wanayishôshola oyikube, onajiremwo obushanja walwisamwo olu lugo ludwîrhe lwakulwîsa kuhika olulambike oku idaho.

DEU BHS 20

1 כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וְרָאִיתָ סוּס וָרֶכֶב עָם רַב מִמְּךָ לֹא תִירָא מֵהֶם כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם: 2 וְהָיָה כְּקָרְבְּכֶם אֶל־הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר אֶל־הָעָם: 3 וְאָמַר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרֵבִים הַיּוֹם
לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֵיכֶם אַל־יֵרַךְ לְבַבְכֶם אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תַּחְפְּזוּ וְאַל־תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם: 4 כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ
עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם־אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם: 5 וְדִבְּרוּ הַשֹּׁטְרִים אֶל־הָעָם לֵאמֹר מִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בַיִת־חָדָשׁ
וְלֹא חֲנָכוֹ יֵלֵךְ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יַחְנְכֶנּוּ: 6 וּמִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר־נָטַע כֶּרֶם וְלֹא חִלְּלוֹ יֵלֵךְ וְיָשָׁב
לְבֵיתוֹ פֶּן־יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יְחַלְּלֶנּוּ: 7 וּמִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר־אֵרַשׂ אִשָּׁה וְלֹא לְקָחָהּ יֵלֵךְ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־יָמוּת
בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִקָּחֶנָּה: 8 וְיָסְפוּ הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם וְאָמְרוּ מִי־הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב יֵלֵךְ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ
וְלֹא יִמַּס אֶת־לְבַב אֶחָיו כִּלְבָבוֹ: 9 וְהָיָה כְּכַלּוֹת הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם: ס
10 כִּי־תִקְרַב אֶל־עִיר לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ וְקָרָאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם: 11 וְהָיָה אִם־שָׁלוֹם תַּעֲנְךָ וּפָתְחָה לָךְ וְהָיָה כָּל־הָעָם
הַנִּמְצָא־בָהּ יִהְיוּ לְךָ לָמַס וַעֲבָדוּךָ: 12 וְאִם־לֹא תַשְׁלִים עִמָּךְ וְעָשְׂתָה עִמְּךָ מִלְחָמָה וְצַרְתָּ עָלֶיהָ: 13 וּנְתָנָהּ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ וְהִכִּיתָ אֶת־כָּל־זְכוּרָהּ לְפִי־חָרֶב: 14 רַק הַנָּשִׁים וְהַטַּף וְהַבְּהֵמָה וְכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה בָּעִיר כָּל־שְׁלָלָהּ תָּבֹז
לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־שְׁלַל אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָךְ: 15 כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכָל־הֶעָרִים הָרְחֹקֹת מִמְּךָ מְאֹד אֲשֶׁר
לֹא־מֵעָרֵי הַגּוֹיִם־הָאֵלֶּה הֵנָּה: 16 רַק מֵעָרֵי הָעַמִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה לֹא תְחַיֶּה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כָּל־נְשָׁמָה׃ 17כִּי־הַחֲרֵם תַּחֲרִימֵם הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ 18לְמַעַן
אֲשֶׁר לֹא־יְלַמְּדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכֹל תּוֹעֲבֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ לֵאלֹהֵיהֶם וַחֲטָאתֶם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ ס
19כִּי־תָצוּר אֶל־עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ לֹא־תַשְׁחִית אֶת־עֵצָהּ לִנְדֹּחַ עָלָיו גַּרְזֶן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל וְאֹתוֹ
לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר׃ 20רַק עֵץ אֲשֶׁר־תֵּדַע כִּי־לֹא־עֵץ מַאֲכָל הוּא אֹתוֹ תַשְׁחִית וְכָרָתָּ
וּבָנִיתָ מָצוֹר עַל־הָעִיר אֲשֶׁר־הִוא עֹשָׂה עִמְּךָ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּהּ׃ פ

21

Erhi omuntu akayirhirwa omu ishwa

[1] Mw'eci cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuha mpu oge ndiciyûbaka, erhi bakashanga omuntu onizirwe atulamire omu ishwa, barhanamanyiri ndi wamuyirhaga, [2] abagula bâwe n'abandisi bâwe, banagenda kurhenga halya omuntu ayirhirwe, balole luli lugendo lunganaci kuhika oku mirhundu eri emarhambi ga halya. [3] Na kandi, banalola lugo lubi luli hôfi n'onizirwe. Abagula ba muli olo lugo banarhôla enkafu y'endaku erya erhasagihirwa omu mikolo bundi, erhanasagijakwo omurhamba gw'okubulula engâlè. [4] Abagula ba lulya lugo, banayandagalana erya nkafu y'endaku emunda olwîshi lwahulula lurhagana luli, banajà ahantu harhahinzirwi harhanarhwezirwi cici, bahika oku lwîshi banavuna erya nkafu y'endaku igosi. [5] Abadâhwa bene Levi banayisha; bulya bo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe acishozire mpu bamukolcre banahâne omugisho oku izîno lya Nyamuzinda, n'akanwa kâbo kakazifunga akadali n'okutwa emmanja. [6] Abagula ba lulya lugo luli hôfi n'olya muntu wayirhagwa, banakalabîra enfune zâbo omu lwîshi, kuli erya nkafu y'endaku bavunaga igosi. [7] Banaderha aka kanwa, erhi: «Arhali maboko gîrhu gabulagaga ogu mukò, n'amasù gîrhu garhabwîne cici. [8] Ocikirize olubaga lwâwe lw'Israheli, we Nyamuzinda walulîkûzagya, orhanalekaga omukò mwêru-kwêru gwabulagwa omu karhî k'olubaga lwâwe lwa Israheli. Banacingwa oku lwihôlo lw'omukò. [9] Woyo, orhenze omu karhî kâwe okubu-laga omukò gw'omuntu mwêru-kwêru, akaba walonza okujira shishingânîne omu masù ga Nyamuzinda.

Omukazi bagwasire mpira

[10] Amango warhabâlira abanzi bâwe, Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe erhi akaba amakuhisabo omu ikumi ly'eminwe, n'erhi okaba wamabagwârha mpi-ra, [11] erhi wakabona, muli ezo mpira, omukazi w'iranga linjà, okanamurhonya, wanamuyanka abè mukâwe, [12] onamuhêke omu mwâwe. Akwânîne amômwe emvîri zimuli oku irhwe, anatwe enyunu, [13] ahogole n'emishangi yâge y'empira, abêre omu mwâwe, mwêzi gwôshi erhi alakira ab'emwâbo, îshe na nnina. Enyuma ly'aho, wanamuyegêra, okole mwe naye nk'ibà, naye abè mukâwe. [14] Erhi akaba arhacikusimisizi, wanamuleka acîjire aha alonzize, buzira kuderha mpu wamuguza nfaranga:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

orhakamuyungukirakwo, bulya warhanzirimuyanka.

Omwâna w'olubere

15 Amango omulume agwêrhe bakazi babirhi, omurhonyi n'omusho- mbekazi, bombi, omurhonyi n'omushombekazi banaburhe akarhabana, erhi olubere lwakanaburhwa n'omushombekazi, 16 olusiku agabîra abagala ebirugu byâge, kukolaga kuyimika, oyomulume arhayêmêrirwi okuyimika omwâna w'omukazi murhonyi, ahâli h'olya mugala w'omushombekazi bulya yo na nfula. 17 Cikwône akwânîne amanye oku olya mugala w'omushombekazi yo na nfula, amuhe bigabi bibirhi by'ebirugu byâge : Oyo mwâna yenakwânîne okubà nfula, bulya yo mburho ntanzi y'omu magala gâge.

Entumva

18 Erhi omushamuka akaba agwêrhe omwâna w'entumva, cigamba cagambire îshe na nnina, bàmuhânwire arhanayumva, 19 îshe na nina w'oyo mwâna banamugwârha bamujàne emunda abagula b'olugo bali, aha muhango gwa lulya lugo. 20 Banabwîra abagula ba lulya lugo, erhi: «Oyu mwâna wîrhu mwabona aha cikola cibà cabi, arhayumva arhanabwirwa, àlalahire ciru anabà mulalwe». 21 Ago mango, ab'oku lugo bôshi banamuhanda amabuye kuhika afe arhengemwo omûka. Kwo kutwa ishârha aha mwâwe. Israheli yeshi àyumva oku bàguderha anayobôhe.

Omurhumba gw'owatwîragwa okufà

22 Erhi omuntu akaba anajizire ecâha cirya cakarhuma bamutwîra okufà, erhi akanabà neci bamuyisire bamumanika oku murhi, 23 orhahîraga okaleka omurhumba gwâge gwalala oku murhi, ci onamubîshe olwo lusiku Lonêne, bulyala owamanisirwe bukola buhanya bw'emwa Nyamuzinda, orhakanacîshomya mpu wahemula ishwa Nyamubâho, Nyamuzinda akushobôza mpu oliyimemwo.

DEU BHS 21

1 כִּי־יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ נֹפֵל בַּשָּׂדֶה לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ׃ 2 וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ
וּמָדְדוּ אֶל־הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הֶחָלָל׃ 3 וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל־הֶחָלָל וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר
לֹא־עֻבַּד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא־מָשְׁכָה בְּעֹל׃ 4 וְהוֹרִדוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהֵוא אֶת־הָעֶגְלָה אֶל־נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא־יֵעָבֵד בּוֹ וְלֹא
יִזָּרֵעַ וְעָרְפוּ־שָׁם אֶת־הָעֶגְלָה בַּנָּחַל׃ 5 וְנִגְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי כִּי בָם בָּחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשֵׁם יְהוָה
וְעַל־פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל־רִיב וְכָל־נָגַע׃ 6 וְכֹל זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל־הֶחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הָעֶגְלָה הָעֲרוּפָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בַּגָּחַל׃ 7וְעָנוּ וְאָמְרוּ יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכָה אֶת־הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ׃ 8כַּפֶּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־פָּדִיתָ יְהוָה
וְאַל־תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכַּפֶּר לָהֶם הַדָּם׃ 9וְאַתָּה תְּבַעֵר הַדָּם הַנָּקִי מִקִּרְבֶּךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי
יְהוָה׃ ס
10כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וּנְתָנוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ׃ 11וְרָאִיתָ בַּשִּׁבְיָה אֵשֶׁת יְפַת־תֹּאַר וְחָשַׁקְתָּ
בָּהּ וְלָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה׃ 12וְהֵבֵאתָהּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְגִלְּחָה אֶת־רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת־צִפָּרְנֶיהָ׃ 13וְהֵסִירָה אֶת־שִׂמְלַת
שִׁבְיָהּ מֵעָלֶיהָ וְיָשְׁבָה בְּבֵיתֶךָ וּבָכְתָה אֶת־אָבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ יָרֵח יָמִים וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבְעַלְתָּהּ וְהָיְתָה לְךָ
לְאִשָּׁה׃ 14וְהָיָה אִם־לֹא חָפַצְתָּ בָּהּ וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ וּמָכֹר לֹא־תִמְכְּרֶנָּה בַּכֶּסֶף לֹא־תִתְעַמֵּר בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר
עִנִּיתָהּ׃ ס
15כִּי־תִהְיֶיןָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה וְהָאַחַת שְׂנוּאָה וְיָלְדוּ־לוֹ בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכוֹר
לַשְּׂנוּאָה׃ 16וְהָיָה בְּיוֹם הַנְחִילוֹ אֶת־בָּנָיו אֵת אֲשֶׁר־יִהְיֶה לוֹ לֹא יוּכַל לְבַכֵּר אֶת־בֶּן־הָאֲהוּבָה עַל־פְּנֵי בֶן־הַשְּׂנוּאָה
הַבְּכֹר׃ 17כִּי אֶת־הַבְּכֹר בֶּן־הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר־יִמָּצֵא לוֹ כִּי־הוּא רֵאשִׁית אֹנוֹ לוֹ מִשְׁפַּט
הַבְּכֹרָה׃ ס
18כִּי־יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וְיִסְּרוּ אֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם׃ 19וְתָפְשׂוּ בּוֹ
אָבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל־שַׁעַר מְקוֹמוֹ׃ 20וְאָמְרוּ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ
בְּקֹלֵנוּ זוֹלֵל וְסֹבֵא׃ 21וּרְגָמֻהוּ כָּל־אַנְשֵׁי עִירוֹ בָאֲבָנִים וָמֵת וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ׃ ס
22וְכִי־יִהְיֶה בְּאִישׁ חֵטְא מִשְׁפַּט־מָוֶת וְהוּמָת וְתָלִיתָ אֹתוֹ עַל־עֵץ׃ 23לֹא־תָלִין נִבְלָתוֹ עַל־הָעֵץ כִּי־קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם
הַהוּא כִּי־קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תְטַמֵּא אֶת־אַדְמָתְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה׃ ס

22

Oburhôla

[1] Erhi wankabona enkafu ya mwene winyu yayisha yababuka, nîsi erhi ecibuzi câge cayisha cahabuka, orhakaba nk'orhabwîne ci kwône onacidâhize mwene winyu. [2] Erhi akaba nk'oyo mwene winyu ohezirwe arhayûbaka hôfi nâwe, nîsi erhi obè orhamuyishi, wanadâhya birya bintu aha mwâwe onabibeze ho kuhika oyo mwene winyu ayishibilonza, ago mango wanamugalulirabyo. [3] Kwo wakanajira ntyo nka ndogomi yâge ehezire, nîsi erhi cishulu câge; kwo wakanazijira ntyo oku ngasi kalugu kahezire mwene winyu amango wamakashanga. Orhankaba nk'orhakabwîne. [4] Erhi wankabona endogomi ya mwene winyu, nîsi erhi enkafu yâge yahirima omu njira, orhankaba nk'orhabwîne, onamurhabâle muyizuse naye.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Hali okurhôrhwa

[5] Omukazi arhankayambala omwambalo gw'omulume, omulume naye kwo na kwo, arhakayambala omwambalo gw'omukazi; omuntu wajira ntyo erhi ahemukire Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe.

[6] Erhi wakashimâna omu njira, olwogo lw'akanyunyi, lulimwo ebyananyunyi erhi lulimwo amaji, oku murhi erhi oku idaho, lolà n'oku omuzire w'akanyunyi ayubarhire galya maji erhi birya byananyunyi, orhahîra okasigisa omu- zire abâna. [7] Wanaleka olya muzire acîgendere, wanaba erhi ebyananyunyi by'orhôla. Ntyo wanabêrwa onabone akalamo kali.

[8] Mango okaba wayûbaka enyumpa mpyâhya, oku burhungiri bwâyo, wanahirako ebi abantu bakagwarhirizakwo, lyo enyumpa yâwe elekitumula omukò gw'omuntu erhi hankajira owayihonakwo.

[9] Orhahîra okarhwera yindi mburho ndebe omu lukoma lwâwe lw'emizâbîbu, erya myâka yombi yanahinduka n'amalehe g'oku mizâbîbu yâwe. [10] Orhahîra okahinga n'enkafu n'endogomi kuguma. [11] Orhahîra okayambala omwambalo gulusirwe n'obudodo bw'ecitani haguma n'obw'obwoya bw'ecibuzi. [12] Ecishuli wakazicibwikira, ohangire obushengerêre oku bikwi byâco oku binali bini.

Omunyere mushugi

[13] Omulume erhi akayanka omukazi; akajà omu buhya na buzinda ashombe olya mukazi, [14] anamutumuze mabî malebe ciru n'okumubonêsa nshonyi omu bantu, erhi: «Oyo mukazi nabwîne namuyanka nanamuhira oku ncingo yâni, ci kwône ntamubonagakwo cerekane ca bushugi»; [15] ago mango, îshe na nina w'olya mwanahya, banarhôla ebimanyîso by'obushugi bw'olya muhya, babiyêrekane embere z'abagula ba lulya lugo, aba mubango gw'olugo. [16] Îshe wa nyamukazi anabwîra abagula, erhi: «Oyu mulume nabwîne namuhà mwâli wâni, yoyula okolaga omushombire, [17] ciru yoyula omushobesire amabî,erhi: «Mwâli wâwe ntamubonagakwo cerekane ca bushugi». Ci kwône ninyu mwene mucibwinire ecêrekanè c'obushugi bwa mwâli wâni. Ago mango, banalambûla omushangi embere z'abagula ba lulya lugo. [18] Abagula ba lulya lugo bânagwârha olya muntu bamuhane, [19] banamutwa ecîru ca sikeli igana lya nfaranga, bazihe îshe wa nyamuhya, kulya kubà olya mulume anaherize omunyere mushûgi wa Israheli irenge embere z'abantu. Omukazi ali wâge na ntà mango ciru n'eriguma aderhe mpu amuhulusa. [20] Ci kwône erhi akaba kwo binali kulya bashobesire nyamuhya mpu barhamubonagakwo cerekane ca bushugi, [21] oyo mwanahya banamuhêke aha muhango gw'enyumpa y'îshe, n'abantu b'oku mwâbo bamubandirekwo amabuye kuhika afe, kulya kubà neci ahemusire omu Israheli erhi ajirira eby'enshonyi omu nyumpa y'îshe. Kwo kutwa ishârha aha mwâwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okuhemuka n'okuhusha

22 Erhi bankashimâna omulume agwîshîre n'omukazi ogwêrhe ibà, bombi balî ba kufà: olya
mulume wali ogwîshîre na muka bene n'olya mukazi naye yêne. Kwo kutwa ishârha omu
Israheli. 23 Erhi omunyere mushûgi akaba adwîrhe ashebwa n'omulume, lero owundi mulume
amushimane omu lugo amujire mukâge, 24 abo bombi munabaheke aha muhango gw'olwo lugo,
mubabande amabuye kuhika bafe: nyamunyere kulya kubà arhayamire ene bamugwârha anali
omu lugo, na nyamulume naye kulya kubà anayansire mukà owâbo. Kwo kutwa ishârha aha
mwâwe. 25 Ci kwône erhi omulume akashanga omunyere adwîrhe ashebwa, omu mashwa,
akamugwârha n'okugwîshira bo naye, olya mulume wagwishiraga bo naye yêne wafa, 26 olya
mwananyere orhamujiraga kurhi, ntà cibî ajijire cakarhuma afa. Kwo anali nka kulyaomuntu
akahamira oku wâbo n'okumuyîrha: 27 na kandi, oyomunyere adwîrhe ashebwa, n'omu mashwa
bamushangaga, kwakanaba anayamire ci ntâye wamuyumvîrhe akayishimulîkûza.

28 Erhi omulume akashimâna omunyere mushûgi orhadwirhi ashebwa, erhi akagwârha olya
munyere n'okugwîshira bo naye, erhi bakabagwârha masîmasi, 29 olya mulume wagwishiraga bo
naye anahongera îshe wa nyamunyere sikeli makumi arhânu ga nfaranga, anagaliyanka olya
munyere abè mukâge, kulya kubà anamuhemwire; arhakanayêmêrerwa okumuhulusa ciru
n'eriguma.

DEU BHS 22

1 לֹא־תִרְאֶה אֶת־שׁוֹר אָחִיךָ אוֹ אֶת־שֵׂיוֹ נִדָּחִים וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאָחִיךָ׃ 2 וְאִם־לֹא קָרוֹב אָחִיךָ אֵלֶיךָ
וְלֹא יְדַעְתָּו וַאֲסַפְתּוֹ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְהָיָה עִמְּךָ עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ וַהֲשֵׁבֹתוֹ לוֹ׃ 3 וְכֵן תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה
לְשִׂמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל־אֲבֵדַת אָחִיךָ אֲשֶׁר־תֹּאבַד מִמֶּנּוּ וּמְצָאתָהּ לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם׃ ס
4 לֹא־תִרְאֶה אֶת־חֲמוֹר אָחִיךָ אוֹ שׁוֹרוֹ נֹפְלִים בַּדָּרֶךְ וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָקֵם תָּקִים עִמּוֹ׃ ס
5 לֹא־יִהְיֶה כְלִי־גֶבֶר עַל־אִשָּׁה וְלֹא־יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֹשֵׂה אֵלֶּה׃ פ
6 כִּי יִקָּרֵא קַן־צִפּוֹר ׀ לְפָנֶיךָ בַּדָּרֶךְ בְּכָל־עֵץ ׀ אוֹ עַל־הָאָרֶץ אֶפְרֹחִים אוֹ בֵיצִים וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל־הָאֶפְרֹחִים אוֹ
עַל־הַבֵּיצִים לֹא־תִקַּח הָאֵם עַל־הַבָּנִים׃ 7 שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת־הָאֵם וְאֶת־הַבָּנִים תִּקַּח־לָךְ לְמַעַן יֵיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים׃
ס
8 כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ וְלֹא־תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי־יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ׃ ס
9 לֹא־תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם פֶּן־תִּקְדַּשׁ הַמְלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכָּרֶם׃ ס
10 לֹא־תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר־וּבַחֲמֹר יַחְדָּו׃ ס
11 לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו׃ ס
12 גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עַל־אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה־בָּהּ׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ׃ 14וְשָׂם לָהּ עֲלִילֹת דְּבָרִים וְהוֹצִיא עָלֶיהָ שֵׁם רָע וְאָמַר אֶת־הָאִשָּׁה הַזֹּאת
לָקַחְתִּי וָאֶקְרַב אֵלֶיהָ וְלֹא־מָצָאתִי לָהּ בְּתוּלִים׃ 15וְלָקַח אֲבִי הַנַּעֲרָ וְאִמָּהּ וְהוֹצִיאוּ אֶת־בְּתוּלֵי הַנַּעֲרָ אֶל־זִקְנֵי הָעִיר
הַשָּׁעְרָה׃ 16וְאָמַר אֲבִי הַנַּעֲרָ אֶל־הַזְּקֵנִים אֶת־בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׂנָאֶהָ׃ 17וְהִנֵּה־הוּא שָׂם עֲלִילֹת
דְּבָרִים לֵאמֹר לֹא־מָצָאתִי לְבִתֵּךְ בְּתוּלִים וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי בִתִּי וּפָרְשׂוּ הַשִּׂמְלָה לִפְנֵי זִקְנֵי הָעִיר׃ 18וְלָקְחוּ זִקְנֵי
הָעִיר־הַהִוא אֶת־הָאִישׁ וְיִסְרוּ אֹתוֹ׃ 19וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶסֶף וְנָתְנוּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת
יִשְׂרָאֵל וְלוֹ־תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא־יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל־יָמָיו׃ ס
20וְאִם־אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה לֹא־נִמְצְאוּ בְתוּלִים לַנַּעֲרָ׃ 21וְהוֹצִיאוּ אֶת־הַנַּעֲרָ אֶל־פֶּתַח בֵּית־אָבִיהָ וּסְקָלוּהָ אַנְשֵׁי
עִירָהּ בָּאֲבָנִים וָמֵתָה כִּי־עָשְׂתָה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל לִזְנוֹת בֵּית אָבִיהָ וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ ס
22כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ שֹׁכֵב | עִם־אִשָּׁה בְּעֻלַת־בַּעַל וּמֵתוּ גַּם־שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם־הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבִעַרְתָּ הָרָע
מִיִּשְׂרָאֵל׃ ס
23כִּי יִהְיֶה נַעֲרָ בְתוּלָה מְאֹרָשָׂה לְאִישׁ וּמְצָאָהּ אִישׁ בָּעִיר וְשָׁכַב עִמָּהּ׃ 24וְהוֹצֵאתֶם אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶל־שַׁעַר | הָעִיר
הַהִוא וּסְקַלְתֶּם אֹתָם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ אֶת־הַנַּעֲרָ עַל־דְּבַר אֲשֶׁר לֹא־צָעֲקָה בָּעִיר וְאֶת־הָאִישׁ עַל־דְּבַר אֲשֶׁר־עִנָּה
אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ ס
25וְאִם־בַּשָּׂדֶה יִמְצָא הָאִישׁ אֶת־הַנַּעֲרָ הַמְאֹרָשָׂה וְהֶחֱזִיק־בָּהּ הָאִישׁ וְשָׁכַב עִמָּהּ וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר־שָׁכַב עִמָּהּ
לְבַדּוֹ׃ 26וְלַנַּעֲרָ לֹא־תַעֲשֶׂה דָּבָר אֵין לַנַּעֲרָ חֵטְא מָוֶת כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה׃ 27כִּי
בַשָּׂדֶה מְצָאָהּ צָעֲקָה הַנַּעֲרָ הַמְאֹרָשָׂה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ׃ ס
28כִּי־יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָ בְתוּלָהּ אֲשֶׁר לֹא־אֹרָשָׂה וּתְפָשָׂהּ וְשָׁכַב עִמָּהּ וְנִמְצָאוּ׃ 29וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי
הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ־תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ לֹא־יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל־יָמָיו׃ ס

23

[1] Omuntu arhakayanka omukazi w'îshe, arhakanalengeza ecikwi c'ecirondo c'îshe (hali abajira ogu mulongo 22, 30 omu cihebraniya).

Hali abarhayêmêrirwi okujà omu ndêko y'olubaga lwa Nyamuzinda

[2] Omuntu w'amaza mahinage (amasayi) erhi oyu batwîre obulume, arhakayêmêrerwa mpu aje omu ndêko ya Nyamuzinda. [3] Omwâna w'oku lugurhu, arhakayêmêrewa okujà omu ndêko ya Nyamuzinda. Ciru n'abinjikuluza bâge b'iburha lya kali ikumi barhayêmêrwe omu ndêko ya Nyamuzinda. [4] Omuamoriti n'Omwabiti barhayêmêrerwe okujà omu ndêko ya Nyamuzinda, ciru kuhika oku iburha lyâbo lya kali ikumi, ntâye wayêmêrerwe okujà omu ndêko ya Nyamuzinda, ciru n'eriguma. [5] Kulya kubà barhayishagimuyankirira, barhaderhaga mpu bakamulerhera omugati amango mwâli omu njira y'okurhenga e Mîsiri, na kandi kulya kubà bahongeraga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Balâmu, mwene Beori, w'e Petori omu Aramu-Naharayimu. [6] Ci kwône Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe arhalonzagya okuyumva Balâmu, ciru Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ahindula byôshi, ahâli h'okumuhehêrera kwashuba kugisha akola amugisha, bulyala Nyamubâho, Nyamuzinda ali akusîmire. [7] Ensiku z'akalamo kâwe kôshi, ciru ntà mango oderhage mpu wabalongeza omurhûl an'omugisho. [8] Orhahîraga okashomba Omu-Edomiti bulyala ali mwene winyu. Orhahîraga okashomba omunyamisiri, bulyala wali cigolo omu cihugo câbo: [9] Oku iburha lya kasharhu, abâna bâbo banayêmêrerwa okujà omu ndêko ya Nyamuzinda.

Ecihando cikâba cicîre. Kucîshuka. Kubwikira obugege

[10] Irhondo okaba wajihandira abashombanyi bâwe, wacinga obalwise, onacilange oku ngasi kabi. [11] Erhi engabo yâwe yakaba erimwo omuntu orhacîri erhi bilôrho bya budufu birhuma, akwânîne arhenge omu cihando, arhanacishubiremwo. [12] Hano ashinga gakola mafuluko, anacishuka, anashubire omu bihando izûba lizika.

[13] Okaziyôrha ogwêrhe ahantu, emuhanda gw'ebihando, halya wakanaja muhanda. [14] Omu birugu byâwe, okaziyôrha ogwêrhe olupaho, n'okola wajà muhanda, onarhangihûmba n'olupabo na buzinda ogabwikire wenago. [15] Bulya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe anakazigeragera omu bihando byâwe mpu lyo akulanga anakufumbike abashombanyi bâwe. Kukwânînage ecihando câwe ciyôrhe cicire, akanabugâna muli ehibi obone amacihindula kuli we.

Agandi marhegeko

[16] Omujà wamayaka nnawâbo, ayisha ayâkira aha mwâwe, orhahîraga okacìmuha olya nnawâbo. [17] Onaleke abere haguma nâwe, omu ngabo yâwe, halya hantu akanacîshoga yêne muli murhundu muguma omu mirhundu yâwe, halyâla ayumvîrhe ayôsire bwinjà, orhahîraga okamuhuguga.

[18] Bâli ba Israheli barhâbemwo ow'ecìshungu c'emulìnzi, bene Israheli nabo kwo na kwo barhabemwo ow'entazi y'emulinzi. [19] Ciru wakahâna muhigomuci, irhondo orhahîra okahêka omu nyumpa ya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ehirugu by'omu bushungu bw'omukazi nîsi erhi ebi akabwa kayungukaga, bulyala omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, ebyo byombi biri byakumbwa bishweka.

[20] Orhahîra okahôza mwene winyu akantu mpu ayishikugalulira obunguke, bubè bunguke oku nfaranga, bubè bunguke oku biryo nîsi erhi kandi kantu kakarhengakwo obunguke. [21] Omuntu w'embuga wanamuha oluhozo agalulakwo obunguke, ci mwene winyu yêhe omuhe oluhozo buzira kulinga bunguke, lyo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akugishira entûlo zâwe mw'eci cihugo wagendiyanka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[22] Erhi wankaha Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe omulagi, orhalegereraga bwaguyukiriza, bulyala oburhabesha Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akulyuzabwo, obone wamacibarhuza ecâha. [23] Ci kwône erhi wankabula buhâna omulagi, ntà câha wankacibarhuza. [24] Akanwa wamalìka, okwânînage okasêze onayukirize omuhigo wahâga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe wêne n'obulonza n'akanwa kâwe.

[25] Erhi wakagera omu lukoma lw'emizâbîbu ya mulungu wâwe, wamalya oku malehe gamuli oyigurhe, ci kwône orhahîra okahira omu lurhanda lwâwe. [26] Erhi wakagera omu myâka ya mulungu wâwe, wanakonola emihuli n'okuboko, ci kwône orhakahêka omugushu gw'okurhema omu myâka y'omulungu.

DEU BHS 23

1 לֹא־יִקַּח אִישׁ אֶת־אֵשֶׁת אָבִיו וְלֹא יְגַלֶּה כְּנַף אָבִיו: ס
2 לֹא־יָבֹא פְצוּעַ־דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה בִּקְהַל יְהוָה: ס
3 לֹא־יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא לוֹ בִּקְהַל יְהוָה: ס
4 לֹא־יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל יְהוָה עַד־עוֹלָם: 5 עַל־דְּבַּר אֲשֶׁר לֹא־קִדְּמוּ
אֶתְכֶם בַּלֶּחֶם וּבַמָּיִם בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וַאֲשֶׁר שָׂכַר עָלֶיךָ אֶת־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרַם נַהֲרַיִם
לְקַלְלֶךָּ: 6 וְלֹא־אָבָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־בִּלְעָם וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ: 7 לֹא־תִדְרֹשׁ שְׁלֹמָם וְטֹבָתָם כָּל־יָמֶיךָ לְעוֹלָם: ס
8 לֹא־תְתַעֵב אֲדֹמִי כִּי אָחִיךָ הוּא ס
לֹא־תְתַעֵב מִצְרִי כִּי־גֵר הָיִיתָ בְאַרְצוֹ: 9 בָּנִים אֲשֶׁר־יִוָּלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל יְהוָה: ס
10 כִּי־תֵצֵא מַחֲנֶה עַל־אֹיְבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכֹּל דָּבָר רָע: 11 כִּי־יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִהְיֶה טָהוֹר מִקְרֵה־לָיְלָה וְיָצָא
אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל־תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה: 12 וְהָיָה לִפְנוֹת־עֶרֶב יִרְחַץ בַּמָּיִם וּכְבֹא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא אֶל־תּוֹךְ
הַמַּחֲנֶה: 13 וְיָד תִּהְיֶה לְךָ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְיָצָאתָ שָׁמָּה חוּץ: 14 וְיָתֵד תִּהְיֶה לְךָ עַל־אֲזֵנֶךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחָפַרְתָּה
בָּהּ וְשַׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת־צֵאָתֶךָ: 15 כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ | בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ
קָדוֹשׁ וְלֹא־יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ: ס
16 לֹא־תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל־אֲדֹנָיו אֲשֶׁר־יִנָּצֵל אֵלֶיךָ מֵעִם אֲדֹנָיו: 17 עִמְּךָ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ
בַּטּוֹב לוֹ לֹא תוֹנֶנּוּ: ס
18 לֹא־תִהְיֶה קְדֵשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלֹא־יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 19 לֹא־תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְכָל־נֶדֶר כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ גַּם־שְׁנֵיהֶם: 20 לֹא־תַשִּׁיךְ לְאָחִיךָ נֶשֶׁךְ כֶּסֶף נֶשֶׁךְ אֹכֶל כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יִשֶּׁךָּ׃ 21לַנָּכְרִי תַּשִּׁיךְ וּלְאָחִיךָ לֹא תַשִּׁיךְ לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה
לְרִשְׁתָּהּ׃ ס
22כִּי־תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי־דָרֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵעִמָּךְ וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ 23וְכִי תֶחְדַּל
לִנְדֹּר לֹא־יִהְיֶה בְךָ חֵטְא׃ 24מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ׃ ס
25כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כְּנַפְשְׁךָ שָׂבְעֶךָ וְאֶל־כֶּלְיְךָ לֹא תִתֵּן׃ ס
26כִּי תָבֹא בְּקָמַת רֵעֶךָ וְקָטַפְתָּ מְלִילֹת בְּיָדֶךָ וְחֶרְמֵשׁ לֹא תָנִיף עַל קָמַת רֵעֶךָ׃ ס

24

Okuzimûla

[1] Omulume ashebe omukazi anaje omu buhya ci kwône olya mukazi ashombekane omu masù ga nyamulume, bulyala amatumula bubî bulebe, olya mulume anamuyandikira ecerhe c'okuvuna obuhya, amufumbike co anamuhuluse arhenge ahamwâge. [2] Olya mukazi erhi akaba amarhengamwo erya nyumpa, anagenda ayankwe n'owundi mulume. [3] Ci kwône, erhi oyu ibà muzinda akamushomba, ayandike ecerhe c'okuvuna obuhya, amufumbike co amuhuluse arhenge aha mwâge, (nîsi erhi oyu mulume warhôlaga nyamukazi afe), [4] ago mango ibà murhanzi wamuhulusagya arhakacimushubirira mpu amuyanke amanarhangihemuka. Bulyala ciri cihemu eco omu masù ga Nyamuzinda. Cirya cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda akuhà mpu cibè câwe orhahîra okaciheba omu câha.

Amarhegeko g'okucîlanga n'okulanga abandi

[5] Omuntu erhi akaba acishuba aja omu buhya, arhakaja oku matabâro, barhakanamubarhuza mikolo mizirho: akwânîne ayûse mwâka gwôshi erhi akola emikolo y'aha mwâge, n'okukômeza olya muhya acishuba ayanka.

[6] Olwanjikwa n'enkagasi birhankayankwa cikinja: okabihêka kuli kuhêka abantu omûka.

[7] Erhi omuntu akazimba omuntu wa muli bene wâbo, bene Israheli, erhi akamurhindibuza yêne nîsi erhi amuguze, oyu mushambo ali wa kufà. Kwo kutwa ishârha omu côgo câwe.

[8] Oku by'olushomyo, ocihangane oshimbe bwinjà onakulikire enyigîrizo z'abadâhwa Bene Levi, buzira kuzigera eburhambi. Oshimbe onakulikire ebi nabarhegesire. [9] Okengêre birya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akoleraga Miriamu bulya muli omu njira y'okurhenga e Mîsiri.

[10] Erhi wakahôza mulungu wâwe akantu, orhajaga omu mwâwe mpu waji rholamwo akalugu kalebe k'ecikinja. [11] Onabêre e muhanda, n'omuntu wahô zagya ebyâwe, yêne akubuganye

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ecikinja erya muhanda oli. [12] N'erhi akaba mugunda wahozagya birya, orhajagigwîshira onacigwêrhe cirya cikinja câge; [13] onamugalulireco izûba lizika lyo naye agwîshira omu cirondo câge anakugishe; bwanaba bushinganyanya kuli we omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe.

[14] Omuntu mugunda w'obuligo, abè wa muli bene winyu abè wa cigolo òhanzire aha mwâwe, orhahîra okamulenganya oku luhembo lwâge. [15] Okwânîne omuhe ngasi lusiku oluhembo lwâge, orhanazigaga izûba lyazika arhalubona; bulyala ali mugalugalu n'omurhima kwo gumuli kw'olwoluhembo. Na ntyo a-rhakuhamagaliri Nyamuzinda, obone camaba câha.

[16] Ababusi barhayirhwe erhi bâna bâbo barhuma, n'abâna barhayirhwe erhi bîshe barhuma. Ngasi muguma ayirhirwa obubî bwâge yêne.

[17] Orhahîraga okalenganya ow'ecigolo oku hyâge, nîsi erhi okuyanka omwambalo gw'omukana nka cikinja. [18] Kengêra oku wali bujà omu cihugo c'e Mîsiri n'oku Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akucungulaga: co cirhumire nkurhegeka nti eryol'irhegeko olishimbe.

[19] Irhondo okaba wasârûla emyâka y'omu ishwa lyâwe, erhi wakayibagira ehirhuluba omu ishwa, orhagalukaga enyuma mpu wajihilonza. Ehyola hikola hya mugera-wagera, hya nfûzi n'omukana, lyo Nyamubâho, Nyamuzinda wa- we akugisha omu mirimo yâwe yôshi. [20] Irhondo okaba wahumbûla emizêti orhashubiriraga mpu walongereza. Ehyakasigala hiri hya cigolo cagera, hiri hya nfùnzi n'omukana. [21] Irhondo okaba wahûmba amalehe g'oku mizâbîbu yâwe, orhashubiriraga mpu wahu- mbùza. Ehyakasigala hiri hya cigolo cagera, hiri hya nfûnzi n'omukana. [22] Onakengêre oku wali mujà omu cihugo c'e Mîsiri, bw'obu nkurhegesire eri irhegeko nti olishimbe.

DEU BHS 24

1 כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם־לֹא תִמְצָא־חֵן בְּעֵינָיו כִּי־מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן
בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ׃ 2 וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֵר׃ 3 וּשְׂנֵאָהּ הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת
וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר־לְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה׃ 4 לֹא־יוּכַל בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן
אֲשֶׁר־שִׁלְּחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֻטַּמְּאָה כִּי־תוֹעֵבָה הִוא לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא תַחֲטִיא
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה׃ ס
5 כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בַּצָּבָא וְלֹא־יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל־דָּבָר נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת וְשִׂמַּח אֶת־אִשְׁתּוֹ
אֲשֶׁר־לָקָח׃ ס
6 לֹא־יַחֲבֹל רֵחַיִם וָרָכֶב כִּי־נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7 כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ גֹּנֵב נֶפֶשׁ מֵאֶחָיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמֵּר־בּוֹ וּמְכָרוֹ וּמֵת הַגַּנָּב הַהוּא וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ 8 הִשָּׁמֶר
בְּנֶגַע־הַצָּרַעַת לִשְׁמֹר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר־יוֹרוּ אֶתְכֶם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת׃ ס
9 זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם׃ ס
10 כִּי־תַשֶּׁה בְרֵעֲךָ מַשַּׁאת מְאוּמָה לֹא־תָבֹא אֶל־בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עֲבֹטוֹ׃ 11 בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בּוֹ יוֹצִיא
אֵלֶיךָ אֶת־הָעֲבוֹט הַחוּצָה׃ 12 וְאִם־אִישׁ עָנִי הוּא לֹא תִשְׁכַּב בַּעֲבֹטוֹ׃ 13 הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת־הָעֲבוֹט כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ
וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרַכֶךָּ וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ ס
14 לֹא־תַעֲשֹׁק שָׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בִּשְׁעָרֶיךָ׃ 15 בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא־תָבוֹא עָלָיו
הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עָנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת־נַפְשׁוֹ וְלֹא־יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ ס
16 לֹא־יוּמְתוּ אָבוֹת עַל־בָּנִים וּבָנִים לֹא־יוּמְתוּ עַל־אָבוֹת אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ׃ ס
17 לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר יָתוֹם וְלֹא תַחֲבֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה׃ 18 וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם
עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃ ס
19 כִּי תִקְצֹר קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ׃ 20 כִּי תַחְבֹּט זֵיתְךָ לֹא תְפָאֵר אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה׃ ס
21 כִּי תִבְצֹר כַּרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה׃ 22 וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם עַל־כֵּן אָנֹכִי
מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃ ס

25

Empimbo n'obumînya

[1] Abantu erhi bakaba bagwêrhe olubanja, banaluhêka aha ngombe babatwîrelo: olubanja banaluha nnalo, n'ohalire banamubwîra oku ahalîre. [2] Olyala oyazire akaba ali wa kushurhwa, omutwî w'emmanja anamugwishize omu masù gâge anamushûrhise empimbo nk'oku obubî bwâge bunali. [3] Anamushurhisa mpimbo makumi ani, ci arhakarhalusa aho, amababale gaka-naluga obone mwene winyu amacihemula embere zâwe. [4] Orhashwekaga omunwa gw'empanzi amango edwîrhe yahûla engano.

Okuyinjira omukazi

[5] Erhi abalondana bakabà bayûbaka haguma, lero muguma mulibwo afage arhasiziri mwâna, olya mukà nyakufa arhakagendiyankwa embuga n'omulume w'ogundi mulala. Mulamu wâge anamujàho amuyinjire amuyanke abè mukâge. [6] Omwâna murhanzi Oyo mukazi aburha anarhôla izîno lya nyakufa, na ntyo izîno lyâge lirhazazibwe omu Israheli. [7] Ci kwône erhi olya mulume akalahira mulamu, nyamukazi kwamuyinjira, anagendishanga abagula aha muhango

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'okubabwîra, erhi: «Mulamu wâni alahire bwazûsaizîno lya mwene wâbo omu Israheli. Arhayemiri okunkolera omukolo gw'obulamu». [8] Ago mango, abagula ba lulya lugo banahamagala nyamulume bamushambaze; anayisha aderhe, erhi: «Ntalonzizi mmuyanke». [9] Olya mukazi w'okuyinjirwa anayegêra olya mulumewâge omu masù g'abagula, anamuhogola ecirato ekugulu, anamutwîre ebusù, erhi: «Ntyo kwo bajira omulume obulabuzûsa enyumpa ya mwene wâbo». [10] N'izîno ly'oyomulume kwo lyakaziderhwa ntya omu Isaraeli, mpu nyumpa y'oyu bahogologa ecirato».

Okukengana ciru n'omu malwa

[11] Erhi abalume bakaba badwîrhe balwa, mulume muguma bo na mwene wâbo, lero mukà muguma muli bo ayishe mpu alirikûza ibà oku mpimbo z'owâbo, alikire oyûla okuboko anamurhulubire omu birumbu by'enshonyi, [12] Oyo mukazi anamutwe okuhoka buzira lukogo.

[13] Omu nshoho yâwe, orhakazâgihiramwo minzani ibirhi, omunene n'omu sungunnu. [14] Orhahebaga mirengo ibirhi omu mwâwe: omunene n'omusungunu. [15] Okaziyôrha ogwêrhe omunzâni guyumânîne gunashingânîne, okaziyôrha ogwêrhe omulengomugumagumà gunashingânîne, ly'olamiramwo cirya cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuha. [16] Bulyala omuntu ojira ebiri ntyo, omuntu okangana omu burhunzi, Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe arhamubakwo.

[17] Okazikengêra kulya Amaleki akujiraga omu njira bulyal'orhenga e Mîsiri. [18] Akushanga omu njira akuyisha ebirhugo, n'oku wamarhaluka, arhêra balya bayishaga barhondêra, erhi wanarhanangusire weshi, ciru arhayôbohaga Nyamuzinda. [19] Amango Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe aba amakurhamûla oku babisha bakugosire bôshi, mw'eci cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuha mpu ociyimemwo izîno lya Amaleki onaliherêrekeze hano igulu. Orhibagiraga.

DEU BHS 25

1 כִּי־יִהְיֶה רִיב בֵּין אֲנָשִׁים וְנִגְּשׁוּ אֶל־הַמִּשְׁפָּט וּשְׁפָטֻום וְהִצְדִּיקוּ אֶת־הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת־הָרָשָׁע: 2 וְהָיָה אִם־בֶּן
הַכּוֹת הָרָשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר: 3 אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף פֶּן־יֹסִיף לְהַכֹּתוֹ עַל־אֵלֶּה
מַכָּה רַבָּה וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ: ס
4 לֹא־תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ: ס
5 כִּי־יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין־לוֹ לֹא־תִהְיֶה אֵשֶׁת־הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ
לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: 6 וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל־שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא־יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: 7 וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ
הָאִישׁ לָקַחַת אֶת־יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה אֶל־הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵין יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אָבֶה יַבְמִי׃ 8וְקָרְאוּ־לוֹ זִקְנֵי־עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו וְעָמַד וְאָמַר לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ׃ 9וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים
וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִבְנֶה אֶת־בֵּית אָחִיו׃ 10וְנִקְרָא שְׁמוֹ
בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל׃ ס
11כִּי־יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו אִישׁ וְאָחִיו וְקָרְבָה אֵשֶׁת הָאֶחָד לְהַצִּיל אֶת־אִישָׁהּ מִיַּד מַכֵּהוּ וְשָׁלְחָה יָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה
בִּמְבֻשָׁיו׃ 12וְקַצֹּתָה אֶת־כַּפָּהּ לֹא תָחוֹס עֵינֶךָ׃ ס
13לֹא־יִהְיֶה לְךָ בְּכִיסְךָ אֶבֶן וָאָבֶן גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה׃ ס
14לֹא־יִהְיֶה לְךָ בְּבֵיתְךָ אֵיפָה וְאֵיפָה גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה׃ 15אֶבֶן שְׁלֵמָה וָצֶדֶק יִהְיֶה־לָּךְ אֵיפָה שְׁלֵמָה וָצֶדֶק יִהְיֶה־לָּךְ לְמַעַן
יַאֲרִיכוּ יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ 16כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֹשֵׂה אֵלֶּה כֹּל עֹשֵׂה עָוֶל׃ פ
17זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם׃ 18אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ וַיְזַנֵּב בְּךָ כָּל־הַנֶּחֱשָׁלִים אַחֲרֶיךָ
וְאַתָּה עָיֵף וְיָגֵעַ וְלֹא יָרֵא אֱלֹהִים׃ 19וְהָיָה בְּהָנִיחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ ׀ לְךָ מִכָּל־אֹיְבֶיךָ מִסָּבִיב בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ
נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחֶה אֶת־זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם לֹא תִּשְׁכָּח׃ פ

26

Entûlo y'omwâka muhyâhya

[1] Amango wâbà wahisire muli cirya cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuha mpu
ociyîmemwo, amango wabawamaciyanka onakola oyubasire, [2] ago mango wanayanka oku
mwâka muhyâhya gwa ngasi mburho oyezize mw'eco cihugo Nyamubâho Nyamuzinda wâwe
akushobôza, onahire omu cirhirhi ojè halya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe acîshozire mpu ho
aheba izîno lyâge. [3] Wânajà emunda omudâhwa ôli omu mukolo mw'ezo nsiku ali, omubwîre,
erhi: «Ye mbwîzire ene, Nyamubâho, Nyamuzinda wâni, oku nahisiremwo cirya cihugo
Nyamuzinda alaganyagya balarha mpu arhuha», [4] Ago mango omudâhwa anayanka cirya cirhiri
omu maboko gwâwe, kandi anacidêkereza aha luhêro lwa Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe.
[5] Nâwe wanaderha ebi binwa embere za Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, erhi: «Larha ali
Muharameya, ayishaga abunga, abungulukira e Mîsiri, abêrayo nka cigolo ye na bantu
basungunu, lwahindukirayo lubaga lunene, luzibu na lunji. [6] Ab'e Mîsiri barhukolera amaligo
banarhurhindibuza, barhubarhuza obuja budârhi. [7] Ci kwône rhwayakûza Nyamubâho,
Nyamuzinda wa balarha. Nyakasane ayumva omulenge gwirhu, abona oku rhwarhindibuka
n'oku rhubabire; [8] oku bundi Nyakasane arhukûla e Mîsiri n'okuboko kuzibu, n'okuboko
kulambûle abagezamwo omusisi n'ebimanyîso n'ebisômerîne ajiraga. [9] Yêne warhuhisagya eno
munda, arhuha cino cihugo, cihugo cihululamwo amarha n'obûci. [10] Niono nkolaga ndwîrhe
omwâka muhyâhya gw'emburho nahingagamwo liryal'ishwa wampâga, Yâgirwa Nyamubâho».
Wanabidêkereza embere za Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, onahwere oku idaho embere za
Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe. [11] Kandi obwo, wanaleka osimisibwe n'ebinjà Nyamubâho,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda wâwe akuhîre we n'enyumpa yâwe, wanasîmîsibwa nabyo, we n'omuleviti n'omubunga ôli aha mwâwe.

Entûlo ya ngasi myâka isharhu

12 Omu mwâka gwa kasharhu, omwâka gw'ecihimbi ca kali ikumi, amango wâbà wamarhôla ecihimbi c'omu ikumi, kuli ngasi mburhooyezize wamanacishumbîriza omuleviti, ow'ecigolo, ow'enfûnzi n'omukana, nabo bamabilîra omu mirhundu yâwe, 13 ago mango wanaderha omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, erhi: «Ngasi kantu kagishe nakarhenzize omu mwâni lwôshi. Nakaherezizeomuleviti, n'ow'ecigolo, n'ow'enfûnzi n'omukana, nka kulya wanantegekaga kwôshi: nt'irhegeko ciru n'eriguma navunyire erhi naliyibagira. 14 Ntabiryagakwo nandi omu mishîbo, ntabiryagakwo nnanyosire okugalugalu, ntanaderhaga nti mbishumbîrize owafîre. lzu lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâni naliyumvîrhize, kwo najijire nk'oku wanali ontegesire. 15 Kurhenga omu ndâro yâwe ntagatîfu, kurhenga e malunga alole onagishe olubaga lwâwe lw'Israheli, ogishe n'eri ìshwa warhushobozagya, nka kulya walaganyagya ba larha, ecîra cihugo cihululamwo amarha n'obûci.»

III. Okufundika ebinwa

Israheli lubaga lwa Nyamuzinda

16 Nyamubâho, Nyamuzinda akurhegesire ene mpu oshimbe aga marhegeko n'ezi ngesò; ogalange onagashimbe n'omurhima gwâwe gwôshi n'omûka gwâwe gwôshi. 17 Warhenzize Nyamubâho mw'akanwa ene: mpu aba Nyamuzinda wâwe, casinga ogere omu njira zâge, olange amarhegeko gâge, amahano gâge n'engeso zâge, onayumvîrhize izù lyâge, 18 Naye Nyamubâho akukuziremwo aka kanwa, oku wâbà lubaga lwâge-lwâge, nka kulya anakubwîraga, casinga olange amarhegeko gâge gôshi; 19 naye anakulengeza olengerere enyanya ly'amashanja ajijire gôshi, ogalushe lukengwa, izîno n'irenge onabe lubaga lwîshogwa lwa Nyamuzinda nka kulya yêne anakubwîraga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְהָיָה כִּי־תָבֹוא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה וִירִשְׁתָּהּ וְיָשַׁבְתָּ בָּהּ׃ וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית | כָּל־פְּרִי
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקֹום אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְשַׁכֵּן שְׁמֹו שָׁם׃ וּבָאתָ אֶל־הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִגַּדְתִּי הַיֹּום לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי־בָאתִי
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵינוּ לָתֶת לָנוּ׃ וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ וְהִנִּיחֹו לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְעָנִיתָ
וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי־שָׁם לְגֹוי גָּדֹול עָצוּם
וָרָב׃ וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיְעַנּוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה׃ וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קֹלֵנוּ
וַיַּרְא אֶת־עָנְיֵנוּ וְאֶת־עֲמָלֵנוּ וְאֶת־לַחֲצֵנוּ׃ וַיֹּוצִאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה וּבְמֹרָא גָּדֹל וּבְאֹתֹות
וּבְמֹפְתִים׃ וַיְבִאֵנוּ אֶל־הַמָּקֹום הַזֶּה וַיִּתֶּן־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי
אֶת־רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לִי יְהוָה וְהִנַּחְתֹּו לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְשָׂמַחְתָּ
בְכָל־הַטֹּוב אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתֶךָ אַתָּה וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ׃ ס
כִּי תְכַלֶּה לְעַשֵּׂר אֶת־כָּל־מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר וְנָתַתָּה לַלֵּוִי לַגֵּר לַיָּתֹום וְלָאַלְמָנָה
וְאָכְלוּ בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ׃ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן־הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי וְלַגֵּר לַיָּתֹום וְלָאַלְמָנָה
כְּכָל־מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֹא־עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכָחְתִּי׃ לֹא־אָכַלְתִּי בְאֹנִי מִמֶּנּוּ וְלֹא־בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטֻמְּא
וְלֹא־נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת שָׁמַעְתִּי בְקֹול יְהוָה אֱלֹהָי עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי׃ הַשְׁקִיפָה מִמְּעֹון קָדְשְׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם
וּבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ ס
הַיֹּום הַזֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל־לְבָבְךָ
וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃ אֶת־יְהוָה הֶאֱמַרְתָּ הַיֹּום לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר חֻקָּיו וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְלִשְׁמֹעַ
בְּקֹלֹו׃ וַיהוָה הֶאֱמִירְךָ הַיֹּום לִהְיוֹת לֹו לְעַם סְגֻלָּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְלִשְׁמֹר כָּל־מִצְוֹתָיו׃ וְלִתִתְךָ עֶלְיֹון עַל
כָּל־הַגֹּויִם אֲשֶׁר עָשָׂה לִתְהִלָּה וּלְשֵׁם וּלְתִפְאָרֶת וְלִהְיֹתְךָ עַם־קָדֹושׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר׃ ס

27

Okuyandika olu lushika

[1] Mûsa, haguma n'abagula b'Israheli, barhegeka olubaga mpu: «Mulange olu lushika mmuhîre ene oku lunali», [2] Amangowayikira Yordani, okolaga oyêrekîre mw'eci cihugo Nyamubâho Nyamuzinda wâwe akushobôza, onagwike amabuye manênene ogashîge engwa, [3] onayandikekwo ebinwa by'omu lushika byôshi, òkola wayikirira omu cihugo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akuba, cihugo cihululamwo amarha n'obûci, nka kulya Nyamubâho, Nyamuzinda wa basho anakubwîraga, [4] N'amango mwaba mwamayikira Yordani, munagwike ago mabuye oku ntondo ya Ebala, nk'oku mmurhegesire ene munagashîge engwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Onayûbakaireho Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe oluêro, onayûbake n'amabuye ecûma cirhabinjaga. [6] Mabâle bubale wayûbakairamwo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe oluêro, n'olwo luhêro lwo wakazirherekêrakwo Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe enterekêro, [7] lwo wakazibâgirakwo onashagaluke omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe. [8] Oyandike kuli ago mabuye ebinwa by'olu lushika byôshi: obiyandike bwinjà.

[9] Oku bundi Mûsa n'abadâhwa baleviti babwîra Israheli yeshi, erhi: «Hulika oyumve, wâni Israheli. Ene wahindukaga lubaga lwa Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe. [10] Okolaga wayumvîrhiza izù lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe onakazishimba ebinwa n'amarhegeko nkurhegesire ene».

Okuyishigisha olubaga oku ntondo Garizîmi

[11] Olwo lusiku Mûsa atwa olu lushika luyêrekîre olubaga: [12] «Amango mwaba mwamayikira Yordani, eyi milala eri aha yanayimanga oku ntondo ya Garizîmi egishe olubaga. Omulala gwa Simoni n'ogwa Levi, ogwa Yuda n'o- gwa Isakari, ogwa Yozefu n'ogwa Benyamini. [13] N'eyi yindi milala mwabona, oku yanagendiyimanga oku ntondo ya Ebali, etulagule: omulala gwa Rubeni, ogwa Gadi n'ogwa Azeri, ogwa Zabuloni, ogwa Dani n'ogwa Nefutali.

Abayishihehêrerwa

[14] Abaleviti banajà eluhya babwîre bene Israheli bôshi, erhi: [15] Aherêrekere mâshi, omuntu wabinja erhi okutula enshusho, bikabulirwa omu masù ga Nyamuzinda, mukolo gwa nfune za muntu mulenga, akanabifulika ahantu hafulike. N'olubaga lwôshi lwanaderha mpu: «Amen». [16] Aherêrekere mâshi, omuntu wakolera îshe na nina amaligo. N'olubaga lwôshi lwanaderha mpu: «Amen». [17] Aherêrekere mâshi, owahindula olubibi lw'omulungu. N'olubaga lwôshi lwanaderha, mpu: «Amen». [18] Aherêrekere mâshi, òwahabula omuhûrha. N'olubaga lwôshi lwanaderha, mpu: «Amen». [19] Aherêrekere mâshi, owahaba ecigolo, enfûnzi n'omukana. N'olubaga lwo shi lwanaderha, mpu: «Amen». [20] Aherêrekere mâshi, owalàla bona muk'îshe, bulyala abwikwire ecikwi c'ecirondo c'îshe. N'olubaga lwôshi lwanaderha, mpu: «Amen». [21] Aherêrekere mâshi, owalàla na cintu cirebe. N'olubaga lwôshi lwanaderha, mpu: «Amen». [22] Aherêrekere mâshi, owalâla bona mwâli wâbo oburhwa n'îshe erhi oburhwa na nina. N'olubaga lwôshi lwanaderha, mpu: «Amen». [23] Aherêrekere mâshi, owaliila bona nnazala. N'olubaga lwôshi lwanaderha, mpu: «Amen». [24] Aherêrekere mâshi, owashurha omulungu bwifulikwe. N'olubaga lwôshi lwanaderha mpu: «Amen». [25] Aherêrekere mâshi, owayemèra empongano mpu bayirhe omwêru kwêru. N'olubaga lwôshi lwanaderha, mpu: «Amen». [26] Aherêrekere mâshi, orhalanziri arhanakulikiri ebinwa by'olu Lushika byôshi. N'olugaba lwôshi lwanaderha, mpu: «Amen».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וַיְצַו מֹשֶׁה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הָעָם לֵאמֹר שָׁמֹר אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם׃ 2 וְהָיָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר
תַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וַהֲקֵמֹתָ לְךָ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשַׂדְתָּ אֹתָם בַּשִּׂיד׃ 3 וְכָתַבְתָּ
עֲלֵיהֶן אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעָבְרֶךָ לְמַעַן אֲשֶׁר ׀ תָּבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ ׀ נֹתֵן לְךָ אֶרֶץ זָבַת חָלָב
וּדְבַשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי־אֲבֹתֶיךָ לָךְ׃ 4 וְהָיָה ׀ בְּעָבְרְכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן תָּקִימוּ אֶת־הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהַר עֵיבָל וְשַׂדְתָּ אוֹתָם בַּשִּׂיד׃ 5 וּבָנִיתָ שָׁם מִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִזְבַּח אֲבָנִים לֹא־תָנִיף עֲלֵיהֶם
בַּרְזֶל׃ 6 אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַעֲלִיתָ עָלָיו עוֹלֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ 7 וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ
שָּׁם וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ 8 וְכָתַבְתָּ עַל־הָאֲבָנִים אֵת כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בַּאֵר הֵיטֵב׃ ס
9 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֶל כָּל־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַסְכֵּת ׀ וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ׃ 10 וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְעָשִׂיתָ אֶת־מִצְוֹתָו וְאֶת־חֻקָּיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ ס
11 וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר׃ 12 אֵלֶּה יַעַמְדוּ לְבָרֵךְ אֶת־הָעָם עַל־הַר גְּרִזִים בְּעָבְרְכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן שִׁמְעוֹן
וְלֵוִי וִיהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וְיוֹסֵף וּבִנְיָמִן׃ 13 וְאֵלֶּה יַעַמְדוּ עַל־הַקְּלָלָה בְּהַר עֵיבָל רְאוּבֵן גָּד וְאָשֵׁר וּזְבוּלֻן דָּן וְנַפְתָּלִי׃ 14 וְעָנוּ
הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל־כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם׃ ס
15 אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה ׀ פֶּסֶל וּמַסֵּכָה תּוֹעֲבַת יְהוָה מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְשָׂם בַּסָּתֶר וְעָנוּ כָל־הָעָם וְאָמְרוּ אָמֵן׃ ס
16 אָרוּר מַקֵּלֶה אָבִיו וְאִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
17 אָרוּר מַסִּיג גְּבוּל רֵעֵהוּ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
18 אָרוּר מַשְׁגֶּה עִוֵּר בַּדָּרֶךְ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
19 אָרוּר מַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר־יָתוֹם וְאַלְמָנָה וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
20 אָרוּר שֹׁכֵב עִם־אֵשֶׁת אָבִיו כִּי גִלָּה כְּנַף אָבִיו וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
21 אָרוּר שֹׁכֵב עִם־כָּל־בְּהֵמָה וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
22 אָרוּר שֹׁכֵב עִם־אֲחֹתוֹ בַּת־אָבִיו אוֹ בַת־אִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
23 אָרוּר שֹׁכֵב עִם־חֹתַנְתּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
24 אָרוּר מַכֵּה רֵעֵהוּ בַּסָּתֶר וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
25 אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד לְהַכּוֹת נֶפֶשׁ דָּם נָקִי וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
26 אָרוּר אֲשֶׁר לֹא־יָקִים אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

28

Omugisho gw'omuntu mumva

[1] Oyumvîrhage obwo, erhi wakanayumva akanwa ka Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, okanalanga n'okushimba aga marhegeko nkurhegesire ene oku ganali, Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akulengeza akuhebe enyanya z'amashanja g'igulu gôshi. [2] Eyi migisho yôshi yakurhindakwo enakuhe omusingo ebwa kubà wayumvîrhe izù lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe. [3] Wâbà oli mugishe eka, wâbà oli mugishe omu ishwa. [4] Yabà eri ngishe emburho y'omu nda yâwe, emburho y'ebintu byâwe, n'emyêzi enkafu yâwe erimwo n'eyi cbibuzi byâwe birimwo kwo na kwo. [5] Lwaba lugishe olurhanda lwâwe n'endugiro yâwe. [6] Wâbà mugishe okola washubuka, wâbà mugishe okola warhabâla. [7] Abashombanyi bakurhêre, Nyamuzinda akuhabo abakwâme: bàkurhêra bali njira nguma, bakuyake bali mihanda nda erhashinganana. 8 Nyamuzinda arhegeke omugisho gukazikulusa, gubè omu nguli zâwe n'omu mirimo yâwe, akugisha omu ishwa Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ajikushobôza. [9] Nka kulyâla anacigashaga yêne, Nyamuzinda akujira obè lubaga, nterekwa yâge, casinga olange amarhegeko ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe onashimbe enjira zâge. [10] Amashanja g'igulu gôshi gabona oku izîno lya Nyamuzinda ly'odesirwe ganakazikurhînya.

[11] Muli eci cihugo Nyamuzinda acîgashiraga embere za basho mpu akuhaco, Nyamuzinda akugaza ojagalire birugu: emburho y'omu nda yâwe, emburho y'omu bintu byâwe, n'emburho y'omu kwâwe. [12] Nyamuzinda akuhakulira omuhako gwâge ahakamwo ebinjà, amalungu mpu garhengemwo enkuba yabombêza idaho lyâwe amango gakwânînc, anagishc emirimo yâwe yôshi. Mashanja manji gayishikazikuhuna mpu ogahoze ci wêhe orhakaja emwâbo mpu olihoza. [13] Nyamuzinda akujira obè irhwe ci orhabaga ihunga, wakaziyôrha oli enyanya ci arhali idako, casinga oyumve amarhegeko ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, agâla nkurhegesire ene nti ogalange onagashimbe, [14] orhanahabukiraga ekulyo erhi ekumosho kw'ebi binwa nkurhegesire byôshi, okaderha mpu okala washimba abandi banyamuzinda n'okubagashâniza.

Amahanya

[15] Ci kwône erhi wakaba orhayumvirizi izù lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, akaba orhalanziri ebinwa byâge n'amarhegeko gâge nkurhgezire ene, agala mahanya gôshi gakurhindakwo ganakuhe omusingo. [16] Wabà oli muhehêrere eka, wâbà oli muhehêrere n'omu ishwa. [17] Lwaba luhehêrirwe olurhanda lwâwe n'endugiro yâwe. [18] Yabà ehehêrîrwe emburho y'omu nda yâwe, emburho y'omu kwâwe, iburha ly'enkafu zâwe n'ery'ebibuzi byâwe. [19] Wâbà oli muhehêrere omu kushubûka n'omu kurhabâla kwâwe. [20] Nyamubâho akurhumira obuhanya, ibala n'amashunga omu mirimo yâwe yôshi, mpu lyo oshandâla onaherêrekere duba, erhi bubî

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwa bijiro byâwe burhuma, haguma n'okundeka kwâwe. [21] Nyamubâho akushwêkerako ecihusi cikuherêrekeze muli eci cihugo okola wajà mpu ociyanke cibè câwe. [22] Nyamubâho akujira ofe wayuma, ofe n'amashushira, n'emibuha n'akalurha k'omu nda, ecumwe n'enzirondo n'oluhiga, ebyo byôshi bikushimbulule bikulagirize. [23] Enyanya zâwe, amalunga gashube marhale, n'idako lyâwe lishube ibuye lya cûma. [24] Enkuba yania omu cihugo câwe, Nyamubâho ayijire kabe katulo gunabè mushenyi, bikazirhenga e malunga byanakuhonerakwo, bikushabûle. [25] Nyamubâho akazikujira okwamwe n'abashombanyi bâwe: òkola warhabâla ogende mulongojira, ogaluke wayisha wabayaka mihanda erhabuganana, wâbà namakobwa oku mami g'igulu gôshi.

[26] Omurhumba gwâwe gwalibwa n'enyunyi z'emalunga, gulibwe n'e by'erubala biri oku idaho na ntâye wabihanza. [27] Nyamubâho akulikirakwo amahurhe g'e Mîsiri, emibuha-mibuha, amaherhe n'ebizimba orhafume. [28] Nyamubâho akulikirakwo isirhe, obuhurha, anakudundaguze omurhima, [29] obone okola wajà watunduguza mûshi-kasirahinga, nka kula omuhurha gutunduza omu mwizimya, orhanahike ngahi. Amajira gâwe gôshi gaba ga bihekà. Ci kwône walibuzibwa onanyagwe ebyâwe obule n'owakufungira. [30] Washeba omukazi n'owundi mulume amutwe ecishakè, wayûbaka enyumpa orhanayilalemwo, wahinga ishwa ly'emizâbîbu orhanalye oku mwâka muhyâhya. [31] Empanzi yâwe yabâgirwa emalanga gâwe orhanayiryekwo, endogomi yâwe bayihêka, obone oku bayihêka, erhanacigaluke, ebibuzi byâwe babigabîra abashombanyi bâwe na ntâye wakulwira. [32] Bagala bâwe na bali bâwe bahêkwa ihanga lya bene, ngasi lusiku amasù gâwe garhama mpu galola emunda bajire, n'okuboko kwâwe kurhabagalukire. [33] Olubaga orhishi lwakulya emburho y'omu kwâwe, n'emyâka warhamiraga. Okuhinagwa n'okunyagwa kwo kwayôrha kubà kwâwe. [34] Kusiraha wasiraha hano amasù gâwe gabona ebi wabona. [35] Nyamubâho akulikira ecizimba cihâsa oku madwi n'oku nfundo, orhanacifume: câkulumira weshi, kurhenga oku lushando kuhika aha ntondo z'irhwe.

[36] W'oyo n'omwâmi wayimika, Nyamubâho akuhêka omu ishanja orhayishi, ôli we, ôli basho, eyo munda wagashanizayo banyamuzinda bandibandi, ab'omurhi n'ab'ibâle. [37] Wâbà birhangâlo; lwinbo na masheka omu mashanja Nyamubâho akuhêka. [38] Warhwera mburho nyinji omu ishwa, ci kwône binyi wasârûla, bulya enzige zakulyabyo. [39] Wagwika olukoma lwâwe lw'emizâbîbu onalugenderere, ci kwône orhanywemwo divayi, bulyala kashôlero akurhangakoyo. [40] Wahinga emirhi y'emizêti omu cihugo câwe mwoshi, ci kwône orhacìshige mavurha, bulya emisî yâwe oku idaho yahwera. [41] Waburha abarhabana n'abanyere ci barhabè bâwe, bulya bagenda mpira. [42] Ngasi murhi na ngasi irehe ly'omu kwâwe lwaba lwiko lwa kashôlero. [43] Ecigolo cihanzire aha mwâwe casôkera enyanya bwenêne oku wahona bwandagala. [44] Wabona wekola wamusengera ci arhaciri ye wakusengcra, obone yekola ôli oku mbere nâwe oku nyuma.

[45] Aga mahanya gôshi gakuyishakwo, gakushimbulula gakugwarhe, galinde gakushandâza, bulya wamabula buyumvîrhiza izù lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe orhanashimbire ebinwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'amarhegeko akuhàga. [46] Ago mahanya ensiku zôshi gayôrha gali cimanyîso na cisômerine kuli we n'oku bûko bwâwe.

Okuhêkwa mpira

[47] Na kulya kubà okugala oku birugu bya ngasi lubero kurhakuzigiraga wakolera Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe n'enshagadu n'obusîme bw'omurhima, [48] abashombanyi Nyamubâho akurhumakwo bo okolaga wakolera omu ishali, omu nyôrha, omu bwambale bubî n'omu kubula byôshi. Akuhira omurhamba gw'ecûma omu igosi kuhika oshandâle weshi.

[49] Nyamubâho akutulira ishanja ly'ekuli, lyayisha libalire nk'ikozi, kurhenga aha kafende k'igulu. Lyabà ishanja orhamanyiri olulimi lyaderha, [50] ishanja lya busù bw'ifeka, lirhakenga mushosi, lirhafa bwonjo bwa musole. [51] Lyakulya ebyarhenga oku bintu byâwe, n'eby'omu ishwa lyâwe, kuhika bakushâbe weshi, barhakusigire oli engano, oli idivayi, oli amavurha, oli omwâna w'enkafu, ôli omwâna w'ecibuzi, kuhika bakuninibuze. [52] Lyakugorha omu mirhundu yâwe yôshi, kuhika ebyogo byâwe, ebizibuzibu n'ebirîrî bihongoke, birya byôshi wakanayakiramwo omu cihugo câwe. Lyakugorha omu mirhundu Nyamuzinda akuha yôshi. [53] Muli okwôla kugorha bakugorha, na muli okwôla kulibuza omubisha akulibuza, wacirya emburho y'omu nda, washêga enyama y'abanarhabana n'ey'abananyere Nyamubâho,Nyamuzinda wâwe aba amakuha. [54] Muli mwe, omuntu w'olukogo lunji n'ow'omurhima mulembu yêhe akolâja alola mwene wâbo kubî ciru n'omukazi babà bôshi, n'abâna bacimusigalire. [55] Kuderha mpu akanajira muguma mulibwo ahakwo erya nyama y'abâna bâge adwîrhe alya: bulyala arhasigalane akantu mw'okwôla kugorha bakugorha na muli okwôla kulibuza omubisha akulibuza omu mirhundu yâwe yôshi. [56] Emwâwe, omu bakazi b'omu lubaga lwâwe, olya w'olukogo lunji n'ow'omurhima mulembu, olya wakagirimbira obone arhakoza olushando oku idaho, oyôla akolaga alola kubî omulume bababoshi ciru n'omwâli n'omugala, [57] akolaga acîfulikabo, akola alya ecigozi carhengaga omu magala gâge n'omwâna waburhagwa, erhi kwo kurhuma okwo kugorhwa n'ago malibûko omushombanyi ayishikuhirakwo omu mirhundu yaweyoshi.

[58] Okaba orhalanziri n'okukulikira ebinwa by'olu lushika byôshi nk'oku binayandisirwe mw'eci citabu, erhi orhakenziri eri izîno: «Nyakasane, Nyamuzinda wâwe» izîno ly'irenge n'okurhinywa. [59] Nyamubâho akulikirakwo aga mahanya garhankaderhwa, woyo n'iburha lyâwe; mahanya manenene garhanayurha, ndwâla ndârhi, zirya zirhafuma duba. [60] Akushubizakwo galya mahanya g'e Mîsiri, galya gakugezagyamwo omusisi, obone garhacikunanûkakwo.

[61] Na kulusha aho, Nyamubâho akuzûkiza amalwala gôshi n'amahanya garhadesirwi mw'eci citabu c'olushika, kuhika oshandâle weshi. [62] Mwazinda muli mahungà n'obwo mwâli banji nka nyenyêzi z'oku nkuba ebwa kubà mu rhayumvîrhizagya izù lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe. [63] Kulya Nyamu bâho ali asîmire okukuha obusîme n'obwololoke, kwo na kandi ayumwa asìmire

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okukuheza n'okukushandâza. Bamushugulamwo eci cihugo mwajiyimamwo. [64] Nyamubâho akushandabanya omu karhî k'amashanja gôshi, kurhenga oku cikwî c'igulu kuhika oku cindi, n'eyo munda wajigashâniza bandi bandi banyamuzinda, balya murhayishi, ôli we ôli basho, banyamuzinda ba mirhi na ba mabuye. [65] Omu karhî k'ago mashanja orhabonemwomurhûla n'olushando lw'okugulu kwâwe lurhaluhûkireyo, ci kwône, Nyamubâho akuha omurhima gurharhûla, amasù gahunyire n'omûka mwofi. [66] Akalamo kâwe neci kaba nyantamya, wakaziyumva ebihamba budufu na mûshi, orhayumve ocikubagìre akalamo kâwe. [67] Obwôba bwakujà emurhima, n'ebi amasù gâwe gàbona byarhuma wakaziderha, sêzi, mpu: «Ndi wampisa bijingo mpali». [68] Nyamuzinda akushubiza e Mîsiri omu njira y'ebulambo erhi omu njira y'enyanja, n'obwo nali nkubwizire nti: «Okacilolakwo eco cihugo», na hano ohikayo, mwagendiciguza emunda abashombanyi bâwe bali, mpu mubè bajà erhi bajà-kazi, murhanabone câgula.

Okufundika ebinwa

[69] Ebyola, byo binwa by'endagâno Nyamubâho arhcgekaga Mûsa mpu afundike bona Bene-Isaraeli, omu cihugo ca Mowabu, kuleka erya ndagâno arhangigifundika bo nabo e Horebu.

DEU BHS 28

וְהָיָה אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם וּנְתָנְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ עֶלְיוֹן עַל כָּל־גּוֹיֵי הָאָרֶץ: וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהִשִּׂיגֻךָ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: בָּרוּךְ
אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה: בָּרוּךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתֶּךָ שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנֶךָ: בָּרוּךְ
טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ: בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ: יִתֵּן יְהוָה אֶת־אֹיְבֶיךָ הַקָּמִים עָלֶיךָ נִגָּפִים לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ
אֶחָד יֵצְאוּ אֵלֶיךָ וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים יָנוּסוּ לְפָנֶיךָ: יְצַו יְהוָה אִתְּךָ אֶת־הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ וּבֵרַכְךָ
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: יְקִימְךָ יְהוָה לוֹ לְעַם קָדוֹשׁ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע־לָךְ כִּי תִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכָיו: וְרָאוּ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְהוָה נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ: וְהוֹתִרְךָ יְהוָה לְטוֹבָה בִּפְרִי בִטְנְךָ
וּבִפְרִי בְהֶמְתְּךָ וּבִפְרִי אַדְמָתֶךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ: יִפְתַּח יְהוָה | לְךָ אֶת־אוֹצָרוֹ
הַטּוֹב אֶת־הַשָּׁמַיִם לָתֵת מְטַר־אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל־מַעֲשֵׂה יָדֶךָ וְהִלְוִיתָ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תִלְוֶה: וּנְתָנְךָ
יְהוָה לְרֹאשׁ וְלֹא לְזָנָב וְהָיִיתָ רַק לְמַעְלָה וְלֹא תִהְיֶה לְמָטָּה כִּי־תִשְׁמַע אֶל־מִצְוֹת | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת: וְלֹא תָסוּר מִכָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם יָמִין וּשְׂמֹאול לָלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים
אֲחֵרִים לְעָבְדָם: ס
וְהָיָה אִם־לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם וּבָאוּ עָלֶיךָ
כָּל־הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְהִשִּׂיגוּךָ: אָרוּר אַתָּה בָּעִיר וְאָרוּר אַתָּה בַּשָּׂדֶה: אָרוּר טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ: אָרוּר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

פְּרִי־בֹטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתֶךָ שְׂגֹר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנֶךָ׃ 19אָרוּר אַתָּה בָּבַּיִת וְאָרוּר אַתָּה בַּשָּׂדֶה׃ 20יִשַּׂח יְהוָה |
בְּךָ אֶת־הַמְּאֵרָה אֶת־הַמְּהוּמָה וְאֶת־הַמִּגְעָרֶת בְּכָל־מִשְׁלַח יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַד הִשָּׁמְדְךָ וְעַד־אֲבָדְךָ מַהֵר מִפְּנֵי רֹעַ
מַעֲלָלֶיךָ אֲשֶׁר עֲזַבְתָּנִי׃ 21יַדְבֵּק יְהוָה בְּךָ אֶת־הַדָּבֶר עַד כַּלֹּתוֹ אֹתְךָ מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה
לְרִשְׁתָּהּ׃ 22יַכְּכָה יְהוָה בַּשַּׁחֶפֶת וּבַקַּדַּחַת וּבַדַּלֶּקֶת וּבֶחָרְחֻר וּבַחֶרֶב וּבַשִּׁדָּפוֹן וּבִירָקוֹן וּרְדָפוּךָ עַד אָבְדֶךָ׃ 23וְהָיוּ
שָׁמֶיךָ אֲשֶׁר עַל־רֹאשְׁךָ נְחֹשֶׁת וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר־תַּחְתֶּיךָ בַּרְזֶל׃ 24יִתֵּן יְהוָה אֶת־מְטַר אַרְצְךָ אָבָק וְעָפָר מִן־הַשָּׁמַיִם יֵרֵד
עָלֶיךָ עַד הִשָּׁמְדֶךָ׃ 25יִתֶּנְךָ יְהוָה | נִגָּף לִפְנֵי אֹיְבֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד תֵּצֵא אֵלָיו וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים תָּנוּס לְפָנָיו וְהָיִיתָ לְזַעֲוָה
לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ׃ 26וְהָיְתָה נִבְלָתְךָ לְמַאֲכָל לְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ וְאֵין מַחֲרִיד׃ 27יַכְּכָה יְהוָה בִּשְׁחִין
מִצְרַיִם וּבַעְפֹלִים וּבַגָּרָב וּבֶחָרֶס אֲשֶׁר לֹא־תוּכַל לְהֵרָפֵא׃ 28יַכְּכָה יְהוָה בְּשִׁגָּעוֹן וּבְעִוָּרוֹן וּבְתִמְהוֹן לֵבָב׃ 29וְהָיִיתָ
מְמַשֵּׁשׁ בַּצָּהֳרַיִם כַּאֲשֶׁר יְמַשֵּׁשׁ הָעִוֵּר בָּאֲפֵלָה וְלֹא תַצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ עָשׁוּק וְגָזוּל כָּל־הַיָּמִים וְאֵין
מוֹשִׁיעַ׃ 30אִשָּׁה תְאָרֵשׂ וְאִישׁ אַחֵר יִשְׁגָּלֶנָּה בַּיִת תִּבְנֶה וְלֹא־תֵשֵׁב בּוֹ כֶּרֶם תִּטַּע וְלֹא תְחַלְּלֶנּוּ׃ 31שׁוֹרְךָ טָבוּחַ
לְעֵינֶיךָ וְלֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ חֲמֹרְךָ גָּזוּל מִלְּפָנֶיךָ וְלֹא יָשׁוּב לָךְ צֹאנְךָ נְתֻנוֹת לְאֹיְבֶיךָ וְאֵין לְךָ מוֹשִׁיעַ׃ 32בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ
נְתֻנִים לְעַם אַחֵר וְעֵינֶיךָ רֹאוֹת וְכָלוֹת אֲלֵיהֶם כָּל־הַיּוֹם וְאֵין לְאֵל יָדֶךָ׃ 33פְּרִי אַדְמָתְךָ וְכָל־יְגִיעֲךָ יֹאכַל עַם אֲשֶׁר
לֹא־יָדָעְתָּ וְהָיִיתָ רַק עָשׁוּק וְרָצוּץ כָּל־הַיָּמִים׃ 34וְהָיִיתָ מְשֻׁגָּע מִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ 35יַכְּכָה יְהוָה בִּשְׁחִין רָע
עַל־הַבִּרְכַּיִם וְעַל־הַשֹּׁקַיִם אֲשֶׁר לֹא־תוּכַל לְהֵרָפֵא מִכַּף רַגְלְךָ וְעַד קָדְקֳדֶךָ׃ 36יוֹלֵךְ יְהוָה אֹתְךָ וְאֶת־מַלְכְּךָ אֲשֶׁר
תָּקִים עָלֶיךָ אֶל־גּוֹי אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ וְעָבַדְתָּ שָּׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים עֵץ וָאָבֶן׃ 37וְהָיִיתָ לְשַׁמָּה לְמָשָׁל
וְלִשְׁנִינָה בְּכֹל הָעַמִּים אֲשֶׁר־יְנַהֲגֶךָ יְהוָה שָּׁמָּה׃ 38זֶרַע רַב תּוֹצִיא הַשָּׂדֶה וּמְעַט תֶּאֱסֹף כִּי יַחְסְלֶנּוּ הָאַרְבֶּה׃ 39כְּרָמִים
תִּטַּע וְעָבַדְתָּ וְיַיִן לֹא־תִשְׁתֶּה וְלֹא תֶאֱגֹר כִּי תֹאכְלֶנּוּ הַתֹּלָעַת׃ 40זֵתִים יִהְיוּ לְךָ בְּכָל־גְּבוּלֶךָ וְשֶׁמֶן לֹא תָסוּךְ כִּי יִשַּׁל
זֵיתֶךָ׃ 41בָּנִים וּבָנוֹת תּוֹלִיד וְלֹא־יִהְיוּ לָךְ כִּי יֵלְכוּ בַּשֶּׁבִי׃ 42כָּל־עֵצְךָ וּפְרִי אַדְמָתֶךָ יְיָרֵשׁ הַצְלָצַל׃ 43הַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ
יַעֲלֶה עָלֶיךָ מַעְלָה מָעְלָה וְאַתָּה תֵּרֵד מַטָּה מָּטָּה׃ 44הוּא יַלְוְךָ וְאַתָּה לֹא תַלְוֶנּוּ הוּא יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְאַתָּה תִּהְיֶה
לְזָנָב׃ 45וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וּרְדָפוּךָ וְהִשִּׂיגוּךָ עַד הִשָּׁמְדֶךָ כִּי־לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר
מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר צִוָּךָ׃ 46וְהָיוּ בְךָ לְאוֹת וּלְמוֹפֵת וּבְזַרְעֲךָ עַד־עוֹלָם׃ 47תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־עָבַדְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל׃ 48וְעָבַדְתָּ אֶת־אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר יְשַׁלְּחֶנּוּ יְהוָה בָּךְ בְּרָעָב וּבְצָמָא וּבְעֵירֹם וּבְחֹסֶר כֹּל וְנָתַן
עֹל בַּרְזֶל עַל־צַוָּארֶךָ עַד הִשְׁמִידוֹ אֹתָךְ׃ 49יִשָּׂא יְהוָה עָלֶיךָ גּוֹי מֵרָחוֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר יִדְאֶה הַנָּשֶׁר גּוֹי אֲשֶׁר
לֹא־תִשְׁמַע לְשֹׁנוֹ׃ 50גּוֹי עַז פָּנִים אֲשֶׁר לֹא־יִשָּׂא פָנִים לְזָקֵן וְנַעַר לֹא יָחֹן׃ 51וְאָכַל פְּרִי בְהֶמְתְּךָ וּפְרִי־אַדְמָתְךָ עַד
הִשָּׁמְדֶךָ אֲשֶׁר לֹא־יַשְׁאִיר לְךָ דָּגָן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ עַד הַאֲבִידוֹ אֹתָךְ׃ 52וְהֵצַר לְךָ
בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ עַד רֶדֶת חֹמֹתֶיךָ הַגְּבֹהוֹת וְהַבְּצֻרוֹת אֲשֶׁר אַתָּה בֹטֵחַ בָּהֶן בְּכָל־אַרְצֶךָ וְהֵצַר לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ
בְּכָל־אַרְצְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָךְ׃ 53וְאָכַלְתָּ פְּרִי־בִטְנְךָ בְּשַׂר בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּמָצוֹר
וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר־יָצִיק לְךָ אֹיְבֶךָ׃ 54הָאִישׁ הָרַךְ בְּךָ וְהֶעָנֹג מְאֹד תֵּרַע עֵינוֹ בְּאָחִיו וּבְאֵשֶׁת חֵיקוֹ וּבְיֶתֶר בָּנָיו אֲשֶׁר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יוֹתֵיר׃ 55מִתֵּת ׀ לְאֶחָד מֵהֶם מִבְּשַׂר בָּנָיו אֲשֶׁר יֹאכַל מִבְּלִי הִשְׁאִיר־לוֹ כֹּל בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיִבְךָ
בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ׃ 56הָרַכָּה בְךָ וְהָעֲנֻגָּה אֲשֶׁר לֹא־נִסְתָּה כַף־רַגְלָהּ הַצֵּג עַל־הָאָרֶץ מֵהִתְעַנֵּג וּמֵרֹךְ תֵּרַע עֵינָהּ בְּאִישׁ
חֵיקָהּ וּבִבְנָהּ וּבִבְתָּהּ׃ 57וּבְשִׁלְיָתָהּ הַיּוֹצֵאת ׀ מִבֵּין רַגְלֶיהָ וּבִבָנֶיהָ אֲשֶׁר תֵּלֵד כִּי־תֹאכְלֵם בְּחֹסֶר־כֹּל בַּסֵּתֶר בְּמָצוֹר
וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיִבְךָ בִּשְׁעָרֶיךָ׃ 58אִם־לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַכְּתוּבִים בַּסֵּפֶר הַזֶּה
לְיִרְאָה אֶת־הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ 59וְהִפְלָא יְהוָה אֶת־מַכֹּתְךָ וְאֵת מַכּוֹת זַרְעֶךָ מַכּוֹת גְּדֹלוֹת
וְנֶאֱמָנוֹת וְחֳלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים׃ 60וְהֵשִׁיב בְּךָ אֵת כָּל־מַדְוֵה מִצְרַיִם אֲשֶׁר יָגֹרְתָּ מִפְּנֵיהֶם וְדָבְקוּ בָּךְ׃ 61גַּם כָּל־חֳלִי
וְכָל־מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת יַעְלֵם יְהוָה עָלֶיךָ עַד הִשָּׁמְדֶךָ׃ 62וְנִשְׁאַרְתֶּם בִּמְתֵי מְעָט תַּחַת אֲשֶׁר
הֱיִיתֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב כִּי־לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ 63וְהָיָה כַּאֲשֶׁר־שָׂשׂ יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהֵיטִיב אֶתְכֶם
וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם כֵּן יָשִׂישׂ יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וְנִסַּחְתֶּם מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אַתָּה
בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ 64וֶהֱפִיצְךָ יְהוָה בְּכָל־הָעַמִּים מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ וְעָבַדְתָּ שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר
לֹא־יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ עֵץ וָאָבֶן׃ 65וּבַגּוֹיִם הָהֵם לֹא תַרְגִּיעַ וְלֹא־יִהְיֶה מָנוֹחַ לְכַף־רַגְלֶךָ וְנָתַן יְהוָה לְךָ שָׁם לֵב רַגָּז
וְכִלְיוֹן עֵינַיִם וְדַאֲבוֹן נָפֶשׁ׃ 66וְהָיוּ חַיֶּיךָ תְּלָאִים לְךָ מִנֶּגֶד וּפָחַדְתָּ לַיְלָה וְיוֹמָם וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ׃ 67בַּבֹּקֶר תֹּאמַר
מִי־יִתֵּן עֶרֶב וּבָעֶרֶב תֹּאמַר מִי־יִתֵּן בֹּקֶר מִפַּחַד לְבָבְךָ אֲשֶׁר תִּפְחָד וּמִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ 68וֶהֱשִׁיבְךָ יְהוָה ׀
מִצְרַיִם בָּאֳנִיּוֹת בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ לֹא־תֹסִיף עוֹד לִרְאֹתָהּ וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם לְאֹיְבֶיךָ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאֵין
קֹנֶה׃ ס
69אֵלֶּה דִּבְרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לִכְרֹת אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מוֹאָב מִלְּבַד הַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַת אִתָּם
בְּחֹרֵב׃ פ

29

Okukengêza eby'olubungo

[1] Mûsa ahamagala Israheli yeshi amubwîra, erhi: Mwabwîne ebi Nyamuzinda akolîre ecihugo c'e Mîsiri omu masù ginyu, ebi akolîre Faraoni, abambali n'ecihugo câge côshi: [2] Galya marhangulo waciboneraga wêne, biryabimanyîso na balya banyanduma w'ebirhangâzo. [3] Ci kwône kuhika ene Nyamuzinda arhali acikuha omurhima gw'okumanya amasù g'okubona n'amarhwîri g'okuyumva. [4] Namugezize myâka makumi ani omu irûngu emishangi yinyu erhamukoyeragakwo, n'emikarabanda yâwe erhakoyeraga oku magulu ginyu. [5] Murhalyaga mugati, murhanywaga divayi erhi cindi cinyobwa cakalalusa, kuderha nti mubone oku niene nie Nyamubâho, Nyamuzinda winyu. [6] N'erhi muhika ahâla, Sihoni, mwâmi w'e Heshiboni, bona Ogu, mwâni w'e Bashani, barhurhèra bali rhulwîsa, cikwône rhwabahima.

[7] Rhwayanka ecihugo câbo, rhwacigabîra Rubeni ko kâge kashambala bo na Gadi n'oluhande

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lw'obûko bwa Menashè. [8] Mulange ebinwa by'eyi ndagânomunabikulikire lyo muyololoka omu mirimo yinyu yôshi. [9] Mwoyu muyimanzire mweshi embere za Nyamubâho, Nyamuzinda winyu: abakulu b'emilala yinyu, abagula binyu, abandisi binyu, abalume b'omu Israheli bôshi, [10] mwoyo n'abâna binyu, na bakinywe, ciru n'ecigolo cihanzire omu cirâlo câwe n'omuntu okushenyera enshâli n'okudômera amîshi, [11] mukologa mwagendijà omu ndagâno ya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, ndagâno afundika anayihirakwo endahiro, eyi ndagâno afundika ene haguma nâwe. [12] Kuderha mpu ene akujire lubaga lwâge, naye yêne abè Nyamuzinda wâwe, nk'oku anakubwîraga na nka kulya analahiriraga basho, Abrahamu, Izaki na Yakôbo.

[13] Njizire eyi ndagâno ene, n'eyi ndahiro arhali haguma ninyu mwene, [14] ci na haguma na ngasi oli hanola haguma nîrhu omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu, haguma n'orhali haguma nîrhu ahâla olw'ene.

[15] Neci, murhahabiri bahi rhwali haguma nabo omu cihugo c'e Mîsiri, na bahi rhwageziremwo aga mashanja murhalusire. [16] Mwabwîne ebyakumbwa byâbo, enshusho za banyamuzinda wâbo, ez'emirhi, ez'amabuye, ez'amasholo n'ez'amarhale bajira emwâbo. [17] Ekarhî kinyu. harhajiraga omulume erhi mukazi, omulala erhi ishanja omurhima gwâbo gwacikûlako Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu ene, mpu gugendigashâniza banyamuzinda b'ago mashanja! Omu karhî kinyu harhabonekaga omuzi gwarhengakwo obwoge n'obuhe-reko. [18] Erhi hakajira omuntu wâbà amayumva ebinwa by'eyi ndagâno haguma n'endahiro ekuli, akacîtakîra yêne omu murhima gwâge, erhi: «Ntabule cici nkakulikira oku omurhima gwâni gunambwîzire, okulùza amîshi kwarhuma enyôrha yahirigirha», [19] Nyamuzìnda arhankaziga amubabalira. Ciru oburhè n'emitula ya Nyamuzinda yanahikira Oyo muntu; amahanya gayandisìrwe mw'eci citabu gôshi ganamurhibukira, na Nyamuzinda anaherêrekeza izîno lyâge hano idako ly'amalunga. [20] Nyamuzinda anamuhanza omu milala ya Israheli yôshi, ahanyagale, abone galya mahanya g'endagâno erìkwo omwîgasho nk'oku biyandisìrwe omu citabu c'olu Lushika. [21] Iburha lyaburhwa, erya abâna binyu bayìsha enyuma zinyu, ciru n'ecigolo carhenga omu cihugo c'ihanga amango babona amahanya gahonera eci cihugo n'endwâla Nyamuzinda alîkire kuli eci cihugo, kwo banaderha mpu:

[22] “Ecihugo côshi cashubire cibiriti, munyu, cahire mabîra; ntà mburho bacirhweremwo, na ntà mburho yacicimeramwo, cirhakacimeramwo ehyâsi hibishi. Ecihugo camahîndama kulya kwa Sodomo na Gomara, Adama na Seboyimu, bishagala Nyamuzinda asirîzagya omu burhe n'omutula gwâge!« [23] N'amashanja gôshi kwo gaderha mpu cici cirhumire Nyamuzinda akolera eci cihugo ebiri ntya? Cici camujiraga oburhè bungana aho? [24] Ago mango banaderha mpu: “Kunali kulya kubà balekerire endagâno ya Nyamubâho, Nyamuzinda wa bìshe, eryala afundikaga bo nabo erhi abarhenza omu cihugo c'e Mîsiri; [25] kunali kulya kubà bajirigashâniza abandi banyamuzinda banaba harâmya n'obwo barhayishi abo banyamuzinda naye yêne

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

arhabahàgâbo mpu gubè mwanya gwâbo; [26] Nyamuzinda burhe abire erhi eci cihugo cirhuma, kwo kucirhumira obuhanya buyandisirwe mw'eci citabu oku bunali. [27] Nyamuzinda kushugula abashugwire omu cihugo câbo n'oburhè, n'omungo, n'omutula, abazungûsa omu cindi cihugo, nk'okula biyôsire buno».

[28] Ebifulike biri bya Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu ci kwône ebifulûle biri bîrhu rhwe n'abâna bîrhu, byanayôrha birî bîrhu, lyo rhushimba ebinwa by'olu Lushika byôshi.

DEU BHS 29

1וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַתֶּם רְאִיתֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר׀ עָשָׂה יְהוָה לְעֵינֵיכֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה
וּלְכָל־עֲבָדָיו וּלְכָל־אַרְצוֹ׃ 2הַמַּסֹּת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ הָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים הַגְּדֹלִים הָהֵם׃ 3וְלֹא־נָתַן יְהוָה לָכֶם לֵב
לָדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ 4וָאוֹלֵךְ אֶתְכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לֹא־בָלוּ שַׂלְמֹתֵיכֶם
מֵעֲלֵיכֶם וְנַעַלְךָ לֹא־בָלְתָה מֵעַל רַגְלֶךָ׃ 5לֶחֶם לֹא אֲכַלְתֶּם וְיַיִן וְשֵׁכָר לֹא שְׁתִיתֶם לְמַעַן תֵּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃ 6וַתָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיֵּצֵא סִיחֹן מֶלֶךְ־חֶשְׁבּוֹן וְעוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתֵנוּ לַמִּלְחָמָה וַנַּכֵּם׃ 7וַנִּקַּח
אֶת־אַרְצָם וַנִּתְּנָהּ לְנַחֲלָה לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשִּׁי׃ 8וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן׃ פ
9אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כֹּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל׃ 10טַפְּכֶם
נְשֵׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ מֵחֹטֵב עֵצֶיךָ עַד שֹׁאֵב מֵימֶיךָ׃ 11לְעָבְרְךָ בִּבְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְאָלָתוֹ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ כֹּרֵת עִמְּךָ הַיּוֹם׃ 12לְמַעַן הָקֵים־אֹתְךָ הַיּוֹם | לוֹ לְעָם וְהוּא יִהְיֶה־לְּךָ לֵאלֹהִים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע
לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃ 13וְלֹא אִתְּכֶם לְבַדְּכֶם אָנֹכִי כֹּרֵת אֶת־הַבְּרִית הַזֹּאת וְאֶת־הָאָלָה הַזֹּאת׃ 14כִּי
אֶת־אֲשֶׁר יֶשְׁנֹו פֹּה עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם׃ 15כִּי־אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֵת
אֲשֶׁר־יָשַׁבְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֵת אֲשֶׁר־עָבַרְנוּ בְּקֶרֶב הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עֲבַרְתֶּם׃ 16וַתִּרְאוּ אֶת־שִׁקּוּצֵיהֶם וְאֶת גִּלֻּלֵיהֶם עֵץ
וְאֶבֶן כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם׃ 17פֶּן־יֵשׁ בָּכֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ־שֵׁבֶט אֲשֶׁר׀ לְבָבוֹ פֹנֶה הַיּוֹם מֵעִם יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת לַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם פֶּן־יֵשׁ בָּכֶם שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה׃ 18וְהָיָה בְּשָׁמְעוֹ׀ אֶת־דִּבְרֵי הָאָלָה
הַזֹּאת וְהִתְבָּרֵךְ בִּלְבָבוֹ לֵאמֹר׀ שָׁלוֹם יִהְיֶה־לִּי כִּי בִּשְׁרִרוּת לִבִּי אֵלֵךְ לְמַעַן סְפוֹת הָרָוָה אֶת־הַצְּמֵאָה׃ 19לֹא־יֹאבֶה
יְהוָה׀ סְלֹחַ לוֹ כִּי אָז יֶעְשַׁן אַף־יְהוָה וְקִנְאָתוֹ בָּאִישׁ הַהוּא וְרָבְצָה בּוֹ כָּל־הָאָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה וּמָחָה יְהוָה
אֶת־שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם׃ 20וְהִבְדִּילוֹ יְהוָה לְרָעָה מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אָלוֹת הַבְּרִית הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה
הַזֶּה׃ 21וְאָמַר הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר יָקוּמוּ מֵאַחֲרֵיכֶם וְהַנָּכְרִי אֲשֶׁר יָבֹא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת־מַכּוֹת הָאָרֶץ
הַהִוא וְאֶת־תַּחֲלֻאֶיהָ אֲשֶׁר־חָלָה יְהוָה בָּהּ׃ 22גָּפְרִית וָמֶלַח׀ שְׂרֻפָה כָּל־אַרְצָהּ לֹא תִזָּרַע וְלֹא תַצְמִחַ וְלֹא־יַעֲלֶה בָהּ
כָּל־עֵשֶׂב כְּמַהְפֵּכַת סְדֹם וַעֲמֹרָה אַדְמָה וּצְבוֹיִם אֲשֶׁר׀ הָפַךְ יְהוָה בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ׃ 23וְאָמְרוּ כָּל־הַגּוֹיִם עַל־מֶה עָשָׂה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יְהוָה בָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת מֶה חָרֵי הָאַף הַגָּדוֹל הַזֶּה׃ 24וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֲשֶׁר כָּרַת
עִמָּם בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 25וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־יְדָעُוּם וְלֹא
חָלַק לָהֶם׃ 26וַיִּחַר־אַף יְהוָה בָּאָרֶץ הַהֵוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת־כָּל־הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה׃ 27וַיִּתְּשֵׁם יְהוָה מֵעַל
אַדְמָתָם בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וַיַּשְׁלִכֵם אֶל־אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה׃ 28הַנִּסְתָּרֹת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ
וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃ ס

30

Okurhenga omu bujà

[1] Amango ebinwa byôshi byayunjula emund'oli, omugisho n'obuhanya nkuyêresire, erhi wakanakazibirhimanya omu murhima gwâwe, omu karhî k'amashanja gôshi Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe aba amakuhabulira, [2] erhi wakanagaluka oshubìrira Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, okanayumvi rhiza izù lyâge, mw'ebi nkurhegesire ene byôshi, we n'abâna bâwe erhi wakayumvîrhiza n'omurhima gwâwe gwôshi n'omûka gwâwe gwôshi, [3] Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe anagalula empira zâwe, anakubabalira, anashubikushûbûza orhenge omu karhî k'amashanja Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe âli erhi akushandabanyìze. [4] Ciru akaba yo wahabukîre ekafende k'amalunga, Nyamubâho, Nyamuzinda ayisha akurhenzayo akushûbûze, [5] lyo akugalula mwa cirya cihugo basho bàli bagwêrhe, lyo nâwe ociyanka cibecâwe, osîme onayololoke kulusha kulya kwa basho. [6] Nyamubâho, Nyamuzinda akembûla omurhima gwâwe n'ogw'iburhalyâwe, ozigire Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe n'omurhima gwâwe gwôshi, n'omûka gwâwe gwôshi, lyo obona akalamo. [7] Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe arhogeza aga mahanya gôshi oku banzi bâwe na kuli balya bakushomba na kuli balya bakurhindibuzagya. [8] Wêhe washubiyumva izù lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe onakulikire aga marhegcko gâge nkurhegesire ene gôshi. [9] Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akukômeza, emirimo yâwe yôshi eyololoke: emburho y'omu oda yâwe, emburho y'omu bintu byâwe, n'ey'omu ishwa lyâwe. Bulya neci, Nyamuzinda ashubiyumva asìmire okukubona omu busîmc, nka kulya ali asîmire okubona basho omu busîme, [10] casiga oyumve izù lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe omu kulanga amarhegeko n'ebinwa byâge, ebi biyandisirwe omu citabu c'olu Lushika, casinga oshubirire Nyamubâho, Nyamuzindawâwe n'omurhima gwâwe gwôshi n'omûka gwâwe gwôshi.

[11] Olu Lushika ntwîre ene lurhakulenziri misî lurhanahumiri halya orhankahika. [12] Arhali oku nkuba luli okaderhaga erhi: «Ndi washona arhujîre oku nkuba arhuyankirelo, rhuluyumve lyo rhulushimba.» [13] Arhali yo luli ishiriza ly'enyanja okaderhaga erhi: «Ndi warhujira ishiriza ly'enyanja arhulongezelo, rhuluyumve lyo rhulushimba.» [14] Bulyala oluderho[x] lukuli hôfi, omu

[x] **30.14** : Oku biyêrekîre obufulûle bw'Oluderho, lolà muli Ywn 1.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kanwa lukuli, n'omu murhima kuderha mpu olushimbe.

Enjira ibirhi wacishogamwo

15 Lolà oku nkuyêresire ene akalamo n'omugisho, olufu n'obubanya. 16 Erhi wakayumva amarhegeko ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, agala nkurhegesire ene, erhi wakazigira Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe okanalambagira omu njirazâge, okalanga amarhegeko gâge n'ebinwa byâge n'engeso zâge, walama onayôlololoke. Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe akugisha mw'eci cihugo wajà mpu ociyanke cibè câwe. 17 Ci kwône erhi omurhima gwâwe gwakalalaha, akaba orhayumva n'erhi wakarhebwa mpu muharamye abandi banyamuzinda n'okubagashâniza, 18 nie mmubwizircko ene, kuhera mwanahera murhanalame ensiku ndî mw'eci cihugo mwajiyanka obu mwayikira Yordani. 19 Amalunga n'igulu bo bacaliho ntôzire ene nti bakuyagîrize: nkuyêresire akalamo n'olufu, omugisho n'obuhanya. Cìshoge akalamo ly'olama mwe n'iburha lyâwe, 20 oyôrhe ozigira Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, okaziyumvîrhiza izù lyâge onacishwekere kuli ye; bulya ho akalamo kali aho, bulya ho hali obuzîne aho, kwo na kuhashilamira omu cihugo Nyamuzinda acîgashiraga basho, Abrahamu, Izaki na Yakôbo mpu abahàco.

DEU BHS 30

1 וְהָיָה֙ כִּי־יָבֹ֣אוּ עָלֶ֔יךָ כָּל־הַדְּבָרִ֖ים הָאֵ֑לֶּה הַבְּרָכָ֤ה וְהַקְּלָלָה֙ אֲשֶׁ֣ר נָתַ֔תִּי לְפָנֶ֖יךָ וַהֲשֵׁבֹתָ֣ אֶל־לְבָבֶ֔ךָ בְּכָל־הַגּוֹיִ֕ם אֲשֶׁ֥ר
הִדִּיחֲךָ֖ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ שָׁמָֽה׃ 2 וְשַׁבְתָּ֙ עַד־יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ וְשָׁמַעְתָּ֥ בְקֹל֖וֹ כְּכֹ֣ל אֲשֶׁר־אָנֹכִ֣י מְצַוְּךָ֣ הַיּ֑וֹם אַתָּ֣ה וּבָנֶ֔יךָ
בְּכָל־לְבָבְךָ֖ וּבְכָל־נַפְשֶֽׁךָ׃ 3 וְשָׁ֙ב יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ אֶת־שְׁבוּתְךָ֖ וְרִחֲמֶ֑ךָ וְשָׁ֗ב וְקִבֶּצְךָ֙ מִכָּל־הָעַמִּ֔ים אֲשֶׁ֥ר הֱפִיצְךָ֖ יְהוָ֣ה
אֱלֹהֶ֑יךָ שָׁמָֽה׃ 4 אִם־יִהְיֶ֤ה נִדַּחֲךָ֙ בִּקְצֵ֣ה הַשָּׁמַ֔יִם מִשָּׁ֕ם יְקַבֶּצְךָ֖ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ וּמִשָּׁ֖ם יִקָּחֶֽךָ׃ 5 וֶהֱבִיאֲךָ֞ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֗יךָ
אֶל־הָאָ֙רֶץ֙ אֲשֶׁר־יָרְשׁ֣וּ אֲבֹתֶ֔יךָ וִירִשְׁתָּ֖הּ וְהֵיטִבְךָ֥ וְהִרְבְּךָ֖ מֵאֲבֹתֶֽיךָ׃ 6 וּמָ֨ל יְהוָ֤ה אֱלֹהֶ֙יךָ֙ אֶת־לְבָבְךָ֔ וְאֶת־לְבַ֖ב זַרְעֶ֑ךָ
לְאַהֲבָ֞ה אֶת־יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֗יךָ בְּכָל־לְבָבְךָ֙ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ֔ לְמַ֥עַן חַיֶּֽיךָ׃ 7 וְנָתַ֣ן יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ אֶת כָּל־הָאָל֥וֹת הָאֵ֖לֶּה עַל־אֹיְבֶ֑יךָ
וְעַל־שֹׂנְאֶ֕יךָ אֲשֶׁ֥ר רְדָפ֖וּךָ׃ 8 וְאַתָּ֣ה תָשׁ֔וּב וְשָׁמַעְתָּ֖ בְּקֹ֣ול יְהוָ֑ה וְעָשִׂ֕יתָ אֶת־כָּל־מִצְוֹתָ֖יו אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֛י מְצַוְּךָ֖
הַיּֽוֹם׃ 9 וְהוֹתִרְךָ֨ יְהוָ֤ה אֱלֹהֶ֙יךָ֙ בְּכֹ֣ל | מַעֲשֵׂ֣ה יָדֶ֔ךָ בִּפְרִ֥י בִטְנְךָ֖ וּבִפְרִ֣י בְהֶמְתְּךָ֑ וּבִפְרִ֥י אַדְמָתְךָ֖ לְטוֹבָ֔ה כִּ֣י | יָשׂ֗וּב יְהוָה֙
לָשׂ֣וּשׂ עָלֶ֔יךָ לְט֖וֹב כַּאֲשֶׁר־שָׂ֥שׂ עַל־אֲבֹתֶֽיךָ׃ 10 כִּ֣י תִשְׁמַ֗ע בְּקֹול֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ לִשְׁמֹ֕ר מִצְוֹתָ֥יו וְחֻקֹּתָ֖יו הַכְּתוּבָ֣ה בְּסֵ֣פֶר
הַתּוֹרָ֣ה הַזֶּ֑ה כִּ֤י תָשׁוּב֙ אֶל־יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ בְּכָל־לְבָבְךָ֖ וּבְכָל־נַפְשֶֽׁךָ׃ פ
11 כִּ֣י הַמִּצְוָ֤ה הַזֹּאת֙ אֲשֶׁ֣ר אָנֹכִ֣י מְצַוְּךָ֔ הַיּ֖וֹם לֹא־נִפְלֵ֣את הִוא֙ מִמְּךָ֔ וְלֹ֖א רְחֹקָ֥ה הִֽוא׃ 12 לֹ֣א בַשָּׁמַ֗יִם הִוא֙ לֵאמֹ֔ר מִ֥י
יַעֲלֶה־לָּ֖נוּ הַשָּׁמַ֑יְמָה וְיִקָּחֶ֥הָ לָּ֛נוּ וְיַשְׁמִעֵ֥נוּ אֹתָ֖הּ וְנַעֲשֶׂ֥נָּה׃ 13 וְלֹא־מֵעֵ֥בֶר לַיָּ֖ם הִ֑וא לֵאמֹ֗ר מִ֤י יַעֲבָר־לָ֙נוּ֙ אֶל־עֵ֣בֶר הַיָּ֔ם
וְיִקָּחֶ֥הָ לָּ֛נוּ וְיַשְׁמִעֵ֥נוּ אֹתָ֖הּ וְנַעֲשֶׂ֥נָּה׃ 14 כִּֽי־קָר֥וֹב אֵלֶ֛יךָ הַדָּבָ֖ר מְאֹ֑ד בְּפִ֥יךָ וּבִלְבָבְךָ֖ לַעֲשֹׂתֽוֹ׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַטּוֹב וְאֶת־הַמָּוֶת וְאֶת־הָרָע׃ 16 אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחָיִיתָ וְרָבִיתָ וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה
בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ 17 וְאִם־יִפְנֶה לְבָבְךָ וְלֹא תִשְׁמָע וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם׃ 18 הִגַּדְתִּי לָכֶם
הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן לֹא־תַאֲרִיכֻן יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ 19 הַעִידֹתִי
בָכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְלָלָה וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיֶה אַתָּה
וְזַרְעֶךָ׃ 20 לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה־בוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם׃ פ

31

IV. Ebijiro bizinda n'okufà kwa Mûsa

Ensiku nzinda za Mûsa

[1] Mûsa ayisha, abwîra Israheli yeshi ebi binwa, erhi: [2] Ene nahumanyagya myâka igana na makumi abirhi. Ntakacikagenda n'okugaluka, na Nyamuzinda ambwîzire, erhi: orhayikire oyu Yordani. [3] Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe ye wakushokolera, yewaherêrekeza aga mashanja gali embere zâwe ye wanaganyaga. Yozwè ye wakushokolera, nka kulya Nyamuzinda aderhaga. [4] Nyamuzinda abakolera nka kulya akoleraga Sihoni na Ogu, bâmi baamoriti: abaherêrekeza n'ecihugo câbo. [5] Nyamuzinda amufumbikabomubakolere birya byôshi binadesirwe omu marhegeko namuhîre. [6] Muzibuhe munasêre, murhayôbohaga murhanabarhînyaga, bulya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe yêne okushokolîre: arhakulikirire arhanakulekêrere.

[7] Oku bundi Mûsa ahamagala Yozwè anamubwirira omu masù ga Israheli yeshi, erhi: «Ozibuhe onasêre, we wajana olu lubaga mwo cirya cihugo Nyamuzinda acîgashaga mpu aciha b'îshe, woyo we wanabafumbikeco. [8] Nyamuzinda yêne ye kushokolîre, ye wâbà ali nâwe,arhakulikirire arhanakulekêrere. Orhayôbohaga, orhageramwo omusisi.»

Ebi binwa bikazisomwa

[9] Mûsa ayandika olu Lushika analufumbika abadâhwa, bene Levi, bo bakazâgibarhula omucîmba gw'endagâno yaNyamuzinda. Afumbikalo n'abagula ba Israheli bôshi. [10] Mûsa abahà er'irhegeko, erhi: «Ngasi myâka nda, galya mango gadesirwe g'okubabalirana emyenda, amango g'olukulu lw'ebihando, [11] amango Israheli yeshi ayishirilola obusù bwa Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe halya hantu acîshozire yêne, onaderhere olu Lushika omu marhwîri ga Israheli yeshi: [12] 0shûbûze olubaga, abalume, abaka.zi, abâna n'ecigolo ciri emwâwe, bayumve

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banalange banakulikire ebinwa by'olu Lushika byôshi. [13] Abâna bâbo, balya barhacilumanya, nabo bayumviza aho banayige okurhînya Nya mubâho, Nyamuzinda wâwe, ensiku zôshi wâbà olimwo eci cihugo wajiyanka obu wayikira Yordani.

Amahabwe g'ensiku zayisha.

[14] Nyamubâho abwîra Mûsa: «Laba oku ensiku z'okufà kwâwe ezi ziyishire. Hamagala Yozwè. Oyimange aha cihando c'embugânano, nâmubwîra oku ajira.» Mûsa na Yozwè bayisha, bayimanga aha cihando c'embugânano. [15] Nyamuzinda abonekera aha cirâlo, omu munara gw'ecitu gwali guyimanzire aha lusò lw'ecihando. [16] Nyamuzinda abwîra Mûsa, erhi: «Lolà oku okola wajigwîshira mwe na basho. Olu lubaga lukola lwajihinduka mbaraga omu kushimha haNyamuzinda b'embuga, b'eci cihugo mwajijamwo. Lukolaga lwandekêrera luvune eciragâne nàlaganaga rhwe nabo. [17] Olwo lusiku lwonêne omungo gwâni gwabadubukirakwo, nâbalekêrera nambafulike obusù bwâni. Bâlìbwa n'amagala: malibûko manji na maganya manji gâbarhindakwo; kwo aderha olwo lusiku, erhi: «K'arhakanaba obûla Nyamuzinda wâni arhali omu karhî kani kwo kurhumire agala mahanya gantindakwo?» [18] Nâni, olwo lusiku nânafulika obusù bwâni, erhi bwo burhuma bulya bubî bwôshi ajizire omu kuyêrekera abandi banyamuzinda. Olwimbo lw'obuhamirizi [19] Muyandikage olu lwimbomukazilukolêsa; oluyigîrize Bene Israheli, obahirelo omu kanwa, lyo luyishimpamiriza lunayâgirize Bene Israheli. [20] Niono nkola namuhisa mwa cirya cihugo nalaganyagya b'îshe, cirya cihululamwo amarha n'obûci; yêhe hano aba amalya, amayigurha amanatwera, akolaga âyêrekera abandi banyamuzinda, âbaharâmya oku niehe angayaga n'okuvuna eciragâne câni. [21] Ci kwône amango amahanya n'amaligo garhakaganjwa gâba gamamurhindakwo, olu lwimbo lwamuyâgiriza nka caliho bulyala lurhâyibagirwe omu kanwa k'iburha lyâge. Neci, mmanyire emihigo agwêrhe ene n'obwo ntacimuhisa omu cihugo nàlaganyagya b'îshe nti nabahâco». [22] Olwo lusiku Mûsa ayandika olu lwimbo analuyigîriza Bene Israheli. [23] Oku bundi anaciha Yozwè mwene Nuni eri irhegeko, erhi: «Ozibuhe onasêre, bulya we wahisa Bene Israheli omu cihugo nabalaganyagya, nâyôrha ndi haguma nâwe.»

Olushika aha burhambi bw'omucîmba

[24] Mûsa erhi aba amayusa ayandika omu citabu ebinwa by'olu Lushika byôshi kuhika oku kazinda, [25] arhegeka abaleviti bakagibarhula omucîmba gw'endagâno ya Nyamuzinda, erhi: [26] «Muyanke ecitabu c'olu Lushika. Mucigwase aha burhamhi bw'omucîmba gw'endagâno ya Nyamubâho, Nyamuzinda winyu. Cibêreho cinabe caliho w'okukuyâgiriza. [27] Bulya ntahabiri isîna lyâwe n'oku obà cikanyi cirhagomba, erhi mugomera Nyamuzinda ene nancizine ndi haguma ninyu, kurhi mwayishijira amango nabà nafire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Mûsa, erhi: «Israheli yeshi ayishe ayumve«

[28] Mundalikire abagula b'emilala yinyu bôshi n'abandisi rhubugânane, mbayumvise ebi binwa, amalunga n'igulu bo nâjira bacaliho wabayâgirize. [29] Bulyala mmanyire oku amango nâba nàfire murhabule bwahemuka; mwarhenga omu njira namurhegekaga; obuhanya bwâmurhindakwo omu nsiku zayisha, ebwa kubà mwakozire amaligo omu masù ga Nyamuzinda, mwamugayisa n'emikolo y'amaboko ginyu.» [30] Oku bundi, Mûsa aderha ebinwa by'olu lwimbo byôshi kuhika oku kazinda, abibwîra endêko ya Bene Israheli yôshi.

DEU BHS 31

1 וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ 2 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן־מֵאָה֩ וְעֶשְׂרִ֨ים שָׁנָ֜ה אָנֹכִ֣י הַיּ֗וֹם לֹא־אוּכַ֤ל
עוֹד֙ לָצֵ֣את וְלָב֔וֹא וַיהוָ֖ה אָמַ֣ר אֵלַ֑י לֹ֥א תַעֲבֹ֖ר אֶת־הַיַּרְדֵּ֥ן הַזֶּֽה׃ 3 יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֗יךָ הוּא֙ | עֹבֵ֣ר לְפָנֶ֔יךָ הוּא־יַשְׁמִ֥יד
אֶת־הַגּוֹיִ֖ם הָאֵ֣לֶּה מִלְּפָנֶ֑יךָ וְיָרַשְׁתָּ֣ם יְהוֹשֻׁ֔עַ הוּא֙ עֹבֵ֣ר לְפָנֶ֔יךָ כַּאֲשֶׁ֖ר דִּבֶּ֥ר יְהוָֽה׃ 4 וְעָשָׂ֣ה יְהוָ֣ה לָהֶ֔ם כַּאֲשֶׁ֥ר עָשָׂ֖ה
לְסִיחֹ֣ן וּלְעֹ֑וג מַלְכֵ֣י הָאֱמֹרִ֔י וּלְאַרְצָ֖ם אֲשֶׁ֥ר הִשְׁמִ֖יד אֹתָֽם׃ 5 וּנְתָנָ֥ם יְהוָ֖ה לִפְנֵיכֶ֑ם וַעֲשִׂיתֶ֣ם לָהֶ֔ם כְּכָל־הַמִּצְוָ֕ה אֲשֶׁ֥ר
צִוִּ֖יתִי אֶתְכֶֽם׃ 6 חִזְק֥וּ וְאִמְצ֖וּ אַל־תִּירְא֣וּ וְאַל־תַּעַרְצ֣וּ מִפְּנֵיהֶ֑ם כִּ֣י | יְהוָ֤ה אֱלֹהֶ֙יךָ֙ הוּא֙ הַהֹלֵ֣ךְ עִמָּ֔ךְ לֹ֥א יַרְפְּךָ֖ וְלֹ֥א
יַעַזְבֶֽךָּ׃ פ
7 וַיִּקְרָ֣א מֹשֶׁ֔ה לִיהוֹשֻׁ֖עַ וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֑יו לְעֵינֵ֣י כָל־יִשְׂרָאֵ֗ל חֲזַ֤ק וֶאֱמָץ֙ כִּ֣י אַתָּ֣ה תָבוֹא֩ אֶת־הָעָ֨ם הַזֶּ֜ה אֶל־הָאָ֗רֶץ אֲשֶׁ֤ר
נִשְׁבַּע֙ יְהוָ֣ה לַאֲבֹתָ֔ם לָתֵ֖ת לָהֶ֑ם וְאַתָּ֖ה תַּנְחִילֶ֥נָּה אוֹתָֽם׃ 8 וַֽיהוָ֞ה הוּא֙ | הַהֹלֵ֣ךְ לְפָנֶ֔יךָ הוּא֙ יִהְיֶ֣ה עִמָּ֔ךְ לֹ֥א יַרְפְּךָ֖ וְלֹ֣א
יַעַזְבֶ֑ךָּ לֹ֥א תִירָ֖א וְלֹ֥א תֵחָֽת׃ 9 וַיִּכְתֹּ֣ב מֹשֶׁ֗ה אֶת־הַתּוֹרָ֤ה הַזֹּאת֙ וַיִּתְּנָ֔הּ אֶל־הַכֹּהֲנִ֖ים בְּנֵ֣י לֵוִ֑י הַנֹּשְׂאִ֗ים אֶת־אֲרֹ֛ון בְּרִ֥ית
יְהוָ֖ה וְאֶל־כָּל־זִקְנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ 10 וַיְצַ֥ו מֹשֶׁ֛ה אוֹתָ֖ם לֵאמֹ֑ר מִקֵּ֣ץ | שֶׁ֣בַע שָׁנִ֔ים בְּמֹעֵ֖ד שְׁנַ֣ת הַשְּׁמִטָּ֑ה בְּחַ֖ג
הַסֻּכּֽוֹת׃ 11 בְּבֹ֣וא כָל־יִשְׂרָאֵ֗ל לֵרָאוֹת֙ אֶת־פְּנֵ֣י יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ בַּמָּקֹ֖ום אֲשֶׁ֣ר יִבְחָ֑ר תִּקְרָ֞א אֶת־הַתּוֹרָ֤ה הַזֹּאת֙ נֶ֣גֶד
כָּל־יִשְׂרָאֵ֔ל בְּאָזְנֵיהֶֽם׃ 12 הַקְהֵ֣ל אֶת־הָעָ֗ם הָאֲנָשִׁ֤ים וְהַנָּשִׁים֙ וְהַטַּ֔ף וְגֵרְךָ֖ אֲשֶׁ֣ר בִּשְׁעָרֶ֑יךָ לְמַ֣עַן יִשְׁמְעוּ֩ וּלְמַ֨עַן יִלְמְד֜וּ
וְיָרְא֣וּ אֶת־יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֗ם וְשָׁמְרוּ֙ לַעֲשׂ֔וֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵ֖י הַתּוֹרָ֥ה הַזֹּֽאת׃ 13 וּבְנֵיהֶ֞ם אֲשֶׁ֤ר לֹא־יָדְעוּ֙ יִשְׁמְעוּ֙ וְלָמְד֔וּ
לְיִרְאָ֕ה אֶת־יְהוָ֖ה אֱלֹהֵיכֶ֑ם כָּל־הַיָּמִ֗ים אֲשֶׁ֤ר אַתֶּם֙ חַיִּ֣ים עַל־הָאֲדָמָ֔ה אֲשֶׁ֥ר אַתֶּ֛ם עֹבְרִ֥ים אֶת־הַיַּרְדֵּ֖ן שָׁמָּ֥ה לְרִשְׁתָּֽהּ׃ פ
14 וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה הֵ֣ן קָרְב֔וּ יָמֶ֖יךָ לָמ֑וּת קְרָ֞א אֶת־יְהוֹשֻׁ֗עַ וְהִתְיַצְּבוּ֙ בְּאֹ֣הֶל מֹועֵ֔ד וַאֲצַוֶּ֖נּוּ וַיֵּ֣לֶךְ מֹשֶׁ֧ה וִיהוֹשֻׁ֛עַ
וַיִּתְיַצְּב֖וּ בְּאֹ֥הֶל מֹועֵֽד׃ 15 וַיֵּרָ֥א יְהוָ֛ה בָּאֹ֖הֶל בְּעַמּ֣וּד עָנָ֑ן וַיַּעֲמֹ֥ד עַמּ֛וּד הֶעָנָ֖ן עַל־פֶּ֥תַח הָאֹֽהֶל׃ ס
16 וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה הִנְּךָ֥ שֹׁכֵ֖ב עִם־אֲבֹתֶ֑יךָ וְקָם֩ הָעָ֨ם הַזֶּ֜ה וְזָנָ֣ה | אַחֲרֵ֗י אֱלֹהֵי֙ נֵכַ֣ר־הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֥ר הוּא֙
בָּא־שָׁ֣מָּה בְּקִרְבּ֔וֹ וַעֲזָבַ֕נִי וְהֵפֵ֖ר אֶת־בְּרִיתִ֑י אֲשֶׁ֥ר כָּרַ֖תִּי אִתֹּֽו׃ 17 וְחָרָ֨ה אַפִּ֤י בּוֹ֙ בַּיֹּ֣ום הַה֔וּא וַעֲזַבְתִּ֖ים וְהִסְתַּרְתִּ֣י פָנַ֑י
מֵהֶ֗ם וְהָיָה֙ לֶאֱכֹ֔ל וּמְצָאֻ֥הוּ רָעֹ֖ות רַבֹּ֣ות וְצָרֹ֑ות וְאָמַ֣ר בַּיֹּ֣ום הַה֗וּא הֲלֹ֛א עַל֩ כִּ֨י־אֵ֜ין אֱלֹהַ֤י בְּקִרְבִּי֙ מְצָא֣וּנִי הָרָעֹ֔ות
הָאֵֽלֶּה׃ 18 וְאָנֹכִ֞י הַסְתֵּ֤ר אַסְתִּיר֙ פָּנַ֔י בַּיֹּ֥ום הַה֖וּא עַ֚ל כָּל־הָרָעָ֔ה אֲשֶׁ֥ר עָשָׂ֖ה כִּ֣י פָנָ֑ה אֶל־אֱלֹהִ֖ים אֲחֵרִֽים׃ 19 וְעַתָּ֗ה
כִּתְבוּ־לָכֶם֙ אֶת־הַשִּׁירָ֣ה הַזֹּ֔את וְלַמְּדָ֥ה אֶת־בְּנֵ֖י־יִשְׂרָאֵ֑ל שִׂימָ֥ה בְּפִיהֶ֖ם לְמַ֣עַן תִּהְיֶה־לִּ֥י הַשִּׁירָ֛ה הַזֹּ֖את לְעֵ֥ד בִּבְנֵי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יִשְׂרָאֵל׃ 20כִּי־אֲבִיאֶנּוּ אֶל־הָאֲדָמָה | אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָיו זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ וְאָכַל וְשָׂבַע וְדָשֵׁן וּפָנָּה אֶל־אֱלֹהִים
אֲחֵרִים וַעֲבָדוּם וְנִאֲצוּנִי וְהֵפֵר אֶת־בְּרִיתִי׃ 21וְהָיָה כִּי־תִמְצֶאןָ אֹתוֹ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו
לְעֵד כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ כִּי יָדַעְתִּי אֶת־יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה הַיּוֹם בְּטֶרֶם אַבִיאֶנּוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבָּעְתִּי׃ 22וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא וַיְלַמְּדָהּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 23וַיְצַו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וַיֹּאמֶר
חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תָּבִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ׃ 24וַיְהִי | כְּכַלּוֹת מֹשֶׁה
לִכְתֹּב אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת עַל־סֵפֶר עַד תֻּמָּם׃ 25וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה לֵאמֹר׃ 26לָקֹחַ
אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ מִצֶּד אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה־שָׁם בְּךָ לְעֵד׃ 27כִּי אָנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת־מֶרְיְךָ
וְאֶת־עָרְפְּךָ הַקָּשֶׁה הֵן בְּעוֹדֶנִּי חַי עִמָּכֶם הַיּוֹם מַמְרִים הֱיִתֶם עִם־יְהוָה וְאַף כִּי־אַחֲרֵי מוֹתִי׃ 28הַקְהֵילוּ אֵלַי
אֶת־כָּל־זִקְנֵי שִׁבְטֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם וַאֲדַבְּרָה בְאָזְנֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָעִידָה בָּם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ׃ 29כִּי
יָדַעְתִּי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי־הַשְׁחֵת תַּשְׁחִתוּן וְסַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם וְקָרָאת אֶתְכֶם הָרָעָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים
כִּי־תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם׃ 30וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה
הַזֹּאת עַד תֻּמָּם׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

32

Olwimbo lwa Mûsa

[1] Mwe malunga murhege okurhwîri, nkola nashambâla,

w'igulu, yumva okûla naderha.

[2] Ihano lyâni lihone nka nkuba, akanwa naderha karhoge nka lumè,

nka hishîshîrha oku hyâsi, nka cihonzi oku musihe.

[3] Kulya kubà lyo nacitakìra izîno lya Nyamubâho;

mwoyomukuze Nyamuzinda wîrhu.

[4] Yêne y'ibuye: obushanja bwâge buli bwimana,

bulyala enjira zâge zôshi ziri bushinganyanya.

Ye Nyamuzinda mutabesha na mudahemuka.

Ye Mushinganyanya ye na Mushongêza.

5 Bakozire amaligo n'obwo ababurhaga barhalikwo ishembo,

iburha lya ndyâlya na ncuku.

[6] Ka gwomunkwa gwâwe emwa Nyamuzinda ogwo?

Lubaga lwa bingolo-ngolo n'orhutumbaguzi.

Kali ye sho ye wakuburhaga,

ye wakulemaga ye nakubika?

[7] Kengêra ensiku zàli burhanzi,

singiriza emyâka, amaburhwa n'amaburhwa,

odôse sho akubwîriza; abakulûkulu bâwe bakuganìrira.

[8] Amango ow'Enyanya agabîraga amashanja akashambala,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amango aberûlaga bene omuntu akûbûlira amashanja olubibi

nk'oku omubalè gwa Bene Israheli gunali.

9 Nyamubâho yêhe, ogwâge mwanya, lunali olubaga lwâge,

na Yakôbo co câge cigabi.

10 Amushanga omu mpinga, omu nyama-wandya w'irûngu

amuyababîra amulengeza, amulanga nka mbonyi y'amasù gâge.

11 Nka kula ikozi linashîbirira olwogo lwalyo,

kula lirembêra enyanya z'ebyana byalyo,

naye ashanjûla ebyubi byâge, amurhôla amuhêka omu mashala gâge.

12 Nyamubâho yêne wamuherhe,

ntà Nyamuzinda w'emwa bene bàli bo naye.

13 Amugerana omu birhondo by'ecihugo,

amulisa oku myâka y'omu ishwa,

amulumìsa oku bûci bw'omu ibuye,

oku rhuvurha rhw'omu ibâle lizibuzibu.

14 Oku mashanza g'omu nkafu n'oku marha g'ebibuzi,

bashushagiza ebyanabuzi n'engandabuzi za bene Bashani

n'empene, bahirakwo n'amashushi g'omulà gw'engano

basûza n'omukò gw'ecihadu c'omuzâbîbu gwabirira.

15 Yakôbo alya ayigurha. Yeshuruni[y] atwera ahimba.

(Watwezire, warhuma wacilugira!)

---

[y] **32.15** : Yushuruni ye Israheli (Rhulole omu Lush 33, 5. 26; Ezr 44, 2).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Aleka Nyamubâho wamujiraga,

ibuye lyamucizagya alibonêsa nshonyi.

[16] Barhuma aba mitula, erhi banyamuzinda b'embuga barhuma;

bamujira burhe n'ebyakobwa.

[17] Bakazâgirherekêra bashetani n'obwo barhali Nyamuzinda,

bakazirherekêra banyamuzinda barhayishi,

bahyâhya mâshi, balishinjo-li-shinjo, balya basho barhagashanizagya.

[18] (Wayibagîre ibuye lyakuburhaga, orhacikengîri Nyamuzinda wakuhiragaho.)

[19] Nyamubâho abona okwo, n'omu burhe bwâge, ajandika bagala na bâli bâwe.

[20] Aderha erhi: Nabafulika obusù bwâni, ndolage kurhi byababêra.

Bulya lyabire iburha ligalugalu, bâna barhagwêrhi oku bakacikubagirwa.

[21] Barhumire nabà mitula y'irumbi lyâbo mpu banyamuzinda,

banjijire burhe n'amarumbi gâbo;

nâni nkolaga najira babè mitula y'irumbi mpu lubaga.

[22] Neci, oburhè bwâni bwayasire muliro,

gwâyoca ciru n'ebiri idako ly'okuzimu, gâyoca idaho guyoce n'emyâka,

gurhasige olubando lw'entondo.

[23] Nabalashirakwo amahanya, nabayukizakwo emyampi yâni.

[24] Bahungumuka n'ecizombo, bâlibwa n'ishûshira banayumîrire n'obwoge.

Nabarhumira erino ly'ebiryanyi, baguma n'amanjoka-njoka.

[25] E muhanda, engôrho yamalîra abanarhabana, omu nyumpa ebihamba.

Ebyo byaheza omwânarhabana n'omwânanyere,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omwâna ociri oku ibere n'omushosi w'emvi.

[26] Nakadesire nti: «Nabashemba-shemba,

nti nazaza izîno lyâbo omu karhî k'abantu»,

[27] nka ntarhînyaga ifêka ly'omubisha,

kuderha nti abashombanyi bâbo bakanahaba baderhe erhi:

«Okuboko kwirhu kwo kwahimîne,

ci arhali Nyamubâho wakozire ebyo byôshi.»

[28] Neci, bulya luli lubaga lurhabona,

lurhanagwêrhi makengu.

[29] Nka bali bantu barhimanya bakanayumvîrhe,

bakanabwîne bwinjà kurhi bazinda bali.

[30] Kurhi omuntu muguma akakwânana ecihumbi,

n'ababirhi kurhi bakatundulika ebihumbi ikumi,

kuleka kulya kubà ibale lyâbo lyabaguzize,

na kulya kubà Nyamubâho abarhibiremwo?

[31] Cikwône ibuye lyâbo lirhali nk'ibâle lirhu;

arhanali abashombanyi bîrhu bo bakarhulagira.

[32] Bulyala ihaji lyâbo lyali ly'oku muzâbîbu gw'e Sodomo,

ly'omu lukoma lw'e Gomora:

amalehe g'eyo mizâbîbu galimwo obwoge,

ebihadu by'amalehe gâbo biri bilulu-bilulu,

[33] idivayi lyâbo gali manjoka-njoka,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gali mino makali ga mpiri.

[34] Ci kwône yêhe, k'arhali ho andi aha buhambi nka ntûlo,

erya mbôhe omu irhu ly'ebinjà?

[35] Olwihôlo n'oluhembo biri byâni,

amango okugulu kwâbo kwarhereza.

Bulyal'olusiku lwâbo lw'okuhanyagala luli hôfi;

nechi babìkìrwe hiyishire buhena.

[36] (Bulya Nyamubâho ayishihôla olubaga lwâge.

Ci kwône abambali bôhe lukogo ababêra),

hano abona barha enjingo hano abona

harhaciri ntagengwa harhanaciri mujà.

[37] Ago mango anaderha, erhi: banyamuzinda bâbo ngahi baligi,

liryal'ibuye bakazâgiyakiraho?

[38] Balya bakazâgirya amashushi g'enterekêro zâbo banakazinywa idivayi

ly'okugashâniza kwâbo, bayimangâge bamurhabâle,

bahindukage lwakiro lwinyu.

[39] Mulolage oku niono, niono ndi ye,

n'oku ntà wundi oli Nyamuzinda haguma nâni.

Niene nie nyîrha nie nanciza, amango namashurha,

niene nanfumya, (na ntâye wakakûla owundi omu nfune zâni).

[40] Neci, nnengerize enfune zâni emalunga,

nandesire, nti: «Nie nkudesire, nie mbâho ensiku n'amango,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[41] amango nâba namarhyaza engôrho yâni erhangirayalabuka,

n'okuboko kwâni kurhangira okutwa emmanja,

ago mango nânacihôlera emunda abashombanyi bâni bali,

balya banshomba nânabahà oluhembo lwâbo.

[42] Emyampi yâni nayilalusa n'omukò,

n'engôrho yâni yavugusa enyama:

mukò gwababanzirwe n'abagwêrhwe mpira,

mpanga z'abarhambo b'omushombanyi!

[43] Mwe malunga, muciyigîrize haguma naye,

na bene Nyamuzinda bamuharamye!

Mwe mashanja, mucìyigîrize haguma n'olubaga lwâge,

n'entumwa za Nyamuzinda ziderhe obuzibu bwâge.

Bulyala ayishihôla omukò gw'abambali,

anagalulire abashombanyi bâge amakwânane gâbo.

Abamushomba abagalulira ebyâbo,

anakangûle ecihugo c'olubaga lwâge.

[44] Mûsa ayisha ali bona Yozwè mwene Nuni, ebinwa by'olu lwimbo byôshi abiderhera omu kurhwîri kw'olubaga. Okushimba irhegeko kwo kulama [45] Erhi Mûsa ayûsa abwîra Israheli yeshi ebi binwa, [46] ashubibabwîra, erhi: «Muyumvîrhize ebi binwa byôshi; byo njijire ene caliho w'okumuyâgiriza. Mu rhegeke bagala binyu balange banakulikire ebinwa by'olu Lushika byôshi. [47] Kuli mwe, olwo Lushika lurhali lwa kuhaliza, bulya luli kalamo kinyu, lwo lwanamuha okulama nsiku nyinji mw'eci cihugo mwajiyanka obu mwayikira Yordani». Bamanyîsa Mûsa oku akola afà [48] Olwo Iusiku lwonene, Nyamubâho ashambâza Mûsa, amubwîra erhi: [49] «Sôkera oku ntondo ya Nebo, ntondo eri omu birhondo bya Abarimu, omu cihugo ca Mowabu, ah'ishiriza lya Yeriko, onalole bwinjà ecihugo ca Kanani nâhà Bene Israheli nti cibè câbo. [50] Onafire oku ntondo wasôkera, wabugana ab'emwinyu aka mulumuna wâwe Aròni, wafiraga oku ntondo ya Hori,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ajibugâna abafire. [51] Kulya kubà arhambêraga mwîkubagirwa omu karhî ka Bene Israheli, oku lw'e Meriba-Kadeshi. omu irûngu lya Sini, kulya kubà wabuzire buyêrekana obwimana bwâni omu karhî ka Bene Israheli. [52] Walangirira emuhanda ci kwône ecihugo nâha Bene Israheli orhacikozemwo okugulu.»

DEU BHS 32

1 הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי־פִי׃
2 יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי תִּזַּל כַּטַּל אִמְרָתִי כִּשְׂעִירִם עֲלֵי־דֶשֶׁא וְכִרְבִיבִים עֲלֵי־עֵשֶׂב׃
3 כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ׃
4 הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל־דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא׃
5 שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם דּוֹר עִקֵּשׁ וּפִתַלְתֹּל׃
6 הַ־לַיהוָה תִּגְמְלוּ־זֹאת עַם נָבָל וְלֹא חָכָם הֲלוֹא־הוּא אָבִיךָ קָנָךְ הוּא עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָּ׃
7 זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דֹּור־וָדֹור שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֶּדְךָ זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ׃
8 בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצֵּב גְּבֻלֹת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
9 כִּי חֵלֶק יְהוָה עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ׃
10 יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל יְשִׁמֹן יְסֹבְבֶנְהוּ יְבוֹנְנֵהוּ יִצְּרֶנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ׃
11 כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל־גּוֹזָלָיו יְרַחֵף יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ יִשָּׂאֵהוּ עַל־אֶבְרָתוֹ׃
12 יְהוָה בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר׃
13 יַרְכִּבֵהוּ עַל־בָּמֳתֵי אָרֶץ וַיֹּאכַל תְּנוּבֹת שָׂדָי וַיֹּנִקֵהוּ דְבַשׁ מִסֶּלַע וְשֶׁמֶן מֵחַלְמִישׁ צוּר׃
14 חֶמְאַת בָּקָר וַחֲלֵב צֹאן עִם־חֵלֶב כָּרִים וְאֵילִים בְּנֵי־בָשָׁן וְעַתּוּדִים עִם־חֵלֶב כִּלְיוֹת חִטָּה וְדַם־עֵנָב תִּשְׁתֶּה־חָמֶר׃
15 וַיִּשְׁמַן יְשֻׁרוּן וַיִּבְעָט שָׁמַנְתָּ עָבִיתָ כָּשִׂיתָ וַיִּטֹּשׁ אֱלוֹהַ עָשָׂהוּ וַיְנַבֵּל צוּר יְשׁוּעָתוֹ׃
16 יַקְנִאֻהוּ בְּזָרִים בְּתֹועֵבֹת יַכְעִיסֻהוּ׃
17 יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים לֹא אֱלֹהַּ אֱלֹהִים לֹא יְדָעוּם חֲדָשִׁים מִקָּרֹב בָּאוּ לֹא שְׂעָרוּם אֲבֹתֵיכֶם׃
18 צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי וַתִּשְׁכַּח אֵל מְחֹלְלֶךָ׃
19 וַיַּרְא יְהוָה וַיִּנְאָץ מִכַּעַס בָּנָיו וּבְנֹתָיו׃
20 וַיֹּאמֶר אַסְתִּירָה פָנַי מֵהֶם אֶרְאֶה מָה אַחֲרִיתָם כִּי דֹור תַּהְפֻּכֹת הֵמָּה בָּנִים לֹא־אֵמֶן בָּם׃
21 הֵם קִנְאוּנִי בְלֹא־אֵל כִּעֲסוּנִי בְּהַבְלֵיהֶם וַאֲנִי אַקְנִיאֵם בְּלֹא־עָם בְּגוֹי נָבָל אַכְעִיסֵם׃
22 כִּי־אֵשׁ קָדְחָה בְאַפִּי וַתִּיקַד עַד־שְׁאוֹל תַּחְתִּית וַתֹּאכַל אֶרֶץ וְיבֻלָּהּ וַתְּלַהֵט מוֹסְדֵי הָרִים׃
23 אַסְפֶּה עָלֵימוֹ רָעוֹת חִצַּי אֲכַלֶּה־בָּם׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

24 מִזֵּי רָעָב וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף וְקֶטֶב מְרִירֵי וְשֶׁן־בְּהֵמוֹת אֲשַׁלַּח־בָּם עִם־חֲמַת זֹחֲלֵי עָפָר׃

25 מִחוּץ תְּשַׁכֵּל־חֶרֶב וּמֵחֲדָרִים אֵימָה גַּם־בָּחוּר גַּם־בְּתוּלָה יוֹנֵק עִם־אִישׁ שֵׂיבָה׃

26 אָמַרְתִּי אַפְאֵיהֶם אַשְׁבִּיתָה מֵאֱנוֹשׁ זִכְרָם׃

27 לוּלֵי כַּעַס אוֹיֵב אָגוּר פֶּן־יְנַכְּרוּ צָרֵימוֹ פֶּן־יֹאמְרוּ יָדֵינוּ רָמָה וְלֹא יְהוָה פָּעַל כָּל־זֹאת׃

28 כִּי־גּוֹי אֹבַד עֵצוֹת הֵמָּה וְאֵין בָּהֶם תְּבוּנָה׃

29 לוּ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת יָבִינוּ לְאַחֲרִיתָם׃

30 אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלֶף וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רְבָבָה אִם־לֹא כִּי־צוּרָם מְכָרָם וַיהוָה הִסְגִּירָם׃

31 כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרָם וְאֹיְבֵינוּ פְּלִילִים׃

32 כִּי־מִגֶּפֶן סְדֹם גַּפְנָם וּמִשַּׁדְמֹת עֲמֹרָה עֵנָבֵמוֹ עִנְבֵי־רוֹשׁ אַשְׁכְּלֹת מְרֹרֹת לָמוֹ׃

33 חֲמַת תַּנִּינִם יֵינָם וְרֹאשׁ פְּתָנִים אַכְזָר׃

34 הֲלֹא־הוּא כָּמֻס עִמָּדִי חָתוּם בְּאוֹצְרֹתָי׃

35 לִי נָקָם וְשִׁלֵּם לְעֵת תָּמוּט רַגְלָם כִּי קָרוֹב יוֹם אֵידָם וְחָשׁ עֲתִדֹת לָמוֹ׃

36 כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנֶחָם כִּי יִרְאֶה כִּי־אָזְלַת יָד וְאֶפֶס עָצוּר וְעָזוּב׃

37 וְאָמַר אֵי אֱלֹהֵימוֹ צוּר חָסָיוּ בוֹ׃

38 אֲשֶׁר חֵלֶב זִבְחֵימוֹ יֹאכֵלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם יָקוּמוּ וְיַעְזְרֻכֶם יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה׃

39 רְאוּ | עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל׃

40 כִּי־אֶשָּׂא אֶל־שָׁמַיִם יָדִי וְאָמַרְתִּי חַי אָנֹכִי לְעֹלָם׃

41 אִם־שַׁנּוֹתִי בְּרַק חַרְבִּי וְתֹאחֵז בְּמִשְׁפָּט יָדִי אָשִׁיב נָקָם לְצָרָי וְלִמְשַׂנְאַי אֲשַׁלֵּם׃

42 אַשְׁכִּיר חִצַּי מִדָּם וְחַרְבִּי תֹּאכַל בָּשָׂר מִדַּם חָלָל וְשִׁבְיָה מֵרֹאשׁ פַּרְעוֹת אוֹיֵב׃

43 הַרְנִינוּ גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם־עֲבָדָיו יִקּוֹם וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ׃ פ

44 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה־הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן׃

45 וַיְכַל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃

46 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שִׂימוּ לְבַבְכֶם לְכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵעִיד בָּכֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר תְּצַוֻּם אֶת־בְּנֵיכֶם לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃

47 כִּי לֹא־דָבָר רֵק הוּא מִכֶּם כִּי־הוּא חַיֵּיכֶם וּבַדָּבָר הַזֶּה תַּאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ פ

48 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה לֵאמֹר׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

49 עֲלֵה אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה הַר־נְבוֹ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וּרְאֵה אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לַאֲחֻזָּה:
50 וּמֻת בָּהָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹלֶה שָׁמָּה וְהֵאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ כַּאֲשֶׁר־מֵת אַהֲרֹן אָחִיךָ בְּהֹר הָהָר וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו:
51 עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵי־מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר־צִן עַל אֲשֶׁר לֹא־קִדַּשְׁתֶּם אוֹתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:
52 כִּי מִנֶּגֶד תִּרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

33

Mûsa agisha olubaga embere afe

[1] Alaga omugisho Mûsa, muntu wa Nyamuzinda, ahîre Bene Israheli embere afe. [2] Aderha, erhi: Nyamubâho arhengaga e Sinayi, abamolekera kurhenga e Seyiri, alangaza anali oku ntondo ya Parani. Ho ali ayishire kurhenga oku mbuganano kurhenga e mukondwè gwa Kadeshi kuhika oku Mirhezi.

[3] Wezigira bashakulûza, abatagatîfu bôshi omu maboko gâwe banali,

bali bafukamire aha magulu gâwe. Erhi bakûla omulindi erhi we badwîrhe

[4] (Mûsa arhuhìre irhegeko); Endêko ya bene Yakôbo yajà omu mwîmo gwâyo.

[5] Hali omwâmi omu Yeshuruni, erhi abarhambo b'olubaga babugânana,

erhi amashanja ga Bene Israheli galungana gôshi.

[6] Rubeni alame arhafaga. Ciru akaba abalwi bâge barhali banji.

[7] Alaga ebi adesire kuli Yuda: Nyamubâho, oyumvîrhize izù lya Yuda,

onamushubize aha lubaga lwâge.

Amaboko gâge gafungire ehyâge,

oyîshe omurhabâle oku bashombanyi bâge;

[8] Kuli Levi, aderha, erhi: Ohè Levi e «Urimu» zâwe,

n'e «Tumimu» zâwe, ozihe olya muntu wababaliraga,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wamanamurhangula aha Masa,

erhi wamarhangimujîsa kadali

aha burhambi bw'amîshi ga Meriba.

[9] Aderha kuli nina nakuli îshe, erhi: «Ntamubonaga».

Bene wâbo, arhabamanyiri.

Neci akanwa kâwe bakalonzize,

n'endagâno yâwe babà bayibîkirîre.

[10] Banayigîrize Yakôbo engeso zâwe,

na Israheli Olushika lwâwe.

Banasôkeze omugî emund'oli,

badekereze n'enterekêro oku luhêrero lwâwe.

[11] Nyamuzinda, ogishe emisî yâge,

onayêmêre omukolo gw'amaboko gâge.

Oshangule ensiko z'abashombanyi bâge,

n'ez'abanzi bâge kuhika barhibuke.

[12] Kuli Benyamini, aderha, erhi: Benyamini ali murhonyi wa Nyamubâho,

Ye anayegemire burhahuligana.

Ow'enyanya ye mulanga ensiku zôshi,

ho anabêra aha karhî k'amalango gâge.

[13] Kuli Yozefu aderha, erhi: Ecihugo câge Nyamubâho acigishire.

Co cirimwo ebinjà by'emalunga enyanya.

Co cigwêrhe n'ebindi binjà by'ekuzimu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[14] Cirimwo ebinjà izûba liyêza hano igulu n'ebinjà omwêzi gumeza,

[15] enfula y'entondo za mîra, olubere lw'orhurhondo rhwa mango-mîra,

[16] ehinja hy'omu budaka n'ebinjà by'omu myâka y'amashwa,

oburhonyi bw'olyala oyûbaka omu ishaka:

budêke oku irhwe lya Yozefu,

oku irhwe lya nyakwîshogwa omu karhî ka bene wâbo.

[17] Acûke nka nfizi ya lubere. Amahembe gâge nka mahemhe ga mbogo,

go gatumirha amashanja gagakwame gagahise aha kafende k'igulu.

Gwo mwandu gw'engabo ya Efrayimu, byo bihumbi by'engabo ya Menashè.

[18] Kuli Zabuloni, aderha, erhi: Obàbwe, Zabuloni, omu majira gâwe,

na nâwe Isakari, omu bihando byâwe.

[19] Amashanja gakaziyishigashaniriza oku ntondo,

ganarherekêre enterekêro y'obushinganyanya,

bulya gâyunjula obugale bw'omu nyanja n'ebinjà bifulisirwe omu mushenyi.

[20] Kuli Gadi, aderha, erhi: Ayâgirwe Mugalihya ogalihya Gadi!

Agwîshîre nka ntale-nkazi; amashanshanyula okuboko, obusù n'irhwe.

[21] Omu kucîshoga, acîshoga ebirhangiriza,

gwo gwali mwanya babikiraga omurhambo.

Oku bundi ayisha ali murhambo wa ngabo

erhi amanayumanyanya obushinganyanya bwa Nyamubâho,

amanayunjuza ebinwa byâge kuli Israheli.

[22] Kuli Dani, aderha, erhi: Dani eri ntale nto,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ecirhunisire kurhenga e Bashani.

[23] Kuli Nefutali, aderha, erhi: Nefutali ayunjwîre ngalo z'oburhonyi,

ayunjwîre migisho ya Nyamubâho:

enyanja n'emukondwè liri ishwa lyâge.

[24] Kuli Azeri aderha erhi: Azeri agwêrhe omugisho omu karhî ka bene îshe.

Ayôrhe arhonyire ekarhî ka bene wâbo, okugulu kwâge kuyôrhe kuli omu mavurha!

[25] Orhuhamiko rhwâwe rhukaziyôrha rhuli rhwa cûma n'omulinga,

n'amagala gâwe mazibu gayunjule nsiku z'akalamo kâwe zôshi!

[26] Ntâye oli aka Nyamuzinda wa Yeshuruni,

ye olya ojà wagera e malunga mpu akurhabâle ntyo,

n'obuhashe bwâge alambagire oku bitù.

[27] Ayôrha aba lwakiro, Nyamuzinda, omu nsiku za mîra, na hano shishi,

anacikazikushumbiriza amaboko gâge g'ensiku n'amango;

akugishe embere zâwe omushombanyi amubwîre erhi: «Okayurha»!

[28] Israheli ayûbaka ahantu h'omurhûla.

Liri hâgo hâgo iriba lya Yakôbo,

linadomêrere ecihugo c'engano n'idivayi,

n'amalunga gâge ganakazirhoza olumè.

[29] Wamajira iragi wâni Israheli!

Ndi oli akâwe, we lubaga lwayokolagwa na Nyamubâho

ye mpenzi y'oburhabâle bwâwe, ye na ngôrho y'irenge lyâwe

Abashombanyi bâwe bakushishashisha

na nâwe wêne okazigera enyanya zâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ:
2 וַיֹּאמַר יְהוָה מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשְׁדָּת לָמוֹ:
3 אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל־קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ וְהֵם תֻּכּוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ:
4 תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב:
5 וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל:
6 יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־יָמֹת וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר: ס
7 וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר שְׁמַע יְהוָה קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ יָדָיו רָב לּוֹ וְעֵזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה: ס
8 וּלְלֵוִי אָמַר תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ בְּמַסָּה תְּרִיבֵהוּ עַל־מֵי מְרִיבָה:
9 הָאֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְאֶת־אֶחָיו לֹא הִכִּיר וְאֶת־בָּנָו לֹא יָדָע כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצֹרוּ:
10 יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל־מִזְבְּחֶךָ:
11 בָּרֵךְ יְהוָה חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו מִן־יְקוּמוּן: ס
12 לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן: ס
13 וּלְיוֹסֵף אָמַר מְבֹרֶכֶת יְהוָה אַרְצוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מִטָּל וּמִתְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת:
14 וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יְרָחִים:
15 וּמֵרְאשׁ הָרְרֵי־קֶדֶם וּמִמֶּגֶד גִּבְעוֹת עוֹלָם:
16 וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ וּרְצוֹן שֹׁכְנִי סְנֶה תָּבוֹאתָהּ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו:
17 בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח יַחְדָּו אַפְסֵי־אָרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה: ס
18 וְלִזְבוּלֻן אָמַר שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ וְיִשָּׂשכָר בְּאֹהָלֶיךָ:
19 עַמִּים הַר־יִקְרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק כִּי שֶׁפַע יַמִּים יִינָקוּ וּשְׂפוּנֵי טְמוּנֵי חוֹל: ס
20 וּלְגָד אָמַר בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד כְּלָבִיא שָׁכַן וְטָרַף זְרוֹעַ אַף־קָדְקֹד:
21 וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ כִּי־שָׁם חֶלְקַת מְחֹקֵק סָפוּן וַיֵּתֵא רָאשֵׁי עָם צִדְקַת יְהוָה עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם־יִשְׂרָאֵל: ס
22 וּלְדָן אָמַר דָּן גּוּר אַרְיֵה יְזַנֵּק מִן־הַבָּשָׁן:
23 וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רָצוֹן וּמְלֵא בִרְכַּת יְהוָה יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה: ס
24 וּלְאָשֵׁר אָמַר בָּרוּךְ מִבָּנִים אָשֵׁר יְהִי רְצוּי אֶחָיו וְטֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ:
25 בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת מִנְעָלֶיךָ וּכְיָמֶיךָ דָּבְאֶךָ:
26 אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן רֹכֵב שָׁמַיִם בְּעֶזְרֶךָ וּבְגַאֲוָתוֹ שְׁחָקִים:
27 מְעֹנָה אֱלֹהֵי קֶדֶם וּמִתַּחַת זְרֹעֹת עוֹלָם וַיְגָרֶשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְׁמֵד:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

28 וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בֶּטַח בָּדָד עֵין יַעֲקֹב אֶל־אֶרֶץ דָּגָן וְתִירֹושׁ אַף־שָׁמָיו יַעַרְפוּ טָל׃

29 אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמֹוךָ עַם נוֹשַׁע בַּיהוָה מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר־חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ וְיִכָּחֲשׁוּ אֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל־בָּמֹותֵימֹו תִּדְרֹךְ׃ ס

34

Okufà kwa Mûsa

1 Mûsa anacisôka kurhenga omu rhubanda rhwa Mowabu asôkera oku ntondo Nebo, oku irhwerhwe lya Pisga aha ishiriza lya Yeriko. Nyamubâho anacimulangula ecihugo coshî: Gilgadi kuhika aha Dani. 2 Amulangûla Nefutali yeshi n'ecihugo ca Efrayimu na Menashè, ecihugo ca Yuda côshi kuhika oku nyanya y'e buzika-zuba, 3 amulangûla Nêgebu n'akabanda ka Yeriko kôshi, amulangula olugo lwa emibo kuhika aha Sowari. 4 Nyamubâho anacimubwîra erhi: «Olâbage ecihugo nalaganyagya Abrahamu, Izaki na Yakôbo nababwîra nti: «Nayishiciha iburha linyu. Nkuyêresire co nti ocibone n'amasù gâwe ci konene orhacihikemwo».

5 Mûsa, omurhumisi wa Nyamubâho anacifira ahola omu cihugo ca Mowabu nk'oku Nyamubâho anarhegekaga. 6 Amubisha omu kabanda, omu cihugo ca Mowabu, aha ishiriza lya Beti-Peori. Ntâye oyishi aha ecûsho câge cibà kuhika ene. 7 Mûsa ali akola agwêrhe myâka igana na makumi abirhi erhi afa: amasù gâge gacikazigibona bwinjà bwenêne n’emisî yâge erhalisaginyiha. 8 Bene Israheli balaka, bashibà Mûsa omu Kabanda ka Mowabu, nsiku makumi asharhu, n'ensiku z'okulaka omu kushibà Mûsa zanacihika. 9 Yozwè, mugala wa Nuni ali ayunjwir murhima gwa bugula, Mûsa ali erhi amuhizirckwo amaboko. Bene Israheli bakazimuyumva, banakazijìra nk'oku Nyamubâho anarhegekaga Mûsa.

10 Omu Israheli murhacibonekaga owundi mulêbi wali aka Mûsa, oyu Nyamubâho ayishigi, balolane naye omu masù. 11 Ciru na kandi omu Israheli murhacibonekaga omulêbi wankajira ebimanyîso n'ebirhangâzo biri nka birya Nyamuzinda amurhumaga mpu ajire omu cihugo c'e Mîsiri, kuli Faraoni, oku barhumisi bâge bôshi n'oku cihugo câge côshi. 12 Ntà wundi mulêbi wacibire n'obuhashe huli nk'obuhashe bw'okuboko kwâge omu kujira ebintu binji na bya kujugumya ebiri nk'ebi Mûsa akazâgijira embere za Bene Israheli bôshi.

DEU BHS 34

1 וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעַרְבֹת מֹואָב אֶל־הַר נְבֹו רֹאשׁ הַפִּסְגָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחֹו וַיַּרְאֵהוּ יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד
עַד־דָּן׃ 2 וְאֵת כָּל־נַפְתָּלִי וְאֶת־אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְאֵת כָּל־אֶרֶץ יְהוּדָה עַד הַיָּם הָאַחֲרֹון׃ 3 וְאֶת־הַנֶּגֶב וְאֶת־הַכִּכָּר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בִּקְעָת יֵרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים עַד־צֹעַר׃ 4וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לֵאמֹר
לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה הֶרְאִיתִיךָ בְעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר׃ 5וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל־פִּי יְהוָה׃ 6וַיִּקְבֹּר
אֹתוֹ בַגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא־יָדַע אִישׁ אֶת־קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ 7וּמֹשֶׁה בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה
בְּמֹתוֹ לֹא־כָהֲתָה עֵינוֹ וְלֹא־נָס לֵחֹה׃ 8וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמוּ יְמֵי בְכִי אֵבֶל
מֹשֶׁה׃ 9וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי־סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ 10וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יְדָעוֹ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים׃ 11לְכָל־הָאֹתוֹת וְהַמּוֹפְתִים
אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל־עֲבָדָיו וּלְכָל־אַרְצוֹ׃ 12וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל
אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

JOS - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Yoz

YOZWE

YOZWE Yehoshua יהושע

YOZWE Yehoshua יהושע

1

YOZWE

I. Okuhika omu Cihugo c'Amalaganyo

Balalikwa okujà ebwa Cihugo c'Amalaganyo

1 Erhi Mûsa, murhumisi[z] wa Nyakasane ayusifà, Nyakasane anacibwîra Yozwè, mugala wa
Nuni na murhumisi wa Mûsa, erhi: 2 «Mûsa murhumisi wâni anafirage; oyimukâge buno! oyikire
Yordani, we n'olu lubaga, mugendija muli cirya cihugo[a] nâhà bene Israheli. 3 Ngasi ah'okugulu
kwinyu kwankanalabarha hôshi nanamuha ho nk'oku nanalaganyagya Mûsa. 4 Kurhenga
okw'irûngu na kurhenga e Libano, kuhika oku iwishi lunene, kuhika oku lwîshi lwa Efrata, co
cirigi cihugo c'Aba-Nyahititi côshi, kuhika oku nyanja nene, kujà ebuzûka-zûba olwo lunda loshi
co caba cihugo cinyu. 5 Ntâye wankahagaza embere zâwe[b] omu nsiku z'akalamo kâwe zôshi;
nk'oku nayôrhaga na Mûsa kwo nayôrha nâwe; ntakujandike, ntanakulekerere.

Nyamuzinda ârhabâla erhi bankakenga amarhegeko gâge.

6 Ozibuhe onarhwalihe[c], bulya we wagendihira olu lubaga muli cirya cihugo nalaganyagya
b'îshe nti nabahà co. 7 Kuguma kône, ozibuhe onarhwalihe, okazikola omu kushimba oburhegesi
bôshi nka kulya Mwambali wâni Mûsa anakurhegekaga. Omanye wankadungukira oli eburhambi
bw'ekulyo oli ebwa kumosho, lyo ohashibêrwa na ngasi aha wankaja hôshi. 8 Ecîra citabu
c'oburhegesi cirhakurhengaga omu kanwa; okazicigerereza kwo mùshi na budufu, ly'ohashijira

---

[z] **1.1** : Mûsa murhumisi wa Nvakasane: Lub 14, 31; Mih 12, 7-8; Hbr 3, 5.
[a] **1.2** Eyi milongo 3-4: Ngasi aha okugulu kinyu kwanalabarhe.1: 14, 9; Lush 5, 1.
[b] **1.5** : Ntâye wankahagaza embere zâwe: Lush 7, 24; 20, 1; 31, 6-8. 1, 8.
[c] **1.6** : Ozibuhe onarhwâlihe: Lush 3, 28;

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwinjà nk'oku binayandisirwe; na ntyo wanaba n'iragi, onabêrwe omu majira gâwe gôshi. [9] K'orhayumvîrhi oku nkurhegesire: nti ozibuhe onarwalihe? Orhabaga na boba buci orhabaga na ntemu nei, bulya Nyakasane Nyamuzinda wâwe, ali haguma nâwe ngasi hôshi wankanaja».

Oburhabâle bw'amashanja g'ishiriza za Yordani

[10] Yozwè anacihàna eri irhegeko oku bagula b'olubaga, erhi: [11] «Mugere omu cihando côshi, muhe olubaga eri irhegeko, erhi: Murheganye ebi mwaciyikira omu njira, ebwa kubà enyuma lya nsiku isharhu mwajiyikira Yordani mugendiyûbaka cirya cihugo Nyakasane Nyamuzinda winyu, amuhire mpu muciyûbake».

[12] Na kuli bene Rubeni, kuli bene Gadi na kuli cirya cihimbi ca bene Menashè, Yozwè anacibabwîra ntya, erhi: [13] «Mukengêre birya Mûsa, omurhumisi wa Nyakasane amurhegekaga galya mango ababwîraga erhi: Nyakasane Nyamuzinda winyu, abahire okuluhûka, anabahire eci cihugo[d]. [14] Bakinywe, abâna binyu barhôrhò, n'ebishwêkwa binyu, ebyo byôshi byabera omula cihugo Mûsa amuhire olu lundi lunda lwa Yordani. Ci konene moyo, muyikire n'emirasano yinyu, mugende oku matabâro, mushokolere bene winyu, mweshi, ntwâli; mujibarhabâla. [15] Kuhika Nyakasane ahè abo bene winyu nabo okuluhùka nk'oku anabahà kwo, na kuhika nabo bayûbake bwinjà cirya cihugo abahà Nyamubâho, Nyamuzinda winyu. Enyuma z'aho mwanabaga lyo mugaluka mushubire muli cirya cihugo cinyu munaciyûbake, cirya cihugo. Mûsa, omurhumisi wa Nyakasane amuhaga olunda lw'erindi ishiriza lya Yordani, e buzûka-zûba». [16] Banacishuza Yozwè muli ebi binwa, mpu: «Okwo orhurhegesire kôshi rhwakujira na ngasi aha wankarhurhuma hôshi rhwahaja. [17] Nk'oku rhwanakazâgirhumikira Mûsa muli byôshi, ntyo kwo nâwe rhwanakurhumikira. Lyo Nyakasane, Nyakasane Nyamuzinda wâwe, ayôrha[e] nâwe nk'oku anayôrhaga na Mûsa. [18] Owankaba mugoma[f] omu marhegeko gâwe, alahire kushimba oku omurhegesire, oyo anafè. Ntyo ozibuhe onarhwâlihe.

Josua/Joshua BHS 1

1 וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 2 מֹשֶׁה עַבְדִּי מֵת וְעַתָּה קוּם
עֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה אַתָּה וְכָל־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 3 כָּל־מָקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ
כַּף־רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם נְתַתִּיו כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־מֹשֶׁה׃ 4 מֵהַמִּדְבָּר וְהַלְּבָנוֹן הַזֶּה וְעַד־הַנָּהָר הַגָּדוֹל נְהַר־פְּרָת כֹּל אֶרֶץ
הַחִתִּים וְעַד־הַיָּם הַגָּדוֹל מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ יִהְיֶה גְּבוּלְכֶם׃ 5 לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ לְפָנֶיךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם־מֹשֶׁה
אֶהְיֶה עִמָּךְ לֹא אַרְפְּךָ וְלֹא אֶעֶזְבֶךָּ׃ 6 חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תַּנְחִיל אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתָם

[d] **1.13** : Nyakasane abahire okuluhûka: Yoz 1, 15; 21, 44; 22, 4; 23. 1; Lush 3, 20; 2 Sam 7, 1; Lul 95, 11;Hbr3, 7; 4, 11.
[e] **1.17** : Nyakasane âyôrha na nâwe: Ayôrha ali haguma na nâwe: Lush 20, 1.
[f] **1.18** : Owankaba mugoma: Lush 17, 12.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לָתֶת לָהֶם׃ 7רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוְּךָ מֹשֶׁה עַבְדִּי אַל־תָּסוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאול
לְמַעַן תַּשְׂכִּיל בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ׃ 8לֹא־יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת
כְּכָל־הַכָּתוּב בּוֹ כִּי־אָז תַּצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל׃ 9הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֲזַק וֶאֱמָץ אַל־תַּעֲרֹץ וְאַל־תֵּחָת כִּי עִמְּךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ׃ פ
10וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־שֹׁטְרֵי הָעָם לֵאמֹר׃ 11עִבְרוּ ׀ בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וְצַוּוּ אֶת־הָעָם לֵאמֹר הָכִינוּ לָכֶם צֵידָה כִּי בְּעוֹד ׀
שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לָבוֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ׃ ס
12וְלָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר׃ 13זָכוֹר אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה
לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מֵנִיחַ לָכֶם וְנָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת׃ 14נְשֵׁיכֶם טַפְּכֶם וּמִקְנֵיכֶם יֵשְׁבוּ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם
מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם תַּעַבְרוּ חֲמֻשִׁים לִפְנֵי אֲחֵיכֶם כָּל גִּבּוֹרֵי הַחַיִל וַעֲזַרְתֶּם אוֹתָם׃ 15עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה ׀
לַאֲחֵיכֶם כָּכֶם וְיָרְשׁוּ גַם־הֵמָּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם וְשַׁבְתֶּם לְאֶרֶץ יְרֻשַׁתְכֶם וִירִשְׁתֶּם אוֹתָהּ
אֲשֶׁר ׀ נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ׃ 16וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר־צִוִּיתָנוּ נַעֲשֶׂה
וְאֶל־כָּל־אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵנוּ נֵלֵךְ׃ 17כְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ אֶל־מֹשֶׁה כֵּן נִשְׁמַע אֵלֶיךָ רַק יִהְיֶה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה
עִם־מֹשֶׁה׃ 18כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יַמְרֶה אֶת־פִּיךָ וְלֹא־יִשְׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר־תְּצַוֶּנּוּ יוּמָת רַק חֲזַק וֶאֱמָץ׃ פ

2

Enyenzi zarhumagwa na Yozwè e Yeriko

[1] Yozwè mugala wa Nuni, anacirhuma, omu bwifulikwe, bantu babiri kurhenga e Shitimu, ababwîra erhi: «Mukanye, mujè mwalolêreza[g] ecihugo ca Yeriko». Banacilikula, bagendihanda omu mw'omukazi orhajira mulume, izîno lyâge ye Rahabu[h] banacilala ahò. [2] Banacibwîra omwâmi w'e Yeriko ogwo mwanzi, mpu: «Lolà oku hali abantu b'omu bene Israheli, bajire kuno ene budufu, balija bayênja ecihugo». [3] Olya mwâmi w'e Yeriko anacirhuma entumwa emwa Rahabu, erhi: «Ohâne balya bantu bajàga aha mwâwe, balya bantu bajàga omu nyumpa yâwe, bulya kuyishija kwayênja ecihugo côshi kwabadwîrhe ». [4] Olya mukazi anacirhola balya balume bombi, n'erhi aba amabafulika aderha, erhi: «Neci abo bantu bajire hano mwâni, ci konene ntalimanyire bali ba ngahi [5] na bulya bwali bwamayira, banalikola hôfi bayigale olumvi, abo bantu bacigendire ntanamanyiri ngahi bajire: mukanyagye mubashimbe, mwankacibagwârha ». [6] Ci konene ali erhi anabashonize omu lurhalo lw'enyumpa yâge, anababwikira n'amôya akazâgizabûla, aga ali ahizire omwo lurhalo. [7] Abo bantu banacikanya bagenda babashimbuhre omu njira ejire ebw'iziko lya Yordani, n'erhi abo bantu bali babashimbire babà bamahuluka,

[g] **2.1** : Okurhumwa kw'cnycnzi: Mib 13, 1-20; Lush 14, 21-22; Bac 18,
[h] **2.1** Eyi milongo1-15: Rahabu: Yoz 6; Mt 1, 5; Hbr 11, 31; Yk 2, 25. Rahabu ali mukazi wa cirala. Mutagatîfu Paolo akuzize obuyêmêre bwa Rahabu, ciru na Mutagatîfu Yakôbo asîmire enshôkano ya Rahabu y'okulanga ebigolo byâge bwinjà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

babayigalirakw'olumvi.

Ecihango ca Rahabu n'enyenzi.

[8] Embere ebyo bigolo byâge bihunge, Rahabu asôkera emunda bali omu lurhalo, anacibwîra balya bantu, erhi: [9] «Manyire oku Nyakasane amuhire eci cihugo, n'oboba bwinyu bwarhujirekwo, abantu bôshi badwîrhe bageramw'omusisi erhi mwe murhuma. [10] Bulya rhwayumvîrhe kurhi, amango mwarhengaga e Mîsiri, Nyakasane ayumagya erya nyanja ndukulà, rhwanayumvîrhe kurhi mwajirire balya bâmi babiri b'e Moreni, olundi lunda lw'ishiriza lya Yordani, abo bâmi ali Sihoni na Ogu, balya mwahererekezagya. [11] N'erhi rhuyumva ntyo rhweshi, rhwarha omurhima, ngasi muguma muli rhwe atwisire omurhima erhi rhuyumva mpu muyiruka; bulya Nyakasane, Nyamuzinda winyu, yêne ye ba Nyamuzinda era nyanya empingu na hano idako omw'igulu. [12] Munampe ecimanyîso c'okuli oku murhayishiyirhe larha, murhayirhe nyama, bashinja bani na bali bîrhu na ngasi binali hyâbo byôshi, n'oku mwayishirhulîkûza oku lufu. [13] Na buno, mbahunyirage, mundaganyagye n'omwîgasho oku izîno lya Nyakasane, nk'oku nâni mbajirire aminja kwo ninyu mwayishijirira aminja omulala gwa larha». [14] Balya balume banacishuza, mpu: «Okuli, rhunafe! Casinga nâwe akaba orharhuvulwiri! Na hano Nyakasane arhuha eci cihugo, rhwanakuyêreka obwinjà n'okuli kw'endahiro yîrhu». [15] Nyamukazi[i] anacibayandagaza n'omugozi ah'idirisha lyâge, bulya enyumpa yâge yali oku burhambi bw'olukûta, aligi nk'omu lukûta ayûbakaga. [16] Olya mukazi ababwîra, erhi: «Mukanye ebwa ntondo, lyo balya bali bamushimbire baleki bashimâna, mucifulike eyo munda nsiku isharhu, kuhika abo bali bamushimbire bagaluke, enyuma z'aho mwanashubiyanka enjira yinyu mugende». [17] Balya balume banacibwîra olya mukazi, mpu: «Alaga oku byabà lyo rhurhagifa na eyi ndahiro wamarhulahiriza [18] Amango rhwaja muno cihugo, onashwekere ogu mugozi gw'akaduku kuli eri idirisha orhugerizemwo, kandi wanahira omulala gwâwe gôshi omu nyumpa yâwe, sho, nyoko, bashinja bâwe n'omulala gwa sho gôshi. [19] Owankacihuluka omu mwâwe mpu aja embuga, omukò gwâge gunaje oku irhwe lyâge yêne, ci erhi rhwono rhuli bêru kwêru emunda ali. Ci erhi bankahuma oku muntu oli omu nyumpa yâwe mweshi naye, lero omukò gw'Oyo muntu gunaje oku irhwe lirhu. [20] Na kandi erhi wankavuhûla ogula mukolo gwirhu, kandi aho erhi eyi ndahiro orhulahirize erhacirhugwasiri». [21] Nyamukazi anacishuza, erhi: «Bibè nk'oku munadesire». Oku bundi abasengaruka, bagenda, naye anacishwekera ah'idirisha lyâge gulya mugozi gw'akaduku.

Okugaluka kw'enyenzi

[22] Nabo bakanya, bajà oku ntondo, babêrakwo nsiku isharhu, kuhika abali babashimbire bagaluka. Abali babashimbire bajà babalongeza omu njira zôshi, ci barhababonaga. [23] Balya

[i] **2.15** : Aha idirisha lyage: Erhi kabonezo: 1 Sam 19, 12; Ebj 9, 25; 2 Kr 11, 33.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

balume oku bali babiri banacigaluka, erhi bayusiyandagala oku ntondo, bayikira Yordani. Baja emunda Yozwè mugala wa Nuni ali, banacimuganîrira ebyanababerire byôshi. [24] Banacibwîra Yozwè, mpu: «Kwo binali Nyakasane arhuhire ecihugo côshi, ciru n'abantu ba mw'eco cihugo bôshi badwîrhe bageramw'omusisi embere zirhu».

Josua/Joshua BHS 2

1 וַיִּשְׁלַ֨ח יְהוֹשֻׁ֜עַ בִּן־נ֣וּן מִן־הַשִּׁטִּ֗ים שְׁנַ֤יִם־אֲנָשִׁים֙ מְרַגְּלִ֣ים חֶ֔רֶשׁ לֵאמֹ֖ר לְכ֣וּ רְא֑וּ אֶת־הָאָ֖רֶץ וְאֶת־יְרִיחֹ֣ו וַיֵּלְכ֗וּ וַיָּבֹ֙אוּ֙
בֵּית־אִשָּׁ֣ה זוֹנָ֔ה וּשְׁמָ֖הּ רָחָ֑ב וַיִּשְׁכְּב֥וּ־שָֽׁמָּה׃ 2 וַיֵּאָמַ֥ר לְמֶלֶךְ֙ יְרִיחֹ֔ו לֵאמֹ֕ר הִנֵּ֥ה אֲנָשִׁ֛ים בָּ֥אוּ הֵנָּ֖ה הַלַּ֑יְלָה מִבְּנֵ֖י יִשְׂרָאֵ֥ל
לַחְפֹּ֖ר אֶת־הָאָֽרֶץ׃ 3 וַיִּשְׁלַ֣ח מֶ֣לֶךְ יְרִיחֹו֮ אֶל־רָחָב֒ לֵאמֹ֗ר הֹוצִ֞יאִי הָאֲנָשִׁ֤ים הַבָּאִים֙ אֵלַ֔יִךְ אֲשֶׁר־בָּ֥אוּ לְבֵיתֵ֖ךְ כִּ֣י לַחְפֹּ֑ר
אֶת־כָּל־הָאָֽרֶץ בָּֽאוּ׃ 4 וַתִּקַּ֥ח הָאִשָּׁ֛ה אֶת־שְׁנֵ֥י הָאֲנָשִׁ֖ים וַתִּצְפְּנֶ֑ן וַתֹּ֣אמֶר ׀ כֵּ֣ן בָּ֣אוּ אֵלַ֣י הָאֲנָשִׁ֔ים וְלֹ֥א יָדַ֖עְתִּי מֵאַ֥יִן
הֵֽמָּה׃ 5 וַיְהִי֙ הַשַּׁ֣עַר לִסְגֹּ֔ור בַּחֹ֖שֶׁךְ וְהָאֲנָשִׁ֣ים יָצָ֑אוּ לֹ֣א יָדַ֔עְתִּי אָ֥נָה הָלְכ֖וּ הָאֲנָשִׁ֑ים רִדְפ֥וּ מַהֵ֖ר אַחֲרֵיהֶ֥ם כִּי
תַשִּׂיגֽוּם׃ 6 וְהִ֣יא הֶעֱלָתַ֗ם הַגַּ֙גָה֙ וַתִּטְמְנֵ֣ם בְּפִשְׁתֵּ֣י הָעֵ֔ץ הָעֲרֻכֹ֖ות לָ֥הּ עַל־הַגָּֽג׃ 7 וְהָאֲנָשִׁ֞ים רָדְפ֣וּ אַחֲרֵיהֶ֗ם דֶּ֚רֶךְ הַיַּרְדֵּ֔ן
עַ֖ל הַמַּעְבְּר֑וֹת וְהַשַּׁ֣עַר סָגְר֔וּ אַחֲרֵ֕י כַּאֲשֶׁ֥ר יָצְא֖וּ הָרֹדְפִ֥ים אַחֲרֵיהֶֽם׃ 8 וְהֵ֣מָּה טֶ֣רֶם יִשְׁכָּ֔בוּן וְהִ֥יא עָלְתָ֖ה עֲלֵיהֶ֑ם
עַל־הַגָּֽג׃ 9 וַתֹּ֣אמֶר֮ אֶל־הָאֲנָשִׁים֒ יָדַ֣עְתִּי כִּֽי־נָתַ֤ן יְהוָה֙ לָכֶ֔ם אֶת־הָאָ֖רֶץ וְכִֽי־נָפְלָ֣ה אֵימַתְכֶ֣ם עָלֵ֑ינוּ וְכִ֣י נָמֹ֔גוּ כָּל־יֹשְׁבֵ֖י
הָאָ֥רֶץ מִפְּנֵיכֶֽם׃ 10 כִּ֣י שָׁמַ֗עְנוּ אֶת֩ אֲשֶׁר־הוֹבִ֨ישׁ יְהוָ֜ה אֶת־מֵ֣י יַם־סוּף֮ מִפְּנֵיכֶם֒ בְּצֵאתְכֶ֣ם מִמִּצְרַ֔יִם וַאֲשֶׁ֛ר עֲשִׂיתֶ֥ם
לִשְׁנֵ֖י מַלְכֵ֣י הָאֱמֹרִ֑י אֲשֶׁ֥ר בְּעֵבֶ֖ר הַיַּרְדֵּ֥ן לְסִיחֹ֖ן וּלְעֹ֥וג אֲשֶׁ֛ר הֶחֱרַמְתֶּ֥ם אֹותָֽם׃ 11 וַנִּשְׁמַ֣ע וַיִּמַּ֣ס לְבָבֵ֔נוּ וְלֹא־קָ֥מָה עֹ֖וד
רֽוּחַ֙ בְּאִ֣ישׁ מִפְּנֵיכֶ֔ם כִּ֣י יְהוָ֔ה אֱלֹהֵיכֶ֥ם הֽוּא־אֱלֹהִ֖ים בַּשָּׁמַ֣יִם מִמַּ֑עַל וְעַל־הָאָֽרֶץ מִתָּֽחַת׃ 12 וְעַתָּ֣ה הִשָּׁבְעוּ־נָ֤א לִי֙ בַּיהוָ֔ה
כִּֽי־עָשִׂ֥יתִי עִמָּכֶ֖ם חָ֑סֶד וַעֲשִׂיתֶ֨ם גַּם־אַתֶּ֜ם עִם־בֵּ֣ית אָבִ֗י חֶ֚סֶד וּנְתַתֶּ֣ם לִ֔י אֹ֖ות אֱמֶֽת׃ 13 וְהַחֲיִתֶּ֞ם אֶת־אָבִ֤י וְאֶת־אִמִּי֙
וְאֶת־אַחַ֣י וְאֶת־אַחְוֹתַ֔י וְאֵ֖ת כָּל־אֲשֶׁ֣ר לָהֶ֑ם וְהִצַּלְתֶּ֥ם אֶת־נַפְשֹׁתֵ֖ינוּ מִמָּֽוֶת׃ 14 וַיֹּ֨אמְרוּ֙ לָ֣הּ הָאֲנָשִׁ֔ים נַפְשֵׁ֥נוּ תַחְתֵּיכֶ֖ם
לָמ֑וּת אִ֚ם לֹ֣א תַגִּ֔ידוּ אֶת־דְּבָרֵ֖נוּ זֶ֑ה וְהָיָ֣ה בְתֵת־יְהוָ֤ה לָ֙נוּ֙ אֶת־הָאָ֔רֶץ וְעָשִׂ֥ינוּ עִמְּךָ֖ חֶ֥סֶד וֶאֱמֶֽת׃ 15 וַתֹּורִדֵ֥ם בַּחֶ֖בֶל בְּעַ֣ד
הַחַלֹּ֑ון כִּ֥י בֵיתָ֛הּ בְּקִ֥יר הַחֹומָ֖ה וּבַחֹומָ֥ה הִ֖יא יוֹשֶׁ֥בֶת׃ 16 וַתֹּ֣אמֶר לָהֶ֗ם הָהָ֙רָה֙ לֵ֣כוּ פֶן־יִפְגְּעוּ֮ בָכֶם֒ הָרֹדְפִ֔ים וְנַחְבֵּתֶ֥ם
שָׁ֖מָּה שְׁלֹ֣שֶׁת יָמִ֑ים עַ֚ד שֹׁ֣וב הָרֹדְפִ֔ים וְאַחַ֕ר תֵּלְכ֖וּ לְדַרְכְּכֶֽם׃ 17 וַיֹּ֨אמְרוּ֙ אֵלֶ֣יהָ הָאֲנָשִׁ֔ים נְקִיִּ֖ם אֲנַ֣חְנוּ מִשְּׁבֻעָתֵ֑ךְ הַזֶּ֕ה
אֲשֶׁ֥ר הִשְׁבַּעְתָּ֖נוּ׃ 18 הִנֵּ֣ה אֲנַ֔חְנוּ בָּאִ֖ים בָּאָ֑רֶץ אֶת־תִּקְוַ֣ת חוּט֩ הַשָּׁנִ֨י הַזֶּ֜ה תִּקְשְׁרִ֣י בַּחַלֹּ֗ון אֲשֶׁ֤ר הֹורַדְתֵּ֙נוּ֙ בֹּ֔ו
וְאֶת־אָבִ֥יךְ וְאֶת־אִמֵּ֖ךְ וְאֶת־אַחַ֣יִךְ וְאֵ֖ת כָּל־בֵּ֣ית אָבִ֑יךְ תַּאַסְפִ֥י אֵלַ֖יִךְ הַבָּֽיְתָה׃ 19 וְהָיָ֡ה כֹּל֩ אֲשֶׁר־יֵצֵ֨א מִדַּלְתֵ֜י בֵּיתֵ֤ךְ ׀
הַחוּצָה֙ דָּמֹ֣ו בְרֹאשֹׁ֔ו וַאֲנַ֖חְנוּ נְקִיִּ֑ם וְכֹ֗ל אֲשֶׁ֤ר יִהְיֶה֙ אִתָּ֣ךְ בַּבַּ֔יִת דָּמֹ֖ו בְּרֹאשֵׁ֑נוּ אִם־יָ֖ד תִּהְיֶה־בֹּֽו׃ 20 וְאִם־תַּגִּ֥ידִי
אֶת־דְּבָרֵ֖נוּ זֶ֑ה וְהָיִ֙ינוּ֙ נְקִיִּ֔ם מִשְּׁבֻעָתֵ֖ךְ אֲשֶׁ֥ר הִשְׁבַּעְתָּֽנוּ׃ 21 וַתֹּ֣אמֶר֮ כְּדִבְרֵיכֶם֒ כֵּ֣ן־הֽוּא֮ וַתְּשַׁלְּחֵם֒ וַיֵּלֵ֔כוּ וַתִּקְשֹׁ֖ר
אֶת־תִּקְוַ֥ת הַשָּׁנִ֖י בַּחַלֹּֽון׃ 22 וַיֵּלְכ֗וּ וַיָּבֹ֙אוּ֙ הָהָ֔רָה וַיֵּשְׁב֥וּ שָׁ֖ם שְׁלֹ֣שֶׁת יָמִ֑ים עַד־שָׁ֙בוּ֙ הָרֹדְפִ֔ים וַיְבַקְּשׁ֥וּ הָרֹדְפִ֖ים
בְּכָל־הַדֶּ֣רֶךְ וְלֹ֥א מָצָֽאוּ׃ 23 וַיָּשֻׁ֙בוּ֙ שְׁנֵ֣י הָאֲנָשִׁ֔ים וַיֵּרְד֖וּ מֵהָהָ֑ר וַיַּעַבְר֗וּ וַיָּבֹ֙אוּ֙ אֶל־יְהוֹשֻׁ֣עַ בִּן־נ֔וּן וַיְסַפְּר֥וּ־לֹ֖ו אֵ֥ת
כָּל־הַמֹּצְאֹ֖ות אֹותָֽם׃ 24 וַיֹּ֣אמְרוּ֮ אֶל־יְהוֹשֻׁ֣עַ כִּֽי־נָתַ֣ן יְהוָ֗ה בְּיָדֵ֙נוּ֙ אֶת־כָּל־הָאָ֔רֶץ וְגַם־נָמֹ֖גוּ כָּל־יֹשְׁבֵ֣י הָאָ֑רֶץ מִפָּנֵֽינוּ׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

Amarheganyo g'okuyikira

[1] Yozwè erhi aba amazûka lubungubungu, arhenga aha Shitimu na bene Israheli bôshi; bahika oku Yordani, balala aho embere ly'okuyikira. [2] Enyuma za nsiku isharhu, abagula bagera omu cihando côshi, [3] Baja bahâna eri irhegeko oku lubaga, mpu: «Hanomubona omucîmba gw'amalaganyo ga Nyakasane, Nyamuzinda winyu, gwamabarhulwa n'abadâhwa bene Levi, ninyu mwanayimuka aha muli mugushimbe. [4] Ci konene ekarhî kâgo ninyu kukwânîne habe makoro bihumbi bibiri, murhahîra mukaguyegêra, lyo mumanya bwinjà enjira mwakulikira, bulya murhasagigera muli eyo njira». [5] Yozwè anacibwîra olubaga, erhi: «Mucîcêse[j], bulya irhondo Nyakasane ajira ebirhangâzo ekarhî kinyu». [6] Oku bundi Yozwè anacibwîra n'abadâhwa, erhi: «Mubarhule omucîmba gw'amalaganyomushokolere olubaga». Banacibarhula omucîmba gw'amalaganyo, banacilikûla, bashokolera olubaga.

Amahano mazinda

[7] Nyakasane anacibwîra Yozwè, erhi: «Kurheng'ene, narhondêra okukuhêka irenge embere za bene Israheli bôshi, lyo bamanya oku nka kulya nali na Mûsa kwo nnandi haguma nâwe[k]. [8Woyo] ohâne eli irhegeko oku badâhwa babarhwîre omucîmba gw'amalaganyo erhi: «Hanomuhika aha mîshi ga Yordani, munayishiyimanga muli Yordani». [9] Yozwè anacibwîra bene Israheli erhi: «Muyêgêre, muyumve ebinwa bya Nyakasane Nyamuzinda winyu». [10] «Lolagi eci mwamanyirakwo oku Nyamuzinda ozîne ali ekarhî kinyu n'oku akungusha loshi embere zinyu, Aba-Nyakanani, Aba-Hititi, Abahiviti, Aba-Pereziti, Aba-Girgashiti, Aba-Nyamoreni, n'aba-Yabuseni. [11] Lolagi oku omucîmba gw'amalaganyo ga Nyamuzinda w'igulu lyôshi gukola gwagera embere zinyu muli Yordani. [12] Murhôlage buno bantu ikumi na babiri omu bene Israheli, ngasi mulala muntu muguma. [13] Na hano abadâhwa babarhwîre omucîmba gw'amalaganyo ga Nyakasane, Nyamuzinda w'igulu lyôshi, bahira okugulu ntya omu mîshi ga Yordani, amîshi ga Yordani ganagabanyika[l], agahulula kurhega enyanya ganayimanga bunya cirimbirimbi».

Okuyikira olwîshi lunene

[14] Olubaga erhi lurhenga omu mahêma galo mpu bajàgiyikira Yordani, erhi abadâhwa bàli babarhwîre omucîmba gw'amalaganyo babà bakola bali embere z'olubaga. [15] Erhi abali babarhwîre omucîmba bahika oku Yordani, n'erhi amagulu g'abadâhwa bali babarhwîre

---

[j] **3.5** 3, 5: Muciyumanyanye: mubè bimâna: Yoz 7. 13; Mib 11, 18; 1 Sam 16, 5; 1 Nga 15, 12.
[k] **3.7** : Kwo nandi haguma na nâwe: Lush 20. 1. 3, 10: Nie Nyamuzinda ozîne: Lush 5, 26; 4, 38; Lub 34. 9.
[l] **3.13** : Amîshi ga Yordani ganagabanyika: Lul 74, 15; 114, 3. Omucîmba gw'amalaganyo ga Nyakasane: Isanduku lyàlimwo amabuye mayandikekwo amarhegeko ikumi ga Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omucîmba gàrhogera omu mîshi, oku burhambi. -Bulya Yordani anakazimirira ebikunguzo byâge byôshi omu mango gôshi g'okusârûla emyâka [16] Lero obwo amîshi gahulula kurhenga enyanya, gayimanga, gajira ecirimbirimbi cigali hantu hanene bwenêne, hôfi n'olugo lwa Adama, oluli aha burhambi bwa Sartani; nago agakazâgibungulukira ebwa nyanja y'Araba, yo nyanja y'omunyu, ago mîshi gahuba gôshi. N'olubaga lwayikirira aha ishiriza lya Yeriko. [17] Abadâhwa bali babarhwîre omucîmba gw'amalaganyo ga Nyakasane, bayimanga ahantu humuhumu[m] omu karhî ka Yordani, nalwo olubaga ago mango lwakaziyikira n'amagulu burhajoma, kuhika ishanja lyôshi lyayusa lyayikira Yordani.

Josua/Joshua 3

1 וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּסְעוּ מֵהַשִּׁטִּים וַיָּבֹאוּ עַד־הַיַּרְדֵּן הוּא וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּלִנוּ שָׁם טֶרֶם יַעֲבֹרוּ: 2 וַיְהִי מִקְצֵה
שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיַּעַבְרוּ הַשֹּׁטְרִים בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה: 3 וַיְצַוּוּ אֶת־הָעָם לֵאמֹר כִּרְאוֹתְכֶם אֵת אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם נֹשְׂאִים אֹתוֹ וְאַתֶּם תִּסְעוּ מִמְּקוֹמְכֶם וַהֲלַכְתֶּם אַחֲרָיו: 4 אַךְ | רָחוֹק יִהְיֶה בֵּינֵיכֶם וּבֵינוֹ כְּאַלְפַּיִם
אַמָּה בַּמִּדָּה אַל־תִּקְרְבוּ אֵלָיו לְמַעַן אֲשֶׁר־תֵּדְעוּ אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ כִּי לֹא עֲבַרְתֶּם בַּדֶּרֶךְ מִתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם:
ס
5 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם הִתְקַדָּשׁוּ כִּי מָחָר יַעֲשֶׂה יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם נִפְלָאוֹת: 6 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר שְׂאוּ
אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וְעִבְרוּ לִפְנֵי הָעָם וַיִּשְׂאוּ אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וַיֵּלְכוּ לִפְנֵי הָעָם: ס
7 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל גַּדֶּלְךָ בְּעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּן כִּי כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם־מֹשֶׁה אֶהְיֶה
עִמָּךְ: 8 וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת־הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן־הַבְּרִית לֵאמֹר כְּבֹאֲכֶם עַד־קְצֵה מֵי הַיַּרְדֵּן בַּיַּרְדֵּן תַּעֲמֹדוּ: פ
9 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּשׁוּ הֵנָּה וְשִׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 10 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי אֵל חַי
בְּקִרְבְּכֶם וְהוֹרֵשׁ יוֹרִישׁ מִפְּנֵיכֶם אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַחִתִּי וְאֶת־הַחִוִּי וְאֶת־הַפְּרִזִּי וְאֶת־הַגִּרְגָּשִׁי וְהָאֱמֹרִי
וְהַיְבוּסִי: 11 הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ עֹבֵר לִפְנֵיכֶם בַּיַּרְדֵּן: 12 וְעַתָּה קְחוּ לָכֶם שְׁנֵי עָשָׂר אִישׁ מִשִּׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל אִישׁ־אֶחָד אִישׁ־אֶחָד לַשָּׁבֶט: 13 וְהָיָה כְּנוֹחַ כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן יְהוָה אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ בְּמֵי הַיַּרְדֵּן
מֵי הַיַּרְדֵּן יִכָּרֵתוּן הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְמָעְלָה וְיַעַמְדוּ נֵד אֶחָד: 14 וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָעָם מֵאָהֳלֵיהֶם לַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן וְהַכֹּהֲנִים
נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן הַבְּרִית לִפְנֵי הָעָם: 15 וּכְבֹּוא נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן עַד־הַיַּרְדֵּן וְרַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן נִטְבְּלוּ בִּקְצֵה הַמָּיִם
וְהַיַּרְדֵּן מָלֵא עַל־כָּל־גְּדוֹתָיו כֹּל יְמֵי קָצִיר: 16 וַיַּעַמְדוּ הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְמַעְלָה קָמוּ נֵד־אֶחָד הַרְחֵק מְאֹד בְּאָדָם הָעִיר
אֲשֶׁר מִצַּד צָרְתָן וְהַיֹּרְדִים עַל יָם הָעֲרָבָה יָם־הַמֶּלַח תַּמּוּ נִכְרָתוּ וְהָעָם עָבְרוּ נֶגֶד יְרִיחוֹ: 17 וַיַּעַמְדוּ הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי
הָאָרוֹן בְּרִית־יְהוָה בֶּחָרָבָה בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן הָכֵן וְכָל־יִשְׂרָאֵל עֹבְרִים בֶּחָרָבָה עַד אֲשֶׁר־תַּמּוּ כָּל־הַגּוֹי לַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן:

4

[m] **3.17** 3, 17: Olubdaga lwakaziyikira n'amagulu burhajoma: Lub 14, 22; Lul 66, 6.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Amabuye ikumi n'abiri nka kakengêzo

[1] Erhi ishanja lyôshi libà lyamayikira Yordani, Nyakasane anacibwîra Yozwè, erhi: [2] «Orhôle balume ikumi na babiri[n] omu lubaga, ngasi mulala muntu muguma, [3] onabahe eli irhegeko: Kurhenga aha, omu karhî ka Yordani, kurhenga aha abadâhwa bashuba bayimanzire, murhôle ho mabuye ikumi n'abiri, mugayikirane, mugendigagwika omu cirâlo mwahandamwo omu budufu bw'ene». [4] Yozwè anacihamagala balya balume anacishogaga omu bene Israheli, mulume muguma oku ngasi mulala. [5] Yozwè anacibabwîra erhi: «Mugere embere z'omucîmba gwa Nyakasane, Nyamuzinda winyu, omu karhî ka Yordani, ngasi muguma akazibarhula ibuye aha cirhugo câge nk'oku emilala ya bene Israheli enali. [6] Gayôrha cimanyîso kuli mwe. Erhi abâna binyu bakabadôsa[o] irhondo: mpu agala mabuye gali ga kuderha kurhi? [7] Mwanabashuza mpu: «Amîshi ga Yordani gacigabamwo, embere ly'omucîmba gw'amalaganyo ga Nyakasane erhi guyikira Yordani amîshi ga Yordani gatwîkamwo. Na ago mabuye go gakaziyôrha gamanyîsa bene Israheli okwo». [8] Bene Israheli banacijira nk'okwo Yozwè anabarhegekaga. Banacirhôla mabuye ikumi n'abiri omu karhi ka Yordani, nka kulya Nyakasane anabwîraga Yozwè, nk'oku emilala ya bene Israheli yanali, na erhi babà bamagayikirana kulya cihando balalagamwo budufu, bagadekereza halya. [9] Yozwè agwîka mabuye ikumi n'abiri halya bantu bali bayimanzire abadâhwa bali badwîrhe omucîmba gw'amalaganyo; ho ganaciba kuhik'ene.

Olubaga lwayikira

[10] Abadâhwa bali babarhwîre omucîmba gw'amalaganyo, bayimanga omu karhî ka Yordani kuhika Yozwè ayûsa okubwîra olubaga ebi Nyakasane anali amurhegesire okulubwîra, nk'oku Mûsa anali arhegesire Yozwè, olubaga lwakanyiriza omu kuyikira. [11] Erhi olubaga loshi lubà lwamayusiyikira, omucîmba gwa Nyakasane n'abadâhwa bajà embere z'olubaga. [12] Bene Rubeni, bene Gadi na cirya cihimbi ca bene Menashè, bôshi bayikira, erhi banadwîrhe emirasano yâbo y'amatabâro, bashokolera bene Israheli nka kulya Mûsa anaderhaga. [13] Hôfi balume bihumbi makumi ani, bacibambizize oku kulwa, bagera embere za Nyakasane, omu kabanda ka Yeriko. [14] Olwo lusiku Nyakasane ayêrekana Yozwè oku ali w'irenge embere za bene Israheli bôshi, banakazimurhînya nka kulya banakazâgirhînya Mûsa, omu nsiku z'akalamo kâge zôshi. [15] Nyakasane anacibwîra Yozwè, erhi: [16] «Obwirage abadâhwa badwîrhe omucîmba gw'obuhamirizi barhenge muli Yordani». [17] Yozwè anaciha abadâhwa eli irhegeko erhi: «Rhengagi omu Yordani». [18] Erhi abadâhwa bali babarhwîre omucîmba gw'amalaganyo ga Nyakasane babà bamarhenga omu karhî ka Yordani n'erhi amagulu gâbo gaba gamarhinda oku budaka bumu, amîshi gashubira omu bululi bwâgo, gashubirhondêra okuyerêra nk'oku ganakazâgijira injo na lishinjo, gakazihama ebikunguzo byâlo byôshi.

---

[n] **4.2** : Mabuve ikumi n'abiri: Lub 24, 4; I BÂM 18, 31.
[o] **4.6** : Erhi abâna binyu bankabadôsa: Yoz 4, 21-24; Lub 12, 26; 13, 14; Lush 6, 20.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okuhika e Gilgala

19 Olubaga lwayikira Yordani omu nsiku ikumi z'omwêzi gwa burhanzi, lwanacihanda aha
Gilgala oku buzinda bw'ecihugo ca Yeriko. 20 Yozwè agwîka aho Gilgala galya mabuye ikumi
n'abiri bakulaga omu Yordani. 21 Anacibwîra bene Israheli erhi: «Mango abâna binyu bankadôsa
b'îshe wâbo irhondo mpu: aga mabuye kuli kuderha kurhi? 22 Mwanayigîriza abâna binyu muli
ebi binwa, mpu: Israheli ayikire Yordani n'amagulu burhajoma. 23 Ebwa kubà Nyamuzinda winyu,
amaganya embere zinyu amîshi ga Yordani kuhika mwayusa mwayikira nka kulya Nyakasane,
Nyamuzinda winyu, ajiraga omu nyanja Ndukula, eyi aganyagya embere zirhu kuhika rhweshi
rhwayikira: 24 Na ntyo embaga zôshi za hano igulu zanakazimanya oku okuboko kwa Nyakasane
kugala byôshi kuli nabo, lyo mukaziyôrha mwarhînya Nyakasane, Nyamuzinda winyu ».

Josua/Joshua 4

1 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָל־הַגּוֹי לַעֲבוֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן פ
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: 2 קְחוּ לָכֶם מִן־הָעָם שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ־אֶחָד אִישׁ־אֶחָד מִשָּׁבֶט: 3 וְצַוּוּ אוֹתָם
לֵאמֹר שְׂאוּ־לָכֶם מִזֶּה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן מִמַּצַּב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים הָכִין שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה אֲבָנִים וְהַעֲבַרְתֶּם אוֹתָם עִמָּכֶם
וְהִנַּחְתֶּם אוֹתָם בַּמָּלוֹן אֲשֶׁר־תָּלִינוּ בּוֹ הַלָּיְלָה: ס
4 וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ אֶל־שְׁנֵים הֶעָשָׂר אִישׁ אֲשֶׁר הֵכִין מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ־אֶחָד אִישׁ־אֶחָד מִשָּׁבֶט: 5 וַיֹּאמֶר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ
עִבְרוּ לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶל־תּוֹךְ הַיַּרְדֵּן וְהָרִימוּ לָכֶם אִישׁ אֶבֶן אַחַת עַל־שִׁכְמוֹ לְמִסְפַּר שִׁבְטֵי
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל: 6 לְמַעַן תִּהְיֶה זֹאת אוֹת בְּקִרְבְּכֶם כִּי־יִשְׁאָלוּן בְּנֵיכֶם מָחָר לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לָכֶם: 7 וַאֲמַרְתֶּם
לָהֶם אֲשֶׁר נִכְרְתוּ מֵימֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה בְּעָבְרוֹ בַּיַּרְדֵּן נִכְרְתוּ מֵי הַיַּרְדֵּן וְהָיוּ הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לְזִכָּרוֹן
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד־עוֹלָם: 8 וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׂאוּ שְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה אֲבָנִים מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כְּמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעַבְרוּם עִמָּם אֶל־הַמָּלוֹן וַיַּנִּחוּם שָׁם: 9 וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים
הֵקִים יְהוֹשֻׁעַ בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן תַּחַת מַצַּב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן הַבְּרִית וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: 10 וְהַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי
הָאָרוֹן עֹמְדִים בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן עַד תֹּם כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לְדַבֵּר אֶל־הָעָם כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה מֹשֶׁה
אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיְמַהֲרוּ הָעָם וַיַּעֲבֹרוּ: 11 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־תַּם כָּל־הָעָם לַעֲבוֹר וַיַּעֲבֹר אֲרוֹן־יְהוָה וְהַכֹּהֲנִים לִפְנֵי
הָעָם: 12 וַיַּעַבְרוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה חֲמֻשִׁים לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם
מֹשֶׁה: 13 כְּאַרְבָּעִים אֶלֶף חֲלוּצֵי הַצָּבָא עָבְרוּ לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה אֶל עַרְבוֹת יְרִיחוֹ: ס
14 בַּיּוֹם הַהוּא גִּדֶּל יְהוָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בְּעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר יָרְאוּ אֶת־מֹשֶׁה כָּל־יְמֵי חַיָּיו: פ
15 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: 16 צַוֵּה אֶת־הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן הָעֵדוּת וְיַעֲלוּ מִן־הַיַּרְדֵּן: 17 וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ
אֶת־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר עֲלוּ מִן־הַיַּרְדֵּן: 18 וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן נִתְּקוּ כַפּוֹת רַגְלֵי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַכֹּהֲנִים אֶל הֶחָרָבָה וַיָּשֻׁבוּ מֵי־הַיַּרְדֵּן לִמְקוֹמָם וַיֵּלְכוּ כִתְמוֹל־שִׁלְשׁוֹם עַל־כָּל־גְּדוֹתָיו: 19וְהָעָם עָלוּ מִן־הַיַּרְדֵּן בֶּעָשׂוֹר
לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְגָּל בִּקְצֵה מִזְרַח יְרִיחוֹ: 20וְאֵת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר לָקְחוּ מִן־הַיַּרְדֵּן הֵקִים
יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל: 21וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁר יִשְׁאָלוּן בְּנֵיכֶם מָחָר אֶת־אֲבוֹתָם לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים
הָאֵלֶּה: 22וְהוֹדַעְתֶּם אֶת־בְּנֵיכֶם לֵאמֹר בַּיַּבָּשָׁה עָבַר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה: 23אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶת־מֵי
הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵיכֶם עַד־עָבְרְכֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְיַם־סוּף אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ מִפָּנֵינוּ עַד־עָבְרֵנוּ: 24לְמַעַן דַּעַת
כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־יַד יְהוָה כִּי חֲזָקָה הִיא לְמַעַן יְרֵאתֶם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־הַיָּמִים: ס

5

Ebihamba by'amashanja g'ishiriza lya Yordani

[1] Abâmi bôshi banya-Moreni bàyûbakaaga ishiriza lya Yordani, olunda lw'e buzûka-zûba, n'abâmi banya-Kanani bàyûbakaaga hôfi n'enyanja erhi bayumva kurhi Nyakasane aganyagya amîshi ga Yordani embere za bene Israheli, kuhika balinda bayikira, bôshi barhà omurhima, entemu yabagwârha embere za bene Israheli.

Okukembûlwa kw'Abayahudi aha Gilgala

[2] Mw'ago mango Nyakasane anacibwîra Yozwè, erhi: «Ojirise orhwere rhw'amabuye, oshubikembûla bene Israheli obwa kabiri». [3] Yozwè anacijirisa orhwere rhw'amabuye, akembûlamwo bene Israheli oku ntondo y'Araloti. [4] Yumvagya ecarhumaga Yozwè abakembûla. Olubaga lwarhengaga e Mîsiri loshi, lulya lubaga lw'abalume bali mirhwe y'abalwi, bôshi bali erhi bafirire omw'irûngu[p], muli ago mango banali omu njira y'okurhenga e Mîsiri. [5] Bulya olubaga lwarhengaga e Mîsiri loshi lwali lukembûle, ci konene lulya lubaga lwaburhiragwa omw'irûngu, omu njira, galya mango g'okurhenga e Mîsiri, ntâye muli lwo wali mukembûle. [6] Okwo ebwa kubà bene Israheli bagenzire myâka makumi ani[q] omw'irûngu kuhika gulya murhwe gw'abalwi barhengaga e Mîsiri gôshi gwagukumuka, bo balya barhayumvagya akanwa ka Nyakasane, n'ago mango Nyakasane alahira mpu barhacihike muli cirya cihugo alaganyagya b'îshe wâbo oku abahà co, cali cihugo cihululamwo amarha n'obûci. [7] Abâna bâbo bo bahiragwe ogwomulagi, n'abo bâna bo Yozwè akembûlaga ebwa kubà barhali basagikembûlwa omu kubula wabakembûla ago mango bali omu njira, bagenda. [8] Erhi babà bamakembûlwa, bashubiyôrha omu cihando kuhika balinda bafuma. [9] Nyakasane anacibwîra Yozwè, erhi: «Namakukulakwo ene obuzigo bw'e Mîsiri». Aho hayirikwa izîno lya Gilgala[r] kuhika oku lusiku w'ene.

---

[p] **5.4** : Bali erhi bafirire omu irungu: lulya lubaga lwarhengaga e Mîsiri: Mib 14, 22-23; Hbr 3, 16-19.
[q] **5.6** : Myâka makumi ani omu irungu: Mib 14, 33-34; Lush 2, 14; 8, 20; Ebj 7, 36.
[r] **5.9** : Gilgala, Galgal omu cihabraniya kwo kuderha kuhindulahìndula.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okujira olusiku iwa Basâka

10 Bene Israheli banaciberaga omu cihando ca Gilgala, bajiriramwo olusiku lukulu lwa Basâka[s] omu nsiku ikumi n'ini z'omwêzi, cajingwe, omwo rhubanda rhwa Yeriko. 11 Oku lusiku lwakulikiraga Basâka, barhondêra okulya oku mburho y'omu cihugo, migati erhalimwo lwango, n'emogomogo nkalange olwo lusiku lonêne. 12 Amâna gahuba erhi buca, erhi barhondêra okukazilya emburho y'omu cihugo; bene Israheli, kurhenga aho barhacibonag'amâna, ogwo mwâka bakazilya emyâka y'omu cihugo ca Kanani.

Nshula mwanzi: Okubonekerwa kwa Yozwè

13 Yozwè ago mango anali aha Yeriko, anacilambûla amasù, alolà, na k'orhabwini oku abona omuntu oyimanzire embere zâge erhi anafumbasire engôrho[t] nyômole elûba omu nfune. Yozwè anacija emunda ali amubwîra, erhi: «Ka rhwe oyishìre nîsi erhi bashombanyi bîrhu?» 14 Naye anacishuza, erhi: «Nanga, ci kone nyîshire buno nka murhambo w'omurhwe gwa Nyakasane[u], niono nyîshire ».

Yozwè anacikumba bûbi, afukama, ayunamiriza, anacimubwîra, erhi: «Bici nnawîrhu alonzibwîra omurhumisi wâge?» 15 Oyomurhambo w'omurhwe gwa Nyakasane anacibwîra Yozwè, erhi: «Ohogole enkwêrho[v] zâwe emagulu gâwe, bulya aha hantu oyimanzire hali hantu hîmâna». Yozwè anacijira kulya.

Josua/Joshua 5

1 וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל־מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְכָל־מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל־הַיָּם אֶת אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה
אֶת־מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עַד־עָבְרָנוּ וַיִּמַּס לְבָבָם וְלֹא־הָיָה בָם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל: ס
2 בָּעֵת הַהִיא אָמַר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ עֲשֵׂה לְךָ חֲרָבוֹת צֻרִים וְשׁוּב מֹל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית: 3 וַיַּעַשׂ־לוֹ יְהוֹשֻׁעַ
חֲרָבוֹת צֻרִים וַיָּמָל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּבְעַת הָעָרְלוֹת: 4 וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־מָל יְהוֹשֻׁעַ כָּל־הָעָם הַיֹּצֵא מִמִּצְרַיִם
הַזְּכָרִים כֹּל | אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מֵתוּ בַמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם: 5 כִּי־מֻלִים הָיוּ כָּל־הָעָם הַיֹּצְאִים וְכָל־הָעָם
הַיִלֹדִים בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם לֹא־מָלוּ: 6 כִּי | אַרְבָּעִים שָׁנָה הָלְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עַד־תֹּם כָּל־הַגּוֹי

[s] **5.10** : Oluslku lukulu lwa Basàka: Lub 12, L 5, 11: Emigati erhalimwo lwango: Lub 12, 15.
[t] **5.13** : Omuntu ofumbasire engôrho: Mib 22. 23-31; 1 Nga 21, 16; 2 Sam 24, 16.
[u] **5.14** : Nka murhambo w'omurhwe gwa Nyamubaho: Lub 23, 20; 32, 34; Dan 12, 1.
[v] **5.15** : Ahayahudi bali gwêrhe irhegeko ly'okukenga ahantu hatagatîfu. N'ecimanyîso c'obukenge, kwàli kuhogola enkwêrho nka omuntu amahika ho

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים מִמִּצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם לְבִלְתִּי הַרְאוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבוֹתָם לָתֶת לָנוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ: 7וְאֶת־בְּנֵיהֶם הֵקִים תַּחְתָּם אֹתָם מָל יְהוֹשֻׁעַ כִּי־עֲרֵלִים
הָיוּ כִּי לֹא־מָלוּ אוֹתָם בַּדָּרֶךְ: 8וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָל־הַגּוֹי לְהִמּוֹל וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם בַּמַּחֲנֶה עַד חֲיוֹתָם: פ
9וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם גַּלּוֹתִי אֶת־חֶרְפַּת מִצְרַיִם מֵעֲלֵיכֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא גִּלְגָּל עַד הַיּוֹם
הַזֶּה: 10וַיִּחֲנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב בְּעַרְבוֹת יְרִיחוֹ: 11וַיֹּאכְלוּ
מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח מַצּוֹת וְקָלוּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה: 12וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן מִמָּחֳרָת בְּאָכְלָם מֵעֲבוּר הָאָרֶץ
וְלֹא־הָיָה עוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מָן וַיֹּאכְלוּ מִתְּבוּאַת אֶרֶץ כְּנַעַן בַּשָּׁנָה הַהִיא: ס
13וַיְהִי בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר
לוֹ הֲלָנוּ אַתָּה אִם־לְצָרֵינוּ: 14וַיֹּאמֶר | לֹא כִּי אֲנִי שַׂר־צְבָא־יְהוָה עַתָּה בָּאתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל־פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ
וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֶל־עַבְדּוֹ: 15וַיֹּאמֶר שַׂר־צְבָא יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ שַׁל־נַעַלְךָ מֵעַל רַגְלֶךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
אַתָּה עֹמֵד עָלָיו קֹדֶשׁ הוּא וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כֵּן:

6

Bene Israheli bajà omu Yeriko

[1] Yeriko lwàli lugo luhamike na luyigale bwenêne embere za bene Israheli; ntâye wakazâgirhengamwo na ntâye wakazâgijamwo. [2] Nyakasane anacibwîra Yozwè, erhi: «Lolà oku nkuhîre Yeriko n'omwâmi wamwo, n'abalwi bamwo. [3] Mujè mwagorha eburhambi bw'olugo, mwoyo mweshi balwî, na ntyo muzonge olugo caligumiza. Mwajira ntyo nsiku ndarhu zikulikirine. [4] Badâhwa nda bashokolera omucîmba gw'amalaganyo erhi banadwîrhe mishekera nda ya mahembe ga ngadabuzi; oku lusiku wa kali nda, mwanazunguluka olwo lugo kali nda, n'abadâhwa banajà babûha emishekera. [5] Hano banabûha muli eryo ihembe ly'engandabuzi, na nka mwamayumva omulenge gw'ogwomushekera[w], olubaga loshi lwanajira olwôho lunene, n'abo olukûta lw'olugo lwanahongoka; n'ago mango olubaga lwanaja lwakananda ngasi muguma embere zâge».

[6] Yozwè mugala wa Nuni erhi aba amahamagala abadâhwa, anacibabwîra, erhi: «Murôle omucîmba gw'amalaganyo, na badâhwa nda barhôle mishekera nda ya mahembe ga ngandabuzi, bajè embere ly'omucîmba gwa Nyakasane». [7] Anacibwîra olubaga, erhi: «Muzunguluke olugo, abalwi bashokolere omucîmba gwa Nyakasane». [8] Yozwè erhi aba amabwîra olubaga okwo, balya badâhwa nda bali bafumbasire mishekera nda ya mahembe ga ngandabuzi, banacishokola embere za Nyakasane, bayisha babûha erya mishekera, n'omucîmba gw'amalaganyo ga Nyakasane gwabayisha enyuma. [9] Abalwi bali badwîrhe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'emirasano yâbo, bashokolera abo badâhwa bayishaga babûha emishekera n'abandi balwî bali enyuma z'omucîmba oku bajà bagenda ntyo erhi banayisha babûha emishekera. [10] Yozwè ali erhi ahire olubaga eli irhegeko, erhi: «Murhahîra mukajira olubi, mumanye izù linyu lirhayumvîkanaga, n'ekanwa kinyu erharhengaga ecinwa ciru n'eciguma, kuhika amango niene namubwîra nti: Bandi orhuhababo! Aho, mwanabanda orhuhababo!» [11] Omucimba gwa Nyakasane, gwagera eburhambi bw'olugo, gwaluzonga liguma lyône; kandi bashubira oku cihando, banajilala omwo cihando. [12] Yozwè, erhi buca, azûka sêzi sêzi, lubungubungu, nabo abadâhwa banacirhôla omucîmba gwa Nyakasane. [13] Balya badâhwa nda bali bafumbasire mishekera nda y'amahembe g'engandabuzi, banashokolîre omucîmba gwa Nyakasane nabo balîkûla, babûha emishekera. Abalwi badwîrhe emirasano yâbo babashokolera, n'abandi balwî bali enyuma bakulikira omucîmba gwa Nyakasane - oku bajà bagenda ntyo, erhi banayisha babûha emishekera. [14] Bazunguluka liguma olugo, oku lusiku lwa kabiri, bashubira omu cihando. Bajira ntyo nsiku ndarhu zikulîkirine. [15] Oku lusiku lwa kali nda banacizûka kandi lubungubungu, mucêracera, bashubizunguluka lulya lugo, bajira kwa bene okwo kali nda; olwo lusiku lonêne bazunguluka olwo lugo kali nda. [16] Oku bwa kali nda, oku abadâhwa badwîrhe babûha emishekera, Yozwè anacibwîra olubaga erhi: «Mubande orhuhababo, bulya Nyakasane anamuhire lunola lugo.

Yeriko, cishà ca Nyakasane

[17] Olugo loshi luhererherwe oku bulonza bwa Nyakasane, muluhererhere[x] muhererhere na ngasi binabamwo byôshi; olya mukazi Rahabu orhajira mulume yêne mwaleka alame na ngasi bôshi bankaba bali naye omu nyumpa, bulya Oyo mukazi afulisire balya bantu b'enyenzi rhwali rhurhumire. [18] Ci mumanye, mucilange oku ngasi kantu mugwâsirwe okuhererekeza, bulya erhi hankajira awayagalwa na kantu kalebe muli byo akaderha mpu akola akayôrhana, mwanabona Israheli ye mukola mwahirakwo obuhanya na ntyo mubone mwêne mwamacîbihiza. [19] Amarhale gôshi, amasholo gôshi, ebirugu by'omulinga byôshi na eby'ecûma, ebyo byôshi birherekêrwe Nyakasane, binaje omu mbîko[y] ya Nyakasane». [20] Olubaga lwanacibanda orhuhababo, abadâhwa banàcibûha emishekera n'erhi olubaga luyumva omulenge gw'omushekera, loshi lwajira olwôho lunene bwenêne, olukûta lwahongoka[z], olubaga lwakananda lwàjà omu lugo ngasi muguma anajà alolà embere yone. Olwo lugo banacilurhôla. [21] Banacihererekeza ngasi ebi banashimanyire omu lugo byôshi, abalume, abakazi, abashosi, enkafu, ebibuzi, endogomi, byôshi babigeza oku boji bw'engôrho.

---

[w] **6.5** : Omulenge gw4omushekera: Yoz 6, 10-12; Bac 7, 8-20. Olwôho lunene: olubi lunene: Sam 17. 20.52.
[x] **6.17** : Olugo luhererherwe: Lev 27, 28-29; enyenzi: bantu barhumirwe e buyênzi, e bwakulolereza ngahi bakahubuka lyo bagwarha olugo lwa bene. Okuleka o-lya mukazi Rahabu: Yoz 2, 1-21.
[y] **6.19** : Ebi banyazire, bije omu mbîko ya Nyakasane: Mib 31, 54.
[z] **6.20** : Olukûta lwahongoka: Hbr 11, 30.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Enyumpa ya Rahabu erhahumweko

22 Yozwè anacibwîra balya balume babiri bali barhumirwe oku buyênzi erhi: «Mukanye mujè
omu nyumpa yolya mukazi orhajira mulume, murhenzemwo Oyo mukazi, n'abâge bôshi nka
kulya mwanamulaganyagya n'endahiro». 23 Balya bâna b'emisole bali barhumirwe buyênzi,
banacijà omu nyumpa, bahulusamwo Rahabu, îshe, nina, bene wâbo na ngasi banali bâge
bôshi, omulala gwâge gôshi banaciguhulusa, gwarhenga omu cihando ca bene Iraheli.
24 Buzinda bw'aho olugo baludûlika muliro n'ebyanalimwo byôshi, okuleka amarhale, amasholo
n'ebirugu by'omulinga n'eby'ecûma, ebyo babihira omu mbîko y'omu ka - Nyamuzinda. 25 Yozwè
afungira ntyo omûka gwa Rahabu, mukazi orhajiraga mulume, afungira ogw'enyumpa y'îshe
yôshi n'ogwa bene wâbo bôshi. Oyôla mukazi anacibêra omu Israheli kuhika buno, bulya ye
wafulikaga zirya nyênzi Yozwè ali arhumire e Yeriko.

Okuhehêrerwa kw'owanayînamule Yeriko

26 Mw'ago mango Yozwè anacilahira aderha erhi: «Mâshi ahehêrerwe na Nyakasane, omuntu
wanacìshomya mpu akola ashubiyûbaka olu lugo lwa Yeriko! Oku lubere lwâge kwo akabandira
eciriba, n'oku muziba gwâge kwo ankayûbakaira omuhango». 27 Nyakasane ayôrha ntyo
haguma na Yozwè[a] n'irenge lyâge lyalumira omu cihugo côshi.

Josua/Joshua BHS 6

1 וִירִיחוֹ סֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין יוֹצֵא וְאֵין בָּא׃ ס
2 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־יְרִיחוֹ וְאֶת־מַלְכָּהּ גִּבּוֹרֵי הֶחָיִל׃ 3 וְסַבֹּתֶם אֶת־הָעִיר כָּל אַנְשֵׁי
הַמִּלְחָמָה הַקֵּיף אֶת־הָעִיר פַּעַם אֶחָת כֹּה תַּעֲשֶׂה שֵׁשֶׁת יָמִים׃ 4 וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת הַיֹּבְלִים לִפְנֵי
הָאָרֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר שֶׁבַע פְּעָמִים וְהַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת׃ 5 וְהָיָה בִּמְשֹׁךְ | בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל
בְּשָׁמְעֲכֶם אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר יָרִיעוּ כָל־הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְנָפְלָה חוֹמַת הָעִיר תַּחְתֶּיהָ וְעָלוּ הָעָם אִישׁ נֶגְדּוֹ׃ 6 וַיִּקְרָא
יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן אֶל־הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שְׂאוּ אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת יוֹבְלִים לִפְנֵי
אֲרוֹן יְהוָה׃ 7 וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָעָם עִבְרוּ וְסֹבּוּ אֶת־הָעִיר וְהֶחָלוּץ יַעֲבֹר לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה׃ 8 וַיְהִי כֶּאֱמֹר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם
וְשִׁבְעָה הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאִים שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת הַיֹּבְלִים לִפְנֵי יְהוָה עָבְרוּ וְתָקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וַאֲרוֹן בְּרִית יְהוָה הֹלֵךְ
אַחֲרֵיהֶם׃ 9 וְהֶחָלוּץ הֹלֵךְ לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים תֹּקְעִו הַשּׁוֹפָרוֹת וְהַמְאַסֵּף הֹלֵךְ אַחֲרֵי הָאָרֹן הָלוֹךְ וְתָקוֹעַ
בַּשּׁוֹפָרוֹת׃ 10 וְאֶת־הָעָם צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר לֹא תָרִיעוּ וְלֹא־תַשְׁמִיעוּ אֶת־קוֹלְכֶם וְלֹא־יֵצֵא מִפִּיכֶם דָּבָר עַד יוֹם אָמְרִי
אֲלֵיכֶם הָרִיעוּ וַהֲרִיעֹתֶם׃ 11 וַיַּסֵּב אֲרוֹן־יְהוָה אֶת־הָעִיר הַקֵּף פַּעַם אֶחָת וַיָּבֹאוּ הַמַּחֲנֶה וַיָּלִינוּ בַּמַּחֲנֶה׃ פ

[a] **6.27** : Nyakasane ayôrha ali na Yozwè : Lush 20, 1.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

12 וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אֲרוֹן יְהוָה׃ 13 וְשִׁבְעָה הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאִים שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת הַיֹּבְלִים לִפְנֵי
אֲרוֹן יְהוָה הֹלְכִים הָלוֹךְ וְתָקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וְהֶחָלוּץ הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם וְהַמְאַסֵּף הֹלֵךְ אַחֲרֵי אֲרוֹן יְהוָה הָולֹךְ וְתָקוֹעַ
בַּשּׁוֹפָרוֹת׃ 14 וְיָסֹבּוּ אֶת־הָעִיר בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי פַּעַם אַחַת וַיָּשֻׁבוּ הַמַּחֲנֶה כֹּה עָשׂוּ שֵׁשֶׁת יָמִים׃ 15 וַיְהִי ׀ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
וַיַּשְׁכִּמוּ כַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר וַיָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה שֶׁבַע פְּעָמִים רַק בַּיּוֹם הַהוּא סָבְבוּ אֶת־הָעִיר שֶׁבַע
פְּעָמִים׃ 16 וַיְהִי בַּפַּעַם הַשְּׁבִיעִית תָּקְעוּ הַכֹּהֲנִים בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם הָרִיעוּ כִּי־נָתַן יְהוָה לָכֶם
אֶת־הָעִיר׃ 17 וְהָיְתָה הָעִיר חֵרֶם הִיא וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ לַיהוָה רַק רָחָב הַזּוֹנָה תִּחְיֶה הִיא וְכָל־אֲשֶׁר אִתָּהּ בַּבַּיִת כִּי
הֶחְבֵּאַתָה אֶת־הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר שָׁלָחְנוּ׃ 18 וְרַק־אַתֶּם שִׁמְרוּ מִן־הַחֵרֶם פֶּן־תַּחֲרִימוּ וּלְקַחְתֶּם מִן־הַחֵרֶם וְשַׂמְתֶּם
אֶת־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל לְחֵרֶם וַעֲכַרְתֶּם אוֹתוֹ׃ 19 וְכֹל ׀ כֶּסֶף וְזָהָב וּכְלֵי נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל קֹדֶשׁ הוּא לַיהוָה אוֹצַר יְהוָה
יָבוֹא׃ 20 וַיָּרַע הָעָם וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָעָם אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיָּרִיעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְּדוֹלָה וַתִּפֹּל הַחוֹמָה
תַּחְתֶּיהָ וַיַּעַל הָעָם הָעִירָה אִישׁ נֶגְדּוֹ וַיִּלְכְּדוּ אֶת־הָעִיר׃ 21 וַיַּחֲרִימוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּעִיר מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה מִנַּעַר
וְעַד־זָקֵן וְעַד שׁוֹר וָשֶׂה וַחֲמוֹר לְפִי־חָרֶב׃ 22 וּלְשְׁנֵים הָאֲנָשִׁים הַמְרַגְּלִים אֶת־הָאָרֶץ אָמַר יְהוֹשֻׁעַ בֹּאוּ בֵּית־הָאִשָּׁה
הַזּוֹנָה וְהוֹצִיאוּ מִשָּׁם אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתֶּם לָהּ׃ 23 וַיָּבֹאוּ הַנְּעָרִים הַמְרַגְּלִים וַיּוֹצִיאוּ
אֶת־רָחָב וְאֶת־אָבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ וְאֶת־אַחֶיהָ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ וְאֵת כָּל־מִשְׁפְּחוֹתֶיהָ הוֹצִיאוּ וַיַּנִּיחוּם מִחוּץ לְמַחֲנֵה
יִשְׂרָאֵל׃ 24 וְהָעִיר שָׂרְפוּ בָאֵשׁ וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ רַק ׀ הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וּכְלֵי הַנְּחֹשֶׁת וְהַבַּרְזֶל נָתְנוּ אוֹצַר
בֵּית־יְהוָה׃ 25 וְאֶת־רָחָב ׀ הַזּוֹנָה וְאֶת־בֵּית אָבִיהָ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ הֶחֱיָה יְהוֹשֻׁעַ וַתֵּשֶׁב בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה
כִּי הֶחְבִּיאָה אֶת־הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר־שָׁלַח יְהוֹשֻׁעַ לְרַגֵּל אֶת־יְרִיחוֹ׃ פ
26 וַיַּשְׁבַּע יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר יָקוּם וּבָנָה אֶת־הָעִיר הַזֹּאת אֶת־יְרִיחוֹ בִּבְכֹרוֹ
יְיַסְּדֶנָּה וּבִצְעִירוֹ יַצִּיב דְּלָתֶיהָ׃ 27 וַיְהִי יְהוָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיְהִי שָׁמְעוֹ בְּכָל־הָאָרֶץ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7

Okuvuna irhegeko ly'okukenga ecishà ca Nyakasane

[1] Bene Israheli banacijira obulyâlya omu kuyûkiriza irhegeko ly'okuherêrekeza ecihugo nk'oku Nyakasane anali arhegesire. Akani[b], mugala wa Karmi, mugala wa Zabdi, mugala wa Zeraha w'omu bûko bwa Yuda, arhôla ebintu byali bigwâsirwe okuhererekezibwa, n'oburhè bwa Nyakasane bwanaciyâka kuli bene Israheli. [2] Yozwè anacirhuma abantu, kurhenga e Yeriko, kujà e Ayi, cihugo ciri hôfi na Beti-Aweni, olunda lw'ebuzûka-zûba bwa Beteli; anacibabwîra, erhi: «Musûke mujè buyênzi bw'eco cihugo». Nabo balya balume banacisôka bajà bayênja olw'ecôla cihugo ca Ayi. [3] Erhi bashubira emunda Yozwè ali bakolaga bagaluka, banacimubwîra mpu: «Olubaga lurhacirhamagya mpu lwayisôkera loshi! Abalume ba bihumbi bibiri kandi erhi bisharhu byône byanahashisôkera eyo munda n'okuhima Ayi, orharhamagya olubaga loshi, bulya abantu bali eyo bali bantu basungunu». [4] Balume hôfi ba bihumbi bisharhu banacisôkera eyo munda, ci bayisha balibisirweko n'abantu b'eyo Ayi. [5] Abantu b'eyo Ayi babayirhamwo bofi bantu makumi asharhu na ndarhu, banacibâminika kuhika aba muhango gwa Shebarimi, banacibahima erhi bakola bali oku mwandagalo. Omurhima gw'olubaga gwajonga nka mîshi.

Omusengero gwa Yozwè

[6] Yozwè anacisharhangula[c] emyambalo yâge, afukamiriza, akamalanga kahuma oku idaho embere ly'omucîmba gw'amalaganyo, kuhika bijingo, ajira ntyo ye n'abagula ba bene Israheli, banacicihira oluvù oku irhwe lyâbo. [7] Yozwe enaciderha erhi: mâshi yâgirwa[d] Nyakasane, carhumaga olu lubaga oluyikiza Yordani mpu lyo bakumba omu maboko g'Abanya-Moreni, barhumalîre? Ka kurhankabire kwinjà rhucihigaga okucibêrera olundi lunda lwa Yordani erhi kwo? [8] Mâshi Yâgirwa bici nankaciderhaga obu Israheli amayêrekeza aba- shombanyi bâge omugongo? [9] Abanya-Kanani bakolaga bakumanya, abandi bayûbaka omu cihugo côshi buzinda bakolaga bayishirhugorha, barhuyirhe, izîno lirhu lihirigirhe bano igulu. Na buzinda kurhi okolaga wayishijirira izîno lyâwe ly'ogala byôshi?»

Ishuzo lya Nyakasane

[10] Nyakasane anacibwîra Yozwè, erhi: «Yimanga, cirhumirage okumba bûbi ntya? [11] Israheli, anajizire ecâha, ciru barhalanzire[e] erya ndagâno yâni nabalahiri-zagya kuhika bayanka ebintu

---

[b] **7.1** 7, 1: Obubî bwa Akani: Yoz 22, 20; 1 Nga 2, 7
[c] **7.6** 7, 6: Yozwè anacisharhangula emyambalo yâge; Murh 44, 13; 1 Sam 4, 12; 1 Mak 3, 47; 10, 25; 14, 15: cimanyîso c'oburhè bunene. Afukamiriza kuhika bijingo: Bac 20, 23.26; 21, 2; I Sam 14, 24.
[d] **7.7** : Yozwè asengerera olubaga: Lub 32, 11-13; Mib 14, 13-19; Lush 9, 26-29.
[e] **7.11** : Barhalanzire erya Ndagâno yâni: Lush 17,2; 2 8am 7, 1; 16, 5; 1 Nga 15, 12. Babiyo-ngolokana: Ebj 5, 1-11.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byali bigwâsirwe okuhererekezibwa; babiyongolokana, banywerha, bayisha babidwîrhe omu birugu byâbo! [12] Ntâko bene Israheli bankahagalika abashombanyi bâbo; ci bakola bakaziyêrekeza abashombanyi bâbo omugongo, ebwa kubà bonene bakola bagalugalu. Ntankaba na ninyu nka murhacirhenza ebyo bigalugalu biri ekarhî kinyu. [13] Yimuka! ogendicêsa olubaga, onalubwîre, erhi: «Mweshi muciyumanyanye oku lusiku lw'irhondo; bulya kwo adesire ntya, Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli: «Hali ebigalugalu ekarhî kâwe, wâni Israheli. Orhankahashihagaza embere z'abashombanyi bâwe, akaba orharanzirirhenza ebyo bigalugalu biri ekarhî kâwe. [14] Muyîshe bano mweshi irhondo sêzi, ngasi baguma oku milala yâbo enagendeka; n'omulala Nyakasane akanagwârha, gwanayisha bûko oku bûko, n'obûko bwankagwârhwa, bwanakaziyisha mulala oku mulala, n'omulala Nyakasane akanagwârha gwanakaziyisha muntu oku muntu. [15] Oyu bankayishishimâna ali n'ebigalugalu, oyo banamusingônole[f] n'omuliro, na ngasi ehi ajira hyôshi, ebwa kubà anavunyire endagâno ya Nyakasane anahira obubî omw'Israheli».

Okumanya n'okuhana oyâzire

[16] Erhi buca, Yozwè azûka sêzi sêzi, akazigeza Israheli nk'oku emilala yâge enayôrha, omulala gwa Yuda gwanacigwârhwa. [17] Omulala gwa Yuda gwakazigera bûko oku bûko, n'obûko bwa Zera bwanacigwârhwa. Anacigeza obûko bwa Zera, nyumpa oku nyumpa, enyumpa ya Zabdi yanacigwârhwa. [18] Anaci-geza enyumpa ya Zabdi, muntu oku muntu, na Akani, mugala wa Karmi, mugala wa Zabdi, mugala wa Zera, w'omu mulala gwa Yuda anacigwârhwa. [19] Yozwè anacibwîra Akani, erhi: «Mugala wâni, nkusengire, ohè Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli, irenge lyâge, omukuze. Mbwîra bici wajizire, orhabi-nfulikaga». [20] Akani anacishuza Yozwè, erhi: «Neci okunali, nie najizire ecâha, nagayisa Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli; ntya na ntya kwo najizire: [21] Nabwîne omu minyago, ecishuli cinjà ca Shineari, sikeli magana abiri ga marhale. Nacizinge ciguma ca masholo ca buzirho bwa sikeli makumi arhânu: nanaciyagalwa n'ebyo bintu, lero nabirhôla; lolà oku biri bibîshe omw'idaho omu nyumpa yâni, n'amarhale go gali idako». [22] Yozwè anacirhuma yo entumwa, nazo zanacilibirhira ebwa ihêma ly'Akani, na k'orhabwini oku ecishûli cali cifulike omw'ihêma ly'Akani, n'amarhale gali idako. [23] Erhi babà bamarhenza ebyo birugu omw'ihema, babihêka emunda Yozwè ali na bene Israheli bôshi, babijahika embere za Nyakasane».

[24] Yozwè na bene Israheli bôshi, banacirhôla Akani, mugala wa Zera, banacirhôla galya marhale, banacirhôla cirya cishûli, banacirhôla cirya cizinge c'amasholo, banacirhôla bagala bâge, na bali b'Akani, banacirhôla enkafu zâge, endogomi zâge, ebibuzi byâge, ihêma lyâge na ngasi ebi anali agwêrhe byôshi, babijana omu kabanda k'Akori.

---

[f] **7.15** : Banamusingonole n'omuliro: Murh 38, 24; Lev 20, 14; 21, 9; Lush 22, 21.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[25] Yozwè anacimubwîra erhi: «Carhumaga rhweshi warhujira kubî ntya? Nyamabâho naye akolaga akujira kubî ene». Bene Israheli bôshi bamubanda amabuye. Bôshi babayôca n'omuliro, banabakwebakwo amabuye.

[26] Banacimuhirakwo ecirundo c'amabuye, n'eco cirundo hociciba kuhika ene. Lero obwo, Nyamubâho anacirhengamwo bulya burhe bwàli bumugwêrhe bwenêne. Co carhumaga abo bantu bakazihaderha mpu: Kabanda k'Akori kuhika ene.

Josua/Joshua BHS 7

1 וַיִּמְעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מַעַל בַּחֵרֶם וַיִּקַּח עָכָן בֶּן־כַּרְמִי בֶן־זַבְדִּי בֶן־זֶרַח לְמַטֵּה יְהוּדָה מִן־הַחֵרֶם וַיִּחַר־אַף יְהוָה בִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 2 וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֲנָשִׁים מֵירִיחוֹ הָעַי אֲשֶׁר עִם־בֵּית אָוֶן מִקֶּדֶם לְבֵית־אֵל וַיְאמֶר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר עֲלוּ וְרַגְּלוּ
אֶת־הָאָרֶץ וַיַּעֲלוּ הָאֲנָשִׁים וַיְרַגְּלוּ אֶת־הָעָי׃ 3 וַיָּשֻׁבוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַל־יַעַל כָּל־הָעָם כְּאַלְפַּיִם אִישׁ אוֹ
כִשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ יַעֲלוּ וְיַכּוּ אֶת־הָעָי אַל־תְּיַגַּע־שָׁמָּה אֶת־כָּל־הָעָם כִּי מְעַט הֵמָּה׃ 4 וַיַּעֲלוּ מִן־הָעָם שָׁמָּה
כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וַיָּנֻסוּ לִפְנֵי אַנְשֵׁי הָעָי׃ 5 וַיַּכּוּ מֵהֶם אַנְשֵׁי הָעַי כִּשְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה אִישׁ וַיִּרְדְּפוּם לִפְנֵי הַשַּׁעַר
עַד־הַשְּׁבָרִים וַיַּכּוּם בַּמּוֹרָד וַיִּמַּס לְבַב־הָעָם וַיְהִי לְמָיִם׃ 6 וַיִּקַּרַע יְהוֹשֻׁעַ שִׂמְלֹתָיו וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן
יְהוָה עַד־הָעֶרֶב הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עָפָר עַל־רֹאשָׁם׃ 7 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֲהָהּ | אֲדֹנָי יְהוִה לָמָּה הֵעֲבַרְתָּ הַעֲבֵיר
אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־הַיַּרְדֵּן לָתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַאֲבִידֵנוּ וְלוּ הוֹאַלְנוּ וַנֵּשֶׁב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן׃ 8 בִּי אֲדֹנָי מָה אֹמַר
אֲחֲרֵי אֲשֶׁר הָפַךְ יִשְׂרָאֵל עֹרֶף לִפְנֵי אֹיְבָיו׃ 9 וְיִשְׁמְעוּ הַכְּנַעֲנִי וְכֹל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְנָסַבּוּ עָלֵינוּ וְהִכְרִיתוּ אֶת־שְׁמֵנוּ
מִן־הָאָרֶץ וּמַה־תַּעֲשֶׂה לִשְׁמֶךָ הַגָּדוֹל׃ ס

10 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ קֻם לָךְ לָמָּה זֶּה אַתָּה נֹפֵל עַל־פָּנֶיךָ׃ 11 חָטָא יִשְׂרָאֵל וְגַם עָבְרוּ אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי
אוֹתָם וְגַם לָקְחוּ מִן־הַחֵרֶם וְגַם גָּנְבוּ וְגַם כִּחֲשׁוּ וְגַם שָׂמוּ בִכְלֵיהֶם׃ 12 וְלֹא יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקוּם לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם עֹרֶף
יִפְנוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם כִּי הָיוּ לְחֵרֶם לֹא אוֹסִיף לִהְיוֹת עִמָּכֶם אִם־לֹא תַשְׁמִידוּ הַחֵרֶם מִקִּרְבְּכֶם׃ 13 קֻם קַדֵּשׁ אֶת־הָעָם
וְאָמַרְתָּ הִתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל חֵרֶם בְּקִרְבְּךָ יִשְׂרָאֵל לֹא תוּכַל לָקוּם לִפְנֵי אֹיְבֶיךָ
עַד־הֲסִירְכֶם הַחֵרֶם מִקִּרְבְּכֶם׃ 14 וְנִקְרַבְתֶּם בַּבֹּקֶר לִשִׁבְטֵיכֶם וְהָיָה הַשֵּׁבֶט אֲשֶׁר־יִלְכְּדֶנּוּ יְהוָה יִקְרַב לַמִּשְׁפָּחוֹת
וְהַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר־יִלְכְּדֶנָּה יְהוָה תִּקְרַב לַבָּתִּים וְהַבַּיִת אֲשֶׁר יִלְכְּדֶנּוּ יְהוָה יִקְרַב לַגְּבָרִים׃ 15 וְהָיָה הַנִּלְכָּד בַּחֵרֶם יִשָּׂרֵף
בָּאֵשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ כִּי עָבַר אֶת־בְּרִית יְהוָה וְכִי־עָשָׂה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל׃ 16 וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיַּקְרֵב
אֶת־יִשְׂרָאֵל לִשְׁבָטָיו וַיִּלָּכֵד שֵׁבֶט יְהוּדָה׃ 17 וַיַּקְרֵב אֶת־מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה וַיִּלְכֹּד אֶת מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי וַיַּקְרֵב
אֶת־מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי לַגְּבָרִים וַיִּלָּכֵד זַבְדִּי׃ 18 וַיַּקְרֵב אֶת־בֵּיתוֹ לַגְּבָרִים וַיִּלָּכֵד עָכָן בֶּן־כַּרְמִי בֶן־זַבְדִּי בֶן־זֶרַח לְמַטֵּה

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יְהוּדָֽה׃ 19 וַיֹּ֣אמֶר יְהוֹשֻׁ֗עַ אֶל־עָכָן֙ בְּנִ֣י שִׂים־נָ֣א כָבוֹד֮ לַיהוָה֒ אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵל֮ וְתֶן־לוֹ֒ תוֹדָ֣ה וְהַגֶּד־נָ֣א לִ֔י מֶ֥ה עָשִׂ֖יתָ
אַל־תְּכַחֵ֥ד מִמֶּֽנִּי׃ 20 וַיַּ֤עַן עָכָן֙ אֶת־יְהוֹשֻׁ֣עַ וַיֹּ֔אמַר אָמְנָ֕ה אָנֹכִ֖י חָטָ֣אתִי לַיהוָ֣ה אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וְכָזֹ֥את וְכָזֹ֖את
עָשִׂ֥יתִי׃ 21 וָאֶרְאֶ֤ה בַשָּׁלָל֙ אַדֶּ֣רֶת שִׁנְעָ֔ר אַחַ֥ת טוֹבָ֖ה וּמָאתַ֣יִם שְׁקָלִ֑ים כֶּ֚סֶף וּלְשׁוֹן֙ זָהָ֣ב אֶחָ֔ד חֲמִשִּׁ֥ים שְׁקָלִ֖ים מִשְׁקָלוֹ֑
וָאֶחְמְדֵ֗ם וָאֶקָּחֵם֙ וְהִנָּ֣ם טְמוּנִ֔ים בָּאָ֖רֶץ בְּת֣וֹךְ הָאָהֳלִ֑י וְהַכֶּ֖סֶף תַּחְתֶּֽיהָ׃ 22 וַיִּשְׁלַ֤ח יְהוֹשֻׁעַ֙ מַלְאָכִ֔ים וַיָּרֻ֖צוּ הָאָ֣הֳלָה וְהִנֵּ֑ה
טְמוּנָ֥ה בְאָהֳלוֹ֖ וְהַכֶּ֥סֶף תַּחְתֶּֽיהָ׃ 23 וַיִּקְח֣וּם מִתּ֣וֹךְ הָאֹ֔הֶל וַיְבִאוּם֙ אֶל־יְהוֹשֻׁ֔עַ וְאֶל֙ כָּל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וַיַּצִּ֥קֻם לִפְנֵ֖י
יְהוָֽה׃ 24 וַיִּקַּ֣ח יְהוֹשֻׁ֗עַ אֶת־עָכָן֙ בֶּן־זֶ֣רַח וְאֶת־הַכֶּ֔סֶף וְאֶת־הָאַדֶּ֖רֶת וְאֶת־לְשׁ֣וֹן הַזָּהָ֑ב וְאֶת־בָּנָ֤יו וְאֶת־בְּנֹתָיו֙ וְאֶת־שׁוֹרֹ֣ו
וְאֶת־חֲמֹרֹ֔ו וְאֶת־צֹאנ֖וֹ וְאֶת־אָהֳלֹ֑ו וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לֹ֔ו וְכָל־יִשְׂרָאֵ֖ל עִמּ֑וֹ וַיַּעֲל֥וּ אֹתָ֛ם עֵ֥מֶק עָכ֖וֹר׃ 25 וַיֹּ֣אמֶר יְהוֹשֻׁ֗עַ מֶ֚ה
עֲכַרְתָּ֣נוּ יַעְכָּרְךָ֣ יְהוָ֔ה בַּיּ֥וֹם הַזֶּ֖ה וַיִּרְגְּמ֣וּ אֹת֑וֹ כָּל־יִשְׂרָאֵ֖ל אֶ֣בֶן וַיִּשְׂרְפ֥וּ אֹתָ֛ם בָּאֵ֖שׁ וַיִּסְקְל֥וּ אֹתָ֖ם בָּאֲבָנִֽים׃ 26 וַיָּקִ֤ימוּ
עָלָיו֙ גַּל־אֲבָנִ֣ים גָּד֔וֹל עַ֖ד הַיּ֣וֹם הַזֶּ֑ה וַיָּ֣שָׁב יְהוָ֗ה מֵחֲר֤וֹן אַפּוֹ֙ עַל־כֵּ֣ן קָרָ֔א שֵׁ֚ם הַמָּק֣וֹם הַה֔וּא עֵ֖מֶק עָכ֑וֹר עַ֖ד הַיּ֥וֹם
הַזֶּ֖ה׃ פ

8

Irhegeko lyahâbagwa Yozwè

[1] Nyakasane anacibwîra Yozwè, erhi: «Orhayôbohaga[g], orhanarhemukaga. Yanka engabo y'abalwi bôshi, oyisokane, orhabâlire Ayi. Ala oku nakuhire omwâmi w'e Ayi n'olubaga lwâge, olugo lwâge n'ecihugo câge. [2] Ojirire Ayi n'omwâmi wâge ebiri nka birya wakoleraga[h] Yeriko n'omwâmi wâge; ci konene mwahagula yo eminyago n'ebishwêkwa bibè binyu. Olwo lugo oluhirire omurhego olunda lw'ebuzûka-zûba».

Amalenga ga Yozwè

[3] Yozwè n'engabo yâge basokera oku matabâro, hakola bagendilwîsa Ayi. Yozwè acîshoga balume bihumbi makumi asharhu ba ntwâli, abarhuma mpu babè bagenda budufu. [4] Anacibaha eri irhegeko, erhi: «Loli, mukola mwâgendigoneka olugo olunda lw'ebuzika-zûba bw'olugo, buzira kujà kuli n'olugo, mweshi munagonekere aho. [5] Niono n'olubaga luli nâni, rhwayegera olugo, na hano bahuluka mpu barhurhabâlire nka kulya banajiraga burhanzi, rhwanaba nka rhwabayaka. [6] Bôshi banahuluka mpu bakola barhuminika, nîrhu rhwanalibirha kuhika rhubarhenze oku lugo, bulya bayishija baderha mpu kandi bamarhuyaka nka agandi mango. Rhwanayishibayaka. [7] Okubundi obwola, mwananyonyoka halya mwâli mucifulisire, mushagamukire omu lugo, mulurhôle, Nyakasane, Nyamuzinda winyu abahà lwo. [8] Hanomubà mwamarhôla olwo lugo, munaludûlike muliro; munajire nka kulya akanwa ka Nyakasane

[g] **8.1** : Orhayohohaga: Lush 3, 2. Engabo y'abalwi bôshi: Lui 88, 3, 11.,
[h] **8.2** : Ebiri nka birya wakoleraga Yeriko: 10, 1. 28. 30; 12, 9, Mwahagula yo eminyago: Yoz 8, 27; Lush 2, 35.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kanadesire. Mubwîne: namamuha amarhegeko gâni».

9 Yozwè abalika bagenda, bagendigonekera ekarhî ka Beteli na Ayi, olunda lw'ebuzika-zûba
bwa Ayi. Kuli Yozwè yênene ageza obwo budufu bôshi omu karhî k'olubaga. 10 Yozwè azukiriza
mucêracêra, erhi aba amageza Engabo yâge mwo amasù, asôka alongoline olwo lubaga, ye
n'abagula ba bene Israheli bôshi, barhabâlira e Ayi. 11 Eyo ngabo y'abalwi yanali naye
yanaci-rherema haguma naye, hayêgêra olugo, batwa eciralo olunda lw'emwênè lw'olugo,
akabanda kaja ekarhî kâbo na Ayi. 12 Yozwè ayanka balume hôfi bihumbi birhânu, agendibahira
bugoneke ekarhî ka Beteli na Ayi, olunda lw'ebuzûka-zûba bw'olugo. 13 Erhi olubaga lubà
lwamagabanyikamwo ntyo, baguma bajà olunda kw'emwenè y'olugo n'ahandi b'ecikembe
olunda lw'ebuzika-zûba bw'olugo, Yozwè akanya obwôla budufu bonênè agendija omu karhî
k'akabanda.

Okurhôlwa kwa Ayi

14 Erhi omwâmi w'e Ayi amulangìra, abalume bali omu lugo bazukiriza sêzisêzi, bahuluka
bakola bagendilwîsa Israheli, mwâmi n'engabo yâge bahika halya banali bamalagana, aha
ishiriza ly'akabanda, ci kone arhali amanyire oku olunda lw'ebuzika-zûba bw'olugo ali ahizirweyo
omurhego. 15 Yozwè n'ahandi bene Israheli bôshi, bacihimisa nabo, bakûla omulindi, bakola
bayaka, bashimba enjira y'omw'irûngu. 16 Okubundi obwo banacihamagaza mpu abantu bali omu
lugo bôshi bashagamuke babakulikire; banacikulikira Yozwè, balinda baciyegûla kuli n'olugo.
17 Harhasigalaga omuntu ciru n'omuguma omu Ayi n'omu Beteli, orhahulukaga mpu naye akola
akulikira Israheli; basiga olugo luli luyigule, bakulikira bene Israheli.

18 Nyakasane anacibwîra Yozwè, erhi: «Lambûlira olunda lwa Ayi eryo itumu ofumbasire omu
nfune, bulya nkola nakuhà eco cihugo». Yozwè anacilambûlira olunda lw'olugo, lirya itumu lyâge
ali afumbasire omu nfune. 19 Erhi alambûla okuboko, balya bantu bali bahenesire bayimuka
halya bali dubaduba, bakula omulindi, bacihonda omu lugo, banalurhôla, banacidulika omuliro
oku lugo dubaduba.

20 Abantu b'e Ayi mpu bacihindamuka, k'orhabona, balangîra omugî gwatumbûka omu lugo guli
omu nkuba malunga, babula lunda luguma luhi bayakire, olubaga lwayakiraga ebw'irûngu,
lwashubibahindamukira, baligi balya bali babashimbire. 21 Yozwè na bene Israheli erhi balangîra
oku olugo lwarholagwa na balya bantu bali bacifulisire, n'oku lukola ludûlike muliro, omugî
gukola gwakazisôka omu lugo, bagolonjoka, balwîsa banahima balya bantu b'e Ayi. 22 Abandi
barhenga omu lugo, babarhabâlire; ntyo Israheli abagorha, baguma aha abandi hala. Babahima,
harhasigalaga ciru n'omuguma ozîne ciru n'omuguma wadesire mpu ayaka. 23 Banacigwârha
omwâmi w'e Ayi, bayisha bamudwîrhe anacizine emunda Yozwè ali. 24 Erhi Israheli ayusinigûza

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abantu b'e Ayi omu mpinga, omw'irûngu, erya munda bali bashimbire, n'erhi babà bamanigûza[i] kuhika oku wa buzinda, bamabageza oku boji bw'engôrho, Israheli yeshi aciyongobeka muli Ayi, amugeza oku boji bw'engôrho. [25] Abafire muli olwo lusiku bahika omu bantu bihumbi ikumi na bibiri, aha balume, aha bakazi, abantu b'omu Ayi bôshi bafà.

Okukagwa n'emishabûko

[26] Yozwè arhaderhaga mpu afunya kulya kuboko kwâge ali alambwîre anafumbasire itumu kuhika aherêrekeza abantu b'omu Ayi bôshi. [27] Bene Israheli banyaga ebishwêkwa byâbo, n'eyindi minyago y'omu lugo nk'oku Nyakasane ali arhegesire Yozwè. [28] Yozwè ayoca Ayi anamujira cirundo ca bijonjagwa[j], n'eco cirundo ho ciciba kuhika ene. [29] Arhegeka mpu olya mwâmi w'e Ayi bamumanike oku murhi banalekereye okola kuhika bijingo. Erhi izûba lizika, Yozwè ahâna irhegeko mpu bamanule ecirunda câge oku murhi bamukwebe aha muhango gw'olugo, banamulundêko ecirundo c'amabuye, ho cinaciba kuhika oku lusiku lw'ene.

Enterekêro n'okushubululwa kw'endagâno aha Sikemi

[30] Okubundi, Yozwè anaciyûbakaira Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli, oluhêrero oku ntondo ya Ebali. [31] Bashimba irhegeko Mûsa omurhumisi wa Nyakasane ahire bene Israheli nk'oku binayandisirwe omu citabu c'oburhegesi bwa Mûsa. Bayûbaka oluhêrero lw'amabuye gonene[k], aga barhaderhaga mpu bagahirekwo ecûma. Barherekêrerakwo Nyakasane enterekêro z'ensirîra, n'enterekêro z'omurhûla.

Okusoma amarhegeko

[32] Aho, Yozwè ashubiyandika[l] oku mabuye, obwo bwaba bwa kabirhi, bulya burhegesi bwa Mûsa, ayandikaga embere za bene Israheli. [33] Israheli yeshi abagula bâge[m], bali bayimanzire olunda n'olundi lwa omucîmba gw'amalaganyo ga Nyakasane, ebigolo, n'abandi b'embuga, n'abandi bantu b'olubaga, bayimanga cihimbi ciguma olunda lw'entondo Garizîmi, ecindi cihimbi olunda lw'entondo ya Ebali, nka kulya Mûsa omurhumisi wa Nyakasane ana-rhegekaga mîra galya mango agishaga bene Israheli. [34] Okubundi Yozwè asoma birya binwa by'oburhegesi byôshi, omugisho, n'obuhêherere[n] nk'oku binayandisirwe omu citabu c'oburhegesi. [35] Ntà kanwa ciru n'akaguma akali kayandisirwe na Mûsa, karhaderhagwa na Yozwè ago mango ali embere z'embuganano yôshi ya bene Israheli, abakazi, n'abâna, n'abandi b'embuga banali nabo bôshi

---

[i] **8.24** : Babanigûza kuhika oku wa buzinda: Lush 2, 34. 8, 26: Yozwè arhafunyaga okuboko kwâge.
[j] **8.28** : Cirundo ca bijonjagwa: Lush 13, 17.
[k] **8.31** : Oluhêrero lw'amabuye gonene: Lub 20, 24-26; Lush 27, 5-6. 22.
[l] **8.32** : Yozwè ashubiyandika ohurhegesi bwa Mûsa oku mabuye: Lush 27, 2-3.
[m] **8.33** : abagula b'Israheli bali Ahadâhwa ba bene Levi: Lush 17, 9; 27, 11-13; Luh 22. 20; 23, 9; Lcv 19, 10.33-34; 23,.
[n] **8.34** : Omugisho n'ohuhehêrere: Lush 27, 14-28, 68.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omwo lugendo.

Josua/Joshua BHS 8

1וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־יְהוֹשֻׁ֔עַ אַל־תִּירָ֥א וְאַל־תֵּ֖חָת קַ֣ח עִמְּךָ֑ אֶת כָּל־עַ֗ם הַמִּלְחָמָה֙ וְק֣וּם עֲלֵ֔ה הָעָ֖י רְאֵ֑ה | נָתַ֤תִּי בְיָדְךָ֙ 2אֶת־מֶ֣לֶךְ הָעַ֔י וְאֶת־עַמּ֖וֹ וְאֶת־עִירוֹ֙ וְאֶת־אַרְצ֔וֹ וְעָשִׂ֥יתָ לָעַ֖י וּלְמַלְכָּ֑הּ כַּאֲשֶׁ֨ר עָשִׂ֜יתָ לִירִיח֗וֹ וּלְמַלְכָּהּ֙ רַק־שְׁלָלָ֣הּ וּבְהֶמְתָּ֔הּ תָּבְז֥וּ לָכֶ֖ם שִׂים־לְךָ֣ אֹרֵ֑ב לָעִ֖יר מֵאַחֲרֶֽיהָ׃ 3וַיָּ֣קָם יְהוֹשֻׁ֗עַ וְכָל־עַם֙ הַמִּלְחָמָ֔ה לַעֲל֖וֹת הָעָ֑י וַיִּבְחַ֣ר יְהוֹשֻׁ֗עַ
שְׁלֹשִׁ֤ים אֶ֙לֶף֙ אִישׁ֣ גִּבּוֹרֵ֔י הַחַ֖יִל וַיִּשְׁלָחֵ֣ם לָ֑יְלָה׃ 4וַיְצַ֥ו אֹתָ֛ם לֵאמֹ֖ר רְא֣וּ אַתֶּ֗ם אֹרְבִים֙ לָעִ֔יר מֵאַחֲרֵ֖י הָעִ֑יר
אַל־תַּרְחִ֤יקוּ מִן־הָעִיר֙ מְאֹ֔ד וִהְיִיתֶ֖ם כֻּלְּכֶ֥ם נְכֹנִֽים׃ 5וַאֲנִ֣י וְכָל־הָעָ֔ם אֲשֶׁ֥ר אִתִּ֖י נִקְרַ֣ב אֶל־הָעִ֑יר וְהָיָ֗ה כְּי־יֵצְא֤וּ
לִקְרָאתֵ֙נוּ֙ כַּאֲשֶׁ֣ר בָּרִ֔אשֹׁנָ֖ה וְנַסְנ֥וּ לִפְנֵיהֶֽם׃ 6וְיָצְא֣וּ אַחֲרֵ֔ינוּ עַד֙ הַתִּיקֵ֣נוּ אוֹתָ֔ם מִן־הָעִ֖יר כִּ֣י יֹאמְר֑וּ נָסִ֥ים לְפָנֵ֖ינוּ
כַּאֲשֶׁ֣ר בָּרִ֔אשֹׁנָ֖ה וְנַסְנ֥וּ לִפְנֵיהֶֽם׃ 7וְאַתֶּ֣ם תָּקֻ֔מוּ מֵהָאוֹרֵ֖ב וְהוֹרַשְׁתֶּ֣ם אֶת־הָעִ֑יר וּנְתָנָ֥הּ יְהוָ֛ה אֱלֹהֵיכֶ֖ם בְּיֶדְכֶֽם׃ 8וְהָיָ֣ה
כְּתָפְשְׂכֶ֣ם אֶת־הָעִ֔יר תַּצִּ֖יתוּ אֶת־הָעִ֑יר בָּאֵ֕שׁ כִּדְבַ֖ר יְהוָ֥ה תַּעֲשׂ֖וּ רְא֥וּ צִוִּ֖יתִי אֶתְכֶֽם׃ 9וַיִּשְׁלָחֵ֖ם יְהוֹשֻׁ֑עַ וַיֵּלְכ֣וּ
אֶל־הַמַּאְרָ֔ב וַיֵּשְׁבוּ֙ בֵּ֣ין בֵּֽית־אֵ֔ל וּבֵ֖ין הָעַ֣י מִיָּ֑ם לָעָ֣י וַיָּ֔לֶן יְהוֹשֻׁ֖עַ בַּלַּ֥יְלָה הַה֖וּא בְּתוֹךְ֥ הָעָֽם׃ 10וַיַּשְׁכֵּ֤ם יְהוֹשֻׁ֙עַ֙ בַּבֹּ֔קֶר
וַיִּפְקֹ֖ד אֶת־הָעָ֑ם וַיַּ֣עַל ה֔וּא וְזִקְנֵ֖י יִשְׂרָאֵ֥ל לִפְנֵ֖י הָעָ֥ם הָעִֽי׃ 11וְכָל־הָעָ֨ם הַמִּלְחָמָ֜ה אֲשֶׁ֣ר אִתּ֗וֹ עָל֙וּ֙ וַיִּגְּשׁ֔וּ וַיָּבֹ֖אוּ נֶ֣גֶד
הָעִ֑יר וַיַּחֲנ֣וּ מִצְּפ֔וֹן לָעַ֖י וּבֵינ֥וֹ וּבֵין־הָעָֽי׃ 12וַיִּקַּ֕ח כַּחֲמֵ֥שֶׁת אֲלָפִ֖ים אִ֑ישׁ וַיָּ֣שֶׂם אוֹתָ֗ם אֹרֵב֙ בֵּ֣ין בֵּֽית־אֵ֔ל וּבֵ֖ין הָעַ֑י
מִיָּ֖ם לָעִֽיר׃ 13וַיָּשִׂ֤ימוּ הָעָם֙ אֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶ֔ה אֲשֶׁ֖ר מִצְּפ֣וֹן לָעִ֑יר וְאֶת־עֲקֵבוֹ֙ מִיָּ֣ם לָעִ֔יר וַיֵּ֥לֶךְ יְהוֹשֻׁ֛עַ בַּלַּ֥יְלָה הַה֖וּא בְּתוֹךְ
הָעֵֽמֶק׃ 14וַיְהִ֕י כִּרְא֥וֹת מֶֽלֶךְ־הָעַ֖י וַיְמַהֲר֣וּ וַיַּשְׁכִּ֑ימוּ וַיֵּצְא֣וּ אַנְשֵׁי־הָעִ֗יר לִקְרַאת־יִשְׂרָאֵל֙ לַמִּלְחָמָ֔ה הוּא֙ וְכָל־עַמּ֔וֹ
לַמּוֹעֵ֖ד לִפְנֵ֣י הָעֲרָבָ֑ה וְה֣וּא לֹ֥א יָדַ֛ע כִּי־אֹרֵ֥ב ל֖וֹ מֵאַחֲרֵ֥י הָעִֽיר׃ 15וַיִּנָּגְע֤וּ יְהוֹשֻׁ֙עַ֙ וְכָל־יִשְׂרָאֵ֔ל לִפְנֵיהֶ֖ם וַיָּנֻ֑סוּ דֶּ֖רֶךְ
הַמִּדְבָּֽר׃ 16וַיִּזָּעֲק֣וּ כָל־הָעָ֔ם אֲשֶׁ֖ר בָּעַ֑יר לִרְדֹּ֣ף אַחֲרֵיהֶ֔ם וַיִּרְדְּפ֖וּ אַחֲרֵ֣י יְהוֹשֻׁ֑עַ וַיִּנָּתְק֖וּ מִן־הָעִֽיר׃ 17וְלֹא־נִשְׁאַ֥ר אִ֛ישׁ
בָּעַ֖י וּבֵ֣ית אֵ֑ל אֲשֶׁ֥ר לֹא־יָצְא֖וּ אַחֲרֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וַיַּעַזְב֤וּ אֶת־הָעִיר֙ פְּתוּחָ֔ה וַיִּרְדְּפ֖וּ אַחֲרֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ פ
18וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־יְהוֹשֻׁ֔עַ נְטֵ֛ה בַּכִּידֹ֥ן אֲשֶׁר־בְּיָדְךָ֖ אֶל־הָעַ֑י כִּ֣י בְיָדְךָ֥ אֶתְּנֶ֖נָּה וַיֵּ֣ט יְהוֹשֻׁ֔עַ בַּכִּידֹ֥ן אֲשֶׁר־בְּיָד֖וֹ
אֶל־הָעִֽיר׃ 19וְהָאוֹרֵ֗ב קָם֙ מְהֵרָ֣ה מִמְּקוֹמ֔וֹ וַיָּרֻ֖וצוּ כִּנְטֹתוֹ֣ יָד֑וֹ וַיָּבֹ֣אוּ הָעִ֗יר וַיִּלְכְּד֣וּהָ֔ וַיְמַהֲר֥וּ וַיַּצִּ֖יתוּ אֶת־הָעִ֥יר
בָּאֵֽשׁ׃ 20וַיִּפְנ֤וּ אַנְשֵׁי֙ הָעַ֔י אַחֲרֵיהֶ֖ם וַיִּרְא֑וּ וְהִנֵּ֤ה עָלָה֙ עֲשַׁ֣ן הָעִ֔יר הַשָּׁמַ֖יְמָה וְלֹא־הָ֥יָה בָהֶ֛ם יָדַ֖יִם לָנ֣וּס הֵנָ֑ה וְהָעָם֙
וְהָעָ֔ם הַנָּ֖ס הַמִּדְבָּ֥ר נֶהְפָּ֖ךְ אֶל־הָרוֹדֵֽף׃ 21וִיהוֹשֻׁ֙עַ֙ וְכָל־יִשְׂרָאֵ֔ל רָא֥וּ כִֽי־לָכַ֖ד הָאֹרֵ֣ב אֶת־הָעִ֑יר וְכִ֥י עָלָ֖ה עֲשַׁ֥ן הָעִֽיר
וַיָּשֻׁ֖בוּ וַיַּכּ֥וּ אֶת־אַנְשֵׁ֖י הָעָֽי׃ 22וְאֵ֗לֶּה יָצְא֤וּ מִן־הָעִיר֙ לִקְרָאתָ֔ם וַיִּהְיוּ֙ לְיִשְׂרָאֵ֔ל בְּתֹ֥וךְ אֵ֖לֶּה מִזֶּ֑ה וְאֵ֖לֶּה מִזֶּ֑ה וַיַּכּ֥וּ אוֹתָ֛ם
עַד־בִּלְתִּ֥י הִשְׁאִיר־לוֹ֖ שָׂרִ֣יד וּפָלִֽיט׃ 23וְאֶת־מֶ֥לֶךְ הָעַ֖י תָּפְשׂ֣וּ חַ֑י וַיַּקְרִבוּ֙ אֹת֔וֹ אֶל־יְהוֹשֻׁ֖עַ׃ 24וַיְהִ֗י כְּכַלּ֤וֹת יִשְׂרָאֵל֙ לַהֲרֹ֣ג
אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵ֣י הָעַ֔י בַּשָּׂדֶ֥ה בַּמִּדְבָּ֖ר אֲשֶׁ֣ר רָדְפ֣וּם בּ֑וֹ וַיִּפְּל֣וּ כֻלָּ֔ם לְפִי־חֶ֖רֶב עַד־תֻּמָּ֑ם וַיָּשֻׁ֙בוּ֙ כָּל־יִשְׂרָאֵ֔ל הָעַ֖י וַיַּכּ֥וּ אֹתָ֖הּ
לְפִי־חָֽרֶב׃ 25וַיְהִ֣י כָל־הַנֹּפְלִ֗ים בַּיּוֹם֙ הַה֣וּא מֵאִ֔ישׁ וְעַד־אִשָּׁ֖ה שְׁנֵ֣ים עָשָׂ֑ר אֶ֖לֶף כֹּ֥ל אַנְשֵׁ֖י הָעָֽי׃ 26וִיהוֹשֻׁ֙עַ֙ לֹא־הֵשִׁ֣יב יָד֔וֹ
אֲשֶׁ֥ר נָטָ֛ה בַּכִּידֹ֖ן עַד אֲשֶׁ֣ר הֶחֱרִ֑ים אֵ֚ת כָּל־יֹשְׁבֵ֣י הָעָֽי׃ 27רַ֣ק הַבְּהֵמָ֗ה וּשְׁלַל֙ הָעִ֣יר הַהִ֔יא בָּזְז֥וּ לָהֶ֖ם יִשְׂרָאֵ֑ל כִּדְבַ֖ר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יְהוָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ׃ 28וַיִּשְׂרֹף יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעָי וַיְשִׂימֶהָ תֵּל־עוֹלָם שְׁמָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ 29וְאֶת־מֶלֶךְ הָעָי
תָּלָה עַל־הָעֵץ עַד־עֵת הָעֶרֶב וּכְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ וַיּוֹרִידוּ אֶת־נִבְלָתוֹ מִן־הָעֵץ וַיַּשְׁלִיכוּ אוֹתָהּ אֶל־פֶּתַח שַׁעַר
הָעִיר וַיָּקִימוּ עָלָיו גַּל־אֲבָנִים גָּדוֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ פ
30אָז יִבְנֶה יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר עֵיבָל׃ 31כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּכָּתוּב
בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה מִזְבַּח אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת אֲשֶׁר לֹא־הֵנִיף עֲלֵיהֶן בַּרְזֶל וַיַּעֲלוּ עָלָיו עֹלוֹת לַיהוָה וַיִּזְבְּחוּ
שְׁלָמִים׃ 32וַיִּכְתָּב־שָׁם עַל־הָאֲבָנִים אֵת מִשְׁנֵה תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר כָּתַב לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 33וְכָל־יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו
וְשֹׁטְרִים | וְשֹׁפְטָיו עֹמְדִים מִזֶּה | וּמִזֶּה | לָאָרֹון נֶגֶד הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי | אֲרֹון בְּרִית־יְהוָה כַּגֵּר כָּאֶזְרָח חֶצְיוֹ
אֶל־מוּל הַר־גְּרִזִים וְחֶצְיוֹ אֶל־מוּל הַר־עֵיבָל כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה לְבָרֵךְ אֶת־הָעָם יִשְׂרָאֵל
בָּרִאשֹׁנָה׃ 34וְאַחֲרֵי־כֵן קָרָא אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַבְּרָכָה וְהַקְלָלָה כְּכֹל־הַכָּתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה׃ 35לֹא־הָיָה דָּבָר
מִכֹּל אֲשֶׁר־צִוָּה מֹשֶׁה אֲשֶׁר לֹא־קָרָא יְהוֹשֻׁעַ נֶגֶד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְהַגֵּר הַהֹלֵךְ בְּקִרְבָּם׃ פ

9

Israheli arhêrwa

[1] Oku mwanzi gw'ebyo byabîre, abâmi bôshi bayûbasire olundi lunda lwa Yordani, abali bayûbasire omu ntondo n'omu bihugo by'omu marhambi, ab'oku burhambi bw'enyanja, kuhika hôfi na Libano: Abahiti, Abamori, Abanya-Kanani, Abaperezi, Abahevi, Abayebusi, [2] bôshi bacilunga haguma mpu balwise caligumiza Yozwè na bene Israheli.

Obwengehusi bwa Bene Gabaoni

[3] Abantu b'e Gabaoni erhi bayumva kurhi Yozwè ahenyeraga Yeriko na Ayi. [4] Banacisinga bôhe obwenge bwâbo. Banacirhola enjira yâbo n'oluhembo nka bantu babalama. Bayanka ebishoho bikoyire babihira oku ndogomi zâbo n'orhubindi rhw'idivayi rhwa mîra rhukola rhukoyire n'ebyajire byahangwa, [5] emagulu gâbo banacihirayo enkwêrho zikola zishosihire, zanajire zahangwa, bone bayambala emishangi y'enkoyera; emigati bali baciyikire yali migati ya-yumusire na ya buvungunyukiza. [6] Bakanya bajà emunda Yozwè ali oku ciha-ndo aha Gilgala, banacimubwîra yêne na bene Israheli bôshi, mpu: Rhwono rhuli bantu barhenga omu cihugo ca kuli, na bunomurhusingire emihigo, nîrhu rhubasingire emigâbo[o], rhuyumvanye». Bene Israheli banacishuza abo Bahiviti, mpu: [7] «K'arhankabà emwîrhu muyûbaka; kurhigi rhwankajira endagâno haguma ninyu?» [8] Banacibwîra Yozwè, mpu: «Rhwono rhuli bambali bâwe». Yozwè anacibadôsa, erhi: «Muli ba ngahi, munali bantu baci?» [9] Banacimushuza, mpu: «Bambali bâwe barhenga omu cihugo ca kulî bwêene; rhuyishire nti rhukuze izîno lya Nyakasane, Nyamuzinda

[o] **9.6** : Emihigo n'emigabo: Ndagâno ekarhi ka bikembe bìbiri bya balwî.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wâwe; bulya rhwayumvîrhe barhuganîrira kuli ye na ngasi oku anajizire omu Mîsiri koshî. 10 Rhwayumvîrhe kurhi akoleraga abâmi banya-Moreni[p] ebwa lindi ishiriza lya Yordani, abo bâmi baligi Sihoni, mwamî w'e Hesboni, na Ogu mwâmi w'e Bashani, ayûbakaga aha Astaroti. 11 Abagula bîrhu, n'abantu b'omu cihugo cîrhu bôshi banacirhu- bwîra, mpu: Muyanke ebiryomuciyikire omu njira, mujè emunda bali, mubà-bwîre mpu: Rhwono rhuli barhumisi binyu na buna mulekagc rhujire e-ndagâno na ninyu. 12 Lolagi omugati gwirhu, gwàli gudûrhubire erhi rhuguyanka nti rhuciyikire gwo kurhenga omu mwabirhwe, olusiku rhwagurhôlaga rhunagenda mpu rhukola rhwaja emunda muli mulolage buno oku gukola guyûmûsire, gunakola buvunyungukiza. 13 Orhu rhubindi rhuciyikiremwo idi-vayi, rhwali rhuyunjwîre erhi rhunaciri rhuhyâhya, mwêne mubonage kurhi rhwajire rhwabereka; emishangi yîrhu n'enkwêrho zirhu byo ebi bikola bikoyire n'enjira ndi bwenêne». 14 Bene Israheli banaciyanka oku biryo byâbo buzira kurhangidôsa[q] Nyakasane. 15 Yozwè anacijira endagâno y'omurhûla haguma nabo, kandi banacijira eyindi ndagâno y'okuderha mpu babaleka balame; n'abakulu b'ihano bacîgashira bo.

16 Enyuma lya nsiku isharhu bali bajizire eyo ndagâno, bamanyîsa bene Israheli oku balya bantu bali balungu bâbo n'oku bayûbaka ekarhî kâbo. 17 Oku bundi obwo banacilikûla bahika oku lugo lwâbo enyuma lya nsiku isharhu. Ebishagala byâbo byàli: Gabaoni, Kefira, Bêroti na Kiryati-Yarimi. 18 Barhabayirhaga erhi gulya mwigasho abagula bacigashiraga bo gurhuma, oku izîno lya Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli; ci olubaga loshi lwaciduduma bwenêne kuli abo bashamuka.

Amarhegeko ga Bene Gabaoni

19 Balya bashamuka bôshi banacibwîra erya mbuganano y'olubaga erhi: «Rhwabajirire endahiro okw'izîno lya Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli; na buna rhurhankacibahumakwo. 20 Lolagi oku rhwabajirira: Rhwabaleka balame ly'oburhè bwa Nyakasane bulekiyaka kuli rhwe, erhi kulya rhwabajiriraga e-ndahiro[r] kurhuma.» 21 Mpu: «Mubaleke balame», kwo abashamuka badesire; ci kone bahàbwe omukolo gw'okukashenya enshâli n'okudoma amîshi oku mbu-ganano ya bene Israheli yôshi nk'oku abashamuka banababwizire. 22 Yozwè anahamagala abo bantu b'e Gabaoni abadôsa, erhi: «Carhumaga murhurheba murhubwîra mpu: Rhuli bantu ba kuli na ninyu, n'obwo muyûbasire ekarhî ki-rhu? 23 Kurhenga bunomukòla mwayôrha bantu bahehêrirwe, na ntâye muli mwe wacileke okubà mujà, omukolo gwinyu gwaba gwa kukazishenya enshâli n'okukazidoma amîshi oku nyumpa ya Nyamuzinda wâni». 24 Banacishuza Yo-zwe, banacimubwîra, mpu: Bulya bambali bâwe bayumvîrhe oku Nyakasane, Nyamuzinda wâwe arhegekaga omurhumisi wâge Mûsa mpu: muhabwe ecihugo côshi, munânigûze ngasi

---

[p] **9.10** : Okuhimwa kwa abâmi banya-Moreni: Mib 21. 24-33; Lush 1, 4.
[q] **9.14** : Buzira kurhangidôsa Nyakasane: Mib 27, 21; 1 Sam 23, 2-12; 1 BÂM 22, 5-8.
[r] **9.20** : Kulya rhwahajiriraga endahiro: 2 Sam 21, 1-9.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banayûbaka muli eco cihugo, ntâye mwaleka e- mbere zinyu, rhwanayumva oku rhwamalibwa n'amagala, co carhumire rhujira ntyo. [25] Buno rhwono rhukola rhucihizire omu maboko gâwe: orhujirage nka kulya obwîne kunali kwinjà kuli we, kunashingânîne kuli rhwe». [26] Yozwè anacibajira ntya: abayokola, abarhenza omu maboko ga bene Israheli, lyo ba-rhagibayîrha. [27] Ci konene Yozwè abajira bantu ba kukazibeza enshâli n'aba okukazidomera embugânano amîshi n'oluhêrero lwa Nyakasane, ngasi aha Nyakasane anacishozire[s] hôshi: kwo banacikola ntyo ciru kuhika na buno.

Josua/Joshua BHS 9

1 וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר׀ בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבְכֹל׀ חֹוף הַיָּם הַגָּדֹול אֶל־מּול הַלְּבָנֹון הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי
הַכְּנַעֲנִי הַפְּרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי: 2 וַיִּתְקַבְּצוּ יַחְדָּו לְהִלָּח�ֶם עִם־יְהוֹשֻׁעַ וְעִם־יִשְׂרָאֵל פֶּה אֶחָד: פ
3 וְיֹשְׁבֵי גִבְעֹון שָׁמְעוּ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לִירִיחֹו וְלָעָי: 4 וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵמָּה בְּעָרְמָה וַיֵּלְכוּ וַיִּצְטַיָּרוּ וַיִּקְחוּ שַׂקִּים
בָּלִים לַחֲמֹורֵיהֶם וְנאֹדֹות יַיִן בָּלִים וּמְבֻקָּעִים וּמְצֹרָרִים: 5 וּנְעָלֹות בָּלֹות וּמְטֻלָּאֹות בְּרַגְלֵיהֶם וּשְׂלָמֹות בָּלֹות עֲלֵיהֶם
וְכֹל׀ לֶחֶם צֵידָם יָבֵשׁ הָיָה נִקֻּדִים: 6 וַיֵּלְכוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּל וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו וְאֶל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
רְחוֹקָה בָּאנוּ וְעַתָּה כִּרְתוּ־לָנוּ בְּרִית: 7 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַחִוִּי אוּלַי בְּקִרְבִּי אַתָּה יוֹשֵׁב וְאֵיךְ אֶכְרֹות־לְךָ
בְּרִית: 8 וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ עֲבָדֶיךָ אֲנָחְנוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהוֹשֻׁעַ מִי אַתֶּם וּמֵאַיִן תָּבֹאוּ: 9 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה
מְאֹד בָּאוּ עֲבָדֶיךָ לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי־שָׁמַעְנוּ שִׁמְעֹו וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה בְּמִצְרָיִם: 10 וְאֵת | כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה לִשְׁנֵי
מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹון מֶלֶךְ חֶשְׁבֹּון וּלְעֹוג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן אֲשֶׁר בְּעַשְׁתָּרֹות: 11 וַיֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ זְקֵינֵינוּ׃
וְכָל־יֹשְׁבֵי אַרְצֵנוּ לֵאמֹר קְחוּ בְיֶדְכֶם צֵידָה לַדָּרֶךְ וּלְכוּ לִקְרָאתָם וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵיהֶם עֲבָדֵיכֶם אֲנָחְנוּ וְעַתָּה כִּרְתוּ־לָנוּ
בְּרִית: 12 זֶה | לַחְמֵנוּ חַם הִצְטַיָּדְנוּ אֹתֹו מִבָּתֵּינוּ בְּיֹום צֵאתֵנוּ לָלֶכֶת אֲלֵיכֶם וְעַתָּה הִנֵּה יָבֵשׁ וְהָיָה נִקֻּדִים: 13 וְאֵלֶּה
נאֹדֹות הַיַּיִן אֲשֶׁר מִלֵּאנוּ חֲדָשִׁים וְהִנֵּה הִתְבַּקָּעוּ וְאֵלֶּה שַׂלְמֹותֵינוּ וּנְעָלֵינוּ בָּלּוּ מֵרֹב הַדֶּרֶךְ מְאֹד: 14 וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים
מִצֵּידָם וְאֶת־פִּי יְהוָה לֹא שָׁאָלוּ: 15 וַיַּעַשׂ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ שָׁלֹום וַיִּכְרֹת לָהֶם בְּרִית לְחַיֹּותָם וַיִּשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂיאֵי
הָעֵדָה: 16 וַיְהִי מִקְצֵה שִׁלֹּשֶׁת יָמִים אַחֲרֵי אֲשֶׁר־כָּרְתוּ לָהֶם בְּרִית וַיִּשְׁמְעוּ כִּי־קְרֹבִים הֵם אֵלָיו וּבְקִרְבּוֹ הֵם
יֹשְׁבִים: 17 וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל־עָרֵיהֶם בַּיֹּום הַשְּׁלִישִׁי וְעָרֵיהֶם גִּבְעֹון וְהַכְּפִירָה וּבְאֵרֹות וְקִרְיַת
יְעָרִים: 18 וְלֹא הִכּוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי־נִשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂיאֵי הָעֵדָה בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלֹּנוּ כָּל־הָעֵדָה
עַל־הַנְּשִׂיאִים: 19 וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַנְּשִׂיאִים אֶל־כָּל־הָעֵדָה אֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה לֹא נוּכַל
לְנָגַע בָּהֶם: 20 זֹאת נַעֲשֶׂה לָהֶם וְהַחֲיֵה אֹותָם וְלֹא־יִהְיֶה עָלֵינוּ קֶצֶף עַל־הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם: 21 וַיֹּאמְרוּ
אֲלֵיהֶם הַנְּשִׂיאִים יְחִיּוּ וַיִּהְיוּ חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי־מַיִם לְכָל־הָעֵדָה כַּאֲשֶׁר דִּבְּרוּ לָהֶם הַנְּשִׂיאִים: 22 וַיִּקְרָא לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ
וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר לָמָּה רִמִּיתֶם אֹתָנוּ לֵאמֹר רְחוֹקִים אֲנַחְנוּ מִכֶּם מְאֹד וְאַתֶּם בְּקִרְבֵּנוּ יֹשְׁבִים: 23 וְעַתָּה אֲרוּרִים

[s] **9.27** 9, 27: Ahantu Nyakasane acîshozire: Lush 12, 5.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אַתֶּם וְלֹא־יִכָּרֵת מִכֶּם עֶבֶד וְחֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי־מַיִם לְבֵית אֱלֹהָי׃ 24וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ כִּי הֻגֵּד הֻגַּד לַעֲבָדֶיךָ
אֵת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה עַבְדּוֹ לָתֵת לָכֶם אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וּלְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וַנִּירְא
מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵינוּ מִפְּנֵיכֶם וַנַּעַשֵּׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃ 25וְעַתָּה הִנְנוּ בְיָדֶךָ כַּטּוֹב וְכַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ לַעֲשׂוֹת לָנוּ
עָשւׂה׃ 26וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן וַיַּצֵּל אוֹתָם מִיַּד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא הֲרָגוּם׃ 27וַיִּתְּנֵם יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי
מַיִם לָעֵדָה וּלְמִזְבַּח יְהוָה עַד־הַיּוֹם הַזֶּה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר׃ פ

10

Matabâro ga bâmi barhânu aha Gabaoni

[1] Adoni-Sedeki, mwâmi w'e Yeruzalemu ayumwa oku Yozwè anahimire anarhòla ecihugo ca Ayi, oku amaciherêrekeza, oku anajirire Ayi n'omwâmi wâge kulya anajiriraga Yeriko n'omwâmi wâge, Ayumva oku abantu b'e Gabaoni erhi babà bamahashibona kurhi bayumvanya na bene Israheli, bakola bacîbêra emwâbo, [2] Anaciyôboha bwenêne ebwa kubà Gabaoni lwali lugo lunene nka ezindi ngo z'abâmi, ciru lwali lugo lunene kulusha Ayi; n'abantu ba muli olo lugo bali bantu ba burhwâli bwenêne, [3] Adoni-Sedeki, mwâmi w'e Yeruzalemu, anacirhuma entumwa emwa Hohami, mwâmi w'e Hebroni, anacirhuma entumwa emwa Pireami, mwâmi w'e Yarmuti, anacirhuma entumwa emwa Yafia, mwâmi w'e Lakishi, n'eyindi emwa Debiri, mwâmi w'Egloni. [4] Anacija abarhumiza erhi: «Mâshi musôkere eno mwâni, muntabale oku kulwa, lyo rhushubinyaga Gabaoni, bulya ananywanine na Yozwè na bene Israheli». [5] Okubundi abo bâmi barhânu b'e Amoriti, omwâmi w'e Yeruzalemu, omwâmi w'e Hebroni, omwâmi w'e Yarmuti, omwâmi w'e Lakishi n'omwâmi w'Egloni, banacishûbûzanya, banacisôka n'emirhwe y'engabo zâbo zôshi, Batwa icumbi lyâbo aha ishiriza lya Gabaoni, banacimukozako entambala.

Yozwè arhabâla Gabaoni

[6] Balya bantu b'e Gabaoni banacirhuma entumwa emunda Yozwè ali omu cihando câge aha Gilgala, mpu bajimubwîra, erhi: «Orhalikiriraga abarhumisi bâwe mâshi, osôkere duba eno mwîrhu, orhulikuze, orhurhabâle, ebwa kubà abâmi b'e Amoriti, abayûbaka ebwa ntondo, bôshi bacihizire baguma mpu ba- rhulwise». [7] Okubundi, Yozwè anacirhenga aha Gilgala, ye n'engabo z'abalwi bâge zôshi, n'entwâli zâge zôshi. [8] Nyakasane anacibwîra Yozwè erhi: «Omanye orhabarhînyaga, bulya nabahizire omu maboko gâwe, ntâye ciru n'omuguma wahaza embere zâwe». [9] Yozwè anacibarhibukirako cifudukwè; bulya ana-lâzire agenda obudufu bôshi kurhenga aha Gilgala.

Oburhabâle bw'Ow'enyanya

[10] Nyakasane anacibahondakwo akavango embere za bene Israheli; bene Israheli babahima

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwenêne, babahimira[t] okurhasagibonekana aha Gabaoni, banacibâminika omu njira esôkire e Beti-Horoni, babahima kuhika aha Azeka na kuhika aha Makeda. [11] Ago mango balibirhaga omu kuyâka bene Israheli, erhi bahika oku mwandagalo gwa Beti-Horoni, Nyakasane abarhibulirakwo amabuye[u] manene kurhenga e malunga, ago mabuye gabarhogerakwo kuhika aha Azeka, bahungumuka, abafire n'ago mabuye g'olubula balushire abayisi-rwe n'engôrho ya bene Israheli. [12] Olwo lusiku Nyakasane akwêba Abanya-Mori omu maboko ga bene Israheli. Yozwè anaciderha embere za bene Israheli, abwîra Nyakasane, erhi: «Mâshi w'izûba shirama kuli Gabaoni, nâwe wâni mwezi shirama omu kabanda k'Ayaloni!» [13] N'izuha lyayimanga, n'omwêzi gwabêra halya, kuhika ishanja lyacihòla oku bashombanyi bâlyo. Okwo ka kurhali kuyandike omu citabu c'omusinganyanya? Izûba lyanacibêra omu cirêre lirhaderhaga mpu lyazika duba[v], lyayimanga hôfi lusiku lugumaguma. [14] Harhabonekaga olusiku luli nk'olwo, oli omu mango gageraga, oli omu mango gacikulikire; luli lusiku Nyakasane arhumikiraga omuntu omu kuyumva izù ly'omuntu wamubirikira; ebwa kubà Nyakasane ye wayisha walwira Israheli. [15] Yozwè na bene Israheli bahbubira oku cihando câbo aha Gilgala.

Bâmi barhânu omu lwâla lwa Makeda

[16] Nabo balya bâmi oku banali barhânu, bakûla omulindi bakola bayaka, bagendicifulika omu lwâla aha Makeda. [17] Banacihisakwo Yozwè omwanzi, mpu: Balya bâmi barhânu babashimanyire bacifulisire omu lwâla aha Makeda. [18] Yozwè anacishuza, erhi: «Mukanye mugendibabalandulirakwo eby'amabuye binene binene oku kanwa k'olwo lwâla, munahireko abalanzi. [19] Ci moyomurhayimangaga, mushimbulire abashombanyi binyu, munigûze abanazinzire enyuma bôshi, murhazigaga bajà omu lugo lwâbo, ebwa kubà Nyakasane, Nyamuzinda winyu anabahizire omu maboko ginyu.»

[20] Erhi Yozwè na bene Israheli bayûsa okubahima okurhasagibonekana, babamalîra; n'abashugunusire bayâkira omu bishagala byali biyûbake buzibu- zibu. [21] Olubaga loshi lwashubira oku cihando buzira kadundo kaci emunda Yozwè ali aha Makeda. Ntâye ciru n'omuguma wadesire mpu amalemalîra ciru ekanwa omu bene Israheli. [22] Okubundi Yozwè anaciderha, erhi: «Fûnulagi omunwa gw'olu lwâla, munarhenze omwôla lwâla balya bâmi, muyîshe mubà-ndwîrhîre». [23] Banacijira kulya, banaciyisha bamudwîrhîre balya bâmi bakûla-ga omu lwala, bo baligi: omwâmi w'e Yeruzalemu, omwâmi w'e Hebroni, omwâmi w'e Yarmuti, omwâmi w'e Lakishi n'omwâmi w'Egloni. [24] Erhi babà bamalêrha abo bâmi embere za Yozwè, naye Yozwè anacihamagala bene Israheli bôshi, anacibwîra abarhambo ba balya balwî bali

[t] **10.10** : Babahimira aha Gabaoni: Ezr 28, 21. N'aha Makeda: Yoz 10, 16•17.
[u] **10.11** : Ebibuye bìnene kurhenga emalunga: Iz 28. 17; 30, 30; Burh 5, 22; Bush 46, 5.
[v] **10.13** 10, 13: Izûba lyayimanga: Hab 3, 11; Burh 46, 4. Nyakasane arhumikira omuntu: Ayumvi-rhiza omusengero gw'omuntu: Lub 2, 24; 3, 7; 6, 5; Bac 2, 18; Lul 106, 44. Omu kuyumvirhiza izù ly'omuntu: Murh 16, 11; 30, 6; I BÂM 13, 4; Ml 6, 6; 7, 7-11; Luk 11, 5-13; 18, 1-8; 1Ywn 5, 14-15.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bagenzire naye, erhi: «Yegeri hano, mujè mwalabarha oku kasirogosi k'aba bâmi». Banaciyegera, bajà babalabarha akasirogosi. [25] Anacibabwîra, erhi: «Murhayôbohaga, muzi-buhe munarwalihe, bulya ntya kwo Nyakasane akazijira ngasi bashombanyi binyu mwanalwîsa bôshi». [26] Enyuma z'aho, Yozwè abatumirha anarhegeka mpu babayirhe banabamanike kuli mirhi irhanu, banayôrhe bamanike kuli erya mirhi kuhika bijingo.

[27] Erhi izûba lihorha, Yozwè arhegeka mpu babamanule kulya mirhi: banacibakweba muli lulya lwâla banali bacifulisiremwo; banacihirika ebibuye binene binene omu munwa gwa lulya lwâla, ho ganaciba kuhika oku lusiku lw'ene.

Okulwîsa n'okurhola ba nyamugo b'ishiriza lya Kanani

[28] Muli olwo lusiku lonêne, Yozwè anacirhôla Makeda, olwo lugo n'omwâmi walwo, abageza oku bwôji bw'engôrho, aherêrekeza olugo[w] loshi na ngasi hya buzîne hyanalimwo hyôshi, buzira kuleka mpu ehira hyo hifulumusire. Omwâmi w'e Makeda amujirira amabî nka kulya anagajiriraga omwâmi w'e Yeriko.

[29] Yozwè na bene Israheli banaciyikira barhenga e Makeda, bajà e Libna, barhêra olwo lugo lwa Libna. [30] Nyakasane anacibahalwo n'omwâmi walwo, aluha Israheli, naye alugeza oku bwôji bw'engôrho. Baherêrekeza olwo lugo na ngasi bya buzîne byanalimwo byôshi, buzira kuleka ciru n'omuntu muguma wafulumuka mpu ayake, naye omwâmi w'olwo lugo amujirira nka kulya anaji-riraga omwâmi w'e Yeriko. [31] Yozwè na bene Israheli banaciyikira, barhenga e Libna, bajà e Lakishi, anacitwa ecirâlo embere z'olwo lugo, anacilukozakwo entambala. [32] Na Nyakasane anacihâna Lakishi emwa bene Israheli, oku lusiku lwa kabiri balurhôla nalwo, banalugeza oku bwôji bw'engôrho; olwo lusiku lwonênè na ngasi hya buzîne hyanalimwo hyôshi, nka kulya anajiriraga Libna. [33] Okubundi Horami, mwâmi w'e Gezeri anacikanya mpu akola agendirhabâla Lakishi. Yozwè amuhima n'olubaga lwâge, buzira kumusigaliza ciru n'omuguma ozîne.

[34] Yozwè na bene Israheli bôshi barhenga e Lakishi, bajà Egloni; banacitwa ecihando embere z'olwo lugo, banacilukozakwo entambala. [35] Olwo lugo balurhôla muli olwo lusiku lwonênè, banacilugeza oku bwôji bw'engôrho, ngasi bizine byanalimwo byôshi, Yozwè abiherêrekeza muli olwo lusiku nka kulya anajiriraga Lakishi.

[36] Yozwè na bene Israheli bôshi barhenga ah'Egloni, basôkera e Hebroni, banacimukozakwo entambala. [37] Erhi bayusimurhôla bamugeza oku bwôji bw'engôrho olwo lusiku lwònênè, omwâmi walwo, emirhundu yalwo, na ngasi ca buzîne canalimwo côshi, buzira kuleka omuntu wafulumuka ciru n'omuguma; nka kulya ajìrìraga Egloni, ntyo kwo aherêrekîze olwo lugo na

[w] **10.28** : Nyamugo: kwo kuderha cishagala cinene, cigali bwenêne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ngasi bya buzîne byanalimwo byoshî.

[38] Yozwè na bene Israheli banacigolonjokera e Debiri, naye bamukozakwo entambala. [39] Banacimurhôla n'omwâmi wâge, haguma n'emirhundu yâge yoshi, babigeza oku bwôji bw'engôrho, banaciherêrekeza ngasi bizine byalimwo byôshi, buzira kuleka ehyafulumuka. Yozwè ajira Debiri n'omwâmi wâge nka kulya anajirìraga Hebroni, na nka oku ajiriraga Libna n'omwâmi wâge.

Kushubûlula amatabâro g'emukondwè

[40] Yozwè ahêka ecihugo[x] côshi kalêgerha: entondo, Nêgebu, ecìhugo cali omu kabanda, ebihugo by'omu marhambi, byôshi abisherêza n'abâmi babyo, buzira kuleka ciru n'omuguma wafulumuka, aja aherêrekeza ntyo ngasi hyenali hya buzîne hyôshi nka kulya Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli anali a-rhegesire. [41] Yozwè ahima abo bâmi bôshi kurhenga e Kadesi-Barnea, kujà e Gaza, ahima ecihugo ca Gosheni kujà e Gabaoni. [42] Yozwè agwârha abo bâmi bôshi n'ebihugo byâbo caligumiza, ebwa kubà Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli ye wayishaga alwira bene Israheli. [43] Okubundi, Yozwè na bene Israheli bashubira omu cihando câbo aha Gilgala.

Josua/Joshua BHS 10

1 וַיְהִי֙ כִּשְׁמֹ֣עַ אֲדֹנִי־צֶ֔דֶק מֶ֖לֶךְ יְרוּשָׁלַ֑͏ִם כִּי־לָכַ֤ד יְהוֹשֻׁעַ֙ אֶת־הָעַ֔י וַיַּחֲרִימָ֖הּ כַּאֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֔ה לִיְרִיח֥וֹ וּלְמַלְכָּ֖הּ כֵּ֣ן־עָשָׂ֑ה לָעַ֣י
וּלְמַלְכָּ֔הּ וְכִ֥י הִשְׁלִ֖ימוּ יֹשְׁבֵ֣י גִבְעוֹ֑ן אֶת־יִשְׂרָאֵ֔ל וַיִּהְי֖וּ בְּקִרְבָּֽם׃ 2 וַיִּירְא֣וּ מְאֹ֔ד כִּ֚י עִ֣יר גְּדוֹלָ֔ה גִּבְעוֹ֖ן כְּאַחַ֣ת עָרֵ֑י
הַמַּמְלָכָ֔ה וְכִ֥י הֵ֖יא גְּדוֹלָ֥ה מִן־הָעַ֖י וְכָל־אֲנָשֶׁ֥יהָ גִּבֹּרִֽים׃ 3 וַיִּשְׁלַ֞ח אֲדֹנִי־צֶ֣דֶק מֶֽלֶךְ־יְרוּשָׁלַ֗͏ִם אֶל־הוֹהָ֙ם מֶ֣לֶךְ־חֶבְר֔וֹן
וְאֶל־פִּרְאָ֖ם מֶ֣לֶךְ־יַרְמ֑וּת וְאֶל־יָפִ֣יעַ מֶֽלֶךְ־לָכִ֔ישׁ וְאֶל־דְּבִ֖יר מֶ֥לֶךְ־עֶגְלֽוֹן לֵאמֹֽר׃ 4 עֲלוּ־אֵלַ֙י וְעִזְרֵ֔נִי וְנַכֶּ֖ה אֶת־גִּבְעוֹ֑ן
כִּ֥י־הִשְׁלִ֖ימָה אֶת־יְהוֹשֻׁ֣עַ וְאֶת־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל׃ 5 וַיֵּאָסְפ֣וּ וַיַּעֲל֗וּ חֲמֵ֤שֶׁת | מַלְכֵ֙י הָאֱמֹרִ֔י מֶ֥לֶךְ יְרוּשָׁלַ֖͏ִם מֶ֣לֶךְ־חֶבְר֑וֹן
מֶ֣לֶךְ־יַרְמ֔וּת מֶ֥לֶךְ־לָכִ֖ישׁ מֶ֣לֶךְ־עֶגְל֑וֹן הֵ֚ם וְכָל־מַחֲנֵיהֶ֔ם וַיַּחֲנ֥וּ עַל־גִּבְעוֹ֖ן וַיִּלָּחֲמ֥וּ עָלֶֽיהָ׃ 6 וַיִּשְׁלְח֣וּ אַנְשֵׁ֗י גִּבְעוֹן
אֶל־יְהוֹשֻׁ֙עַ֙ אֶל־הַֽמַּחֲנֶ֔ה הַגִּלְגָּ֖לָה לֵאמֹ֑ר אַל־תֶּ֤רֶף יָדֶ֙ךָ֙ מֵֽעֲבָדֶ֔יךָ עֲלֵ֥ה אֵלֵ֛ינוּ מְהֵרָ֖ה וְהוֹשִׁ֣יעָה לָּ֑נוּ וְעָזְר֗וּנוּ כִּ֣י נִקְבְּצ֤וּ
אֵלֵ֙ינוּ֙ כָּל־מַלְכֵ֣י הָאֱמֹרִ֔י יֹשְׁבֵ֖י הָהָֽר׃ 7 וַיַּ֣עַל יְהוֹשֻׁ֗עַ מִן־הַגִּלְגָּל֙ הֽוּא וְכָל־עַ֣ם הַמִּלְחָמָ֔ה עִמּ֖וֹ וְכֹ֥ל גִּבּוֹרֵ֖י הֶחָֽיִל׃ פ
8 וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־יְהוֹשֻׁ֔עַ אַל־תִּירָ֖א מֵהֶ֑ם כִּ֥י בְיָדְךָ֙ נְתַתִּ֔ים לֹֽא־יַעֲמֹ֥ד אִ֖ישׁ מֵהֶ֥ם בְּפָנֶֽיךָ׃ 9 וַיָּבֹ֨א אֲלֵיהֶ֜ם יְהוֹשֻׁ֗עַ פִּתְאֹ֤ם
כָּל־הַלַּ֙יְלָה֙ עָלָ֣ה מִן־הַגִּלְגָּ֔ל׃ 10 וַיְהֻמֵּ֥ם יְהוָ֖ה לִפְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וַיַּכֵּ֤ם מַכָּה־גְדוֹלָה֙ בְּגִבְעוֹ֔ן וַיִּרְדְּפֵ֕ם דֶּ֖רֶךְ מַעֲלֵ֣ה בֵית־חוֹרֹ֑ן
וַיַּכֵּ֖ם עַד־עֲזֵקָ֥ה וְעַד־מַקֵּדָֽה׃ 11 וַיְהִ֗י בְּנֻסָ֙ם | מִפְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל הֵ֖ם בְּמוֹרַ֣ד בֵּית־חוֹרֹ֑ן וַיהוָ֤ה הִשְׁלִ֙יךְ֙ עֲלֵיהֶ֣ם׀ אֲבָנִ֣ים גְּדֹלוֹת֮
מִן־הַשָּׁמַ֣יִם עַד־עֲזֵקָה֒ וַיָּמֻ֗תוּ רַבִּ֤ים אֲשֶׁר־מֵתוּ֙ בְּאַבְנֵ֣י הַבָּרָ֔ד מֵאֲשֶׁ֥ר הָרְג֖וּ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל בֶּחָֽרֶב׃ ס

[x] **10.40** : Ahêka ecihugo kalêgerha: Ahima ecihugo côshi: Yoz 11, 16; Bac 1, 9; Lush 1, 7.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

12אָז יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ לַיהוָה בְּיוֹם תֵּת יְהוָה אֶת־הָאֱמֹרִי לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר | לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דֹּום
וְיָרֵחַ בְּעֵמֶק אַיָּלוֹן: 13וַיִּדֹּם הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עָמָד עַד־יִקֹּם גּוֹי אֹיְבָיו הֲלֹא־הִיא כְתוּבָה עַל־סֵפֶר הַיָּשָׁר וַיַּעֲמֹד הַשֶּׁמֶשׁ
בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם וְלֹא־אָץ לָבוֹא כְּיוֹם תָּמִים: 14וְלֹא הָיָה כַּיּוֹם הַהוּא לְפָנָיו וְאַחֲרָיו לִשְׁמֹעַ יְהוָה בְּקוֹל אִישׁ כִּי יְהוָה
נִלְחָם לְיִשְׂרָאֵל: פ

15וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּלָה: 16וַיָּנֻסוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיֵּחָבְאוּ בַמְּעָרָה
בְּמַקֵּדָה: 17וַיֻּגַּד לִיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר נִמְצְאוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים נֶחְבְּאִים בַּמְּעָרָה בְּמַקֵּדָה: 18וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ גֹּלּוּ אֲבָנִים
גְּדֹלוֹת אֶל־פִּי הַמְּעָרָה וְהַפְקֵידוּ עָלֶיהָ אֲנָשִׁים לְשָׁמְרָם: 19וְאַתֶּם אַל־תַּעַמְדוּ רִדְפוּ אַחֲרֵי אֹיְבֵיכֶם וְזַנַּבְתֶּם אוֹתָם
אַל־תִּתְּנוּם לָבוֹא אֶל־עָרֵיהֶם כִּי נְתָנָם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּיֶדְכֶם: 20וַיְהִי כְּכַלּוֹת יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַכּוֹתָם מַכָּה
גְּדוֹלָה־מְאֹד עַד־תֻּמָּם וְהַשְּׂרִידִים שָׂרְדוּ מֵהֶם וַיָּבֹאוּ אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר: 21וַיָּשֻׁבוּ כָל־הָעָם אֶל־הַמַּחֲנֶה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
מַקֵּדָה בְּשָׁלוֹם לֹא־חָרַץ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאִישׁ אֶת־לְשֹׁנוֹ: 22וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ פִּתְחוּ אֶת־פִּי הַמְּעָרָה וְהוֹצִיאוּ אֵלַי
אֶת־חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־הַמְּעָרָה: 23וַיַּעֲשׂוּ כֵן וַיֹּצִיאוּ אֵלָיו אֶת־חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־הַמְּעָרָה אֶת |
מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם אֶת־מֶלֶךְ חֶבְרוֹן אֶת־מֶלֶךְ יַרְמוּת אֶת־מֶלֶךְ לָכִישׁ אֶת־מֶלֶךְ עֶגְלוֹן: 24וַיְהִי כְּהוֹצִיאָם אֶת־הַמְּלָכִים
הָאֵלֶּה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֶל־קְצִינֵי אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הֶהָלְכוּ אִתּוֹ קִרְבוּ שִׂימוּ
אֶת־רַגְלֵיכֶם עַל־צַוְּארֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרְבוּ וַיָּשִׂימוּ אֶת־רַגְלֵיהֶם עַל־צַוְּארֵיהֶם: 25וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ
אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחָתּוּ חִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי כָּכָה יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל־אֹיְבֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם נִלְחָמִים אוֹתָם: 26וַיַּכֵּם יְהוֹשֻׁעַ
אַחֲרֵי־כֵן וַיְמִיתֵם וַיִּתְלֵם עַל חֲמִשָּׁה עֵצִים וַיִּהְיוּ תְלוּיִם עַל־הָעֵצִים עַד־הָעָרֶב: 27וַיְהִי לְעֵת | בֹּוא הַשֶּׁמֶשׁ צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ
וַיְרִידוּם מֵעַל הָעֵצִים וַיַּשְׁלִכוּ אֶל־הַמְּעָרָה אֲשֶׁר נֶחְבְּאוּ־שָׁם וַיָּשִׂמוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת עַל־פִּי הַמְּעָרָה עַד־עֶצֶם הַיּוֹם
הַזֶּה: פ

28וְאֶת־מַקֵּדָה לָכַד יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא וַיַּכֶּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־מַלְכָּהּ הֶחֱרִם אוֹתָם וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא
הִשְׁאִיר שָׂרִיד וַיַּעַשׂ לְמֶלֶךְ מַקֵּדָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ: 29וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִמַּקֵּדָה לִבְנָה
וַיִּלָּחֶם עִם־לִבְנָה: 30וַיִּתֵּן יְהוָה גַּם־אוֹתָהּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְאֶת־מַלְכָּהּ וַיַּכֶּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ
לֹא־הִשְׁאִיר בָּהּ שָׂרִיד וַיַּעַשׂ לְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ: ס

31וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלִּבְנָה לָכִישָׁה וַיַּחַן עָלֶיהָ וַיִּלָּחֶם בָּהּ: 32וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־לָכִישׁ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכְּדָהּ
בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיַּכֶּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְלִבְנָה: פ

33אָז עָלָה הֹרָם מֶלֶךְ גֶּזֶר לַעְזֹר אֶת־לָכִישׁ וַיַּכֵּהוּ יְהוֹשֻׁעַ וְאֶת־עַמּוֹ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד: 34וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ
וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלָּכִישׁ עֶגְלֹנָה וַיַּחֲנוּ עָלֶיהָ וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ: 35וַיִּלְכְּדוּהָ בַּיּוֹם הַהוּא וַיַּכּוּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֵת כָּל־הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר־בָּהּ בַּיּוֹם הַהוּא הֶחֱרִים כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְלָכִישׁ: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

36 וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מֵעֶגְלֹנָה חֶבְרוֹנָה וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ׃ 37 וַיִּלְכְּדוּהָ וַיַּכּוּהָ־לְפִי־חָרֶב וְאֶת־מַלְכָּהּ
וְאֶת־כָּל־עָרֶיהָ וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא־הִשְׁאִיר שָׂרִיד כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְעֶגְלֹן וַיַּחֲרֶם אוֹתָהּ וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר־בָּהּ׃ ס
38 וַיֵּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ דְּבִרָה וַיִּלָּחֶם עָלֶיהָ׃ 39 וַיִּלְכְּדָהּ וְאֶת־מַלְכָּהּ וְאֶת־כָּל־עָרֶיהָ וַיַּכּוּם לְפִי־חָרֶב וַיַּחֲרִימוּ
אֶת־כָּל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֶבְרוֹן כֵּן־עָשָׂה לִדְבִרָה וּלְמַלְכָּהּ וְכַאֲשֶׁר עָשָׂה לִלְבְנָה
וּלְמַלְכָּהּ׃ 40 וַיַּךְ יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הָהָר וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה וְהָאֲשֵׁדוֹת וְאֵת כָּל־מַלְכֵיהֶם לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד וְאֵת
כָּל־הַנְּשָׁמָה הֶחֱרִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ 41 וַיַּכֵּם יְהוֹשֻׁעַ מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ וְעַד־עַזָּה וְאֶת כָּל־אֶרֶץ גֹּשֶׁן
וְעַד־גִּבְעוֹן׃ 42 וְאֶת כָּל־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וְאֶת־אַרְצָם לָכַד יְהוֹשֻׁעַ פַּעַם אֶחָת כִּי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נִלְחָם
לְיִשְׂרָאֵל׃ 43 וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּלָה׃ פ

11

Abâmi b'emwênè bacîgusha haguma

1 Yabini, mwâmi w'e Hasori, erhi ayumva oku kwo byabîre ntyo, arhuma entumwa emwa
mwâmi Yobabu, mwâmi w'e Madoni, arhuma entumwa emwa omwâmi w'e Shimroni, arhuma
entumwa emw'omwâmi w'e Akishafa, 2 mw'abâmi bali olunda lw'emwênè, omu ntondo, n'omu
Araba, aha ishiriza lya Kinereti, omu cihugo c'e kabanda, n'omu birhondo bya Dori olunda
lw'ebuzika-zûba, 3 emwa Abanya-Kanani bali ebwa buzûka-zûba n'ab'ebwa buzika-zûba,
emw'Aba-Moreni, Aba-Hititi, Aba-Perezi, Aba-Yebuseni, omu ntondo, n'Abahiviti bali omu
marhambi ga Hermoni omu cihugo ca Mispa. 4 Bôshi banaciyimuka bakola barhabâla, bôshi
n'engabo z'abalwi bâbo, lwàli lubaga lunji nka mushenyi[y] guli oku burhambi bw'enyanja,
bagenda n'omwandu gw'enfarasi n'omwandu gw'engâlè.

Okuhimana aha Meromi

5 Abo bâmi erhi haba bamarhôla emihigo haguma, bayishihanda aha mîshi ga Meromi,
bakolaga balingilwa n'Israheli. 6 Nyakasane anacibwîra Yozwè, erhi: «Orhabarhînyaga, bulya
mwa kano kasanzi, konêne nabahâna bôshi mifu emw'Israheli. Enfarasi zâbo ojè wazitwa emisî
nengâlè zâbo ozidûlike muliro». 7 Yozwè n'abalwi bâge bacîrhunika kulibo omu kubayubuka, aha
mîshi ga Meromi, baciguga kulibo. 8 Nyakasane anacibaha bene Israheli, babahima, babâminika
kuhika aha Sidoni-Munene, na kuhika aha Misirefoti w'e- buzika-zûba kuhika omu kabanda ka
Mispe olunda lw'e buzûka-zûba, babanigûza bôshi na ntâye ciru n'omuguma wabafumiremwo.
9 Yozwè anacibajirira nka kulya Nyakasane anamurhegekaga: aja atwa enfarasi zâbo emisî,

[y] **11.4** 11. 4: Lunji nka mushenyi: Murh 22, 17; 41, 49; 1 Sam 13, 5. 11, 12: Nka kulya Mûsa ali arhegesire: Lush 20, 16-17.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'engâlè zâbo azidûlika muliro.

Okurhâlwa kwa Hasori n'abandi ba nyamugo b'emwênè

10 Muli ago mango gonêne, Yozwè ahindamuka, arhôla Hasori, anacigeza omwâmi weyo
munda oku bwôji bw'engôrho; bulya omu mango ga mîra, Hasori ye wali lugo lukulu lw'ago mami
gôshi. 11 Bene Israheli banigûza ngasi hya bunya-mûka hyanabagamwo hyôshi, bulya bali
bagwâsirwe baherêrekere, barhasigalagamwo ehizîne, banaciyôca Hasori. 12 Yozwè arhola engo
z'abo bâmi bôshi, agwârha n'abâmi bazo bôshi, anacibageza oku bwôji bw'engôrho,
abaherêrekeza nka kulya Mûsa anali arhegesire, ye murhumisi wa Nyakasane.

13 Ci Israheli arhayôcagya olugo ciru n'oluguma muli zirya ngo zali nyûbake oku rhurhondo, oyo
Hasori yêne adûlisire muliro. 14 Ebyanyagagwa muli ezo ngo zôshi, n'ebishwêkwa byâbo byôshi,
bene Israheli bacinyâgirabyo; ci bageza abantu bôshi oku bwôji bw'engôrho, kuhika babamalîra
bôshi, buzira kuleka ciru n'omuguma wayisa omûka.

Yozwè ayukiriza omukolo gwa Mûsa

15 Oku Nyakasane ali arhegesire omurhumisi wâge Mûsa, kwo naye Mûsa a- rhegesire Yozwè
na Yozwè akujira loshi; arhaderhaga mpu alekêrera kantu kalebe muli kulya Nyakasane anali
arhegesire Mûsa. 16 Kwo Yozwè arhôlaga eco cihugo côshi ntyo; arhôla entondo, arhôla Nêgebu
yeshi arhola ecihugo ca Gosheni côshi, ecihugo cibà idako, ecihugo ca Araba, ec'oku ntondo
y'Israheli n'orhubanda rhwâge.

17 Aminukira[z] ebwa ntondo ehalangusire, eri ebw'olunda lwa Siyiri kuhika aha Baal-Gadi omu
kabanda ka Libano, omu marhambi g'entondo Hermoni; agwârha abâmi by'ebyo bihugo byôshi,
anabanigûza. 18 Yozwè agezize nsiku zirhali nyi erhi kulwîsa analwîsa abo bâmi bôshi. 19 Ntà
lugo lwalaganine na bene Israheli mpu lyo lubà n'omurhûla, okuleka balya Bahiviti bayûbakaga
aha Gabaoni; barhôla ezo ngo zôshi omu kulwa. 20 Bulya Nyakasane ali azidohize[a] omurhima
gwâbo mpu balwise Israheli, lyo Israheli abaherêrekeza, buzira kubabalira ndi, na ntyo mpu lyo
Israheli abamalîra nk'oku Nyakasane ana-rhegekaga Mûsa.

Okuhungumulwa kwa aba-Anaki

21 Muli ago mango gonêne, Yozwè anaciyimuka, anacimalîra bene Anaki[b] bayûbakaga omu
ntondo, abayûbakaaga e Hebroni, abayûbakaaga e Debiri n'ab'e Anabi; amalîra abali oku
ntondo ya Yuda yôshi n'abali oku ntondo y'Israheli yôshi. Yozwè abaherêrekeza n'engo zâbo

---

[z] **11.17** : Aminukira ebwa ntondo: azongera ebwa ntondo.
[a] **11.20** : Azidohya omurhima gwâbo: Lub 4, 21; 14, 8. 17.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

zôshi. [22] Harhasigalaga Anakimi ciru n'omuguma omu cihugo ca bene Israheli côshi, bacisigire aha Gaza, aha Gati n'aha Ashdodi honene. [23] Yozwè anacirhôla ecihugo côshi nka kulya Nyakasane anabwîraga Mûsa; Yozwè aciha Israheli mpu aciyimemwo; aja acigabanya nk'oku emilala yanali. Ecihugo cahumûka[c] n'okulwa.

Josua/Joshua BHS 11

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יָבִין מֶלֶךְ־חָצוֹר וַיִּשְׁלַח אֶל־יוֹבָב מֶלֶךְ מָדוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ אַכְשָׁף׃ 2 וְאֶל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר
מִצְּפוֹן בָּהָר וּבָעֲרָבָה נֶגֶב כִּנֶּרוֹת וּבַשְּׁפֵלָה וּבְנָפוֹת דּוֹר מִיָּם׃ 3 הַכְּנַעֲנִי מִמִּזְרָח וּמִיָּם וְהָאֱמֹרִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי
בָּהָר וְהַחִוִּי תַּחַת חֶרְמוֹן בְּאֶרֶץ הַמִּצְפָּה׃ 4 וַיֵּצְאוּ הֵם וְכָל־מַחֲנֵיהֶם עִמָּם עַם־רָב כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־הַיָּם לָרֹב
וְסוּס וָרֶכֶב רַב־מְאֹד׃ 5 וַיִּוָּעֲדוּ כֹּל הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ יַחְדָּו אֶל־מֵי מְרוֹם לְהִלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל׃ פ
6 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי־מָחָר כָּעֵת הַזֹּאת אָנֹכִי נֹתֵן אֶת־כֻּלָּם חֲלָלִים לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־סוּסֵיהֶם תְּעַקֵּר וְאֶת־מַרְכְּבֹתֵיהֶם תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ׃ 7 וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה עִמּוֹ עֲלֵיהֶם עַל־מֵי מְרוֹם
פִּתְאֹם וַיִּפְלְוּ בָּהֶם׃ 8 וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיַד־יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּם וַיִּרְדְּפוּם עַד־צִידוֹן רַבָּה וְעַד מִשְׂרְפוֹת מַיִם וְעַד־בִּקְעַת מִצְפֶּה
מִזְרָחָה וַיַּכֻּם עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לָהֶם שָׂרִיד׃ 9 וַיַּעַשׂ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר־לוֹ יְהוָה אֶת־סוּסֵיהֶם עִקֵּר
וְאֶת־מַרְכְּבֹתֵיהֶם שָׂרַף בָּאֵשׁ׃ ס
10 וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיִּלְכֹּד אֶת־חָצוֹר וְאֶת־מַלְכָּהּ הִכָּה בֶחָרֶב כִּי־חָצוֹר לְפָנִים הִיא רֹאשׁ כָּל־הַמַּמְלָכוֹת
הָאֵלֶּה׃ 11 וַיַּכּוּ אֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לְפִי־חֶרֶב הַחֲרֵם לֹא נוֹתַר כָּל־נְשָׁמָה וְאֶת־חָצוֹר שָׂרַף בָּאֵשׁ׃ 12 וְאֶת־כָּל־עָרֵי
הַמְּלָכִים־הָאֵלֶּה וְאֶת־כָּל־מַלְכֵיהֶם לָכַד יְהוֹשֻׁעַ וַיַּכֵּם לְפִי־חֶרֶב הֶחֱרִים אוֹתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה׃ 13 רַק
כָּל־הֶעָרִים הָעֹמְדוֹת עַל־תִּלָּם לֹא שְׂרָפָם יִשְׂרָאֵל זוּלָתִי אֶת־חָצוֹר לְבַדָּהּ שָׂרַף יְהוֹשֻׁעַ׃ 14 וְכָל שְׁלַל הֶעָרִים הָאֵלֶּה
וְהַבְּהֵמָה בָּזְזוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק אֶת־כָּל־הָאָדָם הִכּוּ לְפִי־חֶרֶב עַד־הִשְׁמְדָם אוֹתָם לֹא הִשְׁאִירוּ
כָּל־נְשָׁמָה׃ 15 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַבְדּוֹ כֵּן־צִוָּה מֹשֶׁה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לֹא־הֵסִיר דָּבָר מִכֹּל
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ 16 וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הָהָר וְאֶת־כָּל־הַנֶּגֶב וְאֵת כָּל־אֶרֶץ הַגֹּשֶׁן
וְאֶת־הַשְּׁפֵלָה וְאֶת־הָעֲרָבָה וְאֶת־הַר יִשְׂרָאֵל וּשְׁפֵלָתוֹ׃ 17 מִן־הָהָר הֶחָלָק הָעוֹלֶה שֵׂעִיר וְעַד־בַּעַל גָּד בִּבְקְעַת הַלְּבָנוֹן
תַּחַת הַר־חֶרְמוֹן וְאֶת כָּל־מַלְכֵיהֶם לָכַד וַיַּכֵּם וַיְמִיתֵם׃ 18 יָמִים רַבִּים עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה
מִלְחָמָה׃ 19 לֹא־הָיְתָה עִיר אֲשֶׁר הִשְׁלִימָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּלְתִּי הַחִוִּי יֹשְׁבֵי גִבְעוֹן אֶת־הַכֹּל לָקָחוּ בַּמִּלְחָמָה׃ 20 כִּי
מֵאֵת יְהוָה | הָיְתָה לְחַזֵּק אֶת־לִבָּם לִקְרַאת הַמִּלְחָמָה אֶת־יִשְׂרָאֵל לְמַעַן הַחֲרִימָם לְבִלְתִּי הֱיוֹת־לָהֶם תְּחִנָּה כִּי
לְמַעַן הַשְׁמִידָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ ס

---

[b] **11.21** : Amalîra bene Anaki: Lush 2, 10 11; Bac 1, 20.
[c] **11.23** : Ecihugo cahumûka: Yoz 14, 15; 21, 44; 2 Nga 13, 23; 14, 5.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיַּכְרֵת אֶת־הָעֲנָקִים מִן־הָהָר מִן־חֶבְרוֹן מִן־דְּבִר מִן־עֲנָב וּמִכֹּל הַר יְהוּדָה וּמִכֹּל הַר 21
יִשְׂרָאֵל עִם־עָרֵיהֶם הֶחֱרִימָם יְהוֹשֻׁעַ: 22לֹא־נוֹתַר עֲנָקִים בְּאֶרֶץ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק בְּעַזָּה בְּגַת וּבְאַשְׁדּוֹד
נִשְׁאָרוּ: 23וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְּנָהּ יְהוֹשֻׁעַ לְנַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל כְּמַחְלְקֹתָם
לִשְׁבָטֵיהֶם וְהָאָרֶץ שָׁקְטָה מִמִּלְחָמָה: פ

12

Abâmi bàhimagwa ebuzûka-zûba bwa Yordani

1 Alaga abâmi bene Israheli bàhimaga, banayûbaka omu cihugo câbo olunda lw'ebuzûka-zûba
lwa Yordani[d], kurhenga oku mugezi gw'Amoni kuhika oku ntondo ya Hermoni, n'okurhôla Araba
yeshi olunda lw'e buzûka-zûba lwa Yordani: 2 Sihoni[e], mwâmi wa Banya-Moreni, ayûbakaga aha
Hesboni. Obwâmi bwâge bwàli kurhenga ah'Aroeri oli oku burhambi bw'omugezi gw'Amoni,
n'omu karhî k'Amoni, n'omu karhî k'akabanda, ecihimbi ca Galadi kuhika oku mugezi gwa
Yaboki, lubibi na bene Amoni: 3 omu Araba, kuhika eburhambi bw'e buzûka-zûba bw'enyanja ya
Kinereti, kuhika oku burhambi bw'e buzûka-zûba bw'enyanja y'Araba, enyanja y'Omunyu, olunda
lwa Bet-ha-Yeshimoti; n'olunda lw'e mukondwè omu marhambi g'entondo ya Pisga.

4 Kandi ecihugo ca Ogu, mwâmi w'e Bashani, ali muguma omu Barefayimi babaga aha
Ashtaroti n'aha Edreyi. 5 Obwâmi bwâge bwali kurhenga oku ntondo ya Hermoni, kujà oku Salka
kuhika oku lubibi lw'Abanya-Geshuri n'Aba-Maakati, kandi oku cindi cihimbi ca Galadi, kuhika
oku cihugo ca Sihoni, mwâmi w'e Hesboni. 6 Mûsa, omurhumisi wa Nyakasane na bene Israheli
banacihima abo bâmi. Mûsa, omurhumisi wa Nyakasane, ahima eco cihugo câbo, aciha bene
Rubeni[f] na bene Gadi n'ecihimbi ciguma c'omulala gwa Menashè.

Abâmi bahimagwa ebuzika-zûba bwa Yordani

7 Alaga abâmi Yozwè na bene Israheli bahimaga olunda lw'e buzika-zûba lwa Yordani,
kurhenga aha Baal-Gadi omu kabanda ka Libano kuhika oku ntondo mpalanguzè eri olunda lwa
Seyiri. Yozwè eco cihugo anacicigabîra bene Israheli nk'oku emilala yâbo yanali egabanyikine:
8 omu ntondo n'omu cihugo c'ekabanda, n'omw'irûngu, n'omu Nêgebu: ecihugo c'Aba-Hitìti,
ec'Aba-Amori, ec'Abanya- Kanani, ec'Aba-Perezi, ec'Abahiviti n'ec'aba-Yebuseni: baligi:
9 Omwâmi w'e Yeriko, muguma; omwâmi w'e Ayi hôfi na Beteli, muguma; 10 omwâmi w'e
Yeruzalemu, muguma; omwâmi w'e Hebroni, muguma; 11 omwâmi w'e Yarmuti, muguma;
omwâmi w'e Lakishi, muguma; 12 omwâmi we Egloni, muguma; omwâmi w'e Gezeri, muguma;

---

[d] **12.1** : Olundi lunda lwa Yordani: Lush 3, 8. 12, 2: Sihoni: Lush 1. 4.
[e] **12.2** : Sihoni: Lush 1. 4.
[f] **12.6** : Bene Rubeni, Menashè, Gadi: Yoz 13, 8; Lush 3. 12-17.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] omwâmi w'e Debiri, muguma; omwâmi w'e Gederi, muguma; [14] omwâmi w'e Horma, muguma; omwâmi w'e Aradi, muguma; [15] omwâmi w'e Libna, muguma; [16] omwâmi w'e Odulami, muguma; omwâmi w'e Makeda, muguma; omwâmi w'e Beteli, muguma; [17] omwâmi w'e Tapuaha. muguma; omwâmi w'e Heferi, muguma; [18] omwâmi w'e Apeki, omu Sharoni, muguma; omwâmi w'e Madoni, muguma; [19] omwâmi w'e Hasori, muguma; [20] omwâmi w'e Shimroni-Meroni, muguma; omwâmi w'e Akishafa, muguma; [21] omwâmi w'e Tanaki, muguma; omwâmi w'e Megido, muguma; omwâmi w'e Kedeshi, muguma; [22] omwâmi w'e Yokeneyami, omu Karmeli, muguma; [23] omwâmi w'e Dori, omu nyanya, muguma; omwâmi w'Abanya-Galileya, muguma; [24] omwâmi w'e Tirsa, muguma. Bôshi bahika omu bâmi makumi asharhu na muguma.

Josua/Joshua BHS 12

וְאֵ֖לֶּה ׀ מַלְכֵ֣י הָאָ֑רֶץ אֲשֶׁ֨ר הִכּ֜וּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵ֗ל וַיִּֽרְשׁוּ֙ אֶת־אַרְצָ֔ם בְּעֵ֥בֶר הַיַּרְדֵּ֖ן מִזְרָחָ֑ה הַשֶּׁ֣מֶשׁ מִנַּ֔חַל אַרְנ֖וֹן עַד־הַ֣ר
חֶרְמ֑וֹן וְכָל־הָעֲרָבָ֖ה מִזְרָחָֽה׃ סִיחוֹן֙ מֶ֣לֶךְ הָאֱמֹרִ֔י הַיּוֹשֵׁ֖ב בְּחֶשְׁבּ֑וֹן מֹשֵׁ֗ל מֵעֲרוֹעֵר֙ אֲשֶׁ֣ר עַל־שְׂפַת־נַ֔חַל אַרְנ֖וֹן וְתוֹךְ
הַנַּ֑חַל וַחֲצִ֣י הַגִּלְעָ֔ד וְעַד֙ יַבֹּ֣ק הַנַּ֔חַל גְּב֖וּל בְּנֵ֥י עַמּ֑וֹן׃ וְהָעֲרָבָ֗ה עַד־יָ֙ם כִּנְרוֹת֙ מִזְרָ֔חָה וְעַד֙ יָ֣ם הָעֲרָבָ֔ה יָ֖ם הַמֶּ֣לַח
מִזְרָ֑חָה דֶּ֚רֶךְ בֵּ֣ית הַיְשִׁמֹ֔ות וּמִתֵּימָ֖ן תַּחַ֥ת אַשְׁדֹּ֖ות הַפִּסְגָּֽה׃ וּגְב֖וּל עֹ֣וג מֶ֔לֶךְ הַבָּשָׁ֑ן מִיֶּתֶר֙ הָרְפָאִ֔ים הַיּוֹשֵׁ֖ב
בְּעַשְׁתָּרֹ֥ות וּבְאֶדְרֶעִֽי׃ וּמֹשֵׁ֞ל בְּהַ֣ר חֶרְמ֗וֹן וּבְסַלְכָּה֙ וּבְכָל־הַבָּשָׁ֔ן עַד־גְּב֖וּל הַגְּשׁוּרִ֣י וְהַמַּעֲכָתִ֑י וַחֲצִ֣י הַגִּלְעָ֔ד גְּב֖וּל
סִיחֹ֥ון מֶֽלֶךְ־חֶשְׁבּֽוֹן׃ מֹשֶׁ֤ה עֶבֶד־יְהוָה֙ וּבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל הִכּ֑וּם וַיִּתְּנָ֣הּ מֹשֶׁ֤ה עֶבֶד־יְהוָה֙ יְרֻשָּׁ֣ה לָֽרְאוּבֵנִ֔י וְלַגָּדִ֖י וְלַחֲצִ֥י שֵׁ֖בֶט
הַמְנַשֶּֽׁה׃ ס
וְאֵ֖לֶּה מַלְכֵ֣י הָאָ֑רֶץ אֲשֶׁ֨ר הִכָּ֜ה יְהוֹשֻׁ֣עַ וּבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל בְּעֵ֙בֶר֙ הַיַּרְדֵּ֔ן יָ֖מָּה מִבַּ֣עַל גָּ֑ד בִּבְקְעַ֣ת הַלְּבָנ֔וֹן וְעַד־הָהָ֥ר הֶחָלָ֖ק
הָעֹלֶ֥ה שֵׂעִ֑ירָה וַיִּתְּנָ֣הּ יְהוֹשֻׁ֗עַ לְשִׁבְטֵ֛י יִשְׂרָאֵ֖ל יְרֻשָּׁ֥ה כְּמַחְלְקֹתָֽם׃ בָּהָ֣ר וּבַשְּׁפֵלָ֔ה וּבָעֲרָבָ֖ה וּבָאַשֵּׁדֹ֑ות וּבַמִּדְבָּ֖ר וּבַנֶּ֣גֶב
הַחִתִּ֤י וְהָאֱמֹרִי֙ וְהַכְּנַעֲנִ֣י הַפְּרִזִּ֔י הַחִוִּ֖י וְהַיְבוּסִֽי׃ פ
מֶ֣לֶךְ יְרִיחֹ֣ו אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ הָעַ֣י אֲשֶׁר־מִצַּ֣ד בֵּית־אֵ֑ל אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ יְרוּשָׁלַ֔͏ִם אֶחָ֖ד מֶ֣לֶךְ חֶבְרֹ֑ון אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ יַרְמוּ֔ת אֶחָ֖ד
מֶ֣לֶךְ לָכִ֑ישׁ אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ עֶגְלֹ֔ון אֶחָ֖ד מֶ֣לֶךְ גֶּ֑זֶר אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ דְּבִ֔ר אֶחָ֖ד מֶ֣לֶךְ גֶּ֑דֶר אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ חָרְמָ֔ה אֶחָ֖ד מֶ֣לֶךְ
עֲרָ֑ד אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ לִבְנָ֔ה אֶחָ֖ד מֶ֣לֶךְ עֲדֻלָּ֑ם אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ מַקֵּדָ֔ה אֶחָ֖ד מֶ֣לֶךְ בֵּית־אֵ֑ל אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ תַּפּ֔וּחַ אֶחָ֖ד מֶ֣לֶךְ
חֵ֑פֶר אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ אֲפֵ֔ק אֶחָ֖ד מֶ֣לֶךְ לַשָּׁרֹ֑ון אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ מָד֔וֹן אֶחָ֖ד מֶ֣לֶךְ חָצֹ֑ור אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ שִׁמְרֹ֔ון מְרֹאֹ֖ן אֶחָ֑ד
מֶ֣לֶךְ אַכְשָׁ֔ף אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ תַּעְנַ֔ךְ אֶחָ֖ד מֶ֣לֶךְ מְגִדּ֑וֹ אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ קֶ֔דֶשׁ אֶחָ֖ד מֶ֣לֶךְ־יָקְנְעָ֑ם לַכַּרְמֶ֖ל אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ דֹּ֔ור
לְנָפַ֥ת דֹּ֖ור אֶחָ֑ד מֶ֣לֶךְ־גֹּויִ֔ם לְגִלְגַּ֖ל אֶחָֽד׃ מֶ֣לֶךְ תִּרְצָ֔ה אֶחָ֖ד כָּל־מְלָכִ֑ים שְׁלֹשִׁ֖ים וְאֶחָֽד׃ פ

13

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

II Okugabâna ecihugo

Ebihugo bisigîre okurhêrwa n'okurhôlwa

[1] Yozwè obushosi bwamugwârha, emyâka yâge erhaciri minyi; Nyakasane anacimubwîra, erhi: (W'oyu obushosi bwamagwârha, emyâka yâwe erhaciri minyi, ecihugo cicigwâsirwe okurhôlwa ciri cinji. [2] Alaga ecihugo cisigire: amashwa g'Abafilistini[g] gôshi n'ecihugo c'Abanya-Geshuriti. [3] Kurhenga e Shibori, olunda lw'ebuzûka-zûba bw'e Mîsiri, kuhika oku cihugo c'Ekroni, emwêne[h] eri ecihugo cidesirwe cihugo c'Abanya-Kanani; n'emirhundu irhanu y'Abafilistini: omurhundu gwa Gaza, omurhundu gwa Ashdoti, omurhundu gwa Eshikoloni, omurhundu gwa Gati n'ogwa Ekroni. [4] Haciri Abahivi b'e mukondwè[i], ecihugo c'Abanya-Kanani côshi n'eca Meyara, cibà cihugo c'Aba-Sidoni, kuhika ah'Apeki, kuhika oku cihugo c'Abanya-Moreni; [5] ecihugo c'Aba-Gibiliti, n'olunda lw'ebuzûka-zûba bwa Libano loshi, kurheng'e Baal- Gadi, kuhika omu marhambi g'entondo Hermoni, kuhika aha muhango gwa Hamati.

[6] Abantu b'omu ntondo bôshi, kurhenga e Libano kujà e Misirefoti-w'e Buzika-zûba, abantu b'e Sidoni bôshi: abo bantu nabakungusha[j] bôshi embere za bene Israheli. Ci konene ebyo bihugo ojè wabigabîra bene Israheli omu kubiyeshera ecigole, Nk'oku nanakurhegekaga. [7] Na buno ogabe eco cihugo myanya myanya oku milala mwenda ya bene Israheli, na kwa cirya cindi cihi-mbî ca bene Menashè.

Enshokolezi

[8] Ecindi cihimbi c'omulala gwa Menashè, bene Rubeni na bene Gadi, abo bali erhi bahabirwe omwanya gwaho, galya mango Mûsa abahâga olunda lw'e buzûka-zûba bwa Yordani, mpu ciyôrhe cihugo câbo nk'okwo anabahàga co Mûsa omurhumisi wa Nyakasane. [9] Kurhenga e Aroeri, oku burhambi bw'omugezi gw'Amoni, ecihugo ciri omu karhi k'akabanda k'ogwomugezi, akaba- nda kôshi ka Medeba kuhika aha Diboni; [10] engo zôshi za Sihoni[k], mwâmi wa banya-Mori, owayûbakaaga aha Hesboni kuhika oku cihugo ca bene Amoni. [11] Kandi Galadi, ecihugo c'Abanya-Geshuri n'eca Abanya-Maaka, entondo Hermoni yôshi, na Bashani yeshi kuhika aha Salka. [12] Kandi obwâmi bwa Ogu bwôshi omu Bashani ye wali mwâmi w'aha Ashtaroti n'aha Edreyi: yêne wali ocisigire omu Barefayimi. Mûsa ahima abo bâmi anabalibirhakwo. [13] Ci bene Israheli barhalibirhagakwo bene Geshuri, bene Maaka, n'abo bene Geshuri na bene Maaka

---

[g] **13.2** 13, 2: Amashwa ga Abafilistini: Bac 3, 3; Yow 4, 4.
[h] **13.3** Olunda lw'emwêné: Abashi ba buno banaderhe mpu olunda lw'enyanya; abandi banaderhe mpu e ncaruguru. Okuderha enyanya kurhahubwiri bwinjà, bulya kushimbana n'aha omuntu ayimanzire, enyanya yanaba: bushoshokero, buzikiro, mukondwè erhi mwênè.
[i] **13.4** : e mukondwè: olunda lw'idako erhi ifo. ci idako kurhali kuhugûla kwinjà, bulya bishimbine n'aha omuntu ali: kukânine okumanyîsa erhi olunda luli: e mukondwè, e mwênè, e bushoshokero erhi e buzikiro.
[j] **13.6** : Abola bantu nabakungusha: Lush 4, 38.
[k] **13.10** : Sihoni, Ogu: Lush 1, 4.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

baciba omu Israheli kuhika ene. [14] Omulala gwa bene Levi[l] gonene Mûsa arhahâga ecihugo nka mwanya, bulya Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli, yêne yeri mwanya gwâbo, nk'oku anamubwîraga.

Omulala gwa Bene Rubeni

[15] Mûsa agabîra bene Rubeni ogwâbo mwanya gw'ecihugo nk'oku emilala yâbo yanali. [16] Ecihugo câbo cali kurhenga aha Aroeri oku burhambi bw'omugezi gw'Amoni, n'olugo luli omu karhi k'olubanda kôshi luli hôfi na Medeba, [17] Hesboni n'engo zâge zôshi ziri omu kabanda, Diboni, Bamiti-Bali, Beti-Bali- Meoni, [18] Yahasi, Kedemoti, Mefati, [19] Kiriyatayimi, Sibma, Sereti-ha-Shahari eri omu kabanda, [20] Beti-Poeri, amarhambi ga Pisga, Beti-ha-Yeshimoti, [21] engo z'omu kabanda zôshi; omwâmi w'Abanya-Mori wayûbakaaga aha Hesboni, Mûsa ye wamuhimaga, ye n'abaluzi b'e Madiani, Evi, Rekemi, Suri, Huru na Reba; bâli barhambo ba Sihoni, bo bayûbakaga eco cihugo. [22] Olya mushonga Balâmu[m] mugala wa Beori, àli muguma wa muli balya bene Israheli bayîrhaga, babaniga n'engôrho. [21] Ntyo, ecihugo ca bene Rubeni cahika kuli Yordani lwo lwali lubibi lwâco.

Omwanya gwa bene Gadi

[24] Mûsa agabîra omulala gwa Gadi, ho baligi bene Gadi, ogwâbo mwanya nk'oku emilala yâbo yanali. [25] Banacihâbwa ecihugo ca Gezeri[n], engo zôshi za Galadi, oluhande lw'ecihugo ca bene Amoni, kuhika ah'Aroeri, oli aha ishiriza lya Raba, [26] kurhenga aha Hesboni, kuhika aha Ramati-ha-Mispa na Betonimi, na kurhenga aha Mahanayimi kuhika oku cihugo ca Lo-Debari. [27] N'omu kaba-nda ka Bet-Harami, Beti-Nimra, Sukoti na Safoni, musigala gw'obwâmi bwa Sihoni, mwâmi w'e Hesboni; Yordani n'ecihugo câge, kuhika oku buzinda bw'enyanja ya Kinereti, olunda lw'e buzûka-zûba lwa Yordani. Gwo mwanya gwâbo ogwo. [28] Zo ngo ezo n'ebishagala bya bene Gadi nk'oku emilala yâbo yanali.

Omwanya gw'ecihimbi ca bene Menashè

[29] Mûsa aha ecihimbi c'omulala gwa bene Menashè, ho haligi bene Menashè, ogwâbo mwanya nk'oku emilala yâbo yanali. [30] Ecihugo câbo cali kurhenga aha Mahanayimi. Bashani yèshi, obwâmi bwa Ogu yèshi, ye wali mwâmi w'e Bashani, emirhundu yôshi ya Yairi omu Bashani: ngo makumi gali ndarhu. [31] Oluhande lwa Galadi, Ashtaroti na Edreyi; engo z'obwâmi bwa Ogu omu Bashani bazihà bene Makiri, mugala wa Menashè, biili cihimbi ca bene Makiri, babagabîra nk'oku emilala yâbo yanali. [32] Yo myanya Mûsa agabaga eyo omu rhubanda rhwa Mowabu,

---

[l] **13.14** : Omulala gwa bene Levi: Yoz 13, 33; 14, 3.
[m] **13.22** : Omushonga Balamu: Mib 22, 24; 31, 8.
[n] **13.25** : Ecihugo ca Gezeri: Mib 21, 32. Bene Amoni: Bac 11, 32-33.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

olundi lunda lwa Yordani, [33] ah'ishiriza lya Yeriko, olunda lw'e buzûka-zûba. Ci kone Mûsa arhahâga bene Levi omwanya; Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli, yêne yeri mwanya gwâbo nk'oku anababwîraga.

Josua/Joshua BHS 13

1 וַיהוֹשֻׁעַ זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו אַתָּה זָקַנְתָּה בָּאתָ בַיָּמִים וְהָאָרֶץ נִשְׁאֶרָה הַרְבֵּה־מְאֹד לְרִשְׁתָּהּ׃ 2 זֹאת
הָאָרֶץ הַנִּשְׁאֶרֶת כָּל־גְּלִילוֹת הַפְּלִשְׁתִּים וְכָל־הַגְּשׁוּרִי׃ 3 מִן־הַשִּׁיחוֹר אֲשֶׁר ׀ עַל־פְּנֵי מִצְרַיִם וְעַד גְּבוּל עֶקְרוֹן צָפוֹנָה
לַכְּנַעֲנִי תֵּחָשֵׁב חֲמֵשֶׁת ׀ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים הָעַזָּתִי וְהָאַשְׁדּוֹדִי הָאֶשְׁקְלוֹנִי הַגִּתִּי וְהָעֶקְרוֹנִי וְהָעַוִּים׃ 4 מִתֵּימָן כָּל־אֶרֶץ
הַכְּנַעֲנִי וּמְעָרָה אֲשֶׁר לַצִּידֹנִים עַד־אֲפֵקָה עַד גְּבוּל הָאֱמֹרִי׃ 5 וְהָאָרֶץ הַגִּבְלִי וְכָל־הַלְּבָנוֹן מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ מִבַּעַל גָּד
תַּחַת הַר־חֶרְמוֹן עַד לְבוֹא חֲמָת׃ 6 כָּל־יֹשְׁבֵי הָהָר מִן־הַלְּבָנוֹן עַד־מִשְׂרְפֹת מַיִם כָּל־צִידֹנִים אָנֹכִי אוֹרִישֵׁם מִפְּנֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל רַק הַפִּלֶהָ לְיִשְׂרָאֵל בְּנַחֲלָה כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ׃ 7 וְעַתָּה חַלֵּק אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת בְּנַחֲלָה לְתִשְׁעַת הַשְּׁבָטִים וַחֲצִי
הַשֵּׁבֶט הֶמְנַשֶּׁה׃ 8 עִמּוֹ הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי לָקְחוּ נַחֲלָתָם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה כַּאֲשֶׁר נָתַן לָהֶם
מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה׃ 9 מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַנַּחַל וְכָל־הַמִישֹׁר מֵידְבָא
עַד־דִּיבוֹן׃ 10 וְכֹל עָרֵי סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר מָלַךְ בְּחֶשְׁבּוֹן עַד־גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃ 11 וְהַגִּלְעָד וּגְבוּל הַגְּשׁוּרִי
וְהַמַּעֲכָתִי וְכֹל הַר חֶרְמוֹן וְכָל־הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה׃ 12 כָּל־מַמְלְכוּת עוֹג בַּבָּשָׁן אֲשֶׁר־מָלַךְ בְּעַשְׁתָּרוֹת וּבְאֶדְרֶעִי הוּא
נִשְׁאַר מְיֶתֶר הָרְפָאִים וַיַּכֵּם מֹשֶׁה וַיֹּרִשֵׁם׃ 13 וְלֹא הוֹרִישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַגְּשׁוּרִי וְאֶת־הַמַּעֲכָתִי וַיֵּשֶׁב גְּשׁוּר וּמַעֲכָת
בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ 14 רַק לְשֵׁבֶט הַלֵּוִי לֹא נָתָן נַחֲלָה אִשֵּׁי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר־לוֹ׃ ס

15 וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לְמַטֵּה בְנֵי־רְאוּבֵן לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ 16 וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר
בְּתוֹךְ־הַנַּחַל וְכָל־הַמִישֹׁר עַל־מֵידְבָא׃ 17 חֶשְׁבּוֹן וְכָל־עָרֶיהָ אֲשֶׁר בַּמִישֹׁר דִיבוֹן וּבָמוֹת בַּעַל וּבֵית בַּעַל
מְעוֹן׃ 18 וְיַהְצָה וּקְדֵמֹת וּמֵפָעַת׃ 19 וְקִרְיָתַיִם וְשִׂבְמָה וְצֶרֶת הַשַּׁחַר בְּהַר הָעֵמֶק׃ 20 וּבֵית פְּעוֹר וְאַשְׁדּוֹת הַפִּסְגָּה וּבֵית
הַיְשִׁמוֹת׃ 21 וְכֹל עָרֵי הַמִישֹׁר וְכָל־מַמְלְכוּת סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר מָלַךְ בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה מֹשֶׁה אֹתוֹ ׀
וְאֶת־נְשִׂיאֵי מִדְיָן אֶת־אֱוִי וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־צוּר וְאֶת־חוּר וְאֶת־רֶבַע נְסִיכֵי סִיחוֹן יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃ 22 וְאֶת־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר
הַקּוֹסֵם הָרְגוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּחֶרֶב אֶל־חַלְלֵיהֶם׃ 23 וַיְהִי גְּבוּל בְּנֵי רְאוּבֵן הַיַּרְדֵּן וּגְבוּל זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־רְאוּבֵן
לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים וְחַצְרֵיהֶן׃ פ

24 וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לְמַטֵּה־גָד לִבְנֵי־גָד לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ 25 וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל יַעְזֵר וְכָל־עָרֵי הַגִּלְעָד וַחֲצִי אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן
עַד־עֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי רַבָּה׃ 26 וּמֵחֶשְׁבּוֹן עַד־רָמַת הַמִּצְפֶּה וּבְטֹנִים וּמִמַּחֲנַיִם עַד־גְּבוּל לִדְבִר׃ 27 וּבָעֵמֶק בֵּית
הָרָם וּבֵית נִמְרָה וְסֻכּוֹת וְצָפוֹן יֶתֶר מַמְלְכוּת סִיחוֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הַיַּרְדֵּן וּגְבֶל עַד־קְצֵה יָם־כִּנֶּרֶת עֵבֶר הַיַּרְדֵּן
מִזְרָחָה׃ 28 זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־גָד לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים וְחַצְרֵיהֶם׃ 29 וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה וַיְהִי לַחֲצִי מַטֵּה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּנֵי־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפְּחוֹתָם׃ 30וַיְהִי גְבוּלָם מִמַּחֲנַיִם כָּל־הַבָּשָׁן כָּל־מַמְלְכוּת | עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן וְכָל־חַוֹּת יָאִיר אֲשֶׁר
בַּבָּשָׁן שִׁשִּׁים עִיר׃ 31וַחֲצִי הַגִּלְעָד וַעַשְׁתָּרוֹת וְאֶדְרֶעִי עָרֵי מַמְלְכוּת עוֹג בַּבָּשָׁן לִבְנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לַחֲצִי בְנֵי־מָכִיר
לְמִשְׁפְּחוֹתָם׃ 32אֵלֶּה אֲשֶׁר־נִחַל מֹשֶׁה בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרִיחוֹ מִזְרָחָה׃ ס
33וּלְשֵׁבֶט הַלֵּוִי לֹא־נָתַן מֹשֶׁה נַחֲלָה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא נַחֲלָתָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם׃

14

[1] Alaga ebi bene Israheli bahirwe nka kashambala[o] kâbo omu cihugo ca Kanani, ebi bagabîragwa nka kashambala n'omudâhwa Eleazari, Yozwè mugala wa Nuni, abashamuka b'enyumpa z'emilala ya bene Israheli. [2] Cigole[p] cajaga cahà ngasi baguma akashambala kâbo, nka kulya Nyakasane ana-rhegekaga Mûsa, kuli erya milala mwenda na ecihimbi. [3] Bulya Mûsa àli erhi àhire ecihugo oku mashanja abiri n'ecihimbi olundi lunda lwa Yordani. Ci bene Levi barhahâbagwa mwanya eyo munda emwâbo. [4] Kandi omanyâge bulya oku bene Yozefu[q] bali bagwêrhe milala ibiri, ogwa Menashè n'ogwa Efrayi-mu; n'oku bene Levi barhahâbagwa cici omu cihugo, okuleka ebishagala bayûbakagamwo byône n'amalambo bakazâgiyabuliramwo amasò gâbo, ebi ntu byâbo. [5] Bene Israheli banaciyukiriza irhegeko Nyakasane ahâga Mûsa; banacigabâna ecihugo.

Ecigabi ca Kalebu

[6] Bene Yuda banacijà emunda Yozwè ali aha Gilgala, na Kalebu[r] mugala wa Yefunè munya-Kenezi, anacimubwîra, erhi: «Omanyire kulya Nyakasane abwîraga Mûsa, muntu wa Nyamuzinda, oku binyêrekîre n'oku bikuyêrekîre, galya mango rhwali aha Kadesi-Barnea. [7] Nali nkola ngwêrhe myâka makumi ani ndi mbusirwe, erhi Mûsa, murhumisi wa Nyakasane, antuma kurhenga e Kadesi-Barnea mpu njè buyênzi, ndolêreze kurhi ecihugo ciyôsire, n'erhi ngaluka nanacimubwîra ebi nanabwîne byôshi nk'oku byanali omu murhima gwâni. [8] Ci bene wîrhu, aba rhwali rhusôkire eyo rhweshi, barhumire abandi ba- twîka omurhima, niono nashimbulira bwinjà Nyakasane, Nyamuzinda wâni[s]. [9] Na muli olo lusiku, Mûsa ajira endahiro, erhi: «Okunali ecihugo wabanzire- mwo okugulu caba câwe we n'iburha lyâwe, ensiku zôshi, ebwa kubà washi-mbulire bwinjà Nyakasane, Nyamuzinda wâni. [10] Na buno lolaga oku Nyakasane, ampire akalamo, nk'oku anaderhaga, hamagera myâka makumi ani n'irhânu kurhenga Nyakasane ali abwizire Mûsa ako kanwa, n'ago mango erhi Israheli ayisha agenda omw'irûngu, na buno lolaga oku

---

[o] **14.1** 14, 1: Nka kashambala: Birugu nîsi erhi mashwa, cihugo.. ehi omuntu ayîmamwo hibe hyage, abè ye ohikulire nka îshe amafà.
[p] **14.2** : Ecigole: zali nka nsimbi aba amango ga mîra bakazâgiyêsha lyo bamanya ndi obuhashe bwa Nyamuzinda buhire kantu kalebe: Mib 26, 55; 33, 54.
[q] **14.4** : Bene Yozefu: Murh 41. 50-52; 48. Bene Levi: Yoz 21; Lev 25, 32-34; Mib 35, 2-8.
[r] **14.6** : Kalebu ali ashimbire bwinjà Nyakasane: ali ntagoma ya Nyakasane: Mìb 13; 14, 6-9; Lush 1, 22-38: Burh 1, 28.
[s] **14.8** Lolà Mib 32, 7-9.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nkola ngwêrhe myâka makumi galimunâni n'irhanu ndi mbusirwe. [11] Nciri muzibu loshi nka galya mango Mûsa anantumaga, emisî naligwêrhe ago mango yo na misî ncigwêrhe kuhika ene, oli omu kulwa, oli omu kugenda, oli okugaluka. [12] Ompage eyo ntondo Nyakasane aderhaga olwo lusiku: bulya wêne wayumvîrhc olwo lusiku oku eyo munda eba bene Anaki[t] n'engo nzibuzibu; Nyakasane nk'ali haguma nâni, nanabanyagabyo, nka kulya Nyakasane anaderhaga». [13] Yozwè agisha Kalebu, mugala wa Yefunè, anacimuha Hebroni nka mwanya gwâge. [14] Co cirhuma Hebroni aba gwo mwanya gwa Kalebu, mugala wa Yefunè, munya-Kenezi, kuhika ene, ebwa kubà ali ashimbire bwinjà Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli. [15] Hebroni akazâgiderhwa mîra mpu ye Kiryati-Arba ye wali muntu orhinywa bwenêne omu bene Anaki. Ecihugo cahûmûka n'okulwa.

Josua/Joshua BHS 14

1 וְאֵלֶּה אֲשֶׁר־נָחֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר נָחֲלוּ אוֹתָם אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הַמַּטּוֹת
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: 2 בְּגוֹרָל נַחֲלָתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה לְתִשְׁעַת הַמַּטּוֹת וַחֲצִי הַמַּטֶּה: 3 כִּי־נָתַן מֹשֶׁה נַחֲלַת שְׁנֵי
הַמַּטּוֹת וַחֲצִי הַמַּטֶּה מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְלַלְוִיִּם לֹא־נָתַן נַחֲלָה בְּתוֹכָם: 4 כִּי־הָיוּ בְנֵי־יוֹסֵף שְׁנֵי מַטּוֹת מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם
וְלֹא־נָתְנוּ חֵלֶק לַלְוִיִּם בָּאָרֶץ כִּי אִם־עָרִים לָשָׁבֶת וּמִגְרְשֵׁיהֶם לְמִקְנֵיהֶם וּלְקִנְיָנָם: 5 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן
עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחְלְקוּ אֶת־הָאָרֶץ: פ

6 וַיִּגְּשׁוּ בְנֵי־יְהוּדָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל וַיֹּאמֶר אֵלָיו כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הַקְנִזִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים עָלַי וְעַל אֲדוֹתֶיךָ בְּקָדֵשׁ בַּרְנֵעַ: 7 בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה אָנֹכִי בְּשָׁלְחַ מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה
אֹתִי מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ וָאָשֶׁב אֹתוֹ דָּבָר כַּאֲשֶׁר עִם־לְבָבִי: 8 וְאַחַי אֲשֶׁר עָלוּ עִמִּי הִמְסּוּ אֶת־לֵב הָעָם
וְאָנֹכִי מִלֵּאתִי אַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהָי: 9 וַיִּשָּׁבַע מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר אִם־לֹא הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרְכָה רַגְלְךָ בָּהּ לְךָ תִּהְיֶה
לְנַחֲלָה וּלְבָנֶיךָ עַד־עוֹלָם כִּי מִלֵּאתָ אַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהָי: 10 וְעַתָּה הִנֵּה הֶחֱיָה יְהוָה | אוֹתִי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר זֶה אַרְבָּעִים
וְחָמֵשׁ שָׁנָה מֵאָז דִּבֶּר יְהוָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֶל־מֹשֶׁה אֲשֶׁר־הָלַךְ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וְעַתָּה הִנֵּה אָנֹכִי הַיּוֹם בֶּן־חָמֵשׁ
וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה: 11 עוֹדֶנִּי הַיּוֹם חָזָק כַּאֲשֶׁר בְּיוֹם שָׁלְחַ אוֹתִי מֹשֶׁה כְּכֹחִי אָז וּכְכֹחִי עָתָּה לַמִּלְחָמָה וְלָצֵאת
וְלָבוֹא: 12 וְעַתָּה תְּנָה־לִּי אֶת־הָהָר הַזֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אַתָּה־שָׁמַעְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־עֲנָקִים שָׁם
וְעָרִים גְּדֹלוֹת בְּצֻרוֹת אוּלַי יְהוָה אוֹתִי וְהוֹרַשְׁתִּים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: 13 וַיְבָרְכֵהוּ יְהוֹשֻׁעַ וַיִּתֵּן אֶת־חֶבְרוֹן לְכָלֵב
בֶּן־יְפֻנֶּה לְנַחֲלָה: 14 עַל־כֵּן הָיְתָה־חֶבְרוֹן לְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הַקְנִזִּי לְנַחֲלָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה יַעַן אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: 15 וְשֵׁם חֶבְרוֹן לְפָנִים קִרְיַת אַרְבַּע הָאָדָם הַגָּדוֹל בָּעֲנָקִים הוּא וְהָאָרֶץ שָׁקְטָה מִמִּלְחָמָה: פ

[t] **14.12** : Engo nzibunzibu za bene Anaki: Yoz 10, 36.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15

Ecihugo ca Yuda n'olubibi lwâco

[1] Ecigole canaciheka omulala gwa Yuda[u] n'amûko gâgwo omu cihugo c'Edomi, kuhika oku irûngu lya Sini olunda lw'e mukondwè, oku buzinda bw'ecihugo ca Kanani ebuzûka-zûba. [2] Olubibi lwâbo[v], lw'e mukondwè lwâli kurhenga oku buzinda bw'enyanja y'Omunyu, oku mushosho gudwîrhe gwalola e mukondwè; [3] gwanashubiharhûla eyo munda e mukondwè, gwagera oku irango lya Akrabimi, gwagera aha Sini, gwasôkera e mukondwè gwa Kadeshi-Barnea, kandi gwagera aha Hesroni, gwasôecra olunda lw'Adari gwagolonjokera e Karaka: [4] Gwashubigendigera aha Asimoni, gwaharhûla kuhika oku mugezi gw'e Mîsiri; olwo lubibi lwagendihwêra omu nyanja. Lwabà lubibi lwinyu olwo e mukondwè. [5] Olubihi lw'ebuzûka-zûba yali enyanja y'omunyu kuhika oku Yordani. [6] Olwo lubibi lwanacigera e Bet-Hogla, lwâge-ra e mwenè ya Beti-ha-Araba, kuhika oku ibuye lya Bohana, mugala wa Rubeni. [7] Olubibi lwanacisôkera e Debiri, kurhenga oku kabanda ka Akori, lwagolonjokera emwênè olunda lwa Gilgala, oluba aha ishiriza ly'omurhezi gw'Adumimi, olunda lw'e mukondwè lw'omugezi. Olubibi lwanacigera hôfi n'amîshi g'Eyin-Shemeshi, lwagendihekera aha Eyin-Rogeli. [8] Olubibi lwanacisôka, lwagendiyisha omu kabanda ka Bene-Hinomi[w], kuhika olunda lw'Emukondwè lw'entondo y'aba-Yebuseni, eri aha Yeruzalemu; kandi olubibi lwanacisôka oku ntondo eri hôfi na kabanda Hinomi ebuzûka-zûba, n'oku buzinda bw'emwênè gw'akabanda k'aba-Refayimi. [9] Kurhenga oku irhwerhwe ly'entondo, olubibi lwalikûla kuhika ah'iriba ly'amîshi ga Neftoaha, lwagendija oku ngo z'entondo y'Efroni; olubibi lwalikûla lwàjà olunda lw'e Baala, oli aha Kiryati-Yearimi. [10] Kurhenga e Baala olubibi lwagera ebuzika-zûba bw'entondo ya Seyiri, lwagendirhulukana olundi lunda lw'emwênè, oku ntondo Yearimi yo enaligi Kesaloni, lwabungulukira e Bet-Shemeshi, kandi lwagera e Timna. [11] Olubibi lwahikira ebuzinda buli emwênè gw'Ekroni; olubibi lwanacija e Shikaroni, lwagera oku ntondo ya Baala lwanacihika aha Yebneeli; kandi olubibi lwacihonda omu nyanja.

[12] Olubibi lw'ebuzika-zûba lwali kurhenga ebwa nyanja Nnene n'ecihugo câyo. Kwo zali zigezire enyunda zôshi ntyo, embibi za bene Yuda nk'oku amûko gâbo ganali.

Kalebu ahâbwa Hebroni

[13] Banaciha Kalebu, mugala wa Yefunè, oluhande lw'ishwa, omu karhî ka bene Yuda, nk'oku Nyakasane anali arhegesire Yozwè: ahàbwa olugo lw'Arba, îshe wa Anaki, n'olwo lugo luderhwa

---

[u] **15.1** : Ecihugo ca bene Yuda: Murh 49, 8-12; Lush 33. 7. 13. 15, 42-44: Libna... : 10. 29; 12. 15; 1 Sam 23, 1; Mik 1, 14-15.
[v] **15.2** Eyi milongo 2-4: Olubibi lwâbo: Mib 34, 3-5.
[w] **15.8** 15. 8: Omu kabanda ka bene Hinoni: Yoz 18, 16; 2 BÂM 23, 10; Yer 7, 31-32; 19, 2-6; 32, 35. Entondo ya Yebuseni: Bac 19, 10.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Hebroni. [14] Kalebu anacihulusamwo bene Anaki oku banali basharhu, Sheshayi, Ahimani na Talmayi, bôshi iburha ly'Anaki. [15] Kurhenga aho asôka arhabâlira abantu b'e Debiri, mîra aderhagwa mpu Kiryat-Seferi. [16] Kalebu anaciderha erhi: «Omuntu wankanampimira Kiryat-Seferi, akamumpisako, nanayishimuha mwâli wâni Aksa, ashube mukà-ge». [17] Otnieli, mugala wa Kenazi, mwene wâbo Kalebu, anarhôla lulya lugo, naye Kalebu anacimuha omwâli Aksa mpu abè mukâge. [18] Erhi oyomunyere ayisha, ibà Otnieli amushumika mpu ahûne îshe ishwa. Olya munyere anaci-shonoka oku ntondo yâge, Kalebu anacimudôsa erhi: [19] «Bici oli?» Olya munyere anacishuza, erhi: «Ompè nâni, onjire nshobole emwâwe, bulya ecihugo ca Nêgebu wampaga liciberire irûngu lyône; ompè nâni amaliba g'amîshi». Anacimuba iriba ly'enyanya n'iriba ly'idako. [20] Kwo kashambala k'omulala gwa bene Yuda ako nk'oku amûko gâbo ganali.

Engo za bene Yuda

[21] Engo zali oku buzinda bw'omulala gwa bene Yuda, ebwa lubibi lwa Edomu, omu Nêgebu, ali: Kabuseli, Ederi na Yaguri, [22] Kina, Dimona, [23] Adeada Kedeshi Hasori na Itina [24] Zifu Telemu Bealoti [25] Hasori Mpyâhya n'engo za Hesroni, [26] Amami, Shema, Molada, Kesili, Horma, [27] Hasari-Gada, Heshimoni, Beti-Peleti, [28] Hasari-Shuali, Bersheba n'ebishagala byâge. [29] Baala, Iyimi, Esemi, [30] Eltoladi, Kesili, Horma[x], [31] Siklagi, Madmana, Sansana, [32] Lebaoti, Shilihima, Eyin-Rimoni: zôshi baguma zali ngo makumi abiri na mwenda n'ebishagala byazo.

[33] Omu Shefela, mwâli: Eshtaoli, Sarea, Ashna, [34] Zonoha, Eyin-Ganimi, Ta-puaha, Enama, [35] Yaramuti, Adulami, Soko, Azeka[y], [36] Shaaraimi, Aditayimi, Ha-Gedera na Gederotayimi: byôshi haguma: zali ngo ikumi n'ini n'ebishagala byazo.

[37] Senani, Hadasha, Migdala-Gadi, [38] Dileani, Mispe, Yokiteli, [39] Lakishi, Boskati, Egloni, [40] Kaboni, Lahamasi, Kitilishi, [41] Gederoti, Bet-Dagoni, Naa-ma na Makeda: zôshi haguma zali ngo ikumi na ndarhu n'ebishagala byazo. [42] Libna, Eteri. Ashana, [43] Yifitahi, Ashina, Nasibi, [44] Keila, Akzibu, na Maresha: zôshi haguma zali: ngo mwenda na ebishagala byazo: [45] Ekroni, baguma n'emirhundu yâge n'ebishagala byâge. [46] kurhenga e Ekroni kujà ebwa nyanja, lunda lwa Ashdodi n'ezindi ngo z'omu marhambi haguma n'ebishagala byazo; [47] Ashidoti, emirhu-ndu yâge n'ebishagala byâge, kuhika oku mugezi gw'e Mîsiri, n'oku nyanja nnene, lwo luli lubibi.

[48] Omu ntondo: Shamiri, Yatiri, Soko, [49] Dana, Kiriyat-Seferi, yerigi Debiri, Anabu, [50] Eshtemo, Animi, [51] Gosheni, Holoni, na Gilo: zôshi haguma zali ngo ikumi na luguma n'ebishagala byazo. [52] Araba, Duma, Esheani, [53] Yanu-mu, Bet-Tapuahi, Afeka, [54] Humuta, Kiryat-Arba, yerigi Hebroni na Siori: Ngo ikumi n'ebishagala byazo. [55] Maoni, Karmeli, Zifi, Yuta, Izreeli, [56] Yokideami,

---

[x] **15.30** : 12-14: Mib 14, 45.
[y] **15.35** enyi milongo, 35-36: zali ngo ziderhwa ngo z'omu cihugo c'e Kabanda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Zonoha, [57] Hakayini, Gibea, na Timuna, ngo ikumi n'ebishagala byazo.

[58] Haluhuli, Bet-Suri, Gedori, Maarati, Beti-Anoti, Eltekoni, [59] Zirigi ngo ndarhu n'ebishagala byazo. [60] Kiryati-Bali, yerigi Kiryat-Yarimi na Ha-Raba: ngo ibiri n'ebishagala byazo.

[61] Omu irûngu mwâli: Beti-Ha-Araba, Midini, Sekaka. [62] Nibshana, Ir-Ha-Melahi na Eyin-Gedi: ngo ndarhu n'ebishagala byazo.

[63] Bene Yuda barhahashaga okulibirhakwo Abanya-Yebuseni[z], abayûbakaaga aha Yeruzalemu na ntyo; Abanya-Yebuseni bayûbaka aha Yeruzalemu haguma na bene Yuda kuhika ene.

Josua/Joshua BHS 15

1 וַיְהִי הַגּוֹרָל לְמַטֵּה בְּנֵי יְהוּדָה לְמִשְׁפְּחֹתָם אֶל־גְּבוּל אֱדוֹם מִדְבַּר־צִן נֶגְבָּה מִקְצֵה תֵימָן׃ 2 וַיְהִי לָהֶם גְּבוּל נֶגֶב
מִקְצֵה יָם הַמֶּלַח מִן־הַלָּשׁוֹן הַפּוֹנֶה נֶגְבָּה׃ 3 וְיָצָא אֶל־מִנֶּגֶב לְמַעֲלֵה עַקְרַבִּים וְעָבַר צִנָה וְעָלָה מִנֶּגֶב לְקָדֵשׁ בַּרְנֵעַ
וְעָבַר חֶצְרוֹן וְעָלָה אַדָּרָה וְנָסַב הַקַּרְקָעָה׃ 4 וְעָבַר עַצְמוֹנָה וְיָצָא נַחַל מִצְרַיִם וְהָיָה תֹּצְאוֹת הַגְּבוּל יָמָּה זֶה־יִהְיֶה לָכֶם
גְּבוּל נֶגֶב׃ 5 וּגְבוּל קֵדְמָה יָם הַמֶּלַח עַד־קְצֵה הַיַּרְדֵּן וּגְבוּל לִפְאַת צָפוֹנָה מִלְּשׁוֹן הַיָּם מִקְצֵה הַיַּרְדֵּן׃ 6 וְעָלָה הַגְּבוּל
בֵּית חָגְלָה וְעָבַר מִצְּפוֹן לְבֵית הָעֲרָבָה וְעָלָה הַגְּבוּל אֶבֶן בֹּהַן בֶּן־רְאוּבֵן׃ 7 וְעָלָה הַגְּבוּל | דְּבִרָה מֵעֵמֶק עָכוֹר וְצָפוֹנָה
פֹּנֶה אֶל־הַגִּלְגָּל אֲשֶׁר־נֹכַח לְמַעֲלֵה אַדֻּמִּים אֲשֶׁר מִנֶּגֶב לַנָּחַל וְעָבַר הַגְּבוּל אֶל־מֵי־עֵין שֶׁמֶשׁ וְהָיוּ תֹּצְאֹתָיו אֶל־עֵין
רֹגֵל׃ 8 וְעָלָה הַגְּבוּל גֵּי בֶן־הִנֹּם אֶל־כֶּתֶף הַיְבוּסִי מִנֶּגֶב הִיא יְרוּשָׁלָם וְעָלָה הַגְּבוּל אֶל־רֹאשׁ הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
גֵּי־הִנֹּם יָמָּה אֲשֶׁר בִּקְצֵה עֵמֶק־רְפָאִים צָפוֹנָה׃ 9 וְתָאַר הַגְּבוּל מֵרֹאשׁ הָהָר אֶל־מַעְיַן מֵי נֶפְתּוֹחַ וְיָצָא אֶל־עָרֵי
הַר־עֶפְרוֹן וְתָאַר הַגְּבוּל בַּעֲלָה הִיא קִרְיַת יְעָרִים׃ 10 וְנָסַב הַגְּבוּל מִבַּעֲלָה יָמָּה אֶל־הַר שֵׂעִיר וְעָבַר אֶל־כֶּתֶף
הַר־יְעָרִים מִצָּפוֹנָה הִיא כְסָלוֹן וְיָרַד בֵּית־שֶׁמֶשׁ וְעָבַר תִּמְנָה׃ 11 וְיָצָא הַגְּבוּל אֶל־כֶּתֶף עֶקְרוֹן צָפוֹנָה וְתָאַר הַגְּבוּל
שִׁכְּרוֹנָה וְעָבַר הַר־הַבַּעֲלָה וְיָצָא יַבְנְאֵל וְהָיוּ תֹּצְאוֹת הַגְּבוּל יָמָּה׃ 12 וּגְבוּל יָם הַיָּמָּה הַגָּדוֹל וּגְבוּל זֶה גְּבוּל
בְּנֵי־יְהוּדָה סָבִיב לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ 13 וּלְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה נָתַן חֵלֶק בְּתוֹךְ בְּנֵי־יְהוּדָה אֶל־פִּי יְהוָה לִיהוֹשֻׁעַ אֶת־קִרְיַת אַרְבַּע
אֲבִי הָעֲנָק הִיא חֶבְרוֹן׃ 14 וַיֹּרֶשׁ מִשָּׁם כָּלֵב אֶת־שְׁלוֹשָׁה בְּנֵי הָעֲנָק אֶת־שֵׁשַׁי וְאֶת־אֲחִימַן וְאֶת־תַּלְמַי יְלִידֵי
הָעֲנָק׃ 15 וַיַּעַל מִשָּׁם אֶל־יֹשְׁבֵי דְּבִר וְשֵׁם־דְּבִר לְפָנִים קִרְיַת־סֵפֶר׃ 16 וַיֹּאמֶר כָּלֵב אֲשֶׁר־יַכֶּה אֶת־קִרְיַת־סֵפֶר וּלְכָדָהּ
וְנָתַתִּי לוֹ אֶת־עַכְסָה בִתִּי לְאִשָּׁה׃ 17 וַיִּלְכְּדָהּ עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנַז אֲחִי כָלֵב וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־עַכְסָה בִתּוֹ לְאִשָּׁה׃ 18 וַיְהִי
בְּבוֹאָהּ וַתְּסִיתֵהוּ לִשְׁאוֹל מֵאֵת־אָבִיהָ שָׂדֶה וַתִּצְנַח מֵעַל הַחֲמוֹר וַיֹּאמֶר־לָהּ כָּלֵב מַה־לָּךְ׃ 19 וַתֹּאמֶר תְּנָה־לִּי בְרָכָה
כִּי אֶרֶץ הַנֶּגֶב נְתַתָּנִי וְנָתַתָּה לִי גֻּלֹּת מָיִם וַיִּתֶּן־לָהּ אֵת גֻּלֹּת עִלִּיּוֹת וְאֵת גֻּלֹּת תַּחְתִּיּוֹת׃ פ

[z] **15.63** : Abanya-Yebuseni: Bac 1, 2·1; 2 Sam 5, 6-9.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

20 זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־יְהוּדָה לְמִשְׁפְּחֹתָם: 21 וַיִּהְיוּ הֶעָרִים מִקְצֵה לְמַטֵּה בְנֵי־יְהוּדָה אֶל־גְּבוּל אֱדוֹם בַּנֶּגְבָּה קַבְצְאֵל
וְעֵדֶר וְיָגוּר: 22 וְקִינָה וְדִימוֹנָה וְעַדְעָדָה: 23 וְקֶדֶשׁ וְחָצוֹר וְיִתְנָן: 24 זִיף וָטֶלֶם וּבְעָלוֹת: 25 וְחָצוֹר | חֲדַתָּה וּקְרִיּוֹת
חֶצְרוֹן הִיא חָצוֹר: 26 אֲמָם וּשְׁמַע וּמוֹלָדָה: 27 וְחַצַר גַּדָּה וְחֶשְׁמוֹן וּבֵית פָּלֶט: 28 וַחֲצַר שׁוּעָל וּבְאֵר שָׁבַע
וּבִזְיוֹתְיָה: 29 בַּעֲלָה וְעִיִּים וָעֶצֶם: 30 וְאֶלְתּוֹלַד וּכְסִיל וְחָרְמָה: 31 וְצִקְלַג וּמַדְמַנָּה וְסַנְסַנָּה: 32 וּלְבָאוֹת וְשִׁלְחִים וְעַיִן
וְרִמּוֹן כָּל־עָרִים עֶשְׂרִים וָתֵשַׁע וְחַצֵרֵיהֶן: ס
33 בַּשְּׁפֵלָה אֶשְׁתָּאוֹל וְצָרְעָה וְאַשְׁנָה: 34 וְזָנוֹחַ וְעֵין גַּנִּים תַּפּוּחַ וְהָעֵינָם: 35 יַרְמוּת וַעֲדֻלָּם שׂוֹכֹה וַעֲזֵקָה: 36 וְשַׁעֲרַיִם
וַעֲדִיתַיִם וְהַגְּדֵרָה וּגְדֵרֹתָיִם עָרִים אַרְבָּע־עֶשְׂרֵה וְחַצֵרֵיהֶן: 37 צְנָן וַחֲדָשָׁה וּמִגְדַּל־גָּד: 38 וְדִלְעָן וְהַמִּצְפֶּה
וְיָקְתְּאֵל: 39 לָכִישׁ וּבָצְקַת וְעֶגְלוֹן: 40 וְכַבּוֹן וְלַחְמָס וְכִתְלִישׁ: 41 וּגְדֵרוֹת בֵּית־דָּגוֹן וְנַעֲמָה וּמַקֵּדָה עָרִים שֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה
וְחַצֵרֵיהֶן: ס
42 לִבְנָה וָעֶתֶר וְעָשָׁן: 43 וְיִפְתָּח וְאַשְׁנָה וּנְצִיב: 44 וּקְעִילָה וְאַכְזִיב וּמָרֵאשָׁה עָרִים תֵּשַׁע וְחַצֵרֵיהֶן: 45 עֶקְרוֹן וּבְנֹתֶיהָ
וְחַצֵרֶיהָ: 46 מֵעֶקְרוֹן וָיָמָּה כֹּל אֲשֶׁר־עַל־יַד אַשְׁדּוֹד וְחַצֵרֵיהֶן: 47 אַשְׁדּוֹד בְּנוֹתֶיהָ וְחַצֵרֶיהָ עַזָּה בְּנוֹתֶיהָ וַחֲצֵרֶיהָ
עַד־נַחַל מִצְרַיִם וְהַיָּם הַגָּבוֹל וּגְבוּל: ס
48 וּבָהָר שָׁמִיר וְיַתִּיר וְשׂוֹכֹה: 49 וְדַנָּה וְקִרְיַת־סַנָּה הִיא דְבִר: 50 וַעֲנָב וְאֶשְׁתְּמֹה וְעָנִים: 51 וְגֹשֶׁן וְחֹלֹן וְגִלֹה עָרִים
אַחַת־עֶשְׂרֵה וְחַצֵרֵיהֶן: 52 אֲרַב וְרוּמָה וְאֶשְׁעָן: 53 וְיָנִים וּבֵית־תַּפּוּחַ וַאֲפֵקָה: 54 וְחֻמְטָה וְקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן
וְצִיעֹר עָרִים תֵּשַׁע וְחַצֵרֵיהֶן: ס
55 מָעוֹן | כַּרְמֶל וָזִיף וְיוּטָה: 56 וְיִזְרְעֶאל וְיָקְדְעָם וְזָנוֹחַ: 57 הַקַּיִן גִּבְעָה וְתִמְנָה עָרִים עֶשֶׂר וְחַצֵרֵיהֶן: 58 חַלְחוּל
בֵּית־צוּר וּגְדוֹר: 59 וּמַעֲרָת וּבֵית־עֲנוֹת וְאֶלְתְּקֹן עָרִים שֵׁשׁ וְחַצֵרֵיהֶן: 60 קִרְיַת־בַּעַל הִיא קִרְיַת יְעָרִים וְהָרַבָּה עָרִים
שְׁתַּיִם וְחַצֵרֵיהֶן: ס
61 בַּמִּדְבָּר בֵּית הָעֲרָבָה מִדִּין וּסְכָכָה: 62 וְהַנִּבְשָׁן וְעִיר־הַמֶּלַח וְעֵין גֶּדִי עָרִים שֵׁשׁ וְחַצֵרֵיהֶן: 63 וְאֶת־הַיְבוּסִי יוֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלַ͏ִם לֹא־יָכְלוּ בְּנֵי־יְהוּדָה לְהוֹרִישָׁם וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת־בְּנֵי יְהוּדָה בִּירוּשָׁלַ͏ִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: פ

16

Omwanya gwa bene Yozefu

1 Ecigole canaciyesherwa bene Yozefu[a]. Olubibi lw'ishwa lyâbo lwarha-ngira olunda lw'e
buzûka-zûba oku Yordani aha Yeriko, oku mîshi ga Yeriko; lwanacisôka kurhenga e Yeriko kujà
oku ntondo, omw'irûngu lya Beteli. 2 Lwarhenga aha Beteli-Luzi[b] lwanacigera oku lubibi lwa·bene
Arki aha Ataroti. 3 Kandi lwanacibungulukira ebwa buzika-zûba, ebwa lubibi lw'Aba-Yefaleti,

[a] **16.1** : Bene Yozefu: Murh 48; 49, 22-26; Lush 33, 13-17. 16, 10: Barhalibirhagakwo Abanya-Kanani: Yoz 15, 63; 17. 12; Bac 1, 29. Gezeri: 18am 9, 16-17. Bashizi ba kukazibakolera: Lush 20, 11.
[b] **16.2** : Olubibi lwarhenga e Beteli: Yoz 7, 2; 8, 9.17. Bene Arki: 2 Sam 15, 32; 16, 16. Embere aho hayirikwe Beteli, haderhagwa Luz

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kuhika oku lubibi lwa aba-Yefaleti, kuhika oku lubibi lwa Beti-Horoni[c] oli idako na kuhika aha Gezeri, lwajicihônda omu nyanja: [4] Gwo mwanya bene Yozefu bahîrwe ogwo, Menashè n'Efrayimu.

[5] Alaga olubibi lwa bene Efrayimu, nk'oku amûko gâbo ganali. Olubibi lw'ecihugo câbo lwali ntya: ebuzûka-zûba, Ataroti w'Adari, kuhika aha Beti- Horoni w'enyanya. [6] Olwo lubibi lwakazâgihika ebwa buzika-zûba kujà e Mikimetati,lwazonga ebwa Tanati-Silo[d], lwanacigera embere zâge ebuzûka-zûba bwa Yonaha. [7] Kandi kurhenga e Yonaha, lwabungulukira e Atoroti n'e Naara, lwahika kuli Yeriko, kandi lwacihonda omu Yordani. [8] Kurhenga e Tapuaha, olwo lubibi lwàjà olunda lw'ebuzika-zûba, oku mugezi gwa Kana, lwagendicihônda omu nyanja. Kwo gwali ntyo omwanya gw'omulala gwa bene Efrayimu nk'oku amûko gâbo ganali. [9] Bene Efrayimu bashuhihâbwa ezindi ngo ziberulukine omu cihugo ca bene Menashè, ezo ngo zali zigwêrhe n'ebishagala byazo. [10] Barhalibirhagakwo[e] Abanya-Kanani bayûbakaga e Gezeri. Abanya-Kanani bayûbakaga ntyo haguma na bene Efrayimu, ci konene nka bashizi ba kukazibakolera.

Josua/Joshua BHS 16

וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל לִבְנֵי יוֹסֵף מִיַּרְדֵּן יְרִיחוֹ לְמֵי יְרִיחוֹ מִזְרָחָה הַמִּדְבָּר עֹלֶה מִירִיחוֹ בָּהָר בֵּית־אֵל׃ וְיָצָא מִבֵּית־אֵל לוּזָה
וְעָבַר אֶל־גְּבוּל הָאַרְכִּי עֲטָרוֹת׃ וְיָרַד־יָמָּה אֶל־גְּבוּל הַיַּפְלֵטִי עַד גְּבוּל בֵּית־חוֹרֹן תַּחְתּוֹן וְעַד־גָּזֶר וְהָיָו
תֹּצְאֹתָו יָמָּה׃ וַיִּנְחֲלוּ בְנֵי־יוֹסֵף מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם׃ וַיְהִי גְּבוּל בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם וַיְהִי גְּבוּל נַחֲלָתָם מִזְרָחָה
עַטְרוֹת אַדָּר עַד־בֵּית חוֹרֹן עֶלְיוֹן׃ וְיָצָא הַגְּבוּל הַיָּמָּה הַמִּכְמְתָת מִצָּפוֹן וְנָסַב הַגְּבוּל מִזְרָחָה תַּאֲנַת שִׁלֹה וְעָבַר
אוֹתוֹ מִמִּזְרַח יָנוֹחָה׃ וְיָרַד מִיָּנוֹחָה עֲטָרוֹת וְנַעֲרָתָה וּפָגַע בִּירִיחוֹ וְיָצָא הַיִּרְדֵּן׃ מִתַּפּוּחַ יֵלֶךְ הַגְּבוּל יָמָּה נַחַל קָנָה
וְהָיוּ תֹּצְאֹתָיו הַיָּמָּה זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ וְהֶעָרִים הַמִּבְדָּלוֹת לִבְנֵי אֶפְרַיִם בְּתוֹךְ נַחֲלַת
בְּנֵי־מְנַשֶּׁה כָּל־הֶעָרִים וְחַצְרֵיהֶן׃ וְלֹא הוֹרִישׁוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּגָזֶר וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקֶרֶב אֶפְרַיִם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה
וַיְהִי לְמַס־עֹבֵד׃ פ

17

Ogundi mwanya gwa Menashè

[1] Ecigole cashubiha omulala gwa Menashè ecindi cihugo, bulya ye wàli lubere lwa Yozefu. Makiri[f], lubere lwa Menashè, n'îshe wa Galadi, ahâbwa Galadi na Bashani, bulya yali ntwâli

[c] **16.3** : Oku lubibi lwa Beti-Horoni: Yoz 10, 10. Kuhika aha Gezeri: Yoz 10, 33; 12, 12.
[d] **16.6** : Tanati-Silo, erhi Silo omu bindi bitabu; Yoz 18, 1.8-10.
[e] **16.10** Barhalibirhagakwo ahanya-Kanani: Yoz 15, 63; 17. 12; Bac 1, 29. Gezeri: 1 BÂM 9, 16-17. Bashizi ba kukazibakolera: Lush 20, 11..
[f] **17.1** : Makiri Izo lubere lwa Menashè: Mib 26, 29; 32, 39-40. Menashè: Lush 33, 13-17; Yoz 13, 29-31.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwenêne omu matabâro. [2] Ecindi cigabi cahabwa abandi bene Menashè, nk'oku amiìko gâbo ganali: bene Abiyezeri, bene Heleki, bene Asrieli, bene Shekemi, bene Heferi na bene Shemida. Bo bàli bagala ba Menashè abo, mugala wa Yozefu, nk'oku amûko gâbo ganali. [3] Selofehadi[g], mugala wa Heferi, mugala wa Galadi, mugala wa Makiri, mugala wa Menashè, arhàli agwêrhe banarhabana ci banyere bonene. Alaga amazîno gâbo bâli bâge: Mahela, Noa, Hogla, Milka na Tirsa. [4] Abo banyere hanacija emunda Eleazari ali, ye mudâhwa, emunda Yozwè mugala wa Nuni ali, n'emunda abashamuka bali, banaciderha mpu: «Nyakasane arhegesire Mûsa mpu rhuhâbwe nîrhu ogwirhu mwanya omu karhî ka bene wîrhu. Banacibaha nk'oku Nyakasane anarhegekaga, ogwâbo mwanya omu karhî ka bene wâbo îshe. [5] Menashè ahâbwa bigabi ikumi, buzira kuderha Galadi na Bashani, oli erindi ishiriza lya Yordani. [6] Ebwa kubà abo bâli ba Menashè bahâbirwe ogwâbo mwa-nya omu karhî ka bagala bâge, kwarhuma ecihugo ca Galadi ciyôrha oku bandi bene Menashè.

[7] Olubibi lwa Menashè lwàli kurhenga e Aseri kujà e Mikimetati oli aha i-shiriza lya Sikemi, olwo lubibi lwanacija emukondwè emw'abantu bayûbakaga aha Eyin-Tapuaha. [8] Ecihugo ca Tapuaha cahâbwa bene Menashè, ci konene olugo lwa Tapuaha lwàli oku lubibî lwa bene Menashè, lwàli lwa bene Efrayimu. [9] Olubibi lwanacibunguluka oku mugezi gwa Kana. Omu karhi k'omugczi mwàli engo za hene Efrayimu n'engo za bene Menashè, n'olubibi lwa bene Menashè lwàli e mwênè g'omugezi, lwagendigicihonda omu nyanja. [10] Olunda lw'emukondwè lwàli lw'Efrayimu, n'olunda lw'e mwêné lwàli lwa Menashè, n'enyanja yashuba lubìbi lwâge. Olunda lw'e mwêné akazâgihika kuli Aseri, n'olunda lw'ebuzûka-zûba akazâgihika kuli Isakari. [11] Menashè ahâbwa ntyo ecihugo ekarhî ka Isakari n'Aseri: aligi Beti-Sheana[h] n'emirhundu yâge, Iblami n'emirhundu yâge, abantu b'aha Dori n'engo zàli kuli ye, abantu bayûbaka aha Eyin-Dori n'emirhundu yâge, abantu bayûbaka aha Tanaka n'emirhundu yâge, abantu bayûbaka aha Megido n'emirhundu yâge: rhwaligi rhurhondo rhusharhu. [12] Bene Menashè barhahashaga okuyûbaka muli ezo ngo, Abanya-Kanani bàbà bo basîma okucibêrera muli eco cihugo. [13] Erhi bene ÍÎsraheli babà bakola ba misî, bahima Abanya-Kanani, banabasêza bakazibarhûla, ci barhabâlibirhagakwo.

Omusengero gwa bene Yozefu

[14] Bene Yozefu banacibwîra Yozwè, mpu: «Carhumaga nieki ompa mwa-nya muguma gonene, cihimbi ciguma conene n'obwo ndi lubaga lunjî, ebwa kubà Nyakasane angishire kuhika buno?» [15] Yozwè anacibashuza, erhi: «Akabà oli lubaga lunji[i], osôkere emuzirhu, eyo munda otwe yo elyâwe ishwa, ojè omu cihugo c'aba-Perezi, n'ec'aba-Refayimi,ebwa kubà cntôndo y'Efrayimu

[g] **17.3** : Bali ba Selafadi: 26, 33-34; 36. 1-12. 17.
[h] **17.11** : Bet-Sheana ye Bet-Shean: Bac 1, 27; 1Sam31, 10. Iblami: 2BÂM 9, 27. Dori na Eni-Dori: 11.2; 12, 23; 1Sam 28, 7; Lul 83, 11.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

eri nsungunu kuli we». [16] Bene Yozefu banacishuza mpu: «Entondo erhankarhuhasha, eri nyi kuli rhwe, na kandi Abanya-Kanani bayûbaka omu kabanda bagwêrhe engâlè z'ebyûma[j], abali aha Beti-Sheani, n'emirhundu yâge, n'abali omu kabanda ka Yizreeli. [17] Yozwè anacishuza omulala gwa Yozefu, Efrayimu na Menashè, erhi: Oligi lubaga lunji n'emisî yâwe eri minji, arhali cigabi ciguma conene wabona. [18] Bulya entondo yayishiba yâwe; eri ya muzirhu, ogukube, n'emyûbakao eri oku muzirhu yabà yâwe, bulya walibirhakwo Abanya-Kanani, ciru akaba bagwêrhe cngâlè z'ebyuma, bulya we muzibu kulusha bo».

Josua/Joshua 17

וַיְהִי הַגּוֹרָל לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה כִּי־הוּא בְּכוֹר יוֹסֵף לְמָכִיר בְּכוֹר מְנַשֶּׁה אֲבִי הַגִּלְעָד כִּי הוּא הָיָה אִישׁ מִלְחָמָה וַיְהִי־לוֹ
הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן: וַיְהִי לִבְנֵי מְנַשֶּׁה הַנּוֹתָרִים לְמִשְׁפְּחֹתָם לִבְנֵי אֲבִיעֶזֶר וְלִבְנֵי־חֵלֶק וְלִבְנֵי אַשְׂרִיאֵל וְלִבְנֵי־שֶׁכֶם
וְלִבְנֵי־חֵפֶר וְלִבְנֵי שְׁמִידָע אֵלֶּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף הַזְּכָרִים לְמִשְׁפְּחֹתָם: וְלִצְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר
בֶּן־מְנַשֶּׁה לֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה וְנֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְתִרְצָה: וַתִּקְרַבְנָה לִפְנֵי
אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי | יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִם לֵאמֹר יְהוָה צִוָּה אֶת־מֹשֶׁה לָתֶת־לָנוּ נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵינוּ וַיִּתֵּן
לָהֶם אֶל־פִּי יְהוָה נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶן: וַיִּפְּלוּ חַבְלֵי־מְנַשֶּׁה עֲשָׂרָה לְבַד מֵאֶרֶץ הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן אֲשֶׁר מֵעֵבֶר
לַיַּרְדֵּן: כִּי בְּנוֹת מְנַשֶּׁה נָחֲלָה בְּתוֹךְ בָּנָיו וְאֶרֶץ הַגִּלְעָד הָיְתָה לִבְנֵי־מְנַשֶּׁה הַנּוֹתָרִים: וַיְהִי גְּבוּל־מְנַשֶּׁה
מֵאָשֵׁר הַמִּכְמְתָת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי שְׁכֶם וְהָלַךְ הַגְּבוּל אֶל־הַיְמִין אֶל־יֹשְׁבֵי עֵין תַּפּוּחַ: לִמְנַשֶּׁה הָיְתָה אֶרֶץ תַּפּוּחַ
וְתַפּוּחַ אֶל־גְּבוּל מְנַשֶּׁה לִבְנֵי אֶפְרָיִם: וְיָרַד הַגְּבוּל נַחַל קָנָה נֶגְבָּה לַנַּחַל עָרִים הָאֵלֶּה לְאֶפְרַיִם בְּתוֹךְ עָרֵי מְנַשֶּׁה
וּגְבוּל מְנַשֶּׁה מִצְּפוֹן לַנַּחַל וַיְהִי תֹצְאֹתָיו הַיָּמָּה: נֶגְבָּה לְאֶפְרַיִם וְצָפוֹנָה לִמְנַשֶּׁה וַיְהִי הַיָּם גְּבוּלוֹ וּבְאָשֵׁר יִפְגָּעוּן
מִצָּפוֹן וּבְיִשָּׂשכָר מִמִּזְרָח: וַיְהִי לִמְנַשֶּׁה בְּיִשָּׂשכָר וּבְאָשֵׁר בֵּית־שְׁאָן וּבְנוֹתֶיהָ וְיִבְלְעָם וּבְנוֹתֶיהָ וֵאת־יֹשְׁבֵי דֹאר
וּבְנוֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי עֵין־דֹּר וּבְנוֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי תַעְנַךְ וּבְנוֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי מְגִדּוֹ וּבְנוֹתֶיהָ שְׁלֹשֶׁת הַנָּפֶת: וְלֹא יָכְלוּ בְּנֵי מְנַשֶּׁה
לְהוֹרִישׁ אֶת־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וַיּוֹאֶל הַכְּנַעֲנִי לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ הַזֹּאת: וַיְהִי כִּי חָזְקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי לָמַס
וְהוֹרֵשׁ לֹא הוֹרִישׁוֹ: ס

וַיְדַבְּרוּ בְּנֵי יוֹסֵף אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר מַדּוּעַ נָתַתָּה לִּי נַחֲלָה גּוֹרָל אֶחָד וְחֶבֶל אֶחָד וַאֲנִי עַם־רָב עַד אֲשֶׁר־עַד־כֹּה
בֵּרַכַנִי יְהוָה: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אִם־עַם־רַב אַתָּה עֲלֵה לְךָ הַיַּעְרָה וּבֵרַאתָ לְךָ שָׁם בְּאֶרֶץ הַפְּרִזִּי וְהָרְפָאִים
כִּי־אָץ לְךָ הַר־אֶפְרָיִם: וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יוֹסֵף לֹא־יִמָּצֵא לָנוּ הָהָר וְרֶכֶב בַּרְזֶל בְּכָל־הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ־הָעֵמֶק לַאֲשֶׁר
בְּבֵית־שְׁאָן וּבְנוֹתֶיהָ וְלַאֲשֶׁר בְּעֵמֶק יִזְרְעֶאל: וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־בֵּית יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם וְלִמְנַשֶּׁה לֵאמֹר עַם־רַב אַתָּה

---

[i] **17.15** : Akaba oli lubaga lunji: Murh 48, 19-20; 16, 10; Bac 1, 27-28; Lush 20, 11.
[j] **17.16** : Bagwêrhe engâlè z'ebyûma: Bac 1, 19; 6, 33; 1 BÂM 18, 45; 2 BÂM 10, 1-11; Hoz 1, 5.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְכֹ֣חַ גָּד֔וֹל לָ֖ךְ לְא־יִהְיֶ֣ה לְךָ֑ גּוֹרָ֣ל אֶחָ֔ד׃ 18כִּ֣י הַ֤ר יְהִיֶה־לָּךְ֙ כִּי־יַ֣עַר הֽוּא וּבֵרַאתּ֔וֹ וְהָיָ֥ה לְךָ֖ תְּצְאֹתָ֑יו כִּי־תוֹרִ֣ישׁ
אֶת־הַֽכְּנַעֲנִ֗י כִּ֤י רֶ֙כֶב֙ בַּרְזֶ֔ל לֹ֥ו כִּי֙ חָזָ֣ק הֽוּא׃ פ

18

Amashwa g'eyindi milala

[1] Olubaga lwa bene Israheli loshi lwanacibuganana aha Silo, banacigwikaho ihêma lyâbo ly'embugânano, erhi ecihugo côshi cikola ciri câbo. [2] Hali hacisigîre milala nda omu bene Israheli[k], abarhali bacihâbwa ecâbo cihugo nka mwanya gwâbo. [3] Yozwè anacibwîra bene Israheli, erhi: «Cici cimubulisize[l] okurhagendirhôla n'okuyûbaka cirya cihugo Nyakasane, Nyamuzinda wa basho, amuhàga? [4] Murhôlage bantu basharhu[m] omu ngasi mulala, bayîshe mbarhume; bagendija balola kurhi ecihugo ciyôsire na kurhi cankagabwa, kandi banagaluka bayishimbwîra omwanzi. [5] Bayishigaba eco cihugomuli bihimbi nda; Yuda ayôrha omu cihugo câge olunda lw'Emukondwè, n'omulala gwa Yozefu nago gwanayôrha omu cihugo cago olunda lw'emwênè. [6] Moyomugendilola kurhi eco cihugo ciyôsire na kurhi cankagabwa-mwo bigabi nda, kandi mwanayisha hanola, mwanambwîra kurhi biri, nâni nanabagabîraco omu kubayeshera ecigole embere za Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu. [7] Ci konene bene Levi barhahâbwe cigabi cihi muli mwe, omukolo bahi-rwe gw'obudâhwa bwa Nyakasane kwo na kashambala kâbo. Kandi Gadi, Rubeni, n'ecihimbi c'omulala gwa bene Menashè, bakola bajira ogwâbo mwa-nya olundi lunda lwa Yordani ebuzûka-zûba, n'ogwo mwanya baguhabagwa na Mûsa, omurhumisi wa Nyakasane».

[8] Abo bantu banacihuma enjira yâbo bakola bagenda, n'ago mango bagendaga, abarhegeka kurhi bajà balolêreza ecihugo, anacibabwîra erhi: «Mugende, mugere omu cihugo côshi, mujè mwalola kurhi ciyôsire, na kandi mwanshubigaluka eno munda ndi, mumbwîre, nâni nanayesha ecigole kuli mwe, embere za Nyakasane, hano Silo». [9] Abo bantu banacikanya, bajà balola kurhi ecihugo ciyôsire kwôshi, n'ebi bajàgababona bakazibiyandika omu citabu, nk'oku engo zanali na kurhi zankagabwamwo bihimbi nda. Bashubûka, bâna-cija emunda Yozwè ali omu cihando aha Silo. [10] Yozwè anaciyêsha ecigole kuli bo aha Silo embere za Nyakasane, n'ago mango, Yozwè anacigabîra[n] bene Israheli ecihugo nk'oku banali bagabanyikine.

Ecihugo ca bene Benyamini

[11] Ecigole cayesheragwa omulala gwa bene Benyamini nka kulya amûko gâbo ganali. Eco

[k] **18.2** : Obushiru bwa bene Israheli bwanyiha, balonza okukabunga ngasi mango nka kulya bakomereraga e Gilgali.
[l] **18.3** : Bene Israheli barhînya okurhola ecihugo bone n'amatumu.
[m] **18.4** : Murhôle bantu basharhu: Lush 1. 13.
[n] **18.10** : Yozwè agabîra bene Israheli ecihugo: Yoz 11, 23; 12, 7; Mib 26, 52-56.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cigole cayeshagwa obw'oburhanzi cinabagwârha carhuma bahâbwa ecihugo cali ekarhî ka bene Yuda na bene Yozefu. [12] Olunda lw'emwênè, olubibi lwâbo lwarhenga oku Yordani; n'olwo lubibi lwanacisôka olwo lunda lw'emwênè kuhika omu marhambi ga Yeriko; lwashubisôka omu ntondo, lwàjà olunda lw'ebuzika-zûba lwanacigendihwera omw'irûngu lya Beti-Aweni. [13] Kurhenga aho, olubibi lwakanya, lwagera oku mwandagalo guli olunda lw'emukondwè omu Luzi yenaligi Beteli. Kandi olubibi lwayandagalira aha Ateroti-Addari, oku ntondo eri olunda lw'emukondwè omu Beti-Horoni w'Idako. [14] Olubibi lwanacilandira, lwagera olunda lw'ebuzika-zûba, olunda lw'ekagarhî, kurhenga oku ntondo eri ah'ishiriza lya Beti-Horoni olunda lw'emukondwè, lwagendihekera aha Kiryat-Bali, yerigi Kiryat-Yearimi, lugo lwa bene Yuda: lwo lubibi lw'ebuzika-zûba olwo. [15] Alaga olunda lw'Emukondwè: Kurhondêrera oku buzinda bwa Kiryat-Yearimi, olubibi lwagera e Gasini lwahika hôfi n'iriba ly'amîshi ga Neftoyaha. [16] Olwo lubibi lwanaciya-ndagala oku buzinda bw'entondo eyêrekîre ebwa kabanda ka bene Hinomi, omu kabanda k'Aba-Refayimi, olunda lw'emwênè. Kandi lwanaciyandagala, lwagera omwo kabanda ka bene Binomi, lwagendigera oku mwandagalo guli ekarhî k'Aba-Yebuseni, lwayandaglira ah'iriba lya Rogeli. [17] Lwàjà kuhika olunda lw'emwêné, lwagendihekera aha En-Shemeshi n'aha Geliloti oli aha ishiriza ly'omushozi gw'Adumimi, gwayandagalira ah'ibuye lya Bohani, mugala wa Rubeni. [18] Olubibi lwagera oku mwandagalo guli olunda lw'emwênè ah'ishiriza ly'Araba. [19] Olubibi lwanacigera oku mwandagalo guli olunda lw'emwênè lwa Beti-Hogla, olubibi oku mushosho guli olunda lw'emukondwè oku nyanja y'omunyu, olunda lw'obuzinda bwa Yordani, omu kagarhî: lwo lwali lubibi lw'emukondwè olwo. [20] Yordani ye wàli lubibi lw'eco cihugo, olunda lw'ebuzûka-zûba. Ntyo kwo gwali omwanya gwa bene Benyamini, nk'okwo embibi zâge zanali na nk'oku amûko gâbo ganali.

Banyamugo ba Benyamini

[21] Engo z'omulala gwa bene Benyamini[o], nka kulya amûko gâbo ganagenda, zirigi zezi: Yeriko, Beti-Hogla, Emeki-Kasisi, [22] Beti-Ha-Araba, Samarayimi, Beteli, [23] Awimi, Hapara, Ofra, [24] Kefara-Ha-Amoni, Ofni na Gêba: ngo ikumi n'ibiri n'ebishagala byazo. [25] Gabaoni[p], Rama, Beeroti, [26] Mispa, Kefira, Mosa, [27] Rekemi, Yirpeeli, Tarala, [28] Sela-Ha-Elefu, Yebusi, yerigi Yeruzalemu, Gibeati, Kiryat-Yarimi: ngo ikumi n'ini n'ebishagala byazo. Gwo gwabîre mwanya gwa bene Benyamini ogwo, nk'oku amûko gâbo ganali.

Josua/Joshua BHS 18

וַיִּקָּהֲלוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁלֹּה וַיַּשְׁכִּינוּ שָׁם אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְהָאָרֶץ נִכְבְּשָׁה לִפְנֵיהֶם׃ וַיִּוָּתְרוּ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר לֹא־חָלְקוּ אֶת־נַחֲלָתָם שִׁבְעָה שִׁבְטִים׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד־אָנָה אַתֶּם מִתְרַפִּים לָבוֹא לָרֶשֶׁת

[o] **18.21** Eyi milongo, 21-28: Ngo za mulala gwa bene Benyamini: Beti-Hogla... : Yoz 15, 6.61; Yer 13, 4-7; 1 Sam 13, 17.
[p] **18.25** Eyi milongo, 25-28: Gabaoni: Yoz 9, 13; 1 BÂM 15, 22; Bac 20, 1; Yer 31, 15; 1Sam 10, 5.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם׃ 4הָבוּ לָכֶם שִׁלֹּשָׁה אֲנָשִׁים לַשֵּׁבֶט וְאֶשְׁלָחֵם וְיָקֻמוּ וְיִתְהַלְּכוּ בָאָרֶץ
וְיִכְתְּבוּ אוֹתָהּ לְפִי נַחֲלָתָם וְיָבֹאוּ אֵלָי׃ 5וְהִתְחַלְּקוּ אֹתָהּ לִשְׁבָעָה חֲלָקִים יְהוּדָה יַעֲמֹד עַל־גְּבוּלוֹ מִנֶּגֶב וּבֵית יוֹסֵף
יַעַמְדוּ עַל־גְּבוּלָם מִצָּפוֹן׃ 6וְאַתֶּם תִּכְתְּבוּ אֶת־הָאָרֶץ שִׁבְעָה חֲלָקִים וַהֲבֵאתֶם אֵלַי הֵנָּה וְיָרִיתִי לָכֶם גּוֹרָל פֹּה לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ 7כִּי אֵין־חֵלֶק לַלְוִיִּם בְּקִרְבְּכֶם כִּי־כְהֻנַּת יְהוָה נַחֲלָתוֹ וְגָד וּרְאוּבֵן וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה לָקְחוּ נַחֲלָתָם
מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה׃ 8וַיָּקֻמוּ הָאֲנָשִׁים וַיֵּלֵכוּ וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הַהֹלְכִים לִכְתֹּב
אֶת־הָאָרֶץ לֵאמֹר לְכוּ וְהִתְהַלְּכוּ בָאָרֶץ וְכִתְבוּ אוֹתָהּ וְשׁוּבוּ אֵלַי וּפֹה אַשְׁלִיךְ לָכֶם גּוֹרָל לִפְנֵי יְהוָה בְּשִׁלֹה׃ 9וַיֵּלְכוּ
הָאֲנָשִׁים וַיַּעַבְרוּ בָאָרֶץ וַיִּכְתְּבוּהָ לֶעָרִים לְשִׁבְעָה חֲלָקִים עַל־סֵפֶר וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַמַּחֲנֶה שִׁלֹה׃ 10וַיַּשְׁלֶךְ
לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ גּוֹרָל בְּשִׁלֹה לִפְנֵי יְהוָה וַיְחַלֶּק־שָׁם יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָאָרֶץ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמַחְלְקֹתָם׃ פ
11וַיַּעַל גּוֹרָל מַטֵּה בְנֵי־בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם וַיֵּצֵא גְּבוּל גּוֹרָלָם בֵּין בְּנֵי יְהוּדָה וּבֵין בְּנֵי יוֹסֵף׃ 12וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל לִפְאַת
צָפוֹנָה מִן־הַיַּרְדֵּן וְעָלָה הַגְּבוּל אֶל־כֶּתֶף יְרִיחוֹ מִצָּפוֹן וְעָלָה בָהָר יָמָּה וְהָיָה תְּצָאֹתָיו מִדְבַּרָה בֵּית אָוֶן׃ 13וְעָבַר מִשָּׁם
הַגְּבוּל לוּזָה אֶל־כֶּתֶף לוּזָה נֶגְבָּה הִיא בֵּית־אֵל וְיָרַד הַגְּבוּל עַטְרוֹת אַדָּר עַל־הָהָר אֲשֶׁר מִנֶּגֶב לְבֵית־חוֹרוֹן
תַּחְתּוֹן׃ 14וְתָאַר הַגְּבוּל וְנָסַב לִפְאַת־יָם נֶגְבָּה מִן־הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בֵית־חוֹרוֹן נֶגְבָּה וְהָיָה תְּצָאֹתָיו אֶל־קִרְיַת־בַּעַל
הִיא קִרְיַת יְעָרִים עִיר בְּנֵי יְהוּדָה זֹאת פְּאַת־יָם׃ 15וּפְאַת־נֶגְבָּה מִקְצֵה קִרְיַת יְעָרִים וְיָצָא הַגְּבוּל יָמָּה וְיָצָא אֶל־מַעְיַן
מֵי נֶפְתּוֹחַ׃ 16וְיָרַד הַגְּבוּל אֶל־קְצֵה הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי גֵי בֶן־הִנֹּם אֲשֶׁר בְּעֵמֶק רְפָאִים צָפוֹנָה וְיָרַד גֵּי הִנֹּם אֶל־כֶּתֶף
הַיְבוּסִי נֶגְבָּה וְיָרֵד עֵין רֹגֵל׃ 17וְתָאַר מִצָּפוֹן וְיָצָא עֵין שֶׁמֶשׁ וְיָצָא אֶל־גְּלִילוֹת אֲשֶׁר־נֹכַח מַעֲלֵה אֲדֻמִּים וְיָרַד אֶבֶן
בֹּהַן בֶּן־רְאוּבֵן׃ 18וְעָבַר אֶל־כֶּתֶף מוּל־הָעֲרָבָה צָפוֹנָה וְיָרַד הָעֲרָבָתָה׃ 19וְעָבַר הַגְּבוּל אֶל־כֶּתֶף בֵּית־חָגְלָה צָפוֹנָה
וְהָיָה | תְּצָאוֹתָיו הַגְּבוּל אֶל־לְשׁוֹן יָם־הַמֶּלַח צָפוֹנָה אֶל־קְצֵה הַיַּרְדֵּן נֶגְבָּה זֶה גְּבוּל נֶגֶב׃ 20וְהַיַּרְדֵּן יִגְבֹּל־אֹתוֹ
לִפְאַת־קֵדְמָה זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי בִנְיָמִן לִגְבוּלֹתֶיהָ סָבִיב לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ 21וְהָיוּ הֶעָרִים לְמַטֵּה בְּנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם
יְרִיחוֹ וּבֵית־חָגְלָה וְעֵמֶק קְצִיץ׃ 22וּבֵית הָעֲרָבָה וּצְמָרַיִם וּבֵית־אֵל׃ 23וְהָעַוִּים וְהַפָּרָה וְעָפְרָה׃ 24וּכְפַר הָעַמֹּנִי וְהָעָפְנִי
וְגֶבַע עָרִים שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה וְחַצֵרֵיהֶן׃ 25גִּבְעוֹן וְהָרָמָה וּבְאֵרוֹת׃ 26וְהַמִּצְפֵּה וְהַכְּפִירָה וְהַמֹּצָה׃ 27וְרֶקֶם וְיִרְפְּאֵל
וְתַרְאֵלָה׃ 28וְצֵלַע הָאֶלֶף וְהַיְבוּסִי הִיא יְרוּשָׁלַם גִּבְעַת קִרְיַת עָרִים אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה וְחַצֵרֵיהֶן זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־בִנְיָמִן
לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ פ

19

Omwanya gwa bene Simoni

[1] Banaciyeshera Simoni[q] naye ecigole, bo baligi b'omu mulala gwa Simoni n'amùko gâgwo:
Omwanya gwâbo gwarhôlwa ekarhî k'omwanya gwa bene Yuda. [2] Ogwo mwanya gwâbo gwâli
gugwêrhe Ber-Seba, Seba na Molada. [3] Seba, Molada, Hasari-Shuala, Bala, Esemi, [4] Eltoladi,

[q] **19.1** : Simoni: Murh 49. 5; 1 Nga 4, 28-33.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Betuli, Horma, [5] Siklagi, Beti-ha-Ma-rkaboti, Hasari-Suza, [6] Bet-Lebaoti na Sharuheni: ngo ikumi n'isharhu n'ebishagala byazo. [7] Eni-Rimoni, Eteri na Ashani: ngo ini n'ebishagala byazo. [8] Bahâbwa n'ebindi bishagala bizungulusire ezo ngo[r], kuhika aha Baalati-Beeri, oli aha Ramati w'e Nêgebu. Gwo mwanya gw'omulala gwa bene Simoni ogwo, nk'oku amììko gâbo ganali [9] Omwanya gwa bene Simoni gwakûlwa oku cigabi ca bene Yuda; bulya ecigabi ca bene Yuda cali cigali bwenêne kuli bo, na ntyo bene Simoni bahâbwa omwanya gwâbo ekarhî k'omwanya gwa bene Yuda.

Ecihugo ca Zabuloni

[10] Ecigole ca kasharhu cayesherwa bene Zabuloni[s], nk'oku amûko gâbo ganali; olubibi lw'omwanya gwâbo lwàli luhisire e Saridi. [11] Olubibi lwâbo lwàli kurhenga ebuzika-zûba olunda lw'e Mareala, lwahika kuli Dabesheti, lwahika oku mugezi guli olunda lw'e buzìûka-zûba lwa Yokeneami. [12] Kurhenga e Saridi gwashubira e buzûka-zûba, olunda izûba lirhenga, kuhika oku lubibi lwa Kisiloti-Tabori, lwagendihika aha Daberati, lwanacisôkera e Yafia. [13] Kurhenga eyo munda lwagendigera olunda lw'e buzûka-zûba, ebushoshokero aha Gati-Heferi. oku lugo lwa Kasini, lwanacihika aha Rimoni, obibikanwa na Nea. [14] Olubibi lwanaciyêrekera olunda lw'emwênè, ebwa Hanatoni, lwagendihika omu kabanda ka Yifitaha-Eli. [15] Engo zâho zali: Katati, Nahalali, Shimroni; Ideala na Betelehemu: ngo ikumi n'ibiri n'ebishagala byazo. [16] Ntyo kwo gwali omwanya gwa bene Zabuloni, nk'oku amûko gâbo ganali: zo zali ngo zâge ezo n'ebishagala byazo.

Ecihugo ca Isakari

[17] Ecigole ca kani cayesherwa Isakari[t], bo baligi bene Isakari, nk'oku amûko gâbo ganali. [18] Olubibi lwâbo ali: Yizreeli, Kesuloti, Shunemi, [19] Hafarayimi, Shioni. Anaharati, [20] Rabiti, Kishioni, Abesi, [21] Remeti, En-Ganimi; En-Ha-da. na Beti-Pasesi. [22] Olwo lubibi lwahika kuli Tabora, aha Sahazima, n'aha Beti-Shemeshi, lwagendija oku Yordani: engo zâbo zali ikumi na ndarhu n'ebishagala byazo. [23] Gwo mwanya gw'omulala gwa bene Isakari ogwo, nk'oku amûko gâbo ganali, n'engo zâbo n'ebishagala byazo.

Ecihugo c'Aseri

[24] Ecigole ca karhânu canaciyesherwa omulala gwa bene Aseri[u], nk'oku amûko gâbo ganali. [25] Olubibi lwâbo ali Helakati, [26] Hali, Beteni, Akishafi, Alameleki, Ameadi, na Misheala;

---

[r] **19.8** Eyi milongo, 1-8: Omwanya gwa bene Simoni: Yoz 15, 21-32.
[s] **19.10** : Omwanya gwa bene Zabuloni: Murh 49, 13; Lush 33, 18-19.
[t] **19.17** : Obûko bwa Isakari bahabirwe ecihugo cinjà bwenêne omu Palestina-Israheli, ye Kanaani wa mîra.
[u] **19.24** : Omwanya gwa bene Aseri: Murh 49, 20; Lush 33, 24.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lwakazâgihikira olunda lw'ebuzûka-zûba oku Karmeli[v], n'oku lwîshi lwa Libna, kandi lwanacija ebushoshokero olunda lwa Bet-Dagoni. [27] Lwanacihika kuli Zabuloni n'oku kabanda ka Iftali-Eli olunda lw'emwênè gwa Beti-Haemeki n'ogwa Nehieli, lwagendihika aha Kabulu, [28] lwàjà olunda lw'ekumosho aha Abdoni, aha Rehobu, Hamoni na Kana kuhika Sidoni-Munene. [29] Olubibi lwayêrekera olunda lw'e Rama, kuhika oku lugo luzibuzibu lwa Tiri. Olugo lwanacija olunda lw'e Hosa, lwagendihwera oku nyanja. [30] Mahalabi, Akizibi, kuguma n'Uma, Afeki na Rehobu: ngo makumi abiri n'ibiri n'ebishagala byazo. [31] Gwo gwali mwanya gw'omulala gwa bene Aseri ogwo, nk'oku amûko gâbo ganali: engo n'ebishagala byazo.

Ecihugo ca Nefutali

[32] Ecigole ca kali ndarhu cayesherwa bene Nefutali, nk'oku amûko gâbo ganali. [33] Olubibi lwâbo lwali kurhenga e Helefi kuhika oku mwelo gwa Saana-nimi, olunda lw'ebuharhana bw'Adami-Nekebu na Yabneeli, kuhika aha Lakumi, lwagendija oku Yordani. [34] Olubibi lwagera olunda lw'ebuzika-zûba aha Azinoti-Tabora, na kurhenga aho, lwagendija e Hukoki; lwahika kuli Zabuloni, omu karhî, lwahika kuli Aseri olunda lw'ebuzika-zûba, na kuli Yordani emunda izûba lirhenga. [35] Engo zâbo nzibu zali: Sidimi, Seri, Hamati, Rakati, [36] Kinereti, Adama, Rama, Hasori, [37] Kedesi, Edreyi, Eni-Hasori, [38] Yireoni, Migidali-Eli, Horemi, Beti-Anati na Bet-Shemeshi: ngo ikumi na mwenda n'ebishagala byazo. [39] Gwo mwanya gw'omulala gwa bene Nefutali[w] ogwo, nk'oku amûko gâbo ganali, engo n'ebishagala byazo.

Ecihugo ca Dani

[40] Ecigole ca kali nda cayesherwa omulala gwa bene Dani[x], nk'oku amûko gâbo ganali. [41] Ecihugo càli mwanya gwâbo càli cigwêrhe Sarea, Eshtaoli, Ir-Shemeshi, [42] Shaalabimi, Ayaloni, Itla, [43] Eloni Timna, Ekroni, [44] Elteke, Gibetoni, Balaati, [45] Azari yerigi Yehudi na, Beni Beraka, Gati-Rimoni; [46] n'olunda lw'ebuzika-zûba lw'enyanja Rakoni, ecihugo càli ah'ishiriza lya Yope. [47] Ecihugo ca bene Dani cali cirhalusire aha bàli bahirwe, bulya mango maguma bene Dani banacisôka banacigendilwîsa Leshem banacimuhima, ba- namugeza oku bwôji bw'engôrho; erhi babà bamanyaga eco cihugo, baciyûbaka, banaciyirika izîno lya Layishi-Dani, baciha izîno lya Dani, îshe wâbo. [48] Kwo kàli ntyo akashambala k'omulala gwa bene Dani, nk'oku amûko gâbo ganali: engo zâbo n'ebishagala byazo.

Ecihugo ca Yozwè

[49] Erhi bayûsa bayûbaka engo zâbo, kulya ngasi baguma banajaga bahâbwa, bene Israheli

[v] **19.26** : Oku Karmeli: 1 BÂM 18, 19; 2 BÂM 2, 25; Iz 33, 9; Yer 46, 18.
[w] **19.39** Eyi milongo, 35-39: Omwanya gwa bene Ncfutali: Yoz 21, 32; Bac 1, 33.
[x] **19.40** : Omwanya gwa bene Dani: Murh 49, 16-17; Lush 33, 22.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banaciha Yozwè[y] ishwa, gwo gwâge mwanya omu karhî kâbo, Timnati. [50] Oku irhegeko lya Nyakasane, banacimuha olugo ahûnaga, Timnati-Serahi[z], omu ntondo ya Efrayimu. Ayûbaka olwo lugo anabêramwo.

Okufundika

[51] Eyo myanya omudâhwa Eleazari, Yozwè mugala wa Nuni n'abarhambo b'enyumpa za ngasi milala ya bene Israheli bagabîraga Bene Israheli n'ecigole aha Silo, embere za Nyakasane, aha muhango gw'ihêma ly'embugânano. Kwo bayusizagye ntyo okugabâna ecihugo.

Josua/Joshua BHS 19

1 וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל הַשֵּׁנִי לְשִׁמְעוֹן לְמַטֵּה בְנֵי־שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפְּחוֹתָם וַיְהִי נַחֲלָתָם בְּתוֹךְ נַחֲלַת בְּנֵי־יְהוּדָה: 2 וַיְהִי לָהֶם
בְּנַחֲלָתָם בְּאֵר־שֶׁבַע וְשֶׁבַע וּמוֹלָדָה: 3 וַחֲצַר שׁוּעָל וּבָלָה וָעֶצֶם: 4 וְאֶלְתּוֹלַד וּבְתוּל וְחָרְמָה: 5 וְצִקְלַג וּבֵית־הַמַּרְכָּבוֹת
וַחֲצַר סוּסָה: 6 וּבֵית לְבָאוֹת וְשָׁרוּחֶן עָרִים שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה וַחֲצֵרֵיהֶן: 7 עַיִן | רִמּוֹן וָעֶתֶר וְעָשָׁן עָרִים אַרְבַּע
וַחֲצֵרֵיהֶן: 8 וְכָל־הַחֲצֵרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹת הֶעָרִים הָאֵלֶּה עַד־בַּעֲלַת בְּאֵר רָאמַת נֶגֶב זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־שִׁמְעוֹן
לְמִשְׁפְּחֹתָם: 9 מֵחֶבֶל בְּנֵי יְהוּדָה נַחֲלַת בְּנֵי שִׁמְעוֹן כִּי־הָיָה חֵלֶק בְּנֵי־יְהוּדָה רַב מֵהֶם וַיִּנְחֲלוּ בְנֵי־שִׁמְעוֹן בְּתוֹךְ
נַחֲלָתָם: פ

10 וַיַּעַל הַגּוֹרָל הַשְּׁלִישִׁי לִבְנֵי זְבוּלֻן לְמִשְׁפְּחֹתָם וַיְהִי גְּבוּל נַחֲלָתָם עַד־שָׂרִיד: 11 וְעָלָה גְבוּלָם | לַיָּמָּה וּמַרְעֲלָה וּפָגַע
בְּדַבֶּשֶׁת וּפָגַע אֶל־הַנַּחַל אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יָקְנְעָם: 12 וְשָׁב מִשָּׁרִיד קֶדְמָה מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ עַל־גְּבוּל כִּסְלֹת תָּבֹר וְיָצָא
אֶל־הַדָּבְרַת וְעָלָה יָפִיעַ: 13 וּמִשָּׁם עָבַר קֶדְמָה מִזְרָחָה גִּתָּה חֵפֶר עִתָּה קָצִין וְיֵצֵא רִמּוֹן הַמִּתְאָר הַנְּעָה: 14 וְנָסַב אֹתוֹ
הַגְּבוּל מִצְפּוֹן חַנָּתֹן וְהָיוּ תֹּצְאֹתָיו גֵּי יִפְתַּח־אֵל: 15 וְקַטָּת וְנַהֲלָל וְשִׁמְרוֹן וְיִדְאֲלָה וּבֵית לָחֶם עָרִים שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה
וַחֲצֵרֵיהֶן: 16 זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־זְבוּלֻן לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים הָאֵלֶּה וַחֲצֵרֵיהֶן: פ

17 לְיִשָּׂשכָר יָצָא הַגּוֹרָל הָרְבִיעִי לִבְנֵי יִשָּׂשכָר לְמִשְׁפְּחֹתָם: 18 וַיְהִי גְּבוּלָם יִזְרְעֶאלָה וְהַכְּסוּלֹת וְשׁוּנֵם: 19 וַחֲפָרַיִם
וְשִׁיאֹן וַאֲנָחַרַת: 20 וְרַבִּית וְקִשְׁיוֹן וָאָבֶץ: 21 וְרֶמֶת וְעֵין־גַּנִּים וְעֵין חַדָּה וּבֵית פַּצֵּץ: 22 וּפָגַע הַגְּבוּל בְּתָבוֹר
וְשַׁחֲצוּמָה וּבֵית שֶׁמֶשׁ וְהָיוּ תֹּצְאוֹת גְּבוּלָם הַיַּרְדֵּן עָרִים שֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה וַחֲצֵרֵיהֶן: 23 זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־יִשָּׂשכָר
לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים וַחֲצֵרֵיהֶן: פ

24 וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל הַחֲמִישִׁי לְמַטֵּה בְנֵי־אָשֵׁר לְמִשְׁפְּחֹתָם: 25 וַיְהִי גְּבוּלָם חֶלְקַת וְחַלִּי וּבֶטֶן וְאַכְשָׁף: 26 וְאַלַמֶּלֶךְ וְעַמְעָד
וּמִשְׁאָל וּפָגַע בְּכַרְמֶל הַיָּמָּה וּבְשִׁיחֹור לִבְנָת: 27 וְשָׁב מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ בֵּית דָּגוֹן וּפָגַע בְּזְבֻלוּן וּבְגֵי יִפְתַּח־אֵל צָפוֹנָה בֵּית
הָעֵמֶק וּנְעִיאֵל וְיֵצֵא אֶל־כָּבוּל מִשְּׂמאל: 28 וְעֶבְרֹן וּרְחֹב וְחַמּוֹן וְקָנָה עַד צִידוֹן רַבָּה: 29 וְשָׁב הַגְּבוּל הָרָמָה וְעַד־עִיר

[y] **19.49** : Omwanya gwa Yozwe: Yoz 1, 1.
[z] **19.50** : Timnat-Serahi: Yoz 24, 30; Bac 2, 9.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִבְצַר־עֹז וְשֶׁב הַגְּבוּל חֹסָה וְיִהְיוּ תֹּצְאֹתָיו הַיָּמָּה מֵחֶבֶל אַכְזִיבָה׃ 30וְעַמָּה וַאֲפֵק וּרְחֹב עָרִים עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם
וְחַצֵרֵיהֶן׃ 31זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־אָשֵׁר לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְחַצֵרֵיהֶן׃ פ
32לִבְנֵי נַפְתָּלִי יָצָא הַגּוֹרָל הַשִּׁשִּׁי לִבְנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ 33וַיְהִי גְבוּלָם מֵחֵלֶף מֵאֵלוֹן בְּצַעֲנַנִּים וַאֲדָמִי הַנֶּקֶב
וְיַבְנְאֵל עַד־לַקּוּם וַיְהִי תֹּצְאֹתָיו הַיַּרְדֵּן׃ 34וְשָׁב הַגְּבוּל יָמָּה אַזְנוֹת תָּבוֹר וְיָצָא מִשָּׁם חוּקֹקָה וּפָגַע בִּזְבֻלוֹן מִנֶּגֶב
וּבְאָשֵׁר פָּגַע מִיָּם וּבִיהוּדָה הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ׃ 35וְעָרֵי מִבְצָר הַצִּדִּים צֵר וְחַמַּת רַקַּת וְכִנֶּרֶת׃ 36וְאָדָמָה וְהָרָמָה
וְחָצוֹר׃ 37וְקֶדֶשׁ וְאֶדְרֶעִי וְעֵין חָצוֹר׃ 38וְיִרְאוֹן וּמִגְדַּל־אֵל חֹרֶם וּבֵית־עֲנָת וּבֵית שֶׁמֶשׁ עָרִים תִּשַּׁע־עֶשְׂרֵה
וְחַצֵרֵיהֶן׃ 39זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים וְחַצֵרֵיהֶן׃ פ
40לְמַטֵּה בְנֵי־דָן לְמִשְׁפְּחֹתָם יָצָא הַגּוֹרָל הַשְּׁבִיעִי׃ 41וַיְהִי גְּבוּל נַחֲלָתָם צָרְעָה וְאֶשְׁתָּאוֹל וְעִיר שָׁמֶשׁ׃ 42וְשַׁעַלַבִּין
וְאַיָּלוֹן וְיִתְלָה׃ 43וְאֵילוֹן וְתִמְנָתָה וְעֶקְרוֹן׃ 44וְאֶלְתְּקֵה וְגִבְּתוֹן וּבַעֲלָת׃ 45וִיהֻד וּבְנֵי־בְרַק וְגַת־רִמּוֹן׃ 46וּמֵי הַיַּרְקוֹן
וְהָרַקּוֹן עִם־הַגְּבוּל מוּל יָפוֹ׃ 47וַיֵּצֵא גְּבוּל־בְּנֵי־דָן מֵהֶם וַיַּעֲלוּ בְנֵי־דָן וַיִּלָּחֲמוּ עִם־לֶשֶׁם וַיִּלְכְּדוּ אוֹתָהּ | וַיַּכּוּ אוֹתָהּ
לְפִי־חָרֶב וַיִּרְשׁוּ אוֹתָהּ וַיֵּשְׁבוּ בָּהּ וַיִּקְרְאוּ לְלֶשֶׁם דָּן כְּשֵׁם דָּן אֲבִיהֶם׃ 48זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־דָן לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים
הָאֵלֶּה וְחַצֵרֵיהֶן׃ פ
49וַיְכַלּוּ לִנְחֹל־אֶת־הָאָרֶץ לִגְבוּלֹתֶיהָ וַיִּתְּנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל נַחֲלָה לִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן בְּתוֹכָם׃ 50עַל־פִּי יְהוָה נָתְנוּ לוֹ
אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר שָׁאָל אֶת־תִּמְנַת־סֶרַח בְּהַר אֶפְרָיִם וַיִּבֶן אֶת־הָעִיר וַיֵּשֶׁב בָּהּ׃ 51אֵלֶּה הַנְּחָלֹת אֲשֶׁר נָחֲלוּ אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן | וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמַטּוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל | בְּגוֹרָל | בְּשִׁלֹה לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיְכַלּוּ
מֵחָלֵק אֶת־הָאָרֶץ׃ פ

20

Engo z'okukaziyakirwamwo

1 Nyakasane anacibwîra Yozwè, erhi: «Ogendibwîra bene Israheli ebi binwa erhi:
2 Mucishogerage mwène nka kulya nanababwîraga omu kanwa ka Mûsa, engo
z'okuyakirwamwo[a]. 3 Anahashiyakiramwo ngasi yeshi wankayirha omuntu omu kuhabuka[b],
arhamuyirhe n'oluhinzo, ezo ngo zanamukwânana mukaziyakiramwo omwihôzi w'omukò.

4 Olya wayirhaga omuntu anahashiyakira omu lugo luguma muli ezo ngo; anayisha ayimange
aha muhango gw'olugo, anashambalira abashamuka[c] ba muli olwo lugo. Nabo banamuyankirira
omu lugo lwâbo, banamuhe na ahantu ayûbaka lyo abêra nabo. 5 Erhi omwihôzi w'omukò
akayisha amukulikire, barhankamuha olya nyakuyîrha, bulya omu kurhamanya anayirhiraga
omulungu wâge, bulya arhali amubikire mujina muci oli injo oli lishinjo.

[a] **20.2** : Engo z'okuyakiramwo: Lush 4, 42.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Olya wayirhaga omuntu anabêra muli olwo lugo kuhika embere z'embugânano, atwîrwe olubanja, anaberamwo kuhika aha kufà k'omudâhwa olihomuli ago mango. Enyuma zâho olya nyakuyîrha anashubicigalukira[d] omu lugo lwâge, omu nyumpa yâge eri mulya lugo arhengagamwo erhi ayaka.

[7] Banacìcîshoga[e] Kedesi omu Galileya, omu ntondo ya Nefutali; Sikemi omu ntondo ya Efrayimu na Kiryata-Arba, yerigi Hebroni, omu ntondo ya Yuda. [8] Ebwa lindi ishiriza lya Yordani, olunda lw'ebuzûka-zûba lwa Yeriko, bayêrekana Beseri, oli omu irûngu, omu kabanda ka bene Rubeni; Romati omu Galadi emw'omulala gwa Gadi, na Golani omu Bashani emw'omulala gwa Menashè.

[9] Ezo zo ngo zacishozirwe[f] na bene Israheli n'omuntu w'ecigolo oyûbasire emwâbo, mpu lyo ngasi muntu wankayîrha owâbo arhanali kwa luhizo, ahashe okuyâkiramwo, arhankanaciyîrhwa n'okuboko kw'omwihôzi w'omukò, kuhika arhangitwîrwa olubanja n'embugânano y'olubaga.

Josua/Joshua BHS 20

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: 2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר תְּנוּ לָכֶם אֶת־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם
בְּיַד־מֹשֶׁה: 3 לָנוּס שָׁמָּה רוֹצֵחַ מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה בִּבְלִי־דָעַת וְהָיוּ לָכֶם לְמִקְלָט מִגֹּאֵל הַדָּם: 4 וְנָס אֶל־אַחַת |
מֵהֶעָרִים הָאֵלֶּה וְעָמַד פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וְדִבֶּר בְּאָזְנֵי זִקְנֵי הָעִיר־הַהִיא אֶת־דְּבָרָיו וְאָסְפוּ אֹתוֹ הָעִירָה אֲלֵיהֶם
וְנָתְנוּ־לוֹ מָקוֹם וְיָשַׁב עִמָּם: 5 וְכִי יִרְדֹּף גֹּאֵל הַדָּם אַחֲרָיו וְלֹא־יַסְגִּרוּ אֶת־הָרֹצֵחַ בְּיָדוֹ כִּי בִבְלִי־דַעַת הִכָּה אֶת־רֵעֵהוּ
וְלֹא־שֹׂנֵא הוּא לוֹ מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם: 6 וְיָשַׁב | בָּעִיר הַהִיא עַד־עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר
יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם אָז | יָשׁוּב הָרוֹצֵחַ וּבָא אֶל־עִירוֹ וְאֶל־בֵּיתוֹ אֶל־הָעִיר אֲשֶׁר נָס מִשָּׁם: 7 וַיַּקְדִּישׁוּ אֶת־קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל
בְּהַר נַפְתָּלִי וְאֶת־שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרָיִם וְאֶת־קִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן בְּהַר יְהוּדָה: 8 וּמֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרִיחוֹ מִזְרָחָה נָתְנוּ
אֶת־בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר בַּמִּישֹׁר מִמַּטֵּה רְאוּבֵן וְאֶת־רָאמֹת בַּגִּלְעָד מִמַּטֵּה־גָּד וְאֶת־גָּלָן בַּבָּשָׁן מִמַּטֵּה מְנַשֶּׁה: 9 אֵלֶּה הָיוּ
עָרֵי הַמּוּעָדָה לְכָל | בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לָנוּס שָׁמָּה כָּל־מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְלֹא יָמוּת בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם
עַד־עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה: פ

21

Engo za bene Levi

---

[b] **20.3** : Owankayîrha omuntu omu kuhabuka: Lush 4, 42; 19, 4; Bac 8, 20.
[c] **20.4** : Anashambalìra abashamuka: Lush 21, 19; Rut 4, 1-2.
[d] **20.6** : Anashubicigalukira omu lugo lwage: nka ohubane bwâge bw'okululizibwa bwamahwa: Mib 35. 28.
[e] **20.7** : Engo zacishozirwe: Kedesi: Yoz 19, 37; I Nga 6, 61. Sìkemi: Yoz 21, 21; I Nga 6,52. Kìriata-Arba: Yoz 14, 15; 1 Nga 6, 42.
[f] **20.9** 20, 9: Kuguma n'omuntu w'ecigolo: Yoz 8, 33; Lub 22, 20; Lev 19, 10.33-34; Lush 10, 18.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Abashamuka ba ngasi nyumpa ya bene Levi banacijà emunda omudâhwa Eleazari ali na Yozwè, mugala wa Nuni, n'abashamuka b'emilala ya bene Israheli. [2] Banacishambâla nabo aha Silo, omu cihugo ca Kanani, banacibabwîra mpu: «Nyakasane arhegesire omu kanwa ka Mûsa, mpu: rhuhâbwe engo rhwakaziyûbakamwo[g], rhuhâbwe n'amalambo gâzo oku bishwêkwa bîrhu». [3] Bene Israheli banacijà batwa oku myanya yâbo y'amashwa, banaha bene Levi, nk'oku Nyakasane anali arhegesire, engo bahîrwe n'amala-mbo bahîrwe byo ebi bikulikire.

[4] Ecigole canaciyesherwa amûko ga bene Kehati; na bene omudâhwa Aro-ni, muguma wa muli bene Levi, ecigolc canacibaha ngo ikumi n'isharhu omu mulala gwa Yuda, omu mulala gwa Simoni n'omu mulala gwa Benyamini. [5] Abandi bene Kehati ecigole nabo cabahà ngo ikumi z'omu mûko g'omulala gwa bene Efrayimu, omu mulala gwa bene Dani n'emwa bene cirya cihimbi c'omulala gwa Menashè. [6] Bene Gershoni bahâbwa n'ecigole[h], ngo ikumi n'isha-rhu omu mûko g'omulala gwa bene Isakari, omu mulala gwa bene Aseri, omu mulala gwa Nefutali n'omu cindi cihimbi ca bene Menashè omu Bashani. [7] Bene Merari, nk'oku amûko gâbo ganali, bahâbwa ngo ikumi n'ibiri omu mulala gwa Rubeni, omu mulala gwa Gadi n'omu mulala gwa Zabuloni. [8] Bene Israheli banaciha bene Levi[i] ezo ngo n'amalambo gâzo nk'oku Nyakasane anali arhegesire omu kanwa ka Mûsa: bakazibihâbwa omu kubiyeshera ecigole.

Omwanya gwa bene Kehati

[9] Omulala gwa bene Yuda n'omulala gwa bene Simoni engo bahire bene Levi, alaga amazîno gâzo: [10] oku bene Aròni, balya b'omu mûko ga bene Kehati, baguma omu bene Levi, bulya bali barhanzi bayesherwa ecigole. [11] Banacibaha, omu ntondo ya Yuda, olugo lw'Arba, îshe wa Anoki, lukolaga luderhwa Hebroni, n'amalambo ganali eburhambi bwâge gôshi. [12] Ci konene amashwa g'olwo lugo, n'ebishagala byâlwo, babiha Kalebu, mugala wa Yefunè. [13] Baha bene Aròni[j], nka lugo omuntu owayisire owâbomuntu ankahashiyakiramwo, Hebroni n'amalambo gâge, na Libna n'amalambo gâge, [14] Yati-ri n'amalambo gâge, Eshitemoa n'amalambo gâge, [15] Holoni n'amalambo ga-ge, Debiri n'amalambo gâge, [16] Ayini n'amalambo gâge, Yuta n'amalambo gâge, Beti-Shemeshi n'amalambo gâge: ngo mwenda emweyo milala yombi. [17] Omu mulala gwa Benyamini, bahâbwa: Gibeoni n'amalambo gâge, Geba n'amalango gâge. [18] Anatoti n'amalambo gâge, Elemeti n'amalamho gâge: ngo ini. [19] Ntyo engo z'adadâhwa bene Aròni zâli: ngo ikumi n'isharhu n'amalambo gâzo.

[20] Oku biyêrekîre amûko ga bene Kehati[k], nabo bene Levi, engo zahîrwe abandi bene Kehati

---

[g] **21.2** : Bulya abaleviti barhahabagwa omwanya gwâbo, bahabwa ngo makumi ani na munâni haguma n'amagisha ekarhi ka agandi mashanja, ngo ikumi n'isharhu z'abadâhwa, na makumi asha-rhu n'irhanu oku bandi baleviti.
[h] **21.6** Bene Gershoni, mugala wa Levi, bayesherwa ecigole
[i] **21.8** : Omu kubiyeshra ecigole: Yoz 7, 16; 18, 6; 19, 51.
[j] **21.13** Eyi milongo, 13-16: Hebroni na Libna: Yoz 15, 42-55; 1 Nga 6, 40-44.
[k] **21.20** Eyi milongo, 20-22: Engo z'abadâhwa omu Efrayimu: Yoz 16, 3-10.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

zâli z'omu mulala gwa Efrayimu. [21] Banacihâbwa nka lugo lwa kuyakirwamwo n'omuntu wayisire owâbo, Sikemi n'amalambo gâge, omu ntondo y'Efrayimu, na Gezeri n'amalambo gâge, [22] Kibasayimi n'amalambo gâge, Beti-Horini n'amalambo gâge: ngo ini n'amalambo gâzo. [23] Omu mulala gwa Dani: Elteke n'amalambo gâge, Gibetoni n'amalambo gâge, [24] Ayaloni n'amalambo gâge, Gati-Rimoni n'amalambo gâge: ngo ini. [25] Oku cihimbi ciguma ca bene Menashè, bahâbwa Taanaka n'amalambo gâge, Gati-Rimoni n'amalambo gâge: ngo ibiri. [26] Zôshi haguma zahika oku ngo ikumi n'amalambo gâzo zahîrwe bene Kehati.

Omwanya gwa bene Gershoni

[27] Bene Gershoni nabo bahâbwa omu Baleviti, olugo omu cihimhi c'omula- la gwa bene Menashè, bahâbwa nka lugo lwa kuyakirwamwo n'omuntu wayisire owundi, Golani na Bashani n'amalambo gâge, na Ashtaroti n'amalamho gâge. [28] Omu mulala gwa Isakari bahâbwa; Kishiyoni n'amalambo gâge, [29] Daberati n'amalambo gâge, Yarmuti n'amalambo gâge, Eni-Ganimi n'amalamho gâge: ngo ini. [30] N'omu mulala gwa Aseri: Misheali n'amalambo gâge, Abdoni n'amalambo gâge, [31] Helikati n'amalambu gâge, [32] Rehobi n'amalambo gâge: ngo ini. Omu mulala gwa Nefutali: bahâbwa: nka lugo lwa kuyakirwamwo n'omuntu wayisire owaho, Kedesi, omu Galileya n'amalambu gâge, na Hamu-ti-Dori n'amalambo gâge, Kartani n'amalambo gâge: ngo isharhu. [33] Engo za bene Gershoni, nk'oku amûko gâbo ganali: ngo ikumi n'isharhu n'amalambo gâzo.

Omwanya gwa bene Merari

[34] Nago amûko ga bene Merari, bo bene Levi baciri basigîre, babahà oku cihugo ca Zabuloni: Yokeneami n'ebishagala byâge, Karta n'ebishagala byâge. [35] Rimoni n'ebishagala byâge na Nahalala n'ebishagala byâge : ngo ini. [36] Olundi lunda lwa Yordani y'e Yeriko, omulala gwa Rubeni gwahâbwa nka ngo za kuyakirwamwo n'omuntu wayisire owundi: Beseri, omu irûngu, oku hirhondo n'amalambo gâge, Yahasi n'amalambo gâge. [37] Kedemoti n'amalamho gâge na Mefati n'amalambo gâge: ngo inni. [38] Omulala gwa Gadi gwahâbwa nka ngo za kuyakirwamwo n'omuntu wayisire owundi: Ramoti omu Galeadi n'amalambo gâge, Mahanayimu n'amalambo gâge, [39] Heshiboni n'amalambo gâge na Yazeri n'amalambo gâge: ngo inni.

[40] Omuganjo gw'engo za bene Merari kushimbana n'emilala yâbo yôshi, bo baligi bacisigire kuli bene Levi: ngo ikumi n'ibirhi. [41] Omuganjo gwôshi gw'engo za bene Levi ba muli bene Israheli: ngo makumi ani na munâni n'amala mbo gâzo. [42] Ezo ngo zôshi ngasi lugo n'obulambo bwalwo eburhambi. Ntyo kwo byanali kuli ngasi lugo.

Endagâno ya Nyakasane yayunjula: bamala okugaba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[43] Ntyo kwo Nyakasane ahîre Israheli ecihugo côshi, cirya alagaga b'îshe[l]. Bacirhôla banaciyimamwo. [44] Nyakasane abahà okuluhûka barhacibonaga hidugundu hici eburhambi bwâbo nk'oku analaganyagya b'îshe. Ntâye ciru n'omuguma omu bashombanyi bâbo wahashire mpu ankahagaza embere zâbo, Nyakasane anacibaha bo bôshi. [45] Omu binwa by'obwangà Nyakasane asûhiraga bene Israheli bôshi ntâco cabulikîne: byôshi byanayunjula.

Josua/Joshua 21

1וַיִּגְּשׁוּ רָאשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם אֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְאֶל־רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: 2וַיְדַבְּרוּ
אֲלֵיהֶם בְּשִׁלֹה בְּאֶרֶץ כְּנַעַן לֵאמֹר יְהוָה צִוָּה בְיַד־מֹשֶׁה לָתֶת־לָנוּ עָרִים לָשָׁבֶת וּמִגְרְשֵׁיהֶן לִבְהֶמְתֵּנוּ: 3וַיִּתְּנוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם מִנַּחֲלָתָם אֶל־פִּי יְהוָה אֶת־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶן: 4וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל לְמִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי וַיְהִי
לִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן מִן־הַלְוִיִּם מִמַּטֵּה יְהוּדָה וּמִמַּטֵּה הַשִּׁמְעֹנִי וּמִמַּטֵּה בִנְיָמִן בַּגּוֹרָל עָרִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה: ס
5וְלִבְנֵי קְהָת הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפְּחֹת מַטֵּה־אֶפְרַיִם וּמִמַּטֵּה־דָּן וּמֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה בַּגּוֹרָל עָרִים עֶשֶׂר: ס
6וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹן מִמִּשְׁפְּחוֹת מַטֵּה־יִשָּׂשכָר וּמִמַּטֵּה־אָשֵׁר וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וּמֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה בַּבָּשָׁן בַּגּוֹרָל עָרִים שְׁלֹשׁ
עֶשְׂרֵה: ס
7לִבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם מִמַּטֵּה רְאוּבֵן וּמִמַּטֵּה־גָד וּמִמַּטֵּה זְבוּלֻן עָרִים שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה: 8וַיִּתְּנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם
אֶת־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה בַּגּוֹרָל: פ
9וַיִּתְּנוּ מִמַּטֵּה בְּנֵי יְהוּדָה וּמִמַּטֵּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן אֵת הֶעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־יִקָּרֵא אֹתָהֶן בְּשֵׁם: 10וַיִּהְיוּ לִבְנֵי אַהֲרֹן
מִמִּשְׁפְּחוֹת הַקְּהָתִי מִבְּנֵי לֵוִי כִּי לָהֶם הָיָה הַגּוֹרָל רִיאשֹׁנָה: 11וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־קִרְיַת אַרְבַּע אָבִי הָעֲנָק הִיא חֶבְרוֹן
בְּהַר יְהוּדָה וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ סְבִיבֹתֶיהָ: 12וְאֶת־שְׂדֵה הָעִיר וְאֶת־חַצֵרֶיהָ נָתְנוּ לְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה בַּאֲחֻזָּתוֹ: ס
13וְלִבְנֵי | אַהֲרֹן הַכֹּהֵן נָתְנוּ אֶת־עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־חֶבְרוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ וְאֶת־לִבְנָה וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ: 14וְאֶת־יַתִּר
וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ וְאֶת־אֶשְׁתְּמֹעַ וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ: 15וְאֶת־חֹלֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ וְאֶת־דְּבִר וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ: 16וְאֶת־עַיִן
וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ וְאֶת־יֻטָּה וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ אֶת־בֵּית שֶׁמֶשׁ וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ עָרִים תֵּשַׁע מֵאֵת שְׁנֵי הַשְּׁבָטִים הָאֵלֶּה: פ
17וּמִמַּטֵּה בִנְיָמִן אֶת־גִּבְעוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ אֶת־גֶּבַע וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ: 18אֶת־עֲנָתוֹת וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ וְאֶת־עַלְמוֹן
וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע: 19כָּל־עָרֵי בְנֵי־אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה עָרִים וּמִגְרְשֵׁיהֶן: ס
20וְלִמְשְׁפְּחוֹת בְּנֵי־קְהָת הַלְוִיִּם הַנּוֹתָרִים מִבְּנֵי קְהָת וַיְהִי עָרֵי גּוֹרָלָם מִמַּטֵּה אֶפְרָיִם: 21וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־עִיר מִקְלַט
הָרֹצֵחַ אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ בְּהַר אֶפְרָיִם וְאֶת־גֶּזֶר וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ: 22וְאֶת־קִבְצַיִם וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ וְאֶת־בֵּית חוֹרֹן
וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע: ס

[l] **21.43** : Ebinwa by'obwangà bya Nyamubâho byayunjulika: Yoz 23. 14; Iz 55, 10-11.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

23 וּמִמַּטֵּה־דָ֗ן אֶת־אֲלִיאֶ֫קָא וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־גִּבְתּוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ׃ 24 אֶת־אַיָּלוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־גַּת־רִמּוֹן
וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע׃ ס
25 וּמֵחֲצִית֙ מַטֵּ֣ה מְנַשֶּׁ֔ה אֶת־תַּעְנַ֖ךְ וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־גַּת־רִמּ֑וֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִ֖ים שְׁתָּֽיִם׃ 26 כָּל־עָרִ֔ים עֶשֶׂר
וּמִגְרְשֵׁיהֶ֖ן לְמִשְׁפְּחֹ֥ות בְּנֵי־קְהָ֖ת הַנּוֹתָרִ֑ים׃ ס
27 וְלִבְנֵ֣י גֵרְשׁ֗וֹן מִמִּשְׁפְּחֹת֙ הַלְוִיִּ֔ם מֵחֲצִ֖י מַטֵּ֣ה מְנַשֶּׁ֑ה אֶת־עִ֙יר֙ מִקְלַ֣ט הָרֹצֵ֔חַ אֶת־גֹּ֥לָן בַּבָּשָׁ֖ן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ
וְאֶת־בְּעֶשְׁתְּרָ֣ה וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִ֑ים שְׁתָּֽיִם׃ ס
28 וּמִמַּטֵּ֣ה יִשָּׂשכָ֗ר אֶת־קִשְׁיֹ֙ון֙ וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ֔ אֶת־דָּבְרַ֖ת וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ׃ 29 אֶת־יַרְמ֥וּת וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־עֵ֖ין גַּנִּ֑ים
וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִ֖ים אַרְבַּֽע׃ ס
30 וּמִמַּטֵּ֣ה אָשֵׁ֔ר אֶת־מִשְׁאָ֖ל וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־עַבְדֹּ֑ון וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ׃ 31 אֶת־חֶלְקָ֖ת וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־רְחֹ֑ב
וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִ֖ים אַרְבַּֽע׃ ס
32 וּמִמַּטֵּ֣ה נַפְתָּלִ֔י אֶת־עִ֖יר | מִקְלַ֣ט הָרֹצֵ֑חַ אֶת־קֶ֙דֶשׁ֙ בַּגָּלִ֔יל וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ֔ וְאֶת־חַמֹּ֥ת דֹּ֖אר וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־קַרְתָּ֑ן
וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִ֖ים שָׁלֹֽשׁ׃ 33 כָּל־עָרֵ֣י הַגֵּרְשָׁנִ֔י לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם שְׁלֹ֣שׁ עֶשְׂרֵ֑ה עִ֖יר וּמִגְרְשֵׁיהֶֽן׃ ס
34 וּלְמִשְׁפְּחֹ֖ות בְּנֵי־מְרָרִ֑י הַלְוִיִּ֔ם הַנּוֹתָרִ֙ים֙ מֵאֵ֣ת מַטֵּ֔ה זְבוּלֻ֖ן אֶת־יָקְנְעָ֑ם וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־קַרְתָּ֖ה
וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ׃ 35 אֶת־דִּמְנָ֖ה וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־נַהֲלָ֑ל וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִ֖ים אַרְבַּֽע׃ 36 וּמִמַּטֵּ֣ה רְאוּבֵ֔ן אֶת־בֶּ֖צֶר
וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ׃ 37 אֶת־קְדֵמֹ֖ות וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־מֵיפָ֑עַת וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִ֖ים אַרְבַּֽע׃ ס
38 וּמִמַּטֵּ֣ה גָ֔ד אֶת־עִ֖יר מִקְלַ֣ט הָרֹצֵ֑חַ אֶת־רָמֹ֙ת֙ בַּגִּלְעָ֔ד וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ֔ וְאֶת־מַחֲנַ֖יִם וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ׃ 39 אֶת־חֶשְׁבֹּ֖ון
וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־יַעְזֵ֑ר וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ כָּל־עָרִ֖ים אַרְבַּֽע׃ 40 כָּל־הֶעָרִ֗ים לִבְנֵי֙ מְרָרִ֔י לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם הַנּוֹתָרִ֣ים מִמִּשְׁפְּחֹ֑ות
הַלְוִיִּ֔ם וַיְהִ֣י גּוֹרָלָ֔ם עָרִ֖ים שְׁתֵּ֥ים עֶשְׂרֵֽה׃ 41 כֹּ֚ל עָרֵ֣י הַלְוִיִּ֔ם בְּתֹ֖וךְ אֲחֻזַּ֣ת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵ֑ל עָרִ֖ים אַרְבָּעִ֥ים וּשְׁמֹנֶ֛ה
וּמִגְרְשֵׁיהֶֽן׃ 42 תִּֽהְיֶ֥ינָה הֶעָרִ֖ים הָאֵ֑לֶּה עִ֣יר עִ֔יר וּמִגְרְשֶׁ֖יהָ סְבִיבֹתֶ֥יהָ כֵּ֛ן לְכָל־הֶעָרִ֥ים הָאֵֽלֶּה׃ ס
43 וַיִּתֵּ֨ן יְהוָ֤ה לְיִשְׂרָאֵל֙ אֶת־כָּל־הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֖ע לָתֵ֣ת לַאֲבוֹתָ֑ם וַיִּֽרְשׁוּהָ֙ וַיֵּשְׁבוּ־בָ֔הּ׃ 44 וַיָּ֨נַח יְהוָ֤ה לָהֶם֙ מִסָּבִ֔יב כְּכֹ֖ל
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּ֣ע לַאֲבוֹתָ֑ם וְלֹא־עָמַ֣ד אִ֤ישׁ בִּפְנֵיהֶם֙ מִכָּל־אֹיְבֵיהֶ֔ם אֶת כָּל־אֹיְבֵיהֶ֖ם נָתַ֥ן יְהוָ֖ה בְּיָדָֽם׃ 45 לֹא־נָפַ֗ל דָּבָר֙ מִכֹּל֙
הַדָּבָ֣ר הַטֹּ֔וב אֲשֶׁר־דִּבֶּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־בֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֑ל הַכֹּ֖ל בָּֽא׃ פ

22

III. Obuzinda bw'omukolo gwa Yozwè

Okurhumwa kw'omurhwe gw'abasirika ishiriza lya Yordani

1 Okubundi, Yozwè anacihamagala bene Rubeni[m], bene Gadi na balya b'ecihimbi c'omulala

[m] **22.1** : Ebihugo bya bene Rubeni, Gadi na Menashè: Yoz 1, 12-18; Mib 32. 1-42; Lush 3, 12-20.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gwa Menashè, anacibabwîra, erhi: [2] «Neci mwajizire nk'oku Mûsa, omurhumisi wa Nyakasane, ànali murhegesire kôshi, mwayumvîrhize n'izù lyâni omu ngasi byôshi nanamurhegesire. [3] Murhalekereraga bene winyu mw'ezi nsiku nyinji nyingan'aha, kuhika oku lusiku lw'ene, kandi mwashimba bwinjà irhegeko lya Nyakasane, Nyamuzinda winyu. [4] Obu Nyakasane, Nyamuzinda winyu, anahîre bene winyu omuluhûko, nk'oku anabalaganyagya, ninyu mwanahashagigaluka, mubere emwa binywe, omu mahêma ginyu muli cirya cihugo Mûsa, omurhumisi wa Nyakasane, abahâga ebwa lindi ishiriza lya Yordani. [5] Ci konene eyo munda mulange irhegeko na ngasi hindi, Mûsa ye murhumisi wa Nyakasane amubwizire hyôshi, omu kuzigira Nyakasane, Nyamuzinda winyu, omu kushimba enjira zâge zôshi, omu kulanga amarhegeko gâge gôshi, omu kucishwêkera kuli ye yêne, n'omu kumurhumikira n'omurhima gwinyu gwôshi n'iroho linyu lyôshi». [6] Yozwè anacibagisha, kandi abasengaruka; nabo bashubira emwâbo omu mahêma gâbo. [7] Mûsa àli ahîre ecindi cihimbi ca bene Menashè ecihugo omu Bashani, kandi Yozwè ashubibaha ecindi cihimbi c'ecihugo omu karhî ka bene wâbo ebwa mwandagalo gwa Yordani olunda lw'e buzika-zûba. Nabo erhi akola abarhuma emwâbo, omu mahêma gâbo, Yozwè abagisha. [8] Anacibabwîra erhi; «Mushubirage emwa binywe, omu mahêma ginyu, n'obugale bunji, muyololoke omu bishwêkwa binji bwenêne, omu kubà n'amarhale n'amasholo, n'omulinga, n'ecûma n'omu myambalo; mugabane na bene winyu eminyago mwanyagaga abashombanyi binyu bôshi.

Okugwika oluhêrero eburhambi bwa Yordani

[9] Bene Rubeni, bene Gadi n'eco cihimbi ca bene Menashè erhi babà bamasengaruka bene wâbo bene Israheli bàli aha Silo, omu Kanani, banacishubira omu cihugo câbo ca Galadi, gwo gwali mwanya gwâbo bahâbagwa nk'oku Nyakasane, anali arhegesire Mûsa. [10] Erhi babà bamahika omu cihugo ca Yordani ciri omu kanani, bene Rubeni, bene Gadi na cirya cihimbi ca bene Menashè, banaciyûbaka oluhêrero[n] oku burhambi bwa Yordani, lwàli luhêrero lwakazâgibonekana bwinjà là.

[11] Bene Israheli banacimanya omwanzi mpu: «Lolà oku bene Rubeni, bene Gadi, na cirya cihimbi ca bene Menashè, bayûbasire oluhêrero ishiriza ly'ecihugo ca Kanani, omu cihugo ciri eburhambi bwa Yordani, olunda lwa bene Israheli». [12] Erhi bene Israheli banayumva kulya, olubaga loshi lwa bene Israheli, lwajira ihano aha Silo, mpu bagendi balwîsa.

Amahano oku milala y'ebuzûka-zûba

[13] Bene Israheli barhangilîka entumwa emwa bene Rubeni, emwa bene Gadi n'emwa cirya

---

[n] **22.10** : Olu luhêrero lwàyûbakagwa e buzika-zûba bwa Yordani, hôfi na Gilgali. Bayiganya Mûsa wayûbakaga oluhêrero erhi ahirna ba Amaleki.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cihimbi ca bene Menashè, omu cihugo ca Galadi; banacirhuma Pinihasi[o], mugala w'omudâhwa Eleazari, na bashamuka ikumi. [14] Mushamuka muguma muguma, olya onakulire abandi, omu ngasi baguma b'emilala y'Israheli. Bôshi bali bakulu b'emilala yâbomuli ebyo bihumbi bya bene Israheli. [15] Erhi babà bamahika emwa bene Rubeni, emwa bene Gadi na cirya cihimbi ca bene Menashè, banacibabwîra, mpu:

[16] «Ntya kwo edesire embugânano[p] ya Nyamubâho: Bukola bugoma buci obula mwamajira kuli Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli, obu mwamacihindula kuli Nyakasane, omu kuciyûbakaira oluhêrero, mpu lyo mugomera Nyakasane?

[17] Ka mubwîne oku buli bunyi kuli rhwe, bulya buhanya bw'aha Peori, buhanya obu ciru rhurhacicicesa bwo kuhika oku lusiku lw'ene, cirya cibande cajakwo embugânano ya Nyakasane, [18] n'okwo kwarhuma mucihindula kuli Nyakasane ene? Mukacihindula ene kuli Nyamabâho, irhondo erhi ekola embugânano ya bene Israheli yôshi yo amakunirira.

[19] Akaba mubwîne oku ciri cigalugalu eci cihugo ciri mwanya gwinyu, muyikire mujè omu cihugo ca Nyakasane[q], muli endâro ya Nyakasane, eri edêkerîre, kandi mwanahâbwa ogwinyu mwanya ekarhî kîrhu, ci murhahîra mukacihindula kuli Nyakasane n'okucîhindula kuli rhwe, omu kuciyûbakaira o-lwinyu luhêrero, lundi kuleka oluhêrero lwa Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu. [20] Akani mugala wa Zeraha ka murhabonaga ajira okurhashingânîni oku bintu byàligwâsirwe okuhererekezibwa, k'obukunizi bwa Nyakasane murhabonaga bwababaza embugânano ya bene Israheli, erhi bubî bwa muntu muguma burhuma? K'arhafaga kuli obwo bubî bwâge?»

Amasambo g'emilala y'ishiriza lya Yordani

[21] Bene Rubeni, bene Gadi aba cirya cihimbi ca bene Menashè, banacishuza balya bashamuka bakulu b'emilala ya bene Israheli, mpu: [22] «Ye muzibu[r], Nyamuzinda, Nyakasane, Ye muzibu, Nyamuzinda, Nyamubâho! Yêne amangonyire, na Israheli naye amanya okwo! Erhi kwàli kugoma na kulenganya Nyakasane, yène arharhuyokolaga kw'olu lusiku lw'ene! [23] Akaba rhwaciyûbakaire oluhêrero mpu rhucibindule kuli Nyakasane, akaba rhwaluyûbakaaga mpu rrukazirherekêrerakwo enterekêro z'ensirîra, enterekêro z'enkalange, n'okujirirakwo enterekêro z'omurhûla, Nyakasane anarhuhane! [24] Ci bwôba bwa ntya bwarhumire rhujira kwa bene oku: Rhwaderha nti: «Abâna binyu irhondo hali amango bankabwîra abâna bîrhu mpu: Ninyu bici mujira na Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli?» [25] Nyakasane àhizire nka lubibi Yordani ekarhî

---

[o] **22.13** : Pinihasi: Lub 6, 25; Mib 25, 7-13; Yoz 24, 33; Bac 20, 28.
[p] **22.16** : Embugânano ya Nyakasane: Lul 74, 2; Lev 17. 8·9; Lush 12. 5-15.
[q] **22.19** : Mujè ornu cihugo ca Nyakasane: Lub 25, 8.22; Lev 15, 31; 17, 4; Mib 16, 9.
[r] **22.22** : Ye muzibu, Nyamuzinda, Nyakasane: Lush 10, 17; 1 Sam 2, 3; Lul 50, 1.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kîrhu ninyu, wâni bene Rubeni, bene Gadi; mpu ntâco mwankashangîra[s] na Nyakasane. Na ntyo wanabona abâna binyu bakola babulisa abâna bîrhu okurhînya Nyakasane.

[26] Lero rhwanaciderha nti: Rhuyûbake oluhêrero, arhali lwa nterekêro za nsirîra nîsi erhi zindi nterekêro, [27] ci lyo lukaziyôrha luli kabêshûza ekarhî kirhu ninyu, n'amaburha gîrhu enyuma zirhu, lukazimanyîsa oku runahêre Nyakasane, omu kurherekêrera embere zâge, enterekêro z'ensirîra, n'ezindi nterekêro n'ebi rhubâga oku murhûla, lyo abâna binyu balekibwîra abâna biru irhondo mpu: Ntâcomushangira na Nyakasane. [28] Rhwaderha nti: Amangongo bakaderha kwa bene okwo kuli rhwe, nîsi erhi kuli amaburha gîrhu, rhwanahashibashuza nti: Loli oku luyôsire oluhêrero lwa Nyakasane, balarha bayûbakaga, arhali oku entrrekêro z'ensirîra, nîsi erhi zindi nterekêro, ci lubè kabêshûza ekarhî kîrhu ninyu. [29] Ci ntà murhima rhugwêrhe gw'okugomera Nyakasane, ntà mango rhwankacihindula kuli Nyakasane omu kuyûbaka oluhêrero lw'enterekêro z'ensirîra, enterekêro z'enkalange n'enterekêro z'omurhûla, okuleka lulya luhêrero lwa Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu oluli aha mbere z'endâro yâge!»

Obumvikane

[30] Erhi omudàbwa Pinihasi na balya bashamuka b'embugânano, bo bakulu b'ebihumbi bya bene Israheli, bo baligi barhumirwe naye, erhi bayusiyumva ebyo binwa baderhaga bene Rubeni, bene Gadi na bene Menashè, barhulûla[t]. [31] Pinhasi, mugala w'omudâhwa Eleazari, anacibwîra bene Rubeni na bene Gadi na bene Menashè, erhi: «Rhukolaga rhumanyire ene oku Nyakasane ali haguna nîrhu[u], bulya murhajizire obugoma embere za Nyakasane, mwayokola ntyo bene Israheli oku bukunizi bwa Nyakasane». [32] Pinihasi na balya bashamuka banacisengaruka bene Rubeni, bene Gadi na bene Menashè, barhenga e Galadi omu Kanani, bajà munda bene Israheli bàli, babaganîrira okwo babwiragwa, [33] Okwo kwasîmîsa bene Israheli; bakuza Nyamuzinda na bene Israheli barhenza omuhigo bàli bagwêrhe gw'okugendibalwîsa, mpu basherêze eco cihugo cali ciyubasirwemwo na bene Rubeni na bene Gadi. [34] Bene Rubeni na bene Gadi, olwo luhêrero baluyirika izîno lya «Edi, ebwa kubà luli kabêshûza oku Nyakasane yène ye Nyamuzinda wîrhu».

Josua/Joshua 22

אָז יִקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה׃ 2וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אַתֶּם שְׁמַרְתֶּם אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם 1
מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וַתִּשְׁמְעוּ בְקוֹלִי לְכֹל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי אֶתְכֶם׃ 3לֹא־עֲזַבְתֶּם אֶת־אֲחֵיכֶם זֶה יָמִים רַבִּים עַד הַיּוֹם הַזֶּה
וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִצְוַת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ 4וְעַתָּה הֵנִיחַ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לַאֲחֵיכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם וְעַתָּה פְּנוּ

[s] **22.25** : Ntâco mujira mweshi na Nyakasane: Lush 6, 2; 18, 19: Luh 14, 31; Yoz 24, 14; Lui 16, 56.
[t] **22.30** : Barhûlûla: Murh 34, 18; 41, 37; Lush 1, 23.
[u] **22.31** : Nyakasane ali haguma na nîrhu: Lev 26, 11.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּלְכוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם אֲשֶׁר | נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן: 5רַק | שִׁמְרוּ מְאֹד לַעֲשׂוֹת
אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר
מִצְוֹתָיו וּלְדָבְקָה־בוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: 6וַיְבָרְכֵם יְהוֹשֻׁעַ וַיְשַׁלְּחֵם וַיֵּלְכוּ אֶל־אָהֳלֵיהֶם: ס
7וְלַחֲצִי | שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה נָתַן מֹשֶׁה בַּבָּשָׁן וּלְחֶצְיוֹ נָתַן יְהוֹשֻׁעַ עִם־אֲחֵיהֶם מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְגַם כִּי שִׁלְּחָם יְהוֹשֻׁעַ
אֶל־אָהֳלֵיהֶם וַיְבָרְכֵם: 8וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר בִּנְכָסִים רַבִּים שׁוּבוּ אֶל־אָהֳלֵיכֶם וּבְמִקְנֶה רַב־מְאֹד בְּכֶסֶף וּבְזָהָב
וּבִנְחֹשֶׁת וּבְבַרְזֶל וּבשִׂלְמֹות הַרְבֵּה מְאֹד חִלְקוּ שְׁלַל־אֹיְבֵיכֶם עִם־אֲחֵיכֶם: פ
9וַיָּשֻׁבוּ וַיֵּלְכוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי | שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁלֹה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־כְּנָעַן לָלֶכֶת אֶל־אֶרֶץ
הַגִּלְעָד אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתָם אֲשֶׁר נֶאֶחֱזוּ־בָהּ עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: 10וַיָּבֹאוּ אֶל־גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
וַיִּבְנוּ בְנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה שָׁם מִזְבֵּחַ עַל־הַיַּרְדֵּן מִזְבֵּחַ גָּדוֹל לְמַרְאֶה: 11וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר הִנֵּה בָנוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה אֶת־הַמִּזְבֵּחַ אֶל־מוּל אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל־גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן אֶל־עֵבֶר
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 12וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקָּהֲלוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁלֹּה לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם לַצָּבָא: פ
13וַיִּשְׁלְחוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי־רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־גָד וְאֶל־חֲצִי שֵׁבֶט־מְנַשֶּׁה אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן: 14וַעֲשָׂרָה נְשִׂאִים עִמּוֹ נָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אָב לְכָל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ רָאשׁ בֵּית־אֲבוֹתָם הֵמָּה
לְאַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: 15וַיָּבֹאוּ אֶל־בְּנֵי־רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־גָד וְאֶל־חֲצִי שֵׁבֶט־מְנַשֶּׁה אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד וַיְדַבְּרוּ אִתָּם
לֵאמֹר: 16כֹּה אָמְרוּ כָּל | עֲדַת יְהוָה מָה־הַמַּעַל הַזֶּה אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לָשׁוּב הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְהוָה
בִּבְנוֹתְכֶם לָכֶם מִזְבֵּחַ לִמְרָדְכֶם הַיּוֹם בַּיהוָה: 17הַמְעַט־לָנוּ אֶת־עֲוֹן פְּעוֹר אֲשֶׁר לֹא־הִטַּהַרְנוּ מִמֶּנּוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיְהִי
הַנֶּגֶף בַּעֲדַת יְהוָה: 18וְאַתֶּם תָּשֻׁבוּ הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְהָיָה אַתֶּם תִּמְרְדוּ הַיּוֹם בַּיהוָה וּמָחָר אֶל־כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל
יִקְצֹף: 19וְאַךְ אִם־טְמֵאָה אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם עִבְרוּ לָכֶם אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזַּת יְהוָה אֲשֶׁר שָׁכַן־שָׁם מִשְׁכַּן יְהוָה וְהֵאָחֲזוּ
בְּתוֹכֵנוּ וּבַיהוָה אַל־תִּמְרֹדוּ וְאוֹתָנוּ אַל־תִּמְרֹדוּ בִּבְנֹתְכֶם לָכֶם מִזְבֵּחַ מִבַּלְעֲדֵי מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ: 20הֲלוֹא | עָכָן
בֶּן־זֶרַח מָעַל מַעַל בַּחֵרֶם וְעַל־כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל הָיָה קֶצֶף וְהוּא אִישׁ אֶחָד לֹא גָוַע בַּעֲוֹנוֹ: פ
21וַיַּעֲנוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה וַיְדַבְּרוּ אֶת־רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: 22אֵל | אֱלֹהִים | יְהוָה אֵל |
אֱלֹהִים | יְהוָה הוּא יֹדֵעַ וְיִשְׂרָאֵל הוּא יֵדָע אִם־בְּמֶרֶד וְאִם־בְּמַעַל בַּיהוָה אַל־תּוֹשִׁיעֵנוּ הַיּוֹם הַזֶּה: 23לִבְנוֹת לָנוּ
מִזְבֵּחַ לָשׁוּב מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְאִם־לְהַעֲלוֹת עָלָיו עוֹלָה וּמִנְחָה וְאִם־לַעֲשׂוֹת עָלָיו זִבְחֵי שְׁלָמִים יְהוָה הוּא
יְבַקֵּשׁ: 24וְאִם־לֹא מִדְאָגָה מִדָּבָר עָשִׂינוּ אֶת־זֹאת לֵאמֹר מָחָר יֹאמְרוּ בְנֵיכֶם לִבְנֵינוּ לֵאמֹר מַה־לָּכֶם וְלַיהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל: 25וּגְבוּל נָתַן־יְהוָה בֵּינֵנוּ וּבֵינֵיכֶם בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד אֶת־הַיַּרְדֵּן אֵין־לָכֶם חֵלֶק בַּיהוָה וְהִשְׁבִּיתוּ בְנֵיכֶם
אֶת־בָּנֵינוּ לְבִלְתִּי יְרֹא אֶת־יְהוָה: 26וַיֹּאמֶר נַעֲשֶׂה־נָּא לָנוּ לִבְנוֹת אֶת־הַמִּזְבֵּחַ לֹא לְעוֹלָה וְלֹא לְזָבַח: 27כִּי עֵד הוּא
בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם וּבֵין דֹּרוֹתֵינוּ אַחֲרֵינוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה לְפָנָיו בְּעֹלוֹתֵינוּ וּבְזִבְחֵינוּ וּבִשְׁלָמֵינוּ וְלֹא־יֹאמְרוּ בְנֵיכֶם
מָחָר לִבְנֵינוּ אֵין־לָכֶם חֵלֶק בַּיהוָה: 28וַנֹּאמֶר וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ וְאֶל־דֹּרֹתֵינוּ מָחָר וְאָמַרְנוּ רְאוּ אֶת־תַּבְנִית מִזְבַּח

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יְהוָה אֲשֶׁר־עָשׂוּ אֲבוֹתֵינוּ לָא לְעוֹלָה וְלָא לְזֶבַח כִּי־עֵד הוּא בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם׃ 29חָלִילָהּ לָּנוּ מִמֶּנּוּ לִמְרֹד בַּיהוָה וְלָשׁוּב
הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְהוָה לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לְעֹלָה לְמִנְחָה וּלְזֶבַח מִלְבַד מִזְבַּחַ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר לִפְנֵי מִשְׁכָּנוֹ׃ פ
30וַיִּשְׁמַע פִּינְחָס הַכֹּהֵן וּנְשִׂיאֵי הָעֵדָה וְרָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד
וּבְנֵי מְנַשֶּׁה וַיִּיטַב בְּעֵינֵיהֶם׃ 31וַיֹּאמֶר פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־בְּנֵי־רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־גָד וְאֶל־בְּנֵי מְנַשֶּׁה הַיּוֹם |
יָדַעְנוּ כִּי־בְתוֹכֵנוּ יְהוָה אֲשֶׁר לְא־מְעַלְתֶּם בַּיהוָה הַמַּעַל הַזֶּה אָז הִצַּלְתֶּם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִיַּד יְהוָה׃ 32וַיָּשָׁב פִּינְחָס
בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן | וְהַנְּשִׂיאִים מֵאֵת בְּנֵי־רְאוּבֵן וּמֵאֵת בְּנֵי־גָד מֵאֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶל־אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּשִׁבוּ
אוֹתָם דָּבָר׃ 33וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְבָרְכוּ אֱלֹהִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא אָמְרוּ לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם לַצָּבָא לְשַׁחֵת
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד יֹשְׁבִים בָּהּ׃ 34וַיִּקְרְאוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד לַמִּזְבֵּחַ כִּי עֵד הוּא בֵּינֹתֵינוּ כִּי יְהוָה
הָאֱלֹהִים׃ פ

23

Ebinwa bizinda bya Yozwè oku bakulu b'olubaga

[1] Erhi kubà kwamagera nsiku zirhali nyi, na Nyàkasane, erhi amaha bene Israheli okuluhûka, omu kubalîkûza oku bashombanyi bâbo bôshi bali babazongolosire, n'ago mango erhi Yozwè anakola ashosihire, amanazidoherwa n'emyâka, [2] Yozwè anacihamagala bene Israheli bôshi[v], n'abagula bâbo n'abarhambo bâbo n'abacîranuzi bâbo na ngasi bandi bàli bagwêrhe ecikono anababwîra, erhi: «Niono nkola nshosihire, nankola nzidohirwe n'emyâka; [3] Mwene mwabwîne[w] ebi Nyakasane, Nyamuzinda winyu, akolîre ago mashanja embere zinyu; bulya Nyakasane, Nyamuzinda winyu yène ye wajà amulwira. 4 Lolagi: Najire nabagabulira omu kubayeshera ecigole, nanaja nâhà ngasi baguna omwanya gwâbo, oku bihugo by'aga mashanja ganacihali n'ebya agandi naniguzize byôshi, kurhenga kuli Yordani kujà oku nyanja nene, olunda lw'e buzìka-zûba. [5] Nyakasane, Nyamuzinda winyu, anacibakungusha[x] embere zinyu, abalibirhakwo, ninyu mwayima omu cihugo câbo, nk'oku Nyakasane, Nyamuzinda winyu, anaderhaga.

Oku mwakalama omu lubaga lw'ihanga

[6] Mulange munashimbe buzibu[y] ngasi byôshi byayandikagwa na Mûsa omu citabu c'oburhegesi, buzira kuderha mpu mwadungukira ebwa kulyo nîsi erhi ebwa kumosho. [7] Kandi mumanye mwankanacigusha n'aga mashanja[z] gacisigi-re muli mwe; murhahîra mukalahira oku

---

[v] **23.2** : Eyi mbugânano nnène yajiriragwa e Silo, hôfi myâka makumi abiri n'isharhu enyuma ly'okugaba ecihugo obwa burhanzi. Ago mango Yozwe agwêrhe myâka igana n'ikumi.
[w] **23.3** : Mwene mwàbwîne: Lush 4, 34; 7, 19; 10, 21; 11, 2-7; 29, 1. Ebi Nyakasane akolîre: Lush 7, 18; 3, 22; Yoz 10, 14; 7, 20-24.
[x] **23.5** : Anacibakungusha embere zinyu: Yoz 6, 19; 9, 4; nk'oku anaderhaga: Lub 23, 27-31; 34, 11; Mih 33, 53; Lush 11, 13.
[y] **23.6** Mulange munashimbe buzibu: Muzibuhe: Yoz 1, 6-18; 1 Kr 16, 13.
[z] **23.7** eyi milongo, 7-9, kuli kulonza: Barhahira bakaharâmya abandi banyamuzinda... : Lub 23. 13; Lush 4, 38; 8, 19; 11, 17; Yer 5,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

izîno lyâbo, murhahîra mukabakolera, murhahîra mukabafukamira. [8] Ci mucishwekere kuli Nyakasane, Nyamuzinda winyu, nk'oku munadwîrhe mwajira kuhika ene.

[9] Nyakasane àlibisirekwo embere zinyu amashanja manene na mazibu, na ntâye wadesire mpu ankahagaza embere zinyu kuhika ene. [10] Muntu muguma muli mwe akazâgihiva abantu b'ecihumbi, bulya Nyakasane, Nyamuzinda winyu, ye wajawamulwira, nk'oku yènene anaderhaga. [11] Kuziga kukwânînage mwene mucilange bwenêne omu kuzigira Nyakasane, Nyamuzinda winyu. [12] Bulya erhi mwankacihindula, mukacishwêkera kuli aga mashanja gacisigire ekarhî kinyu, mukaderha mpu mukola mwafundika obuhya nabo, mukanakazibayankira naho bakanakazimuyankira, [13] mumanye bwinjà oku Nyakasane, Nyamuzinda winyu, arhankacikulikiza okujà kwalibirha kuli ago mashanja embere zinyu; ci konene ganayôrha kuli mwe nka busirha, nka murhego, nka munyuli gubali omu mabunda na nka mishûgi ebali omu masù, kuhika mwcshi mulinde muherêrekcra muli eci cihugo cinjà ntya bwenêne mwahâbagwa na Nyakasane, Nyamuzinda winyu.

[14] Loli oku niono nkola nacishimbira erya njira ya ngasi muguma hano igulu; mumanyire n'omurhima gwinyu gôshi, n'iroho linyu lyôshi, oku ngasi binwa bya bwangà, Nyakasane, Nyamuzinda winyu, amuderhire, ntâco ciru n'eciguma cagezire busha; oku adesire kwôshi kwanacibà, ntà kanwa ciru n'akaguma kamugerire busha.

[15] Kuziga nka okwo byanabaga byôshi ebyo binwa by'obwangà Nyakasane, Nyamuzinda winyu, anabaderheraga, kwo na kuguma Nyakasane anayukiriza kuli mwe ebinwa by'obuhanya ankamuderhera kuhika amumalire muli eci cihugo cinjà bwenêne, Nyakasane, Nyamuzinda winyu amuhâga.

[16] Mukavuna erya ndagâno Nyakasane, Nyamuzinda winyu ajiraga, mukagendikolera abandi ba-Nyamuzinda na mukakazibafukamira, oburhè bwa Nyakasane bwanayaka kuli mwe, kandi mwanabona oku mwanaherêrekera duba duba muli eci cihugo cinjà bwenêne amuhâga».

Josua/Joshua 23

וַיְהִי מִיָּמִים רַבִּים אַחֲרֵי אֲשֶׁר־הֵנִיחַ יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל־אֹיְבֵיהֶם מִסָּבִיב וִיהוֹשֻׁעַ זָקֵן בָּא בַּיָּמִים: 2 וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ
לְכָל־יִשְׂרָאֵל לִזְקֵנָיו וּלְרָאשָׁיו וּלְשֹׁפְטָיו וּלְשֹׁטְרֵיו וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי זָקַנְתִּי בָּאתִי בַּיָּמִים: 3 וְאַתֶּם רְאִיתֶם אֵת
כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְכָל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלָּחֵם לָכֶם: 4 רְאוּ הִפַּלְתִּי לָכֶם
אֶת־הַגּוֹיִם הַנִּשְׁאָרִים הָאֵלֶּה בְּנַחֲלָה לְשִׁבְטֵיכֶם מִן־הַיַּרְדֵּן וְכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִכְרַתִּי וְהַיָּם הַגָּדוֹל מְבוֹא
הַשָּׁמֶשׁ: 5 וַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא יֶהְדֳּפֵם מִפְּנֵיכֶם וְהוֹרִישׁ אֹתָם מִלִּפְנֵיכֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־אַרְצָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה

7.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֱלֹהֵיכֶם לָכֶם׃ 6וַחֲזַקְתֶּם מְאֹד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַכָּתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה לְבִלְתִּי סוּר־מִמֶּנּוּ יָמִין
וּשְׂמֹאול׃ 7לְבִלְתִּי־בוֹא בַּגּוֹיִם הָאֵלֶּה הַנִּשְׁאָרִים הָאֵלֶּה אִתְּכֶם וּבְשֵׁם אֱלֹהֵיהֶם לֹא־תַזְכִּירוּ וְלֹא תַשְׁבִּיעוּ וְלֹא
תַעַבְדוּם וְלֹא תִשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם׃ 8כִּי אִם־בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם תִּדְבָּקוּ כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ 9וַיּוֹרֶשׁ יְהוָה מִפְּנֵיכֶם
גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצוּמִים וְאַתֶּם לֹא־עָמַד אִישׁ בְּפְנֵיכֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ 10אִישׁ־אֶחָד מִכֶּם יִרְדֹּף־אָלֶף כִּי | יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוּא הַנִּלָּחֶם לָכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם׃ 11וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵיכֶם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ 12כִּי | אִם־שׁוֹב
תָּשׁוּבוּ וּדְבַקְתֶּם בְּיֶתֶר הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה הַנִּשְׁאָרִים הָאֵלֶּה אִתְּכֶם וְהִתְחַתַּנְתֶּם בָּהֶם וּבָאתֶם בָּהֶם וְהֵם בָּכֶם׃ 13יָדוֹעַ
תֵּדְעוּ כִּי לֹא יוֹסִיף יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְהוֹרִישׁ אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלִּפְנֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְפַח וּלְמוֹקֵשׁ וּלְשֹׁטֵט בְּצִדֵּיכֶם
וְלִצְנִנִים בְּעֵינֵיכֶם עַד־אֲבָדְכֶם מֵעַל הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ 14וְהִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ הַיּוֹם
בְּדֶרֶךְ כָּל־הָאָרֶץ וִידַעְתֶּם בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם כִּי לֹא־נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכֹּל | הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עֲלֵיכֶם הַכֹּל בָּאוּ לָכֶם לֹא־נָפַל מִמֶּנּוּ דָּבָר אֶחָד׃ 15וְהָיָה כַּאֲשֶׁר־בָּא עֲלֵיכֶם כָּל־הַדָּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲלֵיכֶם כֵּן יָבִיא יְהוָה עֲלֵיכֶם אֶת כָּל־הַדָּבָר הָרָע עַד־הַשְׁמִידְוֹ אוֹתְכֶם מֵעַל הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה
הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ 16בְּעָבְרְכֶם אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם וַהֲלַכְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

24

Eyindi ndagâno

[1] Yozwè anacihamagala emilala[a] yôshi ya bene Isrhaheli aha Sikemi, ahamagala n'abagula n'abarhambo bâbo n'abacîranuzi bâbo na ngasi bandi banali bagwêrhe ecikonomuli bo. Bôshi hanaciyisha embere za Nyakasane, [2] Yozwè anacibwîra olubaga lwôshi, erhi: «Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli, adesire ntya: basho, Terahi, îshe w'Abrahamu n'îshe wa Nahori, mîra bayûbakaga olundi lunda lw'olwîshi, banakazirhumikira abandi ba-Nyamuzinda. [3] Nanacikûla sho winyu Abrahamu[b] olwo lundi lunda lw'olwîshi; namugeza omu cihugo côshi ca Kanani; naluza iburha lyâge, nanacimuha Izaki. [4] Izaki nanacimuha Yakôbo na Ezau, Ezau nanacimuha nka gwâge mwanya, ishwa lya Seyiri; naye Yakôbo n'abagala banacibungulukira e Mîsiri. [5] Kandi obwo, nanacirhuma Mûsa na Aròni, Mîsiri nanacimubabaza nk'oku nanamukolîre na buzinda bw'aho namurhenza eyo munda. [6] Basho nanacibarhenza e Mîsiri, bahika oku nyanja. Abanya-Mîsiri banaciyisha mwandu kuhika oku nyanja ndukula. [7] Ababusi binyu banacilakira emunda Nyakasane ali, naye Nyakasane ahira omwizimya gw'endunduli ekarhî kâbo n'ekarhî k'Abanya-Mîsiri; Abanya-Mîsiri abahondakwo enyanja, nayo yabafunika. Amasu ginyu gabwîne ebi nakozire omu Mîsiri byôshi n'omw'irûngu mwagezizemwo nsiku nyinji. [8] Namuheka omu cihugo c'Abanya-Moreni, bàyûbakaaga olundi lunda lwa Yordani, banacirhabâla, bakola babalwîsa. Nanacibahâna emunda muli; mwanyaga ecihugo câbo, bôshi nanacibamalîra embere zinyu. [9] Balaka, mwene Sipori, mwâmi w'e Mowabu, naye akomekera mpu akola alwîsa Israheli, anacihamagala Bala-amu, mwene Beori, mpu ababehêrere. [10] Ci ntalonzagya okuyumva Balaamu: kwâbà kubagisha abagisha, na ntyo namurhenza omu maboko gâge.

[11] Mwanaciyikira Yordani, mwanahika aha Yeriko. Abantu b'e Yeriko banacirhondêra okubalwîsa, n'Abanya-Moreni, aba-Perizi, Abanya-Kanani, Abanya-Hiti, Abanya-Girgashi, Abahivi n'Abanya-Yebusi, na bôshi nabahâna emunda muli. [12] Nanacibarhumira enyisîmbu, nazo zanacibalibirhakwo embere zinyu, alagi balya bâmi ikumi na babiri b'Abanya-Moreni, na kuli okwo o-rhakolesagya oli engôrho yâwe, oli omuherho gwâwe. [13] Nanacimuha ntyo ecihugomurharhamiraga, engomurhayûbakaaga zo n'ezi mukola muyûbasiremwo, mwarhôla amashwa g'emizâbîbu n'ag'emizêti, eyi murharhweraga mwêne, yeyi mudwîrhe mwalyako.

---

[a] **24.1** : Yozwe ahamagala emilaja: Yoz 23, 2; Lush 29, 9. Aha Sikemi: 17, 7; 20, 7. 24, 32: Amavuha ga Yozefu: Murh 33, 19; 50, 25; Lub 13, 19; Burh 49, 15; Hbr 11, 12.

[b] **24.3** Eyi milongo, 3-13 ziri nganîro z'Amalaganyo: Biri binwa byakâzikengêzibwa ngasi mango oku lubaga lwa Israheli: Yoz 24, 17-18; Lub 6, 2-8; Mib 20. 15-16; Lush 29, 1-7; Iz 63, 7-14; Yer 32, 20-23; Lul 78, 12-72; Ebj 7, 2-50; 13, 17-25; Hbr 11, 3-40.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Israheli acîshoga Nyakasane

14 «Kuziga mugwâsiragwe[c] murhinye Nyakasane, mukazimukolera kulya kunashingânîne, kunali kw'okuli; murhenze abandi ba-Nyamuzinda basho bakazagikolera olundi lunda lw'ishiriza ly'olwîshi, n'amango bàli e Mîsiri, murhumikire Nyakasane yène. 15 N'akaba mubwîne oku kuli kubî okukolera Nyakasane, cishogagi ene oyu mwakazikolera, babè balya ba-Nyamuzinda basho bakazâgikolera, ababà era ishiriza ly'olwîshi, erhi babè ba-Nyamuzinda w'Abanya-Moreni, aba mukola muyûbasire ecihugo câbo. Niono n'enyumpa yâni, rhwakolera Nyakasane».

16 Olubaga lwanacishuza lwaderha, erhi: «Ntà mango rhwankaleka Nyakasane mpu rhugendikolera abandi ba-Nyamuzinda. 17 Bulya, Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu, ye warhurhenzagya rhwène na balarha, omu cihugo c'e Mîsiri, omu nyumpa y'obuja; ye wanajagajira birya birhangâzo byôshi erhi rhwanabona, kandi yène anajarhulanga mwa galya majira gîrhu gôshi mwa lulya lugendo lulî rhwanajiraga omu njira erhi rhuyisha, na kandi yène wajaga arhulanga muli galya mashanja rhwajaga rhwageramwo.

18 Nyakasane alibisirekwo amashanja gôshi embere zirhu n'Abanya-Moreni bayûbakaga muli eci cihugo. Nîrhu, Nyakasane yènc ye rhwanakazikolcra, bulya yène ye Nyamuzinda wîrhu».

19 Yozwè anacishuza olubaga. erhi: «Murhankahasha okukolera Nyakasane, bulya Nyakasane ali Nyamuzinda mwimâna, Nyamuzinda wa lûji, arha-nkalembera obugoma bwinyu n'ebyâha binyu. 20 Mukaleka Nyakasane, mukagenda okukolera abandi ba-Nyamuzinda b'embuga, yêhe anacihindula kuli mwe, anabahenyera amabî, abaherêrekeze, ciru akaba alirhanziribajirira aminja».

21 Olubaga lwanacishuza Yozwè mpu: «Nanga ! Nyamuzinda, Nyakasane yène rhwakolera». 22 Yozwè ashuza olubaga erhi: «Mwene muli babêshûza b'oku mwanacigasha ene oku oyu mucîshozire ali Nyakasane, yène ye mwakazikolera». Banacishuza, mpu: «Neci, rhuli bahamirizi b'okwo». 23 Anacibabwîra erhi: «Mukûlage ba-Nyamuzinda b'ahandi bali buno omu karhî kinyu, n'emirhima yinyu muyiyêrekeze Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli». 24 Olubaga lwanacishuza Yozwè, mpu: Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu, yène rhwakazikolera, n'izù lyâge lyonene rhwakazishimba».

Ecihango c'e Sikemi

25 Ntyo kwo Yozwè ajirisizemwo olubaga eciragâne, analuha, ago mango bali aha Sikemi, amarhegeko n'engeso bashimba. 26 Yozwè anaciyandika ebyo binwa omu citabu c'oburhegesi[d] bwa Nyakasane. 27 Yozwè anacibwîra olubaga loshi, erhi: «Loli, eri ibuye kabêshûza kuli rhwe,

---

[c] **24.14** : Mugwâsiragwe murhînye Nyakasane: Lush 10, 12; Murh 35, 2-4; 1Sam 7, 3; Eze 20, 7-8.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bulya mwayumvîrhe ebinwa bya Nyakasane anarhubwîraga; lyabà kabêshûza kuli mwe, lyo mulekishubihakana Nyamuzinda winyu». [28] Yozwè anacisengaruka olubaga; ngasi muguma anacishubira emwâge.

Okufà kwa Yozwè

[29] Enyuma z'aho, Yozwè mugala wa Nuni, murhumisi wa Nyakasane anacifà, erhi akola agwêrhe myâka igana n'ikumi ali abusirwe. [30] Bamubisha omw'ishwa ly'omwanya gwâge aha Timnati-Serahi, omu ntondo y'Efrayimu olunda lw'emwêné lw'entondo Gaashi. [31] Israheli arhumikira bwinjà Nyakasane amango Yozwè anacihali gôshi, ciru n'amango g'abagula ba mìra, balya bayishigi ebi Nyakasane ajirire olubaga lwâge lw'Israheli.

Amavuha ga Yozefu. Okufà kwa Eleazari

[32] Amavuha ga Yozefu[e], bene Israheli bayishaga babarhwîre kurhenga e Mîsiri, banacigabisha aha Sikemi, omu hishwa Yakôbo aguliraga bene Hamori, îshe wa Sikemi, oku ngulo ya nsaranga igana; byanacibà mwanya gwa bene Yozefu. [33] Eleazari, mugala w'Aròni, naye anacifa, banacimubisha aha Gibeya, lugo lw'omugala Pinihasi, ye wali oluhirwe omu ntondo ya Efrayimu.

Josua/Joshua BHS 24

1 וַיֶּאֱסֹף יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁכֶמָה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְרֹאשָׁיו וּלְשֹׁפְטָיו וּלְשֹׁטְרָיו וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי
הָאֱלֹהִים: 2 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־הָעָם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תֶּרַח אֲבִי
אַבְרָהָם וַאֲבִי נָחוֹר וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים: 3 וָאֶקַּח אֶת־אֲבִיכֶם אֶת־אַבְרָהָם מֵעֵבֶר הַנָּהָר וָאוֹלֶךְ אוֹתוֹ בְּכָל־אֶרֶץ
כְּנָעַן וָאַרְבֶּ אֶת־זַרְעוֹ וָאֶתֶּן־לוֹ אֶת־יִצְחָק: 4 וָאֶתֵּן לְיִצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וְאֶת־עֵשָׂו וָאֶתֵּן לְעֵשָׂו אֶת־הַר שֵׂעִיר לָרֶשֶׁת אוֹתוֹ
וְיַעֲקֹב וּבָנָיו יָרְדוּ מִצְרָיִם: 5 וָאֶשְׁלַח אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן וָאֶנְגֹּף אֶת־מִצְרַיִם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ וְאַחַר הוֹצֵאתִי
אֶתְכֶם: 6 וָאוֹצִיא אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם וַתָּבֹאוּ הַיָּמָּה וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵי אֲבוֹתֵיכֶם בְּרֶכֶב וּבְפָרָשִׁים
יַם־סוּף: 7 וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה וַיָּשֶׂם מַאֲפֵל בֵּינֵיכֶם | וּבֵין הַמִּצְרִים וַיָּבֵא עָלָיו אֶת־הַיָּם וַיְכַסֵּהוּ וַתִּרְאֶינָה עֵינֵיכֶם אֵת
אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בְּמִצְרָיִם וַתֵּשְׁבוּ בַמִּדְבָּר יָמִים רַבִּים: 8 וָאָבִאָה אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי הַיּוֹשֵׁב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּלָּחֲמוּ
אִתְּכֶם וָאֶתֵּן אוֹתָם בְּיֶדְכֶם וַתִּירְשׁוּ אֶת־אַרְצָם וָאַשְׁמִידֵם מִפְּנֵיכֶם: 9 וַיָּקָם בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל
וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא לְבִלְעָם בֶּן־בְּעוֹר לְקַלֵּל אֶתְכֶם: 10 וְלֹא אָבִיתִי לִשְׁמֹעַ לְבִלְעָם וַיְבָרֵךְ בָּרוֹךְ אֶתְכֶם וָאַצֵּל אֶתְכֶם
מִיָּדוֹ: 11 וַתַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן וַתָּבֹאוּ אֶל־יְרִיחוֹ וַיִּלָּחֲמוּ בָכֶם בַּעֲלֵי־יְרִיחוֹ הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַגִּרְגָּשִׁי

---

[d] **24.26** : Omu citahu c'omurhegesi wa Nyakasane: Lush 28. 61; Neh 8, 18; 9, 3; 2 Nga 17, 9.
[e] **24.32** : Amavuha gu Yozefu: Murh 33, 19; 50, 25; Lub 13, 19; Burh 49, 15; Hbr 11, 12.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי וָאֶתֵּן אוֹתָם בְּיֶדְכֶם: 12וְאֶשְׁלַח לִפְנֵיכֶם אֶת־הַצִּרְעָה וְתִגְרֶשׁ אוֹתָם מִפְּנֵיכֶם שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי לֹא
בְחַרְבְּךָ וְלֹא בְקַשְׁתֶּךָ: 13וָאֶתֵּן לָכֶם אֶרֶץ | אֲשֶׁר לֹא־יָגַעְתָּ בָּהּ וְעָרִים אֲשֶׁר לֹא־בָנִיתָם וַתֵּשְׁבוּ בָּהֶם כְּרָמִים וְזֵיתִים
אֲשֶׁר לֹא־נְטַעְתֶּם אַתֶּם אֹכְלִים: 14וְעַתָּה יְרָאוּ אֶת־יְהוָה וְעִבְדוּ אֹתוֹ בְּתָמִים וּבֶאֱמֶת וְהָסִירוּ אֶת־אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָבְדוּ
אֲבוֹתֵיכֶם בְּעֵבֶר הַנָּהָר וּבְמִצְרַיִם וְעִבְדוּ אֶת־יְהוָה: 15וְאִם רַע בְּעֵינֵיכֶם לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה בַּחֲרוּ לָכֶם הַיּוֹם אֶת־מִי
תַעֲבֹדוּן אִם אֶת־אֱלֹהִים אֲשֶׁר־עָבְדוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַנָּהָר וְאִם אֶת־אֱלֹהֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים
בְּאַרְצָם וְאָנֹכִי וּבֵיתִי נַעֲבֹד אֶת־יְהוָה: פ
16וַיַּעַן הָעָם וַיֹּאמֶר חָלִילָה לָּנוּ מֵעָזֹב אֶת־יְהוָה לַעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים: 17כִּי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הוּא הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ
וְאֶת־אֲבוֹתֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְעֵינֵינוּ אֶת־הָאֹתוֹת הַגְּדֹלוֹת הָאֵלֶּה וַיִּשְׁמְרֵנוּ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר הָלַכְנוּ בָּהּ וּבְכֹל הָעַמִּים אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בְּקִרְבָּם: 18וַיְגָרֶשׁ יְהוָה אֶת־כָּל־הָעַמִּים וְאֶת־הָאֱמֹרִי יֹשֵׁב הָאָרֶץ מִפָּנֵינוּ
גַּם־אֲנַחְנוּ נַעֲבֹד אֶת־יְהוָה כִּי־הוּא אֱלֹהֵינוּ: ס
19וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם לֹא תוּכְלוּ לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה כִּי־אֱלֹהִים קְדֹשִׁים הוּא אֵל־קַנּוֹא הוּא לֹא־יִשָּׂא לְפִשְׁעֲכֶם
וּלְחַטֹּאותֵיכֶם: 20כִּי תַעַזְבוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהֵי נֵכָר וְשָׁב וְהֵרַע לָכֶם וְכִלָּה אֶתְכֶם אַחֲרֵי אֲשֶׁר־הֵיטִיב
לָכֶם: 21וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֹּא כִּי אֶת־יְהוָה נַעֲבֹד: 22וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם עֵדִים אַתֶּם בָּכֶם כִּי־אַתֶּם
בְּחַרְתֶּם לָכֶם אֶת־יְהוָה לַעֲבֹד אוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ עֵדִים: 23וְעַתָּה הָסִירוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְהַטּוּ
אֶת־לְבַבְכֶם אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: 24וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נַעֲבֹד וּבְקוֹלוֹ נִשְׁמָע: 25וַיִּכְרֹת
יְהוֹשֻׁעַ בְּרִית לָעָם בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּשֶׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט בִּשְׁכֶם: 26וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת
אֱלֹהִים וַיִּקַּח אֶבֶן גְּדוֹלָה וַיְקִימֶהָ שָׁם תַּחַת הָאַלָּה אֲשֶׁר בְּמִקְדַּשׁ יְהוָה: ס
27וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־הָעָם הִנֵּה הָאֶבֶן הַזֹּאת תִּהְיֶה־בָּנוּ לְעֵדָה כִּי־הִיא שָׁמְעָה אֵת כָּל־אִמְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר
עִמָּנוּ וְהָיְתָה בָכֶם לְעֵדָה פֶּן־תְּכַחֲשׁוּן בֵּאלֹהֵיכֶם: 28וַיְשַׁלַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעָם אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ: פ
29וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן עֶבֶד יְהוָה בֶּן־מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים: 30וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בִּגְבוּל נַחֲלָתוֹ
בְּתִמְנַת־סֶרַח אֲשֶׁר בְּהַר־אֶפְרַיִם מִצְּפוֹן לְהַר־גָּעַשׁ: 31וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה כֹּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכֹל | יְמֵי הַזְּקֵנִים
אֲשֶׁר הֶאֱרִיכוּ יָמִים אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ וַאֲשֶׁר יָדְעוּ אֵת כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל: 32וְאֶת־עַצְמוֹת יוֹסֵף
אֲשֶׁר־הֶעֱלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל | מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בִשְׁכֶם בְּחֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה יַעֲקֹב מֵאֵת בְּנֵי־חֲמוֹר אֲבִי־שְׁכֶם
בְּמֵאָה קְשִׂיטָה וַיִּהְיוּ לִבְנֵי־יוֹסֵף לְנַחֲלָה: 33וְאֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן מֵת וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּגִבְעַת פִּינְחָס בְּנוֹ אֲשֶׁר נִתַּן־לוֹ בְּהַר
אֶפְרָיִם:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

JDG - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Bac

BACÎRANUZI

ABACÎRANUZI Shoftim שופטים

ABACÎRANUZI Shoftim שופטים

1

ABACÎRANUZI

Enshokolezi ntanzi: Bene-Israheli baj'iyûbaka e Kanani

Yuda, Simoni, Kalebu n'Abanya-Keniti bayûbaka e Kanani

[1] Erhi Yozwè abà amafa[f], Bene Israheli bagendidôsa Nyakasane, mpu: «Ndi muli rhwe warhangirhêra Abanya-Kanani anabahime?» [2] Nyakasane anaciderha, erhi: «Yuda abè ye warhangigenda; lolà oku namuhà eco cihugo». [3] Yuda anacibwîra mwene wâbo, Simoni[g], erhi: neci nagenda nâwe là, muli ogwomulagi ohîrwe». Ntyo Simoni anacigenda naye. [4] Yuda anacirhabâla, na Nyakasane anacimuha Abanya-Kanani, n'Aba-Perizi; ahima omurhwe gwa bantu bihumbi ikumi aha Bezeki. [5] Aho Bezek, banacishimânaho Adoni-Bezek, bamulwîsa banacihima Abanya-Kanani n'Aba-Perizi. [6] Adoni-Bezek akûla omulindi mpu akola ayaka, ci kwônene, bamuzîgagalakwo, n'erhi bamuhikakwo bamugwârha, bamutwa ebyunkumwe emaboko n'amano manene emagulu[h]. [7] Adoni-Bezek anaciderha, erhi: «Hali bâmi makumi gali nda[i] bali batwe amano manene emagulu, n'ebyunkumwe emaboko, bakazâgirhôlogola ebiryo by'obuhungumukiza bw'oku cìbo câni; oku nakazâgijira kw'oku Nyamuzinda amangalulira». Bamuhêka e Yeruzalemu agendifirayo.

[8] Bene Yuda banacirhabâlira Yeruzalemu, banacimugwârha, bamugeza oku boji bw'engôrho,

---

[f] **1.1** : Yozwe arhôzire ecihugo erhi kulwa ngasi mango kurhuma (cigabi ca 1-12), n'okuhà bene Israheli aha bayûbaka (cigabi ca 12-23), cikwone okurhegekwa kw'ecihugo n'okudêkerera kwa bene Israheli kwayishiribà erhi Yozwe àfîre. Olufu lwa Yozwè balushambîrekwo muli Yoz 24, 29-31; Bac 2, 8-10.

[g] **1.3** : Yuda na Simoni nnina àli muguma.

[h] **1.6** : Okwo kutwa ebyunkumwe emaboko n'amano manene emagulu, kwàli kulonza mpu oyo mubisha arhacihashagikâlwa; ntyo arhankacimanyifôla amuherho.

[i] **1.7** : Makumi gali nda: kuli kulonza okuderha oku bâmi banji bwenêne batûbirwe ebyunkumwe emaboko, n'amano manene

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'olugo baludulika muliro. [9] Enyuma z'aho, bene Yuda banaciyandagala, bagendilwîsa Abanya-Kanani bali bayûbasire omu ntondo Nêgebu n'e Shefela. [10] Yuda arhabâlira Abanya-Kanani bayûbakaga aha Hebroni, hakazâgiderhwa burhanzi mpu Kiryati-Arba, banacihimayo Sheshayi, Ahimani na Talmayi. [11] Kurhenga aho arhabâlira abantu bayûbakaga e Debiri, owakazâgiderhwa mîra: Kiryati-Seferi. [12] Kalebu anaciderha, erhi: «Owankantumirhira Kiryati-Seferi, akanamugwârha, nanamuhà omukazi: ye mwâli wâni Aksa». [13] Otnieli, mugala wa Kenazi, mulumuna wa Kalebu, anacirhôla lulya lugo. Oku bundi, Kalebu anacimuhà omwâli Aksa mpu abè mukâge. [14] Erhi olya munyere ahika aha mwa Otnieli, ibà Otnieli amushumika mpu ajihûna ishwa emunda îshe ali. Olya mukazi erhi ahika, anacishonôka oku ndogomi yâge, Kalebu amudôsa erhi: «Bici oli?» [15] Naye nyamukazi anacishuza, erhi: «Waliha nsengire nâni enshobôlo, bulya ecihugo ca Nêgebu co wampire; ompè nâni iriba ly'amîshi». Kalebu anacimuha iriha ly'enyanya n'iriba ly'idako.

[16] Bene Hobabu, omunya-Keniti, mulamu wa Mûsa, banacisôka kurhenga omu lugo lw'emirhanda[j], banacigenzikanwa na bene Yuda, omw'irûngu lya Yuda eliri omu Nêgebu aha Aradi, banaciyûbaka haguma n'olubaga. [17] Yuda anacirhabâla na mwene wâbo Simoni, banacihima Abanya-Kanani bayûbakaga e Sefati, baherêrekeza olwo lugo, banaciluyirika izîno lya Horma. [18] Yuda a-rharholaga Gaza n'ecihugo câge, Ashkeloni n'ecihugo câge, ciru na Ekroni n'ecihugo câge.

[19] Nyakasane anayôrha ali na Yuda, na Yuda anacirhôla entondo yôshi, ci kwônene arhahashaga okulibirhakwo abantu bayûbakaga omu kabanda ebwa kubà bàli bagwêrhe engâlè z'ebyuma. [20] Hebroni banacimuha Kalebu nk'oku Mûsa anali adesire, naye akungushamwo balya bagala basharhu n'Anaki. [21] Kuli balya Banya-Yebusi bayûbakaga e Yeruzalamu, bene Benyamini barhabâlibirhagakwo, n'abo banya-Yebusi bayûbakaanwa na bene Benyamini aha Yeruzalemu kuhika ene.

Beteli agwa omu maboko g'abanzi.

[22] Bene Yozefu nabo bakanya, barhabâlira e Beteli, na Nyakasane abà haguma nabo. [23] Bene Yozefu banacirhuma enyenzi e Beteli, lugo lwakazâgiderhwa mîra mpu: Luzu. [24] Abasirika bali buyenzi banacibona omuntu warhengaga omu lugo, banacimuhwira mpu: «Rhuyêreke kurhi rhwankahika muli lula lugo, n'aho rhwanakubabalira». [25] Naye abayêreka oku bajà muli olwo lugo, lulya lugo banacilugeza oku bwôji bw'engôrho, olya muntu bamuleka agenda n'omulala gwâge. [26] Oyôla muntu agendiyûbaka omu cihugo c'Aba-Hitimi; ayûbakayo olugo, anaciluhà izîno lya Luzu, lyo linakola libà izîno ly'olwo lugo kuhika ene. Amashanja g'olunda

---

emagulu.
[j] **1.16** : Olugo lw'emirhanda yo e Yeriko: Lush 34, 3; Bac 3, 13.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lw'emukondwè

[27] Menashè erhahashaga okuhima Beti-Sheani n'emirhundu yâge, ciru n'oli Tanaka n'emirhundu yâge, ciru n'oli Doli n'emirhundu yâge, ciru n'abantu bayûbakaga e Ibleami n'omu mirhundu yâge, arhahashigihima abantu b'e Megido n'emirhundu yâbo; Abanya-Kanani banazibuha mpu babêra omwo cihugo [28] Ci kwônene erhi Israheli aba akola ali muzibu, abo Banya-Kanani abagonya n'emikolo mizirho, ci arhabâlibirhagakwo ciru n'ehitya. [29] Efrayimu arhalibirhagakwo Abanya-Kanani bayûbakaga aha Gezeri, co cinarhuma Abanya-Kanani banaciyûhakayo bonaye.

[30] Zabuloni arhalibirhagakwo abantu bayûbakaga e Kitroni, n'abantu bayûbakaga e Nahaloli; abo Banya-Kanani bayôrha baciberire emwâge, ci kwônene abagonya n'emikolo. [31] Aseri arhalibirhagakwo abantu bayûbakaga aha Ako, Abantu bayûbakaga e Sidoni, ciru n'oli abayûbakaga e Ahalabu, ab'e Akizibu, ab'e Helba, ab'e Afiki n'ab' e Rehobu. [32] Bene Aseri bayûbaka ntyo haguma n'Abanya-Kanani bali bayûbasire omu cihugo, ebwa kubà barhabâlibirhagakwo. [33] Nefutali arhalihirhagakwo abantu bayûbakaga e Beti-Shemeshi n'ahantu b'e Beti-Anati naye anayôrha n'Abanya-Kanani hali bayûbasire omu cihugo; ci kwônene abo bantu b'e Beti-Shemeshi n'abantu b'e Beli-Anali, bashuba bantu ba kukazibakolera. [34] Abanya-Moreni banacigorha bene Dani omwo ntondo, bulya barhahashaga okuyandagalira ebwa kabanda. [35] Abanya-Moreni banacìsêza okubêra aha Hari-Heresi, aha Ayayaloni n'aha Shaalbimi; ci okuboko kwa bene Yozefu kwabagonya, basêzibwa nabo okubashiga n'okukazibakolera. Ecihugo c'Abanya-Moreni ciri kurhenga oku irango ly'Akrabimi, oku lya Sela n'enyanya.

Richter/Judges BHS 1

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׁאֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּיהוָה לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ אֶל־הַכְּנַעֲנִי בַּתְּחִלָּה לְהִלָּחֶם בּוֹ׃ וַיֹּאמֶר
יְהוָה יְהוּדָה יַעֲלֶה הִנֵּה נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ בְּיָדוֹ׃ וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן אָחִיו עֲלֵה אִתִּי בגורָלִי וְנִלָּחֲמָה בַּכְּנַעֲנִי
וְהָלַכְתִּי גַם־אֲנִי אִתְּךָ בְּגוֹרָלֶךָ וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ שִׁמְעוֹן׃ וַיַּעַל יְהוּדָה וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי בְּיָדָם וַיַּכּוּם בְּבֶזֶק
עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ׃ וַיִּמְצְאוּ אֶת־אֲדֹנִי בֶזֶק בְּבֶזֶק וַיִּלָּחֲמוּ בּוֹ וַיַּכּוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַפְּרִזִּי׃ וַיָּנָס אֲדֹנִי בֶזֶק וַיִּרְדְּפוּ
אַחֲרָיו וַיֹּאחֲזוּ אֹתוֹ וַיְקַצְּצוּ אֶת־בְּהֹנוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו׃ וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי־בֶזֶק שִׁבְעִים | מְלָכִים בֹּהֹנוֹת יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם
מְקֻצָּצִים הָיוּ מְלַקְּטִים תַּחַת שֻׁלְחָנִי כֵּן שִׁלַּמְתִּי לִי אֱלֹהִים וַיְבִיאֻהוּ יְרוּשָׁלַם וַיָּמָת שָׁם׃ פ
וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי־יְהוּדָה בִּירוּשָׁלַם וַיִּלְכְּדוּ אוֹתָהּ וַיַּכּוּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־הָעִיר שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ׃ וְאַחַר יָרְדוּ בְּנֵי יְהוּדָה
לְהִלָּחֵם בַּכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב הָהָר וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה׃ וַיֵּלֶךְ יְהוּדָה אֶל־הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּחֶבְרוֹן וְשֵׁם־חֶבְרוֹן לְפָנִים קִרְיַת
אַרְבַּע וַיַּכּוּ אֶת־שֵׁשַׁי וְאֶת־אֲחִימַן וְאֶת־תַּלְמָי׃ וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם אֶל־יוֹשְׁבֵי דְּבִיר וְשֵׁם־דְּבִיר לְפָנִים קִרְיַת־סֵפֶר׃ וַיֹּאמֶר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כָּלֵב אֲשֶׁר־יַכֶּה אֶת־קִרְיַת־סֵפֶר וּלְכָדָהּ וְנָתַתִּי לוֹ אֶת־עַכְסָה בִתִּי לְאִשָּׁה׃ 13וַיִּלְכְּדָהּ עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנַז אֲחִי כָלֵב הַקָּטֹן
מִמֶּנּוּ וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־עַכְסָה בִתּוֹ לְאִשָּׁה׃ 14וַיְהִי בְּבוֹאָהּ וַתְּסִיתֵהוּ לִשְׁאוֹל מֵאֵת־אָבִיהָ הַשָּׂדֶה וַתִּצְנַח מֵעַל הַחֲמוֹר
וַיֹּאמֶר־לָהּ כָּלֵב מַה־לָּךְ׃ 15וַתֹּאמֶר לוֹ הֶבָה־לִּי בְרָכָה כִּי אֶרֶץ הַנֶּגֶב נְתַתָּנִי וְנָתַתָּה לִי גֻּלֹּת מָיִם וַיִּתֶּן־לָהּ כָּלֵב אֵת
גֻּלֹּת עִלִּית וְאֵת גֻּלֹּת תַּחְתִּית׃ פ
16וּבְנֵי קֵינִי חֹתֵן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים אֶת־בְּנֵי יְהוּדָה מִדְבַּר יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּנֶגֶב עֲרָד וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב
אֶת־הָעָם׃ 17וַיֵּלֶךְ יְהוּדָה אֶת־שִׁמְעוֹן אָחִיו וַיַּכּוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב צְפָת וַיַּחֲרִימוּ אוֹתָהּ וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הָעִיר
חָרְמָה׃ 18וַיִּלְכֹּד יְהוּדָה אֶת־עַזָּה וְאֶת־גְּבוּלָהּ וְאֶת־אַשְׁקְלוֹן וְאֶת־גְּבוּלָהּ וְאֶת־עֶקְרוֹן וְאֶת־גְּבוּלָהּ׃ 19וַיְהִי יְהוָה
אֶת־יְהוּדָה וַיִּרַשׁ אֶת־הָהָר כִּי לֹא לְהוֹרִישׁ אֶת־יֹשְׁבֵי הָעֵמֶק כִּי־רֶכֶב בַּרְזֶל לָהֶם׃ 20וַיִּתְּנוּ לְכָלֵב אֶת־חֶבְרוֹן כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיּוֹרֶשׁ מִשָּׁם אֶת־שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הָעֲנָק׃ 21וְאֶת־הַיְבוּסִי יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם לֹא הוֹרִישׁוּ בְּנֵי בִנְיָמִן וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי
אֶת־בְּנֵי בִנְיָמִן בִּירוּשָׁלַם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ ס
22וַיַּעֲלוּ בֵית־יוֹסֵף גַּם־הֵם בֵּית־אֵל וַיהוָה עִמָּם׃ 23וַיָּתִירוּ בֵית־יוֹסֵף בְּבֵית־אֵל וְשֵׁם־הָעִיר לְפָנִים לוּז׃ 24וַיִּרְאוּ
הַשֹּׁמְרִים אִישׁ יוֹצֵא מִן־הָעִיר וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַרְאֵנוּ נָא אֶת־מְבוֹא הָעִיר וְעָשִׂינוּ עִמְּךָ חָסֶד׃ 25וַיַּרְאֵם אֶת־מְבוֹא הָעִיר
וַיַּכּוּ אֶת־הָעִיר לְפִי־חָרֶב וְאֶת־הָאִישׁ וְאֶת־כָּל־מִשְׁפַּחְתּוֹ שִׁלֵּחוּ׃ 26וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ אֶרֶץ הַחִתִּים וַיִּבֶן עִיר וַיִּקְרָא שְׁמָהּ לוּז
הוּא שְׁמָהּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ פ
27וְלֹא־הוֹרִישׁ מְנַשֶּׁה אֶת־בֵּית־שְׁאָן וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־תַּעְנַךְ וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יֹשְׁבֵי דֹּור וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי
יִבְלְעָם וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי מְגִדּוֹ וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וַיּוֹאֶל הַכְּנַעֲנִי לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ הַזֹּאת׃ 28וַיְהִי כִּי־חָזַק יִשְׂרָאֵל וַיָּשֶׂם
אֶת־הַכְּנַעֲנִי לָמַס וְהוֹרֵישׁ לֹא הוֹרִישׁוֹ׃ ס
29וְאֶפְרַיִם לֹא הוֹרִישׁ אֶת־הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּגָזֶר וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ בְּגָזֶר׃ פ
30זְבוּלֻן לֹא הוֹרִישׁ אֶת־יוֹשְׁבֵי קִטְרוֹן וְאֶת־יוֹשְׁבֵי נַהֲלֹל וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ וַיִּהְיוּ לָמַס׃ ס
31אָשֵׁר לֹא הוֹרִישׁ אֶת־יוֹשְׁבֵי עַכּוֹ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי צִידוֹן וְאֶת־אַחְלָב וְאֶת־אַכְזִיב וְאֶת־חֶלְבָּה וְאֶת־אֲפִיק
וְאֶת־רְחֹב׃ 32וַיֵּשֶׁב הָאָשֵׁרִי בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי לֹא הוֹרִישׁוֹ׃ ס
33נַפְתָּלִי לֹא־הוֹרִישׁ אֶת־יוֹשְׁבֵי בֵית־שֶׁמֶשׁ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי בֵית־עֲנָת וַיֵּשֶׁב בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְיוֹשְׁבֵי בֵית־שֶׁמֶשׁ
וּבֵית עֲנָת הָיוּ לָהֶם לָמַס׃ ס
34וַיִּלְחֲצוּ הָאֱמֹרִי אֶת־בְּנֵי־דָן הָהָרָה כִּי־לֹא נְתָנוֹ לָרֶדֶת לָעֵמֶק׃ 35וַיּוֹאֶל הָאֱמֹרִי לָשֶׁבֶת בְּהַר־חֶרֶס בְּאַיָּלוֹן
וּבְשַׁעַלְבִּים וַתִּכְבַּד יַד בֵּית־יוֹסֵף וַיִּהְיוּ לָמַס׃ 36וּגְבוּל הָאֱמֹרִי מֵמַּעֲלֵה עַקְרַבִּים מֵהַסֶּלַע וָמָעְלָה׃ פ

2

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamubâho akalihira olubaga lwâge

[1] Ago mango malahika wa Nyakasane anaciyisha burherema kurhenga e Gilgala kujà e Bokimi, anaciderha, erhi: «Niene namukûlaga e Mîsiri nanamuhisa muli eci cihugo namulaganyagya na basho. Nali ndesire nti ntà mango ciru n'amaguma nankavuna cndagâno yâni ninyu. [2] Kandi naderha nti: na ninyu ntà mango mwacishomagya mpu mwajira endagâno n'abantu b'eci cihugo, nti mukazikulumbya empêrero zâbo. Ci kwônene murhayumvagya izù lyâni. Bici ebi mwajizire?» [3] Nâni naderha nti: ntacibalibirhekwo embere zinyu; bamuhorhaza na banyamuzinda wâbo, bayôrha murhego, kuli mwe». [4] Mw'ago mango, malahika wa Nnâmahanga abwîra bene Israheli ebyo binwa, olubaga lwayama, lwalaka. [5] Aho hantu, bahayîrika izîno lya Bokimi, n'aho banacirherekêreraho Nyakasane enterekêro.

Enshokolezi ya kabiri: Ebiyêrekîre amango g'abacîranuzi gôshi

Okufà kwa Yozwè

[6] Yozwè anacisengaruka olubaga, bene Israheli banacigenda, ngasi baguma bakanya bagendiyûbaka omu câbo cihimbi c'ecihugo bahâbagwa. [7] Elyo iburha lyôshi lyanacifa, lyajà emunda b'îshe bajire; n'enyuma zâbo hayisha erindi iburha lirhayishigi Nyakasane, lirhayishigi n'olukogo ajiriraga Israheli. Olubaga lwarhumikira bwinjà Nyakasane amango Yozwè anacihali gôshi, n'amango g'abagula ba mîra baciriho enyuma za Yozwè, n'ababonaga gu-lya mukolomunene Nyakasane ajiriraga Israheli. [8] Yozwè mugala wa Nuni, murhumisi wa Nyakasane anacifa; ali akola agwêrhe myâka igana n'ikumi. [9] Banacimubisha omw'ishwa ahabagwa nka mwanya gwâge, aha Timnati-Heresi, omu ntondo ya Efrayimu, olunda lw'emwené lw'entondo ya Gashi. [10] Elyo iburha lyôshi lyanacifa, lyajà emunda b'îshe bajire; n'enyuma zâbo, hayisha erindi ihurha lirhayishigi Nyamubâho, li rhayishigi n'olukogo ajiriraga Israheli.

Bene-Israheli bakaz'iharâmya banyamuzinda b'obwîhambi

[11] Bene Israheli banacijira ebiri bigalugalu bwenêne omumasu ga Nyakasane, banacikolera ba-Bali. [12] Banacileka ntyo Nyakasane, Nyamuzinda wa b'îshe wâbo, owabakûlaga omu cihugo c'e Mîsiri, bacijira emw'abandi banyamuzinda; hàli baguma ba muli ba-Nyamuzinda ba zirya mbaga zali zibazo ngolosire. Bakaziharâmya abo ba-Nyamuzinda, na ntyo bakuniza Nyakasane. [13] Baleka Nyakasane bakazirhumikira Bali na ba-Astarte. [14] Obukunizi bwa Nyakasane bwanaciyaka bwenêne kuli bene Israheli; abaleka omu maboko g'abahàguzi, nabo babahàgula; abaguza emw'abashombanyi bâbo bàli babali eburhambi; barhacigwêrhe misî mici oku bashombanyi bâbo. [15] Ngasi hôshi banarhangulaga mpu bakola bajilwayo, okuboko kwa Nyakasane kunabahumbarhaze, kubajire kubî nka kulya Nyamubâho anaderhaga, nka kulya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane anayôrhaga abarhonzire, bajà omu malibûko manji bwenêne. [16] Ci kwo- nene muli ago mango, Nyakasane akazizusa ekarhî kâbo abacîranuzi bakazâgibalanga kuli balya bakazâgiyishibahagula. [17] Na ciru barhayumvagya abo bacîrânuzi bâbo, bulya kurharhumaga barhakaziciheka emwa ba-Nyamuzinda b'embuga n'okukazibaharâmya. Barhenga duba duba muli erya njira bîshe wâbo bali bashimbire omu kukulikira amarhegeko ga Nyakasane; bôhe ba-rhacijiraga akabo. [18] Erhi Nyakasane abazukizagya abacîranuzi, Nyakasane anabà haguma n'olya mucîrânuzi na ntyo olya mucîrânuzi anabalîkûza oku bashomhanyi bâbo, omu mango g'akalamo kâge gôshi, cbwa kubà Nyakasane akazâgibafa lukogo nka bamamulakira erhi balya bashombanyi badwîrhe babalibuza barhuma. [19] Ci erhi oyomucîrânuzi abaga amafa, nabo kandi banashubirhogera omu bubî, barhaluse b'îshe wâbo, bacijìre emw'abandi ba-Nyamuzinda, bakabarhumikira n'okubaharâmya; barhaderhaga mpu bankaleka bubî bwâbo bulebe, nîsi erhi olugendo lwâbo lubi.

Okuyôrha kw'amashanja g'ihanga omu Israheli

[20] Oku bundi obwo ohurhe bwa Nyakasane bwanaciyaka bwenêne kuli Israheli, anaciderha erhi: «Obu olu lubaga lwamavuna erya ndagâno yâni narhegekaga b'îshe wâbo, n'obûla barhaciyumvîrhi izù lyâni, [21] nâni ntacilibirhekwo embere zâbo ishanja ciru n'eriguma muli galya mashanja Yozwè asigaga erhi afa. [22] Ntyo Israheli amagala gamulya erhi bo barhuma: «Ka lero akolaga alanga enjira za Nyamubâho n'okuzishimba nk'oku ababusi bâbo bazilangaga, nîsi erhi nanga?» [23] Nyakasane aleka ago mashanja gaciluhukira, arhagalibirhagakwo duba, arhagahânaga omu maboko ga Yozwè.

Richter/Judges BHS 2

1 וַיַּ֥עַל מַלְאַךְ־יְהוָ֖ה מִן־הַגִּלְגָּ֑ל אֶל־הַבֹּכִ֔ים פ
וַיֹּאמֶר֮ אַעֲלֶ֣ה אֶתְכֶם֒ מִמִּצְרַ֔יִם וָאָבִ֕יא אֶתְכֶ֖ם אֶל־הָאָ֑רֶץ אֲשֶׁ֨ר נִשְׁבַּ֤עְתִּי לַאֲבֹתֵיכֶם֙ וָאֹמַ֔ר לֹֽא־אָפֵ֥ר בְּרִיתִ֖י אִתְּכֶ֥ם
לְעוֹלָֽם׃ 2 וְאַתֶּ֗ם לֹֽא־תִכְרְת֤וּ בְרִית֙ לְיוֹשְׁבֵ֣י הָאָ֔רֶץ הַזֹּ֖את מִזְבְּחוֹתֵיהֶ֣ם תִּתֹּצ֑וּן וְלֹֽא־שְׁמַעְתֶּ֖ם בְּקֹלִ֑י מַה־זֹּ֖את
עֲשִׂיתֶֽם׃ 3 וְגַם֙ אָמַ֣רְתִּי לֹֽא־אֲגָרֵ֔שׁ אוֹתָ֖ם מִפְּנֵיכֶ֑ם וְהָי֤וּ לָכֶם֙ לְצִדִּ֔ים וֵאלֹהֵיהֶ֖ם יִהְיוּ־לָכֶ֥ם לְמוֹקֵֽשׁ׃ 4 וַיְהִ֗י כְּדַבֵּ֤ר מַלְאַךְ־
יְהוָה֙ אֶת־הַדְּבָרִ֣ים הָאֵ֔לֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל וַיִּשְׂאוּ֙ הָעָ֣ם אֶת־קוֹלָ֔ם וַיִּבְכּֽוּ׃ 5 וַיִּקְרְא֗וּ שֵׁם־הַמָּקוֹם֙ הַה֣וּא בֹּכִ֔ים
וַיִּזְבְּחוּ־שָׁ֖ם לַיהוָֽה׃ פ
6 וַיְשַׁלַּ֥ח יְהוֹשֻׁ֖עַ אֶת־הָעָ֑ם וַיֵּלְכ֤וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵל֙ אִ֣ישׁ לְנַחֲלָת֔וֹ לָרֶ֥שֶׁת אֶת־הָאָ֖רֶץ׃ 7 וַיַּעַבְד֤וּ הָעָם֙ אֶת־יְהוָ֔ה כֹּ֖ל יְמֵ֣י
וְכֹ֗ל | יְמֵי֙ הַזְּקֵנִ֔ים אֲשֶׁ֣ר הֶאֱרִ֔יכוּ יָמִ֖ים אַחֲרֵ֑י יְהוֹשֻׁ֗עַ אֲשֶׁ֤ר רָֽאוּ֙ אֵ֣ת כָּל־מַעֲשֵׂ֣ה יְהוָ֔ה הַגָּד֖וֹל אֲשֶׁ֥ר עָשָׂ֖ה
לְיִשְׂרָאֵֽל׃ 8 וַיָּ֣מָת יְהוֹשֻׁ֗עַ בִּן־נ֛וּן עֶ֥בֶד יְהוָ֖ה בֶּן־מֵאָ֣ה וָעֶ֑שֶׂר שָׁנִֽים׃ 9 וַיִּקְבְּר֤וּ אוֹתוֹ֙ בִּגְבֻ֣ל נַחֲלָת֔וֹ בְּתִמְנַ֖ת־חֶ֑רֶס בְּהַ֖ר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶפְרַיִם מִצְפּוֹן לְהַר־גָּעַשׁ׃ 10וְגַם כָּל־הַדּוֹר הַהוּא נֶאֶסְפוּ אֶל־אֲבוֹתָיו וַיָּקָם דּוֹר אַחֵר אַחֲרֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ
אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל׃ ס
11וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיַּעַבְדוּ אֶת־הַבְּעָלִים׃ 12וַיַּעַזְבוּ אֶת־יְהוָה ׀ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם הַמּוֹצִיא אוֹתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי ׀ אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וַיַּכְעִסוּ
אֶת־יְהוָה׃ 13וַיַּעַזְבוּ אֶת־יְהוָה וַיַּעַבְדוּ לַבַּעַל וְלָעַשְׁתָּרוֹת׃ 14וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנֵם בְּיַד־שֹׁסִים וַיָּשֹׁסּוּ אוֹתָם
וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם מִסָּבִיב וְלֹא־יָכְלוּ עוֹד לַעֲמֹד לִפְנֵי אוֹיְבֵיהֶם׃ 15בְּכֹל ׀ אֲשֶׁר יָצְאוּ יַד־יְהוָה הָיְתָה־בָּם לְרָעָה
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם וַיֵּצֶר לָהֶם מְאֹד׃ 16וַיָּקֶם יְהוָה שֹׁפְטִים וַיּוֹשִׁיעוּם מִיַּד שֹׁסֵיהֶם׃ 17וְגַם
אֶל־שֹׁפְטֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ כִּי זָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם סָרוּ מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלְכוּ אֲבוֹתָם לִשְׁמֹעַ
מִצְוֹת־יְהוָה לֹא־עָשׂוּ כֵּן׃ 18וְכִי־הֵקִים יְהוָה ׀ לָהֶם שֹׁפְטִים וְהָיָה יְהוָה עִם־הַשֹּׁפֵט וְהוֹשִׁיעָם מִיַּד אֹיְבֵיהֶם כֹּל יְמֵי
הַשּׁוֹפֵט כִּי־יִנָּחֵם יְהוָה מִנַּאֲקָתָם מִפְּנֵי לֹחֲצֵיהֶם וְדֹחֲקֵיהֶם׃ 19וְהָיָה ׀ בְּמוֹת הַשּׁוֹפֵט יָשֻׁבוּ וְהִשְׁחֵיתוּ מֵאֲבוֹתָם לָלֶכֶת
אֲחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם לֹא הִפִּילוּ מִמַּעַלְלֵיהֶם וּמִדַּרְכָּם הַקָּשָׁה׃ 20וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר יַעַן אֲשֶׁר עָבְרוּ הַגּוֹי הַזֶּה אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־אֲבוֹתָם וְלֹא שָׁמְעוּ לְקוֹלִי׃ 21גַּם־אֲנִי לֹא אוֹסִיף לְהוֹרִישׁ
אִישׁ מִפְּנֵיהֶם מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־עָזַב יְהוֹשֻׁעַ וַיָּמֹת׃ 22לְמַעַן נַסּוֹת בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל הֲיִשְׁמְרִים הֵם אֶת־דֶּרֶךְ יְהוָה לָלֶכֶת
בָּם כַּאֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֲבוֹתָם אִם־לֹא׃ 23וַיַּנַּח יְהוָה אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לְבִלְתִּי הוֹרִישָׁם מַהֵר וְלֹא נְתָנָם בְּיַד־יְהוֹשֻׁעַ׃ פ

3

Amashanja gali ekarhî ka bene Israheli

[1] Alaga amashanja Nyakasane alekaga ekarhî ka bene Israheli mpu akomezemwo bene Israheli, baligi balya bôshi barhayishigi kurhi balwa ebwa kubà barhajaga oku matabâro kuli Banya-Kanani. [2] Ajiraga ntyôla kwali kulonza mpu ayigirizemwo kwônene bene Israheli, galigi galya maburhwa gâbo garhali gamanyire eby'amatabâro, bali balya barhali basagijà oku matabâro. [3] Agola mashanja galigi, abarhwali b'Abafilistini, Abanya-Kanani bôshi n'Abanya-Sidoni n'Abanya-Hiwimi bayûbakaga omu ntondo ya Libano, kurhenga oku ntondo ya Bali-Hermoni kuhika oku muhango gwa Hamati. [4] Agola mashanja, Nyakasane agaleka mpu akomezemwo bene Israheli, lyo amanya erhi Abacîranuzi bakazishimha galya marhegeko ahâga b'îshe wâbo omu mango ga Mûsa. [5] Ntyo bene Israheli banaciyûbakaanwa bôshi n'Abanya-Kanani, Abanya-Hiti, Aba-Amoni, Aba-Perizi, Abahivi, n'Aba-Yebusi. [6] Lero bene Israheli bakayanka bâli b'ago mashanja nka bakabo, na bâli bâbo bakazibaha bene ago mashanja, banakazirhumikira ba-Nyamuzinda wâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olw'abacîranuzi

Otnieli [7] Bene Israheli banacikulikiza okukazijira ebiri bigalugalu omu masù ga Nyakasane, bayibagira Nyakasane, Nyamuzinda wâbo, bakazikolera abazimu, ba Bali na ba Asherasi. [8] Oburhè bwa Nyakasane bwanaciyâka kuli bene Israheli, lero abaguza emwa Kushani-Rishetayimi, mwâmi w'e Mezopotamiya, ntyo bene Israheli bakazikolera Kushani-Rishetayimi myâka munâni yôshi. [9] Bene Israheli banacilakira Nyakasane, naye Nyakasane anacizusa muli abo bene Israheli omuyokozi wabayokola: ye Otnieli, mugala wa Kenazi, mulumu-na wa Kalebu. [10] Mûka gwa Nyakasane[k] anacija muli ye; aba mucîrânuzi w'Israheli, akomekera mpu akola agendijà oku matabâro. Nyakasane amufumbasa Kushani-Rishetayimi, mwâmi w'e Mesopotamiya, okuboko kwâge kwarhimbalaza bwenêne Kushani-Rishetayimi. [11] Ntyo ecihugo carhangihumûka myâka makumi ani, buzinda bw'aho Otnieli mugala wa Kenazi anacifa.

Ehudi [12] Bene Israheli barhondêra okukajira ebiri bigalugalu omu masù ga Nyakasane, naye Nyakasane aha Egloni, mwâmi w'e Mowabu emisî y'okulwîsa bene Israheli, ebwa kubà badwîrhe bajira ebigalugalu omu masù ga Nyakasane. [13] E-gloni engabo yâge ayiyûshûlakwo bene Amoni n'Amaleki; anacirhabâlira Israheli anamuhima. Arhôla olugo lwâge lw'emirhanda. [14] Bene Israheli ba-rhumikira Egloni myâka ikumi na munâni, ye wali mwâmi w'e Mowabu. [15] Bene Israheli banacilakira emunda Nyakasane ali, naye Nyakasane anacizu-sa muli bo omuyokozi, ye Ehudi, mugala wa Gera, wa muli bene Benyamini, àli wa kuboko kulyo kuhozire. Bene Israheli banacimurhuma mpu ahêke oluhembo emwa Egloni, mwâmi w'e Mowabu. [16] Ehudi anacitulisa engôrho ya moji abirhi, ya buli bw'ikoro liguma, anaciyiyambalira idako ly'e myambalo yâge, oku ihiji ly'ekulyo. [17] Anacikanyanya oluhembo lwâge emwa Egloni, mwâmi w'e Mowabu; oyo Egloni àli muntu wa majembere bwenêne. [18] Erhi ayûsa okurhûla oluhembo, akumira ababarhuzi b'olwo luhembo. [19] Naye yêne ashubira ebwa nshanga zali aha Gilgala, anacibwîra mwâmi erhi: «Yâgirwa mwâmi ngwêrhe omwanzi gw'ihwe nakubwîra». Mwâmi anaciderha erhi: · «Nkumire!» Abali bôshi naye bahuluka. [20] Ehudi anaciyegera hôfi naye, halya bàli babwarhire omu nyumpa yâge y'enyanya mwo bakazâginywera empolwe, yo yanali nyumpa yâge yenene. Eh udianaciderha erhi: «Yâgirwa ngwêrhe akanwa ka Nyamuzinda kuli we». Mwâmi anaciyimuka oku ntebe yâge. [21] Okubundi obwo, Ehudi anacizonza okuboko kwâge kumosho, ayomola erya ngôrho yali okw'ihiji lyâge liryo, anacimufunda yo omu nda. [22] Erya ngôrho yazikirira n'ccirindi câyo omu nda y'olya mwâmi, amashushi gayifunika ayabirwa n'oku-kûla eyo ngôrho omu nda yâge yafufûka enyuma zâge. [23] Ehudi anaciyandagala oku mushonezo gwali embuga, anajà ayigala enyumvi z·eyo nyumpa y'enyanya, akulula n'akahamiko. [24] Erhi aba amagenda, abarhumisi ba mwâmi banaciyisha, balola: ala oku enyumvi z'eyo nyumpa y'enyanya

[k] **3.10** : Erhi Mûka gwa Nyakasane ayusîyandagalira abalume b'omu mango g'Endagâno ya Mîra, abahà emisî y'okujira ebisômerine omu kulêba n'okujira ebirhangâzo birya mwene muntu arha-nkahashijira oku buhashe bwâge yêne. Mûka gwa Nyakasane anacijà muli ye: Bac 6, 34; 1 Sam 10, 6. 10.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

zali mpamike n'akahamiko. Banaciderha mpu: «Buzira kurhindira, adwîrhe acibwika amagulu omu nyumpa bayankira ehiboholololo». [25] Balinda kasanzi karhali kanyi, kuhika bazânwa, n'erhi babona arhayigula enyumvi z'enyumpa, barhôla o-lwigulo, bayigula; lolà oku omwâmi wâbo alambukire oku idaho, mîra anafaga. [26] Ago mango erhi Ehudi adwîrhe acilibirhira, arhaluka ebwa zirya nshanga, ayâkira e Ha-Seiri. [27] Oku anahika ntya, ayirukira abûha omushekera mulya ntondo y'Efrayimu. Bene Israheli bayandagala naye kulya ntondo, yêne abalo-ngolana. [28] Anacibabwîra, erhi: «Nshimbi, bulya Nyakasane amuhire abashombanyi binyu b'e Mowabu». Banaciyandagala, bayisha bamukulikire, bajàba-fuka kuli Mowabu amazîko gôshi ga Yordani, barhazigaga omuntu ciru n'omuguma agera. [29] Bahima bene Mowabu muli ago mango, hôfi bantu bihumbi ikumi bafà; bàli balume banene banene na ba burhwâli, harhasigalaga ciru n'omuguma. [30] Muli ezo nsiku, Mowabu afunyazibwa na bene Israheli, n'ecihugo caluhûka myâka makumi gali munâni.

Shamgari [31] Enyuma zâge (Ehudi) hayisha Shamgari, mugala w'Anati, ye wayirhaga bantu magana gali ndarhu ga Bafilistini n'omusholo gw'okuhuga enkafu; naye kuguma ali muyôkozi w'Israheli.

Richter/Judges BHS 3

וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיַּח יְהוָה לְנַסּוֹת בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ אֶת כָּל־מִלְחֲמוֹת כְּנָעַן: רַק לְמַעַן
דַּעַת דֹּרוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְלַמְּדָם מִלְחָמָה רַק אֲשֶׁר־לְפָנִים לֹא יָדָעוּם: חֲמֵשֶׁת | סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וְכָל־הַכְּנַעֲנִי וְהַצִּידֹנִי
וְהַחִוִּי יֹשֵׁב הַר הַלְּבָנוֹן מֵהַר בַּעַל חֶרְמוֹן עַד לְבוֹא חֲמָת: וַיִּהְיוּ לְנַסּוֹת בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל לָדַעַת הֲיִשְׁמְעוּ אֶת־מִצְוֹת
יְהוָה אֲשֶׁר־צִוָּה אֶת־אֲבוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָשְׁבוּ בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי
וְהַיְבוּסִי: וַיִּקְחוּ אֶת־בְּנוֹתֵיהֶם לָהֶם לְנָשִׁים וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם נָתְנוּ לִבְנֵיהֶם וַיַּעַבְדוּ אֶת־אֱלֹהֵיהֶם: פ
וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעַבְדוּ אֶת־הַבְּעָלִים
וְאֶת־הָאֲשֵׁרוֹת: וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד כּוּשַׁן רִשְׁעָתַיִם מֶלֶךְ אֲרָם נַהֲרָיִם וַיַּעַבְדוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶת־כּוּשַׁן רִשְׁעָתַיִם שְׁמֹנֶה שָׁנִים: וַיִּזְעֲקוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה וַיָּקֶם יְהוָה מוֹשִׁיעַ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹשִׁיעֵם אֶת
עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנַז אֲחִי כָלֵב הַקָּטֹן מִמֶּנּוּ: וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ־יְהוָה וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֵּצֵא לַמִּלְחָמָה וַיִּתֵּן יְהוָה בְּיָדוֹ
אֶת־כּוּשַׁן רִשְׁעָתַיִם מֶלֶךְ אֲרָם וַתָּעָז יָדוֹ עַל כּוּשַׁן רִשְׁעָתָיִם: וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיָּמָת עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנַז:
פ
וַיֹּסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־עֶגְלוֹן מֶלֶךְ־מוֹאָב עַל־יִשְׂרָאֵל עֲל כִּי־עָשׂוּ אֶת־הָרַע
בְּעֵינֵי יְהוָה: וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן וַעֲמָלֵק וַיֵּלֶךְ וַיַּךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּירְשׁוּ אֶת־עִיר הַתְּמָרִים: וַיַּעַבְדוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עֶגְלוֹן מֶלֶךְ־מוֹאָב שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 וַיִּזְעַק֙וּ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל אֶל־יְהוָ֖ה וַיָּקֶם֩ יְהוָ֨ה לָהֶ֜ם מוֹשִׁ֗יעַ אֶת־אֵהוּד֙ בֶּן־גֵּרָ֣א בֶּן־הַיְמִינִ֔י אִ֥ישׁ אִטֵּ֖ר יַד־יְמִינ֑וֹ וַיִּשְׁלְח֨וּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵ֤ל בְּיָדוֹ֙ מִנְחָ֔ה לְעֶגְל֖וֹן מֶ֥לֶךְ מוֹאָֽב׃ 16 וַיַּ֤עַשׂ לוֹ֙ אֵה֣וּד חֶ֔רֶב וְלָ֥הּ שְׁנֵ֖י פִּיּ֑וֹת גֹּ֣מֶד אָרְכָּ֔הּ וַיַּחְגֹּ֥ר אוֹתָ֖הּ מִתַּ֥חַת
לְמַדָּ֖יו עַ֥ל יֶ֥רֶךְ יְמִינֽוֹ׃ 17 וַיַּקְרֵ֣ב אֶת־הַמִּנְחָ֔ה לְעֶגְל֖וֹן מֶ֣לֶךְ מוֹאָ֑ב וְעֶגְל֥וֹן אִ֛ישׁ בָּרִ֥יא מְאֹֽד׃ 18 וַיְהִ֕י כַּאֲשֶׁ֥ר כִּלָּ֖ה לְהַקְרִ֑יב
אֶת־הַמִּנְחָ֔ה וַיְשַׁלַּ֕ח אֶת־הָעָ֖ם נֹשְׂאֵ֥י הַמִּנְחָֽה׃ 19 וְה֣וּא שָׁ֔ב מִן־הַפְּסִלִ֖ים אֲשֶׁ֣ר אֶת־הַגִּלְגָּ֑ל וַיֹּ֣אמֶר דְּבַר־סֵ֤תֶר לִי֙ אֵלֶ֣יךָ
הַמֶּ֔לֶךְ וַיֹּ֖אמֶר הָ֣ס וַיֵּצְא֗וּ מֵעָלָ֛יו כָּל־הָעֹמְדִ֥ים עָלָֽיו׃ 20 וְאֵה֣וּד | בָּ֔א אֵלָ֖יו וְה֣וּא־יֹשֵׁ֔ב בַּעֲלִיַּ֥ת הַמְקֵרָ֖ה אֲשֶׁר־לוֹ֙ לְבַדּ֔וֹ
וַיֹּ֣אמֶר אֵה֗וּד דְּבַר־אֱלֹהִ֥ים לִ֛י אֵלֶ֖יךָ וַיָּ֣קָם מֵעַ֑ל הַכִּסֵּֽא׃ 21 וַיִּשְׁלַ֤ח אֵהוּד֙ אֶת־יַ֣ד שְׂמֹאל֔וֹ וַיִּקַּ֖ח אֶת־הַחֶ֣רֶב מֵעַ֑ל יֶ֥רֶךְ
יְמִינ֖וֹ וַיִּתְקָעֶ֥הָ בְּבִטְנֽוֹ׃ 22 וַיָּבֹ֣א גַם־הַנִּצָּ֗ב אַחַר֙ הַלַּהַ֔ב וַיִּסְגֹּ֥ר הַחֵ֖לֶב בְּעַ֣ד הַלַּהַ֑ב כִּ֣י לֹ֤א שָׁלַף֙ הַחֶ֣רֶב מִבִּטְנ֔וֹ וַיֵּצֵ֖א
הַפַּרְשְׁדֹנָֽה׃ 23 וַיֵּצֵ֥א אֵה֛וּד הַמִּסְדְּרוֹנָ֖ה וַיִּסְגֹּ֣ר דַּלְתוֹת֙ הָעֲלִיָּ֔ה בַּעֲדֽוֹ׃ וְנָעָ֑ל׃ 24 וְה֣וּא יָצָ֔א וַעֲבָדָ֖יו בָּ֣אוּ וַיִּרְא֗וּ וְהִנֵּ֤ה
דַלְתוֹת֙ הָעֲלִיָּ֣ה נְעוּלֹ֔ות וַיֹּ֖אמְרוּ אַ֣ךְ מֵסִ֣יךְ הֽוּא אֶת־רַגְלָ֔יו בַּחֲדַ֖ר הַמְּקֵרָֽה׃ 25 וַיָּחִ֖ילוּ עַד־בּ֑וֹשׁ וְהִנֵּ֤ה אֵינֶ֙נּוּ֙ פֹּתֵ֣חַ דַּלְתוֹת֔
הָעֲלִיָּ֖ה וַיִּקְח֣וּ אֶת־הַמַּפְתֵּ֔חַ וַיִּפְתָּ֖חוּ וְהִנֵּ֣ה אֲדֹנֵיהֶ֑ם נֹפֵ֥ל אַרְצָ֖ה מֵֽת׃ 26 וְאֵה֣וּד נִמְלַ֔ט עַד֙ הִתְמַהְמָהָ֔ם וְה֥וּא עָבַ֖ר
אֶת־הַפְּסִלִ֑ים וַיִּמָּלֵ֖ט הַשְּׂעִירָתָֽה׃ 27 וַיְהִ֕י בְּבוֹא֖וֹ וַיִּתְקַ֣ע בַּשּׁוֹפָ֑ר בְּהַ֣ר אֶפְרָ֔יִם וַיֵּרְד֥וּ עִמּ֛וֹ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵ֖ל מִן־הָהָ֑ר וְה֖וּא
לִפְנֵיהֶֽם׃ 28 וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵהֶ֗ם רִדְפ֤וּ אַחֲרַי֙ כִּי־נָתַ֣ן יְהוָ֔ה אֶת־אֹיְבֵיכֶ֖ם אֶת־מוֹאָ֑ב בְּיֶדְכֶ֔ם וַיֵּרְד֥וּ אַחֲרָ֖יו וַיִּלְכְּד֣וּ אֶת־מַעְבְּרוֹת
הַיַּרְדֵּ֣ן לְמוֹאָ֔ב וְלֹא־נָתְנ֥וּ אִ֖ישׁ לַעֲבֹֽר׃ 29 וַיַּכּ֣וּ אֶת־מוֹאָ֗ב בָּעֵת֙ הַהִ֔יא כַּעֲשֶׂ֥רֶת אֲלָפִ֖ים אִ֣ישׁ כָּל־שָׁמֵ֑ן וְכָל־אִ֖ישׁ חָ֥יִל וְלֹא
נִמְלַ֖ט אִֽישׁ׃ 30 וַתִּכָּנַ֥ע מוֹאָ֛ב בַּיּ֥וֹם הַה֖וּא תַּ֣חַת יַד יִשְׂרָאֵ֑ל וַתִּשְׁקֹ֥ט הָאָ֖רֶץ שְׁמוֹנִ֥ים שָׁנָֽה׃ ס
31 וְאַחֲרָ֖יו הָיָ֣ה שַׁמְגַּ֔ר בֶּן־עֲנָ֑ת וַיַּ֤ךְ אֶת־פְּלִשְׁתִּים֙ שֵׁשׁ־מֵא֣וֹת אִ֔ישׁ בְּמַלְמַ֖ד הַבָּקָ֑ר וַיֹּ֥שַׁע גַּם־ה֖וּא אֶת־יִשְׂרָאֵֽל׃ ס

4

Abanya-Kanani barhindibuza bene-Israheli

[1] Bene Israheli barhondêra okujira ebigalugalu embere za Nyakasane erhi Ehudi aba amafa. [2] Na Nyakasane anacibaguza emwa Yabini, mwâmi w'e Kanani, owaliyimire aha Hasori. Omurhambo w'engabo y'abalwi bâge ye wali Sisera, ayûbakaga aha Harosheti, emw'amashanja.

[3] Bene Israheli banacilakira Nyakasane, ebwa kubà oyo Yabini àli agwêrhe ngâlè magana gali mwenda ga cûma; ali amageza myâka makumi abirhi adwîrhe alibuza bwenêne bene Israheli.

Debora

[4] Muli ago mango, Debora, mulêbi-kazi, mukà Lapidoti, àli mucîrânuzi omu Israheli. [5] Akazagitwîra emmanja aha nkingi ederhwa ya Debora, ekarhî ka Rama na Beteli, omu ntondo y'Efrayimu, na bene Israheli bakazisôkera e- mwâge, bagend'itwîrwa olubanja. [6] Arhumiza mpu bagendihamagala Baraki, mugala w'Abinoami w'e Kedesi omu Nefutali; anacimubwîra erhi:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«K'arharhegekaga ntya Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli? Okanye ojibera oku ntondo Tabora, ogende na bantu bihumbi ikumi omu bene Nefutali na muli bene Zabuloni. [7] Nayisha nakurugukiza emunda oli, ebwa mugczi gwa Kishoni, Sisera ye murhambo w'engabo y'abalwi ba Yabini, ayisha n'engâlè zâge mwandu, n'omwandu gw'abalwi, nâni nanakuha ye». [8] Baraki amubwîra erhi: «Okayisha nâni nanagenda, ci akaba orhayishiri nâni ntayije». [9] Debora ashuza erhi: «Okuli nayisha, rhugende nâwe, ci orhabone irenge omu njira wayishigeramwo, ebwa kubà mukazi Nyakasane akola ahimamwo Sisera». Debora, ayimuka agenda na Baraki e Kedesi. [10] Ba-raki anacihamagala Zabuloni na Nefutali aha Kedesi; bantu bihumbi ikumi bagcnzikanwa naye, Debora naye bagenzikanwa bôshi.

Omunya-Keniti Heberi [11] Muli ago mango, Heberi, munya-Keniti, ali aciberwire kuli Kayini na kuli bene Hobabu, îshazala wa Mûsa, anali amagwika ihêma lyâge kuhika aha mwelo gwa Besananimi, hôfi na Kedesi.

Okuhimwa kwa Sisera

[12] Banacimanyîsa Sisera oku Baraki mugala wa Abinoami amasôkera oku ntondo ya Tabora. [13] Sisera anacilâlika mpu bashubulize aha Harosheti w'amashanja, olunda lw'omugezi gwa Kishoni, engâlè zâge z'ecûma zôshi n'engâlè yâge y'abalwi bali naye. [14] Oku bundi Debora anacibwîra Baraki erhi: «Yimuka, bulya alaga olusiku Nyakasane anakuhamagalamwo Siscra. Nyakasane k'arhayishire oku ntambala embere zâwe?» Baraki anaciyandagala kulya ntondo na balya bantu bâge bihumbi ikumi enyuma zâge. [15] Nyakasane ashandabanya Sisera n'engâlè zâge z'ecûma n'erya ngabo y'abalwi bôshi. Baraki abageza oku boji bw'engôrho; Sisera ashonoka omu ngâlè yâge akola ayaka n'amagulu. [16] Baraki anaciminika zirya ngâlè n'erya ngabo y'abalwi, kuhika aha Harosheti w'amashanja, n'engabo y'abalwi ba Sisera yôshi yahwera oku boji bw'engôrho harhasigalaga omuntu ciru n'omuguma.

Okufà kwa Sisera

[17] Sizera alibirha n'amagulu akola ayaka, ayâkira omw'ihêma lya Yaheli, mukà Heberi w'omukeniti, bulyala Yabini, mwâmi w'e Asori, n'enyumpa ya Heberi w'omu Keniti bàli erhi bayumvîkine. [18] Yaheli anacihuluka aja emunda Sisera ali, anacimubwîra erhi: «Ja omu nyumpa. Yâgirwa nnawîrhu, ja omu mwâni, orhayobôhe cìcî». Anaciyongoberera omw'ihêma ly'olya mukazi, naye olya mukazi amubwikira n'obulengeti. [19] Sisera anacìbwîra olya mukazi erhi: «Nkuhûnyire ompè nâni mîshi masungunu nganywe bulya ndi n'enyôrha». Anacifûnula akabindi k'amarha, amuhà anywa, anashubimubwikira. [20] Sisera abwîra olya mukazi erhi: «Obêre aha muhango gw'ihêma, na bakayishikudôsa mpu ka hali omuntu hano, wanaderha erhi nanga». [21] Oku bundi olya Yaheli mukà Heberi ayanka omurhi mushongole o-kw'ihêma, n'omu kundi kuboko afumbarhamwo enyundo, ayisha anyombôka, amujàho, amukomerera gulya murhi omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lulirà, gwarhulukana kuhika omw'idaho, bulya ali iro bwenêne erhi murhamo gurhuma, anacifa. [22] Ci kwône-ne Baraki ayisha alongereza Sisera. Yaheli aja emund'ali amubwîra, erhi: «Yisha nkuyêreke omuntu wajà walonza». Baraki anacija omu mw'olya mukazi, abona! Sisera anarhangusire, anafire, n'omurhi gumuli omu lulirà.

Bene-Israheli barhenga omu bujà

[23] Muli olwo lusiku, Nyamuzinda afunyanza ntyo Yabini, mwâmi w'e Kanani, embere za Bene Israheli. [24] Okuboko kwa bene Israheli kwaja kwahumbarhaza bwenêne Yabini, mwâmi w'e Kanani, kuhika bahima loshi oyo Yabini, mwâmi w'e Kanani.

Richter/Judges BHS 4

וַיֹּסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וְאֵהוּד מֵת: וַיִּמְכְּרֵם יְהוָה בְּיַד יָבִין מֶלֶךְ־כְּנַעַן אֲשֶׁר מָלַךְ בְּחָצוֹר
וְשַׂר־צְבָאוֹ סִיסְרָא וְהוּא יוֹשֵׁב בַּחֲרֹשֶׁת הַגּוֹיִם: וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה כִּי תְּשַׁע מֵאוֹת רֶכֶב־בַּרְזֶל לוֹ וְהוּא
לָחַץ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחָזְקָה עֶשְׂרִים שָׁנָה: ס
וּדְבוֹרָה אִשָּׁה נְבִיאָה אֵשֶׁת לַפִּידוֹת הִיא שֹׁפְטָה אֶת־יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִיא: וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת־תֹּמֶר דְּבוֹרָה בֵּין
הָרָמָה וּבֵין בֵּית־אֵל בְּהַר אֶפְרָיִם וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַמִּשְׁפָּט: וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְבָרָק בֶּן־אֲבִינֹעַם מִקֶּדֶשׁ
נַפְתָּלִי וַתֹּאמֶר אֵלָיו הֲלֹא צִוָּה | יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל לֵךְ וּמָשַׁכְתָּ בְהַר תָּבוֹר וְלָקַחְתָּ עִמְּךָ עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ מִבְּנֵי
נַפְתָּלִי וּמִבְּנֵי זְבֻלוּן: וּמָשַׁכְתִּי אֵלֶיךָ אֶל־נַחַל קִישׁוֹן אֶת־סִיסְרָא שַׂר־צְבָא יָבִין וְאֶת־רִכְבּוֹ וְאֶת־הֲמוֹנוֹ וּנְתַתִּיהוּ
בְּיָדֶךָ: וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ בָּרָק אִם־תֵּלְכִי עִמִּי וְהָלָכְתִּי וְאִם־לֹא תֵלְכִי עִמִּי לֹא אֵלֵךְ: וַתֹּאמֶר הָלֹךְ אֵלֵךְ עִמָּךְ אֶפֶס כִּי
לֹא תִהְיֶה תִּפְאַרְתְּךָ עַל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ כִּי בְיַד־אִשָּׁה יִמְכֹּר יְהוָה אֶת־סִיסְרָא וַתָּקָם דְּבוֹרָה וַתֵּלֶךְ עִם־בָּרָק
קֶדְשָׁה: וַיַּזְעֵק בָּרָק אֶת־זְבוּלֻן וְאֶת־נַפְתָּלִי קֶדְשָׁה וַיַּעַל בְּרַגְלָיו עֲשֶׂרֶת אַלְפֵי אִישׁ וַתַּעַל עִמּוֹ דְּבוֹרָה: וְחֶבֶר
הַקֵּינִי נִפְרָד מִקַּיִן מִבְּנֵי חֹבָב חֹתֵן מֹשֶׁה וַיֵּט אָהֳלוֹ עַד־אֵלוֹן בְּצַעֲנַיִם אֲשֶׁר אֶת־קֶדֶשׁ: וַיַּגִּדוּ לְסִיסְרָא כִּי עָלָה בָּרָק
בֶּן־אֲבִינֹעַם הַר־תָּבוֹר: ס
וַיַּזְעֵק סִיסְרָא אֶת־כָּל־רִכְבּוֹ תְּשַׁע מֵאוֹת רֶכֶב בַּרְזֶל וְאֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ מֵחֲרֹשֶׁת הַגּוֹיִם אֶל־נַחַל
קִישׁוֹן: וַתֹּאמֶר דְּבוֹרָה אֶל־בָּרָק קוּם כִּי זֶה הַיּוֹם אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֶת־סִיסְרָא בְּיָדֶךָ הֲלֹא יְהוָה יָצָא לְפָנֶיךָ וַיֵּרֶד
בָּרָק מֵהַר תָּבוֹר וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ אַחֲרָיו: וַיָּהָם יְהוָה אֶת־סִיסְרָא וְאֶת־כָּל־הָרֶכֶב וְאֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה לְפִי־חָרֶב
לִפְנֵי בָרָק וַיֵּרֶד סִיסְרָא מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה וַיָּנָס בְּרַגְלָיו: וּבָרָק רָדַף אַחֲרֵי הָרֶכֶב וְאַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה עַד חֲרֹשֶׁת הַגּוֹיִם
וַיִּפֹּל כָּל־מַחֲנֵה סִיסְרָא לְפִי־חָרֶב לֹא נִשְׁאַר עַד־אֶחָד: וְסִיסְרָא נָס בְּרַגְלָיו אֶל־אֹהֶל יָעֵל אֵשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי כִּי
שָׁלוֹם בֵּין יָבִין מֶלֶךְ־חָצוֹר וּבֵין בֵּית חֶבֶר הַקֵּינִי: וַתֵּצֵא יָעֵל לִקְרַאת סִיסְרָא וַתֹּאמֶר אֵלָיו סוּרָה אֲדֹנִי סוּרָה אֵלַי
אַל־תִּירָא וַיָּסַר אֵלֶיהָ הָאֹהֱלָה וַתְּכַסֵּהוּ בַּשְּׂמִיכָה: וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי־נָא מְעַט־מַיִם כִּי צָמֵאתִי וַתִּפְתַּח

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־נְאוֹד הֶחָלָב וַתִּשְׁקֵהוּ וַתְּכַסֵּהוּ׃ 20וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ עֲמֹד פֶּתַח הָאֹהֶל וְהָיָה אִם־אִישׁ יָבוֹא וּשְׁאֵלֵךְ וְאָמַר הֲיֵשׁ־פֹּה
אִישׁ וְאָמַרְתְּ אָיִן׃ 21וַתִּקַּח יָעֵל אֵשֶׁת־חֶבֶר אֶת־יְתַד הָאֹהֶל וַתָּשֶׂם אֶת־הַמַּקֶּבֶת בְּיָדָהּ וַתָּבוֹא אֵלָיו בַּלָּאט וַתִּתְקַע
אֶת־הַיְתֵד בְּרַקָּתוֹ וַתִּצְנַח בָּאָרֶץ וְהוּא־נִרְדָּם וַיָּעַף וַיָּמֹת׃ 22וְהִנֵּה בָרָק רֹדֵף אֶת־סִיסְרָא וַתֵּצֵא יָעֵל לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר
לוֹ לֵךְ וְאַרְאֶךָּ אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר־אַתָּה מְבַקֵּשׁ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וְהִנֵּה סִיסְרָא נֹפֵל מֵת וְהַיָּתֵד בְּרַקָּתוֹ׃ 23וַיַּכְנַע אֱלֹהִים בַּיּוֹם
הַהוּא אֶת יָבִין מֶלֶךְ־כְּנַעַן לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 24וַתֵּלֶךְ יַד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הָלוֹךְ וְקָשָׁה עַל יָבִין מֶלֶךְ־כְּנַעַן עַד אֲשֶׁר
הִכְרִיתוּ אֶת יָבִין מֶלֶךְ־כְּנָעַן׃ פ

5

Olwimbo lwa Debora na Baraki

1 Muli ago mango, Debora na Baraki mugala w'Abinoami, banacìrhôla olwimbo hayimba, mpu:
2 Amango abangere bayabwîre bwinjà Israheli, Amango olubaga lucihânyire n'omurhima mwinjà munakuze Nyakasane!
3 Yumvagyi yaga mwe bâmi, ninyu mwe barhambo b'amatabâromurhege okurhwîri. Niono nkola nayimbira Nyakasane, Nayimbira Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli olulanga.
4 Yâgirwa Nyakasane erhi orhenga e Seiri, erhi oyegera endimiro za bene Edomu, igulu lyageramw'omusisi, amalunga gajonga, n'ebitù byavongobokamwo enkuba.
5 Embere za Nyakasane, entondo zadirhimana, ye Sinayi wadirhimana embere za Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli.
6 Amango ga Shamgari mugala w'Anati, amango ga Yaheli, erhi ntà mizinzi ya bantu ecigera omu njira nungêdu, bàli bakola bakazigera omu rhujira rhw'eburhambi.
7 Omu Israheli erhi ntà barhambo, ntâye ciru n'omuguma, kuhika nayima niono Debora, nayimanga nie nina w'Israheli.
8 Bakazicîshoga abandi ba-Nyamuzinda bahyâhya, nka kula bacîshoga emi-gati; ntà mpenzi, nt'itumu ciru n'eriguma byacibonekaga emw'ebihumbi by'amakumi ani ga bene Israhelî.
9 Omurhima gwanî guyêrekìre abarhegesi b'Israheli, omu lubaga, mwe b'omurhima mwinjà, mukuze Nyakasane,
10 Mwe mushonire oku ndogomi-kazi nyeru, erhi mwe mubwarhire oku nshangi nnambûle, na ninyu mwe muli omu njira mwagenda, muyi-mbè!
11 Muyimbe erhi munayimizibwe n'abarhimba engoma aha zinywera aho bamakuza oburhabêsha bwa Nyakasane, oburhabêsha bw'omurhambo wâge omu Israheli. Okubundi obo, olubaga lwa Nyakasane, lwamayandagalira ebwa mihango.
12 Zûka zûka, Debora, zûka zûka oyimbe olwimbo! Yimuka wâni Baraki, ogwârhe ngasi wanalikugwasire, wâni mugala w'Abinoami!
13 Yandagala we washugunusìre, ojè emunda Abanya-buhashe bali! lubaga lwa Nyakasane, yandagalira emunda ndi omu karhî k'entwâli!
14 Omu bene Efrayimu, abayubasire emw'Amaleki ekuyimize emirhwe ya bene Benyamini, eyandagale emirhwe ya bene Makiri bayandagale ab'emwa Zabuloni, erhi banali

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'akarhi k'oburhegesi.
15 Abarhambo b'Isakari bali na Debora, naye Isakari ayishire na Baraki, alikira engabo yâge omu kabanda. Hôfi n'orhwishi rhwa Rubeni, baciha amadoso manji omu murhima, mpu:
16 Carhuma wayôrha omu karhî k'ebyôgo byâwe, oli omu kuyumvîrhiza abazihi b'orhurhêra hôfi n'amasò gâwe? Hôfi n'orhwishi rhwa Rubeni, badwîrhe bacija emurhima!
17 Galadi ishiriza lya Yordani yo aba; naye Dani cirhuma ayûbaka omu mûrho gâge'! Aseri amayûbaka oku burhambi bw'enyanja, amayûbaka omu mahukulu gâyo.
18 Ci Zabuloni lwo lubaga lw'abantu bali bacihizire omu kaga k'okufà, kuguma na Nefutali, oku nyanya ly'amashwa.
19 Abâmi banaciyisha, batula entambala; neci batula entambala abâmi b'e Kanani, batulira entambala aha Tanaka, oku mîshi ga Megido: arhali bunguke bwa nsaranga bahimire.
20 Kurhenga enyanya, emalunga, ezalwire ziri nyenyêzi[l]; oku zagenda erhi zanalwîsa Sisera.
21 Bakurubukanwa n'omugezi gwa Kishoni, omugezi gwa Kedumi, omugezi gwa Kishoni; omurhima gwâni gwashologosirwe nabo bwenêne!
22 Oku bundi ensenyi z'enfarasi zayisha zahukuza idaho, zizigamire omu mizigo, omu mizigo y'abalwi.
23 Hehêrera Merozi, kwo adesire malahika wa Nyakasane Hehêrera, hehêrera abantu b'eyo munda! ebwa kubà barhayishigirhabâla Nyakasane barhayishigirhabâla Nyakasane n'entwâli zâge.
24 Agishwe omu bakazi bôshi[m] Yaheli, Yaheli, mukà Heberi munya-Keniti, omu bakazi bôshi ba ngasi nyumpa agishwe!
25 Mîshi ga kunywa, go amahûna; lero nyamukazi amuhà amarha; omu kahe k'abakulu amamuhiriramwo entanda.
26 Nyamukazi omu kuboko kuguma amafumbarha omushurhi, n'omu kuboko kulyo amafumbarha enyundo y'abakozi; Amayirhimba Sisera, yamutuntuma irhwe, yavunanga, yanarhula oluli-rà.
27 Aha magulu gâge, amavondama, amakulumba, cikola cirunda, aha avondamaga, ah'akulumbiraga ho anafirire.
28 Amalâbira omu kabonezo, amayunjula birengo, nina wa Sisera, amalâbira omu rhuyungiro: «Erhi, cirhumire engâlè yâge elegema wâni? Cirhumire rhulinga emibomborogano y'engâlè zâge?»
29 Embuguma z'omu bambalikazi zanamushuza, naye yêne anashubigaluka omu binwa byâbo, erhi:
30 «Ka ntâco babwîne, ka barhadwirhi bagabâna eminyago? mujà-kazi muguma, bajà-kazi babirhi okw'irhwe liguma; omu minyago ya Sisera, muli emishangi y'ebitâkè n'obushengerere, eminyago, ebitâkè, obushengerere buhange kabirhi omu igosi»!
31 Ntyo kwo bafà abanzi bâwe, yâgirwa Nyakasane. Nabo abakuzigira kwo bali nk'izûba lyazûkana emisî yalyo yôshi. Ecihugo canaciluhûka myâka makumi ani.

---

[l] **5.20** : Enyenyêzi yalwisa Sìsera kwo kuderha oku Baraki arhêra abashombanyi bage budufu.
[m] **5.24** 5, 24: Agishwe omu bakazi bôshi Yaheli: Luk 1, 42. Debora acîtakirira Yaheli: Yaheli ali mukazi nkana wayâsagya anayîrha omushombanyi mukulu w'Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וַתָּשַׁר דְּבוֹרָה וּבָרָק בֶּן־אֲבִינֹעַם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר׃
2 בִּפְרֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עָם בָּרֲכוּ יְהוָה׃
3 שִׁמְעוּ מְלָכִים הַאֲזִינוּ רוֹזְנִים אֲנֹכִי לַיהוָה אָנֹכִי אָשִׁירָה אֲזַמֵּר לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
4 יְהוָה בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ מִשְּׂדֵה אֱדוֹם אֶרֶץ רָעָשָׁה גַּם־שָׁמַיִם נָטָפוּ גַּם־עָבִים נָטְפוּ מָיִם׃
5 הָרִים נָזְלוּ מִפְּנֵי יְהוָה זֶה סִינַי מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
6 בִּימֵי שַׁמְגַּר בֶּן־עֲנָת בִּימֵי יָעֵל חָדְלוּ אֳרָחוֹת וְהֹלְכֵי נְתִיבוֹת יֵלְכוּ אֲרָחוֹת עֲקַלְקַלּוֹת׃
7 חָדְלוּ פְרָזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חָדֵלּוּ עַד שַׁקַּמְתִּי דְבוֹרָה שַׁקַּמְתִּי אֵם בְּיִשְׂרָאֵל׃
8 יִבְחַר אֱלֹהִים חֲדָשִׁים אָז לָחֶם שְׁעָרִים מָגֵן אִם־יֵרָאֶה וָרֹמַח בְּאַרְבָּעִים אֶלֶף בְּיִשְׂרָאֵל׃
9 לִבִּי לְחוֹקְקֵי יִשְׂרָאֵל הַמִּתְנַדְּבִים בָּעָם בָּרֲכוּ יְהוָה׃
10 רֹכְבֵי אֲתֹנוֹת צְחֹרוֹת יֹשְׁבֵי עַל־מְדִין וְהֹלְכֵי עַל־דֶּרֶךְ שִׂיחוּ׃
11 מִקּוֹל מְחַצְּצִים בֵּין מַשְׁאֲבִים שָׁם יִתְּנוּ צִדְקוֹת יְהוָה צִדְקוֹת פְּרָזוֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל אָז יָרְדוּ לַשְּׁעָרִים עַם־יְהוָה׃
12 עוּרִי עוּרִי דְּבוֹרָה עוּרִי עוּרִי דַּבְּרִי־שִׁיר קוּם בָּרָק וְשָׁבֵה שְׁבִיְךָ בֶּן־אֲבִינֹעַם׃
13 אָז יָרַד שָׂרִיד לְאַדִּירִים עָם יְהוָה יָרַד־לִי בַּגִּבּוֹרִים׃
14 מִנִּי אֶפְרַיִם שָׁרְשָׁם בַּעֲמָלֵק אַחֲרֶיךָ בִנְיָמִין בַּעֲמֶמֶיךָ מִנִּי מָכִיר יָרְדוּ מְחֹקְקִים וּמִזְבּוּלֹן מֹשְׁכִים בְּשֵׁבֶט סֹפֵר׃
15 וְשָׂרַי בְּיִשָּׂשכָר עִם־דְּבוֹרָה וְיִשָּׂשכָר כֵּן בָּרָק בָּעֵמֶק שֻׁלַּח בְּרַגְלָיו בִּפְלַגּוֹת רְאוּבֵן גְּדֹלִים חִקְקֵי־לֵב׃
16 לָמָּה יָשַׁבְתָּ בֵּין הַמִּשְׁפְּתַיִם לִשְׁמֹעַ שְׁרִקוֹת עֲדָרִים לִפְלַגּוֹת רְאוּבֵן גְּדוֹלִים חִקְרֵי־לֵב׃
17 גִּלְעָד בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן שָׁכֵן וְדָן לָמָּה יָגוּר אֳנִיּוֹת אָשֵׁר יָשַׁב לְחוֹף יַמִּים וְעַל מִפְרָצָיו יִשְׁכּוֹן׃
18 זְבֻלוּן עַם חֵרֵף נַפְשׁוֹ לָמוּת וְנַפְתָּלִי עַל מְרוֹמֵי שָׂדֶה׃
19 בָּאוּ מְלָכִים נִלְחָמוּ אָז נִלְחֲמוּ מַלְכֵי כְנַעַן בְּתַעְנַךְ עַל־מֵי מְגִדּוֹ בֶּצַע כֶּסֶף לֹא לָקָחוּ׃
20 מִן־שָׁמַיִם נִלְחֲמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחֲמוּ עִם־סִיסְרָא׃
21 נַחַל קִישׁוֹן גְּרָפָם נַחַל קְדוּמִים נַחַל קִישׁוֹן תִּדְרְכִי נַפְשִׁי עֹז׃
22 אָז הָלְמוּ עִקְּבֵי־סוּס מִדַּהֲרוֹת דַּהֲרוֹת אַבִּירָיו׃
23 אֹרוּ מֵרוֹז אָמַר מַלְאַךְ יְהוָה אֹרוּ אָרוֹר יֹשְׁבֶיהָ כִּי לֹא־בָאוּ לְעֶזְרַת יְהוָה לְעֶזְרַת יְהוָה בַּגִּבּוֹרִים׃
24 תְּבֹרַךְ מִנָּשִׁים יָעֵל אֵשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי מִנָּשִׁים בָּאֹהֶל תְּבֹרָךְ׃
25 מַיִם שָׁאַל חָלָב נָתָנָה בְּסֵפֶל אַדִּירִים הִקְרִיבָה חֶמְאָה׃
26 יָדָהּ לַיָּתֵד תִּשְׁלַחְנָה וִימִינָהּ לְהַלְמוּת עֲמֵלִים וְהָלְמָה סִיסְרָא מָחֲקָה רֹאשׁוֹ וּמָחֲצָה וְחָלְפָה רַקָּתוֹ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

27 בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפַל שָׁכַב בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפָל בַּאֲשֶׁר כָּרַע שָׁם נָפַל שָׁדוּד׃

28 בְּעַד֣ הַחַלּ֔וֹן נִשְׁקְפָ֥ה וַתְּיַבֵּ֖ב אֵ֣ם סִיסְרָ֑א בְּעַ֤ד הָֽאֶשְׁנָב֙ מַדּ֣וּעַ בֹּ֔שֶׁשׁ רִכְבּ֖וֹ לָב֣וֹא מַדּ֗וּעַ אֶֽחֱרוּ֙ פַּעֲמֵ֣י מַרְכְּבוֹתָֽיו׃

29 חַכְמ֣וֹת שָׂרוֹתֶ֔יהָ תַּעֲנֶ֖ינָּה אַף־הִ֥יא תָּשִׁ֛יב אֲמָרֶ֖יהָ לָֽהּ׃

30 הֲלֹ֣א יִמְצְא֔וּ יְחַלְּק֖וּ שָׁלָ֣ל רַחַ֑ם רַחֲמָתַ֤יִם לְרֹאשׁ֙ גֶּ֔בֶר שְׁלַל־צְבָעִ֥ים לְסִיסְרָ֖א שְׁלַל־צְבָעִ֣ים רִקְמָ֑ה צֶ֥בַע רִקְמָ֛תַיִם לְצַוְּארֵ֖י שָׁלָֽל׃

31 כֵּ֚ן יֹאבְד֣וּ כָל־אוֹיְבֶ֔יךָ יְהוָ֖ה וְאֹהֲבָ֑יו כְּצֵ֥את הַשֶּׁ֖מֶשׁ בִּגְבֻרָתֹ֑ו וַתִּשְׁקֹ֥ט הָאָ֖רֶץ אַרְבָּעִ֥ים שָׁנָֽה׃ פ

6

Israheli alibuzibwa n'Abanya-Madiani

[1] Bene Israheli bakajira ebiri bigalugalu embere za Nyakasane, na Nyakasane anacibahâna emwa Madiani, myâka nda. [2] Okuboko kw'Abanya-Mediana kwafunyaza bwenêne bene Israheli. Okwo kulibuzibwa n'aba- nya-Madiani kwarhuma bene Israheli bakazigendicîfulika omu ntondo, omu nyâla n'omo mahukulu. [3] Erhi Israheli abaga amarhwera emburho zâge, Abanya-Madiani banayisha n'Abanya-Maleki, n'engabo y'e buzûka-zûba, banayisha balimukozakwo entambala. [4] Banahanda omu cihugo ca bene Israheli, banarhangira okuhagula emburho omu cihugo kuhika aha Gaza, barha-nkalesire akantu omu Israheli, oli ebibuzi, oli enkafu n'endogomi. [5] Bamayusihagula, banasokana amahêma n'amasò gâbo; bakazâgiyisha ba-nji nka nzige, bonene n'engamiya zâbo bali mwandu, banarhogera omu cihugo, bacihagula. [6] Israheli akena bwenêne erhi abo banya-Madiani barhuma; lero bene Israheli banacilakira emunda Nyakasane ali.

Nyakasane arhumira Bene-Israheli omulêbi

[7] N'okwo bene Israheli bakazâgilakira Nyakasane erhi Banya-Madiani barhuma, [8] kwarhuma Nyakasane arhumira bene Israheli omulêbi[n]. Anacibabwîra, erhi: «Oku Nyamubâho adesire kw'oku: Nie Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli, niene namukûlaga e Mîsiri, namukûla omu nyumpa y'obuja. [9] Namulikûla oku Banya-Mîsiri n'oku bandi bashombanyi binyu, hôshi nabalibirbakwo embere zinyu n'ecihugo câbo namuhaco. [10] Namubwizire nti: Nie Nyakasane Nyamuzinda winyu, nti murhahîra mukayôboha ba-Nyamuzinda b'Abanya-Moreni, aba muyûbasire omu cihugo câbo. Ci kwônene murhayumvagya izù lyâni».

Malahika wa Nyakasane abonekera Gedeoni

[n] **6.8** : Nyakasane arhumira bene Israheli omulêbi: Rhulole muli Bac 1, 1-12; 1 Sam 2, 27-36; Iz 1, 2-3; Hoz 2, 4-15; Am 2, 6-16. 6, 31: Ka mugwâsirwe okulwira Bali? Okwo kuyêrekîne oku Yowasi arhôndîre okuciyêgula oku nterekêro y'obunywesi. 6, 39: Nk'okwo Gedeoni acilanzire okuderha kubî, kurhukengêzize kulya kwa Abrahamu: Erhi mâshi Yagìrwa omanye oburhè bwâwe bwankanayâka kuli nie (Murh 18, 30.32).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Malahika wa Nyakasane anaciyisha abwârhala aha murhi gw'Ofra, gwabàga gwa Yoash w'omu bûko bw'Abiyezeri. Omugala Gedeoni erhi adwîrhe ahûlira engano omu mpûlo lyo ayiyasa bene Madiani. [12] Malahika wa Nyakasane amubonekera, anacimubwîra, erhi: Nyakasane ali haguma nâwe, wâni ntwâli ntagengwa». [13] Gedeoni anacimushuza erhi: «Mâshi, Nnawîrhu, acibaga Nyakasane ali haguma nîrhu, cici cirhumirage oku kwôshi kwayisha? Na kandi, ngahigi byajire birya birhangazo balarha bakazâgirhubwîra mpu: K'arhali Nyakasane warhukûlaga e Mîsiri? Lero buno Nyakasane arhukabulire, arhuhânyire emwa Abanya-Madiani». [14] Nyakasane anacihindamukira Gedeoni, amubwîra, erhi: «Gendana eyo misî yâwe ogwêrhe, ojilikuza Israheli kuli abo ba-nya-Madiani. Kàli niene nkurhumire?» [15] Naye Gedeoni anacishuza, erhi: «Mâshi! Yâgirwa Nyakasane, bicigi nankacizamwo Israheli? Lolà oku enyumpa yîrhu yo ngonyo bwenêne omu bûko bwa Menashè, na nâni nie munyi kulusha w'omu nyumpa ya Larha». [16] Nyakasane anacimubwîra erhi: «Ebwa kubà nabà haguma na nâwe, wahima bene Madiani nka kula wankahima omuntu muguma». [17] Gedeoni anacimubwîra erhi:, «Akaba ndi murhonyi emunda oli, ompage ecimanyîso, mbonerekwo oku anali we odwîrhe wandesa. [18] Orharhengaga aha waliha, oku nagaluka nshubire eno munda oli, nayisha ndwîrhe enterekêro yâni, nanayirherekêra emunda oli». Naye Nyakasane anacimushuza, erhi: «Gendaga, nabêra aba kuhika ogaluke». [19] Gedeoni akanya, aja emwâge, ajibâga omwânahene, ayanka mulengomuguma gwa nshâno, ajiramwo emigati erhalimwo lwango; ahira enyanya omu cirhiri, n'ibinda lyajà omu nnaga, ahuluka, akanya aja halya idako ly'omurhi, ayegêra. [20] Malahika wa Nyakasane anacimubwîra, erhi: «Rhôla eyo nyama, n'eyo migati erhalimwo lwango, oyidekereze kuli eri ibuye, obulagireho n'ibinda». Gedeoni anacijira kulya. [21] Malahika wa Nyakasane alambûla akarhi kâge, irhwerhwe lyako lyahika kuli zirya nyama na kuli erya migati erhalimwo lwango. Omuliro gwanaciyâka muli lirya ibuye[o] gwasingônola erya nyama n'erya migati erhalimwo lwango, na malahika wa Nyakasane ahirigirha embere zâge. [22] Gedeoni anacibona oku anali malahika wa Nyakasane. Gedeoni anaciderha, erhi: «Mâshi! Yâgirwa Nyakasane, kuziga nabwinage malahika wa Nyakasane n'amasù gâni[p], busù oku busù». [23] Nyakasane anacimubwîra erhi: «Obè n'omurhûla, orhafe». [24] Aho, Gedeoni ayûbakiraho Nyakasane oluhêrero, anacihayîrika mpu ho: «Nyakasane w'omurhûla». Olwôla luhêrero ho luciba kuhika ene aha Ofra w'e Abiyezeri.

Gedeoni alwîsa Bali

[25] Muli obo budufu Nyakasane anacimubwîra, erhi: «Oyanke erya mpanzi ntôrhò ya sho, n'eyindi mpanzi ya myâka nda. Ogendihongola oluhêrero sho arherekêreragakwo Bali[q], kandi

---

[o] **6.21** : Omuliro gwayâka omu ibuye: Lub 3, 2-6; 33, 20-23; 1 BÂM 18, 38; 1 Nga 21, 26.
[p] **6.22** : Omu nkengêro za bene Israheli, kumanyikîne oku omuntu erhi ankabona Nyamuzinda busù oku busù, arhankacilama en'igulu. Rhulole muli Bac 13, 22; Murh 32, 31: Luh 3, 6; 33, 20-23; Ezr 6, 5.
[q] **6.25** : Ogendihongola oluhêrero: okundule, okulumbye oluhêrero: Luh 34, 13.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wanahongola gulya mulindizo gurhahumwakwo guli oku nyanya. [26] Enyanya ly'aho hantu hakulu ntyo, oyûbakaireho Nyakasane Nyamuzinda wâwe oluhêrero, lubè lûbake bwinjà. Wanayanka erya mpanzi ya kabirhi wanayirherekêra nka nterekêro ya nsirîra n'emibeza ya gulya muli-ndizo wahongolaga». [27] Gedeoni anacirhôla bantu ikumi omu bambali, anacijira nka kulya Nyakasane anamurhegckaga, ci kwônene arhacìshomagya mpu akujira mûshi, ebwa kuyôboha ab'omu mulala gw'îshe n'abandi balungu b'omu lugo: lero akujira budufu. [28] Erhi abantu b'omu lugo bacizûka sêzi, lolà oku bashimâna oluhêrero lwa Bali baluhongwire; lolà n'oku omulindizo gwàli oku nyanya gwatûbirwe, n'oku erya mpanzi ya kabirhi yarherekirwe nka nterekêro ya nsirîra kuli lulya luhêrero bayûbakaga. [29] Bakazidôsanya bône na bône mpu: «Ndi wajiraga kula?» Banacijà badôkereza, banacijà balongereza, banaciderha mpu: «Gedeoni mugala wa Yoash, ye wajiraga okwo». [30] Oku bundi abantu ba mulya lugo banacibwîra Yoash, mpu: «Ohuluse mugala wâwe, anafè, ebwa kubà anahongwire oluhêrero lwa Bali, anatwîre omulindizo gwàli oku nyanya». [31] Yoash anacibwîra balya bàli bamuyishire erhi: «Ka mugwâsirwe oku-lwira[r] Bali? Nîsi ka mwe mugwâsirwe okumuyôkola? Owankaderha mpu aja olunda lwa Bali, oyo anafè irhondo embere z'esêzi. Akaba ali Nyamuzinda yêne acilwire, bulya bahongwire oluhêrero lwâge!» [32] Olwo lusiku bayîrika Gedeoni izîno lya Yerubali, bakaziderha, mpu: Bali amujire kubî ebwa kubà anahongwire oluhêrero lwâge!» Okulâlika abalwi [33] Abanya-Madiani, Abanya-Maleki n'abantu b'e buzûka-zûba bôshi bashûbûzanya, n'erhi babà bamayikira Yordani, batwa olugerêro omu kabanda ka Yizreeli. [34] Mûka gwa Nyakasane anacija muli Gedeoni; Gedeoni anacibûha omushekera. Abiyezeri naye ayisha, acilunga kuli ye. [35] Arhuma entumwa emwa bene Menashè bôshi, nabo bacilunga kuli ye. Arhuma entumwa emwa Aseri, emwa Zabuloni, emwa Nefutali, bôshi banacisôkera emunda abâbo bali.

Omufumba gw'amwoya g'ebibuzi

[36] Gedeoni anacibwîra Nyamuzinda, erhi: «Akaba olonzize okuyokola Israheli n'okuboko kwâni nka kulya wêne wanaderhaga, alaga: [37] nkola nalambûlira omufumba gw'amôya g'ebibuzi oku câno: olumè lukaja kuli ago môya n'obudaka buli eburhambi bukayôrha buli bumu bwôshi, nanamanyiraho oku neci wayokola Israheli n'okuboko kwâni, nk'oku wanaderhaga». [38] Byanacibà kulya. Oku lusiku lwakulikiraga erhi aba amazûka sêzi sêzi, abungabunga gulya mufumba gw'amôya, agusîmarha, amîshi g'olumè garhengamwo ganacibumba akabêhè. [39] Gedeoni anacibwîra Nyamuzinda, erhi: «Mâshi yâgirwa, Omanye oburhè bwâwe bwankanayaka kuli nie[s]. Nashubigereza ogu mufumba gw'a-môya obwa kabirhi: Lero gabâge amôya gwonene go gayôrha mûmu n'obudaka buli eburhambi bwâgo bubè bwo buyunjula lumè.» [40] Nyamuzinda anacijira kulya muli bulya budufu: amôya gayôrha mûmu n'obudaka bwali

[r] **6.31** : Ka mugwâsirwe okulwira Bali? Okwo kuyêrekîne oku Yowasi arhôndîre okuciyêgula oku nterekêro y'obunywesi.
[s] **6.39** : Nk'okwo Gedeoni acilanzire okuderha kubî, kurhukengêzize kulya kwa Abrahamu: Erhi mâshi Yagìrwa omanye oburhè bwâwe bwankanayâka kuli nie (Murh 18, 30.32).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

eburhambi bwôshi bwajoma n'olumè.

Richter/Judges BHS 6

1וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיַד־מִדְיָן שֶׁבַע שָׁנִים: 2וַתָּעָז יַד־מִדְיָן עַל־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי מִדְיָן עָשׂוּ
לָהֶם | בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמְּנָהָרוֹת אֲשֶׁר בֶּהָרִים וְאֶת־הַמְּעָרוֹת וְאֶת־הַמְּצָדוֹת: 3וְהָיָה אִם־זָרַע יִשְׂרָאֵל וְעָלָה מִדְיָן
וְעַמָּלֵק וּבְנֵי־קֶדֶם וְעָלוּ עָלָיו: 4וַיַּחֲנוּ עֲלֵיהֶם וַיַּשְׁחִיתוּ אֶת־יְבוּל הָאָרֶץ עַד־בּוֹאֲךָ עַזָּה וְלֹא־יַשְׁאִירוּ מָחְיָה בְּיִשְׂרָאֵל
וְשֶׂה וְשׁוֹר וַחֲמוֹר: 5כִּי הֵם וּמִקְנֵיהֶם יַעֲלוּ וְאָהֳלֵיהֶם יָבֹאוּ כְּדֵי־אַרְבֶּה לָרֹב וְלָהֶם וְלִגְמַלֵּיהֶם אֵין מִסְפָּר וַיָּבֹאוּ בָאָרֶץ
לְשַׁחֲתָהּ: 6וַיִּדַּל יִשְׂרָאֵל מְאֹד מִפְּנֵי מִדְיָן וַיִּזְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה: פ
7וַיְהִי כִּי־זָעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה עַל אֹדוֹת מִדְיָן: 8וַיִּשְׁלַח יְהוָה אִישׁ נָבִיא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר
יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי הֶעֱלֵיתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וָאוֹצִיא אֶתְכֶם מִבֵּית עֲבָדִים: 9וָאַצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד
כָּל־לֹחֲצֵיכֶם וָאֲגָרֶשׁ אוֹתָם מִפְּנֵיכֶם וָאֶתְּנָה לָכֶם אֶת־אַרְצָם: 10וָאֹמְרָה לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִירְאוּ אֶת־אֱלֹהֵי
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר אַתֶּם יוֹשְׁבִים בְּאַרְצָם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי: פ
11וַיָּבֹא מַלְאַךְ יְהוָה וַיֵּשֶׁב תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר בְּעָפְרָה אֲשֶׁר לְיוֹאָשׁ אֲבִי הָעֶזְרִי וְגִדְעוֹן בְּנוֹ חֹבֵט חִטִּים בַּגַּת לְהָנִיס
מִפְּנֵי מִדְיָן: 12וַיֵּרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה עִמְּךָ גִּבּוֹר הֶחָיִל: 13וַיֹּאמֶר אֵלָיו גִּדְעוֹן בִּי אֲדֹנִי וְיֵשׁ יְהוָה
עִמָּנוּ וְלָמָּה מְצָאַתְנוּ כָּל־זֹאת וְאַיֵּה כָּל־נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר סִפְּרוּ־לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ לֵאמֹר הֲלֹא מִמִּצְרַיִם הֶעֱלָנוּ יְהוָה וְעַתָּה
נְטָשָׁנוּ יְהוָה וַיִּתְּנֵנוּ בְּכַף־מִדְיָן: 14וַיִּפֶן אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר לֵךְ בְּכֹחֲךָ זֶה וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכַּף מִדְיָן הֲלֹא
שְׁלַחְתִּיךָ: 15וַיֹּאמֶר אֵלָיו בִּי אֲדֹנָי בַּמֶּה אוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל הִנֵּה אַלְפִּי הַדַּל בִּמְנַשֶּׁה וְאָנֹכִי הַצָּעִיר בְּבֵית
אָבִי: 16וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ וְהִכִּיתָ אֶת־מִדְיָן כְּאִישׁ אֶחָד: 17וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
וְעָשִׂיתָ לִּי אוֹת שָׁאַתָּה מְדַבֵּר עִמִּי: 18אַל־נָא תָמֻשׁ מִזֶּה עַד־בֹּאִי אֵלֶיךָ וְהוֹצֵאתִי אֶת־מִנְחָתִי וְהִנַּחְתִּי לְפָנֶיךָ וַיֹּאמַר
אָנֹכִי אֵשֵׁב עַד שׁוּבֶךָ: 19וַיָּבֹא גִּדְעוֹן וְעָשָׂה גְּדִי־עִזִּים וְאֵיפַת־קֶמַח מַצּוֹת הַבָּשָׂר שָׂם בַּסַּל וְהַמָּרָק שָׂם בַּפָּרוּר וַיּוֹצֵא
אֵלָיו אֶל־תַּחַת הָאֵלָה וַיַּגֶּשׁ: ס
20וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים קַח אֶת־הַבָּשָׂר וְאֶת־הַמַּצּוֹת וְהַנַּח אֶל־הַסֶּלַע הַלָּז וְאֶת־הַמָּרָק שְׁפֹךְ וַיַּעַשׂ
כֵּן: 21וַיִּשְׁלַח מַלְאַךְ יְהוָה אֶת־קְצֵה הַמִּשְׁעֶנֶת אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּגַּע בַּבָּשָׂר וּבַמַּצּוֹת וַתַּעַל הָאֵשׁ מִן־הַצּוּר וַתְּאַכֵל
אֶת־הַבָּשָׂר וְאֶת־הַמַּצּוֹת וּמַלְאַךְ יְהוָה הָלַךְ מֵעֵינָיו: 22וַיַּרְא גִּדְעוֹן כִּי־מַלְאַךְ יְהוָה הוּא ס
וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה כִּי־עַל־כֵּן רָאִיתִי מַלְאַךְ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים: 23וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה שָׁלוֹם לְךָ אַל־תִּירָא
לֹא תָמוּת: 24וַיִּבֶן שָׁם גִּדְעוֹן מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא־לוֹ יְהוָה שָׁלוֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה עוֹדֶנּוּ בְּעָפְרַת אֲבִי הָעֶזְרִי: פ
25וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה קַח אֶת־פַּר־הַשּׁוֹר אֲשֶׁר לְאָבִיךָ וּפַר הַשֵּׁנִי שֶׁבַע שָׁנִים וְהָרַסְתָּ אֶת־מִזְבַּח הַבַּעַל
אֲשֶׁר לְאָבִיךָ וְאֶת־הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר־עָלָיו תִּכְרֹת: 26וּבָנִיתָ מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל רֹאשׁ הַמָּעוֹז הַזֶּה בַּמַּעֲרָכָה וְלָקַחְתָּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־הַפָּר הַשֵּׁנִי וְהַעֲלִיתָ עוֹלָה בַּעֲצֵי הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר תִּכְרֹת׃ 27וַיִּקַּח גִּדְעוֹן עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מֵעֲבָדָיו וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
אֵלָיו יְהוָה וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָרֵא אֶת־בֵּית אָבִיו וְאֶת־אַנְשֵׁי הָעִיר מֵעֲשׂוֹת יוֹמָם וַיַּעַשׂ לָיְלָה׃ 28וַיַּשְׁכִּימוּ אַנְשֵׁי הָעִיר בַּבֹּקֶר
וְהִנֵּה נֻתַּץ מִזְבַּח הַבַּעַל וְהָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר־עָלָיו כְּרֻתָה וְאֵת הַפָּר הַשֵּׁנִי הָעֲלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ הַבָּנוּי׃ 29וַיֹּאמְרוּ אִישׁ
אֶל־רֵעֵהוּ מִי עָשָׂה הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּדְרְשׁוּ וַיְבַקְשׁוּ וַיֹּאמְרוּ גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ עָשָׂה הַדָּבָר הַזֶּה׃ 30וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי הָעִיר
אֶל־יוֹאָשׁ הוֹצֵא אֶת־בִּנְךָ וְיָמֻת כִּי נָתַץ אֶת־מִזְבַּח הַבַּעַל וְכִי כָרַת הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר־עָלָיו׃ 31וַיֹּאמֶר יוֹאָשׁ לְכָל־
אֲשֶׁר־עָמְדוּ עָלָיו הַאַתֶּם | תְּרִיבוּן לַבַּעַל אִם־אַתֶּם תּוֹשִׁיעוּן אוֹתוֹ אֲשֶׁר יָרִיב לוֹ יוּמַת עַד־הַבֹּקֶר אִם־אֱלֹהִים הוּא
יָרֶב לוֹ כִּי נָתַץ אֶת־מִזְבְּחוֹ׃ 32וַיִּקְרָא־לוֹ בַיּוֹם־הַהוּא יְרֻבַּעַל לֵאמֹר יָרֶב בּוֹ הַבַּעַל כִּי נָתַץ אֶת־מִזְבְּחוֹ׃ פ
33וְכָל־מִדְיָן וַעֲמָלֵק וּבְנֵי־קֶדֶם נֶאֶסְפוּ יַחְדָּו וַיַּעַבְרוּ וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק יִזְרְעֶאל׃ 34וְרוּחַ יְהוָה לָבְשָׁה אֶת־גִּדְעוֹן וַיִּתְקַע
בַּשּׁוֹפָר וַיִּזָּעֵק אֲבִיעֶזֶר אַחֲרָיו׃ 35וּמַלְאָכִים שָׁלַח בְּכָל־מְנַשֶּׁה וַיִּזָּעֵק גַּם־הוּא אַחֲרָיו וּמַלְאָכִים שָׁלַח בְּאָשֵׁר וּבִזְבֻלוּן
וּבְנַפְתָּלִי וַיַּעֲלוּ לִקְרָאתָם׃ 36וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶל־הָאֱלֹהִים אִם־יֶשְׁךָ מוֹשִׁיעַ בְּיָדִי אֶת־יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ 37הִנֵּה
אָנֹכִי מַצִּיג אֶת־גִּזַּת הַצֶּמֶר בַּגֹּרֶן אִם טַל יִהְיֶה עַל־הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל־כָּל־הָאָרֶץ חֹרֶב וְיָדַעְתִּי כִּי־תוֹשִׁיעַ בְּיָדִי
אֶת־יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ 38וַיְהִי־כֵן וַיַּשְׁכֵּם מִמָּחֳרָת וַיָּזַר אֶת־הַגִּזָּה וַיִּמְצֶא טַל מִן־הַגִּזָּה מְלֹא הַסָּפֶל מָיִם׃ 39וַיֹּאמֶר
גִּדְעוֹן אֶל־הָאֱלֹהִים אַל־יֶחַר אַפְּךָ בִּי וַאֲדַבְּרָה אַךְ הַפַּעַם אֲנַסֶּה נָּא־רַק־הַפַּעַם בַּגִּזָּה יְהִי־נָא חֹרֶב אֶל־הַגִּזָּה וְעַל־כָּל־
הָאֲדָמָה טָל׃ 40וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים כֵּן בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיְהִי־חֹרֶב אֶל־הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל־כָּל־הָאָרֶץ הָיָה טָל׃ פ

7

Nyakasane anyihya engabo ya Gedeoni.

[1] Yerubali ye onaligi Gedeoni, n'abantu bâge banacizûkiriza lubungubungu, bagenditwa olugerêro aha Ayini-Haradi. Olugerêro lw'Abanya-Madiani lwali olunda lw'emwênè lw'olugerêro lwa Gedeoni, ebwa ntondo Morè, omu kabanda. [2] Nyakasane anacibwîra Gedeoni, erhi: «Olu lubaga muli mweshi nalo luli lunji, ntabwini kurhi nankahasha okuluha bene Madiani, bulya hali amango wankabona Israheli akola aja acîkunga, erhi: oku misî yâni nahimire. [3] Ojagibwîra olubaga ebi binwa, bôshi babiyumve; obabwîre, erhi: «Ngasi yeshi oli n'obwôba na ngasi yeshi oli n'entemu acishubirire emwâge, arhengc kuno, akaz'ihengûliza oku ntondo ya Gelbowe». Bantu bihumbi makumi abirhi na bibirhi bashubira emwa bâbwè, hasigala bantu bihumbi ikumi. [4] Nyakasane anacibwîra Gedeoni, erhi: «Aba bantu baciri banji bwenêne, obayandagalize aha lwîshi n'eyo munda yo wabarhangulira. Oyu nankayishiku-bwîra nti ola ye wagenda nâwe, oyo anagende nâwe, na kuli aba nankanayi-shikubwîra bôshi nti: ola arhagende nâwe, oyo arhagendaga nâwe». [5] Anaciyandagaliza olubaga loshi ebwa mîshi, na Nyakasane anacibwîra Gedeoni erhi: «Ngasi bôshi bankayishinywa amîshi bagashamuza n'olulimi nka kabwa, abo onabahire lunda luguma, na ngasi bôshi bankayishifunya amadwi bakola banywa, abo nabo wanabahira olundi lunda». [6] Abashamuzize amîshi bagahêka ekanwa n'amaboko bahika omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bantu magana asharhu; abandi bôshi bakazâgifunya amadwi bakola banywa. [7] Nyakasane anacibwîra Gedeoni, erhi: «Abo bantu bashamuzagya amîshi bo namuyokolamwo, bo nayishikuhamwo bene Madiani, bôshi bashubirage ngasi muguma emwâge». [8] Banacirhôla olwîko lw'olubaga, banafumbarha emishekera yâbo. Gedeo-ni anacirhuma erya ngabo yôshi y'abantu ngasi muguma omu mwâge, asigalana balya magana asharhu. Olugerêro lw'Abanya-Madiani lwàli omu kabanda idako lyâge.

Embala-mwanzi y'okuhima

[9] Muli obwo budufu Nyakasane anacibwîra Gedeoni, erhi: Zûka ocirhune oku lugerêro lwâbo, bulya nabahizire omu maboko gâwe. [10] Akaba oyôbohire okucirhunika kuli bo, oyandagalage na mwambali wâwe Pura, oj'ebwa cihando câbo. [11] Wayishiyumvîrhiza ebi badwîrhe baderha, na ntyo amaboko gâwe ganabona emisî, na kandi wanacìrhunika kuli bomuli eco cihando câbo». Anaciyandagala na Pura, alindahika oku cizimbêro c'oluhêrero lw'abo bantu. [12] Engabo ya Madiani n'ey'Amaleki n'engabo ya balya barhengaga olunda lw'ebuzûka-zûba, bàli bashandabîne omu kabanda, mwandu nka nzige, n'e- ngamiya zâbo zàli mwandu nka mushenyi gw'oku nyanja. [13] Gedeoni anacihikaho, na lolà oku muntu muguma akazâgiganîrira owâbo ecilôrho câge, anacimubwîra, erhi: Lolà oku nshuba nalôrha eci cilôrho. «Nanacilôrha omugati muburunguse gw'engano gwanacirhogera oku cihando ca Madiani, gwanaciyisha gwabulungira kuhika okw'ihêma, gwalisarhalakwo, gwalihirimya: gwalikweba eyi n'eyi, n'eryo ihêma lyacihonda okw'idaho»! Olya wâbo anacimushuza erhi: [14] «Okwo kurhali kandi kantu okuleka engôrho ya Gedeoni mwene Yoash, muntu w'omunya Israheli; Nyamuzinda anamuhi-re Madiani n'ecihando câge côshi.» [15] Erhi Gedeoni ayusiyumva kurhi badwîrhe baganira kuli eco cilôrho na kurhi bacihugwire, anaciharâmya, akanya ashubira oku lugerêro lwa bene Israheli, anacibabwîra erhi: «Yimuki, rhugende, bulya Nyakasane anamuhire olugerêro lwa Madiani».

Obugwanyanye

[16] Balya bantu b'amagana asharhu abagabamwo bikembe bisharhu, ana-baha bôshi emishekera n'orhubindi rhw'omukungula, n'ebimole babihira omu rhubindi. [17] Anacibabwîra, erhi: «Muyishikazilolêreza, oku nankayishijira kwo ninyu mwankanajira. [18] Hano mbuha omushekera n'abarhuli nabo, ninyu mwanabûha emishekera eburhambi bw'ecihando côshi, kandi mwanayama mpu: Lwa Nyakasane na Gedeoni!» [19] Gedeoni n'abantu igana bàli naye bâna-cihika oku cihango, gala mango basinsimuka aha karhî k'obudufu, nka gala mango banagombôla abalâlîzi; babuha emishekera, banacibera na rbulya rhubindi bali bafumbasire. [20] Oku bundi birya bikembe oku binali bisharhu byanacibuha emishekera, byabera n'orhubindi; ngasi muguma afumbarha eci- mole câge omu kuboko kumosho, n'omushekera omu kuboko kulyo; oku badwîrhe babûha emishekera, banadwîrhe bayàma mpu: «Engôrho ya Nyakasane na

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Gedeoni?». [21] Banacibêra ngasi muguma halya anayimanzire eburhambi bw'olugerêro: olugerêro lw'abo bashombanyi lwarhondêra okulibirha, babanda orhuhababo, banacilibirha bakola bayaka. [22] Amango abo bantu b'amagama asharhu bakazagibûha emishekera, Nyakasane anacibalandula omurhima gw'abo Banya-Madiani; bajànanwamwo bakola bayirhana n'engôrho, n'okwo kwanacibà omu cihando côshi. Engabo yali muli olwo lugerêro yanaciyaka kuhika aha Beti-ha-Shita olunda lw'e Serera, kuhika oku iziko lya Abeli-Mehola hôfi na Tabati.

Embirindiko

[23] Bene Israheli banaciyumva oku badwîrhe babahamagala, bo baligi bene Nefutali, bene Aseri, na bene Menashè bôshi, banaciminika balya Banya-Madiani. [24] Gedeoni anacirhuma entumwa omu ntondo ya Efrayimu yôshi aderha, erhi: «Mubunguluke mweshi mushagamukire kuli abo banya-Madiani, muzibe amazîko kuhika aha Betabara, na kuhika oku Yordani». Abo bantu b'Efrayimu bahamagalagwa bôshi babaciziba amazîko, kuhika aha Betabara na kuhika oku Yordani. [25] Erhi babà bamagwârha baluzi babirhi ba Madiani, Orebi na Zebi, bayirhira Orebi ah'ibuye lya Orebi, naye Zebi bamuyirhira aha nkandiro ya Zebi. Banacikulikira Madiani, banaciyisha badwîrhîre Gedeoni amarhwe g'Orebi na Zebi, olundi lunda lwa Yordani.

Richter Judges 7

1 וַיַּשְׁכֵּם יְרֻבַּעַל הוּא גִדְעוֹן וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיִּחֲנוּ עַל־עֵין חֲרֹד וּמַחֲנֵה מִדְיָן הָיָה־לוֹ מִצָּפוֹן מִגִּבְעַת הַמּוֹרֶה
בָּעֵמֶק׃ 2 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן רַב הָעָם אֲשֶׁר אִתְּךָ מִתִּתִּי אֶת־מִדְיָן בְּיָדָם פֶּן־יִתְפָּאֵר עָלַי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יָדִי
הוֹשִׁיעָה לִי׃ 3 וְעַתָּה קְרָא נָא בְּאָזְנֵי הָעָם לֵאמֹר מִי־יָרֵא וְחָרֵד יָשֹׁב וְיִצְפֹּר מֵהַר הַגִּלְעָד וַיָּשָׁב מִן־הָעָם עֶשְׂרִים
וּשְׁנַיִם אֲלָפִים וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים נִשְׁאָרוּ׃ ס
4 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן עוֹד הָעָם רָב הוֹרֶד אוֹתָם אֶל־הַמַּיִם וְאֶצְרְפֵנּוּ לְךָ שָׁם וְהָיָה אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה | יֵלֵךְ אִתָּךְ
הוּא יֵלֵךְ אִתָּךְ וְכֹל אֲשֶׁר־אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה לֹא־יֵלֵךְ עִמָּךְ הוּא לֹא יֵלֵךְ׃ 5 וַיּוֹרֶד אֶת־הָעָם אֶל־הַמָּיִם ס
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן כֹּל אֲשֶׁר־יָלֹק בִּלְשֹׁנוֹ מִן־הַמַּיִם כַּאֲשֶׁר יָלֵק הַכֶּלֶב תַּצִּיג אוֹתוֹ לְבָד וְכֹל אֲשֶׁר־יִכְרַע עַל־בִּרְכָּיו
לִשְׁתּוֹת׃ 6 וַיְהִי מִסְפַּר הַמְלַקְקִים בְּיָדָם אֶל־פִּיהֶם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְכֹל יֶתֶר הָעָם כָּרְעוּ עַל־בִּרְכֵיהֶם לִשְׁתּוֹת מָיִם׃
ס
7 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ הַמְלַקְקִים אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וְנָתַתִּי אֶת־מִדְיָן בְּיָדֶךָ וְכָל־הָעָם יֵלְכוּ אִישׁ
לִמְקֹמוֹ׃ 8 וַיִּקְחוּ אֶת־צֵדָה הָעָם בְּיָדָם וְאֶת שׁוֹפְרֹתֵיהֶם וְאֵת כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל שִׁלַּח אִישׁ לְאָהָלָיו וּבִשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת
הָאִישׁ הֶחֱזִיק וּמַחֲנֵה מִדְיָן הָיָה לוֹ מִתַּחַת בָּעֵמֶק׃ פ
9 וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה קוּם רֵד בַּמַּחֲנֶה כִּי נְתַתִּיו בְּיָדֶךָ׃ 10 וְאִם־יָרֵא אַתָּה לָרֶדֶת רֵד אַתָּה וּפֻרָה
נַעַרְךָ אֶל־הַמַּחֲנֶה׃ 11 וְשָׁמַעְתָּ מַה־יְדַבֵּרוּ וְאַחַר תֶּחֱזַקְנָה יָדֶיךָ וְיָרַדְתָּ בַּמַּחֲנֶה וַיֵּרֶד הוּא וּפֻרָה נַעֲרוֹ אֶל־קְצֵה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַחֲמֻשִׁים אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה׃ 12וּמִדְיָן וַעֲמָלֵק וְכָל־בְּנֵי־קֶדֶם נֹפְלִים בָּעֵמֶק כָּאַרְבֶּה לָרֹב וְלִגְמַלֵּיהֶם אֵין מִסְפָּר כַּחוֹל
שֶׂעַל־שְׂפַת הַיָּם לָרֹב׃ 13וַיָּבֹא גִדְעוֹן וְהִנֵּה־אִישׁ מְסַפֵּר לְרֵעֵהוּ חֲלוֹם וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלוֹם חָלַמְתִּי וְהִנֵּה צְלוֹל לֶחֶם
שְׂעֹרִים מִתְהַפֵּךְ בְּמַחֲנֵה מִדְיָן וַיָּבֹא עַד־הָאֹהֶל וַיַּכֵּהוּ וַיִּפֹּל וַיַּהַפְכֵהוּ לְמַעְלָה וְנָפַל הָאֹהֶל׃ 14וַיַּעַן רֵעֵהוּ וַיֹּאמֶר אֵין
זֹאת בִּלְתִּי אִם־חֶרֶב גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ אִישׁ יִשְׂרְאֵאל נָתַן הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ אֶת־מִדְיָן וְאֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה׃ פ
15וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ גִּדְעוֹן אֶת־מִסְפֶּר הַחֲלוֹם וְאֶת־שִׁבְרוֹ וַיִּשְׁתָּחוּ וַיָּשָׁב אֶל־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר קוּמוּ כִּי־נָתַן יְהוָה
בְּיֶדְכֶם אֶת־מַחֲנֵה מִדְיָן׃ 16וַיַּחַץ אֶת־שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים וַיִּתֵּן שׁוֹפָרוֹת בְּיַד־כֻּלָּם וְכַדֵּים רֵקִים
וְלַפִּדִים בְּתוֹךְ הַכַּדִּים׃ 17וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מִמֶּנִּי תִרְאוּ וְכֵן תַּעֲשׂוּ וְהִנֵּה אָנֹכִי בָּא בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה וְהָיָה כַּאֲשֶׁר־אֶעֱשֶׂה
כֵּן תַּעֲשׂוּן׃ 18וְתָקַעְתִּי בַּשּׁוֹפָר אֲנֹכִי וְכָל־אֲשֶׁר אִתִּי וּתְקַעְתֶּם בַּשּׁוֹפָרוֹת גַּם־אַתֶּם סְבִיבוֹת כָּל־הַמַּחֲנֶה וַאֲמַרְתֶּם
לַיהוָה וּלְגִדְעוֹן׃ פ
19וַיָּבֹא גִדְעוֹן וּמֵאָה־אִישׁ אֲשֶׁר־אִתּוֹ בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה רֹאשׁ הָאַשְׁמֹרֶת הַתִּיכוֹנָה אַךְ הָקֵם הֵקִימוּ אֶת־הַשֹּׁמְרִים
וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וְנָפוּץ הַכַּדִּים אֲשֶׁר בְּיָדָם׃ 20וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הָרָאשִׁים בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיִּשְׁבְּרוּ הַכַּדִּים וַיַּחֲזִיקוּ
בְיַד־שְׂמֹאולָם בַּלַּפִּדִים וּבְיַד־יְמִינָם הַשּׁוֹפָרוֹת לִתְקֹעַ וַיִּקְרְאוּ חֶרֶב לַיהוָה וּלְגִדְעוֹן׃ 21וַיַּעַמְדוּ אִישׁ תַּחְתָּיו סָבִיב
לַמַּחֲנֶה וַיָּרָץ כָּל־הַמַּחֲנֶה וַיָּרִיעוּ וַיָּנִיסוּ׃ 22וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הַשּׁוֹפָרוֹת וַיָּשֶׂם יְהוָה אֶת חֶרֶב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ
וּבְכָל־הַמַּחֲנֶה וַיָּנָס הַמַּחֲנֶה עַד־בֵּית הַשִּׁטָּה צְרֹתָה עַד שְׂפַת־אָבֵל מְחוֹלָה עַל־טַבָּת׃ 23וַיִּצָּעֵק אִישׁ־יִשְׂרָאֵל
מִנַּפְתָּלִי וּמִן־אָשֵׁר וּמִן־כָּל־מְנַשֶּׁה וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי מִדְיָן׃ 24וּמַלְאָכִים שָׁלַח גִּדְעוֹן בְּכָל־הַר אֶפְרַיִם לֵאמֹר רְדוּ לִקְרַאת
מִדְיָן וְלִכְדוּ לָהֶם אֶת־הַמַּיִם עַד בֵּית בָּרָה וְאֶת־הַיַּרְדֵּן וַיִּצָּעֵק כָּל־אִישׁ אֶפְרַיִם וַיִּלְכְּדוּ אֶת־הַמַּיִם עַד בֵּית בָּרָה
וְאֶת־הַיַּרְדֵּן׃ 25וַיִּלְכְּדוּ שְׁנֵי שָׂרֵי מִדְיָן אֶת־עֹרֵב וְאֶת־זְאֵב וַיַּהַרְגוּ אֶת־עוֹרֵב בְּצוּר־עוֹרֵב וְאֶת־זְאֵב הָרְגוּ בְּיֶקֶב־זְאֵב
וַיִּרְדְּפוּ אֶל־מִדְיָן וְרֹאשׁ־עֹרֵב וּזְאֵב הֵבִיאוּ אֶל־גִּדְעוֹן מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן׃

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

8

Oburhè bw'abantu b'e Efrayimu

[1] Abantu b'e Efrayimu banacibwîra Gedeoni, mpu: «Kwo kurhi oku warhujirire, ene obula kwarhulâlika amango wajagilwîsa Madiani?» Banacimulongoza bwenêne là! [2] Gedeoni abashuza, erhi: «Ka nâni kwo najizirage akinyu? K'okukundeza kw'Efrayimu kurhalushiri okarhalika kw'Abiyezeri? [3] Omu maboko ginyu mwo Nyamubâho ahizire abaluzi b'e Madiani, Orebi na Zebi. Ka niono nakozire akinyu?» Lero kuli ebyo binwa oburhè bwatwîka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Gedeoni aminika abashomhanyi

[4] Oku bundi, Gedeoni anacihika oku Yordani, anaciyikira na balya bantu magana asharhu banali naye. Bôshi erhi barhamire n'okwo kujà kwalwîsa bene Madiani. [5] Anacibwîra abantu b'e Sukoti, erhi: «Mperi nâni olu lubaga rhuli nalo, rhugati rhusungunu, bulya barhamire bwenêne, munabwîne oku nkulikîre Zebahi na Salmuna bombi bombi bali bâmi b'e Madiani». [6] Abarhambo b'e Sukoti banacimushuza mpu: «Ka ecigasha ca Zebahi n'eca Salmuna cikola ciri omu maboko gâwe obwo rhukolaga rhwaha engabo yâwe emigati?» [7] Gedeoni anacibashuza, erhi: «Okunali, hano Nyakasane aba amampa Zebahi na Salmuna, namugezakwo omutuntumo, kuli eyi mibiri yinyu, haguma n'emishûgi y'omw'irûngu, mweshi namugonya nka bisirha». [8] Omu kurhenga aho, asôkera e Penueli, anacibabwîra nk'okwo ana- bwîraga abâbo. Abo bantu b'e Penueli banacimushuza nabo nk'okwo abantu b'e Sukoti bamushuzagya. [9] Anacibabwîra, erhi: «Hano ngaluka rhukola rhuli bahimi, rhunakola rhuli n'omurhûla, nahongola eyi nkingi yinyu».

Okuhimwa kwa Zebahi n'okwa Salmuna

[10] Zebahi na Salmuna bàli aha Karikora n'engabo yâbo ya balume hôfi bihumbi ikumi na birhânu, baligi misigala ya gulya mwandu gw'emirhwe y'abantu b'e Buzûka-zûba. Abafire muli eyo mirhwe, bali bantu bihumbi igana na makumi abirhi, balume ba kulwa n'engôrho. [11] Gedeoni ayisha omu hijira hy'omukâba hy'abantu bayûbakaga aho, olunda lw'e buzûka-zûba, olunda lwa Nobahi na Yogibeha, anacicîrhuna kuli cirya cihando càli camamanya mpu nkaba cikola ciri aharhali kadundo. [12] Zebahi na Salmuna, bakûla omulindi bakola bayaka; naye abakulikira lumino-mino, agwârha abo bâmi b'e Madiani bombi, Zebahi na Salmuna, ecihando câbo côshi acishanda.

Gedeoni acîhôla

[13] Oku bundi Gedeoni, mugala wa Yoash, anacishubûka ebwa matabâro, ayisha oku murhezi gwa Heresi. [14] Erhi aba amagwârha mwanarhabana muguma w'omu bantu b'e Sukoti, amudokereza, naye olya mwâna amuhà amazîno g'abarhambo n'abagula b'e Sukoti bôshi; bahika omu bantu makumi gali nda na nda. [15] Oku bundi Gedeoni anacija emunda abantu b'e Sukoti bali, anacibabwîra erhi: «Alagi Zebahi na Salmuna, balya mwanshekeragakwo omu kuderha mpu: Ka ecigasha ca Zebahi n'eca Salmuna cikolaga ciri omu maboko gâwe obwo rhwakuha emigati n'abo bantu bâwe b'emirhammà?» [16] Anacigwârha abo bashamuka bw'oku lugo. bôshi abahira omu mishûgi y'omw'irûngu. abatuntumiriza, abagonya busirha, abayêreka eci balonzagya abo bantu b'e Sukoti. [17] Ahongola n'erya nkingi y'aha Penueli, ananigûza abantu b'omwo lugo. [18] Anacidôsa Zebahi na Salmuna, erhi: «Kurhi bali bashu-shire balya bantu mwayirhiraga oku Tabora?» Banacimushuza, mpu: «We nabomugwêrhe obusù buli nka bwa mwene mwâmi». [19] Anacibashuza, erhi, «Bali bakulu bani, baburhagwa na nyâmà. Ndahîre,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane. Mucilekaga kubayîrha rhinga nâni ntankamuyisire». [20] Anacibwîra Yeteri, lwo lubere lwâge, erhi: «Yimuka obayirhe». Cikwône nyamwâna a-rhayomolaga engôrho yâge, arhacishomagya, bulya aciri murhò. [21] Zebahi na Salmuna banaciderha, erhi: «Yimuka wêne orhuyirhe, bulya ngasi muntu ajira obwâge burhwali! Gedeoni akanya ayîrha Zebabi na Salmuna anacirhôla emisibo yali omu igosi ly'engamiya zâbo.

Ensiku nzinda za Gedeoni

[22] Lcro abo bene Israheli banacibwîra Gedeoni, mpu: «Oyimage rhukushige, we na mugala wâwe na mugala wa mugala wâwe, bulya we wamarhulîkûza kuli aba Banya-Madiani». [23] Gedeoni anacishuza, erhi: «Ntà mango ciru n'amaguma nankayima kuli mwe na mugala wâni arhankayima kuli mwe: bulya Nyakasane ye wayima kuli mwe». [24] Ci kwônene Gcdeoni anacibabwîra, erhi: «Higuma byonene ngwêrhe namuhûna! Mujè mwampà ngasi muguma ehigondo oku minyago yinyu. Ahûnaga ntyo ebwa kubà abo bashombanyi bâbo bayîrhaga, bali bagwêrhe orhugondo rhw'amasholo, bulya bàli banya Ismaeli. [25] Bashuza, mpu: «Rhwabihâna, ntà kurhindira». Anacilambûla ecishuli, na ngasi muguma akazihirakwo ehigondo hy'omu minyago yâge. [26] Obuzirho bw'orhwo rhugondo rhw'amasholo Gedeoni ahûnaga bwahika omu sikeli cihumbi ciguma magana gali nda[t], buzira kuganja emisibo, enjuma ziyambalirwa oku marhwîri n'emishangi y'akaduku abâmi b'e Madiani bakazâgiyambala; buzira kuganja enigi zàli omu magosi g'e ngamiya zâbo. [27] Ago masholo, Gedeoni atulisamwo efodi[u], agendiyihira omu lugo lwâge aha Ofra. Bene Israheli bôshi bagendikahemukira ebw'eyo efodi; yanaciba murhego kuli Gedeoni n'enyumpa yâge. [28] Bene Israheli bagonya Madiani, arhaciderhaga mpu ayinamula irhwe bundi, n'ecihugo caluhûka myaka makumi ani, ago mango ga Gedeoni. [29] Yerubali, mugala wa Yoash ayimuka, agendicibêrera emwâge. [30] Gedeoni abusire barbabâna makumi gali nda, bôshi yêne wababurhaga ebwa kubà ali agwêrhe bakazi banji[v]. [31] Eciherula cabàga aha Sikemi, camuburhire naco omwânarhabana, n'oyo mwanarhabana Gedeoni amuyirika izîno ly'Abimeleki. [32] Gedeoni, mugala wa Yoash afa n'obushosi burhalimwo kadugundu kaci, anacibishwa omu nshinda y'îshe Yowasi aha Ofra w'e Abiyezeri.

Iherero lya kabiri lya Israheli

[33] Erhi Gideoni aba amafa, bene Israheli bashubikahemukira kandi Nyakasane omu kuharâmya ba-Nyamuzinda ba Bali; banacirhôla Bal-Berit[w] mpu ye okola Nyamuzinda wâbo.
[34] Bene Israheli banaciyibagira Nyakasane, Nyamunzinda wâbo, owabalîkûzagya oku

---

[t] **8.26** : Esikeli cihumbi ciguma magana gali nda byo biro nka makumi abirhi.
[u] **8.27** : Efodi, aha gurhali mwambalo gwa badâhwa, ci nsanamu ya muzimu, erya eyimanzire aha Nyamuzinda; bakagiyifukamira nka kalya bajiraga kanina k'amasholo. Rhulole muli Bac 17, 5; 18, 14-20; 1 Sam 2, 28; 14, 3; 21. 9-10; 23, 6.9; 30, 7; Hoz 3, 4.
[v] **8.30** : Ago mango okurhòla bakazi hanji kurhalihanzîbwe, bwàli bwôrhere bwalilembîrwe. Rhulole muli Murh 46, 26; Luh 1, 5.
[w] **8.33** : Banacirhôla Bali-Beriti nka nyamuzinda w'omurhûla: oyo muzimu bamujira nyamuzinda wâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bashombanyi bâbo bôshi bàli babazongolosire. [35] Barbacikengêraga ciru enyumpa ya Yerubali-Gedeoni, omu kulola aminja gôshi ajirire Israheli.

Richter/Judges BHS 8

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ אֶפְרַיִם מָה־הַדָּבָר הַזֶּה עָשִׂיתָ לָּנוּ לְבִלְתִּי קְרֹאת לָנוּ כִּי הָלַכְתָּ לְהִלָּחֶם בְּמִדְיָן וַיְרִיבוּן אִתּוֹ
בְּחָזְקָה: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֶה־עָשִׂיתִי עַתָּה כָּכֶם הֲלוֹא טוֹב עֹלְלוֹת אֶפְרַיִם מִבְצִיר אֲבִיעֶזֶר: בְּיֶדְכֶם נָתַן אֱלֹהִים
אֶת־שָׂרֵי מִדְיָן אֶת־עֹרֵב וְאֶת־זְאֵב וּמַה־יָּכֹלְתִּי עֲשׂוֹת כָּכֶם אָז רָפְתָה רוּחָם מֵעָלָיו בְּדַבְּרוֹ הַדָּבָר הַזֶּה: וַיָּבֹא גִדְעוֹן
הַיַּרְדֵּנָה עֹבֵר הוּא וּשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ אֲשֶׁר אִתּוֹ עֲיֵפִים וְרֹדְפִים: וַיֹּאמֶר לְאַנְשֵׁי סֻכּוֹת תְּנוּ־נָא כִּכְרֹת לֶחֶם לָעָם
אֲשֶׁר בְּרַגְלָי כִּי־עֲיֵפִים הֵם וְאָנֹכִי רֹדֵף אַחֲרֵי זֶבַח וְצַלְמֻנָּע מַלְכֵי מִדְיָן: וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי סֻכּוֹת הֲכַף זֶבַח וְצַלְמֻנָּע עַתָּה
בְיָדֶךָ כִּי־נִתֵּן לְצִבְאֲךָ לָחֶם: וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן לָכֵן בְּתֶת יְהוָה אֶת־זֶבַח וְאֶת־צַלְמֻנָּע בְּיָדִי וְדַשְׁתִּי אֶת־בְּשַׂרְכֶם אֶת־קוֹצֵי
הַמִּדְבָּר וְאֶת־הַבְּרָקָנִים: וַיַּעַל מִשָּׁם פְּנוּאֵל וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כָּזֹאת וַיַּעֲנוּ אוֹתוֹ אַנְשֵׁי פְנוּאֵל כַּאֲשֶׁר עָנוּ אַנְשֵׁי
סֻכּוֹת: וַיֹּאמֶר גַּם־לְאַנְשֵׁי פְנוּאֵל לֵאמֹר בְּשׁוּבִי בְשָׁלוֹם אֶתֹּץ אֶת־הַמִּגְדָּל הַזֶּה: פ

וְזֶבַח וְצַלְמֻנָּע בְּקַרְקֹר וּמַחֲנֵיהֶם עִמָּם כַּחֲמֵשֶׁת עָשָׂר אֶלֶף כֹּל הַנִּוֹתָרִים מִכֹּל מַחֲנֵה בְנֵי־קֶדֶם וְהַנֹּפְלִים מֵאָה
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב: וַיַּעַל גִּדְעוֹן דֶּרֶךְ הַשְּׁכוּנֵי בָאֳהָלִים מִקֶּדֶם לְנֹבַח וְיָגְבֳּהָה וַיַּךְ אֶת־הַמַּחֲנֶה וְהַמַּחֲנֶה
הָיָה בֶּטַח: וַיָּנָוסוּ זֶבַח וְצַלְמֻנָּע וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם וַיִּלְכֹּד אֶת־שְׁנֵי | מַלְכֵי מִדְיָן אֶת־זֶבַח וְאֶת־צַלְמֻנָּע וְכָל־הַמַּחֲנֶה
הֶחֱרִיד: וַיָּשָׁב גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ מִן־הַמִּלְחָמָה מֵלְמַעֲלֵה הֶחָרֶס: וַיִּלְכֹּד־נַעַר מֵאַנְשֵׁי סֻכּוֹת וַיִּשְׁאָלֵהוּ וַיִּכְתֹּב אֵלָיו
אֶת־שָׂרֵי סֻכּוֹת וְאֶת־זִקְנֶיהָ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה אִישׁ: וַיָּבֹא אֶל־אַנְשֵׁי סֻכּוֹת וַיֹּאמֶר הִנֵּה זֶבַח וְצַלְמֻנָּע אֲשֶׁר חֵרַפְתֶּם
אוֹתִי לֵאמֹר הֲכַף זֶבַח וְצַלְמֻנָּע עַתָּה בְיָדֶךָ כִּי נִתֵּן לַאֲנָשֶׁיךָ הַיְעֵפִים לֶחֶם: וַיִּקַּח אֶת־זִקְנֵי הָעִיר וְאֶת־קוֹצֵי הַמִּדְבָּר
וְאֶת־הַבְּרָקָנִים וַיַּדַע בָּהֶם אֶת אַנְשֵׁי סֻכּוֹת: וְאֶת־מִגְדַּל פְּנוּאֵל נָתָץ וַיַּהֲרֹג אֶת־אַנְשֵׁי הָעִיר: וַיֹּאמֶר אֶל־זֶבַח
וְאֶל־צַלְמֻנָּע אֵיפֹה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הַרַגְתֶּם בְּתָבוֹר וַיֹּאמְרוּ כָּמוֹךָ כְּמוֹהֶם אֶחָד כְּתֹאַר בְּנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמַר אַחַי
בְּנֵי־אִמִּי הֵם חַי־יְהוָה לוּ הַחֱיִתֶם אוֹתָם לֹא הָרַגְתִּי אֶתְכֶם: וַיֹּאמֶר לְיֶתֶר בְּכוֹרוֹ קוּם הֲרָג אוֹתָם וְלֹא־שָׁלַף הַנַּעַר
חַרְבּוֹ כִּי יָרֵא כִּי עוֹדֶנּוּ נָעַר: וַיֹּאמֶר זֶבַח וְצַלְמֻנָּע קוּם אַתָּה וּפְגַע־בָּנוּ כִּי כְאִישׁ גְּבוּרָתוֹ וַיָּקָם גִּדְעוֹן וַיַּהֲרֹג
אֶת־זֶבַח וְאֶת־צַלְמֻנָּע וַיִּקַּח אֶת־הַשַּׂהֲרֹנִים אֲשֶׁר בְּצַוְּארֵי גְמַלֵּיהֶם: וַיֹּאמְרוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּדְעוֹן מְשָׁל־בָּנוּ
גַּם־אַתָּה גַּם־בִּנְךָ גַּם בֶּן־בִּנֶךָ כִּי הוֹשַׁעְתָּנוּ מִיַּד מִדְיָן: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם גִּדְעוֹן לֹא־אֶמְשֹׁל אֲנִי בָּכֶם וְלֹא־יִמְשֹׁל בְּנִי
בָּכֶם יְהוָה יִמְשֹׁל בָּכֶם: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם גִּדְעוֹן אֶשְׁאֲלָה מִכֶּם שְׁאֵלָה וּתְנוּ־לִי אִישׁ נֶזֶם שְׁלָלוֹ כִּי־נִזְמֵי זָהָב לָהֶם כִּי
יִשְׁמְעֵאלִים הֵם: וַיֹּאמְרוּ נָתוֹן נִתֵּן וַיִּפְרְשׂוּ אֶת־הַשִּׂמְלָה וַיַּשְׁלִיכוּ שָׁמָּה אִישׁ נֶזֶם שְׁלָלוֹ: וַיְהִי מִשְׁקַל נִזְמֵי הַזָּהָב
אֲשֶׁר שָׁאָל אֶלֶף וּשְׁבַע־מֵאוֹת זָהָב לְבַד מִן־הַשַּׂהֲרֹנִים וְהַנְּטִפוֹת וּבִגְדֵי הָאַרְגָּמָן שֶׁעַל מַלְכֵי מִדְיָן וּלְבַד מִן־הָעֲנָקוֹת

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲשֶׁר בְּצַוְּארֵי גְמַלֵּיהֶם׃ 27וַיַּעַשׂ אוֹתוֹ גִדְעוֹן לְאֵפוֹד וַיַּצֵּג אוֹתָו בְּעִירוֹ בְּעָפְרָה וַיִּזְנוּ כָּל־יִשְׂרָאֵל אַחֲרָיו שָׁם וַיְהִי
לְגִדְעוֹן וּלְבֵיתוֹ לְמוֹקֵשׁ׃ 28וַיִּכָּנַע מִדְיָן לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יָסְפוּ לָשֵׂאת רֹאשָׁם וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה בִּימֵי
גִדְעוֹן׃ פ
29וַיֵּלֶךְ יְרֻבַּעַל בֶּן־יוֹאָשׁ וַיֵּשֶׁב בְּבֵיתוֹ׃ 30וּלְגִדְעוֹן הָיוּ שִׁבְעִים בָּנִים יֹצְאֵי יֶרֶךְ כִּי־נָשִׁים רַבּוֹת הָיוּ לוֹ׃ 31וּפִילַגְשׁוֹ אֲשֶׁר
בִּשְׁכֶם יָלְדָה־לּוֹ גַם־הִיא בֵּן וַיָּשֶׂם אֶת־שְׁמוֹ אֲבִימֶלֶךְ׃ 32וַיָּמָת גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ בְּשֵׂיבָה טוֹבָה וַיִּקָּבֵר בְּקֶבֶר יוֹאָשׁ אָבִיו
בְּעָפְרָה אֲבִי הָעֶזְרִי׃ פ
33וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵת גִּדְעוֹן וַיָּשׁוּבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים וַיָּשִׂימוּ לָהֶם בַּעַל בְּרִית לֵאלֹהִים׃ 34וְלֹא זָכְרוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם הַמַּצִּיל אוֹתָם מִיַּד כָּל־אֹיְבֵיהֶם מִסָּבִיב׃ 35וְלֹא־עָשׂוּ חֶסֶד עִם־בֵּית יְרֻבַּעַל גִּדְעוֹן
כְּכָל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה עִם־יִשְׂרָאֵל׃ פ

9

Obwâmi bw'Abimeleki

[1] Abimeleki mwene Yerubali akanya aja emunda bene wâbo nina bàli aba Sikemi; anacirhôndêra okubwîra abo bantu b'omu mulala gwa nina erhi: [2] «Mumbwîre nâni, muhûnyire, erhi n'abantu b'e Sikemi bôshi bayumva, kurhi kwinjà kuli mwe? Murhegekwe na bantu makumi gali nda na bôshi bene Yerubali, nîsi erhi muguma yenene abè ye wakazimurhegeka? Munakengêre oku niono ndi w'oku mubiri gwinyu n'ow'oku mavuha ginyu». [3] Abo bene wâbo nina bajà bashambâla kuli ye emwa ngasi barhambo b'omu Sikemi, n'omurhima gwâbo gwalinda guyêrekera Abimeleki yenene, ebwa kubà bamakaziderha mpu: «Ci amaba mwene wîrhu». [4] Banacimuhà sikeli makumi gali nda ga marhale, garhengaga eka Bali-Beriti; Abimeleki azikolêsa oku kujà arhizarhiza abantu ba busha, abarhacigwêrhe irenge lici, nabo banacijabamushimba. [5] Okubundi akanya aja emw'îshe aha Ofra, ayîrha bene wâbo, bene Yeru-bali, makumi gali nda, bôshi abanigira okw'ibuye liguma; Yotami, ye wali mwanarhabana wa buzinda omu bene Yerubali, yêne abafumamwo, ebwa kubà amagendicifulika. [6] Lero obwo, abarhambo bôshi b'e Sikemi n'ab'e Beti-Milo, bashûbûzanya; bayisha, bayimika Abimeleki, mpu ye okola mwâmi wâbo, bamuhêra obwâmi aha mwelo gubà aha luhêro lubà e Sikemi.

Yotami atwa mwene wâbo omugani

[7] Banacimanyîsa Yotami oku kwo byabîre ntyo; naye akanya, aja oku ntondo Garizîmi, anacihamagaza, ayama bwenêne aderha erhi: «Muyumve mweshi mwe barhambo b'e Sikemi! na Nyamubâho naye anyumve! [8] Emirhi yanacihuma njira mpu ekola yagendicisingira omwâmi wakaziyirhegeka. Yanacibwîra omuzêti mpu: «Obè mwâmi wîrhu». [9] Ci omuzêti gwabashuza erhi: «Kali nkolaga nagendileka okukazirhengamwo gala mavurha gâni garhuma ntona emwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane n'emw'abantu, nti lyo ngendikaziyerûkira oku nyanya ly'eyindi mirhi?». [10] Emirhi yanacibwîra omutini mpu: «Yisha, obè mwâmi wîrhu». [11] Omutini gwayishuza erhi: «Kali nkolaga nagendileka okukazihâna oluboholo n'irehe lyâni liyinjiha bwenêne, nti lyo ngendikaziyerera oku nyanya ly'emirhi?» [12] Emirhi yanacibwîra omuzâbîbu mpu: «Obè mwâmi wîrhu w'oyo». Ci omuzâbîbu gwayishuza [13] erhi: «Ka nkolaga nagendileka okukazirhengamwo idivayi lyâni erishagalusa Nyamuzinda n'abantu, nti lyo ngendikaziyerêra enyanya ly'emirhi?» [14] Lero emirhi yanacibwîra ishaka mpu: «Yisha w'oyo obè mwâmi wîrhu». [15] Nalyo ishaka lyabwîra emirhi erhi: «Akaba mwalonza okunshîga amavurha mpu mbè mwâmi winyu, muyishage mweshi muyakire omu cihôho câni; na akaba arhali ntyo, omuliro gupamukâge omw'ishaka gumalire enduluma z'e Libano.» [16] «Nabuno akaba mwabwîne oku kuli kwinjà kunashi-nganine mujire Abimeleki mwâmi, akaba mubwîne oku mwajirire bwinjà Yerubali n'enyumpa yâge, n'akaba mwabwîne oku kwo kwinjà okwo, lyo mugalula aminja oku gandi minjà amujirire. [17] Bulya larha amulwirire, ahanyire obuzîne bwâge anamuyokola omu ma-boko g'Abanya-Madiani; [18] na mwêhe moyo mwamacihinduliraga enyumpa ya larha, mwayîrha bagala makumi gali nda, mwabayirhira okw'ibuye liguma, na buzinda bw'aho, mwagendijira mwâmi w'abarhambo bôshi b'e Sikemi Abimeleki, mugala w'omujànyere mpu kwenge ali mwene winyu. [19] Akaba munabwîne oku kuli kwinjà kunashingânîne oku mwajizire olwo lusiku, emunda Yerubali ali n'enyumpa yâge, neci! Abimeleki abâge ye bushagaluke bwinyu, ninyu mubâge bushagaluke bwâge! [20] N'akaba arhali ntyo, omuliro gupamukâge muli Abimeleki, gusingonole abarhambo b'e Sikemi n'ab'e Beti-Milo, gunasingonole Abimeleki!» [21] Yotami anacizonga, ayaka; aja e Beri, acibererayo kulî n'Abimeleki, mwene wâbo.

Abantu b'e Sikemi bagomera Abimeleki banahimwa

[22] Abimeleki ayimire myâka isharhu omw'Israheli. [23] Nyamuzinda anacîrhuma omûka mubî muli Abimeleki na muli balya barhambo b'e Sikemi, n'abo abarhambo b'e Sikemi bagomera Abimeleki. [24] Mpu lyo bulya bubî bwarhumaga ayîrha bene Yerubali makumi gali nda nabo bubarhogera, bunabe lwihôlo kuli gulya mukò guli enyanya ly'Abimeleki, ye mwene wâbo wabayirhaga, kandi bubè lwihôlo kuli balya barhambo b'e Sikemi bamushumikaga mpu ayîrhe bene wâbo. [25] Abola barhambo b'e Sikemi banacimujirira emirhego oku marhwerhwe g'entondo, banakazinyaga ngasi bôshi bakagezire hôfi nabo omu njira; n'okwo kwamanyîkana emunda Abimeleki ali. [26] Lero lusiku luguma, Gaali, mugala wa Ebedi, ayisha agera aha Sikemi na bene wâbo. Abarhanbo b'e Sikemi bamwikubagira la. [27] Banacihuluka, bajà omu ndimiro batwa emizâbîbu yâbo, barhalika banayikandamwo amamvu bajira olusiku lukulu; bakanya bajà omu kaNyamuzinda wâbo, balya bananywa, banarhôndêra okuhehêrera Abimeleki. [28] Gaali, mugala wa Ebedi anaciderha, erhi: «Aligi muci oyo Abimeleki na Sikemi aligi muci obwo rhwamurhumikira? Bene Yerubali na Zebuli, ye murhonyi wâge, bo barhumikira abantu ba Hamori, îshe wa Sikemi, ci kwônene rhwono carhuma rhubarhumikira? [29] Aye mushàna, ndi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wakampa olu lubaga? Nanayimûla Abimeleki. Nanashubibwîra Abimeleki nti: «Oyûshûle omurhwe gwâwe, oyîshe olwe!» [30] Omurhambo Zebuli amanya ebinwa Gaali mwene Ebedi aderhaga; byanacimujira burhè. [31] Anacirhuma bufundafunda entumwa emw'Abimeleki mpu bagendimubwîra, mpu: «Lolà oku Gaali, mugala wa Ebedi, ayishire aha Sikemi na bene wâbo, na lolà oku bakola badwîrhe bashumika olubaga mpu lukugomere. [32] Ojage aho, ozûke hudufubudufu, n'olubaga luli nâwe, ogendibarhêra omu ndimiro. [33] Sêzi, gala mango izûba lishoshôka, wanayimuka oshagamukire olugo; na hano Gali n'abantu bali kuli ye bahuluka mpu bali kulwîsa, wanabakolera amabî nk'oku okuboko kwâwe kunahashire.» [34] Abimeleki na balya bàli naye banaciyimuka budufu, bagendicifulika hôfi na Sikemi, bacigaba muli bikembe bini. [35] Gaali mugala wa Ebedi anahuluka agendiyimanga aha muhango gw'olugo. Lero Abimeleki na balya banali naye banacirhenga halya bàli bacifulisire. [36] Erhi abona abo bantu, Gaali anacibwîra Zebuli, erhi: «Langîra abantu bayandagala oku ntondo». Naye Zebuli anacimushuza, erhi: «Mâshi bizunguzungu bya ntondo ebyo wamarhôla wêhe mpu bantu». [37] Gaali ashubija omu kanwa aderha, erhi: «Lolà omuzinzi gw'abantu bayandagala omu kagarhî k'ecihugo n'ogundi muzinzi gw'abantu gula gwayisha omu njira egezire aha mwelo gw'abashonga». [38] Zebuli anacimushuza, erhi: «Ngahi luligi lulya lulimi wakazâgiderhamwo mpu: Ka Abimeleki aligi muntu obwo rhwamurhumikira? K'arhali lwo lubaga wakazâgigayaguza olwo? Hulukaga lero buno ogendilulwîsa». [39] Gaali anacihuluka, ayisha ashokolîre abarhambo b'aha Sikemi, anacitulakwo Abimeleki entambala. [40] Abimeleki anacimuzigagalakwo, Gaali naye akûla omulindi aciyakira, na bantu banji bafà ago mango kuhika aha muhango. [41] Abimeleki ayimanga aha Aruma; naye Zebuli alibirhakwo Gaali na bene wâbo, arhacizigaga babêra aha Sikemi.

Abantu b'e Sikemi bayîrhwa na Migdali-Sikemi anyagwa

[42] Erhi buca, olubaga lwashubihuluka mpu lwàjà oku matabâro; Abimeleki erhi akuyumva, [43] ayanka abantu bâge abagabamwo bikembe bisharhu, anacigendikubikira omu ndimiro. Akazihengûza, na lolà oku olubaga lwamarhenga omu lugo; anacibashagamukira, abalwîsa, abahima. [44] Abimeleki na cirya cikembe c'engabo yali naye bakanya bagendibêra aha muhango gw'olugo. Birya bindi bikembe bibirhi byacirhuna kuli balya bàli bamakomekera mpu bakola bagendilwa, banacibahima. [45] Abimeleki alegerera alwîsa olwo lugo, omulegerege gôshi; arhôla lulya lugo, anigûza abantu balimwo; okubundi ashâba lulya lugo, alushanda anagalagazamwo omunyu. [46] Erhi bayumva ogo mwanzi abarhambo bàli aha nkingi ya Sikemi bagendicilunda omu nyumpa nene y'omu ka-Eli-Beriti. [47] Erhi Abimeleki amanya oku abarhambo b'aha nkingi ya Sikemi bôshi balundumine ntyo haguma, [48] anacisôkera oku ntondo Salmoni n'engabo y'abantu banali naye. Ayanka embasha, ayihira omu nfune, atwa ishami ly'omurhi, alilengeza, anacilihira ahalurhugo lwâge; anacibwîra balya bantu bàli naye erhi: «Okwomubwîne najira kwo ninyu mujirage, dubaduba akani». [49] Nabo balya bantu bôshi banacijà batwa ngasi muguma ishami banacikuli-kira Abimeleki; banacihonda galya mashami kµli erya nyumpa nene, bayidulika muliro

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mpu bayokeremwo ngasi banamuli bôshi. Abantu b'aho nkingi ya Sikemi bôshi banaciyîrhwa; bali hôfi cihumbi, abalume n'abakazi.

Okufà kwa Abimeleki

50 Enyuma z'aho, Abimeleki anacirhêra olugo lwa Tebesi, anacilugwârha. 51 Muli olwo lugo mwàli enkingi eyûbasirwe buzibu-zibu. Abantu banaciyakira muli eyo nkingi, abalume n'abakazi n'abarhambo. N'erhi babà bamahamika olumvi enyuma zâho, bagendiyimanga enyanya ly'eyo nkingi. 52 Abimeleki anaciyegêra hôfi n'erya nkingi, ayikozakwo entambala, aj'aha lumvi mpu akola aludulika muliro. 53 Mukazi muguma, ayanka ibuye ly'olwanjikwa, amuhanda- lyo ah'irhwe na lulya lwanjikwa lwamujonjaga empanga. 54 Ho na halya anacihamagala omwâna wali oherhe emirasano yâge, anacimubwîra, erhi: «Oyomole engôrho yâwe empolereze, lyo balekikaziderha kuli nie mpu: Mukazi wamuyisire». Olya mwâna wâge omufund'engôrho, afa. 55 Erhi engabo ya bene Israheli ebona oku Abimeleki amafa, yacishubirira ngasi muguma emwâge. 56 Ntyo, Nyamuzinda agalulira Abimeleki galya mabî ajiriraga îshe erhi ayîrha bene wâbo makumi gali nda. 57 Nyamuzinda abarhuza ntyo abo bantu b'e Sikemi obubî bwâbo. Na ntyo kwâbà kulya bahehêreragwa na Yotami, mugala wa Yerubali.

Richter/Judges BHS 9

וַיֵּ֤לֶךְ אֲבִימֶ֙לֶךְ֙ בֶּן־יְרֻבַּ֔עַל שְׁכֶ֖מָה אֶל־אֲחֵ֣י אִמּ֑וֹ וַיְדַבֵּ֣ר אֲלֵיהֶ֗ם וְאֶל־כָּל־מִשְׁפַּ֛חַת בֵּית־אֲבִ֥י אִמּ֖וֹ לֵאמֹֽר׃ דַּבְּרוּ־נָ֞א
בְּאָזְנֵ֣י כָל־בַּעֲלֵ֣י שְׁכֶ֗ם מַה־טּ֤וֹב לָכֶם֙ הַמֹּשֵׁ֣ל בָּכֶ֔ם שִׁבְעִ֖ים אִ֣ישׁ כֹּ֣ל בְּנֵי֙ יְרֻבַּ֔עַל אִם־מֹשֵׁ֥ל בָּכֶ֖ם אִ֣ישׁ אֶחָ֑ד וּזְכַרְתֶּ֕ם
כִּי־עַצְמֵכֶ֥ם וּבְשַׂרְכֶ֖ם אָנִֽי׃ וַיְדַבְּר֤וּ אֲחֵי־אִמּוֹ֙ עָלָ֔יו בְּאָזְנֵ֖י כָּל־בַּעֲלֵ֣י שְׁכֶ֑ם אֵ֚ת כָּל־הַדְּבָרִ֣ים הָאֵ֔לֶּה וַתֵּ֥ט לִבָּ֖ם אַחֲרֵ֥י
אֲבִימֶ֛לֶךְ כִּ֥י אָמְר֖וּ אָחִ֥ינוּ הֽוּא׃ וַיִּתְּנ֨וּ־לוֹ֙ שִׁבְעִ֣ים כֶּ֔סֶף מִבֵּ֖ית בַּעַ֣ל בְּרִ֑ית וַיִּשְׂכֹּ֣ר בָּהֶ֗ם אֲבִימֶ֙לֶךְ֙ אֲנָשִׁ֣ים רֵיקִ֔ים
וּפַחֲזִ֖ים וַיֵּלְכ֥וּ אַחֲרָֽיו׃ וַיָּבֹ֣א בֵית־אָבִ֗יו עָפְרָ֙תָה֙ וַיַּהַרֹּ֣ג אֶת־אֶחָ֔יו בְּנֵי־יְרֻבַּ֖עַל שִׁבְעִ֣ים אִ֑ישׁ עַל־אֶ֣בֶן אֶחָ֔ת וַיִּוָּתֵ֕ר יוֹתָ֖ם
בֶּן־יְרֻבַּ֥עַל הַקָּטֹ֖ן כִּ֥י נֶחְבָּֽא׃ ס
וַיֵּאָסְפ֣וּ כָל־בַּעֲלֵ֣י שְׁכֶ֔ם וְכָל־בֵּ֖ית מִלּ֑וֹא וַיֵּלְכ֗וּ וַיַּמְלִ֙יכוּ֙ אֶת־אֲבִימֶ֣לֶךְ לְמֶ֔לֶךְ עִם־אֵל֖וֹן מֵצֵ֥ב אֲשֶׁ֖ר בִּשְׁכֶֽם׃ וַיַּגִּ֣דוּ
לְיוֹתָ֗ם וַיֵּ֙לֶךְ֙ וַיַּעֲמֹ֣ד בְּרֹ֔אשׁ הַר־גְּרִזִּ֖ים וַיִּשָּׂ֣א קוֹל֑וֹ וַיִּקְרָ֕א וַיֹּ֥אמֶר לָהֶ֖ם שִׁמְע֣וּ אֵלַ֔י בַּעֲלֵ֥י שְׁכֶ֖ם וְיִשְׁמַ֥ע אֲלֵיכֶ֖ם
אֱלֹהִֽים׃ הָלֹ֣וךְ הָלְכ֣וּ הָעֵצִ֗ים לִמְשֹׁ֛חַ עֲלֵיהֶ֥ם מֶ֖לֶךְ וַיֹּאמְר֣וּ לַזַּ֔יִת מָלְכָ֥ה עָלֵֽינוּ׃ וַיֹּ֣אמֶר לָהֶ֔ם הַזַּ֖יִת הֶחָדַ֑לְתִּי
אֶת־דִּשְׁנִ֞י אֲשֶׁר־בִּ֣י יְכַבְּד֤וּ אֱלֹהִים֙ וַאֲנָשִׁ֔ים וְהָלַכְתִּ֖י לָנ֥וּעַ עַל־הָעֵצִֽים׃ וַיֹּאמְר֣וּ הָעֵצִ֗ים לַתְּאֵנָה֙ לְכִי־אַ֣תְּ מָלְכִ֔י
עָלֵ֑ינוּ וַתֹּ֣אמֶר לָהֶ֗ם הַתְּאֵנָה֙ הֶחָדַ֣לְתִּי אֶת־מָתְקִ֔י וְאֶת־תְּנוּבָתִ֖י הַטּוֹבָ֑ה וְהָלַכְתִּ֖י לָנ֥וּעַ עַל־הָעֵצִֽים׃ וַיֹּאמְר֣וּ הָעֵצִ֗ים
לַגֶּ֙פֶן֙ לְכִי־אַ֣תְּ מָלְכִ֔י עָלֵ֑ינוּ וַתֹּ֣אמֶר לָהֶ֗ם הַגֶּ֙פֶן֙ הֶחָדַ֣לְתִּי אֶת־תִּירוֹשִׁ֔י הַמְשַׂמֵּ֥חַ אֱלֹהִ֖ים וַאֲנָשִׁ֑ים וְהָלַכְתִּ֖י לָנ֥וּעַ
עַל־הָעֵצִֽים׃ וַיֹּאמְר֣וּ כָל־הָעֵצִ֗ים אֶל־הָאָטָד֙ לֵ֣ךְ אַתָּ֔ה מְלָךְ־עָלֵ֑ינוּ׃ וַיֹּאמֶר֩ הָאָטָ֨ד אֶל־הָעֵצִ֜ים אִ֣ם בֶּאֱמֶ֗ת אַתֶּם֙
מְשִׁחִ֣ים אֹתִ֔י לְמֶ֖לֶךְ עֲלֵיכֶ֑ם בֹּ֣אוּ חֲס֤וּ בְצִלִּי֙ וְאִם־אַ֔יִן תֵּצֵ֥א אֵ֖שׁ מִן־הָאָטָ֑ד וְתֹאכַ֖ל אֶת־אַרְזֵ֥י הַלְּבָנֽוֹן׃ וְעַתָּ֗ה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אִם־בְּאֻמֹּת וּבְתָמִים עֲשִׂיתֶם וַתַּמְלִיכוּ אֶת־אֲבִימֶלֶךְ וְאִם־טוֹבָה עֲשִׂיתֶם עִם־יְרֻבַּעַל וְעִם־בֵּיתוֹ וְאִם־כִּגְמוּל יָדָיו
עֲשִׂיתֶם לוֹ׃ 17אֲשֶׁר־נִלְחַם אָבִי עֲלֵיכֶם וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־נַפְשׁוֹ מִנֶּגֶד וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד מִדְיָן׃ 18וְאַתֶּם קַמְתֶּם עַל־בֵּית אָבִי
הַיּוֹם וַתַּהַרְגוּ אֶת־בָּנָיו שִׁבְעִים אִישׁ עַל־אֶבֶן אֶחָת וַתַּמְלִיכוּ אֶת־אֲבִימֶלֶךְ בֶּן־אֲמָתוֹ עַל־בַּעֲלֵי שְׁכֶם כִּי אֲחִיכֶם
הוּא׃ 19וְאִם־בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים עֲשִׂיתֶם עִם־יְרֻבַּעַל וְעִם־בֵּיתוֹ הַיּוֹם הַזֶּה שִׂמְחוּ בַּאֲבִימֶלֶךְ וְיִשְׂמַח גַּם־הוּא
בָּכֶם׃ 20וְאִם־אַיִן תֵּצֵא אֵשׁ מֵאֲבִימֶלֶךְ וְתאכַל אֶת־בַּעֲלֵי שְׁכֶם וְאֶת־בֵּית מִלּוֹא וְתֵצֵא אֵשׁ מִבַּעֲלֵי שְׁכֶם וּמִבֵּית מִלּוֹא
וְתאכַל אֶת־אֲבִימֶלֶךְ׃ 21וַיָּנָס יוֹתָם וַיִּבְרַח וַיֵּלֶךְ בְּאֵרָה וַיֵּשֶׁב שָׁם מִפְּנֵי אֲבִימֶלֶךְ אָחִיו׃ פ
22וַיָּשַׂר אֲבִימֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל שָׁלֹשׁ שָׁנִים׃ 23וַיִּשְׁלַח אֱלֹהִים רוּחַ רָעָה בֵּין אֲבִימֶלֶךְ וּבֵין בַּעֲלֵי שְׁכֶם וַיִּבְגְּדוּ
בַּעֲלֵי־שְׁכֶם בַּאֲבִימֶלֶךְ׃ 24לָבֹוא חֲמַס שִׁבְעִים בְּנֵי־יְרֻבַּעַל וְדָמָם לָשׂוּם עַל־אֲבִימֶלֶךְ אֲחִיהֶם אֲשֶׁר הָרַג אוֹתָם וְעַל
בַּעֲלֵי שְׁכֶם אֲשֶׁר־חִזְקוּ אֶת־יָדָיו לַהֲרֹג אֶת־אֶחָיו׃ 25וַיָּשִׂימוּ לוֹ בַעֲלֵי שְׁכֶם מְאָרְבִים עַל רָאשֵׁי הֶהָרִים וַיִּגְזְלוּ אֶת
כָּל־אֲשֶׁר־יַעֲבֹר עֲלֵיהֶם בַּדֶּרֶךְ וַיֻּגַּד לַאֲבִימֶלֶךְ׃ פ
26וַיָּבֹא גַּעַל בֶּן־עֶבֶד וְאֶחָיו וַיַּעַבְרוּ בִּשְׁכֶם וַיִּבְטְחוּ־בוֹ בַּעֲלֵי שְׁכֶם׃ 27וַיֵּצְאוּ הַשָּׂדֶה וַיִּבְצְרוּ אֶת־כַּרְמֵיהֶם וַיְדָרְכוּ
וַיַּעֲשׂוּ הִלּוּלִים וַיָּבֹאוּ בֵּית אֱלֹהֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיְקַלְלוּ אֶת־אֲבִימֶלֶךְ׃ 28וַיֹּאמֶר ׀ גַּעַל בֶּן־עֶבֶד מִי־אֲבִימֶלֶךְ
וּמִי־שְׁכֶם כִּי נַעַבְדֶנּוּ הֲלֹא בֶן־יְרֻבַּעַל וּזְבֻל פְּקִידוֹ עִבְדוּ אֶת־אַנְשֵׁי חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם וּמַדּוּעַ נַעַבְדֶנּוּ אֲנָחְנוּ׃ 29וּמִי יִתֵּן
אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְאָסִירָה אֶת־אֲבִימֶלֶךְ וַיֹּאמֶר לַאֲבִימֶלֶךְ רַבֶּה צְבָאֶךָ וָצֵאָה׃ 30וַיִּשְׁמַע זְבֻל שַׂר־הָעִיר אֶת־דִּבְרֵי
גַּעַל בֶּן־עֶבֶד וַיִּחַר אַפּוֹ׃ 31וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־אֲבִימֶלֶךְ בְּתָרְמָה לֵאמֹר הִנֵּה גַעַל בֶּן־עֶבֶד וְאָחִיו בָּאִים שְׁכֶמָה וְהִנָּם
צָרִים אֶת־הָעִיר עָלֶיךָ׃ 32וְעַתָּה קוּם לַיְלָה אַתָּה וְהָעָם אֲשֶׁר־אִתָּךְ וֶאֱרֹב בַּשָּׂדֶה׃ 33וְהָיָה בַבֹּקֶר כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ
תַּשְׁכִּים וּפָשַׁטְתָּ עַל־הָעִיר וְהִנֵּה־הוּא וְהָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ יֹצְאִים אֵלֶיךָ וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר תִּמְצָא יָדֶךָ׃ ס
34וַיָּקָם אֲבִימֶלֶךְ וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ לָיְלָה וַיֶּאֶרְבוּ עַל־שְׁכֶם אַרְבָּעָה רָאשִׁים׃ 35וַיֵּצֵא גַּעַל בֶּן־עֶבֶד וַיַּעֲמֹד פֶּתַח
שַׁעַר הָעִיר וַיָּקָם אֲבִימֶלֶךְ וְהָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ מִן־הַמַּאְרָב׃ 36וַיִּרְא־גַעַל אֶת־הָעָם וַיֹּאמֶר אֶל־זְבֻל הִנֵּה־עָם יוֹרֵד
מֵרָאשֵׁי הֶהָרִים וַיֹּאמֶר אֵלָיו זְבֻל אֶת צֵל הֶהָרִים אַתָּה רֹאֶה כָּאֲנָשִׁים׃ ס
37וַיֹּסֶף עוֹד גַּעַל לְדַבֵּר וַיֹּאמֶר הִנֵּה־עָם יוֹרְדִים מֵעֻם טַבּוּר הָאָרֶץ וְרֹאשׁ־אֶחָד בָּא מִדֶּרֶךְ אֵלוֹן מְעוֹנְנִים׃ 38וַיֹּאמֶר
אֵלָיו זְבֻל אַיֵּה אֵפוֹא פִיךָ אֲשֶׁר תֹּאמַר מִי אֲבִימֶלֶךְ כִּי נַעַבְדֶנּוּ הֲלֹא זֶה הָעָם אָשֵׁר מָאַסְתָּה בּוֹ צֵא־נָא עַתָּה וְהִלָּחֶם
בּוֹ׃ ס
39וַיֵּצֵא גַּעַל לִפְנֵי בַּעֲלֵי שְׁכֶם וַיִּלָּחֶם בַּאֲבִימֶלֶךְ׃ 40וַיִּרְדְּפֵהוּ אֲבִימֶלֶךְ וַיָּנָס מִפָּנָיו וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים רַבִּים עַד־פֶּתַח
הַשָּׁעַר׃ 41וַיֵּשֶׁב אֲבִימֶלֶךְ בָּארוּמָה וַיְגָרֶשׁ זְבֻל אֶת־גַּעַל וְאֶת־אֶחָיו מֵשֶׁבֶת בִּשְׁכֶם׃ 42וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֵּצֵא הָעָם
הַשָּׂדֶה וַיַּגִּדוּ לַאֲבִימֶלֶךְ׃ 43וַיִּקַּח אֶת־הָעָם וַיֶּחֱצֵם לִשְׁלֹשָׁה רָאשִׁים וַיֶּאֶרֶב בַּשָּׂדֶה וַיַּרְא וְהִנֵּה הָעָם יֹצֵא מִן־הָעִיר
וַיָּקָם עֲלֵיהֶם וַיַּכֵּם׃ 44וַאֲבִימֶלֶךְ וְהָרָאשִׁים אֲשֶׁר עִמּוֹ פָּשְׁטוּ וַיַּעַמְדוּ פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וּשְׁנֵי הָרָאשִׁים פָּשְׁטוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עַל־כָּל־אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה וַיִּכּוֹם: 45וַאֲבִימֶלֶךְ נִלְחָם בָּעִיר כָּל הַיּוֹם הַהוּא וַיִּלְכֹּד אֶת־הָעִיר וְאֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בָּהּ הָרָג וַיִּתֹּץ
אֶת־הָעִיר וַיִּזְרָעֶהָ מֶלַח: פ
46וַיִּשְׁמְעוּ כָּל־בַּעֲלֵי מִגְדַּל־שְׁכֶם וַיָּבֹאוּ אֶל־צְרִיַח בֵּית אֵל בְּרִית: 47וַיֻּגַּד לַאֲבִימֶלֶךְ כִּי הִתְקַבְּצוּ כָּל־בַּעֲלֵי
מִגְדַּל־שְׁכֶם: 48וַיַּעַל אֲבִימֶלֶךְ הַר־צַלְמוֹן הוּא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ וַיִּקַּח אֲבִימֶלֶךְ אֶת־הַקַּרְדֻּמוֹת בְּיָדוֹ וַיִּכְרֹת שׂוֹכֶת
עֵצִים וַיִּשָּׂאֶהָ וַיָּשֶׂם עַל־שִׁכְמוֹ וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ מָה רְאִיתֶם עָשִׂיתִי מַהֲרוּ עֲשׂוּ כָמוֹנִי: 49וַיִּכְרְתוּ
גַם־כָּל־הָעָם אִישׁ שׂוֹכֹה וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיָּשִׂימוּ עַל־הַצְּרִיחַ וַיַּצִּיתוּ עֲלֵיהֶם אֶת־הַצְּרִיחַ בָּאֵשׁ וַיָּמֻתוּ גַּם
כָּל־אַנְשֵׁי מִגְדַּל־שְׁכֶם כְּאֶלֶף אִישׁ וְאִשָּׁה: פ
50וַיֵּלֶךְ אֲבִימֶלֶךְ אֶל־תֵּבֶץ וַיֶּחַן בְּתֵבֶץ וַיִּלְכְּדָהּ: 51וּמִגְדַּל־עֹז הָיָה בְתוֹךְ־הָעִיר וַיָּנֻסוּ שָׁמָּה כָּל־הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְכֹל
בַּעֲלֵי הָעִיר וַיִּסְגְּרוּ בַּעֲדָם וַיַּעֲלוּ עַל־גַּג הַמִּגְדָּל: 52וַיָּבֹא אֲבִימֶלֶךְ עַד־הַמִּגְדָּל וַיִּלָּחֶם בּוֹ וַיִּגַּשׁ עַד־פֶּתַח הַמִּגְדָּל
לִשְׂרֹפוֹ בָאֵשׁ: 53וַתַּשְׁלֵךְ אִשָּׁה אַחַת פֶּלַח רֶכֶב עַל־רֹאשׁ אֲבִימֶלֶךְ וַתָּר�ץ אֶת־גֻּלְגֻּלְתּוֹ: 54וַיִּקְרָא מְהֵרָה אֶל־הַנַּעַר |
נֹשֵׂא כֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁלֹף חַרְבְּךָ וּמוֹתְתֵנִי פֶּן־יֹאמְרוּ לִי אִשָּׁה הֲרָגָתְהוּ וַיִּדְקְרֵהוּ נַעֲרוֹ וַיָּמֹת: 55וַיִּרְאוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל כִּי
מֵת אֲבִימֶלֶךְ וַיֵּלְכוּ אִישׁ לִמְקֹמוֹ: 56וַיָּשֶׁב אֱלֹהִים אֶת רָעַת אֲבִימֶלֶךְ אֲשֶׁר עָשָׂה לְאָבִיו לַהֲרֹג אֶת־שִׁבְעִים
אֶחָיו: 57וְאֶת כָּל־רָעַת אַנְשֵׁי שְׁכֶם הֵשִׁיב אֱלֹהִים בְּרֹאשָׁם וַתָּבֹא אֲלֵיהֶם קִלֲלַת יוֹתָם בֶּן־יְרֻבָּעַל: פ

10

Tola

[1] Erhi Abimeleki aba amafa, Tola mugala wa Puwa, mugala wa Dodo, wa kuli bene Isakari, anaciyimuka mpu akola ayokola Israheli; Oyo muntu ayûbakaga aha Shamiri, omu ntondo y'Efrayimu. [2] Alamire mucîrânuzi omw'Israheli myâka makumi abirhi' n'isharhu buzinda bw'aho, afa anabishwa aha Shamiri.

Yayiri

[3] Enyuma z'aho, ayimuka naye Yayiri, abaga muntu w'e Galadi, aba muci- ranuzi omw'Israheli myâka makumi abirhi n'ibirhi. [4] Ali agwêrhe bagala makumi asharhu na bôshi bakazâgigendera oku ndogomi makumi asharhu; ali anagwêrhe ngo makumi asharhu, na kuhika ene kwo banaciziderha mpu murhu- ndu gwa Yayiri; ezo ngo ziri omu Galadi. [5] Yayiri naye anacifa, anacibishwa aha Kamoni.

Bene-Israheli balibuzibwa na Bene-Amoni

[6] Bene Israheli bashubirhondêra okukazijira ebigalugalu embere za Nyakasane. Bashubikazikolera ba-Bali na ba-Astarte, bo ba-Nyamuzinda b'e Sîriya, bo ba-Nyamuzinda b'e

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Sidoni, bo ba-nyamunzinda b'e Mowabu, bo banyamuzinda ba bene Amoni na banyamuzinda b' Abafilistini; baleka Nyakasane, barhacimurhumikiraga. [7] Oburhè bwa Nyakasane bwanaciyâka kuli bene Israheli. Anacibaguza emw'Abafilistini n'emwa bene Amoni. [8] Nabo balibuza, barhindibuza bene Israheli ogwo mwâka, yalinda eba myâka ikumi na munâni erhi na kurhindibuka barhindibuka bene Israheli bayûbakaga omu cihugo c'Abanya-Moreni omu Galadi. [9] Abo bene Amoni banaciyikira Yordani, bâge-ndilwîsa bene Yuda, bene Benyamini na bene Efrayimu. Israheli abengera bwenêne. [10] Bene Israheli bashubikazilakira emunda Nyamubâho ali, bakaziderha, erhi: «Rhwakugomire, bulya rhwamaleka Nyamuzinda wîrhu, rhwagendikazikolera ba-Bali». [11] Nyakasane anacibashuza erhi: «Kalikwo byanali ntyo oku Banya-Mîsiri, oku banya-Moreni, kuli bene Amoni, oku Bafilistini, [12] n'oku Banya-Sidoni, abanya Maleki na Madiani. amango bakazigibalibuza, ka murhakazâgilakira emunda ndi nâni nanabayokola omu maboko gâbo? [13] Ci kwônene mwêhe mwagalindeka mwagendikolera abandi banyamuzinda, okwo kwarhuma ntabayôkole lero. [14] Gendagi mujikolera abo banyamuzinda winyu mwanacîshogaga, bòne babalikuzagye mw'aga mangomudwîrhe mwabengera».

[15] Bene Israheli banacishuza Nyamubâho, mpu: «Rhwagomire, nâwe wêne orhujirirage kulya onabwîne kurhukwânîne embere zâwe. Casinga orhuyokole muli gano mango». [16] Bakanya, hagendirhenza emwâbo balya banyamuzinda b'ahandi, bashubikazikolera Nyakasane. Omurhima gwâge gwanacibona obwonjo bwenêne kuli okwo kubengcra kw'Israheli. [17] Bene Amoni bashubi-shûbûzanya mpu bagendilwîsa bene Israheli, batwa ecirâlo omu Galadi. Nabo bene Israheli bashûbûzanya, batwa ecâbo cirâlo aha Mispa. [18] Olubaga, abarhambo b'e Galadi banacidôsanya bone na bone mpu: «Muntu ndi wagend ikoza bene Amoni? Oyo anabà yêne ye murhambo w'abantu b'e Galadi bôshi».

Richter/Judges BHS 10

וַיָּקָם אַחֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל תּוֹלָע בֶּן־פּוּאָה בֶּן־דּוֹדוֹ אִישׁ יִשָּׂשכָר וְהוּא־יֹשֵׁב בְּשָׁמִיר בְּהַר
אֶפְרָיִם: וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה וַיָּמָת וַיִּקָּבֶר בְּשָׁמִיר: פ
וַיָּקָם אַחֲרָיו יָאִיר הַגִּלְעָדִי וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה: וְיִהְיוּ־לוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים רֹכְבִים עַל־שְׁלֹשִׁים
עֲיָרִים וּשְׁלֹשִׁים עָיָרִים לָהֶם לָהֶם יִקְרְאוּ | חַוֹּת יָאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַגִּלְעָד: וַיָּמָת יָאִיר וַיִּקָּבֶר בְּקָמוֹן:
פ
וַיֹּסִפוּ | בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיַּעַבְדוּ אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעַשְׁתָּרוֹת וְאֶת־אֱלֹהֵי אֲרָם וְאֶת־אֱלֹהֵי
צִידוֹן וְאֶת | אֱלֹהֵי מוֹאָב וְאֵת אֱלֹהֵי בְנֵי־עַמּוֹן וְאֶת אֱלֹהֵי פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַזְבוּ אֶת־יְהוָה וְלֹא עָבָדוּהוּ: וַיֶּחַר־אַף יְהוָה
בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד בְּנֵי עַמּוֹן: וַיִּרְעֲצוּ וַיְרֹצְצוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁנָה הַהִיא שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה
אֶת־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בַּגִּלְעָד: וַיַּעַבְרוּ בְנֵי־עַמּוֹן אֶת־הַיַּרְדֵּן לְהִלָּחֶם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

גַּם־בִּיהוּדָה וּבִבְנְיָמִין וּבְבֵית אֶפְרַיִם וַתֵּצֶר לְיִשְׂרָאֵל מְאֹד׃ 10וַיִּזְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה לֵאמֹר חָטָאנוּ לָךְ וְכִי
עָזַבְנוּ אֶת־אֱלֹהֵינוּ וַנַּעֲבֹד אֶת־הַבְּעָלִים׃ פ
11וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲלֹא מִמִּצְרַיִם וּמִן־הָאֱמֹרִי וּמִבְּנֵי עַמּוֹן וּמִן־פְּלִשְׁתִּים׃ 12וְצִידוֹנִים וַעֲמָלֵק וּמָעוֹן
לָחֲצוּ אֶתְכֶם וַתִּצְעֲקוּ אֵלַי וָאוֹשִׁיעָה אֶתְכֶם מִיָּדָם׃ 13וְאַתֶּם עֲזַבְתֶּם אוֹתִי וַתַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים לָכֵן לֹא־אוֹסִיף
לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם׃ 14לְכוּ וְזַעֲקוּ אֶל־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם בָּם הֵמָּה יוֹשִׁיעוּ לָכֶם בְּעֵת צָרַתְכֶם׃ 15וַיֹּאמְרוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה חָטָאנוּ עֲשֵׂה־אַתָּה לָנוּ כְּכָל־הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ אַךְ הַצִּילֵנוּ נָא הַיּוֹם הַזֶּה׃ 16וַיָּסִירוּ אֶת־אֱלֹהֵי
הַנֵּכָר מִקִּרְבָּם וַיַּעַבְדוּ אֶת־יְהוָה וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ בַּעֲמַל יִשְׂרָאֵל׃ פ
17וַיִּצָּעֲקוּ בְּנֵי עַמּוֹן וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְעָד וַיֵּאָסְפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בַּמִּצְפָּה׃ 18וַיֹּאמְרוּ הָעָם שָׂרֵי גִלְעָד אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מִי
הָאִישׁ אֲשֶׁר יָחֵל לְהִלָּחֵם בִּבְנֵי עַמּוֹן יֶהְיֶה לְרֹאשׁ לְכֹל יֹשְׁבֵי גִלְעָד׃ פ

11

Yefutè aba murhamho w'Israheli

[1] Hali muntu muguma w'e Galadi, izîno lyâge ye Yefutè, yali ntwâli bwenêne. Mukazi wa ciherula waburhiraga Galadi oyo Yefutè. [2] Omukazi wali mukà Galadi w'okuli amuburhire abâna, n'abâna b'Oyo mukazi erhi babà bakola bakulu, balibirhakwo Yefutè, bamubwîra mpu: «W'oyo orhankayima omu nyumpa ya larha bulya oburhwa n'owundi mukazi». [3] Yefutè, anacîgendera ayaka bene wâbo, agendiyûbaka omu cihugo ca Tobu. Abantu ba busha busha b'eyo munda bakazishiga Yefutè, banakazigendilwa bo naye bagenzikanwe. [4] Ago mango, bene Amoni bâli batuzirekwo Israheli enta-mbala, [5] abashamuka b'e Galadi bajiyanka Yefutè omu cihugo ca Tobu. [6] Banacibwîra Yefutè, mpu: «Yisha, wajiba murhambo wîrhu, rhujilwîsa bene Amoni». [7] Yefutè anacibwîra abo bashamuka b'e Galadi, erhi: «K'arhali mwe olya mwanshombaga mwanampulusa omu nyumpa ya larha. Bicigi munyishiragekwo buno mwamabona mukola muli omu mbaka!» [8] Abashamuka b'e Galadi banacimushuza mpu: «Ci co cirhumire rhuyisha emunda oli eco kandi, oyîshe rhugende rhweshi, wagendilwîsa bene Amoni, onabe we murhambo wîrhu rhwono, onabe murhambo w'abantu bôshi b'e Galadi». [9] Yefutè anacibwîra abo bashamuka b'e Galadi, erhi: «Mukampêka mpu ngendilwîsa bene Amoni, na Nyakasane erhi akabampa, nanaba murhambo winyu». [10] Balya bashamuka b'e Galadi banacishuza Yefutè, mpu: «Nyakasane abè yêne ye mubêshuza ekarhî kîrhu na nâwe: rhwajira okunali nk'okwo onadesi-re». [11] Yefutè anacihira njira na balya bashamuka b'e Galadi. Olubaga lwana-muyêmêra mpu ye kola murhambo wâbo, ye nakola. murhegesi wâbo oku matabâro. Yefutè aderhera ebyôla binwa byôshi embere za Nyakasane aha Mispa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yefutè arhuma entumwa emw'omwâmi wa bene Amoni

12 Yefutè arhuma entumwa emw'omwâmi wa bene Amoni. mpu bâge-ndimubwîra mpu: «Bici
rhufaninwe nâwe obu oyishirintulakwo entambala omu cihugo câni?» 13 Olya mwâmi wa bene
Amoni anacishuza zirya ntumwa za Yefutè, erhi: «Ali ebwa kubà Israheli, galya mango
arhengaga e Mîsiri anyazire ecihugo câni, kurhenga aha Amoni kujà e Yaboki n'oku Yordani.
Ocingalulirage buno wêne». 14 Yefutè ashubirhuma ezindi ntumwa emw'oyo mwâmi wa bene
Amoni, 15 mpu bagendimubwîra mpu: «Yefutè adesire ntya: Israheli arharholaga oli oku cihugo
ca Mowabu, oli oku cihugo ca bene Amoni. 16 Bulya erhi Israheli akola arhanga e Mîsiri,
omw'irûngu agezire kuhika oku nyanja ndukula, kandi ahika e Kadesi. 17 Ago mango Israheli
arhuma entumwa emw'omwâmi w'Edomu: Nkusengire, oleke ngere omu cihugo câwe, ci olya
mwâmi w'Edomu arhayêmêraga. Arhuma ezindi ntumwa emwa ow'e Mowabu, naye ahakana;
Ntyo Israheli abêra aha Kadesi. 18 Kandi ashubirhôla enjira yâge omw'irûngu, azunguluka ntyo
ecihugo ca Edomu n'eca Mowabu, alinda ahika olunda lw'e buzûka-zûba bw'ecihugo ca
Mowabu. Bahanda ah'ishiriza lya Amoni, ba-rhabamaga olubibi lwa Mowabu, bulya Amoni yeri
lubibi lwa Mowabu. 19 Kandi Israheli arhuma ezindi ntumwa emwa Sihoni mwâmi w'Abanya-
Moreni, mwâmi w'e Hesboni, Israheli anacimubwîra erhi: Oleke, nkusengire, ngere omu cihugo
câwe kuhika halya hanali hani. 20 Ci kwônene Siboni arhali alangâlire bwenêne Israheli mpu
amuleka agere omu cihugo câge. Sihoni ashûbûza engabo yâge yôshi, atwa olugerêro aha
Yahasi, anacirhangira okulwîsa Israheli. 21 Na Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli ahâna Sihoni
n'olubaga lwâge emwa Israheli. Israheli anacibahima, na Israheli anaciyanka ecihugo c'Abanya-
Moreni côshi bayûbakaga muli eco cihugo. 22 Banaciyûbaka omu cihugo c'Abanya-Moreni,
kurhenga kuli Amoni kuhika kuli Yaboki, kandi kurhenga okw'irûngu kuhika kuli Yordani. 23 N'obu
wamabona oku Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli anyazire Abanya-Moreni ayimika olubaga
lwâge Israheli, nâwe okolaga mpu wayishilunyaga! 24 K'ebi Nyamuzinda Kemoshi[x] akuhâga
birhabà byâwe? Nîrhu ebi Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu arhuhâga binali bîrhu! 25 K'olushirage
Balaka, mugala wa Sipori, mwâmi we Mowabu? K'ajîre kadali na Israheli, nîsi erhi amutulakwo
entambala? 26 Kurhenga Israheli ali ayûbasire Hesboni n'emirhundu yâge, Aroeri n'emirhundu
yâge, kuguma n'engo zôshi ziri oku burhambi bw'Amoni, ala oku hamagera myâka magana
asharhu, carhumire orhabinyaga ago mango gôshi? 27 Oku bwâni ntà bubî nakujirire, ci wêhe
wamajira kubî emunda ndi ene oderha mpu okola wa- ntulakwo entambala. Nyakasane yenene
atwâge olwo lubanja ekarhî ka bene Israheli n'ekarhî ka bene Amoni». 28 Oyo mwâmi wa bene
Amoni arhayumvagya ebyo binwa Yefutè ali amurhumire.

[x] **11.24** : Kemoshi, liri izîno lya muzimu w'abanya-Mowabu (Mib 21, 29).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Eciragâne ca Yefutè n'okuhima kwâge

29 Mûka gwa Nyakasane anacija muli Yefutè; Yefutè anaciyikira[y] Galadi, agera omu cihugo ca
bene Menashè, agera muli Mispa w'e Galadi; kurheng'e Mispa w'e Galadi agera olundi lunda
lwa bene Amoni. 30 Ago mango Yefutè ahâna eciragâne emwa Nyakasane aderha, erhi: 31 «Nka
wankampa loshi bene Amoni, owankahuluka wa burhanzi omu nyumpa yâni mpu alinyankirira
amango nagaluka namanahima bene Amoni, oyo anabè wa Nyamubâho, namu-rherekêra
enterekêro ya nsirîra». 32 Yefutè ayubuka bene Amoni, abalwîsa anabahima; Nyamubâho amuhà
bo. 33 Abahima loshi kurhenga aha Aroeri kuhika aha Miniti, kwo kuderha ngo makumi abirhi, na
kandi kuhika ah'Abeli-Keramimi: Abahima okurhasagibo-neka. Ntyo bene Amoni bagonywa
bwenêne na bene Israheli. 34 Enyuma z'aho, Yefutè ayishaga akola ashubûka aja emwâge aha
Mispa, ala oku omwâli ye murhangiriza apamuka omu nyumpa ayisha alimuyankirira, anarhimba
n'engoma anasâma. Oyo mwananyere ali mwâna wâge wa cusha, kuleka ye arbahiragaho
wundi mwâna oli wa murhabana oli wa munyere. 35 Erhi amubona, Yefutè asharhagula
emyambalo yâge, anaciderha, erhi: «Mâshi! mwâli wâni mâshi! ci wamandibuza! oli w'omu
bamhabazize. Niono nabu-mbwîre akanwa kani emunda Nyamubâho ali ntankanacikatwamwo».
36 Omwâli anacimubwîra erhi: «Larha woyo wabumbulire Nyakasane akanwa kâwe; onjirirage
nk'oku wanalaganaga omu kanwa kâwe, bulya Nyakasa ne anakuhire olwîhôlo oku
bashombanyi bâwe, bene Amoni». 37 Namunyere anacibwîra îshe erhi: «Nsengirage nâni ntya:
«Ompè nâni myêzi ibirhi y'okucirhônda, ondeke njè najà eyi n'eyi omu ntondo, ngendilakira
obubikira[z] bwâni haguma n'abîrhu banyere. 38 Îshe anacimubwîra erhi: «Gendaga!» Anacimuleka
agenda eyo myêzi ibirhi. Namunyere anacikanya n'abâbo banyere aja azungula eyi n'eyi, aja
alakira obubikira bwâge omu ntondo. 39 Erhi eyo myêzi ibirhi egera, olya munyere agaluka
emwâbo, aja emunda îshe ali, naye îshe anayukiriza cirya ciragâne ahanaga emwa Nyakasane.
Oku biyêrekîre oyomunyere arhalisagimanyana na mulume. 40 Okwo lyabà irhegeko
omw'Israheli: Ngasi mwâka abanyere b'Israheli banagendikumbuluka mwâli wa Yefutè w'e
Galadi, bajire nsiku ini ngasi mwâka.

Richter/Judges BHS 11

וַיִּפְתָּח הַגִּלְעָדִי הָיָה גִּבּוֹר חַיִל וְהוּא בֶּן־אִשָּׁה זוֹנָה וַיּוֹלֶד גִּלְעָד אֶת־יִפְתָּח׃ וַתֵּלֶד אֵשֶׁת־גִּלְעָד לוֹ בָּנִים וַיִּגְדְּלוּ
בְּנֵי־הָאִשָּׁה וַיְגָרְשׁוּ אֶת־יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־תִנְחַל בְּבֵית־אָבִינוּ כִּי בֶן־אִשָּׁה אַחֶרֶת אָתָּה׃ וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפְּנֵי אֶחָיו
וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב וַיֵּתְלַקְּטוּ אֶל־יִפְתָּח אֲנָשִׁים רֵיקִים וַיֵּצְאוּ עִמּוֹ׃ פ

[y] **11.29** : Yefutè azunguluka ecihugo ca Galadi n'eca Menashè mpu ly'ashubûza abarhabâzi. Ahika n'e Mispa bulya ebà ecihando ca bene Israheli.

[z] **11.37** Muli eyi milongo, 34-37: Agendilakira obubikira bwâge: bulyala akola afà buzira mwâma n'obwo ali acilanzire bwinjà (Lev 21, 13). Balimanyire mpu okufà buzira kuburha buli buhanya na nshonyi nnene bwenêne. Okwo kwarhuma oyo munyere wa Yefutè alakira obubikìra bwâge na bulya ntà luhembo ahâbirwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בְּנֵי־עַמּוֹן עִם־יִשְׂרָאֵל: 5וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־נִלְחֲמוּ בְּנֵי־עַמּוֹן עִם־יִשְׂרָאֵל וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לָקַחַת
אֶת־יִפְתָּח מֵאֶרֶץ טוֹב: 6וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לְכָה וְהָיִיתָה לָּנוּ לְקָצִין וְנִלָּחֲמָה בִּבְנֵי עַמּוֹן: 7וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לִזְקְנֵי גִלְעָד
הֲלֹא אַתֶּם שְׂנֵאתֶם אוֹתִי וַתְּגָרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמַדּוּעַ בָּאתֶם אֵלַי עַתָּה כַּאֲשֶׁר צַר לָכֶם: 8וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד
אֶל־יִפְתָּח לָכֵן עַתָּה שַׁבְנוּ אֵלֶיךָ וְהָלַכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בִּבְנֵי עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכֹל יֹשְׁבֵי גִלְעָד: 9וַיֹּאמֶר יִפְתָּח
אֶל־זִקְנֵי גִלְעָד אִם־מְשִׁיבִים אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בִּבְנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה אוֹתָם לְפָנָי אָנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לְרֹאשׁ: 10וַיֹּאמְרוּ
זִקְנֵי־גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח יְהוָה יִהְיֶה שֹׁמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ אִם־לֹא כִדְבָרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה: 11וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם־זִקְנֵי גִלְעָד וַיָּשִׂימוּ הָעָם
אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקָצִין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח אֶת־כָּל־דְּבָרָיו לִפְנֵי יְהוָה בַּמִּצְפֵּה: פ
12וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן לֵאמֹר מַה־לִּי וָלָךְ כִּי־בָאתָ אֵלַי לְהִלָּחֶם בְּאַרְצִי: 13וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ
בְּנֵי־עַמּוֹן אֶל־מַלְאֲכֵי יִפְתָּח כִּי־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְצִי בַּעֲלוֹתוֹ מִמִּצְרַיִם מֵאַרְנוֹן וְעַד־הַיַּבֹּק וְעַד־הַיַּרְדֵּן וְעַתָּה
הָשִׁיבָה אֶתְהֶן בְּשָׁלוֹם: 14וַיֹּסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן: 15וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח
לֹא־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אֶרֶץ מוֹאָב וְאֶת־אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן: 16כִּי בַּעֲלוֹתָם מִמִּצְרָיִם וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עַד־יַם־סוּף וַיָּבֹא
קָדֵשָׁה: 17וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים | אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם | לֵאמֹר אֶעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצֶךָ וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם
אֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקָדֵשׁ: 18וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיָּסָב אֶת־אֶרֶץ אֱדוֹם וְאֶת־אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא
מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ לְאֶרֶץ מוֹאָב וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אַרְנֹן וְלֹא־בָאוּ בִּגְבוּל מוֹאָב כִּי אַרְנֹן גְּבוּל מוֹאָב: 19וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל
מַלְאָכִים אֶל־סִיחוֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל נַעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצְךָ עַד־מְקוֹמִי: 20וְלֹא־הֶאֱמִין סִיחוֹן
אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלּוֹ וַיֶּאֱסֹף סִיחוֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ בְּיָהְצָה וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל: 21וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶת־סִיחוֹן וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיַּכֻּם וַיִּירַשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַהִיא: 22וַיִּירְשׁוּ אֵת
כָּל־גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאַרְנוֹן וְעַד־הַיַּבֹּק וּמִן־הַמִּדְבָּר וְעַד־הַיַּרְדֵּן: 23וְעַתָּה יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת־הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי
עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּירָשֶׁנּוּ: 24הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יוֹרִישְׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ תִּירָשׁ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ מִפָּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ: 25וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב הֲרֹוֹב רָב עִם־יִשְׂרָאֵל אִם־נִלְחֹם
נִלְחַם בָּם: 26בְּשֶׁבֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבִבְנוֹתֶיהָ וּבְעַרְעֹר וּבִבְנוֹתֶיהָ וּבְכָל־הֶעָרִים אֲשֶׁר עַל־יְדֵי אַרְנֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
שָׁנָה וּמַדּוּעַ לֹא־הִצַּלְתֶּם בָּעֵת הַהִיא: 27וְאָנֹכִי לֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עֹשֶׂה אִתִּי רָעָה לְהִלָּחֶם בִּי יִשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט
הַיּוֹם בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן: 28וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל־דִּבְרֵי יִפְתָּח אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: פ
29וּתְהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה גִלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי
עַמּוֹן: 30וַיִּדַּר יִפְתָּח נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמַר אִם־נָתוֹן תִּתֵּן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי: 31וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדַּלְתֵי בֵיתִי
לִקְרָאתִי בְּשׁוּבִי בְשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה לַיהוָה וְהַעֲלִיתִהוּ עוֹלָה: פ
32וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֶם בָּם וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ: 33וַיַּכֵּם מֵעֲרוֹעֵר וְעַד־בּוֹאֲךָ מִנִּית עֶשְׂרִים עִיר וְעַד אָבֵל
כְּרָמִים מַכָּה גְדוֹלָה מְאֹד וַיִּכָּנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

34 וַיָּבֹא יִפְתָּח הַמִּצְפָּה אֶל־בֵּיתוֹ וְהִנֵּה בִתּוֹ יֹצֵאת לִקְרָאתוֹ בְּתֻפִּים וּבִמְחֹלוֹת וְרַק הִיא יְחִידָה אֵין־לוֹ מִמֶּנּוּ בֵּן
אוֹ־בַת: 35 וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ אוֹתָהּ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר אֲהָהּ בִּתִּי הַכְרֵעַ הִכְרַעְתִּנִי וְאַתְּ הָיִית בְּעֹכְרָי וְאָנֹכִי
פָּצִיתִי־פִי אֶל־יְהוָה וְלֹא אוּכַל לָשׁוּב: 36 וַתֹּאמֶר אֵלָיו אָבִי פָּצִיתָה אֶת־פִּיךָ אֶל־יְהוָה עֲשֵׂה לִי כַּאֲשֶׁר יָצָא מִפִּיךָ
אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ יְהוָה נְקָמוֹת מֵאֹיְבֶיךָ מִבְנֵי עַמּוֹן: 37 וַתֹּאמֶר אֶל־אָבִיהָ יֵעָשֶׂה לִי הַדָּבָר הַזֶּה הַרְפֶּה מִמֶּנִּי שְׁנַיִם
חֳדָשִׁים וְאֵלְכָה וְיָרַדְתִּי עַל־הֶהָרִים וְאֶבְכֶּה עַל־בְּתוּלַי אָנֹכִי וְרֵעֹתָי: 38 וַיֹּאמֶר לֵכִי וַיְשַׁלַּח אוֹתָהּ שְׁנֵי חֳדָשִׁים וַתֵּלֶךְ
הִיא וְרֵעוֹתֶיהָ וַתִּבְךְּ עַל־בְּתוּלֶיהָ עַל־הֶהָרִים: 39 וַיְהִי מִקֵּץ | שְׁנַיִם חֳדָשִׁים וַתָּשָׁב אֶל־אָבִיהָ וַיַּעַשׂ לָהּ אֶת־נִדְרוֹ אֲשֶׁר
נָדָר וְהִיא לֹא־יָדְעָה אִישׁ וַתְּהִי־חֹק בְּיִשְׂרָאֵל: 40 מִיָּמִים | יָמִימָה תֵּלַכְנָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְתַנּוֹת לְבַת־יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי
אַרְבָּעַת יָמִים בַּשָּׁנָה: ס

12

Entambala ekarhî k'Efrayimu na Yefutè. Okufâ kwa Yefutè

[1] Bene Efrayimu banacishûbûzanya, bajà emunda Yefutè ali aha Safoni, banacimubwîra mpu: «Carhumaga ogendilwîsa bene Amoni orhanarhulalikaga mpu rhugende nâwe? Ene rhwakuyôkera muli eyira nyumpa yâwe». [2] Yefutè anacibashuza, erhi: «Yaga, niono n'olubaga rhwàli omu ntambala nkulu na bene Amoni; oku bundi obwo nanaciyisha nd'ibahamagala nti muyishe, ci murhandikuzagya omu maboko gâbo. [3] Erhi mbona oku ntâye oyishirintabâla, nasimika, nahira omurhima omu nda, nâni narhabâlira bene Amoni, na Nyamubâho anacibampa. Bici birhumimge muyisha ene obu mpu mulindwisa. [4] Yefutè anacishûbûza engabo yâge yôshi y'omu Galadi, barhulubana na bene Efrayimu. Abantu b'omu Galadi bahima bene Efrayimu, bulya bene E-frayimu bakaziderha mpu «Moyomuli bantu bafumaga bene Efrayimu, mwagendicishomekeza, wâni bene Galadi, ekarhî ka bene Efrayimu na bene Menashè!» [5] Galadi, aziba amazîko ga Yordani gôshi kuli bene Efrayimu, n'erhi hankajizire owayisha muli abo bene Efrayimu bajàga bayâka, akaderha erhi: «Mpundusi ngere», abantu b'e Galadi banamudôsa mpu: «Ka oli wa muli bene Efrayimu?» Akaderha erhi: «Nanga». [6] Banamubwîra mpu: «Derhaga Shiboleti». Naye anaderha erhi: Siboleti[a]. Arhakazâgikengêra okushuza okushingânîne. Aho banamugwârha, bamuyirhire okwo mazîko ga Yordani. [7] Mw'ago mango anaciba mucîrânuzi omu Israheli myâka ndarhu, buzinda bw'aho, Yefutè, oyomunya Galadi, afa, anacibishwa omu lugo lwâge omu Galadi.

[a] **12.6** : Bene Efrayimu bakagiderha «S», ahâli ha «Sh». Iderha lyâbo lyabahâna. Mt 26, 73. kwo kuligi nka kula bâna ba Bashi banji barhaciyishi berûla «r» na «rh»; baswahili banji barhaciyishi ahali «h» n'aha arhali omu ciswahili, bulya bali bamuhushikanya na «h» kaduma w'enfarasè

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ibzani

[8] Enyuma zâge, Ibzani w'e Betelehemu, aba mucîrânuzi omu Israheli. [9] Aburha bagala makumi asharhu, ayalusa biìli makumi asharhu barhenga omu nyumpa yâge. Ayisha adwîrhe na bandi banyere makumi asharhu barhenga ahandi, abahà abagala. Ayôsire mucîrânuzi omu Israheli myâka nda. [10] Ibzani, anacifa, anabishwa aha Betelehemu.

Eloni

[11] Enyuma zâge Eloni w'e Zabuloni aba mucîrânuzi omw'Israheli myâka ikumi. [12] Okubundi Eloni w'e Zabuloni anacifa, anacibishwa aha Ayaloni, omu cihugo ca Zabuloni.

Abdoni

[13] Enyuma zâge, Abdoni, mugala wa Hileli, w'e Pireatoni, aba mucîrânuzi omw'Israheli. [14] Ali agwêrhe bagala makumi ani, na binjikulu makumi asharhu ba barhabana, bôshi bakazigcndera oku ndogomi makumi gali nda. Abire ' mucîrânuzi omw'Israheli myâka munâni. [15] Okubundi, Abdoni, mugala wa Hileli, w'e Pireatoni anacifa, anabishwa e Pireatoni omu cihugo c'Efrayimu, oku ntondo y'abany'Amaleki.

Richter/Judges BHS 12

וַיִּצָּעֵק אִישׁ אֶפְרַיִם וַיַּעֲבֹר צָפוֹנָה וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח מַדּוּעַ ׀ עָבַרְתָּ ׀ לְהִלָּחֵם בִּבְנֵי־עַמּוֹן וְלָנוּ לֹא קָרָאתָ לָלֶכֶת עִמָּךְ
בֵּיתְךָ׃ נִשְׂרֹף עָלֶיךָ בָּאֵשׁ׃ וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֲלֵיהֶם אִישׁ רִיב הָיֶיתִי אֲנִי וְעַמִּי וּבְנֵי־עַמּוֹן מְאֹד וָאֲוַעֵק אֶתְכֶם
וְלֹא־הוֹשַׁעְתֶּם אוֹתִי מִיָּדָם׃ וָאֵרְאֶה כִּי־אֵינֶךָּ מוֹשִׁיעַ וָאָשִׂימָה נַפְשִׁי בְכַפִּי וָאֶעְבְּרָה אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדִי
וְלָמָּה עֲלִיתֶם אֵלַי הַיּוֹם הַזֶּה לְהִלָּחֶם בִּי׃ וַיִּקְבֹּץ יִפְתָּח אֶת־כָּל־אַנְשֵׁי גִלְעָד וַיִּלָּחֶם אֶת־אֶפְרָיִם וַיַּכּוּ אַנְשֵׁי גִלְעָד
אֶת־אֶפְרַיִם כִּי אָמְרוּ פְּלִיטֵי אֶפְרַיִם אַתֶּם גִּלְעָד בְּתוֹךְ אֶפְרַיִם בְּתוֹךְ מְנַשֶּׁה׃ וַיִּלְכֹּד גִּלְעָד אֶת־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן
לְאֶפְרָיִם וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ פְּלִיטֵי אֶפְרַיִם אֶעֱבֳרָה וַיֹּאמְרוּ לוֹ אַנְשֵׁי־גִלְעָד הַאֶפְרָתִי אָתָּה וַיֹּאמֶר ׀ לֹא׃ וַיֹּאמְרוּ לוֹ
אֱמָר־נָא שִׁבֹּלֶת וַיֹּאמֶר סִבֹּלֶת וְלֹא יָכִין לְדַבֵּר כֵּן וַיֹּאחֲזוּ אוֹתוֹ וַיִּשְׁחָטְוהוּ אֶל־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן וַיִּפֹּל בָּעֵת הַהִיא
מֵאֶפְרַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם אָלֶף׃ וַיִּשְׁפֹּט יִפְתָּח אֶת־יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ שָׁנִים וַיָּמָת יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי וַיִּקָּבֶר בְּעָרֵי גִלְעָד׃ פ
וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל אִבְצָן מִבֵּית לָחֶם׃ וַיְהִי־לוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים וּשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת שִׁלַּח הַחוּצָה וּשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת
הֵבִיא לִבָנָיו מִן־הַחוּץ וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל שֶׁבַע שָׁנִים׃ וַיָּמָת אִבְצָן וַיִּקָּבֶר בְּבֵית לָחֶם׃ פ
וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵילוֹן הַזְּבוּלֹנִי וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשֶׂר שָׁנִים׃ וַיָּמָת אֵילוֹן הַזְּבוּלֹנִי וַיִּקָּבֶר בְּאַיָּלוֹן
בְּאֶרֶץ זְבוּלֻן׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13 וּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹן בֶּן־הִלֵּל הַפִּרְעָתוֹנִי׃ 14 וַיְהִי־לוֹ אַרְבָּעִים בָּנִים וּשְׁלֹשִׁים בְּנֵי בָנִים רֹכְבִים
עַל־שִׁבְעִים עֲיָרֶם וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנֶה שָׁנִים׃ 15 וַיָּמָת עַבְדּוֹן בֶּן־הִלֵּל הַפִּרְעָתוֹנִי וַיִּקָּבֵר בְּפִרְעָתוֹן בְּאֶרֶץ
אֶפְרַיִם בְּהַר הָעֲמָלֵקִי׃ פ

13

Okuburhwa kwa Samusoni. Mukà Manoahi abonekerwa

[1] Bene Israheli bashubirhondêra bajira ebiri bigalugalu omu masù ga Nyakasane, na Nyakasane anacibahâna emwa Abafilistini, mango ga myâka makumi ani. [2] Hali muntu muguma w'e Sorea w'omu bûko bwa Dani, izîno lyâge ye Manoahi; mukâge yabâga ngumba, arhànajiraga mwâna. [3] Malahika wa Nyakasane anacibonekera olya mukazi, anacimubwîra, erhi: «Lolà oku oli ngumba, orhanagwêrhi mwâna; ci kwônene okolaga wajiba izîmi, waburha n'omwânarhabana. [4] Ci buno ocilangâge, orhahîra okanywa oli idivayi, oli ecindi cinyôbwa c'okulalusa, orhanalyaga ebiri bigalugalu. [5] Bulya wajiba izîmi, wanayishiburha omwânarhabana. Olugembe ntà mango lwagere okw'irhwe lyâge, bulya oyo mwâna aba mwîshogwa wa Nyamuzinda kurhenga omu nda ya nina, ye warhangira okucungula bene Israheli omu maboko g'Abafilistini». [6] Nyamukazi agenda ajibwîra ibà, erhi: «Muntu muguma wa Nyamuzinda analiyishire emunda ndi, anali agwêrhe enshusho ya Malahika wa Nyamuzinda, nshusho ya kuyôbohya bwenêne. Ntamudôsize nti ali wa ngahi, naye yêne arhambwîzire izîno lyâge. [7] Ci kwônene anambwîzire erhi: Lolà oku wâbà izîmi, wanaburha omwânarhabana, ci omanyâge kurhenga ene orhacikaginywa idivayi erhi ngasi cindi cinyôbwa cankalalusa; orhanalyaga ngasi kantu kagalugalu, bulya oyo mwanarhabana aba mwîshogwa wa Nyamuzinda kurhenga omu nda ya nina, kuhika olusiku lw'okufà kwâge».

Malahika wa Nyakasane ashubibonekera mukà Manoahi

[8] Okubundi Manoahi anacisengera bwenêne Nyamubâho, anaciderha, erhi: «Nkusengire Yâgirwa, Nyakasane, olya muntu wa Nyamuzinda wali orhumire, ashubiyisha arhubwîre bwinjà ebi rhugwâsirwe okujira kuli oyo mwâna wabu-rhwa!» [9] Nyamuzinda anaciyumva izù lya Manoahi, na ntyo Malahika wa Nyamuzinda ashubija emunda nyamukazi ali omu mashwa, ci ibà Manoahi arhali naye. [10] Olya mukazi anacikanyiriza, agendibwîra ibà, erhi: «Lolà oku kandi amango mbonekera olya mulume wali oyishire olundi lusiku emunda ndi». [11] Manoahi anacikanya agenda ashimbulire mukâge, anacija emunda olya muntu ali, amubwîra, erhi: «Ka we olya muntu waganizagya oyu mukazi?» Anacishuza, erhi: «Neci nie ono». [12] Manoahi anacimudôsa erhi: «Amango kalya kanwa kâwe kaba, irhegeko lici oyo mwâna ashimba na kurhigi ayishijira?» [13] Malahika wa Nyakasane ashuza Manoahi, erhi: «Nyamukazi acilange kuli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ngasi ebi nanamubwizire byôshi. [14] Arhalyaga kantu kaci k'oku muzâbîbu gu-rhengamwo idivayi, arhananywaga idivayi nîsi erhi ecinyobwa cilalusa. Arhanahîra akalya akantu kagalugalu, oku namuhanzize kôshi akushimbulire». [15] Manoahi abwîra malahika wa Nyakasane, erhi: «Waliha, oyêmêre rhu-rhangikubêza hano, rhwagendikurheganyiza omwânahene». [16] Malahika wa Nyakasane anacishuza Manoahi, erhi: «Ciru wakambêza hano, ntalye kuli ebyo biryo byâwe; ci kwônene akaba walonza okurherekêra Nyamubâho nterekêro y'ensirîra, oyijirage». [17] Manoahi adôsa olya malahika wa Nyakasane, erhi: «Izîno lyâwe we ndi obu? Amango akanwa kâwe kayukiri-ra, rhwanakukuza». [18] Malahika wa Nyakasane anacimushuza, erhi: «Carhuma wandôsa kwa bene okwo oku biyêrekîre izîno lyâni n'obo liri lya kujugumya?» [19] Manoahi arhôla omwânahene n'nterekêro y'enkalange, ayihira okw'ibuye, ayirherekêra Nyakasane, kwanacibà kwa kujugumya: Manoahi na mukâge bakazâgilolêreza. [20] Lero ago mango engulumira y'omuliro yakazâgirhenga oku luhêrero, yanasôkera emalunga; olya Malahika wa Nyakasane asôka muli gulya muliro gw'oku luhêrero. Manoahi erhi babona kulya bakumba bûbi na mukâge okw'idaho. [21] Oyo Malahika wa Nyakasane arhacibonekeraga oli Manoahi, oli mukâge. Lero Manoahi amanyira aho oku anali Malahika wa Nyakasane. [22] Manoahi anacibwîra mukâge, erhi: «Rhukolaga rhwafa[b] obu rhwamabona Nyamuzinda». [23] Mukâge amushuza, erhi: «Acibâge Nyakasane anali alonzize okurhuyîrha, arhankayankirire omu maboko gîrhu eyi nterekêro y'ensirîra n'ey'enkalange, arhankanarhuyêresire birya byôshi na mw'ago mango arhankarhumanyîsize bintu bya bene bira». [24] Nyamukazi anaciburha omwâna, banacimuyirika izîno lya Samusoni. Omwânarhabana akula, Nyamubâho anacimugisha. [25] Omûka gwa Nyakasane gwanarhangira okumusunika e Mabanè-Dani, ekarhî ka Sorea na Eshtaoli.

Richter/Judges BHS 13

1 וַיֹּסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ פ
2 וַיְהִי֙ אִישׁ אֶחָד מִצָּרְעָ֔ה מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִ֖י וּשְׁמ֣וֹ מָנ֑וֹחַ וְאִשְׁתּ֥וֹ עֲקָרָ֖ה וְלֹ֥א יָלָֽדָה׃ 3 וַיֵּרָ֣א מַלְאַ֣ךְ־יְהוָ֔ה אֶל־הָאִשָּׁ֖ה
וַיֹּ֣אמֶר אֵלֶ֗יהָ הִנֵּה־נָ֤א אַתְּ־עֲקָרָה֙ וְלֹ֣א יָלַ֔דְתְּ וְהָרִ֥ית וְיָלַ֖דְתְּ בֵּֽן׃ 4 וְעַתָּ֗ה הִשָּׁמְרִי־נָ֙א֙ וְאַל־תִּשְׁתִּ֣י יַ֔יִן וְשֵׁכָ֖ר וְאַל־תֹּאכְלִ֑י
כָּל־טָמֵֽא׃ 5 כִּ֣י הִנָּ֤ךְ הָרָה֙ וְיֹלַ֣דְתְּ בֵּ֔ן וּמוֹרָ֥ה לֹא־יַעֲלֶ֖ה עַל־רֹאשׁ֑וֹ כִּי־נְזִ֤יר אֱלֹהִים֙ יִהְיֶ֣ה הַנַּ֔עַר מִן־הַבֶּ֖טֶן וְה֣וּא יָחֵ֑ל
לְהוֹשִׁ֖יעַ אֶת־יִשְׂרָאֵ֥ל מִיַּ֖ד פְּלִשְׁתִּֽים׃ 6 וַתָּבֹ֥א הָאִשָּׁ֖ה וַתֹּ֣אמֶר לְאִישָׁ֑הּ לֵאמֹר֙ אִ֣ישׁ הָאֱלֹהִ֣ים בָּ֤א אֵלַי֙ וּמַרְאֵ֣הוּ כְּמַרְאֵ֔ה
מַלְאַ֖ךְ הָאֱלֹהִ֣ים נוֹרָ֣א מְאֹ֑ד וְלֹ֤א שְׁאִלְתִּיהוּ֙ אֵ֣י־מִזֶּ֣ה הוּא֔ וְאֶת־שְׁמ֖וֹ לֹ֥א־הִגִּ֖יד לִֽי׃ 7 וַיֹּ֣אמֶר לִ֔י הִנָּ֥ךְ הָרָ֖ה וְיֹלַ֣דְתְּ בֵּ֑ן
וְעַתָּ֗ה אַל־תִּשְׁתִּי֙ יַ֣יִן וְשֵׁכָ֔ר וְאַל־תֹּאכְלִ֖י כָּל־טֻמְאָ֑ה כִּֽי־נְזִ֤יר אֱלֹהִים֙ יִהְיֶ֣ה הַנַּ֔עַר מִן־הַבֶּ֖טֶן עַד־י֥וֹם מוֹתֽוֹ׃ פ
8 וַיְעַתֵּ֥ר מָנ֖וֹחַ אֶל־יְהוָ֑ה וַיֹּ֙אמֶר֙ בִּ֣י אֲדוֹנָ֔י אִ֥ישׁ הָאֱלֹהִ֖ים אֲשֶׁ֣ר שָׁלַ֑חְתָּ יָבוֹא־נָ֥א עוֹד֙ אֵלֵ֔ינוּ וְיוֹרֵ֕נוּ מֶה־נַּעֲשֶׂ֖ה לַנַּ֥עַר
הַיּוּלָֽד׃ 9 וַיִּשְׁמַ֤ע הָאֱלֹהִים֙ בְּקוֹל֙ מָנ֔וֹחַ וַיָּבֹ֨א מַלְאַ֤ךְ הָאֱלֹהִים֙ עוֹד֙ אֶל־הָאִשָּׁ֔ה וְהִיא֙ יוֹשֶׁ֣בֶת בַּשָּׂדֶ֔ה וּמָנ֥וֹחַ אִישָׁ֖הּ אֵ֥ין

[b] **13.22** : Manoahi ahamîriza oku Nnâmahanga ababonekîre omu nshusho ya malahika wâge. E-mwa bene Israheli, okubona Nyamuzinda erhi kunakola kufà (Rhulole muli Bac 6, 22-23; Lub 33, 20: Lush 5, 24-26; Murh 32, 31).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עִמָּהּ׃ 10וּתְמַהֵּר֙ הָאִשָּׁ֔ה וַתָּ֖רָץ וַתַּגֶּ֣ד לְאִישָׁ֑הּ וַתֹּ֣אמֶר אֵלַ֗י הָאִ֛ישׁ אֲשֶׁר־בָּ֥א בַיּ֖וֹם אֵלָ֑י׃ 11וַיָּ֥קָם וַיֵּ֖לֶךְ
מָנ֣וֹחַ אַחֲרֵ֔י אִשְׁתּ֑וֹ וַיָּבֹא֙ אֶל־הָאִ֔ישׁ וַיֹּ֣אמֶר ל֔וֹ הַאַתָּ֥ה הָאִ֖ישׁ אֲשֶׁר־דִּבַּ֣רְתָּ אֶל־הָאִשָּׁ֑ה וַיֹּ֖אמֶר אָנִֽי׃ 12וַיֹּ֣אמֶר מָנ֔וֹחַ
עַתָּ֥ה יָבֹ֖א דְּבָרֶ֑יךָ מַה־יִּהְיֶ֤ה מִשְׁפַּט־הַנַּ֙עַר֙ וּמַעֲשֵׂ֔הוּ׃ 13וַיֹּ֥אמֶר מַלְאַ֖ךְ יְהוָ֑ה אֶל־מָנ֣וֹחַ מִכֹּ֗ל אֲשֶׁר־אָמַ֙רְתִּי֙ אֶל־הָאִשָּׁ֔ה
תִּשָּׁמֵֽר׃ 14מִכֹּ֗ל אֲשֶׁר־יֵצֵא֙ מִגֶּ֣פֶן הַיַּ֔יִן לֹ֥א תֹאכַ֖ל וְיַ֣יִן וְשֵׁכָ֑ר אַל־תֹּ֙שְׁתְּ֙ וְכָל־טֻמְאָ֔ה אַל־תֹּאכַ֖ל כֹּ֣ל אֲשֶׁר־צִוִּיתִ֑יהָ
תִּשְׁמֹֽר׃ 15וַיֹּ֣אמֶר מָנ֔וֹחַ אֶל־מַלְאַ֖ךְ יְהוָ֑ה נַעְצְרָה־נָּ֙א֙ אוֹתָ֔ךְ וְנַעֲשֶׂ֥ה לְפָנֶ֖יךָ גְּדִ֥י עִזִּֽים׃ 16וַיֹּ֤אמֶר מַלְאַךְ֙ יְהוָ֔ה אֶל־מָנ֖וֹחַ
אִם־תַּעְצְרֵ֑נִי לֹא־אֹכַ֣ל בְּלַחְמֶ֔ךָ וְאִם־תַּעֲשֶׂ֥ה עֹלָ֖ה לַיהוָ֣ה תַּעֲלֶ֑נָּה כִּ֣י לֹא־יָדַ֔ע מָנ֥וֹחַ כִּי־מַלְאַ֖ךְ יְהוָ֥ה הֽוּא׃ 17וַיֹּ֥אמֶר
מָנ֖וֹחַ אֶל־מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֑ה מִ֥י שְׁמֶ֖ךָ כִּי־יָבֹ֣א דְבָרְךָ֔ וְכִבַּדְנ֖וּךָ׃ 18וַיֹּ֥אמֶר ל֖וֹ מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֑ה לָמָּה֙ זֶּ֣ה תִשְׁאַ֔ל לִשְׁמִ֖י וְהוּא־פֶֽלִאי׃
ס
19וַיִּקַּ֤ח מָנ֙וֹחַ֙ אֶת־גְּדִ֣י הָעִזִּ֔ים וְאֶת־הַמִּנְחָ֖ה וַיַּ֣עַל עַל־הַצּ֑וּר לַיהוָ֔ה וּמַפְלִ֖א לַעֲשׂ֑וֹת וּמָנ֥וֹחַ וְאִשְׁתּ֖וֹ רֹאִֽים׃ 20וַיְהִ֗י בַּעֲל֨וֹת
הַלַּ֜הַב מֵעַ֤ל הַמִּזְבֵּחַ֙ הַשָּׁמַ֣יְמָה וַיַּ֣עַל מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֔ה בְּלַהַ֖ב הַמִּזְבֵּ֑חַ וּמָנ֥וֹחַ וְאִשְׁתּ֖וֹ רֹאִ֑ים וַיִּפְּל֥וּ עַל־פְּנֵיהֶ֖ם
אָ֥רְצָה׃ 21וְלֹא־יָסַ֣ף עוֹד֩ מַלְאַ֨ךְ יְהוָ֜ה לְהֵרָאֹ֗ה אֶל־מָנ֙וֹחַ֙ וְאֶל־אִשְׁתּ֔וֹ אָ֖ז יָדַ֣ע מָנ֑וֹחַ כִּי־מַלְאַ֥ךְ יְהוָ֖ה הֽוּא׃ 22וַיֹּ֥אמֶר
מָנ֖וֹחַ אֶל־אִשְׁתּ֑וֹ מ֥וֹת נָמ֖וּת כִּי֙ אֱלֹהִ֣ים רָאִ֔ינוּ׃ 23וַתֹּ֥אמֶר ל֖וֹ אִשְׁתּ֑וֹ לוּ֙ חָפֵ֣ץ יְהוָ֔ה לַהֲמִיתֵ֖נוּ לֹא־לָקַ֣ח מִיָּדֵ֑נוּ עֹלָ֥ה
וּמִנְחָ֛ה וְלֹ֥א הֶרְאָ֖נוּ אֶת־כָּל־אֵ֑לֶּה וְכָעֵ֥ת לֹ֛א הִשְׁמִיעָ֖נוּ כָּזֹֽאת׃ 24וַתֵּ֣לֶד הָאִשָּׁ֔ה בֵּ֖ן וַתִּקְרָ֣א אֶת־שְׁמ֑וֹ שִׁמְשׁ֔וֹן וַיִּגְדַּ֖ל
הַנַּ֥עַר וַיְבָרְכֵ֖הוּ יְהוָֽה׃ 25וַתָּ֥חֶל רֽוּחַ־יְהוָ֖ה לְפַעֲמ֑וֹ בְּמַחֲנֵה־דָ֛ן בֵּ֥ין צָרְעָ֖ה וּבֵ֥ין אֶשְׁתָּאֹֽל׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

Obuhya bwa Samusoni

[1] Samusoni anacibungulukira e Timna, eyo Timna anacishimânayomukazi muguma w'omu
banyere b'Abafilistini. [2] erhi arherema, agendimanyîsa îshe na nina, ababwîra, erhi «Nabwîne
aba Timna, omukazi nayanka, w'omu Bafilistini; mugendinshebera nâni abè mukânie». [3] Îshe na
nina banacimushuza, mpu: «K'orhankabona omukazi omu banyere ba bene winyu n'omu lubaga
lwâwe lwôshi, obwo okola wagendilongeza omukazi emw'Abafilistini emwa ezo ntakembûlwa?»
Samusoni anacishuza ishe, erhi: «Ojinshebera oyo, bulya ye onkwânîne». [4] Îshe na nina barhali
bamanyire oku okwo kwarhenga emwa Nyakasane, bulya akazâgilonza engwa- rbiro y'akigenzo
emunda Abafilistini bali. Ago mango erhi Abafilistini bo bàli omu Israheli. [5] Samusoni, n'îshe na
nina babungulukira e Timna. erhi babika oku mizabi-bu ya Timna, babona entale ntorhô yayisha
yalumba, enabakulikire. [6] Mûka wa Nyakasane anacija muli Samusoni, na ciru akaba arhali
afumbasire akantu omu nfune, Samusoni asharhagula erya ntale[c] nka kula bankasharagula
omwanahene. Arhanabwîraga îshe na nina okwo ajiraga. [7] Ayandagala agendi- shambâla n'olya
mukazi, na nyamukazi amusîmîsa. [8] Erhi kugera nsiku ayandagala, mpu akolaga agendirhôla
mukâge; arha-ngirhambika mpu alole oku murhumba gw'erya ntale; k'orhabona oku irumbu
ly'enjuci n'obûci biri muli erya ntale. [9] Anaciyanka kuli bulya bûci, ahira omu nfune zâge, agenda
alya bunjiranjira, aja emunda îshe na nina bàli, anacibaha- kwo, bàlya, ci arhahamanyîsagya
oku anakulaga obwo bûci omu ntale. [10] Îshe wa Samusoni anacibunguluka, aja emunda olya
mukazi àli, n'erhi ahikayo, Samusoni ajira olusiku lukulu, bulya ago mango, okwo yali nkômedu
y'emisole. [11] Ci ebwa kubà bakazâgimurhînya, banacirhôla bâna ba misole makumi asharhu mpu
babêre naye.

Omugani gwa Samusoni

[12] Samusoni anacibabwîra, erhi: «Muleke mmubwîre omugani, mukagu- mpugulira muli zino
nsiku nda z'olusiku lukulu, mukanagukoza, nanamuba bishûli makumi asharhu, na yindi
mishangi makumi asharhu y'okukazihingûlamwo ebyo bishûli. [13] Ci akaba murhabashiri
okumpugûlira, mwanaba mwe mumpa ebyo bishûli n'eyo yindi mishangi y'okukazihingula».
Banacimubwîra mpu: «Rhubwirage ogwomugani gwâwe, nîrhu rhuguyumve». [14] Anacibabwîra,
erhi: «Muli nyamulya, mwarhenga ebiribwa. Muli nyabukalye, mwarhenga ebirembu». Bageza
nsiku isharhu balonza, barhanahashaga okuhugûla ogwomugani. [15] Erhi bahika oku lusiku lwa
kali nda, bajibwîra mukà Samusoni mpu: «Ogendishumika balo akuhugûlire ogwomugani;
n'akaba arhali ntyo, w'oyo rhwanakuyôca, rhuyôce n'enyumpa ya sho. Ka kurhuyungukirakwo

[c] **14.6** : Samusoni asharhangula entale n'emisî Nnâmahanga amuhaga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kwarhumaga murhulâlika?» [16] Mukà Samusoni ayisha alaka, acîhonda kuli ye, anacimubwîra, erhi: «O-rhajira kuli nie erhali nshombo, orhansîma. Watwîre abantu b'omu lubaga lwâni omugani, wanabula kugumpugulira nieki!» Anacimushuza erhi: «Ntaguhugûliraga ciru n'oli larha, ciru n'oli nyâma, akolaga we naguhugûlira obwola!» [17] Nyamukazi agwira omulenge muli ezo nsiku nda z'olusiku lukulu, n'oku lusiku lwa kali nda, ebwa kubà amamurhindibuza, Samusoni amuhugûlira gulya mugani, naye nyamukazi agendiguhugûlira abo bâna b'omu lugo lwâbo. [18] Abo bantu b'omu lugo, banacibwîra Samusoni oku lusiku lwa kali nda, embere izûba lizike, mpu: «Ewâni, bici binunu bilushire obûci? Bici bikali bilushire entale?» Samusoni anacibashuza, erhi: «Nka murhahingaga n'endaku yâni, murha- nkarhimanyize ogwomugani». [19] Mûka wa Nyakasane anacicihônda kuli ye, naye ayandagalira e Ashkeloni. Ayirhayo bantu makumi asharhu, erhi aba amabatungôla, emyambalo yâbo ayiha balya bayulubulaga ogwomugani. Okubundi oburhè bwâge bwanaciyâka, asôkera emw'îshe. [20] Oyomukà Samusoni ayankwa n'omwâna wali mushongwe wâge.

Richter/Judges 14

1 וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן תִּמְנָתָה וַיַּרְא אִשָּׁה בְּתִמְנָתָה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים: 2 וַיַּעַל וַיַּגֶּד לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וַיֹּאמֶר אִשָּׁה רָאִיתִי
בְתִמְנָתָה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים וְעַתָּה קְחוּ־אוֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה: 3 וַיֹּאמֶר לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ הַאֵין ׀ בִּבְנוֹת אַחֶיךָ וּבְכָל־עַמִּי אִשָּׁה
כִּי־אַתָּה הוֹלֵךְ לָקַחַת אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים הָעֲרֵלִים וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל־אָבִיו אוֹתָהּ קַח־לִי כִּי־הִיא יָשְׁרָה בְעֵינָי: 4 וְאָבִיו
וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ כִּי מֵיְהוָה הִיא כִּי־תֹאֲנָה הוּא־מְבַקֵּשׁ מִפְּלִשְׁתִּים וּבָעֵת הַהִיא פְּלִשְׁתִּים מֹשְׁלִים בְּיִשְׂרָאֵל: פ
5 וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן וְאָבִיו וְאִמּוֹ תִּמְנָתָה וַיָּבֹאוּ עַד־כַּרְמֵי תִמְנָתָה וְהִנֵּה כְּפִיר אֲרָיוֹת שֹׁאֵג לִקְרָאתוֹ: 6 וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ
יְהוָה וַיְשַׁסְּעֵהוּ כְּשַׁסַּע הַגְּדִי וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדוֹ וְלֹא הִגִּיד לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה: 7 וַיֵּרֶד וַיְדַבֵּר לָאִשָּׁה וַתִּישַׁר
בְּעֵינֵי שִׁמְשׁוֹן: 8 וַיָּשָׁב מִיָּמִים לְקַחְתָּהּ וַיָּסַר לִרְאוֹת אֶת מַפֶּלֶת הָאַרְיֵה וְהִנֵּה עֲדַת דְּבוֹרִים בִּגְוִיַּת הָאַרְיֵה
וּדְבָשׁ: 9 וַיְרַדֵּהוּ אֶל־כַּפָּיו וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְאָכֹל וַיֵּלֶךְ אֶל־אָבִיו וְאֶל־אִמּוֹ וַיִּתֵּן לָהֶם וַיֹּאכֵלוּ וְלֹא־הִגִּיד לָהֶם כִּי מִגְוִיַּת
הָאַרְיֵה רָדָה הַדְּבָשׁ: 10 וַיֵּרֶד אָבִיהוּ אֶל־הָאִשָּׁה וַיַּעַשׂ שָׁם שִׁמְשׁוֹן מִשְׁתֶּה כִּי כֵן יַעֲשׂוּ הַבַּחוּרִים: 11 וַיְהִי כִּרְאוֹתָם
אוֹתוֹ וַיִּקְחוּ שְׁלֹשִׁים מֵרֵעִים וַיִּהְיוּ אִתּוֹ: 12 וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן אָחוּדָה־נָּא לָכֶם חִידָה אִם־הַגֵּד תַּגִּידוּ אוֹתָהּ לִי
שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וּמְצָאתֶם וְנָתַתִּי לָכֶם שְׁלֹשִׁים סְדִינִים וּשְׁלֹשִׁים חֲלִפֹת בְּגָדִים: 13 וְאִם־לֹא תוּכְלוּ לְהַגִּיד לִי
וּנְתַתֶּם אַתֶּם לִי שְׁלֹשִׁים סְדִינִים וּשְׁלֹשִׁים חֲלִיפוֹת בְּגָדִים וַיֹּאמְרוּ לוֹ חִידָתְךָ וְנִשְׁמָעֶנָּה: 14 וַיֹּאמֶר לָהֶם
מֵהָאֹכֵל יָצָא מַאֲכָל וּמֵעַז יָצָא מָתוֹק וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד הַחִידָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים: 15 וַיְהִי ׀ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיֹּאמְרוּ
לְאֵשֶׁת־שִׁמְשׁוֹן פַּתִּי אֶת־אִישֵׁךְ וְיַגֶּד־לָנוּ אֶת־הַחִידָה פֶּן־נִשְׂרֹף אוֹתָךְ וְאֶת־בֵּית אָבִיךְ בָּאֵשׁ הֲלְיָרְשֵׁנוּ קְרָאתֶם לָנוּ
הֲלֹא: 16 וַתִּבְךְּ אֵשֶׁת שִׁמְשׁוֹן עָלָיו וַתֹּאמֶר רַק־שְׂנֵאתַנִי וְלֹא אֲהַבְתָּנִי הַחִידָה חָדְתָּ לִבְנֵי עַמִּי וְלִי לֹא הִגַּדְתָּה וַיֹּאמֶר
לָהּ הִנֵּה לְאָבִי וּלְאִמִּי לֹא הִגַּדְתִּי וְלָךְ אַגִּיד: 17 וַתֶּבְךְ עָלָיו שִׁבְעַת הַיָּמִים אֲשֶׁר־הָיָה לָהֶם הַמִּשְׁתֶּה וַיְהִי ׀ בַּיּוֹם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַשְּׁבִיעִי וַיִּגֶּד־לָהּ כִּי הֵצִיקָתְהוּ וַתַּגֶּד הַחִידָה לִבְנֵי עַמָּהּ׃ 18וַיֹּאמְרוּ לוֹ אַנְשֵׁי הָעִיר בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי בְּטֶרֶם יָבֹא הַחַרְסָה
מַה־מָּתוֹק מִדְּבַשׁ וּמֶה עַז מֵאֲרִי וַיֹּאמֶר לָהֶם לוּלֵא חֲרַשְׁתֶּם בְּעֶגְלָתִי לֹא מְצָאתֶם חִידָתִי׃ 19וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְהוָה
וַיֵּרֶד אַשְׁקְלוֹן וַיַּךְ מֵהֶם ׀ שְׁלֹשִׁים אִישׁ וַיִּקַּח אֶת־חֲלִיצוֹתָם וַיִּתֵּן הַחֲלִיפוֹת לְמַגִּידֵי הַחִידָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַיַּעַל בֵּית
אָבִיהוּ׃ פ
20וְתִהְיִ אֵשֶׁת שִׁמְשׁוֹן לְמֵרֵעֵהוּ אֲשֶׁר רֵעָה לוֹ׃

15

Samusoni ayokêra emyâka y'okusarûlwa y'Abafilistini

[1] Erhi ensiku zigera, gala mango bakubirha engano, Samusoni ayimuka mpu akola ajirhangula mukâge; anacihêka omwânahene. Aderha, erhi: «Nkola najà emunda mukânie ali omu nyumpa y'okulala». Ci kwônene îshe wa nyamukazi arhamuyêmêreraga mpu ajemwo; aderha, erhi: [2] Nàli manyire nti nkaba orhacimusimiri na ntyo namuhà owinyu. Ka mulumuna wâge arhali ye mwinjà kulusha ye. Oyo abâge ye bà mukâwe ahâli hage». [3] Samusoni Aderha, erhi: «Lero nabà mwêru kwêru oku Bafilistini nkabajira kubî». [4] Samusoni akanya agendigwârha banyambwe magana asharhu, n'erhi aba amayanka ebimole, ajashwêkera balya banyambwe babirhi babirhi amahunga haguma, anahira ecimole ekarhî ka galya mahûnga. [5] Ayasa birya bimole, analikira balya banyambwe omu ngano zikola ziyezire z'Abafilistini. Ayôca ntyo kurhenga oku birundo by'engano kuhika oku ngano zaliciyimanzire omu mashwa; ayôca emizâbîbu n'emizêti. [6] Abafilistini banacidôsa mpu: «Ndi wajiraga ntya wâni?» Babashuza, mpu: «Samusoni, mukwi wa Timniti ebwa kubà oyu ishazala amunyazire mukâge, amuhà owâbo». Abafilistini bakanya bagendiyôca olya mukàzi n'enyumpa y'îshe. [7] Samusoni anacibashuza, erhi «Akaba ntyo kwo mwamanajira, okuli nâni ntacidekerere ntanacicîhôla kuli mwe». [8] Abayîrha okw'okuyôbohya, ajabavuna amahiji n'ebibero. Enyuma z'aho ayandagala, agendija omu lwala lw'ibuye ly'Etami, aberamwo.

Omwanganga gw'endogomi

[9] Okubundi Abafilistini banacisôka, bakola hagendilwa, bahanda omu Buyahudi, bahika cingana e Lehi. [10] Abantu b'omu Yuda banacibadôsa mpu: «Cirhumire musokera eno munda muli rbulwîsa?» Banacibashuza, mpu: «Rhurheremire eno munda nti rhuyishigwârha Samusoni, nîrhu rhumujire nk'oku anarhujiraga.» [11] Ngâbo ya bantu bihumbi bisharhu b'omu Yuda banaciyandagalira emunda ali omu lwâla lw'ibuye ly'Etami. Banacibwîra Samusoni, mpu: «K'orhamanyiri oku Abafilistini ho bakola babà hanomwirhu? Bici ehi warhujirire?» Anacibashuza, erhi: «Oku banjiriraga kubî kwo nâni nabajirira». [12] Banacimubwîra, mpu: «Rhulikugwârha, rhukuhekere abo Bafilistini», Samusoni anacibalahiriza, erhi: «Cinyigashiragi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oku murhanyirhe mwenene». [13] Banacimushuza, mpu: «Nanga rhurhakuyirhe». Erhi babà bamamushwêka na migozi ibirhi mihyâhya, bamurheremana kuli lirya ibuye. [14] erhi ahika aha Lehi, Abafilistini babanda orhuhababo rhw'omwîshingo. Okubundi Mûka wa Nyakasane amujàmwo, erya migozi yali emushwesire yanacidarhuka nka mugozi gwa citani bayocire n'omuliro; emunda bàli bayifundikire yarhoga omu maboko gâge. [15] Anacishimâna omwanganga mubishi gw'endogomi; alambûla okuboko, agurhôla, ayirhamwo bantu cihumbi. [16] Samusoni anaciderha, erhi: · «N'omwanganga gw'endogomi, nabamalire. N'omwanganga gw'endogomi, nayîsire ecihumbi c'abantu». [17] Erhi aba amayusa okuderha ntyo, akabulira gulya mwanganga, n'aho ahayîrika izîno lya Ramati-Lehi. [18] erhi akola ali bufa n'enyôrha, ashenga Nyakasane, aderha erhi: «Yagirwa wênene wakolesagya okuboko kwa mwambali wâwe, mpu olikuzemwo olubaga lwâwe; na buno ka nkolaga nafa n'enyôrha, na ntyo mpirimire omu maboko g'ezi ntakembûlwa'?» [19] Nyamuzinda anacihahanyulu ibuye libà aba Lehi, lyanacivongobokamwo amîshi. Samusoni anywa, ahûmûka, ashubiba mugumagumà. Co carhumire eryo iriba baliyirika izîno lya Eni-Korè; liciba aho Lehi kuhika ene. [20] Samusoni ayôsire mucîrânuzi omw'Israheli ago mango g'Abafilistini, myâka makumi abirhi.

Richter/Judges BHS 15

1 וַיְהִי מִיָּמִים בִּימֵי קְצִיר־חִטִּים וַיִּפְקֹד שִׁמְשׁוֹן אֶת־אִשְׁתּוֹ בִּגְדֵי עִזִּים וַיֹּאמֶר אָבְאָה אֶל־אִשְׁתִּי הֶחֱדָרָה וְלֹא־נָתָנוֹ
אָבִיהָ לָבוֹא: 2 וַיֹּאמֶר אָבִיהָ אָמֹר אָמַרְתִּי כִּי־שָׂנֹא שְׂנֵאתָהּ וָאֶתְּנֶנָּה לְמֵרֵעֶךָ הֲלֹא אֲחֹתָהּ הַקְּטַנָּה טוֹבָה מִמֶּנָּה
תִּהְיֶה־נָּא לְךָ תַּחְתֶּיהָ: 3 וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן נְקִיתִי הַפַּעַם מִפְּלִשְׁתִּים כִּי־עֹשֶׂה אֲנִי עִמָּם רָעָה: 4 וַיֵּלֶךְ שִׁמְשׁוֹן וַיִּלְכֹּד
שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת שׁוּעָלִים וַיִּקַּח לַפִּדִּים וַיֵּפֶן זָנָב אֶל־זָנָב וַיָּשֶׂם לַפִּיד אֶחָד בֵּין־שְׁנֵי הַזְּנָבוֹת בַּתָּוֶךְ: 5 וַיַּבְעֵר־אֵשׁ בַּלַּפִּידִים
וַיְשַׁלַּח בְּקָמוֹת פְּלִשְׁתִּים וַיַּבְעֵר מִגָּדִישׁ וְעַד־קָמָה וְעַד־כֶּרֶם זָיִת: 6 וַיֹּאמְרוּ פְּלִשְׁתִּים מִי עָשָׂה זֹאת וַיֹּאמְרוּ שִׁמְשׁוֹן
חֲתַן הַתִּמְנִי כִּי לָקַח אֶת־אִשְׁתּוֹ וַיִּתְּנָהּ לְמֵרֵעֵהוּ וַיַּעֲלוּ פְּלִשְׁתִּים וַיִּשְׂרְפוּ אוֹתָהּ וְאֶת־אָבִיהָ בָּאֵשׁ: 7 וַיֹּאמֶר לָהֶם
שִׁמְשׁוֹן אִם־תַּעֲשׂוּן כָּזֹאת כִּי אִם־נִקַּמְתִּי בָכֶם וְאַחַר אֶחְדָּל: 8 וַיַּךְ אוֹתָם שׁוֹק עַל־יָרֵךְ מַכָּה גְדוֹלָה וַיֵּרֶד וַיֵּשֶׁב
בִּסְעִיף סֶלַע עֵיטָם: ס

9 וַיַּעֲלוּ פְּלִשְׁתִּים וַיַּחֲנוּ בִיהוּדָה וַיִּנָּטְשׁוּ בַּלֶּחִי: 10 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ יְהוּדָה לָמָּה עֲלִיתֶם עָלֵינוּ וַיֹּאמְרוּ לֶאֱסֹר אֶת־שִׁמְשׁוֹן
עָלִינוּ לַעֲשׂוֹת לּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לָנוּ: 11 וַיֵּרְדוּ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ מִיהוּדָה אֶל־סְעִיף סֶלַע עֵיטָם וַיֹּאמְרוּ לְשִׁמְשׁוֹן
הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי־מֹשְׁלִים בָּנוּ פְּלִשְׁתִּים וּמַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ וַיֹּאמֶר לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ לִי כֵּן עָשִׂיתִי לָהֶם: 12 וַיֹּאמְרוּ לוֹ
לֶאֱסָרְךָ יָרַדְנוּ לְתִתְּךָ בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן הִשָּׁבְעוּ לִי פֶּן־תִּפְגְּעוּן בִּי אַתֶּם: 13 וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֵאמֹר לֹא
כִּי־אָסֹר נֶאֱסָרְךָ וּנְתַנּוּךָ בְּיָדָם וְהָמֵת לֹא נְמִיתֶךָּ וַיַּאַסְרֻהוּ בִּשְׁנַיִם עֲבֹתִים חֲדָשִׁים וַיַּעֲלוּהוּ מִן־הַסֶּלַע: 14 הוּא־בָא
עַד־לֶחְיָ וּפְלִשְׁתִּים הֵרִיעוּ לִקְרָאתוֹ וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְהוָה וַתִּהְיֶינָה הָעֲבֹתִים אֲשֶׁר עַל־זְרוֹעוֹתָיו כַּפִּשְׁתִּים אֲשֶׁר
בָּעֲרוּ בָאֵשׁ וַיִּמַּסּוּ אֱסוּרָיו מֵעַל יָדָיו: 15 וַיִּמְצָא לְחִי־חֲמוֹר טְרִיָּה וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֶהָ וַיַּךְ־בָּהּ אֶלֶף אִישׁ: 16 וַיֹּאמֶר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

שִׁמְשׁוֹן בִּלְחֵי הַחֲמֹור חֲמֹור חֲמֹרָתָיִם בִּלְחֵי הַחֲמֹור הִכֵּיתִי אֶלֶף אִישׁ׃ 17וַיְהִי כְּכַלֹּתֹו לְדַבֵּר וַיַּשְׁלֵךְ הַלְּחִי מִיָּדֹו
וַיִּקְרָא לַמָּקֹום הַהוּא רָמַת לֶחִי׃ 18וַיִּצְמָא מְאֹד וַיִּקְרָא אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אַתָּה נָתַתָּ בְיַד־עַבְדְּךָ אֶת־הַתְּשׁוּעָה הַגְּדֹלָה
הַזֹּאת וְעַתָּה אָמוּת בַּצָּמָא וְנָפַלְתִּי בְּיַד הָעֲרֵלִים׃ 19וַיִּבְקַע אֱלֹהִים אֶת־הַמַּכְתֵּשׁ אֲשֶׁר־בַּלֶּחִי וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וַיֵּשְׁתְּ
וַתָּשָׁב רוּחֹו וַיֶּחִי עַל־כֵּן ׀ קָרָא שְׁמָהּ עֵין הַקֹּורֵא אֲשֶׁר בַּלֶּחִי עַד הַיֹּום הַזֶּה׃ 20וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל בִּימֵי פְלִשְׁתִּים
עֶשְׂרִים שָׁנָה׃ פ

16

Samusoni ahôngola olumvi lw'aha Gaza

1 Samusoni akanya aja e Gaza, eyo munda ashimâna yo omukazi orhajira mulume, aja omu
mwâge. 2 Banacikamanyîsa abantu b'e Gaza mpu: «Samusoni yo akola ali eno munda».
Bayisha, bagorha erya nyumpa, bamukubika obudufu bôshi, bagendilingira aha muhango
gw'olugo. Bôshi ba- hwekerera obwo budufu bôshi, mpu: «Hano buca bôshi, rhwanamugwârha,
rhumuyirhe». 3 Samusoni ahunga kuhika aha karhî k'obudufu kwônene, aha karhî k'obudufu
azûka, amanyula olumvi lw'olugo, kuguma n'emirhi yalwo yombi n'omurhamba gwalwo;
anacibihira aha lurhugo, abisôkana okwirhwerhwe ly' entondo eri yalola Hebroni.

Dalila amanyîsa ogwa Samusoni

4 Enyuma z'aho anaciyinjibana omukazi omu kabanda ka Soreki, izîno ly'Oyo mukazi ye
Dalila[d]. 5 Abashamuka b'Abafilistini bakanya bajà emunda nyamukazi ali, bamushumika mpu:
«Omuyenje, olole ngahi emisî yâge esimikira, na kurhi rhwankamuhima, rhumugwârhe,
rhumushweke, rhunamucinaguze nk'oku rhunalonzize, rhwakazikuhà ngasi muguma nfaranga
igana za marhale». 6 Dalila anacibwîra Samusoni, erhi: «Nkuhunyire, ombwîre nâni ngahi eyi
misî yâwe esimikira, na kurhi bankakuhimamwo banakugwarhe?» 7 Samusoni anacimushuza,
erhi: «Nka bankanshweka na migozi nda eciri mibishi, nâni nanaba muzamba, nanayôrha
nk'abandi bantu». 8 Abo bashamuka b'Abafilistini bayisha badwîrhîre Dalila migozi nda eciri
mibishi, naye anacimushweka nayo. 9 Kuziga erhi hanaligi n'abantu bacifulisire omu nyumpa
y'olya mukazi. Nyamukazi anacimubwîra, erhi: «Samusoni, omanye, Abafilistini bano!» Ho na
halya anacitwa rbulya rhugozi nka kulya ba- nkanatwa omugohe gw'oluviri gw'amahikakwo
omuliro. Emisî yâge erhacimanyagwa aha esimikira. 10 Dalila anacibwîra Samusoni erhi:
«K'orhabwini oku mwantebire, oku wambwîzire eby'obunywesi. Lero nyêrekaga bici
bankaku-shwêkamwo». 11 Anacimubwîra, erhi: «Nka bankanshwêka na migozi nda erya

[d] **16.4** : Samusoni agonyagonya entale (14, 6), agaliyabirwa okuhima amagene g'emurhima gwâge; acîshwêkulaga enkoba zàlimushwesire, cikwône ayâbirwa okushwekûla enkoba z'amagene galimu-shwesire.ngasi mulume erhi mukazi akakengêra oku aho haba hadaehi, amagene g'emurhima oyu gahârhine arhabona kuli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mibudurhu, erya erhasagijira gundi mukolo, aho nanaba muzamba nk'abandi bantu». [12] Dalila anaciyanka erya migozi mihyâhya anacimushwekamwo, anacimu- bwîra, erhi: «Samusoni, omanye, Abafilistini bano!» Kuziga erhi n'abantu bacifulisire omu nyumpa. Anacitwa erya migozi nka kulya banakanatwa enusi y'okuhanga, yo migozi yali emushwesire amaboko. [13] Dalila anacibwîra Samusoni erhi: «Kuhika mangaci waleke nieki okunteba, wakambwîra eby'obunywesi byonene. Nyêrekaga bici byankakushweka». Samusoni anacimushuza erhi: «Nka wankashweka eyi mihunga y'emvîri zâni oku eri nda na caburhinda okanayisêza n'enkomango, nanaheza emisî yâni, mbè nk'abandi bantu». [14] Nyamukazi anaciyiziriringa n'olya caburhinda, anashwekera oku muli-ndizo bashwekerakwo ebintu. Oku handi anacimubwîra, erhi: «Abafilistini bano, Samusoni!» Oku azanzaramuka omw'iro, amanyula gulya mulindizo, n'olya caburhinda. [15] Nyamukazi anacimubwîra erhi: «Kurhi wankambwîraga erhi: Nkusîma akaba omurhima gwâwe gurhandikwo? Lolà oku kakola kasharhu aka odwîrhe wanteba, orhanacimanyîsa ngahi emisî yâwe esimikira? [16] Kulya kubà nyamukazi akazâgimushimbulula ntyo ngasi mango, Samusoni oburhè bwalonzimuyîrha. [17] Lero anaciyigulira nyamukazi omurhima gwâge gôshi, amubwîra erhi: «Olugembe lurhasagigera okw'irhwe lyâni, bulya mba nterekêro ya Nyakasane, kurhenga omu nda ya nyama. Nka bankamôma, emisî yâni yanantengamwo, nanaba muzamba, nyôrhe nk'abandi bantu». [18] Dalila abona oku lero amamuyigulira omurhima gwâge; anacirhumiza abashamuka b'Abafilistini, aderha, erhi: «Lero murheremage! Balya bashamuka b'Abafilistini basôkera emunda nyamukazi ali, bayisha badwîrhe n'enfaranga. [19] Nyamukazi agwishiza Samusoni oku madwi gâge; erhi aba amahamagala omulume, amômesa erya mihunga nda yali oku irhwe lya Samusoni, abona akola abongerire, erhi emisî yamamuhwamwo. [20] Olya mukazi anaciderha, erhi: «Omanye Abafilistini bano, Samusoni!» Samusoni azanzamuka omw'iro lyâge, anadwîrhe aderha, erhi: «Nashubifuma nk'agandi mango, nacîlîkûza». Ci arhali acimanya oku Nyakasane anamurhenziremwo[e]. [21] Abafilistini bayisha, bamugwârha, banamurhomola amasù n'erhi babà bamamuyandagalana e Gaza, bamushwêka na bacaburhinda babirhi b'omulinda. Ahâbwa omukolo gwa okukazizungulusa[f] ibuye ly'okushwa omwo mpamikwa.

Okufà kwa Samusoni

[22] Ci kwoncnc emvîri z'oku irhwe lyâge zashubirhangira okumera kurhenga galya mango anamòmagwa. [23] Abo bashamuka b'Abafilistini banacishûbûzanya mpu barherekêre Dagoni, ye Nyamuzinda wâbo, mpu banacîsimise! Bakaziderha, mpu: «Nyamuzinda wîrhu arhulikuzize kuli Samusoni, omushombanyi wîrhu». [24] Olubaga loshi lwayishikazimulolakwo, lwanakaziderha omu kukuza Nyamuzinda wâbo, mpu: «Nyamuzinda wîrhu anarhuhire olya mushombanyi wîrhu, owali wamasherêza ecihugo cîrhu, anarhuyirhamwo bantu banji». [25] Erhi emirhima yâbo eba

[e] **16.20** : Nyamuzinda amurhenziremwo: 1Sam 16, 14; 18, 12; 28. 15.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yamashagaluka, banaciderha, mpu: «Hamagali Samusoni, ayishe arhusimise»!. Banacikûla Samusoni mulya mpamikwa, ayisha arhondêra abasharhira. Agola mango erhi bamuyimanzize ekarhî k'enkingi. [26] Samusoni anacibwîra omwâna walimugwarhire oku kuhoko, erhi: «Ndeka ngwarhirize kuli ezi nkingi zitunzire enyumpa, nsimikirekwo». [27] Ago mango enyumpa yali eyunjwîre balume n'abakazi, muli eyo nyumpa mwàli n'abashamuka hôshi b'Abafilistini, oku nyanya ly'enyumpa kwâli hôfi bantu bihumbi bisharhu by'abalume n'abakazi bakazâgilola oku Samusoni asharha. [28] Mw'ago mango Samusoni anacishenga Nyakasane, anaciderha, erhi: «Yâgirwa Nyamuzinda onyibuke nâni mâshî, oshubimpa emisî, muli gano ma- ngo gonene, mbone kurhi nankahasha okucihôla oku Bafilistini, kuli aga masù gâni gombi». [29] Samusoni agwârha enkingi ibirhi z'omu karhî k'enyumpa, zo enyumpa yôshi yali esimikirekwo; ayizonza amaboko, nguma okuboko kulyo, eyindi okumosho. [30] Samusoni anaderha, erhi: «Ngcndanwe n'Abafilistini, mâshi!» Yeshi acîsêza n'emisî yâge yôshi, amanyula zirya nkingi, enyumpa anaciyiho nda okw'idaho, yahongokera kuli balya bashamuka n'oku lubaga loshi lwanalimwo. Abafanînwe naye bo banji kulusha abayisire erhi acizine. [31] Bene wâbo n'ab'omu mulala gw'îshe bôshi bayandagala, bamubarhula, bamusôkana emwâbo, bagendimubisha ekarhî ka Sorea na Eshtaoli, omu nshinda ya Manoahi, îshe. Abire mucîrânuzi omu Israheli myâka makumi abirhi.

Richter/Judges BHS 16

1 וַיֵּלֶךְ שִׁמְשׁוֹן עַזָּתָה וַיַּרְא־שָׁם אִשָּׁה זוֹנָה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ׃ 2 לֵאמֹר בָּא שִׁמְשׁוֹן הֵנָּה וַיָּסֹבּוּ וַיֶּאֶרְבוּ־לוֹ
כָּל־הַלַּיְלָה בְּשַׁעַר הָעִיר וַיִּתְחָרְשׁוּ כָּל־הַלַּיְלָה לֵאמֹר עַד־אוֹר הַבֹּקֶר וַהֲרַגְנֻהוּ׃ 3 וַיִּשְׁכַּב שִׁמְשׁוֹן עַד־חֲצִי הַלַּיְלָה וַיָּקָם
בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֶּאֱחֹז בְּדַלְתוֹת שַׁעַר־הָעִיר וּבְשֻׁתֵי הַמְּזוּזוֹת וַיִּסָּעֵם עִם־הַבְּרִיחַ וַיָּשֶׂם עַל־כְּתֵפָיו וַיַּעֲלֵם אֶל־רֹאשׁ
הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי חֶבְרוֹן׃ פ

4 וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיֶּאֱהַב אִשָּׁה בְּנַחַל שֹׂרֵק וּשְׁמָהּ דְּלִילָה׃ 5 וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ לָהּ פַּתִּי אוֹתוֹ וּרְאִי
בַּמֶּה כֹחוֹ גָּדוֹל וּבַמֶּה נוּכַל לוֹ וַאֲסָרְנֵהוּ לְעַנֹּתוֹ וַאֲנַחְנוּ נִתֵּן־לָךְ אִישׁ אֶלֶף וּמֵאָה כֶּסֶף׃ 6 וַתֹּאמֶר דְּלִילָה אֶל־שִׁמְשׁוֹן
הַגִּידָה־נָּא לִי בַּמֶּה כֹחֲךָ גָדוֹל וּבַמֶּה תֵאָסֵר לְעַנּוֹתֶךָ׃ 7 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ שִׁמְשׁוֹן אִם־יַאַסְרֻנִי בְּשִׁבְעָה יְתָרִים לַחִים אֲשֶׁר
לֹא־חֹרָבוּ וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי כְּאַחַד הָאָדָם׃ 8 וַיַּעֲלוּ־לָהּ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים שִׁבְעָה יְתָרִים לַחִים אֲשֶׁר לֹא־חֹרָבוּ וַתַּאַסְרֵהוּ
בָּהֶם׃ 9 וְהָאֹרֵב יֹשֵׁב לָהּ בַּחֶדֶר וַתֹּאמֶר אֵלָיו פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן וַיְנַתֵּק אֶת־הַיְתָרִים כַּאֲשֶׁר יִנָּתֵק פְּתִיל־הַנְּעֹרֶת
בַּהֲרִיחוֹ אֵשׁ וְלֹא נוֹדַע כֹּחוֹ׃ 10 וַתֹּאמֶר דְּלִילָה אֶל־שִׁמְשׁוֹן הִנֵּה הֵתַלְתָּ בִּי וַתְּדַבֶּר אֵלַי כְּזָבִים עַתָּה הַגִּידָה־נָּא לִי
בַּמֶּה תֵאָסֵר׃ 11 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אִם־אָסוֹר יַאַסְרוּנִי בַּעֲבֹתִים חֲדָשִׁים אֲשֶׁר לֹא־נַעֲשָׂה בָהֶם מְלָאכָה וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי
כְּאַחַד הָאָדָם׃ 12 וַתִּקַּח דְּלִילָה עֲבֹתִים חֲדָשִׁים וַתַּאַסְרֵהוּ בָהֶם וַתֹּאמֶר אֵלָיו פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן וְהָאֹרֵב יֹשֵׁב
בֶּחָדֶר וַיְנַתְּקֵם מֵעַל זְרֹעֹתָיו כַּחוּט׃ 13 וַתֹּאמֶר דְּלִילָה אֶל־שִׁמְשׁוֹן עַד־הֵנָּה הֵתַלְתָּ בִּי וַתְּדַבֶּר אֵלַי כְּזָבִים הַגִּידָה לִּי

---

[f] **16.21** : Akazizungulusa ibuye ly'okushwa: Ayu 31, 10; Mt 24, 41.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בַּמֶּה תֵּאָסֵר וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אִם־תַּאַרְגִי אֶת־שֶׁבַע מַחְלְפוֹת רֹאשִׁי עִם־הַמַּסָּכֶת׃ 14וַתִּתְקַע בַּיָּתֵד וַתֹּאמֶר אֵלָיו
פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן וַיִּיקַץ מִשְּׁנָתוֹ וַיִּסַּע אֶת־הַיָּתֵד הָאֶרֶג וְאֶת־הַמַּסָּכֶת׃ 15וַתֹּאמֶר אֵלָיו אֵיךְ תֹּאמַר אֲהַבְתִּיךְ
וְלִבְּךָ אֵין אִתִּי זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הַתַּלְתָּ בִּי וְלֹא־הִגַּדְתְּ לִּי בַּמֶּה כֹּחֲךָ גָּדוֹל׃ 16וַיְהִי כִּי־הֵצִיקָה לוֹ בִדְבָרֶיהָ כָּל־הַיָּמִים
וַתְּאַלְּצֵהוּ וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ לָמוּת׃ 17וַיִּגֶּד־לָהּ אֶת־כָּל־לִבּוֹ וַיֹּאמֶר לָהּ מוֹרָה לֹא־עָלָה עַל־רֹאשִׁי כִּי־נְזִיר אֱלֹהִים אֲנִי
מִבֶּטֶן אִמִּי אִם־גֻּלַּחְתִּי וְסָר מִמֶּנִּי כֹּחִי וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי כְּכָל־הָאָדָם׃ 18וַתֵּרֶא דְּלִילָה כִּי־הִגִּיד לָהּ אֶת־כָּל־לִבּוֹ וַתִּשְׁלַח
וַתִּקְרָא לְסַרְנֵי פְּלִשְׁתִּים לֵאמֹר עֲלוּ הַפַּעַם כִּי־הִגִּיד לָהּ אֶת־כָּל־לִבּוֹ וְעָלוּ אֲלֵיהָ סַרְנֵי פְּלִשְׁתִּים וַיַּעֲלוּ הַכֶּסֶף
בְּיָדָם׃ 19וַתְּיַשְּׁנֵהוּ עַל־בִּרְכֶּיהָ וַתִּקְרָא לָאִישׁ וַתְּגַלַּח אֶת־שֶׁבַע מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ וַתָּחֶל לְעַנּוֹתוֹ וַיָּסַר כֹּחוֹ
מֵעָלָיו׃ 20וַתֹּאמֶר פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן וַיִּקַץ מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֵצֵא כְּפַעַם בְּפַעַם וְאִנָּעֵר וְהוּא לֹא יָדַע כִּי יְהוָה סָר
מֵעָלָיו׃ 21וַיֹּאחֲזוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ אֶת־עֵינָיו וַיּוֹרִידוּ אוֹתוֹ עַזָּתָה וַיַּאַסְרוּהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם וַיְהִי טוֹחֵן בְּבֵית
הָאֲסִירִים׃ 22וַיָּחֶל שְׂעַר־רֹאשׁוֹ לְצַמֵּחַ כַּאֲשֶׁר גֻּלָּח׃ פ
23וְסַרְנֵי פְּלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ לִזְבֹּחַ זֶבַח־גָּדוֹל לְדָגוֹן אֱלֹהֵיהֶם וּלְשִׂמְחָה וַיֹּאמְרוּ נָתַן אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ אֶת שִׁמְשׁוֹן
אוֹיְבֵינוּ׃ 24וַיִּרְאוּ אֹתוֹ הָעָם וַיְהַלְלוּ אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי אָמְרוּ נָתַן אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ אֶת־אוֹיְבֵנוּ וְאֵת מַחֲרִיב אַרְצֵנוּ וַאֲשֶׁר
הִרְבָּה אֶת־חַלָּלֵינוּ׃ 25וַיְהִי כִּי טוֹב לִבָּם וַיֹּאמְרוּ קִרְאוּ לְשִׁמְשׁוֹן וישחק [וְיִשַּׂחֶק]־לָנוּ וַיִּקְרְאוּ לְשִׁמְשׁוֹן מִבֵּית הָאֲסִירִים וַיְצַחֵק
לִפְנֵיהֶם וַיַּעֲמִידוּ אוֹתוֹ בֵּין הָעַמּוּדִים׃ 26וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל־הַנַּעַר הַמַּחֲזִיק בְּיָדוֹ הַנִּיחָה אוֹתִי וַהֲימִשֵּׁנִי אֶת־הָעַמֻּדִים
אֲשֶׁר הַבַּיִת נָכוֹן עֲלֵיהֶם וְאֶשָּׁעֲנָה עֲלֵיהֶם׃ 27וְהַבַּיִת מָלֵא הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְשָׁמָּה כֹּל סַרְנֵי פְּלִשְׁתִּים וְעַל־הַגָּג
כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וְאִשָּׁה הָרֹאִים בִּשְׂחוֹק שִׁמְשׁוֹן׃ 28וַיִּקְרָא שִׁמְשׁוֹן אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יֱהוִה זָכְרֵנִי נָא וְחַזְּקֵנִי
נָא אַךְ הַפַּעַם הַזֶּה הָאֱלֹהִים וְאִנָּקְמָה נְקַם־אַחַת מִשְּׁתֵי עֵינַי מִפְּלִשְׁתִּים׃ 29וַיִּלְפֹּת שִׁמְשׁוֹן אֶת־שְׁנֵי | עַמּוּדֵי הַתָּוֶךְ
אֲשֶׁר הַבַּיִת נָכוֹן עֲלֵיהֶם וַיִּסָּמֶךְ עֲלֵיהֶם אֶחָד בִּימִינוֹ וְאֶחָד בִּשְׂמֹאלוֹ׃ 30וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן תָּמוּת נַפְשִׁי עִם־פְּלִשְׁתִּים
וַיֵּט בְּכֹחַ וַיִּפֹּל הַבַּיִת עַל־הַסְּרָנִים וְעַל־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־בּוֹ וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים אֲשֶׁר הֵמִית בְּמוֹתוֹ רַבִּים מֵאֲשֶׁר הֵמִית
בְּחַיָּיו׃ 31וַיֵּרְדוּ אָחָיו וְכָל־בֵּית אָבִיהוּ וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ וַיַּעֲלוּ | וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֹל בְּקֶבֶר מָנוֹחַ אָבִיו
וְהוּא שָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים שָׁנָה׃ פ

17

Enyûshûlo

Oluhêrero lwa Mika

[1] Hàli mulume muguma w'omu birhondo by'Efrayimu, izîno lyâge ye Mika. [2] Anacibwîra nina, erhi: «Zirya nfaranga z'esikeli cihumbi n'igana bakunyagaga, na kandi wakazihehêrera abazinyazire, -wakazâgikuderha erhi nanayumva, -lolà, ezo nfaranga omu maboko gâni ziri nie

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

naziyansire». Nina anacimubwîra, erhi: «Mugala wâni agishwe na Nyakasane mâshi!» [3] Anacigalulira nina zirya nfaranga cihumbi n'igana; nina anaciderha, erhi: «Ezi nfaranga nzirherekîre niene n'okuboko kwâni emwa Nyakasane kuli mugala wâni, lyo bagendinjiriramwo ensalamu y'ecûma». Omugala anacimubwîra, erhi: «Z'ezi nkugalulîre we nazo». [4] Erhi aba amagalulira nina ezo nfaranga, nina arhôla nfaranga magana abirhi, agahà omutuzi, na nyamutuzi amujiriramwo ensalamu y'ecûma, yagendibîkwa omu nyumpa ya Mikayahu. [5] Ci oyo Mikayehu akazâgilonza okubà n'akâ-Nyamuzinda; anacijira efodi n'eterafi, na mugala wâge muguma amubumba enfune mavurha mpu abè ye mudâhwa wâge. [6] Muli ago mango harhàbâga mwâmi omw'Israheli; ngasi muguma akazâgijira nk'okunamusimîsize. [7] Hàli mwanarbabâna muguma w'e Betelehemu omu Yuda, w'oku bûko bwa Yuda, ci Oyo muntu abàga Muleviti, anali aho nka cigolo kwônene. [8] Oyo muntu anacirhenga omu lugo lwa Betelehemu omu Yuda, mpu agendiyûbaka ngasi aha anabwîne. Omu kushimba enjira yâge,alinda ahika omu ntondo y'Efrayimu, kuhika aba nyumpa ya Mika. [9] Mika anacimudôsa, erhi: «Ngahi warhenga?» Naye anacimushuza, erhi «Ndi Muleviti w'e Betelehemu omu Yuda; nayishanagenda nti nyûbake nka cigolo aha nambwîne». [10] Mika anacimubwîra, erhi: «Bêra hano mwâni». Obè we larha na mudâhwa wâni, nâni nakazikuhà nfaranga ikumi za marhale ngasi mwâka, nakuhà enundo y'emyambalo, n'ebi wakazilya». [11] Oyomuleviti ayêmêra okubêra aha mw'olya muntu, olya mwanarhabana, anacilama aho nka muguma omu bagala bâge. [12] Mika abumba amaboko g'olya mwâna mavurha; olya mwâna akazimukolera nka mudâhwa; anacibêra omu nyumpa ya Mika. [13] Mika anaciderha, erhi: «Nkolaga manyire oku Nyakasane anjirira aminja ebwa kubà namabona oyu Muleviti nka mudâhwa».

Richter/Judges 17

1 וַיְהִי־אִישׁ מֵהַר־אֶפְרָיִם וּשְׁמוֹ מִיכָיְהוּ׃ 2 וַיֹּאמֶר לְאִמּוֹ אֶלֶף וּמְאָה הַכֶּסֶף אֲשֶׁר לֻקַּח־לָךְ וְאָתִּי אָלִית וְגַם אָמַרְתְּ
בְּאָזְנָי הִנֵּה־הַכֶּסֶף אִתִּי אֲנִי לְקַחְתִּיו וַתֹּאמֶר אִמּוֹ בָּרוּךְ בְּנִי לַיהוָה׃ 3 וַיָּשֶׁב אֶת־אֶלֶף־וּמְאָה הַכֶּסֶף לְאִמּוֹ וַתֹּאמֶר אִמּוֹ
הַקְדֵּשׁ הִקְדַּשְׁתִּי אֶת־הַכֶּסֶף לַיהוָה מִיָּדִי לִבְנִי לַעֲשׂוֹת פֶּסֶל וּמַסֵּכָה וְעַתָּה אֲשִׁיבֶנּוּ לָךְ׃ 4 וַיָּשֶׁב אֶת־הַכֶּסֶף לְאִמּוֹ
וַתִּקַּח אִמּוֹ מָאתַיִם כֶּסֶף וַתִּתְּנֵהוּ לַצּוֹרֵף וַיַּעֲשֵׂהוּ פֶּסֶל וּמַסֵּכָה וַיִּהְיוּ בְּבֵית מִיכָיְהוּ׃ 5 וְהָאִישׁ מִיכָה לוֹ בֵּית אֱלֹהִים
וַיַּעַשׂ אֵפוֹד וּתְרָפִים וַיְמַלֵּא אֶת־יַד אַחַד מִבָּנָיו וַיְהִי־לוֹ לְכֹהֵן׃ 6 בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו
יַעֲשֶׂה׃ פ
7 וַיְהִי־נַעַר מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה מִמִּשְׁפַּחַת יְהוּדָה וְהוּא לֵוִי וְהוּא גָּר־שָׁם׃ 8 וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ מֵהָעִיר מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה
לָגוּר בַּאֲשֶׁר יִמְצָא וַיָּבֹא הַר־אֶפְרַיִם עַד־בֵּית מִיכָה לַעֲשׂוֹת דַּרְכּוֹ׃ 9 וַיֹּאמֶר־לוֹ מִיכָה מֵאַיִן תָּבוֹא וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֵוִי
אָנֹכִי מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וְאָנֹכִי הֹלֵךְ לָגוּר בַּאֲשֶׁר אֶמְצָא׃ 10 וַיֹּאמֶר לוֹ מִיכָה שְׁבָה עִמָּדִי וֶהְיֵה־לִי לְאָב וּלְכֹהֵן וְאָנֹכִי
אֶתֵּן־לְךָ עֲשֶׂרֶת כֶּסֶף לַיָּמִים וְעֵרֶךְ בְּגָדִים וּמִחְיָתֶךָ וַיֵּלֶךְ הַלֵּוִי׃ 11 וַיּוֹאֶל הַלֵּוִי לָשֶׁבֶת אֶת־הָאִישׁ וַיְהִי הַנַּעַר לוֹ כְּאַחַד

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִבְּנָיו׃ 12וַיִּמַּלֵּא מִיכָהוּ אֶת־יַד הַלֵּוִי וַיְהִי־לוֹ הַנַּעַר לְכֹהֵן וַיְהִי בְּבֵית מִיכָה׃ 13וַיֹּאמֶר מִיכָה עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יֵיטִיב יְהוָה לִי כִּי הָיָה־לִי הַלֵּוִי לְכֹהֵן׃

18

Bene Dani bajà balonza aha bayûbaka

[1] Muli ago mango barhaligwêrhe mwâmi omw'Israheli. Ago mangomulala muguma gwa bene Dani gwarhôndêra okujà gwalonza ahantu bayubaka, bulya kuhika ago mango bone barhalibasagihâbwa ecâbo cihugo omu bene Israheli. [2] Bene Dani banacirhuma balume barhânu b'omu bûko bwâbo, balume ba misî na ba burhwâli, mpu bagendilolêreza ecihugo, kurhenga e Sorea na kurhenga Eshtaoli, mpu bajè bayenja, banamanyirire eco cihugo. Banacibabwîra, mpu: «Mukanye, mujè mwalolêreza munamanyirire eco cihugo». Banacijà omu ntondo y'Efrayimu, kuhika aha mwa Mika, banacîhandaho. [3] Erhi hakola hali hôfi n'enyumpa ya Mika, n'erhi bamanyirira izîno ly'olya mwâna w'Omuleviti, banaciyegera, hamudôsa, mpu: «Ndi wakuhisagya eno munda? Bici ojira eno munda na bici ogwêrheyo?» [4] Anacibashuza, erhi: «Ntya na ntya kwo Mika ajira kuli nie, ampizire omu mikolo yâge mpu akazimpemba, ananjizire mudâhwa wâge». [5] Banacimubwîra, mpu: «Okanyagye ogendirhudôkeza[g] Nyamuzinda rhumanye erhi aga mabalamo gîrhu garhukwânana». [6] Olya mudâhwa anacibabwîra, erhi: «Gendagi n'omurhûla bulya amabalamo ginyu gali omu masù gà Nyakasane». [7] Balya bantu barhânu banahuma njira yâbo, bahika aha Layishi, babona olubaga luli n'omurhûla muli olwo lugo, barhagwêrhi kadundo kaci, omu kushimba oburhegesi bw'Abanya-Sidoni, bôshi bàli n'omurhûla, banalidêkerîre bwinjà, ntâye ciru n'omuguma wali ogwêrhe ecikono c'obukulu omu cihugo, wakadesire mpu abababaza muli kantu kalebe, bàli baciyêgwîre n'Abanya-Sidoni, barhanali bagwêrhe kadali kaci n'omuntu. [8] Bashubira emunda bene wâbo bali aha Sorea n'aha Eshtaoli. Bene wâbo banacibabwîra, mpu: «Kurhi mudesire?» [9] Banacishuza, mpu: «Yimuki rhubarhabâlire, bulya rhwabwîne ecihugo, na lolà oku ciri cihugo cinjà bwenêne. Kanyi rhugende rhujirhôla eco cihugo; murhaderhaga bici. [10] Hanomuhikayo, mwashimâna olubaga luli n'omurhûla. Ecihugo ciri cigali. Nyamubâho anamuhîre co; ciri cihugo cirhabuziri cici omu binaba bano igulu byôshi».

Okubunga kwa bene Dani

[11] Bene Dani banacirhenga e Sorea, n'e Eshtaoli, bàli halume magana gali ndarhu, erhi banacibambizize n'cmirasano yâbo yôshi. [12] Basôka, bagendihanda aha Kiriyati-Yearimi, omu Yuda. Co cinarhuma abo bantu baderbwa ciru kuhika buno Mahanè-Dani. Lolà oku aho hantu hali olunda lw'e Buzika-zûba bwa Kiriyati-Yearimi. [13] Banacirhenga aho, banacijà ebwa ntondo y'Efrayimu, balinda bahika aba mwa Mika. [14] Balya bantu barhânu bàli barhumirwe buyenzi omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cihugo ca Layishi barhôla akanwa, babwîra bene wâbo, mpu: «Ka mwankamanya oku muli ezi nyumpa muli efodi. eteran n'ensalamu y'ecûma? Lolagi oku mwajira». [15] Banacijà ebwa lulya lunda, banacijà omu nyumpa y'olya mwanarhabana w'Omuleviti, yo nyumpa ya Mika, banacimulamusa. [16] Balya bandi magana gali ndarhu ga bene Gadi, n'emirasano yâbo, bayimanga aha c'olusò. [17] Balya bantu barhânu baliyenja ecihugo, bakanya, bajà omu nyumpa, banacirhôla erya nsalamu, n'erya efodi n'eterafi, n'ago mango erhi omudâhwa ayimanzire aha muhango na balya balume magana gali ndarhu banacibambizize n'emirasano yâbo. [18] erhi babà bamajà omu nyumpa ya Mika banayanka erya nsalamu n'erya efodi n'eterafi na kalya kalugu k'ecûma, olya mudâhwa anacibadôsa, erhi: «Bici ebyo mwajira?» Banacimushuza, mpu: [19] «Hulika, hira enfune zâwe oku kanwa[h] kâwe, onayîshe rhugende rhweshi, ojiba we Larha wîrhu na mudâhwa wîrhu. K'obwîne kuli kwinjà okuyôrha mudâhwa w'enyumpa ya muntu muguma, nîsi erhi okugendibà mudâhwa w'omulala mugumagumà, na mulala gwa bene Israheli?» [20] Olya mudâhwa arhwangûkwa omurhima, arhôla erya efodi na zirya terafi n'erya nsalamu bagenzikanwa. [21] Banacirhôla enjira yâbo, balîkûla, bashokoza abâna, enkafu n'ebirugu byâbo. [22] Bali bakola bali kulî n'enyumpa ya Mika, amango abantu bayûbakaga hôfi n'enyumpa ya Mika bashûbûzanyagya mpu bakola bashimba bene Dani. [23] Bahamagala bene Dani, nabo erhi bahindamuka babwîra Mika, mpu: «Bici ebyo wamashûbûza?» [24] Anacishuza, erhi: «Banyamuzinda wâni najiraga niene, mwamabahekaga kuguma n'omudâhwa wâni, mwoyomukòlaga mwagenda: bici bicinsigalirage obwo? Cankarhumaga mwambwîra mpu: Bici oli nabyo?» [25] Bene Dani banacimubwîra mpu: «Omanye washubirira mpu warhudesa, bulya abantu wamajirisa oburhè okurhalusire, hali amango bankacirhunika kuli we bakuyirhe bayirhe n'omulala gwâwe». [26] Bene Dani banacirhôla enjira yâbo. Erhi abona oku bali banji kumulusha, Mika agaluka, acîshubirira omu mwâge.

Okurhôla Layishi omu ntamhala n'okuyûbaka oluhêrero lwa Dani.

[27] Nabo baheka ntyo birya birugu bya Mika n'omudâhwa wâge. Barhabâlira Layishi, lubaga lwa bantu barhûlwire, barhali na kadundo kaci, olwo lubaga balugeza oku boji bw'engôrho banayôca olugo lwâbo. [28] Ntâye wayishire mpu ankabalîkûza, bulya balî kulî na Sidoni, na kandi abantu b'olwo logo barhayinjibanaga n'abandi bantu: olwo lugo lwali omu kabanda ka Beti-Rehobi. Bene Dani bashubiyûbaka olwo lugo banacilubêramwo. [29] Olwo lugo baluyirika izîno lya Dani, lyo izîno lya Dani, îshe wâbo ali muburhwa w'Israheli. Ci kwônene embere olwo lugo lwakazâgiderhwa Layishi. [30] Bene Dani banaciyûbakaira erya nsalamu, na Yehonatani, mwene Gershoni, mugala wa Mûsa, n'abagala bayôrha balî badâhwa b'omulala gwa Dani, kuhika olusiku ecihugo côshi cahekagwa bujà. [31] Bayimanza ntyo kuli bo bônene erya nsalamu Mika ajiraga, yanacibêra emwâbo amango gôshi akâ-Nyamuzinda kanali aha Silo.

---

[g]**18.5** : Okudôsa Nvamuzinda: Rhulole muli Bac 1, 1.....; 1 Sam 23, 9-12.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל וּבַיָּמִים הָהֵם שֵׁבֶט הַדָּנִי מְבַקֵּשׁ־לוֹ נַחֲלָה לָשָׁבֶת כִּי לֹא־נָפְלָה לּוֹ עַד־הַיּוֹם הַהוּא
בְּתוֹךְ־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל בְּנַחֲלָה: ס

2 וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי־דָן | מִמִּשְׁפַּחְתָּם חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים מִקְצוֹתָם אֲנָשִׁים בְּנֵי־חַיִל מִצָּרְעָה וּמֵאֶשְׁתָּאֹל לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ
וּלְחָקְרָהּ וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם לְכוּ חִקְרוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ הַר־אֶפְרַיִם עַד־בֵּית מִיכָה וַיָּלִינוּ שָׁם: 3 הֵמָּה עִם־בֵּית מִיכָה
וְהֵמָּה הִכִּירוּ אֶת־קוֹל הַנַּעַר הַלֵּוִי וַיָּסֻרוּ שָׁם וַיֹּאמְרוּ לוֹ מִי־הֱבִיאֲךָ הֲלֹם וּמֶה־אַתָּה עֹשֶׂה בָּזֶה וּמַה־לְּךָ פֹּה: 4 וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם כָּזֹה וְכָזֶה עָשָׂה לִי מִיכָה וַיִּשְׂכְּרֵנִי וָאֱהִי־לוֹ לְכֹהֵן: 5 וַיֹּאמְרוּ לוֹ שְׁאַל־נָא בֵאלֹהִים וְנֵדְעָה הֲתַצְלִיחַ דַּרְכֵּנוּ
אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ הֹלְכִים עָלֶיהָ: 6 וַיֹּאמֶר לָהֶם הַכֹּהֵן לְכוּ לְשָׁלוֹם נֹכַח יְהוָה דַּרְכְּכֶם אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ: פ

7 וַיֵּלְכוּ חֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים וַיָּבֹאוּ לָיְשָׁה וַיִּרְאוּ אֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בְּקִרְבָּהּ יוֹשֶׁבֶת־לָבֶטַח כְּמִשְׁפַּט צִדֹנִים שֹׁקֵט | וּבֹטֵחַ
וְאֵין־מַכְלִים דָּבָר בָּאָרֶץ יוֹרֵשׁ עֶצֶר וּרְחֹקִים הֵמָּה מִצִּדֹנִים וְדָבָר אֵין־לָהֶם עִם־אָדָם: 8 וַיָּבֹאוּ אֶל־אֲחֵיהֶם צָרְעָה
וְאֶשְׁתָּאֹל וַיֹּאמְרוּ לָהֶם אֲחֵיהֶם מָה אַתֶּם: 9 וַיֹּאמְרוּ קוּמָה וְנַעֲלֶה עֲלֵיהֶם כִּי רָאִינוּ אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה טוֹבָה מְאֹד
וְאַתֶּם מַחְשִׁים אַל־תֵּעָצְלוּ לָלֶכֶת לָבֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ: 10 כְּבֹאֲכֶם תָּבֹאוּ | אֶל־עַם בֹּטֵחַ וְהָאָרֶץ רַחֲבַת יָדָיִם
כִּי־נְתָנָהּ אֱלֹהִים בְּיֶדְכֶם מָקוֹם אֲשֶׁר אֵין־שָׁם מַחְסוֹר כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר בָּאָרֶץ: 11 וַיִּסְעוּ מִשָּׁם מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי מִצָּרְעָה
וּמֵאֶשְׁתָּאֹל שֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ חָגוּר כְּלֵי מִלְחָמָה: 12 וַיַּעֲלוּ וַיַּחֲנוּ בִּקְרִיַת יְעָרִים בִּיהוּדָה עַל־כֵּן קָרְאוּ לַמָּקוֹם הַהוּא
מַחֲנֵה־דָן עַד הַיּוֹם הַזֶּה הִנֵּה אַחֲרֵי קִרְיַת יְעָרִים: 13 וַיַּעַבְרוּ מִשָּׁם הַר־אֶפְרַיִם וַיָּבֹאוּ עַד־בֵּית מִיכָה: 14 וַיַּעֲנוּ חֲמֵשֶׁת
הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ לַיִשׁ וַיֹּאמְרוּ אֶל־אֲחֵיהֶם הֲיִדַעְתֶּם כִּי יֵשׁ בַּבָּתִּים הָאֵלֶּה אֵפוֹד וּתְרָפִים וּפֶסֶל
וּמַסֵּכָה וְעַתָּה דְּעוּ מַה־תַּעֲשׂוּ: 15 וַיָּסֻרוּ שָׁמָּה וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּית־הַנַּעַר הַלֵּוִי בֵּית מִיכָה וַיִּשְׁאֲלוּ־לוֹ
לְשָׁלוֹם: 16 וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ חֲגוּרִים כְּלֵי מִלְחַמְתָּם נִצָּבִים פֶּתַח הַשַּׁעַר אֲשֶׁר מִבְּנֵי־דָן: 17 וַיַּעֲלוּ חֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים
הַהֹלְכִים לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ בָּאוּ שָׁמָּה לָקְחוּ אֶת־הַפֶּסֶל וְאֶת־הָאֵפוֹד וְאֶת־הַתְּרָפִים וְאֶת־הַמַּסֵּכָה וְהַכֹּהֵן נִצָּב פֶּתַח
הַשַּׁעַר וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ הֶחָגוּר כְּלֵי הַמִּלְחָמָה: 18 וְאֵלֶּה בָּאוּ בֵּית מִיכָה וַיִּקְחוּ אֶת־פֶּסֶל הָאֵפוֹד וְאֶת־הַתְּרָפִים
וְאֶת־הַמַּסֵּכָה וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הַכֹּהֵן מָה אַתֶּם עֹשִׂים: 19 וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַחֲרֵשׁ שִׂים־יָדְךָ עַל־פִּיךָ וְלֵךְ עִמָּנוּ וֶהְיֵה־לָנוּ לְאָב
וּלְכֹהֵן הֲטוֹב | הֱיוֹתְךָ כֹהֵן לְבֵית אִישׁ אֶחָד אוֹ הֱיוֹתְךָ כֹהֵן לְשֵׁבֶט וּלְמִשְׁפָּחָה בְּיִשְׂרָאֵל: 20 וַיִּיטַב לֵב הַכֹּהֵן וַיִּקַּח
אֶת־הָאֵפוֹד וְאֶת־הַתְּרָפִים וְאֶת־הַפֶּסֶל וַיָּבֹא בְּקֶרֶב הָעָם: 21 וַיִּפְנוּ וַיֵּלֵכוּ וַיָּשִׂימוּ אֶת־הַטַּף וְאֶת־הַמִּקְנֶה וְאֶת־הַכְּבוּדָּה
לִפְנֵיהֶם: 22 הֵמָּה הִרְחִיקוּ מִבֵּית מִיכָה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בַּבָּתִּים אֲשֶׁר עִם־בֵּית מִיכָה נִזְעֲקוּ וַיַּדְבִּיקוּ
אֶת־בְּנֵי־דָן: 23 וַיִּקְרְאוּ אֶל־בְּנֵי־דָן וַיַּסֵּבּוּ פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ לְמִיכָה מַה־לְּךָ כִּי נִזְעָקְתָּ: 24 וַיֹּאמֶר אֶת־אֱלֹהַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי
לְקַחְתֶּם וְאֶת־הַכֹּהֵן וַתֵּלְכוּ וּמַה־לִּי עוֹד וּמַה־זֶּה תֹּאמְרוּ אֵלַי מַה־לָּךְ: 25 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־דָן אַל־תַּשְׁמַע קוֹלְךָ עִמָּנוּ
פֶּן־יִפְגְּעוּ בָכֶם אֲנָשִׁים מָרֵי נֶפֶשׁ וְאָסַפְתָּה נַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ בֵּיתֶךָ: 26 וַיֵּלְכוּ בְנֵי־דָן לְדַרְכָּם וַיַּרְא מִיכָה כִּי־חֲזָקִים הֵמָּה

---

[h] **18.19** : Hira enfune oku kanwa kâwe: ciri cijiro c'okuderha mpu ohulike: Mik 7, 16; Ayu 21. 5: 29, 9; 40, 4; Mig 30, 32; Burh 8, 12.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִמֶּנּוּ וַיִּפֶן וַיָּשָׁב אֶל־בֵּיתוֹ׃ 27וְהִמָּה לָקְחוּ אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה מִיכָה וְאֶת־הַכֹּהֵן אֲשֶׁר הָיָה־לוֹ וַיָּבֹאוּ עַל־לַיִשׁ עַל־עַם
שֹׁקֵט וּבֹטֵחַ וַיַּכּוּ אוֹתָם לְפִי־חָרֶב וְאֶת־הָעִיר שָׂרְפוּ בָאֵשׁ׃ 28וְאֵין מַצִּיל כִּי רְחוֹקָה־הִיא מִצִּידוֹן וְדָבָר אֵין־לָהֶם
עִם־אָדָם וְהִיא בָּעֵמֶק אֲשֶׁר לְבֵית־רְחוֹב וַיִּבְנוּ אֶת־הָעִיר וַיֵּשְׁבוּ בָהּ׃ 29וַיִּקְרְאוּ שֵׁם־הָעִיר דָּן בְּשֵׁם דָּן אֲבִיהֶם אֲשֶׁר
יוּלַד לְיִשְׂרָאֵל וְאוּלָם לַיִשׁ שֵׁם־הָעִיר לָרִאשֹׁנָה׃ 30וַיָּקִימוּ לָהֶם בְּנֵי־דָן אֶת־הַפֶּסֶל וְיהוֹנָתָן בֶּן־גֵּרְשֹׁם בֶּן־מְנַשֶּׁה הוּא
וּבָנָיו הָיוּ כֹהֲנִים לְשֵׁבֶט הַדָּנִי עַד־יוֹם גְּלוֹת הָאָרֶץ׃ 31וַיָּשִׂימוּ לָהֶם אֶת־פֶּסֶל מִיכָה אֲשֶׁר עָשָׂה כָּל־יְמֵי הֱיוֹת
בֵּית־הָאֱלֹהִים בְּשִׁלֹה׃ פ

19

Omuleviti w'omu Efrayimu n'eciherula câge

[1] Ago mango Israheli arhabagamwo mwâmi, Hâli Muleviti muguma wayûbakaaga oku buzinda bw'entondo y'Efrayimu. Oyo muntu anaciyanka omukazi w'eciherula c'e Betelehemu omu Yuda. [2] Eco ciherula câge cacihindula kuli ye, canacirhenga omu mwâge, cashubira emw'îshe e Betelehemu omu Yuda, canabêra eyo munda myêzi ini. [3] Ibà akanya mpu ajimulonza, amubwîre ebinwa byamujà oku murhima, anamugalule emwâge. Aligenzire na mwambali wâge analihesire ndogomi ibirhi. Nyamukazi anabayankirira omu nyumpa y'îshe. Ishe w'olya mukazi erhi abona oyomulume, agendimuyankirira n'obusîme. [4] Ishazala ye oligi îshe wa nyamukazi, asêza olya mulume mpu abêre aha mwâge, abêraho nsiku isharhu, bakazilya, banakazinywa, babêra aho. [5] Oku lusiku lwa kani banacizûka mucêracêra, olya Muleviti erhi akola acirheganyize okugenda. Ci kwônene îshe wa nyamukazi anacibwîra omukwi, erhi: «Orhangizibuhya omurhima gwâwe n'ecihimbi c'omugati, mubuligenda». [6] Erhi babà bamabwârhala, balya bombi bananywa. Okubundi îshe wa nyamukazi anacibwîra ibà wa nyamukazi, erhi: «Nkuhunyire, oleke mushubilâla hano, omurhima gwâwe gushagaluke». [7] Ibà w'olya mukazi ayimuka mpu akola acîgendera, ci omu kusêzibwa n'ishazala, ashubigaluka, alala aho. [8] Oku lusiku lwa karhânu azukiriza sêzi sêzi mpu akola agenda. Lero îshe wa nyamukazi anacimubwîra, erhi: «Rhûza omurhima gwâwe, nkuhunyire ntyo». Kandi balinda kuhika bijingo. Bànacirya bombi. [9] Ibà wa nyamukazi ayimuka mpu akola agenda n'eciherula câge n'omwambali; ci îshe wa nyamukazi, yerigi ishazala, amubwîra, erhi: «Lolà oku bikola bijingo, muhunyire, mulale hano; lolà oku byajiba bijingo, ogeze obudufu hano, onarhuze omurhima gwâwe, irhondo mwanalamukira sêzi sêzi, mugende, na ntyo wanahika emwâwe». [10] Ibà w'olya mukazi arhaciyêmêraga okushubilâla; ayimuka acîgendera. Ahika aha ishiriza lya Yebusi, yerigi Yeruzalemu, erhi aligi na zirya ndogomi zâge zombi zinabarhwire anali n'eciherula câge.

Obumînya bw'abantu b'e Gibeya

[11] Erhi bahika hôfi na Yebusi, izûba lyazika bwenêne. Olya murhumisi anacibwîra nawabo,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi: «Yisha nkuhunyire, rhushubire ebwa lula lugo lw'Abanya-Yebusi, rhujilalayo». [12] Nawabo anacimushuza, erhi: «Rhurhagaluke ebwa lugo lwa bene, emunda erhali bene Israheli, rhwagera kuhika e Gibeya». [13] Ashubibwîra omwambali,erhi: «Kanya rhucihangane okuhika kuli bira bishagala, rhwagendilala aha Gibeya nîsi erhi aha Rama». [14] Bakanya, bagenda, izûba lyazika erhi bahika hôfi na Gibeya, oli emwa bene Benyamini. [15] Bayêrekera eyo munda, mpu bagendilâla aha Gibeya. Olya Muleviti aja omu lugo abêra omu ngo y'olugo, ci ntâye wadesire mpu amuyankirira omu nyumpa yâge, alalamwo. [16] Ci lolà oku muli ebyo bijingo hanaciyisha mushosi muguma wafuluka ebwa mashwa gâge, emunda analikola. Ali muntu w'omu ntondo y'Efrayimu, ci kwônene àli nka mubunga aha Gibeya, n'abantu bayûbakaga aho bàli bene Benyamini. [17] Olya mushosi mpu ayinamula amalanga, abona Oyo muntu wàli mabalamo ali omu ngo y'olugo; olya mushosi anacimubwîra, erhi: «Ngahi wajà na ngahi warhenga?» [18] Anacimushuza, erhi: «Rhwarhenga e Betelehemu omu Yuda, rhwaja oku buzinda bw'entondo y'Efrayimu, bulya yo mbà. Nali njîre e Betelehemu omu Yuda, na buno nkolaga nashubira emwâni, ci ntâye onyankirîre omu nyumpa yâge. [19] N'obo ngwêrhe ebyâsi by'okulisa endogomi zâni, rhunaciyikîre omugati gw'okulya, nie, omurhumisi wâni na kuli oyu mwambalikazi wâwe; ntâco rhubuzire»[i]. [20] Olya mushosi anacimubwîra erhi: «Omurhûla gubè nâwe! Niene biyêrekîre ebi olagirirekwo, ci orhagezagya obudufu muno ngo». [21] Amuheka omu nyumpa yâge, n'endogomi zâge azilisa bwinjà; nabo bakalaba amagulu, bàlya, bananywa. [22] Erhi babà bakola badwîrhe basîmîsa omurhima gwâbo, ala oku abalume b'omu lugo, bene Beliali, bagorha erya nyumpa, babasa olumvi, banacibwîra olya mushosi, ye wali nn'enyumpa, mpu: «Hulusa olya muntu wajâga hano mwâwe, nîrhu rhumumanye.» [23] Nn'erya nyumpa ahuluka, aja emunda bali, anacibabwîra, erhi: «Nanga mâshi bene wîrhu, murhahîra mukajira kubî kwa bene okwo, muhûnyire muleke; ebwa kubà oyu mulume anajìre muno mwâni, mumanye mwankajira obubî buhanya. [24] Loli mwâli wâni oyu ociri wa mubikira, n'eciherula câge eci; namulerhera bo embuga, mwene mujire oku munalonzize; ci kuli Oyo muntu murhahîra mukajira obubî buhanya». [25] Abo balume barhalonzagya okumuyumva. Lero olya mulume arhôla eciherula cage, abahêkeraco embuga. Nabo bamumanya, bamusharhirakwo obudufu bôshi kuhika bôshi, bamuleka erhi bucanûla. [26] Oku bwaca ntya, olya mukazi ayisha acirhimba oku c'olusò lw'enyumpa y'olya mulume ibà ali ahanzire aha mwâge, alinga mpu buce. [27] Ibà w'olya mukazi azûka sêzi, n'erhi aba amayigula olumvi, ahuluka mpu akolaga acîgendera. Na, lolà oku olya mukazi, eciherula câge, cilambukire aha muhango gw'enyumpa, amaboko gali oku c'olusò. [28] Anacimubwîra, erhi: «Yimanga, rhucigendere». Ci ntà ishuzo. Okubundi anacimuhira oku ndogomi yâge; nyamulume ayimuka aja emwâge. [29] Erhi ahika emwâge, ayanka akere, ayanka gulya mufu gw'eciherula câge, aja amutwa ebirumbu bihimbi bihimbi; arhola bihimbi ikumi na bibirhi, abirhuma omu cihugo ca bene Israheli bôshi. [30] Ngasi yeshi wanabwîne, akazifuduka, anaderhe, erhi: «Oku kurhasagiyumvîkana kurhanasagibonekana omu bene Israheli, kurhenga barhenzire omu cihugo

[i] **19.19** : Ali acîyikire ayikira n'enbintu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

c'e Mîsiri, kuhika buno. Murhanye, mudôsanye, munashambâle kuli ebi»[j].

Richter/Judges 19

1 וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וּמֶלֶךְ אֵין בְּיִשְׂרָאֵל וַיְהִי ׀ אִישׁ לֵוִי גָּר בִּירֵכְתֵי הַר־אֶפְרַיִם וַיִּקַּח־לוֹ אִשָּׁה פִּילֶגֶשׁ מִבֵּית לֶחֶם
יְהוּדָה: 2 וַתִּזְנֶה עָלָיו פִּילַגְשׁוֹ וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ אֶל־בֵּית אָבִיהָ אֶל־בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַתְּהִי־שָׁם יָמִים אַרְבָּעָה
חֳדָשִׁים: 3 וַיָּקָם אִישָׁהּ וַיֵּלֶךְ אַחֲרֶיהָ לְדַבֶּר עַל־לִבָּהּ לַהֲשִׁיבָהּ וְנַעֲרוֹ עִמּוֹ וְצֶמֶד חֲמֹרִים וַתְּבִיאֵהוּ בֵּית אָבִיהָ וַיִּרְאֵהוּ
אֲבִי הַנַּעֲרָה וַיִּשְׂמַח לִקְרָאתוֹ: 4 וַיֶּחֱזַק־בּוֹ חֹתְנוֹ אֲבִי הַנַּעֲרָה וַיֵּשֶׁב אִתּוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיָּלִינוּ שָׁם: 5 וַיְהִי
בַּיּוֹם הָרְבִיעִי וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיָּקָם לָלֶכֶת וַיֹּאמֶר אֲבִי הַנַּעֲרָה אֶל־חָתְנוֹ סְעָד לִבְּךָ פַּת־לֶחֶם וְאַחַר תֵּלֵכוּ: 6 וַיֵּשְׁבוּ
וַיֹּאכְלוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו וַיִּשְׁתְּיוּ וַיֹּאמֶר אֲבִי הַנַּעֲרָה אֶל־הָאִישׁ הִתְאַל־נָא וְלִין וְיִטַב לִבֶּךָ: 7 וַיָּקָם הָאִישׁ לָלֶכֶת וַיִּפְצַר־בּוֹ
חֹתְנוֹ וַיָּשָׁב וַיָּלֶן שָׁם: 8 וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי לָלֶכֶת וַיֹּאמֶר ׀ אֲבִי הַנַּעֲרָה סְעָד־נָא לִבֶּבְךָ וְהִתְמַהְמְהוּ
עַד־נְטוֹת הַיּוֹם וַיֹּאכְלוּ שְׁנֵיהֶם: 9 וַיָּקָם הָאִישׁ לָלֶכֶת הוּא וּפִילַגְשׁוֹ וְנַעֲרוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ חֹתְנוֹ אֲבִי הַנַּעֲרָה הִנֵּה נָא רָפָה
הַיּוֹם לַעֲרֹב לִינוּ־נָא הִנֵּה חֲנוֹת הַיּוֹם לִין פֹּה וְיִיטַב לִבֶּךָ וְהִשְׁכַּמְתֶּם מָחָר לְדַרְכְּכֶם וְהָלַכְתָּ לְאָהָלֶךָ: 10 וְלֹא־אָבָה
הָאִישׁ לָלוּן וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא עַד־נֹכַח יְבוּס הִיא יְרוּשָׁלִָם וְעִמּוֹ צֶמֶד חֲמוֹרִים חֲבוּשִׁים וּפִילַגְשׁוֹ עִמּוֹ: 11 הֵם עִם־יְבוּס
וְהַיּוֹם רַד מְאֹד וַיֹּאמֶר הַנַּעַר אֶל־אֲדֹנָיו לְכָה־נָּא וְנָסוּרָה אֶל־עִיר־הַיְבוּסִי הַזֹּאת וְנָלִין בָּהּ: 12 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנָיו לֹא
נָסוּר אֶל־עִיר נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵנָּה וְעָבַרְנוּ עַד־גִּבְעָה: 13 וַיֹּאמֶר לְנַעֲרוֹ לְךָ וְנִקְרְבָה בְּאַחַד הַמְּקֹמוֹת
וְלַנּוּ בַּגִּבְעָה אוֹ בָרָמָה: 14 וַיַּעַבְרוּ וַיֵּלְכוּ וַתָּבֹא לָהֶם הַשֶּׁמֶשׁ אֵצֶל הַגִּבְעָה אֲשֶׁר לְבִנְיָמִן: 15 וַיָּסֵרוּ שָׁם לָבוֹא לָלוּן
בַּגִּבְעָה וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב בִּרְחוֹב הָעִיר וְאֵין אִישׁ מְאַסֵּף־אוֹתָם הַבַּיְתָה לָלוּן: 16 וְהִנֵּה ׀ אִישׁ זָקֵן בָּא מִן־מַעֲשֵׂהוּ מִן־הַשָּׂדֶה
בָּעֶרֶב וְהָאִישׁ מֵהַר אֶפְרַיִם וְהוּא־גָר בַּגִּבְעָה וְאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם בְּנֵי יְמִינִי: 17 וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הָאִישׁ הָאוֹרֵחַ בִּרְחוֹב
הָעִיר וַיֹּאמֶר הָאִישׁ הַזָּקֵן אָנָה תֵלֵךְ וּמֵאַיִן תָּבוֹא: 18 וַיֹּאמֶר אֵלָיו עֹבְרִים אֲנַחְנוּ מִבֵּית־לֶחֶם יְהוּדָה עַד־יַרְכְּתֵי
הַר־אֶפְרַיִם מִשָּׁם אָנֹכִי וְאֵלֵךְ עַד־בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וְאֶת־בֵּית יְהוָה אֲנִי הֹלֵךְ וְאֵין אִישׁ מְאַסֵּף אוֹתִי
הַבָּיְתָה: 19 וְגַם־תֶּבֶן גַּם־מִסְפּוֹא יֵשׁ לַחֲמוֹרֵינוּ וְגַם לֶחֶם וָיַיִן יֶשׁ־לִי וְלַאֲמָתֶךָ וְלַנַּעַר עִם־עֲבָדֶיךָ אֵין מַחְסוֹר
כָּל־דָּבָר: 20 וַיֹּאמֶר הָאִישׁ הַזָּקֵן שָׁלוֹם לְךָ רַק כָּל־מַחְסוֹרְךָ עָלָי רַק בָּרְחוֹב אַל־תָּלֶן: 21 וַיְבִיאֵהוּ לְבֵיתוֹ
וַיָּבָל לַחֲמוֹרִים וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ: 22 הֵמָּה מֵיטִיבִים אֶת־לִבָּם וְהִנֵּה אַנְשֵׁי הָעִיר אַנְשֵׁי בְנֵי־בְלִיַּעַל נָסַבּוּ
אֶת־הַבַּיִת מְתַדְּפְקִים עַל־הַדֶּלֶת וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָאִישׁ בַּעַל הַבַּיִת הַזָּקֵן לֵאמֹר הוֹצֵא אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר־בָּא אֶל־בֵּיתְךָ
וְנֵדָעֶנּוּ: 23 וַיֵּצֵא אֲלֵיהֶם הָאִישׁ בַּעַל הַבַּיִת וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַל־אַחַי אַל־תָּרֵעוּ נָא אַחֲרֵי אֲשֶׁר־בָּא הָאִישׁ הַזֶּה אַל־בֵּיתִי
אַל־תַּעֲשׂוּ אֶת־הַנְּבָלָה הַזֹּאת: 24 הִנֵּה בִתִּי הַבְּתוּלָה וּפִילַגְשֵׁהוּ אוֹצִיאָה־נָּא אוֹתָם וְעַנּוּ אוֹתָם וַעֲשׂוּ לָהֶם הַטּוֹב
בְּעֵינֵיכֶם וְלָאִישׁ הַזֶּה לֹא תַעֲשׂוּ דְּבַר הַנְּבָלָה הַזֹּאת: 25 וְלֹא־אָבוּ הָאֲנָשִׁים לִשְׁמַע לוֹ וַיַּחֲזֵק הָאִישׁ בְּפִילַגְשׁוֹ וַיֹּצֵא

[j] **19.30** : Ogu mulongo guyandisirwe ntyo omu cihabraniya; ci gugwêrhe enyûshûlo y'ebihimbi bihimbi y'omu cigereki edesire kuguma n'okwo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲלֵיהֶם הַחוּץ וַיֵּדְעוּ אֹותָהּ וַיִּתְעַלְּלוּ־בָהּ כָּל־הַלַּיְלָה עַד־הַבֹּקֶר וַיְשַׁלְּחוּהָ בַּעֲלוֹת הַשָּׁחַר׃ 26וַתָּבֹא הָאִשָּׁה לִפְנוֹת
הַבֹּקֶר וַתִּפֹּל פֶּתַח בֵּית־הָאִישׁ אֲשֶׁר־אֲדוֹנֶיהָ שָׁם עַד־הָאוֹר׃ 27וַיָּקָם אֲדֹנֶיהָ בַּבֹּקֶר וַיִּפְתַּח דַּלְתוֹת הַבַּיִת וַיֵּצֵא לָלֶכֶת
לְדַרְכּוֹ וְהִנֵּה הָאִשָּׁה פִּילַגְשׁוֹ נֹפֶלֶת פֶּתַח הַבַּיִת וְיָדֶיהָ עַל־הַסַּף׃ 28וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ קוּמִי וְנֵלֵכָה וְאֵין עֹנֶה וַיִּקָּחֶהָ
עַל־הַחֲמֹור וַיָּקָם הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ לִמְקֹמוֹ׃ 29וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַמַּאֲכֶלֶת וַיַּחֲזֵק בְּפִילַגְשׁוֹ וַיְנַתְּחֶהָ לַעֲצָמֶיהָ לִשְׁנֵים
עָשָׂר נְתָחִים וַיְשַׁלְּחֶהָ בְּכֹל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל׃ 30וְהָיָה כָּל־הָרֹאֶה וְאָמַר לֹא־נִרְאֲתָה וְלֹא־נִרְאֲתָה כָּזֹאת לְמִיֹּום עֲלוֹת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד הַיֹּום הַזֶּה שִׂימוּ־לָכֶם עָלֶיהָ עֲצוּ וְדַבֵּרוּ׃ פ

20

Bene-Israheli bacihâna, mpu bacihôle oku bumînya bwa Gibeya

1 Bene Israheli banacihuma enjira yâbo kurhenga e Dani, kujà e Bersheba. Bagera omu cihugo
ca Galadi; olubaga lwàjà omw'ihano nka mntu muguma embere za Nyakasane aha Mispa.
2 Abarhambo b'olubaga lwôshi, aba ngasi mulala gwa bene Israheli, bajà omu mbuganano
y'olubaga lwa Nyamuzinda: Bayimangamwo bantu bihumbi magana ani bya balwî bahuma
engôrho. 3 Bene Benyamini banacimanya omwanzi oku bene Israheli bajira ihano aha Mispa.
Bene Israheli banacidôsa, mpu: «Murhubwîre nîrhu kurhi okuyîrha ntya kwayishaga ?» 4 Oku
bundi olya Muleviti, ye oligi ibà w'olya mukazi wayirhagwa, aja omu kanwa, aderha erhi: «Niono
nanacija omu Gibeya emwa bene Benyamini n'eco ciherula câni nti rhuhandemwo. 5 Abarhambo
b'e Gibeya banaciyisha bantabalire, n'omu kuntabalira ntyo, bagorha, budufu enyumpa: erhi
badwîrhe balonza oku banyirhamwo, mukânie bamusherêza, afa. 6 Nanaciyanka omufu gwa
cirya ciherula câni, najà namurhola bihimbi bihimbi, nabirhuma omungasi ishwa lya bene
Israheli, bulya ehirhankaderhwa, bahenya amaligo omu Israheli. 7 Mweshi oyomuli aha, bene
Israheli, mucidôsagye mumanyage kurhi mwajira hano honênè». 8 Olubaga loshi
lwanaciyimanga nka muntu muguma, lwaderha, mpu: «Ntâye ciru n'omuguma wankaderha mpu
agaluka ebw'ihema lyâge, ntâye ciru n'omuguma waderha mpu ashubira emwâge. 9 Alagi buno
oku rhwajira muli Gibeya: rhumurhabâlire nk'oku rhubwizirwe omu kuyesha ecigole. 10 Rhwaja
rhwarhôla omu milala yôshi ya bene Israheli, balume ikumi oku igana, balume igana oku cihumbi
na halume cihumbi oku bihumbi ikumi; abo banarhôla olwîko kuli erya ngabo yagendihana
Gibeya wa bene Benyamini, kuli obu bubî buhanya anajiriraga Israheli». 11 Bene Israheli
habuganana, barhabâlira lulya lugo, nka muntu muguma, kulya banali balalire.

Bene Benyamini barhayumvagya Bene-Israheli

12 Eyo milala ya bene Israheli, yanacirhuma entumwa emw'omulala gwa bene Benyamini, mpu
bagendibabwîra erhi: «Okwo bazindiyîrha omuntu emwinyu kwo kuderha kurhi? 13 Murhuhage

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

buno abo bantu ba busha, bali omu Gibeya, rhubayirhe, rhukûle ntyo obubî muli bene Israheli. Cikwône bene Benyamini barhalonzagya okuyumva bene wâbo, Bene-Israheli. Entambala ntangiriza [14] Bene Benyamini banacirhenga omu ngo zâbo, babuganana aha Gibeya, mpu bagendilwîsa bene Israheli». Ci bene Benyamini balahira okuyumva baci baho bene Israheli. [15] Abo bene Benyamini barhengaga omu ngo, baganjwa, muli olwo lusiku, bahika omu bantu bihumbi ikumi na ndarhu, bôshi bahuma engôrho, buzira kuganja abantu b'omu Gibeya abàli bahisire omu bantu magana gali nda ga ntwâli. [16] Muli olwo lubaga mwàli bantu magana gali nda, zàli ntwâli zirhayishigihuma n'okuboko kulyo; bankabanzire n'engondozo yâbo, barhege omuntu oluviri lumuli okw'irhwe buzira kuluhusha. [17] Nabo bene Israheli baganjagwa, buzira kuderha bene Benyamini, bahika omu bantu bihumbi magana ani, bantu bahuma engôrho, bôshi bali ngabo ya balwî. [18] Bene Israheli banaciyimuka, bakanya, basôkera e Beteli, bagendidôsa Nyamuzinda, mpu: «Ndî muli rhwe warhangigendilwîsa bene Benyamini» Nyamubâho ashuza, erhi: «Yuda ye wa burhanzi». [19] Bene Israheli bayanka enjira yâbo kurhenga sêzi, bagendìhanda aha mbere za Gibeya. [20] Bene Israheli bakanya bakolaga bagendilwîsa bene Benyaminî; bene Israheli banacitwa ecigamba bakola babalwîsa, ah'ishiriza lya Gibeya. [21] Okubundi obwo bene Benyamini, bahuluka omu Gibeya; olwo lusiku balambika okw'idaho bantu bihumbi makumi abirhi na bibirhi bya bene Israheli. [22] Abo bantu, bo baligi bene Israheli, bashubihira omurhima haguma, bashubitwa ecigamba, halya banali olusiku lurhanzi. [23] Bene Israheli bakanya bagendilakira Nyamubâho kuhika bijingo; bâge ndidôsa Nyakasane mpu: «Ka kandi nshubikanya, ngendilwîsa bene Benyamini mwene wîrhu». Nyakasane ashuza, erhi: «Ogendimulwîsa». [24] Bene Israheli bayegera bene Benyamini, bakorana oku lusiku lwa kabirhi. [25] Olwo lusiku lwa kabirhi, Benyamini na Israheli aha Gibeya, akola ajibalwîsa, ashubilambika okw'idaho bantu bihumbi ikumi na munâni, bantu ba muli bene Israheli, bôshi balwî ba ngôrho. [26] Bene Israheli bôshi, engabo yôshi yalongola, bagenda e Beteli, n'abo batamala barhondêra balakira[k] embere za Nyakasane. Hacîshalisa olwo lusiku kuhika bijingo. Bahêra enterekêro y'ensirîra n'enterekêro z'omurhûla embere za Nyakasane. [27] Bene Israheli bashubigendidôsa ! Nyakasane -ago mango erhi omucimba gw'amalaganyo gwa Nyamuzinda guli aho, [28] naye Pinehasi, mugala w'Eleazari, mugala w'Aròni, erhi anali embere zagomuli ezo nsiku, -ega obwo, banacidôsa, mpu: «Ka nshubigendikoza entambala kuli bene Benyamini mwene wîrhu, nîsi ka ngwâsirwe ndeke?» Nyakasane anacishuza, erhi: «Ogendimulwîsa, bulya irhondo nakuhà ye».

Okuhimwa kwa Benyamini

[29] Lero obwo, Israheli ahira omurhego eburhambi bwa Gibeya. [20] n'oku lusiku lwa kasharhu, bene Israheli bashubirhabâlira bene Benyamini, bashubitwa ecigamba aha Gibeya nk'agandi mango. [31] Nabo bene Benyamini bahuluka, babuganana bôshi n'olubaga, baciyegûla n'olugo;

[k] **20.26** : Bene Israheli batamala barhondêra balaka (Rhulole muli Iz 3, 26: 47. 1; Ayu 2. 13; Lul 137, 1; Ezr 9. 3). bacishalisa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

barhondêra okuyîrha omu bantu nk'agandi mango; omu njira, nguma ejire e Beteli. n'eyindi e Gibeya, omu ndimiro: bayîrha hôfi bantu makumi asharhu ga bene Israheli. [32] Bene Benyamini bakaziderha, mpu: «Kandi rhwamabanigiûza nk'agandi mango!» Bene Israheli bôshi baderha mpu: «Rhuyake, rhubayegûle n'olugo, bashimba ezi njira». [33] Bene Israheli barhenga halya bàli, bagendiyimanga aha Bali-Tamari. Nabo balya bàli murhego barhenga halya balî bacifulisire omu kabanda ka Gibeya. [34] Bantu bihumbi ikumi bya ntwâli za bene Israheli bahika ntyo aha Gibeya. Entambala yabà nkali, na bene Benyamini barhiili bamanyire oku obuhanya bwabajirekwo. [35] Nyakasane ahunya Benyamini embere za bene Israheli, bene Israheli banaciyîrha muli olwo lusiku, omu bene Benyamini bantu bihumbi makumi abirhi na birhânu na bantu igana. bôshi bantu bahuma engôrho. [36] Bene Benyamini babona oku lero bamahimwa. Ci kwônene okengêrage oku bene Israheli baciyegulaga kuli bene Benyamini bamulekera oluhya, ebwa kubà bàli bacikubagire gulya murhego gwâbo bahiraga kuli Gibeya. [37] Abo bantu bàli bacifulisire bakanyiriza. bashagamukira omu Gibeya Kandi balikula: gulya murhego gwageza olugo loshi oku boji bw'engôrho. [38] Bene. Israheli boshî n'abo bantu bàli murhego, bàli erhi bayumvinye oku hano balangîra ecigi citumbûka omu lugo, banamanye oku bakola balimwo. [39] Bene Israheli bahindamukira abâbo omu kulwa. Bene Benyamini bàli erhi bayisire bantu makumi asharhu omu bene Israhelî, banakaziderha, mpu: «Okunali kandi rhwamuhumakwo nka omu ntambala zali ntangiriza». [40] Ci kwoncne, ecima nyiso erhi carhôndire okubonekana omu lugo, cali erya nkingi y'omugî, Benyamini anacihindamuka, lolà oku olugo loshi lukola luli muyongo omu nkuba malunga. [41] Bene Israheli bahindamuka; Benyamini arhungwa n'obwôba erhi abona obuhanya bwamamujàkwo. [42] Bahindamula omugongo embere za bene Israheli, bakola bayâkira ebw'irûngu, ci kwônene entambala yanabananirakwo, nabo abakazigirhenga omu lugo babamalirira ekarhî kâbo. [43] Bagorha Benyamini, bayisha bamuminisire buzira kuyimanga, bamuhima loshi kuhika ah'ishiriza lya Gibeya, olunda lw'e buzûka-zûba. [44] Muli bene Benyamini mwafa bantu bihumbi ikumi na munâni, bôshi bali bantu ba ntwâli. [45] Abandi bahindamula omugongo, bakûla omulindi, bayâkira omw'irûngu ebwa Ibuye lya Rimoni, banacigwanyanya bandi bantu bihumbi birhânu omu njira, babagorha hôfi hôfi, kuhika aha Gideomi, babayirhamwo bantu bihumbi bibirhi. [46] Abafire[l] muli bene Benyamini bôshi olwo lusiku bahika omu bantu bihumbi makumi abirhi na birhânu, bôshi bantu bahuma engôrho, bôshi bantu ba ntwâli. [47] Bantu magana gali ndarhu gonene bahindwire omugongo, bayâkira omw'irûngu, ebw'ibuye lya Rimoni; banacibêra eyo munda ebw'ibuye lya Rimoni, myêzi ini. [48] Bene Israheli bashubira emwa bene Benyamini; ecihugo côshi bacigeza oku bwôji bw'engôrho, kurhenga oku ngo ngumaguma, kuhika oku bishwêkwa byàli masò manji, na kuhika oku ngasi ehi banabwîne hyôshi. Bayôca ngasi lugo banashimanyire.

(Rhulole muli 1Sam7, 6; 2 Saril 12, 16): biri bimanyîso hy'emishîbo n'okucirhôhya.

[l] **20.46** : Okwo kuherêrekera n'okuhimwa kwa ngasi baguma kwo bwali nka buhane Nnâmaha-nga ahâga bene Israheli bàmugomeraga: Bakaziharâmya ba-nyamuzinda b'obunywesi, banakazila-ma nka bapagani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וַיֵּצְאוּ כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתִּקָּהֵל הָעֵדָה כְּאִישׁ אֶחָד לְמִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע וְאֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה: 2 וַיִּתְיַצְּבוּ
פִּנּוֹת כָּל־הָעָם כֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל בִּקְהַל עַם הָאֱלֹהִים אַרְבַּע מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ רַגְלִי שֹׁלֵף חָרֶב: פ
3 וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי בִנְיָמִן כִּי־עָלוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַמִּצְפָּה וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דַּבְּרוּ אֵיכָה נִהְיְתָה הָרָעָה הַזֹּאת: 4 וַיַּעַן הָאִישׁ
הַלֵּוִי אִישׁ הָאִשָּׁה הַנִּרְצָחָה וַיֹּאמַר הַגִּבְעָתָה אֲשֶׁר לְבִנְיָמִן בָּאתִי אֲנִי וּפִילַגְשִׁי לָלוּן: 5 וַיָּקֻמוּ עָלַי בַּעֲלֵי הַגִּבְעָה וַיָּסֹבּוּ
עָלַי אֶת־הַבַּיִת לַיְלָה אוֹתִי דִמּוּ לַהֲרֹג וְאֶת־פִּילַגְשִׁי עִנּוּ וַתָּמֹת: 6 וָאֹחֶז בְּפִילַגְשִׁי וָאֲנַתְּחֶהָ וָאֲשַׁלְּחֶהָ בְּכֹל־שְׂדֵה נַחֲלַת
יִשְׂרָאֵל כִּי עָשׂוּ זִמָּה וּנְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל: 7 הִנֵּה כֻלְּכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָבוּ לָכֶם דָּבָר וְעֵצָה הֲלֹם: 8 וַיָּקָם כָּל־הָעָם כְּאִישׁ
אֶחָד לֵאמֹר לֹא נֵלֵךְ אִישׁ לְאָהֳלוֹ וְלֹא נָסוּר אִישׁ לְבֵיתוֹ: 9 וְעַתָּה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה לַגִּבְעָה עָלֶיהָ
בְּגוֹרָל: 10 וְלָקַחְנוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים לַמֵּאָה לְכֹל ׀ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וּמֵאָה לָאֶלֶף וְאֶלֶף לָרְבָבָה לָקַחַת צֵדָה לָעָם לַעֲשׂוֹת
לְבוֹאָם לְגֶבַע בִּנְיָמִן כְּכָל־הַנְּבָלָה אֲשֶׁר עָשְׂתָה בְּיִשְׂרָאֵל: 11 וַיֵּאָסֵף כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל־הָעִיר כְּאִישׁ אֶחָד חֲבֵרִים: פ
12 וַיִּשְׁלְחוּ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָשִׁים בְּכָל־שִׁבְטֵי בִנְיָמִן לֵאמֹר מֶה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נִהְיְתָה בָּכֶם: 13 וְעַתָּה תְּנוּ
אֶת־הָאֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל אֲשֶׁר בַּגִּבְעָה וּנְמִיתֵם וּנְבַעֲרָה רָעָה מִיִּשְׂרָאֵל וְלֹא אָבוּ ׀ בְּנֵי בִנְיָמִן לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל אֲחֵיהֶם
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל: 14 וַיֵּאָסְפוּ בְנֵי־בִנְיָמִן מִן־הֶעָרִים הַגִּבְעָתָה לָצֵאת לַמִּלְחָמָה עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 15 וַיִּתְפָּקְדוּ בְּנֵי בִנְיָמִן בַּיּוֹם
הַהוּא מֵהֶעָרִים עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב לְבַד מִיּוֹשְׁבֵי הַגִּבְעָה הִתְפָּקְדוּ שְׁבַע מֵאוֹת אִישׁ בָּחוּר: 16 מִכֹּל ׀
הָעָם הַזֶּה שְׁבַע מֵאוֹת אִישׁ בָּחוּר אִטֵּר יַד־יְמִינוֹ כָּל־זֶה קֹלֵעַ בָּאֶבֶן אֶל־הַשַּׂעֲרָה וְלֹא יַחֲטִא: פ
17 וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל הִתְפָּקְדוּ לְבַד מִבִּנְיָמִן אַרְבַּע מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב כָּל־זֶה אִישׁ מִלְחָמָה: 18 וַיָּקֻמוּ וַיַּעֲלוּ
בֵּית־אֵל וַיִּשְׁאֲלוּ בֵאלֹהִים וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ בַתְּחִלָּה לַמִּלְחָמָה עִם־בְּנֵי בִנְיָמִן וַיֹּאמֶר יְהוָה יְהוּדָה
בַּתְּחִלָּה: 19 וַיָּקוּמוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּבֹּקֶר וַיַּחֲנוּ עַל־הַגִּבְעָה: פ
20 וַיֵּצֵא אִישׁ יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה עִם־בִּנְיָמִן וַיַּעַרְכוּ אִתָּם אִישׁ־יִשְׂרָאֵל מִלְחָמָה אֶל־הַגִּבְעָה: 21 וַיֵּצְאוּ בְנֵי־בִנְיָמִן
מִן־הַגִּבְעָה וַיַּשְׁחִיתוּ בְיִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ אָרְצָה: 22 וַיִּתְחַזֵּק הָעָם אִישׁ יִשְׂרָאֵל וַיֹּסִפוּ
לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־עָרְכוּ שָׁם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן: 23 וַיַּעֲלוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּבְכּוּ לִפְנֵי־יְהוָה עַד־הָעֶרֶב וַיִּשְׁאֲלוּ
בַיהוָה לֵאמֹר הַאוֹסִיף לָגֶשֶׁת לַמִּלְחָמָה עִם־בְּנֵי בִנְיָמִן אָחִי וַיֹּאמֶר יְהוָה עֲלוּ אֵלָיו: פ
24 וַיִּקְרְבוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי: 25 וַיֵּצֵא בִנְיָמִן ׀ לִקְרָאתָם ׀ מִן־הַגִּבְעָה בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיַּשְׁחִיתוּ בִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל עוֹד שְׁמֹנַת עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ אָרְצָה כָּל־אֵלֶּה שֹׁלְפֵי חָרֶב: 26 וַיַּעֲלוּ כָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכָל־הָעָם וַיָּבֹאוּ בֵּית־אֵל
וַיִּבְכּוּ וַיֵּשְׁבוּ שָׁם לִפְנֵי יְהוָה וַיָּצוּמוּ בַיּוֹם־הַהוּא עַד־הָעֶרֶב וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת וּשְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה: 27 וַיִּשְׁאֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
בַּיהוָה וְשָׁם אֲרוֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים בַּיָּמִים הָהֵם: 28 וּפִינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן עֹמֵד ׀ לְפָנָיו בַּיָּמִים הָהֵם לֵאמֹר
הַאוֹסִף עוֹד לָצֵאת לַמִּלְחָמָה עִם־בְּנֵי־בִנְיָמִן אָחִי אִם־אֶחְדַּל וַיֹּאמֶר יְהוָה עֲלוּ כִּי מָחָר אֶתְּנֶנּוּ בְיָדֶךָ: 29 וַיָּשֶׂם יִשְׂרָאֵל
אֹרְבִים אֶל־הַגִּבְעָה סָבִיב: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

30 וַיַּעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיַּעַרְכוּ אֶל־הַגִּבְעָה כְּפַעַם בְּפָעַם׃ 31 וַיֵּצְאוּ בְנֵי־בִנְיָמִן לִקְרַאת הָעָם
הָנְתְּקוּ מִן־הָעִיר וַיָּחֵלּוּ לְהַכּוֹת מֵהָעָם חֲלָלִים כְּפַעַם | בְּפַעַם בַּמְסִלּוֹת אֲשֶׁר אַחַת עֹלָה בֵּית־אֵל וְאַחַת גִּבְעָתָה
בַּשָּׂדֶה כִּשְׁלֹשִׁים אִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל׃ 32 וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי בִנְיָמִן נִגָּפִים הֵם לְפָנֵינוּ כְּבָרִאשֹׁנָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָמְרוּ נָנוּסָה
וְנִתַּקְנֻהוּ מִן־הָעִיר אֶל־הַמְסִלּוֹת׃ 33 וְכֹל | אִישׁ יִשְׂרָאֵל קָמוּ מִמְּקוֹמוֹ וַיַּעַרְכוּ בְּבַעַל תָּמָר וְאֹרֶב יִשְׂרָאֵל מֵגִיחַ
מִמְּקֹמוֹ מִמַּעֲרֵה־גָּבַע׃ 34 וַיָּבֹאוּ מִנֶּגֶד לַגִּבְעָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ בָּחוּר מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וְהַמִּלְחָמָה כָּבֵדָה וְהֵם לֹא
יָדְעוּ כִּי־נֹגַעַת עֲלֵיהֶם הָרָעָה׃ פ
35 וַיִּגֹּף יְהוָה | אֶת־בִּנְיָמִן לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּשְׁחִיתוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּבִנְיָמִן בַּיּוֹם הַהוּא עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף וּמֵאָה אִישׁ
כָּל־אֵלֶּה שֹׁלֵף חָרֶב׃ 36 וַיִּרְאוּ בְּנֵי־בִנְיָמִן כִּי נִגָּפוּ וַיִּתְּנוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל מָקוֹם לְבִנְיָמִן כִּי בָטְחוּ אֶל־הָאֹרֵב אֲשֶׁר שָׂמוּ
אֶל־הַגִּבְעָה׃ 37 וְהָאֹרֵב הֵחִישׁוּ וַיִּפְשְׁטוּ אֶל־הַגִּבְעָה וַיִּמְשֹׁךְ הָאֹרֵב וַיַּךְ אֶת־כָּל־הָעִיר לְפִי־חָרֶב׃ 38 וְהַמּוֹעֵד הָיָה לְאִישׁ
יִשְׂרָאֵל עִם־הָאֹרֵב הֶרֶב לְהַעֲלוֹתָם מַשְׂאֵת הֶעָשָׁן מִן־הָעִיר׃ 39 וַיַּהֲפֹךְ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל בַּמִּלְחָמָה וּבִנְיָמִן הֵחֵל לְהַכּוֹת
חֲלָלִים בְּאִישׁ־יִשְׂרָאֵל כִּשְׁלֹשִׁים אִישׁ כִּי אָמְרוּ אַךְ נִגּוֹף נִגָּף הוּא לְפָנֵינוּ כַּמִּלְחָמָה הָרִאשֹׁנָה׃ 40 וְהַמַּשְׂאֵת הֵחֵלָּה
לַעֲלוֹת מִן־הָעִיר עַמּוּד עָשָׁן וַיֵּפֶן בִּנְיָמִן אַחֲרָיו וְהִנֵּה עָלָה כְלִיל־הָעִיר הַשָּׁמָיְמָה׃ 41 וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל הָפַךְ וַיִּבָּהֵל אִישׁ
בִּנְיָמִן כִּי רָאָה כִּי־נָגְעָה עָלָיו הָרָעָה׃ 42 וַיִּפְנוּ לִפְנֵי אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל־דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר וְהַמִּלְחָמָה הִדְבִּיקָתְהוּ וַאֲשֶׁר
מֵהֶעָרִים מַשְׁחִיתִים אוֹתוֹ בְּתוֹכוֹ׃ 43 כִּתְּרוּ אֶת־בִּנְיָמִן הִרְדִּיפֻהוּ מְנוּחָה הִדְרִיכֻהוּ עַד נֹכַח הַגִּבְעָה
מִמִּזְרַח־שָׁמֶשׁ׃ 44 וַיִּפְּלוּ מִבִּנְיָמִן שְׁמֹנֶה־עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ אֶת־כָּל־אֵלֶּה אַנְשֵׁי־חָיִל׃ 45 וַיִּפְנוּ וַיָּנֻסוּ הַמִּדְבָּרָה אֶל־סֶלַע
הָרִמּוֹן וַיְעֹלְלֻהוּ בַּמְסִלּוֹת חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וַיִּדְבְּקוּ אַחֲרָיו עַד־גִּדְעֹם וַיַּכּוּ מִמֶּנּוּ אַלְפַּיִם אִישׁ׃ 46 וַיִּהְיוּ כָל־הַנֹּפְלִים
מִבִּנְיָמִן עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־כָּל־אֵלֶּה אַנְשֵׁי־חָיִל׃ 47 וַיִּפְנוּ וַיָּנֻסוּ הַמִּדְבָּרָה אֶל־סֶלַע
הָרִמּוֹן שֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ וַיֵּשְׁבוּ בְּסֶלַע רִמּוֹן אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים׃ 48 וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל שָׁבוּ אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן וַיַּכּוּם לְפִי־חָרֶב
מֵעִיר מְתֹם עַד־בְּהֵמָה עַד כָּל־הַנִּמְצָא גַּם כָּל־הֶעָרִים הַנִּמְצָאוֹת שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ׃ פ

21

Entanya za Bene-Israheli

[1] Bene Israheli bàli erhi bahigire aha Mispa, mpu: «Ntâye ciru n'omuguma wahâna mwâli wâge emwa bene Benyamini». [2] Olubaga lwanacishubira e Beteli, lwatwa akacâma aho, embere za Nyamuzinda kuhika bijingo. Lwakazilogôshera, lwalaka lwanakaziderha, mpu: [3] «Cirhumirage, yâgirwa Nyamubâho Nyamuzinda w'Israheli, okula kubà omu bene Israheli, okubona habulikana mulala muguma gw'Israheli». [4] Erhi buca, olubaga lwazûka lubungubungu, lwayûbaka olluhêrero halya, ba- rherekera enterekêro z'ensirîra n'nterekêro z'omurhûla. [5] Bene Israheli banaciderha, mpu: «Ndi w'omu milala ya bene Israheli yôshi orhayishiri muno mbuganano embere za Nyakasane?» Bulya bàli erhi bahànyire eciragâne cinene kuli olya orhayishiri emunda Nyakasane ali aha Mispa, baderha mpu oyo anafè. [6] Ci kwônene bene Israheli bayumva

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

obwonjo bwa Benyamini, mwene wâbo, banaciderha, mpu: «Mulala muguma gwamahwâga obu muli bene Israheli! 7 Kurhi rhwabajiriraga lyo rhuhashibona abakazi kuli balya bacisigire? Rhwono rhwalaganine embere za Nyakasane oku rhurhabahe abanyere mpu babè bakabo».

Abananyere bashugi b'e Yabeshi bahâbwa bene Benyamini

8 Kandi bashubidôsanya, mpu: «Ka hali omulala gurhayishire embere za Nyakasane omu bene Israheli bôshi, aha Mispa?» Na, lolà oku ntâye ciru n'omuguma w'e Yabeshi obà omu Galadi, wayishire oku cihando omu mbuganano. 9 Bajira omubalè gw'olubaga, na lolà oku ntâye ciru n'omuguma w'e Yabeshi obà omu Galadi wayishire. 10 Okubundi olubaga lwanacirhuma emwâbo ngabo ya hihumbi ikumi na bibirhi b'omu ntwâli, banacibaha eri irhegeko; mpu: «Mukanye, mugendigeza oku boji bw'engôrho abantu banayûbaka omu Yabeshi olya obà omu Galadi bôshi, balume, abakazi n'abâna. 11 Alagi oku mwayishijira: Mwaherêrekeza[m] ngasi wa bûkomulume, ngasi mukazi okola oyishi encingo y'omulume, muleke abanyere». Ntyo kwo banajizire. 12 Bashimâna omu bantu b'e Yabeshi obà omu Galadi, banyere ba babikira magana ani barhalibasagimanyana na mulume omu kulâla naye: banaciyisha babadwîrhe oku cihando, aha Silo oli omu cihugo ca Kanani. 13 Okubundi embugânano yôshi yanacirhuma entumwa emwa balya bene Benyamini bâli okw'ibuye lya Rimoni, banacibabwîra mpu bayagaluke, bakola bahirwe omurhûla. 14 Benyamini ayagaluka ago mango, banacibaha abakazi, baligi balya harhayirhagwa omu bakazi bôshi b'e Yabeshi oli omu Galadi, ci kwônene barhabonaga ababalumîra.

Abananyere h'e Silo babakulwa

15 Olubaga lwâli luberire bene Benyamini obwonjo bwenêne, ebwa kubà Nyakasane anàhizire omurhiìla omu milala ya bene Israheli. 16 Abashamuka banaciderha, mpu: «Kurhigi rhwajira lyo rhubona abakazi rhwaha balya bene Benyamini bacisigire, ebwa kubà abakazi b'emwa Benyamini bayisirwe hôshi?» 17 Banaciderha, mpu: «Kukwânîne rhukenge obuhashe bwa aba bene Benyamini bacisigire, harhagiba omulala gwahirigirha omu bene Israheli. 18 Rhwono rhurhankacihashibaha abanyere bîrhu mpu habayanke, babè bakâbo». Bulya bene Israheli bahànyire eciragâne mpu: «Ahehêrerwe owankaha bene Benyamini omukazi». 19 Banaciderha mpu: «Lolà oku olusiku lukulu lwa Nyakasane lukola luli hôfi lubè aha Silo, olunda lw'emwênè lwa Beteli, ebuzûka-zûba bw'enjira esokire e Beteli, aha Sikemi, n'olunda lw'emukondwè lwa Lebona». 20 Okubundi banaciha bene Benyamini eri irhegeko, mpu: «Mukanye mugendicifulika omu mizâbîbu. 21 Mukazihengûza, na bano abanyere b'e Silo bayisha balisâma omungondo, mwanapamuka mulya mizâbîbu, mwanabakula ngasi muguma owâge mukazi muli abo banyere b'e Silo, mwanacishubirira omu cihugo ca bene Benyamini. 22 Erhi b'îshe nîsi erhi bene wâbo

[m] **21.11** Ago marhegeko g'okukola amaligo gàlishushîne n'amarhegeko g'entambala za mîramîra (Mib 31, 15-18)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bankayisha mpu balihakana emunda rhuli, rhwanababwîra nti: «Murhubabalire kuli bo, bulya rhurhahashaga okubonera ngasi muguma owâge mukazi oku matabâro. Na kandi arhali mwe mwabahàgâbo, bulya acibaga ntyo, mwàli mwajira kubî». [23] Bene Benyamini banacijiraga ntya: bakazibakula ngasi muguma owâge munyere muli balya banyere balisâma. Bababakula, banabâge-ndana omu cihugo câbo, bashuhiyûbaka engo, banaziberamwo. [24] Muli ago mango bene Israheli harhenga aho, ngasi muguma ashubira omu mulala gwâge n'omu bûko bwâge; kurhenga aho, ngasi muguma arhôla omwanya gwâge. [25] Ago mango ntà mwâmi wabiìga omw'Israheli; ngasi muguma akazâgijira oku anabwîne kuli kwinjà omu masù gâge.

Richter/Judges BHS 21

1 וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נִשְׁבַּע בַּמִּצְפָּה לֵאמֹר אֶיש מִמֶּנּוּ לֹא־יִתֵּן בִּתּוֹ לְבִנְיָמִן לְאִשָּׁה׃ 2 וַיָּבֹא הָעָם בֵּית־אֵל וַיֵּשְׁבוּ שָׁם
עַד־הָעֶרֶב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ בְּכִי גָדוֹל׃ 3 וַיֹּאמְרוּ לָמָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָיְתָה זֹאת בְּיִשְׂרָאֵל
לְהַפְקֵד הַיּוֹם מִיִּשְׂרָאֵל שֵׁבֶט אֶחָד׃ 4 וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיַּשְׁכִּימוּ הָעָם וַיִּבְנוּ־שָׁם מִזְבֵּחַ וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת וּשְׁלָמִים׃ פ
5 וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי אֲשֶׁר לֹא־עָלָה בַקָּהָל מִכָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה כִּי הַשְּׁבוּעָה הַגְּדוֹלָה הָיְתָה לַאֲשֶׁר
לֹא־עָלָה אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה לֵאמֹר מוֹת יוּמָת׃ 6 וַיִּנָּחֲמוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־בִּנְיָמִן אָחִיו וַיֹּאמְרוּ נִגְדַּע הַיּוֹם שֵׁבֶט אֶחָד
מִיִּשְׂרָאֵל׃ 7 מַה־נַּעֲשֶׂה לָהֶם לַנּוֹתָרִים לָנָשִׁים וַאֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעְנוּ בַיהוָה לְבִלְתִּי תֵּת־לָהֶם מִבְּנוֹתֵינוּ לְנָשִׁים׃ 8 וַיֹּאמְרוּ מִי
אֶחָד מִשִּׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא־עָלָה אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה וְהִנֵּה לֹא בָא־אִישׁ אֶל־הַמַּחֲנֶה מִיָּבֵישׁ גִּלְעָד
אֶל־הַקָּהָל׃ 9 וַיִּתְפָּקֶד הָעָם וְהִנֵּה אֵין־שָׁם אִישׁ מִיּוֹשְׁבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד׃ 10 וַיִּשְׁלְחוּ־שָׁם הָעֵדָה שְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ מִבְּנֵי
הֶחָיִל וַיְצַוּוּ אוֹתָם לֵאמֹר לְכוּ וְהִכִּיתֶם אֶת־יוֹשְׁבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד לְפִי־חָרֶב וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף׃ 11 וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ
כָּל־זָכָר וְכָל־אִשָּׁה יָדַעַת מִשְׁכַּב־זָכָר תַּחֲרִימוּ׃ 12 וַיִּמְצְאוּ מִיּוֹשְׁבֵי | יָבֵישׁ גִּלְעָד אַרְבַּע מֵאוֹת נַעֲרָה בְתוּלָה אֲשֶׁר
לֹא־יָדְעָה אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר וַיָּבִיאוּ אוֹתָם אֶל־הַמַּחֲנֶה שִׁלֹה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ ס
13 וַיִּשְׁלְחוּ כָּל־הָעֵדָה וַיְדַבְּרוּ אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן אֲשֶׁר בְּסֶלַע רִמּוֹן וַיִּקְרְאוּ לָהֶם שָׁלוֹם׃ 14 וַיָּשָׁב בִּנְיָמִן בָּעֵת הַהִיא וַיִּתְּנוּ
לָהֶם הַנָּשִׁים אֲשֶׁר חִיּוּ מִנְּשֵׁי יָבֵשׁ גִּלְעָד וְלֹא־מָצְאוּ לָהֶם כֵּן׃ 15 וְהָעָם נִחָם לְבִנְיָמִן כִּי־עָשָׂה יְהוָה פֶּרֶץ בְּשִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 16 וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי הָעֵדָה מַה־נַּעֲשֶׂה לַנּוֹתָרִים לָנָשִׁים כִּי־נִשְׁמְדָה מִבִּנְיָמִן אִשָּׁה׃ 17 וַיֹּאמְרוּ יְרֻשַּׁת פְּלֵיטָה
לְבִנְיָמִן וְלֹא־יִמָּחֶה שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל׃ 18 וַאֲנַחְנוּ לֹא נוּכַל לָתֵת־לָהֶם נָשִׁים מִבְּנוֹתֵינוּ כִּי־נִשְׁבְּעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
אָרוּר נֹתֵן אִשָּׁה לְבִנְיָמִן׃ ס
19 וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה חַג־יְהוָה בְּשִׁלוֹ מִיָּמִים | יָמִימָה אֲשֶׁר מִצְּפוֹנָה לְבֵית־אֵל מִזְרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ לִמְסִלָּה הָעֹלָה מִבֵּית־אֵל
שְׁכֶמָה וּמִנֶּגֶב לִלְבוֹנָה׃ 20 וַיְצַוּוּ אֶת־בְּנֵי בִנְיָמִן לֵאמֹר לְכוּ וַאֲרַבְתֶּם בַּכְּרָמִים׃ 21 וּרְאִיתֶם וְהִנֵּה אִם־יֵצְאוּ בְנוֹת־שִׁילוֹ
לָחוּל בַּמְּחֹלוֹת וִיצָאתֶם מִן־הַכְּרָמִים וַחֲטַפְתֶּם לָכֶם אִישׁ אִשְׁתּוֹ מִבְּנוֹת שִׁילוֹ וַהֲלַכְתֶּם אֶרֶץ בִּנְיָמִן׃ 22 וְהָיָה כִּי־יָבֹאוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲבוֹתָם֙ אֹו֣ אֲחֵיהֶ֔ם לָרֹ֑וב ׀ וְאָמְר֣וּ אֲלֵיהֶ֗ם חָנְנ֤וּ אוֹתָם֙ כִּ֣י לֹ֣א לָקָ֔חְנוּ אִ֖ישׁ אִשְׁתּ֑וֹ בַּמִּלְחָמָ֣ה כִּ֤י לֹא֙ אַתֶּ֣ם נְתַתֶּ֣ם לָהֶ֔ם כָּעֵ֥ת תֶּאְשֵּׁ֖מוּ׃ ס

23וַיַּעֲשׂ֣וּ־כֵ֔ן בְּנֵ֥י בִנְיָמִ֖ן וַיִּשְׂא֣וּ נָשִׁ֑ים לְמִסְפָּרָ֗ם מִן־הַמְּחֹלְלֹות֙ אֲשֶׁ֣ר גָּזָ֔לוּ וַיֵּלְכ֕וּ וַיָּשֻׁ֖בוּ אֶל־נַֽחֲלָתָ֑ם וַיִּבְנ֣וּ אֶת־הֶֽעָרִ֔ים וַיֵּשְׁב֖וּ בָּהֶֽם׃ 24וַיִּתְהַלְּכ֤וּ מִשָּׁם֙ בְּנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֔ל בָּעֵ֥ת הַהִ֖יא אִ֣ישׁ לְשִׁבְטֹ֑ו וּלְמִשְׁפַּחְתֹּ֔ו וַיֵּצְא֥וּ מִשָּׁ֖ם אִ֥ישׁ לְנַחֲלָתֹֽו׃ 25בַּיָּמִ֗ים הָהֵ֛ם אֵ֥ין מֶ֖לֶךְ בְּיִשְׂרָאֵ֑ל אִ֣ישׁ הַיָּשָׁ֔ר בְּעֵינָ֖יו יַעֲשֶֽׂה׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

RUT - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Rut

RUT

RUTI תור

RUTI רות

Enshokolezi

Ruti ali mukazi w'e Mowabu wayankagwa na Bwozi, muntu muguma w'e Betelehemu, Ruti afirwa n'ibà eyo munda e Mowabu; buzinda bwa nyuma agaluka e Betelehemu. Eyo ayankwa na Bwozi, muntu muguma w'omu mulala gw'ibà murhanzi. Eryo lyali irhegeko. Bwozi na Ruti baburha Obedi, shakulu wa mwâmi Daudi.

Ecitabu ca Ruti cilonza okuyêrekana oku Nnâmahanga ye rhabâla n'okulyulira omuntu omula-ngalira. Nnâmahanga ababalira ngasi muntu, aba wa bwonjo bunene. Ezo nyigîrizo zona nguma n'ez'Emyanzi y'Akalembe ya Mutagatîfu Mateyo wahiraga izîno lya Ruti omu cìtabu c'omulala gwa Yezu (Mt 1,5). Eco citabu cahizirwe ekarhî k'ecitabu c'Abaciranunzi n'ecitabu ca Samwel bulya cishambâla emyanzi y'amango g'Abaciranunzi, cirhaganjirwa omu bitabu bikulu by'akalamo ka Bene Israheli. Banji baderha oku eci citabu cayandikagwa ekarhî ka 1011 na 931 embere Kristu aburhwe[n]

EBIRIMWO

1. Ruti na Noemi: cigabi 1

2. Ruti omw'ishwa lya Bwozi: cigabi 2

3. Ruti emwa Bwozi: cigabi 3

4. Ruti arholwa na Bwozi: cigabi 4

[n] **1.0** cf. gotquestions.org (15.03.2021)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

RUTI

Ruti na nnazâla Noemi

[1] Amango abacîranuzi bakazigirhegeka ecihugo[o], ecizômbo canaciyisha omu cihugo. Muntu
muguma anaciyimuka arhenga e Betelehemu omu Yuda, ye na mukâge na bagala babirhi,
bagend'iyûbaka omu cihugo ca Mowabu. [2] Izîno ly'oyomulume ye wali Elimeleki, izîno lya
mukâge ye wali Noemi n'amazîno g'abagala oku bali babirhi: Mahiloni na Kiliyoni; bali banya-
Efrata e Betelehemu[p] omu Yuda. Baja omu cihugo ca Mowabu, banacibêreramwo. [3] Elimeleki,
ibà wa Noemi, anacifa; nyamukazi asigala na balya bagala bombi. [4] Banaciyanka abakazi b'eyo
Mowabu, izîno lya muguma ye wali Orupa n'ely'owundi, ye wali Ruti. Banacibêra eyo munda
myâka ikumi. [5] Mahiloni na Kiliyoni nabo bafà oku banali babirhi; Noemi asigala mukana,
abagala oku banali babirhi erhi bamafa. [6] Okubundi anaciyimuka n'abalikazi bombi, arhenga
omu cihugo ca Mowabu, bulya ali erhi eyumvîrhire omu ndimiro ya Mowabu oku Nyamubâho
ashibirishîbirira olubaga lwâge, aluha omugati gw'okulya. [7] Arhenga aho ayûbakaga n'abalikazi
bombi, bahuma enjira yâbo, bashubira omu cihugo ca Yuda. [8] Noemi anacibwîra abalikazi bombi
erhi: «Gendi, mushubire ngasi muguma emwa nina. Nyamuzinda amujirire aminja nka kulya
mwàgajiriraga balya ba nyakufa na nk'oku mwaganjirire nâni! [9] Mâshi Nyamuzinda ahè ngasi
muguma mulimwe omurhûla omu nyumpa y'omulume wayishiba ibà!» Anacibahôbera. Ci bôhe
barhondêra omulenge n'okubanda endûlù. [10] Banacimubwîra mpu: «Nanga, rhwashubira
haguma nâwe ebw'olubaga lwâwe.» [11] Noemi anacibabwîra, erhi: «Galuki bâli bâni; cici
cankarhuma mwa nshimba? Ka ncigwêrhe abarhabana omu nda yâni bayîsh'ibà ba balo?
[12] Galuki bâli bâni, gendi! Nkola mugikulu bwenêne w'okuderha mpu nankaciyânkwa n'omulume.
Na ciru nankadesire nti: «Ncilangâlire, mw'obu budufu bo na nnêne najà omu mwa
nnahamwîrhu, na ntyo mburhe abanarhabana. [13] Ka mubwîne mwankahash'ilinda mpu kuhika
bakule? Ka mwalembera okuyôrha buzira mulume? Nanga bâli bâni, mbabire bwenêne kuli
mwe, bulya oluhi lwa Nyakasane lwampisireko.» [14] Kandi balaka balakûla. Oku bundi Orupa
ahôbera nazâla, amusengaruka, ci Ruti yêhe anacinanira kuli ye. [15] Noemi anacibwîra Ruti erhi:
«Lolà oku mulamu wâwe amacishubirira emwa olubaga lwâge n'emwa Nyamuzinda wâge; nâwe
galuka, okulikire mulamu wâwe.» [16] Ruti anaciderha, erhi: «Orhansêzagya mpu ngende nkuleke,
bulya aha wajà ho nâni nankaja, aha wabêra ho nâni nanabêra; olubaga lwâwe lwabà lwo
lubaga lwâni, na Nyamuzinda wâwe aba ye Nyamuzinda wâni. [17] Aha wafira ho nâni nayîsh'ifira,

---

[o] **1.1** : Ecihugo (carhegekagwa n'abacîranuzi) co cihugo ca Israheli. Ecihugo ca Mowabu càli olu-ndilunda lw'ebushoshokero bw'izûba oku muntu oli aha Nyanja y'Omunyu.
[p] **1.2** : Abanya-Efrata, bàli b'omu bûko bwa Efrata, mukage Noemi baliyûbasire e Betelehemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ho nanayîsh'ibishwa. Nyakasane anampe obu buhane, akulikizekwo n'obu bundi akaba arhali lufu lonene lwanarhuberûle!» [18] erhi abona oku Ruti anasêzize okumushimba, Noemi arhacilonzagya okumusêza. [19] Banacigenzikanwa bombi, balinda bahika e Betelehemu. Erhi bahi-ka e Betelehemu, olugo lwôshi lwaluba erhi bo barhuma; abakazi bakaziderha, mpu: «K'anali Noemi oyu?» [20] Anacibashuza, erhi: «Murhacikazâg'inderha Noemi, ci mukazinderha, Mara: Kalibwîre, bulya Nyamubâho anyunjuzize malibûko. [21] Nagendaga mpekerinye, Nyamubâho amangalula maboko mûmu. Cici cankacirhuma mukazinderha erya Noemi, n'obu Nyamuzinda ancinaguzize, Nyamubâho wanjirire aga[q] maligo?» [22] Ntyo kwo Noemi agalukaga, ayisha ali n'omwâlikazi Ruti, mukazi w'e Mowabu, arhengaga omu cihugo c'e Mowabu. Bahika e Betelehemu aha murhondêro gw'okusârûla engano[r].

Rut/Ruth BHS 1

1 וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹּט הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה לָגוּר בִּשְׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי
2 בָנָיו: וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נָעֳמִי וְשֵׁם שְׁנֵי־בָנָיו | מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן אֶפְרָתִים מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ
3 שְׂדֵי־מוֹאָב וַיִּהְיוּ־שָׁם: וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נָעֳמִי וַתִּשָּׁאֵר הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ: 4 וַיִּשְׂאוּ לָהֶם נָשִׁים מֹאֲבִיּוֹת שֵׁם הָאַחַת
עָרְפָּה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית רוּת וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כְּעֶשֶׂר שָׁנִים: 5 וַיָּמוּתוּ גַם־שְׁנֵיהֶם מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן וַתִּשָּׁאֵר הָאִשָּׁה מִשְּׁנֵי יְלָדֶיהָ
וּמֵאִישָׁהּ: 6 וַתָּקָם הִיא וְכַלֹּתֶיהָ וַתָּשָׁב מִשְּׂדֵי מוֹאָב כִּי שָׁמְעָה בִּשְׂדֵה מוֹאָב כִּי־פָקַד יְהוָה אֶת־עַמּוֹ לָתֵת לָהֶם
לָחֶם: 7 וַתֵּצֵא מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה־שָּׁמָּה וּשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ עִמָּהּ וַתֵּלַכְנָה בַּדֶּרֶךְ לָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה: 8 וַתֹּאמֶר
נָעֳמִי לִשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ לֵכְנָה שֹּׁבְנָה אִשָּׁה לְבֵית אִמָּהּ יַעַשׂ יְהוָה עִמָּכֶם חֶסֶד כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם עִם־הַמֵּתִים וְעִמָּדִי: 9 יִתֵּן
יְהוָה לָכֶם וּמְצֶאןָ מְנוּחָה אִשָּׁה בֵּית אִישָׁהּ וַתִּשַּׁק לָהֶן וַתִּשֶּׂאנָה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה: 10 וַתֹּאמַרְנָה־לָּהּ כִּי־אִתָּךְ נָשׁוּב
לְעַמֵּךְ: 11 וַתֹּאמֶר נָעֳמִי שֹׁבְנָה בְנֹתַי לָמָּה תֵלַכְנָה עִמִּי הַעוֹד־לִי בָנִים בְּמֵעַי וְהָיוּ לָכֶם לַאֲנָשִׁים: 12 שֹׁבְנָה בְנֹתַי לֵכֶן כִּי
זָקַנְתִּי מִהְיוֹת לְאִישׁ כִּי אָמַרְתִּי יֶשׁ־לִי תִקְוָה גַּם הָיִיתִי הַלַּיְלָה לְאִישׁ וְגַם יָלַדְתִּי בָנִים: 13 הַלָהֵן | תְּשַׂבֵּרְנָה עַד אֲשֶׁר
יִגְדָּלוּ הֲלָהֵן תֵּעָגֵנָה לְבִלְתִּי הֱיוֹת לְאִישׁ אַל בְּנֹתַי כִּי־מַר־לִי מְאֹד מִכֶּם כִּי־יָצְאָה בִי יַד־יְהוָה: 14 וַתִּשֶּׂנָה קוֹלָן
וַתִּבְכֶּינָה עוֹד וַתִּשַּׁק עָרְפָּה לַחֲמוֹתָהּ וְרוּת דָּבְקָה בָּהּ: 15 וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבָה יְבִמְתֵּךְ אֶל־עַמָּהּ וְאֶל־אֱלֹהֶיהָ שׁוּבִי
אַחֲרֵי יְבִמְתֵּךְ: 16 וַתֹּאמֶר רוּת אַל־תִּפְגְּעִי־בִי לְעָזְבֵךְ לָשׁוּב מֵאַחֲרָיִךְ כִּי אֶל־אֲשֶׁר תֵּלְכִי אֵלֵךְ וּבַאֲשֶׁר תָּלִינִי אָלִין עַמֵּךְ
עַמִּי וֵאלֹהַיִךְ אֱלֹהָי: 17 בַּאֲשֶׁר תָּמוּתִי אָמוּת וְשָׁם אֶקָּבֵר כֹּה יַעֲשֶׂה יְהוָה לִי וְכֹה יֹסִיף כִּי הַמָּוֶת יַפְרִיד בֵּינִי
וּבֵינֵךְ: 18 וַתֵּרֶא כִּי־מִתְאַמֶּצֶת הִיא לָלֶכֶת אִתָּהּ וַתֶּחְדַּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ: 19 וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד־בֹּאָנָה בֵּית לֶחֶם וַיְהִי
כְּבֹאָנָה בֵּית לֶחֶם וַתֵּהֹם כָּל־הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי: 20 וַתֹּאמֶר אֲלֵיהֶן אַל־תִּקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי קְרֶאןָ לִי

[q] **1.21** : Ogala-byôshi ojìra amaligo: Lub 5, 22; Mib 11, 11: Yoz 24. 20; Zak 8, 14; Ezr 45, 7. Ezo nyigîrizo zalilumîre omu bantu embere Mwâmi Yezu ayish'iderha oku n'amazibu makali yanaba njira y'okuyêreka irenge n'obuhashe bwa Nyamuzida (Ywn 9, 1-3)
[r] **1.22** : Omurhondêro gw'okusârula engano: cigogo (mwêzi gwa kani) na kahya karhanzi (gwa ka-rhanu).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מָרָא כִּי־הֵמַר שַׁדַּי לִי מְאֹד׃ 21אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי וְרֵיקָם הֱשִׁיבַנִי יְהוָה לָמָּה תִקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי וַיהוָה עָנָה בִּי וְשַׁדַּי
הֵרַע לִי׃ 22וַתָּשָׁב נָעֳמִי וְרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה כַלָּתָהּ עִמָּהּ הַשָּׁבָה מִשְׂדֵי מוֹאָב וְהֵמָּה בָּאוּ בֵּית לֶחֶם בִּתְחִלַּת קְצִיר
שְׂעֹרִים׃

Ruti omu kwa Bwozi

[1] Noemi àli agwêrhe mwenewabomuguma w'olunda lw'ibà. Muntu mugale bwenêne, w'oku mulala gwa Elimeleki, izîno lyâge ye Bwozi. [2] Ruti, Oyo mukazi munya-Mowabu, anacibwîra Noemi, erhi» «Nkola najà omu mashwa, njè nakundéza emihuli y'cmisigala omu nyuma za ngasi onanyêmêrire.» Anacimushuza, erhi: «Gendaga, mwâli wâni.» [3] Olya mukazi akanya aja akundêza omu ishwa liguma enyuma z'abasârûzi. Ci oku iragi linjà, ishwa arhindagamwo lyàli lya Bwozi, w'omu mulala gwa Elimeleki. [4] N'oku Bwozi acishubûka, arhenga e Elimeleki, abwîra abasârûzi, erhi: «Nyakasane abè haguma ninyu!» Nabo bashuza, mpu: «Nyamubâho akugishe!» [5] Go mango Bwozi adosize omwambali wàli oyimangire aho bakazâg'isârûla, erhi: «Ola muhya wa ndi, wâni!» [6] Olya mukulu w'abasârûzi anacishuza, erhi: “Muhya muguma ye munya-Mowabu oyo, àrhengaga e Mowabu na Noemi. [7] Anadesire, erhi: «Mundekc nâni njè nakundêza, njè narhôleza emihuli y'emisigala enyuma z'abasârûzi. Amayisha, na kurhenga ene sêzi kuhika buno, y'oyo, arhaciderha mpu ankarhamûka. [8] Bwozi anacîbwîra Ruti, erhi: «Yumva, mwâli wâni, orhacijag'ikundêza omu lindi ishwa; orhaciderhaga mpu wajà kulî-kulî, obêre haguma na hambali bani. [9] Wanalola ishwa bajisarûlamwo, nâwe wanayisha omu nyuma zâbo. Nabwîzire abarhumisi nti bamanye barhakazâg'ikuhugûga. N'erhi wakanahwa n'enyôrha, wânajà aha rhubindi. wananywa oku mîshi abarhumisi badômaga.» [10] Oku bundi Ruti anacifukamiriza, ak'amalanga kahwêra okw'idaho, aderha, erhi: «Yâgirwa oku namarhona emwâwe kurhankaderhwa, kuli nie, ndi mukazi wa cigolo!» [11] Bwozi anacimushuza, erhi: «Banshambalire aminja gôshi wajirire nyakazâla erhi balo amafà. Banambwîra kurhi walekaga sho na nyoko, n'ecihugo oburhwamwo, wanacija eno munda, emw'olubaga orhàyishigi oli injo oli lishinjo. [12] Nyakasane akuhêmbe oku minjà gôshi wajizire, n'oluhembo lwâwe lubè lwîmâna embere za Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli, oyu oyishir'icifulik'omu byubi byâge. [13] Anaciderha, erhi: «Mâshi waliha ! nâni mbone oburhonyi emund'oli, yâgirwa, obu wamarhûliriza omurhima gwâni nie mwambali-kazi wâwe, ciru akaba ntakacigerera kuli mwambalikazi wâwe muguma w'omu bambali-kazi bâwe.» [14] Erhi bakola bayikula, Bwozi anacimbwîra, erhi: «Yêgera hano, nâwe olye kuli ebi biryo, onadobeze omugati gwâwe muli eyi nkalishi.» Anacitamala hôfi n'abasârûzi; Bwozi amuhà emihuli mikalange. Alya ayigurha anabika ebindi eburhambi. [15] Kandi ayimuka mpu ashub'ija akundêza. Bwozi aha abarhumisi bâge er'irhegeko, erhi: «Mumuleke aje ahumbula n'oku mburho yonênè, murhamubonêsagya nshonyi. [16] Ciru mujè mwarhoza masinde maguma-maguma ahash'igarhôla murhanacidudumaga erhi ye rhuma.» [17] Ruti akundêza omw'ishwa ntyo kuhika bijingo; anacikubirha ebi akundêzagya, byahika hôfi nengo nguma ya ngano. [18] Ashana,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anacihêka omuzigo gwâge omu lugo; nazâla abona ebyo analikundèza. Ashanûla, amuhà na kuli birya biryo ahebaga eburhambi galya mango bayikulaga, erhi aba amayigurha. [19] Nazâla amudôsa, erhi: «Ngahi wakundêzize, ene ngahi walikola? Agishwe oyu wali omu kwâge». Ruti arhangira ashambalira nazâla omu kwandi anali, anaciderha erhi: «Omulume nali omu kwâge izîno lyâge ye Bwozi.» [20] Noemi anacibwîra omwâlikazi, erhi: «Agishwe na Nyamubâho ye orhahusa okubà mwinjà oku bazine n'abafire!» Noemi anacimubwîra erhi: «Oyomulume ali mwene wîrhu, ali muguma w'omu bagwêrhe obuhashe kuli rhwe bw'okurhucungula.» [21] Ruti, ye nyamukazi munya-moabiti, ashubiderha, erhi: «Ananambwîzire, erhi: okaziyisha mwe n'abarhumisi bani kuhika rhuyuse okusârûla». [22] Noemi anacibwîra omwâli-kazi Ruti, erhi: «Kuli kwinjà, mwâli wâni, okazigenda na bambalî-kazi bâge, barhag'ikubabaza omu lindi ishwa wankaja.» [23] Nyamukazi agend'ikakundêza ntyo omu bambali-kazi ba Bwozi kuhika bayûsa okusârûla engano zôshi; anaciyôrha ntyo na nazàla.

Rut/Ruth BHS 2

וּלְנָעֳמִי מֹיֵדָע לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בֹּעַז׃ 2וַתֹּאמֶר֩ רוּת הַמּוֹאֲבִיָּ֜ה אֶל־נָעֳמִ֗י אֵלְכָה־נָּ֤א
הַשָּׂדֶה֙ וַאֲלַקְּטָ֣ה בַשִּׁבֳּלִ֔ים אַחַ֕ר אֲשֶׁ֥ר אֶמְצָא־חֵ֖ן בְּעֵינָ֑יו וַתֹּ֥אמֶר לָ֖הּ לְכִ֥י בִתִּֽי׃ 3וַתֵּ֣לֶךְ וַתָּבוֹא֮ וַתְּלַקֵּט֒ בַּשָּׂדֶה֙ אַחֲרֵ֣י
הַקֹּצְרִ֔ים וַיֶּ֣קֶר מִקְרֶ֔הָ חֶלְקַ֖ת הַשָּׂדֶ֑ה לְבֹּ֥עַז אֲשֶׁ֖ר מִמִּשְׁפַּ֥חַת אֱלִימֶֽלֶךְ׃ 4וְהִנֵּה־בֹ֣עַז בָּ֗א מִבֵּית֙ לֶ֔חֶם וַיֹּ֥אמֶר לַקֹּצְרִ֖ים
יְהוָ֣ה עִמָּכֶ֑ם וַיֹּ֣אמְרוּ לוֹ֙ יְבָרֶכְךָ֣ יְהוָֽה׃ 5וַיֹּ֣אמֶר בֹּ֠עַז לְנַעֲר֨וֹ הַנִּצָּ֜ב עַל־הַקֹּצְרִ֗ים לְמִ֛י הַנַּעֲרָ֥ה הַזֹּ֖את׃ 6וַיַּ֣עַן הַנַּ֔עַר הַנִּצָּ֖ב
עַל־הַקֹּצְרִ֑ים וַיֹּאמַ֗ר נַעֲרָ֤ה מוֹאֲבִיָּה֙ הִ֔יא הַשָּׁ֖בָה עִם־נָעֳמִ֥י מִשְּׂדֵ֖ה מוֹאָֽב׃ 7וַתֹּ֣אמֶר אֲלַקֳּטָה־נָּ֣א וְאָסַפְתִּי֮ בָּעֳמָרִים֒
אַחֲרֵ֣י הַקֹּצְרִ֔ים וַתָּבוֹא֙ וַתַּעֲמֹ֔וד מֵאָ֖ז הַבֹּ֣קֶר֑ וְעַד־עַתָּ֥ה זֶ֛ה שִׁבְתָּ֥הּ הַבַּ֖יִת מְעָֽט׃ 8וַיֹּ֣אמֶר֮ בֹּ֣עַז אֶל־רוּת֒ הֲלוֹא֙ שָׁמַ֣עַתְּ
בִּתִּ֔י אַל־תֵּלְכִ֥י לְלַקֵּ֖ט בְּשָׂדֶ֣ה אַחֵ֑ר וְגַ֣ם לֹ֤א תַעֲבוֹרִי֙ מִזֶּ֔ה וְכֹ֥ה תִדְבָּקִ֖ין עִם־נַעֲרֹתָֽי׃ 9עֵינַ֙יִךְ֙ בַּשָּׂדֶ֣ה אֲשֶׁר־יִקְצֹרוּן֔
וְהָלַכְתְּ֖ אַחֲרֵיהֶ֑ן הֲלוֹא֙ צִוִּ֣יתִי אֶת־הַנְּעָרִ֔ים לְבִלְתִּ֖י נָגְעֵ֑ךְ וְצָמִ֣ת וְהָלַכְתְּ֔ אֶל־הַכֵּלִ֖ים וְשָׁתִּ֥ית מֵאֲשֶׁ֖ר יִשְׁאֲבוּן
הַנְּעָרִֽים׃ 10וַתִּפֹּ֣ל עַל־פָּנֶ֗יהָ וַתִּשְׁתַּחוּ֮ אָ֣רְצָה֒ וַתֹּ֣אמֶר אֵלָ֗יו מַדּוּעַ֙ מָצָ֣אתִי חֵ֔ן בְּעֵינֶ֖יךָ לְהַכִּירֵ֑נִי וְאָנֹכִ֖י נָכְרִיָּֽה׃ 11וַיַּ֣עַן
בֹּ֠עַז וַיֹּאמֶר֮ לָהּ֒ הֻגֶּ֣ד הֻגַּ֤ד לִי֙ כֹּ֣ל אֲשֶׁר־עָשִׂ֣ית אֶת־חֲמוֹתֵ֔ךְ אַחֲרֵ֖י מ֣וֹת אישֵׁ֑ךְ וַתַּעַזְבִּ֤י אָבִיךְ֙ וְאִמֵּ֔ךְ וְאֶ֥רֶץ מוֹלַדְתֵּ֖ךְ
וַתֵּלְכִ֣י אֶל־עַ֔ם אֲשֶׁ֥ר לֹא־יָדַ֖עַתְּ תְּמ֥וֹל שִׁלְשֹֽׁום׃ 12יְשַׁלֵּ֥ם יְהוָ֛ה פָּעֳלֵ֖ךְ וּתְהִ֣י מַשְׂכֻּרְתֵּ֑ךְ שְׁלֵמָ֗ה מֵעִ֛ם יְהוָ֥ה אֱלֹהֵ֖י יִשְׂרָאֵ֑ל
אֲשֶׁר־בָּ֣את לַחֲסֹ֔ות תַּחַ֖ת־כְּנָפָֽיו׃ 13וַתֹּ֗אמֶר אֶמְצָא־חֵן֙ בְּעֵינֶ֣יךָ אֲדֹנִ֔י כִּ֥י נִחַמְתָּ֖נִי וְכִי־דִבַּ֣רְתָּ עַל־לֵ֑ב שִׁפְחָתֶ֗ךָ וְאָנֹכִי֙ לֹ֣א
אֶהְיֶ֔ה כְּאַחַ֖ת שִׁפְחֹתֶֽיךָ׃ 14וַיֹּ֣אמֶר לָ֔הּ בֹּ֖עַז לְעֵ֣ת הָאֹ֑כֶל גְּשִׁ֤י הֵלֹם֙ וְאָכַלְתְּ֣ מִן־הַלֶּ֔חֶם וְטָבַלְתְּ֥ פִּתֵּ֖ךְ בַּחֹ֑מֶץ וַתֵּ֣שֶׁב מִצַּ֔ד
הַקֹּצְרִ֖ים וַיִּצְבָּט־לָ֣הּ קָלִ֑י וַתֹּאכַל֙ וַתִּשְׂבַּ֣ע וַתֹּתַֽר׃ 15וַתָּ֣קָם לְלַקֵּ֔ט וַיְצַ֥ו בֹּ֛עַז אֶת־נְעָרָ֖יו לֵאמֹ֑ר גַּם֙ בֵּ֣ין הָעֳמָרִ֔ים תְּלַקֵּ֖ט
וְלֹ֥א תַכְלִימֽוּהָ׃ 16וְגַ֣ם שֹׁל־תָּשֹׁ֣לּוּ לָ֔הּ מִן־הַצְּבָתִ֖ים וַעֲזַבְתֶּ֣ם וְלִקְּטָ֑ה וְלֹ֥א תִגְעֲרוּ־בָֽהּ׃ 17וַתְּלַקֵּ֥ט בַּשָּׂדֶ֖ה עַד־הָעָ֑רֶב

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַתַּחְבֹּט אֵת אֲשֶׁר־לִקְּטָה וַיְהִי כְּאֵיפָה שְׂעֹרִים׃ 18וַתִּשָּׂא וַתָּבוֹא הָעִיר וַתֵּרֶא חֲמוֹתָהּ אֵת אֲשֶׁר־לִקֵּטָה וַתּוֹצֵא
וַתִּתֶּן־לָהּ אֵת אֲשֶׁר־הוֹתְרָה מִשָּׂבְעָהּ׃ 19וַתֹּאמֶר לָהּ חֲמוֹתָהּ אֵיפֹה לִקַּטְתְּ הַיּוֹם וְאָנָה עָשִׂית יְהִי מַכִּירֵךְ בָּרוּךְ וַתַּגֶּד
לַחֲמוֹתָהּ אֵת אֲשֶׁר־עָשְׂתָה עִמּוֹ וַתֹּאמֶר שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בֹּעַז׃ 20וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לְכַלָּתָהּ בָּרוּךְ הוּא
לַיהוָה אֲשֶׁר לֹא־עָזַב חַסְדּוֹ אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַמֵּתִים וַתֹּאמֶר לָהּ נָעֳמִי קָרוֹב לָנוּ הָאִישׁ מִגֹּאֲלֵנוּ הוּא׃ 21וַתֹּאמֶר רוּת
הַמּוֹאֲבִיָּה גַּם | כִּי־אָמַר אֵלַי עִם־הַנְּעָרִים אֲשֶׁר־לִי תִּדְבָּקִין עַד אִם־כִּלּוּ אֵת כָּל־הַקָּצִיר אֲשֶׁר־לִי׃ 22וַתֹּאמֶר נָעֳמִי
אֶל־רוּת כַּלָּתָהּ טוֹב בִּתִּי כִּי תֵצְאִי עִם־נַעֲרוֹתָיו וְלֹא יִפְגְּעוּ־בָךְ בְּשָׂדֶה אַחֵר׃ 23וַתִּדְבַּק בִּנַעֲרוֹת בֹּעַז לְלַקֵּט עַד־כִּלּוֹת
קְצִיר־הַשְּׂעֹרִים וּקְצִיר הַחִטִּים וַתֵּשֶׁב אֶת־חֲמוֹתָהּ׃

3

Bwozi ahunga

[1] Noemi naye oligi nazâla, anacimubwîra, erhi; «Mwâli wâni, ka kurhakwânîni nâwe nkuluhûle[s] lyo obon'iragi? [2] Kali Bwozi, oyo odwîrhe wakola emwâge haguma n'abambali-kazi, ali mwene wîrhu? Ala oku ene lyo agend'iyerûla engano oku câno. [3] Oku wajira, ojage ahôla ocishuke, onacishîge, onayambale ecishuli câwe, onayandagalire ebwa câno. Orhacimanyîsagya emunda ali kuhika ayuse okulya n'okunywa. [4] Na hano agend'igwîshira, omanye bwinjà ngabi agwîshîre; kandi wanayisha, wanabwikûla amagulu gâge, wanagwîshira aha burhambi bwâge; yêne akubwîra kurhi wajira.» [5] Ruti anacishuza, erhi: «Oku wankambwîra kwôshi nakujira.» [6] Anacibungulukira ebwa câno, anacijira kulya nazâla anambwîraga kwôshi. [7] Bwozi, alya, ananywa, yeshi ashagaluka, agend'igwîshira omu kafendefende k'ecirundo c'engano; aho, nyamukazi anaciyisha bunyi-bunyi, abwikûla amagulu gâge, anacigwîshira halya. [8] Aha karhi k'obudufu, erhi asinsimuka, nyamulume afuduka; ahindamuka anacibona omukazi agwîshîre aha magulu gâge. [9] Anaciderha erhi: “We ndi?» Anacishuza, erhi: “Nie Ruti, mwambali-kazi wâwe; olambulire kuli mwambali-kazi wâwe ecihumiro c'ecishûli câwe, bulya ogwêrhe obuhashe bw'okuyôkola.» [10] Anacishuza erhi: «Ogishwe na Nyakasane mwâli wâni! Eci cijiro câwe c'obwirhôhye ciri cikulu kulusha ecirhanzi, bulya orhalonza misole, ebè ya bakenyi erhi bagale. [11] Buna mwâli wâni, orhacibâga na bwôba buci, oku wankaderha nanakujirirakwo; ebwa kubà endêko y'abalungu bani bôshi bamanyire oku oli mukazi ogwêrhe engeso nyinjà. [12] Neci kwo binali ntyo oku nie ngwêrhe obuhashe bw'okukuyôkola, ci kwône haciri owundi oyegerine nâwe kundusha. [13] Ogezagye obu budufu hano, n'irhondo, akalonza okukuyôkola, kuli kwinjà,

[s] **3.1** : Noemi alilonzize Ruti abone omulume lyo aba n'enshagali omu kalamo kâge. Ali manyire oku okubika omwâlikazi nka cigorogo aha ka buzira mulume kurhali kwinjà oku mukazi ociri musole. obzo buzigire bw'omwâlikazi kuli nazâla bwacihêbwa n'obuhya ayishi bona kuli Bwozi (3, 2-18).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anakuyôkole. Ci akaba arhalonza okukuyôkola, niono nnanaba nie nkuyôkola. Alame Nyamubâho: Gwishira aho kuhika sêzi! [14] Nyamukazi anacigwîshira halya magulu gâge kuhika sêzi, ci azukiriza lubungu-bungu, gala mango omuntu arhankashub'imanya owundi, erhi Bwozi amaderha erhi: «Barhamanyaga oku oyu mukazi anali ayishire hano câno.» [15] Anacimubwîra, erhi: “Lerha eco cishûli ocihundikire, onacigwarhe bwinjà.» Nyamukazi anacicigwârha bwinjà, naye Bwozi abulagirakwo mirengo ndarhu ya ngano, anacimuhesayo; okubundi Bwozi acishubirira omu lugo. [16] Erhi Ruti ashubira eka, nazâla amudôsa, erhi: «Kurhi wabîre mwâli wâni?» Ruti amuganîrira oku olya mulume anamujirire kwôshi, anaciderha, erhi: [17] «Anampire eyi mirengo ndarhu y'engano aderha erhi: «Kurhakwânîni oshubire maboko mûmu emunda nakazâla ali.» [18] Nazâla anacimubwîra, erhi: «Orhafukunyagya, mwâli wâni, kuhika omanye kurhi ebyo byagendeka; bulya oyomulume arhàrhamûke arhanaciyusa olwo lubanja ene.»

Rut/Ruth BHS 3

וַתֹּאמֶר לָהּ נָעֳמִי חֲמוֹתָהּ בִּתִּי הֲלֹא אְבַקֶּשׁ־לָךְ מָנוֹחַ אֲשֶׁר יִיטַב־לָךְ׃ וְעַתָּה הֲלֹא בֹעַז מֹדַעְתָּנוּ אֲשֶׁר הָיִית
אֶת־נַעֲרוֹתָיו הִנֵּה־הוּא זֹרֶה אֶת־גֹּרֶן הַשְּׂעֹרִים הַלָּיְלָה׃ וְרָחַצְתְּ | וָסַכְתְּ וְשַׂמְתְּ שִׂמְלֹתָךְ עָלַיִךְ וְיָרַדְתְּ הַגֹּרֶן
אַל־תִּוָּדְעִי לָאִישׁ עַד כַּלֹּתוֹ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת׃ וְהָיָה בְשָׁכְבוֹ וְיָדַעַתְּ אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּב־שָׁם וּבָאת וְגָלִית מַרְגְּלֹתָיו
וְשָׁכָבְתִּי וְהוּא יַגִּיד לָךְ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשִׂין׃ וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ כֹּל אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי ◌ֹ◌ אֵעֱשֶׂה׃ וַתֵּרֶד הַגֹּרֶן וַתַּעַשׂ כְּכֹל
אֲשֶׁר־צִוַּתְהָ חֲמוֹתָהּ׃ וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ וַיָּבֹא לִשְׁכַּב בִּקְצֵה הָעֲרֵמָה וַתָּבֹא בַלָּט וַתְּגַל מַרְגְּלֹתָיו
וַתִּשְׁכָּב׃ וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֶּחֱרַד הָאִישׁ וַיִּלָּפֵת וְהִנֵּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מַרְגְּלֹתָיו׃ וַיֹּאמֶר מִי־אָתְּ וַתֹּאמֶר אָנֹכִי רוּת
אֲמָתֶךָ וּפָרַשְׂתָּ כְנָפֶךָ עַל־אֲמָתְךָ כִּי גֹאֵל אָתָּה׃ וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אָתְּ לַיהוָה בִּתִּי הֵיטַבְתְּ חַסְדֵּךְ הָאַחֲרוֹן מִן־הָרִאשׁוֹן
לְבִלְתִּי־לֶכֶת אַחֲרֵי הַבַּחוּרִים אִם־דַּל וְאִם־עָשִׁיר׃ וְעַתָּה בִּתִּי אַל־תִּירְאִי כֹּל אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי אֶעֱשֶׂה־לָּךְ כִּי יוֹדֵעַ
כָּל־שַׁעַר עַמִּי כִּי אֵשֶׁת חַיִל אָתְּ׃ וְעַתָּה כִּי אָמְנָם כִּי אִם גֹּאֵל אָנֹכִי וְגַם יֵשׁ גֹּאֵל קָרוֹב מִמֶּנִּי׃ לִינִי | הַלַּיְלָה וְהָיָה
בַּבֹּקֶר אִם־יִגְאָלֵךְ טוֹב יִגְאָל וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ לְגָאֳלֵךְ וּגְאַלְתִּיךְ אָנֹכִי חַי־יְהוָה שִׁכְבִי עַד־הַבֹּקֶר׃ וַתִּשְׁכַּב
מַרְגְּלֹתָו עַד־הַבֹּקֶר וַתָּקָם בְּטֶרֶם יַכִּיר אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיֹּאמֶר אַל־יִוָּדַע כִּי־בָאָה הָאִשָּׁה הַגֹּרֶן׃ וַיֹּאמֶר הָבִי
הַמִּטְפַּחַת אֲשֶׁר־עָלַיִךְ וְאֳחֲזִי־בָהּ וַתְּאחֶז בָּהּ וַיָּמָד שֵׁשׁ־שְׂעֹרִים וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ וַיָּבֹא הָעִיר׃ וַתָּבוֹא אֶל־חֲמוֹתָהּ
וַתֹּאמֶר מִי־אַתְּ בִּתִּי וַתַּגֶּד־לָהּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה־לָהּ הָאִישׁ׃ וַתֹּאמֶר שֵׁשׁ־הַשְּׂעֹרִים הָאֵלֶּה נָתַן לִי כִּי אָמַר
◌ֹ◌ אַל־תָּבוֹאִי רֵיקָם אֶל־חֲמוֹתֵךְ׃ וַתֹּאמֶר שְׁבִי בִתִּי עַד אֲשֶׁר תֵּדְעִין אֵיךְ יִפֹּל דָּבָר כִּי לֹא יִשְׁקֹט הָאִישׁ
כִּי־אִם־כִּלָּה הַדָּבָר הַיּוֹם׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4

Bwozi arhôla Ruti

[1] Bwozi akanya aja aha muhango gw'olugo, anatamala halya. Na lolà oku olya Bwozi aderhaga mpu ye ogwêrhe obuhashe bw'okuyôkola bunji kumulusha kuli Ruti, anaciyisha akola agera. Anacimubwîra erhi: « Yîsha, oshegere eno munda, onatamale aha wâni lebe.» Olya mulume anaciyêgêra, atamala. [2] Oku bundi obwo Bwozi anacirhôla bantu ikumi omu bashamuka b'oku lugo, anaciderha erhi: «Mutamale hano.» Nabo banacitamala. [3] Anacibwîra owali ogwêrhe obuhashe bw'okuyôkola, erhi: «Ishwa lya mwene wîrhu Elimeleki, Noemi olya mukazi ozind'irhenga e Mowabu, akola aliguza. [4] Namaderha nti nkola nakumanyîsa nankubwîre: oliyankire embere z'abâla bahamirizi n'abagula b'olubaga lwâni. Akaba walonza okuliyôkola, yôkolagalyo, akaba orhalonza okuliyôkola, okumbwirage nâni nkumanye, bulya ntà wundi ogwêrhe obuhashe bw'okuliyôkola ocikurhalusire, nâni nie nkukulikire. Olya mulume aderha, erhi: “Naliyôkola.» [5] Bwozi anaciderha, erhi: «Amango waliyôkola, akuhalyo, wanayôkola kuguma na Ruti munya-Mowabu, mukà nyakwigendera, lyo izîno lya nyakwigendera likaz'iyôrha liri aho mwâge[t].» [6] Lero olya wali ogwêrhe obuhashe bw'okuyôkola anaciderha, erhi: “Ntakahash'iliyôkola oku bugâbo bwâni, bulya kwanaba kuheza ebyâni. W'oyo nkuhîre obwo buhashe bwâni bw'okuyôkola, bulya ntakuhashiri.» [7] Omu mango ga mîra, hàli obwôrhere omu Israheli, oku biyêrekîre okuyôkola nîsi okuhinganula, omu kukomeza ebinwa: muguma anahogola enkwêrho yâge ekugulu kwâge, ayihe owâbo, kwo kwali kw'obuhamirizi omu Israheli. [8] Olya ogwêrhe obuhashe bw'okuyôkola, anacibwîra Bwozi, erhi: «Nkaga, oku bugâbo bwâwe.» Anacihogola enkwêrho yâge. [9] Bwozi anacibwîra balya bashamuka n'olubaga lwôshi. erhi: “Muli bahamirizi bani oku ene namahâbwa, omu nfune za Noemi, ebyanali bya Elimeleki byôshi, ebyanali bya Kiliyoni n'ebya Mahiloni. [10] N'okukuguma namahâbwa omukazi ye Ruti w'omunya-Mowabu, mukà Mahiloni, lyo izîno lya nyakufa likaz'iyôrha liri aha mwâge, lyo n'izîno lya nyakufa lirhag'ihirigirha muli bene wâbo n'omu mbuganano yab'aha anayûbakaaga. Muli bahamirizi bw'okwo ene!

[11] Olubaga lwàli halya muhango kuguma n'abagula bàhali baderha, mpu: «Rhuli bahamirizi! Nyamubâho agishe Oyo mukazi wajà omu mwâwe, abè aka Rasheli n'aka Lea, bo babirhi bayûbakaga omulala gw'Israheli! Ogalire omu Efrata, onaje irenge omu Betelehemu!

[12] Omulala gwâwe gubè aka omulala gwa Peresi, olya Tamara aburhiraga Yuda; liyôloloke iburha Nyamubâho akuha kuli Oyo mukazi».

---

[t] **4.5** : Lyo izîno lya nyakwigendera lirhaheraga, mwene-wâbo anaburha bon'olya mukana (1, 11), nka kula babishambire omu Lush 25, 5-10. Omwâna baburhaga anahêka izîno lya nyakwigendera (Murh 38, 8-9).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] Bwozi ayanka Ruti, ajiba mukâge, acilunga naye. Nyamubâho ashoboza Ruti okubà nda, anaciburha omwâna-rhabana. [14] Embuguma zanacibwîra Noemi, erhi: «Ayâgirwe Nyakasane owaderhaga mpu arhakuleka kuhika ene buzira mufungizi. Izîno Elmeleki lij'irenge omu Israheli. [15] Aba kuli we cirhûliriza na murhabâzi omu boshosi bwâwe. Kulya kubà mwâli-kazi wâwe okuzigira ye wamamuburha, oyu mwâli-kazi wâwe olushire bagala bâwe nda.» [16] Noemi anaciyanka nyamwâna, amubagalira oku cifuba, ye wanakazirig'imulera. [17] Abakazi balungu bâge bamuhà izîno, baderha mpu: «Omwâna aburhirwe Noemi!» Banacimuyirika izîno lya Obedi. Ye oligi îshe wa Yese îshe wa Daudi.

Enkomôkà ya Daudi

[18] Alaga iburha lya Peresi: Peresi aburha Hesroni; [19] Hesroni aburha Rama; Rama aburha Aminadabu; [20] Aminadabu aburha Nahisoni; Nahisoni aburha Salmoni; [21] Salmoni aburha Bwozi; Bwozi aburha Obedi; [22] Obedi aburha Yese; Yese aburha Daudi.

Rut/Ruth 4

וּבֹעַז עָלָה הַשַּׁעַר וַיֵּשֶׁב שָׁם וְהִנֵּה הַגֹּאֵל עֹבֵר אֲשֶׁר דִּבֶּר־בֹּעַז וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׁבָה־פֹּה פְּלֹנִי אַלְמֹנִי וַיָּסַר וַיֵּשֶׁב׃ וַיִּקַּח עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׁבוּ־פֹה וַיֵּשֵׁבוּ׃ וַיֹּאמֶר לַגֹּאֵל חֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר לְאָחִינוּ לֶאֱלִימֶלֶךְ מָכְרָה נָעֳמִי הַשָּׁבָה מִשְּׂדֵה מוֹאָב׃ וַאֲנִי אָמַרְתִּי אֶגְלֶה אָזְנְךָ לֵאמֹר קְנֵה נֶגֶד הַיֹּשְׁבִים וְנֶגֶד זִקְנֵי עַמִּי אִם־תִּגְאַל גְּאָל וְאִם־לֹא יִגְאַל הַגִּידָה לִּי וְאֵדְעָ כִּי אֵין זוּלָתְךָ לִגְאוֹל וְאָנֹכִי אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֶגְאָל׃ וַיֹּאמֶר בֹּעַז בְּיוֹם־קְנוֹתְךָ הַשָּׂדֶה מִיַּד נָעֳמִי וּמֵאֵת רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה אֵשֶׁת־הַמֵּת קָנִיתָי לְהָקִים שֵׁם־הַמֵּת עַל־נַחֲלָתוֹ׃ וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לֹא אוּכַל לִגְאָל־לִי פֶּן־אַשְׁחִית אֶת־נַחֲלָתִי גְּאַל־לְךָ אַתָּה אֶת־גְּאֻלָּתִי כִּי לֹא־אוּכַל לִגְאָל׃ וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל־הַגְּאוּלָה וְעַל־הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל־דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לְבֹעַז קְנֵה־לָךְ וַיִּשְׁלֹף נַעֲלוֹ׃ וַיֹּאמֶר בֹּעַז לַזְּקֵנִים וְכָל־הָעָם עֵדִים אַתֶּם הַיּוֹם כִּי קָנִיתִי אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לֶאֱלִימֶלֶךְ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לְכִלְיוֹן וּמַחְלוֹן מִיַּד נָעֳמִי׃ וְגַם אֶת־רוּת הַמֹּאֲבִיָּה אֵשֶׁת מַחְלוֹן קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהָקִים שֵׁם־הַמֵּת עַל־נַחֲלָתוֹ וְלֹא־יִכָּרֵת שֵׁם־הַמֵּת מֵעִם אֶחָיו וּמִשַּׁעַר מְקוֹמוֹ עֵדִים אַתֶּם הַיּוֹם׃ וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־בַּשַּׁעַר וְהַזְּקֵנִים עֵדִים יְתֵּן יְהוָה אֶת־הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל־בֵּיתֶךָ כְּרָחֵל ׀ וּכְלֵאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וַעֲשֵׂה־חַיִל בְּאֶפְרָתָה וּקְרָא־שֵׁם בְּבֵית לָחֶם׃ וִיהִי בֵיתְךָ כְּבֵית פֶּרֶץ אֲשֶׁר־יָלְדָה תָּמָר לִיהוּדָה מִן־הַזֶּרַע אֲשֶׁר יִתֵּן יְהוָה לְךָ מִן־הַנַּעֲרָה הַזֹּאת׃ וַיִּקַּח בֹּעַז אֶת־רוּת וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן יְהוָה לָהּ הֵרָיוֹן וַתֵּלֶד בֵּן׃ וַתֹּאמַרְנָה הַנָּשִׁים אֶל־נָעֳמִי בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גֹּאֵל הַיּוֹם וְיִקָּרֵא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל׃ וְהָיָה לְךָ לְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ וּלְכַלְכֵּל אֶת־שֵׂיבָתֵךְ כִּי כַלָּתֵךְ אֲשֶׁר־אֲהֵבַתְךְ יְלָדַתּוּ אֲשֶׁר־הִיא טוֹבָה לָךְ מִשִּׁבְעָה בָנִים׃ וַתִּקַּח נָעֳמִי אֶת־הַיֶּלֶד וַתְּשִׁתֵהוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּחֵיקָהּ וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה׃ 17וַתִּקְרֶאנָהּ לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם לֵאמֹר יֻלַּד־בֵּן לְנָעֳמִי וַתִּקְרֶאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד הוּא אֲבִי־יִשַׁי
אֲבִי דָוִד׃ פ
18וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת פֶּרֶץ פֶּרֶץ הוֹלִיד אֶת־חֶצְרוֹן׃ 19וְחֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת־רָם וְרָם הוֹלִיד אֶת־עַמִּינָדָב׃ 20וְעַמִּינָדָב הוֹלִיד
אֶת־נַחְשׁוֹן וְנַחְשׁוֹן הוֹלִיד אֶת־שַׂלְמָה׃ 21וְשַׂלְמוֹן הוֹלִיד אֶת־בֹּעַז וּבֹעַז הוֹלִיד אֶת־עוֹבֵד׃ 22וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יִשָׁי וְיִשַׁי
הוֹלִיד אֶת־דָּוִד׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1SA - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

1 Sam

1 Samwel

ECITABU ClRHANZI CA Samwel

ECITABU CIRHANZI CA Samwel שמואל

Enshokolezi

Mîra mîra omu Bibliya y'ecihabraniya (Îshe w'ebitabu), ecitabu ca Samwel cali ciguma conêne. Ebitabu bibirhi byaganira kurhi Obwâmi bwarhangiraga omu Israheli, kuhika oku buzinda bw'obwâmi bwa Daudi.

Omuganizi akolêsize ebi abandanaga omu bitabu byankalangalirwa omu bya mîra. Kanji kanji akagibandana nkengêro ibirhi omu byabîre mîra, naye akazizinyandika ntyo omu citabu câge. Ebyo abandanaga byarhuyêresire oku mashanja ga ngasi lubero lwa bene Israheli gakagigerereza ngasi liguma kwalyo kwalyo muw'ezo nkengêro. Omu nkengêro z'e Bibliya, Israheli bwo Bwâmi bwa Lungwe hano igulu. Abâmi b'Israheli bali bimangizi ba Nyamuzinda. Ebyo bitabu biyêrekîne oku kuli kuzibu okuyimânika obwo Bwâmi. Saulu walishokolîre Daudi alekwa na Nyamubâho. Hôfi abâmi bôshi bayimire ahâli ha Daudi, bagomîre Nyamubâho. Buzinda Nyamubâho abahira omu maboko g'abashombayi bâbo, abakagira kuli kuli omu bujà bw'e Babeli. Kurhenga obugeremwa bw'omulêbi Natani, abany'Israheli bakagilangâlira okurhumirwa omucunguzi na Lungwe w'omw'iruli lya Daudi.

Amalaganyo mahyâhya gaganire kasharhu kôshi eby'obwo bulêbi (Ebj 2, 30; 2 Kr 6, 18; Hbr 1, 5). Yezu ali w'omw'Iruli lya Daudi. Amango Abayahudi baderhaga mpu Yezu ye mwene Daudi, erhi bahamirize oku agwêrhe ecikono c'okubà Mucunguzi (Mt 9, 27).

EBIRI OMU CITABU ClRHANZI CA Samwel

1. Samwel: cigabi 1-7

2. Samwel na Saulu: cigabi 8-15

3. Saulu na Daudi: cigabi 16-31

EBIRI OMU CITABU CA KABIRHI CA Samwel

4. Daudi: cigabi 1-20

5. Enyûshûlo: cigabi 21-24

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

1 Samwel

I. Samwel Elkana arheremera e Silo

[1] Hali muntu muguma w'e Ramatayimi, omu birhondo by'e Efrayimu, izîno lyâge ye Elkana, mwene Yerohami, mwene Elihu, mwene Tohu, mwene Sufu, Muefrayimu. [2] Aligwêrhe bakazi babirhi: muguma ye wali Ana, owundi erhi ye Penina, Penina aligwêrhe abâna, ci Ana yêhe arhalibagwêrhe. [3] Ngasi mwâka, Elkana akagirherema kurhenga omu lugo lwâbo, mpu age nd'iharâmya, n'okurhûla Nyamuzinda, Mwâmi w'igulu lyôshi enterekêro e Silo. Aho habâga bâna babirhi ba Eli, Hofni na Pinehasi, bo bâli badâhwa ba Nyakasane. [4] Lusiku luguma, Elkana arhula enterekêro; aha mukâge Penina n'abâna bâge bôshi ebigabi byâbo. [5] Ci kwône Ana ahâbwa bigabi bibirhi, bulya azigiraga Ana bwenêne, ciru akaba Nyakasane alimugumbize, kwarhuma arhaburha. [6] Naye owâbo akamuhà ebinioko lyo amuyîrha burhe bulya Nyamuzinda amugumbize. [7] Kwo byanakazig'ibà ntyo ngasi mwâka, erhi barheremeraga omu kâ-Nyamuzinda emwa Nyakasane: owâbo akamuhà ebinioko, naye Ana akalaka n'okulakûla, akaleka okulya? [8] Ibà Elkana amudôsa erhi: «Bici birhuma omurhima gwâwe gubà burhe? K'arhali nie mukulu kulusha bâna ikumi?»

Omusengero gwa Ana

[9] Erhi bayûsa okulya n'okusûza eyo Silo, Ana ayimanga. Naye Eli Mudâhwa Mukulu, alidahîre oku citumbi câge oku mulirango gw'akâ-Nyamuzinda. [10] Omu burhe buyunjwîre emurhima gwâge, Ana akashenga Nyamubâho anavugumula emirenge minji. [11] Alaganya Nyamubâho, erhi: Ewe Mwâmi w'igulu lyôshi, okalola omungo gwa mwambalikazi wâwe, onakengêre, orhaciyibagiri mwambalikazi wâwe, omu kumushobôza umwanarhabana, ntyo nanamurherekêra Nyamubâho ensiku zôshi z'obuzîne bwâge, ciru n'olugembe lurhakagera okw'irhwe lyâge ciru n'eliguma. [12] Ana akalalira okushenga, omu murhima gwâge, Nyamubâho oku ntyo. Eli akalolêreza oku akanwa kâge kadwîrhe kaderha burhahusa, [13] Ana akagiderhera omu murhima gwâge; akanwa kâge kakagiderha buzira kuhundula, ciru Eli acîkêbwa mpu alalusire. [14] Eli amubwîra erhi: «Endalwe yâwe mangaci yahwa? Kabulira kuli amamvu gâwe», [15] Ana amushuza erhi: «Nanga arhali ntyo, waliha, niono ndi mukazi obabire e murhima, ntanywiri mamvu nîsi erhi ngasi kantu kalalusa, ci kwônene ndwîrhe nadubulira omurhima gwâni embere za Nyakasane. [16] Orhamanyaga mpu mwambalikazi wâwe ali mukazi mugalugalu: ebinakagiderha, kuhika buno, nabiderhaga erhi mungo na burhe bunene burhuma. [17] Ago mango

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Eli amushuza erhi: «Genda n'omurhûla, Nyamuzinda w'Israheli ayumvîrhîze omusengero gwâwe» [18] Naye amushuza, erhi: «Mwambalikazi wâwe ashobôle eyo nshôkano obwîne.» Oyomugoli acîgendera emwâge, lero naye alya, n'obusù bwâge burhaciri nk'embere.

Okuburhwa kwa Samwel

[19] Bazûka lubungo bungo, baharâmya Nyakasane, bagaluka bahika emwâbo e Rama. Elkana abonana bona mukâge Ana. Naye Nyakasane amukengêra. [20] Erhi amango gâge gahika Ana aba izîmi, lyaburha murhabana, amuyirika izîno lya Samwel, aderha erhi: bulya nalimusengera Nyakasane. [21] Erhi omwâka guhwa, ibà Elkana, haguma n'enyumpa yâge arherema mpu ajirhûla enterekêro ya ngasi mwâka, kwo na kuyûkiriza eciragâne câge. [22] Ana yêhe arharheremaga bulya amaderha erhi: «Ci omwâna arhacinena okuyonka. Hano anena amonka Lyo namurheremana, niene rhumumoleke Nyakasane anayôrheyo ensiku zôshi. [23] Elkana amushuza erhi: «Ojire oku olonzize, olide kuhika omulekese amonka. Nyamubâho ayukiriza akanwa kâge. [24] Erhi ayusimulekcsa okuyonka, Ana ahêka Samwcli n'empanzi ya myâka isharhu, n'omulengo gw'enshâno n'entendere y'idivayi, abihêka omwo akâ-Nyamuzinda eyo Silo bon'oyo mwâna. [25] Banacibâga erya mpanzi, n'omwâna bamuhêkera Eli. [26] Amubwîra, erhi: «Onyumve Yâgirwa! oku nyiolya mukazi waliyimanzire ahâla bunene zâwe, erhi ndwîrhe nashenga Nyamubâho. [27] Ye mwâna nakagishenga okushobôla emwa Nyamubâho oyu ananshobôza omusengero gwâni. [28] Nâni buno nama rhûla Nyamubâho oyo mwâna: Ensiku zôshi z'obuzîne bwâge ayôrha mwa mbali wâge». Naye Eli aharâmya Nyamubâho.

1 Samuel BHS 1

1 וַיְהִי֙ אִ֣ישׁ אֶחָ֔ד מִן־הָרָמָתַ֖יִם צוֹפִ֑ים מֵהַ֣ר אֶפְרָ֔יִם וּשְׁמ֖וֹ אֶלְקָנָ֣ה בֶן־יְרֹחָ֣ם בֶּן־אֱלִיה֔וּא בֶּן־תֹּ֖חוּ בֶּן־צ֣וּף אֶפְרָתִ֑י: 2 וְלוֹ֙
שְׁתֵּ֣י נָשִׁ֔ים שֵׁ֥ם אַחַ֖ת חַנָּ֑ה וְשֵׁ֥ם הַשֵּׁנִ֖ית פְּנִנָּ֑ה וַיְהִ֥י לִפְנִנָּ֖ה יְלָדִ֣ים וּלְחַנָּ֔ה אֵ֥ין יְלָדִ֖ים: 3 וְעָלָ֣ה
הָאִ֗ישׁ הַה֛וּא מֵעִירוֹ֙ מִיָּמִ֣ים ׀ יָמִ֔ימָה לְהִשְׁתַּחֲוֺ֥ת וְלִזְבֹּ֖חַ לַיהוָ֣ה צְבָאוֹ֑ת בְּשִׁלֹ֔ה וְשָׁ֕ם שְׁנֵ֥י בְנֵֽי־עֵלִ֖י חָפְנִ֣י וּפִנְחָ֑ס כֹּהֲנִ֖ים לַיהוָֽה: 4 וַיְהִ֣י הַיּ֗וֹם
וַיִּזְבַּ֤ח אֶלְקָנָה֙ וְנָתַ֣ן לִפְנִנָּ֣ה אִשְׁתּ֔וֹ וּלְכָל־בָּנֶ֥יהָ וּבְנוֹתֶ֖יהָ מָנ֑וֹת: 5 וּלְחַנָּ֣ה יִתֵּ֣ן מָנָ֣ה אַחַ֔ת אַפַּ֖יִם כִּֽי אֶת־חַנָּ֣ה אָהֵ֑ב וַיהוָ֖ה
סָגַ֥ר רַחְמָֽהּ: 6 וְכָעֲסַתָּ֞הּ צָרָתָ֗הּ גַּם־כַּ֠עַס בַּעֲב֨וּר הַרְּעִמָ֜הּ כִּי־סָגַ֤ר יְהוָה֙ בְּעַ֣ד רַחְמָ֔הּ: 7 וְכֵ֥ן יַעֲשֶׂ֖ה שָׁנָ֣ה בְשָׁנָ֑ה מִדֵּ֤י
עֲלֹתָהּ֙ בְּבֵ֣ית יְהוָ֔ה כֵּ֥ן תַּכְעִסֶ֖נָּה וַתִּבְכֶּ֣ה וְלֹ֥א תֹאכַֽל: 8 וַיֹּ֨אמֶר לָ֤הּ אֶלְקָנָה֙ אִישָׁ֔הּ חַנָּ֕ה לָמָ֥ה תִבְכִּ֖י וְלָמָ֣ה לֹ֣א תֹאכְלִ֑י
וְלָמָ֥ה יֵרַ֛ע לִבֵּ֖ךְ הֲלוֹא֙ אָנֹכִ֣י טֽוֹב לָ֔ךְ מֵעֲשָׂרָ֖ה בָּנִֽים: 9 וַתָּ֤קָם חַנָּה֙ אַחֲרֵ֣י אָכְלָ֔ה בְּשִׁלֹ֖ה וְאַחֲרֵ֣י שָׁתֹ֑ה וְעֵלִ֤י הַכֹּהֵן֙ יֹשֵׁ֣ב
עַל־הַכִּסֵּ֔א עַל־מְזוּזַ֖ת הֵיכַ֥ל יְהוָֽה: 10 וְהִ֥יא מָֽרַת־נָ֖פֶשׁ וַתִּתְפַּלֵּ֣ל עַל־יְהוָ֑ה וּבָכֹ֥ה תִבְכֶּֽה: 11 וַתִּדֹּ֣ר נֶ֔דֶר וַתֹּ֣אמַר֮ יְהוָ֣ה
צְבָאוֹת֒ אִם־רָא֤וֹ תִרְאֶה֙ בָּעֳנִ֣י אֲמָתֶ֔ךָ וּזְכַרְתַּ֥נִי וְלֹֽא־תִשְׁכַּ֖ח אֶת־אֲמָתֶ֑ךָ וְנָתַתָּ֤ה לַאֲמָתְךָ֙ זֶ֣רַע אֲנָשִׁ֔ים וּנְתַתִּ֥יו לַיהוָ֖ה
כָּל־יְמֵ֣י חַיָּ֑יו וּמוֹרָ֥ה לֹא־יַעֲלֶ֖ה עַל־רֹאשׁ֥וֹ: 12 וְהָיָ֗ה כִּֽי הִרְבְּתָ֛ה לְהִתְפַּלֵּ֥ל לִפְנֵֽי יְהוָ֖ה וְעֵלִ֑י שֹׁמֵ֖ר אֶת־פִּֽיהָ: 13 וְחַנָּ֣ה הִ֔יא
מְדַבֶּ֥רֶת עַל־לִבָּ֖הּ רַ֣ק שְׂפָתֶ֑יהָ נָע֤וֹת וְקוֹלָהּ֙ לֹ֣א יִשָּׁמֵ֔עַ וַיַּחְשְׁבֶ֥הָ עֵלִ֖י לְשִׁכֹּרָֽה: 14 וַיֹּ֨אמֶר אֵלֶ֜יהָ עֵלִ֗י עַד־מָתַי֙ תִּשְׁתַּכְּרִ֔ין

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הָסִירִי אֶת־יֵצֶךְ מֵעָלָיִךְ׃ 15וּתַּעַן חַנָּה וַתֹּאמֶר לֹא אֲדֹנִי אִשָּׁה קְשַׁת־רוּחַ אָנֹכִי וְיַיִן וְשֵׁכָר לֹא שָׁתִיתִי וָאֶשְׁפֹּךְ
אֶת־נַפְשִׁי לִפְנֵי יְהוָה׃ 16אַל־תִּתֵּן אֶת־אֲמָתְךָ לִפְנֵי בַת־בְּלִיָּעַל כִּי־מֵרֹב שִׂיחִי וְכַעְסִי דִּבַּרְתִּי עַד־הֵנָּה׃ 17וַיַּעַן עֵלִי
וַיֹּאמֶר לְכִי לְשָׁלוֹם וֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יִתֶּן אֶת־שֵׁלָתֵךְ אֲשֶׁר שָׁאַלְתְּ מֵעִמּוֹ׃ 18וַתֹּאמֶר תִּמְצָא שִׁפְחָתְךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַתֵּלֶךְ
הָאִשָּׁה לְדַרְכָּהּ וַתֹּאכַל וּפָנֶיהָ לֹא־הָיוּ־לָהּ עוֹד׃ 19וַיַּשְׁכִּמוּ בַבֹּקֶר וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵי יְהוָה וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּיתָם
הָרָמָתָה וַיֵּדַע אֶלְקָנָה אֶת־חַנָּה אִשְׁתּוֹ וַיִּזְכְּרֶהָ יְהוָה׃ 20וַיְהִי לִתְקֻפוֹת הַיָּמִים וַתַּהַר חַנָּה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
שְׁמוּאֵל כִּי מֵיְהוָה שְׁאִלְתִּיו׃ 21וַיַּעַל הָאִישׁ אֶלְקָנָה וְכָל־בֵּיתוֹ לִזְבֹּחַ לַיהוָה אֶת־זֶבַח הַיָּמִים וְאֶת־נִדְרוֹ׃ 22וְחַנָּה לֹא
עָלָתָה כִּי־אָמְרָה לְאִישָׁהּ עַד יִגָּמֵל הַנַּעַר וְהֲבִאֹתִיו וְנִרְאָה אֶת־פְּנֵי יְהוָה וְיָשַׁב שָׁם עַד־עוֹלָם׃ 23וַיֹּאמֶר לָהּ אֶלְקָנָה
אִישָׁהּ עֲשִׂי הַטּוֹב בְּעֵינַיִךְ שְׁבִי עַד־גָּמְלֵךְ אֹתוֹ אַךְ יָקֵם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ וַתֵּשֶׁב הָאִשָּׁה וַתֵּינֶק אֶת־בְּנָהּ עַד־גָּמְלָהּ
אֹתוֹ׃ 24וַתַּעֲלֵהוּ עִמָּהּ כַּאֲשֶׁר גְּמָלַתּוּ בְּפָרִים שְׁלֹשָׁה וְאֵיפָה אַחַת קֶמַח וְנֵבֶל יַיִן וַתְּבִאֵהוּ בֵּית־יְהוָה שִׁלוֹ וְהַנַּעַר
נָעַר׃ 25וַיִּשְׁחֲטוּ אֶת־הַפָּר וַיָּבִיאוּ אֶת־הַנַּעַר אֶל־עֵלִי׃ 26וַתֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי חֵי נַפְשְׁךָ אֲדֹנִי אֲנִי הָאִשָּׁה הַנִּצֶּבֶת עִמְּכָה
בָּזֶה לְהִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה׃ 27אֶל־הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי וַיִּתֵּן יְהוָה לִי אֶת־שְׁאֵלָתִי אֲשֶׁר שָׁאַלְתִּי מֵעִמּוֹ׃ 28וְגַם אָנֹכִי
הִשְׁאִלְתִּהוּ לַיהוָה כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה הוּא שָׁאוּל לַיהוָה וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁם לַיהוָה׃ פ

2

Olwimbo lwa Ana

[1] Go mango Anna aderhaga ogu musengero: «Omurhima gwâni gukuzize Nyakasane namanakubûla obuhashe bwâni erhi Nyakasane orhuma. Lero nâni namabumbûla akanwa embere z'abashombanyi bani, bulya nsimire okubà wamanyôkola [2] Ntà mwimâna aka Nyamubâho, na ntà muntu oli nka ye, na nt'ibuye lizibu aka Nyamubâho. [3] Murhaciyûshûlaga okuderha ebinwa by'obucibonyi, murhacihîraga mwajacirana, bulya Nyakasane aba Nyamuzinda oyishi byôshi, ye yishi obuzirho by'ebijiro byôshi. [4] Omuherho gw'abacîkunga oburhwâli gwavunisire, kwoki abarhajira burhwâli anabarhwalihize. [5] Abacîkung'iyigurha, bakola bajà balimya lyo babona ecibalya, n'abashalye barhacigwasirwi okulimya ebiryo. Engumba yabusire kalinda oku nyalumburhamburha alungumarhirwa. [6] Nyakasane ye yîrha yena lamya, ye yandagaliza omu kuzimi ye nakula mwo. [7] Nyakasane ye kenya yena gaza. Ye bonya muguma nshonyi oku azikûla owundi. [8] Ye kûla omugalugalu omu katulo, n'omukenyi amukule omu canvu, amu dahaze omu ndêko y'abaluzi n'okumuhà entebe y'irenge; bulya ebikondo by'igulu binali bya Nyakasane, enyanya yabyo yo ayûbasire igulu. [9] Ye langa enshando z'abemêzi bâge, oku ahirigisa banyankolamaligo omu mwizimya, bulya omuntu arhankahasha okuhimana n'emisî yâge yone. [10] Abashombanyi ba Nyamuzinda bagendesibwa emihanda erhashinganana, Ow'enyanya abakankamira emalunga. Nyamubâho ye twîra amashanja gôshi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

emmanja. Ye wanaha Omwâmi ayimanikaga obuhashe; n'okuhà omurhambo wâge olukengwa
11 Elkana anacilikula agaluka e Rama, ci omwâna yêhe ayôrha haguma na Eli mpu akakolera
Nyamubâho. Bagala ba Eli 12 Bene Eli byali byabi, birhakengaga Nyakasane. 13 Neci
barharhînyaga, ba rhanakengaga omwanya gw'ecikono c'abadâhwa nk'oku abantu
balibarhegesi rwe, bulya ngasi yeshi wahânaga entûlo nterekêro, mwambali w'omudâhwa
akagiyisha afumbasire amango enyama ckola yadogoma, omushurhi gw'amino asharhu.
14 N'okugudahiriza omu nyungu, nîsi erhi omu cungu, nîsi erhi omu lukalangiro, n'ebi gulya
mushurhi gwakalengeza, omudiihwa anacihekerabyo. Kwo bakagijira ntyo ngasi muny'Israheli
wajiiga cyo Silo. 15 Ciru ankaba barhali cisingônola olujimbi, mwambali w'omudâhwa erhi o
kwola, akola ali, n'okubwîra owalirherekera, erhi: «Mpa enyama y'okuyokera omudâhwa, bulya
arhakuyêmêrere enyama nyende, ci nyama mbishi yoncne». 16 N'owarherekêraga akaderha
mpu: «Rhang'olinde rhusingônole olujimbi ogaliyanka cnyama nk'oku onalonzine, n'cmisi».
17 Ecâha c'eyo mishebenge cali cinene omu masù ga Nyakasane bulya bakagigayaguza
ebyarherekirwe Nyakasane.

Samwel erhi ali e Silo

18 Samwel ali akola akakolera Nyamubâho; ali mwâna wayambalaga akanzo k'enondwè.
19 Nina akagimulukira ecishuli akagimulerhera ngasi mwâka, ngasi kurherema bone ibà, mpu
barhûle enterekêro y'omwâka. 20 Eli akagigisha Elkana na mukâge, n'okubabwîra: «Nyamubâho
akuhè iburha mwene oyu mugoli, libè lya kubahemba kw'obu buhirhi orhûzire Nyamubâho, go
mango bakagishubira emwâbo. 21 Nyamubâho agashanira Ana, ashubiburha barhabana
basharhu na banyere babirhi. Omwâna Samwel yêhe aj'ayushukira omu masù ga Nyamubâho,
Bene Eli 22 Ciru ankaba Eli alikola mushosi bwenêne, kurharhumaga arhamanya ngasi kwôshi
abagala bakagirhindibuzamwo bene Israheli bôshi, 23 Akababwîra, erhi: «Bici birhuma mujira
birya nakayumva bôshi baderha? 24 Kananga bâna bani! emyanzi ndwîrhe nayumva erhali minjà.
25 Erhi omuntu ankahemukira owâbo, Lungwe yenene wankabatwîra olubanja, ci erhi
ankahemukira Nyamubâho yenènè, indi wankamulagira?» Ci kwônene barhayumvîrhizagya izù
ly'Îshe, bulya Lungwe alihizire oku abarhumira ababayîrha[u]. 26 Omwâna Samwel yêhe
aj'ayushuka n'okuyinjiha embere za Nyamubâho. Eli amanyîsibwa oku enyumpa yâge yahanwa
27 Mwambali wa Lungwe, muguma ayisha emwa Eli anamubwîra erhi: «Yumva oku Lungwe
adesire erhi: «Kw'orhamanyiri oku nacimanyîsize enyumpa yinyu, amango bali e Mîsiri, bajà ba
mwâmi Faraoni. 28 Nacishozire sho omu milala y'Israheli mpu mujire mudâhwa wâni
wakarheremera oku luhero lwâni; akatumbûsa omugî gw'obukù, anakaziyambala ecishuli
c'obudâhwa (efodi) embere zâni. Nahire ab'enyumpa ya sho ngasi nterekêro y'abâna b'Israheli.
29 Bici bicirhumire okagayaguza entûlo, n'enterekêro namurhegesire okujirira omu Ndâro yâni.

---

[u] **2.25** : Okufà kw'abâna ba Eli buli buhane bw'ebijiro byâbo bibî bonene bagendekeraga okujira n'amarhwiri gâbo mazibu, bacihira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Na bici bicirhuma okakenga bagala bâwe kundusha, bulya munacitweze n'enterekêro z'olubaga lwâni lw'Israheli. [30] Co cirhumire yumva obugeremwa bwa Nyamubâho, Lungwe w'Israheli, naliyosire ndesire nti enyumpa yâwe n'eya sho, zigwâsirwe okuyumva ensiku zôshi. Ci buno, gwârhi Nyamubâho. Lero buno ntakaciderha ntyo, bulya niene nie nkengêsa abankenga bôshi, nabo abangayaguza kwo mbalola nka byasi by'aha camvu. [31] Yumvagya: Ensiku ziyiruka natwamwo okuboko kwâwe, n'obuhashe bw'enyumpa ya sho, kuhika habulikane omushosi omu nyumpa yâwe. [32] Orhangilolêreza minjà manganaci najirire bene Israheli, ci kwônene omu mulala gwâwe mwôhe, murhakaba mushosi ciru n'omuguma. [33] Ci kwônene nayôrha na muguma w'omu mulala gwâwe, hôfi n'oluhero lwâni lyo amasù gâge gafa n'oluhenege, n'iroho lyâge lihehuke, ci kwônene banji b'omu mulala gwâwe bakag'ifà banaciri omu myâka y'obusole. [34] N'ecimanyîso c'okula wacibonera oku bâna bâwe bombi, Hofni na Pi-nehasi: Bafà bombi lusiku luguma. [35] Nayimika omudâhwa mwemêzi, owakakola nk'oku omurhima gwâni gukunda, na nk'oku muzigira, namuyûbakaira enyumpa erhakahuligana, naye yenene, akashokolera omushîgwa wâni. [36] Na ngasi wakasigala omu nyumpa yâwe ayishikafukama analambame, akola amusengera bujuma bulebe bwa magerha, nîsi erhi hyuntu hibega hisungunu anakamuyimbirira erhi: «Mâshi nkusengire ompire muli mukolomulebe, gw'obudâhwa, lyo nkazibona ehihimbi hy'ehyuntu hy'okumakûza.»

1 Samuel BHS 2

וַתִּתְפַּלֵּל חַנָּה וַתֹּאמַר עָלַץ לִבִּי בַּיהוָה רָמָה קַרְנִי בַּיהוָה רָחַב פִּי עַל־אוֹיְבַי כִּי שָׂמַחְתִּי בִּישׁוּעָתֶךָ׃ אֵין־קָדוֹשׁ
כַּיהוָה כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ׃ אַל־תַּרְבּוּ תְדַבְּרוּ גְבֹהָה גְבֹהָה יֵצֵא עָתָק מִפִּיכֶם כִּי אֵל דֵּעוֹת יְהוָה
וְלוֹ נִתְכְּנוּ עֲלִלוֹת׃ קֶשֶׁת גִּבֹּרִים חַתִּים וְנִכְשָׁלִים אָזְרוּ חָיִל׃ שְׂבֵעִים בַּלֶּחֶם נִשְׂכָּרוּ וּרְעֵבִים חָדֵלוּ עַד־עֲקָרָה יָלְדָה
שִׁבְעָה וְרַבַּת בָּנִים אֻמְלָלָה׃ יְהוָה מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל׃ יְהוָה מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׁיר מַשְׁפִּיל
אַף־מְרוֹמֵם׃ מֵקִים מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן לְהוֹשִׁיב עִם־נְדִיבִים וְכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִלֵם כִּי לַיהוָה מְצֻקֵי אֶרֶץ
וַיָּשֶׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל׃ רַגְלֵי חֲסִידָו יִשְׁמֹר וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ כִּי־לֹא בְכֹחַ יִגְבַּר־אִישׁ׃ יְהוָה יֵחַתּוּ
מְרִיבָו עָלָו בַּשָּׁמַיִם יַרְעֵם יְהוָה יָדִין אַפְסֵי־אָרֶץ וְיִתֶּן־עֹז לְמַלְכּוֹ וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ׃ פ
וַיֵּלֶךְ אֶלְקָנָה הָרָמָתָה עַל־בֵּיתוֹ וְהַנַּעַר הָיָה מְשָׁרֵת אֶת־יְהוָה אֶת־פְּנֵי עֵלִי הַכֹּהֵן׃ וּבְנֵי עֵלִי בְּנֵי בְלִיָּעַל לֹא יָדָעוּ
אֶת־יְהוָה׃ וּמִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים אֶת־הָעָם כָּל־אִישׁ זֹבֵחַ וּבָא נַעַר הַכֹּהֵן כְּבַשֵּׁל הַבָּשָׂר וְהַמַּזְלֵג שְׁלֹשׁ־הַשִּׁנַּיִם
בְּיָדוֹ׃ וְהִכָּה בַכִּיּוֹר אוֹ בַדּוּד אוֹ בַקַּלַּחַת אוֹ בַפָּרוּר כֹּל אֲשֶׁר יַעֲלֶה הַמִּזְלֵג יִקַּח הַכֹּהֵן בּוֹ כָּכָה יַעֲשׂוּ לְכָל־יִשְׂרָאֵל
הַבָּאִים שָׁם בְּשִׁלֹה׃ גַּם בְּטֶרֶם יַקְטִרוּן אֶת־הַחֵלֶב וּבָא | נַעַר הַכֹּהֵן וְאָמַר לָאִישׁ הַזֹּבֵחַ תְּנָה בָשָׂר לִצְלוֹת לַכֹּהֵן
וְלֹא־יִקַּח מִמְּךָ בָּשָׂר מְבֻשָּׁל כִּי אִם־חָי׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאִישׁ קַטֵּר יַקְטִירוּן כַּיּוֹם הַחֵלֶב וְקַח־לְךָ כַּאֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ

---

omu bwôrhere bubî n'obo balibacikubagîrwe nka ntagengwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאָמַר ׀ לוֹ כִּי עַתָּה תִּתֵּן וְאִם־לֹא לָקַחְתִּי בְחָזְקָה׃ 17וַתְּהִי חַטַּאת הַנְּעָרִים גְּדוֹלָה מְאֹד אֶת־פְּנֵי יְהוָה כִּי נָאֲצוּ
הָאֲנָשִׁים אֵת מִנְחַת יְהוָה׃ 18וּשְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת אֶת־פְּנֵי יְהוָה נַּעַר חָגוּר אֵפוֹד בָּד׃ 19וּמְעִיל קָטֹן תַּעֲשֶׂה־לּוֹ אִמּוֹ
וְהַעֲלָתָה לוֹ מִיָּמִים ׀ יָמִימָה בַּעֲלוֹתָהּ אֶת־אִישָׁהּ לִזְבֹּחַ אֶת־זֶבַח הַיָּמִים׃ 20וּבֵרַךְ עֵלִי אֶת־אֶלְקָנָה וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וְאָמַר
יָשֵׂם יְהוָה לְךְ זֶרַע מִן־הָאִשָּׁה הַזֹּאת תַּחַת הַשְּׁאֵלָה אֲשֶׁר שָׁאַל לַיהוָה וְהָלְכוּ לִמְקֹמוֹ׃ 21כִּי־פָקַד יְהוָה אֶת־חַנָּה
וַתַּהַר וַתֵּלֶד שְׁלֹשָׁה־בָנִים וּשְׁתֵּי בָנוֹת וַיִּגְדַּל הַנַּעַר שְׁמוּאֵל עִם־יְהוָה׃ ס
22וְעֵלִי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֵת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בָּנָיו לְכָל־יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר־יִשְׁכְּבוּן אֶת־הַנָּשִׁים הַצֹּבְאוֹת פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד׃ 23וַיֹּאמֶר לָהֶם לָמָּה תַעֲשׂוּן כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ אֶת־דִּבְרֵיכֶם רָעִים מֵאֵת כָּל־הָעָם אֵלֶּה׃ 24אַל
בָּנַי כִּי לוֹא־טוֹבָה הַשְּׁמֻעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ מַעֲבִרִים עַם־יְהוָה׃ 25אִם־יֶחֱטָא אִישׁ לְאִישׁ וּפִלְלוֹ אֱלֹהִים וְאִם לַיהוָה
יֶחֱטָא־אִישׁ מִי יִתְפַּלֶּל־לוֹ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקוֹל אֲבִיהֶם כִּי־חָפֵץ יְהוָה לַהֲמִיתָם׃ 26וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל הֹלֵךְ וְגָדֵל וְטוֹב גַּם
עִם־יְהוָה וְגַם עִם־אֲנָשִׁים׃ ס
27וַיָּבֹא אִישׁ־אֱלֹהִים אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה הֲנִגְלֹה נִגְלֵיתִי אֶל־בֵּית אָבִיךְ בִּהְיוֹתָם בְּמִצְרַיִם לְבֵית
פַּרְעֹה׃ 28וּבָחַר אֹתוֹ מִכָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לִי לְכֹהֵן לַעֲלוֹת עַל־מִזְבְּחִי לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לָשֵׂאת אֵפוֹד לְפָנָי וָאֶתְּנָה
לְבֵית אָבִיךְ אֶת־כָּל־אִשֵּׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 29לָמָּה תִבְעֲטוּ בְּזִבְחִי וּבְמִנְחָתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי מָעוֹן וַתְּכַבֵּד אֶת־בָּנֶיךָ מִמֶּנִּי
לְהַבְרִיאֲכֶם מֵרֵאשִׁית כָּל־מִנְחַת יִשְׂרָאֵל לְעַמִּי׃ 30לָכֵן נְאֻם־יְהוָה ׀ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר אָמַרְתִּי בֵיתְךְ וּבֵית אָבִיךְ
יִתְהַלְּכוּ לְפָנַי עַד־עוֹלָם וְעַתָּה נְאֻם־יְהוָה חָלִילָה לִּי כִּי־מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבֹזַי יֵקָלוּ׃ 31הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְגָדַעְתִּי
אֶת־זְרֹעֲךְ וְאֶת־זְרֹעַ בֵּית אָבִיךְ מֶהְיוֹת זָקֵן בְּבֵיתֶךְ׃ 32וְהִבַּטְתָּ צַר מָעוֹן בְּכֹל אֲשֶׁר־יֵיטִיב אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא־יִהְיֶה זָקֵן
בְּבֵיתְךְ כָּל־הַיָּמִים׃ 33וְאִישׁ לֹא־אַכְרִית לְךָ מֵעִם מִזְבְּחִי לְכַלּוֹת אֶת־עֵינֶיךָ וְלַאֲדִיב אֶת־נַפְשֶׁךָ וְכָל־מַרְבִּית בֵּיתְךָ
יָמוּתוּ אֲנָשִׁים׃ 34וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת אֲשֶׁר יָבֹא אֶל־שְׁנֵי בָנֶיךָ אֶל־חָפְנִי וּפִינְחָס בְּיוֹם אֶחָד יָמוּתוּ שְׁנֵיהֶם׃ 35וַהֲקִימֹתִי לִי
כֹּהֵן נֶאֱמָן כַּאֲשֶׁר בִּלְבָבִי וּבְנַפְשִׁי יַעֲשֶׂה וּבָנִיתִי לוֹ בַּיִת נֶאֱמָן וְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי־מְשִׁיחִי כָּל־הַיָּמִים׃ 36וְהָיָה כָּל־הַנּוֹתָר
בְּבֵיתְךָ יָבוֹא לְהִשְׁתַּחֲוֹת לוֹ לַאֲגוֹרַת כֶּסֶף וְכִכַּר־לָחֶם וְאָמַר סְפָחֵנִי נָא אֶל־אַחַת הַכְּהֻנּוֹת לֶאֱכֹל פַּת־לָחֶם׃ ס

3

Okuhamagalwa kwa Samwel

[1] Omwâna Samwel akazikolera Nyamubâho aha burhambi bwa Eli. Mw'a go mango Nyamuzinda arhalugigiderheza abantu, n'okubabonekera kwo hahe; kurhali ciruge. [2] Lero lusiku luguma erhi Eli agwîshîre omu mwâge, bulya amasù gâge gali gakolaga gaba mazamba, arhacihashibona. [3] Agola mango erhi n'akamole kaciyasire omu kâ-Nyamuzinda naye Samwel erhi agwîshîre omu kâ-Nyamuzinda aha burhambi bw'omucîmba gw'amalaganyo. [4] Aho Nyakasane ahamagala Samwel erhi: Samwel! Samwel! [5] Naye Samwel ayakuza erhi: Karame, anacilibirhira emunda Eli ali, anaderha erhi: Niono ohamagire. Eli amushuza erhi:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ntakuhamagiri, kanya ogwîshîre; Samwel ajigwîshira. [6] Ci Nyakasane ashubirira okuhamagala Samwel; Samwel akanya emunda Eli ali amubwîra erhi: Niono ohamagire. Eli amushuza, erhi: Ntakuhamagiri mwâna galuka ojigwîshira. [7] Mw'agôla manga, Samwel arhali cimanya Nyamubâho, n'oluderho lwa Nyamubâho lurhalisagimufululirwa. [8] Nyamubâho ashubihamagala Samwel obwa kasharhu, naye ayimuka aja emunda Eli ali erhi: Niono ohamagire. Aho lero Eli ayumva oku Nyamubâho odwîrhe ahamagala oyo mwâna. [9] Eli anacibwîra Samwel erhi: «Kanya oshubire oku ncingo, okaciyumva akuhamagala, onayakuze erhi: «Ombwîre yâgirwa, bulya mwambali wâwe arhezire amarhwîri». Samwel akanya ashubira aha ncingo yâge.

[10] Oku bundi Nyamubâho ashubiyisha, ayegera, ashubihamagala nka kulya kwa burhanzi erhi: Samwel! Samwel! Naye Samwel ashuza erhi: «Ombwîre Yâgirwa bulya mwambali wâwe arhezire amarhwîri». [11] Oku bundi obwo anacibwîra Samwel, erhi: «Lolà, nkubwîre oku nkola nagendijira akantu omu Israheli, kalya amarhwîri gombi ga ngasi yeshi gankayumva. [12] Muli agôla mango, nanajirira Eli birya byôshi nanamubwîraga oku byahonera enyumpa yâge, nanabirhôndêra nambiyukirize lwôshi. [13] Namubwizire oku enyumpa yâge nayishiyitwîra olubanja lukwânîne, oku câha yenene anamanyire.» Abâna bâge bakazirijacira Nyamuzinda arhanabahànaga. [14] Co cirhumire mpigira enyumpa ya Eli, oku ntamango ecâha c'enyumpa yâge cababalirwa, ciru akajira empongano, ciru akajira eyindi nterekêro. [15] Samwel akanya agendigwîshira kuhika bwaca. Erhi aba amazûka, akanya ajiyigula enyumvi z'akâ-Nyamuzinda. Samwel aliyôbohire okushambalira Eli ebi anabwiragwa omu kubonekerwa. [16] Ci kwônene Eli ahamagala Samwel amubwîra erhi: «Mwâna wâni Samwel». Naye amushuza erhi: «Karame». [17] Eli anacimudôsa erhi: «Kanwa kaci anakubwizire? Nkuhûnyire orhafulikaga. Lungwe akujire kubî, erhi wankacishomya mpu wanfulika, cinwa ciguma mw'ebi akubwîraga». [18] Lero Samwel amuganîrira ebi anabwiragwa byôshi buzira kufulika akantu. Eli anacimushuza, erhi: «Ye Nyamubâho, oku abwîne kuli kwinjà yenene akujirage.» [19] Samwel ajayushuka erhi na Nyamubâho ali haguma naye, na ntà kanwa kâge ciru n'akaguma alesire karhogera okw'idaho busha[v]. [20] Israheli yeshi kurhenga e Dani kuhika e Bersheba, amanya oku Lungwe ajizire Samwel mulêbi. [21] Nyamubâho akayôrha aciyêrekana aha Silo, bulya akazâgibonekera ho Samwel.

1 Samuel BHS 3

וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת אֶת־יְהוָה לִפְנֵי עֵלִי וּדְבַר־יְהוָה הָיָה יָקָר בַּיָּמִים הָהֵם אֵין חָזוֹן נִפְרָץ׃ ס 1
וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא וְעֵלִי שֹׁכֵב בִּמְקֹמוֹ וְעֵינָו הֵחֵלּוּ כֵהוֹת לְאֹ יוּכַל לִרְאוֹת׃ 2 וְנֵר אֱלֹהִים טֶרֶם יִכְבֶּה וּשְׁמוּאֵל שֹׁכֵב 3
בְּהֵיכַל יְהוָה אֲשֶׁר־שָׁם אֲרוֹן אֱלֹהִים׃ פ

[v] **3.19** : Kwo kuderha oku Nyamuzinda ayujuliza ngasi kanwa amanyisize Samwel. Ko na kuguma nk'oku akudesire muli 2 BÂM 10, 10.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4וַיִּקְרָא יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי: 5וַיָּרָץ אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי כִּי־קָרָאתָ לִי וַיֹּאמֶר לֹא־קָרָאתִי שׁוּב שְׁכָב וַיֵּלֶךְ
וַיִּשְׁכָּב: ס
6וַיֹּסֶף יְהוָה קְרָא עוֹד שְׁמוּאֵל וַיָּקָם שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי כִּי קָרָאתָ לִי וַיֹּאמֶר לֹא־קָרָאתִי בְנִי שׁוּב
שְׁכָב: 7וּשְׁמוּאֵל טֶרֶם יָדַע אֶת־יְהוָה וְטֶרֶם יִגָּלֶה אֵלָיו דְּבַר־יְהוָה: 8וַיֹּסֶף יְהוָה קְרֹא־שְׁמוּאֵל בַּשְּׁלִשִׁית וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ
אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי כִּי קָרָאתָ לִי וַיָּבֶן עֵלִי כִּי יְהוָה קֹרֵא לַנָּעַר: 9וַיֹּאמֶר עֵלִי לִשְׁמוּאֵל לֵךְ שְׁכָב וְהָיָה אִם־יִקְרָא
אֵלֶיךָ וְאָמַרְתָּ דַּבֵּר יְהוָה כִּי שֹׁמֵעַ עַבְדֶּךָ וַיֵּלֶךְ שְׁמוּאֵל וַיִּשְׁכַּב בִּמְקוֹמוֹ: 10וַיָּבֹא יְהוָה וַיִּתְיַצַּב וַיִּקְרָא כְּפַעַם־בְּפַעַם
שְׁמוּאֵל | שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל דַּבֵּר כִּי שֹׁמֵעַ עַבְדֶּךָ: פ
11וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל הִנֵּה אָנֹכִי עֹשֶׂה דָבָר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כָּל־שֹׁמְעוֹ תְּצַלֶּינָה שְׁתֵּי אָזְנָיו: 12בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים
אֶל־עֵלִי אֶת כָּל־אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־בֵּיתוֹ הָחֵל וְכַלֵּה: 13וְהִגַּדְתִּי לוֹ כִּי־שֹׁפֵט אֲנִי אֶת־בֵּיתוֹ עַד־עוֹלָם בַּעֲוֹן אֲשֶׁר־יָדַע
כִּי־מְקַלְלִים לָהֶם בָּנָיו וְלֹא כִהֵה בָּם: 14וְלָכֵן נִשְׁבַּעְתִּי לְבֵית עֵלִי אִם־יִתְכַּפֶּר עֲוֹן בֵּית־עֵלִי בְּזֶבַח וּבְמִנְחָה
עַד־עוֹלָם: 15וַיִּשְׁכַּב שְׁמוּאֵל עַד־הַבֹּקֶר וַיִּפְתַּח אֶת־דַּלְתוֹת בֵּית־יְהוָה וּשְׁמוּאֵל יָרֵא מֵהַגִּיד אֶת־הַמַּרְאָה
אֶל־עֵלִי: 16וַיִּקְרָא עֵלִי אֶת־שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל בְּנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי: 17וַיֹּאמֶר מָה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ אַל־נָא
תְכַחֵד מִמֶּנִּי כֹּה יַעֲשֶׂה־לְךָ אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף אִם־תְּכַחֵד מִמֶּנִּי דָּבָר מִכָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיךָ: 18וַיַּגֶּד־לוֹ שְׁמוּאֵל
אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים וְלֹא כִחֵד מִמֶּנּוּ וַיֹּאמֶר יְהוָה הוּא הַטּוֹב בְּעֵינָו יַעֲשֶׂה: פ
19וּשְׁמוּאֵל גָּדַל וַיהוָה הָיָה עִמּוֹ וְלֹא־הִפִּיל מִכָּל־דְּבָרָיו אָרְצָה: 20וַיֵּדַע כָּל־יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע כִּי נֶאֱמָן
שְׁמוּאֵל לְנָבִיא לַיהוָה: 21וַיֹּסֶף יְהוָה לְהֵרָאֹה בְּשִׁלֹה כִּי־נִגְלָה יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל בְּשִׁלוֹ בִּדְבַר יְהוָה: פ

4

Israheli ahimwa n'Abafilistini

[1] Akanwa ka Samwel kanacihika kuli bene Israheli bôshi, kanwa ka Nyamubâho. Eli ali akola mushosi bwenêne. Abagala barhalekaga obwôrhere bwâbo bubî kuli Nyamubâho. Engabo ya bene Israheli yashûbuzanya mpu bajilwîsa Abafilistini; batwa olugerêro hôfi na Ebeni-ha-Azeri; nabo Abafili stini batwa olwâbo lugerêro aha Apeki. [2] Abafilistini na bene Israheli bahirana omu ruhaga, entambala yanacidarhabâla bwenêne la! na Israheli ahimwa. Bafâmo hôfi balume bihumbi bini, omu banali oku matabâro mw'akola kabanda balwiraga. [3] Olubaga lwagenda lwajogonja omu birâlo n'abagula bacidôsa mpu carhumire Nyamubâho arhuhimisa kula n'Abafilistini. Mukanye rhurhume e Silo, barhurhôlere omucîmba gw'amalaganyo ga Nyamubâho; yêne ayishe ekarhî kîrhu, lyo arhulikfiza oku bashombanyi bîrhu. [4] Olubaga lwanacirhuma entumwa e Silo, banaciyisha badwîrhe Omucîmba gw'Amalaganyo ga Nyamubâho w'Emirhwe, olya obà enyanya lya bakerubi. Bene Eli bâbo oku banali babirhi, Hofni

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

na Pinehasi, banaciyisha balusize ogwôla mucîmba gw'Amalaganyo ga Nyamubâho. [5] Erhi Omucîmba gw' Amalaganyo ga Nyamuzinda gunahika omu lugerêro, bene Israheli babanda orhuhababo, idaho lyadirhimana. [6] Izù ly'orhôla rhuhababo lyayumvîkana emwa Abafilistini, banaciderha mpu: «Lero lubi lwa rhuhababo rhuci orho rhwamazûka omu lugerêro lwa bene Israheli?» Banaciyumva oku Omucîmba gw'Amalaganyo ga Nyamubâho ogwo gwamahika omu lugerêro lwâbo. [7] Ahola Abafilistini bayôboha bwenêne, bulya bamanya oku Lungwe amaja oku lugerêro. Banaciderha mpu: «Rhwamahwa, bulya birhali ntyo injo na lishinjo. [8] Rwamahwa lero, indi wankacirhulikuza omu maboko g'oyôla Nyanduma; k'arhali y'olya warhindibuzagya Abanya-Mîsiri n'ebibande bya ngasi lubero. [9] Muhire omurhima omu nda Bafilistini we, musimike akîrumè, rhurhagiba bajà ba bene Israheli, nka kulya bali bajà binyu. Mubè balume.» [10] Abafilistini banacikoza entambala. Bene Israheli bahimwa, na ngasi muguma afulumukira omu cirâlo câge, bahimwa bwenêne, na bene Israheli bafamwo balume bihumbi makumi asharhu. [11] Omucîmba gwa Nyamuzinda gwa nyagwa, na balya bene Eli oku banali babirhi, Hofni na Pinehasi banacifa.

Okufà kwa Eli

[12] Oku banahimwa ntya, muntu w'omu bûko bwa bene Benyamini, akula omulindi kurhenga okola lugerêro, ahika e Silo bulibirha olwôla lusiku lwonêne, ayisha erhi emyambalo yâge eri misharhule n'irhwe liyunjwîre katulo[w]. [13] Ago mango ayishaga, Eli ali atamîre oku citumbi, oku njira, adwîrhe alingûza, omurhima gwâge gwakazâgidûrha erhi gulya Mucîmba gwa Nyamuzinda gurhuma. Oyôla muntu oku anahisa ogwôla mwanzi omu lugo, olugo lwôshi lwabanda endulu. [14] Erhi ayumva ecôla cihôgêro c'eyôla ndulu, Eli acîdôsa, erhi: «Olwôla lubi luli lwa bici wâni?» Oyôla muntu akanya ajibwîra Eli ogwôla mwanzi. [15] Eli mw'agôla mango alikola mushosi wa myâka makumi gali mwenda na munâni, ali akola aheneka kwône arhanabona. [16] Olya muntu anacibwîra Eli, erhi: «Niono narhenga oku matabâro, kufu- lumuka oku nfulumisire oku matabâro ene.» Eli anacimudôsa, erhi: «Kurhi byabîre mwâna wâni»? [17] Olya muntu walimumanyîsa omwanzi anacimushuza, erhi: «Israheli anahimirwe n' Abafilistini, n'abantu mwandu bafire omu lubaga, ciru na bagala bâwe bombi, Hofni na Pinehasi, oku banali babirhi bafire, na gulya Mucîmba gwa Nyamuzinda gwanyazirwe.» [18] Oku anayûsiderha oku kwo omucîmba gwanyazirwe ntyôla, Eli ahenanguka, cinyumanyuma kuli cirya citumbi, acirhimba okw'idaho olunda lw'omuhango, avunika akasiragosi, afà, bulya ali akola mushosi na muntu muzirho. Abire mucîrânuzi w'Israheli myâka makumi anni.

---

[w] **4.12** Mishangi misharhule n'irhwe liyunjwire katulo: Guli mwerekano gw'emishîbo (Rhulole muli 2 Sam 1, 2-12; 18, 19-32; Murh 37, 29; Bac 11, 35; Eze 27, 30).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okufà mutula kwa mukà Pinehasi

[19] Naye omwâlikazi ye waligi mukà Pinehasi, agôla mango erhi al'izîmi likulu, erhi ayumva oku Omucîmba gwa Nyamuzinda gwahesirwe ntyo, n'oku ishazala n'ibà bafire, afurhama n'oku afurhama aburha erhi malumwa garhuma. [20] Ali akola bufa, ci abâbo bakazi bahali bamuhà omurhima mpu rhulula, kali wamaburha omwânarhabana. Ci arhashuzagya cici kuli ebyo binwa. Arhabitwaga ihuzihuzi. [21] Nyamukazi ayîrika oyo mwâna izîno lya Ikabodi, bulya amaderha erhi: «Irenge lyarhenzire omu Israheli.» Erhi okwo kunyagwa kw'Omucîmba gwa Nyamuzinda kurhuma, n'okwôla kufà kw'ishazala n'okw'ibà kurhuma. [22] Anaciderha, erhi: «Irenge lyarhenzire omu Israheli, bulya Omucîmba gwa Nyamuzinda gwanyazirwe».

1 Samuel BHS 4

1 וַיְהִי דְבַר־שְׁמוּאֵל לְכָל־יִשְׂרָאֵל וַיֵּצֵא יִשְׂרָאֵל לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים לַמִּלְחָמָה וַיִּחֲנוּ עַל־הָאֶבֶן הָעֵזֶר וּפְלִשְׁתִּים חָנוּ
2 בַּאֲפֵק׃ וַיַּעַרְכוּ פְלִשְׁתִּים לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל וַתִּטֹּשׁ הַמִּלְחָמָה וַיִּנָּגֶף יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיַּכּוּ בַמַּעֲרָכָה בַּשָּׂדֶה
3 כְּאַרְבַּעַת אֲלָפִים אִישׁ׃ וַיָּבֹא הָעָם אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמְרוּ זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל לָמָּה נְגָפָנוּ יְהוָה הַיּוֹם לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים נִקָּחָה
אֵלֵינוּ מִשִּׁלֹה אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה וְיָבֹא בְקִרְבֵּנוּ וְיֹשִׁעֵנוּ מִכַּף אֹיְבֵינוּ׃ 4 וַיִּשְׁלַח הָעָם שִׁלֹה וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן
בְּרִית־יְהוָה צְבָאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים וְשָׁם שְׁנֵי בְנֵי־עֵלִי עִם־אֲרוֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים חָפְנִי וּפִינְחָס׃ 5 וַיְהִי כְּבוֹא אֲרוֹן
בְּרִית־יְהוָה אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיָּרִעוּ כָל־יִשְׂרָאֵל תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתֵּהֹם הָאָרֶץ׃ 6 וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־קוֹל הַתְּרוּעָה
וַיֹּאמְרוּ מָה קוֹל הַתְּרוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּמַחֲנֵה הָעִבְרִים וַיֵּדְעוּ כִּי אֲרוֹן יְהוָה בָּא אֶל־הַמַּחֲנֶה׃ 7 וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים
כִּי אָמְרוּ בָּא אֱלֹהִים אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמְרוּ אוֹי לָנוּ כִּי לֹא הָיְתָה כָזֹאת אֶתְמוֹל שִׁלְשֹׁם׃ 8 אוֹי לָנוּ מִי יַצִּילֵנוּ מִיַּד
הָאֱלֹהִים הָאַדִּירִים הָאֵלֶּה אֵלֶּה הֵם הָאֱלֹהִים הַמַּכִּים אֶת־מִצְרַיִם בְּכָל־מַכָּה בַּמִּדְבָּר׃ 9 הִתְחַזְּקוּ וִהְיוּ לָאֲנָשִׁים
פְּלִשְׁתִּים פֶּן תַּעַבְדוּ לָעִבְרִים כַּאֲשֶׁר עָבְדוּ לָכֶם וִהְיִיתֶם לַאֲנָשִׁים וְנִלְחַמְתֶּם׃ 10 וַיִּלָּחֲמוּ פְלִשְׁתִּים וַיִּנָּגֶף יִשְׂרָאֵל וַיָּנֻסוּ
אִישׁ לְאָהָלָיו וַתְּהִי הַמַּכָּה גְּדוֹלָה מְאֹד וַיִּפֹּל מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים אֶלֶף רַגְלִי׃ 11 וַאֲרוֹן אֱלֹהִים נִלְקָח וּשְׁנֵי בְנֵי־עֵלִי מֵתוּ
חָפְנִי וּפִינְחָס׃ 12 וַיָּרָץ אִישׁ־בִּנְיָמִן מֵהַמַּעֲרָכָה וַיָּבֹא שִׁלֹה בַּיּוֹם הַהוּא וּמַדָּיו קְרֻעִים וַאֲדָמָה עַל־רֹאשׁוֹ׃ 13 וַיָּבוֹא וְהִנֵּה
עֵלִי יֹשֵׁב עַל־הַכִּסֵּא יַד דֶּרֶךְ מְצַפֶּה כִּי־הָיָה לִבּוֹ חָרֵד עַל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְהָאִישׁ בָּא לְהַגִּיד בָּעִיר וַתִּזְעַק
כָּל־הָעִיר׃ 14 וַיִּשְׁמַע עֵלִי אֶת־קוֹל הַצְּעָקָה וַיֹּאמֶר מֶה קוֹל הֶהָמוֹן הַזֶּה וְהָאִישׁ מִהַר וַיָּבֹא וַיַּגֶּד לְעֵלִי׃ 15 וְעֵלִי
בֶּן־תִּשְׁעִים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה וְעֵינָיו קָמָה וְלֹא יָכוֹל לִרְאוֹת׃ 16 וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶל־עֵלִי אָנֹכִי הַבָּא מִן־הַמַּעֲרָכָה וַאֲנִי
מִן־הַמַּעֲרָכָה נַסְתִּי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר מֶה־הָיָה הַדָּבָר בְּנִי׃ 17 וַיַּעַן הַמְבַשֵּׂר וַיֹּאמֶר נָס יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים וְגַם מַגֵּפָה
גְּדוֹלָה הָיְתָה בָעָם וְגַם־שְׁנֵי בָנֶיךָ מֵתוּ חָפְנִי וּפִינְחָס וַאֲרוֹן הָאֱלֹהִים נִלְקָחָה׃ פ
18 וַיְהִי כְּהַזְכִּירוֹ | אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיִּפֹּל מֵעַל־הַכִּסֵּא אָחֹרַנִּית בְּעַד | יַד הַשַּׁעַר וַתִּשָּׁבֶר מַפְרַקְתּוֹ וַיָּמָת כִּי־זָקֵן
הָאִישׁ וְכָבֵד וְהוּא שָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ 19 וְכַלָּתוֹ אֵשֶׁת־פִּינְחָס הָרָה לָלֶדֶת וַתִּשְׁמַע אֶת־הַשְּׁמֻעָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶל־הַלָּקֹחַ אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וּמֵת חָמִיהָ וְאִישָׁהּ וַתִּכְרַע וַתֵּלֶד כִּי־נֶהֶפְכוּ עָלֶיהָ צִרֶיהָ׃ 20וּכְעֵת מוּתָהּ וַתְּדַבֵּרְנָהּ הַנִּצָּבוֹת
עָלֶיהָ אַל־תִּירְאִי כִּי בֵן יָלָדְתְּ וְלֹא עָנְתָה וְלֹא־שָׁתָה לִבָּהּ׃ 21וַתִּקְרָא לַנַּעַר אִי־כָבוֹד לֵאמֹר גָּלָה כָבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל
אֶל־הַלָּקַחַ אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְאֶל־חָמִיהָ וְאִישָׁהּ׃ 22וַתֹּאמֶר גָּלָה כָבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל כִּי נִלְקַח אֲרוֹן הָאֱלֹהִים׃ פ

5

Omucîmba gw'Amalaganyo emw'Abafilistini

[1] Abafilistini erhi bayusinyaga Omucîmba gw'Amalaganyo ga Nyamubâho, bagurhengana e Ebeni-Ha-Azeri baguheka emwâbo e Ashdodi. [2] Abafilistini banacirhôlaga Omucîmba gwa Lungwe bagujana omu nyumpa y'omuzimu wâbo Dagoni, bagudekereza hôfi na Dagoni. [3] Erhi kuca abantu b'e Ashdodi bazukiriza, bashimâna Dagoni akola akumbire bûbi aha mbere z'Omucîmba gwa Nyamubâho. Bazusa Dagoni bashubimushubiza aha anali. [4] Kandi erhi buca ba- shubizukiriza, bashimâna kandi Dagoni akumbire obusù embere z'Omucîmba gwa Nyamubâho, ci kwônene erhi irhwe lya Dagoni haguma n'amaboko gâge gombi byatwisire, erhi na byôshi biri aha muhango oku c'olusò. [5] Hayôrha olya w'omubiri okola oyosire nka cibumburugu ca nfi. Co cirhuma abadâhwa ba Dagoni, na bôshi bajà omu ka-Dagoni aha Ashdodi barhankalabarha oku c'olusò ciru na kuhika ene, ci bahame. [6] Okuboko kwa Nyamubâho kwazidohera olubaga lw'e Ashdodi, kwabayôbohya bwenêne, bôshi bakalwalira amahurhe omu magala. Byabà ntyo oku lubaga lwa Ashdodi, n'omu cihugo câge mwoshi, [7] Erhi babona kurhi ebyôla byôshi bidwîrhe byabarhogera, olubaga lwa Ashdodi lwaderha mpu ogu Mucîmba gwa Nyamubâho gurhacibêraga emwîrhu bulya okuboko kwa Nyamubâho kwamarhugônza buzibu, rhwe na Nyamuzinda wîrhu Dagoni.

[8] Banacirhuma entumwa emwa abarhambo ba Abafilistini, banababwîra, mpu: «Kurhi rhwajiraga ogu Mucîmba gwa Lungwe w'Israheli?» Babashuza, mpu: «Guje e Gati ogwôla omucîmba gwa Lungwe w'Israheli.» Banaciguhêkayo. [9] Ci kwônene oku bamaguhisayo ntyâla, okuboko kwa Lungwe kwazidohera lulya lugo, yabà ntemu erhasagiderhwa, ogwôla Mucîmba gwanacilêrha mahanya manji bwenêne oku bantu bw'omola lugo, kurhenga oku mwâna kuhika oku mukulu, bôshi bakalwalira amahurhe omu magala. [10] Lero aho barhôla gulya Mucîmba gwa Lungwe, baguhêka e Ekroni. Erhi gulya Mucîmba gwa Nyamubâho guja omu Ekroni, olubaga lwâyo lwayôboha bwenêne, lwaderha, mpu: «Barhudwîrhîre ogula Mucîmba gwa Lungwe mpu lyo barhumalîra rhweshi n'olubaga lwîrhu.»

[11] Banacirhuma entumwa emwa abarhambo b'Abafilistini banababwîra mpu: «Galuli ogu Mucîmba gwa Nyamuzinda w'Israheli, mugushubize emunda gwabaga lyo gulekirhuherêrekeza rhwêne n'olubaga lwîrhu.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Bulya omu lugo abantu bali n'obwôba bw'okulonzibayîrha, n'okuboko kwa Lungwe kubagonzize bwenêne, abantu aha kufà, abandi aha kulwala, amahurhe omu magala. N'emirenge y'okwôla kuhanyagala kw'olubaga, kwahika cingana empingu.

1 Samuel BHS 5

1 וּפְלִשְׁתִּים לָקְחוּ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיְבִאֵהוּ מֵאֶבֶן הָעֵזֶר אַשְׁדּוֹדָה: 2 וַיִּקְחוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיָּבִיאוּ
אֹתוֹ בֵּית דָּגוֹן וַיַּצִּיגוּ אֹתוֹ אֵצֶל דָּגוֹן: 3 וַיַּשְׁכִּמוּ אַשְׁדּוֹדִים מִמָּחֳרָת וְהִנֵּה דָגוֹן נֹפֵל לְפָנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה
וַיִּקְחוּ אֶת־דָּגוֹן וַיָּשִׁבוּ אֹתוֹ לִמְקוֹמוֹ: 4 וַיַּשְׁכִּמוּ בַבֹּקֶר מִמָּחֳרָת וְהִנֵּה דָגוֹן נֹפֵל לְפָנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה וְרֹאשׁ
דָּגוֹן וּשְׁתֵּי | כַּפּוֹת יָדָיו כְּרֻתוֹת אֶל־הַמִּפְתָּן רַק דָּגוֹן נִשְׁאַר עָלָיו: 5 עַל־כֵּן לֹא־יִדְרְכוּ כֹהֲנֵי דָגוֹן וְכָל־הַבָּאִים בֵּית־דָּגוֹן
עַל־מִפְתַּן דָּגוֹן בְּאַשְׁדּוֹד עַד הַיּוֹם הַזֶּה: ס
6 וַתִּכְבַּד יַד־יְהוָה אֶל־הָאַשְׁדּוֹדִים וַיְשֹׁמֵם וַיַּךְ אֹתָם בַּעְפֹלִים אֶת־אַשְׁדּוֹד וְאֶת־גְּבוּלֶיהָ: 7 וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי־אַשְׁדּוֹד כִּי־כֵן
וְאָמְרוּ לֹא־יֵשֵׁב אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּנוּ כִּי־קָשְׁתָה יָדוֹ עָלֵינוּ וְעַל דָּגוֹן אֱלֹהֵינוּ: 8 וַיִּשְׁלְחוּ וַיַּאַסְפוּ אֶת־כָּל־סַרְנֵי
פְלִשְׁתִּים אֲלֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ מַה־נַּעֲשֶׂה לַאֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ גַּת יִסֹּב אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּסֹבּוּ אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל: ס
9 וַיְהִי אַחֲרֵי | הֵסַבּוּ אֹתוֹ וַתְּהִי יַד־יְהוָה | בָּעִיר מְהוּמָה גְּדוֹלָה מְאֹד וַיַּךְ אֶת־אַנְשֵׁי הָעִיר מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל וַיִּשָּׂתְרוּ
לָהֶם עְפֹלִים: 10 וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עֶקְרוֹן וַיְהִי כְּבוֹא אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עֶקְרוֹן וַיִּזְעֲקוּ הָעֶקְרֹנִים לֵאמֹר הֵסַבּוּ
אֵלַי אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לַהֲמִיתֵנִי וְאֶת־עַמִּי: 11 וַיִּשְׁלְחוּ וַיַּאַסְפוּ אֶת־כָּל־סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ שַׁלְּחוּ אֶת־אֲרוֹן
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְיָשֹׁב לִמְקֹמוֹ וְלֹא־יָמִית אֹתִי וְאֶת־עַמִּי כִּי־הָיְתָה מְהוּמַת־מָוֶת בְּכָל־הָעִיר כָּבְדָה מְאֹד יַד הָאֱלֹהִים
שָׁם: 12 וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא־מֵתוּ הֻכּוּ בַּעְפֹלִים וַתַּעַל שַׁוְעַת הָעִיר הַשָּׁמָיִם:

6

Abafilistini bagalula Omucîmba

[1] Omucîmba gwa Nyamubâho gwajizire myêzi nda omu cihugo c' Abafilistini. [2] Abafilistini banacihamagala abadâhwa n'abashonga bâbo banacibadôsa mpu: «Kurhi rhwajira Omucîmba gwa Nyamubâho? Murhumanyîse kurhi rhwankahashigalula ogu Mucîmba emunda.gwarhengaga.» Banacibashuza, mpu: [3] «Akaba mwagalula ogwôla Mucîmba gwa Nyamuzinda w'Israheli, mumanye mwakanagugalula busha. Ci mukombere okujira enterekêro y'okuhyûla; lyôki mwankafuma okwôla n'okumanya cici carhumaga okuboko kwâge kurhamurhengakwo duba.» [4] Babadôsa mpu: «Nterekêro nci yakuhyulira ebyâha, rhugwâsirwe okurhûla? » Obwo babashuza mpu: «Omu kushimbana n'emibale y'abarhambo ba Abafilistini

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mugwâsirwe okurhûla mishoko irhanu na mizinge irhanu y'amasholo, bulya cibande ciguma camujirekwo mwene n'abarhambo kuguma na ba- Nyamuzinda binyu n'ecihugo cinyu, [5] Mutule enshusho z'ebizimbirwa bidwîrhe byamurhindibuza, n'ez'embeba zidwîrhe zayona ecihugo, lyôki mwankaha Lungwe w'Israheli irenge lyâge, na ntyo, nkaba lero okuboko kwâge kwanamuyanguhira, mwene, banyamuzinda binyu n'ecihugo cinyu, [6] Cankarhuma mujira omurhima muzibu kulya Abanyamisiri na Faraoni, balibazibuhize ogwâbo? K'amango abadubuliragakwo oburhè bwâge, ka barhacilikaga banaleka bene Israheli bagenda?

[7] Mukanyagye bunomujire engâlè mpyâhya, murhôle na nkafu ibirhi zakamwa, zirhasagiheka murhamba bundi, mwanashwekera zirya nkafu ibirhi oku ngâlè, na hanomubà mwamazinyaga amanina, mwanagashubiza omu côgo. [8] Buzinda bw'aho mwanarhôla gulya Mucîmba gwa Nyamuâho, muguhire kulya ngâlè, kandi mugaliyanka birya birugu by'amasholomubidekereze aha burhambi omu cirhimbiri; birigi birya birugu by'okuhongera ebyâha, buzinda mwanaleka Omucîmba gucigendere. [9] Ci kwônene muyishilolêreza kwinjà, mukabona ogwôla Mucîmba gurhôla enjira yajà ebwa cihugo cago, enjira esôkire e Bet-Shemeshi erhi kwo binali Nyamubâho ye walirhudwîrhîre gala mababale, akaba nanga kandi rhwanamanyira aho oku arhali kuboko kwâge kwarhubabazagya, ci bwanali buhanya kwônene bwarhurhogire.» [10] Lulya lubaga lwanacijira kulya: Barhôla nkafu ibirhi ziri zakamwa, bazi- shwekera kuli erya ngâlè n'amanina gâzo bagashubiza omu côgo. [11] Gulya Mucîmba gwa Nyamuzinda baguhira kuli erya ngâlè kuguma na cirya cirhimbiri cirimwo galya marhù na birya bizinge by'amasholo. [12] Zirya nkafu burhalindiriza na burhakabagana, zarhô1a enjira y'e Bet- shemeshi. Zarhôla enjira yazo, zanacigenda zilalisire buzira okulola oli ekulyo, oli ckumosho, zanagenda zajà zayana. Abarhambo ba Abafilistini bazikulikira kuhika olubibi n'emwâbo na e Bet-Shemeshi.

Omucîmba gwahika e Bet-Shemeshi

[13] Abantu b'e Bet-Shemeshi bakagisârûla engano omu lubanda, oku bagala mîra balangîra gulya Mucîmba, banacisîma bwenêne erhi bagubona. [14] Erya ngâlè yacidahiriza omw'ishwa lya Yozwè w'e Bet-Shemeshi yanayimangamwo. Ahola habaga ibuye linenene. Erya ngâlè bayibeza nshâli bayanka zirya nkafu, bazirherekêra Nyamubâho. [15] Abaleviti banaciyandagaza gulya Mucîmba na cirya cirhimbiri calimwo birya birugu by'amasholo, babidekereza kw'olya kasenende w'ibuye. Abantu b'e Bet-Shemeshi baêra enterekêro nsingônole, nyôce n'embâgwa kuli olwôla lusiku, babirherekêra Nyamubâho. [16] Balya barhambo barhânu ba Abafilistini, erhi bayusibona oku byabîre kwôshi bacishubirira emwâbo olwo lusiku lwonene e Ekroni. [17] Alaga oku galya marhù g'amasholo, bahyuliraga Nyamubâho oku bubî bwâbo gali gagabirwe: «irhu liguma lyabà lya Ashidodi, liguma lya Gaza, liguma lya Ashkeloni, liguma lya Gati, liguma kuli Ekroni. [18] Nabyo birya bizinge by'amasholo, bizinge bunya nshusho y'embeba, byo byali biyimangire ebishagala byôshi by'abarhambo barhânu b'Abafilistini, kurhenga oku bishagala byâbo bizibu-zibu kuhika

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oku mirhundu yâbo. Omuhamirizi w'okwo: y'olya kasenende w'ibuye badekerezagya kw'Omucîmba gwa Nyamubâho, kuhika bunôla anaciba omw'ishwa lya Yozwè w'e Bet-Shemeshi. [19] Ci kwônene Nyamubâho ahana abantu b'e Bet-Shemeshi, bulya babwîne Omucîmba gwa Nyamubâho; abayirhamwo bantu bihumbi makumi arhânu na makumi galinda omu luhaga. Abantu bajà omu mishîbo hwenêne kuli okwôla Nyamubâho ahungumulaga embaga.

Omucîmba e Kiriyati-Yarimi

[20] Okubundi obwôla ahantu b'e Bet-Shemeshi banaciderha mpu: «Ndi wakaciyimanga embere za Nyamubâho, Nyamuzinda mwimâna? Ci kwônene emwa ndi rhwakalisôkezagya lirhurhengekwo? » [21] Banacilika entumwa yajà emwa bene Kiriyati-Yarimi mpu bagendibabwîra oku: «Abafilistini bagalwire Omucîmba gw'amalaganyo ga Nyamubâho, muyandagale muyishigurhôla, mugusôkeze emwinyu».

1 Samuel 6

1 וַיְהִי אֲרוֹן־יְהוָה בִּשְׂדֵה פְּלִשְׁתִּים שִׁבְעָה חֳדָשִׁים׃ 2 וַיִּקְרְאוּ פְלִשְׁתִּים לַכֹּהֲנִים וְלַקֹּסְמִים לֵאמֹר מַה־נַּעֲשֶׂה לַאֲרוֹן
יְהוָה הוֹדִיעֻנוּ בַּמֶּה נְשַׁלְּחֶנּוּ לִמְקוֹמוֹ׃ 3 וַיֹּאמְרוּ אִם־מְשַׁלְּחִים אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אַל־תְּשַׁלְּחוּ אֹתוֹ רֵיקָם כִּי־הָשֵׁב
תָּשִׁיבוּ לוֹ אָשָׁם אָז תֵּרָפְאוּ וְנוֹדַע לָכֶם לָמָּה לֹא־תָסוּר יָדוֹ מִכֶּם׃ 4 וַיֹּאמְרוּ מָה הָאָשָׁם אֲשֶׁר נָשִׁיב לוֹ וַיֹּאמְרוּ מִסְפַּר
סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים חֲמִשָּׁה עְפֹלֵי זָהָב וַחֲמִשָּׁה עַכְבְּרֵי זָהָב כִּי־מַגֵּפָה אַחַת לְכֻלָּם וּלְסַרְנֵיכֶם׃ 5 וַעֲשִׂיתֶם צַלְמֵי
עְפֹלֵיכֶם וְצַלְמֵי עַכְבְּרֵיכֶם הַמַּשְׁחִיתִם אֶת־הָאָרֶץ וּנְתַתֶּם לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כָּבוֹד אוּלַי יָקֵל אֶת־יָדוֹ מֵעֲלֵיכֶם וּמֵעַל
אֱלֹהֵיכֶם וּמֵעַל אַרְצְכֶם׃ 6 וְלָמָּה תְכַבְּדוּ אֶת־לְבַבְכֶם כַּאֲשֶׁר כִּבְּדוּ מִצְרַיִם וּפַרְעֹה אֶת־לִבָּם הֲלוֹא כַּאֲשֶׁר הִתְעֵלֵל
בָּהֶם וַיְשַׁלְּחוּם וַיֵּלֵכוּ׃ 7 וְעַתָּה קְחוּ וַעֲשׂוּ עֲגָלָה חֲדָשָׁה אַחַת וּשְׁתֵּי פָרוֹת עָלוֹת אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עֲלֵיהֶם עֹל וַאֲסַרְתֶּם
אֶת־הַפָּרוֹת בָּעֲגָלָה וַהֲשֵׁבֹתֶם בְּנֵיהֶם מֵאַחֲרֵיהֶם הַבַּיְתָה׃ 8 וּלְקַחְתֶּם אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וּנְתַתֶּם אֹתוֹ אֶל־הָעֲגָלָה וְאֵת |
כְּלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הֲשֵׁבֹתֶם לוֹ אָשָׁם תָּשִׂימוּ בָאַרְגַּז מִצִּדּוֹ וְשִׁלַּחְתֶּם אֹתוֹ וְהָלָךְ׃ 9 וּרְאִיתֶם אִם־דֶּרֶךְ גְּבוּלוֹ יַעֲלֶה בֵּית
שֶׁמֶשׁ הוּא עָשָׂה לָנוּ אֶת־הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְאִם־לֹא וְיָדַעְנוּ כִּי לֹא יָדוֹ נָגְעָה בָּנוּ מִקְרֶה הָיָה הוּא לָנוּ׃ 10 וַיַּעֲשׂוּ
הָאֲנָשִׁים כֵּן וַיִּקְחוּ שְׁתֵּי פָרוֹת עָלוֹת וַיַּאַסְרוּם בָּעֲגָלָה וְאֶת־בְּנֵיהֶם כָּלְאוּ בַבָּיִת׃ 11 וַיָּשִׂמוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה אֶל־הָעֲגָלָה
וְאֶת הָאַרְגַּז וְאֵת עַכְבְּרֵי הַזָּהָב וְאֶת צַלְמֵי טְחֹרֵיהֶם׃ 12 וַיִּשַּׁרְנָה הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ עַל־דֶּרֶךְ בֵּית שֶׁמֶשׁ בִּמְסִלָּה אַחַת
הָלְכוּ הָלוֹךְ וְגָעוֹ וְלֹא־סָרוּ יָמִין וּשְׂמֹאול וְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים הֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם עַד־גְּבוּל בֵּית שָׁמֶשׁ׃ 13 וּבֵית שֶׁמֶשׁ קֹצְרִים

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

קְצִיר־חִטִּים בָּעֵמֶק וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרוֹן וַיִּשְׂמְחוּ לִרְאוֹת׃ 14וְהָעֶגְלָה ׀ בָּאָה אֶל־שְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ
בֵּית־הַשִּׁמְשִׁי וַתַּעֲמֹד שָׁם וְשָׁם אֶבֶן גְּדוֹלָה וַיְבַקְּעוּ אֶת־עֲצֵי הָעֲגָלָה וְאֶת־הַפָּרוֹת הֶעֱלוּ עֹלָה לַיהוָה׃ ס

15וְהַלְוִיִּם הוֹרִידוּ ׀ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת־הָאַרְגַּז אֲשֶׁר־אִתּוֹ אֲשֶׁר־בּוֹ כְּלֵי־זָהָב וַיָּשִׂמוּ אֶל־הָאֶבֶן הַגְּדוֹלָה וְאַנְשֵׁי
בֵּית־שֶׁמֶשׁ הֶעֱלוּ עֹלוֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים בַּיּוֹם הַהוּא לַיהוָה׃ 16וַחֲמִשָּׁה סַרְנֵי־פְלִשְׁתִּים רָאוּ וַיָּשֻׁבוּ עֶקְרוֹן בַּיּוֹם הַהוּא׃ ס
17וְאֵלֶּה טְחֹרֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הֵשִׁיבוּ פְּלִשְׁתִּים אָשָׁם לַיהוָה לְאַשְׁדּוֹד אֶחָד לְעַזָּה אֶחָד לְאַשְׁקְלוֹן אֶחָד לְגַת אֶחָד
לְעֶקְרוֹן אֶחָד׃ ס
18וַעַכְבְּרֵי הַזָּהָב מִסְפַּר כָּל־עָרֵי פְלִשְׁתִּים לַחֲמֵשֶׁת הַסְּרָנִים מֵעִיר מִבְצָר וְעַד כֹּפֶר הַפְּרָזִי וְעַד ׀ אָבֵל הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר
הִנִּיחוּ עָלֶיהָ אֶת אֲרוֹן יְהוָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה בִּשְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ בֵּית־הַשִּׁמְשִׁי׃ 19וַיַּךְ בְּאַנְשֵׁי בֵית־שֶׁמֶשׁ כִּי רָאוּ בַּאֲרוֹן יְהוָה
וַיַּךְ בָּעָם שִׁבְעִים אִישׁ חֲמִשִּׁים אֶלֶף אִישׁ וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם כִּי־הִכָּה יְהוָה בָּעָם מַכָּה גְדוֹלָה׃ 20וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי
בֵּית־שֶׁמֶשׁ מִי יוּכַל לַעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה הָאֱלֹהִים הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְאֶל־מִי יַעֲלֶה מֵעָלֵינוּ׃ ס
21וַיִּשְׁלְחוּ מַלְאָכִים אֶל־יוֹשְׁבֵי קִרְיַת־יְעָרִים לֵאמֹר הֵשִׁבוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־אֲרוֹן יְהוָה רְדוּ הַעֲלוּ אֹתוֹ אֲלֵיכֶם׃

7

[1] Abantu b'e Kiriyati-Yarimi banacibunguluka bayisha barhôla gulya Mucîmba gwa Nyamubâho bagusôkana; bagendiguhira omu nyumpa ya Abinadabu oku karhondo, banaciyimika omugala Eleyazari mpu ye wakalanga Omucîmba gwa Nyamubâho.

Abafilistini bahimwa na Israheli

[2] Kurhenga amango Omucîmba gwajaga aha Kiriyati-Yarimi, hagezire myâka erhali minyi, myâka makumi abirhi n'olubaga lwa Israheli lwadumukira Nyamubâho. [3] Samwel anacibwîra bene Israheli bôshi, erhi: «Akaba munayagalukire Nyamubâho n'omurhima gwinyu gôshi, murhenzagye ekarhî kinyu banyamuzi nda b'ahandi na ba-Astarte. Ci muyêrekeze Nyamubâho omurhima gwinyu munamukolere yenene, lyôki ankamulikuza oku Bafilistini. [4] Okubundi bene Israheli banacirhenza ekarhî kâbo banyamuzinda ba Bali, na ba-Astartè[x], bakarhumikira Nyamubâho yenene. [5] Enyuma ly'ahola Samweli anaderha erhi: «Mushubûlize olubaga lwa bene Israheli loshi aha Mispa. Nagendimushengera emwa Nyamubâho.» [6] Banacishubukira aha Mispa. Banashamarha amîshi bagashahuliza embere za Nyamubâho, banacishenga olwo lusiku, banaciderha mpu: «Rhwabihire Nyamubâho. » Samwel arhegeka ntyo bene Israheli aha Mispa.

[x] **7.4** : Hali na Astarte: bwo banyamuzinda (bazimu banabinji) b'emahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] Okubundi Abafilistini bamanya oku bene Israheli bashûbûzinye aha Mi- spa; Abarhambo b'Abafilistini basôka barhêzire bene Israheli. Bene Israheli bamanya omwanzi banayôboha bwenêne Abafilistini. [8] Bene Israheli banacibwîra Samwel mpu: «Mâshi orhalekaga, okula kurhusengerera emwa Nyamubâho, Lungwe wîrhu, ly'arhulikuza omu maboko g'Abafilistini.» [9] Samwel arhôla omwâna-buzi wacigoba amurherekera yeshi Nyamubâho, Samwel ashengera bwenêne bene Israheli emwa Nyamubâho, na Nyamubâho ayumva omusengero gwâge. [10] Agola mango Samwel akagihêra Nyamubâho, Abafilistini banaciyisha barhêzire bene Israheli, ci olwo lusiku Nyamubâho arhontomera bwenêne Abafilistini; ashakanya banacijamwo entemu, banacihimwa na Israheli.

[11] Bene Israheli banacirhenga aha Mispa, bagenda bâmininisire kw'Abafilistini babahima kuhika hôfi na Bet-Kar. [12] Okubundi Samwel anaciyanka ibuye aliyimânika ekarhî ka Mispa na Yoshana, analiyirika izîno lya Ebeni-Ha-Azeri, kwo kuderha mpu kuhika aha Nyamubâho orhulwirire. [13] Kw'Abafilistini bahimirwe ntyôla, bagokola okukaziyisha barhêzire bene Israheli; okuboko kwa Nyamubâho kwahorheza Abafilistini amango ga Samwel gôshi. [14] Emirhundu Abafilistini bali erhi banyazire bene Israheli yôshi, bene Israheli bayishubirana kurhenga aha Ekroni kuhika aha Gali.

Bene Israheli barhenza ntyo ecihugo câbo omu maboko g'Abafilistini. Omurhûla gwaba ekarhî k'Israheli n'Abanyamoriti. [15] Samwel arhegesire bene Israheli amango g'akalamo kâbo kwôshi. [16] Ngasi mwâka àkazigenda, kurhenga e Beteli kugera e Gilgali na e Mispa erhi ye na murhegesi w'Israheli muli aho hantu hôshi. [17] Buzinda bwaho anashubira e Rama, ho enyumpa yâge yabaga, erhi n'aho anakagirhegekera Israheli, aliyubasireho oluhero lwa Nyamubâho.

1 Samuel BHS 7

1 וַיָּבֹאוּ אַנְשֵׁי | קִרְיַת יְעָרִים וַיַּעֲלוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וַיָּבִאוּ אֹתוֹ אֶל־בֵּית אֲבִינָדָב בַּגִּבְעָה וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ קִדְּשׁוּ
לִשְׁמֹר אֶת־אֲרוֹן יְהוָה: פ

2 וַיְהִי מִן־הַיּוֹם שֶׁבֶת הָאָרוֹן בְּקִרְיַת יְעָרִים וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַיִּהְיוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה וַיִּנָּהוּ כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי יְהוָה: ס
3 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִם־בְּכָל־לְבַבְכֶם אַתֶּם שָׁבִים אֶל־יְהוָה הָסִירוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר
מִתּוֹכְכֶם וְהָעַשְׁתָּרוֹת וְהָכִינוּ לְבַבְכֶם אֶל־יְהוָה וְעִבְדֻהוּ לְבַדּוֹ וְיַצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: 4 וַיָּסִירוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעַשְׁתָּרֹת וַיַּעַבְדוּ אֶת־יְהוָה לְבַדּוֹ: פ
5 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל קִבְצוּ אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל הַמִּצְפָּתָה וְאֶתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם אֶל־יְהוָה: 6 וַיִּקָּבְצוּ הַמִּצְפָּתָה וַיִּשְׁאֲבוּ־מַיִם
וַיִּשְׁפְּכוּ | לִפְנֵי יְהוָה וַיָּצוֹמוּ בַיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמְרוּ שָׁם חָטָאנוּ לַיהוָה וַיִּשְׁפֹּט שְׁמוּאֵל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בַּמִּצְפָּֽה׃ 7וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־הִתְקַבְּצוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַמִּצְפָּתָה וַיַּעֲלוּ סַרְנֵי־פְלִשְׁתִּים אֶל־יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים׃ 8וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־שְׁמוּאֵל אַל־תַּחֲרַשׁ מִמֶּנּוּ מִזְעֹק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְיוֹשִׁעֵנוּ
מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃ 9וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל טְלֵה חָלָב אֶחָד וַיַּעֲלֵהוּ עוֹלָה כָּלִיל לַיהוָה וַיִּזְעַק שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה בְּעַד יִשְׂרָאֵל
וַיַּעֲנֵהוּ יְהוָה׃ 10וַיְהִי שְׁמוּאֵל מַעֲלֶה הָעוֹלָה וּפְלִשְׁתִּים נִגְּשׁוּ לַמִּלְחָמָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּרְעֵם יְהוָה | בְּקוֹל־גָּדוֹל בַּיּוֹם
הַהוּא עַל־פְּלִשְׁתִּים וַיְהֻמֵּם וַיִּנָּגְפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 11וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִן־הַמִּצְפָּה וַיִּרְדְּפוּ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּכּוּם
עַד־מִתַּחַת לְבֵית כָּר׃ 12וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶבֶן אַחַת וַיָּשֶׂם בֵּין־הַמִּצְפָּה וּבֵין הַשֵּׁן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ אֶבֶן הָעֵזֶר וַיֹּאמֶר
עַד־הֵנָּה עֲזָרָנוּ יְהוָה׃ 13וַיִּכָּנְעוּ הַפְּלִשְׁתִּים וְלֹא־יָסְפוּ עוֹד לָבוֹא בִּגְבוּל יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי יַד־יְהוָה בַּפְּלִשְׁתִּים כֹּל יְמֵי
שְׁמוּאֵל׃ 14וַתָּשֹׁבְנָה הֶעָרִים אֲשֶׁר לָקְחוּ־פְלִשְׁתִּים מֵאֵת יִשְׂרָאֵל | לְיִשְׂרָאֵל מֵעֶקְרוֹן וְעַד־גַּת וְאֶת־גְּבוּלָן הִצִּיל
יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים וַיְהִי שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל וּבֵין הָאֱמֹרִי׃ 15וַיִּשְׁפֹּט שְׁמוּאֵל אֶת־יִשְׂרָאֵל כֹּל יְמֵי חַיָּיו׃ 16וְהָלַךְ מִדֵּי
שָׁנָה בְּשָׁנָה וְסָבַב בֵּית־אֵל וְהַגִּלְגָּל וְהַמִּצְפָּה וְשָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה׃ 17וּתְשֻׁבָתוֹ הָרָמָתָה
כִּי־שָׁם בֵּיתוֹ וְשָׁם שָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּבֶן־שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה׃ פ

8

II. Samwel na Saulu

Olubaga lwa bene Israheli lwahûna okubà n'omwâmi

1 Erhi Samwel aba akola mushosi wa luvandagwa, ayimika abagala mpu barhegeke Israheli.
2 Enfula yâge yo yali Yoweli n'owa kabirhi ye wali Abiya. Bali barhegesi aha Bersheba. 3 Ci
kwônene abagala barhashimbaga enjira zâge, bulya balibamekize ebirugu amasù, bakayanka
empongano n'okushimba obushinganyanya kwohahe bakubula. 4 Abagula b'Israheli bôshi
bashûbûzanya, bajà emwa Samwel e Rama. 5 Banacimubwîra mpu: «Lolà oku w'oyo okola
mushosi n'abâna bâwe barhashibiriri enjira zâwe; orhuhage omwâmi wakarhu rhegeka erhi kwo
nka kula agandi mashanja ganajira.» 6 Ako kanwa kagayisa Samwel bulya bamaderha mpu:
«Orhuhè Omwâmi wakarhurhegeka.» Samwel ashenga Nyakasane. 7 Nyamubâho abwîra
Samwel erhi: «Ojire okwo lubaga lunakuhûnyire bulya arhali we lulahire ci nie lulahire,
lurhacilonza ndurhegeke. 8 Ntyo kwo banayôrhaga bajira kurhenga galya mango nabarhenzagya
e Mîsiri kuhika bunôla, oku bandeka mpu bagend'îkolera abandi banyamizinda na ntyo kwo
nâwe bakujirira. 9 Buno oyumve oku badesire, ci kwônene obayu mvise bwenêne okwôla na
kandi obamanyîse obuhashe bw'omwâmi wâbà rhegeka.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Embaka z'okubâ mwâmi

10 Ebyola binwa bya Nnâmahanga, Samwel anacibibwîra olwo lubaga lwahûnaga okuhâbwa omwâmi. 11 Anacibabwîra, erhi: «Yumvagyi obuhashe bw'obwâmi mucihambire. Owayima ekarhî kinylu arhôla bagala binyu bakakola oku ngâlè zâge, abandi babè barhabâzi omu ngabo zâge zigenda oklubihêsi, bagwâsirwe oklakazibakolera. 12 Akola agendibarhôlamwo abarhambo, baguma bakarhambula abantu b'ebihumbi, abandi babè barhambo b'abantu makumi arhânu. Abandi akabarhuma ebwa mashwa gâge, bakahinga n'okusârûla emyâka yâge, abandi bakola bagenditula eby'emirasano yâge y'oku matabâro n'ebindi by'engâlè zâge. 13 Akola arhola bali binyu, baguma bakamushiga emigavu n'okumuyendera n'okumujirira emigati. 14 Akola akamurhôla amashwa, enkoma zinyu z'emizêti minjinjà byôshi akabinyaga n'okubihà abarhonyi bâge. 15 Akola akavurhisa amashwa, enkoma zinyu z'emizâbîbu, lyo abona eby'akamasamwo abagula n'abaganda bâge. 16 Ayishikamunyaga abajà binyu n'abajà-kazi binyu, bagala binyu binjabinja, endogomi n'empanzi zinyu, n'ebyo byôshi abikolese oku bunguke bwâge. 17 Mwakahyulira amasò ginyu na mwene mubè bajà bâge. 18 Agola mango mwalaka munalakûle erhi oyôla Mwâmi mwacishogaga orhuma, na Nyakasane arhamudumize agôla mango.»

19 Olubaga lwalahira okuylumva akanwa ka Samwel, lwanacimushuza mpu: «Nanga, kukwânînc nîrhu rhubè n'owîrhu Mwâmi. 20 Na ntyo nîrhu rhwanaba nka agandi mashanja; oyo mwâmi wîrhu ye wanakarhutwîra emmanja, akajà oku matabâro nîrhu arhushokolere anagendikalwa naye akirhu entambala rhwalwa.» 21 Erhi aba amayumva ebyôla binwa byôshi by'olubaga, Samwel akanya agendibibwîra Nyamubâho. 22 Nyamubâho anacibwîra Samwel erhi: «Obajirire nk'oku banakuhunyire, obahè omwâmi». Okubundi Samwel abwîra bene Israheli erhi: «Mugendage, ngasi muguma omu lugo lwâge».

1 Samuel BHS 8

1 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר זָקֵן שְׁמוּאֵל וַיָּשֶׂם אֶת־בָּנָיו שֹׁפְטִים לְיִשְׂרָאֵל: 2 וַיְהִי שֵׁם־בְּנוֹ הַבְּכוֹר יוֹאֵל וְשֵׁם מִשְׁנֵהוּ אֲבִיָּה שֹׁפְטִים
בִּבְאֵר שָׁבַע: 3 וְלֹא־הָלְכוּ בָנָיו בִּדְרָכָו וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע וַיִּקְחוּ־שֹׁחַד וַיַּטּוּ מִשְׁפָּט: פ
4 וַיִּתְקַבְּצוּ כָּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל־שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה: 5 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה אַתָּה זָקַנְתָּ וּבָנֶיךָ לֹא הָלְכוּ בִּדְרָכֶיךָ
עַתָּה שִׂימָה־לָּנוּ מֶלֶךְ לְשָׁפְטֵנוּ כְּכָל־הַגּוֹיִם: 6 וַיֵּרַע הַדָּבָר בְּעֵינֵי שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ תְּנָה־לָּנוּ מֶלֶךְ לְשָׁפְטֵנוּ
וַיִּתְפַּלֵּל שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה: פ
7 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל שְׁמַע בְּקוֹל הָעָם לְכֹל אֲשֶׁר־יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ כִּי לֹא אֹתְךָ מָאָסוּ כִּי־אֹתִי מָאֲסוּ מִמְּלֹךְ
עֲלֵיהֶם: 8 כְּכֹל־הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר־עָשׂוּ מִיּוֹם הַעֲלֹתִי אֹתָם מִמִּצְרַיִם וְעַד־הַיּוֹם הַזֶּה וַיַּעַזְבֻנִי וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים כֵּן
הֵמָּה עֹשִׂים גַּם־לָךְ: 9 וְעַתָּה שְׁמַע בְּקוֹלָם אַךְ כִּי־הָעֵד תָּעִיד בָּהֶם וְהִגַּדְתָּ לָהֶם מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם: ס
10 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה אֶל־הָעָם הַשֹּׁאֲלִים מֵאִתּוֹ מֶלֶךְ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11 וַיֹּאמֶר זֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִמְלֹךְ עֲלֵיכֶם אֶת־בְּנֵיכֶם יִקַּח וְשָׂם לוֹ בְּמֶרְכַּבְתּוֹ וּבְפָרָשָׁיו וְרָצוּ לִפְנֵי
מֶרְכַּבְתּוֹ: 12 וְלָשׂוּם לוֹ שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְלַחֲרֹשׁ חֲרִישׁוֹ וְלִקְצֹר קְצִירוֹ וְלַעֲשׂוֹת כְּלֵי־מִלְחַמְתּוֹ וּכְלֵי
רִכְבּוֹ: 13 וְאֶת־בְּנוֹתֵיכֶם יִקַּח לְרַקָּחוֹת וּלְטַבָּחוֹת וּלְאֹפוֹת: 14 וְאֶת־שְׂדוֹתֵיכֶם וְאֶת־כַּרְמֵיכֶם וְזֵיתֵיכֶם הַטּוֹבִים יִקַּח וְנָתַן
לַעֲבָדָיו: 15 וְזַרְעֵיכֶם וְכַרְמֵיכֶם יַעְשֵׂר וְנָתַן לְסָרִיסָיו וְלַעֲבָדָיו: 16 וְאֶת־עַבְדֵיכֶם וְאֶת־שִׁפְחֹתֵיכֶם וְאֶת־בַּחוּרֵיכֶם
הַטּוֹבִים וְאֶת־חֲמֹרֵיכֶם יִקַּח וְעָשָׂה לִמְלַאכְתּוֹ: 17 צֹאנְכֶם יַעְשֵׂר וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לוֹ לַעֲבָדִים: 18 וּזְעַקְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא
מִלִּפְנֵי מַלְכְּכֶם אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם לָכֶם וְלֹא־יַעֲנֶה יְהוָה אֶתְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא: 19 וַיְמָאֲנוּ הָעָם לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל שְׁמוּאֵל וַיֹּאמְרוּ
לֹּא כִּי אִם־מֶלֶךְ יִהְיֶה עָלֵינוּ: 20 וְהָיִינוּ גַם־אֲנַחְנוּ כְּכָל־הַגּוֹיִם וּשְׁפָטָנוּ מַלְכֵּנוּ וְיָצָא לְפָנֵינוּ וְנִלְחַם
אֶת־מִלְחֲמֹתֵנוּ: 21 וַיִּשְׁמַע שְׁמוּאֵל אֵת כָּל־דִּבְרֵי הָעָם וַיְדַבְּרֵם בְּאָזְנֵי יְהוָה: פ
22 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל שְׁמַע בְּקוֹלָם וְהִמְלַכְתָּ לָהֶם מֶלֶךְ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל לְכוּ אִישׁ לְעִירוֹ: פ

9

Okuhamagalwa kwa Saulu

1 Hali muntu muguma w'omu bûko bwa Benyamini izîno lyâge ye Kisi mugala wa Abiyeli, mugala wa Serori, mugala wa Bekorati, mugala wa Afiyahi, mugala wa Munya-Benyamni muguma; abaga mntu wa burhwâli bunene. 2 Oyôla muntu ali agwêrhe omugala izîno lyâge ye Saulu, mwâna wa mubagabaga na mwinjà bwenêne. Ntà mwâna w'omu Israheli wali omulushire bwinjà n'oku buli bwâge, abantu bôshi bw'omu lubaga bakazâgimuhikira omu birhugo.

3 Mango maguma endogomi za Kisi ye waligi îshe wa Saulu zanacihera. Kisi anacibwîra omugala Saulu, erhi: «Kanya mweshi na muguma omu bambali bîrhu, muhume enjira, mujè mwalonza zirya ndogomi zirhu.» 4 Banacikanya, bagera omu birhondo bya Efrayimu, bagera omu cihugo ca Shalisha, barhabona cici. Bakanya bajà omu cihugo ca Shalimu, barhabonaga cici, bayikira ewwa bene Benyamini, nayo barhazibonaga.

5 Erhi bahika omu cihugo ca Sufu, Saulu abwîra olya mwambzli wâbo wali omulusize, erhi: «Rhugaluke bulya hali amango wankabona larha rhwe akola ayôbohire kulusha endogomi.» 6 Olya mwambali wâbo amubwîra erhi: «Lolà oku omula lugomuli omuntu wa Nnâmahanga. Ali muntu bakenga bwenêne na ngasi byôshi anaderha binabe kulya? Rhukanye rhujè emunda ali, hali amango akarhubwîriza njira ehi rhwageramwo». 7 Saulu anacidôsa olya mwambali wâbo. erhi: «Rhukayija, bicigi rhudwîrhe rhwagendimuha oyôla muntu wa Nnâmahanga; bicigi obwîne rhugwêrhe.» 8 Olya murhumisi ashubishuza Saulu amubwîra, erhi: «Lolà oku ncigwêrhe ecihimhi c'ifundo ly'amagerha g'amarhale, oyishiciha oyôla muntu wa Nnâmahanga, n'ahola anayishirhuyêreka enjira».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[9] Mango ga mîra omu Israheli erhi babaga bakola bagendidôsa embûko ya Nyamuzinda bakazâgikomerera okuderha, erhi: «Mukanye rhujidôsa omugeremwa». Bulya omulêbi wa bunôla akazâgiderhwa mîra mpu mugeremwa. [10] Saulu anacibwîra mwambali wâbo erhi: «Ebyola binwa biri binjà; okanyagye rhuyije.» Banacijà emw'olya muntu wa Nnâmahanga omu lugo.

Saulu arhimanana na Samwel

[11] Erhi haba bakola barherema oku murhezi gusôkîre okwôla lugo, bashimâna abanyere bajàgidoma amîshi, banacibadôsa mpu: «Kw'omugeremwa kw'ali kuno?» [12] Banacibashuza bababwîra mpu: «Kw'ali mpu loli ye embere zinyu, ci mukanyagye bulya ene lyo anayishaga omu lugo ebwa kubà olubaga lugwâsirwe okugendihêrera oku ntondo. [13] Hanomuhika omu lugo mwanashimâna arhacisôkera enyanya aj'irya, bulya olubaga lurhankalya arhanaciyisha, agwasi rwe arhangigisha enterekêro n'enyuma ly'aho abayêmêrere okulya. Musôkage buno-buno, bulya ene mwanamubona.» Banacisôkera omu lugo. [14] Oku banasôka ntya, bakola bali omu karhî kw'olugo, tundu kuli Samwel oyishire emunda bali, ago mango asôkeraga ebwa ntondo.

[15] Ci kwônene lusiku luguma embere Saulu ayishe, Nyamubâho ali amarhangibonekera Samwel amubwîra erhi: [16] «Irhondo nka ganôla mango, nakurhumira omuntu w'omu bûko bwa Benyamini, omushîge amavurha, omuyîmike ye wâbà mwâmi w'olubaga lwâni lw'Israheli, ye wayôkola olubaga lwâni omu bujà bw'Abafilistini, bulya nabwîne olubaga lwâni na bulyala omulenge gwalo gwahisire emunda ndi.» [17] Oku Samwel analangira Saulu ntya, Nyamubâho abwîra Samwel erhi: «Lolà omuntu nakubwîraga, oyôla ye wayîma, abè mwâmi w'oluhaga lwâni.» [18] Saulu ahika hôfi na Samwel omu karhî kw'omuhango, anacimudôsa erhi: «Mâshi nkusengire onangule aha mw'olya mugeremwa wa Nnâmahanga».

[19] Samwel ashuza Saulu amubwîra erhi: «Niono nie mugeremwa. Shokolaga, osôkere oku ntondo ebwa luhêro, ene wajirya haguma na nâni, n'irhondo nanakusengaruka ogende na ngasi hikuli emurhima hyôshi nanakulangûlahyo. [20] Oku biyêrekîre endogomi zinyu zali zihezire, orhaciyôbohaga cici, bulya zikola zibonekine hamagera nsiku isharhu. Na kandi obuhirhi bôshi bwa Israheli buli bwandi. Ka burhali bwâwe n'enyumpa ya sho yôshi?» [21] Saulu ashuza aderha, erhi: «Niono, ka ntaciberiri w'omu bûko bwa Benyamini, bûko busungunu omu bene Israheli" N'omulala gwâni ka gurhali gwomulala munyi bwenêne omu milala ya bene Benyamini yôshi? Cankarhuma wambwîra akanwa ka bene akwo?»

[22] Samwel erhi aba amayanka Saulu n'omwambali abahêka omu nyumpa y'okulya, abahira embere omu karhî ka balya bali balalike bali hôfi makumi asharhu. [23] Samwel abwîra owakazâgiyenda erhi: «Lerhaga cirya cigabi nakubisagya cirya nakubwîraga nti ocilange». [24] Owakazâgiyenda alêrha okugulu kw'ecibuzi n'ezindi nyama ziba ziri eburhambi bwako, ahira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

embere za Saulu. Samwel anacimubwîra erhi: «Ala ebi rhwalirhukubikire ebira embere zâwe; obirye, bulya we nalimbikire kuli olu lusiku lukulu ene ndalika olubaga.» Saulu alya bôshi na Samwel mw'olwo lusiku. [25] Banaciyandagala barhenga ebwa luhêro bashubira omu lugo, babambira Saulu encingo omu nyumpa [26] naye alalakwo.

Saulu ashîgwa amavurha gw'obwâmi

Erhi buca Samwel ayakuza Saulu ebwa nyumpa erhi: «Zûka nkusengaruke ogende». Saulu azûka bahuluka oku banali babirhi bôshi na Samwel[y]. [27] Erhi babunguluka bahika oku kafendefende kw'olugo, Samwel abwîra Saulu, erhi: «Bwira oyu mwambali wâwe abè ashokola, aj'embere oku rhwayisha». Naye anacishokola. Samwel erhi: «Ci kwônene w'oyo orhangibera aha kasanzi kasungunu, nkubwîre akanwa ka Nyamubâho».

1 Samuel BHS 9

1 וְיְהִי־אִישׁ מִבִּן־יָמִין וּשְׁמוֹ קִישׁ בֶּן־אֲבִיאֵל בֶּן־צְרֹור בֶּן־בְּכֹורַת בֶּן־אֲפִיַח בֶּן־אִישׁ יְמִינִי גִּבֹּור חָיִל: 2 וְלוֹ־הָיָה בֵּן וּשְׁמוֹ
שָׁאוּל בָּחוּר וָטוֹב וְאֵין אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל טֹוב מִמֶּנּוּ מִשִּׁכְמֹו וָמַעְלָה גָּבֹהַּ מִכָּל־הָעָם: 3 וַתֹּאבַדְנָה הָאֲתֹנֹות לְקִישׁ
אֲבִי שָׁאוּל וַיֹּאמֶר קִישׁ אֶל־שָׁאוּל בְּנוֹ קַח־נָא אִתְּךָ אֶת־אַחַד מֵהַנְּעָרִים וְקוּם לֵךְ בַּקֵּשׁ אֶת־הָאֲתֹנֹת: 4 וַיַּעֲבֹר
בְּהַר־אֶפְרַיִם וַיַּעֲבֹר בְּאֶרֶץ־שָׁלִשָׁה וְלֹא מָצָאוּ וַיַּעַבְרוּ בְאֶרֶץ־שַׁעֲלִים וָאַיִן וַיַּעֲבֹר בְּאֶרֶץ־יְמִינִי וְלֹא מָצָאוּ: 5 הֵמָּה בָּאוּ
בְּאֶרֶץ צוּף וְשָׁאוּל אָמַר לְנַעֲרֹו אֲשֶׁר־עִמֹּו לְכָה וְנָשׁוּבָה פֶּן־יֶחְדַּל אָבִי מִן־הָאֲתֹנֹות וְדָאַג לָנוּ: 6 וַיֹּאמֶר לֹו הִנֵּה־נָא
אִישׁ־אֱלֹהִים בָּעִיר הַזֹּאת וְהָאִישׁ נִכְבָּד כֹּל אֲשֶׁר־יְדַבֵּר בֹּוא יָבֹוא עַתָּה נֵלְכָה שָׁם אוּלַי יַגֶּיד לָנוּ אֶת־דַּרְכֵּנוּ
אֲשֶׁר־הָלַכְנוּ עָלֶיהָ: 7 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְנַעֲרֹו וְהִנֵּה נֵלֵךְ וּמַה־נָּבִיא לָאִישׁ כִּי הַלֶּחֶם אָזַל מִכֵּלֵינוּ וּתְשׁוּרָה אֵין־לְהָבִיא
לְאִישׁ הָאֱלֹהִים מָה אִתָּנוּ: 8 וַיֹּסֶף הַנַּעַר לַעֲנֹות אֶת־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר הִנֵּה נִמְצָא בְיָדִי רֶבַע שֶׁקֶל כֶּסֶף וְנָתַתִּי לְאִישׁ
הָאֱלֹהִים וְיַגֶּד לָנוּ אֶת־דַּרְכֵּנוּ: 9 לְפָנִים | בְּיִשְׂרָאֵל כֹּה־אָמַר הָאִישׁ בְּלֶכְתּוֹ לִדְרֹושׁ אֱלֹהִים לְכוּ וְנֵלְכָה עַד־הָרֹאֶה כִּי
לַנָּבִיא הַיֹּום יִקָּרֵא לְפָנִים הָרֹאֶה: 10 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְנַעֲרֹו טֹוב דְּבָרְךָ לְכָה | נֵלְכָה וַיֵּלְכוּ אֶל־הָעִיר אֲשֶׁר־שָׁם אִישׁ
הָאֱלֹהִים: 11 הֵמָּה עֹלִים בְּמַעֲלֵה הָעִיר וְהֵמָּה מָצְאוּ נְעָרֹות יֹצְאֹות לִשְׁאֹב מָיִם וַיֹּאמְרוּ לָהֶן הֲיֶשׁ בָּזֶה
הָרֹאֶה: 12 וַתַּעֲנֶינָה אוֹתָם וַתֹּאמַרְנָה יֵשׁ הִנֵּה לְפָנֶיךָ מַהֵר | עַתָּה כִּי הַיֹּום בָּא לָעִיר כִּי זֶבַח הַיֹּום לָעָם
בַּבָּמָה: 13 כְּבֹאֲכֶם הָעִיר כֵּן תִּמְצְאוּן אֹתֹו בְּטֶרֶם יַעֲלֶה הַבָּמָתָה לֶאֱכֹל כִּי לֹא־יֹאכַל הָעָם עַד־בֹּאֹו כִּי־הוּא יְבָרֵךְ
הַזֶּבַח אַחֲרֵי־כֵן יֹאכְלוּ הַקְּרֻאִים וְעַתָּה עֲלוּ כִּי־אֹתֹו כְּהַיֹּום תִּמְצְאוּן אֹתֹו: 14 וַיַּעֲלוּ הָעִיר הֵמָּה בָּאִים בְּתֹוךְ הָעִיר
וְהִנֵּה שְׁמוּאֵל יֹצֵא לִקְרָאתָם לַעֲלֹות הַבָּמָה: ס

---

[y] **9.26** Aha ho emyanzi y'okushîgwa amavurha erhangirire : Ahashizirwe amavurha gw'obwâmi bali: Abâmi b'Israheli, omuntu wa â, omudâhwa erhi mulêbi (Iola 1Sam 16, 13; 1 BÂM 1, 39; 2 BÂM 9, 6; 11, 12).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 וַיהוָה גָּלָה אֶת־אָזֶן שְׁמוּאֵל יוֹם אֶחָד לִפְנֵי בוֹא־שָׁאוּל לֵאמֹר: 16 כָּעֵת | מָחָר אֶשְׁלַח אֵלֶיךָ אִישׁ מֵאֶרֶץ בִּנְיָמִן
וּמְשַׁחְתָּו לְנָגִיד עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהוֹשִׁיעַ אֶת־עַמִּי מִיַּד פְּלִשְׁתִּים כִּי רָאִיתִי אֶת־עַמִּי כִּי בָּאָה צַעֲקָתָו אֵלָי: 17 וּשְׁמוּאֵל
רָאָה אֶת־שָׁאוּל וַיהוָה עָנָהוּ הִנֵּה הָאִישׁ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ זֶה יַעְצֹר בְּעַמִּי: 18 וַיִּגַּשׁ שָׁאוּל אֶת־שְׁמוּאֵל בְּתוֹךְ
הַשָּׁעַר וַיֹּאמֶר הַגִּידָה־נָּא לִי אֵי־זֶה בֵּית הָרֹאֶה: 19 וַיַּעַן שְׁמוּאֵל אֶת־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר אָנֹכִי הָרֹאֶה עֲלֵה לְפָנַי הַבָּמָה
וַאֲכַלְתֶּם עִמִּי הַיּוֹם וְשִׁלַּחְתִּיךָ בַּבֹּקֶר וְכָל אֲשֶׁר בְּלִבְבֶךָ אַגִּיד לָךְ: 20 וְלָאֲתֹנֹת הָאֹבְדוֹת לְךָ הַיּוֹם שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים
אַל־תָּשֶׂם אֶת־לִבְּךָ לָהֶם כִּי נִמְצָאוּ וּלְמִי כָּל־חֶמְדַּת יִשְׂרָאֵל הֲלוֹא לְךָ וּלְכֹל בֵּית אָבִיךָ: ס
21 וַיַּעַן שָׁאוּל וַיֹּאמֶר הֲלוֹא בֶן־יְמִינִי אָנֹכִי מִקַּטַנֵּי שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וּמִשְׁפַּחְתִּי הַצְּעִרָה מִכֹּל־מִשְׁפְּחוֹת שִׁבְטֵי בִנְיָמִן
וְלָמָּה דִבַּרְתָּ אֵלַי כַּדָּבָר הַזֶּה: ס
22 וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־נַעֲרוֹ וַיְבִיאֵם לִשְׁכָּתָה וַיִּתֵּן לָהֶם מָקוֹם בְּרֹאשׁ הַקְּרוּאִים וְהֵמָּה כִּשְׁלֹשִׁים
אִישׁ: 23 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל לַטַּבָּח תְּנָה אֶת־הַמָּנָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ שִׂים אִתָּהּ עִמָּךְ: 24 וַיָּרֶם הַטַּבָּח
אֶת־הַשּׁוֹק וְהָעֲלֶיהָ וַיָּשֶׂם | לִפְנֵי שָׁאוּל וַיֹּאמֶר הִנֵּה הַנִּשְׁאָר שִׂים־לְפָנֶיךָ אֱכֹל כִּי לַמּוֹעֵד שָׁמוּר־לְךָ לֵאמֹר הָעָם |
קָרָאתִי וַיֹּאכַל שָׁאוּל עִם־שְׁמוּאֵל בַּיּוֹם הַהוּא: 25 וַיֵּרְדוּ מֵהַבָּמָה הָעִיר וַיְדַבֵּר עִם־שָׁאוּל עַל־הַגָּג: 26 וַיַּשְׁכִּמוּ וַיְהִי
כַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל הַגָּג לֵאמֹר קוּמָה וַאֲשַׁלְּחֶךָּ וַיָּקָם שָׁאוּל וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם הוּא וּשְׁמוּאֵל
הַחוּצָה: 27 הֵמָּה יוֹרְדִים בִּקְצֵה הָעִיר וּשְׁמוּאֵל אָמַר אֶל־שָׁאוּל אֱמֹר לַנַּעַר וְיַעֲבֹר לְפָנֵינוּ וַיַּעֲבֹר וְאַתָּה עֲמֹד כַּיּוֹם
וְאַשְׁמִיעֲךָ אֶת־דְּבַר אֱלֹהִים: פ

10

[1] Samwel ayanka ecihakabiro c'amavurha, agadubulira Saulu okw'irhwe, amuhôbera amubwîra, erhi: «Ka Nyamubâho arhamakushiga mpu obè Mwâmi w'olubaga lwâge, Israheli? We wakaz'itwîra olubaga lwa Nyamubâho emmanja n'okulurhenza omu maboko g'abashombanyi balwo. Lolaga ecimanyîso Nyamubâho ayêrekinemwo oku akushizire mpu obè mwâmi w'olubaga lwâge.

[2] Buno wanantegaho, washimâna bantu babirhi hôfi h'ecûsho ca Rasheli, omu cihugo ca Benyamini, aha Selisaha, bayishikubwîra oku babwîne zirya ndogomi wajaga walonza; mpu lolà oku sho arhacibà oku lw'endogomi n'omurhima gwâge gwakangalire erhi we orhuma, anadwîrhe aderha mpu gurhi nankacibona mugala wâni? [3] Kurhenga ahola omu kushimba enjira yâwe wanahika omu rhurhondo rhwa Tabora rhukulikirine, ahola bantu basharhu barherema emwa Lungwe e Beteli, muguma ayisha ahuga banahene basharhu, owundi ayisha agwêrhe birhiri bisharhu bya migati, n'owundi ayisha agwêrhe akabindi k'idivayi. [4] Banakulamusa banakuhe migati ibirhi nâwe wanayiyankirira omu maboko gâbo. [5] Enyuma lyaho wânajà emwa Lungwe e Gibeya, halya abarhambo b'Abafilistini bakahanda. Na hano okola wajà omu lugo wanashimâna omurhwe gw'abalêbi bâhona ebwa ntondo, emunda balihêra, banayishire ba shokolirwe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'emijegereza, engoma, orhurhera n'ennanga, wababandana balêba. [6] Omûka gwa Nyakasane gwanakuja okw'irhwe, nâwe wanarhôndêra okulêba, na ntyo ohinduke muntu muhyâhya. [7] Hano onabona ebyo bimanyîso byôshi, bikurhindakwo, aho wanajira oku oyumvîrhe kwakujamwo bulya Nyamubâho akurhuzirekwo. [8] Kandi wanabungulukira embere zâni e Gilgali, nâni ngaliyisha mbungulikire emunda oli nkushimane yo, nterekêre enterekêro z'embâgwa n'ez'okushenga omurhûla. Waninda nsiku nda ngali kushimâna, gwo mango nakubwîra oku ogwâsirwe okujira.

Okugaluka kwa Saulo e Gibeya

[9] Oku Saulu anahindamula omugongo ntyâla, akola alekana na Samwel, Lungwe amuhindula omu kumuha gundi gundi murhima, ci kwônene birya bimanyîso byôshi byagaliba olwo lusiku lwonene. [10] Erhi bahika aha Gibeya, omurhwe gw'abalêbi gwafununukira kuli ye, omûka gwa Lungwe gwamurhûla kwo, naye arhondêra okulêba haguma nabo. [11] Ngasi bamuyishigi agandi mango, injo na lishinjo, erhi babona adwîrhe alêba haguma n'abandi balêbi, bôshi badôsanya mpu: «Bici byayishire muli mwene Kisi? Kusiga Saulu naye akola ali omu balêbi?» [12] Muntu muguma omu lubaga lw'ahôla anacirhenga omu kanwa aderha erhi: «Îshe w'abo ye ndi?» Kurhenga ago mango hazûka omugani gw'okuderha mpu: «Kuziga Saulu naye akola aba mulêbi?» [13] Erhi ayûsa okulêba, asôkera ebwa luhêro enyanya. [14] Mwishè wa Saulu anacidôsa Saulu bone olya mwambali wâbo, erhi: «Ngahi mwâli mujire?» Saulu ashuza erhi: «Rhwali rhujire rhwalonza endogomi, ci ene rhuba rhurhazibwini, rhwaja emwa Samwel». [15] Oyo mwishè wa Saulu anacimubwîra erhi: «Mbwiragi nâni kurhi Samwel anamubwizire?» [16] Saulu anacimushuza, erhi: «Anarhubwizire bwinjabwinja oku endogomi zabonekine. Ci oku biyêrekîre obwâmi, orhavuhûlaga ebi Samwel adesire.»

Nyamubâho acîshoga Saulu mpu abè mwâmi

[17] Samwel anacihamagala olubaga lwôshi embere za Nyamubâho aha Mispa. [18] Anacibwîra bene Israheli, erhi: «Nyamubâho, Lungwe w'Israheli adesire ntyâla: Niene nakûlaga Israheli omu Mîsiri, kandi nanamulîkûza oku bâmi bakagimulibuza bôshi. [19] Ci mwêhe mw'oyomugayire Nyamubâho, Nyamuzinda winyu ene n'obwo ye wamuyôkolaga omu malumwa n'omu mbaka zôshi, mwagali mubwîra mpu: orhuyimikire nîrhu omwâmi wakarhurhegeka. muyishage bunôla muciyêrekane embere za Nyamubâho. Lero muyishage mucihebe embere za Nyakasane nk'oku amashanja ginyu ganali.» [20] Samwel akashegeza amashanja gôshi ga bene Israheli, n'ishanja lya Benyamini lyagwârhwa n'ecigole. [21] Anaciyegeza ishanja lya Benyamini, mulala oku mulala, n'omulala gwa Matri gwagwârhwa; kandi Saulu mwene Kisi agwârhwa muli gwo. Bamulonza bamubula. [22] Okubundi bashubicidôsa Nyamubâho, mpu: «K'Oyo muntu ananayishire hano?» Nyamubâho ashuza, erhi: «Ci yola ocifulisire omu birugu!» [23] Balibirha bamugogonyola halya,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anaciyimanga ekarhî kw'olubaga abarhaluka bôshi buli kurhenga omu birhugo ciru na kulusha. [24] Samwel abwîra olubaga, erhi: «Ka mubwîne oyu Lungwe acîshozire? Omu lubaga loshi murhali owundi oli nka ye.» Olubaga lwôshi lwanacibanda orhuhababo, mpu: «Mwâmi aganze anagandaze!» [25] Okubundi obwôla, Samwel anacibwîra olubaga olw'oyôla Mwâmi wayishibayîmamwo, ayandika galya mahashe gâge omu citabu, anacidekereza embere za Nyamubâho, okubundi Samwel abwîra olubaga oku lwanashubûkaga. [26] Saulu naye ashubira emwâge e Gibeya, ci erhi anakola alusibwe n'abantu b'entwâli, aba Lungwe anazusagya omurhima. [27] Ci kwônene abâli babî, bene Beliali (Shetani mumînya) bakacidudumа, mpu: «Kurhi oyûla ayishirhuyôkola?» Bamugayaguza bwenêne, ciru barhaderhaga mpu bankamurhûla kantu kalebe. Ci yêhe acîhulikirira.

1 Samuel BHS 10

1 וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־פַּךְ הַשֶּׁמֶן וַיִּצֹק עַל־רֹאשׁוֹ וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיֹּאמֶר הֲלוֹא כִי־מְשָׁחֲךָ יְהוָה עַל־נַחֲלָתוֹ לְנָגִיד: 2 בְּלֶכְתְּךָ
הַיּוֹם מֵעִמָּדִי וּמָצָאתָ שְׁנֵי אֲנָשִׁים עִם־קְבֶרַת רָחֵל בִּגְבוּל בִּנְיָמִן בְּצֶלְצַח וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ נִמְצְאוּ הָאֲתֹנוֹת אֲשֶׁר הָלַכְתָּ
לְבַקֵּשׁ וְהִנֵּה נָטַשׁ אָבִיךָ אֶת־דִּבְרֵי הָאֲתֹנוֹת וְדָאֵג לָכֶם לֵאמֹר מָה אֶעֱשֶׂה לִבְנִי: 3 וְחָלַפְתָּ מִשָּׁם וָהָלְאָה וּבָאתָ
עַד־אֵלוֹן תָּבוֹר וּמְצָאוּךָ שָׁם שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים עֹלִים אֶל־הָאֱלֹהִים בֵּית־אֵל אֶחָד נֹשֵׂא | שְׁלֹשָׁה גְדָיִים וְאֶחָד נֹשֵׂא
שְׁלֹשֶׁת כִּכְּרוֹת לָחֶם וְאֶחָד נֹשֵׂא נֵבֶל־יָיִן: 4 וְשָׁאֲלוּ לְךָ לְשָׁלוֹם וְנָתְנוּ לְךָ שְׁתֵּי־לֶחֶם וְלָקַחְתָּ מִיָּדָם: 5 אַחַר כֵּן תָּבוֹא
גִּבְעַת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־שָׁם נְצִבֵי פְלִשְׁתִּים וְהִי כְבֹאֲךָ שָׁם הָעִיר וּפָגַעְתָּ חֶבֶל נְבִיאִים יֹרְדִים מֵהַבָּמָה וְלִפְנֵיהֶם נֵבֶל
וְתֹף וְחָלִיל וְכִנּוֹר וְהֵמָּה מִתְנַבְּאִים: 6 וְצָלְחָה עָלֶיךָ רוּחַ יְהוָה וְהִתְנַבֵּיתָ עִמָּם וְנֶהְפַּכְתָּ לְאִישׁ אַחֵר: 7 וְהָיָה כִּי
תָבֹאינָה הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה לָךְ עֲשֵׂה לְךָ אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדֶךָ כִּי הָאֱלֹהִים עִמָּךְ: 8 וְיָרַדְתָּ לְפָנַי הַגִּלְגָּל וְהִנֵּה אָנֹכִי יֹרֵד אֵלֶיךָ
לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת לִזְבֹּחַ זִבְחֵי שְׁלָמִים שִׁבְעַת יָמִים תּוֹחֵל עַד־בּוֹאִי אֵלֶיךָ וְהוֹדַעְתִּי לְךָ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה: 9 וְהָיָה
כְּהַפְנֹתוֹ שְׁכְמוֹ לָלֶכֶת מֵעִם שְׁמוּאֵל וַיַּהֲפָךְ־לוֹ אֱלֹהִים לֵב אַחֵר וַיָּבֹאוּ כָּל־הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה בַּיּוֹם הַהוּא: ס
10 וַיָּבֹאוּ שָׁם הַגִּבְעָתָה וְהִנֵּה חֶבֶל־נְבִאִים לִקְרָאתוֹ וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים וַיִּתְנַבֵּא בְּתוֹכָם: 11 וַיְהִי כָּל־יוֹדְעוֹ
מֵאִתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עִם־נְבִאִים נִבָּא וַיֹּאמֶר הָעָם אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מַה־זֶּה הָיָה לִבֶן־קִישׁ הֲגַם שָׁאוּל
בַּנְּבִיאִים: 12 וַיַּעַן אִישׁ מִשָּׁם וַיֹּאמֶר וּמִי אֲבִיהֶם עַל־כֵּן הָיְתָה לְמָשָׁל הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִאִים: 13 וַיְכַל מֵהִתְנַבּוֹת וַיָּבֹא
הַבָּמָה: 14 וַיֹּאמֶר דּוֹד שָׁאוּל אֶלָיו וְאֶל־נַעֲרוֹ אָן הֲלַכְתֶּם וַיֹּאמֶר לְבַקֵּשׁ אֶת־הָאֲתֹנוֹת וַנִּרְאָה כִי־אַיִן וַנָּבוֹא
אֶל־שְׁמוּאֵל: 15 וַיֹּאמֶר דּוֹד שָׁאוּל הַגִּידָה־נָּא לִי מֶה־אָמַר לָכֶם שְׁמוּאֵל: 16 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דּוֹדוֹ הַגֵּד הִגִּיד לָנוּ כִּי
נִמְצְאוּ הָאֲתֹנוֹת וְאֶת־דְּבַר הַמְּלוּכָה לֹא־הִגִּיד לוֹ אֲשֶׁר אָמַר שְׁמוּאֵל: פ
17 וַיַּצְעֵק שְׁמוּאֵל אֶת־הָעָם אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה: 18 וַיֹּאמֶר | אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל פ
כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי הֶעֱלֵיתִי אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם וָאַצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד כָּל־הַמַּמְלָכוֹת
הַלֹּחֲצִים אֶתְכֶם: 19 וְאַתֶּם הַיּוֹם מְאַסְתֶּם אֶת־אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוּא מוֹשִׁיעַ לָכֶם מִכָּל־רָעוֹתֵיכֶם וְצָרֹתֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לוֹ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כִּי־מֶלֶךְ תָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ לִפְנֵי יְהוָה לְשִׁבְטֵיכֶם וּלְאַלְפֵיכֶם׃ 20וַיִּקְרֵב שְׁמוּאֵל אֵת כָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּכֵד
שֵׁבֶט בִּנְיָמִן׃ 21וַיַּקְרֵב אֶת־שֵׁבֶט בִּנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָו וַתִּלָּכֵד מִשְׁפַּחַת הַמַּטְרִי וַיִּלָּכֵד שָׁאוּל בֶּן־קִישׁ וַיְבַקְשֻׁהוּ וְלֹא
נִמְצָא׃ 22וַיִּשְׁאֲלוּ־עוֹד בַּיהוָה הֲבָא עֹוד הֲלֹם אִישׁ ס
וַיֹּאמֶר יְהוָה הִנֵּה־הוּא נֶחְבָּא אֶל־הַכֵּלִים׃ 23וַיָּרֻצוּ וַיִּקְחֻהוּ מִשָּׁם וַיִּתְיַצֵּב בְּתֹוךְ הָעָם וַיִּגְבַּהּ מִכָּל־הָעָם מִשְׁכְּמֹו
וָמָעְלָה׃ 24וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־הָעָם הַרְאִיתֶם אֲשֶׁר בָּחַר־בֹּו יְהוָה כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּכָל־הָעָם וַיָּרִעוּ כָל־הָעָם וַיֹּאמְרוּ
יְחִי הַמֶּלֶךְ׃ פ
25וַיְדַבֵּר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אֵת מִשְׁפַּט הַמְּלֻכָה וַיִּכְתֹּב בַּסֵּפֶר וַיַּנַּח לִפְנֵי יְהוָה וַיְשַׁלַּח שְׁמוּאֵל אֶת־כָּל־הָעָם אִישׁ
לְבֵיתֹו׃ 26וְגַם־שָׁאוּל הָלַךְ לְבֵיתֹו גִּבְעָתָה וַיֵּלְכוּ עִמֹּו הַחַיִל אֲשֶׁר־נָגַע אֱלֹהִים בִּלִבָּם׃ 27וּבְנֵי בְלִיַּעַל אָמְרוּ מַה־יֹּשִׁעֵנוּ
זֶה וַיִּבְזֻהוּ וְלֹא־הֵבִיאוּ לֹו מִנְחָה וַיְהִי כְּמַחֲרִישׁ׃ פ

11

Saulu ahima bene Amoniti

[1] Mango maguma, Nahashi mu-Amoniti aja oku matabâro, agenditwa olugerêro aha Yabeshi omu Gileadi. Abantu bw'omu Yabeshi bôshi banacibwîra Nahashi mpu: «Mashi rhunywâne na ntyo rhwanakulwira». [2] Ci kwônene go mango olya mu-Amoniti Nahashi abashuzize, erhi: «Alagi okwarhuma rhwanywana rhweshi na ninyu: Muleke njè namurhomola mweshi ngasi muguma isù ly'ekulyo na ntyo Israheli yeshi enshonyi zimubumbe. [3Abashamuka] bw'omu Yabeshi banacimubwîra mpu: «Orhangirhuleka nîrhu nsiku nda rhulike entumwa omu cihugo ca Israheli côshi, n'akaba ntâye wankarhurhabâla rhwanacihana rhweshi emunda oli». [4] Entumwa zanacihika e Gibeya emwa Saulu, zanacibwîra olubaga ebyôla binwa, n'olubaga lwayâma bwenêne. [5] Mw'agôla mango erhi Saulu akola afuluka ebwa mashwa gâge, ayisha akulikire enkafu zâge. Saulu anacidôsa erhi: «Bici ebyôla olubaga lwalakira?» Banacimumanyîsa birya binwa by'abantu b'e Yabeshi.

[6] Oku anayumva ebyôla binwa, omûka gwa Nyakasane gwamuyandagalirakwo, gwamugwârha. [7] Anaciyanka nkafu ibirhi aja azitwa bihimbi bihimbi, anacilika entumwa zajà omu cihugo ca bene Israheli côshi n'okujà kwabwîra abantu, erhi: «Mpu ngasi orhajiri oku matabâro bôshi na Saulu haguma na Samwel, naye banajà bamurhôla bihimbi bihimbi aka ezira nkafu zâge». Okubundi obwôla, obwôba bwa Nyamuzinda bwanacibarhogerakwo bôshi, bashagamukira oku matabâro nka muntu muguma. [8] Saulu abaganja, bôshi okubanali erhi bakola bali aha Bezeki: Bene Israheli bali bihumbi magana asharhu, na bene Yuda bali balume bihumbi makumi asharhu. [9] Banacibwîra zirya ntumwa zaliyishire, mpu: «Mugendibwîra abantu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

b'e Yabeshi omu Giieadi, erhi: “Irhondo mwabona obuyokoke gala mango izûba liyerêra». Zirya ntumwa zagaluka zajibwîra abantu b'e Yabeshi kulya zarhumagwa, nabo bôshi bajàmwo omwîshingo munene bwenêne. [10] Abo bantu b'e Yabeshi banacibwîra balya Banya-Amoniti erhi: “Irhondo Lyo rhwayisha emunda muli, mwene murhujirirage oku mubwîne kuii kwinjà». [11] Oku lusiku lwakulikiraga, Saulu agabanya engabo yâge muii mirhwe isha rhu. Bôshi bayongoberera omu legerero lw'Abanya-Amoniti mucêracêra. Babahima erhi izûba liyerera. Abashugunukaga bagenda emihanda erhashinganana.

Saulu ayîmikwa

[12] Olubaga lwanacibwîra Samwel, mpu: «Ndi olya waderhaga mpu: Ka Saulu ye wakaba Mwâmi wîrhu? Orhuhè abola bantu rhubanige». [13] Ci kwônene Saulu ashuza erhi: «Ntâye wakayîrhwa ene, bulya oku lw'ene Nyamuzinda ye yokwire olubaga lwâge lw'Israheii.» [14] Samwel abwîra olubaga, erhi: «Mukanye duba, rhujè aha Giligali rhuge nd'iyimanikiraho obwâmi. » [15] Olubaga lwanacija e Giligali, lwayimikiraho Saulu omu masù ga Nyamubâho. Barherekêra ahola Giligali enterekêro z'okushenga omurhûla emwa Nyamubâho na bene Israheli bashagalukira halya bwenêne.

1 Samuel BHS 11

1 וַיַּעַל נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי וַיִּחַן עַל־יָבֵישׁ גִּלְעָד וַיֹּאמְרוּ כָּל־אַנְשֵׁי יָבֵישׁ אֶל־נָחָשׁ כְּרָת־לָנוּ בְרִית וְנַעַבְדֶךָּ: 2 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי בְּזֹאת אֶכְרֹת לָכֶם בְּנָקֹור לָכֶם כָּל־עֵין יָמִין וְשַׂמְתִּיהָ חֶרְפָּה עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: 3 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו זְקֵנֵי יָבֵישׁ
הֶרֶף לָנוּ שִׁבְעַת יָמִים וְנִשְׁלְחָה מַלְאָכִים בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְאִם־אֵין מוֹשִׁיעַ אֹתָנוּ וְיָצָאנוּ אֵלֶיךָ: 4 וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים
גִּבְעַת שָׁאוּל וַיְדַבְּרוּ הַדְּבָרִים בְּאָזְנֵי הָעָם וַיִּשְׂאוּ כָל־הָעָם אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ: 5 וְהִנֵּה שָׁאוּל בָּא אַחֲרֵי הַבָּקָר
מִן־הַשָּׂדֶה וַיֹּאמֶר שָׁאוּל מַה־לָּעָם כִּי יִבְכּוּ וַיְסַפְּרוּ־לוֹ אֶת־דִּבְרֵי אַנְשֵׁי יָבֵישׁ: 6 וַתִּצְלַח רוּחַ־אֱלֹהִים עַל־שָׁאוּל
בְּשָׁמְעוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד: 7 וַיִּקַּח צֶמֶד בָּקָר וַיְנַתְּחֵהוּ וַיְשַׁלַּח בְּכָל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל בְּיַד הַמַּלְאָכִים |
לֵאמֹר אֲשֶׁר לֹא־יֵצֵא אַחֲרֵי שָׁאוּל וְאַחַר שְׁמוּאֵל כֹּה יֵעָשֶׂה לִבְקָרֹו וַיִּפֹּל פַּחַד־יְהוָה עַל־הָעָם וַיֵּצְאוּ כְּאִישׁ
אֶחָד: 8 וַיִּפְקְדֵם בְּבֶזֶק וַיִּהְיוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְאִישׁ יְהוּדָה שְׁלֹשִׁים אָלֶף: 9 וַיֹּאמְרוּ לַמַּלְאָכִים הַבָּאִים
כֹּה תֹאמְרוּן לְאִישׁ יָבֵישׁ גִּלְעָד מָחָר תִּהְיֶה־לָּכֶם תְּשׁוּעָה בְּחֹם הַשָּׁמֶשׁ וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים וַיַּגִּידוּ לְאַנְשֵׁי יָבֵישׁ
וַיִּשְׂמָחוּ: 10 וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי יָבֵישׁ מָחָר נֵצֵא אֲלֵיכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָנוּ כְּכָל־הַטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם: ס
11 וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּשֶׂם שָׁאוּל אֶת־הָעָם שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים וַיָּבֹאוּ בְתוֹךְ־הַמַּחֲנֶה בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר וַיַּכּוּ אֶת־עַמּוֹן עַד־חֹם
הַיֹּום וַיְהִי הַנִּשְׁאָרִים וַיָּפֻצוּ וְלֹא נִשְׁאֲרוּ־בָם שְׁנַיִם יָחַד: 12 וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־שְׁמוּאֵל מִי הָאֹמֵר שָׁאוּל יִמְלֹךְ עָלֵינוּ תְּנוּ
הָאֲנָשִׁים וּנְמִיתֵם: 13 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לֹא־יוּמַת אִישׁ בַּיֹּום הַזֶּה כִּי הַיֹּום עָשָׂה־יְהוָה תְּשׁוּעָה בְּיִשְׂרָאֵל: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לְכוּ וְנֵלְכָה הַגִּלְגָּל וּנְחַדֵּשׁ שָׁם הַמְלוּכָה׃ 15וַיֵּלְכוּ כָל־הָעָם הַגִּלְגָּל וַיַּמְלִכוּ שָׁם אֶת־שָׁאוּל
לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָּל וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם זְבָחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם שָׁאוּל וְכָל־אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד־מְאֹד׃ פ

12

Ebinwa bya Samwel by'okuleka Saulo omu bucîrânuzi

[1] Samwel anacibwîra bene Israheli, erhi: «Ka murhabwini oku nakagiyumvîrhiza akanwa kinyu, muli ebi mwanampunaga byôshi, kwarhuma nyimika omwâmi winyu. [2] Lero mubonage, oku ye mwâmi okola wakamurhegeka oyo. Bulya ncikolera mushosi, muntu wa mvi, na bagala bani abâla ekarhî kinyu. Niono nàmushokolîre kurhenga eburho bwâni kuhika gano mango. [3] Mumbwîne niono ndi hanola, mumbwîre embere za Nnâmahanga n'embere z'oyu mwambali wâge, nkafu erhi ndogomi ya ndi nkola nyanzire. Indi nababazize nîsi erhi kumurhindibuza? Indi nkola mpunyire empongano, mpu lyo muh'olubanja. Mweshi mwananyêrera.» [4] Bôshi banacishuza, mpu: «Orharhujiriraga bubî buci, orhanarhulihuzagya orhanahambiraga mpongano ya ndi». [5] Anashubibabwîra, erhi: «Nyamubâho yêne muhamiriza ekarhî kîrhu rhweshi, n'oyôla mwambali ali muhamiriza wâni olu lusiku lw'ene, oku ntà kantu kabi mwavumbwîre omu bwôrhere bwâni.» Olubaga lwanacishuza mpu: «Neci ali muhamîrizi.» [6] Samwel anacibwîra olubaga erhi: «Nyamubâho wayimanikaga Mûsa na Aròni anakûla olubaga lwinyu e Mîsiri, ali muhamîrizi wâni. [7] Mushegerage hanola, bunôla nkolaga namuyêreka aminja Nyamubâho amujirire mwe n'aba busi binyu. [8] Neci erhi Yakôbo aba akola ali e Mîsiri, Abanya-Mîsiri barhindubuza ababusi binyu, nabo bayimbirira Nyamubâho abarhumira Mûsa na Aròni mpu babarhenze eyo, abatulire hano hantu. [9] Ci kwônene bayibagira Lungwe wâbo, naye abahâna emwa Sisera murhambo w'engabo ya Hasori: Kandi ashubibahâna emwa Abafilistini n'emwa mwâmi w'e Mowabu, abola bôshi babalibuza n'entambala nyinji. [10] Go mango bayakuzize Nyamubâho, mpu: Rhwakuhemukire Yâgirwa Nyakasane rhwakuleka, lero rhwagendikolera abandi banyamuzinda, bo ba Bali, ba Astarte: mpu ci bunôla orhulikuzagye oku bashombanyi bîrhu, lero rhukolaga rhuhizire okukukolera.» [11] Lungwe abarhumira Yerubali, abarhumira Baraki, abarhumira Yefutè, na Samwel, abalikuza oku bashombanyi, bali bazongolosire, n'enyuma ly'aho mwabona omurhûla. [12] Kandi amango mwabonaga Nahashi, mwâmi muguma wa bene Amoniti, mweshi erhi mubona oku adwîrhe amurhega, mwene mwambwîra mpu lero ninyu mubè n'omwâmi wakamurhegeka n'obwôla Nyamubâho yenene ye Mwâmi winyu. [13] Alagi bunôla omwâmi mwacishogaga, ye mwâmi mwashengaga; sinzagyi oku Nyamubâho amamushobôza omwâmi wakamurhegeka. [14] Mukarhînya Nyamubâho, munamukolere, mukanayumwa izù lyâge, n'akaba murhacicîhindwiri oku kanwa ka Nyamubâho, na kandi mwoyo, haguma n'oyo mwâmi winyu, erhi mwakashimba Nyamubâho, Nyamuzinda winyu, kuli kwinjà.

[15] Ci kwônene erhi mwakabula kushimba izù lya Nyamubâho, okuboko kwâge

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kwanamugombya nka kula kwagombagya ababusi binyu. [16] Murhangibera ahâla buno, lyo mubona ecirhangazo Lungwe ajira omu masù ginyu. [17] Ka garhali mango ga kurhema engano gano? Nkola nashenga Nyamubâho, amurhumire emilazo n'enkuba mwabonerako bubî bunene bunganaci mwajizire embere za Nyamubâho erhi muhambira okubà n'omwâmi. [18] Samwel ashenga Nyamubâho, na Nyamubâho alika olwôla lusiku emilazo n'enkuba, ntyo olubaga lwayôboha bwenêne Nyamubâho na Samwel. [19] Oluhaga lwôshi lwanacihwira Samwel mpu: «Oshengere abarhumisi bâwe oyûla Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, rhurhafaga, bulya oku mabî gîrhu rhwayushwirekwo okuhûna omwâmi». [20] Samwel ashuza olubaga erhi: «Murhayôbohaga, mwajizire agôla mabî gôshi, ci mumanye murhacihinduliraga Nyamubâho, ci mukolere Nyamubâho n'omurhima gwinyu gôshi. [21] Mumanye mwakashubiderha mpu mukola mwagendikulikira eby'obukurungu n'obwo birhankanamuciza ciru, bulya bya busha. [22] Bulya arhankalekerera oluhaga lwâge erhi izîno lyâge lirhuma, bulya Nyamubâho yenene ahizire okumujira lubaga lwâge[z].

[23] Kuli nie ntà mango nankagomera Nyamubâho, omu kuleka okukamushengera. Ci namubwîriza enjira nyinjà na nongedu. [24] Casiga murhinye Nyakasane munamukolere n'omurhima gwinyu gôshi. Mwene mwanahashibona minjà maci amajira ekarhî kinyu. [25] Ci kwônene, erhi mwankashubikajira amabî, abè mwe, abè oyo mwâmi winyu, mwanahungumuka.

1 Samuel BHS 12

1 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל הִנֵּה שָׁמַעְתִּי בְקֹלְכֶם לְכֹל אֲשֶׁר־אֲמַרְתֶּם לִי וָאַמְלִיךְ עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ: 2 וְעַתָּה הִנֵּה
הַמֶּלֶךְ | מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם וַאֲנִי זָקַנְתִּי וָשַׂבְתִּי וּבָנַי הִנָּם אִתְּכֶם וַאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְּעֻרַי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה: 3 הִנְנִי
עֲנוּ בִי נֶגֶד יְהוָה וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ אֶת־שׁוֹר | מִי לָקַחְתִּי וַחֲמוֹר מִי לָקַחְתִּי וְאֶת־מִי עָשַׁקְתִּי אֶת־מִי רַצּוֹתִי וּמִיַּד־מִי
לָקַחְתִּי כֹּפֶר וְאַעְלִים עֵינַי בּוֹ וְאָשִׁיב לָכֶם: 4 וַיֹּאמְרוּ לֹא עָשַׁקְתָּנוּ וְלֹא רַצּוֹתָנוּ וְלֹא־לָקַחְתָּ מִיַּד־אִישׁ
מְאוּמָה: 5 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֵד יְהוָה בָּכֶם וְעֵד מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מְצָאתֶם בְּיָדִי מְאוּמָה וַיֹּאמֶר עֵד: פ
6 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן וַאֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת־אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: 7 וְעַתָּה
הֻתְיַצְּבוּ וְאִשָּׁפְטָה אִתְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֶת כָּל־צִדְקֹת יְהוָה אֲשֶׁר־עָשָׂה אִתְּכֶם וְאֶת־אֲבוֹתֵיכֶם: 8 כַּאֲשֶׁר־בָּא יַעֲקֹב
מִצְרַיִם וַיִּזְעֲקוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם וַיֹּשְׁבוּם בַּמָּקוֹם
הַזֶּה: 9 וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכֹּר אֹתָם בְּיַד סִיסְרָא שַׂר־צְבָא חָצוֹר וּבְיַד־פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ
בָם: 10 וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ חָטָאנוּ כִּי עָזַבְנוּ אֶת־יְהוָה וַנַּעֲבֹד אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעַשְׁתָּרוֹת וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ מִיַּד
אֹיְבֵינוּ וְנַעַבְדֶךָּ: 11 וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יְרֻבַּעַל וְאֶת־בְּדָן וְאֶת־יִפְתָּח וְאֶת־שְׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב

[z] **12.22** Nyamubâho ahizire okujira Israheli lubaga lwâge: Rhulole omu Lul 94, 14; Yoz 7, 9; Eze 20, 9. 14. 44; 36, 22; Lul.79, 9-10 (na ntyo na ntyo).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַתֵּשְׁבוּ בֶּטַח׃ 12וַתִּרְאוּ כִּי־נָחָשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ וַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם
מַלְכְּכֶם׃ 13וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם אֲשֶׁר שְׁאִלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ׃ 14אִם־תִּירְאוּ אֶת־יְהוָה
וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ וּשְׁמַעְתֶּם בְּקֹלוֹ וְלֹא תַמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה וְהְיִתֶם גַּם־אַתֶּם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מָלַךְ עֲלֵיכֶם אַחַר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃ 15וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם אֶת־פִּי יְהוָה וְהָיְתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם וּבַאֲבֹתֵיכֶם׃ 16גַּם־עַתָּה
הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר יְהוָה עֹשֶׂה לְעֵינֵיכֶם׃ 17הֲלוֹא קְצִיר־חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה וְיִתֵּן
קֹלוֹת וּמָטָר וּדְעוּ וּרְאוּ כִּי־רָעַתְכֶם רַבָּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׁאוֹל לָכֶם מֶלֶךְ׃ ס
18וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קֹלֹת וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד אֶת־יְהוָה וְאֶת־שְׁמוּאֵל׃ 19וַיֹּאמְרוּ
כָל־הָעָם אֶל־שְׁמוּאֵל הִתְפַּלֵּל בְּעַד־עֲבָדֶיךָ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאַל־נָמוּת כִּי־יָסַפְנוּ עַל־כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׁאֹל לָנוּ
מֶלֶךְ׃ ס
20וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אַל־תִּירָאוּ אַתֶּם עֲשִׂיתֶם אֶת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת אַךְ אַל־תָּסוּרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם
אֶת־יְהוָה בְּכָל־לְבַבְכֶם׃ 21וְלֹא תָסוּרוּ כִּי | אַחֲרֵי הַתֹּהוּ אֲשֶׁר לֹא־יוֹעִילוּ וְלֹא יַצִּילוּ כִּי־תֹהוּ הֵמָּה׃ 22כִּי לֹא־יִטֹּשׁ
יְהוָה אֶת־עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם׃ 23גַּם אָנֹכִי חָלִילָה לִי מֵחֲטֹא לַיהוָה
מֵחֲדֹל לְהִתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם וְהוֹרֵיתִי אֶתְכֶם בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה׃ 24אַךְ | יְרָאוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ בֶּאֱמֶת
בְּכָל־לְבַבְכֶם כִּי רְאוּ אֵת אֲשֶׁר־הִגְדִּל עִמָּכֶם׃ 25וְאִם־הָרַע תָּרֵעוּ גַּם־אַתֶּם גַּם־מַלְכְּכֶם תִּסָּפוּ׃ פ

13

[1] Saulu alwîsa Abafilistini anarhangira okugoma

[1] Saulu ali akola agwêrhe emyâka erhi aba Mwâmi. Ayimire myâka ibirhi ali mwâmi omu Israheli[a]. [2] Saulu anacicîshoga bantu bihumbi bisharhu omu bene Israheli: Bihumbi bibirhi byakazâgibêra bôshi naye aha Mikimasi n'oku ntondo ya Beteli, n'abandi ba cihumbi bàbaga bôshi na Yonatani aha Gibeya emwa bene Benyamini. Abandi basigalaga omu lubaga abarhuma ngasi baguma omu mwababwe. [3] Yonatani ayîrha owali murhambo w'Abafilistini wabaga aha Gibeya n'Abafilistini bamanya ogwo mwanzi. Saulu abûhisa omushekera omu cihugo côshi, na Bene Israheli bôshi bayumva ogwôla mwanzi oku: [4] Saulu anayisire omurhambo w'Abafilistini, n'Israheli yeshi akola ahigirwe n' Abafilistini. Olubaga lwôshi lwashubukiraho Saulu aha Giligali. [5] Abafilistini banacishûbûzanya mpu bagendilwîsa bene

[a] **13.1** : Omwandisi arhalimanyire emyâka ya Saulu erhi aba Mwâmi, kandi kubè erhi kuhera yamuhezire. Omwandisi arhamanyiri bwinjinjà erhi neci myâka ibirhi arhegesire Israheli. Buzinda bwanyuma bacikebirwe mpu Saulu ayîmire myâka makumi ani (Ebj 13, 21). 13, 7: Saulu alicîshozîrwe na Nyamuzinda, afungira Israheli; bunzinda Saulu alikirirwa na Nyamubâho. Omu bulonza bwâge, Nyamubâho azigira Yakôbo, aleka Ezau; acîshoga Israheli ekarhî k'agandi mashanja. Nyamubâho agendekera ntyo erhi acîshoga entumwa, erhi ahamagala Paolo, erhi ahamagala ngasi mukristu. Ci kwône, Nyamubâho arhuyigîrizize oku anagendekere okurhushobôza engalo zage amango rhumuyemîre. Saulu arhashuzagya oku izù lya Nnâmahanga, ntyo Nnâmahanga amuleka (Lolà 1 Sam 15, 10-23).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Israheli; bali badwîrhe ngâlè bihumbi makumi asharhu, na bihumbi ndarhu bya basirika balwira oku nfarasi n'eyindi ngabo y'abantu bali banji nka mushenyi gw'oku nyanja. Banaciyisha batwa olugerêro aha Mikimasi olunda lwa Beti-Aweni. [6] Erhi abantu b'Israheli babona oku ntaho bacifunyukira bulya bali erhi bagosirwe enyunda zôshi, barhondêra okucifulika baguma omu nyâla, abandi omu malumba, abandi omu mabuye, abandi omu nyenga n'abandi omu mina y'okulega amîshi, abandi omu mahwa. [7] Abahàbraniya bayikira ciru Yordani kuhika e Gadi n'e Gileadi.

Samwel na Saulo barhenganakwo

Agola mango erhi Saulu[b] aciri e Gilgali n'olubaga erhi ludwîrhe lwajugumira e burhambi bwâge. [8] Alinda nsiku nda nka kulya amango omulêbi Samwel anali atwîre. Ci Samwel arhayishaga duba aha Gilgali. Olubaga lwarhôndêra okuyâka n'okucijira kuli na Saulu. [9] Lero ahola Saulu aderha, erhi: «Nderheri enterekêro y'embâgwa n'enterekêro y'okushenga omurhûla. Yêne anacihêra enterekêro.» [10] Oku ayusihêra ntya, naye Samwel ayisha, Saulu ahuluka mpu agendimuyankirira anamulamuse. [11] Samwel anacimubwîra, erhi: «Kurhi wajizire?» Saulu ashuza, erhi: «Ene mbona oku olubaga lukola ludwîrhe lwandeka, lwanayakira kuli, n'erhi obà orhayishaga lulya lusiku watwâga, n'ene mbona oku Abafilistini bamahanda aha Mikimasi. [12] Naderha nti Abafilistini ene bakola banyandagilirakwo aha Gilgali na ciru ntanacishenga Nnâmahanga. Okubundi namarhôla omuhigo namarherekêra enterekêro y'embâgwa. [13] Samwel anashuza Saulu erhi: «Wajizire nka musirhe; ocishimbaga irhegeko lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe anakuhaga, Nyamubâho anali ayimânika obwâmi bwâwe omu Israheli ensiku zôshi. [14] Ci kwônene obwâmi bwâwe ntà misî bwacijira. Nyamubâho analongize owundi olya oli n'omurhima gwâge, olya wankahasha okukacîkubagira ye, oyo ye anajizire mwâmi w'olubaga lwâge, bulya orhashimbire oku Nyamubâho anali akurhegesire. [15] Samwel ayimuka e Gilgali aja e Geba emwa bene Benyamini. Saulu aganja abantu bali bacisigire bôshi naye, bahika omu bantu magana gali ndarhu.

Okucîrheganya oku ntambala

[16] Saulu n'omugala Yonatani n'olubaga lwali lucisigire bôshi nabo, babêra aha Geba emwa bene Benyamini, nabo Abafilistini bajitwa olugerêro aha Mikimasi. [17] Omurhwe gw'Abafilistini balya banali b'entwâli barhenga omubirâlo bayisha bigamba bisharhu: cigamba ciguma cayisha omu njira y'e Ofra ebwa cihugo ca Shuwala. [18] Ecindi cigamba cayisha omu njira y'e Betoroni,

---

[b] **13.7** : Saulu alicîshozîrwe na Nyamuzinda, afungira Israheli; bunzinda Saulu alikirirwa na Nyamubâho. Omu bulonza bwâge, Nyamubâho azigira Yakôbo, aleka Ezau; acîshoga Israheli ekarhî k'agandi mashanja. Nyamubâho agendekera ntyo erhi acîshoga entumwa, erhi ahamagala Paolo, erhi ahamagala ngasi mukristu. Ci kwône, Nyamubâho arhuyigîrizize oku anagendekere okurhushobôza engalo zage amango rhumuyemîre. Saulu arhashuzagya oku izù lya Nnâmahanga, ntyo Nnâmahanga amuleka (Lolà 1 Sam 15, 10-23).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'ecindi cigamba carhôla enjira cayisha burhambirhambi oku kabanda ka Sebayini, olunda lw'irûngu. [19] Muli agôla mango, omu Israheli murhabaga mutuzi n'omuguma, bulya Abafilistini bali erhi badesire mpu irhondomumanye Abayahudi bakatula engôrho nîsi erhi amatumu. [20] Na ntyo bene Israheli bakagigendishâshula ngasi muntu: oyûla omugushu gwâge, ola enfuka yâge, ola embasha yâge erhi kabangûlo kâge emwa Abafilistini. [21] Na ntyôla lero, ebyoji byâbo byôshi byali erhi byatuhire: ebigembe, emisholo, emigera, emishurhi, embasha nsungunu n'ene- nene byôshi byali bihûnyire okushâshulwa. [22] Ciru na mw'olwo lusiku lw'oku- lwa lwoncne, omu lubaga murhali owaligwêrhe itumu nîsi erhi ngôrho omu maboko gâge. Saulu n'omugala Yonatani bone bali babigwêrhe. [23] Murhwe muguma gw'Abafilistini gwakanya gwagcndikubikira omu njira y'e Mikimasi.

1 Samuel BHS 13

1 בֶּן־שָׁנָה שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ וּשְׁתֵּי שָׁנִים מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃ 2 וַיִּבְחַר־לוֹ שָׁאוּל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים׀ מִיִּשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ עִם־שָׁאוּל
אַלְפַּיִם בְּמִכְמָשׂ וּבְהַר בֵּית־אֵל וְאֶלֶף הָיוּ עִם־יְונָתָן בְּגִבְעַת בִּנְיָמִן וְיֶתֶר הָעָם שִׁלַּח אִישׁ לְאָהָלָיו׃ 3 וַיַּךְ יְונָתָן אֶת
נְצִיב פְּלִשְׁתִּים אֲשֶׁר בְּגֶבַע וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים וְשָׁאוּל׀ תָּקַע בַּשּׁוֹפָר בְּכָל־הָאָרֶץ לֵאמֹר יִשְׁמְעוּ
הָעִבְרִים׃ 4 וְכָל־יִשְׂרָאֵל שָׁמְעוּ לֵאמֹר הִכָּה שָׁאוּל׀ אֶת־נְצִיב פְּלִשְׁתִּים וְגַם־נִבְאַשׁ יִשְׂרָאֵל בַּפְּלִשְׁתִּים וַיִּצָּעֲקוּ הָעָם
אַחֲרֵי שָׁאוּל הַגִּלְגָּל׃ 5 וּפְלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ ׀ לְהִלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים אֶלֶף רֶכֶב וְשִׁשֶּׁת אֲלָפִים פָּרָשִׁים וְעָם כַּחוֹל
אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־הַיָּם לָרֹב וַיַּעֲלוּ וַיַּחֲנוּ בְמִכְמָשׂ קִדְמַת בֵּית אָוֶן׃ 6 וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל רָאוּ כִּי צַר־לוֹ כִּי נגש [נִגַּשׂ] הָעָם וַיֵּתְחַבְּאוּ
הָעָם בַּמְּעָרוֹת וּבַחֲוָחִים וּבַסְּלָעִים וּבַצְּרִחִים וּבַבֹּרוֹת׃ 7 וְעִבְרִים עָבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶרֶץ גָּד וְגִלְעָד וְשָׁאוּל׀ עוֹדֶנּוּ בַגִּלְגָּל
וְכָל־הָעָם חָרְדוּ אַחֲרָיו׃ 8 וַיּוֹחֶל ׀ שִׁבְעַת יָמִים לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר שִׁמוּאֵל וְלֹא־בָא שְׁמוּאֵל הַגִּלְגָּל וַיָּפֶץ הָעָם
מֵעָלָיו׃ 9 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל הַגִּשׁוּ אֵלַי הָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים וַיַּעַל הָעֹלָה׃ 10 וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְהַעֲלוֹת הָעֹלָה וְהִנֵּה שְׁמוּאֵל בָּא
וַיֵּצֵא שָׁאוּל לִקְרָאתוֹ לְבָרְכוֹ׃ 11 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל מֶה עָשִׂיתָ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כִּי־רָאִיתִי׀ כִּי־נָפַץ הָעָם מֵעָלַי וְאַתָּה
לֹא־בָאתָ לְמוֹעֵד הַיָּמִים וּפְלִשְׁתִּים נֶאֱסָפִים מִכְמָשׂ׃ 12 וָאֹמַר עַתָּה יֵרְדוּ פְלִשְׁתִּים אֵלַי הַגִּלְגָּל וּפְנֵי יְהוָה לֹא חִלִּיתִי
וָאֶתְאַפַּק וָאַעֲלֶה הָעֹלָה׃ ס
13 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל נִסְכַּלְתָּ לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת־מִצְוַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר צִוָּךְ כִּי עַתָּה הֵכִין יְהוָה אֶת־מַמְלַכְתְּךָ
אֶל־יִשְׂרָאֵל עַד־עוֹלָם׃ 14 וְעַתָּה מַמְלַכְתְּךָ לֹא־תָקוּם בִּקֵּשׁ יְהוָה לוֹ אִישׁ כִּלְבָבוֹ וַיְצַוֵּהוּ יְהוָה לְנָגִיד עַל־עַמּוֹ כִּי לֹא
שָׁמַרְתָּ אֶת אֲשֶׁר־צִוְּךָ יְהוָה׃ פ
15 וַיָּקָם שְׁמוּאֵל וַיַּעַל מִן־הַגִּלְגָּל גִּבְעַת בִּנְיָמִן וַיִּפְקֹד שָׁאוּל אֶת־הָעָם הַנִּמְצְאִים עִמּוֹ כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ׃ 16 וְשָׁאוּל
וְיוֹנָתָן בְּנוֹ וְהָעָם הַנִּמְצָא עִמָּם יֹשְׁבִים בְּגֶבַע בִּנְיָמִן וּפְלִשְׁתִּים חָנוּ בְמִכְמָשׂ׃ 17 וַיֵּצְא הַמַּשְׁחִית מִמַּחֲנֵה פְלִשְׁתִּים
שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים הָרֹאשׁ אֶחָד יִפְנֶה אֶל־דֶּרֶךְ עָפְרָה אֶל־אֶרֶץ שׁוּעָל׃ 18 וְהָרֹאשׁ אֶחָד יִפְנֶה דֶּרֶךְ בֵּית חֹרוֹן וְהָרֹאשׁ
אֶחָד יִפְנֶה דֶּרֶךְ הַגְּבוּל הַנִּשְׁקָף עַל־גֵּי הַצְּבֹעִים הַמִּדְבָּרָה׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

19 וְחָרָשׁ לֹא יִמָּצֵא בְּכֹל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי־אָמְרֵ֣ פְלִשְׁתִּים פֶּן יַעֲשׂוּ הָעִבְרִים חֶרֶב אוֹ חֲנִית׃ 20 וַיֵּרְדוּ כָל־יִשְׂרָאֵל
הַפְּלִשְׁתִּים לְלָטוֹשׁ אִישׁ אֶת־מַחֲרֵשְׁתּוֹ וְאֶת־אִתּוֹ וְאֶת־קַרְדֻּמּוֹ וְאֶת מַחֲרֵשָׁתוֹ׃ 21 וְהָיְתָה הַפְּצִירָה פִּים לַמַּחֲרֵשֹׁת
וְלָאִתִּים וְלִשְׁלֹשׁ קַלְשׁוֹן וּלְהַקְרְדֵּמִים וּלְהַצִּיב הַדָּרְבֶּן׃ 22 וַיְהִי בְּיוֹם מִלְחֶמֶת וְלֹא נִמְצָא חֶרֶב וַחֲנִית בְּיַד כָּל־הָעָם
אֲשֶׁר אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־יוֹנָתָן וַתִּמָּצֵא לְשָׁאוּל וּלְיוֹנָתָן בְּנוֹ׃ 23 וַיֵּצֵא מַצַּב פְּלִשְׁתִּים אֶל־מַעֲבַר מִכְמָשׂ׃ ס

14

Oburhwâli bwa Youatani mugala wa Saulu

1 Lusiku luguma, Yonatani mwene Saulu anacibwîra omwambali wakazâgimurhwaza
omurhana gw'emirasano, erhi: «Kanya rhuyikire mwa lula lugerêro lw'Abafilistini luli hala
ishiriza». 2 Ci kwônene arhamanyîsa-gya îshe ogwomuhigo. Mw'agôla mango erhi ahanzire oku
kafendefende ka Gibeya idako ly'omurhi baderha grenadina gwabaga aha Migroni, haguma
n'omurhwe gwâge gw'abantu hôfi magana gali ndarhu. 3 Ahiya mugala wa Ahitubu, mulumuna
wa Ikabodi, mugala wa Pinehasi, mugala wa Eli, ye wali mudâhwa wa Nyakasane aha Silo, ye
wali odwîrhe ecishuli c'omudâhwa mukulu. Olubaga lurhali lumanyire oku Yonatani
anabarhenziremwo.

4 Omu myongobana Yonatani alonzagya okugera mpu ayikirire mw'Abafilistini mwâli
ebirimbirimbi by'amabuye olunda n'olundi, ciguma caderhagwa Bosesi ecindi caderhagwa Sene,
byayôrhaga nka mino ekanwa. 5 Lino liguma lyabaga olunda lw'e Mikimasi. Elindi olunda lw'e
Geba. 6 Yonatani anacibwîra olya wakagimurhwaza omurhana gw'emirasano, erhi: «Yisha
rhuhike omu lugerêro lw'ebira bimpubi birhakembûlwa. Hali amango Nyamuzinda ankarhujirira
akantu, kalya kankarhuciza, bulya anakolêsa akantu kanyinyi nk'oku akakolêsa akanene.»

7 Olya mwambali anacimushuza, erhi: «Ojire ngasi kantu onayumvîrhe kakuli emurhima; kanya
rhugende obwo oyumvîrhe omurhima gukuhire». 8 Yonatani anacimubwîra, erhi: «Lolà oku
rhukola rhwayikirira emunda bala babisha bali, rhunaciyêrekebo. 9 Bakarhubwîra mpu: Yimangi
aho kuhika rhuhike emunda muli, rhwanabêra halya, rhurhakasôkera emunda bali. 10 Ci kwônene
bakarhubwîra mpu: Musôkere eno, rhunasôke bulya erhi kwo kuderha oku Nyamubâho
anabahizire omu maboko gîrhu. Co cimanyîso cîrhu ecôla.»

11 Oku banali babirhi baciyêreka lulya lugerêro lw'Abafilistini, nabo Abafilistini erhi bababona
baderha mpu: «Langiri Abayahudi bahuluka omu mina bali bacifulisire». 12 Balya bantu bali oku
lugerêro banacibwîra Yonatani n'olya mwambali wakazâgimurhwaza omurhana gw'emirasano,
erhi: «Muyîshe enôla munda rhwamubwîra akantu». Yonatani anacibwîra olya mwambali wâge
wakazigimurhwaza omurhana gw'emirasano, erhi: «Sôka onkulikire bulya Nyamubâho

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anabahânyire omu maboko ga Israheli». [13] Yonatani ayisha ayandala n'amaboko n'amagulu, erhi ayimizibwe n'olya mwambali omurhwaza omurhana gw'emirasano yâge. Abashombanyi bayisha bahenanguka embere za Yonatani n'olya mwambali ayisha abanigûza omu nyuma zâge. [14] Kunigûza abantu kwâbo kurhanzi, Yonatani bôshi n'olya mwambali omurhwaza omurhana gw'emirasano bayîrha bantu hôfi makumi abirhi omu hantu ha bugali busungunu hali nka cihimbi ca aha omuntu akahinga mulegerege muguma.

Entambala yalumira omu lugerêro n'omu lugo lwôshi

[15] Oboba bwazûka omu lugerêro, Omu lugo, kuguma n'omu karhî k'olubaga lwôshi; abali okw'icumbi nabo bajuguma, ciru n'ezàli ntwâli zageramwo ogwa nyegenye, idaho lyageramwo omusisi: Barhungwa n'obwôba bwa Nyamuzinda. [16] Bene Saulu bali ebulabi aha Gibeya n'emwa bene Benyamini, balangîra olubaga lw'ababisha lwazukamwo obunyagasi n'akavulindi olunda n'olundi. [17] Saulu anacibwîra erya ngabo yali bôshi naye, erhi: «Geranimwomulole ndi rhwali rhweshi arhanaciri muli rhwe». Bôshi bagezanyamwo amasù, babona ' Yonatani n'omwambali omurhwaza omurhana gw'emirhasane arhahali. [18] Sau lu abwîra Ahiya, erhi: «Oyegeze omucîmba gwa Nyamuzinda hanôla». Mw'agôla mango omucîmba gwa Nyamuzinda gwali bôshi na bene Israheli mw'olo lugerêro. [19] Agola mango Saulu akazâgishambâla bôshi n'omudâhwa, okushamîra kwaluga bwenêne omu lugerêro lw'Abafilistini. Saulu anacibwîra omudâhwa, erhi: «Galula okuboko kwâwe». [20] Okubundi obwôla, Saulu n'erya ngabo y'abantu bali bôshi naye erhi babà bamajà mulali balîkûla bajà oku matabâro, nalolà: eyôla munda, erhi engôrho ya muguma eri oku wâbo, bazukamw'akavange kanene bwenêne. [21] Abayahudi bali bashizire Abafilistini bali bagenzikinwe oku matabâro erhi bahika halya bagoma, bagwasanya haguma n'abandi bene Israheli baliyishire haguma na Saulu na Yonatani. [22] Na ngasi bene Israheli bali bacifulisire omu ntondo ya Efrayimu, erhi bayumva oku Abafilistini bakuzire omulindi bayaka, nabo bayandagala n'abandi bene Israheli omu kulwa. [23] Kwo Nyamubâho ayokwire bene Israheli ntyo olwôla lusiku.

Yonatani arhashimbaga akanwa ka Saulo

Entamhala yanacija yayushuka kuhika aha Betoroni. [24] Oku olubaga luli bufa n'omurhamo lwamakoya bwenêne, Saulu agalilugasha erhi: «Mâshi abè buligo owankaderha mpu ahira akalyo ekanwa kuhika bijingo, embere nâni ncîhôlere omu kuniguza abanzi bani!». Ntâye wadesire mpu akalya akalyo n'obwôla igulu lyôshi lidwîrhe lyacishalula aha kasirahinga. [25] Banacihika omu muzirhu na muli ogôla muzirhu erhi obllci budwîrhe bwahululiramwo okw'idaho. [26] Nalo olubaga lwanacija omu muzirhu halya obûci bwakazigihululira; ci ntâye wadesire mpu akahira okuboko ekanwa bulya lwali luyôbohire gulya mwigasho. [27] Ci kwônene Yonatani arhamanyaga amango îshe Saulu agashaga olubaga. Ayêrekeza irhwerhwe ly'akarhi, ali afumbasire, alifunda omu cigukulu c'obûci ahêka okuboko kwâge ebwa kanwa, amasù gâge

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gashubizibûka. [28] Lero muntu muguma omu lubaga anacirhenga omu kanwa aderha, erhi: «Sho anagashire olubaga mpu: Ahere ene owankahuma oku biryo; olubaga erhi kukola kukoya bwenêne». [29] Yonatani anacishuza erhi: «Larha amasherêza ecihugo. Ka murhabwini oku amasù gâni gakola magumaguma bulya namalya hitya kuli obu buci! [30] Aye! olubaga lucilyâge ene oku munyago rhwanyagaga abashombanyi, k'okuhimwa kw'Abafilistini kurhali kwâbà kunene mw'olu lusiku?»

Olubaga lwahemukira Nyamubâho

[31] Olwo lusiku banacihima Abafilistini kurhenga aha Mikimasi kuhika aha Ayayaloni, ci olubaga erhi lwamadaga bwenêne. [32] Olubaga lwacirhunika kwa birya banyagaga, banaciyanka ebibuzi, enkafu n'amanina babibâgira okw'idaho, engabo yarhôndêra yabirya bibishi[c] [33] Oku bundi obwo banacibwîra Saulu mpu: «Lolà oku olubaga lwamahemukira Nyamubâho bulya lwamalya ebiryo bibishi biciri n'omukò». Saulu aderha, erhi: «Mwahemukire Nyamubâho kuli okwôla, muhirikage ibuye linene emunda ndi». [34] Saulu anaciderha erhi: Entumwa ekanyagye eje emunda olubaga luli loshi, mubabwîre, erhi: Mpu mukâlêrha ngasi muguma ow'enkafu, ow'ecibuzi, mubibâgire ahâla; munabirherekêre na ntyo mwanashukûlwa kuli okwôla mwahemukiraga Nyamubâho omu kulya ebiri n'omukò. Ngasi muguma akayisha adwîrhe budufu enkafu, ali agwêrhe banacibibâgira ahôla. [35] Saulu ayûbakira Nyamubâho oluhêro, lwaba lwo luhêro lurhanzi Saulu ayûbakira Nyamubâho.

Yonatani ayêmêra ecâha câge

[36] Enyuma lyahôla Saulu anacibwîra olubaga, erhi: «Muyandagale obula buciri budufu, mushimbulire Abafilistini, mubanyâge kuhika bucanûle muyirhe mubamalîre, harhasigalaga ciru n'omuguma muli bo». Nabo bashuza, mpu: «Ngasi oku obwîne kuli kwinjà rhwakujira». Ci kwônene omudâhwa amubwîra, erhi: «Burhanzi murhangija emunda Nyamubâho ali». [37] Saulu anacibwîra Nyamubâho, erhi: «Ka nabunguluka nshimbulire Abafilistini? Ka wabaheba omu maboko ga bene Israheli?» C'arhashuzagya muli olwo lusiku. [38] Saulu anaciderha, erhi: «Mushegere hano, mweshi mizinzi y'olubaga; mumanye munabone cici olubaga lwajiziremw'ecâha ene. [39] Bulya okuli nionomubwîzire oku izîno lya Nyamubâho côkola wa Israheli; akaba ecâha kuli mugala wâni Yonatani ye cirikwo, okuli anafè». Ci ntâye wamushuzize omu lubaga. [40] Anacibwîra olubaga erhi: «Mw'oyomujè lunda luguma, na nâni rhweshi na mugala wâni Yonatani rhwaja olundi lunda». Olubaga lwanacishuza mpu: «Oku obwîne kulikwinja rhwakujira». [41] Saulu anacibwîra Nyamubâho, erhi: «Nyamuzinda w'Israheli wênene

[c] **14.32** babibagira oku idaho: Abayahudi bàlihanzîbwe n'irhegeko lya Nnâmahanga okulya omukò gwa' ngasi nyama yôshi (Lolà Murh 9. 4). Bulya omu mukò obuzîne buba na ngasi buzî ne bukwânîne bushubire emwa Lulema (lolà Lev 17, 11), ntyo emwa Abayahudi, owalya omwamba erhi acîhambire ociha obukulu bwa Nnâmahanga walemaga cirya cintu carhengagamwo omwamba.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oyêrekanage okushingânîne!» Yonatani na Saulu banacigwârhwa, n'olubaga lwasigala embuga.
42 Saulu anaciderha, erhi: «Murhuyeshere ecigole oku rhuli babirhi nie rhwe na mugala wâni
Yonatani». Yonatani anacigwârhwa.

43 Saulu anacidôsa omugala Yonatani, erhi: «Mbwîraga ebi wajizire?» Yonatani amubwirabyo
aderha erhi: «Nalire hyûci hisungunu n'irhwerhwe ly'akarhi kani, cikone niono nkolaga nafa».
44 Saulu anaciderha, erhi: «Nyamuzinda anjirire okwôla anakuyûshûle; okuli, wafa Yonatani».
45 Olubaga lwanacishuza mpu: «Kurhigi Yonatani akafa ye na muntu orhumire Israheli
ahashihima okungan'aha. Mpu okwôla rhweshi rhukulahire. Aganze Nyamubâho! Okw'irhwe
lyâge kurhagûguke ciru n'oluviri luguma, bulya bôshi na Nyamubâho bakolaga ene.» Ntyo
kw'olubaga lwafumizemwo Yonatani arhacifaga. 46 Saulu arherema buzira kucishîmbulula
Abafilistini, nabo Abafilistini bacîshubirira emwâbo.

Oburhegesi bwa Mwâmi Saulo omu binwa bisungunu

47 Neci Saulu akomeza obwâmi bwâge omu Israheli; arhera anahima abashombanyi bali
bamuzongolosire bôshi, ahima Mowabu, Amoni, Edomu, ahima abâmi b'e Soba n' Abafilistini, na
ngasi lunda anayêrekeraga loshi erhi anali muhimanyi. 48 Akanya ashubirhêra anahima Amaleki,
na ntyo alîkûza Israheli oku bashombanyi bâge bôshi, balya bakazâgiyôrha bamunyaga.
49 Bagala ba Saulu banali: Yonatani, Yishwi na Malikishuwa; n'abâli bali babirhi: owaburhanzi ye
wali Mêrabu n'omurho ye wali Mikala. 50 Izîno ly'engoli ya Saulu ye wali Ahinowama mwâli wa
Ahimasi. Omurhambo wâge w'akashala ye wali Abneri, mwene Neri, mw'îshe wa Saulu. 51 Kisi
ye waligi îshe wa Saulu na Neri îshe wa Abneri, baburhagwa na Abiyeli. 52 Entambala nkulu
yakatulirwa Abafilistini amango ga Saulu gôshi. Na Saulu erhi abonaga omuntu mulenga na
ntwâli omu kulwa, anamujire nshagi yâge.

1 Samuel BHS 14

1 וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר יוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל אֶל־הַנַּעַר נֹשְׂאוֹ כֵּלָיו לְכָה וְנַעְבְּרָה אֶל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים אֲשֶׁר מֵעֵבֶר הַלָּז וְלְאָבִיו
לֹא הִגִּיד: 2 וְשָׁאוּל יוֹשֵׁב בִּקְצֵה הַגִּבְעָה תַּחַת הָרִמּוֹן אֲשֶׁר בְּמִגְרוֹן וְהָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ: 3 וַאֲחִיָּה
בֶן־אֲחִיטוּב אֲחִי אִיכָבוֹד | בֶּן־פִּינְחָס בֶּן־עֵלִי כֹּהֵן | יְהוָה בְּשִׁלוֹ נֹשֵׂא אֵפוֹד וְהָעָם לֹא יָדַע כִּי הָלַךְ יוֹנָתָן: 4 וּבֵין
הַמַּעְבְּרוֹת אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ יוֹנָתָן לַעֲבֹר עַל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים שֵׁן־הַסֶּלַע מֵהָעֵבֶר מִזֶּה וְשֵׁן־הַסֶּלַע מֵהָעֵבֶר מִזֶּה וְשֵׁם הָאֶחָד
בּוֹצֵץ וְשֵׁם הָאֶחָד סֶנֵה: 5 הַשֵּׁן הָאֶחָד מָצוּק מִצָּפוֹן מוּל מִכְמָשׂ וְהָאֶחָד מִנֶּגֶב מוּל גֶּבַע: ס
6 וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־הַנַּעַר | נֹשֵׂא כֵּלָיו לְכָה וְנַעְבְּרָה אֶל־מַצַּב הָעֲרֵלִים הָאֵלֶּה אוּלַי יַעֲשֶׂה יְהוָה לָנוּ כִּי אֵין לַיהוָה
מַעְצוֹר לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אוֹ בִמְעָט: 7 וַיֹּאמֶר לוֹ נֹשֵׂא כֵּלָיו עֲשֵׂה כָּל־אֲשֶׁר בִּלְבָבֶךָ נְטֵה לָךְ הִנְנִי עִמְּךָ כִּלְבָבֶךָ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן הִגֵּה אֲנַחְנוּ עֹבְרִים אֶל־הָאֲנָשִׁים וְנִגְלֵינוּ אֲלֵיהֶם׃ 9אִם־כֹּה יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ דֹּמּוּ עַד־הַגִּיעֵנוּ אֲלֵיכֶם
וְעָמַדְנוּ תַּחְתֵּינוּ וְלֹא נַעֲלֶה אֲלֵיהֶם׃ 10וְאִם־כֹּה יֹאמְרוּ עֲלוּ עָלֵינוּ וְעָלִינוּ כִּי־נְתָנָם יְהוָה בְּיָדֵנוּ וְזֶה־לָּנוּ הָאוֹת׃ 11וַיִּגָּלוּ
שְׁנֵיהֶם אֶל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ פְּלִשְׁתִּים הִנֵּה עִבְרִים יֹצְאִים מִן־הַחֹרִים אֲשֶׁר הִתְחַבְּאוּ־שָׁם׃ 12וַיַּעֲנוּ אַנְשֵׁי
הַמַּצָּבָה אֶת־יוֹנָתָן | וְאֶת־נֹשְׂא כֵלָיו וַיֹּאמְרוּ עֲלוּ אֵלֵינוּ וְנוֹדִיעָה אֶתְכֶם דָּבָר פ
וַיֹּאמֶר יוֹנָתָן אֶל־נֹשְׂא כֵלָיו עֲלֵה אַחֲרַי כִּי־נְתָנָם יְהוָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל׃ 13וַיַּעַל יוֹנָתָן עַל־יָדָיו וְעַל־רַגְלָיו וְנֹשֵׂא כֵלָיו
אַחֲרָיו וַיִּפְּלוּ לִפְנֵי יוֹנָתָן וְנֹשֵׂא כֵלָיו מְמוֹתֵת אַחֲרָיו׃ 14וַתְּהִי הַמַּכָּה הָרִאשֹׁנָה אֲשֶׁר הִכָּה יוֹנָתָן וְנֹשֵׂא כֵלָיו כְּעִשְׂרִים
אִישׁ כְּבַחֲצִי מַעֲנֶה צֶמֶד שָׂדֶה׃ 15וַתְּהִי חֲרָדָה בַּמַּחֲנֶה בַּשָּׂדֶה וּבְכָל־הָעָם הַמָּצָב וְהַמַּשְׁחִית חָרְדוּ גַּם־הֵמָּה וַתִּרְגַּז
הָאָרֶץ וַתְּהִי לְחֲרָדַת אֱלֹהִים׃ 16וַיִּרְאוּ הַצֹּפִים לְשָׁאוּל בְּגִבְעַת בִּנְיָמִן וְהִנֵּה הֶהָמוֹן נָמוֹג וַיֹּלֶךְ וָהָלוֹם׃ פ
17וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ פִּקְדוּ־נָא וּרְאוּ מִי הָלַךְ מֵעִמָּנוּ וַיִּפְקְדוּ וְהִנֵּה אֵין יוֹנָתָן וְנֹשֵׂא כֵלָיו׃ 18וַיֹּאמֶר שָׁאוּל
לַאֲחִיָּה הַגִּישָׁה אֲרוֹן הָאֱלֹהִים כִּי־הָיָה אֲרוֹן הָאֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 19וַיְהִי עַד דִּבֶּר שָׁאוּל אֶל־הַכֹּהֵן
וְהֶהָמוֹן אֲשֶׁר בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיֹּלֶךְ הָלוֹךְ וָרָב פ
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־הַכֹּהֵן אֱסֹף יָדֶךָ׃ 20וַיִּזָּעֵק שָׁאוּל וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיָּבֹאוּ עַד־הַמִּלְחָמָה וְהִנֵּה הָיְתָה חֶרֶב אִישׁ
בְּרֵעֵהוּ מְהוּמָה גְּדוֹלָה מְאֹד׃ 21וְהָעִבְרִים הָיוּ לַפְּלִשְׁתִּים כְּאֶתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם אֲשֶׁר עָלוּ עִמָּם בַּמַּחֲנֶה סָבִיב וְגַם־הֵמָּה
לִהְיוֹת עִם־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עִם־שָׁאוּל וְיוֹנָתָן׃ 22וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּתְחַבְּאִים בְּהַר־אֶפְרַיִם שָׁמְעוּ כִּי־נָסוּ פְּלִשְׁתִּים
וַיִּדְבְּקוּ גַם־הֵמָּה אַחֲרֵיהֶם בַּמִּלְחָמָה׃ 23וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל וְהַמִּלְחָמָה עָבְרָה אֶת־בֵּית
אָוֶן׃ 24וְאִישׁ־יִשְׂרָאֵל נִגַּשׂ בַּיּוֹם הַהוּא וַיְאֵל שָׁאוּל אֶת־הָעָם לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר־יֹאכַל לֶחֶם עַד־הָעֶרֶב וְנִקַּמְתִּי
מֵאֹיְבָי וְלֹא טָעַם כָּל־הָעָם לָחֶם׃ ס
25וְכָל־הָאָרֶץ בָּאוּ בַיָּעַר וַיְהִי דְבַשׁ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה׃ 26וַיָּבֹא הָעָם אֶל־הַיַּעַר וְהִנֵּה הֹלֵךְ דֹּבֵשׁ וְאֵין־מַשִּׁיג יָדוֹ אֶל־פִּיו
כִּי־יָרֵא הָעָם אֶת־הַשְּׁבֻעָה׃ 27וְיוֹנָתָן לֹא־שָׁמַע בְּהַשְׁבִּיעַ אָבִיו אֶת־הָעָם וַיִּשְׁלַח אֶת־קְצֵה הַמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְבֹּל
אוֹתָהּ בְּיַעֲרַת הַדְּבָשׁ וַיָּשֶׁב יָדוֹ אֶל־פִּיו וַתִּרְאֶנָה עֵינָיו׃ 28וַיַּעַן אִישׁ מֵהָעָם וַיֹּאמֶר הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אָבִיךָ אֶת־הָעָם
לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר־יֹאכַל לֶחֶם הַיּוֹם וַיֵּעַף הָעָם׃ 29וַיֹּאמֶר יְוֹנָתָן עָכַר אָבִי אֶת־הָאָרֶץ רְאוּ־נָא כִּי־אָרוּ עֵינַי כִּי
טָעַמְתִּי מְעַט דְּבַשׁ הַזֶּה׃ 30אַף כִּי לוּא אָכֹל אָכַל הַיּוֹם הָעָם מִשְׁלַל אֹיְבָיו אֲשֶׁר מָצָא כִּי עַתָּה לֹא־רָבְתָה מַכָּה
בַּפְּלִשְׁתִּים׃ 31וַיַּכּוּ בַיּוֹם הַהוּא בַּפְּלִשְׁתִּים מִמִּכְמָשׂ אַיָּלֹנָה וַיֵּעַף הָעָם מְאֹד׃ 32וַיַּעַשׂ הָעָם אֶל־שָׁלָל וַיִּקְחוּ צֹאן
וּבָקָר וּבְנֵי בָקָר וַיִּשְׁחֲטוּ־אָרְצָה וַיֹּאכַל הָעָם עַל־הַדָּם׃ 33וַיַּגִּידוּ לְשָׁאוּל לֵאמֹר הִנֵּה הָעָם חֹטְאִים לַיהוָה לֶאֱכֹל
עַל־הַדָּם וַיֹּאמֶר בְּגַדְתֶּם גֹּלוּ־אֵלַי הַיּוֹם אֶבֶן גְּדוֹלָה׃ 34וַיֹּאמֶר שָׁאוּל פֻּצוּ בָעָם וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם הַגִּישׁוּ אֵלַי אִישׁ שׁוֹרוֹ
וְאִישׁ שִׂיֵּהוּ וּשְׁחַטְתֶּם בָּזֶה וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא־תֶחֱטְאוּ לַיהוָה לֶאֱכֹל אֶל־הַדָּם וַיַּגִּשׁוּ כָל־הָעָם אִישׁ שׁוֹרוֹ בְיָדוֹ הַלַּיְלָה
וַיִּשְׁחֲטוּ־שָׁם׃ 35וַיִּבֶן שָׁאוּל מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֹתוֹ הֵחֵל לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לַיהוָה׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

36 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל נֵרְדָה אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים ׀ לַיְלָה וְנָבְזָה בָהֶם ׀ עַד־אוֹר הַבֹּקֶר וְלֹא־נַשְׁאֵר בָּהֶם אִישׁ וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַטּוֹב
בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה ס
וַיֹּאמֶר הַכֹּהֵן נִקְרְבָה הֲלֹם אֶל־הָאֱלֹהִים׃ 37 וַיִּשְׁאַל שָׁאוּל בֵּאלֹהִים הַאֵרֵד אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים הֲתִתְּנֵם בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְלֹא
עָנָהוּ בַיּוֹם הַהוּא׃ 38 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל גְּשׁוּ הֲלֹם כֹּל פִּנּוֹת הָעָם וּדְעוּ וּרְאוּ בַּמָּה הָיְתָה הַחַטָּאת הַזֹּאת הַיּוֹם׃ 39 כִּי
חַי־יְהוָה הַמּוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־יֶשְׁנוֹ בְּיוֹנָתָן בְּנִי כִּי מוֹת יָמוּת וְאֵין עֹנֵהוּ מִכָּל־הָעָם׃ 40 וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל
אַתֶּם תִּהְיוּ לְעֵבֶר אֶחָד וַאֲנִי וְיוֹנָתָן בְּנִי נִהְיֶה לְעֵבֶר אֶחָד וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל־שָׁאוּל הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה׃ ס
41 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָבָה תָמִים וַיִּלָּכֵד יוֹנָתָן וְשָׁאוּל וְהָעָם יָצָאוּ׃ 42 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל הַפִּילוּ בֵּינִי וּבֵין
יוֹנָתָן בְּנִי וַיִּלָּכֵד יוֹנָתָן׃ 43 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יוֹנָתָן הַגִּידָה לִּי מֶה עָשִׂיתָה וַיַּגֶּד־לוֹ יוֹנָתָן וַיֹּאמֶר טָעֹם טָעַמְתִּי בִּקְצֵה
הַמַּטֶּה אֲשֶׁר־בְּיָדִי מְעַט דְּבַשׁ הִנְנִי אָמוּת׃ 44 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כֹּה־יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסֵף כִּי־מוֹת תָּמוּת
יוֹנָתָן׃ 45 וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־שָׁאוּל הֲיוֹנָתָן ׀ יָמוּת אֲשֶׁר עָשָׂה הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל חָלִילָה חַי־יְהוָה
אִם־יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת רֹאשׁוֹ אַרְצָה כִּי־עִם־אֱלֹהִים עָשָׂה הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפְדּוּ הָעָם אֶת־יוֹנָתָן וְלֹא־מֵת׃ ס
46 וַיַּעַל שָׁאוּל מֵאַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים וּפְלִשְׁתִּים הָלְכוּ לִמְקוֹמָם׃ 47 וְשָׁאוּל לָכַד הַמְלוּכָה עַל־יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּחֶם סָבִיב ׀
בְּכָל־אֹיְבָיו בְּמוֹאָב ׀ וּבִבְנֵי־עַמּוֹן וּבֶאֱדוֹם וּבְמַלְכֵי צוֹבָה וּבַפְּלִשְׁתִּים וּבְכֹל אֲשֶׁר־יִפְנֶה יַרְשִׁיעַ׃ 48 וַיַּעַשׂ חַיִל וַיַּךְ
אֶת־עֲמָלֵק וַיַּצֵּל אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד שֹׁסֵהוּ׃ ס
49 וַיִּהְיוּ בְּנֵי שָׁאוּל יוֹנָתָן וְיִשְׁוִי וּמַלְכִּי־שׁוּעַ וְשֵׁם שְׁתֵּי בְנֹתָיו שֵׁם הַבְּכִירָה מֵרַב וְשֵׁם הַקְּטַנָּה מִיכַל׃ 50 וְשֵׁם אֵשֶׁת
שָׁאוּל אֲחִינֹעַם בַּת־אֲחִימַעַץ וְשֵׁם שַׂר־צְבָאוֹ אֲבִינֵר בֶּן־נֵר דּוֹד שָׁאוּל׃ 51 וְקִישׁ אֲבִי־שָׁאוּל וְנֵר אֲבִי־אַבְנֵר
בֶּן־אֲבִיאֵל׃ ס
52 וּתְהִי הַמִּלְחָמָה חֲזָקָה עַל־פְּלִשְׁתִּים כֹּל יְמֵי שָׁאוּל וְרָאָה שָׁאוּל כָּל־אִישׁ גִּבּוֹר וְכָל־בֶּן־חַיִל וַיַּאַסְפֵהוּ אֵלָיו׃ ס

15

Saulu alwîsa Amaleki anagoma obwa kabirhi

1 Samwel anacibwîra Saulu erhi: «Nie olya Nyamubâho arhumaga mpu nkushige amavurha
gw'okukuyîmanika nka mwâmi w'olubaga lwâge Israheli. Yumvagya oku Nyamubâho adesire.
2 Amaderha ntya Nyamubâho w'emirhwe, erhi: Nkolaga nahana Amaleki kwa bulya bubî ajiriraga
Israheli erhi ayinamuka arhenga e Mîsiri burhuma. 3 Okanyagye bunôla oyirhe Amaleki[d],

[d] **15.3** : Okanye oyirhe Amaleki: Bac 27, 28; Mib 21. 2-3; Lush 2, 34; 13, 15.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oherêrekeze na ngasi ebi ajira byôshi, orhamubabaliraga[e], onigûze akaba mulume, mukazi, ebirhaba ciru n'enkafu, ebibuzi, engamiya n'endogomi, byôshi ohire okw'idaho.»

[4] Saulu anacimanyîsa olubaga ogwôla mwanzi, bôshi abashûbûza anabagabanyamwo aha Telayimi: aganja balume bihumbi magana abirhi b'empamagulu omu lubaga lwôshi na bandi ba bihumbi ikumi ba bene Yuda. [5] Saulu ahika oku lugo lwa Amaleki, ahira abantu b'okukubika omu kabanda. [6] Saulu abwîra bene Keniti[f], erhi: «Muyîshe muyandagale murhenge ekarhî ka bene Amaleki bulya hali amango nakamusherêza haguma mweshi naye. N'obwo walijirire bene Israheli bwinjà galya mango barhengaga e Mîsiri.» Na ntyo ngasi Keniti yeshi aciberûla kuli Amaleki. [7] Saulu ahima Amaleki kurhenga e Hawila kujà aha muhango gwa Shuru[g], obà olunda lw'e Mîsiri. [8] Agwârha Agagi anaciri mugumagumà, ye waligi mwâmi wa bene Amaleki n'engabo yâge yôshi ayiherêrekeza oku bwôji bw'engôrho. [9] Ci kwônene Saulu n'engabo yâge ababalira Agagi kuguma na ngasi bîntu byâge byali binjà: ebibuzi, enkafu, abâna-buzi na ngasi bîntu byâge byanali binjà; barhalonzagya okubiherêrekeza, ci kwônene birya byanali bya mihera, bya mijojo, byoki banigûzizagye.

Nyamubâho agayisibwa n'obwôrhere bwa Saulu

[10] Akanwa ka Nyamubâho kacihondakwo Samwel ntyâla, erhi: [11] «Ngayire omu kubona najizire[h] Saulu mwâmi, bulya amacinyimpindulira arhalonzizi okujira oku ebinwa byâni bidesire». Samwel yeshi ayunjula njoli, alâla abirikira Nyamubâho obudufu bôshi. [12] Erhi kubà mucêracêra Samwel azûkiriza mpu aje emunda Saulu ali; barhangibwîra Samwel oku Saulu anajire e Karmeli ananayûbasire yo oluhêro[i]; ci kwônene anarhenzire yo, agendirhandanya kuli kulusha, ajiyandagalira e Gilgali. [13] Samwel akanya aja emunda Saulu ali. Saulu anacimubwîra, erhi: «Ogishwe na Nyamubâho. Najizire oku akanwa ka Nyamubâho kanadesire.» [14] Samwel anacimudôsa, erhi: «Olwo lubi lw'ebibuzi n'eco cihôgêre c'enkafu campusa amarhwîri, ngahi kwarhenga?» [15] Saulu anacihuza, erhi: «Rhwabirhenzagya emwa bene Amaleki; bulya olubaga erhi lwamaderha mpu baleke ngasi biri binjà omu bibuzi na omu nkafu bagendibirherekêra Nyamubâho; ebindi byasigala byôshi rhwabijegenjire ». [16] Samwel anacibwîra Saulu, erhi: Hulikaga, hôshi aho! Nkolaga nakubwîra oku Nyamubâho anambwîzire ene budufu. Anacimbwîra, erhi: Derhaga! [17] Samwel anaciderha, erhi: «Ka ciru wêne orhakagibona n'amasù gâwe oku onali munyi; k'orhacibaga mwâmi wa bene Israheli, ka Nyamubâho arhaciyimanikaga mwâli w'Israheli? [18] Nyamubâho wakuhiraga omu njira erhi: Kanya onigûze bala bantu babî bo bene Amaleki, obalwise kuhika bôshi obajegenje. [19] Carhumirage orhaciyumva izù lya

---

[e] **15.3** Okuherêrekeza Amaleki: Nkolaga nagendihâna Amaleki: Lub 17, 8; Lush 25, 17.
[f] **15.6** : Bene Keniti: Mib 10, 29.
[g] **15.7** : Aha muhango gwa Shuru: Murh 25, 18; 20, 1.
[h] **15.11** : Namaciyunjuza, nagayire omu kubona najizire Saulu mwâmi... : Murh 6, 6 7; Lub 32, 12-14; 2 Sam 24, 16; Yer 18, 8-10.
[i] **15.12** Samwel anaciyûbakaira êc Karmeli: 2 Sam 18, 18.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamubâho, ci aba oku by'obuhaguzi by'okola wacihunikakwo n'omu kujira ntyo wahonya ebigalugalu omu masù ga Nyamubâho.»

[20] Saulu anacishuza Samwel erhi: «Neci mâshi nayumvîrhize izù lya Nyamubâho, nanakulikire enjira yâge anantumagamwo yôshi. Nayishire ndwîrhe Agagi ye mwâmi wa bene Amaleki, Israheli nanabalambika nk'oku byanali birhegesirwe. [21] Ci kwônene olubaga lwanyazire, oku bibuzi na oku nkafu banyagaga byo byali birhangiriza omu byaherêrekezibwa, babirhôla mpu bagendibirherekêra Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe aha Gilgali.» [22] Samwel anacimushuza, erhi: «Ka omanyire mpu okubâga n'okurherekêra kulushire okuyumva[j] n'okushimba izù lya Nyamubâho? Okurhumikira kwo kukulu aha kurherekêra, okurhega amarhwîri kulushire amashushi g'engandabuzi. [23] Obugoma kwo buli nka ecâha c'obulaguzi. Okubà n'irhwe lirhayumva kwo kuguma n'okuharâmya enshusho n'abazimu. Bulya wagayaguzize akanwa ka Nyamubâho, naye akola akukazire omu bwâmi; orhaciri mwâmi.»

Saulu ahûna obwonjo

[24] Oku bundi Saulu anacibwîra Samwel, erhi: «Najizire ecâha[k] bulya ntashimbaga irhegeko lya Nyamubâho n'ebinwa byâwe, bulya namarhînya olubaga kulusha nanayumva oku ludesire. [25] Nkuhûnyirage bunôla onkûlire ecâha câni, ogalukage rhunagende rhwembi ngendiharâmya Nyamubâho. [26] Samwel ashuza Saulu, erhi: «Ntagaluke rhwembi, bulya wagayaguzize akanwa ka Nyamubâho, naye akola akukuzire okubà mwâmi[l], orhaciri mwâmi w'Israheli». [27] Na oku Samwel ahindamuka mpu akola agenda, Saulu amugwarhira oku cikwî c'ecishuli câge, na cirya cishuli cahahanyuka. [28] Samwel anacimushuza, erhi: «Kwo na Nyamubâho akuhahanyulirekwo[m] ntyo obwâmi bw'Israheli; amanabuha owinyu oli mwinjà kukulusha». [29] Ci omanye oku irenge lya Israheli lirhankacirheba lirhankanacîyûnjuza, bulya arhali muntu, olya yeki ogwâsirwe okucîyûnjuza[n]. [30] Oku bundi Saulu aderha, erhi: «Najizire ecâha! Ci kwônene nkusengirage, onkengesagye nâni embere z'abagula b'olubaga lwâni na embere za Israheli; ogaluke rhugende rhwembi ngendiharâmya Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe». [31] Samwel agaluka ashimba Saulu, Saulu anaciharâmya Nyamubâho.

[32] Samwel anaciderha erhi: «Mundêrhere Agagi, mwâmi w'aba-Amaleki. Agagi ayisha akananda na omwîshingo aja emunda ali; Agagi akazâgicidesa, erhi: Mâshi okuli oburhè bw'okunyîrha bwahwire! [33] Samwel anaciderha, erhi: Nka kulya engôrho yâwe yarhumaga abakazi babula abâna, ntyo na nyoko naye arhakacibona bâna omu bâbo bakazi!» [34] Samwel

---

[j] **15.22** Okuyumva kulushire okurherekêra: Iz 1, 2; Hoz 6, 6; Am 5, 22; Mik 6, 8.
[k] **15.24** Najizire ecâha: Lub 9, 27; Mib 22, 23; 1 Nga 21, 17; Mt 27, 4; 9, 13; Luk 15, 18.
[l] **15.26** Nyamubâho akukuzire omu bwâmi: 1BÂM 2, 2.
[m] **15.28** : Nyamubâho anahahanywîre obwâmi bwâwe: 1 BÂM 2, 30.
[n] **15.29** :Lolà omu Mib 23, 19.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ayanka Agagi amutwa bihimbi bihimbi embere za Nyamubâho aha Gilgali. [35] Na kurhenga ahola Samwel arhacibonanaga bundi na Saulu kuhika aha kufà kwâge.

1 Samuel BHS 15

1 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל אֹתִי שָׁלַח יְהוָה לִמְשָׁחֲךָ לְמֶלֶךְ עַל־עַמּוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה שְׁמַע לְקוֹל דִּבְרֵי יְהוָה: ס
2 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת פָּקַדְתִּי אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה עֲמָלֵק לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־שָׂם לוֹ בַּדֶּרֶךְ בַּעֲלֹתוֹ מִמִּצְרָיִם: 3 עַתָּה לֵךְ
וְהִכִּיתָה אֶת־עֲמָלֵק וְהַחֲרַמְתֶּם אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ וְלֹא תַחְמֹל עָלָיו וְהֵמַתָּה מֵאִישׁ עַד־אִשָּׁה מֵעֹלֵל וְעַד־יוֹנֵק מִשּׁוֹר
וְעַד־שֶׂה מִגָּמָל וְעַד־חֲמוֹר: ס
4 וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת־הָעָם וַיִּפְקְדֵם בַּטְּלָאִים מָאתַיִם אֶלֶף רַגְלִי וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אֶת־אִישׁ יְהוּדָה: 5 וַיָּבֹא שָׁאוּל עַד־עִיר
עֲמָלֵק וַיָּרֶב בַּנָּחַל: 6 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־הַקֵּינִי לְכוּ סֻרוּ רְדוּ מִתּוֹךְ עֲמָלֵקִי פֶּן־אֹסִפְךָ עִמּוֹ וְאַתָּה עָשִׂיתָה חֶסֶד
עִם־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּעֲלוֹתָם מִמִּצְרָיִם וַיָּסַר קֵינִי מִתּוֹךְ עֲמָלֵק: 7 וַיַּךְ שָׁאוּל אֶת־עֲמָלֵק מֵחֲוִילָה בּוֹאֲךָ שׁוּר אֲשֶׁר
עַל־פְּנֵי מִצְרָיִם: 8 וַיִּתְפֹּשׂ אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ־עֲמָלֵק חָי וְאֶת־כָּל־הָעָם הֶחֱרִים לְפִי־חָרֶב: 9 וַיַּחְמֹל שָׁאוּל וְהָעָם עַל־אֲגַג
וְעַל־מֵיטַב הַצֹּאן וְהַבָּקָר וְהַמִּשְׁנִים וְעַל־הַכָּרִים וְעַל־כָּל־הַטּוֹב וְלֹא אָבוּ הַחֲרִימָם וְכָל־הַמְּלָאכָה נִמְבְּזָה וְנָמֵס אֹתָהּ
הֶחֱרִימוּ: פ
10 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל לֵאמֹר: 11 נִחַמְתִּי כִּי־הִמְלַכְתִּי אֶת־שָׁאוּל לְמֶלֶךְ כִּי־שָׁב מֵאַחֲרַי וְאֶת־דְּבָרַי לֹא הֵקִים
וַיִּחַר לִשְׁמוּאֵל וַיִּזְעַק אֶל־יְהוָה כָּל־הַלָּיְלָה: 12 וַיַּשְׁכֵּם שְׁמוּאֵל לִקְרַאת שָׁאוּל בַּבֹּקֶר וַיֻּגַּד לִשְׁמוּאֵל לֵאמֹר בָּא־שָׁאוּל
הַכַּרְמֶלָה וְהִנֵּה מַצִּיב לוֹ יָד וַיִּסֹּב וַיַּעֲבֹר וַיֵּרֶד הַגִּלְגָּל: 13 וַיָּבֹא שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ שָׁאוּל בָּרוּךְ אַתָּה לַיהוָה
הֲקִימֹתִי אֶת־דְּבַר יְהוָה: 14 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וּמֶה קוֹל־הַצֹּאן הַזֶּה בְּאָזְנָי וְקוֹל הַבָּקָר אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ: 15 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל
מֵעֲמָלֵקִי הֱבִיאוּם אֲשֶׁר חָמַל הָעָם עַל־מֵיטַב הַצֹּאן וְהַבָּקָר לְמַעַן זְבֹחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֶת־הַיּוֹתֶר הֶחֱרַמְנוּ: ס
16 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל הֶרֶף וְאַגִּידָה לְךָ אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלַי הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶרוּ לוֹ דַּבֵּר: ס
17 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲלוֹא אִם־קָטֹן אַתָּה בְּעֵינֶיךָ רֹאשׁ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָתָּה וַיִּמְשָׁחֲךָ יְהוָה לְמֶלֶךְ
עַל־יִשְׂרָאֵל: 18 וַיִּשְׁלָחֲךָ יְהוָה בְּדֶרֶךְ וַיֹּאמֶר לֵךְ וְהַחֲרַמְתָּה אֶת־הַחַטָּאִים אֶת־עֲמָלֵק וְנִלְחַמְתָּ בּוֹ עַד כַּלּוֹתָם
אֹתָם: 19 וְלָמָּה לֹא־שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה וַתַּעַט אֶל־הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה: ס
20 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־שְׁמוּאֵל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְהוָה וָאֵלֵךְ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־שְׁלָחַנִי יְהוָה וָאָבִיא אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק
וְאֶת־עֲמָלֵק הֶחֱרַמְתִּי: 21 וַיִּקַּח הָעָם מֵהַשָּׁלָל צֹאן וּבָקָר רֵאשִׁית הַחֵרֶם לִזְבֹּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּגִּלְגָּל: 22 וַיֹּאמֶר
שְׁמוּאֵל הַחֵפֶץ לַיהוָה בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל יְהוָה הִנֵּה שְׁמֹעַ מִזֶּבַח טוֹב לְהַקְשִׁיב מֵחֶלֶב אֵילִים: 23 כִּי
חַטַּאת־קֶסֶם מְרִי וְאָוֶן וּתְרָפִים הַפְצֵר יַעַן מָאַסְתָּ אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאָסְךָ מִמֶּלֶךְ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיֹּ֤אמֶר שָׁאוּל֙ אֶל־שְׁמוּאֵ֔ל חָטָ֕אתִי כִּי־עָבַ֥רְתִּי אֶת־פִּי־יְהוָ֖ה וְאֶת־דְּבָרֶ֑יךָ כִּ֤י יָרֵ֙אתִי֙ אֶת־הָעָ֔ם וָאֶשְׁמַ֖ע
בְּקוֹלָֽם׃ וְעַתָּ֗ה שָׂ֤א נָא֙ אֶת־חַטָּאתִ֔י וְשׁ֥וּב עִמִּ֖י וְאֶשְׁתַּחֲוֶ֥ה לַיהוָֽה׃ וַיֹּ֥אמֶר שְׁמוּאֵ֖ל אֶל־שָׁא֑וּל לֹ֣א אָשׁ֗וּב עִמָּךְ֙ כִּ֣י
מָאַ֔סְתָּה אֶת־דְּבַ֖ר יְהוָ֑ה וַיִּמְאָסְךָ֙ יְהוָ֔ה מִהְיוֹת֥ מֶ֖לֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵ֑ל ס
וַיִּסֹּ֣ב שְׁמוּאֵ֔ל לָלֶ֖כֶת וַיַּחֲזֵ֣ק בִּכְנַף־מְעִילוֹ֑ וַיִּקָּרַֽע׃ וַיֹּ֨אמֶר֙ אֵלָ֣יו שְׁמוּאֵ֔ל קָרַ֥ע יְהוָ֛ה אֶת־מַמְלְכ֥וּת יִשְׂרָאֵ֖ל מֵעָלֶ֣יךָ
הַיּ֑וֹם וּנְתָנָ֖הּ לְרֵעֲךָ֥ הַטּ֖וֹב מִמֶּֽךָּ׃ וְגַם֙ נֵצַ֣ח יִשְׂרָאֵ֔ל לֹ֥א יְשַׁקֵּ֖ר וְלֹ֣א יִנָּחֵ֑ם כִּ֥י לֹ֛א אָדָ֥ם הוּא֙ לְהִנָּחֵֽם׃ וַיֹּ֣אמֶר חָטָ֔אתִי
עַתָּ֗ה כַּבְּדֵ֤נִי נָא֙ נֶ֣גֶד זִקְנֵי־עַמִּ֔י וְנֶ֥גֶד יִשְׂרָאֵ֖ל וְשׁ֣וּב עִמִּ֑י וְהִשְׁתַּחֲוֵ֥יתִי לַיהוָ֖ה אֱלֹהֶֽיךָ׃ וַיָּ֥שָׁב שְׁמוּאֵ֖ל אַחֲרֵ֣י שָׁא֑וּל
וַיִּשְׁתַּ֥חוּ שָׁא֖וּל לַיהוָֽה׃ ס
וַיֹּ֣אמֶר שְׁמוּאֵ֗ל הַגִּ֤ישׁוּ אֵלַי֙ אֶת־אֲגַ֣ג מֶ֔לֶךְ עֲמָלֵ֑ק וַיֵּ֣לֶךְ אֵלָ֔יו אֲגַ֖ג מַעֲדַנֹּ֣ת וַיֹּ֑אמֶר אָכֵ֛ן סָ֥ר מַר־הַמָּ֖וֶת׃ ס
וַיֹּ֣אמֶר שְׁמוּאֵ֔ל כַּאֲשֶׁ֤ר שִׁכְּלָה֙ נָשִׁ֣ים חַרְבֶּ֔ךָ כֵּ֥ן תִּשְׁכַּ֖ל מִנָּשִׁ֣ים אִמֶּ֑ךָ וַיְשַׁסֵּ֤ף שְׁמוּאֵל֙ אֶת־אֲגָ֔ג לִפְנֵ֖י יְהוָ֥ה בַּגִּלְגָּֽל׃ ס
וַיֵּ֣לֶךְ שְׁמוּאֵ֔ל הָרָמָ֖תָה וְשָׁא֑וּל עָלָ֥ה אֶל־בֵּיתוֹ֙ גִּבְעַ֣ת שָׁא֔וּל׃ וְלֹא־יָסַ֥ף שְׁמוּאֵ֛ל לִרְא֥וֹת אֶת־שָׁא֖וּל עַד־י֑וֹם מוֹתוֹ֙
כִּֽי־הִתְאַבֵּ֣ל שְׁמוּאֵ֔ל אֶל־שָׁא֑וּל וַיהוָ֗ה נִחָּם֙ כִּֽי־הִמְלִ֣יךְ אֶת־שָׁא֔וּל עַל־יִשְׂרָאֵ֖ל׃ פ

16

III. Saulu na Daudi

Samwel ashîga Daudi amavurha g'obwâmi

[1] Ago mango Samwel ali agwêrhe n'omungomunene erhi Saulu orhuma na kandi kulya kubà Nyamubâho anagayire bulya ajizire Saulu mwâmi omu Israheli, Nyamubâho anacibwîra Samwel, erhi: Mangaci omungo gwâwe Saulu orhumire gwahwa n'obwo mîra namuyîmwire nti arhacibà mwâmi omu Israheli. Yunjuzagya ihembe lyâwe mavurha onagende; Nkurhumire emwa Yese w'e Betelehemu, bulya mbwîne oku omu bâna bâge nakûla omwâmi. [2] Samwel anacishuza, erhi: «Kurhi nagenda wâni? Hano Saulu akumanya ayishinyîrha». Nyamubâho ashuza, erhi: «Oyanke enkafu y'endaku oyiheke onayishiderha, erhi: Kurherekêra Nyamubâho enterekêro kurhumire nayisha. [3] Kandi wanalâlika Yese kuli eyôla nterekêro, na muli agôla mango nanakumanyîsa ebi ogwâsirwe okujira, kandi oyu nakanayishikubwîra[o] wanamushîga amavurha[p] g'obwâmi.» [4] Samwel ajira kulya Nyamubâho amubwîraga, akanya aja e Betelehemu. Abagula ba muli olwo lugo bayishimuyankirira erhi banayisha bageramwo omusisi banacidôsa mpu: «Waliha ka murhûla gukudwîrhe?» [5] Samwel ashuza, erhi: «Neci murhûla nyîshire. Ndi rherekêra Nyamubâho. Mucîyôbôlage, munayîshe rhugendihêra rhweshi.» Ayôbôla Yese n'abagala anabalâlika mpu bayîshe ebwa nterekêro. [6] Erhi babà bamajà omu nyumpa na

[o] **16.3** : Oyu nakanayishikubwîra: Lush 17, 15.
[p] **16.3** : Yunjuza ihembe lâwe mavurha: 2 BÂM 9, 1-3; Iz 11, 1; Rut 4, 17-22; Ebj 13, 22; Rom 15, 12. 16, 3: Oyu nakanayishikubwîra: Lush 17, 15.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi abona Eliyabu, Samwel aderha erhi: «Buzira kurhindira, ye mwîshogwa wa Nyamubâho oyûla onali embere zâge».

7 Nyamubâho abwîra Samwel, erhi: «Orhashimbaga iranga n'ecirhuluko, nyegwire oyo bulya
arhali oku omuntu abona kwo Nyamuzinda abona. Omuntu abona iranga, ci Nyamubâho yêhe
murhima abona[q].» 8 Yese ahamagala Abinadabu, amugeza embere za Samwel naye ashuza,
erhi: «Arhacibà oyûla ye Nyamubâho acîshozire». 9 Yese amuyêreka kandi Shama, omulêbi
anacishuza, erhi: «Naye oyu arhali ye Nyamubâho acîhozire». 10 Yese ageza bagala bâge nda
embere za Samwel, Samwel aderha, erhi: «Ntâye ciru n'omuguma Nyamubâho acîshozire muli
abâla». 11 Samwel anacidôsa Yese erhi: «Ka abâla bone bo bagala bâwe ojira bôshi?»
Amushuza, erhi: «Haciri hilumuna hyâbo, hyanayabwîre ebibuzi[r]». Samwel abwîra Yese, erhi:
«Bagendihilonza, bulya rhurhaje oku cîbo hirhanaciyisha». 12 Yese arhuma entumwa
yagendihilêrha. Ehyo hyana hyali hya mvîri za kakonge, masù minjinjà, n'iranga na wa mabonwa
minjà. Nyamubâho aderha, erhi: «Yimuka, ohishîge amavurha, bulya ye yoyôla!» 13 Samwel
arhôla lirya ihembe liyunjwîre mavurha, amushîgago[s] ekarhî ka bakulu bâge na kurhenga agôla
mango omûka gwa Nyakasane gwarhôndêra okukarhula kwo Daudi n'omu mango gakulikiraga.
Samwel ayimuka acishubirira e Rama.

Daudi aha mwa Saulu

14 Omûka gwa Nyakasane gwarhenga muli Saulu, Nyamubâho agalimurhogeza[t] obuliba
bw'omûka mubî. 15 Abarhumisi ba Saulu banacimubwîra, mpu: «Ka orhabwini oku mûka mubî
gwa Nyamuzinda ogûla gwamakujamwo. 16 Nnahamwîrhu aderhe konene. Obwîne oku bambali
bâwe bali ahâla mbere zâwe, obarhume bajè balonza omuntu oyishi ziha olulanga, na ntyôla
amango oyôla muzimu mubî wa Nyamuzinda amakugwârha, oyôla muzihi anaziha kwa lulya
lulanga na Ahôla wanarhulirira.» 17 Saulu anacishuza abambali, erhi: «Munongezagye oyôla
muntu wankamanya okuziha olulanga bwinjà mumunderhere». 18 Muntu muguma omu barhumisi
bâge anacija omu kanwa aderha, erhi: «Nabwîne mweene Yese ayishiziha, w'e Betelehemu, ali
mwâna wa burhwâli[u], mulenga w'iderha na okulwa, mwâna mwinjinja na Nyamubâho ali haguma
naye».

19 Saulu arhuma entumwa emwa Yese bagendimubwîra, erhi: «Ontumire Daudi mugala wâwe,
olya oyabula ebibuzi». 20 Yese agoshôla endogomi, omugati, akabindi k'idivayi na omwânahene,
Omugala Daudi abijana emwa Saulu. 21 Erhi aba amaja aha mwa Saulu, Daudi akamubêra aha

---

[q] **16.7** : Nyamuzinda yêhe murhima abona: 1 BÂM 8, 39; Yer 11, 20; 12, 3; Lul 17,10.
[r] **16.11** : Hilumuna hyâbo hiyabwîre ebubuzi: 17, 15; Burh 47, 2; Lul 23.
[s] **16.13** : Amushîga amavurha: 10, 1; 1 BÂM 1, 39; 2 BÂM 9, 6.
[t] **16.14** : Bene Israheli bàli bamanyire oku ngasi byôshi emwa Nnâmahanga birhenga. Bayêmêra oku eyo ndwâla ya Saulu erhengerire emwa Nnâmahanga. Co cirhumire Ebibliya yaderha oku Nyamubâho arhogeza Saulu omûka mubî
[u] **16.18** : Daudi mwâna wa burhwâli, gwârhi Lul 89, 20.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

burhambi; Saulu amurhonya bwenêne ciru alinda aba ye okola wakamurhwaza emirasano yâge.
22 Saulu arhuma emwa Yese, erhi: «Nkuhûnyire olekage Daudi abêre hanôla mwâni bulya
namurhonyize bwenêne». 23 Erhi gulya mûka gwa Nyamuzinda gwanamurhogeraga, Daudi
anazihe lulya lulanga lwâge n'abwôla Saulu anarhûlirira, ashubicîyumva bwinjà, na gulya mûka
mubî gwanamurhengamwo.

1 Samuel BHS 16

1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל עַד־מָתַי אַתָּה מִתְאַבֵּל אֶל־שָׁאוּל וַאֲנִי מְאַסְתִּיו מִמְּלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל מַלֵּא קַרְנְךָ שֶׁמֶן וְלֵךְ
אֶשְׁלָחֲךָ אֶל־יִשַׁי בֵּית־הַלַּחְמִי כִּי־רָאִיתִי בְבָנָיו לִי מֶלֶךְ: 2 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגֵנִי ס
וַיֹּאמֶר יְהוָה עֶגְלַת בָּקָר תִּקַּח בְּיָדֶךָ וְאָמַרְתָּ לִזְבֹּחַ לַיהוָה בָּאתִי: 3 וְקָרָאתָ לְיִשַׁי בַּזֶּבַח וְאָנֹכִי אוֹדִיעֲךָ אֵת
אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה וּמָשַׁחְתָּ לִי אֵת אֲשֶׁר־אֹמַר אֵלֶיךָ: 4 וַיַּעַשׂ שְׁמוּאֵל אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וַיָּבֹא בֵּית לָחֶם וַיֶּחֶרְדּוּ זִקְנֵי
הָעִיר לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר שָׁלֹם בּוֹאֶךָ: 5 וַיֹּאמֶר | שָׁלוֹם לִזְבֹּחַ לַיהוָה בָּאתִי הִתְקַדְּשׁוּ וּבָאתֶם אִתִּי בַּזֶּבַח וַיְקַדֵּשׁ
אֶת־יִשַׁי וְאֶת־בָּנָיו וַיִּקְרָא לָהֶם לַזָּבַח: 6 וַיְהִי בְּבוֹאָם וַיַּרְא אֶת־אֱלִיאָב וַיֹּאמֶר אָךְ נֶגֶד יְהוָה מְשִׁיחוֹ: 7 וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־שְׁמוּאֵל אַל־תַּבֵּט אֶל־מַרְאֵהוּ וְאֶל־גְּבַהּ קוֹמָתוֹ כִּי מְאַסְתִּיהוּ כִּי | לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לָעֵינַיִם
וַיהוָה יִרְאֶה לַלֵּבָב: 8 וַיִּקְרָא יִשַׁי אֶל־אֲבִינָדָב וַיַּעֲבִרֵהוּ לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר גַּם־בָּזֶה לֹא־בָחַר יְהוָה: 9 וַיַּעֲבֶר יִשַׁי
שַׁמָּה וַיֹּאמֶר גַּם־בָּזֶה לֹא־בָחַר יְהוָה: 10 וַיַּעֲבֶר יִשַׁי שִׁבְעַת בָּנָיו לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי לֹא־בָחַר יְהוָה
בָּאֵלֶּה: 11 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי הַתַּמּוּ הַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר עוֹד שָׁאַר הַקָּטָן וְהִנֵּה רֹעֶה בַּצֹּאן וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי
שִׁלְחָה וְקָחֶנּוּ כִּי לֹא־נָסֹב עַד־בֹּאוֹ פֹּה: 12 וַיִּשְׁלַח וַיְבִיאֵהוּ וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם־יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי פ
וַיֹּאמֶר יְהוָה קוּם מְשָׁחֵהוּ כִּי־זֶה הוּא: 13 וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־קֶרֶן הַשֶּׁמֶן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ בְּקֶרֶב אֶחָיו וַתִּצְלַח רוּחַ־יְהוָה
אֶל־דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמָעְלָה וַיָּקָם שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ הָרָמָתָה: ס
14 וְרוּחַ יְהוָה סָרָה מֵעִם שָׁאוּל וּבִעַתַּתּוּ רוּחַ־רָעָה מֵאֵת יְהוָה: 15 וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי־שָׁאוּל אֵלָיו הִנֵּה־נָא רוּחַ־אֱלֹהִים
רָעָה מְבַעֶתֶךָּ: 16 יאמַר־נָא אֲדֹנֵנוּ עֲבָדֶיךָ לְפָנֶיךָ יְבַקְשׁוּ אִישׁ יֹדֵעַ מְנַגֵּן בַּכִּנּוֹר וְהָיָה בְּהְיוֹת עָלֶיךָ רוּחַ־אֱלֹהִים רָעָה
וְנִגֵּן בְּיָדוֹ וְטוֹב לָךְ: פ
17 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־עֲבָדָיו רְאוּ־נָא לִי אִישׁ מֵיטִיב לְנַגֵּן וַהֲבִיאוֹתֶם אֵלָי: 18 וַיַּעַן אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר הִנֵּה רָאִיתִי בֶּן
לִישַׁי בֵּית הַלַּחְמִי יֹדֵעַ נָגֵן וְגִבּוֹר חַיִל וְאִישׁ מִלְחָמָה וּנְבוֹן דָּבָר וְאִישׁ תֹּאַר וַיהוָה עִמּוֹ: 19 וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל מַלְאָכִים
אֶל־יִשַׁי וַיֹּאמֶר שִׁלְחָה אֵלַי אֶת־דָּוִד בִּנְךָ אֲשֶׁר בַּצֹּאן: 20 וַיִּקַּח יִשַׁי חֲמֹור לֶחֶם וְנֹאד יַיִן וּגְדִי עִזִּים אֶחָד וַיִּשְׁלַח
בְּיַד־דָּוִד בְּנוֹ אֶל־שָׁאוּל: 21 וַיָּבֹא דָוִד אֶל־שָׁאוּל וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו וַיֶּאֱהָבֵהוּ מְאֹד וַיְהִי־לוֹ נֹשֵׂא כֵלִים: 22 וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל
אֶל־יִשַׁי לֵאמֹר יַעֲמָד־נָא דָוִד לְפָנַי כִּי־מָצָא חֵן בְּעֵינָי: 23 וְהָיָה בִּהְיוֹת רוּחַ־אֱלֹהִים אֶל־שָׁאוּל וְלָקַח דָּוִד אֶת־הַכִּנּוֹר
וְנִגֵּן בְּיָדוֹ וְרָוַח לְשָׁאוּל וְטוֹב לוֹ וְסָרָה מֵעָלָיו רוּחַ הָרָעָה: פ

17

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Goliyati ajugumya engabo ya bene Israheli

[1] Abafilistini erhi babà bamashûbûza engabo zôshi z'abalwi, mpu bajè oku matabâro, bôshi aha Soko omu Buyahudi, batwa olugerêro lwâbo ekarhî ka Soko na Azeka, aha Efezi-Damimi. [2] Saulu n'engabo ya bene Israheli bashûbûzanya bahumba ebiralo omu kabanda ka Terebinti; batwa olugerêro aha ishiriza lya Abafilistini. [3] Abafilistini badêka ishiriza liguma oku ntondo nabo bene Israheli badêka oku ntondo y'erindi ishiriza, akabanda kabajà ekarhî. [4] Oku bundi omu ngabo ya Abafilistini, mwarhenga muntu muguma wa ntwâli, izîno lyâge ye Goliyati[v], aj'eruhya; oyôla muntu abaga w'e Gati, obuli bwâge bwali bwa meteri isharhu. [5] Omu irhwe lyâge ali ayambîrhe ensirha y'ecûma c'omulinga, ali acîhundikîre empenzi y'ecûma c'amagamba, eyôla mpenzi obuzirho bwâyo bwali nka sikeli[w] bihumbi birhânu. [6] Emagulu gâge yali ebicikirizo by'ecûma c'omulinga, n'itumu ly'omulinga aha birhugo. [7] Olusârhi lw'itumu lyâge lwali nka mulindizo gwa kahunga-migozi na engerembe y'itumu lyâge, obuzirho bwâyo bwali bwa sikeli magana ndarhu za cûma. Owakazâgiheka empenzi yâge erhi amushokolîre. [8] Ayisha ashigalisire anacibwîra emirhwe ya bene Israheli, erhi: «Bici ninyu mwayishiraga mpu muli tula entambala»? Kali nionomufilistini ntarhungânwa ninyu mwe bambali ba Saulu? Cishogagi muli mwe muntu muguma wankahashiyandagala ayishe rhulwe naye. [9] Akandwisa akananyîrha, rhwanaba bajà binyu; ci kwônene erhi akaba nie muhima nkanamuyîrha, mwanaba bajii bîrhu, mukarhukolera. [10] Olya mufilistini anaciderha, erhi: «Niono namajacira ene emirhwe ya [11] Erhi bayumva ebyôla binwa by'oyôla mufilistini, Saulu haguma na bene Israheli bôshi barhemuka, bageramwo omusisi bwenêne.

Daudi arhumwa n'îshe oku lugerêro lwa bene Israheli

[12] Ci kwônene haligi omuntu w'e Efrata omu Betelehemu ya Yuda, izîno lyâge ye Yese, ali agwêrhe bagala munâni; oyu mushamuka, omu mango ga Saulu ali akola mushosi bwenêne. [13] Muli abôla bagala, abasharhu barhanzi bali oku matabâro bôshi na Saulu amazîno gâbo bwo: Eliyabu yo nfula, Abinadabu ye wali wa kabirhi, na Shama ye wali wa kasharhu. [14] Daudi go gwali muziba; abôla basharhu barhanzi bali bakulikire Saulu. [15] Daudi akazâgiyisha emunda Saulu ali anabuligaluka agendiyabula ebibuzi by'îshe e Betelehemu. [16] Oyôla mufilistini akazâgiyîsh'isholoshonza Israheli ntyo sêzi na bijingo kuhika nsiku makumi ani. [17] Yese anacibwîra omugala Daudi, erhi: «Hêkera bakulu bâwe oyo namahà w'engano nkalange n'eyira migati ikumi, okanye oyishegule bakulu bâwe okwoôa lugerêro. [18] Orhu rhushoko ikumi rhw'amakave orhuhêkere olya murhahâzi wâbo orhambula ecihumbi, ogendirhangula ntyo bakulu hawe olole erhi bazibuhire, kandi wanalêrha n'emikamarho yâbo. [19] Saulu na bene Israheli bôshi, bali bahanzire omu kabanda ka Terebinti oku matabâro badwîrhe balwîsa

---

[v] **17.4** Goliyati: Obuli bwâge bwali burhalusire metere ibirhi na galimunani.
[w] **17.5** : Soko na Azeka: bishagala biha hôfi na Yeruzalemu aha Km 30. Akabanda ka Terebinti kaba hôfi n'ebyo bishagala Soko na

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abafilistini.

[20] Daudi azûka sêzi sêzi, ebibuzi byâge abiyabuza owâbo, abarhula, anagenda nka kulya îshe Yese ananamurhcgckaga. Erhi Daudi ahika oku lugerêro erhi engabo ekola yajà oku lugamba bajà babanda orhuhababo rhwa amatabaâro. [21] Bene Israheli n'Abafilistini bayimânika cbigamba by'okulwa, engabo oku yâbo. [22] Daudi, omushekero gwâge agubîkisa omuntu wakazâgibîka ebirugu, alibirhira emunda engabo eri. Oku anahika ntya, alamusa bakulu bâge. [23] Oku adwîrhe ashambâla bôshi na bakulu bâge, kandi olya muntu w'entwâli oderhwa Goliyati w'e Gati, apamuka omu mirhwe y' Abafilistini arhondêra aderha ebinwa biri nka birya birhanzi erhi na Daudi adwîrhe ayumva. [24] Bene Israheli bôshi erhi babona olya muntu bamuyaka, barhungwa[x] n'obwôba bunji. [25] Munya-Israheli muguma amubwîra, erhi: «K'orhabwini ola muntu watakâza. Kujacira okwôla adwîrhe ajâcira bene Israheli. Owankamuyîrha, mwâmi anamuha oluhembo lunenene, anamuha omwâli n'enyumpa yâbo enabè ya kurhinywa omu Israheli.» [26] Daudi anacidôsa abantu bàli hôfi naye erhi: «Kurhi bankajira omuntu wayîrha oyomufilistini na ntyo akûle enshonyi omu Israheli! Bulya, oyomufilistini aligi yeki muntu muci, oyomurhindi orhakembulagwa wacishomya okujacira engabo ya Nyamuzinda Ozîne.» [27] Olubaga lwanacimurhôndereza kulya banalagana oku bankahemba omuntu wakahashimuyîrha, mpu: «Omuntu wanamuyirhe kwo hanamuhembe ntyo». [28] Mukulu wâge Eliyabu ayumva oku adwîrhe ashambâla n'abôla balume bali ahôla, Eliyabu akunirira bwenêne Daudi anacimubwîra, erhi: «Bici wayandagaliraga eno, na ndi wasigire bulya busò busungunu bw'ebibuzi omu irûngu? Niono nyîshi obucîbone ojira n'ohwengehusi bw'omu murhima gwâwe; kwali kuderha mpu oyishilola entambala kwônene kwakudwîrhe». [29] Daudi anacishuza erhi: «Kurhi namajira buno? K'omuntu arhankaciganira». [30] Anacimuyêrekeza omugongo arhondêra aganîra n'owundi kwa bene kulya; abantu banakamushuza nka balya bâbo barhanzi. [31] Abayumvagya ebyôla binwa Daudi akagiderha bakanya bagendibwîra Saulu, naye amurhumiza mpu ayishe.

Daudi akula Saulo nshonyi

[32] Daudi anacibwîra Saulu, erhi: «Ntâye waderhaga mpu arha omurhima! Mwambali wâwe ajilwîsa oyomufilistini». [33] Saulu abwîra Daudi, erhi: «Orhankahasha okukoza oyôla mufilistini, bu- lya ociri murhò, ci yêhe matumu alwa kurhenga eburho hwâge». [34] Daudi ashuza Saulu, erhi: «Niono mwambali wâwe amango nakagiyabula ebibuzi bya larha erhi hakayishire entale nîsi erhi kakiri akarhôla ecibuzi omu busò, [35] nanyikulikire nyigwarhe nshurhe, nshugule ecibuzi câni omu kanwa kâyo; erhi yankadesire mpu yampindamukira, nanyigwarhire oku bwoya bw'olubongo nyishurhe nyiyirhe. [36] Mwambali wâwe ayisire entale n'akakiri n'ecôla cirhindi c'omufilistini cirhakembûlagwa nacinigûza nka oku nigûza ngasi nguma muli ezôla nsimba, bulya anajacire

---

Azeka. Sikeli bihumbi birhanu: zanaba nka Kg 60.
[x] **17.24** : Barhungwa n'obwôba: bagwârhwa n'obwôba.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

engabo ya Nyamuzinda Ozîne». [37] Daudi ashubiza aderha, erhi: «Nyamuzinda wandikûzagya kuli eyôla ntale na kuli oyôla kakiri, ye wanandikuza kuli oyôla mufilistini». Saulu anacibwîra Daudi, erhi: «Gendaga, Nyamubâho abè haguma nâwe!».

Daudi ayîrha Goliyati

[38] Okubundi Saulu ayambisa Daudi emirasano yâge, amuhira ensirha yâge y'ecûma omu irhwe amuhundikira n'omwambalo gwâge gw'empenzi. [39] Oku bundi Daudi ayambalira engôrho oku nyanya ly'emyamhalo yâge arhangula okugenda bulyâlya arhalisagibiyambala bundi. Daudi anacibwîra Sauli, erhi: «Ntakahasha okugenda n'eyira mirasano bulya ntakukômeraga». N'erhi aba amayihogola, [40] Daudi afumbarha akarhi kâge, akanya aja omu lwîshi, arhôlamwo rhubuye rhurhânu rhwanshangabuye arhuyômeka omu nshoho yâge ahagarhira nka ayabula, gwo gwaligi nka murhana[y] gwâge; afumharha omuzareti gwâge, akulikira olya mufilistini. [41] Olya mufilistini ayisha ashegera emunda Daudi ali, erhi anashokoliragwe n'olya muntu okahêka empenzi yâge. [42] Olya mufilistini alola Daudi, amusingiriza amugaya bulya amaba mwâna murhò ciru akaba wa kakonge na w'iranga linjà.

[43] Olya mufilistini abwîra Daudi, erhi: «Ka omanyire mpu ndi kabwa obwôla ontezire n'akarhi?» Olya mufilistini anacigasha Daudi ba Nyamuzinda b'emwâbo. [44] Anacibwîra Daudi, erhi: «Yishaga emunda ndi, ene omurhumba gwâwe naguha orhunyunyi n'ebiryanyi by'erubala». [45] Naye Daudi ashuza olya mufilistini, erhi: «W'oyo onyishire n'engôrho, itumu n'omuherho; ci niono ntabîre oku izîno lya Nyamubâho w'emirhwe, ye Nyamuzinda w'abarhabâzi b'e Israheli okazigayaguza. [46] Nyamubâho ene akuhânyire omu maboko gâni, nakuyîrha na nkuyambale, ene omurhumba gwâwe n'emirhumba y'engabo z'Abafilistini nayiha orhunyunyi rhw'emalunga n'ensimba z'igulu, igulu lyôshi lyamanya ene oku Israheli yêne ojira Nyamuzinda. [47] Kukwânîne eyi ndêko yôshi emanye oku arhali ngôrho, arhali n'itumu Nyamubâho ahimamwo bulya ye Nnamatabâro, anabahànyire omu maboko gîrhu.» [48] Olya mufilistini ashigalika[z], ayisha afulêkera Daudi, naye Daudi alibirhira duba ebwa bigamba, anayisha abwandira akola ajilwîsa olya mufilistini. [49] Daudi ahuma omu nshoho yâge, ayankamwo ibuye, aligobeka omu muzareli gwâge alityabula olya mufilistini omu busù, lyanacimuhobera omu k'amalanga akumbira obusù. [50] Ntyo n'omuzareti haguma n'enshangabuye Daudi ahima oyomufilistini, amuhanda anamuyîrha. Daudi arhali agwêrhe ngôrho. [51] Akanya alibirha, ahamirakwo Goliyati, amuyômola engôrho e lûba, amunigûzamwo anamutwa irhwe. [52] Abafilistini erhi babona entwâli yâbo ya mafa, bakûla omulindi bayaka. Nabo bene Israheli haguma na bene Yuda bacîrhunika kulibo banayisha babanda orhuhababo, bacandabuka oku Bafilistini kuhika aha muhango gwa Gali na kuhika aha nyumvi za Ekroni. Enjira ya Shaaraimi yayunjula mirhumba ya Bafilistini kuhika aha Gali n'aha

---

[y] **17.40** : Omushabîro gwâge: murhana ogwo yo nshoho ya kubikira eby'okulwa.
[z] **17.48** : Okushigalika: kuyimanga n'obucibonyi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ekroni. [53] Erhi barhenga eyôla munda bàli bacandabusirekwo Abafilistini, bajà omu birâlo byâbo babihâha. [54] Daudi ayanka irhwe ly'oyomufilistini alihêka e Yeruzalemu, n'emirasano yâge ayijâna omu cirâlo câge.

Daudi muhimanyi ahêkwa embere za Saulo

[55] Saulu erhi abona Daudi apamuka akola ajilwîsa omufilistini, adesa Abneri ye murhambo w'engabo yâge, erhi: «Gula mushebenge ali mwene ndi wâni Abneri?» Abneri ashuza, erhi: «Yâgirwa mbo kuyîrha erhi nakamanya.» [56] Mwâmi aderha, erhi: «Dôsa, oyomusole ali mwene ndi wâni? » [57] Erhi Daudi ashubûka erya munda anayirhaga omufilistini, Abneri amurhôla amuhêka emunda Saulu ali, Daudi erhi anafumbasirage lirya irhwe ly'omufilistini. [58] Saulu amudôsa, erhi: «Sho ye ndi, mwâna?» Daudi anacishuza, erhi: «Ndi mwene mwambali wâwe Yese w'e Betelehemu».

1 Samuel BHS 17

וַיֶּאֱסְפוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־מַחֲנֵיהֶם לַמִּלְחָמָה וַיֵּאָסְפוּ שֹׂכֹה אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיַּחֲנוּ בֵּין־שׂוֹכֹה וּבֵין־עֲזֵקָה בְּאֶפֶס
דַּמִּים: וְשָׁאוּל וְאִישׁ־יִשְׂרָאֵל נֶאֶסְפוּ וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק הָאֵלָה וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים: וּפְלִשְׁתִּים עֹמְדִים
אֶל־הָהָר מִזֶּה וְיִשְׂרָאֵל עֹמְדִים אֶל־הָהָר מִזֶּה וְהַגַּיְא בֵּינֵיהֶם: וַיֵּצֵא אִישׁ־הַבֵּנַיִם מִמַּחֲנוֹת פְּלִשְׁתִּים גָּלְיָת שְׁמוֹ מִגַּת
גָּבְהּוֹ שֵׁשׁ אַמּוֹת וָזָרֶת: וְכוֹבַע נְחֹשֶׁת עַל־רֹאשׁוֹ וְשִׁרְיוֹן קַשְׂקַשִּׂים הוּא לָבוּשׁ וּמִשְׁקַל הַשִּׁרְיוֹן חֲמֵשֶׁת־אֲלָפִים
שְׁקָלִים נְחֹשֶׁת: וּמִצְחַת נְחֹשֶׁת עַל־רַגְלָיו וְכִידוֹן נְחֹשֶׁת בֵּין כְּתֵפָיו: וְחֵץ חֲנִיתוֹ כִּמְנוֹר אֹרְגִים וְלַהֶבֶת חֲנִיתוֹ
שֵׁשׁ־מֵאוֹת שְׁקָלִים בַּרְזֶל וְנֹשֵׂא הַצִּנָּה הֹלֵךְ לְפָנָיו: וַיַּעֲמֹד וַיִּקְרָא אֶל־מַעַרְכֹת יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם לָמָּה תֵצְאוּ
לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה הֲלוֹא אָנֹכִי הַפְּלִשְׁתִּי וְאַתֶּם עֲבָדִים לְשָׁאוּל בְּרוּ־לָכֶם אִישׁ וְיֵרֶד אֵלָי: אִם־יוּכַל לְהִלָּחֵם אִתִּי וְהִכָּנִי
וְהָיִינוּ לָכֶם לַעֲבָדִים וְאִם־אֲנִי אוּכַל־לוֹ וְהִכִּיתִיו וְהְיִיתֶם לָנוּ לַעֲבָדִים וַעֲבַדְתֶּם אֹתָנוּ: וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֲנִי חֵרַפְתִּי
אֶת־מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה תְּנוּ־לִי אִישׁ וְנִלָּחֲמָה יָחַד: וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי הַפְּלִשְׁתִּי הָאֵלֶּה
וַיֵּחַתּוּ וַיִּרְאוּ מְאֹד: פ

וְדָוִד בֶּן־אִישׁ אֶפְרָתִי הַזֶּה מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וּשְׁמוֹ יִשַׁי וְלוֹ שְׁמֹנָה בָנִים וְהָאִישׁ בִּימֵי שָׁאוּל זָקֵן בָּא
בָאֲנָשִׁים: וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי־יִשַׁי הַגְּדֹלִים הָלְכוּ אַחֲרֵי־שָׁאוּל לַמִּלְחָמָה וְשֵׁם | שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו אֲשֶׁר הָלְכוּ בַּמִּלְחָמָה
אֱלִיאָב הַבְּכוֹר וּמִשְׁנֵהוּ אֲבִינָדָב וְהַשְּׁלִשִׁי שַׁמָּה: וְדָוִד הוּא הַקָּטֶן וּשְׁלֹשָׁה הַגְּדֹלִים הָלְכוּ אַחֲרֵי שָׁאוּל: ס
וְדָוִד הֹלֵךְ וָשׁוֹב מֵעַל שָׁאוּל לִרְעוֹת אֶת־צֹאן אָבִיו בֵּית־לָחֶם: וַיִּגַּשׁ הַפְּלִשְׁתִּי הַשְׁכֵּם וְהַעֲרֵב וַיִּתְיַצֵּב אַרְבָּעִים יוֹם:
פ

וַיֹּאמֶר יִשַׁי לְדָוִד בְּנוֹ קַח־נָא לְאַחֶיךָ אֵיפַת הַקָּלִיא הַזֶּה וַעֲשָׂרָה לֶחֶם הַזֶּה וְהָרֵץ הַמַּחֲנֶה לְאַחֶיךָ: וְאֵת עֲשֶׂרֶת
חֲרִצֵי הֶחָלָב הָאֵלֶּה תָּבִיא לְשַׂר־הָאֶלֶף וְאֶת־אַחֶיךָ תִּפְקֹד לְשָׁלוֹם וְאֶת־עֵרְבָתָם תִּקָּח: וְשָׁאוּל וְהֵמָּה וְכָל־אִישׁ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יִשְׂרָאֵל בְּעֵמֶק הָאֵלָה נִלְחָמִים עִם־פְּלִשְׁתִּים: 20וַיִּשְׁכֹּם דָּוִד בַּבֹּקֶר וַיִּטֹּשׁ אֶת־הַצֹּאן עַל־שֹׁמֵר וַיִּשָּׂא וַיֵּלֶךְ כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ
יִשָׁי וַיָּבֹא הַמַּעְגָּלָה וְהַחַיִל הַיֹּצֵא אֶל־הַמַּעֲרָכָה וְהֵרִעוּ בַּמִּלְחָמָה: 21וַתַּעֲרֹךְ יִשְׂרָאֵל וּפְלִשְׁתִּים מַעֲרָכָה לִקְרַאת
מַעֲרָכָה: 22וַיִּטֹּשׁ דָּוִד אֶת־הַכֵּלִים מֵעָלָיו עַל־יַד שׁוֹמֵר הַכֵּלִים וַיָּרָץ הַמַּעֲרֶכָה וַיָּבֹא וַיִּשְׁאַל לְאֶחָיו לְשָׁלוֹם: 23וְהוּא |
מְדַבֵּר עִמָּם וְהִנֵּה אִישׁ הַבַּנִּים עוֹלֶה גָּלְיָת֣ הַפְּלִשְׁתִּי שְׁמוֹ מִגַּת֮ מִמַּעַרְוֹת֒ פְּלִשְׁתִּים֙ וַיְדַבֵּ֣ר כַּדְּבָרִ֔ים הָאֵ֖לֶּה וַיִּשְׁמַ֥ע
דָּוִד: 24וְכֹל֙ אִ֣ישׁ יִשְׂרָאֵ֔ל בִּרְאוֹתָ֖ם אֶת־הָאִ֑ישׁ וַיָּנֻ֖סוּ מִפָּנָ֥יו וַיִּרְא֖וּ מְאֹֽד: 25וַיֹּאמֶר | אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַרְאִיתֶם הָאִישׁ
הָעֹלֶה הַזֶּה כִּי לְחָרֵף אֶת־יִשְׂרָאֵל עֹלֶה ׀ וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יַכֶּנּוּ יַעְשְׁרֶנּוּ הַמֶּלֶךְ | עֹשֶׁר גָּדוֹל וְאֶת־בִּתּוֹ יִתֶּן־לוֹ וְאֶת
בֵּית אָבִיו יַעֲשֶׂה חָפְשִׁי בְּיִשְׂרָאֵל: 26וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הָאֲנָשִׁים הָעֹמְדִים עִמּוֹ֒ לֵאמֹר֒ מַה־יֵּעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר יַכֶּה
אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה וְהֵסִיר חֶרְפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל כִּי מִי הַפְּלִשְׁתִּי֮ הֶֽעָרֵל֒ הַזֶּה֙ כִּי֙ חֵרֵ֣ף מַעַרְכ֔וֹת אֱלֹהִ֖ים חַיִּֽים: 27וַיֹּאמֶר
לוֹ֙ הָעָ֣ם כַּדָּבָ֔ר הַזֶּ֖ה לֵאמֹ֑ר כֹּ֥ה יֵעָשֶׂ֖ה לָאִ֥ישׁ אֲשֶׁ֖ר יַכֶּֽנּוּ: 28וַיִּשְׁמַע֙ אֱלִיאָ֣ב אָחִ֔יו הַגָּד֖וֹל בְּדַבְּרוֹ֙ אֶל־הָאֲנָשִׁ֔ים וַיִּֽחַר־אַ֥ף
אֱלִיאָ֖ב בְּדָוִ֑ד וַיֹּ֣אמֶר ׀ לָמָּה־זֶּ֣ה יָרַ֔דְתָּ וְעַל־מִ֨י נָטַ֜שְׁתָּ מְעַ֤ט הַצֹּאן֙ הָהֵ֔נָּה בַּמִּדְבָּ֖ר אֲנִ֣י יָדַ֑עְתִּי אֶת־זְדֹנְךָ֙ וְאֵ֣ת רַ֣ע לְבָבְךָ֔
כִּ֥י לְמַ֖עַן רְא֥וֹת הַמִּלְחָמָ֖ה יָרָֽדְתָּ: 29וַיֹּאמֶר דָּוִד מֶה עָשִׂיתִי עָתָּה הֲלוֹא דָבָר הוּא: 30וַיִּסֹּב מֵאֶצְלוֹ אֶל־מוּל אַחֵר
וַיֹּאמֶר כַּדָּבָר הַזֶּה וַיְשִׁבֵהוּ הָעָם דָּבָר כַּדָּבָר הָרִאשׁוֹן: 31וַיִּשָּׁמְעוּ הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר דָּוִד וַיַּגִּדוּ לִפְנֵי־שָׁאוּל
וַיִּקָּחֵהוּ: 32וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׁאוּל אַל־יִפֹּל לֵב־אָדָם עָלָיו עַבְדְּךָ יֵלֵךְ וְנִלְחַם עִם־הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה: 33וַיֹּאמֶר שָׁאוּל
אֶל־דָּוִד לֹא תוּכַל֙ לָלֶ֣כֶת אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּ֔ה לְהִלָּחֶ֥ם עִמּ֖וֹ כִּי־נַ֣עַר אַתָּ֑ה וְה֣וּא אִ֥ישׁ מִלְחָמָ֖ה מִנְּעֻרָֽיו: ס
34וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׁאוּל רֹעֶה הָיָה עַבְדְּךָ לְאָבִיו בַּצֹּאן וּבָא הָאַרְיֵ֣ה וְאֶת־הַדֹּ֔ב וְנָשָׂ֖א שֶׂה֙ מֵהָעֵדֶ֔ר: 35וְיָצָאתִי אַחֲרָיו
וְהִכִּתִיו וְהִצַּלְתִּי מִפִּיו וַיָּקָם עָלַי וְהֶחֱזַקְתִּי בִּזְקָנּוֹ וְהִכִּתִיו וַהֲמִיתִיו: 36גַּם אֶת־הָאַרְיֵ֣ה גַּם־הַדֹּ֔ב הִכָּ֖ה עַבְדֶּ֑ךָ וְהָיָה
הַפְּלִשְׁתִּי הֶֽעָרֵל֙ הַזֶּ֔ה כְּאַחַ֖ד מֵהֶ֑ם כִּ֣י חֵרֵ֔ף מַעַרְכ֖וֹת אֱלֹהִ֥ים חַיִּֽים: ס
37וַיֹּאמֶר֮ דָּוִד֒ יְהוָה֙ אֲשֶׁ֣ר הִצִּלַ֔נִי מִיַּ֖ד הָאַרְיֵ֣ה וּמִיַּ֣ד הַדֹּ֑ב הוּא֙ יַצִּילֵ֔נִי מִיַּ֖ד הַפְּלִשְׁתִּ֥י הַזֶּ֖ה ס
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד לֵךְ֙ וַיהוָ֣ה יִהְיֶ֔ה עִמָּֽךְ: 38וַיַּלְבֵּשׁ שָׁאוּל אֶת־דָּוִד מַדָּיו וְנָתַן קוֹבַע נְחֹשֶׁת עַל־רֹאשׁוֹ וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ
שִׁרְיוֹן: 39וַיַּחְגֹּ֥ר דָּוִ֛ד אֶת־חַרְבּ֖וֹ מֵעַ֣ל לְמַדָּ֑יו וַיָּ֣אֶל לָלֶ֔כֶת כִּ֥י לֹא־נִסָּ֖ה וַיֹּ֣אמֶר דָּוִ֔ד אֶל־שָׁא֖וּל לֹ֣א אוּכַ֔ל לָלֶ֖כֶת בָּאֵ֑לֶּה כִּי
לֹא נִסֵּיתִי וַיְסִרֵם דָּוִד מֵעָלָיו: 40וַיִּקַּח מַקְלּוֹ בְּיָדוֹ וַיִּבְחַר־לוֹ חֲמִשָּׁה חַלְּקֵי־אֲבָנִים | מִן־הַנַּחַל וַיָּשֶׂם אֹתָם בִּכְלִי
הָרֹעִים אֲשֶׁר־לוֹ וּבַיַּלְקוּט וְקַלְעוֹ בְיָדוֹ וַיִּגַּשׁ אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי: 41וַיֵּלֶךְ הַפְּלִשְׁתִּי הֹלֵךְ וְקָרֵב אֶל־דָּוִד וְהָאִישׁ נֹשֵׂא הַצִּנָּה
לְפָנָיו: 42וַיַּבֵּט הַפְּלִשְׁתִּי וַיַּרְא֖ אֶת־דָּוִ֑ד וַיִּבְזֵ֣הוּ כִּֽי־הָיָ֤ה נַ֙עַר֙ וְאַדְמֹנִ֣י עִם־יְפֵ֔ה מַרְאֶֽה: 43וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי֮ אֶל־דָּוִד֒ הֲכֶלֶב֙ אָנֹ֣כִי כִּֽי־אַתָּ֤ה בָא־אֵלַי֙ בַּמַּקְלוֹת֒ וַיְקַלֵּ֣ל הַפְּלִשְׁתִּי֮ אֶת־דָּוִד֒ בֵּאלֹהָ֔יו: 44וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי֮ אֶל־דָּוִד֒ לְכָה֙ אֵלַ֔י
וְאֶתְּנָה֙ אֶת־בְּשָׂרְךָ֔ לְעֹ֥וף הַשָּׁמַ֖יִם וּלְבֶהֱמַ֣ת הַשָּׂדֶֽה: ס
45וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי אַתָּה בָּא אֵלַי בְּחֶרֶב וּבַחֲנִית וּבְכִידוֹן וְאָנֹכִי בָּא־אֵלֶיךָ בְּשֵׁם יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי מַעַרְכוֹת
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חֵרַפְתָּ: 46הַיּוֹם הַזֶּה יְסַגֶּרְךָ֣ יְהוָ֔ה בְּיָדִ֑י וְהִכִּיתִךָ֙ וְהַסִרֹתִ֣י אֶת־רֹאשְׁךָ֔ מֵעָלֶ֑יךָ וְנָתַתִּי֩ פֶּ֨גֶר מַחֲנֵ֜ה פְּלִשְׁתִּ֗ים
הַיּוֹם הַזֶּה֙ לְעֹ֣וף הַשָּׁמַ֔יִם וּלְחַיַּ֖ת הָאָ֑רֶץ וְיֵדְע֣וּ כָל־הָאָ֗רֶץ כִּ֤י יֵשׁ֙ אֱלֹהִ֔ים לְיִשְׂרָאֵ֔ל: 47וְיֵדְעוּ֙ כָּל־הַקָּהָ֣ל הַזֶּ֔ה כִּי־לֹ֥א

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּחֶרֶב וּבַחֲנִית יְהוֹשִׁיעַ יְהוָה כִּי לַיהוָה הַמִּלְחָמָה וְנָתַן אֶתְכֶם בְּיָדֵנוּ׃ 48וְהָיָה כִּי־קָם הַפְּלִשְׁתִּי וַיֵּלֶךְ וַיִּקְרַב לִקְרַאת
דָּוִד וַיְמַהֵר דָּוִד וַיָּרָץ הַמַּעֲרָכָה לִקְרַאת הַפְּלִשְׁתִּי׃ 49וַיִּשְׁלַחْ דָּוִד אֶת־יָדוֹ אֶל־הַכֶּלִי וַיִּקַּח מִשָּׁם אֶבֶן וַיַּקַּע וַיַּךְ
אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי אֶל־מִצְחוֹ וַתִּטְבַּע הָאֶבֶן בְּמִצְחוֹ וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו אָרְצָה׃ 50וַיֶּחֱזַק דָּוִד מִן־הַפְּלִשְׁתִּי בַּקֶּלַע וּבְאֶבֶן וַיַּךְ
אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וַיְמִיתֵהוּ וְחֶרֶב אֵין בְּיַד־דָּוִד׃ 51וַיָּרָץ דָּוִד וַיַּעֲמֹד אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח אֶת־חַרְבּוֹ וַיִּשְׁלְפֶהָ מִתַּעְרָהּ
וַיְמִתְתֵּהוּ וַיִּכְרָת־בָּהּ אֶת־רֹאשׁוֹ וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי־מֵת גִּבּוֹרָם וַיָּנֻסוּ׃ 52וַיָּקֻמוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה וַיָּרִעוּ וַיִּרְדְּפוּ
אֶת־הַפְּלִשְׁתִּים עַד־בּוֹאֲךָ גַּיְא וְעַד שַׁעֲרֵי עֶקְרוֹן וַיִּפֹּלוּ חַלְלֵי פְלִשְׁתִּים בְּדֶרֶךְ שַׁעֲרַיִם וְעַד־גַּת וְעַד־עֶקְרוֹן׃ 53וַיָּשֻׁבוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִדְּלֹק אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים וַיָּשֹׁסּוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם׃ 54וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־רֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי וַיְבִאֵהוּ יְרוּשָׁלִָם וְאֶת־כֵּלָיו
שָׂם בְּאָהֳלוֹ׃ ס
55וּכְרְאוֹת שָׁאוּל אֶת־דָּוִד יֹצֵא לִקְרַאת הַפְּלִשְׁתִּי אָמַר אֶל־אַבְנֵר שַׂר הַצָּבָא בֶּן־מִי־זֶה הַנַּעַר אַבְנֶר וַיֹּאמֶר אַבְנֵר
חֵי־נַפְשְׁךָ הַמֶּלֶךְ אִם־יָדָעְתִּי׃ 56וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁאַל אַתָּה בֶּן־מִי־זֶה הָעֶלֶם׃ ס
57וּבְשׁוּב דָּוִד מֵהַכּוֹת אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח אֹתוֹ אַבְנֵר וַיְבִאֵהוּ לִפְנֵי שָׁאוּל וְרֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי בְּיָדוֹ׃ 58וַיֹּאמֶר אֵלָיו שָׁאוּל
בֶּן־מִי אַתָּה הַנָּעַר וַיֹּאמֶר דָּוִד בֶּן־עַבְדְּךָ יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18

Obwîra bwa Daudi na Yonatani n'oku ajiragwa murhambo w'abalwi

[1] Erhi Daudi ayûsa akushambâla bone Saulu, omurhima gwa Yonatani gwalungana n'ogwa Daudi, Yonatani amuzigira nk'oku acizigira yêne. [2] Olwo lusiku lwonêne, Saulu ahira Daudi aha mwâge, arhacizigaga mpu ashubire emwâbo. [3] Yonatani anywana bôshi na Daudi bulya amuzigiraga nk'oku anacizigira yenene. [4] Yonatani ahogola ecishuli akazâgiyambala aciha Daudi, kuguma na emirasano yâge, ciru n'oli engôrho yâge, ciru n'omuherho gwâge n'omukaba gwâge. [5] Daudi, ngasi aha Saulu anakazâgimurhuma hôshi anabêrwe, ahime. Ntyo Saulu amujira murhambo w'engabo yâge y'abalwi. Olubaga lwamurhonya bwenêne ciru n'abarhumisi ba Saulu.

Obumvu bwa Saulo kuli Daudi

[6] Erhi engabo zija omu lugo, galya mango Daudi arhengaga oku matabâro, erya munda ayirhaga Omufilistini, abakazi bashagamuka omu bishagala byôshi bya Israheli, bayisha bayimba banasâma[a], bahika emunda Mwâmi Saulo ali erhi banashagalusire, bayisha barhimba engoma baziha n'ennanga. [7] Abôla bakazi bayisha basama banayimba mpu: «Saulu ayisire bantu bâge cihumbi na Daudi ayîrha bantu bâge bihumbi ikumi». [8] Saulu akunira, okwo kwamubabaza omurhima anaciderha, erhi: «Bahire Daudi bihumbi ikumi nâni bamampa ecihumbi! Bwami bone bucimusigalire!» [9] Saulu arhondêra okulola Daudi n'isù libi kurhenga agôla mango. [10] Omu lusiku lwakulikiraga, omukò mubî gwa Nyamuzinda gwajà muli Saulu, arhondêra okukahahabukira omu nyumpa yâge. Daudi anaziha oku lulanga lwâge anakomereraga okuziha na Saulu naye erhi afumbasire itumu lyâge. [11] Saulu aderha, erhi: «Nkola natumirha Daudi itumu limuhangire kula nyasi». Ci Daudi abaduka acizibuka ye kabirhi kabirhi. [12] Saulu ayobôha bwenêne Daudi bulya amabona oku Nyamubâho ali naye[b].

Daudi arhenga aha mwa Saulu.

[13] Saulu amuyegûla kuli naye, agendimujira murhambo wa bantu ba cihumbi. Daudi anakagenda anagaluka embere z'olubaga. [14] Daudi akabonekana muntu mulenga omu majira gâge gôshi erhi na Nyambubaho ali naye. [15] Saulu erhi abona oku Daudi ali mwenge bwenêne arhondêra okumuyôboha. [16] Ci Israheli yeshi na Yuda bazigira bwenêne Daudi bulya akazâgigenda anagaluka embere zâbo[c].

---

[a] **18.6** : Bayisha bayimba banasâma: 21, 12; Lub 15, 20; Bae 5, 1; Yud 15, 12.
[b] **18.12** : Amabona oku Nyamubâho ali haguma naye: 16, 18; 17, 37; Murh 39. 2.
[c] **18.16** : Akazagigenda anagaluka; akazâgigenda oku matabâro anahime: 2 Sam 21, 8.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Daudi ayanka Mikala mwâli wa Saulu

17 Saulu anacibwîra Daudi, erhi: «Lolà oku nkola nakuhà mwâli wâni wa olubere ye Merabi abè
mukâwe; casinga oyêmêre okubà ntwâli yâni omu kulwa, na kandi okalwira Nyamubâho. Bulya
Saulu akazâgiderha, erhi: «Mashi irhondo ntahemukaga, ntamuyirhaga, casinga ayirhwe n'
Abafilistini». 18 Daudi ashuza Saulu, erhi: «Yâgirwa ndigi muci n'omulala gwâni guligi mulala
muci omu Israheli obwo nagendiba mukwi wa Mwâmi?» 19 Ci agôla mango, ahâli ha okuhà Daudi
oyôla munyere Merabi mwâli wa Saulu, aba Adriyeli w'e Mehola ye bamuhà mpu abè ye
muyanka. 20 Ci kwônene Mikala mwâli wa Saulu asîma bwenêne Daudi, ogwo mwanzi
bagendigumanyîsa Saulu, naye asîma bwenêne. 21 Saulu akazâgiderha omu murhima gwâge,
erhi: «Namuhà ye gubè murhego kuli ye lyo na Abafilistini baha- shimugwârha». Saulu
anacibwîra Daudi obwa kabirhi, erhi: «Ene wâbà mukwi wâni». 22 Saulu akomêreza abambali,
erhi: «Mugendibwîra Daudi, ci arhamanyaga oku nie nakuderhaga mpu: ka orhabwini oku mwâli
wâni akurhonyize n'abambali nabo bakurhonyize! Oyêmêre obè mukwi wâge». 23 Daudi erhi
ayumva ebyôla binwa abashuza, erhi: «Ka mumanyire mpu kuli kunyi okubà mukwi wa mwâmi?
Niono ndi mukenyi na wakugaywa omu bantu». 24 Abarhumisi ba Saulo bagendimubwîra, mpu:
«Byo binwa Daudi adesire ebira».

25 Saulu ashuza, erhi: «Mugendibwîra Daudi, erhi: Mwâmi mpu arhalonza ngulo ci binyîrha[d]
igana bya Bafilistini barhakembûlagwa lyo muwâmi acîhôla abashombanyi bâge». Saulu
ahûnaga ntyo bulya akazâgilangâlira mpu nkaba hali amango Daudi akagwârhwa omu maboko
g'Abafilistini. 26 Abarhumisi ba mwâmi bagendibwîra Daudi birya binwa bya mwâmi. Daudi erhi
ayumva ntyo, asîma okubà mukvi wa mwâmi. 27 Oku ensiku zirhacihika Daudi arhabâla n'engabo
yâge arhera Abafilistini abahima anabayirhamwo bantu magana abirhi, abashugula ebinyîrha
birhakembûlagwa abirhtua mwâmi oku binali byôshi lyo aba mukwi wa mwâmi. 28 Saulu abona
anayumva oku Nyamubâho ali haguma na Daudi; naye Mikala mwâli wa Saulu azigira Daudi
bwenêne. 29 Saulu ayumva oku okuyôboha Daudi kwayûshuka. Saulu anacîyôrha mushombanyi
wa Daudi ensiku zôshi. 30 Abarhambo ba Abafilistini bakayisha balilwa, na ngasi mango erhi
bayishaga ntyôla Daudi anabahirekwo omuhero gwâge na obukengêre bunene kulusha abandi
barhumisi ba Saulu. Ntyo izîno lyâge lyajà irenge bwenêne.

1 Samuel BHS 18

[d] **18.25** : Ebinyîrha, ecinyîrha: mubiri gwa bulume bwa muntu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אֶל־שָׁאוּל וְנֶפֶשׁ יְהוֹנָתָן נִקְשְׁרָה בְּנֶפֶשׁ דָּוִד וַיֶּאֱהָבֵהוּ יְהוֹנָתָן כְּנַפְשׁוֹ: 2וַיִּקָּחֵהוּ שָׁאוּל בַּיּוֹם הַהוּא
וְלֹא נְתָנוֹ לָשׁוּב בֵּית אָבִיו: 3וַיִּכְרֹת יְהוֹנָתָן וְדָוִד בְּרִית בְּאַהֲבָתוֹ אֹתוֹ כְּנַפְשׁוֹ: 4וַיִּתְפַּשֵּׁט יְהוֹנָתָן אֶת־הַמְּעִיל אֲשֶׁר
עָלָיו וַיִּתְּנֵהוּ לְדָוִד וּמַדָּיו וְעַד־חַרְבּוֹ וְעַד־קַשְׁתּוֹ וְעַד־חֲגֹרוֹ: 5וַיֵּצֵא דָּוִד בְּכֹל אֲשֶׁר יִשְׁלָחֶנּוּ שָׁאוּל יַשְׂכִּיל וַיְשִׂמֵהוּ
שָׁאוּל עַל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וַיִּיטַב בְּעֵינֵי כָל־הָעָם וְגַם בְּעֵינֵי עַבְדֵי שָׁאוּל: פ
6וַיְהִי בְּבוֹאָם בְּשׁוּב דָּוִד מֵהַכּוֹת אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וַתֵּצֶאנָה הַנָּשִׁים מִכָּל־עָרֵי יִשְׂרָאֵל לָשִׁיר וְהַמְּחֹלוֹת לִקְרַאת שָׁאוּל
הַמֶּלֶךְ בְּתֻפִּים בְּשִׂמְחָה וּבְשָׁלִשִׁים: 7וַתַּעֲנֶינָה הַנָּשִׁים הַמְשַׂחֲקוֹת וַתֹּאמֶרְנָ הִכָּה שָׁאוּל בַּאֲלָפָו וְדָוִד בְּרִבְבֹתָיו: 8וַיִּחַר
לְשָׁאוּל מְאֹד וַיֵּרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר נָתְנוּ לְדָוִד רְבָבוֹת וְלִי נָתְנוּ הָאֲלָפִים וְעוֹד לוֹ אַךְ הַמְּלוּכָה: 9וַיְהִי שָׁאוּל
עוֹיֵן אֶת־דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה: ס
10וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַתִּצְלַח רוּחַ אֱלֹהִים | רָעָה | אֶל־שָׁאוּל וַיִּתְנַבֵּא בְתוֹךְ־הַבַּיִת וְדָוִד מְנַגֵּן בְּיָדוֹ כְּיוֹם | בְּיוֹם וְהַחֲנִית
בְּיַד־שָׁאוּל: 11וַיָּטֶל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית וַיֹּאמֶר אַכֶּה בְדָוִד וּבְקִיר וַיִּסֹּב דָּוִד מִפָּנָיו פַּעֲמָיִם: 12וַיִּרָא שָׁאוּל מִלִּפְנֵי דָוִד
כִּי־הָיָה יְהוָה עִמּוֹ וּמֵעִם שָׁאוּל סָר: 13וַיְסִרֵהוּ שָׁאוּל מֵעִמּוֹ וַיְשִׂמֵהוּ לוֹ שַׂר־אָלֶף וַיֵּצֵא לִפְנֵי הָעָם: פ
14וַיְהִי דָוִד לְכָל־דְּרָכָו מַשְׂכִּיל וַיהוָה עִמּוֹ: 15וַיַּרְא שָׁאוּל אֲשֶׁר־הוּא מַשְׂכִּיל מְאֹד וַיָּגָר מִפָּנָיו: 16וְכָל־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה
אֹהֵב אֶת־דָּוִד כִּי־הוּא יוֹצֵא וָבָא לִפְנֵיהֶם: פ
17וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד הִנֵּה בִתִּי הַגְּדוֹלָה מֵרַב אֹתָהּ אֶתֶּן־לְךָ לְאִשָּׁה אַךְ הֱיֵה־לִי לְבֶן־חַיִל וְהִלָּחֶם מִלְחֲמוֹת יְהוָה
וְשָׁאוּל אָמַר אַל־תְּהִי יָדִי בּוֹ וּתְהִי־בוֹ יַד־פְּלִשְׁתִּים: ס
18וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׁאוּל מִי אָנֹכִי וּמִי חַיַּי מִשְׁפַּחַת אָבִי בְּיִשְׂרָאֵל כִּי־אֶהְיֶה חָתָן לַמֶּלֶךְ: 19וַיְהִי בְּעֵת תֵּת אֶת־מֵרַב
בַּת־שָׁאוּל לְדָוִד וְהִיא נִתְּנָה לְעַדְרִיאֵל הַמְּחֹלָתִי לְאִשָּׁה: 20וַתְּאַהֵב מִיכַל בַּת־שָׁאוּל אֶת־דָּוִד וַיַּגִּדוּ לְשָׁאוּל וַיִּשַׁר
הַדָּבָר בְּעֵינָיו: 21וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶתְּנֶנָּה לּוֹ וּתְהִי־לוֹ לְמוֹקֵשׁ וּתְהִי־בוֹ יַד־פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד בִּשְׁתַּיִם
תִּתְחַתֵּן בִּי הַיּוֹם: 22וַיְצַו שָׁאוּל אֶת־עֲבָדָו דַּבְּרוּ אֶל־דָּוִד בַּלָּט לֵאמֹר הִנֵּה חָפֵץ בְּךָ הַמֶּלֶךְ וְכָל־עֲבָדָיו אֲהֵבוּךָ וְעַתָּה
הִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ: 23וַיְדַבְּרוּ עַבְדֵי שָׁאוּל בְּאָזְנֵי דָוִד אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר דָּוִד הַנָקַלָּה בְעֵינֵיכֶם הִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ
וְאָנֹכִי אִישׁ־רָשׁ וְנִקְלֶה: 24וַיַּגִּדוּ עַבְדֵי שָׁאוּל לוֹ לֵאמֹר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר דָּוִד: פ
25וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כֹּה־תֹאמְרוּ לְדָוִד אֵין־חֵפֶץ לַמֶּלֶךְ בְּמֹהַר כִּי בְּמֵאָה עָרְלוֹת פְּלִשְׁתִּים לְהִנָּקֵם בְּאֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ וְשָׁאוּל
חָשַׁב לְהַפִּיל אֶת־דָּוִד בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים: 26וַיַּגִּדוּ עֲבָדָיו לְדָוִד אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי דָוִד לְהִתְחַתֵּן
בַּמֶּלֶךְ וְלֹא מָלְאוּ הַיָּמִים: 27וַיָּקָם דָּוִד וַיֵּלֶךְ | הוּא וַאֲנָשָׁיו וַיַּךְ בַּפְּלִשְׁתִּים מָאתַיִם אִישׁ וַיָּבֵא דָוִד אֶת־עָרְלָתֵיהֶם
וַיְמַלְאוּם לַמֶּלֶךְ לְהִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ וַיִּתֶּן־לוֹ שָׁאוּל אֶת־מִיכַל בִּתּוֹ לְאִשָּׁה: ס
28וַיַּרְא שָׁאוּל וַיֵּדַע כִּי יְהוָה עִם־דָּוִד וּמִיכַל בַּת־שָׁאוּל אֲהֵבָתְהוּ: 29וַיֹּסֶף שָׁאוּל לְרָא מִפְּנֵי דָוִד עוֹד וַיְהִי שָׁאוּל אֹיֵב
אֶת־דָּוִד כָּל־הַיָּמִים: ס
30וַיֵּצְאוּ שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים וַיְהִי | מִדֵּי צֵאתָם שָׂכַל דָּוִד מִכֹּל עַבְדֵי שָׁאוּל וַיִּיקַר שְׁמוֹ מְאֹד: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

19

Yonatani afungira Daudi embere z'îshe Saulo

[1] Saulu abwîra omugala Yonatani na abambali bôshi oku akola ayîrha Daudi. Ci kwônene oyôla Yonatani mwene Saulu arhonyagya bwenêne Daudi. [2] Yonatani ajimanyîsa Daudi okwôla amubwîra, erhi: «Larha Saulu adwîrhe alonza okukuyîrha. Ocilangâge, irhondo sêzi ohirigirhe ogendicîfulika. [3] Niono nahuluka nshimbe larha omu cirhwa erya munda ocîfulisire. Nayisha naganiza larha ebikuyêrekîre nyumve bici bihali na buzinda nanayishikumanyîsa». [4] Yonatani anacishambâza îshe Saulu oku biyêrekîre Daudi, anacimubwîra, erhi: «Mâshi mwâmi amanye akajira ecâha omu kuyîrha omurhumisi wâge Daudi, bulya yêne ntà mabî akujirire. Ciru na kandi, kali ebijiro byâge byôshi biri bya bunguke bunene emwâwe. [5] Afulumusire olufu erhi ayîrha olya mufilistini, na ntyo Nyamubâho ayôkola Israheli erhi ye orhuma, Wêne wabwîne okwôla kôshi wanasîma bwenêne. Kurhigi wankacihumâna[e] n'omukò gw'omuntu mwêru-kwêru, omu kuyîrha Daudi buzira igwârhiro». [6] Saulu ayumva okwôla Yonatani amubwîraga, Saulu acîgasha, erhi: «Alame Nyamubâho, Daudi arhafe». [7] Yonatani ahamagala Daudi, anacimurhondêreza ebyôla binwa byôshi; buzinda Yonatani ayisha adwîrhe Daudi emunda Saulu ali, Daudi ashubira Omu mukolo gwâge nk'oku byanali.

Kandi Saulu ashubilonza okuyîrha Daudi

[8] Kandi entamabala yashubizûka, Daudi arhabâlira Abafilistini, abakozagya entambala[f] bahimwa bwenêne, bôshi abacandabukakwo bamuyaka. [9] Lero mûka mubî wa Nyamubâho anacirhogerakwo Saulu erhi anali omu mwâge, itumu lyâge erhi alifumabasire omu nfune; agôla mango Daudi erhi adwîrhe aziha olulanga lwâge. [10] Saulu acisimu za mpu akola arhimba Daudi li- rya itumu limugalikc oku nyasi, ci Daudi acizibuka lyo, lyagendigwârha omu nyasi.

Daudi aciyakira. Mikala afungira Daudi

[11] Saulu arhuma engabo mpu bagendigorha enyumpa ya Daudi na hano bucanûla bamuyîrhe. Ci kwônene Mikala mukà Daudi amumanyîsa oku kwo bamulalire ntyo, anacimubwîra, erhi: «Akahà orhayasiri hunola hudufu, irhondo sêzi erhi wafire». [12] Mikala ayanka Daudi amuyandagaza omu kabonezo, Daudi alibirha, akanya ayaka[g]. [13] Enyuma z'aho, Mikala ayanka ecibumburugu, acîhira oku ncingo acibwikira n'omushangi gw'oboya bw'empene oku irhwe, buzinda acibwikira n'ogundi mushangi. [14] Erhi Saulu acirhuma engabo yagendigwârha Daudi, mukâge Mikala aderha, erhi: «Ali mulwala». [15] Lero Saulu arhuma entumawa yagcndilola oku

---

[e] **19.5** : Wankacîhemula n'omukò gw'omuntu mwêru-kwêru: Lush 19, 10; 21, 8-9; 2 BÂM 21, 16; 24, 4; Yer 14, 3.
[f] **19.8** : Entamhala yashubizûka: Iz 40, 2; Hoz 2, 16.
[g] **19.12** : Amuyandagaza aha kabonezo: Yoz 2, 15; Ebj 9, 25; 2 Kr 11, 32-33.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Daudi ayôsire, anabako mêreza, erhi: «Muyîshe mumubarhwire lyo mupashimuniga». [16] Balya bantu bali barhumirwe banacijà omu nyumpa[h], babona oku cibumburugu ciri oku ncingo, cibwikirwe n'omushangi gw'amôya g'empene ahâli h'irhwe. [17] Saulu adôsa Mikala, erhi: «Carhumaga onteba ntya, kandi wamayasa omushombanyi wâni». Mikala ashuza Saulu, erhi: «Kali ambwîra erhi: oleke ngende n'akaba arhali ntyo, nakuniga».

Daudi ayâkira emunda Samwel ali e Rama

[18] Daudi ayaka obwo, afuma Saulu. Aja emunda Samaweli ali e Rama anacimushambalira oku Saulu anamujiriraga kôshi. Oku bundi bayimuka bôshi na Samwel bajà e Nayoti. [19] Ogôla mwanzi bagumanyîsa Saulu, mpu: «Ka wamanya oku Daudi ahika e Nayoti, omu Rama». [20] Saulu arhuma entumwa y'abagendigwârha Daudi, balya bantu bali barhumirwe, bashimâna murhwe muguma gw'abalêbi[i] badwîrhe balêba, erhi na Samwel abayimangîre, omûka gwa Nyamubâho gwarhulakwo balya bantu bâbo, barhondêra okulêba. [21] Bakanya bagendikumanyîsa Saulu, naye ashubirhuma engabo y'abandi bantu[j] nabo; erhi bahika, kwo na kulya barhondêra okulêba. Ashubirhuma eyindi ngabo obwa kasharhu nabo kwo na kulya barhondêra balêba. [22] Lero Saulu akanya aja yêne e Rama. Erhi ahika aha iriba linene libà aha Seku, adôsa erhi: «Samwel na Daudi ngahi bali? Bamushuza mpu: «Lolà e Nayoti omu Rama».

[23] Anacilikula akanya aja e Nayoti omu Rama. Naye omûka gwa Lungwe gwamurhulakwo arhondêra aja eyi n'eyi analêba kuhika alinda aja aha Nayoti omu Rama. [24] Erhi aba amahogola emyambalo yâge, naye akalêba embere za Samwel, yeshi alambûka bushugunu oku idaho. Abêra aho omulegerege n'o budufu bôshi. Co cirhumire bahijûla mpu: «Kali Saulu naye analigi omu balêbi?»

1 Samuel BHS 19

1 וַיְדַבֵּר שָׁאוּל אֶל־יוֹנָתָן בְּנוֹ וְאֶל־כָּל־עֲבָדָיו לְהָמִית אֶת־דָּוִד וִיהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל חָפֵץ בְּדָוִד מְאֹד: 2 וַיַּגֶּד יְהוֹנָתָן לְדָוִד
לֵאמֹר מְבַקֵּשׁ שָׁאוּל אָבִי לַהֲמִיתֶךָ וְעַתָּה הִשָּׁמֶר־נָא בַבֹּקֶר וְיָשַׁבְתָּ בַסֵּתֶר וְנַחְבֵּאתָ: 3 וַאֲנִי אֵצֵא וְעָמַדְתִּי לְיַד־אָבִי
בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם וַאֲנִי אֲדַבֵּר בְּךָ אֶל־אָבִי וְרָאִיתִי מֶה וְהִגַּדְתִּי לָךְ: ס
4 וַיְדַבֵּר יְהוֹנָתָן בְּדָוִד טּוֹב אֶל־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַל־יֶחֱטָא הַמֶּלֶךְ בְּעַבְדּוֹ בְּדָוִד כִּי לוֹא חָטָא לָךְ וְכִי מַעֲשָׂיו
טוֹב־לְךָ מְאֹד: 5 וַיָּשֶׂם אֶת־נַפְשׁוֹ בְכַפּוֹ וַיַּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וַיַּעַשׂ יְהוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה לְכָל־יִשְׂרָאֵל רָאִיתָ וַתִּשְׂמָח
וְלָמָּה תֶחֱטָא בְדָם נָקִי לְהָמִית אֶת־דָּוִד חִנָּם: 6 וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל בְּקוֹל יְהוֹנָתָן וַיִּשָּׁבַע שָׁאוּל חַי־יְהוָה אִם־יוּמָת: 7 וַיִּקְרָא
יְהוֹנָתָן לְדָוִד וַיַּגֶּד־לוֹ יְהוֹנָתָן אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּבֵא יְהוֹנָתָן אֶת־דָּוִד אֶל־שָׁאוּל וַיְהִי לְפָנָיו כְּאֶתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם: ס

[h] **19.16** : Banacijà omu nyumpa..... 1 Sam 10, 8; 11, 14; Yoz 4, 19.
[i] **19.20** Eyi milongo 20-24: Anali omu balêbi: Mib 11, 25-29; 24, 4; 2 BÂM 4, 38; 6, 3.
[j] **19.21** : Ashubirhuma eyindi ngabo: 2 BÂM 1, 9-14.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18 וַתְּוֹסֶף הַמִּלְחָמָה לֶהְיוֹת וַיֵּצֵא דָּוִד וַיִּלָּחֶם בַּפְּלִשְׁתִּים וַיֵּךְ בָּהֶם מַכָּה גְדוֹלָה וַיָּנֻסוּ מִפָּנָיו: 19 וַתְּהִי֙ רוּחַ יְהוָ֔ה | רָעָה֙
אֶל־שָׁא֔וּל וְהוּא֙ בְּבֵיתוֹ֔ יוֹשֵׁ֖ב וַחֲנִיתוֹ֑ בְּיָדֹו֙ וְדָוִ֔ד מְנַגֵּ֖ן בְּיָ֑ד: 10 וַיְבַקֵּ֤שׁ שָׁאוּל֙ לְהַכּ֣וֹת בַּחֲנִית֔ בְּדָוִ֖ד וּבְקִ֣יר יַפְטֵ֑ר מִפְּנֵי֙
שָׁא֔וּל וַיֵּ֤ךְ אֶת־הַחֲנִית֙ בַּקִּ֔יר וְדָוִ֖ד נָ֣ס וַיִּמָּלֵ֑ט בַּלַּ֥יְלָה הֽוּא: פ
11 וַיִּשְׁלַ֤ח שָׁאוּל֙ מַלְאָכִ֔ים אֶל־בֵּ֖ית דָּוִ֑ד לְשָׁמְרֹו֙ וְלַהֲמִיתֹ֣ו בַּבֹּ֔קֶר וַתַּגֶּ֥ד לְדָוִ֖ד מִיכַ֣ל אִשְׁתּ֑וֹ לֵאמֹ֗ר אִם־אֵינְךָ֤ מְמַלֵּט֙
אֶת־נַפְשְׁךָ֣ הַלַּ֔יְלָה מָחָ֖ר אַתָּ֥ה מוּמָֽת: 12 וַתֹּ֥רֶד מִיכַ֖ל אֶת־דָּוִ֑ד בְּעַ֖ד הַחַלּ֥וֹן וַיֵּ֛לֶךְ וַיִּבְרַ֥ח וַיִּמָּלֵֽט: 13 וַתִּקַּ֤ח מִיכַל֙
אֶת־הַתְּרָפִ֔ים וַתָּ֥שֶׂם אֶל־הַמִּטָּ֖ה וְאֵת֙ כְּבִיר֣ הָעִזִּ֔ים שָׂ֥מָה מְרַאֲשֹׁתָ֖יו וַתְּכַ֥س בַּבָּֽגֶד: ס
14 וַיִּשְׁלַ֤ח שָׁאוּל֙ מַלְאָכִ֔ים לָקַ֖חַת אֶת־דָּוִ֑ד וַתֹּ֖אמֶר חֹלֶ֥ה הֽוּא: פ
15 וַיִּשְׁלַ֤ח שָׁאוּל֙ אֶת־הַמַּלְאָכִ֔ים לִרְאֹ֖ות אֶת־דָּוִ֑ד לֵאמֹ֗ר הַעֲלוּ֙ אֹתֹ֣ו בַּמִּטָּ֔ה אֵלַ֖י לַהֲמִתֹֽו: 16 וַיָּבֹ֣אוּ הַמַּלְאָכִ֔ים וְהִנֵּ֥ה
הַתְּרָפִ֖ים אֶל־הַמִּטָּ֑ה וּכְבִיר֙ הָעִזִּ֔ים מְרַאֲשֹׁתָֽיו: 17 וַיֹּ֤אמֶר שָׁאוּל֙ אֶל־מִיכַ֔ל לָ֥מָּה כָּ֖כָה רִמִּיתִ֣נִי וַתְּשַׁלְּחִ֣י אֶת־אֹיְבִ֑י וַיְמַלֵּ֖ט
וַתֹּ֤אמֶר מִיכַל֙ אֶל־שָׁא֔וּל הוּא־אָמַ֥ר אֵלַ֖י שַׁלְּחִ֣נִי לָ֑מָּה אֲמִיתֶ֖ךָּ: 18 וְדָוִ֖ד בָּרַ֥ח וַיִּמָּלֵ֛ט וַיָּבֹ֥א אֶל־שְׁמוּאֵ֖ל הָרָמָ֑תָה וַיַּגֶּד־לֹ֗ו
אֵ֚ת כָּל־אֲשֶׁ֣ר עָשָׂה־לֹּ֔ו שָׁא֖וּל וַיֵּ֣לֶךְ הוּא֙ וּשְׁמוּאֵ֔ל וַיֵּשְׁבוּ֙ בְּנָוֹ֔ית: 19 וַיֻּגַּ֥ד לְשָׁא֖וּל לֵאמֹ֑ר הִנֵּ֥ה דָוִ֛ד
בִּנְוֹ֥ית בָּרָמָֽה: 20 וַיִּשְׁלַ֤ח שָׁאוּל֙ מַלְאָכִ֔ים לָקַ֖חַת אֶת־דָּוִ֑ד וַיַּ֗רְא אֶת־לַהֲקַ֤ת הַנְּבִיאִים֙ נִבְּאִ֔ים וּשְׁמוּאֵ֖ל עֹמֵ֣ד נִצָּ֔ב עֲלֵיהֶ֑ם
וַתְּהִ֤י עַל־מַלְאֲכֵי֙ שָׁא֔וּל רֽוּחַ֙ אֱלֹהִ֔ים וַיִּתְנַבְּא֖וּ גַּם־הֵֽמָּה: 21 וַיַּגִּ֥דוּ לְשָׁא֖וּל וַיִּשְׁלַ֣ח מַלְאָכִ֑ים אֲחֵרִ֔ים וַיִּתְנַבְּא֖וּ גַּם־הֵֽמָּה
וַיֹּ֣סֶף שָׁא֔וּל וַיִּשְׁלַ֥ח מַלְאָכִ֖ים שְׁלִשִׁ֑ים וַיִּתְנַבְּא֖וּ גַּם־הֵֽמָּה: 22 וַיֵּ֙לֶךְ֙ גַּם־ה֔וּא הָרָמָ֖תָה וַיָּבֹ֣א עַד־בֹּ֔ור הַגָּדֹ֖ול אֲשֶׁ֣ר בַּשֶּׁ֑כוּ
וַיִּשְׁאַ֗ל וַיֹּ֙אמֶר֙ אַיֵּ֣ה שְׁמוּאֵ֔ל וְדָוִ֖ד וַיֹּ֑אמֶר הִנֵּ֥ה בִּנְוֹ֖ית בָּרָמָֽה: 23 וַיֵּ֙לֶךְ֙ שָׁ֔ם אֶל־נָוֹ֖ית בָּרָמָ֑ה וַתְּהִ֤י עָלָיו֙ גַּם־ה֔וּא רֽוּחַ
אֱלֹהִ֖ים וַיֵּ֣לֶךְ הָלוֹךְ֙ וַיִּתְנַבֵּ֔א עַד־בֹּאֹ֖ו בְּנָוֹ֥ית בָּרָמָֽה: 24 וַיִּפְשַׁ֤ט גַּם־ה֙וּא֙ בְּגָדָ֔יו וַיִּתְנַבֵּ֖א גַּם־הוּא֙ לִפְנֵ֣י שְׁמוּאֵ֔ל וַיִּפֹּ֥ל עָרֹ֖ם
כָּל־הַיֹּ֣ום הַה֑וּא וְכָל־הַלָּ֣יְלָה עַל־כֵּ֔ן יֹאמְר֕וּ הֲגַ֥ם שָׁא֖וּל בַּנְּבִיאִֽם: פ

20

Yonatani ashubisengerera Daudi emw'îshe Saulo

1 Daudi ashubiyaka kurhenga e Nayoti omu Rama n'erhi agaluka ashubidôsa Yonatani, erhi: «Mbwîra nâni bici najizire, bubî buci, câha cici najirire sho obu ahivulwire obuzîne bwâni ntya?». 2 Yonatani amushuza, erhi: «Orhashibiriraga orhafe, Larha arhankajira akantu arhanambwiziri kabe kanene erhi kasungunu; cankarhumaga anfulika okwôla? Mâshi harhali cici».

3 Daudi alahira aderha erhi: «Sho amanyire bwinjà oku ontonya bwenêne, co cirhumire aderha erhi kurhakwânîni akumanye, bulya Yonatani ashuba amanya kwa bene okwo kwanamubabaza bwenêne. Ci kwônene Nyamubâho aganze nâwe wêne oganze! Nkubwîre, hacisigîre hisungunu hyône nfe.» 4 Yonatani abwîra Daudi erhi: «Oku omurhima gwâwe gubwîne kuli kwinjà nakujirirakwo».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Daudi anacibwîra Yonatani, erhi: «Lolà oku irhondo omwêzi gwabaluka, ngwâsirwe mbêre aha burhambi bwâge amango gw'okulya; ci ondeke ngendicîfulika omu lubala kuhika oku lusiku lwa kasharhu. [6] Erhi sho ankakudôsa ogwâni, onamubwîre, erhi: «Daudi anampunyire oluhusa mpu aja duba duba e Betelehcmu omu cishagala câbo, bulya mwa gano mango bagwêrhe enterekêro ya ngasi mwâka omu mulala gôshi. [7] Akaderha erhi: kwoko! mwambali wâwe anabà n'omurhûla. Ci kwône erhi wankabona akunira bwenêne, onamanye oku niono mwambali wâwe nahigirwe okufà. [8] Mâshi ocizagye mwambali wâwe[k], bulya omanyire oku izîno lya Nyamubâho wahizire erhi olêrha mwambali wâwe hano mwâwe. Akaba hali okubî najizire wêne obè we onyîrha, bulya bicigi byankarhuma ompêka emunda sho ali? [9] Yonatani amushuza, erhi: «Mâshi omurhima gwa bene ogwo ogukwebe kuli bwenêne, bulya erhi nakayumva oku hali obubî larha ahizire okukujirira, kurhigi ntankakumanyîsa?» [10] Daudi anacishuza Yonatani, erhi: «Ndi wanakamanyîsagya obwo oku sho anakushuzize na ebinwa bikali?»

[11] Yonatani anacibwîra Daudi, erhi: «Kanya rhujè rhwagera omu mashwa rhwembi». Banacihuluka bajà omu mashwa bombi. [12] Yonatani anacibwîra Daudi, erhi: «Okuli, oku izîno lya Nyamubâho, Nyamuzinda wa Israheli, akaba irhondo erhi lisirhondo, nayenja larha oku binwa bikuyêrekîre, n'akaba bigendesire bwinjà kuli we Daudi, n'erhi akaba ntalisiri entumwa eje emunda oli, 13 Nyamubâho ananjire kubî anakunyûshûlire niono Yonatani akaba ntakumayisizi. larha erhi ankahiga okukujirira amabî, nanakumanyîsa nkubwîre oyâke onacigendere n'omurhûla, na ntyo Nyamubâho ayôrhe ali haguma na nâwe nk'oku ali haguma na larha! [14] Na erhi akaba ncirimwo omûka, ka wakabula kunyêreka obwinjà bwa Nyamubâho? Ci kwônene erhi nankafa[l], [15] ka wanayibagiraga lwôshi omulala gwâni obwo? Na kandi nka Nyamuzinda amamalîra abashombanyi ba Daudi hanôla igulu, [16] k'izîno lya Yonatani linakolaga lyahirigirha omu nyumpa ya Daudi? Akaba arhali ntyo, ecihango ca Nyamubâho cinakuyirhe wâni Daudi!» [17] Yonatani ashubicîgasha obwa kabirhi embere za Daudi oku amuzigira nk'oku azigira iroho lyâge.

[18] Yonatani anacibwîra Daudi, erhi: «Irhondo ly'omwêzi gukola gwabaluka, babona oku ntebe yâwe kurhali ndi, [19] oku lusiku lwa kasharhu, lero abantu banabona okwôla bwinjà, lero ahôla wanafululuka halya wali ocifulisire mw'ezira nsiku z'entambala yâwe, kandi wanagendiyimanga hôfi n'ibuye lya Ezeri. [20] Ahôla nanalasha myampi ibirhi olunda lwa lirya ibuye, abè nka kuyumbiza nayumbiriza yo nalonza[m]. [21] Kandi, oyumve, nayishirhuma omwâna nti akanye agendinongeza emyampi yâni. Nkabwîra oyôla mwâna nti agendintôlera eyôla myampi enali olunda lwâwe, aho wanayisha erhi buli buholo kuli we, aganze Nyamubâho. [22] Ci kwônene erhi nâkabwîra oyo mwâna nti akanye arhaluke agendintôlera era myampi eri olunda lwâwe, Ahôla

[k] **20.8** : Oyôkolage mwambali wâwe: Bac 3, 16.
[l] **20.14** Eyi milongo, 14-15: 2 Sam 9: 21, 7; 1 BÂM 15, 20; 2 BÂM 15, 29.
[m] **20.20** Yonatan abwîra îshe kurhi ayishicîfulûla.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wanayaka bulya erhi Nyamuzinda oyôla odesire mpu oyâke. [23] Na kuli ebyôla binwa rhushambire rhwembi[n], Nyamubâho yêne ye na muhamîrizi ekarhî kîrhu rhwembi.

[24] Daudi ajagicîfulika omu lubala obwo. Erhi omwêzi gubaluka, bajàga oku cibo mpu balye. [25] Nk'oku banakomereraga, mwâmi atamala oku ntebe yâge ayegemire olukûta; Yonatani atamala embere, naye Abneri atamala aha bu rhambi bwa mwâmi Saulu. Entebe ya Daudi yayôrha konene. [26] Saulu arhaderhaga kanwa mw'olwo lusiku, bulya amacikebwa mpu: «Nkaba hali okubî kwamuhonire, erhi nkaba arhali acire bulya arhali acicîyobôla». [27] Olusiku lwa kabirhi lw'okwo kubaluka kw'omwêzi, kandi entebe ya Daudi yayôrha konene; lero Saulu adôsa omugala Yonatani, erhi: «Bici birhumire mwene Yese arhayishiri oku cibo oli njo oli ene?»

[28] Yonatani anacishuza erhi: «Daudi ampunyire bwenêne okudungira e Betelehemu. [29] Ambwîra, erhi: mashi nkusengire oleke ngende bulya rhugwêrhe enterekêro y'omulala gôshi omu cishagala na mukulu wâni asêzize mpu mpabe; erhi waliha ombabalire kuli okwo kurhayisha, nagendilola bene wîrhu, Kwo kurhumire arhali oku cibo ca mwâmi okôla». [30] Ahôla oburhè bwa Saulu bwanaciyaka bwenêne kuli Yonatani anacimu bwîra, erhi; «Oyu mwana w'ecishungu-kazi na ndyâlya, ka kuhaba mpabire oku kurhenga mîra mwene Yese akola aba mwîra wâwe, ziri nshonyi zâwe n'obushugunu bwa nyoko. [31] Bulya oku mwene Yese anaciba hanola igulu ntâko mwalama oli we oli obwâmi bwâwe. Na bunôla orhumage abagendimungwarhira bulya ali mwâna wa kuyîrhwa». [32] Yonatani anacishuza îshe Saulu, erhi: «Carhuma afa obwôla, bubî buci ajizire?» [33] Saulu akubûla itumu[o] mpu akola atumirha Yonatani. Amanyira ahôla oku îshe anarhôzire omuhigo gw'okuyîrha Daudi. [34] Yonatani ayimuka kulya cibo analubire bwenêne, arhalyaga cici mw'olwo lusiku lwa kabirhi lw'okubaluka kw'omwêzi; n'ecarhumaga kwali kufà Daudi mungo, bulya îshe akola amuhigire.

[35] Erhi buca, Yontatani akanya aja omu cirhwa nk'oku banayumvanyagya bôshi na Daudi, ali alusibwe na hyana higuma hya hirhabana. [36] Anacibwîra hirya hyana hyâge, erhi: «Kanya ojikantôera emyampi yâni nakazilasha». Yonatani anacilasha omwampi gwayumbira kurhaluka olya mwâna. [37] Erhi olya mwâna ahika halya omwampi Yonatani alashaga gwali gwagwa, Yonatani ayakuza olya mwâna, erhi: «K'omwampi gurhali kuli kulusha aha oli obwo?» [38] Yonatani anaciyakuza olya mwâna erhi: «Kanya duba orhaciyimangaga!» Olya mwana wa Yonatani arhôla gulya mwampi, ashubira emunda nnawâbo ali; nyamwâna arhacikebagwa cici. [39] Yonatani bôshi na Daudi bone bali bamanyire kwo kuderha kuci okwôla. [40] Yonatani ayanka erya mirasano yâge ayiha nyamwâna, anacimubwîra, erhi: «Kanya oheke eka». [41] Erhi olya mwâna aba amagenda, Daudi ayimuka halya ali acîfulisire, ayisha ayubika amalanga oku idaho afukamiriza kasharhu, kandi bahôberana ngasi muguma alakira oku wâbo kuhika Daudi

---

[n] **20.23** Eyi milongo, 23-26, eri kandi omu 8, 15-18; 1 BÂM 4, 1-6.
[o] **20.33** : Saulu akubûla itumu: 18, 11; 19, 10.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amusengaruka. [42] Yonatani anacibwîra Daudi, erhi: «Ogendage n'omurhûla. Binabâge kulya rhwagashanaga oku izîno lya Nyamubâho galya mango rhuderha nti: Nyamubâho abè haguma na nâni na nâwe, abè haguma n'iburha lyâni n'iburha lyâwe, emyâka n'emyaka».

1 Samuel BHS 20

1 וַיִּבְרַח דָּוִד מִנָּוֹות בָּרָמָה וַיָּבֹא וַיֹּאמֶר | לִפְנֵי יְהוֹנָתָן מֶה עָשִׂיתִי מֶה־עֲוֹנִי וּמֶה־חַטָּאתִי לִפְנֵי אָבִיךָ כִּי מְבַקֵּשׁ
אֶת־נַפְשִׁי: 2 וַיֹּאמֶר לֹו חָלִילָהּ לֹא תָמוּת הִנֵּה לֹו־עָשָׂה אָבִי דָּבָר גָּדֹול אֹו דָּבָר קָטֹן וְלֹא יְגַלֶּה אֶת־אָזְנִי וּמַדּוּעַ
יַסְתִּיר אָבִי מִמֶּנִּי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֵין זֹאת: 3 וַיִּשָּׁבַע עֹוד דָּוִד וַיֹּאמֶר יָדֹעַ יָדַע אָבִיךָ כִּי־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וַיֹּאמֶר
אַל־יֵדַע־זֹאת יְהוֹנָתָן פֶּן־יֵעָצֵב וְאוּלָם חַי־יְהוָה וְחֵי נַפְשֶׁךָ כִּי כְּפֶשַׁע בֵּינִי וּבֵין הַמָּוֶת: 4 וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־דָּוִד
מַה־תֹּאמַר נַפְשְׁךָ וְאֶעֱשֶׂה־לָּךְ: פ
5 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוֹנָתָן הִנֵּה־חֹדֶשׁ מָחָר וְאָנֹכִי יָשֹׁב אֵשֵׁב עִם־הַמֶּלֶךְ לֶאֱכֹול וְשִׁלַּחְתַּנִי וְנִסְתַּרְתִּי בַשָּׂדֶה עַד הָעֶרֶב
הַשְּׁלִשִׁית: 6 אִם־פָּקֹד יִפְקְדֵנִי אָבִיךָ וְאָמַרְתָּ נָשֹׂא נָשָׂא מִמֶּנִּי דָּוִד לָרוּץ בֵּית־לֶחֶם עִירֹו כִּי זֶבַח הַיָּמִים שָׁם
לְכָל־הַמִּשְׁפָּחָה: 7 אִם־כֹּה יֹאמַר טֹוב שָׁלֹום לְעַבְדֶּךָ וְאִם־חָרֹה יֶחֱרָה לֹו דַּע כִּי־כָלְתָה הָרָעָה מֵעִמֹּו: 8 וְעָשִׂיתָ חֶסֶד
עַל־עַבְדֶּךָ כִּי בִבְרִית יְהוָה הֵבֵאתָ אֶת־עַבְדְּךָ עִמָּךְ וְאִם־יֶשׁ־בִּי עָוֹן הֲמִיתֵנִי אַתָּה וְעַד־אָבִיךָ לָמָּה־זֶּה תְּבִיאֵנִי: פ
9 וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן חָלִילָה לָּךְ כִּי | אִם־יָדֹעַ אֵדַע כִּי־כָלְתָה הָרָעָה מֵעִם אָבִי לָבֹוא עָלֶיךָ וְלֹא אֹתָהּ אַגִּיד לָּךְ: ס
10 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוֹנָתָן מִי יַגִּיד לִי אֹו מַה־יַּעַנְךָ אָבִיךָ קָשֶׁה: ס
11 וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־דָּוִד לְכָה וְנֵצֵא הַשָּׂדֶה וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם הַשָּׂדֶה: ס
12 וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־דָּוִד יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי־אֶחְקֹר אֶת־אָבִי כָּעֵת | מָחָר הַשְּׁלִשִׁית וְהִנֵּה־טֹוב אֶל־דָּוִד וְלֹא־אָז
אֶשְׁלַח אֵלֶיךָ וְגָלִיתִי אֶת־אָזְנֶךָ: 13 כֹּה־יַעֲשֶׂה יְהוָה לִיהוֹנָתָן וְכֹה יֹסִיף כִּי־יִיטַב אֶל־אָבִי אֶת־הָרָעָה עָלֶיךָ וְגָלִיתִי
אֶת־אָזְנְךָ וְשִׁלַּחְתִּיךָ וְהָלַכְתָּ לְשָׁלֹום וְיִהְיֶ יְהוָה עִמְּךָ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אָבִי: 14 וְלֹא אִם־עֹודֶנִּי חָי וְלֹא־תַעֲשֶׂה עִמָּדִי
חֶסֶד יְהוָה וְלֹא אָמוּת: 15 וְלֹא־תַכְרִת אֶת־חַסְדְּךָ מֵעִם בֵּיתִי עַד־עֹולָם וְלֹא בְּהַכְרֹת יְהוָה אֶת־אֹיְבֵי דָוִד אִישׁ מֵעַל
פְּנֵי הָאֲדָמָה: 16 וַיִּכְרֹת יְהוֹנָתָן עִם־בֵּית דָּוִד וּבִקֵּשׁ יְהוָה מִיַּד אֹיְבֵי דָוִד: 17 וַיֹּוסֶף יְהוֹנָתָן לְהַשְׁבִּיעַ אֶת־דָּוִד בְּאַהֲבָתֹו
אֹתֹו כִּי־אַהֲבַת נַפְשֹׁו אֲהֵבֹו: ס
18 וַיֹּאמֶר־לֹו יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקַדְתָּ כִּי יִפָּקֵד מֹושָׁבֶךָ: 19 וְשִׁלַּשְׁתָּ תֵּרֵד מְאֹד וּבָאתָ אֶל־הַמָּקֹום אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ
שָׁם בְּיֹום הַמַּעֲשֶׂה וְיָשַׁבְתָּ אֵצֶל הָאֶבֶן הָאֵזֶל: 20 וַאֲנִי שְׁלֹשֶׁת הַחִצִּים צִדָּה אוֹרֶה לְשַׁלַּח־לִי לְמַטָּרָה: 21 וְהִנֵּה אֶשְׁלַח
אֶת־הַנַּעַר לֵךְ מְצָא אֶת־הַחִצִּים אִם־אָמֹר אֹמַר לַנַּעַר הִנֵּה הַחִצִּים | מִמְּךָ וְהֵנָּה קָחֶנּוּ וָבֹאָה כִּי־שָׁלֹום לְךָ וְאֵין דָּבָר
חַי־יְהוָה: 22 וְאִם־כֹּה אֹמַר לָעֶלֶם הִנֵּה הַחִצִּים מִמְּךָ וָהֶלְאָה לֵךְ כִּי שִׁלַּחֲךָ יְהוָה: 23 וְהַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וָאַתָּה
הִנֵּה יְהוָה בֵּינִי וּבֵינְךָ עַד־עֹולָם: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

24 וַיִּסָּתֵר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עֲל־הַלֶּחֶם לֶאֱכֹול: 25 וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשָׁבוֹ כְּפַעַם | בְּפַעַם
אֶל־מוֹשַׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אַבְנֵר מִצַּד שָׁאוּל וַיִּפָּקֵד מְקוֹם דָּוִד: 26 וְלֹא־דִבֶּר שָׁאוּל מְאוּמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי
אָמַר מִקְרֶה הוּא בִּלְתִּי טָהֹור הוּא כִּי־לֹא טָהֹור: ס
27 וַיְהִי מִמָּחֳרַת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפָּקֵד מְקוֹם דָּוִד ס
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנֹו מַדּוּעַ לֹא־בָא בֶן־יִשַׁי גַּם־תְּמוֹל גַּם־הַיֹּום אֶל־הַלָּחֶם: 28 וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל נִשְׁאֹל
נִשְׁאַל דָּוִד מֵעִמָּדִי עַד־בֵּית לָחֶם: 29 וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי נָא כִּי זֶבַח מִשְׁפָּחָה לָנוּ בָּעִיר וְהוּא צִוָּה־לִי אָחִי וְעַתָּה
אִם־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אִמָּלְטָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־אֶחָי עַל־כֵּן לֹא־בָא אֶל־שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ: ס
30 וַיִּחַר־אַף שָׁאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לֹו בֶּן־נַעֲוַת הַמַּרְדּוּת הֲלֹוא יָדַעְתִּי כִּי־בֹחֵר אַתָּה לְבֶן־יִשַׁי לְבָשְׁתְּךָ וּלְבֹשֶׁת עֶרְוַת
אִמֶּךָ: 31 כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשַׁי חַי עַל־הָאֲדָמָה לֹא תִכֹּון אַתָּה וּמַלְכוּתֶךָ וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתֹו אֵלַי כִּי בֶן־מָוֶת
הוּא: ס
32 וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה יומַת מֶה עָשָׂה: 33 וַיִּטֹּל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכֹּתֹו וַיֵּדַע יְהוֹנָתָן
כִּי־כָלָה הִיא מֵעִם אָבִיו לְהָמִית אֶת־דָּוִד: ס
34 וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעִם הַשֻּׁלְחָן בָּחֳרִי־אָף וְלֹא־אָכַל בְּיוֹם־הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי לֶחֶם כִּי נֶעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמֹו אָבִיו: ס
35 וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשָּׂדֶה לְמוֹעֵד דָּוִד וְנַעַר קָטֹן עִמֹּו: 36 וַיֹּאמֶר לְנַעֲרֹו רֹץ מְצָא נָא אֶת־הַחִצִּים אֲשֶׁר אָנֹכִי
מֹורֶה הַנַּעַר רָץ וְהוּא־יָרָה הַחֵצִי לְהַעֲבְרֹו: 37 וַיָּבֹא הַנַּעַר עַד־מְקֹום הַחֵצִי אֲשֶׁר יָרָה יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי
הַנַּעַר וַיֹּאמֶר הֲלֹוא הַחֵצִי מִמְּךָ וָהָלְאָה: 38 וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנַּעַר מְהֵרָה חוּשָׁה אַל־תַּעֲמֹד וַיְלַקֵּט נַעַר יְהוֹנָתָן
אֶת־הַחִצִּי וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו: 39 וְהַנַּעַר לֹא־יָדַע מְאוּמָה אַךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר: 40 וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כֵּלָיו
אֶל־הַנַּעַר אֲשֶׁר־לֹו וַיֹּאמֶר לֹו לֵךְ הָבִיא הָעִיר: 41 הַנַּעַר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֵצֶל הַנֶּגֶב וַיִּפֹּל לְאַפָּיו אָרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁלֹשׁ
פְּעָמִים וַיִּשְּׁקוּ | אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּבְכּוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל: 42 וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלֹום אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה יִהְיֶה | בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זַרְעִי וּבֵין זַרְעֶךָ עַד־עֹולָם: פ

21

[1] Daudi ayimuka, arhôla enjira agenda, naye Yonatani ashubira omu Lugo.

Daudi ayâkira e Nobi

[2] Daudi akanya aja e Nobi, aha mwa omudâhwa Ahîmeleki; Ahîmeleki ayishimuyankirira erhi anayisha ageramwo omusisi, anacidôsa erhi: «Ka buholo, kurhi oyishire lero wênene wâni?» [3] Daudi ashuza omudâhwa Abimeleki, erhi: «Mwâmi ontumire anankomereza, erhi: Ntâye wamanyaga ebi nkurhumire n'ebirhumire nakuhà elira irhegeko. Na bambali bani nababwizire ahantu haguma rhwashimânana. [4] Ka ntâco ogwêrhe buno? Mpa nâni migati irhanu erhi nîsi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

akandi kantu onagwêrhe.» [5] Omudâhwa ashuza Daudi, erhi: «Ntagwêrhi yindi migati ya kulîbwa okuleka eyira migati migishe yône. Casinga erhi abo bâna bakayiryakwo barhabaga bacihemwire n'abakazi.» [6] Daudi ashuza, erhi: «Neci omukazi kali kantu karhuhanzibwe kurhenga mîra, injo na lishinjo, nka najà oku matabâro emirasano y'abâna bani eri kantu kagishe, ciru akaba mpu amabalamo gone garhali magishe, kurhigi ene ebyo birugu birhankaba bitakatifu kulusha?» [7] Oku bundi omudâhwa ayanka emigati migishe amuhereza, bulya arhali agwêrhe yindi erhali migishe, eyôla migishe yonene bali bamarhenza embere za Nyamubâho, bayigombôla n'eyindi eciri midûrhu[p]. [8] Muli olwôla lusiku ahôla hali muntu muguma w'omu barhumisi ba Saulu, ye wali ogwâsirwe okuhêra embere za Nyamubâho, izîno lyâge ye Doegi, muntu w'e Edomu, ye wali lungere w'abangere ba Saulu. [9] Daudi adôsa Abimeleki, erhi: «Ka orhagwêrhi itumu kandi erhi ngôrho? bulya ntarhôzire ciru n'ôli engôrho yâni nîsi erhi eyindi mirasano yâni bulya irhegeko lya mwâmi lyali lya dubaduba». [10] Omudâhwa amushuza, erhi: «Hali engôrho ya Goliyati olya Mufilistini wayirhiraga omu kabanda ka Terebinti, yone eyôla eri mbwikire n'ecishuli enyuma ly'ecishuli c'omudâhwa. Okalonza okuyirhôla, rhôlayo, bulya ntà yindi eri muno». Daudi anacishuza erhi: «Ntà yindi eyilushire, mpayo».

Emunda Daudi ajaga ayâkira

[11] Daudi ayimuka ayâkira Saulu kuli bwenêne olwôla lusiku; aja emwa Akishi, mwâmi w'e Gati. [12] Abarhumisi ba Akishi banacimubwîra mpu: «K'arhali Daudi ola, mwâmi w'ecihugo? K'arhali y'olya bajàga bayimbira banasamira mpu: «Saulu ayisire abâge cihumbi na Daudi abâge bihumbi ikumi?» [13] Daudi ayumvîrhiza ebyôla binwa, ayôboha bwenêne oyôla Akishi mwâmi w'e Gati. [14] Caligumiza abalandula obukengêre[q] embere zâbo, ayôrha nka musirhe omu maboko gâbo, arhondêra okushurhashurha oku nyumvi nka owarhimba engoma na akagâve kakahululira omu bwânwa bwâge. [15] Akishi abwîra abambali erhi: «Ka murhabwini oku oyûla muntu ali musirhe[r]; bici mucimundwîrhîre ko?[s] [16] Ka kuhula mhuzire abasirhe obûla mundwîrhîre oyu mpu ayi-shihenyera ebi by'isirhe lyâge embere zâni? Muntu wa bene oyu kurhi akajà emwâni?

[p] **21.7** : Ayanka emigati migishe amuhêreza: Mib 25, 30; Mt 12, 3-4.
[q] **21.14** : Abalandula obukengêre: ayôrha nka musirhe: Lul 34, 1.
[r] **21.15** Erhi ayumva bakola bamumanya, Daudi aciyerekana nka musirhe lyo barhagimumanya, bamuyîrhe
[s] **21.15** : Bici mucimundwirhireko: Lul 56, 1..

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיהוֹנָתָן בָּא הָעִיר: 2 וַיָּבֹא דָּוִד נֹבָה אֶל־אֲחִימֶלֶךְ הַכֹּהֵן וַיֶּחֱרַד אֲחִימֶלֶךְ לִקְרַאת דָּוִד וַיֹּאמֶר לוֹ מַדּוּעַ
אַתָּה לְבַדֶּךָ וְאִישׁ אֵין אִתָּךְ: 3 וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲחִימֶלֶךְ הַכֹּהֵן הַמֶּלֶךְ צִוַּנִי דָבָר וַיֹּאמֶר אֵלַי אִישׁ אַל־יֵדַע מְאוּמָה
אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אָנֹכִי שֹׁלֵחֲךָ וַאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאֶת־הַנְּעָרִים יוֹדַעְתִּי אֶל־מְקוֹם פְּלֹנִי אַלְמוֹנִי: 4 וְעַתָּה מַה־יֶּשׁ תַּחַת־יָדְךָ
חֲמִשָּׁה־לֶחֶם תְּנָה בְיָדִי אוֹ הַנִּמְצָא: 5 וַיַּעַן הַכֹּהֵן אֶת־דָּוִד וַיֹּאמֶר אֵין־לֶחֶם חֹל אֶל־תַּחַת יָדִי כִּי־אִם־לֶחֶם קֹדֶשׁ יֵשׁ
אִם־נִשְׁמְרוּ הַנְּעָרִים אַךְ מֵאִשָּׁה: פ
6 וַיַּעַן דָּוִד אֶת־הַכֹּהֵן וַיֹּאמֶר לוֹ כִּי אִם־אִשָּׁה עֻצְּרָה־לָּנוּ כִּתְמוֹל שִׁלְשֹׁם בְּצֵאתִי וַיִּהְיוּ כְלֵי־הַנְּעָרִים קֹדֶשׁ וְהוּא דֶּרֶךְ
חֹל וְאַף כִּי הַיּוֹם יִקְדַּשׁ בַּכֶּלִי: 7 וַיִּתֶּן־לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ כִּי לֹא־הָיָה שָׁם לֶחֶם כִּי־אִם־לֶחֶם הַפָּנִים הַמּוּסָרִים מִלִּפְנֵי יְהוָה
לָשׂוּם לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ: 8 וְשֵׁם אִישׁ מֵעַבְדֵי שָׁאוּל בַּיּוֹם הַהוּא נֶעְצָר לִפְנֵי יְהוָה וּשְׁמוֹ דֹּאֵג הָאֲדֹמִי אַבִּיר
הָרֹעִים אֲשֶׁר לְשָׁאוּל: 9 וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲחִימֶלֶךְ וְאֵין יֵשׁ־פֹּה תַּחַת־יָדְךָ חֲנִית אוֹ־חֶרֶב כִּי גַם־חַרְבִּי וְגַם־כֵּלַי לֹא־לָקַחְתִּי
בְיָדִי כִּי־הָיָה דְבַר־הַמֶּלֶךְ נָחוּץ: ס
10 וַיֹּאמֶר הַכֹּהֵן חֶרֶב גָּלְיָת הַפְּלִשְׁתִּי אֲשֶׁר־הִכִּיתָ | בְּעֵמֶק הָאֵלָה הִנֵּה־הִיא לוּטָה בַשִּׂמְלָה אַחֲרֵי הָאֵפוֹד אִם־אֹתָהּ
תִּקַּח־לְךָ קַח כִּי אֵין אַחֶרֶת זוּלָתָהּ בָּזֶה וַיֹּאמֶר דָּוִד אֵין כָּמוֹהָ תְּנֶנָּה לִי: 11 וַיָּקָם דָּוִד וַיִּבְרַח בַּיּוֹם־הַהוּא מִפְּנֵי שָׁאוּל
וַיָּבֹא אֶל־אָכִישׁ מֶלֶךְ גַּת: 12 וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי אָכִישׁ אֵלָיו הֲלוֹא־זֶה דָּוִד מֶלֶךְ הָאָרֶץ הֲלוֹא לָזֶה יַעֲנוּ בַמְּחֹלוֹת לֵאמֹר
הִכָּה שָׁאוּל בַּאֲלָפָו וְדָוִד בְּרִבְבֹתָו: 13 וַיָּשֶׂם דָּוִד אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּלְבָבוֹ וַיִּרָא מְאֹד מִפְּנֵי אָכִישׁ
מֶלֶךְ־גַּת: 14 וַיְשַׁנּוֹ אֶת־טַעְמוֹ בְּעֵינֵיהֶם וַיִּתְהֹלֵל בְּיָדָם וַיִּתְו עַל־דַּלְתוֹת הַשַּׁעַר וַיְוַרֶּד רִירוֹ אֶל־זְקָנוֹ: 15 וַיֹּאמֶר אָכִישׁ
אֶל־עֲבָדָיו הִנֵּה תִרְאוּ אִישׁ מִשְׁתַּגֵּעַ לָמָּה תְּבִיאוּ אֹתוֹ אֵלָי: 16 חֲסַר מְשֻׁגָּעִים אָנִי כִּי־הֲבֵאתֶם אֶת־זֶה לְהִשְׁתַּגֵּעַ עָלָי
הַזֶּה יָבוֹא אֶל־בֵּיתִי: ס

22

Daudi aba murhambo wa cikembe ciguma ca bantu

1 Daudi arhenga ahôla kandi, agendicifulika omu lwa Adulami[t]. Bene wâbo n'abandi b'omu mulala gw'îshe bôshi bamanya okwo, nabo bayandagalira eyôla munda ali. 2 Ngasi bôshi bali omu mbaka, ngasi bôshi bali erhi balire emyenda ya bene na ngasi bandi banali omu bukunizi bunene, abôla bôshi bashigira Daudi ahôla: aba ye okola murhambo wâbo, bôshi bahika omu bantu magana ani.

3 Kurhenga aho, Daudi aja e Mispa emwa bene Mowabu, anacihûna omwâmi w'eyôla Mowabu erhi: «Nkusengire nâni mashi waliha, oleke abâla babusi bani, larha na nyama bajibera emwâwe kuhika mmanye bici Nyamuzinda annongezize. 4 Anaciyisha abadwîrhe emwa olya mwâmi w'e Mowabu, nabo banacibera aha mwâge muli agôla mango gôshi Daudi anali ahôla hantu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

hazibuzibu. [5] Omulêbi Gadi abwîra Daudi: «Orhabêraga ahâla hantu hazibu-zibu hone, ci ojè wacigezageza omu Yuda wanagaluka. Daudi akanya aja omu muzirhu gwa Hereti[u].

Saulu ayîrha abadâhwa b'e Nobi

[6] Saulu amanya oku abantu bayishi bwinjà olwa Daudi n'abantu bali bôshi haguma naye. Muli agôla mango erhi Saulu abwârhîre aha Gibeya idako ly'e bishakashaka oku karhondo n'itumu lyâge omu nfune, abambali bôshi bayisha bamuyimanga eburhambi. [7] Saulu abwîra abôla bambali bali bamuyimanzire eburhambi, erhi: «Yumvagi wâni bene Benyamini: ka mwene Yese anakolaga ayishimugabîra mweshi amashwa, amuhe n'enkoma z'emizâbîbu, ka muma nyire mpu ayishibajira barhambo b'ebihumbi n'aba amagana. [8] Carhumaga mweshi mucinyihindulira, ebwa kubà ntà ciru n'omuguma wamanyîsize oku mugala wâni anywanine bôshi na mwene Yese na ntâye muli mwe okwôla kwababazize, ciru ntâye wampwehusire oku mugala wâni adwîrhe ankoza kuli mwambali wâni, nfire omu mirhego nk'oku munabwîne bunôla.» [9] Doegi w'e Edomu, ali ayimanzire haguma n'abandi barhumisi ba Saulu, anaciderha erhi: «Nabwîne mwene Yese aja aha Nobi, emwa Ahîmeleki mugala wa Ahitubu. [10] Agendimudokeza embûko emwa Nyamubâho, amuhà ebi aciyikiraga na ciru amuhà erya ngôrho y'olya Mufilistini Goliyati». [11] Mwâmi arhuma abagendihamagala Ahimeleki mwene Ahitubu, na omulala gw'îshe gôshi bo badâhwa babaga e Nobi. Bôshi banajà emunda mwâmi ali.

[12] Saulo anacibadôsa, erhi: «Yumva wâni mwene Ahitubu!» Naye erhi: «Karame waliha!». [13] Saulu aderha, erhi: «Carhumaga ocinyihindulira, w'oyo mweshi na mwene Yese galya mango wamuhâga omugati n'engôrho kandi wagaligendimudôkeza embûko emwa Nyamuzinda lyo ankozakwo amatumu n'okunjirira mirhego nk'oku munabwîne adwîrhe ajira bunôla?» [14] Ahimeleki ashuza mwâmi amubwîra. erhi: «Ombwîre nâni ndi omu ba-rhumisi bâwe oli aka omwikubargirwa Daudi mukwi wa Mwâmi, murhambo wa abasirika balanga mwâmi yêne na kandi muntu ojire irenge bwenêne omu mulala gwâge? [15] Ka, ene lyo narhangiraga okugendikamudôkeza embûko emwa Nyamubâho? Nanga okola kurhanjagakwo! Mwâmi amanye akaderha mpu akola ambarhuza okwo nie n'omulala gwâni gôshi, bulya omurhumisi wâwe arhayishigi okwôla ciru n'ehitya.» [16] Mwâmi aderha, erhi: «Ahimeleki kukwânîne ofe we na omulala gwa sho».

[17] Mwâmi abwîra abalibisi bali aha burhambi bwâge, erhi: «Hindamuki muyirhe abâla badâhwa ba Nyamubâho, bulya nabo bôshi bali njira nguma na Daudi: bali bamanyire oku aja ayâka barhananmanyîsagya aha ali»! Ci abôla barhumisi ba mwâmi barhalonzagya okuLambûla okuboko mpu bayirhe abadâhwa ba Nyamubâho. [18] Lero mwâmi abwîra Doegi, erhi:

---

[t] **22.1** : Adulami: Cishagala ciguma cibà aha Km 25 kurhenga e Yeruzalemu.
[u] **22.5** : Omuzirhu gwa Hereti: Muzirhu gubà hôfi na Adulami.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Hindamuka, w'oyu, oyirhe aba badâhwa». Doegi olya munya-Edomu ahindamuka, ye wayisirage abadâhwa; muli olwo lusiku ayîrha bantu makumi gali munâni na barhânu, bantu bali bayambîrhe ebishûli by'enondwè. [19] Mwâmi ahehêrera olwo lugo lwa Nobi, lwabaga lugo lwa badâhwa: abalume, abakazi, abâna bakola bayushuka, ciru n'orhubonjo, kuguma n'enkafu, endogomi n'ebibuzi byâbo abimalîra oku bwôji bw'engôrho.

[20] Mwene Ahimeleki[v] mugala w'Ahitubu muguma yêne wafumire muli bo izîno lyâge ye Abiyatari, acîjira emunda Daudi ali. [21] Abiyatari anacirhôndêra aganîrira Daudi okwôla Saulu anayirhaga abadâhwa ba Nyamubâho. [22] Daudi abwîra Abiyatari erhi: «Neci nali mmanyire oku kwo byanabà ntyo erhi mbona olya munya-Edomu ali halya lulya lusiku, nabona oku okunali agendimanyîsa Saulu. Nie ntumire abôla bantu b'omulala gwa sho bôshi bafà. [23] Ombêrage ho nâni, orhayôbohaga cici, bulya ohigire akalamo kani ye nahigire na akâwe kalamo, ci amango onaciri haguma na nâni, erhi onalanzirwe bwinjà.»

1 Samuel BHS 22

1 וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם וַיִּמָּלֵט אֶל־מְעָרַת עֲדֻלָּם וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו וְכָל־בֵּית אָבִיו וַיֵּרְדוּ אֵלָיו שָׁמָּה: 2 וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּל־אִישׁ
מָצוֹק וְכָל־אִישׁ אֲשֶׁר־לוֹ נֹשֶׁא וְכָל־אַיִשׁ מַר־נֶפֶשׁ וַיְהִי עֲלֵיהֶם לְשָׂר וַיִּהְיוּ עִמּוֹ כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ: 3 וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם
מִצְפֵּה מוֹאָב וַיֹּאמֶר | אֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב יֵצֵא־נָא אָבִי וְאִמִּי אִתְּכֶם עַד אֲשֶׁר אֵדַע מַה־יַּעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים: 4 וַיַּנַּח
אֶת־פְּנֵי מֶלֶךְ מוֹאָב וַיֵּשְׁבוּ עִמּוֹ כָּל־יְמֵי הֱיוֹת־דָּוִד בַּמְּצוּדָה: ס
5 וַיֹּאמֶר גָּד הַנָּבִיא אֶל־דָּוִד לֹא תֵשֵׁב בַּמְּצוּדָה לֵךְ וּבָאתָ־לְךָ אֶרֶץ יְהוּדָה וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיָּבֹא יַעַר חָרֶת: ס
6 וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל כִּי נוֹדַע דָּוִד וַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ וְשָׁאוּל יוֹשֵׁב בַּגִּבְעָה תַּחַת־הָאֶשֶׁל בָּרָמָה וַחֲנִיתוֹ בְיָדוֹ וְכָל־עֲבָדָיו
נִצָּבִים עָלָיו: 7 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לַעֲבָדָיו הַנִּצָּבִים עָלָיו שִׁמְעוּ־נָא בְּנֵי יְמִינִי גַּם־לְכֻלְּכֶם יִתֵּן בֶּן־יִשַׁי שָׂדוֹת וּכְרָמִים לְכֻלְּכֶם
יָשִׂים שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת: 8 כִּי קְשַׁרְתֶּם כֻּלְּכֶם עָלַי וְאֵין־גֹּלֶה אֶת־אָזְנִי בִּכְרֹת־בְּנִי עִם־בֶּן־יִשַׁי וְאֵין־חֹלֶה מִכֶּם
עָלַי וְגֹלֶה אֶת־אָזְנִי כִּי הֵקִים בְּנִי אֶת־עַבְדִּי עָלַי לְאֹרֵב כַּיּוֹם הַזֶּה: ס
9 וַיַּעַן דֹּאֵג הָאֲדֹמִי וְהוּא נִצָּב עַל־עַבְדֵי שָׁאוּל וַיֹּאמֶר רָאִיתִי אֶת־בֶּן־יִשַׁי בָּא נֹבָה אֶל־אֲחִימֶלֶךְ
בֶּן־אֲחִיטוּב: 10 וַיִּשְׁאַל־לוֹ בַּיהוָה וְצֵדָה נָתַן לוֹ וְאֶת חֶרֶב גָּלְיָת הַפְּלִשְׁתִּי נָתַן לוֹ: 11 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ לִקְרֹא אֶת־אֲחִימֶלֶךְ
בֶּן־אֲחִיטוּב הַכֹּהֵן וְאֶת כָּל־בֵּית אָבִיו הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּנֹב וַיָּבֹאוּ כֻלָּם אֶל־הַמֶּלֶךְ: ס
12 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל שְׁמַע־נָא בֶּן־אֲחִיטוּב וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי אֲדֹנִי: 13 וַיֹּאמֶר אֵלָיו שָׁאוּל לָמָּה קְשַׁרְתֶּם עָלַי אַתָּה וּבֶן־יִשַׁי
בְּתִתְּךָ לוֹ לֶחֶם וְחֶרֶב וְשָׁאַל לוֹ בֵּאלֹהִים לָקוּם אֵלַי לְאֹרֵב כַּיּוֹם הַזֶּה: ס

---

[v] **22.20** : Mwene Abimeleki muguma yêne wafumire: 2 BÂM 11, 2; Ayu 1, 15-19; Abiyatari: 1 BÂM 2, 26-27.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14 וַיַּעַן אֶחִימֶלֶךְ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר וּמִי בְכָל־עֲבָדֶיךָ כְּדָוִד נֶאֱמָן וַחֲתַן הַמֶּלֶךְ וְסָר אֶל־מִשְׁמַעְתֶּךָ וְנִכְבָּד
בְּבֵיתֶךָ׃ 15 הַיּוֹם הַחִלֹּתִי לִשְׁאָול־לוֹ בֵאלֹהִים חָלִילָה לִי אַל־יָשֵׂם הַמֶּלֶךְ בְּעַבְדּוֹ דָבָר בְּכָל־בֵּית אָבִי כִּי לֹא־יָדַע עַבְדְּךָ
בְּכָל־זֹאת דָּבָר קָטֹן אוֹ גָדוֹל׃ 16 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מוֹת תָּמוּת אֲחִימֶלֶךְ אַתָּה וְכָל־בֵּית אָבִיךָ׃ 17 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָרָצִים
הַנִּצָּבִים עָלָיו סֹבּוּ וְהָמִיתוּ | כֹּהֲנֵי יְהוָה כִּי גַם־יָדָם עִם־דָּוִד וְכִי יָדְעוּ כִּי־בֹרֵחַ הוּא וְלֹא גָלוּ אֶת־אָזְנִי וְלֹא־אָבוּ עַבְדֵי
הַמֶּלֶךְ לִשְׁלַחַ אֶת־יָדָם לִפְגֹּעַ בְּכֹהֲנֵי יְהוָה׃ ס
18 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְדוֹאֵג סֹב אַתָּה וּפְגַע בַּכֹּהֲנִים וַיִּסֹּב דּוֹאֵג הָאֲדֹמִי וַיִּפְגַּע־הוּא בַּכֹּהֲנִים וַיָּמֶת | בַּיּוֹם הַהוּא שְׁמֹנִים
וַחֲמִשָּׁה אִישׁ נֹשֵׂא אֵפוֹד בָּד׃ 19 וְאֶת נֹב עִיר־הַכֹּהֲנִים הִכָּה לְפִי־חָרֶב מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה מֵעוֹלֵל וְעַד־יוֹנֵק וְשׁוֹר
וַחֲמוֹר וָשֶׂה לְפִי־חָרֶב׃ 20 וַיִּמָּלֵט בֶּן־אֶחָד לַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן־אֲחִטּוּב וּשְׁמוֹ אֶבְיָתָר וַיִּבְרַח אַחֲרֵי דָּוִד׃ 21 וַיַּגֶּד אֶבְיָתָר לְדָוִד
כִּי הָרַג שָׁאוּל אֶת כֹּהֲנֵי יְהוָה׃ 22 וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאֶבְיָתָר יָדַעְתִּי בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־שָׁם דּוֵג הָאֲדֹמִי כִּי־הַגֵּד יַגִּיד לְשָׁאוּל
אָנֹכִי סַבֹּתִי בְּכָל־נֶפֶשׁ בֵּית אָבִיךָ׃ 23 שְׁבָה אִתִּי אַל־תִּירָא כִּי אֲשֶׁר־יְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשִׁי יְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשֶׁךָ כִּי־מִשְׁמֶרֶת
אַתָּה עִמָּדִי׃

23

Daudi ayâkira e Keyila

1 Babwîra Daudi mpu: «Lolà oku Abafilistini badwîrhe balwîsa abantu b'e Keyila[w] banadwîrhe
bahagula enguli zâbo zôshi». 2 Daudi akanya agendidôsa Nyamubâho erhi: «Ka ngendilwîsa
abôla Bafilistini?» Nyamubâho anacishuza Daudi, erhi: «Kanya, wahima abôla Bafilistini na ntyo
walikuza Keyila.» 3 Abantu ba Daudi bamubwîra, mpu: «Ka orhabwini oku omu Yuda
rhugwêrhwe n'obwôba, ka burhayishiyushukage kulusha hano rhuja e Keyila rhukola rhwajilwîsa
Abafilistini?» 4 Daudi akanya ashubigendidôsa Nyamubâho, Nyamubâho amushuza ntyâla, erhi:
«Yimuka, oyandagalire e Keyila bulya abôla Bafilistini nabahizire omu maboko gâwe ene».
5 Daudi akanya n'engabo yâge, aja e Keyila, alwîsa Abafilistini abahima, abanyaga amasò gâbo,
bôshi abahima bwenêne. Kwo Daudi ayokwiremwo ntyo abantu b'e Keyila. 6 Ci kwône, amango
Abiyatari mugala wa Ahîmeleki ayakiraga emunda Daudi ali aha Keyila, abungulukira yo erhi
anadwîrhe n'ecishuli câge c'obudâhwa. 7 Banacimanyîsa Saulu oku Daudi anajire e Keyila, naye
Saulu anacishuza, erhi: «Nyamuzinda anamuguzize, bulya yêne ocihamikire ene aja omu lugo
lugwêrhe enyumvi n'akakomyo». 8 Saulu alâlika olubaga lwôshi mpu luje oku matabâro, mpu
bayishibungulukira e Keyila bagorhe Daudi n'abantu bâge. 9 Ci kwônene erhi Daudi amanya oku
kwo Saulu amuhigire ntyo, abwîra omudâhwa Abiyatari, erhi: «Mpereza ecishuli c'obudâhwa».
10 Daudi anaciderha, erhi: «Yâgirwa Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli, mwambali wâwe
anayumvîrhe oku Saulu ali n'omuhigo gw'okurhabâlira c Keyila mpu ashereze olugo erhi nie

[w] **23.1** : Keyila: Cishagala ciguma ciri hôfi na Adulami. Okuhagula enguli: kunyaga omu mbîko y'emburho zamasârûlwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ntuma. [11] Ka abantu b'e Keyila bayishimpana omu maboko gâge obwo? Ka Saulu anayisha ayandagire nk'okwo mwambali wâwe ananayumvagya obwo? Yâgirwa Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli hanûla mwambali wâwe naye mâshi!» Nyamubâho anashuza, erhi: «Ayandagala». [12] Daudi ashubidôsa, erhi: «Ka abarhambo b'e Keyila bayishimpana niono n'engabo yâni omu maboko ga Saulu?» Nyamubâho ashuza, erhi: «Neci bakuhâna». [13] Lero Daudi haguma n'engabo yâge bali hôfi bantu magana galindarhu barhenga muli lulya lugo lwa Keyila, bajà bajà eyi n'eyi. Erhi Saulu amanya oku Daudi anarhenzire omu Keyila, ayaka, aleka okujà oku matabâro. [14] Daudi agendiciberera omu hantu hazibuzibu bwenêne, abera omwôla ntondo omu irûngu lya Zifa. Saulu akazâgija amulonza ngasi lusiku ci kwônene Nyamuzinda arhamuhaga ye.

Yonatani abalamira Daudi aha Horesha

[15] Daudi amanya oku Saulo ashubiizize engabo mpo kuhika ayîrhe Daudi. Daudi aciberera omwôla irûngu lya Zifa aha Horesha. [16] Yonatani mugala wa Saulo, akanya aja emunda Daudi ali aha Horesha. Amuhà omurhima muli Nyamuzinda anacimubwîra, erhi: [17] «Orhayôbohaga cici bulya larha Saulu arhakuhikekwo. W'oyûla wayishiba mwâmi w'Israheli, nâni nyishiba wa kabirhi enyuma zâwe. Larha Saulu amanyire okwôla naye.» [18] Banacinywana oku banali babirhi embere za Nyamubâho; Daudi asigala ahôla Horesha naye Yonatani ashubira emwâge.

Saulu aja ahîvahîva Daudi

[19] Abantu b'e Zifa basôkera emunda Saulu ali aha Gibeya banacimubwîra, mpu: «Daudi, k'arhali emwîrhu acibêra acîfulisire omu hantu hazibuzibu, aha Horesha, oku karhondo ka Hakila, olunda lw'ifo ly'entondo ebwa bishaka. [20] Obungulukagc mâshi yâgirwa mwâmi nk'oku omurhima gwâwe gunadwîrhe gwacîfinja; rhwayishimuhira rhwêne omu maboko ga mwâmi». [21] Saulu anaciderha, erhi: «Mugishwe na Nyamubâho okubà mwanfire bwonjo [22] Gendagi, mmuhunyire, mujè mwalongereza mumanye bwinjà ngahi ahika na ndi wamubwîne ahôla: bulya akacikebwa naye ananjirira omurhego. [23] Mujè mwalola munaje mwadôkereza bwinjà aha acîfulika hôshi. Enyuma z'ahôla mwanashubira emunda ndi, mummanyîse bwinjà, na ntyôla nâni nanagenda rhweshi eyôla munda ali. Akaba omu cihugo ali, najà nalonza kuhika mubone, nfukule omu Yuda mwoshi.»

[24] Banaciyimuka bagenzikanwa bôshi na Saulu bamulongolana e Zifa. Ci kwône Daudi n'engabo yâge erhi bacibêrire omu irûngu lya Maoni, omu kabanda olunda lw'emukondwè ebwa bishaka. [25] Saulu haguma n'abantu bâge bakanya bakola bajà balonza Daudi. Erhi amanyîsibwa omwanzi, ayandagala oku ibuye anacibêrera omwôla irûngu lya Maoni. Saulu amanya omwanzi, ashimbûlira Daudi omwôla irûngu lya Maoni. [26] Saulu ajaga agera lunda luguma lw'eyôla ntondo, naye Daudi bôshi n'abantu bâge bajà bagera olundi lunda lw'entondo. Daudi hali amango ajaga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

akanyiriza lyo afuma Saulu, naye Saulu bôshi n'engabo yâge bakazâgilonza oku bankagorhamwo Daudi bôshi n'engabo yâge lyo babagwârha bôshi. [27] Entumwa yanaciyisha emunda Saulu ali yanacimubwîra, erhi: «Mâshi oyîshe duba bulya Abafilistini bali hagula ecihugo.» [28] Saulu agaluka eyôla ajaga ahîvira Daudi, agaluka ajilwîsa Abafilistini[x]. Co cirhuma ahôla hantu haderhwa mpu aha kabuye ntarhungânwa.

1 Samuel BHS 23

1 וַיַּגִּדוּ לְדָוִד לֵאמֹר הִנֵּה פְלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בִּקְעִילָה וְהֵמָּה שֹׁסִים אֶת־הַגֳּרָנוֹת: 2 וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָה לֵאמֹר הַאֵלֵךְ
וְהִכֵּיתִי בַּפְּלִשְׁתִּים הָאֵלֶּה ס

3 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־דָּוִד לֵךְ וְהִכִּיתָ בַּפְּלִשְׁתִּים וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת־קְעִילָה: 3 וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי דָוִד אֵלָיו הִנֵּה אֲנַחְנוּ פֹּה בִּיהוּדָה
יְרֵאִים וְאַף כִּי־נֵלֵךְ קְעִילָה אֶל־מַעַרְכוֹת פְּלִשְׁתִּים: ס
4 וַיֹּסֶף עוֹד דָּוִד לִשְׁאַל בַּיהוָה ס
וַיַּעֲנֵהוּ יְהוָה וַיֹּאמֶר קוּם רֵד קְעִילָה כִּי־אֲנִי נֹתֵן אֶת־פְּלִשְׁתִּים בְּיָדֶךָ: 5 וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַאֲנָשָׁיו קְעִילָה וַיִּלָּחֶם בַּפְּלִשְׁתִּים
וַיִּנְהַג אֶת־מִקְנֵיהֶם וַיַּךְ בָּהֶם מַכָּה גְדוֹלָה וַיֹּשַׁע דָּוִד אֶת יֹשְׁבֵי קְעִילָה: ס
6 וְיִהִי בְּבִרְחַ אֶבְיָתָר בֶּן־אֲחִימֶלֶךְ אֶל־דָּוִד קְעִילָה אֵפוֹד יָרֵד בְּיָדוֹ: 7 וַיֻּגַּד לְשָׁאוּל כִּי־בָא דָוִד קְעִילָה וַיֹּאמֶר שָׁאוּל
נִבַּר אֹתוֹ אֱלֹהִים בְּיָדִי כִּי נִסְגַּר לָבוֹא בְּעִיר דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ: 8 וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת־כָּל־הָעָם לַמִּלְחָמָה לָרֶדֶת קְעִילָה
לָצוּר אֶל־דָּוִד וְאֶל־אֲנָשָׁיו: 9 וַיֵּדַע דָּוִד כִּי עָלָיו שָׁאוּל מַחֲרִישׁ הָרָעָה וַיֹּאמֶר אֶל־אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן הַגִּישָׁה הָאֵפוֹד: ס
10 וַיֹּאמֶר דָּוִד יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שָׁמֹעַ שָׁמַע עַבְדְּךָ כִּי־מְבַקֵּשׁ שָׁאוּל לָבוֹא אֶל־קְעִילָה לְשַׁחֵת לָעִיר
בַּעֲבוּרִי: 11 הַיסְגִּרֻנִי בַעֲלֵי קְעִילָה בְּיָדוֹ הֲיֵרֵד שָׁאוּל כַּאֲשֶׁר שָׁמַע עַבְדֶּךָ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַגֶּד־נָא לְעַבְדֶּךָ ס
וַיֹּאמֶר יְהוָה יֵרֵד: 12 וַיֹּאמֶר דָּוִד הַיסְגִּרוּ בַעֲלֵי קְעִילָה אֹתִי וְאֶת־אֲנָשַׁי בְּיַד־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר יְהוָה יַסְגִּירוּ: ס
13 וַיָּקָם דָּוִד וַאֲנָשָׁיו כְּשֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ וַיֵּצְאוּ מִקְּעִילָה וַיִּתְהַלְּכוּ בַּאֲשֶׁר יִתְהַלָּכוּ וּלְשָׁאוּל הֻגַּד כִּי־נִמְלַט דָּוִד מִקְּעִילָה
וַיֶּחְדַּל לָצֵאת: 14 וַיֵּשֶׁב דָּוִד בַּמִּדְבָּר בַּמְּצָדוֹת וַיֵּשֶׁב בָּהָר בְּמִדְבַּר־זִיף וַיְבַקְשֵׁהוּ שָׁאוּל כָּל־הַיָּמִים וְלֹא־נְתָנוֹ אֱלֹהִים
בְּיָדוֹ: 15 וַיַּרְא דָּוִד כִּי־יָצָא שָׁאוּל לְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשׁוֹ וְדָוִד בְּמִדְבַּר־זִיף בַּחֹרְשָׁה: ס
16 וְיָקָם יְהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל וַיֵּלֶךְ אֶל־דָּוִד חָרְשָׁה וַיְחַזֵּק אֶת־יָדוֹ בֵּאלֹהִים: 17 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַל־תִּירָא כִּי לֹא תִמְצָאֲךָ יַד
שָׁאוּל אָבִי וְאַתָּה תִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וְאָנֹכִי אֶהְיֶה־לְּךָ לְמִשְׁנֶה וְגַם־שָׁאוּל אָבִי יֹדֵעַ כֵּן: 18 וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית לִפְנֵי
יְהוָה וַיֵּשֶׁב דָּוִד בַּחֹרְשָׁה וְיהוֹנָתָן הָלַךְ לְבֵיתוֹ: ס

[x] **23.28** Eyi milongo 23-28, : Saulo agaluka emunda ajaga ahiva Daudi... : 2 BÂM 7, 6-7; 19, 8-9.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

19 וַיַּעֲלוּ זִפִים אֶל־שָׁאוּל הַגִּבְעָתָה לֵאמֹר הֲלוֹא דָוִד מִסְתַּתֵּר עִמָּנוּ בַּמְּצָדוֹת בַּחֹרְשָׁה בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה אֲשֶׁר מִימִין
הַיְשִׁימוֹן: 20 וְעַתָּה לְכָל־אַוַּת נַפְשְׁךָ הַמֶּלֶךְ לָרֶדֶת רֵד וְלָנוּ הַסְגִּירוֹ בְיָד הַמֶּלֶךְ: 21 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה
כִּי חַמַלְתֶּם עָלָי: 22 לְכוּ־נָא הָכִינוּ עוֹד וּדְעוּ וּרְאוּ אֶת־מְקוֹמוֹ אֲשֶׁר תִּהְיֶה רַגְלוֹ מִי רָאָהוּ שָׁם כִּי אָמַר אֵלַי עָרוֹם
יַעְרֵם הוּא: 23 וּרְאוּ וּדְעוּ מִכָּל הַמַּחֲבְאִים אֲשֶׁר יִתְחַבֵּא שָׁם וְשׁוּבוּ אֵלַי אֶל־נָכוֹן וְהָלַכְתִּי אִתְּכֶם וְהָיָה אִם־יֶשְׁנוֹ
בָּאָרֶץ וְחִפַּשְׂתִּי אֹתוֹ בְּכֹל אַלְפֵי יְהוּדָה: 24 וַיָּקוּמוּ וַיֵּלְכוּ זִיפָה לִפְנֵי שָׁאוּל וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו בְּמִדְבַּר מָעוֹן בָּעֲרָבָה אֶל יְמִין
הַיְשִׁימוֹן: 25 וַיֵּלֶךְ שָׁאוּל וַאֲנָשָׁיו לְבַקֵּשׁ וַיַּגִּדוּ לְדָוִד וַיֵּרֶד הַסֶּלַע וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַּר מָעוֹן וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי־דָוִד
מִדְבַּר מָעוֹן: 26 וַיֵּלֶךְ שָׁאוּל מִצַּד הָהָר מִזֶּה וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו מִצַּד הָהָר מִזֶּה וַיְהִי דָוִד נָחְפָּז לָלֶכֶת מִפְּנֵי שָׁאוּל וְשָׁאוּל
וַאֲנָשָׁיו עֹטְרִים אֶל־דָּוִד וְאֶל־אֲנָשָׁיו לְתָפְשָׂם: 27 וּמַלְאָךְ בָּא אֶל־שָׁאוּל לֵאמֹר מַהֲרָה וְלֵכָה כִּי־פָשְׁטוּ פְּלִשְׁתִּים
עַל־הָאָרֶץ: 28 וַיָּשָׁב שָׁאוּל מֵרְדֹּף אַחֲרֵי דָוִד וַיֵּלֶךְ לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים עַל־כֵּן קָרְאוּ לַמָּקוֹם הַהוּא סֶלַע הַמַּחְלְקוֹת:

24

Daudi ababalira Saulo

1 Daudi ayinamuka eyôla munda, agendicibêrcra ahantu ha amahukulu haderhwa Engedi. 2 Amango Saulu arhengaga eyôla munda ali ajirilwîsa Abafilistini, bamubwîra mpu: «Lolà oku Daudi akola acibêrire omu irûngu lya Engedi.» 3 Saulu arhôla bantu bihumbi bisharhu balya banali balenga na ntwâli ba kulwa muli bene Israheli bôshi, akanya aja alonza Daudi n'abambali balinda bahika oku mabuye gabinjirwe nka mahembe ga nshagarhi. 4 Anacihika aha bakazâgiyabulira ebibuzi hôfi n'enjira; Ahôla habaga obulumba. Saulu anacija muli bulya bulumba mpu arhamukizamwo amagulu. Kuziga erhi Daudi bôshi n'abambali mwo bacitamalire, oku kafendefende kw'obwo bulumba. 5 Bambali ba Daudi banacimubwîra mpu: «Lolà lulya lusiku Nyamubâho akubwîraga erhi: «Ala oku namakuha omushombanyi wâwe. Omujirirage kulya onabwîne kuli kwinjà». Daudi ayimuka bufunda-funda, atwa oku cikwî c'ecishuli ca Saulu.

6 Oku anayusijira ntyo omurhima gwa Daudi gwadûrha bwenêne bulya amatwa oku cikwî c'ecishuli ca nnawâbo Saulu. 7 Anacibwîra abambali erhi: «Mâshi Nyamubâho anyegule nâni kuli obubî bwa bene obula, ntà mango nankahumakwo Nnawîrhu, omushîgwa wa Nyamubâho.» 8 Na ebyôla binwa, Daudi atwa omu muhigo gw'abambali arhacibayêmêreraga okucihunika kuli nnawâbo Saulu. Saulu azûka arhenga mulya bulumba alikula ahuma enjira yâge agenda. 9 Naye Daudi erhi aba amarhenga muli bulya bulumba, arhondêra ahama gala Saulu, erhi: «Ewe, Yâgirwa mwâmi!» Saulu akabagana enyuma zâge, naye Daudi ayunama afukamiriza. 10 Daudi anacibwîra Saulu, erhi: «Yâgirwa cirhuma okaziyêmêreza bala bantu bakazikushumika kuli nie mpu Daudi alonza okukuyîrha? 11 Wêne n'amasù gâwe, wamacibonera kurhi Nyamubâho

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amakuhira omu maboko gâni muli obula bulumba. Nalahire nti ntakakuyîrha, nti ntankahumakwo Nnawîrhu, bulya ali mushîgwa wa Nyamubâho.

12 Obuhamirizi bw'oko, lolà oku nfumbasire ecirho c'ecikwi c'ecirondo câwe. N'ebwa kubà
natwîre oku cikwî c'ecirondo câwe ntanakuyisire, wanamanyira ahôla oku ntagwêrhi murhima
gwa bubî buci, ntà haguma nkubihire. N'okwôla kurharhumiri wêhe orhaja wampivahiva mpu
kuhika onyirhe. 13 Nyamuzinda yêne abè ye muhamîrizi ekarhî kîrhu rhwembi, yêne anabâge
mwihôzi ci kwônene ntakakuhumakwo. 14 Aba mîra banatwe mugani mpu: Ababî bo banahonya
amabî! Ci kwônene ntà mango okuboko kwâni kwankakuhumakwo. 15 Ndi omwâmi w'Israheli
anali arhabâlire ntyâla? Ndi oshimbulire ntya? Kabwa ka mufiriri? Ciherhe? 16 Nyamubâho yêne
arhutwîre olubanja, alola yêne, yêne ye wanansambira, yêne ye wananyeza emunda oli»!
17 Daudi erhi ayusibwîra Saulu ebyôla binwa, Saulu amudôsa, erhi: «Ka linali izù lyâwe eryo
mwâna wâni Daudi?» Saulu ecifufu camugwârha, ayama alaka.

18 Anacibwîra Daudi erhi: «Wamabà mushinganyanya kundusha: bulya wêhe wamangalulira
aminja n'obwo niehe mabî nakujirire. 19 Neci oyêrekîne oku minjà onjirira bulya Nyamubâho anali
ampanyire omu maboko gâwe, ci kwônene wêhe orhacinyisire. 20 Erhi lebe ankagwanyanya
omushombanyi wâge, k'ankacimuleka mpu ahume enjira yâge agende? Nyamubâho akugalulire
aminja kuli agala minjà wamanjirira ene. 21 Namabonaga buno oku neci we wanaba mwâmi
w'Israheli n'obwâmi bwâwe bwagandaza omu Israheli. 22 Cinyigashirage, oku izîno lya
Nyamubâho, oku orhakahungumula omulala gwâni mango nabe nafire n'oku orhakaherêrekeza
izîno lyâni omu mulala gwa larha». 23 Daudi acîgasha embere za Saulu, Saulu arhôla enjira yâge
ashubira emwâge. Naye Daudi bôshi n'engabo yâge bacisôkera bashubira omu mahukulu gâbo.

1 Samuel BHS 24

1 וַיַּעַל דָּוִד מִשָּׁם וַיֵּשֶׁב בְּמִצָדוֹת עֵין־גֶּדִי: 2 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁב שָׁאוּל מֵאַחֲרֵי פְּלִשְׁתִּים וַיַּגִּדוּ לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד בְּמִדְבַּר
עֵין גֶּדִי: ס

3 וַיִּקַּח שָׁאוּל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ בָּחוּר מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד וַאֲנָשָׁיו עַל־פְּנֵי צוּרֵי הַיְעֵלִים: 4 וַיָּבֹא
אֶל־גִּדְרוֹת הַצֹּאן עַל־הַדָּרֶךְ וְשָׁם מְעָרָה וַיָּבֹא שָׁאוּל לְהָסֵךְ אֶת־רַגְלָיו וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו בִּירַכְתֵי הַמְּעָרָה יֹשְׁבִים: 5 וַיֹּאמְרוּ
אַנְשֵׁי דָוִד אֵלָיו הִנֵּה הַיּוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה אֵלֶיךָ הִנֵּה אָנֹכִי נֹתֵן אֶת־אֹיִבְךָ בְּיָדֶךָ וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר יִטַב בְּעֵינֶיךָ
וַיָּקָם דָּוִד וַיִּכְרֹת אֶת־כְּנַף־הַמְּעִיל אֲשֶׁר־לְשָׁאוּל בַּלָּט: 6 וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיַּךְ לֵב־דָּוִד אֹתוֹ עַל אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־כְּנַף
אֲשֶׁר לְשָׁאוּל: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7 וַיֹּאמֶר לַאֲנָשָׁיו חָלִילָה לִּי מֵיהוָה אִם־אֶעֱשֶׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה לַאדֹנִי לִמְשִׁיחַ יְהוָה לִשְׁלֹחַ יָדִי בּוֹ כִּי־מְשִׁיחַ יְהוָה
הִוא: 8 וַיְשַׁסַּע דָּוִד אֶת־אֲנָשָׁיו בַּדְּבָרִים וְלֹא נְתָנָם לָקוּם אֶל־שָׁאוּל וְשָׁאוּל קָם מֵהַמְּעָרָה וַיֵּלֶךְ בַּדָּרֶךְ: ס
9 וְדָוִד קָם אַחֲרֵי־כֵן וַיֵּצֵא מִן־הַמְּעָרָה וַיִּקְרָא אַחֲרֵי־שָׁאוּל לֵאמֹר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וַיַּבֵּט שָׁאוּל אַחֲרָיו וַיִּקֹּד דָּוִד אַפַּיִם
אָרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ: ס
10 וַיֹּאמֶר דָּוִד לְשָׁאוּל לָמָּה תִשְׁמַע אֶת־דִּבְרֵי אָדָם לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד מְבַקֵּשׁ רָעָתֶךָ: 11 הִנֵּהּ הַיּוֹם הַזֶּה רָאוּ עֵינֶיךָ אֵת
אֲשֶׁר־נְתָנְךָ יְהוָה | הַיּוֹם | בְּיָדִי בַּמְּעָרָה וְאָמַר לַהֲרָגֶךָ וַתָּחָס עָלֶיךָ וָאֹמַר לֹא־אֶשְׁלַח יָדִי בַּאדֹנִי כִּי־מְשִׁיחַ יְהוָה
הִוא: 12 וְאָבִי רְאֵה גַּם רְאֵה אֶת־כְּנַף מְעִילְךָ בְּיָדִי כִּי בְּכָרְתִי אֶת־כְּנַף מְעִילְךָ וְלֹא הֲרַגְתִּיךָ דַּע וּרְאֵה כִּי אֵין בְּיָדִי
רָעָה וָפֶשַׁע וְלֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה צֹדֶה אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: 13 יִשְׁפֹּט יְהוָהּ בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּנְקָמַנִי יְהוָה מִמֶּךָּ וְיָדִי לֹא
תִּהְיֶה־בָּךְ: 14 כַּאֲשֶׁר יֹאמַר מְשַׁל הַקַּדְמֹנִי מֵרְשָׁעִים יֵצֵא רֶשַׁע וְיָדִי לֹא תִּהְיֶה־בָּךְ: 15 אַחֲרֵי מִי יָצָאּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
אַחֲרֵי מִי אַתָּה רֹדֵף אַחֲרֵי כֶּלֶב מֵת אַחֲרֵי פַּרְעֹשׁ אֶחָד: 16 וְהָיָה יְהוָהּ לְדַיָּן וְשָׁפַט בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְיֵרֶא וְיָרֶב אֶת־רִיבִי
וְיִשְׁפְּטֵנִי מִיָּדֶךָ: פ
17 וַיְהִי | כְּכַלּוֹת דָּוִד לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר שָׁאוּל הֲקֹלְךָ זֶה בְּנִי דָוִד וַיִּשָּׂא שָׁאוּל קֹלוֹ
וַיֵּבְךְּ: 18 וַיֹּאמֶר אֶל־דָּוִד צַדִּיק אַתָּה מִמֶּנִּי כִּי אַתָּה גְּמַלְתַּנִי הַטּוֹבָה וַאֲנִי גְּמַלְתִּיךָ הָרָעָה: 19 וְאַתָּה הִגַּדְתָּ הַיּוֹם אֵת
אֲשֶׁר־עָשִׂיתָה אִתִּי טוֹבָה אֵתْ אֲשֶׁר סִגְּרַנִי יְהוָה בְּיָדְךָ וְלֹא הֲרַגְתָּנִי: 20 וְכִי־יִמְצָא אִישׁ אֶת־אֹיְבוֹ וְשִׁלְּחוֹ בְּדֶרֶךְ טוֹבָה
וַיהוָה יְשַׁלֶּמְךָ טוֹבָה תַּחַת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָה לִי: 21 וְעַתָּה הִנֵּה יָדַעְתִּי כִּי מָלֹךְ תִּמְלֹךְ וְקָמָה בְּיָדְךָ מַמְלֶכֶת
יִשְׂרָאֵל: 22 וְעַתָּה הִשָּׁבְעָה לִּי בַּיהוָה אִם־תַּכְרִית אֶת־זַרְעִי אַחֲרָי וְאִם־תַּשְׁמִיד אֶת־שְׁמִי מִבֵּית אָבִי: 23 וַיִּשָּׁבַע דָּוִד
לְשָׁאוּל וַיֵּלֶךְ שָׁאוּל אֶל־בֵּיתוֹ וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו עָלוּ עַל־הַמְּצוּדָה: פ

Okufà kwa Samwel

[1] Oku bundi Samwel anacifa, olubaga lwôshi lwashûbûzanya, bamushiba bwenêne, bamubisha omu ishwa lyâge aha Rama. Enyuma ly'aho, Daudi alikûla ayandagalira omu irûngu lya Parani.

Daudi ayinjira Abigayila mukà Nabala

[2] Aha Maoni habaga muntu muguma wakazâgirhimbûlira e Karmeli. Oyo muntu abaga mugale bwenêne, ali agwêrhe bibuzi bihumbi bisharhu na mpene cihumbi muli agôla mango erhi e Karmeli, alijirikembûlaa amôya g'ebibuzi byâge. [3] Oyo muntu izîno lyâge ye wali Nabala n'engoli yâge ye wali Abigayila. Nyamukazi abaga mwîrhonzi bwenêne na w'iranga linjà. Ci ibà abaga muntu wa kazizi n'omu bijiro byâge muntu mudârhi. Oku bûko bwâge abaga wa kuli bene Kalebu.

[4] Daudi ayumviza omwôla irûngu oku Nabala adwîrhe akemba amôya g'ebibuzi byâge. [5] Daudi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

arhuma bâna bâge ba misole ikumi, anacibwîra balya bâna b'emisole, erhi: «Mukanye musôkere e Karmeli, mujè aha mwa Nabala; mumumpere omusingo.» [6] Munayishimubwîra, erhi: «Oku kalamo kâwe, murhûla kuli we, murhûla oku mulala gwâwe na murhûla oku ngasi byôshi onajira. [7] Nayumvîrhe bambwîra mwa zinôla nsiku oku oli n'abakembi. Ci omanyâge oku abangere bâwe bakazâgiyabulira emunda rhuli, rhurhanabajiraga gurhi, n'amango gôshi bakazâgiyabulira e Karmeli, ntà cintu câbo cahezire. [8] Odôsagye abôla bambali bâwe bonene banakushambalire bwinjà. Abâla bâna bani kuziga obalole kwinjà, bulya rhwamayisha omu lusiku lukulu. Nsengire, ohè abâla barhumisi bâwe kuguma na mugala wâwe Daudi ngasi ehi okuboko kwâwe kwankanabona». [9] Balya bâna ba Daudi banacijà emwa Nabala, banacimushambalira birya binwa barhumagwa na Daudi, batamala barhamûka. [10] Nabala ashuza balya bambali ba daudi ababwîra, erhi: «Daudi ali muci, n'oyo mwene Yese ali muntu muci? Bali mwandu mwa ganôla mango abajà bali bashugunuka ba nnahamwabo. [11] Kali nkolaga nayanka oku mugati gwâni, oku mîshi gâni n'oku nyama nabâgiraga abâla bali kembûla amôya g'ebibuzi byâni, mbihâge abantu ntishi bali ba ngahi?

[12] Balya bambali ba Daudi bahindamuka bacishubirira emwâbo na erhi babà bamahika emwâbo barhôndereza nnawâbo kulya byabîre kwôshi. [13] Oku bundi Daudi anacibwîra engabo yâge, erhi: «Ngasi muguma muli mwe ayambale engôrho yâge!» Bôshi banaciyambala ngasi muguma engôrho yâge na Daudi naye ayambala eyâge ngôrho; balume hôfi magana ani basôka bôshi na Daudi, bandi ba magana abirhi basigala oku birugu.

[14] Ci mw'agôla mango, muguma omu barhumisi ba Nabala akanya ajibwîra Abigayila mukà Nabala, erhi: «Ka orhabwini oku Daudi ashuba arhumire entumwa kurhenga omu irûngu kujà enôla munda mpu bayishilamusa nnawîrhu ciyehe amabacinagiza. [15] N'obwo aba bantu babaga bantu binjà kuli rhwe, barharhujiriraga kurhi n'omu bîntu bîrhu, ntâco n'eciguma cahezire amango rhwanakazâgigenda rhweshi nabo, ago mango rhwanali omu mpinga. [16] Bo bakazâgirhulanga mushi na budufu, rhukola rhuyabwîre ebibuzi bîrhu. [17] Ci kwônene bunôla omanyâge onalole kurhi wajira, bulya balalire okuheza nnawîrhu n'omulala gwâge; yêhe ali mwene Beliyali!»

[18] Oku bundi obwo, Abigayila akanya ashana migati magana abirhi, ahirakwo rhubindi rhubirhi rhwa idivayi, bibuzi birhânu biyende, mishoko irhanu ya ngano nkalange, ajira nsisi igana za mizâbîbu na zindi magana abirhi za mitini. [19] Endogomi zabihêka, anacibwîra abâna bâge b'emisole, erhi: «Shokolagi oku nâni nayisha». Ci kwônene arhabwîraga ibà Nabala cici. [20] Erhi akola ayandagala, aligi oku ndogomi yâge, erhi ahika omu cigonzi c'entondo, tundu kuli Daudi n'engabo yâge babungulukiraga emunda ali. [21] Daudi ayishaga acidesa, erhi: «Kwo kumbonêsa nshonyi kurhi oku wâni: niono nakazâgilanga ngasi bîntu oyu mulume ali agwêrhe omu irûngu byôshi, na ntâco ciru n'eciguma cahezire omu bîntu byâge byôshi yêhe amangalulira amabî oku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

minjà! [22] Mâshi Nyamuzinda ayîrhe anaherêrekeze abashombanyi ba Daudi bôshi. Omu ngasi ebi Nabala ajira byôshi namunyaga, ntamusigalize akantu, hano sêzi erhi arhacigwêrhi akantu muli ebi bîntu byâge biganga oku nyasi.»

[23] Oku Abigayila anarhinda kwo Daudi ntyâla, Abigayila ashonoka dubaduba oku ndogomi yâge, afukama ayunamiriza embere za Daudi akamalanga kahika oku idaho. [24] Oku bundi nyamukazi acirhimba aha magulu gâge amubwîra, erhi: «Mâshi yâgirwa nie nabihire, obubî bunali bwâni! Amarhwîri gâwe gayumve ebinwa bya mwambalikazi wâwe, waliha oyumve oku mwambalikazi wâwe akubwîra. [25] Muhanyi orhashibiriraga okôla kulogorha kwa mwene Beliyali, yerigi Nabala bulya izîno linamanyîse obwôrhere bw'omuntu, ntyôla banakaderha mpu musirhe, erhi kwo binali, isirhe limubamwo. Ci kwônene nie onôla mwambalikazi wâwe ntabwîne abôla bambali bâwe wali orhumire. [26] Ci yâgirwa muhanyi, oku irenge lya Nyamubâho, oku irenge ly'iroho lyâwe, Nyamubâho anakuhanzize okubulaga omukò, na ntyôla mpu ebi olagirirekwo ocihebyo wênene n'okubûko kwâwe. Na bunôla abanzi bâwe na ngasi bôshi bakulongeza amabî yâgirwa, bakaba aka Nabala mâshi! [27] Lolaga olula luhembo lusungunu mwambalikazi wâwe adwîrhîre nnawîrhu muhanyi lwanahashihabwa abâla bâna balusize nnawîrhu. [28] Obabalire, nkusengire yâgirwa obubî bwa mwambalikazi wâwe, bulya okuli, Nyamubâho atugikiza buzibu enyumpa ya Nnawîrhu. Bulya nnawîrhu ali oku matabâro ga Nyamubâho na ntà bubî babona buli muli we omu nsiku zâwe. [29] Erhi hankajira owacishomya mpu akurhêra, anakuyirhe, iroho lya nnawîrhu lyanabonerwa omu irhu lya balya balama hôfi na Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, n'iroho ly'abashombanyi bâwe, analiyôha kuli n'engondôzo. [30] Amango Nyamubâho anayukirize galya minjà alaganyagya nnawîrhu na hanola aba amakusimika mwâmi omu Israheli, [31] gurhabaga mulenge na kafulo kanene mpu wabulazire omukò buzira cirhumire cinene ci mpu lyo obona e byakurhabâla. Ntyo amango Nyamubâho anakushobôze agôla minjà gôshi oyibuke mwambali-kazi wâwe naye.

[32] Daudi anacishuza Abigayila, erhi: “Aganze Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli owakurhumaga emunda ndi«. « [33] Obu bukengêre bwâwe bukonkwa na nâwe wêne kwokwo bulya wamancîka okuhulaga omukò ene omu kulonza okuciha akantu n'okuboko kwâni! [34] Ci naye ayâgirwe Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli, owancîkaga okukujirira amabî okuli nka orhacîsêzagya okuyisha duba eno munda ndi. Nabala aha mwâge burhankacire erhi haciba akantu kaganga oku nyasi.« [35] Daudi anaciyêmêra okuyankirira lulya luhembo nyamukazi ali amurhuzire anacimubwîra, erhi: «Sôkeraga emwâwe n'omurhûla, nyêmîre okwôla osengire, namashagaluka n'obusù bwâwe». [36] Abigayila ayinamuka ashubira emwa Nabala, ashimâna adwîrhe ajirîsa olusiku lukulu yeshi erhi anarhwangusire analalusire okurhankaderhwa. Arhamubwîraga akantu, ciru n'ehitya kuhika bwaca. [37] Ci erhi buca, Nabala amarhenga mw'erya ndalwe yâge, mukâge aba lyo amuganîrira ebyôla byabîre. Nabala yeshi asikirira omurhima gwaba muzibu nk'ibuye. [38] N'erhi kugera hôfi nka nsiku ikumi, Nyamubâho arhingamira Nabala,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

afa.

[39] Erhi babwîra Daudi ogw'olwo lufù lwa Nabala, aderha, erhi: «Ayâgirwe Nyamubâho owamatwa olubanja lwa kulya najaciragwa na Nabala na kandi amabulilanga omurhumisi wâge alekijira okubî. Ci obubî Nabala ajiraga, Nyamubâho amamuhirimizabwo oku irhwe lyâge.» Enyuma ly'okwôla, Daudi alika entumwa yagendibwîra Abigayila oku alonza okumuyinjira. [40] Bambali ba Daudi banacilikula bajà emunda Abigayila ali, aha Karmeli, banacimubwîra mpu: «Daudi arhuhumire emunda oli n'okukubwîra oku alonza okukuyinjira.» [41] Nyamukazi anaciyimuka, afukama afukamiriza, ak'amalanga kahika oku idaho, anacishuza erhi: «Lolà oku mwambalikazi wâwe akola aba mujà-kazi w'okukashuka amagulu g'abarhumisi ba Nnawîrhu».

[42] Abigayila acîkurumanya duba duba, ashonera oku ndogomi yâge, bananyere barhânu omu banyere bâge bamuyimiza n'amagulu; akulikira balya bali barhumirwe na Daudi, agendiba ntyo mukà Daudi. [43] Daudi ayanka kandi Ahinowami w'e Yisreeli, oku banali bombi bashuba bakâge. [44] Ci kwônene agôla mango, Saulu ali erhi amayanza Mikala, owali mukà Daudi, amuhà Palti w'e Galimi, mwene Layishi.

1 Samuel BHS 25

1 וַיָּמָת שְׁמוּאֵל וַיִּקָּבְצוּ כָל־יִשְׂרָאֵל וַיִּסְפְּדוּ־לוֹ וַיִּקבְּרֻהוּ בְּבֵיתוֹ בָּרָמָה וַיָּקָם דָּוִד וַיֵּרֶד אֶל־מִדְבַּר פָּארָן: ס
2 וְאִישׁ בְּמָעוֹן וּמַעֲשֵׂהוּ בַכַּרְמֶל וְהָאִישׁ גָּדוֹל מְאֹד וְלוֹ צֹאן שְׁלֹשֶׁת־אֲלָפִים וְאֶלֶף עִזִּים וַיְהִי בְּגָזֹז אֶת־צֹאנוֹ
בַּכַּרְמֶל: 3 וְשֵׁם הָאִישׁ נָבָל וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ אֲבִגַיִל וְהָאִשָּׁה טוֹבַת־שֵׂכֶל וְיפַת תֹּאַר וְהָאִישׁ קָשֶׁה וְרַע מַעֲלָלִים וְהוּא
כָלִבִּו: 4 וַיִּשְׁמַע דָּוִד בַּמִּדְבָּר כִּי־גֹזֵז נָבָל אֶת־צֹאנוֹ: 5 וַיִּשְׁלַח דָּוִד עֲשָׂרָה נְעָרִים וַיֹּאמֶר דָּוִד לַנְּעָרִים עֲלוּ כַרְמֶלָה
וּבָאתֶם אֶל־נָבָל וּשְׁאֲלתֶם־לוֹ בִשְׁמִי לְשָׁלוֹם: 6 וַאֲמַרְתֶּם כֹּה לֶחָי וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ
שָׁלוֹם: 7 וְעַתָּה שָׁמַעְתִּי כִּי גֹזְזִים לָךְ עַתָּה הָרֹעִים אֲשֶׁר־לְךָ הָיוּ עִמָּנוּ לֹא הֲכְלַמְנוּם וְלֹא־נִפְקַד לָהֶם מְאוּמָה כָּל־יְמֵי
הֱיוֹתָם בַּכַּרְמֶל: 8 שְׁאַל אֶת־נְעָרֶיךָ וְיַגִּידוּ לָךְ וְיִמְצְאוּ הַנְּעָרִים חֵן בְּעֵינֶיךָ כִּי־עַל־יוֹם טוֹב בָּנוּ תִּנָּה־נָּא אֵת אֲשֶׁר
תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲבָדֶיךָ וּלְבִנְךָ לְדָוִד: 9 וַיָּבֹאוּ נַעֲרֵי דָוִד וַיְדַבְּרוּ אֶל־נָבָל כְּכָל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּשֵׁם דָּוִד וַיָּנוּחוּ: 10 וַיַּעַן
נָבָל אֶת־עַבְדֵי דָוִד וַיֹּאמֶר מִי דָוִד וּמִי בֶן־יִשַׁי הַיּוֹם רַבּוּ עֲבָדִים הַמִּתְפָּרְצִים אִישׁ מִפְּנֵי אֲדֹנָיו: 11 וְלָקַחְתִּי אֶת־לַחְמִי
וְאֶת־מֵימַי וְאֶת טִבְחִתִּי אֲשֶׁר טָבַחְתִּי לְגֹזְזָי וְנָתַתִּי לַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתִּי אֵי מִזֶּה הֵמָּה: 12 וַיֵּהָפְכוּ נַעֲרֵי־דָוִד
לְדַרְכָּם וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ וַיַּגִּדוּ לוֹ כְּכֹל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: 13 וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲנָשָׁיו חִגְרוּ | אִישׁ אֶת־חַרְבּוֹ וַיַּחְגְּרוּ אִישׁ
אֶת־חַרְבּוֹ וַיַּחְגֹּר גַּם־דָּוִד אֶת־חַרְבּוֹ וַיַּעֲלוּ | אַחֲרֵי דָוִד כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ וּמָאתַיִם יָשְׁבוּ עַל־הַכֵּלִים: 14 וְלַאֲבִיגַיִל
אֶשֶׁת נָבָל הִגִּיד נַעַר־אֶחָד מֵהַנְּעָרִים לֵאמֹר הִנֵּה שָׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים | מֵהַמִּדְבָּר לְבָרֵךְ אֶת־אֲדֹנֵינוּ וַיָּעַט
בָּהֶם: 15 וְהָאֲנָשִׁים טֹבִים לָנוּ מְאֹד וְלֹא הָכְלַמְנוּ וְלֹא־פֻקַּדְנוּ מְאוּמָה כָּל־יְמֵי הִתְהַלַּכְנוּ אִתָּם בִּהְיוֹתֵנוּ
בַּשָּׂדֶה: 16 חוֹמָה הָיוּ עָלֵינוּ גַּם־לַיְלָה גַּם־יוֹמָם כָּל־יְמֵי הֱיוֹתֵנוּ עִמָּם רֹעִים הַצֹּאן: 17 וְעַתָּה דְּעִי וּרְאִי מַה־תַּעֲשִׂי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כִּי־כָלְתָה הָרָעָה אֶל־אֲדֹנֵינוּ וְעַל כָּל־בֵּיתוֹ וְהוּא בֶּן־בְּלִיַּעַל מִדַּבֵּר אֵלָיו׃ 18וּתְמַהֵר אֲבוּגַיִל וַתִּקַּח מָאתַיִם לֶחֶם וּשְׁנֵי
נִבְלֵי־יַיִן וְחָמֵשׁ צֹאן עֲשׂוּוֹת וְחָמֵשׁ סְאִים קָלִי וּמֵאָה צִמֻּקִים וּמָאתַיִם דְּבֵלִים וַתָּשֶׂם עַל־הַחֲמֹרִים׃ 19וַתֹּאמֶר לִנְעָרֶיהָ
עִבְרוּ לְפָנַי הִנְנִי אַחֲרֵיכֶם בְּאָה וּלְאִישָׁהּ נָבָל לֹא הִגִּידָה׃ 20וְהָיָה הִיא ׀ רֹכֶבֶת עַל־הַחֲמוֹר וְיֹרֶדֶת בְּסֵתֶר הָהָר וְהִנֵּה
דָוִד וַאֲנָשָׁיו יֹרְדִים לִקְרָאתָהּ וַתִּפְגֹּשׁ אֹתָם׃ 21וְדָוִד אָמַר אַךְ לַשָּׁקֶר שָׁמַרְתִּי אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָזֶה בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נִפְקַד
מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ מְאוּמָה וַיָּשֶׁב־לִי רָעָה תַּחַת טוֹבָה׃ 22כֹּה־יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים לְאוֹיְבֵי דָוִד וְכֹה יֹסִיף אִם־אַשְׁאִיר
מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ עַד־הַבֹּקֶר מַשְׁתִּין בְּקִיר׃ 23וַתַּרְא אֲבִיגַיִל אֶת־דָּוִד וַתְּמַהֵר וַתֵּרֶד מֵעַל הַחֲמוֹר וַתִּפֹּל לְאַפֶּיהָ דָוִד
עַל־פָּנֶיהָ וַתִּשְׁתַּחוּ אָרֶץ׃ 24וַתִּפֹּל עַל־רַגְלָיו וַתֹּאמֶר בִּי־אֲנִי אֲדֹנִי הֶעָוֹן וּתְדַבֶּר־נָא אֲמָתְךָ בְּאָזְנֶיךָ וּשְׁמַע אֶת דִּבְרֵי
אֲמָתֶךָ׃ 25אַל־נָא יָשֵׁית אֲדֹנִי ׀ אֶת־לִבּוֹ אֶל־אִישׁ הַבְּלִיַּעַל הַזֶּה עַל־נָבָל כִּי כִשְׁמוֹ כֵּן־הוּא נָבָל שְׁמוֹ וּנְבָלָה עִמּוֹ וַאֲנִי
אֲמָתְךָ לֹא רָאִיתִי אֶת־נַעֲרֵי אֲדֹנִי אֲשֶׁר שָׁלָחְתָּ׃ 26וְעַתָּה אֲדֹנִי חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ אֲשֶׁר מְנָעֲךָ יְהוָה מִבּוֹא בְדָמִים
וְהוֹשֵׁעַ יָדְךָ לָךְ וְעַתָּה יִהְיוּ כְנָבָל אֹיְבֶיךָ וְהַמְבַקְשִׁים אֶל־אֲדֹנִי רָעָה׃ 27וְעַתָּה הַבְּרָכָה הַזֹּאת אֲשֶׁר־הֵבִיא שִׁפְחָתְךָ
לַאדֹנִי וְנִתְּנָה לַנְּעָרִים הַמִּתְהַלְּכִים בְּרַגְלֵי אֲדֹנִי׃ 28שָׂא נָא לְפֶשַׁע אֲמָתֶךָ כִּי עָשֹׂה־יַעֲשֶׂה יְהוָה לַאדֹנִי בַּיִת נֶאֱמָן
כִּי־מִלְחֲמוֹת יְהוָה אֲדֹנִי נִלְחָם וְרָעָה לֹא־תִמָּצֵא בְךָ מִימֶיךָ׃ 29וַיָּקָם אָדָם לִרְדָפְךָ וּלְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשֶׁךָ וְהָיְתָה נֶפֶשׁ
אֲדֹנִי צְרוּרָה ׀ בִּצְרוֹר הַחַיִּים אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֵת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקָּלַע׃ 30וְהָיָה כִּי־יַעֲשֶׂה יְהוָה
לַאדֹנִי כְּכֹל אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֶת־הַטּוֹבָה עָלֶיךָ וְצִוָּךְ לְנָגִיד עַל־יִשְׂרָאֵל׃ 31וְלֹא תִהְיֶה זֹאת ׀ לְךָ לְפוּקָה וּלְמִכְשׁוֹל לֵב
לַאדֹנִי וְלִשְׁפְכְּךָ־דָם חִנָּם וּלְהוֹשִׁיעַ אֲדֹנִי לוֹ וְהֵיטִב יְהוָה לַאדֹנִי וְזָכַרְתָּ אֶת־אֲמָתֶךָ׃ ס
32וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲבִיגַיִל בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שְׁלָחֵךְ הַיּוֹם הַזֶּה לִקְרָאתִי׃ 33וּבָרוּךְ טַעְמֵךְ וּבָרוּכָה אָתְּ אֲשֶׁר
כְּלִתַנִי הַיּוֹם הַזֶּה מִבּוֹא בְדָמִים וְהוֹשֵׁעַ יָדִי לִי׃ 34וְאוּלָם חַי־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מְנָעַנִי מֵהָרַע אֹתָךְ כִּי ׀ לוּלֵי
מִהַרְתְּ וַתָּבֹאתִי לִקְרָאתִי כִּי אִם־נוֹתָר לְנָבָל עַד־אוֹר הַבֹּקֶר מַשְׁתִּין בְּקִיר׃ 35וַיִּקַּח דָּוִד מִיָּדָהּ אֵת אֲשֶׁר־הֵבִיאָה לוֹ
וְלָהּ אָמַר עֲלִי לְשָׁלוֹם לְבֵיתֵךְ רְאִי שָׁמַעְתִּי בְקוֹלֵךְ וָאֶשָּׂא פָּנָיִךְ׃ 36וַתָּבֹא אֲבִיגַיִל ׀ אֶל־נָבָל וְהִנֵּה־לוֹ מִשְׁתֶּה בְּבֵיתוֹ
כְּמִשְׁתֵּה הַמֶּלֶךְ וְלֵב נָבָל טוֹב עָלָיו וְהוּא שִׁכֹּר עַד־מְאֹד וְלֹא־הִגִּידָה לוֹ דָּבָר קָטֹן וְגָדוֹל עַד־אוֹר הַבֹּקֶר׃ 37וַיְהִי בַבֹּקֶר
בְּצֵאת הַיַּיִן מִנָּבָל וַתַּגֶּד־לוֹ אִשְׁתּוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת לִבּוֹ בְּקִרְבּוֹ וְהוּא הָיָה לְאָבֶן׃ 38וַיְהִי כַּעֲשֶׂרֶת הַיָּמִים
וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־נָבָל וַיָּמֹת׃ 39וַיִּשְׁמַע דָּוִד כִּי מֵת נָבָל ׀ וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר רָב אֶת־רִיב חֶרְפָּתִי מִיַּד נָבָל
וְאֶת־עַבְדּוֹ חָשַׂךְ מֵרָעָה וְאֶת רָעַת נָבָל הֵשִׁיב יְהוָה בְּרֹאשׁוֹ וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיְדַבֵּר בַּאֲבִיגַיִל לְקַחְתָּהּ לוֹ לְאִשָּׁה׃ 40וַיָּבֹאוּ
עַבְדֵי דָוִד אֶל־אֲבִיגַיִל הַכַּרְמֶלָה וַיְדַבְּרוּ אֵלֶיהָ לֵאמֹר דָּוִד שְׁלָחָנוּ אֵלַיִךְ לְקַחְתֵּךְ לוֹ לְאִשָּׁה׃ 41וַתָּקָם וַתִּשְׁתַּחוּ אַפַּיִם
אָרְצָה וַתֹּאמֶר הִנֵּה אֲמָתְךָ לִשְׁפָחָה לְרָחֹץ רַגְלֵי עַבְדֵי אֲדֹנִי׃ 42וַתְּמַהֵר וַתָּקָם אֲבִיגַיִל וַתִּרְכַּב עַל־הַחֲמוֹר וְחָמֵשׁ
נַעֲרֹתֶיהָ הַהֹלְכוֹת לְרַגְלֶהָ וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי מַלְאֲכֵי דָוִד וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה׃ 43וְאֶת־אֲחִינֹעַם לָקַח דָּוִד מִיִּזְרְעֶאל וַתִּהְיֶיןָ
גַּם־שְׁתֵּיהֶן לוֹ לְנָשִׁים׃ ס
44וְשָׁאוּל נָתַן אֶת־מִיכַל בִּתּוֹ אֵשֶׁת דָּוִד לְפַלְטִי בֶן־לַיִשׁ אֲשֶׁר מִגַּלִּים׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

26

Daudi ashubibabalira Saulu

[1] Abantu b'e Zifa bajà emunda Saulu ali aha Gibeya banacimubwîra mpu: «Ka orhamanyiri erhi
Daudi acîfulisire omu karhondo ka Hakila olunda lw'amashaka?» [2] Saulu ayimuka ayandagalira
ebwa irûngu lya Zifa, ali adwîrhe engabo ya bantu bihumbi bisharhu balya bali balwî bakulu omu
bene Israheli, mpu bajàge bashakula Daudi omwôla irûngu lya Zifa. [3] Saulu ahanda oku
karhondo ka Hakila, ebushoshokero bw'izûba olunda lw'amashaka hôfi n'enjira. Daudi muli
agôla mango erhi aciberire omu irûngu. Daudi amanya oku Saulu ayisha amuhivahiva omu
irûngu. [4] Daudi arhuma abaj'ishamba banajimubwîra oku Saulu neci anahisire ahôla hantu.

[5] Daudi anaciyimuka ahika halya Saulu ali ahizire ecirâlo. Daudi abona ahantu Saulu ali
agwîshîre bôshi n'omurhambo w'engabo yâge ye Abneri mugala wa Neri. Saulu ali agwîshîre
ekagarhi n'engabo yamuzunguluka. [6] Daudi anacibwîra Ahimeleki bôshi na Abishayi mugala wa
Seruya, mulumuna wa Yowabu, ababwîra, erhi: «Ndi walonza okunkulikira rhuyandagalire mulà
cirâlo ca Saulu?» Abishayi ashuza erhi niono nabunguluka rhwembi. [7] Daudi bôshi na Abishayi
banacibungulukira muli cirya cirâlo budufu bukulu, lolà oku oyo Saulu abali ekagarhî, erhi
alangusire n'iro, itumu lyâge ligwike aha mushego gwâge. Naye Abneri haguma n'olubaga bali
bagwîshîre eburhambi bwâge. [8] Obwo Abishayi anacibwîra Daudi, erhi: «Lolà oku Nnâmahanga
oyûla wamahira omushombayi wâwe omu maboko gâwe; bunôla nkuhunyire, oleke mmushinge
itumu liguma lyonene lirya lyamubamba oku idaho ntanaci shubirize». [9] Ci Daudi ashuza
Abishayi erhi: «Nanga omanye wankamuyîrha, bulya ndi wankahumakwo omushîgwa wa
Nyamubâho anabule kujira ecâha?» [10] Daudi aderha, erhi: «Alame Nyamubâho! Nyamubâho
yêne wanamuyirhe; kwanabe amango olusiku lwâge lwamahika, ahôla anafa, nîsi erhi aderhe
mpu aya ndagalira oku matabâro lero anabè yo afira». [11] Ci Nyamubâho annange oku kuhuma
oku mwâmi wâge w'ishungwè. Orhôlage bunôla eryo itumu liri oku mushego gwâge, kuguma
n'eyo ntendere y'amîshi rhunacigendere». [12] Daudi anacirhôla oku mushego gwa Saulu lirya
itumu n'erya ntendere, banacihuma enjira yâbo bagenda. Ntâye wabwîne, ntâye wazusire, bulya
bôshi bali iro, bulya bôshi Nyamubâho amabarhogezakwo iro lizirho. [13] Daudi ayikira erindi
ishiriza, agendiyimanga kuli oku irhwerhwe ly'entondo, ecirêre cinene cali ekarhî kâbo. [14] Daudi
anacibirikira olubaga bôshi na Abneri aderha, erhi: «K'orhanshuze obwôla wâni Abneri mwene
Neri.» Abneri ashuza, erhi: «We ndi oyôla wabera mwâmi irhwe ntyôla wâni?»

[15] Daudi anacibwîra Abneri, erhi: «Ka orhali mulume bulya? Ndi olinganine na nâwe omu
Israheli? Carhumirage orhalanga mwâmi, nnahamwinyu? Bulya hali muguma w'omu lubaga wali
oyishire okuyîrha mwâmi, nnawinyu. [16] Mâshi arhali kwinjà okwôla wajizire. Oku izîno lya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamubâho wali okwânîne olufu we muntu orhamanyirilanga nnawinyu, omushîgwa wa Nyamubâho. Lolaga bunôla ngahi liri lirya itumu lya mwâmi n'erya ntendendêrè yâge y'amîshi yali omu mushego gwâge?» [17] Saulu amanyîrira izù lya Daudi, anacimubwîra, erhi: «K'arhakanaba izù lyâwe eryo, mwâna wâni Daudi?» Daudi anacishuza, erhi: «Neci izù lyâni eryo waliha mwâmi Nnawîrhu». [18] Anaderha, erhi: «Yâgirwa bici nnawîrhu ashimbîre omurhumisi wâge? Bici najizire na bubî buci bundikwo? [19] Yâgirwa, mwâmi nnawîrhu, okalonza oyumvagye bunôla ebinwa bya mwambali wâwe: Akaba Nyamubâho okunsunisirekwo, neci ayankirire e enterekêro y'obuhumule bwinjà. Ci akaba bantu bakunsunikirekwo, mâshi bakahehêrerwa na Nyamubâho obûla bajà bampivulula mpu bamperêrekeze omu kashambala ka Nyamubâho ebwa kuderha mpu ogende ojilolera ba Nyamuzinda b'ahandi. [20] Ci bunôla, mâshi omukò gwâni gurhabulajikiraga oku idaho kulî n'obusù bwa Nyamubâho mâshi! Bulya mwâmi w'Israheli aj'ahîvulula enguku nka kulya bankahîva enkwâle omu ntondo».

[21] Saulu ashuza, erhi: «Najizire ecâha, ci ogalukage mwâna wâni Daudi bulya ntacikujire kurhi, bulya wayêrekîne oku wakenzire obuzîne bwâni.» [22] Daudi ashuza, erhi: «Alaga itumu lyâwe waliha mwâmi; muguma omu barhumisi ayikirage ayishilirôla. [23] Nyamubâho yêne agalulira ngasi muguma okukwânîne n'obushinganyanya bwâge bulya Nyamubâho ali akuhizire ene omu maboko gâni ci ntalonzize okuhira okuboko kwâni oku mushîgwa wa Nyamubâho. [24] Olole, nka okula obuzîne bwâwe buli bwa lukengwa omu masù gâni, kwo n'obwâni buzîne bwaba bwa lukengwa omu masù ga Nyamubâho, ye wanandikûza oku ngasi mabî gôshi. [25] Saulu ashuza Daudi, erhi: «Ogishwe mwâna wâni Daudi! Wakayôrha wajira ntyôla onarhabâluke okunali[y]. Daudi ahuma enjira, naye Saulu ahindamuka ashubira emwâge.

1 Samuel 26

1 וַיָּבֹאוּ הַזִּפִים אֶל־שָׁאוּל הַגִּבְעָתָה לֵאמֹר הֲלוֹא דָוִד מִסְתַּתֵּר בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה עַל פְּנֵי הַיְשִׁימֹן׃ 2 וַיָּקָם שָׁאוּל וַיֵּרֶד
אֶל־מִדְבַּר־זִיף וְאִתּוֹ שְׁלֹשֶׁת־אֲלָפִים אִישׁ בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד בְּמִדְבַּר־זִיף׃ 3 וַיִּחַן שָׁאוּל בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימֹן עַל־הַדָּרֶךְ וְדָוִד יֹשֵׁב בַּמִּדְבָּר וַיַּרְא כִּי בָא שָׁאוּל אַחֲרָיו הַמִּדְבָּרָה׃ 4 וַיִּשְׁלַח דָּוִד מְרַגְּלִים וַיֵּדַע
כִּי־בָא שָׁאוּל אֶל־נָכוֹן׃ 5 וַיָּקָם דָּוִד וַיָּבֹא אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר חָנָה־שָּׁם שָׁאוּל וַיַּרְא דָּוִד אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁכַב־שָּׁם
שָׁאוּל וְאַבְנֵר בֶּן־נֵר שַׂר־צְבָאוֹ וְשָׁאוּל שֹׁכֵב בַּמַּעְגָּל וְהָעָם חֹנִים סְבִיבֹתָו׃ 6 וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמֶר ׀ אֶל־אֲחִימֶלֶךְ הַחִתִּי
וְאֶל־אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָה אֲחִי יוֹאָב לֵאמֹר מִי־יֵרֵד אִתִּי אֶל־שָׁאוּל אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי אֲנִי אֵרֵד עִמָּךְ׃ 7 וַיָּבֹא
דָוִד וַאֲבִישַׁי ׀ אֶל־הָעָם לַיְלָה וְהִנֵּה שָׁאוּל שֹׁכֵב יָשֵׁן בַּמַּעְגָּל וַחֲנִיתוֹ מְעוּכָה־בָאָרֶץ מְרַאֲשֹׁתָו וַאַבְנֵר וְהָעָם שֹׁכְבִים

[y] **26.25** : Ebinwa bya Saulu biri binjà, ci Daudi agwêrhe obwengehusi, arhalangaliraga Saulu. Okushîgwa amavurha kwâge kwamujizire mwâmi na muntu wa Nnâmahanga, kwo kuderha mujàbugo wa Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

סְבִיבֹתָיו׃ 18וַיֹּאמֶר אָבִישַׁי אֶל־דָּוִד סֹגֵר אֱלֹהִים הַיּוֹם אֶת־אוֹיִבְךָ בְּיָדֶךָ וְעַתָּה אַכֶּנּוּ נָּא בַּחֲנִית וּבָאָרֶץ פַּעַם אַחַת וְלֹא אֶשְׁנֶה לוֹ׃ 19וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֲבִישַׁי אַל־תַּשְׁחִיתֵהוּ כִּי מִי שָׁלַח יָדוֹ בִּמְשִׁיחַ יְהוָה וְנִקָּה׃ פ

10וַיֹּאמֶר דָּוִד חַי־יְהוָה כִּי אִם־יְהוָה יִגָּפֶנּוּ אוֹ־יוֹמוֹ יָבוֹא וָמֵת אוֹ בַּמִּלְחָמָה יֵרֵד וְנִסְפָּה׃ 11חָלִילָה לִּי מֵיהוָה מִשְׁלֹחַ יָדִי בִּמְשִׁיחַ יְהוָה וְעַתָּה קַח־נָא אֶת־הַחֲנִית אֲשֶׁר מְרַאֲשֹׁתָו וְאֶת־צַפַּחַת הַמָּיִם וְנֵלְכָה לָּנוּ׃ 12וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־הַחֲנִית וְאֶת־צַפַּחַת הַמַּיִם מֵרַאֲשֹׁתֵי שָׁאוּל וַיֵּלְכוּ לָהֶם וְאֵין רֹאֶה וְאֵין יוֹדֵעַ וְאֵין מֵקִיץ כִּי כֻלָּם יְשֵׁנִים כִּי תַרְדֵּמַת יְהוָה נָפְלָה עֲלֵיהֶם׃ 13וַיַּעֲבֹר דָּוִד הָעֵבֶר וַיַּעֲמֹד עַל־רֹאשׁ־הָהָר מֵרָחֹק רַב הַמָּקוֹם בֵּינֵיהֶם׃ 14וַיִּקְרָא דָוִד אֶל־הָעָם וְאֶל־אַבְנֵר בֶּן־נֵר לֵאמֹר הֲלוֹא תַעֲנֶה אַבְנֵר וַיַּעַן אַבְנֵר וַיֹּאמֶר מִי אַתָּה קָרָאתָ אֶל־הַמֶּלֶךְ׃ פ

15וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אַבְנֵר הֲלוֹא־אִישׁ אַתָּה וּמִי כָמוֹךָ בְּיִשְׂרָאֵל וְלָמָּה לֹא שָׁמַרְתָּ אֶל־אֲדֹנֶיךָ הַמֶּלֶךְ כִּי־בָא אַחַד הָעָם לְהַשְׁחִית אֶת־הַמֶּלֶךְ אֲדֹנֶיךָ׃ 16לֹא־טוֹב הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ חַי־יְהוָה כִּי בְנֵי־מָוֶת אַתֶּם אֲשֶׁר לֹא־שְׁמַרְתֶּם עַל־אֲדֹנֵיכֶם עַל־מְשִׁיחַ יְהוָה וְעַתָּה ׀ רְאֵה אֵי־חֲנִית הַמֶּלֶךְ וְאֶת־צַפַּחַת הַמַּיִם אֲשֶׁר מְרַאֲשֹׁתָו׃ 17וַיַּכֵּר שָׁאוּל אֶת־קוֹל דָּוִד וַיֹּאמֶר הֲקוֹלְךָ זֶה בְּנִי דָוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד קוֹלִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃ 18וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה אֲדֹנִי רֹדֵף אַחֲרֵי עַבְדּוֹ כִּי מֶה עָשִׂיתִי וּמַה־בְּיָדִי רָעָה׃ 19וְעַתָּה יִשְׁמַע־נָא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת דִּבְרֵי עַבְדּוֹ אִם־יְהוָה הֱסִיתְךָ בִּי יָרַח מִנְחָה וְאִם ׀ בְּנֵי הָאָדָם אֲרוּרִים הֵם לִפְנֵי יְהוָה כִּי־גֵרְשֻׁונִי הַיּוֹם מֵהִסְתַּפֵּחַ בְּנַחֲלַת יְהוָה לֵאמֹר לֵךְ עֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃ 20וְעַתָּה אַל־יִפֹּל דָּמִי אַרְצָה מִנֶּגֶד פְּנֵי יְהוָה כִּי־יָצָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּשׁ אֶת־פַּרְעֹשׁ אֶחָד כַּאֲשֶׁר יִרְדֹּף הַקֹּרֵא בֶּהָרִים׃ 21וַיֹּאמֶר שָׁאוּל חָטָאתִי שׁוּב בְּנִי־דָוִד כִּי לֹא־אָרַע לְךָ עֹוד תַּחַת אֲשֶׁר יָקְרָה נַפְשִׁי בְּעֵינֶיךָ הַיּוֹם הַזֶּה הִנֵּה הִסְכַּלְתִּי וָאֶשְׁגֶּה הַרְבֵּה מְאֹד׃ 22וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמֶר הִנֵּה הַחֲנִית הַמֶּלֶךְ וְיַעֲבֹר אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וְיִקָּחֶהָ׃ 23וַיהוָה יָשֵׁיב לָאִישׁ אֶת־צִדְקָתוֹ וְאֶת־אֱמֻנָתֹו אֲשֶׁר נְתָנְךָ יְהוָה ׀ הַיּוֹם בְּיָד וְלֹא אָבִיתִי לִשְׁלֹחַ יָדִי בִּמְשִׁיחַ יְהוָה׃ 24וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר גָּדְלָה נַפְשְׁךָ הַיּוֹם הַזֶּה בְּעֵינָי כֵּן תִּגְדַּל נַפְשִׁי בְּעֵינֵי יְהוָה וַיַּצִּלֵנִי מִכָּל־צָרָה׃ פ

25וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד בָּרוּךְ אַתָּה בְּנִי דָוִד גַּם עָשֹׂה תַעֲשֶׂה וְגַם יָכֹל תּוּכָל וַיֵּלֶךְ דָּוִד לְדַרְכּוֹ וְשָׁאוּל שָׁב לִמְקוֹמוֹ׃ פ

27

Daudi ayâkira e Gati

[1] Daudi acîja emurhima erhi: «Lusiku luguma hali amango nankacigwa omu maboko ga Saulu obu, obone amanyîrha. Ntà kundi mbwîne kwinjà kulusha okumuyakira duba-duba omu cihugo c' Abafilistini, lyo Saulu aleka okujà anfukula omu cihugo c'Israheli côshi; na ntyo okwo mbwîne nankamufumamwo.» [2] Daudi ahuma ntyôla enjira yâge bone balya bambali bâge magana galindarhu banali bôshi naye, bayâkira emwa Akishi, mugala wa Maoki, mwâmi w'e Gati. [3] Daudi ashigira Akishi aha Gati, ye n'abambali, ngasi muguma n'omulala gwâge, naye Daudi erhi ali na balya bakâge bombi: Ahinowami w'e Yizreeli na Abigayila w'e Karmeli wali mukà Nabala. [4] Erhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Saulu amanya oku Daudi anayakire e Gati, ntyo arhaciderhaga mpu ashubija amuhîvululula.

Daudi emwa Abafilistini

5 Daudi anacibwîra Akishi erhi: “Akaba nnani ntonyire omu masù gâwe, onshobôze nnani omu
lugo luguma ishwa nayûbakamwo, lyo nnani mbera haguma nâwe eno mwâwe.» 6 Olwo lusiku
Akishi amutulira Siklagi. Co cirhuma Siklagi ayôrha aba w'abâmi b'omu Yuda kuhika ciru na
bunôla. 7 Ensiku Daudi ashinzire emwa Abafilistini zali za mwâka muguma na myêzi inni. 8 Daudi
bôshi n'engabo yâge bagendihagula emwa bene Geshuri na emwa Girizi n'emwa Abameleki,
omu cihugo câli cilambusire kurhenga aha Talami lubibi na Shuru, kandi kujà e Mîsiri. 9 Daudi
alibuza ecôla cihugo, ngasi ahajaginyaga ananigûze akaba mulume, akaba mukazi, anyâge
ebibuzi, enkafu, endogomi, engamiya, n'okuhagula ciru n'emishangi, kandi abishubukane emwa
Akishi. 10 Erhi Akishi adôsagya Daudi, erhi: «Ngahi walinyaga ebira ene wâni?», naye Daudi
anamushuza, erhi: «Omwôla mahirinji g'Abayahudi, erhi omwôla mahirinji ga bene Yerameli
n'omu ga bene Keniti.» 11 Daudi arhazigaga baleka mulume mulebe nîsi erhi mukazi mulebe
mpu babaheke bagumaguma e Gati bulya akazaglyôboha bayishimubera enda, obo- ne
rhwamabona cnshonyi omu kuderha amabî babajirire. Anakajira ntyôla muli agôla mango gôshi
anali emwa Abafilistini. 12 Akishi akazâgilangâlira bwenêne Daudi, bulya akagiderha erhi: «Oyu
muntu acishombanyize emwa bene wâbo, bene Israheli! Co cirhuma ayôrha mwambali wâni
ensiku zôshi.

1 Samuel BHS 27

1 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־לִבּוֹ עַתָּה אֶסָּפֶה יוֹם־אֶחָד בְּיַד־שָׁאוּל אֵין־לִי טוֹב כִּי הִמָּלֵט אִמָּלֵט | אֶל־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְנוֹאַשׁ
מִמֶּנִּי שָׁאוּל לְבַקְשֵׁנִי עוֹד בְּכָל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְנִמְלַטְתִּי מִיָּדוֹ: 2 וַיָּקָם דָּוִד וַיַּעֲבֹר הוּא וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר עִמּוֹ
אֶל־אָכִישׁ בֶּן־מָעוֹךְ מֶלֶךְ גַּת: 3 וַיֵּשֶׁב דָּוִד עִם־אָכִישׁ בְּגַת הוּא וַאֲנָשָׁיו אִישׁ וּבֵיתוֹ דָּוִד וּשְׁתֵּי נָשָׁיו אֲחִינֹעַם
הַיִּזְרְעֵאלִית וַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת־נָבָל הַכַּרְמְלִית: 4 וַיֻּגַּד לְשָׁאוּל כִּי־בָרַח דָּוִד גַּתָּה וְלֹא־יָסַף עוֹד לְבַקְשׁוֹ: ס
5 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אָכִישׁ אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתְּנוּ־לִי מָקוֹם בְּאַחַת עָרֵי הַשָּׂדֶה וְאֵשְׁבָה שָּׁם וְלָמָּה יֵשֶׁב עַבְדְּךָ
בְּעִיר הַמַּמְלָכָה עִמָּךְ: 6 וַיִּתֶּן־לוֹ אָכִישׁ בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־צִקְלַג לָכֵן הָיְתָה צִקְלַג לְמַלְכֵי יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה: פ
7 וְיְהִי מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־יָשַׁב דָּוִד בִּשְׂדֵה פְּלִשְׁתִּים יָמִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים: 8 וַיַּעַל דָּוִד וַאֲנָשָׁיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶל־הַגְּשׁוּרִי
וְהַגִּרְזִי וְהָעֲמָלֵקִי כִּי הֵנָּה יֹשְׁבוֹת הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵעוֹלָם בּוֹאֲךָ שׁוּרָה וְעַד־אֶרֶץ מִצְרָיִם: 9 וְהִכָּה דָוִד אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא
יְחַיֶּה אִישׁ וְאִשָּׁה וְלָקַח צֹאן וּבָקָר וַחֲמֹרִים וּגְמַלִּים וּבְגָדִים וַיָּשָׁב וַיָּבֹא אֶל־אָכִישׁ: 10 וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אַל־פְּשַׁטְתֶּם
הַיּוֹם וַיֹּאמֶר דָּוִד עַל־נֶגֶב יְהוּדָה וְעַל־נֶגֶב הַיְרַחְמְאֵלִי וְאֶל־נֶגֶב הַקֵּינִי: 11 וְאִישׁ וְאִשָּׁה לֹא־יְחַיֶּה דָּוִד לְהָבִיא גַּתָּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לֵאמֹר פֶּן־יַגִּדוּ עָלֵינוּ לֵאמֹר כֹּה־עָשָׂה דָוִד וְכֹה מִשְׁפָּטוֹ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר יָשַׁב בִּשְׂדֵה פְלִשְׁתִּים׃ 12וַיַּאֲמֶן אָכִישׁ בְּדָוִד
לֵאמֹר הַבְאֵשׁ הִבְאִישׁ בְּעַמּוֹ בְיִשְׂרָאֵל וְהָיָה לִי לְעֶבֶד עוֹלָם׃ פ

28

Saulu azimulirwa Samwel

[1] Mw'agôla mango, Abafilistini bashûbûzanya, oku emirhwe yâbo yanali mpu bagendilwîsa Israheli. Akishi anacibwîra Daudi, erhi: «Omanye oku rhwagenzikanwa rhwembi emunda najà oku matabâro, w'oyo haguma n'engabo yâwe.» [2] Daudi anacishuza, erhi: «Neci waliha ene wabona ebi mwambali wâwe abamwo.» Akishi anacibwîra Daudi erhi: «Niono nkola nakujira murhambo w'okukandalira n'okulanga obuzîne bwâni ngasi mango»!

Saulu n'omukazi mugeremwa

[3] Obwôla Samwel anacifa, bene Israheli bamushiba banamubisha aha Rama omu lugo lwâbo. Ci muli agôla mango erhi Saulu arhegesire mpu bayirhe ngasi bôshi balaguza n'okurherekêra abazimu omu cihugo[z]. [4] Erhi Abafilistini babà bamashûbûzanya bagenditwa olugerêro aha Shunemu, naye Saulo ashûbûza bene Israheli bôshi, bacumbika nabo aha Gilibowa. [5] Saulu oku anabona ntya olugerêro lw'Abafilistini, ayôboha, entemu yamujà oku murhima. [6] Saulo akanya ajidôsa Nyamubâho, ci ntà kuguma Nyamubâho amushuzize oli omu bilôrho oli omu lujimbi, oli omu bugeremwa. [7] Lero Saulu anacibwîra abambali, erhi: «Gendi munnongeze omukazi w'omugeremwa njè emwâge mmudose.» Abambali banacimushuza mpu: «Aha Endori hoki haba mukazi muguma, oharhûla abazimu.» [8] Saulu agoshôla ayija, ci bwifulikwe, erhi ahogwire emyambalo yâge aliyambîrhe, ayamhala yindiyindi, bambali bâge babirhi banacimulusa bahika budufu aha mw'olya mukazi. Saulu anacimubwîra, erhi: «Mâshi onyôlere ensambwe, nkuyôlere emihigo onanzukize oyu nankakakubwîra». [9] Oyo mukazi anamushuza erhi: «Ala oku wêne nâwe oyishi ebi Saulu ajizire omu cihugo, omanyire kurhi anigûzagya omu cihugo ngasi bôshi bahêra abazimu na ngasi bôshi balaguza. Cirhumirage oyishi ntega mpu lyo onyisa.» [10] Saulu amulahirira oku izîno lya Nyamubâho, aderha, erhi: «Alame Nyamubâho ozîne, niehe ananyirhe, okwôla kukakulerhera omutuko». [11] Nyamukazi anacimudôsa, erhi: «Indi olya nakuhamagalira?» Anacishuza erhi: «Ompamagalire Samwel.»

[12] Lero nyamukazi anacibona Samwel, kwarhuma nyamukazi afuduka anayama bwenêne abwîra Saulu, erhi: «Carhumaga onteba ntyâla? Kali we Saulu!» [13] Mwâmi anacimushuza, erhi: «Orhayôbohaga, ci kwônene cici wabwîne?» Olya mukazi abwîra Saulu erhi: «Namabona

---

[z] **28.3** : Irhegeko lyali lihanzize omu Israheli oku harhabonekaga owadôsa emyômoka erhi abazimu, owagashâniza abafire, Lush 18, 9-11.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omuntu afununuka omu idaho.» [14] Saulo amudôsa, erhi: «Enshusho yâge kurhi eyôsire?» Nyamukazi erhi: «Mushosi wayisha arherema anacihundikire ecishuli.» Saulo amanya oku Samwel oyo, anacifukama ayunama ayunamiriza. [15] Samwel anacibwîra Saulo erhi: «Cirhumire odwîrhe wansholoshonza obûla warhuma nashubiyinamuka?» Saulo ashuza, erhi: «Waliha ndi n'endyagane nyinji omu murhima: Abafilistini bantezire, na Nyamuzinda anacîyegwire kuli nie; ntaho adwîrhe anshugiza, oli oku balêbi, oli oku bilôrho. Nakuhamagire nti ombwîre kurhi najira.» [16] Samwel amushuza, erhi: «Cankarhuma wandôsa n'obwo Nyamuzinda aciyegwire kuli we, aba omu winyu mw'aja. [17] Nyamubâho anajizire nk'oku anakubwîraga n'akanwa kâni. Nyamubâho akunyazire obwâmi abuha owinyu Daudi.

[18] Na ecirhumire bulya orhakagiyumva izù lya Nyamubâho, walekaga okuherêrekeza bene Amaleki nk'oku Nyamubâho anali abakunirire. Co cirhumire Nyamubâho akujirira kwôshi ene. [19] Ciru Nyamubâho akuhâna mpira we na bene Israheli bôshi emwa Abafilistini.» [20] Irhondo mweshi na bagala bâwe mwanshanga eno, na Nyamubâho ahâna engombe ya bene Israheli emwa Abafilistini. [21] Aho honene, Saulo acîrhimba oku idaho n'obulî bwâge bôshi, bulya ebinwa bya Samwel byamamujugumya bwenêne; ciru na kulusha aho, yeshi arha emisî, bulya arhalicihira akalyo ekanwa muli ogwôla mulegerere gwôshi na muli obwôla budufu bwôshi.

[21] Nyamukazi ashubira halya Saulo ali, ci erhi acibona ayôbohire bwenêne, amubwîra erhi: «Mwambalikazi wâwe anajizire nka oku wamurhumaga, nàhizire omûka gwâni omu maboko gâwe omu kujira nk'oku wambwîraga. [22] Ci nâwe oyumvagye bunôla izù lya Mwambalikazi wâwe: Ka nankahasha okukuhêreza ecihimbi c'omugati ocilye ly'obona emisî hano ogenda?» [23] Ci Saulo ahakana anaderha erhi: «Ntalya». Abambali bombi n'olya mukazi banacimusêza mpu alye, naye anaciyumva akanwa kâbo. Ayimuka oku idaho, atamala oku ntebe. [24] Nyamukazi ali gwêrhe omudege gwâge mwinjinja, agubaga dubaduba, anaciyanka enshâno, ayishengeshera, anacijiramwo emigati erhalimwo lwango. [25] Ayisha adwîrhe birya biryo byôshi abihêreza Saulu bôshi n'abambali, nabo banacilya. Banaciyimuka, balala bagenda obwôla budufu bôshi.

1 Samuel BHS 28

1 וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּקְבְּצוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־מַחֲנֵיהֶם לַצָּבָא לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל־דָּוִד יָדֹעַ תֵּדַע כִּי אִתִּי
תֵּצֵא בַמַּחֲנֶה אַתָּה וַאֲנָשֶׁיךָ׃ 2 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אָכִישׁ לָכֵן אַתָּה תֵּדַע אֵת אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה עַבְדֶּךָ וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל־דָּוִד
לָכֵן שֹׂמֵר לְרֹאשִׁי אֶשְׁימְךָ כָּל־הַיָּמִים׃ פ
3 וּשְׁמוּאֵל מֵת וַיִּסְפְּדוּ־לוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבְּרֻהוּ בָּרָמָה וּבְעִירוֹ וְשָׁאוּל הֵסִיר הָאֹבוֹת וְאֶת־הַיִּדְּעֹנִים מֵהָאָרֶץ׃ 4 וַיִּקָּבְצוּ
פְלִשְׁתִּים וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ בְשׁוּנֵם וַיִּקְבֹּץ שָׁאוּל אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְבֹּעַ׃ 5 וַיַּרְא שָׁאוּל אֶת־מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּרָּא
וַיֶּחֱרַד לִבּוֹ מְאֹד׃ 6 וַיִּשְׁאַל שָׁאוּל בַּיהוָה וְלֹא עָנָהוּ יְהוָה גַּם בַּחֲלֹמוֹת גַּם בָּאוּרִים גַּם בַּנְּבִיאִם׃ 7 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לַעֲבָדָיו בַּקְּשׁוּ־לִי אֵשֶׁת בַּעֲלַת־אֹוב וְאֵלְכָה אֵלֶיהָ וְאֶדְרְשָׁה־בָּהּ וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו אֵלָיו הִנֵּה אֵשֶׁת בַּעֲלַת־אֹוב בְּעֵין
דֹּור׃ 8וַיִּתְחַפֵּשׂ שָׁאוּל וַיִּלְבַּשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וַיֵּלֶךְ הוּא וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים עִמּוֹ וַיָּבֹאוּ אֶל־הָאִשָּׁה לָיְלָה וַיֹּאמֶר קָסְמִי־נָא
לִי בְּאֹוב וְהַעֲלִי לִי אֵת אֲשֶׁר־אֹמַר אֵלָיְךִ׃ 9וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֵלָיו הִנֵּה אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה שָׁאוּל אֲשֶׁר
הִכְרִית אֶת־הָאֹבוֹת וְאֶת־הַיִּדְּעֹנִי מִן־הָאָרֶץ וְלָמָּה אַתָּה מִתְנַקֵּשׁ בְּנַפְשִׁי לַהֲמִיתֵנִי׃ 10וַיִּשָּׁבַע לָהּ שָׁאוּל בַּיהוָה לֵאמֹר
חַי־יְהוָה אִם־יִקְרֶךְ עָוֹן בַּדָּבָר הַזֶּה׃ 11וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶת־מִי אַעֲלֶה־לָּךְ וַיֹּאמֶר אֶת־שְׁמוּאֵל הַעֲלִי־לִי׃ 12וַתֵּרֶא
הָאִשָּׁה אֶת־שְׁמוּאֵל וַתִּזְעַק בְּקוֹל גָּדֹול וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־שָׁאוּל לֵאמֹר לָמָּה רִמִּיתָנִי וְאַתָּה שָׁאוּל׃ 13וַיֹּאמֶר לָהּ
הַמֶּלֶךְ אַל־תִּירְאִי כִּי מָה רָאִית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־שָׁאוּל אֱלֹהִים רָאִיתִי עֹלִים מִן־הָאָרֶץ׃ 14וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־תָּאָרָה
וַתֹּאמֶר אִישׁ זָקֵן עֹלֶה וְהוּא עָטֶה מְעִיל וַיֵּדַע שָׁאוּל כִּי־שְׁמוּאֵל הוּא וַיִּקֹּד אַפַּיִם אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ׃ ס
15וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל לָמָּה הִרְגַּזְתַּנִי לְהַעֲלוֹת אֹתִי וַיֹּאמֶר שָׁאוּל צַר־לִי מְאֹד וּפְלִשְׁתִּים | נִלְחָמִים בִּי וֵאלֹהִים
סָר מֵעָלַי וְלֹא־עָנָנִי עֹוד גַּם בְּיַד־הַנְּבִיאִם גַּם־בַּחֲלֹמוֹת וָאֶקְרָאֶה לְךָ לְהוֹדִיעֵנִי מָה אֶעֱשֶׂה׃ ס
16וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וְלָמָּה תִּשְׁאָלֵנִי וַיהוָה סָר מֵעָלֶיךָ וַיְהִי עָרֶךָ׃ 17וַיַּעַשׂ יְהוָה לֹו כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיָדִי וַיִּקְרַע יְהוָה
אֶת־הַמַּמְלָכָה מִיָּדֶךָ וַיִּתְּנָהּ לְרֵעֲךָ לְדָוִד׃ 18כַּאֲשֶׁר לֹא־שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה וְלֹא־עָשִׂיתָ חֲרוֹן־אַפֹּו בַּעֲמָלֵק עַל־כֵּן
הַדָּבָר הַזֶּה עָשָׂה־לְךָ יְהוָה הַיֹּום הַזֶּה׃ 19וְיִתֵּן יְהוָה גַּם אֶת־יִשְׂרָאֵל עִמְּךְ בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים וּמָחָר אַתָּה וּבָנֶיךָ עִמִּי גַּם
אֶת־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל יִתֵּן יְהוָה בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים׃ 20וַיְמַהֵר שָׁאוּל וַיִּפֹּל מְלֹא־קֹומָתוֹ אַרְצָה וַיִּרָא מְאֹד מִדִּבְרֵי שְׁמוּאֵל
גַּם־כֹּחַ לֹא־הָיָה בֹּו כִּי לֹא אָכַל לֶחֶם כָּל־הַיֹּום וְכָל־הַלָּיְלָה׃ 21וַתָּבֹוא הָאִשָּׁה אֶל־שָׁאוּל וַתֵּרֶא כִּי־נִבְהָל מְאֹד וַתֹּאמֶר
אֵלָיו הִנֵּה שָׁמְעָה שִׁפְחָתְךָ בְקֹולֶךָ וָאָשִׂים נַפְשִׁי בְכַפִּי וֶאֶשְׁמַע אֶת־דִּבְרֶיךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי׃ 22וְעַתָּה שְׁמַע־נָא
גַּם־אַתָּה בְּקוֹל שִׁפְחָתֶךָ וְאָשִׂמָה לְפָנֶיךָ פַּת־לֶחֶם וֶאֱכֹל וִיהִי בְךָ כֹּחַ כִּי תֵלֵךְ בַּדָּרֶךְ׃ 23וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר לֹא אֹכַל
וַיִּפְרְצוּ־בֹו עַבְדָיו וְגַם־הָאִשָּׁה וַיִּשְׁמַע לְקֹלָם וַיָּקָם מֵהָאָרֶץ וַיֵּשֶׁב אֶל־הַמִּטָּה׃ 24וְלָאִשָּׁה עֶגֶל־מַרְבֵּק בַּבַּיִת וַתְּמַהֵר
וַתִּזְבְּחֵהוּ וַתִּקַּח־קֶמַח וַתָּלָשׁ וַתֹּפֶהוּ מַצֹּות׃ 25וַתַּגֶּשׁ לִפְנֵי־שָׁאוּל וְלִפְנֵי עֲבָדָיו וַיֹּאכֵלוּ וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ בַּלַּיְלָה הַהוּא׃ פ

29

Abafilistini balahira mpu Daudi arhabashimba oku matabâro

[1] Abafilistini bashubûgiza engabo zâbo zôshi aha Afeki, naye Israheli erhi ahanzirage aha iriba lya Yizreeli. [2] Oku abarhambo b'Abafilistini balongoline, baguma amagana, abandi ebihumbi, Daudi naye abayisha oku nyuma bone Akishi, abarhambo b'Abafilistini, banaciderha mpu: «AbâlAbayahudi kwo kuderha kurhi?» [3] Naye Akishi anacishuza balya barhambo b'Abafilistini erhi: K'arhali olya Daudi washigaga mîra Saulo, Mwâmi w'Israheli oyo, na buno akola anshiga, hamagera ensiku ciru n'emyâka? Ntasagimubonakwo kantu ka kuyôbohya kurhenga amango atwîkaga nnawa bo, kuhika oku lusiku lw'ene.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[4] Balya barhambo b'Abafilistini bacigakabula kuliye, banacimubwîra mpu: «Ogalulage Oyo muntu ashubire omu ishwa lyâge wamutuliraga, omanye wankaderha mpu ayishe na nîrhu oku matabâro, bulya hali amango ankarhugolonjoka, obone akola mushombanyi warhulwîsa. Ka bantu bali ahâla? [5] Karhali olya Daudi oyûla bayishaga bayimbira banasama mpu: Saulu ayisire bâge cihumbi, na Daudi ayîrha amakumi gâge bihumbi?»

[6] Kuli okwôla Akishi ahamagala Daudi anacimubwîra, erhi: «Nyamubâho aganze! Neci kwo kunali oli muntu mushinganyanya, nsimire okubona rhwagenda rhwembi oku matabâro, bulya ntà hibi nakubwinekwo kurhenga amango wayishiginshiga kuhika ene. Ci abarhambo b' Abafilistini barhakusimiri. [7] Kuziga kuli kwinjà ocishubirire emwâwe n'omurhûla, halikiba ebyarhuma washombwa n'abarhambo b'Abafilistini.»

[8] Daudi anacidôsa Akishi erhi: «Ci kwônene yâgirwa, hibi hici obwîne najizire galya mango nayishigikushiga kuhika oku lw'ene, kwankarhuma ntagendilwîsa abashombanyi ba Mwâmi Nnawîrhu?» [9] Akishi ashuza, anabwîra Daudi, erhi: «Oyishi oku omu masù gâni oli mwinjà nka malahika wa Nyamuzinda. Ci kwônene abarhambo b'Abafilistini balahire mpu orhankasôkera oku matabâro haguma nîrhu. [10] Co carhuma irhondomucêracêra, we n'abâla bambali ba nnahamwinyu bayishaga haguma nâwe ogende. Mugende lubungubungu, irhondo bunacanûla ntya, munagende.» [11] Daudi bôshi n'abambali bazûka lwifusèfusè, mpu lyo hano bunacanula ntya, bahasha okugaluka omu cihugo c'Abafalistini; nabo balya Bafilistini basôkera aha Yizreeli.

1 Samuel 29

1 וַיְקַבְּצוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־כָּל־מַחֲנֵיהֶם אֲפֵקָה וְיִשְׂרְאֵל חֹנִים בַּעַיִן אֲשֶׁר בְּיִזְרְעֶאל׃ 2 וְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים עֹבְרִים לְמֵאוֹת
וְלַאֲלָפִים וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו עֹבְרִים בָּאַחֲרֹנָה עִם־אָכִישׁ׃ 3 וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים מָה הָעִבְרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אָכִישׁ
אֶל־שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים הֲלוֹא־זֶה דָּוִד עֶבֶד | שָׁאוּל מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיָה אִתִּי זֶה יָמִים אוֹ־זֶה שָׁנִים וְלֹא־מָצָאתִי בּוֹ
מְאוּמָה מִיּוֹם נָפְלוֹ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה׃ פ
4 וַיִּקְצְפוּ עָלָיו שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ לוֹ שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים הָשֵׁב אֶת־הָאִישׁ וְיָשֹׁב אֶל־מְקוֹמוֹ אֲשֶׁר הִפְקַדְתּוֹ שָׁם
וְלֹא־יֵרֵד עִמָּנוּ בַּמִּלְחָמָה וְלֹא־יִהְיֶה־לָּנוּ לְשָׂטָן בַּמִּלְחָמָה וּבַמֶּה יִתְרַצֶּה זֶה אֶל־אֲדֹנָיו הֲלוֹא בְּרָאשֵׁי הָאֲנָשִׁים
הָהֵם׃ 5 הֲלוֹא־זֶה דָּוִד אֲשֶׁר יַעֲנוּ־לוֹ בַּמְּחֹלוֹת לֵאמֹר הִכָּה שָׁאוּל בַּאֲלָפָיו וְדָוִד בִּרְבָבֹתָו׃ 6 וַיִּקְרָא אָכִישׁ אֶל־דָּוִד
וַיֹּאמֶר אֵלָיו חַי־יְהוָה כִּי־יָשָׁר אַתָּה וְטוֹב בְּעֵינַי צֵאתְךָ וּבֹאֲךָ אִתִּי בַּמַּחֲנֶה כִּי לֹא־מָצָאתִי בְךָ רָעָה מִיּוֹם בֹּאֲךָ אֵלַי
עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וּבְעֵינֵי הַסְּרָנִים לֹא־טוֹב אָתָּה׃ 7 וְעַתָּה שׁוּב וְלֵךְ בְּשָׁלוֹם וְלֹא־תַעֲשֶׂה רָע בְּעֵינֵי סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים׃ ס
8 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אָכִישׁ כִּי מֶה עָשִׂיתִי וּמַה־מָּצָאתָ בְעַבְדְּךָ מִיּוֹם אֲשֶׁר הָיִיתִי לְפָנֶיךָ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא אָבוֹא
וְנִלְחַמְתִּי בְּאֹיְבֵי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃ 9 וַיַּעַן אָכִישׁ וַיֹּאמֶר אֶל־דָּוִד יָדַעְתִּי כִּי טוֹב אַתָּה בְּעֵינַי כְּמַלְאַךְ אֱלֹהִים אַךְ שָׂרֵי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

פְּלִשְׁתִּים אָמְרוּ לְאׇ־יַעֲלֶה עִמָּנוּ בַּמִּלְחָמָה׃ 10וְעַתָּה הַשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וְעַבְדֵי אֲדֹנֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ אִתָּךְ וְהַשְׁכַּמְתֶּם בַּבֹּקֶר
וְאוֹר לָכֶם וְלֵכוּ׃ 11וַיַּשְׁכֵּם דָּוִד הוּא וַאֲנָשָׁיו לָלֶכֶת בַּבֹּקֶר לָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וּפְלִשְׁתִּים עָלוּ יִזְרְעֶאל׃ ס

30

Daudi acîhôla kuli bene Amaleki

1 Daudi bone engabo yâge, erhi bahika aha Siklagi oku lusiku lwa kasharhu, bashimâna bene
Amaleki bahyajire amahirinji g'e Siklagi; bali erhi bahagwire Siklagi yeshi, erhi banamudulisire
muliro. 2 Bali erhi bahesire mpira abakazi na ngasi bandi balimwo bôshi, abarho n'abakulu buzira
okuyi rha omuntu ciru n'omuguma, habalongôlana bacigendera. 3 Daudi bone abambali, oku
banarhinda omu lugo, bashanga luli ludulike muliro, na bakabo bôshi n'abâna bâbo erhi
babagendine bujà. 4 Daudi haguma n'engabo yâge bagwira omulenge, balaka bene Israheli
kuhika bahwerwa n'emisî y'okulaka. 5 Balya baka Daudi bombi, nabo erhi bahêsirwe bujà, bo bali
Ahinowami wa Yizreeli na Abigayila w'e Karmeli, olya wali mukà Nabala.

6 Daudi amagala gamulya bwenêne, bulya olubaga lwali lwamahiga mpu lukola lwamuyîrha,
bulya lwôshi lwali erhi lwafire omurhima omu kubona abâna bâbo b'abarhabana n'abanyere
bahesirwe. Ci Daudi ashubiyumva omu rhima gw'oburhwâli muli Nyamubâho, Nyamuzinda
wâge. 7 Daudi anacibwîra omudâhwa Abiyatari mwene Ahimeleki, erhi: «Nderheraga ecishuli
c'abadâhwa.» Abiyatari ayisha adwîrhîre Daudi cirya cishuli. 8 Daudi anacidôsa Nyamubâho,
erhi: «Waliha, ka nkulikire guno muzinzi gw'abantu? Ka nanabagwârha obu?» Anacimushuza
erhi: «Obashimbe bulya okunali wabahikakwo n'okunali wabalikuza.» 9 Daudi akanya bôshi na
balya bantu bâge magana nka galindarhu. Erhi bahika oku mugezi gwa Besori, abali
bamarhama bôshi bayimanga. 10 Daudi akulikira balya bantu n'engabo yâge ya bantu magana
anni, bulya magana abirhi gamasigala enyuma erhi kurhama kurhuma, barhaciyikiraga ogwôla
mugezi gwa Besori.

11 Banacishimâna muntu muguma w'e Mîsiri omu ndimiro, bayisha bamudwîrhîre Daudi,
bamuhà omugati n'amîshi anywa. 12 Banacimuha oluhande lw'omugati gw'emitini n'amangaka
mumu. Erhi aba amalya, ashaluka, obukengêre bwâge bwagaluka bulya amayusa miregerege
isharhu na madufu asharhu arhalya arhananywa. 13 Daudi amudôsa erhi: «Oli mwambali wa ndi?
Na ngahi emwinyu?» Naye ashuza erhi: «Ndi muntu w'e Mîsiri, mujà w'omunya-Amaleki
muguma, lolà oku zikola nsiku isharhu zino kurhenga nahamwirhu andesire mpu okwenge
namalwala. 14 Rhwayishire rhwahagula omu mahirinji g'emwa bene Kereti, kandi rhwaja omu ga
Yuda, rhwayikirira emahirinji ga bene Kalebu, rhwayoca Siklagi.»

15 Daudi amudôsa erhi: «Ka orhankampisa eyo munda ogwôla muzinzi gujire obwo?» Olya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muntu ashuza erhi: «Orhangindahirira oku izîno lya Nyamuzinda, erhi orhayishinyirhe, nîsi erhi orhayishimpane emwa Nnahamwîrhu, na ahôla nanakulongola na emunda ogwôla muzinzi guli.» [16] Anacimulongolana, na lolà oku abantu bali bashandabîne bôshi omu lugo badwîrhe balya banaywa, kwo kujira olusiku lukulu na birya byôshi bahagula ga omu cihugo c' Abafilistini n'eca Yuda.

[17] Daudi abalwîsa anabahima kurhenga bijingo oku cirembabajà kuhika oku bijingo bya olundi lusiku. Abahima loshi, ntâye wafumire muli bo okuleka bâna ba misole magana anni gone, bashonera oku ngamiya zâbo baciyakira. [18] Daudi arhesa ntyo birya bene Amaleki bali bamanyaga, kuguma na balya bakâge bombi. [19] Barhabâlekeraga ciru n'akantu kaguma muli birya bananyagaga byôshi, oli omu bikulu oli omu birho, oli akarhabana oli akanyere, barhabâlekeraga ciru n'eciguma muli birya bananyagaga byôshi: Daudi abigalula byôshi. [20] Daudi ayanka ebintu bishwêkwa byôshi ebinene n'ebinyînyî, banacimuheka embere z'obwo busò, banaciderha mpu: «Gomunyago gwa Daudi ogôla».

[21] Daudi erhi akola ashubûka ayirukira halya bantu magana abirhi banyakurhama bali basigîre oku mugezi gwa Besori. Bayishiyankirira Daudi na lulya lubaga lwayishaga bôshi naye. Erhi Daudi abahikaho abalamusa. [22] Abantu bali bagwêrhe omurhima mubî guli nka gwa bene Beliyali, muli balya banali bagenzire bôshi naye bajà omu kanwa baderha mpu: «Bulya barhali haguma nîrhu, rhurhabahe akantu muli ebira bîntu rhwamarhesa; okuleka ngasi muguma na mukâge n'abâna bâge. Babarhôle bagende. [23] Ci Daudi abashuza erhi: «Arhali kwo rhwakajira ntyôla bene wîrhu oku bîntu Nyamubâho arhuhaga. Bulya yêne wajaga warhulanga, yêne warhuhaga gulya muzinzi gwali rhuyishire. [24] Ndi wankabayumva omu bîntu bya bene ebyôla? Nanga, mwanya muguma kuli bôshi oku bali erugamba, kuguma nka abali oku mizigo: bôshi bahabwe kuguma.» [25] Kurhenga agôla mango na kuhika bunôla likola irhegeko omu Israheli ye shi. [26] Erhi bashubira e Siklagi, Daudi aja arhumira abîra bâge b'abashamuka b'omu Yuda kuli birya by'omunyago, akababwîra erhi: «Lolagi oluhembo kuli mwe, luli kwa birya byanyagagwa abashombanyi ba Nyamubâho.» [27] Arhumira abantu b'e Beteli, ab'e Rama y'omu Nêgebu. [28] Arhumira abîra bâge b'e Yatiri, aba e Aruweri, aba e Sifemoti n'aba e Eshitemowa. [29] Arhumira ab'e Karmeli, ab'e Yerameheli, ab'omu ngo za Keniti na Horma. [30] Arhumira ab'e Bor-Ashani, ab'e Heteri, [31] arhumira ab'omu Hebroni n'aba ngasi aha Daudi anagezire hôshi ye n'engabo yâge.

1 Samuel BHS 30

וַיְהִי בְּבֹא דָוִד וַאֲנָשָׁיו צִקְלַג בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַעֲמָלֵקִי פָּשְׁטוּ אֶל־נֶגֶב וְאֶל־צִקְלַג וַיַּכּוּ אֶת־צִקְלַג וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָהּ
בָּאֵשׁ׃ וַיִּשְׁבּוּ אֶת־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר־בָּהּ מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל לֹא הֵמִיתוּ אַיִשׁ וַיִּנְהֲגוּ וַיֵּלְכוּ לְדַרְכָּם׃ וַיָּבֹא דָוִד וַאֲנָשָׁיו

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶל־הָעִיר וְהִנֵּה שְׂרוּפָה בָּאֵשׁ וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם נִשְׁבּוּ׃ 4וַיִּשָּׂא דָוִד וְהָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ עַד
אֲשֶׁר אֵין־בָּהֶם כֹּחַ לִבְכּוֹת׃ 5וּשְׁתֵּי נְשֵׁי־דָוִד נִשְׁבּוּ אֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵלִית וַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמְלִי׃ 6וַתֵּצֶר לְדָוִד
מְאֹד כִּי־אָמְרוּ הָעָם לְסָקְלוֹ כִּי־מָרָה נֶפֶשׁ כָּל־הָעָם אִישׁ עַל־בָּנָיו וְעַל־בְּנֹתָיו וַיִּתְחַזֵּק דָּוִד בַּיהוָה אֱלֹהָיו׃ ס
7וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן בֶּן־אֲחִימֶלֶךְ הַגִּישָׁה־נָּא לִי הָאֵפֹד וַיַּגֶּשׁ אֶבְיָתָר אֶת־הָאֵפֹד אֶל־דָּוִד׃ 8וַיִּשְׁאַל דָּוִד
בַּיהוָה לֵאמֹר אֶרְדֹּף אַחֲרֵי הַגְּדוּד־הַזֶּה הַאַשִּׂגֵנּוּ וַיֹּאמֶר לוֹ רְדֹף כִּי־הַשֵּׂג תַּשִּׂיג וְהַצֵּל תַּצִּיל׃ 9וַיֵּלֶךְ דָּוִד הוּא
וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל הַבְּשׂוֹר וְהַנּוֹתָרִים עָמָדוּ׃ 10וַיִּרְדֹּף דָּוִד הוּא וְאַרְבַּע־מֵאוֹת אִישׁ וַיַּעַמְדוּ
מָאתַיִם אִישׁ אֲשֶׁר פִּגְּרוּ מֵעָבֹר אֶת־נַחַל הַבְּשׂוֹר׃ 11וַיִּמְצְאוּ אִישׁ־מִצְרִי בַּשָּׂדֶה וַיִּקְחוּ אֹתוֹ אֶל־דָּוִד וַיִּתְּנוּ־לוֹ לֶחֶם
וַיֹּאכַל וַיַּשְׁקֻהוּ מָיִם׃ 12וַיִּתְּנוּ־לוֹ פֶּלַח דְּבֵלָה וּשְׁנֵי צִמֻּקִים וַיֹּאכַל וַתָּשָׁב רוּחוֹ אֵלָיו כִּי לֹא־אָכַל לֶחֶם וְלֹא־שָׁתָה מָיִם
שְׁלֹשֶׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת׃ ס
13וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד לְמִי־אַתָּה וְאֵי מִזֶּה אָתָּה וַיֹּאמֶר נַעַר מִצְרִי אָנֹכִי עֶבֶד לְאִישׁ עֲמָלֵקִי וַיַּעַזְבֵנִי אֲדֹנִי כִּי חָלִיתִי הַיּוֹם
שְׁלֹשָׁה׃ 14אֲנַחְנוּ פָּשַׁטְנוּ נֶגֶב הַכְּרֵתִי וְעַל־אֲשֶׁר לִיהוּדָה וְעַל־נֶגֶב כָּלֵב וְאֶת־צִקְלַג שָׂרַפְנוּ בָאֵשׁ׃ 15וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד
הֲתוֹרִדֵנִי אֶל־הַגְּדוּד הַזֶּה וַיֹּאמֶר הִשָּׁבְעָה לִּי בֵּאלֹהִים אִם־תְּמִיתֵנִי וְאִם־תַּסְגִּרֵנִי בְּיַד־אֲדֹנִי וְאוֹרִדְךָ אֶל־הַגְּדוּד
הַזֶּה׃ 16וַיֹּרִדֵהוּ וְהִנֵּה נְטֻשִׁים עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ אֹכְלִים וְשֹׁתִים וְחֹגְגִים בְּכֹל הַשָּׁלָל הַגָּדוֹל אֲשֶׁר לָקְחוּ מֵאֶרֶץ
פְּלִשְׁתִּים וּמֵאֶרֶץ יְהוּדָה׃ 17וַיַּכֵּם דָּוִד מֵהַנֶּשֶׁף וְעַד־הָעֶרֶב לְמָחֳרָתָם וְלֹא־נִמְלַט מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־אַרְבַּע מֵאוֹת
אִישׁ־נַעַר אֲשֶׁר־רָכְבוּ עַל־הַגְּמַלִּים וַיָּנֻסוּ׃ 18וַיַּצֵּל דָּוִד אֶת כָּל־אֲשֶׁר לָקְחוּ עֲמָלֵק וְאֶת־שְׁתֵּי נָשָׁיו הִצִּיל דָּוִד׃ 19וְלֹא
נֶעְדַּר־לָהֶם מִן־הַקָּטֹן וְעַד־הַגָּדוֹל וְעַד־בָּנִים וּבָנוֹת וּמִשָּׁלָל וְעַד כָּל־אֲשֶׁר לָקְחוּ לָהֶם הַכֹּל הֵשִׁיב דָּוִד׃ 20וַיִּקַּח דָּוִד
אֶת־כָּל־הַצֹּאן וְהַבָּקָר נָהֲגוּ לִפְנֵי הַמִּקְנֶה הַהוּא וַיֹּאמְרוּ זֶה שְׁלַל דָּוִד׃ 21וַיָּבֹא דָוִד אֶל־מָאתַיִם הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־פִּגְּרוּ |
מִלֶּכֶת | אַחֲרֵי דָּוִד וַיֹּשִׁיבֵם בְּנַחַל הַבְּשׂוֹר וַיֵּצְאוּ לִקְרַאת דָּוִד וְלִקְרַאת הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ וַיִּגַּשׁ דָּוִד אֶת־הָעָם וַיִּשְׁאַל
לָהֶם לְשָׁלוֹם׃ ס
22וַיַּעַן כָּל־אִישׁ־רָע וּבְלִיַּעַל מֵהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ עִם־דָּוִד וַיֹּאמְרוּ יַעַן אֲשֶׁר לֹא־הָלְכוּ עִמִּי לֹא־נִתֵּן לָהֶם מֵהַשָּׁלָל
אֲשֶׁר הִצַּלְנוּ כִּי־אִם־אִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְיִנְהָגוּ וְיֵלֵכוּ׃ ס
23וַיֹּאמֶר דָּוִד לֹא־תַעֲשׂוּ כֵן אֶחָי אֲשֶׁר־נָתַן יְהוָה לָנוּ וַיִּשְׁמֹר אֹתָנוּ וַיִּתֵּן אֶת־הַגְּדוּד הַבָּא עָלֵינוּ בְּיָדֵנוּ׃ 24וּמִי
יִשְׁמַע לָכֶם לַדָּבָר הַזֶּה כִּי כְּחֵלֶק | הַיֹּרֵד בַּמִּלְחָמָה וּכְחֵלֶק הַיֹּשֵׁב עַל־הַכֵּלִים יַחְדָּו יַחֲלֹקוּ׃ ס
25וַיְהִי מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמָעְלָה וַיְשִׂמֶהָ לְחֹק וּלְמִשְׁפָּט לְיִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ פ
26וַיָּבֹא דָוִד אֶל־צִקְלַג וַיִּשְׁלַח מֵהַשָּׁלָל לִזְקֵנֵי יְהוּדָה לְרֵעֵהוּ לֵאמֹר הִנֵּה לָכֶם בִּרְכָּה מִשְּׁלַל אֹיְבֵי יְהוָה׃ 27לַאֲשֶׁר
בְּבֵית־אֵל וְלַאֲשֶׁר בְּרָמוֹת־נֶגֶב וְלַאֲשֶׁר בְּיַתִּר׃ 28וְלַאֲשֶׁר בַּעֲרֹעֵר וְלַאֲשֶׁר בְּשִׁפְמוֹת וְלַאֲשֶׁר בְּאֶשְׁתְּמֹעַ׃ ס
29וְלַאֲשֶׁר בְּרָכָל וְלַאֲשֶׁר בְּעָרֵי הַיַּרְחְמְאֵלִי וְלַאֲשֶׁר בְּעָרֵי הַקֵּינִי׃ 30וְלַאֲשֶׁר בְּחָרְמָה וְלַאֲשֶׁר בְּבוֹר־עָשָׁן וְלָאֲשֶׁר
בַּעֲתָךְ׃ 31וְלַאֲשֶׁר בְּחֶבְרוֹן וּלְכָל־הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר־הִתְהַלֵּךְ־שָׁם דָּוִד הוּא וַאֲנָשָׁיו׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

31

Okufà kwa Saulo n'abagala

[1] Erhi Abafilistini babà bamakoza entambala kuli bene Israheli, bene Israheli bahimwa, bakul'omulindi bakolaga bayaka Abafilistini, batumirhwa banayirhirwa banji oku ntondo ya Gilibowa. [2] Abafilistini baharhiriza bwenêne Saulu n'abagala bâge, Abafilistini bayîrha Yonatani, bayîrha Abinadabu na Malkishuwa, bôshi bene Saulu. [3] Eyo ntambala yabà ya kubabaza bwenêne Saulu, erhi abalwi b'emyampi bamuyulubula, bamubandira aha ndashi. [4] Oku bundi Saulu anacibwîra omwambali wakazâgibarhula emirasano yâge erhi: «Yômola engôrho yâwe oyinfunde lyo aba barhakembûlwa barhagiba bo bayishiyingwika n'okumpemukirakwo.» Ci olya mwambali a rhayêmêraga erhi bwôba burhuma. Lero Saulu yêne arhega engôrho yâge ayikumbamwo. [5] Erhi olya mwambali abona oku Saulu amafa, naye arhega eyâge ngôrho ayikumbamwo bafà bôshi kuguma ntyôla.

[6] Ntyôla kwo bagukumusire bôshi lusiku luguma, Saulu na bagala basharhu, omubarhuzi w'emirasano yâge n'engabo yâge yôshi. [7] Bene Israheli bali olundi lunda lw'akabanda n'abali olunda lwa Yordani erhi babona oku bene Israheli bayasire, erhi banamanya oku Saulu anafire haguma n'abâna bâge, barhenga omu bishagala byâbo baciyakira, erhi Abafilistini bayisha babibêramwo.

[8] Erhi buca, Abafilistini bayisha bakola balitungôla Emifù, bashimâna Saulu na bagala basharhu batulamire oku ntondo ya Gilibowa. [9] Bamutwa irhwe, barhôla n'emirasano yâge, buzinda bw'aho barhuma entumwa mpu bagendimanyîsa ogwôla mwanzi mwinjà omu cihugo c'Abafilistini côshi, omu nyumpa za banyamuzinda bâbo n'omu lugo lwôshi. [10] Emirasano yâge bayibika omu ka-Astarte n'emirhumba bayimânika oku côgo ca Betisheani.

[11] Abantu b'e Yabeshi erhi bayumva ebi Abafilistini bahenyire Saulu, [12] ngasi balume banakola balwa entambala bôshi bakomekera, balala bagenda kuhika bagendimanula omubiri gwa Saulu n'ey'abagala kulya côgo ca Betîsheani, banashubiyisha bahindamusire bahika aha Yabeshi, ho babadulikiraga muliro. [13] Bayanka amavuha gâbo bagabisha idako ly'omurhi ahôla Yabeshi, banajà omu mishîbo y'okucîshalisa nsiku nda.

1 Samuel BHS 31

וּפְלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בְּיִשְׂרָאֵל וַיָּנֻסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים בְּהַר הַגִּלְבֹּעַ׃ 1 וַיַּדְבְּקוּ פְלִשְׁתִּים
אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־בָּנָיו וַיַּכּוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־מַלְכִּי־שׁוּעַ בְּנֵי שָׁאוּל׃ 2 וַתִּכְבַּד הַמִּלְחָמָה
אֶל־שָׁאוּל וַיִּמְצָאֻהוּ הַמּוֹרִים אֲנָשִׁים בַּקָּשֶׁת וַיָּחֶל מְאֹד מֵהַמּוֹרִים׃ 3 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְנֹשֵׂא כֵלָיו שְׁלֹף חַרְבְּךָ ׀ וְדָקְרֵנִי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בָּהּ פֶּן־יָבוֹאוּ הָעֵרֹבִים הָאֵלֶּה וּדְקָרֻנִי וְהִתְעַלְּלוּ־בִי וְלֹא אָבָה נֹשֵׂא כֵּלָיו כִּי יֵרֵא מְאֹד וַיִּקַּח שָׁאוּל אֶת־הַחֶרֶב וַיִּפֹּל
עָלֶיהָ: 5וַיַּרְא נֹשֵׂא־כֵלָיו כִּי מֵת שָׁאוּל וַיִּפֹּל גַּם־הוּא עַל־חַרְבּוֹ וַיָּמָת עִמּוֹ: 6וַיָּמָת שָׁאוּל וּשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו וְנֹשֵׂא כֵלָיו גַּם
כָּל־אֲנָשָׁיו בַּיּוֹם הַהוּא יַחְדָּו: 7וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בְּעֵבֶר הָעֵמֶק וַאֲשֶׁר | בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן כִּי־נָסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל
וְכִי־מֵתוּ שָׁאוּל וּבָנָיו וַיַּעַזְבוּ אֶת־הֶעָרִים וַיָּנֻסוּ וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים וַיֵּשְׁבוּ בָהֶן: ס
8וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים לְפַשֵּׁט אֶת־הַחֲלָלִים וַיִּמְצְאוּ אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו נֹפְלִים בְּהַר
הַגִּלְבֹּעַ: 9וַיִּכְרְתוּ אֶת־רֹאשׁוֹ וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת־כֵּלָיו וַיְשַׁלְּחוּ בְּאֶרֶץ־פְּלִשְׁתִּים סָבִיב לְבַשֵּׂר בֵּית עֲצַבֵּיהֶם
וְאֶת־הָעָם: 10וַיָּשִׂמוּ אֶת־כֵּלָיו בֵּית עַשְׁתָּרוֹת וְאֶת־גְּוִיָּתוֹ תָּקְעוּ בְּחוֹמַת בֵּית שָׁן: 11וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו יֹשְׁבֵי יָבֵישׁ גִּלְעָד אֵת
אֲשֶׁר־עָשׂוּ פְלִשְׁתִּים לְשָׁאוּל: 12וַיָּקוּמוּ כָּל־אִישׁ חַיִל וַיֵּלְכוּ כָּל־הַלַּיְלָה וַיִּקְחוּ אֶת־גְּוִיַּת שָׁאוּל וְאֵת גְּוִיֹּת בָּנָיו מֵחוֹמַת
בֵּית שָׁן וַיָּבֹאוּ יָבֵשָׁה וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם שָׁם: 13וַיִּקְחוּ אֶת־עַצְמֹתֵיהֶם וַיִּקְבְּרוּ תַּחַת־הָאֶשֶׁל בְּיָבֵשָׁה וַיָּצֻמוּ שִׁבְעַת יָמִים: פ
1וּפְלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בְּיִשְׂרָאֵל וַיָּנֻסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְלוּ חֲלָלִים בְּהַר הַגִּלְבֹּעַ: 2וַיַּדְבְּקוּ פְלִשְׁתִּים
אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־בָּנָיו וַיַּכּוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־מַלְכִּי־שׁוּעַ בְּנֵי שָׁאוּל: 3וַתִּכְבַּד הַמִּלְחָמָה
אֶל־שָׁאוּל וַיִּמְצָאֻהוּ הַמּוֹרִים אֲנָשִׁים בַּקָּשֶׁת וַיָּחֶל מְאֹד מֵהַמּוֹרִים: 4וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְנֹשֵׂא כֵלָיו שְׁלֹף חַרְבְּךָ | וְדָקְרֵנִי
בָּהּ פֶּן־יָבוֹאוּ הָעֵרֹלִים הָאֵלֶּה וּדְקָרֻנִי וְהִתְעַלְּלוּ־בִי וְלֹא אָבָה נֹשֵׂא כֵּלָיו כִּי יָרֵא מְאֹד וַיִּקַּח שָׁאוּל אֶת־הַחֶרֶב וַיִּפֹּל
עָלֶיהָ: 5וַיַּרְא נֹשֵׂא־כֵלָיו כִּי מֵת שָׁאוּל וַיִּפֹּל גַּם־הוּא עַל־חַרְבּוֹ וַיָּמָת עִמּוֹ: 6וַיָּמָת שָׁאוּל וּשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו וְנֹשֵׂא כֵלָיו גַּם
כָּל־אֲנָשָׁיו בַּיּוֹם הַהוּא יַחְדָּו: 7וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בְּעֵבֶר הָעֵמֶק וַאֲשֶׁר | בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן כִּי־נָסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל
וְכִי־מֵתוּ שָׁאוּל וּבָנָיו וַיַּעַזְבוּ אֶת־הֶעָרִים וַיָּנֻסוּ וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים וַיֵּשְׁבוּ בָהֶן: ס
8וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים לְפַשֵּׁט אֶת־הַחֲלָלִים וַיִּמְצְאוּ אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו נֹפְלִים בְּהַר
הַגִּלְבֹּעַ: 9וַיִּכְרְתוּ אֶת־רֹאשׁוֹ וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת־כֵּלָיו וַיְשַׁלְּחוּ בְּאֶרֶץ־פְּלִשְׁתִּים סָבִיב לְבַשֵּׂר בֵּית עֲצַבֵּיהֶם
וְאֶת־הָעָם: 10וַיָּשִׂמוּ אֶת־כֵּלָיו בֵּית עַשְׁתָּרוֹת וְאֶת־גְּוִיָּתוֹ תָּקְעוּ בְּחוֹמַת בֵּית שָׁן: 11וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו יֹשְׁבֵי יָבֵישׁ גִּלְעָד אֵת
אֲשֶׁר־עָשׂוּ פְלִשְׁתִּים לְשָׁאוּל: 12וַיָּקוּמוּ כָּל־אִישׁ חַיִל וַיֵּלְכוּ כָּל־הַלַּיְלָה וַיִּקְחוּ אֶת־גְּוִיַּת שָׁאוּל וְאֵת גְּוִיֹּת בָּנָיו מֵחוֹמַת
בֵּית שָׁן וַיָּבֹאוּ יָבֵשָׁה וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם שָׁם: 13וַיִּקְחוּ אֶת־עַצְמֹתֵיהֶם וַיִּקְבְּרוּ תַּחַת־הָאֶשֶׁל בְּיָבֵשָׁה וַיָּצֻמוּ שִׁבְעַת יָמִים: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2SA - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

2 Sam

2 Samwel

ECITABU CA KABIRHI CA Samweli

ECITABU CA KABIRHI CA Samweli שמואל

1

Daudi ayumva empanya y'okufà kwa Saulo

[1] Daudi ashubûkaga emunda ali ajir'ilwîsa anahima bene Amaleki erhi bamuhanda empanya y'olufu lwa Saulu. Daudi ashinga nsiku ibirhi aha Siklagi. [2] Oku lusiku lwa kasharhu, lôla oku muntu muguma amarhenga omu lugerêro lwa Saulu n'emishangi yâge erhi eri misharhangule, yeshi erhi anacîshizire ebidaka omw'irhwe. Erhi ahika aha Daudi ali acîrhimba okw'idaho, yeshi ayunamiriza. [3] Daudi amudôsa, erhi: “Ngahi warhenga?» Naye amushuza, erhi: «Namarhulubuka omu lugerêro lwa bene Israheli.» [4] Daudi anaci mudôsa, erhi: «Kurhi byabîre Nganîrira byo la?» Nyamusole anacimurhô ndêreza erhi: «Olubaga lwahimirwe na bantu mwandu balufiremwo; ciru Saulu n'omugala Yonatani nabo bombi bafire.»

[5] Daudi ashub'idôsa gulya musole gwali muhanda empanya, erhi: «Kurhi wamanyire oku Saulu n'omugala Yonatani bafire?» [6] Gulya musole gwashuza, erhi: «Oku buhanya bwâni nali ciberire oku ntondo y'abalwi, Gilbowa, bôshi n'abanyakulwira oku biterusi banacimugorha kwa hôfi hôfi.» [7] Oku bundi akabagana anacinnangîra, ampamagala, nâni nanacimushuza, nti: «Niono waliha.» [8] Akaz'indôsa. erhi: «We ndi?» Nâni nanacishuza, nti: «Niono ndi Munyamaleki.» [9] Anacimbwîra, erhi: «Yisha onyirhe bulya nacinyunva kubî bwenêne ciru akaba mpu nciri mw'omûka.» [10] Kwo kumuyegeraga, nanamuyîrha ebwa kubà nalimbwîne oku hano akumba arhacizûke. Nayanka engôrho yamuli omu nfune n'ishungwè lyamuli okw'irhwe, byo bira ndwîrhe embere zâwe nnahamwîrhu.»

[11] Daudi ayanka emyamhalo yâge ayisharhangula[a], n'abambali naho kwo na kuguma. [12] Okubundi bajà omu mishîbo, balaka balakûla, bacîshalisa kuhika bijingo erhi Saulu n'omugala barhuma, olubaga lwa Nnâmahanga n'enyumpa y'Israheli erhuma ngasi banakumbire oku bwôji bw'engôrho bôshi. [13] Daudi anacidôsa gulya musole gwal'imubwîra emyanzi, erhi: «Oli wa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ngahi?» Naye ashuza, erhi: «Ndi mwâna w'omubunga Munyamaleki.» [14] Kandi Daudi anacimubwîra, erhi: «Kurhi orhayumvîrhe obwôba bwalambûla okuboko n'okuyîrha omwâmi mushîgwa wa Nnânahanga?» [15] Daudi anacihamagala muguma w'omu bambali bâge b'emisole, amubwîra, erhi: «Yegêra ye, omutumirhe.» Amutumirha afa. [16] Daudi anaciderha, erhi: «Omukò gwâwe guje okw'i rhwe lyâwe wênene, bulya kanwa kâwe kakuyisire ene oderha, erhi: «Nie nayirhaga omushîgwa wa Nyakasane.»

Daudi alakira Saulu n'omugala Yonatani

[17] Erhi Daudi akôla alakira Saulu n'omugala Yonatani, [18] aderha, erhi: (ebyo biyandisirwe omu citabu c'obushinganyanya omu muhigo gw'okuyigîriza n'okuherha bene Yuda):

[19] «Yajewe weki Israheli we, oburhwâli bwâwe obula bulambâmire oku ntondo, kurhigi entwaii zakumbire?

[20] Okôla orhakumanyîsagya omu Gati, orhakuyumvisagya omu njira ya Askoloni, lyo abanyere b' Abafilistini balek'icishinga, lyo balek'ihama n'omwîshingo, abanyere b'entakembûlwa!

[21] Ninyu, ntondo z'omu Gilibowa mâshi irhondomurhacifâga mwajire kw'olumè, nîsi erhi nkuba, amashwa gayera irhondo garhacihiraga gabonekana muli mwe, bulya empenzi y'entwâli, empenzi ya Saulu ekabuliwe.

[22] Empenzi ya Saulu erhashîgagwa mavurha, ci, omukò gw'ababande, n'amashushi g'entwâli; omuherho gwa Yonatani ye ntatunda mahiji, n'engôrho ya Saulu ntayômokera busha.

[23] Saulu na Yonatani bazigirwa na bakengwa, mwe bantasigana omu kalamo n'omu lufù, mwâli babidu nka makozi na ntwâli kulusha entale.

[24] Banyere b'Israheii, mulakire Saulu ye wakazâg'imuyambisa emishangi y'olukengwa mweshi muyambalize bwinjinjà, ye wakazâg'ihira emishumi y'amasholo oku myambalo yinyu.

[25] Kurhigi entwâli zafirire omu matabâro? Yonatani amatumirhwa n'okufira oku manga.

[26] Namayumva ecifufu erhi werhuma, yaga Yonatani, mwene wîrhu. Nakurhonyagya bwenêne, n'okukurhonya kwâni kwali kulushire okuzigira abakazi.

[27] Kurhigi entwâli zakumbire? Kurhigi yahirigisirage emirasano y'amatabâro?

---

[a] **1.11** : Okusharhangula emyambalo ciri imanyîso c'oburhè bunene emw'Abayahudi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת שָׁאוּל וְדָוִד שָׁב מֵהַכּוֹת אֶת־הָעֲמָלֵקִי וַיֵּשֶׁב דָּוִד בְּצִקְלָג יָמִים שְׁנָיִם: 2 וַיְהִי | בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְהִנֵּה
אִישׁ בָּא מִן־הַמַּחֲנֶה מֵעִם שָׁאוּל וּבְגָדָיו קְרֻעִים וַאֲדָמָה עַל־רֹאשׁוֹ וַיְהִי בְּבֹאוֹ אֶל־דָּוִד וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ: 3 וַיֹּאמֶר
לוֹ דָּוִד אֵי מִזֶּה תָּבוֹא וַיֹּאמֶר אֵלָיו מִמַּחֲנֵה יִשְׂרָאֵל נִמְלָטְתִּי: 4 וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד מֶה־הָיָה הַדָּבָר הַגֶּד־נָא לִי וַיֹּאמֶר
אֲשֶׁר־נָס הָעָם מִן־הַמִּלְחָמָה וְגַם־הַרְבֵּה נָפַל מִן־הָעָם וַיָּמֻתוּ וְגַם שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן בְּנוֹ מֵתוּ: 5 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַנַּעַר
הַמַּגִּיד לוֹ אֵיךְ יָדַעְתָּ כִּי־מֵת שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן בְּנוֹ: 6 וַיֹּאמֶר הַנַּעַר | הַמַּגִּיד לוֹ נִקְרֹא נִקְרֵיתִי בְּהַר הַגִּלְבֹּעַ וְהִנֵּה שָׁאוּל
נִשָּׁעָן עַל־חֲנִיתוֹ וְהִנֵּה הָרֶכֶב וּבַעֲלֵי הַפָּרָשִׁים הִדְבִּקֵהוּ: 7 וַיִּפֶן אַחֲרָיו וַיִּרְאֵנִי וַיִּקְרָא אֵלָי וָאֹמַר הִנֵּנִי: 8 וַיֹּאמֶר לִי
מִי־אָתָּה וָיאֹמַר אֵלָיו עֲמָלֵקִי אָנֹכִי: 9 וַיֹּאמֶר אֵלַי עֲמָד־נָא עָלַי וּמִתְתֵּנִי כִּי אֲחָזַנִי הַשָּׁבָץ כִּי־כָל־עוֹד נַפְשִׁי
בִּי: 10 וָאֶעֱמָד עָלָיו וָאֲמִתֵתֵהוּ כִּי יָדַעְתִּי כִּי לֹא יִחְיֶה אַחֲרֵי נָפְלוֹ וָאֶקַּח הַנֵּזֶר | אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁוֹ וְאֶצְעָדָה אֲשֶׁר
עַל־זְרֹעוֹ וָאָבִיאֵם אֶל־אֲדֹנִי הֵנָּה: 11 וַיַּחֲזֵק דָּוִד בִּבְגָדָו וַיִּקְרָעֵם וְגַם כָּל־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ: 12 וַיִּסְפְּדוּ וַיִּבְכּוּ וַיָּצֻמוּ
עַד־הָעֶרֶב עַל־שָׁאוּל וְעַל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ וְעַל־עַם יְהוָה וְעַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נָפְלוּ בֶּחָרֶב: ס
13 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַנַּעַר הַמַּגִּיד לוֹ אֵי מִזֶּה אָתָּה וַיֹּאמֶר בֶּן־אִישׁ גֵּר עֲמָלֵקִי אָנֹכִי: 14 וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד אֵיךְ לֹא יָרֵאתָ
לִשְׁלֹחַ יָדְךָ לְשַׁחֵת אֶת־מְשִׁיחַ יְהוָה: 15 וַיִּקְרָא דָוִד לְאַחַד מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר גַּשׁ פְּגַע־בּוֹ וַיַּכֵּהוּ וַיָּמֹת: 16 וַיֹּאמֶר אֵלָיו
דָּוִד דָּמְךָ עַל־רֹאשֶׁךָ כִּי פִיךָ עָנָה בְךָ לֵאמֹר אָנֹכִי מֹתַתִּי אֶת־מְשִׁיחַ יְהוָה: ס
17 וַיְקֹנֵן דָּוִד אֶת־הַקִּינָה הַזֹּאת עַל־שָׁאוּל וְעַל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ: 18 וַיֹּאמֶר לְלַמֵּד בְּנֵי־יְהוּדָה קֶשֶׁת הִנֵּה כְתוּבָה עַל־סֵפֶר
הַיָּשָׁר: 19 הַצְּבִי יִשְׂרָאֵל עַל־בָּמוֹתֶיךָ חָלָל אֵיךְ נָפְלוּ גִּבּוֹרִים: 20 אַל־תַּגִּידוּ בְגַת אַל־תְּבַשְּׂרוּ בְּחוּצוֹת אַשְׁקְלוֹן
פֶּן־תִּשְׂמַחְנָה בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים פֶּן־תַּעֲלֹזְנָה בְּנוֹת הָעֲרֵלִים: 21 הָרֵי בַגִּלְבֹּעַ אַל־טַל וְאַל־מָטָר עֲלֵיכֶם וּשְׂדֵי תְרוּמֹת כִּי
שָׁם נִגְעַל מָגֵן גִּבּוֹרִים מָגֵן שָׁאוּל בְּלִי מָשִׁיחַ בַּשָּׁמֶן: 22 מִדַּם חֲלָלִים מֵחֵלֶב גִּבּוֹרִים קֶשֶׁת יְהוֹנָתָן לֹא נָשׁוֹג אָחוֹר
וְחֶרֶב שָׁאוּל לֹא תָשׁוּב רֵיקָם: 23 שָׁאוּל וְיהוֹנָתָן הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִם בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ מִנְּשָׁרִים קַלּוּ
מֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ: 24 בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל־שָׁאוּל בְּכֶינָה הַמַּלְבֻּשְׁכֶם שָׁנִי עִם־עֲדָנִים הַמַּעֲלָה עֲדִי זָהָב עַל לְבוּשְׁכֶן: 25 אֵיךְ
נָפְלוּ גִבּוֹרִים בְּתוֹךְ הַמִּלְחָמָה יְהוֹנָתָן עַל־בָּמוֹתֶיךָ חָלָל: 26 צַר־לִי עָלֶיךָ אָחִי יְהוֹנָתָן נָעַמְתָּ לִי מְאֹד נִפְלְאַתָה אַהֲבָתְךָ
לִי מֵאַהֲבַת נָשִׁים: 27 אֵיךְ נָפְלוּ גִבּוֹרִים וַיֹּאבְדוּ כְּלֵי מִלְחָמָה: פ

2

IV. Daudi

Daudi ashîgwa amavurha gw'obwâmi e Hebroni

1 Enyuma ly'aho, Daudi akanya aj'idôsa Nyamubiiho, erhi: «Ka nsôkere muli cishagala ciguma
omu bishagala bya Yuda?» Nyamubâho anacimushuza, erhi: «Osôkereyo.» Daudi ashub'idôsa,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi: «Lunda luhi nasôkera?» Nyamubâho amushuza, erhi: «Ojè e Hebroni.» [2] Daudi asôkerayo ye na bakâge oku banali babirhi: Ahinowami w'e Yizreeli n'Abigayila wali mukà Nabala w'e Karmeli. [3] Daudi ayinamukirayo kuguma na balya bantu bàbâga bôshi naye, ngasi muguma n'omulala gwâge na mukagc, bayûbaka omu bishagala bya Hebroni. [4] Abantu b'e Yuda banaciyisha, bashigira Daudi amavurha gw'o- bwâmi ahôla Hebroni. Bamuyimika mwâmi w'omulala gwa Yuda.

Daudi arhumira abantu b'e Yabeshi entumwa

Banacimanyîsa Daudi oku abantu b'e Yabeshi omu Galadi, babishaga Saulu. [5] Daudi arhuma entumwa emwa abôla bantu b'e Yabeshi omu Galadi mpu bagend'ibabwîra: [6] «Mugishwe na Nyakasane kuli ccôla cijiro cinjà c'obwonjo mwajiriraga Saulu, omwâmi winyu ene mumubisha. Nyamubâho akaz'iyôrha amulola n'obwonjo anamugishe, nâni nacimugalulira aminja kuli ecôla cijiro cinjà mwajiraga. [7] Na bunôla, musêzagye omurhima omu nda, mubè ntwâli: Neci mwâmi winyu Saulu afire, nâni ecihugo ca Yuda canyimisire mwâmi.»

Abneri ayîmika Ishibali mwâmi w'Israheli

[8] Ci agôla mango erhi Abneri mwene Neri, yeri murhambo w'akashala w'engabo ya Saulu, ayanka Ishibali, mugala wa Saulu, amuyikirana e Mahanayimi, [9] amuyîmika mwâmi w'e Galadi emw'Aba-Asheriti, mwâmi w'abantu be Yizreeli, mwâmi wa bene Efrayimu, mwâmi wa bene Benyamini, mwâmi w'Israheli yeshi. [10] Oyo Ishibali mugala wa Saulu alikola agwêrhe myâka makumi ani ali muburhe ago mango àbaga mwâmi omu Israheli, ayîmire myâka ibirhi. Enyumpa ya Yuda yonene yashiga Daudi. [11] Emyâka Daudi ayusize ali mwâmi wa bene Yuda aha Hebroni, eri myâka nda na myêzi ndarhu.

Yuda alwîsa Israheli, Entumba y'e Gabaoni

[12] Abneri, mugala wa Neri, ayimuka n'abambali ba Ishibali, mugala wa Saulu, barhenga aha Mahanayimi barhera Gabaoni. [13] Yowabu mugala wa Seruya, bôshi n'abambali ba Daudi, nabo barhabâla. Babuganana hôfi n'eciyanja ca Gabaoni, baguma batwa olugerêro ishiriza ly'ecôla ciyanja n'abâbo nabo erindi ishiriza.

[14] Abneri anacibwîra Yowabu, erhi: «Abasirika misole bayîshe balwisanye embere zirhu.» Yowabu ashuza, erhi: «Bagende.» [15] Bakanya bajà eruhya: Bôshi mubalè guyumânîne kw'oku banaderhaga: bantu ikumi na babirhi muli bene Benyamini bambali ba Ishibali, na bandi bantu ikumi na babirhi, omu balâlîzi ba Daudi. [16] Ngasi murhabâzi anagwarhire owundi murhabâzi okw'irhwe, bakadikana engôrho omu lubavu, bôshi banacîfira caligumiza. Ahôla bahayîrika izîno ly'ishwa ly'embavu; libà omu Gabaoni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17 Entumba yadarhabâla bwenêne olwo lusiku. Abneri n'engabo ya bene Israheli banacihimwa
na bambali ba Daudi. 18 Mw'eyo ntumba mwâli bene Seruya oku banali basharhu, Yowabu,
Abishayi, n'Asaheli. Asaheli ali mubidu bwenêne bulya agwêrhe orhugulu rhuli nka rhwa kashafu
kw'omu mpinga. 19 Asaheli anaciyisha aminisirekwo Abneri buzira kuderha mpu ankamunioka
ekulyo nîsi erhi ebwa kumosho. 20 Abneri ahindamuka aderha, erhi: «Ka woyo, Asaheli?» Asaheli
anacishuza, erhi: «Niono, neci niono.» 21 Abneri anacimubwîra, erhi: «Gerera ebwa kulyo nîsi
erhi ebwa kumosho; ogwârhe muguma muli abôla bâna, oyambûle muguma mulimwo.
Cikwoncne Asaheli arhalonzagya oku mulikamwo. 22 Abneri ashubiriza abwîra Asaheli, erhi:
«Ntenga enyuma ntag'ikugalika okw'idaho. Kurhigi nankacilôlakwomuci wâwe Yowabu?»
23 Asaheli arhalonzagya okuciyegûla. Abneri amushinga cinyuma nyuma omusholo gw'itumu
omu nda, gwahulûkana emugongo. Akumba lugali[b], anafa, bakayimanga ahôla.

24 Yowabu n'Abishayi banacihîvulula Abneri; erhi izûba lizika, bahika oku hirhondo hya Ama,
eburhambi bwa Giyahu, oku njira y'e Gabaoni omw'irûngu. 25 Bene Benyamini bôshi bali
n'Abneri, bashûbûzanya, bacihira murhwe « muguma enyuma zâge bagend'itwa ecigamba oku
karhondo. 26 Abneri ayakûza Yowabqli amubwîra, erhi: «Kali engôrho ekolaga yakayôrha yajira
enkumba muli rhwe obwo? K'orhamanyiri oku okwôla kwankahwa kubî? Mangaci wabwîra
engabo yâwe baleke okuhîvulula bene wâbo? 27 Yowabu anacishuza, erhi: «Alame Nyamubâho
bulya nk'orhaderhaga sêzi lyali lyabafungakwo bene wâbo». 28 Yowabu abûha omushekera
olubaga lwayimanga; barhacishi-mbuliraga bene Israheli barhanacikulikizagya okulwa.

29 Abneri n'engabo yâge balâla bagenda obudufu bôshi, Omu kabanda ka Araba, bayikira
Yordani, balinda bahika aha Mahanayimi. 30 Yowabu aleka a rhacihîvululaga Abneri, ashûbûza
olubaga lwôshi; lwayîsh'ibulikanamwo bantu ikumi na mwenda, Omu bene Daudi, haguma n'
Asaheli. 31 Ci bene Daudi bali bayisire bantu magana asharhu na bantu makumi gali ndarhu muli
bene Benyamini yo yali ngabo yadwirhwe na Abneri. 32 Bayisha baecrhe Asaheli baj'imubisha
omu cûsho c'îshe cibà aha Betlehemu. Yowabu n'engabo yâge balâla bagenda obudufu bôshi,
bahika aha Hebroni lukula arhanda.

2 Samuel BHS 2

וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָה ׀ לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה בְּאַחַת עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו עֲלֵה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנָה
אֶעֱלֶה וַיֹּאמֶר חֶבְרֹנָה: וַיַּעַל שָׁמָּה דָּוִד וְגַם שְׁתֵּי נָשָׁיו אֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵלִית וַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמְלִי: וַאֲנָשָׁיו
אֲשֶׁר־עִמּוֹ הֶעֱלָה דָוִד אִישׁ וּבֵיתוֹ וַיֵּשְׁבוּ בְּעָרֵי חֶבְרוֹן: וַיָּבֹאוּ אַנְשֵׁי יְהוּדָה וַיִּמְשְׁחוּ־שָׁם אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל־בֵּית
יְהוּדָה וַיַּגִּדוּ לְדָוִד לֵאמֹר אַנְשֵׁי יָבֵישׁ גִּלְעָד אֲשֶׁר קָבְרוּ אֶת־שָׁאוּל: ס

[b] **2.23** : Akumba lugali kwo kuderha «anafà ho na halya».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

5וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים אֶל־אַנְשֵׁי יָבֵישׁ גִּלְעָד וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הַחֶסֶד הַזֶּה
עִם־אֲדֹנֵיכֶם עִם־שָׁאוּל וַתִּקְבְּרוּ אֹתוֹ׃ 6וְעַתָּה יַעַשׂ־יְהוָה עִמָּכֶם חֶסֶד וֶאֱמֶת וְגַם אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה אִתְּכֶם הַטּוֹבָה הַזֹּאת
אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הַדָּבָר הַזֶּה׃ 7וְעַתָּה | תֶּחֱזַקְנָה יְדֵיכֶם וִהְיוּ לִבְנֵי־חַיִל כִּי־מֵת אֲדֹנֵיכֶם שָׁאוּל וְגַם־אֹתִי מָשְׁחוּ
בֵּית־יְהוּדָה לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם׃ פ
8וְאַבְנֵר בֶּן־נֵר שַׂר־צָבָא אֲשֶׁר לְשָׁאוּל לָקַח אֶת־אִישׁ בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל וַיַּעֲבִרֵהוּ מַחֲנָיִם׃ 9וַיַּמְלִכֵהוּ אֶל־הַגִּלְעָד
וְאֶל־הָאֲשׁוּרִי וְאֶל־יִזְרְעֶאל וְעַל־אֶפְרַיִם וְעַל־בִּנְיָמִן וְעַל־יִשְׂרָאֵל כֻּלֹּה׃ פ
10בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלַךְ אַךְ בֵּית יְהוּדָה הָיוּ אַחֲרֵי
דָּוִד׃ 11וַיְהִי מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה דָּוִד מֶלֶךְ בְּחֶבְרוֹן עַל־בֵּית יְהוּדָה שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים׃ ס
12וַיֵּצֵא אַבְנֵר בֶּן־נֵר וַעַבְדֵי אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל מִמַּחֲנַיִם גִּבְעוֹנָה׃ 13וְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה וְעַבְדֵי דָוִד יָצְאוּ וַיִּפְגְּשׁוּם
עַל־בְּרֵכַת גִּבְעוֹן יַחְדָּו וַיֵּשְׁבוּ אֵלֶּה עַל־הַבְּרֵכָה מִזֶּה וְאֵלֶּה עַל־הַבְּרֵכָה מִזֶּה׃ 14וַיֹּאמֶר אַבְנֵר אֶל־יוֹאָב יָקוּמוּ נָא
הַנְּעָרִים וְיִשַּׂחֲקוּ לְפָנֵינוּ וַיֹּאמֶר יוֹאָב יָקֻמוּ׃ 15וַיָּקֻמוּ וַיַּעַבְרוּ בְמִסְפָּר שְׁנֵים עָשָׂר לְבִנְיָמִן וּלְאִישׁ בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל
וּשְׁנֵים עָשָׂר מֵעַבְדֵי דָוִד׃ 16וַיַּחֲזִקוּ אִישׁ | בְּרֹאשׁ רֵעֵהוּ וְחַרְבּוֹ בְּצַד רֵעֵהוּ וַיִּפְּלוּ יַחְדָּו וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא חֶלְקַת
הַצֻּרִים אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן׃ 17וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה קָשָׁה עַד־מְאֹד בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּנָּגֶף אַבְנֵר וְאַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי עַבְדֵי
דָוִד׃ 18וַיִּהְיוּ־שָׁם שְׁלֹשָׁה בְּנֵי צְרוּיָה יוֹאָב וַאֲבִישַׁי וַעֲשָׂהאֵל וַעֲשָׂהאֵל קַל בְּרַגְלָיו כְּאַחַד הַצְּבָיִם אֲשֶׁר
בַּשָּׂדֶה׃ 19וַיִּרְדֹּף עֲשָׂהאֵל אַחֲרֵי אַבְנֵר וְלֹא־נָטָה לָלֶכֶת עַל־הַיָּמִין וְעַל־הַשְּׂמֹאול מֵאַחֲרֵי אַבְנֵר׃ 20וַיִּפֶן אַבְנֵר אַחֲרָיו
וַיֹּאמֶר הַאַתָּה זֶה עֲשָׂהאֵל וַיֹּאמֶר אָנֹכִי׃ 21וַיֹּאמֶר לוֹ אַבְנֵר נְטֵה לְךָ עַל־יְמִינְךָ אוֹ עַל־שְׂמֹאלֶךָ וֶאֱחֹז לְךָ אֶחָד
מֵהַנְּעָרִים וְקַח־לְךָ אֶת־חֲלִצָתוֹ וְלֹא־אָבָה עֲשָׂהאֵל לָסוּר מֵאַחֲרָיו׃ 22וַיֹּסֶף עוֹד אַבְנֵר לֵאמֹר אֶל־עֲשָׂהאֵל סוּר לְךָ
מֵאַחֲרָי לָמָּה אַכֶּכָּה אַרְצָה וְאֵיךְ אֶשָּׂא פָנַי אֶל־יוֹאָב אָחִיךָ׃ 23וַיִּמְאֵן לָסוּר וַיַּכֵּהוּ אַבְנֵר בְּאַחֲרֵי הַחֲנִית אֶל־הַחֹמֶשׁ
וַתֵּצֵא הֶחָנִית מֵאַחֲרָיו וַיִּפֹּל־שָׁם וַיָּמָת תַּחְתָּו וַיְהִי כָּל־הַבָּא אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נָפַל שָׁם עֲשָׂהאֵל וַיָּמָת
וַיַּעֲמֹדוּ׃ 24וְיוֹאָב וַאֲבִישַׁי אַחֲרֵי אַבְנֵר וְהַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה וְהֵמָּה בָּאוּ עַד־גִּבְעַת אַמָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי־גִיחַ דֶּרֶךְ
מִדְבַּר גִּבְעוֹן׃ 25וַיִּתְקַבְּצוּ בְנֵי־בִנְיָמִן אַחֲרֵי אַבְנֵר וַיִּהְיוּ לַאֲגֻדָּה אֶחָת וַיַּעַמְדוּ עַל רֹאשׁ־גִּבְעָה אֶחָת׃ 26וַיִּקְרָא אַבְנֵר
אֶל־יוֹאָב וַיֹּאמֶר הָלָנֶצַח תֹּאכַל חֶרֶב הֲלוֹא יָדַעְתָּה כִּי־מָרָה תִהְיֶה בָּאַחֲרוֹנָה וְעַד־מָתַי לֹא־תֹאמַר לָעָם לָשׁוּב
מֵאַחֲרֵי אֲחֵיהֶם׃ 27וַיֹּאמֶר יוֹאָב חַי הָאֱלֹהִים כִּי לוּלֵא דִבַּרְתָּ כִּי אָז מֵהַבֹּקֶר נַעֲלָה הָעָם אִישׁ מֵאַחֲרֵי אָחִיו׃ 28וַיִּתְקַע
יוֹאָב בַּשּׁוֹפָר וַיַּעַמְדוּ כָּל־הָעָם וְלֹא־יָרְדְּפוּ עוֹד אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא־יָסְפוּ עוֹד לְהִלָּחֵם׃ 29וְאַבְנֵר וַאֲנָשָׁיו הָלְכוּ בָּעֲרָבָה
כָּל הַלַּיְלָה הַהוּא וַיַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיֵּלְכוּ כָּל־הַבִּתְרוֹן וַיָּבֹאוּ מַחֲנָיִם׃ 30וְיוֹאָב שָׁב מֵאַחֲרֵי אַבְנֵר וַיִּקְבֹּץ
אֶת־כָּל־הָעָם וַיִּפָּקְדוּ מֵעַבְדֵי דָוִד תִּשְׁעָה־עָשָׂר אִישׁ וַעֲשָׂהאֵל׃ 31וְעַבְדֵי דָוִד הִכּוּ מִבִּנְיָמִן וּבְאַנְשֵׁי אַבְנֵר
שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים אִישׁ מֵתוּ׃ 32וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֲשָׂהאֵל וַיִּקְבְּרֵהוּ בְּקֶבֶר אָבִיו אֲשֶׁר בֵּית לָחֶם וַיֵּלְכוּ כָל־הַלַּיְלָה יוֹאָב
וַאֲנָשָׁיו וַיֵּאָר לָהֶם בְּחֶבְרוֹן׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

[1] Entumba yanaciluga bwenêne ekarhî ka bene Saulu na bene Daudi. Ci muli eyôla ntumba Daudi ayisha azibuha, n'owâbo Saulu aja afunyala.

Bagala ba Daudi baburhirwa e Hebroni

[2] Agôla mango erhi Daudi ayûbasire aha Hebroni, anali amaburha abâna-rhahana. [3] Enfula yâge yo yali Amnoni, aburhagwa na Ahinoamu mukà Daudi, arhengaga e Yizreeli. Owa kabirhi ye wali Kileabu, aburhwa na Abigayila w'e Karmeli, olya mukazi wali mukà Nabala. Owa kasharhu ye wali Absalomo, aburhwa na Maaka Mwa Talamayi mwâmi w'e Geshuri. [4] Owa kani ye Adoniya aburhwa na Hagiti, owa karhânu ye Shefatiya, aburhwa na Abitali. [5] Owa kali ndarhu ye Yitreamu aburhwa na Egla naye mukà Daudi. Abôla bo bâna Daudi alikola agwêrhe amango ali ayûbasire aha Hebroni.

Abneri aciberûla na Ishibali

[6] Lolagi ebyabîre amango Saulu alwisagya Daudi: Abneri aciha obwâmi Omu mwa Saulu. [7] Mango maguma, Saulu al'igwêrhe eciherula, izîno lyaco co cali Rispa, câli ca Ayiya. Abneri amuyinjira. [8] Lusiku luguma Ishibali anacimukangula, erhi: « Cici carhumaga wayinjira mukà larha?« Abneri akunira bwenêne n'ebyôla binwa bya Ishibali, anacishuza, erhi: «Kw'omanyire mpu ndi irhwe lya kabwa ka bene Yuda. Mwa gano mango ndwîrhe najirira enyumpa yinyu aminja mwe muli bene Saulu, kuguma na balumuna, n'abîra bâge, n'obwenge ntacikuhanaga emwa Daudi, bwo bwôla okôla wankangula oyôla mukazi?» [9] Nyamuzinda anjirire kubî anakuyûshûle akaba ntajiriri Daudi nk'oku anamulaganyagya: [10] Okurhenza omulala gwa Saulu omu bwâmi n'okuyîmanika omulala gwa Daudi omu Israheli n'omu Yuda, kurhenga e Dani kuhika e Bersheba. [11] Ishibali arhashuzagya Abneri akanwa ciru n'akaguma, bulya ali amuyôbohire bwenêne.

Abneri arhuma obugo emwa Daudi

[12] Okubundi Abneri yêhe oku bwâge anacirhuma entumwa emwa Daudi mpu bagend'imubwîra ntyâla: «Eci cihugo ciri ca ndi? Rhuyumvanye rhwembi, ka orhabwini oku okuboko kwâni kwanakurhabâla okuyêrekeza Israheli yeshi emunda oli?» [13] Daudi anacishuza, erhi: «Neci là, kwinjà okwo, rhwayumvanya rhwembi, ci kwônene nkuhunyirage kantu kaguma: Omanye oku ntà mango wankabona obusù bwâni akaba burhanzi orhandwirhiri olya mukazi wâni Mikala mwâli wa Saulu hano okôla wayisha mpu rhuyumvanye.» [14] Daudi anacirhuma entumwa emwa Ishibali, mwene Saulu mpu bagend'imubwîra ntyâla: «Ngalulira mukânie Mikala, oyu nagulaga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

binyîrha igana[c] bya Bafilistini.» [15] Ishibali anacirhuma abagend'iyanka nyamukazi emwa olya mulume wali wamamuyanka ye Palitieli, mugala wa Layishi. [16] Oyôla mulume anayisha akulikire nyamukazi, anajà avugumula emirenge kuhika aha Bahurimi. Erhi bahika ahôla, Abneri anacimubwîra, erhi: «Galukaga!» Nyamulume anacigaluka.

[17] Muli agôla mango, Abneri anacikanya agend'iyumvanya n'abashamuka b'olubaga ababwîra erhi: «Kurhenga mîra erhi kulakira mulakira Daudi mpu abè mwâmi winyu.» [18] Mukujirage lero bunôla, bulya Nyamubâho abwizire Daudi erhi: «Kuboko kwa mwambali wâni Daudi kwo nayokôlamwo bene Israheli omu maboko g'Abafilistini na kuli ngasi bandi bashombanyi bâge bôshi.» [19] Abneri anacikanya agend'ibwîra bene Benyamini okwôla nabo. Erhi ayûs'ijira ntyôla, Abneri akanya agend'ibwîra Daudi oku bene Israheli na bene Benyamini babwîne oku kuli kwinjà okujira ntyo.

[20] Abneri ashimâna Daudi aha Hebroni, Abneri al'ilusibwe na balume makumi abirhi; Daudi anacijira olusiku lukulu bwenêne kuli Abneri bôshi na balya balume bali bamulusize. [21] Abneri anacibwîra Daudi, erhi: «Nkolaga najà nabwîra olubaga lwa bene Israheli loshi luyumvanye na nâwe nnahamwîrhu, na ntyo wanayima oku onalonzize». Daudi asengaruka Abneri, naye anacilikula n'omurhilla.

Okunigwa kwa Abneri

[22] Ka muli agôla mango, erhi bambali ba Daudi bôshi na Yowabu barharhenga ebwa kunyaga, erhi banakolaga badwîrhe eminyago yâbo minji, agôla mango Abneri arhaciri haguma na Daudi bulya Daudi ali erhi mîra amusengarukaga, naye erhi analigi omu njira y'okujà emwâge n'omurhûla. [23] Yowabu bôshi na lulya lubaga lwanali bôshi naye, banacishubûka, honahalya banacirhonda Yowabu omwanzi mpu: «Abneri mwene Neri anali emwa Daudi, naye Daudi anamusengaruka mpu agende n'omurhûla.» [24] Yowabu anacikanya aja emunda mwâmi Daudi ali anacimubwîra, erhi: «Kurhi wajizire? Mpu Abneri anali ayishir'ikulamusa nâwe wanagal'imuleka agende ntyâla? [25] Omanyire bwinjà Abneri, mwene Neri: Kali kuyenja kwamudwîrhe mpu amanye amajira gâwe gôshi, amanye na ngasi bindi ojira byôshi.»

[26] Yowabu anacihuluka, arhenga aha mwa Daudi, akanya arhuma entumwa yaj'igalula Abneri, kurhenga aha iriba lya Sira, na Daudi arhamanyiri luhi na luhi. [27] Oku Abneri anahika aha Hebroni ntyâla, Yowabu amukulukuliza eburhambi omu konga k'ecôgo nka owamuheka mahwe, n'erhi banahika ahôla, Yowabu amutumirhira oku nda. Ho na halya Abneri arhengamwo omûka, amuyîrha ntyo lwali lwiholo lwa Asaheli mulumuna wa Yowabu. [28] Buzinda anacigend'imanyîsa emwa Daudi oku kwo byabîre ntyôla, naye anaciderha, erhi: «Niono n'obwâmi bwâni bôshi rhuli

[c] **3.14** : Lyo Daudi ayanka Mikala, ali agwâsirwe ayîrhe Bafilistini balume igana, ahekere Saulu ebinyîrha abatungôlaga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bêru kwêru n'ogwomukò gwa Abneri mwene Neri.

[29] Mâshi ogwomukò guyandagalire oku irhwe lya Yowabu n'oku mulala gw'îshe gôshi, mâshi! Irhondo omu mwa Yowabu murhacibulikanaga owalwala omushunzi, olushomyo, n'abakenyi bajà bahunahuna, bagukumuke n'engôrho nîsi erhi n'ishali.» [30] Kwo Yowabu n'omulumuna Abishayi bayîrhaga Abneri ntyôla, bulya ye wayirhaga mulumuna wâbo Asaheli mw'erya ntambala balwiraga aha Gabaoni. [31] Okubundi obwo, Daudi anacibwîra Yowabu n'olubaga lwanali bôshi naye, erhi: «Musharhule emyambalo yinyu, muyambale sunzu, mushibe Abneri». Mwâmi Daudi anaciyunamiriza omugongo. [32] Abneri, bamubisha aha Hebroni. Mwâmi alaka alakûla n'izù linene aha cûsho ca Abneri kuguma n'olubaga loshi.

Mwâmi Daudi alakira Abneri

[33] Mwâmi erhi akôla alakira Abneri aderha erhi: «K'omu maboko g'encuku mwo Abneri anankafirire? [34] Amaboko gâwe ntà kantu kagashwesire; amagulu gâwe ntà mugufu gwankagaziririnzire. Nka obanzirwe n'ebishungu ntyo kwo wêhe wafire». Olubaga loshi lwashiba lwamulakira ntyôla. [35] Olubaga loshi lwanakanya lwàjà emunda Daudi ali mpu lumusêze okuhira akantu omu nda muli ogwomulegerere. Ci Daudi alahira ibango erhi: «Nyamubâho anjire buligo anabuyûshûle erhi nankaderha nti nalya omugati nîsi erhi okuhira akandi kantu omu nda kuhika bijingo». [36] Olubaga loshi lwanacibona okwo kwanalusîmîsa, caba mushana ngasi ebi Daudi anakazâg'ijirira byôshi embere z'olubaga byanali binjà. [37] Olwo lusiku olubaga lwayumva oku arhali Daudi warhumaga mpu bayirhe Abneri mwene Neri. [38] Mwâmi Daudi ashubiriza abwîra abambali, erhi: «Ka murhamanyiri oku omurhambo mukulu amafa omu Israheli ene? [39] Kuli nie mubwîne oku ndi muntu ofunyire, ene n'obwo nashîzirwe amvurha g'obwâmi. Ci kwônene abâla ba ntu bene Seruya bali bantu badârhi kundusha. Nyamuzinda yêne agalulire ngasi nyankôla-maligo oku anahenyaga amaligo gâge!»

2 Samuel BHS 3

1 וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה אֲרֻכָּה בֵּין בֵּית שָׁאוּל וּבֵין בֵּית דָּוִד וְדָוִד הֹלֵךְ וְחָזֵק וּבֵית שָׁאוּל הֹלְכִים וְדַלִּים׃ ס
2 וַיִּוָּלְדוּ לְדָוִד בָּנִים בְּחֶבְרוֹן וַיְהִי בְכוֹרוֹ אַמְנוֹן לַאֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִת׃ 3 וּמִשְׁנֵהוּ כִלְאָב לַאֲבִיגַל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמְלִי
וְהַשְּׁלִשִׁי אַבְשָׁלוֹם בֶּן־מַעֲכָה בַּת־תַּלְמַי מֶלֶךְ גְּשׁוּר׃ 4 וְהָרְבִיעִי אֲדֹנִיָּה בֶּן־חַגִּית וְהַחֲמִישִׁי שְׁפַטְיָה
בֶּן־אֲבִיטָל׃ 5 וְהַשִּׁשִּׁי יִתְרְעָם לְעֶגְלָה אֵשֶׁת דָּוִד אֵלֶּה יֻלְּדוּ לְדָוִד בְּחֶבְרוֹן׃ פ
6 וַיְהִי בִּהְיוֹת הַמִּלְחָמָה בֵּין בֵּית שָׁאוּל וּבֵין בֵּית דָּוִד וְאַבְנֵר הָיָה מִתְחַזֵּק בְּבֵית שָׁאוּל׃ 7 וּלְשָׁאוּל פִּלֶגֶשׁ וּשְׁמָהּ
רִצְפָּה בַת־אַיָּה וַיֹּאמֶר אֶל־אַבְנֵר מַדּוּעַ בָּאתָה אֶל־פִּילֶגֶשׁ אָבִי׃ 8 וַיִּחַר לְאַבְנֵר מְאֹד עַל־דִּבְרֵי אִישׁ־בֹּשֶׁת וַיֹּאמֶר
הֲרֹאשׁ כֶּלֶב אָנֹכִי אֲשֶׁר לִיהוּדָה הַיּוֹם אֲעֲשֶׂה־חֶסֶד עִם־בֵּית ׀ שָׁאוּל אָבִיךָ אֶל־אֶחָיו וְאֶל־מֵרֵעֵהוּ וְלֹא הִמְצִיתִךָ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּיַד־דָּוִד וַתִּפְקֹד עָלַי עֲוֹן הָאִשָּׁה הַיּוֹם׃ 9כֹּה־יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים לְאַבְנֵר וְכֹה יֹסִיף לוֹ כִּי כַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְדָוִד כִּי־כֵן
אֶעֱשֶׂה־לּוֹ׃ 10לְהַעֲבִיר הַמַּמְלָכָה מִבֵּית שָׁאוּל וּלְהָקִים אֶת־כִּסֵּא דָוִד עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְהוּדָה מִדָּן וְעַד־בְּאֵר
שָׁבַע׃ 11וְלֹא־יָכֹל עוֹד לְהָשִׁיב אֶת־אַבְנֵר דָּבָר מִיִּרְאָתוֹ אֹתוֹ׃ ס
12וישלח אַבְנֵר מַלְאָכִים | אֶל־דָּוִד תַּחְתָּו לֵאמֹר לְמִי־אֶרֶץ לֵאמֹר כָּרְתָה בְרִיתְךָ אִתִּי וְהִנֵּה יָדִי עִמָּךְ לְהָסֵב אֵלֶיךָ
אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ 13וַיֹּאמֶר טוֹב אֲנִי אֶכְרֹת אִתְּךָ בְּרִית אַךְ דָּבָר אֶחָד אָנֹכִי שֹׁאֵל מֵאִתְּךָ לֵאמֹר לֹא־תִרְאֶה אֶת־פָּנַי כִּי
| אִם־לִפְנֵי הֵבִיאֲךָ אֶת מִיכַל בַּת־שָׁאוּל בְּבֹאֲךָ לִרְאוֹת אֶת־פָּנָי׃ ס
14וישלח דָּוִד מַלְאָכִים אֶל־אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל לֵאמֹר תְּנָה אֶת־אִשְׁתִּי אֶת־מִיכַל אֲשֶׁר אֵרַשְׂתִּי לִי בְּמֵאָה עָרְלוֹת
פְּלִשְׁתִּים׃ 15וישלח אִישׁ בֹּשֶׁת וַיִּקָּחֶהָ מֵעִם אִישׁ מֵעִם פַּלְטִיאֵל בֶּן־לָיִשׁ׃ 16וַתֵּלֶךְ אִתָּהּ אִישָׁהּ הָלוֹךְ וּבָכֶה אַחֲרֶיהָ
עַד־בַּחֻרִים וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְנֵר לֵךְ שׁוּב וַיָּשֹׁב׃ 17ודְּבַר־אַבְנֵר הָיָה עִם־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר גַּם־תְּמוֹל גַּם־שִׁלְשֹׁם
הֱיִיתֶם מְבַקְשִׁים אֶת־דָּוִד לִמְלֹךְ עֲלֵיכֶם׃ 18ועַתָּה עֲשׂוּ כִּי יְהוָה אָמַר אֶל־דָּוִד לֵאמֹר בְּיַד | דָּוִד עַבְדִּי הוֹשִׁיעַ
אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים וּמִיַּד כָּל־אֹיְבֵיהֶם׃ 19ויְדַבֵּר גַּם־אַבְנֵר בְּאָזְנֵי בִנְיָמִין וַיֵּלֶךְ גַּם־אַבְנֵר לְדַבֵּר בְּאָזְנֵי דָוִד
בְּחֶבְרוֹן אֵת כָּל־אֲשֶׁר־טוֹב בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל וּבְעֵינֵי כָּל־בֵּית בִּנְיָמִן׃ 20ויָּבֹא אַבְנֵר אֶל־דָּוִד חֶבְרוֹן וְאִתּוֹ עֶשְׂרִים אֲנָשִׁים
וַיַּעַשׂ דָּוִד לְאַבְנֵר וְלָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־אִתּוֹ מִשְׁתֶּה׃ 21וַיֹּאמֶר אַבְנֵר אֶל־דָּוִד אָקוּמָה | וְאֵלְכָה וְאֶקְבְּצָה אֶל־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ
אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְיִכְרְתוּ אִתְּךָ בְּרִית וּמָלַכְתָּ בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ וַיְשַׁלַּח דָּוִד אֶת־אַבְנֵר וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם׃ 22והִנֵּה
עַבְדֵי דָוִד וְיוֹאָב בָּא מֵהַגְּדוּד וְשָׁלָל רַב עִמָּם הֵבִיאוּ וְאַבְנֵר אֵינֶנּוּ עִם־דָּוִד בְּחֶבְרוֹן כִּי שִׁלְּחוֹ וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם׃ 23ויּוֹאָב
וְכָל־הַצָּבָא אֲשֶׁר־אִתּוֹ בָּאוּ וַיַּגִּדוּ לְיוֹאָב לֵאמֹר בָּא־אַבְנֵר בֶּן־נֵר אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיְשַׁלְּחֵהוּ וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם׃ 24וַיָּבֹא יוֹאָב
אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר מֶה עָשִׂיתָה הִנֵּה־בָא אַבְנֵר אֵלֶיךָ לָמָּה־זֶּה שִׁלַּחְתּוֹ וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ׃ 25יָדַעְתָּ אֶת־אַבְנֵר בֶּן־נֵר כִּי
לְפַתֹּתְךָ בָּא וְלָדַעַת אֶת־מוֹצָאֲךָ וְאֶת־מְבוֹאֶךָ וְלָדַעַת אֶת כָּל־אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה׃ 26ויֵּצֵא יוֹאָב מֵעִם דָּוִד וַיִּשְׁלַח
מַלְאָכִים אַחֲרֵי אַבְנֵר וַיָּשֻׁבוּ אֹתוֹ מִבּוֹר הַסִּרָה וְדָוִד לֹא יָדָע׃ 27וַיָּשָׁב אַבְנֵר חֶבְרוֹן וַיַּטֵּהוּ יוֹאָב אֶל־תּוֹךְ הַשַּׁעַר
לְדַבֵּר אִתּוֹ בַּשֶּׁלִי וַיַּכֵּהוּ שָׁם הַחֹמֶשׁ וַיָּמָת בְּדַם עֲשָׂהאֵל אָחִיו׃ 28ויִּשְׁמַע דָּוִד מֵאַחֲרֵי כֵן וַיֹּאמֶר נָקִי אָנֹכִי וּמַמְלַכְתִּי
מֵעִם יְהוָה עַד־עוֹלָם מִדְּמֵי אַבְנֵר בֶּן־נֵר׃ 29יָחֻלוּ עַל־רֹאשׁ יוֹאָב וְאֶל כָּל־בֵּית אָבִיו וְאַל־יִכָּרֵת מִבֵּית יוֹאָב זָב וּמְצֹרָע
וּמַחֲזִיק בַּפֶּלֶךְ וְנֹפֵל בַּחֶרֶב וַחֹסַר־לָחֶם׃ 30ויּוֹאָב וַאֲבִישַׁי אָחִיו הָרְגוּ לְאַבְנֵר עַל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת־עֲשָׂהאֵל אֲחִיהֶם
בְּגִבְעוֹן בַּמִּלְחָמָה׃ פ
31ויֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יוֹאָב וְאֶל־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ קִרְעוּ בִגְדֵיכֶם וְחִגְרוּ שַׂקִּים וְסִפְדוּ לִפְנֵי אַבְנֵר וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד הֹלֵךְ
אַחֲרֵי הַמִּטָּה׃ 32ויִּקְבְּרוּ אֶת־אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן וַיִּשָּׂא הַמֶּלֶךְ אֶת־קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ אֶל־קֶבֶר אַבְנֵר וַיִּבְכּוּ כָּל־הָעָם׃ פ
33ויְקֹנֵן הַמֶּלֶךְ אֶל־אַבְנֵר וַיֹּאמֶר הַכִּמוֹת נָבָל יָמוּת אַבְנֵר׃ 34יָדֶיךָ לֹא־אֲסֻרוֹת וְרַגְלֶיךָ לֹא־לְנְחֻשְׁתַּיִם הֻגָּשׁוּ כִּנְפֹל
לִפְנֵי בְנֵי־עַוְלָה נָפַלְתָּ וַיֹּסִפוּ כָּל־הָעָם לִבְכּוֹת עָלָיו׃ 35ויָּבֹא כָל־הָעָם לְהַבְרוֹת אֶת־דָּוִד לֶחֶם בְּעוֹד הַיּוֹם וַיִּשָּׁבַע דָּוִד
לֵאמֹר כֹּה יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יֹסִיף כִּי אִם־לִפְנֵי בוֹא־הַשֶּׁמֶשׁ אֶטְעַם־לֶחֶם אוֹ כָל־מְאוּמָה׃ 36וכָל־הָעָם הִכִּירוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיִּיטַב בְּעֵינֵיהֶם כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ בְּעֵינֵי כָל־הָעָם׃ 37וַיֵּדְעוּ כָל־הָעָם וְכָל־יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא כִּי לֹא הָיְתָה
מֵהַמֶּלֶךְ לְהָמִית אֶת־אַבְנֵר בֶּן־נֵר׃ פ
38וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־עֲבָדָיו הֲלוֹא תֵדְעוּ כִּי־שַׂר וְגָדוֹל נָפַל הַיּוֹם הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל׃ 39וְאָנֹכִי הַיּוֹם רַךְ וּמָשׁוּחַ מֶלֶךְ
וְהָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּנֵי צְרוּיָה קָשִׁים מִמֶּנִּי יְשַׁלֵּם יְהוָה לְעֹשֵׂה הָרָעָה כְּרָעָתוֹ׃ פ

4

Okufà kwa Ishibali

[1] Mwene Saulu bamumanyîsa okwôla Abneri afiraga aha Hebroni, yeshi arhà amaboko na bene Israheli bôshi barhemuka. [2] Oyôla Saulu ali agwêrhe bantu babirhi bakazâg'irhambula abaganda bâge. Muguma izîno lyâge aderhwa Bânâ, owundi ye Rekabu; bombi baburhagwa na Rimoni w'e Beroti wa muli bene Benyamini. Bulya Beroti kwo bamulolaga kuhika ene wa muli bene Benyamini. [3] Abôla bene Beroti bali bayakire e Gitayimi, banaciyankirirwa yo nka babunga kuhika na bunôla. [4] Yonatani ali agwêrhe omwânarhabana wajaga ahegera amagulu gombi. Ali akôla agwêrhe myâka irhanu ali muburhe amango hayîsh'igiderha oku Saulu na Yonatani bafirire aha Yizreeli. Omukazi wakag'i mulera anacimurhôla mpu akôla amuyakana, emunda aciribirhiraga omu kuya ka nyamwâna akulumba analemala; izîno lyâge ye wali Mefibali.

[5] Okubundi obwôla, bene oyo Rimoni w'e Beroti, bwo baligi Bânâ na Rekabu banaciyisha bajà omu mwa Ishibali kalengerere erhi n'idûrhu lirigi linene bwenêne; bashimâna agwîshîre adwîrhe ahûmûka muli agwôla mûshi. [6] Ka muli agôla mango omukazi wakag'ilanga olumvi anakazâg'ishuka engano, ka naye erhi iro lirhanamugonyire. Rekabu bôshi na mwene wâbo Bâna, ba- shodokera omu nyumpa, na ntâye obabwîne. [7] Ago mango ali agwîshîre oku ncingo yâge yali omu hiyumpa hyâge hy'okulâla, bamutumirha bamuyîrha banamutwa irhwe. Okubundi banacirhôla liryala irhwe lyâge, balâla bagenda obudufu bôshi kuhika ebwa kabanda k'Araba. [8] Bakanyana lirya irhwe lya Ishibali emunda Daudi ali aha Hebroni, banacibwîra Daudi, mpu: «Alaga irhwe lya Ishibali mwene Saulu, ye mushombanyi wâwe wakazâg'ilonza okukuheza. Ene Nyamubâho anahîre nnahamwîrhu olwihôlo kuli Saulu n'omluala gwâge.»

[9] Daudi anacishuza Rekabu bôshi na muci wâge Bânâ bombi oku banali bene Rimoni w'e Beroti anacibabwîra, erhi: «Aganze Nyamubâho wandangaga kuli obula buhanya. [10] Neci olya wayishig'immanda empanya erhi: «Ala oku Saulu anafire, Oyo muntu omukuciremba kwâge ali amanyire mpu adwîrhe omwanzi mwinjà; ci kwônene namugwârha namuyirhira aha Siklagi, namuhà ntyo oluhembo lw'ogwôla mwanzi gwâge. [11] Kurhi nankalekaga lyohe abantu babî bayîsh'iyirhira omuntu mwêru kwêru omu mwâge, oku ncingo yâge, ka ntagwasirwi okubadôsa ogwomukò gwâge mwabulagaga n'amaboko ginyu, ka ntagwasirwi okubaherêrekeza hanôla igluu.» [12] Daudi anacirhegeka abambali b'emisole mpu babayirhe; banacibatwa amaboko

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'amagulu banacibamanika hôfi n'eciyanja cabaga aha Hebroni. Buzinda bw'ahôla banaciyanka lirya irhwe lya Ishibali, balibisha omu nshinda y'Abneri aha Hebroni.

2 Samuel BHS 4

וַיִּשְׁמַע בֶּן־שָׁאוּל כִּי מֵת אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן וַיִּרְפּוּ יָדָיו וְכָל־יִשְׂרָאֵל נִבְהָלוּ׃ וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים שָׂרֵי־גְדוּדִים הָיוּ בֶּן־שָׁאוּל שֵׁם הָאֶחָד בַּעֲנָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִי רֵכָב בְּנֵי רִמּוֹן הַבְּאֵרֹתִי מִבְּנֵי בִנְיָמִן כִּי גַם־בְּאֵרוֹת תֵּחָשֵׁב עַל־בִּנְיָמִן׃ וַיִּבְרְחוּ הַבְּאֵרֹתִים גִּתָּיְמָה וַיִּהְיוּ־שָׁם גָּרִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ ס

וְלִיהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל בֵּן נְכֵה רַגְלַיִם בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים הָיָה בְּבֹא שְׁמֻעַת שָׁאוּל וְיהוֹנָתָן מִיִּזְרְעֶאל וַתִּשָּׂאֵהוּ אֹמַנְתּוֹ וַתָּנָס וַיְהִי בְּחָפְזָהּ לָנוּס וַיִּפֹּל וַיִּפָּסַח וּשְׁמוֹ מְפִיבֹשֶׁת׃ וַיֵּלְכוּ בְּנֵי־רִמּוֹן הַבְּאֵרֹתִי רֵכָב וּבַעֲנָה וַיָּבֹאוּ כְּחֹם הַיּוֹם אֶל־בֵּית אִישׁ בֹּשֶׁת וְהוּא שֹׁכֵב אֶת מִשְׁכַּב הַצָּהֳרָיִם׃ וְהִנֵּה בָּאוּ עַד־תְּוֹךְ הַבַּיִת לֹקְחֵי חִטִּים וַיַּכֵּהוּ אֶל־הַחֹמֶשׁ וְרֵכָב וּבַעֲנָה אָחִיו נִמְלָטוּ׃ וַיָּבֹאוּ הַבַּיִת וְהוּא־שֹׁכֵב עַל־מִטָּתוֹ בַּחֲדַר מִשְׁכָּבוֹ וַיַּכֻּהוּ וַיְמִתֻהוּ וַיָּסִירוּ אֶת־רֹאשׁוֹ וַיִּקְחוּ אֶת־רֹאשׁוֹ וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה כָּל־הַלָּיְלָה׃ וַיָּבִאוּ אֶת־רֹאשׁ אִישׁ־בֹּשֶׁת אֶל־דָּוִד חֶבְרוֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ הִנֵּה־רֹאשׁ אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל אֹיִבְךָ אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ אֶת־נַפְשֶׁךָ וַיִּתֵּן יְהוָה לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ נְקָמוֹת הַיּוֹם הַזֶּה מִשָּׁאוּל וּמִזַּרְעוֹ׃ ס

וַיַּעַן דָּוִד אֶת־רֵכָב | וְאֶת־בַּעֲנָה אָחִיו בְּנֵי רִמּוֹן הַבְּאֵרֹתִי וַיֹּאמֶר לָהֶם חַי־יְהוָה אֲשֶׁר־פָּדָה אֶת־נַפְשִׁי מִכָּל־צָרָה׃ כִּי הַמַּגִּיד לִי לֵאמֹר הִנֵּה־מֵת שָׁאוּל וְהוּא־הָיָה כִמְבַשֵּׂר בְּעֵינָיו וָאֹחֲזָה בּוֹ וָאֲהָרְגֵהוּ בְּצִקְלַג אֲשֶׁר לְתִתִּי־לוֹ בְּשׂרָה׃ אַף כִּי־אֲנָשִׁים רְשָׁעִים הָרְגוּ אֶת־אִישׁ־צַדִּיק בְּבֵיתוֹ עַל־מִשְׁכָּבוֹ וְעַתָּה הֲלוֹא אֲבַקֵּשׁ אֶת־דָּמוֹ מִיֶּדְכֶם וּבִעַרְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָאָרֶץ׃ וַיְצַו דָּוִד אֶת־הַנְּעָרִים וַיַּהַרְגוּם וַיְקַצְּצוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם וַיִּתְלוּ עַל־הַבְּרֵכָה בְּחֶבְרוֹן וְאֵת רֹאשׁ אִישׁ־בֹּשֶׁת לָקְחוּ וַיִּקְבְּרוּ בְקֶבֶר־אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן׃ פ

5

Daudi ashîgwa amavurha gw'obwami

[1] Abantu b'amashanja gôshi ga bene Israheli banacikanya bajà emunda Daudi ali e Hebroni banacimubwîra mpu: K'orhabwini oku rhuli mavllha na minyofu yâwe. [2] Kurhenga mîra, amango Saulu anali mwâmi wîrhu erhi onaheka engabo ya bene Israheli oku matabâro. Nyamubâho akubwîzire erhi: «We wayabula olubaga lwâni lwa bene Israheli, we wanaba mukulu walo». [3] Ntyo abagula b'Israheli bôshi bashimânana na mwâmi Daudi aha Hebroni; banacinywana naye embere za Nyamubâho aha Hebroni, Daudi bamushîga amavurha g'okubà mwâmi w'Israheli. [4] Agôla mango Daudi àbaga mwâmi omu Israheli ali akola agwêrhe myâka makumi asharhu kurhenga abusirwe, agal'iyîma na yindi myâka makumi ani. [5] Aha Hebroni Daudi alamireho nka mwâmi wa bene Yuda bone myâka nda na myêzi ndarhu, ayîma myâka makumi asharhu aha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yeruzalemu nka mwâmi wa bene Israheli na bene Yuda bôshi.

Daudi arhêra Yeruzalemu anamuhimwa

6 Daudi arhêra Abanya-Yebusi bayûbakaga aha Yeruzalemu, bôshi n'engabo yâge, abôla
bantu bo banaligi bene olugo. Banacibwîra Daudi, mpu: «Orhâje muli olu lugo; kali emihurha
n'ebirema byonene byakulibirhakwo.» (Kwo kwaligi kuderha mpu: Daudi arhankajà muli olwôla
lugo). 7 Ci Daudi ahima olwo lugo Luzibuzibu lwa Siyoni, aluyirika mpu lwo lukôla lugo lwa Daudi.
8 Olwo lusiku amango balwaga alaganana erhi: «Owankatumirha omunya-Yebusi akâsôka omu
mugezi[d]. Kuziga Yowabu mwene Seruya yêhe asôka omu mugezi... » Eyôla ngabo y'emihurha
n'abakunagizi bali bashombanyi bashologosire Daudi. Co cirhuma batwa mugani mpu:
«Abakunagizi n'emihurha barhaja omu nyumpa.» 9 Daudi ayûbaka cirya cishagala anaciyirika
mpu co cikola «Lugo lwa Daudi». Aciyûbakira ecôgo cizibu amarhambi gôshi kurhenga aha Milo,
ayûbaka n'omu ndalâlà. 10 Daudi aja azibuha bwenêne la ngasi lusiku, na Nyamuzinda
Nnâmahanga w'Emirhwe erhi anali haguma naye. 11 Hiramu mwâmi w'e Tiri alika entumwa yajà
emunda Daudi ali. Amurhumira n'emirhi mizibu bwenêne ederhwa karhonda, amurhumira
n'ababinji b'empaho, n'abagoya amabuye mpu bagend'iyûbakira mwâmi Daudi enyumpa.
12 Daudi abona oku neci Nyamubâho ayisha amuyîmanika nka mwâmi wa bene Israheli,
anabona oku ayisha akuza obwôla bwâmi erhi lubaga lwa bene Israheli lurhuma.

Bagala ba Daudi aha Yeruzalemu

13 Erhi aba akola amayûbaka aha Yeruzalemu amanarhenga aha Hebroni, ashub'iyanka
abandi bakazi, baguma ba biherula abandi abajà omubuhya, ntyo ashub'ibaburhakwo
akarhabana n'akanyere. 14 Alaga amazîno g'abâna Daudi aburhiraga aha Yeruzalemu:
Shamuwa, Shobabu, Natani, Salomoni, 15 Yibehari, Elishuwa, Nefegi, Yafiya, 16 Elishama,
Eliyada na Elifêleti.

Daudi ahima Abafilistini

17 Abafilistini banacimanya agôla mango oku Daudi ye washîzirwe amavurha g'okubà mwâmi
w'Israheli, bôshi bashûbûzanya, mpu bajè balongereza Daudi. Daudi anacimanya omwanzi,
ayandagalira ebwa nyumpa yâge nzibuzibu. 18 Engabo y'Abafilistini yanacishagamuka, bôshi
bashandabâna omu kabanda ka Refayimi. 19 Daudi akanya agend'idôsa Nyamubâho, erhi: «Ka
ngend'i lwîsa Abafilistini, ka wabahira omu maboko gâni mbahime?» Nyamubâho anacibwîra
Daudi, erhi: «Kanya osôkere yo, bulya kwo binali, Abafilistini nabahizire omu maboko gâwe.»
20 Daudi anacija aha Baali-Perazimi, Daudi anacihimiraho. Daudi anaciderha, erhi: «Nyamubâho

[d] **5.8** : Ogwo mugezi gwo gurhulukanyire omu côgo c'abanya Yebusi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anahenangwire abashombanyi bani kula amîshi gahenangula ebigacisire.» Okôla kwo kwarhumire ahôla bahayîrika izîno lya Bali-Perasimi. 21 Abafilistini banacijandika empîvu zâbo ahôla, Daudi n'engabo yâge bayisha ahôla bazigukumba banazigendana. 22 Abafilistini bashub'iyisha barhabire kandi bashandabâna omu kabanda ka Refayimi. 23 Daudi akanya ashub'igend'idôsa Nyamubâho, naye amushuza, erhi: «Orhasôkaga, ci obayubuke obayîshe emugongo olunda lw'emirhi y'emiforsadi. 24 Hano onayumva olubi enyanya ly'eyôla mirhi, onacirhunike ho na halya kuli bo, bulya Nyamubâho ayisha akushokolîre, oshandabanye eyôla ngabo y'Abafilistini.» 25 Daudi anacijira kulya Nyamubâho anamubwîraga, ahima abôla Bafilistini kurhenga e Geba kuhika e Gezeri.

2 Samuel BHS 5

1 וַיָּבֹאוּ כָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־דָּוִד חֶבְרוֹנָה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר הִנֵּנוּ עַצְמְךָ וּבְשָׂרֶךָ אֲנָחְנוּ: 2 גַּם־אֶתְמוֹל גַּם־שִׁלְשׁוֹם
בִּהְיוֹת שָׁאוּל מֶלֶךְ עָלֵינוּ אַתָּה הָיֶיתָה ׀ מוֹצִיא וְהַמֵּבִי אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר יְהוָה לְךָ אַתָּה תִרְעֶה אֶת־עַמִּי
אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּהְיֶה לְנָגִיד עַל־יִשְׂרָאֵל: 3 וַיָּבֹאוּ כָל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמֶּלֶךְ חֶבְרוֹנָה וַיִּכְרֹת לָהֶם הַמֶּלֶךְ דָּוִד
בְּרִית בְּחֶבְרוֹן לִפְנֵי יְהוָה וַיִּמְשְׁחוּ אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל: פ
4 בֶּן־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה דָּוִד בְּמָלְכוֹ אַרְבָּעִים שָׁנָה מָלָךְ: 5 בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ עַל־יְהוּדָה שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וּבִירוּשָׁלַם
מָלַךְ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה עַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה: 6 וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו יְרוּשָׁלַם אֶל־הַיְבוּסִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר לְדָוִד
לֵאמֹר לֹא־תָבוֹא הֵנָּה כִּי אִם־הֵסִירְךָ הַעִוְרִים וְהַפִּסְחִים לֵאמֹר לֹא־יָבוֹא דָּוִד הֵנָּה: 7 וַיִּלְכֹּד דָּוִד אֶת מְצֻדַת צִיּוֹן הִיא
עִיר דָּוִד: 8 וַיֹּאמֶר דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא כָּל־מַכֶּה יְבוּסִי וְיִגַּע בַּצִּנּוֹר וְאֶת־הַפִּסְחִים וְאֶת־הָעִוְרִים שְׂנֻאֵי נֶפֶשׁ דָּוִד עַל־כֵּן
יֹאמְרוּ עִוֵּר וּפִסֵּחַ לֹא יָבוֹא אֶל־הַבָּיִת: 9 וַיֵּשֶׁב דָּוִד בַּמְּצֻדָה וַיִּקְרָא־לָהּ עִיר דָּוִד וַיִּבֶן דָּוִד סָבִיב מִן־הַמִּלּוֹא
וָבָיְתָה: 10 וַיֵּלֶךְ דָּוִד הָלוֹךְ וְגָדוֹל וַיהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת עִמּוֹ: פ
11 וְחִירָם מֶלֶךְ־צֹר מַלְאָכִים אֶל־דָּוִד וַעֲצֵי אֲרָזִים וְחָרְשֵׁי עֵץ וְחָרְשֵׁי אֶבֶן קִיר וַיִּבְנוּ־בַיִת לְדָוִד: 12 וַיֵּדַע דָּוִד
כִּי־הֱכִינוֹ יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וְכִי נִשֵּׂא מַמְלַכְתּוֹ בַּעֲבוּר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: ס
13 וַיִּקַּח דָּוִד עוֹד פִּלַגְשִׁים וְנָשִׁים מִירוּשָׁלַם אַחֲרֵי בֹּאוֹ מֵחֶבְרוֹן וַיִּוָּלְדוּ עוֹד לְדָוִד בָּנִים וּבָנוֹת: 14 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַיִּלֹּדִים
לוֹ בִּירוּשָׁלָם שַׁמּוּעַ וְש׋וֹבָב וְנָתָן וּשְׁלֹמֹה: 15 וְיִבְחָר וֶאֱלִישׁוּעַ וְנֶפֶג וְיָפִיעַ: 16 וֶאֱלִישָׁמָע וְאֶלְיָדָע וֶאֱלִיפָלֶט: פ
17 וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־מָשְׁחוּ אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָל־פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיֵּרֶד
אֶל־הַמְּצוּדָה: 18 וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּנָּטְשׁוּ בְּעֵמֶק רְפָאִים: 19 וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָה לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה אֶל־פְּלִשְׁתִּים הֲתִתְּנֵם
בְּיָדִי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־דָּוִד עֲלֵה כִּי־נָתֹן אֶתֵּן אֶת־הַפְּלִשְׁתִּים בְּיָדֶךָ: 20 וַיָּבֹא דָוִד בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיַּכֵּם שָׁם דָּוִד וַיֹּאמֶר
פָּרַץ יְהוָה אֶת־אֹיְבַי לְפָנַי כְּפֶרֶץ מָיִם עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בַּעַל פְּרָצִים: 21 וַיַּעַזְבוּ־שָׁם אֶת־עֲצַבֵּיהֶם
וַיִּשָּׂאֵם דָּוִד וַאֲנָשָׁיו: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

22 וּפְלִשְׁתִּים עֽוֹד֙ עָל֔וּ וַיִּנָּטְשׁ֖וּ בְּעֵ֥מֶק רְפָאִֽים׃ 23 וַיִּשְׁאַ֤ל דָּוִד֙ בַּֽיהוָ֔ה וַיֹּ֣אמֶר לֹ֔א תַּעֲלֶ֖ה הָסֵ֣ב אֲלֵיהֶ֑ם
וּבָאתָ֥ לָהֶ֖ם מִמּ֥וּל בְּכָאִֽים׃ 24 וְהָיָ֗ה בְּשָׁמְעֲךָ֙ אֶת־קוֹל֙ צְעָדָ֔ה בְּרָאשֵׁ֖י הַבְּכָאִ֑ים אָ֣ז תֵּחֵ֔רָץ כִּֽי־אָ֥ז יְהוָ֖ה לְפָנֶ֥יךָ
לְהַכּ֛וֹת בְּמַחֲנֵ֥ה פְלִשְׁתִּ֖ים׃ 25 וַיַּ֣עַשׂ דָּוִ֔ד כֵּ֥ן כַּאֲשֶׁ֖ר צִוָּ֣הוּ יְהוָ֑ה וַיַּ֖ךְ אֶת־פְּלִשְׁתִּ֥ים מִגֶּ֖בַע עַד־בֹּאֲךָ֥ גָֽזֶר׃ פ

6

Omucîmba gw'amalaganyo gwahêkwa e Yeruzalemu

1 Daudi anacishubishûbûza engabo y'abalwi bâge bôshi omu Israheli, bahika omu balume bihumbi makumi asharhu. 2 Daudi bôshi n'engabo yali kulikire, barhôla enjira yâbo kurhenga e Baale-Yuda, mpu bagend'iyinamula eyôla munda omucîmba gw'amalaganyo gwa Nyamubâho, ogwayirikagwa izîno lya «Nyamubâho, Nyakasane w'Emirhwe obwarhire kuli bakerubi.» 3 Ogwomucî mba gwa Nyamuzinda banaciguhira omu ngâlè mpyâhya, bagurhenza omu nyumpa ya Abinadabu, kuhika oku karhondo. Uza bôshi na Ahiyo, bo bayishaga bagendesa eyôla ngâlè mpyâhya. 4 Bayirhenza omu nyumpa ya Abinadabu eyali oku karhondo, erhi omucîmba gwa Nyamubâho gunaligimwo; Ahiyo ashokolera ogwôla mucîmba na Uza aja agenda eburhambi bw'omucîmba. 5 Naye Daudi bôshi n'engabo ya bene Israheli, bakulikira bayisha basamira Nyamubâho, banajà baziha ebizihwa bya ngasi lubero, by'emirhi y'ensindani, ebitari, ennanga, engoma, na ngasi bindi bya bulenga banahashire okukuzamwo Nyamubâho. 6 Erhi bahika aha câno ca Nakoni, Uza alambûla okuboko mpu agwarhirizemwo omucîmba gw'amalangayo[e] bulya enkafu zali zigudwîrhe luhengu. 7 Oburhè bwa Nyamubâho bwanaciyaka bwenêne kuli Uza, Lungwe anacimulambika okw'idaho erhi ecôla citumule cirhuma, afira ahôla, aha burhambi bw'omucîmba gw'amalaganyo gwa Nyamubâho. 8 Daudi ababala bwenêne erhi okwôla Nyamubâho anayirhaga Uza kurhuma. Ciru ahôla alinda ahayîrika izîno mpu ho hakôla aha «kurhingamirwa kwa Uza».

9 Daudi ayôboha bwenêne Nyamubâho kurhenga agôla mango; anaciderha erhi: «Kurhi omucîmba gwa Nyamubâho gwankaja emwâni wâni?» 10 Daudi a rhacilonzagya okuhêka ogwôla mucîmba gwa Nyamubâho emwâge, omu lugo lwâge. Daudi anaciguhêka emwa Obededoni w'e Gati. 11 Ogwôla mucîmba gw'amalaganyo gwanacibêra aha mwa Obededomi myêzi isharhu, Nyamubâho anacigisha bwenêne enyumpa ya Obededoni, naye yêne.

12 Banacigend'ibwîra Daudi mpu ka wakamanya, kali Nyamubâho anagishire Obededomi na ngasi ehi anajira hyôshi erhi gulya mucîmba gw'amalaganyo gurhuma. Daudi akanya agend'irhôla gulya mucîmba gw'amalaganyo anagusôkana emwâge, aguhêka omu lugo lwâge n'obusîme bunene. 13 Erhi ababarhuzi bw'ogwomucîmba gwa Nyamubâho bayûs'igenda magulu

---

[e] **6.6** : Omucîmba gw'Amalaganyo gurhahumagwakwo na ngasi ye. Ntâye ênk'ahadâhwa barhacigubwîka. Uza agomera ntyo Nyakasane.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ndarhu, banacirherekêra enkafu n'akanina kashushagire. [14] Daudi ayisha asâma n'emisî yâge yôshi, anali ayambîrhe omwirhêro gw'enondwè. [15] Daudi haguma na bene Israheli bôshi banacihêka omucîmba gw'amalaganyo gwa Nyamubâho n'obusîme bunene bwenêne, emishekera yayisha yabûhwa. [16] Agôla mango omucîmba gwa Nyamubâho gwajaga omu lugo lwa Daudi, Mikala mwâli wa Saulu, agend'iyunama aha kabonezo mpu alôla, n'erhi acibona kurhi Daudi ahamira anajà asâmira Nyamubâho, nyamunyere amugaya emurhima gwâge. [17] Erhi babà bamahisa bamanadekereza ogwôla mucîmba gw'amalaganyo ga Nyamubâho omu karhi k'enyumpa y'ihêma Daudi ali amaguyûbakira, Daudi ahêra Nyamubâho enterekêro y'embâgwa n'ey'omurhûla. [18] Erhi ayûsa okurherekêra ezôla nterekêro z'embâgwa n'ez'omurhûla, agisha olubaga oku izîno lya Nyamubâho, Nyamuzinda w'Emirhwe. [19] Aja agabîra olubaga lwa bene Israheli bôshi, omulume n'omukazi, ngasi muguma aja ahâbwa obuntu, ecihimbi c'ecituntume c'emizâbîbu. Olubaga lwanacishubira ngasi muguma omu mwâge.

[20] Daudi mpu akôlaga ahindamuka agend'igisha omulala gwâge, Mikala mwâli wa Saulu anacija emunda ali, amubwîra, erhi: «Neci nabwinage omwâmi w'Israheli acihêka irenge ene la. Owajaga acibwikûla kulya embere z'abajà n'abajà-kazi, nka kulya omuntu wa bushabusha akanacîbwîkûla.» [21] Daudi anacishuza Mikala, erhi: «Nasâmiraga embere za Nyamubâho, okuli oku izîno lya Nyamubâho ozîne, owantonyagya kulusha sho, na kulusha enyumpa ya sho, kuhika anyimika mwâmi w'Israheli lwo lubaga lwa Nyamubâho, nakayô rha nasamira embere za Nyamubâho. [22] Ciru nacinyihya okurhalusire ahôla. Neci omu masù gâwe nanabonekana nka muntu wa busha, ci embere z'abôla bajà-kazi odesire, nakuzibwa nka muntu mukulu.» [23] Oyôla Mikala mwâli wa Saulu ayîsh'ifà bugumba arhabona mwâna.

2 Samuel BHS 6

וַיֹּ֣סֶף עֹ֔וד דָּוִ֕ד אֶת־כָּל־בָּח֖וּר בְּיִשְׂרָאֵ֑ל שְׁלֹשִׁ֖ים אָֽלֶף׃ 2 וַיָּ֣קָם | וַיֵּ֗לֶךְ דָּוִד֙ וְכָל־הָעָ֣ם אֲשֶׁר־אִתּ֔וֹ מִבַּעֲלֵ֖י יְהוּדָ֑ה
לְהַעֲלֹ֣ות מִשָּׁ֗ם אֶת־אֲרֹון֙ הָאֱלֹהִ֔ים אֲשֶׁר־נִקְרָ֥א שֵׁ֛ם שֵׁ֖ם יְהוָ֣ה צְבָאֹ֑ות יֹשֵׁ֥ב הַכְּרֻבִ֖ים עָלָֽיו׃ 3 וַיַּרְכִּ֣בוּ אֶת־אֲרֹ֗ון
הָאֱלֹהִים֙ אֶל־עֲגָלָ֣ה חֲדָשָׁ֔ה וַיִּשָּׂאֻ֕הוּ מִבֵּ֖ית אֲבִינָדָ֑ב אֲשֶׁ֣ר בַּגִּבְעָ֔ה וְעֻזָּ֥א וְאַחְיֹ֖ו בְּנֵ֥י אֲבִינָדָ֛ב נֹהֲגִ֥ים אֶת־הָעֲגָלָ֖ה
חֲדָשָֽׁה׃ 4 וַיִּשָּׂאֻ֡הוּ מִבֵּית֩ אֲבִינָדָ֨ב אֲשֶׁ֜ר בַּגִּבְעָ֗ה עִם֙ אֲרֹ֣ון הָאֱלֹהִ֔ים וְאַחְיֹ֖ו הֹלֵ֣ךְ לִפְנֵ֥י הָאָרֹֽון׃ 5 וְדָוִ֣ד | וְכָל־בֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֔ל
מְשַׂחֲקִ֖ים לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה בְּכָל֙ עֲצֵ֣י בְרֹושִׁ֔ים וּבְכִנֹּרֹ֖ות וּבִנְבָלִ֣ים וּבְתֻפִּ֔ים וּבִמְנַעֲנְעִ֖ים וּבְצֶלְצֵלִֽים׃ 6 וַיָּבֹ֕אוּ עַד־גֹּ֖רֶן נָכֹ֑ון
וַיִּשְׁלַ֤ח עֻזָּא֙ אֶל־אֲרֹ֣ון הָאֱלֹהִ֔ים וַיֹּאחֶז־בֹּ֖ו כִּ֥י שָׁמְטוּ֙ הַבָּקָֽר׃ 7 וַיִּֽחַר־אַ֥ף יְהוָ֖ה בְּעֻזָּ֑ה וַיַּכֵּ֤הוּ שָׁם֙ הָאֱלֹהִ֔ים עַל־הַשַּׁ֖ל
וַיָּ֥מָת שָׁ֛ם עִם֙ אֲרֹ֣ון הָאֱלֹהִ֔ים׃ 8 וַיִּֽחַר֙ לְדָוִ֔ד עַל֙ אֲשֶׁ֣ר פָּ֔רַץ יְהוָ֖ה פֶּ֣רֶץ בְּעֻזָּ֑ה וַיִּקְרָ֤א לַמָּקֹום֙ הַה֣וּא֔ פֶּ֖רֶץ עֻזָּ֑ה עַ֖ד הַיֹּֽום
הַזֶּֽה׃ 9 וַיִּרָ֣א דָוִ֔ד אֶת־יְהוָ֖ה בַּיֹּ֣ום הַה֑וּא וַיֹּ֙אמֶר֙ אֵ֣יךְ יָבֹ֔וא אֵלַ֖י אֲרֹ֥ון יְהוָֽה׃ 10 וְלֹא־אָבָ֨ה דָוִ֜ד לְהָסִ֤יר אֵלָיו֙ אֶת־אֲרֹ֣ון

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יְהוָה עַל־עִיר דָּוִד וַיַּטֵּהוּ דָּוִד בֵּית עֹבֵד־אֱדֹום הַגִּתִּי׃ 11וַיֵּשֶׁב אֲרֹון יְהוָה בֵּית עֹבֵד אֱדֹם הַגִּתִּי שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַיְבָרֶךְ
יְהוָה אֶת־עֹבֵד אֱדֹם וְאֶת־כָּל־בֵּיתֹו׃ 12וַיֻּגַּד לַמֶּלֶךְ דָּוִד לֵאמֹר בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־בֵּית עֹבֵד אֱדֹם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לֹו בַּעֲבוּר
אֲרֹון הָאֱלֹהִים וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיַּעַל אֶת־אֲרֹון הָאֱלֹהִים מִבֵּית עֹבֵד אֱדֹם עִיר דָּוִד בְּשִׂמְחָה׃ 13וַיְהִי כִּי צָעֲדוּ נֹשְׂאֵי
אֲרֹון־יְהוָה שִׁשָּׁה צְעָדִים וַיִּזְבַּח שֹׁור וּמְרִיא׃ 14וְדָוִד מְכַרְכֵּר בְּכָל־עֹז לִפְנֵי יְהוָה וְדָוִד חָגוּר אֵפֹוד בָּד׃ 15וְדָוִד
וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל מַעֲלִים אֶת־אֲרֹון יְהוָה בִּתְרוּעָה וּבְקֹול שֹׁופָר׃ 16וְהָיָה אֲרֹון יְהוָה בָּא עִיר דָּוִד וּמִיכַל בַּת־שָׁאוּל
נִשְׁקְפָה ׀ בְּעַד הַחַלֹּון וַתֵּרֶא אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּוִד מְפַזֵּז וּמְכַרְכֵּר לִפְנֵי יְהוָה וַתִּב�ז לֹו בִּלִבָּהּ׃ 17וַיָּבִאוּ אֶת־אֲרֹון יְהוָה וַיַּצִּגוּ
אֹתֹו בְּמְקֹומֹו בְּתֹוךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה־לֹו דָּוִד וַיַּעַל דָּוִד עֹלֹות לִפְנֵי יְהוָה וּשְׁלָמִים׃ 18וַיְכַל דָּוִד מֵהַעֲלֹות הָעֹולָה
וְהַשְּׁלָמִים וַיְבָרֶךְ אֶת־הָעָם בְּשֵׁם יְהוָה צְבָאֹות׃ 19וַיְחַלֵּק לְכָל־הָעָם לְכָל־הֲמֹון יִשְׂרָאֵל לְמֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה לְאִישׁ חַלַּת
לֶחֶם אַחַת וְאֶשְׁפָּר אֶחָד וַאֲשִׁישָׁה אֶחָת וַיֵּלֶךְ כָּל־הָעָם אִישׁ לְבֵיתֹו׃ 20וַיָּשָׁב דָּוִד לְבָרֵךְ אֶת־בֵּיתֹו וַתֵּצֵא מִיכַל
בַּת־שָׁאוּל לִקְרַאת דָּוִד וַתֹּאמֶר מַה־נִּכְבַּד הַיֹּום מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה הַיֹּום לְעֵינֵי אַמְהֹות עֲבָדָיו כְּהִגָּלֹות נִגְלֹות
אַחַד הָרֵקִים׃ 21וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־מִיכַל לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בָּחַר־בִּי מֵאָבִיךְ וּמִכָּל־בֵּיתֹו לְצַוֹּת אֹתִי נָגִיד עַל־עַם יְהוָה
עַל־יִשְׂרָאֵל וְשִׂחַקְתִּי לִפְנֵי יְהוָה׃ 22וּנְקַלֹּתִי עֹוד מִזֹּאת וְהָיִיתִי שָׁפָל בְּעֵינָי וְעִם־הָאֲמָהֹות אֲשֶׁר אָמַרְתְּ עִמָּם
אִכָּבֵדָה׃ 23וּלְמִיכַל בַּת־שָׁאוּל לֹא־הָיָה לָהּ יֶלֶד עַד יֹום מֹותָהּ׃ פ

7

Obulêbi bwa Natani

1 Erhi Daudi abaga akôla adêkerîre bwinjà aha mwâge, na Nyamubâho amamurhamûlaga
bulya amamulîkûza oku bashombanyi bâge bali bamugosire bôshi, 2 mwâmi Daudi anacibwîra
omulêbi Natani erhi: «K'obwîne nâwe okûla; niono nyûbaka omu nyumpa y'enshebeye,
n'omucîmba gw'emalaganyo ga Nyamubâho gwagal'ibêra omu ihêma.» 3 Natani ashuza, mwâmi
Daudi, erhi: «Kanya ogend'ijira nk'oku omurhima gwâwe gunakubwizire, bulya Nya mubâho
okugashanire».

4 Muli obwôla budufu bonene, akanwa ka Nyamubâho kanacirhinda kuli Natani kaderha, erhi:
«Kanya oj'ibwîra mwambali wâni Daudi, erhi: 5 Mpu akanwa ka Nyamuzinda kadesire ntyâla: ka
we wakanyûbakira enyumpa naberamwo? 6 Bulya ntasag'ihanda omu nyumpa ciru n'eriguma
kurhenga ha lya narhenzagya bene Israheli e Mîsiri kuhika ene; ci nakaz'ibera omu ihêma n'aha
mbuga. 7 Agôla mango najaga nagenda na bene Israheli bôshi, ka hali mucîranuzi muguma omu
bacîranuzi b'Israheli balihirwe okuyabula olubaga lwâni Israheli, ka hali oyu nadosize nti:
«Cirhuma orhanyûbakira enyumpa y'enshebeye? 8 Bunôla ojag'ibwîra mwambali wâni Daudi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ntyâla: «Erhi mpu oku akanwa Nyamuzinda kadesire kw'oku: Niene nakurhenzagya ebulambo
erhi oyabula ebibuzi, nakwîshoga nti obè mwâmi w'olubaga lwâni Israheli; [9] nyôrha ndi nâwe
omu majira gâwe gôshi. Namalire na ngasi bashombanyi banali bakuzongolosire bôshi, izîno
lyâwe nalihêka irenge nka mazîno g'abandi bakulu ba hano igulu. [10] Olubaga lwâni nalusingira
ecihugo, Israheli neci namuyubasize anafumbâmira arhacilala ajuguma erhi abâna
b'abashombanyi bâbo barhuma barhakacibahumakwo aka mîra. [11] Kurhenga amango
nayîmanikaga abacîranuzi omu lubaga lwâni lw'Israheli, nakuluhwire erhi nkufumya
abashombanyi bâwe bôshi. Na Nyamubâho akumanyîsize oku ye okôla wakuyûbakira enyumpa.
[12] Mango ensiku zâwe zaheka, na hano oshanga bashakulûza bâwe ekuzimu obûko bwâwe
nabuhêka enyanya, n'obwâmi bwâwe nabuyîmika bwinjà, omwâna w'enda yâwe mutugike omu
bwâmi bwâge. [13] Oyo mwâna ye wayîsh'iyûbaka enyumpa oku izîno lyâni, nâni nayîmanika
obwâmi bwâge busimbe ensiku zôshi. [14] Oku bwâni, nabà îshe naye abè mugala wâni. Erhi
akajira okubî nanamuhîmbaguza n'empimbo z'akîrumè, nanamuha n'ebifundo, birya omuzire
akanaha omwâna wâge. [15] Cikwône ntankamunyaga obwâmi bwâni nka kulya nabunyagaga
Saulu namurhenza embere zâni. [16] Enyumpa n'obwâni bwâni byayôrha ho ensiku zôshi embere
zâni, n'entebe y'obwâmi bwâwe yasimba ensiku zôshi.» [17] Natani anacibwîra Daudi ebyôla binwa
byôshi nk'oku anabonekeragwa omu bilôrho.

Omusengero gwa Daudi

[18] Daudi anaj'ishenga Nyamubâho, anaciderha, erhi: «Yâgirwa niono ndigi muntu muci,
n'omulala gwâni guligi muci obôla wandaganya okungana aha. [19] N'okôla kuciri kunyi omu masù
gâwe yâgirwa Nyamubâho; wadesire n'ebiyêrekîre omulala gwa mwambali wâwe omu nsiku
zayisha, wêne orhahabiri oku lyo linali irhegeko ly'omuntu eryo yâgirwa Nyakasane. [20] Bicigi
Daudi ankaciderha bilushire aho? Wêne omanyire mwambali wâwe bwinjà yâgirwa Nyamubâho.
[21] Akanwa kâwe n'obwinjà bw'omurhima gwâwe, byo birhumire ojira agala minjà gôshi, byo
birhumire onagamanyîsa mwambali wâwe yâgirwa. [22] Kuli okwôla oganze, yâgirwa Nyamubâho,
bulya ntâye oli akâwe na ntà wundi Nyamuzinda aha nyuma zâwe, omu kulôla ebi
rhwanayumvîrhe n'amarhwîri gîrhu. [23] Ndi oli nka olubaga lwâwe, ndi oli nka Israheli yâgirwa,
ishanja liguma toro eri alijiriremwo eby'okurhangâza, bunguke bw'igulu burhuma. Wakungusha
embere z'olwo lubaga warhenzagya e Mîsiri, amashanja n'aba Nyamuzinda bâbo
bw'obwîhambi. [24] Neci yâgirwa wasinzire wêne olubaga lwâwe Israheli mpu luyôrhe lwâwe
ensiku zôshi, mpu na nâwe, yâgirwa Nyamubâho, oyôrhe obà Nyamuzinda walo. [25] Na bunôla
yâgirwa Nyamubâho, Nyamuzinda, ebyôla binwa waderhaga kuli mwambali wâwe n'oku mulala
gwâwe, birhume wabalanga ensiku zôshi, onabajire nka okwôla onabalaganyize. [26] N'izi no
lyâwe lijè irenge ensiku zôshi muli ebi binwa: Nyamubâho w'Emirhwe, yêne ye Nyamuzinda
w'Israheli. N'enyumpa ya mwambali wâwe Daudi efumbâmire bwinjà embere zâwe. [27] Bulya
wêne, yâgirwa Nyamubâho w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli, wakumanyîsagya mwambali

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wâwe wamubwîra erhi: Niene nakuyûbakira enyumpa co carhumire mwambali wâwe abona omurhima gw'okukuhisakwo guno musengero. [28] Na bunôla Yâgirwa Nyamubâho, wêne we obà Nyamuzinda n'ebinwa byâwe biba by'okuli. Lero wêne wabwîraga mwambali wâwe akôla kanwa k'omulagi. [29] Bunôla ogishage yâgirwa ogwôla mulala gwa mwabambali wâwe, lyo gukaz'iyôrha guli ensiku zôshi embere zâwe. Bulya yâgirwa Nyamubâho, wêne wakuderhaga, na kuli ogwomugisho gwâwe enyumpa ya mwambali wâwe yayôrha ngishe ensiku zôshi.»

2 Samuel BHS 7

1 וַיְהִי כִּי־יָשַׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ וַיהוָה הֵנִיחַ־לוֹ מִסָּבִיב מִכָּל־אֹיְבָיו: 2 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־נָתָן הַנָּבִיא רְאֵה נָא אָנֹכִי יוֹשֵׁב
בְּבֵית אֲרָזִים וַאֲרוֹן הָאֱלֹהִים יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הַיְרִיעָה: 3 וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ לֵךְ עֲשֵׂה כִּי יְהוָה עִמָּךְ:
ס
4 וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־נָתָן לֵאמֹר: 5 לֵךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־עַבְדִּי אֶל־דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה הַאַתָּה תִּבְנֶה־לִּי
בַּיִת לְשִׁבְתִּי: 6 כִּי לֹא יָשַׁבְתִּי בְּבַיִת לְמִיּוֹם הַעֲלֹתִי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וָאֱהְיֶה מִתְהַלֵּךְ בְּאֹהֶל
וּבְמִשְׁכָּן: 7 בְּכֹל אֲשֶׁר־הִתְהַלַּכְתִּי בְּכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲדָבָר דִּבַּרְתִּי אֶת־אַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוִּיתִי לִרְעוֹת
אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר לָמָּה לֹא־בְנִיתֶם לִי בֵּית אֲרָזִים: 8 וְעַתָּה כֹּה־תֹאמַר לְעַבְדִּי לְדָוִד כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
אֲנִי לְקַחְתִּיךָ מִן־הַנָּוֶה מֵאַחַר הַצֹּאן לִהְיוֹת נָגִיד עַל־עַמִּי עַל־יִשְׂרָאֵל: 9 וָאֱהְיֶה עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר הָלַכְתָּ וָאַכְרֶתָה
אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ מִפָּנֶיךָ וְעָשִׂתִי לְךָ שֵׁם גָּדוֹל כְּשֵׁם הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ: 10 וְשַׂמְתִּי מָקוֹם לְעַמִּי לְיִשְׂרָאֵל וּנְטַעְתִּיו
וְשָׁכַן תַּחְתָּיו וְלֹא יִרְגַּז עוֹד וְלֹא־יֹסִיפוּ בְנֵי־עַוְלָה לְעַנּוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר בָּרִאשֹׁנָה: 11 וּלְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוִּיתִי שֹׁפְטִים
עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל וַהֲנִיחֹתִי לְךָ מִכָּל־אֹיְבֶיךָ וְהִגִּיד לְךָ יְהוָה כִּי־בַיִת יַעֲשֶׂה־לְךָ יְהוָה: 12 כִּי | יִמְלְאוּ יָמֶיךָ וְשָׁכַבְתָּ
אֶת־אֲבֹתֶיךָ וַהֲקִימֹתִי אֶת־זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ וַהֲכִינֹתִי אֶת־מַמְלַכְתּוֹ: 13 הוּא יִבְנֶה־בַּיִת לִשְׁמִי וְכֹנַנְתִּי
אֶת־כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ עַד־עוֹלָם: 14 אֲנִי אֶהְיֶה־לּוֹ לְאָב וְהוּא יִהְיֶה־לִּי לְבֵן אֲשֶׁר בְּהַעֲוֹתוֹ וְהֹכַחְתִּיו בְּשֵׁבֶט אֲנָשִׁים וּבְנִגְעֵי
בְּנֵי אָדָם: 15 וְחַסְדִּי לֹא־יָסוּר מִמֶּנּוּ כַּאֲשֶׁר הֲסִרֹתִי מֵעִם שָׁאוּל אֲשֶׁר הֲסִרֹתִי מִלְּפָנֶיךָ: 16 וְנֶאְמַן בֵּיתְךָ וּמַמְלַכְתְּךָ
עַד־עוֹלָם לְפָנֶיךָ כִּסְאֲךָ יִהְיֶה נָכוֹן עַד־עוֹלָם: 17 כְּכֹל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּכְכֹל הַחִזָּיוֹן הַזֶּה כֵּן דִּבֶּר נָתָן אֶל־דָּוִד: ס
18 וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר מִי אָנֹכִי אֲדֹנָי יְהוִה וּמִי בֵיתִי כִּי הֲבִיאֹתָנִי עַד־הֵלֹם: 19 וַתִּקְטַן עוֹד זֹאת
בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יְהוִה וַתְּדַבֵּר גַּם אֶל־בֵּית־עַבְדְּךָ לְמֵרָחוֹק וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם אֲדֹנָי יְהוִה: 20 וּמַה־יּוֹסִיף דָּוִד עוֹד לְדַבֵּר
אֵלֶיךָ וְאַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־עַבְדְּךָ אֲדֹנָי יְהוִה: 21 בַּעֲבוּר דְּבָרְךָ וּכְלִבְּךָ עָשִׂיתָ אֵת כָּל־הַגְּדוּלָה הַזֹּאת לְהוֹדִיעַ
אֶת־עַבְדֶּךָ: 22 עַל־כֵּן גָּדַלְתָּ אֲדֹנָי יְהוִה כִּי־אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ בְאָזְנֵינוּ: 23 וּמִי כְעַמְּךָ
כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ אֲשֶׁר הָלְכוּ־אֱלֹהִים לִפְדּוֹת־לוֹ לְעָם וְלָשׂוּם לוֹ שֵׁם וְלַעֲשׂוֹת לָכֶם הַגְּדוּלָה וְנֹרָאוֹת לְאַרְצֶךָ
מִפְּנֵי עַמְּךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ לְךָ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם וֵאלֹהָיו: 24 וַתְּכוֹנֵן לְךָ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל | לְךָ לְעָם עַד־עוֹלָם וְאַתָּה יְהוָה
הָיִיתָ לָהֶם לֵאלֹהִים: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

25 וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עַל־עַבְדְּךָ וְעַל־בֵּיתוֹ הָקֵם עַד־עוֹלָם וַעֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ 26 וְיִגְדַּל שִׁמְךָ
עַד־עוֹלָם לֵאמֹר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל וּבֵית עַבְדְּךָ דָּוִד יִהְיֶה נָכוֹן לְפָנֶיךָ׃ 27 כִּי־אַתָּה יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל גָּלִיתָה אֶת־אֹזֶן עַבְדְּךָ לֵאמֹר בַּיִת אֶבְנֶה־לָּךְ עַל־כֵּן מָצָא עַבְדְּךָ אֶת־לִבּוֹ לְהִתְפַּלֵּל אֵלֶיךָ אֶת־הַתְּפִלָּה
הַזֹּאת׃ 28 וְעַתָּה | אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים וּדְבָרֶיךָ יִהְיוּ אֱמֶת וַתְּדַבֵּר אֶל־עַבְדְּךָ אֶת־הַטּוֹבָה הַזֹּאת׃ 29 וְעַתָּה
הוֹאֵל וּבָרֵךְ אֶת־בֵּית עַבְדְּךָ לִהְיוֹת לְעוֹלָם לְפָנֶיךָ כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי יְהוִה דִּבַּרְתָּ וּמִבִּרְכָתְךָ יְבֹרַךְ בֵּית־עַבְדְּךָ לְעוֹלָם׃ פ

8

Oku Daudi ahimaga amashanja

1 Enyuma ly'aho Daudi ahima Abafilistini. àbagendêsa ebifukamiro. Daudi abahima bwenêne
anabanyaga amarhwali gâbo gôshi. 2 Ahima n'abantu b'e Mowabu, bôshi abagwishiza oku idaho
anabalambûlira kwo omugozi. Baguma abalambûlirakwo migozi ibirhi, erhi bo bafà abâla, abandi
abalambûlirakwo omugozi mugumagumà erhi mwe ntacimuyirhe mwâlama. Ntyo abôla banya
Mowabu bashuba bajà ba Daudi, abagwâsirwe okukamurhûla eby'omushigo.

3 Daudi ahima Hadadezeri, mugala wa Rehobu, mwâmi w'e Soba, amuhima erhi akôla ahika
oku lwîshi lwa Efrata. 4 Daudi amunyaga barhabâzi cihumbi na magana gali nda ga banyakulwa
n'ebiterusi, amunyaga na bandi barhabâzi bihumbi makumi abirhi, bo barhabâzi bayisha
bagenda n'amagulu. Daudi atwa ebiterusi byâbo byôshi emisî. Ci kwônene asigalanamwo igana
lyône. 5 Abanya-Sîriya b'e Damasko bayisha mpu bakola bal'irhabâla Hadadezeri, oyôla mwâmi
w'e Soba. Muli abôla banya-Sîriya Daudi abayirhamwo bantu bihumbi makumi abirhi na bibirhi.
6 Daudi ayîmika abarhambo n'abasirika o-mwôla Sîriya y'e Damasko, na ntyo abôla bantu
banya-Sîriya bashuba barhumisi bâge banakaz'imurhûla eby'omushigo. Nyamubâho ayimangira
Daudi omu majira gâge gôshi. 7 Daudi arhôla empenzi z'amasholo abôla bene Hadadezeri bâli
bagwêrhe, azihêka e Yeruzalemu. 8 Omu bishagala bya Hadadezeri biderhwa Betaha na
Berotayi, mwâmi Daudi ahagulamwo ebyuma by'amarhale mwandu.

9 Erhi Toî, mwâmi w'e Hamati ayumva oku Daudi anahimire Hadadezeri n'emirhwe yâge yôshi,
10 arhuma omugala Yorami mpu agend'ilamusa Daudi anamuvuge omunkwa bulya anatuzirekwo
Hadadezeri entambala anamuhima, bulya Toî na Hadadezeri barharhenzanyagyakwo ntambala;
Yorami ayisha adwîrhe orhubehe n'ebindi byankizo by'amasholo n'amarhale abisholôlera Daudi.
11 Daudi arhôla ebyôla birugu abirherekêra Nyamubâho, kuguma na ngasi gandi masholo
n'amarhale ali amanyaga emwa agandi mashanja ali amahima. 12 Agôla mashanja galigi bantu
b'e Sîriya, abantu b'e Mowabu, bene Amoni, Abafilistini, bene Amaleki n'ebi ahagulaga emwa
Hadadezeri, mwâmi w'e Rehobu n'e Soba.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] Daudi, neci izîno lyâge lyajà irenge amango ahimiraga abantu b'e Edomu omu kabanda k'Omunyu, bali bihumbi ikumi na munâni. [14] Omwôla Edomu ayubasamwo abarhambo b'abasirika na ntyo abantu b'e Edomu bôshi babà bajà ba Daudi. Nyamubâho ajayimangira Daudi omu majira gâge gôshi.

Oburhegesi bwa Daudi

[15] Daudi àyîma ntyo omu Israheli mwoshi, n'olwo lubaga lwâge loshi akaz'ilutwîra olubanja n'obushinganyanya. [16] Yowabu mugala wa Seruya, ye wali murhambo kashala w'abalwi ba Daudi, naye Yehoshafati mugala wa Ahiludi ye wali murhindisi w'emyandiko. [17] Sadoki, mugala wa Ahitubu, bôshi na Ahimeleki mugala w'Abiyatari bo bali badâhwa. Na Seraya ye wali mwandisi. [18] Benayahu, mugala wa Yehoyada aba murhambo w'Abanya- Kereti n'Abapeleti, bagala ba Daudi bajà omu mukolo gw'obudâhwa.

2Samuel BHS 8

1 וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵ֗ן וַיַּ֤ךְ דָּוִד֙ אֶת־פְּלִשְׁתִּ֔ים וַיַּכְנִיעֵ֑ם וַיִּקַּ֥ח דָּוִ֛ד אֶת־מֶ֥תֶג הָאַמָּ֖ה מִיַּ֥ד פְּלִשְׁתִּֽים׃ 2 וַיַּ֣ךְ אֶת־מוֹאָ֗ב וַיְמַדֵּ֤ם
בַּחֶ֙בֶל֙ הַשְׁכֵּ֣ב אוֹתָ֔ם אַ֖רְצָה וַיְמַדֵּ֣ד שְׁנֵי־חֲבָלִ֗ים לְהָמִית֙ וּמְלֵ֣א הַחֶ֔בֶל לְהַחֲיּ֖וֹת וַתְּהִ֣י מוֹאָ֔ב לְדָוִ֥ד לַעֲבָדִ֖ים נֹשְׂאֵ֥י
מִנְחָֽה׃ 3 וַיַּ֣ךְ דָּוִ֗ד אֶת־הֲדַדְעֶ֛זֶר בֶּן־רְחֹ֥ב מֶֽלֶךְ־צוֹבָ֖ה בְּלֶכְתּ֣וֹ לְהָשִׁ֔יב יָד֖וֹ בְּנָהַר־ פְּ֑רָת׃ 4 וַיִּלְכֹּ֤ד דָּוִד֙ מִמֶּ֣נּוּ אֶ֔לֶף
וּשְׁבַ֥ע־מֵא֖וֹת פָּרָשִׁ֑ים וְעֶשְׂרִ֥ים אֶ֛לֶף אִ֥ישׁ רַגְלִ֖י וַיְעַקֵּ֣ר דָּוִ֔ד אֶת־כָּל־הָרֶ֖כֶב וַיּוֹתֵ֣ר מִמֶּ֔נּוּ מֵאָ֥ה רָֽכֶב׃ 5 וַתָּבֹ֣א אֲרַ֗ם
דַּמֶּ֙שֶׂק֙ לַעְזֹ֣ר לַהֲדַדְעֶ֔זֶר מֶ֖לֶךְ צוֹבָ֑ה וַיַּ֤ךְ דָּוִד֙ בַּאֲרָ֔ם עֶשְׂרִ֥ים־וּשְׁנַ֖יִם אֶ֥לֶף אִֽישׁ׃ 6 וַיָּ֣שֶׂם דָּוִ֗ד נְצִבִים֙ בַּאֲרָ֣ם דַּמֶּ֔שֶׂק
וַתְּהִ֥י אֲרָ֖ם לְדָוִ֣ד לַעֲבָדִ֑ים נֹשְׂאֵ֥י מִנְחָ֛ה וַיֹּ֥שַׁע יְהוָ֖ה אֶת־דָּוִ֑ד בְּכֹ֖ל אֲשֶׁ֥ר הָלָֽךְ׃ 7 וַיִּקַּ֣ח דָּוִ֔ד אֵ֖ת שִׁלְטֵ֣י הַזָּהָ֑ב אֲשֶׁ֥ר הָי֛וּ אֶל
עַבְדֵ֥י הֲדַדְעֶ֖זֶר וַיְבִיאֵ֥ם יְרוּשָׁלָֽ͏ִם׃ 8 וּמִבֶּטַ֞ח וּמִבֵּרֹתַ֣י עָרֵ֣י הֲדַדְעֶ֗זֶר לָקַ֛ח הַמֶּ֥לֶךְ דָּוִ֖ד נְחֹ֣שֶׁת הַרְבֵּ֥ה מְאֹֽד׃ ס
9 וַיִּשְׁמַ֣ע תֹּ֔עִי מֶ֖לֶךְ חֲמָ֑ת כִּ֥י הִכָּ֛ה דָּוִ֖ד אֶת כָּל־חֵ֥יל הֲדַדְעֶֽזֶר׃ 10 וַיִּשְׁלַ֤ח תֹּ֙עִי֙ אֶת־יוֹרָ֣ם־בְּנ֔וֹ אֶל־הַמֶּ֖לֶךְ דָּוִ֑ד לִשְׁאָל־ל֣וֹ
לְשָׁל֔וֹם וּלְבָרְכ֕וֹ עַל֙ אֲשֶׁ֣ר נִלְחַ֔ם בַּהֲדַדְעֶ֖זֶר וַיַּכֵּ֣הוּ כִּי־אִ֣ישׁ מִלְחֲמ֔וֹת תֹּ֖עִי הָיָ֣ה הֲדַדְעֶ֑זֶר וּבְיָד֣וֹ הָי֗וּ כְּלֵי־כֶ֙סֶף֙ וּכְלֵי־זָהָ֣ב
וּכְלֵי֙ נְחֹ֔שֶׁת׃ 11 גַּ֣ם־אֹתָ֔ם הִקְדִּ֖ישׁ הַמֶּ֣לֶךְ דָּוִ֑ד לַיהוָ֗ה עִם־הַכֶּ֙סֶף֙ וְהַזָּהָ֔ב אֲשֶׁ֥ר הִקְדִּ֖ישׁ מִכָּל־הַגּוֹיִ֥ם אֲשֶׁ֛ר
כִּבֵּֽשׁ׃ 12 מֵאֲרָ֤ם וּמִמּוֹאָב֙ וּמִבְּנֵ֣י עַמּ֔וֹן וּמִפְּלִשְׁתִּ֖ים וּמֵעֲמָלֵ֑ק וּמִשְּׁלַ֗ל הֲדַדְעֶ֛זֶר בֶּן־רְחֹ֥ב מֶֽלֶךְ־צוֹבָֽה׃ 13 וַיַּ֥עַשׂ דָּוִ֖ד שֵׁ֑ם
בְּשׁ֣וּבוֹ֔ מֵהַכּוֹת֥וֹ אֶת־אֲרָ֖ם בְּגֵ֣יא־מֶ֑לַח שְׁמוֹנָ֥ה עָשָׂ֖ר אָֽלֶף׃ 14 וַיָּ֣שֶׂם בֶּאֱד֔וֹם נְצִבִ֖ים בְּכָל־אֱד֣וֹם שָׂ֔ם נְצִבִ֖ים וַיִּֽהְי֥וּ
כָל־אֱד֖וֹם עֲבָדִ֣ים לְדָוִ֑ד וַיֹּ֥שַׁע יְהוָ֖ה אֶת־דָּוִ֛ד בְּכֹ֖ל אֲשֶׁ֥ר הָלָֽךְ׃ 15 וַיִּמְלֹךְ֙ דָּוִ֔ד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵ֑ל וַיְהִ֣י דָוִ֔ד עֹשֶׂ֥ה מִשְׁפָּ֖ט
וּצְדָקָ֥ה לְכָל־עַמּֽוֹ׃ 16 וְיוֹאָ֥ב בֶּן־צְרוּיָ֖ה עַל־הַצָּבָ֑א וִיהוֹשָׁפָ֥ט בֶּן־אֲחִילוּ֖ד מַזְכִּֽיר׃ 17 וְצָד֤וֹק בֶּן־אֲחִיטוּב֙ וַאֲחִימֶ֣לֶךְ
בֶּן־אֶבְיָתָ֔ר כֹּהֲנִ֖ים וּשְׂרָיָ֥ה סוֹפֵֽר׃ 18 וּבְנָיָ֣הוּ בֶן־יְהוֹיָדָ֔ע וְהַכְּרֵתִ֖י וְהַפְּלֵתִ֑י וּבְנֵ֤י דָוִד֙ כֹּהֲנִ֣ים הָיֽוּ׃ פ

9

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obwinjà bwa Daudi kuli mwene Yonatani

[1] Daudi anacidôsa erhi: «Ka hali omuntu ocisigire w'omu mulala gwa Saulu, mmunjirire aminja erhi Yonatani orhuma?» [2] Mw'agôla mango hali murhumisi muguma w'omu mulala gwa Saulu, izîno lyâge ye Siba. Banaciyisha bamudwîrhe emunda Daudi ali, mwâmi anacimudôsa, erhi: “Ka we Siba bulya?» Naye Siba amushuza, erhi: «Neci mwambali wâwe ono waliha.» [3] Mwâmi amudôsa, erhi: «Ka ntà muntu wasigire w'omu mulala gwa Saulu nkamuyêreka aminja gali nka aga Nyamubâho». Siba anacishuza mwâmi erhi: «Hacisigîre mwene Yonatani, mwâna walemire amagulu gombi.» [4] Mwâmi anacidôsa erhi: “Ngahi ali?» Siba anacishuza mwâmi, erhi: «Aba aha mwa Makiri, mugala wa Amieli w'e Lo-Debari». [5] Daudi amurhuma mpu agend'igirhôla oyôla mwâna aho mwa Makiri g'Amieli w'e Lo-Debari.

[6] Erhi ahika hali mwâmi Daudi, Mefibali, mugala wa Yonatani mwene Saulu olya mwâna yeshi afukama afukamiriza. Daudi anacimuyakuza, erhi: «Mefibali!» Naye ashuza erhi: «Yâgirwa niono mwambali wâwe.» [7] Daudi anacimushuza, erhi: «Orhayôbohaga cici, bulya nalonza okukujirira aminja erhi sho Yonatani orhuma. Nakugalulira amashwa ga shakulu wâwe Saulu gôshi, nâwe wêne ngasi mango wâkàlira oku cîbo câni». [8] Mefibali anayunamiriza afukama aderha erhi: «Mwambali wâwe aligi muntu muci mpu wangalamira nie nkôla ncibera kabwa?»

[9] Okubundi mwâmi Daudi anacihamagala Siba, olya murhumisi wa Saulu anacimbwîra, erhi: «Ngasi ebi omulala gwa nnawinyu Saulu gwanajiraga, na ngasi ebi yêne anali agwêrhe byôshi mbihîre mwene nahamwinyu. [10] Wakamuhingira amashwa gâge woyo mweshi n'abâna bâwe, n'abarhumisi bâwe, wakaz'imuhumbulira ntyo ebi omulala gwâwe gwakalyamwo omugati; ci konene Mefibali oyo mwene nnahamwiyu akaz'ilira oku cîbo câni.» Oyôla Siba ali agwêrhe bagala ikumi na barhânu, na barhumisi makumi abirhi. [11] Siba ashuza mwâmi Daudi erhi: Yâgirwa mwambali wâwe ajira nk'okwôla nnawîrhu anamurhegesire.»

Mefibali akaz'ilira oku cîbo ca Daudi nka muguma omu bâna bâge. [12] Mefibali ali agwêrhe omwânarhabana murhò, izîno lyâge ye Mika. Na ngasi bantu banabaga aha mwa Siba bôshi bali barhunisi bâge. [13] Mefibali ali ayûbasire aha Yeruzalemu akazâg'ilira oku cîbo ca mwâmi anali alemîre amagulu gombi.

2 Samuel BHS 9

וַיֹּאמֶר דָּוִד הֲכִי יֶשׁ־עֹוד אֲשֶׁר נוֹתַר לְבֵית שָׁאוּל וְאֶעֱשֶׂה עִמֹּו חֶסֶד בַּעֲבוּר יְהֹונָתָן׃ וּלְבֵית שָׁאוּל עֶבֶד וּשְׁמֹו צִיבָא 2
וַיִּקְרְאוּ־לֹו אֶל־דָּוִד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הַאַתָּה צִיבָא וַיֹּאמֶר עַבְדֶּךָּ׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הַאֶפֶס עֹוד אִישׁ לְבֵית שָׁאוּל 3
וְאֶעֱשֶׂה עִמֹּו חֶסֶד אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל־הַמֶּלֶךְ עֹוד בֵּן לִיהֹונָתָן נְכֵה רַגְלָיִם׃ וַיֹּאמֶר־לֹו הַמֶּלֶךְ אֵיפֹה הוּא וַיֹּאמֶר 4
צִיבָא אֶל־הַמֶּלֶךְ הִנֵּה־הוּא בֵּית מָכִיר בֶּן־עַמִּיאֵל בִּלֹו דְבָר׃ וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיִּקָּחֵהוּ מִבֵּית מָכִיר בֶּן־עַמִּיאֵל מִלֹו 5

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

דִּבֶּר׃ 6וַיִּרְא֣וּ מְפִיבֹשֶׁ֗ת בֶּן־יְהוֹנָתָן֮ בֶּן־שָׁאוּל֒ אֶל־דָּוִ֣ד וַיִּפֹּ֣ל עַל־פָּנָ֔יו וַיִּשְׁתָּ֖חוּ וַיֹּ֣אמֶר דָּוִ֑ד מְפִיבֹ֣שֶׁת וַיֹּ֣אמֶר הִנֵּ֔ה
עַבְדֶּ֖ךָ׃ 7וַיֹּ֨אמֶר֙ ל֣וֹ דָוִ֔ד אַל־תִּירָ֖א כִּ֣י עָשֹׂ֤ה אֶֽעֱשֶׂה֙ עִמְּךָ֣ חֶ֔סֶד בַּעֲב֖וּר יְהוֹנָתָ֣ן אָבִ֑יךָ וַהֲשִׁבֹתִ֨י לְךָ֜ אֶת־כָּל־שְׂדֵ֣ה שָׁא֗וּל
אָבִיךָ֮ וְאַתָּה֒ תֹּאכַ֥ל לֶ֙חֶם֙ עַל־שֻׁלְחָנִ֔י תָּמִ֖יד׃ 8וַיִּשְׁתַּ֖חוּ וַיֹּ֣אמֶר מֶ֑ה עַבְדֶּ֗ךָ כִּ֤י פָנִ֙יתָ֙ אֶל־הַכֶּ֣לֶב הַמֵּ֔ת אֲשֶׁ֖ר
כָּמ֥וֹנִי׃ 9וַיִּקְרָ֣א הַמֶּ֗לֶךְ אֶל־צִיבָא֙ נַ֣עַר שָׁא֔וּל וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֔יו כֹּ֚ל אֲשֶׁ֣ר הָיָ֔ה לְשָׁא֖וּל וּלְכָל־בֵּיתּ֑וֹ נָתַ֥תִּי
לְבֶן־אֲדֹנֶ֖יךָ׃ 10וְעָבַ֤דְתָּ לּוֹ֙ אַתָּ֣ה וּבָנֶ֔יךָ וַעֲבָדֶ֖יךָ וְהֵבֵ֣אתָ וְהָיָ֗ה לְבֶן־אֲדֹנֶ֙יךָ֙ לֶ֔חֶם וַאֲכָלּ֑וֹ וּמְפִיבֹ֣שֶׁת בֶּן־אֲדֹנֶ֔יךָ
יֹאכַ֥ל תָּמִ֖יד לֶ֣חֶם עַל־שֻׁלְחָנִ֑י וּלְצִיבָ֕א חֲמִשָּׁ֥ה עָשָׂ֛ר בָּנִ֖ים וְעֶשְׂרִ֥ים עֲבָדִֽים׃ 11וַיֹּ֣אמֶר צִיבָא֮ אֶל־הַמֶּ֣לֶךְ֒ כְּכֹ֣ל ׀ אֲשֶׁ֣ר יְצַוֶּ֗ה
אֲדֹנִ֤י הַמֶּ֙לֶךְ֙ אֶת־עַבְדּ֔וֹ כֵּ֥ן יַעֲשֶׂ֖ה עַבְדֶּ֑ךָ וּמְפִיבֹ֣שֶׁת אֹכֵ֥ל עַל־שֻׁלְחָנִ֖י כְּאַחַ֥ד מִבְּנֵ֥י הַמֶּֽלֶךְ׃ 12וְלִמְפִיבֹ֣שֶׁת בֵּן־קָטֹ֣ן וּשְׁמ֔וֹ
מִיכָ֑א וְכֹל֙ מוֹשַׁ֣ב בֵּית־צִיבָ֔א עֲבָדִ֖ים לִמְפִיבֹ֥שֶׁת׃ 13וּמְפִיבֹ֣שֶׁת יֹשֵׁ֗ב בִּירוּשָׁלַ֙͏ִם֙ כִּ֣י עַל־שֻׁלְחַ֔ן הַמֶּ֖לֶךְ תָּמִ֣יד ה֑וּא אֹכֵ֖ל
וְה֥וּא פִּסֵּ֖חַ שְׁתֵּ֥י רַגְלָֽיו׃ פ

10

Ecijâci oku baganda ba Daudi

[1] Oku byarhondire kw'oku: Omwâmi w'Aba-Amoniti anacifa, omugala ayîma ahâli hâge. [2] Daudi anaciderha erhi: «Nacîyêrekana muntu mwi nja embere za Hanuni, mwene Hanashi, nka kulya îshe naye anali muntu mwinjà kuli nie». Daudi anacirhuma abagend'irhûliriza Hanuni kuli obwôla bufire bw'îshe. Abôla bambali ba Daudi bahika omu cihugo ca bene Amoni. [3] Ci kwônene abarhambo b'ecôla cihugo ca bene Amoni banacibwîra nnahamwabo Hanuni, mpu: «Ka omanyire mpu Daudi kukuza okûla akuzize sho ene arhuma abayîsh'ikurhûliriza? K'okûla kurhali kuyîsh'iyunja olugo abone ngahi hale mbu muli lwo na ngahi ankahashig'ilugwarhira, kali kwo kurhumire abâla ba mbali bajà eno?» [4] Okubundi Hanuni anacigwârha balya bambali ba Daudi, anacibamômla obwânwa luhande, emishangi yâbo bajà bayibera mpande kuhika oku lurhungu bagali balîka mpu bagendage. [5] Omwanzi banacigurhomya Daudi mpu kwo byabîrage ntyo; naye ho na halya alika entumwa yagend'ilâba kurhi bayôsire bulya bayishire balubire n'enshonyi bwenêne; mwâmi arhuma mpu bababwîre oku: «Babere aha Yeriko kuhika obwânwa bwâbo bushub'imera bagaligaluka.»

Entumba ntanzi n' Aba-Amoniti

[6] Aba-Amoniti babona oku bonene bacishombanyisize emunda Daudi ali, banacigend'iyinjibana abasirika babarhabâla okulwa emwa Aba-Aramiya b'e Bet-Rehobu n'emwa Aba-Aramiya b'e Soba bôshi bahika omu bantu bihumbi makumi abirhi bya basirika bajà balambagira n'amagulu. Omwâmi w'e Maaka abahà basirika cihumbi nayo engabo y'e Tobi yajira basirika bihumbi ikumi na bibirhi. [7] Daudi amanya oku ntyo kwo bakomekire, anacilika omurhambo Yowabu n'engabo ngasi banali balwî ba burhwâli bôshi. [8] Nayo engabo ya bene Amoni, yahuluka, yatwa olugerêro

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oku muhango gw'olugo. Nabo abasirika b'e Aramiya y'e Soba, ab'e Rehobu, n'ab'e Tobi, bôshi batwa olugerêro omu kabanda. [9] Erhi Yowabu abona oku bacigabire mpu bamuyîshe embere n'enyuma, Yowabu anacicîshoga abasirika b'entwâli omu bene Israheli abahira murhwe muguma embere za bene Aramiya. [10] Abandi basigalaga anacibabwîra oku burhegesi bw'omulumuna Abishayi, naye abahira oku cigamba embere za bene Amoni. [11] Yowabu anacibwîra Abishayi, erhi: «Nka wakabona oku aba-Aramiya bali bazibu kundusha wanayisha ontabâle, na erhi akaba bene Amoni bo bali bazibu kukulusha nâni nanayîsh'ikurhabâla. [12] Ozibuhe rhubayêreke oku rhunali ntwâli za kulwira olubaga lwîrhu, n'olugo lwa Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu, naye yêne Nyamubâho anajiraga ngasi bindi anabwîne binjà embere zâge. [13] Okubundi Yowabu ayisha akomekire n'engabo yâge akolaga al'ilwîsa Abanya-Aramiya n'erhi bamubona bakûla omulindi baciyakira. [14] Nabo bene Amoni erhi babona oku Aba-Aramiya bayasire, nabo baciyakira bacîshubirira omu lugo lwâbo. Yowabu arhabâluka ebwa matabâro, eyo munda ajag'ilwikiza Aba-Amoniti, ashubira e Yeruzalemu.

Aba-Aramiya bahimwa

[15] Aba-Aramiya erhi babona oku bahimiragwe na bene Israheli, bashub'ishûbûzanya bôshi haguma. [16] Hadadezeri arhuma entumwa yagend'ishûbûza abandi ba-Aramiya bayûbakaga erindi ishiriza ly'olwîshi, banahika aha Helami, bali badwirhwe na Shobaka ye wali murhambo w'engabo ya Hedadezeri. [17] Banacibwîra Daudi ogwôla mwanzi, naye erhi ayûs'ishûbûza engabo ya bene Israheli yôshi, ayikira Yordani, ahika aha Helami. Aba-Aramiya batwa ecigamba, bakoza entambala kuli Daudi. [18] Ci kwônene Daudi n'engabo yâge ya bene Israheli bahima Aba-Aramiya, bakûla omulindi bakola bayaka. Daudi ayîrha biterusi bya ngâlè magana gali nda za bene Aramiya, abayirhamwo n'abasirika banyakulwira oku biterusi bantu bihumbi makumi ani. Olwo lusiku, Daudi atumirha n'omurhambo wâbo Shobaka, anafa ho na halya. [19] Erhi abâmi balikola bashiga Hadadezeri babona oku Israheli amabahima bayisha bahuna obwonjo, bashiga bene Israheli, Aba-Aramiya bagokôla barhaciîiraga barhabâla Aba-Amoniti omu kutula entambala.

2 Samuel BHS 10

וַיְהִי֙ אַחֲרֵי־כֵ֔ן וַיָּ֖מָת מֶ֣לֶךְ בְּנֵ֣י עַמּ֑וֹן וַיִּמְלֹ֖ךְ חָנ֥וּן בְּנ֛וֹ תַּחְתָּ֥יו׃ 1 וַיֹּ֣אמֶר דָּוִ֗ד אֶֽעֱשֶׂה־חֶ֙סֶד֙ | עִם־חָנ֣וּן בֶּן־נָחָ֔שׁ כַּאֲשֶׁ֥ר
עָשָׂ֛ה אָבִ֖יו עִמָּדִ֑י וַיִּשְׁלַ֤ח דָּוִד֙ לְנַחֲמ֣וֹ בְיַד־עֲבָדָ֔יו אֶל־אָבִ֖יו וַיָּבֹ֣אוּ עַבְדֵ֤י דָוִד֙ אֶ֣רֶץ בְּנֵ֣י עַמּ֔וֹן׃ 3 וַיֹּ֨אמְרוּ֙ שָׂרֵ֣י
בְנֵֽי־עַמּ֔וֹן אֶל־חָנ֖וּן אֲדֹנֵיהֶ֑ם הַמְכַבֵּ֤ד דָּוִד֙ אֶת־אָבִ֔יךָ בְּעֵינֶ֔יךָ כִּי־שָׁלַ֥ח לְךָ֖ מְנַחֲמִ֑ים הֲלֹוא֩ בַעֲבֻ֨ר חֲקֹ֜ור אֶת־הָעִ֗יר
וּלְרַגְּלָ֔הּ וּלְהָפְכָ֖הּ שָׁלַ֣ח דָּוִ֥ד אֶת־עֲבָדָ֖יו אֵלֶֽיךָ׃ 4 וַיִּקַּ֤ח חָנוּן֙ אֶת־עַבְדֵ֣י דָוִ֔ד וַיְגַלַּ֖ח אֶת־חֲצִ֣י זְקָנָ֑ם וַיִּכְרֹ֤ת אֶת־מַדְוֵיהֶם֙

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בַּחֻצִי עַד שְׁתוֹתֵיהֶם וַיְשַׁלְּחֵם: 5וַיַּגִּדוּ לְדָוִד וַיִּשְׁלַח לִקְרָאתָם כִּי־הָיוּ הָאֲנָשִׁים נִכְלָמִים מְאֹד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁבוּ
בִירֵחוֹ עַד־יְצַמַּח זְקַנְכֶם וְשַׁבְתֶּם: 6וַיִּרְאוּ בְּנֵי עַמּוֹן כִּי נִבְאֲשׁוּ בְּדָוִד וַיִּשְׁלְחוּ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיִּשְׂכְּרוּ אֶת־אֲרַם בֵּית־רְחוֹב
וְאֶת־אֲרַם צוֹבָא עֶשְׂרִים אֶלֶף רַגְלִי וְאֶת־מֶלֶךְ מַעֲכָה אֶלֶף אִישׁ וְאִישׁ טוֹב שְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ: 7וַיִּשְׁמַע דָּוִד
וַיְשַׁלַּח אֶת־יוֹאָב וְאֶת כָּל־הַצָּבָא הַגִּבֹּרִים: 8וַיֵּצְאוּ בְּנֵי עַמּוֹן וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה פֶּתַח הַשָּׁעַר וַאֲרַם צוֹבָא וְרְחוֹב
וְאִישׁ־טוֹב וּמַעֲכָה לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה: 9וַיַּרְא יוֹאָב כִּי־הָיְתָה אֵלָיו פְּנֵי הַמִּלְחָמָה מִפָּנִים וּמֵאָחוֹר וַיִּבְחַר מִכֹּל בְּחוּרֵי
בִישְׂרָאֵל וַיַּעֲרֹךְ לִקְרַאת אֲרָם: 10וְאֵת יֶתֶר הָעָם נָתַן בְּיַד אַבְשַׁי אָחִיו וַיַּעֲרֹךְ לִקְרַאת בְּנֵי עַמּוֹן: 11וַיֹּאמֶר אִם־תֶּחֱזַק
אֲרָם מִמֶּנִּי וְהָיְתָה לִּי לִישׁוּעָה וְאִם־בְּנֵי עַמּוֹן יֶחֱזְקוּ מִמְּךָּ וְהָלַכְתִּי לְהוֹשִׁיעֲךָ לָךְ: 12חֲזַק וְנִתְחַזַּק בְּעַד־עַמֵּנוּ וּבְעַד עָרֵי
אֱלֹהֵינוּ וַיהוָה יַעֲשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינָיו: 13וַיִּגַּשׁ יוֹאָב וְהָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ לַמִּלְחָמָה בַּאֲרָם וַיָּנֻסוּ מִפָּנָיו: 14וּבְנֵי עַמּוֹן רָאוּ
כִּי־נָס אֲרָם וַיָּנֻסוּ מִפְּנֵי אֲבִישַׁי וַיָּבֹאוּ הָעִיר וַיָּשָׁב יוֹאָב מֵעַל בְּנֵי עַמּוֹן וַיָּבֹא יְרוּשָׁלָם: 15וַיַּרְא אֲרָם כִּי נִגַּף לִפְנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיֵּאָסְפוּ יָחַד: 16וַיִּשְׁלַח הֲדַדְעֶזֶר וַיּוֹצֵא אֶת־אֲרַם אֲשֶׁר מֵעֵבֶר הַנָּהָר וַיָּבֹאוּ חֵילָם וְשׁוֹבָךְ שַׂר־צְבָא הֲדַדְעֶזֶר
לִפְנֵיהֶם: 17וַיֻּגַּד לְדָוִד ס
וַיֶּאֱסֹף אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיָּבֹא חֵלָאמָה וַיַּעַרְכוּ אֲרָם לִקְרַאת דָּוִד וַיִּלָּחֲמוּ עִמּוֹ: 18וַיָּנָס אֲרָם מִפְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיַּהֲרֹג דָּוִד מֵאֲרָם שִׁבְעִ מֵאוֹת רֶכֶב וְאַרְבָּעִים אֶלֶף פָּרָשִׁים וְאֶת שׁוֹבָךְ שַׂר־צְבָאוֹ הִכָּה וַיָּמָת שָׁם: 19וַיִּרְאוּ
כָּל־הַמְּלָכִים עַבְדֵי הֲדַדְעֶזֶר כִּי נִגְּפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּשְׁלִמוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיַּעַבְדוּם וַיִּרְאוּ אֲרָם לְהוֹשִׁיעַ עוֹד אֶת־בְּנֵי
עַמּוֹן: פ

11

Entumba ya kabirhi n'Aba-Amoniti. Obugonyi bwa Daudi

[1] Cihumba-mwâka, gala mango abâmi barhabâla, Daudi arhuma Yowabu haguma n'enganda yâge n'Israheli yeshi: banigûza bene Amoniti, bagwika omurhi gwâbo embere za Raba. Daudi erhi asigire aha Yeruzalemu. [2] Erhi kubà bijingo Daudi azûka, aja ageragera omu lusò lw'enyumpa yâge; oku aja acîgezageza ntyo, alangira omukazi adwîrhe acishuka; n'Oyo mukazi ali w'iranga. [3] Daudi aj'idôsa emyanzi y'Oyo mukazi, bamubwîra, mpu: «Ye Betisheba', mwa Eliyamu, mukà Uriya w'e Hita!» [4] Daudi arhuma abaganda, baj'imulêrha. Nyamukazi ayisha, balala bo na Daudi n'okusiga aciyus'irhenga omu mugongo. [5] Nyamukazi arhô1a izîmi, arhumiza Daudi, erhi: «Lyabire izîmi!»

[6] «Lero, Daudi arhumiza emwa Yowabu, erhi: «Ontumire Uriya w'e Hita.» Yowabu arhuma Uriya emwa Daudi. [7] Erhi Uriya ahika hali Daudi, Daudi arhondêra okumudôsa emyanzi ya Yowabu, ey'engabo n'amatabâro. [8] Buzinda Daudi abwîra Uriya, erhi: «Jaga emwâwe, okalabe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amagulu.» Uriya ahuluka omu ndâro bamukulikiza n'ibimbi ly'oku cîbo c'ebugale. [9] Cikowone Uriya alâla omu lusò lw'endâro haguma n'abaganda ba nnawâbo, arhajaga emwâge.

[10] Baj'ikubwîra Daudi, mpu: «Uriya arhajire emwâge.» Daudi adôsa Uriya, erhi: «K'arhali kubalamuka wacibalamuka? Cici carhumire orhaj'emwâwe?» [11] Uriya ashuza Daudi erhi: «Muhanyi obwinage oku omucîmba gwa Nyakasane omurwana gw'Israheli n'ogwa bene Yuda omw'ihêma balibalâla. Nnawîrhu Yowabu n'enganda yâge balibalâla omu lubala, ka nie nkolaga naj'omu mwâni ndye, nnywe nnangwîshîre[f] rhwêne mukânie! Ncigashire Nyakasane ozîne na nâwe wêne oku ntakahira najira ntyo.» [12] Lero Daudi abwîra Uriya erhi: «Orhajaga ngahi, oshub'ibêra hano ene n'irhondo na nakuyêmêrera ohumûke.» Ntyo Uriya abêra e Yeruzalemu olwo lusiku. Bwaca sêzi, [13] Daudi ahamagala Uriya mpu alye ananywe embere zâge, amulalusa. Erhi kubà bijingo, Uriya ahuluka, aj'igwîshira kandi halya haguma n'abalalîzi, arhajaga kandi emwâge.

[14] Kandi lyabà sêzi, Daudi ayandikira Yowabu amaruba, agahà Uriya mpu amuhekerego. [15] Ayandikamwo erhi: «Oshokoze Uriya halya obwîne entabala eri ndârhi bwenêne, mugal'icitunda enyuma zâge: bamulashe afe.» 16 Yowabu, ye wali ogosire ecishagala, ahira Uriya ahantu ali amanyire oku banyamurasa badârhi bahali. [17] Ben'ecishagala bashagamuka, barhêra Yowabu. Bajira enkumba omu ngabo, omu nganda ya Daudi, Uriya w'e Hita naye abafamwo.

[18] Yowabu anacimanyîsa Daudi ebyabîre byôshi oku ntambala. [19] Abwîra olya muganda erhi: «Hano oyusa waganîrira mwâmi ebyabîre byôshi oku ntambala, [20] erhi wakabona akaliha agali nakubwîra, erhi: «Cici carhumaga mwayegera bwenêne olugo ene muli oku ntambala? Kamurhamanyiri oku banalikire emyampi enyanya ly'ecôgo? [21] Ndi wayirhaga Abimeleki mwene Yerubali? K'arhali mukazi wamubandaga olusho enyanya ly'ecôgo, k'arhafiraga e Tebesi? Cici carhumaga mwayegera bwenêne ecôgo?», oderhe erhi: «Mwambali wâwe Uriya w'e Hita naye anafire.»

[22] Erya ntumwa yanacigenda, n'erhi ehika yashambalira Daudi emyanzi yôshi Yowabu amurhumaga. Daudi akalihira Yowabu, abwîra olya muganda erhi: «Cici carhumaga mwayegera bwenêne ecôgo c'olugo ene mukola mwalwa entambala? Ka murhamanyiri oku banalikire emyampi enyanya ly'ccôgo? Ndi wayirhaga Abimeleki mwene Yerubali? K'arhali mukazi wamubandaga olusho enyanya ly'ecôgo, k'arhafiraga e Tebesi? Bulya gurhi mwayegeraga ecôgo c'olugo?» [23] Olya muganda ashuza Daudi erhi: «Kwo kuderha oku abo bantu bàli bazibu kurhulusha, barhujalabukakwo kuhika omu mashwa; nîrhu rhwamabakwamukakwo kuhika oku

---

[f] **11.11** : Daudì alonza Uriya ayêgere mukâge. Nyamukazi akabà izimi, bayish'icikebwa oku !inali ly'ibà Urîya. Amango g'amatabâro omusirika arhakajire omu mwa mukage. Lyali irhegeko eryo kuli okwo. Lolà 1 Sam 21,5.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

c'olusò. [24] Cikwonce enfôla miherho zamarhulashira enyanya y'ecôgo. Co carhumire basirika bâwe baguma baguma bafà, balimwo Uriya w'e Hita.» [25] Ago mango Daudi abwîra erya ntumwa, erhi: «Yumvagya oku wayîsh'ibwîra Yowabu: «Mpu omanye okwo kurhakufudusagya. Oku matabâro, engôrho eyôrha ekuba baguma na baguma olunda n'olundi. Ocihangane, olwise olwo lugo, onaluherêrekeze». Ntyo wanamujira bushiru.

[26] Erhi mukà Uriya ayumva oku ibà anafîre, aja omu mishîbo. [27] Erhi emishîbo ehwa, Daudi arhumiza mpu bacimulerhera olya mukazi, amuheba omu mwâge, ashuba mukâge, amuburhakwo omurhabana. Eco cijiro cagayisa Nyamubâho.

2 Samuel BHS 11

וַיְהִי׀ לִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה לְעֵת ׀ צֵאת הַמַּלְאָכִים וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־יוֹאָב וְאֶת־עֲבָדָיו עִמּוֹ וְאֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּשְׁחִתוּ
אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן וַיָּצֻרוּ עַל־רַבָּה וְדָוִד יוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלִָם׃ ס
וַיְהִי ׀ לְעֵת הָעֶרֶב וַיָּקָם דָּוִד מֵעַל מִשְׁכָּבוֹ וַיִּתְהַלֵּךְ עַל־גַּג בֵּית־הַמֶּלֶךְ וַיַּרְא אִשָּׁה רֹחֶצֶת מֵעַל הַגָּג וְהָאִשָּׁה טוֹבַת
מַרְאֶה מְאֹד׃ וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיִּדְרֹשׁ לָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר הֲלוֹא־זֹאת בַּת־שֶׁבַע בַּת־אֱלִיעָם אֵשֶׁת אוּרִיָּה הַחִתִּי׃ וַיִּשְׁלַח דָּוִד
מַלְאָכִים וַיִּקָּחֶהָ וַתָּבוֹא אֵלָיו וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ וְהִיא מִתְקַדֶּשֶׁת מִטֻּמְאָתָהּ וַתָּשָׁב אֶל־בֵּיתָהּ׃ וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתִּשְׁלַח
וַתַּגֶּד לְדָוִד וַתֹּאמֶר הָרָה אָנֹכִי׃ וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶל־יוֹאָב שִׁלַּח אֵלַי אֶת־אוּרִיָּה הַחִתִּי וַיִּשְׁלַח יוֹאָב אֶת־אוּרִיָּה
אֶל־דָּוִד׃ וַיָּבֹא אוּרִיָּה אֵלָיו וַיִּשְׁאַל דָּוִד לִשְׁלוֹם יוֹאָב וְלִשְׁלוֹם הָעָם וְלִשְׁלוֹם הַמִּלְחָמָה׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאוּרִיָּה רֵד
לְבֵיתְךָ וּרְחַץ רַגְלֶיךָ וַיֵּצֵא אוּרִיָּה מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַתֵּצֵא אַחֲרָיו מַשְׂאֵת הַמֶּלֶךְ׃ וַיִּשְׁכַּב אוּרִיָּה פֶּתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶת
כָּל־עַבְדֵי אֲדֹנָיו וְלֹא יָרַד אֶל־בֵּיתוֹ׃ וַיַּגִּדוּ לְדָוִד לֵאמֹר לֹא־יָרַד אוּרִיָּה אֶל־בֵּיתוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אוּרִיָּה הֲלוֹא מִדֶּרֶךְ
אַתָּה בָּא מַדּוּעַ לֹא־יָרַדְתָּ אֶל־בֵּיתֶךָ׃ וַיֹּאמֶר אוּרִיָּה אֶל־דָּוִד הָאָרוֹן וְיִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה יֹשְׁבִים בַּסֻּכּוֹת וַאדֹנִי יוֹאָב
וְעַבְדֵי אֲדֹנִי עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה חֹנִים וַאֲנִי אָבוֹא אֶל־בֵּיתִי לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׁכַּב עִם־אִשְׁתִּי חַיְּךָ וְחֵי נַפְשֶׁךָ אִם־אֶעֱשֶׂה
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אוּרִיָּה שֵׁב בָּזֶה גַּם־הַיּוֹם וּמָחָר אֲשַׁלְּחֶךָּ וַיֵּשֶׁב אוּרִיָּה בִּירוּשָׁלִַם בַּיּוֹם הַהוּא
וּמִמָּחֳרָת׃ וַיִּקְרָא־לוֹ דָּוִד וַיֹּאכַל לְפָנָיו וַיֵּשְׁתְּ וַיְשַׂכְּרֵהוּ וַיֵּצֵא בָּעֶרֶב לִשְׁכַּב בְּמִשְׁכָּבוֹ עִם־עַבְדֵי אֲדֹנָיו וְאֶל־בֵּיתוֹ לֹא
יָרֵד׃ וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּכְתֹּב דָּוִד סֵפֶר אֶל־יוֹאָב וַיִּשְׁלַח בְּיַד אוּרִיָּה׃ וַיִּכְתֹּב בַּסֵּפֶר לֵאמֹר הָבוּ אֶת־אוּרִיָּה אֶל־מוּל
פְּנֵי הַמִּלְחָמָה הֶחָזָקָה וְשׁוֹבְתֶּם מֵאַחֲרָיו וְנִכָּה וָמֵת׃ ס
וַיְהִי בִּשְׁמֹר יוֹאָב אֶל־הָעִיר וַיִּתֵּן אֶת־אוּרִיָּה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָדַע כִּי אַנְשֵׁי־חַיִל שָׁם׃ וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי הָעִיר
וַיִּלָּחֲמוּ אֶת־יוֹאָב וַיִּפֹּל מִן־הָעָם מֵעַבְדֵי דָוִד וַיָּמָת גַּם אוּרִיָּה הַחִתִּי׃ וַיִּשְׁלַח יוֹאָב וַיַּגֶּד לְדָוִד אֶת־כָּל־דִּבְרֵי
הַמִּלְחָמָה׃ וַיְצַו אֶת־הַמַּלְאָךְ לֵאמֹר כְּכַלּוֹתְךָ אֶת כָּל־דִּבְרֵי הַמִּלְחָמָה לְדַבֵּר אֶל־הַמֶּלֶךְ׃ וְהָיָה אִם־תַּעֲלֶה חֲמַת
הַמֶּלֶךְ וְאָמַר לְךָ מַדּוּעַ נִגַּשְׁתֶּם אֶל־הָעִיר לְהִלָּחֶם הֲלוֹא יְדַעְתֶּם אֶת אֲשֶׁר־יֹרוּ מֵעַל הַחוֹמָה׃ מִי־הִכָּה
אֶת־אֲבִימֶלֶךְ בֶּן־יְרֻבֶּשֶׁת הֲלוֹא־אִשָּׁה הִשְׁלִיכָה עָלָיו פֶּלַח רֶכֶב מֵעַל הַחוֹמָה וַיָּמָת בִּתֵּבֵץ לָמָּה נִגַּשְׁתֶּם אֶל־הַחוֹמָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֲמַרְתָּ גַּם עַבְדְּךָ אוּרִיָּה הַחִתִּי מֵת׃ 22וַיֵּלֶךְ הַמַּלְאָךְ וַיָּבֹא וַיַּגֶּד לְדָוִד אֵת כָּל־אֲשֶׁר שְׁלָחָוֹ יוֹאָב׃ 23וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ
אֶל־דָּוִד כִּי־גָבְרוּ עָלֵינוּ הָאֲנָשִׁים וַיֵּצְאוּ אֵלֵינוּ הַשָּׂדֶה וַנְּהִיֶה עֲלֵיהֶם עַד־פֶּתַח הַשָּׁעַר׃ 24וַיֹּרׇאוּ הַמּוֹרִאִים אֶל־עַבָדֶךָ
מֵעַל הַחוֹמָה וַיָּמׇותוּ מֵעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְגַם עַבְדְּךָ אוּרִיָּה הַחִתִּי מֵת׃ ס
25וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַמַּלְאָךְ כֹּה־תֹאמַר אֶל־יוֹאָב אַל־יֵרַע בְּעֵינֶיךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה כִּי־כָזֹה וְכָזֶה תֹּאכַל הֶחָרֶב הַחֲזֵק
מִלְחַמְתְּךָ אֶל־הָעִיר וְהָרְסָהּ וְחַזְּקֵהוּ׃ 26וַתִּשְׁמַע אֵשֶׁת אוּרִיָּה כִּי־מֵת אוּרִיָּה אִישָׁהּ וַתִּסְפֹּד עַל־בַּעְלָהּ׃ 27וַיַּעֲבֹר
הָאֵבֶל וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיַּאַסְפָהּ אֶל־בֵּיתוֹ וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ בֵּן וַיֵּרַע הַדָּבָר אֲשֶׁר־עָשָׂה דָּוִד בְּעֵינֵי יְהוָה׃ פ

12

Natani akalihira Daudi. Daudi acîyûnjuza

[1] Mw'ezo nsiku, Nyakasane arhuma omulêbi Natani emwa Daudi. Erhi aja aha mwâge, amubwîra, erhi: «Hali bantu babirhi omu cishagala ciguma, muguma mugale, owundi mukenyi.

[2] Omugale àli agwêrhe bîntu binji, aha bisungunu, aha binene. [3] Omukenyi yêhe erhi ajira hibuzi hyâge higuma hyône, n'ehyo hibuzi kugula ahigulaga. Ahishîbirira bwinjà nnahyo, akahiyabula, hyaja hyakula haguma naye n'abâna bâge; hyakâlya kw'ebi alya, hyakânywera kabehe kaguma naye, hyakamulâla aha burhambi: kwo hyali nka mwâli wâge. [4] Lero olya mugale ajakwo ecigolo. Olya mugale erhi abona kulya, aderha mpu arhahaza omu bintu byâge lyo a shêgera omwîra wâge. Akanya emw'ôlya mukenyi, amuzimba hirya hibuzi hyâge, ahishêgera omwîra wâge.» [5] Daudi erhi ayumva ntyo, akunirira oyomu ntu wajiraga ntyo bwenêne, àbwîra Natani, erhi: «Mbotumirha Nyamuzinda ozîne, arhabe Oyo muntu wajiraga ntyo, akwânîne olufu! [6] Alyule eco cibuzi câni; bulya anajizire ebirhankajirwa, abula n'olukogo.» [7] Lero Natani abwîra Daudi, erhi: «Oyo muntu ye we! Ntyo kwo Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli adesire: «Nakushîzire amavurha, nakujira mwâmi w'Israheli, nakukûla omu maboko ga Saulu, [8] nalikirira nnawinyu mpu lyo omurhegeka, bakâge bôshi wabarhegeka, nakuhà enyumpa y'Israheli n'eya Yuda, n'akaba obwîne oku ebyo byanyihire, ntâco ntakuyûshûlire. [9] Cici carhumire wagayaguza akanwa ka Nyakasane, wajira n'ebi arhasîma? Cici carhumire wayîrha Uriya w'e Hita, wamuyirhisa n'engôrho y'Aba-Amoniti, na ntyo warhôla mukâge? [10] Kurhenga ene engôrho[g] erhakacileka enyumpa yâwe, bulya wangayaguzize, na bulya wayansire mukà Uriya w'e Hita wamujira mukâwe.

[11] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Omu nyumpa yâwe mwo na nênê mwo nakuzukiza obuhanya. Narhôla erhi wanasinza, mbahe owundi mulu- me, abajire bakage erhi lyanabasha. [12] Ebi wajizire byôshi, wabijizire bufunda, ci niehe nkôla nakuyêreka byo erhi Israheli yeshi

[9] **12.10** : Ebyo binwa bidesire okufà kw'abâna ba Daudi: Amonì, Absalomu na Adoniya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

asinza n'izâba lyabasha!» [13] Daudi abwîra Natani, erhi: «Najirire Nyakasane ecâha!» Naye Natani abwîra Daudi, erhi: «Oku bwâge, Nyakasane akubabalire ecâha câwe, orhacifè. [14] Cikwône, bulya wajacire Nyakasane, oyo mwâna wâwe yeki wafa.» [15] Natani agenda, acîjira emwâge.

Olufu lw'omwâna wa Betisheba'. Okuburhwa kwa Salomoni

Nyakasane ahà olya mwâna Daudi aburhagakwomukà Uriya ibeza, e ndwâla nkali yamurhibukira. [16] Daudi ashenga, alakira omwâna embere za Nyamuzinda: akalâla ntyo n'okulegerera arhaliri bici, aj'omu mwâge, alale agwîshîre oku idaho bumu. [17] Abarhonyi b'aha mwâge barhamurhengagaho mpu bamuzûse, akacilahirira, ciru n'okuderha mpu akaheba obulye ekanwa haguma nabo, kwàmuyabîra. [18] Oku lusiku lwa kali nda, omwâna afa. Bambali ba Daudi bayôboha okumumanyîsa oku omwâna anafire. Bacijamwo baderha erhi: «Ene omwâna aciri mugumagumà, rhwalimubwizire ci arharhudumizize. Kurhigi lero rhukolaga rhwamubwîra oku omwâna afire? Hali amango akako la amaligo. [19] Daudi alangira oku abambali bali bahwehwezanya bone na nnene, kuhika aho amanya oku omwâna anafire. Daudi adôsa bambali bâge, erhi: «K'omwâna anafire?», nabo bamushuza, erhi: «Neci, afire.»

[20] Ago mango Daudi azûka, acishuka, acishîga ahindula n'emyambalo. Okubundi aj'omu kâ-Nyamuzinda afukama. Erhi agaluka emwâge, aderha oku bamuhe ebiryo; arhondêra okulya. [21] Abambali bamudôsa erhi: «Bici wakag'ijira halya? Ene omwâna aciri azine, waleka okulya, wagendekera okulaka. Buno omwâna ànafire wamagangamuka, wamarhôndêra n'okulya.» [22] Ashuza erhi: «Amango omwâna aciri azine, naleka okulya, narhôndêra n'okulaka, bulya nakag'iderha erhi: Ndi omanyire? Ka harhali amango Nyakasane ankanfa lukogo n'oyo mwâna alame. [23] Lero buno anafirage bicigi byarhuma nacîshalisa? Ka kugalula nacimugalula? Nie nkola nânamushimane, ci yêhe arhakacigaluka emunda ndi.» [24] Daudi arhûliriza mukâge Betisheba'. Amuyegêra, ab'izîmi. Aburha omwânarhabana. Amuyirika izîno lya Salomoni. Nyakasane arhonya oyo mwâna, [25] anakumanyîsa omu kanwa k'omulêbi Natani. Natani amuhà izîno lya Yedidya[h] omu kushimba akanwa ka Nyakasane.

Daudi arhôla ecishagala c'e Raba

[26] Yowabu arhêra Raba, bo bwâmi bukulu bwa Aba-Amoniti, agwârha aha bwâmi. [27] Ago mango Yowabu arhuma entumwa mpu bajibwîra Daudi, erhi: «Narhêzire Raba, nagwasire ciru n'ecishagala babikiramwo amîshi. [28] Bonabuno, oshûbûzagye omurhwe gw'abalwi gucisigire, oyêrekezagye olugerêro lw'abasirika muli luno lugo, olurhôlage lyo arhacibâga nie ndurhozire

[h] **12.25** : Okuburhwa kwa Salomoni ciri cimanyîso oku Nyakasane àbabalîre Daudi ecâha câge. Salomoni erhi Yediya kwo kuderha mukundwa erhi muzigirwa wa Nyamuzinda. Eryo izîno lyo limanyisa oku Salomoni ye wayîme eby'îshe Daudi ciru ankaba arhakwânîni omu maburhwa nk'abandi bâna ba Daudi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'okuluha izîno lyâni.» [29] Daudi ashûbûza abasirika bôshi anajà e Raba. Arhera lulya Lugo analugwârha. [30] Arhôla ecimanè cali oku irhe lya Milkoni[i]. Eco cimanè c'amasholo cali ca buzirho bwa biro makumi asharhu na kulusha, calikwo n'ibuye ly'engulo ndârhi; balihira Daudi omu irhwe mpu akalimbamwo. [31] Abantu ba muli eco cihugo, abagwârha mpira, akaz'ibasêza okukôla, baguma bakaz'ibera enshâli, n'ababeza amabuye, n'abandi bakaz'iforhomola amatofali. Ntyo kwo ajirire ebindi bishagala by'Aba-Amonitibyôshi. Daudi n'abasirika bâge bagalukira e Yeruzalemu.

2 Samuel BHS 12

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־נָתָן אֶל־דָּוִד וַיָּבֹא אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁנֵי אֲנָשִׁים הָיוּ בְּעִיר אַחַת אֶחָד עָשִׁיר וְאֶחָד רָאשׁ׃ לְעָשִׁיר
הָיָה צֹאן וּבָקָר הַרְבֵּה מְאֹד׃ וְלָרָשׁ אֵין־כֹּל כִּי אִם־כִּבְשָׂה אַחַת קְטַנָּה אֲשֶׁר קָנָה וַיְחַיֶּהָ וַתִּגְדַּל עִמּוֹ וְעִם־בָּנָיו יַחְדָּו
מִפִּתּוֹ תֹּאכַל וּמִכֹּסוֹ תִּשְׁתֶּה וּבְחֵיקוֹ תִּשְׁכָּב וַתְּהִי־לוֹ כְּבַת׃ וַיָּבֹא הֵלֶךְ לְאִישׁ הֶעָשִׁיר וַיַּחְמֹל לָקַחַת מִצֹּאנוֹ וּמִבְּקָרוֹ
לַעֲשׂוֹת לְאֹרֵחַ הַבָּא־לוֹ וַיִּקַּח אֶת־כִּבְשַׂת הָאִישׁ הָרָאשׁ וַיַּעֲשֶׂהָ לָאִישׁ הַבָּא אֵלָיו׃ וַיִּחַר־אַף דָּוִד בָּאִישׁ מְאֹד וַיֹּאמֶר
אֶל־נָתָן חַי־יְהוָה כִּי בֶן־מָוֶת הָאִישׁ הָעֹשֶׂה זֹאת׃ וְאֶת־הַכִּבְשָׂה יְשַׁלֵּם אַרְבַּעְתָּיִם עֵקֶב אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה
וְעַל אֲשֶׁר לֹא־חָמָל׃ וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־דָּוִד אַתָּה הָאִישׁ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי מְשַׁחְתִּיךָ לְמֶלֶךְ
עַל־יִשְׂרָאֵל וְאָנֹכִי הִצַּלְתִּיךָ מִיַּד שָׁאוּל׃ וָאֶתְּנָה לְךָ אֶת־בֵּית אֲדֹנֶיךָ וְאֶת־נְשֵׁי אֲדֹנֶיךָ בְּחֵיקֶךָ וָאֶתְּנָה לְךָ אֶת־בֵּית
יִשְׂרָאֵל וְיהוּדָה וְאִם־מְעָט וְאוֹסִפָה לְךָ כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה׃ מַדּוּעַ בָּזִיתָ | אֶת־דְּבַר יְהוָה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינָיו אֶת אוּרִיָּה
הַחִתִּי הִכִּיתָ בַחֶרֶב וְאֶת־אִשְׁתּוֹ לָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה וְאֹתוֹ הָרַגְתָּ בְּחֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹן׃ וְעַתָּה לֹא־תָסוּר חֶרֶב מִבֵּיתְךָ
עַד־עוֹלָם עֵקֶב כִּי בְזִתָנִי וַתִּקַּח אֶת־אֵשֶׁת אוּרִיָּה הַחִתִּי לִהְיוֹת לְךָ לְאִשָּׁה׃ ס
כֹּה | אָמַר יְהוָה הִנְנִי מֵקִים עָלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתֶךָ וְלָקַחְתִּי אֶת־נָשֶׁיךָ לְעֵינֶיךָ וְנָתַתִּי לְרֵעֶךָ וְשָׁכַב עִם־נָשֶׁיךָ לְעֵינֵי
הַשֶּׁמֶשׁ הַזֹּאת׃ כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ בַסֵּתֶר וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה נֶגֶד כָּל־יִשְׂרָאֵל וְנֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ׃ ס
וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־נָתָן חָטָאתִי לַיהוָה ס
וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־דָּוִד גַּם־יְהוָה הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת׃ אֲפֶס כִּי־נַאֵץ נִאַצְתָּ אֶת־אֹיְבֵי יְהוָה בַּדָּבָר הַזֶּה גַּם הַבֵּן
הַיִלּוֹד לְךָ מוֹת יָמוּת׃ וַיֵּלֶךְ נָתָן אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־הַיֶּלֶד אֲשֶׁר יָלְדָה אֵשֶׁת־אוּרִיָּה לְדָוִד וַיֵּאָנַשׁ׃ וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד
אֶת־הָאֱלֹהִים בְּעַד הַנָּעַר וַיָּצָם דָּוִד צוֹם וּבָא וְלָן וְשָׁכַב אָרְצָה׃ וַיָּקֻמוּ זִקְנֵי בֵיתוֹ עָלָיו לַהֲקִימוֹ מִן־הָאָרֶץ וְלֹא אָבָה
וְלֹא־בָרָא אִתָּם לָחֶם׃ וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיָּמָת הַיָּלֶד וַיִּרְאוּ עַבְדֵי דָוִד לְהַגִּיד לוֹ | כִּי־מֵת הַיֶּלֶד כִּי אָמְרוּ הִנֵּה
בִהְיוֹת הַיֶּלֶד חַי דִּבַּרְנוּ אֵלָיו וְלֹא־שָׁמַע בְּקוֹלֵנוּ וְאֵיךְ נֹאמַר אֵלָיו מֵת הַיֶּלֶד וְעָשָׂה רָעָה׃ וַיַּרְא דָּוִד כִּי עֲבָדָיו
מִתְלַחֲשִׁים וַיָּבֶן דָּוִד כִּי מֵת הַיֶּלֶד וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־עֲבָדָיו הֲמֵת הַיֶּלֶד וַיֹּאמְרוּ מֵת׃ וַיָּקָם דָּוִד מֵהָאָרֶץ וַיִּרְחַץ וַיָּסֶךְ
וַיְחַלֵּף שִׂמְלֹתָיו וַיָּבֹא בֵית־יְהוָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּשְׁאַל וַיָּשִׂימוּ לוֹ לֶחֶם וַיֹּאכַל׃ וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו אֵלָיו

[i] **12.30** : Milkoni: nshusho y'omuzimu w'ababapagani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מֶה־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָה בַּעֲבוּר הַיֶּלֶד חַי צַמְתְּ וַתִּבְךְּ וְכַאֲשֶׁר מֵת הַיֶּלֶד קַמְתְּ וַתֹּאכַל לָחֶם׃ 22וַיֹּאמֶר בְּעוֹד
הַיֶּלֶד חַי צַמְתִּי וָאֶבְכֶּה כִּי אָמַרְתִּי מִי יוֹדֵעַ יְחָנֵנִי יְהוָה וְחַי הַיָּלֶד׃ 23וְעַתָּה | מֵת לָמָּה זֶּה אֲנִי צָם הַאוּכַל לַהֲשִׁיבוֹ
עוֹד אֲנִי הֹלֵךְ אֵלָיו וְהוּא לֹא־יָשׁוּב אֵלָי׃ 24וַיְנַחֵם דָּוִד אֶת בַּת־שֶׁבַע אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ וַתֵּלֶד בֵּן
וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שְׁלֹמֹה וַיהוָה אֲהֵבוֹ׃ 25וַיִּשְׁלַח בְּיַד נָתָן הַנָּבִיא וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יְדִידְיָהּ בַּעֲבוּר יְהוָה׃ פ
26וַיִּלָּחֶם יוֹאָב בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּלְכֹּד אֶת־עִיר הַמְּלוּכָה׃ 27וַיִּשְׁלַח יוֹאָב מַלְאָכִים אֶל־דָּוִד וַיֹּאמֶר נִלְחַמְתִּי בְרַבָּה
גַּם־לָכַדְתִּי אֶת־עִיר הַמָּיִם׃ 28וְעַתָּה אֱסֹף אֶת־יֶתֶר הָעָם וַחֲנֵה עַל־הָעִיר וְלָכְדָהּ פֶּן־אֶלְכֹּד אֲנִי אֶת־הָעִיר וְנִקְרָא שְׁמִי
עָלֶיהָ׃ 29וַיֶּאֱסֹף דָּוִד אֶת־כָּל־הָעָם וַיֵּלֶךְ רַבָּתָה וַיִּלָּחֶם בָּהּ וַיִּלְכְּדֶהָ׃ 30וַיִּקַּח אֶת־עֲטֶרֶת־מַלְכָּם מֵעַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁקָלָהּ
כִּכַּר זָהָב וְאֶבֶן יְקָרָה וַתְּהִי עַל־רֹאשׁ דָּוִד וּשְׁלַל הָעִיר הוֹצִיא הַרְבֵּה מְאֹד׃ 31וְאֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בָּהּ הוֹצִיא וַיָּשֶׂם
בַּמְּגֵרָה וּבַחֲרִצֵּי הַבַּרְזֶל וּבְמַגְזֵרֹת הַבַּרְזֶל וְהֶעֱבִיר אוֹתָם בַּמַּלְבֵּן וְכֵן יַעֲשֶׂה לְכָל עָרֵי בְנֵי־עַמּוֹן וַיָּשָׁב דָּוִד וְכָל־הָעָם
יְרוּשָׁלִָם׃ פ

13

Amnoni ahemukira mwâli wâbo Tamari

[1] Yumvagya oku byayîsh'iriba. Absalomu mwene Daudi, aligwêrhe mwâli wâbo wayinjihaga, izîno lyâge ye Tamari, naye, Amnoni mugala wa Daudi amurhonya. [2] Amnoni abul'irhwe hôfi kulwâla erhi Tamari, mwâli wâbo orhumire[j]; ci bulya ali acigwêrhe ibikira, Amnoni akaz'ibula aha amurhangirira[k]. [3] Amnoni aligwêrhe omwîra wâge; izîno lyâge ye Yonadabu, mwene Shimeya, mwene wâbo Daudi. Yonadabu ali muntu oyengehusire bwenêne. [4] Amubwîra, erhi: «Ewe! mwene mwâmi, bici birhuma na ngasi sêzi erhi oliwa shushubirwa? K'orhakambwita obwo?» Amnoni amushuza, erhi: «K'ali bulya ntonya Tamari, mwâli wâbo mwene wîrhu Absalomu.» [5] Lero Yonadabu amubwîra, erhi: «Ogend'igwîshira oku ncingo, oyôrhe nk'owalwala, na hano sho ayisha alikulaba, onamubwîre erhi: oyêmêrere mwâli wîrhu Tamari ayishe ampereze ebiryo; ayishe abirheganye erhi nanabona, abimpereze lyo mubirya.» [6] Amnoni agwîshira, ayôrha nk'owalwala. Mwâmi ayisha ali mulâba, naye A mnoni abwîra mwâmi, erhi: «Oyêmêrere mwâli wîrhu Tamari ayishe anyendere rhugati rhubirhi erhi nanabona, arhumpereze nâni ntulye.» [7] Daudi a rhumiza mpu bajibwîra Tamari aha burhwâli, erhi: «Genda oj'emwa mushinja wâwe Amnoni omurheganyize eci alya.» [8] Tamari agenda aj'emwa mushinja wâge Amnoni. Erhi Amnoni agwîshîre. Tamari aduga obuntu ajiramwo orhugati erhi Amnoni ali anabona, arhondêra okurhuyenda. [9] Arheganya rbulya rhugati, ci Amnoni alahira mpu arhalya. Amnoni amubwîra, erhi: «Hulusa aba bantu.» Bôshi banacihuluka. [10] Ntyo Amnoni abwîra Tamari, erhi: “Lerhaga

[j] **13.2** Emilongo 28-29, Absalomu erhi ayîrha mukulu wâge Amnoni, alerhera omulala gwa Daudi obuhanya bunene bwenêne. Obwo buhanya bwalandirira omu Israheli mwoshi.
[k] **13.2** : Amnoni akayansire Tamari omu buhya bulya ali mwâli wa muk'îshe. Ci okwo kwayi- sh'ihanzibwa n'amarhegeko gabo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ebiryomuno mbirire omu maboko gâwe.» Tamari arhôla rbulya rhugati ayendaga, arhuhekera mushinja wâge omu mwâge. [11] Erhi aba akôla ali amuhereza ebiryo, Amnoni amurhuluba amubwîra, erhi: «Yisha ogwishire na nâni, mâshi mwâli wîrhu!» [12] Tamari amushuza, erhi: «Nanga mushinja wâni orhangwa-rhe n'emisî, bulya barhajira ntyo omw'Israheli, omanye wahemuka. [13] Ezi nshonyi, ndi nazihekakwo? Nâwe, okôla wayôrha nka mukagwa omu Israheli! Orhang'igend'ibwîra mwâmi: arhalahire okumpana emunda oli.» [14] Cikwône Amnoni arhalonzagya okumuyumva, amusegereza, amuhima misî, amuyanka. [15] Buzinda Amnoni amushomba bwenêne kuhika enshombo yarhaluka galya masîma ali amugwêrhekwo. Amnoni amubwîra, erhi: «Yimuka, ogende!» [16] Tamari amushuza, erhi: «Arhali ntyo, mushinja wâni, okundibirhakwo kwo kuli kugalugalu bwenêne kulusha agandi mabî wanjirire.» Ci arhalonzagya okumuyumva. [17] Ahamagala omurhabana wakazâg'imukolera, amubwîra, erhi: «Mpulukiza oyomunyere, omukwebe embuga ohamike n'olumvi!» [18] (Tamari aliyambîrhe ecishuli c'engulo ndârhi, mango mîra ogo go gwali mwambalo bâli ba mwâmi barhaciheruka bakazâg'iyambala). Olya mukozi amuhulusa, ahamika n'olumvi. [19] Tamari, aguka akatulo, aciyolerakwo omu irhwe, abera kalya kanzo kinjinja al'iyambîrhe, ahira okuboko oku irhwe, agend'abanda endulu[l]. [20] Mushinjà wâge Absalomu amudôsa, erhi: «Ewe mwâli wîrhu, ka kulya kubà mwàli mwene Amnoni co cirhumire wayisha wabanda endulu? Mwâli wîrhu hulikaga, oyo ali mushinja wâwe: omanye wabîkira ebyo emurhima.» Tamari abêra buhumba omu nyumpa ya mushinja wâge Absalomu. [21] Erhi mwâmi Daudi amanya ogwo mwanzi, akunira. Ci arhalonzagya okuhà omugala Amnoni obuhane bulya amurhonyagya bwenêne, ye wanali nfula yâge. [22] Absalomu yêhe arhacidesagya Amnoni ciru bulya Absalomu ali abikîre Amnoni akarhinda kwa cirya cijiro cibî ajiriraga mwâli wâbo Tamari.

Absalomu ayirhisa Amnoni anaciyakira

[23] Ago mango erhi Absalomu agwêrhe abakemba amwôya g'ebibuzi aha mwâge e Baali-Hasori hôfi n'e Efrayimu. Enyuma lya myâka ibirhi, ahamagala abaluzi ba mwâmi bôshi. [24] Absalomu anacija emunda mwâmi ali amubwîra erhi: «Waliha niono mwambali wâwe njira abakemba ebibuzi obwôya. Waliha akaba onyêmêrire, kwankabîre kwinjà nâni ohike aha mwâni mwene abarhambo bâwe». [25] Mwâmi ashuza Absalomu, erhi: «Nanga mâshi mwâna wâni, ku-rhankaba kwinjà rhulundukire emwâwe rhweshi rhweshi, rhwanakuyûshûlira omuzigo.» Absalomu amulakîrira bwenêne, ci mwâmi acilahirira mpu arhayija, amusengaruka anamusûhira obwangà. [26] Absalomu ashubirira, erhi: «Waliha oyêmêrage ciru mwene wîrhu Amnoni abè ye yisha.» Mwâmi amushuza, erhi: «Bulya kurhi?» [27] Absalomu ashub'imulakîrira, lero mwâmi alikûla Amnoni haguma n'abaluzi bôshi mpu bagende yo. Absalomu arheganya olusiku lukulu nka mwâmi. [28] Absalomu akomêreza abambali, erhi: «Mulange bwinjà! Hano Amnoni ajamwo

[l] **13.19** : Ebyo byo bimanyîso oku omunyere arhaciri mushûgi. Akola ayôsire nka muzûka, arha-nkaciyankwa na ndi. Byo na

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

orukara, muyumva namubwîra, nti: «Torhagi Amnoni!», munamuyirhe[m], murhayôbohaga. Kali niene mmubwizireko? Munakujire buzira bwôba, muyêrekane oburhwâli bwinyu. [29] Bambali ba Absalomu bayîrha Amnoni nka kulya nnawâbo anabà-rhegekaga. Ho n'aho abandi baluzi bôshi bayimukanana, ngasi muguma asho-nera oku cihêsi câge, bayiika. [30] Oku baciri omu njira, ogwo mwanzi gwahikakwo Daudi, mpu: «A-bsalomu anayisire bene mwâmi bôshi, harhasigire ciru n'omuguma.» [31] Mwâmi ayimuka abera emyambalo yâge, anagwîshira oku idaho. Abarhambo bâge bôshi bayimuka babera emyambalo yâbo[n]. [32] Cikwône Yonadabu mwene Shimeya, mwene wâbo Daudi, aderha aka kanwa: «Muhanyi wâni, orhayêmêrezagya oku abaluzi bôshi bafire, bulya Amnoni yêne wafire: Absalomu al'iyôsire abisire akarhinda kurhenga lulya lusiku Amnoni asherezagya Tamari, mwâli wâbo. [33] Waliha ozâze olwo lukengêro omu murhima gwâwe lw'okuderha mpu abâna bâwe bôshi bafire. Nanga, Amnoni yêne wafire [34] na Absalomu anayasi-re.» Omusole gwàli ebulabi gwalangira bantu banji banji bayishire omu njira y'e Bahurimu. Gulya musole gwayîsh'ibwîra mwâmi, erhi: «Namalangira abantu bahonôka omu njira y'e Bahurimu oku irango.» [35] Yonadabu abwîra mwâmi, erhi: «Abaluzi abo bakôla bayishire nka kulya naderhaga.» [36] Oku anayûs'iderha ntyo, bene mwâmi batâhîra, barhangira babanda endulu banalaka. Mwâmi n'abarhambo bâge nabo barhangira babanda endulu bwenêne. [37] Ago mango, erhi Absalomu ayâkire emwa Talmayi mwene Amihudi, mwâmi w'e Geshuri. Mwâmi abera omu mishîbo.

Yowabu asengerera Absalomu okuyagaluka

[38] Absalomu abera e Geshuri myâka isharhu. [39] Mwâmi alinda ayibagira olufu lwa Amnoni, n'akarhinda kâge kuli Absalomu kaja kahwa.

2 Samuel BHS 13

1 וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וּלְאַבְשָׁלוֹם בֶּן־דָּוִד אָחוֹת יָפָה וּשְׁמָהּ תָּמָר וַיֶּאֱהָבֶהָ אַמְנוֹן בֶּן־דָּוִד׃ 2 וַיֵּצֶר לְאַמְנוֹן לְהִתְחַלּוֹת בַּעֲבוּר
תָּמָר אֲחֹתוֹ כִּי בְתוּלָה הִיא וַיִּפָּלֵא בְּעֵינֵי אַמְנוֹן לַעֲשׂוֹת לָהּ מְאוּמָה׃ 3 וּלְאַמְנוֹן רֵעַ וּשְׁמוֹ יְוֹנָדָב בֶּן־שִׁמְעָה אֲחִי דָוִד
וְיוֹנָדָב אִישׁ חָכָם מְאֹד׃ 4 וַיֹּאמֶר לוֹ מַדּוּעַ אַתָּה כָּךְ דַּל בֶּן־הַמֶּלֶךְ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר הֲלוֹא תַּגִּיד לִי וַיֹּאמֶר לוֹ אַמְנוֹן
אֶת־תָּמָר אֲחוֹת אַבְשָׁלוֹם אָחִי אֲנִי אֹהֵב׃ 5 וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹנָדָב שְׁכַב עַל־מִשְׁכָּבְךָ וְהִתְחָל וּבָא אָבִיךָ לִרְאוֹתֶךָ וְאָמַרְתָּ
אֵלָיו תָּבֹא נָא תָּמָר אֲחוֹתִי וְתַכְרֵנִי לֶחֶם וְעָשְׂתָה לְעֵינַי אֶת־הַבִּרְיָה לְמַעַן אֲשֶׁר אֶרְאֶה וְאָכַלְתִּי מִיָּדָהּ׃ 6 וַיִּשְׁכַּב
אַמְנוֹן וַיִּתְחָל וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ לִרְאוֹתוֹ וַיֹּאמֶר אַמְנוֹן אֶל־הַמֶּלֶךְ תָּבוֹא־נָּא תָּמָר אֲחֹתִי וּתְלַבֶּב לְעֵינַי שְׁתֵּי לְבִבוֹת וְאֶבְרֶה
מִיָּדָהּ׃ 7 וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶל־תָּמָר הַבַּיְתָה לֵאמֹר לְכִי נָא בֵּית אַמְנוֹן אָחִיךְ וַעֲשִׂי־לוֹ הַבְּרִיָּה׃ 8 וַתֵּלֶךְ תָּמָר בֵּית אַמְנוֹן

---

bimanyîso by'emishîbo n'okuyêrekana oku alemîre n'eco cijiro.
[m] **13.28** : Absalomu acîhôlera mwâli wâbo Tamari. Kwo karhinda agwêrhekwo Amnoni.
[n] **13.31** : Cimanyîso c'oburhè bunene.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אָחִיהָ וְהוּא שֹׁכֵב וַתִּקַּח אֶת־הַבָּצֶק וַתָּלָושׁ וַתִּלְבֵּב לְעֵינָיו וַתְּבַשֵּׁל אֶת־הַלְּבִבוֹת׃ 9וַתִּקַּח אֶת־הַמַּשְׂרֵת וַתִּצֹק לְפָנָיו
וַיְמָאֵן לֶאֱכֹול וַיֹּאמֶר אַמְנוֹן הוֹצִיאוּ כָל־אִישׁ מֵעָלָי וַיֵּצְאוּ כָל־אִישׁ מֵעָלָיו׃ 10וַיֹּאמֶר אַמְנוֹן אֶל־תָּמָר הָבִיאִי הַבְּרִיָה
הַחֶדֶר וְאֶבְרֶה מִיָּדֵךְ וַתִּקַּח תָּמָר אֶת־הַלְּבִבוֹת אֲשֶׁר עָשָׂתָה וַתָּבֵא לְאַמְנוֹן אָחִיהָ הֶחָדְרָה׃ 11וַתַּגֶּשׁ אֵלָיו לֶאֱכֹל
וַיַּחֲזֵק־בָּהּ וַיֹּאמֶר לָהּ בֹּואִי שִׁכְבִי עִמִּי אֲחוֹתִי׃ 12וַתֹּאמֶר לוֹ אַל־אָחִי אַל־תְּעַנֵּנִי כִּי לֹא־יֵעָשֶׂה כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל
אַל־תַּעֲשֶׂה אֶת־הַנְּבָלָה הַזֹּאת׃ 13וַאֲנִי אָנָה אוֹלִיךְ אֶת־חֶרְפָּתִי וְאַתָּה תִּהְיֶה כְּאַחַד הַנְּבָלִים בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה דַּבֶּר־נָא
אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא יִמְנָעֵנִי מִמֶּךָּ׃ 14וְלֹא אָבָה לִשְׁמַע בְּקוֹלָהּ וַיֶּחֱזַק מִמֶּנָּה וַיְעַנֶּהָ וַיִּשְׁכַּב אֹתָהּ׃ 15וַיִּשְׂנָאֶהָ אַמְנוֹן
שִׂנְאָה גְדוֹלָה מְאֹד כִּי גְדוֹלָה הַשִּׂנְאָה אֲשֶׁר שְׂנֵאָהּ מֵאַהֲבָה אֲשֶׁר אֲהֵבָהּ וַיֹּאמֶר־לָהּ אַמְנוֹן קוּמִי לֵכִי׃ 16וַתֹּאמֶר לוֹ
אַל־אוֹדֹת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת מֵאַחֶרֶת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ עִמִּי לְשַׁלְּחֵנִי וְלֹא אָבָה לִשְׁמַע לָהּ׃ 17וַיִּקְרָא אֶת־נַעֲרוֹ
מְשָׁרְתּוֹ וַיֹּאמֶר שִׁלְחוּ־נָא אֶת־זֹאת מֵעָלַי הַחוּצָה וּנְעֹל הַדֶּלֶת אַחֲרֶיהָ׃ 18וְעָלֶיהָ כְּתֹנֶת פַּסִּים כִּי כֵן תִּלְבַּשְׁן
בְּנוֹת־הַמֶּלֶךְ הַבְּתוּלֹת מְעִילִים וַיֹּצֵא אוֹתָהּ מְשָׁרְתוֹ הַחוּץ וְנָעַל הַדֶּלֶת אַחֲרֶיהָ׃ 19וַתִּקַּח תָּמָר אֵפֶר עַל־רֹאשָׁהּ
וּכְתֹנֶת הַפַּסִּים אֲשֶׁר עָלֶיהָ קָרָעָה וַתָּשֶׂם יָדָהּ עַל־רֹאשָׁהּ וַתֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְזָעָקָה׃ 20וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אַבְשָׁלוֹם אָחִיהָ
הֲאָמְנוֹן אָחִיךְ הָיָה עִמָּךְ וְעַתָּה אֲחוֹתִי הַחֲרִישִׁי אָחֹתֵךְ הוּא אַל־תָּשִׁיתִי אֶת־לִבֵּךְ לַדָּבָר הַזֶּה וַתֵּשֶׁב תָּמָר וְשֹׁמֵמָה
בֵּית אַבְשָׁלוֹם אָחִיהָ׃ 21וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד שָׁמַע אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּחַר לוֹ מְאֹד׃ 22וְלֹא־דִבֶּר אַבְשָׁלוֹם עִם־אַמְנוֹן
לְמֵרָע וְעַד־טֹוב כִּי־שָׂנֵא אַבְשָׁלוֹם אֶת־אַמְנוֹן עַל־דְּבַר אֲשֶׁר עִנָּה אֶת תָּמָר אֲחֹתוֹ׃ פ
23וַיְהִי לִשְׁנָתַיִם יָמִים וַיִּהְיוּ גֹּזְזִים לְאַבְשָׁלוֹם בְּבַעַל חָצוֹר אֲשֶׁר עִם־אֶפְרָיִם וַיִּקְרָא אַבְשָׁלוֹם לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃ 24וַיָּבֹא
אַבְשָׁלוֹם אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא גֹּזְזִים לְעַבְדֶּךָ יֵלֶךְ־נָא הַמֶּלֶךְ וַעֲבָדָיו עִם־עַבְדֶּךָ׃ 25וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־אַבְשָׁלוֹם
אַל־בְּנִי אַל־נָא נֵלֵךְ כֻּלָּנוּ וְלֹא נִכְבַּד עָלֶיךָ וַיִּפְרָץ־בּוֹ וְלֹא־אָבָה לָלֶכֶת וַיְבָרְכֵהוּ׃ 26וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם וְלֹא יֵלֵךְ־נָא אִתָּנוּ
אַמְנוֹן אָחִי וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָמָּה יֵלֵךְ עִמָּךְ׃ 27וַיִּפְרָץ־בּוֹ אַבְשָׁלוֹם וַיְשַׁלַּח אִתּוֹ אֶת־אַמְנוֹן וְאֵת כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃ ס
28וַיְצַו אַבְשָׁלוֹם אֶת־נְעָרָיו לֵאמֹר רְאוּ נָא כְּטוֹב לֵב־אַמְנוֹן בַּיַּיִן וְאָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם הַכּוּ אֶת־אַמְנוֹן וַהֲמִתֶּם אֹתוֹ
אַל־תִּירָאוּ הֲלוֹא כִי אָנֹכִי צִוִּיתִי אֶתְכֶם חִזְקוּ וִהְיוּ לִבְנֵי־חָיִל׃ 29וַיַּעֲשׂוּ נַעֲרֵי אַבְשָׁלוֹם לְאַמְנוֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה אַבְשָׁלוֹם
וַיָּקֻמוּ | כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּרְכְּבוּ אִישׁ עַל־פִּרְדּוֹ וַיָּנֻסוּ׃ 30וַיְהִי הֵמָּה בַדֶּרֶךְ וְהַשְּׁמֻעָה בָּאָה אֶל־דָּוִד לֵאמֹר הִכָּה
אַבְשָׁלוֹם אֶת־כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְלֹא־נוֹתַר מֵהֶם אֶחָד׃ ס
31וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וַיִּשְׁכַּב אָרְצָה וְכָל־עֲבָדָיו נִצָּבִים קְרֵעֵי בְגָדִים׃ ס
32וַיַּעַן יוֹנָדָב | בֶּן־שִׁמְעָה אֲחִי־דָוִד וַיֹּאמֶר אַל־יֹאמֶר אֲדֹנִי אֶת כָּל־הַנְּעָרִים בְּנֵי־הַמֶּלֶךְ הֵמִיתוּ כִּי־אַמְנוֹן לְבַדּוֹ מֵת
כִּי־עַל־פִּי אַבְשָׁלוֹם הָיְתָה שׂוּמָה מִיּוֹם עַנּוֹתוֹ אֶת תָּמָר אֲחֹתוֹ׃ 33וְעַתָּה אַל־יָשֵׂם אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶל־לִבּוֹ דָּבָר לֵאמֹר
כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ מֵתוּ כִּי־אִם־אַמְנוֹן לְבַדּוֹ מֵת׃ פ
34וּבְרַח אַבְשָׁלוֹם וַיִּשָּׂא הַנַּעַר הַצֹּפֶה אֶת־עֵינָו וַיַּרְא וְהִנֵּה עַם־רַב הֹלְכִים מִדֶּרֶךְ אַחֲרָיו מִצַּד הָהָר׃ 35וַיֹּאמֶר יוֹנָדָב
אֶל־הַמֶּלֶךְ הִנֵּה בְנֵי־הַמֶּלֶךְ בָּאוּ כִּדְבַר עַבְדְּךָ כֵּן הָיָה׃ 36וַיְהִי | כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר וְהִנֵּה בְנֵי־הַמֶּלֶךְ בָּאוּ וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיִּבְכּוּ וְגַם־הַמֶּלֶךְ וְכָל־עֲבָדָיו בָּכֹה בָּכוּ גְּדוֹל מְאֹד׃ 37וַאֲבְשָׁלוֹם בָּרַח וַיֵּלֶךְ אֶל־תַּלְמַי בֶּן־עַמִּיחוּר מֶלֶךְ גְּשׁוּר וַיִּתְאַבֵּל
עַל־בְּנוֹ כָּל־הַיָּמִים׃ 38וַאֲבְשָׁלוֹם בָּרַח וַיֵּלֶךְ גְּשׁוּר וַיְהִי־שָׁם שָׁלֹשׁ שָׁנִים׃ 39וַתִּכַל דָּוִד הַמֶּלֶךְ לָצֵאת אֶל־אַבְשָׁלוֹם
כִּי־נִחַם עַל־אַמְנוֹן כִּי־מֵת׃ ס

14

[1] Yowabu mwene Seruya amanya oku mwâmi arhacigwêrhi karhinda kuli Absalomu. [2] Na ntyo Yowabu arh.uma mpu bacilonza omukazi oyengehusire e Tekowa. Abwîra Oyo mukazi, erhi: «Nkuhûmyire, ocijire nka muntu oli omu mishîbo, oyambale emishangi y'emishîbo, orhacishigaga mavurha, oyôrhe nka mukazi okôla oli omu mishîbo kurhenga nsiku zirhali nyi. [3] Ojè emunda mwâmi ali omubwîre ntya na ntya... » Yowabu amurhwesa ebinwa aj'iderha byôshi.

[4] Olya mukazi w'e Tekowa erhi ahika emunda mwâmi ali, ayunamiriza ahisa ak'amalanga oku idaho, aderha, erhi: «Mwâmi ontabale nâni Yâgirwa!» [5] Mwâmi amudôsa, erhi: «Kurhi byabîre?» Nyamukazi ashuza, erhi: «Waliha! Ndi mukana. Ibanie afire, [6] na niono naligwêrhe bâna babirhi: abo bâna bombi lusiku luguma balwira omu bulambo babula cafunga, lero muguma ashurha owâbo bwenêne anamuyîrha. [7] Aho omulala gwôshi gwantulikakwo amatumu, muhanyi; bôshi mpu: «Orhuhè oyomunizi: Nîrhu rhwamuniga, rhucihôlere mulumuna wâge ayirhaga na ntyo omwîmo gurhacibeho.» Bôhe balonza okuhi-rigisa ntyo akamole kali kacinsigalire[o] n'izîno ly'iburha ly'ibanie liherêrekere lwôshi hano igulu.» [8] Mwâmi abwîra olya mukazi, erhi: «Shubira emwâwe, niene namanya kurhi nakujira.» [9] Olya mukazi w'e Tekowa ashub'ibwîra mwa-mi, erhi: «Muhanyi wâni, obwo bubî bumberekwo niene n'omulala gwâni. Mwâmi abere n'oburhegesi bwâge burhalikwo izâbyo». [10] Mwâmi ashubirira, erhi: «Onderhere oyo wakudwirhekwo akadugundu, arhakacishubirira.» [11] Nyamukazi anaciderha, erhi: «Muhanyi wâni, ondaganye oku izîno lya Nyamuzinda wâwe oku olya mwihôzi arhacicihôlera omukò gwa mugala wâni mpu anyirhire omwâna osigire. Oku izîno]ya Nyamuzinda ozîne, nkulaganyize oku ntà luviri ciru n'oluguma lwarhenga oku irhwe lya mugala wâwe.»

[12] Nyamukazi ashubirira erhi: «Muhanyi onyêmêre nshub'iderha cinwa ciguma» Mwâmi naye, erhi: «Derhaga!» [13] Olya mukazi, erhi: «Cici carhumaga wajirira olubaga ntyo? Erhi oderha nk'oku ojizire buno buno, wêne waciyazi-ze, bulya orhalonzagya okugalula Absalomu mpu arhenge emunda ayâkîre. [14] Ntâye orhakafà, omuntu kwo ayôrha nka kula babulagira amîshi oku idaho barhanacigarhôle. Nyamuzinda arhazûsa owafire: Yâgirwa oyêmêrere oyomukagwa Absalomu arhenge eyo munda abâ, agaluke hano mwâwe.»

---

[o] **14.7** : Bôhe balonza okuherêrekeza omuguma ocinsigalire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 «Akaba nyîshire bunôla nd'ibwîra mwâmi nnahamwîrhu ebyôla binwa; kunali kubà bulya olubaga lwageziremwo omusisi. Mwambalikazi wâwe anaciderha erhi: Nkola najibwîra nnakuno okula nkaba hali amango ankajira oku mwambalikazi wâge amubwîra. 16 Neci nnakuno ayumve okwôla, lyo alikuza mwambalikazi wâge omu maboko g'abantu balonza okurhukula nie na mugala wâni omu kashambala k'abâna ba Nyamuzinda[p]. 17 Mwambalikazi wâwe anaciderha, erhi: «Akanwa ka nnakuno kanderhere nâni mâshi omurhûla bulya Yâgirwa, mwâmi kw'ali nka malahika wa Lungwe: oyumva aminja n'amabî[q]. Nyamubâho Nyamuzinda wâwe abè haguma nâwe.»

18 Nnakuno erhi akola ashuza nyamukazi anacimubwîra, erhi: «Omanye orhafulikaga akantu muli ebi nakudôsa. Nyamukazi anacishuza, erhi: «Nnakuno oderhage yâgirwa.» 19 Nnakuno anacidôsa, erhi: «Ka okuboko kwa Yowabu arhali kwo kumudwîrhe mw'ebira byôshi?» Nyamukazi anacishuza nnakuno, erhi: «Liganze iroho lyâwe, yâgirwa mwâmi nnawîrhu, ntâko omuntu ankaderha mpu agera eburhambi ebwa kulyo nîsi erhi ebwa kulembe, muli ebi nnawîrhu mwâmi adesire. Neci mwambali wâwe Yowabu wantegekaga okwôla, ye wabwîraga mwambalikazi wâwe ebyôla binwa. 20 Neci nnakuno agwêrhe oburhondekezi buli nka obwa malahika wa Nyakasane omu kumanya ebigera hano igulu lyôshi.»

21 Nnakuno anacibwîra Yowabu, erhi: «Okwôla kuhwerage ahôla. Kanyagya ogend'igalula oyôla mwâna Absalomu.» 22 Yowabu afukama, ayunama, ayunamiriza ak'amalanga kahika okw'idaho, avuga mwâmi omunkwa, anaciderha, erhi: «Mwambali wâwe akôlaga amanyire oku kurhona arhona emwâge yâgirwa Nnawîrhu, bulya nnakuno amajira oku mwambali wâge amubwizire.»

23 Yowabu alukula aja e Geshuri, anaciyisha adwîrhe Absalomu aha Yeruzalemu. 24 Nnakuno anaciderha, erhi: «Akanye aje emwâge, arhalôlaga oku busù bwâni.» Absalomu anacija emwâge arharhinyukaga okujà emalanga ga mwâmi.

Biguma biguma biyêrekîre Absalomu

25 Omu Israheli mwoshi murhabonekaga omuntu wali w'iranga aka Absalomu, ntà wundi walijire irenge akage; kurhenga oku inò linene, kuhika aha ntondo y'irhwe ntà hy'ishembo hya mubagakwo ciru n'ehisungunu. 26 Aka-zag'imomwa irhe aha buzinda bw'omwâka, erhi emvîri zabaga zamamuzidohera, erhi abaga amamomwa banagend'igera obuzirho bw'ezôla mvîri: Zakaba za buzirho bwa sikeli[r] magana abirhi bw'oku minzani ya mwâmi. 27 Absalomu abusire bâna basharhu: barhabana babirhi na munyere muguma. Izîno lya nyamunyere ye wali Tamari.

---

[p] **14.16** : Akashambala k'Abâna ba Nnâmahanga kuli kuderha olubaga lwa Nnâmahanga.
[q] **14.17** : Oyumva amìnja n'amabî kuli kuderha oyishi aminja n'amabî.
[r] **14.26** 14,26: Sìkeli: Iugero lwa buzirho bwa grama ndarhu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abaga mukazi w'iranga linjà bwenêne.

Daudi ashub'iyumvanya na Absalomu

[28] Absalomu ayûsa myâka ibirhi yôshi buzira okubona obusù bwa mwâmi. [29] Absalomu arhumiza emunda Yowabu ali mpu ayishe amurhume oku bwâmi. Ci arhalonzagya kuyisha emunda ali. [30] Anacibwîra abambali, erhi: «Ka murhabwini oku ishwa lyâge eri liri oku lubibi lwâni, linayeziremwo engano: mukanyagye mulidulike muliro.» [31] Yowabu akanya agend'iyagulira Absalomu aha mwâge anacimubwîra, erhi: [32] Bici byarhumaga bambali bâwe badulika ishwa lyâni muliro? Absalomu anacishuza Yowabu, erhi: «Lôla oku narhumire entumwa emwâwe nti oyîshe onjire nâni oku bwâmi, ogend'indokeza: Nti bici bantengezagya e Geshuri? Nciberaga yo ko kwali kukulu emwâni. Ci bunôla nkolaga nonzize nâni mbonane na mwâmi n'akahà hali bubî ngwêrhe, anyirhage erhi kwo.» [33] Yowabu akanya aja emunda mwâmi ali. Anacimurhondêreza birya binwa. Nnakuno arhuma abagend'ihamagala Absalomu, naye ayisha oku bwâmi n'erhi ahika embere zâge afukama. Ayunama ayunamiriza, akamalanga kahwera oku idaho embere za mwâmi. Lero mwâmi ahôbera Absalomu.

2 Samuel BHS 14

1 וַיֵּ֣דַע יוֹאָ֗ב בֶּן־צְרוּיָה֙ כִּי־לֵ֣ב הַמֶּ֔לֶךְ עַל־אַבְשָׁל֖וֹם׃ 2 וַיִּשְׁלַ֤ח יוֹאָב֙ תְּקוֹעָ֔ה וַיִּקַּ֥ח מִשָּׁ֖ם אִשָּׁ֣ה חֲכָמָ֑ה וַיֹּ֣אמֶר אֵלֶ֗יהָ
הִתְאַבְּלִי־נָ֤א וְלִבְשִׁי־נָא֙ בִּגְדֵי־אֵ֔בֶל וְאַל־תָּסֹ֥וכִי שֶׁ֖מֶן וְהָיִ֣ית כְּאִשָּׁ֣ה זֶ֔ה יָמִ֥ים רַבִּ֖ים מִתְאַבֶּ֥לֶת עַל־מֵֽת׃ 3 וּבָאת֙
אֶל־הַמֶּ֔לֶךְ וְדִבַּרְתְּ֥ אֵלָ֖יו כַּדָּבָ֣ר הַזֶּ֑ה וַיָּ֥שֶׂם יוֹאָ֖ב אֶת־הַדְּבָרִ֥ים בְּפִֽיהָ׃ 4 וַתֹּ֣אמֶר הָאִשָּׁ֣ה הַתְּקוֹעִ֗ית אֶל־הַמֶּ֙לֶךְ֙ וַתִּפֹּ֣ל
עַל־אַפֶּ֔יהָ אַ֥רְצָה וַתִּשְׁתָּ֖חוּ וַתֹּ֣אמֶר הוֹשִׁ֑יעָה הַמֶּֽלֶךְ׃ ס
5 וַיֹּ֣אמֶר־לָ֔הּ הַמֶּ֖לֶךְ מַה־לָּ֑ךְ וַתֹּ֣אמֶר אֲבָ֗ל אִשָּׁה־אַלְמָנָה֙ אָנִ֔י וַיָּ֖מָת אִישִֽׁי׃ 6 וּלְשִׁפְחָתְךָ֙ שְׁנֵ֣י בָנִ֔ים וַיִּנָּצ֥וּ שְׁנֵיהֶ֖ם בַּשָּׂדֶ֑ה
וְאֵ֣ין מַצִּ֣יל בֵּינֵיהֶ֗ם וַיַּכֵּ֤הוּ הָאֶחָד֙ אֶת־הָאֶ֣חָד וַיְמִתֵ֔הוּ׃ 7 וְהִנֵּ֣ה כָל־הַמִּשְׁפָּחָ֗ה עַל־שִׁפְחָתֶךָ֙ וַיֹּ֣אמְרוּ֔ תְּנִי֙ |
אֶת־מַכֵּ֣ה אָחִ֔יו וּנְמִתֵ֖הוּ בְּנֶ֣פֶשׁ אָחִ֑יו אֲשֶׁר֙ הָרָ֣ג וְנַשְׁמִ֔ידָה גַּ֖ם אֶת־הַיּוֹרֵ֑שׁ וְכִבּוּ֙ אֶת־גַּחַלְתִּ֣י אֲשֶׁר־נִשְׁאָ֔רָה לְבִלְתִּ֤י
שִׂוֹם־לְאִישִׁי֙ שֵׁ֣ם וּשְׁאֵרִ֔ית עַל־פְּנֵ֖י הָאֲדָמָֽה׃ פ
8 וַיֹּ֤אמֶר הַמֶּלֶךְ֙ אֶל־הָאִשָּׁ֔ה לְכִ֖י לְבֵיתֵ֑ךְ וַאֲנִ֥י אֲצַוֶּ֖ה עָלָֽיִךְ׃ 9 וַתֹּ֣אמֶר הָאִשָּׁ֣ה הַתְּקוֹעִ֗ית אֶל־הַמֶּ֙לֶךְ֙ עָלַ֣י אֲדֹנִ֔י הַמֶּ֖לֶךְ
הֶעָוֹ֑ן וְעַל־בֵּ֣ית אָבִ֔י וְהַמֶּ֖לֶךְ וְכִסְאֹ֥ו נָקִֽי׃ ס
10 וַיֹּ֣אמֶר הַמֶּ֔לֶךְ הַמְדַבֵּ֥ר אֵלַ֖יִךְ וְהֵבֵאתָ֣ו אֵלַ֑י וְלֹא־יֹסִ֥יף עֹ֖וד לָגַ֥עַת בָּֽךְ׃ 11 וַתֹּ֣אמֶר֮ יִזְכָּר־נָ֣א הַמֶּלֶךְ֒ אֶת־יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֗יךָ
מֵהַרְבַּ֤ית גֹּאֵל֙ הַדָּ֔ם לְשַׁחֵ֖ת וְלֹ֣א יַשְׁמִ֑ידוּ אֶת־בְּנִ֣י וַיֹּ֔אמֶר חַי־יְהוָ֕ה אִם־יִפֹּ֥ל מִשַּׂעֲרַ֖ת בִּנֵּ֥ךְ אָ֑רְצָה׃ 12 וַתֹּ֣אמֶר הָאִשָּׁ֗ה
תְּדַבֶּר־נָ֤א שִׁפְחָתְךָ֙ אֶל־אֲדֹנִ֣י הַמֶּ֔לֶךְ דָּבָ֖ר וַיֹּ֣אמֶר דַּבֵּֽרִי׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13 וַתֹּאמֶר֙ הָאִשָּׁ֔ה וְלָמָ֥ה חָשַׁ֖בְתָּה כָּזֹ֑את עַל־עַ֗ם אֱלֹהִים֙ וּמִדַּבֵּ֣ר הַמֶּ֔לֶךְ הַדָּבָ֥ר הַזֶּ֖ה כְּאָשֵׁ֑ם לְבִלְתִּ֥י הָשִׁ֛יב הַמֶּ֖לֶךְ
אֶת־נִדְחֽוֹ׃ 14 כִּי־מ֣וֹת נָמ֔וּת וְכַמַּ֥יִם הַנִּגָּרִ֖ים אַ֣רְצָה אֲשֶׁ֑ר לֹ֥א יֵאָסְפ֖וּ וְלֹא־יִשָּׂ֣א אֱלֹהִ֔ים נָ֖פֶשׁ וְחָשַׁ֣ב מַחֲשָׁבֹ֑ות לְבִלְתִּ֥י
יִדַּ֖ח מִמֶּ֥נּוּ נִדָּֽח׃ 15 וְעַתָּ֗ה אֲשֶׁר־בָּ֤אתִי לְדַבֵּר֙ אֶל־הַמֶּ֣לֶךְ אֲדֹנִ֔י אֶת־הַדָּבָ֖ר הַזֶּ֑ה כִּ֣י יְרָאֻ֔נִי הָעָ֖ם וַתֹּ֣אמֶר שִׁפְחָתְךָ֗
אֲדַבְּרָה־נָּ֙א֙ אֶל־הַמֶּ֣לֶךְ אוּלַ֔י יַעֲשֶׂ֖ה הַמֶּ֣לֶךְ אֶת־דְּבַ֣ר אֲמָתֹֽו׃ 16 כִּ֣י יִשְׁמַ֣ע הַמֶּ֔לֶךְ לְהַצִּ֖יל אֶת־אֲמָתֹ֑ו מִכַּף֙ הָאִ֣ישׁ
לְהַשְׁמִ֤יד אֹתִי֙ וְאֶת־בְּנִ֔י יַ֖חַד מִנַּחֲלַ֥ת אֱלֹהִֽים׃ 17 וַתֹּ֣אמֶר שִׁפְחָתְךָ֗ יְהִי־נָ֙א֙ דְּבַר־אֲדֹנִ֣י הַמֶּ֔לֶךְ לְמְנוּחָ֑ה כִּ֣י | כְּמַלְאַךְ
הָאֱלֹהִ֗ים כֵּ֚ן אֲדֹנִ֣י הַמֶּ֔לֶךְ לִשְׁמֹ֖עַ הַטֹּ֣וב וְהָרָ֑ע וַיהוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ יְהִי עִמָּֽךְ׃ פ
18 וַיַּ֥עַן הַמֶּ֖לֶךְ וַיֹּ֣אמֶר אֶל־הָאִשָּׁ֑ה אַל־נָ֣א תְכַחֲדִ֗י מִמֶּ֙נִּי֙ דָּבָ֔ר אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י שֹׁאֵ֣ל אֹתָ֑ךְ וַתֹּ֣אמֶר הָאִשָּׁ֗ה יְדַבֶּר־נָ֙א֙ אֲדֹנִ֣י
הַמֶּֽלֶךְ׃ 19 וַיֹּ֣אמֶר הַמֶּ֔לֶךְ הֲיַ֥ד יוֹאָ֛ב אִתֵּ֖ךְ בְּכָל־זֹ֑את וַתַּ֣עַן הָאִשָּׁ֗ה וַתֹּ֙אמֶר֙ חֵי־נַפְשְׁךָ֣ אֲדֹנִ֔י הַמֶּ֖לֶךְ אִם־אָ֑שׂ | לְהֵימִ֣ין
וּלְהַשְׂמִ֔יל מִכֹּ֕ל אֲשֶׁר־דִּבֶּ֖ר אֲדֹנִ֣י הַמֶּ֑לֶךְ כִּֽי־עַבְדְּךָ֤ יוֹאָב֙ הֽוּא־צִוָּ֔נִי וְה֣וּא שָׂ֔ם בְּפִ֖י שִׁפְחָתֶֽךָ׃ אֵ֚ת כָּל־הַדְּבָרִ֔ים
הָאֵ֖לֶּה׃ 20 לְסַבֵּ֞ב אֶת־פְּנֵ֣י הַדָּבָ֗ר עָשָׂ֤ה עַבְדְּךָ֙ יוֹאָ֔ב אֶת־הַדָּבָ֖ר הַזֶּ֑ה וַאדֹנִ֣י חָכָ֗ם כְּחָכְמַ֤ת מַלְאַךְ֙ הָאֱלֹהִ֔ים
לָדַ֖עַת אֶת־כָּל־אֲשֶׁ֥ר בָּאָֽרֶץ׃ ס
21 וַיֹּ֣אמֶר הַמֶּ֔לֶךְ אֶל־יוֹאָ֖ב הִנֵּה־נָ֣א עָשִׂ֔יתִי אֶת־הַדָּבָ֥ר הַזֶּ֖ה וְלֵ֣ךְ הָשֵׁ֑ב אֶת־הַנַּ֖עַר אֶת־אַבְשָׁלֹֽום׃ 22 וַיִּפֹּ֤ל יוֹאָב֙ אֶל־פָּנָ֔יו
אָ֖רְצָה וַיִּשְׁתַּ֣חוּ וַיְבָ֑רֶךְ אֶת־הַמֶּ֣לֶךְ וַיֹּ֣אמֶר יוֹאָ֗ב הַיֹּ֤ום יָדַע֙ עַבְדְּךָ֔ כִּי־מָצָ֥אתִי חֵ֖ן בְּעֵינֶ֑יךָ אֲדֹנִ֣י הַמֶּ֔לֶךְ אֲשֶׁר־עָשָׂ֥ה הַמֶּ֖לֶךְ
אֶת־דְּבַ֥ר עַבְדֹּֽו׃ 23 וַיָּ֤קָם יוֹאָב֙ וַיֵּ֣לֶךְ גְּשׁ֔וּרָה וַיָּבֵ֥א אֶת־אַבְשָׁלֹ֖ום יְרוּשָׁלִָֽם׃ פ
24 וַיֹּ֣אמֶר הַמֶּ֔לֶךְ יָסֹ֖ב אֶל־בֵּיתֹ֑ו וּפָנַ֥י לֹ֛א יִרְאֶ֖ה וַיָּ֣סָב אַבְשָׁלֹ֗ום אֶל־בֵּיתֹו֙ וּפְנֵ֣י הַמֶּ֔לֶךְ לֹ֥א רָאָֽה׃ ס
25 וּכְאַבְשָׁלֹ֗ום לֹא־הָיָ֤ה אִישׁ־יָפֶה֙ בְּכָל־יִשְׂרָאֵ֔ל לְהַלֵּ֖ל מְאֹ֑ד מִכַּ֥ף רַגְלֹ֛ו וְעַ֥ד קָדְקֳדֹ֖ו לֹא־הָיָ֥ה בֹֽו מֹום׃ 26 וּבְגַלְחֹ֣ו
אֶת־רֹאשֹׁ֗ו וְהָיָה֙ מִקֵּ֣ץ יָמִ֔ים | לְיָמִ֥ים אֲשֶׁר֙ יְגַלַּ֣ח כִּי־כָבֵ֣ד עָלָ֔יו וְגִלְּחֹ֖ו וְשָׁקַ֣ל אֶת־שְׂעַ֣ר רֹאשֹׁ֑ו מָאתַ֥יִם שְׁקָלִ֖ים בְּאֶ֥בֶן
הַמֶּֽלֶךְ׃ 27 וַיִּוָּלְד֤וּ לְאַבְשָׁלֹום֙ שְׁלֹושָׁ֣ה בָנִ֔ים וּבַ֥ת אַחַ֖ת וּשְׁמָ֣הּ תָּמָ֑ר הִ֥יא הָיְתָ֖ה אִשָּׁ֥ה יְפַת־מַרְאֶֽה׃ פ
28 וַיֵּ֥שֶׁב אַבְשָׁלֹ֛ום בִּירוּשָׁלִַ֖ם שְׁנָתַ֣יִם יָמִ֑ים וּפְנֵ֥י הַמֶּ֖לֶךְ לֹ֥א רָאָֽה׃ 29 וַיִּשְׁלַ֤ח אַבְשָׁלֹום֙ אֶל־יוֹאָ֔ב לִשְׁלָחֹ֖ אֹתֹ֣ו אֶל־הַמֶּ֑לֶךְ
וְלֹ֥א אָבָ֖ה לָבֹ֣וא אֵלָ֑יו וַיִּשְׁלַ֥ח עֹ֛וד שֵׁנִ֖ית וְלֹ֥א אָבָ֖ה לָבֹֽוא׃ 30 וַיֹּ֣אמֶר אֶל־עַבָדָ֗יו רְא֤וּ חֶלְקַת֙ יוֹאָ֔ב אֶל־יָדִ֖י וְלֹ֣ו שָׁ֑ם
שְׂעֹרִ֕ים לְכ֥וּ וְהַצִּתֻ֖יהָ בָּאֵ֑שׁ וַיַּצְּת֤וּ עַבְדֵי֙ אַבְשָׁלֹ֔ום אֶת־הַחֶלְקָ֖ה בָּאֵֽשׁ׃ פ
31 וַיָּ֤קָם יוֹאָב֙ וַיָּבֹ֣א אֶל־אַבְשָׁלֹ֔ום הַבַּ֖יְתָה וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֑יו לָמָ֣ה הִצִּ֔יתוּ עֲבָדֶ֖יךָ אֶת־הַחֶלְקָ֥ה אֲשֶׁר־לִ֖י בָּאֵֽשׁ׃ 32 וַיֹּ֤אמֶר
אַבְשָׁלֹום֙ אֶל־יוֹאָ֔ב הִנֵּ֣ה שָׁלַ֔חְתִּי אֵלֶ֖יךָ | לֵאמֹ֑ר בֹּ֣א הֵ֔נָּה וְאֶשְׁלְחָ֥ה אֹתְךָ֖ אֶל־הַמֶּ֣לֶךְ לֵאמֹ֔ר לָמָ֥ה בָּ֖אתִי מִגְּשׁ֣וּר טֹ֑וב
לִ֛י עֹ֥ד אֲנִי־שָׁ֖ם וְעַתָּ֥ה אֶרְאֶ֖ה פְּנֵ֣י הַמֶּ֑לֶךְ וְאִם־יֶשׁ־בִּ֥י עָוֹ֖ן וְהֲמִתָֽנִי׃ 33 וַיָּבֹ֥א יוֹאָ֖ב אֶל־הַמֶּ֑לֶךְ וַיַּגֶּד־לֹ֔ו וַיִּקְרָ֣א
אֶל־אַבְשָׁלֹ֔ום וַיָּבֹ֥א אֶל־הַמֶּ֖לֶךְ וַיִּשְׁתַּ֣חוּ לֹ֑ו עַל־אַפָּ֗יו אַ֚רְצָה לִפְנֵ֣י הַמֶּ֔לֶךְ וַיִּשַּׁ֥ק הַמֶּ֖לֶךְ לְאַבְשָׁלֹֽום׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Oku Absalomu alonzagya okucîjira mwâmi

[1] Buzinda bwa nyuma Absalomu agula ngâlè nguma n'ebiterusi n'abantu makumi arhânu bamushiga. [2] Sêzi sêzi Absalomu, akâg'izûka aj'iyimanga hôfi h'olugo. N'erhi hankabîre omuntu oyishire alamukire mpu ahêka oluhanja lwâge oku bwâmi, Absalomu anamuhamagala amudose erhi: «Oli wa luhi?» Olya mulume anaushuza erhi: «Mwambali wâwe ali w'omu bûko bwa bene Israheli». [3] Okubundi Absalomu anamubwîra, erhi: «Lôla oku olubanja lwâwe luli Iwinja na ntâco cankarhuma orhaluyâza, cikwônene ntâye wankahash'ikuyumva emunda mwami ali. [4] Kandi Absalomu anayûshûla, erhi: «Ndi wankanjira mutwî w'emmanja muno Israheli wâni, ngasi yeshi wankananyi-shira mpu mmutwîre olubanja nanamutwîralwo n'obushinganyanya»[s]. [5] N'erhi omuntu ankayegire mpu amuyunamira, anaLambûla okuboko, amugwarhe anamuhôbere. [6] Absalomu akâg'ijira ntyo ngasi bôshi banakazâg'iyisha mpu bajè oku bwâmi babatwîre olubanja. Ntyôla asimisa mirhima ya bantu banji muli bene Israheli.

Absalomu aja e Hebroni

[7] Erhi kugera myâka makumi ani Absalomu anacibwîra mwâmi, erhi: «Waliha nsengîre akaba kwankahashikana oyêmêre njè e Hebroni ngend'iyukiriza eciragâne nahanaga emwa Nyamubâho. [8] Bulya amango nali e Geshuri omu Arami, mwambali wâwe ali ahanyire eciragâne aderha, erhi: Nyamubâho erhi ankananshubiza e Yeruzalemu, nanagend'ikolera Nyamubâho aha Hebroni.» [9] Mwâmi amubwîra, erhi: «Genda n'omurhûla». Naye ayimuka alikula aja e Hebroni.

[10] Absalomu arhuma entumwa omu mashanja gôshi ga bene Israheli mpu aj'ibwîra abantu mpu: «Mangomukayumva omushekera gwabuhwa munakaderha mpu Absalomu amayîma mwâmi aha Hebroni». [11] Bantu magana abirhi b'e Yeruzalemu bali balusize Absalomu bali bantu balalike konene ci barhali bacikebirwe cici kuli ogôla muhigo gwa Absalomu. [12] Erhi babà bakola badwi-rle barherekêra, Absalomu alika entumwa yâge ej'ihamagala Ahitofeli, Munyagiloni wayûbakaga omu cishagala câge ca Gilo, abaga muhanûzi mukulu wa Daudi. Ntyôla obugoma bwaja bwakula bwenêne n'olubaga lwakazâg'ishiga Absalomu lwàjà lwayushuka bwenêne.

Daudi ayaka Absalomu

[13] Banaciyisha balibwîra mwami Daudi, mpu: «Omurhima gwa bene [13] sraheli gukôla guyêrekîre emunda Absalomu ali[t]». [14] Daudi abwîra ngasi bambali banali bôshi naye aha Yeruzalemu erhi: «Kanyi rhuyake, bulya ntâko rhufume Absalomu. Kanyi duba rhugende bulya erhi ankaba yerhang'irhugwârha mwanabona arhuhenyere amabî kandi obone ecihugo côshi

---

[s] **15.4** : Kwo kuderha ndi wankanjira mwâmi omu Israheli bulya mwâmi ye wanali mutwî w'emmanja omu cihugo.
[t] **15.13** : Bene Israheli bàshizire Absalomu, barhacikudesiri mwâmi wâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amacigeza oku boji bw'engôrho.» [15] Ahôla abarhumisi ba mwâmi banacimubwîra, mpu: «Emunda wankaja erhi yo nîrhu rhunajire, rhuli bambali bâwe». [16] Mwâmi alikola, agenda bôshi n'omulala gwâge, bajàbagenda n'amagulu, anacisiga bakazi ikumi ba biherula mpu balange enyumpa yâge. [17] Nnakuno alikûla bôshi n'engabo yâge, agenda n'amagulu aj'iyimanga enyuma ly'enyumpa ya buzindazinda. [18] Abambali bôshi bagenda naye, bamujà cburhambi n'obundi, bali-gi Abakereti bôshi, Abapeleti bôshi, ltaya n'Aba-Gititi, bôshi bahika bantu magana gali ndarhu, abôla bo bayishaga bali bôshi na mwâmi kurhenga e Gali bayisha bamushokolîre. [19] Nnakuno anacibwîra Itaya Munyagititi muguma, erhi: «Nâwe bici birhumire orhushimba? Oleke oyôrhe mweshi n'oyôla mwâmi bulya wêhe ociberire cigolo na kandi kulibirha bakulibisirekwo kurhenga emwinyu. [20] Njo waciyishaga, gurhigi ene rhukôla rhwaja rhwazungula eyi n'eyi rhweshi? Galuki mushubire eka mweshi na bene winyu. Omugisho n'obushinganyanyabya Nyamubâho bimuyandagalirekwo.» [21] ltaya anacishuza mwâmi amubwîra, erhi: «Aganze Nyamubfiho, aganze na mwâmi aha Nnawîrhu akanajà erhi ho nâni nandi, akaba oku bucire erhi lufu, aha ho mwambali wâwe naye anabà.» [22] Daudi anacibwîra ltaya, erhi: «Kanyagya eyikire». Itaya Munyagititi anaciyikira kuguma n'abantu bâge bôshi n'abâna bali bôshi naye. [23] Ecihugo calaka calakula erhi ago mwandu gw'abantu guyikira. Nnakuno ayikira omugezi gwa Kedroni n'abantu bashimba enjira eri ebw'irûngu.

Omucîmba gw'Amalaganyo ga Lungwe

[24] Ayisha naye Sadoki haguma n'Abaleviti bali babarhwîre Omucîmba gw'Amalaganyo ga Lungwe, barhûla Omucîmba gwa Nyamubâho hôfi na Abiyatari kuhika olubaga nalo lwahîruka kurhenga omu lugo. [25] Mwâmi abwîra Sadoki erhi: «Shubiza emucîmba gw'amalaganyo omu lugo. Nka Nyamuzinda antonyize anacingalula ananyêreke endâro yâge. [21] Ci erhi akaderha erhi: Ntacikuliko, niono anjiriragc oku analonzire.» [27] Mwâmi ashub'ibwîra omudâhwa Sadoki, erhi: «Yaga, we na Abiyatari, shubiri omu luge n'omurhûla, mweshi na mugala wâwe Ahimasi na Yehonatani mugala wa Abiyatari, mugaluke mweshi na bala bâna bâwe eku banali babirhi. [28] Lôla oku niono nkelanaja nacilalira omu mahukule gali omw'irûngu, kuhika mbene akanwa karhenga emwâwe kwu kambwîra kurhi najira.» [29] Sadoki na Abiyatari banacigalula Omucîmba gw'Amalaganyo e Yeruzalemu, banabêra yo.

Hushayi arhabâza Daudi

[30] Daudi anacisôka ehirhondo hy'e Mizeti erhi anayisha avugumula emirenge n'irhwe libwike n'amagulu garhalimwo nkwerha kuguma n'abantu bali boshi naye nabo bayishaga bagenda n'irhwe libwike banajà bavugumula emirenge. [31] Banaciyisha balibwîra Daudi omwanzi mpu: «Ahitofeli akôla ali bôshi na Absalomu omu bugoma». Daudi aderha erhi: «Mâshi Nyakasane nkusengire nâni Muhanyi, ojire amahano Ahitofeli ankanamuha gabè ga buhalanjisi mâshi».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[32] Erhi Daudi abà amahika oku irhwerhwe ly'ako karhondo, hantu h'okurherekêra Nyamuzinda, Hushayi muntu muguma w'e Ariki anaciyisha n'emyambalo yâge misharhule n'irhwe liyunjwîre katulo. [33] Daudi amubwîra, erhi: «Okayikira nâni, woyo wâbà muzigo kuli nie. [34] Cikwônene, erhi wankagaluka eka okanabwîra Absalomu erhi: «Niono nalinshizire omushi wâwe Yâgirwa, ci kurhenga ene we nkôla nshizire, ohazahaze amahano ga Ahitofeli, n'okula kwânankwânana. [35] K'eyôla munda orhashimâne eri abadâhwa Sadoki na Abiyatari na ngasi ebi wankayumva ebwâmi, wanagend'ibimanyîsa abôla badâhwa Sadoki na Abiyatari. [36] Lôla ciru okubali eyo na bagala bâbo, Ahimasi mugala wa Sadoki na Yehonatani mugala wa Abiyatari. Mujire abâla bâna bakampisakwo nâni emyanzi munayumvîrhe.» [37] Ntyôla kwo Hushayi mwîra wa Daudi ashubiraga omu lugo amango Absalomu ajaga omu Yeruzalemu.

2 Samuel BHS 15

1 וַיְהִי֙ מֵאַחֲרֵ֣י כֵּ֔ן וַיַּ֥עַשׂ ל֖וֹ אַבְשָׁל֑וֹם מֶרְכָּבָ֥ה וְסֻסִ֖ים וַחֲמִשִּׁ֥ים אִ֛ישׁ רָצִ֖ים לְפָנָֽיו׃ 2 וְהִשְׁכִּ֤ים אַבְשָׁלוֹם֙ וְעָמַ֣ד עַל־יַ֣ד
דֶּ֣רֶךְ הַשָּׁ֔עַר וַיְהִ֗י כָּל־הָאִ֛ישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה־לּ֥וֹ רִ֖יב לָב֣וֹא אֶל־הַמֶּ֑לֶךְ לַמִּשְׁפָּ֔ט וַיִּקְרָ֥א אַבְשָׁל֖וֹם אֵלָ֣יו וַיֹּ֑אמֶר אֵ֛י מִזֶּ֥ה עִ֖יר
אַתָּ֑ה וַיֹּ֣אמֶר מֵאַחַ֔ד שִׁבְטֵ֥י־יִשְׂרָאֵ֖ל עַבְדֶּֽךָ׃ 3 וַיֹּ֤אמֶר אֵלָיו֙ אַבְשָׁל֔וֹם רְאֵ֥ה דְבָרֶ֖יךָ טוֹבִ֣ים וּנְכֹחִ֑ים וְשֹׁמֵ֥עַ אֵין־לְךָ֛ מֵאֵ֥ת
הַמֶּ֖לֶךְ׃ 4 וַיֹּ֣אמֶר אַבְשָׁל֗וֹם מִי־יְשִׂמֵ֤נִי שֹׁפֵט֙ בָּאָ֔רֶץ וְעָלַ֥י יָב֖וֹא כָּל־אִ֑ישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה־לּ֥וֹ רִ֛יב וּמִשְׁפָּ֖ט וְהִצְדַּקְתִּ֥יו׃ 5 וְהָיָ֗ה
בִּקְרֶב־אִישׁ֙ לְהִשְׁתַּחֲוֹ֣ת ל֔וֹ וְשָׁלַ֥ח אֶת־יָד֖וֹ וְהֶחֱזִ֣יק ל֑וֹ וְנָשַׁ֖ק לֽוֹ׃ 6 וַיַּ֣עַשׂ אַבְשָׁל֗וֹם כַּדָּבָ֤ר הַזֶּה֙ לְכָל־יִשְׂרָאֵ֔ל אֲשֶׁ֥ר יָבְא֖וּ
לַמִּשְׁפָּ֣ט אֶל־הַמֶּ֑לֶךְ וַיְגַנֵּ֥ב אַבְשָׁל֖וֹם אֶת־לֵ֥ב אַנְשֵׁ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃ פ
7 וַיְהִ֖י מִקֵּ֣ץ אַרְבָּעִ֑ים שָׁנָ֔ה וַיֹּ֣אמֶר אַבְשָׁל֗וֹם אֶל־הַמֶּ֛לֶךְ אֵֽלְכָ֥ה נָּ֖א וַאֲשַׁלֵּ֣ם אֶת־נִדְרִ֑י אֲשֶׁר־נָדַ֥רְתִּי לַיהוָ֖ה
בְּחֶבְר֥וֹן׃ 8 כִּֽי־נֵדֶ֨ר נָדַ֜ר עַבְדְּךָ֗ בְּשִׁבְתִּי֙ בְּגֹ֣שׁוּר בַּֽאֲרָ֔ם לֵאמֹ֗ר אִם־יָשׁ֤וֹב יְשִׁיבֵנִי֙ יְהוָ֔ה יְרוּשָׁלַ֖ם וְעָבַדְתִּ֥י
אֶת־יְהוָֽה׃ 9 וַיֹּ֥אמֶר־ל֖וֹ הַמֶּ֑לֶךְ לֵ֚ךְ בְּשָׁל֔וֹם וַיָּ֖קָם וַיֵּ֥לֶךְ חֶבְרֽוֹנָה׃ פ
10 וּֽיְשִׁלַּ֤ח אַבְשָׁלוֹם֙ מְרַגְּלִ֔ים בְּכָל־שִׁבְטֵ֖י יִשְׂרָאֵ֑ל לֵאמֹ֗ר כִּשְׁמֹעֲכֶם֙ אֶת־קוֹל֙ הַשּׁוֹפָ֔ר וַאֲמַרְתֶּ֕ם מָלַ֥ךְ אַבְשָׁל֖וֹם
בְּחֶבְר֑וֹן׃ 11 וְאֶת־אַבְשָׁלוֹם֙ הָלְכ֣וּ מָאתַ֔יִם אִישׁ֙ מִירוּשָׁלַ֔ם קְרֻאִ֖ים וְהֹלְכִ֣ים לְתֻמָּ֑ם וְלֹ֥א יָדְע֖וּ כָּל־דָּבָֽר׃ 12 וַיִּשְׁלַ֤ח
אַבְשָׁלוֹם֙ אֶת־אֲחִיתֹ֣פֶל הַגִּילֹנִ֔י יוֹעֵ֖ץ דָּוִ֑ד מֵעִירוֹ֙ מִגִּלֹּ֔ה בְּזִבְחֹ֖ו אֶת־הַזְּבָחִ֑ים וַיְהִ֤י הַקֶּ֙שֶׁר֙ אַמִּ֣ץ וְהָעָ֔ם הוֹלֵ֥ךְ וָרַ֖ב
אֶת־אַבְשָׁלֽוֹם׃ 13 וַיָּבֹ֣א הַמַּגִּ֔יד אֶל־דָּוִ֖ד לֵאמֹ֑ר הָיָ֤ה לֵב־אִישׁ֙ יִשְׂרָאֵ֔ל אַחֲרֵ֖י אַבְשָׁלֽוֹם׃ 14 וַיֹּ֣אמֶר דָּוִ֔ד לְכָל־עֲבָדָ֖יו
אֲשֶׁר־אִתּ֑וֹ בִּירוּשָׁלַ֗ם קוּמ֤וּ וְנִבְרָחָה֙ כִּ֣י לֹא־תִהְיֶה־לָּ֣נוּ פְלֵיטָ֔ה מִפְּנֵ֖י אַבְשָׁל֑וֹם מַהֲרוּ֙ לָלֶ֔כֶת פֶּן־יְמַהֵ֣ר וְהִשִּׂגָ֔נוּ וְהִדִּ֥יחַ
עָלֵ֖ינוּ אֶת־הָרָעָ֑ה וְהִכָּ֥ה הָעִ֖יר לְפִי־חָֽרֶב׃ 15 וַיֹּאמְר֤וּ עַבְדֵי־הַמֶּ֙לֶךְ֙ אֶל־הַמֶּ֔לֶךְ כְּכֹ֥ל אֲשֶׁר־יִבְחַ֖ר אֲדֹנֵ֣י הַמֶּ֑לֶךְ הִנֵּ֥ה
עֲבָדֶֽיךָ׃ 16 וַיֵּצֵ֤א הַמֶּ֙לֶךְ֙ וְכָל־בֵּיתֹ֔ו בְּרַגְלָ֑יו וַיַּעֲזֹ֤ב הַמֶּ֙לֶךְ֙ אֵ֣ת עֶ֔שֶׂר נָשִׁ֖ים פִּלַגְשִׁ֑ים לִשְׁמֹ֖ר הַבָּֽיִת׃ 17 וַיֵּצֵ֤א הַמֶּ֙לֶךְ֙
וְכָל־הָעָ֣ם בְּרַגְלָ֔יו וַיַּעַמְד֖וּ בֵּ֥ית הַמֶּרְחָֽק׃ 18 וְכָל־עֲבָדָ֣יו עֹבְרִ֔ים עַל־יָדֹ֖ו וְכָל־הַכְּרֵתִ֑י וְכָל־הַפְּלֵתִ֗י וְכָל־הַגִּתִּ֤ים שֵׁשׁ־מֵאֹות֙
אִ֣ישׁ אֲשֶׁר־בָּ֣אוּ בְרַגְלֹ֔ו מִגַּ֥ת עֹבְרִ֖ים עַל־פְּנֵ֣י הַמֶּ֑לֶךְ׃ 19 וַיֹּ֥אמֶר הַמֶּ֛לֶךְ אֶל־אִתַּ֥י הַגִּתִּ֖י לָמָ֣ה תֵלֵ֣ךְ גַּם־אַתָּ֔ה אִתָּ֖נוּ שׁ֣וּב
וְשֵׁ֔ב עִם־הַמֶּ֖לֶךְ כִּי־נָכְרִ֣י אַתָּ֔ה וְגַם־גָּלֽוּת׃ 20 תְּמ֣וֹל | בֹּאֲךָ֔ וְהַיּ֥וֹם אֲנִֽועֲךָ֖ עִמָּ֑נוּ לָלֶ֣כֶת וַאֲנִ֔י הוֹלֵ֖ךְ עַל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲשֶׁר־אֲנִי הוֹלֵךְ שׁוּב וְהָשֵׁב אֶת־אַחֶיךָ עִמָּךְ חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ 21וַיַּעַן אִתַּי אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה וְחֵי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כִּי
אִם־בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָּׁם | אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אִם־לְמָוֶת אִם־לְחַיִּים כִּי־שָׁם יִהְיֶה עַבְדֶּךָ׃ 22וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אִתַּי לֵךְ
וְעֲבֹר וַיַּעֲבֹר אִתַּי הַגִּתִּי וְכָל־אֲנָשָׁיו וְכָל־הַטַּף אֲשֶׁר אִתּוֹ׃ 23וְכָל־הָאָרֶץ בּוֹכִים קוֹל גָּדוֹל וְכָל־הָעָם עֹבְרִים וְהַמֶּלֶךְ
עֹבֵר בְּנַחַל קִדְרוֹן וְכָל־הָעָם עֹבְרִים עַל־פְּנֵי־דֶרֶךְ אֶת־הַמִּדְבָּר׃ 24וְהִנֵּה גַם־צָדוֹק וְכָל־הַלְוִיִּם אִתּוֹ נֹשְׂאִים אֶת־אֲרוֹן
בְּרִית הָאֱלֹהִים וַיַּצִּקוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיַּעַל אֶבְיָתָר עַד־תֹּם כָּל־הָעָם לַעֲבוֹר מִן־הָעִיר׃ 25וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצָדוֹק
הָשֵׁב אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים הָעִיר אִם־אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה וֶהֱשִׁבַנִּי וְהִרְאַנִי אֹתוֹ וְאֶת־נָוֵהוּ׃ 26וְאִם כֹּה יֹאמַר לֹא
חָפַצְתִּי בָּךְ הִנְנִי יַעֲשֶׂה־לִּי כַּאֲשֶׁר טוֹב בְּעֵינָיו׃ ס
27וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־צָדוֹק הַכֹּהֵן הֲרֹאֶה אַתָּה שֻׁבָה הָעִיר בְּשָׁלוֹם וַאֲחִימַעַץ בִּנְךָ וְיהוֹנָתָן בֶּן־אֶבְיָתָר שְׁנֵי בְנֵיכֶם
אִתְּכֶם׃ 28רְאוּ אָנֹכִי מִתְמַהְמֵהַּ בְּעַרְבוֹת הַמִּדְבָּר עַד בּוֹא דָבָר מֵעִמָּכֶם לְהַגִּיד לִי׃ 29וַיָּשֶׁב צָדוֹק וְאֶבְיָתָר אֶת־אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים יְרוּשָׁלִַם וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃ 30וְדָוִד עֹלֶה בְמַעֲלֵה הַזֵּיתִים עֹלֶה | וּבוֹכֶה וְרֹאשׁ לוֹ חָפוּי וְהוּא הֹלֵךְ יָחֵף וְכָל־הָעָם
אֲשֶׁר־אִתּוֹ חָפוּ אִישׁ רֹאשׁוֹ וְעָלוּ עָלֹה וּבָכֹה׃ 31וְדָוִד הֻגַּד לֵאמֹר אֲחִיתֹפֶל בַּקֹּשְׁרִים עִם־אַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר דָּוִד
סַכֶּל־נָא אֶת־עֲצַת אֲחִיתֹפֶל יְהוָה׃ 32וַיְהִי דָוִד בָּא עַד־הָרֹאשׁ אֲשֶׁר־יִשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לֵאלֹהִים וְהִנֵּה לִקְרָאתוֹ חוּשַׁי
הָאַרְכִּי קָרוּעַ כֻּתָּנְתּוֹ וַאֲדָמָה עַל־רֹאשׁוֹ׃ 33וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד אִם עָבַרְתָּ אִתִּי וְהָיִתָ עָלַי לְמַשָּׂא׃ 34וְאִם־הָעִיר תָּשׁוּב
וְאָמַרְתָּ לְאַבְשָׁלוֹם עַבְדְּךָ אֲנִי הַמֶּלֶךְ אֶהְיֶה עֶבֶד אָבִיךָ וַאֲנִי מֵאָז וְעַתָּה וַאֲנִי עַבְדֶּךָ וְהֵפַרְתָּה לִּי אֶת עֲצַת
אֲחִיתֹפֶל׃ 35וַהֲלוֹא עִמְּךָ שָׁם צָדוֹק וְאֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים וְהָיָה כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִבֵּית הַמֶּלֶךְ תַּגִּיד לְצָדוֹק
וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים׃ 36הִנֵּה־שָׁם עִמָּם שְׁנֵי בְנֵיהֶם אֲחִימַעַץ לְצָדוֹק וִיהוֹנָתָן לְאֶבְיָתָר וּשְׁלַחְתֶּם בְּיָדָם אֵלַי כָּל־דָּבָר
אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ׃ 37וַיָּבֹא חוּשַׁי רֵעֵה דָוִד הָעִיר וְאַבְשָׁלֹם יָבֹא יְרוּשָׁלִַם׃

16

Daudi bôshi na Siba

[1] Oku Daudi ayûs'irhaluka hitya irhwerhwe ly'entondo, Siba mwambali wa Mefibali anaciyisha alibabugana, al'idwîrhe ndogomi ibirhi mbambire zali zidwîrhe migati magana abirhi, nsisi igana za mizâbîbu myumu, n'agandi malehe igana n'akabindi k'idivayi. [2] Mwâmi anacidôsa Siba, erhi: «Bici wajira n'ebyôla?» Siba ashuza, erhi: «Ezira ndogomi ziri z'ebwâmi zanarhabâla ab'ebwâmi okusoka. Ogu mugati n'agala malehe abaganda banabilya, n'elira idivayi nti nkaba ahakarhama n'enjira y'omw'irûngu banahasha okulinywa.» [3] Mwâmi anacidôsa, erhi: «Ngahi mwene winyu ali?" Siba anacishuza, erhi: «Lôla anasigire e Yeruzalemu bulya amaderha erhi: Ene enyumpa y'Israheli yampa obwâni bwa larha.» [4] Mwâmi anacibwîra Siba, erhi: «Namakoma akagasha waliha, nâni nkaziyôrha nashobôla emwâwe, yâgirwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Shimeyi ahehêrera Daudi

[5] Erhi mwâmi ahika aha Bahurimi, muntu muguma w'omu mulala gwa Saulu anacihuluka aho. Oyôla muntu ye wali Shimeyi mwene Gera anaciyisha abahehêrera. [6] Akahanda Daudi amabuye bôshi n'abambali n'obw'olubaga n'entwâli zôshi zali ekulyo n'ekumosho kwa Daudi. [7] Agôla mangôshimeyi akazâg'ibanda amabuye anahehêrera, akaderha erhi: «Rhenga kunôla, rhenga kunôla wâni mwîsi w'abantu! [8] Nyamubâho akuharhuzize omukò gw'enyumpa ya Saulu yôshi, olya wanyagaga obwâmi. Lero ene Nyamubâho amakunyaga obwâmi nâwe amabuha mugala wâwe Absalomu. Oleke nâwe orhang'ilagirira we kaheza-ngabo, kabulaga-mukò.» [9] Okubundi Abishayi mwene Seruya anacibwîra mwâmi, erhi: «Carhuma aka kabwa kw'omufiriri kayisha kahehêrera mwâmi Nnawîrhu'? Leka nyikire ngend'imutwa igosi.» [10] Nnakuno ashuza, erhi: «Bunguke bucigi okwôla kwankarhulerhera oli nie oli we, wâni mwene Seruya? Leka ajâcire! Bulya akaba Nyamubâho wamubwîraga mpu ahehêrere Daudi, ndi wankamuhanza mpu carhuma wajira ntyôla?» [11] Daudi anacibwîra Abishayi n'abandi bambali bôshi, erhi: «Ka murhabwini oku omwâna niene naburhaga oyûla wampivulula mpu anyirhe; kw'oyôla akujire, oyûla mwene Benyamini akuleke? Leki ye ampehêrere bulya Nyamubâho wamurhumaga.» [12] Hali amango Nyamubâho naye akacîbona okûla narhindibuka obone amangaluliraaminja ahâli h'okula kuhehêrerwa kw'ene.» [13] Daudi n'abambali banacihuma enjira yâbo, naye Shimeyi ayisha burhambirhambi ishiriza oku ntondo, ayisha abakulikire, aja ahehêrera anabatuhulira akatulo. [14] Mwâmi n'engabo yâge yôshi yali naye bahika hôfi n'e Yordani erhi barhamire bwenêne n'oku bahika ahôla, bahumuka.

Hushayi ashiga Absalomu

[15] Absalomu n'abandi bene Israheli bôshi n'Ahitofeli bajà omu Yeruzalemu. [16] Amango Omunya-Arkiti, owali mwîra wa Daudi ajag'ishiga Absalomu, Hushagi abwîra Absalomu, erhi: «Mwâmi aganze, mwâmi aganze!» [17] Absalomu abwîra Hushayi erhi: «Ka kwo wayinjibanaga mweshi n'omwîra wâwe ntyôla? Carhumire orhashimba omwîra wâwe?» [18] Hushayi ashuza Absalomu, erhi: «Nanga, oyu Nnâmahanga acîshozire n'olubaga loshi na bene Israheli boshi, oyôla ye nashiga ye nabera haguma naye. [19] Kandi ndi nakolera? K'arhali omugala? Nk'oku nakoleraga sho kwo nâwe nakukolera.» Absalomu bôshi na bak'îshe [20] Absalomu abwîra Ahitofeli, erhi: «Mudôsanye mwene na nnene, mulole kurhi rhwajira.» [21] Ahitofeli anacibwîra Absalomu, erhi: «Kanya ojè emunda birya biherula sho asigaga mpu bimulangire enyumpa biri, obiyanke[u]. Ntyo Israheli yeshi anamanya oku mwagambîne mweshi na sho, n'abakushizire bôshi banasimikira kuli we.» [22] Bayûbakira Absalomu ihêma ahôla nyumpa, naye Absalomu aj'emunda abôla bak'îshe bali erhi na bene Israheli bôshi basinza. [23] Ihano Ahitofeli ahanaga agôla mango

[u] **16.21** Mpu ayanke ebiherula b'îshe: Acîyimika omu by'îshe n'obwo îshe arhacifà erhì ayinjira bak'îshe. Bwo bugoma bôshi obwo bunali buhanya bunene!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lyali nka bugeremwa bwa Nyamuzinda. Agandi mango ga Ahitofeli gôshi kwo ganayôrhaga ntyôla, abè kuli Daudi, abè kuli Absalomu.

2 Samuel BHS 16

1וְדָוִד עָבַר מְעַט מֵהָרֹאשׁ וְהִנֵּה צִיבָא נַעַר מְפִי־בֹשֶׁת לִקְרָאתוֹ וְצֶמֶד חֲמֹרִים חֲבֻשִׁים וַעֲלֵיהֶם מָאתַיִם לֶחֶם וּמְאָה
צִמּוּקִים וּמְאָה קַיִץ וְנֵבֶל יָיִן: 2וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־צִיבָא מָה־אֵלֶּה לָּךְ וַיֹּאמֶר צִיבָא הַחֲמֹרִים לְבֵית־הַמֶּלֶךְ לִרְכֹּב
וְלַהֲלֶחֶם וְהַקַּיִץ לֶאֱכֹול הַנְּעָרִים וְהַיַּיִן לִשְׁתּוֹת הַיָּעֵף בַּמִּדְבָּר: 3וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וְאַיֵּה בֶן־אֲדֹנֶיךָ וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל־הַמֶּלֶךְ
הִנֵּה יוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלַם כִּי אָמַר הַיּוֹם יָשִׁיבוּ לִי בֵּית יִשְׂרָאֵל אֵת מַמְלְכוּת אָבִי: 4וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצִבָא הִנֵּה לְךָ כָּל
אֲשֶׁר לְמְפִי־בֹשֶׁת וַיֹּאמֶר צִיבָא הִשְׁתַּחֲוֵיתִי אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ: 5וּבָא הַמֶּלֶךְ דָּוִד עַד־בַּחוּרִים וְהִנֵּה מִשָּׁם
אִישׁ יוֹצֵא מִמִּשְׁפַּחַת בֵּית־שָׁאוּל וּשְׁמוֹ שִׁמְעִי בֶן־גֵּרָא יֹצֵא יָצוֹא וּמְקַלֵּל: 6וַיְסַקֵּל בָּאֲבָנִים אֶת־דָּוִד וְאֶת־כָּל־עַבְדֵי
הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְכָל־הָעָם וְכָל־הַגִּבֹּרִים מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ: 7וְכֹה־אָמַר שִׁמְעִי בְּקַלְלוֹ צֵא צֵא אִישׁ הַדָּמִים וְאִישׁ
הַבְּלִיָּעַל: 8הֵשִׁיב עָלֶיךָ יְהוָה כֹּל ׀ דְּמֵי בֵית־שָׁאוּל אֲשֶׁר מָלַכְתָּ תַּחְתָּו וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־הַמְּלוּכָה בְּיַד אַבְשָׁלוֹם בְּנֶךָ
וְהִנְּךָ בְּרָעָתֶךָ כִּי אִישׁ דָּמִים אָתָּה: 9וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָה אֶל־הַמֶּלֶךְ לָמָּה יְקַלֵּל הַכֶּלֶב הַמֵּת הַזֶּה אֶת־אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ אֶעְבְּרָה־נָּא וְאָסִירָה אֶת־רֹאשׁוֹ: ס

10וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַה־לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָה כִּי יְקַלֵּל וְכִי יְהוָה אָמַר לוֹ קַלֵּל אֶת־דָּוִד וּמִי יֹאמַר מַדּוּעַ עָשִׂיתָה כֵּן: ס
11וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֲבִישַׁי וְאֶל־כָּל־עֲבָדָיו הִנֵּה בְנִי אֲשֶׁר־יָצָא מִמֵּעַי מְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשִׁי וְאַף כִּי־עַתָּה בֶּן־הַיְמִינִי הַנַּחוּ
לוֹ וְיקַלֵּל כִּי אָמַר־לוֹ יְהוָה: 12אוּלַי יִרְאֶה יְהוָה בְּעֵינִי וְהֵשִׁיב יְהוָה לִי טוֹבָה תַּחַת קִלְלָתוֹ הַיּוֹם הַזֶּה: 13וַיֵּלֶךְ דָּוִד
וְאַנְשָׁיו בַּדֶּרֶךְ ס
וְשִׁמְעִי הֹלֵךְ בְּצַלַע הָהָר לְעֻמָּתוֹ הָלוֹךְ וְיקַלֵּל וְיַסְקֵל בָּאֲבָנִים לְעֻמָּתוֹ וְעִפַּר בֶּעָפָר: פ
14וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ עֲיֵפִים וַיִּנָּפֵשׁ שָׁם: 15וְאַבְשָׁלוֹם וְכָל־הָעָם אִישׁ יִשְׂרָאֵל בָּאוּ יְרוּשָׁלִַם וַאֲחִיתֹפֶל
אִתּוֹ: 16וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּא חוּשַׁי הָאַרְכִּי רֵעֵה דָּוִד אֶל־אַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אֶל־אַבְשָׁלֹם יְחִי הַמֶּלֶךְ יְחִי
הַמֶּלֶךְ: 17וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל־חוּשַׁי זֶה חַסְדְּךָ אֶת־רֵעֶךָ לָמָּה לֹא־הָלַכְתָּ אֶת־רֵעֶךָ: 18וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אֶל־אַבְשָׁלֹם לֹא
כִּי אֲשֶׁר בָּחַר יְהוָה וְהָעָם הַזֶּה וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל לְא אֶהְיֶה וְאִתּוֹ אֵשֵׁב: 19וְהַשֵּׁנִית לְמִי אֲנִי אֶעֱבֹד הֲלוֹא לִפְנֵי בְנוֹ
כַּאֲשֶׁר עָבַדְתִּי לְפָנֶיךָ אָבִיךָ כֵּן אֶהְיֶה לְפָנֶיךָ: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

20 וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל־אֲחִיתֹפֶל הָבוּ לָכֶם עֵצָה מַה־נַּעֲשֶׂה: 21 וַיֹּאמֶר אֲחִיתֹפֶל אֶל־אַבְשָׁלֹם בֹּוא אֶל־פִּלַגְשֵׁי אָבִיךָ
אֲשֶׁר הִנִּיַּח לִשְׁמֹור הַבָּיִת וְשָׁמַע כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי־נִבְאַשְׁתָּ אֶת־אָבִיךָ וְחָזְקוּ יְדֵי כָּל־אֲשֶׁר אִתָּךְ: 22 וַיִּטּוּ לְאַבְשָׁלוֹם
הָאֹהֶל עַל־הַגָּג וַיָּבֹא אַבְשָׁלוֹם אֶל־פִּלַגְשֵׁי אָבִיו לְעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל: 23 וְעֲצַת אֲחִיתֹפֶל אֲשֶׁר יָעַץ בַּיָּמִים הָהֵם כַּאֲשֶׁר
יִשְׁאַל־ בִּדְבַר הָאֱלֹהִים כֵּן כָּל־עֲצַת אֲחִיתֹפֶל גַּם־לְדָוִד גַּם לְאַבְשָׁלֹם: ס

17

Hushayi agolonjôla emihigo ya Ahitofeli

1 Ahitofeli abwîra Absalomu erhi: «Oleke ncîshoge bantu bihumbi ikumi na bibirhi ngend'irhêra
Daudi mwa bunôla budufu. 2 Narhinda kuliye erhi anacirhamire arhanagwêrhi bushiru.
Nanafudusa n'olubaga lwâge lwôshi luyâke, kandi obwôla nyirhe mwâmi amasigala yêne yêne.
3 Na ntyôla nanayêrekeza olubaga loshi emunda oli nka kula omuhya anashubira emw'ibà.
Buzîne bw'oyôla muntu muguma yêne nalonza n'olubaga loshi lwanabà n'omurhûla.» 4 Okuhandi
ebyôla binwa byasîmîsa bwenêne Absalomu kuguma n'abashamuka bâge b'omu Israheli bôshi.

5 Ci kurharhumaga Absalomu arhaderha, erhi: «Muhamagale Hushayi Munya-Arkiti naye
rhuyumve kurhi adesire.» 6 Hushayi anacija emunda Absalomu ali, Absalomu anacimubwîra erhi:
«Lôla oku Ahitofeli anarhubwizire, ka kukwânîne rhushimbe eryôla ihano? N'akaba arhali ntyo
derhaga nâwe o-kwâwe?» 7 Hushayi anaciderha, erhi: «Lero burhanzi obûla Ahitofeli ahâna
ihano ligalugalu wâni!» 8 Hushayi ayûshûla aderha erhi: «Omanyire oku sho n'engabo eri bôshi
naye ziri ntwâli. Kandi bali bantu bakumbire omurhima nkakula wankabona engoromora
yamanyagwa abâna ekôla ehangazize. Kandi sho ali muntu wa malwa bwenêne, anali nka
arhaleke omurhwe gw'abasirika gwahumûka budufu. 9 Acîfulisirage bunôla omu bulumba bulebe
nîsi erhi ha-ndi hantu. Na nk'oku batula entambala ntyôla, hakajira abantu bafà muli rhwe,
abandi banakumanya. Kandi banaderha mpu: Abantu bashizire Absalomu bahimirwe. 10 Na muli
okwôla, ciru n'omuntu w'entwâli olya ojira omurhima guli nka gwa ntale naye anajuguma bulya
olubaga loshi luyishi oku sho buba buhanya omu kulwa; n'abambali bôshi ntwâli. 11 Oku
mpanwîre niehe kw'oku: Oshûbûze Israheli yeshi aje eburhambi bwâwe, kurhenga e Dani kuhika
aha Bersabeya. Ali nyamugege w'abantu oyôla, ngabo mwandu nka mushenyi gw'oku nyanja,
nâwe wêne wânajà ekarhî oku matabâro. 12 Aha akanaja ho rhwanamugwarhira,
rhumuvangukirekwo kulâla olumè luvangukira okw'idaho na ntyôla harhasigale omuntu oli ye, oli
abambali. 13 Akayakira lugo lulebe, Israheli yeshi anazongolose lulya lugo emigozi, rhuyishe
rhwakulula kuhika oku mugezi na ntyo lurhasigalemwo ciru n'ibuye lyo linyi.» 14 Absalomu na
bene Israheli bôshi baderha mpu: «Ihano lya Hushayi Omunya-Arkiti lyamaba linjà kulusha erya
Ahitofeli». Nyamubâho warhegeka okugayaguza eryo ihano linjà lya Ahitofeli, bulya alonzagya
mpu obuhanya buje kuli Absalomu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 Hushayi abwîra abadâhwa Sadoki na Abiyatari erhi: «Ahitofeli amahâna eri ihano nâni
namahâna eri rindi. Ci niehe birebe nanadesire. 16 Kusiga murhumage buno buno entumwa
emwa Daudi ecimubwîra erhi: Orhacumbikaga omw'irûngu obudufu bw'ene ci oyikire erhi kwo
lyo muwâmi n'abambali bale-k'iherêrekera.»

Daudi ayikira Yordani anakol'amanyire eyo myanzi

17 Yehonatani na Ahimasi bali balangûza ah'iriba lya Fuloni. Mujakazi muguma akaz'ibalerhera
emyanzi, nabo banayihisakwo Daudi bulya barhankacîyêrekîne bakôla bajà omu lugo. 18 Ci lero
mwâna muguma wa musole ababona, akanya agend'ibwîra Absalomu. C'oku banali babirhi
bacikanyiza bagenda bahika aha Bahurimi aha mwa muntu muguma wali ohumbire ecideka
c'okulega amîshi omu ngo, bacifulikamwo. 19 Nyamukazi wa halya ayanka omufûniko
agulambulira oku nyanya, anayanikirakwo ecihere c'engano, ntyôla ntâye wankacimanyire
ebyahali.

20 Abaganda b'Absalomu banacijà aha mw'olya mukazi bajà omu nyumpa, bamudôsa mpu:
«Ngahi Ahimasi na Yehonatani bali?» Nyamukazi abashuza erhi: «Bayikirire ishiriza».
Basâgarha n'erhi babulirwa, bacishubirira e Yeruzalemu. 21 Erhi babà bagenzire, Yehonatani na
Ahimasi bayomoka mulya cideka, bakanya bagend'ibwîra Daudi oku byabîre[v]. Babwîra Daudi
mpu: «Okanye oyikire olwîshi[w] oku liciri duba, bulya Ahitofeli anahanyire ihano libi kuli we».
22 Daudi bôshi n'engabo yâge banaciyimuka, bayikira Yordani mucêracêra, erhi bucanûla erhi
bôshi bâyikire. 23 Naye Ahitofeli erhi abona oku barhacishimbire ihano lyâge, ashumika
endogomi yâge ayimuka ashubira omu lugo lwâge. Erhi aba amayumanyanya eby'omu mwâge
byôshi, acimanika afà. Bamubisha omu nshinda y'îshe.

Absalomu ayikira olwîshi lwa Yordani. Daudi aha Mahanayimi

24 Daudi ahika aha Mahanayimi[x], naye Absalomu agôla mango ayikira Yordani n'engabo ya
bene Israheli bôshi naye. 25 Absalomu ali amajira Amasa[y] murhambo w'engabo yâge y'abalwi
ahâli ha Yowabu. Oyo Amasa ali mwene muntu muguma waderhagwa Yitra munya-Isamaeli,
engoli yâge ye wali Abigayila mwâli wa Yese, oyôla mukazi balondanaga bôshi na Seruya nnina
wa Yowabu. 26 Ntyôla Ismaeli bôshi na Absalomu batwa icumbi lyâbo omu cihugo ca Galadi.

27 Erhi Daudi ahika aha Mahanayimi, Shobi, mugala wa Nahasha w'e Raba emwa aba-Amoniti,
Makiri mugala wa Amiyeli w'e Lo-Debari na Barzilayi w'e Galadi omu Roglimi, 28 bayisha

---

[y] **17.21** : Bamuhugûlira oku Ahitofeli anamujirire irhigi.
[w] **17.21** : Okanye oyikire olwishi: Iwishi lwa Yordani olwo.
[x] **17.24** : Mahanayimi: Lolà muli Murh 32,3.
[y] **17.25** : Amasa àli muzala wa Absalomu na mwihwa wa Daudi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banadwire ebi balâlamwo, ebi bacîbwika, ebi balîramwo, kuguma bayisha banadwîrhe engano, amashanza, ebishimbo n'enkole n'emihuli miyôce; [29] bahirakwo obûci, amavurha makâve, ebibuzi n'enyama z'enkafu; ebyôla biryo bayisha babidwîrhîre Daudi n'olubaga lwali bôshi naye, mpu bacîshalulemwo. Bulya bakagicîdesa bone mpu: «Engabo y'abalwi yalilibusire n'ishali, n'enyôrha n'okurhama kw'omw'irûngu.»

2 Samuel BHS 17

וַיֹּ֣אמֶר אֲחִיתֹ֗פֶל אֶל־אַבְשָׁלֹם֮ אֶבְחֲרָה־נָּא֒ שְׁנֵים־עָשָׂר֙ אֶ֣לֶף אִ֔ישׁ וְאָקוּמָ֖ה וְאֶרְדְּפָ֣ה אַחֲרֵי־דָוִ֑ד הַלָּֽיְלָה׃ וְאָבֹ֥וא
עָלָ֖יו וְהוּא֙ יָגֵ֣עַ וּרְפֵ֣ה יָדַ֔יִם וְהַחֲרַדְתִּי֙ אֹת֔וֹ וְנָ֕ס כָּל־הָעָ֖ם אֲשֶׁר־אִתּ֑וֹ וְהִכֵּיתִ֥י אֶת־הַמֶּ֖לֶךְ לְבַדּֽוֹ׃ וְאָשִׁ֥יבָה כָל־הָעָ֖ם
אֵלֶ֑יךָ כְּשׁ֣וּב הַכֹּ֔ל הָאִ֕ישׁ אֲשֶׁ֥ר אַתָּ֖ה מְבַקֵּ֑שׁ כָּל־הָעָ֖ם יִהְיֶ֥ה שָׁלֽוֹם׃ וַיִּישַׁ֥ר הַדָּבָ֖ר בְּעֵינֵ֣י אַבְשָׁלֹ֑ם וּבְעֵינֵ֖י כָּל־זִקְנֵ֥י
יִשְׂרָאֵֽל׃ ס
וַיֹּ֣אמֶר אַבְשָׁלוֹם֮ קְרָ֣א נָ֣א גַם֒ לְחוּשַׁ֣י הָאַרְכִּ֔י וְנִשְׁמְעָ֖ה מַה־בְּפִ֥יו גַּם־הֽוּא׃ וַיָּבֹ֥א חוּשַׁ֖י אֶל־אַבְשָׁלֹ֑ם וַיֹּ֣אמֶר
אַבְשָׁלוֹם֮ אֵלָ֣יו לֵאמֹר֒ כַּדָּבָ֣ר הַזֶּ֔ה דִּבֶּ֖ר אֲחִיתֹ֑פֶל הֲנַעֲשֶׂ֥ה אֶת־דְּבָרֹ֖ו אִם־אַ֥יִן אַתָּ֖ה דַּבֵּֽר׃ ס
וַיֹּ֣אמֶר חוּשַׁ֔י אֶל־אַבְשָׁלֹ֖ום לֹא־טוֹבָ֥ה הָעֵצָ֛ה אֲשֶׁר־יָעַ֥ץ אֲחִיתֹ֖פֶל בַּפַּ֣עַם הַזֹּֽאת׃ וַיֹּ֣אמֶר חוּשַׁ֔י אַתָּ֥ה יָדַ֖עְתָּ
אֶת־אָבִ֑יךָ וְאֶת־אֲנָשָׁ֣יו כִּ֔י גִּבֹּרִ֥ים הֵ֖מָּה וּמָרֵ֣י נֶ֔פֶשׁ הֵ֣מָּה כְּדֹ֔ב שַׁכּ֖וּל בַּשָּׂדֶ֑ה וְאָבִ֣יךָ אִ֔ישׁ מִלְחָמָ֖ה וְלֹ֣א יָלִ֑ין
אֶת־הָעָֽם׃ הִנֵּ֤ה עַתָּה֙ הוּא־נֶחְבָּ֣א בְּאַחַ֔ת הַמְּקֹומֹ֖ת וְהָיָ֣ה כִנָּפֵ֑ל בָּהֶם֙ בַּתְּחִלָּ֔ה וְשָׁמַ֖ע הַשֹּׁמֵ֑עַ
וְאָמַ֗ר הָיְתָ֤ה מַגֵּפָה֙ בָּעָ֔ם אֲשֶׁ֖ר אַחֲרֵ֥י אַבְשָׁלֹֽם׃ וְהוּא֩ גַּם־בֶּן־חַ֨יִל אֲשֶׁר־לִבּ֜וֹ כְּלֵ֣ב הָאַרְיֵ֗ה הֵמֵ֤ס יִמַּס֙ כִּֽי־יֹדֵ֣עַ
כָּל־יִשְׂרָאֵ֔ל כִּי־גִבּ֥וֹר אָבִ֖יךָ וּבְנֵי־חַ֑יִל אֲשֶׁ֥ר אִתּֽוֹ׃ כִּ֣י יָעַ֗צְתִּי וְהֵאָסֹ֤ף יֵאָסֵף֙ עָלַ֔יִךְ כָּל־יִשְׂרָאֵ֖ל מִדָּ֣ן וְעַד־בְּאֵ֑ר שֶׂ֚בַע
כַּחֹ֣ול אֲשֶׁר־עַל־הַיָּ֔ם לָרֹ֖ב וּפָנֶ֣יךָ הֹלְכִ֑ים בַּקְּרָֽב׃ וּבָאנוּ֩ אֵלָ֨יו בְּאַחַ֜ת הַמְּקֹומֹ֗ת אֲשֶׁ֤ר נִמְצָא֙ שָׁ֔ם וְנָנַ֖חְנוּ עָלָ֑יו כַּאֲשֶׁ֣ר
יִפֹּ֤ל הַטַּל֙ עַל־הָאֲדָמָ֔ה וְלֹא־נֹותַ֥ר בֹּ֛ו וּבְכָל־הָאֲנָשִׁ֖ים אֲשֶׁר־אִתֹּ֑ו גַּם־אֶחָֽד׃ וְאִם־אֶל־עִ֣יר יֶאֱסֹ֔ף וְהֹשִׁ֥יאוּ כָל־יִשְׂרָאֵ֖ל
אֶל־הָעִ֣יר הַהִ֑יא וְחַבָּלִ֤ים וְסָחַבְנוּ֙ אֹתֹ֔ו עַד־הַנַּ֖חַל עַד֙ אֲשֶׁר־לֹא־נִמְצָ֣א שָׁ֔ם גַּם־צְרֹ֖ור׃ פ
וַיֹּ֣אמֶר אַבְשָׁלוֹם֮ וְכָל־אִ֣ישׁ יִשְׂרָאֵל֒ טוֹבָ֣ה עֲצַת֙ חוּשַׁ֣י הָאַרְכִּ֔י מֵעֲצַ֖ת אֲחִיתֹ֑פֶל וַיהוָ֗ה צִוָּ֤ה לְהָפֵר֙ אֶת־עֲצַ֣ת אֲחִיתֹ֔פֶל
הַטּוֹבָ֖ה לְבַעֲבֹ֣ור הָבִ֔יא יְהוָ֖ה אֶל־אַבְשָׁלֹ֑ום אֶת־הָרָעָֽה׃ ס
וַיֹּ֣אמֶר חוּשַׁ֗י אֶל־צָדֹוק֙ וְאֶל־אֶבְיָתָ֣ר הַכֹּהֲנִ֔ים כָּזֹ֥את וְכָזֹ֖את יָעַ֣ץ אֲחִיתֹ֑פֶל אֶת־אַבְשָׁלֹ֖ם וְאֶת זִקְנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֛ל וְכָזֹ֥את
וְכָזֹ֖את יָעַ֥צְתִּי אָֽנִי׃ וְעַתָּ֣ה שִׁלְח֗וּ מְהֵרָה֙ וְהַגִּ֣ידוּ לְדָוִ֔ד לֵאמֹ֕ר אַל־תָּ֥לֶן הַלַּ֛יְלָה בְּעַרְבֹ֥ות הַמִּדְבָּ֖ר וְגַ֣ם עָבֹ֣ור תַּעֲבֹ֑ר פֶּן
יְבֻלַּ֣ע לַמֶּ֔לֶךְ וּלְכָל־הָעָ֖ם אֲשֶׁ֥ר אִתֹּֽו׃ וִיהֹונָתָ֤ן וַאֲחִימַעַץ֙ עֹמְדִ֣ים בְּעֵין־רֹגֵ֔ל וְהָלְכָ֣ה הַשִּׁפְחָ֗ה וְהִגִּ֤ידָה לָהֶם֙ וְהֵ֣ם יֵלְכ֔וּ
וְהִגִּ֥ידוּ לַמֶּ֖לֶךְ דָּוִ֑ד כִּ֣י לֹ֥א יוּכְל֛וּ לְהֵרָאֹ֥ות לָבֹ֖וא הָעִֽירָה׃ וַיַּ֤רְא אֹתָם֙ נַ֣עַר וַיַּגֶּ֔ד לְאַבְשָׁלֹ֖ם וַיֵּלְכ֣וּ שְׁנֵיהֶ֑ם מִֽהֵרָה֙ וַיָּבֹ֣אוּ
| אֶל־בֵּית־אִ֣ישׁ בְּבַחוּרִ֔ים וְלֹ֥ו בְאֵ֖ר בַּחֲצֵרֹ֑ו וַיֵּרְד֥וּ שָֽׁם׃ וַתִּקַּ֤ח הָאִשָּׁה֙ וַתִּפְרֹ֣שׂ אֶת־הַמָּסָךְ֙ עַל־פְּנֵ֣י הַבְּאֵ֔ר וַתִּשְׁטַ֥ח

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עָלָיו הָרִפּוֹת וְלֹא נוֹדַע דָּבָר׃ 20וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי אַבְשָׁלוֹם אֶל־הָאִשָּׁה הַבַּיְתָה וַיֹּאמְרוּ אַיֵּה אֲחִימַעַץ וִיהוֹנָתָן וַתֹּאמֶר
לָהֶם הָאִשָּׁה עָבְרוּ מִיכַל הַמָּיִם וַיְבַקְשׁוּ וְלֹא מָצָאוּ וַיָּשֻׁבוּ יְרוּשָׁלִָם׃ ס
21וַיְהִי | אַחֲרֵי לֶכְתָּם וַיַּעֲלוּ מֵהַבְּאֵר וַיֵּלְכוּ וַיַּגִּדוּ לַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמְרוּ אֶל־דָּוִד קוּמוּ וְעִבְרוּ מְהֵרָה אֶת־הַמַּיִם כִּי־כָכָה
יָעַץ עֲלֵיכֶם אֲחִיתֹפֶל׃ 22וַיָּקָם דָּוִד וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן עַד־אוֹר הַבֹּקֶר עַד־אַחַד לֹא נֶעְדָּר אֲשֶׁר
לֹא־עָבַר אֶת־הַיַּרְדֵּן׃ 23וַאֲחִיתֹפֶל רָאָה כִּי לֹא נֶעֱשְׂתָה עֲצָתוֹ וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־הַחֲמוֹר וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־בֵּיתוֹ אֶל־עִירוֹ וַיְצַו
אֶל־בֵּיתוֹ וַיֶּחְנַק וַיָּמָת וַיִּקָּבֵר בְּקֶבֶר אָבִיו׃ ס
24וְדָוִד בָּא מַחֲנָיְמָה וְאַבְשָׁלוֹם עָבַר אֶת־הַיַּרְדֵּן הֽוּא וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ׃ 25וְאֶת־עֲמָשָׂא שָׂם אַבְשָׁלוֹם תַּחַת יוֹאָב
עַל־הַצָּבָא וַעֲמָשָׂא בֶּן־אִישׁ וּשְׁמוֹ יִתְרָא הַיִּשְׂרְאֵלִי אֲשֶׁר־בָּא אֶל־אֲבִיגַל בַּת־נָחָשׁ אֲחוֹת צְרוּיָה אֵם יוֹאָב׃ 26וַיִּחַן
יִשְׂרָאֵל וְאַבְשָׁלוֹם אֶרֶץ הַגִּלְעָד׃ ס
27וַיְהִי כְּבוֹא דָוִד מַחֲנָיְמָה וְשֹׁבִי בֶן־נָחָשׁ מֵרַבַּת בְּנֵי־עַמּוֹן וּמָכִיר בֶּן־עַמִּיאֵל מִלֹּא דְבָר וּבַרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי
מֵרֹגְלִים׃ 28מִשְׁכָּב וְסִפּוֹת וּכְלֵי יוֹצֵר וְחִטִּים וּשְׂעֹרִים וְקֶמַח וְקָלִי וּפוֹל וַעֲדָשִׁים וְקָלִי׃ 29וּדְבַשׁ וְחֶמְאָה וְצֹאן וּשְׁפוֹת
בָּקָר הִגִּישׁוּ לְדָוִד וְלָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ לֶאֱכֹל כִּי אָמְרוּ הָעָם רָעֵב וְעָיֵף וְצָמֵא בַּמִּדְבָּר׃

18

Okuhimwa kw'Absalomu

[1] Daudi erhi aba amaganja engabo yali bôshi naye aja ahira abarhambo oku ngasi murhwe, ajira abarhambo b'ebihumbi, n'abarhambo b'amaga na. [2] Mwâmi alikûla engabo, ayanka ecigabi ca kasharhu, aciha Yowabu, n'ecindi cigabi ca kasharhu aciha Abishayi mugala wa Seruya na mulumuna wa Yowabu, n'ecindi cigabi omu maboko ga Itaya munya-Giti. Mwâmi abwîra olubaga erhi: «Nâni najà oku matabâro haguma ninyu.» [3] Olubaga lwashuza mwâmi mpu: «Orhankaja eyôla! Bulya erhi rhwankayaka, barhankaderha mpu barhushîbirira, ciru rhwankafamwo cigabi ca kabirhi, barhankaderha mpu barhushîbirira, cikwônene woyo oli nka bantu bihumbi ikumi ba muli rhwe, kandi kukwânînce oyîsh'ibâ erhi we orhurhabâla kurhenga omu lugo.» [4] Nnakuno abashuza, erhi: «Okumubwîne kwinjà kwo nakanajiraga». Nnakuno agend'iyimanga aha muhango, amango engabo y'olubaga yakazâg'ihuluka bikembe bikembe b'igana na bya cihumbi. [5] Nnakuno akomêreza Yowabu, Abishayi na Itaya erhi: «Mâshi mulwe n'obwîrhonzi mumanye mwankanambera enda, mulange olya mwâna Absalomu». Engabo yôshi yakazâg'iyumva erhi mwâmi akomêreza abarhambo bâge mpu balange omugala Absalomu. [6] Engabo yanacihuluka bakola baj'ilwîsa bene Israheli, entambala yakolera omu muzirhu gwa Efrayimu. [7] Engabo ya bene Israheli yahimirwa eyôla munda na bene Daudi. Olwo lusiku lwaba lwa kuhungumula embaga: Bantu bihumi makumi abirhi bafà. [8] Entambala yalumira omu cihugo côshi. N'olwôla lusiku abayisirwe n'omuzirhu bwo bali banji kulusha abayisirwe n'engôrho.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Absalomu afa

[9] Absalomu anacirhinda kuli bambali ba Daudi. Agôla mango Absalomu ali ashonyire oku ndogomi, ci mpu aciyaka, endogomi yâge yashesherêra omu ishaka ly'amashami manji, irhwe lyâge lyanacihangarhana omu mashami ga gulya murhi, asigala ayêrera omu cirêre, n'endogomi yâge yacîkulira omulindi. [10] Muntu muguma amubona akanya agend'ibwîra Yowabu, erhi: «Namabona Absalomu ahangarhine omu murhi, adwîrhe ayerêra.» [11] Yowabu ashuza olya walimubwîra omwanzi erhi: «Kuziga wamubwîne! Carhumirage orhamunigira aho honene? Rhinga ngwâsirwe okukuhemba na sikeli ikumi za nsaranga na kandi nkuyambike omukaba gw'irenge.» [12] Olya mulume anacishuza Yowabu erhi: «Ciru bakagerera omu nfume zâni sikeli cihumbi mpu bazimpa, ntakahumakwo mwene mwâmi; bulya rhwayumvîrhe ene mwâmi akuha irhegeko we mweshi na Abishayi na Seruya. Abakomereza erhi: Mâshi mumanye mwankanyirhira omwâna wâni Absalomu! [13] Na kandi ncihirhaga nti namuyîrha ngalifulika, kurhakarhuma mwâmi arhakumanya na nâwe ciru wêne wali waciyegûla kuli obwôla bubî.» [14] Yowabu anacishuza erhi: «Ntalonza ombonesenshonyi ntyôla.» Anaciyanka matumu asharhu agagwika omu murhima gwa Absalomu, erhi Absalomu anacizine ci ahangarhanyire mulya murhi. [15] Abâna b'emisole ikumi bakazâg'ibarhula emirasano ya Yowabu bagorha Absalomu bamutumirha bamunigûza. [16] Yowabu ahuma omw'iholere, engabo yagaluka erhaciminikagakwo bene Israheli bulya Yowabu amabahànza. [17] Bayanka Absalomu bamukwêba omu mwina munene omu muzirhu, banamulundikakwo ecirundo cinene c'amabuye. Nabo bene Israheli bakula omulindi bayâkira ngasi muguma omu mwâge. [18] Absalomu amango aciri mugumagumà, ali amaciyûbakira oluhêrero omu lubanda lwa mwâmi, ajiraga ntyôla erhi amaderha erhi: «Niono ntagwêrhi mwâna bakaz'inkengêrerakwo hano igulu». Olwo luhêrero aluyirika izîno lyâge. Nakuhika buno kwo banaciderha mpu aha lluhêrero lwa Absalomu.

Emyanzi yahikakwo Daudi

[19] Ahimasi mugala wa Sadoki aderha erhi: «Nkola nalibirha ngend'ibwîra mwâmi ogu mwanzi mwinjà oku Nyamubâho anamukuzize omu bashombanyi bâge. [20] Yowabu ashuza erhi: «Arhali we wagend'ij'imanyîsa omwanzi mwinjà ene; wacigumanyîsa agandi mango, ci ene ntà mwanzi mwinjà wakamanyîsa bulya mwene mwâmi anafire». [21] Yowabu anacibwîra muntu muguma w'e Kushi, erhi: «Kanya ogendibwîra mwâmi kurhi wabwîne byabà.» Olya munya-Kushi afukama embere za Yowabu akûa omulindi. [22] Ahimasi mwene Sadoki ashubiriza abwîra Yowabu, erhi: «Okubyaba bikube ci nâni nkolaga nalibirha nkulikire oyôla munya-Kushi.» Yowabu ashuza, erhi: «Bici waharhirakwo eyôla munda, mwâna wâni? Orhacîbona luhembo luci omu kuderha mpu wagend'imanyîsa omwanzi mwinjà.» [23] Ahimasi a shubiriza aderha, erhi: «Oku byakaba bikube ci ndibisire.» Naye erhi: «Libirhaga.» Ahimasi akula omulindi, atwîkanya omu njira y'omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kabanda, arhaluka olya muntu w'e Kushi. [24] Daudi ali atamîre ekarhî k'emihango yombi[z]. Omulanzi wajaga acigezâge za oku bûbake bw'olumvi enyanya ly'ecôgo ayinamula amasù, alaba, alangira muntu muguma olibisire yêne yêne. [25] Olya wali ebulabi ahamagaza amanyîsa mwâmi. Mwâmi aderha, erhi: «Akaba ali yenene, mwanzi mwinjà ogwôla avubasire.» [26] Oku olya nyakulibirha ayisha ayegera, olya muntu wali ebulilbi anacilangira owundi muntu oli buhena naye, olya mulanzi ahamagala omuntu wakag'ilanga olumvi aderha erhi: «Langira omuntu oli buhena yêne.» Mwâmi ashuza, erhi: «Naye mwanzi mwinjà ogwôla adwîrhe.» [27] Olya mulanzi anaciderha, erhi: «Igenda ly'owaburhanzi lyamalinzishusha igenda lya Ahimasi mwene Sadoki». Mwâmi ashuza, erhi: «Muntu wa bwinjà oyo, mwanzi mwinjà ayishire.»

[28] Ahimasi anaciyegera mwâmi, amubwîra erhi: «Omurhûla!» Afukama ayunamiriza embere za mwâmi Nnakuno; amalanga gahika okw'idaho, anaciderha erhi: «Aganze Nyamubâho Nyamuzinda wâwe, bulya ene amafo rhamya balya bôshi bali bamabangalaza okuboko mpu bayirhe Nnahamwîrhu, mwâmi!» [29] Mwâmi anacidôsa erhi: «Ka guligi na murhûla kuli mugala wâni Absalomu?" Ahimasi ashuza, erhi: «Nabwîne engabo yashandabâna kwône ene mwambali wâwe Yowabu antuma nionomurhumisi wâwe, cikwône ntamanyire kurhi byabîre.» [30] Mwâmi anacimubwîra, erhi: «Jaga halâla burhambi obêre ho». Naye anacija halya burhambi abera halya.

[31] Muli akôla kasanzi, olya munya-Kushi anaciyisha naye. Aderha, erhi: «Yâgirwa Nnakuno Nnahamwîrhu oyumve guno mwanzi: Ene Nyamubâho anayêrekîne obushinganyanya kuli we emwa balya bôshi balibakola bakuhizirekwo amatamu.» [32] Mwâmi anacidôsa olya munya-Kushi, erhi: «Ka guligi murhûla kuli mugala wâni Absalomu?» Olya munya-Kushi anacishuza, erhi: «Mâshi bôshi bakahera aka oyôla mwâna, abashombanyi ba Nnawîrhu mwâmi na ngasi bôshi bacishomya okukujirira amabî!»

2 Samuel BHS 18

וַיִּפְקֹ֤ד דָּוִד֙ אֶת־הָעָ֔ם אֲשֶׁ֥ר אִתּ֖וֹ וַיָּ֣שֶׂם עֲלֵיהֶ֗ם שָׂרֵ֤י אֲלָפִים֙ וְשָׂרֵ֣י מֵא֔וֹת׃ 2וַיִּשְׁלַ֤ח דָּוִד֙ אֶת־הָעָ֔ם הַשְּׁלִשִׁ֖ית בְּיַד־יוֹאָ֑ב

וְהַשְּׁלִשִׁית֙ בְּיַ֣ד אֲבִישַׁ֔י בֶּן־צְרוּיָ֖ה אֲחִ֣י יוֹאָ֑ב וְהַשְּׁלִשִׁ֥ית בְּיַד֙ אִתַּ֣י הַגִּתִּ֔י ס

וַיֹּ֤אמֶר הַמֶּלֶךְ֙ אֶל־הָעָ֔ם יָצֹ֥א אֵצֵ֖א גַּם־אֲנִ֣י עִמָּכֶ֑ם׃ 3וַיֹּ֥אמֶר הָעָ֖ם לֹ֣א תֵצֵ֑א כִּ֣י אִם־נ֤וֹס נָנ֙וּס֙ לֹא־יָשִׂ֣ימוּ אֵלֵ֔ינוּ לֵ֚ב

וְאִם־יָמֻ֣תוּ חֶצְיֵ֔נוּ לֹא־יָשִׂ֥ימוּ אֵלֵ֖ינוּ לֵ֑ב כִּֽי־עַתָּ֥ה כָמֹ֛נוּ עֲשָׂרָ֥ה אֲלָפִ֖ים וְעַתָּ֣ה טוֹב֩ כִּי־תִֽהְיֶה־לָּ֨נוּ מֵעִ֜יר לַעְזֹ֗ר׃ 4וַיֹּ֤אמֶר

אֲלֵיהֶם֙ הַמֶּ֔לֶךְ אֶֽשֶׁר־יִיטַ֥ב בְּעֵינֵיכֶ֖ם אֶֽעֱשֶׂ֑ה וַיַּעֲמֹ֤ד הַמֶּ֙לֶךְ֙ אֶל־יַ֣ד הַשַּׁ֔עַר וְכָל־הָעָ֖ם יָצְא֥וּ לְמֵא֛וֹת וְלַאֲלָפִֽים׃ 5וַיְצַ֤ו

הַמֶּ֙לֶךְ֙ אֶת־יוֹאָ֣ב וְאֶת־אֲבִישַׁ֔י וְאֶת־אִתַּ֖י לֵאמֹ֑ר לְאַ֨ט־לִ֤י לַנַּ֙עַר֙ לְאַבְשָׁל֔וֹם וְכָל־הָעָ֖ם שָׁמְעִ֥ו בְּצַ֛וֹת הַמֶּ֖לֶךְ

[z] **18.24** : Ekarhî k'emihango yombi kwo kuderha «omuhango gw'emuhanda n'ogw'omu ndalâlà...».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־כָּל־הַשָּׂרִים עַל־דִּבֶר אַבְשָׁלוֹם׃ 6וַיֵּצֵא הָעָם הַשָּׂדֶה לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה בְּיַעַר אֶפְרָיִם׃ 7וַיִּנָּגְפוּ שָׁם
עַם יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד וַתְּהִי־שָׁם הַמַּגֵּפָה גְּדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא עֶשְׂרִים אָלֶף׃ 8וַתְּהִי־שָׁם הַמִּלְחָמָה נָפְצָית עַל־פְּנֵי
כָל־הָאָרֶץ וַיֶּרֶב הַיַּעַר לֶאֱכֹל בָּעָם מֵאֲשֶׁר אָכְלָה הַחֶרֶב בַּיּוֹם הַהוּא׃ 9וַיִּקְרָא אַבְשָׁלוֹם לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד וְאַבְשָׁלוֹם
רֹכֵב עַל־הַפֶּרֶד וַיָּבֹא הַפֶּרֶד תַּחַת שׂוֹבֶךְ הָאֵלָה הַגְּדוֹלָה וַיֶּחֱזַק רֹאשׁוֹ בָּאֵלָה וַיִּתֵּן בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ וְהַפֶּרֶד
אֲשֶׁר־תַּחְתָּיו עָבָר׃ 10וַיַּרְא אִישׁ אֶחָד וַיַּגֶּד לְיוֹאָב וַיֹּאמֶר הִנֵּה רָאִיתִי אֶת־אַבְשָׁלֹם תָּלוּי בָּאֵלָה׃ 11וַיֹּאמֶר יוֹאָב
לָאִישׁ הַמַּגִּיד לוֹ וְהִנֵּה רָאִיתָ וּמַדּוּעַ לֹא־הִכִּיתוֹ שָׁם אַרְצָה וְעָלַי לָתֵת לְךָ עֲשָׂרָה כֶסֶף וַחֲגֹרָה אֶחַת׃ 12וַיֹּאמֶר הָאִישׁ
אֶל־יוֹאָב וְלֹא אָנֹכִי שֹׁקֵל עַל־כַּפַּי אֶלֶף כֶּסֶף לֹא־אֶשְׁלַח יָדִי אֶל־בֶּן־הַמֶּלֶךְ כִּי בְאָזְנֵינוּ צִוָּה הַמֶּלֶךְ אֹתְךָ וְאֶת־אֲבִישַׁי
וְאֶת־אִתַּי לֵאמֹר שִׁמְרוּ־מִי בַּנַּעַר בְּאַבְשָׁלוֹם׃ 13אוֹ־עָשִׂיתִי בְנַפְשִׁוֹ שֶׁקֶר וְכָל־דָּבָר לֹא־יִכָּחֵד מִן־הַמֶּלֶךְ וְאַתָּה תִּתְיַצֵּב
מִנֶּגֶד׃ 14וַיֹּאמֶר יוֹאָב לֹא־כֵן אוֹחִילָה לְפָנֶיךָ וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה שִׁבְטִים בְּכַפּוֹ וַיִּתְקָעֵם בְּלֵב אַבְשָׁלוֹם עוֹדֶנּוּ חַי בְּלֵב
הָאֵלָה׃ 15וַיָּסֹבּוּ עֲשָׂרָה נְעָרִים נֹשְׂאֵי כְּלֵי יוֹאָב וַיַּכּוּ אֶת־אַבְשָׁלוֹם וַיְמִיתֻהוּ׃ 16וַיִּתְקַע יוֹאָב בַּשֹּׁפָר וַיָּשָׁב הָעָם מִרְדֹּף
אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל כִּי־חָשַׂךְ יוֹאָב אֶת־הָעָם׃ 17וַיִּקְחוּ אֶת־אַבְשָׁלוֹם וַיַּשְׁלִיכוּ אֹתוֹ בַיַּעַר אֶל־הַפַּחַת הַגָּדוֹל וַיַּצֻּבוּ עָלָיו
גַּל־אֲבָנִים גָּדוֹל מְאֹד וְכָל־יִשְׂרָאֵל נָסוּ אִישׁ לְאָהָלָו׃ 18וְאַבְשָׁלֹם לָקַח וַיַּצֶּב־לוֹ בְחַיָּו אֶת־מַצֶּבֶת אֲשֶׁר בְּעֵמֶק־הַמֶּלֶךְ
כִּי אָמַר אֵין־לִי בֵּן בַּעֲבוּר הַזְכִּיר שְׁמִי וַיִּקְרָא לַמַּצֶּבֶת עַל־שְׁמוֹ וַיִּקָּרֵא לָהּ יַד אַבְשָׁלֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ ס
19וַאֲחִימַעַץ בֶּן־צָדוֹק אָמַר אָרוּצָה נָּא וַאֲבַשְּׂרָה אֶת־הַמֶּלֶךְ כִּי־שָׁפְטוֹ יְהוָה מִיַּד אֹיְבָיו׃ 20וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹאָב לֹא אִישׁ
בְּשׂוֹרָה אַתָּה הַיּוֹם הַזֶּה וּבִשַּׂרְתָּ בְיוֹם אַחֵר וְהַיּוֹם הַזֶּה לֹא תְבַשֵּׂר כִּי־עַל בֶּן־הַמֶּלֶךְ מֵת׃ 21וַיֹּאמֶר יוֹאָב לַכּוּשִׁי לֵךְ
הַגֵּד לַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר רָאִיתָה וַיִּשְׁתַּחוּ כוּשִׁי לְיוֹאָב וַיָּרֹץ׃ 22וַיֹּסֶף עוֹד אֲחִימַעַץ בֶּן־צָדוֹק וַיֹּאמֶר אֶל־יוֹאָב וְיִהִי מָה
אָרֻצָה־נָּא גַּם־אֲנִי אַחֲרֵי הַכּוּשִׁי וַיֹּאמֶר יוֹאָב לָמָּה־זֶּה אַתָּה רָץ בְּנִי וּלְכָה אֵין־בְּשׂוֹרָה מֻצְאַת׃ 23וְיִהִי־מָה אָרֻוץ
וַיֹּאמֶר לוֹ רוּץ וַיָּרָץ אֲחִימַעַץ דֶּרֶךְ הַכִּכָּר וַיַּעֲבֹר אֶת־הַכּוּשִׁי׃ 24וְדָוִד יוֹשֵׁב בֵּין־שְׁנֵי הַשְּׁעָרִים וַיֵּלֶךְ הַצֹּפֶה אֶל־גַּג
הַשַּׁעַר אֶל־הַחוֹמָה וַיִּשָּׂא אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־אִישׁ רָץ לְבַדּוֹ׃ 25וַיִּקְרָא הַצֹּפֶה וַיַּגֶּד לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אִם־לְבַדּוֹ
בְּשׂוֹרָה בְּפִיו וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְקָרֵב׃ 26וַיַּרְא הַצֹּפֶה אִישׁ־אַחֵר רָץ וַיִּקְרָא הַצֹּפֶה אֶל־הַשּׁוֹעֵר וַיֹּאמֶר הִנֵּה־אִישׁ רָץ לְבַדּוֹ
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ גַּם־זֶה מְבַשֵּׂר׃ 27וַיֹּאמֶר הַצֹּפֶה אֲנִי רֹאֶה אֶת־מְרוּצַת הָרִאשׁוֹן כְּמְרֻצַת אֲחִימַעַץ בֶּן־צָדוֹק וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ אִישׁ־טוֹב זֶה וְאֶל־בְּשׂוֹרָה טוֹבָה יָבוֹא׃ 28וַיִּקְרָא אֲחִימַעַץ וַיֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ שָׁלוֹם וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ לְאַפָּיו
אָרְצָה ס
וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר סִגַּר אֶת־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־נָשְׂאוּ אֶת־יָדָם בַּאדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃ 29וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שָׁלוֹם לַנַּעַר
לְאַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר אֲחִימַעַץ רָאִיתִי הֶהָמוֹן הַגָּדוֹל לִשְׁלֹחַ אֶת־עֶבֶד הַמֶּלֶךְ יוֹאָב וְאֶת־עַבְדֶּךָ וְלֹא יָדַעְתִּי מֶה׃ 30וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ סֹב הִתְיַצֵּב כֹּה וַיָּסָב וַיַּעֲמֹד׃ 31וְהִנֵּה הַכּוּשִׁי בָּא וַיֹּאמֶר הַכּוּשִׁי יִתְבַּשֵּׂר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כִּי־שְׁפָטְךָ יְהוָה הַיּוֹם
מִיַּד כָּל־הַקָּמִים עָלֶיךָ׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־הַכּוּשִׁי הֲשָׁלוֹם לַנַּעַר לְאַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר הַכּוּשִׁי יִהְיוּ כַּנַּעַר אֹיְבֵי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וְכָל אֲשֶׁר־קָמוּ 32
עָלֶיךָ לְרָעָה: ס

19

Daudi alakira omugala

[1] Nanakuno ajunjugurhwa n'omutula munji, asôkera omw'izege ly'enyu mpa yâge, arhoza omulenge, erhi: «Yajeewe! ala mugala wâni Absalomu, ala mugala wâni Absalomu, ala mugala wâni Absalomu! Ntanarhang'ibâ nie nfa ahâli hawe mâshi mwâna wâni Absalomu, Absalomu mugala wâni!» [2] Banacigend'ibwîra Yowabu, erhi: «Mwâmi adwîrhe akungula, alakira Absalomu.» [3] Ntyôla omwîshingo gw'okuhima gwahinduka mushibo omu lubà ga, bulya lwamayumva baderha olwôla lusiku mpu: «Mwâmi ababire bwenêne erhi kufà kw'omugala kurhuma.» [4] Olwôla lusiku olubaga lwayisha lwajo njojokera omu lugo nka bantu bagwâsirwe n'enshonyi z'okuhimirwa emunda bal'ilwa. [5] Mwâmi anacicibwika obusù, mwâmi arhondêra ayama n'izù linene bwenêne erhi: Yajeewe! ala omwâna wâni Absalomu, Absalomu mwâna wâni, mugala wanil»

[6] Yowabu akanya asôkera emunda mwâmi ali, anacimubwîra, erhi: «Wamabonêsa bambali bâwenshonyi, bo bakucizagya, baciza bagala bâwe, baciza na bali bâwe, kuguma na bakâwe n'ebiherula byâwe. [7] Omu kuzigira abakushomba n'omu kushomba abakuzigira, wamamanyîsa ene oku abarhambo na bambali bâwe bali busha emwâwe; namanamanya ene oku Absalomu acilamaga na nîrhu akaba rhwe rhufa omu lusiku lw'ene, okwôla kwo kwali kwâbà kwinjà bwenêne omu masù gâwe. [8] Kanya ogend'ihà olubaga omurhima, bulya nkubwîre oku izîno lya Lungwe, akaba orhahulusiri ntà muntu ciru n'omuguma wacibera nâwe muli obula budufu bw'ene: n'okwôla kwâbà bubî bulushire ngasi gandi mabî gôshi wamabona kurhenga aha kuburhwa kwâwe kuhika ene.» [9] Okubundi obwôla mwâmi ahuluka agend'ibwârhala aha muhango g'olugo. Banacimanyîsa olubaga loshi mpu: «Labi oku mwâmi atamîre aha muhango.» Olubaga lwôshi lwanacishubukira emunda mwâmi ali.

Amarheganyo g'okugaluka kwa Daudi

Bene Israheli bôhe erhi bacishandabanire bôshi ngasi muguma omu mwâge. [10] Olubaga lwôshi omu ngasi bûko bwa bene Israheli, ngasi muguma muli bwo akajà kadali omu kuderha erhi: «Mwâmi ye warhulikuzagya oku bashombanyi bîrhu, ye warhulikuzagya oku Bafilistini na bunôla lera amarhenga bulibirha omu cihugo mpu ayake Absalomu. [11] Oyôla Absalomu rhwashigaga amavurha mpu abè mwâmi wîrhu, y'oyôla wafirire oku matabâro. Cankarhuma barhagend'ibwîra Nnakuno ayagaluke?» [12] Okubundi obwôla mwâmi Daudi anacilika entumwa emwa abadâhwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Sadoki na Abiyatari mpu bagend'ibwîra abashamuka ba bene Yuda, erhi: «Carhuma mubà mwe babuzinda b'okugalula mwâmi aha mwâge?» N'obwo ngasi ebi bakag'iderha omu Israheli byôshi, byakaz'irihikakwo mwâmi aha mwâge. [13] Muli bene wîrhu, muli mavuha gâni, muli na minyafu yâni, carhuma mwoyomubà bazinda h'okugalula mwâmi? [14] Mugend'ibwîra n'Amasa erhi: «Mpu ka weki orhali mavuha na minyafu yâni? Nyamuzinda ajira ntya na ntya akaba orhabiri murhambo w'engabo yâni ahâli ha Yowabu» [15] Lero bene Yuda bôshi bagomba omurhima nka muntu muguma; banacirhuma entumwa emunda mwâmi ali mpu: «Yâgirwa oyagaluke mweshi na bambali bâwe.»

Ebigabi by'okuyagaluka: Shimeyi

[16] Mwâmi ayagaluka obwo, anacihika oku Yordani. Bene Yuda bashagamukira e Giligali mpu bagend'iyankirira mwâmi banamuyikize Yordani. [17] Shimeyi mugala wa Gera, munya-Benyamini w'e Bahurimi, akanya ayandagala naye haguma na bene Yuda mpu agend'iyankirira mwâmi Daudi. [18] Ali ayishire na bantu cihumbi omu bene Benyamini; Siba mwambali wa Saulu bôshi n'abagala ikumu na barhânu n'abambali makumi abirhi bakunju kira e Yordani mpu bagend'iyankirira mwâmi. [19] Banacirhondêra bajira omukolo gwâbo gw'okuyikiza bene mwâmi bôshi ngasi okwankanabasimisize kwôshi. Shimeyi mwene Gera anacicirhimba aha magulu ga mwâmi agôla mango ayikira Yordani anaciderha, erhi: [20] «Mashi Yâgirwa Nnahamwîrhu orhacintumuzagya kubî kuci, orhacigererezagya kulya nakulogorheraga galya mango warhengaga omu Yeruzalemu, mwâmi mâshi omanye orhabikiraga ebyôla omu murhima gwâwe. [21] Neci niono mwambali wâwe manyire oku najizire okubî, ene niono nie murhanzi w'omu mulala gwa Yozefu nyîshire nti nyankirire mwâmi Nnahamwîrhu.» [22] Abishayi mwene Seruya anacirhenga omu kanwa, aderha erhi: «Ka Shi meyi arhakwânîni okufà, omuntu wahehêreraga mwâmi n'ishungwè lya Nnâmahanga?» [23] Ci Daudi ashuza, erhi: «Bici rhufanwa rhwembi wâni Seruya obu ene okôla wacinyampindulira? Ka hali omuntu ogwâsirwe okufà omw'Israheli olusiku lw'ene? Ka ntakahamirizagya embere zinyu oku kurhenga ene, niene mwâmi omu Israheli?» [24] Mwâmi anacibwîra Shimeyi erhi: «Orhafe, mwâmi alahiriza, acîgashira ye».

Daudi ayumvanya bôshi na Mefibali

[25] Naye Mefibali mugala wa Saulu anacibunguluka aliyankirira mwâmi. A rhalisag'iderha mpu akakômbera amagulu gâge, nîsi erhi kushokôza obwânwa bwâge, ciru n'okushuka emyambalo yâge halya mwâmi anayakiraga kuhika agôla mango ayagalukaga omu murhûla. [26] Amango arhengaga e Yeruzalemu ayisha mpu aliyankirira mwâmi Nnakuno, mwâmi amubwîra, erhi: «Wâni Meribali[a], carhumire rhurhagenda rhweshi bulya?» [27] Anacishuza, erhi: «Yâgirwa mwâmi,

[a] **19.26** : Erhi Meribali ahika aha Yeruzalemu aliyankirira mwâmi, Nnakuno mwâmì amubwîra e- rhi: «Ewe·Meribali, càrhumire... »

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nnawîrhu, mwambali wâwe wantebire bulya mwambali wâwe ali amalahira, erhi: Nkôla nagend'ishanira endogomi yâni nanyishonerekwo ngende nshimbe mwâmi bulya mwambali wâwe ali cirema. [28] Kandi abuligend'ileka mwambali wâwe emwa mwâmi Nnawîrhu. Ci manyire oku mwâmi Nnahamwîrhu kwo ali nka malahika wa Nyamuzinda; oku abwîne kwinjà kw'akanajira. [29] Bulya abantu by'omulala gwirhu bôshi barhalimwo orhali kwânîne okuyîrhwa na mwâmi Nnahamwîrhu, wagalihira mwambali wâwe omu barhonyi balira oku cîbo câwe. Buhashe buci ncigwêrhage nâni bw'okusengera emunda mwâmi ali?» [30] Mwâmi amubwîra erhi: «Bici walugiza kw'ebinwa? Nakudesire we na Siba mwagaba amashwa.» [31] Mefibali anacibwîra mwâmi erhi: «Ciru ayanke byôshi, casinga erhi mwâmi Nnawîrhu ayagalusire n'omurhûla aha mwâge.»

Barzilayi

[32] Barzilayi w'e Galadi anacibunguluka kurhenga e Roglimi mpu aj'ise ngerukira mwâmi e Yordani. [33] Oyo Barzilayi alikola mushosi wa mîra, ali akôla agwêrhe myâka makumi gali munâni abusirwe. Ye wakag'iyikuza mwâmi aha Mahanayimi bulya ali muntu muhirhi. [34] Mwâmi anacibwîra Barzilayi erhi: «Okanye rhugende rhweshi nagend'ikakurhabâla kuli byôshi emwâni aha Yeruzalemu.» [35] Barzilayi anacishuza mwâmi erhi: «Myaka inga ncigwêrhage y'okulama obwo nasôkera rhweshi na mwâmi e Yeruzalemu? [36] Niono ngwêrhe myâka makumi gali munâni buno. Ka ncimanya ehinja n'ehibi? Nîsi ka mwambali wâwe akacimanya ebiri binunu mw'ebi alya na mw'ebi anywa? Na kandi k'omanyire mpu nakaciyumva izù ly'abimbiza-lume erhi abimbiza-kazi? Cankarhuma mwambali wâwe agend'ibà muzigo konene emwa Nnawîrhu mwâmi? [37] Ci mwambali wâwe ayikira Yordani atunde mwâmi hitya. Cikwône carhuma mwâmi ampa luhembo lungana aha? [38] Nkuhunyire Yâgirwa, oleke mwambali wâwe acigalukire agend'ifira omu cishagala câge, bambîshe aha burhambi bw'enshinda ya larha na nyâma. Ci mwambali wâwe Kimhama oli aha abè ye oyikira bôshi na Nnawîrhu mwâmi, omulirire nk'oku anabwîne kwinjà omu masù gâge.» [39] Mwâmi anaciderha, erhi: «Kimhana abâge ye rhugenda rhweshi naye, naj'imulirira nk'okwôla onabwîne kuli kwinjà, na ngasi kundi onasimire mpu nkujirire nanakujira». [40] Erhi olubaga loshi lubà lwamayikira Yordani mwâmi naye ayikira wa buzinda. Banacihôberana bôshi na Barzilayi, amugisha na ntyo nyamushosi acishubirira emwâge.

Yuda na Israheli balwira obwâmi

[41] Mwâmi alikulira e Giligali erhi banali bôshi na Kimhana. Olubaga lwa bene Yuda loshi kuguma n'ecigabi c'olubaga lwa bene Israheli banaciyisha balusize mwâmi. [42] Bene Israheli bôshi banaciyisha bashûbûzinye emunda mwâmi ali banacimubwîra mpu: «Carhumire bene wîrhu bene Yuda bo bakola bacihalira bonene okukayikiza mwâmi n'enyumpa yâge n'engabo yâge yôshi?» [43] Bene Yuda bôshi banacishuza bene Israheli mpu: «Ebwakuba mwâmi ali mwene

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wîrhu k'okwôla kwamamujiraga burhe? Ka hali hyâge rhwalire? Ka hali akantu anahonzire kuli rhwe?» [44] Bene Israheli banacishuza bene Yuda mpu: «Rhugwêrhe obuhashe kali ikumi kuli mwâmi[b], na ciru omu mulala gwa Daudi, nie nfula mwo. Carhuma wangayaguza ntya? K'arhali nie narhanzig'irhumiza wa burhanzi nti mwâmi ayagaluke? » Ci ebinwa bya bene Yuda byabà byo bikali kulusha ebinwa bya bene Israheli.

2 Samuel BHS 19

1 וַיֻּרְגַּז הַמֶּלֶךְ וַיַּעַל עַל־עֲלִיַּת הַשַּׁעַר וַיֵּבְךְּ וְכֹה | אָמַר בְּלֶכְתּוֹ בְּנִי בְנִי אַבְשָׁלוֹם מִי־יִתֵּן מוּתִי אֲנִי
תַחְתֶּיךָ אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְנִי: 2 וַיַּגֶּד לְיוֹאָב הִנֵּה הַמֶּלֶךְ בֹּכֶה וַיִּתְאַבֵּל עַל־אַבְשָׁלֹם: 3 וַתְּהִי הַתְּשׁוּעָה בַּיּוֹם הַהוּא לְאֵבֶל
לְכָל־הָעָם כִּי־שָׁמַע הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר נֶעֱצַב הַמֶּלֶךְ עַל־בְּנוֹ: 4 וַיִּתְגַּנֵּב הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא לָבוֹא הָעִיר כַּאֲשֶׁר
יִתְגַּנֵּב הָעָם הַנִּכְלָמִים בְּנוּסָם בַּמִּלְחָמָה: 5 וְהַמֶּלֶךְ לָאַט אֶת־פָּנָיו וַיִּזְעַק הַמֶּלֶךְ קוֹל גָּדוֹל בְּנִי אַבְשָׁלוֹם אַבְשָׁלוֹם בְּנִי
בְנִי: ס
6 וַיָּבֹא יוֹאָב אֶל־הַמֶּלֶךְ הַבַּיְתָה וַיֹּאמֶר הֹבַשְׁתָּ הַיּוֹם אֶת־פְּנֵי כָל־עֲבָדֶיךָ הַמְמַלְטִים אֶת־נַפְשְׁךָ הַיּוֹם וְאֵת נֶפֶשׁ בָּנֶיךָ
וּבְנוֹתֶיךָ וְנֶפֶשׁ נָשֶׁיךָ וְנֶפֶשׁ פִּלַגְשֶׁיךָ: 7 לְאַהֲבָה אֶת־שֹׂנְאֶיךָ וְלִשְׂנֹא אֶת־אֹהֲבֶיךָ כִּי | הִגַּדְתָּ הַיּוֹם כִּי אֵין לְךָ שָׂרִים
וַעֲבָדִים כִּי | יָדַעְתִּי הַיּוֹם כִּי לֹא אַבְשָׁלוֹם חַי וְכֻלָּנוּ הַיּוֹם מֵתִים כִּי־אָז יָשָׁר בְּעֵינֶיךָ: 8 וְעַתָּה קוּם צֵא וְדַבֵּר עַל־לֵב
עֲבָדֶיךָ כִּי בַיהוָה נִשְׁבַּעְתִּי כִּי־אֵינְךָ יוֹצֵא אִם־יָלִין אִישׁ אִתְּךָ הַלָּיְלָה וְרָעָה לְךָ זֹאת מִכָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר־בָּאָה עָלֶיךָ
מִנְּעֻרֶיךָ עַד־עָתָּה: ס
9 וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיֵּשֶׁב בַּשָּׁעַר וּלְכָל־הָעָם הִגִּידוּ לֵאמֹר הִנֵּה הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בַּשַּׁעַר וַיָּבֹא כָל־הָעָם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְיִשְׂרָאֵל נָס
אִישׁ לְאָהָלָיו: ס
10 וְיִהְיוּ כָל־הָעָם נָדוֹן בְּכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַמֶּלֶךְ הִצִּילָנוּ | מִכַּף אֹיְבֵינוּ וְהוּא מִלְּטָנוּ מִכַּף פְּלִשְׁתִּים וְעַתָּה בָּרַח
מִן־הָאָרֶץ מֵעַל אַבְשָׁלוֹם: 11 וְאַבְשָׁלוֹם אֲשֶׁר מָשַׁחְנוּ עָלֵינוּ מֵת בַּמִּלְחָמָה וְעַתָּה לָמָּה אַתֶּם מַחֲרִישִׁים לְהָשִׁיב
אֶת־הַמֶּלֶךְ: ס
12 וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד שָׁלַח אֶל־צָדוֹק וְאֶל־אֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר דַּבְּרוּ אֶל־זִקְנֵי יְהוּדָה לֵאמֹר לָמָּה תִהְיוּ אַחֲרוֹנִים לְהָשִׁיב
אֶת־הַמֶּלֶךְ אֶל־בֵּיתוֹ וּדְבַר כָּל־יִשְׂרָאֵל בָּא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־בֵּיתוֹ: 13 אַחַי אַתֶּם עַצְמִי וּבְשָׂרִי אַתֶּם וְלָמָּה תִהְיוּ אַחֲרוֹנִים
לְהָשִׁיב אֶת־הַמֶּלֶךְ: 14 וְלַעֲמָשָׂא תֹּמְרוּ הֲלוֹא עַצְמִי וּבְשָׂרִי אָתָּה כֹּה יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף אִם־לֹא שַׂר־צָבָא
תִּהְיֶה לְפָנַי כָּל־הַיָּמִים תַּחַת יוֹאָב: 15 וַיֵּט אֶת־לְבַב כָּל־אִישׁ־יְהוּדָה כְּאִישׁ אֶחָד וַיִּשְׁלְחוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שׁוּב אַתָּה
וְכָל־עֲבָדֶיךָ: 16 וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ וַיָּבֹא עַד־הַיַּרְדֵּן וִיהוּדָה בָּא הַגִּלְגָּלָה לָלֶכֶת לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ לְהַעֲבִיר אֶת־הַמֶּלֶךְ
אֶת־הַיַּרְדֵּן: 17 וַיְמַהֵר שִׁמְעִי בֶן־גֵּרָא בֶּן־הַיְמִינִי אֲשֶׁר מִבַּחוּרִים וַיֵּרֶד עִם־אִישׁ יְהוּדָה לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ דָּוִד: 18 וְאֶלֶף

[b] **19.44** : Rhugwêrhe obuhashe kal'ikumi kuli mwâmi: bulya bàli hanji kal'ikumi kulusha bene Yuda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֵישׁ עִמּוֹ מִבִּנְיָמִן וְצִיבָא נַעַר בֵּית שָׁאוּל וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר בָּנָיו וְעֶשְׂרִים עֲבָדָיו אִתּוֹ וְצָלְחוּ הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ׃ 19וְעִבְרָה הָעִבָּרָה לַעֲבִיר אֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְלַעֲשׂוֹת הַטּוֹב בְּעֵינָו וְשִׁמְעִי בֶן־גֵּרָא נָפַל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּעָבְרוֹ
בַּיַּרְדֵּן׃ 20וַיֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ אַל־יַחֲשָׁב־לִי אֲדֹנִי עָוֹן וְאַל־תִּזְכֹּר אֵת אֲשֶׁר הֶעֱוָה עַבְדְּךָ בַּיּוֹם אֲשֶׁר־יָצָא אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ
מִירוּשָׁלִָם לָשׂוּם הַמֶּלֶךְ אֶל־לִבּוֹ׃ 21כִּי יָדַע עַבְדְּךָ כִּי אָנֹכִי חָטָאתִי וְהִנֵּה־בָאתִי הַיּוֹם רִאשׁוֹן לְכָל־בֵּית יוֹסֵף לָרֶדֶת
לִקְרַאת אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃ ס
22וַיַּעַן אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָהּ וַיֹּאמֶר הֲתַחַת זֹאת לֹא יוּמַת שִׁמְעִי כִּי קִלֵּל אֶת־מְשִׁיחַ יְהוָה׃ ס
23וַיֹּאמֶר דָּוִד מַה־לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָה כִּי־תִהְיוּ־לִי הַיּוֹם לְשָׂטָן הַיּוֹם יוּמַת אִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל כִּי הֲלוֹא יָדַעְתִּי כִּי הַיּוֹם
אֲנִי־מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃ 24וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־שִׁמְעִי לֹא תָמוּת וַיִּשָּׁבַע לוֹ הַמֶּלֶךְ׃ ס
25וּמְפִיבֹשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל יָרַד לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ וְלֹא־עָשָׂה רַגְלָיו וְלֹא־עָשָׂה שְׂפָמוֹ וְאֶת־בִּגְדָיו לֹא כִבֵּס לְמִן־הַיּוֹם בֹּאוֹ בְּכֶבֶשׁ
הַמֶּלֶךְ עַד־הַיּוֹם אֲשֶׁר־בָּא בְשָׁלוֹם׃ 26וַיְהִי כִּי־בָא יְרוּשָׁלִַם לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָמָּה לֹא־הָלַכְתָּ עִמִּי
מְפִיבֹשֶׁת׃ 27וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ עַבְדִּי רִמָּנִי כִּי־אָמַר עַבְדְּךָ אֶחְבְּשָׁה־לִּי הַחֲמוֹר וְאֶרְכַּב עָלָיו וְאֵלֵךְ אֶת־הַמֶּלֶךְ כִּי
פִסֵּחַ עַבְדֶּךָּ׃ 28וַיִּרְגֶּל בְּעַבְדְּךָ אֶל־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ כְּמַלְאַךְ הָאֱלֹהִים וַעֲשֵׂה הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ׃ 29כִּי לֹא הָיָה
כָּל־בֵּית אָבִי כִּי אִם־אַנְשֵׁי־מָוֶת לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ וַתָּשֶׂת אֶת־עַבְדְּךָ בְּאֹכְלֵי שֻׁלְחָנֶךָ וּמַה־יֶּשׁ־לִי עוֹד צְדָקָה וְלִזְעֹק עוֹד
אֶל־הַמֶּלֶךְ׃ פ
30וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָמָּה תְדַבֵּר עוֹד דְּבָרֶיךָ אָמַרְתִּי אַתָּה וְצִיבָא תַּחְלְקוּ אֶת־הַשָּׂדֶה׃ 31וַיֹּאמֶר מְפִיבֹשֶׁת אֶל־הַמֶּלֶךְ
גַּם אֶת־הַכֹּל יִקָּח אֲחֲרֵי אֲשֶׁר־בָּא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ בְּשָׁלוֹם אֶל־בֵּיתוֹ׃ ס
32וּבַרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי יָרַד מֵרֹגְלִים וַיַּעֲבֹר אֶת־הַמֶּלֶךְ הַיַּרְדֵּן לְשַׁלְּחוֹ אֶת־בַּיַּרְדֵּן׃ 33וּבַרְזִלַּי זָקֵן מְאֹד בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה
וְהוּא־כִלְכֵּל אֶת־הַמֶּלֶךְ בְּשִׁבְתּוֹ בְמַחֲנַיִם כִּי־אִישׁ גָּדוֹל הוּא מְאֹד׃ 34וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־בַּרְזִלַּי אַתָּה עֲבֹר אִתִּי
וְכִלְכַּלְתִּי אִתְּךָ עִמָּדִי בִּירוּשָׁלִָם׃ 35וַיֹּאמֶר בַּרְזִלַּי אֶל־הַמֶּלֶךְ כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי כִּי־אֶעֱלֶה אֶת־הַמֶּלֶךְ
יְרוּשָׁלִָם׃ 36בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם הַאֵדַע ׀ בֵּין־טוֹב לְרָע אִם־יִטְעַם עַבְדְּךָ אֶת־אֲשֶׁר אֹכַל וְאֶת־אֲשֶׁר אֶשְׁתֶּה
אִם־אֶשְׁמַע עוֹד בְּקוֹל שָׁרִים וְשָׁרוֹת וְלָמָּה יִהְיֶה עַבְדְּךָ עוֹד לְמַשָּׂא אֶל־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃ 37כִּמְעַט יַעֲבֹר עַבְדְּךָ
אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶת־הַמֶּלֶךְ וְלָמָּה יִגְמְלֵנִי הַמֶּלֶךְ הַגְמוּלָה הַזֹּאת׃ 38וְיָשָׁב־נָא עַבְדְּךָ וְאָמֻת בְּעִירִי עִם קֶבֶר אָבִי וְאִמִּי וְהִנֵּה
׀ עַבְדְּךָ כִמְהָם יַעֲבֹר עִם־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וַעֲשֵׂה־לוֹ אֵת אֲשֶׁר־טוֹב בְּעֵינֶיךָ׃ ס
39וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אִתִּי יַעֲבֹר כִּמְהָם וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה־לּוֹ אֶת־הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ וְכֹל אֲשֶׁר־תִּבְחַר עָלַי אֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃ 40וַיַּעֲבֹר
כָּל־הָעָם אֶת־הַיַּרְדֵּן וְהַמֶּלֶךְ עָבָר וַיִּשַּׁק הַמֶּלֶךְ לְבַרְזִלַּי וַיְבָרְכֵהוּ וַיָּשָׁב לִמְקֹמוֹ׃ ס
41וַיַּעֲבֹר הַמֶּלֶךְ הַגִּלְגָּלָה וְכִמְהָן עָבַר עִמּוֹ וְכָל־עַם יְהוּדָה וַיַּעֲבִרוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וְגַם חֲצִי עַם יִשְׂרָאֵל׃ 42וְהִנֵּה כָּל־אִישׁ
יִשְׂרָאֵל בָּאִים אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ מַדּוּעַ גְּנָבוּךָ אַחֵינוּ אַנְשֵׁי יְהוּדָה וַיַּעַבְרוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־בֵּיתוֹ אֶת־הַיַּרְדֵּן
וְכָל־אַנְשֵׁי דָוִד עִמּוֹ׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

43 וַיַּעַן כָּל־אִישׁ יְהוּדָה עַל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל כִּי־קָרֹוב הַמֶּלֶךְ אֵלַי וְלָמָּה זֶּה חָרָה לְךָ עַל־הַדָּבָר הַזֶּה הֲאָכֹול אָכַלְנוּ
מִן־הַמֶּלֶךְ אִם־נִשֵּׂאת נָשָׂא לָנוּ׃ ס
44 וַיַּעַן אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶת־אִישׁ יְהוּדָה וַיֹּאמֶר עֶשֶׂר־יָדֹות לִי בַּמֶּלֶךְ וְגַם־בְּדָוִד אֲנִי מִמְּךָ וּמַדּוּעַ הֵקַלֹּתַנִי וְלֹא־הָיָה דְבָרִי
רִאשֹׁון לִי לְהָשִׁיב אֶת־מַלְכִּי וַיִּקֶשׁ דִּבַּר־אִישׁ יְהוּדָה מִדִּבַּר אִישׁ יִשְׂרָאֵל׃ ס

20

Obugoma bwa Sheba

1 Ahôla hali muntu muguma w'omurhima mumînya, izîno lyâge ye Sheba mwene Bikiri w'omu
bûko bwa Benyamini, anacibûha omushekera ahamagaza erhi: «Ntà bushangire rhwankaba na
Daudi, ntabyo rhushangîra na mwene Yese. Ngasi muguma abere omu mwâge, bene Israheli
weee!» 2 Bene Israheli bôshi baciyegûla kuli Daudi banacishimbira Sheba mwene Bikiri. Ci bene
Yuda bôhe banacisêra kuli mwâmi wâbo kurhenga oku Yordani kuhika aha Yeruzalemu.
3 Nnakuno ayisha aja aha mwâge, omu bwâmi bwâge aha Yeruzalemu, arhôla birya biherula
byâge oku binali ikumi alisizire mpu bilange enyumpa yâge, abihira omu yindi nyumpa,
anabihirakwo abalâlîzi. Abikombêra kwinjà ci arhacijaga nyumpa nguna nabyo banakabiyigalira
ntyôla kuhika aha kufà kwabyo. Byalama nka bakana.

Amasa anigwa

4 Mwâmi anacibwîra Amasa erhi: «Onshubûlize bene Yuda bôshi omu nsiku isharhu nâwe obè
hano.» 5 Amasa akanya aja ashûbûza bene Yuda, ci alegama arhalusa amango mwâmi
amutwîraga. 6 Okubundi Daudi anacibwîra Abishayi, erhi: «Sheba mwene Bikiri yekôla muzibu
kulusha Absalomu.» W'oyo orhôle engabo ya Nnawinyu, okanye omushimbulire oku arhacihika
omu mirhundu mizibuzibu na ntyo obone amarhufuma.» 7 Bakunjukira oku matabâro. Nayo
engabo ya Yowabu, Abanyakereti, Abapeleti na ngasi bandi banali ntwâli bôshi, barhenga aha
Yeruzalemu mpu baj'ilwîsa Sheba mwene Bikiri. 8 Bali bakola bali hôfi n'ibuye linene libà aha
Gabaoni erhi Amasa ayi sha ayêrekîre emunda bâli. Yowabu ali kenyire emishangi yâge
y'amatabâro, n'oku nyanya yayo aliyambalirekwo omushumi gulikwo engôrho eri elûba, erhi
ayihagarhire. Oku aja agenda erya ngôrho yaciyomôla. 9 Yowabu anacibwîra Amasa erhi:
«K'odendezize mwene wîrhu?» Okuboko kulyo kwa Yowabu kwanacirhuluba obwânwa bwa
Amasa, nka kumuhôbera. 10 Amasa a rhacikebagwa cici kuli erya ngôrho yali omu kuboko kwa
Yowabu. Yowabu amubwabwarhula nayo enda, obula bwasheshukira oku idaho,
arhacicirhamagya mpu ankamufunda yo bwa kabirhi: Amasa afa obwo. Yowabu bone
omulumuna Abishayi banacihuma enjira yâbo bashimbire Sheba mwene Bikiri.

11 Muntu muguma w'omu bantu ba Yowabu, akanya aj'iyimanga hôfi na Amasa, ahamagaza

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi: «Oli kuli Yowabu, anali wa mwâmi ashimbe Yowabu!» [12] Agôla mango, Amasa erhi yeshi omukò gwamamufulungana omwôla njira. Olya mulume erhi abona oku olubaga lwôshi ludwîrhe lwasikanana, anacibulula Amasa, amurhenza mulya njira, amuheba omu ishwa anamubwikirakwo ecishuli bulya amabona ngasi yeshi wakamuhikaho kuyimanga adwîrhe ayimanga. [13] Erhi babà bamamurhenza omwôla njira lyo ngasi muguma ashub'ilongôla, akulikira Yowabu eyo munda banajaga bashimbulira Sheba mwene Bikiri.

Okuhwa kw'obugoma

[14] Yowabu ahulukana amashanja gôshi ga bene Israheli kuhika aha Abeli- Bet-Maaka, ngasi ezanali ntwâli za kuli Aba-Bikiriti zamukulikira. [15] Balinda bagorha Sheba, omu Abeli-Bet-Maaka banacizongolosa emirhi olunda lurhanzi lw'ecôla côgo c'amabuye, n'olubaga lwali bôshi na Yowabu lwarhôndêra okuhumba idaho mpu bacihongole.

[16] Okubundi obwôla omukazi mwengehusi anacirhôndêra ahamagaza kurhenga mulyala lugo erhi: «Ala, muyumve, munyumve, mmuhunyire! Mubwîre Yowabu erhi: Oyegere hanôla nkubwîre.» [17] Yowabu anaciyegera olya mukazi amudôsa. erhi: «Ka we Yowabu bulya?» Anacishuza, erhi: «Neci niono.» Olya mukazi amubwîra erhi: «Yumva ebinwa bya mwambalikazi wâwe.» Naye ashuza erhi: «Ndwîrhe nayumvîrhiza.» [18] Olya mukazi anacimubwîra, erhi: «Obwali burhanzi bakazâg'iderha mpu: «Orhangigend'idôsa embûko ya Abeli na Dani erhi enkômedu y'olubaga lw'Israheli yahwire. [19] Woyo walonza okusherêza omurhundu guli nka muzire w'omu Israheli. Carhuma walonza okushâba olugo lwa Nyamubâho» Yowabu ashuza erhi: «Nanga, nanga, enkengêro za mwene ezôla zije kuli kwâni. [20] Ntal'ishâba ntanali sherêza. Okwôla ntakulikwo. [21] Ci muntu muguma w'omu birhondo bya Efrayimu, izîno lyâge ye Sheba mwene Bikiri, anagomire mwâmi Daudi. Mukamumpa yêne, hôshi aho, nanciyegûla oku lugo lwinyu.» Nyamukazi ashuza Yowabu, erhi: «Ala okw'irhwe lyâge, bakukweba lyo enyanya ly'ecôgo lirhogere emunda oli.» [22] Olya mukazi aj'irhondêreza olubaga birya binwa binjà, banacitwa irhwe lya Sheba mwene Bikiri, balikweba Yowabu. Naye abûha omushekera, baciyegûla kuli lulya lugo ngasi muguma ashubira aha mwâge. Yowabu naye ashubira e Yeruzalemu emunda mwâmi ali.

Abarhambo ha Daudi

[23] Yowabu ye wali murhambo w'engabo y'abalwi omu bene Israheli bôshi, Benaya mugala wa Yehoyada ali murhambo w'Aba-Kereti n'Abapeleti. [24] Adorami ye wali oku bantu b'emikolo. Yehoshafati, mugala wa Ahiludi ye wali murhindisi w'emyandiko; Shiya ye wali mwandisi. [25] Sadoki na Abiyatari bo bali badâhwa. [26] Naye Ira, munya-Yairi ali mudâhwa wa Daudi.

2Samuel BHS 20

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְשָׁם נִקְרָא אִישׁ בְּלִיַּעַל וּשְׁמוֹ שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי אִישׁ יְמִינִי וַיִּתְקַע בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמֶר אֵין־לָנוּ חֵלֶק בְּדָוִד וְלֹא נַחֲלָה־לָנוּ
בְּבֶן־יִשַׁי אִישׁ לְאֹהָלָיו יִשְׂרָאֵל׃ וַיַּעַל כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרֵי דָּוִד אַחֲרֵי שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי וְאִישׁ יְהוּדָה דָּבְקוּ בְמַלְכָּם
מִן־הַיַּרְדֵּן וְעַד־יְרוּשָׁלִָם׃ וַיָּבֹא דָוִד אֶל־בֵּיתוֹ יְרוּשָׁלִַם וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת עֶשֶׂר־נָשִׁים | פִּלַגְשִׁים אֲשֶׁר הִנִּיחַ לִשְׁמֹר
הַבַּיִת וַיִּתְּנֵם בֵּית־מִשְׁמֶרֶת וַיְכַלְכְּלֵם וְאֵלֵיהֶם לֹא־בָא וַתִּהְיֶינָה צְרֻרוֹת עַד־יוֹם מֹתָן אַלְמְנוּת חַיּוּת׃ ס
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־עֲמָשָׂא הַזְעֶק־לִי אֶת־אִישׁ־יְהוּדָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד׃ וַיֵּלֶךְ עֲמָשָׂא לְהַזְעִיק
אֶת־יְהוּדָה וַיֹּחֶר מִן־הַמּוֹעֵד אֲשֶׁר יְעָדוֹ׃ ס
וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֲבִישַׁי עַתָּה יָרַע לָנוּ שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי מִן־אַבְשָׁלוֹם אַתָּה קַח אֶת־עַבְדֵי אֲדֹנֶיךָ וּרְדֹף אַחֲרָיו פֶּן־מָצָא
לוֹ עָרִים בְּצֻרוֹת וְהִצִּיל עֵינֵנוּ׃ וַיֵּצְאוּ אַחֲרָיו אַנְשֵׁי יוֹאָב וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וְכָל־הַגִּבֹּרִים וַיֵּצְאוּ מִירוּשָׁלִַם לִרְדֹּף אַחֲרֵי
שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי׃ הֵם עִם־הָאֶבֶן הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן וַעֲמָשָׂא בָּא לִפְנֵיהֶם וְיוֹאָב חָגוּר | מִדּוֹ לְבֻשׁוּ וְעָלָיו חֲגוֹר חֶרֶב
מְצֻמֶּדֶת עַל־מָתְנָיו בְּתַעְרָהּ וְהוּא יָצָא וַתִּפֹּל׃ ס
וַיֹּאמֶר יוֹאָב לַעֲמָשָׂא הֲשָׁלוֹם אַתָּה אָחִי וַתֹּחֶז יַד־יְמִין יוֹאָב בִּזְקַן עֲמָשָׂא לִנְשָׁק־לוֹ׃ וַעֲמָשָׂא לֹא־נִשְׁמַר בַּחֶרֶב |
אֲשֶׁר בְּיַד־יוֹאָב וַיַּכֵּהוּ בָהּ אֶל־הַחֹמֶשׁ וַיִּשְׁפֹּךְ מֵעָיו אַרְצָה וְלֹא־שָׁנָה לוֹ וַיָּמֹת ס
וְיוֹאָב וַאֲבִישַׁי אָחִיו רָדַף אַחֲרֵי שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי׃ וְאִישׁ עָמַד עָלָיו מִנַּעֲרֵי יוֹאָב וַיֹּאמֶר מִי אֲשֶׁר חָפֵץ בְּיוֹאָב וּמִי
אֲשֶׁר־לְדָוִד אַחֲרֵי יוֹאָב׃ וַעֲמָשָׂא מִתְגֹּלֵל בַּדָּם בְּתוֹךְ הַמְּסִלָּה וַיַּרְא הָאִישׁ כִּי־עָמַד כָּל־הָעָם וַיַּסֵּב אֶת־עֲמָשָׂא
מִן־הַמְּסִלָּה הַשָּׂדֶה וַיַּשְׁלֵךְ עָלָיו בֶּגֶד כַּאֲשֶׁר רָאָה כָּל־הַבָּא עָלָיו וְעָמֵד׃ כַּאֲשֶׁר הוּגָה מִן־הַמְּסִלָּה עָבַר כָּל־אִישׁ
אַחֲרֵי יוֹאָב לִרְדֹּף אַחֲרֵי שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי׃ וַיַּעֲבֹר בְּכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָבֵלָה וּבֵית מַעֲכָה וְכָל־הַבֵּרִים ס
וַיִּקָּלֲהוּ וַיָּבֹאוּ אַף־אַחֲרָיו׃ וַיָּבֹאוּ וַיָּצֻרוּ עָלָיו בְּאָבֵלָה בֵּית הַמַּעֲכָה וַיִּשְׁפְּכוּ סֹלְלָה אֶל־הָעִיר וַתַּעֲמֹד בַּחֵל וְכָל־הָעָם
אֲשֶׁר אֶת־יוֹאָב מַשְׁחִיתִם לְהַפִּיל הַחוֹמָה׃ וַתִּקְרָא אִשָּׁה חֲכָמָה מִן־הָעִיר שִׁמְעוּ שִׁמְעוּ אִמְרוּ־נָא אֶל־יוֹאָב קְרַב
עַד־הֵנָּה וַאֲדַבְּרָה אֵלֶיךָ׃ וַיִּקְרַב אֵלֶיהָ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַאַתָּה יוֹאָב וַיֹּאמֶר אֲנִי וַתֹּאמֶר לוֹ שְׁמַע דִּבְרֵי אֲמָתֶךָ
וַיֹּאמֶר שֹׁמֵעַ אָנֹכִי׃ וַתֹּאמֶר לֵאמֹר דַּבֵּר יָדַבְּרוּ בָרִאשֹׁנָה לֵאמֹר שָׁאֹל יִשְׁאֲלוּ בְּאָבֵל וְכֵן הֵתַמּוּ׃ אָנֹכִי שְׁלֵמֵי
אֱמוּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתָּה מְבַקֵּשׁ לְהָמִית עִיר וְאֵם בְּיִשְׂרָאֵל לָמָּה תְבַלַּע נַחֲלַת יְהוָה׃ פ
וַיַּעַן יוֹאָב וַיֹּאמֶר חָלִילָה חָלִילָה לִי אִם־אַבַלַּע וְאִם־אַשְׁחִית׃ לֹא־כֵן הַדָּבָר כִּי אִישׁ מֵהַר אֶפְרַיִם שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי
שְׁמוֹ נָשָׂא יָדוֹ בַּמֶּלֶךְ בְּדָוִד תְּנוּ־אֹתוֹ לְבַדּוֹ וְאֵלְכָה מֵעַל הָעִיר וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־יוֹאָב הִנֵּה רֹאשׁוֹ מֻשְׁלָךְ אֵלֶיךָ
בְּעַד הַחוֹמָה׃ וַתָּבוֹא הָאִשָּׁה אֶל־כָּל־הָעָם בְּחָכְמָתָהּ וַיִּכְרְתוּ אֶת־רֹאשׁ שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי וַיַּשְׁלִכוּ אֶל־יוֹאָב וַיִּתְקַע
בַּשּׁוֹפָר וַיָּפֻצוּ מֵעַל־הָעִיר אִישׁ לְאֹהָלָיו וְיוֹאָב שָׁב יְרוּשָׁלִַם אֶל־הַמֶּלֶךְ׃ ס
וְיוֹאָב אֶל כָּל־הַצָּבָא יִשְׂרָאֵל וּבְנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע עַל־הַכְּרֵי וְעַל־הַפְּלֵתִי׃ וַאֲדֹרָם עַל־הַמַּס וִיהוֹשָׁפָט בֶּן־אֲחִילוּד
הַמַּזְכִּיר׃ וּשְׁוָא סֹפֵר וְצָדוֹק וְאֶבְיָתָר כֹּהֲנִים׃ וְגַם עִירָא הַיָּאִרִי הָיָה כֹּהֵן לְדָוִד׃ ס

21

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

V. Enyûshûlo

Amango g'ecizombo n'okufà kwa bene wâbo Saulo

[1] Amango Daudi ali mwâmi, omu cihugo mwanacizûka ecizombo ca myâka isharhu ekulikirine. Daudi akanya agend'idôsa embûko ya Nya mubâho, Nyamubâho anacimubwîra erhi: «Omukò guli kuli Saulo n'omulala gwâge bulya ayisire abantu b'e Gabaoni». [2] Mwâmi anacihamagala abantu b'e Gabaoni anacibabwîra, erhi: «Mubwîne mwene oku abâla bantu b'e Gabaoni barhàbagAbayahudi, ci babàga misigala y'Abanya-Amoriti, n'Abayahudi bali erhi bacigashire mpu barhankabahumakwo. Kurharhumaga Saulu arhalonza okubayîrha, lyo ayêrekana oku akunda bwenêne kulusha bene Israheli na bene Yuda.» [3] Daudi anacibwîra abôla bantu b'e Gabaoni erhi: «Bici nankamujirira na bici nankamuhongera lyo rhukûla ogûla mutuko, omu kashambala ka Lungwe?» [4] Abantu b'e Gabaoni bashuza, mpu: «Gurhali mwenda gwa nsaranga erhi gwa masholo rhujira emwa Saulu nîsi erhi omu mulala gwâge, kandi ku rhali kuderha mpu ali muntu bagwâsirwe okuyîrha omu Israheli». Nnakuno abashuza, erhi: «Bici biguma mudesirage? Nâni namujirira byo.» [5] Bamushuza mpu: «Oyôla muntu ye warhumaliraga analonza okurhuherêrekeza mpu irho ndo rhurhacilamaga muli bene Israheli. [6] Kuziga kukwânîne barhuhe bantu nda b'omu bâna bâge, rhubamanikire aha Gabaoni, embere za Nyamubâho, oku ntondo ya Nyamubâho». Nnakuno ashuza erhi: «Nnamubâho». [7] Ci mwâmi ababalira Mefibali mwene Yonatani, mugala wa Saulu erhi cihango cabali kwo cirhuma, embere za Nyamubâho, ekarhî ka Daudi na Yonatani, mugala wa Saulu. [8] Nnakuno agwârha banarhabana babirhi ba Rispa, mwâli wa Ayiya aburhiraga Saulu, Armoni na Mefibosheti na bandi banarhabana barhânu ba Mika, mwâli wa Saulu aburhaga bone Adriyeli, mugala wa Barzilayi w'e Mehola, [9] anacibaha abôla bantu b'e Gabaoni, nabo bagend'ibamanika oku ntondo, embere za Nyamubâho. Abo bantu nda bayîrhwa bôshi caligumiza, bafaga omu nsiku ntangiriza z'okusarhula emburho, erhi barhangira okurhema engano. [10] Rispa mwâli wa Ayiya, erhi aba amarhôla omwambalo gw'emishîbo, acibambira gwo oku ibuye. Anakabêra ahôla kurhenga agôla mango barhangira okurhema kuhika amango enkuba yahangukaga. Arhazigaga enyunyi z'emalunga zayîsh'ibarhondomola mûshi nîsi erhi ensimba zabalya budufu. [11] Banacimanyîsa Daudi olwôla Rispa mwa Ayiya, muherula wa Saulu ajiraga. [12] Daudi akanya aj'iyanka amavuha ga Saulu n'ag'omugala Yonatani emwa abarhambo b'e Yabeshi omu Galadi. Abôla bantu bwo bagamanulaga e Bet-Sheani, aha Abafilistini bagamanikaga galya mango bahimira Saulu aha Gilibowa. [13] Daudi anacirhenza ahôla ago mavuha ga Saulu n'ag'omugala Yonatani, bagayanka bagalunda haguma n'amavuha ga balyala bamanikagwa. [14] Ntyo babisha amavuha ga Saulu n'ag'omugala Yonatani ha guma n'ag'abôla bamanikagwa nabo, bagend'igabisha omu cihugo ca bene Benyamini, aha Sela, omu nshinda y'îshe Kishi, banajira nka oku mwâmi anal'irhegesire kwôshi. Buzinda bw'ahôla Lungwe arhulula agashanira ecihugo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okulwîsa Abafilistini

15 Lusiku luguma entumba yanacizûka ekarhî ka bene Israheli n'Abafilistini. Daudi ahunguluka
n'abambali barhondêra okulwîsa Abafilistini, lero Daudi arhama. 16 Ago mango hali entwâli,
Yishebibenobi omu bûko bwa Rafa. Itumu lyâge lyali lya buzirho bwa sikeli magana asharhu
g'obuzirho bw'omulinga, anali ahagarhire engôrho mpyâhya. Oyo muntu ayisha ahiga mpu
kuhika ayîrhe Daudi. 17 Abishayi mugala wa Seruya ayisha akôla al'irhabâla Daudi, atumirha olya
Mufilistini amuyîrha. Okubundi abantu ba Daudi banacimulahiriza mpu: «Ntà mango
wanaciyîshe mpu rhujè oku matabâro rhweshi, ntyo olek'izimya akamole ka Israheli».

18 Enyuma ly'aho eyindi ntumba yashub'izûka aha Gobe ekarhî k'abo n'Abafilistini, aho ago
mango Sibekayi Munyahushi ayîrha Safi naye ali wa muli bene Rafa. 19 Kandi bashub'ikoza
amatumu bôshi n'Abafilistini aha Gobe. Elehanani mugala wa Yayiri Oregimi w'e Betelehemu
ayîrha Goliyati w'e Gati; olusârhi lw'itumu ly'oyo Goliyati lwali nka mulindizo gw'omuhunzi
w'emigozi. 20 Ahôla hali muntu muguma mulimuli, ali agwêrhe minwe ndarhu oku ngasi kuboko
na mano ndarhu ebwa ngasi kugulu, amano n'eminwe yâge byali makumi abirhi n'ini, naye ali
w'omu bûko bwa Rafa. 21 Anacijacira Israheli ci Yehonatani, mugala wa Shimeyi w'omu bûko
bwa bene wâbo Daudi amuyîrha. 22 Abôla bantu bani bali bene wâbo Rafa w'e Gali bôshi
bakumba omu maboko ga Daudi n'aga bambali bâge.

2 Samuel BHS 21

1 וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת־פְּנֵי יְהוָה ס
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שָׁאוּל וְאֶל־בֵּית הַדָּמִים עַל־אֲשֶׁר־הֵמִית אֶת־הַגִּבְעֹנִים: 2 וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לַגִּבְעֹנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
וְהַגִּבְעֹנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה כִּי אִם־מִיֶּתֶר הָאֱמֹרִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִשְׁבְּעוּ לָהֶם וַיְבַקֵּשׁ שָׁאוּל לְהַכֹּתָם בְּקַנְאָתוֹ
לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה: 3 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַגִּבְעֹנִים מָה אֶעֱשֶׂה לָכֶם וּבַמָּה אֲכַפֵּר וּבָרְכוּ אֶת־נַחֲלַת יְהוָה: 4 וַיֹּאמְרוּ לוֹ
הַגִּבְעֹנִים אֵין־לָי כֶּסֶף וְזָהָב עִם־שָׁאוּל וְעִם־בֵּיתוֹ וְאֵין־לָנוּ אִישׁ לְהָמִית בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר מָה־אַתֶּם אֹמְרִים אֶעֱשֶׂה
לָכֶם: 5 וַיֹּאמְרוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר כִּלָּנוּ וַאֲשֶׁר דָּמָה־לָּנוּ נִשְׁמַדְנוּ מֵהִתְיַצֵּב בִּכְלֹ־גְּבֻל יִשְׂרָאֵל: 6 יִנָּתֵן־לָנוּ שִׁבְעָה
אֲנָשִׁים מִבָּנָיו וְהוֹקַעֲנוּם לַיהוָה בְּגִבְעַת שָׁאוּל בְּחִיר יְהוָה ס
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲנִי אֶתֵּן: 7 וַיַּחְמֹל הַמֶּלֶךְ עַל־מְפִי־בֹשֶׁת בֶּן־יְהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל עַל־שְׁבֻעַת יְהוָה אֲשֶׁר בֵּינֹתָם בֵּין דָּוִד
וּבֵין יְהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל: 8 וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת־שְׁנֵי בְּנֵי רִצְפָּה בַת־אַיָּה אֲשֶׁר יָלְדָה לְשָׁאוּל אֶת־אַרְמֹנִי וְאֶת־מְפִבֹשֶׁת
וְאֶת־חֲמֵשֶׁת בְּנֵי מִיכַל בַּת־שָׁאוּל אֲשֶׁר יָלְדָה לְעַדְרִיאֵל בֶּן־בַּרְזִלַּי הַמְּחֹלָתִי: 9 וַיִּתְּנֵם בְּיַד הַגִּבְעֹנִים וַיּוֹקִיעֵם בָּהָר לִפְנֵי
יְהוָה וַיִּפְּלוּ שִׁבְעָתָם יָחַד וְהֵם הֻמְתוּ בִּימֵי קָצִיר בָּרִאשֹׁנִים ׀ תְּחִלַּת קְצִיר שְׂעֹרִים: 10 וַתִּקַּח רִצְפָּה בַת־אַיָּה
אֶת־הַשַּׂק וַתַּטֵּהוּ לָהּ אֶל־הַצּוּר מִתְּחִלַּת קְצִיר עַד נִתַּךְ־מַיִם עֲלֵיהֶם מִן־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־נָתְנָה עוֹף הַשָּׁמַיִם לָנוּחַ עֲלֵיהֶם
יוֹמָם וְאֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה לָיְלָה: 11 וַיֻּגַּד לְדָוִד אֵת אֲשֶׁר־עָשְׂתָה רִצְפָּה בַת־אַיָּה פִּלֶגֶשׁ שָׁאוּל: 12 וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיִּקַּח

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־עַצְמוֹת שָׁאוּל וְאֶת־עַצְמוֹת יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מֵאֵת בַּעֲלֵי יָבֵישׁ גִּלְעָד אֲשֶׁר גָּנְבוּ אֹתָם מֵרְחֹב בֵּית־שַׁן אֲשֶׁר
תְּלָוִם שָׁמָּה הפְלִשְׁתִּים בְּיוֹם הַכּוֹת פְּלִשְׁתִּים אֶת־שָׁאוּל בַּגִּלְבֹּעַ׃ 13וַיַּעַל מִשָּׁם אֶת־עַצְמוֹת שָׁאוּל וְאֶת־עַצְמוֹת יְהוֹנָתָן
בְּנוֹ וַיַּאַסְפוּ אֶת־עַצְמוֹת הַמּוּקָעִים׃ 14וַיִּקְבְּרוּ אֶת־עַצְמוֹת־שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן־בְּנוֹ בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן בְּצֵלָע בְּקֶבֶר קִישׁ אָבִיו
וַיַּעֲשׂוּ כֹּל אֲשֶׁר־צִוָּה הַמֶּלֶךְ וַיֵּעָתֶר אֱלֹהִים לָאָרֶץ אַחֲרֵי־כֵן׃ פ
15וּתְהִי־עוֹד מִלְחָמָה לַפְּלִשְׁתִּים אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֵּרֶד דָּוִד וַעֲבָדָיו עִמּוֹ וַיִּלָּחֲמוּ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיָּעַף דָּוִד׃ 16וְיִשְׁבִּו בְּנֹב
אֲשֶׁר | בִּילִידֵי הָרָפָּה וּמִשְׁקַל קִינוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִשְׁקָל נְחֹשֶׁת וְהוּא חָגוּר חֲדָשָׁה וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת
אֶת־דָּוִד׃ 17וַיַּעְזָר־לוֹ אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָה וַיַּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וַיְמִיתֵהוּ אָז נִשְׁבְּעוּ אַנְשֵׁי־דָוִד לוֹ לֵאמֹר לֹא־תֵצֵא עוֹד
אִתָּנוּ לַמִּלְחָמָה וְלֹא תְכַבֶּה אֶת־נֵר יִשְׂרָאֵל׃ פ
18וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַתְּהִי־עוֹד הַמִּלְחָמָה בְּגֹוב עִם־פְּלִשְׁתִּים אָז הִכָּה סִבְּכַי הַחֻשָׁתִי אֶת־סַּף אֲשֶׁר בִּילִדֵי הָרָפָּה׃ פ
19וַתְּהִי־עוֹד הַמִּלְחָמָה בְּגֹוב עִם־פְּלִשְׁתִּים וַיַּךְ אֶלְחָנָן בֶּן־יַעְרֵי אֹרְגִים בֵּית הַלַּחְמִי אֵת גָּלְיָת הַגִּתִּי וְעֵץ חֲנִיתוֹ כִּמְנוֹר
אֹרְגִים׃ ס
20וַתְּהִי־עוֹד מִלְחָמָה בְּגַת וַיְהִי | אִישׁ מָדֹון וְאֲצְבְּעֹת יָדָיו וְאֲצְבְּעֹת רַגְלָיו שֵׁשׁ וָשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִסְפָּר וְגַם־הוּא
יֻלַּד לְהָרָפָה׃ 21וַיְחָרֵף אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּהוּ יְהוֹנָתָן בֶּן־שִׁמְעִי אֲחִי דָוִד׃ 22אֶת־אַרְבַּעַת אֵלֶּה יֻלְּדוּ לְהָרָפָה בְּגַת וַיִּפְּלוּ
בְּיַד־דָּוִד וּבְיַד עֲבָדָיו׃ פ

22

Olulanga lwa Daudi

[1] Daudi erhi Nyamubâho aba amamulikuza oku banzi bâge bôshi na kuli Saulu anaciyimba olwimbo. [2] Aderha erhi:

Nyakasane ye misî yâni ye lwakiro lwâni, Nyamuzinda ye Mucunguzi wâni.

[3] Neci Nyamubâho y'ibuye lyâni, ncifulikamwo, ye mpenzi yâni ye na cisiki c'obuzîne bwâni.

Mucunguzi wâni, we wandikuzize omu ntambala.

[4] Nayakuza olya wajire irenge, ye Nyamubâho, nafuma abanzi bani.

[5] Bulya neci emigozi y'olufu yali yamanziriringa n'emigozi y'abâminya yali yamangezamwo omusisi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Emigozi y'omu kuzimu yali hôfi h'okunziriringa, n'emirhego y'olufu yalikola enyêrekîre.

[7] Omu malibûko gâni nabirikira Nyakasane, emunda Nyamuzinda wâni ali, nalaka nalakûla.

[8] Naye oku ali omu ndâro yâge ayumva izù lyâni, omulenge gwâni gwanacihika omu marhwîri gâge.

Idaho lyajuguma lyageramwo omusisi, emitungo y'amalunga yadirhimana, yamânyuka erhi kugulumira kurhuma.

[9] Ecigi catumbuka omu mazûlu gâge, engulumira yavubuka omu kanwa kâge yayisha

yasingonôla yanayisha yamokôla amasese gadukumbusire.

[10] Ayunamya amalunga, ayandagala, erhi na ecitu c'endunduli ciri aha magulu gâge.

[11] Ashonera kuli Kerubi, azurunduka n'empûsi y'ebyubi byâge.

[12] Acihundikira endunduli nka nyumpa, kuguma n'emibumbuli y'amîshi n'ebirundo by'ebitù.

[13] Omu ngulumira yali mushokolîre mwakacilashira amakala g'omuliro.

[14] Nyamuzinda arhontomera emalunga, izù ly'Ow'enyanya lyashakanya omu malunga.

[15] Abalasha emyampi yanacibashandabanya, abalikira omulazo gwabatulutumbya.

[16] Lero babona obululi bw'enyanja, amakondo g'igulu gabwikûka erhi Nyamubâho akankama, gabwikûka n'omuhusi gw'empûsi gwarhengaga emazûlu gâge.

[17] AnaciLambûla okuboko kwâge kurhenga eyôla nyanya, andikuza ankula emuhengere.

[18] Andikuza oku mwanzi wâni wali mudârhi, andikûza oku banzi bani, n'obwo bo bali bazibu kundusha.

[19] Bantera omu nsiku z'amalibûko, ci Nyamubâho aba ye nyamwegeme rwa wâni.

[20] Ankwebire ahantu hagali, anyokwire bulya amantonya.

[21] Nyamubâho angalulire nk'oku obushinganyanya bwâni bwanali, ampemba nk'oku amaboko gâni ganali mêru-kwêru.

[22] Bulya nashimbire enjira za Nyamubâho, ntahenyaga amabî, ntaciye gulaga kuli Nyamubâho wâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[23] Bulya obucîranuzi bwâge bôshi bwali embere zâni, ntajandikaga amarhegeko gâge.

[24] Nanaciyôrha mwimâna emunda ali, nacilanga oku câha.

[25] Nyamubâho anshubiza nk'oku obushinganyanya bwâni bwanali, nk'oku obucese bwâni bwanali omu masù gâge.

[26] Omuntu mwinjà, nâwe onamulole kwinjà, omuntu mwimâna, nâwe onamuyêreke oku oli mwimâna.

[27] Omuntu mwêru-kwêru, onamuyêreke oku oli mwêru-kwêru, ci endya lya we oyiyeshula.

[28] We oyokôla olubaga luli omu marhabi, n'abacîbona onabayase obusù bwâwe.

[29] Bulya we kamole kani Yâgirwa Nyamubâho. Nyamubâho ye omoleke ra omu mwizimya ndimwo.

[30] Bulya oku burhabâle bwâwe nancirhunike oku bashombanyi bani,

oku burhabâle bwa Nyamuzinda wâni nagagambe oku côgo cizibu.

[31] Nyamubâho!... Enjira yâge eba eshingânîne, akanwa ka Nyamubâho omu muliro kashukirwa.

Abâ mpenzi ya ngasi bôshi bacîkubagira ye.

[32] Bulya ndi wundi Nyamuzinda okuleka Nyamubâho, ndi wundi ibuye Nyamwegemerwa kulusha Nyamuzinda wîrhu?

[33] Nyamuzinda ye lwakiro ncîkubagira, ye oyokôla okunali obuzîne bwâni.

[34] Amagulu gâni anagajire mabidu nka ga kashafu, anarhume nashigalika oku lwimana.

[35] Ye okomereza enfune zâni oku ntambala, n'amaboko gâni ganafole omuherho gw'enshungurhi.

[36] Wampire empenzi y'obucire bwâwe, n'obutudu bwâwe bunampeke enyanya.

[37] Onagalihye ikano lyâni, na ntyo ntamango nakajuguma entege.

[38] Namminike abashombanyi bani kuhika mbashandaze, ntanagaluka ntanacibamalîra.

[39] Nabamalire, nabavungunyula, barhakaciyulubuka, bagugumikira aha magulu gâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[40] Onanyunjuze misî nka naj'ilwa, n'abashombanyi bani obagombeze emunda ndi.

[41] Abashombanyi bani onarhume banyêrekeza omugongo n'abashombanyi bani onarhume nabamalîra.

[42] Banalole eyi n'eyi, ntâye wabalîkûza, bagalamire Nyamubâho arhanabashuze!

[43] Nambavunyungule nka katulo k'idaho, mbahinogole nka byondo by'omu njira, mbakome nka nyale.

[44] Wandikuzize omu bugoma bw'olubaga lwâni, wananga mpu onjire mwâmi w'amashanja,

olubaga ntayishigi lukôla lunkolera.

[45] Abâna ba Abanya-mahanga bakola banyinginga, babalagaze burhahusa amarhwîri mpu lyo bayumva eci naderha. [46] Abâna ba Abanya-mahanga banashandabane, basige ebishagala byâbo bizibuzibu.

[47] Aganze Nyamubâho, agishwe kabuye kani, aj'irenge Nyamuzinda y'i- buye ly'obucire bwâni.

[48] Nyamuzinda ye onyîhôlera, ye onahungumulira embaga aha magulu gâni.

[49] Y'orhuma nayongoloka abashombanyi bani, yâgirwa we orhuma nafo kanana embere z'abânzi bani,

we ondikûza oku muntu w'akavulindi.

[50] Co carhuma nakukuza ekarhî k'amashanja, Yâgirwa Nyamubâho, n'oku izîno lyâwe naziha olulanga.

[51] Ashobozize olya ajiraga iragi linjinja, ayêrekana obwinjà bwâge emwa omushîgwa wâge, ye Daudi n'iburha lyâge ensiku zôshi.

2 Samuel BHS 22

1 וַיְדַבֵּר דָּוִד לַיהוָה אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם הִצִּיל יְהוָה אֹתוֹ מִכַּף כָּל־אֹיְבָיו וּמִכַּף שָׁאוּל׃

2 וַיֹּאמַר יְהוָה סַלְעִי וּמְצָדָתִי וּמְפַלְטִי־לִי׃

3 אֱלֹהֵי צוּרִי אֶחֱסֶה־בּוֹ מָגִנִּי וְקֶרֶן יִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי וּמָנוֹסִי מֹשִׁעִי מֵחָמָס תּוֹשִׁיעֵנִי׃

4 מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ׃ 5 כִּי אֲפָפֻנִי מִשְׁבְּרֵי־מָוֶת נַחֲלֵי בְלִיַּעַל יבעתוני יְבַעֲתֻנִי׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6 חֶבְלֵי שְׁאוֹל סַבֻּנִי קִדְּמֻנִי מֹקְשֵׁי־מָוֶת׃
7 בַּצַּר־לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל־אֱלֹהַי אֶקְרָא וַיִּשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ קוֹלִי וְשַׁוְעָתִי בְּאָזְנָיו׃
8 וַתִּגְעַשׁ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ מוֹסְדוֹת הַשָּׁמַיִם יִרְגָּזוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כִּי־חָרָה לוֹ׃
9 עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל גֶּחָלִים בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ׃
10 וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו׃
11 וַיִּרְכַּב עַל־כְּרוּב וַיָּעׇף וַיֵּרָא עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ׃
12 וַיָּשֶׁת חֹשֶׁךְ סְבִיבֹתָיו סֻכּוֹת חֶשְׁרַת־מַיִם עָבֵי שְׁחָקִים׃
13 מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ בָּעֲרוּ גַּחֲלֵי־אֵשׁ׃ 14 יַרְעֵם מִן־שָׁמַיִם יְהוָה וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ׃
15 וַיִּשְׁלַח חִצִּים וַיְפִיצֵם בָּרָק וַיָּהֹם׃
16 וַיֵּרָאוּ אֲפִקֵי יָם יִגָּלוּ מוֹסְדוֹת תֵּבֵל בִּגַעֲרַת יְהוָה מִנִּשְׁמַת רוּחַ אַפּוֹ׃
17 יִשְׁלַח מִמָּרוֹם יִקָּחֵנִי יַמְשֵׁנִי מִמַּיִם רַבִּים׃
18 יַצִּילֵנִי מֵאֹיְבִי עָז מִשֹּׂנְאַי כִּי אָמְצוּ מִמֶּנִּי׃
19 יְקַדְּמֻנִי בְּיוֹם אֵידִי וַיְהִי יְהוָה מִשְׁעָן לִי׃
20 וַיּוֹצֵא לַמֶּרְחָב אֹתִי יְחַלְּצֵנִי כִּי־חָפֵץ בִּי׃
21 יִגְמְלֵנִי יְהוָה כְּצִדְקָתִי כְּבֹר יָדַי יָשִׁיב לִי׃
22 כִּי שָׁמַרְתִּי דַּרְכֵי יְהוָה וְלֹא רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהָי׃
23 כִּי כָל־מִשְׁפָּטָו לְנֶגְדִּי וְחֻקֹּתָיו לֹא־אָסוּר מִמֶּנָּה׃
24 וָאֱהִי תָמִים לוֹ וָאֶשְׁתַּמְּרָה מֵעֲוֹנִי׃
25 וַיָּשֶׁב יְהוָה לִי כְּצִדְקָתִי כְּבֹרִי לְנֶגֶד עֵינָיו׃
26 עִם־חָסִיד תִּתְחַסָּד עִם־גִּבּוֹר תָּמִים תִּתַּמָּם׃
27 עִם־נָבָר תִּתָּבָר וְעִם־עִקֵּשׁ תִּתַּפָּל׃
28 וְאֶת־עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ וְעֵינֶיךָ עַל־רָמִים תַּשְׁפִּיל׃
29 כִּי־אַתָּה נִירִי יְהוָה וַיהוָה יַגִּיהַּ חָשְׁכִּי׃
30 כִּי בְכָה אָרוּץ גְּדוּד בֵּאלֹהַי אֲדַלֶּג־שׁוּר׃
31 הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ׃
32 כִּי מִי־אֵל מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר מִבַּלְעֲדֵי אֱלֹהֵינוּ׃
33 הָאֵל מָעוּזִּי חָיִל וַיִּתֵּר תָּמִים דַּרְכִּו׃
34 מְשַׁוֶּה רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת וְעַל בָּמוֹתַי יַעֲמִדֵנִי׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

35 מְלַמֵּד יָדַי לַמִּלְחָמָה וְנִחַת קֶשֶׁת־נְחוּשָׁה זְרֹעֹתָי׃
36 וַתִּתֶּן־לִי מָגֵן יִשְׁעֶךָ וַעֲנָתְךָ תַּרְבֵּנִי׃
37 תַּרְחִיב צַעֲדִי תַּחְתָּנִי וְלֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָּי׃
38 אֶרְדְּפָה אֹיְבַי וַאַשְׂמִידֵם וְלֹא אָשׁוּב עַד־כַּלּוֹתָם׃
39 וָאֲכַלֵּם וָאֶמְחָצֵם וְלֹא יְקוּמוּן וַיִּפְּלוּ תַּחַת רַגְלָי׃
40 וַתַּזְרֵנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתָּנִי׃
41 וְאֹיְבַי תַּתָּה לִּי עֹרֶף מְשַׂנְאַי וָאַצְמִיתֵם׃
42 יִשְׁעוּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ אֶל־יְהוָה וְלֹא עָנָם׃
43 וְאֶשְׁחָקֵם כַּעֲפַר־אָרֶץ כְּטִיט־חוּצוֹת אֲדַקֵּם אֲרִקֵּעֵם׃
44 וּתְפַלְּטֵנִי מֵרִיבֵי עַמִּי תִּשְׁמְרֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם עַם לֹא־יָדַעְתִּי יַעַבְדֻנִי׃
45 בְּנֵי נֵכָר יִתְכַּחֲשׁוּ־לִי לִשְׁמוֹעַ אֹזֶן יִשָּׁמְעוּ לִי׃
46 בְּנֵי נֵכָר יִבֹּלוּ וַיַּחְגְּרוּ מִמִּסְגְּרוֹתָם׃
47 חַי־יְהוָה וּבָרוּךְ צוּרִי וְיָרֹם אֱלֹהֵי צוּר יִשְׁעִי׃
48 הָאֵל הַנֹּתֵן נְקָמוֹת לִי וּמוֹרִיד עַמִּים תַּחְתָּנִי׃
49 וּמוֹצִיאִי מֵאֹיְבָי וּמִקָּמַי תְּרוֹמְמֵנִי מֵאִישׁ חֲמָסִים תַּצִּילֵנִי׃
50 עַל־כֵּן אוֹדְךָ יְהוָה בַּגּוֹיִם וּלְשִׁמְךָ אֲזַמֵּר׃
51 מִגְדִּיל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה־חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם׃ פ

23

Olulanga luzinda lwa Daudi

[1] Alaga ebinwa bizinda bya Daudi:

Obugeremwa bwa Daudi mugala wa Yese,

obugeremwa bw'omuntu wahekagwa irenge n'Ow'enyanya,

ye olya mushîgwa wa Nyamuzinda wa Yakôbo, muzihi w'ennanga z'Israheli.

[2] Omûka gwa Nyamubâho gwanderhiremwo, n'ecinwa câge cindi oku lulimi:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] Nyamuzinda w'Israheli adesire, ibuye ly'Israheli ambwîzire erhi:

Orhegeka abantu n’obushinganyanya, arhegeka erhi anarhînya Nyamuzinda,

[4] Kw' anali kula bucanûla sêzi erhi izûba lishoshoka,

sêzi nka ntà lwikungu, linalangashane.

Na nka kula amango g'enkuba, olubala lufunûnuka ekuzimu.

[5] Neci, enyumpa yâni edêkerîre omu masù ga Nyamuzinda.

Bulya ampire endagâno yâge y'ensiku n'amango,

eri nungêdu enalanzirwe bwinjà;

k'arhali yemeza obucire bwâni n'oburhabâle bwâge?

[6] Abantu b'encuku, bo bene Beliali[c]

kwo bali bôshi nka mishûgi mikabulire erhashamarhwa na nfune.

[7] Omuntu wayihumakwo anarhôla ecûma

nîsi erhi lusarhi lw'itumu ayikwebe oku ciko esingônoke loshi.

Ezindi ntwâli za Daudi

[8] Alaga amazîno g’entwâli za Daudi: Ishibali mugala wa Tahakimoni ahekaga ngabo ya bantu makumi asharhu. Azunguza itumu lyâge omu ngabo ya bantu magana gali munâni, abatumirha bafà oku irinda liguma. [9] Enyuma zâge akuheba Eleyazari, mugala wa Dodomunya-Ahohiti, muguma wa muli zirya ntwâli isharhu za Daudi amango bashandabanyagya Abafilistini, abali batwîre olugerêro mpu balwise bene Israheli aha Pasi-Damimu. [10] Okubacisoka oku murhezi arhôndera atumirha Abafilistini kuhika okuboko kwarhama, kwalinda kuga- ngabalira oku ngôrho. Nyamuzinda ayokôla olubaga lwâge olwo lusiku, n'erhi olubaga lushubira enyuma kwali kuyîsh'itungôla emirhumba. [11] Akuheba Shama mwene Êla, munya-Harari. Abafilistini banacitwa olugerêro aha Lehi, ahôla hali ishwa liyunjwîre nkole, olubaga lwarhôndêra okuyâka Abafilistini. [12] Ci yêne abahàgalika mulya karhi k'ishwa, afungira lirya ishwa anahima Abafilistini. Kandi Nyamubâho ayokôla ntyo olubaga lwâge bwenêne.

---

[c] **23.6** : Beliali: kwo kuderha «Shetani, muntu w'encuku, w'omurhima mubî».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] Kandi bantu basharhu omu ntwâli makumi gâge asharhu banacibu nguluka, gali mango ga kusârûla, babunguluka mpu bajà emunda Daudi ali omu bulumba bwa Adulami, n'obwo erhi Abafilistini batwîre olugerêro omu kabanda ka bene Refayimi. [14] Daudi ali omu lwako, nabo Abafilistini erhi ba twîre olugerêro aha Betelehcmu. [15] Daudi anacijamwo idulwe, aderha erhi: «Ndi wakacinywesa oku mîshi ga lirya iriba libà aha Betelehemu wâni?» [16] Zirya ntwâli oku zinali isharhu zaciha enjira omu karhî k'olugerêro lw'Abafilistini, bakanya bagend'idôma amîshi ahôla iriba ly'e Betelehemu. Bagabarhula bayisha bagahekire Daudi, ci Daudi arhalonzagya okuganywa. Ahâli h'okuganywa ajiramwo ecuhagizo (lukagulo) embere za Nyamubâho, anaciderha erhi: [17] «Nanga woliha Nyamubâho, ntankajira ntyôla; ka kurhali kuguma n'okunywa omukò gw'abâla bantu barhababaliri obuzîne bwâbo?» Daudi alahira ntyôla okunywa agôla mîshi. Ezo ntwâli zanacijira kwa bene okwo.

[18] Abishayi mulumuna wa Yowabu mugala wa Seruya ali murhambo wa zindi ntwâli isharhu. Naye azunguza itumu lyâge omu bantu magana asharhu anabayîrha, aja ntyôla naye irenge muli ezôla ntwâli makumi asharhu. [19] Ye wali n'olukengwa muli ezôla ntwâli makumi asharhu, ye wanali murhano wazo ci konene arhalushaga balya bandi basharhu. [20] Benayahu mugala wa Yehoyada ali mwene muntu muguma wabaga ntwâli naye, ali amanyikîne oku ye kaheza-mbaga, abaga w'e Kabuseli. Ye wayirhaga balya bâna babirhi b'e Mowabu. Naye, lusiku luguma anacibunguluka ayirhira entale omw'iriba amango g'olukayu. [21] Ayîrha n'omuntu w'e Mîsiri, oyôla muntu ali wakurhinywa bwenêne erhi afumbasire n'itumu. Oyôla mwâna w'entwâli ayandagalira emunda ali erhi anafumbasire akarhi konene, amushugula lirya itumu anamuyirhamwo. [22] Lôla oku kwo ajizire ntyôla Beneyahu mwene Yehoyada, naye aja irenge muli ezôla ntwâli makumi asharhu. [23] Ali wa lukengwa muli galya makumi asharhu g'cntwâli, cikwônene arhahikaga kuli balya basharhu. Daudi amulira murhambo w'omurhwe gw'abalâlîzi bâge.

[24] Asaheli mulumuna wa Yowabu naye ali wa muli zirya ntwâli makumi asharhu. Elehanani mugala wa Dodo naye w'e Betelehemu, abalimwo [25] Shama w'e Harodi; abalimwo Elika w'e Harodi; [26] na Helesi w'e Peleti, kuguma na Ira mugala wa Ikeshi, w'e Tekowa. [27] Abalimwo Abiyezeri, w'e Anatoti, Sibekayi w'e Husha. [28] Abalimwo Salmoni Muhohiti na Maharayi w'e Netofa. [29] Abalimwo Helebi mugala wa Bânâ w'e Netofa, na Itaya mugala wa Ribayi w'e Gibeya w'omu bûko bwa Benyamini. [30] Beneyahu w'e Pireyatoni, Hidaya w'omu kabanda ka Gaashi. [31] Abibali w'e Beti-ha-Araba, Azimaveti w'e Baburimi. [32] Eliaheba w'e Shaalboni, Yasheni w'e Gimuzo. [33] Yehonatani mwene Shama w'e Harari, Ahiyamu mugala wa Sharari w'e Harari. [34] Elifêleti mugala wa Ahasbayi w'e Beti-Maka, Eliamu mugala wa Ahitofeli w'e Gilo. [35] Hesrayi w'e Karmeli, Parayi w'e Arabi. [36] Igeyali mugala wa Natani w'e Soba, Bani w'e Gadi. [37] Seleki munya-Moniti Naharayi w'e Beroti, ye wakaz'igihaka emirasano ya Yowabu mugala wa Seruya. [38] Ira w'e Yatiri, Garebi w'e Yatiri. [39] Uriya munya-Hiti. Bôshi haguma bali makumi asharhu na nda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וְאֵלֶּה דִּבְרֵי דָוִד הָאַחֲרֹנִים נְאֻם דָּוִד בֶּן־יִשַׁי וּנְאֻם הַגֶּבֶר הֻקַם עָל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וּנְעִים זְמִרוֹת יִשְׂרָאֵל׃

2 רוּחַ יְהוָה דִּבֶּר־בִּי וּמִלָּתוֹ עַל־לְשׁוֹנִי׃

3 אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דִּבֶּר צוּר יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל בָּאָדָם צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים׃

4 וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח־שֶׁמֶשׁ בֹּקֶר לֹא עָבוֹת מִנֹּגַהּ מִמָּטָר דֶּשֶׁא מֵאָרֶץ׃

5 כִּי־לֹא־כֵן בֵּיתִי עִם־אֵל כִּי בְרִית עוֹלָם שָׂם לִי עֲרוּכָה בַכֹּל וּשְׁמֻרָה כִּי־כָל־יִשְׁעִי וְכָל־חֵפֶץ כִּי־לֹא יַצְמִיחַ׃

6 וּבְלִיַּעַל כְּקוֹץ מֻנָּד כֻּלָּהֶם כִּי־לֹא בְיָד יֻקָּחוּ׃

7 וְאִישׁ יִגַּע בָּהֶם יִמָּלֵא בַרְזֶל וְעֵץ חֲנִית וּבָאֵשׁ שָׂרוֹף יִשָּׂרְפוּ בַּשָּׁבֶת׃ פ

8 אֵלֶּה שְׁמוֹת הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִד יֹשֵׁב בַּשֶּׁבֶת תַּחְכְּמֹנִי | רֹאשׁ הַשָּׁלִשִׁי הוּא עֲדִינוֹ הָעֶצְנִוֹ עַל־שְׁמֹנֶה מֵאוֹת חָלָל בְּפַעַם אֶחָד׃

9 וְאַחֲרָו אֶלְעָזָר בֶּן־דֹּדַי בֶּן־אֲחוֹחִי בִּשְׁלֹשָׁה ׀ הַגִּבֹּרִים עִם־דָּוִד בְּחָרְפָם בַּפְּלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ־שָׁם לַמִּלְחָמָה וַיַּעֲלוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵל׃

10 הוּא קָם וַיַּךְ בַּפְּלִשְׁתִּים עַד | כִּי־יָגְעָה יָדוֹ וַתִּדְבַּק יָדוֹ אֶל־הַחֶרֶב וַיַּעַשׂ יְהוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא וְהָעָם יָשֻׁבוּ אַחֲרָיו אַךְ־לְפַשֵּׁט׃ ס

11 וְאַחֲרָיו שַׁמָּא בֶן־אָגֵא הָרָרִי וַיֶּאֱסְפוּ פְלִשְׁתִּים לַחֲיָה וַתְּהִי־שָׁם חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מְלֵאָה עֲדָשִׁים וְהָעָם נָס מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים׃

12 וַיִּתְיַצֵּב בְּתוֹךְ־הַחֶלְקָה וַיַּצִּילֶהָ וַיַּךְ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַשׂ יְהוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה׃ ס

13 וַיֵּרְדוּ שְׁלֹשִׁים מֵהַשְּׁלֹשִׁים רֹאשׁ וַיָּבֹאוּ אֶל־קָצִיר אֶל־דָּוִד אֶל־מְעָרַת עֲדֻלָּם וְחַיַּת פְּלִשְׁתִּים חֹנָה בְּעֵמֶק רְפָאִים׃

14 וְדָוִד אָז בַּמְּצוּדָה וּמַצַּב פְּלִשְׁתִּים אָז בֵּית לָחֶם׃

15 וַיִּתְאַוֶּה דָּוִד וַיֹּאמֶר מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבְּאֵר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר׃

16 וַיִּבְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׁאֲבוּ־מַיִם מִבְּאֵר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וַיִּשְׂאוּ וַיָּבִאוּ אֶל־דָּוִד וְלֹא אָבָה לִשְׁתּוֹתָם וַיַּסֵּךְ אֹתָם לַיהוָה׃

17 וַיֹּאמֶר חָלִילָה ׀ לִי יְהוָה מֵעֲשֹׂתִי זֹאת הֲדַם הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים בְּנַפְשׁוֹתָם וְלֹא אָבָה לִשְׁתּוֹתָם אֵלֶּה עָשׂוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים׃ ס

18 וְאֲבִישַׁי אֲחִי | יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה הוּא רֹאשׁ הַשְּׁלֹשִׁי וְהוּא עוֹרֵר אֶת־חֲנִיתּוֹ עַל־שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חָלָל וְלוֹ־שֵׁם בַּשְּׁלֹשָׁה׃

19 מִן־הַשְּׁלֹשָׁה הֲכִי נִכְבָּד וַיְהִי לָהֶם לְשָׂר וְעַד־הַשְּׁלֹשָׁה לֹא־בָא׃ ס

20 וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע בֶּן־אִישׁ־חַי רַב־פְּעָלִים מִקַּבְצְאֵל הוּא הִכָּה אֵת שְׁנֵי אֲרִאֵל מוֹאָב ׀ וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת־הָאַרְיֵה בְּתוֹךְ הַבּוֹר בְּיוֹם הַשָּׁלֶג׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

21 וְהוּא־הִכָּה אֶת־אִישׁ מִצְרִי אִישׁ מַרְאֶה וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשֵּׁבֶט וַיִּגְזֹל אֶת־הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי
וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ׃
22 אֵלֶּה עָשָׂה בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וְלוֹ־שֵׁם בִּשְׁלֹשָׁה הַגִּבֹּרִים׃ 23 מִן־הַשְּׁלֹשִׁים נִכְבָּד וְאֶל־הַשְּׁלֹשָׁה לֹא־בָא וַיְשִׂמֵהוּ דָוִד
אֶל־מִשְׁמַעְתּוֹ׃ ס
24 עֲשָׂהֿ־אֵל אֲחִי־יוֹאָב בַּשְּׁלֹשִׁים אֶלְחָנָן בֶּן־דֹּדוֹ בֵּית לָחֶם׃ 25 שַׁמָּה הָחֲרֹדִי אֶלִיקָא הַחֲרֹדִי׃ ס
26 חֶלֶץ הַפַּלְטִי עִירָא בֶן־עִקֵּשׁ הַתְּקוֹעִי׃ ס
27 אֲבִיעֶזֶר הָעַנְּתֹתִי מְבֻנַּי הַחֻשָׁתִי׃ ס
28 צַלְמוֹן הָאֲחֹחִי מַהְרַי הַנְּטֹפָתִי׃ ס
29 חֵלֶב בֶּן־בַּעֲנָה הַנְּטֹפָתִי ס
אִתַּי בֶּן־רִיבַי מִגִּבְעַת בְּנֵי בִנְיָמִן׃ ס
30 בְּנָיָהוּ פִּרְעָתֹנִי הִדַּי מִנַּחֲלֵי גָעַשׁ׃ ס
31 אֲבִי־עַלְבוֹן הָעַרְבָתִי עַזְמָוֶת הַבַּרְחֻמִי׃ ס
32 אֶלְיַחְבָּא הַשַּׁעַלְבֹנִי בְּנֵי יָשֵׁן יְהוֹנָתָן׃ ס
33 שַׁמָּה הַהֲרֹרִי אֲחִיאָם בֶּן־שָׂרָר הָאֲרָרִי׃ ס
34 אֱלִיפֶלֶט בֶּן־אַחַסְבַּי בֶּן־הַמַּעֲכָתִי ס
אֱלִיעָם בֶּן־אֲחִיתֹפֶל הַגִּלֹנִי׃ ס
35 חֶצְרַו הַכַּרְמְלִי פַּעֲרַי הָאַרְבִּי׃ ס
36 יִגְאָל בֶּן־נָתָן מִצֹּבָה ס
בְּנֵי הַגָּדִי׃ ס
37 צֶלֶק הָעַמֹּנִי ס
נַחְרַי הַבְּאֵרֹתִי נֹשֵׂא כְּלֵי יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה׃ ס
38 עִירָא הַיִּתְרִי גָּרֵב הַיִּתְרִי׃ ס
39 אוּרִיָּה הַחִתִּי כֹּל שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה׃ פ

24

Omubalè gwa bene Israheli

[1] Oburhè bwa bene Israheli bwashub'igwârha Nyakasane, anacisunika Daudi kuli bo anamubwîra, erhi: «Kanya ojire omubalè gwa bene Israheli na bene Yuda». [2] Nnakuno anacibwîra Yowabu n'abarhambo b'engabo yâge bali bôshi erhi: «Kanyi mugend'ilâlika

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amashanja gôshi ga bene Israheli kurhenga e Dani kujà e Betisheba' muganje abantu bôshi lyo mumanya omubalè gw'olubaga lwâni.» [3] Yowabu anacibwîra mwâmi, erhi: «Mâshi Nyamubâho Nyamuzinda wâwe ayûshûle olubaga lwâwe kali igana na kulusha oku luli ene. n'amasù ga mwâmi Nnawîrhu erhi ganabona; ci konene cirhumire mwâmi Nnawîrhu alonzize okujira ntyo?» [4] Ci kwônene akanwa ka mwâmi karhaluka akôla ka Yowabu n'aka abarhambo b'engabo. Yowabu n'abandi barhambo b'engabo balîkûla bajà bajira omubalè gwa bene Israheli.

[5] Bayikira Yordani barhangirira e Aroweri n'omu lugo lwali omu lubanda, bajà emw'Abagaditi kuhika e Yazeri. [6] Banacihika omu Galadi n'omu cihugo c'Abahititi aha Kadeshi, lero bahika e Dani na kurhenga e Dani barhambikira e Sidoni. [7] Banacihika omu karhî ka olugo lwa Tiri n'omu ngasi lugo lw'Abahititi titi n'eza Abanya-Kanani bahika omu mahirinji Nêgebu g'emwa bene Yuda aha Bersheba. [8] Erhi babà bamahulukana ntyôla ecihugo côshi, bashubira e Yeruzalemu erhi hamagera myêzi mwenda na nsiku makumi abirhi. [9] Yowabu anaciyêreka Nnakuno omubalè gw'olubaga. Erhi omw'Israheli muli bihumbi magana gali munâni ga balume bakalwa n'engôrho, n'omu Yuda muli balume bihumbi magana arhânu.

Ecahira n'obwonjo bwa Nyakasane

[10] Ci Daudi erhi aba amaganja abantu ntyôla, ayumwa omurhima gwadu- rha, anacibwîra Nyamubâho, erhi: «Najizire ecâha cinene mw'ebi bijiro. Ci Yâgirwa Nnâmahanga nkusengire ombabalire obwo bubî bwâni bulya isirhe likulu lyandimwo.» [11] Erhi buca erhi Daudi aba amazûka, akanwa ka Nyamubâho kanacirhindakwo Gadi, mulêbi, ye wakazâg'ilêbera Daudi, kaderha erhi: [12] «Okanye ogend'ibwîra Daudi oku kwo Nyakasane adesire ntya: Nahira embere zâwe bintu bisharhu, wênene ocîshoge ciguma muli byo nankujirireco.» [13] Gadi akanya aja emwa Daudi anacimurhondereza kulya, anacimubwîra erhi: «K'olonzize ecizombo cimugwarhe myâka isharhu omu cihugo côshi nîsi erhi ojire myêzi isharhu wajà wayâka omushombanyi wayîsh'ikuhiva, nîsi kandi erhi walonza ecahira cîshinge nsiku isharhu omu cihugo câwe? Bunôla ololage wêne bici ocishozire, ngend'ibwîra nâni owantumaga.» [14] Daudi anacishuza Gadi, erhi: «Neci namarhindibuka wâni! Rhufirage erhi kwo omu maboko ga Nyamubâho, bulya obwonjo bwâge buba bunji, casinga ntakumbaga omu maboko g'abantu.» [15] Ntyo, Daudi acîshoga ecahira.

Gali mango ga kusârûla engano. Okubundi Lungwe anacirhuma ecahira Omu cihugo ca bene Israheli kurhenga sêzi ly'olwo lusiku, kuhika oku lusiku ali atwîre. Kurhenga aha Dani kuhika aha Betisheba', kwafa bantu bihumbi makumi gali nda omu lubaga. [16] Malahika anacilambulira okuboko kuli Yeruzalemu mpu naye amusherezagye. Ci Nyamubâho ayumva obwonjo, anacibwîra olya malahika wajaga aheza olubaga erhi: «Kurhali kunyi okwo, ogalulage okuboko

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kwâwe.» Oyôla malahika wa Nyamubâho ali ayimanzire hôfi n'ecanikiro ca Aravna (Arauna)[d] munya-Yebusi. [17] Erhi Daudi abona oyôla malahika wajaga ayîrha abantu anacibwîra Nyakasane erhi: «Mâshi k'orhabwini oku nie najirize ecâha, nie najiraga agala mabî ci abôla buli busò[e]. Bubî buci bajizire? Okuboko kwâwe kubâge nie kujakwo n'oku nyumpa yâni.»

Oluhêrero lwayûbakwa

[18] Olwo lusiku Gadi anacija emunda Daudi ali anacimubwîra, erhi: «Osôke okanye ogend'ihêrera Nyamubâho aha luhêrero lwa Aravna omunya-Yebusi. [19] Daudi anacisôkera eyôla nk'oku Gadi anamubwîraga, nk'oku Lungwe anali arhegesire. [20] Aravna erhi agalamira abona mwâmi n'abaganda bâge bayêrekîre emunda ali. Aravna ajaga ahûla engano. [21] Aravna anacihuluka, afukama afukamiriza embere za mwâmi, ak'amalanga kôshi kahwera okw'idaho. Aravna aderha erhi: «Waliha bici bidwîrhe Nnakuno aha mw'omwambali wâge?» Daudi anacishuza, erhi: «Nyîshire nti ompè ecîra canikiro nyûbakire ho Nyamubâho oluhêrero lyo eci cahira cirhenga oku lubaga.» [22] Aravna naye erhi: «Yâgirwa ocirhôle ojireho oku obwîne kuli kwinjà omu masù gâwe. N'ebimasha by'enterekêro bino woliha, n'emirindizo, haguma n'emirhamba zibe nshâli. [23] Yâgirwa ebyôla byôshi Aravna abihire mwâmi». Aravna anacishubiriza erhi: «Nyamubâho Nyamuzinda wâwe akugashanire Yâgirwa.» [24] Ci mwâmi anacishuza Aravna erhi: «Nanga, nalonza ongulize ecîra canikiro, nkuhè ensaranga bulya ntalonza nterekêre Nyamubâho enterekêro erhafaga cici». Daudi anacigula cirya canikiro na birya bimasha nsaranga sikeli makumi arhânu ga marhale. [25] Daudi anaciyûbakira Nyamubâho oluhêrero ahôla anacihêra enterekêro z'embâgwa n'ez'omurhûla emwa Nyamubâho. Ntyo Nyamubâho ababalira ecihugo n'ecôla cahira cahwa omu Israheli.

2 Samuel BHS 24

1 וַיֹּ֣סֶף אַף־יְהוָ֔ה לַחֲר֖וֹת בְּיִשְׂרָאֵ֑ל וַיָּ֤סֶת אֶת־דָּוִד֙ בָּהֶ֔ם לֵאמֹ֕ר לֵ֖ךְ מְנֵ֣ה אֶת־יִשְׂרָאֵ֔ל וְאֶת־יְהוּדָֽה׃ 2 וַיֹּ֨אמֶר הַמֶּ֜לֶךְ
אֶל־יוֹאָ֗ב ׀ שַׁר־הַחַ֣יִל אֲשֶׁר־אִתּ֡וֹ שׁ֣וּט־נָ֣א בְכָל־שִׁבְטֵ֣י יִשְׂרָאֵל֮ מִדָּ֣ן וְעַד־בְּאֵ֣ר שֶׁ֒בַע֒ וּפִקְד֣וּ אֶת־הָעָ֔ם וְיָדַ֖עְתִּי אֶת
מִסְפַּ֥ר הָעָֽם׃ ס
3 וַיֹּ֨אמֶר יוֹאָ֜ב אֶל־הַמֶּ֗לֶךְ וְיוֹסֵ֤ף יְהוָה֙ אֱלֹהֶ֔יךָ אֶל־הָעָ֕ם כָּהֵ֖ם ׀ וְכָהֵ֑ם מֵאָ֣ה פְעָמִ֗ים וְעֵינֵ֤י אֲדֹנִי־הַמֶּ֙לֶךְ֙ רֹא֣וֹת וַאדֹנִ֔י
הַמֶּ֖לֶךְ לָמָ֣ה חָפֵ֑ץ בַּדָּבָ֖ר הַזֶּֽה׃ 4 וּֽיְחֻזַּ֞ק דְּבַר־הַמֶּ֣לֶךְ אֶל־יוֹאָ֗ב וְעַל֙ שָׂרֵ֣י הֶחָ֔יִל וַיֵּצֵ֥א יוֹאָ֛ב וְשָׂרֵ֥י הַחַ֖יִל לִפְנֵ֣י הַמֶּ֑לֶךְ
לִפְקֹ֗ד אֶת־הָעָם֙ אֶת־יִשְׂרָאֵ֔ל׃ 5 וַיַּעַבְר֖וּ אֶת־הַיַּרְדֵּ֑ן וַיַּחֲנ֗וּ בַּעֲרוֹעֵר֙ יְמִ֣ין הָעִ֔יר אֲשֶׁ֖ר בְּתוֹךְ־הַנַּ֥חַל הַגָּ֖ד
וְאֶל־יַעְזֵֽר׃ 6 וַיָּבֹ֣אוּ הַגִּלְעָ֗דָה וְאֶל־אֶ֙רֶץ֙ תַּחְתִּ֣ים חָדְשִׁ֔י וַיָּבֹ֖אוּ דָּנָ֣ה יַ֑עַן וְסָבִ֖יב אֶל־צִידֽוֹן׃ 7 וַיָּבֹ֞אוּ מִבְצַר־צֹ֗ר וְכָל־עָרֵי

[d] **24.16** : Aravna (Arauna) munya-Yebusi: Yebusi lyo lyali izîno lya îlya Yeruzalemu. Arauna: Nkaba ye mwâmi w'e Yeruzalemu embere za Daudi.
[e] **24.17** : Ebyola bibuzi, lwo lubaga akazâg'iyahula, erhi kurhegeka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַחִוִּי וְהַכְּנַעֲנִי וַיֵּצְאוּ אֶל־נֶגֶב יְהוּדָה בְּאֵר שָׁבַע׃ 8וַיָּשֻׁטוּ בְּכָל־הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ מִקְצֵה תִשְׁעָה חֳדָשִׁים וְעֶשְׂרִים יוֹם
יְרוּשָׁלָ͏ִם׃ 9וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת־מִסְפַּר מִפְקַד־הָעָם אֶל־הַמֶּלֶךְ וַתְּהִי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנָה מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ־חַיִל שֹׁלֵף חָרֶב וְאִישׁ
יְהוּדָה חֲמֵשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ׃ 10וַיַּךְ לֵב־דָּוִד אֹתוֹ אַחֲרֵי־כֵן סָפַר אֶת־הָעָם ס
וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוָה חָטָאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְעַתָּה יְהוָה הַעֲבֶר־נָא אֶת־עֲוֹן עַבְדְּךָ כִּי נִסְכַּלְתִּי מְאֹד׃ 11וַיָּקָם דָּוִד
בַּבֹּקֶר פ
וּדְבַר־יְהוָה הָיָה אֶל־גָּד הַנָּבִיא חוֹזֵה דָּוִד לֵאמֹר׃ 12הָלוֹךְ וְדִבַּרְתָּ אֶל־דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה שָׁלֹשׁ אָנֹכִי נוֹטֶל עָלֶיךָ
בְּחַר־לְךָ אַחַת־מֵהֶם וְאֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃ 13וַיָּבֹא־גָד אֶל־דָּוִד וַיַּגֶּד־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲתָבוֹא לְךָ שֶׁבַע שָׁנִים | רָעָב | בְּאַרְצֶךָ
אִם־שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נָסְךָ לִפְנֵי־צָרֶיךָ וְהוּא רֹדְפֶךָּ וְאִם־הֱיוֹת שְׁלֹשֶׁת יָמִים דֶּבֶר בְּאַרְצֶךָ עַתָּה דַּע וּרְאֵה מָה־אָשִׁיב
שֹׁלְחִי דָּבָר׃ ס
14וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־גָּד צַר־לִי מְאֹד נִפְּלָה־נָּא בְיַד־יְהוָה כִּי־רַבִּים רַחֲמָו וּבְיַד־אָדָם אַל־אֶפְּלָה׃ 15וַיִּתֵּן יְהוָה דֶּבֶר
בְּיִשְׂרָאֵל מֵהַבֹּקֶר וְעַד־עֵת מוֹעֵד וַיָּמָת מִן־הָעָם מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ׃ 16וַיִּשְׁלַח יָדוֹ הַמַּלְאָךְ |
יְרוּשָׁלַ͏ִם לְשַׁחֲתָהּ׃ וַיִּנָּחֶם יְהוָה אֶל־הָרָעָה וַיֹּאמֶר לַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית בָּעָם רַב עַתָּה הֶרֶף יָדֶךָ וּמַלְאַךְ יְהוָה הָיָה
עִם־גֹּרֶן הָאֲרַוְנָה הַיְבֻסִי׃ ס
17וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוָה בְּרְאֹתוֹ | אֶת־הַמַּלְאָךְ | הַמַּכֶּה בָּעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי חָטָאתִי וְאָנֹכִי הֶעֱוֵיתִי וְאֵלֶּה הַצֹּאן
מֶה עָשׂוּ תְּהִי נָא יָדְךָ בִּי וּבְבֵית אָבִי׃ פ
18וַיָּבֹא־גָד אֶל־דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ עֲלֵה הָקֵם לַיהוָה מִזְבֵּחַ בְּגֹרֶן אֲרַוְנָיָה הַיְבֻסִי׃ 19וַיַּעַל דָּוִד כִּדְבַר־גָּד כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה׃ 20וַיַּשְׁקֵף אֲרַוְנָה וַיַּרְא אֶת־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־עֲבָדָיו עֹבְרִים עָלָיו וַיֵּצֵא אֲרַוְנָה וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ אַפָּיו
אָרְצָה׃ 21וַיֹּאמֶר אֲרַוְנָה מַדּוּעַ בָּא אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ אֶל־עַבְדּוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִד לִקְנוֹת מֵעִמְּךָ אֶת־הַגֹּרֶן לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לַיהוָה
וְתֵעָצֵר הַמַּגֵּפָה מֵעַל הָעָם׃ 22וַיֹּאמֶר אֲרַוְנָה אֶל־דָּוִד יִקַּח וְיַעַל אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו רְאֵה הַבָּקָר לָעֹלָה וְהַמֹּרגִּים
וּכְלֵי הַבָּקָר לָעֵצִים׃ 23הַכֹּל נָתַן אֲרַוְנָה הַמֶּלֶךְ לַמֶּלֶךְ ס
וַיֹּאמֶר אֲרַוְנָה אֶל־הַמֶּלֶךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ יִרְצֶךָּ׃ 24וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־אֲרַוְנָה לֹא כִּי־קָנֹה אֶקְנֶה מֵאוֹתְךָ בִּמְחִיר וְלֹא
אַעֲלֶה לַיהוָה אֱלֹהַי עֹלוֹת חִנָּם וַיִּקֶן דָּוִד אֶת־הַגֹּרֶן וְאֶת־הַבָּקָר בְּכֶסֶף שְׁקָלִים חֲמִשִּׁים׃ 25וַיִּבֶן שָׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ לַיהוָה
וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים וַיֵּעָתֵר יְהוָה לָאָרֶץ וַתֵּעָצֵר הַמַּגֵּפָה מֵעַל יִשְׂרָאֵל׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1KI - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

1 Bâm

1 BÂMI

ECITABU CIRHANZI C'ABÂMI Melakhim מיכלמ

ECITABU CIRHANZI C'ABÂMI Melakhim מלכים

Enshokolezi

Ecitabu cirhanzi c'Abâmi cishambâla emyanzi mizinda y'akalamo ka mwâmi Daudi n'okushwinja emyanzi y'okuj'enyanya kw'obwâmi bwa Yuda.

Owayandikaga ebitabu by'Abâmi ahamirize ebi abwîne n'amasù gâge omu burhegesi n'omu bwôrhere bwa ngasi mwâmi. Abâmi bôshi b'e Israheli batwîrwa olubanja bulya bashimbaga olwiganyo lubi lw'omwâmi murhanzi: Yerobwâmi wajiraga amabî omu masù ga Nyamuzinda. Omu bâmi bw'omu cihugo ca Yuda, bâmi munâni bakuzibwa bulya bashimbire amarhegeko makulu ga Nnâmahanga.

Embaka zilushire ezindi zôshi ebyo bitabu bishambâlakwo kuli kubonekana kw'ecitabu c'okukengêza amarhegeko g'obwâmi bwa Yozwè. Ebyo bitabu bibirhi byo bijirwa n'emyanzi y'okukengêza amarhegeko gw'obushinganyanya. Bilonza okukomeza olu luderho: ishanja lishimba amarhegeko ga Nnâmahanga libà ligishe naye, na likagavuna lyanahanwa naye (1 BÂM 8; 2 BÂM 17).

Ebitabu by'abâmi birhukengêza «Omwanzi gw'okucunguka». Olubaga lwishogwa lwôshi lurhashimbaga irhegeko lya Nnâmahanga. Cikwône hali bantu baguma basungunu barhafukamiraga Nyamuzinda w'obunywesi; abo bemêzi babìkirira endagâno bajiraga huguma na Nyamuzinda.

Kuli kwa kurhangâza okubona Nyamuzinda akûla omulala gwa Daudi omu mbaka. Ciri cimanyîso oku Nyamuzindu arhankahindula endagâno yâge y'okurhukûla omu bujà. Arhurhumira Omuciza warhengaga omu mulala gwa Daudi.

Omu cigabi cizinda c'ecitabu ca kabirhi c'abâmi, barhushambâlira kurhi mwâmi w'e Babeli ababaliraga Yoyakini, mwâmi w'Abayuda; amukûla omu mpamikwa. Nyamuzinda ye langaliza abantu okubakûla omu bujà, okubacu-ngula.

EBIRI OMU CITABU CIRHANZI C'ABÂMI

1. Obwâmi bwa Salomoni: cigabi 1-11

2. Yuda n'Israheli erhi bayûs'igomerana: cigabi 12-22

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

EBIRI OMU CITABU CA KABIRHI C'ABÂMI

1. Yuda n'Israheli kuhika oku bujà bwa Samariya: cigabi 1-17

2. Yuda kuhika oku bujà bwa Yeruzalemu: cigabi 18-25

1

1 ABÂMI

Okuyîma omu bya Daudi

Obushosi bwa Daudi n'obugoma bw'Adoniyasi

[1] Mwâmi Daudi ali akola mushosi, n'emyâka erhi yamamugombya. Bakamuhundikira emishangi ci erhakâg'imujira idûrhu. [2] Abambali bamu bwîra, erhi : «Balongeze mwâmi Nnawîrhu omwâna-nyere w'omubikira; akabêra embere za mwâmi akamukolera n'okumulala omu cifuba lyo akayumva idû rhu.» [3] Banacilongereza omu cihugo c'Israheli côshi, omwâna-nyere mwinjinja, banacibandâna Abishagi w'e Shunemi, banacimuhêkera mwâmi. [4] Oyo mwâna-nyere ali mwinjà bwenêne, anaciba ye mukazi w'okulalîra mwâmi n'okumukolera ci mwâmi arhamumanyaga.

[5] Lero Adoniyasi, mugala wa Hagiti erhi obucîbone buba bwamamujàmwo, akaderha, erhi : «Nie nabe mwâmi». Anacilonza engâlè n'ebiterusi, na bantu makumi arhânu birongôzi byâge. [6] N'obwo îshe arhamujiriraga ehibi ciru n'amango maguma omu kumuhakanya, erhi: «Kurhi oku wajira». Cikwône oyo Adoniyasi ali w'iranga linjà, ye wanalondaga Absalomu. [7] Banaciganîra bôshi na Yowabu mugala wa Seruya n'omudâhwa Abiyatari, banacirhabâla engabo ya Adoniyasi. Cikwônene omudâhwa Sadoki, Benayahu, mugala wa Yehoyada, Natani ye wali mulêbi Shimeyi, Reyi na ngasi zanali ntwâli za Daudi zôshi, barhakulikiraga Adoniyasi. [9] Adoniyasi anacirherekêra ebibuzi, empanzi n'amanina gashushagîre eEben-ha-Zoheleti, hôfi n'Ein-Rogweli, anacilâlika bene wâbo bôshi, ngasi bene mwâmi na ngasi bantu b'e Yudeya bambali ba mwâmi. [10] Ci arhalâlikaga oli omulêbi Natani, oli Benayahu, oli zirya ntwâli za Daudi ciru na mulumunawâge Salomoni.

Obwengehusi bwa Natani na Betisabeya

[11] Okubundi Natani anacibwîra Betisabeya nnina wa Salomoni, erhi: «K'o rhacimanya oku Adoniyasi, mugala wa Hagiti akola mwâmi n'obwo mwâmi Daudi arhamanyiri? [12] Yumva nkubwîre ihano oku wajira lyo ociza obuzîne bwâwe n'obwa mugala wâwe Salomoni. [13] Okanye ojè emunda mwâmi Daudi ali omubwîre, erhi: «Mwâmi, yâgirwa nnawîrhu, k'arhali wêne olya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

walagânanaga na mwambalikazi wâwe erhi: Mugala wâwe Salomoni ye wayishiyîma omu byâni, ye wanabwârhala oku ntebe yâni? Carhumirage Adoniyasi aba ye okola mwâmi?» [14] Na muli agôla mango wayîsh'ishambâla mweshi na mwâmi nâni nanayisha enyuma zâwe ngereze halya ebinwa byâwe bigezire.»

[15] Betisabeya anacikanya aja emunda mwâmi ali omu nyumpa yâge; mwâmi ali akola mushosi bwenêne, na Abishagi w'e Shunemi ye wakazâg'imukolera. [16] Betisabeya ayûnama ayûnamiriza embere za mwâmi; mwâmi anacimubwîra erhi: «Bici walonza?» [17] Naye anacishuza, erhi: «Yâgirwa Nnahamwîrhu, walaganyize mwambalikazi wâwe oku izîno lya Nyamubâho, erhi: Salomoni mugala wâwe, ye wayîsh'iyîma enyuma zâni ye wanabwârhala oku ntebe yâni. [18Alaga] buno oku Adoniyasi ye okola mwâmi na mwâmi Nnahamwîrhu a rhamanyiri! [19] Anarherekîre empanzi, amanina gashushagîre n'ebibuzi mwandu, analâlika bagala ba mwâmi bôshi, omudâhwa Ebiyatari, Yowabu murha mbo w'engabo y'abalwi ba mwâmi, ci arhalâlisire omurhumisi wâwe Salomoni! [20] Cikwônene yâgirwa mwâmi Nnahamwîrhu, Israheli yeshi wêne ahizirekwo amasù, mpu omumanyîse ndi okwânîne okujà oku ntebe ya mwâmi Nnahamwîrhu. [21] Cikwônene amango mwâmi Nnahamwîrhu aba akola agwishîre haguma na bashakulûza, nie na mugala wâni Salomoni rhwanatumula.»

[22] Oku acidwîrhe aderha ntyâla omulêbi Natani naye apamuka. [23] Banacige nd'imanyîsa mwâmi bamubwîra mpu: «Omulêbi Natani onôla». Anacija embere za mwâmi, anacifukamiriza embere zâge, ak'amalanga kahika oku idaho. [24] Natani anaciderha, erhi: «Yâgirwa mwâmi Nnahamwîrhu, wadesire erhi: “Adoniyasi ye wayîsh'iyîma omu byâni, ye wanayîsh'itamala oku ntebe yâni!” [25] Bulya anayandagîre ene, amanarherekêra empanzi, amanina gashushagîre, ebibuzi mwandu, amalâlika bagala ba mwâmi bôshi, abarhambo b'engabo ya mwâmi n'omudâhwa Abiyatari. Lolaga oku bakola badwîrhe balya bananywera embere zâge banakaderha mpu: “Alame mwâmi Adoniyasi!” [26] Cikwônene arhalâlisire oli niono mwambali wâwe, oli omudâhwa Sadoki, oli Benayahu, mugala wa Yehoyada, oli Salomoni murhumisi wâwe. [27] Akaba o kwôla emwa mwâmi Nnahamwîrhu kurhenzire, kuziga orhamanyîsize bambali bâwe ndi okwânîne aje oku ntebe ya Nnahamwîrhu, mwâmi enyuma zâge.»

Daudi acîshoga Salomoni mpu abè mwâmi

[28] Mwâmi Daudi anacishuza, erhi: «Mpamagaliri Betisabeya.» Anacija embere za mwâmi ayimangayo. [29] Mwâmi anacilahira ibango, erhi: «Alame Nyamubâho owandikuzagyakwo abashombanyi bani bôshi!» [30] Bulya nk'oku nanakulaganyagya nkwigashira oku izîno lya Nyamuâaho Nyamuzinda w'Israheli amango nakubwîraga, nti: Salomoni mugala wâwe ye wânayime omu byâni, ye wanatamale oku ntebe yâni, neci, ene kwo najira ntyo.» [31] Betisabeya ayunama ayunamiriza, ak'amalanga kahika oku idaho, afukamîriza embere za mwâmi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anaciderha, erhi: «Alame ensiku zôshi, Nnahamwîrhu mwâmi Daudi!» [32] Mwâmi Daudi anaciderha kandi erhi: «Mumpamagalire omudâhwa Sadoki, omulêbi Natani, Benayahu, mugala wa Yehoyada». Erhi babà bakola bali embere za mwâmi, [33] mwâmi anaciderha, erhi: «Murhôle bambali ba Nnaha mwinyu, mushoneze mugala wâni Salomoni oku cihêsi câni mumuyandagalize e Gihoni; [34] eyôla munda, omudâhwa Sadoki n'omulêbi Natani bamushîge amavurha g'okubà mwâmi w'Israheli; mubûhe emishekera munaderhe mpu: «Alame mwâmi Salomoni!» [35] Enyuma z'ahomuyinamuke muyîshe mumuyi mizize, ayishe aj'itamala oku ntebe yâni, anayime ahâli hani, bulya ye nyîmisi re mwâmi omu Israheli n'omu Buyahudi. [36] Benayahu mugala wa Yehoyada anacishuza mwâmi erhi: «Amen!» Ko na Nyamubâho Nyamuzinda wa Nnahamwîrhu anadesire ntyôla! [37] Kulya Nyamubâho ali na mwâmi, kwo anabêra na Salomoni, anayinjihya entebe yâge kulusha entebe ya Nnahamwîrhu Daudi!»

[38] Omudâhwa Sadoki anaciyandagala bôshi n'omulêbi Natani, na Benayahu, mugala wa Yehoyada, abantu b'e Keriti n'ab'e Peleti, n'erhi babà bamashoneza Salomoni oku ndogomi y'îshe mwâmi Daudi banacimujàna e Gihoni. [39] Omudâhwa Sadoki anaciyanka ihembe lyamavurha omu ihêma, anacigashîga Salomoni, babûha emishekera, olubaga lwanaciderha, erhi: «Alame mwâmi Salomoni!» [40] Okubundi olubaga loshi lwanacisôka lwayisha lu muyimizize. Olubaga lwayisha lwaziha orhurhêra, lwasîma bwenêne; idaho lyageramwo omusisi erhi lubi lwâbo lurhuma.

Adoniyasi arhungwa n'obwôba

[41] Adoniyasi, anaciyumva kuguma na balya bali balalisirwe bali bôshi naye, erhi banaciyûsa okulya ntya. Erhi ayumva omulenge gw'omushekera, Yowabu anaciderha, erhi: «Lubi n'ishababe lici eryo lyamayisha omu lugo?» [42] Oku acidwîrhe aderha ntya, lolà oku Yonatani mugala w'omudâhwa Abiyatari anaci pamuka. Adoniyasi anacimubwîra erhi: «Yisha bulya oli mulume, orhubwîre omwanzi mwinjà.» [43] Yonatani anacibwîra Adoniyasi, erhi: «Okuli Nnawîrhu Daudi anayîmisire Salomoni. [44] Mwâmi anarhumire omudâhwa Sadoki, omulêbi Natani, Benayahu, mugala wa Yehoyada abantu b'e Keriti na ab'e Peleti, banamushonîze oku cihêsi ca mwâmi. [45] Omudâhwa Sadoki n'omulêbi Natani bamushîgîre amavurha g'obwâmi aha Gihoni; kurhenga aho basôka n'omwîshingo na ntyo l'olwo lubi luli omu lugo: lw'olwo lubi mwayumva. [46] Ciru Salomo-ni anatamîre oku ntebe ya mwâmi. [47] Ciru na bambali ba Daudi bayishire balîkûza Daudi banacimubwîra, mpu: «Nyamuzinda wâwe ajire izîno lya Salomoni lijè irenge kulusha elyâwe, anakuze entebe yâge kulusha eyâwe! Mwâmi anayunamirîze erhi anali oku ncingo yâge.

[48] Ciru na mwâmi yêne anadesire erhi: Ayâgirwe Nyamubâho Nyamuzinda w'Israheli, ye wampaga ene omuntu w'omu iburha lyâni mpu aje oku ntebe yâni, na nâni niene

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

namanamubona n'amasù ganî» [49] Abali balalisirwe na Adoniyasi bôshi barhungwa n'obwôba; bayimuka ngasi muguma agera yâge yâge njira. [50] Adoniyasi omu kuyôboha Salomoni, ayimanga akanya agend'igwarhiriza oku bikwi by'oluhêrero[f]. [51] Omwanzi gwahikakwo Salomoni, mpu: «Adoniyasi ayôbohire mwâmi Salomoni n'oku agwarhirize oku bikwi by'oluhêrero amaderha, erhi: Mâshi mwâmi Salomoni acîgashe oku arhayirhe omwambali n'engôrho!» [52] Salomoni aderha, erhi: «Ankaba n'obwôrhere bw'omuntu mushinganyanya, ntà luviri lwagc ciru n'o luguma lwamurhengakwo; ci kwône ankaba agwêrhe ecâha, nanamuyîrha». [53] Salomoni arhegeka mpu bamushonôle oku luhêrero. Adoniyasi afukama embere za Salomoni. Naye Salomoni amubwîra, erhi: «Genda omu nyumpa yâwe».

1 Kings BHS 1

1 וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְכַסֻּהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יִחַם לוֹ: 2 וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲבָדָיו יְבַקְשׁוּ לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ נַעֲרָה בְתוּלָה
וְעָמְדָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וּתְהִי־לוֹ סֹכֶנֶת וְשָׁכְבָה בְחֵיקֶךָ וְחַם לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ: 3 וַיְבַקְשׁוּ נַעֲרָה יָפָה בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל
וַיִּמְצְאוּ אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית וַיָּבִאוּ אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ: 4 וְהַנַּעֲרָה יָפָה עַד־מְאֹד וַתְּהִי לַמֶּלֶךְ סֹכֶנֶת וַתְּשָׁרְתֵהוּ וְהַמֶּלֶךְ לֹא
יְדָעָהּ: 5 וַאֲדֹנִיָּה בֶן־חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו: 6 וְלֹא־עַצָּבוֹ
אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר מַדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ וְגַם־הוּא טוֹב־תֹּאַר מְאֹד וְאֹתוֹ יָלְדָה אַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם: 7 וַיִּהְיוּ דְבָרָיו עִם יוֹאָב
בֶּן־צְרוּיָה וְעִם אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וַיַּעְזְרוּ אַחֲרֵי אֲדֹנִיָּה: 8 וְצָדוֹק הַכֹּהֵן וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְנָתָן הַנָּבִיא וְשִׁמְעִי וְרֵעִי
וְהַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר לְדָוִד לֹא הָיוּ עִם־אֲדֹנִיָּהוּ: 9 וַיִּזְבַּח אֲדֹנִיָּהוּ צֹאן וּבָקָר וּמְרִיא עִם אֶבֶן הַזֹּחֶלֶת אֲשֶׁר־אֵצֶל עֵין רֹגֵל
וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־אֶחָיו בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְכָל־אַנְשֵׁי יְהוּדָה עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ: 10 וְאֶת־נָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ וְאֶת־הַגִּבּוֹרִים
וְאֶת־שְׁלֹמֹה אָחִיו לֹא קָרָא: 11 וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־בַּת־שֶׁבַע אֵם־שְׁלֹמֹה לֵאמֹר הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ כִּי מָלַךְ אֲדֹנִיָּהוּ בֶן־חַגִּית
וַאֲדֹנֵינוּ דָוִד לֹא יָדָע: 12 וְעַתָּה לְכִי אִיעָצֵךְ נָא עֵצָה וּמַלְטִי אֶת־נַפְשֵׁךְ וְאֶת־נֶפֶשׁ בִּנֵךְ שְׁלֹמֹה: 13 לְכִי וּבְאִי |
אֶל־הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְאָמַרְתְּ אֵלָיו הֲלֹא־אַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲמָתְךָ לֵאמֹר כִּי־שְׁלֹמֹה בְנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב
עַל־כִּסְאִי וּמַדּוּעַ מָלַךְ אֲדֹנִיָּהוּ: 14 הִנֵּה עוֹדֵךְ מְדַבֶּרֶת שָׁם עִם־הַמֶּלֶךְ וַאֲנִי אָבוֹא אַחֲרַיִךְ וּמִלֵּאתִי
אֶת־דְּבָרָיִךְ: 15 וַתָּבֹא בַת־שֶׁבַע אֶל־הַמֶּלֶךְ הַחַדְרָה וְהַמֶּלֶךְ זָקֵן מְאֹד וַאֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית מְשָׁרֶתֶת אֶת־הַמֶּלֶךְ: 16 וַתִּקֹּד
בַּת־שֶׁבַע וַתִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ: 17 וַתֹּאמֶר לוֹ אֲדֹנִי אַתָּה נִשְׁבַּעְתָּ בַּיהוָה אֱלֹהֶיךָ לַאֲמָתֶךָ כִּי־שְׁלֹמֹה
בְנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסְאִי: 18 וְעַתָּה הִנֵּה אֲדֹנִיָּה מָלָךְ וְעַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ לֹא יָדָעְתָּ: 19 וַיִּזְבַּח שׁוֹר
וּמְרִיא־וְצֹאן לָרֹב וַיִּקְרָא לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וּלְיוֹאָב שַׂר הַצָּבָא וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ לֹא קָרָא: 20 וְאַתָּה אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ עֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל עָלֶיךָ לְהַגִּיד לָהֶם מִי יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו: 21 וְהָיָה כִּשְׁכַב אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ
עִם־אֲבֹתָיו וְהָיִיתִי אֲנִי וּבְנִי שְׁלֹמֹה חַטָּאִים: 22 וְהִנֵּה עוֹדֶנָּה מְדַבֶּרֶת עִם־הַמֶּלֶךְ וְנָתָן הַנָּבִיא בָּא: 23 וַיַּגִּידוּ לַמֶּלֶךְ

[f] **1.50** : Omuntu wahemusire erhi akagwarhirize oku bikwi by'oluhêrero lwa Nyakasane, arhakacigwâsirwe mpu ahanwe nk'arhali muntu anayisire n'obulonza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לֵאמֹר הִנֵּה נָתָן הַנָּבִיא וַיָּבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתָּחוּ לַמֶּלֶךְ עַל־אַפָּיו אָרְצָה׃ 24וַיֹּאמֶר נָתָן אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אַתָּה אָמַרְתָּ
אֲדֹנִיָּהוּ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסְאִי׃ 25כִּי | יָרַד הַיּוֹם וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא־וְצֹאן לָרֹב וַיִּקְרָא לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ
וּלְשָׂרֵי הַצָּבָא וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וְהִנָּם אֹכְלִים וְשֹׁתִים לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ אֲדֹנִיָּהוּ׃ 26וְלִי אֲנִי־עַבְדֶּךָ וּלְצָדֹק הַכֹּהֵן
וְלִבְנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ לֹא קָרָא׃ 27אִם מֵאֵת אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ נִהְיָה הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא הוֹדַעְתָּ אֶת־עַבְדֶּיךָ מִי
יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו׃ ס
28וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמֶר קִרְאוּ־לִי לְבַת־שֶׁבַע וַתָּבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ 29וַיִּשָּׁבַע הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר
חַי־יְהוָה אֲשֶׁר־פָּדָה אֶת־נַפְשִׁי מִכָּל־צָרָה׃ 30כִּי כַאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְךָ בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כִּי־שְׁלֹמֹה בְנֵךְ
יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסְאִי תַּחְתָּי כֵּן אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם הַזֶּה׃ 31וַתִּקֹּד בַּת־שֶׁבַע אַפַּיִם אָרְצָה וַתִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ
וַתֹּאמֶר יְחִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם׃ פ
32וַיֹּאמֶר | הַמֶּלֶךְ דָּוִד קִרְאוּ־לִי לְצָדוֹק הַכֹּהֵן וּלְנָתָן הַנָּבִיא וְלִבְנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וַיָּבֹאוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ 33וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לָהֶם קְחוּ עִמָּכֶם אֶת־עַבְדֵי אֲדֹנֵיכֶם וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת־שְׁלֹמֹה בְנִי עַל־הַפִּרְדָּה אֲשֶׁר־לִי וְהוֹרַדְתֶּם אֹתוֹ
אֶל־גִּחוֹן׃ 34וּמָשַׁח אֹתוֹ שָׁם צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וּתְקַעְתֶּם בַּשּׁוֹפָר וַאֲמַרְתֶּם יְחִי הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה׃ 35וַעֲלִיתֶם אַחֲרָיו וּבָא וְיָשַׁב עַל־כִּסְאִי וְהוּא יִמְלֹךְ תַּחְתָּי וְאֹתוֹ צִוִּיתִי לִהְיוֹת נָגִיד עַל־יִשְׂרָאֵל
וְעַל־יְהוּדָה׃ 36וַיַּעַן בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר | אָמֵן כֵּן יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃ 37כַּאֲשֶׁר הָיָה יְהוָה
עִם־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֵּן יִהְיֶה עִם־שְׁלֹמֹה וְיגַדֵּל אֶת־כִּסְאוֹ מִכִּסֵּא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד׃ 38וַיֵּרֶד צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ
בֶּן־יְהוֹיָדָע וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וַיַּרְכִּבוּ אֶת־שְׁלֹמֹה עַל־פִּרְדַּת הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיּוֹלִכוּ אֹתוֹ עַל־גִּחוֹן׃ 39וַיִּקַּח צָדוֹק הַכֹּהֵן
אֶת־קֶרֶן הַשֶּׁמֶן מִן־הָאֹהֶל וַיִּמְשַׁח אֶת־שְׁלֹמֹה וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃ 40וַיַּעֲלוּ כָל־הָעָם
אַחֲרָיו וְהָעָם מְחַלְלִים בַּחֲלִלִים וּשְׂמֵחִים שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַתִּבְקַע הָאָרֶץ בְּקוֹלָם׃ 41וַיִּשְׁמַע אֲדֹנִיָּהוּ וְכָל־הַקְּרֻאִים אֲשֶׁר
אִתּוֹ וְהֵם כִּלּוּ לֶאֱכֹל וַיִּשְׁמַע יוֹאָב אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיֹּאמֶר מַדּוּעַ קוֹל־הַקְּרִיָּה הוֹמָה׃ 42עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר וְהִנֵּה יוֹנָתָן
בֶּן־אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן בָּא וַיֹּאמֶר אֲדֹנִיָּהוּ בֹּא כִּי אִישׁ חַיִל אַתָּה וְטוֹב תְּבַשֵּׂר׃ 43וַיַּעַן יוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לַאדֹנִיָּהוּ אֲבָל אֲדֹנֵינוּ
הַמֶּלֶךְ־דָּוִד הִמְלִיךְ אֶת־שְׁלֹמֹה׃ 44וַיִּשְׁלַח אִתּוֹ־הַמֶּלֶךְ אֶת־צָדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶת־נָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וְהַכְּרֵתִי
וְהַפְּלֵתִי וַיַּרְכִּבוּ אֹתוֹ עַל פִּרְדַּת הַמֶּלֶךְ׃ 45וַיִּמְשְׁחוּ אֹתוֹ צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא לְמֶלֶךְ בְּגִחוֹן וַיַּעֲלוּ מִשָּׁם שְׂמֵחִים
וַתֹּהֶם הַקִּרְיָה הִוא הַקּוֹל אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם׃ 46וְגַם יָשַׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא הַמְלוּכָה׃ 47וְגַם־בָּאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ לְבָרֵךְ
אֶת־אֲדֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ דָּוִד לֵאמֹר יֵיטֵב אֱלֹהֶיךָ אֶת־שֵׁם שְׁלֹמֹה מִשְּׁמֶךָ וְיגַדֵּל אֶת־כִּסְאוֹ מִכִּסְאֶךָ וַיִּשְׁתַּחוּ הַמֶּלֶךְ
עַל־הַמִּשְׁכָּב׃ 48וְגַם־כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נָתַן הַיּוֹם יֹשֵׁב עַל־כִּסְאִי וְעֵינַי
רֹאוֹת׃ 49וַיֶּחֶרְדוּ וַיָּקֻמוּ כָּל־הַקְּרֻאִים אֲשֶׁר לַאדֹנִיָּהוּ וַיֵּלְכוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ׃ 50וַאֲדֹנִיָּהוּ יָרֵא מִפְּנֵי שְׁלֹמֹה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ
וַיַּחֲזֵק בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ׃ 51וַיֻּגַּד לִשְׁלֹמֹה לֵאמֹר הִנֵּה אֲדֹנִיָּהוּ יָרֵא אֶת־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה אָחַז בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ
לֵאמֹר יִשָּׁבַע־לִי כַיּוֹם הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אִם־יָמִית אֶת־עַבְדּוֹ בֶּחָרֶב׃ 52וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אִם יִהְיֶה לְבֶן־חַיִל לֹא־יִפֹּל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִשְׁעַרְתּוֹ אֶרְצָה וְאִם־רָעָה תִמְצֵא־בּוֹ וָמֵת׃ 53וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיֹּרִדֵהוּ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וַיָּבֹא וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
וַיֹּאמֶר־לוֹ שְׁלֹמֹה לֵךְ לְבֵיתֶךָ׃ פ

2

Amahano mazinda ga Daudi kuli Salomoni

1 Erhi ayumva ensiku zikola zimunyihire n'olufu lukola lumuli hôfi, Daudi anacirhumiza omugala
Salomoni, anacimukomêreza amubwîra, erhi: 2 «Nie oyu nkola nyêrekîre emunda abandi bôshi
bajà: ozibuhage oyêrekane oku onali mulume! 3 Oshimbulire amarhegeko ga Nyakasane
Nyamuzinda wâwe, okulikire amajira gâge gôshi, omu kulanga amarhegeko gâge na ngasi bindi
akanakuhûna byôshi nk'oku binayandisirwe omu citabu c'amarhegeko ga Mûsa. Aho
wanayîsh'ihasha okuyunjuliza bwinjà byôshi ebi wajire n'ebi wanalalire okujira; 4 n'okwôla lyo
Nyakasane ayunjuza kalya kanwa kâge ambwîraga, erhi: Bagala bâwe erhi bankacilanga
bakanaba n'olugendo lwinja embere zâni n'omurhima n'iroho lyâbo lyôshi, hanakaz'iyôrha hali
ow'omu mulala gwâwe oyîmire oku ntebe ya Israheli.

5 Nâwe wêne orhahabiri ebi Yowabu[9] mwene Seruya anjirire, oku ajirire abarhambo babirhi
b'engabo ya bene Israheli, Abneri mwene Neri na Amasa mwene Yeteri: abayisire amango
g'omurhûla omu kulonza okucihôla oku mukò gwabulagagwa amango g'amatabâro, anyambisa
ntyo omukò mwêru kwêru oku mukaba gwâni n'oku nkwêrho y'amagulu gâni. 6 Okole nk'oku o
bwenge bwâwe bunakuhire, cikwônene orhazigaga emvîri zâge zabungulukira ekuzimu
n'omurhûla buzira kuhanwa. 7 Kuli bene Barzilayi w'e Galadi, obaji rire aminja, babè baguma
b'omu bakayîsh'ilya oku cibo câwe; bulya nabo kwo banjirire aminja ntyôla amango najaga
nayaka mukulu wâwe Absalomu. 8 Ala oku ogwêrhe hôfi na nâwe Shimeyi, mugala wa Gera
w'omu bene Benyamini w'e Bahurimi. Ye wampehêreraga okurhankaderhwa amango najaga e
Mahmanayimi. Cikwônene, ebwa kubà amango ayishaga ankulikire kuhika oku lwîshi lwa
Yordani, namulahirire oku izîno lya Nyamubâho namubwizire oku ntakakuyîrha n'engôrho.
9 Buno orhamuleke buzira kumuhana, bulya obà mushinganyanya, orhahabe oku wamujira,
orhogeze emvi zâge ekuzimu erhi ziyunjwîre mukò.

10 Buzinda Daudi arhamuka haguma na bashakulûza, abishwa omu cishagala ca Daudi.
11 Daudi ali ayîmire omu Israheli myâka makumi ani: ayîma myâka nda aha Hebroni, na yindi
makumi asharhu n'isharhu aha Yeruzalemu.

---

[9] **2.5** : Yowabu na Shimeyi barhalisag'ihanirwa amabî gâbo; amabî gabo gàli manene bwenêne. Yowabu ali mwîsi wa bantu naye Shimeyi akâg'igayaguza mwâmi ago mango erhi arhenga e Yeruzalemu. Daudi akengêzize Salomonì eyi myanzi. Olole muli cigabi ca 2, 8.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olufu lwa Adoniyasi

12 Salomoni anacija oku ntebe y'îshe Daudi, n'obwâmi bwâge bwagandaza bwenêne.
13 Adoniyasi anaciyisha aj'emunda Betisabeya ali, ye nnina wa Salomoni, naye anacimudôsa,
erhi: «Ka murhûla gukudwîrhe?» Naye ashuza erhi: «Neci murhûla nalonza.» 14 Anacishubirira
aderha erhi: «Woliha, hali oku nakudôsa.» Nyamukazi erhi: «Derhaga.» 15 Anaciderha, erhi:
«Omanyire oku obwâmi bwali bwâni, n'oku Israheli yeshi ali anyêrekîre nk'oku ba nkanayêrekera
mwâmi. Cikwône obwâmi bwayîsh'ija handi, bwayîsh'ija emwa mulumuna wâni, bulya ye
Nyamubmaho ali abuhîre. 16 Bunôla nkusengire kantu kaguma, orhakandahiraga!» 17 Nyamukazi
anacimubwîra, erhi: «Kaderhe.» Naye anaciderha, erhi: «Nkusengire oj'ibwîra mwâmi Salomoni
bulya manyire oku arhakulahirire - ampe nâni omukazi Abishagi w'e Shunemi.» 18 Betisabeya
anacishuza, erhi: «Kwinjà, nayîsh'ibwîra mwâmi kuli okwo kwâwe.» 19 Betisabeya anacikanya aja
emunda mwâmi ali agend'imushambalira ogwa Adoniyasi. Mwâmi anaciyimuka akola
agend'iyankirira nnina, anaciyunamiriza embere zâge agal'itamala oku ntebe yâge y'obwâmi.
Balêrha eyindi ntebe ya nnina wa mwâmi, naye amutamala ekulyo. 20 Okubundi anaciderha, erhi:
«Ngwêrhe kantu kasungunu nd'isengera: Orhandahiriraga nâni.» Mwâmi anacishuza, erhi:
«Sengeraga, nyâma bulya ntankakulahirira.» 21 Aderha, erhi: Ohè mwene winyu Adoniyasi ola
musunamiti, Abishagi abè mukâge.» 22 Mwâmi Salomoni anacishuza abwîra nnina, erhi:
Cirhumire obà Abishagi w'Omusunamiti ye ohûnira Adoniyasi? Muhûnire obwâmi[h] erhi bwo
bulya ali mukulu wâni, n'abadâhwa Abiyatari, na kuli Yowabu, mugala Seruya bali kuli ye.
23 Mwâmi Salomoni anacilahira okw'izîno lya Nyamubâho anaciderha, erhi: «Nyamuzinda
anyirhe anampeze akaba arhali lufu olwo Adoniyasi acilongize muli ako kanwa! 24 Na bunôla,
alame Nyamubâho, owanyîmikaga anantamaza oku ntebe ya larha Daudi, ye wananyûbakiraga
enyumpa nk'oku yêne anaderhaga ene lyonêne Adoniyasi ayirhwe!» 25 Mwâmi Salomoni
anacirhegeka Benayahu mugala wa Yehoyada mpu amutumirhe, anacifa.

Obuhanya kuli Abiyatari na Yowabu

26 Mwâmi anacibwîra omudâhwa Abiyatari, erhi: «Genda emwâwe e Anatoti, bulya okwânîne
okuyîrhwa, cikwônene ntakuyirhise ene bulya wabarhwire omucimba gw'amalaganyo ga
Nyamubâho, embere za larha Daudi, na bulya walibusire na ngasi kwalibuzagya larha kwôshi.»
27 Salomoni anacilibirhakwo Abiyatari mpu irhondo arhacibaga mudâhwa wa Nyamubâho lyo
kayunjula kalya kanwa Nyamubâho aderheraga enyumpa ya Heli aha Silo. 28 Omwanzi
gwanacihikakwo Yowabu, bulya Yowabu ali olunda lwa Ado niyasi, n'obo arhali ajire olunda lwa
Absalomu. Yowabu anayakira omu kâ-Nyamuzinda, anacigwarhiriza oku bikwi by'oluhêrero.
29 Banacikumanyîsa mwâmi Salomoni, mpu: Yowabu ayâkîre omu kaNyamuzinda yôla onali hôfi
n'oluhêrero. Salomoni anacirhuma Benayahu mugala wa Yehoyada, erhi: 30 «Kanya,

[h] **2.22** : Okuyanka mukà mwâmi kwakag'irhuma omuntu ashobôla entebe y'obwâmi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omutumirhe.» Erhi aja omu kâ-Nyamuzinda Banayahu anacibwîra Yowabu, erhi: «Mwâmi mpu: Ohuluke!» Naye anacishuza, erhi: «Nanga, ho nanafiraga ahâla.» Benayahu akanya ahekera mwâmi kalya kanwa, erhi: Kwo Yowabu anadesire ntya, kwo ananshuzize okûla.» [31] Mwâmi anacishuza Be nayahu, erhi: «Ojire nk'okwo anadesire, omutumirhe onamubîshe, ntyo wa ntenzakwo n'oku mulala gwâni gulya mukò mwêru kwêru Yowabu abulagaga buzira cirhumire. [32] Nyamubâho ayandagalize ogwomukò okw'irhwe lyâge, ye muntu wayirhaga bantu babirhi, bantu bashinganyanya, na binjà kumulusha, owabayirhaga n'engôrho buzira kumanyîsa larha Daudi: Abneri mugala wa Neri na murhambo w'engabo ya Israheli kuguma na Amasa mugala wa Yeteri, murhambo w'omurhwe gw'abalwi b'e Yuda. [33] Omukò gwâbo gwayandagalira okw'irhwe lya Yowabu n'oku iburha lyâge ensiku zôshi; cikwônene omurhûla gwayôrha guli kuli Daudi, oku iburha lyâge, oku nyumpa yâge, omulala gwâge, n'oku ntebe yâge erhi Nyakasane orhuma.» [34] Benayahu mugala wa Yehoyada anacisôka, atumirha Yowabu, amuyîrha, anacibishwa aha mwâge omu irûngu. [35] Mwâmi anacihira ahâli hâge, Benayahu mugala wa Yehoyada nka murhambo w'engabo y'abalwi bâge, mwâmi anayimika omudâhwa Sadoki ahâli ha Abiyatari.

Olwa Shimeyi

[36] Mwâmi anacirhumiza mpu balerhe Shimeyi, anacimubwîra, erhi: «Oyû bake enyumpa aha Yeruzalemu onabereho, n'irhondo orhahîraga mpu warhengaho ojè halebe erhi halebe. [37] Amango wananarhenge yo oyikira omugezi gwa Kedroni, onamanye oku erhi olufu lwo na lwâwe.» [38] Shimeyi anacishuza mwâmi, erhi: «Akola kanwa kali kinja, okwôla Nnahamwîrhu, mwâmi amanaderha ko na mwambali wâwe akola ajira.» Shimeyi abêra nsiku zirhali nyi aha Yeruzalemu. [39] Cikwônene erhi kugera myâka isharhu, ka bambali ba Shimeyi babirhi barhayakira emwa Akishi, mugala wa Maaka, mwâmi w'e Gati. Banaciyîsh'ikumanyîsa Shimeyi, mpu: Lolà oku bambali bâwe yo bali e Gali.» [40] Shimeyi anayimuka, erhi abâ amashumika endogomi yâge, acibanda e Gali, emwa Akishi, akola ajalonzayo bambali bâge. [41] Banacimanyîsa Salomoni oku Shimeyi anarhenzire e Yeruzalemu aj'e Gati n'oku anarhenzireyo. [42] Mwâmi anacirhumiza Shimeyi anacimubwîra, erhi: «Ka ntakulahirizagya nanakukomêreza nti amango wagende mpu wajà lunda lulebe erhi olundi nti onamanyâge oku okufà kwo na kwâwe? K'orhanashuzagya, erhi: Ecôla cinwa nyumvîrhe ciri cinjà. [43] Carhumirage orhacilanga endahiro walahiriraga Nyakasane n'irhegeko nakuhaga?» [44] Mwâmi anacibwîra Shimeyi erhi: «Oyishi n'omurhima gwâwe gukumanyire mabî maci wajirire larha Daudi; Nyamubâho akubarhuza galya mabî gôshi wanajizire. [45] Ci mwâmi Salomoni yêhe agishwa n'entebe ya Daudi yazibuha embere za Nyamubâho.» [46] Mwâmi anacirhegeka Benayahu mugala wa Yehoyada, naye anacihuluka, aj'imutumirha, afa.

Ntyo obwâmi bwagandaza omu maboko ga Salomoni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וַיִּקְרְבוּ יְמֵי־דָוִד לָמוּת וַיְצַו אֶת־שְׁלֹמֹה בְּנוֹ לֵאמֹר: 2 אָנֹכִי הֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ כָּל־הָאָרֶץ וְחָזַקְתָּ וְהָיִיתָ לְאִישׁ: 3 וְשָׁמַרְתָּ
אֶת־מִשְׁמֶרֶת | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו לִשְׁמֹר חֻקֹּתָיו מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְעֵדְוֹתָיו כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה לְמַעַן
תַּשְׂכִּיל אֵת כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר תִּפְנֶה שָּׁם: 4 לְמַעַן יָקִים יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלַי לֵאמֹר
אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ אֶת־דַּרְכָּם לָלֶכֶת לְפָנַי בֶּאֱמֶת בְּכָל־לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם לֵאמֹר לְאֹ־יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מֵעַל כִּסֵּא
יִשְׂרָאֵל: 5 וְגַם אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה לִי יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה אֲשֶׁר עָשָׂה לִשְׁנֵי־שָׂרֵי צִבְאוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַבְנֵר בֶּן־נֵר
וְלַעֲמָשָׂא בֶן־יֶתֶר וַיַּהַרְגֵם וַיָּשֶׂם דְּמֵי־מִלְחָמָה בְּשָׁלֹם וַיִּתֵּן דְּמֵי מִלְחָמָה בַּחֲגֹרָתוֹ אֲשֶׁר בְּמָתְנָיו וּבְנַעֲלוֹ אֲשֶׁר
בְּרַגְלָיו: 6 וְעָשִׂיתָ כְּחָכְמָתֶךָ וְלֹא־תוֹרֵד שֵׂיבָתוֹ בְּשָׁלוֹם שְׁאוֹל: ס
7 וְלִבְנֵי בַרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי תַּעֲשֶׂה־חֶסֶד וְהָיוּ בְּאֹכְלֵי שֻׁלְחָנֶךָ כִּי־כֵן קָרְבוּ אֵלַי בְּבָרְחִי מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם אָחִיךָ: 8 וְהִנֵּה עִמְּךָ
שִׁמְעִי בֶן־גֵּרָא בֶּן־הַיְמִינִי מִבַּחֲרִים וְהוּא קִלָּלַנִי קְלָלָה נִמְרֶצֶת בְּיוֹם לֶכְתִּי מַחֲנָיִם וְהוּא־יָרַד לִקְרָאתִי הַיַּרְדֵּן וָאֶשָּׁבַע
לוֹ בַּיהוָה לֵאמֹר אִם־אֲמִיתְךָ בֶּחָרֶב: 9 וְעַתָּה אַל־תְּנַקֵּהוּ כִּי אִישׁ חָכָם אָתָּה וְיָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לּוֹ וְהוֹרַדְתָּ
אֶת־שֵׂיבָתוֹ בְּדָם שְׁאוֹל: 10 וַיִּשְׁכַּב דָּוִד עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּעִיר דָּוִד: פ
11 וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ דָּוִד עַל־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ שֶׁבַע שָׁנִים וּבִירוּשָׁלַם מָלַךְ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ
שָׁנִים: 12 וּשְׁלֹמֹה יָשַׁב עַל־כִּסֵּא דָּוִד אָבִיו וַתִּכֹּן מַלְכֻתוֹ מְאֹד: 13 וַיָּבֹא אֲדֹנִיָּהוּ בֶן־חַגִּית אֶל־בַּת־שֶׁבַע אֵם־שְׁלֹמֹה
וַתֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם בֹּאֶךָ וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם: 14 וַיֹּאמֶר דָּבָר לִי אֵלַיִךְ וַתֹּאמֶר דַּבֵּר: 15 וַיֹּאמֶר אַתְּ יָדַעַתְּ כִּי־לִי הָיְתָה הַמְּלוּכָה
וְעָלַי שָׂמוּ כָל־יִשְׂרָאֵל פְּנֵיהֶם לִמְלֹךְ וַתִּסֹּב הַמְּלוּכָה וַתְּהִי לְאָחִי כִּי מֵיְהוָה הָיְתָה לוֹ: 16 וְעַתָּה שְׁאֵלָה אַחַת אָנֹכִי
שֹׁאֵל מֵאִתָּךְ אַל־תָּשִׁבִי אֶת־פָּנָי וַתֹּאמֶר אֵלָיו דַּבֵּר: 17 וַיֹּאמֶר אִמְרִי־נָא לִשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא־יָשִׁיב אֶת־פָּנַיִךְ
וְיִתֶּן־לִי אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית לְאִשָּׁה: 18 וַתֹּאמֶר בַּת־שֶׁבַע טוֹב אָנֹכִי אֲדַבֵּר עָלַיִךְ אֶל־הַמֶּלֶךְ: 19 וַתָּבֹא בַת־שֶׁבַע
אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְדַבֶּר־לוֹ עַל־אֲדֹנִיָּהוּ וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ לִקְרָאתָהּ וַיִּשְׁתַּחוּ לָהּ וַיֵּשֶׁב עַל־כִּסְאוֹ וַיָּשֶׂם כִּסֵּא לְאֵם הַמֶּלֶךְ
וַתֵּשֶׁב לִימִינוֹ: 20 וַתֹּאמֶר שְׁאֵלָה אַחַת קְטַנָּה אָנֹכִי שֹׁאֶלֶת מֵאִתָּךְ אַל־תָּשֵׁב אֶת־פָּנָי וַיֹּאמֶר־לָהּ הַמֶּלֶךְ שַׁאֲלִי אִמִּי כִּי
לֹא־אָשִׁיב אֶת־פָּנָיִךְ: 21 וַתֹּאמֶר יִתֵּן אֶת־אֲבִישַׁג הַשֻּׁנַמִּית לַאֲדֹנִיָּהוּ אָחִיךָ לְאִשָּׁה: 22 וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר לְאִמּוֹ
וְלָמָּה אַתְּ שֹׁאֶלֶת אֶת־אֲבִישַׁג הַשֻּׁנַמִּית לַאֲדֹנִיָּהוּ וְשַׁאֲלִי־לוֹ אֶת־הַמְּלוּכָה כִּי הוּא אָחִי הַגָּדוֹל מִמֶּנִּי וְלוֹ וּלְאֶבְיָתָר
הַכֹּהֵן וּלְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה: פ
23 וַיִּשָּׁבַע הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּיהוָה לֵאמֹר כֹּה יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף כִּי בְנַפְשׁוֹ דִּבֶּר אֲדֹנִיָּהוּ אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה: 24 וְעַתָּה חַי־יְהוָה אֲשֶׁר הֵכִינַנִי וַיּוֹשִׁיבַנִי עַל־כִּסֵּא דָּוִד אָבִי וַאֲשֶׁר עָשָׂה־לִי בַּיִת כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר כִּי הַיּוֹם יוּמַת
אֲדֹנִיָּהוּ: 25 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּיַד בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וַיִּפְגַּע־בּוֹ וַיָּמֹת: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

26 וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן אָמַר הַמֶּלֶךְ עֲנָתֹת לֵךְ עַל־שָׂדֶיךָ כִּי אִישׁ מָוֶת אָתָּה וּבַיּוֹם הַזֶּה לֹא אֲמִיתֶךָּ כִּי־נָשָׂאתָ אֶת־אֲרוֹן
אֲדֹנָי יְהוִה לִפְנֵי דָּוִד אָבִי וְכִי הִתְעַנִּיתָ בְּכֹל אֲשֶׁר־הִתְעַנָּה אָבִי: 27 וַיְגָרֶשׁ שְׁלֹמֹה אֶת־אֶבְיָתָר מִהְיוֹת כֹּהֵן לַיהוָה
לְמַלֹּא אֶת־דְּבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עַל־בֵּית עֵלִי בְּשִׁלֹה: פ
28 וְהַשְּׁמֻעָה בָּאָה עַד־יוֹאָב כִּי יוֹאָב נָטָה אַחֲרֵי אֲדֹנִיָּה וְאַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם לֹא נָטָה וַיָּנָס יוֹאָב אֶל־אֹהֶל יְהוָה וַיַּחֲזֵק
בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: 29 וַיֻּגַּד לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כִּי נָס יוֹאָב אֶל־אֹהֶל יְהוָה וְהִנֵּה אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶת־בְּנָיָהוּ
בֶּן־יְהוֹיָדָע לֵאמֹר לֵךְ פְּגַע־בּוֹ: 30 וַיָּבֹא בְנָיָהוּ אֶל־אֹהֶל יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ צֵא וַיֹּאמֶר | לֹא כִּי פֹה
אָמוּת וַיָּשֶׁב בְּנָיָהוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר לֵאמֹר כֹּה־דִבֶּר יוֹאָב וְכֹה עָנָנִי: 31 וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר וּפְגַע־בּוֹ
וּקְבָרְתּוֹ וְהָסִרֹתָ | דְּמֵי חִנָּם אֲשֶׁר שָׁפַךְ יוֹאָב מֵעָלַי וּמֵעַל בֵּית אָבִי: 32 וְהֵשִׁיב יְהוָה אֶת־דָּמוֹ עַל־רֹאשׁוֹ אֲשֶׁר פָּגַע
בִּשְׁנֵי־אֲנָשִׁים צַדִּקִים וְטֹבִים מִמֶּנּוּ וַיַּהַרְגֵם בַּחֶרֶב וְאָבִי דָוִד לֹא יָדָע אֶת־אַבְנֵר בֶּן־נֵר שַׂר־צְבָא יִשְׂרָאֵל וְאֶת־עֲמָשָׂא
בֶּן־יֶתֶר שַׂר־צְבָא יְהוּדָה: 33 וְשָׁבוּ דְמֵיהֶם בְּרֹאשׁ יוֹאָב וּבְרֹאשׁ זַרְעוֹ לְעֹלָם וּלְדָוִד וּלְזַרְעוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְכִסְאוֹ יִהְיֶה שָׁלוֹם
עַד־עוֹלָם מֵעִם יְהוָה: 34 וַיַּעַל בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וַיִּפְגַּע־בּוֹ וַיְמִתֵהוּ וַיִּקָּבֵר בְּבֵיתוֹ בַּמִּדְבָּר: 35 וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־בְּנָיָהוּ
בֶּן־יְהוֹיָדָע תַּחְתָּיו עַל־הַצָּבָא וְאֶת־צָדוֹק הַכֹּהֵן נָתַן הַמֶּלֶךְ תַּחַת אֶבְיָתָר: 36 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשִׁמְעִי וַיֹּאמֶר לוֹ
בְּנֵה־לְךָ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם וְיָשַׁבְתָּ שָׁם וְלֹא־תֵצֵא מִשָּׁם אָנָה וָאָנָה: 37 וְהָיָה | בְּיוֹם צֵאתְךָ וְעָבַרְתָּ אֶת־נַחַל קִדְרוֹן יָדֹעַ
תֵּדַע כִּי מוֹת תָּמוּת דָּמְךָ יִהְיֶה בְרֹאשֶׁךָ: 38 וַיֹּאמֶר שִׁמְעִי לַמֶּלֶךְ טוֹב הַדָּבָר כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֵּן יַעֲשֶׂה עַבְדֶּךָ
וַיֵּשֶׁב שִׁמְעִי בִּירוּשָׁלַם יָמִים רַבִּים: ס
39 וַיְהִי מִקֵּץ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וַיִּבְרְחוּ שְׁנֵי־עַבְדֵים לְשִׁמְעִי אֶל־אָכִישׁ בֶּן־מַעֲכָה מֶלֶךְ גַּת וַיַּגִּידוּ לְשִׁמְעִי לֵאמֹר הִנֵּה עֲבָדֶיךָ
בְּגַת: 40 וַיָּקָם שִׁמְעִי וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרוֹ וַיֵּלֶךְ גַּתָּה אֶל־אָכִישׁ לְבַקֵּשׁ אֶת־עֲבָדָיו וַיֵּלֶךְ שִׁמְעִי וַיָּבֵא אֶת־עֲבָדָיו
מִגַּת: 41 וַיֻּגַּד לִשְׁלֹמֹה כִּי־הָלַךְ שִׁמְעִי מִירוּשָׁלַם גַּת וַיָּשֹׁב: 42 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשִׁמְעִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲלוֹא
הִשְׁבַּעְתִּיךָ בַיהוָה וָאָעֵד בְּךָ לֵאמֹר בְּיוֹם צֵאתְךָ וְהָלַכְתָּ אָנָה וָאָנָה יָדֹעַ תֵּדַע כִּי מוֹת תָּמוּת וַתֹּאמֶר אֵלַי טוֹב הַדָּבָר
שָׁמָעְתִּי: 43 וּמַדּוּעַ לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת שְׁבֻעַת יְהוָה וְאֶת־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר־צִוִּיתִי עָלֶיךָ: 44 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־שִׁמְעִי אַתָּה
יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר יָדַע לְבָבְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְדָוִד אָבִי וְהֵשִׁיב יְהוָה אֶת־רָעָתְךָ בְּרֹאשֶׁךָ: 45 וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
בָּרוּךְ וְכִסֵּא דָוִד יִהְיֶה נָכוֹן לִפְנֵי יְהוָה עַד־עוֹלָם: 46 וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת־בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וַיֵּצֵא וַיִּפְגַּע־בּוֹ וַיָּמֹת וְהַמַּמְלָכָה
נָכוֹנָה בְּיַד־שְׁלֹמֹה:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

Oku ngoma ya Salomoni

Salomoni aja omu buhya

1 Salomoni aba mukwi wa Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri. Ayanka mwâli wa Faraoni aj'imuyûbakira
omu lugo lwa Daudi, alinda ayûbaka eyâge nyumpa, enyumpa ya Nyakasane n'ecôgo
c'amabuye cizongolosire Yeruzalemu. 2 Mw'ago mango olubaga lwagendekera
okukaz'igashâniza oku ntondo bulya barhal'isag'iyûbaka enyumpa y'izîno lya Nyakasane.
3 Salomoni akengaga Nyakasane bwenêne, akashimbûlira amarhegeko g'îshe Daudi, ci erhi
n'oku ntondo naye agend'ikarherekêrera n'okuyôkerakwo obukù.

Ebilôrho aha Gabaoni

4 Mwâmi anacija e Gabaoni agend'ihêra bulya lwo lwali luhêrero lukulu. Salomoni arhûla
nterekêro cihumbi oku luhêrero[i]. 5 Lero Nyakasane abonekera Salomoni budufu omu bilôrho aho
Gabaoni. Nyamuzinda amubwîra erhi: «Ombwîre eci nakuhà». 6 Salomoni erhi: «Wabêrire larha
Daudi mwambali wâwe lukogo lunji bulya omu bijiro byâge byôshi ayôsire mushinganyanya
embere zâwe wanayôrha omurhonyize kuhika wamuha omwâna oyîmire oku ntebe yâge kuhika
buno. 7 Waliha Nyakasane Nyamuzinda wâni wêne wayîmikaga mwambali wâwe mwâmi aha
larha Daudi n'obwo ndi mwâna murhò, ntamanyicirhegeke. 8 Mwambali wâwe y'oyu omu karhî
k'olubaga lwâwe, lu baga lurhamanyirwi omubalè, lurhankamany'igerwa erhi kuganjwa, bulya luli
buvu. 9 Oshobôze mwambali wâwe abè murhimanya, amanyirhegeka[j] olubaga lwâwe luli ntya,
amanyirire aminja n'amabî.» 10 Ebyo Salomoni ashengaga byasîmîsa Nyamubâho. 11 Nyakasane
amubwîra erhi: «Bulya oshenzire ebyo, ci orhahunyire okulama nsiku nyinji, orhahunyire
obugale, orhahunyire okufà kw'abashombanyi bâwe, ci kulya kubà wahunyire oburhimanya
n'obugula 12 kwo kurhumire okwo kwo nakujirira, nakuhà omurhima murhimanya na mwenge,
okurhasag'ibonekana embere zâwe n'enyuma zâwe harhakabonekana oli akâwe. 13 Ciru nkola
nakuhà n'ebi orhahûnyire: Bwo bugale n'irenge amango gôshi onali oku bwasi, ntà wundi mwâmi
wayôrhe akâwe. 14 Okakulikim enjira zâni omu kushimbulira amarhegeko gâni aka sho Daudi,
ensiku zâwe naziyûshûla.» 15 Salomoni asinsimuka ayumva oku bilôrho; ashubira e Yeruzalemu,
agend'iyimanga embere ly'omucîmba gw'Amalaganyo, arhûla enterekêro y'omurhûla kandi
abâgira ananywesa abambali bôshi.

---

[i] **3.4** : Lolà muli 2 Nga 1, 3.
[j] **3.9** : Akaba Salomoni asengire oburhimanya arhali oku bulagîrire bwâge ci mpu lyo amanyi'irhegeka ecihugo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Salomoni atwa olubajà

[16] Ago mango bakazi babirhi ba mbaraga banaciyisha emalanga gâge. [17] Muguma muli bo anaciderha erhi: Rhwene oyu wîrhu mukazi, nyumpa nguma rhuba, nal'ingwishizize omwâna wâni aha burhambi bwâge omu nyumpa. [18] Nali nsiku isharhu mbusire, naye agal'iburha; rhwali nyumpa nguma, ntà wundi muntu wamuli, rhwali babirhi rbwenêne. [19] Mugala w'oyu wîrhu afà budufu, erhi amamugwishirakwo. [20] Azûka budufu erhi mwambalikazi wâwe ali iro, nali mugwishizize aha burhambi bwâge, amubagalira, n'owâge ofire amugwishiza aha burhambi bwâni. [21] Erhi nzûka sêzi nti nyonkêse omwâna nabugana anafire. Erhi mmuhenganula sêzi, nabona oku arhali ye mwâna naburhaga! [22] Olya wundi mukazi naye, erhi: «Kunywêrha! Mugala wâni yezîne na mugala wâge ye wafire.» Naye erhi nanga! mugala wâwe ye wafire na mugala wâni yezîne. Bombi kwo bakag'ibwirana embere za mwâmi. [23] Mwâmi erhi: «Oyu mpu mugala wâni yezîne na mugala wâwe ye wafire. N'owundi naye erhi kunywêrha! mugala wâwe ye wafire na mugala wâni yezîne. [24] Lero mwâmi, erhi: «Mumpè engôrho.» Balerhera mwâmi engôrho. [25] Mwâmi erhi: «Muberangule omwâna ozîne muhe ngasi muguma oluhande.» [26] Aho ôlya mukazi omwâna wâge ali azîne abwîra mwâmi, erhi: Omusisi gwamangera omu nda; muhanyi orhahîraga wajira ntyo, omulekere oyu mwâna ozîne, orhamuyîrhaga.» Ci owâbo erhi: «Omuberangule, amurhale kwo rhwe naye!» [27] Mwâmi erhi: «Muyanke oyu mwâna ozîne, murhamunigaga, mumuhè oyu mukazi murhanzi ye nnina.» [28] Omw'Israheli, bôshi bamanya oku mwâmi Salomoni atwaga olwo lubanja, bakenga mwâmi, bulya bamabona oku obushinganyanya n'obucîranuzi bwâge emwa Nyamuzinda burhenga.

1 Kings BHS 3

1 וַיִּתְחַתֵּן שְׁלֹמֹה אֶת־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּקַּח אֶת־בַּת־פַּרְעֹה וַיְבִיאֶהָ אֶל־עִיר דָּוִד עַד כַּלֹּתוֹ לִבְנוֹת אֶת־בֵּיתוֹ
וְאֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־חוֹמַת יְרוּשָׁלִַם סָבִיב: 2 רַק הָעָם מְזַבְּחִים בַּבָּמוֹת כִּי לֹא־נִבְנָה בַיִת לְשֵׁם יְהוָה עַד הַיָּמִים הָהֵם:

פ

3 וַיֶּאֱהַב שְׁלֹמֹה אֶת־יְהוָה לָלֶכֶת בְּחֻקּוֹת דָּוִד אָבִיו רַק בַּבָּמוֹת הוּא מְזַבֵּחַ וּמַקְטִיר: 4 וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּבְעֹנָה לִזְבַּח שָׁם
כִּי הִיא הַבָּמָה הַגְּדוֹלָה אֶלֶף עֹלוֹת יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא: 5 בְּגִבְעוֹן נִרְאָה יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׁאַל מָה אֶתֶּן־לָךְ: 6 וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אַתָּה עָשִׂיתָ עִם־עַבְדְּךָ דָוִד אָבִי חֶסֶד גָּדוֹל כַּאֲשֶׁר הָלַךְ לְפָנֶיךָ
בֶּאֱמֶת וּבְצֶדֶק וּבְיִשְׁרַת לֵבָב עִמָּךְ וַתִּשְׁמָר־לוֹ אֶת־הַחֶסֶד הַגָּדוֹל הַזֶּה וַתִּתֶּן־לוֹ בֵן יֹשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ כַּיּוֹם
הַזֶּה: 7 וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהָי אַתָּה הִמְלַכְתָּ אֶת־עַבְדְּךָ תַּחַת דָּוִד אָבִי וְאָנֹכִי נַעַר קָטֹן לֹא אֵדַע צֵאת וָבוֹא: 8 וְעַבְדְּךָ
בְּתוֹךְ עַמְּךָ אֲשֶׁר בָּחָרְתָּ עַם־רָב אֲשֶׁר לֹא־יִמָּנֶה וְלֹא יִסָּפֵר מֵרֹב: 9 וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ לִשְׁפֹּט אֶת־עַמְּךָ לְהָבִין
בֵּין־טוֹב לְרָע כִּי מִי יוּכַל לִשְׁפֹּט אֶת־עַמְּךָ הַכָּבֵד הַזֶּה: 10 וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי אֲדֹנָי כִּי שָׁאַל שְׁלֹמֹה אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה: 11 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֵלָיו יַעַן אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא־שָׁאַלְתָּ לְךָ יָמִים רַבִּים וְלֹא־שָׁאַלְתָּ לְךָ עֹשֶׁר וְלֹא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

שְׁאַלְתָּ נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ וְשָׁאַלְתָּ לְךָ הָבִין לִשְׁמֹעַ מִשְׁפָּט׃ 12הִנֵּה עָשִׂיתִי כִּדְבָרֶיךָ הִנֵּה | נָתַתִּי לְךָ לֵב חָכָם וְנָבוֹן אֲשֶׁר
כָּמוֹךָ לֹא־הָיָה לְפָנֶיךָ וְאַחֲרֶיךָ לֹא־יָקוּם כָּמוֹךָ׃ 13וְגַם אֲשֶׁר לֹא־שָׁאַלְתָּ נָתַתִּי לָךְ גַּם־עֹשֶׁר גַּם־כָּבוֹד אֲשֶׁר לֹא־הָיָה
כָמוֹךָ אִישׁ בַּמְּלָכִים כָּל־יָמֶיךָ׃ 14וְאִם | תֵּלֵךְ בִּדְרָכַי לִשְׁמֹר חֻקַּי וּמִצְוֹתַי כַּאֲשֶׁר הָלַךְ דָּוִיד אָבִיךָ וְהַאֲרַכְתִּי אֶת־יָמֶיךָ׃
ס
15וַיִּקַץ שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה חֲלוֹם וַיָּבוֹא יְרוּשָׁלַ͏ִם | וַיַּעֲמֹד | לִפְנֵי | אֲרוֹן בְּרִית־אֲדֹנָי וַיַּעַל עֹלוֹת וַיַּעַשׂ שְׁלָמִים וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה
לְכָל־עֲבָדָיו׃ פ
16אָז תָּבֹאנָה שְׁתַּיִם נָשִׁים זֹנוֹת אֶל־הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמֹדְנָה לְפָנָיו׃ 17וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאַחַת בִּי אֲדֹנִי אֲנִי וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת
יֹשֶׁבֶת בְּבַיִת אֶחָד וָאֵלֵד עִמָּהּ בַּבָּיִת׃ 18וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְלִדְתִּי וַתֵּלֶד גַּם־הָאִשָּׁה הַזֹּאת וַאֲנַחְנוּ יַחְדָּו אֵין־זָר
אִתָּנוּ בַּבַּיִת זוּלָתִי שְׁתֵּים־אֲנַחְנוּ בַּבָּיִת׃ 19וַיָּמָת בֶּן־הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָיְלָה אֲשֶׁר שָׁכְבָה עָלָיו׃ 20וַתָּקָם בְּתוֹךְ הַלַּיְלָה
וַתִּקַּח אֶת־בְּנִי מֵאֶצְלִי וַאֲמָתְךָ יְשֵׁנָה וַתַּשְׁכִּיבֵהוּ בְּחֵיקָהּ וְאֶת־בְּנָהּ הַמֵּת הִשְׁכִּיבָה בְּחֵיקִי׃ 21וָאָקָם בַּבֹּקֶר לְהֵינִיק
אֶת־בְּנִי וְהִנֵּה־מֵת וָאֶתְבּוֹנֵן אֵלָיו בַּבֹּקֶר וְהִנֵּה לֹא־הָיָה בְנִי אֲשֶׁר יָלָדְתִּי׃ 22וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאַחֶרֶת לֹא כִי בְּנִי הַחַי
וּבִנֵךְ הַמֵּת וְזֹאת אֹמֶרֶת לֹא כִי בִּנֵךְ הַמֵּת וּבְנִי הֶחָי וַתְּדַבֵּרְנָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ 23וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ זֹאת אֹמֶרֶת זֶה־בְּנִי הַחַי
וּבִנֵךְ הַמֵּת וְזֹאת אֹמֶרֶת לֹא כִי בִּנֵךְ הַמֵּת וּבְנִי הֶחָי׃ פ
24וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ קְחוּ לִי־חֶרֶב וַיָּבִאוּ הַחֶרֶב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ 25וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ גִּזְרוּ אֶת־הַיֶּלֶד הַחַי לִשְׁנָיִם וּתְנוּ אֶת־הַחֲצִי
לְאַחַת וְאֶת־הַחֲצִי לְאֶחָת׃ 26וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־בְּנָהּ הַחַי אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי־נִכְמְרוּ רַחֲמֶיהָ עַל־בְּנָהּ וַתֹּאמֶר | בִּי
אֲדֹנִי תְּנוּ־לָהּ אֶת־הַיָּלוּד הַחַי וְהָמֵת אַל־תְּמִיתֻהוּ וְזֹאת אֹמֶרֶת גַּם־לִי גַּם־לָךְ לֹא יִהְיֶה גְּזֹרוּ׃ 27וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר
תְּנוּ־לָהּ אֶת־הַיָּלוּד הַחַי וְהָמֵת לֹא תְמִיתֻהוּ הִיא אִמּוֹ׃ 28וַיִּשְׁמְעוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שָׁפַט הַמֶּלֶךְ וַיִּרְאוּ
מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי־חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט׃ ס

4

Abarhambo b'emirhwe ya Salomoni

[1] Mwâmi Salomoni ayîma ecihugo c'Israheli côshi. [2] Abarhambo bâge bali babà: Azariyahu, mwene Sadoki, mudâhwa, [3] Elihorefi na Ahiya, mwene Shisha, bandisi. Yozafati, mugala wa Ahiludi, murhindisi. [4] Benayahu, mwene Yehoyada, murhambo w'engabo y'abalwi. Sadoki n' Abiyatari, badâhwa [5] Azariyahu, mwene Natani murhambo wa barhambo, Zabudi, mwene Natani, mudâhwa na mwîra wa mwâmi, [6] Ahishari, cibwindi c'omu nyumpa ya mwâmi. Eliyahu, mugala wa Yowabu, murhambo w'abasirika. Adonirami, mugala wa Abda, murhambo w'abanyakasi.

[7] Salomoni ali agwêrhe barhambo ikumi na babirhi omu cihugo côshi c'Israheli, bo bakag'ilêrha ebiryo bilibwa aha bwâmi; ngasi muguma agwêrhe ogwâge mwêzi g'okurhûla. [8] Amazîno g'abo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

barhambo gaga: Bene-Huri, w'omu mirhezi y'e Efrayimu. [9] Bene-Dekeri e Makasi, e Shaalbimu, e Bet-Shemeshi na Eloni-Bet- Hanani. [10] Bene-Hesedi w'aha Aruboti; ali agwêrhe na Soko n'ecihugo côshi c'e Heferi. [11] Bene-Abinadabu ali arhegesire entambirhambi z'e Dori; mukâge ye wali Tafata, mwâli wa Salomoni. [12] Bâna, mwene Ahiludi, erhi arhambula e Tanaka n'e Megido na kuhika e Yokimeyamu, n'e Beti-Sheani yôshi ebibikanwa na Sartani enyanya ly'e Yizreeli, kukahika e Abeli-Mehola ishiriza ly'e Sartani. [13] Bene Geberi enyanya ly'e Galadi kuhika oku cishagala c'e Yayiri emwa bene Menashè, abayûbaka e Galadi. Ali arhegesire ecihugo c'e Argobu cibà e Bashani, bishagala binene makumi gali ndarhu, bizonzirwe n'e- byôgo n'empamikizo y'amarhale. [14] Ahinadabu mwene Ido aha Mahanayimu. [15] Ahimasi e Nefutali, naye ali ayiankire Salomoni omwâli oderhwa Basmati. [16] Bâna mugala wa Hushayi akâg'irhegeka e Asheri n'e Beyaloti. [17] Yehozafati mwene Paruwah omu Isakari. [18] Shimeyi mugala wa Êla omu Benyamini. [19] Geberi mwene Uri arhegeka ecihugo ca Gadi, eca Sihoni mwâmi wa Abamoriti n'ecihugo ca Ogu, mwâmi wa Bashani. Hali n'omurhambo w'engabo orharhengaga omu cihugo. [20] Bene Yuda na bene Israheli bali banji, banji nka mushenyi gw'oku nyanja: bakalya bananywa, banalama n'omurhûla.

1 Kings BHS 4

1 וַיְהִי֙ הַמֶּ֣לֶךְ שְׁלֹמֹ֔ה מֶ֖לֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵ֑ל: ס
2 וְאֵ֖לֶּה הַשָּׂרִ֥ים אֲשֶׁר־לֹ֖ו עֲזַרְיָ֣הוּ בֶן־צָדֹ֑וק הַכֹּהֵֽן: ס
3 אֱלִיחֹרֶף֙ וַאֲחִיָּ֔ה בְּנֵ֥י שִׁישָׁ֖א סֹפְרִ֑ים יְהֹושָׁפָ֥ט בֶּן־אֲחִילֻ֖וד הַמַּזְכִּֽיר: 4 וּבְנָיָ֥הוּ בֶן־יְהֹויָדָ֖ע עַל־הַצָּבָ֑א וְצָדֹ֥וק וְאֶבְיָתָ֖ר
כֹּהֲנִֽים: ס
5 וַעֲזַרְיָ֣הוּ בֶן־נָתָ֔ן עַל־הַנִּצָּבִ֖ים וְזָבֻ֣ד בֶּן־נָתָ֑ן כֹּהֵ֥ן רֵעֶ֖ה הַמֶּֽלֶךְ: 6 וַאֲחִישָׁ֖ר עַל־הַבָּ֑יִת וַאֲדֹנִירָ֖ם בֶּן־עַבְדָּ֥א עַל־הַמַּֽס: ס
7 וְלִשְׁלֹמֹ֕ה שְׁנֵים־עָשָׂ֥ר נְצָבִ֖ים עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵ֑ל וְכִלְכְּל֥וּ אֶת־הַמֶּ֖לֶךְ וְאֶת־בֵּיתֹ֑ו חֹ֚דֶשׁ בַּשָּׁנָ֔ה יִהְיֶ֖ה עַל־ָאֶחָ֥ד לְכַלְכֵּֽל: ס
8 וְאֵ֖לֶּה שְׁמֹותָ֑ם בֶּן־חֻ֖ור בְּהַ֥ר אֶפְרָֽיִם: ס
9 בֶּן־דֶּ֖קֶר בְּמָקֶ֥ץ וּבְשַׁעַלְבִּ֖ים וּבֵ֣ית שֶׁ֑מֶשׁ וְאֵילֹ֥ון בֵּ֖ית חָנָֽן: ס
10 בֶּן־חֶ֖סֶד בָּאַרְבֹּ֑ות לֹ֥ו שֹׂכֹ֖ה וְכָל־אֶ֥רֶץ חֵֽפֶר: ס
11 בֶּן־אֲבִינָדָ֖ב כָּל־נָפַ֣ת דֹּ֑אר טָפַ֥ת בַּת־שְׁלֹמֹ֖ה הָיְתָ֥ה לֹ֖ו לְאִשָּׁ֑ה: ס
12 בַּעֲנָ֣א בֶן־אֲחִילֻ֔וד תַּעְנַ֖ךְ וּמְגִדֹּ֑ו וְכָל־בֵּ֣ית שְׁאָ֗ן אֲשֶׁ֤ר אֵצֶל֙ צָרְתָּ֔נָה מִתַּ֖חַת לְיִזְרְעֶ֑אל מִבֵּ֣ית שְׁאָ֔ן עַ֖ד אָבֵ֥ל מְחוֹלָ֖ה עַד
מֵעֵ֥בֶר לְיָקְמְעָֽם: ס
13 בֶּן־גֶּ֖בֶר בְּרָמֹ֣ת גִּלְעָ֑ד לֹ֚ו חַוֹּ֣ת יָאִ֔יר בֶּן־מְנַשֶּׁ֖ה אֲשֶׁ֣ר בַּגִּלְעָ֑ד לֹ֚ו חֶ֣בֶל אַרְגֹּ֔ב אֲשֶׁ֥ר בַּבָּשָׁ֖ן שִׁשִּׁ֣ים עָרִ֑ים גְּדֹלֹ֥ות חֹומָ֖ה
וּבְרִ֥יחַ נְחֹֽשֶׁת: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14 אֲחִינָדָב בֶּן־עִדֹּא מַחֲנָיְמָה׃ 15 אֲחִימַעַץ בְּנַפְתָּלִי גַּם־הוּא לָקַח אֶת־בָּשְׂמַת בַּת־שְׁלֹמֹה לְאִשָּׁה׃ 16 בַּעֲנָא בֶּן־חוּשַׁי
בְּאָשֵׁר וּבְעָלוֹת׃ ס
17 יְהוֹשָׁפָט בֶּן־פָּרוּחַ בְּיִשָּׂשכָר׃ ס
18 שִׁמְעִי בֶּן־אֵלָא בְּבִנְיָמִן׃ ס
19 גֶּבֶר בֶּן־אֶרִי בְּאֶרֶץ גִּלְעָד אֶרֶץ סִיחֹון | מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּנְצִיב אֶחָד אֲשֶׁר בָּאָרֶץ׃ 20 יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל
רַבִּים כַּחוֹל אֲשֶׁר־עַל־הַיָּם לָרֹב אֹכְלִים וְשֹׁתִים וּשְׂמֵחִים׃

5

[1] Ago mango erhi Salomoni arhegesire amâmi gôshi kurhenga oku lwîshi kuhika emwa Abafilistini, na kuhika oku lubibi lw'e Mîsiri. Bakaz'ilêrha e ntûlo yâbo n'okukolera Salomoni amango gôshi ali oku bwasi. [2] Ebiryo bya Salomoni by'olusiku luguma, byali ngero makumi asharhu ga nshâno ya ngano nyinjinjà na ngero makumi galindarhu g'eyindi nshâno kwône. [3] Bimasha bitwedu ikumi na mpanzi makumi abirhi z'ebulambo kwône, bibuzi igana kuyûshûla kwo enshagarhi, empongo, orhushafu, engoko, engûkù, n'orhundi rhunyunyi rhushwekwa. [4] Kulya kubà obwâmi bwâge bwahikaga oluhande lulyo lyôshi lw'olwîshi Efrata. Kurhenga kuli Tapsaki kuhika kuli Gaza, abâmi bôshi b'eluhande lwa Efrata kushiga bamushigaga, omurhûla gwacibêra hôshi. [5] Bene Yuda na bene Israheli bayôrha n'omurhûla buzira kadugundu; ngasi muguma adêkerera omu lukoma lwâge lw'emizâbîbu n'olwa emitini, kurhenga Dani kuhika Bersheba, amango gôshi Salomoni ali oku bwasi. [6] Salomoni ali agwêrhe masò bihumbi bini bya biterusi bya kukabulula engâlè zâge na biterusi bihumbi ikumi na bibirhi bya kuhêka abantu. [7] Abarhonyi bakag'ishîbirira mwâmi haguma n'abayôrhaga balalikwa okulya haguma na mwâmi. Abarhambo bakag'ishêgula ebiryo, ngasi muguma agwêrhe ogwâge mwêzi, ntà mango akantu kabulikine. [8] Ebyâsi n'obukere bw'okulisa ebiterusi na ngasi bishwêkwa, bo babilerhaga, ngasi muguma aheke aha anabwizirwe. Oburhimanya bwa Salomoni

[9] Salomoni ali ahirwe na Nyakasane Nyamuzinda omurhima mushinganya nya n'ogw'obugula, amuhà obukengêre bunene, omurhima gulambûsire nka lubanda lw'oku nyanja. [10] Obushinganyanya bwa Salomoni bwalusha obw'abâna bôshi b'ebuzûka-zûba n'obwa ab'e Mîsiri bôshi. [11] Aba murhimanya kulusha ngasi muntu, alusha Etani na Esra, alusha Hemani, Kalkoli na Darda; irenge lyâge lyalumira hôshi hôshi omu bihugo by'ezo ntambi. [12] Salomoni asinga migani bihumbi birhânu anayandika enyimbo z'amahano; zahika oku cihumbi n'irhanu. [13] Omu bwenge bwâge bunene, amanyîsa emirhi n'ebyâsi kugwârhira oku mirhi mizibu kuhika oku byasi bilandira oku côgo. Ali mulenga wa kumanya binji biyêrekîre ensimba, orhunyunyi, orhunyegere n'enfî[k]. [14] Abantu n'abâmi bakurhenga hôshi hôshi, eyi n'eyi haliyumvîrhiza oku

[k] **5.13** : Rhurhankarhindira okuderha oku Salomoni ayandisire ebitabu n'emigani. Enshambâlo za mîra z'Abayahudi zìnakamuganjira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Salomoni aganîra. Obwîra bone Hiramu n'okurheganya okuyûbaka akâ-Nyamuzinda

15 Hiramu mwâmi w'e Tiri arhuma abambali emwa Salomoni bulya ali amayumva oku
bamushîzire amavurha g'obwa a ahâli h'îshe, erhi na Hiramu ayôrhaga aba mwîra wa Daudi.
16 Salomoni arhumiza mpu bajibwîra Hiramu erhi: 17 Orhahabiri oku larha Daudi arhacibonaga
oku ayûbakira Nyamubâho enyumpa, erhi kukarherwa n'abashombanyi bali bamuzungulusire
kurhuma kuhika Nyakasane abaheba idako ly'oburhegesi bwâge. 18 Buno Nyakasane arhumire
nkola ndêkerîre, ntahugunywa: ntagwêrhi bashombanyi, ntacigonza buhanya. 19 Bw'ôbûla ndi
omu milali y'okuyûbaka enyumpa y'izîno lya Nyaka sane Nyamuzinda wâni, kwo abwizire larha
Daudi erhi: «Omwâna nayîmika oku ntebe yâwe, ye wayûbakira izîno lyâni enyumpa.» 20 Nâwe
ontwîrage emirhi y'e Libano. Bambali bani bagwasanya na bambali bâwe, nakuhà ebi
wakampûna by'okulyûla bambali bâwe, bulya emwâni erhankaboneka owamay'ikuba emirhi nka
Abasidoni.» 21 Erhi Hiramu ayumva ebyo binwa bya Salomoni, asîma bwenêne, aderha, erhi:
«Agishwe, Nyakasane wahâga Daudi omwâna murhimanya ntya mpu arhegeke olubaga
lwâge!» 22 Hiramu arhuma mpu babwîre Salomoni erhi: Omwanzi warhumaga naguyumvîrhe.
Ngasi oku olonzize kw'eyo mirhi kwo nakujirira. 23 Bambali bani bayiyandagaza kurhenga e
Libano kuhika oku nyanja; kandi nâni nayishanira haguma bihimbi bihimbi mbilikire omu nyanja
kuhika aha olonzize biyômokere. Ahâla nayishanûlira, nâwe wêne oyisôkeze eka. Kandi nâwe
wajira oku nsimire: ontumire ebi nalisa mwo abani.» 24 Ntyo Hiramu akarhumira Salomoni emirhi
y'e Sedre n'ey'ensindani nka oku anal'ilonzize. 25 Na Salomoni akarhumira Hiramu ngero bihumbi
makumi abirhi za ngano z'okulisa ab'omu mwâge, engero makumi abirhi na kulusha za mavurha
ga mizâbîbu ntuntume. Byo Salomoni akâg'irhumira Hiramu ngasi mwâka ebyo. 26 Nyakasane ali
ahîre Salomoni obwenge n'oburhimanya nka oku anali amulaganyize n'omurhûla, n'obumvikane
byabà ekarhî ka Hiramu na Salomoni: Banywana bombi.

27 Salomoni alâlika bene Israheli bôshi: barhengamwo bantu bihumbi makumi asharhu.
28 Abarhuma e Libano: bihumbi ikumi ngasi mwêzi, bakabêra yo mwêzi muguma na yindi myêzi
ibirhi eka. Adaramu ye wali murhambo wâbo. 29 Salomoni al'igwêrhe na babarhuzi bihumbi
makumi gali nda na bihumbi makumi gali munâni ga bantu b'okubeza amabuye oku ntondo.
30 Abimangizi n'abarhambo bâbo barhaganjirwi bone bali bihumbi bisharhu na bantu magana
asharhu. 31 Mwâmi Salomoni arhegeka okuhumba amahuye manene, mabuye minjinjà
g'okuyimanza eciriba c'enyumpa. 32 Abûbasi ba Salomoni n'aba Hiramu haguma n'Abagibliti
bakakombêza amabuye n'okubinja emirhi y'okuyûbaka enyumpa.

omu bayandikaga Olulanga lwa 72 n'olwa 127, n'Ecitabu c'Omuhanûzi, ec'Olwimbo lw'enyimbo n'ec'Oburhimanya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וּשְׁלֹמֹה הָיָה מוֹשֵׁל בְּכָל־הַמַּמְלָכוֹת מִן־הַנָּהָר אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְעַד גְּבוּל מִצְרָיִם מַגִּשִׁים מִנְחָה וְעֹבְדִים אֶת־שְׁלֹמֹה
כָּל־יְמֵי חַיָּיו: פ

2 וַיְהִי לֶחֶם־שְׁלֹמֹה לְיוֹם אֶחָד שְׁלֹשִׁים כֹּר סֹלֶת וְשִׁשִּׁים כֹּר קָמַח: 3 עֲשָׂרָה בָקָר בְּרִאִים וְעֶשְׂרִים בָּקָר רְעִי וּמֵאָה
צֹאן לְבַד מֵאַיָּל וּצְבִי וְיַחְמוּר וּבְרִבְּרִים אֲבוּסִים: 4 כִּי־הוּא רֹדֶה | בְּכָל־עֵבֶר הַנָּהָר מִתִּפְסַח וְעַד־עַזָּה בְּכָל־מַלְכֵי עֵבֶר
הַנָּהָר וְשָׁלוֹם הָיָה לוֹ מִכָּל־עֵבָרָיו מִסָּבִיב: 5 וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַח אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ מִדָּן
וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע כֹּל יְמֵי שְׁלֹמֹה: ס

6 וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה אַרְבָּעִים אֶלֶף אֻרוֹת סוּסִים לְמֶרְכָּבוֹ וּשְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים: 7 וְכִלְכְּלוּ הַנִּצָּבִים הָאֵלֶּה אֶת־הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה וְאֶת כָּל־הַקָּרֵב אֶל־שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ־שְׁלֹמֹה אִישׁ חָדְשׁוֹ לֹא יְעַדְּרוּ דָּבָר: 8 וְהַשְּׂעֹרִים וְהַתֶּבֶן לַסּוּסִים וְלָרֶכֶשׁ
יָבְאוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָּׁם אִישׁ כְּמִשְׁפָּטוֹ: ס

9 וַיִּתֵּן אֱלֹהִים חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה וּתְבוּנָה הַרְבֵּה מְאֹד וְרָחַב לֵב כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת הַיָּם: 10 וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה
מֵחָכְמַת כָּל־בְּנֵי־קֶדֶם וּמִכֹּל חָכְמַת מִצְרָיִם: 11 וַיְחַכַּם מִכָּל־הָאָדָם מֵאֵיתָן הָאֶזְרָחִי וְהֵימָן וְכַלְכֹּל וְדַרְדַּע בְּנֵי מָחוֹל
וַיְהִי־שְׁמוֹ בְּכָל־הַגּוֹיִם סָבִיב: 12 וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וָאָלֶף: 13 וַיְדַבֵּר עַל־הָעֵצִים מִן־הָאֶרֶז
אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן וְעַד הָאֵזוֹב אֲשֶׁר יֹצֵא בַּקִּיר וַיְדַבֵּר עַל־הַבְּהֵמָה וְעַל־הָעוֹף וְעַל־הָרֶמֶשׂ וְעַל־הַדָּגִים: 14 וַיָּבֹאוּ
מִכָּל־הָעַמִּים לִשְׁמֹעַ אֶת חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵאֵת כָּל־מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת־חָכְמָתוֹ: ס

15 וַיִּשְׁלַח חִירָם מֶלֶךְ־צֹר אֶת־עֲבָדָיו אֶל־שְׁלֹמֹה כִּי שָׁמַע כִּי אֹתוֹ מָשְׁחוּ לְמֶלֶךְ תַּחַת אָבִיהוּ כִּי אֹהֵב הָיָה חִירָם
לְדָוִד כָּל־הַיָּמִים: ס

16 וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶל־חִירָם לֵאמֹר: 17 אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־דָּוִד אָבִי כִּי לֹא יָכֹל לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָיו מִפְּנֵי
הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר סְבָבֻהוּ עַד תֵּת־יְהוָה אֹתָם תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלָו: 18 וְעַתָּה הֵנִיחַ יְהוָה אֱלֹהָי לִי מִסָּבִיב אֵין שָׂטָן וְאֵין
פֶּגַע רָע: 19 וְהִנְנִי אֹמֵר לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָי כַּאֲשֶׁר | דִּבֶּר יְהוָה אֶל־דָּוִד אָבִי לֵאמֹר בִּנְךָ אֲשֶׁר אֶתֵּן תַּחְתֶּיךָ
עַל־כִּסְאֶךָ הוּא־יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי: 20 וְעַתָּה צַוֵּה וְיִכְרְתוּ־לִי אֲרָזִים מִן־הַלְּבָנוֹן וַעֲבָדַי יִהְיוּ עִם־עֲבָדֶיךָ וּשְׂכַר עֲבָדֶיךָ
אֶתֵּן לְךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֹּאמַר כִּי | אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי אֵין בָּנוּ אִישׁ יֹדֵעַ לִכְרֹת־עֵצִים כַּצִּדֹנִים: 21 וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ חִירָם
אֶת־דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה וַיִּשְׂמַח מְאֹד וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה הַיּוֹם אֲשֶׁר נָתַן לְדָוִד בֵּן חָכָם עַל־הָעָם הָרָב הַזֶּה: 22 וַיִּשְׁלַח חִירָם
אֶל־שְׁלֹמֹה לֵאמֹר שָׁמַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֵלָי אֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת־כָּל־חֶפְצְךָ בַּעֲצֵי אֲרָזִים וּבַעֲצֵי בְרוֹשִׁים: 23 עֲבָדַי
יֹרְדוּ מִן־הַלְּבָנוֹן יָמָּה וַאֲנִי אֲשִׂימֵם דֹּבְרוֹת בַּיָּם עַד־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח אֵלַי וְנִפַּצְתִּים שָׁם וְאַתָּה תִּשָּׂא וְאַתָּה
תַּעֲשֶׂה אֶת־חֶפְצִי לָתֵת לֶחֶם בֵּיתִי: 24 וַיְהִי חִירוֹם נֹתֵן לִשְׁלֹמֹה עֲצֵי אֲרָזִים וַעֲצֵי בְרוֹשִׁים כָּל־חֶפְצוֹ: 25 וּשְׁלֹמֹה נָתַן
לְחִירָם עֶשְׂרִים אֶלֶף כֹּר חִטִּים מַכֹּלֶת לְבֵיתוֹ וְעֶשְׂרִים כֹּר שֶׁמֶן כָּתִית כֹּה־יִתֵּן שְׁלֹמֹה לְחִירָם שָׁנָה בְשָׁנָה: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

26 וַיהוָה נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לוֹ וַיְהִי שָׁלֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה וַיִּכְרְתוּ בְרִית שְׁנֵיהֶם׃ 27 וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה מַס מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הַמַּס שְׁלֹשִׁים אֶלֶף אִישׁ׃ 28 וַיִּשְׁלָחֵם לְבָנוֹנָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים בַּחֹדֶשׁ חֲלִיפוֹת חֹדֶשׁ יִהְיוּ
בַלְּבָנוֹן שְׁנַיִם חֳדָשִׁים בְּבֵיתוֹ וַאֲדֹנִירָם עַל־הַמַּס׃ ס
29 וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה שִׁבְעִים אֶלֶף נֹשֵׂא סַבָּל וּשְׁמֹנִים אֶלֶף חֹצֵב בָּהָר׃ 30 לְבַד מִשָּׂרֵי הַנִּצָּבִים לִשְׁלֹמֹה אֲשֶׁר עַל־הַמְּלָאכָה
שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָרֹדִים בָּעָם הָעֹשִׂים בַּמְּלָאכָה׃ 31 וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּסִּעוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אַבָנִים יְקָרוֹת לְיַסֵּד
הַבָּיִת אַבְנֵי גָזִית׃ 32 וַיִּפְסְלוּ בֹּנֵי שְׁלֹמֹה וּבֹנֵי חִירוֹם וְהַגִּבְלִים וַיָּכִינוּ הָעֵצִים וְהָאֲבָנִים לִבְנוֹת הַבָּיִת׃ פ

6

Okuyûbakwa kw'akâ-Nyamuzinda

[1] Omu mwâka gwa magana ani na makumi gali munâni kurhenga bene Israheli barhenzire e Mîsiri, omu mwâka gwa kani kurhenga Salomoni ali mwâmi omw'Israheli, omu mwêzi gwa Ziva gwo guligi mwêzi gwa kabirhi, Salomoni ayûbaka akâ-Nyamuzinda. [2] Eyôla nyumpa Salomoni ayûbakaga yali egwêrhe makoro makumi gali ndarhu ga bulîri, makoro makumi abirhi ga bugali na makoro makumi asharhu ga burherema. [3] Omuhango gw'embere z'akôla kâ-Nyamuzinda gwali gwa makoro makumi abirhi ga bulîri omu Kushi mba obugali bwa enyumpa na makoro ikumi omu kujà omu ndalâlà y'enyumpa. [4] Mwâmi ahira orhubonezo kuli eyôla nyumpa, rhwajaga rhwasunguhana olunda lw'embuga. [5] Omu marhambi g'akâ-Nyamuzinda ayûbakamwo entala rhala ziri nka nyumpa oku côgo c'enylumpa, omu marhambi g'akâ-Nyamuzinda kwônene n'omu marhambi g'ahatagatîfu bwenêne, ayûshûla n'ezindi nyumpa omwôla marhambi mwoshi. [6] Entalarhala z'idako zali zigwêrhe makoro arhânu ga bugali, eza aha kagarhî zali zigwêrhe makoro ndarhu ga bugali n'eza kasharhu zali za makoro nda oku bugali; ebwa kubà bajàga bashuba oku birhebo by'enyumpa omu marhambi mwoshi n'embuga lyo balek'ikacihondereka kuli ebyo birhebo by'enyumpa. [7] Agôla mango bayûbakaga eyôla nyumpa bayiyû baka n'amabuye gali gakola marheganye gôshi bwinjà. Na ntyôla amango bayûbakaga enyumpa barhayumvagya oli enyundo oli embasha nîsi erhi ecindi cintu c'ecûma catêrha oku nyumpa. [8] Omuhango gw'enyumpa y'enyanya yali omu kagarhî, gwali olunda lw'ekulyo kw'enyumpa. Bakazâg'isôka oku ma shonezo g'ebinzongo gagolonjosire kurhenga oku nyumpa y'enyanya yali aha kagarhî kujà oku nyumpa ya kasharhu. [9] Salomoni ayûbaka anayunjuza ako kâ-Nyamuzinda, muli eyôla nyumpa ahiramwo olurhalarhala lw'emirhi analuyinjihya n'empaho z'emirhi mizibu. [10] Anaciyûbaka ezindi nyumpa enyanya zali zishegemire enyumpa yôshi, aja azijira makoro arhânu arhânu ga burherema anacilunga oku nyumpa n'emirhi mizibu. [11] Oluderho lwa Nyamuzinda lwanacirhindakwo Salomoni ntyâla: [12] «Kuli eyira nyumpa oli wayûbaka, nka wankanashimba amarhegeko gâni, okanakajira nka oku nakuhûna kwôshi na ntyôla olange amarhegeko gâni gôshi, olugendo lwâwe erhi lwankanayôrha lulinganine, akanwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kani nabwîraga sho Daudi, kuli we erhi kankayunjulira [13] nanayôrha ndi ekarhî ka bene Israheli na ntà mango nankalekerera olubaga lwâni lw'Israheli. [14] Obwola, Salomoni ayûbaka enyumpa anayiyunjuza.

Endalâlâ y'enyumpa. Ahatagatîfu h'ahatagatîfu

[15] Ebyôgo by'ezo nyumpa abibambakwo empaho z'emirhi mizibuzibu omu ndalâlâ kurhenga oku lugendambeba kuhika oku lurhalarhala, azishîga n'irangi omwôla ndalâlâ. Oku idaho ahirakwo empaho z'ensindani. [16] Kuli makoro makumi abirhi g'eyôla nyumpa omu ndalâlâ, Salomoni ahirakwo empaho z'eyo mirhi y'enduluma kurhenga okw'idaho kujà enyanya oku mirhamba, haba ho hantu h'okurhinywa bwenêne, ho hatagatîfu ha ahatagatîfu. [17] Enyumpa kwo kuderha akaligi kâ-Nyamuzinda konêne, kali ka makoro makumi ani omu ndalâlâ. [18] Empaho z'e mirhi y'enduluma zali omu·ndalâlâ, zali zijire zabinjûlwakwo ebizingebizinge n'ebiri nka bwâso bushanjusire, omwôla ndalâlâ zali mpaho za «sedre» zonene murhankabonesire ibuye. [19] Salomoni, ahantu h'okurhinywa bwenêne, ahayûbakairaga omu karhî k'enyumpa mpu lyo aha shihiramwo omucîmba gw'amalaganyo ga Nyakasane. [20] Endalâlâ y'ahôla hatagatîfu ha ahatagatîfu yali egwêrhe makoro makumi abirhi bulîrî na makumi abirhi ga bugali na makumi abirhi ga burherema. Salomoni ashigamwo amasholo galabuka bwenêne, kuguma ayûbaka n'oluhêrero lw'empaho z'e sedre anazishiga amasholo. [21] Salomoni ashiga amasholo galabuka omu ndalâlâ y'enyumpa mwoshi. [22] Kwo enyumpa yôshi ayishîzire masholo ntyôla, enyumpa yôshi ayishîga masholo kuguma n'oluhêrero lwali embere za halya hantu h'okurhinywa.

Bakerubi

[23] Omwôla hantu hatagatîfu anagwikamwo bamalahika babirhi babinjirwe omu mirhi y'emishahi y'emuzirhu bali bagwêrhe makoro ikumi ga burherema. [24] Cûbi ciguma ca malahika cali ca makoro arhânu n'ecindi naco cali ca makoro arhânu; kurhenga ebuzinda bw'ecûbi kuhika ebuzinda bw'ecindi gali makoro ikumi, [25] Malahika wa kabirhi naye kwo nakuguma ali agwêrhe makoro ikumi, lugero luguma na nshusho nguma kuli abo bamalahika bombi. [26] Obuli bwa ngasi malahika bwali bwa makoro ikumi kuguma n'owa kabirhi. [27] Salomoni anacihira balya bamalahika oku bali babirhi omu nyumpa y'omu ndalâlâ, cûbi ca muguma cahuma kuli cirhebo ciguma, ecûbi c'owundi malahika cahuma oku cindi n'ebindi byûbi byayêrekerana omwôla ndalâlâ y'enyumpa. [28] Abôla ba malahika nabo Salomoni abashîga amasholo. [29] Ajirîsa ebitâke bitâke byakazâg'ibonekana oku ngasi côgo cali omu nyumpa oku mihiro yôshi, omu ndalâlâ n'emugongo banajà batâka kwo aha bamalahika, aha amabo nîsi erhi bwâso bushanjusire. [30] Omu bululi bw'eyôla nyumpa ashîgamwo amasholo omu ndalâlâ n'emugongo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Emihango. Engo.

[31] Aha muhango gw'aho hatagatîfu bwenêne, ahiraho nyumvi ibirhi zakaza g'iyîguka caligumîza, zali za mishahi y'emuzirhu. Ebyali bizungulusire olwo lumvi kuguma n'emitungo yalo, byôshi byasimikira omu cirhebo ca karhânu. [32] Kuli ezôla nyumvi ibirhi z'ogwôla muhango, atâkakwo bamalahika, emibo n'amâso gashanjusire. Kandi ashîgakwo amasholo gàhululira kuli balya bamalahika na kuli erya mibo. [33] Kuguma n'oku muhango gw'akâ-Nyamuzinda ahirakwo emitungo y'emishahi y'emuzirhu, yasimikira omu cihimbi c'e côgo n'olumvi lwa mpande ibirhi za mpaho za nsindani. [34] Lumvi luguma lwali lwa kugonywamwo kabirhi n'olundi lunda nalo kwo na kuguma, na kuli ngasi luguma [35] bajà batâkakwo bamalahika, emibo n'amâso gashanjusire anayishîga masholo nk'oku ebitâke byanali. [36] Ayûbakakwo ebicîkirizo biri kuli mirongo isharhu ya mabuye marhendêze bwinjà bya mirhi ya sedre.

Amango akâ-Nyamuzinda kayûbakagwa

[37] Omu mwâka gwa kani, mwêzi gwa kabirhi lyo babandaga eciriba c'akôla kâ-Nyamuzinda, [38] n'omu mwâka gwa kali ikumi na muguma omu mwêzi gwa munâni enyumpa yayunjula loshi nk'oku yanali ekwânîne. Salomoni ayiyûbaka ntyôla myâka nda.

1 Kings BHS 6

וַיְהִי בִשְׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ־מִצְרַיִם בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית בְּחֹדֶשׁ זִו הוּא הַחֹדֶשׁ
הַשֵּׁנִי לִמְלֹךְ שְׁלֹמֹה עַל־יִשְׂרָאֵל וַיִּבֶן הַבַּיִת לַיהוָה׃ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַיהוָה שִׁשִּׁים־אַמָּה אָרְכּוֹ
וְעֶשְׂרִים רָחְבּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ׃ וְהָאוּלָם עַל־פְּנֵי הֵיכַל הַבַּיִת עֶשְׂרִים אַמָּה אָרְכּוֹ עַל־פְּנֵי רֹחַב הַבַּיִת עֶשֶׂר
בָּאַמָּה רָחְבּוֹ עַל־פְּנֵי הַבָּיִת׃ וַיַּעַשׂ לַבָּיִת חַלּוֹנֵי שְׁקֻפִים אֲטֻמִים׃ וַיִּבֶן עַל־קִיר הַבַּיִת יָצוּעַ סָבִיב אֶת־קִירוֹת הַבַּיִת
סָבִיב לְהֵיכָל וְלַדְּבִיר וַיַּעַשׂ צְלָעוֹת סָבִיב׃ הַיָּצוּעַ הַתַּחְתֹּנָה חָמֵשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וְהַתִּיכֹנָה שֵׁשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ
וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע בָּאַמָּה רָחְבָּהּ כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב חוּצָה לְבִלְתִּי אֲחֹז בְּקִירוֹת־הַבָּיִת׃ וְהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ
אֶבֶן־שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה וּמַקָּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל־כְּלִי בַרְזֶל לֹא־נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ׃ פֶּתַח הַצֵּלָע הַתִּיכֹנָה אֶל־כֶּתֶף
הַבַּיִת הַיְמָנִית וּבְלוּלִים יַעֲלוּ עַל־הַתִּיכֹנָה וּמִן־הַתִּיכֹנָה אֶל־הַשְּׁלִשִׁים׃ וַיִּבֶן אֶת־הַבַּיִת וַיְכַלֵּהוּ וַיִּסְפֵּן אֶת־הַבַּיִת גֲּבִים
וּשְׁדֹרֹת בָּאֲרָזִים׃ וַיִּבֶן אֶת־הַיָּצוּעַ עַל־כָּל־הַבַּיִת חָמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמָתוֹ וַיֶּאֱחֹז אֶת־הַבַּיִת בַּעֲצֵי אֲרָזִים׃ פ
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה לֵאמֹר׃ הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר־אַתָּה בֹנֶה אִם־תֵּלֵךְ בְּחֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי תַּעֲשֶׂה וְשָׁמַרְתָּ
אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי לָלֶכֶת בָּהֶם וַהֲקִמֹתִי אֶת־דְּבָרִי אִתָּךְ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־דָּוִד אָבִיךָ׃ וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא
אֶעֱזֹב אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14 וַיִּבֶן שְׁלֹמֹה אֶת־הַבָּיִת וַיְכַלֵּהוּ׃ 15 וַיִּבֶן אֶת־קִירוֹת הַבַּיִת מִבַּיְתָה בְּצַלְעוֹת אֲרָזִים מִקַּרְקַע הַבַּיִת עַד־קִירוֹת הַסִּפֻּן
צְפָּה עֵץ מִבַּיִת וַיְצַף אֶת־קַרְקַע הַבַּיִת בְּצַלְעוֹת בְּרוֹשִׁים׃ 16 וַיִּבֶן אֶת־עֶשְׂרִים אַמָּה מְיַרְכְּתֵי הַבַּיִת בְּצַלְעוֹת אֲרָזִים
מִן־הַקַּרְקַע עַד־הַקִּירוֹת וַיִּבֶן לוֹ מִבַּיִת לִדְבִיר לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים׃ 17 וְאַרְבָּעִים בְּאַמָּה הָיָה הַבַּיִת הוּא הַהֵיכָל
לִפְנֵי׃ 18 וְאֶרֶז אֶל־הַבַּיִת פְּנִימָה מִקְלַעַת פְּקָעִים וּפִטּוּרֵי צִצִּים הַכֹּל אֶרֶז אֵין אֶבֶן נִרְאָה׃ 19 וּדְבִיר בְּתוֹךְ־הַבַּיִת
מִפְּנִימָה הֵכִין לְתִתָּן שָׁם אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה׃ 20 וְלִפְנֵי הַדְּבִיר עֶשְׂרִים אַמָּה אֹרֶךְ וְעֶשְׂרִים אַמָּה רֹחַב וְעֶשְׂרִים
אַמָּה קוֹמָתוֹ וַיְצַפֵּהוּ זָהָב סָגוּר וַיְצַף מִזְבֵּחַ אָרֶז׃ 21 וַיְצַף שְׁלֹמֹה אֶת־הַבַּיִת מִפְּנִימָה זָהָב סָגוּר וַיַּעֲבֵר בְּרַתִּיקוֹת זָהָב
לִפְנֵי הַדְּבִיר וַיְצַפֵּהוּ זָהָב׃ 22 וְאֶת־כָּל־הַבַּיִת צִפָּה זָהָב עַד־תֻּם כָּל־הַבָּיִת וְכָל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר־לַדְּבִיר צִפָּה זָהָב׃ 23 וַיַּעַשׂ
בַּדְּבִיר שְׁנֵי כְרוּבִים עֲצֵי־שֶׁמֶן עֶשֶׂר אַמּוֹת קוֹמָתוֹ׃ 24 וְחֵמֶשׁ אַמּוֹת כְּנַף הַכְּרוּב הָאֶחָת וְחֵמֶשׁ אַמּוֹת כְּנַף הַכְּרוּב
הַשֵּׁנִית עֶשֶׂר אַמּוֹת מִקְצוֹת כְּנָפָיו וְעַד־קְצוֹת כְּנָפָיו׃ 25 וְעֶשֶׂר בָּאַמָּה הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי מִדָּה אַחַת וְקֶצַע אֶחָד לִשְׁנֵי
הַכְּרֻבִים׃ 26 קוֹמַת הַכְּרוּב הָאֶחָד עֶשֶׂר בָּאַמָּה וְכֵן הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי׃ 27 וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּרוּבִים בְּתוֹךְ | הַבַּיִת הַפְּנִימִי וַיִּפְרְשׂוּ
אֶת־כַּנְפֵי הַכְּרֻבִים וַתִּגַּע כְּנַף־הָאֶחָד בַּקִּיר וּכְנַף הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי נֹגַעַת בַּקִּיר הַשֵּׁנִי וְכַנְפֵיהֶם אֶל־תּוֹךְ הַבַּיִת נֹגְעֹת כָּנָף
אֶל־כָּנָף׃ 28 וַיְצַף אֶת־הַכְּרוּבִים זָהָב׃ 29 וְאֵת כָּל־קִירוֹת הַבַּיִת מֵסָב | קַלַּע פִּתּוּחֵי מִקְלְעוֹת כְּרוּבִים וְתִמֹרֹת וּפִטּוּרֵי
צִצִּים מִלִּפְנִים וְלַחִיצוֹן׃ 30 וְאֶת־קַרְקַע הַבַּיִת צִפָּה זָהָב לִפְנִימָה וְלַחִיצוֹן׃ 31 וְאֵת פֶּתַח הַדְּבִיר עָשָׂה דַּלְתוֹת עֲצֵי־שֶׁמֶן
אָיִל מְזוּזוֹת חֲמִשִּׁית׃ 32 וּשְׁתֵּי דַּלְתוֹת עֲצֵי־שֶׁמֶן וְקָלַע עֲלֵיהֶם מִקְלְעוֹת כְּרוּבִים וְתִמֹרוֹת וּפִטּוּרֵי צִצִּים וְצִפָּה זָהָב
וַיֶּרֶד עַל־הַכְּרוּבִים וְעַל־הַתִּמֹרוֹת אֶת־הַזָּהָב׃ 33 וְכֵן עָשָׂה לְפֶתַח הַהֵיכָל מְזוּזוֹת עֲצֵי־שֶׁמֶן מֵאֵת רִבְעִית׃ 34 וּשְׁתֵּי
דַּלְתוֹת עֲצֵי בְרוֹשִׁים שְׁנֵי צְלָעִים הַדֶּלֶת הָאַחַת גְּלִילִים וּשְׁנֵי קְלָעִים הַדֶּלֶת הַשֵּׁנִית גְּלִילִים׃ 35 וְקָלַע כְּרוּבִים וְתִמֹרוֹת
וּפִטֵּרֵי צִצִּים וְצִפָּה זָהָב מְיֻשָּׁר עַל־הַמְּחֻקָּה׃ 36 וַיִּבֶן אֶת־הֶחָצֵר הַפְּנִימִית שְׁלֹשָׁה טוּרֵי גָזִית וְטוּר כְּרֹתֹת
אֲרָזִים׃ 37 בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית יֻסַּד בֵּית יְהוָה בְּיֶרַח זִו׃ 38 וּבַשָּׁנָה הָאַחַת עֶשְׂרֵה בְּיֶרַח בּוּל הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי כָּלָה
הַבַּיִת לְכָל־דְּבָרָיו וּלְכָל־מִשְׁפָּטוֹ וַיִּבְנֵהוּ שֶׁבַע שָׁנִים׃

7

Obulenga oku nyumpa ya Salomoni n'oku kâ-Nyamuzinda

1 Mwâmi Salomoni ayûbasire akâ-Nyamuzinda anakayunjuza lwôshi, akayunjuliza kôshi oku myâka ikumi n'isharhu. 2 Ayûbaka n'enyumpa ederhwa «Nyumpa y'omu Muzirhu gw'e Libano» obuli bwâyo bwali bwa makoro igana, obugali makoro makumi arhânu n'oburherema bwâyo gali makoro makumi asharhu ya mirongo ini ya nkingi z'esedre n'emitungo y'esedre. 3 Omu nyanya lyâyo namwo mwâli muyûbasirwe n'esedre, mpaho makumi ani n'i rhanu zali zisimikîre kuli zirya nkingi ikumi n'irhanu oku ngasi mulongo. 4 Mwâli byûmpa makumi ani na birhânu, kuli ngasi mulongo kwali byûmpa ikumi na birhânu. Orhubonezo rhwali rhwa milongo isharhu, na ngasi hibone zo erhi hiyêrekerine n'ehyâbo. 5 Enyumvi zal'iyêrekerine isharhu isharhu n'enyunda zâzo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

zal'iyumânîne ibirhi ibirhi. [6] Ahirakwo olulenga nalwo lwali lugwêrhe enkingi n'obulîrî bwalwo bwali bwa makoro makumi arhânu, obugali makoro makumi asharhu embere yali obushafu n'olubigabiga. [7] Ayûbaka olulenga aha ntebe yâge y'obwâmi emunda bakazâg'itwîra emmanja, mwomuderhwa «omu k'emmanja», kôshi akayûbaka n'esedre zonene kurhenga oku idaho kuj'enyanya. [8] Enyumpa yâge y'okukaz'ilâlamwo nayo ayiyûbaka nka eyôla ci omu ngo ya kabirhi kurhenga okwôla muhango; anaciyûbaka n'eyindi mbaraza eyumânîne n'olwôla lulenga, yali ya mukâge mwâli wa Faraoni.

[9] Eyôla myûbako yôshi yali ya mabuye ga ngulo ndârhi na gôshi gali marhendeze n'ecikezo ngasi liguma n'olugero lwalyo, oku yali omu ndalâlâ kwo yali n'emugongo kurhenga oku ciriba kuhika oku burhungiri, kandi kurhenga omu ndalâlâ kujà ebwa nyumpa nene. [10] Ebiriba by'eyôla nyumpa nabyo byali biyûbasirwe n'amabuye g'engulo ndârhi, mabuye ga bunene burhali bunyi aha mabuye g'amakoro ikumi, aha mabuye g'amakoromunâni. [11] Oku nyanya kwali agandi mabuye g'engulo ndârhi, gali marhendeze ngasi liguma oku lugero lwalyo, kwali n'emirhi y'esedre. [12] Oku côgo c'omu muhanda gwâge, mwâli nkere isharhu za mabuye marhendeze n'olukere lw'emirhi y'esedre, kuguma n'omuhanda gw'omu ndalâlâ y'akâ-Nyamuzinda kuguma n'omuhango munene.

Omutuzi w'amarhale Hiramu

[13] Mwâmi Salomoni analika entumwa y'okugend'ilonza Hiramu e Tiri. [14] Ali mwâna wa mukana w'omu bûko bwa Nefutali, cikwônene îshe abaga muntu w'e Tiri anali mutuzi wa marhale. Ali muntu wa bwîrhonzi, muntu wa bukengêre na wa bulenga omu kutula orhulugu rhunji na rhwa ngasi lubero rhw'amarhale, anaciyisha aja aha mwa Salomoni arhangira okutula ebyôla birugu byâge.

Emilunga y'amarhale

[15] Anacitula mirhamba ibirhi ya marhale; ngasi muguma gwali gwa makoro ikumi na munâni, omu kuguzongoloka gwali gwa makoro ikumi n'abirhi; gwali gwa murhule n'amarhambi gâgwo ga minwe ini; kwo omunara gwa kabirhi gwali ntyôla. [16] Atula nsirha ibirhi za marhale, zali za kujà oku irhwerhwe ly'eminara; oburherema bwa ngasi nsirha bwali bwa makoro arhânu n'eyindi nayo yali ya makoro arhânu. [17] Aluka orhw'emizizi rhuli nka lushangi rhunalikwo obushengerere, rhwabwikira ezôla nsirha zali oku nyanya lya zirya nsirha, nda kuli nsirha nguma na yindi nda oku yindi nsirha. [18] Ajira mirongo ibirhi ya bushengerere kuli ngasi lushangi lw'okubwikira ezôla nsirha zali oku minara; ajira ntyôla kuguma n'oku ya kabirhi. [19] Ensirha zali oku nyanya ly'eminara yali omu c'olusò, zalikwo ensalamu ziri nka lisi, zali za makoro ani. [20] Ensirha zali oku nyanya ly'eminara zalikwo bushengerere magana abirhi, oku bugufu bubwikire n'olushangi byôshi oku mirongo ibirhi y'obwôla bushengerere maga na abirhi. [21] Agwîka eminara oku c'olusò

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lw'akâ-Nyamuzinda. Agwîka omunara gw'ekulyo aguyirika izîno lya Yakini; agwîka omunara gw'ekumosho aguyirika Boazi. [22] N'oku nyanya ly'eminara kwali ensalamu ziri nka lisi. Ntyôla kwo eminara yakozirwe.

Eciyanja c'amarhale

[23] Ajira n'eciyanja c'amarhale. Cali cigwêrhe makoro ikumi kurhenga oku cikwî kujà oku cindi cikwî, canali camburunguse hôshi; oburherema bwâco gali makoro arhânu n'omugozi gw'olugero lwâco gwali gwa makoro makumi asharhu kuzonga. [24] Oku nyanya lyaco kwali amalehe garhalibwa galicizungulusire: gakagizunguluka eburhambi bw'eco ciyanja aha nyanya ha makoro makumi asharhu; ago malebe gali kuli milongo ibirhi misindagire omu ciyanja. [25] Ecôla ciyanja cali cisimikire kuli mpanzi ikumi n'ibirhi, mulizo isharhu zayêrekera olunda lw'ebushoshokero bw'izûba, zindi isharhu ebuzika-zûba, zindi isharhu ebwa kulyo n'isharhu ekumosho; ecôla ciyanja cali enyanya zâzo n'amahiji gâzo gayêrekera omu ndalâlâ. [26] Oburhunu bwâco bwali nka mubo n'omuhiro nka muhiro gwa kabehe, kwali na ensalamu eri nka bwâso bwa lisi. Lwankajiremwo litri bihumbi bibirhi.

Enteberhebe n'enyogero z'amasholo

[27] Ahirakwo enteberhebe ikumi z'amarhale. Ngasi nguma yali egwêrhe makoro ani ga bulîrî na makoro ani ga bugali kandi na makoro asharhu ga bu rherema. [28] Alaga oku ezôla nteberhebe zali zikozirwe: zali za nambi n'ezôla nambi zali zigwîsirwe omu mirhamba ibirhi. [29] Kuli ezôla nambi zalingwike muli eyôla mirhamba bali bajire batâkakwo aha ntale aha mpanzi na bamalahi ka; oku mirhamba nako kwo na kuguma; enyanya kuguma n'idako ly'ezôla « ntale na bamalahika, yakazâg'inagana obushengerere. [30] Ngasi nambi yali e gwêrhe mizizi ini ya marhale n'emirhamba y'amarhale kuguma n'oku magulu gâzo ani nako kwali ebitugikizo, ebyo bitugikizo byali idako ly'ecidekêra n'olundi lunda lw'obushengerere. [31] Omurhule gw'okukashwekeramwo ecôla cidêkêra gwali omu bushwinjiro bw'eyôla nteberhebe, gwali gugwêrhe obugali bw'ikoro liguma n'ecihimbi c'ogwôla murhule gwali muburunguse nka nteberhebe ya munara, gwanali gugwêrhe ikoro liguma ly'obuli; na kuli ogwôla murhule kwali ezindi nsanamu, ennambi zali za nyunda ini ziyumânîne ci zirhali mburunguse. [32] Nayo erya mizizi ini yali esimikire idako lya zirya nambi emi- rhamba nayo yali yanal'imishwekere eyo idako, ngasi muzizi gwali gugwêrhe ikoro liguma n'ecihimbi oku burherema. [33] Eyôla mizizi yali eyôsire nka mizizi ya ngâlè, emirhamba na ngasi bindi byanali biyishwesire byôshi byali bitule. [34] Oku rhufendefende rhuni rhwa ngasi nteberhebe kwali mitungo inni, n'eyôla mitungo yali migwîke omwôla nteberhebe byayôrha nka kantu kaguma. [35] Oku nyanya ly'enteberhebe kwali emburunguse ya buhamu bw'ecihimbi c'ikoro n'oku nyanya ly'enteberhebc kwali amagonyero n'ebitugikizo byôshi byanacijira kantu kaguma n'enteberhebe. [36] Oku malanga g'agôla magonyero n'oku bitugikizo kwali ensalamu za

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bamalahika, ez'entale, emibo ngasi ciguma n'olugero lwâco, n'obushengerere omu marhambi gôshi. [37] Ntyo kwo ali atuzire ezôla nteberhebe oku zinali; zatulwa kuguma zayûmânana zôshi zanashushana zôshi. [38] Atula n'enyongero ikumi za marhale, ngasi lwôgero lwakazâg'ijamwo litri makumi ani, ngasi lwôgero lwali lugwêrhe buhamu bwa makoro ani, ngasi lwôgero lwakasimikira oku nteberhebe nguma mwa zirya nteberhebe ikumi. [39] Oku ali azisimisire kw'oku: irhanu olunda lw'ekulyo kw'enyumpa, zindi irhanu olunda lw'ekumosho kw'enyumpa, nalwo olwôgero lwàjà ekarhî k'ekulyo n'ebushoshokero bw'izûba.

Orhulugu rhusungunungunu

[40] Hiramu atula n'enyungu, atula ebyankizo, emidugo n'orhubêhe. Ntyôla kwo Hiromu ayunjuzize obushanja Salomoni ali amuhunyire bôshi omu kâ-Nyamuzinda. [41] kwo kuderha erya minara ibirhi; zirya nsirha ibirhi zakazâg'i bwikira amarhwêrhwè g'eyôla minara yombi, zirya nshangi ibirhi z'okubwikira ezôla nsirha, [42] obushengerere magana ani bw'okujà kuli zirya nshangi ibirhi, emirongo ibirhi y'obushengerere kuli zirya nsirha ibirhi zakazâg'ibwikira amarhwêrhwè g'eminara. [43] Zirya nteberhebe ikumi na zirya nyôgero ikumi z'ezo nteberhebe; [44] eciyanja na zirya mpanzi ikumi n'ibirhi idako lyaco; [45] enyungu, emidugo n'orhubêhe. Ebyôla birugu Hiramu ajiriraga Salomoni omu kâ-Nyamuzinda, byôshi byali bya marhale gakazâg'ilabuka. [46] Mwâmi arhuma abagend'ibitula omu kabanda ka Yordani, bakabijongeza omu mibumbuli y'obudaka bwali ekarhî ka Sukoti na Sartani. [47] Salomoni arhaderhaga mpu bagere ebyôla birugu bulya byali binji bwenêne, ntyo obuzirho bw'amarhale gabitulaga burhamanyirwi.

[48] Salomoni ajira na ngasi bindi birugu by'akâ-Nyamuzinda byôshi: Oluhêrero lwa amasholo, amêza g'amasholo bakazâg'ihirakwo emigati y'enterekêro, [49] ebinara by'emishuma by'amasholo gonegone, birhânu ekulyo na birhânu ekumosho embere z'aha bugêremwa; kuguma n'amatara, amawuwa n'ebizimizo byôshi byali by'amasholo. [50] Atula amasahani, orhwere, orhubêhe, ebikombe bisungunu, ebitumbukizo by'enshangi nabyo byali bya masholo gonene, kuguma n'orhukomyo rhwa emihango y'omu ndalâlâ y'enyumpa narho rhwali rhwa masholo, oku mihango ya ahatagatîfu bwenêne n'ahatagatîfu konene, n'ey'enyumpa. [51] Ntyôla kwo Salomoni ayusize emikolo y'omu kâ-Nyamuzinda, Salomoni anaciyisha adwîrhe ngasi birugu îshe Daudi ali amarherekêra Nyamubâho: ensaranga, amasholo, ebindi birugu byôshi abihira omu mbîko y'akâ-Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֶת־בֵּיתוֹ בָּנָה שְׁלֹשָׁה עָשָׂר וַיִכַל אֶת־כָּל־בֵּיתוֹ׃ וַיִּבֶן אֶת־בֵּית | יַעַר הַלְּבָנוֹן מֵאָה אַמָּה אָרְכּוֹ וַחֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ עַל אַרְבָּעָה טוּרֵי עַמּוּדֵי אֲרָזִים וּכְרֻתוֹת אֲרָזִים עַל־הָעַמּוּדִים׃ וְסָפֻן בָּאֶרֶז מִמַּעַל עַל־הַצְּלָעֹת אֲשֶׁר עַל־הָעַמּוּדִים אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה עָשָׂר הַטּוּר׃ וּשְׁקֻפִים שְׁלֹשָׁה טוּרִים וּמֶחֱזָה אֶל־מֶחֱזָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים׃ וְכָל־הַפְּתָחִים וְהַמְּזוּזוֹת רְבֻעִים שָׁקֻף וּמוּל מֶחֱזָה אֶל־מֶחֱזָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים׃ וְאֵת אוּלָם הָעַמּוּדִים עָשָׂה חֲמִשִּׁים אַמָּה אָרְכּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה רָחְבּוֹ וְאוּלָם עַל־פְּנֵיהֶם וְעַמֻּדִים וְעָב עַל־פְּנֵיהֶם׃ וְאוּלָם הַכִּסֵּא אֲשֶׁר יִשְׁפֹּט־שָׁם אֻלָם הַמִּשְׁפָּט עָשָׂה וְסָפוּן בָּאֶרֶז מֵהַקַּרְקַע עַד־הַקֹּרָקַע׃ וּבֵיתוֹ אֲשֶׁר־יֵשֵׁב שָׁם חָצֵר הָאַחֶרֶת מִבֵּית לָאוּלָם כַּמַּעֲשֶׂה הַזֶּה הָיָה וּבַיִת יַעֲשֶׂה לְבַת־פַּרְעֹה אֲשֶׁר לָקַח שְׁלֹמֹה כָּאוּלָם הַזֶּה׃ כָּל־אֵלֶּה אֲבָנִים יְקָרוֹת כְּמִדַּת גָּזִית מְגֹרָרוֹת בַּמְּגֵרָה מִבַּיִת וּמִחוּץ וּמִמָּסָד עַד־הַטְּפָחוֹת וּמִחוּץ עַד־הֶחָצֵר הַגְּדוֹלָה׃ וּמְיֻסָּד אֲבָנִים יְקָרוֹת אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אַבְנֵי עֶשֶׂר אַמּוֹת וְאַבְנֵי שְׁמֹנֶה אַמּוֹת׃ וּמִלְמַעְלָה אֲבָנִים יְקָרוֹת כְּמִדּוֹת גָּזִית וָאָרֶז׃ וְחָצֵר הַגְּדוֹלָה סָבִיב שְׁלֹשָׁה טוּרִים גָּזִית וְטוּר כְּרֻתֹת אֲרָזִים וְלַחֲצַר בֵּית־יְהוָה הַפְּנִימִית וּלְאֻלָם הַבָּיִת׃ פ

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיִּקַּח אֶת־חִירָם מִצֹּר׃ בֶּן־אִשָּׁה אַלְמָנָה הוּא מִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וְאָבִיו אִישׁ־צֹרִי חֹרֵשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּמָּלֵא אֶת־הַחָכְמָה וְאֶת־הַתְּבוּנָה וְאֶת־הַדַּעַת לַעֲשׂוֹת כָּל־מְלָאכָה בַּנְּחֹשֶׁת וַיָּבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיַּעַשׂ אֶת־כָּל־מְלַאכְתּוֹ׃ וַיְצַר אֶת־שְׁנֵי הָעַמּוּדִים נְחֹשֶׁת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה אַמָּה קוֹמַת הָעַמּוּד הָאֶחָד וְחוּט שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה אַמָּה יָסֹב אֶת־הָעַמּוּד הַשֵּׁנִי׃ וּשְׁתֵּי כֹתָרֹת עָשָׂה לָתֵת עַל־רָאשֵׁי הָעַמּוּדִים מֻצַק נְחֹשֶׁת חָמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמַת הַכֹּתֶרֶת הָאֶחָת וְחָמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמַת הַכֹּתֶרֶת הַשֵּׁנִית׃ שְׂבָכִים מַעֲשֵׂה שְׂבָכָה גְּדִלִים מַעֲשֵׂה שַׁרְשְׁרוֹת לַכֹּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים שִׁבְעָה לַכֹּתֶרֶת הָאֶחָת וְשִׁבְעָה לַכֹּתֶרֶת הַשֵּׁנִית׃ וַיַּעַשׂ אֶת־הָעַמּוּדִים וּשְׁנֵי טוּרִים סָבִיב עַל־הַשְּׂבָכָה הָאֶחָת לְכַסּוֹת אֶת־הַכֹּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָרִמּוֹנִים וְכֵן עָשָׂה לַכֹּתֶרֶת הַשֵּׁנִית׃ וְהַכֹּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים מַעֲשֵׂה שׁוֹשַׁן בָּאוּלָם אַרְבַּע אַמּוֹת׃ וְכֹתָרֹת עַל־שְׁנֵי הָעַמּוּדִים גַּם־מִמַּעַל מִלְּעֻמַּת הַבֶּטֶן אֲשֶׁר לְעֵבֶר ׀ שְׂבָכָה וְהָרִמּוֹנִים מְאתַיִם טֻרִים סָבִיב עַל הַכֹּתֶרֶת הַשֵּׁנִית׃ וַיָּקֶם אֶת־הָעַמֻּדִים לְאֻלָם הַהֵיכָל וַיָּקֶם אֶת־הָעַמּוּד הַיְמָנִי וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יָכִין וַיָּקֶם אֶת־הָעַמּוּד הַשְּׂמְאלִי וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ בֹּעַז׃ וְעַל רֹאשׁ הָעַמּוּדִים מַעֲשֵׂה שׁוֹשָׁן וַתִּתֻּם מְלֶאכֶת הָעַמּוּדִים׃ וַיַּעַשׂ אֶת־הַיָּם מוּצָק עֶשֶׂר בָּאַמָּה מִשְּׂפָתוֹ עַד־שְׂפָתוֹ עָגֹל | סָבִיב וְחָמֵשׁ בָּאַמָּה קוֹמָתוֹ וְקָוֶה שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה יָסֹב אֹתוֹ סָבִיב׃ וּפְקָעִים מִתַּחַת לִשְׂפָתוֹ | סָבִיב סֹבְבִים אֹתוֹ עֶשֶׂר בָּאַמָּה מַקִּפִים אֶת־הַיָּם סָבִיב שְׁנֵי טוּרִים הַפְּקָעִים יְצֻקִים בִּיצֻקָתוֹ׃ עֹמֵד עַל־שְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פֹנִים | צָפוֹנָה וּשְׁלֹשָׁה פֹנִים | יָמָּה וּשְׁלֹשָׁה | פֹנִים נֶגְבָּה וּשְׁלֹשָׁה פֹנִים מִזְרָחָה וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה וְכָל־אֲחֹרֵיהֶם בָּיְתָה׃ וְעָבְיוֹ טֶפַח וּשְׂפָתוֹ כְּמַעֲשֵׂה שְׂפַת־כּוֹס פֶּרַח שׁוֹשָׁן אַלְפִּים בַּת יָכִיל׃ פ

וַיַּעַשׂ אֶת־הַמְּכֹנוֹת עֶשֶׂר נְחֹשֶׁת אַרְבַּע בָּאַמָּה אֹרֶךְ הַמְּכוֹנָה הָאֶחָת וְאַרְבַּע בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וּשְׁלֹשׁ בָּאַמָּה קוֹמָתָהּ׃ וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּכוֹנָה מִסְגְּרֹת לָהֶם וּמִסְגְּרֹת בֵּין הַשְּׁלַבִּים׃ וְעַל־הַמִּסְגְּרוֹת אֲשֶׁר | בֵּין הַשְּׁלַבִּים אֲרָיוֹת | בָּקָר וּכְרוּבִים וְעַל־הַשְּׁלַבִּים כֵּן מִמַּעַל וּמִתַּחַת לָאֲרָיוֹת וְלַבָּקָר לְיֹות מַעֲשֶׂה מוֹרָד׃ וְאַרְבָּעָה אוֹפַנֵּי נְחֹשֶׁת לַמְּכוֹנָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הָאַחַת וְסַרְנֵי נְחֹשֶׁת וְאַרְבָּעָה פַּעֲמֹתָיו כְּתֹפֶת לָהֶם מִתַּחַת לַכִּיֹּר הַכְּתֹפֶת יְצֻקֹות מֵעֵבֶר אִישׁ לִיוֹת׃ 31וּפִיהוּ מִבֵּית
לַכֹּתֶרֶת וָמַעְלָה בָּאַמָּה וּפִיהָ עָגֹל מַעֲשֵׂה־כֵן אַמָּה וְחֵצִי הָאַמָּה וְגַם־עַל־פִּיהָ מִקְלָעֹות וּמִסְגְּרֹתֵיהֶם מְרֻבָּעוֹת לֹא
עֲגֻלֹּות׃ 32וְאַרְבַּעַת הָאוֹפַנִּים לְמִתַּחַת לַמִּסְגְּרוֹת וִידוֹת הָאוֹפַנִּים בַּמְּכוֹנָה וְקוֹמַת הָאוֹפָן הָאֶחָד אַמָּה וְחֵצִי
הָאַמָּה׃ 33וּמַעֲשֵׂה הָאוֹפַנִּים כְּמַעֲשֵׂה אוֹפַן הַמֶּרְכָּבָה יְדוֹתָם וְגַבֵּיהֶם וְחִשֻּׁקֵיהֶם וְחִשֻּׁרֵיהֶם הַכֹּל מוּצָק׃ 34וְאַרְבַּע
כְּתֵפוֹת אֶל אַרְבַּע פִּנּוֹת הַמְּכֹנָה הָאֶחָת מִן־הַמְּכֹנָה כְּתֵפֶיהָ׃ 35וּבְרֹאשׁ הַמְּכוֹנָה חֲצִי הָאַמָּה קוֹמָה עָגֹל | סָבִיב וְעַל
רֹאשׁ הַמְּכֹנָה יְדֹתֶיהָ וּמִסְגְּרֹתֶיהָ מִמֶּנָּה׃ 36וַיִּפַּתַּח עַל־לַחֹת יְדֹתֶיהָ וְעַל וּמִסְגְּרֹתֶיהָ כְּרוּבִים אֲרָיוֹת וְתִמֹרֹת
כְּמַעֲר־אִישׁ וְלִיוֹת סָבִיב׃ 37כְּזֹאת עָשָׂה אֶת עֶשֶׂר הַמְּכֹנֹות מוּצָק אֶחָד מִדָּה אַחַת קֶצֶב אֶחָד לְכֻלָּהֶנָּה׃ ס
38וַיַּעַשׂ עֲשָׂרָה כִּיֹּרוֹת נְחֹשֶׁת אַרְבָּעִים בַּת יָכִיל | הַכִּיֹּור הָאֶחָד אַרְבַּע בָּאַמָּה הַכִּיֹּור הָאֶחָד כִּיֹּור אֶחָד עַל־הַמְּכוֹנָה
הָאַחַת לְעֶשֶׂר הַמְּכֹנֹות׃ 39וַיִּתֵּן אֶת־הַמְּכֹנֹות חָמֵשׁ עַל־כֶּתֶף הַבַּיִת מִיָּמִין וְחָמֵשׁ עַל־כֶּתֶף הַבַּיִת מִשְׁמְאלֹו וְאֶת־הַיָּם
נָתַן מִכֶּתֶף הַבַּיִת הַיְמָנִית קֶדְמָה מִמּוּל נֶגֶב׃ ס
40וַיַּעַשׂ חִירוֹם אֶת־הַכִּיֹּרוֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת וַיְכַל חִירָם לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה לַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה׃ 41עַמֻּדִים שְׁנַיִם וְגֻלֹּת הַכֹּתָרֹת אֲשֶׁר־עַל־רֹאשׁ הָעַמֻּדִים שְׁתָּיִם וְהַשְּׂבָכוֹת שְׁתַּיִם לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי
גֻּלֹּת הַכֹּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים׃ 42וְאֶת־הָרִמֹּנִים אַרְבַּע מֵאוֹת לִשְׁתֵּי הַשְּׂבָכוֹת שְׁנֵי־טוּרִים רִמֹּנִים לַשְּׂבָכָה
הָאֶחָת לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי גֻּלֹּת הַכֹּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָעַמּוּדִים׃ 43וְאֶת־הַמְּכֹנֹות עָשָׂר וְאֶת־הַכִּיֹּרֹת עָשָׂרָה
עַל־הַמְּכֹנֹות׃ 44וְאֶת־הַיָּם הָאֶחָד וְאֶת־הַבָּקָר שְׁנֵים־עָשָׂר תַּחַת הַיָּם׃ 45וְאֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת
וְאֵת כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר עָשָׂה חִירָם לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה נְחֹשֶׁת מְמֹרָט׃ 46בְּכִכַּר הַיַּרְדֵּן יְצָקָם הַמֶּלֶךְ
בְּמַעֲבֵה הָאֲדָמָה בֵּין סְכֹּות וּבֵין צָרְתָן׃ 47וַיַּנַּח שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־הַכֵּלִים מֵרֹב מְאֹד מְאֹד לֹא נֶחְקַר מִשְׁקַל
הַנְּחֹשֶׁת׃ 48וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֵּית יְהוָה אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת־הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים
זָהֵב׃ 49וְאֶת־הַמְּנֹרוֹת חָמֵשׁ מִיָּמִין וְחָמֵשׁ מִשְּׂמֹאול לִפְנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר וְהַפֶּרַח וְהַנֵּרֹת וְהַמֶּלְקָחַיִם
זָהֵב׃ 50וְהַסִּפּוֹת וְהַמְזַמְּרוֹת וְהַמִּזְרָקוֹת וְהַכַּפּוֹת וְהַמַּחְתֹּות זָהָב סָגוּר וְהַפֹּתוֹת לְדַלְתוֹת הַבַּיִת הַפְּנִימִי לְקֹדֶשׁ
הַקָּדָשִׁים לְדַלְתֵי הַבַּיִת לַהֵיכָל זָהָב׃ פ
51וַתִּשְׁלַם כָּל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת־קָדְשֵׁי | דָּוִד אָבִיו אֶת־הַכֶּסֶף
וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֵּלִים נָתַן בְּאֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה׃ פ

8

Okuhêkwa kw'Omucîmba gw'endagâno

[1] Okubundi obwôla mwâmi Salomoni anacishûbûliza aha mwâge aha Yeruzalemu abagula ba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bene Israheli bôshi, abakulu b'amashanja n'abakulu ba ngasi mulala gwa bene Israheli kurhenga halya basôsagya omucîmba gw'amalaganyo oku lwa mwâmi Daudi kuhika ahôla akâ-Nyamuzinda kanayûbakagwa. [2] Abo bene Israheli bôshi banacishubûkira ahôla bwâmi bwa Salomoni, mwâli omu mwêzi gwa kali nda go mango olwo lusiku lukulu lwabaga. [3] Erhi abagula ba bene Israheli bôshi babà bamashûbûzanya ntyôla, abadâhwa bayimusa gulya mucîmba gw'amalaganyo. [4] Neci bayinamula ogwôla mucîmba gw'amalaganyo kuguma n'ihêma ly'embugânano na ngasi bindi birugu bitagatîfu byanabaga muli eryôla ihêma; abadâhwa n'Abaleviti bo babibarhwire. [5] Mwâmi Salomoni n'olwôla lubaga anali ahamagîre aha mwâge loshi, banaciyimuka banacishokolera omucîmba gw'amalaganyo, bagend'irherekêra ebibuzi n'ebimasha mwandu birya birhankaganjwa erhi bunji burhuma. [6] Abadâhwa banacihêka gulya mucîmba gw'amalaganyo omu cirhînyiro c'akâ-Nyamuzinda halya gwanali gukwânîne okubêra omu hatagatîfu hakulu bwenêne, idako ly'ebyûbi bya bamalahika. [7] Abôla bamalahika bali balambulire ebyûbi byâbo enyanya ly'ahôla bali bagwâsirwe okuhira omucîmba gw'amalaganyo ntyo bamalahika babwikira omucîmba n'emishumi yago. [8] Emirhamba obuli bwâyo bwakag'irhuma yaboneka ahôla hantu hatagatîfu honene ci owali embuga arhankayibwîne. Kuhika bunôla ho enaciba ahôla. [9] Muli ogwôla mucîmba gw'amalaganyo mwâli zirya nambi z'amarhegeko, Mûsa wazihiragamwo galya mango banali aha Horebu, zo nambi z'amalaganyo Nnâmahanga alagananaga bôshi na bene Israheli amango barhengaga e Mîsiri.

Nyamuzinda alanga akâ-Nyamuzinda kâge

[10] Erhi bunôla bayûs'irhenga omwo hatagatîfu, ecitu cayisha cabwîkira akâ-Nyamuzinda. [11] Abadâhwa barhahashaga okurherekêreramwo bulyala ecôla citu c'irenge lya Nyamuzinda camayunjuza akôla kâ-Nyamuzinda. [12] Okubundi mwâmi Salomoni anacija omu kanwa aderha, erhi: «Nyakasane adesire mpu yeki omu mwizimya âbêra. [13] Nahizirage enyumpa yâwe ahantu wakayôrha oli ensiku zôshi.»

Salomoni ashambâza olubaga

[14] Enyuma ly'okwo, mwâmi anacihindamukira olubaga lwa bene Israheli lo shi alugisha; bene Israheli bôshi bal'ibadêsire ahôla. [15] Anaciderha erhi: · «Ayâgirwe Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli, owaderheraga omu kanwa ka larha Daudi anayunjuliza ngasi ebi anali amubwizire byôshi erhi: [16] Kurhenga halya narhenzagya olubaga lwâni e Mîsiri, bo bene Israheli, ntaderhaga nti nacîshoga lugo luguma lwa bene mpu abè mwo mpira endâro yâni, ci naci shozire mwambali wâni Daudi nti ayîme ekarhî k'olubaga lwâni lwa bene Israheli. [17] Larha Daudi ali n'ogwôla muhigo gw'okuyûbakira Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli endâro. [18] Ci anacibwîra larha Daudi erhi: «Obwôla ogwêrhe ogôla muhigo gw'okunyûbakira enyumpa neci kuli kwinjà. [19] Ci kwônene arhali we wayinyûbakaira ci mugala wâwe owarhenga omu nda yâwe, ye wayûbaka enyumpa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oku irenge ly'izîno lyâni. [20] Nyamubâho amayunjuzagya akôla kanwa aderhaga: Nayimirage omu bya larha Daudi, nanajîrage oku ntebe yâge y'obwâmi omu bene Israheli nk'oku anaderhaga, nanayûbasirage enyumpa okw'izîno lya Nyamubâho Nyamuzinda w'Israheli. [21] Namayûbakaga ahantu h'omucîmba gw'amalaganyo Nyamubâho alagananaga na ba larha galya mango abakulaga omu cihugo c'e Mîsiri.»

Omusengero gwa Salomoni

[22] Salomoni anaciyimanga embere z'oluherero lwa Nyakasane, embere z'e ndêko y'olubaga lwa bene Israheli bôshi arhega amaboko emalunga aderha, erhi: [23] «Yâgirwa Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli, ntà wundi Nyamuzinda wankabà nka we, abè omu malunga, abè hanôla igulu: welanga bwinjà ebi walagananaga mweshi n'abarhumisi bâwe bakushimba n'omurhima gwâbo gôshi. [24] Yâgirwa washimbulwire ngasi ebi wanabwizire mwambali wâwe larha Daudi, ebi waderhaga omu kanwa kâwe wamabiyunjuza n'okuboko kwâwe nk'oku olu lusiku lunakuyêrekîne. [25] Bunôla Yâgirwa Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli omanyâge kulya wabwîraga mwambali wâwe larha Daudi galya ma ngo wamubwîraga ebira binwa, erhi: Wakaz'iyôrha ogwêrhe owayîma oku ntebe yâwe omw'Israheli, casinga bagala bâwe bacîlange omu majira gâbo gôshi, babè na olugendo lwinja embere zâni nk'oku nâwe wanali oyosire embere zâni. [26] Na bunôla Yâgirwa Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli kabâge kalya kanwa wabwîraga mwambali wâwe Daudi, larha! [27] Cikwônene ka kwo binali Nyamuzinda ho anabà hanôla igulu? Ci lolà okw'igulu lirhankabona aha lya muhira: kurhigi byankaba lyohe mw'eno nyumpa namayûbaka! [28] Cikwoncne Yâgirwa Nyamuzinda omusengcro gwa mwamhali wâwe ogurhege okurhwîri, oyumvîrhize omulenge gwa mwambali wâwe kuli ngasi cbi akanakuhûna cne. [29] Ntyôla Yâgirwa amasù gâwe gakayôrha gali kuli eyîra nyumpa eyi wcne waderhaga erhi: «Ahôla ho irenge lyâni lyakabonekera omu kuyumvîrhiza amahûno ga mwambali wâwe bunôla adwîrhe ahûna muli eno nyumpa yâwe.

Omusengero oku lubaga

[30] Neci oyumvîrhizc omusengero gwa mwambali wâwe n'ogw'olubaga lwa we oludwîrhe lwasengerera muli eno nyumpa yâwe. Yâgirwa ogulole bwinjà n'oku waguyankirira bunôla kwo gunasôkerage emunda oli omu malunga, okarhuyumva onarhubabalire. [31] Owankanajirira mwene wâbo kubî, n'erhi ankamusêza mpu ayishe acîgashe, akanayisha alicîgashira embere z'oluhêrero lwâwe munôla kâ-Nyamuzinda, [32] Yâgirwa izù lyâge linasôkere emunda oli omu malunga, onaje aho otwîre bambali bâwe olubanja, omubi anahye, obubî bwâge bunaje okw'irhwe lyâge yenene, omushinganyanya anayêre nk'oku obushinganyanya bwâge bunali.

[33] Mango olubaga lwâwe lukahimwa n'omushombanyi ebwa kubà lwamakugomera, bakanakuyâgalukira bashenga izîno lyâwe, bakanayisha bali kuyingingira munôla nyumpa,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[34] Yâgirwa onabayumvîrhize n'oku oli omu malunga onabarhege okurhwîri, obabalire olubaga lwâwe lw'Israheli oNashub’ilugalula muli cinôla cihugo wahaga b'îshe wâbo.

[35] Yâgirwa erhi amalunga gankazibala, enkuba ehirigirhe ebwa kubà bakujirire okubî bakanayîsh'isengerera muli enôla nyumpa bakakuza izîno lyâwe, bakanaleka enôla byâbomuli kulya obahanyire, [36] Yâgirwa n'omu malunga onababalire ebyâha bya bambali bâwe n'eby'olubaga lwâwe lw'Israheli, ona bayigîrize enjira nyinjà bakwânîne okushimba ovâmulire enkuba yâwe oku idaho eri wahaga olubaga lwâwe mpu luliyimemwo.

[37] Erhi ecizombo cankanayisha omu cihugo, kandi erhi cihûsi kandi erhi kashûshu nîsi erhi cikaba cingalangala, akaba kurhêrwa n'enzige, kandi erhi omushombanyi ankabagorha nîsi erhi bubè bundi buhanya n'endwâla, [38] n'akanayisha ali kushenga abè muntu muguma, lubè lubaga lwa bene Israheli bôshi, ngasi muguma akanamanya ecibande câge cimuli oku nyonvu, erhi akalambulira amaboko ebwa enôla nyumpa, [39] Yâgirwa onayumvîrhize okwôla bakuhûnyire omu mpingu omu bwâmi bwâwe onabe bwonjo, ojirire ngasi muguma oku amalagîrire gâge ganali, bulya wênene we oyishi omurhima gwa ngasi muguma, na bulya wêne oyishi omurhima gw'abantu bôshi. [40] Na ntyôla banakurhînya omu buzîne bwâbo bôshi muli elira idaho wahaga ababusi bîrhu.

Enyûshûlo

[41] Oku muntu w'embuga orhali mwene Israheli, cikwônene arhenge omu cihugo c'ihanga erhi izîno lyâwe lirhuma, [42] bulya bamamanya izîno lyâwe likulu, bamarhînya obuhashe bw'okuboko kwâwe kugala byôshi, bakayisha balikushengera munôla nyumpa yâwe, Yâgirwa onabayumvîrhize kurhenga omu mpingu omu bwâmi bwâwe. [43] Oyôla muntu w'ecigolo onamujirire nka okwôla anadwîrhe akulakira ly'amashanja gôshi ga hanôla igulu gamanya izîno lyâwe, gakurhinye nk'olubaga lwâwe lwa bene Israheli, banamanye oku izîno lyâwe lidwîrhe lyaderhwa muli eno nyumpa nayûbakaga.

[44] Olubaga lwâwe mango lukakomekera mpu lukola lwàjà oku matabâro, lwagend'ilwîsa abashombanyi balwo, omwôla njira banali erhi bankanashenga Nyakasane bayêrekera ebw'olûla lugo wacishogaga wêne n'ebw'eyîra nyumpa nayûbakaga. [45] Yâgirwa ogwôla musengero n'amalagîrire gâbo onagayumvîrhize omu mpingu onajire bahimane.

[46] Erhi bankakujirira kubî bulya ntà muntu orhali munya-byâha hanôla igulu, n'erhi omu bukunizi bwâwe wankabahâna omu maboko g'abashombanyi n'abamababahima erhi bankabagwârha babahêka bujà emwâbo, cibè cihugo ca hôfi erhi c'ihanga, [47] bone bone omwôla cihugo bajire bujà erhi bankacija emurhima bakuyagûkira, bakanakulakira eyôla munda muli ecôla cihugo c'abo bandi banahamwabo, bakanaderha mpu rhwajizire kubî, rhwabihire,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

rhwahemusire [48] bakanakugomôkera n'omurhima gwâbo gôshi, n'omûka gwâbo gwôshi banaciri muli ecôla cihugo c'abashombanyi babahêkaga bujà, bakanakushenga bayêrekera ebwa cirya cihugo wahaga b'îshe, ebwa olula lugo wacishogaga wêne n'ebw'eyîra nyumpa nayûbakaga izîno lyâwe lirhumire, [49] Yâgirwa amango- lagirire gâbo n'omusengero gwâbo onaguyumvîrhize omwôla mpingu omu bwâmi bwâwe, wêne onabagwase; [50] wanababalira olubaga lwâwe ebyâha bakujirire na ngasi mabî lwakujirire, onajire abôla banahamwabo babafe lukogo banababêre obwonjo; [51] bulya luli lubaga lwâwe, birugu byâwe ebi wêne warhenzagya e Mîsiri omu karhî k'engulumira y'omuliro gw'ecûma.

Okufundika omusengero n'okugisha olubaga

[52] Na ntyôla waliha amasù gâwe ganabona amalagîrire ga mwambali wâwe n'ag'olubaga lwâwe lw'Israheli, onaluyumve omu ngasi malibûko banaku lakirekwo. [53] Bulya wêne walushomôrholaga ekarhî k'agandi mashanja mpu lubè lubaga lwâwe, mpu lubè birugu byâwe nka kulya wêne wanaderhaga omu kanwa ka mwambali wâwe Mûsa galya mango wakulaga ba larha e Mîsiri, Yâgirwa Nyakasane.» [54] Salomoni erhi ayûsa okushenga n'okusengera ebyôla byôshi, ayimuka ha lya ali afukamire aha mbere z'oluhêrero lwa Nyakasane anayinamulira amabo ko enyanya. [55] Ayimanga agisha olubaga lwa bene Israheli bôshi aderha n'izù linene erhi: [56] «Ayâgirwe Nyakasane owahaga olubaga lwâge okuluhûka nk'oku anaderhaga omu binwa by'obwangà ahâniraga omu kanwa kw'omwambali Mûsa, byôshi ntâco ciru n'eciguma cabulabuzire. [57] Nyakasane Nyamuzinda wîrhu akaz'iyôrha ali haguma nîrhu mâshi nk'oku ànali haguma na ba larha arharhulekêreraga arhanarhujandikaga. [58] Ci ayêrekeze emirhima yîrhu emunda ali lyo rhushimba enjira zâge bwinjà, rhushimbe rhunalange ebinwa byâge n'amarhegeko gâge nka oku anabirhegekaga ababusi bîrhu. [59] Ebi binwa by'okusengera nderhire embere za Nyakasane bikaz'iyôrha byahika emwa Nyamuzinda wîrhu mûshi na budufu, ly'akalola amalagîrire gîrhu ga ngasi lusiku, ahash'irhabâla mwambali wâge n'olubaga lwâge, [60] na ntyôla amashanja gôshi g'igulu ganamanya oku Nyakasane yêne ye onali Nyamuzinda ntà wundi kulusha ye. [61] Omurhima gwinyu gôshi guyêrekere Nyakasane Nyamuzinda wîrhu muhashishimba ebinwa n'amarhegeko gâge nk'oku munagashimbire ene.»

Enterekêro y'olusiku lukulu lw'akâ-Nyamuzinda

[62] Mwâmi na bene Israheli bôshi banacihêra ntyôla Nyakasane. [63] Salomoni abâga nkafu bihumbi makumi abirhi na bibirhi, na bibuzi bihumbi igana na makumi abirhi oku nterekêro y'omurhûla arherekêraga Nyakasane, ntyôla kwo mwâmi na bene Israheli bôshi bagishiremwo akâ-Nyamuzinda. [64] Olwôla lusiku mwâmi agisha obululi bw'ecirhînyiro ciri embere z'enyumpa ya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane bulya ahôla ho ayôkire enterekêro z'embâgwa, amashushi g'enterekêro z'omurhûla ebwa kubà oluhêrero lw'amarhale lwali embere za Nyakasane lwamaba lunyi lurhankahashir'ihirwakwo ezôla nterekêro zôshi ez'embâgwa ez'okuyôca amashushi g'enterekêro y'omurhûla. [65] Neci kwo mwâmi Salomoni akuzize olwôla lusiku ntyo haguma na bene Israheli bôshi, yali ndêko ya ngabo nyinji yagwarhira oku muhango gwa Hamati oku mugezi gw'e Mîsiri. Bajira olwôla lusiku lukulu embere za Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, burhanzi nsiku nda, kandi zindi nda kwo kuderha ikumi n'ini zôshi haguma. [66] Oku lusiku lwa kali munâni mwâmi abasengaruka. Nabo bagisha mwâmi kandi bashubira emwababwe n'amasîma n'obushagaluke bunene omu murhima erhi binjà byôshi Nyakasane anajirire omwambali Daudi n'olubaga lwâge lwa bene Israheli birhuma.

1 Kings BHS 8

1 אָז יַקְהֵל שְׁלֹמֹה אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת נְשִׂיאֵי הָאָבוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה יְרוּשָׁלִָם
לֶהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה מֵעִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן: 2 וַיִּקָּהֲלוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּיֶרַח הָאֵתָנִים בֶּחָג
הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי: 3 וַיָּבֹאוּ כֹּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־הָאָרוֹן: 4 וַיַּעֲלוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד
וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בָּאֹהֶל וַיַּעֲלוּ אֹתָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם: 5 וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל הַנּוֹעָדִים עָלָיו אִתּוֹ
לִפְנֵי הָאָרוֹן מְזַבְּחִים צֹאן וּבָקָר אֲשֶׁר לֹא־יִסָּפְרוּ וְלֹא יִמָּנוּ מֵרֹב: 6 וַיָּבִאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֶל־מְקוֹמוֹ
אֶל־דְּבִיר הַבַּיִת אֶל־קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים אֶל־תַּחַת כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים: 7 כִּי הַכְּרוּבִים פֹּרְשִׂים כְּנָפַיִם אֶל־מְקוֹם הָאָרוֹן וַיָּסֹכּוּ
הַכְּרֻבִים עַל־הָאָרוֹן וְעַל־בַּדָּיו מִלְמָעְלָה: 8 וַיַּאֲרִכוּ הַבַּדִּים וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים מִן־הַקֹּדֶשׁ עַל־פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יֵרָאוּ
הַחוּצָה וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: 9 אֵין בָּאָרוֹן רַק שְׁנֵי לֻחוֹת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר הִנִּחַ שָׁם מֹשֶׁה בְּחֹרֵב אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה
עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: 10 וַיְהִי בְּצֵאת הַכֹּהֲנִים מִן־הַקֹּדֶשׁ וְהֶעָנָן מָלֵא אֶת־בֵּית יְהוָה: 11 וְלֹא־יָכְלוּ
הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד לְשָׁרֵת מִפְּנֵי הֶעָנָן כִּי־מָלֵא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־בֵּית יְהוָה: פ
12 אָז אָמַר שְׁלֹמֹה יְהוָה אָמַר לִשְׁכֹּן בָּעֲרָפֶל: 13 בָּנֹה בָנִיתִי בֵּית זְבֻל לָךְ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים: 14 וַיַּסֵּב הַמֶּלֶךְ
אֶת־פָּנָיו וַיְבָרֶךְ אֶת כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וְכָל־קְהַל יִשְׂרָאֵל עֹמֵד: 15 וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּפִיו אֶת
דָּוִד אָבִי וּבְיָדָו מִלֵּא לֵאמֹר: 16 מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לֹא־בָחַרְתִּי בְעִיר מִכֹּל שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל לִבְנוֹת בַּיִת לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם וָאֶבְחַר בְּדָוִד לִהְיוֹת עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל: 17 וַיְהִי עִם־לְבַב דָּוִד אָבִי לִבְנוֹת בַּיִת
לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: 18 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־דָּוִד אָבִי יַעַן אֲשֶׁר הָיָה עִם־לְבָבְךָ לִבְנוֹת בַּיִת לִשְׁמִי הֱטִיבֹתָ כִּי הָיָה
עִם־לְבָבֶךָ: 19 רַק אַתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם־בִּנְךָ הַיֹּצֵא מֵחֲלָצֶיךָ הוּא־יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי: 20 וַיָּקֶם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ
אֲשֶׁר דִּבֵּר וָאָקֻם תַּחַת דָּוִד אָבִי וָאֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וָאֶבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל: 21 וָאָשִׂם שָׁם מָקוֹם לָאָרוֹן אֲשֶׁר־שָׁם בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר כָּרַת עִם־אֲבֹתֵינוּ בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

22וַיַּעֲמֹד שְׁלֹמֹה לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה נֶגֶד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמָיִם׃ 23וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵין־כָּמוֹךָ
אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לַעֲבָדֶיךָ הַהֹלְכִים לְפָנֶיךָ בְּכָל־לִבָּם׃ 24אֲשֶׁר שָׁמַרְתָּ
לְעַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי אֵת אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ לוֹ וַתְּדַבֵּר בְּפִיךָ וּבְיָדְךָ מִלֵּאתָ כַּיּוֹם הַזֶּה׃ 25וְעַתָּה יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹר
לְעַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי אֵת אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לוֹ לֵאמֹר לֹא־יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מִלְּפָנַי יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל רַק אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ
אֶת־דַּרְכָּם לָלֶכֶת לְפָנַי כַּאֲשֶׁר הָלַכְתָּ לְפָנָי׃ 26וְעַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֵאָמֶן נָא דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְעַבְדְּךָ דָּוִד
אָבִי׃ 27כִּי הַאֻמְנָם יֵשֵׁב אֱלֹהִים עַל־הָאָרֶץ הִנֵּה הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ אַף כִּי־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר
בָּנִיתִי׃ 28וּפָנִיתָ אֶל־תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־תְּחִנָּתוֹ יְהוָה אֱלֹהָי לִשְׁמֹעַ אֶל־הָרִנָּה וְאֶל־הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר עַבְדְּךָ מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ
הַיּוֹם׃ 29לִהְיוֹת עֵינְךָ פְּתֻחוֹת אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה לַיְלָה וָיוֹם אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַרְתָּ יִהְיֶה שְׁמִי שָׁם לִשְׁמֹעַ אֶל־הַתְּפִלָּה
אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל עַבְדְּךָ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ 30וְשָׁמַעְתָּ אֶל־תְּחִנַּת עַבְדְּךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה
וְאַתָּה תִּשְׁמַע אֶל־מְקוֹם שִׁבְתְּךָ אֶל־הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַעְתָּ וְסָלָחְתָּ׃ 31אֵת אֲשֶׁר יֶחֱטָא אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְנָשָׂא־בוֹ אָלָה
לְהַאֲלֹתוֹ וּבָא אָלָה לִפְנֵי מִזְבַּחֲךָ בַּבַּיִת הַזֶּה׃ 32וְאַתָּה | תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְעָשִׂיתָ וְשָׁפַטְתָּ אֶת־עֲבָדֶיךָ לְהַרְשִׁיעַ רָשָׁע
לָתֵת דַּרְכּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וּלְהַצְדִּיק צַדִּיק לָתֵת לוֹ כְּצִדְקָתוֹ׃ ס
33בְּהִנָּגֵף עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אוֹיֵב אֲשֶׁר יֶחֱטְאוּ־לָךְ וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ וְהוֹדוּ אֶת־שְׁמֶךָ וְהִתְפַּלְלוּ וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בַּבַּיִת
הַזֶּה׃ 34וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וַהֲשֵׁבֹתָם אֶל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לַאֲבוֹתָם׃ ס
35בְּהֵעָצֵר שָׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר כִּי יֶחֶטְאוּ־לָךְ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדוּ אֶת־שְׁמֶךָ וּמֵחַטָּאתָם יָשׁוּבוּן כִּי
תַעֲנֵם׃ 36וְאַתָּה | תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת עֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כִּי תוֹרֵם אֶת־הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יֵלְכוּ־בָהּ
וְנָתַתָּה מָטָר עַל־אַרְצְךָ אֲשֶׁר־נָתַתָּה לְעַמְּךָ לְנַחֲלָה׃ ס
37רָעָב כִּי־יִהְיֶה בָּאָרֶץ דֶּבֶר כִּי־יִהְיֶה שִׁדָּפוֹן יֵרָקוֹן אַרְבֶּה חָסִיל כִּי יִהְיֶה כִּי יָצַר־לוֹ אֹיְבוֹ בְּאֶרֶץ שְׁעָרָיו כָּל־נֶגַע
כָּל־מַחֲלָה׃ 38כָּל־תְּפִלָּה כָל־תְּחִנָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶה לְכָל־הָאָדָם לְכֹל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּן אִישׁ נֶגַע לְבָבוֹ וּפָרַשׂ
כַּפָּיו אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה׃ 39וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתְּךָ וְסָלַחְתָּ וְעָשִׂיתָ וְנָתַתָּ לָאִישׁ כְּכָל־דְּרָכָיו אֲשֶׁר תֵּדַע
אֶת־לְבָבוֹ כִּי־אַתָּה יָדַעְתָּ לְבַדְּךָ אֶת־לְבַב כָּל־בְּנֵי הָאָדָם׃ 40לְמַעַן יְרָאוּךָ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־הֵם חַיִּים עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נָתַתָּה לַאֲבֹתֵינוּ׃ 41וְגַם אֶל־הַנָּכְרִי אֲשֶׁר לֹא־מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הוּא וּבָא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ 42כִּי יִשְׁמְעוּן
אֶת־שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה וּזְרֹעֲךָ הַנְּטוּיָה וּבָא וְהִתְפַּלֵּל אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה׃ 43אַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן
שִׁבְתְּךָ וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר־יִקְרָא אֵלֶיךָ הַנָּכְרִי לְמַעַן יֵדְעוּן כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־שְׁמֶךָ לְיִרְאָה אֹתְךָ כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
וְלָדַעַת כִּי־שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי׃ 44כִּי־יֵצֵא עַמְּךָ לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבוֹ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵם
וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־יְהוָה דֶּרֶךְ הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנִתִי לִשְׁמֶךָ׃ 45וְשָׁמַעְתָּ הַשָּׁמַיִם אֶת־תְּפִלָּתָם
וְאֶת־תְּחִנָּתָם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם׃ 46כִּי יֶחֶטְאוּ־לָךְ כִּי אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יֶחֱטָא וְאָנַפְתָּ בָּם וּנְתַתָּם לִפְנֵי אוֹיֵב וְשָׁבוּם
שֹׁבֵיהֶם אֶל־אֶרֶץ הָאוֹיֵב רְחוֹקָה אוֹ קְרוֹבָה׃ 47וְהֵשִׁיבוּ אֶל־לִבָּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבּוּ־שָׁם וְשָׁבוּ | וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּאֶרֶץ שְׁבִיהֶם לֵאמֹר חָטָאנוּ וְהֶעֱוִינוּ רָשָׁעְנוּ׃ 48וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ בְּכָל־לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם אֲשֶׁר־שָׁבוּ
אֹתָם וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ אַרְצָם אֲשֶׁר נָתַתָּה לַאֲבוֹתָם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ׃ 49וְשָׁמַעְתָּ
הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתְּךָ אֶת־תְּפִלָּתָם וְאֶת־תְּחִנָּתָם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם׃ 50וְסָלַחְתָּ לְעַמְּךָ אֲשֶׁר חָטְאוּ־לָךְ וּלְכָל־פִּשְׁעֵיהֶם
אֲשֶׁר פָּשְׁעוּ־בָךְ וּנְתַתָּם לְרַחֲמִים לִפְנֵי שֹׁבֵיהֶם וְרִחֲמוּם׃ 51כִּי־עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם מִתּוֹךְ כּוּר
הַבַּרְזֶל׃ 52לִהְיוֹת עֵינֶיךָ פְּתֻחוֹת אֶל־תְּחִנַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־תְּחִנַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לִשְׁמַע אֲלֵיהֶם בְּכָל קָרְאָם
אֵלֶיךָ׃ 53כִּי־אַתָּה הִבְדַּלְתָּם לְךָ לְנַחֲלָה מִכֹּל עַמֵּי הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְיַד ׀ מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת־אֲבֹתֵינוּ
מִמִּצְרַיִם אֲדֹנָי יְהוִה׃ פ
54וַיְהִי ׀ כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה אֵת כָּל־הַתְּפִלָּה וְהַתְּחִנָּה הַזֹּאת קָם מִלִּפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה מִכְּרֹעַ עַל־בִּרְכָּיו
וְכַפָּיו פְּרֻשׂוֹת הַשָּׁמָיִם׃ 55וַיַּעֲמֹד וַיְבָרֶךְ אֶת כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל קוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר׃ 56בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר לֹא־נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכֹּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃ 57יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ
כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ אַל־יַעַזְבֵנוּ וְאַל־יִטְּשֵׁנוּ׃ 58לְהַטּוֹת לְבָבֵנוּ אֵלָיו לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו
וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבֹתֵינוּ׃ 59וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְהוָה קְרֹבִים אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם
וָלָיְלָה לַעֲשׂוֹת ׀ מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ 60לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְהוָה הוּא
הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד׃ 61וִיהִי לְבַבְכֶם שָׁלֵם עִם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת בְּחֻקָּיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו כַּיּוֹם הַזֶּה׃ 62וְהַמֶּלֶךְ
וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ זֹבְחִים זֶבַח לִפְנֵי יְהוָה׃ 63וַיִּזְבַּח שְׁלֹמֹה אֶת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר זָבַח לַיהוָה בָּקָר עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם
אֶלֶף וְצֹאן מֵאָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף וַיַּחְנְכוּ אֶת־בֵּית יְהוָה הַמֶּלֶךְ וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 64בַּיּוֹם הַהוּא קִדַּשׁ הַמֶּלֶךְ אֶת־תּוֹךְ
הֶחָצֵר אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵּית־יְהוָה כִּי־עָשָׂה שָׁם אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי־מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר
לִפְנֵי יְהוָה קָטֹן מֵהָכִיל אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים׃ 65וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה בָּעֵת־הַהִיא ׀ אֶת־הֶחָג
וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהָל גָּדוֹל מִלְּבוֹא חֲמָת ׀ עַד־נַחַל מִצְרַיִם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים אַרְבָּעָה
עָשָׂר יוֹם׃ 66בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁלַּח אֶת־הָעָם וַיְבָרְכוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֵּלְ
כוּ לְאָהֳלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל כָּל־הַטּוּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9

Salomoni ashub'ibonekerwa na Nyakasane

[1] Erhi Salomoni ayûsa okuyûbaka akâ-Nyamuzinda n'obwâmi bwâge na ngasi yindi myûbako yôshi, Salomoni ali alalire okuyûbakisa; [2] Nyakasane ashub'ibonekera Salomoni obwa kabirhi nk'oku anarhangig'imubonekera aha Gabaoni. [3] Nyakasane anacimubwîra, erhi: «Nayumvîrhe omusengero n'amahûne gâwe embere zâni; nagishire eyîra nyumpa wayûbakaga mpu izîno lyâni likayôrha lirimwo ensiku zôshi n'omwo mwo amasù n'omurhima gwâni byakaz'iyôrha biri ensiku zôshi. [4] Nâwe okag'igenda bwinjà embere zâni nka kulya sho Daudi anali ayôsire n'omurhima mwimâna, omurhima mushinganya nya okanakajira nk'oku nakurhegeka kwôshi, okanashimba amarhegeko gâni n'obulonza bwâni, [5] nayîsh'igwika entebe y'obwâmi bwâwe omu Israheli e nsiku zôshi nka oku nanalaganyagya sho Daudi amango namubwîraga nti: Wakaz'iyôrha oli n'omukûla oku ntebe y'obwâmi omu Israheli. [6] Cikwône we n'abâna bâwe, mukandeka n'okurhashimba amarhegeko namuhaga n'okuya gûka oku bandi banyamuzinda b'obwîhambi, [7] narhenza Israheli omu cihugo namuhaga, eyo nyumpa nagishaga okw'izîno lyâni nanayilangabûla embere zâni, kandi Israheli anabà masheka na lwimbo omu gandi mashanja. [8] Eyira nyumpa ntagatîfu yanaha bigûkà na ngasi yeshi wankayigera hôfi anarhemuka ahebe olushungurho; banakaderha mpu carhumaga Nyakasane ajira olu lugo n'eyîra nyumpa ntyâla? [9] Kandi banakabashuza, mpu: Bulya balekêrire Nyakasane Nyamuzinda wâbo, owakulaga ababusi baho omu cihugo c'e Mîsiri, babul'igend'icishwêkera oku bandi banyamuzinda b'obwîhambi. bakaz'ibafukamira banakaz'ibakolera: bwo bula Nyakasane abahiziragekwo agala mabî gôshi.»

Ebishagala Salomoni ahâga Hiramu

[10] Enyuma lya myâka makumi abirhi, erhi Salomoni aba amayûbaka aka-Nyamuzinda n'obwâmi bwâge, [11] naye Hiramu abire amayûsa okuhâ Salomoni emirhi y'emiyerezi n'ensindani, abire amamuhâ amasholo nk'oku analonzagya, mwâmi Salomoni naye ahà Hiramu bishagala makumi abirhi omu cihugo c'e Galileya. [12] Hiramu anaciyîmuka kurhenga e Tiri mpu agend'ilola ebyo bishagala Salomoni amuhâga, arhabonaga bimusimisize. [13] Anaciderha, erhi: Bishagala bici ebi ompire mwene wîrhu? Abiyirika izîno lya Kabuli, eryo izîno lyo binaciderhwa kuhika buno. [14] Hiramu arhumira Salomoni talenta igana na makumi abirhi g'amasholo. Okuyûbakaîsa obukukuru

[15] Alaga oku Salomoni ali akerekinye emikolo omu kuyûbaka akâ-Nyamuzinda n'enyumpa yâge, e Milo, olukûta lwa Yeruzalemu, aha Hasori, aha Megido n' aha Gezeri. [16] (Faraoni mwâmi w'e Mîsiri naye anasôka mpu agend'inyaga olugo lw'e Gezeri. Erhi aba amaludûlika muliro

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'okunigûza Abanya-Kanani bayûbakagamwo bôshi, aluhâna nshololo oku buhya bw'omwâli, mukà Salo moni. [17] Salomoni ayûbaka Gezeri buhyâhya) na Beti-Hononi wali olunda lw'idako. [18] Ayûbaka Baalati na Tadimori omu cihugo ca Yuda olunda lw'irûngu. [19] Ayûbaka n'ezindi nyumpa zo nyumpa z'embîko za Salomoni, bishagala biguma bya kukabîkira engalc zâge, ebindi bya kushwêkera ebihêsi byâge, na ngasi bindi bimusimîsize okuyûbaka aha Yeruzalemu, omu Libano n'omu bwâmi bwâge mwoshi. [20] Abantu bali basigîre omu banya-Moriti, omu ba Hititi, omu ba Perizi, omu ba Yebusi, ngasi balya bôshi barhali bene Israheli, [21] nîsi erhi bagala bâbo ngasi bantu banalisigire omu cihugo, n'abarhaherêrekezibagwa (abarhaherhereragwa) na bene Israheli, Salomoni abahira kw'ogwomukolo gw'obukukuru kwo banaciba kuhika buno. [22] Cikwône arhajiraga bene Israheli bantu babarhuzi, bulya babagamwo abakwi: bakarhengamwo abasirika, abambali, abakulu b'emirhwe abahêka engâlè, n'abashonera oku biterusi. [23] Bantu magana arha nu na makumi arhânu, bali barhambo bakazâg'ikolêsa eyôla mikolo n'oku rhabâla abantu bakazâg'ijira eyôla mikolo. [24] Mwâli wa Faraoni arhenga ebwa murhundu gwa Daudi asôkera mulya nyumpa Salomoni amuyûbakairaga. Buzinda agûkira e Milo.

Emikolo Salomoni ajiriraga omu kâ-Nyamuzinda

[25] Salomoni akâg'irherekêra enterekêro z'okusiriza n'ez'omurhûla, kasha rhu ngasi mwâka oku luhêrero ayûbakiraga Nyakasane, akatumbûkiza n'e nshangi oku luhêrero lwali embere za Nyakasane. Akombêra bwenêne akâ-Nyamuzinda.

Salomoni ajirîsa amasuha g'okurhimbûla

[26] Salomoni ajirîsa amasuha e Esiyoni-Geberi hôfi n'Elati, omu irûngu ly'enyanja ndukula, omu cihugo c'Edomu. [27] Hiramu amurhumira oku bambali bâge bayishig'ivugama n'okumanyîrira bwinjà enyanja. [28] Baja e Ofiri barholayo talenta igana na makumi abirhi ga masholo, bayisha babidwîrhîre mwâmi Salomoni.

1 Kings BHS 9

1 וַיְהִי֙ כְּכַלּ֣וֹת שְׁלֹמֹ֔ה לִבְנ֗וֹת אֶת־בֵּ֤ית יְהוָה֙ וְאֶת־בֵּ֣ית הַמֶּ֔לֶךְ וְאֵת֙ כָּל־חֵ֣שֶׁק שְׁלֹמֹ֔ה אֲשֶׁ֥ר חָפֵ֖ץ לַעֲשׂ֑וֹת׃ פ
2 וַיֵּרָ֥א יְהוָ֛ה אֶל־שְׁלֹמֹ֖ה שֵׁנִ֑ית כַּאֲשֶׁ֣ר נִרְאָ֔ה אֵלָ֖יו בְּגִבְעֽוֹן׃ 3 וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֵלָ֔יו שָׁמַ֙עְתִּי֙ אֶת־תְּפִלָּתְךָ֣ וְאֶת־תְּחִנָּתְךָ֔
אֲשֶׁ֥ר הִתְחַנַּ֖נְתָּה לְפָנָ֑י הִקְדַּ֜שְׁתִּי אֶת־הַבַּ֣יִת הַזֶּ֗ה אֲשֶׁ֤ר בָּנִ֙יתָה֙ לָשׂ֣וּם שְׁמִ֔י שָׁ֖ם עַד־עוֹלָ֑ם וְהָי֥וּ עֵינַ֖י וְלִבִּ֥י שָׁ֛ם
כָּל־הַיָּמִ֖ים׃ 4 וְאַתָּ֗ה אִם־תֵּלֵ֤ךְ לְפָנַי֙ כַּאֲשֶׁ֣ר הָלַ֔ךְ דָּוִ֖ד אָבִ֑יךָ בְּתֹ֥ם־לֵבָ֖ב וּבְיֹ֣שֶׁר לַעֲשׂ֗וֹת כְּכֹ֤ל אֲשֶׁר־צִוִּיתִ֙יךָ֙ חֻקַּ֣י וּמִשְׁפָּטַ֔י
תִּשְׁמֹֽר׃ 5 וַהֲקִמֹתִ֗י אֶת־כִּסֵּא֙ מַמְלַכְתְּךָ֔ עַל־יִשְׂרָאֵ֖ל לְעֹלָ֑ם כַּאֲשֶׁ֣ר דִּבַּ֔רְתִּי עַל־דָּוִ֥ד אָבִ֖יךָ לֵאמֹ֑ר לֹא־יִכָּרֵ֥ת לְךָ֛ אִ֥ישׁ
מֵעַ֖ל כִּסֵּ֥א יִשְׂרָאֵֽל׃ 6 אִם־שׁ֣וֹב תְּשֻׁבֹ֗ון אַתֶּ֤ם וּבְנֵיכֶם֙ מֵאַחֲרַ֔י וְלֹ֥א תִשְׁמְר֖וּ מִצְוֹתַ֣י חֻקֹּתַ֑י אֲשֶׁ֥ר נָתַ֖תִּי לִפְנֵיכֶ֥ם וַהֲלַכְתֶּ֖ם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַעֲבַדְתֻּם֙ אֱלֹהִ֣ים אֲחֵרִ֔ים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶ֖ם לָהֶֽם׃ 7וְהִכְרַתִּי֙ אֶת־יִשְׂרָאֵ֔ל מֵעַ֖ל פְּנֵ֣י הָאֲדָמָ֑ה אֲשֶׁ֥ר נָתַ֖תִּי לָהֶ֣ם וְאֶת־הַבַּ֔יִת
אֲשֶׁ֥ר הִקְדַּ֖שְׁתִּי לִשְׁמִ֑י אַשְׁלִ֤ח מֵעַל֙ פָּנַ֔י וְהָיָ֥ה יִשְׂרָאֵ֖ל לְמָשָׁ֥ל וְלִשְׁנִינָ֖ה בְּכָל־הָעַמִּֽים׃ 8וְהַבַּ֖יִת הַזֶּ֑ה יִהְיֶ֣ה עֶלְי֔וֹן כָּל־עֹבֵ֥ר
עָלָ֖יו יִשֹּׁ֥ם וְשָׁרַ֛ק וְאָמְר֥וּ עַל־מֶ֖ה עָשָׂ֣ה יְהוָ֑ה כָּ֖כָה לָאָ֥רֶץ הַזֹּ֖את וְלַבַּ֥יִת הַזֶּֽה׃ 9וְאָמְר֗וּ עַל֮ אֲשֶׁ֣ר עָזְב֣וּ אֶת־יְהוָה֮
אֱלֹהֵיהֶם֒ אֲשֶׁ֣ר הוֹצִ֗יא אֶת־אֲבֹתָם֙ מֵאֶ֣רֶץ מִצְרַ֔יִם וַיַּחֲזִ֖קוּ בֵּאלֹהִ֣ים אֲחֵרִ֑ים וַיִּשְׁתַּחֲו֥וּ לָהֶ֖ם וַיַּעַבְד֣וּם עַל־כֵּ֔ן הֵבִ֥יא יְהוָ֖ה
עֲלֵיהֶ֥ם אֶת כָּל־הָרָעָ֖ה הַזֹּֽאת׃ פ
10וַיְהִי֙ מִקְצֵ֣ה עֶשְׂרִ֔ים שָׁנָ֖ה אֲשֶׁר־בָּנָ֣ה שְׁלֹמֹ֔ה אֶת־שְׁנֵ֖י הַבָּתִּ֑ים אֶת־בֵּ֖ית יְהוָ֥ה וְאֶת־בֵּ֖ית הַמֶּֽלֶךְ׃ 11חִירָ֣ם מֶלֶךְ־צֹ֠ר
נָשָׂ֨א אֶת־שְׁלֹמֹ֜ה בַּעֲצֵ֣י ׀ אֲרָזִ֣ים וּבַעֲצֵ֣י בְרוֹשִׁ֗ים וּבַזָּהָב֙ לְכָל־חֶפְצ֔וֹ אָ֥ז יִתֵּ֛ן הַמֶּ֥לֶךְ שְׁלֹמֹ֖ה לְחִירָ֑ם עֶשְׂרִ֣ים עִ֔יר בְּאֶ֖רֶץ
הַגָּלִֽיל׃ 12וַיֵּצֵ֤א חִירָם֙ מִצֹּ֔ר לִרְא֖וֹת אֶת־הֶֽעָרִ֑ים אֲשֶׁ֥ר נָתַן־לֽוֹ שְׁלֹמֹ֖ה וְלֹ֥א יָשְׁרוּ֙ בְּעֵינָ֔יו׃ 13וַיֹּ֕אמֶר מָ֥ה הֶעָרִ֖ים הָאֵ֑לֶּה
אֲשֶׁר־נָתַ֣תָּה לִּ֔י אָחִ֖י וַיִּקְרָ֣א לָהֶ֔ם אֶ֖רֶץ כָּבֽוּל עַד הַיּ֥וֹם הַזֶּֽה׃ פ
14וּמְשֹׁלַ֥ח חִירָ֛ם לַמֶּ֖לֶךְ מֵאָ֣ה וְעֶשְׂרִ֑ים כִּכַּ֖ר זָהָֽב׃ 15וְזֶ֣ה דְּבַר־הַמַּ֗ס אֲשֶׁ֤ר הֶעֱלָה֙ ׀ הַמֶּ֣לֶךְ שְׁלֹמֹ֔ה לִבְנ֖וֹת אֶת־בֵּ֣ית יְהוָ֑ה
וְאֶת־בֵּיתוֹ֙ וְאֶת־הַמִּלּ֔וֹא וְאֶ֖ת חוֹמַ֥ת יְרוּשָׁלִַ֛ם וְאֶת־חָצֹ֥ר וְאֶת־מְגִדּ֖וֹ וְאֶת־גָּֽזֶר׃ 16פַּרְעֹ֣ה מֶֽלֶךְ־מִצְרַ֗יִם עָלָה֙ וַיִּלְכֹּ֣ד
אֶת־גָּ֔זֶר וַיִּשְׂרְפָ֥הּ בָּאֵ֖שׁ וְאֶת־הַֽכְּנַעֲנִ֞י הַיֹּשֵׁ֣ב בָּעִ֗יר הָרָג֙ וַיִּתְּנָ֣הּ שִׁלֻּחִ֔ים לְבִתּ֖וֹ אֵ֣שֶׁת שְׁלֹמֹֽה׃ 17וַיִּבֶן֙ שְׁלֹמֹ֔ה אֶת־גָּ֖זֶר
וְאֶת־בֵּ֣ית חֹרֹ֥ן תַּחְתּ֖וֹן׃ 18וְאֶת־בַּעֲלָ֥ת וְאֶת־תָּמָ֖ר בַּמִּדְבָּ֑ר בָּאָֽרֶץ׃ 19וְאֵ֖ת כָּל־עָרֵ֣י הַמִּסְכְּנ֑וֹת אֲשֶׁ֥ר הָי֖וּ לִשְׁלֹמֹ֔ה וְאֵת֙
עָרֵ֣י הָרֶ֔כֶב וְאֶ֖ת עָרֵ֣י הַפָּרָשִׁ֑ים וְאֵת֩ ׀ חֵ֨שֶׁק שְׁלֹמֹ֜ה אֲשֶׁ֣ר חָשַׁ֗ק לִבְנ֤וֹת בִּירוּשָׁלַ֙יִם֙ וּבַלְּבָנ֔וֹן וּבְכֹ֖ל אֶ֥רֶץ
מֶמְשַׁלְתּֽוֹ׃ 20כָּל־הָעָ֞ם הַנּוֹתָ֣ר מִן־הָאֱמֹרִ֗י הַחִתִּי֙ הַפְּרִזִּ֣י הַחִוִּ֔י וְהַיְבוּסִ֖י אֲשֶׁ֣ר לֹא־מִבְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל הֵֽמָּה׃ 21בְּנֵיהֶ֞ם אֲשֶׁ֣ר
נוֹתְרוּ֮ אַחֲרֵיהֶם֒ בָּאָ֣רֶץ אֲשֶׁ֣ר לֹא־יְכָל֗וּ בְּנֵ֤י יִשְׂרָאֵל֙ לְהַחֲרִימָ֔ם וַיַּעֲלֵ֥ם שְׁלֹמֹ֖ה לְמַס־עֹבֵ֑ד עַד֙ הַיּ֣וֹם הַזֶּ֔ה׃ 22וּמִבְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֛ל
לֹא־נָתַ֥ן שְׁלֹמֹ֖ה עֶ֑בֶד כִּֽי־הֵ֣ם אַנְשֵׁ֤י הַמִּלְחָמָה֙ וַעֲבָדָ֔יו וְשָׂרָ֖יו וְשָׁלִשָׁ֑יו וְשָׂרֵ֣י רִכְבּ֔וֹ וּפָרָשָֽׁיו׃ ס
23אֵ֚לֶּה ׀ שָׂרֵ֣י הַנִּצָּבִ֔ים אֲשֶׁ֥ר עַל־הַמְּלָאכָ֖ה לִשְׁלֹמֹ֑ה חֲמִשִּׁ֣ים וַחֲמֵ֔שׁ מֵא֖וֹת הָרֹדִ֥ים בָּעָ֛ם הָעֹשִׂ֥ים בַּמְּלָאכָֽה׃ 24אַךְ֩
בַּת־פַּרְעֹ֨ה עָלְתָ֜ה מֵעִ֣יר דָּוִ֗ד אֶל־בֵּיתָהּ֙ אֲשֶׁ֣ר בָּנָ֣ה לָ֔הּ אָ֖ז בָּנָ֣ה אֶת־הַמִּלּֽוֹא׃ 25וְהָעֲלָ֣ה שְׁלֹמֹ֗ה שָׁלֹשׁ֙ פְּעָמִ֣ים בַּשָּׁנָ֔ה
עֹלֹ֥ת וּשְׁלָמִ֖ים עַל־הַמִּזְבֵּ֑חַ אֲשֶׁ֥ר בָּנָ֖ה לַיהוָ֔ה וְהַקְטֵ֕יר אִתּ֖וֹ אֲשֶׁ֣ר לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה וְשִׁלַּ֖ם אֶת־הַבָּֽיִת׃ 26וַאֲנִ֞י עָשָׂ֣ה הַמֶּ֣לֶךְ
שְׁלֹמֹ֗ה בְּעֶצְיֹ֙ן גֶּ֔בֶר אֲשֶׁ֖ר אֵ֣צֶל עֵֽילֹ֑ת עַל־שְׂפַ֥ת יַם־סֽוּף׃ בְּאֶ֖רֶץ אֱדֽוֹם׃ 27וַיִּשְׁלַ֤ח חִירָם֙ בָּֽאֳנִ֔י אֶת־עֲבָדָ֖יו אַנְשֵׁ֣י אֳנִיּ֑וֹת
יְדְעֵ֣י הַיָּ֔ם עִם֙ עַבְדֵ֣י שְׁלֹמֹֽה׃ 28וַיָּבִ֣אוּ אוֹפִ֗ירָה וַיִּקְח֤וּ מִשָּׁם֙ זָהָ֔ב אַרְבַּע־מֵא֥וֹת וְעֶשְׂרִ֖ים כִּכַּ֑ר וַיָּבִ֕אוּ אֶל־הַמֶּ֥לֶךְ שְׁלֹמֹֽה׃
פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10

Omwâmikazi w'e Saba ayîsh'irhangula Salomoni

[1] Omwâmikazi w'e Saba erhi ayumva kurhi mwâmi Salomoni ajir'irenge oku izîno lya Nyakasane anaciyisha mpu ali muyenja omu kumutwa emigani. [2] Ayisha aha Yeruzalemu n'obusò bw'endogomi zali zibarhwire enshangi n'amasholo manji bwenêne n'amabuye g'engulo ndârhi. Anacija aha mwa Salomoni anacimushambâlira ngasi byanamuli oku murhima byôshi. [3] Sa lomoni anacimuhâ ihano oku ngasi cinwa anamudôsagya: Ntà cinwa cafumire mwâmi mpu lero camamuyabîra kuhugûla. [4] Oyôla mwâmikazi w'e Saba erhi aba amazânwa n'oburhondekezi bwa Salomoni n'enyumpa ayûbakaga, [5] erhi abona kurhi enyama zadarhulwa oku cibo câge, kurhi enyumpa z'abambali ziyinjihire, erhi alola oku mikolo n'emyambalo y'abarhumisi bâge, abarhanza amamvu, obunji bw'enterekêro arherekêra omu kâ-Nyamuzinda, arhaciha shig'ibikira emurhima anacibwîra mwâmi erhi: [6] «Neci kwo binali ehi nabwîra gwa omu cihugo câni oku biyêrekîre obwîrhonzi n’oburhondekezi bwâwe. [7] Ntayêmêrezagya ebi bakazâg'inshambâlira ci naderha ni kukwânînc niene nyîshe ncibonere n'amasù gâni, lolà oku ciru barhali bambwîzire ecihimbi omu burhondekezi bwâwe n'omu bwolololoke n'irenge lishushire ebi nabwiragwa. [8] Iragi lya bambali bâwe n'abarhumisi bâwe bakub'eburhambi; barhanahwa barhayumva n'okubona obushinganyanya bwâwe. [9] Ayâgirwe Nyamubâho Nyamuzinda wâwe, ye wasîmaga okukubwarhaza oku ntebe y'Israheli mpu ly'akuzibwa. Kurhonya ayôrhaga arhonya Israheli, kwo kwarhumire akuyîmika mwâmi mpu orhegeke omu bwîrhonzi n'omu bushinganyanya. [10] Anacirhûla mwâmi talenta igana na makumi abirhi za masholo, enshangi mwandu n'amango buye g'engulo ndârhi. Harhal'isag'ibonekana enshangi nyinganaho nk'ezira mwâmikazi w'e Saba arhûlaga mwâmi Salomoni. [11] Amârho ga Hiramu gakazâg'ilêrha amasholo g'e Ofiri ganakayisha gadwîrhe kurhenga eyôla Ofiri emirhi minji y'ensantali n'amabuye g'engulo ndârhi. [12] Mw'eyôla mirhi y'ensantali, mwâmi ajiramwo amashonezo g'akâ-Nyamuzinda n'ag'obwâmi bwâge, ennanga z'enzenze oku bayimbiza. [13] Mwâmi Salomoni aha olya mwâmikazi w'e Saba ngasi byôshi ankanacîfinjire, ngasi byôshi anahûnaga, buzira kuganja ebi mwâmi amufumbasagya yêne omu nfune. Enyuma z'ahôla, omwâmikazi ase ngaruka, ashubira omu cihugo câge bôshi n'abambali.

Obugale bwa Salomoni

[14] Obuzirho bw' amasholo bakazâg'ilêrhera Salomoni omu mwâka muguma bwali nka magana gali ndarhu na makumi gali ndarhu na ndarhu ga talenta. [15] Buzira okuganja amasholo gakag'irhûlwa n'ababalama n'isoko ly'abarhunzi, n'ery'abâmi bôshi b'omu Arabiya. [16] Mwâmi Salomoni atulîsa mpenzi magana abirhi za masholo, ngasi mpenzi ya sikeli magana gali ndarhu ga masholo; [17] na zindi mpcnzi nsungunu magana asharhu nazo za masholo za lugero luguma

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oku ngasi mpenzi; mwâmi abibîkira omu nyumpa yâge y'Omuzirhu gw'e Libano. [18] Mwâmi anacibinja entebe nnene y'obwâmi y'ihembe, anayishîga amasholo gone gone. [19] Eyôla ntebe yali egwêrhe mashonezo ndarhu, enyanya ah'oku shegemwa kw'eyôla ntebe hali haburunguse, ngasi lunda lwâyo lwali enshusho z'empangaza ibirhi zali ziyimanzire hôfi na ngasi hadêkerezibwa okuboko. [20] Zindi ntale ikumi n'ibirhi zali kuli eyôla mibungo, ngasi lunda. Ha rhasag'ibonekana ntebe ya bene eyo ciru n'omu gandi mami. [21] Orhubêhe rhwa Salomoni rhw'okunywêra rhwali rhwa masholo gonene, kuguma n'entebe y'omu nyumpa y'omu Muzirhu gw'e Libano, byali bya masholo goncne, bulya amarhale garhakengagwa ciru. [22] Neci mwâmi ali agwêrhe amârho e Tarsisi haguma n'amârho ga Hiramu na ngasi myâka isharhu agôla mârho g'e Tarsisi gakazâg'iyisha gadwîrhe amasholo, amarhale, amahembe, encima n'enduku. [23] Mwâmi Salomoni agalûluka kulusha abandi bâmi bôshi ba hano igulu, omu birugu n'omu bugula n'omu bushinganyanya. [24] Igulu lyôshi lyakag'ilonza okuyankirirwa na Salomoni n'okuyumva obwîrhonzi Nyakasane ahiraga omu murhima gwâge. [25] Na ngasi wanakazâg'iyisha yeshi akayisha amurhûzire ebirugu by'amarhale n'amasholo, emishangi, emirasano, enshangi, ebiterusi, ebihêsi, ntyo ngasi mwâka.

Engâlè za Salomoni

[26] Salomoni alunda engâlè n'ebiterusi, ali agwêrhe ngâlè cihumbi na maga na ani, abasirika b'oku biterusi bali bihumbi ikumi na bibirhi, abahirira embîko z'ezôla ngâlè omu bishagala by'okubîkirwa n'ebindi hôfi n'obwâmi aha Yeru zalemu. [27] Mwâmi Salomoni àhirhîre oku birugu, byaluga nka mabuye aha Yeruzalemu, n'emirhi y'enduluma yabà mwandu nka mihumbahumba y'ekabanda. [28] Ebiterusi bya Salomoni byakâg'irhenga e Mîsiri n'e Sisiliya, abarhunzi ba mwâmi bakaz'igula. [29] Engâlè nguma yakag'ifà sikeli magana ndarhu. Mwâmi w'e Hititi n'ow'e Aramu nabo bakâg'ibiguza ntyo.

1 Kings BHS 10

וּמַלְכַּת־שְׁבָא שָׁמְעַת אֶת־שֵׁמַע שְׁלֹמֹה לְשֵׁם יְהוָה וַתָּבֹא לְנַסֹּתוֹ בְּחִידוֹת׃ וַתָּבֹא יְרוּשָׁלַ͏ִם בְּחַיִל כָּבֵד מְאֹד
גְּמַלִּים נֹשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב רַב־מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה וַתָּבֹא אֶל־שְׁלֹמֹה וַתְּדַבֵּר אֵלָיו אֶת כָּל־אֲשֶׁר הָיָה
עִם־לִבָּהּ׃ וַיַּגֶּד־לָהּ שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־דְּבָרֶיהָ לֹא־הָיָה דָבָר נֶעְלָם מִן־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ׃ וַתֵּרֶא מַלְכַּת־שְׁבָא
אֶת כָּל־חָכְמַת שְׁלֹמֹה וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה׃ וּמַאֲכַל שֻׁלְחָנוֹ וּמוֹשַׁב עֲבָדָיו וּמַעֲמַד מְשָׁרְתָו וּמַלְבֻּשֵׁיהֶם וּמַשְׁקָיו וְעֹלָתוֹ
אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית יְהוָה וְלֹא־הָיָה בָהּ עוֹד רוּחַ׃ וַתֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּאַרְצִי עַל־דְּבָרֶיךָ
וְעַל־חָכְמָתֶךָ׃ וְלֹא־הֶאֱמַנְתִּי לַדְּבָרִים עַד אֲשֶׁר־בָּאתִי וַתִּרְאֶינָה עֵינַי וְהִנֵּה לְאֶ־הֻגַּד־לִי הַחֲצִי הוֹסַפְתָּ חָכְמָה וְטוֹב
אֶל־הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמָעְתִּי׃ אַשְׁרֵי אֲנָשֶׁיךָ אַשְׁרֵי עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה הָעֹמְדִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד הַשֹּׁמְעִים אֶת־חָכְמָתֶךָ׃ יְהִי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּרוּךְ אֲשֶׁר חָפֵץ בְּךָ לְתִתְּךָ עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל לְעֹלָם וַיְשִׂימְךָ לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִשְׁפָּט וּצְדָקָה׃ 10וַתִּתֵּן לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים | כִּכַּר זָהָב וּבְשָׂמִים הַרְבֵּה מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה לֹא־בָא כַבֹּשֶׂם הַהוּא עוֹד
לָרֹב אֲשֶׁר־נָתְנָה מַלְכַּת־שְׁבָא לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃ 11וְגַם אֳנִי חִירָם אֲשֶׁר־נָשְׂא זָהָב מֵאוֹפִיר הֵבִיא מֵאֹפִיר עֲצֵי אַלְמֻגִּים
הַרְבֵּה מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה׃ 12וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲצֵי הָאַלְמֻגִּים מִסְעָד לְבֵית־יְהוָה וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ וְכִנֹּרוֹת וּנְבָלִים לַשָּׁרִים
לֹא בָא־כֵן עֲצֵי אַלְמֻגִּים וְלֹא נִרְאָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ 13וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַּת־שְׁבָא אֶת־כָּל־חֶפְצָהּ אֲשֶׁר שָׁאֲלָה
מִלְבַד אֲשֶׁר נָתַן־לָהּ כְּיַד הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַתֵּפֶן וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ הִיא וַעֲבָדֶיהָ׃ ס
14וְיִהְיֹ מִשְׁקַל הַזָּהָב אֲשֶׁר־בָּא לִשְׁלֹמֹה בְּשָׁנָה אַחַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ כִּכַּר זָהָב׃ 15לְבַד מֵאַנְשֵׁי הַתָּרִים
וּמִסְחַר הָרֹכְלִים וְכָל־מַלְכֵי הָעֲרָב וּפַחוֹת הָאָרֶץ׃ 16וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מָאתַיִם צִנָּה זָהָב שָׁחוּט שֵׁשׁ־מֵאוֹת זָהָב
יַעֲלֶה עַל־הַצִּנָּה הָאֶחָת׃ 17וּשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת מָגִנִּים זָהָב שָׁחוּט שְׁלֹשֶׁת מָנִים זָהָב יַעֲלֶה עַל־הַמָּגֵן הָאֶחָת וַיִּתְּנֵם הַמֶּלֶךְ
בֵּית יַעַר הַלְּבָנוֹן׃ פ
18וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּסֵּא־שֵׁן גָּדוֹל וַיְצַפֵּהוּ זָהָב מוּפָז׃ 19שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא וְרֹאשׁ־עֹגֶל לַכִּסֵּה מֵאֲחָרָיו וְיָדֹת מִזֶּה וּמִזֶּה
אֶל־מְקוֹם הַשֶּׁבֶת וּשְׁנַיִם אֲרָיוֹת עֹמְדִים אֶצֶל הַיָּדוֹת׃ 20וּשְׁנֵים עָשָׂר אֲרָיוֹת עֹמְדִים שָׁם עַל־שֵׁשׁ הַמַּעֲלוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה
לֹא־נַעֲשָׂה כֵן לְכָל־מַמְלָכוֹת׃ 21וְכֹל כְּלֵי מַשְׁקֵה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה זָהָב וְכֹל כְּלֵי בֵּית־יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוּר אֵין כֶּסֶף לֹא
נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה׃ 22כִּי אֳנִי תַרְשִׁישׁ לַמֶּלֶךְ בַּיָּם עִם אֳנִי חִירָם אַחַת לִשְׁלֹשׁ שָׁנִים תָּבוֹא | אֳנִי תַרְשִׁישׁ
נֹשְׂאֵת זָהָב וָכֶסֶף שֶׁנְהַבִּים וְקוֹפִים וְתֻכִּיִּים׃ 23וַיִּגְדַּל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מִכֹּל מַלְכֵי הָאָרֶץ לְעֹשֶׁר וּלְחָכְמָה׃ 24וְכָל־הָאָרֶץ
מְבַקְשִׁים אֶת־פְּנֵי שְׁלֹמֹה לִשְׁמֹעַ אֶת־חָכְמָתוֹ אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים בִּלְבָבוֹ׃ 25וְהֵמָּה מְבִאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי
זָהָב וּשְׂלָמוֹת וְנֶשֶׁק וּבְשָׂמִים סוּסִים וּפְרָדִים דְּבַר־שָׁנָה בְּשָׁנָה׃ ס
26וַיְאַסֵּף שְׁלֹמֹה רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַיְהִי־לוֹ אֶלֶף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת רֶכֶב וּשְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים וַיַּנִּחֵם בְּעָרֵי הָרֶכֶב
וְעִם־הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלִָם׃ 27וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלִַם כָּאֲבָנִים וְאֶת הָאֲרָזִים נָתַן כַּשִּׁקְמִים אֲשֶׁר־בַּשְּׁפֵלָה
לָרֹב׃ 28וּמוֹצָא הַסּוּסִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה מִמִּצְרָיִם וּמִקְוֵה סֹחֲרֵי הַמֶּלֶךְ יִקְחוּ מִקְוֶה בִּמְחִיר׃ 29וְתַעֲלֶה וַתֵּצֵא מֶרְכָּבָה
מִמִּצְרַיִם בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְסוּס בַּחֲמִשִּׁים וּמֵאָה וְכֵן לְכָל־מַלְכֵי הַחִתִּים וּלְמַלְכֵי אֲרָם בְּיָדָם יֹצִאוּ׃ פ

11

Abakazi ba Salomoni b'omu gandi mashanja bamuhêka omu kuharâmya abazimu

[1] Mwâmi Salomoni aziga bwenêne abakazi b'agandi mashanja okuleka mwâli wa Faraoni: aba-Mowabiti-kazi, aba-Amoniti-kazi, Aba-Edomiti-kazi, Aba-Sidoni-kazi, Aba-Hititi-kazi, [2] ba muli galya mashanja Nyakasane akomêrezagyakwo bene Israheli mpu: Murhankabayanka, nabo barha nkanayankwa na ninyu, bulya banayîsh'ihindula emirhima yinyu bayiyêrekeze ebwa abazimu bâbo. Salomoni acishwêkera kuli agôla mashanja erhi kuziga bakazi kurhuma. [3] Ali agwêrhe abakazi b'abaluzi-nyere magana gali nda, na baherula magana asharhu; abo bakazi banacimuhindula omurhima. [4] Amango ali akola mushosi, abôla bakazi banacihindulira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omurhima gwâge ebw'abandi banyamuzinda bw'obwîhambi; omurhima gwâge gurhacicîshwekeraga kuli Nyakasane Nyamuzinda wâge nka kulya omurhima gw'îshe Daudi gwali. [5] Salomoni aj'ihêra Astartè, muzimu-kazi w'Abanya-Sidoni aj'ihêra Milkomi, ibala lya Aba-Amoniti. [6] Salomoni ajira ebigalugalu bwenêne embere za Nyakasane, arhanacishimbûliraga lwôshi Nyakasane ak'îshe Daudi. [7] Lero aj'iyûbaka oluhêro lwa Kemoshi muzimu w'e Mowabu, oku ntondo yali ah'ishiriza lya Yeruzalemu, ayûbakira na Milkomi muzimu wa bene Amoni. [8] Ajirira ntyôla n'abandi bakâge barhengaga omu gandi mashanja, mpu lyo bakatumbûkiza obukù n'okurherekêra abazimu bâbo[l].

[9] Nyakasane anacikunirira Salomoni bwenêne bulya ayêgwire omurhima gwâge kuli Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli, owamubonekeraga kabirhi; [10] n'obwo ali amamuhâ irhegeko ly'okurhaharâmya abazimu; ci Salomoni arha shimbaga eryo irhegeko. [11] Nyakasane anacibwîra Salomoni, erhi: «Kulya kubà olugendo lwâwe kwo lwahimbire ntyâla embere zâni na bulya orhacishimbaga endagâno yâni n'amarhegeko gâni, nkola nakunyaga obwâmi, mbuhe muguma omu barhumisi bâwe. [12] Cikwônene ntajire ntyo omu nsiku z'akalamo kâwe, erhi sho Daudi orhuma omu maboko ga mugala wâwe nayîsh'ibukûla. [13] Cikwône kandi ntamunyâge obwâmi bwôshi: Nalekera mugala wâwe ishanja liguma erhi omurhumisi wâni Daudi orhuma, na Yeruzalemu nacishogaga.»

Abashombanyi ba Salomoni

[14] Nyamuzinda anacizûkiza Salomoni omushombanyi, ye Hadadi, munya-Edomu w'omu baluzi b'Edomu. [15] Amango Daudi ahimaga Edomu, erhi Yowabu ye murhambo w'abalwi bâge, ayija mpu agend'ibisha Emifù, anigûza yo ngasi wa bûko yeshi w'omu Edomu. [16] Yowabu ashinga yo myêzi ndarhu bôshi n'engabo y'Israheli mpu kuhika anigûze ngasi wa bûkomulume yeshi w'omu Edomu. [17] Hadadi abafulumukamwo, bôshi na banya-Edomiti baguma, bali bambali b'îshe, ayâkira e Mîsiri. Agôla mango Hadadi aciri mwâna wa musole. [18] Erhi barhenga e Madiyani bajà e Parani, barholayo ngasi balume b'omwôla Parani, banacijà e Mîsiri emwa Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri, anacihâ Hadadi enyumpa n'ebiryo anahiga ciru n'okumuhâ amashwa. [19] Hadadi anacirhona bwenêne emunda Faraoni ali, ciru alinda amuhâ mulumuna wa mukâge mpu abè ye ayanka, ali mulumuna w'omwâmikazi Tahibnesi, mugoli mukulu. [20] Mulumuna wa Tahibnesi anacimuburhira omwâna-rhabana ye Genubati; Tahibnesi akamulerera omu côgo ca Faraoni; Genubati anaciyôrha omu nyumpa ya Faraoni bôshi na bene Faraoni. [21] Hadadi erhi ayumva e Mîsiri oku Daudi ashimbire b'îshe ekuzimu, n'oku Yowabu ye wali murhambo w'abalwi naye afire, anacibwîra Faraoni, erhi: «Ondike ngende nshubire omu cihugo câni.» [22] Faraoni anacimubwîra, erhi: «Bici wamabula hano mwâni obwôla okola walonza okushubira omu cihugo

[l] **11.8** : Rhurhamanyiri erhi Salomoni alesire obwo bubî omu bushosi bwâge embere afé, ci okuhanwa al'ihanyirwe. Okusîma okuyanka bakazi banji banji kwamuyirhira bulya burhimanya aligwêrhe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cinyu?» Naye anacishuza, erhi: «Ntâco; ci ondike ngende.»

[23] Nyamuzinda ashub'izûkiza Salomoni owundi mushombanyi: ye Rezoni. mugala wa Elyada, muntu warhengaga aha mwa nnawâbo Hadadi-Ezeri, mwa mi w'e Soba, ayishaga ayaka. [24] Ali amashûbûza ngabo erhali nyi eburhambi bwâge, anaciba murhambo w'ecôla cikembe, amango Daudi anigûzagya engabo za nnawâbo. Rezoni anyaga ecihugo ca Damasko, anaciciyûbaka, anaciyîmanwo ahà mwâmi w'e Damasko. Alaga amabî Hadadi ajiraga: [25] Ayôrha mushombanyi w'Israheli omu mango ga Salomoni gôshi. Ali agwêrhe akagayo kuli Israheli anaciyîma kuli Edomu.

Yerobwâmi alwîsa mwâmi

[26] Yerobwâmi ali mwene munya Efrayimiti Nebati w'e Sereda, naye nnina ye Seruya, ali mukana, yenc ali mwambali wa Salomoni lero akalwîsa mwâmi. [27] Engwârhiro y'okulwîsa mwâmi yeyi: Salomoni adwîrhe ayûbakira obwâmi bwâge e Milo n'okulungûla ecôgo c'îshe Daudi. [28] Oyo Yerobwâmi abonekana ntwâli ya mulume. Erhi Salomoni acibona oku oyu mwâna w'obusole adwîrhe amukolera bwinjà amujira murhambo w'abakozi bôshi b'omu bûko bwa Yozefu. [29] Muli ezo nsiku, Yerobwâmi erhi arhenga e Yeruzalemu, anacibuganana omu njira n'omulêbi Ahiya w'e Silo, ali ayambîrhe ecirondo cihyâhya; bali oku banali babirhi bonene omw'irûngu. [30] Ahiya ayanka cirya cirondo cihyâhya acisharhangulamwo mpande ikumi n'ibirhi. [31] Kandi abwîra Yerobwâmi erhi: «Yanka mpande ikumi. Bulya kwo adesire ntya Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli, erhi: Laba oku nkola naberangula obwâmi, mbukule omu maboko ga Salomoni, nakuhâ mashanja ikumi. [32] Asigalana ishanja liguma erhi mwambali wâni Daudi orhuma, na Yeruzalemu lugo nacishogaga omu mashanja ga bene Israheli gôshi: [33] Nkola nakujira bulya antwisire kwo aj'ifukamira Astarte muzimu-kazi w'e Sidoni, aj'ifukamira Kemoshi, muzimu w'e Mowabu, aj'ifukamira Milkomi muzimu wa bene Amoni na bulya arhashimbaga enjira zâni ak'îshe Daudi akajira ehishingânîne omu masù gâni, ayibagira olushika n'amarhegeko gâni. [34] Cikwône ntamunyâge obwâmi bwôshi bulya namuleka muluzi omu kalamo kâge kôshi erhi mwambali wâni Daudi orhuma, oyu niene nacishogaga, anashimbulira kwinjà obulonza n'amarhegeko gâni. [35] Mugala wâge ye nayishinyaga obwâmi nankuhebwo, kwo kuderha mashanja ikumi. [36] Nâhà omugala ishanja liguma, lyo muwambali wâni Daudi akayôrha agwêrhe akamole kayâsire embere zâni aha Yeruzalemu, cishagala nacishogaga nti mpiremwo izîno lyâni. [37] Kuli w'oyûla nayîsh'ikuyanka ojiyîma omu ngasi ebi omurhima gwâwe gunalonzize byôshi, wanayîsh'ibà mwâmi omu Israheli. [38] Okayumva oku nayîsh'ikurhegeka kwôshi okashimba enjira zâni, okakajira ebishingânîne omu masù gâni, omu kushimba amarhegeko n'obulonza bwâni aka mwambali wâni Daudi, lyôki nayîsh'iyôrha nâwe, nanyîsh'ikuyûbakira enyumpa nkomo- komo nka kulya nayiyûbakiraga Daudi. Nayîsh'ikuhâ Israheli. [39] Obûko bwa Daudi nabubonêsa nshonyi erhi okwo kurhuma cikwône kurhabe kwa ensiku zôshi.» [40] Salomoni

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

akalonza okuyîrha Yerobwâmi ci yêhe aciyakira, aja e Mîsiri emwa Shishak, mwâmi w'e Mîsiri, anabera e Mîsiri kuhika Salomoni afà.

Okuhwa k'obwâmi bwa Salomoni n'okuyîma kwa Roboami

41 Eyindi myanzi ya Salomoni, ebi ajizire byôshi n'obushinganyanya bwâge bwôshi, k'ebyôla birhali biyandike omu citabu c'Ebijiro bya Salomoni? 42 Salomoni ayîmire aha Yeruzalemu, mwâmi wa bene Israheli bôshi myaka makumi ani. 43 Buzinda Salomoni agend'igwîshira aha burhambi bwa bashakulu bâge, bamubisha omu cishagala c'îshe Daudi. Omugala Roboami ayîma omu byâge.

1 Kings BHS 11

1 וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אָהַב נָשִׁים נָכְרִיּוֹת רַבּוֹת וְאֶת־בַּת־פַּרְעֹה מוֹאֲבִיּוֹת עַמֳּנִיּוֹת אֲדֹמִיּוֹת צִדְנִיֹּת חִתִּיֹת: 2 מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
אָמַר־יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא־תָבֹאוּ בָהֶם וְהֵם לֹא־יָבֹאוּ בָכֶם אָכֵן יַטּוּ אֶת־לְבַבְכֶם אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם בָּהֶם דָּבַק
שְׁלֹמֹה לְאַהֲבָה: 3 וַיִּהְיוּ־לוֹ נָשִׁים שָׂרוֹת שְׁבַע מֵאוֹת וּפִלַגְשִׁים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיַּטּוּ נָשָׁיו אֶת־לִבּוֹ: 4 וַיְהִי לְעֵת זִקְנַת
שְׁלֹמֹה נָשָׁיו הִטּוּ אֶת־לְבָבוֹ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא־הָיָה לְבָבוֹ שָׁלֵם עִם־יְהוָה אֱלֹהָיו כִּלְבַב דָּוִיד אָבִיו: 5 וַיֵּלֶךְ
שְׁלֹמֹה אַחֲרֵי עַשְׁתֹּרֶת אֱלֹהֵי צִדֹנִים וְאַחֲרֵי מִלְכֹּם שִׁקֻּץ עַמֹּנִים: 6 וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וְלֹא מִלֵּא אַחֲרֵי
יְהוָה כְּדָוִד אָבִיו: ס
7 אָז יִבְנֶה שְׁלֹמֹה בָּמָה לִכְמוֹשׁ שִׁקֻּץ מוֹאָב בָּהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלִָם וּלְמֹלֶךְ שִׁקֻּץ בְּנֵי עַמּוֹן: 8 וְכֵן עָשָׂה לְכָל־נָשָׁיו
הַנָּכְרִיּוֹת מַקְטִירוֹת וּמְזַבְּחוֹת לֵאלֹהֵיהֶן: 9 וַיִּתְאַנַּף יְהוָה בִּשְׁלֹמֹה כִּי־נָטָה לְבָבוֹ מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּרְאָה
אֵלָיו פַּעֲמָיִם: 10 וְצִוָּה אֵלָיו עַל־הַדָּבָר הַזֶּה לְבִלְתִּי־לֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא שָׁמַר אֵת אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה: פ
11 וַיֹּאמֶר יְהוָה לִשְׁלֹמֹה יַעַן אֲשֶׁר הָיְתָה־זֹּאת עִמָּךְ וְלֹא שָׁמַרְתָּ בְּרִיתִי וְחֻקֹּתַי אֲשֶׁר צִוִּיתִי עָלֶיךָ קָרֹעַ אֶקְרַע
אֶת־הַמַּמְלָכָה מֵעָלֶיךָ וּנְתַתִּיהָ לְעַבְדֶּךָ: 12 אַךְ־בְּיָמֶיךָ לֹא אֶעֱשֶׂנָּה לְמַעַן דָּוִד אָבִיךָ מִיַּד בִּנְךָ אֶקְרָעֶנָּה: 13 רַק
אֶת־כָּל־הַמַּמְלָכָה לֹא אֶקְרָע שֵׁבֶט אֶחָד אֶתֵּן לִבְנֶךָ לְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי וּלְמַעַן יְרוּשָׁלִַם אֲשֶׁר בָּחָרְתִּי: 14 וַיָּקֶם יְהוָה שָׂטָן
לִשְׁלֹמֹה אֶת הֲדַד הָאֲדֹמִי מִזֶּרַע הַמֶּלֶךְ הוּא בֶּאֱדוֹם: 15 וַיְהִי בֶּהְיוֹת דָּוִד אֶת־אֱדוֹם בַּעֲלוֹת יוֹאָב שַׂר הַצָּבָא לְקַבֵּר
אֶת־הַחֲלָלִים וַיַּךְ כָּל־זָכָר בֶּאֱדוֹם: 16 כִּי שֵׁשֶׁת חֳדָשִׁים יָשַׁב־שָׁם יוֹאָב וְכָל־יִשְׂרָאֵל עַד־הִכְרִית כָּל־זָכָר
בֶּאֱדוֹם: 17 וַיִּבְרַח אַתָּד הוּא וַאֲנָשִׁים אֲדֹמִיִּים מֵעַבְדֵי אָבִיו אִתּוֹ לָבוֹא מִצְרַיִם וַהֲדַד נַעַר קָטָן: 18 וַיָּקֻמוּ מִמִּדְיָן וַיָּבֹאוּ
פָּארָן וַיִּקְחוּ אֲנָשִׁים עִמָּם מִפָּארָן וַיָּבֹאוּ מִצְרַיִם אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וַיִּתֶּן־לוֹ בַּיִת וְלֶחֶם אָמַר לוֹ וְאֶרֶץ נָתַן
לוֹ: 19 וַיִּמְצָא הֲדַד חֵן בְּעֵינֵי פַרְעֹה מְאֹד וַיִּתֶּן־לוֹ אִשָּׁה אֶת־אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ אֲחוֹת תַּחְפְּנֵיס הַגְּבִירָה: 20 וַתֵּלֶד לוֹ אֲחוֹת
תַּחְפְּנֵיס אֶת גְּנֻבַת בְּנוֹ וַתִּגְמְלֶהוּ תַחְפְּנֵס בְּתוֹךְ בֵּית פַּרְעֹה וַיְהִי גְנֻבַת בֵּית פַּרְעֹה בְּתוֹךְ בְּנֵי פַרְעֹה: 21 וַהֲדַד שָׁמַע
בְּמִצְרַיִם כִּי־שָׁכַב דָּוִד עִם־אֲבֹתָיו וְכִי־מֵת יוֹאָב שַׂר־הַצָּבָא וַיֹּאמֶר הֲדַד אֶל־פַּרְעֹה שַׁלְּחֵנִי וְאֵלֵךְ אֶל־אַרְצִי: 22 וַיֹּאמֶר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לוֹ פַּרְעֹה כִּי מָה־אַתָּה חָסֵר עִמִּי וְהִנְּךָ מְבַקֵּשׁ לָלֶכֶת אֶל־אַרְצֶךָ וַיֹּאמֶר ׀ לֹא כִּי שַׁלֵּחַ תְּשַׁלְּחֵנִי׃ 23וַיְקָם אֱלֹהִים לוֹ
שָׂטָן אֶת־רְזוֹן בֶּן־אֶלְיָדָע אֲשֶׁר בָּרַח מֵאֶת הֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ־צוֹבָה אֲדֹנָיו׃ 24וַיִּקָּבֵץ עָלָיו אֲנָשִׁים וַיְהִי שַׂר־גְּדוּד בַּהֲרֹג
דָּוִד אֹתָם וַיֵּלְכוּ דַּמֶּשֶׂק וַיֵּשְׁבוּ בָהּ וַיִּמְלְכוּ בְּדַמֶּשֶׂק׃ 25וַיְהִי שָׂטָן לְיִשְׂרָאֵל כָּל־יְמֵי שְׁלֹמֹה וְאֶת־הָרָעָה אֲשֶׁר הַדַּד
וַיָּקָץ בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ עַל־אֱרָם׃ פ
26וְיָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֶפְרָתִי מִן־הַצְּרֵדָה וְשֵׁם אִמּוֹ צְרוּעָה אִשָּׁה אַלְמָנָה עֶבֶד לִשְׁלֹמֹה וַיָּרֶם יָד בַּמֶּלֶךְ׃ 27וְזֶה הַדָּבָר
אֲשֶׁר־הֵרִים יָד בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּנָה אֶת־הַמִּלּוֹא סָגַר אֶת־פֶּרֶץ עִיר דָּוִד אָבִיו׃ 28וְהָאִישׁ יָרָבְעָם גִּבּוֹר חָיִל וַיַּרְא שְׁלֹמֹה
אֶת־הַנַּעַר כִּי־עֹשֶׂה מְלָאכָה הוּא וַיַּפְקֵד אֹתוֹ לְכָל־סֵבֶל בֵּית יוֹסֵף׃ ס
29וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וְיָרָבְעָם יָצָא מִירוּשָׁלִָם וַיִּמְצָא אֹתוֹ אֲחִיָּהּ הַשִּׁילֹנִי הַנָּבִיא בַּדֶּרֶךְ וְהוּא מִתְכַּסֶּהּ בְּשַׂלְמָה חֲדָשָׁה
וּשְׁנֵיהֶם לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה׃ 30וַיִּתְפֹּשׂ אֲחִיָּה בַּשַּׂלְמָה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּקְרָעֶהָ שְׁנֵים עָשָׂר קְרָעִים׃ 31וַיֹּאמֶר לְיָרָבְעָם
קַח־לְךָ עֲשָׂרָה קְרָעִים כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי קֹרֵעַ אֶת־הַמַּמְלָכָה מִיַּד שְׁלֹמֹה וְנָתַתִּי לְךָ אֵת עֲשָׂרָה
הַשְּׁבָטִים׃ 32וְהַשֵּׁבֶט הָאֶחָד יִהְיֶה־לּוֹ לְמַעַן ׀ עַבְדִּי דָּוִד וּלְמַעַן יְרוּשָׁלִַם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי בָהּ מִכֹּל שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 33יַעַן ׀ אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְעַשְׁתֹּרֶת אֱלֹהֵי צִדְנִיִּם לִכְמוֹשׁ אֱלֹהֵי מוֹאָב וּלְמִלְכֹּם אֱלֹהֵי בְּנֵי־עַמּוֹן
וְלֹא־הָלְכוּ בִדְרָכַי לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינַי וְחֻקֹּתַי וּמִשְׁפָּטַי כְּדָוִד אָבִיו׃ 34וְלֹא־אֶקַּח אֶת־כָּל־הַמַּמְלָכָה מִיָּדוֹ כִּי ׀ נָשִׂיא
אֲשִׁתֶּנּוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו לְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי אֹתוֹ אֲשֶׁר שָׁמַר מִצְוֹתַי וְחֻקֹּתָי׃ 35וְלָקַחְתִּי הַמְּלוּכָה מִיַּד בְּנוֹ
וּנְתַתִּיהָ לְךָ אֶת עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים׃ 36וְלִבְנוֹ אֶתֵּן שֵׁבֶט־אֶחָד לְמַעַן תֶּיוֹת־נִיר לְדָוִיד־עַבְדִּי כָּל־הַיָּמִים ׀ לְפָנַי בִּירוּשָׁלִַם
הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי לִי לָשׂוּם שְׁמִי שָׁם׃ 37וְאֹתְךָ אֶקַּח וּמָלַכְתָּ בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ וְהָיִיתָ מֶלֶךְ
עַל־יִשְׂרָאֵל׃ 38וְהָיָה אִם־תִּשְׁמַע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּךָּ וְהָלַכְתָּ בִדְרָכַי וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר בְּעֵינַי לִשְׁמֹר חֻקּוֹתַי וּמִצְוֹתַי
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד עַבְדִּי וְהָיִיתִי עִמָּךְ וּבָנִיתִי לְךָ בֵּית־נֶאֱמָן כַּאֲשֶׁר בָּנִיתִי לְדָוִד וְנָתַתִּי לְךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ 39וְאַעֲנֶּה
אֶת־זֶרַע דָּוִד לְמַעַן זֹאת אַךְ לֹא כָּל־הַיָּמִים׃ ס
40וַיְבַקֵּשׁ שְׁלֹמֹה לְהָמִית אֶת־יָרָבְעָם וַיָּקָם יָרָבְעָם וַיִּבְרַח מִצְרַיִמָה אֶל־שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וַיְהִי בְמִצְרַיִם עַד־מוֹת
שְׁלֹמֹה׃ 41וְיֶתֶר דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְחָכְמָתוֹ הֲלוֹא־הֵם כְּתֻבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה׃ 42וְהַיָּמִים אֲשֶׁר
מָלַךְ שְׁלֹמֹה בִּירוּשָׁלִַם עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ 43וַיִּשְׁכַּב שְׁלֹמֹה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּעִיר דָּוִד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ
רְחַבְעָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

III. Okugabanyikana kw'obwâmi bwa Salomoni

Endêko aha Sikemi

[1] Roboami alîkûlira e Sikemi bulya olubaga lwa bene Israheli lwôshi lwali lwamalundûkirayo mpu baj'imujira mwâmi. [2] Yerobwâmi mugala wa Nebati erhi akuyumva, -bulya agôla mango erhi aciri e Mîsiri, erya munda ayakiraga Salomoni, anacirhenga eyôla Mîsiri-, [3] banacimurhumiza mpu ayâgaluke. Okubundi Yerobwâmi n'endêko yôshi ya bene Israheli, bayisha banacibwîra Roboami, mpu: [4] «Sho ali amarhuma okushiga kwirhu kwâbà kushigalala, ci w'oyûla buno orhulembuhikizagye ogwôla mushigomuzirho gwa sho n'ogwôla muzigomuzirho sho ali amarhubarhuza; rhwânakurhumikira». [5] Anacibabwîra erhi: «Murhang'igenda mulinde nsiku isharhu, mubul'igaluka rhushimânane, olubaga lwanacigenda.

[6] Mwâmi Roboami anacidôsa ihano emw'abagula bayôrhaga babà bôshi n'îshe Salomoni amango anacirimw'omûka, abadôsa erhi: Bici mumpanwire nayishishuza olubaga? [7] Nabo banacimushuza mpu: «Nk'ene wankaciyêrekana murhumisi mwinja w'olula lubaga, nka wankanabarhumikira, nka wankabashuza okabaderheza n'ebinwa by'omurhûla, banakushiga ensiku zôshi.» [8] Cikwônene Roboami alangabula ihano balya bagula bamuhaga, aj'idôsa ihano emw'emisole yayushukaga kuguma bôshi naye, eyanayôrhaga eba bôshi naye. [9] Abadôsa erhi: «Kurhi mumpanwire kulya rhwankayishishuza olula lubaga lwambwîraga mpu: Orhulembuhize omushigo sho ali amarhudarhabâliza?» [10] Balya bâna bayushukaga bôshi naye banacimushuza, mpu: «Ogend'ishuza o lwôla lubaga lwakubwîraga mpu sho ali amarhuma rhwashigalala; ci w'oyo o rhulembuhizagye ogwôla mushigo; oyîsh'ilubwîra ntyâla: Akanshanashanwe kani ko kanene aha nsiko za larha. [11] Larha al'izidohize omushigo gwinyu, nâni nayûshûla obuzirho bwâgo; larha akazâg'ibahanûla n'eminyuli, niono namuhà nmula n'emikôba y'endobo z'ebyuma.»

[12] Yerobwâmi haguma n'olubaga lwôshi aj'emunda Roboami ali nka kulyâla mwâmi anababwîraga, erhi: Muyîshe emunda ndi enyuma lya nsiku isharhu. [13] Mwâmi ashuza olulaga n'ebinwa bizibu. Abula bwashimba ihano lya ba lya bagula bamuhanulaga, [14] Abashuza omu kushimba lirya ihano ly'abâna b'emisole erhi: «Larha al'izidohize omushigo gwinyu, nâni nayûshûla obuzirho bwâgo, larha akazâg'ibahanûla n'eminyuli niono namuhanûla n'ebyûma by'endobo.» [15] Ntyôla mwâmi arhayumvanyagya n'olubaga lyo kayunjula kalya kanwa Nyakasane abwîraga Ahiya w'e Silo kuli Yerobwâmi muga!a wa Nebati. [16] Erhi Israheli yeshi abona oku mwâmi arhamuyumvîrhi, olubaga lwanacishuza mwâmi muli ebi binwa:

«Bici rhufanwa na Daudi?

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ntabyo rhushangîra rhwe na mwene Yese.

Bene Israheli, shubiri omu mahêma ginyu!

Daudi buno wêne okazâg'ilanga enyumpa yâwe!

17 Israheli acishubirira omu mwâge, bene Israheli bayûbakaga omu bishagala bya Yuda
bonene bayôsire bambali ba Roboami. 18 Okubundi mwâmi Roboami anacirhuma Adorami
murhambo wâge w'emikolo: ci abandwa amabuye na bene Israheli bôshi, anacifa. Mwâmi
Roboami anacishonera dubaduba omu ngâlè yâge, ayâkira e Yeruzalemu. 19 Ntyôla Israheli
atwîka, omulala gwa Daudi gwashandabâna kuhika oku lusiku lw'ene.

Obwâmi bwacigaba kabirhi

20 Erhi Israheli yeshi ayumva oku Yerobwâmi ayagalusire, bamurhumiza mpu ayishe omu
ndêko, banacimuyîmika mwâmi kuli bene Israheli bôshi. Ntà bandi bashimbire omulala gwa
Daudi kuleka bene Yuda bonene. 21 Oku anahi- ka aha Yeruzalemu, Roboami anacishûbûza
engabo y'ab'omulala gwa Yuda n'ey'ab'omulala gwa Benyamini, bahika bôshi bantu bihumbi
igana na makumi gali munâni, bôshi balume ba ntwâli, balwî haj'ilwîsa omulala gw'Israheli
ly'obwâmi bushub'igalukira Roboami mwene Salomoni. 22 Ci akanwa ka Nyakasane
kanacirhindakwo Shemaya, muntu wa Nyamuzinda erhi: 23 «Oj'ibwîra Roboami, mwene
Salomoni, mwâmi wa bene Yuda na bene Benyamini n'olubaga lucisigire, 24 erhi mpu omanye
wankasôka mpu ogend'ilwîsa bene winyu, bene Israheli. Shubiri ngasi muguma omu mwâge,
bulya nienc narhumaga okwôla kwâbà. Banaciyumva akôla kanwa ka Nyakasane bagaluka omu
kushimba akôla kanwa ka Nyakasane. 25 Yerobwâmi ayûbakira obwâmi bwâge aha Sikemi, oku
irango lya Efrayimu, anacibêra ahôla; ashub'iyimuka ahôla agend' iyûbaka aha Penueli.

Oku balekanaga omu kushenga

26 Yerobwâmi anacicîja emurhima, erhi: «Obu bwâmi hali amango bwankacishubira omu
mulala gwa Daudi obu. 27 Olu lubaga erhi lwankanasôka mpu lukola lwaj'irherekêrera omu kâ-
Nyamuzinda aha Yeruzalemu hali amango ngo omurhima gw'olubaga gwankashub'igalukira
nnahamwabo Roboami, mwâmi w'e Yuda, hali amango bankanyîrha bacishubirire emwa
Roboami mwâmi w'e Yuda.» 28 Okubundi erhi ayûs'icîj'emurhima, atulîsa manina abirhi ga
masholo, anacibwîra olubaga erhi: «Ntâco mwacikasôkera e Yeruzalemu! Wâni Israheli lolagi
banyamuzinda binyu[m] abamukûlaga e Mîsiri.» 29 Banacigend'iyîmanza kanina kaguma aha
Beteli, n'akandi aha Dani. 30 O kwôla kwahira Israheli omu câha bulya olubaga lwakaja ebwa

[m] **12.28** : Erhi Yerobwâmi abinja enshusho z'amanina aderha mpu bo banyamuzinda bakulaga Israheli e Mîsiri, kuhemukira Nyakasane okwo n'okurherekêra abazimu kw'Abanya-Kanani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ngasi kaguma kuhika aha Dani. [31] Yerobwâmi aja ayûbaka empêro oku ntondo, n'ahali ezôla mpêro aja ahiraho abadâhwa ajaga arholêreza omu lubaga konene[n] abarhali bene-Levi. [32] Asinga olusiku lukulu omu mwêzi gwa munâni, omu nsiku ikumi n'irhanu z'ogwo mwêzi, kuguma n'olusiku lukulu lujirwa omu Yuda, anacisôkera oku luhmero agwîkaga aha Beteli mpu aj'ihêrera galya manina ajiraga. Ahôla Beteli, ayîmika abadâhwa ba mw'ezôla mpêro ayûbakaga. [33] Asôkeraga oku luhero ayûbakaga yêne aha Beteli, omu nsiku ikumi n'irhanu z'omwêzi gwa munâni, mwêzi achishogaga yenene, asinga ntyo olusiku lukulu kuli bene Israheli, anacisokera oku luhero, aj'itumbusa enshangi.

1 Kings BHS 12

וַיֵּלֶךְ רְחַבְעָם שְׁכֶם כִּי שְׁכֶם בָּא כָל־יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיךְ אֹתוֹ׃ וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ | יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וְהוּא עוֹדֶנּוּ בְּמִצְרָיִם
אֲשֶׁר בָּרַח מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיֵּשֶׁב יָרָבְעָם בְּמִצְרָיִם׃ וַיִּשְׁלְחוּ וַיִּקְרְאוּ־לוֹ וַיָּבֹאוּ יָרָבְעָם וְכָל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וַיְדַבְּרוּ
אֶל־רְחַבְעָם לֵאמֹר׃ אָבִיךָ הִקְשָׁה אֶת־עֻלֵּנוּ וְאַתָּה עַתָּה הָקֵל מֵעֲבֹדַת אָבִיךָ הַקָּשָׁה וּמֵעֻלּוֹ הַכָּבֵד אֲשֶׁר־נָתַן עָלֵינוּ
וְנַעַבְדֶךָּ׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לְכוּ עַד שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְשׁוּבוּ אֵלָי וַיֵּלְכוּ הָעָם׃ וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת־הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר־הָיוּ
עֹמְדִים אֶת־פְּנֵי שְׁלֹמֹה אָבִיו בִּהְיֹתוֹ חַי לֵאמֹר אֵיךְ אַתֶּם נוֹעָצִים לְהָשִׁיב אֶת־הָעָם־הַזֶּה דָּבָר׃ וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר
אִם־הַיּוֹם תִּהְיֶה־עֶבֶד לָעָם הַזֶּה וַעֲבַדְתָּם וַעֲנִיתָם וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם דְּבָרִים טוֹבִים וְהָיוּ לְךָ עֲבָדִים כָּל־הַיָּמִים׃ וַיַּעֲזֹב
אֶת־עֲצַת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר יְעָצֻהוּ וַיִּוָּעַץ אֶת־הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ אֲשֶׁר הָעֹמְדִים לְפָנָיו׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מָה אַתֶּם
נוֹעָצִים וְנָשִׁיב דָּבָר אֶת־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלַי לֵאמֹר הָקֵל מִן־הָעֹל אֲשֶׁר־נָתַן אָבִיךָ עָלֵינוּ׃ וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו
הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ לֵאמֹר כֹּה־תֹאמַר לָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ לֵאמֹר אָבִיךָ הִכְבִּיד אֶת־עֻלֵּנוּ וְאַתָּה הָקֶל
מֵעָלֵינוּ כֹּה תְדַבֵּר אֲלֵיהֶם קָטָנִּי עָבָה מִמָּתְנֵי אָבִי׃ וְעַתָּה אָבִי הֶעְמִיס עֲלֵיכֶם עֹל כָּבֵד וַאֲנִי אוֹסִיף עַל־עֻלְּכֶם אָבִי
יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי אֲיַסֵּר אֶתְכֶם בָּעַקְרַבִּים׃ וַיָּבֹא יָרָבְעָם וְכָל־הָעָם אֶל־רְחַבְעָם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר שׁוּבוּ אֵלַי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי׃ וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ אֶת־הָעָם קָשָׁה וַיַּעֲזֹב אֶת־עֲצַת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר יְעָצֻהוּ׃ וַיְדַבֵּר
אֲלֵיהֶם כַּעֲצַת הַיְלָדִים לֵאמֹר אָבִי הִכְבִּיד אֶת־עֻלְּכֶם וַאֲנִי אֹסִיף עַל־עֻלְּכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי אֲיַסֵּר
אֶתְכֶם בָּעַקְרַבִּים׃ וְלֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶל־הָעָם כִּי־הָיְתָה סִבָּה מֵעִם יְהוָה לְמַעַן הָקִים אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
בְּיַד אֲחִיָּה הַשִּׁילֹנִי אֶל־יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט׃ וַיַּרְא כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֲלֵיהֶם וַיָּשִׁבוּ הָעָם אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר

[n] **12.31** : Haligi amango erhi Yerobwâmi al'ilonzize okukuza Nyakasane Nyamuzinda. Ci kwoki, obubî bwâge bwàli bwa mbero ibirhi: burhanzi abinjisa enshusho z'amanina; kandi arhangiza oku-rherekêra ezo nshusho. Ciru n'okundi Nyakasane ali ahanzize okumurherekêra aharhali aha Yeruzalemu bulya ho omucîmha gw'amalaganyo gwabàga. Yerobwâmi ye wahemulaga olubaga lw'Israheli n'ecâha c'okurherekêra abazimu n'enshusho za ngasi lubero.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

| לֵאמֹר מַה־לָּנוּ֙ חֵ֣לֶק בְּדָוִ֔ד וְלֹא־נַחֲלָ֖ה בְּבֶן־יִשַׁ֑י לְאֹהָלֶ֣יךָ יִשְׂרָאֵ֔ל עַתָּ֥ה רְאֵ֖ה בֵּיתְךָ֣ דָּוִ֑ד וַיֵּ֥לֶךְ יִשְׂרָאֵ֖ל לְאֹהָלָֽיו׃ 17וּבְנֵ֣י
יִשְׂרָאֵ֗ל הַיֹּשְׁבִים֙ בְּעָרֵ֣י יְהוּדָ֔ה וַיִּמְלֹ֥ךְ עֲלֵיהֶ֖ם רְחַבְעָֽם׃ פ
18וַיִּשְׁלַ֤ח הַמֶּ֙לֶךְ֙ רְחַבְעָ֔ם אֶת־אֲדֹרָ֖ם אֲשֶׁ֣ר עַל־הַמַּ֑ס וַיִּרְגְּמ֤וּ כָל־יִשְׂרָאֵל֙ בּ֣וֹ אֶ֔בֶן וַיָּ֖מָת וְהַמֶּ֣לֶךְ רְחַבְעָ֔ם הִתְאַמֵּ֥ץ
לַעֲלוֹת֙ בַּמֶּרְכָּבָ֔ה לָנ֖וּס יְרוּשָׁלָֽ͏ִם׃ 19וַיִּפְשְׁע֥וּ יִשְׂרָאֵ֛ל בְּבֵ֥ית דָּוִ֖ד עַד֙ הַיּ֣וֹם הַזֶּ֔ה׃ ס
20וַיְהִ֗י כִּשְׁמֹ֤עַ כָּל־יִשְׂרָאֵל֙ כִּי־שָׁ֣ב יָרָבְעָ֔ם וַ֖יִּשְׁלְחוּ֑ וַיִּקְרְא֣וּ אֹת֗וֹ אֶל־הָעֵדָה֙ וַיַּמְלִיכוּ֙ אֹת֔וֹ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵ֖ל לֹ֣א הָיָ֑ה
אַחֲרֵ֣י בֵּית־דָּוִ֔ד זוּלָתִ֖י שֵׁ֣בֶט־יְהוּדָ֑ה לְבַדּ֔וֹ׃ 21וַיָּבֹ֤א רְחַבְעָם֙ יְרוּשָׁלַ֔͏ִם וַיַּקְהֵ֞ל אֶת־כָּל־בֵּ֣ית יְהוּדָ֗ה וְאֶת־שֵׁ֙בֶט֙ בִּנְיָמִ֔ן
מֵאָ֥ה וּשְׁמֹנִ֖ים אֶ֣לֶף בָּח֑וּר עֹשֵׂ֣ה מִלְחָמָ֔ה לְהִלָּחֵ֥ם עִם־בֵּ֖ית יִשְׂרָאֵ֑ל לְהָשִׁ֥יב אֶת־הַמְּלוּכָ֖ה לִרְחַבְעָ֥ם בֶּן־שְׁלֹמֹֽה׃ פ
22וַיְהִ֥י דְבַר־הָאֱלֹהִ֖ים אֶל־שְׁמַעְיָ֣ה אִישׁ־הָאֱלֹהִ֑ים לֵאמֹ֕ר׃ 23אֱמֹ֞ר אֶל־רְחַבְעָ֣ם בֶּן־שְׁלֹמֹ֗ה מֶ֙לֶךְ֙ יְהוּדָ֔ה וְאֶל־כָּל־בֵּ֖ית
יְהוּדָ֣ה וּבִנְיָמִ֑ין וְיֶתֶר֙ הָעָ֔ם לֵאמֹ֖ר׃ 24כֹּ֣ה אָמַ֔ר יְהוָ֖ה לֹא־תַעֲל֣וּ וְלֹא־תִלָּחֲמ֗וּן עִם־אֲחֵיכֶם֙ בְּנֵ֣י־יִשְׂרָאֵ֔ל שׁ֥וּבוּ אִ֛ישׁ לְבֵיתוֹ֖
כִּ֣י מֵאִתִּ֣י נִהְיָ֔ה הַדָּבָ֥ר הַזֶּ֖ה וַיִּשְׁמְע֣וּ אֶת־דְּבַר֮ יְהוָה֒ וַיָּשֻׁ֣בוּ לָלֶ֔כֶת כִּדְבַ֥ר יְהוָֽה׃ ס
25וַיִּבֶן֩ יָרָבְעָ֨ם אֶת־שְׁכֶ֜ם בְּהַ֣ר אֶפְרַ֗יִם וַיֵּ֥שֶׁב בָּ֛הּ וַיֵּצֵ֥א מִשָּׁ֖ם וַיִּבֶ֣ן אֶת־פְּנוּאֵֽל׃ 26וַיֹּ֣אמֶר יָרָבְעָ֔ם בְּלִבּ֑וֹ עַתָּ֥ה תָשׁ֖וּב
הַמַּמְלָכָ֥ה לְבֵית־דָּוִֽד׃ 27אִם־יַעֲלֶ֣ה | הָעָ֣ם הַזֶּ֗ה לַעֲשׂוֹת֙ זְבָחִ֣ים בְּבֵית־יְהוָ֔ה בִּירוּשָׁלַ֖͏ִם וְשָׁ֣ב לֵ֣ב הָעָ֣ם הַזֶּ֔ה אֶל־אֲדֹנֵיהֶ֖ם
אֶל־רְחַבְעָ֥ם מֶֽלֶךְ־יְהוּדָ֖ה וַהֲרָג֥וּנִי וְשָׁ֖בוּ אֶל־רְחַבְעָ֥ם מֶֽלֶךְ־יְהוּדָֽה׃ 28וַיִּוָּעַ֣ץ הַמֶּ֔לֶךְ וַיַּ֣עַשׂ שְׁנֵ֔י עֶגְלֵ֖י זָהָ֑ב וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵהֶ֗ם
רַב־לָכֶם֙ מֵֽעֲל֣וֹת יְרוּשָׁלַ֔͏ִם הִנֵּ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ יִשְׂרָאֵ֑ל אֲשֶׁ֥ר הֶעֱל֖וּךָ מֵאֶ֥רֶץ מִצְרָֽיִם׃ 29וַיָּ֣שֶׂם אֶת־הָאֶחָ֔ד בְּבֵית־אֵ֖ל
וְאֶת־הָאֶחָ֥ד נָתַ֖ן בְּדָֽן׃ 30וַיְהִ֥י הַדָּבָ֖ר הַזֶּ֑ה לְחַטָּ֣את וַיֵּלְכ֤וּ הָעָם֙ לִפְנֵ֣י הָאֶחָ֔ד עַד־דָּֽן׃ 31וַיַּ֣עַשׂ אֶת־בֵּ֤ית בָּמוֹת֙ וַיַּ֣עַשׂ
כֹּהֲנִ֔ים מִקְצ֖וֹת הָעָ֑ם אֲשֶׁ֥ר לֹא־הָיוּ֙ מִבְּנֵ֣י לֵוִ֔י׃ 32וַיַּ֣עַשׂ יָרָבְעָ֗ם | חָ֚ג בַּחֹ֣דֶשׁ הַשְּׁמִינִ֔י בַּחֲמִשָּׁה־עָשָׂ֥ר יוֹם֙ | לַחֹ֣דֶשׁ כֶּ֔חָג |
אֲשֶׁ֥ר בִּיהוּדָ֖ה וַיַּ֣עַל֮ עַל־הַמִּזְבֵּ֒חַ֒ כֵּ֚ן עָשָׂ֣ה בְּבֵית־אֵ֔ל לְזַבֵּ֖חַ לָעֲגָלִ֣ים אֲשֶׁר־עָשָׂ֑ה וְהֶֽעֱמִיד֙ בְּבֵ֣ית אֵ֔ל אֶת־כֹּהֲנֵ֥י הַבָּמ֖וֹת
אֲשֶׁ֥ר עָשָֽׂה׃ 33וַיַּ֣עַל עַל־הַמִּזְבֵּ֗חַ | אֲשֶׁר־עָשָׂה֙ בְּבֵ֣ית־אֵ֔ל בַּחֲמִשָּׁ֥ה עָשָׂ֖ר יוֹם֙ בַּחֹ֣דֶשׁ הַשְּׁמִינִ֔י בַּחֹ֖דֶשׁ אֲשֶׁר־בָּדָ֣א
מִלִּבּ֑וֹ וַיַּ֤עַשׂ חָג֙ לִבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וַיַּ֥עַל עַל־הַמִּזְבֵּ֖חַ לְהַקְטִֽיר׃ פ

13

Oluhêro lw'e Beteli lwahehêrerwa

[1] Hanaciyisha muntu muguma wa Nyakasane ahika e Beteli kurhenga omu lya Yuda, arhumirwe na Nyakasane amango Yerobwâmi ali oku luhêro adwîrhe atumbûkizakwo enshangi. [2] Anacihamagaza oku irhegeko lya Nyakasane erhi anayêrekîre ebwa lulya luhêro erhi: «We luhêro! we luhêro! Kwo Nyakasane adesire ntya: Omwânarhabana amaburhwa omu nyumpa ya Daudi, izîno lyâge ye Yosiyahu, akuyokera kw'abadâhwa bajà barherhekêra oku ntondo balya bakag'itumbûkiza kw'enshangi. Amavuha gâbo gakusi ngonokerakwo.[o]» [3] Na muli olwo lusiku lonene anacihûna ecimanyîso, aderha erhi: «Alaga ecimanyîso wamanyirakwo oku Nyakasane

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wakuderhaga: Ala oku oluhêro lwahahanyuka n'oluvù luli oku nyanya lushandale.» [4] Erhi mwâmi ayumva akôla kanwa omuntu wa Nyakasane akazâg'ihamagaliza oluhêro lw'e Beteli, alambûla okuboko al'idekerize oku luhêro, anaciderha erhi: «Gwârhi ye!» Kulya kuboko amulambuliraga kwanaciyuma, ciru arhacihashaga okuku shubiza emunda ali. [5] Lulya luhêro lwanacihahanyuka n'oluvù lwanacivamûka kulya luhêrero nka kulya omuntu wa Nnâmahanga anaderhaga mpu co caba cimanyîso c'akanwa ka Nyakasane. [6] Mwâmi ashub'ilîka akanwa anacibwîra olya muntu wa Nyamuzinda, erhi: «Mâshi onsengerere Nyakasane Nyamuzinda wâwe, ompunire ly'okuboko kwâni kushubira emunda ndi.» Olya muntu wa Nyamuzinda anacisengera Nyakasane n'okuboko kwa mwâmi kwanacishubira emunda ali, kwayôrha nk'oku kwanali embere. [7] Mwâmi anacibwîra olya muntu wa Nyamuzinda, erhi: «Kanya ojè omu nyumpa rhwembi ogalule amarhi omu kulya hitya, ngali kuha oluhembo. [8] Olya muntu wa Nyamuzinda anacishuza mwâmi, erhi: Ciru wakampa oluhande lw'enyumpa yâwe ntankajamwo rhweshi, ntankanalyamwo akantu ciru amîshi go manyi; [9] bulya okwo liri irhegeko nahirwe, n'akôla kanwa ka Nyakasane, erhi: Orhalyaga akalyo orhanywaga amiîhi, orhanagalukaga omu njira nguma kabirhi.» [10] Anacikanyiriza omu yindi njira; arhacigalukaga omu njira ayîshagamwo e Beteli.

Oku olya muntu wa Nnâmahanga ahanagwa

[11] Hali mulêbi muguma wa mushosi, ayûbakaga aha Beteli, abagala banaci yîsha bamuganîrira ebi olya muntu wa Nyamuzinda anajirire aha Beteli byôshi, na birya bindi binwa abwîraga mwâmi nabyo babiganîrira îshe. [12] Anacibadôsa erhi: Njira ehi anagalusiremwo? Abagala banacimuyêreka njira ehi olya muntu wa Nyakasane warhengaga e Yuda anagalusiremwo. [13] Anacibwîra abagala erhi: Muntindire endogomi. Banacirhinda erya ndogomi, naye anaciyishonera kwo. [14] Anacikulikira olya muntu wa Nyakasane amushîmâna atamîre aha idako ly'omuhumbahumba anacimubwîra, erhi: Ka we olya muntu wa Nyakasane warhengaga e Yuda? Naye anacimushuza erhi: Neci, niono. [15] Olya mulêbi anacimushuza, erhi: Yîsha rhugende rhwembi omu nyumpa yâni oj'irya hitya. [16] Ci yêhe amushuza, erhi: Ntankagaluka rhwembi nîsi erhi okujà emwâwe rhwembi, ntankalya, ntankanywa eyo munda, [17] bulya nahirwe irhegeko na Nyakasane, erhi: Orhalyagayo akalyo, orhanywagayo amîshi, orhagalukaga omu njira wayishagamwo. [18] Naye anacimushuza, erhi: «Nâni ndi mulêbi akâwe, na malahika ananshambâzize n'ebinwa bya Nyakasane ntyâla: Erhi, ogaluke mweshi naye omu nyumpa yâwe, ahash'irya anaywe.» Kwali kumurheba, [19] Olya munttu wa Nyamuzinda anacigaluka bôshi naye, alya anaywa omu mwâge.

[20] Oku banaciri oku cibo: Lero oku banacitamire oku cibo, akanwa ka Nyamubâho kanacirhinda kuli olya mulêbi wamugalulaga, [21] anaciyakuza olya muntu wa Nyakasane warhengaga e Yuda,

---

[o] **13.2** Lolà ebijiro bya Yosiyahu, rhuderha Yoziyasi: 2 BÂM 23, 15-20.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi: «Oku Nyakasane adesire kw'oku: Bulya orhaciyumvîrhize izù lya Nyakasane orhanacishimbire irhegeko Nyakasane Nyamuzinda wâwe akuhâga: [22] bulya wagalusire walya wananywêra ahantu Nyakasane akuhanzagya oku orhankalîra ho orhankananywêraho, omugogo gwâwe gurhankaciyîsh'ibishwa omu nshinda ya basho. [23] Erhi ayûs'i lya ananywa, olya mulêbi w'omushosi amurhindira endogomi yâge anacigaluka acîgendera. [24] Entale yanacimushanga omu njira yanacimuyîrha; omugogo gwâge gwalambûkira oku idaho, endogomi yâge yanacimubêra aha burhambi n'erya ntale aha bundi burhambi bwa gulya mugogo. [25] Abantu bageraga babona kurhi ogwôla mugogo gulambûkîre okw'idaho na kurhi erya ntale emuli aha burhambi, banacijà baganira kuli okwôla mulya lugo lw'olya mulêbi w'omushosi. [26] Erhi olya mulêbi wamugaluliraga omu njira akuyumva anacide rha erhi: Ali olya muntu wa Nyamuzinda orhayumvagya izù lya Nyakasane. Lero Nyakasane amamuha entale nayo yamamuhinaga yamamuyîrha nka kulya akanwa ka Nyamuzinda kanali kadesire. [27] Anacibwîra abagala erhi: Muntindire endogomi. Banaciyirhinda, [28] okubundi akanyà arhimana omugogo gulambûkîre oku njira, endogomi n'entale byombi biri eburhambi bwa gulya mugogo. Erya ntale erhanalyaga gulya mugogo, erhanahinagaga erya ndogomi. [29] Olya mulêbi anayanka gulya mugogo gw'olya muntu wa Nnâmahanga, erhi aba amamushonêkeza oku ndogomi, agugendana, olya mulêbi w'omushosi anacija omu lugo mpu amubîshe anamushibe. [30] Anacihira gulya mugogo omu nshinda yâge, banacilaka mpu: Aye! mushâna mwene wîrhu! [31] Erhi aba amamubisha anacibwîra abagala, erhi: Mango nafa munambîshe omwôla nshînda omuntu wa Nyamuzinda abishirwe n'amavuha gâni munagahire aha burhambi bw'amavuha gâge. [32] Bulya kanayunjule kalya kanwa ka Nyakasane kuli lulya luhêro lubà aha Beteli na ngasi mpêro z'omu bishagala by'e Samâriya.

[33] Kulya kwanacibà kwôshi ci Yerobwâmi arhaderhaga mpu ahindula olugendo lwâge lubi; ashub'ijira abandi badâhwa b'empêro zali omu birhwa; aja abarhôla omu lubaga konene analonzize. [34] Okwôla kwâbà citumulo oku nyumpa ya Yerobwâmi yôshi, kwarhuma bahungumuka baherêrekera loshi hanôla igulu.

BHS 1 Kings 13

וְהִנֵּה ׀ אִישׁ אֱלֹהִים בָּא מִיהוּדָה בִּדְבַר יְהוָה אֶל־בֵּית־אֵל וְיָרָבְעָם עֹמֵד עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְהַקְטִיר׃ וַיִּקְרָא עַל־הַמִּזְבֵּחַ
בִּדְבַר יְהוָה וַיֹּאמֶר מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה־בֵן נוֹלָד לְבֵית־דָּוִד יֹאשִׁיָּהוּ שְׁמוֹ וְזָבַח עָלֶיךָ אֶת־כֹּהֲנֵי הַבָּמוֹת
הַמַּקְטִרִים עָלֶיךָ וְעַצְמוֹת אָדָם יִשְׂרְפוּ עָלֶיךָ׃ וְנָתַן בַּיּוֹם הַהוּא מוֹפֵת לֵאמֹר זֶה הַמּוֹפֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה הִנֵּה
הַמִּזְבֵּחַ נִקְרָע וְנִשְׁפַּךְ הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר־עָלָיו׃ וַיְהִי כִשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־דְּבַר אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר קָרָא עַל־הַמִּזְבֵּחַ
בְּבֵית־אֵל וַיִּשְׁלַח יָרָבְעָם אֶת־יָדוֹ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ לֵאמֹר ׀ תִּפְשֻׂהוּ וַתִּיבַשׁ יָדוֹ אֲשֶׁר שָׁלַח עָלָיו וְלֹא יָכַל לַהֲשִׁיבָהּ
אֵלָיו׃ וְהַמִּזְבֵּחַ נִקְרָע וַיִּשְׁפַּךְ הַדֶּשֶׁן מִן־הַמִּזְבֵּחַ כַּמּוֹפֵת אֲשֶׁר נָתַן אִישׁ הָאֱלֹהִים בִּדְבַר יְהוָה׃ וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר ׀

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים חַל־נָּא אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדִי וְתָשֹׁב יָדִי אֵלָי וַיֶּחַל אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֶת־פְּנֵי יְהוָה
וַתָּשָׁב יַד־הַמֶּלֶךְ אֵלָיו וַתְּהִי כְּבָרִאשֹׁנָה׃ 7וַיְדַבֵּר הַמֶּלֶךְ אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים בֹּאָה־אִתִּי הַבַּיְתָה וְסָעֳדָה וְאֶתְּנָה לְךָ
מַתָּת׃ 8וַיֹּאמֶר אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֶל־הַמֶּלֶךְ אִם־תִּתֶּן־לִי אֶת־חֲצִי בֵיתֶךָ לֹא אָבֹא עִמֶּךָ וְלֹא־אֹכַל לֶחֶם וְלֹא אֶשְׁתֶּה־מַיִם
בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃ 9כִּי־כֵן | צִוָּה אֹתִי בִּדְבַר יְהוָה לֵאמֹר לֹא־תֹאכַל לֶחֶם וְלֹא תִשְׁתֶּה־מַיִם וְלֹא תָשׁוּב בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
הָלָכְתָּ׃ 10וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ אַחֵר וְלֹא־שָׁב בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר בָּא בָהּ אֶל־בֵּית־אֵל׃ פ
11וְנָבִיא אֶחָד זָקֵן יֹשֵׁב בְּבֵית־אֵל וַיָּבוֹא בְנֹו וַיְסַפֵּר־לֹו אֶת־כָּל־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר־עָשָׂה אִישׁ־הָאֱלֹהִים | הַיּוֹם בְּבֵית־אֵל
אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיְסַפְּרוּם לַאֲבִיהֶם׃ 12וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם אֲבִיהֶם אֵי־זֶה הַדֶּרֶךְ הָלָךְ וַיִּרְאוּ בָנָיו
אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַךְ אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־בָּא מִיהוּדָה׃ 13וַיֹּאמֶר אֶל־בָּנָיו חִבְשוּ־לִי הַחֲמֹור וַיַּחְבְּשׁוּ־לֹו הַחֲמֹור
וַיִּרְכַּב עָלָיו׃ 14וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיִּמְצָאֵהוּ יֹשֵׁב תַּחַת הָאֵלָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַאַתָּה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־בָּאתָ
מִיהוּדָה וַיֹּאמֶר אָנִי׃ 15וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֵךְ אִתִּי הַבַּיְתָה וֶאֱכֹל לָחֶם׃ 16וַיֹּאמֶר לֹא אוּכַל לָשׁוּב אִתֶּךָ וְלָבֹוא אִתֶּךָ
וְלֹא־אֹכַל לֶחֶם וְלֹא־אֶשְׁתֶּה אִתְּךָ מַיִם בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃ 17כִּי־דָבָר אֵלַי בִּדְבַר יְהוָה לֹא־תֹאכַל לֶחֶם וְלֹא־תִשְׁתֶּה שָׁם
מַיִם לֹא־תָשׁוּב לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־הָלַכְתָּ בָּהּ׃ 18וַיֹּאמֶר לֹו גַּם־אֲנִי נָבִיא כָּמוֹךָ וּמַלְאָךְ דִּבֶּר אֵלַי בִּדְבַר יְהוָה לֵאמֹר
הֲשִׁבֵהוּ אִתְּךָ אֶל־בֵּיתֶךָ וְיֹאכַל לֶחֶם וְיִשְׁתְּ מָיִם כִּחֵשׁ לֹו׃ 19וַיָּשָׁב אִתֹּו וַיֹּאכַל לֶחֶם בְּבֵיתֹו וַיֵּשְׁתְּ מָיִם׃ 20וַיְהִי הֵם
יֹשְׁבִים אֶל־הַשֻּׁלְחָן פ
21וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־הַנָּבִיא אֲשֶׁר הֱשִׁיב�ֹו׃ וַיִּקְרָא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־בָּא מִיהוּדָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה יַעַן
כִּי מָרִיתָ פִּי יְהוָה וְלֹא שָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ 22וַתָּשָׁב וַתֹּאכַל לֶחֶם וַתֵּשְׁתְּ מַיִם בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר
דִּבֶּר אֵלֶיךָ אַל־תֹּאכַל לֶחֶם וְאַל־תֵּשְׁתְּ מָיִם לֹא־תָבֹוא נִבְלָתְךָ אֶל־קֶבֶר אֲבֹתֶיךָ׃ 23וַיְהִי אַחֲרֵי אָכְלֹו לֶחֶם וְאַחֲרֵי
שְׁתֹותֹו וַיַּחֲבֹשׁ־לֹו הַחֲמֹור לַנָּבִיא אֲשֶׁר הֱשִׁיבֹו׃ 24וַיֵּלֶךְ וַיִּמְצָאֵהוּ אַרְיֵה בַּדֶּרֶךְ וַיְמִיתֵהוּ וַתְּהִי נִבְלָתֹו מֻשְׁלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ
וְהַחֲמֹור עָמַד אֶצְלָהּ וְהָאַרְיֵה עָמַד אֵצֶל הַנִּבֶלָה׃ 25וְהִנֵּה אֲנָשִׁים עֹבְרִים וַיִּרְאוּ אֶת־הַנִּבֵלָה מֻשְׁלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ
וְאֶת־הָאַרְיֵה עֹמֵד אֵצֶל הַנִּבֶלָה וַיָּבֹאוּ וַיְדַבְּרוּ בָּעִיר אֲשֶׁר הַנָּבִיא הַזָּקֵן יֹשֵׁב בָּהּ׃ 26וַיִּשְׁמַע הַנָּבִיא אֲשֶׁר הֱשִׁיבֹו
מִן־הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים הוּא אֲשֶׁר מָרָה אֶת־פִּי יְהוָה וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה לָאַרְיֵה וַיִּשְׁבְּרֵהוּ וַיְמִתֵהוּ כִּדְבַר יְהוָה
אֲשֶׁר דִּבֶּר־לֹו׃ 27וַיְדַבֵּר אֶל־בָּנָיו לֵאמֹר חִבְשוּ־לִי אֶת־הַחֲמֹור וַיַּחְבֹּשׁוּ׃ 28וַיֵּלֶךְ וַיִּמְצָא אֶת־נִבְלָתֹו מֻשְׁלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ
וְהַחֲמֹור וְהָאַרְיֵה עֹמְדִים אֵצֶל הַנִּבֶלָה לֹא־אָכַל הָאַרְיֵה אֶת־הַנִּבֵלָה וְלֹא שָׁבַר אֶת־הַחֲמֹור׃ 29וַיִּשָּׂא הַנָּבִיא אֶת־נִבְלַת
אִישׁ־הָאֱלֹהִים וַיַּנִּחֵהוּ אֶל־הַחֲמֹור וַיְשִׁיבֵהוּ וַיָּבֹא אֶל־עִיר הַנָּבִיא הַזָּקֵן לִסְפֹּד וּלְקָבְרֹו׃ 30וַיַּנַּח אֶת־נִבְלָתֹו בְּקִבְרֹו
וַיִּסְפְּדוּ עָלָיו הוֹי אָחִי׃ 31וַיְהִי אַחֲרֵי קָבְרֹו אֹתֹו וַיֹּאמֶר אֶל־בָּנָיו לֵאמֹר בְּמֹותִי וּקְבַרְתֶּם אֹתִי בַּקֶּבֶר אֲשֶׁר אִישׁ
הָאֱלֹהִים קָבוּר בֹּו אֵצֶל עַצְמֹתָיו הַנִּיחוּ אֶת־עַצְמֹתָי׃ 32כִּי הָיֹה יִהְיֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר קָרָא בִּדְבַר יְהוָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר
בְּבֵית־אֵל וְעַל כָּל־בָּתֵּי הַבָּמֹות אֲשֶׁר בְּעָרֵי שֹׁמְרֹון׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

33 אַחַר הַדָּבָר הַזֶּה לֹא־שָׁב יָרָבְעָם מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וַיָּשָׁב וַיַּעַשׂ מִקְצוֹת הָעָם כֹּהֲנֵי בָמוֹת הֶחָפֵץ יְמַלֵּא אֶת־יָדוֹ וְיִהְי
כֹּהֲנֵי בָמוֹת׃ 34 וְיִהְיוּ בַּדָּבָר הַזֶּה לְחַטַּאת בֵּית יָרָבְעָם וּלְהַכְחִיד וּלְהַשְׁמִיד מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ פ

14

IV Amami gombi kuhika kuli Eliya

Obulwâla bwa mwene Yerobwâmi I (931-910)

1 Muli ago mango, Abiya mugala wa Yerobwâmi anacilwâla. 2 Yerobwâmi abwîra mukâge, erhi:
«Kanya oyambale yindi yindi myambalo lyo balek'imanya oku oli mukà Yerobwâmi, oj'e Silo.
Eyôla munda wâshimânayo omulêbi Ahiya, ye wambwîraga oku nâcibe mwâmi w'olubaga.
3 Ohekc migati ikumi y'orhumunirizi ohirekwo n'ehilaha hy'obuci, ojè e mwâge, ayîsh'ikubwîra
olw'oyu mwâna.» 4 Mukà Yerobwâmi anajira kulya, akanya alikulira e Silo, aja ahamw'olya
mulêbi Ahiya. Cikwône Ahiya àrhacihashig'ibona kwinjà bulya àrhacihinyagya amasù erhi
bushosi burhuma. 5 Nyakasane amubwîra, erhi: «Mukà Yerobwâmi al'ikudôsa kurhi Nyamuzinda
aderhire omwâna wâge bulya kulwâla alwâla. Kwo wamubwîra ntya na ntya. Hano aja muno
ayîsh'acidwîrhe nka wundi mukazi kwône. 6 Erhi Ahiya ayumva omudindiri gw'amagulu,
anacimubwîra erhi: «Yisha muno wâni mukà Yerobwâmi, cici cirhumire ocîhindula, oyisha nka
wundi wundi mukazi kwône? Niono ntumirwe mpu nkubwîre akanwa kazibu. 7 Okanye
ogend'ibwîra Yerobwâmi erhi kwo Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli adesire ntyâla: W'oyu kali
nie nakukulaga omu lubaga, nakuyimanza mukulu w'olubaga lwâni lw'Israheli; 8 kali we
warhumaga obwâmi mbunyaga enyumpa ya Daudi, nakuhabwo, cikwônene wêhe orhaciyôrhaga
aka mwambali wâni Daudi, owashimbaga amarhegeko gâni gôshi anankulikira n'omurhima
gwâge gwôshi omu kukajira okushingânîne omu masù gâni. 9 Cikwônene wehc wajizirage amabî
kulusha abandi bôshi bàli embere zâwe, wajirig'icîjirira abandi banyamuzinda bw'obwîhambi
n'ensanamu watulaga mpu ly'onshologosa, wanankabulira enyuma ly'omugongo gwâwe. 10 Co
carhuma nkola nahira obuhanya omu nyumpa ya Yerobwâmi, nahungumula ngasi hy'iburha lya
Yerobwâmi, nîsi erhi omujà erhi munyamurhûla omw'Israheli, ahyajira enyumpa ya Yerobwâmi
nka kula banahyajira ecamvu kuhika cihirigirhe lwôshi. 11 Ngasi w'omu bûko bwa Yerobwâmi
wankanafira omu nyumpa, alibwa n'orhubwa, na ngasi wankanafira omu mpinga, alibwa
n'enyunyi z'emalunga bulya Nyakasane okudesire. 12 Nâwe kanya oshubire omu nyumpa yâwe,
hanôla okugulu kwâwe kunarhinda omu cishagala ntya omwâna wâwe arhengemwo omûka.
13 Israheli yeshi amushibà, banamubisha bulya yêne mwene Yerobwâmi wayîsh'ibishwa omu
nshinda oyu, bulya yêne w'omu mulala gwa Yerobwâmi wabonekinemwo ehya nkasimîsa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli. [14] Nyakasane âsinga yenene owundi mwâmi omu Israheli ye wâmalîra enyumpa ya Yerobwâmi. Lolà olwo lusiku! Kurhi? Ci lw'oluno buno buno! [15] Nyamubâho ashembula Israheli, nka kula olusheke luhugunyibwa n'amîshi kwo Nyakasane amanyula Israheli muli ecîra cihugo cinjà ahâga b'îshe, nâbashandabanyiza olundi lunda lw'olwîshi bulya bajizire enshanga zishologosa Nyakasane. [16] Ahâna Israheli bunya mpira ntyôla erhi byâha bya Yerobwâmi birhuma n'okwôla ajirisagya Israheli ecâha kurhuma.» [17] Mukà Yerobwâmi anahuma njira anacihika aha Tirsa oku anatwa ec'olusò ntyâla, omugala arhengamwo omûka. [18] Bamubisha n'Israheli yeshi amushibà nka kulya akanwa ka Nyakasane kanaderhagwa n'omulêbi Ahiya murhumisi wa Nyakasane.

[19] Ngasi kundi kusigire oku myanzi ya Yerobwâmi, oku alwaga amatumu, oku ayîmaga, kwôshi okwôla ka kurhali kuyandike omu citabu c'Empiriri z'abâmi b'Israheli. [20] Emyâka Yerobwâmi ayîmire eri myâka makumi abirhi n'ibirhi, agalicîhengeka hali b'îshe. Omugala Nadabu ayîma ahâli hâge.

Okuyîma kwa Roboami omu Yuda (931-913)

[21] Roboami mwene Salomoni ayîma omu Yuda. Ali akola agwêrhe myâka makumi ani na muguma amango ayîmaga, anaciyîma myâka ikumi na nda aha Yeruzalemu, cishagala Nyakasane acishôgaga omu bishagala byôshi bya amashanja ga bene Israheli mpu ahiremwo izîno lyâge. Nina ye wali Naama w'e Amoniti. [22] Yuda naye ajira ebigalugalu omu masù ga Nyakasane, n'ecâha ajiraga byazusa obukunizi bwa Nyakasane kurhalusa ababusi bâbo. [23] Nabo bayûbaka empêro omu birhwa, bagwika amabuye n'orhugombe oku ngasi hirhondo n'idako lya ngasi murhi mubishi. [24] Ciru haba n'entazi ziyêmêrirwe okujà kwajira amabî omu cihugo. Bajira galya mabî gôshi g'amashanja Nyakasane alibirhagakwo embere zâbo, bali bene Israheli.

[25] Omu mwâka gwa karhânu gw'okuyîma kwa Roboami, Sisaki mwâmi w'e Mîsiri, arhêra Yeruzalemu. [26] Ahagula obuhirhi bw'akâ-Nyamuzinda n'obuhirhi bw'omu bwâmi: Agukumba byôshi byôshi. Asabunga zirya mpenzi z'amasholo zôshi Salomoni ajirîsagya. [27] Ahâli h'ezôla mpenzi mwâmi Roboami atulîsa ezindi mpenzi z'amarhale, azibîsa abantu bayishig'ilibirha bo banakazâg'ilanga omuhango gw'enyumpa ya mwâmi. [28] Ngasi mango, erhi mwâmi ajag'omu kâ-Nyamuzinda, abôla bantu bayishig'ilibirha banayisha bazidwîrhe. buzinda banaz'igalula omu nyumpa y'abalibisi.

[29] Ebisigîre by'ebijiro bya Roboami n'oku ajizire kôshi, k'okwôla kurhaya ndisirwi omu citabu c'Empiriri z'abâmi b'e Yuda? [30] Entambala erhahusagya ekarhî ka Roboami na Yerobwâmi. [31] Roboami acîhengeka hali b'îshe, anacibi shwa bôshi na b'îshe omu cishagala ca Daudi. Nina ye wali Naama w'e Amoniti; omugala Abiyam ayîma omu byâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1בָּעֵת הַהִיא חָלָה אֲבִיָּה בֶּן־יָרָבְעָם: 2וַיֹּאמֶר יָרָבְעָם לְאִשְׁתּוֹ קוּמִי נָא וְהִשְׁתַּנֵּית וְלֹא יֵדְעוּ כִּי־אַתְּי אֵשֶׁת יָרָבְעָם
וְהָלַכְתְּ שִׁלֹה הִנֵּה־שָׁם אֲחִיָּה הַנָּבִיא הוּא־דִבֶּר עָלַי לִמְלֹךְ עַל־הָעָם הַזֶּה: 3וְלָקַחַתְּ בְּיָדֵךְ עֲשָׂרָה לֶחֶם וְנִקֻּדִים
וּבַקְבֻּק דְּבַשׁ וּבָאת אֵלָיו הוּא יַגִּיד לָךְ מַה־יֶּהְיֶה לַנָּעַר: 4וַתַּעַשׂ כֵּן אֵשֶׁת יָרָבְעָם וַתָּקָם וַתֵּלֶךְ שִׁלֹה וַתָּבֹא בֵּית אֲחִיָּה
וַאֲחִיָּהוּ לֹא־יָכֹל לִרְאוֹת כִּי קָמוּ עֵינָיו מִשֵּׁיבוֹ: ס
5וַיהוָה אָמַר אֶל־אֲחִיָּהוּ הִנֵּה אֵשֶׁת יָרָבְעָם בָּאָה לִדְרֹשׁ דָּבָר מֵעִמָּךְ אֶל־בְּנָהּ כִּי־חֹלֶה הוּא כָּזֶה וְכָזֶה תְּדַבֵּר אֵלֶיהָ
וְיִהְיֶה כְבֹאָהּ וְהֵיא מִתְנַכֵּרָה: 6וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֲחִיָּהוּ אֶת־קוֹל רַגְלֶיהָ בָּאָה בַּפֶּתַח וַיֹּאמֶר בֹּאִי אֵשֶׁת יָרָבְעָם לָמָּה זֶּה אַתְּ
מִתְנַכֵּרָה וְאָנֹכִי שָׁלוּחַ אֵלַיִךְ קָשֶׁה: 7לְכִי אִמְרִי לְיָרָבְעָם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעַן אֲשֶׁר הֲרִימֹתִיךְ מִתּוֹךְ
הָעָם וָאֶתֶּנְךָ נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל: 8וָאֶקְרַע אֶת־הַמַּמְלָכָה מִבֵּית דָּוִד וָאֶתְּנָה לָךְ וְלֹא־הָיִיתְ כְּעַבְדִּי דָוִד אֲשֶׁר שָׁמַר
מִצְוֹתַי וַאֲשֶׁר־הָלַךְ אַחֲרַי בְּכָל־לְבָבוֹ לַעֲשׂוֹת רַק הַיָּשָׁר בְּעֵינָי: 9וַתָּרַע לַעֲשׂוֹת מִכֹּל אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ וַתֵּלֶךְ
וַתַּעֲשֶׂה־לְּךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמַסֵּכוֹת לְהַכְעִיסֵנִי וְאֹתִי הִשְׁלַכְתָּ אַחֲרֵי גֵּוֶךָ: ס
10לָכֵן הִנְנִי מֵבִיא רָעָה אֶל־בֵּית יָרָבְעָם וְהִכְרַתִּי לְיָרָבְעָם מַשְׁתִּין בְּקִיר עָצוּר וְעָזוּב בְּיִשְׂרָאֵל וּבִעַרְתִּי אַחֲרֵי
בֵּית־יָרָבְעָם כַּאֲשֶׁר יְבַעֵר הַגֶּלֶל עַד־תֻּמּוֹ: 11הַמֵּת לְיָרָבְעָם בָּעִיר יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים וְהַמֵּת בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמָיִם
כִּי יְהוָה דִּבֵּר: 12וְאַתְּ קוּמִי לְכִי לְבֵיתֵךְ בְּבֹאָה רַגְלַיִךְ הָעִירָה וּמֵת הַיָּלֶד: 13וְסָפְדוּ־לוֹ כָל־יִשְׂרָאֵל וְקָבְרוּ אֹתוֹ כִּי־זֶה
לְבַדּוֹ יָבֹא לְיָרָבְעָם אֶל־קֶבֶר יַעַן נִמְצָא־בּוֹ דָּבָר טוֹב אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית יָרָבְעָם: 14וְהֵקִים יְהוָה לוֹ מֶלֶךְ
עַל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַכְרִית אֶת־בֵּית יָרָבְעָם זֶה הַיּוֹם וּמֶה גַּם־עָתָּה: 15וְהִכָּה יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר יָנוּד הַקָּנֶה בַּמָּיִם
וְנָתַשׁ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעַל הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לַאֲבוֹתֵיהֶם וְזֵרֵם מֵעֵבֶר לַנָּהָר יַעַן אֲשֶׁר עָשׂוּ
אֶת־אֲשֵׁרֵיהֶם מַכְעִיסִים אֶת־יְהוָה: 16וְיִתֵּן אֶת־יִשְׂרָאֵל בִּגְלַל חַטֹּאוֹת יָרָבְעָם אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא
אֶת־יִשְׂרָאֵל: 17וַתָּקָם אֵשֶׁת יָרָבְעָם וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא תִרְצָתָה הֵיא בָּאָה בְסַף־הַבַּיִת וְהַנַּעַר מֵת: 18וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ
וַיִּסְפְּדוּ־לוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ אֲחִיָּהוּ הַנָּבִיא: 19וְיֶתֶר דִּבְרֵי יָרָבְעָם אֲשֶׁר נִלְחַם וַאֲשֶׁר
מָלַךְ הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: 20וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ יָרָבְעָם עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה וַיִּשְׁכַּב
עִם־אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ נָדָב בְּנוֹ תַּחְתָּיו: פ
21וּרְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה מָלַךְ בִּיהוּדָה בֶּן־אַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה רְחַבְעָם בְּמָלְכוֹ וְשֶׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה | מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם
הָעִיר אֲשֶׁר־בָּחַר יְהוָה לָשׂוּם אֶת־שְׁמוֹ שָׁם מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית: 22וַיַּעַשׂ יְהוּדָה הָרַע
בְּעֵינֵי יְהוָה וַיְקַנְאוּ אֹתוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָם בְּחַטֹּאתָם אֲשֶׁר חָטָאוּ: 23וַיִּבְנוּ גַם־הֵמָּה לָהֶם בָּמוֹת וּמַצֵּבוֹת
וַאֲשֵׁרִים עַל כָּל־גִּבְעָה גְבֹהָה וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן: 24וְגַם־קָדֵשׁ הָיָה בָּאָרֶץ עָשׂוּ כְּכֹל הַתּוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ
יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

25וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם עָלָה שִׁושַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עַל־יְרוּשָׁלִָם׃ 26וַיִּקַּח אֶת־אֹצְרוֹת בֵּית־יְהוָֹה
וְאֶת־אֹוצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת־הַכֹּל לָקָח וַיִּקַּח אֶת־כָּל־מָגִנֵּי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה׃ 27וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם
תַּחְתָּם מָגִנֵּי נְחֹשֶׁת וְהִפְקִיד עַל־יַד שָׂרֵי הָרָצִים הַשֹּׁמְרִים פֶּתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ׃ 28וְיִהְיֶ מִדֵּי־בֹא הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָֹה
יִשָּׂאוּם הָרָצִים וֶהֱשִׁיבוּם אֶל־תָּא הָרָצִים׃ 29וְיֶתֶר דִּבְרֵי רְחַבְעָם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵמָּה כְתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ 30וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין־רְחַבְעָם וּבֵין יָרָבְעָם כָּל־הַיָּמִים׃ 31וַיִּשְׁכַּב רְחַבְעָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר
עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית וַיִּמְלֹךְ אֲבִיָּם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ פ

15

Okuyîma kwa Abiya Omu Yuda (913-911)

1 Omu mwâka gw'ikumi na munâni kurhenga Yerobwâmi ali mwâmi, Abiya naye aba mwâmi
omu Yuda, 2 ayîma myâka isharhu omu Yeruzalemu. Nnina ye wali Maaka mwâli wa Absalomu.
3 Naye anacigera muli galya mabî îshe akazâg'ijira embere zâge, n'omurhima gwâge gurhali
mushinganyanya embere za Nyakasane nk'omurhima gw'îshe Daudi. 4 Ci kwônene Daudi
arhuma Nyakasane Nyamuzinda wâge, amuhà akamole aha Yeruzalemu, omu kuyîmika
omugala enyuma zâge n'omu kulanga Yeruzalemu. 5 Bulya Daudi akazâg'ijira ebishingânîne
byonene omu masù ga Nnâmahanga, n'omu kalamo kâge kôshi ntà mango acîhindwîre kuli ebi
ali amurhegesire kuleka olwa Uriya munya-Hititi.

6 Entambala erhahusagya ekarhî ka Roboami na Yerobwâmi amango ana cirimw'omûka.
7 Ebisigîre oku bijiro by'Abiya n'oku ajizire kwôshi, k'okwôla kurhali kuyandike omu citabu
c'empiriri z'abâmi b'e Yuda? Entambala yanayôrha eri ekarhî k'Abiya na Yerobwâmi. 8 Abiya
acîhengeka hali b'îshe banacimubisha omu cishagala ca Daudi. Asa ye mugala, ayîma ahâli
hâge.

Asa mwâmi w'e Yuda (91-870)

9 Omu mwâka gwa kali makumi abirhi kurhenga Yerobwâmi ali mwâmi, Asa ayîma omu Yuda.
10 Anaciyîma myâka makumi ani na muguma aha Yeruzalemu. Nakulu ye wali Maaka mwâli
w'Absalomo. 11Asa ajira ebishingânîne omu masò ga Nyakasane ak'îshe Daudi. 12 Akûla
abagonyi bakazâg'ilangalangwa omu cihugo; akûla na ngasi bazimu b'îshe bàli bamajira bôshi.
13 Ciru anyaga nakulu Maaka ecikono c'okuderhwa mwâmikazi, bulya amajira enshanga
Ashera[p]. Asa ahongola eyôla nshanga agend'iyiyôkera oku mugezi gwa Kedroni. 14 Ci konene
engombe zirharhengaga omu birhwa ciru akaba omurhima gwâge gwayosire mushinganyanya

[p] **15.13** : Ashera na Astarte bàli banyamuzinda b'obwîhambi. Bàli bazimu-kazi. Cikwône ago mango g'abâmi, ago mazîno gombi gali ga muzimu muguma, ye wàli muzimu w'iburha. Kanji kanji abantu bakag'imurherekêra bakag'ijira eby'enshonyi omu nterekêro.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu kalamo kâge kôshi. [15] Ana- cihira omu kâ-Nyamuzinda ngasi birugo byali byamagishwa n'îshe, na ngasi bindi byali byamagishwa naye: amarhale, amasholo n'ebirugu.

[16] Entambala erhahusagya ekarhî kâge bôshi na Baesha omu kalamo kâge kôshi. [17] Basha mwâmi w'Israheli anacirhabâlira e Yuda, anaciyûbaka Rama ly'ahanza okukaja n'okurhenga emwa Asa mwâmi w'e Yuda. [18] Asa anaciyanka amarhale n'amasholo gôshi gali gacisigire omu mbîko ya Nyakasane kuguma n'ebirugu by'omu nyumpa ya mwâmi, anacibibarhuza abambali; mwâmi Asa anacibirhuma emwa Ben-Hadadi mugala wa Tabrimoni, mwene Heziyoni, mwâmi w'Aramu ayûbakaga aha Damasko mpu bagend'imubwîra erhi: [19] «Haba okunywâna kwâni rhweshi na nâwe, okunywâna kwa larha bôshi na sho. Nkurhumire olula luhembo lw'amarhale n'amasholo. Ojè aho, oleke okuyumvanya mwene Basha mwâmi w'Israheli ly'anyegukakwo.» [20] Ben-Hadadi ayumva mwâmi Asa, anacirhuma abarhambo b'engabo yâge mpu bagend'inyaga ebishagala by'Israheli; anacihagula Iyoni, Dani, Abel-Bet-Maaka na Kinereti yeshi haguma n'ecihugo ca Nefutali côshi. [21] Erhi Basha amanya okwo ayîmanza okuyûbaka Rama, acibêrera aha Tirsa. [22] Mwâmi Asa anacishûbûza abantu b'e Yuda bôshi buzira kurhalukira ndi; banaciyisha bagukumba amabuye n'emirhi Basha ayûbakagamwo aha Rama, mwâmi Asa agend'iyûbakamwo Geba emwa bene Benyamini na Mispa.

[23] Ebisigîre by'ebijiro bya Asa oku ajaga ahimana kôshi, oku ajizire kôshi, n'ebishagala ayûbasire, k'ebyôla byôshi birhali biyandike omu citabu c'Empiriri z'abâmi b'e Yuda? Ci konene, omu bushosi bwâge, endwâla yamugwarhira omu magulu. [24] Asa acîhengeka hali b'îshe, abishwa na b'îshe omu cishagala c'îshe Daudi, omugala Yozafati ayîma ahâli hâge.

Olwa Nadabu, mwâmi w'Israheli (910-909)

[25] Nadabu mwene Yerobwâmi anaciba mwâmi omu mwâka gwa kabirhi ku rhenga Asa ali mwâmi w'e Yuda, anaciyîma myâka ibirhi omw'Israheli. [26] Ahenya ebigalugalu omu masù ga Nyakasane anacishimba enjira y'îshe, aja n'omu byâha byâge kulyâla agomêsagya mwo Israheli. [27] Basha mugala w'Ahiya w'omu mulala gw'Isakari ahiga okumurhêra; Basha amuhimira aha Gibetoni lwali lugo lw'Abafilistini erhi Nadabu bôshi n'Israheli badwîrhe balwisanya. [28] Basha amuyîrha omu mwâka gwa kasharhu kurhenga Asa ali mwâmi omu Yuda, anaciyîma ahâli hâge. [29] Erhi aba akola ali mwâmi, anigûza ab'omu mulala gwa Yerobwâmi bôshi, arhanasigiraga Yerobwâmi ciru n'ehya bunya mukà higuma buzira kuhimalîra nka kulya oluderho Nyakasane aderhaga omu kanwa k'omu rhumisi wâge Abiya w'e Silo kanali kadesire, [30] ecarhumaga: byali birya byâha Yerobwâmi ajiraga na kulya ajirîsagya Israheli ecâha akunizamwo ntyo Nyaka sane Nyamuzinda w'Israheli.

[31] Ebisigîre by'ebijiro bya Nadabu n'oku ajizire kwôshi, okwôla ka kurhali kuyandike omu citabu c'Empiriri z'abâmi b'Israheli? [32] Entambala erhahusagya ekarhî ka Asa na mwâmi w'Israheli omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kalamo kâbo kôshi.

Okuyîma kwa Basha omw'Israheli (909-886)

[33] Omu mwâka gwa kasharhu kurhenga Asa ali mwâmi omu Yuda. Basha mugala wa Ahiya anaciba mwâmi omu Israheli yeshi, ayûbaka aha Tirsa, ayîmire myâka makumi abirhi n'ini. [34] Ajira ebigalugalu omu masù ga Nyakasane, anacishimba enjira za Yerobwâmi na muli bulya bubî bwâge kulyâla ajirîsagyamwo Israheli ecâha.

BHS 1 Kings 15

1 וּבִשְׁנַת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט מָלַךְ אֲבִיָּם עַל־יְהוּדָה׃ 2 שָׁלֹשׁ שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ מַעֲכָה
בַּת־אֲבִישָׁלוֹם׃ 3 וַיֵּלֶךְ בְּכָל־חַטֹּאות אָבִיו אֲשֶׁר־עָשָׂה לְפָנָיו וְלֹא־הָיָה לְבָבוֹ שָׁלֵם עִם־יְהוָה אֱלֹהָיו כִּלְבַב דָּוִד
אָבִיו׃ 4 כִּי לְמַעַן דָּוִד נָתַן יְהוָה אֱלֹהָיו לוֹ נִיר בִּירוּשָׁלִַם לְהָקִים אֶת־בְּנוֹ אַחֲרָיו וְלְהַעֲמִיד אֶת־יְרוּשָׁלִָם׃ 5 אֲשֶׁר עָשָׂה
דָּוִד אֶת־הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה וְלֹא־סָר מִכֹּל אֲשֶׁר־צִוָּהוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו רַק בִּדְבַר אוּרִיָּה הַחִתִּי׃ 6 וּמִלְחָמָה הָיְתָה
בֵּין־רְחַבְעָם וּבֵין יָרָבְעָם כָּל־יְמֵי חַיָּיו׃ 7 וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲבִיָּם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים
לְמַלְכֵי יְהוּדָה וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין אֲבִיָּם וּבֵין יָרָבְעָם׃ 8 וַיִּשְׁכַּב אֲבִיָּם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ אָסָא
בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ פ

9 וּבִשְׁנַת עֶשְׂרִים לְיָרָבְעָם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מָלַךְ אָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ 10 וְאַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם אִמּוֹ
מַעֲכָה בַּת־אֲבִישָׁלוֹם׃ 11 וַיַּעַשׂ אָסָא הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּדָוִד אָבִיו׃ 12 וַיְבַעֵר הַקְּדֵשִׁים מִן־הָאָרֶץ וַיָּסַר
אֶת־כָּל־הַגִּלֻּלִים אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָיו׃ 13 וְגַם | אֶת־מַעֲכָה אִמּוֹ וַיְסִרָהָ מִגְּבִירָה אֲשֶׁר־עָשְׂתָה מִפְלֶצֶת לָאֲשֵׁרָה וַיְכָרֹת
אָסָא אֶת־מִפְלַצְתָּהּ וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל קִדְרוֹן׃ 14 וְהַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ רַק לְבַב־אָסָא הָיָה שָׁלֵם עִם־יְהוָה כָּל־יָמָיו׃ 15 וַיָּבֵא
אָסָא אֶת־מִפְלַצְתָּהּ בֵּית יְהוָה כֶּסֶף וְזָהָב וְכֵלִים׃ 16 וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין אָסָא וּבֵין בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
כָּל־יְמֵיהֶם׃ 17 וַיַּעַל בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוּדָה וַיִּבֶן אֶת־הָרָמָה לְבִלְתִּי תֵּת יֹצֵא וָבָא לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ 18 וַיִּקַּח
אָסָא אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הַנּוֹתָרִים | בְּאוֹצְרוֹת בֵּית־יְהוָה וְאֶת־אוֹצְרוֹת בֵּית ׀ הַמֶּלֶךְ וַיִּתֵּנֵם בְּיַד־עֲבָדָיו וַיִּשְׁלָחֵם
הַמֶּלֶךְ אָסָא אֶל־בֶּן־הֲדַד בֶּן־טַבְרִמֹּן בֶּן־חֶזְיוֹן מֶלֶךְ אֲרָם הַיֹּשֵׁב בְּדַמֶּשֶׂק לֵאמֹר׃ 19 בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֶךָ בֵּין אָבִי וּבֵין
אָבִיךָ הִנֵּה שָׁלַחְתִּי לְךָ שֹׁחַד כֶּסֶף וְזָהָב לֵךְ הָפֵר אֶת־בְּרִיתְךָ אֶת־בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְיַעֲלֶה מֵעָלָי׃ 20 וַיִּשְׁמַע
בֶּן־הֲדַד אֶל־הַמֶּלֶךְ אָסָא וַיִּשְׁלַח אֶת־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר־לוֹ עַל־עָרֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּךְ אֶת־עִיּוֹן וְאֶת־דָּן וְאֶת אָבֵל
בֵּית־מַעֲכָה וְאֵת כָּל־כִּנְרוֹת עַל כָּל־אֶרֶץ נַפְתָּלִי׃ 21 וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ בַּעְשָׁא וַיֶּחְדַּל מִבְּנוֹת אֶת־הָרָמָה וַיֵּשֶׁב
בְּתִרְצָה׃ 22 וְהַמֶּלֶךְ אָסָא הִשְׁמִיעַ אֶת־כָּל־יְהוּדָה אֵין נָקִי וַיִּשְׂאוּ אֶת־אַבְנֵי הָרָמָה וְאֶת־עֵצָיהָ אֲשֶׁר בָּנָה בַּעְשָׁא וַיִּבֶן
בָּהֶם הַמֶּלֶךְ אָסָא אֶת־גֶּבַע בִּנְיָמִן וְאֶת־הַמִּצְפָּה׃ 23 וְיֶתֶר כָּל־דִּבְרֵי־אָסָא וְכָל־גְּבוּרָתוֹ וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהֶעָרִים אֲשֶׁר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּנָֽהּ הֲלֹא־הֵ֣מָּה כְתוּבִ֗ים עַל־סֵ֛פֶר דִּבְרֵ֥י הַיָּמִ֖ים לְמַלְכֵ֣י יְהוּדָ֑ה רַ֕ק לְעֵ֥ת זִקְנָת֖וֹ חָלָ֥ה אֶת־רַגְלָֽיו׃ 24וַיִּשְׁכַּ֥ב אָסָ֖א
עִם־אֲבֹתָ֑יו וַיִּקָּבֵ֣ר עִם־אֲבֹתָ֔יו בְּעִ֖יר דָּוִ֣ד אָבִ֑יו וַיִּמְלֹ֥ךְ יְהוֹשָׁפָ֖ט בְּנ֥וֹ תַּחְתָּֽיו׃ פ
25וְנָדָ֣ב בֶּן־יָרָבְעָ֗ם מָלַךְ֙ עַל־יִשְׂרָאֵ֔ל בִּשְׁנַ֥ת שְׁתַּ֖יִם לְאָסָ֣א מֶ֣לֶךְ יְהוּדָ֑ה וַיִּמְלֹךְ֙ עַל־יִשְׂרָאֵ֔ל שְׁנָתָֽיִם׃ 26וַיַּ֣עַשׂ הָרַ֔ע בְּעֵינֵ֖י
יְהוָ֑ה וַיֵּ֙לֶךְ֙ בְּדֶ֣רֶךְ אָבִ֔יו וּבְחַטָּאתּ֖וֹ אֲשֶׁ֣ר הֶחֱטִ֑יא אֶת־יִשְׂרָאֵֽל׃ 27וַיִּקְשֹׁ֤ר עָלָיו֙ בַּעְשָׁ֣א בֶן־אֲחִיָּ֔הוּ לְבֵ֖ית יִשָּׂשכָ֑ר וַיַּכֵּ֤הוּ
בַעְשָׁא֙ בִּגְבְּתּ֣וֹן אֲשֶׁ֣ר לַפְּלִשְׁתִּ֔ים וְנָדָ֖ב וְכָל־יִשְׂרָאֵ֥ל צָרִ֖ים עַל־גִּבְּתּֽוֹן׃ 28וַיְמִתֵ֤הוּ בַעְשָׁא֙ בִּשְׁנַ֣ת שָׁל֔שׁ לְאָסָ֖א מֶ֣לֶךְ
יְהוּדָ֑ה וַיִּמְלֹךְ֙ תַּחְתָּ֔יו׃ 29וַיְהִי֙ כְּמָלְכ֣וֹ הִכָּ֔ה אֶת־כָּל־בֵּ֖ית יָרָבְעָ֑ם לֹֽא־הִשְׁאִ֥יר כָּל־נְשָׁמָ֖ה לְיָרָבְעָ֥ם עַד־הִשְׁמִדּ֖וֹ כִּדְבַ֥ר
יְהוָ֛ה אֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֖ר בְּיַד־עַבְדּ֥וֹ אֲחִיָּ֖ה הַשִּׁלֹנִֽי׃ 30עַל־חַטֹּאת֩ יָרָבְעָ֨ם אֲשֶׁ֜ר חָטָ֗א וַאֲשֶׁ֤ר הֶחֱטִיא֙ אֶת־יִשְׂרָאֵ֔ל בְּכַעֲסוֹ֙
אֲשֶׁ֣ר הִכְעִ֔יס אֶת־יְהוָ֖ה אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵֽל׃ 31וְיֶתֶר֙ דִּבְרֵ֣י נָדָ֔ב וְכָל־אֲשֶׁ֥ר עָשָׂ֖ה הֲלֹא־הֵ֣ם כְּתוּבִ֑ים עַל־סֵ֛פֶר דִּבְרֵ֥י הַיָּמִ֖ים
לְמַלְכֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ 32וּמִלְחָמָ֖ה הָיְתָ֥ה בֵּ֛ין אָסָ֥א וּבֵ֖ין בַּעְשָׁ֑א מֶ֥לֶךְ־יִשְׂרָאֵ֖ל כָּל־יְמֵיהֶֽם׃ פ
33בִּשְׁנַ֤ת שָׁלֹשׁ֙ לְאָסָ֣א מֶ֣לֶךְ יְהוּדָ֔ה מָלַ֕ךְ בַּעְשָׁ֖א בֶּן־אֲחִיָּ֑ה עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵ֛ל בְּתִרְצָ֖ה עֶשְׂרִ֥ים וְאַרְבַּ֖ע שָׁנָֽה׃ 34וַיַּ֣עַשׂ
הָרַ֔ע בְּעֵינֵ֖י יְהוָ֑ה וַיֵּ֙לֶךְ֙ בְּדֶ֣רֶךְ יָרָבְעָ֔ם וּבְחַטָּאתּ֖וֹ אֲשֶׁ֥ר הֶחֱטִ֖יא אֶת־יִשְׂרָאֵֽל׃ ס

16

[1] Akanwa ka Nyakasane kayêrekîre Basha kanacirhindakwo Yehu mugala wa Hanani kaderha mpu: [2] «Nàkurhenzagya omu katulo nanakujira mwimangizi w'olubaga lwâni lw'Israheli, cikwône washimba olugendo lwa Yerobwâmi, na ntyo wajirîsa olubaga lwâni lw'Israheli ebyâha binkunizize. [3] Nkolaga nahyajira Basha n'enyumpa yâge: enyumpa yâwe nayijira ak'eya Yerobwâmi mwene Nebati. [4] Irhondo ow'omu mulala gwa Basha akafîra omu lugo, analibwe n'ebibwa, akafîra omu mpinga, orhunyunyi rhw'emalunga rhunamudôrhomole.»

[5] Ebindi byôshi biyêrekîre Basha n'ebijiro byâge, entambala alwire, ka bi rhali biyandike omu citabu c'Empiriri z'abâmi b'Israheli? [6] Basha naye anacicîhengeka aha burhambi bwa b'îshe, bamubisha e Tirsa. Omugala Êla ayîma omu byâge.

[7] Na kandi, akanwa ka Nyakasane kahêkwa n'omulêhi Yehu mugala wa Hanani, kabwirwa Basha n'enyumpa yâge, burhanzirhanzi erhi obubî ajirire emalanga ga Nyamuzinda burhumire, erhi amugayîsa n'ebijiro byâge, kwarhuma amujira ak'enyumpa ya Yerobwâmi, n'obwa kabirhi kulya kubà àyihyajîre.

Obwâmi bwa Êla omw'Israheli (886-885)

[8] Omu mwâka gwa kali makumi abirhi na ndarhu kurhenga Asa ali mwâmi omu cihugo ca Yuda, Êla mugala wa Basha, aligi aha Tirsa, ayambala ishungwè omu Israheli myâka ibirhi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[9] Zimuri, murhambo mukulu w'ecihimbi ca kabirhi c'omurhwe gw'abahêka engâlè, amuhinduka anashuba mugoma. Oku Êla aligi omu Tirsa, ali anywa nka gwa canda omu mwa Arsa, mulanzi w'obwâmi bw'aha Tirsa, [10] Zimuri yônoyôno, acîshosha omu nyumpa amutumirha anamushibûka, mwâli omu mwâka gwa kali makumi abirhi na nda gw'obwâmi bwa Asa w'e Yuda; buzinda ayîma ahâli hâge. [11] Erhi aba akola ali mwâmi amanadêkerera bwinjinjà omu ntebe y'obwâmi, anigûza ab'omu nyumpa ya Basha bôshi, arhamusigiraga ehy'oburhabana ciru n'ehiguma, na ngasi bira na bene wâbo bôshi àbajegenja. [12] Zimuri ahungumula enyumpa ya Basha yôshi, nk'oku Nyakasane anaderhaga omu kanwa k'omulêbi Yehu, [13] erhi ebyâha bya Basha n'eby'omugala Êla birhuma, ebi ahiragamwo Israheli, bagayîsa Nyamuzinda w'Israheli omu kushimba banyamuzinda bw'obwîhambi. [14] Ebindi biyêrekîre akalamo ka Êla n'ebijiro byâge byôshi, biri omu citabu c'Empiriri z'abâmi b'Israheli.

Obwâmi bwa Zimuri omw'Israheli (885)

[15] Omu mwâka gwa kali makumi abirhi na nda gwa Asa, mwâmi w'e Yuda, Zimuri ayambal'ishungwe nsiku nda aha Tirsa. Ago mango erhi engabo zitwîre ecirâlo zirhezire Gibetoni wali wa Bafilistini. [16] Engabo zamanya omwanzi mpu: «Zimuri anagomire, ayisire na mwâmi.» Olwo lusiku lwonêne omwôla cirâlo banali, bene Israheli banaciyîmika Omuri, bamuyambika ishungwè ly'obwâmi, ye wali murhambo mukulu kulusha w'abalwi. [17] Omuri n'engabo ya bene Israheli bôshi baleka Gibetoni bagend'igorha Tirsa. [18] Erhi Zimuri abona oku olugo lwamanyagwa, ayâkira omu ndâro ya mwâmi, ayidûlika muliro, yamuhorherakwo. [19] Anacifà ntyo erhi byâha akazâg'ijira birhuma n'obubî akâg'igayisamwo Nyamuzinda, omu kushimba olwiganyo lwa Yerobwâmi n'omu kuhira Israheli yeshi omu câha. [20] Ebindi byôshi biyêrekîre akalamo ka Zimuri n'obugoma bwâge biri byandike omu citabu c'Empiriri z'abâmi b'Israheli.

[21] Okubundi olubaga lwa bene Israheli lwacîgabamwo kabirhi: Cigabi cigu ma cacîshwêkerakwo Tibuni mugala wa Ginati mpu abè mwâmi, ecindi kuli Omuri. [22] Cikwône abacIshwêkeraga kuli Omuri bahima bene Tibuni mugala wa Ginati; Tibuni anacifà, Omuri ayambal'ishungwè ly'obwâmi.

Obwâmi bwa Omuri omw'Israheli (885-874)

[23] Omu mwâka gwa kali makumi asharhu na muguma kurhenga Asa ali mwâmi w'e Yuda, Omuri anaciyambal'ishungwè myâka ikumi n'ibirhi. Ayîma myâka ndarhu aha Tirsa. [24] Buzinda agulira Shemeri entondo ya Samâriya oku talenta ibirhi za magerha, ayûbakaho olugo, aluyirika izîno lya Samâriya, kushimbana n'izîno lya Shemeri ye wali nn'entondo. [25] Omuri agayîsa Nyakasane kulusha ngasi bôshi bali bamushokolîre. [26] Akulikira muli byôshi olugendo lugalugalu lwa Yerobwâmi mugala wa Nebati n'ebyâha ahabuliragamwo olubaga lw'Israheli bagayisa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane Nyamuzinda wâbo omu kushimba banyamuzinda bw'obwîhambi.

[27] Ebindi byôshi biyêrekîre akalamo ka Omuri, ebijiro byâge n'entambala alwire, biri byandike omu citabu c'Empiriri z'abâmi b'Israheli. [28] Omuri anacicîhengeka aha burhambi bwa b'îshe, abishwa e Samâriya. Omugala Aha bu ayîma omu byâge, ayambala ishungwè.

Enshokolezi y'obwâmi bw'Ahâbu (885)

[29] Ahâbu mugala wa Omuri ayambala ishungwè omu Israheli omu mwâka gwa kali makumi asharhu na munâni kurhenga obwâmi bwa Asa, mwâmi w'e Yuda; ayîma myâka makumi abiri n'ibiri kuli Israheli e Samâriya. [30] Ahâbu mugala wa Omuri agayîsa Nyakasane kulusha balya bôshi bamushokoleraga. [31] Ehy'obushalashala hyarhuma ayiga ebyâha bya Yerobwâmi mugala wa Nebati: aherula Yezabeli mwâli wa Itobali mwâmi w'e Sidoni, arhondêra okukolêsa omuzimu oderhwa Bali, n'okufukama embere w'enshusho zâge; [32] amuyûbakaira oluhêrero omu nyumpa ayûbakiraga oyo Bali e Samâriya. [33] Ahâbu amuyûbakira orhugombe, agwîka emisholo y'ebujinji, ajira n'agandi maligo, agayîsa Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli kulusha abandi bâmi bôshi bamushokoleraga omw'Israheli. [34] Go mango Hiyeli w'e Beteli ayûbakaga Yeriko buhyâhya[q]; oku buhanya bw'enfula yâge Abiramu abanda eciriba, n'oku buhanya bw'omuziba gwâge Segubu ahiramw'enyumvi, nk'oku Nyakasane anaderhaga omu kanwa ka Yozwè mugala wa Nuni.

1 Kings BHS 16

1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יֵהוּא בֶן־חֲנָנִי עַל־בַּעְשָׁא לֵאמֹר: 2 יַעַן אֲשֶׁר הֲרִימֹתִיךָ מִן־הֶעָפָר וָאֶתֶּנְךָ נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל
וַתֵּלֶךְ | בְּדֶרֶךְ יָרָבְעָם וַתַּחֲטִא אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיסֵנִי בְּחַטֹּאתָם: 3 הִנְנִי מַבְעִיר אַחֲרֵי בַעְשָׁא וְאַחֲרֵי בֵיתוֹ
וְנָתַתִּי אֶת־בֵּיתְךָ כְּבֵית יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט: 4 הַמֵּת לְבַעְשָׁא בָּעִיר יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים וְהַמֵּת לוֹ בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ עוֹף
הַשָּׁמָיִם: 5 וְיֶתֶר דִּבְרֵי בַעְשָׁא וַאֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: 6 וַיִּשְׁכַּב
בַּעְשָׁא עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּתִרְצָה וַיִּמְלֹךְ אֵלָה בְנוֹ תַּחְתָּיו: 7 וְגַם בְּיַד־יֵהוּא בֶן־חֲנָנִי הַנָּבִיא דְּבַר־יְהוָה הָיָה
אֶל־בַּעְשָׁא וְאֶל־בֵּיתוֹ וְעַל כָּל־הָרָעָה | אֲשֶׁר־עָשָׂה | בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו לִהְיוֹת כְּבֵית יָרָבְעָם וְעַל
אֲשֶׁר־הִכָּה אֹתוֹ: פ
8 בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ אֵלָה בֶן־בַּעְשָׁא עַל־יִשְׂרָאֵל בְּתִרְצָה שְׁנָתָיִם: 9 וַיִּקְשֹׁר עָלָיו
עַבְדּוֹ זִמְרִי שַׂר מַחֲצִית הָרָכֶב וְהוּא בְתִרְצָה שֹׁתֶה שִׁכּוֹר בֵּית אַרְצָא אֲשֶׁר עַל־הַבַּיִת בְּתִרְצָה: 10 וַיָּבֹא זִמְרִי וַיַּכֵּהוּ
וַיְמִיתֵהוּ בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וָשֶׁבַע לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו: 11 וַיְהִי בְמָלְכוֹ כְּשִׁבְתּוֹ עַל־כִּסְאוֹ הִכָּה אֶת־כָּל־בֵּית
בַּעְשָׁא לֹא־הִשְׁאִיר לוֹ מַשְׁתִּין בְּקִיר וְגֹאֲלָיו וְרֵעֵהוּ: 12 וַיַּשְׁמֵד זִמְרִי אֵת כָּל־בֵּית בַּעְשָׁא כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר

[q] **16.34** : Yozwè erhi ahehêrire ngasi yeshi wanâcishomye mpu ashub'iyûbaka Yeriko, aderha erhi: «Anamuyûbakire kwo enfula yâge n'omuziba gwâge». Lolà muli Yoz 6, 26.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶל־בַּעְשָׁא בְּיַד יֵהוּא הַנָּבִיא׃ 13אֶל כָּל־חַטֹּאות בַּעְשָׁא וְחַטֹּאות אֵלָה בְנוֹ אֲשֶׁר חָטְאוּ וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיאוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל
לְהַכְעִיס אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַבְלֵיהֶם׃ 14וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֵלָה וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ פ

15בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וָשֵׁבַע שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ זִמְרִי שִׁבְעַת יָמִים בְּתִרְצָה וְהָעָם חֹנִים עַל־גִּבְּתוֹן אֲשֶׁר
לַפְּלִשְׁתִּים׃ 16וַיִּשְׁמַע הָעָם הַחֹנִים לֵאמֹר קָשַׁר זִמְרִי וְגַם הִכָּה אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיַּמְלִכוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־עָמְרִי שַׂר־צָבָא
עַל־יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא בַּמַּחֲנֶה׃ 17וַיַּעֲלֶה עָמְרִי וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִגִּבְּתוֹן וַיָּצֻרוּ עַל־תִּרְצָה׃ 18וַיְהִי כִּרְאוֹת זִמְרִי
כִּי־נִלְכְּדָה הָעִיר וַיָּבֹא אֶל־אַרְמוֹן בֵּית־הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׂרֹף עָלָיו אֶת־בֵּית־הַמֶּלֶךְ בָּאֵשׁ וַיָּמֹת׃ 19עַל־חַטֹּאתָו אֲשֶׁר חָטָא
לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ יָרָבְעָם וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה לְהַחֲטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ 20וְיֶתֶר דִּבְרֵי זִמְרִי
וְקִשְׁרוֹ אֲשֶׁר קָשָׁר הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ פ

21אָז יֵחָלֵק הָעָם יִשְׂרָאֵל לַחֵצִי חֲצִי הָעָם הָיָה אַחֲרֵי תִבְנִי בֶן־גִּינַת לְהַמְלִיכוֹ וְהַחֲצִי אַחֲרֵי עָמְרִי׃ 22וַיֶּחֱזַק הָעָם
אֲשֶׁר אַחֲרֵי עָמְרִי אֶת־הָעָם אֲשֶׁר אַחֲרֵי תִבְנִי בֶן־גִּינַת וַיָּמָת תִּבְנִי וַיִּמְלֹךְ עָמְרִי׃ פ

23בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וְאַחַת שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ עָמְרִי עַל־יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּתִרְצָה מָלַךְ
שֵׁשׁ־שָׁנִים׃ 24וַיִּקֶן אֶת־הָהָר שֹׁמְרוֹן מֵאֶת שֶׁמֶר בְּכִכְּרַיִם כֶּסֶף וַיִּבֶן אֶת־הָהָר וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם הָעִיר אֲשֶׁר בָּנָה עַל
שֵׁם־שֶׁמֶר אֲדֹנֵי הָהָר שֹׁמְרוֹן׃ 25וַיַּעַשׂ עָמְרִי הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיָּרַע מִכֹּל אֲשֶׁר לְפָנָיו׃ 26וַיֵּלֶךְ בְּכָל־דֶּרֶךְ יָרָבְעָם
בֶּן־נְבָט וּבְחַטָּאתֹו אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיס אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַבְלֵיהֶם׃ 27וְיֶתֶר דִּבְרֵי עָמְרִי אֲשֶׁר
עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ 28וַיִּשְׁכַּב עָמְרִי עִם־אֲבֹתָיו
וַיִּקָּבֵר בְּשֹׁמְרוֹן וַיִּמְלֹךְ אַחְאָב בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ פ

29וְאַחְאָב בֶּן־עָמְרִי מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ אַחְאָב בֶּן־עָמְרִי
עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה׃ 30וַיַּעַשׂ אַחְאָב בֶּן־עָמְרִי הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה מִכֹּל אֲשֶׁר לְפָנָיו׃ 31וַיְהִי הֲנָקֵל
לָכְתּוֹ בְּחַטֹּאות יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־אִיזֶבֶל בַּת־אֶתְבַּעַל מֶלֶךְ צִידֹנִים וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹד אֶת־הַבַּעַל וַיִּשְׁתַּחוּ
לוֹ׃ 32וַיָּקֶם מִזְבֵּחַ לַבַּעַל בֵּית הַבַּעַל אֲשֶׁר בָּנָה בְּשֹׁמְרוֹן׃ 33וַיַּעַשׂ אַחְאָב אֶת־הָאֲשֵׁרָה וַיּוֹסֶף אַחְאָב לַעֲשׂוֹת לְהַכְעִיס
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִכֹּל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו׃ 34בְּיָמָיו בָּנָה חִיאֵל בֵּית הָאֱלִי אֶת־יְרִיחֹו בַּאֲבִירָם
בְּכֹרֹו יִסְדָּהּ וּבִשְׁגִּיב צְעִירוֹ הִצִּיב דְּלָתֶיהָ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

V. Amango ga Eliya

Embala-mwanzi y'ecâhira

[1] Eliya w'e Tishibiti omu Galadi abwîra Ahâbu erhi: «Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli, oyu nkolera, ye ndahîre. Mw'eyi myâka yôshi, harhabè lume, harhabè nkuba nka ntacikuderha.»

Aha lwîshi lwa Keriti

[2] Akanwa ka Nyakasane kanacimurhindakwo mpu: [3] «Orhenge kuno, ociyêrekeze olunda lw'ebushoshokero bw'izûba, ocifulike aha lwîshi lwa Keriti, lubà ishiriza lya Yordani. [4] Wakaz'inywêra aha nshôko, nantegesire ebihungu bikaz'ikushegula eci walya ahôla.» [5] Eliya anacigenda obwo, ajira nk'oku Nyakasane anamubwîraga, aj'ihanda oku lwîshi lwa Keriti ishiriza lya Yordani. [6] Ebihungu byakaz'imulêrhera emigati sêzi n'enyama bijingo, naye akanywa kuli ago mîshi.

E Sarepta. Ecisômerîne c'enshâno n'amavurha

[7] Cikwône erhi kugera nsiku, lulya lwîshi lwanacigana, bulya ntà nkuba yaciniaga omu cihugo côshi. [8] Okubundi akanwa ka Nyakasane kamurhinda kwo erhi: [9] «Yîmuka! Ojè e Sarepta omu cihugo ca Sidoni onayibêre. Ntegesire omukana w'eyo munda akaz'ikuhà eci walya.» [10] Eliya ayîmuka, aj'e Sarepta. Oku anahika aha muhango gw'olugo ntya, abona omukana adwîrhe ashenya e nshâli; amuyakûza amubwîra, erhi: «Ndêrhera nâni amîshi gw'okunywa muli eco cibindi câwe!» [11] Oku akola aj'igadoma, ashub'imuyakûza, erhi: «Ondêrhere n'ecihimbi c'omugati omu nfune zâwe!» [12] Nyamukazi amushuza erhi: «Alame Nyakasane Nyamuzinda wâwe, ciru ntagwêrhi mugati muyôce; ngwêrhe hishâno hisungunu hyône omu hyungu na rhuvurha rhusungunu omu hibindi; niono nayisha narhôlogola rhushali rhubiri na hano ngaluka nanabirheganya rhubirye nie na mugala wâni, na buzinda bw'aho rhucifire.» [13] Eliya amubwîra erhi: «Orhayôbohaga, genda ojire nk'okwo onadesire; cikwône orhang'injiriramwo higati hisungunu ohindêrhere; buzinda wanabul'irheganya kuli we wêne na mugala wâwe. [14] Bulya ntya kwo adesire Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli:

Hyungu hya nshâno orhayonde,
hibindi hya mavurha orhahwe,
kuhika olusiku Nyakasane arhuma
enkuba omw'igulu.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[15] Nyamukana agenda, ajira nk'oku Eliya anaderhaga, bâlya bôshi: nyamukazi n'omugala na Eliya. [16] Hirya hyungu hy'enshâno hirhayondaga na hirya hibindi hy'amavurha hirhahwaga nk'oku Nyakasane anaderhaga omu kanwa ka Eliya.

Eliya afûla mugala w'omukana

[17] Enyuma ly'ebyo byôshi, lero mugala w'olya mukazi nnanyumpa anacilwâla n'endwâla yanacimudarhabâlira bwenêne kuhika arhengamwo omûka. [18] Oku bundi Nyamukazi abwîra Eliya erhi: «Bici rhufanwa rhwembi, wâni muntu wa Nyamuzinda? Ka wayishaga muno mwâni mpu okengêze obubî bwâni na ntyo onyîrhire omwâna! » [19] Eliya amubwîra, erhi: «Mpêrezagya mugala wâwe». Amurhenza ye oku cifuba, amusôkana enyanya omu nyumpa ali ahanzire, amugwishiza oku ncingo yâge. [20] Okubundi ashenga Nyakasane aderha erhi: «Nyakasane Nyamuzinda wâni, kali onakolaga wajirira oyu mukana walimpandisize aha mwâge amabî, omu kuyîrha omugala?» [21] Eliya ayûbarhira nyamwâna kasharhu kôshi erhi anashenga Nyakasane, erhi: «Nyakasane Nyamuzinda wâni, nkuhunyire oyu mwâna omushubizemwo omûka!» [22] Nyakasane anaciyumva omusengero gwa Eliya, olya mwâna ashubiramwo omûka, ashub'ibà mugumagumà. [23] Eliya amurhôla, amuyandagaza, amushubiza nnina; amubwîra erhi: «Omwâna wâwe oyûla, akola azîne.» [24] Nyamukazi ashuza Eliya, erhi: «Nkolaga manyire oku oli muntu wa Nyamuzinda n'oku akanwa ka Nyakasane kanali k'okuli.»

BHS 1 Kings 17

וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי מִתּשְׁבֵי גִלְעָד אֶל־אַחְאָב חַי־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם־יִהְיֶה הַשָּׁנִים
הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם־לְפִי דְבָרִי׃ ס
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר׃ לֵךְ מִזֶּה וּפָנִיתָ לְךָ קֵדְמָה וְנִסְתַּרְתָּ בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן׃ וְהָיָה מֵהַנַּחַל
תִּשְׁתֶּה וְאֶת־הָעֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלְךָ שָׁם׃ וַיֵּלֶךְ וַיַּעַשׂ כִּדְבַר יְהוָה וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
הַיַּרְדֵּן׃ וְהָעֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר בַּבֹּקֶר וְלֶחֶם וּבָשָׂר בָּעֶרֶב וּמִן־הַנַּחַל יִשְׁתֶּה׃ וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיִּבַשׁ
הַנַּחַל כִּי לֹא־הָיָה גֶשֶׁם בָּאָרֶץ׃ ס
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר׃ קוּם לֵךְ צָרְפַתָה אֲשֶׁר לְצִידוֹן וְיָשַׁבְתָּ שָׁם הִנֵּה צִוִּיתִי שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה
לְכַלְכְּלֶךָ׃ וַיָּקָם ׀ וַיֵּלֶךְ צָרְפַתָה וַיָּבֹא אֶל־פֶּתַח הָעִיר וְהִנֵּה־שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה מְקֹשֶׁשֶׁת עֵצִים וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר
קְחִי־נָא לִי מְעַט־מַיִם בַּכְּלִי וְאֶשְׁתֶּה׃ וְתֵלֶךְ לָקַחַת וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ וַיֹּאמֶר לֶקְחִי־נָא לִי פַּת־לֶחֶם בְּיָדֵךְ׃ וַתֹּאמֶר
חַי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אִם־יֶשׁ־לִי מָעוֹג כִּי אִם־מְלֹא כַף־קֶמַח בַּכַּד וּמְעַט־שֶׁמֶן בַּצַּפַּחַת וְהִנְנִי מְקֹשֶׁשֶׁת שְׁנַיִם עֵצִים
וּבָאתִי וַעֲשִׂיתִיהוּ לִי וְלִבְנִי וַאֲכַלְנֵהוּ וָמָתְנוּ׃ וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵלִיָּהוּ אַל־תִּירְאִי בְּאִי עֲשִׂי כִדְבָרֵךְ אַךְ עֲשִׂי־לִי מִשָּׁם
עֻגָה קְטַנָּה בָרִאשֹׁנָה וְהוֹצִאת לִי וְלָךְ וְלִבְנֵךְ תַּעֲשִׂי בָּאַחֲרֹנָה׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּד הַקֶּמַח לֹא תִכְלֶה וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תֶחְסָר עַד יוֹם תִּתֵּן־יְהוָה גֶּשֶׁם עַל־פְּנֵי
הָאֲדָמָה: 15וַתֵּלֶךְ וַתַּעֲשֶׂה כִּדְבַר אֵלִיָּהוּ וַתֹּאכַל הִוא־וָהִיא וּבֵיתָהּ יָמִים: 16כַּד הַקֶּמַח לֹא כָלָתָה וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא
חָסֵר כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד אֵלִיָּהוּ: פ
17וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָלָה בֶּן־הָאִשָּׁה בַּעֲלַת הַבַּיִת וַיְהִי חָלְיוֹ חָזָק מְאֹד עַד אֲשֶׁר לֹא־נוֹתְרָה־בּוֹ
נְשָׁמָה: 18וַתֹּאמֶר אֶל־אֵלִיָּהוּ מַה־לִּי וָלָךְ אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּאתָ אֵלַי לְהַזְכִּיר אֶת־עֲוֹנִי וּלְהָמִית אֶת־בְּנִי: 19וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ
תְּנִי־לִי אֶת־בִּנֵךְ וַיִּקְּחֵהוּ מֵחֵיקָהּ וַיַּעֲלֵהוּ אֶל־הָעֲלִיָּה אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב שָׁם וַיַּשְׁכִּבֵהוּ עַל־מִטָּתוֹ: 20וַיִּקְרָא אֶל־יְהוָה
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהָי הֲגַם עַל־הָאַלְמָנָה אֲשֶׁר־אֲנִי מִתְגּוֹרֵר עִמָּהּ הֵרֵעוֹתָ לְהָמִית אֶת־בְּנָהּ: 21וַיִּתְמֹדֵד עַל־הַיֶּלֶד שָׁלֹשׁ
פְּעָמִים וַיִּקְרָא אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהָי תָּשָׁב נָא נֶפֶשׁ־הַיֶּלֶד הַזֶּה עַל־קִרְבּוֹ: 22וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל אֵלִיָּהוּ וַתָּשָׁב
נֶפֶשׁ־הַיֶּלֶד עַל־קִרְבּוֹ וַיֶּחִי: 23וַיִּקַּח אֵלִיָּהוּ אֶת־הַיֶּלֶד וַיֹּרִדֵהוּ מִן־הָעֲלִיָּה הַבַּיְתָה וַיִּתְּנֵהוּ לְאִמּוֹ וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ רְאִי חַי
בִּנֵךְ: 24וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־אֵלִיָּהוּ עַתָּה זֶה יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים אָתָּה וּדְבַר־יְהוָה בְּפִיךְ אֱמֶת: פ

18

Eliya arhimânana na Obadyahu

1 Erhi kugera nsiku zirhali nyi, enyuma za myâka isharhu[r], akanwa ka Nyakasane karhindakwo
Eliya mpu: «Genda ociyêreke Ahâbu bulya nkola naniesa enkuba omw'igulu.» 2 Eliya agendaga
obwo mpu aciyêreke Ahâbu. Kulya kubà ecizombo cali camakaliha bwenêne omu Samâriya,
3 Ahâbu arhuma entumwa emwa Obadyahu, murhambo w'enyumpa yâge -oyo Obadyahu
akengaga Nyakasane bwenêne: 4 amango Yezabeli ahungumulaga abalêbi ba Nyakasane,
Obadyahu arhôla caligumiza balêbi makumi arhânu abafulika omu lwâla anakaz'ibashêgulamwo
omugati n'amîshi. 5 Ahâbu abwîra Obadyahu, erhi: «Kanya obone! Rhusâgarhe ecihugo côshi,
rhuj'ebwa nshoko z'enyîshi zôshi, akanabà rhwabona ebyâsi byalamya ebiterusi n'ebihêsi
rhuleke okubibâga.» 6 Bagabâna ecihugo mpu bacisâgarhe: Ahâbu ashimba eyâge njira yêne,
na Obadyahu ashimba eyâge yêne. 7 Oku ali omu njira, Obadyahu ashimâna Eliya;
amumanyirira anacihwêra oku idaho aderha erhi: «Nnawîrhu Eliya, ka w'oyu!» 8 Eliya amubwîra
erhi: «Nie nnênè! Kanyagya obwîre nnawinyu mpu: Eliya ola!» 9 Anacimushuza erhi: «Bubî buci
nakujirire obu okola wahana omurhumisi wâwe omu maboko g'Ahâbu mpu amuyirhe? 10 Alame
Nyakasane Nyamuzinda wâwe! Ntà cihugo erhi bwâmi nahamwirhu arhasag'ikulongczamwo,
n'erhi baderha mpu: Nanga ntâye osag'ishisha Eliya omu isù eno mwîrhu, analahirize cirya
cihugo na liry'ishanja mpu akanabà barhakulonzagya. 11 Lero w'oyu wamambwîraga bunôla
mpu: «Kanya oj'ibwîra nnahamwinyu erhi: Langira Eliya!» 12 Cikwône hano nankurhenga ho,
Mûka wa Nyakasane akola akugendana ntishi ngahi; buzinda ngend'igibwîra nnahamwîrhu;

[r] **18.1** : Erhi hagera myâka isharhu ya cizombo cikali.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nkulonze nkuzuguluke; hôshi aha anajira antingamira nfe! N'obwo nie murhumisi wâwe ntahimwa kukenga Nyakasane kurhenga eburho bwâni. [13] Nnahamwîrhu, nkaba barhakubwîraga ebi najizire amango Yezabeli ayabukaga omu balêbi ba Nyakasane anabaholola? Nafulika caligumiza baleli makumi arhânu omu lwâla, nanakaz'ibashêgulamwo omugati n'amîshi. [14] Lero w'oyu wamambwîraga erhi: «Gcnda obwîre nnahamwinyu mpu: «Lolà Eliya». Kunyîrha ananyisire!» [15] Eliya amushuza erhi: «Alame Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, oyûla nkolera bwaca bwâyira, en'ene naciyêreka Ahâbu.»

Eliya na Ahâbu

[16] Obadyahu agenda, aj'emwa Ahâbu, naye Ahâbu ayîshaga alirhîmâna Eliya. [17] Erhi Ahâbu anabona Eliya ntya, amubwîra erhi: «Ka w'oyu wâni mabonwa-mabî, kaheza muno Israheli!» [18] Eliya amushuza erhi: «Arhali nie kaheza muno Israheli ci w'oyu mwen'omulala gwâwe, bulya mwajahisire Nya kasane wanakolera banyamuzinda bw'obwîhambi. [19] Kano kanya, orhumage bashubûlize bene Israheli eburhambi bwâni oku ntondo ya Karmeli, olalike na balya balêbi magana ani na makumi arhamu bw'obwîhambi, bala balêbi ba Bali badwîrhe bâlîra oku cîbo ca Yezabeli.»

Enterekêro oku ntondo ya Karmeli

[20] Ahâbu anacilâlika bene Israheli bôshi ashûbûliza n'abalêbi oku ntondo ya Karmeli. [21] Eliya ayêgera olubaga aderha erhi: «Mangaci mweki mwaleka oku kujà mwahegera na gombi? Akaba Nyakasane ali Nyamuzinda, mumukulikire; akaba Baali yeri Nyamuzinda kulikiragi ye.» Olubaga lurhashagalaga kanwa. [22] Eliya agendekera aderha erhi: «Niene nsigire nka mulêbi wa Nyakasane, n'abalêbi ba Baali bali magana ani na makumi arhânu. [23] Murhuhe mpanzi ibirhi za micûkà, bacishogemwo nguma, bayirhongêre banayihire oku cîko cikwône barhayidûlikaga muliro. Nâni eyindi nayirhongêra ntanayidûlike muliro. [24] Mujagehomushenge oyomuzimu winyu[s], nâni nashenga Nyakasane: owankahâna ishuzo ly'omuliro, erhi ye na Nyamuzinda w'okuli. Olubaga lwôshi lwashuza mpu: «Kuli kwinjà okwo.» [25] Eliya abwîra abalêbi ba Baali erhi: «Mwenene mucîshogâge nguma muli ezira mpanzi. Mwe mwanarhôndêra bulya mwe banji, mushenge oku izîno ly'omuzimu winyu, cikwône murhayihiragakwomuliro.» [26] Bacîshoga mpanzi nguma, bayirhongêra; bashenga okw'izîno lya Baali kurhenga sêzi kuhika izûba lyayîmanga omu nkuba-karhî. Bakaz'iderha mpu: «Mâshi Baali, orhushuze nîrhu!» Cikwône barhayumvagya, ol'izù, ol'ishuzo lyo linyi; banakazâg'isâma, bafukama banafukamuka embere z'oluhêrero bayûbakaga. [27] Erhi izûba lij'omu kalengerêre, Eliya abahà amasheka n'ebinioko erhi:

[s] **18.24** : Eco cijiro cirhahumanwiri bwinjà ebi balonzize okumanya ndi Nyamuzinda w'entondo y'e Karmeli, ka Nyakasane erhi Baali? Kandi erhi okumanya ndi ogwêrhe obuhashe kulusha. Balo-nzize okumanya ndi Nyamuzinda w'okuli. Cikwône akanwa n'amasâla g'omulêbi Eliya (Lolà omulongo gwa 37) n'omunkwa gw'olubaga (mulongo gwa 39) byo bihumanwîre byôshi: obuyêmêre muli Nyamuzinda yo ngwârhiro lyo n'ishwinjiro ly'okwo kuhagîsanya kwâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Muhamagale bwenêne kulusha buly'ali Nyamuzinda, nkaba alimw'entanya erhi nîsi emikolo yamulugira, kandi erhi kubè kubalama abalamire; akaba iro ajire, atulûka!» [28] Bahamagaza, bayâmaga kulusha; bacishakashaka n'engôrho n'amatumu gâbo nk'oku banakomercraga okujira amango bakola bahera, kuhika bakaz'ihulula mukò. [29] Erhi gaba mafuluko barhondêra okulêba kuhika gala mango bahânamwo enterekêro y'ebijingo; cikwône nt'izù bayumvîrhe, nt'ishuzo babwîne, ciru na ntà cindi cimanyîso babwîne.

[30] Okubundi Eliya abwîra olubaga lwôshi erhi: «Muyêgerage hano ndi.»; n'olubaga lwôshi lwàmulirâna. Anacilumula oluhêrero lwa Nyakasane bulya bali erhi bàluhongwire. [31] Eliya arhôla mabuye ikumi n'abirhi nk'oku omubalè gw'amashanja ga bene Yakôbo gwanali, balya Nyakasane ayagânaga ababwîra erhi: «Israheli, lyo lyabà izîno lyâwe». [32] Anaciyûbaka oluhêrero oku izîno lya Nyakasane. Ahumba omubunda gwakajiremwo milongo ibirhi ya mburho omu burhambi bw'oluhêrero. [33] Arhondeka enshâli bwinjà, arhongô1a erya mpanzi, ayilambika kuli zirya nshâli. [34] Okubundi aderha, erhi: «Mubumbe rhubindi rhuni rhwa mîshi, mubulagirerho kuli eyi mbâgwa na kuli ezi nshâli». Banakujira. Ashubibabwîra erhi: «Mushubirize bwa kabirhi». Banakujira kandi. A shub'ibabwîra: «Shubirizi obwa kasharhu.» Banakujira. [35] Amîshi gasha ndabâna oku burhambi bw'oluhêrero, ciru na gulya mubunda gwayunjula mîshi. [36] Omu kasanzi bahâna enterekêro, omulêbi Eliya ayêgera, aderha erhi: «Nyakasane Nyamuzinda w'Abrahamu, Nyamuzinda w'Izaki na w'Israheli, olw'ene bamanye oku we Nyamuzinda omw'Israheli, bamanye oku ndi murhumisi wâwe, bamanye kandi oku okw'izîno lyâwe najizire ebi byôshi. [37] 0nshuze Nyakasane, onshuze ly'olu lubaga lumanya oku we Nyakasane we na Nyamuzinda, na wêne wahindula emirhima yâbo.» [38] Okubundi omuliro gwa Nyakasane gwamanuka, gwasingônola erya mbâgwa n'enshâli, gwayumya na galya mîshi gôshi gali Omu mubunda. [39] Olubaga lwôshi lwabon'ebyo byôshi[t]; abantu banacirhimba ehy'akamalanga oku idaho baderha mpu: «Nyakasane ye na Nyamuzinda! Nyakasane ye na Nyamuzinda!» [40] Eliya ababwîra erhi: «Abalêbi ba Baali, mubahire nfune, ntà ciru n'omuguma warhulubukaga»! Banabahira nfune. Eliya abayandagaliza omu muhengere gwa Kishoni, abanigûza.

Okuhwa kw'ecanda ciri

[41] Eliya abwîra Ahâbu erhi: «Yînamuka, olye onanywe, bulya namayumva enkuba yakungula.» [42] Oku Ahâbu aciri omu njira arheremera emwâge mpu alye ananywe, Eliya asôkera oku ntondo ya Karmeli, ayûnamira oku idaho, ahira amalanga omu madwi. [43] Abwîra hyambali hyâge erhi: «Oyînamuke, olole olunda lw'enyanja.» Ayînamuka, alola anaciderha erhi: «Ntâco ciyiri ciru.» Eliya ashubirira erhi: «Oshubirire kali nda.» [44] Oku bwa kali nda, ehyambali hyaderha erhi:

---

[t] **18.39** : Ecisômerîne c'omuliro omulêbi ali ashenga co cayêreka abalêbi b'omuzimu Baali n'abantu b'ihanga bàlikwo Yezabeli oku ntà byâbo omw'Israheli bulya mwo Nyakasane ali Nyamuzinda, na kandi okuyêreka bene Israheli oku yêne ye Nyamuzinda ye yobôla emirhima.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Namabona ehitu hisungunu nka nfune ya muntu hyayînamuka ebwa muhengere gw'enyanja.» Okubundi Eliya aderha erhi: «Kanya obwîre Ahâbu mpu: Shumûla ecihêsi câwe oyandagale ly'enkuba erhag'ikucîka.» [45] Ho na halya, amalunga gashuba mwizimya erhi bitu biru birhuma n'empûsi. Nyamugege w'enkuba acîhonda okw'idaho. Ahâbu ashonera omu ngâlè yâge alibirhira e Yizreeli. [46] Okuboko kwa Nyakasane kwajakwo Eliya, akabika irumerume, alibirha ebushokola bwa Ahâbu kuhika bahika e Yizreeli.

BHS 1 Kings 18

1 וַיְהִי֙ יָמִ֣ים רַבִּ֔ים וּדְבַר־יְהוָ֖ה הָיָ֣ה אֶל־אֵלִיָּ֑הוּ בַּשָּׁנָ֣ה הַשְּׁלִישִׁ֔ית לֵאמֹ֕ר לֵ֚ךְ הֵרָאֶ֣ה אֶל־אַחְאָ֔ב וְאֶתְּנָ֥ה מָטָ֖ר עַל־פְּנֵ֥י
2 הָאֲדָמָֽה׃ וַיֵּ֣לֶךְ אֵלִיָּ֔הוּ לְהֵרָאוֹת֙ אֶל־אַחְאָ֔ב וְהָרָעָ֖ב חָזָ֣ק בְּשֹׁמְר֑וֹן׃ 3 וַיִּקְרָ֣א אַחְאָ֔ב אֶל־עֹבַדְיָ֖הוּ אֲשֶׁ֣ר עַל־הַבָּ֑יִת
וְעֹבַדְיָ֖הוּ הָיָ֥ה יָרֵ֛א אֶת־יְהוָ֖ה מְאֹֽד׃ 4 וַיְהִ֗י בְּהַכְרֵ֛ית אִיזֶ֥בֶל אֶת נְבִיאֵ֖י יְהוָ֑ה וַיִּקַּ֣ח עֹבַדְיָ֗הוּ מֵאָ֛ה נְבִאִ֥ים וַיַּחְבִּיאֵ֖ם
חֲמִשִּׁ֣ים אִישׁ֮ בַּמְּעָרָה֒ וְכִלְכְּלָ֣ם לֶ֔חֶם וָמָ֖יִם׃ 5 וַיֹּ֤אמֶר אַחְאָב֙ אֶל־עֹבַדְיָ֔הוּ לֵ֚ךְ בָּאָ֣רֶץ אֶל־כָּל־מַעְיְנֵ֣י הַמַּ֔יִם וְאֶל
כָּל־הַנְּחָלִ֑ים אוּלַ֣י | נִמְצָ֞א חָצִ֣יר וּנְחַיֶּ֗ה סוּס֙ וָפֶ֔רֶד וְלֹ֥וא נַכְרִ֖ית מֵהַבְהֵמָֽה׃ 6 וַיְחַלְּקוּ֩ לָהֶ֨ם אֶת־הָאָ֜רֶץ לַעֲבָר־בָּ֗הּ
אַחְאָב֙ הָלַ֣ךְ בְּדֶ֣רֶךְ אֶחָ֔ד לְבַדּ֖וֹ וְעֹבַדְיָ֥הוּ הָלַ֛ךְ בְּדֶ֥רֶךְ־אֶחָ֖ד לְבַדּֽוֹ׃ 7 וַיְהִ֣י עֹבַדְיָ֗הוּ בַּדֶּ֙רֶךְ֙ וְהִנֵּ֣ה אֵלִיָּ֣הוּ לִקְרָאתֹ֔ו וַיַּכִּרֵ֖הוּ
וַיִּפֹּ֣ל עַל־פָּנָ֑יו וַיֹּ֙אמֶר֙ הֲאַתָּ֣ה זֶ֔ה אֲדֹנִ֖י אֵלִיָּֽהוּ׃ 8 וַיֹּ֥אמֶר לֹ֖ו אֲנִ֑י לֵ֚ךְ אֱמֹ֣ר לַאדֹנֶ֔יךָ הִנֵּ֖ה אֵלִיָּֽהוּ׃ 9 וַיֹּ֗אמֶר מֶ֤ה חָטָאתִי֙
כִּֽי־אַתָּ֣ה נֹתֵ֔ן אֶת־עַבְדְּךָ֖ בְּיַד־אַחְאָ֑ב לַהֲמִיתֵֽנִי׃ 10 חַי֩ | יְהוָ֨ה אֱלֹהֶ֜יךָ אִם־יֶ֣שׁ־גֹּ֗וי וּמַמְלָכָה֮ אֲשֶׁ֣ר לֹא־שָׁלַ֣ח אֲדֹנִי֮ שָׁם֒
לְבַקֶּשְׁךָ֔ וְאָמְר֣וּ אֵ֔ין וְהִשְׁבִּ֖יעַ אֶת־הַמַּמְלָכָ֣ה וְאֶת־הַגֹּ֑וי כִּ֥י לֹ֖א יִמְצָאֶֽכָּה׃ 11 וְעַתָּ֣ה אַתָּ֔ה אֹמֵ֖ר לַאדֹנֶ֣יךָ הִנֵּ֖ה
אֵלִיָּֽהוּ׃ 12 וְהָיָ֗ה אֲנִי֙ | אֵלֵ֣ךְ מֵאִתָּ֔ךְ וְר֥וּחַ יְהוָ֖ה | יִשָּׂאֲךָ֑ עַל֙ אֲשֶׁ֣ר לֹא־אֵדָ֔ע וּבָאתִי֙ לְהַגִּ֣יד לְאַחְאָ֔ב וְלֹ֥א יִמְצָאֲךָ֖ וַהֲרָגָ֑נִי
וְעַבְדְּךָ֥ יָרֵ֛א אֶת־יְהוָ֖ה מִנְּעֻרָֽי׃ 13 הֲלֹ֣א־הֻגַּ֔ד לַֽאדֹנִ֖י אֵ֣ת אֲשֶׁר־עָשִׂ֑יתִי בַּהֲרֹ֣ג אִיזֶ֗בֶל אֵת֙ נְבִיאֵ֣י יְהוָ֔ה וָאַחְבֵּ֞א מִנְּבִיאֵ֤י
יְהוָה֙ מֵאָ֣ה אִ֔ישׁ חֲמִשִּׁ֥ים חֲמִשִּׁ֖ים אִישׁ֑ בַּמְּעָרָ֕ה וָאֲכַלְכְּלֵ֥ם לֶ֖חֶם וָמָֽיִם׃ 14 וְעַתָּ֣ה אַתָּ֔ה אֹמֵ֖ר לַאדֹנֶ֣יךָ הִנֵּ֖ה
אֵלִיָּ֑הוּ וַהֲרָגָֽנִי׃ ס
15 וַיֹּ֣אמֶר אֵלִיָּ֗הוּ חַי֩ יְהוָ֨ה צְבָאֹ֜ות אֲשֶׁ֣ר עָמַ֣דְתִּי לְפָנָ֗יו כִּ֚י הַיֹּ֣ום אֵרָאֶ֔ה אֵלָ֖יו׃ 16 וַיֵּ֣לֶךְ עֹבַדְיָ֔הוּ לִקְרַ֖את אַחְאָ֑ב וַיַּגֶּד־לֹ֔ו
וַיֵּ֣לֶךְ אַחְאָ֔ב לִקְרַ֖את אֵלִיָּֽהוּ׃ 17 וַיְהִ֣י כִרְאֹ֔ות אַחְאָב֙ אֶת־אֵלִיָּ֔הוּ וַיֹּ֥אמֶר אַחְאָ֖ב אֵלָ֑יו הַאַתָּ֥ה זֶ֛ה עֹכֵ֥ר יִשְׂרָאֵֽל׃ 18 וַיֹּ֗אמֶר
לֹ֤א עָכַ֙רְתִּי֙ אֶת־יִשְׂרָאֵ֔ל כִּ֚י אִם־אַתָּ֣ה וּבֵית֔ אָבִ֖יךָ בַּעֲזָבְכֶ֣ם אֶת־מִצְוֹ֣ת יְהוָ֑ה וַתֵּ֖לֶךְ אַחֲרֵ֥י הַבְּעָלִֽים׃ 19 וְעַתָּ֣ה שְׁלַ֣ח קְבֹ֣ץ
אֵלַ֣י אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵ֗ל אֶל־הַ֙ר הַכַּרְמֶ֔ל וְאֶת־נְבִיאֵ֥י הַבַּ֙עַל֙ אַרְבַּ֣ע מֵא֔וֹת וַחֲמִשִּׁ֖ים וּנְבִיאֵ֣י הָאֲשֵׁרָ֑ה אַרְבַּ֥ע מֵא֛וֹת אֹכְלֵ֖י
שֻׁלְחַ֥ן אִיזֶֽבֶל׃ 20 וַיִּשְׁלַ֤ח אַחְאָב֙ בְּכָל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וַיִּקְבֹּ֥ץ אֶת־הַנְּבִיאִ֖ים אֶל־הַ֥ר הַכַּרְמֶֽל׃ 21 וַיִּגַּ֣שׁ אֵלִיָּ֗הוּ אֶל־כָּל־הָעָם֮
וַיֹּאמֶר֒ עַד־מָתַ֣י אַתֶּ֗ם פֹּסְחִים֙ עַל־שְׁתֵּ֣י הַסְּעִפִּ֔ים אִם־יְהוָ֥ה הָאֱלֹהִ֖ים לְכ֣וּ אַחֲרָ֑יו וְאִם־הַבַּ֙עַל֙ לְכ֣וּ אַחֲרָ֔יו וְלֹא־עָנ֥וּ
הָעָ֖ם אֹתֹ֥ו דָּבָֽר׃ 22 וַיֹּ֤אמֶר אֵלִיָּ֙הוּ֙ אֶל־הָעָ֔ם אֲנִ֣י נוֹתַ֔רְתִּי נָבִ֖יא לַיהוָ֑ה לְבַדִּ֔י וּנְבִיאֵ֥י הַבַּ֙עַל֙ אַרְבַּ֣ע־מֵא֔וֹת וַחֲמִשִּׁ֖ים
אִֽישׁ׃ 23 וְיִתְּנ֥וּ־לָ֙נוּ֙ שְׁנַ֣יִם פָּרִ֔ים וְיִבְחֲר֥וּ לָהֶ֛ם הַפָּ֥ר הָאֶחָ֖ד וַיְנַתְּחֻ֑הוּ וְיָשִׂ֙ימוּ֙ עַל־הָעֵצִ֔ים וְאֵ֖שׁ לֹ֣א יָשִׂ֑ימוּ וַאֲנִ֞י אֶֽעֱשֶׂ֤ה |
אֶת־הַפָּ֙ר֙ הָאֶחָ֔ד וְנָתַתִּ֖י עַל־הָעֵצִ֑ים וְאֵ֖שׁ לֹ֥א אָשִֽׂים׃ 24 וּקְרָאתֶ֗ם בְּשֵׁ֙ם֙ אֱלֹהֵיכֶ֔ם וַאֲנִ֣י אֶקְרָ֔א בְּשֵׁ֖ם־יְהוָ֑ה וְהָיָ֗ה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־יַעֲנֶה בָאֵשׁ הוּא הָאֱלֹהִים וַיַּעַן כָּל־הָעָם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדָּבָר׃ 25וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לִנְבִיאֵי הַבַּעַל בַּחֲרוּ
לָכֶם הַפָּר הָאֶחָד וַעֲשׂוּ רִאשֹׁנָה כִּי אַתֶּם הָרַבִּים וְקִרְאוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֵשׁ לֹא תָשִׂימוּ׃ 26וַיִּקְחוּ אֶת־הַפָּר
אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם וַיַּעֲשׂוּ וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁם־הַבַּעַל מֵהַבֹּקֶר וְעַד־הַצָּהֳרַיִם לֵאמֹר הַבַּעַל עֲנֵנוּ וְאֵין קוֹל וְאֵין עוֹנֶה וַיְפַסְּחוּ
עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה׃ 27וַיְהִי בַּצָּהֳרַיִם וַיְהַתֵּל בָּהֶם אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר קִרְאוּ בְקוֹל־גָּדוֹל כִּי־אֱלֹהִים הוּא כִּי שֵׂיחַ
וְכִי־שִׂיג לוֹ וְכִי־דֶרֶךְ לוֹ אוּלַי יָשֵׁן הוּא וְיִקָּץ׃ 28וַיִּקְרְאוּ בְקוֹל גָּדוֹל וַיִּתְגֹּדְדוּ כְּמִשְׁפָּטָם בַּחֲרָבוֹת וּבָרְמָחִים
עַד־שְׁפָךְ־דָּם עֲלֵיהֶם׃ 29וַיְהִי כַּעֲבֹר הַצָּהֳרַיִם וַיִּתְנַבְּאוּ עַד לַעֲלוֹת הַמִּנְחָה וְאֵין־קוֹל וְאֵי־עוֹנֶה וְאֵין קָשֶׁב׃ 30וַיֹּאמֶר
אֵלִיָּהוּ לְכָל־הָעָם גְּשׁוּ אֵלַי וַיִּגְּשׁוּ כָל־הָעָם אֵלָיו וַיְרַפֵּא אֶת־מִזְבַּח יְהוָה הֶהָרוּס׃ 31וַיִּקַּח אֵלִיָּהוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים
כְּמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְנֵי־יַעֲקֹב אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ׃ 32וַיִּבֶן אֶת־הָאֲבָנִים מִזְבֵּחַ בְּשֵׁם
יְהוָה וַיַּעַשׂ תְּעָלָה כְּבֵית סָאתַיִם זָרַע סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ׃ 33וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיְנַתַּח אֶת־הַפָּר וַיָּשֶׂם
עַל־הָעֵצִים׃ 34וַיֹּאמֶר מִלְאוּ אַרְבָּעָה כַדִּים מַיִם וְיִצְקוּ עַל־הָעֹלָה וְעַל־הָעֵצִים וַיֹּאמֶר שְׁנוּ וַיִּשְׁנוּ וַיֹּאמֶר שַׁלֵּשׁוּ
וַיְשַׁלֵּשׁוּ׃ 35וַיֵּלְכוּ הַמַּיִם סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ וְגַם אֶת־הַתְּעָלָה מִלֵּא־מָיִם׃ 36וַיְהִי ׀ בַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה וַיִּגַּשׁ אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא
וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל הַיּוֹם יִוָּדַע כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲנִי עַבְדֶּךָ וּבִדְבָרְךָ עָשִׂיתִי אֶת
כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ 37עֲנֵנִי יְהוָה עֲנֵנִי וְיֵדְעוּ הָעָם הַזֶּה כִּי־אַתָּה יְהוָה הָאֱלֹהִים וְאַתָּה הַסִּבֹּתָ אֶת־לִבָּם
אֲחֹרַנִּית׃ 38וַתִּפֹּל אֵשׁ־יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הָעֵצִים וְאֶת־הָאֲבָנִים וְאֶת־הֶעָפָר וְאֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר־בַּתְּעָלָה
לִחֵכָה׃ 39וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים׃ 40וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לָהֶם
תִּפְשׂוּ ׀ אֶת־נְבִיאֵי הַבַּעַל אִישׁ אַל־יִמָּלֵט מֵהֶם וַיִּתְפְּשׂוּם וַיּוֹרִדֵם אֵלִיָּהוּ אֶל־נַחַל קִישׁוֹן וַיִּשְׁחָטֵם שָׁם׃ 41וַיֹּאמֶר
אֵלִיָּהוּ לְאַחְאָב עֲלֵה אֱכֹל וּשְׁתֵה כִּי־קוֹל הֲמוֹן הַגָּשֶׁם׃ 42וַיַּעַל אַחְאָב לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְאֵלִיָּהוּ עָלָה אֶל־רֹאשׁ
הַכַּרְמֶל וַיִּגְהַר אַרְצָה וַיָּשֶׂם פָּנָיו בֵּין בִּרְכָּיו׃ 43וַיֹּאמֶר אֶל־נַעֲרוֹ עֲלֵה־נָא הַבֵּט דֶּרֶךְ־יָם וַיַּעַל וַיַּבֵּט וַיֹּאמֶר אֵין מְאוּמָה
וַיֹּאמֶר שֶׁב שֶׁבַע פְּעָמִים׃ 44וַיְהִי בַּשְּׁבִעִית וַיֹּאמֶר הִנֵּה־עָב קְטַנָּה כְּכַף־אִישׁ עֹלָה מַיִם וַיֹּאמֶר עֲלֵה אֱמֹר אֶל־אַחְאָב
אֱסֹר וָרֵד וְלֹא יַעַצָרְכָה הַגָּשֶׁם׃ 45וַיְהִי ׀ עַד־כֹּה וְהַשָּׁמַיִם הֶחְתְּקִדְרוּ עָבִים וְרוּחַ וַיְהִי גֶּשֶׁם גָּדוֹל וַיִּרְכַּב אַחְאָב
וַיֵּלֶךְ יִזְרְעֶאלָה׃ 46וְיַד־יְהוָה הָיְתָה אֶל־אֵלִיָּהוּ וַיְשַׁנֵּס מָתְנָיו וַיָּרָץ לִפְנֵי אַחְאָב עַד־בֹּאֲכָה יִזְרְעֶאלָה׃

19

Omu njira y'oku Horebu

[1] Ahâbu abwîra Yezabeli ebi Eliya anajizire byôshi na kurhi anigûzîze abalêbi ba Baali bôshi n'engôrho. [2] Okubundi Yezabeli arhumira Eliya entumwa edesire mpu: «Abazimu b'emwîrhu banampe obuhane bayûshûlekwo na bundi bulebe, akaba irhondo omu kasanzi kali nk'aka ntakukoliri nka muguma wa muli bwo.» [3] Eliya ayôboha; ayîmuka, agenda mpu ayâse amagala.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ahika e Bersheba omu cihugo ca Yuda, asigayo omwambali. [4] Oku bwâge, alambagira Omw'irûngu lugendo lwa lusiku luguma, buzinda abwârhala ah'idako ly'omurhi. Acîganya owafire, aderha erhi: «Nyakasane arhali ene lirya wamajira wantamya! Orholage obuzîne bwâni, bulya ntâco ndushire balarha.» [5] Eliya agwîshira, anacihunga. Ci kwônene, oku agwîshîre, malahika amuhumakwo, amubwîra, erhi: «Zûk'olye!» [6] Alambûla amasù, abona aha murhali gwâge hali omugati muyôce n'omukuzo gulimwo amîshi. Alya ananywa, kandi ashub'igwîshira. [7] Ci kandi, malahika wa Nyakasane ashub'imuhumakwo amubwîra, erhi: «Zûk'olye, bulya enjira eri ndi kuli we.» [8] Azûka, alya ananywa; ebyo biryo byamuzibuhya, alambagira omu irûngu lugendo lwa miregerege makumi ani na madufu makumi ani kuhika oku Horebu[u] ntondo ya Nyamuzinda.

Okurhimânana na Nyamuzinda

[9] Okwôla ntondo, ashesherêra omu lwâla bwalinda buca. Akanwa ka Nyakasane kanacimurhindakwo mpu: «Eliya, bici wajira aha?» [10] Ashuza erhi: «Omutula gw'ebya Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe gwangwasire, bulya bene Israheli bajàhisire eciragâne câbo embere zâwe, bahongola ngasi luhêrero lwâwe, bayîrha n'abalêbi bâwe n'engôrho. Niene kahungu-kahwerà nasigîre banankulikire mpu bankûlemwo omûka.» [11] Eliya abwîrwa mpu: «Huluka mw'olu lwâla, ojè omu ntondo, oyîmang'embere za Nyakasane.» Okubundi, Nyakasane anacigera. Hanaciba empûsi ndârhi, ciru n'amabuye gabasha n'entondo kwo nakwo ebushokola bwa Nyakasane. Ci kwônene Nyakasane arhali mw'eyo mpûsi; n'enyuma ly'eyo mpûsi, omusisi gwayisha, cikwône Nyakasane arhali muli gwo; [12] n'enyuma ly'ogwomusisi, omuliro gwayisha; cikwône Nyakasane arhali muli gwo; n'enyuma ly'omuliro; erhi omuliro gugera, hayisha ehibohôlolo hyahyuhyusa. [13] Erhi Eliya ahiyumva, acîfunikira obusù n'ecishûli câge, ahuluka, ayîmanga aha lusò lwa lulya lwala. Okubundi, izù lyanaciyumvîkana, lyamubwîra mpu: «Eliya, bici wajira kuno?» [14] Ashuza, aderha erhi: «Omutula gw'ebya Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe gwangwasire, bulya bene Israheli bajàhisire eciragâne câbo embere zâwe, bahongola ngasi luhêrero lwâwe, bayîrha n'abalêbi bâwe n'engôrho. Niene kahungu-kahwerà nasigire banankulikire mpu bankulemwo omûka.»

[15] Nyakasane amubwîra erhi: «Gendaga, ogaluke omu njira wanayishaga mwo, oshubire omw'irûngu ly'e Damasko. Ogend'ishiga Hazayeli amavurha gw'obwâmi, abè mwâmi w'e Aramu. [16] Naye Yehu mugala wa Nimushi, omushîge amavurha abè mwâmi w'Israheli; naye Elisha' mugala wa Shafati w'e Abeli-Mehola, omushîge amavurha abè mulêbi ahâli hawe. [17] Owafulumuka engôrho ya Hazayeli, Yehu anamuyîrhe; owafume Yehu, Elisha' anamu shirame. [18] Ci kwônene, omu Israheli nasiga bantu nka bihumbi makumi gali nda, balya bantu

[u] **19.8** : Entondo ya Horebu yo ntondo y'e Sinayi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bôshi barhafukamaga embere za Baali[v] n'abandi bôshi barhamunûnugurhaga.»

Okuhamagalwa kwa Elisha'

19 Eliya arhenga aho, arhîmâna Elisha' mwene Shafati, erhi adwîrhe ahinga. Akâg'ihingîsa na nkafu ikumi n'ibirhi. Yêne ali n'eya kali ikumi na kabirhi. Eliya amugeraho, anacimukweba ecishili câge[w]. 20 Elisha' ajahika enkafu ayîsha alibisire enyuma za Eliya anacimubwîra, erhi: «Ndeka nteng'ihôbera la rha na nyama ngali kushimba.» Eliya amushuza, erhi: «Kanya, ogende; cici nkujirire?» 21 Elisha' aciyegûla, arhôla mahalwa abirhi ga nkafu azirherekera, n'enyama zâyo aziyenda n'enshâli z'engâlè zakazâg'ihêka zirya nyama, aziha olubaga mpu luzirye. Okubundi anacilikûla, anacishimba Eliya, aba murhumisi wâge.

BHS 1 Kings 19

וַיַּגֶּד אַחְאָב לְאִיזֶבֶל אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֵלִיָּהוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הָרַג אֶת־כָּל־הַנְּבִיאִים בֶּחָרֶב׃ וַתִּשְׁלַח אִיזֶבֶל מַלְאָךְ
אֶל־אֵלִיָּהוּ לֵאמֹר כֹּה־יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפוּן כִּי־כָעֵת מָחָר אָשִׂים אֶת־נַפְשְׁךָ כְּנֶפֶשׁ אַחַד מֵהֶם׃ וַיַּרְא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ
אֶל־נַפְשׁוֹ וַיָּבֹא בְּאֵר שֶׁבַע אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיַּנַּח אֶת־נַעֲרוֹ שָׁם׃ וְהוּא־הָלַךְ בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יוֹם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב תַּחַת רֹתֶם
אֶחָת וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר ׀ רַב עַתָּה יְהוָה קַח נַפְשִׁי כִּי־לֹא־טוֹב אָנֹכִי מֵאֲבֹתָי׃ וַיִּשְׁכַּב וַיִּישַׁן תַּחַת רֹתֶם
אֶחָת וְהִנֵּה־זֶה מַלְאָךְ נֹגֵעַ בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֱכֹל׃ וַיַּבֵּט וְהִנֵּה מְרַאֲשֹׁתָיו עֻגַת רְצָפִים וְצַפַּחַת מָיִם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתְּ
וַיָּשָׁב וַיִּשְׁכַּב׃ וַיָּשָׁב מַלְאַךְ יְהוָה ׀ שֵׁנִית וַיִּגַּע־בּוֹ וַיֹּאמֶר קוּם אֱכָל כִּי רַב מִמְּךָ הַדָּרֶךְ׃ וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתְּ וַיֵּלֶךְ
בְּכֹחַ ׀ הָאֲכִילָה הַהִיא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵב׃ וַיָּבֹא־שָׁם אֶל־הַמְּעָרָה וַיָּלֶן שָׁם וְהִנֵּה
דְבַר־יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ פֹּה אֵלִיָּהוּ׃ וַיֹּאמֶר קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיהוָה ׀ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרָגוּ בֶחָרֶב וָאִוָּתֵר אֲנִי לְבַדִּי וַיְבַקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ׃ וַיֹּאמֶר צֵא
וְעָמַדְתָּ בָהָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִנֵּה יְהוָה עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא בָרוּחַ יְהוָה
וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ לֹא בָרַעַשׁ יְהוָה׃ וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דַקָּה׃ וַיְהִי ׀
כִּשְׁמֹעַ אֵלִיָּהוּ וַיָּלֶט פָּנָיו בְּאַדַּרְתּוֹ וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֹד פֶּתַח הַמְּעָרָה וְהִנֵּה אֵלָיו קוֹל וַיֹּאמֶר מַה־לְּךָ פֹּה אֵלִיָּהוּ׃ וַיֹּאמֶר
קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיהוָה ׀ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרָגוּ בֶחָרֶב
וָאִוָּתֵר אֲנִי לְבַדִּי וַיְבַקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ׃ ס

---

[v] **19.18** : Nyakasane amalaganya omulêbi Eliya oku acungula balya bôshi barhaharamyagya omuzimu Baali.
[w] **19.19** : Erhi Eliya ahundikira Elizeyo n'ecishûli cage, amanyisa ntyo oku amacimwîshoga mpu abè mulêbi ahâli hâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדַרְכְּךָ מִדְבְּרָה דַּמֶּשֶׂק וּבָאתָ וּמָשַׁחְתָּ אֶת־חֲזָאֵל לְמֶלֶךְ עַל־אֲרָם׃ 16 וְאֵת יֵהוּא
בֶּן־נִמְשִׁי תִּמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט מֵאָבֵל מְחוֹלָה תִּמְשַׁח לְנָבִיא תַּחְתֶּיךָ׃ 17 וְהָיָה הַנִּמְלָט
מֵחֶרֶב חֲזָאֵל יָמִית יֵהוּא וְהַנִּמְלָט מֵחֶרֶב יֵהוּא יָמִית אֱלִישָׁע׃ 18 וְהִשְׁאַרְתִּי בְיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל־הַבִּרְכַּיִם
אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לַבַּעַל וְכָל־הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשַׁק לוֹ׃ 19 וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת־אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט וְהוּא חֹרֵשׁ
שְׁנֵים־עָשָׂר צְמָדִים לְפָנָיו וְהוּא בִּשְׁנֵים הֶעָשָׂר וַיַּעֲבֹר אֵלָיְהוּ אֵלָיו וַיַּשְׁלֵךְ אַדַּרְתּוֹ אֵלָיו׃ 20 וַיַּעֲזֹב אֶת־הַבָּקָר וַיָּרָץ
אַחֲרֵי אֵלָיְהוּ וַיֹּאמֶר אֶשְׁקָה־נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאֵלְכָה אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ שׁוּב כִּי מֶה־עָשִׂיתִי לָךְ׃ 21 וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו
וַיִּקַּח אֶת־צֶמֶד הַבָּקָר וַיִּזְבָּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְׁלָם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן לָעָם וַיֹּאכֵלוּ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי אֵלָיְהוּ וַיְשָׁרְתֵהוּ׃ פ

20

Oku Ahâbu ahimaga Ben-Hadadi, mwâmi w'e Sîriya

1 Mwâmi Ben-Hadadi anacishûbûza engabo yâge yôshi, bâmi makumi asharhu na babirhi. Banacirhabâla bôshi naye, bahêka ebiterusi n'engâlè. Anacisôka, agorha Samâriya, anacirhêra eco cihugo côshi. 2 Alika entumwa emunda Ahâbu, mwâmi w'Israheli ali omu lugo mpu bagend'imubwîra, erhi: 3 «Ben-Hadadi adesire oku amasholo n'ensaranga zâwe byôshi bikola byâge, bakâwe n'abâna banali bâwe.» 4 Naye omwâmi w'Israheli anacihuza, erhi: «Bibè nk'okwo adesire, Yâgirwa Nnâhamwirhu, ndi wâwe kuguma n'ebi njira byôshi.»

5 Zirya ntumwa erhi zishubirayo bwa kabirhi, zaderha erhi: «Ben-Hadadi adesire ntyâla: Nkurhegesire, ompè ensaranga zâwe zôshi, ompè na bakâwe n'abâna bâwe bôshi. 6 Irhondo nka buno narhuma bambali bani aha mwâwe bajè bafukula omu nyumpa zâwe zôshi banaje bayanka ngasi ehibasimisize, babindêrhere.»

7 Mwâmi w'Israheli kwo kuhamagala abagula bâge bôshi, ababwîra, erhi: «Mwene mucîbwinire oku oyu muntu andwirhekwo akigenzo, omuntu wa mpûma bakânie n'abâna bani n'obwo ntamuhakanire oku ntamuhe ensaranga n'amasholo gâni gôshi!» 8 Abashamuka n'olubaga bôshi bashuza, erhi: «O rhamuyumvagya, orhanacimuyêmêreraga.» 9 Anacishuza zirya ntumwa za Ben-Hadadi, erhi: «Mugend'ibwîra mwâmi winyu ntya: Ngasi ebi wanahûnaga burhanzi, byôshi nabijira, cikwône kuli ebi bindi, ntakuyêmêriri.» Entumwa zanacihêkera mwâmi wâbo galya mashuzo.

10 Ben-Hadadi anacirhuma abagend'ibwîra mwâmi w'Israheli, erhi: «Abazimu banampeze, erhi nasiga akarhali katulo omu Samâriya, ntakusigire enshangu, nammumalîra mweshi» 11 Mwâmi w'Israheli ashuza, erhi: «Mugend'imubwîra oku owacirhabâla arhacîtakira aka owamahima.» 12 Ago mango erhi Ben-Hadadi ali omu nyumpa adwîrhe anywa oku mamvu bôshi na balya bandi bâmi. Erhi ayumva kulya, abwîra abambali. erhi: «Oku matabâro!» Bôshi banacigorha lulya lugo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Bene Israheli bahima

[13] Mw'ago mangomulêbi muguma aj'ibwîra Ahâbu, erhi: «Nyakasane adesire ntyâla: K'obwîne ogwo mwandu gw'abantu? Ene nakufumbasagwo lyo omanya oku nie nandi Nyakasane.» [14] Ahâbu adôsa, erhi: «Oku burhabâle bwa bantu bahi?» Omulêbi, erhi: «Nyakasane amaderha ntya: ‘Oku burhabâle bw'emisole bene abarhambo b'omu cihugo câwe!’ Ahâbu, erhi: ‘Ndigi warha ng'ikoza entambala obwo?’ Omulêbi, erhi: «We.»

[15] Okuhandi Ahâbu anaciganja emisole omu bâna b'abarhambo bâge, bahi ka bantu magana abirhi na makumi asharhu na babirhi. Enyuma ly'aho, aganja abalwi b'omu Israheli, bahika bantu bihumbi nda. [16] Ahâbu anacikoza entambala, ago mango, erhi n'izûba likola lihika omu nkuba karhî. Ben-Hadadi erhi aciri anywa amamvu bôshi na balya bâmi barhabazi bâge oku banali makumi asharhu na babirhi, erhi na bôshi bakola balalusire. [17] Emisole bene abarhambo b'omu lugo bo barhabâlaga ba burhangiriza. Ben-Hadadi anacirhuma mpu bajè bulabi. Banaciyisha, bamushuza, mpu: «Bali bantu barhenzire e Samâriya». [18] Ashuza, erhi: «Akaba bayishire n'obuholo, mubagwarhe banazîne, n'akaba ntambala bayishîre, kwo na kwo, mubagwarhe banazîne!» [19] Balya b'emisole banacinyonyôka omu lugo n'engabo y'abalwi erhi ebakulikire, [20] ngasi muguma akaz'iyîrha owâge muntu. Abanya-Sîriya bashukuma, bayaka. Israheli abâminika, mwâmi Ben-Hadadi w'e Sîriya ayakana mwambali wâge muguma yêne. [21] Mwâmi w'Israheli ahuluka omu lugo lwâge, anyaga ebihêsi n'engâlè, na ntyo ahima Abanya-Sîriya bwenêne.

Ahâbu ashub'ihima Ben-Hadadi

[22] Okubundi omulêbi aj'emunda mwâmi w'Abayahudi ali, anacimubwîra, erhi: «Yûshûla engabo y'abalwî bâwe olole kurhi wankajira, bulya hano o mwâka gushub'irhôndêra omwâmi w'e Sîriya ayinamukira emunda oli». [23] Bambali ba mwâmi w'e Sîriya banacimubwîra, mpu: «Abazimu bâbo bali bazimu b'omu mpinga co carhumaga rhuhimwa, lero rhugend'imulwikiza omu kabanda, rhwamuhima!» [24] Okundi wajira kw'oku: «Okûle ngasi mwâmi oku ntebe, ohirekwo abarhambo bakulu bonene, bajè babahingûla!» [25] Kandi wênene oshûbûze engabo eri nka erya wahezagya, ojire n'ebihêsi n'engâlè ziri nka zirya z'embere. Rhwabalwîkiza omu kabanda. Kwo kunali rhwabahima bwinjinjà!» Mwâmi ayemcra lirya ihano lyâbo, ajira kulya.

Okuhimana aha Afeki

[26] Erhi omwâka gushubiza Ben-Hadadi alalûla abantu b'omu Sîriya, asôkera e Afeki mpu akola agend'ilwîsa bene Israheli. [27] Bene Israheli nabo banacishûbûzanya, bashana olwîko, bàkomekera, baj'ikoza abâbo oku matabâro. Bene Israheli batwa olugerêro aha ishiriza lyaho, bàkaz'ibonekana nka rhulundo rhutya rhutya rhwa mpene. Abanya-Sîriya bôhe habumba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ecihugo côshi. [28] Omuntu wa Nyamuzinda anacij'emunda mwâmi wa bene Israheli ali, amuhwira. erhi: Nyakasane amaderha ntya: Kulya kubà Abahàramu badesire mpu Nyamuzinda ali muzimu w'omu mpinga ci arhali Nyamuzinda w'omu rhubanda, nkolaga nakuhà eyo ngabo, na ntyo wanamanya oku nie mba Nyakasane.» [29] Babêra kulya cihando nsiku nda zôshi na ngasi baguma badwîrhe balola oku bâbo. Olwo lusiku lwa kali nda, batula entambala. bene Israheli « bàyîrha bantu bihumbi igana b'omu Sîriya lusiku luguma lwonene. [30] Abasiga laga bàyakira omu côgo c'olugo lw'e Afeki, eco côgo c'amabuye cahongokera bantu bihumbi makumi abirhi na nda bo banali bacisigîre.

Ben'Hadadi aciyakira, alibirhira omu nyumpa, aj'icifulika kulikuli. [31] Aba mbali banacimubwîra, mpu: «Rhwayumvîrhe barhubwîra oku abâmi b'omu Israheli barhahimwa kubà bwonjo. Rhuyambale amasunzu rhunashwêkere emigozi omu irhwe; rhucihekere oyo mwâmi w'Israheli, hali amango ankakubabalira.» [32] Banaciyambala basunzu, bashwêkera emigozi omu irhwe, baj'emunda mwâmi w'Israheli ali, bamubwîra, mpu: «Mwambali wâwe Ben-Hadadi adesire erhi: «Yâgirwa ombabalire nâni, ompè akalamo mâshi.» Ahâbu ashuza, erhi: «Kuziga ho acibà? Abâ mwene wîrhu ola! [33] Balya bantu erhi bayumva ntyo, bayumva oku biri binwa b'iragi kuli bo, bakaderha dubaduba, mpu: «Neci, Ben-Hadadi ali mwene winyu.» Ahâbu, erhi: «Mugend'imulêrha.» Ben-Hadadi erhi ahika emunda ali, Ahâbu amushoneza omu ngâlè. [34] Ben-Hadadi anacimubwîra, erhi: «Nakushubiza ebishagala larha ali amanyaga sho na kandi wanayûbaka oburhwâli bwâwe aha Damasko nka kulya larha ali amabuyûbaka aha Samâriya.» Naye Ahâbu, erhi: «Nâni niono Ahâbu nanakulika nka rhwamayumvanya.» Banacirhola mihigo miguma, Ahâbu amuleka, agenda.

Mulêbi muguma agaya obwôrhere bwa Ahâbu

[35] Cikwône mulêbi muguma w'omu balêbi abwîra owâbo, erhi: «Ntya kwo Nyakasane adesire: «Onshûrhe.» Ci olya wâbo alahira mpu arhamushurha. [36] Owâbo anacimushuza, erhi: «Orhayêmîri akanwa ka Nnâmahanga, hano o ntengakwo ntya, entale enakuyîrhe.» Olya wâbo amuleka, agenda. Entale yanacimushîmâna, yamuyîrha. [37] Olya mulêbi abugana owundi muntu omu njira, amubwîra, ehi: «Nshûrha, kwo nkuhûnyire.» Olya muntu anacimushûrha, amuhirakwo ecibande. [38] Okuhandi olya mulêbi akanya, agend'iyimanga oku njira halya mwâmi ayîsh'igera, anacirhuba obusù lyo arhag'imanyîkana. [39] Erhi mwâmi agera, olya mulêbi amuyakûza, erhi: Yâgirwa, mwambali wâwe amacirhulira omu ntambala, muntu muguma amanayegûka, amayîsha andwîrhîre wâbomuntu muguma, amambwîra, erhi: «Onnangire oyu muntu. Akaku fuma, onahyule obwâwe buzîne oku buzîne bwâge, nîsi erhi ohyule talenta nguma ya marhale.» [40] Ci amango mwambali wâwe anakazâg'icînyola eyi n'eyi, olya muntu ahirigirha.» Mwâmi w'Israheli amushuza, erhi: «Olubanja olwo, wêne wamacitwîralwo.» [41] Okuhandi olya mulêbi anacirhubula obusù bwâge duba duba, mwâmi w'Israheli go mango amanyire oku Oyo muntu ali

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mulêbi. [42] Olya mulêbi anacimubwîra, erhi: «Kwo Nyakasane adesire ntyo: Kulya kubà walisire omuntu nal'innonzize okuherêrekeza, obuzîne bwâwe bukola bwafà o bwâge buzîne, olubaga lwâwe lukola lwafà olwâge lubaga.» [43] Mwâmi w'Israheli anacija emwâge n'omutula n'oburhè, ntyo aj'e Samâriya.

BHS 1 Kings 20

וּבֶן־הֲדַד מֶלֶךְ־אֲרָם קָבַץ אֶת־כָּל־חֵילוֹ וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם מֶלֶךְ אִתּוֹ וְסוּס וָרֶכֶב וַיַּעַל וַיָּצַר עַל־שֹׁמְרוֹן וַיִּלָּחֶם
בָּהּ׃ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל הָעִירָה׃ וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר בֶּן־הֲדַד כַּסְפְּךָ וּזְהָבְךָ לִי־הוּא וְנָשֶׁיךָ
וּבָנֶיךָ הַטּוֹבִים לִי־הֵם׃ וַיַּעַן מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר כִּדְבָרְךָ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ לְךָ אֲנִי וְכָל־אֲשֶׁר־לִי׃ וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים
וַיֹּאמְרוּ כֹּה־אָמַר בֶּן־הֲדַד לֵאמֹר כִּי־שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כַּסְפְּךָ וּזְהָבְךָ וְנָשֶׁיךָ וּבָנֶיךָ לִי תִתֵּן׃ כִּי | אִם־כָּעֵת מָחָר
אֶשְׁלַח אֶת־עֲבָדַי אֵלֶיךָ וְחִפְּשׂוּ אֶת־בֵּיתְךָ וְאֶת בָּתֵּי עֲבָדֶיךָ וְהָיָה כָּל־מַחְמַד עֵינֶיךָ יָשִׂימוּ בְיָדָם וְלָקָחוּ׃ וַיִּקְרָא
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל לְכָל־זִקְנֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר דְּעוּ־נָא וּרְאוּ כִּי רָעָה זֶה מְבַקֵּשׁ כִּי־שָׁלַח אֵלַי לְנָשַׁי וּלְבָנַי וּלְכַסְפִּי וְלִזְהָבִי וְלֹא
מָנַעְתִּי מִמֶּנּוּ׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כָּל־הַזְּקֵנִים וְכָל־הָעָם אַל־תִּשְׁמַע וְלוֹא תֹאבֶה׃ וַיֹּאמֶר לְמַלְאֲכֵי בֶן־הֲדַד אִמְרוּ לַאדֹנִי
הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֶל־עַבְדְּךָ בָרִאשֹׁנָה אֶעֱשֶׂה וְהַדָּבָר הַזֶּה לֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת וַיֵּלְכוּ הַמַּלְאָכִים וַיְשִׁבֻהוּ
דָּבָר׃ וַיִּשְׁלַח אֵלָיו בֶּן־הֲדַד וַיֹּאמֶר כֹּה־יַעֲשׂוֹן לִי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפוּ אִם־יִשְׁפֹּק עֲפַר שֹׁמְרוֹן לִשְׁעָלִים לְכָל־הָעָם
אֲשֶׁר בְּרַגְלָי׃ וַיַּעַן מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר דַּבְּרוּ אַל־יִתְהַלֵּל חֹגֵר כְּמְפַתֵּחַ׃ וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְהוּא שֹׁתֶה
הוּא וְהַמְּלָכִים בַּסֻּכּוֹת וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו שִׂימוּ וַיָּשִׂימוּ עַל־הָעִיר׃ וְהִנֵּה | נָבִיא אֶחָד נִגַּשׁ אֶל־אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר יְהוָה הֲרָאִיתָ אֶת כָּל־הֶהָמוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה הִנְנִי נֹתְנוֹ בְיָדְךָ הַיּוֹם וְיָדַעְתָּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר
אַחְאָב בְּמִי וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר יְהוָה בִּנְעָרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת וַיֹּאמֶר מִי־יֶאְסֹר הַמִּלְחָמָה וַיֹּאמֶר אָתָּה׃ וַיִּפְקֹד אֶת־נַעֲרֵי
שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת וַיִּהְיוּ מָאתַיִם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים וְאַחֲרֵיהֶם פָּקַד אֶת־כָּל־הָעָם כֹּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים׃ וַיֵּצְאוּ
בַּצָּהֳרָיִם וּבֶן־הֲדַד שֹׁתֶה שִׁכּוֹר בַּסֻּכּוֹת הוּא וְהַמְּלָכִים שְׁלֹשִׁים־וּשְׁנַיִם מֶלֶךְ עֹזֵר אִתּוֹ׃ וַיֵּצְאוּ נַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת
בָּרִאשֹׁנָה וַיִּשְׁלַח בֶּן־הֲדַד וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר אֲנָשִׁים יָצְאוּ מִשֹּׁמְרוֹן׃ וַיֹּאמֶר אִם־לְשָׁלוֹם יָצָאוּ תִּפְשׂוּם חַיִּים וְאִם
לְמִלְחָמָה יָצָאוּ חַיִּים תִּפְשׂוּם׃ וְאֵלֶּה יָצְאוּ מִן־הָעִיר נַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת וְהַחַיִל אֲשֶׁר אַחֲרֵיהֶם׃ וַיַּכּוּ אִישׁ אִישׁוֹ
וַיָּנֻסוּ אֲרָם וַיִּרְדְּפֵם יִשְׂרָאֵל וַיִּמָּלֵט בֶּן־הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם עַל־סוּס וּפָרָשִׁים׃ וַיֵּצֵא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיַּךְ אֶת־הַסּוּס
וְאֶת־הָרֶכֶב וְהִכָּה בַאֲרָם מַכָּה גְדוֹלָה׃ וַיִּגַּשׁ הַנָּבִיא אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הִתְחַזָּק וְדַע וּרְאֵה אֵת
אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה כִּי לִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה מֶלֶךְ אֲרָם עֹלֶה עָלֶיךָ׃ ס
וַעַבְדֵי מֶלֶךְ־אֲרָם אָמְרוּ אֱלָיו אֱלֹהֵי הָרִים אֱלֹהֵיהֶם עַל־כֵּן חָזְקוּ מִמֶּנּוּ וְאוּלָם נִלָּחֵם אִתָּם בַּמִּישׁוֹר אִם־לֹא נֶחֱזַק
מֵהֶם׃ וְאֶת־הַדָּבָר הַזֶּה עֲשֵׂה הָסֵר הַמְּלָכִים אִישׁ מִמְּקֹמוֹ וְשִׂים פַּחוֹת תַּחְתֵּיהֶם׃ וְאַתָּה תִמְנֶה־לְךָ | חַיִל כַּחַיִל
הַנֹּפֵל מֵאוֹתָךְ וְסוּס כַּסּוּס | וְרֶכֶב כָּרֶכֶב וְנִלָּחֲמָה אוֹתָם בַּמִּישׁוֹר אִם־לֹא נֶחֱזַק מֵהֶם וַיִּשְׁמַע לְקֹלָם וַיַּעַשׂ כֵּן׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

26וַיְהִי֙ לְתִשׁוּבַ֣ת הַשָּׁנָ֔ה וַיִּפְקֹ֖ד בֶּן־הֲדַ֑ד אֶת־אֲרָ֗ם וַיַּ֙עַל֙ אֲפֵ֣קָה לַמִּלְחָמָ֔ה עִם־יִשְׂרָאֵֽל׃ 27וּבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל הָתְפָּקְד֙וּ
וְכָלְכְּל֔וּ וַיֵּלְכ֥וּ לִקְרָאתָ֖ם וַיַּחֲנ֣וּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵ֗ל נֶ֚גְדָּם כִּשְׁנֵ֣י חֲשִׂפֵ֣י עִזִּ֔ים וַאֲרָ֖ם מִלְא֣וּ אֶת־הָאָֽרֶץ׃ 28וַיִּגַּ֞שׁ אִ֣ישׁ הָאֱלֹהִ֗ים
וַיֹּאמֶר֙ אֶל־מֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵ֔ל וַיֹּ֕אמֶר כֹּ֥ה־אָמַ֖ר יְהוָ֑ה יַ֚עַן אֲשֶׁ֣ר אָמְר֔וּ אֲרָ֕ם אֱלֹהֵ֥י הָרִ֖ים יְהוָ֑ה וְלֹא־אֱלֹהֵ֥י עֲמָקִ֖ים הֽוּא
וְנָתַתִּ֞י אֶת־כָּל־הֶהָמ֣וֹן הַגָּד֣וֹל הַזֶּ֔ה בְּיָדֶ֑ךָ וִידַעְתֶּ֖ם כִּי־אֲנִ֥י יְהוָֽה׃ 29וַיַּחֲנ֥וּ אֵ֛לֶּה נֹכַ֥ח אֵ֖לֶּה שִׁבְעַ֣ת יָמִ֑ים וַיְהִ֣י | בַּיּ֔וֹם
הַשְּׁבִיעִ֔י וַתִּקְרַ֖ב הַמִּלְחָמָ֑ה וַיַּכּ֣וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֗ל אֶת־אֲרָ֛ם מֵאָ֥ה־אֶ֖לֶף רַגְלִ֥י בְּי֖וֹם אֶחָֽד׃ 30וַיָּנֻ֣סוּ הַנּוֹתָרִ֗ים | אֲפֵקָה֙
אֶל־הָעִ֔יר וַתִּפֹּ֥ל הַחוֹמָ֖ה עַל־עֶשְׂרִ֣ים וְשִׁבְעָ֑ה אֶ֚לֶף אִ֣ישׁ הַנּוֹתָרִ֔ים וּבֶן־הֲדַ֖ד נָ֣ס וַיָּבֹ֥א אֶל־הָעִ֛יר חֶ֥דֶר בְּחֶ֖דֶר׃ ס
31וַיֹּ֤אמְרוּ֙ אֵלָ֔יו הִנֵּה־נָ֣א שָׁמַ֔עְנוּ כִּ֚י מַלְכֵ֣י בֵית־יִשְׂרָאֵ֔ל כִּֽי־מַלְכֵ֥י חֶ֖סֶד הֵ֑ם נָשִׂ֨ימָה נָּ֤א שַׂקִּים֙ בְּמָתְנֵ֔ינוּ וַחֲבָלִ֖ים
בְּרֹאשֵׁ֑נוּ וְנֵצֵ֣א אֶל־מֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵ֔ל אוּלַ֖י יְחַיֶּ֥ה אֶת־נַפְשֶֽׁךָ׃ 32וַיַּחְגְּר֤וּ שַׂקִּים֙ בְּמָתְנֵיהֶ֔ם וַחֲבָלִ֖ים בְּרָאשֵׁיהֶ֑ם וַיָּבֹ֣אוּ
אֶל־מֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵ֔ל וַיֹּאמְר֖וּ עַבְדְּךָ֣ בֶן־הֲדַ֔ד אָמַ֕ר תְּחִי־נָ֖א נַפְשִׁ֑י וַיֹּ֗אמֶר הַעוֹדֶ֥נּוּ חַי אָחִ֖י הֽוּא׃ 33וְהָאֲנָשִׁ֣ים יְנַחֲשׁ֔וּ
וַיְמַהֲר֥וּ וַיַּחְלְט֖וּ הֵמִמֶּ֑נּוּ וַיֹּאמְר֗וּ אָחִ֤יךָ בֶן־הֲדַד֙ וַיֹּ֣אמֶר בֹּ֔אוּ קְח֖וּהוּ וַיֵּצֵ֥א אֵלָ֛יו בֶּן־הֲדַ֖ד וַיַּעֲלֵ֥הוּ עַל־הַמֶּרְכָּבָֽה׃ 34וַיֹּ֤אמֶר
אֵלָיו֙ הֶעָרִ֔ים אֲשֶׁר־לָקַ֥ח אָבִ֖י מֵאֵ֣ת אָבִ֑יךָ אָשִׁ֣יב ׀ וְחוּצ֣וֹת תָּשִׂ֗ים לְךָ֙ בְּדַמֶּ֣שֶׂק כַּאֲשֶׁר־שָׂ֥ם אָבִ֖י בְּשֹׁמְר֑וֹן וַאֲנִ֗י בַּבְּרִ֤ית
אֲשַׁלְּחֲךָ֙ וַיִּכְרָת־לוֹ֙ בְּרִ֔ית וַֽיְשַׁלְּחֵ֖הוּ׃ ס
35וְאִ֣ישׁ אֶחָ֗ד מִבְּנֵי֙ הַנְּבִיאִ֔ים אָמַ֥ר אֶל־רֵעֵ֖הוּ בִּדְבַ֣ר יְהוָ֑ה הַכֵּ֣נִי נָ֔א וַיְמָאֵ֥ן הָאִ֖ישׁ לְהַכֹּתֽוֹ׃ 36וַיֹּ֣אמֶר ל֔וֹ יַ֚עַן אֲשֶׁ֣ר
לֹא־שָׁמַ֔עְתָּ בְּקוֹל֙ יְהוָ֔ה הִנְּךָ֥ הוֹלֵ֖ךְ מֵאִתִּ֑י וְהִכְּךָ֣ הָאַרְיֵ֔ה וַיֵּלֶךְ֙ מֵאֶצְל֔וֹ וַיִּמְצָאֵ֥הוּ הָאַרְיֵ֖ה וַיַּכֵּֽהוּ׃ 37וַיִּמְצָא֙ אִ֣ישׁ אַחֵ֔ר
וַיֹּאמֶר֙ הַכֵּ֣נִי נָ֔א וַיַּכֵּ֥הוּ הָאִ֖ישׁ הַכֵּ֣ה וּפָצֹֽעַ׃ 38וַיֵּ֣לֶךְ הַנָּבִ֔יא וַיַּעֲמֹ֖ד לַמֶּ֑לֶךְ עַל־הַדָּ֣רֶךְ וַיִּתְחַפֵּ֖שׂ בָּאֵ֥פֶר עַל־עֵינָֽיו׃ 39וַיְהִ֗י
הַמֶּ֙לֶךְ֙ עֹבֵ֔ר וְה֥וּא צָעַ֖ק אֶל־הַמֶּ֑לֶךְ וַיֹּ֗אמֶר עַבְדְּךָ֙ | יָצָ֣א בְקֶ֣רֶב־הַמִּלְחָמָ֔ה וְהִנֵּה־אִ֥ישׁ סָ֖ר וַיָּבֵ֣א אֵלַ֑י אִ֣ישׁ וַיֹּ֗אמֶר שְׁמֹ֤ר
אֶת־הָאִ֙ישׁ הַזֶּ֔ה אִם־הִפָּקֵ֥ד יִפָּקֵ֖ד וְהָיְתָ֣ה נַפְשְׁךָ֣ תַּחַת֮ נַפְשׁוֹ֒ אוֹ֙ כִּכַּר־כֶּ֣סֶף תִּשְׁקֹ֔ול׃ 40וַיְהִ֥י עַבְדְּךָ֖ עֹשֶׂ֣ה הֵ֣נָּה וָהֵ֑נָּה
וְה֥וּא אֵינֶ֖נּוּ וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֣יו מֶֽלֶךְ־יִשְׂרָאֵ֗ל כֵּ֚ן מִשְׁפָּטֶ֔ךָ אַתָּ֥ה חָרָ֖צְתָּ׃ 41וַיְמַהֵ֣ר וַיָּ֗סַר אֶת־הָאֲפֵ֙ר֙ מֵעַ֣ל עֵינָ֔יו וַיַּכֵּ֥ר אֹת֖וֹ מֶ֣לֶךְ
יִשְׂרָאֵ֑ל כִּ֥י מֵהַנְּבִאִ֖ים הֽוּא׃ 42וַיֹּ֤אמֶר אֵלָיו֙ כֹּ֣ה אָמַ֣ר יְהוָ֔ה יַ֚עַן שִׁלַּ֣חְתָּ אֶת־אִ֣ישׁ־חֶרְמִ֔י מִיָּדֶ֖ךָ וְהָיְתָ֣ה נַפְשְׁךָ֣ תַּחַת֮ נַפְשׁוֹ֒
וְעַמְּךָ֙ תַּ֣חַת עַמּ֔וֹ׃ 43וַיֵּ֣לֶךְ מֶֽלֶךְ־יִשְׂרָאֵ֗ל עַל־בֵּיתוֹ֙ סַ֣ר וְזָעֵ֔ף וַיָּבֹ֖א שֹׁמְרֹֽונָה׃ פ

21

Naboti alahira okuhâna olukoma lwâge

[1] Lolagi oku byabîre enyuma ly'aho: Naboti w'e Yizreeli àgwêrhe olukoma lw'emizâbîbu aha burhambi bw'oburhwâli bwa Ahâbu, mwâmi w'e Samâriya. [2] Ahâbu anacibwîra Naboti erhi: «Ompè olukoma lwâwe, nahingamwo enshogo bulya luyêgire enyumpa yâni, naluhinganula n'olwinja kulusha, n'akaba olonzize, nakuhà,erhi kwo, ensaranga lunakwânîne.» [3] Naboti anacishuza mwâmi, erhi: «Nanga! Nyakasane ananyîrha erhi nakahâna akashambala k'ababusi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bâni.» [4] Ahâbu aja omu mwâge n'omutula haguma n'omungomunene bwenêne erhi akôla kanwa ka Naboti w'e Yizreeli karhuma bulya amaderha erhi: «Ntakakuhà akashambala k'ababusi bâni». Anacija aha ncingo agwîshira anacîfûnika[x] obusù, arhanacilyaga. [5] Mukâge Yezabeli anacimujàho, amubwîra, erhi: «Mutula muci gukuli omu murhima gurhumire orhalya?» [6] Anacimushuza, erhi: «Nashambalaga na Naboti w'e Yizreeli, namamubwîra nti: «Ompè olu lukoma lwâwe lw'emizabitu nkugulire lwo, n'akaba kwo osimire, rhukâbanwe nkuhè olundi lukoma lw'emizâbîbu». Ci yêhe amaderha, erhi: «Ntankakuha olukoma lwâni lw'emizâbîbu.» [7] Mukâge Yezabeli anacimushuza, erhi: «K'erhi we onaligi mwâmi orhegesire Israheli obwo? Zûka olye n'omurhima gwâwe gurhulûle, niene nakuhà olwo lukoma lw'emizâbîbu lwa Naboti w'e Yizreeli.»

Naboti afà oku lukoma lwâge. Yezabeli amujîra irhigi

[8] Nyamukazi anaciyandika amaruba okw'izîno lya Ahâbu, ahira kwo n'akashè ka mwâmi, arhuma agôla mamba emwa abarhambo n'abagula bali lugo luguma na Naboti. [9] Muli agôla maruba, nyamukazi ali ayandisiremwo erhi: «Muhuluze abantu bacishalise; munayîshe muhebe Naboti embere z'olubaga[y]. [10] Embere zâge muhebeyo bantu babirhi bayîsh'ihamiriza baderhe[z], mpu: «Wajacire Nyamuzinda na mwâmi!» Buzinda bw'aho, mwanamulêrha emuhanda, mumubande amabuye, afe!»

[11] Abantu b'omu lugo lwa Naboti haguma n'abarhambo n'abagula banacijira nka kulya Yezabeli anabarhumaga, kulya kwali kuyandisirwe omu maruba abarhumiraga. [12] Banacilâlika okucîshalisa, Naboti bamulêrha embere z'olubaga. [13] Balya balume babirhi banaciyîsha, bayîmanga embere zâge, banacihamiriza obunywesi kuli Naboti embere z'olubaga, baderha erhi: «Naboti ajâcîre Nyamuzinda na mwâmi!» [14] Banacirhuma emunda Yezabeli ali mpu: «Naboti anabanzirwe amabuye, anafa!» [15] Erhi Yezabeli ayumva oku Naboti anabanzirwe amabuye, anafîre, abwîra Ahâbu, erhi: «Kanyagya oyanke olukoma lwa Naboti w'e Yizreeli owalahiraga mpu arhankaluguza nsaranga bulya Naboti arhacirimwo omûka, bulya anafîre.» [16] Erhi Ahâbu ayumva oku Naboti anafîre, ayîmuka abungulukira ebwa lulya lukoma lwa Naboti w'e Yizreeli aluyîmamwo[a].

Eliya ayâlagaza obuhane bwa Nyamuzinda kuli Ahâbu

---

[x] **21.4** : kucîfûnika obusù, omu mashi gahîre kuli kucîbwîka obusù
[y] **21.9** : Amango g'obuhanya bakag'ilâlika abantu bacishalise banashenge bwenêne lyo barhûliriza Nyakasane n'okumanya obubî bwatulaga oburhè bwâge. Lolà muli Bac 20, 26; Yow 1, 14; 2, 15. Obuhanya bw'ecihugo côshi bo bwàrhabire obulyalya bwa Yezabeli.
[z] **21.10** : Amango g'okutwa olubanja ekagomhe, hàli irhegeko lidesire oku hagwâsirwe okubà bahamirizi babirhi nka ciri câha cinene. Lolà muli Mib 35, 30; Lush 17. 6; Mt 26, 60.
[a] **21.16** eyi milongo, 15-16: Erhi omuntu ankafire, mwâmi ananyage ebirugu byage byosh!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17 Okuhandi, akanwa ka Nyakasane kanacirhindakwo Eliya w'e Tishibiti erhi: 18 «Kanya
oyandagale emwa Ahâbu, mwâmi w'Israheli e Samâriya. Yôla oli omu lukoma lwa Naboti mpu
alunyâge.» 19 Ogend'imubwîra, erhi: «Kanwa ka Nyakasane erhi: K'orhanizire wanashokôla! Co
cirhumire, kanwa ka Nya kasane, erhi: Ahôla ebibwa byamîmiraga omukò gwa Naboti ho
byâmîmira omukò gwâwe.» 20 Ahâbu anacibwîra Eliya, erhi: «Neci wamanangwasagya bu lya
wâni mushombanyi wâni!» Eliya, erhi: Namakugwasa bulya waciguzize ene ojira okugalugalu
embere za Nyakasane. 21 Lolà oku nkola nahira obuhanya kuli we: Nakuherêrekeza, namalîra
abalume b'omu mulala gwa Ahâbu, omujâ n'orhali ye omu Israheli. 22 Nakolera enyumpa yâwe
nk'oku nakolîre enyumpa ya Yerobwâmi, mugala wa Nebati n'eya Basha mugala wa Ahiya bulya
wazusi ze oburhè bwâni wanarhuma Israheli agoma. 23 (Kuli Yezabeli, Nyakasane anaciderha
erhi: «Ebibwa byalîra Yezabeli omu lukoma lwa Yizreeli.») 24 Omuntu w'omu mwa Ahâbu
wankafîra omu mpinga alibwe n'enyunyi z'emalunga.»

25 Harhacîbonekanaga omuntu osirahire aka Ahâbu wacihemulaga omu kugomera Nyakasane
erhi mashumi ga mukâge Yezabeli garhuma. 26 Akola amaligo garhankaderhwa, akarherekêra
abazimu nka kulya Abamoriti Nyakasane akungushaga embere za bene Israheli, bakag'ijira.

Obucîyunjuze bwa Ahâbu

27 Erhi Ahâbu ayumva ebinwa bya Eliya, asharhula emyambalo yâge, acihundikira sunzu,
acîshalisa, akalâla muli olya sunzu, anakagenda ayûbîza. 28 Akanwa ka Nyakasane
kanacirhindakwo Eliya w'e Tishibiti erhi: 29 «K'obwîne oku Ahâbu anacirhôhize embere zâni?
Bulya amacirhôhya embere zâni, obwôla buhanya burhaciyîshe anacibamwo omûka, ci hano
omugala ayîma lyo obuhanya bwayîshira enyumpa yâge.

BHS 1 Kings 21

1 וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כֶּרֶם הָיָה לְנָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי אֲשֶׁר בְּיִזְרְעֶאל אֶצֶל הֵיכַל אַחְאָב מֶלֶךְ שֹׁמְרוֹן: 2 וַיְדַבֵּר
אַחְאָב אֶל־נָבוֹת | לֵאמֹר ׀ תְּנָה־לִּי אֶת־כַּרְמְךָ וְיִהְיֶה־לִּי לְגַן־יָרָק כִּי הוּא קָרוֹב אֵצֶל בֵּיתִי וְאֶתְּנָה לְךָ תַּחְתָּיו כֶּרֶם טוֹב
מִמֶּנּוּ אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ אֶתְּנָה־לְךָ כֶּסֶף מְחִיר זֶה: 3 וַיֹּאמֶר נָבוֹת אֶל־אַחְאָב חָלִילָה לִי מֵיהוָֹה מִתִּתִּי אֶת־נַחֲלַת אֲבֹתָי
לָךְ: 4 וַיָּבֹא אַחְאָב אֶל־בֵּיתוֹ סַר וְזָעֵף עַל־הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלָיו נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי וַיֹּאמֶר לֹא־אֶתֵּן לְךָ אֶת־נַחֲלַת
אֲבוֹתָי וַיִּשְׁכַּב עַל־מִטָּתוֹ וַיַּסֵּב אֶת־פָּנָיו וְלֹא־אָכַל לָחֶם: 5 וַתָּבֹא אֵלָיו אִיזֶבֶל אִשְׁתּוֹ וַתְּדַבֶּר אֵלָיו מַה־זֶּה רוּחֲךָ סָרָה
וְאֵינְךָ אֹכֵל לָחֶם: 6 וַיְדַבֵּר אֵלֶיהָ כִּי־אֶדַבֵּר אֶל־נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי וָאֹמַר לוֹ תְּנָה־לִּי אֶת־כַּרְמְךָ בְּכֶסֶף אוֹ אִם־חָפֵץ אֶתֵּה
אֶתְּנָה־לְךָ כֶּרֶם תַּחְתָּיו וַיֹּאמֶר לֹא־אֶתֵּן לְךָ אֶת־כַּרְמִי: 7 וַתֹּאמֶר אֵלָיו אִיזֶבֶל אִשְׁתּוֹ אַתָּה עַתָּה תַּעֲשֶׂה מְלוּכָה
עַל־יִשְׂרָאֵל קוּם אֱכָל־לֶחֶם וְיִטַב לִבֶּךָ אֲנִי אֶתֵּן לְךָ אֶת־כֶּרֶם נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי: 8 וַתִּכְתֹּב סְפָרִים בְּשֵׁם אַחְאָב וַתַּחְתֹּם
בְּחוֹתָמוֹ וַתִּשְׁלַח הַסְּפָרִים אֶל־הַזְּקֵנִים וְאֶל־הַחֹרִים אֲשֶׁר בְּעִירוֹ הַיֹּשְׁבִים אֶת־נָבוֹת: 9 וַתִּכְתֹּב בַּסְּפָרִים לֵאמֹר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

קְרְאוּ־צוֹם וְהוֹשִׁיבוּ אֶת־נָבוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם: 10וְהוֹשִׁיבוּ שְׁנַיִם אֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל נֶגְדּוֹ וְיעִדֻהוּ לֵאמֹר בֵּרַכְתָּ אֱלֹהִים
וָמֶלֶךְ וְהוֹצִיאֻהוּ וְסִקְלֻהוּ וְיָמֹת: 11וַיַּעֲשׂוּ אַנְשֵׁי עִירוֹ הַזְּקֵנִים וְהַחֹרִים אֲשֶׁר הַיֹּשְׁבִים בְּעִירוֹ כַּאֲשֶׁר שָׁלְחָה אֲלֵיהֶם
אִיזֶבֶל כַּאֲשֶׁר כָּתוּב בַּסְּפָרִים אֲשֶׁר שָׁלְחָה אֲלֵיהֶם: 12קָרְאוּ צוֹם וְהוֹשִׁיבוּ אֶת־נָבוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם: 13וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי
הָאֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל וַיֵּשְׁבוּ נֶגְדּוֹ וַיְעִדֻהוּ אַנְשֵׁי הַבְּלִיַּעַל אֶת־נָבוֹת נֶגֶד הָעָם לֵאמֹר בֵּרַךְ נָבוֹת אֱלֹהִים וָמֶלֶךְ וַיֹּצִאֻהוּ
מִחוּץ לָעִיר וַיִּסְקְלֻהוּ בָאֲבָנִים וַיָּמֹת: 14וַיִּשְׁלְחוּ אֶל־אִיזֶבֶל לֵאמֹר סֻקַל נָבוֹת וַיָּמֹת: 15וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אִיזֶבֶל כִּי־סֻקַל
נָבוֹת וַיָּמֹת וַתֹּאמֶר אִיזֶבֶל אֶל־אַחְאָב קוּם רַשׁ אֶת־כֶּרֶם | נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי אֲשֶׁר מֵאֵן לָתֶת־לְךָ בְּכֶסֶף כִּי אֵין נָבוֹת
חַי כִּי־מֵת: 16וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אַחְאָב כִּי מֵת נָבוֹת וַיָּקָם אַחְאָב לָרֶדֶת אֶל־כֶּרֶם נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי לְרִשְׁתּוֹ: ס
17וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי לֵאמֹר: 18קוּם רֵד לִקְרַאת אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּשֹׁמְרוֹן הִנֵּה בְּכֶרֶם
נָבוֹת אֲשֶׁר־יָרַד שָׁם לְרִשְׁתּוֹ: 19וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה הֲרָצַחְתָּ וְגַם־יָרַשְׁתָּ וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר כֹּה אָמַר
יְהוָה בִּמְקוֹם אֲשֶׁר לָקְקוּ הַכְּלָבִים אֶת־דַּם נָבוֹת יָלֶקּוּ הַכְּלָבִים אֶת־דָּמְךָ גַּם־אָתָּה: 20וַיֹּאמֶר אַחְאָב אֶל־אֵלִיָּהוּ
הַמְצָאתַנִי אֹיְבִי וַיֹּאמֶר מָצָאתִי יַעַן הִתְמַכֶּרְךָ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה: 21הִנְנִי מֵבִיא אֵלֶיךָ רָעָה וּבִעַרְתִּי אַחֲרֶיךָ
וְהִכְרַתִּי לְאַחְאָב מַשְׁתִּין בְּקִיר וְעָצוּר וְעָזוּב בְּיִשְׂרָאֵל: 22וְנָתַתִּי אֶת־בֵּיתְךָ כְּבֵית יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וּכְבֵית בַּעְשָׁא
בֶּן־אֲחִיָּה אֶל־הַכַּעַס אֲשֶׁר הִכְעַסְתָּ וַתַּחֲטֵא אֶת־יִשְׂרָאֵל: 23וְגַם־לְאִיזֶבֶל דִּבֶּר יְהוָה לֵאמֹר הַכְּלָבִים יֹאכְלוּ אֶת־אִיזֶבֶל
בְּחֵל יִזְרְעֶאל: 24הַמֵּת לְאַחְאָב בָּעִיר יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים וְהַמֵּת בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמָיִם: 25רַק לֹא־הָיָה כְאַחְאָב
אֲשֶׁר הִתְמַכֵּר לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֲשֶׁר־הֵסִתָּה אֹתוֹ אִיזֶבֶל אִשְׁתּוֹ: 26וַיִּתְעֵב מְאֹד לָלֶכֶת אַחֲרֵי הַגִּלֻּלִים כְּכֹל
אֲשֶׁר עָשׂוּ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ס
27וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אַחְאָב אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרַע בְּגָדָיו וַיָּשֶׂם־שַׂק עַל־בְּשָׂרוֹ וַיָּצׇם וַיִּשְׁכַּב בַּשָּׂק וַיְהַלֵּךְ אָט: ס
28וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי לֵאמֹר: 29הֲרָאִיתָ כִּי־נִכְנַע אַחְאָב מִלְּפָנָי יַעַן כִּי־נִכְנַע מִפָּנַי לֹא־אָבִי הָרָעָה
בִּימָיו בִּימֵי בְנוֹ אָבִיא הָרָעָה עַל־בֵּיתוֹ:

22

Ahâbu na Yozafati oku matabâro

[1] Abantu barhang'ihumûka myâka isharhu, ntà ntambala yazûsire ekarhî ka Abanya-Sîriya na bene Israheli. [2] Omu mwâka gwa kasharhu, Yozafati, mwâmi w'e Yuda abungulukira emwa mwâmi w'e Israheli. [3] Omwâmi w'Israheli anacibwîra abarhambo bâge erhi: «Ka murhayishi oku Ramoti w'omu Gileyadi abà wîrhu? Ci ntâco rhujirage lyo rhumuyôkola omu maboko ga mwâmi Aramu. [4] Anacidôsa Yozafati erhi: «Ka rhwarhabâlira rhweshi e Ramoti omu Gileyadi?» Yozafati anacishuza omwâmi w'Israheli erhi: «Onkolese nk'oku wêne wankacîkolêsa, okolese olubaga lwâni nk'oku wankakolêsa olubaga lwâwe, n'ebiterusi byâni nka biterusi byâwe.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Yozafati anacibwîra omwâmi w'Israheli erhi: «Nkuhunyire orhag'igend'idôsa buno akanwa ka Nyakasane. [6] Omwâmi w'Israheli anacihamagala abalêbi bali bahisire hôfi magana ani, anacibabwîra erhi: «Ka ngend'itula enta mbala e Ramoti omu Gileyadi erhi ndeke!» Banacishuza mpu: «Osôke na Nyamuzinda ahira olwôla lugo omu nfune za mwâmi.» [7] Ci Yozafati aderha, erhi: «K'eno munda erhankaboneka omulêbi wa Nyakasane oyu rhwankahash'idôsa?» [8] Omwâmi w'Israheli anacishuza Yozafati erhi: Haciri omuntu rhwankahash'idôsa ebya Nyakasane; cikwônene ntahimwa kumushomba bulya arhalêba bintu binjà kuli nie, ci ngasi mango bibi byonene. Ye Mikayehu, mugala wa Yimula.» Yozafati anaciderha erhi: Mwâmi amanye arhaderhaga ntyôla.» [9] Okubundi, omwâmi w'Israheli anacihamagala mwambali wâge mu guma anacimurhuma erhi: Kanya duba oj'ihamagala Mikayehu, mugala wa Yimula.

[10] Mwâmi w'Israheli na Yozafati mwâmi w'e Yuda, bàl'ibatamîre ngasi muguma omu ntebe yâge y'obwâmi, banayambîrhe emyambalo yâbo y'obwâmi, bàli batamîre aha câno, aha muhango gw'olumvi lwa Samâriya; n'abalêbi bôshi bakazâg'ilêbera embere zâbo. [11] Sedekiyasi mugala wa Kenana ali amacitulîkiza amahembe g'ecûma, anaciderha erhi: «Kwo adesire ntyâla: Nyakasane: agâla mahembe go watumirhamwo Abanya-Sîriya kuhika obamalîre.» [12] N'abalêbi bôshi kwo bakazâg'ilêba ntyôla omu kuderha mpu: «Sôkera e Ramoti omu Gileyadi ohimane bulya olwo lugo Nyakasane analuhîre mwâmi!»

Omulêbi Mikeyo aleba oku Ahâbu ahimwa

[13] Erya ntumwa yajag'ihamagala Mikeyo yanacimubwîra erhi: «Lolà oku ebinwa bya abalêbi byôshi byahigwire mwâmi obwinjà; akanwa kâwe nako kabâge nka akanwa ka ngasi muguma muli bo: ohigule obwinjà!» [14] Mikeyo anacishuza, erhi: Alame Nyakasane! Oku Nyakasane akanambwîra kwo nakanayîsh'iderha!» [15] Erhi ahika hôfi na mwâmi, mwâmi amubwîra, erhi: «Mikeyo ka rhujè e Ramoti omu Gileyadi rhugend'ilwa nîsi erhi rhuleke? Amushuza, erhi: «Musôkage munahimane bulya Nyakasane ahâna olwo lugo omu maboko ga mwâmi. [16] Mwâmi amubwîra, erhi: «Kanga nkwânîne nkugashe ly'okaz'imbwîra eby'okuli oku izîno lya Nyamuzinda?» [17] Omulêbi anacishuza, erhi: «Namabona bene Israheli bôshi bashandabanyire oku ntondo nka bibuzi birhagwêrhi mungere; na Nyakasane amaderha erhi: Bala bantu barhagwêrhi nnawâbo; bagaluke n'omurhima ngasi muguma omu mwâge.»

[18] Omwâmi w'Israheli anacibwîra Yozafati, erhi: «Ka ntakubwizire kwo? Arhandêbera bintu binjà ci bibi byonene.» [19] Mikeyo erhi: «Yumvagya akanwa ka Nyakasane: Nabwîne Nyakasane atamîre oku ntebe yâge n'omurhwe gw'e mpingu gôshi erhi gumuli eburhambi, ebwa kulyo n'ebwa kumosho. [20] Nyaka sane anaciderha, erhi: «Ndi wahabula Ahâbu ly'asôkere e Ramoti omu Gileyadi anafire yo?» Bashuza muguma oku, owundi okûla. [21] Okubundi omuzimu anaciyisha anacija embere za Nyakasane anaciderha erhi: Nieki naj'imuhabula. Nyakasane

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amudôsa, erhi: Kurhi? [22] Ashuza erhi: Nagenda nj'ibà muzimu wa bunywesi, omu kanwa k'abalêbi bâge bôshi. Nyakasane anaciderha, erhi: Wamushumika ciru onamuhirimye, gendaga ojire ntyo. [23] Okolaga obwîne oku Nyakasane anàhizire omuzimu mubî omu kanwa k'abâla balêbi bâwe. Na Nyakasane anadesire kubî kuli we.» [24] Ci konene Sedekiyasi mugala wa Kenana anaciyegera, anacishûrha Mi keyo, amurhimba oluhi omw'irhama anaciderha erhi: «Ngahigi omuzimu wa Nyakasane antengiremwo abâ w'aganîza?» [25] Mikeyo anacishuza, erhi: «Lolà oku wakubona muli olula lusiku lwayisha olu wajà wajamwo omu nyumpa ku rhenga omu yindi okola walonza aha wacifulika.» [26] Omwâmi w'Israheli anaciderha erhi: «Mugwarhe Mikeyomumuhêkere Amoni, ye murhambo w'olugo, n'emwa Yoash mugala wa mwâmi. [27] Ogend'iderha erhi: «Mwâmi adesire ntyâla: Muhire oyûla muntu omu mpamikwa, munakaz'imulisa n'omugati gw'amalibûko, munakaz'imunywesa n'amîshi g'amalibûko kuhika amango nâshubûka n'omurhûla.» [28] Mikeyo anaciderha, erhi: «Okunali nka wankashubûka n'omurhûla, erhi Nyakasane arhanadesire muli nie.» Anaciderha erhi: «Muyumve mweshi lubaga.»

Ahâbu afira e Ramoti w'omu Gileyadi

[29] Mwâmi w'Israheli bôshi na Yozafati mwâmi w'e Yuda banacisôkera e Ramoti omu Gileyadi. [30] Omwâmi w'Israheli anacibwîra Yozafati erhi: «Nalonza okucîfulika omu kuj'ilwa, nyambale kundikundi, ci wêhe oyambale emyambalo yâwe.» Omwâmi w'Israheli acîfulika omu kuyambala kundikundi, bakanya bajà oku ntambala. [31] Omwâmi w'e Sîriya ali erhi anahire abarhambo b'engâlè zâge oku banali makumi asharhu na babirhi eri irhegeko erhi: «Murhahîra mukashimba omurho nîsi erhi omukulu ci mushimbc omwâmi w'Israheli.» [32] Erhi abarhambo b'engâlè babona Yozafati, banaciderha mpu: «Neci ye mwâmi w'Israheli ôla!» Banacimugorha bakola bamulwîsa. Yozafati anacibanda endulu y'okulwa [33] n'erhi balya barhambo b'engâlè babona oku arhali ye mwâmi w'Israheli, banacimuleka.

[34] Lero muntu muguma anacilasha omwampi gwâge oku muherho gwâge mpu agereze, gwanacigwârha mwâmi halyâla empenzi yâge erhali hisire. Mwa mi anacibwîra omurhumisi wâge erhi: «Ntenza omu ntambala namabandwa! [35] Olwôla lusiku entambala yajà mwo entemu. Mwâmi w'Israheli ali ayîmanzire omu ngâlè ah'ishiriza lya Abanya-Sîriya kuhika bijingo anafa ebyôla bijingo; omukò gw'ecibande câge gwabulajikira omwôla ndalâlâ y'engâlè. [36] Erhi izûba lizika olubi lwanacizûka omu cihando: Ngasi muntu omu cishagala câge, ngasi muntu omu cihugo câge bulya mwâmi anafire!» [37] Bajogonjera e Samâriya, banacibisha mwâmi aha Samâriya. [38] Erhi bakola badwîrhe bashuka engâlè, omu ciyanja c'aha Samâriya ebibwa byayisha byakaz'imima gulya mukò n'embaraga zacishukiramwo nka kulya akanwa ka Nyamubâho kanali kadesire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okuhwa kw'obwâmi bwa Ahâbu

[39] Ngasi bindi biyêrekîre ebijiro by'Ahâbu, ebi akozire, enyumpa y'ihembe ayûbakaga, emirundu ayûbasire k'ebyôla byôshi birhali biyandike omu citabu c'Empiriri z'abâmi b'Israheli. [40] Ahâbu acîhengeka aha burhambi bwa b'îshe n'omugala Akhaziyasi ayîma ahâli hâge.

Olwa Yozafati omu Yuda (870-848)

[41] Yozafati, mugala w'Asa aba mwâmi omu Yuda erhi Ahâbu ajira myâka ini ali mwâmi omu Israheli. [42] Yozafati ali akola agwêrhe myâka makumi asharhu n'irhanu erhi abâ mwâmi, ayîma yindi myâka makumi abirhi n'irhanu omu Yeruzalemu. Nnina ye wali Azuba. mwâli wa Shilhi. [43] Ashimba loshi enjira y'îshe Asa, arhanayirhengagamwo akaz'iyôrha ajira okushingânîn omu masù ga Nyakasane. [44] Ci kwônene arhahash'igikûla empiriri z'ahantu h'enyanya omu rhurhondo, olubaga lwacikazâg'igend'ihêrera oku ntondo n'okugend'itumbûkiza yo enshangi. [45] Yozafati alama n'omurhûla bôshi n'omwâmi w'Israheli.

[46] Eyindi myanzi esigire y'ebijiro bya Yozafati, ngasi oku anahimaga kôshi, entambala atuzire, k'ebyôla byôshi birhali biyandike omu citabu c'Empiriri z'abâmi b'e Yuda? [47] Arhenza obwôrhere bw'oburhazi omu cihugo n'obw'embaraga bwacibagamwo amango g'îshe Asa. [48] Agôla mango ntà mwâmi wàbaga aha Edomu, ci musirika wa mwâmi wabaga ho yêne. [49] Yozafati abinja amârho g'e Tarsisi mpu aj'ilonzamwo amarhale e Ofiri, cikwône arhaciyihikaga bulya ago mârho gakenyukira e Esiyoni-Geberi. [50] Okubundi Okoziya, mugala w'Ahâbu anacibwîra Yozafati erhi: «Oyêmêre abarhumisi bani bagende n'abarhumisi bâwe omu mârho g'enkuge.» Ci Yozafati arhalonzagya. [51] Yozafati acîhengeka aha burhambi bwa b'îshe, abishwa haguma na b'îshe omu lugo lwa Daudi shakulûza wâge. Omugala Yoramu ayîma ahâli hâge.

Olwa Akhaziyasi w'Israheli (853-852)

[52] Akhaziyasi mugala w'Ahâbu, anaciba mwâmi w'Israheli aha Samâriya omu mwâka gwa kal'ikumi na nda kurhenga Yozafati ali mwâmi omu Yuda. Ayîma myâka ibirhi omw'Israheli. [53] Ajira ebirhashingânîni omu masù ga Nyakasane, ashimba olugendo lw'îshe n'olugendo lwa nnina, ashimba n'olugendo lwa Yerobwâmi, mugala wa Nebati, owarhumaga Israheli ajira ecâha. [54] Akaz'irhumikira Baali anakaz'imufukamira, akuniza ntyo Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli nk'oku îshe anakazâg'ijira kôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

BHS 1 Kings 22

1 וַיֵּשְׁבוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֵין מִלְחָמָה בֵּין אֲרָם וּבֵין יִשְׂרָאֵל׃ פ

2 וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית וַיֵּרֶד יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃ 3 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־עֲבָדָיו הֲיִדַעְתֶּם
כִּי־לָנוּ רָמֹת גִּלְעָד וַאֲנַחְנוּ מַחְשִׁים מִקַּחַת אֹתָהּ מִיַּד מֶלֶךְ אֲרָם׃ 4 וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוֹשָׁפָט הֲתֵלֵךְ אִתִּי לַמִּלְחָמָה רָמֹת
גִּלְעָד וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כָּמוֹנִי כָמוֹךָ כְּעַמִּי כְעַמֶּךָ כְּסוּסַי כְּסוּסֶיךָ׃ 5 וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
דְּרָשׁ־נָא כַיּוֹם אֶת־דְּבַר יְהוָה׃ 6 וַיִּקְבֹּץ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַנְּבִיאִים כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הַאֵלֵךְ עַל־רָמֹת
גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה אִם־אֶחְדָּל וַיֹּאמְרוּ עֲלֵה וְיִתֵּן אֲדֹנָי בְּיַד הַמֶּלֶךְ׃ 7 וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הַאֵין פֹּה נָבִיא לַיהוָה עוֹד וְנִדְרְשָׁה
מֵאוֹתוֹ׃ 8 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל | אֶל־יְהוֹשָׁפָט עוֹד אִישׁ־אֶחָד לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה מֵאֹתּוֹ וַאֲנִי שְׂנֵאתִיו כִּי לֹא־יִתְנַבֵּא עָלַי
טוֹב כִּי אִם־רָע מִיכָיְהוּ בֶּן־יִמְלָה וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אַל־יֹאמַר הַמֶּלֶךְ כֵּן׃ 9 וַיִּקְרָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־סָרִיס אֶחָד וַיֹּאמֶר
מַהֵרָה מִיכָיְהוּ בֶן־יִמְלָה׃ 10 וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה יֹשְׁבִים אִישׁ עַל־כִּסְאוֹ מְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים בְּגֹרֶן פֶּתַח
שַׁעַר שֹׁמְרוֹן וְכָל־הַנְּבִיאִים מִתְנַבְּאִים לִפְנֵיהֶם׃ 11 וַיַּעַשׂ לוֹ צִדְקִיָּה בֶּן־כְּנַעֲנָה קַרְנֵי בַרְזֶל וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר יְהוָה
בְּאֵלֶּה תְּנַגַּח אֶת־אֲרָם עַד־כַּלֹּתָם׃ 12 וְכָל־הַנְּבִאִים נִבְּאִים כֵּן לֵאמֹר עֲלֵה רָמֹת גִּלְעָד וְהַצְלַח וְנָתַן יְהוָה בְּיַד
הַמֶּלֶךְ׃ 13 וְהַמַּלְאָךְ אֲשֶׁר־הָלַךְ | לִקְרֹא מִיכָיְהוּ דִּבֶּר אֵלָיו לֵאמֹר הִנֵּה־נָא דִּבְרֵי הַנְּבִיאִים פֶּה־אֶחָד טוֹב אֶל־הַמֶּלֶךְ
יִהְיֶ־נָא דְבָרְיךָ כִּדְבַר אַחַד מֵהֶם וְדִבַּרְתָּ טּוֹב׃ 14 וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ חַי־יְהוָה כִּי אֶת־אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֵלַי אֹתוֹ
אֲדַבֵּר׃ 15 וַיָּבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו מִיכָיְהוּ הֲנֵלֵךְ אֶל־רָמֹת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה אִם־נֶחְדָּל וַיֹּאמֶר אֵלָיו עֲלֵה
וְהַצְלַח וְנָתַן יְהוָה בְּיַד הַמֶּלֶךְ׃ 16 וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ עַד־כַּמֶּה פְּעָמִים אֲנִי מַשְׁבִּיעֶךָ אֲשֶׁר לֹא־תְדַבֵּר אֵלַי רַק־אֱמֶת
בְּשֵׁם יְהוָה׃ 17 וַיֹּאמֶר רָאִיתִי אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל נְפֹצִים אֶל־הֶהָרִים כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֹעֶה וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא־אֲדֹנִים
לָאֵלֶּה יָשׁוּבוּ אִישׁ־לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם׃ 18 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט הֲלוֹא אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ לוֹא־יִתְנַבֵּא עָלַי טּוֹב כִּי
אִם־רָע׃ 19 וַיֹּאמֶר לָכֵן שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה רָאִיתִי אֶת־יְהוָה יֹשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ וְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם עֹמֵד עָלָיו מִימִינוֹ
וּמִשְּׂמֹאלוֹ׃ 20 וַיֹּאמֶר יְהוָה מִי יְפַתֶּה אֶת־אַחְאָב וְיַּעַל וְיִפֹּל בְּרָמֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר זֶה בְּכֹה וְזֶה אֹמֵר בְּכֹה׃ 21 וַיֵּצֵא
הָרוּחַ וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי אֲפַתֶּנּוּ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו בַּמָּה׃ 22 וַיֹּאמֶר אֵצֵא וְהָיִיתִי רוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי כָּל־נְבִיאָיו
וַיֹּאמֶר תְּפַתֶּה וְגַם־תּוּכָל צֵא וַעֲשֵׂה־כֵן׃ 23 וְעַתָּה הִנֵּה נָתַן יְהוָה רוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי כָּל־נְבִיאֶיךָ אֵלֶּה וַיהוָה דִּבֶּר עָלֶיךָ
רָעָה׃ 24 וַיִּגַּשׁ צִדְקִיָּהוּ בֶן־כְּנַעֲנָה וַיַּכֶּה אֶת־מִיכָיְהוּ עַל־הַלֶּחִי וַיֹּאמֶר אֵי־זֶה עָבַר רוּחַ־יְהוָה מֵאִתִּי לְדַבֵּר
אוֹתָךְ׃ 25 וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ הִנְּךָ רֹאֶה בַּיּוֹם הַהוּא אֲשֶׁר תָּבֹא חֶדֶר בְּחֶדֶר לְהֵחָבֵה׃ 26 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל קַח
אֶת־מִיכָיְהוּ וַהֲשִׁיבֵהוּ אֶל־אָמֹן שַׂר־הָעִיר וְאֶל־יוֹאָשׁ בֶּן־הַמֶּלֶךְ׃ 27 וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ שִׂימוּ אֶת־זֶה בֵּית הַכֶּלֶא
וְהַאֲכִילֵהוּ לֶחֶם לַחַץ וּמַיִם לַחַץ עַד בֹּאִי בְשָׁלוֹם׃ 28 וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ אִם־שָׁוֹב תָּשׁוּב בְּשָׁלוֹם לֹא־דִבֶּר יְהוָה בִּי וַיֹּאמֶר
שִׁמְעוּ עַמִּים כֻּלָּם׃ 29 וַיַּעַל מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה רָמֹת גִּלְעָד׃ 30 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הִתְחַפֵּשׂ וָבֹא בַמִּלְחָמָה וְאַתָּה לְבַשׁ בִּגְדֶיךָ וַיִּתְחַפֵּשׂ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיָּבוֹא בַּמִּלְחָמָה׃ 31וּמֶלֶךְ אֲרָם צִוָּה אֶת־שָׂרֵי
הָרֶכֶב אֲשֶׁר־לוֹ שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם לֵאמֹר לָא תִלָּחֲמוּ אֶת־קָטֹן וְאֶת־גָּדוֹל כִּי אִם־אֶת־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ׃ 32וַיְהִי כִּרְאוֹת
שָׂרֵי הָרֶכֶב אֶת־יְהוֹשָׁפָט וְהֵמָּה אָמְרוּ אַךְ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל הוּא וַיָּסֵרוּ עָלָיו לְהִלָּחֶם וַיִּזְעַק יְהוֹשָׁפָט׃ 33וַיְהִי כִּרְאוֹת שָׂרֵי
הָרֶכֶב כִּי־לֹא־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הוּא וַיָּשׁוּבוּ מֵאַחֲרָיו׃ 34וְאִישׁ מָשַׁךְ בַּקֶּשֶׁת לְתֻמּוֹ וַיַּכֶּה אֶת־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בֵּין הַדְּבָקִים
וּבֵין הַשִּׁרְיָן וַיֹּאמֶר לְרַכָּבוֹ הֲפֹךְ יָדְךָ וְהוֹצִיאֵנִי מִן־הַמַּחֲנֶה כִּי הָחֳלֵיתִי׃ 35וַתַּעֲלֶה הַמִּלְחָמָה בַּיּוֹם הַהוּא וְהַמֶּלֶךְ הָיָה
מָעֳמָד בַּמֶּרְכָּבָה נֹכַח אֲרָם וַיָּמָת בָּעֶרֶב וַיִּצַּק דַּם־הַמַּכָּה אֶל־חֵיק הָרֶכֶב׃ 36וַיַּעֲבֹר הָרִנָּה בַּמַּחֲנֶה כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ
לֵאמֹר אִישׁ אֶל־עִירוֹ וְאִישׁ אֶל־אַרְצוֹ׃ 37וַיָּמָת הַמֶּלֶךְ וַיָּבוֹא שֹׁמְרוֹן וַיִּקְבְּרוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ בְּשֹׁמְרוֹן׃ 38וַיִּשְׁטֹף אֶת־הָרֶכֶב
עַל | בְּרֵכַת שֹׁמְרוֹן וַיָּלֵקּוּ הַכְּלָבִים אֶת־דָּמוֹ וְהַזֹּנוֹת רָחֲצוּ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֵּר׃ 39וְיֶתֶר דִּבְרֵי אַחְאָב וְכָל־אֲשֶׁר
עָשָׂה וּבֵית הַשֵּׁן אֲשֶׁר בָּנָה וְכָל־הֶעָרִים אֲשֶׁר בָּנָה הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 40וַיִּשְׁכַּב אַחְאָב עִם־אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ פ
41וִיהוֹשָׁפָט בֶּן־אָסָא מָלַךְ עַל־יְהוּדָה בִּשְׁנַת אַרְבַּע לְאַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃ 42יְהוֹשָׁפָט בֶּן־שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה
בְּמָלְכוֹ וְעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלָם וְשֵׁם אִמּוֹ עֲזוּבָה בַּת־שִׁלְחִי׃ 43וַיֵּלֶךְ בְּכָל־דֶּרֶךְ אָסָא אָבִיו לֹא־סָר מִמֶּנּוּ
לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה׃ 44אֶךְ הַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ עוֹד הָעָם מְזַבְּחִים וּמְקַטְּרִים בַּבָּמוֹת׃ 45וַיְשַׁלֵּם יְהוֹשָׁפָט עִם־מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל׃ 46וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹשָׁפָט וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר־עָשָׂה וַאֲשֶׁר נִלְחָם הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יְהוּדָה׃ 47וְיֶתֶר הַקְּדֵשׁ אֲשֶׁר נִשְׁאַר בִּימֵי אָסָא אָבִיו בִּעֵר מִן־הָאָרֶץ׃ 48וּמֶלֶךְ אֵין בֶּאֱדוֹם נִצָּב מֶלֶךְ׃ 49יְהוֹשָׁפָט
עָשָׂה אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ לָלֶכֶת אוֹפִירָה לַזָּהָב וְלֹא הָלָךְ כִּי־נִשְׁבְּרָה אֳנִיּוֹת בְּעֶצְיוֹן גָּבֶר׃ 50אָז אָמַר אֲחַזְיָהוּ בֶן־אַחְאָב
אֶל־יְהוֹשָׁפָט יֵלְכוּ עֲבָדַי עִם־עֲבָדֶיךָ בָּאֳנִיּוֹת וְלֹא אָבָה יְהוֹשָׁפָט׃ 51וַיִּשְׁכַּב יְהוֹשָׁפָט עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־אֲבֹתָיו
בְּעִיר דָּוִד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹרָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ ס
52אֲחַזְיָהוּ בֶן־אַחְאָב מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן בִּשְׁנַת שְׁבַע עֶשְׂרֵה לִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
שְׁנָתָיִם׃ 53וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ אָבִיו וּבְדֶרֶךְ אִמּוֹ וּבְדֶרֶךְ יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא
אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ 54וַיַּעֲבֹד אֶת־הַבַּעַל וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וַיַּכְעֵס אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה אָבִיו׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2KI - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK:

2 Bâm

2 BÂMI

ECITABU CA KABIRHI C'ABÂMI

ECITABU CA KABIRHI C'ABÂMI Melakhim מלכים

1

2 ABÂMI

Omulêbi Eliya

[1] Mowabu anacigomera Israheli erhi Ahâbu aba amafa. [2] Akhaziyasi ahona oku idirisha lyali liyûbake bunya lushangi, oku nyumpa yâge e Samâriya alemala bwenêne. Arhuma entumwa anacizibwîra erhi: «Mugende mujindokeza Baal-Zebub, Nyamuzinda w'obwîhambi w'Ekroni[b] erhi nankacintumwa eyi ndwâla». [3] Ci konene malahika wa Nyakasane anacibwîra Eliya w'e Tishibiti erhi: Kanya washimânana mweshi na entumwa z'omwâmi w'e Samâriya, ozibwîre ntyâla erhi: Kanta Nyamuzinda ociba omu Israheli obomukòla mwagend'idôsa Baal-Zebub Nyamuzinda w'obwîhambi w'Ekroni? [4] Co cirhumire Nyakasane aderha ntyâla: «Eyôla ncingo washoneragako orhayibungulukekwo, okunali wafa». Eliya anacigenda.

[5] Entumwa zashubiyisha zihindarmusire zajà emunda mwâmi Akhaziyasi ali, anacizidôsa erhi: «Okûla kugaluka kwinyu kuli kuderha kurhi?». [6] Banacimushuza mpu: «Omuntu amarhushîmâna omu njira amarhubwîra erhi: Mugaluke mushubire emunda mwâmi wamurhumaga ali mujimubwîra erhi: Nyakasane adesire ntyâla: Ka omu Israheli murhaciba Nyamuzinda obwôla okola wâge ndidôsa Baal-Zebub w'Ekroni?». [7] Mwâmi anacibadôsa erhi oyôla muntu wamushimânaga anamubwîra ebyôla binwa kurhi anali ashushire? [8] Banacimushuza mpu oyôla muntu anali ayambîrhe ecishuli c'amôya erhi ashwekire na omukaba ecibunu». Okubundi anaciderha erhi: «Ali Eliya w'e Tishibiti»

[9] Anacirhuma emunda ali omurhambo w'abantu makumi arhânu haguma n'abantu bâge mpu bajè emunda Eliya alamire oku ntondo mpu bagendimu bwîra mpu: «Wâni muntu wa

[b] **1.2** : Baal-Zebub: muguma mwa balya ba-nyamuzinda b'ohwihambi Abayahudi bakagihara-mya erhi bagomera Nyakasane w'okuli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda, mwâmi adesire mpu oyandagale»! [10] Eliya anacishuza olya warhambulaga omurhwe gwa bantu makumi arhânu erhi: «Akaba ndi muntu wa Nyamuzinda, omuliro gurhangibunguluka emalunga gukumalire n'omurhwe gwâwe gwa bantu makumi arhânu». Omuliro gwanacibunguluka e malunga gwanacimalîra balya bantu, omurhambo n'engabo yâge. [11] Mwâmi arhuma owundi warhambulaga makumi arhânu n'engabo yâge, naye anacija emunda Eliya ali anacimubwîra erhi: «We muntu wa Nyamuzinda, mwâmi adesire mpu: Oyandagale duba»! [12] Eliya anacishuza erhi: «Akaba ndi muntu wa Nyamuzinda omuliro gurhangibunguluka e malunga gukumalire we n'engabo yâwe»! Omuliro gwanacibunguluka e malunga gwanacimalîra olya muntu bôshi na balya bantu bâge makumi arhânu. [13] Kandi mwâmi anacirhuma owundi murhambo wa bantu makumi arhânu bôshi n'engabo yâge. Olya murhambo wa kasharhu anacisôka na erhi ahika afukama embere za Eliya anacimubwirha erhi: Muntu wa Nyamuzinda! Mâshi akalamo kani na akalamo ka abâla bantu bani okalange! [14] Kali omuliro gwahonyire emalunga gwamalîra abarhambo bombi na engabo yâbo; lero akalamo kani karhone omu masù gâwe.» [15] Malahika wa Nyakasane anacibwîra Eliya erhi: «Obunguluke mweshi naye orhamuyôbohaga. Eliya anacibunguluka lero bôshi naye anacija emunda mwâmi ali. [16] Amubwîra, erhi: «Nyakasane adesire ntyâla: Ebwa kubà warhumire entumwa emwa Baal-Zebub w'Ekroni - nka kulya omu Israheli murhaba Nyamuzinda wankadosize, co cirhumire okwôla ncingo washoneraga orhakubunguluke, ci okunali wafa»!

[17] Akhaziyasi anacifa nk'oku Eliya anaderhaga akanwa ka Nyakasane, omu lumuna Yoramu - bulya arhali agwêrhe murhabana - anaciyîma ahâli hâge, omu mwâka gwa kabiri kurhenga Yoramu mwene Yozafati ali mwâmi e Yuda. [18] Ebisigîre oku bijiro bya Akhaziyasi, oku ajiraga, okwôla ka kurhali kuyandike omu citabu c'Empiriri z'abâmi b'omu Israheli?

BHS 2 Kings 1

1 וַיִּפְשַׁע מוֹאָב בְּיִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי מוֹת אַחְאָב׃ 2 וַיִּפֹּל אֲחַזְיָה בְּעַד הַשְּׂבָכָה בַּעֲלִיָּתוֹ אֲשֶׁר בְּשֹׁמְרוֹן וַיֶּחַל וַיִּשְׁלַח
מַלְאָכִים וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לְכוּ דִרְשׁוּ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן אִם־אֶחְיֶה מֵחֳלִי זֶה׃ ס
3 וּמַלְאַךְ יְהוָה דִּבֶּר אֶל־אֵלִיָּה הַתִּשְׁבִּי קוּם עֲלֵה לִקְרַאת מַלְאֲכֵי מֶלֶךְ־שֹׁמְרוֹן וְדַבֵּר אֲלֵהֶם הֲמִבְּלִי אֵין־אֱלֹהִים
בְּיִשְׂרָאֵל אַתֶּם הֹלְכִים לִדְרֹשׁ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן׃ 4 וְלָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה הַמִּטָּה אֲשֶׁר־עָלִיתָ שָּׁם לֹא־תֵרֵד
מִמֶּנָּה כִּי מוֹת תָּמוּת וַיֵּלֶךְ אֵלִיָּה׃ 5 וַיָּשׁוּבוּ הַמַּלְאָכִים אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מַה־זֶּה שַׁבְתֶּם׃ 6 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ | עָלָה
לִקְרָאתֵנוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵינוּ לְכוּ שׁוּבוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־שְׁלַח אֶתְכֶם וְדַבַּרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה הֲמִבְּלִי אֵין־אֱלֹהִים
בְּיִשְׂרָאֵל אַתָּה שֹׁלֵחַ לִדְרֹשׁ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן לָכֵן הַמִּטָּה אֲשֶׁר־עָלִיתָ שָּׁם לֹא־תֵרֵד מִמֶּנָּה כִּי־מוֹת
תָּמוּת׃ 7 וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם מֶה מִשְׁפַּט הָאִישׁ אֲשֶׁר עָלָה לִקְרַאתְכֶם וַיְדַבֵּר אֲלֵיכֶם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ 8 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶישׁ בַּעַל שֵׂעָר וְאֵזוֹר עוֹר אָזוּר בְּמָתְנָיו וַיֹּאמֶר אֵלִיָּה הַתִּשְׁבִּי הוּא׃ 9וַיִּשְׁלַח אֵלָיו שַׂר־חֲמִשִּׁים וַחֲמִשָּׁיו וַיַּעַל אֵלָיו
וְהִנֵּה יֹשֵׁב עַל־רֹאשׁ הָהָר וַיְדַבֵּר אֵלָיו אִישׁ הָאֱלֹהִים הַמֶּלֶךְ דִּבֶּר רֵדָה׃ 10וַיַּעַנֶה אֵלִיָּהוּ וַיְדַבֵּר אֶל־שַׂר הַחֲמִשִּׁים
וְאִם־אִישׁ אֱלֹהִים אָנִי תֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם וְתֹאכַל אֹתְךָ וְאֶת־חֲמִשֶּׁיךָ וַתֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל אֹתוֹ
וְאֶת־חֲמִשָּׁיו׃ 11וַיָּשָׁב וַיִּשְׁלַח אֵלָיו שַׂר־חֲמִשִּׁים אַחֵר וַחֲמִשָּׁיו וַיַּעַן וַיְדַבֵּר אֵלָיו אִישׁ הָאֱלֹהִים כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ מְהֵרָה
רֵדָה׃ 12וַיַּעַן אֵלִיָּהוּ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אִם־אִישׁ הָאֱלֹהִים אָנִי תֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם וְתֹאכַל אֹתְךָ וְאֶת־חֲמִשֶּׁיךָ וַתֵּרֶד
אֵשׁ־אֱלֹהִים מִן־הַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל אֹתוֹ וְאֶת־חֲמִשָּׁיו׃ 13וַיָּשָׁב וַיִּשְׁלַח שַׂר־חֲמִשִּׁים שְׁלִשִּׁים וַחֲמִשָּׁיו וַיַּעַל וַיָּבֹא
שַׂר־הַחֲמִשִּׁים הַשְּׁלִישִׁי וַיִּכְרַע עַל־בִּרְכָּיו ׀ לְנֶגֶד אֵלִיָּהוּ וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו וַיְדַבֵּר אֵלָיו אִישׁ הָאֱלֹהִים תִּיקַר־נָא נַפְשִׁי
וְנֶפֶשׁ עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה חֲמִשִּׁים בְּעֵינֶיךָ׃ 14הִנֵּה יָרְדָה אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל אֶת־שְׁנֵי שָׂרֵי הַחֲמִשִּׁים הָרִאשֹׁנִים
וְאֶת־חֲמִשֵּׁיהֶם וְעַתָּה תִּיקַר נַפְשִׁי בְּעֵינֶיךָ׃ ס
15וַיְדַבֵּר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־אֵלִיָּהוּ רֵד אוֹתוֹ אַל־תִּירָא מִפָּנָיו וַיָּקָם וַיֵּרֶד אוֹתוֹ אֶל־הַמֶּלֶךְ׃ 16וַיְדַבֵּר אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה
יַעַן אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ מַלְאָכִים לִדְרֹשׁ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן הֲמִבְּלִי אֵין־אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל לִדְרֹשׁ בִּדְבָרוֹ לָכֵן הַמִּטָּה
אֲשֶׁר־עָלִיתָ שָּׁם לֹא־תֵרֵד מִמֶּנָּה כִּי־מוֹת תָּמוּת׃ 17וַיָּמָת כִּדְבַר יְהוָה ׀ אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלִיָּהוּ וַיִּמְלֹךְ יְהוֹרָם תַּחְתָּיו פ
בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לִיהוֹרָם בֶּן־יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה כִּי לֹא־הָיָה לוֹ בֵּן׃ 18וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲחַזְיָהוּ אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־הֵמָּה
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ פ

2

VI. Amango ga Elisha'

Eliya ahêkwa omu malunga. Elisha' aja ahâli hâge

[1] Erhi Nyakasane asôkana Eliya omu mpûsi ya kalemêra, agôla mango Eliya ali omu njira y'okujà e Gilgali bôshi na Elisha'[c]. [2] Eliya anacibwîra Elisha', erhi: «Obêre ahâla kwo nkuhunyire, bulya Nyakasane antumire cingana e Beteli». Elisha anacishuza erhi: «Alame Nyakasane, gulame n'omûka gwâwe! ntakuleke»! Banaciyandagalira e Beteli. [3] Abalêbi babaga aha Beteli[d] banacibwîra Elisha' mpu: «Ka omanyirire oku ene Nyakasane agendana nawi nyu akugezaye ah'irhwe?» Anacishuza erhi: «Nâni nkumanyire ci muhulike!». [4] Eliya anacibwîra Elisha' erhi: «Obêre ahâla kwo nkuhunyire, bulya Nyakasa ne antumire e Yeriko». Anacishuza erhi: «Alame Nyakasane, gulame n'omûka gwâwe ntakuleke! «Banacihika e Yeriko». [5] Abalêbi bali aha Yeriko banacijà emunda Elisha ali banacimubwîra mpu: «Ka omanyire oku ene Nyamubâho agendana

[c] **2.1** Elisha', lyo izîno liyêgîre olulimi lwâge eryo; cigereki n'enfarasè byamuhindwîre Elizeo
[d] **2.3** : Abalêbi b'e Beteli balama haguma cikwône Eliya yêhe alama yène.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nawinyu akugezeye aha irhwe»? Anacishuza erhi: «Nkumanyire nâni ci muhulike»! [6] Eliya anacimubwîra erhi: «Obêre aha kwo nkuhunyire bulya Nyakasane antumire oku Yordani. «Anacimushuza erhi: Alame Nyaksane, gulame n'omûka gwâwe! ntakuleke»; banacigenda oku banali babiri.

[7] Balêbi makumi arhânu bacinyabuguma, banaciyisha bayimanga kulî buzira kubayegêra; nabo oku bali babiri bayimanga eburhambi bwa Yordani. [8] Okubundi Eliya ayanka ecishûli câge acibungabunga, acirhimba oku mîshi, amîshi ganacicîgabamwo bihimbi bibiri, idako n'enyanya, bombi banaciyikira burhajoma. [9] Erhi babà bamayikira Eliya anacibwîra Elisha' erhi: «Hûna ngasi ecikukwânîne okujira kuli we, oku ntacikunyagwa». Elisha' anacishuza erhi: «Mbone ecihimbi ca kabiri c'omûka gwâwe»! [10] Eliya anacimushuza erhi: «Wamahûna akantu kazibu. Okayishinangira hano banyehukana embere zâwe, wanabona okwôla, n'akaba arhali ntyo, kwo kuderha oku nanga». [11] Banacijà balambagira banashambâla, caligumiza babona engâlè y'omuliro n'enfarasi z'omuliro: zababerûla ngasi muguma olwâge lunda, Eliya anacihêkwa emalunga omu karhi k'empûsi ya kalemêra. [12] Elisha' abona ebyo byôshi ahamagala erhi: «Larha! Larha! Ngâle y'Israheli n'abasirika bayo!». Ahôla azimêra a rhacimushishaga omu isù. Anaciyanka emyambalo yâge anaciyisharhangula mwo mpande ibiri. [13] Anacilengeza ecishuli ca Eliya erhi ànacilesirage. Okubundi ahika oku burhambi bwa Yordani; abwârhala oku cikunguzo.

[14] Ayanka cirya cishuli Eliya àsigaga, acishûrha oku mîshi anaciderha erhi: «Mâshi ngahi Nyakasane Nyamuzinda wa Eliya ali?» Anacishûrha oku mîshi, nago gacigabamwo kabiri gajà olunda n'olundi, Elisha' ayikira. [15] Abalêbi bamulangira, banaciderha mpu: «Omûka gwa Eliya gukola guli kuli Elisha'». Bakanya bajà emunda ali; bafukama bayunamiriza embere zâge. Banacimu ' bwîra mpu: [16] «Lolà oku omu barhumisi bâwe muli bantu makumi arhânu ba burhwâli, obarhume bagendilonza nawinyu. Ankaba ene omûka gwa Nyakasane gubà gwamamuyêhûkana, gwajirimukweba kuli ntondo nguma, nîsi erhi omu kabanda». Anacibashuza erhi: «Murharhumaga yo ndi». [17] Ci bamushimbulula bamusêza bwenêne, anacibabwîra erhi: «Rhumagiyo». Banacirhuma bantu makumi arhânu bajà bafukula Eliya, nsiku isharhu zôshi buzira kumubona. [18] Erhi bagaluka emunda Elisha' ali, bulya agôla mango gôshi erhi anali aha Yeriko anacibabwîra erhi: «Ka ntali erhi namubwizire nti murhagendaga»?

Ehisômerîne bibiri bya Elisha'

[19] Abantu b'omu lugo banacibwîra Elisha' mpu: «Olu lugo luli ahâli hinjà nk'oku nahamwirhu anabwîne; ci konene amîshi[e] gaba mabî na ecihugo cilibuzibwe n'okumoma». [20] Anacibabwîra erhi: «Nderheragi embehe mpyâhya, muhirekwo omunyu». Banaciyisha bamudwirhireyo. [21] Anacija aha nshôko y'amîshi, anacikwebamwo gulya munyu, anaciderha erhi: «Nyakasane

[e] **2.19** : Ago mîshi mabî gali omu cihugo, gakagirhuma abantu n'ebinty byakamoma kwâbà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

adesire ntyâla: «Ofumye agâla mîshi irhondomurhacirhengaga oli olufu oli n'okumo ma».
22 Galya mîshi ganacifuma erya ndwâla kuhika na buno nka kulya Elisha' anaderhaga.
23 Anacirhenga eyôla munda asôkera e Beteli; ago mango ali omu njira asôka, abanarhabana banacirhenga omu lugo barhondêra bamushekera; baka derha mpu: «Sôka luhala, sôka luhala!»
24 Ayêrekera emunda bali abalola abahehêrera okw'izîno lya Nyakasane[f]. Lero nsimba ibiri zarhenga omu muzirhu zashanshanyula makumi ani na babiri muli balya banarhabana.
25 Kurhenga ahôla ayinamukira oku ntondo ya Karmeli, anacirhengakwo aja e Samâriya.

BHS 2 Kings 2

1 וַיְהִי בְּהַעֲלוֹת יְהוָה אֶת־אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמַיְמָה וַיֵּלֶךְ אֵלִיָּהוּ וֶאֱלִישָׁע מִן־הַגִּלְגָּל׃ 2 וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ אֶל־אֱלִישָׁע
שֶׁב־נָא פֹּה כִּי יְהוָה שְׁלָחַנִי עַד־בֵּית־אֵל וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ אִם־אֶעֱזָבֶךָ וַיֵּרְדוּ בֵּית־אֵל׃ 3 וַיֵּצְאוּ
בְנֵי־הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר־בֵּית־אֵל אֶל־אֱלִישָׁע וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הֲיָדַעְתָּ כִּי הַיּוֹם יְהוָה לֹקֵחַ אֶת־אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשֶׁךָ וַיֹּאמֶר
גַּם־אֲנִי יָדַעְתִּי הֱחֱשׁוּ׃ 4 וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלִיָּהוּ אֱלִישָׁע ׀ שֶׁב־נָא פֹּה כִּי יְהוָה שְׁלָחַנִי יְרִיחֹו וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ
אִם־אֶעֱזָבֶךָ וַיָּבֹאוּ יְרִיחֹו׃ 5 וַיִּגְּשׁוּ בְנֵי־הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר־בִּירִיחוֹ אֶל־אֱלִישָׁע וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הֲיָדַעְתָּ כִּי הַיּוֹם יְהוָה לֹקֵחַ
אֶת־אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשֶׁךָ וַיֹּאמֶר גַּם־אֲנִי יָדַעְתִּי הֱחֱשׁוּ׃ 6 וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלִיָּהוּ שֶׁב־נָא פֹּה כִּי יְהוָה שְׁלָחַנִי הַיַּרְדֵּנָה וַיֹּאמֶר
חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ אִם־אֶעֱזָבֶךָ וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם׃ 7 וַחֲמִשִּׁים אִישׁ מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים הָלְכוּ וַיַּעַמְדוּ מִנֶּגֶד מֵרָחֹוק וּשְׁנֵיהֶם
עָמְדוּ עַל־הַיַּרְדֵּן׃ 8 וַיִּקַּח אֵלִיָּהוּ אֶת־אַדַּרְתּוֹ וַיִּגְלֹם וַיַּכֶּה אֶת־הַמַּיִם וַיֵּחָצוּ הֵנָּה וָהֵנָּה וַיַּעַבְרוּ שְׁנֵיהֶם בֶּחָרָבָה׃ 9 וַיְהִי
כְעָבְרָם וְאֵלִיָּהוּ אָמַר אֶל־אֱלִישָׁע שְׁאַל מָה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ בְּטֶרֶם אֶלָּקַח מֵעִמָּךְ וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע וִיהִי־נָא פִּי־שְׁנַיִם
בְּרוּחֲךָ אֵלָי׃ 10 וַיֹּאמֶר הִקְשִׁיתָ לִשְׁאֹול אִם־תִּרְאֶה אֹתִי לֻקָּח מֵאִתְּךָ יְהִי־לְךָ כֵּן וְאִם־אַיִן לֹא יִהְיֶה׃ 11 וַיְהִי הֵמָּה
הֹלְכִים הָלוֹךְ וְדַבֵּר וְהִנֵּה רֶכֶב־אֵשׁ וְסוּסֵי אֵשׁ וַיַּפְרִדוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם׃ 12 וֶאֱלִישָׁע רֹאֶה
וְהוּא מְצַעֵק אָבִי ׀ אָבִי רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו וְלֹא רָאָהוּ עֹוד וַיַּחֲזֵק בִּבְגָדָיו וַיִּקְרָעֵם לִשְׁנַיִם קְרָעִים׃ 13 וַיָּרֶם
אֶת־אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ אֲשֶׁר נָפְלָה מֵעָלָיו וַיָּשָׁב וַיַּעֲמֹד עַל־שְׂפַת הַיַּרְדֵּן׃ 14 וַיִּקַּח אֶת־אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ אֲשֶׁר־נָפְלָה מֵעָלָיו
וַיַּכֶּה אֶת־הַמַּיִם וַיֹּאמַר אַיֵּה יְהוָה אֱלֹהֵי אֵלִיָּהוּ אַף־הוּא ׀ וַיַּכֶּה אֶת־הַמַּיִם וַיֵּחָצוּ הֵנָּה וָהֵנָּה וַיַּעֲבֹר
אֱלִישָׁע׃ 15 וַיִּרְאֻהוּ בְנֵי־הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר־בִּירִיחוֹ מִנֶּגֶד וַיֹּאמְרוּ נָחָה רוּחַ אֵלִיָּהוּ עַל־אֱלִישָׁע וַיָּבֹאוּ לִקְרָאתֹו
וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לֹו אָרְצָה׃ 16 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה־נָא יֵשׁ־אֶת־עֲבָדֶיךָ חֲמִשִּׁים אֲנָשִׁים בְּנֵי־חַיִל יֵלְכוּ נָא וִיבַקְשׁוּ אֶת־אֲדֹנֶיךָ
פֶּן־נְשָׂאוֹ רוּחַ יְהוָה וַיַּשְׁלִכֵהוּ בְּאַחַד הֶהָרִים אֹו בְּאַחַת הַגֵּאָיוֹת וַיֹּאמֶר לֹא תִשְׁלָחוּ׃ 17 וַיִּפְצְרוּ־בֹו עַד־בֹּשׁ וַיֹּאמֶר
שִׁלָּחוּ וַיִּשְׁלְחוּ חֲמִשִּׁים אִישׁ וַיְבַקְשׁוּ שְׁלֹשָׁה־יָמִים וְלֹא מְצָאֻהוּ׃ 18 וַיָּשֻׁבוּ אֵלָיו וְהוּא יֹשֵׁב בִּירִיחֹו וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
הֲלֹוא־אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם אַל־תֵּלֵכוּ׃ 19 וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי הָעִיר אֶל־אֱלִישָׁע הִנֵּה־נָּא מוֹשַׁב הָעִיר טֹוב כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי רֹאֶה

[f] **2.24** : Omujà-bugo arhashekerwa bulya Nyamuzinda ali haguma naye. Amagulu gâge ci ebinwa biri bya Nyamuzinda. Okamushekera erhi Nyamuzinda oshekire. Yêne akubone.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְהַמַּ֥יִם רָעִ֖ים וְהָאָ֥רֶץ מְשַׁכֶּלֶֽת׃ 20וַיִּֽאמֶר֙ קְח֣וּ־לִ֔י צְלֹחִ֖ית חֲדָשָׁ֑ה וְשִׂ֥ימוּ שָׁ֛ם מֶ֖לַח וַיִּקְח֥וּ אֵלָֽיו׃ 21וַיֵּצֵ֞א אֶל־מוֹצָ֣א
הַמַּ֗יִם וַיַּשְׁלֵ֤ךְ־שָׁם֙ מֶ֔לַח וַיֹּ֕אמֶר כֹּֽה־אָמַ֥ר יְהוָ֖ה רִפֵּ֣אתִי לַמַּ֣יִם הָאֵ֑לֶּה לֹֽא־יִהְיֶ֤ה מִשָּׁם֙ ע֣וֹד מָ֔וֶת וּמְשַׁכָּלֶֽת׃ 22וַיֵּרָפ֥וּ
הַמַּ֖יִם עַד הַיּ֥וֹם הַזֶּ֛ה כִּדְבַ֥ר אֱלִישָׁ֖ע אֲשֶׁ֥ר דִּבֵּֽר׃ פ
23וַיַּ֣עַל מִשָּׁ֔ם בֵּֽית־אֵ֖ל וְה֣וּא | עֹלֶ֗ה בַּדֶּ֙רֶךְ֙ וּנְעָרִ֣ים קְטַנִּ֔ים יָצְא֖וּ מִן־הָעִ֑יר וַיִּתְקַלְּס֣וּ־בוֹ֔ וַיֹּ֣אמְרוּ֙ ל֣וֹ עֲלֵ֔ה קֵרֵ֖ח עֲלֵ֑ה
קֵרֵֽחַ׃ 24וַיִּפֶן֙ אַחֲרָ֔יו וַיַּרְאֵ֖ם וַיְקַלְלֵ֑ם בְּשֵׁ֥ם יְהוָ֖ה וַתֵּצֶ֨אנָה֙ שְׁתַּ֣יִם דֻּבִּ֔ים מִן־הַיַּ֖עַר וַתְּבַקַּ֥עְנָה מֵהֶ֖ם אַרְבָּעִ֥ים וּשְׁנֵ֖י
יְלָדִֽים׃ 25וַיֵּ֥לֶךְ מִשָּׁ֖ם אֶל־הַ֣ר הַכַּרְמֶ֑ל וּמִשָּׁ֖ם שָׁ֥ב שֹׁמְרֽוֹן׃ פ

3

Yoramu mwâmi w'Israheli (852-841)

1 Yoramu mugala wa Ahâbu aba mwâmi w'Israheli aha Samâriya erhi Yozafati ageza myâka
ikumi ali mwâmi w'e Yuda; ayusize myâka ikumi n'ibiri ali mwâmi. 2 Ajira ebigalugalu embere za
Nyakasane ci konene arhali ak'îshe na nina, bulya ashabire omunara îshe ali ayûbakire Baali.
3 Ci konene naye ashaya muli birya byâha Yerobwâmi mwene Nebati ahebagamwo Israheli
arhanabirhengagamwo. Israheli na Yuda bacîhindulira Mowabu 4 Mesha mwâmi w'e Mowabu ali
agwêrhe amasò gâge anakazâgihongera mwâmi w'Israheli empongo ya bâna-buzi bihumbi
igana na ngandabuzi bihumbi igana zirya z'ebishamvu. 5 Erhi Ahâbu afa olya mwâmi w'e
Mowabu agomera omwâmi w'Israheli. 6 Mwâmi Yorami anacirhenga e Samâriya, alalûla engabo
yâge y'Israheli. 7 Okubundi akanya, anacirhumiza emunda Yozafati ali mpu bâge ndimubwîra
erhi: Omwâmi w'e Mowabu anagomire, ka wayisha rhugendi lwîsa Mowabu rhwembi? Yozafati
mwâmi w'e Yuda anacishuza erhi: Nyîshire onkolese nk'oku wankanacikolêsa wênene,
n'olubaga lwâni nk'oku wa nkakolêsa olubaga lwâwe, enfarasi zâni nka enfarasi zâwe».
8 Anacimudôsa erhi: «Njira ehi rhwayinamukamwo?» Anacishuza erhi: Omu njira eri omw'iru ngu
ly'Edomu. 9 Omwâmi w'Israheli, omwâmi w'e Yuda n'omwâmi w'e Edomu, balîkûla. Erhi bajira
nsiku nda bajà barhandanya omw'irûngu, amîshi gabulikana oku kunywesa engabo n'ebintu
byali bibakulikire. 10 Okubundi mwâmi w'Israheli anaciderha erhi: Mâshi yaga wee! Kali
Nyakasane anahamagirage abâla bâmi oku banali basharhu mpu agendibahira omu maboko ga
Mowabu? 11 Ci mwâmi w'e Yuda adôsa erhi: «Ka ntà mulêbi wa Nyakasane wankahasha oku
rhudôkeza Nyakasane»? Muntu muguma omu barhumisi b'omwâmi w'Israheli anacishuza
aderha erhi: Eno munda eba Elisha' mwene Shafati ye wakazâgidubulira amîshi omu nfune za
Eliya». 12 Yozafati anaciderha erhi: «Kanwa ka Nyakasane kali muli ye». Omwâmi w'Israheli
Yozafati, omwâmi w'e Yuda n' omwâmi w'Edomu, banaciyandagala bajà emunda ali. 13 Elisha'
anacibwîra mwâmi w'Israheli erhi: «Bici kuli nie na nâwe? Kanya ojè emw'abalêbi ba sho n'aba
nyoko». Mwâmi w'Israheli anacishuza erhi: «Nanga bulya Nyakasane anahamagire abâla bâmi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

basharhu mpu abahâne emwa Mowabu», [14] Elisha' anacishuza erhi: «Alame Nyakasane oyu nyimangire embere zâge! Nka ntali mbabalire Yozafati, mwâmi w'e Yuda, ntankakushibirire ntankanakulozirekwo. [15] «Ci nderheraga buno omuzihi w'olulanga». Na, erhi oyôla muzihi aba akola adwîrhe aziha, okuboko kwa Nyakasane kwamujàkwo [16] anaciderha erhi: «Nyakasane amaderha ntya: Muhumbe emînamîna mwa cino cidekêra». [17] Bulya kwo Nyamuzinda adesire ntyâla: Murhabone empûsi murhabone n'enkuba, ci konene omu bululi bw'ecîra cidekêra mwayunjula mîshi. mwakazinywa mwenene n'engabo yinyu n'ebintu binyu. [18] Ci konene ebyo biciri bisungunu omu masù ga Nyakasane, oku lw'ene amuhà Mowabu mumugwarhe omu maboko ginyu. [19] Muhongole ebishagala bizibu n'omu ngasi lugomuku ndule ngasi mirhi enali ya bunguke, mufunike ngasi iriba ly'amîshi musherêze ngasi mashwa minjà omu kuhiramwo amabuye». [20] Lero, sêzi gala mango banahâna enterekêro, babona amîshi gayisha gahulula garhenga olunda lw'e Edomu, ecihugo canaciyunjula mîshi. [21] Ci kone erhi Mowabu ayumva oku abâmi bayishire okumurhera, balya bôshi banalikola bahashire okulwa amatumu bashûbûzibwa, bagenditwa icumbi oku lubibi. [22] Banacizûka lubungubungu, n'erhi izûba lishoshoka erya ngabo ya Mowabu yabona amîshi gôshi gakola gashusha omukò. [23] Banaciderha mpu: «Mukò ogûla! mpu balya bâmi bamaline, bayirhine bonene na bone, Mowabu kanya buno ogendihâha». [24] Banaciyisha balibirhire ebwa cihando ca bene Israheli, bene Israheli ba shagamuka bahima okurhasagiboneka, bene Mowabu bakûla omulindi ba bayaka. Bayisha bayegera banajà bahima bene Mowabu. [25] Bashaba ebishagala n'omu mashwa minjà ngasi muguma akabandamwo ibuye kuhika bagafûnika, bafuka amaliba gôshi g'amîshi, bahongola emirhi y'amalehe yôshi ciru harhasigalaga agarhali mabuye gonene kurhenga aha Kiri-Harasheti, ababanda amabuye, bali erhi baluzongolosire banalurhindibuzize. [26] Omwâmi w'e Mowa bu erhi abona oku amahimwa omu ntambala ayanka bantu magana gali nda, bantu bikubagirwa omu ngabo yâge bôshi bayomwire engôrho zâbo, balonza okuciha enjira olunda omwâmi we Edomu ali ci bayabirwa. [27] Anaciyanka omugala yo yali nfula, ye wankayîmire omu byâge, amuniga akola amu rherekêra kulya lukûta. Bene Israheli erhi babona kulya bashologorhwa, bamuleka bacishubirira omu cihugo câbo.

BHS 2 Kings 3

וַיהוֹרָם בֶּן־אַחְאָב מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן בִּשְׁנַת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה
שָׁנָה: וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה רַק לֹא כְאָבִיו וּכְאִמּוֹ וַיָּסַר אֶת־מַצְּבַת הַבַּעַל אֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו: רַק בְּחַטֹּאוֹת
יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר־הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל דָּבֵק לֹא־סָר מִמֶּנָּה: ס
וּמֵישַׁע מֶלֶךְ־מוֹאָב הָיָה נֹקֵד וְהֵשִׁיב לְמֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל מֵאָה־אֲלָף כָּרִים וּמֵאָה אֲלָף אֵילִים צָמֶר: וַיְהִי כְּמוֹת אַחְאָב
וַיִּפְשַׁע מֶלֶךְ־מוֹאָב בְּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ יְהוֹרָם בַּיּוֹם הַהוּא מִשֹּׁמְרוֹן וַיִּפְקֹד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל: וַיֵּלֶךְ וַיִּשְׁלַח
אֶל־יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר מֶלֶךְ מוֹאָב פָּשַׁע בִּי הֲתֵלֵךְ אִתִּי אֶל־מוֹאָב לַמִּלְחָמָה וַיֹּאמֶר אֶעֱלֶה כָּמוֹנִי כָּמוֹךָ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּעַמִּי כְעַמֶּךָ כְּסוּסִי כְּסוּסֶיךָ׃ 8וַיֹּאמֶר אֵי־זֶה הַדֶּרֶךְ נַעֲלֶה וַיֹּאמֶר דֶּרֶךְ מִדְבַּר אֱדוֹם׃ 9וַיֵּלֶךְ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּמֶלֶךְ־יְהוּדָה
וּמֶלֶךְ אֱדוֹם וַיָּסֹבּוּ דֶּרֶךְ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־הָיָה מַיִם לַמַּחֲנֶה וְלַבְּהֵמָה אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם׃ 10וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲהָהּ
כִּי־קָרָא יְהוָה לִשְׁלֹשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה לָתֵת אוֹתָם בְּיַד־מוֹאָב׃ 11וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הַאֵין פֹּה נָבִיא לַיהוָה וְנִדְרְשָׁה
אֶת־יְהוָה מֵאוֹתוֹ וַיַּעַן אֶחָד מֵעַבְדֵי מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר פֹּה אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט אֲשֶׁר־יָצַק מַיִם עַל־יְדֵי
אֵלִיָּהוּ׃ 12וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט יֶשׁ אוֹתוֹ דְּבַר־יְהוָה וַיֵּרְדוּ אֵלָיו מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט וּמֶלֶךְ אֱדוֹם׃ 13וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע
אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מַה־לִּי וָלָךְ לֵךְ אֶל־נִבִיאֵי אָבִיךָ וְאֶל־נִבִיאֵי אִמֶּךָ וַיֹּאמֶר לוֹ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אַל כִּי־קָרָא יְהוָה לִשְׁלֹשֶׁת
הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה לָתֵת אוֹתָם בְּיַד־מוֹאָב׃ 14וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע חַי־יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו כִּי לוּלֵי פְּנֵי יְהוֹשָׁפָט
מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֲנִי נֹשֵׂא אִם־אַבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם־אֶרְאֶךָּ׃ 15וְעַתָּה קְחוּ־לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו
יַד־יְהוָה׃ 16וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר יְהוָה עֲשֹׂה הַנַּחַל הַזֶּה גֵּבִים | גֵּבִים׃ 17כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה לֹא־תִרְאוּ רוּחַ וְלֹא־תִרְאוּ
גֶּשֶׁם וְהַנַּחַל הַהוּא יִמָּלֵא מָיִם וּשְׁתִיתֶם אַתֶּם וּמִקְנֵיכֶם וּבְהֶמְתְּכֶם׃ 18וְנָקֵל זֹאת בְּעֵינֵי יְהוָה וְנָתַן אֶת־מוֹאָב
בְּיֶדְכֶם׃ 19וְהִכִּיתֶם כָּל־עִיר מִבְצָר וְכָל־עִיר מִבְחוֹר וְכָל־עֵץ טוֹב תַּפִּילוּ וְכָל־מַעְיְנֵי־מַיִם תִּסְתֹּמוּ וְכֹל חֶלְקָה הַטּוֹבָה
תַּכְאִבוּ בָּאֲבָנִים׃ 20וַיְהִי בַבֹּקֶר כַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה וְהִנֵּה־מַיִם בָּאִים מִדֶּרֶךְ אֱדוֹם וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ
אֶת־הַמָּיִם׃ 21וְכָל־מוֹאָב שָׁמְעוּ כִּי־עָלוּ הַמְּלָכִים לְהִלָּחֶם בָּם וַיִּצָּעֲקוּ מִכֹּל חֹגֵר חֲגֹרָה וָמַעְלָה וַיַּעַמְדוּ
עַל־הַגְּבוּל׃ 22וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהַשֶּׁמֶשׁ זָרְחָה עַל־הַמָּיִם וַיִּרְאוּ מוֹאָב מִנֶּגֶד אֶת־הַמַּיִם אֲדֻמִּים כַּדָּם׃ 23וַיֹּאמְרוּ דָּם זֶה
הֶחֱרֵב נֶחֱרְבוּ הַמְּלָכִים וַיִּכּוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְעַתָּה לַשָּׁלָל מוֹאָב׃ 24וַיָּבֹאוּ אֶל־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיָּקֻמוּ יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּ
אֶת־מוֹאָב וַיָּנֻסוּ מִפְּנֵיהֶם וַיַּכּוּ־בָהּ וְהַכּוֹת אֶת־מוֹאָב׃ 25וְהֶעָרִים יַהֲרֹסוּ וְכָל־חֶלְקָה טוֹבָה יַשְׁלִיכוּ אִישׁ־אַבְנוֹ וּמִלְאוּהָ
וְכָל־מַעְיַן־מַיִם יִסְתֹּמוּ וְכָל־עֵץ־טוֹב יַפִּילוּ עַד־הִשְׁאִיר אַבְנֶיהָ בַּקִּיר חֲרֶשֶׁת וַיָּסֹבּוּ הַקַּלָּעִים וַיַּכּוּהָ׃ 26וַיַּרְא מֶלֶךְ מוֹאָב
כִּי־חָזַק מִמֶּנּוּ הַמִּלְחָמָה וַיִּקַּח אִתּוֹ שְׁבַע־מֵאוֹת אִישׁ שֹׁלֵף חֶרֶב לְהַבְקִיעַ אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם וְלֹא יָכְלוּ׃ 27וַיִּקַּח אֶת־בְּנוֹ
הַבְּכוֹר אֲשֶׁר־יִמְלֹךְ תַּחְתָּיו וַיַּעֲלֵהוּ עֹלָה עַל־הַחוֹמָה וַיְהִי קֶצֶף־גָּדוֹל עַל־יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ מֵעָלָיו וַיָּשֻׁבוּ לָאָרֶץ׃ פ

4

Amavurha g'omukana

[1] Mukazi muguma wa mwene wâbo abalêbi, anaciyakûza Elisha' anacimubwîra erhi: «Omurhumisi wâwe ibanie àfîre, orhanahabiri oku ali muntu orhînya Nyakasane, ci konene owalimubisize ebirugu anayîshire arhôla abâna bâni bombi amabahêka bujà». [2] Elisha' anacimudôsa erhi: «Kurhigi nankahashikujirira? Ombwîre bici ogwêrhe omu mwâwe»? Nyamukazi anacishuza erhi: «Mwambalikazi wâwe arhagwêrhi kantu aha nyuma ly'amavurha nkazicishîga». [3] Elisha' anacimubwîra erhi: «Okanye ojè wahûna abandi oku bulungu bwâwe bôshi orhulugu rbulya rhurhalimwo cici olerhe mwandu. [4] Hano ohika eka onaje omu mwâwe n'abâna bâwe, wanayigala olumvi; kandi wanarhondêra okudubulira kwa galya mavurha gâwe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu ngasi kalugu, n'akankayunjula wanakahira eburhambi». [5] Nyamukazi anacikanya anacija omu mwâge n’abâna bâge, anaciyigala olumvi, bakazimuhêreza ngasi kalugu naye anabulagiramwo. [6] Erhi rbulya rhulugu rhoshi rhuba rhwamayunjula, anacibwîra omugala erhi: «Ompage akandi». Naye anacimushuza erhi; «Ntâko kacihali». [7] Nyamukazi akanya agendibwîra olya muntu wa Nyamuzinda, naye anacimubwîra erhi: «Okanyagye ojiguza agôla mavurha olyulemwo omwenda gwâwe, kandi we n'abâna bâwe wanalama n'agasigire.»

Elisha' afûla mugala w'omu-Sunamiti

[8] Lusiku luguma Elisha' anacigera e Shunemi, eyôla munda yàbâga omukazi w'omuhirhi, nyamukazi anacimusêza mpu ajirya aha mwâge; na ngasi mango erhi acigeraga anajiliraho. [9] Nyamukazi anacibwîra ibà erhi: «Nabwîne oku oyûla muntu okaziyôrha agera hano aba muntu wa Nyamuzinda. [10] Ojire rhumuyûbakire iruli rhuhiremwo encingo, amêza, entebe n'itara na ntyo anahashikagwishiramwo amango amaja hano mwîrhu». [11] Lusiku luguma Elisha' anayisha, anacisôkera omu iruli lyâge anacigwishiramwo. [12] Okubundi anacibwîra omwambali Gehazi erhi: «Ompamagalire oyôla mukazi w'omusunamiti». Gehazi anacimuhamagala, naye nyamukazi anaciyisha emunda ali. [13] Elisha' anacibwîra Gehazi erhi: omubwîrage ntyâla: erhi, «Ala oku wàrhujirîre aminja nk'oku onahashire kôshi, kurhi obwîne rhwankakujirira? Ka rhugend'ikusengerera emunda mwâmi ali nîsi erhi emw'omukulu w'abasirika»? Nyamukazi anacishuza erhi: «Niono ncibêrire haguma na bene wîrhu». [14] Elisha' anaderha erhi kurhi rwankamujirira wâni! Gehazi anacishuza erhi: Ci arhajira mwanarhabana n'ibà oyûla okola mushosi. [15] Elisha' aderha, erhi: «Hamagala ye.» Omwambali anacimuhamagala; naye nyamukazi anaciyisha ayîmanga aha muhango. [16] Elisha' anacimubwîra erhi: «Mwâka irhondo nka buno erhi obagalire omwânarhabana». Nyamukazi anacishuza erhi: «Nanga mâshi yâgirwa we muntu wa Nyamuzinda orhantebe, orhashundule mwambalikazi wâwe». [17] Nyamukazi anacirhôla izîmi, anaciburha omwânarhabana omu mwâka gwakulikiraga galya mango gonene Elisha' anamulaganyagya.

[18] Olya mwâna anacikula. Lusiku luguma akanya ashimâna îshe emunda bakazâgisârûla emburho. [19] Anacibwîra îshe erhi: «Namafa n'irhwe, namafa n'irhwe!» Îshe anacibwîra omwambali erhi: «Hekaye emunda nina ali». [20] Olya murhumisi anaciyanka olya mwâna anacimuhêka emunda nina ali, nina anacimubagalira kuhika gala mango izûba lija omu nkuba karhî, okubundi arhengamwo omûka. [21] Nyamukazi anacisôka ajimugwishiza kw'erya ncingo y’omuntu wa Nyakasane, anacimuyigalira mulya anahuluka. [22] Anaciyakûza ibà anaciderha erhi: «Mâshi nkuhunyire ontumire muntu muguma muli abâla barhumisi, anderhere na ndogomi nguma, nalibirhira dubaduba emunda omuntu wa Nyamuzinda ali mbuligaluka». [23] Ibà anacimushuza erhi carhuma wajà emunda ali ene? «Garhali mango ga mwêzi muhyâhya nîsi erhi olwa sabato». Nyamukazi anacishuza erhi: Murhûla! [24] Erhi babà bamashumika erya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ndogomi, nyamukazi anacibwîra omwambali erhi: «Okanye olibirhe, orhananyimanzagya oku niene ntacikubwirakwo». [25] Akanya aja emunda omuntu wa Nyamuzinda ali oku ntondo ya Karmeli.

Olya muntu wa Nyamuzinda erhi alangira ayiruka, anacibwîra omwambali Gehazi erhi: Langira olya mukazi w'e Shunemi. [26] Kanya ojè emunda ali omudôse erhi k'ozibuhire? Erhi ka balo azibuhire? Erhi k'omwâna wâwe azibuhire? Anacishuza erhi: «Bazibuhire»! [27] Erhi nyamukazi ahika h'olya muntu wa Nyamuzinda, oku ntondo, amurhuluba amagulu. Gehazi anaciyisha mpu amukule kuli ye ci olya muntu wa Nyamuzinda anacimushuza erhi: Leka ye bulya omurhima gwâge guyunjwîre amaganya na Nyamuzinda arhamanyîsize, anakunfulisire. [28] Okubundi olya mukazi anaciderha erhi: «Ka nali mpunyire omwânarhabana emunda nahamwirhu ali? Ka ntali nkubwizire nti: «Omanye wankanshundula».

[29] Elisha' anacibwîra Gehazi erhi: «Kenyera bwinjà, fumbarha akarhi kâni onagende. Erhi hankajira oyu washimâna omu njira orhamulamusagya[g]. Oyishihira akarhi kâni aha malanga g'oyo mwâna». [30] Nina w'ôlya mwâna anaciderha erhi: «Alame Nyakasane, gulame n'omûka gwâwe! ntakuleke». Elisha' anacikanya amushimba. [31] Gehazi anali erhi abashokolîre, anacihira kalya karhi aha malanga g'olya mwâna; ci nyamwâna arhayîsagya, arhanafukunyagya. Anaciyisha agalusire emunda Elisha' ali anacimubwîra erhi: «Omwâna arhazusire». [32] Erhi Elisha' ahika omu nyumpa ashîmâna omwâna anafire, banamuhizire oku ncingo. [33] Anacija omu nyumpa, abasiga embuga, ayigala olumvi, anacishenga Nyakasane. [34] Elisha' anacisôka; ayubarhira omwâna; ahira akanwa kâge oku kanwa k'omwâna, ahira amasù gâge oku masù gâge alambûlira amaboko gâge oku maboko ga nyamwâna, acîlambulira kuli ye. Omubiri gw'olya mwâna gwajamw'ecîdûrhu. [35] Oku bundi abungulukira idako omu nyumpa, aja acîgeza eyi n'eyi; ashubisôka agendicîlambûlira kuli olya mwâna kali nda, nyamwâna anacityera, abungûla amasù. [36] Oku bundi anacihamagala Gehazi, anacimubwîra erhi: «Okanye ogendihamagala nina». Anacimuhamagala, naye anaciyisha anacija emunda Elisha' ali, Elisha' anacimubwîra erhi: «Yanka mugala wâwe». [37] Nyamukazi afukama aha magulu gâge ayunamiriza oku idaho, okubundi arhôla omwâna wâge ahuluka.

Akabindi k'obwoge

[38] Elisha' ashubira e Gilgali, ci erhi n'ishali liri likali bwenêne omu cihugo. Bulya abalêbi bali batamîre embere zâge anacibwîra omwambali erhi: «Yanka eyôla nyungu nenene oyendere

[g] **4.29** : Okurhalamusa omuntu omu njira ciri cimanyîso oku omukolo gw'obuja-bugo guli gwa kuyûkiriza dubaduba buzira kuheza akasanzi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abôla balêbi ibinda». [39] Muguma muli bo akanya aja omu lubala aja arhôleza enshâli, anacishimâna emizâbîbu ahumba oku ntandagulè zali zijire zalandirakwo, abumba ecirondo câge. Ayisha aja azitwa rhuhimbi rhuhimbi anahira omu mîshi na abâbo barhamanyiri. [40] Barhondêra okujà kwadubula banagabulira abantu mpu balye; ci erhi banywa kuli lirya ibinda bôshi barhondêra okuyâma mpu: «Rhwamafa! Rhwamafa! olufu luli muno nyungu wâni muntu wa Nyamuzinda»! Barhacihashaga okulya. [41] Elisha' anacibabwîra erhi: Mundêrherage enshâno. Anacikwebakwomulya nyungu anaciderha erhi: «Mudubulire abantu balye» Ntà kantu ka bwoge kaciri muli erya nyungu.

Okuluza emigati

[42] Muntu muguma anacirhenga e Baali-Shalisha, ayisha adwîrhîre omuntu wa Nyamuzinda emigati y'omwâka muhyâhya: yali migati makumi abiri ya ngano, yali omu nshoho. Elisha' anacimubwîra erhi: «Ogabire abantu balye». [43] Omwambali anacimubwîra erhi: «Kurhi eyira nankayigabîra abantu igana»? Elisha' amushuza erhi: Ogabire abantu balye. Bulya Nyakasane adesire ntyâla oku: balya banasize. [44] Anacibagabulira, banacirya n'eyindi yasigala, nka kulya akanwa ka Nyakasane kanali kadesire.

BHS 2 Kings 4

1 וְאִשָּׁה אַחַת מִנְּשֵׁי בְנֵי־הַנְּבִיאִים צָעֲקָה אֶל־אֱלִישָׁע לֵאמֹר עַבְדְּךָ אִישִׁי מֵת וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי עַבְדְּךָ הָיָה יָרֵא
אֶת־יְהוָה וְהַנֹּשֶׁה בָּא לָקַחַת אֶת־שְׁנֵי יְלָדַי לוֹ לַעֲבָדִים: 2 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע מָה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ הַגִּידִי לִי
מַה־יֶּשׁ־לָכִי בַּבָּיִת וַתֹּאמֶר אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כֹל בַּבַּיִת כִּי אִם־אָסוּךְ שָׁמֶן: 3 וַיֹּאמֶר לְכִי שַׁאֲלִי־לָךְ כֵּלִים מִן־הַחוּץ מֵאֵת
כָּל־שְׁכֵנָיִךְ כֵּלִים רֵקִים אַל־תַּמְעִיטִי: 4 וּבָאת וְסָגַרְתְּ הַדֶּלֶת בַּעֲדֵךְ וּבְעַד־בָּנַיִךְ וְיָצַקְתְּ עַל כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה וְהַמָּלֵא
תַּסִּיעִי: 5 וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ וַתִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בַּעֲדָהּ וּבְעַד בָּנֶיהָ הֵם מַגִּשִׁים אֵלֶיהָ וְהִיא מֹיֶצֶקֶת: 6 וַיְהִי | כִּמְלֹאת הַכֵּלִים
וַתֹּאמֶר אֶל־בְּנָהּ הַגִּישָׁה אֵלַי עוֹד כֶּלִי וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵין עוֹד כֶּלִי וַיַּעֲמֹד הַשָּׁמֶן: 7 וַתָּבֹא וַתַּגֶּד לְאִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר
לְכִי מִכְרִי אֶת־הַשָּׁמֶן וְשַׁלְּמִי אֶת־נִשְׁיֵכִי וְאַתְּ ׀ וּבָנַיִךְ תִּחְיִי בַּנּוֹתָר: פ
8 וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבָר אֱלִישָׁע אֶל־שׁוּנֵם וְשָׁם אִשָּׁה גְדוֹלָה וַתַּחֲזֵק־בּוֹ לֶאֱכָל־לֶחֶם וַיְהִי מִדֵּי עָבְרוֹ יָסֵר שָׁמָּה
לֶאֱכָל־לָחֶם: 9 וַתֹּאמֶר אֶל־אִישָׁהּ הִנֵּה־נָא יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא עֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד: 10 נַעֲשֶׂה־נָּא
עֲלִיַּת־קִיר קְטַנָּה וְנָשִׂים לוֹ שָׁם מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה וְהָיֶה בְּבֹאוֹ אֵלֵינוּ יָסוּר שָׁמָּה: 11 וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא שָׁמָּה
וַיָּסַר אֶל־הָעֲלִיָּה וַיִּשְׁכַּב־שָׁמָּה: 12 וַיֹּאמֶר אֶל־גֵּחֲזִי נַעֲרוֹ קְרָא לַשּׁוּנַמִּית הַזֹּאת וַיִּקְרָא־לָהּ וַתַּעֲמֹד לְפָנָיו: 13 וַיֹּאמֶר לוֹ
אֱמָר־נָא אֵלֶיהָ הִנֵּה חָרַדְתְּ | אֵלֵינוּ אֶת־כָּל־הַחֲרָדָה הַזֹּאת מֶה לַעֲשׂוֹת לָךְ הֲיֵשׁ לְדַבֶּר־לָךְ אֶל־הַמֶּלֶךְ אוֹ אֶל־שַׂר
הַצָּבָא וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יֹשֶׁבֶת: 14 וַיֹּאמֶר וּמֶה לַעֲשׂוֹת לָהּ וַיֹּאמֶר גֵּיחֲזִי אֲבָל בֵּן אֵין־לָהּ וְאִישָׁהּ זָקֵן: 15 וַיֹּאמֶר
קְרָא־לָהּ וַיִּקְרָא־לָהּ וַתַּעֲמֹד בַּפָּתַח: 16 וַיֹּאמֶר לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אַתְּי חֹבֶקֶת בֵּן וַתֹּאמֶר אַל־אֲדֹנִי אִישׁ הָאֱלֹהִים

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אַל־תִּכְזַב בִּשְׁפָתֶךָ׃ 17וּתְהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע׃ 18וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיְהִי
הַיּוֹם וַיֵּצֵא אֶל־אָבִיו אֶל־הַקֹּצְרִים׃ 19וַיֹּאמֶר אֶל־אָבִיו רֹאשִׁי ׀ רֹאשִׁי וַיֹּאמֶר אֶל־הַנַּעַר שָׂאֵהוּ אֶל־אִמּוֹ׃ 20וַיִּשָּׂאֵהוּ
וַיְבִיאֵהוּ אֶל־אִמּוֹ וַיֵּשֶׁב עַל־בִּרְכֶּיהָ עַד־הַצָּהֳרַיִם וַיָּמֹת׃ 21וַתַּעַל֙ וַתַּשְׁכִּבֵהוּ עַל־מִטַּ֣ת אִ֔ישׁ הָאֱלֹהִ֖ים וַתִּסְגֹּ֣ר בַּעֲדֹ֑ו
וַתֵּצֵא׃ 22וַתִּקְרָ֨א אֶל־אִישָׁ֜הּ וַתֹּ֣אמֶר שִׁלְחָה־נָ֣א לִ֗י אֶחָד֙ מִן־הַנְּעָרִ֣ים וְאַחַ֔ת הָאֲתֹנֹ֖ות וְאָרֻוצָ֣ה עַד־אִ֑ישׁ הָאֱלֹהִ֖ים
וְאָשׁוּבָה׃ 23וַיֹּאמֶר ֽמַדּוּעַ אַתְּי הֹלֶכֶת אֵלָיו הַיּוֹם לֹא־חֹדֶשׁ וְלֹא שַׁבָּת וַתֹּאמֶר שָׁלֹום׃ 24וַתַּחְבֹּשׁ הָאָתֹון וַתֹּאמֶר
אֶל־נַעֲרָהּ נְהַג וָלֵךְ אַל־תַּעֲצָר־לִי לִרְכֹּב כִּי אִם־אָמַרְתִּי לָךְ׃ 25וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹוא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־הַר הַכַּרְמֶל ֽוַיְהִי
כִּרְאֹות אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֹתָהּ מִנֶּגֶד וַיֹּאמֶר אֶל־גֵּיחֲזִי נַעֲרֹו הִנֵּה הַשּׁוּנַמִּית הַלָּז׃ 26עַתָּה֙ רֻוץ־נָ֣א לִקְרָאתָ֔הּ וֱאֶמַרְתָּ֖ לָ֑הּ
הֲשָׁלֹום לָךְ הֲשָׁלֹום לְאִישֵׁךְ הֲשָׁלֹום לַיֶּלֶד וַתֹּאמֶר שָׁלֹום׃ 27וַתָּבֹא֙ אֶל־אִ֣ישׁ הָאֱלֹהִ֔ים אֶל־הָהָ֖ר וַתַּחֲזֵ֣ק בִּרַגְלָ֑יו וַיִּגַּ֣שׁ
גֵּיחֲזִ֗י לְהָדְפָ֛הּ וַיֹּאמֶר֩ אִ֨ישׁ הָאֱלֹהִ֜ים הַרְפֵּה־לָ֗הּ כִּי־נַפְשָׁהּ֙ מָרָ֣ה לָ֔הּ וַיהוָ֥ה הֶעְלִ֖ים מִמֶּ֑נִּי וְלֹ֥א הִגִּ֖יד לִֽי׃ 28וַתֹּאמֶר
הֲשָׁאַלְתִּי בֵן מֵאֵת אֲדֹנִי הֲלֹא אָמַרְתִּי לֹא תַשְׁלֶה אֹתִי׃ 29וַיֹּאמֶר לְגֵיחֲזִי חֲגֹר מָתְנֶיךָ וְקַח מִשְׁעַנְתִּי בְיָדְךָ֖ וָלֵ֑ךְ
כִּי־תִמְצָא אִישׁ לֹא תְבָרְכֶנּוּ וְכִי־יְבָרֶכְךָ אִישׁ לֹא תַעֲנֶנּוּ וְשַׂמְתָּ מִשְׁעַנְתִּי עַל־פְּנֵי הַנָּעַר׃ 30וַתֹּאמֶר אֶם הַנַּעַר חַי־יְהוָה
וְחֵי־נַפְשְׁךָ אִם־אֶעֱזָבֶךָּ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֶיהָ׃ 31וְגֵחֲזִי עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיָּשֶׂם אֶת־הַמִּשְׁעֶנֶת עַל־פְּנֵי הַנַּעַר וְאֵין קֹול וְאֵין
קָשֶׁב וַיָּשָׁב לִקְרָאתוֹ וַיַּגֶּד־לֹו לֵאמֹר לֹא הֵקִיץ הַנָּעַר׃ 32וַיָּבֹא אֱלִישָׁע הַבַּיְתָה וְהִנֵּה הַנַּעַר מֻת מֻשְׁכָּב
עַל־מִטָּתוֹ׃ 33וַיָּבֹא וַיִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בְּעַד שְׁנֵיהֶם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה׃ 34וַיַּעַל וַיִּשְׁכַּב עַל־הַיֶּלֶד וַיָּשֶׂם פִּיו עַל־פִּיו וְעֵינָיו
עַל־עֵינָיו וְכַפָּיו עַל־כַּפָּיו וַיִּגְהַר עָלָיו וַיָּחֶם בְּשַׂר הַיֶּלֶד׃ 35וַיָּשָׁב וַיֵּלֶךְ בַּבַּיִת אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה וַיַּעַל וַיִּגְהַר עָלָיו
וַיְזוֹרֶר הַנַּעַר עַד־שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּפְקַח הַנַּעַר אֶת־עֵינָיו׃ 36וַיִּקְרָא אֶל־גֵּיחֲזִי וַיֹּאמֶר קְרָא אֶל־הַשֻּׁנַמִּית הַזֹּאת וַיִּקְרָאָהּ
וַתָּבֹוא אֵלָיו וַיֹּאמֶר שְׂאִי בִנֵךְ׃ 37וַתָּבֹא וַתִּפֹּל עַל־רַגְלָיו וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה וַתִּשָּׂא אֶת־בְּנָהּ וַתֵּצֵא׃ פ
38וֶאֱלִישָׁע שָׁב הַגִּלְגָּלָה וְהָרָעָב בָּאָרֶץ וּבְנֵי הַנְּבִיאִים יֹשְׁבִים לְפָנָיו וַיֹּאמֶר לְנַעֲרֹו שִׁפְתֹ הַסִּיר הַגְּדוֹלָה וּבַשֵּׁל נָזִיד
לִבְנֵי הַנְּבִיאִים׃ 39וַיֵּצֵא אֶחָד אֶל־הַשָּׂדֶה לְלַקֵּט אֹרֹת וַיִּמְצָא גֶּפֶן שָׂדֶה וַיְלַקֵּט מִמֶּנּוּ פַּקֳעֹת שָׂדֶה מְלֹא בִגְדֹּו וַיָּבֹא
וַיְפַלַּח אֶל־סִיר הַנָּזִיד כִּי־לֹא יָדָעוּ׃ 40וַיִּצְקוּ לָאֲנָשִׁים לֶאֱכֹול וַיְהִי כְּאָכְלָם מֵהַנָּזִיד וְהֵמָּה צָעָקוּ וַיֹּאמְרוּ מָוֶת בַּסִּיר
אִישׁ הָאֱלֹהִים וְלֹא יָכְלוּ לֶאֱכֹל׃ 41וַיֹּאמֶר וּקְחוּ־קֶמַח וַיַּשְׁלֵךְ אֶל־הַסִּיר וַיֹּאמֶר צַק לָעָם וְיֹאכֵלוּ וְלֹא הָיָה דָּבָר רָע
בַּסִּיר׃ ס
42וְאִישׁ בָּא מִבַּעַל שָׁלִשָׁה וַיָּבֵא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים לֶחֶם בִּכּוּרִים עֶשְׂרִים־לֶחֶם שְׂעֹרִים וְכַרְמֶל בְּצִקְלֹנֹו וַיֹּאמֶר תֵּן לָעָם
וְיֹאכֵלוּ׃ 43וַיֹּאמֶר מְשָׁרְתוֹ מָה אֶתֵּן זֶה לִפְנֵי מֵאָה אִישׁ וַיֹּאמֶר תֵּן לָעָם וְיֹאכֵלוּ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אָכֹל וְהוֹתֵר׃ 44וַיִּתֵּן
לִפְנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיֹּותְרוּ כִּדְבַר יְהוָה׃ פ

5

Nahamani afuma olushomyo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Nahamani murhambo mukulu w'engabo z'abasirika ba mwâmi w'e Sîriya, abaga murhonyi bwenêne emwa nawâbo, muntu mugale na wa kukengwa, bulya ye Nyakasane acizagyamwo abantu b'e Sîriya; ali mulume wa ntwâli ci konene erhi anali wa lushomyo, [2] Cigabi ciguma c'abantu b'e Sîriya banacikanya bagendinyaga, erhi bashubûka, bayisha badwîrhe mpira hinyere higuma hy'omu cihugo c'Israheli, ehyo hinyere hyagendikakolera mukà Nahamani. [3] Hyanacibwîra nn'omumwâbo, erhi: «Mâshi! Nawirhu acijaga emwa omulêbi obà omu Samâriya, oyu mulêbi anahashimubuka lula lushomyo lwâge». [4] Nahamani anacikanya agendibwîra nawâbo erhi: «Ntya na ntya kwo hirya hinyere hyarhengaga omu cihugo c'Israheli hyadesire». [5] Mwâmi w'e Sîriya anacimubwîra erhi: «Neci! ojage yo narhuma n'amaruba emw'omwâmi w'Israheli». Nahamani anacilikula anacihêka talenta ikumi za marhale, na nfaranga bihumbi ndarhu za masholo na mibungo ikumi ya mishangi. [6] Ahêreza mwâmi w'Israheli galya maruba, galimwo ebi binwa: «Agala maruba hano ganakuhikakwo, omanye oku nkurhumire mwambali wâni Nahamani nti omufumye olushomyo lumulikwo». [7] Erhi oyo mwâmi w'Israheli ayusisoma agôla maruba asharhula emyambalo yâge, anaciderha erhi: «Ka ndigi Nyamuzinda owankayîrha anacize, obûla antumire oyu muntu mpu mubuke olushomyo? Yumvi bwinjà, ka murhabwini oku mbaka ezi oyu muntu alindonzakwo»?

[8] Erhi Elisha' muntu wa Nyamuzinda ayumva oku mwâmi w'Israheli anacîberîre emishangi arhuma entumwa yajà emunda ali erhi: «Mpu cici carhumaga wacîberera emyambalo? Oyu muntu ayishe emunda ndi, amanyiraho oku omw'Israheli mubà omulêbi». [9] Nahamani anaciyisha n'enfarasi zâge n'engâlè yâge, anaciyimanga aha lumvi lw'enyumpa ya Elisha'. [10] Elisha' anacimurhumira entumwa yagendimubwîra erhi: «Okanye ocîshuke kali nda omu Yordani; wabona omubiri gwafuma, weshi oshuguke. [11] Nahamani aba burhe, acîkenyangula, agenda aciderheza erhi: Nakazâgicikebwa nti nkaba ahuluka, ampikeho anayâkuze izîno lya Nyakasane, Nyamuzinda wâge, nti nkaba azunguliza okuboko kwâge ebwa lunda lutakatifu ntyo anfumye nie nya-mubenzi. [12] K'enyîshi z' e Damasko, Abâna, Efrata na Parpara ka zirhalushiri enyishi z'omu Israheli zôshi bwinjà? Ka ntankahasha okugendicîshukiramwo na nfume? Ahindamuka yeshi n'oburhè mpu akola agenda. [13] Abambali banacimujàho mpu bamushambâze banacimubwîra mpu: «Larha! Nyamulêbi acikuhûnaga akantu kadârhi, ka orhankahashire okukajira? Ci lero obûla amakubwîra erhi: «Ocîshuke wanyuguka». [14] Okubundi obwo anacibunguluka, aciyûbiza kali nda omu Yordani nka kulya omuntu wa Nyamuzinda anamubwîraga; omubiri gwâge gwanyuguka gwaba nk'omubiri gw'omwâna murhò, yeshi afuma.

[15] Okubundi ahindamuka, aja emunda omuntu wa Nyamuzinda ali, bôshi n'abambali. Erhi ahika embere zâge anaciderha erhi: «Namajaga namanya oku ntà handi Nyamuzinda aba nka omw'Israheli. Ci buno oyêmêrage oluhembo lwa mwambali wâwe». [16] Elisha' anacimushuza erhi: «Alame Nyakasane oyûla nyimanzire embere zâge! Ntâyêmêre»! Anacimusêza bwenêne ci nyamulêbi acilahirira. [17] Nahamani anacishuza erhi akaba arhali ntyo, oyêmêrage bahe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwambali wâwe kuli obûla budaka obwankahêkwa na ndogomi ibiri; bulya mwambali wâwe arhakacirherekêra bandi bahi okuleka Nyakasane. [18] Ci konene Nyakasane ababalire mwambali wâwe kuli oku: Nawirhu erhi akola aja omu nyumpa y'e Rimoni mpu akola ajishenga, akanagwarhiriza oku kuboko kwâni, nâni nanafukama omwôla nyumpa y'e Rimoni, nka kulya amanafukama omwôla nyumpa y'e Rimoni; mâshi Nyakasane ababalire mwambali wâwe kuli okwôla. [19] Elisha' anacimubwîra erhi: «Gendaga n'omurhûla». Anacisengaruka agenda.

[20] Erhi aba akola ahika erhali hôfi, Gehazi mwambali wa Elisha', muntu wa Nyamuzinda acîja emurhima erhi «Alaga oku nawirhu amaleka Nahamani w'e Sîriya acîgendera buzira kuyankirira ebi ashuba amudwîrhîre. Alame Nyakasane, nkola nalibirha njè emunda ali nanacirhôlakwo bisungunu.» [21] Gehazi anacikanya alibisirekwo Nahamani. Nahamani erhi alangira ayisha alibirhira emunda ali, ashonôka duba duba oku ngâlè yâge akanya aja emunda ali anacimudôsa erhi: «Ka buholo»! [22] Gehazi anacishuza erhi: «Buholo». Nnahamwîrhu antumire mpu nkubwîre: Bâna babiri b'omu murhundu gw'Efrayimu bamanyîshira, bali balêbi, nkuhunyire ompè talenta nguma ya marhale na mibungo ibiri ya mishangi mbahêkere. [23] Nahamani anacimubwîra erhi: «Yêmera nkuhè talenta ibiri». Amuyinginga mpu azirhôle na erhi aba amahira zirya talenta zombi muli nshoho ibiri na erya mibungo ibiri abarhuza bambali babiri mpu bamurhwaze byo. Erhi bahika oku karhondo, [24] Gehazi abayanka birya bali badwîrhe abibika omu nyumpa okubundi alika balya bantu nabo banacigenda.

[25] Enyuma z'ahôla akanya aja emunda nawabo Elisha' ali, naye amudôsa erhi ngahi warhenga wâni Gehazi? Anacishuza erhi: «Mwambali wâwe arhajire ngahi». [26] Elisha' anacimudôsa erhi: ka omurhima gwâni gurhali gukukulikire galy'amango olya mulume anashonôkaga oku ngâlè yâge anajà emunda oli? Lero warhôzire enfaranga okubundi wanagula nazo ishwa, emizâbîbu, emizêti,emibo, ebibuzi, enkafu, abarhumisi n'abajà-kazi. [27] Ci kwône olushomyo lwa Nahamani lukola lwakujakwo we n'obûko bwâwe ensiku zôshi. Gehazi erhi amurhengaho ali akola ayunjwîre lushomyo, mwêru mwêru nka lubula.

BHS 2 Kings 5

וְנַעֲמָן שַׂר־צְבָא מֶלֶךְ־אֲרָם הָיָה אישׁ גָּדוֹל לִפְנֵי אֲדֹנָיו וּנְשֵׂא פָנִים כִּי־בוֹ נָתַן־יְהוָה תְּשׁוּעָה לַאֲרָם וְהָאִישׁ הָיָה גִּבּוֹר חַיִל מְצֹרָע׃ 1 וַאֲרָם יָצְאוּ גְדוּדִים וַיִּשְׁבּוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נַעֲרָה קְטַנָּה וַתְּהִי לִפְנֵי אֵשֶׁת נַעֲמָן׃ 2 וַתֹּאמֶר אֶל־גְּבִרְתָּהּ אַחֲלֵי אֲדֹנִי לִפְנֵי הַנָּבִיא אֲשֶׁר בְּשֹׁמְרוֹן אָז יֵאָסֵף אֹתוֹ מִצָּרַעְתּוֹ׃ 3 וַיָּבֹא וַיַּגֶּד לַאדֹנָיו לֵאמֹר כָּזֹאת וְכָזֹאת דִּבְּרָה הַנַּעֲרָה אֲשֶׁר מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל׃ 4 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־אֲרָם לֶךְ־בֹּא וְאֶשְׁלְחָה סֵפֶר אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ עֶשֶׂר כִּכְּרֵי־כֶסֶף וְשֵׁשֶׁת אֲלָפִים זָהָב וְעֶשֶׂר חֲלִיפוֹת בְּגָדִים׃ 5 וַיָּבֵא הַסֵּפֶר אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר וְעַתָּה כְּבוֹא הַסֵּפֶר הַזֶּה אֵלֶיךָ הִנֵּה שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ אֶת־נַעֲמָן עַבְדִּי וַאֲסַפְתּוֹ מִצָּרַעְתּוֹ׃ 6 וַיְהִי כִּקְרֹא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַסֵּפֶר וַיִּקְרַע בְּגָדָיו 7

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אָנִי לְהָמִית וְלַהֲחַיּוֹת כִּי־זֶה שִׁלַּחַ אֵלַי לֶאֱסֹף אִישׁ מִצָּרַעְתּוֹ כִּי אַךְ־דְּעוּ־נָא וּרְאוּ כִּי־מִתְאַנֶּה הוּא
לִי: 18וַיְהִי כִּשְׁמַע | אֱלִישָׁע אִישׁ־הָאֱלֹהִים כִּי־קָרַע מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּגָדָיו וַיִּשְׁלַח אֶל־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר לָמָּה קָרַעְתָּ
בְּגָדֶיךָ יָבֹא־נָא אֵלַי וְיֵדַע כִּי יֵשׁ נָבִיא בְּיִשְׂרָאֵל: 9וַיָּבֹא נַעֲמָן בְּסוּסָו וּבְרִכְבּוֹ וַיַּעֲמֹד פֶּתַח־הַבַּיִת לֶאֱלִישָׁע: 10וַיִּשְׁלַח
אֵלָיו אֱלִישָׁע מַלְאָךְ לֵאמֹר הָלוֹךְ וְרָחַצְתָּ שֶׁבַע־פְּעָמִים בַּיַּרְדֵּן וְיָשָׁב בְּשָׂרְךָ לְךָ וּטְהָר: 11וַיִּקְצֹף נַעֲמָן וַיֵּלֶךְ וַיֹּאמֶר
הִנֵּה אָמַרְתִּי אֵלַי | יֵצֵא יָצוֹא וְעָמַד וְקָרָא בְּשֵׁם־יְהוָה אֱלֹהָיו וְהֵנִיף יָדוֹ אֶל־הַמָּקוֹם וְאָסַף הַמְצֹרָע: 12הֲלֹא טוֹב
אֲבָנָה וּפַרְפַּר נַהֲרוֹת דַּמֶּשֶׂק מִכֹּל מֵימֵי יִשְׂרָאֵל הֲלֹא־אֶרְחַץ בָּהֶם וְטָהֵרְתִּי וַיִּפֶן וַיֵּלֶךְ בְּחֵמָה: 13וַיִּגְּשׁוּ עֲבָדָיו וַיְדַבְּרוּ
אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ אָבִי דָּבָר גָּדוֹל הַנָּבִיא דִּבֶּר אֵלֶיךָ הֲלוֹא תַעֲשֶׂה וְאָף כִּי־אָמַר אֵלֶיךָ רְחַץ וּטְהָר: 14וַיֵּרֶד וַיִּטְבֹּל בַּיַּרְדֵּן
שֶׁבַע פְּעָמִים כִּדְבַר אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיָּשָׁב בְּשָׂרוֹ כִּבְשַׂר נַעַר קָטֹן וַיִּטְהָר: 15וַיָּשָׁב אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים הוּא וְכָל־מַחֲנֵהוּ
וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא יָדַעְתִּי כִּי אֵין אֱלֹהִים בְּכָל־הָאָרֶץ כִּי אִם־בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה קַח־נָא בְּרָכָה מֵאֵת
עַבְדֶּךָ: 16וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה אֲשֶׁר־עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם־אֶקָּח וַיִּפְצַר־בּוֹ לָקַחַת וַיְמָאֵן: 17וַיֹּאמֶר נַעֲמָן וְלֹא יֻתַּן־נָא לְעַבְדְּךָ
מַשָּׂא צֶמֶד־פְּרָדִים אֲדָמָה כִּי לוֹא־יַעֲשֶׂה עוֹד עַבְדְּךָ עֹלָה וָזָבַח לֵאלֹהִים אֲחֵרִים כִּי אִם־לַיהוָה: 18לַדָּבָר הַזֶּה יִסְלַח
יְהוָה לְעַבְדֶּךָ בְּבוֹא אֲדֹנִי בֵית־רִמּוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת שָׁמָּה וְהוּא | נִשְׁעָן עַל־יָדִי וְהִשְׁתַּחֲוֵיתִי בֵּית רִמֹּן בְּהִשְׁתַּחֲוָיָתִי בֵּית
רִמֹּן יִסְלַח־נא יְהוָה לְעַבְדְּךָ בַּדָּבָר הַזֶּה: 19וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ לְשָׁלוֹם וַיֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ כִּבְרֹת־אָרֶץ: ס
20וַיֹּאמֶר גֵּיחֲזִי נַעַר אֱלִישָׁע אִישׁ־הָאֱלֹהִים הִנֵּה | חָשַׂךְ אֲדֹנִי אֶת־נַעֲמָן הָאֲרַמִּי הַזֶּה מִקַּחַת מִיָּדוֹ אֵת אֲשֶׁר־הֵבִיא
חַי־יְהוָה כִּי־אִם־רַצְתִּי אַחֲרָיו וְלָקַחְתִּי מֵאִתּוֹ מְאוּמָה: 21וַיִּרְדֹּף גֵּיחֲזִי אַחֲרֵי נַעֲמָן וַיִּרְאֶה נַעֲמָן רָץ אַחֲרָיו וַיִּפֹּל מֵעַל
הַמֶּרְכָּבָה לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם: 22וַיֹּאמֶר | שָׁלוֹם אֲדֹנִי שְׁלָחַנִי לֵאמֹר הִנֵּה עַתָּה ׀ זֶה בָּאוּ אֵלַי שְׁנֵי־נְעָרִים מֵהַר
אֶפְרַיִם מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים תְּנָה־נָּא לָהֶם כִּכַּר־כֶּסֶף וּשְׁתֵּי חֲלִפוֹת בְּגָדִים: 23וַיֹּאמֶר נַעֲמָן הוֹאֵל קַח כִּכָּרַיִם וַיִּפְרָץ־בּוֹ
וַיָּצַר כִּכְּרַיִם כֶּסֶף בִּשְׁנֵי חֲרִטִים וּשְׁתֵּי חֲלִפוֹת בְּגָדִים וַיִּתֵּן אֶל־שְׁנֵי נְעָרָיו וַיִּשְׂאוּ לְפָנָיו: 24וַיָּבֹא אֶל־הָעֹפֶל וַיִּקַּח מִיָּדָם
וַיִּפְקֹד בַּבָּיִת וַיְשַׁלַּח אֶת־הָאֲנָשִׁים וַיֵּלֵכוּ: 25וְהוּא־בָא וַיַּעֲמֹד אֶל־אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱלִישָׁע מֵאַן גֵּיחֲזִי וַיֹּאמֶר לֹא־הָלַךְ
עַבְדְּךָ אָנָה וָאָנָה: 26וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא־לִבִּי הָלַךְ כַּאֲשֶׁר הָפַךְ־אִישׁ מֵעַל מֶרְכַּבְתּוֹ לִקְרָאתֶךָ הַעֵת לָקַחַת אֶת־הַכֶּסֶף
וְלָקַחַת בְּגָדִים וְזֵיתִים וּכְרָמִים וְצֹאן וּבָקָר וַעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת: 27וְצָרַעַת נַעֲמָן תִּדְבַּק־בְּךָ וּבְזַרְעֲךָ לְעוֹלָם וַיֵּצֵא מִלְּפָנָיו
מְצֹרָע כַּשָּׁלֶג: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6

Embasha yahera, yanabonekana

[1] Lusiku luguma abalêbi banacibwîra Elisha' mpu: «Lolà oku ahâla rhutamîre rhweshi embere
zâwe hamaba hafunda». [2] Rhujè oku Yordani rhutwe ngasi muguma omurhi, rhunayûbakemwo
aha rhwakabêra. Elisha' anaciba shuza erhi: «Gendagi.» [3] Muguma muli bo anacimubwîra erhi:
«Yêmêraga okuyija mweshi n'abarhumisi bâwe». Anacishuza erhi: «Nayija». [4] Banacigenzikanwa bôshi. Erhi bahika oku Yordani barhondêra okutwa emirhi. [5] Muguma muli
bo oku adwîrhe atwa omurhi, embasha yâge yaharhûka yarhogera n'erwishi; anaciyama erhi:
Yajeewe! mâshi Nnahamwîrhu! ciru kuhoza nayihozagya! [6] Omuntu wa Nyamuzinda
anacimudôsa erhi: Ngahi erhogire? Anacimuyêrekaho. Okubundi Elisha' anacitwa ecihimbi
c'ehirhi, anacihikweba halya n'erya mbasha yayerêra. Anaciderha erhi: «Rhôlaga yo». [7] Naye
aLambûla okuboko ayirhôla.

Elisha' agwârha cigabi ciguma c'ab'e Aramu

[8] Omwâmi w'e Aramu ali lubibi n'Israheli. Anacijira ihano bôshi n'abasirika bâge ababwîra erhi:
«Muyandagalire kuli lula lugo». [9] Ci konene Elisha' anacirhuma abagendibwîra omwâmi
w'Israheli erhi: Obugoma burhacilangwa, bulya aha hantu ho bayandagala. [10] Mwâmi w'Israheli
anacirhuma abagendikazilanga ahôla hantu omuntu wa Nyamuzinda amubwîraga anamulangûla
ho, akayôrha ahalanga arhali liguma erhi kabiri.

[11] Omurhima g'omwâmi w'e Aramu gwagayisibwa n'okwo, anahamagala abambali
anacibadôsa erhi: «Ka murhankambwîra nâni ndi ogendikanvuhula emunda omwâmi w'Israheli
ali»? [12] Muguma muli balya basirika bâge anacimushuza erhi: «Ntâye yâgirwa nnawîrhu; ci
konene omulêbi Elisha' aba omw'Israheli, ye ogendikazibwîra mwâmi w'Israheli ebinwa
waderheraga omu mwâwe. [13] Mwâmi aderha erhi: «Mukanye mujc mwalongcreza aha aba,
nayishirhuma bamugwârhe». Banacimubwîra mpu «Lolà oku ali e Dotani». [14] Anacirhuma eyôla
munda, enfarasi, engâlè n'engabo mwandu; banaciyisha budufu banacigorha olugo.

[15] Omuntu wa Nyamuzinda azûka lubungubungu, ahuluka; sinza oku engabo nyinji yagosire
olugo n'enfarasi n'engâlè. Mwambali wa Elisha' anacimubwîra erhi: Yoo! Nnahamwîrhu, kurhi
rhwajira. [16] Anacishuza erhi: «Orhayôbohaga bulya abarhuli rhweshi nabo bo banji kulusha abali
bôshi nabo». [17] Elisha' ashenga anaciderha erhi: «Nyakasane, obwikule amasù gâge, lyo
ahashibona». Nyakasane anacibungula amasù g'olya mwambali wa Elisha', anacibona, alangira
entondo yôshi eyunjwîre nfarasi n'engôle z'omuliro cburhambi hwa Elisha'.

[18] Bulya Aba-Aramu bahungulukiraga emunda Elisha' ali, naye anacishenga Nyakasane

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

aderha erhi: «Mâshi yâgirwa ojire abâla bantu b'ihanga babè mihurha»! Nyakasane anacibahûsa amasù bôshi nka kulya Elisha' anaderhaga. 19 Elisha' anacibabwîra erhi: «Arhali ho enjira eri hano, n'olugo arhali ho luli hano; munkulikire namuhêka emunda omuntu mwajamwalonza ali». Anacibahêka e Samâriya. 20 Erhi bahika omu Samâriya, Elisha' anaciderha erhi: «Mâshi Nyamubâho obwikule amasù g'abâla bantu lyo babona»! Nyakasane anacibabwikûla amasù babona, babona oku bali omu ndalâlà ya Samâriya.

21 Omwâmi w'Israheli erhi ababona anacidôsa Elisha' erhi: «Ka mbanige, ka mbayirhe, larha»? 22 Anacishuza erhi: «Orhabayirhaga». Neci aba wagwârhaga mpira n'engôrho nîsi erhi n'omuherho gwâwe abôla wanabayîrha; ci abâla obahè omugati n'amîshi, balye bananywe bagalishubira emunda nawabo ali. Anacibajirira ebiryo by'olusiku lukulu. 23 Babirya bananywa; okubundi abalika, nabo bagenda bashuhira emunda nawabo ali. Ebyôla bigamba bya b'e Sîriya birhacishubiriraga mpu byankaja omu cihugo c'Israheli.

Ishali lyabà omu Samâriya

24 Enyuma ly'okôla, Ben-Hadadi, mwâmi w'e Sîriya ashûbûza engabo yâge, asôka arhabâlira e Samâriya. 25 Ecizombo canacizûka omu Samâriya; okwôla kubà bazongolosirwe n'abashombanyi kwarhuma abantu barhabona oku bakôla, bakazigula irhwe ly'endogomi oku nfaranga makumi gali munâni n'ehirhiri hy'amazingonoko g'enjiwa sikeli irhanu za nfaranga.

26 Lusiku luguma erhi mwâmi aja agera oku côgo, mukazi muguma anacimuyakûza erhi: Mâshi mwâmi, orhurhabâle! 27 Mwâmi anacishuza erhi: «Akabà Nyakasane arhakurhabiri ngahigi nankabona ebi nakurhabâlamwo? Ka nkuhumirage oku cibuga nîsi erhi omu mukenzi»? 28 Mwâmi anacimudôsa erhi: «Bici ogwêrhe»? Nyamukazi anacishuza erhi: «Mukazi muguma ambwîzire erhi: «Lerha mugala wâwe rhumulye ene, n'irhondo rhulye owâni. 29 Rhwanaciyenda mugala wâni rhwamulya, omu lusiku lwakulikiraga namubwîra nti: «Lerhaga mugala wâwe rhumulye. Ci konene yêhe afulika omugala». 30 Erhi mwâmi ayumva ebinwa by'oyôla mukazi anacisharhula emyambalo yâge agôla mango ajaga agera oku côgo olubaga lwabona, lwabona ciru oku ali ayambîrhe na sunzu w'okucibàbaza[h]. 31 Mwâmi anacishuza erhi: «Nyamuzinda anyirhe anampeze erhi irhwe lya Elisha' mugala wa Shafati lyankamubêrakwo ene».

Elisha' amanyîsa okuhwa kw'amalumwa

32 Lero oku Elisha' ali omu nyumpa yâge bôshi na bashamuka baguma, mwâmi anacirhuma omuntu emunda ali. Ci konene embere erya ntumwa ehike emunda Elisha' ali, Elisha' anacibwîra balya bashamuka erhi: «Ka mubwîne; oyu mwene omwisi w'abantu arhumire mpu

[h] **6.30** : Okuyambala sunzu, ciri cimanyîso c'okucîbabaza emw'Abayahudi, kucîyunjuza ebyâha embere za Nyakasane.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bantwe igosi. Loli, hano eyo ntu mwa eyisha mwanayîgala olumvi mumutundirike embuga. Ci konene nk'emidi ndîrî y'amagulu ga nawabo erhayumvîkana enyuma zâge»? [33] Oku acidwîrhe aderha ntyâla, mwâmi anaciyandagalira emunda ali anacimubwîra erhi: «Lolà oku obula buhanya emwa Nyakasane bwarhenga, cici nankacilangalirakwo Nyakasane»?

2 Kings 6

וַיֹּאמְרוּ בְנֵי־הַנְּבִיאִים אֶל־אֱלִישָׁע הִנֵּה־נָא הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים שָׁם לְפָנֶיךָ צַר מִמֶּנּוּ: נֵלְכָה־נָּא עַד־הַיַּרְדֵּן 2
וְנִקְחָה מִשָּׁם אִישׁ קוֹרָה אֶחָת וְנַעֲשֶׂה־לָּנוּ שָׁם מָקוֹם לָשֶׁבֶת שָׁם וַיֹּאמֶר לֵכוּ: וַיֹּאמֶר הָאֶחָד הוֹאֵל נָא וְלֵךְ 3
אֶת־עֲבָדֶיךָ וַיֹּאמֶר אֲנִי אֵלֵךְ: וַיֵּלֶךְ אִתָּם וַיָּבֹאוּ הַיַּרְדֵּנָה וַיִּגְזְרוּ הָעֵצִים: וַיְהִי הָאֶחָד מַפִּיל הַקּוֹרָה וְאֶת־הַבַּרְזֶל נָפַל 5 4
אֶל־הַמָּיִם וַיִּצְעַק וַיֹּאמֶר אֲהָהּ אֲדֹנָי וְהוּא שָׁאוּל: וַיֹּאמֶר אִישׁ־הָאֱלֹהִים אָנָה נָפָל וַיַּרְאֵהוּ אֶת־הַמָּקוֹם וַיִּקְצָב־עֵץ 6
וַיַּשְׁלֵךְ־שָׁמָּה וַיָּצֶף הַבַּרְזֶל: וַיֹּאמֶר הָרֶם לָךְ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֵהוּ: פ 7
וּמֶלֶךְ אֲרָם הָיָה נִלְחָם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּוָּעַץ אֶל־עֲבָדָיו לֵאמֹר אֶל־מְקוֹם פְּלֹנִי אַלְמֹנִי תַּחֲנֹתִי: וַיִּשְׁלַח אִישׁ הָאֱלֹהִים 9 8
אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִשָּׁמֶר מֵעָבְר הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי־שָׁם אֲרָם נְחֹתִים: וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר 10
אָמַר־לוֹ אִישׁ־הָאֱלֹהִים וְהִזְהִירֵהוּ וְנִשְׁמַר שָׁם לֹא אַחַת וְלֹא שְׁתָּיִם: וַיִּסְעַר לֵב מֶלֶךְ־אֲרָם עַל־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרָא 11
אֶל־עֲבָדָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הֲלוֹא תַּגִּידוּ לִי מִי מִשָּׁלֵנוּ אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר אַחַד מֵעֲבָדָיו לוֹא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ 12
כִּי־אֱלִישָׁע הַנָּבִיא אֲשֶׁר בְּיִשְׂרָאֵל יַגִּיד לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר בַּחֲדַר מִשְׁכָּבֶךָ: וַיֹּאמֶר לְכוּ וּרְאוּ 13
אֵיכֹה הוּא וְאֶשְׁלַח וְאֶקָּחֵהוּ וַיַּגֶּד־לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה בְדֹתָן: וַיִּשְׁלַח־שָׁמָּה סוּסִים וְרֶכֶב וְחֵיל כָּבֵד וַיָּבֹאוּ לַיְלָה וַיַּקִּפוּ 14
עַל־הָעִיר: וַיַּשְׁכֵּם מְשָׁרֵת אִישׁ הָאֱלֹהִים לָקוּם וַיֵּצֵא וְהִנֵּה־חַיִל סוֹבֵב אֶת־הָעִיר וְסוּס וָרָכֶב וַיֹּאמֶר נַעֲרוֹ אֵלָיו אָהָהּ 15
אֲדֹנִי אֵיכָה נַעֲשֶׂה: וַיֹּאמֶר אַל־תִּירָא כִּי רַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ מֵאֲשֶׁר אוֹתָם: וַיִּתְפַּלֵּל אֱלִישָׁע וַיֹּאמַר יְהוָה פְּקַח־נָא 17 16
אֶת־עֵינָיו וְיִרְאֶה וַיִּפְקַח יְהוָה אֶת־עֵינֵי הַנַּעַר וַיַּרְא וְהִנֵּה הָהָר מָלֵא סוּסִים וְרֶכֶב אֵשׁ סְבִיבֹת אֱלִישָׁע: וַיֵּרְדוּ אֵלָיו 18
וַיִּתְפַּלֵּל אֱלִישָׁע אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר הַךְ־נָא אֶת־הַגּוֹי־הַזֶּה בַּסַּנְוֵרִים וַיַּכֵּם בַּסַּנְוֵרִים כִּדְבַר אֱלִישָׁע: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם 19
אֱלִישָׁע לֹא זֶה הַדָּרֶךְ וְלֹא זֹה הָעִיר לְכוּ אַחֲרַי וְאוֹלִיכָה אֶתְכֶם אֶל־הָאִישׁ אֲשֶׁר תְּבַקְּשׁוּן וַיֹּלֶךְ אוֹתָם 20
שֹׁמְרוֹנָה: וַיְהִי כְּבֹאָם שֹׁמְרוֹן וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע יְהוָה פְּקַח אֶת־עֵינֵי־אֵלֶּה וְיִרְאוּ וַיִּפְקַח יְהוָה אֶת־עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה 21
בְּתוֹךְ שֹׁמְרוֹן: וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־אֱלִישָׁע כְּרָאֹתוֹ אוֹתָם הַאַכֶּה אָבִי: וַיֹּאמֶר לֹא תַכֶּה הַאֲשֶׁר שָׁבִיתָ 22
בְּחַרְבְּךָ וּבְקַשְׁתְּךָ אַתָּה מַכֶּה שִׂים לֶחֶם וָמַיִם לִפְנֵיהֶם וְיֹאכְלוּ וְיִשְׁתּוּ וְיֵלְכוּ אֶל־אֲדֹנֵיהֶם: וַיְכָרֶה לָהֶם כֶּרֶה גְּדוֹלָה 23
וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיְשַׁלְּחֵם וַיֵּלְכוּ אֶל־אֲדֹנֵיהֶם וְלֹא־יָסְפוּ עוֹד גְּדוּדֵי אֲרָם לָבוֹא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: פ
וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיִּקְבֹּץ בֶּן־הֲדַד מֶלֶךְ־אֲרָם אֶת־כָּל־מַחֲנֵהוּ וַיַּעַל וַיָּצַר עַל־שֹׁמְרוֹן: וַיְהִי רָעָב גָּדוֹל בְּשֹׁמְרוֹן וְהִנֵּה 25 24
צָרִים עָלֶיהָ עַד הֱיוֹת רֹאשׁ־חֲמוֹר בִּשְׁמֹנִים כֶּסֶף וְרֶבַע הַקַּב חִרְיוֹנִים בַּחֲמִשָּׁה־כֶסֶף: וְהִי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל עֹבֵר 26
עַל־הַחוֹמָה וְאִשָּׁה צָעֲקָה אֵלָיו לֵאמֹר הוֹשִׁיעָה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר אַל־יוֹשִׁעֵךְ יְהוָה מֵאַיִן אוֹשִׁיעֵךְ הֲמִן־הַגֹּרֶן אוֹ 27

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִן־הַיָּקֵב׃ 28וַיֹּאמֶר־לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַזֹּאת אָמְרָה אֵלַי תְּנִי אֶת־בְּנֵךְ וְנֹאכְלֶנּוּ הַיּוֹם וְאֶת־בְּנִי נֹאכַל
מָחָר׃ 29וַנְּבַשֵּׁל אֶת־בְּנִי וַנֹּאכְלֵהוּ וָאֹמַר אֵלֶיהָ בַּיּוֹם הָאַחֵר תְּנִי אֶת־בְּנֵךְ וְנֹאכְלֶנּוּ וַתַּחְבֵּא אֶת־בְּנָהּ׃ 30וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ
הַמֶּלֶךְ אֶת־דִּבְרֵי הָאִשָּׁה וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וְהוּא עֹבֵר עַל־הַחוֹמָה וַיַּרְא הָעָם וְהִנֵּה הַשַּׂק עַל־בְּשָׂרוֹ מִבָּיִת׃ 31וַיֹּאמֶר
כֹּה־יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִף אִם־יַעֲמֹד רֹאשׁ אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט עָלָיו הַיּוֹם׃ 32וֶאֱלִישָׁע יֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ וְהַזְּקֵנִים יֹשְׁבִים
אִתּוֹ וַיִּשְׁלַח אִישׁ מִלְפָנָיו בְּטֶרֶם יָבֹא הַמַּלְאָךְ אֵלָיו וְהוּא | אָמַר אֶל־הַזְּקֵנִים הַרְאִיתֶם כִּי־שָׁלַח בֶּן־הַמְרַצֵּחַ הַזֶּה
לְהָסִיר אֶת־רֹאשִׁי רְאוּ | כְּבֹא הַמַּלְאָךְ סִגְרוּ הַדֶּלֶת וּלְחַצְתֶּם אֹתוֹ בַּדֶּלֶת הֲלוֹא קוֹל רַגְלֵי אֲדֹנָיו אַחֲרָיו׃ 33עוֹדֶנּוּ
מְדַבֵּר עִמָּם וְהִנֵּה הַמַּלְאָךְ יֹרֵד אֵלָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה־זֹאת הָרָעָה מֵאֵת יְהוָה מָה־אוֹחִיל לַיהוָה עוֹד׃ ס

7

[1] Elisha' anaciderha erhi: «Yumvagyi akanwa ka Nyakasane; Nyakasane adesire ntyâla: irhondo omu mango gali nka gano, omurhemere gw'enshâno y'omula gwakafa sikeli nguma, na mirhemere ibiri ya nshâno yonene yakafa sikeli nguma aha muhango gwa Samâriya.» [2] Murhambo muguma w'abasirika oyu mwâmi ali agwarhirîzekwo anaciderha, abwîra omuntu wa Nyamuzinda erhi: «Lolà, Nyamubâho, ka anajira orhubonezo omu malunga, ka okola kwanahashikana»? Elisha' anacimushuza erhi: «Ala oku wabona n'amasù gâwe ci konene orhabiryekwo».

Olugo lwasigagwa n'Abanya-Sîriya

[3] Muli agôla mango aha muhango hali balwala bani ba lushomyo, banaci bwirana mpu: «Carhuma rhubêra aha kuhika aha kufà kwirhu. [4] Ci konene rhukahiga nti rhukolaga rhwaja omu lugo, ishali liri omu lugo lyarhuyîrha; rhukabêra ahâla kandi kwo na kuguma nalyo rhwanafa. Kanyi, rhucihonde omu cihando c'abantu b'e Sîriya; akaba barharhuyisiri rhwanalama, bakarhuyi rha rhunacifire. [5] Gali mango ga ciremba bajà, bakanya bajà ebwa cihando c'abantu b'e Sîriya, banacihika oku burhambi bw'ecôla cihando c'abantu b'e Sîriya. Barhabonagamwo omuntu. [6] Muli ecôla cihando c'Abanya-Sîriya, Nyamubâho ali amarhangiyumvîsamwo eri nka midindîrî ya enfarasi, emibo mboroganyo y'engâlè n'oluli nka lubi lwa engabo y'abalwi. Banacibwîrana bone na bone mpu: «Lolà oku omwâmi w'Israheli anarhizize abâmi b'e Hiti n'abâmi b'e Mîsiri mpu barhushagamukirekwo». [7] Bayimuka, bakûla omulindi oku mucêracêra bakola bayaka, bajàhika amahêma gâbo, enfarasi zâbo, e ndogomi zâbo, basiga ecihando nk'oku canali, bayaka omu kufungira amagala konene. [8] Balya balwazi b'olushomyo erhi bahika oku burhambi, bw'ecirâlo, bajà muli ihêma liguma, na erhi babà bamanywa bamanalya, barhôla enfara nga, amasholo n'emishangi, bakanya bagendifulika. Bashubigaluka bajà omu lindi ihêma, bagukumba ebyalimwo bagendifulika.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obuzinda bw'entebe n'amango g'ecizombo

[9] Buzinda babwirana bone na bone, mpu: «Arhali kwinjà okûla rhwajira. Olu lusiku lw'ene luli
lusiku lwa mwanzi mwinjà; erhi rhwankanahulika kuhika izuha libashe rhwanajira kubî. Kanyi
rhugendimanyîsa ebwâmi». [10] Bakanya bajihamagala abasirika bakazâgilanga omuhango
gw'olugo, banacibabwîra mpu: «Rhwamaja omu cihando c'abantu b'e Sîriya, rhwamashimâna
murhaciyimbwa muntu, ciru rhurhayumvîrhemw'izù ly'omuntu; murhali ezirhali nfarasi nshwêke,
endogomi nshwêke, n'amahêma nk'oku ganali mayûbake». [11] Balya balanzi bazânwa, bakanya
bagend'imanyîsa ogôla mwanzi ebwâmi.

[12] Mwâmi azûka burhanacicanûka, anacibwîra abambali erhi: «Namubwîra kurhi Abanya-Sîriya
barhujirire. Bulya bamanyire oku rhushalisire, bamarhenga omu cihando, bamagendicîfulika
erubala, mpu: Hanôla barhenga omu lugo rhwanabagwârha bagumaguma, kandi rhujè omu
lugo». [13] Muntu mugu ma omu barhumisi bâge anacija omu kanwa aderha erhi: «Barhôle nfarasi
irhanu muli zira zicizîne zisigire ahâla, kali kwo zinali nk'abâla bene Israheli bagonyokirwe,
rhurhume abagendilola». [14] Banaciyanka ngâlè ibiri haguma n'enfarasi, mwâmi anacibarhuma
mpu bakulikire engabo y'e Sîriya, ababwîra erhi: «Mukanye mugendilola». [15] Banacilikûla
banacihika oku Yordani, bashimâna omulimbwa gôshi guyunjwîre mishangi n'ebindi birugu
Abanya-Sîriya bajàga bakabulira, emunda bashembukiraga bayaka. Zirya ntumwa zanacigaluka
zayishimanyîsa mwâmi.

[16] Okubundi olubaga lwahuluka lwagendihaha omu cihando c'Abanya-Sîriya. Omurhemere
gw'enshâno y'omula gwakazifa sikeli nguma na mirhemere ibiri ya ngano konene sikeli nguma
nka kulya akanwa ka Nyamubâho kanali kadesire. [17] Olwo lusiku mwâmi ali abwizire omurhambo
wâge w'abasirika olya ali agwarhirîzekwo mpu alange omuhango; omu kafurhè olubaga
lwamutundulika asarhala anafa, nka kulya akanwa k'olya muntu wa Nyamuzinda kanali kadesire
galya mango mwâmi ahungulukiraga emunda ali. [18] Neci amango olya muntu wa Nnâmahanga
abwîraga mwâmi erhi: «Abantu babona mirhemere ibiri y'enshâno y'engano konene, irhondo
omu mango gali nka ganôla, aha muhango gwa Samâriya». [19] Oyôla murhambo w'abasirika ali
abwizire omuntu wa Nyamuzinda erhi: «Ka Nyamubâho anajira orhubonezo omu malunga?
K'okola kwanahashikana?» Naye Elisha' ali erhi amubwizire erhi: «Ala oku wabona n'amasù
gâwe ci konene orhabiryekwo». [20] Neci, ahôla muhango kwo kwanabîrage, olubaga
lwamutundulika, asarhala anafa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה כֹּה | אָמַר יְהוָה כָּעֵת | מָחָר סְאָה־סֹלֶת בְּשֶׁקֶל וְסָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל בְּשַׁעַר
שֹׁמְרוֹן: 2וַיַּעַן הַשָּׁלִישׁ אֲשֶׁר־לַמֶּלֶךְ נִשְׁעָן עַל־יָדוֹ אֶת־אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמַר הִנֵּה יְהוָה עֹשֶׂה אֲרֻבּוֹת בַּשָּׁמַיִם הֲיִהְיֶה
הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר הִנְּךָ רֹאֶה בְּעֵינֶיךָ וּמִשָּׁם לֹא תֹאכֵל: ס
3וְאַרְבָּעָה אֲנָשִׁים הָיוּ מְצֹרָעִים פֶּתַח הַשָּׁעַר וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מָה אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים פֹּה עַד־מָתְנוּ: 4אִם־אָמַרְנוּ
נָבוֹא הָעִיר וְהָרָעָב בָּעִיר וָמַתְנוּ שָׁם וְאִם־יָשַׁבְנוּ פֹּה וָמָתְנוּ וְעַתָּה לְכוּ וְנִפְּלָה אֶל־מַחֲנֵה אֲרָם אִם־יְחַיֵּנוּ נִחְיֶה
וְאִם־יְמִיתֻנוּ וָמָתְנוּ: 5וַיָּקוּמוּ בַנֶּשֶׁף לָבוֹא אֶל־מַחֲנֵה אֲרָם וַיָּבֹאוּ עַד־קְצֵה מַחֲנֵה אֲרָם וְהִנֵּה אֵין־שָׁם אִישׁ: 6וַאדֹנָי
הִשְׁמִיעַ | אֶת־מַחֲנֵה אֲרָם קוֹל רֶכֶב קוֹל סוּס קוֹל חַיִל גְּדוֹל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו הִנֵּה שָׂכַר־עָלֵינוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
אֶת־מַלְכֵי הַחִתִּים וְאֶת־מַלְכֵי מִצְרַיִם לָבוֹא עָלֵינוּ: 7וַיָּקוּמוּ וַיָּנוּסוּ בַנֶּשֶׁף וַיַּעַזְבוּ אֶת־אָהֳלֵיהֶם וְאֶת־סוּסֵיהֶם
וְאֶת־חֲמֹרֵיהֶם הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר־הֵיא וַיָּנֻסוּ אֶל־נַפְשָׁם: 8וַיָּבֹאוּ הַמְצֹרָעִים הָאֵלֶּה עַד־קְצֵה הַמַּחֲנֶה וַיָּבֹאוּ אֶל־אֹהֶל
אֶחָד וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם כֶּסֶף וְזָהָב וּבְגָדִים וַיֵּלְכוּ וַיַּטְמֻנוּ וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־אֹהֶל אַחֵר וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם וַיֵּלְכוּ
וַיַּטְמֻנוּ: 9וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ לֹא־כֵן | אֲנַחְנוּ עֹשִׂים הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם־בְּשֹׂרָה הוּא וַאֲנַחְנוּ מַחְשִׁים וְחִכִּינוּ עַד־אוֹר
הַבֹּקֶר וּמְצָאָנוּ עָוֹן וְעַתָּה לְכוּ וְנָבֹאָה וְנַגִּידָה בֵּית הַמֶּלֶךְ: 10וַיָּבֹאוּ וַיִּקְרְאוּ אֶל־שֹׁעֵר הָעִיר וַיַּגִּידוּ לָהֶם לֵאמֹר בָּאנוּ
אֶל־מַחֲנֵה אֲרָם וְהִנֵּה אֵין־שָׁם אִישׁ וְקוֹל אָדָם כִּי אִם־הַסּוּס אָסוּר וְהַחֲמוֹר אָסוּר וְאׇהֳלִים כַּאֲשֶׁר־הֵמָּה: 11וַיִּקְרָא
הַשֹּׁעֲרִים וַיַּגִּידוּ בֵּית הַמֶּלֶךְ פְּנִימָה: 12וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ לַיְלָה וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו אַגִּידָה־נָּא לָכֶם אֵת אֲשֶׁר־עָשׂוּ לָנוּ אֲרָם
יָדְעוּ כִּי־רְעֵבִים אֲנַחְנוּ וַיֵּצְאוּ מִן־הַמַּחֲנֶה לְהֵחָבֵה בַּהשָּׂדֶה לֵאמֹר כִּי־יֵצְאוּ מִן־הָעִיר וְנִתְפְּשֵׂם חַיִּים וְאֶל־הָעִיר
נָבֹא: 13וַיַּעַן אֶחָד מֵעֲבָדָיו וַיֹּאמֶר וְיִקְחוּ־נָא חֲמִשָּׁה מִן־הַסּוּסִים הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ־בָהּ הִנָּם
כְּכָל־הֲהמוֹן יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ־בָהּ הִנָּם כְּכָל־הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־תַּמּוּ וְנִשְׁלְחָה וְנִרְאֶה: 14וַיִּקְחוּ שְׁנֵי רֶכֶב סוּסִים
וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחֲרֵי מַחֲנֵה־אֲרָם לֵאמֹר לְכוּ וּרְאוּ: 15וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵיהֶם עַד־הַיַּרְדֵּן וְהִנֵּה כָל־הַדֶּרֶךְ מְלֵאָה בְגָדִים וְכֵלִים
אֲשֶׁר־הִשְׁלִיכוּ אֲרָם בְּהחָפְזָם וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים וַיַּגִּדוּ לַמֶּלֶךְ: 16וַיֵּצֵא הָעָם וַיָּבֹזּוּ אֶת מַחֲנֵה אֲרָם וַיְהִי סְאָה־סֹלֶת
בְּשֶׁקֶל וְסָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל כִּדְבַר יְהוָה: 17וְהַמֶּלֶךְ הִפְקִיד אֶת־הַשָּׁלִישׁ אֲשֶׁר־נִשְׁעָן עַל־יָדוֹ עַל־הַשַּׁעַר וַיִּרְמְסֵהוּ
הָעָם בַּשַּׁעַר וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּרֶדֶת הַמֶּלֶךְ אֵלָיו: 18וַיְהִי כְּדַבֶּר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־הַמֶּלֶךְ
לֵאמֹר סָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל וְסְאָה־סֹלֶת בְּשֶׁקֶל יִהְיֶה כָּעֵת מָחָר בְּשַׁעַר שֹׁמְרוֹן: 19וַיַּעַן הַשָּׁלִישׁ אֶת־אִישׁ הָאֱלֹהִים
וַיֹּאמַר וְהִנֵּה יְהוָה עֹשֶׂה אֲרֻבּוֹת בַּשָּׁמַיִם הֲיִהְיֶה כַּדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר הִנְּךָ רֹאֶה בְּעֵינֶיךָ וּמִשָּׁם לֹא תֹאכֵל: 20וַיְהִי־לוֹ כֵּן
וַיִּרְמְסֻהוּ אֹתוֹ הָעָם בַּשַּׁעַר וַיָּמֹת: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

8

Olwa ôlya mukazi w'e Shunemi n'ecizombo

[1] Elisha' anacibwîra olya mukazi affûliraga omwâna erhi: «Kanya orhenge enôla munda we
n'omulala gwâwe ojè ah'onahashire; bulya Nyakasane anahamagire ecizombo, co cino ciyiruka
omu cihugo, ca myâka nda». [2] Nyamukazi anacigenda ajira nka kulya omuntu wa Nyamuzinda
anamubwîraga, akanya agenda bôshi n'omulala gwagc, agendicîbêrera omu cihugo
c'Abafilistini. [3] Enyuma lya myâka nda nyamukazi anacigaluka arhenga emwa Abafilistini, aja
emunda mwâmi ali mpu ajîshenga enyumpa yâge n'amashwa gâge.

[4] Muli agôla mango erhi mwâmi adwîrhe ashambâla bôshi na Gehazi, mwa mbali w'omuntu wa
Nyamuzinda, akazâgimudôsa erhi: «Nkuhunyire onganirire nâni ngasi bisômerîne Elisha'
anajizire byôshi». [5] Amango akazâgi shambâlira mwâmi kurhi afûlaga omufu, olya mukazi
afûliraga omwâna anaci rhôndêra ashenga mwâmi enyumpa n'ishwa lyâge. Gehazi anaciderha
erhi: «Ewe yâgirwa mwâmi, alaga ôlya mukazi, alaga n'ôlya mwâna Elisha' afûlaga». [6] Mwâmi
anacishambâza nyamukazi naye anacimubwîra kurhi byabîre; mwâmi anacimuha omuganda
anaciderha erhi: «Ojiderha bamugalulire ebyâge byôshi, ebyarhenzire omwôla ishwa lyâge
kurhenga aha anarhengeraga omu cihugo kuhika bunôla.»

Elisha' na Hazaheli w'e Damasko

[7] Elisha' akanya aja e Damasko; Ben-Hadadi mwâmi w'e Sîriya erhi ali mulwala agôla mango,
banacimubwîra mpu: Omuntu wa Nyamuzinda anajire eno munda. [8] Mwâmi anacibwîra Hazaheli
erhi: «Oyanke oluhembo ojè emunda oyôla muntu wa Nyamuzinda ali ogend'imundôkeza erhi
nafuma eyira ndwâla»?

[9] Hazaheli anacikanya aja emunda ali. Ali ahesire oluhembo lwa ngasi binjà binaba e
Damasko, abarhuza ngamiya makumi ani. Erhi ayihika anacija emunda Elisha' ali anacimubwîra
erhi: «Mugala wâwe Ben-Hadadi, mwâmi w'e Sîriya antumire emunda oli mpu nkudôse erhi: «Ka
nafuma eyi ndwâla»? [10] Elisha' anacishuza erhi: «Okanye ogend'imubwîra oku: Neci afuma. Ci
konene Nya mubâho ananyêresire oku okunali afa.» [11] Okubundi olya muntu wa Nyamuzi nda
azinzibala obusù ecifufu camugwârha yeshi ayunjula eziri nka nshonyi, [12] anacivugumula
emirenge. Hazaheli anacimudôsa erhi: «Carhuma nahamwirhu alaka». Elisha' anacishuza erhi:
«Bulya manyire amabî wayishijirira bene Israheli: wayishidulika omuliro oku bishagala byâbo
biyûbakire buzibu-zibu, wanigûza n'engôrho abâna b'emisole, warhonyongola abâna bâbo
b'ebirhaba wabwagûla n'abakazi bali izîmi. [13] Hazaheli anacimushuza erhi: «Mwambali wâwe
aligi muntu muci, ka kabwa, omu kuhenya bya bcne ebyo?» Elisha' anacimushuza erhi:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Nyamubâho ananyêresire oku wahà mwâmi w'e Sîriya».

[14] Hazaheli anacisengaruka Elisha' anashubira emwa nawabo, naye anaci mudôsa erhi: «Kurhi anakubwizire Elisha'?» Anacishuza erhi: «Anambwîzire erhi okunali walama». [15] Erhi buca Hazaheli anaciyanka obulengetwa n'erhi aba amabujomya omu mîshi, abulambulira oku busù bwa mwâmi, mwâmi arhengamw'omûka. Hazaheli anaciyîma ahâli hâge.

Obwâmi bwa Yoramu w'e Yuda (848-841)

[16] Omu mwâka gwa karhânu gw'okuyîma kwa Yoramu mwene Ahâbu, mwâmi w'Israheli Yoramu mwene Yozafati naye aba mwâmi omu Yuda. [17] Ali akola agwêrhe myâka makumi asharhu n'ibiri erhi aba mwâmi, ageza myâka munâni ali mwâmi aha Yeruzalemu. [18] Akulikira enjira y'abâmi b'Israheli nka kulya enyumpa ya Ahâbu yajiraga, anacijira ebiri bigalaugalu omu masù ga Nyamuzinda. [19] Ci konene Nyamubâho arhalonzagya okusherêza Yuda erhi mwambali wâge Daudi orhuma nka kulya anamulaganyagya oku ensiku zôshi aba n'akamole omu bâna bâge. [20] Ago mango ga Yoramu, Edomu aciberûla kuli Yuda aciha owâge mwâmi. [21] Yoramu agera aha Sayiri n'engâlè zâge zôshi; azûka budufu budufu a lwîsa Abanya-Edomu bali bamuzongolosire, ôli abarhambo b'engâlè, ôli oluba ga, bakûla omulindi bayâkira emwa bâbwè. [22] Edomu anayôrha aberûlukinwe na Yuda kuhika n'ene. Naye Libna aciberûla kuli Yuda hôfi mw'agôla mango. [23] Ebisigîre by'ebijiro bya Yoramu, oku ajizire kôshi, okwôla ka kurhali kuyandike omu citabu c'empiriri z'abâmi b'e Yuda? [24] Yoramu acîhengeka hali b'îshe, banacimubisha aha burhambi bwa b'îshe omu lugo lwa Daudi, Akhaziyasi, mugala wâge ayîma ahâli hâge.

Obwâmi bwa Akhaziyasi omu Yuda (841)

[25] Omu nwaka gwa kali ikumi na muguma kurhenga Yoramu mwene Ahâbu ali mwâmi w'Israheli Akhaziyasi mwene Yoramu naye aba mwâmi e Yuda. [26] Akhaziyasi ali agwêrhe myâka makumi abiri erhi aba mwâmi, ayîma mwâka muguma aha Yeruzalemu. Nina ye wali Ataliya, mwa-Omuri mwâmi w'Israheli. [27] Ashimba olugendo lw'omulala gwa Ahâbu, ajira ebigalugalu omu masù na Nyamubâho, nka kulya enyumpa ya Ahâbu yanajiraga. [28] Anacikanya bona Yoramu mwene Ahâbu mpu bakola bagendilwîsa Hazaheli mwâmi w'e Sîriya e Ramoti omu Galadi. [29] Abanya-Sîriya banacitumirha Yoramu, mwâmi Yoramu ayisha agendicibukikiza aha Israheli birya bibande bene Sîriya bamutumirhaga e Ramoti, galya mango akazâgilwîsa Hazaheli, mwâmi w'e Sîriya. Akhaziyasi mwene Yoramu, mwâmi w'e Yuda anaciyandagala ajirhangula Yoramu mwene Ahâbu, okôla alwaliraga aha Yizreeli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וֶאֱלִישָׁע דִּבֶּר אֶל־הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־הֶחֱיָה אֶת־בְּנָהּ לֵאמֹר קוּמִי וּלְכִי אַתְּ וּבֵיתֵךְ וְגוּרִי בַּאֲשֶׁר תָּגוּרִי כִּי־קָרָא יְהוָה
לָרָעָב וְגַם־בָּא אֶל־הָאָרֶץ שֶׁבַע שָׁנִים: 2וַתָּקָם הָאִשָּׁה וַתַּעַשׂ כִּדְבַר אִישׁ הָאֱלֹהִים וַתֵּלֶךְ הִיא וּבֵיתָהּ וַתָּגָר
בְּאֶרֶץ־פְּלִשְׁתִּים שֶׁבַע שָׁנִים: 3וַיְהִי מִקְצֵה שֶׁבַע שָׁנִים וַתָּשָׁב הָאִשָּׁה מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וַתֵּצֵא לְצְעֹק אֶל־הַמֶּלֶךְ
אֶל־בֵּיתָהּ וְאֶל־שָׂדֶהָ: 4וְהַמֶּלֶךְ מְדַבֵּר אֶל־גֵּחֲזִי נַעַר אִישׁ־הָאֱלֹהִים לֵאמֹר סַפְּרָה־נָּא לִי אֵת כָּל־הַגְּדֹלוֹת אֲשֶׁר־עָשָׂה
אֱלִישָׁע: 5וַיְהִי הוּא מְסַפֵּר לַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר־הֶחֱיָה אֶת־הַמֵּת וְהִנֵּה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־הֶחֱיָה אֶת־בְּנָהּ צֹעֶקֶת אֶל־הַמֶּלֶךְ
עַל־בֵּיתָהּ וְעַל־שָׂדֶהָ וַיֹּאמֶר גֵּחֲזִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ זֹאת הָאִשָּׁה וְזֶה־בְּנָהּ אֲשֶׁר־הֶחֱיָה אֱלִישָׁע: 6וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ לָאִשָּׁה
וַתְּסַפֶּר־לוֹ וַיִּתֶּן־לָהּ הַמֶּלֶךְ סָרִיס אֶחָד לֵאמֹר הָשֵׁיב אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ וְאֵת כָּל־תְּבוּאֹת הַשָּׂדֶה מִיּוֹם עָזְבָהּ
אֶת־הָאָרֶץ וְעַד־עָתָּה: פ

7וַיָּבֹא אֱלִישָׁע דַּמֶּשֶׂק וּבֶן־הֲדַד מֶלֶךְ־אֲרָם חֹלֶה וַיֻּגַּד־לוֹ לֵאמֹר בָּא אִישׁ הָאֱלֹהִים עַד־הֵנָּה: 8וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
אֶל־חֲזָהאֵל קַח בְּיָדְךָ מִנְחָה וְלֵךְ לִקְרַאת אִישׁ הָאֱלֹהִים וְדָרַשְׁתָּ אֶת־יְהוָה מֵאוֹתוֹ לֵאמֹר הַאֶחְיֶה מַחֳלִי זֶה: 9וַיֵּלֶךְ
חֲזָאֵל ׀ לִקְרָאתוֹ וַיִּקַּח מִנְחָה בְיָדוֹ וְכָל־טוּב דַּמֶּשֶׂק מַשָּׂא אַרְבָּעִים גָּמָל וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו וַיֹּאמֶר בִּנְךָ בֶן־הֲדַד
מֶלֶךְ־אֲרָם שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר הַאֶחְיֶה מַחֳלִי זֶה: 10וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱלִישָׁע לֵךְ אֱמָר־לוֹ חָיֹה תִחְיֶה וְהִרְאַנִי יְהוָה
כִּי־מוֹת יָמוּת: 11וַיַּעֲמֵד אֶת־פָּנָיו וַיָּשֶׂם עַד־בּוֹשׁ וַיֵּבְךְּ אִישׁ הָאֱלֹהִים: 12וַיֹּאמֶר חֲזָאֵל מַדּוּעַ אֲדֹנִי בֹכֶה וַיֹּאמֶר
כִּי־יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל רָעָה מִבְצְרֵיהֶם תְּשַׁלַּח בָּאֵשׁ וּבַחֲרִיהֶם בַּחֶרֶב תַּהֲרֹג וְעֹלְלֵיהֶם תְּרַטֵּשׁ
וְהָרֹתֵיהֶם תְּבַקֵּעַ: 13וַיֹּאמֶר חֲזָהאֵל כִּי מָה עַבְדְּךָ הַכֶּלֶב כִּי יַעֲשֶׂה הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע הִרְאַנִי יְהוָה
אֹתְךָ מֶלֶךְ עַל־אֲרָם: 14וַיֵּלֶךְ | מֵאֵת אֱלִישָׁע וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה־אָמַר לְךָ אֱלִישָׁע וַיֹּאמֶר אָמַר לִי חָיֹה
תִחְיֶה: 15וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיִּקַּח הַמַּכְבֵּר וַיִּטְבֹּל בַּמַּיִם וַיִּפְרֹשׂ עַל־פָּנָיו וַיָּמֹת וַיִּמְלֹךְ חֲזָהאֵל תַּחְתָּיו: פ

16וּבִשְׁנַת חָמֵשׁ לְיוֹרָם בֶּן־אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ יְהוֹרָם בֶּן־יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ
יְהוּדָה: 17בֶּן־שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה הָיָה בְמָלְכוֹ וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם: 18וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ | מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר
עָשׂוּ בֵּית אַחְאָב כִּי בַּת־אַחְאָב הָיְתָה־לּוֹ לְאִשָּׁה וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה: 19וְלֹא־אָבָה יְהוָה לְהַשְׁחִית אֶת־יְהוּדָה
לְמַעַן דָּוִד עַבְדּוֹ כַּאֲשֶׁר אָמַר־לוֹ לָתֵת לוֹ נִיר לְבָנָיו כָּל־הַיָּמִים: 20בְּיָמָיו פָּשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד־יְהוּדָה וַיַּמְלִכוּ עֲלֵיהֶם
מֶלֶךְ: 21וַיַּעֲבֹר יוֹרָם צָעִירָה וְכָל־הָרֶכֶב עִמּוֹ וַיְהִי־הוּא קָם לַיְלָה וַיַּכֶּה אֶת־אֱדוֹם הַסֹּבֵב אֵלָיו וְאֵת שָׂרֵי הָרֶכֶב וַיָּנָס
הָעָם לְאָהָלָיו: 22וַיִּפְשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד־יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה אָז תִּפְשַׁע לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא: 23וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹרָם
וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה: 24וַיִּשְׁכַּב יוֹרָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר
עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו: פ

25בִּשְׁנַת שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְיוֹרָם בֶּן־אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מָלַךְ אֲחַזְיָהוּ בֶן־יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה: 26בֶּן־עֶשְׂרִים
וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אֲחַזְיָהוּ בְמָלְכוֹ וְשָׁנָה אַחַת מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ עֲתַלְיָהוּ בַּת־עָמְרִי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: 27וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בֵּית אַחְאָב וַיַּעַשׂ הָרֵע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּבֵית אַחְאָב כִּי חֲתַן בֵּית־אַחְאָב הוּא: 28וַיִּלֶּךְ אֶת־יוֹרָם בֶּן־אַחְאָב לַמִּלְחָמָה
עִם־חֲזָהאֵל מֶלֶךְ־אֲרָם בְּרָמֹת גִּלְעָד וַיַּכּוּ אֲרַמִּים אֶת־יוֹרָם: 29וַיָּשָׁב יוֹרָם הַמֶּלֶךְ לְהִתְרַפֵּא בְיִזְרְעֶאל מִן־הַמַּכִּים
אֲשֶׁר יַכֻּהוּ אֲרַמִּים בָּרָמָה בְּהִלָּחֲמוֹ אֶת־חֲזָהאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַאֲחַזְיָהוּ בֶן־יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה יָרַד לִרְאוֹת אֶת־יוֹרָם
בֶּן־אַחְאָב בְּיִזְרְעֶאל כִּי־חֹלֶה הוּא: פ

9

Yehu ashîgwa amavurha g'okubà mwâmi w'Israheli

[1] Omulêbi Elisha' ahamagala muntu muguma omu bene abalêbi, anacimu- bwîra erhi: Hwinja bwinjà, orhôle eyi njebe y'amavurha ojè e Ramoti omu Galadi. [2] Hano onahika eyôla munda onaje walongereza Yehu, mugala wa Yehozafati ya Nimushi, hano onamubona wanamukema omuyegûle kuli bene wâbo wanamuhêka omu nyumpa eri hâgo hâgo. [3] Wanarhôla erya njebe yâwe wanamubulagira amavurha aha irhwe onaderhe erhi: Ntya kwo Nyamubâho adesire: Nkushîzire amavurha g'okubà mwâmi w'Israheli. Buzinda bw'aho wanayigula olumvi ocilibirhire buzira kulinda.

[4] Olya mwâna murhumisi w'omulêbi, anacikanya aja e Ramoti omu Galadi. [5] Erhi ahika yo ashimâna abarhambo b'engabo batamîre. Anaciderha erhi: «Yâgirwa ngwêrhe akanwa nakubwîra». [6] Yehu anaciyimuka anacija omu nyumpa; olya mwâna anacimubulagira amavurha ah'irhwe anacimubwîra erhi: «Kwo Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli adesire ntyâla: Nkushîzire amavurha g'okubà mwâmi w'olubaga lwa Nyamubâho omw'Israheli. [7] Omalire omulala gwa nawinyu Ahâbu, na kuli Yezabeli nacihôla omukò gw'abalêbi, abarhumisi bani n'omukò gwa ngasi bandi barhumisi ba Nyamubâho. [8] Enyumpa ya Ahâbu eherêrekere, omu nyumpa ya Ahâbu nâmalîra ngasi bôshi banashubala oku lukûta, omujà kuguma n'omuntu nkana omu Israheli. [9] Enyumpa ya Ahâbu yâba aka enyumpa ya Yerobwâmi mwene Nebati; kuguma n'enyumpa ya Basha mwene Ahiya. [10] Orhubwa rhwâlira Yezabeli omw'ishwa lya Yizreeli arhanabone ecabisha.» Olya mwâna anayîgula olumvi acilibirhira.

Yehu ayîmikwa mwâmi

[11] Okubundi Yehu ashubira emunda bambali ba nawabo bali, banacimudôsa mpu ka bigendesire bwinjà? Cici oyomusirhe analikulongeza? Naye anacibashuza erhi: «Muyishi omuntu n'oku aderha». [12] Banacimubwîra mpu: «Kubesha! rhuganirire nîrhu»! Anacibabwîra erhi: «Oku anambwîzire kw'oku: Nyamubâho adesire ntyâla! Nkushizire amavurha g'okubà mwâmi w'Israheli… [13] Ho na halya ngasi muguma abamba ecishûli câge, banacimutamazakwo e nyanya ly'emishonezo, banacibûha omushekera mpu: «Yehu ye okola oli mwâmi».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Oku Yehu ayirhaga Yoramu w'Israheli na Akhaziyasi w'e Yuda na Yezabeli

[14] Yehu mugala wa Yehozafati ya Nimushi anacigomera Yoramu. Agôla mango erhi Yoramu na
bene Israheli bôshi barhabâlîre e Ramoti omu Galadi badwîrhe balwîsa Hazaheli mwâmi w'e
Sîriya. [15] Ci konene mwâmi Yoramu ali erhi arhenzire eyôla munda galya mango bamutumirhaga
halya akazâgilwira bôshi na Hazaheli mwâmi w'e Sîriya. Yehu anaciderha erhi: Akaba
munayemire okwôla, ntà muntu orhengâge munôla lugo mpu ajimanyîsa e Yizreeli… [16] Yehu
anacishonera oku ngâlè yâge, anacikanya aja e Yizreheli bulya yo mwâmi Yoram ali agweshire,
na Akhaziyasi mwâmi w'e Yuda aliyishirimurhandûla. [17] Omulanzi wali oku munara aha Yizreheli,
alangira ehîkungu hy'akatulo oku hizûsibwa n'omurhwe gwa Yehu oyêrekîre emunda bali,
anaciderha erhi: «Namalangira akatulo k'engabo». Yoramu anacimubwîra erhi: Orhôle omusirika
walibirha n'enfarasi, omurhume aje emunda bali agendibadôsa erhi: «Ka murhûla»?
[18] Nyamusirika anacikanya n'enfarasi yâge anacija emunda Yehu ali anacimubwîra erhi: «Mwâmi
adôsize mpu ka murhûla»? Yehu anacishuza erhi: «Bici wajira n'omurhûla»? Hindamuka ojè
enyuma zâni. Olya wakazâgilanga anacigendimanyîsa erhi: owarhumagwa anabahisirekwo ci
konene arhacigalusire. [19] Yoramu arhuma omusirika wa kabiri naye anacihika emunda bali
anaciderha erhi: «Mwâmi adôsize mpu: Ka murhûla»? Yehu anacimushuza erhi: «Bici wajira
n'omurhûla»? Hindamuka ojè enyuma zâni. [20] Omulanzi a shubigendimanyîsa erhi:
Amabahikakwo ci konene naye arhacigalusiri. Na omu kulaba olugendo lwâbo luli nka lwa Yehu
mwene Nimushi, bulya kw'aba lagaza nka musirhe. [21] Okubundi Yoramu anaciderha erhi:
«Murheganye engâlè». Banacirheganya engâlè. Yoramu mwâmi w'Israheli na Akhaziyasi
mwâmi w'e Yuda banacikanya ngasi muguma omu ngâlè yâge; banacikanya bajà emunda Yehu
ali, banacimurhimana oku ishwa lya Naboti omu Yizreeli.

Okuyîrhwa kwa Yoramu

[22] Erhi abona Yehu, Yoramu anacimudôsa erhi: «Ka murhûla, Yehu»? Yehu anacishuza erhi:
«Kurhi n'omurhûla? Oku zira mbaraga za nyoko Yezabeli zicihaba na bala balozi bâge»?
[23] Yoramu ahindamula enfarasi zâge ayaka abwîra Akhaziyasi erhi: «Bwamaba bugoma,
Akhaziyasi»! [24] Ci konene bulya Yehu ali afumbasire omuherho gwâge, abanda Yoramu
omwampi omu mbaga baga z'ebirhugo, omwampi gwarhulukana omu murhima atulongoka omu
ngâlè yâge. [25] Yehu anacibwîra musirika wâge muguma ye wali Bidikari erhi: «Mumurhenze
mumukwêbe omu ishwa lya Naboti wa Yizreeli. Okengêre kurhi lulya lusiku nie na nâwe oku
rhuli babiri rhwali omu ngâlè enyuma z'îshe Ahâbu, Nyamubâho aderha akanwa k'obugeramwa
erhi: [26] Omukò gwa Naboti n'omukò gw'abâna bâge injo nagubwîne bwinjà! Nyamubâho
okudesire, nakulyûgizagomuli eri ishwa lyonene! Nyamubâho okudesire. Omurhenzagye bunôla
okabulire omw'ishwa nka kulya akanwa ka Nyamubâho kanadesire.» Okuyîrhwa kwa Akhaziyasi
[27] Akhaziyasi erhi abona kulya ayaka, agerera omu njira ya Beti-Hagani. Yehu anacimushimba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

aderha erhi: «Naye kwo na kuguma»! Bamutumirhira omu ngâlè yâge oku murhezi gwa Guri hôfi na Yibleyamu. Ayâkira e Megido anafirayo. [28] Bambali bâge bamuhêka e Yeruzalemu omu ngâlè, bamubisha omu nshinda yâge haguma n'ababusi bâge, omu cishagala ca Daudi. [29] Akhaziyasi abaga mwâmi w'e Yuda omu mwâka gwa kali ikumi na muguma kurhenga Yoramu mwene Ahâbu ali ayîmire.

Okuyîrhwa kwa Yezabeli

[30] Yehu aja omu Yizreheli. Yezabeli erhi akuyumva acishîga irangi oku masù ayambala yeshi bwinjà omw'irhwe, ayunama ajilolera aha kabonezo. [31] Erhi Yehu ahama omuhango Yezabeli anacimudôsa erhi: «Ka murhûla, wâni Zimri owayirhaga nawabo»? [32] Anaciyinamula irhwe lyâge ebwa kabonezo, anaciderha erhi: «Rhweshi na ndi rhuli? Ndi? » Bambali babiri erhi basharhu bayûnamire emunda ali, [33] anacibabwîra erhi: «Mumurhogeze okw'idaho». Banacimukweba oku idaho omukò gwâge gwashahukira oku nkuta n'oku nfarasi, zanacimuhonyogola. [34] Oku bundi aja omu nyumpa n'erhi aba amahikamwo, alya ananywa, aderha erhi: «Kanyi mugend'ilola bulya buhanya, munamubishe bulya ali mwâli wa mwâmi». [35] Bakanya bakolaga bajimubisha, ci barhacishimânaga kuli ye erhali mpanga, emirundi n'obukumbukumbu bw'amaboko. [36] Bayisha bagalusire, bajimanyîsa Yehu naye anaciderha erhi: «Okûla kali kanwa ka Nyamubâho kalya aderhaga muli Eliya w'e Tishibiti muli ebira binwa: Omw'ishwa lya Yizreeli mwo ebibwa byalira omubiri gwa Yezabeli; [37] N'omu- biri gwa Yezabeli gwayôrha nka cavu hanola igulu, omw'ishwa lya Yizreeli ciru barhakanaciderha mpu ho Yezabela aba ahâla.

BHS 2 Kings 9

1 וֶאֱלִישָׁע הַנָּבִיא קָרָא לְאַחַד מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים וַיֹּאמֶר לוֹ חֲגֹר מָתְנֶיךָ וְקַח פַּךְ הַשֶּׁמֶן הַזֶּה בְּיָדֶךָ וְלֵךְ רָמֹת
גִּלְעָד: 2 וּבָאתָ שָּׁמָּה וּרְאֵה־שָׁם יֵהוּא בֶּן־יְהוֹשָׁפָט בֶּן־נִמְשִׁי וּבָאתָ וַהֲקֵמֹתוֹ מִתּוֹךְ אֶחָיו וְהֵבֵיאתָ אֹתוֹ חֶדֶר
בְּחֶדֶר: 3 וְלָקַחְתָּ פַּךְ־הַשֶּׁמֶן וְיָצַקְתָּ עַל־רֹאשׁוֹ וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר יְהוָה מְשַׁחְתִּיךָ לְמֶלֶךְ אֶל־יִשְׂרָאֵל וּפָתַחְתָּ הַדֶּלֶת
וְנָסְתָּה וְלֹא תְחַכֶּה: 4 וַיֵּלֶךְ הַנַּעַר הַנַּעַר הַנָּבִיא רָמֹת גִּלְעָד: 5 וַיָּבֹא וְהִנֵּה שָׂרֵי הַחַיִל יֹשְׁבִים וַיֹּאמֶר דָּבָר לִי אֵלֶיךָ
הַשָּׂר וַיֹּאמֶר יֵהוּא אֶל־מִי מִכֻּלָּנוּ וַיֹּאמֶר אֵלֶיךָ הַשָּׂר: 6 וַיָּקָם וַיָּבֹא הַבַּיְתָה וַיִּצֹק הַשֶּׁמֶן אֶל־רֹאשׁוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה־אָמַר
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מְשַׁחְתִּיךָ לְמֶלֶךְ אֶל־עַם יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל: 7 וְהִכִּיתָה אֶת־בֵּית אַחְאָב אֲדֹנֶיךָ וְנִקַּמְתִּי דְּמֵי | עַבְדַי
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִשַּׁחְתִּיךָ לְמֶלֶךְ אֶל־עַם יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל: 8 וְאָבַד כָּל־בֵּית אַחְאָב וְהִכְרַתִּי לְאַחְאָב מַשְׁתִּין בְּקִיר וְעָצוּר וְעָזוּב
בְּיִשְׂרָאֵל: 9 וְנָתַתִּי אֶת־בֵּית אַחְאָב כְּבֵית יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וּכְבֵית בַּעְשָׁא בֶן־אֲחִיָּה: 10 וְאֶת־אִיזֶבֶל יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים
בְּחֶלְקַת יִזְרְעֶאל וְאֵין קֹבֵר וַיִּפְתַּח הַדֶּלֶת וַיָּנָס: 11 וְיֵהוּא יָצָא אֶל־עַבְדֵי אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲשָׁלוֹם מַדּוּעַ בָּא־הַמְשֻׁגָּע
הַזֶּה אֵלֶיךָ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת־הָאִישׁ וְאֶת־שִׂיחוֹ: 12 וַיֹּאמְרוּ שֶׁקֶר הַגֶּד־נָא לָנוּ וַיֹּאמֶר כָּזֹאת וְכָזֹאת
אָמַר אֵלַי לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה מְשַׁחְתִּיךָ לְמֶלֶךְ אֶל־יִשְׂרָאֵל: 13 וַיְמַהֲרוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ בִּגְדּוֹ וַיָּשִׂימוּ תַּחְתָּיו אֶל־גֶּרֶם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַמַּעֲלוֹת וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ מָלַךְ יֵהוּא׃ 14וַיִּתְקַשֵּׁר יֵהוּא בֶּן־יְהוֹשָׁפָט בֶּן־נִמְשִׁי אֶל־יוֹרָם וְיוֹרָם הָיָה שֹׁמֵר
בְּרָמֹת גִּלְעָד הוּא וְכָל־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי חֲזָאֵל מֶלֶךְ־אֲרָם׃ 15וַיָּשָׁב יְהוֹרָם הַמֶּלֶךְ לְהִתְרַפֵּא בְיִזְרְעֶאל מִן־הַמַּכִּים אֲשֶׁר
יַכֻּהוּ אֲרַמִּים בְּהִלָּחֲמוֹ אֶת־חֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַיֹּאמֶר יֵהוּא אִם־יֵשׁ נַפְשְׁכֶם אַל־יֵצֵא פָלִיט מִן־הָעִיר לָלֶכֶת
לָגִּיד בְּיִזְרְעֶאל׃ 16וַיִּרְכַּב יֵהוּא וַיֵּלֶךְ יִזְרְעֶאלָה כִּי יוֹרָם שֹׁכֵב שָׁמָּה וַאֲחַזְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה יָרַד לִרְאוֹת
אֶת־יוֹרָם׃ 17וְהַצֹּפֶה עֹמֵד עַל־הַמִּגְדָּל בְּיִזְרְעֶאל וַיַּרְא אֶת־שִׁפְעַת יֵהוּא בְּבֹאוֹ וַיֹּאמֶר שִׁפְעַת אֲנָי רֹאֶה וַיֹּאמֶר יְהוֹרָם
קַח רַכֶּב וּשְׁלַח לִקְרָאתָם וְיֹאמַר הֲשָׁלוֹם׃ 18וַיֵּלֶךְ רֹכֵב הַסּוּס לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ הֲשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר יֵהוּא
מַה־לְּךָ וּלְשָׁלוֹם סֹב אֶל־אַחֲרָי וַיַּגֶּד הַצֹּפֶה לֵאמֹר בָּא־הַמַּלְאָךְ עַד־הֵם וְלֹא־שָׁב׃ 19וַיִּשְׁלַח רֹכֵב סוּס שֵׁנִי וַיָּבֹא
אֲלֵהֶם וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ שָׁלוֹם וַיֹּאמֶר יֵהוּא מַה־לְּךָ וּלְשָׁלוֹם סֹב אֶל־אַחֲרָי׃ 20וַיַּגֶּד הַצֹּפֶה לֵאמֹר בָּא
עַד־אֲלֵיהֶם וְלֹא־שָׁב וְהַמִּנְהָג כְּמִנְהַג יֵהוּא בֶּן־נִמְשִׁי כִּי בְשִׁגָּעוֹן יִנְהָג׃ 21וַיֹּאמֶר יְהוֹרָם אֱסֹר רִכְבּוֹ וַיֵּאָסֹר רִכְבּוֹ וַיֵּצֵא
יְהוֹרָם מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַאֲחַזְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה אִישׁ בְּרִכְבּוֹ וַיֵּצְאוּ לִקְרַאת יֵהוּא וַיִּמְצָאֵהוּ בְּחֶלְקַת נָבוֹת
הַיִּזְרְעֵאלִי׃ 22וַיְהִי כִּרְאוֹת יְהוֹרָם אֶת־יֵהוּא וַיֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם יֵהוּא וַיֹּאמֶר מָה הַשָּׁלוֹם עַד־זְנוּנֵי אִיזֶבֶל אִמֶּךָ וּכְשָׁפֶיהָ
הָרַבִּים׃ 23וַיַּהֲפֹךְ יְהוֹרָם יָדָיו וַיָּנָס וַיֹּאמֶר אֶל־אֲחַזְיָהוּ מִרְמָה אֲחַזְיָה׃ 24וְיֵהוּא מִלֵּא יָדוֹ בַּקֶּשֶׁת וַיַּךְ אֶת־יְהוֹרָם בֵּין
זְרֹעָיו וַיֵּצֵא הַחֵצִי מִלִּבּוֹ וַיִּכְרַע בְּרִכְבּוֹ׃ 25וַיֹּאמֶר אֶל־בִּדְקַר שָׁלִשָׁה שָׂא הַשְׁלִכֵהוּ בְּחֶלְקַת שְׂדֵה נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי
כִּי־זָכֹר אֲנִי וָאַתָּה אֵת רֹכְבִים צְמָדִים אַחֲרֵי אַחְאָב אָבִיו וַיהוָה נָשָׂא עָלָיו אֶת־הַמַּשָּׂא הַזֶּה׃ 26אִם־לֹא אֶת־דְּמֵי
נָבוֹת וְאֶת־דְּמֵי בָנָיו רָאִיתִי אֶמְשׁ נְאֻם־יְהוָה וְשִׁלַּמְתִּי לְךָ בַּחֶלְקָה הַזֹּאת נְאֻם־יְהוָה וְעַתָּה שָׂא הַשְׁלִכֵהוּ בַּחֶלְקָה
כִּדְבַר יְהוָה׃ 27וַאֲחַזְיָה מֶלֶךְ־יְהוּדָה רָאָה וַיָּנָס דֶּרֶךְ בֵּית הַגָּן וַיִּרְדֹּף אַחֲרָיו יֵהוּא וַיֹּאמֶר גַּם־אֹתוֹ הַכֵּהוּ אֶל־הַמֶּרְכָּבָה
בְּמַעֲלֵה־גוּר אֲשֶׁר אֶת־יִבְלְעָם וַיָּנָס מְגִדּוֹ וַיָּמָת שָׁם׃ 28וַיַּרְכִּבוּ אֹתוֹ עֲבָדָיו יְרוּשָׁלָמָה וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בִּקְבֻרָתוֹ
עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד׃ פ

29וּבִשְׁנַת אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְיוֹרָם בֶּן־אַחְאָב מָלַךְ אֲחַזְיָה עַל־יְהוּדָה׃ 30וַיָּבֹא יֵהוּא יִזְרְעֶאלָה וְאִיזֶבֶל שָׁמְעָה
וַתָּשֶׂם בַּפּוּךְ עֵינֶיהָ וַתֵּיטֶב אֶת־רֹאשָׁהּ וַתַּשְׁקֵף בְּעַד הַחַלּוֹן׃ 31וְיֵהוּא בָּא בַּשָּׁעַר וַתֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם זִמְרִי הֹרֵג
אֲדֹנָיו׃ 32וַיִּשָּׂא פָנָיו אֶל־הַחַלּוֹן וַיֹּאמֶר מִי אִתִּי מִי וַיַּשְׁקִיפוּ אֵלָיו שְׁנַיִם שְׁלִשָׁה סָרִיסִים׃ 33וַיֹּאמֶר שִׁמְטֻהָ וַיִּשְׁמְטוּהָ
וַיִּז מִדָּמָהּ אֶל־הַקִּיר וְאֶל־הַסּוּסִים וַיִּרְמְסֶנָּה׃ 34וַיָּבֹא וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיֹּאמֶר פִּקְדוּ־נָּא אֶת־הָאֲרוּרָה הַזֹּאת וְקִבְרוּהָ כִּי
בַת־מֶלֶךְ הִיא׃ 35וַיֵּלְכוּ לְקָבְרָהּ וְלֹא־מָצְאוּ בָהּ כִּי אִם־הַגֻּלְגֹּלֶת וְהָרַגְלַיִם וְכַפּוֹת הַיָּדָיִם׃ 36וַיָּשֻׁבוּ וַיַּגִּידוּ לוֹ וַיֹּאמֶר
דְּבַר־יְהוָה הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי לֵאמֹר בְּחֶלֶק יִזְרְעֶאל יאכְלוּ הַכְּלָבִים אֶת־בְּשַׂר
אִיזֶבֶל׃ 37וְהָיְתָה נִבְלַת אִיזֶבֶל כְּדֶמֶן עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחֶלֶק יִזְרְעֶאל אֲשֶׁר לֹא־יֹאמְרוּ זֹאת אִיזֶבֶל׃ פ

10

Omulala gwa mwâmi w'Israheli gwaholoka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Omu Samâriya mwabaga bâna makumi gali nda bene Ahâbu. Yehu ayandika amaruba agarhuma oku barhambo babaga omu Yizreeeli, omu Samâriya, agandi gajà emw'abashamuka n'abaleraga balya bene Ahâbu, ago maruba gali gadesire ntyâla: erhi: [2] «Hano agala maruba ganabahikakwo ntyâla, bulya mwe mugwêrhe bagala ba nawinyu mugwêrhe engâlè n'enfarasi na olugo luhamisirwe bwinjà n'emirasano mwandu, [3] mulole muli abôla bene nawinyu mwâna ohi oli mwinjà kulusha, ôlya onakwânîne mumuhire oku ntebe ayîme ahâli h'îshe na ninyu mwene mulwire nawinyu». [4] Banaciyôboha bwenêne banaciderha mpu: «Ala oku abâmi babiri barhamuhashaga; rhono ka rhwankahaliza?» [5] Omulanzi w'aha bwâmi, omukulu w'abasirika bàbaga omu lugo, abagula bôshi n'abalezi bàrhuma entumwa emunda Yehu ali mpu: «Rhweshi rhuli bambali bâwe na okuwankarhurhegeka rhwanakujira; ntâye ciru n'omuguma rhwajira mwâmi; wêne oku onabwîne kwinjà.»

[6] Yehu ashubibayandikira amaruba ga kabiri gali gadesire ntyâla: «Akaba muli bani n'akaba mwankayumva, muyanke ebirhwe by'abantu bya abôla bene winyu muyîshe mubidwîrhe, irhondo nka ganôla mango, mwananshanga aha Yizreeli». Abôla bâna oku bali makumi gali nda babaga ngasi muguma e mw'omurhambo muguma omu lugo, bo bakazâgibalera. [7] Erhi agôla maruba ganabahikakwo, banacigwârha balya bene mwâmi babaniga; bantu makumi gali nda; n'erhi babà bamahira amarhwe gâbo omu birhiri babirhuma emunda Yehu ali e Yizreeli.

[8] Entumwa yakanya yagend'imubwîra erhi: «Baherhe amarhwe ga bene mwâmi». Naye abashuza erhi «Mugahire birundo bibiri aha muhango gw'olugo kuhika irhondo sêzi». [9] Erhi buca sêzi ahuluka, aja emunda olubaga luli anacilubwîra erhi: Mwôya muli bantu bashinganyanya, loli oku niehe nagomire nawirhu, nanamuyisire; ci konene ndigi wanizire abâla bôshi? [10] Mumanye oku akanwa ka Nnâmahanga karhajîra busha hano igulu; akanwa ka Nyamubâho aderhaga kuli eyi nyumpa ya Ahâbu; Nyamubâho anayukirîze akanwa kâge aderhaga muli mwambali wâge Eliya. [11] Yehu anacimalîra ngasi hyali hisigire hya omu bûko bwa Ahâbu aha Yizreheli, abarhambo bâge bakulu bôshi, abarhonyi bâge, abadâhwa bâge, kuhika harhasigalaga ciru n'omuguma.

Abaluzi b'e Yuda banigwa

[12] Okubundi akanya aja e Samâriya. Erhi ahika omu karhî k'enjira aha Beti-Ekedi hali aha mw'abangere, [13] Yehu anacibugana bene wâbo Akhaziyasi mwâmi w'e Yuda anacibadôsa erhi: «Mwe bahi»? Banacishuza mpu rhuli bene wâbo Akhaziyasi rhwayandagala okugend'ilamusa bene mwâmi na bene mwâmikazi. [14] Anaciderha erhi: «Mubagwarhe banazîne». Na erhi babà bamabagwa rha banazîne bagend'ibayîrhira aha iriba lya Beti-Ekedi. Balume makumi ani, harhasigalaga ciru n'omuguma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yehu na Yonadabu

15 Erhi arhenga eyôla munda ashîmâna Yonadabu, mwene Rekabu erhi ayêrekîre emunda ali,
amulamusa anacimudôsa erhi: «Ka omurhima gwâwe gunali mwinjà emunda ndi nka kulya
omurhima gwâni gunasîma aba emwinyu»? Yonadabu anacishuza erhi: «Kwo guli». Yehu
anaciderha erhi: «Akaba kwo biri ntyo, ompage omukòno». Anacimuha omukòno, Yehu
anacimushoneza hôfi naye omu ngâlè. 16 Anacimubwîra erhi: «Rhugende rhweshi wabona
obushiru bwâni kuli Nnâmahanga». Anacimukanyanya omu ngâlè yâge. 17 Erhi banahika aha
Samâriya, Yehu anacinigûza ngasi bene Ahâbu banaciri aha Samâriya abaherêrekeza bôshi
omu kushimba kalya kanwa Nyamubâho aderhaga omu kanwa k'Eliya.

Okunigwa kw'abemêzi ba Baali n'okushâbwa kwa akâ-Nyamuzinda kâge

18 Yehu anacishûbûza olubaga loshi anacilubwîra erhi: «Ahâbu akolîre Baali kunyi bwenêne,
Yehu yêhe amukolera kulusha. 19 Mumpamagalire bunôla abalêbi ba Baali bôshi,
abamurhumikira bôshi, abadâhwa bâge buzira kuleka ciru n'omuguma bulya ngwêrhe
enterekêro nnene narherekêra Baali; owa nkabula kuyîsha arhalame». Yehu ajiraga ntyo ci
bwali bwenge bwa kulonza okuherêrekeza abarhumisi ba Baali. Yehu anacibabwîra erhi:
20 «Muciyobôle bulya haba ihano likulu ly'okukuza Baali». Bôshi banacijà bakulâlika. 21 Yehu
arhuma abâja balâlika omu Israheli lyôshi, abarhumisi ba Baali bayîsha bôshi. Harhasigalaga
ciru n'omuguma orhayîshaga; bajà omu nyumpa ya Baali, yôshi yanacija ekakwi empande zôshi.

22 Yehu anacibwîra abakazâg'ibika ebirugu erhi: «Mulêrhe emyambalo oku barhumisi ba Baali
bôshi». Banaciyîsha badwîrhe emyambalo kuli bo bôshi. 23 Erhi Yehu anajà omu bali omwôla
nyumpa ya Baali, banali bôshi na Yonadabu, mugala wa Rekabu, abwîra balya barhumisi ba
Baali, erhi: «Mulonze mulole harhabaga muli mwe abarhumisi ba Nyamubâho, ci barhumisi ba
Baali bonene. 24 Erhi babà bamajà omu nyumpa bakolaga barherekêra, abahirakwo balume
makumi gali munâni anacibabwîra erhi: «Owankafumya muli abâla bantu mbahire, buzîne oku
buzîne». 25 Oku banayusirherekêra ntyâla, Yehu anacibwîra engabo y'abalanzi n'abarhambo
bâbo erhi: Mujemwomubanige bôshi, murharhengaga ciru n'omuguma. Balya balanzi
n'abarhambo banacijamwo babanigûza babamalîra erhi babà bamajà omwôla mwa Baali.
26 Bahongola banakwêba embuga emitungo y'omu mwa Baali erya erhankahumirwekwo,
bayiyôca. 27 Bahongola omutungo gwa Baali; bakundula n'enyumpa yâge banaciyijira ciguzi ciru
na kuhika na bunôla.

Obwâmi bwa Yehu omu Israheli (841-814)

28 Yehu arhenza Baali omu Israheli. 29 Ci konene Yehu arhondêra okukajira amabî gali nk'aga
Yerobwâmi mwene Nebati owarhumaga Israheli ajira ecâha, aleka akanina k'amasholo aha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Beteli n'aha Dani. [30] Nyamubâho anacibwîra Yehu erhi: «Bulya wajizire ebishingânîne embere zâni na bulya wajirire enyumpa ya Ahâbu nka kulya omurhima gwâni gwanalonzagya, abâna bâwe kuhika oku iburha lya kani babà bâmi omw'Israheli. [31] Ci konene Yehu arhashibiriraga amarhegeko ga Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli; arhalekaga birya byâha byarhumaga Yerobwâmi ashombanyisa Israheli. [32] Muli agôla ma ngo Nyamubâho arhondêra okufunyaza Israheli, Hazaheli anacirhôndêra okuhimira Israheli omu cihugo câbo conêne. [33] Kurhenga oku Yordani kujà ebushoshokero bw'izûba, ahima ecihugo ca Gileadi côshi, ahima bene Gadi, ahima bene Rubeni, ahima bene Menashè, kurhenga oku Aroeri oku mugezi gwa Amoni, kuguma na Gileadi na Bashani.

[34] Ebisigîre bya ebijiro bya Yehu, oku ajizire kôshi entambala ahimire, okwôla ka kurhayandisirwi omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'Israheli? [35] Yehu anacicihengeka hali b'îshe, banacimubisha aha Samâriya. Omugala Yowakazi ayima ahâli hâge. [36] Emyâka Yehu alamire nka mwâmi w'Israheli aha Samâriya, eri makumi abiri na munâni.

BHS 2 Kings 10

וּלְאַחְאָב שִׁבְעִים בָּנִים בְּשֹׁמְרוֹן וַיִּכְתֹּב יֵהוּא סְפָרִים וַיִּשְׁלַח שֹׁמְרוֹן אֶל־שָׂרֵי יִזְרְעֶאל הַזְּקֵנִים וְאֶל־הָאֹמְנִים אַחְאָב 1
לֵאמֹר: וְעַתָּה כְּבֹא הַסֵּפֶר הַזֶּה אֲלֵיכֶם וְאִתְּכֶם בְּנֵי אֲדֹנֵיכֶם וְאִתְּכֶם הָרֶכֶב וְהַסּוּסִים וְעִיר מִבְצָר וְהַנָּשֶׁק: וּרְאִיתֶּם 3 2
הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר מִבְּנֵי אֲדֹנֵיכֶם וְשִׂמְתֶּם עַל־כִּסֵּא אָבִיו וְהִלָּחֲמוּ עַל־בֵּית אֲדֹנֵיכֶם: וַיִּרְאוּ מְאֹד מְאֹד וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה שְׁנֵי 4
הַמְּלָכִים לֹא עָמְדוּ לְפָנָיו וְאֵיךְ נַעֲמֹד אֲנָחְנוּ: וַיִּשְׁלַח אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת וַאֲשֶׁר עַל־הָעִיר וְהַזְּקֵנִים וְהָאֹמְנִים אֶל־יֵהוּא | 5
לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכֹל אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֵלֵינוּ נַעֲשֶׂה לֹא־נַמְלִיךְ אִישׁ הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה: וַיִּכְתֹּב אֲלֵיהֶם סֵפֶר | 6
שֵׁנִית לֵאמֹר אִם־לִי אַתֶּם וּלְקֹלִי | אַתֶּם שִׂמְעִים קְחוּ אֶת־רָאשֵׁי אַנְשֵׁי בְנֵי־אֲדֹנֵיכֶם וּבֹאוּ אֵלַי כָּעֵת מָחָר יִזְרְעֶאלָה
וּבְנֵי הַמֶּלֶךְ שִׁבְעִים אִישׁ אֶת־גִּדֹלֵי הָעִיר מְגַדְּלִים אוֹתָם: וַיְהִי כְּבֹא הַסֵּפֶר אֲלֵיהֶם וַיִּקְחוּ אֶת־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁחֲטוּ 7
שִׁבְעִים אִישׁ וַיָּשִׂימוּ אֶת־רָאשֵׁיהֶם בַּדּוּדִים וַיִּשְׁלְחוּ אֵלָיו יִזְרְעֶאלָה: וַיָּבֹא הַמַּלְאָךְ וַיַּג�ֶּד־לוֹ לֵאמֹר הֵבִיאוּ רָאשֵׁי 8
בְנֵי־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר שִׂימוּ אֹתָם שְׁנֵי צִבֻּרִים פֶּתַח הַשַּׁעַר עַד־הַבֹּקֶר: וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֹד וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־הָעָם 9
צַדִּקִים אַתֶּם הִנֵּה אֲנִי קָשַׁרְתִּי עַל־אֲדֹנִי וָאֶהְרְגֵהוּ וּמִי הִכָּה אֶת־כָּל־אֵלֶּה: דְּעוּ אִפּוֹא כִּי לֹא יִפֹּל מִדְּבַר יְהוָה 10
אַרְצָה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה עַל־בֵּית אַחְאָב וַיהוָה עָשָׂה אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד עַבְדּוֹ אֵלִיָּהוּ: וַיַּךְ יֵהוּא אֵת כָּל־הַנִּשְׁאָרִים 11
לְבֵית־אַחְאָב בְּיִזְרְעֶאל וְכָל־גְּדֹלָיו וּמְיֻדָּעָיו וְכֹהֲנָיו עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד: וַיָּקָם וַיָּבֹא וַיֵּלֶךְ שֹׁמְרוֹן הוּא 12
בֵּית־עֵקֶד הָרֹעִים בַּדָּרֶךְ: וַיֵּהוּא מָצָא אֶת־אֲחֵי אֲחַזְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וַיֹּאמֶר מִי אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ אֲחֵי אֲחַזְיָהוּ אֲנַחְנוּ 13
וַנֵּרֶד לִשְׁלוֹם בְּנֵי־הַמֶּלֶךְ וּבְנֵי הַגְּבִירָה: וַיֹּאמֶר תִּפְשׂוּם חַיִּים וַיִּתְפְּשׂוּם חַיִּים וַיִּשְׁחָטוּם אֶל־בּוֹר בֵּית־עֵקֶד אַרְבָּעִים 14
וּשְׁנַיִם אִישׁ וְלֹא־הִשְׁאִיר אִישׁ מֵהֶם: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁם וַיִּמְצָא אֶת־יְהוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב לִקְרָאתֹו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲיֵשׁ אֶת־לְבָבְךָ יָשָׁר כַּאֲשֶׁר לְבָבִי
עִם־לְבָבֶךָ וַיֹּאמֶר יְהוֹנָדָב יֵשׁ וְיֵשׁ תְּנָה אֶת־יָדֶךָ וַיִּתֶּן יָדֹו וַיַּעֲלֵהוּ אֵלָיו אֶל־הַמֶּרְכָּבָה: 16וַיֹּאמֶר לֹו לְכָה אִתִּי וּרְאֵה
בְּקִנְאָתִי לַיהוָה וַיַּרְכִּבוּ אֹתֹו בִּרְכּבֹו: 17וַיָּבֹא שֹׁמְרֹון וַיַּךְ אֶת־כָּל־הַנִּשְׁאָרִים לְאַחְאָב בְּשֹׁמְרֹון עַד־הִשְׁמִידֹו כִּדְבַר
יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל־אֵלִיָּהוּ: פ
18וַיִּקְבֹּץ יֵהוּא אֶת־כָּל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַחְאָב עָבַד אֶת־הַבַּעַל מְעַט יֵהוּא יַעַבְדֶנּוּ הַרְבֵּה: 19וְעַתָּה כָּל־נְבִיאֵי
הַבַּעַל כָּל־עֹבְדָיו וְכָל־כֹּהֲנָיו קִרְאוּ אֵלַי אִישׁ אַל־יִפָּקֵד כִּי זֶבַח גָּדֹול לִי לַבַּעַל כֹּל אֲשֶׁר־יִפָּקֵד לֹא יִחְיֶה וְיֵהוּא עָשָׂה
בְעָקְבָּה לְמַעַן הַאֲבִיד אֶת־עֹבְדֵי הַבָּעַל: 20וַיֹּאמֶר יֵהוּא קַדְּשׁוּ עֲצָרָה לַבַּעַל וַיִּקְרָאוּ: 21וַיִּשְׁלַח יֵהוּא בְּכָל־יִשְׂרָאֵל
וַיָּבֹאוּ כָּל־עֹבְדֵי הַבַּעַל וְלֹא־נִשְׁאַר אִישׁ אֲשֶׁר לֹא־בָא וַיָּבֹאוּ בֵּית הַבַּעַל וַיִּמָּלֵא בֵית־הַבַּעַל פֶּה לָפֶה: 22וַיֹּאמֶר
עַל־הַמֶּלְתָּחָה הוֹצֵא לְבוּשׁ לְכָל עֹבְדֵי הַבָּעַל וַיֹּצֵא לָהֶם הַמַּלְבּוּשׁ: 23וַיָּבֹא יֵהוּא וְיהוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב בֵּית הַבָּעַל וַיֹּאמֶר
לְעֹבְדֵי הַבַּעַל חַפְּשׂוּ וּרְאוּ פֶּן־יֵשׁ־פֹּה עִמָּכֶם מֵעַבְדֵי יְהוָה כִּי אִם־עֹבְדֵי הַבָּעַל לְבַדָּם: 24וַיָּבֹאוּ לַעֲשׂוֹת זְבָחִים וְעֹלֹות
וְיֵהוּא שָׂם־לֹו בַחוּץ שְׁמֹנִים אִישׁ וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִמָּלֵט מִן־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא עַל־יְדֵיכֶם נַפְשֹׁו תַּחַת
נַפְשֹׁו: 25וַיְהִי כְּכַלֹּתֹו | לַעֲשׂוֹת הָעֹלָה וַיֹּאמֶר יֵהוּא לָרָצִים וְלַשָּׁלִשִׁים בְּאוּ הַכּוּם אִישׁ אַל־יֵצֵא וַיַּכּוּם לְפִי־חָרֶב
וַיַּשְׁלִכוּ הָרָצִים וְהַשָּׁלִשִׁים וַיֵּלְכוּ עַד־עִיר בֵּית־הַבָּעַל: 26וַיֹּצִאוּ אֶת־מַצְּבֹות בֵּית־הַבַּעַל וַיִּשְׂרְפוּהָ: 27וַיִּתְּצוּ אֶת מַצֶּבֶת
הַבָּעַל וַיִּתְּצוּ אֶת־בֵּית הַבַּעַל וַיְשִׂמֻהוּ לְמְחָרֹאות עַד־הַיֹּום: 28וַיַּשְׁמֵד יֵהוּא אֶת־הַבַּעַל מִיִּשְׂרָאֵל: 29רַק חֲטָאֵי יָרָבְעָם
בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא־סָר יֵהוּא מֵאַחֲרֵיהֶם עָגְלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בֵּית־אֵל וַאֲשֶׁר בְּדָן: ס
30וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יֵהוּא יַעַן אֲשֶׁר־הֵטִיבֹתָ לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינַי כְּכֹל אֲשֶׁר בִּלְבָבִי עָשִׂיתָ לְבֵית אַחְאָב בְּנֵי רִבֹּעִים
יֵשְׁבוּ לְךָ עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל: 31וְיֵהוּא לֹא שָׁמַר לָלֶכֶת בְּתֹורַת־יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בְּכָל־לְבָבֹו לֹא סָר מֵעַל חַטֹּאות
יָרָבְעָם אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל: 32בַּיָּמִים הָהֵם הֵחֵל יְהוָה לְקַצֹּות בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּם חֲזָאֵל בְּכָל־גְּבוּל
יִשְׂרָאֵל: 33מִן־הַיַּרְדֵּן מִזְרָח הַשֶּׁמֶשׁ אֵת כָּל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד הַגָּדִי וְהָרֹאובֵנִי וְהַמְנַשִּׁי מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר עַל־נַחַל אַרְנֹן
וְהַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן: 34וְיֶתֶר דִּבְרֵי יֵהוּא וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְכָל־גְּבוּרָתֹו הֲלֹוא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יִשְׂרָאֵל: 35וַיִּשְׁכַּב יֵהוּא עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתֹו בְּשֹׁמְרֹון וַיִּמְלֹךְ יְהֹואָחָז בְּנֹו תַּחְתָּיו: 36וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ יֵהוּא
עַל־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנֶה־שָׁנָה בְּשֹׁמְרֹון: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11

Olwa Ataliya (841-835)

[1] Ataliya nina wa Akhaziyasi erhi abona oku omugala amafa, arhondêra okuherêrekeza ngasi mwanarhabana w'omu bûko bwa mwâmi. [2] Ci konene Yehosheba mwâli wa mwâmi Yoramu na mwâli wâbo Akhaziyasi, arhôla Yoash mwene Akhaziyasi amukûla muli balya bâna ba mwâmi bakazâgiyîrhwa agendimufulika bôshi n'omukazi wakazâgimulera omu nyumpa y'okubikira encingo. Bamukûla ntyo omu masù ga Ataliya[i] arhacihashaga okumuyîrha. [3] Ageza myâka ndarhu erhi kucîfulika acîfulika[j] bôshi na Yehosheba omu kâ-Nyamuzinda. Ataliya aba ye oyîma omu cihugo côshi.

[4] Omu mwâka gwa nda, Yehoyada arhuma abagendilonza abasirika b'e Kari n'abalanzi, abahira aha burhambi bwâge omu kâ-Nyamuzinda. Banacinywâna bôshi naye, abagasha omwôla kâ-Nyamuzinda na buzinda abayêreka olya mwene mwâmi. [5] Anacibakomêreza erhi: Alagi oku mwakazijira: Cigabi ciguma ca kasharhu ca muli mwe cakalanga ngasi lwa Sabato, kandi banayinamuka bagend'ilalanga aha bwâmi. [6] Ecindi cigabi cikalanga aha Suru, na ecindi cigabi canakalanga aha muhango gw'abalanzi, mukalanga aha bwâmi muhanze okuhaja. [7] Kuli erya yindi yinyu mirhwe ibiri, ngasi bôshi bankanagombolwa olwa Sabato, banagend'ilanga akâ-Nyamuzinda hôfi na mwâmi. [8] Mukalanga empande zôshi, ngasi muguma n'emirasano yâge omu nfune; erhi hankajira owaderha mpu amujàmwomunamuyîrhe; mukalanga mwâmi aha akanaja.

[9] Balya basirika banacijira nka kulya banabwiragwa n'omudâhwa Yehoya da. Erhi bâbâga bamagombolana, ngasi murhambo n'engabo yâge, oku lwa Sabato, banajà emunda omudâhwa Yehoyada ali. [10] Omudâhwa anahêreza ba lya bakulu b'abasirika amatumu n'empenzi za mwâmi Daudi zâbâga omu akâ-Nyamuzinda. [11] Balya balanzi, ngasi muguma n'emirasano yâge omu nfune, banakalanga olunda lw'ekulyo kujà olunda lw'ekumosho kw' enyumpa hôfi n'oluhêrero na hôfi h'enyumpa ntyo banazonga mwâmi. [12] Okubundi omudâhwa anaciyêrekana olya mwene mwâmi, amuyambisa ishungwè n'ecêrekanè, bamuyîmika mwâmi, bamushîga amavurha, bakoma kagasha mpu: «Mwâmi aganze»!

[13] Erhi Ataliya ayumva olubi lwa balya balanzi n'abandi bantu, ayisha ali lâba ebwa kâ-Nyamuzinda. [14] Alangira mwâmi atamîre oku ntebe nka oku banakomereraga; eburhambi bwâge erhi eri abarhambo n'emîshekera olubaga loshi luli omu bushagaluke, banadwîrhe babûha emîshekera. Ataliya asharhula emyambalo yâge anaciyâma erhi: «Bagoma! Bagoma!».

---

[i] **11.2** Ataliya kwo ahimbaga aka NAKESA, e Bugweshe, lolà *Trois siècles chez les Bashi* omu nshokolezi y'eno Bibliya

[j] **11.3** : Olu lukere lurhamanyisize kurhi Yehoyada, mudâhwa mukulu ago mango akagikalanga enyumpa ya mwâmi lyo Ataliya alekibona oku amuniga mzene mwâmi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[15] Okubundi omudâhwa Yehoyada anacirhegeka abakulu b'abasirika anacibabwîra erhi: «Hêki ye oku bwâmi, mumukûle omu ngabo, na ngasi wankaderha mpu amushimba munamuyîrhc». Bulya omudâhwa ali amaderha erhi: «Barhamuyîrhiraga omu kâ-Nyamuzinda ». [16] Bamugwârha, bamugerana omu njira y'enfarasi, lunda lw'ebwâmi yo banamuyîrhire. [17] Okuhandi Yehoyada ajira, ekarhî ka Nyamubâho, mwâmi n'olubaga, e ndagâno y'okubasêza mpu babè lubaga lwa Nyamuzinda; kuguma kandi mwâmi n'olubaga. [18] Engabo y'omu cihugo yôshi yanacija omu nyumpa ya Baali, banaciyihongola, bavunangavunanga empêrero n'ensanamu zalimwo zôshi, na Matani bamuyîrhira embere z' ezôla mpêrero, ye wali mudâhwa mukulu wa Baali. Erhi aba cîshoga àbalanga omu kâ-Nyamuzinda, [19] Omudâhwa Yehoyada arhôla abarhambo b'abasirika, Abanya-Kari n'abalanzi n'olubaga loshi bayandagaza mwâmi omu Kâ-Nyamuzinda bamuhêka e bwâmi, kugera omu muhango gwa abalanzi; mwâmi ajibwârhala ntyo oku ntebe y'obwâmi. [20] Olu baga loshi lw'omu cihugo lwashagaluka, na olugo lwaba n'omurhûla; Ataliya bamuyîrha n'engôrho omu bwâmi.

BHS 2 Kings 11

וְעֲתַלְיָהוּ אֵם אֲחַזְיָהוּ וְרָאֲתָה כִּי מֵת בְּנָהּ וַתָּקָם וַתְּאַבֵּד אֵת כָּל־זֶרַע הַמַּמְלָכָה: 2וַתִּקַּח יְהוֹשֶׁבַע בַּת־הַמֶּלֶךְ־יוֹרָם
אֲחוֹת אֲחַזְיָהוּ אֶת־יוֹאָשׁ בֶּן־אֲחַזְיָה וַתִּגְנֹב אֹתוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי־הַמֶּלֶךְ הַמֻּמָתִים אֹתוֹ וְאֶת־מֵינִקְתּוֹ בַּחֲדַר הַמִּטּוֹת
וַיַּסְתִּרוּ אֹתוֹ מִפְּנֵי עֲתַלְיָהוּ וְלֹא הוּמָת: 3וַיְהִי אִתָּהּ בֵּית יְהוָה מִתְחַבֵּא שֵׁשׁ שָׁנִים וַעֲתַלְיָה מֹלֶכֶת עַל־הָאָרֶץ: פ
4וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית שָׁלַח יְהוֹיָדָע וַיִּקַּח | אֶת־שָׂרֵי הַמֵּאוֹת לַכָּרִי וְלָרָצִים וַיָּבֵא אֹתָם אֵלָיו בֵּית יְהוָה וַיִּכְרֹת לָהֶם
בְּרִית וַיַּשְׁבַּע אֹתָם בְּבֵית יְהוָה וַיַּרְא אֹתָם אֶת־בֶּן־הַמֶּלֶךְ: 5וַיְצַו לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן הַשְּׁלִשִׁית מִכֻּם בָּאֵי
הַשַּׁבָּת וְשֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ: 6וְהַשְּׁלִשִׁית בַּשַּׁעַר סּוּר וְהַשְּׁלִשִׁית בַּשַּׁעַר אַחַר הָרָצִים וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת
הַבַּיִת מַסָּח: 7וּשְׁתֵּי הַיָּדוֹת כָּכֶם כֹּל יֹצְאֵי הַשַּׁבָּת וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת בֵּית־יְהוָה אֶל־הַמֶּלֶךְ: 8וְהִקַּפְתֶּם עַל־הַמֶּלֶךְ
סָבִיב אִישׁ וְכֵלָיו בְּיָדוֹ וְהַבָּא אֶל־הַשְּׁדֵרוֹת יוּמָת וִהְיוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ בְּצֵאתוֹ וּבְבֹאוֹ: 9וַיַּעֲשׂוּ שָׂרֵי הַמֵּאוֹת כְּכֹל
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיִּקְחוּ אִישׁ אֶת־אֲנָשָׁיו בָּאֵי הַשַּׁבָּת עִם יֹצְאֵי הַשַּׁבָּת וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן: 10וַיִּתֵּן הַכֹּהֵן
לְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת אֶת־הַחֲנִית וְאֶת־הַשְּׁלְטִים אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ דָּוִד אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוָה: 11וַיַּעַמְדוּ הָרָצִים אִישׁ | וְכֵלָיו בְּיָדוֹ
מִכֶּתֶף הַבַּיִת הַיְמָנִית עַד־כֶּתֶף הַבַּיִת הַשְּׂמְאלִית לַמִּזְבֵּחַ וְלַבַּיִת עַל־הַמֶּלֶךְ סָבִיב: 12וַיּוֹצֵא אֶת־בֶּן־הַמֶּלֶךְ וַיִּתֵּן עָלָיו
אֶת־הַנֵּזֶר וְאֶת־הָעֵדוּת וַיַּמְלִכוּ אֹתוֹ וַיִּמְשָׁחֵהוּ וַיַּכּוּ־כָף וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ: ס
13וּתִשְׁמַע עֲתַלְיָה אֶת־קוֹל הָרָצִין הָעָם וַתָּבֹא אֶל־הָעָם בֵּית יְהוָה: 14וַתֵּרֶא וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ עֹמֵד עַל־הָעַמּוּד כַּמִּשְׁפָּט
וְהַשָּׂרִים וְהַחֲצֹצְרוֹת אֶל־הַמֶּלֶךְ וְכָל־עַם הָאָרֶץ שָׂמֵחַ וְתֹקֵעַ בַּחֲצֹצְרוֹת וַתִּקְרַע עֲתַלְיָהּ אֶת־בְּגָדֶיהָ וַתִּקְרָא קֶשֶׁר
קָשֶׁר: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 וַיִּצְּוּ֙ יְהוֹיָדָ֔ע הַכֹּהֵ֖ן אֶת־שָׂרֵ֣י הַמֵּא֑וֹת | פְּקִדֵ֣י הַחַ֔יִל וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵיהֶ֗ם הוֹצִיאוּ֙ אֹתָ֣הּ אֶל־מִבֵּ֣ית לַשְּׂדֵרֹ֔ת וְהַבָּ֥א אַחֲרֶ֖יהָ
הָמֵ֣ת בֶּחָ֑רֶב כִּ֤י אָמַר֙ הַכֹּהֵ֔ן אַל־תּוּמַ֖ת בֵּ֥ית יְהוָֽה׃ 16 וַיָּשִׂ֥מוּ לָ֖הּ יָדַ֑יִם וַתָּבֹ֗וא דֶּ֚רֶךְ־מְבֹ֣וא הַסּוּסִ֔ים בֵּ֥ית הַמֶּ֖לֶךְ וַתּוּמַ֥ת
שָֽׁם׃ ס
17 וַיִּכְרֹ֣ת יְהוֹיָדָ֡ע אֶת־הַבְּרִית֩ בֵּ֨ין יְהוָ֜ה וּבֵ֣ין הַמֶּ֗לֶךְ וּבֵין֙ הָעָ֔ם לִֽהְיוֹת֙ לְעָ֣ם לַֽיהוָ֔ה וּבֵ֥ין הַמֶּ֖לֶךְ וּבֵ֥ין הָעָֽם׃ 18 וַיָּבֹ֣אוּ
כָל־עַ֣ם הָאָ֗רֶץ בֵּית־הַבַּ֙עַל֙ וַיְּתִצֻּ֣הוּ אֶת־מִזְבְּחֹתָ֔ו וְאֶת־צְלָמָ֖יו שִׁבְּר֣וּ הֵיטֵ֑ב וְאֶת֙ מַתָּ֣ן כֹּהֵ֔ן הַבַּ֖עַל הָרְג֥וּ לִפְנֵ֖י הַמִּזְבְּחֹ֑ות
וַיָּ֣שֶׂם הַכֹּהֵ֔ן פְּקֻדֹּ֖ות עַל־בֵּ֥ית יְהוָֽה׃ 19 וַיִּקַּ֗ח אֶת־שָׂרֵי֙ הַמֵּא֔וֹת וְאֶת־הַכְּרִ֖י וְאֶת־הָרָצִ֑ים וְאֶת֙ כָּל־עַ֣ם הָאָ֔רֶץ וַיֹּרִ֖ידוּ | וַיֹּשִׁ֥ם
אֶת־הַמֶּ֛לֶךְ מִבֵּ֥ית יְהוָ֖ה וַיָּבֹ֗אוּ דֶּ֚רֶךְ־שַׁ֣עַר הָרָצִ֔ים בֵּ֥ית הַמֶּ֖לֶךְ וַיֵּ֣שֶׁב עַל־כִּסֵּ֑א הַמְּלָכִֽים׃ 20 וַיִּשְׂמַ֣ח כָּל־עַם־הָאָ֗רֶץ
וְהָעִ֤יר שָׁקְטָה֙ וְאֶת־עֲתַלְיָ֔הוּ הֵמִ֥יתוּ בַחֶ֖רֶב בֵּ֥ית ־מֶֽלֶךְ׃

12

Obwâmi bwa Yoash omu Yuda (835-796)

1 Yoash[k] ali agwêrhe myâka nda ali muburhe erhi aba mwâmi. 2 Omu mwâka gwa kali nda gwa okuyîma kwa Yehu, Yoash naye aba mwâmi, anaciyîma myâka makumi ani aha Yeruzalemu. Nina izîno lyâge ye wali Sibiya w'e Bersheba. 3 Yoasi ajira ebishingânîne omu masù ga Nyamubâho, amango omudâhwa Yehoyada anali mulêzi wâge gôshi. 4 Ci konene barharhenzagya e mpêro omu birhwa; na ntyo olubaga lwanakulikiza okukazihêrera omu birhwa, enterekêro n'okutumbûkizamwo enshangi.

5 Yoash anacibwîra abadâhwa erhi: «Ngasi nfaranga z'enterekêro banale rha omu kâ-Nyamuzinda, enfaranga ngasi baguma banahonga, zirya nfaranga z'encungura y'obuzîne nk'oku ngasi muguma anahashire, enfaranga ngasi mu guma anahiga omu murhima gwâge mpu akola azirhûla omu kâ-Nyamuzinda; 6 abadâhwa bazirhôle ngasi baguma oku bantu banayishi, bagendishakalamwo enyumpa, bafuke emirhule n'emyongobana y'enyumpa ngasi aha ba nkanayibona». 7 Yoash alinda ahika omu myâka makumi abiri n'isharhu ba rhanashoshêra emyongobana y'enyumpa. 8 Yoash ahamagala omudâhwa Yehoyada haguma n'abandi badâhwa anacibadôsa erhi: «Carhumirage murhagend'ishoshêra emyongobana y'enyumpa. Murhacirhôlaga enfaranga ngasi baguma oku bantu banayishi, ci mundêrhere ezi mukola mugwêrhe rhusho r shêremwo eyo nyumpa». 9 Abadâhwa bayêmera okurhacirhôla enfaranga z'olubaga n'okurhacishoshêra emirhule y'enyumpa.

10 Oku bundi omudâhwa Yehoyada arhôla isanduku, erhi aba amajira omu rhule omu mufûniko gw'eryo isanduku, akanya alihira aha burhambi bw'oluhê rero, ebwa kulyo nk'abantu bakola bajà omu kâ-Nyamuzinda, abadâhwa bakazâgilanga cmihango, bakahira enfaranga abantu

[k] **12.1** eri izîno Yoash kwo kuyegêra ecihebraniya ciru akaba ecigereki n'enfarasè byalihindwîre Joas, Yowasi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bakazâgilêrha omu akâ-Nyamuzinda, mwa lirya isanduku. [11] Erhi babonaga omw'isanduku mukola muli nfaranga zirhali nyi, banagend'ihamagala omwandisi wa mwâmi naye anayinamuka bôshi n'omudâhwa mukulu kandi banashûbûza banaganje zirya nfaranga zôshi nk'oku zanali omu kâ-Nyamuzinda. [12] Erhi bayûsagya okuganja ezo nfaranga banaziha abadwîrhe bajirisa emikolo, abali bahizirwe okwo akâ-Nyamuzinda; nabo banazigabîra ababinji b'emirhamba, n'abayûbasi b'akâ-Nyamuzinda, [13] banakamasamwo abandi bayûbasi, n'ababera amabuye; banayankakwo bagule emirhi, n'amabuye marhendeze lyo bahash'ishoshêra emigâku y'akâ-Nyamuzinda na ngasi bindi byanalikwânîne oku nyumpa. [14] Ezôla nfaranga barhaderhaga mpu bankagulamwo akandi kantu k'omu akâ-Nyamuzinda nka ebikombe by'amarhale, orhwere, ebikombe by'okukangûla, emîshekera, ebindi birugu by'amarhale n'eby'amasholo, [15] ci bakazihà abaka zagiyûbasa mpu bashakâlemwo akâ-Nyamuzinda. [16] Barhankanadesire mpu badôsa abantu bahabagwa ezôla nfaranga kurhi bazikolêsize, na kurhi bazihîre abâbo, bulya bali bantu bakazâgikola n'obwîrhonzi. [17] Enfaranga bakazâgiho nga oku nterekêro y'okuhûna obonjo oku byâha, enfaranga za ngasi cindi citumule, ezôla nfaranga zirhakazigija omu kâ-Nyamuzinda; zali za badâhwa.

[18] Lero mwago mango Hazaheli, mwâmi w'e Sîriya, anaciyîsha arhabire, akoza entambala aha Gati anahanyaga. Hazaheli acîrheganya okurhêra Yeruzalemu. [19] Oku bundi Yoash, mwâmi w'e Yuda, ayanka ebintu byanali bigishe byôshi, birya Yozafati agishaga, ebi Yoramu agishaga, na ebya Akhaziyasi, ababusi bâge bâmi b'e Buyahudi, ngasi ebi yêne ali amagisha, arhôla ngasi ma sholo ganali omu mbîko y'akâ-Nyamuzinda n'omu bwâmi, ashanîsa byôshi, ahêkera Hazaheli mwâmi w'e Sîriya, naye agandûla agenda.

[20] Ebisigîre by'ebijiro bya Yoash, oku ajizire kwôshi, ebyôla ka birhali biyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'e Yuda? [21] Abambali bamugomera n'erhi babà bamajira irhigi ly'okumuyîrha, bayîrha Yoash omu nyumpa ya Milo oku mwandagalo gwa Sila... [22] Abôla bamuyîrhaga ali: Yozakari mwene Shimeati, ali Yehozabati mwene Shomeri, bo bambali bamutumirhaga aho anafa. Bamubisha haguma n'ababusi bâge omu cishagala ca Daudi; omugala Amaziyahu ayîma ahâli hâge.

BHS 2 Kings 12

1 בֶּן־שֶׁבַע שָׁנִים יְהוֹאָשׁ בְּמָלְכוֹ׃ פ
2 בִּשְׁנַת־שֶׁבַע לְיֵהוּא מָלַךְ יְהוֹאָשׁ וְאַרְבָּעִים שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ צִבְיָה מִבְּאֵר שָׁבַע׃ 3 וַיַּעַשׂ יְהוֹאָשׁ הַיָּשָׁר
בְּעֵינֵי יְהוָה כָּל־יָמָיו אֲשֶׁר הוֹרָהוּ יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן׃ 4 רַק הַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ עוֹד הָעָם מְזַבְּחִים וּמְקַטְּרִים בַּבָּמוֹת׃ 5 וַיֹּאמֶר
יְהוֹאָשׁ אֶל־הַכֹּהֲנִים כֹּל ׀ כֶּסֶף הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר־יוּבָא בֵית־יְהוָה כֶּסֶף עוֹבֵר אִישׁ כֶּסֶף נַפְשׁוֹת עֶרְכּוֹ כָּל־כֶּסֶף אֲשֶׁר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יַעֲלֶה עַל לֵב־אִישׁ לְהָבִיא בֵּית יְהוָה׃ 6יִקְחוּ לָהֶם הַכֹּהֲנִים אִישׁ מֵאֵת מַכָּרוֹ וְהֵם יְחַזְקוּ אֶת־בֶּדֶק הַבַּיִת לְכֹל
אֲשֶׁר־יִמָּצֵא שָׁם בֶּדֶק׃ פ
7וַיְהִי בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה לַמֶּלֶךְ יְהוֹאָשׁ לֹא־חִזְקוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־בֶּדֶק הַבָּיִת׃ 8וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ יְהוֹאָשׁ לִיהוֹיָדָע
הַכֹּהֵן וְלַכֹּהֲנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מַדּוּעַ אֵינְכֶם מְחַזְּקִים אֶת־בֶּדֶק הַבַּיִת וְעַתָּה אַל־תִּקְחוּ־כֶסֶף מֵאֵת מַכֶּרֵיכֶם כִּי־לְבֶדֶק
הַבַּיִת תִּתְּנֵהוּ׃ 9וַיֵּאָתוּ הַכֹּהֲנִים לְבִלְתִּי קַחַת־כֶּסֶף מֵאֵת הָעָם וּלְבִלְתִּי חַזֵּק אֶת־בֶּדֶק הַבָּיִת׃ 10וַיִּקַּח יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן
אֲרוֹן אֶחָד וַיִּקֹּב חֹר בְּדַלְתּוֹ וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ בִּימִין בְּבוֹא־אִישׁ בֵּית יְהוָה וְנָתְנוּ־שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי הַסַּף
אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית־יְהוָה׃ 11וְהָיָה כִּרְאוֹתָם כִּי־רַב הַכֶּסֶף בָּאָרוֹן וַיַּעַל סֹפֵר הַמֶּלֶךְ וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיָּצְרוּ וַיִּמְנוּ
אֶת־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בֵּית־יְהוָה׃ 12וְנָתְנוּ אֶת־הַכֶּסֶף הַמְתֻכָּן עַל־יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה הַפְּקֻדִים בֵּית יְהוָה וַיּוֹצִיאֻהוּ
לְחָרְשֵׁי הָעֵץ וְלַבֹּנִים הָעֹשִׂים בֵּית יְהוָה׃ 13וְלִגְדְּרִים וּלְחֹצְבֵי הָאֶבֶן וְלִקְנוֹת עֵצִים וְאַבְנֵי מַחְצֵב לְחַזֵּק אֶת־בֶּדֶק
בֵּית־יְהוָה וּלְכֹל אֲשֶׁר־יֵצֵא עַל־הַבַּיִת לְחָזְקָה׃ 14אַךְ לֹא יֵעָשֶׂה בֵּית יְהוָה סִפּוֹת כֶּסֶף מְזַמְּרוֹת מִזְרָקוֹת חֲצֹצְרוֹת
כָּל־כְּלִי זָהָב וּכְלִי־כֶסֶף מִן־הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית־יְהוָה׃ 15כִּי־לְעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה יִתְּנֵהוּ וְחִזְקוּ־בוֹ אֶת־בֵּית יְהוָה׃ 16וְלֹא
יְחֻשְׁבוּ אֶת־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֶת־הַכֶּסֶף עַל־יָדָם לָתֵת לְעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה כִּי בֶאֱמֻנָה הֵם עֹשִׂים׃ 17כֶּסֶף אָשָׁם וְכֶסֶף
חַטָּאוֹת לֹא יוּבָא בֵּית יְהוָה לַכֹּהֲנִים יִהְיוּ׃ פ
18אָז יַעֲלֶה חֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַיִּלָּחֶם עַל־גַּת וַיִּלְכְּדֶהּ וַיָּשֶׂם חֲזָאֵל פָּנָיו לַעֲלוֹת עַל־יְרוּשָׁלִָם׃ 19וַיִּקַּח יְהוֹאָשׁ
מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶת כָּל־הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר־הִקְדִּישׁוּ יְהוֹשָׁפָט וִיהוֹרָם וַאֲחַזְיָהוּ אֲבֹתָיו מַלְכֵי יְהוּדָה וְאֶת־קָדָשָׁיו וְאֵת
כָּל־הַזָּהָב הַנִּמְצָא בְּאֹצְרוֹת בֵּית־יְהוָה וּבֵית הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח לַחֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַיַּעַל מֵעַל יְרוּשָׁלִָם׃ 20וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹאָשׁ
וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ 21וַיָּקֻמוּ עֲבָדָיו וַיִּקְשְׁרוּ־קֶשֶׁר וַיַּכּוּ
אֶת־יוֹאָשׁ בֵּית מִלֹּא הַיּוֹרֵד סִלָּא׃ 22וְיוֹזָכָד בֶּן־שִׁמְעָת וִיהוֹזָבָד בֶּן־שֹׁמֵר | עֲבָדָיו הִכֻּהוּ וַיָּמָת וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עִם־אֲבֹתָיו
בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ אֲמַצְיָה בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ פ

13

Yowakazi, mwâmi w'Israheli (814-798)

1 Omu mwâka gwa makumi abiri n'isharhu kurhenga Yoash mugala wa Akhaziyasi ali mwâmi omu Yuda; Yowakazi mugala wa Yehu naye aba mwâmi omw'Israheli, ayîma aha Samâriya; ayîma myâka ikumi na nda. 2 Ajira ebirhashingânîni embere za Nyamubâho, ayîga ebyâha bya Yerobwâmi mugala wa Nebati, ye wajirisagya Israheli ecâha arhanagokôlaga omu mabî gâge.

3 Oburhè bwa Nyamubâho bwanaciyaka bwenêne kuli Israheli. Bene Israheli, Nyamubâho abahâna omu maboko ga Hazaheli, mwâmi w'e Sîriya n'omu maboko ga Ben-Hadadi mugala wa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Hazaheli, akaziyôrha abalibuza ngasi mango. [4] Yowakazi ayinginga Nyamubâho na Nyamubâho naye anamuyumva bulya naye ali amabona kurhi Israheli alibuka ebwa kulibuzibwa n'omwâmi w'e Sîriya. [5] Nyamubâho aha bene Israheli omucunguzi n'erhi babà bamalikuzibwa oku bantu b'e Sîriya, bene Israheli bayûbaka n'omurhûla nk'oku banayôrhaga amango g'embere. [6] Ci konene bakahirima omu byâha bya omulala gwa Yerobwâmi, ye wajirisagya Israheli ecâha; babishayamwo bwenêne, ciru n'erya nshanga yâbo ederhwa Ashera yanayôrha eri ngwike aha Samâriya. [7] Okwôla ebwa kubà Yowakazi arhali acigwêrhe basirika banji: banyakulwira oku nfarasi makumi arhânu gonene, ngâlè ikumi zonene, na bihumbi ikumi bya basirika bagenda n'amagulu hôshi aho, bulya omwâmi w'e Sîriya ali erhi amalire engabo yôshi, ayihonyongola nka budaka.

[8] Ebisigîre oku bijiro bya Yowakazi, oku ajizire kôshi, entambala alwire e byôla ka birhali biyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'e Israheli? [9] Yowakazi acîhengeka aha burhambi bw'ababusi bâge, banacimubisha aha Samâriya. Omugala Yoash ayîma ahâli hâge.

Olwa Yoash mwâmi w'Israheli (798-783)

[10] Omu mwâka gwa makumi asharhu na nda kurhenga Yoash ali mwâmi omu Yuda, Yoash mugala wa Yowakazi naye aba mwâmi omu Israheli aha Samâriya, ayîma myâka ikumi na ndarhu. [11] Ajira ebigalugalu embere za Nyamubâho; ajira birya byâha Yerobwâmi mugala wa Nebati ajirisagyamwo Israheli, naye abishayamwo. [12] Ebisigîre by'ebijiro bya Yoash, ebi ajizire byôshi, okuhimana kwâge oku alwisagya Amaziyahu, mwâmi w'e Yuda, okwôla ka kurhali kuyandikc omu citabu c'empiriri z'abâmi b'Israheli? [13] Yoash acîhengeka aha burhambi bw'ababusi bâge, Yerobwâmi anacija oku ntebe ahâli hâge; Yoash abishwa aha Samâriya haguma n'abâmi b'Israheli.

Okufà kwa Elisha'

[14] Elisha' anacijakwo endwâla n'eyo ndwâla yanacimujâna oku idaho. Yoash mwâmi w'Israheli anacibungulukira emunda ali, arhondêra okulakira embere zâge n'okuderha erhi: «Larha we! Larha we! We ngâlè y'Israheli na basirika bâge!». [15] Elisha' anacimushuza erhi: «Orhôle omuherho n'emyampi». [16] Yoash anacirhôla omuherho n'emyampi. Elisha' anacibwîra omwâmi w'Israheli erhi: «Fôla ogwomuherho». Okubundi Elisha' ahira amaboko gâge oku maboko ga mwâmi, [17] anacimubwîra erhi: «Yîgula akabonezo kali ebushoshokero bw'izûba». Anacikayîgula. Elisha' anacimubwîra erhi: «Lashaga»! Anacilasha. Elisha' anacimubwîra erhi: «Gwo mwampi gw'obuhimanyi bwa Nyamubâho ogwo! gwo mwampi wahimamwo Abanya-Sîriya ogwo! Wahimira Abanya-Sîriya aha Afeki kuhika obamalire bôshi». [18] Ashubibwîra Yoash erhi: «Rhôla emyampi». Yoash ayirhôla. Elisha' anacibwîra mwâmi w'Israheli erhi: «Oshûrhe oku idaho». Yoash ashûrha kasharhuoku idaho, analeka. [19] Olya muntu wa Nnâmahanga akunira anacibwîra

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yoash erhi: «Kali wali okwânînе okushurha kasharhu nîsi erhi kali ndarhu oku idaho ntyo kwo wali wahima Abanya-Sîriya, obamalire; ci kone okolaga wabahima kasharhu konene. [20] Elisha' afa, banacimubisha. Emirhwe y'abantu b'e Mowabu bakayîsha ngasi mango balinyaga omu cihugo. [21] Lero barhôla muguma oku badwîrhe babisha omuntu, banacilangira murhwe muguma muli erya mirhwe y'Abanya-Mowabu, olya muntu banacimukweba omu nshinda ya Elisha' banacicîyakira. Olya muntu oku ahika oku mavuha ga Elisha' ntya ashubiramwo omûka, ayîmangira oku magulu gâge. Abanya-Aramu bahimwa [22] Hazaheli, mwâmi w'e Aramu, ali amalibuza bene Israheli amango mwâmi Yowakazi acirimwo omûka. [23] Ci konene Nyamubâho ababêra obonjo abababalira; ashubibayêrekeza obusù bwâge erhi erya ndagâno alagânanaga bôshi na Abrahamu, Izaki na Yakôbo erhuma; arhalonzagya okubaherêrekeza, arhanasag'ibalekêrera kuhika na buno. [24] Hazaheli, mwâmi w'e Aramu, afa, omugala Ben-Hadadi ayîma ahâli hâge. [25] Yoash mwene Yowakazi, anyaga Ben-Hadadi, mugala wa Hazaheli, birya bishagala Hazaheli arhôlaga omu ntambala bôshi na Yowakazi, îshe wa Yoash. Yoash abahima kasharhu anabanyaga ebyôla bishagala by'Israheli.

BHS 2 Kings 13

בִּשְׁנַת֙ עֶשְׂרִ֣ים וְשָׁל֔שׁ שָׁנָ֖ה לְיוֹאָ֣שׁ בֶּן־אַחַזְיָ֑הוּ מֶ֣לֶךְ יְהוּדָ֔ה מָלַ֕ךְ יְהוֹאָחָ֥ז בֶּן־יֵה֖וּא עַל־יִשְׂרָאֵ֥ל בְּשֹׁמְר֖וֹן שְׁבַ֥ע עֶשְׂרֵֽה
שָׁנָֽה׃ וַיַּ֣עַשׂ הָרַ֔ע בְּעֵינֵ֖י יְהוָ֑ה וַיֵּ֣לֶךְ אַחַ֗ר חַטֹּאת֙ יָרָבְעָ֣ם בֶּן־נְבָ֔ט אֲשֶׁר־הֶחֱטִ֖יא אֶת־יִשְׂרָאֵ֑ל לֹא־סָ֖ר
מִמֶּֽנָּה׃ וַיִּחַר־אַ֥ף יְהוָ֖ה בְּיִשְׂרָאֵ֑ל וַיִּתְּנֵ֗ם בְּיַד֙ | חֲזָאֵ֣ל מֶֽלֶךְ־אֲרָ֔ם וּבְיַד֙ בֶּן־הֲדַ֔ד בֶּן־חֲזָאֵ֖ל כָּל־הַיָּמִֽים׃ וַיְחַ֥ל יְהוֹאָחָ֖ז
אֶת־פְּנֵ֣י יְהוָ֑ה וַיִּשְׁמַ֣ע אֵלָ֔יו יְהוָ֖ה כִּ֣י רָאָ֗ה אֶת־לַ֙חַץ֙ יִשְׂרָאֵ֔ל כִּי־לָחַ֥ץ אֹתָ֖ם מֶ֥לֶךְ אֲרָֽם׃ וַיִּתֵּ֥ן יְהוָ֛ה לְיִשְׂרָאֵ֖ל מוֹשִׁ֑יעַ
וַיֵּצְא֗וּ מִתַּ֙חַת֙ יַד־אֲרָ֔ם וַיֵּשְׁב֥וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֖ל בְּאָהֳלֵיהֶ֑ם כִּתְמ֥וֹל שִׁלְשֽׁוֹם׃ אַ֚ךְ לֹא־סָ֣רוּ מֵחַטֹּ֔אוֹת בֵּ֥ית יָרָבְעָ֖ם
אֲשֶׁר־הֶחֱטִ֣יא אֶת־יִשְׂרָאֵ֑ל בָּהֶ֥ם הָלָ֖ךְ וְגַ֥ם הָאֲשֵׁרָ֛ה עָמְדָ֖ה בְּשֹׁמְרֽוֹן׃ כִּ֣י לֹא֩ הִשְׁאִ֨יר לִיהוֹאָחָ֜ז עָ֗ם כִּ֣י אִם־חֲמִשִּׁ֤ים
פָּרָשִׁים֙ וַעֲשָׂרָ֣ה רֶ֔כֶב וַעֲשֶׂ֥רֶת אֲלָפִ֖ים רַגְלִ֑י כִּ֣י אִבְּדָ֗ם מֶ֚לֶךְ אֲרָ֔ם וַיְשִׂמֵ֖ם כֶּֽעָפָ֥ר לָדֽוּשׁ׃ וְיֶ֤תֶר דִּבְרֵי֙ יְהוֹאָחָ֔ז וְכָל־אֲשֶׁ֥ר
עָשָׂ֖ה וּגְבוּרָתֽוֹ הֲלוֹא־הֵ֗ם כְּתוּבִים֙ עַל־סֵ֣פֶר דִּבְרֵ֔י הַיָּמִ֖ים לְמַלְכֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל׃ וַיִּשְׁכַּ֥ב יְהוֹאָחָ֖ז עִם־אֲבֹתָ֑יו וַיִּקְבְּר֣וּהוּ
בְּשֹׁמְר֔וֹן וַיִּמְלֹ֥ךְ יוֹאָ֛שׁ בְּנ֖וֹ תַּחְתָּֽיו׃ פ
בִּשְׁנַ֤ת שְׁלֹשִׁים֙ וָשֶׁ֣בַע שָׁנָ֔ה לְיוֹאָ֖שׁ מֶ֣לֶךְ יְהוּדָ֑ה מָלַ֕ךְ יְהוֹאָחָ֥ז בֶּן־יְהוֹאָחָ֖ז עַל־יִשְׂרָאֵ֥ל בְּשֹׁמְר֖וֹן שֵׁ֥שׁ עֶשְׂרֵֽה
שָׁנָֽה׃ וַיַּ֣עַשׂ הָרַ֔ע בְּעֵינֵ֖י יְהוָ֑ה לֹ֣א סָ֗ר מִכָּל־חַטֹּ֙אוֹת֙ יָרָבְעָ֣ם בֶּן־נְבָ֔ט אֲשֶׁר־הֶחֱטִ֖יא אֶת־יִשְׂרָאֵ֑ל בָּהֶ֥ם הָלָֽךְ׃ וְיֶ֤תֶר
דִּבְרֵי֙ יוֹאָ֔שׁ וְכָל־אֲשֶׁ֥ר עָשָׂ֖ה וּגְבוּרָת֑וֹ אֲשֶׁ֥ר נִלְחַ֛ם עִם־אֲמַצְיָ֥ה מֶֽלֶךְ־יְהוּדָ֖ה הֲלוֹא־הֵ֗ם כְּתוּבִים֙ עַל־סֵ֣פֶר דִּבְרֵ֔י הַיָּמִ֖ים
לְמַלְכֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל׃ וַיִּשְׁכַּ֥ב יוֹאָ֛שׁ עִם־אֲבֹתָ֖יו וַיִּקָּבֵ֣ר יוֹאָ֑שׁ בְּשֹׁמְר֔וֹן עִם֙ מַלְכֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל׃ פ
וֶאֱלִישָׁ֗ע חָלָה֙ אֶת־חָלְיוֹ֔ אֲשֶׁ֥ר יָמ֖וּת בּ֑וֹ וַיֵּ֤רֶד אֵלָיו֙ יוֹאָ֣שׁ מֶֽלֶךְ־יִשְׂרָאֵ֔ל וַיֵּ֥בְךְּ עַל־פָּנָ֖יו וַיֹּ֣אמַר אָבִ֑י | אָבִ֥י רֶ֛כֶב יִשְׂרָאֵ֖ל
וּפָרָשָׁ֥יו׃ וַיֹּ֤אמֶר לוֹ֙ אֱלִישָׁ֔ע קַ֚ח קֶ֣שֶׁת וְחִצִּ֔ים וַיִּקַּ֖ח אֵלָ֑יו קֶ֥שֶׁת וְחִצִּֽים׃ וַיֹּ֙אמֶר֙ | לְמֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵ֔ל הַרְכֵּ֖ב יָדְךָ֑
עַל־הַקֶּ֣שֶׁת וַיִּרְכַּ֤ב יָדוֹ֙ וַיָּ֣שֶׂם אֱלִישָׁ֔ע יָדָ֖יו עַל־יְדֵ֥י הַמֶּֽלֶךְ׃ וַיֹּ֙אמֶר֙ פְּתַ֣ח הַחַלּ֔וֹן קֵדְמָ֖ה וַיִּפְתָּ֑ח וַיֹּ֙אמֶר֙ אֱלִישָׁ֔ע יְרֵ֥ה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיֹּ֣אמֶר חֵץ־תְּשׁוּעָ֣ה לַיהוָ֔ה וְחֵ֖ץ תְּשׁוּעָ֣ה בַּאֲרָ֑ם וְהִכִּ֣יתָ אֶת־אֲרָ֗ם בַּאֲפֵ֛ק עַד־כַּלֹּ֖ה׃ 18וַיֹּ֣אמֶר קַ֔ח הַחֲצִ֖ים וַיִּקָּ֑ח
וַיֹּ֣אמֶר לְמֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵ֗ל הַךְ־אַ֙רְצָה֙ וַיַּ֣ךְ שָׁלֹ֣שׁ־פְּעָמִ֔ים וַיַּעֲמֹֽד׃ 19וַיִּקְצֹ֥ף עָלָ֖יו אִ֣ישׁ הָאֱלֹהִ֑ים וַיֹּ֣אמֶר לְהַכּ֗וֹת חָמֵ֙שׁ
אוֹ־שֵׁ֣שׁ פְּעָמִ֔ים אָ֥ז הִכִּ֖יתָ אֶת־אֲרָ֑ם עַד־כַּלֹּ֣ה וְעַתָּ֗ה שָׁלֹ֛שׁ פְּעָמִ֥ים תַּכֶּ֖ה אֶת־אֲרָֽם׃ ס
20וַיָּ֥מָת אֱלִישָׁ֖ע וַיִּקְבְּרֻ֑הוּ וּגְדוּדֵ֤י מוֹאָב֙ יָבְא֣וּ בָאָ֔רֶץ בָּ֖א שָׁנָֽה׃ 21וַיְהִ֗י הֵ֚ם | קֹבְרִ֣ים אִ֔ישׁ וְהִנֵּ֥ה רָא֖וּ אֶת־הַגְּדוּד
וַיַּשְׁלִ֣יכוּ אֶת־הָאִ֗ישׁ בְּקֶ֙בֶר֙ אֱלִישָׁ֔ע וַיֵּ֣לֶךְ וַיִּגַּ֔ע הָאִישׁ֙ בְּעַצְמ֣וֹת אֱלִישָׁ֔ע וַיִּחְי֖ וַיָּ֥קָם עַל־רַגְלָֽיו׃ פ
22וַחֲזָאֵ֥ל מֶֽלֶךְ־אֲרָ֖ם לָחַ֣ץ אֶת־יִשְׂרָאֵ֑ל כֹּ֖ל יְמֵ֥י יְהוֹאָחָֽז׃ 23וַיָּחֹ֥ן יְהוָ֖ה אֹתָ֑ם וַיְרַחֵ֣ם וַיִּפֶן־אֲלֵיהֶ֗ם לְמַ֙עַן֙ בְּרִית֔וֹ
אֶת־אַבְרָהָ֖ם יִצְחָ֥ק וְיַעֲקֹ֑ב וְלֹֽא־אָבָ֤ה הַשְׁחִיתָם֙ וְלֹא־הִשְׁלִיכָ֣ם מֵעַל־פָּנָ֔יו עַד־עָ֖תָּה׃ 24וַיָּ֥מָת חֲזָאֵ֖ל מֶ֣לֶךְ־אֲרָ֑ם וַיִּמְלֹ֥ךְ
בֶּן־הֲדַ֖ד בְּנ֥וֹ תַחְתָּֽיו׃ 25וְיֹ֣אָשׁ֮ יְהוֹאָחָז֒ בֶּן־יְהוֹאָ֣חָז֔ וַיַּ֕קַח אֶת־הֶ֥עָרִ֖ים מִיַּ֣ד בֶּן־הֲדַ֑ד בֶּן־חֲזָאֵ֗ל אֲשֶׁ֤ר לָקַח֙ מִיַּ֣ד יְהוֹאָחָ֣ז
אָבִ֔יו בַּמִּלְחָמָ֖ה שָׁלֹ֣שׁ פְּעָמִ֑ים הִכָּ֥הוּ יוֹאָ֖שׁ וַיָּ֣שֶׁב אֶת־עָרֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל׃ פ

14

VII. Amami abiri n'okugwârhwa kwa Samâriya

Obwâmi bwa Amaziyahu omu Yuda (796-781)

1 Omu mwâka gwa kabiri kurhenga Yoash mugala wa Yowakazi, ali mwâmi omu Israheli, naye
Amaziyahu, mugala wa Yoash aba mwâmi omu Yuda. 2 Ali akola agwêrhe myâka makumi abiri
n'irhanu erhi aba mwâmi, ajira myâka makumi abiri na mwenda ali mwâmi aha Yeruzalemu.
Nina izîno lyâge ye wali Yehodani, w'e Yeruzalemu. 3 Ajira ebishingânîne embere za
Nyamubâho, ci konene arhali ak'îshe Daudi; muli byôshi alama ak'îshe Yoash. 4 Ci konene
arhakulaga empêro zali omu birhwa; olubaga lwanakayôrha lwahêrera omu birhwa
n'okukatumbûkizayo obukù.

5 Erhi aba amayîmanza obwâmi bwâge bwinjà, arhangira okuyîrha balya bambali bayîrhaga
îshe. 6 Ci konene arhayîrhaga abâna ba abôla bayirhag'îshe nk'oku biyandisirwe omu citabu
c'oburhegesi bwa Mûsa, mulya Nyamubâho ahanyire irhegeko erhi: «Ababusi barhankayirhirwa
abâna bâbo, n'abâna ba rhankayirhirwa ababusi bâbo; ci konene ngasi muguma ayirhirwa obubî
bwâge». 7 Ayîrha bantu bihumbi ikumi Banya-Edomu b'omu Kabanda k'Omunyu, arhabâlira
ecishagala ca Sela anacinyaga, aciyirika n'izîno lya Yokoteli, lyo cinacijira kuhika buno.

8 Oku bundi Amaziyahu alikira entumwa emwa Yoash mugala wa Yowaka zi, mwene Yehu,
mwâmi w'e Israheli mpu bagend'imubwîra erhi: «Oyîshe rhubugânane». 9 Yoash mwâmi
w'Israheli anacirhuma abagend'ibwîra Amaziyasi mwâmi w'e Yuda erhi: «Omushugi gw'e Libano
gwanacirhuma abâge nd'ibwîra enduluma y'e Libano erhi: mwâli wâwe ojire mugala wâni
amuyanke! Lero nsimba nguma y'omu Libano yanacigera yahonyongola gulya mushûgi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] Wabwinage wahima abantu b'e Edomu bw'obûla omurhima gwâwe gukola gudwîrhe gwashasharhwa. Ocihisagye ci konene obere aha mwâwe, carhuma wacirhega obuhanya? Omanye wacîyîsa wêne haguma na Yuda.

[11] Ci konene arhumvagya. Yoash mwâmi w'Israheli anacirhabâla, bagwârhana bôshi n'Amaziyahu mwâmi w'e Yuda, aha Beti-Shemeshi, omu Yuda. [12] Yuda ahimwa n'Israheli, bene Yuda bakalihirhira ngasi muguma omu mwâge. [13] Yoash mwâmi w'Israheli anacihima Amaziyahu, mwâmi w'e Yuda, mugala wa Yoash mugala wa Akhaziyasi amugwarhira aha Beti-Shemeshi. Anacija aha Yeruzalemu, ahongola oku lukûta lwa Yeruzalemu nka hantu ha makoro magana ani kurhenga oku muhango gwa Efrayimu kujà ebwa muhango guli omu kafende-fende. [14] Agukumba amasholo, amarhale n'ebirugu byôshi byanabaga omu kâ-Nyamuzinda kuguma na ngasi byanahaga omu mbîko y'ebwâmi, na ngasi banagwâsirwe mpira, asabunga, ashubira e Samâriya. [15] Ebisigîre oku bijiro bya Yoash, oku ajizire kwôshi, oku ahimanyire, n'oku alwisagya Amaziyahu, mwâmi w'e Yuda, okwôla ka kurhali kuyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'e Israheli? [16] Yoash acîhengeka aha burhambi bw'ababusi bâge, abishwa aha Samâriya, haguma n'abâmi b'Israheli. Omugala Yerobwâmi ayîma ahâli hâge.

[17] Amaziyahu, mugala wa Yoash mugala wa Yowakazi, mwâmi w'e Yuda, acilamire myâka ikumi n'irhanu enyuma ly'okufà kwa Yoash mugala wa Yowakazi, mwâmi w'Israheli. [18] Ebisigîre oku bijiro bya Amaziyahu ka birhali biyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'e Yuda?

[19] Bamujirira obugoma aha Yeruzalemu, ayâkira e Lakishi, ci konene barhuma abagend'imuyîrhira eyôla Lakishi. [20] Bayîsha bamubarhwire oku nfarasi, bamubisha aha Yeruzalemu, haguma n'ababusi bâge omu cishagala ca Daudi. [21] Olubaga lwa bene Yuda loshi lwanaciyanka Azariyasi, mwâna walikola agwêrhe myâka ikumi na ndarhu ali muburhe, lwanacimujira mwâmi ahâli h'îshe Amaziyahu. [22] Ye washubig'iyûbaka Elati n'okumushubiza kuli Yuda, erhi mwâmi Amaziyahu aba amacihengeka aha bu rhambi bwa ababusi bâge.

Oburhegesi bwa Yerobwâmi wa kabiri omu Israheli (783-743)

[23] Omu mwâka gwa kali ikumi na kasharhu gwa okuyîma kwa Amaziyahu, mugala wa Yoash, mwâmi w'e Yuda, Yerobwâmi mugala wa Yoash mwâmi w'Israheli, aba mwâmi aha Samâriya, ashinga ho myâka makumi ani na mwâka muguma. [24] Ajira ebigalugalu embere za Nyamubâho, ajira ebyâha biri nka ebya owundi Yerobwâmi mugala wa Nebati birya ajirisagyamwo Israheli ecâha. [25] Ashubiyumanyanya embibi z'Israheli, kurhenga oku muhango gwa Hamati kuhika oku nyanja y'Araba omu kushimba akanwa ka Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli, aka aderhaga omu kanwa k'omulêbi Yôna, mugala wa Amitayi, owayûbakaaga e Gati-Heferi. [26] Nyamubâho ali amabona amalibûko g'Israheli galushire olugero, emunda erhacibaga ôli mujà, ôli ntagengwa, ôli ciru n'omwîra olya wankahasha okurhabâla Israheli. [27] Nya mubâho arhalonzagya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okuherêrekeza Israheli hano igulu, ahâli h'okujira ntyo, amuyôkola na Yerobwâmi mugala wa Yoash.

28 Ebisigîre oku bijiro bya Yerobwâmi, ebi ajizire byôshi, oku ahimanaga kôshi, oku
ashubizagya Hamati na Damasko kuli Yuda omu Israheli, okwôla ka kurhali kuyandike omu
citabu c'Empiriri z'Abâmi b'Israheli? 29 Yerobwâmi acîhengeka aha burhambi bwa ababusi bâge,
haguma n'abâmi b'Israheli. Omugala Zakariya ayîma ahâli hâge.

BHS 2 Kings 14

בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְיוֹאָשׁ בֶּן־יוֹאָחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מָלַךְ אֲמַצְיָהוּ בֶן־יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה: 2 בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָה
בְּמָלְכוֹ וְעֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ יְהוֹעַדִּין מִן־יְרוּשָׁלִָם: 3 וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה רַק לֹא כְּדָוִד
אָבִיו כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה יוֹאָשׁ אָבִיו עָשָׂה: 4 רַק הַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ עוֹד הָעָם מְזַבְּחִים וּמְקַטְּרִים בַּבָּמוֹת: 5 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר
חָזְקָה הַמַּמְלָכָה בְּיָדוֹ וַיַּךְ אֶת־עֲבָדָיו הַמַּכִּים אֶת־הַמֶּלֶךְ אָבִיו: 6 וְאֶת־בְּנֵי הַמַּכִּים לֹא הֵמִית כַּכָּתוּב בְּסֵפֶר
תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר לֹא־יוּמְתוּ אָבוֹת עַל־בָּנִים וּבָנִים לֹא־יוּמְתוּ עַל־אָבוֹת כִּי אִם־אִישׁ בְּחֶטְאוֹ
יָמוּת: 7 הוּא־הִכָּה אֶת־אֱדוֹם בְּגֵיא־הַמֶּלַח עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וְתָפַשׂ אֶת־הַסֶּלַע בַּמִּלְחָמָה וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ יָקְתְאֵל עַד
הַיּוֹם הַזֶּה: פ

8 אָז שָׁלַח אֲמַצְיָהוּ מַלְאָכִים אֶל־יְהוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז בֶּן־יֵהוּא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר לְכָה נִתְרָאֶה פָּנִים: 9 וַיִּשְׁלַח יְהוֹאָשׁ
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר הַחוֹחַ אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן שָׁלַח אֶל־הָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן לֵאמֹר
תְּנָה־אֶת־בִּתְּךָ לִבְנִי לְאִשָּׁה וַתַּעֲבֹר חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן וַתִּרְמֹס אֶת־הַחוֹחַ: 10 הַכֵּה הִכִּיתָ אֶת־אֱדוֹם וְנָשָׂאֲךָ
לִבֶּךָ הִכָּבֵד וְשֵׁב בְּבֵיתֶךָ וְלָמָּה תִתְגָּרֶה בְרָעָה וְנָפַלְתָּה אַתָּה וִיהוּדָה עִמָּךְ: 11 וְלֹא־שָׁמַע אֲמַצְיָהוּ וַיַּעַל יְהוֹאָשׁ
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיִּתְרָאוּ פָּנִים הוּא וַאֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בְּבֵית שֶׁמֶשׁ אֲשֶׁר לִיהוּדָה: 12 וַיִּנָּגֶף יְהוּדָה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּנֻסוּ
אִישׁ לְאָהָלָיו: 13 וְאֶת אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בֶּן־אֲחַזְיָהוּ תָּפַשׂ יְהוֹאָשׁ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל בְּבֵית שֶׁמֶשׁ
וַיָּבֹאוּ יְרוּשָׁלִַם וַיִּפְרֹץ בְּחוֹמַת יְרוּשָׁלִַם בְּשַׁעַר אֶפְרַיִם עַד־שַׁעַר הַפִּנָּה אַרְבַּע מֵאוֹת אַמָּה: 14 וְלָקַח
אֶת־כָּל־הַזָּהָב־וְהַכֶּסֶף וְאֶת כָּל־הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים בֵּית־יְהוָה וּבְאֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת בְּנֵי הַתַּעֲרֻבוֹת וַיָּשָׁב
שֹׁמְרוֹנָה: 15 וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹאָשׁ אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ וַאֲשֶׁר נִלְחַם עִם אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים
עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: 16 וַיִּשְׁכַּב יְהוֹאָשׁ עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּשֹׁמְרוֹן עִם מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ יָרָבְעָם
בְּנוֹ תַּחְתָּיו: פ

17 וַיְחִי אֲמַצְיָהוּ בֶן־יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה: 18 וְיֶתֶר דִּבְרֵי
אֲמַצְיָהוּ הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה: 19 וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו קֶשֶׁר בִּירוּשָׁלִַם וַיָּנָס לָכִישָׁה
וַיִּשְׁלְחוּ אַחֲרָיו לָכִישָׁה וַיְמִתֻהוּ שָׁם: 20 וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ עַל־הַסּוּסִים וַיִּקָּבֵר בִּירוּשָׁלִַם עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד: 21 וַיִּקְחוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כָּל־עַם יְהוּדָה אֶת־עֲזַרְיָהוּ וְהוּא בֶּן־שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיַּמְלִכוּ אֹתוֹ תַּחַת אָבִיו אֲמַצְיָהוּ׃ 22הוּא בָּנָה אֶת־אֵילַת וַיְשִׁבֶהָ
לִיהוּדָה אַחֲרֵי שְׁכַב־הַמֶּלֶךְ עִם־אֲבֹתָיו׃ פ
23בִּשְׁנַת חֲמֵשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַאֲמַצְיָהוּ בֶן־יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ יָרָבְעָם בֶּן־יוֹאָשׁ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן אַרְבָּעִים
וְאַחַת שָׁנָה׃ 24וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא סָר מִכָּל־חַטֹּאוֹת יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ 25הוּא הֵשִׁיב
אֶת־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל מִלְּבוֹא חֲמָת עַד־יָם הָעֲרָבָה כִּדְבַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ יוֹנָה בֶן־אֲמִתַּי
הַנָּבִיא אֲשֶׁר מִגַּת הַחֵפֶר׃ 26כִּי־רָאָה יְהוָה אֶת־עֳנִי יִשְׂרָאֵל מֹרֶה מְאֹד וְאֶפֶס עָצוּר וְאֶפֶס עָזוּב וְאֵין עֹזֵר
לְיִשְׂרָאֵל׃ 27וְלֹא־דִבֶּר יְהוָה לִמְחוֹת אֶת־שֵׁם יִשְׂרָאֵל מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם וַיֹּושִׁיעֵם בְּיַד יָרָבְעָם בֶּן־יוֹאָשׁ׃ 28וְיֶתֶר דִּבְרֵי
יָרָבְעָם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר־נִלְחָם וַאֲשֶׁר הֵשִׁיב אֶת־דַּמֶּשֶׂק וְאֶת־חֲמָת לִיהוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל הֲלֹא־הֵם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ 29וַיִּשְׁכַּב יָרָבְעָם עִם־אֲבֹתָיו עִם מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ זְכַרְיָה בְּנוֹ
תַּחְתָּיו׃ פ

15

Obwâmi bwa Ûziyahu w'e Yuda (781-740)

[1] Omu mwâka gwa kali makumi abiri na nda gw'okuyîma kwa Yerobwâmi, mwâmi w'Israheli, Ûziyahu naye, mugala wa Amaziyahu, aba mwâmi omu Yuda. [2] Ali agwêrhe myâka ikumi na nda ali muburhe erhi aba mwâmi, abulijira myâka makumi arhânu n'ibiri ali mwâmi aha Yeruzalemu. Nina izîno lyâge ye wali Yekolyahu, w'e Yeruzalemu. [3] Ajira ebishingânîne embere za Nyamubâho, ashimba engeso z'îshe Amaziyahu. [4] Ci konene empêro zitharhengaga omu birhwa; olubaga lwanashimbulira okushubikarherekêrera omwôla birhwa, n'okukatumbûkizamwo enshangi. [5] Nyamubâho amurhimbakw'obuhanya, aba mushonyo kuhika aha kufà kwâge, yeneyêne akabêra omu nyumpa mberûle oku zindi. Omugala Yotami ye wakazâgirhegeka aha ka, ye wakazâgitwîra olubaga emmanja omu cihugo.

[6] Ebisigîre oku bijiro bya Azariya, oku ajizire kôshi, okwôla ka kurhali kuyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'e Yuda? [7] Ûziyahu acîhengeka aha burhambi bw'ababusi bâge, bamubisha haguma n'ababusi bâge omu cishagala ca Daudi. Omugala Yotami anaciyîma ahâli hâge.

Obwâmi bwa Zakariya omw'Israheli (743)

[8] Omu mwâka kwa kali makumi asharhu na munâni gw'okuyîma kwa Azariyasi mwâmi w'e Yuda, Zakariya mugala wa Yerobwâmi ayîma omu Israheli aha Samâriya myêzi ndarhu. [9] Ajira ebigalugalu embere za Nyamubâho aka ababusi bâge; arhalekaga galya mabî ga Yerobwâmi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mugala wa Nebati, galya ajirisagyamwo Israheli ccâha. [10] Shalumu mugala wa Yabeshi anacijira obugoma kuli ye, n'erhi aba amamutumirha n'abantu bôshi basîma, amuyîrha anayîma ahâli hâge.

[11] Ebisigîre oku bijiro bya Zakariya, laba oku ebyo biri biyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'Israheli. [12] Nyamubâho ali amabwîra Yehu akâla kanwa erhi: «Bagala bâwe, kuhika oku iburha lya kani, bayîma oku ntebe y'o bwâmi bw'Israheli. Kwo byanabire.

Obwâmi bwa Shalumu omw'Israheli (743)

[13] Shalumu mugala wa Yabeshi anaciba mwâmi, mwâli omu mwâka gwa kali makumi asharhu na mwenda kurhenga Ûziyahu ali mwâmi omu Yuda, ajira mwêzi muguma ali mwâmi aha Samâriya. [14] Menahemu, mugala wa Gadi, anaciyînamuka e Tirsa, na erhi aba amahika aha Samâriya atumirhira Shalumu mugala wa Yabeshi omu Samâriya, anamuyîrha; anaciyîma ahâli hâge. [15] Ebisigîre oku bijiro bya Shalumu, na okwôla agomaga, laba oku okwôla kuli kuyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'e Israheli. [16] Okubundi Menahemu ahagula olugo lwa Tifsah asabunga ngasi byanali omwôla lugo n'omu cishagala côshi, ahagula olwôla lugo ntyo ebwa kubà lurhamuyiguliraga enyumvi zâlwo aja abwagûla abakazi bali mazimi bôshi.

Obwâmi bwa Menahemu omw'Israheli (743-738)

[17] Omu mwâka gwa kali makumi asharhu na mwenda kurhenga Ûziyahu ali mwâmi w'e Yuda, Menahemu, mugala wa Gadi naye aba mwâmi omu Israheli; ayîmire myâka ikumi aha Samâriya. [18] Ajira ebibi cmbere za Nyamubâho, arharhengaga muli birya byâha bya Yerobwâmi mugala wa Nebati, birya ajirisagyamwo Israheli ecâha. [19] Omu mango gâge, Pulu mwâmi w'e Sîriya aja omu cihugo, Menahemu aha Pulu talenta cihumbi za marhale mpu lyo balama bôshi haguma anamudekereze omu bwâmi bwâge. [20] Agôla marhale, Menahcmu agakulaga kuli bene Israheli, akahongesa ngasi banali ba burhwâli bôshi, n'okuhà oyôla mwâmi w'e Sîriya. Ngasi muntu akazâgivurha sikeli makumi arhânu. Oyôla mwâmi w'e Sîriya, ahindamuka, arhaberaga omwôla cihugo.

[21] Ebisigîre oku bijiro bya Menahemu, oku ajizire kôshi, okwôla ka kurhali kuyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'Israheli' [22] Menahemu, anacicîhengeka aha burhambi bw'ababusi bâge, omugala Pekahya ayîma ahâli hâge.

Obwâmi bwa Pekahya omw'Israheli (738-737)

[23] Omu mwâka gwa karhânu gwa okuyîma kwa Ûziyahu, mwâmi w'e Yuda, Pekahya mugala wa Menahemu aba mwâmi w'Israheli aha Samâriya, ashinga myâka ibiri. [24] Ajira ebigalugalu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

embere za Nyamubâho, arhalekaga amabî ga Yerobwâmi mugala wa Nebati galya ajirisagyamwo Israheli ecâha. [25] Pekahe mugala wa Remalyahu, ye wali mukulu w'abasirika bâge, agomera mwâmi amuyîrhira omu munara gw'omu bwâmi aha Samâriya, kuguma n' Argobu, na Ariye, ali ayîshire n'engabo y'abantu makumi arhânu b'e Gileyadi. Ayîrha Pekahya ntyo anayîma ahâli hâge. [26] Ebisigîre oku bijiro bya Pekahya, oku ajizire kôshi, ala oku okwôla kuli kuyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'Israheli.

Obwâmi bwa Pekahe omw'Israheli (737-732)

[27] Omu mwâka gwa makumi arhânu n'ibiri kurhenga Ûziyahu ali mwâmi omu Buyahudi Pekahe, mugala wa Remalyahu ayîma omu bwâmi bw'Israheli aha Samâriya myâka makumi abiri. [28] Ajira ebigalugalu omu masù ga Nyamubâho; arhalekaga galya mabî ga Yerobwâmi mugala wa Nebati, galya ajirisagyamwo Israheli ecâha. [29] Agôla mango Pekahe ali mwâmi w'Israheli, Tiglati-Pileseri mwâmi w'e Asîriya ayisha arhabîre, anaciyanka Iyoni, arhôla na Abel-Bet-Maaka, arhôla Yanoha, ahirakwo Kadeshi, Hasori, na Gileyadi, kuguma na Galileya n'e cihugo ca Nefutali, abali bagwâsirwe mpira abajàna e Sîriya.

[30] Hoseya mugala wa Êla erhi aba amajirira Pekahe obugoma, ayîrha Pekahe, mugala wa Rema lyahu anaciyîma ahâli hâge, omu mwâka gwa kali makumi abiri gw’ okuyîma kwa Yotami, mugala wa Ûziyahu. [31] Ebisigîre oku bijiro bya Pekahe, oku ajizire kwôshi, laba oku okwôla kuli kuyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'Israheli.

Obwâmi bwa Yotami omu Yuda (740-736)

[32] Omu mwâka gwa kabiri kurhenga Pekahe mugala wa Remalyahu ali mwâmi omw'Israheli, Yotami, mugala wa Ûziyahu aba mwâmi naye omu Yuda. [33] Ali akola agwêrhe myâka makumi abiri n'irhanu erhi aba mwâmi, ayîma na yindi ikumi na ndarhu aha Yeruzalemu. Nina ye waderhagwa Yerusha, mwâli wa Sadoki. [34] Ajira ebishingânîne omu masù ga Nyamubâho, ashimba loshilo shi enjira y'îshe Ûziyahu. [35] Ci konene arhakulaga empêro omu birhwa; olubaga lwanakulikiza okukarherekêrera omu birhwa n'okukatumbûkizamwo enshangi. Ye wayubasagya omuhango gw'enyanya gw'akâ-Nyamuzinda.

[36] Ebisigîre oku bijiro bya Yotami, oku ajizire kôshi, okwôla ka kurhali kuyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'Israheli. [37] Muli ezo nsiku, Nyamu bâho arhondêra okurhumira Yuda Rasoni, mwâmi w'e Aramu na Pekahe, mwene Remalyahu. [38] Yotami acîhengeka aha burhambi bw'ababusi bâge, anacibishwa haguma n'ababusi bâge omu cishagala ca Daudi, îshe. Omugala Akazi ayîma ahâli hâge.

BHS 2 Kings 15

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1בִּשְׁנַת֙ עֶשְׂרִ֣ים וְשֶׁ֔בַע שָׁנָ֖ה לְיֶרָבְעָ֑ם מֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵ֔ל מָלַ֖ךְ עֲזַרְיָ֥ה בֶן־אֲמַצְיָ֖ה מֶ֥לֶךְ יְהוּדָֽה׃ 2בֶּן־שֵׁ֣שׁ עֶשְׂרֵ֤ה שָׁנָה֙ הָיָ֣ה
בְמָלְכֹ֔ו וַחֲמִשִּׁ֥ים וּשְׁתַּ֖יִם שָׁנָ֣ה מָלַ֑ךְ בִּירוּשָׁלִָ֗ם וְשֵׁ֛ם אִמּ֥וֹ יְכָלְיָ֖הוּ מִירוּשָׁלִָֽם׃ 3וַיַּ֣עַשׂ הַיָּשָׁ֗ר בְּעֵינֵי֙ יְהוָ֔ה כְּכֹ֖ל אֲשֶׁר־עָשָׂ֥ה
אֲמַצְיָ֖הוּ אָבִֽיו׃ 4רַ֚ק הַבָּמֹ֔ות לֹא־סָ֖רוּ עֹ֣וד הָעָ֑ם מְזַבְּחִ֥ים וּמְקַטְּרִ֖ים בַּבָּמֹֽות׃ 5וַיְנַגַּ֥ע יְהוָ֖ה אֶת־הַמֶּ֑לֶךְ וַיְהִ֣י מְצֹרָ֔ע
עַד־יֹ֖ום מֹותֹ֑ו וַיֵּ֣שֶׁב בְּבֵ֔ית הַחָפְשִׁ֖ית וְיוֹתָ֥ם בֶּן־הַמֶּ֖לֶךְ עַל־הַבַּ֣יִת שֹׁפֵ֥ט אֶת־עַם־הָאָֽרֶץ׃ 6וְיֶתֶר֙ דִּבְרֵ֣י עֲזַרְיָ֔הוּ וְכָל־אֲשֶׁ֖ר
עָשָׂ֑ה הֲלֹא־הֵ֗ם כְּתוּבִ֛ים עַל־סֵ֥פֶר דִּבְרֵי֙ הַיָּמִ֔ים לְמַלְכֵ֖י יְהוּדָֽה׃ 7וַיִּשְׁכַּ֥ב עֲזַרְיָ֖הוּ עִם־אֲבֹתָ֑יו וַיִּקְבְּרוּ֩ אֹתֹ֨ו עִם־אֲבֹתָ֜יו
בְּעִ֣יר דָּוִ֗ד וַיִּמְלֹךְ֙ יֹותָ֣ם בְּנֹ֔ו תַּחְתָּֽיו׃ פ
8בִּשְׁנַ֤ת שְׁלֹשִׁים֙ וּשְׁמֹנֶ֣ה שָׁנָ֔ה לַעֲזַרְיָ֖הוּ מֶ֣לֶךְ יְהוּדָ֑ה מָלַ֗ךְ זְכַרְיָ֛הוּ בֶּן־יָרָבְעָ֥ם עַל־יִשְׂרָאֵ֖ל בְּשֹׁמְרֹ֑ון שִׁשָּׁ֖ה
חֳדָשִֽׁים׃ 9וַיַּ֣עַשׂ הָרַ֔ע בְּעֵינֵ֖י יְהוָ֑ה כַּאֲשֶׁ֛ר עָשׂ֥וּ אֲבֹתָ֖יו לֹ֣א סָ֔ר מֵחַטֹּאֹ֖ות יָרָבְעָ֥ם בֶּן־נְבָ֖ט אֲשֶׁ֥ר הֶחֱטִ֖יא
אֶת־יִשְׂרָאֵֽל׃ 10וַיִּקְשֹׁ֥ר עָלָ֛יו שַׁלֻּ֥ם בֶּן־יָבֵ֖שׁ וַיַּכֵּ֣הוּ קִבְלְעָ֑ם וַיְמִיתֵ֖הוּ וַיִּמְלֹךְ֙ תַּחְתָּֽיו׃ 11וְיֶתֶר֙ דִּבְרֵ֣י זְכַרְיָ֔ה הִנָּ֖ם כְּתוּבִ֑ים
עַל־סֵ֥פֶר דִּבְרֵי֙ הַיָּמִ֔ים לְמַלְכֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃ 12הֽוּא־דְבַר־יְהוָ֗ה אֲשֶׁ֤ר דִּבֶּר֙ אֶל־יֵה֣וּא לֵאמֹ֔ר בָּנִ֥ים רְבִיעִ֖ים יֵשְׁב֣וּ לְךָ֑ עַל־כִּסֵּ֣א
יִשְׂרָאֵ֔ל וַיְהִי־כֵֽן׃ פ
13שַׁלֻּ֣ום בֶּן־יָבֵ֔שׁ מָלַ֖ךְ בִּשְׁנַ֣ת שְׁלֹשִׁ֑ים וְתֵשַׁ֣ע שָׁנָ֔ה לְעֻזִּיָּ֖ה מֶ֣לֶךְ יְהוּדָ֑ה וַיִּמְלֹךְ֙ יָרֵ֣חַ־יָמִ֔ים בְּשֹׁמְרֹֽון׃ 14וַיַּ֤עַל֙ מְנַחֵ֣ם
בֶּן־גָּדִ֔י מִתִּרְצָ֖ה וַיָּבֹ֣א שֹׁמְרֹ֑ון וַיַּ֣ךְ אֶת־שַׁלֻּ֣ום בֶּן־יָבֵ֔ישׁ בְּשֹׁמְרֹ֖ון וַיְמִיתֵ֑הוּ וַיִּמְלֹךְ֙ תַּחְתָּֽיו׃ 15וְיֶתֶר֙ דִּבְרֵ֣י שַׁלֻּ֔ום וְקִשְׁרֹ֖ו
אֲשֶׁ֣ר קָשָׁ֑ר הִנָּ֖ם כְּתֻבִ֥ים עַל־סֵ֖פֶר דִּבְרֵ֥י הַיָּמִ֛ים לְמַלְכֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ ס
16אָ֣ז יַכֵּ֤ה־מְנַחֵם֙ אֶת־תִּפְסַ֔ח וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּ֖הּ וְאֶת־גְּבוּלָ֑יהָ מִתִּרְצָ֔ה כִּ֥י לֹ֖א פָּתַ֣ח וַיַּ֔ךְ אֶת כָּל־הָהָרֹותֶ֖יהָ בִּקֵּֽעַ׃ פ
17בִּשְׁנַ֤ת שְׁלֹשִׁים֙ וְתֵשַׁ֣ע שָׁנָ֔ה לַעֲזַרְיָ֖ה מֶ֣לֶךְ יְהוּדָ֑ה מָלַ֗ךְ מְנַחֵם֙ בֶּן־גָּדִ֔י עַל־יִשְׂרָאֵ֖ל עֶ֥שֶׂר שָׁנִ֛ים בְּשֹׁמְרֹֽון׃ 18וַיַּ֣עַשׂ הָרַ֔ע
בְּעֵינֵ֖י יְהוָ֑ה לֹ֣א סָ֔ר מֵעַ֗ל חַטֹּאֹ֛ות יָרָבְעָ֥ם בֶּן־נְבָ֖ט אֲשֶׁר־הֶחֱטִ֥יא אֶת־יִשְׂרָאֵ֖ל כָּל־יָמָֽיו׃ 19בָּ֣א פּ֣וּל מֶֽלֶךְ־אַשּׁ֗וּר
עַל־הָאָ֔רֶץ וַיִּתֵּ֣ן מְנַחֵם֮ לְפ֣וּל אֶ֣לֶף כִּכַּ֣ר כֶּ֔סֶף לִהְיֹ֥ות יָדֹ֖ו אִתֹּ֑ו לְהַחֲזִ֖יק הַמַּמְלָכָ֥ה בְּיָדֹֽו׃ 20וַיֹּצֵ֤א מְנַחֵם֙ אֶת־הַכֶּ֔סֶף
עַל־יִשְׂרָאֵ֖ל עַ֚ל כָּל־גִּבֹּורֵ֣י הַחַ֔יִל לָתֵ֥ת לְמֶֽלֶךְ אַשּׁ֖וּר חֲמִשִּׁ֣ים שְׁקָלִ֑ים כֶּ֚סֶף לְאִ֣ישׁ אֶחָ֔ד וַיָּ֣שָׁב מֶֽלֶךְ־אַשּׁ֔וּר וְלֹא־עָמַ֖ד
שָׁ֥ם בָּאָֽרֶץ׃ 21וְיֶתֶר֙ דִּבְרֵ֣י מְנַחֵ֔ם וְכָל־אֲשֶׁ֥ר עָשָׂ֖ה הֲלֹוא־הֵ֣ם כְּתוּבִ֑ים עַל־סֵ֚פֶר דִּבְרֵ֣י הַיָּמִ֔ים לְמַלְכֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃ 22וַיִּשְׁכַּ֥ב
מְנַחֵ֖ם עִם־אֲבֹתָ֑יו וַיִּמְלֹךְ֙ פְּקַחְיָ֣ה בְנֹ֔ו תַּחְתָּֽיו׃ פ
23בִּשְׁנַ֤ת חֲמִשִּׁים֙ שָׁנָ֔ה לַעֲזַרְיָ֖ה מֶ֣לֶךְ יְהוּדָ֑ה מָלַ֗ךְ פְּקַחְיָ֛ה בֶּן־מְנַחֵ֥ם עַל־יִשְׂרָאֵ֖ל בְּשֹׁמְרֹ֑ון שְׁנָתָֽיִם׃ 24וַיַּ֣עַשׂ הָרַ֔ע בְּעֵינֵ֖י
יְהוָ֑ה לֹ֣א סָ֔ר מֵחַטֹּאֹ֖ות יָרָבְעָ֥ם בֶּן־נְבָ֖ט אֲשֶׁ֥ר הֶחֱטִ֖יא אֶת־יִשְׂרָאֵֽל׃ 25וַיִּקְשֹׁ֥ר עָלָ֛יו פֶּ֥קַח בֶּן־רְמַלְיָ֖הוּ שָׁלִישֹׁ֑ו וַיַּכֵּ֣הוּ
בְשֹׁמְרֹ֗ון בְּאַרְמֹ֛ון בֵּית־[ה]מֶּ֥לֶךְ אֶת־אַרְגֹּ֖ב וְאֶת־הָאַרְיֵ֑ה וְעִמֹּ֣ו חֲמִשִּׁ֔ים אִ֖ישׁ מִבְּנֵ֣י גִלְעָדִ֑ים וַיְמִיתֵ֖הוּ וַיִּמְלֹךְ֙
תַּחְתָּֽיו׃ 26וְיֶתֶר֙ דִּבְרֵ֣י פְקַחְיָ֔ה וְכָל־אֲשֶׁ֥ר עָשָׂ֖ה הִנָּ֑ם כְּתוּבִ֛ים עַל־סֵ֥פֶר דִּבְרֵ֖י הַיָּמִ֥ים לְמַלְכֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃ פ
27בִּשְׁנַ֤ת חֲמִשִּׁים֙ וּשְׁתַּ֔יִם שָׁנָ֔ה לַעֲזַרְיָ֖ה מֶ֣לֶךְ יְהוּדָ֑ה מָלַ֗ךְ פֶּ֚קַח בֶּן־רְמַלְיָ֔הוּ עַל־יִשְׂרָאֵ֖ל בְּשֹׁמְרֹ֑ון עֶשְׂרִ֖ים
שָׁנָֽה׃ 28וַיַּ֣עַשׂ הָרַ֔ע בְּעֵינֵ֖י יְהוָ֑ה לֹ֣א סָ֔ר מִן־חַטֹּאֹ֖ות יָרָבְעָ֥ם בֶּן־נְבָ֖ט אֲשֶׁ֥ר הֶחֱטִ֖יא אֶת־יִשְׂרָאֵֽל׃ 29בִּימֵ֣י פֶּ֔קַח
מֶ֣לֶךְ־יִשְׂרָאֵ֔ל בָּ֣א ׀ תִּגְלַ֣ת פִּלְאֶ֗סֶר ׀ מֶ֣לֶךְ אַשּׁ֔וּר וַיִּקַּ֞ח אֶת־עִיֹּ֣ון וְאֶת־אָבֵ֗ל בֵּית־מַעֲכָ֛ה וְאֶת־יָנֹ֥וחַ וְאֶת־קֶ֖דֶשׁ וְאֶת־חָצֹ֑ור

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֶת־הַגְּלְעָד וְאֶת־הַגְּלִילָה כֹּל אֶרֶץ נַפְתָּלִי וַיַּגְלֵם אַשּׁוּרָה׃ 30וַיִּקְשֹׁר־קֶשֶׁר הוֹשֵׁעַ בֶּן־אֵלָה עַל־פֶּקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ וַיַּכֵּהוּ
וַיְמִיתֵהוּ וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים לְיוֹתָם בֶּן־עֻזִּיָּה׃ 31וְיֶתֶר דִּבְרֵי־פֶקַח וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר
דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ פ
32בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְפֶקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מָלַךְ יוֹתָם בֶּן־עֻזִּיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ 33בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָה
בְּמָלְכֹו וְשֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ יְרוּשָׁא בַּת־צָדוֹק׃ 34וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה
עֻזִּיָּהוּ אָבִיו עָשָׂה׃ 35רַק הַבָּמוֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעָם מְזַבְּחִים וּמְקַטְּרִים בַּבָּמוֹת הוּא בָּנָה אֶת־שַׁעַר בֵּית־יְהוָה
הָעֶלְיוֹן׃ 36וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹתָם אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ 37בַּיָּמִים הָהֵם הֵחֵל
יְהוָה לְהַשְׁלִיחַ בִּיהוּדָה רְצִין מֶלֶךְ אֲרָם וְאֶת פֶּקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ׃ 38וַיִּשְׁכַּב יוֹתָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר
דָּוִד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ אָחָז בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ פ

16

Obwâmi bwa Akazi omu Yuda (736-716)

1 Omu mwâka gwa kali ikumi na nda kurhenga Pekahe mwcne Remalyahu ali mwâmi, naye
Akazi mugala wa Yotami aba mwâmi omu Yuda. 2 Akazi ali agwêrhe myâka makumi abiri
amango abaga mwâmi, anaciyôrha myâka ikumi na ndarhu ali mwâmi aha Yeruzalemu.
Arhajiraga okushingânîne omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâge, nka kulya îshe Daudi
ajiraga. 3 Ci ashimba enjira mbî y'abâmi b'Israheli, ciru ageza omugala omu muliro, omu kuyiga
engeso mbî za galya mashanja Nyamuzinda akungushaga embere za bene Israheli: 4 Ajira
enterekêro, anatumbûkiza obukù omu mpêro z'omu birhwa n' eza aha idako lya ngasi mirhi
mibishi.

5 Okubundi, Rasoni, mwâmi w'e Sîriya na Pekahe, mwene Remalyahu mwâmi w'Israheli,
banacirhabâlira e Yeruzalemu, banacigorha Akazi, ci kone ne barhahashigimuhima. 6 Muli agôla
mango, Rasoni mwâmi w'e Sîriya-Edomi anyaga ecihugo ca Elati anacicilunga kuli Sîriya;
alibirhakwo Abayahudi babaga omu Elati, anacihiramwo Abanya-Sîriya, bo banaciyûbakamwo
kuhika gano mango. 7 Akazi arhuma entumwa emwa Tiglati-Pileseri, mwâmi w'e Asîriya, mpu
bagendimubwîra, erhi: «Ndi mwambali wâwe na mugala wâwe, osôke oyîshe ondîkûze kuli
mwâmi w'e Sîriya n'omwâmi w'Israheli, bantabalire.» 8 Akazi anaciyanka enfaranga n'amasholo
gali omu kâ-Nyamuzinda kuguma n'ezali omu mbîko omu nyumpa ya mwâmi, abirhuma nka
luhembo emw'omwâmi w'e Asîriya. 9 Olya mwâmi w'e Asîriya anacimuyumva, na erhi aba
amarhabâlira Damasko anacimunyaga, na erhi aba amumunyaga, abantu babagamwo abahêka
e Kiri, naye omwâmi wâbo Rasoni amuyîrha.

10 Mwâmi Akazi akanya aja e Damasko, ajiyankirira Tiglati-Pileseri, mwâmi w'e Asîriya. Erhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abona oluhêrero lwali aha Damasko mwâmi Akazi anacirhumira omudâhwa Uriya enshusho na engero zalo mpu baluyûbake banaluyunjuze loshi. [11] Omudâhwa Uriya anaciyûbaka lulya luhêrero, omudâhwa.Uriya anayunjuza lulya luhêrero omu kushimba kulya Akazi arhumaga erhi ali aha Damasko, alubumba embere mwâmi arhenge e Damasko. [12] Erhi arhenga e Damasko mwâmi abona lulya luhêrero, mwâmi ayegera lulya luhêrero anacilusôkerakwo. [13] Mwâmi ajirirakwo enterekêro zâge z'embâgwa n'ez'okuyôcibwa, alusuhira obwangà anacilushahulizakwo omukò gw' enterekêro zâge z'omurhûla. [14] Lulya luhêrero lw'omulinga lwabaga embere z'akâ-Nyamuzinda, anacilurhenza halya mbere z'akâ-Nyamuzinda, lugendo luli nka kurhenga kwa lulya lundi luhêrero kujà omu kâ-Nyamuzinda, aluhira eburhambi bw'olundi, ebwa kulyo. [15] Mwâmi ashubirhegeka omudâhwa Uriya erhi: «Okayôkera kuli olu luhêrero enterekêro y'e sêzi na ey'ebijingo, enterekêro y'okuyocibwa y'emwa mwâmi, na ey'omukò, enterekêro y'okuyôcibwa y'olubaga n'eyindi yalwo y'omukò, okashahulizakwo n'omukò n'ezindi nterekêro zôshi. Olwo luhêrero lw'amarhale, niene nacimanya oku nalujira. [16] Omudâhwa Uriya anacijira ngasi oku mwâmi anamurhegekaga kôshi.

[17] N'okundi mwâmi Akazi avunanga orhucîkirizo n'amakondo, akûla enyôgero abungulula eciyanja cabaga kuli zirya mpanzi z'omulinga zakazâg'icibarula, acîhira oku idaho ahâli habambirwe amabuye. [18] Acinyihya erhi oyo mwâmi w'e Asîriya arhuma ebyali byûbakirwe emikolo y'olwa sabato, omu kâ-Nyamuzinda, kuguma n'emuhanda aha mwâmi akazâgigera. [19] Ebindi by'olwa Akazi n'ebi ajizire byôshi, ebyo byôshi ka birhali biyandike Oku citabu c'Empiriri z'Abâmi b'Israheli? [20] Akazi acîhengeka hali b'îshe, abishwa haguma n'ababusi bâge omu cishagala ca Daudi. omugala Hizekiyahu ayîma ahâli hâge.

BHS 2 Kings 16

1 בִּשְׁנַת שְׁבַע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְפֶקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ מָלַךְ אָחָז בֶּן־יוֹתָם מֶלֶךְ יְהוּדָה: 2 בֶּן־עֶשְׂרִים שָׁנָה אָחָז בְּמָלְכֹו
וְשֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְלֹא־עָשָׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו כְּדָוִד אָבִיו: 3 וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם
אֶת־בְּנֹו הֶעֱבִיר בָּאֵשׁ כְּתֹעֲבֹות הַג�ֹּויִם אֲשֶׁר הֹורִישׁ יְהוָה אֹתָם מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 4 וַיִּזְבַּח וַיְקַטֵּר בַּבָּמֹות
וְעַל־הַגְּבָעֹות וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן: 5 אָז יַעֲלֶה רְצִין מֶלֶךְ־אֲרָם וּפֶקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלִַם לַמִּלְחָמָה
וַיָּצֻרוּ עַל־אָחָז וְלֹא יָכְלוּ לְהִלָּחֶם: 6 בָּעֵת הַהִיא הֵשִׁיב רְצִין מֶלֶךְ־אֲרָם אֶת־אֵילַת לַאֲרָם וַיְנַשֵּׁל אֶת־הַיְהוּדִים מֵאֵילֹות
וֶאֱדֹמִים בָּאוּ אֵילַת וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד הַיֹּום הַזֶּה: פ
7 וַיִּשְׁלַח אָחָז מַלְאָכִים אֶל־תִּגְלַת פִּלְאֶסֶר מֶלֶךְ־אַשּׁוּר לֵאמֹר עַבְדְּךָ וּבִנְךָ אֲנִי עֲלֵה וְהוֹשִׁעֵנִי מִכַּף מֶלֶךְ־אֲרָם וּמִכַּף
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הַקּוֹמִים עָלָי: 8 וַיִּקַּח אָחָז אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב הַנִּמְצָא בֵּית יְהוָה וּבְאֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח
לְמֶלֶךְ־אַשּׁוּר שֹׁחַד: 9 וַיִּשְׁמַע אֵלָיו מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיַּעַל מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶל־דַּמֶּשֶׂק וַיִּתְפְּשֶׂהָ וַיַּגְלֶהָ קִירָה וְאֶת־רְצִין
הֵמִית: 10 וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ אָחָז לִקְרַאת תִּגְלַת פִּלְאֶסֶר מֶלֶךְ־אַשּׁוּר דַּמֶּשֶׂק וַיַּרְא אֶת־הַמִּזְבַּח אֲשֶׁר בְּדַמֶּשֶׂק וַיִּשְׁלַח

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַמֶּלֶךְ אָחָז אֶל־אוּרִיָּה הַכֹּהֵן אֶת־דִּמּוּת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־תַּבְנִיתוֹ לְכָל־מַעֲשֵׂהוּ׃ 11וַיִּבֶן אוּרִיָּה הַכֹּהֵן אֶת־הַמִּזְבֵּחַ כְּכֹל
אֲשֶׁר־שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אָחָז מִדַּמֶּשֶׂק כֵּן עָשָׂה אוּרִיָּה הַכֹּהֵן עַד־בּוֹא הַמֶּלֶךְ־אָחָז מִדַּמָּשֶׂק׃ 12וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ מִדַּמָּשֶׂק וַיַּרְא
הַמֶּלֶךְ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיִּקְרַב הַמֶּלֶךְ עַל־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעַל עָלָיו׃ 13וַיַּקְטֵר אֶת־עֹלָתוֹ וְאֶת־מִנְחָתוֹ וַיַּסֵּךְ אֶת־נִסְכּוֹ וַיִּזְרֹק
אֶת־דַּם־הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר־לוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃ 14וְאֶת הַמִּזְבַּח הַנְּחֹשֶׁתְ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָהׇ וַיִּקְרֵב מֵאֵת פְּנֵי הַבַּיִת מִבֵּין
הַמִּזְבֵּחַ וּמִבֵּין בֵּית יְהוָה וַיִּתֵּן אֹתוֹ עַל־יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפוֹנָה׃ 15וַיְצַוֵּהוּ הַמֶּלֶךְ־אָחָז אֶת־אוּרִיָּה הַכֹּהֵן לֵאמֹר עַל
הַמִּזְבֵּחַ הַגָּדוֹל הַקְטֵר אֶת־עֹלַת־הַבֹּקֶרְ וְאֶת־מִנְחַת הָעֶרֶב וְאֶת־עֹלַת הַמֶּלֶךְ וְאֶת־מִנְחָתוֹ וְאֵת עֹלַת כָּל־עַם הָאָרֶץ
וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם וְכָל־דַּם עֹלָה וְכָל־דַּם־זֶבַח עָלָיו תִּזְרֹק וּמִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת יִהְיֶה־לִּי לְבַקֵּר׃ 16וַיַּעַשׂ אוּרִיָּה הַכֹּהֵן כְּכֹל
אֲשֶׁר־צִוָּה הַמֶּלֶךְ אָחָז׃ 17וַיְקַצֵּץְ הַמֶּלֶךְ אָחָז אֶת־הַמִּסְגְּרוֹת הַמְּכֹנוֹת וַיָּסַר מֵעֲלֵיהֶם וְאֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־הַיָּם הוֹרִד מֵעַל
הַבָּקָר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר תַּחְתֶּיהָ וַיִּתֵּן אֹתוֹ עַל מַרְצֶפֶת אֲבָנִים׃ 18וְאֶת־מִיסַּךְ הַשַּׁבָּת אֲשֶׁר־בָּנוּ בַבַּיִת וְאֶת־מְבוֹא הַמֶּלֶךְ
הֶחִיצוֹנָה הֵסֵב בֵּית יְהוָה מִפְּנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ 19וְיֶתֶר דִּבְרֵי אָחָז אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים
לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ 20וַיִּשְׁכַּב אָחָז עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ חִזְקִיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ פ

17

Obwâmi bwa Hozeya omu Israheli (732-724)

[1] Omu mwâka gwa ikumi na kabiri gwa okuyîma kwa Akazi, mwâmi w'e Yuda, Hozeya mugala wa Êla aba mwâmi w'Israheli aha Samâriya, ajira myâka mwenda. [2] Ajira ebigalugalu embere za Nyakubâho, ci konene arhali nka abandi bâmi b'embere zâge. [3] Salamanasari mwâmi w'e Asîriya, asôka ajimulwîsa, Hozeya amushiga anakakuhongera. [4] Okuhandi oyo mwâmi w'e Asîriya, abona oku hali obugoma emunda Hozeya ali, owarhumaga entumwa emwa Sayisi, mwâmi w'e Mîsiri, na kulya kubà arhacihongaga ebwâmi, nk'oku anakomereraga okujira eyindi myâka; oyo mwâmi w'e Asîriya amugwârha amuhira omu mpamikwa.

Okugwârhwa kwa Samâriya (721)

[5] Oyo mwâmi w'e Asîriya, azungula omu cihugo, asôka arhabâlira e Samâriya; agorha ôlwo lugo myâka isharhu. [6] Omu mwâka gwa kali mwenda kurhenga Hozeya ali mwâmi, oyo mwâmi w'e Asîriya agwârha Samâriya; bene Israheli babagamwo abahêka e Asîriya, ajibahira aha Hala, oku Habori lwîshi lw'e Gozani, n'omu bishagala bya Mêdi.

Engerêrezo oku biyêrekîre okushabulwa kw'obwâmi bw'Israheli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] Okwôla kwôshi kwanacibà ntyôla ebwa kubà bene Israheli bamabihira Nyamubâho, Nyamuzinda wâbo, owabakûlaga omu cihugo c'e Mîsiri abarhe nza omu maboko ga Faraoni mwâmi w'e Mîsiri, na ebwa kubà bakola bahara mya bandi bandi banyamuzinda. [8] Banacishimba n'engeso za galya mashanja Nyamuzinda akungushaga embere za bene Israheli, bashimba n'oborhere bubî bw'abâmi b'Israheli. [9] Bene Israheli babà n'enkengêro zirhashingânîni embere za Nyamubâho, Nyamuzinda wâbo. Bayûbaka empêro omu birhwa bya ebi shagala byâbo byôshi, kurhenga oku munâra gwa abalanzi kujà oku bishagala bihamike buzibu-zibu. [10] Bagwika amabuye, bahira enshanga oku ngasi hirhondo n'oku ngasi murhi mubishi. [11] Bagend'ikatumbûkiza enshangi omôla birhwa nka kulya galya mashanja Nyamubâho alibirhagakwo embere zâbo gakazâgijira. Bajira ntyo ebintu bigalugalu bya okugayisa Nyamubâho. [12] Bakolera abazimu balya Nyamuzinda abahànzagya amango ababwîraga erhi: «Murhahmira mukajira okwôla».

[13] Nyamuzinda ayumvisa okwôla omw'Israheli n'omu Yuda, aderha omu kanwa k'abalêbi, erhi: «Murhenge muli ezôla njira zinyu ngalugalu, mushimbe amarhegeko gâni n'akanwa kani nka kulya narhegekaga ababusi binyu, na nka okula nshubir'ibabwirakwo omu binwa bya abalêbi bâni. [14] Ci konene barhayumvagya, baciyôrhera bacikanyi cirhagomba, bajira ecikanyi cirhagomba ak'ababusi bâbo erhi baleka okuyêmera Nyamubâho Nyamuzinda wâbo. [15] Bajandika amarhegeko n'endagâno ajiraga haguma n'ababusi bâbo, baleka loshi obuhamirizi bwâge kuli bo. Bashimba ebintu bya busha ntyo babà bonene bantu ba busha bayiga amashanja Nyamuzinda ali amabahànza mpu barhayigaga. [16] Baleka amarhegeko gôshi ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâbo, batula enyana z'ebyuma, bajira enshanga, bafukamira abazimu ba omu malunga bôshi, banakolera Baali. [17] Bakazigeza bagala bâbo na bali bâbo omu ngulumira z'omuliro, bajà omu kulaguza n'okuloga haguma, baciguza omu kujira amabî embere za Nyamubâho, bamugayîsa. [18] Naye Nyamubâho alubira bwenêne Israheli kuhika amuhirigisa omu masù gâge. Ishanja lya Yuda lyône lyasigala.

[19] Ciru naye Yuda arhashimbaga bwinjà amarhegeko ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâbo, ashimba naye engeso z'Israheli. [20] Nyamubâho akabulira obûko bwa bene Israheli bôshi, abalibuza, aleka banyagwa kuhika amango abayêgûlaga loshi embere z'obusù bwâge. [21] Amango bene Israheli baciberûlaga oku mulala gwa Daudi, kandi bone banasinga owâbo mwâmi ye Yerobwâmi mugala wa Nebati, oyôla Yerobwâmi abayêgûla bwenêne kuli Nyamubâho, abajirîsa ntyo ecâha cinene bwenêne. [22] Bene Israheli bajà bôshi muli birya byâha Yerobwâmi anajiraga byôshi, barhanacibilekaga aba kushaya babî- shiiyamwo. [23] Kuhika Nyamubâho alinda abakaga kuli embere zâge kulya anali amabarhonda omu kanwa k'abarhumisi bâge b'abalêbi. Israheli ahêkwa kuli n'ecihugo câge, omu Asîriya, yo anaciba kuhika mwa gano mango.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omurhondêro gw'Abanya-Samâriya

[24] Omwâmi w'e Asîriya anaciyîsha adwîrhe abantu kurhenga omu Babiloni, kurhenga omu Kuta, kurhenga omu Awa, kurhenga omu Hamati na e Safarwayimi, anacibayûbasa omu bishagala bya Samâriya, ahâli ha bene Israheli. Banaciyîma ntyo muli Samâriya, bayûbaka omu bishagala byamwo.

[25] Ci kulya kubà erhi barhangira okuyûbaka barhashibiriraga okurhînya Nyamubâho. Nyamubâho abalikira entale zabakolamw'emyone. [26] Banacihisa kwo omwâmi w'e Asîriya omwanzi mpu: «Galya mashanja wayishaga oguku mbire onagahira omu bishagala bya Samâriya, barhabaga n'obulyo bw'okushimba amarhegeko ga Nyamuzinda w'ecôla cihugo. Okwo kwarhuma abarhumira entale zinadwîrhe zabayirhamwo banji ebwa kubà barhayishi kurhi bankaharanya oyo Nyamuzinda w'ecôla cihugo.» [27] Naye Mwâmi w'e Asîriya anacirhegeka erhi: «Murhume yomuguma muli balya badâhwa bayishaga bahcrhwe bujà, agendiyûbaka yo anakabayigîriza kurhi bankakolera oyo Nyamuzinda w'ecôla cihugo.» [28] Mudâhwa muguma muli balya barhenzibagwa e Samâriya ayisha ayûbaka aha Beteli, akabayigîriza kurhi bankarhînya Nyamubâho.

[29] Ci konene okwôla kurhahanzagya ngasi ishanja okujira ngasi liguma omuzimu walyo n'okukabahira omu mpêro Abanya-Samâriya bayûbakaga omu birhwa, ngasi ishanja omu cishagala lyanayûbakaga. [30] Abantu barhengaga e Babiloni bajira omuzimu wâbo ye Sukoti-Benoti, abantu barhengaga e Kuta bajira omuzimu wâbo ye Nergali, abantu barhengaga e Hamati bajira omuzimu wâbo ye Ashima, [31] abantu barhengaga e Hawa bajira Nibazi na Tartaki, abantu barhengaga e Safarwayimi bakakweba abâna bâbo omu muliro omu kukuza Adrameleki na Anameleki bazimu b'Abanya-Sefarwayimi. [32] Ci kwône baharâmya na Nyamubâho, ntyo barhôla baguma muli bo babajira badâhwa b'okukabarherekêrera omwôla birhwa. [33] Ntyo kwo bakazâgiharâmya Nyamubâho erhi banadwîrhe bakuza abazimu b'emwa galya mashanja barhengaga. [34] Kuhika bunôla bacishimba ezôla ngesò zâbo za mîra, barhaharâmya Nyamu bâho, barhanashimba ôli amarhegeko gâbo n'engeso z'emwâbo, n'ôli akanwa n'amarhegeko Nyamubâho ahâga bene Yakôbo ôlya ayirikaga Israheli.

[35] Nyamuzinda ali amasinga endagâno haguma nabo anabakomêreza erhi: «Murhakazâg'iharâmya abandi bazimu, murhanakazâgibafukamira, murhabakoleraga nîsi erhi okubajirira enterekêro. [36] Erhi cikonene, Nyamubâho, Nyamuzinda winyu, olya wabakulaga omu cihugo c'e Mîsiri na obuhashe bunene na okuboko kubangalire, oyôla ye mwakaziharâmya, oyôla ye mwakazifukamira n'oyôla ye mwakazijirira enterekêro. [37] Mushimbe akanwa, mushimbe obulonza bwâge, na galya marhegeko amuyandikiraga mukagashimba ngasi lusiku munacilange murhaharamagya bazimu. [38] Murhayibagiraga endagâno najiraga haguma na ninyu, murhanakazâg'iharâmya abandi bazimu. [39] Ci konene murhinye Nyamubâho, Nyamuzinda

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

winyu, yenene ye wabalîkûza oku ngasi bashombanyi binyu bôshi.» [40] Ci kone barhamuyumvagya, banakulikiza okukashimba amarhegeko gâbo ga mîra.

[41] Ntyôla kwo agôla mashanja gakazâgiharâmya Nyamubâho erhi ganadwi rhe gakuza ensanamu zâbo. Kuguma, abâna bâbo nabo kwo banakazâgijira, n'abâna b'abâna bâbo, kuhika bunôla banacikajira aka b'îshe wâbo.

BHS 2 Kings 17

1 בִּשְׁנַת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה לְאָחָז מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ הוֹשֵׁעַ בֶּן־אֵלָה בְשֹׁמְרוֹן עַל־יִשְׂרָאֵל תֵּשַׁע שָׁנִים: 2 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי
יְהוָה רַק לֹא כְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו: 3 עָלָיו עָלָה שַׁלְמַנְאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיְהִי־לוֹ הוֹשֵׁעַ עֶבֶד וַיָּשֶׁב לוֹ
מִנְחָה: 4 וַיִּמְצָא מֶלֶךְ־אַשּׁוּר בְּהוֹשֵׁעַ קֶשֶׁר אֲשֶׁר שָׁלַח מַלְאָכִים אֶל־סוֹא מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְלֹא־הֶעֱלָה מִנְחָה לְמֶלֶךְ
אַשּׁוּר כְּשָׁנָה בְשָׁנָה וַיַּעַצְרֵהוּ מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיַּאַסְרֵהוּ בֵּית כֶּלֶא: 5 וַיַּעַל מֶלֶךְ־אַשּׁוּר בְּכָל־הָאָרֶץ וַיַּעַל שֹׁמְרוֹן וַיָּצַר
עָלֶיהָ שָׁלֹשׁ שָׁנִים: 6 בִּשְׁנַת הַתְּשִׁעִית לְהוֹשֵׁעַ לָכַד מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֶת־שֹׁמְרוֹן וַיֶּגֶל אֶת־יִשְׂרָאֵל אַשּׁוּרָה וַיֹּשֶׁב אֹתָם
בַּחְלַח וּבְחָבוֹר נְהַר גּוֹזָן וְעָרֵי מָדָי: פ
7 וַיְהִי כִּי־חָטְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה אֱלֹהֵיהֶם הַמַּעֲלֶה אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִתַּחַת יַד פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וַיִּירְאוּ
אֱלֹהִים אֲחֵרִים: 8 וַיֵּלְכוּ בְּחֻקּוֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָשׂוּ: 9 וַיְחַפְּאוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא־כֵן עַל־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּבְנוּ לָהֶם בָּמוֹת בְּכָל־עָרֵיהֶם מִמִּגְדַּל נוֹצְרִים עַד־עִיר
מִבְצָר: 10 וַיַּצֵּבוּ לָהֶם מַצֵּבוֹת וַאֲשֵׁרִים עַל כָּל־גִּבְעָה גְבֹהָה וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן: 11 וַיְקַטְּרוּ־שָׁם בְּכָל־בָּמוֹת כַּגּוֹיִם
אֲשֶׁר־הֶגְלָה יְהוָה מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲשׂוּ דְּבָרִים רָעִים לְהַכְעִיס אֶת־יְהוָה: 12 וַיִּעַבְדוּ הַגִּלֻּלִים אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לָהֶם לֹא
תַעֲשׂוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: 13 וַיָּעֶד יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בְּיַד כָּל־נְבִיאוֹ כָּל־חֹזֶה לֵאמֹר שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים
וְשִׁמְרוּ מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי כְּכָל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־אֲבֹתֵיכֶם וַאֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי אֲלֵיכֶם בְּיַד עֲבָדַי הַנְּבִיאִים: 14 וְלֹא
שָׁמְעוּ וַיַּקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם כְּעֹרֶף אֲבוֹתָם אֲשֶׁר לֹא הֶאֱמִינוּ בַּיהוָה אֱלֹהֵיהֶם: 15 וַיִּמְאֲסוּ אֶת־חֻקָּיו וְאֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר
כָּרַת אֶת־אֲבוֹתָם וְאֵת עֵדְוֹתָיו אֲשֶׁר הֵעִיד בָּם וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ וְאַחֲרֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתָם אֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֹתָם לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת כָּהֶם: 16 וַיַּעַזְבוּ אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם מַסֵּכָה שְׁנֵים עֲגָלִים וַיַּעֲשׂוּ
אֲשֵׁירָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם וַיַּעַבְדוּ אֶת־הַבָּעַל: 17 וְיַעֲבִירוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם בָּאֵשׁ וַיִּקְסְמוּ קְסָמִים
וְיִנַּחֲשׁוּ וַיִּתְמַכְּרוּ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ: 18 וַיִּתְאַנַּף יְהוָה מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל וַיְסִרֵם מֵעַל פָּנָיו לֹא נִשְׁאַר רַק
שֵׁבֶט יְהוּדָה לְבַדּוֹ: 19 גַּם־יְהוּדָה לֹא שָׁמַר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיֵּלְכוּ בְּחֻקּוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָשׂוּ: 20 וַיִּמְאַס
יְהוָה בְּכָל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל וַיְעַנֵּם וַיִּתְּנֵם בְּיַד־שֹׁסִים עַד אֲשֶׁר הִשְׁלִיכָם מִפָּנָיו: 21 כִּי־קָרַע יִשְׂרָאֵל מֵעַל בֵּית דָּוִד וַיַּמְלִיכוּ
אֶת־יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וַיַּדַּח יָרָבְעָם אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְהֶחֱטִיאָם חֲטָאָה גְדוֹלָה: 22 וַיֵּלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּכָל־חַטֹּאוֹת יָרְבָעָם אֲשֶׁר עָשָׂה לְאַ־סָרוּ מִמֶּנָּה: 23עַד אֲשֶׁר־הֵסִיר יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעַל פָּנָיו כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד
כָּל־עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים וַיִּגֶל יִשְׂרָאֵל מֵעַל אַדְמָתוֹ אַשּׁוּרָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה: פ
24וַיָּבֵא מֶלֶךְ־אַשּׁוּר מִבָּבֶל וּמִכּוּתָה וּמֵעַוָּא וּמֵחֲמָת וּסְפַרְוַיִם וַיֹּשֶׁב בְּעָרֵי שֹׁמְרוֹן תַּחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְשׁוּ אֶת־שֹׁמְרוֹן
וַיֵּשְׁבוּ בְּעָרֶיהָ: 25וַיְהִי בִּתְחִלַּת שִׁבְתָּם שָׁם לְאֹ יָרְאוּ אֶת־יְהוָה וַיְשַׁלַּח יְהוָה בָּהֶם אֶת־הָאֲרָיוֹת וַיְהִיוּ הֹרְגִים
בָּהֶם: 26וַיֹּאמְרוּ לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר לֵאמֹר הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִגְלִיתָ וַתּוֹשֶׁב בְּעָרֵי שֹׁמְרוֹן לְאֹ יָדְעוּ אֶת־מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי הָאָרֶץ
וַיְשַׁלַּח־בָּם אֶת־הָאֲרָיוֹת וְהִנָּם מְמִיתִים אוֹתָם כַּאֲשֶׁר אֵינָם יֹדְעִים אֶת־מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי הָאָרֶץ: 27וַיְצַו מֶלֶךְ־אַשּׁוּר
לֵאמֹר הֹלִיכוּ שָׁמָּה אֶחָד מֵהַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הִגְלִיתֶם מִשָּׁם וְיֵלְכוּ וְיֵשְׁבוּ שָׁם וְיֹרֵם אֶת־מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי הָאָרֶץ: 28וַיָּבֹא
אֶחָד מֵהַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הִגְלוּ מִשֹּׁמְרוֹן וַיֵּשֶׁב בְּבֵית־אֵל וַיְהִי מוֹרֶה אֹתָם אֵיךְ יָרְאוּ אֶת־יְהוָה: 29וַיִּהְיוּ עֹשִׂים גּוֹי גּוֹי
אֱלֹהָיו וַיַּנִּיחוּ | בְּבֵית הַבָּמוֹת אֲשֶׁר עָשׂוּ הַשֹּׁמְרֹנִים גּוֹי גּוֹ בְּעָרֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם יֹשְׁבִים שָׁם: 30וְאַנְשֵׁי בָבֶל עָשׂוּ
אֶת־סֻכּוֹת בְּנוֹת וְאַנְשֵׁי־כוּת עָשׂוּ אֶת־נֵרְגַל וְאַנְשֵׁי חֲמָת עָשׂוּ אֶת־אַשִׁימָא: 31וְהָעַוִּים עָשׂוּ נִבְחַז וְאֶת־תַּרְתָּק
וְהַסְפַרְוִים שֹׂרְפִים אֶת־בְּנֵיהֶם בָּאֵשׁ לְאַדְרַמֶּלֶךְ וַעֲנַמֶּלֶךְ אֱלֹהֵי סְפַרְיִם: 32וַיִּהְיוּ יֵרְאִים אֶת־יְהוָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם מִקְצוֹתָם
כֹּהֲנֵי בָמוֹת וַיִּהְיוּ עֹשִׂים לָהֶם בְּבֵית הַבָּמוֹת: 33אֶת־יְהוָה הָיוּ יֵרֵאִים וְאֶת־אֱלֹהֵיהֶם הָיוּ עֹבְדִים כְּמִשְׁפַּט הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר־הִגְלוּ אֹתָם מִשָּׁם: 34עַד הַיּוֹם הַזֶּה הֵם עֹשִׂים כַּמִּשְׁפָּטִים הָרִאשֹׁנִים אֵינָם יְרֵאִים אֶת־יְהוָה וְאֵינָם עֹשִׂים
כְּחֻקָּתָם וּכְמִשְׁפָּטָם וְכַתּוֹרָה וְכַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־בְּנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר־שָׂם שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל: 35וַיִּכְרֹת יְהוָה אִתָּם
בְּרִית וַיְצַוֵּם לֵאמֹר לְאֹ תִירְאוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא־תִשְׁתַּחֲוּ לָהֶם וְלָא תַעַבְדוּם וְלָא תִזְבְּחוּ לָהֶם: 36כִּי
אִם־אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה אֹתוֹ תִירָאוּ וְלוֹ תִשְׁתַּחֲוּ וְלוֹ
תִזְבְּחוּ: 37וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַב לָכֶם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת כָּל־הַיָּמִים וְלְאֹ תִירְאוּ
אֱלֹהִים אֲחֵרִים: 38וְהַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַתִּי אִתְּכֶם לְאֹ תִשְׁכְּחוּ וְלְאֹ תִירְאוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים: 39כִּי אִם־אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
תִּירָאוּ וְהוּא יַצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד כָּל־אֹיְבֵיכֶם: 40וְלֹא שָׁמְעוּ כִּי אִם־כְּמִשְׁפָּטָם הָרִאשׁוֹן הֵם עֹשִׂים: 41וַיִּהְיוּ | הַגּוֹיִם
הָאֵלֶּה יְרֵאִים אֶת־יְהוָה וְאֶת־פְּסִילֵיהֶם הָיוּ עֹבְדִים גַּם־בְּנֵיהֶם | וּבְנֵי בְנֵיהֶם כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָם הֵם עֹשִׂים עַד הַיּוֹם
הַזֶּה: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18

VIII. Amango mazinda g'obwâmi bwa Yuda

Oku Yezekiyahu ayîmaga (716-687)

[1] Omu mwâka gwa kasharhu g'obwâmi bwa Hozeya, mugala wa Êla, mwâmi w'Israheli, Hizekiyahu, mugala wa Akazi, ashuba mwâmi w'e Yuda. [2] Ali gwêrhe myâka makumi abiri n'irhanu erhi aja oku ntebe na ntyo ayîma myâka makumi abirhi na mwenda e Yeruzalemu; nnina ye wali Abi mwâli wa Zakariya. [3] Anacisîmîsa Nyakasane, ashimbulira obwôrhere bwinjà bwa shakulûza wâge Daudi. [4] Ye walahiraga okukazigashâniza oku rhurhondo, ashaba emilunga, anahongola emilunga n'emihôla ya Ashera, ashandâza enjoka y'ecûma[l] c'omulinga erya Mûsa atulaga; kuhika ago mango bene Israheli erhi banaciyirherekêre; erhi bayihire izîno lya Nehushtani.

[5] Acîkubagira Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli. Aha nyuma zâge, ntà wundi mwâmi w'e Yuda wacimuhisirekwo, harhali ciru n'omuguma embere zâge. [6] Ayôrha acishwekire kuli Nyakasane buzira okumutwîka, na kandi ashi mbûlira galya marhegeko Nyakasane abwîraga Mûsa. [7] Nyakasane ali muliye, emikolo yâge yôshi yakamubêra. Acikulakwo omwâmi w'e Asuru aleka n'okumurhumikira. [8] Ye wahimaga Abafilistini, abakwamûkakwo kuhika e Gaza, abahisa oku mbibi zâbo, ciru n'ebishagala byâbo bizibuzibu, byôshi abihagula.

Okugwârhwa kwa Samâriya

[9] Oku mwâka gwa kani gw'obwâmi bwa Yezekiyahu, gwo gwali mwâka gwa kalinda gwa Hozeya mugala wa Êla, mwâmi w'e Israheli, Salmanasari, mwâmi w'e Asuru arhêra Samâriya, amugorha. [10] Amugwârha enyuma lya myâka isha rhu. Gwali mwâka gwa kalindarhu gw'obwâmi bwa Hizekiyahu; gwo gwali mwâka gwa kali mwenda gwa Hozeya, mwâmi w'Israheli, gwo mango Samâ riya agwârhagwa. [11] Omwâmi w'e Asuru aluliza ab'e Israheli, abakûla e Asuru abahêka e Hala hôfi n'e Habori, lwo lwîshi lw'e Gozani, n'omu bishagala by'e Mêdi. [12] Kwali. kubà bulya barhakengaga akanwa ka Nyakasane, Nyamuzinda wâbo na bulya barhashimbaga endagâno ajiraga nabo: ngasi byôshi Mûsa, mu rhumisi wa Nyakasane arhegekaga, barhabishimbaga barhanabijiraga.

---

[l] **18.4** Enjoka y'ecuma c'olunyerere: Ahayahudi bali bamarhôndêra okugashâniza eyo nsalamu n'okuyiharâmya, balikirimanya mpu nkaba egwêrhe obuhashe bw'okufumya endwâla; co ca- rhumaga bakaziyitumbûlira obukù.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Senakeribu arhêra obwâmi bw'e Yuda

13 Omu mwâka gwa kali ikumi na kani gw'obwâmi bwa Yezekiyahu[m]; Senakeribu, mwâmi w'e
Asuru arhêra ebishagala bizibuzibu byôshi bya Yuda anabiyanka. 14 Ago mango Yezekiyahu,
mwâmi w'e Yuda, arhumiza mpu babwîre omwâmi w'e Asuru wali e Lakishi erhi: «Najizire kubî!
Orhacinyîrhe. Ngasi ebi wankampuna, nabijira». Mwâmi w'e Asuru abwîra Yezekiyahu mwâmi
w'e Yu da, mpu ajire talenta magana asharhu za byûma bya lunyerere na talenta makumi
asharhu za masholo 15 Yezekiyahu anacihâna ebyuma by'olunyerere byôshi byali omu kâ-
Nyamuzinda n'ebyali omu bwâmi. 16 Ago mango lyo Yezekiyahu ashabaga enyumvi z'akâ-
Nyamuzinda ciru n'emilirango erya yêne mwâmi w'e Yuda azungulusagya ebyuma, abiha
mwâmi w'e Asuru.

Mwâmi arhuma omukulu w'abasirika.

17 Kurhengerera e Lakishi, mwâmi w'e Asuru arhuma omusirika mukulu na murhabâzi
w'olugerêro lw'abasirika e Yeruzalemu emunda mwâmi Yezekiyahu ali, ali lusibwe n'omurhwe
gw'abalwi. Asôkera e Yeruzalemu, asôka, ahika agendija hôfi n'omubunda, ahanda hôfi
n'ecisîma cali njiranyanya, cali oku njira eyêrekîre oku buzinda bw'ishwa lya Dobi. 18 Ahamagala
mwâmi. Okubundi Eliyakimu mwene Hilkiyahu ye wali murhumisi, Shebuna mwandisi, na
Yowahe mwene Asafi bahuluka, bajà emunda ali. 19 Olya musirika mukulu n'omurhabâzi
w'olugerêro lw'abasirika ababwîra erhi: «Mubwîre Yezekiyahu erhi ntya kw'omwâmi mukulu
adesire, mwâmi w'e Asuru. Obwo bulangâlire ocikubagire, bw'obulangâlire buci? 20 K'ocikebirwe
mpu ebinwa kone, byanagererwa oku ihano n'oburhwâli bw'okujira amatabâro? Indi olangâlire
obu wangomire? 21 Lolà oku olangâlire oburhabâle bw'ehyo hishekesheke hivune, Mîsiri, hyo
hiyagaza hinarhulungule enfune zicishomya mpu ahiyege rera? Ntyo kwo Faraoni mwâmi w'e
Mîsiri, ayôrha kuli balya bôshi baci mwikubagira. 22 Câba mukola mwambwîra mpu: «Nyakasane,
Nyamuzinda ye rhulangâlire», cikone k'arhali ye Yezekiyahu ashabîraga entulûlo n'oluhêrero
anabwîra abantu b'omu Yuda n'ab'e Yeruzalemu erhi: «Ka kurheng'ene embere z'oluhêrero yo
mwakazifukama e Yeruzalemu?». 23 Lero oshigane na nnahamwîrhu mwâmi w'e Asîriya:
anakuha biterusi bihumbi bibiri akaba wa nkabona abasirika babishonakwo. 24 K'onabwîne nka
wankatundulika ciru muguma muli aba barhumisi banyi ba nnahamwîrhu? Câba olangâlire Mîsiri
mpu akuha engâlè n'abagenda oku biterusi! 25 Na kandi k'omanyire mpu arhali oku bulonza bwa
Nyakasane nsôsire nti mpyajire eci cihugo? Nyakasane yêne wambwîzire: «Rhêra eci cihugo
onacihyajire».

26 Eliyakimu, mugala wa Hilkiyahu, Shebuna na Yowahe babwîra omurhabâzi mukulu
w'olugerêro lw'abalwi mpu: «We kasinga okazibwîra bambali bâwe omu lulimi lw'eciarameyo

[m] **18.13** Entambala ya Senakeribu mwene Saragoni mwâmi w'e Asuru omu Israheli-Palestina yali omu mwâka gwa 701 embere za

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bulya kuyumva rhuluyumva, orhacikazigirhubwîra omu cihebraniya n'olu lubaga luli omu mbaraza lwayumva». [27] Ci kwône omurhahazi mukulu w'olugerêro lw'abasirika ababwîra erhi: «Ka kuli nnawinyu erhi kuli we nnaha mwîrhu antumire mpu nderhe ebyo binwa? Karhali emwa bala bantu babwarhire omu mbaraza, banasêzibwe okulya amazi gâbo, n'okunywa amashu gâbo[n] haguma ninyu?».

[28] Lero omusirika mukulu ayîmanga anaciyakûza n'izù linene omu lulimi lw'e Yuda aderha ebi binwa: «Yumvi akanwa k'omwâmi mukulu, mwâmi w'e Asuru. [29] Ntya kwo mwâmi adesire: Yezekiyahu arhamurhebaga bulya arhamu ' kule omu nfune zâni. [30] Yezekiyahu arhamulangalizagya Nyakasane busha, Nya kasane arhuyôkola n'eci cihugo cirhahânwe omu maboko ga mwâmi w'e Asuru. [31] Murhayumvagya Yezekiyahu bulya ntya kwo mwâmi w'e Asuru adesire erhi: «Munkuze munanshige, ngasi muguma akalya omuzâbîbu gw'omu kwâge, ngasi muguma akalya ilehe ly'omutini gwâge, ngasi muguma akanywa amîshi g'omu cirhenga câge. [32] Kuhika amango nayîsha n'okumuhêka omu cihugo cishushine n'ecinyu; cihugo cirimwo enshâno n'idivayi, cihugo c'emigati n'emizâbîbu, cihugo ca mizêti, cihugo c'amavurha n'obûci, lyo mulama, lyo munalekifa. Lero mu rhaciyumvagya Yezekiyahu bulya ali amushumika kubî erhi amubwîra mpu: Nyakasane anarhuyôkole! [33] Ka banyamuzinda b'amashanja babwîne oku baciza ngasi cihugo mwâmi w'e Asuru aligwasire omu nfune? [34] Ngahi baligi ba Nyamuzinda b'e Hamati n'ab'e Arapadi? Banyamuzinda b'e Sefarwayimi, b'e Hena na b'e Hawa, ngahi bali? Ngahi bali banyamuzinda b'ecihugo c'e Samâriya? Ka bakuzire Samâriya omu nfune zâni? [35] Omu banyamuzinda bôshi b'ebihugo, bahi balîkûzize ecihugo câbo omu nfune zâni lyo Nyakasane anfu mya Yeruzalemu omu nfune?». [36] Olubaga lwahwekêra, ntà cinwa lwashuzize, bulya kwo mwâmi alirhegesire erhi: «Murhamushuzagya». [37] Okubundi Eliyakimu, mwene Hilkiyahu ye wali murhumisi, Shebuna, mwandisi na Yowahe mwene Asafi mubisi w'amandiko bagaluka emunda Yezekiyahu ali n'emyamhalo yâbo esharhusire, banacimurhôndêreza ebinwa by'omusirika mukulu.

BHS 2 Kings 18

וַיְהִי בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־אֵלָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מָלַךְ חִזְקִיָּה בֶן־אָחָז מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ 1 בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָה
בְמָלְכֹו וְעֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמֹּו אֲבִי בַּת־זְכַרְיָהוּ׃ 3 וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה
דָּוִד אָבִיו׃ 4 הֽוּא | הֵסִיר אֶת־הַבָּמֹות וְשִׁבַּר אֶת־הַמַּצֵּבֹת וְכָרַת אֶת־הָאֲשֵׁרָה וְכִתַּת נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־עָשָׂה מֹשֶׁה
כִּי עַד־הַיָּמִים הָהֵמָּה הָיְוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מְקַטְּרִים לֹו וַיִּקְרָא־לֹו נְחֻשְׁתָּן׃ 5 בַּיהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בָּטָח וְאַחֲרָיו לֹא־הָיָה
כָּמֹהוּ בְּכֹל מַלְכֵי יְהוּדָה וַאֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו׃ 6 וַיִּדְבַּק בַּיהוָה לֹא־סָר מֵאַחֲרָיו וַיִּשְׁמֹר מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה

Kristu. Lolà Iz 36-37.

[n] **18.27** Okulya amazi n'okunywa amashu ciri cimanyîso c'ecizombo cikali cirhogera abarhêzi-rwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־מֹשֶׁה׃ 7וְהָיָה יְהוָה עִמּוֹ בְּכֹל אֲשֶׁר־יֵצֵא יַשְׂכִּיל וַיִּמְרֹד בְּמֶלֶךְ־אַשּׁוּר וְלֹא עָבָדוֹ׃ 8הוּא־הִכָּה אֶת־פְּלִשְׁתִּים
עַד־עַזָּה וְאֶת־גְּבוּלֶיהָ מִמִּגְדַּל נוֹצְרִים עַד־עִיר מִבְצָר׃ פ
9וַיְהִי בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית לַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ הִיא הַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־אֵלָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל עָלָה שַׁלְמַנְאֶסֶר
מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עַל־שֹׁמְרוֹן וַיָּצַר עָלֶיהָ׃ 10וַיִּלְכְּדֶהָ מִקְצֵה שָׁלֹשׁ שָׁנִים בִּשְׁנַת־שֵׁשׁ לְחִזְקִיָּה הִיא שְׁנַת־תֵּשַׁע לְהוֹשֵׁעַ מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל גְּלְבְּדָה שֹׁמְרוֹן׃ 11וַיֶּגֶל מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֶת־יִשְׂרָאֵל אַשּׁוּרָה וַיַּנְּחֵם בַּחְלַח וּבְחָבוֹר נְהַר גּוֹזָן וְעָרֵי מָדָי׃ 12עַל |
אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעַבְרוּ אֶת־בְּרִיתוֹ אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא עָשׂוּ׃ פ
13וּבְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּה עָלָה סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת וַיִּתְפְּשֵׂם׃ 14וַיִּשְׁלַח
חִזְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־מֶלֶךְ־אַשּׁוּר | לָכִישָׁה | לֵאמֹר | חָטָאתִי שׁוּב מֵעָלָי אֵת אֲשֶׁר־תִּתֵּן עָלַי אֶשָּׂא וַיָּשֶׂם
מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עַל־חִזְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כִּכַּר־כֶּסֶף וּשְׁלֹשִׁים כִּכַּר זָהָב׃ 15וַיִּתֵּן חִזְקִיָּה אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף
הַנִּמְצָא בֵּית־יְהוָה וּבְאֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ׃ 16בָּעֵת הַהִיא קִצַּץ חִזְקִיָּה אֶת־דַּלְתוֹת הֵיכַל יְהוָה וְאֶת־הָאֲמֻנוֹת אֲשֶׁר
צִפָּה חִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּתְּנֵם לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ פ
17וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֶת־תַּרְתָּן וְאֶת־רַב־סָרִיס | וְאֶת־רַב־שָׁקֵה מִן־לָכִישׁ אֶל־הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ בְּחֵיל כָּבֵד יְרוּשָׁלִָם
וַיַּעֲלוּ וַיָּבֹאוּ יְרוּשָׁלִַם וַיַּעֲלוּ וַיָּבֹאוּ וַיַּעַמְדוּ בִּתְעָלַת הַבְּרֵכָה הָעֶלְיוֹנָה אֲשֶׁר בִּמְסִלַּת שְׂדֵה כוֹבֵס׃ 18וַיִּקְרְאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ
וַיֵּצְאוּ אֲלֵהֶם אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר עַל־הַבָּיִת וְשֶׁבְנָה הַסֹּפֵר וְיוֹאָח בֶּן־אָסָף הַמַּזְכִּיר׃ 19וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רַב־שָׁקֵה
אִמְרוּ־נָא אֶל־חִזְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר מָה הַבִּטָּחוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר בָּטָחְתָּ׃ 20אָמַרְתָּ
אַךְ־דְּבַר־שְׂפָתַיִם עֵצָה וּגְבוּרָה לַמִּלְחָמָה עַתָּה עַל־מִי בָטַחְתָּ כִּי מָרַדְתָּ בִּי׃ 21עַתָּה הִנֵּה בָטַחְתָּ לְךָ עַל־מִשְׁעֶנֶת
הַקָּנֶה הָרָצוּץ הַזֶּה עַל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִסָּמֵךְ אִישׁ עָלָיו וּבָא בְכַפּוֹ וּנְקָבָהּ כֵּן פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לְכָל־הַבֹּטְחִים
עָלָיו׃ 22וְכִי־תֹאמְרוּן אֵלַי אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בָּטָחְנוּ הֲלוֹא־הוּא אֲשֶׁר הֵסִיר חִזְקִיָּהוּ אֶת־בָּמֹתָיו וְאֶת־מִזְבְּחֹתָיו וַיֹּאמֶר
לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלִַם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה תִּשְׁתַּחֲווּ בִּירוּשָׁלִָם׃ 23וְעַתָּה הִתְעָרֵב נָא אֶת־אֲדֹנִי אֶת־מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶתְּנָה לְךָ
אַלְפַּיִם סוּסִים אִם־תּוּכַל לָתֶת לְךָ רֹכְבִים עֲלֵיהֶם׃ 24וְאֵיךְ תָּשִׁיב אֶת פְּנֵי פַּחַת אַחַד עַבְדֵי אֲדֹנִי הַקְּטַנִּים וַתִּבְטַח לְךָ
עַל־מִצְרַיִם לְרֶכֶב וּלְפָרָשִׁים׃ 25עַתָּה הֲמִבַּלְעֲדֵי יְהוָה עָלִיתִי עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה לְהַשְׁחִתּוֹ יְהוָה אָמַר אֵלַי עֲלֵה
עַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְהַשְׁחִיתָהּ׃ 26וַיֹּאמֶר אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ וְשֶׁבְנָה וְיוֹאָח אֶל־רַב־שָׁקֵה דַּבֶּר־נָא אֶל־עֲבָדֶיךָ אֲרָמִית
כִּי שֹׁמְעִים אֲנָחְנוּ וְאַל־תְּדַבֵּר עִמָּנוּ יְהוּדִית בְּאָזְנֵי הָעָם אֲשֶׁר עַל־הַחוֹמָה׃ 27וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רַב־שָׁקֵה הַעַל אֲדֹנֶיךָ
וְאֵלֶיךָ שְׁלָחַנִי אֲדֹנִי לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲלֹא עַל־הָאֲנָשִׁים הַיֹּשְׁבִים עַל־הַחוֹמָה לֶאֱכֹל אֶת חֹרְיָם וְלִשְׁתּוֹת
אֶת־שֵׁינֵיהֶם עִמָּכֶם׃ 28וַיַּעֲמֹד רַב־שָׁקֵה וַיִּקְרָא בְקוֹל־גָּדוֹל יְהוּדִית וַיְדַבֵּר וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ דְּבַר־הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ
אַשּׁוּר׃ 29כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ אַל־יַשִּׁיא לָכֶם חִזְקִיָּהוּ כִּי־לֹא יוּכַל לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדוֹ׃ 30וְאַל־יַבְטַח אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ
אֶל־יְהוָה לֵאמֹר הַצֵּל יַצִּילֵנוּ יְהוָה וְלֹא תִנָּתֵן אֶת־הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ 31אַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ כִּי כֹה
אָמַר מֶלֶךְ אַשּׁוּר עֲשׂוּ־אִתִּי בְרָכָה וּצְאוּ אֵלַי וְאִכְלוּ אִישׁ־גַּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֵנָתוֹ וּשְׁתוּ אִישׁ מֵי־בוֹרוֹ׃ 32עַד־בֹּאִי וְלָקַחְתִּי

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ כִּאַרְצְכֶם אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ לֶחֶם וּכְרָמִים אֶרֶץ זֵית יִצְהָר וּדְבַשׁ וְחִיּוּ וְלֹא תָמֻתוּ וְאַל־תִּשְׁמְעוּ
אֶל־חִזְקִיָּהוּ כִּי־יַסִּית אֶתְכֶם לֵאמֹר יְהוָה יַצִּילֵנוּ׃ 33הַהַצֵּל הִצִּילוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ אֶת־אַרְצוֹ מִיַּד מֶלֶךְ
אַשּׁוּר׃ 34אַיֵּה אֱלֹהֵי חֲמָת וְאַרְפָּד אַיֵּה אֱלֹהֵי סְפַרְוַיִם הֵנַע וְעִוָּה כִּי־הִצִּילוּ אֶת־שֹׁמְרוֹן מִיָּדִי׃ 35מִי בְּכָל־אֱלֹהֵי
הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר־הִצִּילוּ אֶת־אַרְצָם מִיָּדִי כִּי־יַצִּיל יְהוָה אֶת־יְרוּשָׁלַם מִיָּדִי׃ 36וְהֶחֱרִישׁוּ הָעָם וְלֹא־עָנוּ אֹתוֹ דָּבָר
כִּי־מִצְוַת הַמֶּלֶךְ הֱיֹא לֵאמֹר לֹא תַעֲנֵהוּ׃ 37וַיָּבֹא אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּה אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת וְשֶׁבְנָא הַסֹּפֵר וְיוֹאָח בֶּן־אָסָף
הַמַּזְכִּיר אֶל־חִזְקִיָּהוּ קְרוּעֵי בְגָדִים וַיַּגִּדוּ לוֹ דִּבְרֵי רַב־שָׁקֵה׃

19

Omusengero gw'omulêbi Yesha'yahu

[1] Mwâmi Yezekiyahu erhi ayumva ebyôla binwa bya ebijâci, asharhula e myambalo yâge ayambala sunzu, akanya aja omu kâ-Nyamuzinda. [2] Anacirhuma Eliyakimu ye wali murhambo w'oku bwâmi, bôshi na Shebuna, omwandisi, bôshi n'abakulu b'abadâhwa erhi banayambîrhe sunzu, anacibarhuma emw'omulêbi Yesha'yahu mwene Amosi. [3] Banacimurhôndêreza mpu: «Yezekiyahu oku arhurhumire kw'oku: Olu lusiku lwabire lusiku lubi, lusiku lwa malibûko, lusiku lwa kuciganya na lusiku lwa nshonyi; bulya abâna bali bufulumuka omu nda za ba nina na ntà misî y'okubayankirira. [4] Akaba Nyamubâho wâwe anayumva ebira binwa byôshi, omuntu orhumirwe na mwâmi w'e Asîriya mpu ayishijaciramwo Nyamuzinda ozîne, ci naye yêne ayêrekane oku agayire ebyo binwa oyo Nyamuzinda wâwe. Co carhuma osôkezagye omusengero gwâwe emunda ali kuli ogûla musigala gw'olubaga.»

[5] Balya bambali ba mwâmi Yezekiyahu banacikanya, bajà emwa Yesha'yahu; [6] Yesha'yahu anacibashuza erhi: «Mujibwîra nawinyu erhi mpu Nyamuzinda oku adesire kw'oku: Mpu orharhemukaga n'ebyo binwa oyumvîrhe, ebyôla binwa bambali ba omwâmi w'e Asîriya banjâciramwo. [7] Ala oku namuhiramwo ezindi-zindi nkengêro, ezarhuma ayishirhemuka oku ngasi kanwa akanayumva n'okwo kurhume ashubira emwâbo omu cihugo câge, nanayishirhuma ayîrhwa n'engôrhomuli ecôla cihugo câge.

Omusirika mukulu agaluka emunda mwâmi Yezekiyahu ali

[8] Olya muntu anacigaluka, ashimâna omwâmi w'e Asîriya anarhabâlire e Libna, bulya bali erhi bamubwizire oku anarhenzire e Lakishi. [9] Cikonene erhi anayumvîrhâge omwanzi guyêrekîre Tirhaka, mwâmi w'e Etiyopiya; banacimubwîrampu: «Ala oku ayishire ali kulwîsa».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Amaruba Senakeribu ayandikiraga Yezekiyahu

Anacirhuma kandi ezindi ntumwa emunda Yezekiyahu ali erhi: [10] Mujibwîra Yezekiyahu mwâmi w'e Yuda, ntyâla: Erhi mpu omanye oyôla Nyamuzinda wâwe ocîkubagira akanakurheba ocihwire erhi Yeruzalemu arhanyagwe n'omwâmi w'e Asîriya. [11] Omanyire wênene, ebi abâmi b'e Asîriya bahenyire ebihugo, babiherêrekeza! Nâwe wêne olangalirage oku wabafumamwo! [12] Abazimu b'eyôla mwâbo ka balikuzizagye agôla mashanja ababusi bani baherêrckezagya: Gozani, Harani, Resefi, kuguma na bene Edeni bali bayûbasire aha Telasari? [13] Ngahi bali abâmi b'e Amata, aba e Arpati, omwâmi w'ecishagala c'e Sefarwayimi, Hena na Hawa?

[14] Yezekiyahu erhi ayusirhôla amaruba ga zirya ntumwa, anacigasoma; okuhandi Yezekiyahu anacisôkera ebwa kâ-Nyamuzinda, abungûlira galya maru ba embere za Nyamubâho. [15] Ezckiyasi anacîshenga Nyamubâho anaciderha erhi: «Mâshi Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli, we otamîre kuli bakerubi, wêne we Nyamuzinda w'amashanja gôshi g'igulu, wêne we walemaga empingu n'igulu. [16] Mâshi Nyamubâho orhege okurhwîri kwâwe, oyumve; Nyamubâho olambûle amasù gâwe ocibonere, oyumve ebi binwa bya Senakeribu orhumire mpu bajàcire Nyamuzinda ozîne. [17] Neci kwo binali, abâmi b'e Asîriya ba sherezize amashanja n'ebihugo bya agôla mashanja [18] Neci kwo binali oku ba kwebire abazimu ba ebyôla bihugo omu muliro; barhali ba Nyamuzinda ci bu shanja bwajiragwa n'amaboko g'abantu, nshâli na mabuye, nk'oku byôshi banabihirigisize. [19] Ci konene waliha, Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu, nkuse ngire orhuyôkole, orhukûle omu maboko gâge, na ntyo agandi mashanja gamanyire ho oku wêne we na Nyamubâho, oku wêne we onaba Nyamuzinda.

Nyamubâho ashuza oku musengero gwa Yesha'yahu

[20] Yesha'yahu mwene Amosi anacirhuma abagendibwîra Yezekiyahu erhi:

«Oku Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli adesire kw'oku: Omusengero gwâwe emunda ndi kuli Senakeribu naguyumvîrhe. [21] Alaga akanwa ka Nyamubâho kuli ye: Akugayire, akushekire, omwânanyere w'e Siyoni, Akukengwire, akuniolire irhwe omwânanyere w'e Yeruzalemu. [22] Ndi wajâcira, ndi wagayaguzagya? Ndi wamokeraga, ndi wamorholeraga amasù? Ntarhunganwa w'Israheli! [23] N'entumwa zâwe wajacire Nyakasane, wanaciderha erhi: «N'obunji bw'engâlè zâni nasôsire entondo, nafukula amahukulu garhankarhunganwa g'e Libano. Nakubire emirhi y'enduluma yâge akazâgilimbira n'ensindani zâge mpu zo zihimana oku bwinjà. Nahisire omu mahukulu gâge mazinda, kuhika omu muzirhu gw'emirehe yâge. [24] Nahumbire nananywa amîshi g'emwa bene; n'amagulu gâni naganya enyishi z'e Mîsiri. [25] K'orhalisagimanya oku kurhenga mîra najiraga ebyôla bintu, kurhenga mîra nabilaliraga n'oku bunôla nkolaga nabiyêrekana, lyo ojonjaga cbishagala, ebishagala bizibu. [26] Abayûbakaaga ebyôla bishagala ntà misî bacijira, bahwerire omu ntemu n'omu kavango bakola bayôsire nka hyâsi hy'omu ndimiro nk'emburho

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yacimera buhyâhya nk'olubala lumera oku nyumpa, nk'engano ehuha erhanacijakwo emihuli. [27] Ci konene nkuyishi, amango otamîre, amango wahulika n'amango wadahala n'amango omberire burhe. [28] Ebwa kubà oli burhe kuli nie n'ebwa kubà obucîbone bwâwe bwahisire omu marhwîri gâni, nakuhira olugondo emazûlu, nakurhula emilomo n'omugera gwâni. Nakucandabusa omu njira wanayishaga. [29] N'okula co caba cimanyîso câwe: guno mwâka bakalya emishabuka y'eyindi myâka, omu mwâka gwa kabiri bâlya emburho yacimezagya yonene; omu mwâka gwa kasharhu mwarhwêra, munasarûle, mwagwika emizâbîbu manayiryekwo amalehe. [30] Ngasi hyanafumire hy'omu mulala gwa Yuda, ngasi hyanasigire hyanashubimera emizi idako hiyane n'amalehe oku irhwerhwe. [31] Bulya omu Yeruzalemu mwârhenge Omusigala n'oku ntondo ya Sinayi abatwîre okw'isi. Bushiru bwa Nyamuzinda w'Emirhwe bwajira ntyo. [32] Co cirhumire Nyamubâho aderha ntya kuli mwâmi w'e Asîriya:

Arhaje kuli olu lugo

Arhalushoshemwo emyampi

Arhalugorhe n'empenzi

Arhaluzonze mishonezo.

[33] Enjira wayishagamwo yo wanashubigalukamwo ci orhaje kuli olu lugo, Nyakubâho okudesire. [34] Nayûbarhira olu lugo lyo nduyôkola, niene ntuma n'omurhumisi wâni Daudi».

Senakeribu ahimwa ananigwa

[35] Muli obwôla budufu bonene, Malahika wa Nyakasane anaciyîmuka aja omu cihando ca bene Asîriya, ayirhamwo bantu bihumbi igana na makumi gali munâni na birhânu; n'erhi bazûka sêzi, lolà oku bali bakola mirhumba yonene. [36] Senakeribu mwâmi w'e Asîriya, ashana ebikunga, agandûla, ayîmuka, agenda, ajibêra e Ninive. [37] Erhi akolaga afukamire omu nyumpa y'omuzimu wâge, oderhwa Nisroki, Adrameleki na Sareseli, bamujàho bamugwika engôrho, omu cihugo ca Ararati. Omugala Asaradoni, ayîma ahâli hâge.

BHS 2 Kings 19

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וַיִּתְכַּס בַּשָּׂק וַיָּבֹא בֵּית יְהוָה׃ וַיִּשְׁלַח אֶת־אֶלְיָקִים אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת

וְשֶׁבְנָא הַסֹּפֵר וְאֶת זִקְנֵי הַכֹּהֲנִים מִתְכַּסִּים בַּשַּׂקִּים אֶל־יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא בֶּן־אָמוֹץ׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר חִזְקִיָּהוּ

יוֹם־צָרָה וְתוֹכֵחָה וּנְאָצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי בָאוּ בָנִים עַד־מַשְׁבֵּר וְכֹחַ אֵין לְלֵדָה׃ אוּלַי יִשְׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵת

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כָּל־דִּבְרֵי רַב־שָׁקֵה אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ מֶלֶךְ־אַשּׁוּר ׀ אֲדֹנָיו לְחָרֵף אֱלֹהִים חַי וְהוֹכִיחַ בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְנָשָׂאתָ תְפִלָּה בְּעַד הַשְּׁאֵרִית הַנִּמְצָאָה׃ 5וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְשַׁעְיָהוּ׃ 6וַיֹּאמֶר לָהֶם יְשַׁעְיָהוּ כֹּה
תֹאמְרוּן אֶל־אֲדֹנֵיכֶם כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה אַל־תִּירָא מִפְּנֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר גִּדְּפוּ נַעֲרֵי מֶלֶךְ־אַשּׁוּר
אֹתִי׃ 7הִנְנִי נֹתֵן בּוֹ רוּחַ וְשָׁמַע שְׁמוּעָה וְשָׁב לְאַרְצוֹ וְהַפַּלְתִּיו בַּחֶרֶב בְּאַרְצוֹ׃ 8וַיָּשָׁב רַב־שָׁקֵה וַיִּמְצָא אֶת־מֶלֶךְ
אַשּׁוּר נִלְחָם עַל־לִבְנָה כִּי שָׁמַע כִּי נָסַע מִלָּכִישׁ׃ 9וַיִּשְׁמַע אֶל־תִּרְהָקָה מֶלֶךְ־כּוּשׁ לֵאמֹר הִנֵּה יָצָא לְהִלָּחֶם אִתָּךְ
וַיָּשָׁב וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר׃ 10כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר אַל־יַשִּׂאֲךָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר
אַתָּה בֹטֵחַ בּוֹ לֵאמֹר לֹא תִנָּתֵן יְרוּשָׁלַ͏ִם בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ 11הִנֵּה ׀ אַתָּה שָׁמַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר
לְכָל־הָאֲרָצוֹת לְהַחֲרִימָם וְאַתָּה תִּנָּצֵל׃ 12הַהִצִּילוּ אוֹתָם אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שִׁחֲתוּ אֲבוֹתַי אֶת־גּוֹזָן וְאֶת־חָרָן וְרֶצֶף
וּבְנֵי־עֵדֶן אֲשֶׁר בִּתְלַאשָּׁר׃ 13אַיֵּ֫ מֶלֶךְ־חֲמָת וּמֶלֶךְ אַרְפָּד וּמֶלֶךְ לָעִיר סְפַרְוַיִם הֵנַע וְעִוָּה׃ 14וַיִּקַּח חִזְקִיָּהוּ
אֶת־הַסְּפָרִים מִיַּד הַמַּלְאָכִים וַיִּקְרָאֵם וַיַּעַל בֵּית יְהוָה וַיִּפְרְשֵׂהוּ חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ פ

15וַיִּתְפַּלֵּל חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת
הָאָרֶץ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ׃ 16הַטֵּה יְהוָה ׀ אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח יְהוָה עֵינֶיךָ וּרְאֵה וּשְׁמַע אֶת דִּבְרֵי
סַנְחֵרִיב אֲשֶׁר שָׁלַח לְחָרֵף אֱלֹהִים חָי׃ 17אָמְנָם יְהוָה הֶחֳרִיבוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר אֶת־הַגּוֹיִם וְאֶת־אַרְצָם׃ 18וְנָתְנוּ
אֶת־אֱלֹהֵיהֶם בָּאֵשׁ כִּי֩ לֹ֨א אֱלֹהִ֜ים הֵמָּה כִּי אִם־מַעֲשֵׂה יְדֵי־אָדָם עֵץ וָאֶבֶן וַיְאַבְּדוּם׃ 19וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הוֹשִׁיעֵנוּ
נָא מִיָּדוֹ וְיֵדְעוּ כָל־מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ כִּי אַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ׃ ס
20וַיִּשְׁלַח יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ אֶל־חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִתְפַּלַּלְתָּ אֵלַי אֶל־סַנְחֵרִב
מֶלֶךְ־אַשּׁוּר שָׁמָעְתִּי׃ 21זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה עָלָיו בָּזָה לְךָ לָעֲגָה לְךָ בְּתוּלַת בַּת־צִיּוֹן אַחֲרֶיךָ רֹאשׁ הֵנִיעָה בַּת
יְרוּשָׁלִָם׃ 22אֶת־מִי חֵרַפְתָּ וְגִדַּפְתָּ וְעַל־מִי הֵרַמְתָּ קוֹל וַתִּשָּׂא מָרוֹם עֵינֶיךָ עַל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ 23בְּיַד מַלְאָכֶיךָ חֵרַפְתָּ
׀ אֲדֹנָי וַתֹּאמֶר בְּרֹכֶב רִכְבֵּי אֲנִי עָלִיתִי מְרוֹם הָרִים יַרְכְּתֵי לְבָנוֹן וְאֶכְרֹת קוֹמַת אֲרָזָיו מִבְחַר בְּרֹשָׁיו וְאָבוֹאָה מְלוֹן
קִצֹּה יַעַר כַּרְמְלוֹ׃ 24אֲנִי קַרְתִּי וְשָׁתִיתִי מַיִם זָרִים וְאַחֲרֵב בְּכַף־פְּעָמַי כָּל יְאֹרֵי מָצוֹר׃ 25הֲלֹא־שָׁמַעְתָּ לְמֵרָחוֹק אֹתָהּ
עָשִׂיתִי לְמִימֵי קֶדֶם וַיְצַרְתִּיהָ עַתָּה הֲבִיאוֹתִיהָ וּתְהִי לְהַשּׁוֹת גַּלִּים נִצִּים עָרִים בְּצָרוֹת׃ 26וְיֹשְׁבֵיהֶן קִצְרֵי־יָד חַתּוּ וַיֵּבֹשׁוּ
הָיוּ עֵשֶׂב שָׂדֶה וְיֶרֶק דֶּשֶׁא חָצִיר גַּגּוֹת וּשְׁדֵמָה לִפְנֵי קָמָה׃ 27וְשִׁבְתְּךָ וְצֵאתְךָ וּבֹאֲךָ יָדָעְתִּי וְאֵת הִתְרַגְּזְךָ אֵלָי׃ 28יַעַן
הִתְרַגְּזְךָ אֵלַי וְשַׁאֲנַנְךָ עָלָה בְאָזְנָי וְשַׂמְתִּי חַחִי בְּאַפֶּךָ וּמִתְגִּי בִּשְׂפָתֶיךָ וַהֲשִׁבֹתִיךָ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־בָּאתָ בָּהּ׃ 29וְזֶה־לְּךָ
הָאוֹת אָכוֹל הַשָּׁנָה סָפִיחַ וּבַשָּׁנָה הַשִּׁנִית סָחִישׁ וּבַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית זִרְעוּ וְקִצְרוּ וְנִטְעוּ כְרָמִים וְאִכְלוּ
פִרְיָם׃ 30וְיָסְפָה פְּלֵיטַת בֵּית־יְהוּדָה הַנִּשְׁאָרָה שֹׁרֶשׁ לְמָטָּה וְעָשָׂה פְרִי לְמָעְלָה׃ 31כִּי מִירוּשָׁלַ͏ִם תֵּצֵא שְׁאֵרִית
וּפְלֵיטָה מֵהַר צִיּוֹן קִנְאַת יְהוָה ׀ תַּעֲשֶׂה־זֹּאת׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

32 לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֶל־מֶלֶךְ אַשּׁוּר לֹא יָבֹא אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְלֹא־יוֹרֶה שָׁם חֵץ וְלֹא־יְקַדְּמֶנָּה מָגֵן וְלֹא־יִשְׁפֹּךְ עָלֶיהָ
סֹלְלָה׃ 33 בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־יָבֹא בָּהּ יָשׁוּב וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת לֹא יָבֹא נְאֻם־יְהוָה׃ 34 וְגַנּוֹתִי אֶל־הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ
לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי׃ 35 וַיְהִי֙ בַּלַּיְלָה הַהוּא֔ וַיֵּצֵא ׀ מַלְאַךְ יְהוָה וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר מֵאָה שְׁמוֹנִים וַחֲמִשָּׁה אֲלָף
וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהִנֵּה כֻלָּם פִּגְרִים מֵתִים׃ 36 וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וַיֵּשֶׁב בְּנִינְוֵה׃ 37 וַיְהִי֙ הוּא
מִשְׁתַּחֲוֶה בֵּית ׀ נִסְרַךְ אֱלֹהָיו וְאַדְרַמֶּלֶךְ וְשַׂרְאֶצֶר ׇ֫ הִכֻּהוּ בַּחֶרֶב וְהֵמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אֲרָרָט וַיִּמְלֹךְ אֵסַר־חַדֹּן
בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ פ

20

Okulwâla n'okufuma kwa Yezekiyahu

1 Mwago mango, Yezekiyahu[o], endwâla yanacimurhogerakwo alonzifa. Omulêbi Yesha'yahu
mwene Amosi anacija emunda ali anacimubwîra erhi: «Oku Nyakasane adesire kw'oku: Obâge
wahâna oburhcgesi buzinda hanôla mwâwe, bulya okola walingifa orhanacifume». 2 Yezekiyahu
anacihindamukira obusù oku lukûta anacishenga Nyamubâho ntyâla: 3 «Mâshi Yâgirwa,
Nyakasane, kengêra oku nagenzire bwinjà emalanga gâwe, nyosire ndi n'omurhima mwinjà,
nakajira okushingânîne embere zâwe». Yezekiyahu alaka alakûla. 4 Yesha'yahu arhali acihika
omu karhi k'engo y'ekagarhi amango akanwa ka Nyamubâho kamurhindagakwo ntyâla erhi:
«Ogaluke ojibwîra Yezekiyahu, mwâmi w'olubaga lwâni erhi: 5 Ntyâla kwo Nyamubâho,
Nyamuzinda wa sho Daudi, adesire: «Nayumvîrhe omusengero gwâwe, nabwîne n'emirenge
yâwe; alaga oku nkolaga nakufumya na hano kugera nsiku ibiri wajà omu ka--Nyamuzinda.
6 Nayûshûla oku nsiku zâwe myâka ikumi n'irhanu. Nakulîkûza we n'olu lugo omu maboko
g'omwâmi w'e Asîriya. Nalanga olula lugo irenge lyâni n'erya mwambali wâni Daudi lirhuma».

7 Yesha'yahu anaciderha erhi: «Murhôle bulembo bwa mutini busungunu». Banacibuyanka
babunanika oku kafinjo kamuliko anacifuma. 8 Yezekiyahu anacibwîra Yesha'yahu erhi:
«Cimanyîso cici namanyirakwo oku Nyamuzinda anfumya n'oku enyuma lya nsiku ibiri nasôkera
ebwa akâ-Nyamuzinda?» 9 Yesha'yahu anacimushuza erhi: «Alaga ecimanyîso Nyamubâho
akuha: cerekane oku akanwa kâge kâba oku anadesire: ka walonza ecizunguzungu cije embere
magulu ikumi nîsi erhi cishubire enyuma magulu ikumi?» 10 Yehizekiyahu anacishuza erhi: «Oku
cizunguzungu kuli kulembu okujà embere magulu ikumi; ci konene kuli kuzibu oku cizunguzungu
okushubira enyuma magulu ikumi»! 11 Okuhandi, omulêbi Yesha'yahu anacîshenga Nyamubâho
naye ashubiza ecizunguzungu enyuma magulu ikumi oku mashonezo ga Akazi kulya

[o]**20.1** Yezekiyahu lyo izîno liyegire ecihebraniya ahâla abakomire ecigereki n'enfarasè baderha mpu EZEKIYASI

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

canayandagalaga.

Obugo bwa Merodaki-Baladani

[12] Muli agôla mango, Merodaki-Baladani, mugala wa Baladani, mwâmi w'e Babiloni arhumira mwâmi Yezekiyahu amaruba n'oluhembo bulya ali erhi ayumvîrhe oku Hezekiyahu ali mulwâla. [13] Yehizekiyahu asîma ashagaluka bwenêne n'okwôla bayishigimurhandûla, anacibalangûla enyumpa abikiramwo obuhirhi bwâge bôshi, amarhale, amasholo, obukù n'amavurha g'engulo ndârhi, abâla ngûla n'omu abikira emirasano yâge yôshi. [14] Omulêbi Yesha'yahu anacija emunda Yezekiyahu ali anacimubwîra erhi: «Bici bala bantu badesire na ngahi barhenga kuhika eno mwâwe?» Yezekiyahu anacishuza erhi: «Barhenga omu cihuugo c'ihanga, e Babiloni». [15] Yesha'yahu ashubidôsa erhi: «Bici babwîne omu nyumpa yâwe»? Yezekiyahu anacishuza erhi: «Babwîne ngasi by'omu mwâni byôshi, ntâco ntabalangwire c'omu buhirhi bwâni.» [16] Yesha'yahu anacibwîra Yehizekiyahu erhi yumvagya akanwa ka Nyamubâho: [17] Ala oku ensiku zayisha ezi bagukumbamwo banahêke e Babiloni, ngasi ehinali omu nyumpa yâwe yôshi, ngasi ebi ababusi bâwe banakazâgibîka kuhika ene: harhasigale kantu. Nyamubâho okudesire. [18] Banayishirhôla omu bâna bâwe balya wênene oburha, babajire nka bajà (bibwindi) byakakola omu bwâmi bwa omwâmi w'e Babiloni. [19] Yehizekiyahu anacishuza Yesha'yahu erhi: «Akôla kanwa Nyamuzinda adesire kuli nie kali kanwa kinja». Akazâgiderha omu murhima gwâge erhi: «Kuziga okwôla kuli kuderha oku nabona omurhûla omu kalamo kani kôshi».

Emyanzi y'okufundika oburhegesi bwa Yezekiyahu

[20] Ebisigîre oku bijiro bya Yehizekiyahu, oku atulaga entambala kwôshi, oku ajiraga ecidêka c'amîshi, n'omubunda gwa kazagikahâka amîshi omu lugo, kôshi okwôla ka kurhali kuyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'e Yuda. [21] Yehizekiyahu acîhengeka aha burhambi bwa b'îshe wâge, n'omugala Menashè ayîma ahâli hâge.

BHS 2 Kings 20

1 בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חִזְקִיָּהוּ לָמוּת וַיָּבֹא אֵלָיו יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה צַו לְבֵיתֶךָ כִּי מֵת
אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה: 2 וַיַּסֵּב אֶת־פָּנָיו אֶל־הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה לֵאמֹר: 3 אָנָּה יְהוָה זְכָר־נָּא אֵת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי
לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי וַיֵּבְךְּ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל: ס
4 וַיְהִי יְשַׁעְיָהוּ לֹא יָצָא הָעִיר הַתִּיכֹנָה וּדְבַר־יְהוָה הָיָה אֵלָיו לֵאמֹר: 5 שׁוּב וְאָמַרְתָּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ נְגִיד־עַמִּי כֹּה־אָמַר
יְהוָה אֱלֹהֵי דָּוִד אָבִיךָ שָׁמַעְתִּי אֶת־תְּפִלָּתֶךָ רָאִיתִי אֶת־דִּמְעָתֶךָ הִנְנִי רֹפֵא לָךְ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי תַּעֲלֶה בֵּית
יְהוָה: 6 וְהֹסַפְתִּי עַל־יָמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּמִכַּף מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אַצִּילְךָ וְאֶת הָעִיר הַזֹּאת וְגַנּוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְמַעַנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי: 7וַיֹּאמֶר יְשֵׁעְיָהוּ קְחוּ דְּבֶלֶת תְּאֵנִים וַיִּקְחוּ וַיָּשִׂימוּ עַל־הַשְּׁחִין וַיֶּחִי: 8וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ
אֶל־יְשַׁעְיָהוּ מָה אוֹת כִּי־יִרְפָּא יְהוָה לִי וְעָלִיתִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בֵּית יְהוָה: 9וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ זֶה־לְּךָ הָאוֹת מֵאֵת יְהוָה
כִּי יַעֲשֶׂה יְהוָה אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר הֲלַךְ הַצֵּל עֶשֶׂר מַעֲלוֹת אִם־יָשׁוּב עֶשֶׂר מַעֲלוֹת: 10וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ נָקֵל לַצֵּל
לִנְטוֹת עֶשֶׂר מַעֲלוֹת לֹא כִּי יָשׁוּב הַצֵּל אֲחֹרַנִּית עֶשֶׂר מַעֲלוֹת: 11וַיִּקְרָא יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־יְהוָה וַיָּשֶׁב אֶת־הַצֵּל
בַּמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה בְּמַעֲלוֹת אָחָז אֲחֹרַנִּית עֶשֶׂר מַעֲלוֹת: פ
12בָּעֵת הַהִיא שְׁלַח בְּרֹאדַךְ בִּלְאֲדָן בֶּן־בַּלְאֲדָן מֶלֶךְ־בָּבֶל סְפָרִים וּמִנְחָה אֶל־חִזְקִיָּהוּ כִּי שָׁמַע כִּי חָלָה
חִזְקִיָּהוּ: 13וַיִּשְׁמַע עֲלֵיהֶם חִזְקִיָּהוּ וַיַּרְאֵם אֶת־כָּל־בֵּית נְכֹתֹה אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַבְּשָׂמִים וְאֶת | שֶׁמֶן
הַטּוֹב וְאֵת בֵּית כֵּלָיו וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר נִמְצָא בְּאוֹצְרֹתָיו לֹא־הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא־הֶרְאָם חִזְקִיָּהוּ בְּבֵיתוֹ
וּבְכָל־מֶמְשַׁלְתּוֹ: 14וַיָּבֹא יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו מָה אָמְרוּ | הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וּמֵאַיִן יָבֹאוּ
אֵלֶיךָ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ מִבָּבֶל: 15וַיֹּאמֶר מָה רָאוּ בְּבֵיתֶךָ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתִי רָאוּ
לֹא־הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא־הִרְאִיתִם בְּאֹצְרֹתָי: 16וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה: 17הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִשָּׂא
| כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתְךָ וַאֲשֶׁר אָצְרוּ אֲבֹתֶיךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה בָּבֶלָה לֹא־יִוָּתֵר דָּבָר אָמַר יְהוָה: 18וּמִבָּנֶיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמְּךָ
אֲשֶׁר תּוֹלִיד יִקָּחוּ וְהָיוּ סָרִיסִים בְּהֵיכַל מֶלֶךְ בָּבֶל: 19וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְשַׁעְיָהוּ טוֹב דְּבַר־יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֵּרְתָּ וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא אִם־שָׁלוֹם וֶאֱמֶת יִהְיֶה בְיָמָי: 20וְיֶתֶר דִּבְרֵי חִזְקִיָּהוּ וְכָל־גְּבוּרָתוֹ וַאֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־הַבְּרֵכָה וְאֶת־הַתְּעָלָה וַיָּבֵא
אֶת־הַמַּיִם הָעִירָה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה: 21וַיִּשְׁכַּב חִזְקִיָּהוּ עִם־אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ
מְנַשֶּׁה בְנוֹ תַּחְתָּיו: פ

21

Oburhegesi bwa Menashè omu Yuda (687-642)

[1] Menashè ali agwêrhe myâka ikumi n'biri ali muburhe amango àbaga mwâmi ayîma myâka makumi arhânu n'irhanu aha Yeruzalemu. Nina izîno lyâge ye wali Hefsibah. [2] Ahenya ajira amabî bwenêne embere za Nyamubâho, ayiga amabî ga galya mashanja Nyamubâho akungushaga embere za bene Israheli. [3] Ashubija ayûbaka empêro omu malango n'obwo îshe Yezekiyahu ali amazikûla, ashubigwîka empêro za Baali, akoma n'enshanga nka kulya Ahâbu mwâmi w'Israheli ajiraga, afukamira emirhwe y'emalunga yôshi anayikolera. [4] Ayûbaka empêro omu kâ-Nyamuzinda kalya karhumaga Nyamuzinda aderha erhi: «Aha Yeruzalemu ho nahira Izîno lyâni».

[5] Abazimu b'emalunga bôshi abayûbakira empêro omu ngo z'akâ-Nyamuzinda. [6] Omugala bamugeza omu muliro gw'abazimu, aja alaguza oku mbûko n'oku nyungu ashubijira abashanga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'abalozi, agayisa Nyamubâho arhalusa. [7] Erya nshanga akomaga ayihira mulya nyumpa yarhumaga Nyamubâho a hwira Daudi n'omugala Salomoni erhi: «Mw'eyîra nyumpa n'omwôla Yeruzalemu mwo nacîshozire omu mashanja ga bene Israheli gôshi nti mwo nahira izîno lyâni ensiku zôshi. [8] Amagulu ga bene Israheli garhakacija gazungula eyi n'eyi omu bindi bihugo kuleka ecihugo nahaga ababusi bâbo, casinga bakayôrha bajira nka kulya nanabarhegekaga, banakayôrha bashimba amarhegeko mwambali wâni Mûsa abahâga». [9] Ci konene barhayumvagya, Menashè àbaha bula, abajirîsa amabî galushire amabî ga galya mashanja Nyamubâho akungu- shaga embere za bene Israheli.

[10] Lero obwo, Nyamubâho aderha omu kanwa ka bambali bâge b'abalêbi erhi: [11] «Kulya kubà Menashè amahenya amabî mangana aha, amabî galushire galya g'abantu b'Amoreni, na kulya kubà anarhumire Yuda ajira okubî erhi bazimu bâge barhuma, okwôla kwo kurhumire [12] Nyamuzinda w'Israheli ade rha ntya: erhi, Yeruzalemu na Yuda nkola nabalerhera obuhanya bulya bwa nkahusa amarhwîri ga ngasi yeshi wankanayumva babushambalakwo. [13] Yeruzalemu namulambulirakwo omugozi gwa Samâriya n'okumugalagaza ak'enyumpaya Ahâbu. Yeruzalemu namucêsa nka kula banacêsa embale bayihindula olunda n'olundi. [14] Najandika ab'emisigala y'aha mwâni, nanabaleka omu maboko g'abashombanyi bâbo. [15] Okwôla ebwa kubà bajizire ebirhashingânîni omu masù gâni, banakayôrha bankuniza ngasi mango kurhenga halya ababusi bâbo barhengaga e Mîsiri kuhika bunôla».

[16] Menashè àyîrha abantu, àbulaga omukò gw'abantu beru kwêru gwayunjula omu Yeruzalemu kurhenga olunda n'olundi, buzira kuderha bulya bubî ajirisagya Yuda erhi ajira okurhashingânîni embere za Nyamubâho.

[17] Ebisigîre by'ebijiro bya Menashè oku ajizire kôshi, ecâha câge, okwôla ka kurhali kuyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'e Yuda? [18] Menashè anaciî hengeka aha burhambi bwa ababusi bâge, bamubisha omw'ishwa ly'oku nyu mpa yâge, omw'ishwa lya Uza. Omugala Amoni ayîma ahâli hâge.

Oburhegesi bwa Amoni omu Yuda (642-640)

[19] Amoni ali akola agwêrhe myâka makumi abiri n'ibiri erhi aba mwâmi, ajira na yindi myâka ibiri ali mwâmi aha Yeruzalemu. Nina ye wali Meshulameti mwâli wa Harusi w'e Yotuba. [20] Ajira ebigalugalu embere za Nyamuhaho ak'îshe Menashè. [21] Agera omu njira yôshi îshe anagezire, arhumikira abazimu anabafukamira. [22] Alekêrera Nyamubâho. Nyamuzinda w'ababusi bâge, arha shimbaga enjira ya Nyamubâho. [23] Bambali ba mwâmi Amoni banacimugomera, hanaciyîrhira mwâmi omu nyumpa yâge. [24] Ci konene olubaga lwanigûza ngasi bôshi banagomeraga mwâmi Amoni; olubaga lwanaciyimika omugala Yosiyahu ahâli hâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[25] Ebisigîre by'ebijiro bya Amoni. oku ajizire kôshi, okwôla ka kurhali kuyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'e Yuda? [26] Bamubisha omu nshinda yâge, omu ishwa lya Uza. Omugala Yosiyahu ayîma ahâli hâge.

BHS 2 Kings 21

1 בֶּן־שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה מְנַשֶּׁה בְמָלְכֹו וַחֲמִשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמֹּו חֶפְצִי־בָהּ׃ 2 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי
יְהוָה כְּתֹועֲבֹת הַגֹּויִם אֲשֶׁר הֹורִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 3 וַיָּשָׁב וַיִּבֶן אֶת־הַבָּמֹות אֲשֶׁר אִבֵּד חִזְקִיָּהוּ אָבִיו וַיָּקֶם
מִזְבְּחֹת לַבַּעַל וַיַּעַשׂ אֲשֵׁרָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתַּחוּ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם וַיַּעֲבֹד אֹתָם׃ 4 וּבָנָה
מִזְבְּחֹת בְּבֵית יְהוָה אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה בִּירוּשָׁלִָם אָשִׂים אֶת־שְׁמִי׃ 5 וַיִּבֶן מִזְבְּחֹות לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם בִּשְׁתֵּי חַצְרֹות
בֵּית־יְהוָה׃ 6 וְהֶעֱבִיר אֶת־בְּנֹו בָּאֵשׁ וְעוֹנֵן וְנִחֵשׁ וְעָשָׂה אֹוב וְיִדְּעֹנִים הִרְבָּה לַעֲשֹׂות הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיס׃ 7 וַיָּשֶׂם
אֶת־פֶּסֶל הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר עָשָׂה בַּבַּיִת אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֶל־דָּוִד וְאֶל־שְׁלֹמֹה בְנֹו בַּבַּיִת הַזֶּה וּבִירוּשָׁלִַם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי
מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָשִׂים אֶת־שְׁמִי לְעֹולָם׃ 8 וְלֹא אֹסִיף לְהָנִיד רֶגֶל יִשְׂרָאֵל מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבֹותָם רַק ׀
אִם־יִשְׁמְרוּ לַעֲשֹׂות כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִים וּלְכָל־הַתֹּורָה אֲשֶׁר־צִוָּה אֹתָם עַבְדִּי מֹשֶׁה׃ 9 וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּתְעֵם מְנַשֶּׁה
לַעֲשֹׂות אֶת־הָרָע מִן־הַגֹּויִם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 10 וַיְדַבֵּר יְהוָה בְּיַד־עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים לֵאמֹר׃ 11 יַעַן
אֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ־יְהוּדָה הַתֹּעֵבֹות הָאֵלֶּה הֵרַע מִכֹּל אֲשֶׁר־עָשׂוּ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר לְפָנָיו וַיַּחֲטִא גַּם־אֶת־יְהוּדָה
בְּגִלּוּלָיו׃ פ

12 לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִיא רָעָה עַל־יְרוּשָׁלִַם וִיהוּדָה אֲשֶׁר כָּל־שֹׁמְעָיו תִּצַּלְנָה שְׁתֵּי
אָזְנָיו׃ 13 וְנָטִיתִי עַל־יְרוּשָׁלִַם אֶת קָו שֹׁמְרֹון וְאֶת־מִשְׁקֹלֶת בֵּית אַחְאָב וּמָחִיתִי אֶת־יְרוּשָׁלִַם כַּאֲשֶׁר־יִמְחֶה
אֶת־הַצַּלַּחַת מָחָה וְהָפַךְ עַל־פָּנֶיהָ׃ 14 וְנָטַשְׁתִּי אֶת שְׁאֵרִית נַחֲלָתִי וּנְתַתִּים בְּיַד אֹיְבֵיהֶם וְהָיוּ לְבַז וְלִמְשִׁסָּה
לְכָל־אֹיְבֵיהֶם׃ 15 יַעַן אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינַי וַיִּהְיוּ מַכְעִסִים אֹתִי מִן־הַיֹּום אֲשֶׁר יָצְאוּ אֲבוֹתָם מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיֹּום
הַזֶּה׃ 16 וְגַם דָּם נָקִי שָׁפַךְ מְנַשֶּׁה הַרְבֵּה מְאֹד עַד אֲשֶׁר־מִלֵּא אֶת־יְרוּשָׁלִַם פֶּה לְפֶה לְבַד מֵחַטָּאתֹו אֲשֶׁר הֶחֱטִיא
אֶת־יְהוּדָה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃ 17 וְיֶתֶר דִּבְרֵי מְנַשֶּׁה וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְחַטָּאתֹו אֲשֶׁר חָטָא הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים
עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ 18 וַיִּשְׁכַּב מְנַשֶּׁה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּגַן־בֵּיתֹו בְּגַן־עֻזָּא וַיִּמְלֹךְ אָמֹון בְּנֹו תַּחְתָּיו׃
פ

19 בֶּן־עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אָמֹון בְּמָלְכֹו וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמֹּו מְשֻׁלֶּמֶת בַּת־חָרוּץ
מִן־יָטְבָה׃ 20 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה אָבִיו׃ 21 וַיֵּלֶךְ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־הָלַךְ אָבִיו וַיַּעֲבֹד
אֶת־הַגִּלֻּלִים אֲשֶׁר עָבַד אָבִיו וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם׃ 22 וַיַּעֲזֹב אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו וְלֹא הָלַךְ בְּדֶרֶךְ יְהוָה׃ 23 וַיִּקְשְׁרוּ
עַבְדֵי־אָמֹון עָלָיו וַיָּמִיתוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתֹו׃ 24 וַיַּךְ עַם־הָאָרֶץ אֶת כָּל־הַקֹּשְׁרִים עַל־הַמֶּלֶךְ אָמֹון וַיַּמְלִיכוּ עַם־הָאָרֶץ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־יֹאשִׁיָּהוּ בְנָו תַּחְתָּיו׃ 25וְיֶתֶר דִּבְרֵי אָמוֹן אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יְהוּדָה׃ 26וּיְקֻבַּר אֹתוֹ בְּקִבְרָתוֹ בְּגַן־עֻזָּא וַיִּמְלֹךְ יֹאשִׁיָּהוּ בְנָו תַּחְתָּיו׃ פ

22

Omurhondêro gw'obwâmi bwa Yosiyahu (640-609)

[1] Yosiyahu[p] ali agwêrhe myâka munâni erhi aba mwâmi, anaciyîma myâka makumi asharhu na muguma aha Yeruzalemu. Nina ye wali Yehudita mwâli wa Adaya w'e Boskati. [2] Akola okushingânîne omu masù ga Nyamubâho, ashimba loshi enjira y'îshe Daudi, arhageraga eburhambi, arhaderhaga mpu ankayihushira ôli ebwa kulyo ôli ebwa kumosho.

Okubonekana kw'ecitabu c'Amarhegeko

[3] Omu mwâka gwa kali ikumi na munâni kurhenga halya aberaga mwâmi, Yosiyahu anacirhuma Shafani, ye wali mwandisi, mwene Asalyahu, mugala wa Meshulami, ayanka amurhuma ebwa kâ-Nyamuzinda anacimubwîra erhi: [4] «Osôke ojè emunda Hilkiyahu ye mudâhwa mukulu ali oyanke zirya nfaranga zanabikagwa omu kâ-Nyamuzinda zôshi, zirya abalanga emihango banahôzagya oku lubaga. [5] Bazihè abakulu b'abûbasi b'akâ-Nyamuzinda, nabo bazigabire abûbasi badwîrhe bafuka emyongobana y'omu nyumpa, [6] bakamase - ntyo ababinji, abayûbasa, n'abûbasi bôshi, bagulemwo emirhi n'amabuye magôye lyo bashakûlula bwinjà akôla kâ-Nyamuzinda. [7] Ci barhaderhaga mpu bankabadôsa kurhi bazikolesize bulya babaga bantu bakola n'omurhima mwinjà.

[8] Okubundi Hilkiyahu ye oligi mudâhwa mukulu, anacibwîra omwandisi Shafani erhi: «Narhôzire ecitabu c' Amarhegeko omu kâ-Nyamuzinda [q]». Hi- lkiyahu anahêreza Shafani cirya citabu, naye anacicisoma. [9] Oku bundi, omwandisi Shafani, agaluka aja emwa mwâmi anacimurhôndêreza kurhi byabîre, erhi: «Bambali bâwe barhôzire zirya nfaranga zanali omu nyumpa, baziha abakozi, n'abalanzi b'akâ-Nyamuzinda». [10] Kandi omwandisi Shafani anaci bwîra mwâmi ogu mwanzi erhi: omudâhwa mukulu anampire ecitabu». Shafani acirhôla arhondêra okucisomera mwâmi.

Okucidôsa omulêbi-kazi Hulda

---

[p] **22.1** Yosiyahu kwo kuyegêra ecihebraniya, ahâla abakomera enfarasè n'ecigereki baderha mpu JOSIASI
[q] **22.8** : Ecitabu carholagwa omu kâ-Nyamuzinda na Hilkiyahu mudâhwa mukulu ago mango càli c'olushika.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Mwâmi erhi ayumva ebinwa by'omwôla citabu c' Amarhegeko, asharhula emyambalo yâge; [12] anacirhegeka omudâhwa Hilkiyahu, bôshi na Ahikami, mugala wa Shafani, bôshi na Akbori mugala wa Mikaya, bôshi n'omwandisi Shafani, bôshi na Asaya murhumisi wa mwâmi, erhi: [13] «Mukanye muge ndindokeza Nyamubâho ebinyêrekîre, ebiyêrekîre olubaga na Yuda yeshi muli ebira binwa bisomirwe mw'eci citabu barhôlaga; bulya obukunizi bwa Nyamubâho buli bunji kuli rhwe ebwa kubà ababusi bîrhu barhayumvagya ebinwa biri mw'ecîra citabu, barhaderhaga mpu bankanajira nka oku binayandisirwe».

[14] Omudâhwa Hilkiyahu, bôshi na Ahikami, bôshi na Akbori, bôshi na Shafani na Asaya bakanya bajà emw'omulêbi-kazi ye Hulda mukà Shalumu mugala wa Tikwa, mugala wa Harhasa ye wali mulanzi w'emyambalo; nyamu kazi abaga aha Yeruzalemu omu mubako gwa kabiri. Erhi babà bamamuganîrira, nyamukazi anacibashuza erhi: [15] «Ntya kwo adesire Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli: Mugendibwîra oyôla muntu wabarhumaga emunda ndi oku Nyamubâho adesire ntya: [16] Ala oku nkola nalêrha obuhanya kuli olûla lugo n'oku bantu bayûbakamwo: buli omu binwa bya cirya citabu omwâmi w'e Yuda anasomaga. [17] Bulyala banyasire, bagendikarherekêra abazimu, ebwa kubà bangayisize na ngasi mabî bajira gôshi, oku bukunizi bwâni bwayasire kuli ahôla hantu, na ntâko burhenge. [18] Kandi mugendibwîra oyôla mwâmi w'e Yuda wamurhumaga mpu mugendidôsa Nyamubâho, erhi kwo adesire ntya Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli: Kuli ebyôla binwa wayumvagya. [19] Bulya omurhima gwâwe gwababire kuli abola hantu n'oku bantu bahayûbaka nti babà cerekane c'okuyôbohya na cijâci, kulya kubà washarhagwire emyambalo yâwe, wanavugumula emirenge embere zâni, nâni nkuyumvîrhize bwenêne, Nyakasane okudesire. [20] Ala oku nayishikuyankirira aha burhambi bw'ababusi bâwe, wanayishibishwa n'omurhûla n'amasù gâwe gârhaboneko agôla mabî nâyishijirira ecôla cihugo». Banacigendibwîra mwâmi eryôla ishuzo.

BHS 2 Kings 22

1 בֶּן־שְׁמֹנֶה שָׁנָה יֹאשִׁיָּהוּ בְמָלְכֹו וּשְׁלֹשִׁים וְאַחַת שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמֹּו יְדִידָה בַת־עֲדָיָה מִבָּצְקַת׃ 2 וַיַּעַשׂ
הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּכָל־דֶּרֶךְ דָּוִד אָבִיו וְלֹא־סָר יָמִין וּשְׂמֹאול׃ פ
3 וַיְהִי בִּשְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ שָׁלַח ׀ הַמֶּלֶךְ אֶת־שָׁפָן בֶּן־אֲצַלְיָהוּ בֶן־מְשֻׁלָּם הַסֹּפֵר בֵּית יְהוָה
לֵאמֹר׃ 4 עֲלֵה אֶל־חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדֹול וְיִתֻּם אֶת־הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר אָסְפוּ שֹׁמְרֵי הַסַּף מֵאֶת
הָעָם׃ 5 וְיִתְּנֻהוּ עַל־יַד עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה הַמֻּפְקָדִים בבֵּית יְהוָה וְיִתְּנוּ אֹתוֹ לְעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוָה לְחַזֵּק בֶּדֶק
הַבָּיִת׃ 6 לֶחָרָשִׁים וְלַבֹּנִים וְלַגֹּדְרִים וְלִקְנֹות עֵצִים וְאַבְנֵי מַחְצֵב לְחַזֵּק אֶת־הַבָּיִת׃ 7 אָךְ לֹא־יֵחָשֵׁב אִתָּם הַכֶּסֶף הַנִּתָּן
עַל־יָדָם כִּי בֶאֱמוּנָה הֵם עֹשִׂים׃ 8 וַיֹּאמֶר חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדֹול ׀ עַל־שָׁפָן הַסֹּפֵר סֵפֶר הַתֹּורָה מָצָאתִי בְּבֵית יְהוָה וַיִּתֵּן
חִלְקִיָּה אֶת־הַסֵּפֶר אֶל־שָׁפָן וַיִּקְרָאֵהוּ׃ 9 וַיָּבֹא שָׁפָן הַסֹּפֵר ׀ אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיָּשֶׁב אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר וַיֹּאמֶר הִתִּיכוּ עֲבָדֶיךָ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בַּבַּיִת וַיִּתְּנֻהוּ עַל־יַד עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה הַמְפֻקָּדִים בֵּית יְהוָה׃ 10וַיַּגֵּד שָׁפָן הַסֹּפֵר לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר סֵפֶר
נָתַן לִי חִלְקִיָּה הַכֹּהֵן וַיִּקְרָאֵהוּ שָׁפָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ 11וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־דִּבְרֵי סֵפֶר הַתּוֹרָה וַיִּקְרַע
אֶת־בְּגָדָיו׃ 12וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת־חִלְקִיָּה הַכֹּהֵן וְאֶת־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן וְאֶת־עַכְבּוֹר בֶּן־מִיכָיָה וְאֶת | שָׁפָן הַסֹּפֵר וְאֶת
עֲשָׂיָה עֶבֶד־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר׃ 13לְכוּ דִרְשׁוּ אֶת־יְהוָה בַּעֲדִי וּבְעַד־הָעָם וּבְעַד כָּל־יְהוּדָה עַל־דִּבְרֵי הַסֵּפֶר הַנִּמְצָא הַזֶּה
כִּי־גְדוֹלָה חֲמַת יְהוָה אֲשֶׁר־הִיא נִצְּתָה בָּנוּ עַל אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֲבוֹתֵינוּ עַל־דִּבְרֵי הַסֵּפֶר הַזֶּה לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַכָּתוּב
עָלֵינוּ׃ 14וַיֵּלֶךְ חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן וַאֲחִיקָם וְעַכְבּוֹר וְשָׁפָן וַעֲשָׂיָה אֶל־חֻלְדָּה הַנְּבִיאָה אֵשֶׁת | שַׁלֻּם בֶּן־תִּקְוָה בֶּן־חַרְחַס
שֹׁמֵר הַבְּגָדִים וְהִיא יֹשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלַם בַּמִּשְׁנֶה וַיְדַבְּרוּ אֵלֶיהָ׃ 15וַתֹּאמֶר אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִמְרוּ
לָאִישׁ אֲשֶׁר־שָׁלַח אֶתְכֶם אֵלָי׃ 16כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מֵבִיא רָעָה אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל־יֹשְׁבֶיהָ אֵת כָּל־דִּבְרֵי הַסֵּפֶר
אֲשֶׁר קָרָא מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ 17תַּחַת | אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיְקַטְּרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְעִיסֵנִי בְּכֹל מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם וְנִצְּתָה
חֲמָתִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא תִכְבֶּה׃ 18וְאֶל־מֶלֶךְ יְהוּדָה הַשֹּׁלֵחַ אֶתְכֶם לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה כֹּה תֹאמְרוּ אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמָעְתָּ׃ 19יַעַן רַךְ־לְבָבְךָ וַתִּכָּנַע | מִפְּנֵי יְהוָה בְּשָׁמְעֲךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה
וְעַל־יֹשְׁבָיו לִהְיוֹת לְשַׁמָּה וְלִקְלָלָה וַתִּקְרַע אֶת־בְּגָדֶיךָ וַתִּבְכֶּה לְפָנָי וְגַם אָנֹכִי שָׁמַעְתִּי נְאֻם־יְהוָה׃ 20לָכֵן הִנְנִי אֹסִפְךָ
עַל־אֲבֹתֶיךָ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל־קִבְרֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְלֹא־תִרְאֶינָה עֵינֶיךָ בְּכֹל הָרָעָה אֲשֶׁר־אֲנִי מֵבִיא עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיָּשִׁיבוּ
אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר׃

23

Okuhamiriza Amarhegeko

[1] Mwâmi anacirhuma mpu bajè bashûbûza abashamuka b'omu Yuda n'aba omu Yeruzalemu mpu bajè ihano haguma naye. [2] Mwâmi anacisô kera ebwa kâ-Nyamuzinda, ali bôshi n'olubaga lw'e Yuda loshi n'olw'e Yeru zalemu, ali bôshi n'abadâhwa n'abalêbi, kuguma n'olubaga loshi kurhenga oku munyinyi kuhika oku mukulu kulusha, anacibasomera, nabo erhi banarhezirage amarhwîri, birya binwa bya ecitabu c'Amalaganyo barhôlaga omu kâ-Nyamuzinda. [3] Mwâmi erhi aba akola ayîmanzire embere z'olubaga oku nkingi, ahana eciragâne embere za Nyamubâho, oku ashimba amarhegeko n'ebinwa bya Nyamubâho byôshi n'omurhima gwâge gôshi, n'omûka gwâge gwôshi, n'okujira ngasi oku ebinwa biri muli ecôla citabu c'Amalaganyo binamuhunyire. Olubaga nalo lwanacigereza haguma na mwâmi muli eyôla ndagâno.

Empindulo y'ebiyêrekîre obuyêmêre omu Yuda

[4] Mwâmi arhegeka omudâhwa mukulu Hilkiyahu n'owamulondaga omu bukulu kuguma n'abalanga emihango, mpu bakule omu kâ-Nyamuzinda ngasi bintu banali bahirîremwo Baali, erya nshanga, abandi bazimu ba emalunga; banacigendibiyôkera enyuma lya Yeruzalemu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omw'ishwa lya Kedroni n'oluvù lwabyo bagendilubulagira e Beteli. [5] Arhenza balya badâhwa b'abazimu, ngasi aba abâmi b'e Yuda banali bamajira mpu bo bakolaga bajà bayôkera obukù omu birhwa, omu bishagala bya Yuda n'omu marhambi ga Yeruzalemu, balya banakazitumbûkiza Baali enshangi bôshi, abadâhwa b'izûba, ab'omwêzi, na ngasi bandi bazimu b'emalunga bôshi. [6] Omu kâ-Nyamuzinda bakulamwo erya nshanga, bagendiyikwêba kuli na Yeruzalemu omu mugezi gwa Kedroni; babiyôkera omwôla mugezi gwa Kedroni na erhi babà bamayijira luvu balukabulira aha bakazâgibisha eyindi mifu y'abantu barhishibwi omu lubaga. [7] Ashâba enyumpa z'ebigoli by'ennama omu kâ-Nyamuzinda n'aha abakazi bakazâgilukira orhwanzo rhw'erya nshanga ya Ashera.

[8] Ashûbûza abadâhwa b'omu bishagala bya Yuda byôshi, bashâba erya munda bagendigikatumbûkiza enshangi omu birhwa kurhenga e Geba kuhika e Bersheba, ahongola ngasi mpêro zanabaga oku mihango, nka oluhêro lwabaga oku muhango gwa Yozwè murhambo w'olwo lugo, lwali ebwa kumosho kwa omuntu nka akola aja muli olwo lugo. [9] Ci konene abôla badâhwa bakazâgija omu birhwa, barhayêmêreragwa okusôkera oku luhêrero lwa Nyamubâho, ci bakazilya oku mugati gurhalimwo lwango haguma na bene wâbo. [10] Mwâmi ashâba Tofeti, omu kabanda ka bene Hinoni mpu lyo bagokôla okukazigeza bagala bâbo nîsi erhi bâli bâbo omu muliro bakola babarherekêra omuzimu Moloki. [11] Ayîrha enfarasi abâmi b'e Yuda bali bamarherekêra Izûba aha muhango gw'akâ-Nyamuzinda hôfi n'enyumpa y'omurhambo Natani-Meleki yabaga omu myûbako y'eburhambi; kuguma ayôca n'engâlè za Izûba. [12] Mwâmi ahongola empêro zabaga oku cizimbêro c'enyumpa ya Akazi yabaga enyanya, zajiragwa n'abâmi b'e Yuda, kuguma n'empêro mwâmi Menashè ayûbakaga omu mihanda yombi y'akâ-Nyamuzinda, azirhenza, na oluvù lwâzo agedilukweba omu mugezi gwa Kedroni. [13] Mwâmi akundula empêro zabaga olunda lw'ebushoshokero bw'izûba e Yeruzalemu n'ezabaga olunda lw'entondo ederhwa Kahenya ezi Salomoni mwâmi w'Abayahudi ayûbakiraga Astarte muzimu w'Abanya-Sidoni, ahongola empêro za Kemoshi muzimu w'abantu b'e Mowabu, ahongola empêro za Milikomi ibala lya bene Amoni. [14] Avunyongola ngasi mabuye ganali magwike, aja atwa enshanga ngasi aha zanali hôshi n'okuhabumba mavuha g'abantu.

Empindulo omu bwâmi bw'emwênè

[15] Kuguma n'oluhêro lwabaga aha Beteli, lwayûbakagwa na mwâmi Yerobwâmi mugala wa Nebati, lwo ashombanyisagyamwo Israheli. Olwo luhêro kuguma na enyanya emunda lwali ayidûlika muliro, ayôca n'erya nshanga ya Ashera. [16] Yosiyahu, erhi aderha mpu agalamira alangira ebyusho biri oku ntotondo, arhuma abagendiyanka amavuha gaciri muli ebyôla byusho, agayôkera oku luhêro analuhongola omu kushimba akanwa ka Nyamubâho akaderhagwa n'omulêbi muntu wa Nyamuzinda ye wajaga akûbiza ebyôla bintu (ahamagaza ebyôla bintu). [17] Okubundi anaciderha erhi: hira hirhondo nalangira hala kwo kuderha kurhi? Abantu b'omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lugo bamushuza mpu ciri cûsho ca muntu wa Nyamuzinda, warhengaga e Yuda, ye wayîshaga alêba ebyôla bintu ojirire oluhêro lwa aha Beteli. [18] Aderha erhi: «Mumuleke ntà muntu ciru n'omuguma oderhâge mpu ahindula agôla mavuha». Nkenga agôla mavuha, kuguma n'a mavuha g'omulêbi warhengaga e Samâriya.

[19] Yosiyahu akûlîsa n'enyumpa zabaga nyûbake enyanya omu birhwa by' omu bishagala by' e Samâriya, byayûbakagwa n'abâmi b'Israheli, banagayisa mwo Nyamubâho; ahôla ahadûlika muliro nka kulya anajiraga aha Beteli. [20] Ngasi badâhwa b'omu birhwa banabaga eyôla munda, abayirhira oku luhêro, ayôkera kwo n'amavuha g'abantu, buzinda bwaho ashubira e Yeruzalemu.

Olusiku lukulu lwa Basâka

[21] Mwâmi anacihana elira irhegeko oku lubaga erhi: «Mujire olusiku lukulu lwa Basâka mukuzemwo Nyamubâho, Nyamuzinda winyu nka oku binaya ndisirwe omula citabu c'amalaganyo». [22] Okuli ntà Basâka bakuzize nka oyôla, ôli amango g'abacîranuzi, ôli n'amango g'abâmi omu Israheli n'omu Yuda. [23] Omu mwâka gwa kali ikumi na munâni kurhenga Yosiyahu ali mwâmi lyonene bajizire olusiku lukulu lwa Basâka luli ntyo, omu kukuza Nyamubâho aha Yeruzalemu.

Yosiyahu ayûsa eby'obukurungu omu Yuda

[24] Kuguma Yosiyahu aherêrekeza abashonga, abalaguzi, abalozi n'abazimu na ngasi bindi binyegenyege byabaga omu cihugo ca Yuda na aha Yeruzalemu, ayûkiriza ntyo ebinwa by'oburhegesi ebyali biyandike muli cirya citabu omudâhwa Hilkiyahu arhôlaga omu kâ-Nyamuzinda. [25] Embere zâge harhabonekanaga washimba akage akanwa ka Nnâmahanga n'omurhima gwâge gôshi n'iroho lyâge lyôshi n'emisî yâge yôshi nka oku byanali biyandisirwe na Mûsa, enyuma zâge kuguma harhacîbonekaga oli akage. [26] Ci konene Nyamubâho arhatwîkaga oburhè ali agwêrhekwo Yuda erhi galya mabî Menashè amugayisagyamwo garhuma. [27] Nyamuzinda anaciderha erhi: «Nkola naherêrekeza Yuda naye nka kulya naherêrekezagya Israheli n'olula lugo lwa Yeruzalemu nali namacîshoga nalo naluleka, kuguma n'eyi nyumpa nali ndesire nti mwo nahira izîno lyâni».

Okufà kwa Yosiyahu

[28] Ebisigîre oku bijiro bya Yosiyahu, oku ajizire kôshi okwôla ka kurhali kuyandikc omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'e Yuda. [29] Amango gâge Faraoni Neko mwâmi w'e Mîsiri asôka mpu ajilwîsa o mwâmi w'e Sîriya agera olunda lw'olwîshi lwa Efrata. Mwâmi Yosiyahu amutulakwo entambala, Faraoni ayîrhira mwâmi Yosiyahu aha Megido erhi anamugwako ntya. [30] Abarhumisi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bâge bayisha bamubarhwire cikola na cirunda kurhenga e Megido, bayisha bamubarhwire omu ngâlè, na erhi bamuhisa aha Yeruzalemu bamubisha omu yâge nshinda. Olubaga lw'omu cihugo lwarhôla Yoyakazi, mugala wa mwâmi Yosiyahu, lwamushîga amavurha lwamujira mwâmi ahâli h'îshe.

Obwâmi bwa Yoyakazi omu Yuda (609)

31 Yoyakazi ali agwêrhe myâka makumi abiri n'isharhu erhi aba mwâmi, anashinga myêzi
isharhu ali mwâmi aha Yeruzalemu. Nina ye wali Hamitali mwâli wa Yirimiyahu w'e Libna. 32 Ajira
ebirhashingânîni omu masù ga Nyamubâho nka oku bashakulu wâge banajiraga. 33 Faraoni
Neko amushwêkera aha Ribla mpu lyo alekiyîmira aha Yeruzalemu, Ribla abaga omu cihugo ca
Hamati, akavurhisa ecihugo talenta igana z'amarhale na talenta nguma y'amasholo. 34 Faraoni
Neko arhôla Eliyakimu mwene Yosiyahu aba ye ajira mwâmi ahâli h'îshe Yosiyahu, ahindula
izîno lyâge amuhà erya Yehoyakimu. Olya Yehoyakimu agwârhaga aja e Mîsiri anajifira yo.
35 Yehoyakimu ahonga mwâmi Faraoni amarhale n'amasholo ci konene avurhisa ecihugo ezôla
nfaranga Faraoni ali amusêzizekwo; buzinda asêza aba ntu omu cihugo, bôshi bakahonga
amarhale n'amasholo ngasi muguma oku anahashire, n'erhi bàbaga bamabishûbûza, banaha
Faraoni Neko.

Obwâmi bwa Yehoyakimu omu Yuda (609-598)

36 Yehoyakimu ali agwêrhe myâka makumi abiri n'irhanu amango abaga mwâmi, ayîma myâka
ikumi na muguma ali mwâmi aha Yeruzalemu. Nina ye wali Zebida mwâli wa Pedaya w'e Ruma.
37 Ahenya ebigalugalu embere za Nyamubâho nka kulya ababusi bâge banajiraga.

BHS 2 Kings 23

וַיִּשְׁלַ֤ח הַמֶּ֙לֶךְ֙ וַיַּאַסְפ֣וּ אֵלָ֔יו כָּל־זִקְנֵ֖י יְהוּדָ֥ה וִירוּשָׁלִָֽם׃ וַיַּ֤עַל הַמֶּ֙לֶךְ֙ בֵּ֣ית־יְהוָ֔ה וְכָל־אִ֖ישׁ יְהוּדָ֑ה וְכֹ֣ל׀ יֹשְׁבֵ֣י יְרוּשָׁלִַ֗ם אִתּוֹ֙ וְהַכֹּהֲנִ֣ים וְהַנְּבִיאִ֔ים וְכָל־הָעָ֖ם לְמִקְטָ֣ן וְעַד־גָּד֑וֹל וַיִּקְרָ֞א בְּאָזְנֵיהֶ֗ם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי֙ סֵ֣פֶר הַבְּרִ֔ית הַנִּמְצָ֖א בְּבֵ֥ית יְהוָֽה׃ וַיַּעֲמֹ֤ד הַמֶּ֙לֶךְ֙ עַל־הָעַמּ֔וּד וַיִּכְרֹ֥ת אֶת־הַבְּרִ֖ית ׀ לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה לָלֶ֜כֶת אַחַ֣ר יְהוָ֗ה וְלִשְׁמֹ֤ר מִצְוֹתָיו֙ וְאֶת־עֵדוֹתָ֣יו וְאֶת־חֻקֹּתָ֔יו בְּכָל־לֵ֖ב וּבְכָל־נֶ֣פֶשׁ לְהָקִ֔ים אֶת־דִּבְרֵ֥י הַבְּרִ֖ית הַזֹּ֣את הַכְּתֻבִ֑ים עַל־הַסֵּ֣פֶר הַזֶּ֔ה וַיַּעֲמֹ֖ד כָּל־הָעָ֥ם בַּבְּרִֽית׃ וַיְצַ֣ו הַמֶּ֡לֶךְ אֶת־חִלְקִיָּ֣הוּ׀ הַכֹּהֵ֣ן הַגָּד֡וֹל וְאֶת־כֹּהֲנֵי֩ הַמִּשְׁנֶ֨ה וְאֶת־שֹׁמְרֵ֤י הַסַּף֙ לְהוֹצִיא֙ מֵהֵיכַ֣ל יְהוָ֔ה אֵ֚ת כָּל־הַכֵּלִ֔ים הֶֽעָשׂוּי֙ לַבַּ֣עַל וְלָאֲשֵׁרָ֔ה וּלְכֹ֖ל צְבָ֣א הַשָּׁמָ֑יִם וַיִּשְׂרְפֵ֣ם מִח֔וּץ לִירוּשָׁלִַ֖ם בְּשַׁדְמ֣וֹת קִדְר֑וֹן וְנָשָׂ֥א אֶת־עֲפָרָ֖ם בֵּ֥ית־אֵֽל׃ וְהִשְׁבִּ֣ית אֶת־הַכְּמָרִ֗ים אֲשֶׁ֤ר נָתְנוּ֙ מַלְכֵ֣י יְהוּדָ֔ה וַיְקַטֵּ֖ר בַּבָּמ֣וֹת בְּעָרֵ֣י יְהוּדָ֑ה וּמְסִבֵּ֣י יְרוּשָׁלִָ֔ם וְאֶת־הַמְקַטְּרִ֥ים לַבַּ֖עַל לַשֶּׁ֣מֶשׁ וְלַיָּרֵ֑חַ וְלַמַּזָּל֔וֹת וּלְכֹ֖ל צְבָ֥א הַשָּׁמָֽיִם׃ וַיּ֣וֹצֵא אֶת־הָאֲשֵׁרָ֗ה מִבֵּ֤ית יְהוָה֙ מִח֣וּץ לִירוּשָׁלִַ֔ם אֶל־נַ֖חַל קִדְר֑וֹן וַיִּשְׂרֹ֤ף אֹתָהּ֙ בְּנַ֣חַל קִדְרוֹן֮ וַיָּ֣דֶק לְעָפָר֒ וַיַּשְׁלֵ֣ךְ אֶת־עֲפָרָ֔הּ עַל־קִבְרֵ֖י בְּנֵ֥י הָעָֽם׃ וַיִּתֹּ֖ץ אֶת־בָּתֵּ֥י

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַקְּדֵשִׁים אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוָה אֲשֶׁר הַנָּשִׁים אֹרְגוֹת שָׁם בָּתִּים לָאֲשֵׁרָה׃ 8וַיָּבֵא אֶת־כָּל־הַכֹּהֲנִים מֵעָרֵי יְהוּדָה וַיְטַמֵּא
אֶת־הַבָּמוֹת אֲשֶׁר קִטְּרוּ־שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים מִגֶּבַע עַד־בְּאֵר שָׁבַע וְנָתַץ אֶת־בָּמוֹת הַשְּׁעָרִים אֲשֶׁר־פֶּתַח שַׁעַר יְהוֹשֻׁעַ
שַׂר־הָעִיר אֲשֶׁר־עַל־שְׂמֹאול אִישׁ בְּשַׁעַר הָעִיר׃ 9אַךְ לֹא יַעֲלוּ כֹהֲנֵי הַבָּמוֹת אֶל־מִזְבַּח יְהוָה בִּירוּשָׁלִַם כִּי אִם־אָכְלוּ
מַצּוֹת בְּתוֹךְ אֲחֵיהֶם׃ 10וְטִמֵּא אֶת־הַתֹּפֶת אֲשֶׁר בְּגֵי בְנֵי־הִנֹּם לְבִלְתִּי לְהַעֲבִיר אִישׁ אֶת־בְּנוֹ וְאֶת־בִּתּוֹ בָּאֵשׁ
לַמֹּלֶךְ׃ 11וַיַּשְׁבֵּת אֶת־הַסּוּסִים אֲשֶׁר נָתְנוּ מַלְכֵי יְהוּדָה לַשֶּׁמֶשׁ מִבֹּא בֵית־יְהוָה אֶל־לִשְׁכַּת נְתַן־מֶלֶךְ הַסָּרִיס אֲשֶׁר
בַּפַּרְוָרִים וְאֶת־מַרְכְּבוֹת הַשֶּׁמֶשׁ שָׂרַף בָּאֵשׁ׃ 12וְאֶת־הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר עַל־הַגָּג עֲלִיַּת אָחָז אֲשֶׁר־עָשׂוּ | מַלְכֵי יְהוּדָה
וְאֶת־הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר־עָשָׂה מְנַשֶּׁה בִּשְׁתֵּי חַצְרוֹת בֵּית־יְהוָה נָתַץ הַמֶּלֶךְ וַיָּרָץ מִשָּׁם וְהִשְׁלִיךְ אֶת־עֲפָרָם אֶל־נַחַל
קִדְרוֹן׃ 13וְאֶת־הַבָּמוֹת אֲשֶׁר | עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר מִימִין לְהַר־הַמַּשְׁחִית אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
לְעַשְׁתֹּרֶת | שִׁקֻּץ צִידֹנִים וְלִכְמוֹשׁ שִׁקֻּץ מוֹאָב וּלְמִלְכֹּם תּוֹעֲבַת בְּנֵי־עַמּוֹן טִמֵּא הַמֶּלֶךְ׃ 14וְשִׁבַּר אֶת־הַמַּצֵּבוֹת וַיִּכְרֹת
אֶת־הָאֲשֵׁרִים וַיְמַלֵּא אֶת־מְקוֹמָם עַצְמוֹת אָדָם׃ 15וְגַם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר בְּבֵית־אֵל הַבָּמָה אֲשֶׁר עָשָׂה יָרָבְעָם
בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל גַּם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא וְאֶת־הַבָּמָה נָתָץ וַיִּשְׂרֹף אֶת־הַבָּמָה הֵדֵק לְעָפָר וְשָׂרַף
אֲשֵׁרָה׃ 16וַיִּפֶן יאשִׁיָּהוּ וַיַּרְא אֶת־הַקְּבָרִים אֲשֶׁר־שָׁם בָּהָר וַיִּשְׁלַח וַיִּקַּח אֶת־הָעֲצָמוֹת מִן־הַקְּבָרִים וַיִּשְׂרֹף
עַל־הַמִּזְבֵּחַ וַיְטַמְּאֵהוּ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר קָרָא אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר קָרָא אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ 17וַיֹּאמֶר מָה הַצִּיּוּן
הַלָּז אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַנְשֵׁי הָעִיר הַקֶּבֶר אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־בָּא מִיהוּדָה וַיִּקְרָא אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עַל הַמִּזְבֵּחַ בֵּית־אֵל׃ 18וַיֹּאמֶר הַנִּיחוּ לוֹ אִישׁ אַל־יָנַע עַצְמֹתָיו וַיְמַלְטוּ עַצְמֹתָיו אֶת עַצְמוֹת הַנָּבִיא
אֲשֶׁר־בָּא מִשֹּׁמְרוֹן׃ 19וְגַם אֶת־כָּל־בָּתֵּי הַבָּמוֹת אֲשֶׁר | בְּעָרֵי שֹׁמְרוֹן אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיס הֵסִיר
יאשִׁיָּהוּ וַיַּעַשׂ לָהֶם כְּכָל־הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר עָשָׂה בְּבֵית־אֵל׃ 20וַיִּזְבַּח אֶת־כָּל־כֹּהֲנֵי הַבָּמוֹת אֲשֶׁר־שָׁם עַל־הַמִּזְבְּחוֹת
וַיִּשְׂרֹף אֶת־עַצְמוֹת אָדָם עֲלֵיהֶם וַיָּשָׁב יְרוּשָׁלִָם׃ 21וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת־כָּל־הָעָם לֵאמֹר עֲשׂוּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כַּכָּתוּב
עַל סֵפֶר הַבְּרִית הַזֶּה׃ 22כִּי לֹא נַעֲשָׂה כַּפֶּסַח הַזֶּה מִימֵי הַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר שָׁפְטוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְכֹל יְמֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל
וּמַלְכֵי יְהוּדָה׃ 23כִּי אִם־בִּשְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ יאשִׁיָּהוּ נַעֲשָׂה הַפֶּסַח הַזֶּה לַיהוָה בִּירוּשָׁלִָם׃ 24וְגַם אֶת־הָאֹבוֹת
וְאֶת־הַיִּדְּעֹנִים וְאֶת־הַתְּרָפִים וְאֶת־הַגִּלֻּלִים וְאֵת כָּל־הַשִּׁקֻּצִים אֲשֶׁר נִרְאוּ בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וּבִירוּשָׁלִַם בִּעֵר יאשִׁיָּהוּ
לְמַעַן הָקִים אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַכְּתֻבִים עַל־הַסֵּפֶר אֲשֶׁר מָצָא חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן בֵּית יְהוָה׃ 25וְכָמֹהוּ לֹא־הָיָה לְפָנָיו
מֶלֶךְ אֲשֶׁר־שָׁב אֶל־יְהוָה בְּכָל־לִבָּבוֹ וּבְכָל־נַפְשׁוֹ וּבְכָל־מְאֹדוֹ כְּכֹל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְאַחֲרָיו לֹא־קָם כָּמֹהוּ׃ 26אַךְ |
לֹא־שָׁב יְהוָה מֵחֲרוֹן אַפּוֹ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר־חָרָה אַפּוֹ בִּיהוּדָה עַל כָּל־הַכְּעָסִים אֲשֶׁר הִכְעִיסוֹ מְנַשֶּׁה׃ 27וַיֹּאמֶר יְהוָה גַּם
אֶת־יְהוּדָה אָסִיר מֵעַל פָּנַי כַּאֲשֶׁר הֲסִרֹתִי אֶת־יִשְׂרָאֵל וְמָאַסְתִּי אֶת־הָעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר־בָּחַרְתִּי אֶת־יְרוּשָׁלִַם
וְאֶת־הַבַּיִת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי יִהְיֶה שְׁמִי שָׁם׃ 28וְיֶתֶר דִּבְרֵי יאשִׁיָּהוּ וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ 29בְּיָמָיו עָלָה פַרְעֹה נְכֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עַל־מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל־נְהַר־פְּרָת וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ יאשִׁיָּהוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לִקְרָאתֹו וַיְמִיתֻהוּ בְּמִגִּדֹּו כִּרְאֹתֹו אֹתֹו׃ 30וַיַּרְכִּבֻהוּ עֲבָדָיו מֵת מְמִגִּדֹּו וַיְבִאֻהוּ יְרוּשָׁלַם וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּקִבֻּרָתֹו וַיִּקַּח
עַם־הָאָרֶץ אֶת־יְהֹואָחָז בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ וַיִּמְשְׁחוּ אֹתֹו וַיַּמְלִיכוּ אֹתֹו תַּחַת אָבִיו׃ פ
31בֶּן־עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה יְהֹואָחָז בְּמָלְכֹו וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם אִמֹּו חֲמוּטַל בַּת־יִרְמְיָהוּ
מִלִּבְנָה׃ 32וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשׂוּ אֲבֹתָיו׃ 33וַיַּאַסְרֵהוּ פַרְעֹה נְכֹה בְּרִבְלָה בְּאֶרֶץ חֲמָת
בִּמְלֹךְ בִּירוּשָׁלִַם וַיִּתֵּן־עֹנֶשׁ עַל־הָאָרֶץ מֵאָה כִכַּר־כֶּסֶף וְכִכַּר זָהָב׃ 34וַיַּמְלֵךְ פַּרְעֹה נְכֹה אֶת־אֶלְיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ
תַּחַת יֹאשִׁיָּהוּ אָבִיו וַיַּסֵּב אֶת־שְׁמֹו יְהֹויָקִים וְאֶת־יְהֹואָחָז לָקָח וַיָּבֹא מִצְרַיִם וַיָּמָת שָׁם׃ 35וְהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב נָתַן יְהֹויָקִים
לְפַרְעֹה אֲךְ הֶעֱרִיךְ אֶת־הָאָרֶץ לָתֵת אֶת־הַכֶּסֶף עַל־פִּי פַרְעֹה אִישׁ כְּעֶרְכֹּו נָגַשׂ אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב אֶת־עַם הָאָרֶץ
לָתֵת לְפַרְעֹה נְכֹה׃ ס
36בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה יְהֹויָקִים בְּמָלְכֹו וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם אִמֹּו זְבִידָה בַת־פְּדָיָה
מִן־רוּמָה׃ 37וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשׂוּ אֲבֹתָיו׃

24

[1] Muli agôla mango Nabukondonozori mwâmi w'e Babiloni, ayimuka akola aja alwa, Yehoyakimu anacimushiga ci buzinda acîhindula kuli ye. [2] Nyamubâho arhumira Yehoyakimu engabo zarhenga e Kaldeya, engabo y'Abanya-Sîriya, engabo y'Abanya-Mowabu, n'engabo y'Abanya-Amoni, bôshi bacihonda kuli Yuda mpu bamushabe nka kulya akanwa ka Nyamubâho kanaderhagwa n'abalêbi. [3] Obwo burhegesi bwa Nyamubâho bonene bo bwarhumaga okwôla kuyisha omu Yuda mpu lyo amukûla embere zâge erhi galya mabî Menashè ajiraga garhuma, [4] ci na ecindi carhumire, guli gulya mukò gw'aberu kwêru abulagaga kuhika Yeruzalemu ayunjula mukò gw'aberu kwêru. Nyamubâho arhali alonzize okubabalira.

[5] Ebisigîre oku bijiro bya Yehoyakimu, ngasi oku anajizire kôshi, okwôla ka kurhali kuyandike omu citabu c'Empiriri z'Abâmi b'e Yuda? [6] Yehoyakimu acîhengeka aha burhambi bw'ababusi bâge, n'omugala Yoyakini ayîma ahâli hâge.

[7] Oyo mwâmi w'e Mîsiri arhacirhengaga bundi omu cihugo câge mpu ayisha arhabire; ali okubà omwâmi w'e Sîriya amamunyaga ngasi ebi oyo mwâmi w'e Mîsiri ali agwêrhe kurhenga oku mugezi gw'e Mîsiri kujà oku lwîshi lwa Efrata.

Omurhondêro g'obwâmi bwa Yoyakini (598)

[8] Yoyakini ali agwêrhe myâka ikumi na munâni ali muburhe erhi ayîma obwâmi, anaciyîma myêzi isharhu aha Yeruzalemu. Nina izîno lyâge ye wali Nehushata mwâli wa Elinatana, w'e

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yeruzalemu. [9] Ajira ebigalugalu embere za Nyamubâho ak'îshe.

Okuhêkwa kwa burhanzi omu bujà

[10] Mwagôla mango engabo ya Nabukondonozori mwâmi w'e Babiloni, yarhenga e Yeruzalemu, yanacigorha ecishagala. [11] Nabukondonozori mwâmi w'e Babeli aja embere z'olwo lugo engabo yâge yali elugosire. [12] Okubundi Yoyakini ahuluka aja emunda olya mwâmi w'e Babiloni ali, yêne, nina, abambali, abagula bâge, n'enshangi zâge, naye olya mwâmi amugwârha mpira, mwâli omu mwâka gwa kali munâni kurhenga ali mwâmi. [13] Ahôla, asabunga obuhirhi bôshi bwa akâ-Nyamuzinda, kuguma n'obuhi rhi bw'omu bwâmi, avunyungula birya birugu by'amasholo, Salomoni mwâmi w'Israheli ali amahira omu kâ-Nyamuzinda nka kulya Nyamubâho anali adesire. [14] Agukumba Yeruzalemu yeshi, abarhambo bôshi, abalwi bôshi, bantu bihumbi ikumi bagukumbwa, kuguma n'abalangaga n'abatuzi, barhasigalaga abarhali balya bantu banyi banyi bonene b'omu cihugo. [15] Aheka ntyo Yoyakini, mulûlize e Babiloni bôshi na nina, kuguma na baka mwâmi eshangi zâge, abarhambo b'omu cihugo. [16] Kuguma asabunga n'abalwi, bantu bihumbi nda, asabunga abatuzi n'abandi ba obulenga, bantu cihumbi ngasi zanali ntwâli omu kulwa, mwâmi w'e Babiloni abahêka bujà e Babiloni. [17] Mwâmi w'e Babiloni ayanka Matanya, mwishè wa Yoyakini, aba ye ajira mwâmi ahâli ha Yoyakini, anamuhindula izîno amuhà erya Sedekiyasi.

Omurhondêro g'obwâmi bwa Sedekiyasi omu Yuda (598-587)

[18] Sedekiyasi agwêrhe myâka makumi abiri na muguma amango abaga mwâmi, ayîma myâka ikumi na muguma aha Yeruzalemu. Nina ye wali Hamitali, mwâli wa Yirimiyahu w'e Libna. [19] Ajira ebigalugalu embere za Nyamu baho, ayiga amabî Yehoyakimu ajiraga. [20] Okwôla kôshi kwabaga omu Yeru zalemu n'omu Yuda erhi bukunizi bwa Nyamubâho burhuma kuhika amango abakagaga loshi embere zâge. Sedekiyasi anacicihindula kuli mwâmi w'e Babiloni.

BHS 2 Kings 24

בְּיָמָיו עָלָה נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְהִי־לוֹ יְהוֹיָקִים עֶבֶד שָׁלֹשׁ שָׁנִים וַיָּשָׁב וַיִּמְרָד־בּוֹ׃ 2וַיְשַׁלַּח יְהוָה | בּוֹ אֶת־גְּדוּדֵי
כַשְׂדִּים וְאֶת־גְּדוּדֵי אֲרָם וְאֶת | גְּדוּדֵי מוֹאָב וְאֵת גְּדוּדֵי בְנֵי־עַמּוֹן וַיְשַׁלְּחֵם בִּיהוּדָה לְהַאֲבִידוֹ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר
בְּיַד עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים׃ 3אַךְ | עַל־פִּי יְהוָה הָיְתָה בִּיהוּדָה לְהָסִיר מֵעַל פָּנָיו בְּחַטֹּאת מְנַשֶּׁה כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה׃ 4וְגַם
דַּם־הַנָּקִי אֲשֶׁר שָׁפָךְ וַיְמַלֵּא אֶת־יְרוּשָׁלַם דָּם נָקִי וְלֹא־אָבָה יְהוָה לִסְלֹחַ׃ 5וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹיָקִים וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה
הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ 6וַיִּשְׁכַּב יְהוֹיָקִים עִם־אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹיָכִין בְּנוֹ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

תַּחְתָּיו׃ 7וְלֶאֱ־הֹסִיף עוֹד מֶלֶךְ מִצְרַיִם לָצֵאת מֵאַרְצוֹ כִּי־לָקַח מֶלֶךְ בָּבֶל מִנַּחַל מִצְרַיִם עַד־נְהַר־פְּרָת כֹּל אֲשֶׁר הָיְתָה
לְמֶלֶךְ מִצְרָיִם׃ פ

8בֶּן־שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה יְהוֹיָכִין בְּמָלְכֹו וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ נְחֻשְׁתָּא בַת־אֶלְנָתָן
מִירוּשָׁלִָם׃ 9וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה אָבִיו׃ 10בָּעֵת הַהִיא עָלָה עַבְדֵי נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל יְרוּשָׁלִָם
וַתָּבֹא הָעִיר בַּמָּצוֹר׃ 11וַיָּבֹא נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עַל־הָעִיר וַעֲבָדָיו צָרִים עָלֶיהָ׃ 12וַיֵּצֵא יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־יְהוּדָה
עַל־מֶלֶךְ בָּבֶל הוּא וְאִמּוֹ וַעֲבָדָיו וְשָׂרָיו וְסָרִיסָיו וַיִּקַּח אֹתוֹ מֶלֶךְ בָּבֶל בִּשְׁנַת שְׁמֹנֶה לְמָלְכֹו׃ 13וַיֹּוצֵא מִשָּׁם
אֶת־כָּל־אֹוצְרוֹת בֵּית יְהוָה וְאֹוצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיְקַצֵּץ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל בְּהֵיכַל
יְהוָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ 14וְהִגְלָה אֶת־כָּל־יְרוּשָׁלִַם וְאֶת־כָּל־הַשָּׂרִים וְאֵת | כָּל־גִּבּוֹרֵי הַחַיִל עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים גּוֹלֶה
וְכָל־הֶחָרָשׁ וְהַמַּסְגֵּר לֹא נִשְׁאַר זוּלַת דַּלַּת עַם־הָאָרֶץ׃ 15וַיַּגֶל אֶת־יְהוֹיָכִין בָּבֶלָה וְאֶת־אֵם הַמֶּלֶךְ וְאֶת־נְשֵׁי הַמֶּלֶךְ
וְאֶת־סָרִיסָיו וְאֵת אֵולֵי הָאָרֶץ הוֹלִיךְ גּוֹלָה מִירוּשָׁלִַם בָּבֶלָה׃ 16וְאֵת כָּל־אַנְשֵׁי הַחַיִל שִׁבְעַת אֲלָפִים וְהֶחָרָשׁ וְהַמַּסְגֵּר
אֶלֶף הַכֹּל גִּבּוֹרִים עֹשֵׂי מִלְחָמָה וַיְבִיאֵם מֶלֶךְ־בָּבֶל גּוֹלָה בָּבֶלָה׃ 17וַיַּמְלֶךְ מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־מַתַּנְיָה דֹדוֹ תַּחְתָּיו וַיַּסֵּב
אֶת־שְׁמוֹ צִדְקִיָּהוּ׃ פ
18בֶּן־עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צִדְקִיָּהוּ בְּמָלְכֹו וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם אִמּוֹ חֲמִיטַל בַּת־יִרְמְיָהוּ
מִלִּבְנָה׃ 19וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוֹיָקִים׃ 20כִּי | עַל־אַף יְהוָה הָיְתָה בִירוּשָׁלִַם וּבִיהוּדָה
עַד־הִשְׁלִכֹו אֹתָם מֵעַל פָּנָיו וַיִּמְרֹד צִדְקִיָּהוּ בְּמֶלֶךְ בָּבֶל׃ ס

25

Okugorhwa kwa Yeruzalemu

[1] Omu mwâka gwa kali mwenda gwa okuyîma kwa mwâmi Sedekiyasi, omu nsiku ikumi z'omwêzi gwa kali ikumi, Nabukondonozori mwâmi w'e Babiloni ayîsha n'engabo yâge nyinji y'abalwi arhêra Yeruzalemu, atwa ebirâlo eburhambi bw'ecôla cishagala, acigorha acizungulusa ngurhu. [2] Ecôla cishagala bacigorha ntyo kuhika omu mwâka gwa kali ikumi na muguma gwa okuyîma kwa Sedekiyasi. [3] Omu nsiku mwenda z'omwêzi, erhi olubaga loshi lwahweriragwe n'ebiryo, cikolaga cizombo conene lurhaciyimbwa kwo ciru n'eby'okulya. [4] Bahumba omwina omu lugo, engabo y'abalwi yôshi yashe sheramwo yayaka: budufu yagera omu muhango gw'ekarhî ka byôgo bibiri olu nda lw'ishwa lya mwâmi, erhi n'engabo y'Abakaldeya enagosire ecihugo. Mwâmi agera omu njira y'e Araba. [5] Ci konene eyôla ngabo y'Abanya-Kaldeya yanacishimba mwâmi, yamugwarhira omu kabanda ka Yeriko, engabo yâge yôshi yayaka yamusiga yenene. [6] Erhi babà bamagwârha mwâmi,. bamuhêka emunda omwâmi w'e Babiloni ali aha Ribla, hamuhenyera amabî. [7] Abâna bâge babaniga erhi na yêne adwîrhe asinza,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okubundi mwâmi Nabukondonosori arhula amasù ga Sedckiyasi gombi, bamushweka n'emigozi y'ecûma bamuhêka e Babiloni.

Yeruzalemu agwârhwa anahêkwa bujà obwa kabirhi

[8] Omu nsiku nda z'omwêzi gwa karhânu mwâli omu mwâka gwa kali ikumi na mwenda kurhenga Nabukondonozori, ayîmire omu Babiloni, omurhambo w'engabo yâge izîno lyâge ye Nabuzaradani, ayîsha aha Yeruzalemu. [9] Ayôca akâ-Nyamuzinda ayôca enyumpa ya mwâmi, ayôca n'ezindi nyumpa z'omu Yeruzalemu zôshi, kuguma n'enyumpa z'abarhambo nazo azidûlika muliro. [10] Engabo y'abôla basirika b'e Kaldeya, yahongola enkûta zôshi z'omu Yeruzalemu. [11] Nabuzaradani asabunga olubaga loshi lwali lucisigire omu cishagala, ciru nabakazâgiciheka bonene emunda mwâmi w'e Babiloni ali, na ngasi bandi banali bacisigire, agukumba ahêka. [12] Oyomurhambo w'engabo, aleka obuhinzi butya butya bonene bw'ecihugo mpu bukazihinga emizâbîbu n'amashwa.

[13] Abôla banya-Kaldeya bavunanga eminara y'omulinga yabaga omu akâ-Nyamuzinda, n'enyôgero n'eciyanja byabaga omu kâ-Nyamuzinda banacihêka ogôla mulinga gôshi e Babiloni. [14] Banacirhôla enyungu, emirhwanzo, orhwere, ebikombe na ngasi bindi birugu bya mulinga bakazâgijiriramwo enterekêro, bahêka. [15] Oyôla murhambo w'abasirika, kuguma arhôla ebitumbûkizo n'ebindi birugu by'okukangûla ngasi byanali bya masholo n'eby'amarhale, nabyo ahêka. [16] Eyôla miringa yombi, cirya ciyanja n'enyôgero, Salomoni ayûbakiraga omu kâ-Nyamuzinda kurhankahashikine okujira omulengo gw'ebyôla birugu. [17] Oburherema bw'omunâra murhanzi bwali bwa makoro ikumi na munâni, oku nyanya kwali ensirha y'omulinga n'oburherema bw'eyôla nsirha gali makoro asharhu na oku muhiro gwa olubigabiga kwali obushengerere bw'emikûzo, byôshi byali bya mulinga. Omunâra gwa kabiri nago kwo gwanali muyûbake ntyôla na ngasi ebyanalikwo byôshi.

[18] Oyôla murhambo w'abasirika agwârha omudâhwa mukulu Seraya n'owamulondaga, ye Sefanyahu agwârha n'abalanzi b'emihango oku banali ba sharhu. [19] Omu lugo agwârhamo enshagi yakazigirhegeka abasirika bakazâgija oku matabâro, ahandi agwârhaho bantu barhânu omu barhonyi ba mwâmi, aba banarhôlaga omwôla lugo, bagwârha omwandisi w'omurhambo w'abasirika ye wakazigilalûla engabo omu cihugo, ashubigwârhamwo bandi balume makumi galindarhu, bantu b'omu lubaga konene baciri omwôla lugo. [20] Nabuzaradani, oyomurhambo w'abalwi, erhi aba amabagwârha, abahêka emunda mwâmi w'e Babiloni ali aha Ribla. [21] Oyôla mwâmi w'e Babiloni abayîrhirira aha Ribla omu cihugo ca Hamati. Ntyo kwo Yuda naye ahêkagwa bujà kuli n'ecihugo câge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Godoliyasi, murhambo mukulu w'e Yuda

22 Oku ngabo yasigalaga omu cihugo ca Yoda, kwa balya bantu Nabûko ndonozori mwâmi w'e
Babiloni asigaga omu cihugo, abahà omurhambo izîno lyâge ye Gedaliyasi mugala wa Ahikamu,
mugala wa Shafani. 23 Erhi abarhambo ba ngasi murhwe bayumva kuguma n'abantu bâbo, oku
mwâmi w'e Babiloni anajizire Godoliyasi mukulu w'olubaga, bôshi bajà emunda Gedaliyasi ali
aha Mispa. Balimwo: Yishimaeli, mugala wa Netanya, Yohanani mugala wa Kareahi, Seraya
mugala wa Tanhumeti w'e Netofa na Yazanyahu mugala wa Maaka, bayisha bôshi n'engabo
zâbo. 24 Gedaliyasi abakomêreza bôshi n'endahiro erhi: «Mwe n'abantu binyu murhayôbohaga
okushiga abantu b'e Kaldeya; mubere omu cihugo, mukolere mwâmi w'e Babiloni mwabona oku
bwaba bunguke bwinyu».

25 Ci konene omu mwêzi gwa nda, Yishimaeli mugala wa Netanya, mugala wa Elishama w'omu
buluzi, ayîsha alusibwe n'abantu Banya-Kaldeya banali bôshi naye aha Mispa. 26 Okubundi,
olubaga loshi kurhenga oku murhò, kujà oku mukulu, bashana ebikunga kuguma na balya
barhambo bâbo bôshi, bajà e Mîsiri erhi kuyôboha Abanya-Kaldeya kurhuma.

Okubabalirwa kwa Yoyakini

27 Omu mwâka gwa makumi asharhu na nda gwa okululizibwa kwa Yoyaki ni mwâmi w'e Yuda,
omu mwêzi gwa ikumi na kabirhi, omu nsiku makumi abirhi na nda z'omwêzi, Evil-Merodaki
mwâmi w'e Babiloni omwâka ayîmaga mwo, ayinamula irhwe lya Yoyakini, amukûla omu
mpamikwa. 28 Amushambâza n'obonjo, ishungwè lyâge lyajà enyanya ly'amashungwè g'abandi
bâmi banalibashwekirwe bôshi haguma naye e Babiloni. 29 Amuhogoza erya myambalo
y'abashwêkwa, Yoyakini akâlîra oku cîbo câge bôshi naye, amango anacihali gôshi. 30 Omu
kulama mwâmi akazimuha ngasi ebi analagirirekwo omu kalamo kâge kôshi[r].

BHS 2 Kings 25

1 וַיְהִי בִשְׁנַת הַתְּשִׁעִית לְמָלְכוֹ בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בָּא נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל הוּא וְכָל־חֵילוֹ
עַל־יְרוּשָׁלִַם וַיַּחַן עָלֶיהָ וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ דָּיֵק סָבִיב׃ 2 וַתָּבֹא הָעִיר בַּמָּצוֹר עַד עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ
צִדְקִיָּהוּ׃ 3 בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ וַיֶּחֱזַק הָרָעָב בָּעִיר וְלֹא־הָיָה לֶחֶם לְעַם הָאָרֶץ׃ 4 וַתִּבָּקַע הָעִיר וְכָל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה |
הַלַּיְלָה דֶּרֶךְ שַׁעַר | בֵּין הַחֹמֹתַיִם אֲשֶׁר עַל־גַּן הַמֶּלֶךְ וְכַשְׂדִּים עַל־הָעִיר סָבִיב וַיֵּלֶךְ דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה׃ 5 וַיִּרְדְּפוּ
חֵיל־כַּשְׂדִּים אַחַר הַמֶּלֶךְ וַיַּשִּׂגוּ אֹתוֹ בְּעַרְבוֹת יְרֵחוֹ וְכָל־חֵילוֹ נָפְצוּ מֵעָלָיו׃ 6 וַיִּתְפְּשׂוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ אֶל־מֶלֶךְ

[r] **25.30** : Olu lukere luyerekine gurhi Yoyakini arhonaga emwa mwâmi w'e Babiloni erhi ayusi mubabalira. Naye alamira oku bwâmi ensiku zôshi z'akalamo kâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בָּבֶל רִבְלָתָה וַיְדַבְּרוּ אִתּוֹ מִשְׁפָּט: 7וְאֶת־בְּנֵי צִדְקִיָּהוּ שָׁחֲטוּ לְעֵינָיו וְאֶת־עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ עִוֵּר וַיַּאַסְרֵהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם
וַיְבִאֵהוּ בָּבֶל: ס
8וּבַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּשִׁבְעָה לַחֹדֶשׁ הִיא שְׁנַת תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּא נְבוּזַרְאֲדָן
רַב־טַבָּחִים עֶבֶד מֶלֶךְ־בָּבֶל יְרוּשָׁלִָם: 9וַיִּשְׂרֹף אֶת־בֵּית־יְהוָה וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־בָּתֵּי יְרוּשָׁלִַם וְאֶת־כָּל־בֵּית
גָּדוֹל שָׂרַף בָּאֵשׁ: 10וְאֶת־חוֹמֹת יְרוּשָׁלִַם סָבִיב נָתְצוּ כָּל־חֵיל כַּשְׂדִּים אֲשֶׁר רַב־טַבָּחִים: 11וְאֵת יֶתֶר הָעָם הַנִּשְׁאָרִים
בָּעִיר וְאֶת־הַנֹּפְלִים אֲשֶׁר נָפְלוּ עַל־הַמֶּלֶךְ בָּבֶל וְאֵת יֶתֶר הֶהָמוֹן הָגְלָה נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים: 12וּמִדַּלַּת הָאָרֶץ
הִשְׁאִיר רַב־טַבָּחִים לְכֹרְמִים וּלְיֹגְבִים: 13וְאֶת־עַמּוּדֵי הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר בֵּית־יְהוָה וְאֶת־הַמְּכֹנוֹת וְאֶת־יָם הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר
בְּבֵית־יְהוָה שִׁבְּרוּ כַשְׂדִּים וַיִּשְׂאוּ אֶת־נְחֻשְׁתָּם בָּבֶלָה: 14וְאֶת־הַסִּירֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמְזַמְּרוֹת וְאֶת־הַכַּפּוֹת וְאֵת
כָּל־כְּלֵי הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ־בָם לָקָחוּ: 15וְאֶת־הַמַּחְתּוֹת וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת אֲשֶׁר זָהָב זָהָב וַאֲשֶׁר־כֶּסֶף כֶּסֶף לָקַח
רַב־טַבָּחִים: 16הָעַמּוּדִים | שְׁנַיִם הַיָּם הָאֶחָד וְהַמְּכֹנוֹת אֲשֶׁר־עָשָׂה שְׁלֹמֹה לְבֵית יְהוָה לֹא־הָיָה מִשְׁקָל לִנְחֹשֶׁת
כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה: 17שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה אַמָּה קוֹמַת | הָעַמּוּד הָאֶחָד וְכֹתֶרֶת עָלָיו | נְחֹשֶׁת וְקוֹמַת הַכֹּתֶרֶת שָׁלֹשׁ
אַמּוֹת וּשְׂבָכָה וְרִמֹּנִים עַל־הַכֹּתֶרֶת סָבִיב הַכֹּל נְחֹשֶׁת וְכָאֵלֶּה לָעַמּוּד הַשֵּׁנִי עַל־הַשְּׂבָכָה: 18וַיִּקַּח רַב־טַבָּחִים
אֶת־שְׂרָיָה כֹּהֵן הָרֹאשׁ וְאֶת־צְפַנְיָהוּ כֹּהֵן מִשְׁנֶה וְאֶת־שְׁלֹשֶׁת שֹׁמְרֵי הַסַּף: 19וּמִן־הָעִיר לָקַח סָרִיס אֶחָד אֲשֶׁר־הוּא
פָקִיד | עַל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וַחֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים מֵרֹאֵי פְּנֵי־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר נִמְצְאוּ בָעִיר וְאֵת הַסֹּפֵר שַׂר הַצָּבָא הַמַּצְבֵּא
אֶת־עַם הָאָרֶץ וְשִׁשִּׁים אִישׁ מֵעַם הָאָרֶץ הַנִּמְצְאִים בָּעִיר: 20וַיִּקַּח אֹתָם נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים וַיֹּלֶךְ אֹתָם עַל־מֶלֶךְ
בָּבֶל רִבְלָתָה: 21וַיַּךְ אֹתָם מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְמִיתֵם בְּרִבְלָה בְּאֶרֶץ חֲמָת וַיֶּגֶל יְהוּדָה מֵעַל אַדְמָתוֹ: 22וְהָעָם הַנִּשְׁאָר בְּאֶרֶץ
יְהוּדָה אֲשֶׁר הִשְׁאִיר נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיַּפְקֵד עֲלֵיהֶם אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶּן־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן: פ
23וַיִּשְׁמְעוּ כָל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים הֵמָּה וְהָאֲנָשִׁים כִּי־הִפְקִיד מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־גְּדַלְיָהוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־גְּדַלְיָהוּ הַמִּצְפָּה וְיִשְׁמָעֵאל
בֶּן־נְתַנְיָה וְיוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וּשְׂרָיָה בֶן־תַּנְחֻמֶת הַנְּטֹפָתִי וְיַאֲזַנְיָהוּ בֶּן־הַמַּעֲכָתִי הֵמָּה וַאֲנָשֵׁיהֶם: 24וַיִּשָּׁבַע לָהֶם גְּדַלְיָהוּ
וְלַאֲנָשֵׁיהֶם וַיֹּאמֶר לָהֶם אַל־תִּירְאוּ מֵעַבְדֵי הַכַּשְׂדִּים שְׁבוּ בָאָרֶץ וְעִבְדוּ אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל וְיִטַב לָכֶם: ס
25וַיְהִי | בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בָּא יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה בֶּן־אֱלִישָׁמָע מִזֶּרַע הַמְּלוּכָה וַעֲשָׂרָה אֲנָשִׁים אִתּוֹ וַיַּכּוּ אֶת־גְּדַלְיָהוּ
וַיָּמָת וְאֶת־הַיְּהוּדִים וְאֶת־הַכַּשְׂדִּים אֲשֶׁר־הָיוּ אִתּוֹ בַּמִּצְפָּה: 26וַיָּקֻמוּ כָל־הָעָם מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל וְשָׂרֵי הַחֲיָלִים וַיָּבֹאוּ
מִצְרַיִם כִּי יָרְאוּ מִפְּנֵי כַשְׂדִּים: פ
27וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים וָשֶׁבַע שָׁנָה לְגָלוּת יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־יְהוּדָה בִּשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּעֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה לַחֹדֶשׁ נָשָׂא אֱוִיל
מְרֹדַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל בִּשְׁנַת מָלְכוֹ אֶת־רֹאשׁ יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־יְהוּדָה מִבֵּית בֶּלָא: 28וַיְדַבֵּר אִתּוֹ טֹבוֹת וַיִּתֵּן אֶת־כִּסְאוֹ מֵעַל
כִּסֵּא הַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּבָבֶל: 29וְשִׁנָּא אֶת בִּגְדֵי כִלְאוֹ וְאָכַל לֶחֶם תָּמִיד לְפָנָיו כָּל־יְמֵי חַיָּיו: 30וַאֲרֻחָתוֹ אֲרֻחַת
תָּמִיד נִתְּנָה־לּוֹ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּיו:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1CH - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

1 Nga

1 NGANÎRO

ECITABU CIRHANZI ENGANÎRO דברי הימים

ECITABU CIRHANZI ENGANÎRO ה ימ ים דבר י

Enshokolezi

Ebitabu bibirhi by'enganîro càli citabu ciguma. Bishambâla kulusha emyanzi ya Israheli eshambirwe omu bitabu bya Samwel n'eby'Abâmi. Cikwône owabiyandikaga agwêrhe omuhigo gwâge gwâge: okumanyîsa obwâmi bwa Nnâmahanga en'igulu, bwâmi bwarhengaga omu bwimâna bw'enyanya

Daudi, Yezekiyahu na Yosiyahu, abo bâmi bakulu bacihanganyire bwenêne okuyinjihya akâ-Nyamuzinda. Mwâmi Daudi ye wali ntwâli nkulu muli abo bâmi bôshi. Nnâmahanga ashubijira bo naye endagâno ajiraga omu mango ga mîra n'abantu bashinganyanya b'omu Israheli.

Ecitabu cirhanzi c'Enganîro cimanyîsa iburha lya Yuda, shakulûza wa Daudi. Na kandi ciderha abâna ba Daudi yéne, omulala gwa Bene Levi, abakola omu kâ-Nyamuzinda n'omulala gwa bene Yeruzalemu (I Nga 1-9). Omu myanzi y'Akalamo ka Daudi (1 Nga 10-29), amabî gâge ggali mafulike. Obulêbi bwa Natani bwajirikana (1 Nga 17), n'emikolo y'okuyinjihya obu rherekêre bw'omu ka -Nyamuzinda nayo yayunjula (1 Nga 13; 15; 16).

Amango ga Salomoni, eco citabu ciderha bwenêne kurhi aga aka- Nyamuzinda na kurhi Nyamuzinda alagânanaga n'olubaga lwâge (2 Nga 1-9). Enyuma ly'okuberulukana kw'amashanja g'idako, owayandikaga eco citabu acîsêza okumanyîsa emyanzi y'abantu b'eyo munda bone. Abâmi batwîrwa e mmanja nk'oku ngasi muguma ashimbire lwiganyo lwa Daudi (2 Nga 10-36). Abâmi babî basherêza byôshi; na buzinda bwa nyuma ecishagala c'e Yeruzalemu calibuzibwa n'abashombanyi.

Ebi binwa biri bya kuyigîriza abantu oku luli lw'iragi olubaga, lwayunjulirana n'obwemêre kuli Nyamuzinda. Ebinwa bibirhi ebyo bitabu bibâmwo bibà binjà bwenêne oku bantu ba ngasi mango:

1. Kuli kwa bulagirire bwenêne okurhindibukira ebiyêrekîre burhanzi iroho.

2. Nyamuzinda orhegeka igulu lyôshi. Rhurhegesirwe nîrhu rhukukengêre omu malibûko n'omu mbaka zirhu z'ensiku z'ene.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

EBIRI OMU CITABU CIRHANZI C'ENGANÎRO

1. Entondekanye y'emilala: cigabi 1-10

2. Obwâmi bwa Daudi: Owarhangiraga oburherekêre: cigabi 11-29

EBIRI OMU CITABU CA KABIRHI C'ENGANÎRO

1. Obwâmi bwa Salomoni: cigabi 1-9

2. Akalamo k'abantu b'omu Yuda kuhika amango g'okulibuzibwa kwâbo: cigabi 10-36

1

1 ENGANÎRO

I. Olukalaba lw'amaburhwa kurhenga Adamu kuhika kuli Daudi

Olukalaba lw'amaburhwa oku gashimbìne kurhenga Adamu kuhika Ezau

[1] Adamu aburha Seti; Seti aburha Enoshi, [2] Enosi aburha Kenani, Kenani aburha Mahalaleli, Mahalaleli aburha Yeredi, [3] Yeredi aburha Henoki, Henoki aburha Matuzalemi, Matuzalemi aburha Lameki, [4] Lameki aburha Nûhu. Nûhu aburha Semu, Kamu na Yafeti.

Bene-Yafeti

[5] Alaga bagala ba Yafeti: Gomeri, Magegi, Madayi, Yavani, Tuvani, Tubali, Mesheki na Tirasi. [6] Bene Gomeri bo: Askenazi, Difati na Togarma. [7] Bagala ba Yavani, bo: Elisha, Tarsisi, Kiti na Danimu.

Bene-Kamu

[8] Alaga bagala ba Kamu, bo: Kushi, Misrayimu, Puti na Kanani; [9] Bagala ba Kushi, bo: Seba, Havila, Sabta, Ragma na Sabteka, bagala ba Rama, bo: Saba na Dedani. [10] Kushi naye aburha Nemrodi, owabâga mwâmi-hanga murhanzirhazi wa hano igulu. [11] Misrayimu ye wali shakulûza w'abantu b'e Ludi, Anemi, Lehabi n'ab'e Nafutu, [12] w'abantu b'e Patrosi, b'e Kaslu n'e Kafutori, lwo lunda Abafilistini barhengaga. [13] Kanani aburha Sidoni, lubere lwâge, na Heti, [14] na shakulûza w'Abayebusi, w'Abamoriti, Abagirgashi, [15] Abahiti, Abaarki, Abasini, [16] Abaarvadi, Abasemari n' Abahàmati.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Bene-Semu

[17] Bagala ba Semu, bo: Elamu, Asuru, Arpaksadi, Ludu na Aramu. Bagala ba Aramu, bo: Utsi, Huli, Geteri na Mesheki. [18] Arpaksadi aburha Selahi, na Selahi aburha Eberi. [19] Eberi aburha bâna babirhi; omurhanzi izîno lyâge ye wali Pelegi, kwo kuderha «Lugabanyo», bulya omu mango gâge lyo olubaga lw'en'igulu lwacigabagamwo; omulumuna izîno lyâge ye wàli Yoktani. [20] Yoktani aburha Almodadi, Shelefu na Hasarmaveti, na Yera, [21] Hadoramu, Uzali, Dikla, [22] Ebali, Abimayeli, Seba, [23] Ofiri, Havila, na Yobabu. Abo bôshi bo bagala ba Yoktani.

Kurhenga Semu kuhika kuli Abrahamu

[24] Semu aburha Arpaksadi, Arpaksadi aburha Selahi, [25] Sela aburha Eberi, Eberi aburha Pelegi, Pelegi aburha Reu, [26] Reu aburha Serugi, Serugi aburha Nahori, Nahori aburha Tera, [27] Tera aburha Abramu, ye wayishirihâbwa izîno lya Abrahamu. [28] Bagala ba Abrahamu bo Izaki na Ismaeli. [29] Alaga olukalaba lw'amaburhwa gâbo:

Bene-Ismaeli

Olubere lwa Ismaeli ye wali Nebayoti, ahirakwo Kedari, Abdeli, Mibsamu, [30] Mishma, Duma, Masa, Hadadi, Tema, [31] Yeturi, Nafishi na Kedma. Bo bagala ba Ismaeli abo. [32] Ketura, mukazi wa kabirhi wa Abrahamu, anaciburha Zimurani, Yokshani, Medani, Madiyani, Yishbaki na Shuwahi. Bagala ba Yokshani, bo: Saba na Dedani. [33] Bagala ba Madiyani, bo: Efa, Eferi, Hanoki, Abida na Elda. Abo boshi lyo iburha lya Ketura.

Izaki na Ezau

[34] Abrahamu anaciburha Izaki. Bagala ba Izaki, bo Ezau na Ismaheli. [35] Bagala ba Ezau, bo: Elifazi, Reweli, Yeushi, Yalamu na Kora. [36] Bagala ba Elifazi, bo: Temani, Omari, Sefi, Gatamu, Kenazi, Timna na Amaleki. [37] Bene Reweli, bo: Nahati, Zera, Shama na Miza. [38] Bagala ba Seyiri, bo: Lotani, Shobali, Sibeoni (ye wali îshe wa Ana na shakulu wa Dishoni), Eseri na Dishani. [39] Bagala ba Lotani, bo: Hori na Homami (Lotani agwêrhe mwâli wâbo ye Timna). [40] Bagala ba Shobali, bo: Aliyani, Manahati, Ebali, Shefi na Onamu. Bagala ba Sibeoni bo: Aya na Ana. [41] Mugala wa Ana ye Dishoni; bagala ba Dishoni, bo Hamurani, Eshebani, Yitrani na Kerani. [42] Bagala ba Eseri, bo: Bilahani, Zaavani, Yaakani. Bagala ba Dishoni bo: Utsi na Arani.

Abâmi n’abarhambo b’obûko bwa Edomu

[43] Abà bakulikîre bo bâmi bayîmire omu cihugo ca Edomu embere abâmi barhangire okuyîma omu Israheli: Bela, mugala wa Beori; ecishagala câge càderhagwa Dinhaba. [44] Oyo Bela erhi àyûsifà, Yobabu àyima ahâli hâge: Yobabu mugala wa Zeraha w’e Bosra. [45] Yobabu àfà na

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Hushamu warhengaga omu cihugo c’Abatemani ayîma omu byâge. [46] Hushamu erhi àyâsifà, Hadadi mugala wa Bedadi ayîma ahâli hâge. Ye wahimaga Abamadiyani omu irungu lya Mowabu. Ecishagala câge càderhagwa Aviti. [47] Hadadi naye afà. Samla w’e Masreka ayîma omu byâge. [48] Samla erhi afà, Shaulu w’e Rohoboti-han-Nahari ayîma omu byâge. [49] Shaulu afà, Baal-Hamani, mugala wa Akbori ayîma ahâli hâge. [50] Baal-Hamani àfà, Hadadi ayîma omu byâge. Ecishagala câge caderhagwa Payi. Mukâge izîno lyâge ye wali Mehetabeyeli, mwâli wa Matredi, mwinjikulu wa Me-Zahabu. [51] Erhi mwâmi Hadedi àyâsifà, ecihugo ca Edomu cakazirhegekwa n’abakulu b’amûko. Alaga amazîno gâbo: Timna, Alva, Yeteti, [52] Oholibama, Ela, Pinoni, [53] Kenazi. Temazi, Temani, Mibsari, [54] Magdiyeli na Iramu. Abo bo bâli barhambo b’amûko g’e Edomu.

BHS 1 Chronik / 1 Chronicles 1

1 אָדָם שֵׁת אֱנוֹשׁ: 2 קֵינָן מַהֲלַלְאֵל יֶרֶד: 3 חֲנוֹךְ מְתוּשֶׁלַח לֶמֶךְ: 4 נֹחַ שֵׁם חָם וָיֶפֶת: ס
5 בְּנֵי יֶפֶת גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וְיָוָן וְתֻבַל וּמֶשֶׁךְ וְתִירָס: ס
6 וּבְנֵי גֹמֶר אַשְׁכְּנַז וְדִיפַת וְתוֹגַרְמָה: 7 וּבְנֵי יָוָן אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישָׁה כִּתִּים וְרוֹדָנִים: ס
8 בְּנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם פּוּט וּכְנָעַן: 9 וּבְנֵי כוּשׁ סְבָא וַחֲוִילָה וְסַבְתָּא וְרַעְמָא וְסַבְתְּכָא וּבְנֵי רַעְמָא שְׁבָא וּדְדָן: ס
10 וְכוּשׁ יָלַד אֶת־נִמְרֹד הוּא הֵחֵל לִהְיוֹת גִּבֹּר בָּאָרֶץ: ס
11 וּמִצְרַיִם יָלַד אֶת־לוּדִיִּם וְאֶת־עֲנָמִים וְאֶת־לְהָבִים וְאֶת־נַפְתֻּחִים: 12 וְאֶת־פַּתְרֻסִּים וְאֶת־כַּסְלֻחִים אֲשֶׁר יָצְאוּ מִשָּׁם פְּלִשְׁתִּים וְאֶת־כַּפְתֹּרִים: ס
13 וּכְנַעַן יָלַד אֶת־צִידוֹן בְּכֹרוֹ וְאֶת־חֵת: 14 וְאֶת־הַיְבוּסִי וְאֶת־הָאֱמֹרִי וְאֶת הַגִּרְגָּשִׁי: 15 וְאֶת־הַחִוִּי וְאֶת־הָעַרְקִי וְאֶת־הַסִּינִי: 16 וְאֶת־הָאַרְוָדִי וְאֶת־הַצְּמָרִי וְאֶת־הַחֲמָתִי: ס
17 בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשַׁד וְלוּד וַאֲרָם וְעוּץ וְחוּל וְגֶתֶר וָמֶשֶׁךְ: ס
18 וְאַרְפַּכְשַׁד יָלַד אֶת־שָׁלַח וְשֶׁלַח יָלַד אֶת־עֵבֶר: 19 וּלְעֵבֶר יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פֶּלֶג כִּי בְיָמָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם אָחִיו יָקְטָן: 20 וְיָקְטָן יָלַד אֶת־אַלְמוֹדָד וְאֶת־שָׁלֶף וְאֶת־חֲצַרְמָוֶת וְאֶת־יָרַח: 21 וְאֶת־הֲדוֹרָם וְאֶת־אוּזָל וְאֶת־דִּקְלָה: 22 וְאֶת־עֵיבָל וְאֶת־אֲבִימָאֵל וְאֶת־שְׁבָא: 23 וְאֶת־אוֹפִיר וְאֶת־חֲוִילָה וְאֶת־יוֹבָב כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי יָקְטָן: ס
24 שֵׁם | אַרְפַּכְשַׁד שָׁלַח: 25 עֵבֶר פֶּלֶג רְעוּ: 26 שְׂרוּג נָחוֹר תָּרַח: 27 אַבְרָם הוּא אַבְרָהָם: ס
28 בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל: ס
29 אֵלֶּה תּוֹלְדוֹתָם בְּכֹר יִשְׁמָעֵאל נְבָיוֹת וְקֵדָר וְאַדְבְּאֵל וּמִבְשָׂם: 30 מִשְׁמָע וְדוּמָה מַשָּׂא חֲדַד וְתֵימָא: 31 יְטוּר נָפִישׁ וְקֶדְמָה אֵלֶּה הֵם בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל: ס
32 וּבְנֵי קְטוּרָה פִּילֶגֶשׁ אַבְרָהָם יָלְדָה אֶת־זִמְרָן וְיָקְשָׁן וּמְדָן וּמִדְיָן וְיִשְׁבָּק וְשׁוּחַ וּבְנֵי יָקְשָׁן שְׁבָא וּדְדָן: ס
33 וּבְנֵי מִדְיָן עֵיפָה וָעֵפֶר וַחֲנוֹךְ וַאֲבִידָע וְאֶלְדָּעָה כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי קְטוּרָה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

34 וַיּ֣וֹלֶד אַבְרָהָ֔ם אֶת־יִצְחָ֖ק ס
בְּנֵ֣י יִצְחָ֑ק עֵשָׂ֥ו וְיִשְׂרָאֵֽל׃ ס
35 בְּנֵ֣י עֵשָׂ֗ו אֱלִיפַ֙ז רְעוּאֵ֔ל וְיע֥וּשׁ וְיַעְלָ֖ם וְקֹֽרַח׃ ס
36 בְּנֵ֣י אֱלִיפַ֔ז תֵּימָ֥ן וְאוֹמָ֖ר צְפִ֣י וְגַעְתָּ֑ם קְנַ֥ז וְתִמְנָ֖ע וַעֲמָלֵֽק׃ ס
37 בְּנֵ֣י רְעוּאֵ֔ל נַ֥חַת זֶ֖רַח שַׁמָּ֣ה וּמִזָּֽה׃ ס
38 וּבְנֵ֣י שֵׂעִ֔יר לוֹטָ֖ן וְשׁוֹבָ֣ל וְצִבְעוֹ֑ן וַעֲנָ֖ה וְדִישֹׁ֥ן וְאֵצֶ֖ר וְדִישָֽׁן׃ 39 וּבְנֵ֣י לוֹטָ֔ן חֹרִ֖י וְהוֹמָ֑ם וַאֲחוֹת֖ לוֹטָ֥ן תִּמְנָֽע׃ ס
40 בְּנֵ֣י שׁוֹבָ֔ל עַלְיָ֖ן וּמָנַ֣חַת וְעֵיבָ֑ל שְׁפִ֖י וְאוֹנָֽם ס
וּבְנֵ֣י צִבְעוֹ֔ן אַיָּ֖ה וַעֲנָֽה׃ 41 בְּנֵ֣י עֲנָ֔ה דִּישׁ֖וֹן ס
וּבְנֵ֣י דִישׁ֔וֹן חַמְרָ֖ן וְאֶשְׁבָּ֣ן וְיִתְרָ֑ן וּכְרָֽן׃ ס
42 בְּנֵי־אֵ֔צֶר בִּלְהָ֖ן וְזַעֲוָ֣ן יַעֲקָ֑ן בְּנֵ֥י דִישׁ֖וֹן עוּ֥ץ וַאֲרָֽן׃ פ
43 וְאֵ֙לֶּה֙ הַמְּלָכִ֔ים אֲשֶׁ֥ר מָלְכ֖וּ בְּאֶ֣רֶץ אֱד֑וֹם לִפְנֵ֥י מְלָךְ־מֶ֖לֶךְ לִבְנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֛ל בֶּ֥לַע בֶּן־בְּעֹ֖ור וְשֵׁ֥ם עִירֹ֛ו דִּנְהָבָֽה׃ 44 וַיָּ֣מָת
בֶּ֔לַע וַיִּמְלֹ֥ךְ תַּחְתָּ֖יו יוֹבָ֣ב בֶּן־זֶ֑רַח מִבָּצְרָֽה׃ 45 וַיָּ֣מָת יוֹבָ֔ב וַיִּמְלֹ֥ךְ תַּחְתָּ֖יו חוּשָׁ֑ם מֵאֶ֥רֶץ הַתֵּימָנִֽי׃ 46 וַיָּ֣מָת חוּשָׁ֔ם וַיִּמְלֹ֥ךְ
תַּחְתָּ֖יו הֲדַ֣ד בֶּן־בְּדַ֑ד הַמַּכֶּ֤ה אֶת־מִדְיָן֙ בִּשְׂדֵ֣ה מֹואָ֔ב וְשֵׁ֥ם עִירֹ֖ו עֲוִֽית׃ 47 וַיָּ֣מָת הֲדַ֔ד וַיִּמְלֹ֥ךְ תַּחְתָּ֖יו שַׂמְלָ֑ה
מִמַּשְׂרֵקָֽה׃ 48 וַיָּ֣מָת שַׂמְלָ֔ה וַיִּמְלֹ֥ךְ תַּחְתָּ֖יו שָׁא֣וּל מֵרְחֹבֹ֑ות הַנָּהָֽר׃ 49 וַיָּ֣מָת שָׁא֔וּל וַיִּמְלֹ֥ךְ תַּחְתָּ֖יו בַּ֣עַל
חָנָ֑ן בֶּן־עַכְבֹּֽור׃ 50 וַיָּ֣מָת בַּ֔עַל חָנָ֖ן וַיִּמְלֹ֥ךְ תַּחְתָּ֖יו הֲדַ֑ד וְשֵׁ֥ם עִירֹ֖ו פָּ֣עִי וְשֵׁ֤ם אִשְׁתֹּו֙ מְהֵיטַבְאֵ֔ל בַּת־מַטְרֵ֖ד בַּת מֵ֥י
זָהָֽב׃ 51 וַיָּ֣מָת הֲדָ֔ד ס
וַיִּהְיוּ֙ אַלּוּפֵ֣י אֱד֔וֹם אַלּ֥וף תִּמְנָ֛ע אַלּ֥וף עַלְיָ֖ה אַלּ֥וף יְתֵֽת׃ 52 אַלּ֥וף אָהֳלִיבָמָ֖ה אַלּ֣וף אֵלָ֑ה אַלּ֥וף פִּינֹֽן׃ 53 אַלּ֥וף קְנַ֖ז אַלּ֥וף
תֵּימָ֖ן אַלּ֥וף מִבְצָֽר׃ 54 אַלּ֥וף מַגְדִּיאֵ֖ל אַלּ֣וף עִירָ֑ם אֵ֚לֶּה אַלּוּפֵ֣י אֱד֔וֹם פ

2

Abâna ba Yuda mugala wa Yakôbo

1 Aga go mazîno g'abâna ba Yakôbo, ye naligi Israheli obwo: Rubeni, Simoni, Levi, Yuda, Isakari, Zabuloni, 2 Dani, Yozefu, Benyamini, Nefutali, Gadi na Aseri. 3 Yuda àburha bâna basharhu kuli mukâge w'omunya-Kanani, mwâli wa Shuwa. Bo: Eri, Onani na Shela. Eri yo yàli nfula, agayisa Nyakasane bwenêne kwarhuma amuyîrha. 4 Buzinda bwenêne, Yuda ashubiburha bâna babirhi kuli nwali-kazi wâge Tamara, bo Peresi na Zera. Kwo kuderha oku abusire bagala barhânu. 5 Bagala ba Peresi, bo: Hesroni na Hamuli. 6 Bagala ba Zera, bo: Zimri, Etani, Hemani, Kalkoli na Dara. Bôshi bâna barhânu. 7 Mugala wa Karmi ye Akari, ye walêrhaga obuhanya omu Israheli erhi acîfulikira ecigabi c'eminyago y'oku matabâro càligoshôlirwe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda. [8] Mugala wa Etani ye Azariya.

Ecisiki ca Daudi

[9] Bagala ba Hesroni, bo: Yerameyeli, Ramu, Kelubayi. [10] Ramu aburha Abinadabu, Aminadabu anaciburha Nashoni, ye murhambo w'omulala gwa Yuda. [11] Nashoni anaciburha Salma, naye Salma aburha Boozi. [12] Boozi anaciburha Obedi, naye Obedi aburha Yese. [13] Yese aburha Eliyabu, lwo lubere lwâge, owa kabirhi Abinadabu, Shimeya wa kasharhu, [14] Netaneyeli wa kani, [15] Radayi wa karhânu, owa kali ndarhu Osema, na Daudi wa kali nda. [16] Bâli bâbo bo Seruya na Abigayili. Abâna ba Seruya: Abisayi, Yowabu na Asaheli, bôshi bantu basharhu. [17] Abigayili anaciburha Amasa, îshe ye wali Yeteri w'e Ismaheli.

Kalebu

[18] Kalebu, muguma wa Hesroni, abusire bâna bani kuli mukâge Azuba: mu nyere muguma, ye Yeriyoti, na barhabana basharhu, Yesheri, Shobabu na Ardoni. [19] Erhi Azuba afa, Kalebu arhôla omukazi ye Efrata, amuburhira omugala Huri. : [20] Huri anacìburha Uri, na Uri aburha Besaleli. [21] Hesroni erhi ajira myâka makumi gali ndarhu abusirwe, ayanka omunyere, mwâli wa Makiri, i she wa Galadi, amuburhira omugala Segubu. [22] Segubu naye anaciburha Yairi, ye warhegekaga bishagala makumi abirhi na bisharhu by'ecihugo c'e Gadi. [23] Ci kwône abâmi b'e Geshuri n'e Aramu banyaga ebishagala bya Yairi, haguma n'ecishagala ca Kenati n'ebindi bishagala by'eburhambi, byôshi haguma mirhu ndu makumi gali ndarhu. Ababiyûbakagamwo bôshi bàli b'oku bûko bwa Makiri, îshe wa Gadi. [24] Erhi Hesroni àfà, àligwêrhe omukazi ye Abiya, Kalebu ashubiyanka Efrata, amuburhira omugala ye Ashuru, ye Cûbaka w'e Tekowa.

Yerameli

[25] Yerameli, lubere lwa Hesroni, naye aburha abâge bâna: Ramu lwo lubere lwâge, ahirakwo Buna, na Oreni, Osemu, Ahiya. [26] Yerameli arhôla omukazi wa kabirhi, izîno lyâge ye Atara, ye wàli nnina wa Onamu. [27] Bagala ba Ramu lubere lwa Yerameli, bo: Maasi, Yamini na Ekeri; [28] Bagala ba Onamu, bo: Shamayi na Yada. Bagala ba Shamayi, bo: Nadabu na Abishuru. [29] Mukâ Abishuru ye wàli Abihayili. Amuburhira Abani na Molidi. [30] Bagala ha Nadabu, bo: Seledi na Efrayimu. Seledi afa buzira mwâna. [31] Mugala wa Efrayimu ye wàli Yîsheyi. Mugala Yisheyi ye wàli Sheshani. Mugala wa Sheshani ye wali Ahalayi. [32] Bagala ba Yada, mulumuna wa Shamayi, bo: Yeteri na Yonatani. Yeteri afa buzira mwâna. [33] Bagala ba Yonatani, bo: Peleti na Zaza. Abo bo bàli bâna ba Yeremeeli. [34] Sheshani arhaburhaga mwâna-rhabana, ci banyere bonene. Agwêrhe mujà muguma warhengaga e Mîsiri, izîno lyâge Yarha. [35] Lero Sheshani anacihà oyomujà omwâli mpu abè mukâge. Amuburhira Atayi. [36] Atayi anaciburha Natani; Natani aburha Zabadi. [37] Zabadi anaciburha Efladi; Efladi aburha Obedi. [38] Obedi aburha Yehu, Yehu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anaciburha Azariya; [39] Azariya aburha Helesi; Helesi anaciburha Eleyasa; [40] Eleyasa aburha Sismayi Sismayi anaciburha Shalumu; [41] Shalumu aburha Yekamiya; Yekaniya aburha Elishama.

Abandi bagala ba Kalebu

[42] Abâna ba Kalebu, mwene wâbo Yerameli: omurhanzi ye Mesha, y'îshe wa Zifu. Naye aburha owâge mwâna ye Maresha, naye ye wali îshe wa Hebroni. [43] Bagala ba Hebroni, bo: Kora, Tapuwa, Rekemi na Shema. [44] Shema aburha Rahamu, naye Rahamu aburha Yorkewamu. Rekemi anaciburha Shamayi, [45] Shamayi aburha Maoni, na Maoni aburha Bet-Suri. [46] Kalebu àgwêrhe mukâge wa kabirhi, ye Efa. amuburhira Harani, Mosa na Gazezi. [47] Bagala ba Yadayi, bo: Regemu, Yotamu, Geshani, Peleti, Efa na Shaafu. [48] Kalebu ayanka owundi mukazi, ye Maaka, amuburhira Sheberi na Tirhana. [49] Buzinda kandi ashubiburha omugala Shaafu, naye ye îshe wa Madmanaa Sheva, naye Sheva ye îshe wa Makbena na Gibeya. Kandi Kalebu abusire omwânanyere, izîno Iyâge ye Aksa. [50] Abo bo bâna ba Kalebu.

Huri

Huri, lubere lwa mukâge Efrata, abusire bâna basharhu: Shobali, owarhondê raga Kiriyati-Yearimu, [51] Salma naye arhondêra Betelehemu, na Harefu arhondêra Bet-Gaderi. [52] Shobali warhondêraga Kiriyati-Yearimu abusire abâna: abayûbakaga e Harowe n'ecihimbi c'ab'e Manahoti. [53] n'amûko g'e Kiriyati-Yearimu, bo baligi Bayitri, Bashuma n'Abâmishra bo bayûbasire ebishagala by'e Sora n'eby'e Eshtaoli.

[54] Abâna ba Salma: bo bantu b'e Betelehemu, b'e Netofa, b'e Atroti-Bet-Yowabu, n'ecihimbi c'ab'e Manahati, ab'e Sora, [55] n'amûko g'abantu b'e Yabesi, bo baligi Batireya, Bashimeya, Basuka. Abo baligi Bakeniti, nkomôka ya kuli Hamati, shakulûza w'omulala gw'Abarekabu.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 2

1 אֵ֚לֶּה בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל רְאוּבֵ֥ן שִׁמְעוֹן֙ לֵוִ֣י וִיהוּדָ֔ה יִשָּׂשכָ֖ר וּזְבֻלֽוּן׃ 2 דָּ֚ן יוֹסֵ֣ף וּבִנְיָמִ֔ן נַפְתָּלִ֥י גָּ֖ד וְאָשֵֽׁר׃ ס

3 בְּנֵ֣י יְהוּדָ֗ה עֵ֚ר וְאוֹנָ֣ן וְשֵׁלָ֔ה שְׁלוֹשָׁ֕ה נֽוֹלַד־לּ֥וֹ מִבַּת־שׁ֖וּעַ הַֽכְּנַעֲנִ֑ית וַיְהִ֤י עֵר֙ | בְּכ֣וֹר יְהוּדָ֔ה רַ֖ע בְּעֵינֵ֥י יְהוָ֑ה וַיְמִיתֵֽהוּ׃ ס

4 וְתָמָ֛ר כַּלָּת֥וֹ יָלְדָ֖ה לֽוֹ׃ אֶת־פֶּ֥רֶץ וְאֶת־זָ֖רַח כָּל־בְּנֵ֣י יְהוּדָ֑ה חֲמִשָּֽׁה׃ ס

5 בְּנֵי־פֶ֖רֶץ חֶצְרֽוֹן וְחָמֽוּל׃ ס

6 וּבְנֵ֣י זֶ֔רַח זִמְרִ֥י וְאֵיתָ֖ן וְהֵימָ֑ן וְכַלְכֹּ֕ל וָדָ֖רַע כֻּלָּ֥ם חֲמִשָּֽׁה׃ ס

7 וּבְנֵ֣י כַרְמִ֔י עָכָ֖ר עוֹכֵ֣ר יִשְׂרָאֵ֑ל אֲשֶׁ֥ר מָעַ֖ל בַּחֵֽרֶם׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

8וּבְנֵי אֵיתָן עֲזַרְיָה: 9וּבְנֵי חֶצְרוֹן אֲשֶׁר נוֹלַד־לוֹ אֶת־יְרַחְמְאֵל וְאֶת־רָם וְאֶת־כְּלוּבָי: 10וְרָם הוֹלִיד אֶת־עַמִּינָדָב וְעַמִּינָדָב
הוֹלִיד אֶת־נַחְשׁוֹן נְשִׂיא בְּנֵי יְהוּדָה: 11וְנַחְשׁוֹן הוֹלִיד אֶת־שַׂלְמָא וְשַׂלְמָא הוֹלִיד אֶת־בֹּעַז: 12וּבֹעַז הוֹלִיד אֶת־עוֹבֵד
וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יִשָׁי: 13וְאִישַׁי הוֹלִיד אֶת־בְּכֹרוֹ אֶת־אֱלִיאָב וַאֲבִינָדָב הַשֵּׁנִי וְשִׁמְעָא הַשְּׁלִישִׁי: 14נְתַנְאֵל הָרְבִיעִי
רַדַּי הַחֲמִישִׁי: 15אֹצֶם הַשִּׁשִּׁי דָּוִיד הַשְּׁבִעִי: 16וַאֲחִיתֵיהֶם צְרוּיָה וַאֲבִיגָיִל וּבְנֵי צְרוּיָה אַבְשַׁי וְיוֹאָב וַעֲשָׂהאֵל
שְׁלֹשָׁה: 17וַאֲבִיגַיִל יָלְדָה אֶת־עֲמָשָׂא וַאֲבִי עֲמָשָׂא יֶתֶר הַיִּשְׁמְעֵאלִי: 18וְכָלֵב בֶּן־חֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת־עֲזוּבָה אִשָּׁה
וְאֶת־יְרִיעוֹת וְאֵלֶּה בָּנֶיהָ יֵשֶׁר וְשׁוֹבָב וְאַרְדּוֹן: 19וַתָּמָת עֲזוּבָה וַיִּקַּח־לוֹ כָּלֵב אֶת־אֶפְרָת וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־חוּר: 20וְחוּר
הוֹלִיד אֶת־אוּרִי וְאוּרִי הוֹלִיד אֶת־בְּצַלְאֵל: ס
21וְאַחַר בָּא חֶצְרוֹן אֶל־בַּת־מָכִיר אֲבִי גִלְעָד וְהוּא לְקָחָהּ וְהוּא בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־שְׁגוּב: 22וּשְׁגוּב הוֹלִיד
אֶת־יָאִיר וַיִּהְיוּ־לוֹ עֶשְׂרִים וְשָׁלוֹשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ הַגִּלְעָד: 23וַיִּקַּח גְּשׁוּר־וַאֲרָם אֶת־חַוֹּת יָאִיר מֵאִתָּם אֶת־קְנָת
וְאֶת־בְּנֹתֶיהָ שִׁשִּׁים עִיר כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי מָכִיר אֲבִי־גִלְעָד: 24וְאַחַר מוֹת־חֶצְרוֹן בְּכָלֵב אֶפְרָתָה וְאֵשֶׁת חֶצְרוֹן אֲבִיָּה
וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־אַשְׁחוּר אֲבִי תְקוֹעַ: 25וַיִּהְיוּ בְּנֵי־יְרַחְמְאֵל בְּכוֹר חֶצְרוֹן הַבְּכוֹר | רָם וּבוּנָה וָאֹרֶן וָאֹצֶם אֲחִיָּה: 26וַתְּהִי
אִשָּׁה אַחֶרֶת לְיַרַחְמְאֵל וּשְׁמָהּ עָטָרָה הִיא אֵם אוֹנָם: ס
27וַיִּהְיוּ בְּנֵי־רָם בְּכוֹר יְרַחְמְאֵל מַעַז וְיָמִין וָעֵקֶר: 28וַיִּהְיוּ בְּנֵי־אוֹנָם שַׁמַּי וְיָדָע וּבְנֵי שַׁמַּי נָדָב וַאֲבִישׁוּר: 29וְשֵׁם אֵשֶׁת
אֲבִישׁוּר אֲבִיהָיִל וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־אַחְבָּן וְאֶת־מוֹלִיד: 30וּבְנֵי נָדָב סֶלֶד וְאַפַּיִם וַיָּמָת סֶלֶד לֹא בָנִים: ס
31וּבְנֵי אַפַּיִם יִשְׁעִי וּבְנֵי יִשְׁעִי שֵׁשָׁן וּבְנֵי שֵׁשָׁן אַחְלָי: 32וּבְנֵי יָדָע אֲחִי שַׁמַּי יֶתֶר וְיוֹנָתָן וַיָּמָת יֶתֶר לֹא בָנִים: ס
33וּבְנֵי יוֹנָתָן פֶּלֶת וְזִזָא אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי יְרַחְמְאֵל: 34וְלֹא־הָיָה לְשֵׁשָׁן בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וּלְשֵׁשָׁן עֶבֶד מִצְרִי וּשְׁמוֹ
יַרְחָע: 35וַיִּתֵּן שֵׁשָׁן אֶת־בִּתּוֹ לְיַרְחָע עַבְדּוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־עַתָּי: 36וְעַתַּי הוֹלִיד אֶת־נָתָן וְנָתָן הוֹלִיד
אֶת־זָבָד: 37וְזָבָד הוֹלִיד אֶת־אֶפְלָל וְאֶפְלָל הוֹלִיד אֶת־עוֹבֵד: 38וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יֵהוּא וְיֵהוּא הוֹלִיד
אֶת־עֲזַרְיָה: 39וַעֲזַרְיָה הוֹלִיד אֶת־חֶלֶץ וְחֶלֶץ הוֹלִיד אֶת־אֶלְעָשָׂה: 40וְאֶלְעָשָׂה הוֹלִיד אֶת־סִסְמַי וְסִסְמַי הוֹלִיד
אֶת־שַׁלּוּם: 41וְשַׁלּוּם הוֹלִיד אֶת־יְקַמְיָה וְיָקַמְיָה הוֹלִיד אֶת־אֱלִישָׁמָע: 42וּבְנֵי כָלֵב אֲחִי יְרַחְמְאֵל מֵישָׁע בְּכֹרוֹ הוּא
אֲבִי־זִיף וּבְנֵי מָרֵשָׁה אֲבִי חֶבְרוֹן: 43וּבְנֵי חֶבְרוֹן קֹרַח וְתַפֻּחַ וְרֶקֶם וְשֶׁמַע: 44וְשֶׁמַע הוֹלִיד אֶת־רַחַם אֲבִי יָרְקְעָם
וְרֶקֶם הוֹלִיד אֶת־שַׁמָּי: 45וּבֶן־שַׁמַּי מָעוֹן וּמָעוֹן אֲבִי בֵית־צוּר: 46וְעֵיפָה פִּילֶגֶשׁ כָּלֵב יָלְדָה אֶת־חָרָן וְאֶת־מוֹצָא
וְאֶת־גָּזֵז וְחָרָן הוֹלִיד אֶת־גָּזֵז: ס
47וּבְנֵי יָהְדַּי רֶגֶם וְיוֹתָם וְגֵישָׁן וָפֶלֶט וְעֵיפָה וָשָׁעַף: 48פִּלֶגֶשׁ כָּלֵב מַעֲכָה יָלַד שֶׁבֶר וְאֶת־תִּרְחָנָה: 49וַתֵּלֶד שַׁעַף אֲבִי
מַדְמַנָּה אֶת־שְׁוָא אֲבִי מַכְבֵּנָה וַאֲבִי גִבְעָא וּבַת־כָּלֵב עַכְסָה: ס
50אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי כָלֵב בֶּן־חוּר בְּכוֹר אֶפְרָתָה שׁוֹבָל אֲבִי קִרְיַת יְעָרִים: 51שַׂלְמָא אֲבִי בֵית־לָחֶם חָרֵף אֲבִי
בֵית־גָּדֵר: 52וַיִּהְיוּ בָּנִים לְשׁוֹבָל אֲבִי קִרְיַת יְעָרִים רֹאֵה חֲצִי הַמְּנֻחוֹת: 53וּמִשְׁפְּחוֹת קִרְיַת יְעָרִים הַיִּתְרִי וְהַפּוּתִי
וְהַשֻּׁמָתִי וְהַמִּשְׁרָעִי מֵאֵלֶּה יָצְאוּ הַצָּרְעָתִי וְהָאֶשְׁתָּאֻלִי: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

54 בְּנֵי שַׁלְמָא בֵּית לֶחֶם וּנְטֹפָתִי עַטְרוֹת בֵּית יוֹאָב וַחֲצִי הַמָּנַחְתִּי הַצָּרְעִי׃ 55 וּמִשְׁפְּחוֹת סֹפְרִים יֹשְׁבֵי יַעְבֵּץ תִּרְעָתִים
שִׁמְעָתִים שׁוּכָתִים הֵמָּה הַקִּינִים הַבָּאִים מֵחַמַּת אֲבִי בֵית־רֵכָב׃ ס

3

Iburha lya Daudi

[1] Aga go mazîno g'abâna ba Daudi baburahirgwa e Hebroni. Owa burhanzi, Amnoni, mugala wa Ahinowamu w'e Yizreyeli. Owa kabirhi, Daniyeli, mugala wa Abigayili, w'e Karmeli. [2] Owa Kasharhu, Absalomu, mugala wa Maaka, mwâli wa Talmayi mwâmi w'e Geshuri. Owa kani, Aniya, mugala wa Hagiti. [3] Owa karhânu, Shefatiya, mugala wa Abitali. Owa kali ndarhu, Yitrayamu, mugala wa Egla, naye mukâ mwâmi. [4] Aligwêrhe bâna ndarhu baburhiragwa aha Hebroni, ho àyîmaga myâka nda na myêzi ndarhu. Ashubiyîma n'aha Yeruzalemu myâka makumi asharhu n'isharhu. [5] N'aba bakulikire bo bâna bâge baburhiragwa aha Yeruzalemu: Shimeya, Shobabu, Natani, Salomoni: bâna bani ba Bati-Shuwa, mwâli wa Amiyeli. [6] Yibehari, Elishama, Elifêleti, [7] Noga, Nefegi, Yafiya, [8] Elishama, Eliyada, Elifeleti; bâna mwenda. [9] Abo bôshi bo bâna ba Daudi. Abâna b'ebiherula byâge barhaganjirwi. Abusire n'omwânanyere, ye Tamari.

Abâmi ba Yuda

[10] Abâna ba Salomoni nk'oku banakulikiranaga, bo: Rehabamu, Abiya, Asa, Yehoshafati, [11] Yoramu, Akhazyahu, Yowash, [12] Amaziyahu, Azariyahu, Yotamu, [13] Ahazi, Hizekiyahu, Menashè, [14] Amoni na Yosiyahu. [15] Bagala ba Yosiyahu: Yohanani lwo lubere, owa kabirhi, Yehoyakimu, owa kasharhu, Sidekiyahu, n'owa kani Shalumu. [16] Bagala ba Yehoyakimu, bo: Yekoniya na Sidekiyahu.

Abâna b'abâmi enyuma ly'olubungo

[17] Bagala ba Yekoniya, olya walulizibagwa e Babiloni, bo: Sheyaltiyeli, [18] Malkiramu, Pedaya, Shenasari, Yekamiya, Hoshama na Nedabiya. [19] Bagala ba Pedaya, bo: Zorobabeli na Shimeyi. Zorobabeli aburha bagala babirhi: Meshulamu na Hananiya, na munyere muguma ye Shelomiti. [20] Buzinda a shubiburha bâna barhânu: Hashuba, Oheli, Berekiya, Hasadiya na Yushabu-Hesedi. [21] Abâna ba Hananiya, bo: Pelatiya na Yeshaya, haguma na bagla ba Refaya, bagala ba Amoni, bagala ba Obadiya na bagala ba Shekanya. [22] Abâna ba Shekaniya: Shemaya, Hatushi, Yigeyali, Bariyahi, Neariya, Shafati bôshi bantu ndarhu. [23] Abâna ba Neyariya: Eliyehoyenayi, Hizi-kiya, Azrikamu, bôshi bantu basharhu. [24] Abâna ba Eliyehoyenayi, bo: Hoda-viyahu, Eliyasibu, Pelaya, Akubu, Yohanani, Delaya, Anani, bôshi bantu nda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי דָוִיד אֲשֶׁר נוֹלַד־לוֹ בְּחֶבְרוֹן הַבְּכוֹר | אַמְנֹן לַאֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית שֵׁנִי דָּנִיֵּאל לַאֲבִיגָיִל
הַכַּרְמְלִית: הַשְּׁלִשִׁי לְאַבְשָׁלוֹם בֶּן־מַעֲכָה בַּת־תַּלְמַי מֶלֶךְ גְּשׁוּר הָרְבִיעִי אֲדֹנִיָּה בֶּן־חַגִּית: הַחֲמִישִׁי שְׁפַטְיָה
לַאֲבִיטָל הַשִּׁשִּׁי יִתְרְעָם לְעֶגְלָה אִשְׁתּוֹ: שִׁשָּׁה נוֹלַד־לוֹ בְּחֶבְרוֹן וַיִּמְלָךְ־שָׁם שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וּשְׁלֹשִׁים
וְשָׁלוֹשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם: ס
וְאֵלֶּה נוּלְדוּ־לוֹ בִּירוּשָׁלִָם שִׁמְעָא וְשׁוֹבָב וְנָתָן וּשְׁלֹמֹה אַרְבָּעָה לְבַת־שׁוּעַ בַּת־עַמִּיאֵל: וְיִבְחָר וֶאֱלִישָׁמָע
וֶאֱלִיפָלֶט: וְנֹגַהּ וְנֶפֶג וְיָפִיעַ: וֶאֱלִישָׁמָע וְאֶלְיָדָע וֶאֱלִיפֶלֶט תִּשְׁעָה: כֹּל בְּנֵי דָוִיד מִלְּבַד בְּנֵי־פִילַגְשִׁים וְתָמָר
אֲחוֹתָם: פ
וּבֶן־שְׁלֹמֹה רְחַבְעָם אֲבִיָּה בְנוֹ אָסָא בְנוֹ יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ: יוֹרָם בְּנוֹ אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ יוֹאָשׁ בְּנוֹ: אֲמַצְיָהוּ בְנוֹ עֲזַרְיָה
בְנוֹ יוֹתָם בְּנוֹ: אָחָז בְּנוֹ חִזְקִיָּהוּ בְנוֹ מְנַשֶּׁה בְנוֹ: אָמוֹן בְּנוֹ יֹאשִׁיָּהוּ בְנוֹ: וּבְנֵי יֹאשִׁיָּהוּ הַבְּכוֹר יוֹחָנָן הַשֵּׁנִי
יְהוֹיָקִים הַשְּׁלִשִׁי צִדְקִיָּהוּ הָרְבִיעִי שַׁלּוּם: וּבְנֵי יְהוֹיָקִים יְכָנְיָה בְנוֹ צִדְקִיָּה בְנוֹ: וּבְנֵי יְכָנְיָה אַסִּר שְׁאַלְתִּיאֵל
בְּנוֹ: וּמַלְכִּירָם וּפְדָיָה וְשֶׁנְאַצַּר יְקַמְיָה הוֹשָׁמָע וּנְדַבְיָה: וּבְנֵי פְדָיָה זְרֻבָּבֶל וְשִׁמְעִי וּבֶן־זְרֻבָּבֶל מְשֻׁלָּם וַחֲנַנְיָה
וּשְׁלֹמִית אֲחוֹתָם: וַחֲשֻׁבָה וָאֹהֵל וּבֶרֶכְיָה וַחֲסַדְיָה יוּשַׁב חֶסֶד חָמֵשׁ: וּבֶן־חֲנַנְיָה פְּלַטְיָה וִישַׁעְיָה בְּנֵי רְפָיָה בְּנֵי
אַרְנָן בְּנֵי עֹבַדְיָה בְּנֵי שְׁכַנְיָה: ס
וּבְנֵי שְׁכַנְיָה שְׁמַעְיָה וּבְנֵי שְׁמַעְיָה חַטּוּשׁ וְיִגְאָל וּבָרִיחַ וּנְעַרְיָה וְשָׁפָט שִׁשָּׁה: וּבֶן־נְעַרְיָה אֶלְיוֹעֵינַי וְחִזְקִיָּה
וְעַזְרִיקָם שְׁלֹשָׁה: וּבְנֵי אֶלְיוֹעֵינַי הֹדַוְיָהוּ וְאֶלְיָשִׁיב וּפְלָיָה וְעַקּוּב וְיוֹחָנָן וּדְלָיָה וַעֲנָנִי שִׁבְעָה: ס

4

Olundi lukalaba lw'amazîno g'abâna ba Yuda

[1] Abâna ba Yuda: Peresi, Hesroni na Kami, Huru na Shobali. [2] Reaya mugala wa Shobali aburha Yahati, naye Yahati anaciburha Ahumayi na Lahadi. Yo milala y'Abasoreya eyo.

Iburha lya Huri

[3] Alaga abâna ba Etamu: Yizreyeli, Yîshema na Yidibashi, mwâli wâbo ye wàli Hasileponi. [4] Penuweli ali îshe wa Gedori, na Ezeri, îshe wa Husha. Abo bo bene Huri, lubere lwa Efrata, îshe wa Betelehemu.

Iburha lya Hashuri

[5] Naye Hashuri, îshe wa Tekowa, agwêrhe bakazi babirhi, Hela na Naara. [6] Naara amuburhira bagala bani, Ahuzamu, Heferi, Temani na Ahashetari. [7] Hela amuburhira basharhu, Sereti,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Sohari na Etinani. [8] Kotsi aburha Anubu na Hosobeba, na îshe w'emilala y'Abahàrheli, mugala wa Harumu. [9] Yabetsi alusha bene wâbo. Erhi nnina amuhà izîno lya Yabetsi, aderha, erhi: «Namuburhîre omu malumwa.» [10] Yabetsi anaciderha ogu muse- ngero, erhi: «Yâgirwa Nyamuzinda w'Israheli, onsûhire nâni obwangà bwâwe, onyûshûlire amashwa gâni, ondambûlirekwo okuboko kw'obulanzi bwâwe onanyegûlekwo obuhanya n'amalumwa!» Nyamuzinda anamushobôza ebyo asengeraga.

Iburha lya Kalebu

[11] Kelubu, mwene wâbo Shuha, ye wàburhaga Mehiri, Mehiri naye aburha Eshetoni, [12] Eshetoni aburha Bet-Rafa, Paseya na Tehina; Tehina ye îshe w'ecishagala ca Nahashi. Abâna bâbo bagendiyûbaka e Reka. [13] Bagala ba Kenazi, bo: Otiniyeli na Seraya. Bagala ba Otiniyeli, bo: Hata na Meonotayi. [14] Meonotayi anaciburha Ofra. Seraya naye aburha Yowabu, shakulûza w'abakozi bayûbaka omu kabanda k'abakozi. [15] Kalebu, mwene Yefune abusire bâna basharhu, Iru, Êla na Naamu, Êla naye aburha Kenazi. [16] Bagala ba Yehaleleyeli, bo: Zifa, Zita, Tirya, Asareyeli. [17] Bagala ba Ezra, bo: Yeteri, Meredi, Eferi, Yaloni. [18] Meredi ayanka mwâli wa mwâmi w'e Mîsiri, ye Bitiya, amuburhira Miriyamu, Shamayi na Isheba, îshe wa Eshitemowa. Meredi agwêrhe n'omukazi muyahudi, amuburhira Yeredi, îshe wa Zonowa. [19] Hodiya ayanka mwâli wâbo Nahamu; obûko bw'Abagarmiti, bo babâ e Keyila, n'obw'Abamakaati, bo babâ e Eshtemowa. [20] Bagala ba Shimoni, bo: Amunoni, Rina, Beni-Hanani, Tiloni. Bagala ba Isheyi: Zoheti bo na mugala wa Zoheti.

Iburha lya Shela

[21] Bagala ba Shela mwene Yuda, bo: Eri, îshe wa Leka, Lada, îshe wa Maresha, haguma n'amûko g'abalusi b'emyenda y'ecitâni ciniole e Bet-A-sheba. [22] Shela ye wanali shakulûza wa Yokimu na w'abantu bayûbaka e Kozeba, na wa Yowashi na Sarafi, ye wajag'iyankirira abantu b'e Mowabu embere ashubiyîsh'ibera aha Lehemu. (Ebyo byageraga mîra bwenêne). [23] Aba na bâbo bàli babumbi, bayûbakaga e Netayimu n'e Gedera, yo bakag'ikolera mwâmi.

Iburha lya Simoni

[24] Bagala ba Simoni, bo: Nemuweli, Yamini, Yaribu, Zera na Shaulu. [25] Bagala ba Shaulu nk'oku banakulikirana, bàli: Shalumu, Mibusamu na Mishema. [26] Abâna ba Mishema bo Hamuweli, Zakuri na Shimeyi. [27] Shimeyi aburha bagala ikumi na ndarhu na banyere ndarhu, ci abandi barhambo b'emilala barhaburhaga bâna banji. Co canarhumire emilala y'obûko bwa Simeoni ntà mango yabire minji aka emilala ya Yuda. [28] Molada na Hasar-Shuwali bàyûbakaga e Berseba, [29] Bilaha, Esemu na Toladi, [30] Betuweli, Horma na Siklagi, [31] Bet-Markaboti. Hasari-Susimu, Beti- Bereyi, Shaarayimi, ebyo byôshi byali bishagla byâbo kuhika amango Daudi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

arhondêraga okubà mwâmi w'Israheli. [32] Bagwêrhe n'ebindi bishagala, Etamu, Remoni, Tokeni na Ashani, byôshi bishagla birhânu, [33] n'ebindi bishagala by'eburhambi kuhika e Baali. Eyo yo mirhundu babàgamwo. Olukalaba lw'emilala yâbo lubà omu citabu c'amazîno. [34] Alaga olukalaba lw'amazîno g'abakulu b'emilala ya bene Simeoni; Meshobabu, Yamuleki. Yosha mwene Amasha, [35] Yoweli, Yehu mwene Yoshibiya, mwinjikulu wa Seraya, mwinjikulûza wa Asiyeli. [36] Eliyehoyenayi, Yakôbo, Yeshohaya, Asaya, Adiyeli, Yesimiyeli, Benaya, [37] Ziza, Ben-Shifeyi, Ben-Aloni, Ben-Yedaya, Ben-Shimri, Ben-Shemaya. [38] Emilala yâbo yayûshûka bwenêne. [39] Baja bagenda kuhika ebwa ntondo ya Gedori omu lubanda lw'ebushoshôka-zûba, bajà balonza olwâbûko lw'ebibuzi byâbo. [40] Babugânayo olwâbûko lw'akahasi kinjinja, càli cihugo cinene bwenêne na ca murhûla, bene Kamu bo baciyûbakagamwo burhanzi.

[41] Abo bene Simoni rhudesire amazîno gâbo, bàhikaga eyo munda omu nsiku Hezekiyahu mwâmi w'e Yuda. Balwîsa bene eco cihugo, Abanya-Maoni, bajà babakundulira amahêma banabuganyire. Babaherêrekeza lwôshi kuhika ensiku z'ene. Bacibêrera ahàli habo, bulya yàli olwâbûko lwinja lw'ebibuzi. [42] Abandi muli abo bene Simoni, bantu magana arhânu, bahârhûla kuhika ebwa ntondo z'e Seyiri, erhi bashokolirwe na Pelatiya, Neyariya, Refaya, Uziyeli, bagala ba Yisheyi. [43] Balwîsa amahânga ga kuli Amaleki gacibaga eyo munda, bagahima bacibêrera mw'eco cihugo kuhika ene.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 4

1 בְּנֵי יְהוּדָה פֶּרֶץ חֶצְרוֹן וְכַרְמִי וְחוּר וְשׁוֹבָל׃ 2 וּרְאָיָה בֶן־שׁוֹבָל הוֹלִיד אֶת־יַחַת וְיַחַת הוֹלִיד אֶת־אַחוּמַי וְאֶת־לָהַד
אֵלֶּה מִשְׁפְּחוֹת הַצָּרְעָתִי׃ ס
3 וְאֵלֶּה אֲבִי עֵיטָם יִזְרְעֶאל וְיִשְׁמָא וְיִדְבָּשׁ וְשֵׁם אֲחוֹתָם הַצְּלֶלְפּוֹנִי׃ 4 וּפְנוּאֵל אֲבִי גְדוֹר וְעֶזֶר אֲבִי חוּשָׁה אֵלֶּה בְנֵי־חוּר
בְּכוֹר אֶפְרָתָה אֲבִי בֵית לָחֶם׃ 5 וּלְאַשְׁחוּר אֲבִי תְקוֹעַ הָיוּ שְׁתֵּי נָשִׁים חֶלְאָה וְנַעֲרָה׃ 6 וַתֵּלֶד לוֹ נַעֲרָה אֶת־אֲחֻזָּם
וְאֶת־חֵפֶר וְאֶת־תֵּימְנִי וְאֶת־הָאֲחַשְׁתָּרִי אֵלֶּה בְּנֵי נַעֲרָה׃ 7 וּבְנֵי חֶלְאָה צֶרֶת יִצְחַר וְאֶתְנָן׃ 8 וְקוֹץ הוֹלִיד אֶת־עָנוּב
וְאֶת־הַצֹּבֵבָה וּמִשְׁפְּחוֹת אֲחַרְחֵל בֶּן־הָרוּם׃ 9 וַיִּהְיֶ יַעְבֵּץ נִכְבָּד מֵאֶחָיו וְאִמּוֹ קָרְאָה שְׁמוֹ יַעְבֵּץ לֵאמֹר כִּי יָלַדְתִּי
בְּעֹצֶב׃ 10 וַיִּקְרָא יַעְבֵּץ לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִם־בָּרֵךְ תְּבָרְכֵנִי וְהִרְבִּיתָ אֶת־גְּבוּלִי וְהָיְתָה יָדְךָ עִמִּי וְעָשִׂיתָ מֵרָעָה
לְבִלְתִּי עָצְבִּי וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֵת אֲשֶׁר־שָׁאָל׃ 11 וּכְלוּב אֲחִי־שׁוּחָה הוֹלִיד אֶת־מְחִיר הוּא אֲבִי אֶשְׁתּוֹן׃ 12 וְאֶשְׁתּוֹן
הוֹלִיד אֶת־בֵּית רָפָא וְאֶת־פַּסֵּחַ וְאֶת־תְּחִנָּה אֲבִי עִיר נָחָשׁ אֵלֶּה אַנְשֵׁי רֵכָה׃ ס
13 וּבְנֵי קְנַז עָתְנִיאֵל וּשְׂרָיָה וּבְנֵי עָתְנִיאֵל חֲתַת׃ 14 וּמְעוֹנֹתַי הוֹלִיד אֶת־עָפְרָה וּשְׂרָיָה הוֹלִיד אֶת־יוֹאָב אֲבִי גֵּיא
חֲרָשִׁים כִּי חָרָשִׁים הָיוּ׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 וּבְנֵי כָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה עִירוּ וְעֶלָה וְנַעַם וּבְנֵי אֵלָה וּקְנַז׃ 16 וּבְנֵי יְהַלֶּלְאֵל זִיף וְזִיפָּה תִּירְיָא וַאֲשַׂרְאֵל׃ 17 וּבְנֵי עֶזְרָה יֶתֶר
וּמֶרֶד וְעֵפֶר וְיָלוֹן וַתֵּהַר אֶת־מִרְיָם וְאֶת־שַׁמַּי וְאֶת־יִשְׁבָּח אֲבִי אֶשְׁתְּמֹעַ׃ 18 וְאִשְׁתּוֹ הַיְהֻדִיָּה יָלְדָה אֶת־יֶרֶד אֲבִי גְדוֹר
וְאֶת־חֶבֶר אֲבִי שׂוֹכוֹ וְאֶת־יְקוּתִיאֵל אֲבִי זָנוֹחַ וְאֵלֶּה בְּנֵי בִתְיָה בַת־פַּרְעֹה אֲשֶׁר לָקַח מָרֶד׃ ס
19 וּבְנֵי אֵשֶׁת הוֹדִיָּה אֲחוֹת נַחַם אֲבִי קְעִילָה הַגַּרְמִי וְאֶשְׁתְּמֹעַ הַמַּעֲכָתִי׃ 20 וּבְנֵי שִׁמוֹן אַמְנוֹן וְרִנָּה בֶּן־חָנָן
וְתִלוֹן וּבְנֵי יִשְׁעִי זוֹחֵת וּבֶן־זוֹחֵת׃ 21 בְּנֵי שֵׁלָה בֶן־יְהוּדָה עֵר אֲבִי לֵכָה וְלַעְדָּה אֲבִי מָרֵשָׁה וּמִשְׁפְּחוֹת בֵּית־עֲבֹדַת
הַבֻּץ לְבֵית אַשְׁבֵּעַ׃ 22 וְיוֹקִים וְאַנְשֵׁי כֹזֵבָא וְיוֹאָשׁ וְשָׂרָף אֲשֶׁר־בָּעֲלוּ לְמוֹאָב וְיָשֵׁבִי לֶחֶם וְהַדְּבָרִים עַתִּיקִים׃ 23 הַמָּה
הַיּוֹצְרִים וְיֹשְׁבֵי נְטָעִים וּגְדֵרָה עִם־הַמֶּלֶךְ בִּמְלַאכְתּוֹ יָשְׁבוּ שָׁם׃ ס
24 בְּנֵי שִׁמְעוֹן נְמוּאֵל וְיָמִין יָרִיב זֶרַח שָׁאוּל׃ 25 שַׁלֻּם בְּנוֹ מִבְשָׂם בְּנוֹ מִשְׁמָע בְּנוֹ׃ 26 וּבְנֵי מִשְׁמָע חַמּוּאֵל בְּנוֹ זַכּוּר בְּנוֹ
שִׁמְעִי בְּנוֹ׃ 27 וּלְשִׁמְעִי בָּנִים שִׁשָּׁה עָשָׂר וּבָנוֹת שֵׁשׁ וּלְאֶחָיו אֵין בָּנִים רַבִּים וְכֹל מִשְׁפַּחְתָּם לֹא הִרְבּוּ עַד־בְּנֵי יְהוּדָה׃
ס
28 וַיֵּשְׁבוּ בִּבְאֵר־שֶׁבַע וּמוֹלָדָה וַחֲצַר שׁוּעָל׃ 29 וּבִבִלְהָה וּבְעֶצֶם וּבְתוֹלָד׃ 30 וּבִבְתוּאֵל וּבְחָרְמָה וּבְצִיקְלָג׃ 31 וּבְבֵית
מַרְכָּבוֹת וּבַחֲצַר סוּסִים וּבְבֵית בִּרְאִי וּבְשַׁעֲרָיִם אֵלֶּה עָרֵיהֶם עַד־מְלֹךְ דָּוִיד׃ 32 וְחַצֵרֵיהֶם עֵיטָם וְעַיִן רִמּוֹן וְתָכֶן וְעָשָׁן
עָרִים חָמֵשׁ׃ 33 וְכָל־חַצֵרֵיהֶם אֲשֶׁר סְבִיבוֹת הֶעָרִים הָאֵלֶּה עַד־בָּעַל זֹאת מוֹשְׁבֹתָם וְהִתְיַחְשָׂם לָהֶם׃ 34 וּמְשׁוֹבָב
וְיַמְלֵךְ וְיוֹשָׁה בֶּן־אֲמַצְיָה׃ 35 וְיוֹאֵל וְיֵהוּא בֶּן־יוֹשִׁבְיָה בֶּן־שְׂרָיָה בֶּן־עֲשִׂיאֵל׃ 36 וְאֶלְיוֹעֵינַי וְיַעֲקֹבָה יְשׁוֹחָיָה וַעֲשָׂיָה
וַעֲדִיאֵל וְיסִימְאֵל וּבְנָיָה׃ 37 וְזִיזָא בֶּן־שִׁפְעִי בֶּן־אַלּוֹן בֶּן־יְדָיָה בֶּן־שִׁמְרִי בֶּן־שְׁמַעְיָה׃ 38 אֵלֶּה הַבָּאִים בְּשֵׁמוֹת נְשִׂיאִים
בְּמִשְׁפְּחוֹתָם וּבֵית אֲבוֹתֵיהֶם פָּרְצוּ לָרֹוב׃ 39 וַיֵּלְכוּ לִמְבוֹא גְדֹר עַד לְמִזְרַח הַגָּיְא לְבַקֵּשׁ מִרְעֶה לְצֹאנָם׃ 40 וַיִּמְצְאוּ
מִרְעֶה שָׁמֵן וָטוֹב וְהָאָרֶץ רַחַבַת יָדַיִם וְשֹׁקֶטֶת וּשְׁלֵוָה כִּי מִן־חָם הַיֹּשְׁבִים שָׁם לְפָנִים׃ 41 וַיָּבֹאוּ אֵלֶּה הַכְּתוּבִים
בְּשֵׁמוֹת בִּימֵי | יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וַיַּכּוּ אֶת־אָהֳלֵיהֶם וְאֶת־הַמְּעוּנִים אֲשֶׁר נִמְצְאוּ־שָׁמָּה וַיַּחֲרִימֵם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה
וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתֵּיהֶם כִּי־מִרְעֶה לְצֹאנָם שָׁם׃ 42 וּמֵהֶם | מִן־בְּנֵי שִׁמְעוֹן הָלְכוּ לְהַר שֵׂעִיר אֲנָשִׁים חֲמֵשׁ מֵאוֹת וּפְלַטְיָה
וְנְעַרְיָה וּרְפָיָה וְעֻזִּיאֵל בְּנֵי יִשְׁעִי בְּרֹאשָׁם׃ 43 וַיַּכּוּ אֶת־שְׁאֵרִית הַפְּלֵטָה לַעֲמָלֵק וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

5

Iburha lya Rubeni

[1] Abâna ba Rubeni, lubere lwa Israheli. Kwo binali yo yàli nfula, cikwône erhi acishûbula omu kuhemula encingo y'îshe, anyagwa ecikono câge c'okubà nfula; cahâbwa bagala ba Yozefu, mwene Israheli. Obûko bwa Rubeni bwaheza ecikono c'obukulu. [2] Yuda naye, alusha bene wâbo obuhashe, bulya mwinjikulu wayishiribâ mwâmi w'Israheli, ci eco cikono c'okubà nfula emwa Yozefu càjire. [3] Bagala ba Rubeni, nfula ya Israheli, bo: Hanoki, Palu, Hesroni na Karmi.

Iburha lya Yoheli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[4] Abâna ba Yoheli nk'oku banakulikiranaga, bo: Shemaya, Gogu, Shimeyi, [5] Mika, Reaya, Baali na [6] Beera; oyomuzinda àli murhambo wa bene Rubeni, ye walulizibagwa na Teglati-Falasari, mwâmi w'e Asîriya. [7] Bazâlà ba Beera, barhambo b'oshi erhi milala, nabo balî bayandike omu citabu c'amazîno: owa burhanzi ye wali Yeiyeli, Zakariya akulikira, [8] na Bela mugala wa Azazi, mwinjikulu Shema, ye na mwinjikulûza wa Yoheli.

Ebishagala Rubeni ayûbasiremwo

Bene Rubeni bagend'ibêra e Aroweri, bayûshûka baluga, balumira kuhika e Nebo n'e Baali-Meoni. [9] Olunda lw'ebushoshokero bw'izûba, olubibi lwâbo lwalumira kuhika ebw'irûngu ly'olwîshi lwa Efrata. Bàgwêrhe masò manji g'ebisswekwa omu cihugo ca Galadi. [10] Oku ngoma ya Saulu bàlwisize Abahàgiri, Abahàgiri bababima, co carhumire Abahàgiri bayishiciyûbakira omu cihugo côshi c'ebushoshokero bwa Galadi.

Iburha lya Gadi

[11] Abâna ba Gadi balamaga omu cihugo c'ebulembe bwa bene Rubeni omu kabanda ka Bashani kuhika e Salka. [12] Yoheli ye murhanzi, Shafani akulikira, buzinda Yanayi na Shafati bajà omu cihugo c'e Bashamu. [13] Bene wâbo nabo, nk'oku emilala yâbo enali: Mikaheli, Meshulamu, ba, Yorayi, Yakani, Ziya, Eberi, bôshi haguma bantu nda. [14] Aba nabo bo bâna ba Abihayili: abâna ba Huri, abâna ba Yaroah abâna ba Gilyad, abâna ba Mikaheli, abâna ba Yeshishay, abâna ba Yahdo n'abâna ba Bûz [15] Ahi, mugala wa Abdiyeli ye na mwinjikulu wa Guni. ye wali mukulu w'eyo milala. [16] Kwo kuderha oku iburha lya Gadi lyayûbakaga omu cihugo c'e Galadi n'e Bashani, haguma n'ebishagala byàli eburhambi, kuhirakwo n'amalambo go lwâbûko lw'e Sharoni, kuhika oku buzinda bw'olubibi lwabyo. [17] Abantu b'ogwomulala bàyandikagwa omu citabu c'amazîno amango Yotamu àli mwâmi e Yuda, na Yerobwâmi mwâmi w'omu Israheli.

[18] Bene Rubeni, bene Gadi, n'ecigabi ca bene Menashè, balimwo bantu banji ba birha b'okukolêsa empenzi n'emigushu, banali ntwâli nfôla-miherho na benge ba kulwa amatumu, omubalè gwâbo gwali nka gwa bihumbi makumi ani na bini, na magana gali nda na makumi gali ndarhu. [19] Banacirhêra Abahàgiri, haguma na bene Yeturu, Nafishi na Nodabu. [20] Omu mango g'ebyo birha, base ngera oburhabâle bwa Nyamuzinda, bulya bàli bamulangâlire. Nyamuzinda ayankirira omusengero gwâbo bwinjinjà anabarhabâla. Bahima ntyo Abahàgiri haguma n'abàli babarhabire kw'eyo ntambala. [21] Bacirhulira omu bishwêkwa byâbo, banyaga ngamiya bihumbi makumi arhânu, bihumbi magana abirhi na makumi arhânu ga bibuzi n'empene na ndogomi bihumbi bibirhi, na kulushisa aho, bashweka mpira bantu bihumbi igana. [22] Byabîre ntyo bulya ebyo birha byàli biyêrekîre Nyamuzinda. Baciyûbakira omwo cihugo c'Abahàgiri banabêramwo kuhika omu nsiku balûlizibagwa ihanga lya bene.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Iburha lya Menashè olunda lw'e Yordaui

[23] Ecigabi ca bene Menashè cagendiyûbaka omu cihugo ciri ekarhî ka Ba shani na Baali-Hermoni, Sheniri n'entondo ya Hermoni. Bàli bantu banji. [24] Aba bo bakulu b'emilala yâbo: Eferi, Yisheyi, Eliyeli, Azriyeli, Yirmeya, Hodaviya, Yadiyeli. Bôshi zàli ntwâli za kuderhwa, bantu bagwêrhe amazîno g'olukengwa, bakulu b'emilala yâbo.

[25] Cikwône barhali bikubagirwa kuli Nyamuzinda wa bîshe, bayêmêra barhebwa n'abazimu b'emw'abo bantu, balya Nyamuzinda ahungumulaga embere zâbo. [26] Okwo kwarhuma Nyamuzinda asinsimula obukunizi bwa Pulu, mwâmi w'e Asîriya, n'obukunizi bwa Tiglati-Falasari, naye mwâmi w'e Asîriya. Ahêka obûko bwa Rubeni n'obwa Gadi ihanga, na cirya cigabi c'obûko bwa Menashè. Abahêka cingana e Hala hôfi n'enyîshi za Hobari na Gozani. Eyo munda yo banaciba kuhika ensiku z'ene.

Iburha lya Levi: Abadâhwa bakulu

[27] Bagala ba Levi, bo: Gershoni, Kehati na Merari. [28] Bagala ba Kehati, bo: Amuramu, Yikari, Hebroni, Uziyeli. [29] Amuramu abusire barhabana babirhi, Aròni na Mûsa, ahirakwo mwananyere muguma, Miriyamu. Bagala ba Aròni: Nadabu, Abihu, Eleyazari na Itamara. [30] Eleyazari aburha Pinahasi, Pinahasi aburha Abushuwa, [31] Abushuwa anaciburha Buki, Buki aburha Uzi; [32] Uzi anaciburha Zeraya; Zeraya aburha Merayoti; [33] Merayoti anaciburha Amariya; Amariya aburha Ahitubu; [34] Ahitubu naye aburha Sadoki; Sadoki anaciburha Ahimazi; [35] Ahimazi aburha Azariya; Azariya anaciburha Yohâna ni; [36] Yohanani naye aburha Azariya. Oyo Azariya ye wajiraga omukolo gw'obudâhwa omu kâ-Nyamuzinda Salomoni ayûbakaga e Yeruzalemu. [37] Azariya aburha Amariya; Amariya anaciburha Ahitubu; [38] Ahitubu naye aburha Sadoki; Sadoki aburha Shalumu; [39] Shalumu naye aburha Hilkiya; Hilkiya aburha Azariya; [40] Azariya anaciburha Seraya; Seraya aburha Yehosadaki; [41] oyo Yehosadaki ye wasêzibagwa okurhenga omu budâhwa galya mango Nabukondonozori ashanashana abantu b'e Yuda n'ab'e Yeruzalemu bôshi anabaluliriza ihanga oku irhegeko lya Nyakasane.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 5

1 וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר־יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא הַבְּכוֹר וּבְחַלְלוֹ יְצוּעֵי אָבִיו נִתְּנָה בְּכֹרָתוֹ לִבְנֵי יוֹסֵף בֶּן־יִשְׂרָאֵל וְלֹא לְהִתְיַחֵשׂ
לַבְּכֹרָה: 2 כִּי יְהוּדָה גָּבַר בְּאֶחָיו וּלְנָגִיד מִמֶּנּוּ וְהַבְּכֹרָה לְיוֹסֵף: ס
3 בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוֹךְ וּפַלּוּא חֶצְרוֹן וְכַרְמִי: 4 בְּנֵי יוֹאֵל שְׁמַעְיָה בְנוֹ גּוֹג בְּנוֹ שִׁמְעִי בְנוֹ: 5 מִיכָה בְנוֹ רְאָיָה
בְנוֹ בַּעַל בְּנוֹ: 6 בְּאֵרָה בְנוֹ אֲשֶׁר הֶגְלָה תִּלְגַּת פִּלְנֶאסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר הוּא נָשִׂיא לָרְאוּבֵנִי: 7 וְאַחָיו לְמִשְׁפְּחֹתָיו בְּהִתְיַחֵשׂ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְתוֹלְדוֹתָם הָרִאשׁ יְעִיאֵל וּזְכַרְיָהוּ׃ 8וּבָלַע בֶּן־עָזָּז בֶּן־שֶׁמַע בֶּן־יוֹאֵל הוּא יוֹשֵׁב בַּעֲרֹעֵר וְעַד־נְבוֹ וּבַעַל מְעוֹן׃ 9וְלַמִּזְרָח
יָשַׁב עַד־לְבוֹא מִדְבָּרָה לְמִן־הַנָּהָר פְּרָת כִּי מִקְנֵיהֶם רָבוּ בְּאֶרֶץ גִּלְעָד׃ 10וּבִימֵי שָׁאוּל עָשׂוּ מִלְחָמָה עִם־הַהַגְרִאִים
וַיִּפְּלוּ בְיָדָם וַיֵּשְׁבוּ בְּאָהֳלֵיהֶם עַל־כָּל־פְּנֵי מִזְרָח לַגִּלְעָד׃ פ
11וּבְנֵי־גָד לְנֶגְדָּם יָשְׁבוּ בְּאֶרֶץ הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה׃ 12יוֹאֵל הָרֹאשׁ וְשָׁפָם הַמִּשְׁנֶה וְיַעְנַי וְשָׁפָט בַּבָּשָׁן׃ 13וְאֶחֵיהֶם לְבֵית
אֲבוֹתֵיהֶם מִיכָאֵל וּמְשֻׁלָּם וְשֶׁבַע וְיוֹרַי וְיַעְכָּן וְזִיעַ וָעֵבֶר שִׁבְעָה׃ ס
14אֵלֶּה | בְּנֵי אֲבִיחַיִל בֶּן־חוּרִי בֶּן־יָרוֹחַ בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מִיכָאֵל בֶּן־יְשִׁישַׁי בֶּן־יַחְדּוֹ בֶּן־בּוּז׃ 15אֲחִי בֶּן־עַבְדִּיאֵל בֶּן־גּוּנִי
רֹאשׁ לְבֵית אֲבוֹתָם׃ 16וַיֵּשְׁבוּ בַּגִּלְעָד בַּבָּשָׁן וּבִבְנוֹתֶיהָ וּבְכָל־מִגְרְשֵׁי שָׁרוֹן עַל־תּוֹצְאוֹתָם׃ 17כֻּלָּם הִתְיַחְשׂוּ בִּימֵי יוֹתָם
מֶלֶךְ־יְהוּדָה וּבִימֵי יָרָבְעָם מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל׃ פ
18בְּנֵי־רְאוּבֵן וְגָדִי וַחֲצִי שֵׁבֶט־מְנַשֶּׁה מִן־בְּנֵי־חַיִל אֲנָשִׁים נֹשְׂאֵי מָגֵן וְחֶרֶב וְדֹרְכֵי קֶשֶׁת וּלְמוּדֵי מִלְחָמָה אַרְבָּעִים
וְאַרְבָּעָה אֶלֶף וּשְׁבַע־מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים יֹצְאֵי צָבָא׃ 19וַיַּעֲשׂוּ מִלְחָמָה עִם־הַהַגְרִיאִים וְיטוּר וְנָפִישׁ וְנוֹדָב׃ 20וַיֵּעָזְרוּ
עֲלֵיהֶם וַיִּנָּתְנוּ בְיָדָם הַהַגְרִיאִים וְכָל שֶׁעִמָּהֶם כִּי לֵאלֹהִים זָעֲקוּ בַּמִּלְחָמָה וַיֵּעָתֵר לָהֶם כִּי־בָטְחוּ בוֹ׃ 21וַיִּשְׁבּוּ
מִקְנֵיהֶם גְּמַלֵּיהֶם חֲמִשִּׁים אָלֶף וְצֹאן מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וַחֲמוֹרִים אַלְפַּיִם וְנֶפֶשׁ אָדָם מֵאָה אָלֶף׃ 22כִּי־חֲלָלִים
רַבִּים נָפְלוּ כִּי מֵהָאֱלֹהִים הַמִּלְחָמָה וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתֵּיהֶם עַד־הַגֹּלָה׃ פ
23וּבְנֵי חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה יָשְׁבוּ בָּאָרֶץ מִבָּשָׁן עַד־בַּעַל חֶרְמוֹן וּשְׂנִיר וְהַר־חֶרְמוֹן הֵמָּה רָבּוּ׃ 24וְאֵלֶּה רָאשֵׁי
בֵית־אֲבוֹתָם וְעֵפֶר וְיִשְׁעִי וֶאֱלִיאֵל וְעַזְרִיאֵל וְיִרְמְיָה וְהוֹדַוְיָה וְיַחְדִּיאֵל אֲנָשִׁים גִּבּוֹרֵי חַיִל אַנְשֵׁי שֵׁמוֹת רָאשִׁים לְבֵית
אֲבוֹתָם׃ 25וַיִּמְעֲלוּ בֵּאלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵי עַמֵּי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הִשְׁמִיד אֱלֹהִים מִפְּנֵיהֶם׃ 26וַיָּעַר אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־רוּחַ | פּוּל מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וְאֶת־רוּחַ תִּלְגַּת פִּלְנֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיַּגְלֵם לָראוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה
וַיְבִיאֵם לַחְלַח וְחָבוֹר וְהָרָא וּנְהַר גּוֹזָן עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ פ
27בְּנֵי לֵוִי גֵּרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי׃ 28וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם יִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל׃ ס
29וּבְנֵי עַמְרָם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה וּמִרְיָם ס
וּבְנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃ ס
30אֶלְעָזָר הוֹלִיד אֶת־פִּינְחָס פִּינְחָס הוֹלִיד אֶת־אֲבִישׁוּעַ׃ 31וַאֲבִישׁוּעַ הוֹלִיד אֶת־בֻּקִּי וּבֻקִּי הוֹלִיד אֶת־עֻזִּי׃ 32וְעֻזִּי
הוֹלִיד אֶת־זְרַחְיָה וּזְרַחְיָה הוֹלִיד אֶת־מְרָיוֹת׃ 33מְרָיוֹת הוֹלִיד אֶת־אֲמַרְיָה וַאֲמַרְיָה הוֹלִיד אֶת־אֲחִיטוּב׃ 34וַאֲחִיטוּב
הוֹלִיד אֶת־צָדוֹק וְצָדוֹק הוֹלִיד אֶת־אֲחִימָעַץ׃ 35וַאֲחִימַעַץ הוֹלִיד אֶת־עֲזַרְיָה וַעֲזַרְיָה הוֹלִיד אֶת־יוֹחָנָן׃ 36וְיוֹחָנָן
הוֹלִיד אֶת־עֲזַרְיָה הוּא אֲשֶׁר כִּהֵן בַּבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנָה שְׁלֹמֹה בִּירוּשָׁלִָם׃ 37וַיּוֹלֶד עֲזַרְיָה אֶת־אֲמַרְיָה וַאֲמַרְיָה הוֹלִיד
אֶת־אֲחִיטוּב׃ 38וַאֲחִיטוּב הוֹלִיד אֶת־צָדוֹק וְצָדוֹק הוֹלִיד אֶת־שַׁלּוּם׃ 39וְשַׁלּוּם הוֹלִיד אֶת־חִלְקִיָּה וְחִלְקִיָּה הוֹלִיד
אֶת־עֲזַרְיָה׃ 40וַעֲזַרְיָה הוֹלִיד אֶת־שְׂרָיָה וּשְׂרָיָה הוֹלִיד אֶת־יְהוֹצָדָק׃ 41וַיהוֹצָדָק הָלַךְ בְּהַגְלוֹת יְהוָה אֶת־יְהוּדָה
וִירוּשָׁלִַם בְּיַד נְבֻכַדְנֶאצַּר׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6

Abandi b'oku bûko bwa Levi

[1] Bagala ba Levi, bo: Gershoni, Kehati na Merari. [2] Bagala ba Gershoni, bo: Libni na Shimeyi. [3] Bagala ba Kehati, bo: Amuramu, Yishari, Hebroni, Uziyeli. [4] Bagala ba Merari, bo: Mahali na Mushi. Amûko ga Levi ago nk'oku bashakulûza bâbo banakulikirana.

[5] Iburha lya Gershoni nk'oku banaburhine, bo aba: Libni, Yahati, Zima, [6] Yowa, Ido, Zera na Yetrayi. [7] Abâna ba Kehati, bo: Aminadabu, Kore, Asiri, [8] Elkana, Abiyasafî, Asiri, [9] Tehati, Uriyeli, Ûziyahu na Shaulu. [10] Elkana a shubiriburha bandi barhabana babirhi: Amasayi na Ahimoti. [11] Abâna ba Ahimoti, bo: Elkana, Sofayi, Nahati, [12] Eliyabu, Yerohamu na Elkana. [13] Bagala ba Samwel, bo: Yoheli lwo lubere, na Ahiya ye wa kabirhi. [14] Iburha lya Merari nk'oku banaburhine bo: Mahali, Libni, Shimeyi, Uza, [15] Shima, Hagwiya na Asaya.

Abimbiza

[16] Bene Levi, mwâmi Daudi abahà omukolo gw'okuyimbiza omu ndâro ya Nyakasane, oku omucîmba gw'amalaganyo gwanahirwamwo ho na halya. [17] Embere Salomoni ayusiyûbaka akâ-Nyamuzinda k'e Yeruzalemu, abo bantu bakàgijira omukolo gwâbo gw'okuziha ennanga embere ly'ihêma ly'okubugânana nk'oku amarhegeko ganalidesire. [18] Ntya kwo hakag'ijira ogwomukolo, haguma n'emirhwe y'abimbiza: Muli bene Kehati, Hemani mwimbiza, bashakulûza bâge omu kuburhana kwâbo, àli Yoheli, Samwel, [19] Elkana, Yerohamu, Eliyeli, Toahi, [20] Sufu, Elkana, Yahati, Amasayi, [21] Elkana, Yoheli, Azariya, Sefaniya, [22] Tahati, Asiri, Ebiyasafu, Kore, [23] Yishari, Kehati, Levi na Yakôbo. [24] Ekulyo kwa Hemani yakàgibà owâbo mwimbiza Azafi, naye ba shakulûza bâge ntya kwo bàburhanaga: Berekuya, Shimeya, [25] Mikaeli, Baseya, Malkiya, [26] Etni, Zera, Adaya, [27] Etani, Zima, Shimeyi, [28] Yehati, Gershoni, Levi. [29] Olunda lw'ebulembe bakâgiyimangayo bene wâbo bene Merari, nabo bashakulûza bâbo ntya kwo bàburhanaga: Etani, Kishi, Abdi, Maluki, [30] Hashabiya, Amasiya, Hilkiya, [31] Amsi, Bani, Shemari, [32] Mahali, Mushi, Merari, Levi.

Abandi b'omu mulala gwa Levi

[33] Abandi bantu b'omulala gwa Levi bakagiyukiriza eyindi mikolo yôshi enayêrekîre endâro ya Nyakasane. [34] Aròni n'iburha lyâge bo bàgwêrhe omukolo gw'okurherekêra enterekêro z'embâgwa n'entûlo z'enshângi oku mpêrero zàli ziyêrekerîne. [35] Aròni n'abâna bâge omukolo gwâbo kwali kusingônolera ebishwêkwa enyanya z'oluhêrero lw'enshângî. Bakàgijira ntyo ngasi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mikolo yôshi enayêrekîre Nyamuzinda. Kandi bo banakâgiyimangira amagashânize g'okubabalira ebyâha by'olubaga lw'Israheli nk'oku byanalirhegesirwe omu marhegeko ga Mûsa, mwambali wa Nyamuzinda. [36] N'aga go mazîno ga bene Aròni nk'oku banakulikiranaga omu kuburhana kwâbo: Elkana, Pinahasi, Abishuwa, Buki, Zeraya, [37] Merayoti, Amariya, Ahitubu, [38] Sadoki, Ahimasi.

Ebishagala byagabîrwe bene Levi

[39] Amazîno g'enyunda z'omu cihugo bene Aròni b'oku mulala gwa Kehati bayûbasire, bo bàli barhangiriza okuhâbwa ecâbo cihugo omu kuyesha ecigole:, [40] bahâbwa ecishagla ca Hebroni, omu Yuda, haguma n'amalambo g'eburhambi; [41] cikwône amashwa n'emirhundu y'eco cihugo byàli erhi byàhîrwe Kalebu mwene Yefune; [42] Bene Aròni bayandikirwa n'ebishagla by'okuyâkiramwo, byo: Hebroni, Libna haguma n'olwâbuko lw'ebishwêkwa, Yatiri, Eshtemowa haguma n'amashwa g'akahasi, [43] Hilasi n'olwâbûko lw'ebishwêkwa, Debiri haguma n'amashwa g'akahasi, [44] Ashani n'amashwa gamwo, Beti-Shemeshi n'amashwa gamwo. [45] Ab'obûko bwa Benyamini bahâbwa Geba n'amashwa gâge, Alemeti n'amashwa gâge, Anatoti n'amashwa gâge. Ebishagala by'emilala yâbo bôshi haguma byàli bishagala ikumi na bisharhu.

[46] Bene Kehati, omu kuyesha ecigole bahâbwa bishagala ikumi byakûlagwa omu cihugo c'ecigabi c'obûko bwa Menashè. [47] Bene Gershoni n'emilala yâbo bahâbwa bishagla ikumi na bisharhu by'omu cihugo c'obûko bwa Isakari, obwa Aseri, obwa Nefutali n'obûko bwa Menashè omu cihugo c'e Bashani. [48] Bene Merari n'emilala yâbo omu kuyesha ecigole nabo bàhâbwa bishagala ikumi na bibirhi by'omu cihugo c'obûko bwa Rubeni, obwa Gadi n'obûko bwa Zabuloni. [49] Bene Israheli bagabîra bene Levi ebyo bishagala byôshi haguma n'amashwa gabyo. [50] Omu bûko bwa Yuda, obwa Simoni, n'obwa Benyamini, nabo bayesherwa ecigole, bahâna ebishagala, bône babiyirika amazîno.

[51] Omu bûko bwa Efrayimu, barhôlamwo ebishagala n'emirhundu, byahâbwa eyindi milala ya bene Kehati. [52] Bahâbwa ebishagala by'okuyâkiramwo, byo Sikemu n'amashwa gâge omu ntondo za Efrayimu, Gezeri n'amashwa gâge, [53] Yokemeyamu n'amashwa gâge, Beti-Honori n'amashwa gâge, [54] Ayaloni n'amashwa gâge, Gat-Rimoni n'amashwa gâge, [55] Ebyo byôshi babihâbwa omu buzâla bw'eyindi milala ya bene Kehati. [56] Bene Gershoni barhôlerwa ebishagala omu milala y'ecigabi c'obûko bwa Menashè: ecishagala ca Golani omu Bashani haguma n'amashwa gâco, Ashtaroti haguma n'amashwa gâco. [57] Omu cihugo ca Isakari: ecishagala ca Kedeshi n'amashwa gâco, Dobrati n'amashwa gâco, [58] Ramoti n'amashwa gâco, Anemu n'amashwa gâco.

[59] Omu bûko bwa Aseri: ecishagla ca Mashali n'amashwa gâco, Aboni n'amashwa gâco, [60] Hukoki n'amashwa gâco, Rehobu n'amashwa gâco. [61] Omu bûko bwa Neftali: ecishagala

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Kedeshi c'omu Galileya n'amashwa gâco, Hamoni n'amashwa gâco, Kiriyatîmu n'amashwa gâco.

62 Abandi bene Merari bahâbwa ebishagala omu cihugo c'obûko bwa Zabuloni: ecishagala Rimani n'amashwa gâco, Tabori n'amashwa gâco. 63 Ishiriza lya Yordani olunda lw'e Yeriko, yo erigi ebushoshokero bwa Yordani, omu bûko bwa Rubeni: ecishagala Besheri ebw'irûngu, haguma n'mashwa gâco. 64 Kedemoti n'amashwa gâco, Meefati n'amashwa gâco. 65 Omu bûko bwa Gadi: ecishagala Ramati c'omu Galadi haguma n'amashwa gâco, Mahanayimu n'amashwa gâco. 66 Hesheboni haguma n'amashwa gâco, Yezeri n'amashwa gâco.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 6

1 בְּנֵי לֵוִי גֵּרְשֹׁם קְהָת וּמְרָרִי: 2 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹם לִבְנִי וְשִׁמְעִי: 3 וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל: 4 בְּנֵי
מְרָרִי מַחְלִי וּמUשִׁי וְאֵלֶּה מִשְׁפְּחוֹת הַלֵּוִי לַאֲבוֹתֵיהֶם: 5 לְגֵרְשׁוֹם לִבְנִי בְנוֹ יַחַת בְּנוֹ זִמָּה בְּנוֹ: 6 יוֹאָח בְּנוֹ עִדּוֹ בְּנוֹ זֶרַח
בְּנוֹ יְאָתְרַי בְּנוֹ: 7 בְּנֵי קְהָת עַמִּינָדָב בְּנוֹ קֹרַח בְּנוֹ אַסִּיר בְּנוֹ: 8 אֶלְקָנָה בְּנוֹ וְאֶבְיָסָף בְּנוֹ וְאַסִּיר בְּנוֹ: 9 תַּחַת בְּנוֹ
אוּרִיאֵל בְּנוֹ עֻזִּיָּה בְּנוֹ וְשָׁאוּל בְּנוֹ: 10 וּבְנֵי אֶלְקָנָה עֲמָשַׂי וַאֲחִימוֹת: 11 אֶלְקָנָה בְּנוֹ אֶלְקָנָה צוֹפַי בְּנוֹ וְנַחַת
בְּנוֹ: 12 אֶלִיאָב בְּנוֹ יְרֹחָם בְּנוֹ אֶלְקָנָה בְּנוֹ: 13 וּבְנֵי שְׁמוּאֵל הַבְּכֹר וַשְׁנִי וַאֲבִיָּה: ס
14 בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי לִבְנִי בְנוֹ שִׁמְעִי בְנוֹ עֻזָּה בְנוֹ: 15 שִׁמְעָא בְנוֹ חַגִּיָּה בְנוֹ עַשָׂיָה בְנוֹ: פ
16 וְאֵלֶּה אֲשֶׁר הֶעֱמִיד דָּוִיד עַל־יְדֵי־שִׁיר בֵּית יְהוָה מִמְּנוּחַ הָאָרוֹן: 17 וַיִּהְיוּ מְשָׁרְתִים לִפְנֵי מִשְׁכַּן אֹהֶל־מוֹעֵד בַּשִּׁיר
עַד־בְּנוֹת שְׁלֹמֹה אֶת־בֵּית יְהוָה בִּירוּשָׁלִָם וַיַּעַמְדוּ כְמִשְׁפָּטָם עַל־עֲבוֹדָתָם: 18 וְאֵלֶּה הָעֹמְדִים וּבְנֵיהֶם מִבְּנֵי הַקָּהָתִי
הֵימָן הַמְשׁוֹרֵר בֶּן־יוֹאֵל בֶּן־שְׁמוּאֵל: 19 בֶּן־אֶלְקָנָהּ בֶּן־יְרֹחָם בֶּן־אֱלִיאֵל בֶּן־תֹּוחַ: 20 בֶּן־צִיף בֶּן־אֶלְקָנָה בֶּן־מַחַת
בֶּן־עֲמָשָׂי: 21 בֶּן־אֶלְקָנָהּ בֶּן־יוֹאֵל בֶּן־עֲזַרְיָה בֶּן־צְפַנְיָה: 22 בֶּן־תַּחַתּ בֶּן־אַסִּיר בֶּן־אֶבְיָסָף בֶּן־קֹרַח: 23 בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת
בֶּן־לֵוִי בֶּן־יִשְׂרָאֵל: 24 וְאָחִיו אָסָף הָעֹמֵד עַל־יְמִינוֹ אָסָף בֶּן־בֶּרֶכְיָהוּ בֶּן־שִׁמְעָא: 25 בֶּן־מִיכָאֵל בֶּן־בַּעֲשֵׂיָה
בֶּן־מַלְכִּיָּה: 26 בֶּן־אֶתְנִי בֶּן־זֶרַח בֶּן־עֲדָיָה: 27 בֶּן־אֵיתָן בֶּן־זִמָּה בֶּן־שִׁמְעִי: 28 בֶּן־יַחַת בֶּן־גֵּרְשֹׁם בֶּן־לֵוִי: ס
29 וּבְנֵי מְרָרִי אֲחֵיהֶם עַל־הַשְּׂמֹאול אֵיתָן בֶּן־קִישִׁי בֶּן־עַבְדִּי בֶּן־מַלּוּךְ: 30 בֶּן־חֲשַׁבְיָה בֶּן־אֲמַצְיָה
בֶּן־חִלְקִיָּה: 31 בֶּן־אַמְצִי בֶּן־בָּנִי בֶּן־שָׁמֶר: 32 בֶּן־מַחְלִי בֶּן־מוּשִׁי בֶּן־מְרָרִי בֶּן־לֵוִי: ס
33 וַאֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם נְתוּנִים לְכָל־עֲבוֹדַת מִשְׁכַּן בֵּית הָאֱלֹהִים: 34 וְאַהֲרֹן וּבָנָיו מַקְטִירִים עַל־מִזְבַּח הָעוֹלָה וְעַל־מִזְבַּח
הַקְּטֹרֶת לְכֹל מְלֶאכֶת קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים וּלְכַפֵּר עַל־יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד הָאֱלֹהִים: פ
35 וְאֵלֶּה בְּנֵי אַהֲרֹן אֶלְעָזָר בְּנוֹ פִּינְחָס בְּנוֹ אֲבִישׁוּעַ בְּנוֹ: 36 בֻּקִּי בְנוֹ עֻזִּי בְנוֹ זְרַחְיָה בְנוֹ: 37 מְרָיוֹת בְּנוֹ אֲמַרְיָה בְנוֹ
אֲחִיטוּב בְּנוֹ: 38 צָדוֹק בְּנוֹ אֲחִימַעַץ בְּנוֹ: ס
39 וְאֵלֶּה מוֹשְׁבוֹתָם לְטִירוֹתָם בִּגְבוּלָם לִבְנֵי אַהֲרֹן לְמִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי כִּי לָהֶם הָיָה הַגּוֹרָל: 40 וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־חֶבְרוֹן
בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ סְבִיבֹתֶיהָ: 41 וְאֶת־שְׂדֵה הָעִיר וְאֶת־חֲצֵרֶיהָ נָתְנוּ לְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

42 וְלִבְנֵי אַהֲרֹן נָתְנוּ אֶת־עָרֵי הַמִּקְלָט אֶת־חֶבְרוֹן וְאֶת־לִבְנָה וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־יַתִּר וְאֶת־אֶשְׁתְּמֹעַ
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: 43 וְאֶת־חִילֵן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ אֶת־דְּבִיר וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: 44 וְאֶת־עָשָׁן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־בֵּית שֶׁמֶשׁ
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: ס
45 וּמִמַּטֵּה בִנְיָמִן אֶת־גֶּבַע וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־עַלֶּמֶת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־עֲנָתוֹת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ כָּל־עָרֵיהֶם
שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה עִיר בְּמִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם: ס
46 וְלִבְנֵי קְהָת הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפַּחַת הַמַּטֶּה מֵמַחֲצִית מַטֵּה חֲצִי מְנַשֶּׁה בְּגוֹרָל עָרִים עֶשֶׂר: ס
47 וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹם לְמִשְׁפְּחוֹתָם מִמַּטֵּה יִשָּׂשכָר וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וּמִמַּטֵּה מְנַשֶּׁה בַּבָּשָׁן עָרִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה:
ס
48 לִבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחוֹתָם מִמַּטֵּה רְאוּבֵן וּמִמַּטֵּה־גָד וּמִמַּטֵּה זְבוּלֻן בַּגּוֹרָל עָרִים שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה: 49 וַיִּתְּנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
לַלְוִיִּם אֶת־הֶעָרִים וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶם: 50 וַיִּתְּנוּ בְגוֹרָל מִמַּטֵּה בְנֵי־יְהוּדָה וּמִמַּטֵּה בְנֵי־שִׁמְעוֹן וּמִמַּטֵּה בְּנֵי בִנְיָמִן אֵת
הֶעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־יִקְרְאוּ אֶתְהֶם בְּשֵׁמוֹת: ס
51 וּמִמִּשְׁפְּחוֹת בְּנֵי קְהָת וַיִּהְיוּ עָרֵי גְבוּלָם מִמַּטֵּה אֶפְרָיִם: 52 וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־עָרֵי הַמִּקְלָט אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ
בְּהַר אֶפְרַיִם וְאֶת־גֶּזֶר וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: 53 וְאֶת־יָקְמְעָם וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־בֵּית חוֹרוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: 54 וְאֶת־אַיָּלוֹן
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־גַּת־רִמּוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: פ
55 וּמֵחֲצִית מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת־עָנֵר וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־בִּלְעָם וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ לְמִשְׁפַּחַת לִבְנֵי־קְהָת הַנּוֹתָרִים: פ
56 לִבְנֵי גֵרְשׁוֹם מִמִּשְׁפַּחַת חֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת־גּוֹלָן בַּבָּשָׁן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־עַשְׁתָּרוֹת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: ס
57 וּמִמַּטֵּה יִשָּׂשכָר אֶת־קֶדֶשׁ וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ אֶת־דָּבְרַת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: 58 וְאֶת־רָאמוֹת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־עָנֶם
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: ס
59 וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר אֶת־מָשָׁל וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־עַבְדּוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: 60 וְאֶת־חוּקֹק וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־רְחֹב
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: 61 וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי אֶת־קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־חַמּוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־קִרְיָתָיִם
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: ס
62 לִבְנֵי מְרָרִי הַנּוֹתָרִים מִמַּטֵּה זְבוּלֻן אֶת־רִמּוֹנוֹ וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ אֶת־תָּבוֹר וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: 63 וּמֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרֵחוֹ
לְמִזְרַח הַיַּרְדֵּן מִמַּטֵּה רְאוּבֵן אֶת־בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־יַהְצָה וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: 64 וְאֶת־קְדֵמוֹת
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־מֵיפַעַת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: 65 וּמִמַּטֵּה־גָד אֶת־רָאמוֹת בַּגִּלְעָד וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־מַחֲנַיִם
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: 66 וְאֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־יַעְזֵיר וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ab'oku bûko bwa Isakari

[1] Isakari abusire bâna bani: Tola, Puwa, Yashubu na Shimuroni. [2] Abâna ba Tola, bo: Uzi. Refaya, Yeriyeli, Yahmayi, Yibusamu na Shemuweli. Abo bo bàli bakulu b'emilala ya kuli Tola. Bàli bantu ba lukengwa omu milala yâbo. Omu mango ga Daudi omubalè gwabarhengaga kuli Tola gwàli gwa bantu bihu mbî makumi abirhi na bibirhi na magana ndarhu.

[3] Uzi aburha omwâna, ye Yiziraya. Yiziraya n'abagala Mikaeli, Obadiya, Yoheri na Yishiya oku banali barhânu babà bakulu b'emilala yâbo. [4] Omulala gwâbo gwalimwo abakazi banji bwenêne haguma n'abalume kuhika gwakazibonekamwo balume bihumbi makumi asharhu na ndarhu, ntwâli za kulwa bîrha. [5] Abandi bantu b'obûko bwa Isakari bali omu citabu c'amazîno, omubalè gwâbo guli gwa bantu hihumbi makumi gali munâni na nda.

Obûko bwa Benyamini

[6] Benyamini abusire bâna basharhu, Bela, Bekeri na Yediyeli. [7] Bela naye abona iburha: Etsiboni, Uzi, Uziyeli, Yerimoti na Iri, bantu ba lukengwa babà bakulu b'emilala yâbo. Omu citabu c'amazîno eyo milala yagwêrhe omubalè gwa bihumbi makumi abirhi na bibirhi na bantu makumi asharhu na banni. [8] Abâna ba Bekeri: Zemira, Yowashi, Eliyezeri, Eliyehoyenayi, Omri, Yeremoti, Abiya, Anatoti, Alemeti. Abo bôshi bûko bwa Bekeri.

[9] Bantu bakengwa bo bali bakulu b'emilala yâbo. Omu citabu c'amazîno, eyo milala yagwêrhe omubalè gwa bantu bihumbi makumi abirhi na magana abirhi. [10] Mugala wa Yediyeli: Bilahani. Bilahani naye aburha Yeushi, Benyamini, Ehudi, Kenaana, Zetani, Tarsisi, Ahishahari. [11] Abo bene Yediyeeli bôshi bàli bantu bakengwa bakulu b'emilala yâbo, omubalè gwâbo gwali gwa bantu bihumbi ikumi na nda na magana abirhi, bôshi nfôlamiherho. [12] Shupimu na Hupimu bàli bagala ba Iri. Hushimu naye erhi aburhwa na Aheri.

Obûko bwa Nefutali

[13] Bagala ba Nefutali, bo: Yasiyeli, Guni, Yeseri, Shalumu baligi binjikulu ba Bila.

Obûko bwa Menashè

[14] Abâna ba Menashè, bo: Asriyeli na Makiri, Makiri ye waburhagwa na mukâge wa kabirhi w'omu Asîriya. Makiri naye aburha Galadi. [15] Makiri arhôlera abagala bombi Hupimu na Shupimu abakazi. Agwêrhe mwâli wâbo izîno lyâge ye wàli Maaka n'omwa kabiri Selofehadi, yêhe arhaburhaga abarhali bananyere bonene. [16] Maaka, mukà Makiri, ashubimuburhira omwâna, amuyirika izîno lya Pereshi, ahiraho owundi, amuyirika izîno lya Shereshi. Shereshi aburha Ulama na Rekemi, [17] na Ulama ye wali îshe wa Bedani. Bo bâna ba Galadi abo, mugala wa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Makiri mwinjikulu wa Menashè. [18] Hamoleketi, mwâli wâbo Galadi, naye aburha Ishodi, Abiyezeri na Mala. [19] Shemida naye aburha Ahiyani, Shekemi, Liki na Aniyamu.

Obûko bwa Efrayimu

[20] Bene Efrayimu omu kukulikira okuburhana kwâbo, bo: Shutela, Beredi, Tahati, [21] Zabadi, Shutela, Ezeri, na Eleyadi. Ezeri na Eleyadi bagala ba E-frayimu: bombi, bagereza okugendinyaga amasò g'enkafu z'abantu b'ecishagala c'e Gati, ci benezo babaniga. [22] Îshe wâbo Efrayimu abalakira nsiku nyinji, na bene wâbo bakaziyîsha balimurhûliriza kw'ogwo mungo gw'abâna bâge. [23] Cazinda ashubija omu mwa mukâge, amuburhakomugala. Amuyirika izîno lya Beriya, bulya emulala gwâge erhi guli òmu mishîbo. [24] Efrayimu àgwêrhe n'omwâna-nyere izîno lyâge ye wali Shera, ye wayûbakaga Bet-Heroni olunda lw'enyanya n'oluda lw'idako, ayûbaka na Uzeni-Shera. [25] Abâna ba Beriya oku baburhîne, bo: Refa, Reshefu, Tela, Tahani, [26] Ladani, Amihudi, Elishama, [27] Nuni na Yozwè. [28] Ecihugo bene Efrayimu bahâbagwa mpu bayûbakemwo, calimwo Beteli haguma n'ebishagala bya hôfi-hôfi, Narani n'ebushoshokero, Gezeri, n'ebishagala bimuyegîre ebwa buzikiro, haguma n'ecihugo ciri ekarhî ka Sikemu na Aya, n'ebishagla bya hôfi-hôfi. [29] Bagala ba Menashè bagwêrhe ebishagala by'e Bet-Sheyani, Tamani, Megido na Dori, ngasi ciguma n'ebishagala byaciyêgêraga. Ebyo byo bishagala byayûbakagwa mwo n'obûko bwa Yozefu, mugala wa Yakôbo.

Obûko bwa Aseri

[30] Bagala ba Aseri, bo: Yimuna, Yishwa, Yishwi na Beriya; mwâli wâbo ye wali Serah. [31] Bagala ba Beriya, bo: Heberi na Malkiyeli; Malkiyeli ye cûbaka wa Birzayiti. [32] Heberi aburha Yafleti, Shemeri na Hotamu, na mwâli wâbo ye Shuwa. [33] Bagala ba Yafleti, bo: Pasaki, Bimahâli na Ashvati. [34] Bagala ba Shomeri, bo: Ahi, Roga, Huba na Aramu. [35] Bagala ba Hotamu mwene wâbo, bo: Sofa, Yimna, Sheleshi na Amali. [36] Bagala ba Sofa, bo: Suwahi, Hameferi, Shuwali, Beri, Yimra, [37] Beseri, Hodi, Shama, Shilsha, Yitrani na Bera. [38] Bagala ba Yitrani, bo: Yefune, Pispa, Ara. [39] Bagala ba Ula: Arahi, Haniyeli, Risiya. [40] Abo bantu bôshi bàli ba bûko bwa Aseri. Bàli bakulu binjà bwenêne b'emilala, bantu bakengwa na ba burhegesi bw'okunali, bakulu ba balwî b'ebîrha. Baganjagwa mirhwe mirhwe bôshi haguma, nfôla-miherho za bantu bihumbi makumi abirhi na ndarhu.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 7

וְלִבְנֵי יִשָּׁשכָר תּוֹלָע וּפוּאָה יָשׁוּב וְשִׁמְרֹון אַרְבָּעָה׃ ס 1

וּבְנֵי תוֹלָע עֻזִּי וּרְפָיָה וְיִרִיאֵל וְיַחְמַי וְיִבְשָׁם וּשְׁמוּאֵל רָאשִׁים לְבֵית־אֲבוֹתָם לְתוֹלָע גִּבּוֹרֵי חַיִל לְתֹולְדוֹתָם מִסְפָּרָם 2
בִּימֵי דָוִיד עֶשְׂרִים־וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3וּבְנֵי עֵזֶר יִזְרַחְיָה וּבְנֵי יִזְרַחְיָה מִיכָאֵל וְעֹבַדְיָה וְיוֹאֵל יִשִׁיָּה חֲמִשָּׁה רָאשִׁים כֻּלָּם: 4וַעֲלֵיהֶם לְתֹלְדוֹתָם לְבֵית אֲבוֹתָם
גִּדוּדֵי צְבָא מִלְחָמָה שִׁלשִׁים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף כִּי־הִרְבּוּ נָשִׁים וּבָנִים: 5וַאֲחֵיהֶם לְכֹל מִשְׁפְּחוֹת יִשָּׂשכָר גִּבּוֹרֵי חַיִל
שְׁמוֹנִים וְשִׁבְעָה אֶלֶף הִתְיַחְשָׂם לַכֹּל: פ
6בִּנְיָמִן בֶּלַע וָבֶכֶר וִידִיעֲאֵל שְׁלשָׁה: 7וּבְנֵי בֶלַע אֶצְבֹּון וְעֻזִּי וְעֻזִּיאֵל וִירִימוֹת וְעִירִי חֲמִשָּׁה רָאשֵׁי בֵית אָבוֹת גִּבּוֹרֵי
חַיִל וְהִתְיַחְשָׂם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וּשְׁלשִׁים וְאַרְבָּעָה: ס
8וּבְנֵי בֶכֶר זְמִירָה וְיוֹעָשׁ וֶאֱלִיעֶזֶר וְאֶלְיוֹעֵינַי וְעָמְרִי וִירֵמוֹת וַאֲבִיָּה וַעֲנָתוֹת וְעָלֶמֶת כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי־בָכֶר: 9וְהִתְיַחְשָׂם
לְתֹלְדוֹתָם רָאשֵׁי בֵית אֲבוֹתָם גִּבּוֹרֵי חַיִל עֶשְׂרִים אֶלֶף וּמָאתָיִם: ס
10וּבְנֵי יְדִיעֲאֵל בִּלְהָן וּבְנֵי בִלְהָן יְעִישׁ וּבִנְיָמִן וְאֵהוּד וּכְנַעֲנָה וְזֵיתָן וְתַרְשִׁישׁ וַאֲחִישָׁחַר: 11כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי יְדִיעֲאֵל
לְרָאשֵׁי הָאָבוֹת גִּבּוֹרֵי חַיִל שִׁבְעָה־עָשָׂר אֶלֶף וּמָאתַיִם יֹצְאֵי צָבָא לַמִּלְחָמָה: 12וְשֻׁפִּם וְחֻפִּם בְּנֵי עִיר חֻשִׁם בְּנֵי
אַחֵר: 13בְּנֵי נַפְתָּלִי יַחְצִיאֵל וּגוּנִי וְיֵצֶר וְשַׁלּוּם בְּנֵי בִלְהָה: פ
14בְּנֵי מְנַשֶּׁה אַשְׂרִיאֵל אֲשֶׁר יָלָדָה פִּילַגְשׁוֹ הָאֲרַמִּיָּה יָלְדָּה אֶת־מָכִיר אֲבִי גִלְעָד: 15וּמָכִיר לָקַח אִשָּׁה לְחֻפִּים
וּלְשֻׁפִּים וְשֵׁם אֲחֹתוֹ מַעֲכָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִי צְלָפְחָד וַתִּהְיֶינָה לִצְלָפְחָד בָּנוֹת: 16וַתֵּלֶד מַעֲכָה אֵשֶׁת־מָכִיר בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ
פֶּרֶשׁ וְשֵׁם אָחִיו שֶׁרֶשׁ וּבָנָיו אוּלָם וָרָקֶם: 17וּבְנֵי אוּלָם בְּדָן אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה: 18וַאֲחֹתוֹ הַמֹּלֶכֶת
יָלְדָה אֶת־אִישְׁהֹוד וְאֶת־אֲבִיעֶזֶר וְאֶת־מַחְלָה: 19וַיִּהְיוּ בְּנֵי שְׁמִידָע אַחְיָן וְשֶׁכֶם וְלִקְחִי וַאֲנִיעָם: פ
20וּבְנֵי אֶפְרַיִם שׁוּתֶלַח וּבֶרֶד בְּנוֹ וְתַחַת בְּנוֹ וְאֶלְעָדָה בְּנוֹ וְתַחַת בְּנוֹ: 21וְזָבָד בְּנוֹ וְשׁוּתֶלַח בְּנוֹ וְעֶזֶר וְאֶלְעָד וַהֲרֹגוּם
אַנְשֵׁי־גַת הַנּוֹלָדִים בָּאָרֶץ כִּי יָרְדוּ לָקַחַת אֶת־מִקְנֵיהֶם: 22וַיִּתְאַבֵּל אֶפְרַיִם אֲבִיהֶם יָמִים רַבִּים וַיָּבֹאוּ אֶחָיו
לְנַחֲמוֹ: 23וַיָּבֹא אֶל־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ בְּרִיעָה כִּי בְרָעָה הָיְתָה בְּבֵיתוֹ: 24וּבִתּוֹ שֵׁאֲרָה וַתִּבֶן
אֶת־בֵּית־חוֹרוֹן הַתַּחְתּוֹן וְאֶת־הָעֶלְיוֹן וְאֶת אֻזֶּן שֵׁאֲרָה: 25וְרָפַח בְּנוֹ וְרֶשֶׁף וְתֶלַח בְּנוֹ וְתַחַן בְּנוֹ: 26לַעְדָּן בְּנוֹ עַמִּיהוּד
בְּנוֹ אֱלִישָׁמָע בְּנוֹ: 27נוּן בְּנוֹ יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ: 28וַאֲחֻזָּתָם וּמוֹשְׁבוֹתָם בֵּית־אֵל וּבְנֹתֶיהָ וְלַמִּזְרָח נַעֲרָן וְלַמַּעֲרָב גֶּזֶר וּבְנֹתֶיהָ
וּשְׁכֶם וּבְנֹתֶיהָ עַד־עַיָּה וּבְנֹתֶיהָ: 29וְעַל־יְדֵי בְנֵי־מְנַשֶּׁה בֵּית־שְׁאָן וּבְנֹתֶיהָ תַּעְנַךְ וּבְנֹתֶיהָ מְגִדּוֹ וּבְנוֹתֶיהָ דּוֹר וּבְנוֹתֶיהָ
בְּאֵלֶּה יָשְׁבוּ בְּנֵי יוֹסֵף בֶּן־יִשְׂרָאֵל: פ
30בְּנֵי אָשֵׁר יִמְנָה וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׂרַח אֲחוֹתָם: 31וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל הוּא אֲבִי בִרְזָוִת: 32וְחֶבֶר
הוֹלִיד אֶת־יַפְלֵט וְאֶת־שׁוֹמֵר וְאֶת־חוֹתָם וְאֶת שׁוּעָא אֲחוֹתָם: 33וּבְנֵי יַפְלֵט פָּסַךְ וּבִמְהָל וְעַשְׁוָת אֵלֶּה בְּנֵי
יַפְלֵט: 34וּבְנֵי שֶׁמֶר אֲחִי וְרוֹהְגָּה יְחֻבָּה וַאֲרָם: 35וּבְנֵי־הֵלֶם אָחִיו צוֹפַח וְיִמְנָע וְשֶׁלֶשׁ וְעָמַל: 36בְּנֵי צוֹפַח סוּחַ וְחַרְנֶפֶר
וְשׁוּעָל וּבֵרִי וְיִמְרָה: 37בֶּצֶר וָהוֹד וְשַׁמָּא וְשִׁלְשָׁה וְיִתְרָן וּבְאֵרָא: 38וּבְנֵי יֶתֶר יְפֻנֶּה וּפִסְפָּה וָאָרַא: 39וּבְנֵי עֻלָּא אָרַח
וְחַנִּיאֵל וְרִצְיָא: 40כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי־אָשֵׁר רָאשֵׁי בֵית־הָאָבוֹת בְּרוּרִים גִּבּוֹרֵי חַיִל רָאשֵׁי הַנְּשִׂיאִם וְהִתְיַחְשָׂם בַּצָּבָא
בְּמִלְחָמָה מִסְפָּרָם אֲנָשִׁים עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

8

Agandi mazîno ga bene Benyamini

[1] Benyamini abusire bagala barhânu: Bela, Ashebeli, Ahra, [2] Noha na Rafa. [3] Bela aburha
abagala naye, bo: Adari, Gera, îshe wa Ehudi, [4] Abishuwa, Naamani, Ahowa, [5] Gera, Shefufanu
na Huramu.

Abali e Geba

[6] Bagala ba Ehudi, abàli bakulu b'emilala y'abantu b'e Geba, bo bahêkagwa e Manahati nka
bashwêke, [7] Naamani, ahiya na Gera. Oyo Gera îshe wa Uza na Ahihudi ye balulizagya.
[8] Sharayimu ahulusa bakâge oku banali babirhi, Hushimu na Ba'ara, [9] Arhôla owundi mukazi ye
Hodeshi, aburha Yobabu, Zibiya, Mesha, Malkamo, [10] Yeusi, Sakiya na Mirma. Abagala babà
bakulu b'emilala.

Abayûbakaga e Ono n'e Ludo

[11] Erhi embere Sharayimu arhanziriburha bagala babirhi kuli mukâge Hushimu, bo: Abitubu na
Elipali. [12] Bagala ba Elipali, bo: Eberi, Misheyamu na Shemedi. Shemedi ayûbaka ecishagala ca
Ono na Ludu n'emirhundo yabyo yo shi.

Abagula b'emilala y'emilala y'e Ayaloni

[13] Beriya na Shema, abo bàli bagula b'emilala y'abantu b'e Ayaloni; balibirha oku bantu b'e
Gati.

Abayûbakaga e Yeruzalemu

[14] Bagala ba Beriya, bo: Shashaki, Yeremoti, [15] Zebadeya, Aradi, Ederi, [16] Mikaeli, Yishpa na
Yoha. [17] Bagala ba Shimeyi, bo: Zebadeya, Mesholamo, Hizki, Haberi, [18] Yishemarayi, Yiziliya na
Yobabu. [19] Bagala ba Shimeyi bo: Zikri, Zaboyi, [20] Eliyemayi, [21] Adaya, Beraya, Shimrati.
[22] Bagala ba Sheshaki, bo: Yishpani, Eberi, Eliyeli, [23] Abdoni, Zikri, Hanani, [24] Hananiya, Elamu,
Antotiya, [25] Yifideya na Penuweli. [26] Bagala ba Yerobwâmi: Shamusherayi, Shehariya, Ataliya,
[27] Yaareshiya, Eliya na Zikri. [28] Abo bo bàli baguma ba mirhwe-mirhwe y'emilala yâbo.
Bàyûbakaga e Yeruzalemu, co ci shagala câbo.

Ab'omu cishagala ca Gabaoni

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[29] Abi-Gabaoni ye warhangizagya ecishagala ca Gabaoni, mukâge izîno lyâge ye wàli Maaka.
[30] Omugala murhanzi ye wàli Abdoni, ahirakwo Suri, Kishi, Ba'ali, Neri, Nadabu, [31] Gedori, Ahiyo,
Zekeri, [32] Mikloti, naye Mikloti aburha Shimeya. Aho nabo bàyûbakaga hôfi na bene wâbo
haguma n'emilala yâbo omu cihugo c'e Yeruzalemu.

Obûko bwa Saulu

[33] Neri anaciburha Kishi, Kishi aburha Saulu, Saulu aburha abagala Yôna tàni, Malkishuwa,
Abinadabu na Eshibali. [34] Mugala wa Yonatani ye Merib-Ba'ali aburha Mika. [35] Bagala ba Mika,
bo: Pitoni, Meleki, Tareya, Ahazi. [36] Ahazi aburha Yehoada; Yehoada aburha Alemeti; Azmaveti
na Zimri. Zi mri aburha Motsa. [37] Motsa aburha Bineya, omugala Rafa, omugala Eleyasa,
omugala Aseli, [38] Oyo Aseli aburha bâna ndarhu, amazîno gâbo, bo: Azrikamu, lubere lwâge,
ahirakwo Bokru, Yishmaeli, Sheariya, Obadiya na Hanani. [39] Aseli àgwêrhe omulumuna ye
Esheki, ye wàburhaga Ulam, lubere lwâge, Yeushi, wa kabirhi, na Elifêleti, wa kasharhu.
[40] Bagala ba Ulam babà bantu bakengwa na nfôla-miherho. Baburha bâna bani na binjikulu bâbo
ba nji, bôshi haguma bantu igana na makumi arhânu. Abo bashokwire bôshi bàli b'oku bûko bwa
Benyamini.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וּבִנְיָמִן הוֹלִיד אֶת־בֶּלַע בְּכֹרוֹ אַשְׁבֵּל הַשֵּׁנִי וְאַחְרַח הַשְּׁלִישִׁי: 2 נוֹחָה הָרְבִיעִי וְרָפָא הַחֲמִישִׁי: ס
3 וַיִּהְיוּ בָנִים לְבֶלַע אַדָּר וְגֵרָא וַאֲבִיהוּד: 4 וַאֲבִישׁוּעַ וְנַעֲמָן וַאֲחוֹחַ: 5 וְגֵרָא וּשְׁפוּפָן וְחוּרָם: 6 וְאֵלֶּה בְּנֵי אֵחוּד אֵלֶּה רָאשֵׁי אָבוֹת לְיוֹשְׁבֵי גֶּבַע וַיַּגְלוּם אֶל־מָנַחַת: 7 וְנַעֲמָן וַאֲחִיָּה וְגֵרָא הוּא הֶגְלָם וְהוֹלִיד אֶת־עֻזָּא
וְאֶת־אֲחִיחֻד: 8 וְשַׁחֲרַיִם הוֹלִיד בִּשְׂדֵה מוֹאָב מִן־שִׁלְחוֹ אֹתָם חוּשִׁים וְאֶת־בַּעֲרָא נָשָׁיו: 9 וַיּוֹלֶד מִן־חֹדֶשׁ אִשְׁתּוֹ
אֶת־יוֹבָב וְאֶת־צִבְיָא וְאֶת־מֵישָׁא וְאֶת־מַלְכָּם: 10 וְאֶת־יְעוּץ וְאֶת־שָׂכְיָה וְאֶת־מִרְמָה אֵלֶּה בָּנָיו רָאשֵׁי
אָבוֹת: 11 וּמֵחֻשִׁים הוֹלִיד אֶת־אֲבִיטוּב וְאֶת־אֶלְפָּעַל: 12 וּבְנֵי אֶלְפַּעַל עֵבֶר וּמִשְׁעָם וְשֶׁמֶד הוּא בָּנָה אֶת־אונוֹ וְאֶת־לֹד
וּבְנֹתֶיהָ: 13 וּבְרִעָה וְשֶׁמַע הֵמָּה רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיוֹשְׁבֵי אַיָּלוֹן הֵמָּה הִבְרִיחוּ אֶת־יוֹשְׁבֵי גַּת: 14 וְאַחְיוֹ שָׁשָׁק
וִירֵמוֹת: 15 וּזְבַדְיָה וְעָרָד וְעָדֶר: 16 וּמִיכָאֵל וְיִשְׁפָּה וְיוֹחָא בְּנֵי בְרִיעָה: 17 וּזְבַדְיָה וּמְשֻׁלָּם וְחִזְקִי וְחָבֶר: 18 וְיִשְׁמְרַי
וְיִזְלִיָּה וְיוֹבָב בְּנֵי אֶלְפָּעַל: 19 וְיָקִים וְזִכְרִי וְזַבְדִּי: 20 וְאֶלְיֵעֲנַי וְצִלְתַּי וֶאֱלִיאֵל: 21 וַעֲדָיָה וּבְרָאָיָה וְשִׁמְרָת בְּנֵי
שִׁמְעִי: 22 וְיִשְׁפָּן וְעֵבֶר וֶאֱלִיאֵל: 23 וְעַבְדּוֹן וְזִכְרִי וְחָנָן: 24 וַחֲנַנְיָה וְעֵילָם וְעַנְתֹתְיָה: 25 וְיִפְדְּיָה וּפְנוּאֵל בְּנֵי
שָׁשָׁק: 26 וְשַׁמְשְׁרַי וּשְׁחַרְיָה וַעֲתַלְיָה: 27 וְיַעֲרֶשְׁיָה וְאֵלִיָּה וְזִכְרִי בְּנֵי יְרֹחָם: 28 אֵלֶּה רָאשֵׁי אָבוֹת לְתֹלְדוֹתָם רָאשִׁים
אֵלֶּה יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלִָם: ס
29 וּבְגִבְעוֹן יָשְׁבוּ אֲבִי גִבְעוֹן וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מַעֲכָה: 30 וּבְנוֹ הַבְּכוֹר עַבְדּוֹן וְצוּר וְקִישׁ וּבַעַל וְנָדָב: 31 וּגְדוֹר וְאַחְיוֹ
וְזֶכֶר: 32 וּמִקְלוֹת הוֹלִיד אֶת־שִׁמְאָה וְאַף־הֵמָּה נֶגֶד אֲחֵיהֶם יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלִַם עִם־אֲחֵיהֶם: ס
33 וְנֵר הוֹלִיד אֶת־קִישׁ וְקִישׁ הוֹלִיד אֶת־שָׁאוּל וְשָׁאוּל הוֹלִיד אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־מַלְכִּי־שׁוּעַ וְאֶת־אֲבִינָדָב
וְאֶת־אֶשְׁבַּעַל: 34 וּבֶן־יְהוֹנָתָן מְרִיב בָּעַל וּמְרִיב בַּעַל הוֹלִיד אֶת־מִיכָה: ס
35 וּבְנֵי מִיכָה פִּיתוֹן וָמֶלֶךְ וְתַאְרֵעַ וְאָחָז: 36 וְאָחָז הוֹלִיד אֶת־יְהוֹעַדָּה וְיְהוֹעַדָּה הוֹלִיד אֶת־עָלֶמֶת וְאֶת־עַזְמָוֶת
וְאֶת־זִמְרִי וְזִמְרִי הוֹלִיד אֶת־מוֹצָא: 37 וּמוֹצָא הוֹלִיד אֶת־בִּנְעָא רָפָה בְנוֹ אֶלְעָשָׂה בְנוֹ אָצֶל בְּנוֹ: 38 וּלְאָצֵל שִׁשָּׁה בָנִים
וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם עַזְרִיקָם | בְּכְרוּ וְיִשְׁמָעֵאל וּשְׁעַרְיָה וְעֹבַדְיָה וְחָנָן כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי אָצֵל: 39 וּבְנֵי עֵשֶׂק אָחִיו אוּלָם בְּכֹרוֹ
יְעוּשׁ הַשֵּׁנִי וֱאֱלִיפֶלֶט הַשְּׁלִשִׁי: 40 וַיִּהְיוּ בְנֵי־אוּלָם אֲנָשִׁים גִּבֹּרֵי־חַיִל דֹּרְכֵי קֶשֶׁת וּמַרְבִּים בָּנִים וּבְנֵי בָנִים מֵאָה
וַחֲמִשִּׁים כָּל־אֵלֶּה מִבְּנֵי בִנְיָמִן: פ

9

Yeruzalemu: cishagala citagatîfu ca Bene-Israheli

[1] Bene Israheli bôshi baliyandisirwe ngasi mulala kwâgo omu citabu c'abâmi b'Israheli n'ab'e Yuda; ci kwône balulîzibwa e Babiloni erhi kugomera Nyamuzinda kurhuma. [2] Abàgalusire burhangiriza okushubiyîsh'ibêra omu cihugo ca b'îshe bàli Banya-Isaraeli, abadâhwa, abaleviti

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'abakozi b'omu ka-Nyamuzinda. [3] Omu cishagla ca Yeruzalemu mwàli bene Yuda, bene Benyamini, bene Efrayimu na bene Menashè. [4] Ab'omu bûko bwa Yuda bàlimwo Utayi, mugala wa Amihudi, naye yêne ali mugala wa Omri, mwinjikulu wa Imri, mwinjikulûza wa Bani, muntu w'omu bûko bwa Persi, mugala wa Yuda. [5] Omu bûko bwa Shela, àlimwo Asaya, nfula y'omulala gwâbo, ye n'abagala. [6] Omu bûko bwa Zera, mwàli Yeuweli. Bene Yuda bàli aha Yeruzalemu, bàli bantu magana gali ndarhu na makumi gali mwenda. [7] Omu bûko bwa Benyamini, alimwo Salu, mugala wa Meshulamu, mwinjikulu wa Hodaviya, mwinjikulûza wa Hasenuwa, [8] àlimwo Yilineta, mugala wa Yerohamu; àlimwo Êla, mugala wa Uzi, mwinjikulu wa Mikri; àlimwo Meshulamu, mugala wa Shefatiya, mwinjikulu wa Reweli, mwinjikulûza wa Ibiniya. [9] Abo bantu bôshi bàli bagula b'emilala yâbo. Bene Benyamini bàliyûbasire e Yeruzalemu bôshi gàli magana mwenda na makumi arhânu na ndarhu.

[10] Omurhwe gw'abadâhwa gwalimwo Yedaya, Yoyaribu, Yakini [11] na Azariya. Bashakulûza bâge omu kuburhwa, bo: Hilkiya, Meshulamu, Sadoki, Merayoti na Ahitubu, mukulu w'akâ-Nyamuzinda; [12] bàligimwo na Adaya, bashakulûza bâge omu kuburhwa, àli Yerohamu, Pashehuri, Malkiya; hàligi na Masayi, bashakulûza bâge, bo: Adiyeli, Yazera, Meshulamu, Meshilemiti na Imeri. [13] Kuhiragakwo n'abandi badâhwa. abo bagula b'emilala bôshi haguma bàli cihumbi ciguma na magana gali nda na makumi gali ndarhu, bôshi bantu bakengwa b'okujira omukolo gw'akâ-Nyamuzinda.

[14] Omurhwe gw'abaleviti gwàlimwo Shemaya, bashakulûza bâge omu kuburhwa, àli Hashubu, Azrikamu na Hashabiya, b'omu bûko bwa Merari; [15] hàligiri kandi Bakbakari, Hereshi, Galali na Matanya, bashakulûza bâbo omu kuburhwa bo Mika, Zikri na Azafi; [16] balimwo na Obadiya, naye ba shakulûza bâge bo Shemaya, Galali na Yedutuni na buzinda Berekiya, mugala wa Asa, mwinjikulu wa Elkana, owàyûbakaga òmu côgo ca bene Netofa. [17] Omu balanzi b'enyumvi, Shalumu ye wàli mukulu wâbo, na bene wâbo Akubu, Talmoni na Ahimani. [18] Abâna bâbo kuhika ene bo banacibà mw'o- gwomukolo aha muhango gw'ebushoshokero, omuhango gwa mwâmi. Bashakulììza bâbo bo babàga balanzi b'emihango y'icumbi ly'abaleviti. [19] Shalumu, mugala wa Kore, mwinjikulu wa Abiyasafi, mwinjikulììza wa Kore, haguma n'abandi bantu b'omulala gwa Kore, bàgwêrhe omukolo gw'okulanga omuhago gw'ihema ly'okubugânana, nk'oku bashakulûza bâbo nabo bàgugwêrhe omu icumbi ly'olubaga lwa Nyakasane. [20] Pinhasi, mugala wa Eleyazari, ye wàli murhambo wâbo burhanzi, bulya Nyakasane àli haguma naye. [21] Zakariya, mugala wa Meshelemiya naye àli mulanzi wa mihango y'ihêma ly'okubugânana.

[22] Abàli bacîshozirwe nka balanzi b'emihango gàli magana abirhi n'ikumi na ba babirhi. Bakâgiyandikirwa omu bishagala byâbo bàburhiragwa. Daudi bo n'omulêbi Samwel bo bàhâga bashakulûza bâbo eco cikono c'okukengwa: [23] banayôrhanaga ogwomukolo gw'emihango n'ogw'obulanzi bw'aka-Nyamuzinda ka Nyakasane kurhenga oku iburha kujà oku lindi. [24] Hàli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abalanzi bàkâgihirwa oku ngasimuhango oku yôshi enali ini: ebushoshokero, ebuzikiro, ebulembe n'ebulyo. [25] Abandi balanzi bàlamaga omu bishagala byâbo, bàkâgiyishibarhabâla ngasi baguma omu cihe câbo, bajire ogwomukolo gw'obulanzi mugobe muguma. [26] Ci kwône hàli bakulu bani b'abalanzi barhàrhegagamwo ciru eriguma. Bo bajiraga omukolo gw'okulanga orhwonga rhw'omu kâ-Nyamuzinda n'ogw'obuhirhi bwamwo bwôshi. [27] Bàkagilala bala nga akâ-Nyamuzinda obudufu bwôshi na kubà sêzi bazûkirize bakayigûla.

[28] Abandi muli bo bàgwêrhe omukolo gw'okuganja ebirugu by'obuga shânize byahêsirwe n'ebyagalusire. [29] Kandi n'abandi bàgwêrhe omukolo gw'okulanga ebirugu bikolesibwamwo, byo bintu bitagatîfu: enshâno, idivayi, amavurha, enshângi n'obukù. [30] Ci kwône omukolo gw'okuvanganya emvange y'okuhumula gwànali mukolo gwa badâhwa bonene.

[31] Muleviti muguma, ye Matitiya, lubere lwa Shalumu. w'omu bûko bwa Kore, ye wàli w'okujira emigati y'oburherekêre. [32] Abandi baleviti baguma, b'omu bûko bwa Kehati, bàgwcrhe nabo omukolo gw'okujira emigati mitagati- fu yakiìgirherekèrwa Nyamuzinda ngasi lwa Sabato.

[33] Abagula b'emilala y'abaleviti bakulu b'enyimbo, bàbàga omu zabozâbo nyumpa z'omu kâ-Nyamuzinda, bàlihanzibwe okujira ogundi-gundi mukolo, bulya bakâg'ikola mushi na budufu. [34] Ntyo kwo abagula b'emilala y'abaleviti bàliyosire omu kukulikirana omu maburhwa gâbo. Bàyûbakaga e Yeruzalemu.

Omolala gwa Saulo

[35] Abi-Gabaoni ye wàrhangizagya ecishagla ca Gabaoni, ye bo n'îshe Yeieli, bona mukâge Maaka, [36] enfula yâge ye Abdoni n'abandi bagala, bo: Suri, Kishi, Ba'ali, Nei, Nadabu, [37] Gedori, Ahiyo, Zakariya na Mikloti. [38] Mikloti naye aburha Shimeyamu. Abo nabo bàyûbakaga hôfi na bene wâbo haguma n'emilala yâbo omu cihugo c'e Yeruzalemu. [39] Neri anaciburha Kishi, Kishi aburha Saulu, na Saulu aburha Yonatani, Malkishuwa, Abinadabu na Îshebali. [40] Mugala wa Yonatani ye Meribaali; Meribaali ànaciburha Mika. [41] Bagala ba Mika, bo: Pitoni, Meleki na Tareya. [42] Ahazi aburha Yara, Yara naye aburha Alemeti, Azimaveti na Zimri, Zimri aburha Motsa, [43] Motsa naye aburha Bineya, Bineya aburha Refaya, Refaya aburha Eleasa, na Eleasa aburha Aseli. [44] Aseli àbusire bagala ndarhu, amazîno gâbo, gàgano: Azrikamu, Bokru, Ismaeli, Sheyariya, Obadiya na Hanani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וְכָל־יִשְׂרָאֵל֙ הִתְיַחְשׁ֔וּ וְהִנָּ֖ם כְּתוּבִ֑ים עַל־סֵ֣פֶר מַלְכֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וִיהוּדָ֕ה הָגְל֥וּ לְבָבֶ֖ל בְּמַעֲלָ֑ם: ס
2וְהַיּוֹשְׁבִים֙ הָרִאשֹׁנִ֣ים אֲשֶׁ֔ר בַּאֲחֻזָּתָ֖ם בְּעָרֵיהֶ֑ם יִשְׂרָאֵל֙ הַכֹּהֲנִ֣ים הַלְוִיִּ֔ם וְהַנְתִינִֽים: 3וּבִירוּשָׁלַ֗͏ִם יָשְׁב֛וּ מִן־בְּנֵ֥י יְהוּדָ֖ה
וּמִן־בְּנֵ֣י בִנְיָמִ֑ן וּמִן־בְּנֵ֥י אֶפְרַ֖יִם וּמְנַשֶּׁ֑ה 4עוּתַ֞י בֶּן־עַמִּיהُ֣וד בֶּן־עָמְרִ֗י בֶּן־אִמְרִי֙ בֶּן־בָּנִ֣י מִבְּנֵי־פֶ֔רֶץ
בֶּן־יְהוּדָֽה: 5וּמִן־הַשִּׁילוֹנִ֑י עֲשָׂיָ֥ה הַבְּכ֖וֹר וּבָנָֽיו: 6וּמִן־בְּנֵי־זֶ֔רַח יְע֥וּאֵ֖ל וַאֲחֵיהֶ֑ם שֵׁ֥שׁ־מֵא֖וֹת וְתִשְׁעִֽים: 7וּמִן־בְּנֵ֣י בִנְיָמִ֔ן
סַלּ֥וּא בֶֽן־מְשֻׁלָּ֖ם בֶּן־הוֹדַוְיָ֣ה בֶן־הַסְּנֻאָֽה: 8וְיִבְנְיָ֥ה בֶן־יְרֹחָ֖ם וְאֵלָ֣ה בֶן־עֻזִּ֑י בֶּן־מִכְרִ֗י וּמְשֻׁלָּ֛ם בֶּן־שְׁפַטְיָ֥ה בֶן־רְעוּאֵ֖ל
בֶּן־יִבְנִיָּֽה: 9וַאֲחֵיהֶ֛ם לְתֹלְדוֹתָ֑ם תְּשַׁ֥ע מֵא֖וֹת וַחֲמִשִּׁ֣ים וְשִׁשָּׁ֑ה כָּל־אֵ֛לֶּה אֲנָשִׁ֥ים רָאשֵׁ֖י אָב֥וֹת לְבֵית־אֲבֹתֵיהֶ֖ם: ס
10וּמִן־הַכֹּהֲנִ֗ים יְדָעְיָ֛ה וְיהוֹיָרִ֥יב וְיָכִֽין: 11וַעֲזַרְיָ֞ה בֶּן־חִלְקִיָּ֣ה בֶּן־מְשֻׁלָּ֗ם בֶּן־צָד֙וֹק בֶּן־מְרָי֣וֹת בֶּן־אֲחִיט֔וּב נְגִ֖יד בֵּ֥ית
הָאֱלֹהִֽים: ס
12וַעֲדָיָ֞ה בֶּן־יְרֹחָ֗ם בֶּן־פַּשְׁח֛וּר בֶּן־מַלְכִּיָּ֖ה וּמַעֲשַׂ֣י בֶּן־עֲדִיאֵ֑ל בֶּן־יַחְזֵרָ֣ה בֶן־מְשֻׁלָּ֔ם בֶּן־מְשִׁלֵּמִ֖ית בֶּן־אִמֵּֽר: 13וַאֲחֵיהֶ֕ם
רָאשֵׁ֥י לְבֵית אֲבוֹתָ֖ם אֶ֣לֶף וּשְׁבַ֣ע מֵא֔וֹת וְשִׁשִּׁ֥ים גִּבּוֹרֵי֙ חַ֣יִל מְלֶ֔אכֶת עֲבוֹדַ֖ת בֵּית־הָאֱלֹהִֽים: 14וּמִן־הַלְוִיִּ֑ם שְׁמַעְיָ֞ה
בֶּן־חַשּׁ֣וּב בֶּן־עַזְרִיקָ֗ם בֶּן־חֲשַׁבְיָה֙ מִן־בְּנֵ֣י מְרָרִ֔י: 15וּבַקְבַּקַּ֥ר חֶרֶ֛שׁ וְגָלָ֖ל וּמַתַּנְיָ֑ה בֶּן־מִיכָ֣א בֶּן־זִכְרִ֔י
בֶּן־אָסָֽף: 16וְעֹבַדְיָ֞ה בֶּן־שְׁמַעְיָ֣ה בֶּן־גָּלָ֗ל בֶּן־יְדוּתוּן֙ וּבֶרֶכְיָ֣ה בֶן־אָסָ֔א בֶּן־אֶלְקָנָ֖ה הַיּוֹשֵׁ֥ב בְּחַצְרֵ֖י נְטוֹפָתִֽי: 17וְהַשֹּׁעֲרִ֕ים
שַׁלּ֥וּם וְעַקּ֖וּב וְטַלְמ֣וֹן וַאֲחִימָ֑ן וַאֲחֵיהֶ֖ם שַׁלּ֥וּם הָרֹֹֽאשׁ: 18וְעַד־הֵ֣נָּה בְּשַׁ֣עַר הַמֶּ֔לֶךְ מִזְרָ֖חָה הֵ֣מָּה הַשֹּׁעֲרִ֑ים לְמַחֲנ֖וֹת בְּנֵי
לֵוִֽי: 19וְשַׁלּ֣וּם בֶּן־קֹ֠רֵא בֶּן־אֶבְיָסָ֨ף בֶּן־קֹרַ֜ח וְאֶחָ֗יו לְבֵית־אָבִיו֙ הַקָּרְחִ֔ים עַ֚ל מְלֶ֣אכֶת הָעֲבוֹדָ֔ה שֹׁמְרֵ֖י הַסִּפִּ֑ים לְאֹהֶ֕ל
וַאֲבֹתֵיהֶ֖ם עַל־מַחֲנֵ֣ה יְהוָ֔ה שֹׁמְרֵ֖י הַמָּבֽוֹא: 20וּפִינְחָ֞ס בֶּן־אֶלְעָזָ֣ר נָגִ֤יד הָיָה֙ עֲלֵיהֶ֔ם לְפָנִ֖ים יְהוָ֑ה | עִמּ֕וֹ: 21זְכַרְיָ֖ה בֶּן
מְשֶׁלֶמְיָ֥ה שֹׁעֵ֖ר פֶּ֥תַח לְאֹֽהֶל מוֹעֵֽד: 22כֻּלָּ֗ם הַבְּרוּרִים֙ לְשֹׁעֲרִ֣ים בַּסִּפִּ֔ים מָאתַ֖יִם וּשְׁנֵ֣ים עָשָׂ֑ר הֵ֣מָּה בְחַצְרֵיהֶ֗ם
הִתְיַחְשָׂ֛ם הֵמָּה֩ יסַּ֨ד דָּוִ֜יד וּשְׁמוּאֵ֤ל הָרֹאֶה֙ בֶּאֱמוּנָתָ֔ם: 23וְהֵ֖ם וּבְנֵיהֶ֑ם עַל־הַשְּׁעָרִ֗ים לְבֵית־יְהוָה֙ לְבֵ֣ית־הָאֹ֔הֶל
לְמִשְׁמָר֖וֹת: 24לְאַרְבַּ֥ע רוּח֛וֹת יִהְי֥וּ הַשֹּׁעֲרִ֖ים מִזְרָ֣ח יָמָ֑ה צָפ֥וֹנָה וָנֶ֖גְבָּה: 25וַאֲחֵיהֶ֕ם בְּחַצְרֵיהֶ֖ם לָב֣וֹא לְשִׁבְעַ֣ת הַיָּמִ֑ים
מֵעֵ֥ת אֶל־עֵ֖ת עִם־אֵֽלֶּה: 26כִּ֣י בֶאֱמוּנָ֔ה הֵמָּה֙ אַרְבַּעַ֣ת גִּבֹּרֵ֔י הַשֹּׁעֲרִ֖ים הֵ֑ם הַלְוִיִּ֔ם וְהָי֥וּ עַל־הַלְּשָׁכ֖וֹת וְעַ֥ל הָאֹצָר֖וֹת בֵּ֥ית
הָאֱלֹהִֽים: 27וְסָבִ֣יבוֹת֮ בֵּית־הָאֱלֹהִים֒ יָלִ֔ינוּ כִּֽי־עֲלֵיהֶ֥ם מִשְׁמֶ֖רֶת וְהֵ֣ם עַל־הַמַּפְתֵּ֑חַ וְלַבֹּ֥קֶר לַבֹּ֖קֶר לַתַּ֥ח עֲלֵיהֶֽם: 28וּמֵהֶ֗ם עַל־כְּלֵי
הָעֲבוֹדָ֛ה כִּֽי־בְמִסְפָּ֥ר יְבִיאֻ֖ום וּבְמִסְפָּ֥ר יוֹצִיאֽוּם: 29וּמֵהֶ֗ם מְמֻנִּ֛ים עַל־הַכֵּלִ֖ים וְעַ֣ל כָּל־כְּלֵ֣י הַקֹּ֑דֶשׁ וְעַל־הַסֹּ֥לֶת וְהַיַּ֖יִן
וְהַשֶּׁ֣מֶן וְהַלְּבוֹנָ֔ה וְהַבְּשָׂמִֽים: 30וּמִן־בְּנֵ֣י הַכֹּהֲנִ֔ים רֹקְחֵ֖י הַמִּרְקַחַ֑ת לַבְּשָׂמִֽים: 31וּמַתִּתְיָ֞ה מִן־הַלְוִיִּ֗ם הוּא֙ הַבְּכ֣וֹר לְשַׁלֻּ֔ם
הַקָּרְחִ֖י בְּאֱמוּנָ֥ה עַל מַעֲשֵׂ֖ה הַחֲבִתִּֽים: 32וּמִן־בְּנֵ֣י הַקְּהָתִ֔י מִן־אֲחֵיהֶ֖ם עַל־לֶ֣חֶם הַמַּעֲרֶ֑כֶת לְהָכִ֖ין שַׁבַּ֥ת שַׁבָּֽת: ס
33וְאֵלֶּה֙ הַמְשֹׁרְרִ֣ים רָאשֵׁ֔י אָב֖וֹת לַלְוִיִּ֑ם בַּלְּשָׁכ֣וֹת פְּטוּרִ֔ים כִּֽי־יוֹמָ֥ם וָלַ֖יְלָה עֲלֵיהֶ֥ם בַּמְּלָאכָֽה: 34אֵ֚לֶּה רָאשֵׁ֣י הָאָב֔וֹת
לַלְוִיִּ֖ם לְתֹלְדוֹתָ֑ם רָאשִׁ֥ים אֵ֛לֶּה יָשְׁב֥וּ בִירוּשָׁלָֽם: פ
35וּבְגִבְעוֹן֙ יָשְׁב֣וּ אֲבִי־גִבְעוֹ֔ן יְע֥וּאֵ֖ל וְשֵׁ֣ם אִשְׁתּ֑וֹ מַעֲכָֽה: 36וּבְנ֣וֹ הַבְּכ֣וֹר עַבְדּ֔וֹן וְצ֥וּר וְקִ֖ישׁ וּבַ֣עַל וְנֵ֑ר וְנָדָֽב: 37וּגְדוֹר
וְאַחְיוֹ֙ וּזְכַרְיָ֣ה וּמִקְלֽוֹת: 38וּמִקְלוֹת֙ הוֹלִ֣יד אֶת־שִׁמְעָ֔ם וְאַף־הֵ֖ם נֶ֣גֶד אֲחֵיהֶ֑ם יָשְׁב֥וּ בִירוּשָׁלַ֖͏ִם עִם־אֲחֵיהֶֽם: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

39וְנֵר֙ הוֹלִ֣יד אֶת־קִ֔ישׁ וְקִ֖ישׁ הוֹלִ֣יד אֶת־שָׁא֑וּל וְשָׁא֣וּל הוֹלִ֔יד אֶת־יְהוֹנָתָ֥ן וְאֶת־מַלְכִּי־שׁ֖וּעַ וְאֶת־אֲבִינָדָ֥ב
וְאֶת־אֶשְׁבָּֽעַל׃ 40וּבֶן־יְהוֹנָתָ֖ן מְרִ֣יב בָּ֑עַל וּמְרִי־בַ֖עַל הוֹלִ֥יד אֶת־מִיכָֽה׃ 41וּבְנֵ֣י מִיכָ֔ה פִּיתוֹן֙ וָמֶ֔לֶךְ וְתַחְרֵֽעַ׃ 42וְאָחָ֖ז
הוֹלִ֣יד אֶת־יְעָרָ֑ה וְיַעְרָ֕ה הוֹלִ֖יד אֶת־עָלֶ֣מֶת וְאֶת־עַזְמָ֑וֶת וְאֶת־זִמְרִ֖י וְזִמְרִ֥י הוֹלִ֖יד אֶת־מוֹצָֽא׃ 43וּמוֹצָ֖א הוֹלִ֣יד אֶת־בִּנְעָ֑א
וּרְפָיָ֥ה בְנ֛וֹ אֶלְעָשָׂ֥ה בְנ֖וֹ אָצֵ֥ל בְּנֽוֹ׃ 44וְלְאָצֵ֖ל שִׁשָּׁ֣ה בָנִ֑ים וְאֵ֚לֶּה שְׁמוֹתָ֔ם עַזְרִיקָ֕ם ׀ בׇּכְר֖וּ וְיִשְׁמָעֵ֥אל וּשְׁעַרְיָ֖ה וְעֹבַדְיָ֥ה
וְחָנָ֛ן אֵ֥לֶּה בְּנֵֽי אָצֵ֖ל׃ פ

10

Okufà kwa Saulu

1 Lusiku luguma Abafilistini bakoza entambala kuli bene-Israheli oku ntondo ya Gilbowa. Bene
Israheli bakula idârhi bakola bayâka, batumi rhwa banayirhwamwo banji bwenêne. 2 Abafilistini
baharhiriza Saulu bwenêne haguma n'abagala. Banaciyîrha Yonatani, Aminadabu na
Malkishuwa, bôshi bagala ba mwâmi. 3 Kurhenga aho, obukali bw'entambala bwôshi
bwayêrekera Saulu; erhi abalwi b'emyampi bàmubandâna, bamulashira aha ndâshi.

4 Okubundi Saulo anacibwîra owàlimubarhulîre emirasano, erhi: «Rhôla e ngôrho yâwe
onyirhemwo, bulya ntalonza ezo ntakembûlwa z'Abafilistini zibe zo zinyîrha zimpemukirekwo. Ci
olya mwambali alahira bulya aliyôbohire bwenêne. Lero Saulo arhôla engôrho yâge
ayihamiramwo yenene. 5 Erhi olya mubarhuzi w'emirasano àbona oku nnawâbo amâfà, naye
àrhega eyâge ngô rho, ayihamiramwo, bôshi bafà ntyo kuguma. 6 Ntyo kwo Saulo bo n'abagala
basharhu bàfire lusiku luguma; bwanabà bwo buzinda bw'omulala gwa mwâmi.

7 Bene-Israheli bàyûbakaga ebwa lubanda bôshi erhi bayumva oku omurhwe gw'Israheli
gwayâsire, n'oku Saulo bôshi n'abagala bagûkumusire, baleka ebishagala byâbo bayâka,
Abafilistini bàyîsha bàbibêramwo.

8 Erhi buca Abafilistini bayîsha balitungôla emirhumba, babugâna Saulu n'abagala balangamire
oku ntondo ya Gilbowa. 9 Batungôla Saulu, bàmutwa irhwe baliheka, n'emirasano yâge,
bazungulusa eyo minyago omu cihugo câbo, mpu lyo bamanyîsa ogwo mwanzi mwinjà omu
bazimu bâbo n'omu lubaga lwâbo lwôshi. 10 Cazinda emirasano yâge bayihira omu mahêro ga
muzimu wâbomuguma, n'irhwe lya Saulo balimanika omu luhêro lwa Dagoni. 11 Abantu b'e
Yabeshi, omu Galadi, bayumva okwo kwôshi Abafilistini bahenyire Saulu. 12 Ngasi ntwâli za
balume zàli omu cishagala bôshi bahârhûla, bagendilêrha emirhumba ya Saulu bo n'abagala
bayihisa aha Yabeshi. Babisha amavuha gâbo ah'idako ly'omurhi, aha mutudu gw'e Yabeshi;
okubundi bajira nsiku nda zôshi bali omu mishîbo y'okucîshalisa.

13 Saulu afà bulya aligomîre Nyakasne: arhashibiriraga amarhegeko gâge, ciru

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anagendilaguza, iroho lya nyakwigendera analidôse ihano, [14] àhâli h'okuhûna ihano emwa Nyakasane. Nyamuzinda amuyîrha obwo; n'obwâmi bwa ge abuhà Daudi, mugala wa Yese.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 10

1 וּפְלִשְׁתִּים נִלְחֲמוּ בְיִשְׂרָאֵל וַיָּנָס אִישׁ־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים בְּהַר גִּלְבֹּעַ: 2 וַיִּדְבְּקוּ פְלִשְׁתִּים אַחֲרֵי
שָׁאוּל וְאַחֲרֵי בָנָיו וַיַּכּוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־יוֹנָתָן וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־מַלְכִּי־שׁוּעַ בְּנֵי שָׁאוּל: 3 וַתִּכְבַּד הַמִּלְחָמָה עַל־שָׁאוּל
וַיִּמְצָאֻהוּ הַמּוֹרִים בַּקָּשֶׁת וַיֶּחֱל מִן־הַיּוֹרִים: 4 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־נֹשְׂא כֵלָיו שְׁלֹף חַרְבְּךָ | וְדָקְרֵנִי בָהּ פֶּן־יָבֹאוּ הָעֲרֵלִים
הָאֵלֶּה וְהִתְעַלְּלוּ־בִי וְלֹא אָבָה נֹשֵׂא כֵלָיו כִּי יָרֵא מְאֹד ס
וַיִּקַּח שָׁאוּל אֶת־הַחֶרֶב וַיִּפֹּל עָלֶיהָ: 5 וַיַּרְא נֹשֵׂא־כֵלָיו כִּי מֵת שָׁאוּל וַיִּפֹּל גַּם־הוּא עַל־הַחֶרֶב וַיָּמֹת: ס
6 וַיָּמָת שָׁאוּל וּשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו וְכָל־בֵּיתוֹ יַחְדָּו מֵתוּ: 7 וַיִּרְאוּ כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בָּעֵמֶק כִּי נָסוּ וְכִי־מֵתוּ שָׁאוּל וּבָנָיו
וַיַּעַזְבוּ עָרֵיהֶם וַיָּנֻסוּ וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים וַיֵּשְׁבוּ בָהֶם: ס
8 וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים לְפַשֵּׁט אֶת־הַחֲלָלִים וַיִּמְצְאוּ אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־בָּנָיו נֹפְלִים בְּהַר גִּלְבֹּעַ: 9 וַיַּפְשִׁיטֻהוּ
וַיִּשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־כֵּלָיו וַיְשַׁלְּחוּ בְאֶרֶץ־פְּלִשְׁתִּים סָבִיב לְבַשֵּׂר אֶת־עֲצַבֵּיהֶם וְאֶת־הָעָם: 10 וַיָּשִׂימוּ אֶת־כֵּלָיו בֵּית
אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת־גֻּלְגָּלְתּוֹ תָּקְעוּ בֵּית דָּגוֹן: ס
11 וַיִּשְׁמְעוּ כָּל יָבֵישׁ גִּלְעָד אֵת כָּל־אֲשֶׁר־עָשׂוּ פְלִשְׁתִּים לְשָׁאוּל: 12 וַיָּקוּמוּ כָּל־אִישׁ חַיִל וַיִּשְׂאוּ אֶת־גּוּפַת שָׁאוּל וְאֵת
גּוּפַת בָּנָיו וַיְבִיאוּם יָבֵישָׁה וַיִּקְבְּרוּ אֶת־עַצְמוֹתֵיהֶם תַּחַת הָאֵלָה בְּיָבֵשׁ וַיָּצוּמוּ שִׁבְעַת יָמִים: 13 וַיָּמָת שָׁאוּל בְּמַעֲלוֹ
אֲשֶׁר מָעַל בַּיהוָה עַל־דְּבַר יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־שָׁמָר וְגַם־לִשְׁאוֹל בָּאוֹב לִדְרוֹשׁ: 14 וְלֹא־דָרַשׁ בַּיהוָה וַיְמִיתֵהוּ וַיַּסֵּב
אֶת־הַמְלוּכָה לְדָוִיד בֶּן־יִשָׁי: פ

11

III. Emyanzi ya Daudi, mwâmi w'Israheli

Daudi àyîmikwa mwâmi w'Israheli

[1] Olubaga lwa bene-Israheli bôshi banacishubùlizanya aha Daudi ali e Hebroni, bamubwîra, mpu: «Rhuli ba bûko bwâwe, b'omu mulala gwa we. [2] Mîra, galya mango Saulu àciri mwâmi, we wakâgirhabâla n'emirhwe y'abalwi b'Israheli. Na Nyakasane, Nyamuzinda wâwe àli erhi akubwîzire, erhi: “We warhegeka olubaga lwâni lw'Israheli, we wàbà mukulu walurhambula” [3] Okubundi abagula b'Israheli bôshi babugânana hali Daudi aha Hebroni. Daudi anywêraho ecihango haguma nabo embere za Nyakasane, nabo bamuyîmika mwâmi w'Israheli, nk'oku Samwel ànali erhi ababwîzire Nyakasane àmurhumaga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Daudi àgwârha ecishagala ca Yeruzalemu

[4] Daudi bona bene Israheli bôshi bagendigorha Yeruzalemu. Ago mango erhi eco cishagala ciderhwa Yebusi, bulya Abayebusi bo bàbàga mw'eco cihu go, banacibêreraga aha Yeruzalemu. [5] Abayebusi babwîra Daudi, mpu: «Orhaje omu cishagala cîrhu.» Kurharhumaga Daudi arhagwârha olugo luzibuzibu lwa Siyoni, buzinda lwo lwayîshirikâderhwa mpu Murhundu gwa Daudi. [6] Daudi àlidesire, erhi: «Omurhangiriza wankayîrha Muyebusi muguma ye wàbà murhambo mukulu w'abalwi.» Yowabu, mugala wa Seruya, abà ye rhangikoza, ye wanabîrage murhambo mukulu w'engabo y'abasirika. [7] Daudi ahànda mw'olwo lugerêro luzibuzibu, kwarhuma baluyirika «Murhundu gwa Daudi». [8] Okubundi Daudi ayûbaka n'entambirhambi z'ogwomurhundu zôshi zàkâgiderhwa burhanzi mpu Milo, erhi na Yowabu adwîrhe ayûbakûlula ezindi nyunda z'ecishagala. [9] Daudi aja abà mudârhi ntyo kulusha, bulya Nyamuzinda w'Israheli àli baguma naye.

Abarhabâzi-ntwâli ba Daudi

[10] Aga go mazîno g'abarbabmazi-ntwâli barhangiriza ba Daudi. Bo bàmuyîmikaga mwâmi haguma na bene-Israheli bôshi nk'oku Nyakasane ànali rhegesire omu biyêrekîre olubaga lwâge; banamuyôrhera bikubagirwa omu mango g'obwâmi bwâge gôshi.

[11] Abo barhabâzi-ntwâli bàlimwoYashebali, mugala wa Hakimoni, murhambo wa murhwe gwa basirika makumi asharhu; ye wàzunguzagya itumu lyâge lusiku luguma omu ngabo y'abashombanyi magana asharhu, abahungumula omu matabâro ga lusiku luguma. [12] Akuhira naye Eleyazari mugala wa Dodo mwene Ahowa, ye wàli omu «Murhwe gwa Basharhu.» [13] Ali hôfi na Daudi aha Pasi-Damimu amango Abafilistini bàshûbûzanyagya oku matabâro; omurhwe gwa bene-Israheli gwakûla omulindi gwabayâka. Aho hàli ishwa ly'e ngano. [14] Eleyazari bo n'abantu bâge bayîmanga mulya ishwa, afungira eryo ishwa anahima Abafilistini. Nyakasane ahà Israheli ntyo okuhimana kw'e nkwîra.

[15] Lusiku luguma, bantu basharhu b'omu murhwe gw'entwâli «Makumi a sharhu», bajà emunda Daudi àli aha lwâla luli hôfi n'olukunda lw'Adulamu, bulya Abafilistini bàli batwîre icumbi omu kabanda k'Abarefayimi. [16] Daudi erhi ali omu nyumpa yâge nzibuzibu y'olwâkiro, naye omurhambo w'Abafilistini erhi ahanzire e Betelehemu. [17] Lusiku luguma enyôrha y'amîshi yagwârha Daudi, aderha, erhi; «Lero kurhi nankabona owampisa oku mîshi ga lirya îriba libà hôfi n'omuhango gw'e Betelehemu nkaganywa!» [18] Lero balya barhabâzi oku banali basharhu bahulukâna omu mirhwe y'Abafilistini, bàdôma anîshi mw'eryo iriba liri hôfi n'omuhango gw'e Betelehemu, bayîsha bagadwîrhîre Daudi. Ci kwône Daudi arhalonzagya okuganywa; ci aba Nyakasane ye aga rhûla omu kugashandâza oku idaho ànaderha, erhi: [19] Nanga, Waliha Nyamuzinda, ntayêmêrirwi okunywa aga mîshi. Ka kurhali nka kunywa omukò gw'aba bantu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bajàgigalonza omu kuhâna obuzîne bwâbo!» Alahira ntyo okuganywa. Ntyo kwo ezo ntwâli zàyêrekîne oburhwâli bwâzo.

[20] Abishayi naye, mulumuna wa Yowabu, àli murhambo wa murhwe gwa «Makumi asharhu». Lusiku luguma ye wàzunguzagya itumu lyâge omu ngabo ya bantu magana asharhu anabayîrha bôshi. Acibonera ntyo irenge mw'ogwomurhwe gw'entwâli Makumi asharhu; [21] aja irenge kabirhi kubalusha, ciru anahinduka ye murhambo wâbo, ci kwône arhagerezagya okuyûmânana na gulya murhwe gwa «Basharhu».

[22] Benaya, w'e Kabseli, mugala wa Yehoyada, mwinjikulu wa muntu mugu ma wàbàga naye ntwâli ya musirika, àlimanyîkîne oku aba kaheza-mbaga. Ye wayîrhaga balya ba Ariyeli babirhi b'e Mowabu; kandi ye wabungulukaga lusiku luguma, erhi n'olubula lwanire lunji, aja aha îriba ayîrhaho entale. [23] Kandi ye wayîrhaga n'omuntu kabutindi w'e Mîsiri, obuli bwâge bwàli bwa makoro arhânu. Alifumbasire itumu ly'olusârhi lunênênè kulusha oburhunu bw'omulonge munene. Benaya yêhe agendimulwîsa erhi afumbasire akarhi kône, acîrhunika kw'oyo kabutindi w'e Mîsiri, àmunyaga eryo itumu lyâge lyo ànamuyîsiremwo. [24] Kwo àrhwalihire ntyo Benaya. [25] Acîbonera irenge omu murhwe gw'entwâli Makumi asharhu, ci kwône arhagerezagya okuyumânana n'omurhwe gwa Basharhu. Daudi amujira murhambo w'engabo zilanga aha bwâmi.

Abandi barhabâzi-ntwâli

[26] Abandi bàli barhabazi ntwâli, bo: Asaheli, mulumuna wa Yowabu, Ele nâni, mugala wa Dodo w'e Betelehemu, [27] Shamoti w'e Harori. Helesi w'e Peloni. [28] Ira, mugala wa Ikeshi w'e Tekowa. Abiyezeri w'e Anatoti. [29] Sibekayi, w'e Husha. Ilayi, w'e Aho. [30] Maherayi, w'e Netofa. Heledi, mugala wa Bânâ, w'e Netofa. [31] Itayi, mugala wa Ribayi, w'e Gibeya, omu cihugo ca Benyamini. Benaya, w'e Pireyatoni. [32] Hurayi, w'ebwa nshalalo z'e Gaashi. Abiyeli, w'e Bet-Araba. [33] Azimaveti, w'e Baharumu. Eliyaba, w'e Shalboni. [34] Bagala ba Hashemi, w'e Gizoni. Yonatani, mugala wa Shâge w'e Harari. [35] Ahiyamu, mugala wa Sakari, w'e Harari, Elifeleti, mugala wa Uru. [36] Heferi, w'e Mekera. Ahiya, w'e Peloni. [37] Hesro w'e Karmeli. Naarayi, mugala wa Esbayi. [38] Yoheli, mulumuna wa Natani. Mibihari, mugala wa Hagri. [39] Seleki, w'e Amoni. Naharayi, w'e Beroti, ye wàli mubarhuzi w'emirasano ya Yowabu, mugala wa Seruya. [40] Ira, w'oku mulala gwa Yatiri, Garebu, naye wa kw'ogwomulala gwa Yatiri, [41] Uriya, Muhiti, Zabadi, mugala wa Ahalayi, [42] Adina, mugala wa Shiza wa bûko bwa Rubeni, ye mukulu omu bûko bwa Rubeni na murhambo wa ntwâli Makumi asharhu. [43] Hanani, mugala wa Maaka. Yoshafati, w'e Meteni. [44] Uziya, w'e Ashetaroti. Shama, w'e Yeieli, bagala ba Hotamu w'e Aroweri. [45] Yediyaeli, mugala wa Shimri na Yoha, mulumuna wâge w'e Tisi. [46] Eliyeli, w'e Mahava. Yeribayi na Yoshaviya, bagala ba Elnamu. Itima, w'omu cihugo ca Mowabu, [47] kuhirakwo na Eliyeli, Obedi na Yasiyeli,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

b'e Soba.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 11

1וַיִּקָּבְצוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶל־דָּוִיד חֶבְרוֹנָה לֵאמֹר הִנֵּה עַצְמְךָ וּבְשָׂרְךָ אֲנָחְנוּ׃ 2גַּם־תְּמוֹל גַּם־שִׁלְשׁוֹם גַּם בְּהִיוֹת שָׁאוּל
מֶלֶךְ אַתָּה הַמּוֹצִיא וְהַמֵּבִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ אַתָּה תִרְעֶה אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּהְיֶה
נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ 3וַיָּבֹאוּ כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמֶּלֶךְ חֶבְרוֹנָה וַיִּכְרֹת לָהֶם דָּוִיד בְּרִית בְּחֶבְרוֹן לִפְנֵי יְהוָה
וַיִּמְשְׁחוּ אֶת־דָּוִיד לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר יְהוָה בְּיַד־שְׁמוּאֵל׃ ס
4וַיֵּלֶךְ דָּוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם הִיא יְבוּס וְשָׁם הַיְבוּסִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃ 5וַיֹּאמְרוּ יֹשְׁבֵי יְבוּס לְדָוִיד לֹא תָבוֹא הֵנָּה
וַיִּלְכֹּד דָּוִיד אֶת־מְצֻדַת צִיּוֹן הִיא עִיר דָּוִיד׃ 6וַיֹּאמֶר דָּוִיד כָּל־מַכֶּה יְבוּסִי בָּרִאשׁוֹנָה יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְלָשָׂר וַיַּעַל
בָּרִאשׁוֹנָה יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה וַיְהִי לְרֹאשׁ׃ 7וַיֵּשֶׁב דָּוִיד בַּמְּצָד עַל־כֵּן קָרְאוּ־לוֹ עִיר דָּוִיד׃ 8וַיִּבֶן הָעִיר מִסָּבִיב מִן־הַמִּלּוֹא
וְעַד־הַסָּבִיב וְיוֹאָב יְחַיֶּה אֶת־שְׁאָר הָעִיר׃ 9וַיֵּלֶךְ דָּוִיד הָלוֹךְ וְגָדֵל וַיהוָה צְבָאוֹת עִמּוֹ׃ פ
10וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִיד הַמִּתְחַזְּקִים עִמּוֹ בְמַלְכוּתוֹ עִם־כָּל־יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיכוֹ כִּדְבַר יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל׃
ס
11וְאֵלֶּה מִסְפַּר הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִיד יָשָׁבְעָם בֶּן־חַכְמוֹנִי רֹאשׁ הַשָּׁלִשִׁים הוּא־עוֹרֵר אֶת־חֲנִיתוֹ עַל־שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת
חָלָל בְּפַעַם אֶחָת׃ 12וְאַחֲרָיו אֶלְעָזָר בֶּן־דּוֹדוֹ הָאֲחוֹחִי הוּא בִּשְׁלוֹשָׁה הַגִּבֹּרִים׃ 13הוּא־הָיָה עִם־דָּוִיד בַּפַּס דַּמִּים
וְהַפְּלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ־שָׁם לַמִּלְחָמָה וַתְּהִי חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מְלֵאָה שְׂעֹרִים וְהָעָם נָסוּ מִפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים׃ 14וַיִּתְיַצְּבוּ
בְתוֹךְ־הַחֶלְקָה וַיַּצִּילוּהָ וַיַּכּוּ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיּוֹשַׁע יְהוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה׃ 15וַיֵּרְדוּ שְׁלוֹשָׁה מִן־הַשְּׁלוֹשִׁים רֹאשׁ עַל־הַצָּר
אֶל־דָּוִיד אֶל־מְעָרַת עֲדֻלָּם וּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים חֹנָה בְּעֵמֶק רְפָאִים׃ 16וְדָוִיד אָז בַּמְּצוּדָה וּנְצִיב פְּלִשְׁתִּים אָז בְּבֵית
לָחֶם׃ 17וַיִּתְאָו דָּוִיד וַיֹּאמֶר מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבּוֹר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר׃ 18וַיִּבְקְעוּ הַשְּׁלֹשָׁה בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים
וַיִּשְׁאֲבוּ־מַיִם מִבּוֹר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וַיִּשְׂאוּ וַיָּבִאוּ אֶל־דָּוִיד וְלֹא־אָבָה דָּוִיד לִשְׁתוֹתָם וַיְנַסֵּךְ אֹתָם
לַיהוָה׃ 19וַיֹּאמֶר חָלִילָהּ לִי מֵאֱלֹהַי מֵעֲשׂוֹת זֹאת הֲדַם הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶשְׁתֶּה בְנַפְשׁוֹתָם כִּי בְנַפְשׁוֹתָם הֱבִיאוּם
וְלֹא אָבָה לִשְׁתוֹתָם אֵלֶּה עָשׂוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים׃ 20וַאֲבִשַׁי אֲחִי־יוֹאָב הוּא הָיָה רֹאשׁ הַשְּׁלוֹשָׁה וְהוּא עוֹרֵר
אֶת־חֲנִיתוֹ עַל־שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חָלָל וְלוֹ־שֵׁם בַּשְּׁלוֹשָׁה׃ 21מִן־הַשְּׁלוֹשָׁה בַּשֵּׁנִי נִכְבָּד וַיְהִי לָהֶם לְשָׂר וְעַד־הַשְּׁלוֹשָׁה
לֹא־בָא׃ ס
22בְּנָיָה בֶן־יְהוֹיָדָע בֶּן־אִישׁ־חַיִל רַב־פְּעָלִים מִן־קַבְצְאֵל הוּא הִכָּה אֵת שְׁנֵי אֲרִיאֵל מוֹאָב וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת־הָאַרְיֵה
בְּתוֹךְ הַבּוֹר בְּיוֹם הַשָּׁלֶג׃ 23וְהוּא־הִכָּה אֶת־הָאִישׁ הַמִּצְרִי אִישׁ מִדָּה | חָמֵשׁ בָּאַמָּה וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית כִּמְנוֹר
אֹרְגִים וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשֹּׁבֶט וַיִּגְזֹל אֶת־הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ׃ 24אֵלֶּה עָשָׂה בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וְלוֹ־שֵׁם
בִּשְׁלוֹשָׁה הַגִּבֹּרִים׃ 25מִן־הַשְּׁלוֹשִׁים הִנֵּו נִכְבָּד הוּא וְאֶל־הַשְּׁלוֹשָׁה לֹא־בָא וַיְשִׂימֵהוּ דָוִיד עַל־מִשְׁמַעְתּוֹ׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

26 וְגִבּוֹרֵי הַחַיִל עֲשָׂה־אֵל אֲחֵי יוֹאָב אֶלְחָנָן בֶּן־דּוֹדוֹ מִבֵּית לָחֶם׃ ס
27 שַׁמּוֹת הַהֲרוֹרִי חֶלֶץ הַפְּלוֹנִי׃ ס
28 עִירָא בֶן־עִקֵּשׁ הַתְּקוֹעִי אֲבִיעֶזֶר הָעַנְּתוֹתִי׃ ס
29 סִבְּכַי הַחֻשָׁתִי עִילַי הָאֲחוֹחִי׃ ס
30 מַהְרַי הַנְּטֹפָתִי חֶלֶד בֶּן־בַּעֲנָה הַנְּטֹפָתִי׃ ס
31 אִיתַי בֶּן־רִיבַי מִגִּבְעַת בְּנֵי בִנְיָמִן ס
בְּנָיָה הַפִּרְעָתֹנִי׃ 32 חוּרַי מִנַּחֲלֵי גָּעַשׁ ס
אֲבִיאֵל הָעַרְבָתִי׃ ס
33 עַזְמָוֶת הַבַּחֲרוּמִי אֶלְיַחְבָּא הַשַּׁעַלְבֹנִי׃ ס
34 בְּנֵי הָשֵׁם הַגִּזוֹנִי יוֹנָתָן בֶּן־שָׁגֵה הַהֲרָרִי׃ ס
35 אֲחִיאָם בֶּן־שָׂכָר הַהֲרָרִי אֱלִיפָל בֶּן־אוּר׃ ס
36 חֵפֶר הַמְּכֵרָתִי אֲחִיָּה הַפְּלֹנִי׃ ס
37 חֶצְרוֹ הַכַּרְמְלִי נַעֲרַי בֶּן־אֶזְבָּי׃ ס
38 יוֹאֵל אֲחִי נָתָן מִבְחָר בֶּן־הַגְּרִי׃ ס
39 צֶלֶק הָעַמּוֹנִי נַחְרַי הַבְּרֹתִי נֹשֵׂא כְּלֵי יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה׃ ס
40 עִירָא הַיִּתְרִי גָּרֵב הַיִּתְרִי׃ ס
41 אוּרִיָּה הַחִתִּי זָבָד בֶּן־אַחְלָי׃ ס
42 עֲדִינָא בֶן־שִׁיזָא הָרְאוּבֵנִי רֹאשׁ לָרְאוּבֵנִי וְעָלָיו שְׁלוֹשִׁים׃ ס
43 חָנָן בֶּן־מַעֲכָה וְיוֹשָׁפָט הַמִּתְנִי׃ ס
44 עֻזִּיָּא הָעַשְׁתְּרָתִי שָׁמָע וְיעוּאֵל בְּנֵי חוֹתָם הָעֲרֹעֵרִי׃ ס
45 יְדִיעֲאֵל בֶּן־שִׁמְרִי וְיוֹחָא אָחִיו הַתִּיצִי׃ ס
46 אֱלִיאֵל הַמַּחֲוִים וִירִיבַי וְיוֹשַׁוְיָה בְּנֵי אֶלְנָעַם וְיִתְמָה הַמּוֹאָבִי׃ 47 אֱלִיאֵל וְעוֹבֵד וְיַעֲשִׂיאֵל הַמְּצֹבָיָה׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

12

Abashimbulizi barhanzi ba Daudi e Sikalagi

[1] Amango Daudi àlicîfulisire e Siklagi aja ayâka Saulu, mugala wa Kishi, abantu bayîshimubugâna eyo munda. Bàli basirika ntwâli, ba kuha sha amatabâro; [2] bàli bacibambizize emiherho n'amatumu, bàli bamanyire okubanda amabuye erhi kulasha ebisonga n'amaboko gombi, okulembe n'oku lyo. Alaga abàrhengaga omu bûko bwa Benyamini, bwo bwanali bûko bwa Saulu yêne: [3] Omurhambo Ahiyezeri, n'omulumuna Yowashi, bagala ba Shema, w'e Gibeya, Yezieli na Peleti, bagala ba Azimaveti, Beraka na Yehu, b'e Anatoti. [4] Yishemaya, w'e Gabaoni, w'omu barhambo b'abarhabâzi ntwâli makumi asharhu. [5] Irimeya, Yaziyeli, Yohanani na Yazabadi, b'e Gederoti. [6] Elazayi, Yarimoti, Beyaliya, Shemariya na Shefatiya, b'e Harifu. [7] Elkana, Isiya, Azareli, Yowezeri na Yerohamu, bene Kore, [8] kuhirakwo Yowela na Zebadiya, bagala ba Yerohamu w'e Gedori. [9] Abandi bantu b'e Gadi bagoma, mpu lyo bashimba Daudi emunda àlicîfulisire ebw'irûngu. Bàli ntwâli bwenêne, bàyîshigilwa, bàli bamayire okucinga empenzi n'okulwa empenzi n'okulwa amatumu. Kwo bàyôbohagwa nka ntale na babidu nka rhushafu rhw'omu ntondo. [10] Omukulu wâbo ye wàli Ezeri, owa kabirhi Obadiya, owa kasharhu Eliyabu, [11] owa kani Mishemana, owa karhânu Irimeya, [12] owa kali ndarhu Atayi, owa kali nda Eliyeli, [13] owa kali munâni Yohanani, owa kali mwenda Elizabadi, [14] owa kali ikumi Irmeya, n'owa kali ikumi na muguma Makabani. [15] Abo bàli b'e Gadi, barhambo b'emirhwe y'abasirika; abanyi muli bo bàbàga basirika igana, n'abinja kulusha abâbo b'abasirika cihumbi. [16] Bo bàyîkiraga Yordani omu mwêzi murhanzi gw'omwâka, go mango Yordani ayunjulira kuhika oku bikûnguzo, bo bànalibirhaga oku bantu bàyûbakaga omu mmanda z'ebushoshokero n'ebuzikiro.

[17] Omurhwe gwa bene Benyamini n'ogwa bene Yuda gwajibugâna Daudi emunda àli acîfulisire. [18] Daudi aja emunda bali ababwîra. erhi: «Akaba munyîshire n'omuhigo gw'obuholo mpu muntabâle, mmuyankirîre n'omurhima gwôshi. Ci akaba gwa bulenzi mpu lyo mumpâna emw'abashombanyi bâni, Nyamuzinda wa bashakulûza abè ye muhamîrizi w'okwo, anammuhe obuhane. [19] Lero obwo Omûka gwa Nyamuzinda gwanacirhula kuli Amasayi, murhambo w'omurhwe gwa Makumi asharhu, anaciyakuza, erhi:

«Rhuli haguma nâwe,
rhuli b'olunda lwâwe
wâni Daudi, mugala wa Yese!
Omurhûla gubà haguma nâwe,
gubè na haguma n'abadwîrhe bakurhabâla,
bulya Nyakasane, akulwanyirekwo.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Daudi abayankirira anabahà ecikono c'okubà barhambo omu murhwe gwâge. [20] Abandi bantu b'obûko bwa Menashè bajà kuli Daudi amango alonzagya okulungana n'Abafilistini erhi balwîsa Saulu. Ci kwône Daudi arhaciyumvanya bya n'Abafilistini, bulya abarhambo bâbo bamàmulahirira; babwirana, mpu: «Hali amango Daudi ankayîshija olunda lwa nnawâbomurhanzi, obone amarhuhâna emunda ali.» [21] Okubundi acishubiriraga e Sikalagi, lyo n'abandi bantu b'emwa Menashè bàmushimbirage yo, bo: Adna, Yozabadi, Elihu na Sile tayi, barhambo b'omurhwe gw'abasirika ba Menashè. [22] Bôshi bàli barhabâzi ntwâli, bayîshirhabâla omurhwe gwa Daudi. Bahinduka barhambo b'omurhwe gwâge. [23] Ngasi lusiku abantu bayîshikâcîlunga oku murhwe gwa Daudi, kuhi ka omurhwe gwâge gwalinda guluga bwenêne.

Omubalè gw'abasirika ba Daudi aha Hebroni

[24] Alaga omubalè gw'abantu bankahashilwa amatumu bàcilungaga kuli Daudi e Hebroni, mpu lyo bamuhà obwâmi bwa Saulu, nk'oku Nyakasane ànali arhegesire: [25] Bene Yuda, basirika bihumbi ndarhu na magana gali munâni, bacibàmbizize empenzi n'amatumu. [26] Ab'obûko bwa Simoni, basirika ntwâli bihumbi nda n'igana. [27] Ab'obûko bwa Levi, bantu bihumbi bini na magana gali ndarhu, [28] na Yehoyada, murhambo w'obûko bwa bene Aròni, àlilusibwe na bantu bihumbi bisharhu na magana gali nda; [29] hàligi n'omwâna w'omusole ye Sadoki, ntwâli ya musirika, erhi adwîrhe barhambo makumi abirhi na babirhi b'oku mulala gwâge. [30] Ab'obûko bwa Benyamini, gwo gunaligi mulala gwa Saulu, bantu bihumbi bisharhu. Na banji muli bo bàcikâgikolera Saulu kuhika ago mango; [31] ab'obûko bwa Efrayimu, basirika ntwâli bihumbi makumi abirhi na magana gali munâni, bôshi bantu bakengwa omu milala yâbo. 32 Ecigabi c'oku bûko bwa Menashè, bantu bihumbi ikumi na munâni, bàli bacîshozirwe kwâgo mpu bajiyîmika Daudi abè mwâmi. [33] Ab'oku bûko bwa Isakari, barhambo ba basirika magana abirhi, haguma n'abantu bâbo bàkâgirhegeka, bôshi bantu ba bukengêre balya bankahashimanya bici na bici bene-Israheli bakwânîne bajire. [34] Ab'oku bûko bwa Zabuloni, basirika bihumbi makumi arhânu, bôshi bayigirizibwe bwinjà, banacirheganyize okujà oku cigamba c'amatabâro, ba kulerhera abandi omurhima gw'oburhwâli, bànali bacibàmbirize emirasano ya ngasi lubero. [35] Ab'oku bûko bwa Nefutali, barhambo cihumbi na basirika bâbo bihumbi makumi asharhu na nda bacibàmbirize empenzi n'amatumu. [36] Ab'oku bûko bwa Dani, bihumbi makumi abirhi na munâni bya basirika balingûzize okujà oku cigamba c'amatabâro. [37] Ab'oku bûko bwa Aseri, basirika bihumbi makumi ani byàyigirizibwe bwinjà okulwa, nabo balingûzize okujà oku cigamba c'amatabâro.

[38] Abantu b'oku bûko bwa Rubeni, n'ab'oku bûko bwa Gadi n'ecigabi c'oku bûko bwa Menashè, bo baligi balya bàbâga ishiriza lya Yordani. Bayîsha basirika bihumbi igana na makumi abirhi bacibàmbizrze emirasano ya ngasi lubcro.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[39] Abo bantu bôshi bàli basirika bacîrheganyize oku matabâro. Banaciyîsha na murhima muguma e Hebroni, bàyîmika Daudi mwâmi kuli bene-Israheli bôshi. Abandi bene-Israheli nabo bayemire okumuhà obwo bwâmi. [40] Babêra eyo munda nsiku isharhu zôshi bo na Daudi, bakazirya bananywa ngasi byôshi bene wâbo bàli babarheganyize. [41] Na kulusha aho, abandi bantu b'ebishagala bya hôfi hôfi, ciru bene Isakari, bene Zabuloni na bene Nefutali, bàkâgilêrha ennundo z'ebiryo oku ndogomi: enshâno, emizêti, ebihadu by'emizâbîbu, idivayi, amavurha, ciru bàkazilêrha n'enkafu n'ebibuzi. Ecihugo côshi calama omu bushagaluke bunene.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 12

1 וְאֵלֶּה הַבָּאִים אֶל־דָּוִיד לְצִיקְלַג עוֹד עָצוּר מִפְּנֵי שָׁאוּל בֶּן־קִישׁ וְהֵמָּה בַּגִּבּוֹרִים עֹזְרֵי הַמִּלְחָמָה: 2 נֹשְׁקֵי קֶשֶׁת
מַיְמִינִים וּמַשְׂמְאִלִים בָּאֲבָנִים וּבַחִצִּים בַּקֶּשֶׁת מֵאֲחֵי שָׁאוּל מִבִּנְיָמִן: 3 הָרֹאשׁ אֲחִיעֶזֶר וְיוֹאָשׁ בְּנֵי הַשְּׁמָעָה הַגִּבְעָתִי
וְיִזּוּאֵל וָפֶלֶט בְּנֵי עַזְמָוֶת וּבְרָכָה וְיֵהוּא הָעֲנָתֹתִי: 4 וְיִשְׁמַעְיָה הַגִּבְעוֹנִי גִּבּוֹר בַּשְּׁלֹשִׁים וְעַל־הַשְּׁלֹשִׁים: 5 וְיִרְמְיָה
וְיַחֲזִיאֵל וְיוֹחָנָן וְיוֹזָבָד הַגְּדֵרָתִי: 6 אֶלְעוּזַי וִירִימוֹת וּבְעַלְיָה וּשְׁמַרְיָהוּ וּשְׁפַטְיָהוּ הַחֲרִיפִי: 7 אֶלְקָנָה וְיִשִּׁיָהוּ וַעֲזַרְאֵל
וְיוֹעֶזֶר וְיָשָׁבְעָם הַקָּרְחִים: 8 וְיוֹעֵאלָה וּזְבַדְיָה בְּנֵי יְרֹחָם מִן־הַגְּדוֹר: 9 וּמִן־הַגָּדִי נִבְדְּלוּ אֶל־דָּוִיד לַמְצָד מִדְבָּרָה גִּבֹּרֵי
הַחַיִל אַנְשֵׁי צָבָא לַמִּלְחָמָה עֹרְכֵי צִנָּה וָרֹמַח וּפְנֵי אַרְיֵה פְּנֵיהֶם וְכִצְבָאִים עַל־הֶהָרִים לְמַהֵר: ס
10 עֵזֶר הָרֹאשׁ עֹבַדְיָה הַשֵּׁנִי אֱלִיאָב הַשְּׁלִשִׁי: 11 מִשְׁמַנָּה הָרְבִיעִי יִרְמְיָה הַחֲמִשִּׁי: 12 עַתַּי הַשִּׁשִּׁי אֱלִיאֵל
הַשְּׁבִעִי: 13 יוֹחָנָן הַשְּׁמִינִי אֶלְזָבָד הַתְּשִׁיעִי: 14 יִרְמְיָהוּ הָעֲשִׂירִי ס
מַכְבַּנַּי עַשְׂתִּי עָשָׂר: 15 אֵלֶּה מִבְּנֵי־גָד רָאשֵׁי הַצָּבָא אֶחָד לְמֵאָה הַקָּטָן וְהַגָּדוֹל לְאֶלֶף: 16 אֵלֶּה הֵם אֲשֶׁר עָבְרוּ
אֶת־הַיַּרְדֵּן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְהוּא מְמַלֵּא עַל־כָּל־גְּדֹתָיו וַיַּבְרִיחוּ אֶת־כָּל־הָעֲמָקִים לַמִּזְרָח וְלַמַּעֲרָב: ס
17 וַיָּבֹאוּ מִן־בְּנֵי בִנְיָמִן וִיהוּדָה עַד־לַמְצָד לְדָוִיד: 18 וַיֵּצֵא דָוִיד לִפְנֵיהֶם וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לָהֶם אִם־לְשָׁלוֹם בָּאתֶם אֵלַי
לְעָזְרֵנִי יִהְיֶה־לִּי עֲלֵיכֶם לֵבָב לְיֶחָד וְאִם־לְרַמּוֹתַנִי לְצָרַי בְּלִא חָמָס בְּכַפַּי יֵרָא אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְיוֹכַח: ס
19 וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת־עֲמָשַׂי רֹאשׁ הַשְּׁלִשִׁים לְךָ דָוִיד וְעִמְּךָ בֶן־יִשַׁי שָׁלוֹם | שָׁלוֹם לְךָ וְשָׁלוֹם לְעֹזְרֶךָ כִּי עֲזָרְךָ אֱלֹהֶיךָ
וַיְקַבְּלֵם דָּוִיד וַיִּתְּנֵם בְּרָאשֵׁי הַגְּדוּד: פ
20 וּמִמְּנַשֶּׁה נָפְלוּ עַל־דָּוִיד בְּבֹאוֹ עִם־פְּלִשְׁתִּים עַל־שָׁאוּל לַמִּלְחָמָה וְלֹא עֲזָרָם כִּי בְעֵצָה שִׁלְּחוּהוּ סַרְנֵי פְּלִשְׁתִּים
לֵאמֹר בְּרָאשֵׁינוּ יִפּוֹל אֶל־אֲדֹנָיו שָׁאוּל: 21 בְּלֶכְתּוֹ אֶל־צִיקְלַג נָפְלוּ עָלָיו | מֵמְּנַשֶּׁה עַדְנַח וְיוֹזָבָד וִידִיעֵאל וּמִיכָאֵל
וְיוֹזָבָד וֶאֱלִיהוּא וְצִלְתַּי רָאשֵׁי הָאֲלָפִים אֲשֶׁר לִמְנַשֶּׁה: 22 וְהֵמָּה עָזְרוּ עִם־דָּוִיד עַל־הַגְּדוּד כִּי־גִבּוֹרֵי חַיִל כֻּלָּם וַיִּהְיוּ
שָׂרִים בַּצָּבָא: 23 כִּי לְעֵת־יוֹם בְּיוֹם יָבֹאוּ עַל־דָּוִיד לְעָזְרוֹ עַד־לְמַחֲנֶה גָּדוֹל כְּמַחֲנֵה אֱלֹהִים: פ
24 וְאֵלֶּה מִסְפְּרֵי רָאשֵׁי הֶחָלוּץ לַצָּבָא בָּאוּ עַל־דָּוִיד חֲבֻרוֹנָה לְהָסֵּב מַלְכוּת שָׁאוּל אֵלָיו כְּפִי יְהוָה: ס
25 בְּנֵי יְהוּדָה נֹשְׂאֵי צִנָּה וָרֹמַח שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת חֲלוּצֵי צָבָא: ס
26 מִן־בְּנֵי שִׁמְעוֹן גִּבּוֹרֵי חַיִל לַצָּבָא שִׁבְעַת אֲלָפִים וּמֵאָה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

27 מִן־בְּנֵי֙ הַלֵּוִ֔י אַרְבַּ֖עַת אֲלָפִ֑ים וְשֵׁ֥שׁ מֵא֖וֹת׃ ס
28 וִיהוֹיָדָ֗ע הַנָּגִ֙יד֙ לְאַהֲרֹ֔ן וְעִמּ֖וֹ שְׁלֹ֣שֶׁת אֲלָפִ֑ים וּשְׁבַ֥ע מֵא֖וֹת׃ ס
29 וְצָדוֹק֙ נַ֣עַר גִּבּ֔וֹר חַ֖יִל וּבֵית־אָבִ֑יו שָׂרִ֥ים עֶשְׂרִ֖ים וּשְׁנָֽיִם׃ ס
30 וּמִן־בְּנֵ֣י בִנְיָמִ֗ן אֲחֵי֙ שָׁא֣וּל שְׁלֹ֔שֶׁת אֲלָפִ֖ים וְעַד־הֵ֑נָּה מַרְבִּיתָ֗ם שֹׁמְרִ֛ים מִשְׁמֶ֥רֶת בֵּית שָׁא֖וּל׃ ס
31 וּמִן־בְּנֵ֣י אֶפְרַ֗יִם עֶשְׂרִ֤ים אֶ֙לֶף֙ וּשְׁמוֹנֶ֣ה מֵא֔וֹת גִּבּוֹרֵ֥י חַ֖יִל אַנְשֵׁ֣י שֵׁמ֑וֹת לְבֵ֥ית אֲבוֹתָֽם׃ ס
32 וּמֵחֲצִ֣י מַטֵּ֔ה מְנַשֶּׁ֖ה שְׁמוֹנֶ֣ה עָשָׂ֑ר אֶ֚לֶף אֲשֶׁ֣ר נִקְּב֔וּ בְּשֵׁמ֖וֹת לָב֥וֹא לְהַמְלִ֖יךְ אֶת־דָּוִֽיד׃ ס
33 וּמִבְּנֵ֣י יִשָּׂשכָ֗ר יוֹדְעֵ֤י בִינָה֙ לַעִתִּ֔ים לָדַ֕עַת מַה־יַּעֲשֶׂ֖ה יִשְׂרָאֵ֑ל רָאשֵׁיהֶ֣ם מָאתַ֔יִם וְכָל־אֲחֵיהֶ֖ם עַל־פִּיהֶֽם׃ ס
34 מִזְּבֻלֻ֗ן יוֹצְאֵי֙ צָבָ֔א עֹרְכֵ֥י מִלְחָמָ֖ה בְּכָל־כְּלֵ֣י מִלְחָמָ֑ה חֲמִשִּׁ֥ים אֶ֙לֶף֙ וְלַעֲדֹ֣ר בְּלֹא־לֵ֔ב וָלֵֽב׃ ס
35 וּמִנַּפְתָּלִ֗י שָׂרִ֤ים אֶ֙לֶף֙ וְעִמָּהֶ֔ם בְּצִנָּ֖ה וַחֲנִ֣ית שְׁלֹשִׁ֑ים וְשִׁבְעָ֖ה אָֽלֶף׃ ס
36 וּמִן־הַדָּנִ֗י עֹרְכֵ֤י מִלְחָמָה֙ עֶשְׂרִ֣ים־וּשְׁמוֹנָ֔ה אֶ֖לֶף וְשֵׁ֥שׁ מֵא֑וֹת׃ ס
37 וּמֵאָשֵׁ֗ר יוֹצְאֵי֙ צָבָ֔א לַעֲרֹ֖ךְ מִלְחָמָ֑ה אַרְבָּעִ֖ים אָֽלֶף׃ ס
38 וּמֵעֵ֣בֶר֮ לַיַּרְדֵּן֒ מִן־הָרְאוּבֵנִ֣י וְהַגָּדִ֔י וַחֲצִ֖י | שֵׁ֣בֶט מְנַשֶּׁ֑ה בְּכֹל֙ כְּלֵ֣י צָבָ֔א מִלְחָמָ֖ה מֵאָ֥ה וְעֶשְׂרִ֖ים אָֽלֶף׃ 39 כָּל־אֵ֣לֶּה
אַנְשֵׁ֤י מִלְחָמָה֙ עֹרְכֵ֣י מַעֲרָכָ֔ה בְּלֵבָ֖ב שָׁלֵ֑ם בָּ֣אוּ חֶבְרוֹנָ֗ה לְהַמְלִ֤יךְ אֶת־דָּוִיד֙ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵ֔ל וְגַ֗ם כָּל־שְׁאֵרִ֤ית יִשְׂרָאֵל֙ לֵ֣ב
אֶחָ֔ד לְהַמְלִ֖יךְ אֶת־דָּוִֽיד׃ 40 וַיִּהְיוּ־שָׁ֣ם עִם־דָּוִ֗יד יָמִ֛ים שְׁלוֹשָׁ֖ה אֹכְלִ֣ים וְשׁוֹתִ֑ים כִּֽי־הֵכִ֥ינוּ לָהֶ֖ם אֲחֵיהֶֽם׃ 41 וְגַם
הַקְּרוֹבִים־אֲלֵיהֶם֙ עַד־יִשָּׂשכָ֣ר וּזְבֻלֻ֔ון וְנַפְתָּלִ֖י מְבִיאִ֣ים לֶ֑חֶם בַּחֲמוֹרִ֣ים וּבַגְּמַלִּ֔ים וּבַפְּרָדִ֖ים | וּבַבָּקָ֣ר מַאֲכָ֔ל קֶ֥מַח
דְּבֵלִ֖ים וְצִמּוּקִ֑ים וְיַ֣יִן־וְשֶׁ֔מֶן וּבָקָ֥ר וְצֹ֖אן לָרֹ֑ב כִּֽי שִׂמְחָ֖ה בְּיִשְׂרָאֵֽל׃ פ

13

Daudi àhiga okulêrha omucîmba gw'amalaganyo e Yeruzalemu

1 Daudi anacija omu ihano haguma n'abakulu b'abasirika bâge, àbayîmangira ebihumbi
n'abayîmangira amagana, haguma n'abandi ba rhambo b'olubaga. 2 Okubundi anacibwîra bene-
Israheli bàli bashubiûzinye haguma, erhi: «Mukabona kuli kwinjà, n'akaba kwo Nyakasane
Nyamuzinda wîrhu alonzize, jiri rhurhumize bene wîrhu basigîre omu cihugo c'Israheli côshi,
kwâgo kwâgo abadâhwa n'abaleviti emunda banayûbaka yôshi omu bishagala byâbo.
Rhubahamagale bacilunge nîrhu. 3 Okubundi rhugend'ilêrha omucîmba gwa Nyamuzinda eno
mwîrhu, bulya ntà mango rhwàcigererize okushîbirira ogwomucîmba kurhenga omu nsiku za
Saulo.

4 Abantu bàliho bôshi bàbona oku kwo binali, bayêmêra. 5 Daudi ànacirhumizagya bene-
Israheli b'omu cihugo côshi, kurhenga elubibi lwa Mîsiri kuhika aha ecihugo ca Hamati

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cirhangirire mpu bayîshe bagendilonza omucîmba gwa Nyamuzinda e Kiriyati-Yearimu. [6] Cazinda bene-Israheli bôshi bashimba Daudi kuhika e Baala, olunda lwa Kiriyati-Yearimu, omu cihugo ca Yuda, mpu bakûleyo omucîmba gwa Nyamuzinda, ogwomucîmba gwagwêrhe izîno lya «Nyamubâho obwarhire enyanya za ba-Kerubi.» [7] Gwàli omu mwa Abinadabu. Bagudêkereza oku ngâlè mpyâhya, yàyîshaga yagendesibwa na Uza bo na Ahiyo. [8] Daudi bo na bene-Israheli bôshi bàjàga bayêrekana omwîshingo gwâbo n'emisî yâbo yôshi: bajà bayîmba banaziha orhurhera, ennanga, engoma, enzenze n'ezindi nzihwa za ngasi lubero. [9] Erhi bahika hôfi n'aha Cibuga ca Kidoni, enkafu zàlinzihirimya gulya mucîmba gwa Nyamubâho bu- lya zamasârhala. Uza alambûla okuboko mpu agurhange gulekirhibuka. [10] Lero oburhè bwa Nyakasane bwanacibirunduka bwenêne erhi ye rhuma, anamuhana bulya amagereza okuhuma kw'ogwomucîmba gw' Amalaganyo. Uza anacifira ho n'aho embere za Nyakasane. [11] Daudi agaya bwenêne kulya kubà Nyakasane amàyîrha Uza; aho hantu Daudi ahayîrika izîno lya Peresi-Uza; yo n'izîno hanaciderhwa kuhika ene.

[12] Olwo lusiku Daudi ayôboha Nyamuzinda bwenêne anaderha, erhi: «Ntà nkahêka ogu mucîmba gwa Nyamuzinda aha mwâni la!» [13] Arhanaciguhêkaga emwâge obwo, omu murhundu gwa Daudi, ci bagendiguhira omu nyumpa ya Obedi-Edomu, mulume w'e Gati. [14] Omucîmba gwabêra omu mulala gwa Obedi-Edomu myêzi isharhu, Nyakasane agisha omulala gwâge n'ebintu byâge byôshi.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 13

וַיִּוָּעַץ דָּוִיד עִם־שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת לְכָל־נָגִיד: 2 וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכָל | קְהַל יִשְׂרָאֵל אִם־עֲלֵיכֶם טוֹב וּמִן־יְהוָה 1
אֱלֹהֵינוּ נִפְרְצָה נִשְׁלְחָה עַל־אַחֵינוּ הַנִּשְׁאָרִים בְּכֹל אַרְצוֹת יִשְׂרָאֵל וְעִמָּהֶם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם בְּעָרֵי מִגְרְשֵׁיהֶם וְיִקָּבְצוּ
אֵלֵינוּ: 3 וְנָסֵבָּה אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ כִּי־לֹא דְרַשְׁנֻהוּ בִּימֵי שָׁאוּל: 4 וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַקָּהָל לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי־יָשָׁר הַדָּבָר
בְּעֵינֵי כָל־הָעָם: 5 וַיַּקְהֵל דָּוִיד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל מִן־שִׁיחוֹר מִצְרַיִם וְעַד־לְבוֹא חֲמָת לְהָבִיא אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים מִקִּרְיַת
יְעָרִים: 6 וַיַּעַל דָּוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל בַּעֲלָתָה אֶל־קִרְיַת יְעָרִים אֲשֶׁר לִיהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים | יְהוָה
יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים אֲשֶׁר־נִקְרָא שֵׁם: 7 וַיַּרְכִּיבוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עַל־עֲגָלָה חֲדָשָׁה מִבֵּית אֲבִינָדָב וְעֻזָּא וְאַחְיוֹ נֹהֲגִים
בָּעֲגָלָה: 8 וְדָוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל מְשַׂחֲקִים לִפְנֵי הָאֱלֹהִים בְּכָל־עֹז וּבְשִׁירִים וּבְכִנֹּרוֹת וּבִנְבָלִים וּבְתֻפִּים וּבִמְצִלְתַּיִם
וּבַחֲצֹצְרוֹת: 9 וַיָּבֹאוּ עַד־גֹּרֶן כִּידֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּא אֶת־יָדוֹ לֶאֱחֹז אֶת־הָאָרוֹן כִּי שָׂמְטוּ הַבָּקָר: 10 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּעֻזָּא
וַיַּכֵּהוּ עַל אֲשֶׁר־שָׁלַח יָדוֹ עַל־הָאָרוֹן וַיָּמָת שָׁם לִפְנֵי אֱלֹהִים: 11 וַיִּחַר לְדָוִיד כִּי־פָרֹץ יְהוָה פֶּרֶץ בְּעֻזָּא וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם
הַהוּא פֶּרֶץ עֻזָּא עַד הַיּוֹם הַזֶּה: 12 וַיִּירָא דָוִיד אֶת־הָאֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר אֵיךְ אָבִיא אֵלַי אֵת אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים: 13 וְלֹא־הֵסִיר דָּוִיד אֶת־הָאָרוֹן אֵלָיו אֶל־עִיר דָּוִיד וַיַּטֵּהוּ אֶל־בֵּית עֹבֵד־אֱדֹם הַגִּתִּי: 14 וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
עִם־בֵּית עֹבֵד אֱדֹם בְּבֵיתוֹ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־בֵּית עֹבֵד־אֱדֹם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

Daudi aha Yeruzalemu

[1] Huramu, mwâmi w'e Tiri, alikira mwâmi Daudi entumwa, amurhumira empaho z'emirhi y'emiyerezi haguma n'abantu b'okugôya amabuye n'ababinji b'empaho, b'okumuyûbakira enyumpa y'obwâmi. [2] Daudi amanya bwinjinjà obwo oku Nyakasane yêne wàmujizire mwâmi w'Iraheli n'oku obwâmi bwâge bwalangashana irenge linene erhi Israheli lubaga lwa Nyamuzinda lurhuma.

[3] Daudi ashubirhôlera abandi bakazi aha Yeruzalemu ababurhakwo abandi bâna-rhabana n'abâna-nyere. [4] Alaga amazîno g'abagala bàburhirhagwa aha Yeruzalemu: Shamuwa, Shobabu, Natani, Salomoni; [5] Yibehari, Elishuwa, Elipeleti, [6] Noga, Nefegi, Yafiya, [7] Elishama, Beeliyada na Elifeleti.

Daudi àhima Abafilistini

[8] Abafilistini bamanya oku Daudi ayîmisirwe okubà mwâmi wa bene-Israheli bôshi haguma; banacishûbûzanya mpu bajè balonza Daudi bamugwa rhe. Daudi amanya ogwo mwanzi analonza okubabugâna. [9] Abafilistini bànaciyîsha mwandu, basherêza akabanda k' Abarefayiti. [10] Daudi agendidôsa Nyamubâho, erhi: «Ka ngendikoza Abafilistini? Ka wabahira omu maboko gâni?» Nyakasane amushuza, erhi: «Genda obakoze. Nabahira omu nfune zâwe.» [11] Abafilistini bànacihârhula, bahika aha Baali-Perazimu, ho Daudi àbahimîre. Daudi anaciderha, erhi: Nyakasane, anakundwîre omulongo gw'abashombanyi bâni nka kula enshalalo ekundûla ecikunguzo c'olwîshi.» Okwo kwarhuma aho hantu hayîrikwa izîno lya Baali-Perazimu, kwo kuderha «Mukulu wa Bakunduzi». [12] Emunda Abafilistini bàyâkiraga bulya bamàhimwa, n'aho bàhimiragwa bajà basigaho enshusho z'abazimu bâbo; Daudi arhegeka mpu bazidûlike muliro. [13] Abafilistini bashubiyîsha barhabire omu kabanda k'Abarefayiti. [14] Daudi ashubidôsa Nyamuzinda, Nyakasane amushuza, erhi: «Orhabakolezagya emugongo, ci ogendibazungulukira erhali hôfi ebwa mirhi y'emiforsadi. [15] Hano oyumva olubî lw'emidindîrî enyanya z'emirhi, onakoze entambala, bulya ago mango erhi namakushokolera njilambika omurhwe gw'Abfilistini.» [16] Daudi anacijira nk'oku arhegekagwa na Nyamuzinda. Bene-Israheli bahima Abafilistini ntyo banabashimba kurhenga e Gabaoni kuhika cingana e Gezeri. [17] Kurhenga ago mango irenge lya Daudi lyàlumira omu bihugo byôshi, na Nyakasane amujira wa kuyôbohwa omu mashanja gôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיִּשְׁלַח חִירָם מֶלֶךְ־צֹר מַלְאָכִים אֶל־דָּוִיד וַעֲצֵי אֲרָזִים וְחָרָשֵׁי קִיר וְחָרָשֵׁי עֵצִים לִבְנוֹת לוֹ בָּיִת׃ וַיֵּדַע דָּוִיד 1
כִּי־הֱכִינוֹ יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל כִּי־נִשֵּׂאת לְמַעְלָה מַלְכוּתוֹ בַּעֲבוּר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃ פ
וַיִּקַּח דָּוִיד עוֹד נָשִׁים בִּירוּשָׁלִָם וַיּוֹלֶד דָּוִיד עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַיִלוּדִים אֲשֶׁר הָיוּ־לוֹ בִּירוּשָׁלִָם שַׁמּוּעַ 3 4
וְשׁוֹבָב נָתָן וּשְׁלֹמֹה׃ וְיִבְחָר וֶאֱלִישׁוּעַ וְאֶלְפָּלֶט׃ וְנֹגַהּ וְנֶפֶג וְיָפִיעַ׃ וֶאֱלִישָׁמָע וּבְעֶלְיָדָע וֶאֱלִיפָלֶט׃ וַיִּשְׁמְעוּ 5 6 7 8
פְלִשְׁתִּים כִּי־נִמְשַׁח דָּוִיד לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָל־פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִיד וַיִּשְׁמַע דָּוִיד וַיֵּצֵא
לִפְנֵיהֶם׃ וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּפְשְׁטוּ בְּעֵמֶק רְפָאִים׃ וַיִּשְׁאַל דָּוִיד בֵּאלֹהִים לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה עַל־פְּלִשְׁתִּיים וּנְתַתָּם 9 10
בְּיָדִי וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה עֲלֵה וּנְתַתִּים בְּיָדֶךָ׃ וַיַּעֲלוּ בְבַעַל־פְּרָצִים וַיַּכֵּם שָׁם דָּוִיד וַיֹּאמֶר דָּוִיד פָּרַץ הָאֱלֹהִים אֶת־אוֹיְבַי 11
בְּיָדִי כְּפֶרֶץ מָיִם עַל־כֵּן קָרְאוּ שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בַּעַל פְּרָצִים׃ וַיַּעַזְבוּ־שָׁם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם וַיֹּאמֶר דָּוִיד וַיִּשָּׂרְפוּ 12
בָּאֵשׁ׃ פ
וַיֹּסִפוּ עוֹד פְּלִשְׁתִּים וַיִּפְשְׁטוּ בָּעֵמֶק׃ וַיִּשְׁאַל עוֹד דָּוִיד בֵּאלֹהִים וַיֹּאמֶר לוֹ הָאֱלֹהִים לֹא תַעֲלֶה אַחֲרֵיהֶם הָסֵב 13 14
מֵעֲלֵיהֶם וּבָאתָ לָהֶם מִמּוּל הַבְּכָאִים׃ וְיִהִי כְּשָׁמְעֲךָ אֶת־קוֹל הַצְּעָדָה בְּרָאשֵׁי הַבְּכָאִים אָז תֵּצֵא בַּמִּלְחָמָה כִּי־יָצָא 15
הָאֱלֹהִים לְפָנֶיךָ לְהַכּוֹת אֶת־מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים׃ וַיַּעַשׂ דָּוִיד כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ הָאֱלֹהִים וַיַּכּוּ אֶת־מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים מִגִּבְעוֹן 16
וְעַד־גָּזֵרָה׃ וַיֵּצֵא שֵׁם־דָּוִיד בְּכָל־הָאֲרָצוֹת וַיהוָה נָתַן אֶת־פַּחְדּוֹ עַל־כָּל־הַגּוֹיִם׃ 17

15

Daudi arheganya okugendilêrha omucîmba gw'amalaganyo

[1] Daudi anaciyûbakisa enyumpa zâge omu Murhundu gwa Daudi. Arhe nganya hantu haguma ayîmanzaho ihêma lyayîshijamwo omucîmba gw'Amalaganyo gwa Nyamuzinda. [2] Okubundi anaciderha, erhi: «Abaleviti bonene bayêmêrirwe okubarhula omucîmba gwa Nyamuzinda; bulya bo Nyamuzinda àcîshozire kw'ogwomukolo gw'okukazigubarhula n'okumu rhumikira ensiku zôshi.»

[3] Daudi ashûbûliza bene-Israheli bôshi e Yeruzalemu mpu bagendilêrha Omucîmba gwa Nyamuzinda, lyo guhirwa ahantu àgurheganyîze. [4] Ashûbûza abadâhwa, b'obûko bwa Aròni, haguma n'Abaleviti. [5] Abo baleviti bàlimwo omurhambo Uriyeli, haguma na bandi bantu igana na makumi abirhi b'obûko bwa Kehati. [6] Omurhambo Asaya na bandi bantu magana abirhi na makumi abirhi b'obûko bwa Merari; [7] omurhambo Yoheli, haguma na bandi bantu igana na makumi asharhu b'obûko bwa Gershoni; [8] omurhambo Shemaya, na bandi bantu magana abirhi b'obûko bwa Elisafani; [9] omurhambo Eliyeli, na bandi bantu makumi gali munâni b'obûko bwa Hebroni; [10] omurhambo Aminadabu, na bandi igana n'ikumi na babirhi b'obûko bwa Uziyeli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Daudi ahamagala abadâhwa Sadoki na Abiyatari, n'abaleviti Uriyeli, Asaya, Yoheli, Shemaya, Eliyeli na Aminadabu. [12] Ababwîra, erhi: «Mwe muli bakulu b'emilala y'Abaleviti, mucîshukûle, muce, mwe n'abantu b'emila la yinyu, okubundi mugendilonza omucîmba gwa Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli, muguhêke aha nàgurheganyîze. [13] Nyakasane Nyamuzinda wîrhu àrhuhanyire burhanzi bulya mw'oyomurhâliho. Kwo binali rhurhàli rhumudôsize kurhi rhurhegesirwe okujira.» [14] Abadâhwa n'abaleviti bacîshukûlaga obwo omu kucîrheganya okuyîshibarhula omucîmba gwa Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli. [15] Cazinda abaleviti babarhulaga omucîmba oku mirhamba yagwo aha birhugo byâbo, nk'oku Nyakasane ànalirhegesire Mûsa oku kwo bakzigubarhula.

[16] Daudi anacirhegeka abarhambo b'abaleviti obwo, mpu bakereke bene wâbo bàli bakwânîne bajè bayimba n'okuziha ennanga, enzenze, emishekera, abarhimbi b'engoma n'ezindi nzihwa za ngasi lubero bànagwêrhe, n'okuyere kana omwîshingo gwâbomunene omu mulya gw'enzihwa zilongîre bwinjinjà. [17] Abaleviti bagoshôla Hemani, mugala wa Yoheli, n'owâbo Azafi, mugala wa Berekiya, n'owundi Etani, mugala wa Kushayahu, w'obûko bwa Merari. [18] Omurhwe gwa kabirhi gwa bene wâbo, bàlimwo: Zakariya, Yaziyeli, Shemiramoti, Yehiyeli, Uni, Eliyabu, Benaya, Maseya, Matitiya, Eliflehu, Mikneyahu, Obedimoti, Yehiyeli, Uni, Eliyabu, Benaya, Maseya, Matitiya, Eli-flehu, Mikneyahu, Obedi-Edomu, Yeyieli, Balanzi b'omuhango. [19] Abimbiza Hemani, Azafi na Etani bakaziziha enzihwa z'omulinga zilongire bwinjà bwe- nene. [20] Zakariya, Aziyeli, Shemiramoti, Yehiyeli, Uni, Eliyabu Maaseya na Benaya bakaziziha ennanga z'izù liriri. [21] Matitiya, Eliflehu, Mikneya, Obedi- Edomu, Yehiyeli na Azaziya bakaziziha enzcnze za mirya munâni. [22] Kenaniya, mukulu w'abaleviti bazihi, ye wàkâgihâna izù ly'enyimbo. [23] Berekiya na Elkana balanzi b'emihango bàli bakwânîne babêre hôfi n'omucîmba gw'Amalaganyo, [24] haguma n'abandi balanzi Obedi-Edomu na Yehiya. Nabo abadâhwa Shebaniya, Yoshafati, Netaneyeli, Amasayi, Zakariya, Benaya na Eliyezeri bakazibûha emishekera embere ly'omucîmba gwa Nyamubâho.

Omucîmba gw'Amalaganyo gwàhika aha Yeruzalemu

[25] Daudi, bo n'abagula b'Israheli n'abakulu b'abasirika bàli bajirilonza omucîmba gw'Amalaganyo ga Nyakasane emwa Obedi-Edomu, bàli omu bushagaluke bunene. [26] Nyamuzinda naye ahira obulanzi bwâge oku baleviti bàli babarhwîre omucîmba; okubundi banacimurherekêra mpanzi nda na biganda-buzi nda. [27] Daudi àli ayambîrhe ecishûli c'ecitâni cirembu, kuguma n'abaleviti bàli babarhwîre omucîmba, n'abazihi b'enzihwa na Kenaniya mwimangizi w'olugendo. Na kandi Daudi àli ayambîrhe efodi y'abadâhwa y'ecitâni.

[28] Bene-Israheli bôshi balêrha omucîmba gw'Amalaganyo e Yeruzalemu omu cihôgero c'amasîma, banabûha empembc n'emîshekera, n'enzihwa n'emi jegereza, ennanga n'enzenze.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[29] Erhi omucîmba guhika omu Murhundu gwa Daudi, Mikali, mwâli wa Saulu, alolera aha kabonezo abona mwâmi Daudi oku ayîsha asâma n'omwîshingo. Lero ànacimugayaguza bwenêne omu mu rhima gwâge.

1Chronik / 1Chronicles 15

1וַיַּעַשׂ־לוֹ בָּתִּים בְּעִיר דָּוִיד וַיָּכֶן מָקוֹם לָאֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֵּט־לוֹ אֹהֶל: 2אָז אָמַר דָּוִיד לֹא לָשֵׂאת אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
כִּי אִם־הַלְוִיִּם כִּי־בָם | בָּחַר יְהוָה לָשֵׂאת אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וּלְשָׁרְתוֹ עַד־עוֹלָם: ס

3וַיַּקְהֵל דָּוִיד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְרוּשָׁלִַם לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן יְהוָה אֶל־מְקוֹמוֹ אֲשֶׁר־הֵכִין לוֹ: 4וַיַּאֲסֹף דָּוִיד אֶת־בְּנֵי
אַהֲרֹן וְאֶת־הַלְוִיִּם: 5לִבְנֵי קְהָת אוּרִיאֵל הַשָּׂר וְאֶחָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים: ס
6לִבְנֵי מְרָרִי עֲשָׂיָה הַשָּׂר וְאֶחָיו מָאתַיִם וְעֶשְׂרִים: ס
7לִבְנֵי גֵרְשֹׁום יוֹאֵל הַשָּׂר וְאֶחָיו מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים: ס
8לִבְנֵי אֱלִיצָפָן שְׁמַעְיָה הַשָּׂר וְאֶחָיו מָאתַיִם: ס
9לִבְנֵי חֶבְרֹון אֱלִיאֵל הַשָּׂר וְאֶחָיו שְׁמוֹנִים: ס
10לִבְנֵי עֻזִּיאֵל עַמִּינָדָב הַשָּׂר וְאֶחָיו מֵאָה וּשְׁנֵים עָשָׂר: ס
11וַיִּקְרָא דָוִיד לְצָדוֹק וּלְאֶבְיָתָר הַכ�ֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם לְאוּרִיאֵל עֲשָׂיָה וְיוֹאֵל שְׁמַעְיָה וֶאֱלִיאֵל וְעַמִּינָדָב: 12וַיֹּאמֶר לָהֶם
אַתֶּם רָאשֵׁי הָאָבוֹת לַלְוִיִּם הִתְקַדְּשׁוּ אַתֶּם וַאֲחֵיכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֵת אֲרוֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הַכִּינוֹתִי לוֹ: 13כִּי
לְמַבְּרִאשׁוֹנָה לֹא אַתֶּם פָּרֶץ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בָּנוּ כִּי־לֹא דְרַשְׁנֻהוּ כַּמִּשְׁפָּט: 14וַיִּתְקַדְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְהַעֲלוֹת
אֶת־אֲרוֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: 15וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־הַלְוִיִּם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה כִּדְבַר יְהוָה בְּכִתְפָם בַּמֹּטוֹת
עֲלֵיהֶם: פ
16וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְשָׂרֵי הַלְוִיִּם לְהַעֲמִיד אֶת־אֲחֵיהֶם הַמְשֹׁרְרִים בִּכְלֵי־שִׁיר נְבָלִים וְכִנֹּרוֹת וּמְצִלְתָּיִם מַשְׁמִיעִים
לְהָרִים־בְּקוֹל לְשִׂמְחָה: פ
17וַיַּעֲמִידוּ הַלְוִיִּם אֶת הֵימָן בֶּן־יוֹאֵל וּמִן־אֶחָיו אָסָף בֶּן־בֶּרֶכְיָהוּ ס
וּמִן־בְּנֵי מְרָרִי אֲחֵיהֶם אֵיתָן בֶּן־קוּשָׁיָהוּ: 18וְעִמָּהֶם אֲחֵיהֶם הַמִּשְׁנִים זְכַרְיָהוּ בֶּן וְיַעֲזִיאֵל וּשְׁמִירָמוֹת וִיחִיאֵל | וְעַנִּי
אֱלִיאָב וּבְנָיָהוּ וּמַעֲשֵׂיָהוּ וּמַתִּתְיָהוּ וֶאֱלִיפְלֵהוּ וּמִקְנֵיָהוּ וְעֹבֵד אֱדֹם וְיִעִיאֵל הַשֹּׁעֲרִים: 19וְהַמְשֹׁרְרִים הֵימָן אָסָף וְאֵיתָן
בִּמְצִלְתַּיִם נְחֹשֶׁת לְהַשְׁמִיעַ: 20וּזְכַרְיָה וַעֲזִיאֵל וּשְׁמִירָמוֹת וִיחִיאֵל וְעַנִּי וֶאֱלִיאָב וּמַעֲשֵׂיָהוּ וּבְנָיָהוּ בִּנְבָלִים
עַל־עֲלָמוֹת: 21וּמַתִּתְיָהוּ וֶאֱלִיפְלֵהוּ וּמִקְנֵיָהוּ וְעֹבֵד אֱדֹם וְיִעִיאֵל וַעֲזַזְיָהוּ בְּכִנֹּרוֹת עַל־הַשְּׁמִינִית לְנַצֵּחַ: 22וּכְנַנְיָהוּ
שַׂר־הַלְוִיִּם בְּמַשָּׂא יָסֹר בַּמַּשָּׂא כִּי מֵבִין הוּא: 23וּבֶרֶכְיָה וְאֶלְקָנָה שֹׁעֲרִים לָאָרוֹן: 24וּשְׁבַנְיָהוּ וְיוֹשָׁפָט וּנְתַנְאֵל וַעֲמָשַׂי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְזִכְרִיָהוּ וּבְנָיָהוּ וֶאֱלִיעֶזֶר הַכֹּהֲנִים מַחְצְרִים בַּחֲצֹצְרוֹת לִפְנֵי אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְעֹבֵד אֱדֹם וִיחִיָּה שֹׁעֲרִים לָאָרוֹן׃ 25וַיְהִי
דָּוִיד וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים הַהֹלְכִים לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה מִן־בֵּית עֹבֵד־אֱדֹם בְּשִׂמְחָה׃ ס
26וַיְהִי בְּעֶזֹר הָאֱלֹהִים אֶת־הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וַיִּזְבְּחוּ שִׁבְעָה־פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים׃ 27וְדָוִיד מְכֻרְבָּל |
בְּמְעִיל בּוּץ וְכָל־הַלְוִיִּם הַנֹּשְׂאִים אֶת־הָאָרוֹן וְהַמְשֹׁרְרִים וּכְנַנְיָה הַשַּׂר הַמַּשָּׂא הַמְשֹׁרְרִים וְעַל־דָּוִיד אֵפוֹד
בָּד׃ 28וְכָל־יִשְׂרָאֵל מַעֲלִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה בִּתְרוּעָה וּבְקוֹל שׁוֹפָר וּבַחֲצֹצְרוֹת וּבִמְצִלְתָּיִם מַשְׁמִעִים בִּנְבָלִים
וְכִנֹּרוֹת׃ 29וַיְהִי אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה בָּא עַד־עִיר דָּוִיד וּמִיכַל בַּת־שָׁאוּל נִשְׁקְפָה | בְּעַד הַחַלּוֹן וַתֵּרֶא אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּוִיד
מְרַקֵּד וּמְשַׂחֵק וַתֶּבֶז לוֹ בְּלִבָּהּ׃ פ

16

[1] Banaciyîshidêkereza omucîmba omu ihêma Daudi àli agurheganyize. Okubundi barherekêra Nyamuzinda enterekêro z'okusingônolwa n'enterekêro z'omurhûla. [2] Erhi Daudi àyusihâna ezo nterekêro, agisha olubaga oku izîno lya Nyakasane. [3] Cazinda agabîra bene-Israheli ebiryo: ngasi mulume na ngasi mukazi bakazihâbwa omugati muburunguse, ecihimbi c'omugati gw'obununirizi gwa mabo n'ecitumbura c'emizâbîbu myûmu.

Abaleviti bàyimba irenge lya Nyakasane

[4] Daudi ahira abaleviti baguma b'okurhumikira embere z'omucîmba gwa Nyakasane, mpu bagashânize, bakuze banahe Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli irenge. [5] Azafi akazibahabûla na Zakariya ye wakâgimurhabâla. Ye ziyeli, Shemiramoti, Yehiyeli. Matitiya, Eliyabu, Benaya, Obedi-Edomu na Yaiyeli bakaziziha ennanga n'enzenze, naye Azafi akazivuza ebyuma by'omulinga bilongire bwenêne. [6] Abadâhwa Benaya na Yaziyeli bakazibiìha emishekeraburhahusa embere z'omucîmba gwa Nyakasane. [7] Olwo lusiku Daudi yène ye murhangiriza asinga Olwimbo lw'okukuza Nyakasane, aluhà Azafi mpu aluyimbe haguma na bene wâbo, baderhe, mpu[s]:

[8] «Mukuze Nyakasane, muyalize izîno lyâge;

«muderhere ebijiro byâge by'enkwira embere z'abantu.

[9] «Mumuyimbire, mudumûle oluzihwa embere zâge,

«murharhamaga n'okuganira ebirhangâzo byâge.

[10] «Izîno lyâge ly'irenge, lyo imerero ly'obukuze bwinyu,

[s] **16.7** : Olwo lwimbo lushushire olulanga lwa 105; 96; 106.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«bwo burhùlirize bw'emirhima y'abantu balongereza Nyakasane.

[11] «Muyêrekere emunda Nyakasane Ogala-byôshi ali,

«mukaziyôrha mulongereza obusù bwâge.

[12] «Mukengêre ebisômerîne ajizire,

«eby'okurhangâza n'okutwa emmanja kw'ekanwa kâge.

[13] «Binjikulu b'Israheli bo bàli barhumisi bâge,

«bene Yakôbo bo bàli bîshogwa bâge.

[14] «Nyakasane yêne Nyamuzinda wîrhu;

Yêne ye mutwî w'emmanja w'igulu lyôshi.

[15] Mukazikengêra endagâno yâge ensiku zôshi,

Akanwa kâge kabà kîmâna kuhika oku maburhwa cihumbi.

[16] «Kalya kanwa àfundikaga bo na Abrahamu,

«erya ndahiro àlahiriraga Izaki.

[17] «Kalya àgwikaga kashuba irhegeko kuli Yakôbo,

«kanabà ndagâno y'ensiku n'amango kuli Israheli.

[18] «Bulyala aderha, erhi: «Nàkugabîra ishwa lya Kanani,

«bishube byo binyu birugu by'omwîmo.

[19] «Amango bàciri banyi,

«amango barhàli baciluga banabà bigolo eyo mwa bene.

[20] «Amango bàkazagijà babunga,

«batwîka mwâmi hashige wundi.

[21] «Ci kwône ntâye Nyamuzinda àzigire abarhidibuza,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«ciru banarhuma hajira abâmi ahana.

22 «Mpu: «Murhahîra mukahuma oku nshâgi zâni»,

«mpu: «murhahîra mukashunga abalêbi bâni olûmu!»

23 «Mwe bantu b'igulu lyôshi, yimbiri Nyakasane,

«mukazimanyîsa bwaca bwayira oku kuciza aciza.

24 «Irenge lyâge muliganire omu karhî k'ab'emahanga,

«ebi àjizire by'okurhangâza mubimanyîse omu mashanja gôshi.

25 «Bulya Nyakasane ali mukulu, «anakwânîne aje irenge.

«Akwânîne ayôbohwe kulusha abandi banyamuzinda bôshi.

26 «Bulyala banyamuzinda w'abapagani linali ibumba,

«Nyakasane yêhe ye wàjiraga amalunga.

27 «Obwâmi n'obumoleke bimushokolîre,

«entebe yâge buhashe n'obulangashane buyirikwo.

28 «Mwe bantu b'igulu lyôshi,

«muyalize irenge lyâge n'obuhashe bwâge.

29 «Yîshi muyalize irenge lyâge,

«mulêrhe entûlo zinyu embere zâge.

«Muyunamire oku idaho embere za Nyakasane,

«amango ayêrekana obwîmâna bwâge.

30 «Mujugume embere zâge, mwe bihugo mweshi,

«igulu alizibuhize mpu lirhagihuligana.

31 «Amalunga gacîshinge, n'igulu lishembuke.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Baderhe omu mashanja gôshi, mpu: «Nyakasane ye Mwâmi!»

[32] «Enyanja ekûnguze haguma n'ebimuli byôshi:

«Amashwa gashagaluke haguma n'ebimuli byôshi.

[33] «Emirhi y'emuzirhu ebande orhuhababo rhw'omwîshingo

«embere za Nyakasane, «bulya ayîshitwîra igulu olubanja.

[34] «Mukuze Nyakasane bulya ali mwinjà,

«obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[35] «Mumuyakûze, mpu: «Nyamuzinda Mucunguzi wîrhu, orhucize,

«orhulîkûze oku mashanja g'ihanga onarhushûbûze.

«Hano rhukola rhwakukuza, «rhwakaziderha Izîno lyâwe litagatîfu,

«rhucishingire okukugashâniza.»

[36] «Ayâgirwe Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli,

«mukazimuvuga omunkwa, ngasi mango.

«N'endêko yôshi yàyakûza, mpu: «Amen! Aleluya!

«Mukuze Nyakasane!»

[37] Cazindà Daudi arhegeka Azafi na bene wâbo mpu babêre aha burhambi b'omucîmba gw'endagâno ya Nyakasane, bakazirhumikira embere ly'omucîmba ngasi lusiku nk'oku byanali birhegesirwe. [38] Agoshôla na Obedi-Edomu haguma na bene wâbo makumi gali ndarhu na munâni mpu bakazilanga emihango, haguma na Obedi-Edomu, mugala wa Yedutuni na Hosa. [39] Daudi ahà amudâhwa Sadoki n'abandi badâhwa bene wâbo omukolo gw'okurhumikira embere ly'ihêma lya Nyakasane oku ntondo ya Gabaoni, [40] mpu bakaziyôrha barherekêra Nyakasane enterekêro z'okusingônolwa oku luhêrero ngasi sêzi na bijingo, n'okuyûkiriza ngasi mikolo enayandisirwe omu irhegeko Nyakasane àhâga Israheli. [41] Bàli bo na Hemani, Yedutuni n'abandi bantu bàli bacî shozirwe kwâgo kwâgo mpu bakazikuza Nyakasane, bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[42] Hemani na Yedutuni bàgwêrhe omukolo gw'okubûha emishekera n'emijegereza n’ezindi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nzihwa z'abazihi zanakagikolesibwa oku kununisa enyimbo z'obugashânize. Bagala ba Yedutuni bàli balanzi ba mihango. 43 Cazinda ngasi muguma ashubira emwâge. Daudi naye ashubira emwâge agendisuhira ab'aha mwâge obwangà.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 16

1וַיָּבִיאוּ֙ אֶת־אֲר֣וֹן הָאֱלֹהִ֔ים וַיַּצִּיגוּ֥ אֹת֛וֹ בְּתוֹךְ֩ הָאֹ֨הֶל אֲשֶׁר־נָטָ֥ה לוֹ֙ דָּוִ֔יד וַיַּקְרִ֥יבוּ עֹל֖וֹת וּשְׁלָמִ֑ים לִפְנֵ֖י
הָאֱלֹהִֽים׃ 2וַיְכַ֣ל דָּוִ֔יד מֵהַעֲל֥וֹת הָעֹלָ֖ה וְהַשְּׁלָמִ֑ים וַיְבָ֥רֶךְ אֶת־הָעָ֖ם בְּשֵׁ֥ם יְהוָֽה׃ 3וַיְחַלֵּ֞ק לְכָל־אִ֣ישׁ יִשְׂרָאֵ֗ל מֵאִ֨ישׁ
וְעַד־אִשָּׁ֜ה לְאִ֣ישׁ כִּכַּר־לֶ֗חֶם וְאִשְׁפָּ֛ר וַאֲשִׁישָׁ֖ה׃ 4וַיִּתֵּ֞ן לִפְנֵ֣י אֲר֗וֹן יְהוָה֙ מִן־הַלְוִיִּ֔ם מְשָׁרְתִ֖ים וּלְהַזְכִּ֣יר וּלְהוֹדוֹת֙ וּלְהַלֵּ֔ל
לַיהוָ֖ה אֱלֹהֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ פ
5אָסָ֣ף הָרֹאׁ֔שׁ וּמִשְׁנֵ֖הוּ זְכַרְיָ֑ה יְעִיאֵ֥ל וּשְׁמִרָמֹ֖ות וְיִחִיאֵ֣ל וּמַתִּתְיָ֑ה וֶאֱלִיאָ֥ב וּבְנָיָ֛הוּ וְעֹבֵ֥ד אֱדֹ֖ם וְיִעִיאֵ֥ל בִּכְלֵי־נְבָלִ֖ים
וּבְכִנֹּר֑וֹת וְאָסָ֖ף בַּמְצִלְתַּ֥יִם מַשְׁמִֽיעַ׃ 6וּבְנָיָ֣הוּ וְיַחֲזִיאֵ֗ל הַכֹּהֲנִים֙ בַּחֲצֹצְרֹ֣ות תָּמִ֔יד לִפְנֵ֖י אֲר֣וֹן בְּרִית־הָאֱלֹהִֽים׃ 7בַּיֹּ֣ום
הַה֗וּא אָ֣ז נָתַ֞ן דָּוִ֤יד בָּרֹאשׁ֙ לְהֹד֣וֹת לַיהוָ֔ה בְּיַד־אָסָ֖ף וְאֶחָ֑יו׃ פ
8הֹודּ֣וּ לַיהוָ֣ה קִרְאֽוּ־בִשְׁמֹ֗ו הֹודִ֣יעוּ בָעַמִּ֣ים עֲלִילֹתָֽיו׃ 9שִׁ֣ירוּ לֹ֣ו זַמְּרוּ־לֹ֑ו שִׂ֝יחוּ֗ בְּכָל־נִפְלְאֹתָֽיו׃ 10הִתְהַלְּלוּ֮ בְּשֵׁ֪ם קָדְשֹׁ֫ו
יִשְׂמַ֣ח לֵ֭ב מְבַקְשֵׁ֣י יְהוָֽה׃ 11דִּרְשׁ֣וּ יְ֭הוָה וְעֻזֹּ֑ו בַּקְּשׁ֖וּ פָּנָ֣יו תָּמִֽיד׃ 12זִכְרוּ֮ נִפְלְאֹתָ֪יו אֲ֫שֶׁר עָשָׂ֥ה מֹפְתָ֑יו
וּמִשְׁפְּטֵ־פִ֝יהוּ׃ 13זֶ֣רַע יִשְׂרָאֵ֣ל עַבְדֹּ֑ו בְּנֵ֖י יַעֲקֹ֣ב בְּחִירָֽיו׃ 14הֽוּא־יְהוָ֣ה אֱלֹהֵ֣ינוּ בְּכָל־הָאָ֣רֶץ מִשְׁפָּטָֽיו׃ 15זִכְר֣וּ לְעֹולָ֣ם
בְּרִית֑וֹ דָּבָ֥ר צִוָּ֝ה לְאֶ֣לֶף דֹּֽור׃ 16אֲשֶׁ֣ר כָּרַ֣ת אֶת־אַבְרָהָ֑ם וּשְׁבוּעָתֹ֖ו לְיִצְחָֽק׃ 17וַיַּעֲמִידֶ֣הָ לְיַעֲקֹ֣ב לְחֹ֑ק לְיִשְׂרָאֵ֖ל בְּרִ֣ית
עֹולָֽם׃ 18לֵ֭אמֹר לְךָ֣ אֶתֵּ֣ן אֶ֣רֶץ־כְּנַ֔עַן חֶ֖בֶל נַחֲלַתְכֶֽם׃ 19בִּהְיֹותְכֶ֥ם מְתֵ֖י מִסְפָּ֑ר כִּמְעַ֥ט וְגָרִ֖ים בָּֽהּ׃ 20וַיִּתְהַלְּכ֣וּ מִגֹּ֣וי
אֶל־גֹּ֑וי וּמִמַּמְלָכָ֖ה אֶל־עַ֣ם אַחֵֽר׃ 21לֹֽא־הִנִּ֣יחַ לְאִ֭ישׁ לְעָשְׁקָ֑ם וַיֹּ֖וכַח עֲלֵיהֶ֣ם מְלָכִֽים׃ 22אַל־תִּגְּע֣וּ בִמְשִׁיחָ֑י וּבִנְבִיאַ֖י
אַל־תָּרֵֽעוּ׃ פ
23שִׁ֣ירוּ לַיהוָ֣ה כָּל־הָאָ֑רֶץ בַּשְּׂר֥וּ מִיֹּ֖ום אֶל־יֹֽום יְשׁוּעָתֹֽו׃ 24סַפְּר֣וּ בַגֹּויִ֣ם אֶת־כְּבוֹדֹ֑ו בְּכָל־הָעַמִּ֖ים נִפְלְאֹתָֽיו׃ 25כִּ֣י גָד֣וֹל
יְהוָ֣ה וּמְהֻלָּ֣ל מְאֹ֑ד וְנוֹרָ֥א הֽוּא־עַל־כָּל־אֱלֹהִֽים׃ 26כִּ֤י כָל־אֱלֹהֵ֣י הָעַמִּ֣ים אֱלִילִ֑ים וַיהוָ֥ה שָׁמַ֖יִם עָשָֽׂה׃ 27הֹ֣וד וְהָדָ֣ר לְפָנָ֑יו
עֹ֖ז וְחֶדְוָ֣ה בִּמְקֹמֹֽו׃ 28הָבוּ֮ לַיהוָ֪ה מִשְׁפְּחֹ֫ות עַמִּ֥ים הָב֣וּ לַיהוָ֣ה כָּב֣וֹד וָעֹֽז׃ 29הָב֣וּ לַיהוָ֣ה כְּבֹ֣וד שְׁמֹ֑ו שְׂא֥וּ מִ֝נְחָ֗ה וּבֹ֣אוּ
לְפָנָ֑יו הִשְׁתַּחֲו֥וּ לַיהוָ֖ה בְּהַדְרַת־קֹֽדֶשׁ׃ 30חִ֭ילוּ מִלְּפָנָ֑יו כָּל־הָאָ֥רֶץ אַף־תִּכֹ֖ון תֵּ֣בֵל בַּל־תִּמֹֽוט׃ 31יִשְׂמְח֣וּ הַשָּׁמַ֣יִם וְתָגֵ֣ל
הָאָ֑רֶץ וְיֹאמְר֥וּ בַגֹּויִ֖ם יְהוָ֣ה מָלָֽךְ׃ 32יִרְעַ֣ם הַ֭יָּם וּמְלוֹאֹ֑ו יַעֲלֹ֥ץ הַשָּׂדֶ֖ה וְכָל־אֲשֶׁר־בֹּֽו׃ 33אָ֤ז יְרַנְּנ֣וּ עֲצֵי־הַ֭יָּעַר מִלִּפְנֵ֣י יְהוָ֑ה
כִּי־בָ֥א לִשְׁפֹּ֖וט אֶת־הָאָֽרֶץ׃ 34הֹודּ֣וּ לַיהוָ֣ה כִּי־טֹ֑וב כִּ֖י לְעֹולָ֣ם חַסְדֹּֽו׃ 35וְאִמְר֗וּ הֹושִׁיעֵ֤נוּ אֱלֹהֵ֣י יִשְׁעֵ֑נוּ וְקַבְּצֵ֥נוּ וְהַצִּילֵ֗נוּ
מִן־הַגֹּויִ֗ם לְהֹד֣וֹת לְשֵׁ֣ם קָדְשֶׁ֑ךָ לְהִשְׁתַּבֵּ֖חַ בִּתְהִלָּתֶֽךָ׃ 36בָּר֣וּךְ יְהוָ֣ה אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל מִן־הָעֹולָ֥ם וְעַד־הָעֹולָ֑ם וַיֹּאמְר֥וּ
כָל־הָעָ֖ם אָמֵ֣ן וְהַלֵּ֣ל לַיהוָֽה׃ פ
37וַיַּעֲזֹ֣ב־שָׁ֗ם לִפְנֵי֙ אֲר֣וֹן בְּרִית־יְהוָ֔ה לְאָסָ֖ף וּלְאֶחָ֑יו לְשָׁרֵ֤ת לִפְנֵי֙ הָאָרֹ֔ון תָּמִ֖יד לִדְבַר־יֹ֥ום בְּיֹומֹֽו׃ 38וְעֹבֵ֤ד אֱדֹם֙ וַאֲחִיהֶ֔ם
שִׁשִּׁ֥ים וּשְׁמוֹנָ֖ה וְעֹבֵ֣ד אֱדֹ֔ם בֶּן־יְדִיתֻ֥ון וְחֹסָ֖ה לִשֹּׁעֲרִֽים׃ 39וְאֶת־ צָדֹ֞וק הַכֹּהֵ֗ן וְאֶחָיו֙ הַכֹּהֲנִ֔ים לִפְנֵ֖י מִשְׁכַּ֣ן יְהוָ֑ה בַּבָּמָ֥ה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן׃ 40לֶהַעֲלוֹת עֹלוֹת לַיהוָה עַל־מִזְבַּח הָעֹלָה תָּמִיד לַבֹּקֶר וְלָעֶרֶב וּלְכֹל־הַכָּתוּב בְּתוֹרַת יְהוָה אֲשֶׁר צִוָּה
עַל־יִשְׂרָאֵל׃ 41וְעִמָּהֶם הֵימָן וִידוּתוּן וּשְׁאָר הַבְּרוּרִים אֲשֶׁר נִקְבוּ בְּשֵׁמוֹת לְהֹדוֹת לַיהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 42וְעִמָּהֶם
הֵימָן וִידוּתוּן חֲצֹצְרוֹת וּמְצִלְתַּיִם לְמַשְׁמִיעִים וּכְלֵי שִׁיר הָאֱלֹהִים וּבְנֵי יְדוּתוּן לַשָּׁעַר׃ 43וַיֵּלְכוּ כָל־הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ
וַיִּסֹּב דָּוִיד לְבָרֵךְ אֶת־בֵּיתוֹ׃ פ

17

Amalaganyo ga Nyamuzinda kuli Daudi n'iburha lyâge

1 Daudi anacihanda omu nyumpa yâge. Lusiku luguma abwîra omulêbi Natani, erhi: «Lolaga! Niono nkola ndi omu nyumpa nyinjà y'enshebeyi, n'akâgala kâ-Nyamuzinda kaciri omu ihêma! Kurhi obwîne?» 2 Natani abwîra Daudi, erhi: «Ogerêrîze bwinjà aho, ogende ojire nk'oku oyumvîrhe omurhi ma gwâwe gudesire, bulya Nyamuzinda ali haguma nâwe.

3 Ci kwône obudufu bwàkulikiraga, akanwa ka Nyamuzinda kaja emunda Natani ali, erhi: 4 «Genda ojibwîra mwambali wâni Daudi, erhi: «Ntya kwo Nyakasane akubwîzire: Arhali we wanyûbakira enyumpa naberamwo. 5 Ciru ntanasagihanda omu nyumpa, kurhenga olusiku nàrhenzagya Israheli e Mîsiri kuhika ene. Ci omu ihêma nàjaga nayêgema, ntenga hantu halebe ncumbike handi halebe. 6 Na kulusha okwo, amango gôshi nàkâg'ilusa Israheli, bacîranuzi banji nàfumbisire obugo bw'okurhambula olubaga lwâni, ci kwône ntâye nàtumuzizc muli bo nti arhanyûbakiraga enyumpa nyinjinjà y'enshebeyi. 7 co cirhumire, oshubigend'ibwîra Daudi, erhi: «Ntya kwo Nyamuzinda w'Israheli akubwîzire: Nie nàkurhenzagya ebulambo omu nyuma z'obusò nti obè murhegesi w'olubaga lwâni lw'Israheli. 8 Omu majira gâwe gôshi erhi rhwembi rhunali najà nakugwâsa, naholola abashombanyi bâwe bôshi embere zâwe. Nie nârhuma wabona irenge liri nk'erya abakulu bakulu ba hano igulu[t]. 9 Nâtwîra olubaga lwâni lw'Israheli eciriba, nâludêkerezamwo, lwabêra muli eco ciriba buzira kuciyôboha cici. Ntà ishanja lyâcilulibuze nk'okwa mîra, 10 galya mango nàyimikaga abacîranuzi b'olubaga lwâni lw'Israheli, nakurhenzakwo abashombanyi bâwe bôshi. Nnankubwizire oku niono, Nyakasane nâkuhà iburha linji. 11 Hano amango g'okufà kwâwe gahika, nâkuhà omwîmo gw'obûko bwâwe, mwâna wâwe, nâkomeza obwâmi bwâge. 12 Oyo ye wâyîshinyûbakira enyumpa, nazibuhya ensiku zôshi entebe y'obwâmi bwâge. 13 Nâbà îshe, naye abè mwâna wâni. Ntakâmutûhya kwoki nka kulya nàtûhagya omwâmi wàkushokoleraga. 14 Nâmuzibuhya ayôrhe mwâmi w'olubaga lwâni, oku nsiku zôshi. Bulya obuhashe bw'obwâmi bw'omulala gwâge burhakadûndagana.» 15 Natani aganîrira Daudi ngasi byôshi Nyamuzinda ànali amubwizire muli okwo kubonekerwa kwâge.

---

[t] **17.8** : Lolà muli 2 Sam 7, 1-17.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omusengero gwa Dudi

16 Okubundi mwâmi Daudi agendija omu ihêma embere za Nyamuzinda, anaciderha, erhi:
«Nyakasane, Nyamuzinda wâni, mmanyire oku oli nie, oli omulala gwâni, ntâco rhwàli
rhukwânîne càrhumire warhujirira oku kwôshi wamarhujirira. 17 Ci kwône wêhe, Nyakasane
wabona oku arhali hôshi aho. Alaga oku wamalinda ojira n'amalaganyo oku mulala gwâni omu
nsiku zayisha, wanjirira nka kuno nâni nankabire muntu wa kuderhwa. 18 Yâgirwa Nyamuzinda
wâni, bici nankaciyûshûla kw'eryo irenge ompire, bulya onyishi, waliba niono mwambali wâwe.
19 Nyakasane kulya kubà onzigira co carhumire wajira ebyo birhagazo binjà byôshi, mpu lyo
oyêrekana obukulu bw'irenge lyâwe. 20 Yâgirwa Nyakasane, ntâye ciru n'omuguma oli akâwe.
Kwo kunali ntà wundi Nyamuzinda aba nyuma zâwe, nk'oku rhwanayumvîrhe baderha. 21 Kwo
na kwo ntà lundi lubaga bano igulu luli nk'olubaga lw'Israheli. Wayi shire walulîkûza, lwone
lwone, omu bujà bw'e Mîsiri, mpu olujire lubaga lwâwe. Wacîjisize irenge n'ebijiro binene
by'okujugumya washandabanyamwo amashanja embere z'olubaga lwâwe. 22 Wàlujizire lubaga
lwâwe oku nsiku zo shi, Nyakasane, wanabà we Nymuzinda walwo. 23 Bunôla, Yâgirwa, ojirage
nk'okwo wànaderhaga, n'endagâno wajizire kuli nie n'oku iburha lyâni, eyôrhe ebâho amango
gôshi. 24 Neci, eyôrheho, na ntyo irenge lyâwe lyayîmanga oku nsiku zôshi, bakaziderha, mpu:
«Nyamuzinda w'Israheli, ye na Nyamuzinda w'Israheli, ye Nyakasane w'igulu lyôshi.» Enyumpa
ya mwambali wâwe eyôrhe eba omu masù gâwe. 25 Bulya we Nyamuzinda wâni, we wafululire
mwambali wâwe oku wayûbaka enyumpa yâge. Co cirhumire, nie mwambali wâwe ndi wâwe,
ndi hano mbere zâwe nakusengera. 26 Kwo binali, Yâgirwa Nyakasane, wênene Nyamuzinda,
wamanandaganyagya eryo iragi lyôshi! 27 Wahizire okugisha omulala gwâni, mpu lyo iburha lyâni
likaziyôrha libàho embere zâwe ensiku zôshi. Yâgirwa Nyakasane, kulya kubà wênene ogishire
ogwomulala, gukolaga gwayôrha guli mugishe ensiku zôshi.»

BHS 1Chronik / 1Chronicles 17

1 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשַׁב דָּוִיד בְּבֵיתוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־נָתָן הַנָּבִיא הִנֵּה אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית הָאֲרָזִים וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה תַּחַת
יְרִיעוֹת: 2 וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־דָּוִיד כֹּל אֲשֶׁר בְּלְבָבְךָ עֲשֵׂה כִּי הָאֱלֹהִים עִמָּךְ: ס
3 וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיְהִי דְּבַר־אֱלֹהִים אֶל־נָתָן לֵאמֹר: 4 לֵךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־דָּוִיד עַבְדִּי כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא אַתָּה תִּבְנֶה־לִּי
הַבַּיִת לָשָׁבֶת: 5 כִּי לֹא יָשַׁבְתִּי בְּבַיִת מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר הֶעֱלֵיתִי אֶת־יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה וָאֶהְיֶה מֵאֹהֶל אֶל־אֹהֶל
וּמִמִּשְׁכָּן: 6 בְּכֹל אֲשֶׁר־הִתְהַלַּכְתִּי בְּכָל־יִשְׂרָאֵל הֲדָבָר דִּבַּרְתִּי אֶת־אַחַד שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוִּיתִי לִרְעוֹת אֶת־עַמִּי
לֵאמֹר לָמָּה לֹא־בְנִיתֶם לִי בֵּית אֲרָזִים: 7 וְעַתָּה כֹּה־תֹאמַר לְעַבְדִּי לְדָוִיד ס
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי לְקַחְתִּיךָ מִן־הַנָּוֶה מֵאַחֲרֵי הַצֹּאן לִהְיוֹת נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל: 8 וָאֶהְיֶה עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר
הָלַכְתָּ וָאַכְרִית אֶת־כָּל־אוֹיְבֶיךָ מִפָּנֶיךָ וְעָשִׂיתִי לְךָ שֵׁם כְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ: 9 וְשַׂמְתִּי מָקוֹם לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל
וּנְטַעְתִּיהוּ וְשָׁכַן תַּחְתָּיו וְלֹא יִרְגַּז עוֹד וְלֹא־יוֹסִיפוּ בְנֵי־עַוְלָה לְבַלּוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר בָּרִאשׁוֹנָה: 10 וּלְמִימֵים אֲשֶׁר צִוִּיתִי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

שְׁפָטִים עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהִכְנַעְתִּי אֶת־כָּל־אוֹיְבֶיךָ וַאֲגִד לָךְ וּבַיִת יִבְנֶה־לְךָ יְהוָה׃ 11וְהָיָה כִּי־מָלְאוּ יָמֶיךָ לָלֶכֶת
עִם־אֲבֹתֶיךָ וַהֲקִימוֹתִי אֶת־זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֲשֶׁר יִהְיֶה מִבָּנֶיךָ וַהֲכִינוֹתִי אֶת־מַלְכוּתוֹ׃ 12הוּא יִבְנֶה־לִּי בָּיִת וְכֹנַנְתִּי
אֶת־כִּסְאוֹ עַד־עוֹלָם׃ 13אֲנִי אֶהְיֶה־לּוֹ לְאָב וְהוּא יִהְיֶה־לִּי לְבֵן וְחַסְדִּי לֹא־אָסִיר מֵעִמּוֹ כַּאֲשֶׁר הֲסִרוֹתִי מֵאֲשֶׁר הָיָה
לְפָנֶיךָ׃ 14וְהַעֲמַדְתִּיהוּ בְּבֵיתִי וּבְמַלְכוּתִי עַד־הָעוֹלָם וְכִסְאֹו יִהְיֶה נָכוֹן עַד־עוֹלָם׃ 15כְּכֹל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּכְכָל הֶחָזוֹן
הַזֶּה כֵּן דִּבֶּר נָתָן אֶל־דָּוִיד׃ פ
16וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִיד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר מִי־אֲנִי יְהוָה אֱלֹהִים וּמִי בֵיתִי כִּי הֲבִיאֹתָנִי עַד־הֲלֹם׃ 17וַתִּקְטַן זֹאת
בְּעֵינֶיךָ אֱלֹהִים וַתְּדַבֵּר עַל־בֵּית־עַבְדְּךָ לְמֵרָחֹוק וּרְאִיתַנִי כְּתָוֹר הָאָדָם הַמַּעֲלָה יְהוָה אֱלֹהִים׃ 18מַה־יֹּוסִיף עֹוד דָּוִיד
אֵלֶיךָ לְכָבֹוד אֶת־עַבְדֶּךָ וְאַתָּה אֶת־עַבְדְּךָ יָדָעְתָּ׃ 19יְהוָה בַּעֲבוּר עַבְדְּךָ וּכְלִבְּךָ עָשִׂיתָ אֵת כָּל־הַגְּדוּלָה הַזֹּאת לְהֹדִיעַ
אֶת־כָּל־הַגְּדֻלֹות׃ 20יְהוָה אֵין כָּמֹוךָ וְאֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ בְּאָזְנֵינוּ׃ 21וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר הָלַךְ הָאֱלֹהִים לִפְדֹּות לֹו עָם לָשׂוּם לְךָ שֵׁם גְּדֻלֹות וְנֹרָאֹות לְגָרֵשׁ מִפְּנֵי עַמְּךָ אֲשֶׁר־פָּדִיתָ מִמִּצְרַיִם
גֹּויִם׃ 22וַתִּתֵּן אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל ׀ לְךָ לְעָם עַד־עוֹלָם וְאַתָּה יְהוָה הָיִיתָ לָהֶם לֵאלֹהִים׃ 23וְעַתָּה יְהוָה הַדָּבָר אֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ עַל־עַבְדְּךָ וְעַל־בֵּיתֹו יָאֳמֵן עַד־עוֹלָם וַעֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ 24וְיֶאֱמַן וְיִגְדַּל שִׁמְךָ עַד־עוֹלָם לֵאמֹר יְהוָה צְבָאוֹת
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל וּבֵית־דָּוִיד עַבְדְּךָ נָכוֹן לְפָנֶיךָ׃ 25כִּי ׀ אַתָּה אֱלֹהַי גָּלִיתָ אֶת־אֹזֶן עַבְדְּךָ לִבְנוֹת לֹו בָּיִת
עַל־כֵּן מָצָא עַבְדְּךָ לְהִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ׃ 26וְעַתָּה יְהוָה אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים וַתְּדַבֵּר עַל־עַבְדְּךָ הַטֹּובָה הַזֹּאת׃ 27וְעַתָּה
הוֹאַלְתָּ לְבָרֵךְ אֶת־בֵּית עַבְדְּךָ לִהְיוֹת לְעוֹלָם לְפָנֶיךָ כִּי־אַתָּה יְהוָה בֵּרַכְתָּ וּמְבֹרָךְ לְעוֹלָם׃ פ

18

Okuhimana kwa Daudi

[1] Enyuma z'aho, Daudi ahima Abafilistini, abagombya lwôshi omu kubanyaga ecishagala ca Gati n'ebindi bishagala by'eburhambi. [2] Ahima n'Abamowabiti, bashuba bambali bâge banakazimuvurhira ihôro. [3] Na kandi ahima Hadadezeri mwâmi w'e Soba e Hamati, ye wàlonzagya okulumîza obuhashe bwâge omu cihugo côshi kuhika oku lwîshi lw'Efrata. [4] Daudi anya gâyo ngâlè cihumbi, ànashweka basirika b'oku biterusi bihumbi nda, n'abasirika kwône bihumbi makumi abirhi by'omu ngabo za Hadadezeri; ebyo biterusi acîshogamwo igana lyône ayôrhana, ebindi byôshi aja abitwa emisî y'entege. [5] Abahàramiya b'e Damasko bàyisha mpu barhabâle Hadadezeri mwâmi w'e Soba; nabo mwâmi Daudi abahima anabayîrhamwo bihumbi makumi abirhi. [6] Abahirakwo aba rhambo bakazibarhegeka, Abahàramiya babinduka bambali bâge, ntyo bakazimuvurhira ihôro. Nyakasane ahà Daudi okuhimana ntyo omu matabâro gâge gôshi. [7] Daudi anyaga empenzi z'amasholo abalâlizi ba Hadadezeri bàli badwîrhe, anazihêka e Yeruzalemu. [8] Omu bishagala by'e Tibati n'e Kuni byàli omu burhegesi bwa Hadadezeri, Daudi akulamwo ennundo y'omulinga nyinji bwenêne: buzinda ogwomulinga gwo Salomoni

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ayishirikolêsa omu kutulisa omukenzi munene gw'okukalabîramwo, atulisamo n'erya mitungo n'ebindi birugu by'omulinga by'omu kâ-Nyamuzinda.

9 Tou, mwâmi w'e Hamati, anaciyumva omwanzi oku Daudi ahimire omu rhwe gwa Hadadezeri
mwâmi w'e Soba gwôshi. 10 Arhuma omugala Hadoramu mpu agend'imulamukiza mwâmi Daudi
anamushamambire kuli ago matabâro gâge g'okuhima Hadadezeri, bulya Hadadezeri àli
mushombanyi wa Tou. Amurhumira ebirugu bya ngasi lubero: by'amasholo, by'amarhale
n'eby'omulinga. 11 Mwâmi abirhûla Nyakasane byôshi, baguma n'amarhale n'amasholo
anyagaga omu gandi mashanja, omu Edomu, e Mowabu, e Amoni, emw'Abafilistini
n'emw'Amaleki.

12 Abishayi mugala wa Seruya, àhimira bene Edomu omu kabanda ka Nyamûnyu,
abayîrhamwo bantu bihumbi ikumi na munâni. 13 Abahirakwo abarhambo bàbarhegeka, abantu
b'e Edomu bôshi bashuba bambali bâge. Nyakasane ashobôza Daudi okuhimana ntyo omu
ngasi matahâro gâge gôshi.

Amazîno g'abarhumisi bakulu ba Daudi

14 Daudi ayîma omu cihugo c'Israheli côshi. Akagitwa emmanja buzira kabôlo omu lubaga
lwôshi. 15 Yowabu, mugala wa Seruya, ye wàli murhambo mukulu w'omurhwe gw'abalwi;
Yehoshafati, mugala wa Ahiludi, ali mujàbugo wa mwâmi; 16 Sadoki mugala wa Ahitudu, na
Abimeleki mugala wa Abiyatari, bo bàli badâhwa; Shavesha àli mwandisi. 17 Benaya mugala wa
Yoyada, ye warhambulaga emirhwe ya Kereti n'eya Peleti, bagala ba Daudi yêne bo bàli ba
burhanzi omu barhabâzi bâge.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 18

1 וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיַּךְ דָּוִיד אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּכְנִיעֵם וַיִּקַּח אֶת־גַּת וּבְנֹתֶיהָ מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃ 2 וַיַּךְ אֶת־מוֹאָב וַיִּהְיוּ מוֹאָב
עֲבָדִים לְדָוִיד נֹשְׂאֵי מִנְחָה׃ 3 וַיַּךְ דָּוִיד אֶת־הֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ־צוֹבָה חֲמָתָה בְּלֶכְתּוֹ לְהַצִּיב יָדוֹ בְּנָהַר־פְּרָת׃ 4 וַיִּלְכֹּד דָּוִיד
מִמֶּנּוּ אֶלֶף רֶכֶב וְשִׁבְעַת אַלְפִים פָּרָשִׁים וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ רַגְלִי וַיְעַקֵּר דָּוִיד אֶת־כָּל־הָרֶכֶב וַיּוֹתֶר מִמֶּנּוּ מֵאָה
רָכֶב׃ 5 וַיָּבֹאוּ אֲרַם דַּרְמֶשֶׂק לַעְזוֹר לַהֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ צוֹבָה וַיַּךְ דָּוִיד בַּאֲרָם עֶשְׂרִים־וּשְׁנַיִם אֶלֶף אִישׁ׃ 6 וַיָּשֶׂם דָּוִיד
בַּאֲרַם דַּרְמֶשֶׂק וַיְהִי אֲרָם לְדָוִיד עֲבָדִים נֹשְׂאֵי מִנְחָה וַיּוֹשַׁע יְהוָה לְדָוִיד בְּכֹל אֲשֶׁר הָלָךְ׃ 7 וַיִּקַּח דָּוִיד אֶת שִׁלְטֵי
הַזָּהָב אֲשֶׁר הָיוּ עַל עַבְדֵי הֲדַדְעֶזֶר וַיְבִיאֵם יְרוּשָׁלָם׃ 8 וּמִטִּבְחַת וּמִכּוּן עָרֵי הֲדַדְעֶזֶר לָקַח דָּוִיד נְחֹשֶׁת רַבָּה מְאֹד בָּהּ
׀ עָשָׂה שְׁלֹמֹה אֶת־יָם הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־הָעַמּוּדִים וְאֵת כְּלֵי הַנְּחֹשֶׁת׃ פ
9 וַיִּשְׁמַע תֹּעוּ מֶלֶךְ חֲמָת כִּי הִכָּה דָּוִיד אֶת־כָּל־חֵיל הֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ־צוֹבָה׃ 10 וַיִּשְׁלַח אֶת־הֲדוֹרָם־בְּנוֹ אֶל־הַמֶּלֶךְ־דָּוִיד
לִשְׁאָל־לוֹ לְשָׁלוֹם וּלְבָרְכוֹ עַל אֲשֶׁר נִלְחַם בַּהֲדַדְעֶזֶר וַיַּכֵּהוּ כִּי־אִישׁ מִלְחֲמוֹת תֹּעוּ הָיָה הֲדַדְעֶזֶר וּכְלֵי זָהָב וְכֶסֶף

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּנְחֹשֶׁת׃ 11גַּם־אֹתָם הִקְדִּישׁ הַמֶּלֶךְ דָּוִיד לַיהוָה עִם־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר נָשָׂא מִכָּל־הַגּוֹיִם מֵאֱדוֹם וּמִמּוֹאָב וּמִבְּנֵי
עַמּוֹן וּמִפְּלִשְׁתִּים וּמֵעֲמָלֵק׃ 12וְאַבְשַׁי בֶּן־צְרוּיָה הִכָּה אֶת־אֱדוֹם בְּגֵיא הַמֶּלַח שְׁמוֹנָה עָשָׂר אָלֶף׃ 13וַיָּשֶׂם בֶּאֱדוֹם
נְצִיבִים וַיִּהְיוּ כָּל־אֱדוֹם עֲבָדִים לְדָוִיד וַיּוֹשַׁע יְהוָה אֶת־דָּוִיד בְּכֹל אֲשֶׁר הָלָךְ׃ 14וַיִּמְלֹךְ דָּוִיד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי עֹשֶׂה
מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל־עַמּוֹ׃ 15וְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה עַל־הַצָּבָא וִיהוֹשָׁפָט בֶּן־אֲחִילוּד מַזְכִּיר׃ 16וְצָדוֹק בֶּן־אֲחִיטוּב וַאֲבִימֶלֶךְ
בֶּן־אֶבְיָתָר כֹּהֲנִים וְשַׁוְשָׁא סוֹפֵר׃ 17וּבְנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע עַל־הַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וּבְנֵי־דָוִיד הָרִאשֹׁנִים לְיַד הַמֶּלֶךְ׃ פ

19

Abarhumisi bakulu ba Daudi bàcinaguzibwa

[1] Enyuma z'aho, Nahasi mwâmi w'e Amoni anacifà, omugala ayîma ahàli hâge. [2] Daudi anacigerereza, erhi: «Najirira Hanuni mugala wa Nahashi obwinjà, bulya nâni îshe àli mwinjà kuli nie bwenêne.» Anacimurhumiraga obugo mpu bagendimurhûliriza oku lufù lw'îshe. Ci kwône abo bajà-bugo ba Daudi erhi bahika omu cihugo c'Abamoni, [3] abaluzi b'abantu b'e Amoni banacibwîra Hanuni, mpu: «K'ocikêbirwe mpu kukenga sho kurhumire Daudi arhuma abajà-bugo kw'eyi mishîbo? K'orhabwini oku cihugo balija ebulâbi bacigeremwo, lyo lusiku luguma bayîsha bacigwarhe?» [4] Lero Hanuni anacishweka balya bajà-bugo ha Daudi: babamôma obwânwa banabakungûla, emyamhalo yâbo bajà bayisirhula kuhika oku mahiji, buzinda babalîka mpu bagende banayosire ntyo. [5] Daudi ayumva ogwo mwanzi oku abantu bâge bacinaguzîbwe, arhuma omuntu wagend'ibabugâna bulya bàli bagwêrhwe n'enshonyi bwenêne, mpu ababwîre, erhi: «Mwâmi adesire mpu mubere e Yeriko kuhika hano obwânwa bwinyu bukula, mubuligaluka eno kâ.»

Entambala n'Abanya-Amoni

[6] Abantu b'e Amoni banaciyumva bonene oku bagayisize Daudi bwenêne. Lero Hanuni n'abantu b'e Amoni bahêka nsaranga nyinji, nka binônò makumi asharhu emwa Abahàramiya b'e Mezopotamiya y'ebulyo, n'emwa Soba mpu babayandike nka basirika b'okubarhabâla, mpu lyo babona engâlè n'abasirika bashona oku biterusi. [7] Bayandika n'omwâmi w'e Maaka haguma n'emirhwe yâge na ngâlè bihumbi makumi asharhu na bibirhi, bayîsha batwa icumbi lyâbo omu muhanda gw'ecishagala ca Medeba, nabo Abanya-Amoni bashûbûzanya omu bishagala byâbo byôshi mpu bajè oku matabâro. [8] Daudi amanya ogwo mwanzi, arhuma Yowabu haguma n'emirhwe y'entwâli. [9] Abantu ba Amoni bagendicîkereka oku cigamba embere z'omuhango gw'ecishagala câbo. Abâmi bàliyîshirirhabâla nabo bajà olundi lunda ebwa mashwa. [10] Yowabu abona oku akwânîne okulwira enyunda zôshi, embere n'enyuma yâge; lero acîshoga e ntwâli kulusha z'omu Israheli zôshi, azikereka embere z'Abahàramiya. [11] Ahà omulumuna Abishayi okurhegeka abandi basirika bôshi, abakereka embere z'Abanya-Amoni. [12] Yowabu abwîra

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omulumuna, erhi: «Abahàramiya bakabà bo bazibu kundusha, onayîshe ontabâle. Ci Abanya-Amoni bakayîshibà bo bazibu kukulusha, nnambe nie nyîshikurhabâla. [13] Rhusêze omurhima, rhukole akîrumè bûko bwîrhu burhumire, n'ebishagala bya Nyamuzinda wîrhu. Nyakasane yêne ajire oku akabona kwinjà.» [14] Yowabu n'omurhwe gwâge bahira mbere bagendikoza Abahàramiya, Abahàramiya bakûla idârhi bayâka. [15] Erhi Abanya-Amoni babona oku Abahàramiya bayâka, nabo bône bayâka bulibirha embere z'Abishayi, mulumuna wa Yowabu, bashubira omu cishagala câbo. Okubundi Yowabu naye agaluka e Yeruzalemu.

[16] Abahàramiya babona oku bahimirwe na bene-Israheli, barhumiza mpu bagend'ihuluza bene wâbo bayûbaka ishiriza lya Efrata. Bayîsha bashokolirwe na Shofaki, murhambo mukulu w'omurhwe gwa Hadadezeri. [17] Daudi amanya okwo, Ashûbûza engabo z'Israheli zôshi, ayikira Yordani ahika aho bàli. Ahârhûla embere kuhika ahika hôfi nabo. Cazinda Daudi akereka engabo zâge embere z'Abahàramiya, bakoza entambala. [18] Ci kandi Abahàramiya bakûla idârhi bamàyôboha bene-Israheli. Daudi ayîrha basirika bihumbi nda b'oku ngiìle, n'abandi bantu bàgendaga n'amagulu abayîrhamwo bihumbi makumi ani. Ciru ayîrha n'omurhambo mukulu Shofaki. [19] Abâmi bàkâgirhabâla Hada-di-Ezeri erhi bàbona oku bene-Israheli babagombize lwôshi, bahûna okuyumvanya na Daudi omu murhûla, barhacilonzagya okucikârhabâla bene Amoni.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 19

וַיְהִי֙ אַחֲרֵי־כֵ֔ן וַיָּ֥מָת נָחָ֖שׁ מֶ֣לֶךְ בְּנֵי־עַמּ֑וֹן וַיִּמְלֹ֥ךְ בְּנ֖וֹ תַּחְתָּֽיו׃ 2 וַיֹּ֨אמֶר דָּוִ֜יד אֶֽעֱשֶׂה־חֶ֣סֶד | עִם־חָנ֗וּן בֶּן־נָחָשׁ
כִּֽי־עָשָׂ֤ה אָבִיו֙ עִמִּ֣י חֶ֔סֶד וַיִּשְׁלַ֤ח דָּוִיד֙ מַלְאָכִ֣ים לְנַחֲמ֔וֹ עַל־אָבִ֖יו וַיָּבֹ֣אוּ עַבְדֵי֩ דָוִ֨יד אֶל־אֶ֜רֶץ בְּנֵי־עַמּ֗וֹן אֶל־חָנ֛וּן
לְנַחֲמֽוֹ׃ 3 וַיֹּאמְרוּ֩ שָׂרֵ֨י בְנֵי־עַמּ֜וֹן לְחָנ֗וּן הֲמְכַבֵּ֤ד דָּוִיד֙ אֶת־אָבִ֣יךָ֔ בְּעֵינֶ֔יךָ כִּֽי־שָׁלַ֥ח לְךָ֖ מְנַחֲמִ֑ים הֲלֹ֗א בַּעֲבוּר֙ לַחְקֹ֣ר
וּלְהַפְּכָ֔הּ וּלְרַגְּלָ֖הּ הָאָ֥רֶץ בָּ֛אוּ עֲבָדָ֖יו אֵלֶ֑יךָ׃ פ
4 וַיִּקַּ֣ח חָנ֗וּן אֶת־עַבְדֵ֛י דָּוִ֖יד וַיְגַלַּ֣ח אֶת־מַדְוֵיהֶ֑ם וַיִּכְרֹ֥ת אֶת־מַדֵּיהֶ֛ם בַּחֵצִ֖י עַד־הַמִּפְשָׁעָ֑ה וַיְשַׁלְּחֵֽם׃ 5 וַיֵּלְכ֖וּ וַיַּגִּ֥ידוּ לְדָוִ֛יד
עַל־הָאֲנָשִׁ֑ים וַיִּשְׁלַ֤ח לִקְרָאתָם֙ כִּֽי־הָי֣וּ הָאֲנָשִׁ֔ים נִכְלָמִ֖ים מְאֹ֑ד וַיֹּ֣אמֶר הַמֶּ֔לֶךְ שְׁב֥וּ בִירֵח֖וֹ עַ֥ד אֲשֶׁר־יְצַמַּ֣ח זְקַנְכֶ֔ם
וְשַׁבְתֶּֽם׃ 6 וַיִּרְא֣וּ בְנֵֽי עַמּ֗וֹן כִּ֤י הִתְבָּאֲשׁוּ֙ עִם־דָּוִ֔יד וַיִּשְׁלַ֤ח חָנוּן֙ וּבְנֵ֣י עַמּ֔וֹן אֶ֖לֶף כִּכַּר־כֶּ֑סֶף לִשְׂכֹּ֤ר לָהֶם֙ מִן־אֲרַ֣ם נַהֲרַ֔יִם
וּמִן־אֲרַ֥ם מַעֲכָ֖ה וּמִצּוֹבָֽה׃ 7 וַיִּשְׂכְּרוּ֙ לָהֶ֔ם שְׁנַ֥יִם וּשְׁלֹשִׁ֖ים אֶ֣לֶף רֶ֑כֶב וְאֶת־מֶ֥לֶךְ מַעֲכָ֖ה וְאֶת־עַמּ֑וֹ וַיָּבֹ֗אוּ
וַיַּחֲנ֤וּ לִפְנֵי֙ מֵידְבָ֔א וּבְנֵ֥י עַמּ֖וֹן נֶאֶסְפ֣וּ מֵעָרֵיהֶ֑ם וַיָּבֹ֖אוּ לַמִּלְחָמָֽה׃ פ
8 וַיִּשְׁמַ֣ע דָּוִ֔יד וַיְשַׁלַּ֖ח אֶת־יוֹאָ֑ב וְאֶת כָּל־צְבָ֖א הַגִּבּוֹרִֽים׃ 9 וַיֵּצְא֣וּ בְנֵי עַמּ֗וֹן וַיַּעַרְכ֤וּ מִלְחָמָה֙ פֶּ֣תַח הָעִ֔יר וְהַמְּלָכִ֕ים
אֲשֶׁר־בָּ֥אוּ לְבַדָּ֖ם בַּשָּׂדֶֽה׃ 10 וַיַּ֣רְא יוֹאָ֗ב כִּֽי־הָיְתָ֤ה פְנֵי־הַמִּלְחָמָה֙ אֵלָ֔יו פָּנִ֖ים וְאָח֑וֹר וַיִּבְחַ֗ר מִכֹּל־בָּחוּר֙ בְּיִשְׂרָאֵ֔ל וַיַּעֲרֹ֖ךְ
לִקְרַ֥את אֲרָֽם׃ 11 וְאֵת֙ יֶ֣תֶר הָעָ֔ם נָתַ֖ן בְּיַ֣ד אַבְשַׁ֑י אָחִ֗יו וַיַּעַרְכ֛וּ לִקְרַ֥את בְּנֵֽי עַמּ֖וֹן׃ 12 וַיֹּ֣אמֶר אִם־תֶּחֱזַ֤ק מִמֶּ֙נִּי֙ אֲרָ֔ם
וְהָיִ֥יתָ לִ֖י לִתְשׁוּעָ֑ה ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאִם־בְּנֵי עַמּוֹן יֶחֱזְקוּ מִמְּךָ וְהוֹשַׁעְתִּיךְ׃ 13חֲזַק וְנִתְחַזְּקָה בְּעַד־עַמֵּנוּ וּבְעַד עָרֵי אֱלֹהֵינוּ וַיהוָה הַטּוֹב בְּעֵינָיו
יַעֲשֶׂה׃ 14וַיִּגַּשׁ יוֹאָב וְהָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ לִפְנֵי אֲרָם לַמִּלְחָמָה וַיָּנֻוסוּ מִפָּנָיו׃ 15וּבְנֵי עַמּוֹן רָאוּ כִּי־נָס אֲרָם וַיָּנֻוסוּ גַּם־הֵם
מִפְּנֵי אַבְשַׁי אָחִיו וַיָּבֹאוּ הָעִירָה וַיָּבֹא יוֹאָב יְרוּשָׁלָם׃ פ
16וַיַּרְא אֲרָם כִּי נִגְּפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מַלְאָכִים וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אֲרָם אֲשֶׁר מֵעֵבֶר הַנָּהָר וְשׁוֹפַךְ שֹׁר־צְבָא הֲדַדְעֶזֶר
לִפְנֵיהֶם׃ 17וַיֻּגַּד לְדָוִיד וַיֶּאֱסֹף אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֹר הַיַּרְדֵּן וַיָּבֹא אֲלֵהֶם וַיַּעֲרֹךְ דָּוִיד לִקְרַאת אֲרָם
מִלְחָמָה וַיִּלָּחֲמוּ עִמּוֹ׃ 18וַיָּנָס אֲרָם מִלִּפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּהַרֹג דָּוִיד מֵאֲרָם שִׁבְעִת אֲלָפִים רֶכֶב וְאַרְבָּעִים אֶלֶף אִישׁ רַגְלִי
וְאֶת שׁוֹפַךְ שֹׁר־הַצָּבָא הֵמִית׃ 19וַיִּרְאוּ עַבְדֵי הֲדַדְעֶזֶר כִּי נִגְּפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּשְׁלִימוּ עִם־דָּוִיד וַיַּעַבְדֻהוּ וְלֹא־אָבָה
אֲרָם לְהוֹשִׁיעַ אֶת־בְּנֵי־עַמּוֹן עוֹד׃ פ

20

Yowabu àgwârha ecishagala ca Raba

[1] Erhi kugera mwâka muguma, amango abâmi bànakomêreraga okujà oku matabâro, Yowabu ashûbûza abasirika b'omurhwe gwâge. Agend'i sherêza ecihugo ca bene Amoni. Cazinda arhêra ecishagala ca Raba. Daudî, yêhe, asigala aha Yeruzalemu. Yowabu adûlika ecishagala ca Raba muliro, ebyôgo byâco abihonda oku idaho. [2] Daudi arhôla ecimanè càli oku irhwe ly'omuzimu wa bene Amonî, ye Milkomu, acihira oku lyâge irhwe. Babona oku eco cimanè càgwêrhe obuzirho bwa talenta nguma ya masholo gone gone, càlimwo n'ibuye ly'engulo ndârhi. [3] Daudi ashanashana abantu b'êyo munda bôshi, abahira oku mikolo y'obukûkuru, y'okukonda embale, okugôya amango buye erhi kubeza nshâli. N'ebindi bishagala bya bene Amoni byôshi kwo ànabikolîre ntyo. Cazinda ashubira e Yeruzalemu n'omurhwe gwâge gwôshi.

Entambala haguna n'Abafilistini

[4] Buzinda kandi, bene-Israheli bakoza entambala oku Bafilistini, aha Gezeri, mw'êyo ntambala, Sibekayi w'e Husha àyîrha Sipayi, w'obûko bw'Abarefayimi. Okwo kwagombya Abafilistini. [5] Kandi omu yindi ntambala haguma n'Abafilistini, Elanani, mugala wa Yayiro, ayîrha Lami, mulumuna wa Golyati w'e Gati, ye olusârhi lw'itumu lyâge lwàli lunene kulusha omulonge munènè-nè. [6] Kandi eyindi ntambala yakozibwa e Gati. Yàlimwo omusirika muguma w'omu bashombanyi mulî-mulî, àgwêrhe minwe ndarhu oku ngasi kuboko na mano ndarhu oku ngasi kugulu, àli w'oku bûko bwa Harafa ak'abandi. [7] Ajâcira bene-Israheli. Lero Yonatani, mugala wa Shimea, mwinjikulu wa Daudi, amuniga. [8] Abo basirika bafilistini b'obûko bwa Harafa w'e Gati, bôshi bahwêra oku bwôji bw'engôrho ya Daudi n'ey'abasirika bâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיְהִי לְעֵת תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה לְעֵת | צֵאת הַמְּלָכִים וַיִּנְהַג יוֹאָבׄ אֶת־חֵיל הַצָּבָא וַיַּשְׁחֵת | אֶת־אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיָּבֹא וַיָּצַר
אֶת־רַבָּה וְדָוִיד יֹשֵׁב בִּירוּשָׁלִָם וַיַּךְ יוֹאָבׄ אֶת־רַבָּה וַיֲהָרְסָהּ׃ וַיִּקַּח דָּוִיד אֶת־עֲטֶרֶת־מַלְכָּם מֵעַל רֹאשׁוֹ וַיִּמְצָאָהּ |
מִשְׁקַל כִּכַּר־זָהָב וּבָהּ אֶבֶן יְקָרָה וַתְּהִי עַל־רֹאשׁ דָּוִיד וּשְׁלַל הָעִיר הוֹצִיא הַרְבֵּה מְאֹד׃ וְאֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בָּהּ הוֹצִיא
וַיָּשֶׂם בַּמְּגֵרָה וּבַחֲרִיצֵי הַבַּרְזֶלׄ וּבַמְּגֵרוֹת וְכֵן יַעֲשֶׂה דָּוִיד לְכָל עָרֵי בְנֵי־עַמּוֹן וַיָּשָׁב דָּוִיד וְכָל־הָעָם יְרוּשָׁלִָם׃ פ
וַיְהִי אַחֲרֵיכֵן וַתַּעֲמָד מִלְחָמָה בְּגֶזֶר עִם־פְּלִשְׁתִּים אָז הִכָּה סִבְּכַי הַחֻשָׁתִי אֶת־סִפַּי מִילְדֵי הָרְפָאִים
וַיִּכָּנְעוּ׃ וַתְּהִי־עוֹד מִלְחָמָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּךְ אֶלְחָנָן בֶּן־יָעְוֹר אֶת־לַחְמִי אֲחִי גָּלְיָת הַגִּתִּי וְעֵץ חֲנִיתוֹ כִּמְנוֹר
אֹרְגִים׃ וַתְּהִי־עוֹד מִלְחָמָה בְּגַת וַיְהִי | אִישׁ מִדָּה וְאֶצְבְּעֹתָיו שֵׁשׁ־וָשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע וְגַם־הוּא נוֹלַד
לְהָרָפָא׃ וַיְחָרֵף אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּהוּ יְהוֹנָתָן בֶּן־שִׁמְעָא אֲחִי דָוִיד׃ אֵלֶּה נוֹלְדוּ לְהָרָפָא בְּגַת וַיִּפְּלוּ בְּיַד־דָּוִיד
וּבְיַד־עֲבָדָיו׃ פ

21

Daudi àganja olubaga lw'Israheli

[1] Lusiku luguma Shetani ahiga okuhanyagaza Israheli, ashumika Daudi mpu aganje bene-Israheli. [2] Mwâmi Daudi abwîra Yowabu n'abakulu b'engabo bàli bo naye, erhi: «Mugere omu bûko bw'Israheli bwôshi, kurhenga e Dani kuhika e Bersheba, muganje olubaga, mmanye eeihugo cirimwo bantu banga.» [3] Yowabu ashuza, erhi: «Yâgirwa, nankasimire Nyakasane aluze bene-Israheli kal'igana kulusha! Ene bôshi kurhumikira bakola bakurhumikira, ci kwône bici birhumirage olonza okumanya omubalè gwâbo n'okusunika ntyo Israheli omu bugoma?» [4] Ci kwône irhegeko lya mwâmi lyàli lizibu kuli Yowabu. Agenda, agera omu Israheli mwoshi, cazinda ashubigaluka e Yeruzalemu. [5] Ayîshibwîra Daudi omubalè gwôshi: Israheli àlimwo balume cinônô ciguma na bihumbi igana bakola bafumbarha itumu, na Yuda bihumbi magana ani na makumi gali nda. [6] Yowabu arhaganjaga obûko bwa Levi n'o bwa Benyamini haguma n'abandi.

Nyamuzinda àhana obubî bwa Daudi

[7] Ogwomukolo gwagayisa Nyakasane bwenêne, kwarhuma àhana Israheli. [8] Daudi abwîra Nyakasane, erhi: «Najizire ecâha cinene! Waliha, mâshi, obabalire mwambali wâwe eco câha, bulya najizire nka musirhe!» [9] Erhi buca sêzi, Daudi azûka, erhi mîra Nyakasane anabwîraga omulêbi Gadi, muhanûzi wa Daudi akanwa abwîra mwâmi Daudi, erhi: [10] «Genda obwîre Daudi ntya: Nyakasane amâderha: Nkuhîre bintu bisharhu, ocîshoge ciguma muli byo, nâcijira.» [11] Aho

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omulêbi Gadi aja emunda Daudi ali, amubwîra ntya, erhi: [12] Myaka isharhu ya cizombo omu cihugo câwe, -erhi myêzi isharhu ya matumu, ojè wayâka n'omushombanyi akukulikîre lumino-mino,- erhi nsiku isharhu za cihûsi omu cihugo câwe? Ocîjàge emurhima buna, ombwire bici najibwîra owantumaga!» [13] Daudi abwîra olya mulêbi Gadi, erhi: «Namârhaganwa bwenêne! Nâleka rhufire omu maboko ga Nyakasane erhimwo, bulya obwonjo bwag" buli bunji, caziga ntakûmbaga omu maboko g'abantu.» [14] Nyakasane anacirhumaga ecihûsi obwo omu Israheli; kwafà bantu bihumbi makumi gali nda b'Israheli. [15] Nyakasane ayêrekeza Malahika e Yeruzalemu, mpu arhulireyo ecihûsi. Erhi Malahika-Kaheza ayêrekera e Yeruzalemu mpu amulagalize, Nyakasane afa bwonjo, abwîra entumwa yâge, erhi: «Lekaga, shuba okuboko kwâwe. Ago mango erhi nyakurhumwa akola ahika omu ngo Omani Muyebuzeyi àkâg'ihûlira engano yâge. [16] Daudi agalamula amasù, àbona Malahika amanyanyire ekarhî k'amalunga n'igulu, anayomwire engôrho yâge akola ayiyêrekezize e Yeruzalemu. Daudi bo n'abagula bâge bàli bayambîrhe emyambalo y'emishîbo, bayunama bahwera oku idaho. [17] Daudi abwîra Nyakasane, erhi: «K'arhali nie nàrhegekaga nti baganje olubaga. Nie nàjizire kubî! Aba bôhe bacîberîre busò kwône, kubî kuci bàjizire? Obâge nie ohana n'emulala gwâni!»

Daudi àyûbakira Nyakasane oluhêrero

[18] Malahika wa Nyakasane abwîra Gadi, erhi: «Obwîre Daudi asôkere ebwa cibuga emunda Omani adwîrhe ahûla engano, ayûbakireyo Nyakasane oluhê rero.» [19] Daudi anacija eyo munda nka kulya Gadi ànamubwîraga Nyakasane amurhumire. [20] Omani erhi adwîrhe ahûla engano yâge. Mpu ahindamuka, abona Malahika; agendicîfulika bo n'abagala bani bàli haguma naye. [21] Daudi asôkera emunda Omani ali. Naye oku anabona mwâmi ntya, àrhenga aha cibuga ayîshicîrhimba aha magulu gâge. [22] Daudi amubwîra Omani, erhi: «Ompè aha ecibuga câwe ciri. Nnonzize nyûbakireho oluhêrero lwa Nyakasane, lyo eci cihûsi ciri oku lubaga cihwa. Ohampe, nâkuguliraho nk'oku ecitwîro caho cina kwânîne.» [23] Omani ashuza Daudi, erhi: «Nnâhamwirhu oharhôle kwône ojire n'oku olonzize. Ciru n'enkafu zâni ezi, n'engano y'okuhânwa ntûlo.» [24] Ci kwône mwâmi Daudi ashuza Omani, erhi: «Ntâco wâmpa! Ebyo byôshi nâbigula nk'oku binakwânîne. Ntankalonza nterekêre Nyakasane ebiri byâwe, ntankamurhûla akantu ntarhamire!» [25] Daudi anacihà Omani masholo ga buzirho bwa sikeli magana gali ndarhu.

[26] Aho Daudi ayûbakiraho Nyakasane olluhêrero, ahirakwo enterekêro z'okusingônolwa n'enterekêro z'omurhûla. Okubundi ashenga Nyakasane, naye àmushuza omu kumanula omuliro emalunga gwayîshisingônola zirya nterekêro oku luhêrero. [27] Lero Nyakasane arhegeka olya Malahika mpu a shubize engôrho yâge omu lubà. [28] Daudi abona obwo oku Nyakasane anayumvîrhize omusengero gwâge aho cibuga ca Omani Muyebusi, kurhenga olwo lusiku, akaziyôrha arhûliraho Nyakasane enterekêro burhahusa. [29] Mw'ago mango, lirya ihêma Mûsa àyûbakiraga omu irûngu haguma n'oluhêrero lw'e nterekêro z'okusingônolwa, erhi biciba oku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ntondo ya Gabaoni. [30] Ci kwône Daudi arhagerezagya okujà eyo munda mpu ajishenga Nyakasane, bulya engô rho y'oyo Malahika yàlimujugumize bwenêne.

1Chronik / 1Chronicles 21

1 וַיַּעֲמֹד שָׂטָן עַל־יִשְׂרָאֵל וַיָּסֶת אֶת־דָּוִיד לִמְנוֹת אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ 2 וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־יוֹאָב וְאֶל־שָׂרֵי הָעָם לְכוּ סִפְרוּ
אֶת־יִשְׂרָאֵל מִבְּאֵר שֶׁבַע וְעַד־דָּן וְהָבִיאוּ אֵלַי וְאֵדְעָה אֶת־מִסְפָּרָם׃ 3 וַיֹּאמֶר יוֹאָב יוֹסֵף יְהוָה עַל־עַמּוֹ ׀ כָּהֵם מֵאָה
פְּעָמִים הֲלֹא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֻּלָּם לַאדֹנִי לַעֲבָדִים לָמָּה יְבַקֵּשׁ זֹאת אֲדֹנִי לָמָּה יִהְיֶה לְאַשְׁמָה לְיִשְׂרָאֵל׃ 4 וּדְבַר־הַמֶּלֶךְ
חָזָק עַל־יוֹאָב וַיֵּצֵא יוֹאָב וַיִּתְהַלֵּךְ בְּכָל־יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹא יְרוּשָׁלִָם׃ 5 וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת־מִסְפַּר מִפְקַד־הָעָם אֶל־דָּוִיד וַיְהִי
כָל־יִשְׂרָאֵל אֶלֶף אֲלָפִים וּמֵאָה אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב וִיהוּדָה אַרְבַּע מֵאוֹת וְשִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב׃ 6 וְלֵוִי
וּבִנְיָמִן לֹא פָקַד בְּתוֹכָם כִּי־נִתְעַב דְּבַר־הַמֶּלֶךְ אֶת־יוֹאָב׃ 7 וַיֵּרַע בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים עַל־הַדָּבָר הַזֶּה וַיַּךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ פ
8 וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־הָאֱלֹהִים חָטָאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְעַתָּה הַעֲבֶר־נָא אֶת־עֲוֹן עַבְדְּךָ כִּי נִסְכַּלְתִּי
מְאֹד׃ פ
9 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־גָּד חֹזֵה דָּוִיד לֵאמֹר׃ 10 לֵךְ וְדִבַּרְתָּ אֶל־דָּוִיד לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה שָׁלוֹשׁ אֲנִי נֹטֶה עָלֶיךָ בְּחַר־לְךָ
אַחַת מֵהֶנָּה וְאֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃ 11 וַיָּבֹא גָּד אֶל־דָּוִיד וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה־אָמַר יְהוָה קַבֵּל־לָךְ׃ 12 אִם־שָׁלוֹשׁ שָׁנִים רָעָב
וְאִם־שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נִסְפֶּה מִפְּנֵי־צָרֶיךָ וְחֶרֶב אוֹיְבֶךָ ׀ לְמַשֶּׂגֶת וְאִם־שְׁלֹשֶׁת יָמִים חֶרֶב יְהוָה וְדֶבֶר בָּאָרֶץ וּמַלְאַךְ
יְהוָה מַשְׁחִית בְּכָל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה רְאֵה מָה־אָשִׁיב אֶת־שֹׁלְחִי דָּבָר׃ פ
13 וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־גָּד צַר־לִי מְאֹד אֶפְּלָה־נָּא בְיַד־יְהוָה כִּי־רַבִּים רַחֲמָיו מְאֹד וּבְיַד־אָדָם אַל־אֶפֹּל׃ 14 וַיִּתֵּן יְהוָה דֶּבֶר
בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּפֹּל מִיִּשְׂרָאֵל שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ׃ 15 וַיִּשְׁלַח הָאֱלֹהִים ׀ מַלְאָךְ ׀ לִירוּשָׁלַ͏ִם לְהַשְׁחִיתָהּ וּכְהַשְׁחִית רָאָה יְהוָה
וַיִּנָּחֶם עַל־הָרָעָה וַיֹּאמֶר לַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית רַב עַתָּה הֶרֶף יָדֶךָ וּמַלְאַךְ יְהוָה עֹמֵד עִם־גֹּרֶן אָרְנָן הַיְבוּסִי׃ ס
16 וַיִּשָּׂא דָוִיד אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה עֹמֵד בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ נְטוּיָה עַל־יְרוּשָׁלִָם
וַיִּפֹּל דָּוִיד וְהַזְקֵנִים מְכֻסִּים בַּשַּׂקִּים עַל־פְּנֵיהֶם׃ 17 וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־הָאֱלֹהִים הֲלֹא אֲנִי אָמַרְתִּי לִמְנוֹת בָּעָם וַאֲנִי־הוּא
אֲשֶׁר־חָטָאתִי וְהָרֵעֹתִי הָרֵעוֹתִי וְאֵלֶּה הַצֹּאן מֶה עָשׂוּ יְהוָה אֱלֹהַי תְּהִי נָא יָדְךָ בִּי וּבְבֵית אָבִי וּבְעַמְּךָ לֹא לְמַגֵּפָה׃ ס
18 וּמַלְאַךְ יְהוָה אָמַר אֶל־גָּד לֵאמֹר לְדָוִיד כִּי ׀ יַעֲלֶה דָוִיד לְהָקִים מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּגֹרֶן אָרְנָן הַיְבוּסִי׃ 19 וַיַּעַל דָּוִיד
בִּדְבַר־גָּד אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּשֵׁם יְהוָה׃ 20 וַיָּשָׁב אָרְנָן וַיַּרְא אֶת־הַמַּלְאָךְ וְאַרְבָּעַת בָּנָיו עִמּוֹ מֻתְחַבְּאִים וְאָרְנָן דָּשׁ
חִטִּים׃ 21 וַיָּבֹא דָוִיד עַד־אָרְנָן וַיַּבֵּט אָרְנָן וַיַּרְא אֶת־דָּוִיד וַיֵּצֵא מִן־הַגֹּרֶן וַיִּשְׁתַּחוּ לְדָוִיד אַפַּיִם אָרְצָה׃ 22 וַיֹּאמֶר דָּוִיד
אֶל־אָרְנָן תְּנָה־לִי מְקוֹם הַגֹּרֶן וְאִבְנֶה־בּוֹ מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּכֶסֶף מָלֵא תִּנְּנֶהּ לִי וְתֵעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל הָעָם׃ 23 וַיֹּאמֶר
אָרְנָן אֶל־דָּוִיד קַח־לָךְ וְיַעַשׂ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו רְאֵה נָתַתִּי הַבָּקָר לָעֹלוֹת וְהַמּוֹרָגִים לָעֵצִים וְהַחִטִּים לַמִּנְחָה
הַכֹּל נָתָתִּי׃ 24 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִיד לְאָרְנָן לֹא כִּי־קָנֹה אֶקֶנֶּה בְּכֶסֶף מָלֵא כִּי לֹא־אֶשָּׂא אֲשֶׁר־לְךָ לַיהוָה וְהַעֲלוֹת עוֹלָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

חִנָּם׃ 25וַיִּתֵּן דָּוִיד לְאָרְנָן בַּמָּקוֹם שִׁקְלֵי זָהָב מִשְׁקָל שֵׁשׁ מֵאוֹת׃ 26וַיִּבֶן שָׁם דָּוִיד מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים
וַיִּקְרָא אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵהוּ בָאֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם עַל מִזְבַּח הָעֹלָה׃ פ
27וַיֹּאמֶר יְהוָה לַמַּלְאָךְ וַיָּשֶׁב חַרְבּוֹ אֶל־נִדְנָהּ׃ 28בָּעֵת הַהִיא בִּרְאוֹת דָּוִיד כִּי־עָנָהוּ יְהוָה בְּגֹרֶן אָרְנָן הַיְבוּסִי וַיִּזְבַּח
שָׁם׃ 29וּמִשְׁכַּן יְהוָה אֲשֶׁר־עָשָׂה מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר וּמִזְבַּח הָעוֹלָה בָּעֵת הַהִיא בַּבָּמָה בְּגִבְעוֹן׃ 30וְלֹא־יָכֹל דָּוִיד לָלֶכֶת
לְפָנָיו לִדְרֹשׁ אֱלֹהִים כִּי נִבְעַת מִפְּנֵי חֶרֶב מַלְאַךְ יְהוָה׃ ס

22

[1] Co càrhumire Daudi àderha, erhi: «Hano ho hantu h'okuyûbakwa e nyumpa ya Nyakasane Nyamuzinda. Ho hantu h'oluhêrero lw'e nterekêro z'Israheli.»

Daudi arheganya okuyûbaka akâ-Nyamuzinda

[2] Daudi arhegeka mpu bashûbûze ebigolo biyûbaka omu cihugo c'Israheli; abahira oku mukolo gw'okugôya amabuye g'okuyûbaka akâ-Nyamuzinda ka Nyakasane. [3] Arhenganya ennundo erhali nyi y'ecûma c'okukûlamwo emisumari y'okuyîshijira emirirango, n'engondôzo; na mulinga munji bwenêne gurhagwêrhi oku gwankagerwa; [4] na kandi ennundo y'emirhi y'enshebeyi, abantu b'e Tiri n'ab'e Sidoni erhi bàyidwîrhîre Daudi minji bwenêne.

[5] Bulya Daudi àkagicîdesa yêne, erhi: «Mugala wâni Salomoni aciri murhò na ntâco acimanya. N'obwo akâ-Nyamuzinda k'okuyûbakirwa Nyakasane kawanine kaje irenge omu bihugo byôshi oku bunene n'obwinjà bwako. Nkola ga nâba narheganya eby'okuyishikayûbaka.» Daudi ajira ntyo marheganyo manji embere ly'okufà kwâge.

Daudi àha Salomoni omukolo gw'okuyûbaka akâ-Nyamuzinda

[6] Daudi ahamagala omugala Salomoni amurhegeka mpu ayûbake akà-Nyamuzinda ka Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli. [7] Amubwîra, erhi: «Mwa na wâni, nàligwêrhe omuhigo gw'okuyûbaka niene enyumpa nyinjinjà ya Nyakasane Nyamuzinda wâni. [8] Ci kwône Nyakasane ambwîzire, erhi: «Wàbu lazire mukò munji munji omu matabâro manênênè wajàga wajira; orha nkayûbakira izîno lyâni enyumpa erhi ogwomukò gwôshi wàbulagiraga oku idaho embere zâni gurhuma.

[9] Ci wàyîshiburha omwâna: àyîshibà muntu wa murhûla[u], ntanazige abasho mbanyi bamuzungulusire barhwanza ogwomurhûla gwâge. Akaziderhwa izîno lya Salomoni, -kwo kuderha «Murhûla»- bulya omu kalamo kâge kôshi nâyi shihà Israheli omurhûla munji. [10] Oyo ye

[u] **22.9** Omu cihabraniya, izîno lya Salomoni lirhenga oku luderho «Shalôm», kwo kuderha mu-rhûla.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wâyîshinyûbakira enyumpa. Ayîshibà mwâna wâni nâni mbè Îshe kuli ye. Nakomeza bwenêne entebe yâge y'obwâmi kuli Israheli.» [11] Daudi ayûshûla, erhi: «Lero mwâna wâni, Nyakasane Nyamuzinda wâwe, abè haguma nâwe, akuhè obwangà ly'ohasha okumuyûba kira enyumpa, nk'oku ànalaganyagya kuli we. [12] Akuhè obukengêre n'obumanye, hano akuhà okurhegeka Israheli lyo ohashishimba amarhegeko gâge. [13] Okakenga n'okushimba bwinjinjà amarhegeko ahâga Mûsa kuli Israheli, wâbona oku wâhimana muli byôshi. [14] Niono n'emisî yâni, nàcihanganyire okubika muhako oku kuyûbaka enyumpa ya Nyakasane, masholo ga buzirho bwa talenta bihumbi igana, binônò igana bya marhale, omulinga n'ecûma, bi rhagwêrhi oku byankagerwa. Nàrheganyize n'emirhi n'amabuye. Nâwe wanaciyûshûla ebindi. [15] Mw'ogwomukolo, wâbà n'abakozi, abalenga b'okugôya amabuye n'ab'okubinja emirhi, erhi balenga omu ngasi bushanja. [16] O gwêrhe nnundo nyinji bwenêne z'amasholo, amarhale, omulinga n'ey'ecûma. Ocibàndage omu mikolo, na Nyakasane abè haguma nâwe.» [17] Cazinda Daudi arhegeka abarhambo b'Israheli bôshi mpu barhabâle omugala Salomoni, aba ' bwîra, erhi: [18] Ka Nyakasane arhali haguma ninyu? Ammuhîre omurhûla e mpande zôshi kurhenga amango àhiraga abantu bàyûbakaga mw'eci cihugo idako ly'oburhegesi bwâni. Lero bakola bashiga Nyakasane n'olubaga lwâge. [19] Lero mucisêzagye n'omurhima n'emisî yinyu yôshi okumanya obulonza bwa Nyakasane Nyamuzinda winyu. Mucibande omu mikolomuyûbake endâro ya Nyakasane Nyamuzinda winyu; lyo muyîshihira Omucîmba gw'Amalaganyo ga Nyakasane n'ebirugu by'obugashânize muli ako kâ-Nyamuzinda mwayûbaka oku izîno lya Nyakasane.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 22

וַיֹּאמֶר דָּוִיד זֶה הוּא בֵּית יְהוָה הָאֱלֹהִים וְזֶה־מִזְבֵּחַ לְעֹלָה לְיִשְׂרָאֵל׃ ס 1

וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכַנּוֹס אֶת־הַגֵּרִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיְעַמֵּד חֹצְבִים לַחְצוֹב אַבְנֵי גָזִית לִבְנוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים׃ 2 וּבַרְזֶל

| לָרֹב לַמִּסְמְרִים לְדַלְתָוֹת הַשְּׁעָרִים וְלַמְחַבְּרוֹת הֵכִין דָּוִיד וּנְחֹשֶׁת לָרֹב אֵין מִשְׁקָל׃ 4 וַעֲצֵי אֲרָזִים לְאֵין מִסְפָּר כִּי

הֵבִיאוּ הַצִּידֹנִים וְהַצֹּרִים עֲצֵי אֲרָזִים לָרֹב לְדָוִיד׃ פ

וַיֹּאמֶר דָּוִיד שְׁלֹמֹה בְנִי נַעַר וָרָךְ וְהַבַּיִת לִבְנוֹת לַיהוָה לְהַגְדִּיל | לְמַעְלָה לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת לְכָל־הָאֲרָצוֹת אָכִינָה נָּא 5

לוֹ וַיָּכֶן דָּוִיד לָרֹב לִפְנֵי מוֹתוֹ׃ 6 וַיִּקְרָא לִשְׁלֹמֹה בְנוֹ וַיְצַוֵּהוּ לִבְנוֹת בַּיִת לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ ס

וַיֹּאמֶר דָּוִיד לִשְׁלֹמֹה בְּנִי אֲנִי הָיָה עִם־לְבָבִי לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָי׃ 8 וַיְהִי עָלַי דְּבַר־יְהוָה לֵאמֹר דָּם לָרֹב 7

שָׁפַכְתָּ וּמִלְחָמוֹת גְּדֹלוֹת עָשִׂיתָ לֹא־תִבְנֶה בַיִת לִשְׁמִי כִּי דָמִים רַבִּים שָׁפַכְתָּ אַרְצָה לְפָנָי׃ 9 הִנֵּה־בֵּן נוֹלַד לָךְ הוּא

יִהְיֶה אִישׁ מְנוּחָה וַהֲנִחוֹתִי לוֹ מִכָּל־אוֹיְבָיו מִסָּבִיב כִּי שְׁלֹמֹה יִהְיֶה שְׁמוֹ וְשָׁלוֹם וָשֶׁקֶט אֶתֵּן עַל־יִשְׂרָאֵל

בְּיָמָיו׃ 10 הוּא־יִבְנֶה בַיִת לִשְׁמִי וְהוּא יִהְיֶה־לִּי לְבֵן וַאֲנִי־לוֹ לְאָב וַהֲכִינוֹתִי כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל

עַד־עוֹלָם׃ 11 עַתָּה בְנִי יְהִי יְהוָה עִמָּךְ וְהִצְלַחְתָּ וּבָנִיתָ בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר עָלֶיךָ׃ 12 אַךְ יִתֶּן־לְךָ יְהוָה שֵׂכֶל

וּבִינָה וְיַצִּוְךָ עַל־יִשְׂרָאֵל וְלִשְׁמֹר אֶת־תּוֹרַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ 13 אָז תַּצְלִיחַ אִם־תִּשְׁמוֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־הַחֻקִּים

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).

Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).

Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).

Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־יִשְׂרָאֵל חָזַק וֶאֱמָץ אַל־תִּירָא וְאַל־תֵּחָת׃ 14וְהִנֵּה בְעָנְיִי הֲכִינוֹתִי
לְבֵית־יְהוָה זָהָב כִּכָּרִים מֵאָה־אֶלֶף וְכֶסֶף אֱלֶף אֲלָפִים כִּכָּרִים וְלַנְּחֹשֶׁת וְלַבַּרְזֶל אֵין מִשְׁקָל כִּי לָרֹב הָיָה וְעֵצִים
וַאֲבָנִים הֲכִינוֹתִי וַעֲלֵיהֶם תּוֹסִיף׃ 15וְעִמְּךָ לָרֹב עֹשֵׂי מְלָאכָה חֹצְבִים וְחָרָשֵׁי אֶבֶן וָעֵץ וְכָל־חָכָם
בְּכָל־מְלָאכָה׃ 16לַזָּהָב לַכֶּסֶף וְלַנְּחֹשֶׁת וְלַבַּרְזֶל אֵין מִסְפָּר קוּם וַעֲשֵׂה וְיְהִי יְהוָה עִמָּךְ׃ 17וַיְצַו דָּוִיד לְכָל־שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל
לַעְזֹר לִשְׁלֹמֹה בְּנוֹ׃ 18הֲלֹא יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עִמָּכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם מִסָּבִיב כִּי | נָתַן בְּיָדִי אֶת יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ
לִפְנֵי יְהוָה וְלִפְנֵי עַמּוֹ׃ 19עַתָּה תְּנוּ לְבַבְכֶם וְנַפְשְׁכֶם לִדְרוֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְקוּמוּ וּבְנוּ אֶת־מִקְדַּשׁ יְהוָה הָאֱלֹהִים
לְהָבִיא אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וּכְלֵי קֹדֶשׁ הָאֱלֹהִים לַבַּיִת הַנִּבְנֶה לְשֵׁם־יְהוָה׃ פ

23

Daudi àkerekanya omurhwe gw'Abaleviti

[1] Erhi Daudi abà akola mushosi bwenêne, ayîmika omugala Salomoni okubà mwâmi w'Israheli.
[2] Okubundi ahamagala abarhambo bakulu b'Israheli bôshi, n'abadâhwa n'Abaleviti.

[3] Abaleviti bakulu bakola bagwêrhe myâka makumi asharhu na kulusha, baganjwa muguma muguma, omubalè gwâbo gwahalûka gwa bihumbi makumi asharhu na munâni. [4] Daudi abagoshôlamwo bihumbi makumi abirhi na bini by'okuyimangira emikolo y'okuyûbaka akâ-Nyamuzinda ka Nyakasane, bihu mbî ndarhu bya kubà barhindisi na bacîranuzi, [5] bihumbi bini bya balanzi ba mihango na bindi bihumbi bini bya kukazikuza Nyakasane n'enzihwa Daudi àli erhi atulîsize kw'ogwomukolo.

[6] Daudi agaba abaleviti omu mirhwe ya ngasi lubero nk'oku amaburhwa gâbo gànashimbanaga, ab'obûko bwa Gershoni, bwa Kehati erhi bwa Merari, bagala ba Levi.
[7] Gershoni àbusire bâna babirhi, Ladani na Shimeyi. [8] Ladani aburha bâna basharhu: omurhanzi Yehiyeli, kandi Zetamu na Yoweli. [9] Shimeyi aburha bâna basharhu: Shelomiti, Haziyeli na Harani, bo bàli bakulu b'emilala ya kuli Ladani. [10] Kandi Shimeyi ashubiburha bagala bani: Yahati, Ziza, Yehushi na Beriya. [11] Yahati ye wali mukulu wâbo, Ziza wa kabirhi, hakulikira Yehushi na Beriya. Abo babirhi bazinda barhaburhaga bâna banji, co càrhumire bayandikwa nka mulala muguma gwône.

[12] Kehati aburha bagala bani: Amurami, Isari, Hebroni na Uziyeli. [13] Bagala ba Amurami: Aròni na Mûsa. Aròni aberûlwa kwâgo kwâgo lwôshi haguma n'iburha lyâge oku kukazikolera omu hatagatîfu bwenêne; gwomukolo gw'okurhûla Nyakasane enterekêro z'enshangi, okumurhumikira bwaca bwayira n'okuhâna obwangà oku izîno lyâge ensiku zôshi. [14] Mûsa yêhe àlici berire muntu wa Nyamuzinda; ci abâna bâge bàkâgilolwa nka bantu kwône b'obûko bwa Levi. [15] Bagala ba Mûsa: Gershoni na Eliyezeri. [16] Bagala ba Gershoni: Shebuweli, ye murhanzi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17 Eliyezeri aburha mugala muguma, Rehabiya, arhaciburhaga bandi, ci kwône Rehabiya aburha
bâna banji bwenêne. 18 Bagala ba Isari: Shelomiti, ye murhanzi. 19 Bagala ba Hebroni:
omurhanzi, Yeriya, owa kabirhi, Amariya, owa kasharhu, Yaziyeli na Yekamani wa kani.
20 Bagala ba Uziyeli: Mika, wa burhanzi, na Yisiya, wa kabirhi.

21 Bagala ba Merari: Mahali na Mushi. Mahali àburha bagala babirhi. Eleyazari na Kishi.
22 Eleyazari afà buzira kuburha bâna-rhabana. Arhasigaga abarhali bâna-nyere bonene,
banayankwa na bazâla bâbo, bagala ba Kishi. 23 Mushi[v] aburha bagala basharhu: Mahali, Ederi
na Yeremoti. 24 Ntyo kwo lyàliyosire iburha lya Levi, abo bàli bakulu b'emilala yâbo
bàyandikagwa muguma muguma omu citabu c'amazîno. Ngasi yeshi wàli okola agwêrhe myâka
makumi abirhi na kulusha y'okuburhwa, ahâbwa ogwâge mukolo akazijira omu nyumpa ya
Nyakasane. 25 Bulya Daudi aderha, erhi: «Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli akola ahire
olubaga lwâge omurhûla, naye yêne akolaga abera omu cishagala ca Yeruzalemu ensiku zôshi.
26 Ntà bulagirire abaleviti bacigwêrhe bw'okukâbarhula ihêma ly'okubugânana na ngasi birugu
byôshi bikolêsibwa oku bugashânize.» 27 Na kandi omu kushimba ebinwa bizinda bya Daudi,
ngasi baleviti bôshi bàyandisirwe, bàgwêrhe myâka makumi abirhi na kulusha y'okuburhwa.
28 Omukolo gwâbo kwàli kulinga amarhegeko bene Aròni bababwizire, okurhumikira omu kâ-
Nyamuzinda ka Nyakasane, omu minene yamwo n'omu rhwônga rhwamwo rhwôshi,
okushukamwo ebirugu by'okugashâniza. Ebyo byo bakâgikola omu kâ-Nyamuzinda.

29 N'okukereka emigati mulongo oku mêza gwàli mukolo gwâbo; okurhega nya enshâno ya
ngasi lubero. Bàgwêrhe n'omukolo gw'okulanga engero z'omu kâ-Nyamuzinda, ez'obuzirho n'ez-
obuli. 30 Bàli barhegesirwe okubà omu kâ- Nyamuzinda ngasi sêzi na ngasi bijingo oku kukuza
irenge lya Nyakasane. 31 Na ngasi mango barhûla Nyakasane enterekêro z'okusingônola oku
lusiku lwa Sabato, olusiku lurhanzi lwa ngasi mwêzi, n'ezindi nsiku nkulu nk'oku
byànaliyandisirwe omu irhegeko. Gwomukolo bàkâgijira ensiku zôshi embere za Nyakasane
ogwo. 32 Obugashânize bàkâgijira omu kâ-Nyamuzinda, bwànali bulya bwonênè bwàkâgijirwa
omu ihêma ly'okubugânana, n'amarhegeko g'omu hatagatîfu bwenêne, na galya marhegeko ga
bene wâbo bagala ba Aròni.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 23

וְדָוִיד זָקֵן וְשָׂבֵע יָמִים וַיַּמְלֵךְ אֶת־שְׁלֹמֹה בְנוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל׃ 2 וַיֶּאֱסֹף אֶת־כָּל־שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם׃ 3 וַיִּסָּפְרוּ
הַלְוִיִּם מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמָעְלָה וַיְהִי מִסְפָּרָם לְגֻלְגְּלֹתָם לִגְבָרִים שְׁלֹשִׁים וּשְׁמוֹנָה אָלֶף׃ 4 מֵאֵלֶּה לְנַצֵּחַ עַל־מְלֶאכֶת

[v] **23.23** MUSHI ye shakulûza w'Abashi bulya bali nkomokà ya bene Levi, osome Lub 6.19; Les origines bibliques des Bashi, nyabangere.com

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בֵּית־יְהוָֹה עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֲלָף וְשִׁטְרִים וְשֹׁפְטִים שֵׁשֶׁת אֲלָפִים׃ 5וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים שֹׁעֲרִים וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים
מְהַלְלִים לַיהוָֹה בַּכֵּלִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְהַלֵּל׃ 6וַיַּחְלְקֵם דָּוִיד מַחְלְקוֹת ס
לִבְנֵי לֵוִי לְגֵרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי׃ ס
7לַגֵּרְשֻׁנִּי לַעְדָּן וְשִׁמְעִי׃ ס
8בְּנֵי לַעְדָּן הָרֹאשׁ יְחִיאֵל וְזֵתָם וְיוֹאֵל שְׁלֹשָׁה׃ ס
9בְּנֵי שִׁמְעִי שְׁלֹמִוֹת וַחֲזִיאֵל וְהָרָן שְׁלֹשָׁה אֵלֶּה רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְלַעְדָּן׃ ס
10וּבְנֵי שִׁמְעִי יַחַת זִינָא וְיעוּשׁ וּבְרִיעָה אֵלֶּה בְּנֵי־שִׁמְעִי אַרְבָּעָה׃ 11וְיַחַת הָרֹאשׁ וְזִיזָה הַשֵּׁנִי וְיעוּשׁ וּבְרִיעָה
לֹא־הִרְבּוּ בָנִים וַיִּהְיוּ לְבֵית אָב לִפְקֻדָּה אֶחָת׃ ס
12בְּנֵי קְהָת עַמְרָם יִצְהָר חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל אַרְבָּעָה׃ ס
13בְּנֵי עַמְרָם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה וַיִּבָּדֵל אַהֲרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא־וּבָנָיו עַד־עוֹלָם לְהַקְטִיר לִפְנֵי יְהוָֹה לְשָׁרְתוֹ
וּלְבָרֵךְ בִּשְׁמוֹ עַד־עוֹלָם׃ 14וּמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּנָיו יִקָּרְאוּ עַל־שֵׁבֶט הַלֵּוִי׃ 15בְּנֵי מֹשֶׁה גֵּרְשֹׁם וֶאֱלִיעֶזֶר׃ 16בְּנֵי
גֵרְשׁוֹם שְׁבוּאֵל הָרֹאשׁ׃ 17וַיִּהְיוּ בְנֵי־אֱלִיעֶזֶר רְחַבְיָה הָרֹאשׁ וְלֹא־הָיָה לֶאֱלִיעֶזֶר בָּנִים אֲחֵרִים וּבְנֵי רְחַבְיָה רָבוּ
לְמֵעְלָה׃ 18בְּנֵי יִצְהָר שְׁלֹמִית הָרֹאשׁ׃ ס
19בְּנֵי חֶבְרוֹן יְרִיָּהוּ הָרֹאשׁ אֲמַרְיָה הַשֵּׁנִי יַחֲזִיאֵל הַשְּׁלִישִׁי וְיקַמְעָם הָרְבִיעִי׃ 20בְּנֵי עֻזִּיאֵל מִיכָה הָרֹאשׁ וְיִשִּׁיָה הַשֵּׁנִי׃
ס
21בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי בְּנֵי מַחְלִי אֶלְעָזָר וְקִישׁ׃ 22וַיָּמָת אֶלְעָזָר וְלֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וַיִּשָּׂאוּם בְּנֵי־קִישׁ
אֲחֵיהֶם׃ 23בְּנֵי מוּשִׁי מַחְלִי וְעֵדֶר וִירֵמוֹת שְׁלֹשָׁה׃ 24אֵלֶּה בְנֵי־לֵוִי לְבֵית אֲבֹתֵיהֶם רָאשֵׁי הָאָבוֹת לִפְקוּדֵיהֶם בְּמִסְפַּר
שֵׁמוֹת לְגֻלְגְּלֹתָם עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה לַעֲבֹדַת בֵּית יְהוָֹה מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה׃ 25כִּי אָמַר דָּוִיד הֵנִיַח יְהוָֹה
אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל לְעַמּוֹ וַיִּשְׁכֹּן בִּירוּשָׁלָם עַד־לְעוֹלָם׃ 26וְגַם לַלְוִיִּם אֵין־לָשֵׂאת אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו לַעֲבֹדָתוֹ׃ 27כִּי
בְדִבְרֵי דָוִיד הָאַחֲרֹנִים הֵמָּה מִסְפַּר בְּנֵי־לֵוִי מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּלְמָעְלָה׃ 28כִּי מַעֲמָדָם לְיַד־בְּנֵי אַהֲרֹן לַעֲבֹדַת בֵּית
יְהוָֹה עַל־הַחֲצֵרוֹת וְעַל־הַלְּשָׁכוֹת וְעַל־טָהֳרַת לְכָל־קֹדֶשׁ וּמַעֲשֵׂה עֲבֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים׃ 29וּלְלֶחֶם הַמַּעֲרֶכֶת וּלְסֹלֶת
לְמִנְחָה וְלִרְקִיקֵי הַמַּצּוֹת וְלַמַּחֲבַת וְלַמֻּרְבֶּכֶת וּלְכָל־מִשּׂוֹרָה וּמִדָּה׃ 30וְלַעֲמֹד בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לַיהוָֹה וְכֵן
לָעֶרֶב׃ 31וּלְכֹל הַעֲלוֹת עֹלוֹת לַיהוָֹה לַשַּׁבָּתוֹת לֶחֳדָשִׁים וְלַמּוֹעֲדִים בְּמִסְפָּר כְּמִשְׁפָּט עֲלֵיהֶם תָּמִיד לִפְנֵי
יְהוָֹה׃ 32וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל־מוֹעֵד וְאֵת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי אַהֲרֹן אֲחֵיהֶם לַעֲבֹדַת בֵּית יְהוָֹה׃ פ

24

Omurhwe gw'abadâhwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Ab'oku bûko bwa Aròni nabo bagabwa omu mirhwe[w]. Aròni àlibusire bâna bani: Nadabu, Abihu, Eleyazari na Itamara. [2] Nadabu na Abihu bafà, erhi n'îshe acihali; Eleyazari na Itamara bôhe bàhîrwe ecikono c'obudâ hwa. [3] Buzinda bwenêne, mwâmi Daudi omu kurhabâlwa na Sadoki, w'oku bûko bwa Eleyazari, na Ahimeleki, w'oku bûko bwa Itamara, agaba abadâhwa omu mirhwe nk'oku amarhumisi gâbo gànaliyosire. [4] Bayîshibona oku obûko bwa Eleyazari bwo bwalimwo abalume banji kulusha obûko bwa Itamara. Co càrhumire obûko bwa Eleyazari bugabwamwo mirhwe ikumi na ndarhu ya ci nyamulala n'obwa Itamara mirhwe munâni, na ngasi murhwe n'omurhambo mukulu wagwo. [5] Okugabwa kwa bombi na bombi kwakazijirwa omu kuyesha ecigole, bulya hàli «abaluzi b'akâ-Nyamuzinda» n'abandi «baluzi ba Nyamuzi nda» omu bûko bwa Eleyazari n'omu bûko bwa Itamara. [6] Omwandisi Shemaya, mugala wa Netanaeli w'obûko bwa Levi, ayandika amazîno gâbo embere za mwâmi, embere z'abarhambo, embere z'omudâhwa Sadoki, embere z'Ahimeleki, mugala wa Abiyatari, n'embere z'abarhambo bakulu b'emilala y'abadâhwa n'ey'abaleviti. Oku mulala gwa Eleyazari, bàkâgiyesha ecigole kabirhi kakulikirine, n'oku gwa Itamara liguma lyône. [7] Yehoyaribu ye wàli wa burhanzi omu kugwârhwa n'ecigole, Yedaya wa kabi rhi, [8] Harimu wa kasharhu, Seorimu wa kani, [9] Malkiya wa karhânu, Miyamini wa kali ndarhu, [10] Hakosi wa kali nda, Abiya wa kali munâni, [11] Yeshuwa[x] wa kali mwenda, Shekaniya wa kali ikumi, [12] Eliyasibu wa kal'ikumi na liguma, Yakimi wa kal'ikumi na kabirhi. [13] Hupa wa kal'ikumi na kasharhu, Yeshebali wa kal'ikumi na kani [14] Bilga wa kal'ikumi na karhânu, Imeri wa kal'ikumi na ndarhu, [15] Heziri wa kal'ikumi na nda. Hapisesi wa kal'ikumi na munâni, [16] Petahiya wa kal'ikumi na mwenda, irûngu wa kali makumi abirhi, [17] Yakini wa kali makumi abirhi na muguma, Gamuli wa kali makumi abirhi na babirhi, [18] Delayahu wa kali makumi abirhi na basharhu, Maaziya wa kali makumi abirhi na bani [19] Abo bo bàyandisirwe amazîno gâbo haguma n'omukolo gwâbo gw'okujà omu kâ-Nyamuzinda ka Nyakasane, omu kushimba amarhegeko bàhâbagwa na shakulûza wâbo Aròni, nk'oku naye ànagahâbagwa na Nakasane, Nyamuzinda w'Israheli yêne. Enyûshûlo y'Agandi mazîno g'abaleviti [20] Aba nabo bo bandi b'oku bûko bwa Levi: Omu bûko bwa Amurami, mwàli Shubaheli, n'omu bûko bwa Shubaheli mwàli Yediya. [21] Omu bûko bwa Rehabiya mwàli Yishiya, murhanzi omu mulala gwâge. [22] Omu bûko bwa Isara mwàli Shelomoti, n'omu bwa Shelomoti mwàli Yahati. [23] Bagala ba Hebroni: omurhanzi Yeriya, owa kabirhi Amariyahu, owa kasharhu Yaziyeli, n'owa kani Yekamani. [24] Mugala wa Uziyeli: Mika. Omu bûko bwa Mika, mwàli Shamiri. [25] Omu bûko bwa Yisiya, mulumuna wa Mika, mwàli Zakariya. [26] Bagala ba Merari: Mahali, Mushi na Yaziya; [27] oku bûko

[w] **24.1** Omulongo gwa 1-19 guyêrekîne omurhwe gw'abadâhwa; gushushine n'omurhwe gudesirwe omu citabu ca Nehemiya 7, 39-42; 10, 2-8; 12, 1-7. 12-21. Badesiremwo oku hali mpiriri 24 z'abadâhwa. Ci muli Nehemiya ogwo mubalè gubonekîne musungunu (17 na 21).

[x] **24.11** YESHUWA, lyo izîno bakag'iderha YEZU eryo omu c'emwâbo Cihebraniya. erhi izîno liderhwa n'ab'emahanga blinasome kundi omu marhwirhi n'omu kanwa. Enyiganyo ziri nyinji; Yeshuwa omu cigereki mpu "Insous«, omu cilatini mpu "Iesus«, omu nfarasè mpu "Jésus«, omu Kiswahili mpu "Yesu«, omu mashi mpu "Yezu«; Yaakov naye endimi zamuhindula, Iakobos, Iakobus, Jacaues, James, Yakôbo, Yakôbo; Olya mulume MUSHI (1 Enga 24.11) mwene Merari (Lub 6.19), mwinjikulu wa Levi, naye endimi zamujira Muschite, Muschi; omugala Mahali endimi zamujira Mali, Maali; Machli; bulya ecihebraniya cibamwo ba «h» basharhu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwa Merari, b'emwa omugala Yaziya: mwàli Shohamu, Zakuri na Ibri. [28] Mugala wa Mahali: Eleyazari, ye rhaburhaga mwâna, [29] na Kishi, ye wàgwêrhe omugala Yarameeli. [30] Bagala ba Mushi: Mahali, Ederi na Yerimoti. Ntyo kwo obûko bene Levi bwàli buyôsire, omu kushimbana kw'emilala yâbo. [31] Nabo bayesha ecigole oku burhumisi bw'emikolo yâbo aka bene wâbo bene Aròni, embere za mwâmi Daudi, embere za Zadoki na Ahimeleki, n'embere z'abarhambo bakulu b'emilala y'abadâhwa n'ey'abaleviti. Ntyo omulala gw'omwâna w'enfula gwajirirwa ku guma n'ogwa mulumuna wâge.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 24

וּלְבְנֵי אַהֲרֹן מַחְלְקוֹתָם בְּנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר: 2וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי אֲבִיהֶם וּבָנִים לֹא־הָיוּ
לָהֶם וַיְכַהֲנוּ אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר: 3וַיְחַלְקֵם דָּוִיד וְצָדוֹק מִן־בְּנֵי אֶלְעָזָר וַאֲחִימֶלֶךְ מִן־בְּנֵי אִיתָמָר לְפִקֻּדָתָם
בַּעֲבֻדָתָם: 4וַיִּמָּצְאוּ בְנֵי־אֶלְעָזָר רַבִּים לְרָאשֵׁי הַגְּבָרִים מִן־בְּנֵי אִיתָמָר וַיְחַלְקוּם לִבְנֵי אֶלְעָזָר רָאשִׁים לְבֵית־אָבוֹת
שִׁשָּׁה עָשָׂר וְלִבְנֵי אִיתָמָר לְבֵית אֲבוֹתָם שְׁמוֹנָה: 5וַיַּחְלְקוּם בְּגוֹרָלוֹת אֵלֶּה עִם־אֵלֶּה כִּי־הָיוּ שָׂרֵי־קֹדֶשׁ וְשָׂרֵי
הָאֱלֹהִים מִבְּנֵי אֶלְעָזָר וּבִבְנֵי אִיתָמָר: ס
6וַיִּכְתְּבֵם שְׁמַעְיָהוּ בֶן־נְתַנְאֵל הַסּוֹפֵר מִן־הַלֵּוִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וְצָדוֹק הַכֹּהֵן וַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן־אֶבְיָתָר וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת
לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם בֵּית־אָב אֶחָד אֶחָז לְאֶלְעָזָר וְאֶחָז | אֶחָז לְאִיתָמָר: פ
7וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל הָרִאשׁוֹן לִיהוֹיָרִיב לִידַעְיָה הַשֵּׁנִי:
8לְחָרִם הַשְּׁלִישִׁי לִשְׂעוֹרִים הָרְבִיעִי:
9לְמַלְכִּיָּה הַחֲמִישִׁי לְמִיָּמִן הַשִּׁשִּׁי:
10לְהַקּוֹץ הַשְּׁבִעִי לַאֲבִיָּה הַשְּׁמִינִי:
11לִישׁוּעַ הַתְּשִׁעִי לִשְׁכַנְיָהוּ הָעֲשִׂרִי:
12לְאֶלְיָשִׁיב עַשְׁתֵּי עָשָׂר לְיָקִים שְׁנֵים עָשָׂר:
13לְחֻפָּה שְׁלֹשָׁה עָשָׂר לְיֵשֶׁבְאָב אַרְבָּעָה עָשָׂר:
14לְבִלְגָּה חֲמִשָּׁה עָשָׂר לְאִמֵּר שִׁשָּׁה עָשָׂר: 15לְחֵזִיר שִׁבְעָה עָשָׂר לְהַפִּצֵּץ שְׁמוֹנָה עָשָׂר: 16לְפְתַחְיָה תִּשְׁעָה עָשָׂר
לִיחֶזְקֵאל הָעֲשִׂרִים:
17לְיָכִין אֶחָד וְעֶשְׂרִים לְגָמוּל שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים:
18לִדְלָיָהוּ שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים לְמַעַזְיָהוּ אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים: פ
19אֵלֶּה פְקֻדָּתָם לַעֲבֻדָתָם לָבוֹא לְבֵית־יְהוָה כְּמִשְׁפָּטָם בְּיַד אַהֲרֹן אֲבִיהֶם כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: פ

---

banalinziri shushana

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

20וְלִבְנֵי לֵוִי הַנּוֹתָרִים לִבְנֵי עַמְרָם שׁוּבָאֵל לִבְנֵי שׁוּבָאֵל יֶחְדְּיָהוּ׃ 21לִרְחַבְיָהוּ לִבְנֵי רְחַבְיָהוּ הָרִאשׁ יִשִּׁיָּה׃ 22לַיִּצְהָרִי
שְׁלֹמוֹת לִבְנֵי שְׁלֹמוֹת יָחַת׃ 23וּבְנֵי יְרִיָּהוּ אֱמַרְיָהוּ הַשֵּׁנִי יַחֲזִיאֵל הַשְּׁלִישִׁי יְקַמְעָם הָרְבִיעִי׃ 24בְּנֵי עֻזִּיאֵל מִיכָה לִבְנֵי
מִיכָה שָׁמִּור׃ 25אֲחִי מִיכָהּ יִשִּׁיָּה לִבְנֵי יִשִּׁיָּה זִכְרְיָהוּ׃ 26בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי בְּנֵי יַעֲזִיָּהוּ בְנוֹ׃ 27בְּנֵי מְרָרִי לְיַעֲזִיָּהוּ
בְּנוֹ וְשֹׁהַם וְזַכּוּר וְעִבְרִי׃ 28לְמַחְלִי אֶלְעָזָר וְלֹא־הָיָה לוֹ בָּנִים׃ 29לְקִישׁ בְּנֵי־קִישׁ יְרַחְמְאֵל׃ 30וּבְנֵי מוּשִׁי מַחְלִי וְעֵדֶר
וִירִימוֹת אֵלֶּה בְּנֵי הַלְוִיִּם לְבֵית אֲבֹתֵיהֶם׃ 31וַיַּפִּילוּ גַם־הֵם גּוֹרָלוֹת לְעֻמַּת ׀ אֲחֵיהֶם בְּנֵי־אַהֲרֹן לִפְנֵי דָוִיד הַמֶּלֶךְ
וְצָדוֹק וַאֲחִימֶלֶךְ וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם אָבוֹת הָרֹאשׁ לְעֻמַּת אָחִיו הַקָּטֹן׃ ס

25

Omurhwe gw'abîmbiza

[1] Oku bugashânize, Daudi bo n'abarhambo bakulu, baberûla abâna ba Azafi n'aba Hemani, n'aba Yedutuni mpu babè bahanûzi b'okukolêsa ennanga, enzenze n'orhurhêra. Abantu bàhizirwe kw'ogwomukolo nabo bayandikwa.

[2] Abâna ba Azafi bayandikwamwo: Zakuri, Yozefu, Netaniya, Asarela. Abâna ba Azafi bàli idako ly'oburhegesi bw'îshe wâbo, ye wàli erhi akômerîre okuhanûla oku irhegeko lya mwâmi.

[3] Abâna ba Yedutuni: Gedaliya, Seri, Yeshaya, Shimeyi, Hashabiya na Matitiya; oku bali ndarhu bàkâgihanûlwa n'îshe, owakâgiyimba n'izù ly'okuhêra oku kukuza n'okuhà Nyakasane irenge.

[4] Abâna ba Hemani: Bukiya, Mataniya, Uziyeli, Shebuweli, Yerimoti, Hananiya, Hanani, Eliyata, Gidalati, Romamti-Ezeri, Yoshebekasha, Maloti, Hotiri na Mahaziyoti. [5] Abo bôshi bàli bagala ba Hemani, mulêbi wa mwâmi. Erhi ebinwa bya Nyamuzinda byàderhagwa, anabûhe omushekera. Nyamuzinda àli ahire Hemani barhabana ikumi na bani na banyere basharhu. [6] Abo bantu bôshi bàli bîmbiza omu kâ-Nyamuzinda ka Nyakasane, hàkazihalûlwa n'îshe wâbo n'omu kuhirakwo izù ly'ennanga, enzenze n'orhurhêra, omu kukazi- rhumikira omu nyumpa ya Nyakasane nk'oku mwâmi ànali arhegesire. [7] Aho bîmbiza balenga, haguma n'abantu b'omurhwe gwâbo, bàli bayigirizibwe okukuza Nyakasane n'enyimbo, bôshi haguma bàli magana abirhi na makumi gali munâni na munâni. [8] Banaciyêsha ecigole mpu lyo bamanya kurhi bakazikulikirana omu mikolo buzira kulondôla emisole n'abashosi, erhi nîsi abîmbiza bakola bayîsh'iyimba n'abaciyiga okuyimba. [9] Owàcîshozirwe wa burhanzi ye Yozefu, mugala wa Azafi. Owa kabirhi Gedaliya, ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [10] Owa kasharhu àli Zakuri, haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [11] Owa kani Isri, haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na bahirhi. [12] Owa karhânu Netanyahu, hàguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [13] Owa kali ndarhu àli Bukiya, haguma n'abagala na bene wâbo, bantu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ikumi na babirhi. [14] Owa kali nda àli Yesarela; ye baguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [15] Owa kali munâni. Yeshaya, ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [16] Owa kali mwenda, Mataniya, haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [17] Owa kal'ikumi, Shimeyi; ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [18] Owa kal'ikumi na muguma Azareli; ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [19] Owa kal'iku mi na kabirhi: Hashabiya; ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [20] Owa kal'ikumi na basharhu àli Shubaheli; ye n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [21] Owa kal'ikumi na bani Matitiya; ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [22] Owa kal'ikumi na barhânu Yeremoti; ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [23] Owa kal'ikumi na ndarhu Hananiya; ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [24] Owa kal'ikumi na nda Yoshebekasha; ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [25] Owa kal'ikumi na munâni Hanani; ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [26] Owa kal'ikumi na mwenda Maloti; ye haguma n'abagala na bene wâbo bantu ikumi na babirhi. [27] Owa kali makumi abirhi Eliyata; ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [28] Owa kali makumi abirhi na muguma Hotiri; ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [29] Owa kali makumi abirhi na babirhi Gidalati; ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [30] Omuntu wa kali makumi abirhi na basharhu àli Mahaziyoti; ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi. [31] Omuntu wa kali makumi abirhi na bani àli Romamti-Ezeri; ye haguma n'abagala na bene wâbo, bantu ikumi na babirhi.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 25

1 וַיַּבְדֵּל דָּוִיד וְשָׂרֵי הַצָּבָא לַעֲבֹדָה לִבְנֵי אָסָף וְהֵימָן וִידוּתוּן הַנִּבְּיאִים בְּכִנֹּרוֹת בִּנְבָלִים וּבִמְצִלְתָּיִם וַיְהִי מִסְפָּרָם אַנְשֵׁי
מְלָאכָה לַעֲבֻדָּתָם: 2 לִבְנֵי אָסָף זַכּוּר וְיוֹסֵף וּנְתַנְיָה וַאֲשַׂרְאֵלָה בְּנֵי אָסָף עַל יַד־אָסָף הַנִּבָּא עַל־יְדֵי הַמֶּלֶךְ: 3 לִידוּתוּן
בְּנֵי יְדוּתוּן גְּדַלְיָהוּ וּצְרִי וְיֶשַׁעְיָהוּ חֲשַׁבְיָהוּ וּמַתִּתְיָהוּ שִׁשָּׁה עַל יְדֵי אֲבִיהֶם יְדוּתוּן בַּכִּנּוֹר הַנִּבָּא עַל־הוֹדוֹת וְהַלֵּל
לַיהוָה: ס
4 לְהֵימָן בְּנֵי הֵימָן בֻּקִּיָּהוּ מַתַּנְיָהוּ עֻזִּיאֵל שְׁבוּאֵל וִירִימוֹת חֲנַנְיָה חֲנָנִי אֱלִיאָתָה גִּדַּלְתִּי וְרֹמַמְתִּי עֶזֶר יָשְׁבְּקָשָׁה מַלּוֹתִי
הוֹתִיר מַחֲזִיאוֹת: 5 כָּל־אֵלֶּה בָּנִים לְהֵימָן חוֹזֵה הַמֶּלֶךְ בִּדְבְרֵי הָאֱלֹהִים לְהָרִים קָרֶן וַיִּתֵּן הָאֱלֹהִים לְהֵימָן בָּנִים אַרְבָּעָה
עָשָׂר וּבָנוֹת שָׁלוֹשׁ: 6 כָּל־אֵלֶּה עַל־יְדֵי אֲבִיהֶם בַּשִּׁיר בֵּית יְהוָה בִּמְצִלְתַּיִם נְבָלִים וְכִנֹּרוֹת לַעֲבֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים עַל
יְדֵי הַמֶּלֶךְ ס
אָסָף וִידוּתוּן וְהֵימָן: 7 וַיְהִי מִסְפָּרָם עִם־אֲחֵיהֶם מְלֻמְּדֵי־שִׁיר לַיהוָה כָּל־הַמֵּבִין מָאתַיִם שְׁמוֹנִים וּשְׁמוֹנָה: 8 וַיַּפִּילוּ
גּוֹרָלוֹת מִשְׁמֶרֶת לְעֻמַּת כַּקָּטֹן כַּגָּדוֹל מֵבִין עִם־תַּלְמִיד: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל הָרִאשׁוֹן לְאָסָף לְיוֹסֵף גְּדַלְיָהוּ הַשֵּׁנִי הוּא־וְאֶחָיו וּבָנָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 10הַשְּׁלִשִׁי זַכּוּר בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים
עָשָׂר: 11הָרְבִיעִי לַיִּצְרִי בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 12הַחֲמִישִׁי נְתַנְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 13הַשִּׁשִּׁי בֻקִּיָּהוּ בָּנָיו
וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 14הַשְּׁבִעִי יְשַׂרְאֵלָה בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 15הַשְּׁמִינִי יְשַׁעְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים
עָשָׂר: 16הַתְּשִׁיעִי מַתַּנְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 17הָעֲשִׂירִי שִׁמְעִי בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 18עַשְׁתֵּי־עָשָׂר עֲזַרְאֵל
בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 19הַשְּׁנֵים עָשָׂר לַחֲשַׁבְיָה בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 20לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוּבָאֵל בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים
עָשָׂר: 21לִאַרְבָּעָה עָשָׂר מַתִּתְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 22לַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לִירֵמּוֹת בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 23לְשִׁשָּׁה
עָשָׂר: 24לְשִׁבְעָה עָשָׂר לְיָשְׁבְּקָשָׁה בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 25לִשְׁמוֹנָה עָשָׂר לַחֲנָנִי
עָשָׂר לַחֲנַנְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 26לְתִשְׁעָה עָשָׂר לְמַלּוֹתִי בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 27לְעֶשְׂרִים לֶאֱלִיָּתָה בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים
עָשָׂר: 28לְאֶחָד וְעֶשְׂרִים לְהוֹתִיר בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 29לִשְׁנֵים וְעֶשְׂרִים לְגִדַּלְתִּי בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים
עָשָׂר: 30לִשְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים לְמַחֲזִיאוֹת בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: 31לְאַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים לְרוֹמַמְתִּי עֶזֶר בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים
עָשָׂר: פ

26

Abalanzi b'emihango

1 Abalanzi b'emihango nabo bàgwêrhe eyâbo mirhwe. Meshelemiya, mugala wa Kore,
mwinjikulu wa Abiyazafi, w'obûko bwa Kore, 2 aburha bagala nda: kwo bakulikirîne ntya,
Zakariya, Yediyaeli, Zebadiya, Yatiniyeli, 3 Elamu, Yohanani na Eliyehoyenayi. 4 Obedi-Edomu
aburha bagala munâni: bakulikirana ntya, Shemaya, Yozabadi, Yowa, Sakari, Netanaeli,
5 Amiyeli, Izakari na Peuletayi. Neci Nyamuzinda àligishire Obedi-Edomu. 6 Enfula yâge
Shemaya yàburha abâna bàgwêrhe ecikono cikulu omu mulala gwâbo, bulya bàli bantu ntwâli.
7 Bagala ba Shemaya bo bàli Otni, Refaheli, Obedi, Elzabadi, kuhirakwo na bene wâbo Elihu na
Semakiya, bombi bantu bakengwa bwenêne. 8 Abo bene Obedi-Edomu, haguma na bagala bâbo
nabo n'abandi babusi bâbo, bôshi bàli bantu ba lukengwa bayunjulirine misî omu mukolo gwâbo.
Bôshi haguma bàli bantu makumi gali ndarhu na babirhi.

9 Omurhwe gwa Shelemiya gwàlimwo abagala na bene wâbo, bôshi haguma bàli bantu
bakengwa ikumi na munâni. 10 Hosa, w'oku bûko bwa Merari, aburha bagala bani: Shimri, ye wa
burhanzi omu mulala, n'obwo arhali ye wàli nfula, îshe amuhà eco cikono ca burhanzi, 11 Hilkiya
wa kabirhi, Tebaliya wa kasharhu, na Zakariya wa kani; omurhwe gwa Hosa, gulimwo abagala
na bene wâbo, gwàli gwa balume ikumi na basharhu. 12 Abarhambo n'abantu b'eyo mi rhwe
y'abalanzi b'emihango bôshi haguma bakag'iyûkiriza omukolo gwâbo omu kâ-Nyamuzinda ka
Nyakasane. 11 Bagahâna emihango y'okukazilanga omu kuyesha ccigole nk'oku emilala yâbo
yànali, emisole n'abashosi bôshi haguma. 14 Shelemiya ecigole camuhà omuhango

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gw'ebushoshokero. Omugala Zakariya wàliyunjulirine makengu manji, ecigole camuhà omuhango gw'ebule mbè. [15] Obedi-Edomu ahâbwa obulanzi bw'omuhango gw'ebulyo, n'abagala okukazilanga enguli z'embîko. [16] Shupimu na Hosa bagabâna obulanzi bw'omuhango gw'ebuzikiro n'obw'omuhango gwàkâgiderhwa muhango gwa mugongomutwe, hôfi n'enjira yàsôkeraga enyanya. Eyo mirhwe yàlihîrwe obulanzi kwo yàligabirwe ntya: [17] aha muhango gw'ebushoshokero, baleviti ndarhu ngasi lusiku; aha muhango gw'ebulembe, bani ngasi lusiku; ebwa nguli z'embîko, mirhwe ibirhi ya babirhi-babirhi; [18] oku myûbako yàliyushwîrwe ebuzikiro, bantu bani oku njira na babirhi omu myûbako mwo na nênc. [19] Ntyo kwo emirhwe y'abalanzi bàrhôlagwa omu bûko bwa Kore n'obwa Merari yàli eyôsire.

Emikolo yâgo-yâgo yàlihîrwe baguma-baguma

[20] Abandi baleviti[y] bàgwêrhe omukolo gw'okulanga obuhirhi bw'omu kâ--Nyamuzinda n'ebirugu bitagatîfu birherekirwe Nyakasane. [21] Abâna ba Ladani, w'omu bûko bwa Gershoni, bakulu b'emilala yâbo, ye wàli Yehiyeli. [22] na kandi bagala ba Yehiyeli, Zetamu bo n'omulumuna Yoheli, bàgwêrhe omukolo gw'okulanga obuhirhi bw'omu kâ-Nyamuzinda ka Nyakasane. [23] Omu bûko bwa Amuramu, obûko bwa Isari, obwa Hebroni n'obwa Uziyeli, [24] Shebuweli, wa kuli bene Gershoni, ye mugala wa Mûsa yenêne, ye wàli mulanzi mukulu w'embîko. [25] Oku nkomôka yâbo kwàli ecinyamulala ca bene Eliyezeri, mulu muna wa Gershoni bo: Rehabiya, mugala wa Eliyezeri, kandi Yeshaya, Yoramu, Zikri na Shelomiti. [26] Shelomiti haguma na bene wâbo bahâbwa omukolo gw'okulanga ebirugu byàlirherekîrwe Nyamuzinda byajiragwa na mwâmi Daudi, n'abakulu b'emilala, n'abarhambo b'abasirika bayîmangira emirhwe y'ebihumbi. erhi magana erhi makumi. [27] Bàli bababerwiremwo ecigabi c'okukâshîbirira enyumpa ya Nyakasane, [28] haguma n'ebirugu bitagatîfu omulêbi Samwcli àhiragamwo, n'ebya Saulu, mugala wa Kishi, Abneri, mugala wa Neri, n'ebya Yowabu mugala wa Seruya. Ebyo birugu bitagatîfu byàlirherekirwe Nyakasane byôshi byàkâgilangwa na Shelomiti haguma na bene waho.

[29] Kenaniya bo n'abagala. b'oku bûko bwa Isari, bàgwêrhe emikolo y'embuga omu cihugo c'Israheli, bo bàli bandisi na bacîranuzi. [30] Hashabiya bo na bandi bantu cihumbi ciguma na magana gali nda ba ntwâli b'obûko bwa Hebroni, bàkâgilanga ecihugo c'Israheli c'ebuzikiro bwa Yordani; hàgwêrhe emikolo eyêrekîre olubaga oku by'idini n'eby'ecihugo. [31] Yeriya ye wàli murhambo mukulu w'obûko bwa Hebroni. Omu mwâka gwa makumi ani gw'obwâmi bwa Daudi, balongereza amaburhwa gayêrekîre obwo bûko, babugâna abalume b'entwâli e Yezeri omu Galadi ba kw'obwo bûko. [32] Mwâmi Daudi abarhôlamwo bantu bihumbi bibirhi na magana gali nda ga kw'obwo bûko, abafumbika Yeriya mpu bôshi haguma bakazirhabâlana oku mikolo eyêrekîre eby'i dini n'eby'ecihugo, omu cishagala càyûbakagwamwo n'abantu b'oku bûko bwa

[y] **26.20** Baleviti, ciri cinwa ca nfarasè « Lévites » kwo kuderha « BENE-LEVI, ba bûko bwa Levi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Rubeni na Gadi, n'ecigabi c'ebushoshokero c'obûko bwa Menashè.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 26

1לְמַחְלְקוֹת לִשְׁעָרִים לַקָּרְחִים מְשֶׁלֶמְיָהוּ בֶן־קֹרֵא מִן־בְּנֵי אָסָף׃ 2וּלְמְשֶׁלֶמְיָהוּ בָּנִים זְכַרְיָהוּ הַבְּכוֹר יְדִיעֲאֵל הַשֵּׁנִי
זְבַדְיָהוּ הַשְּׁלִישִׁי יַתְנִיאֵל הָרְבִיעִי׃ 3עֵילָם הַחֲמִישִׁי יְהוֹחָנָן הַשִּׁשִּׁי אֶלְיְהוֹעֵינַי הַשְּׁבִיעִי׃ 4וּלְעֹבֵד אֱדֹם בָּנִים שְׁמַעְיָה
הַבְּכוֹר יְהוֹזָבָד הַשֵּׁנִי יוֹאָח הַשְּׁלִשִׁי וְסָכָר הָרְבִיעִי וּנְתַנְאֵל הַחֲמִישִׁי׃ 5עַמִּיאֵל הַשִּׁשִּׁי יִשָּׂשכָר הַשְּׁבִיעִי פְּעֻלְתַי
הַשְּׁמִינִי כִּי בֵרַכוֹ אֱלֹהִים׃ פ

6וְלִשְׁמַעְיָה בְנוֹ נוֹלַד בָּנִים הַמּמְשָׁלִים לְבֵית אֲבִיהֶם כִּי־גִבּוֹרֵי חַיִל הֵמָּה׃ 7בְּנֵי שְׁמַעְיָה עָתְנִי וּרְפָאֵל וְעוֹבֵד אֶלְזָבָד
אֶחָיו בְּנֵי־חַיִל אֱלִיהוּ וּסְמַכְיָהוּ׃ 8כָּל־אֵלֶּה מִבְּנֵי | עֹבֵד אֱדֹם הֵמָּה וּבְנֵיהֶם וַאֲחֵיהֶם אִישׁ־חַיִל בַּכֹּחַ לַעֲבֹדָה שִׁשִּׁים
וּשְׁנַיִם לְעֹבֵד אֱדֹם׃ 9וּלְמְשֶׁלֶמְיָהוּ בָּנִים וְאַחִים בְּנֵי־חַיִל שְׁמוֹנָה עָשָׂר׃ ס

10וּלְחֹסָה מִן־בְּנֵי־מְרָרִי בָּנִים שִׁמְרִי הָרֹאשׁ כִּי לֹא־הָיָה בְכוֹר וַיְשִׂימֵהוּ אָבִיהוּ לְרֹאשׁ׃ 11חִלְקִיָּהוּ הַשֵּׁנִי טְבַלְיָהוּ
הַשְּׁלִשִׁי זְכַרְיָהוּ הָרְבִיעִי כָּל־בָּנִים וְאַחִים לְחֹסָה שְׁלֹשָׁה עָשָׂר׃ 12לְאֵלֶּה מַחְלְקוֹת הַשֹּׁעֲרִים לְרָאשֵׁי הַגְּבָרִים
מִשְׁמָרוֹת לְעֻמַּת אֲחֵיהֶם לְשָׁרֵת בְּבֵית יְהוָה׃ 13וַיַּפִּילוּ גוֹרָלוֹת כַּקָּטֹן כַּגָּדוֹל לְבֵית אֲבוֹתָם לִשַּׁעַר וָשָׁעַר׃ פ

14וּמִפֶּל הַגּוֹרָל מִזְרָחָה לְשֶׁלֶמְיָהוּ וּזְכַרְיָהוּ בְנוֹ יוֹעֵץ | בְּשֵׂכֶל הִפִּילוּ גּוֹרָלוֹ וַיֵּצֵא גוֹרָלוֹ צָפוֹנָה׃ ס
15לְעֹבֵד אֱדֹם נֶגְבָּה וּלְבָנָיו בֵּית הָאֲסֻפִּים׃ 16לְשֻׁפִּים וּלְחֹסָה לַמַּעֲרָב עִם שַׁעַר שַׁלֶּכֶת בְּמִסְלָּה הָעוֹלָה מִשְׁמָר לְעֻמַּת
מִשְׁמָר׃ 17לַמִּזְרָחָה הַלְוִיִּם שִׁשָּׁה לַיּוֹם אַרְבָּעָה לַנֶּגְבָּה לַיּוֹם אַרְבָּעָה וְלָאֲסֻפִּים שְׁנַיִם שְׁנַיִם׃ 18לַפַּרְבָּר
לַמַּעֲרָב אַרְבָּעָה לַמְסִלָּה שְׁנַיִם לַפַּרְבָּר׃ 19אֵלֶּה מַחְלְקוֹת הַשֹּׁעֲרִים לִבְנֵי הַקָּרְחִי וְלִבְנֵי מְרָרִי׃ 20וְהַלְוִיִּם אֲחִיָּה
עַל־אוֹצְרוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים וּלְאֹצְרוֹת הַקֳּדָשִׁים׃ 21בְּנֵי לַעְדָּן בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי לְלַעְדָּן רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְלַעְדָּן הַגֵּרְשֻׁנִּי
יְחִיאֵלִי׃ 22בְּנֵי יְחִיאֵלִי זֵתָם וְיוֹאֵל אָחִיו עַל־אֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה׃ 23לַעַמְרָמִי לַיִצְהָרִי לַחֶבְרוֹנִי לָעֻזִּיאֵלִי׃ 24וּשְׁבוּאֵל
בֶּן־גֵּרְשׁוֹם בֶּן־מֹשֶׁה נָגִיד עַל־הָאֹצָרוֹת׃ 25וְאֶחָיו לֶאֱלִיעֶזֶר רְחַבְיָהוּ בְנוֹ וִישַׁעְיָהוּ בְנוֹ וְיוֹרָם בְּנוֹ וְזִכְרִי בְנוֹ
וּשְׁלֹמִית בְּנוֹ׃ 26הוּא שְׁלֹמִית וְאֶחָיו עַל כָּל־אֹצְרוֹת הַקָּדָשִׁים אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ דָּוִיד הַמֶּלֶךְ וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת
לְשָׂרֵי־הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וְשָׂרֵי הַצָּבָא׃ 27מִן־הַמִּלְחָמוֹת וּמִן־הַשָּׁלָל הִקְדִּישׁוּ לְחַזֵּק לְבֵית יְהוָה׃ 28וְכֹל הַהִקְדִּישׁ
שְׁמוּאֵל הָרֹאֶה וְשָׁאוּל בֶּן־קִישׁ וְאַבְנֵר בֶּן־נֵר וְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה כָּל הַמַּקְדִּישׁ עַל יַד־שְׁלֹמִית וְאֶחָיו׃ פ

29לְיִצְהָרִי כְּנַנְיָהוּ וּבָנָיו לַמְּלָאכָה הַחִיצוֹנָה עַל־יִשְׂרָאֵל לְשֹׁטְרִים וּלְשֹׁפְטִים׃ 30לַחֶבְרוֹנִי חֲשַׁבְיָהוּ וְאֶחָיו בְּנֵי־חַיִל אֶלֶף
וּשְׁבַע־מֵאוֹת עַל פְּקֻדַּת יִשְׂרָאֵל מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן מַעֲרָבָה לְכֹל מְלֶאכֶת יְהוָה וְלַעֲבֹדַת הַמֶּלֶךְ׃ 31לַחֶבְרוֹנִי יְרִיָּה הָרֹאשׁ
לַחֶבְרוֹנִי לְתֹלְדֹתָיו לְאָבוֹת בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים לְמַלְכוּת דָּוִיד נִדְרָשׁוּ וַיִּמָּצֵא בָהֶם גִּבּוֹרֵי חַיִל בְּיַעְזֵיר גִּלְעָד׃ 32וְאֶחָיו
בְּנֵי־חַיִל אַלְפַּיִם וּשְׁבַע מֵאוֹת רָאשֵׁי הָאָבוֹת וַיַּפְקִידֵם דָּוִיד הַמֶּלֶךְ עַל־הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשִּׁי לְכָל־דִּבְרַ
הָאֱלֹהִים וּדְבַר הַמֶּלֶךְ׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

27

Entondekanyè y'abasirika oku bwâmi

[1] Bene-Israheli nk'oku omuganjo gwâbo gwànali, abakulu b'emilala, abarhambo b'abasirika bihumbi, ab'amagana, abandisi bâbo, bôshi bàji raga omukolo gw'okurhumikira olubaga lwâbo. Eyo mirhwe yôshi yàkâg'ilola ngasi kantu kanayêrekîre mwâmi. Ngasi mwêzi omu mwâka hàkâgibà omu rhwe gw'okulola mukolomulebe mw'ogwo mwêzi. Ngasi murhwe gwàli gwa balume bihumbi makumi abirhi na bini.

[2] Omwimangizi w'omurhwe murhanzi gwàgwêrhe omukolo omu mwêzi gwa burhanzi ye wàli Yashobamu, mugala wa Zabdiyeli. ayîmangiraga murhwe gwa balume bihumbi makumi abirhi na bini, [3] w'oku bûko bwa Peresi, ye wàli mu rhambomukulu w'emirhwe yôshi y'ogwo mwêzi gwa burhanzi. [4] Omwimangizi w'omurhwe gwa kabirhi ye wàli Dodayi w'e Ahowa; ayîmangiraga murhwe gwa balume bihumbi makumi abirhi na bini. [5] Omwimangizi w'omurhwe gwa kasharhu gw'okukola omu mwêzi gwa kasharhu, àli Benaya mugala wa Yoya da, mudâhwa mukulu. Ayîmangiraga bantu bihumbi makumi abirhi na bini. [6] Benaya ye olya wàli omu murhwe gwa ntwâli «Makumi-Asharhu»[z], erhi bamujira murhambo w'ebyo bihumbi, omugala Amizabadi aja ahâli hâge. [7] Omwimangizi wa kani w'omwêzi gwa kani àli Asaeli, mulumuna wa Yowabu, n'enyuma zâge abà omugala Zebadiya. Ayîmangiraga balume bihumbi maku mi abirhi na bini. [8] Owa karhânu oku mwêzi gwa karhânu àli Shamhuti, w'obûko bwa Yizra. Ayîmangiraga bantu bihumbi makumi abirhi na bini. [9] Owa kali ndarhu omu mwêzi gwa ndarhu, àli Ira, mugala wa Ikeshi w'e Tekowa. Ayîmangiraga murhwe gwa bantu bihumbi makumi abirhi na bini. [10] Owa kali nda, ow'omwêzi gwa nda àli Helesi, w'e Paloni, w'omu bûko bwa Efrayimu. ayîmangiraga murhwe gwa balume bihumbi makumi abirhi na bini. [11] Owa kali munâni omu mwêzi gwa kali munâni ye wàli Sibkayi, w'e Husha, w'omu bûko bwa Zera. Ayîmangiraga bantu bihumbi makumi abirhi na bini. [12] Owa kali mwenda, ow'okukola omu mwêzi gwa mwenda àli Abiyezeri, w'e Anatoti, w'oku bûko bwa Benyamini. Ayîmangiraga murhwe gwa bantu bihumbi makumi abirhi na bini. [13] Owa kal'ikumi, ow'okukola mw'ogwo mwêzi gwa kal'ikumi ali Maharayi, w'e Toda, w'oku bûko bwa Zera. Ayîmangiraga murhwe gwa bantu bihumbi makumi abirhi na bini. [14] Owa kal'ikumi na muguma, ow'okukola omu mwêzi gw'ikumi na muguma, àli Benaya w'e Piratoni, w'oku bûko bwa Efrayimu. Ali murhambo wa murhwe gwa balume bihumbi makumi abirhi na bini. [15] Omuntu wa kal'ikumi na bahirhi, ow'okukola omu mwêzi gw'ikumi na kabirhi, àli Heldayi, w'e Netofa, wa bûko bwa Otiniyeli. Ali murhambo wa murhwe gwa bantu bihumbi makumi abirhi na bini.

---

[z] **27.6** Okumanya kulusha, olole 11, 22-25.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abimangizi b'amûko g'Israheli

[16] Abimangizi b'amûko g'Israheli: Obûko bwa Rubeni, Eliyezeri, mugala wa Zikri. Obûko bwa Simoni: Shefatiya, mugala wa Maaka. [17] Obûko bwa Levi: Hashabiya, mugala wa Kemuweli. Aba kuli Aròni: Sadoki. [18] Obûko bwa Yuda: Elihu, mwene wâbo mwâmi Daudi. Obûko bwa Izakari: Omri, mugala wa Mikaeli.

[19] Obûko bwa Zabuloni: Ishemaya, mugala wa Obadiya. Obûko bwa Nefutali: Yerimoti, mugala wa Azriyeli. [20] Obûko bwa Efrayimu: Hozeya, mugala wa Azaziya. Ecigabi c'obûko bwa Menashè c'ebuzikiro: Yoheli, mugala wa Pedaya. [21] Ecigabi c'obûko bwa Manasi c'ebushoshokero, cibà omu Galadi: Ido, mugala wa Zakariya. Obûko bwa Benyamini: Yasiyeli, mugala wa Abneri, [22] Obûko bwa Dani: Azareli, mugala wa Yoramu. Abo bo bàli barha mbo bakulu b'emilala ya bene-Israheli.

[23] Daudi àrhalonzagya mpu baganje emisole y'emyâka makumi abirhi na kuhêka idako, bulya Nyakasane àli erhi adesire oku aluza bene-Israheli babè banji nka nyenyêzi z'oku nkuba. [24] Yowabu, mugala wa Seruya, àli erhi amà rhondêra okuganja, ci kwône arhaciyusagya, bulya Nyamuzinda ayirukira aku nirira Israheli erhi ogwomukolo gurhuma. Co cirhumire omubalè gw'olubaga lwôshi gurhabà omu citabu ciderhwa «Ebijiro bya mwâmi Daudi».

Abalanzi b'ebirugu by'ebwâmi

[25] Azmaveti, mugala wa Adiyeli, àli mulanzi w'omuhako gw'oku bwâmi. Yehonatani, mugala wa Uziya, àli mulanzi w'enguli zàli omu cihugo, omu bi shagala n'emirhundu n'ebwa ngo z'abalanzi. [26] Ezri, mugala wa Kelubu, àli mwimangizi w'abahinzi bakola omu cihugo. [27] Shimeyi, w'e Rama, àli mulanzi w'abahinzi b'emizâbîbu. Zabdi, w'e Shefamu, àli mulanzi wa kubika irivayi li rhenga mw'ezo nkoma z'emizâbîbu. [28] Baali-Hanani, w'e Beti-Gederi, àli mwimangizi w'amashwa g'emizêti n'emihumbahumba y'omu lubanda. Yowashi àli mulanzi w'embîko z'amavurha. [29] Shitrayi, w'e Sharoni, àli Lungere mukulu w'amasò g'enkafu ziyâbukira e Sharoni. Shafati, mugala wa Adlayi, àli Lungere-mwimangizi w'agandi masò g'enkafu ziyâbukira omu mmanda na handi-handi. [30] Obili, mu-Ismaeliti, àli mwimangizi w'engamiya. Yediya, w'e Meronoti, àli mwimangizi w'endogomi-kazi. [31] Yazizi, Muhagiriti, àli mwimangizi w'ebibuzi n'empene. Olwo lwo lukalaba lw'amazîno g'abantu balanzi b'ebirugu bya mwâmi Daudi.

Abarhonyi b' oku bwâmi bwa Daudi

[32] Yehonatani, mwishè wa Daudi, muntu wa bukengêre na mwenge, ye wàli muhanûzi wa mwâmi: Yehiyeli, mugala wa Hakmoni, ye wàli mulezi w'okuyigîriza abâna ba mwâmi. [33] Ahitofeli, naye àli muhanûzi wa mwâmi. Hushayi w'e Arkiti, àli murhonyi wa mwâmi. [34] Yehoyada, mugala wa Benaya, na Abiyatari, bo bàjire ahâli ha Ahitofeli okubià bahanuzi ba mwâmi. Naye Yowabu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ye wàli murhambo mukulu w'emirhwe yôshi y'abasirika ba mwâmi.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 27

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל ׀ לְמִסְפָּרָם רָאשֵׁי הָאָבוֹת וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים ׀ וְהַמֵּאוֹת וְשֹׁטְרֵיהֶם הַמְשָׁרְתִים אֶת־הַמֶּלֶךְ ׀ לְכָל דְּבַר
הַמַּחְלְקוֹת הַבָּאָה וְהַיֹּצֵאת חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁ לְכָל חָדְשֵׁי הַשָּׁנָה הַמַּחֲלֶקֶת הָאַחַת עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף: ס
עַל הַמַּחֲלֶקֶת הָרִאשׁוֹנָה לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן יָשָׁבְעָם בֶּן־זַבְדִּיאֵל וְעַל מַחֲלֻקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף: מִן־בְּנֵי־פֶרֶץ
הָרֹאשׁ לְכָל־שָׂרֵי הַצְּבָאוֹת לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן: וְעַל מַחֲלֶקֶת ׀ הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי דּוֹדַי הָאֲחוֹחִי וּמַחֲלֻקְתּוֹ וּמִקְלוֹת הַנָּגִיד
וְעַל מַחֲלֻקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף: ס
שַׁר הַצָּבָא הַשְּׁלִישִׁי לַחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן רֹאשׁ וְעַל מַחֲלֻקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף: הֽוּא
בְּנָיָהוּ גִּבּוֹר הַשְּׁלֹשִׁים וְעַל־הַשְּׁלֹשִׁים וּמַחֲלֻקְתּוֹ עַמִּיזָבָד בְּנוֹ: ס
הָרְבִיעִי לַחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי עֲשָׂהאֵל אֲחִי יוֹאָב וּזְבַדְיָה בְנוֹ אַחֲרָיו וְעַל מַחֲלֻקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף: ס
הַחֲמִישִׁי לַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי הַשַּׁר שַׂמְהוּת הַיִּזְרָחִי וְעַל מַחֲלֻקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף: ס
הַשִּׁשִּׁי לַחֹדֶשׁ הַשִּׁשִּׁי עִירָא בֶן־עִקֵּשׁ הַתְּקוֹעִי וְעַל מַחֲלֻקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף: ס
הַשְּׁבִיעִי לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי חֶלֶץ הַפְּלוֹנִי מִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם וְעַל מַחֲלֻקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף: ס
הַשְּׁמִינִי לַחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי סִבְּכַי הַחֻשָׁתִי לַזַּרְחִי וְעַל מַחֲלֻקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף: ס
הַתְּשִׁיעִי לַחֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי אֲבִיעֶזֶר הָעַנְּתֹתִי לַבִּן ׀ יְמִינִי וְעַל מַחֲלֻקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף: ס
הָעֲשִׂירִי לַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי מַהְרַי הַנְּטוֹפָתִי לַזַּרְחִי וְעַל מַחֲלֻקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף: ס
עַשְׁתֵּי־עָשָׂר לְעַשְׁתֵּי־עָשָׂר הַחֹדֶשׁ בְּנָיָה הַפִּרְעָתוֹנִי מִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם וְעַל מַחֲלֻקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף: ס
הַשְּׁנֵים עָשָׂר לִשְׁנֵים עָשָׂר הַחֹדֶשׁ חֶלְדַּי הַנְּטוֹפָתִי לְעָתְנִיאֵל וְעַל מַחֲלֻקְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף: פ
וְעַל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לָרְאוּבֵנִי נָגִיד אֱלִיעֶזֶר בֶּן־זִכְרִי ס
לַשִּׁמְעוֹנִי שְׁפַטְיָהוּ בֶּן־מַעֲכָה: ס
לְלֵוִי חֲשַׁבְיָה בֶן־קְמוּאֵל לְאַהֲרֹן צָדוֹק: ס
לִיהוּדָה אֱלִיהוּ מֵאֲחֵי דָוִיד לְיִשְׁשכָר עָמְרִי בֶּן־מִיכָאֵל: ס
לִזְבוּלֻן יִשְׁמַעְיָהוּ בֶּן־עֹבַדְיָהוּ לְנַפְתָּלִי יְרִימוֹת בֶּן־עַזְרִיאֵל: ס
לִבְנֵי אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן־עַזַזְיָהוּ לַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה יוֹאֵל בֶּן־פְּדָיָהוּ: ס
לַחֲצִי הַמְנַשֶּׁה גִּלְעָדָה יְדוֹ בֶּן־זְכַרְיָהוּ ס
לְבִנְיָמִן יַעֲשִׂיאֵל בֶּן־אַבְנֵר: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

22 לְדָ֑ן עֶזְרִיאֵ֖ל בֶּן־יְרֹחָ֥ם אֵ֛לֶּה שָׂרֵ֥י שִׁבְטֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃ 23 וְלֹא־נָשָׂ֣א דָוִ֔ד מִסְפָּ֖ם לְמִבֶּ֣ן עֶשְׂרִ֑ים שָׁנָ֔ה וּלְמֻטָּ֕ה כִּי֙ אָמַ֣ר
יְהוָ֔ה לְהַרְבּ֖וֹת אֶת־יִשְׂרָאֵ֥ל כְּכוֹכְבֵ֖י הַשָּׁמָֽיִם׃ 24 יוֹאָ֣ב בֶּן־צְרוּיָ֗ה הֵחֵ֤ל לִמְנוֹת֙ וְלֹ֣א כִלָּ֔ה וַיְהִ֥י בָזֶ֛את קֶ֖צֶף עַל־יִשְׂרָאֵ֑ל
וְלֹ֣א עָלָ֔ה הַמִּסְפָּ֕ר בְּמִסְפַּ֖ר דִּבְרֵי־הַיָּמִ֥ים לַמֶּ֖לֶךְ דָּוִֽיד׃ ס
25 וְעַל֙ אֹצְר֣וֹת הַמֶּ֔לֶךְ עַזְמָ֖וֶת בֶּן־עֲדִיאֵ֑ל ס
וְעַ֚ל הָאֹצָר֔וֹת בַּשָּׂדֶ֖ה בֶּעָרִ֥ים וּבַכְּפָרִ֖ים וּבַמִּגְדָּלֽוֹת יְהוֹנָתָ֥ן בֶּן־עֻזִּיָּֽהוּ׃ ס
26 וְעַל֙ עֹשֵׂ֣י מְלֶ֔אכֶת הַשָּׂדֶ֖ה לַעֲבֹדַ֣ת הָאֲדָמָ֑ה עֶזְרִ֖י בֶּן־כְּלֽוּב׃ 27 וְעַל־הַכְּרָמִ֖ים שִׁמְעִ֣י הָרָמָתִ֑י וְעַ֚ל שֻׁבַּכְּרָמִ֔ים לְאֹצְר֖וֹת
הַיָּ֥יִן זַבְדִּ֖י הַשִּׁפְמִֽי׃ ס
28 וְעַל־הַזֵּיתִ֤ים וְהַשִּׁקְמִים֙ אֲשֶׁ֣ר בַּשְּׁפֵלָ֔ה בַּ֖עַל חָנָ֣ן הַגְּדֵרִ֑י ס
וְעַל־אֹצְר֥וֹת הַשָּׁמֶ֖ן יוֹאָֽשׁ׃ ס
29 וְעַל־הַבָּקָ֖ר הָרֹעִ֣ים בַּשָּׁר֑וֹן שִׁטְרֵ֖י הַשָּׁר֥וֹנִי וְעַל־הַבָּקָ֖ר בָּעֲמָקִ֑ים שָׁפָ֖ט בֶּן־עַדְלָֽי׃ ס
30 וְעַל־הַגְּמַלִּ֖ים אוֹבִ֣יל הַיִּשְׁמְעֵ֑לִי וְעַל־הָֽאֲתֹנ֖וֹת יֶחְדְּיָ֥הוּ הַמֵּרֹנֹתִֽי׃ ס
31 וְעַל־הַצֹּ֣אן יָזִ֔יז הַהַגְרִ֖י כָּל־אֵ֣לֶּה שָׂרֵ֔י הָרְכ֥וּשׁ אֲשֶׁ֖ר לַמֶּ֥לֶךְ דָּוִֽיד׃ 32 וְיהוֹנָתָ֣ן דּ֤וֹד־דָּוִיד֙ יוֹעֵ֣ץ אִישׁ־מֵבִ֔ין וְסוֹפֵ֖ר הֽוּא
וִֽיחִיאֵ֥ל בֶּן־חַכְמוֹנִ֖י עִם־בְּנֵ֣י הַמֶּ֑לֶךְ׃ 33 וַאֲחִיתֹ֥פֶל יוֹעֵ֖ץ לַמֶּ֑לֶךְ ס
וְחוּשַׁ֥י הָאַרְכִּ֖י רֵ֥עַ הַמֶּֽלֶךְ׃ 34 וְאַחֲרֵ֣י אֲחִיתֹ֔פֶל יְהוֹיָדָ֥ע בֶּן־בְּנָיָ֖הוּ וְאֶבְיָתָ֑ר וְשַׂר־צָבָ֥א לַמֶּ֖לֶךְ יוֹאָֽב׃ פ

28

Daudi ayêrekana Salomini oku ye wâyîme omu byâge

[1] Mwâmi Daudi ashûbûliza abarhambo b'Israheli bôshi aha Yeruzalemu: abarhambo bakulu b'emilala, abarhambo b'emirhwe y'abasirika bakolera oku bwâmi, abarhambo b'emirhwe y'engabo z'abasirika b'ecihugo côshi, abimangizi b'ebirugu n'ab'amasò ga mwâmi n'aga bagala ba mwâmi. n'abantu barhonyi b'oku bwâmi, abasirika b'entwâli kulusha na ngasi bantu b'entwâli bôshi. [2] Mwâmi Daudi anacibabwîra, erhi: «Mwe bantu b'olubaga lwâni, bira bâni, munyumvîrhize. Nàli ngwêrhe omuhigo gw'okuyûbaka akâ-Nyamuzinda nti mpiremwo omucîmba gw'Amalaganyo ga Nyakasane, kabe citumbi c'okudêkerezakwo amagulu ga Nyamuzinda wîrhu. Nali erhi narheganyize byôshi kuli ogwomukolo.

[3] Ci kwône Nyamuzinda àmbwîra, erhi: «Arhali we wanyûbakira akâ-Nyamuzindaabantu bayishikâmparamizamwo, bulya oli muntu wa birha, wà bulazire mukò munji». [4] N'obwo nie Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli acîsho zire omu mulala gwa larha gwôshi, mpu lyo nie rhwe n'iburha lyâni rhukaziyô rha rhuyîma omu Israheli emyâka n'emyâka. Mîra mîra àcîshozire Yuda nka muluzi w'omulala, buzinda, omu mulala gwa Yuda, acîshogamwo omulala gwa larha, na kandi, muli bagala ba larha, asîma okujiramwo mwâmi wa bene-Israheli bôshi. [5] Buno, omu bâna

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banji banji ànshobôzize, àcîshoziremwo Salo moni mpu ayîshija oku ntebe y'obwâmi arhegeke Israheli yeshi oku bubabuzi bwa Nyakasane. [6] Ambwîzire, erhi: «Mugala wâwe Salomoni ye wanyûbakira akâ-Nyamuzinda n'embaraza zako zôshi, bulya ye nàcîshozire; àyîshibà mugala wâni, nâni mbè îshe. [7] Mmurheganyize obwâmi bwâyôrhabo ensiku zôshi erhi akabikirira n'okushimba bwinjinjà amarhegeko gâni n'amabano gâni.» [8] Lero bunôla, bîra bâni, embere z'Israheli yeshi lubaga lwa Nyakasane, n'embere za Nyamuzinda wîrhu odwîrhe arhuyumva, mucîrheganyagye okushimba amarhegeko ga Nyamuzinda wîrhu gôshi. Ntyo lyo muwayôrha mubêzire mw'eci cihugo cinjinja munayîshicisigira abâna binyu kashambala oku nsiku zôshi. [9] Nâwe wêne, mwâna wâni Salomoni, ocîyigîrize okumanya bwinjà Nyamuzinda nàkoleraga, omuharamye n'omurhima muguma n'obukengêre budêkerîre. Bulya neci Nyakasane anabone kuhika omu ndubi y'omurhima anayîshi enkengêro z'abantu zôshi. Okamulongereza, acikwiyêreka, ci kwône okamuleka, akujahika lwôshi lwôshi. [10] Wanabonaga buna oku Nyakasane àcîkwîshozire mpu omuyûbakire akâ-Nyamuzinda kâbà Cirhinyiro câge. Ozibubâge kirumè onacibande omu mikolo.

Daudi àhà Salomoni olugero lw'akâ-Nyamuzinda

[11] Daudi anacihêreza Salomoni olugero lw'Ecirhînyiro n'embaraza zâco zo shi, eminene y'okujàmwo embîko, eminene y'emuhanda n'ey'omu côgo, n'olu gero lw'enyumpa y'okujamwo Omucîmba gw'Amalaganyo. [12] Amuhà kandi n'olugero lwa ngasi byôshi àli alonzize okuyûbaka: ebyôgo by'akà-Nyamuzi nda, ebyûmpa by'eburhambi bw'ecôgo, ebyûmpa bijirirwe okuhiramwo obuhi rhi bw'akâ-Nyamuzinda n'ebirugu bitagtifu birherekîrwe Nyamuzinda. [13] Anacimubà ecitabu c'olukalaba lw'amazîno g'abadâhwa n'ag'abaleviti, ecitabu c'emikolo yakazijirwa omu nyumpa ya Nyakasane, ecitabu c'ebirugu by'obu gashânize bw'omu kâ-Nyamuzinda. [14] Amuyêreka ebidanga hy'amasholo, ago masholo gàli garheganyibwe oku birugu bya mikolo minji. Kandi anamuyêreka ebidanga by'olunyerere, nabyo byàli birheganyibwe oku kushîga ngasi kalugu ka lunyerere kâli kahizirwe omu mikolo minji. [15] Amulangula ebidanga byàli birheganyibwe oku kushîga orhumole rhw'amasholo, n'amatara garhwo, agôla masholo gàli gamàshanwa bunya-bidanga gàli garheganyizibwe ngasi kamole na ngasi itara kwabyo kwabyo. Ebidanga by'olunyerere nabyo kwo byàli bi rheganyibwe ntyo, kuli ngasi kamole na ngasi itara. [16] Amuyêreka ebidanga by'amasholo byàli birheganyibwe oku masholo g'amêza gàyîshikâja aha bàli barheganyize amêza g'emigati. Kwo na kwo oku mêza gàli g'olunyerere, bàga rheganyiza nago ebyàgo bidanga by'olunyerere. [17] Amuyêreka emishurhi, o rhubêhe rhw'okujàmwo amîshi g'okukangûla olubaga, amuyêreka ebidanga by'oku rhulaha rhw'amasholo gône gône, eby'embale z'amasholo n'ez'amarhale nk'oku byànakazâg'ikolesibwa. [18] Amuyêreka ebidanga by'amasholo gonene, biri bya kukola oku luhêrero lw'obukù. Anacimuhà olwiganyo lw'oku bâtula engâlè ya Nyamuzinda, oku bâtula enshusho za bamalahika n'amasholo, ebyûbi byâbo byàli bikwânîne bishanjûkire ebwa mucîmba gw'Amalaganyo ga Nyamubâho, [19] byôshi nka kulya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamubâho yenene ànabigerengeranyagya mpu lyo bahash'iyumva omukolo abahûnyire omu kubaha olwo lugero.

20 Cazinda ayûshûla, erhi: «Mwâna wâni, obè ntwâli onazibuhe; ocibànde omu mikolo buzira bwôba, orhajugumaga! Nyakasane Nyamuzinda wâni a rhakulekêrere; ali haguma nâwe anakugwasa kuhika oyukirize emikolo yôshi y'okumuyûbakira akâ-Nyamuzinda. 21 Abadâhwa n'abaleviti bàkeresirwe omu mirhwe oku kujira obugashânize bw'akâ-Nyamuzinda, nabo balî eburhambi bwâwe oku kukugwâsa; na kandi kuli ogwomukolo gwâjirwa, wanacîkubagira abantu b'obulonza bwinjà na ba buhashe omu barhambo n'omu lubaga lwâwe lwôshi.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 28

וַיַּקְהֵל דָּוִיד אֶת־כָּל־שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל שָׂרֵי הַשְּׁבָטִים וְשָׂרֵי הַמַּחְלְקוֹת הַמְשָׁרְתִים אֶת־הַמֶּלֶךְ וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי 1
הַמֵּאוֹת וְשָׂרֵי כָל־רְכוּשׁ־וּמִקְנֵהוּ | לַמֶּלֶךְ וּלְבָנָיו עִם־הַסָּרִיסִים וְהַגִּבּוֹרִים וְכָל־גִּבּוֹר חָיִל אֶל־יְרוּשָׁלָם: וַיָּקָם דָּוִיד 2
הַמֶּלֶךְ עַל־רַגְלָיו וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּנִי אַחַי וְעַמִּי אֲנִי עִם־לְבָבִי לִבְנוֹת בֵּית מְנוּחָה לַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וְלַהֲדֹם רַגְלֵי אֱלֹהֵינוּ
וְהַכִינוֹתִי לִבְנוֹת: וְהָאֱלֹהִים אָמַר לִי לֹא־תִבְנֶה בַיִת לִשְׁמִי כִּי אִישׁ מִלְחָמוֹת אַתָּה וְדָמִים שָׁפָכְתָּ: וַיִּבְחַר יְהוָה 3 4
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בִּי מִכֹּל בֵּית־אָבִי לִהְיוֹת לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם כִּי בִיהוּדָה בָּחַר לְנָגִיד וּבְבֵית יְהוּדָה בֵּית אָבִי
וּבִבְנֵי אָבִי בִּי רָצָה לְהַמְלִיךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: וּמִכָּל־בָּנַי כִּי רַבִּים בָּנִים נָתַן לִי יְהוָה וַיִּבְחַר בִּשְׁלֹמֹה בְנִי לָשֶׁבֶת 5
עַל־כִּסֵּא מַלְכוּת יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר לִי שְׁלֹמֹה בִנְךָ הוּא־יִבְנֶה בֵיתִי וְחַצֵרוֹתָי כִּי־בָחַרְתִּי בוֹ לִי לְבֵן וַאֲנִי 6
אֶהְיֶה־לּוֹ לְאָב: וְהֵכִינוֹתִי אֶת־מַלְכוּתוֹ עַד־לְעוֹלָם אִם־יֶחֱזַק לַעֲשׂוֹת מִצְוֹתַי וּמִשְׁפָּטַי כַּיּוֹם הַזֶּה: וְעַתָּה לְעֵינֵי 7 8
כָל־יִשְׂרָאֵל קְהַל־יְהוָה וּבְאָזְנֵי אֱלֹהֵינוּ שִׁמְרוּ וְדִרְשׁוּ כָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְמַעַן תִּירְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה
וְהִנְחַלְתֶּם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם עַד־עוֹלָם: פ
וְאַתָּה שְׁלֹמֹה־בְנִי דַּע אֶת־אֱלֹהֵי אָבִיךָ וְעָבְדֵהוּ בְּלֵב שָׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חֲפֵצָה כִּי כָל־לְבָבוֹת דּוֹרֵשׁ יְהוָה וְכָל־יֵצֶר 9
מַחֲשָׁבוֹת מֵבִין אִם־תִּדְרְשֶׁנּוּ יִמָּצֵא לָךְ וְאִם־תַּעַזְבֶנּוּ יַזְנִיחֲךָ לָעַד: רְאֵה | עַתָּה כִּי־יְהוָה בָּחַר בְּךָ לִבְנוֹת־בַּיִת 10
לַמִּקְדָּשׁ חֲזַק וַעֲשֵׂה: פ
וַיִּתֵּן דָּוִיד לִשְׁלֹמֹה בְנוֹ אֶת־תַּבְנִית הָאוּלָם וְאֶת־בָּתָּיו וְגִנְזָכָיו וַעֲלִיֹּתָיו וַחֲדָרָיו הַפְּנִימִים וּבֵית הַכַּפֹּרֶת: וְתַבְנִית כֹּל 11 12
אֲשֶׁר הָיָה בָרוּחַ עִמּוֹ לְחַצְרוֹת בֵּית־יְהוָה וּלְכָל־הַלְּשָׁכוֹת סָבִיב לְאֹצְרוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים וּלְאֹצְרוֹת
הַקֳּדָשִׁים: וּלְמַחְלְקוֹת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וּלְכָל־מְלֶאכֶת עֲבוֹדַת בֵּית־יְהוָה וּלְכָל־כְּלֵי עֲבוֹדַת בֵּית־יְהוָה: לַזָּהָב 13 14
בַּמִּשְׁקָל לַזָּהָב לְכָל־כְּלֵי עֲבוֹדָה וַעֲבוֹדָה לְכֹל כְּלֵי הַכֶּסֶף בְּמִשְׁקָל לְכָל־כְּלֵי עֲבוֹדָה וַעֲבוֹדָה: וּמִשְׁקָל לִמְנֹרוֹת 15
הַזָּהָב וְנֵרֹתֵיהֶם זָהָב בְּמִשְׁקַל־מְנוֹרָה וּמְנוֹרָה וְנֵרֹתֶיהָ וְלִמְנֹרוֹת הַכֶּסֶף בְּמִשְׁקָל לִמְנוֹרָה וְנֵרֹתֶיהָ כַּעֲבוֹדַת מְנוֹרָה
וּמְנוֹרָה: וְאֶת־הַזָּהָב מִשְׁקָל לְשֻׁלְחָנוֹת הַמַּעֲרֶכֶת לְשֻׁלְחָן וְשֻׁלְחָן וְכֶסֶף לְשֻׁלְחֲנוֹת הַכָּסֶף: וְהַמִּזְלָגוֹת וְהַמִּזְרָקוֹת 16 17
וְהַקְּשָׂוֹת זָהָב טָהוֹר וְלִכְפוֹרֵי הַזָּהָב בְּמִשְׁקָל לְכִפּוֹר וּכְפוֹר וְלִכְפוֹרֵי הַכֶּסֶף בְּמִשְׁקָל לִכְפוֹר וּכְפוֹר: וְלִמִּזְבַּח 18

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַקְּטֹרֶת זָהָב מְזֻקָּק בַּמִּשְׁקָל וּלְתַבְנִית הַמֶּרְכָּבָה הַכְּרֻבִים זָהָב לִפְרֹשִׂים וְסֹכְכִים עַל־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה׃ 19הַכֹּל
בִּכְתָב מִיַּד יְהוָה עָלַי הִשְׂכִּיל כָּל מַלְאֲכוֹת הַתַּבְנִית׃ פ
20וַיֹּאמֶר דָּוִיד לִשְׁלֹמֹה בְּנוֹ חֲזַק וֶאֱמַץ וַעֲשֵׂה אַל־תִּירָא וְאַל־תֵּחָת כִּי יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהַי עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָ
עַד־לְכְלוֹת כָּל־מְלֶאכֶת עֲבוֹדַת בֵּית־יְהוָה׃ 21וְהִנֵּה מַחְלְקוֹת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְכָל־עֲבוֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים וְעִמְּךָ
בְכָל־מְלָאכָה לְכָל־נָדִיב בַּחָכְמָה לְכָל־עֲבוֹדָה וְהַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם לְכָל־דְּבָרֶיךָ׃ פ

29

Entûlo y'okuyûbaka akâ-Nyamuzinda

[1] Mwâmi Daudi ànacibwîra eyo ndêko y'abantu bôshi bàliho, erhi: «Mu gala wâni Salomoni, oyu Nyakasane àcîshozire, aciri murhò, na ntà bwenge acibona. N'obwo omukolo gwâjirwa gurhali munyi, bulya arhali nyumpa ya muntu yàyûbakwa, ci nyumpa ya Nyakasane, Nyamuzinda. [2] Nàkolesize emisî yâni yôshi oku marhegayo g'eby'eyo nyumpa ya Namuzinda: nàlundisire amasholo, amarhale, omulinga, ecûma, empabo, oku ngasi byôshi byâtulwa n'ebyo bintu bya ngasi lubero; narheganyize ennundo zirhali nyi z'amabuye ga Komalini n'agandi mabuye g'okubambira, amabuye miru-miru n'ag'amabara ga ngasi lubero, ngasi lubero lwa mabuye g'ecitwîro cihamu, n'enundo y'ebirâbuye byêru. [3] N'oku buhirhi bwâni niene, obw'amasholo n'amarhale, mbuhâ nyire kw'eyo nyumpa ya Nyamuzinda wâni, mbuyushwire kw'ebi nali barhega nyize kw'eco cirhînyiro nzigire bwenêne. [4] Mpûnyire talenta igana za masholo g'e Ofiri, na talenta magana abirhi na makumi ani za marhale gacire ga kushîga oku bisika by'akâ-Nyamuzinda. [5] Lero buno, ndi muli mwe ninyu ocihânyire buzira kusêzibwa oku kurhûla Nyakasane amasholo erhi marhale, lyo abakozi bàyishihasha okutula ngasi rhulugurhwoshi rhunakwânîne rhw'amasholo n'orhw'amarhale?»

[6] Okubundi abakulu b'emilala, abakulu b'amûko g'Israheli, abarhambo b'amagana erhi ba makumi g'emirhwe y'abasirika, n'abimangizi b'emirhwe y'abakolera mwâmi bôshi bayêmera buzira kusêzibwa okusholôlera omukolo gw'enyumpa ya Nyamuzinda, [7] talenta igana na makumi gali nda za masholo, mikabulè bihumbi igana bya masholo, talenta magana asharhu na kulusha za marhale, talenta magana gali ndarhu za mulinga na talenta bihumbi bisharhu na kulusha bya cûma. [8] Abàli bagwêrhe amabuye g'engulo ndârhi bagahêreza I! l Yehiyeli, w'oku bûko bwa Gershoni, by'okujà omu mbîko y'akâ-Nyamuzinda ka Nyakasane. [9] Abo bantu bôshi barhûla Nyakasane obuhirhi bwâbo buzira kusêzibwa erhi banasîmire bwenêne, Mwâmi Daudi naye okwo kwamuyunjuza mwîshingo.

Omusengero gwa Daudi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] Daudi ànacikuza Nyakasne embere z'endêko y'abantu bôshi bàhali, ade rha, erhi: «Oyâgirwe Nyakasane, Larha Nyamuzinda w'Israheli, kurhenga emyâka n'emyâka. [11] Yâgirwa, wêne we nn'obukulu n'obuhashe, irenge, okurhwaliha n'obwâmi w'e nnabyo, byôshi omu mpingu na bano igulu bibà byâwe. Muhànyi, we mwâmi, we Nnahano orhegeka igulu, obuhirhi n'irenge kuli we birhenga. [12] We mwâmi wa byôshi, obuhashe n'irenge omu nfune zâwe bibà, okusera n'okuyûshûka omu maboko gâwe bibà, ogwêrhe obuhashe bw'okulengereza n'okuzibuhya oyu onalonzize wêne. [13] Co cirhumire, Nyamuzinda wîrhu, rhukukuzize n'okugashâniza Izîno lyâwe likulu bwenêne. [14] Niono ndi ntâye, n'olubaga lwâni lurhali luci, oku bwîrhu rhwenêne rhurhankahasha okukurhûla zino ntûlo. Byôshi emwâwe rhwàbishobôlaga, na ntâco rhwankahashikurhûla cirhanarhenziri emwâwe. [15] Embere zâwe rhunacîberîre bigolo byayankirîrwe n'olukogo lwâwe aka ba shakulûza bîrhu bôshi; ensiku zirhu za bano igulu kwo zigera nka cîhôho, ntà bulangâlire bwa kuyôrhaho rhujira. [16] Yâgirwa Nyamuzinda wîrhu, ebi birugu binji ntya rhwalundisire nti rhukuyûbakiremwo enyumpa y'okukâharamiza mwo Izîno lyâwe litagatîfu, ebyo byôshi omu maboko gâwe birhenga byôshi bibà birugu byâwe. [17] Yâgirwa, Nyamuzinda wâni, mmanyire oku onalole e nkengêro zirhu nfulike, n'oku orhahimwa kurhonya obushinganyanya; obwîne oku murhima gw'okunali narhûziremwo buzira kusêzibwa na ndi obubirhi bwâni, nanabwîne ene oku olu lubaga lwâwe lucîgushire bano nalwo lwajira ntyo n'obushagaluke bunene. [18] Yâgirwa Nyakasane, Nyamuzinda wa ba shakulûza bîrhu Abrahamu, Izaki na Yakôbo, oyêmêre olubaga lwâwe lukaziyôrha lugwêrhe obwo bwôrhere bwinjà omu murhima, enkengêro zâlwo zikaziyôrha zikuyêrekîre wêne ensiku zôshi. [19] Naye mugala wâni Salomoni, omushobòze omurhima mwirhobye oku kushimba amarhegeko gâwe, amalaganyo gâwe n'amahano gâwe, n'okubikirira bwinjà, anakuyûbakire eci rhînyiro càrhumaga narheganya ebi byôshi.» [20] Cazinda Daudi abwîra eyo ndêko y'abantu yôshi, erhi: «Muvuge Nyakasane Nyamuzinda winyu omunkwa.» Bôshi banacivuga Nyakasane Nyamuzinda wa bashakulûza bâbo omu nkwa; bafukama bahwera oku idaho bahà Nyakasane bo na mwâmi irenge.

Salomoni àyimikwa mwâmi

[21] Erhi buca, bene-Israheli barhûla Nyakasane enterekêro z'okusingônolwa n'enterekêro z'omurhûla: barhûla mpanzi cihumbi, bihebe cihumbi, bâna-buzi cihumbi, haguma n'enterekêro bayôrha bajira z'ebinyôbwa, na zindi nterekêro nyinji bwenêne kuli bene-Israheli bôshi. [22] Olwo lusiku balya bananywêra embere za Nyakasane omu bussagaluke bunene. Okubundi, Salomoni mugala wa Daudi erhi. bayusimujira mwâmi wa kabirhi, bamushîga amavurha oku Izîno lya Nyakasane, na Sadoki mpu naye abè mudâhwa. [23] Salomoni atamala oku ntebe y'obwâmi bwa Nyakasane, àrhondêra okurhegeka Israheli ahàli ha Daudi. Ayôloloka bwenêne na bene-Israheli bôshi bakazimuyumva. [24] Abaku lu b'abasirika n'entwâli zôshi, ciru na bagala ba mwâmi Daudi bacihira idako ly'oburhegesi bwa mwâmi Salomoni. [25] Nyakasane ahà Salomoni olukengwa lunene emwa bene-Israheli bôshi, n'obwâmi bwâge bwaja irenge bwenêne kulusha ngasi wundi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yeshi wàrhanzirirhegeka Israheli embere zâge.

Okufà kwa Daudi

[26] Daudi, mugala wa Yese, àli àyîmire omu Israheli mwoshi. [27] Obwâmi bwâge kuli bene-Israheli bwàshinzire myâka makumi ani yôshi: àyîmire myâka nda omu cishagala c'e Hebroni, na myâka makumi asharhu n'isharhu omu cishagala c'e Yeruzalemu. [28] Afà omu bushosi bwinjà erhi amàyusa nsiku nyinji ayunjulirîne bugale n'olukengwa. Omugala Salomoni ayîma omu byâge.

[29] Ebijiro bya mwâmi Daudi, kurhenga aha murhondêro kuhika ebuzinda bwâge, biyandisirwe omu citabu c'omulêbi Samwel, n'omu citabu c'omulêbi Natani, n'omu citabu c'omulêbi Gadi. [30] Emyanzi y'obwâmi bwâge bwôshi, oku àrhwalihaga kwôshi, n'emyanzi y'iragi àbwîne n'obuhanya àbwîne, emyanzi y'Israheli yeshi n'ey'agandi mami g'igulu lyôshi, byôshi mwo binali omwo.

BHS 1Chronik / 1Chronicles 29

1 וַיֹּאמֶר דָּוִיד הַמֶּלֶךְ לְכָל־הַקָּהָל שְׁלֹמֹה בְנִי אֶחָד בָּחַר־בּוֹ אֱלֹהִים נַעַר וְרַךְ וְהַמְּלָאכָה גְּדוֹלָה כִּי לֹא לְאָדָם הַבִּירָה
כִּי לַיהוָה אֱלֹהִים: 2 וּבְכָל־כֹּחִי הֲכִינוֹתִי לְבֵית־אֱלֹהַי הַזָּהָב | לַזָּהָב וְהַכֶּסֶף לַכֶּסֶף וְהַנְּחֹשֶׁת לַנְּחֹשֶׁת הַבַּרְזֶל לַבַּרְזֶל
וְהָעֵצִים לָעֵצִים אַבְנֵי־שֹׁהַם וּמִלּוּאִים אַבְנֵי־פּוּךְ וְרִקְמָה וְכֹל אֶבֶן יְקָרָה וְאַבְנֵי־שַׁיִשׁ לָרֹב: 3 וְעוֹד בִּרְצוֹתִי בְּבֵית אֱלֹהָי
יֶשׁ־לִי סְגֻלָּה זָהָב וָכֶסֶף נָתַתִּי לְבֵית־אֱלֹהָי לְמַעְלָה מִכֹּל־הַכִינוֹתִי לְבֵית הַקֹּדֶשׁ: 4 שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים כִּכְּרֵי זָהָב מִזְהַב
אוֹפִיר וְשִׁבְעַת אֲלָפִים כִּכַּר־כֶּסֶף מְזֻקָּק לָטְוֹחַ קִירוֹת הַבָּתִּים: 5 לַזָּהָב לַזָּהָב וְלַכֶּסֶף לַכֶּסֶף וּלְכָל־מְלָאכָה בְּיַד חָרָשִׁים
וּמִי מִתְנַדֵּב לְמַלֹּאות יָדוֹ הַיּוֹם לַיהוָה: 6 וַיִּתְנַדְּבוּ שָׂרֵי הָאָבוֹת וְשָׂרֵי | שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וּלְשָׂרֵי
מְלֶאכֶת הַמֶּלְךְ: 7 וַיִּתְּנוּ לַעֲבוֹדַת בֵּית־הָאֱלֹהִים זָהָב כִּכָּרִים חֲמֵשֶׁת־אֲלָפִים וַאֲדַרְכֹנִים רִבּוֹ וְכֶסֶף כִּכָּרִים עֲשֶׂרֶת
אֲלָפִים וּנְחֹשֶׁת רִבּוֹ וּשְׁמוֹנַת אֲלָפִים כִּכָּרִים וּבַרְזֶל מֵאָה־אֶלֶף כִּכָּרִים: 8 וְהַנִּמְצָא אִתּוֹ אֲבָנִים נָתְנוּ לְאוֹצַר בֵּית־יְהוָה
עַל יַד־יְחִיאֵל הַגֵּרְשֻׁנִי: 9 וַיִּשְׂמְחוּ הָעָם עַל־הִתְנַדְּבָם כִּי בְּלֵב שָׁלֵם הֵתְנַדְּבוּ לַיהוָה וְגַם דָּוִיד הַמֶּלֶךְ שָׂמַח שִׂמְחָה
גְּדוֹלָה: פ
10 וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת־יְהוָה לְעֵינֵי כָּל־הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: 11 לְךָ
| יְהוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל
לְרֹאשׁ: 12 וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל: 13 וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ
מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ: 14 וְכִי מִי אֲנִי וּמִי עַמִּי כִּי־נַעְצֹר כֹּחַ לְהִתְנַדֵּב כָּזֹאת כִּי־מִמְּךָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ
נָתַנּוּ לָךְ: 15 כִּי־גֵרִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ וְתוֹשָׁבִים כְּכָל־אֲבֹתֵינוּ כַּצֵּל | יָמֵינוּ עַל־הָאָרֶץ וְאֵין מִקְוֶה: 16 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כֹּל
הֶהָמוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר הֵכַנּוּ לִבְנוֹת־לְךָ בַיִת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ מִיָּדְךָ הִיא וּלְךָ הַכֹּל: 17 וְיָדַעְתִּי אֱלֹהַי כִּי אַתָּה בֹּחֵן לֵבָב

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּמֵישָׁרִים תִּרְצֶה אֲנִי בְּיֹשֶׁר לִבָּבִי הִתְנַדַּבְתִּי כָל־אֵלֶּה וְעַתָּה עַמְּךָ הַנִּמְצְאוּ־פֹה רָאִיתִי בְשִׂמְחָה לְהִתְנַדֵּב־לָךְ׃ 18יְהוָה
אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבֹתֵינוּ שָׁמְרָה־זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ׃ 19וְלִשְׁלֹמֹה
בְּנִי תֵּן לֵבָב שָׁלֵם לִשְׁמוֹר מִצְוֹתֶיךָ עֵדְוֹתֶיךָ וְחֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת הַכֹּל וְלִבְנוֹת הַבִּירָה אֲשֶׁר־הֵכִינוֹתִי׃ פ
20וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכָל־הַקָּהָל בָּרְכוּ־נָא אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וַיְבָרְכוּ כָל־הַקָּהָל לַיהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיהֶם וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ
לַיהוָה וְלַמֶּלֶךְ׃ 21וַיִּזְבְּחוּ לַיהוָה ׀ זְבָחִים וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת לַיהוָה לְמָחֳרַת הַיּוֹם הַהוּא פָּרִים אֶלֶף אֵילִים אֶלֶף כְּבָשִׂים אֶלֶף
וְנִסְכֵּיהֶם וּזְבָחִים לָרֹב לְכָל־יִשְׂרָאֵל׃ 22וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ לִפְנֵי יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיַּמְלִיכוּ שֵׁנִית לִשְׁלֹמֹה
בֶּן־דָּוִיד וַיִּמְשְׁחוּ לַיהוָה לְנָגִיד וּלְצָדוֹק לְכֹהֵן׃ 23וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל־כִּסֵּא יְהוָה ׀ לְמֶלֶךְ תַּחַת־דָּוִיד אָבִיו וַיַּצְלַח וַיִּשְׁמְעוּ
אֵלָיו כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ 24וְכָל־הַשָּׂרִים וְהַגִּבֹּרִים וְגַם כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִיד נָתְנוּ יָד תַּחַת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ׃ 25וַיְגַדֵּל יְהוָה
אֶת־שְׁלֹמֹה לְמַעְלָה לְעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן עָלָיו הוֹד מַלְכוּת אֲשֶׁר לֹא־הָיָה עַל־כָּל־מֶלֶךְ לְפָנָיו עַל־יִשְׂרָאֵל׃ פ
26וְדָוִיד בֶּן־יִשַׁי מָלַךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ 27וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ שֶׁבַע שָׁנִים
וּבִירוּשָׁלַם מָלַךְ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלוֹשׁ׃ 28וַיָּמָת בְּשֵׂיבָה טוֹבָה שְׂבַע יָמִים עֹשֶׁר וְכָבוֹד וַיִּמְלֹךְ שְׁלֹמֹה בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ 29וְדִבְרֵי
דָוִיד הַמֶּלֶךְ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים עַל־דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל הָרֹאֶה וְעַל־דִּבְרֵי נָתָן הַנָּבִיא וְעַל־דִּבְרֵי גָּד
הַחֹזֶה׃ 30עִם כָּל־מַלְכוּתוֹ וּגְבוּרָתוֹ וְהָעִתִּים אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו וְעַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל כָּל־מַמְלְכוֹת הָאֲרָצוֹת׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2CH - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

2 Nga

2 NGANÎRO

ECITABU CA KABIRHI C'ENGANÎRO דברי הימים

ECITABU CA KABIRHI C'ENGANÎRO ה ימ ים דבר י

1

2 ENGANÎRO

III. Olwa Salomoni

Salomoni ahâbwa oburhimanya n'obumanye

[1] Salomoni, mugala wa Daudi, aja azibuha bwenêne omu bwâmi bwâge; Nyamubâho Nyamuzinda wâge ali haguma naye, anamuheka irenge bwenêne. [2] Salomoni akazirhegeka Israheli yeshi, abarhambo b'e bihumbi, ab'amagana, arhegeka abacîranuzi, abarhambo b'amashanja ga bene-Israeli gôshi, abarhambo b'emilala. [3] Okubundi, haguma n'embugânano y'olubaga, Salomoni anacija ebwa luhêrero lwali oku ntondo aha Gibeoni, Ahôla ho habaga ihêma ly'embugânano lya Nyamubâho, lirya Mûsa murhumisi wa Nyamubâho ajiriraga omu irûngu.

[4] Oku biyêrekîre Omucîmba gw'Amalaganyo, Daudi ali erhi agurhenzize e Kiriyati-Yearimu, aguhêka erya munda agurheganyizagya, bulya ali erhi aguyûbakire ihêma aha Yeruzalemu. [5] Nalo oluhêrero lw'omulinga olwajira gwa na Besaleeli, mugala wa Uri, mugala wa Huru, nalo lwali ahôla embere z'endâro ya Nyamubâho, ho Salomoni n'embugânano y'olubaga bajàgidôsa Nyamubâho. [6] Kuli olwôla luhêrero lwa omulinga lwali embere za Nyamu bâho, hôfi n'ihêma ly'embugânano, Salomoni arherekêra ho mbâgwa cihumbi oku nterekêro y'ensirîra.

[7] Omu budufu bwakulikiraga, Nyamubâho abonekera Salomoni anacimubwîra, erhi: «Ompune ngasi ebi nangwâsirwe okukuha.» [8] Salomoni anacishuza Nyamuzinda, erhi: «Yâgirwa wali orhonyize mwambali wâwe Daudi, ye ligi larha, nâni wanyîmika ahâli hâge. [9] Bunôla, yâgirwa Nyamubâho Nyamuzinda, oyukirizagye kalya kanwa wabwîraga mwambali wâwe Daudi, larha, ebwa kubà wanjizire mwâmi omu lubaga luli lunji nka katulo k'oku idaho! [10] Onshobôze yâgirwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oburhimanya n'obumanye, lyo mubona oku nayôrha embere z'olubaga lwâwe. Bulya ndigi obwîne wankahash'irhegeka yêne olubaga lunji ntyâla?»

[11] Nyamuzinda anacibwîra Salomoni, erhi: Ebwa kubà kwo kwa obulagirire kuli oku murhima gwâwe okwôla, n'ebwa kubà orhampunyri bugale, nîsi erhi birugu, nîsi erhi irenge, nîsi erhi okuyîrha abashombanyi bâwe, n'ebwa kubà ciru orhampunyire akalamo k'ensiku nyinji, na bulya wahunyire kuli we wêne oburhimanya n'obumanye lyo ohasha okurhegeka olûla lubaga nkuyîmisire mwo, [12] wahâbwa oburhimanya n'obumanye. Nanakuha n'obugale, n'ebirugu n'irenge kulya kurhalisigibonekana emwa omwâmi ciru n'omuguma, embere zâwe, n'okurhakacibonekana emwa omwâmi ciru n'omuguma enyuma zâwe. [13] Salomoni arhenga ebwa olwôla luhêrero lwali oku ntondo aha Gibeoni, ebwa ihêma ly'embugânano, ashubira e Yeruzalemu, ajiyîma yo nka mwâmi w'Israheli.

[14] Salomoni ashûbûza engâlè n'enfarasi: ali agwêrhe ngâlè cihumbi na ma- gana ani na nfarasi bihumbi ikumi na bibirhi, abihira omu ngo z'okukazihiramwo engâlè, hôfi na mwâmi aha Yeruzalemu. [15] Mwâmi alunda amarhale n'amasholo aha Yeruzalemu, mwandu nka mabuye, ahirayo n'emyerezi mwandu nk'emikuyu emera e kabanda. [16] E Mîsiri n'e Kewe yo bakazâg'irhenza ezôla nfarasi za Salomoni. [17] Abarhimbûzi ba mwâmi bakagend'igula ezôla nfarasi e Kewe n'amarhale, bakagend'igula engâlè e Mîsiri, oku ngâlè nguma banahâna magana gali ndarhu ga sikeli za marhale, n'e nfarasi oku sikeli igana na makumi arhânu. Kwa bene okwôla kwo banakazâgigendigulira n'abandi bâmi n'Abanya-Hiti n'abâmi b'e Sîriya.

Amarhegeko gw'okuyûbaka akâ-Nymuzinda. Hurani, mwâmi w'e Tiri.

[18] Salomoni alalira okuyûbaka enyumpa oku izîno lya Nyamubâho, n'enyumpa y'obwâmi kuli ye yêne.

BHS 2 Enganiro / 2Chronicles DVRY HYMIM

וַיִּתְחַזֵּק שְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִיד עַל־מַלְכוּתֹו וַיהוָה אֱלֹהָיו עִמֹּו וַיְגַדְּלֵהוּ לְמָעְלָה׃ וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לְכָל־יִשְׂרָאֵל לְשָׂרֵי
הָאֲלָפִים וְהַמֵּאֹות וְלַשֹּׁפְטִים וּלְכֹל נָשִׂיא לְכָל־יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי הָאָבֹות׃ וַיֵּלְכוּ שְׁלֹמֹה וְכָל־הַקָּהָל עִמֹּו לַבָּמָה אֲשֶׁר
בְּגִבְעֹון כִּי־שָׁם הָיָה אֹהֶל מֹועֵד הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה בַּמִּדְבָּר׃ אֲבָל אֲרֹון הָאֱלֹהִים הֶעֱלָה דָוִיד
מִקִּרְיַת יְעָרִים בַּהֵכִין לֹו דָּוִיד כִּי נָטָה־לֹו אֹהֶל בִּירוּשָׁלִָם׃ וּמִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה בְצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חּור שָׂם
לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה וַיִּדְרְשֵׁהוּ שְׁלֹמֹה וְהַקָּהָל׃ וַיַּעַל שְׁלֹמֹה שָׁם עַל־מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר לְאֹהֶל מֹועֵד וַיַּעַל
עָלָיו עֹלֹות אָלֶף׃ בַּלַּיְלָה הַהּוא נִרְאָה אֱלֹהִים לִשְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר לֹו שְׁאַל מָה אֶתֶּן־לָךְ׃ וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לֵאלֹהִים אַתָּה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עָשִׂיתָ עִם־דָּוִיד אָבִי חֶסֶד גָּדוֹל וְהִמְלַכְתַּנִי תַּחְתָּיו׃ 9עַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים יֵאָמֵן דְּבָרְךָ עִם דָּוִיד אָבִי כִּי אַתָּה הִמְלַכְתַּנִי
עַל־עַם רַב כַּעֲפַר הָאָרֶץ׃ 10עַתָּה חָכְמָה וּמַדָּע תֶּן־לִי וְאֵצְאָה לִפְנֵי הָעָם־הַזֶּה וְאָבוֹאָה כִּי־מִי יִשְׁפֹּט אֶת־עַמְּךָ הַזֶּה
הַגָּדוֹל׃ ס
11וַיֹּאמֶר־אֱלֹהִים ׀ לִשְׁלֹמֹה יַעַן אֲשֶׁר הָיְתָה זֹאת עִם־לְבָבֶךָ וְלֹא־שָׁאַלְתָּ עֹשֶׁר נְכָסִים וְכָבוֹד וְאֵת נֶפֶשׁ שֹׂנְאֶיךָ
וְגַם־יָמִים רַבִּים לֹא שָׁאָלְתָּ וַתִּשְׁאַל־לְךָ חָכְמָה וּמַדָּע אֲשֶׁר תִּשְׁפּוֹט אֶת־עַמִּי אֲשֶׁר הִמְלַכְתִּיךָ עָלָיו׃ 12הַחָכְמָה
וְהַמַּדָּע נָתוּן לָךְ וְעֹשֶׁר וּנְכָסִים וְכָבוֹד אֶתֵּן־לָךְ אֲשֶׁר ׀ לֹא־הָיָה כֵּן לַמְּלָכִים אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ וְאַחֲרֶיךָ לֹא יִהְיֶה־כֵּן׃ 13וַיָּבֹא
שְׁלֹמֹה לַבָּמָה אֲשֶׁר־בְּגִבְעוֹן יְרוּשָׁלַם מִלִּפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃ פ
14וַיֶּאֱסֹף שְׁלֹמֹה ׀ רֶכֶב וּפָרָשִׁים ׀ וַיְהִי־לוֹ אֶלֶף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת רֶכֶב וּשְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים וַיַּנִּיחֵם בְּעָרֵי הָרֶכֶב
וְעִם־הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלָם׃ 15וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב בִּירוּשָׁלַם כָּאֲבָנִים וְאֶת הָאֲרָזִים נָתַן כַּשִּׁקְמִים
אֲשֶׁר־בַּשְּׁפֵלָה לָרֹב׃ 16וּמוֹצָא הַסּוּסִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה מִמִּצְרָיִם וּמִקְוֶה סֹחֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִקְוֶה יִקְחוּ בִּמְחִיר׃ 17וְיַעֲלוּ
וַיוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם מֶרְכָּבָה בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְסוּס בַּחֲמִשִּׁים וּמֵאָה ׀ כֵּן לְכָל־מַלְכֵי הַחִתִּים וּמַלְכֵי אֲרָם בְּיָדָם
יוֹצִיאוּ׃ 18וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה וּבַיִת לְמַלְכוּתוֹ׃

2

[1] Salomoni ajira ababarhuzi, bihumbi makumi gali nda, abakazikola oku mabuye omu ntondo, bihumbi makumi gali munâni na bantu bihumbi bi sharhu na magana ndarhu oku kukolêsa abandi. [2] Salomoni arhuma entumwa emwa Hurani, mwâmi w'e Tiri erhi: «Oshubikazijira nka kulya wakazâg'ijira kuli larha Daudi, oyu wakazâg'irhumira emyerezi y'okuyûbaka enyumpa eberamwo. [3] Lolà oku nkola nayûbaka enyumpa oku izîno lya Nyamubâho, Nyamuzinda wâni, nyishimurherekêrayo, nankazitumbûkizamwo embere zâge, omugî gwa enshangi, nkazimurhûliramwo emigati y'enterekêro, enterekêro z'ensirîra za sêzi na bijingo, omu nsiku za sabato, omu nsiku nkulu z'omu mwêzi n'omu zindi nsiku nkulu za Nyamubâho Nyamuzinda wîrhu, liri irhegeko lya Israheli eryo ensiku zôshi. [4] Enyumpa nayûbaka kukwânîne ebè nyumpa nnene, bulya Nyamuzinda wîrhu ye mukulu kulusha abandi ba Nyamuzinda. [5] Ci ntâye wankacishomya mpu amuyûbakira enyumpa, oyu empingu n'empingu z'empingu zirhankahashilûmira? Nâni niene ndigi muntu muci wankahashimuyûbakira enyumpa, nka kurhali kuderha mpu rhubone aha rhwakazitumbûkiza enterekêro zirhu emunda ali? [6] Ontumirage bunôla omuntu mulenga w'okuhashikola amasholo n'amarhale, omulinga n'ecûma, emishangi y'akaduku, ey'akalinga, ey'omukara n'omulenga w'okujira ebitâke, ayishe akazikola n'abantu balenga bali hôfi na nâni e Yuda n'e Yeruzalemu, balya banarheganyibagwa na larha Daudi. [7] Onantumire, kurhenga e Libano emirhi y'emyerezi n'eya ensindano n'eya emisantali; nyîshi oku abantu bâwe babà balenga omu kutwa emirhi y'e Libano. Abarhumisi bani bâkazikola haguma n'abarhumisi bâwe, [8] bagendinteganyiza mirhi mwandu bulya enyumpa nayûbaka yabà

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nnene na nyinjà bwenêne. [9] Lolà n'oku abayishikazitwa emirhi, bambali bâwe, oku biryo byâbo nabahà. kori bihumbi makumi abirhi bya ngano, kori bihumbi makumi abirhi bya ngano mpûle, bati bihumbi makumi abirhi by'idivayi na bati bihumbi makumi abirhi bya mavurha.»

[10] Hurami w'e Tiri ashuza omu maruba ayandikiraga mwâmi Salomoni erhi: «Obuzigire Nyamubâho ajira oku lubaga lwâge lwarhumire akujira mwâmi walo.» [11] Mwâmi Hurami ashub' iderha erhi: «Agishwe Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli, owalemaga empingu n'igulu, owahâga Daudi omwâna mwîrhonzi, mugenderezi na owa obukengêre, ye wayûbaka akâ-Nyamuzinda n'enyumpa y'obwâmi. [12] Nkurhumire bunmola omuntu mulenga na wa bukengêre, ye Hiromi-Abi, [13] mugala w'omukazi wa muli bâli ba Dani na îshe mulume munya-Tiri, ayishikola oku masholo, ayishikola oku marhale, omulinga, ecûma, amabuye n'emirhi, ayishikola emishangi y'akaduku, akalinga n'akalinga k'omukara, ecitani ciniole, ayishijira ebitâke bya ngasi lubero n'okujira ngasi mukolo banamuhûnyire. Akola haguma, n'abalenga bâwe na haguma n'abalenga ba nnawîrhu Daudi, sho wâwe. [14] Na bunôla, nnwawirhu arhumirage bambali bâge engano, engano mpûle, amavurha n'eryo idivayi adesire.

[15] Nîrhu, rhwatwa emirhi ye Libano, nk'oku amalagîrire ganali; rhwana kulêrherayo rhwayigeza omu nyanya rhuyihire oku bihali aha Yope, na nâwe wanayirhôla oyisôkeze e Yeruzalemu».

Okuyûbaka akâ-Nyamuzinda

[16] Salomoni aganja abantu b'e bigolo babaga omu cihugo c'Israheli, ashimba omubalè gwajiragwa n'îshe Daudi. Bashimâna muli bantu bihumbi igana na makumi arhânu na bantu magana gali ndarhu. [17] Muli abôla bantu arhenza mwo ababarhuzi, bihumbi makumi gali nda, bo bakazibarhula, abakazikola oku mabuye omu ntondo, bihumbi makumi gali munâni, na bihumbi bisharhu na magana gali ndarhu, bo bakazikolêsa olubaga.

· **BHS 2Chronik / 2Chronicles 2**

1 וַיִּסְפֹּר שְׁלֹמֹה שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ סַבָּל וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף אִישׁ חֹצֵב בָּהָר

וּמְנַצְּחִים עֲלֵיהֶם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ פ

2 וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶל־חוּרָם מֶלֶךְ־צֹר לֵאמֹר כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִם־דָּוִיד אָבִי וַתִּשְׁלַח־לוֹ אֲרָזִים לִבְנוֹת־לוֹ בַיִת לָשֶׁבֶת
בּוֹ׃ 3 הִנֵּה׀ אֲנִי בֹנֶה־בַּיִת לְשֵׁם | יְהוָה אֱלֹהָי לְהַקְדִּישׁ לוֹ לְהַקְטִיר לְפָנָיו קְטֹרֶת־סַמִּים וּמַעֲרֶכֶת תָּמִיד וְעֹלוֹת לַבֹּקֶר
וְלָעֶרֶב לַשַּׁבָּתוֹת וְלֶחֳדָשִׁים וְלִמוֹעֲדֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם זֹאת עַל־יִשְׂרָאֵל׃ 4 וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־אֲנִי בוֹנֶה גָּדוֹל כִּי־גָדוֹל
אֱלֹהֵינוּ מִכָּל־הָאֱלֹהִים׃ 5 וּמִי יַעֲצָר־כֹּחַ לִבְנוֹת־לוֹ בַּיִת כִּי הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלֻהוּ וּמִי אֲנִי אֲשֶׁר אֶבְנֶה־לּוֹ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בַּ֣יִת כִּ֣י אִם־לְהַקְטִ֣יר לְפָנָ֗יו׃ 6וְעַתָּ֞ה שֶׁלַֽח־לִ֤י אִישׁ־חָכָם֙ לַעֲשׂ֣וֹת בַּזָּהָ֣ב וּבַכֶּ֔סֶף וּבַנְּחֹ֖שֶׁת וּבַבַּרְזֶ֑ל וּבָאַרְגָּמָ֣ן וְכַרְמִ֗יל
וּתְכֵ֙לֶת֙ וְיֹדֵ֣עַ לְפַתֵּ֔חַ פִּתּוּחִ֖ים עִם־הַחֲכָמִ֣ים אֲשֶׁ֣ר עִמִּ֔י בִּיהוּדָ֖ה וּבִירוּשָׁלַ֑͏ִם אֲשֶׁ֥ר הֵכִ֖ין דָּוִ֥יד אָבִֽי׃ 7וּשְׁלַֽח־לִ֞י עֲצֵ֣י
אֲרָזִ֗ים בְּרוֹשִׁים֙ וְאַלְגּוּמִ֔ים֙ מֵהַלְּבָנ֔וֹן כִּ֥י אֲנִ֖י יָדַ֣עְתִּי אֲשֶׁ֣ר עֲבָדֶ֗יךָ יוֹדְעִ֤ים לִכְרֹת֙ עֲצֵ֣י לְבָנ֔וֹן וְהִנֵּ֥ה עֲבָדַ֖י
עִם־עֲבָדֶֽיךָ׃ 8וּלְהָכִ֥ין לִ֙י עֵצִ֔ים לָרֹ֖ב כִּ֣י הַבַּ֑יִת אֲשֶׁר־אֲנִ֥י בוֹנֶ֛ה גָּד֥וֹל וְהַפְלֵֽא׃ 9וְהִנֵּ֤ה לַֽחֹטְבִים֙ | לְכֹרְתֵ֔י הָעֵצִ֖ים נָתַ֣תִּי
חִטִּ֑ים | מַכּ֣וֹת לַעֲבָדֶ֗יךָ כֹּרִ֤ים עֶשְׂרִים֙ אֶ֣לֶף וּשְׂעֹרִ֔ים כֹּרִ֥ים עֶשְׂרִ֖ים אֶ֣לֶף וְיַ֑יִן בַּתִּ֤ים עֶשְׂרִים֙ אֶ֣לֶף וְשֶׁ֔מֶן בַּתִּ֖ים עֶשְׂרִ֥ים
אָֽלֶף׃ פ

10וַיֹּ֣אמֶר חוּרָ֗ם מֶ֚לֶךְ־צֹ֣ר בִּכְתָ֔ב וַיִּשְׁלַ֖ח אֶל־שְׁלֹמֹ֑ה בְּאַהֲבַ֥ת יְהוָ֖ה אֶת־עַמּ֥וֹ נְתָנָ֖ךְ עֲלֵיהֶ֥ם מֶֽלֶךְ׃ 11וַיֹּ֣אמֶר֮ חוּרָם֒ בָּר֣וּךְ
יְהוָ֗ה אֱלֹהֵ֤י יִשְׂרָאֵל֙ אֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֔ה אֶת־הַשָּׁמַ֖יִם וְאֶת־הָאָ֑רֶץ אֲשֶׁ֣ר נָתַ֗ן לְדָוִיד֙ הַמֶּ֣לֶךְ בֵּ֔ן חָכָ֖ם יוֹדֵ֣עַ שֵׂכֶ֑ל וּבִינָ֕ה אֲשֶׁ֥ר
יִבְנֶה־בַּ֖יִת לַיהוָ֑ה וּבַ֖יִת לְמַלְכוּתֽוֹ׃ 12וְעַתָּ֞ה שָׁלַ֣חְתִּי אִישׁ־חָכָ֗ם יוֹדֵ֤עַ בִּינָה֙ לְחוּרָ֣ם אָבִֽי׃ 13בֶּן־אִשָּׁ֞ה מִן־בְּנ֣וֹת דָּ֗ן וְאָבִ֤יו
אִישׁ־צֹרִי֙ יוֹדֵ֣עַ לַעֲשׂ֣וֹת בַּזָּהָ֣ב־וּבַכֶּ֣סֶף בַּנְּחֹ֣שֶׁת בַּבַּרְזֶ֣ל בָּאֲבָנִ֣ים וּבָעֵצִ֗ים בָּאַרְגָּמָן֙ בַּתְּכֵ֣לֶת וּבַבּ֔וּץ וּבַכַּרְמִ֖יל וּלְפַתֵּ֣חַ
כָּל־פִּתּ֑וּחַ וְלַחְשֹׁ֣ב כָּל־מַחֲשֶׁ֗בֶת אֲשֶׁ֤ר יִנָּתֶן־לוֹ֙ עִם־חַכְמֶ֣יךָ וְחַכְמֵ֔י אֲדֹנִ֥י דָוִ֖יד אָבִֽיךָ׃ 14וְעַתָּ֞ה הַחִטִּ֣ים וְהַשְּׂעֹרִ֗ים הַשֶּׁ֙מֶן
וְהַיַּ֔יִן אֲשֶׁ֥ר אָמַ֖ר אֲדֹנִ֑י יִשְׁלַ֖ח לַעֲבָדָֽיו׃ 15וְ֙אֲנַחְנוּ֙ נִכְרֹ֣ת עֵצִ֔ים מִן־הַלְּבָנ֖וֹן כְּכָל־צָרְכֶּ֑ךָ וּנְבִיאֵ֤ם לְךָ֙ רַפְסֹד֣וֹת עַל־יָ֔ם יָפ֖וֹ
וְאַתָּ֥ה תַעֲלֶ֖ה אֹתָ֥ם יְרוּשָׁלִָֽם׃ פ

16וַיִּסְפֹּ֣ר שְׁלֹמֹ֗ה כָּל־הָאֲנָשִׁ֤ים הַגֵּרִים֙ אֲשֶׁ֣ר בְּאֶ֣רֶץ יִשְׂרָאֵ֔ל אַחֲרֵ֖י הַסְּפָ֣ר אֲשֶׁ֣ר סְפָרָ֣ם דָּוִ֣יד אָבִ֑יו וַיִּמָּצְא֣וּ מֵאָ֔ה
וַחֲמִשִּׁ֥ים אֶ֖לֶף וּשְׁלֹ֣שֶׁת אֲלָפִ֑ים וְשֵׁ֥שׁ מֵא֖וֹת׃ 17וַיַּ֣עַשׂ מֵהֶ֗ם שִׁבְעִ֤ים אֶ֙לֶף֙ סַבָּ֔ל וּשְׁמֹנִ֥ים אֶ֖לֶף חֹצֵ֣ב בָּהָ֑ר וּשְׁלֹ֣שֶׁת
אֲלָפִ֔ים וְשֵׁ֥שׁ מֵא֖וֹת מְנַצְּחִ֥ים לְהַעֲבִ֖יד אֶת־הָעָֽם׃

3

[1] Salomoni arhondêra okuyûbaka akâ-Nyamuzinda aha Yeruzalemu, oku ntondo ya Moriya eyali erhi yamanyîsibwe emwa îshe Daudi, balya hantu Daudi arheganyizagya enterekêro oku câno ca Omani w'omunya-Yebusi. [2] Arhondêra okuyûbaka omu nsiku ibirhi z'omwêzi gwa kabirhi, omu mwâka gwa kani kurhenga ali mwâmi. [3] Alaga oku ajizire eciriba c'eyôla nyumpa ya Nyamuzinda: obuli omu kugera n'engafula y'oku bakazigigera mîra: obwôla buli bwali bwa ngafula makumi gali ndarhu, obugali ngafula makumi abirhi. [4] Akafômeko k'enyumpa kali olwôla lunda lw'obuli bw'enyumpa kali nka obugali bw'enyumpa, ka makano makumi abirhi ga ngafula, oku buli na makano igana na makumi abirhi ga ngafula kujà enyanya; Salomoni ayishîga n'amasholo gone gone omu ndalâlà. [5] Enyumpa nnene ayiyûbaka n'emirhi y'enshindano anayishîga n'amasholo gone gone, ahiramwo emishugushugu n'emigufu. [6] Enyumpa ayibambira n'amabuye g'engulo ndârhi, n'amasholo ahiragamwo gali ga e Parwayimi. [7] Enyumpa ayishîga masholo, kuguma n'emirhamba n'eby'olusò, enkuta n'emihango, atulisa na bakerubini, bajà oku nkuta.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Ayûbaka enyumpa y'Ahatagatîfu h'ahatagatîfu, obuli bwâyo kwo bwali nka obugali hw'enyumpa, bwali bwa makano makumi abirhi n'obugali bwali bwa makano makumi abirhi; ayishiga amasholo gacesibwe bwinjinjà, obuzirho bwâgo bwali bwa talenta[a] magana gali ndarhu, [9] n'obuzirho bw'amasholo g'emisumari bwali bwa sikeli[b] makumi arhânu. Kuguma n'enyumpa z'enyanya nazo azishîga amasholo. [10] Atulisa na ensanamu za bakerubi zajà muli eyo nyumpa y'Ahatagatîfu h'ahatagatîfu banaciyishîga amasholo. [11] Ebyubi bya abôla ba malahika byali bigwêrhe byôshi haguma, obuli bwa makano makumi abirhi ga ngafula. Ecûbi ca owa burhanzi, ecali ca buli bwa makano arhânu ga ngafula, cakazâgihika oku lukûta lw'enyumpa, n'ecindi cûbi, naco ca buli bwa makano arhânu ga ngafula cakazâgihuma oku cûbi c'owundi kerubi. [12] Cubi ciguma ca kerubi naco ca buli bwa makano arhânu ga ngafula, cakahika oku lukûta lw'enyumpa, n'ecindi ciibi naco ca buli bwa makano arhânu ga ngafula cabuganana n'ecûbi c'olya wundi kerubi. [13] Ebyubi bya abôla ba kerubi omu kushanjûka kwabyo, byali bigwêrhe makano makumi abirhi ga ngafula. Bali bayimangire oku magulu gâbo, obusù bwayêrekera ebwa nyumpa. [14] Salomoni ajira omwenda gwa akaduku ka omukara, akaduku kône n'akaduku k'omukara n'ecitani ciniole, ahirakwo na bakerubi.

[15] Embere ly'enyumpa ahira yo nkingi ibirhi za burherema bwa makano makumi asharhu n'arhânu ga ngafula, n'ensirha y'oku irhwe lya ngasi muguma yali ya buli bwa makano arhânu ga ngafula. [16] Atulisa emigufu eri nk'erya y'omu kâ-Nyamuzinda, ayihira oku nyanya ly'ezôla nkingi, atulisa n'amagufu g'amakomamanga agahira omwôla migufu. [17] Agwîka ezôla nkingi embere ly'akâ-Nyamuzinda, nkingi nguma ebwa kulyo, n'eyindi ebwa kumosho; enkingi y'e kulyo ayiyirika izîno lya Yakini, n'eya ebwa kumosho ayiyirika izîno lya Boazi.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 3

1 וַיָּ֣חֶל שְׁלֹמֹ֗ה לִבְנ֛וֹת אֶת־בֵּ֥ית־יְהוָ֖ה בִּירוּשָׁלַ֑͏ִם בְּהַ֤ר הַמֹּורִיָּה֙ אֲשֶׁ֣ר נִרְאָ֣ה לְדָוִ֔יד אָבִ֖יהוּ אֲשֶׁ֣ר הֵכִ֑ין בִּמְקֹ֕ום דָּוִ֖יד בְּגֹ֥רֶן
2 אָרְנָ֖ן הַיְבוּסִֽי׃ וַיָּ֥חֶל לִבְנֹ֖ות בַּחֹ֣דֶשׁ הַשֵּׁנִ֑י בַּשָּׁנָ֥ה הַשֵּׁנִ֖ית בִּשְׁנַ֥ת אַרְבַּ֥ע לְמַלְכוּתֹֽו׃ 3 וְאֵ֛לֶּה הוּסַ֥ד שְׁלֹמֹ֖ה לִבְנֹ֣ות אֶת־בֵּ֑ית
הָאֱלֹהִ֗ים הָאֹ֙רֶךְ֙ אַמֹּ֣ות בַּמִּדָּ֔ה הָרִ֥אשֹׁונָ֖ה אַמֹּ֣ות שִׁשִּׁ֑ים וְרֹ֖חַב אַמֹּ֥ות עֶשְׂרִֽים׃ 4 וְהָאוּלָ֞ם אֲשֶׁ֤ר עַל־פְּנֵי֙ הָאֹ֣רֶךְ עַל־פְּנֵ֔י
רֹ֖חַב־הַבַּ֑יִת אַמֹּ֣ות עֶשְׂרִ֔ים וְהַגֹּ֖בַהּ מֵאָ֣ה וְעֶשְׂרִ֑ים וַיְצַפֵּ֣הוּ מִפְּנִ֔ימָה זָהָ֖ב טָהֹֽור׃ 5 וְאֶת־ | הַבַּ֣יִת הַגָּדֹ֗ול חִפָּה֙ עֵ֣ץ
בְּרֹושִׁ֔ים וַיְחַפֵּ֖הוּ זָהָ֣ב טֹ֑וב וַיַּ֥עַל עָלָ֖יו תְּמָרִ֥ים וְשַׁרְשְׁרֹֽות׃ 6 וַיְצַ֥ף אֶת־הַבַּ֖יִת אֶ֣בֶן יְקָרָ֑ה לְתִפְאֶ֣רֶת וְהַזָּהָ֣ב זְהַ֔ב
פַּרְוָ֖יִם׃ 7 וַיְחַ֤ף אֶת־הַבַּ֙יִת֙ הַקֹּרֹ֣ות הַסִּפִּ֔ים וְקִירֹותָ֖יו וְדַלְתֹותָ֑יו וְזָהָב֙ וּפִתַּ֣ח כְּרוּבִ֔ים עַל־הַקִּירֹ֖ות׃ ס

[a] **3.8** : Etalenta yaligwêrhe buzirho bwa biro 35. Okubamba ecirhinyiro kwahûna hôfi biro bihu-mbî makumi abirhi na ciguma bya masholo.
[b] **3.9** : Esikeli nguma yaligwêrhe hôfi buzirho bwa grama 11.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

8וַיַּעַשׂ אֶת־בֵּית־קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים אָרְכּוֹ עַל־פְּנֵי רֹחַב־הַבַּיִת אַמּוֹת עֶשְׂרִים וְרָחְבּוֹ אַמּוֹת עֶשְׂרִים וַיְחַפֵּהוּ זָהָב טוֹב
לְכִכָּרִים שֵׁשׁ מֵאוֹת׃ 9וּמִשְׁקַל לְמִסְמְרוֹת לִשְׁקָלִים חֲמִשִּׁים זָהָב וְהָעֲלִיּוֹת חָפָה זָהָב׃ 10וַיַּעַשׂ בְּבֵית־קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים
כְּרוּבִים שְׁנַיִם מַעֲשֵׂה צַעֲצָעִים וַיְצַפּוּ אֹתָם זָהָב׃ 11וְכִנְפֵי הַכְּרוּבִים אָרְכָּם אַמּוֹת עֶשְׂרִים כְּנַף הָאֶחָד לְאַמּוֹת חָמֵשׁ
מַגַּעַת לְקִיר הַבַּיִת וְהַכָּנָף הָאַחֶרֶת אַמּוֹת חָמֵשׁ מַגִּיעַ לִכְנַף הַכְּרוּב הָאַחֵר׃ 12וּכְנַף הַכְּרוּב הָאֶחָד אַמּוֹת חָמֵשׁ
מַגַּעַת לְקִיר הַבַּיִת וְהַכָּנָף הָאַחֶרֶת אַמּוֹת חָמֵשׁ דְּבֻקָּה לִכְנַף הַכְּרוּב הָאַחֵר׃ 13כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים הָאֵלֶּה פְּרֻשִׂים אַמּוֹת
עֶשְׂרִים וְהֵם עֹמְדִים עַל־רַגְלֵיהֶם וּפְנֵיהֶם לַבָּיִת׃ ס
14וַיַּעַשׂ אֶת־הַפָּרֹכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְכַרְמִיל וּבוּץ וַיַּעַל עָלָיו כְּרוּבִים׃ ס
15וַיַּעַשׂ לִפְנֵי הַבַּיִת עַמּוּדִים שְׁנַיִם אַמּוֹת שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ אֹרֶךְ וְהַצֶּפֶת אֲשֶׁר־עַל־רֹאשׁוֹ אַמּוֹת חָמֵשׁ׃ ס
16וַיַּעַשׂ שַׁרְשְׁרוֹת בַּדְּבִיר וַיִּתֵּן עַל־רֹאשׁ הָעַמֻּדִים וַיַּעַשׂ רִמּוֹנִים מֵאָה וַיִּתֵּן בַּשַּׁרְשְׁרוֹת׃ 17וַיָּקֶם אֶת־הָעַמּוּדִים עַל־פְּנֵי
הַהֵיכָל אֶחָד מִימִין וְאֶחָד מֵהַשְּׂמְאוֹל וַיִּקְרָא שֵׁם־הַיְמִינִי יָכִין וְשֵׁם הַשְּׂמְאלִי בֹּעַז׃ ס

4

[1] Salomoni ajira oluhêrero lw'omulinga; obuli bwa lwo makano makumi abirhi, n'oburherema makano ikumi ga ngafula. [2] Ajira olwôgero lw'omulinga. Lwali lugwêrhe kurhenga oku muhiro kujà oku gundi, makano ikumi ga ngafula; lwanali lwa mburunguse; oburherema bwali bwa makano arhânu ga ngafula na omugozi gwa makano makumi asharhu omukuguzonza lwo. [3] Ensanamu z'enkafu zaluzunguluka omu nyanya omu muhiro, nsanamu ikumi oku ikano liguma, zakazizonga olwôgero lwôshi oku mirongo ibirhi, enkafu zali zituzirwe na cûma ciguma. [4] Lwali luyimangire kuli nkafu ikumi n'ibirhi, na muli zo, nkafu isharhu zakag'ilôla olunda lw'emwênè, isharhu olunda lw'ebuzika-zûba, isharhu olunda lw'e mukondwè na zindi isharhu olunda lw'e buzûka-zûba, olwôla lwogero lwali luyimangire okwôla n'olunda y'enyuma lw'emibiri yâbo lwali luyêrekîre omu ndalâlà. [5] Oburhunu bwâge bwali nka mbale n'omuhiro gwâge gwali gutâsirwe n'ebishanjusire nka bwâso bwa lisi, lwakazâgija mwo bantu bihumbi bisharhu.

[6] Ajira nnambi ikumi, ahira irhanu ebwa kulyo na zindi irhanu ebwa kumo sho, zali za kukalabîra, banakazâg'ishukiramwo n'ebya enterekêro y'ensirîra. Olwôgero lwakazâg'ikolesibwa oku kucîjabika kwa abadâhwa. [7] Ajira rhumole ikumi rhwa masholo, nk'oku byanali birhegesirwe kuli rhwo, anarhuhira omu kâ-Nyamuzinda, rhurhânu arhuhira ekulyo na rhurhânu arhuhira ebwa kumosho. [8] Ajira mêza ikumi agahira omu kâ-Nyamuzinda, arhânu ekulyo n'arhânu ekumosho; ajira na ngombo igana za masholo. [9] Ajira obululi, aha abadâhwa bakazibêra, ajira n'engo nene, ahirakwo n'emihango na kuli eyôla mihango ahirakwo enyunyi z'omulinga. [10] Ahira olwôgero ebwa kulyo olunda lw'ebuzûka-zûba olunda lw'emukondwè. [11] Hirami ajira enyungu, enfuka n'orhubehe rhw'engombo. Hirami anaciyusa omukolo akazâg'ijirira mwâmi Salomoni omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nyumpa ya Nyamuzinda.

[12] Nkingi ibirhi, embiga z'oku nsirha zali oku irhwerhwe lya ezôla nkingi zo mbî; enshangi ibirhi za okubwikira ezôla mbiga ibirhi z'ensirha zali oku irhwerhwe ly'ezôla nkingi zombi. [13] Magufu magana ani ga makomamanga gakazâg'ija oku ngasi lushangi, nkere ibirhi za makomamanga oku ngasi lushangi, omu kubwikira ezôla mbiga zombi z'ensirha ali oku irhwerhwe ly'enkingi. [14] Ajira makondo ikumi n'enambi zajà kuli agôla makondo. [15] Ajira olwôgero na nkafu ikumi n'ibirhi idako. [16] Ajira enyungu, enfuka n'amakanya, Hurami ajirira mwâmi Salomoni ebyôla birugu byôshi by'okujà omu nyumpa ya Nyamuzinda byôshi hya mulinga mutule bwinjà. [17] Mwâmi agend'ibitulîkiza omu cihugo ciri ebwa lunda lwa Yordani, omu myula y'obudaka, ekarhî ka Sukoti na Sereda. [18] Salomoni ajira ebyôla birugu byôshi bya mwandu bwenêne bulya obuzi rho bwa omulinga gwakolesibagwa burhahashig'imanywa.

[19] Salomoni ajira ebyôla birugu byôshi bya okujà omu nyumpa ya Nyamuzinda: Oluhêrero lw'amasholo, amêza bakazihirakwo emigati y'enterekêro; [20] ajira orhumole n'amatara garho nago gali ga masholo gone, mpu gakaziyasibwa nk'oku irhegeko linadesire, embere ly'Ahatagatîfu; [21] ajira obwaso, amatara n'amagasi ga okukarhendeza orhumole byôshi bya masholo gonegone; [22] orhwere, engombo, embehe n'ebitumbûkizo by'amasholo gone, kuguma n'enyumvi z'amasholo oku muhango gwali omu ndalâlà y'enyumpa aha lusò lw'Ahatagitîfu, n'oku muhango gw'aha c'olusò c'akâ-Nyamuzinda.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 4

1 וַיַּעַשׂ מִזְבַּח נְחֹשֶׁת עֶשְׂרִים אַמָּה אָרְכּוֹ וְעֶשְׂרִים אַמָּה רָחְבּוֹ וְעֶשֶׂר אַמּוֹת קוֹמָתוֹ׃ ס

2 וַיַּעַשׂ אֶת־הַיָּם מוּצָק עֶשֶׂר ׀ בָּאַמָּה מִשְּׂפָתוֹ אֶל־שְׂפָתוֹ עָגֻל | סָבִיב וְחָמֵשׁ בָּאַמָּה קוֹמָתוֹ וְקָו שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה יָסֹב
אֹתוֹ סָבִיב׃ 3 וּדְמוּת בְּקָרִים ׀ תַּחַת לוֹ סָבִיב | סָבִיב סוֹבְבִים אֹתוֹ עֶשֶׂר בָּאַמָּה מַקִּיפִים אֶת־הַיָּם סָבִיב שְׁנַיִם טוּרִים
הַבָּקָר יְצוּקִים בְּמֻצַקְתּוֹ׃ 4 עוֹמֵד עַל־שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פֹנִים | צָפוֹנָה וּשְׁלוֹשָׁה ׀ פֹּנִים | יָמָּה וּשְׁלֹשָׁה | פֹּנִים
נֶגְבָּה וּשְׁלֹשָׁה ׀ פֹּנִים מִזְרָחָה וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה וְכָל־אֲחֹרֵיהֶם בָּיְתָה׃ 5 וְעָבְיוֹ טֶפַח וּשְׂפָתוֹ כְּמַעֲשֵׂה שְׂפַת־כּוֹס
פֶּרַח שׁוֹשַׁנָּה מַחֲזִיק בַּתִּים שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים יָכִיל׃ ס

6 וַיַּעַשׂ כִּיֹּרִים ׀ עֶשְׂרָה ׀ וַיִּתֵּן חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וַחֲמִשָּׁה מִשְּׂמֹאול ׀ לְרָחְצָה בָהֶם אֶת־מַעֲשֵׂה הָעוֹלָה יְדִיחוּ בָם וְהַיָּם
לְרָחְצָה לַכֹּהֲנִים בּוֹ׃ ס

7 וַיַּעַשׂ אֶת־מְנֹרוֹת הַזָּהָב עֶשֶׂר כְּמִשְׁפָּטָם וַיִּתֵּן בַּהֵיכָל חָמֵשׁ מִיָּמִין וְחָמֵשׁ מִשְּׂמֹאול׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18וַיַּעַשׂ שְׁלֹחָנוֹת עֲשָׂרָה וַיַּנַּח בַּהֵיכָל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וַחֲמִשָּׁה מִשְּׂמֹאול וַיַּעַשׂ מִזְרְקֵי זָהָב מֵאָה: 19וַיַּעַשׂ חֲצַר הַכֹּהֲנִים
וְהָעֲזָרָה הַגְּדוֹלָה וּדְלָתוֹת לָעֲזָרָה וְדַלְתוֹתֵיהֶם צִפָּה נְחֹשֶׁת: 10וְאֶת־הַיָּם נָתַן מִכֶּתֶף הַיְמָנִית קֵדְמָה מִמּוּל
נֶגְבָּה: 11וַיַּעַשׂ חוּרָם אֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת ס
וַיְכַל חִירָם לַעֲשׂוֹת אֶת־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּבֵית הָאֱלֹהִים: 12עַמּוּדִים שְׁנַיִם וְהַגֻּלּוֹת וְהַכֹּתָרוֹת
עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים שְׁתָּיִם וְהַשְּׂבָכוֹת שְׁתַּיִם לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי גֻּלּוֹת הַכֹּתָרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ
הָעַמּוּדִים: 13וְאֶת־הָרִמּוֹנִים אַרְבַּע מֵאוֹת לִשְׁתֵּי הַשְּׂבָכוֹת שְׁנַיִם טוּרִים רִמּוֹנִים לַשְּׂבָכָה הָאֶחָת לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי
גֻּלּוֹת הַכֹּתָרוֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָעַמּוּדִים: 14וְאֶת־הַמְּכֹנוֹת עָשָׂה וְאֶת־הַכִּיֹּרוֹת עָשָׂה עַל־הַמְּכֹנוֹת: 15אֶת־הַיָּם אֶחָד
וְאֶת־הַבָּקָר שְׁנֵים־עָשָׂר תַּחְתָּיו: 16וְאֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְלָגוֹת וְאֶת־כָּל־כְּלֵיהֶם עָשָׂה חוּרָם אָבִיו לַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה לְבֵית יְהוָה נְחֹשֶׁת מָרוּק: 17בְּכִכַּר הַיַּרְדֵּן יְצָקָם הַמֶּלֶךְ בַּעֲבִי הָאֲדָמָה בֵּין סֻכּוֹת וּבֵין צְרֵדָתָה: 18וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה
כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה לָרֹב מְאֹד כִּי לֹא נֶחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֹשֶׁת: פ
19וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֵּית הָאֱלֹהִים וְאֵת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת־הַשֻּׁלְחָנוֹת וַעֲלֵיהֶם לֶחֶם
הַפָּנִים: 20וְאֶת־הַמְּנֹרֹת וְנֵרֹתֵיהֶם לְבַעֲרָם כַּמִּשְׁפָּט לִפְנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר: 21וְהַפֶּרַח וְהַנֵּרוֹת וְהַמֶּלְקָחַיִם זָהָב הוּא
מִכְלִלוֹת זָהָב: 22וְהַמְזַמְּרוֹת וְהַמִּזְרָקוֹת וְהַכַּפּוֹת וְהַמַּחְתּוֹת זָהָב סָגוּר וּפֶתַח הַבַּיִת דַּלְתוֹתָיו הַפְּנִימִיוֹת לְקֹדֶשׁ
הַקָּדָשִׁים וְדַלְתֵי הַבַּיִת לַהֵיכָל זָהָב:

5

[1] Gwayunjula ntyôla omukolo Salomoni akazâg'ijira omu nyumpa ya Nyamubâho. Salomoni ayîsha adwîrhe ebirugu îshe Daudi arherekêraga Nyamubâho, kuguma n'amarhale, amasholo n'ebirugu byôshi, anacibihira omu nyumpa y'embîko y'akâ-Nyamuzinda.

Omucîmba gw'Amalaganyo gwahêkwa e Siyoni

[2] Okubundi Salomoni ashûbûliza aha Yeruzalemu abagula bôshi b'Israheli, abarhambo b'amashanja, abarhambo b'emilala ya bene Israheli, mpu bajè oku bwâmi bwa Daudi yo erigi e Siyoni, bagendirhôlayo Omucîmba gw'Amalagâ nyo ga Nyamubâho. [3] Bene Israheli bôshi babugânana eburhambi bwa Mwâmi, bajira olusiku lukulu, olwôla lukulu lwajizirwe omu mwêzi gwa kali nda. [4] Erhi abagula b'Israheli bôshi babà bamayisha, bene Levi babarhula omucîmba. [5] Babarhûla omucîmba kuguma n'ihêma ly'embugânano n'ebirugu bitagatîfu byôshi byali omu ihêma; abadâhwa b'abaleviti bo babibarhwire. [6] Mwâmi Salomoni n'endêko y'olubaga lw'Israheli yali edêsire eburhambi bwâge embere ly'Omucîmba gw'Amalaganyo, barherekêra ebibuzi n'enkafu zirhankahashiriganjwa n'okuberûlwa erhi bunji burhuma. [7] Abadâhwa bahêka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omucîmba gw'amalaganyo ga Nyamubâho aha gwanali gurheganyizibwe, omu Hatagatîfu, idako ly'ebyûbi bya bakerubi; [8] abôla bakerubi bakazishanjulira ebyûbi byâbo enyanya ahôla omucîmba gwali, n'abôla bakerubi babwikira oku nyanya ly'omucîmba n'emirhamba yago. [9] Emirhamba yali egwêrhe obuli bwakazâgirhuma amarhwerwe gâyo gabonekana embere ly'ahôla hantu hatu gatifu; ci kwônene erhakazâg'ibonekana embuga. Omucimba gwabêra ahôla kuhika oku lw'ene. [10] Omu mucîmba gw'Amalaganyo mwabâga zirya nambi ibirhi Mûsa agwasagyamo erhi bali aha Horebu, erhi Nyamubâho ajira e ndagâno yâge bôshi na bene-Israheli omu kurhenga kwâbo e Mîsiri.

Irenge lya Nyakasane lyayunjula omu kâ-Nyamuzinda

[11] Byanacibà ntya, erhi abadâhwa bôshi babà bamarhenga omu hantu hatagatîfu, balya bôshi bali ahôla, erhi banacicesize buzira kuderha mpu balola murhwe mulebe, [12] kuguma n'abaleviti, bôshi bali bimbiza, Asafi, Hemani, Iditunu, bagala bâbo na bene wâbo, bôshi banayambîrhe emishangi y'ecitâni ciniole, babêra olunda lw'ebuzûka-zûba bwa oluhêrero, banagwârha emijegereza yâbo, enzenze n'ennanga, erhi n'aha burhambi bwâbo hali badâhwa igana na makumi abirhi bo bakazâg'ibûha emishekera. [13] Bôshi kuguma, abakazâgibûha emishekera n'abakazâg'iyimba, bakazihubuliza n'izù liguma omu kuharâmya n'okukuza Nyamubâho, bashekêreza emishekera, emijegereza, n'ebindi byôshi by'ebizihwa byadogoma, baharâmya Nyamubâho, bakaziderha mpu: «Bulya ali mwinjà, bulya obwonjo bwâge buli bw'ensiku n'amango!» Okubundi enyumpa ya Nyamubâho yôshi yayunjulira citu. [14] Abadâhwa barhahashaga okubêramwo mpu bajire omukolo gwâbo, erhi ecôla citu cirhuma, bulya irenge lya Nyamubâho lyali liyunjwîre akâ-Nyamuzinda.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 5

1 וַתִּשְׁלַם כָּל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר־עָשָׂה שְׁלֹמֹה לְבֵית יְהוָה ס

וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת־קָדְשֵׁי | דָוִיד אָבִיו וְאֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־כָּל־הַכֵּלִים נָתַן בְּאֹצְרוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים: פ
2 אָז יַקְהֵיל שְׁלֹמֹה אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־כָּל־רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת נְשִׂיאֵי הָאָבוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־יְרוּשָׁלִַם לְהַעֲלוֹת
אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה מֵעִיר דָּוִיד הִיא צִיּוֹן: 3 וַיִּקָּהֲלוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל בֶּחָג הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִעִי: 4 וַיָּבֹאוּ
כָּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ הַלְוִיִּם אֶת־הָאָרוֹן: 5 וַיַּעֲלוּ אֶת־הָאָרוֹן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בָּאֹהֶל
הֶעֱלוּ אֹתָם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם: 6 וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל הַנּוֹעָדִים עָלָיו לְפָנָי הָאָרוֹן מְזַבְּחִים צֹאן וּבָקָר אֲשֶׁר
לֹא־יִסָּפְרוּ וְלֹא יִמָּנוּ מֵרֹב: 7 וַיָּבִיאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֶל־מְקוֹמוֹ אֶל־דְּבִיר הַבַּיִת אֶל־קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים
אֶל־תַּחַת כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים: 8 וַיְהִי הַכְּרוּבִים פֹּרְשִׂים כְּנָפַיִם עַל־מְקוֹם הָאָרוֹן וַיְכַסּוּ הַכְּרוּבִים עַל־הָאָרוֹן וְעַל־בַּדָּיו

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִלְמָעְלָה׃ 9וַיַּאֲרִיכוּ֙ הַבַּדִּ֔ים וַיֵּרָא֥וּ רָאשֵׁ֖י הַבַּדִּ֑ים מִן־הָאָרוֹן֙ עַל־פְּנֵ֣י הַדְּבִ֔יר וְלֹ֥א יֵרָא֖וּ הַח֑וּצָה וַיְהִי־שָׁ֥ם עַד־הַיּ֖וֹם
הַזֶּ֔ה׃ 10אֵ֣ין בָּאָר֔וֹן רַ֚ק שְׁנֵ֣י הַלֻּחֹ֔ת אֲשֶׁר־נָתַ֥ן מֹשֶׁ֖ה בְּחֹרֵ֑ב אֲשֶׁ֨ר כָּרַ֤ת יְהוָה֙ עִם־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל בְּצֵאתָ֖ם מִמִּצְרָֽיִם׃ פ
11וַיְהִ֕י בְּצֵאת֙ הַכֹּהֲנִ֔ים מִן־הַקֹּ֖דֶשׁ כִּ֣י כָל־הַכֹּהֲנִ֑ים הַנִּמְצְאִ֕ים הִתְקַדָּ֖שׁוּ אֵ֥ין לִשְׁמֹ֖ר לְמַחְלְקֹֽות׃ 12וְהַלְוִיִּ֞ם הַמְשֹׁרְרִ֣ים
לְכֻלָּ֗ם לְאָסָף֙ לְהֵימָ֣ן לִֽידֻת֔וּן וְלִבְנֵיהֶ֖ם וְלַאֲחֵיהֶ֑ם מְלֻבָּשִׁ֤ים בּוּץ֙ בִּמְצִלְתַּ֣יִם וּבִנְבָלִ֔ים וְכִנֹּר֖וֹת עֹמְדִ֥ים מִזְרַ֖ח לַמִּזְבֵּ֑חַ
וְעִמָּהֶ֕ם כֹּהֲנִ֥ים לְמֵאָ֖ה וְעֶשְׂרִ֣ים מַחְצְרִ֔רִים בַּחֲצֹצְרֹֽות׃ 13וַיְהִ֣י כְּאֶחָ֔ד לַמְחַצְּרִ֥ים וְלַמְשֹׁרְרִ֖ים לְהַשְׁמִ֣יעַ קוֹל־אֶחָ֑ד
לְהַלֵּ֤ל וּלְהֹדוֹת֙ לַיהוָ֔ה וּכְהָרִ֤ים קֹול֙ בַּחֲצֹצְרֹ֣ות וּבִמְצִלְתַּ֔יִם וּבִכְלֵ֖י הַשִּׁ֑יר וּבְהַלֵּ֤ל לַיהוָה֙ כִּ֣י טֹ֔וב כִּ֥י לְעֹולָ֖ם חַסְדֹּ֑ו וְהַבַּ֤יִת
מָלֵא֙ עָנָ֔ן בֵּ֖ית יְהוָֽה׃ 14וְלֹא־יָכְל֤וּ הַכֹּהֲנִים֙ לַעֲמֹ֣וד לְשָׁרֵ֔ת מִפְּנֵ֖י הֶעָנָ֑ן כִּֽי־מָלֵ֞א כְּבֹ֤וד־יְהוָה֙ אֶת־בֵּ֣ית הָאֱלֹהִ֔ים׃ פ

6

[1] Okubundi Salomoni anaciderha, erhi: «Nyamubâho ahizire oku akazibêra omu citu ciri mwizimya! [2] na niono nakuyûbakire enyumpa y'okubêra mwo, ahantu wakazibêra ensiku zôshi».

Salomoni ashambâlira olubaga

[3] Okubundi mwâmi ahindamuka, agisha endêko ya bene-Israheli; endêko ya bene Israheli erhi eri ahôla bwimanga. [4] Anaciderha; erhi: «Agishwe Nya mubâho, Nyamuzinda w'Israheli, owaganizagya n'akanwa kâge, larha Daudi, na kuli ye ayukiriza ebi ali erhi adesire: [5] Kurhenga olusiku narhenzagya olubaga lwâni e Mîsiri, ntacishogaga lugo ciru n'oluguma omu mashanja ga bene-Israheli nti mwo bayfrbakira, lujemwo izîno lyâni, ntacîshogaga omuntu nti ye wabà murhambo w'olubaga lwâni lw'Israheli. [6] Ci kwônene nacîshozire Yeruzalemu nti mwo mwabêra izîno lyâni, nanacîshoga Daudi nti arhegeke olubaga lwâni lw'Israheli».

[7] Larha Daudi ali agwêrhe omuhigo gw'okuyûbakira Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli enyumpa. [8] Ci kwonene Nyamubâho anacibwîra larha Daudi erhi: Ebwa kubà oli n'omuhigo gw'okuyûbakira izîno lyâni enyumpa, wajizire kwinjà ene obà n'ogwôla muhigo. [9] Ci kwônene arhali we wayûbaka eyôla nyumpa; ayishibà mugala wâwe, owarhenga omu nda yâwe, ye wayûbakira izîno lyâni enyumpa. [10] Nyamubâho ayukirize akola kanwa adcrhaga: nyîmire ahâli ha larha Daudi, nambwarhire oku ntebe y'Israheli nk'oku Nyamubâho anaderhaga, nanayûbakire izîno lya Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli enyumpa. [11] Nanahiziremwo omucîmba gubà mwo amalaganyo g'endagâno Nyamubâho ajiraga na bene Israheli.

Omusengero gwa Salomoni

[12] Salomoni aja embere ly'oluhêrero lwa Nyamubâho, embere ly'endêko y'olubaga loshi lwa Israheli, anacilambûla amaboko gâge. [13] Bulyala Salomoni ali erhi ayûbasire n'omulinga, ahantu halengerire, ahayûbakira omu karhî k'e ngo; obululi bw'ahôla bwali bwa makano arhânu ga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ngafula n'obugali bwaho bwali bwa makano arhânu ga ngafula n'oburherema makano asharhu ga ngafula. Asôkera halya n'erhi aba amafukama embere z'olubaga lwa bene Israheli bôshi, alambûlira amaboko gâge emalunga. [14] Anaciderha erhi: «Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli, ntà wundi Nyamuzinda oli omu malunga n'en'igulu; olya olanga endagâno yâge, n'obwonjo bwâge oku barhumisi bâge, abagenda embere zâge n'omurhima gwâbo gôshi; [15] nk'oku wanalaganyagya omurhumisi wâwe larha Daudi, oku wanamubwîraga; oku waderhaga n'akanwa kâwe, wakuyukiriza n'okuboko kwâwe, nk'oku banadwîrhe babona ene. [16] Bunôla, Yâgirwa Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli, olangâge, oku makwânane g'omurhumisi wâwe Daudi, kulya wamubwîraga erhi: «Wakaziyôrha ogwêrhe embere zâni, omwâna oli oku ntebe y'Israheli, casinga bagala bâwe bacîlange omu njira yâbo, omu kushimba bwinjà amarhegeko gâni nk'oku wanagashimbaga.» [17] Na bunôla, yâgirwa Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli, kabonekanage akôla kanwa wabwîraga omurhumisi wâwe Daudi! [18] Ci kwônene ka kwo binali, Nyamubâho anayûbaka haguma n'omuntu hanôla igulu? Lolà oku empingu, n'empingu y'amalunga birhankahasha okukuyûbarhira weshi: lero lyohe, kurhigi kuli eyîra nyumpa nayûbakaga! [19] Ci kwônene, Nyamubâho, Nyamuzinda wâni, wayumvîrhiza omusengero gwa mwambali wâwe n'oku akulakira omu kuyumva omulenge n'omusengero mwambali wâwe asengera emunda oli, [20] Lyo amasù gâwe gakaziyôrha galola, mûshi na budufu kuli eyîra nyumpa, muli ahâla hantu waderhaga mpu mwo wahira izîno lyâwe, omu kuyumvîrhiza omusengero mwambali wâwe asengerera muli ahâla hantu.

Okusengerera olubaga

[21] Okaziyumvîrhiza ensengero z'omurhumisi wâwe n'ez'olubaga lwâwe Israheli, amango bakazikusengerera muli hanola hantu. Nâwe yâgirwa wanayu mvirhiza kurhenga halya obôra, kurhenga empingu, wanayumvîrhiza onababalire.

[22] Erhi hankajira owajirira mwene wâbo ecâha, bakanamusêza mpu acîgashe, na ogwôla mwigasho erhi gwankaja embere z'oluhêrero lwâwe, [23] muli enôla nyumpa, yâgirwa onayumvîrhize kurhenga emalunga onakole wêne wanakazitwîra abarhumisi bâwe olubanja, omu kuyêrekana ndi oli mubî n'omu kumubarhuza obubî bwâge yenene oku irhwe lyâge, n'omu kuyêrekana ndi oli mushinganyanya, na okukazimuha nk'oku obushinganyanya bwâge bunali.

[24] Amango olubaga lwâwe lwanahimwe n'omushombanyi walwo, bulya lwakujirire ecâha, erhi bankacîyûnjuza bakanakuza izîno lyâwe, erhi bankayi shikurhûlira ensengero zâbo n'emirenge muli eyîra nyumpa, [25] yâgirwa onayumvîrhize kurhenga empingu onababalire ecâha c'olubaga lwâwe lw'Israheli, wanabashubiza omu cihugo wabahàga bo bone n'ababusi bâbo.

[26] Amango amalunga ganahamikwe, n'enkuba ekabula bukazinia, ebwa kubà bakujirire ecâha, erhi bankayishisengerera mwo hano hantu n'erhi ba nkakuza izîno lyâwe, n'erhi bankagomôka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

baleka ebyâha byâbo ebwa kubà wabahànyire, [27] wanayumvîrhiza kurhenga empingu, wanababalira ebyâha bya abarhumisi bâwe n'ebya olubaga lwâwe Israheli omu kubayigîriza enjira nyinjà bakazigeramwo, wananiesa enkuba oku idaho wahaga olubaga lwâwe nka kashambala.

[28] Amango ecizomho canazûke omu cihugo, amango ecahira canaje omu cihugo, erhi hankayîsha akagisho, akagizi, enzige n'akashôlero; amango aba shomhanyi banarhere olubaga omu cihugo, omu mihango yâbo, erhi bankaja kwo obundi buhanya nîsi erhi ndwâla ndebe, erhi omuntu lebe [29] kandi erhi olubaga lwâwe lwankayisha lukubwîre ensengero zâbo n'emirenge yâbo, na ngasi muguma, amanayêmêra ecibande n'amalibûko gâge, akayinamulira amaboko mwo enôla nyumpa, onayumvîrhize kurhenga empingu, [30] kurhenga a hôla obwarhire, wanababalira; okazishobôza ngasi muguma kulyâla enjira zâge zinali, yâgirwa wêne we onamanyire omurhima gwâge, -neci wêne oyishi emirhima y'abantu, [31] lyo bakazikurhînya n'okushimba enjira zâwe, amango gôshi bankanalama omûla cihugo wahâga b'îshe wâbo.

[32] Oku muntu w'ecigolo, olya orhali w'omu lubaga lwâwe Israheli, ci kwo nene arhenge omu cihugo c'ihanga erhi izîno lyâwe lirhuma, erhi okuboko kwâwe kuzibu n'okuboko kwâwe kulengerire birhuma, erhi akayishisengera muli enôla nyumpa, [33] yâgirwa onayumvîrhize kurhenga empingu, kurhenga ahôla obwarhire, onajire nk'okwo ow'ecigolo anakuhûnyire, lyo embaga zôshi zimanya izîno lyâwe, bahashikurhînya aka olubaga lwâwe Israheli, banakazimanya oku izîno lyâwe linaderhwe muli enôla nyumpa nayûbakaga.

[34] Amango olubaga lwâwe lwanaje oku matabâro lwagendilwîsa omusho- mbanyi walo, omu kushimba enjira onabarhumiremwo erhi bankanakusengera bayêrekera luno lugo wacîshogaga n'ebwa eyîra nyumpa nayûbakiraga izîno lyâwe, yâgirwa, [35] onayumvîrhize kurhenga empingu ogwomusengero n'omulenge gwâbo, onabahe oburhimanya. [36] Amango banakujirire ecâha, bulya ntà muntu orhankajira câha -na erhi, omukubakunirira wankabahà muhombanyi, n'erhi olya wamabahima a nkabahêka bujà omu cihugo ca kuli nîsi erhi ca hôfi, [37] nka bonene banka shubicija emurhima muli cirya cihugo bahêkagwa bujà, erhi bankagomôka bakanakulakira muli ecôla cihugo c'obuja bwâbo bakaderha mpu: Rhwajizire ecâha, rhwajizire okurhali kwa lukengwa; [38] erhi bankashubira emunda oli n'omurhima gwâbo gôshi, n'iroho lyâbo lyôshi, omwôla cihugo c'obuja bwâbo, eyôla munda bahêkagwa bujà, erhi bankakusengera bayêrekera ebwa cihugo wahâga ababusi bâbo, ebwa lugo wacîshogaga, ebw'eyi enyumpa nayûbakiraga izîno lyâwe, [39] yâgirwa onayumvîrhize kurhenga empingu, kurhenga aha obwa rhire, omusengero gwâbo n'omulenge gwâbo, obagalulire obushinganyanya onababalire olubaga lwâwe ebyâha lwakujirire.

Okushwinja omusengero

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[40] Bunôla yâgirwa, Nyamuzinda wâni, amasù gâwe gabone n'amarhwîri gâwe gayumvîrhize omusengero gusengirwe muli hanôla hantu! [41] Bunôla, yâgirwa Nyamubâho Nyamuzinda, oyimukâge, ojè aha wakazirhamûkira, we n'omucîmba gw'emisî yâwe! Abadâhwa bâwe, Yâgirwa Nyamubâho Nyamuzinda, bakaziyôrha bacihundikire obucire n'abatagatîfu bâwe bashagaluke n'iragi. [42] Yâgirwa Nyamubâho Nyamuzinda, orhakengulaga obusù bwa omushi gwa wâwe; kengêra aminja wajirire Daudi, murhumisi wâwe.»

BHS 2Chronik / 2Chronicles 6

1 אָז אָמַר שְׁלֹמֹה יְהוָה אָמַר לִשְׁכֹּון בָּעֲרָפֶל׃ 2 וַאֲנִי בָּנִיתִי בֵית־זְבֻל לָךְ וּמָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים׃ 3 וַיַּסֵּב הַמֶּלֶךְ אֶת־פָּנָיו
וַיְבָרֶךְ אֶת כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וְכָל־קְהַל יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד׃ 4 וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּפִיו אֶת דָּוִיד
אָבִי וּבְיָדָיו מִלֵּא לֵאמֹר׃ 5 מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶת־עַמִּי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא־בָחַרְתִּי בְעִיר מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
לִבְנוֹת בַּיִת לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם וְלֹא־בָחַרְתִּי בְּאִישׁ לִהְיוֹת נָגִיד עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ 6 וָאֶבְחַר בִּירוּשָׁלַם לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם
וָאֶבְחַר בְּדָוִיד לִהְיוֹת עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ 7 וַיְהִי עִם־לְבַב דָּוִיד אָבִי לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ 8 וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־דָּוִיד אָבִי יַעַן אֲשֶׁר הָיָה עִם־לְבָבְךָ לִבְנוֹת בַּיִת לִשְׁמִי הֱטִיבוֹתָ כִּי הָיָה עִם־לְבָבֶךָ׃ 9 רַק אַתָּה לֹא תִבְנֶה הַבָּיִת כִּי
בִּנְךָ הַיּוֹצֵא מֵחֲלָצֶיךָ הוּא־יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי׃ 10 וַיָּקֶם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֵּר וָאָקוּם תַּחַת דָּוִיד אָבִי וָאֵשֵׁב |
עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וָאֶבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ 11 וָאָשִׂים שָׁם אֶת־הָאָרוֹן אֲשֶׁר־שָׁם
בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר כָּרַת עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 12 וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה נֶגֶד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו׃ 13 כִּי־עָשָׂה
שְׁלֹמֹה כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וַיִּתְּנֵהוּ בְּתוֹךְ הָעֲזָרָה חָמֵשׁ אַמּוֹת אָרְכּוֹ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רָחְבּוֹ וְאַמּוֹת שָׁלוֹשׁ קוֹמָתוֹ וַיַּעֲמֹד עָלָיו
וַיִּבְרֶךְ עַל־בִּרְכָּיו נֶגֶד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמָיְמָה׃ 14 וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵין־כָּמוֹךָ אֱלֹהִים
בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לַעֲבָדֶיךָ הַהֹלְכִים לְפָנֶיךָ בְּכָל־לִבָּם׃ 15 אֲשֶׁר שָׁמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ דָּוִיד אָבִי אֵת
אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ לוֹ וַתְּדַבֵּר בְּפִיךָ וּבְיָדְךָ מִלֵּאתָ כַּיּוֹם הַזֶּה׃ 16 וְעַתָּה יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹר לְעַבְדְּךָ דָּוִיד אָבִי אֵת
אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לוֹ לֵאמֹר לֹא־יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מִלְּפָנַי יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל רַק אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ אֶת־דַּרְכָּם לָלֶכֶת
בְּתוֹרָתִי כַּאֲשֶׁר הָלַכְתָּ לְפָנָי׃ 17 וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֵאָמֵן דְּבָרְךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְדָוִיד׃ 18 כִּי הַאֻמְנָם יֵשֵׁב
אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עַל־הָאָרֶץ הִנֵּה שָׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ אַף כִּי־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי׃ 19 וּפָנִיתָ
אֶל־תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־תְּחִנָּתוֹ יְהוָה אֱלֹהָי לִשְׁמֹעַ אֶל־הָרִנָּה וְאֶל־הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר עַבְדְּךָ מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ׃ 20 לִהְיוֹת
עֵינֶיךָ פְּתֻחוֹת אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לָשׂוּם שְׁמְךָ שָׁם לִשְׁמֹעַ אֶל־הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר
יִתְפַּלֵּל עַבְדְּךָ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ 21 וְשָׁמַעְתָּ אֶל־תַּחֲנוּנֵי עַבְדְּךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְאַתָּה
תִּשְׁמַע מִמְּקוֹם שִׁבְתְּךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַעְתָּ וְסָלָחְתָּ׃ 22 אִם־יֶחֱטָא אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְנָשָׂא־בוֹ אָלָה לְהַאֲלֹתוֹ וּבָא אָלָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לִפְנֵי מִזְבַּחֲךָ בַּבַּיִת הַזֶּה׃ 23וְאַתָּה | תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם וְעָשִׂיתָ וְשָׁפַטְתָּ אֶת־עֲבָדֶיךָ לְהָשִׁיב לְרָשָׁע לָתֵת דַּרְכּוֹ
בְּרֹאשׁוֹ וּלְהַצְדִּיק צַדִּיק לָתֵת לוֹ כְּצִדְקָתוֹ׃ ס
24וְאִם־יִנָּגֵף עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אוֹיֵב כִּי יֶחֶטְאוּ־לָךְ וְשָׁבוּ וְהוֹדוּ אֶת־שְׁמֶךָ וְהִתְפַּלְלוּ וְהִתְחַנְּנוּ לְפָנֶיךָ בַּבַּיִת
הַזֶּה׃ 25וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וַהֲשִׁיבוֹתָם אֶל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לָהֶם
וְלַאֲבֹתֵיהֶם׃ פ
26בְּהֵעָצֵר הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר כִּי יֶחֶטְאוּ־לָךְ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדוּ אֶת־שְׁמֶךָ מֵחַטָּאתָם יְשׁוּבוּן כִּי
תְעַנֵּם׃ 27וְאַתָּה | תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת עֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כִּי תוֹרֵם אֶל־הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יֵלְכוּ־בָהּ
וְנָתַתָּה מָטָר עַל־אַרְצְךָ אֲשֶׁר־נָתַתָּה לְעַמְּךָ לְנַחֲלָה׃ ס
28רָעָב כִּי־יִהְיֶה בָּאָרֶץ דֶּבֶר כִּי־יִהְיֶה שִׁדָּפוֹן וְיֵרָקוֹן אַרְבֶּה וְחָסִיל כִּי יִהְיֶה כִּי יָצַר־לוֹ אוֹיְבִיו בְּאֶרֶץ שְׁעָרָיו כָּל־נֶגַע
וְכָל־מַחֲלָה׃ 29כָּל־תְּפִלָּה כָל־תְּחִנָּה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְכָל־הָאָדָם וּלְכָל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּ אִישׁ נִגְעוֹ וּמַכְאֹבוֹ וּפָרַשׂ
כַּפָּיו אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה׃ 30וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ וְסָלַחְתָּ וְנָתַתָּה לָאִישׁ כְּכָל־דְּרָכָיו אֲשֶׁר תֵּדַע
אֶת־לְבָבוֹ כִּי אַתָּה לְבַדְּךָ יָדַעְתָּ אֶת־לִבֹּב בְּנֵי הָאָדָם׃ 31לְמַעַן יִירָאוּךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכֶיךָ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־הֵם חַיִּים
עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לַאֲבֹתֵינוּ׃ ס
32וְגַם אֶל־הַנָּכְרִי אֲשֶׁר לֹא מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הוּא וּבָא | מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְיָדְךָ הַחֲזָקָה וּזְרוֹעֲךָ
הַנְּטוּיָה וּבָאוּ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה׃ 33וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם מִמְּכוֹן שִׁבְתְּךָ וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר־יִקְרָא אֵלֶיךָ
הַנָּכְרִי לְמַעַן יֵדְעוּ כָל־עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־שְׁמֶךָ וּלְיִרְאָה אֹתְךָ כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלָדַעַת כִּי־שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־הַבַּיִת הַזֶּה
אֲשֶׁר בָּנִיתִי׃ 34כִּי־יֵצֵא עַמְּךָ לַמִּלְחָמָה עַל־אוֹיְבָיו בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵם וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ הָעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר
בָּחַרְתָּ בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ׃ 35וְשָׁמַעְתָּ מִן־הַשָּׁמַיִם אֶת־תְּפִלָּתָם וְאֶת־תְּחִנָּתָם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם׃ 36כִּי
יֶחֶטְאוּ־לָךְ כִּי אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יֶחֱטָא וְאָנַפְתָּ בָּם וּנְתַתָּם לִפְנֵי אוֹיֵב וְשָׁבוּם שׁוֹבֵיהֶם אֶל־אֶרֶץ רְחוֹקָה אוֹ
קְרוֹבָה׃ 37וְהֵשִׁיבוּ אֶל־לְבָבָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבּוּ־שָׁם וְשָׁבוּ | וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בְּאֶרֶץ שׁבְיָם לֵאמֹר חָטָאנוּ הֶעֱוִינוּ
וְרָשָׁעְנוּ׃ 38וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ בְּכָל־לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם בְּאֶרֶץ שִׁבְיֵם אֲשֶׁר־שָׁבוּ אֹתָם וְהִתְפַּלְלוּ דֶּרֶךְ אַרְצָם אֲשֶׁר נָתַתָּה
לַאֲבוֹתָם וְהָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ וְלַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ׃ 39וְשָׁמַעְתָּ מִן־הַשָּׁמַיִם מִמְּכוֹן שִׁבְתְּךָ אֶת־תְּפִלָּתָם
וְאֶת־תְּחִנָּתֵיהֶם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם וְסָלַחְתָּ לְעַמְּךָ אֲשֶׁר חָטְאוּ־לָךְ׃ 40עַתָּה אֱלֹהַי יִהְיוּ־נָא עֵינֶיךָ פְּתֻחוֹת וְאָזְנֶיךָ
קַשֻּׁבוֹת לִתְפִלַּת הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ ס
41וְעַתָּה קוּמָה יְהוָה אֱלֹהִים לָנוּחֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ כֹּהֲנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהִים יִלְבְּשׁוּ תְשׁוּעָה וַחֲסִידֶיךָ יִשְׂמְחוּ
בַּטּוֹב׃ 42יְהוָה אֱלֹהִים אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ זָכְרָה לְחַסְדֵי דָוִיד עַבְדֶּךָ׃ פ

7

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Enterekêro za Salomoni

[1] Erhi Salomoni ayûsa okushenga, omuliro gwamanuka emalunga gwasi ngônola enterekêro
y'ensirîra n'ezindi nterekêro, n'irenge lya Nyamuzinda lyayunjula enyumpa yôshi. [2] Abadâhwa
barhankacihashire okujà omu nyumpa ya Nyamubâho, bulya irenge lya Nyamubâho
lyamayunjuza enyumpa ya Nyamubâho. [3] Bene Israheli bôshi erhi babona omuliro n'irenge
biyandagalira oku nyumpa bafukamiriza, bayunama akamalanga kahwêra oku idaho,
baharâmya banakuza Nyamubâho bakaziderha mpu: «Bulya ali mwinjà, bulya obuzigire bwâge
buli bw'ensiku n'amango!» [4] Mwâmi n'olubaga loshi lwarherekêra enterekêro zâbo embere za
Nyamubâho. [5] Mwâmi Salomoni ahâna nterekêro, nkafu bihumbi ikumi na bibirhi na bibuzi
bihumbi igana na makumi abirhi. Ntyo, mwâmi n'olubaga loshi bajira ntyo olwôla lusiku lwa
okugisha akâ-Nyamuzinda. [6] Abadâhwa bakazâgiyôrha bali omu mikolo yâbo, na abaleviti
n'ebizihwa byâbo, bakazizihira Nyamubâho lulya lulanga Daudi ajiraga lwa okukuza
Nyamubâho, «bulya obonjo bwâge buli bw'ensiku n'amango!» Bo bakazâgiyimba zirya nnanga
Daudi asingaga. Abadâhwa bakazâg'ibûha emîshekera embere zâbo, nabo bene Israheli bôshi
bali bayimanzire.

[7] Salomoni agisha endalaâa y'ahantu hatagatîfu, ahâli embere ly'enyumpa ya Nyamubâho;
bulya amarherckêrera ahôla enterekêro z'ensirîra n'eza amango shushi g'e nterekêro
z'omurhiûla, bulya oluhêrero ajiraga lurhankahashirija kwo ezôla nterekêro zôshi z'ensirîra,
ez'enkalange n'ez'amashushi. [8] Salomoni ajira olusiku lukulu mango ga nsiku nda, n'Israheli
yeshi haguma naye: mbugânano ya bantu banji bakazâg'irhenga cingana aha muhango gwa
Hamati kuhika oku mugezi gw'e Mîsiri. [9] Oku lusiku lwa kali munâni, afundika; bulya bali
bamajira olukulu lwa okukuza oluhêrero nsiku nda. [10] N'omulusiku lwa kali makumi abirhi
z'omwêzi gwa kali nda, Salomoni asengaruka olubaga mpu lushubirage omu mahêma gâbo,
bôshi bagenda erhi bashagalusire n'omurhima gwâbo guli n'obusîme bunene kuli ago minjà
Nyamubâho ajirire Daudi, Salomini n'Israheli n'olubaga lwâge.

Okubonekerwa kuhyâhya

[11] Salomoni amala okuyûbaka enyumpa ya Nyamubâho, n'enyumpa y'obwâmi, anajira bwinjà
ngasi ebi anali abwîne omu murhima gwâge oku byo byankakwânana okujirwa oku nyumpa ya
Nyamubâho n'enyumpa ya obwâmi. [12] Nyamubâho abonekera Salomoni budufu amubwîra erhi:
«Nayumvîrhe omusengero gwâwe nanacîshozire ahâla hantu habe nyumpa yâni y'enterekêro.
[13] Mango nanahamike empingu n'enkuba ebula bunia, mango nanarhegeke enzige mpu ziyîshe
zikanje-kanje ecihugo, nîsi erhi amango nanarhume ecihusi omu lubaga lwâni, [14] erhi olwo
lubaga lwâni naderhire kwo izîno lyâni, lwankayûnama, erhi lwankashenga lunalonza obusù
bwâni, n'erhi lwankarhenga omu njira zalo ngalugalu, nanaluyumvîrhiza kurhenga empingu,
nanababalira ecâha câbo, nanfumye ecihugo. [15] Kurhenga ene amasù gâni gakaziyôrha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gayigusire n'amarhwîri gâni gakayôrha gayumva omusengero gujirirwe muli aha hantu. [16] Bunôla, ncîshozire nangishire eyîra nyumpa lyo izîno lyâni liyôrha lirimwo ensiku zôshi, n'ahôla, amasù gâni n'omurhima gwâni byakaziyôrha bihali. [17] Nâwe, nka wakakaziyôrha wagenda bwinjà embere zâni aka sho Daudi, omu kukazijira ngasi byôshi nkurhegesire, okanalanga amarhegeko gâni n'engeso zâni, [18] nanazibuhya ishungwè ly'obwâmi bwâwe, nk'oku nanalagananaga rhwe na sho Daudi amango naderhaga nti: «Wakaziyôrha oli n'omwâna wayîma omu Israheli. [19] Ci erhi wankahinduka, erhi wankalekêrera amarhegeko n'engeso zâni nakuhaga, n'erhi wakagend'ikolera abandi ba Nyamuzinda, okanakazibafukamira, [20] nanabarhenza muli eri idaho nabahàga, eyîra nyumpa nagishaga oku izîno lyâni, nanayikûla embere z'obusù bwâni, nyijire masheka na mugani omu mashanja gôshi. [21] Eyîra nyumpa yalijire enyanya ntyâla, yânaba coba ca ngasi yeshi wankanagera hôfi nayo, anakaziderha erhi carhumaga Nyamubâho ajira ecîra cihugo n'eyîra nyumpa ntyâla? [22] Kandi banamushuza mpu: «ali ebwa kubà balekerire Nyamubâho, Nyamuzinda wa b'îshe wâbo, owabarhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri, bagendicishwekera oku bandi ba Nyamuzinda, bakazibafukamira, banakazibakolera, co carhumire abahirakwo amabî mangana aha.»

BHS 2Chronik / 2Chronicles 7

וּכְכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל וְהָאֵשׁ יָרְדָה מֵהַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל הָעֹלָה וְהַזְּבָחִים וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־הַבָּיִת: 2 וְלֹא יָכְלוּ
הַכֹּהֲנִים לָבוֹא אֶל־בֵּית יְהוָה כִּי־מָלֵא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־בֵּית יְהוָה: 3 וְכָל | בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רֹאִים בְּרֶדֶת הָאֵשׁ וּכְבוֹד יְהוָה
עַל־הַבַּיִת וַיִּכְרְעוּ אַפַּיִם אַרְצָה עַל־הָרִצְפָּה וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְהוֹדוֹת לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: 4 וְהַמֶּלֶךְ וְכָל־הָעָם
זֹבְחִים זֶבַח לִפְנֵי יְהוָה: ס
5 וַיִּזְבַּח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אֶת־זֶבַח הַבָּקָר עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְצֹאן מֵאָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף וַיַּחְנְכוּ אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים הַמֶּלֶךְ
וְכָל־הָעָם: 6 וְהַכֹּהֲנִים עַל־מִשְׁמְרוֹתָם עֹמְדִים וְהַלְוִיִּם בִּכְלֵי־שִׁיר יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִיד הַמֶּלֶךְ לְהֹדוֹת לַיהוָה
כִּי־לְעוֹלָם חַסְדּוֹ בְּהַלֵּל דָּוִיד בְּיָדָם וְהַכֹּהֲנִים מַחְצְצְרִים נֶגְדָּם וְכָל־יִשְׂרָאֵל עֹמְדִים: ס
7 וַיְקַדֵּשׁ שְׁלֹמֹה אֶת־תְּוֹךְ הֶחָצֵר אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵית־יְהוָה כִּי־עָשָׂה שָׁם הָעֹלוֹת וְאֶת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי־מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת
אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה לֹא יָכוֹל לְהָכִיל אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת־הַחֲלָבִים: 8 וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת־הֶחָג בָּעֵת הַהִיא
שִׁבְעַת יָמִים וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהָל גָּדוֹל מְאֹד מִלְּבוֹא חֲמָת עַד־נַחַל מִצְרָיִם: 9 וַיַּעֲשׂוּ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת כִּי |
חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ עָשׂוּ שִׁבְעַת יָמִים וְהֶחָג שִׁבְעַת יָמִים: 10 וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי שִׁלַּח אֶת־הָעָם
לְאָהֳלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְדָוִיד וְלִשְׁלֹמֹה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ: 11 וַיְכַל שְׁלֹמֹה אֶת־בֵּית
יְהוָה וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־הַבָּא עַל־לֵב שְׁלֹמֹה לַעֲשׂוֹת בְּבֵית־יְהוָה וּבְבֵיתוֹ הִצְלִיחַ: פ
12 וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה בַּלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ שָׁמַעְתִּי אֶת־תְּפִלָּתֶךָ וּבָחַרְתִּי בַּמָּקוֹם הַזֶּה לִי לְבֵית זָבַח: 13 הֵן אֶעֱצֹר
הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהֵן־אֲצַוֶּה עַל־הָאַרְבֶּה לֶאֱכוֹל הָאָרֶץ וְאִם־אֲשַׁלַּח דֶּבֶר בְּעַמִּי: 14 וְיִכָּנְעוּ עַמִּי אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עֲלֵיהֶם וְיִתְפַּלְלוּ֙ וְיבַקְשׁ֣וּ פָנַ֔י וְיָשֻׁ֖בוּ מִדַּרְכֵיהֶ֣ם הָרָעִ֑ים וַאֲנִ֞י אֶשְׁמַ֣ע מִן־הַשָּׁמַ֗יִם וְאֶסְלַח֙ לְחַטָּאתָ֔ם וְאֶרְפָּ֖א
אַרְצָֽם׃ 15עַתָּ֥ה עֵינַ֖י יִהְי֣וּ פְתֻח֑וֹת וְאָזְנַ֖י קַשֻּׁבֹ֥ות לִתְפִלַּ֖ת הַמָּקֹ֥ום הַזֶּֽה׃ 16וְעַתָּ֣ה בָחַ֔רְתִּי וְהִקְדַּ֖שְׁתִּי אֶת־הַבַּ֣יִת
הַזֶּ֑ה לִהְיֹ֤ות־שְׁמִי֙ שָׁ֔ם עַד־עֹולָ֖ם וְהָי֣וּ עֵינַ֔י וְלִבִּ֖י שָׁ֥ם כָּל־הַיָּמִֽים׃ 17וְאַתָּ֕ה אִם־תֵּלֵ֥ךְ לְפָנַ֖י כַּאֲשֶׁ֣ר הָלַ֣ךְ דָּוִ֣יד אָבִ֑יךָ
וְלַעֲשֹׂ֗ות כְּכֹ֤ל אֲשֶׁר־צִוִּיתִ֙יךָ֙ וְחֻקַּ֣י וּמִשְׁפָּטַ֔י תִּשְׁמֹֽור׃ 18וְהֵקִימֹותִ֗י אֶת־כִּסֵּ֤א מַלְכוּתֶךָ֙ כַּאֲשֶׁ֣ר כָּרַ֔תִּי לְדָוִ֖יד אָבִ֣יךָ לֵאמֹ֑ר
לֹֽא־יִכָּרֵ֥ת לְךָ֖ אִ֥ישׁ מֹושֵׁ֛ל בְּיִשְׂרָאֵֽל׃ 19וְאִם־תְּשׁוּבֻ֣ון אַתֶּ֗ם וַעֲזַבְתֶּם֙ חֻקֹּתַ֣י וּמִצְוֹתַ֔י אֲשֶׁ֥ר נָתַ֖תִּי לִפְנֵיכֶ֑ם וַהֲלַכְתֶּ֗ם
וַעֲבַדְתֶּם֙ אֱלֹהִ֣ים אֲחֵרִ֔ים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶ֥ם לָהֶֽם׃ 20וּנְתַשְׁתִּים֙ מֵעַ֣ל אַדְמָתִ֔י אֲשֶׁ֥ר נָתַ֖תִּי לָהֶ֑ם וְאֶת־הַבַּ֣יִת הַזֶּ֗ה אֲשֶׁ֤ר
הִקְדַּ֙שְׁתִּי֙ לִשְׁמִ֔י אַשְׁלִ֥יךְ מֵעַ֖ל פָּנָ֑י וְאֶתְּנֶ֣נּוּ לְמָשָׁ֔ל וְלִשְׁנִינָ֖ה בְּכָל־הָעַמִּֽים׃ 21וְהַבַּ֣יִת הַזֶּ֔ה אֲשֶׁ֥ר הָיָ֖ה עֶלְיֹ֑ון לְכָל־עֹבֵ֣ר
עָלָ֗יו יִשֹּׁם֙ וְאָמַ֔ר בַּמֶּ֥ה עָשָׂ֛ה יְהוָ֥ה כָּזֹ֖את לָאָ֥רֶץ הַזֹּ֖את וְלַבַּ֥יִת הַזֶּֽה׃ 22וְאָמְר֗וּ עַל֙ אֲשֶׁ֣ר עָזְב֔וּ אֶת־יְהוָ֖ה ׀ אֱלֹהֵ֑י
אֲבֹתֵיהֶם֙ אֲשֶׁ֣ר הֹוצִיאָ֔ם מֵאֶ֖רֶץ מִצְרַ֑יִם וַיַּחֲזִ֣יקוּ בֵּאלֹהִ֗ים אֲחֵרִים֙ וַיִּשְׁתַּחֲוּ֣וּ לָהֶ֔ם וַיַּעַבְד֖וּם עַל־כֵּ֥ן הֵבִ֛יא עֲלֵיהֶ֖ם אֶת
כָּל־הָרָעָ֥ה הַזֹּֽאת׃ פ

8

Salomoni ayûsa okuyûbaka akâ-Nyamuzinda

[1] Enyuma ly'emyâka makumi abirhi Salomini ayûbakagamwo akâ-Nyamuzinda n'obwâmi bwâge yêne, [2] arhondêra okushubiyûbaka engo Hurami amuhaga, anaciyûbasamwo bene Israheli. [3] Salomoni arhabâlira Hamati-Soba anamunyaga. [4] Anaciyûbaka Tadimori omu irûngu n'engo zôshi zakazâgikolesibwa nka mbîko omu Hamati. [5] Ayûbaka Betoroni w'enyanya na Betoroni w'idako, zali ngo nzibu zigwêrhe enkuta, enyumvi n'orhukomyo. [6] Baalati n'ezindi ngo z'embîko za Salomoni, engo zakazâgibikirwamwo engâlè zâge, engo z'abalwira oku nfarasi n'enfarasi zâbo, na ngasi bindi byôshi Salomoni analisimire okuyûbaka aha Yeruzalemu, omu Libano n'omu cihugo côshi câli oku burhegesi bwâge.

[7] Olubaga lwôshi lwa Abanya-Hiti bali basigîre, Abanya-Amori, Aba-Pcrizi, Abahivi n'Abanya-Yebusi, abarhali bene-Israheli, [8] abâna bâbo basigalaga e nyuma zâbo omu cihugo, n'aba bene Israheli barhanigûzagya, Salomoni abajira bantu ba kukazikola, kwo banaciba kuhika ene. [9] Ci ntâye omu bene-Israheli, Salomoni ajizire mujà wa kukazikola, bulya bali bantu ba kukazija oku matabâro, barhambo b'abalwi bâge, barhambo b'engâlè zâge na barhambo ba abalwa n'enfarasi bâge. [10] Abakulu b'abarhambo ba Salomoni bali bantu magana abirhi na makumi arhânu, bo bali n'omukolo gwa okurhegeka olubaga.

[11] Salomoni arhenza mwâli wa Faraoni ebwa burhwâli bwa Daudi, amuhêka omu nyumpa amuyûbakiraga; bulya amaderha erhi: mukânie arhankabêra omu nyumpa ya Daudi, mwâmi w'Israheli, bulya ahôla hantu hali hantu hatagatîfu bahiraga omucîmba gw'amalaganyo ga Nyamubâho.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Okubundi Salomoni arherekêra Nyamubâho enterekêro z'ensirîra, oku luhêrero lwa Nyamubâho olu ali ayûbakire embere z'embaraza, [13] akarherekêra ngasi lusiku ebyali birhegesirwe na Mûsa, kuguma n'oku ngasi sabato, oku nsiku nkulu z'emyêzi n'ezindi nsiku nkulu, kasharhu omu mwâka, oku nsiku nkulu z'emigati erhalimwo lwango, oku lusiku lukulu lw'emigobe n'oku lusiku lukulu lw'e bigala. [14] Ayimanza nk'oku îshe Daudi arhegekaga, emirhwe y'abadâhwa omu mikolo yâbo y'okukuza Nyamubâho n'okujira emikolo yâbo embere z'abadâhwa nk'oku binarhegesirwe ngasi lusiku, ayimanza n'abalanzi b'emihango nk'oku emirhwe yâbo yanali oku ngasi muhango; bulya ntyo kwo anali arhegesire Daudi, omuntu wa Nnâmahanga. [15] Barhalekaga bici oku ma rhegeko ga mwâmi oku byali biyêrekîre abadâhwa n'abaleviti kuguma n'oku byali biyêrekîre emîiko. [16] Gwayunjula ntyôla omukolo gwa Salomoni, kurhe nga amango banabandaga eciriba c'akâ-Nyamuzinda kuhika amango bakayunjuzagya. Akâ-Nyamubâho kayunjula ntyo.

Irenge lya Salomoni

[17] Okubundi Salomoni akanya aja e Esioni-Geberi n'e Elati, oku burhambi ' bw'enyanja, omu cichugo ca Edomu. [18] Hurami arhuma abambali bamuhêkera enkuge kuguma n'abantu bayishi bwinjà ebya enyanja. Bakanya bagenda bôshi n'abarhumisi ba Salomoni aha Ofiri, barhenza yo talenta magana ani na makumi arhânu ga masholo, bayisha baherhire mwâmi Salomoni.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 8

וַיְהִי מִקֵּץ ׀ עֶשְׂרִים שָׁנָה אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּיתוֹ׃ וְהֶעָרִים אֲשֶׁר נָתַן חוּרָם לִשְׁלֹמֹה בָּנָה
שְׁלֹמֹה אֹתָם וַיּוֹשֶׁב שָׁם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיֵּלֶךְ שְׁלֹמֹה חֲמָת צוֹבָה וַיֶּחֱזַק עָלֶיהָ׃ וַיִּבֶן אֶת־תַּדְמֹר בַּמִּדְבָּר וְאֵת
כָּל־עָרֵי הַמִּסְכְּנוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בַּחֲמָת׃ וַיִּבֶן אֶת־בֵּית חוֹרוֹן הָעֶלְיוֹן וְאֶת־בֵּית חוֹרוֹן הַתַּחְתּוֹן עָרֵי מָצוֹר חוֹמוֹת
דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ׃ וְאֶת־בַּעֲלָת וְאֵת כָּל־עָרֵי הַמִּסְכְּנוֹת אֲשֶׁר הָיוּ לִשְׁלֹמֹה וְאֵת כָּל־עָרֵי הָרֶכֶב וְאֵת עָרֵי הַפָּרָשִׁים וְאֵת
כָּל־חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר חָשַׁק לִבְנוֹת בִּירוּשָׁלַ͏ִם וּבַלְּבָנוֹן וּבְכֹל אֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ׃ כָּל־הָעָם הַנּוֹתָר מִן־הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי ׀
וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר לֹא מִיִּשְׂרָאֵל הֵמָּה׃ מִן־בְּנֵיהֶם אֲשֶׁר נוֹתְרוּ אַחֲרֵיהֶם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־כִלּוּם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלֵם שְׁלֹמֹה לְמַס עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וּמִן־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא־נָתַן שְׁלֹמֹה לַעֲבָדִים לִמְלַאכְתּוֹ כִּי־הֵמָּה אַנְשֵׁי
מִלְחָמָה וְשָׂרֵי שָׁלִישָׁיו וְשָׂרֵי רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו׃ פ
וְאֵלֶּה שָׂרֵי הַנִּצָּבִים אֲשֶׁר־לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם הָרֹדִים בָּעָם׃ וְאֶת־בַּת־פַּרְעֹה הֶעֱלָה שְׁלֹמֹה מֵעִיר
דָּוִיד לַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה־לָהּ כִּי אָמַר לֹא־תֵשֵׁב אִשָּׁה לִי בְּבֵית דָּוִיד מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל כִּי־קֹדֶשׁ הֵמָּה אֲשֶׁר־בָּאָה אֵלֵיהֶם
אֲרוֹן יְהוָה׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

12 אָז֩ הֶעֱלָ֨ה שְׁלֹמֹ֜ה עֹל֗וֹת לַיהוָה֙ עַ֚ל מִזְבַּ֣ח יְהוָ֔ה אֲשֶׁ֖ר בָּנָ֑ה לִפְנֵ֖י הָאוּלָֽם׃ 13 וּבִדְבַר־י֗וֹם בְּי֫וֹם לְהַעֲל֥וֹת כְּמִצְוַ֣ת מֹשֶׁ֔ה
לַשַּׁבָּת֖וֹת וְלֶחֳדָשִׁ֑ים וְלַמּוֹעֲד֣וֹת שָׁל֣וֹשׁ פְּעָמִ֔ים בַּשָּׁנָ֖ה בְּחַ֣ג הַמַּצּ֑וֹת וּבְחַ֣ג הַשָּׁבֻע֔וֹת וּבְחַ֖ג הַסֻּכּ֑וֹת׃ 14 וַיַּעֲמֵ֗ד כְּמִשְׁפַּ֛ט
דָּוִ֥יד־אָבִ֖יו אֶת־מַחְלְק֣וֹת הַכֹּהֲנִ֑ים עַל־עֲבֹדָתָ֗ם וְהַלְוִיִּ֛ם עַל־מִשְׁמְרוֹתָ֖ם לְהַלֵּ֥ל וּלְשָׁרֵ֖ת נֶ֣גֶד הַכֹּהֲנִ֑ים לִדְבַר־י֗וֹם בְּיוֹמ֔וֹ
וְהַשּׁוֹעֲרִ֞ים בְּמַחְלְקוֹתָ֣ם לְשַׁ֣עַר וָשָׁ֗עַר כִּ֚י כֵּ֣ן מִצְוַ֔ת דָּוִ֖יד אִ֣ישׁ־הָאֱלֹהִֽים׃ 15 וְלֹ֥א סָר֖וּ מִצְוַ֣ת הַמֶּ֑לֶךְ עַל־הַכֹּהֲנִ֥ים וְהַלְוִיִּ֖ם
לְכָל־דָּבָ֥ר וְלָאֹצָר֖וֹת׃ 16 וַתִּכֹּ֛ן כָּל־מְלֶ֥אכֶת שְׁלֹמֹ֖ה עַד־הַיּ֣וֹם מוּסַ֑ד בֵּית־יְהוָ֥ה וְעַד־כְּלֹתָ֖וֹ שָׁלֵ֥ם בֵּית יְהוָֽה׃ ס
17 אָ֣ז׀ הָלַ֣ךְ שְׁלֹמֹ֗ה לְעֶצְיוֹן־גֶּ֙בֶר֙ וְאֶל־אֵילֹ֔ות עַל־שְׂפַ֖ת הַיָּ֑ם בְּאֶ֖רֶץ אֱדֹֽום׃ 18 וַיְשַׁלַּ֤ח־לוֹ֙ חוּרָ֣ם בְּיַד־עֲבָדָ֔יו
אֳנִיֹּ֥ות וַעֲבָדִ֖ים יֹדְעֵ֣י יָ֑ם וַיָּבֹ֣אוּ עִם־עַבְדֵ֤י שְׁלֹמֹה֙ אוֹפִ֔ירָה וַיִּקְח֥וּ מִשָּׁ֖ם אַרְבַּע־מֵא֣וֹת וַחֲמִשִּׁ֑ים כִּכַּ֣ר זָהָ֔ב וַיָּבִ֖יאוּ
אֶל־הַמֶּ֥לֶךְ שְׁלֹמֹֽה׃ פ

9

[1] Omwâmikazi w'e Saba erhi ayumva kurhi Salomoni ajire irenge, ayîsha naye alirhangula Salomoni n'e migani, aja e Yeruzalemu, ali alusibwe n'omuzinzi gw'abantu banji, n'engamiya zali zidwîrhe obukù, amasholo mwa ndu, amabuye g'e ngulo ndârhi. Aja aha mwa Salomoni, anacibwîra Salomoni ngasi ebi anali agwêrhe oku murhima gwâge byôshi. [2] Salomoni akazimuhà amashuzo oku binwa byâge byôshi, ntà cinwa ciru n'eciguma cahuzire Salomoni, eci arhashuzagya kwo bwinjà. [3] Erhi oyo mwâmikazi w'e Saba ayusiyumva oburhimanya bwa Salomoni, enyumpa ali ayûbasire, [4] ebinjà biri oku cîbo câge, enyumpa z'abarhumisi bâge n'emikolo yâbo, n'emyambalo abarhumisi bâge, abarhanza bâge n'emyambalo yâbo, erhi abona enterekêro z'ensirîra akazâgirherekêra Nyamubâho, abula enyomvu, [5] anacibwîra mwâmi, erhi: Kuziga birhali bya bunywesi ebi nakazâgiyumva baderha emwâni oku biyêrekîre emikolo n'emirimo yâwe n'oburhimanya bwâwe! [6] Ntalonzagya okuyêmêra ebi nakazâgiyumva baganira, naderha nti kuhika niene mpike nambone n'amasù gâni ci mbwinage oku abambwîraga barhahisagya ciru omu karhî k'obukulu bwa oburhimanya bwâwe! Olushire irenge nakazâgiyumva baderha kuli we, [7] Iragi lyâbo abantu bâwe, iragi lyâbo abarhumisi bâwe abakaziyôrha bayumva buca buyira oburhimanya bwâwe! [8] Ayâgirwe Nyamubâho Nyamuzinda wâwe, owasîmaga okuciyêrekana muli we erhi akuhira oku ntebe yâge mpu obè mwâmi wa Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe. Ali ebwa kubà Nyamuzinda wâwe arhonya Israheli n'okulonza mpu Israheli ayôrhe aba ho ensiku zôshi kwo kwa rhumaga akujira mwâmi wâge mpu lyo orhegeka onatwe emmanja.» [9] Mwamikazi ahà Salomoni talenta igana na makumi abirhi za masholo, omwandu gw'amaku n'ogwa amabuye g'engulo ndârhi. Harhasagibonekana amaku manji ntyo agali nk'aga oyôla mwâmikazi w'e Saba ahâga mwâmi Salomoni. [10] Abarhumisi ba Hirami n'abarhumisi ba Salomoni bayishaga badwîrhe amasholo g’e Ofiri, bayisha badwîrhe n'emirhi y'emisandali n'amabuye g'engulo ndârhi. [11] Mwâmi ajira n'eyôla misandali obululi bw'enyumpa ya mwâmi, ajiramwo n'enzenze n'ennanga oku bayimbiza. Barhali basag'ibona bya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bene ebyo omu cihugo ca Yuda. [12] Mwâmi Salomoni aha oyôla mwâmikazi w'e Saba ngasi ebi anacîfinjaga byôshi, ngasi ebi anahûnyire byôshi, byabà binji kulusha ebi ali adwîrhîre mwâmi. Buzinda bw'aho, omwâmikazi agaluka acishubirira omu cihugo câge, ye n'abarhumisi bâge.

[13] Obuzirho bw'amasholo bakazâg'ilêrhera mwâmi Salomoni omu mwâka bwali bwa talenta za masholo, magana gali ndarhu na makumi gali nda, [14] buzira kuderha aga abarhimbûzi bakazâgimulerhera; abâmi bôshi b'e Arabiya ba kazagiyanka amasholo n'amarhale bagahekere Salomoni. [15] Mwâmi Salomoni ajira mpenzi nnene igana za masholo matule, ngasi mpenzi yali ya sikeli magana gali ndarhu ga masholo matule, [16] Ajira na zindi mpenzi nsungunu magana asharhu za masholo matule, ngasi mpenzi yali ya sikeli magana asharhu za masholo; mwâmi anacizihira omu nyumpa y'omuzirhu gwa Libano. [17] Mwâmi ajira entebe nnene y'ihembe anayishîga amasholo gonegone. [18] Eyôla ntebe yali egwêrhe mashonezo ndarhu, n'amakondo g'amasholo gakomerîrwe oku ntebe: ngasi lunda lw'aha okubwarhalira yali amaboko; ntale ibirhi zali hôfi h'ago mahoko; [19] zindi ntale ikumi n'ibirhi zali kuli agôla mashonezo ndarhu, ndarhu ngasi lunda. Ntà bundi bwâmi ciru n'obuguma bwajizirwe mwo kwa bene okwôla.

[20] Ebirugu by'okunywêra bya mwâmi Salomoni byali bya masholo, kuguma n'ebirugu by'okulîra byali omu nyumpa y'omuzirhu gw'e Libano byali bya masholo gone. Amarhale gakazâgilolwa nka ga busha amango ga mwâmi Salomoni. [21] Bulya mwâmi ali agwêrhe enkuge zakagija e Tarsisi zakazâgihêkwa n'abarhumisi ba Hurami; liguma omu myâka isharhu, ezôla nkuge zanarhenga e Tarsisi ziyîshe zidwîrhe amasholo, amarhale, amahembe g'enjavu, encima n'enduku. [22] Mwâmi Salomoni ali mwâmi mukulu olushire abandi bâmi bôshi ba hano igulu oku bugale n'oku burhimanya. [23] Abâmi b'igulu lyôshi bakazâgilonza okulolakwo Salomoni, mpu bayumve oku burhimanya Nyamuzinda ahiraga Omu murhima gwâge [24] na ngasi muguma akazâg'iyisha adwîrhe ebirugu byâge by'oluhembo, ebirugu by'amarhale, eby'amasholo, emyambalo, emirasano, amaku, enfarasi n'endogomi, ntyo ngasi mwâka. [25] Salomoni ali agwêrhe biranga bihumbi bini oku nfarasi z'engâlè zâge na bihumbi ikumi na bibirhi bya balwî b'oku nfarasi, abahira omu ngo z'engâlè hôfi na mwâmi aha Yeruzalemu. [26] Ali enyanya ly'abâmi bôshi kurhenga oku lwîshi kuhika omu cihugo c'Abafilistini na kandi kuhika oku lubili lw'e Mîsiri. [27] Mwâmi arhllma amango- rhale gabaga aha Yeruzalemu gaba ga ngasi yeshi nka mabuye, n'emirhi y'e- miyerezi yabà minji nka emikuyu yakazâgimera mmu kabanda. [28] Bakazâg'ige-ndirhenza enfarasi za Salomoni e Mîsiri n'omu bindi bihllgo byôshi. Okufà kwa Salomoni [29] Ebisigîre oku bijiro bya Salomoni, ebirhanzi n'ebizinda, ebyôla ka birhali biyandike omu binwa by'omulêbi Natani, omu bulêbi bwa Ahiya w'e Silo na omu bilôrho by'omulêbi Yado, ebiyêrekîre Yerobwâmi, mugala wa Nebati? [30] Salomoni ayîmire myâka makumi ani aha Yeruzalemu nka mwâmi w'Israheli yeshi. [31] Salomoni anacicihengeka aha burhambi bwa b'îshe, banacimubisha Omu lugo lwa îshe Dalldi, n'omugala Roboami aba mwâmi ahâli hâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּמַלְכַּת־שְׁבָא שָׁמְעָה אֶת־שֵׁמַע שְׁלֹמֹה וַתָּבוֹא לְנַסּוֹת אֶת־שְׁלֹמֹה בְּחִידוֹת בִּירוּשָׁלַם בְּחַיִל כָּבֵד מְאֹד וּגְמַלִּים
נֹשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב לָרֹב וְאֶבֶן יְקָרָה וַתָּבוֹא אֶל־שְׁלֹמֹה וַתְּדַבֵּר עִמּוֹ אֵת כָּל־אֲשֶׁר הָיָה עִם־לִבָּהּ׃ וַיַּגֶּד־לָהּ
שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־דְּבָרֶיהָ וְלֹא־נֶעְלַם דָּבָר מִשְׁלֹמֹה אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ׃ וַתֵּרֶא מַלְכַּת־שְׁבָא אֵת חָכְמַת שְׁלֹמֹה וְהַבַּיִת
אֲשֶׁר בָּנָה׃ וּמַאֲכַל שֻׁלְחָנוֹ וּמוֹשַׁב עֲבָדָיו וּמַעֲמַד מְשָׁרְתָיו וּמַלְבּוּשֵׁיהֶם וּמַשְׁקָיו וּמַלְבּוּשֵׁיהֶם וַעֲלִיָּתוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה
בֵּית יְהוָה וְלֹא־הָיָה עוֹד בָּהּ רוּחַ׃ וַתֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֱמֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּאַרְצִי עַל־דְּבָרֶיךָ
וְעַל־חָכְמָתֶךָ׃ וְלֹא־הֶאֱמַנְתִּי לְדִבְרֵיהֶם עַד אֲשֶׁר־בָּאתִי וַתִּרְאֶינָה עֵינַי וְהִנֵּה לֹא הֻגַּד־לִי חֲצִי מַרְבִּית חָכְמָתֶךָ יָסַפְתָּ
עַל־הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמָעְתִּי׃ אַשְׁרֵי אֲנָשֶׁיךָ וְאַשְׁרֵי עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה הָעֹמְדִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד וְשֹׁמְעִים אֶת־חָכְמָתֶךָ׃ יְהִי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּרוּךְ אֲשֶׁר | חָפֵץ בְּךָ לְתִתְּךָ עַל־כִּסְאוֹ לְמֶלֶךְ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּאַהֲבַת אֱלֹהֶיךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל לְהַעֲמִידָו
לְעוֹלָם וַיִּתֶּנְךָ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וּצְדָקָה׃ וַתִּתֵּן לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים | כִּכַּר זָהָב וּבְשָׂמִים לָרֹב מְאֹד
וְאֶבֶן יְקָרָה וְלֹא הָיָה כַּבֹּשֶׂם הַהוּא אֲשֶׁר־נָתְנָה מַלְכַּת־שְׁבָא לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃ וְגַם־עַבְדֵי חִירָם וְעַבְדֵי שְׁלֹמֹה
אֲשֶׁר־הֵבִיאוּ זָהָב מֵאוֹפִיר הֵבִיאוּ עֲצֵי אַלְגּוּמִּים וְאֶבֶן יְקָרָה׃ וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲצֵי הָאַלְגּוּמִּים מְסִלּוֹת לְבֵית־יְהוָה
וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ וְכִנֹּרוֹת וּנְבָלִים לַשָּׁרִים וְלֹא־נִרְאוּ כָהֶם לְפָנִים בְּאֶרֶץ יְהוּדָה׃ וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַּת־שְׁבָא
אֶת־כָּל־חֶפְצָהּ אֲשֶׁר שָׁאֲלָה מִלְּבַד אֲשֶׁר־הֵבִיאָה אֶל־הַמֶּלֶךְ וַתֵּהָפֶךְ וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ הִיא וַעֲבָדֶיהָ׃ פ
וְיִהְיוּ מִשְׁקַל הַזָּהָב אֲשֶׁר־בָּא לִשְׁלֹמֹה בְּשָׁנָה אַחַת שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ כִּכְּרֵי זָהָב׃ לְבַד מֵאַנְשֵׁי הַתָּרִים
וְהַסֹּחֲרִים מִבִיאִים וְכָל־מַלְכֵי עֲרַב וּפַחוֹת הָאָרֶץ מְבִיאִים זָהָב וָכֶסֶף לִשְׁלֹמֹה׃ וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מָאתַיִם צִנָּה
זָהָב שָׁחוּט שֵׁשׁ מֵאוֹת זָהָב שָׁחוּט יַעֲלֶה עַל־הַצִּנָּה הָאֶחָת׃ וּשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת מָגִנִּים זָהָב שָׁחוּט שְׁלֹשׁ מֵאוֹת זָהָב
יַעֲלֶה עַל־הַמָּגֵן הָאֶחָת וַיִּתְּנֵם הַמֶּלֶךְ בְּבֵית יַעַר הַלְּבָנוֹן׃ פ
וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּסֵּא־שֵׁן גָּדוֹל וַיְצַפֵּהוּ זָהָב טָהוֹר׃ וְשֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא וְכֶבֶשׁ בַּזָּהָב לַכִּסֵּא מָאֳחָזִים וְיָדוֹת מִזֶּה
וּמִזֶּה עַל־מְקוֹם הַשֶּׁבֶת וּשְׁנַיִם אֲרָיוֹת עֹמְדִים אֵצֶל הַיָּדוֹת׃ וּשְׁנֵים עָשָׂר אֲרָיוֹת עֹמְדִים שָׁם עַל־שֵׁשׁ הַמַּעֲלוֹת מִזֶּה
וּמִזֶּה לֹא־נַעֲשָׂה כֵן לְכָל־מַמְלָכָה׃ וְכֹל כְּלֵי מַשְׁקֵה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה זָהָב וְכֹל כְּלֵי בֵּית־יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוּר אֵין כֶּסֶף
נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה׃ כִּי־אֳנִיּוֹת לַמֶּלֶךְ הֹלְכוֹת תַּרְשִׁישׁ עִם עַבְדֵי חוּרָם אַחַת לְשָׁלוֹשׁ שָׁנִים תָּבוֹאנָה |
אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ נֹשְׂאוֹת זָהָב וָכֶסֶף שֶׁנְהַבִּים וְקוֹפִים וְתוּכִיִּים׃ פ
וַיִּגְדַּל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מִכֹּל מַלְכֵי הָאָרֶץ לְעֹשֶׁר וְחָכְמָה׃ וְכֹל מַלְכֵי הָאָרֶץ מְבַקְשִׁים אֶת־פְּנֵי שְׁלֹמֹה לִשְׁמֹעַ
אֶת־חָכְמָתוֹ אֲשֶׁר־נָתַן הָאֱלֹהִים בִּלְבָּוֹ׃ וְהֵם מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׂלָמוֹת נֶשֶׁק וּבְשָׂמִים
סוּסִים וּפְרָדִים דְּבַר־שָׁנָה בְּשָׁנָה׃ פ
וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה אַרְבַּעַת אֲלָפִים אֲרִיוֹת סוּסִים וּמַרְכְּבוֹת וּשְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים וַיְנִיחֵם בְּעָרֵי הָרֶכֶב וְעִם־הַמֶּלֶךְ
בִּירוּשָׁלִָם׃ וַיְהִי מוֹשֵׁל בְּכָל־הַמְּלָכִים מִן־הַנָּהָר וְעַד־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְעַד גְּבוּל מִצְרָיִם׃ וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֶּסֶף

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בִּירוּשָׁלַ֔͏ִם כָּאֲבָנִ֖ים וְאֶ֣ת הָאֲרָזִ֑ים נָתָ֣ן כַּשִּׁקְמִ֔ים אֲשֶׁר־בַּשְּׁפֵלָ֖ה לָרֹֽב׃ 28וּמוֹצִיאֵ֥ים סוּסִ֛ים מִמִּצְרַ֖יִם לִשְׁלֹמֹ֑ה
וּמִכָּל־הָאֲרָצ֖וֹת׃ 29וְשָׁאָ֣ר דִּבְרֵ֣י שְׁלֹמֹ֔ה הָרִאשֹׁנִ֖ים וְהָאַחֲרוֹנִ֑ים הֲלֹא־הֵ֣ם כְּתוּבִ֗ים עַל־דִּבְרֵי֙ נָתָ֣ן הַנָּבִ֔יא וְעַל־נְבוּאַ֖ת
אֲחִיָּ֣ה הַשִּׁילֹנִ֑י וּבְחֲזוֹת֙ יֵעְדִ֣י הַחֹזֶ֔ה עַל־יָרָבְעָ֖ם בֶּן־נְבָֽט׃ 30וַיִּמְלֹךְ֙ שְׁלֹמֹ֔ה בִּירוּשָׁלַ֖͏ִם עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵ֑ל אַרְבָּעִ֖ים
שָׁנָֽה׃ 31וַיִּשְׁכַּ֥ב שְׁלֹמֹ֖ה עִם־אֲבֹתָ֑יו וַיִּקָּבֵ֕רוּ בְּעִ֖יר דָּוִ֣יד אָבִ֑יו וַיִּמְלֹךְ֙ רְחַבְעָ֣ם בְּנ֔וֹ תַּחְתָּֽיו׃ פ

10

V. Empindûlo ntanzi omu burhegesi bw'abâmi b'Israheli

Amamimami

1 Roboami alikulira e Sikemi, bulya olubaga loshi lwa bene-Israheli lwali lwamalundûkirayo
mpu lumujire mwâmi. 2 Yerobwâmi mugala wa Nebati erhi akuyumva, bulya agôla mango erhi ali
e Mîsiri emunda ali ayâkîre mwâmi Salomoni, arhenga e Mîsiri. 3 Banacirhuma
abagendimuhamagala. Okubundi Yerobwâmi n'endêko yôshi ya bene Israheli bayîsha
banacibwîra Roboami ebira binwa mpu: 4 «Sho ali amarhuma okushiga kwirhu kubà ku shigalala,
ci we oyûla buno, orhulembuhizagye ogwôla mushigomuzirho gwa sho n'ogwôla muzigo sho ali
amarhubarhuza, n'aho rhwanakurhumikira.» 5 Anacibabwîra erhi: «mushubigaluka eno munda
ndi enyuma lya nsiku isharhu.» Olubaga lwanacigenda.

6 Mwâmi Roboami anacidôsa ihano emwa abashosi bayôrhaga babà bôshi n'îshe Salomoni,
amango anacirimwo omûka, abadôsa erhi: «Bici mumpanwire nayishishuza olûla lugaba?»
7 Banacimushuza mpu: «Nka wankaciyêrekana mwinjà emunda olûla lubaga luli, nka
wankakazibarhumikira n'omurhima mwinjà na nka wakakazibaderheza n'ebinwa by'omurhûla,
banakushiga ensiku zôshi». 8 Ci kwônene Roboami alangabula lirya ihano abashosi bamuhâga,
ajidôsa ihano emw'emisole yayushukaga kuguma bôshi naye, eyanayôrhaga eba bôshi naye.
9 Anacibabwîra erhi: «Kurhi mumpanwire, kurhi rhwankayi shishuza olûla lubaga lwambwîraga
mpu: «Orhulembuhize omushigo sho ali amarhudarhabâliza?» 10 Balya bâna bayushukaga bôshi
naye, banacimushuza mpu: «Ogendishuza olwôla lubaga lwakubwîraga eyôla nshambâlo erhi:
Sho ali amarhuma rhwashigalala; ci woyo, orhulembuhizagye ogwôla mushigo! Oyishibabwîra
ntyâla erhi: Akanshanashanwe kani, kwo kanene aha nsiko za la rha. 11 Lolagi! Larha ali
azidohize omushigo gwinyu, nâni nayûshûla obuzirho bwâgo; larha akazâgimuhanûla n'eminyuli,
niono namuhanûla n'ebyuma by'endobo.»

12 Yerobwâmi haguma n'oluhaga lwôshi bajà emunda mwâmi Roboami ali, erhi kugera nsiku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

isharhu, nk'oku anababwîraga erhi: «Muyishe emunda ndi e nyuma lya nsiku isharhu». [13] Mwâmi ashuza olubaga n'ebinwa bizibu; abula bwashimba ihano balya bashosi bamuhanûlaga, [14] mwâmi Roboami abashuza omu kushimba birya binwa by'emisole, erhi: Larha arhumire omushigo gwinyu gwazidoha, nâni nayûshûla obuzirho bwâgo; larha akazâg'imuhanûla n'eminyuli, niono namuhanûla n'ebyuma by'endobo.» [15] Ntyôla, mwâmi arhayumvanyagya n'olubaga, Nyamuzinda wakolaga ebyo mpu lyo kayunjula kalya kanwa Nyamubâho aderhereraga muli Ahiya w'e Silo, kuli Yerobwâmi mugala wa Nebati. [16] Erhi Israheli yeshi abona oku mwâmi arhayumvîrhi, olubaga lwanacishuza mwâmi muli ebîra binwa mpu:

«Bici rhufanwa na Daudi?
Ntabyo rhushangîra rhweshi na mwene Yese

Owa omu mwâge Israheli!

Bunôla wênene okazagilanga enyumpa yâwe, Daudi!»

Israheli acishubirira omu mwâge. [17] Bene Israheli babaga omu bishagala bya Yuda, bonene bayôsire bambali ba Roboami. [18] Okubundi mwâmi Roboami anacirhuma Hadorami, murhambo wâge w'e mikolo, ci abandwa amabuye na bene Israheli, anacifa. Naye mwâmi Roboami anacishonera duba duba omu ngâlè yâge, ayâkira e Yeruzalemu. [19] Ntyo kwo Israheli atwîkaga omulala gwa Daudi kuhika oku lusiku lw'ene.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 10

וַיֵּלֶךְ רְחַבְעָם שְׁכֶמָה כִּי שְׁכֶם בָּאוּ כָל־יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיךְ אֹתוֹ׃ 2וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וְהוּא בְּמִצְרַיִם אֲשֶׁר
בָּרַח מִפְּנֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וַיֵּשֶׁב יָרָבְעָם מִמִּצְרָיִם׃ 3וַיִּשְׁלְחוּ וַיִּקְרְאוּ־לוֹ וַיָּבֹא יָרָבְעָם וְכָל־יִשְׂרָאֵל וַיְדַבְּרוּ אֶל־רְחַבְעָם
לֵאמֹר׃ 4אָבִיךָ הִקְשָׁה אֶת־עֻלֵּנוּ וְעַתָּה הָקֵל ׀ מֵעֲבֹדַת אָבִיךָ הַקָּשָׁה וּמֵעֻלּוֹ הַכָּבֵד אֲשֶׁר־נָתַן עָלֵינוּ וְנַעַבְדֶךָּ׃ 5וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם עוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְשׁוּבוּ אֵלָי וַיֵּלֶךְ הָעָם׃ ס
6וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת־הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר־הָיוּ עֹמְדִים לִפְנֵי שְׁלֹמֹה אָבִיו בִּהְיֹתוֹ חַי לֵאמֹר אֵיךְ אַתֶּם נוֹעָצִים לְהָשִׁיב
לָעָם־הַזֶּה דָּבָר׃ 7וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר אִם־תִּהְיֶה לְטוֹב לְהָעָם הַזֶּה וּרְצִיתָם וְדִבַּרְתָּ אֲלֵהֶם דְּבָרִים טוֹבִים וְהָיוּ לְךָ
עֲבָדִים כָּל־הַיָּמִים׃ 8וַיַּעֲזֹב אֶת־עֲצַת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר יְעָצֻהוּ וַיִּוָּעַץ אֶת־הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ הָעֹמְדִים
לְפָנָיו׃ 9וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מָה אַתֶּם נוֹעָצִים וְנָשִׁיב דָּבָר אֶת־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלַי לֵאמֹר הָקֵל ׀ מִן־הָעֹל אֲשֶׁר־נָתַן
אָבִיךָ עָלֵינוּ׃ 10וַיְדַבְּרוּ אִתּוֹ הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ ׀ לֵאמֹר כֹּה־תֹאמַר לָעָם אֲשֶׁר־דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ לֵאמֹר אָבִיךָ הִכְבִּיד
אֶת־עֻלֵּנוּ וְאַתָּה הָקֶל מֵעָלֵינוּ כֹּה תֹאמַר אֲלֵהֶם קָטָנִּי עָבָה מָמָתְנֵי אָבִי׃ 11וְעַתָּה אָבִי הֶעְמִיס עֲלֵיכֶם עֹל כָּבֵד וַאֲנִי
אֹסִיף עַל־עֻלְּכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי בָּעַקְרַבִּים׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

12 וַיָּבֹא יָרָבְעָם וְכָל־הָעָם אֶל־רְחַבְעָם בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר שׁוּבוּ אֵלַי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי׃ 13 וַיַּעֲנֵם
הַמֶּלֶךְ קָשָׁה וַיַּעֲזֹב הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת עֲצַת הַזְּקֵנִים׃ 14 וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם כַּעֲצַת הַיְלָדִים לֵאמֹר אַכְבִּיד אֶת־עֻלְּכֶם וַאֲנִי
אֹסִיף עָלָיו אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי בָּעַקְרַבִּים׃ 15 וְלֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶל־הָעָם כִּי־הָיְתָה נְסִבָּה מֵעִם הָאֱלֹהִים
לְמַעַן הָקִים יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד אֲחִיָּהוּ הַשִּׁלוֹנִי אֶל־יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט׃ 16 וְכָל־יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ
לָהֶם וַיָּשִׁיבוּ הָעָם אֶת־הַמֶּלֶךְ ׀ לֵאמֹר מַה־לָּנוּ חֵלֶק בְּדָוִיד וְלֹא־נַחֲלָה בְּבֶן־יִשַׁי אִישׁ לְאֹהָלֶיךָ יִשְׂרָאֵל עַתָּה רְאֵה
בֵיתְךָ דָּוִיד וַיֵּלֶךְ כָּל־יִשְׂרָאֵל לְאֹהָלָיו׃ ס
17 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ עֲלֵיהֶם רְחַבְעָם׃ 18 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת־הֲדֹרָם אֲשֶׁר עַל־הַמַּס
וַיִּרְגְּמוּ־בוֹ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶבֶן וַיָּמֹת וְהַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם הִתְאַמֵּץ לַעֲלוֹת בַּמֶּרְכָּבָה לָנוּס יְרוּשָׁלָם׃ ס
19 וַיִּפְשְׁעוּ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית דָּוִיד עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ ס

11

Emikolo ya Roboami

1 Oku anahika aha Yeruzalemu, Roboami anacishûbûza engabo ya aba omulala gwa Yuda na
eya aba omulala gwa Benyamini, bahika bôshi omu bantu bihumbi igana na makumi gali
munâni, bôshi balume ba ntwâli bayîshilwa, mpu bajilwîsa omulala gw'Israheli lyo obwâmi
bushubigalukira Roboami. 2 Ci akanwa ka Nyamubâho kanacirhinda kuli Shemayahu, muntu wa
Nyamuzinda kaderha erhi: 3 «Ojibwîra Roboami mwene Salomoni, mwâmi w'e Yuda kuguma na
bene Israheli bôshi bayûbaka omu Yuda n'emwa bene Benyamini, 4 obabwîre erhi: «Kwo
Nyamubâho adesire ntyâla: «Orhahîra okasôka okagendilwîsa bene winyu! Shubiri ngasi
muguma emwa binywe, bulya niene narhumaga okwôla kwâbà». Banaciyumva akôla kanwa ka
Nyamubâho, baleka okugendilwîsa Yerobwâmi.

5 Roboami ayûbaka aha Yeruzalemu, ayûbaka engo nzibu-zibu omu Yuda. 6 Ayûbaka
Betelehemu, Etami, Tekoa; 7 Betishuri, Sako, Adulami, 8 Gati, Maresha, Zifi, 9 Adorami, Lakishi,
Azeka, 10 Sarea, Ayaloni na Hebroni, zali ngo nzibu-zibu zali ziyûbasirwe omu Yuda n'emwa
bene Benyamini. 11 Azibuhya bwenêne ezôla nyumpa anahira kwo abalanzi, ahira mwo embîko
z'ebiryo, eza amavurha n'idivayi. 12 Omu ngasi lugo aja ahiramwo empenzi n'amatumu,
azizibuhya bwenêne. Yuda na Benyamini bo bayôsire bâge.

Abaleviti na bene-Israheli bayôsire oku bwâmi bw'e Yeruzalemu

13 Abadâhwa n'abaleviti bayûbakaga omu Israheli bôshi, barhenga omu bihugo bayûbakaga,
bajà emunda Roboami ayûbakaga. 14 Bene Levi bakazileka amalambo gâbo, n'amashwa gâbo,
bajà e Yuda n'e Yeruzalemu, ebwa kubà Yerobwâmi bôshi n'abagala bakazigibahanza okujira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

emikolo yâbo y'obudâhwa omu kukuza Nyamubâho, [15] na kandi oku lunda lwâge, ali amajira abadâhwa bakazirherekêra omu mpêrero z'omu birhondo, oku bihebe n'amanina akazâg'ijira. [16] Enyuma zâbo abandi bôshi b'omu milala ya bene Israheli bakazâgilonza n'omurhima gwâbo gôshi Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli, bakaziyîsha e Yeruzalemu balirherekêra, Nyamuzinda wa b'îshe wâbo. [17] Ntyo barhuma obwâmi bw'e Yuda bwazibuha; naye Roboami, mugala wa Salomoni arhinda bwinjà myâka isharhu bulya muli eyôla myâka isharhu ali agenzire omu njira za Daudi n'eza Salomoni.

Abakazi n'abâna ba Roboami

[18] Roboami ayanka Mahalati, mwâli wa Yerimoti, mugala wa Daudi; kandi « ayanka Abihayili, mwâli wa Eliabu, mugala wa Yese. [19] Amuburhira abagala: Yeushi, Shemariya na Zahamu. [20] Enyuma z'ahôla ayanka Maaka mwâli wa Absalomu, naye amuburhira: Abiya, Atayi, Ziza, na Shelomiti. [21] Roboami arho nyagya bwenêne Maaka, mwâli wa Absalomu kulusha abandi bakage n'ebiherula byâge byôshi; bulya ayansire bakazi ikumi na munâni na biherula makumi gali ndarhu, anaburha banarhabana makumi abirhi na munâni na bananyere makumi gali ndarhu. [22] Roboami ahira Abiya, mugala wa Maaka embere, amujira murhambo muli bene wâbo, mpu buzinda ayishibâ mwâmi. [23] Bagala bâge aja abalumîza n'obwenge omu mirhundu yôshi ya Yuda n'eya Benyamini, omu ngo nzibu-zibu zôshi; akazibahà ebiryo mwandu, n'okubalongeza abakazi banji.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 11

וַיָּבֹא רְחַבְעָם יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיַּקְהֵל אֶת־בֵּית יְהוּדָה וּבִנְיָמִן מֵאָה וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף בָּחוּר עֹשֵׂה מִלְחָמָה לְהִלָּחֵם עִם־יִשְׂרָאֵל
לְהָשִׁיב אֶת־הַמַּמְלָכָה לִרְחַבְעָם׃ פ
וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־שְׁמַעְיָהוּ אִישׁ־הָאֱלֹהִים לֵאמֹר׃ אֱמֹר אֶל־רְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֶל כָּל־יִשְׂרָאֵל
בִּיהוּדָה וּבִנְיָמִן לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא־תַעֲלוּ וְלֹא־תִלָּחֲמוּ עִם־אֲחֵיכֶם שֻׁובוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ כִּי מֵאִתִּי נִהְיָה הַדָּבָר
הַזֶּה וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי יְהוָה וַיָּשֻׁבוּ מִלֶּכֶת אֶל־יָרָבְעָם׃ פ
וַיֵּשֶׁב רְחַבְעָם בִּירוּשָׁלַ͏ִם וַיִּבֶן עָרִים לְמָצוֹר בִּיהוּדָה׃ וַיִּבֶן אֶת־בֵּית־לֶחֶם וְאֶת־עֵיטָם וְאֶת־תְּקוֹעַ׃ וְאֶת־בֵּית־צ֫וּר
וְאֶת־שׂוֹכוֹ וְאֶת־עֲדֻלָּם׃ וְאֶת־גַּת וְאֶת־מָרֵשָׁה וְאֶת־זִיף׃ וְאֶת־אֲדוֹרַיִם וְאֶת־לָכִישׁ וְאֶת־עֲזֵקָה׃ וְאֶת־צָרְעָה
וְאֶת־אַיָּלוֹן וְאֶת־חֶבְרוֹן אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וּבִבְנְיָמִן עָרֵי מְצֻרוֹת׃ וַיְחַזֵּק אֶת־הַמְּצֻרוֹת וַיִּתֵּן בָּהֶם נְגִידִים וְאֹצְרוֹת מַאֲכָל
וְשֶׁמֶן וָיָיִן׃ וּבְכָל־עִיר וָעִיר צִנּוֹת וּרְמָחִים וַיְחַזְּקֵם לְהַרְבֵּה מְאֹד וַיְהִי־לוֹ יְהוּדָה וּבִנְיָמִן׃ ס
וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֲשֶׁר בְּכָל־יִשְׂרָאֵל הִתְיַצְּבוּ עָלָיו מִכָּל־גְּבוּלָם׃ כִּי־עָזְבוּ הַלְוִיִּם אֶת־מִגְרְשֵׁיהֶם וַאֲחֻזָּתָם וַיֵּלְכוּ
לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלָ͏ִם כִּי־הִזְנִיחָם יָרָבְעָם וּבָנָיו מִכַּהֵן לַיהוָה׃ וַיַּעֲמֶד־לוֹ כֹּהֲנִים לַבָּמוֹת וְלַשְּׂעִירִים וְלָעֲגָלִים אֲשֶׁר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עָשָׂה׃ 16וְאַחֲרֵיהֶם מִכֹּל֙ שִׁבְטֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל הַנֹּתְנִ֖ים אֶת־לְבָבָ֑ם לְבַקֵּ֞שׁ אֶת־יְהוָ֣ה אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל בָּ֚אוּ יְרוּשָׁלַ֔͏ִם לִזְבֹּ֖חַ
לַיהוָ֥ה אֱלֹהֵ֖י אֲבוֹתֵיהֶֽם׃ 17וַיְחַזְּקוּ֙ אֶת־מַלְכ֣וּת יְהוּדָ֔ה וַיְאַמְּצ֖וּ אֶת־רַחַבְעָ֣ם בֶּן־שְׁלֹמֹ֑ה לִשְׁנ֣͏ִים שָׁלֹ֔וש כִּ֥י הָלְכ֖וּ בְּדֶ֣רֶךְ
דָּוִ֣יד וּשְׁלֹמֹ֑ה לִשְׁנ֣͏ִים שָׁלֹֽוש׃ 18וַיִּקַּ֤ח־לוֹ֙ רַחַבְעָ֔ם אִשָּׁ֖ה אֶת־מָחֲלַ֣ת בַּן־יְרִימ֑וֹת בֶּן־דָּוִ֗יד אֲבִיחַ֙יִל֙ בַּת־אֱלִיאָ֔ב
בֶּן־יִשָׁ֖י׃ 19וַתֵּ֥לֶד לֹ֖וֹ בָּנִ֑ים אֶת־יְעוּ֥שׁ וְאֶת־שְׁמַרְיָ֖ה וְאֶת־זָהַֽם׃ 20וְאַחֲרֶ֥יהָ לָקַ֖ח אֶת־מַעֲכָ֣ה בַּת־אַבְשָׁל֑וֹם וַתֵּ֥לֶד לֹ֛וֹ
אֶת־אֲבִיָּ֥ה וְאֶת־עַתַּ֖י וְאֶת־זִיזָ֥א וְאֶת־שְׁלֹמִֽית׃ 21וַיֶּאֱהַ֤ב רְחַבְעָם֙ אֶת־מַעֲכָ֣ה בַת־אַבְשָׁל֔וֹם מִכָּל־נָשָׁ֖יו וּפִילַגְשָׁ֑יו כִּֽי
נָשִׁ֣ים שְׁמוֹנֶֽה־עֶשְׂרֵ֤ה נָשָׂא֙ וּפִילַגְשִׁ֣ים שִׁשִּׁ֔ים וַיּ֥וֹלֶד עֶשְׂרִ֛ים וּשְׁמוֹנָ֖ה בָּנִ֣ים וְשִׁשִּׁ֑ים בָּנֽוֹת׃ 22וַיַּעֲמֵ֤ד לָרְאֹשׁ֙ רְחַבְעָ֔ם
אֶת־אֲבִיָּ֥ה בֶן־מַעֲכָ֖ה לְנָגִ֣יד בְּאֶחָ֑יו כִּ֥י לְהַמְלִיכֽוֹ׃ 23וַיָּ֣בֶן֮ וַיִּפְרֹץ֒ מִכָּל־בָּנָ֣יו ׀ לְכָל־אַרְצ֣וֹת יְהוּדָ֗ה וּבִנְיָמִן֙ לְכֹ֣ל׀ עָרֵ֣י
הַמִּבְצָר֔וֹת וַיִּתֵּ֥ן לָהֶ֖ם הַמָּזֹ֣ון לָרֹ֑ב וַיִּשְׁאַ֖ל הֲמ֥וֹן נָשִֽׁים׃

12

Roboami ajahika amarhegeko ga Nyakasane

1 Erhi Roboami aba amayimanza bwinjà obwâmi bwâge amanaba n'emisî, ajandika
amarhegeko ga Nyamubâho, kuguma na bene Israheli bôshi naye. 2 Omu mwâka gwa karhânu
gwa okuyîma kwa Roboami, Shishaki, mwâmi w'e Mîsiri, ayinamuka, ayîsha arhabâlire
Yeruzalemu ebwa kubà bali bamalekêrera Nyamubâho. 3 Ayîsha adwîrhe ngâlè cihumbi na
magana abirhi, bihumbi makumi gali ndarhu ga basirika bakulwira oku nfarasi, lurhankaha
shiganjwa olundi lubaga lwali luyîshire bôshi naye kurhenga e Mîsiri: Abanya-Libiya, Abanya-
Suki, Abanya-Etiyopia. 4 Anyaga engo nzibu-zibu zôshi z'omu Yuda, alinda ahika e Yeruzalemu.
5 Omulêbi Shemaya ayîsha aja emunda Roboami ali bôshi n'abarhambo b'omu Yuda, aja
emunda bali bashûbûzinye omu Yeruzalemu omu kujà kwayaka Shishaki, anacibabwîra, erhi:
«Kwo adesire ntyâla Nyamubâho: Mwanjandisire; nâni namamujàndika omu maboko ga
Shishaki.» 6 Abarhambo b'Israheli haguma na mwâmi gâgehera, banaciderha mpu:
«Nyamubâho ali mushinganyanya!» 7 Erhi Nyamubâho abo na gâgehera ntyôla, akanwa ka
Nyamubâho, kanacirhinda kuli Shemaya, kaderha erhi: «Bamarhôrhòhera, ntacibaherêrekeze;
enyuma za kasanzi kasungunu, nabayôkola, na ntyo oburhè bwâni burhalumire omu
Yeruzalemu n'okuboko kwa Shishaki. 8 Ci kwônene babà barhumisi bâge, lyo bakazimanya
okunkolera kwo kuderha kurhi n'okukolera amâmi g'omu cihugo.»

9 Shishaki mwâmi w'e Mîsiri arhabâlira Yeruzalemu, ahagula obuhirhi bw'omu kâ-Nyamuzinda
n'obw'omu bwâmi, agukumba byôshi. Asabunga zirya mpenzi z'amasholo Salomoni ajirisagya.
10 Ahâli h'ezôla mpenzi, mwâmi Roboami atulisa ezindi mpenzi z'amarhale, azibisa abarhambo
b'abantu bayî shigilibirha, bo bakazâgilanga omuhango gw'enyumpa ya mwâmi. 11 Ngasi ma ngo
erhi mwâmi abaga akola aja ebwa kâ-Nyamuzinda, abalibisi banayîshe bazidwîrhe, kandi
banashubizigalula omu nyumpa y'abalibisi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Ebwa kubà Roboami ali amarhôrhòhera, oburhè bwa Nyamubâho bwarhenga kuli ye, okwôla kwarhuma arhaciherêrekeraga loshi; kandi iragi lyashubira omu Yuda. [13] Mwâmi Roboami, arhinda bwinjà omu Yeruzalemu anabà mwo mwâmi. Ali agwêrhe myâka makumi ani erhi aba mwâmi, anagali geza myâka ikumi na nda ali mwâmi aha Yeruzalemu, lwo lugo Nyamubâho acîshogaga omu karhî k'emilala ya bene Israheli yôshi mpu ahire ho izîno lyâge. Nina, izîno lyâge ye wali Naama, munya-Amoni. [14] Ayîma kubî, ebwa kubà arhacihanaga n'omurhima gwâge omu kulongereza Nyamubâho. [15] Ebijiro bya Roboami byôshi, ebirhanzi n'ebizinda, ebyôla ka birhali omu binwa bya omulêbi Shemaya n'omu bya Ido ye wali mulêbi w'ebiyêrekîre emilala? Entambala yakaziyôrha eri ekarhî ka Roboami na Yerobwâmi. [16] Roboami acîhengeka hali b'îshe, anabishwa omu cishagala ca Daudi. Omugala Abiya ayima ahâli hâge.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 12

1 וַיְהִי כְּהָכִין מַלְכוּת רְחַבְעָם וּכְחָזְקָתוֹ עָזַב אֶת־תּוֹרַת יְהוָה וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ׃ פ

2 וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם עָלָה שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עַל־יְרוּשָׁלִָם כִּי מָעֲלוּ בַיהוָה׃ 3 בְּאֶלֶף וּמָאתַיִם רֶכֶב
וּבְשִׁשִּׁים אֶלֶף פָּרָשִׁים וְאֵין מִסְפָּר לָעָם אֲשֶׁר־בָּאוּ עִמּוֹ מִמִּצְרַיִם לוּבִים סֻכִּיִּים וְכוּשִׁים׃ 4 וַיִּלְכֹּד אֶת־עָרֵי הַמִּצָּרוֹת
אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיָּבֹא עַד־יְרוּשָׁלִָם׃ ס

5 וּשְׁמַעְיָה הַנָּבִיא בָּא אֶל־רְחַבְעָם וְשָׂרֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר־נֶאֶסְפוּ אֶל־יְרוּשָׁלִַם מִפְּנֵי שִׁישַׁק וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה
אַתֶּם עֲזַבְתֶּם אֹתִי וְאַף־אֲנִי עָזַבְתִּי אֶתְכֶם בְּיַד־שִׁישָׁק׃ 6 וַיִּכָּנְעוּ שָׂרֵי־יִשְׂרָאֵל וְהַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ צַדִּיק | יְהוָה׃ 7 וּבִרְאוֹת
יְהוָה כִּי נִכָּנְעוּ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־שְׁמַעְיָה | לֵאמֹר נִכָּנְעוּ לֹא אַשְׁחִיתֵם וְנָתַתִּי לָהֶם כִּמְעַט לִפְלֵיטָה וְלֹא־תִתָּךְ
חֲמָתִי בִּירוּשָׁלִַם בְּיַד־שִׁישָׁק׃ 8 כִּי יִהְיוּ־לוֹ לַעֲבָדִים וְיֵדְעוּ עֲבֹדָתִי וַעֲבֹדַת מַמְלְכוֹת הָאֲרָצוֹת׃ ס

9 וַיַּעַל שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עַל־יְרוּשָׁלִַם וַיִּקַּח אֶת־אֹצְרוֹת בֵּית־יְהוָה וְאֶת־אֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֹּל לָקָח וַיִּקַּח
אֶת־מָגֵנֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה׃ 10 וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם תַּחְתֵּיהֶם מָגֵנֵי נְחֹשֶׁת וְהִפְקִיד עַל־יַד שָׂרֵי הָרָצִים
הַשֹּׁמְרִים פֶּתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ׃ 11 וְהָיָה מִדֵּי־בֹוא הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה בָּאוּ הָרָצִים וּנְשָׂאוּם וֶהֱשִׁבוּם אֶל־תָּא
הָרָצִים׃ 12 וּבְהַכָּנְעוֹ שָׁב מֵמֶנּוּ אַף־יְהוָה וְלֹא לְהַשְׁחִית לְכָלָה וְגַם בִּיהוּדָה הָיָה דְּבָרִים טוֹבִים׃ ס

13 וַיִּתְחַזֵּק הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם בִּירוּשָׁלִַם וַיִּמְלֹךְ כִּי בֶן־אַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה רְחַבְעָם בְּמָלְכֹו וְשֶׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה | מָלַךְ
בִּירוּשָׁלִַם הָעִיר אֲשֶׁר־בָּחַר יְהוָה לָשׂוּם אֶת־שְׁמוֹ שָׁם מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית׃ 14 וַיַּעַשׂ הָרַע
כִּי לֹא הֵכִין לִבֹּו לִדְרֹושׁ אֶת־יְהוָה׃ ס

15 וּדְבָרֵי רְחַבְעָם הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹונִים הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים בְּדִבְרֵי שְׁמַעְיָה הַנָּבִיא וְעִדֹּו הַחֹזֶה לְהִתְיַחֵשׂ וּמִלְחֲמֹות
רְחַבְעָם וְיָרָבְעָם כָּל־הַיָּמִים׃ 16 וַיִּשְׁכַּב רְחַבְעָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּעִיר דָּוִיד וַיִּמְלֹךְ אֲבִיָּה בְנֹו תַּחְתָּיו׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13

Entambala ekarhî ka Abiya na Yerobwâmi

[1] Omu mwâka gwa kali ikumi na munâni gwa okuyîma kwa mwâmi Yerobwâmi, Abiya aba mwâmi omu Yuda, anaciyima myâka isharhu aha Yeruzalemu. [2] Nina izîno lyâge ye wali Mikayahu, mwâli wa Urieli w'e Gibeya. Entambala yanacizûka ekarhî ka Abiya na Yerobwâmi. [3] Abiya ashonza entambala na omurhwe gwa abalwi b'entwâli, bihumbi magana ani bôshi balume bîshogwa; naye Yerobwâmi akoza entambala kuli ye n'omurhwe gwa bantu bihumbi magana gali munâni, bantu bîshogwa, balwî ba ntwâli.

Emyanzi Abiya abwîraga bene-Israheli

[4] Kurhenga enyanya ly'akarhondo ka Semarayimu, akali omu ntondo ya Efrayimu, Abiya ayîmanga aderha erhi: «Onyumve, Yerobwâmi, nâwe Israheli weshi! [5] Ka murhagwasirwi okumanya oku Nyamubâho, Nyamuzinda w'Isra heli, ahire Daudi obwâmi bw'ensiku zôshi omu Israheli, amuhabo ye n'abagala omu ndagâno erhankavunwa? [6] Na Yerobwâmi, mugala wa Nebati, murhumisi wa Salomoni, mugala wa Daudi, acîhindwîre, anagomera nnawâbo. [7] Abantu ba busha busha, bagala ba Beliali, balundukira emunda ali, bahima Roboami mugala wa Salomoni. Roboami àciri mwâna murhôrhò, wa murhima muzamba, arhahashaga okubahagalika. [8] Na bunôla mumanyire mpu mwahima obwâmi bwa Nyamubâho, obuli omu maboko ga bagala ba Daudi; muyîshire muli mwandu, muyîshire mudwîrhe amanina g'amasholo aga Yerobwâmi ajiriraga abo ba Nyamuzinda. [9] Ka murhajandikaga, abadâhwa ba Nyamubâho, bagala ba Aròni, n'abaleviti, ka murhajira abinyu badâhwa aka ezindi mbaga z'omu cihugo? Ngasi wayishire n'empanzi y'omucûka na ngandabuzi nda mpu naye bamuyîmike mudâhwa, akola aba mudâhwa w'irumbi mpu Nyamuzinda. [10] Kuli rhwe, Nyamubâho ye Nyamuzinda wîrhu, rhurhânacimulekêrere; abadâhwa bahêra Nyamubâho bali bene Aròni, n'abaleviti bali omu mikolo yâbo. [11] Ngasi sêzi na ngasi bijingo, banatumbûkize enterekêro z'ensirîra emu nda Nyamubâho ali kuguma n'omugî gwa akîsûnunu kinja; banahire emigati y'enterekêro oku mêza garhali kwo izâbyo, na ngasi bijingo banayâse akamole k'amasholo n'amatara gako; bulya rhunashimbe amarhegeko ga Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu, ci moyo mwamujàndisire. [12] Loli oku haguma na nîrhu, n'embere zirhu, eri Nyamuzinda n'abadâhwa bâge, kuguma n'emîshekera ya shekêrezibwa kuli mwe. Bene Israheli murhahîra mukakoza entambala kuli Nyamubâho, Nyamuzinda wa basho, bulya mwanayabirwa.

Abiya ahima bene-Israheli

[13] Yerobwâmi agabanya engabo yâge, baguma mpu bayîshe cifulikwe e nyuma z'abashombanyi eyindi ngabo mpu eyîshe embere za bene Yuda. [14] Be ne Yuda bahindamuka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

babona oku bagwâsirwe okulwa embere n'enyuma. Banacilakira emunda Nyamubâho ali, [15] abadâhwa banacibûha emîshekera. Bene Yuda banacibanda orhuhababo rhw'amatabâro, na oku bene Yuda ba dwîrhe babanda orhuhababo rhw'amatabâro, Nyamuzinda arhingamira Yero bwâmi na Israheli yeshi embere za Abiya na bene Yuda. [16] Bene-Israheli, bayaka embere za bene Yuda, naye Nyamuzinda anacibahira omu maboko ga bene Yuda. [17] Abiya n'olubaga lwâge babahima okurhankaderhwa, n'abafire omu bene Israheli bahika omu bantu bihumbi magana arhânu ga bantu b'e ntwâli. [18] Bene Israheli gâgehera agôla mango, nabo bene Yuda bajà bazibuha, ebwa kubà bali bashegemire Nyamubâho, Nyamuzinda wa b'îshe wâbo.

Okuyûrha kw'obwâmi bwa Yerobwâmi

[19] Abiya, ashimbulira Yerobwâmi, amunyaga engo: Beteli n'emirhundu yâge, Yeshana n'emirhundu yâge, Efroni n'emirhundu yâge. [20] Yerobwâmi a rhacibonaga emisî amango ga Abiya gôshi, Nyamuzinda amurhingamira afa. [21] Ci Abiya aja azibuha bwenêne; ayanka bakazi ikumi na bani anaciburha bagala makumi abirhi na babirhi na banyere ikumi na ndarhu. [22] Ebisigîre oku bijiro bya Abiya, ebi ajizire n'ebinwa byâge, ebyôla biri biyandike. Myanzi y'okukengêza obulêbi bwa Ido. [23] Abiya acîhengeka hali bîshe, banacimubisha omu lugo lwa Daudi, omugala Asa, ayima ahâli hâge; amango gâge ecihugo cahumûka myâka ikumi.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 13

1 בִּשְׁנַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ יָרָבְעָם וַיִּמְלֹךְ אֲבִיָּה עַל־יְהוּדָה׃ 2 שָׁלֹשׁ שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם אִמּוֹ מִיכָיָהוּ
בַת־אוּרִיאֵל מִן־גִּבְעָה וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין אֲבִיָּה וּבֵין יָרָבְעָם׃ 3 וַיֶּאְסֹר אֲבִיָּה אֶת־הַמִּלְחָמָה בְּחַיִל גִּבּוֹרֵי מִלְחָמָה
אַרְבַּע־מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ בָּחוּר ס
וְיָרָבְעָם עָרַךְ עִמּוֹ מִלְחָמָה בִּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ בָּחוּר גִּבּוֹר חָיִל׃ ס
4 וַיָּקָם אֲבִיָּה מֵעַל לְהַר צְמָרַיִם אֲשֶׁר בְּהַר אֶפְרָיִם וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּנִי יָרָבְעָם וְכָל־יִשְׂרָאֵל׃ 5 הֲלֹא לָכֶם לָדַעַת כִּי יְהוָה |
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נָתַן מַמְלָכָה לְדָוִיד עַל־יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם לוֹ וּלְבָנָיו בְּרִית מֶלַח׃ ס
6 וַיָּקָם יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט עֶבֶד שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִיד וַיִּמְרֹד עַל־אֲדֹנָיו׃ 7 וַיִּקָּבְצוּ עָלָיו אֲנָשִׁים רֵקִים בְּנֵי בְלִיַּעַל וַיִּתְאַמְּצוּ
עַל־רְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה וּרְחַבְעָם הָיָה נַעַר וְרַךְ־לֵבָב וְלֹא הִתְחַזֵּק לִפְנֵיהֶם׃ 8 וְעַתָּה | אַתֶּם אֹמְרִים לְהִתְחַזֵּק לִפְנֵי
מַמְלֶכֶת יְהוָה בְּיַד בְּנֵי דָוִיד וְאַתֶּם הָמוֹן רָב וְעִמָּכֶם עֶגְלֵי זָהָב אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יָרָבְעָם לֵאלֹהִים׃ 9 הֲלֹא הִדַּחְתֶּם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־כֹּהֲנֵי יְהוָה אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וְהַלְוִיִּם וַתַּעֲשׂוּ לָכֶם כִּמְעַמֵּי הָאֲרָצוֹת כָּל־הַבָּא לְמַלֵּא יָדוֹ בְּפַר בֶּן־בָּקָר וְאֵילִם
שִׁבְעָה וְהָיָה כֹהֵן לְלֹא אֱלֹהִים: ס

10וְאַתֶּנָּחְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא עֲזַבְנֵהוּ וְכֹהֲנִים מְשָׁרְתִים לַיהוָה בְּנֵי אַהֲרֹן וְהַלְוִיִּם בַּמְּלָאכֶת: 11וּמַקְטִרִים לַיהוָה עֹלוֹת
בַּבֹּקֶר־בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב־בָּעֶרֶב וּקְטֹרֶת־סַמִּים וּמַעֲרֶכֶת לֶחֶם עַל־הַשֻּׁלְחָן הַטָּהוֹר וּמְנוֹרַת הַזָּהָב וְנֵרֹתֶיהָ לְבָעֵר בָּעֶרֶב
בָּעֶרֶב כִּי־שֹׁמְרִים אֲנַחְנוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַתֶּם עֲזַבְתֶּם אֹתוֹ: 12וְהִנֵּה עִמָּנוּ בָרֹאשׁ הָאֱלֹהִים ׀ וְכֹהֲנָיו
וַחֲצֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה לְהָרִיעַ עֲלֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַל־תִּלָּחֲמוּ עִם־יְהוָה אֱלֹהֵי־אֲבֹתֵיכֶם כִּי־לֹא תַצְלִיחוּ: 13וְיָרְבָעָם
הֵסֵב אֶת־הַמַּאְרָב לָבוֹא מֵאַחֲרֵיהֶם וַיִּהְיוּ לִפְנֵי יְהוּדָה וְהַמַּאְרָב מֵאַחֲרֵיהֶם: 14וַיִּפְנוּ יְהוּדָה וְהִנֵּה לָהֶם הַמִּלְחָמָה
פָּנִים וְאָחוֹר וַיִּצְעֲקוּ לַיהוָה וְהַכֹּהֲנִים מַחְצְצָרִים בַּחֲצֹצְרוֹת: 15וַיָּרִיעוּ אִישׁ יְהוּדָה וַיְהִי בְּהָרִיעַ אִישׁ יְהוּדָה וְהָאֱלֹהִים
נָגַף אֶת־יָרָבְעָם וְכָל־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אֲבִיָּה וִיהוּדָה: 16וַיָּנֻסוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי יְהוּדָה וַיִּתְּנֵם אֱלֹהִים בְּיָדָם: 17וַיַּכּוּ
בָהֶם אֲבִיָּה וְעַמּוֹ מַכָּה רַבָּה וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים מִיִּשְׂרָאֵל חֲמֵשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ בָּחוּר: 18וַיִּכָּנְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִיא
וַיֶּאֶמְצוּ בְּנֵי יְהוּדָה כִּי נִשְׁעֲנוּ עַל־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם: 19וַיִּרְדֹּף אֲבִיָּה אַחֲרֵי יָרָבְעָם וַיִּלְכֹּד מִמֶּנּוּ עָרִים אֶת־בֵּית־אֵל
וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יְשָׁנָה וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־עֶפְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ: 20וְלֹא־עָצַר כֹּחַ־יָרָבְעָם עוֹד בִּימֵי אֲבִיָּהוּ וַיִּגְּפֵהוּ יְהוָה
וַיָּמֹת: פ

21וַיִּתְחַזֵּק אֲבִיָּהוּ וַיִּשָּׂא־לוֹ נָשִׁים אַרְבַּע עֶשְׂרֵה וַיּוֹלֶד עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם בָּנִים וְשִׁשׁ עֶשְׂרֵה בָּנוֹת: ס

22וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲבִיָּה וּדְרָכָיו וּדְבָרָיו כְּתוּבִּים בְּמִדְרַשׁ הַנָּבִיא עִדּוֹ: 23וַיִּשְׁכַּב אֲבִיָּה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּוִיד
וַיִּמְלֹךְ אָסָא בְנוֹ תַּחְתָּיו בְּיָמָיו שָׁקְטָה הָאָרֶץ עֶשֶׂר שָׁנִים: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

Asa alêrha omurhûla

[1] Ebijiro bya Asa byali binjà na bishinganyanya omu masù ga Nyakasane Nyamuzinda wâge. [2] Akûla empêro z'emahanga n'obugashânize bw'oku rhurhondo, avuna emitungo nyamwegemerwa, ashâba ba-Ashera. [3] Abwîra olubaga lwa Yuda mpu mulongereze Nyakasane, Nyamuzinda wa basho, munashimbulire amarhegeko ga Mûsa n'agandi marhegeko g'ecihugo. [4] Akûla omu bishagala by'e Yuda byôshi, obugashânize bw'oku rhurhondo n'empêrero z'obukù. Amango gâge ecihugo cahumûka; [5] ayûbaka ebishagala bizibuzibu e Yuda: neci, ecihugo cadêkerera na ntà ntambala yajîre omu cihugo mw'ago mango, Nyakasane yêne arhuma carhulûla.

[6] Abwîra bene Yuda, erhi: «Rhushubiyûbaka ebi bishagala, rhubizongolose ecôgo cizibuzibu n'emitungo, rhuzunguluse emihango y'ebyuma. Ecihugo cikola cîrhu bulya rhwalongerize Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, naye arhugishire, arhushobôzize omurhûla ngasi lunda. Bayûbaka bwinjinjà banayôloloka. [7] Asa aligwêrhe omurhwe gw'abalwi bihumbi magana asharhu ga bene Yuda, badwîrhe empenzi n'itumu, na bihumbi magana abirhi na makumi gali munâni ga bene Benyamini, abadwîrhe empenzi nyinyi erhi banayîshifôla n'omuherho, zôshi zâli ntwâli omu kulwa.

Zerahi arhêra Asa

[8] Zerahi, we Kushi, arhêra eco cihugo n'omurhwe gw'abalwi mulioni muguma gwa bantu n'engâlè magana asharhu z'amatabâro, agenda kuhika e Maresha. [9] Asa akanya ajimuhagalika. Bacirheganya mpu balwîre omu lubanda lw'e Sefata hôfi n'e Maresha. [10] Asa ayakûza Nyakasane, Nyamuzinda wâge, aderha, erhi: «Mâshi Nyamwagirwa, orhaliwe, arhankacirhabâla entwâli nka kula orhabâla orhagwêrhi misî. Orhurhabâle, mâshi Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu! Wêne we rhusimikîrekwo. Oku izîno lyâwe, rhuyîshirilwîsa ebi bigamba mwandu by'abalwi. We Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu. Omanye omuntu akaderha mpu akuhimire!»

[11] Nyakasane ahima ab'e Kushi: ahimira Asa, ahimira ab'e Yuda. Abantu b'e Kushi bayaka. [12] Naye Asa bôshi n'omurhwe gwâge gw'abalwi, babakwamûkakwo kuhika e Gerari: abantu b'e Kushi bàfa banji, ntà muguma muli bo wafulumusire, neci, bashangukira embere za Nyakasane n'embere z'omurhwe gwâge. Abantu b'e Yuda bayîsha babarhwîre eminyago. [13] Bayanka ebishagala byôshi byali eburhambi bw'e Gerari, bulya omusisi gwa Nyakasane gwabalimwo; bahâha ebishagala byôshi, [14] barhêra ciru n'ebihando by'abangere, babanyaga bibuzi mwandu n'endogomi, na buzinda, bagaluka e Yeruzalemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיַּעַשׂ אָסָא הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו: וַיָּסַר אֶת־מִזְבְּחוֹת הַנֵּכָר וְהַבָּמוֹת וַיְשַׁבֵּר אֶת־הַמַּצֵּבוֹת וַיְגַדַּע
אֶת־הָאֲשֵׁרִים: וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה לִדְרוֹשׁ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וְלַעֲשׂוֹת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה: וַיָּסַר מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה
אֶת־הַבָּמוֹת וְאֶת־הַחַמָּנִים וַתִּשְׁקֹט הַמַּמְלָכָה לְפָנָיו: וַיִּבֶן עָרֵי מְצוּרָה בִּיהוּדָה כִּי־שָׁקְטָה הָאָרֶץ וְאֵין־עִמּוֹ מִלְחָמָה
בַּשָּׁנִים הָאֵלֶּה כִּי־הֵנִיחַ יְהוָה לוֹ: וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה נִבְנֶה | אֶת־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְנָסֹב חוֹמָה וּמִגְדָּלִים דְּלָתַיִם וּבְרִיחִים
עוֹדֶנּוּ הָאָרֶץ לְפָנֵינוּ כִּי דָרַשְׁנוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דָּרַשְׁנוּ וַיָּנַח לָנוּ מִסָּבִיב וַיִּבְנוּ וַיַּצְלִיחוּ: פ
וַיְהִי לְאָסָא חַיִל נֹשֵׂא צִנָּה וָרֹמַח מִיהוּדָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף ס
וּמִבִּנְיָמִן נֹשְׂאֵי מָגֵן וְדֹרְכֵי קֶשֶׁת מָאתַיִם וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף כָּל־אֵלֶּה גִּבּוֹרֵי חָיִל: וַיֵּצֵא אֲלֵיהֶם זֶרַח הַכּוּשִׁי בְּחַיִל אֶלֶף
אֲלָפִים וּמַרְכָּבוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיָּבֹא עַד־מָרֵשָׁה: וַיֵּצֵא אָסָא לְפָנָיו וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה בְּגֵיא צְפָתָה לְמָרֵשָׁה: וַיִּקְרָא
אָסָא אֶל־יְהוָה אֱלֹהָיו וַיֹּאמַר יְהוָה אֵין־עִמְּךָ לַעְזוֹר בֵּין רַב לְאֵין כֹּחַ עָזְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־עָלֶיךָ נִשְׁעַנּוּ וּבְשִׁמְךָ
בָּאנוּ עַל־הֶהָמוֹן הַזֶּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַתָּה אַל־יַעְצֹר עִמָּךְ אֱנוֹשׁ: ס
וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־הַכּוּשִׁים לִפְנֵי אָסָא וְלִפְנֵי יְהוּדָה וַיָּנֻסוּ הַכּוּשִׁים: וַיִּרְדְּפֵם אָסָא וְהָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ עַד־לִגְרָר וַיִּפֹּל
מִכּוּשִׁים לְאֵין לָהֶם מָחְיָה כִּי־נִשְׁבְּרוּ לִפְנֵי־יְהוָה וְלִפְנֵי מַחֲנֵהוּ וַיִּשְׂאוּ שָׁלָל הַרְבֵּה מְאֹד: וַיַּכּוּ אֵת כָּל־הֶעָרִים
סְבִיבוֹת גְּרָר כִּי־הָיָה פַּחַד־יְהוָה עֲלֵיהֶם וַיָּבֹזּוּ אֶת־כָּל־הֶעָרִים כִּי־בִזָּה רַבָּה הָיְתָה בָהֶם: וְגַם־אָהֳלֵי מִקְנֶה הִכּוּ
וַיִּשְׁבּוּ צֹאן לָרֹב וּגְמַלִּים וַיָּשֻׁבוּ יְרוּשָׁלִָם: ס

15

Obulêbi

[1] Omûka gwa Nyamuzinda gwanacija kuli Azariyahu, mugala wa Odedi, [2] naye akanya aja emunda Asa ali anacimubwîra erhi: «Onyumve wâni Asa, kuguma na Yuda yeshi na Benyamini yeshi. Nyamubâho ali haguma na ninyu amangomuli haguma naye; nka mwankamulonza, analêka mumubone; ci erhi mwankamujàndika naye anamujàndika. [3] Israheli agezize myâka minji buzira kubà na Nyamuzinda w'okuli, buzira kubà na omudâhwa wakaziyigîriza, buzira kubà n'oburhegesi. [4] Ci omu malibûko gâge ashubihindamukira emunda Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli ali; bamulonza banamubona. [5] Muli agôla mango ntà murhûla bagwêrhe abakazâgija eyi n'eyi, ebwa kubà hali akavango kanji bwenêne omu bantu bayûbakaga omu cihugo. [6] Bâkazagi hukuzanya, lugamba oku lundi, lugo oku lundi, bulya Nyamuzinda akazâgi bahira mwo akavango n'amalibûko ga ngasi lubero. [7] Mwoyomuciyêrekanage bantu, bazibu, amaboko ginyu garhacirhibaga, bulya mwayîshihâbwa oluhembo oku bijiro binyu.»

[8] Erhi ayumva ebyôla binwa by'omulêbi Odedi, Asa aba n'oburhwâli; ajira barhenza ngasi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byanali bya bukurungu byôshi omu cihugo ca Yuda côshi na omu ca Benyamini n'omu ngo banyagaga omu ntondo ya Efrayimu; ashubiyûbaka oluhêrero lwa Nyamubâho. [9] Ashûbûza bene Yuda na bene Benyamini, na aba kuli bene Efrayimu, bene Menashè na bene Simoni bayûbakaga haguma nabo, bulya bantu banji b'Israheli bali bamajà olunda lwâge, erhi babona oku Nyamubâho, Nyamuzinda wâge ali haguma naye. [10] Babugânana aha Yeruzalemu omu mwêzi gwa kasharhu, gwa omwâka gwa kali ikumi na karhânu kurhenga Asa ali mwâmi. [11] Olwôla lusiku barherekêra Nyamubâho, kuli gulya munyago bayishaga badwîrhe, nkanfu magana gali nda na bibuzi bihumbi nda. [12] Bacîgasha oku bakazilonza Nyamubâho, Nyamuzinda wa b'îshe wâbo, n'omurhima gwâbo gôshi n'iroho lyâbo lyôshi. [13] N'oku ngasi yeshi orhalonzizi Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli, agwâsirwe ayirhwe, abè murhò erhi mukulu, abè mulume erhi mukazi. [14] Bôshi bahâna eciraganc emwa Nyamubâho n'izù linene, n'orhuhabaho rhwa omwîshingo, n'izù ly'emishekera n'erya empanda. [15] Yuda yeshi ashagaluka n'ecôla ciragâne, bulya bacijizire n'omurhima gwâbo gôshi, na kandi bulya balonzize Nyamubâho n'obulonza bwâbo bôshi, kandi analeka bamubona: Nyamubâho anacibahà okuhumûka n'omurhûla bôshi n'abantu babali eburhambi bôshi.

[16] Mwâmi Asa, ciru anyaga Maaka ye oligi nina, ecikono c'obuluzi kulya kubà amajira ebirhagwêrhi nda na mugongo by'enshusho ya Ashera. Asa ahongola ebyôla birhagwêrhi nda na mugongo, erhi aba amabivungunyula bu shâno, agendibiyôkera omu lubanda lwa Kedroni. [17] Ci kwônene, empêro z'omu hantu h'enyanya omu birhondo zirhahwaga omu Israheli, ciru akaba Asa ali agwêrhe omurhima gushingânîne omu kalamo kâge kôshi. [18] Arhabika omu kâ-Nyamuzinda ebintu byagishagwa n'îshe, n'ebintu agîshaga yêne, amarhale, amasholo n'ebirugu. [19] Harhabâga matabâro kuhika oku mwâka gwa kali makumi asharhu n'irhanu y'okuyîma kwa Asa.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 15

1 וַעֲזַרְיָהוּ בֶּן־עוֹדֵד הָיְתָה עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים׃ 2 וַיֵּצֵא לִפְנֵי אָסָא וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁמָעוּנִי אָסָא וְכָל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן יְהוָה
עִמָּכֶם בִּהְיוֹתְכֶם עִמּוֹ וְאִם־תִּדְרְשֻׁהוּ יִמָּצֵא לָכֶם וְאִם־תַּעַזְבֻהוּ יַעֲזֹב אֶתְכֶם׃ ס
3 וְיָמִים רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל לְלֹא | אֱלֹהֵי אֱמֶת וּלְלֹא כֹהֵן מוֹרֶה וּלְלֹא תוֹרָה׃ 4 וְיָשָׁב בַּצַּר־לוֹ עַל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
וַיְבַקְשֻׁהוּ וַיִּמָּצֵא לָהֶם׃ 5 וּבָעִתִּים הָהֵם אֵין שָׁלוֹם לַיּוֹצֵא וְלַבָּא כִּי מְהוּמֹת רַבּוֹת עַל כָּל־יוֹשְׁבֵי הָאֲרָצוֹת׃ 6 וְכֻתְּתוּ
גוֹי־בְּגוֹי וְעִיר בְּעִיר כִּי־אֱלֹהִים הֲמָמָם בְּכָל־צָרָה׃ 7 וְאַתֶּם חִזְקוּ וְאַל־יִרְפּוּ יְדֵיכֶם כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלַּתְכֶם׃ ס
8 וְכִשְׁמֹעַ אָסָא הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהַנְּבוּאָה עֹדֵד הַנָּבִיא הִתְחַזַּק וַיַּעֲבֵר הַשִּׁקּוּצִים מִכָּל־אֶרֶץ יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וּמִן־הֶעָרִים
אֲשֶׁר לָכַד מֵהַר אֶפְרָיִם וַיְחַדֵּשׁ אֶת־מִזְבַּח יְהוָה אֲשֶׁר לִפְנֵי אוּלָם יְהוָה׃ 9 וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וְהַגָּרִים
עִמָּהֶם מֵאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וּמִשִּׁמְעוֹן כִּי־נָפְלוּ עָלָיו מִיִּשְׂרָאֵל לָרֹב בִּרְאֹתָם כִּי־יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10 וַיִּקָּבְצוּ יְרוּשָׁלִַם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לִשְׁנַת חֲמֵשׁ־עֶשְׂרֵה לְמַלְכוּת אָסָא׃ 11 וַיִּזְבְּחוּ לַיהוָה בַּיּוֹם הַהוּא מִן־הַשָּׁלָל
הֵבִיאוּ בָּקָר שִׁבַּע מֵאוֹת וְצֹאן שִׁבְעַת אֲלָפִים׃ 12 וַיָּבֹאוּ בַּבְּרִית לִדְרוֹשׁ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם בְּכָל־לְבָבָם
וּבְכָל־נַפְשָׁם׃ 13 וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יִדְרֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל יוּמָת לְמִן־קָטֹן וְעַד־גָּדוֹל לְמֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה׃ 14 וַיִּשָּׁבְעוּ
לַיהוָה בְּקוֹל גָּדוֹל וּבִתְרוּעָה וּבַחֲצֹצְרוֹת וּבְשׁוֹפָרוֹת׃ 15 וַיִּשְׂמְחוּ כָל־יְהוּדָה עַל־הַשְּׁבוּעָה כִּי בְכָל־לְבָבָם נִשְׁבָּעוּ
וּבְכָל־רְצוֹנָם בִּקְשֻׁהוּ וַיִּמָּצֵא לָהֶם וַיָּנַח יְהוָה לָהֶם מִסָּבִיב׃ 16 וְגַם־מַעֲכָה אֵם | אָסָא הַמֶּלֶךְ הֱסִירָהּ מִגְּבִירָה
אֲשֶׁר־עָשְׂתָה לַאֲשֵׁרָה מִפְלֶצֶת וַיְכְרֹת אָסָא אֶת־מִפְלַצְתָּהּ וַיָּדֶק וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל קִדְרוֹן׃ 17 וְהַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ מִיִּשְׂרָאֵל
רַק לְבַב־אָסָא הָיָה שָׁלֵם כָּל־יָמָיו׃ 18 וַיָּבֵא אֶת־קָדְשֵׁי אָבִיו וְקָדָשָׁיו בֵּית הָאֱלֹהִים כֶּסֶף וְזָהָב וְכֵלִים׃ 19 וּמִלְחָמָה לֹא
הָיְתָה עַד שְׁנַת־שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ לְמַלְכוּת אָסָא׃ ס

16

Asa alwîsa Basha, mwâmi w'Israheli

[1] Omu mwâka gwa kali makumi asharhu na ndarhu kurhenga Asa ali mwâmi, Basha, mwâmi w'Israheli arhabâla ajilwîsa Yuda, Anaciyûbaka Rama, Ilyo ahanza okujà emwa Asa, mwâmi w'e Yuda na kandi lyo ahanza okurhenga eyôla munda. [2] Asa arhenza amarhale n'amasholo omu kâ-Nyamuzinda n'omu nyumpa ya mwâmi, analika entumwa yajà emwa Ben-Hadadi, mwâmi w'e Sîriya wayûbakaga aha Damasko mpu bagendimubwîra erhi: [3] «Rhuyôrha rhuyumvanya nie na nâwe, larha na sho. Nkurhumire amarhale n'amasholo. Ojè aho, ovune endagâno yâwe, mweshi na Basha, mwâmi w'Israheli lyo aja kuli na nâni.» [4] Ben-Hadadi ayumva mwâmi Asa; arhuma abarhambo ba engabo y'abalwi bâge barhabâlira engo za Israheli, banacinyaga, Iyoni, Dani, Abeli Mayimi na ngasi ngo zali za mbîko omu Nefutali. [5] Erhi Basha ayumva oku kwo byabîre ntyôla, aleka okuyûbaka Rama, ayimanza emikolo. [6] Mwâmi Asa anacikanyanya bene Yuda bôshi, bagukumba amabuye n'emirhi Basha akazâgiyûbakamwo Rama; agendiyûbaka mwo Geba na Mispa.

[7] Muli agôla mango, omulêbi Hanani aja emunda Asa, mwâmi w'e Yuda ali, anacimubwîra erhi: «Kulya kubà walongize oburhabâle emwa mwâmi w'e Aramu, wabula kubulongeza kuli Nyamubâho wâwe, kuli okwôla engabo y'abalwi b'e Aramu yakushugunusire omu nfune. [8] Abanya-Kushi, Abanya-Libiya ka barhâli bajizire omurhwe munene, haguma n'engâlè haguma n'aba okulwira oku nfarasi bâbo mwandu? Na kulya kubà wali oshegemire Nyamubâho anakuhâ bo. [9] Bulya amasù ga Nyamubâho ganaje gazungula igulu lyôshi omu kurhabâla ngasi bôshi banàhizire omurhima gwâbo loshi kuli ye. Wajizire nka musirhe muli okwôla, kurhenga ene okolaga wakaziyôrha oli kwo amatabâro. [10] Asa akunirira ôlya mulêbi, amuhira omu mpamikwa ebwa kubà ali agwêrhe oburhè bunene kuli ye erhi ebyôla binwa byâge birhuma. Na muli agôla

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mango Asa arhindibuza bantu baguma omu lubaga.

Obuzinda bw'okuyîma kwa Asa

11 Lolà oku ebijiro bya Asa, ebirhanzi n'ebizinda biri biyandike omu citabu c'abâmi b'e Yuda
n'aba omu Israheli. 12 Omu mwâka gwa kali makumi asharhu na mwenda kurhenga ali mwâmi,
Asa alwâlira omu magulu endwâla ndârhi; ity'agôla mango alwâlaga arhajag'idôsa Nyamubâho,
ci abà emwa abafumu yo akazija[c]. 13 Asa acîhengeka aha burhambi bw'îshe, afa omu mwâka
gwa kali makumi ani na muguma kurhenga ali mwâmi. 14 Bamubisha omu nshinda yêne
ahumbisagya omu lugo lwa Daudi; bamugwishiza oku ncingo eyunjwîre buku n'omugavu, byali
birheganyibwe n'abalenga ba ebiyêrekîre ebyôla bya obukù, banacimutwanira eciheye
c'omuliromunene bwenêne.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 16

1בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ לְמַלְכוּת אָסָא עָלָה בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוּדָה וַיִּבֶן אֶת־הָרָמָה לְבִלְתִּי תֵּת יוֹצֵא וָבָא
לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה: 2וַיּוֹצֵא אָסָא כֶּסֶף וְזָהָב מֵאֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה וּבֵית הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח אֶל־בֶּן־הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם הַיּוֹשֵׁב
בְּדַרְמֶשֶׂק לֵאמֹר: 3בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין אָבִי וּבֵיךָ הִנֵּה שָׁלַחְתִּי לְךָ כֶּסֶף וְזָהָב לֵךְ הָפֵר בְּרִיתְךָ אֶת־בַּעְשָׁא
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְיַעֲלֶה מֵעָלָי: 4וַיִּשְׁמַע בֶּן הֲדַד אֶל־הַמֶּלֶךְ אָסָא וַיִּשְׁלַח אֶת־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר־לוֹ אֶל־עָרֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּ
אֶת־עִיּוֹן וְאֶת־דָּן וְאֶת אָבֵל מָיִם וְאֵת כָּל־מִסְכְּנוֹת עָרֵי נַפְתָּלִי: 5וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ בַּעְשָׁא וַיֶּחְדַּל מִבְּנוֹת אֶת־הָרָמָה
וַיִּשְׁבֹּת אֶת־מְלַאכְתּוֹ: ס
6וְאָסָא הַמֶּלֶךְ לָקַח אֶת־כָּל־יְהוּדָה וַיִּשְׂאוּ אֶת־אַבְנֵי הָרָמָה וְאֶת־עֵצֶיהָ אֲשֶׁר בָּנָה בַּעְשָׁא וַיִּבֶן בָּהֶם אֶת־גֶּבַע
וְאֶת־הַמִּצְפָּה: ס
7וּבָעֵת הַהִיא בָּא חֲנָנִי הָרֹאֶה אֶל־אָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּהִשָּׁעֶנְךָ עַל־מֶלֶךְ אֲרָם וְלֹא נִשְׁעַנְתָּ עַל־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ עַל־כֵּן נִמְלַט חֵיל מֶלֶךְ־אֲרָם מִיָּדֶךָ: 8הֲלֹא הַכּוּשִׁים וְהַלּוּבִים הָיוּ לְחַיִל | לָרֹב לְרֶכֶב וּלְפָרָשִׁים לְהַרְבֵּה מְאֹד
וּבְהִשָּׁעֶנְךָ עַל־יְהוָה נְתָנָם בְּיָדֶךָ: 9כִּי יְהוָה עֵינָיו מְשׁטְטוֹת בְּכָל־הָאָרֶץ לְהִתְחַזֵּק עִם־לְבָבָם שָׁלֵם אֵלָיו נִסְכַּלְתָּ
עַל־זֹאת כִּי מֵעַתָּה יֵשׁ עִמְּךָ מִלְחָמוֹת: 10וַיִּכְעַס אָסָא אֶל־הָרֹאֶה וַיִּתְּנֵהוּ בֵּית הַמַּהְפֶּכֶת כִּי־בְזַעַף עִמּוֹ עַל־זֹאת
וַיְרַצֵּץ אָסָא מִן־הָעָם בָּעֵת הַהִיא: 11וְהִנֵּה דִּבְרֵי אָסָא הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר הַמְּלָכִים
לִיהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל: 12וַיֶּחֱלֶא אָסָא בִּשְׁנַת שְׁלוֹשִׁים וָתֵשַׁע לְמַלְכוּתוֹ בְּרַגְלָיו עַד־לְמַעְלָה חָלְיוֹ וְגַם־בְּחָלְיוֹ לֹא דָרַשׁ
אֶת־יְהוָה כִּי בָרֹפְאִים: 13וַיִּשְׁכַּב אָסָא עִם־אֲבֹתָיו וַיָּמָת בִּשְׁנַת אַרְבָּעִים וְאַחַת לְמָלְכוֹ: 14וַיִּקְבְּרֻהוּ בְקִבְרֹתָיו אֲשֶׁר

[c] **16.12** Ntaho kuhanzibwe omu Bibliya okujidôsa abanganga erhi abafumu, cikwône Asa akalihirwe bulya alwalaga arhajag'idôsa Nyamubâho; acîkubagira abafumu bone. 16, 14: Asa ayîmire kurhenga omu 912 - 871.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כֶּרֶה־לוֹ׃ בְּעִיר דָּוִיד וַיַּשְׁכִּיבֵהוּ בַּמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר מִלְּאוּ בְשָׂמִים וּזְנִים מְרֻקָּחִים בְּמִרְקַחַת מַעֲשֵׂה וַיִּשְׂרְפוּ־לוֹ שְׂרֵפָה
גְּדוֹלָה עַד־לִמְאֹד׃ פ

17

Oburhegesi bwa Yozafati

[1] Yozafati, mugala wa Asa ayîma ahâli hâge. Acilanga buzibu kuli Israheli: [2] Aja ahira emirhwe
y'abalwi omu ngasi ngo nzibuzibu z'omu Yuda, ahira abalanzi omu cihugo caYuda n'omu ngo za
Efrayimu ezi îshe Asa anyagaga.

Yozafati akenga amarhegeko ga Nyakasane

[3] Nyamubâho aba haguma na Yozafati kulya kubà ali agezire omu njira ntà ngiriza za îshe
Daudi, arhanalonzagya okukolcra ba Baali, [4] ci alongereza Nyamuzinda w'îshe anashimba
amarhegeko gâge, buzira okuyiga ebijiro bya Israheli. [5] Nyamubâho azibuhya obwâmi omu
maboko gâge; Yuda yeshi akaziyisha amudwîrhîre entiilo, aba n'obugale mwandu n'irenge
linene. [6] Omurhima gwâge gwajà enyanya omu njira za Nyamubâho, ahirigisa loshi omu Yuda
empêro zali ahantu h'enyanya omu rhurhondo kuguma n'enshusho za Ashera. [7] Omu waka gwa
kali nda kurhenga ali mwâmi arhuma abarhambo bâge, Beni-Hayili, Obadia, Zakariya, Natanaeli
na Mikayahu mpu bajè bayigîriza omu bihugo bya Yuda. [8] Arhuma haguma nabo, abaleviti
Shemayahu, Netanyahu, Zebadiyahu, Asaeli, Shemiramoti, Yonatani, Adoniyahu, Tobiyahu,
Tobadoniya, na haguma n'abôla baleviti arhuma Elishama na Yehorami. [9] Baja bayigîriza omu
Yuda erhi banadwîrhe ecitabu c'oburhegesi bwa Nyamubâho; bagera omu ngo zôshi za Yuda,
banajà bayigîriza omu lubaga. [10] Obwôba bwa Nyamubâho bwalumîra omu ngasi mami ganali
gazungulusire Yuda, barhatulaga entambala kuli Yozafati. [11] Abafilistini bakazihêkera Yozafati
entûlo z'amarhale g'empongano; kuguma, nabo Abahàrabu bakazimulêrhera ebishwêkwa,
ngandabuzi bihumbi nda na magana gali nda na bihebe cihumbi na magana gali nda. [12] Yozafati
aja enyanya bwenêne? Ayûbaka omu Yuda enyumpa nzibuzibu, ayûbaka engo n'embîko.

Abasirika ba Yozafati

[13] Ali agwêrhe mihako minji omu ngo za Yuda n'abalwi, basirika ba ntwâli omu Yeruzalemu.
[14] Alaga omubalè gwâbo nk'oku emilala yâbo enakulikirine. Kuli bene Yuda, abarhambo
b'ebihumbi: Adna, ye wali murhambo, na haguma naye, bihumbi magana asharhu bya balwî;
[15] eburhambi bwâge, Yehohanani, ye wali murhambo na haguma naye, bihumbi magana abirhi
na makumi gali munâni ga bantu, [16] n'eburhambi bwâge, Amasiya, mugala wa Zikiri, owalici
rherekire yenene n'obulonza bwâge emwa Nyamubâho, na haguma naye, bihu mbî magana
abirhi ga balwî. [17] Emwa bene Benyamini: Eliyada, mulwî wa ntwâli, haguma naye, bantu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bihumbi magana abirhi, balwa n'omuherho n'e mpenzi, [18] n'aha burhambi bwâge, Yehozabadi, haguma naye, bihumbi makumi gali munâni bya bantu bacibàmbizize oku matabâro. [19] Abôla bo bakazâgikolera mwâmi, buzira kuderha balya mwâmi ajaga ahira omu ngo nzibu-zibu zali omu cihugo ca Yuda côshi.

2Chronik / 2Chronicles 17

1וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ תַּחְתָּיו וַיִּתְחַזֵּק עַל־יִשְׂרָאֵל: 2וַיִּתֵּן־חַיִל בְּכָל־עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת וַיִּתֵּן נְצִיבִים בְּאֶרֶץ יְהוּדָה
וּבְעָרֵי אֶפְרַיִם אֲשֶׁר לָכַד אָסָא אָבִיו: 3וַיְהִי יְהוָה עִם־יְהוֹשָׁפָט כִּי הָלַךְ בְּדַרְכֵּי דָוִיד אָבִיו הָרִאשֹׁנִים וְלֹא דָרַשׁ
לַבְּעָלִים: 4כִּי לֵאלֹהֵי אָבִיו דָּרָשׁ וּבְמִצְוֹתָיו הָלָךְ וְלֹא כְּמַעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל: 5וַיָּכֶן יְהוָה אֶת־הַמַּמְלָכָה בְּיָדוֹ וַיִּתְּנוּ
כָל־יְהוּדָה מִנְחָה לִיהוֹשָׁפָט וַיְהִי־לוֹ עֹשֶׁר־וְכָבוֹד לָרֹב: 6וַיִּגְבַּהּ לִבּוֹ בְּדַרְכֵי יְהוָה וְעוֹד הֵסִיר אֶת־הַבָּמוֹת
וְאֶת־הָאֲשֵׁרִים מִיהוּדָה: פ
7וּבִשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ שָׁלַח לְשָׂרָיו לְבֶן־חַיִל וּלְעֹבַדְיָה וְלִזְכַרְיָה וְלִנְתַנְאֵל וּלְמִיכָיְהוּ לְלַמֵּד בְּעָרֵי יְהוּדָה: 8וְעִמָּהֶם
הַלְוִיִּם שְׁמַעְיָהוּ וּנְתַנְיָהוּ וּזְבַדְיָהוּ וַעֲשָׂהאֵל וּשְׁמִרָמוֹת וִיהוֹנָתָן וַאֲדֹנִיָּהוּ וְטֹבִיָּהוּ וְטוֹבְיָהוּ הַלְוִיִּם וְעִמָּהֶם
אֱלִישָׁמָע וִיהוֹרָם הַכֹּהֲנִים: 9וַיְלַמְּדוּ בִּיהוּדָה וְעִמָּהֶם סֵפֶר תּוֹרַת יְהוָה וַיָּסֹבּוּ בְּכָל־עָרֵי יְהוּדָה וַיְלַמְּדוּ בָּעָם: 10וַיְהִי |
פַּחַד יְהוָה עַל כָּל־מַמְלְכוֹת הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר סְבִיבוֹת יְהוּדָה וְלֹא נִלְחֲמוּ עִם־יְהוֹשָׁפָט: 11וּמִן־פְּלִשְׁתִּים מְבִיאִים
לִיהוֹשָׁפָט מִנְחָה וְכֶסֶף מַשָּׂא גַּם הֶעַרְבִיאִים מְבִיאִים לוֹ צֹאן אֵילִים שִׁבְעַת אֲלָפִים וּשְׁבַע מֵאוֹת וּתְיָשִׁים שִׁבְעַת
אֲלָפִים וּשְׁבַע מֵאוֹת: פ
12וַיְהִי יְהוֹשָׁפָט הֹלֵךְ וְגָדֵל עַד־לְמָעְלָה וַיִּבֶן בִּיהוּדָה בִּירָנִיּוֹת וְעָרֵי מִסְכְּנוֹת: 13וּמְלָאכָה רַבָּה הָיָה לוֹ בְּעָרֵי יְהוּדָה
וְאַנְשֵׁי מִלְחָמָה גִּבּוֹרֵי חַיִל בִּירוּשָׁלִָם: 14וְאֵלֶּה פְקֻדָתָם לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם לִיהוּדָה שָׂרֵי אֲלָפִים עַדְנָה הַשָּׂר וְעִמּוֹ גִּבּוֹרֵי
חַיִל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אָלֶף: ס
15וְעַל־יָדוֹ יְהוֹחָנָן הַשָּׂר וְעִמּוֹ מָאתַיִם וּשְׁמוֹנִים אָלֶף: ס
16וְעַל־יָדוֹ עֲמַסְיָה בֶן־זִכְרִי הַמִּתְנַדֵּב לַיהוָה וְעִמּוֹ מָאתַיִם אֶלֶף גִּבּוֹר חָיִל: ס
17וּמִן־בִּנְיָמִן גִּבּוֹר חַיִל אֶלְיָדָע וְעִמּוֹ נֹשְׁקֵי־קֶשֶׁת וּמָגֵן מָאתַיִם אָלֶף: ס
18וְעַל־יָדוֹ יְהוֹזָבָד וְעִמּוֹ מֵאָה־וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא: ס
19אֵלֶּה הַמְשָׁרְתִים אֶת־הַמֶּלֶךְ מִלְּבַד אֲשֶׁר־נָתַן הַמֶּלֶךְ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר בְּכָל־יְהוּדָה: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18

Yozafati ayinjibana na Ahâbu

[1] Yozafati ali amagala bwenêne, anajà n'irenge linene, anacilungana bôshi na Ahâbu omu njira y'obuhya. [2] Erhi kugera myâka erhali minyi abunguluka emwa Ahâbu e Samâriya. Akabu anacibâga ebibuzi n'enkafu mwa ndu, kuli ye na oku lubaga lwali bôshi naye anacimuhûna mpu basôkere e Ramoti omu Gileadi. [3] Ahâbu mwâmi w'Israheli, anacidôsa Yozafati, mwâmi w'e Yuda erhi: «Ka rhwabalamira rhweshi na nâwe e Ramoti omu Gileadi?» Yozafati anacimushuza erhi: Onkolese nk'oku wêne wankanacikolêsa, okolese n'olubaga lwâni nk'oku wankanakolêsa olubaga lwâwe, rhwalwa haguma na nâwe.»

[4] Yozafati anacibwîra omwâmi w'Israheli erhi: «Nkuhûnyire orhangigendidôsa buno akanwa ka Nyamubâho.» [5] Mwâmi w'Israheli anacihamagala abalêbi; bali bahisire omu magana ani, anacibabwîra erhi: «Ka rhwaja e Ramoti omu Gileadi okugendilwa nîsi erhi ndeke?» Banacishuza mpu: «Osôke, na Nyamuzinda ahira olwôla lugo omu nfune za mwâmi.» [6] Ci Yozafati aderha erhi: «K'eno munda erhankabonekana omulêbi wa Nyamubâho, oyu rhwankahashidôsa?» [7] Omwâmi w'Israheli anacishuza Yozafati, erhi: «Haciri omunlu rhwankahashidôsa ebya Nyamubâho; ci kwônene ntahimwa kumushomba, bulya arhalêba bintu binjà kuli nie, ci ngasi mango bibi byonene: ye Mikayehu, mugala wa Yimula.» Yozafati anaciderha erhi: «Mwâmi amanye arhaderhaga ntyôla!» [8] Okubundi mwâmi w'Israheli anacirhuma murhumisi wa ge muguma erhi: «Duba! Mikayebu, mugala wa Yimula».

[9] Mwâmi w'Israheli na Yozafati mwâmi w'e Yuda bali batamîre ngasi muguma omu ntebe yâge y'obwâmi, banayambîrhe emyambalo yâbo y'obwâmi, bali batamîre oku câno, aha muhango gw'olumvi lwa Samâriya; n'abalêbi bôshi bakazâg'ilêbera embere zâbo. [10] Sidikiyahu, mugala wa Kenana, ali amacitulîkiza amahembe g'ecûma, anaciderha erhi: «Kwo adesire ntyâla, Nyamubâho: Agâla mahembe go watumirhamwo Abanya-Aramu kuhika obamalire.» [11] N'abalêbi bôshi kwo banakazirilêba ntyôla omu kuderha mpu: «Sôkera e Ramoti omu Gileadi, ohimane bulya Nyamubâho ayishiluhâ mwâmi.»

[12] Erya ntumwa yajagihamagala Mikayahu yanacimubwîra erhi: Lolà oku ebinwa bya abalêbi byôshi byalagwire mwâmi obwinjà; akanwa kâwe nako kabâge nka akanwa ka ngasi muguma muli bo: olagule obwinjà! Mikayahu anacishuza erhi: [13] «Alame Nyamubâho! Oku Nyamuzinda akambwîra kwo nakanayishiderha!» [14] Erhi ahika hôfi na mwâmi, mwâmi amubwîra erhi: «Mikayahu, ka rhwaja e Ramoti omu Gileadi oku kugendilwa nîsi erhi rhlueke?» Anacishuza erhi: «Musôkage, munahimane bulyala mwabahirwe.» [15] Mwâmi anacimubwîra erhi: «Kurhenga mangaci galya erhi kugasha nkugasha nti okazi mbwîra okunali kwônene oku izîno lya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamubâho?» Olya mulêbi anacishuza erhi: [16] «Namabona bene Israheli bôshi bashandabanyire oku ntondo nka bibuzi birhagwêrhi mungere; na Nyamubâho amaderha erhi: Bala bantu barhagwêrhi nnawâbo: bagaluke n'omurhûla ngasi muguma omu mwâge».

[17] Omwâmi w'Israheli anabwîra Yozafati erhi: «Ka ntakubwizire kwo? A rhandêbera bintu binjà ci bibi byonene.» [18] Olya mulêbi anaciderha erhi: «Yu mvagyi akanwa ka Nyamubâho! Nabwîne Nyamubâho atamîre oku ntebe yâge, n'omurhwe gw'empingu gwôshi erhi gumuli ekulyo n'ekumosho. [19] Nyamu bâho anaciderha erhi: «Ndi wahabula Ahâbu, mwâmi w'Israheli, lyo asôkera e Ramoti omu Gileadi anagendifirayo?» Bashuza muguma oku, owundi kula. [20] Okubundi omuzimu amanayisha amaja embere za Nyamubâho amaderha erhi: «Nieki najimuhabula». Nyamubâho amudôsa erhi kurhi? Ashuza erhi: [21] «Nagenda njiba muzimu wa bunywesi omu kanwa ka abalêbi bâge bôshi». Nyamubâho anaciderha erhi: «Wamushumika, ciru onamuhirimye; gendaga ojire ntyo». [22] Okolaga obwîne obwo oku Nyamubâho anàhizire omuzimu mubî omu kanwa ka abâla balêbi bâwe. Na Nyamubâho anadesire kubî kuli we».

[23] Ci kwône, Sidikiyahu, mugala wa Kenana anaciyegera, anacishurha Mikayahu, amurhimba oluhi omu irhama anaciderha erhi: «Ngahigi omuzimu wa Nyamubâho antengiremwo aba we aganîza?» [24] Mikayahu anacishuza erhi: «Lolà oku wakubona omula lusiku lwayisha olu wajà wajamwo omu nyumpa kurhenga omu yindi okola walonza aha wacifulika». [25] Omwâmi w'Israheli anaciderha erhi: «Mugwarhe Mikayahu, mumuhêkere Amoni, ye murhambo w'olugo, n'emwa Yoash, mugala wa mwâmi. [26] Mubabwîre mpu: Mwâmi adesire ntyâla: muhire oyu muntu omu mpamikwa munakazimulisa n'omugati gw'amalibûkomunakazimunywesa n'amîshi g'amalibûko, kuhika amango nashubuka n'omurhûla». [27] Mikayehu anaciderha erhi: «Okunali, nka wakashubûka n'omurhûla, erhi Nyamubâho arhaderhire muli nie.»

Itumbà

[28] Omwâmi w'Israheli bôshi na Yozafati, mwâmi w'e Yuda, banacisôkera e Ramoti omu Gileadi. [29] Omwâmi w'Israheli anacibwîra Yozafati erhi: «Nalo nza okucifulika omu kujilwa nyambale kundikundi; ci wêhe oyambale emya mbalo yâwe.» Omwâmi w'Israheli, acîfulika omu kuyambala kundikundi, bakanya bajà oku ntambala. [30] Omwâmi w'e Aramu ali erhi anahire abarha mbo b'engâlè zâge erîra irhegeko erhi: «Murhahîraga mukashimba omurho nîsi erhi omukulu, ci mushimbe omwâmi w'Israheli. [31] Erhi abarhambo b'engâlè babona Yozafati banaciderha mpu: Neci ye mwâmi w'Israheli ôla». Banacimu gorha bakola bamulwîsa. Yozafati anacibanda endulu na Nyamubâho anacimurhabâla, Nyamuzinda abakungusha kuli naye. [32] Erhi balya barha mbo b'engâlè babona oku arhali ye mwâmi w'Israheli, banacimuleka. [33] Lero muntu muguma anacilasha omwampi gwâge, gwanacigwârha mwâmi halyâla empenzi yâge erhali ehisire. Mwâmi anacibwîra omurhumisi wâge erhi: «Ntenza omu ntambala namabandwa!» [34] Olwôla

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lusiku entambala yajà mwo entemu. Mwâmi w'Israheli ali ayimanzire omu ngâlè yâge aha ishiriza lya Abanya Sîriya, kuhika bijingo, mwo anafirire erhi izûba lizika.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 18

1וַיְהִי לִיהוֹשָׁפָט עֹשֶׁר וְכָבוֹד לָרֹב וַיִּתְחַתֵּן לְאַחְאָב: 2וַיֵּרֶד לְקֵץ שָׁנִים אֶל־אַחְאָב לְשֹׁמְרוֹן וַיִּזְבַּח־לוֹ אַחְאָב צֹאן
וּבָקָר לָרֹב וְלָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ וַיְסִיתֵהוּ לַעֲלוֹת אֶל־רָמוֹת גִּלְעָד: 3וַיֹּאמֶר אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה
הֲתֵלֵךְ עִמִּי רָמֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר לוֹ כָּמוֹנִי כָמוֹךָ וּכְעַמְּךָ עַמִּי וְעִמְּךָ בַּמִּלְחָמָה: 4וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
דְּרָשׁ־נָא כַיּוֹם אֶת־דְּבַר יְהוָה: 5וַיִּקְבֹּץ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַנְּבִאִים אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הֲנֵלֵךְ אֶל־רָמֹת
גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה אִם־אֶחְדָּל וַיֹּאמְרוּ עֲלֵה וְיִתֵּן הָאֱלֹהִים בְּיַד הַמֶּלֶךְ: 6וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הַאֵין פֹּה נָבִיא לַיהוָה עוֹד
וְנִדְרְשָׁה מֵאֹתוֹ: 7וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל | אֶל־יְהוֹשָׁפָט עוֹד אִישׁ־אֶחָד לִדְרוֹשׁ אֶת־יְהוָה מֵאֹתוֹ וַאֲנִי שְׂנֵאתִיהוּ
כִּי־אֵינֶנּוּ מִתְנַבֵּא עָלַי לְטוֹבָה כִּי כָל־יָמָיו לְרָעָה הוּא מִיכָיְהוּ בֶן־יִמְלָא וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אַל־יֹאמַר הַמֶּלֶךְ כֵּן: 8וַיִּקְרָא
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־סָרִיס אֶחָד וַיֹּאמֶר מַהֵר מִיכָיְהוּ בֶן־יִמְלָא: 9וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה יוֹשְׁבִים אִישׁ
עַל־כִּסְאוֹ מְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים וְיֹשְׁבִים בְּגֹרֶן פֶּתַח שַׁעַר שֹׁמְרוֹן וְכָל־הַנְּבִיאִים מִתְנַבְּאִים לִפְנֵיהֶם: 10וַיַּעַשׂ לוֹ צִדְקִיָּהוּ
בֶן־כְּנַעֲנָה קַרְנֵי בַרְזֶל וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר יְהוָה בְּאֵלֶּה תְּנַגַּח אֶת־אֲרָם עַד־כַּלּוֹתָם: 11וְכָל־הַנְּבִאִים נִבְּאִים כֵּן לֵאמֹר
עֲלֵה רָמֹת גִּלְעָד וְהַצְלַח וְנָתַן יְהוָה בְּיַד הַמֶּלֶךְ: 12וְהַמַּלְאָךְ אֲשֶׁר־הָלַךְ | לִקְרֹא לְמִיכָיְהוּ דִּבֶּר אֵלָיו לֵאמֹר הִנֵּה דִבְרֵי
הַנְּבִאִים פֶּה־אֶחָד טוֹב אֶל־הַמֶּלֶךְ וִיהִי־נָא דְבָרְךָ כְּאַחַד מֵהֶם וְדִבַּרְתָּ טּוֹב: 13וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ חַי־יְהוָה כִּי
אֶת־אֲשֶׁר־יֹאמַר אֱלֹהַי אֹתוֹ אֲדַבֵּר: 14וַיָּבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו מִיכָהּ הֲנֵלֵךְ אֶל־רָמֹת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה
אִם־אֶחְדָּל וַיֹּאמֶר עֲלוּ וְהַצְלִיחוּ וְיִנָּתְנוּ בְּיֶדְכֶם: 15וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ עַד־כַּמֶּה פְּעָמִים אֲנִי מַשְׁבִּיעֶךָּ אֲשֶׁר לֹא־תְדַבֵּר
אֵלַי רַק־אֱמֶת בְּשֵׁם יְהוָה: 16וַיֹּאמֶר רָאִיתִי אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל נְפוֹצִים עַל־הֶהָרִים כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶן רֹעֶה וַיֹּאמֶר
יְהוָה לֹא־אֲדֹנִים לָאֵלֶּה יָשׁוּבוּ אִישׁ־לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם: 17וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט הֲלֹא אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ
לֹא־יִתְנַבֵּא עָלַי טּוֹב כִּי אִם־לְרָע: ס

18וַיֹּאמֶר לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה רָאִיתִי אֶת־יְהוָה יוֹשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ וְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם עֹמְדִים עַל־יְמִינוֹ
וּשְׂמֹאלוֹ: 19וַיֹּאמֶר יְהוָה מִי יְפַתֶּה אֶת־אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְיַעַל וְיִפֹּל בְּרָמוֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר זֶה אֹמֵר כָּכָה וְזֶה אֹמֵר
כָּכָה: 20וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי אֲפַתֶּנּוּ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו בַּמָּה: 21וַיֹּאמֶר אֵצֵא וְהָיִיתִי לְרוּחַ שֶׁקֶר
בְּפִי כָּל־נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תְּפַתֶּה וְגַם־תּוּכָל צֵא וַעֲשֵׂה־כֵן: 22וְעַתָּה הִנֵּה נָתַן יְהוָה רוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי נְבִיאֶיךָ אֵלֶּה וַיהוָה
דִּבֶּר עָלֶיךָ רָעָה: ס

23וַיִּגַּשׁ צִדְקִיָּהוּ בֶן־כְּנַעֲנָה וַיַּךְ אֶת־מִיכָיְהוּ עַל־הַלֶּחִי וַיֹּאמֶר אֵי זֶה הַדֶּרֶךְ עָבַר רוּחַ־יְהוָה מֵאִתִּי לְדַבֵּר
אוֹתָךְ: 24וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ הִנְּךָ רֹאֶה בַּיּוֹם הַהוּא אֲשֶׁר תָּבוֹא חֶדֶר בְּחֶדֶר לְהֶחָבֵא: 25וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל קְחוּ
אֶת־מִיכָיְהוּ וַהֲשִׁיבֵהוּ אֶל־אָמוֹן שַׂר־הָעִיר וְאֶל־יוֹאָשׁ בֶּן־הַמֶּלֶךְ: 26וַאֲמַרְתֶּם כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ שִׂימוּ זֶה בֵּית הַכֶּלֶא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְהַאֲכִלֵהוּ לֶחֶם לַחַץ וּמַיִם לַחַץ עַד שׁוּבִי בְשָׁלוֹם׃ 27וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ אִם־שׁוֹב תָּשׁוּב בְּשָׁלוֹם לֹא־דִבֶּר יְהוָה בִּי וַיֹּאמֶר
שִׁמְעוּ עַמִּים כֻּלָּם׃ פ
28וַיַּעַל מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־רָמֹת גִּלְעָד׃ 29וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט הִתְחַפֵּשׂ וָבֹוא
בַּמִּלְחָמָה וְאַתָּה לְבַשׁ בְּגָדֶיךָ וַיִּתְחַפֵּשׂ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ בַּמִּלְחָמָה׃ 30וּמֶלֶךְ אֲרָם צִוָּה אֶת־שָׂרֵי הָרֶכֶב אֲשֶׁר־לוֹ
לֵאמֹר לָא תִלָּחֲמוּ אֶת־הַקָּטָן אֶת־הַגָּדוֹל כִּי אִם־אֶת־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ׃ 31וַיְהִי כִּרְאוֹת שָׂרֵי הָרֶכֶב אֶת־יְהוֹשָׁפָט
וְהֵמָּה אָמְרוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הוּא וַיָּסֹבּוּ עָלָיו לְהִלָּחֶם וַיִּזְעַק יְהוֹשָׁפָט וַיהוָה עֲזָרוֹ וַיְסִיתֵם אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ׃ 32וַיְהִי כִּרְאוֹת
שָׂרֵי הָרֶכֶב כִּי לֹא־הָיָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיָּשֻׁבוּ מֵאַחֲרָיו׃ 33וְאִישׁ מָשַׁךְ בַּקֶּשֶׁת לְתֻמּוֹ וַיַּךְ אֶת־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בֵּין הַדְּבָקִים
וּבֵין הַשִּׁרְיָן וַיֹּאמֶר לָרַכָּב הֲפָךְ יָדְךָ וְהוֹצִאתַנִי מִן־הַמַּחֲנֶה כִּי הָחֳלֵיתִי׃ 34וַתַּעַל הַמִּלְחָמָה בַּיּוֹם הַהוּא וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
הָיָה מַעֲמִיד בַּמֶּרְכָּבָה נֹכַח אֲרָם עַד־הָעֶרֶב וַיָּמָת לְעֵת בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ׃

19

[1] Yozafati ashubira n'omurhûla omu nyumpa yâge aha Yeruzalemu. [2] Yehu, mugala wa Hanani, mulêbi, ahuluka aja emunda ali, anaci bwîra mwâmi Yozafati erhi: «Ka bagwâsirwe okurhabâla omubi, ka osîma aba shomba Nyamubâho? Okwôla kwarhumire wacilerhera obukunizi bwa Nyamu baho. [3] N'obwo muli we mwabonekine ebiri binjà, bulya waherêrekize omu cihugo ebyali by'enshusho za Ashera, wanacihangana n'omurhima gwâwe okulongereza Nyamuzinda.»

Yozafati ahira abacîranuzi omu Yuda

[4] Yozafati ayûbaka aha Yeruzalemu; ashubija arhangula olubaga kurhenga e Bersheba kuhika oku ntondo ya Efrayimu, ashubija abayêrekeza emunda Nyamubâho ali, Nyamuzinda wa b'îshe wâbo. [5] Ahira abacîranuzi omu cihugo côshi, omu ngo nzibu zôshi za Yuda n'oku ngasi lugo. [6] Anacibwîra abacîranuzi erhi: «Mukazicilanga omu ngasi ebi mwankanajira byôshi, bulya arhali bantu mwakaziha obushinganyanya ci Nyamubâho; akaziba ali haguma ninyu amango mwatwa emmanja. [7] Na bunôla, okurhînya Nyamubâho kumujemwo; mucilange omu bijiro binyu, bulya emwa Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu erhaba bubî, erhanaba kuyêmêrheza muntu mulebe nîsi erhi okuyêmêrheza luhembo lulebe.»

[8] Aha Yeruzalemu naho, ahiraho abayâliza amarhegeko ga Nyamuzinda n'okufunga orhudali, bali baleviti, badâhwa n'abarhambo b'emilala y'Israheli; abôla bakazitwîra emmanja aha Yeruzalemu. [9] Anacibaha amarhegeko n'ebîra binwa: «Mukazikola ntya omu kurhînya Nyamubâho, omu bwikubagirwa n'omu kubà n'omurhima gushingânîne. [10] Omu ngasi lubanja lwa bene winyu bayûbaka omu ngo zâbo, bakanayîsha embere zinyu, oku lubanja luyêrekîre okuyîrha omuntu, nîsi erhi oku kurhashimba oburhegesi, kandi erhi marhegeko nîsi erhi ngesò

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bagwâsirwe okushimba, kukwânîne murhangibalaliza, balekicishombanya emunda Nyamubâho ali, lyo n'oburhè bwâge burhagija kuli mwe na kuli bene winyu? Mukazijira ntyôla mulekijira ecâha.

[11] Loli oku omurhambo winyu ali Amariyahu, ye mudâhwa mukulu, mucîranuzi oku ngasi binayêrekîre Nyamubâho byôshi, na Zebadiyahu, mugala wa Ismaeli, murhambo w'omulala gwa Yuda, aba mucîranuzi oku ngasi binayêrekîre mwâmi byôshi. Mugwêrhe embere zinyu abaleviti, bo bakazikola n'okuyandika ebya omu k'emmanja. Murhwalihe munakole! na Nyamubâho abè haguma na ninyu?»

BHS 2Chronik / 2Chronicles 19

1 וַיָּשָׁב יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־בֵּיתוֹ בְּשָׁלוֹם לִירוּשָׁלִָם: 2 וַיֵּצֵא אֶל־פָּנָיו יֵהוּא בֶן־חֲנָנִי הַחוֹזֶה וַיֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ
יְהוֹשָׁפָט הֲלָרָשָׁע לַעְזֹר וּלְשֹׂנְאֵי יְהוָה תֵּאָהֵב וּבְזֹאת עָלֶיךָ קֶצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה: 3 אֲבָל דְּבָרִים טוֹבִים נִמְצְאוּ עִמָּךְ
כִּי־בִעַרְתָּ הָאֲשֵׁרוֹת מִן־הָאָרֶץ וַהֲכִינוֹתָ לְבָבְךָ לִדְרֹשׁ הָאֱלֹהִים: 4 וַיֵּשֶׁב יְהוֹשָׁפָט בִּירוּשָׁלִַם ס

וַיָּשָׁב וַיֵּצֵא בָּעָם מִבְּאֵר שֶׁבַע עַד־הַר אֶפְרַיִם וַיְשִׁיבֵם אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם: 5 וַיַּעֲמֵד שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ בְּכָל־עָרֵי
יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת לְעִיר וָעִיר: 6 וַיֹּאמֶר אֶל־הַשֹּׁפְטִים רְאוּ מָה־אַתֶּם עֹשִׂים כִּי לֹא לְאָדָם תִּשְׁפְּטוּ כִּי לַיהוָה וְעִמָּכֶם
בְּדְבַר מִשְׁפָּט: 7 וְעַתָּה יְהִי פַחַד־יְהוָה עֲלֵיכֶם שִׁמְרוּ וַעֲשׂוּ כִּי־אֵין עִם־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַוְלָה וּמַשָּׂא פָּנִים
וּמִקַּח־שֹׁחַד: 8 וְגַם בִּירוּשָׁלַם הֶעֱמִיד יְהוֹשָׁפָט מִן־הַלְוִיִּם וְהַכֹּהֲנִים וּמֵרָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּט יְהוָה וְלָרִיב
וַיָּשֻׁבוּ יְרוּשָׁלִָם: 9 וַיְצַו עֲלֵיהֶם לֵאמֹר כֹּה תַּעֲשׂוּן בְּיִרְאַת יְהוָה בֶּאֱמוּנָה וּבְלֵבָב שָׁלֵם: 10 וְכָל־רִיב אֲשֶׁר־יָבוֹא עֲלֵיכֶם
מֵאֲחֵיכֶם | הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵיהֶם בֵּין־דָּם | לְדָם בֵּין־תּוֹרָה לְמִצְוָה לְחֻקִּים וּלְמִשְׁפָּטִים וְהִזְהַרְתֶּם אוֹתָם וְלֹא יֶאְשְׁמוּ
לַיהוָה וְהָיָה־קֶצֶף עֲלֵיכֶם וְעַל־אֲחֵיכֶם כֹּה תַּעֲשׂוּן וְלֹא תֶאְשָׁמוּ: 11 וְהִנֵּה אֲמַרְיָהוּ כֹהֵן הָרֹאשׁ עֲלֵיכֶם לְכֹל דִּבְרֵי־יְהוָה
וּזְבַדְיָהוּ בֶן־יִשְׁמָעֵאל הַנָּגִיד לְבֵית־יְהוּדָה לְכֹל דִּבְרֵי־הַמֶּלֶךְ וְשֹׁטְרִים הַלְוִיִּם לִפְנֵיכֶם חִזְקוּ וַעֲשׂוּ וִיהִי יְהוָה עִם־הַטּוֹב:
פ

20

Yuda arhêrwa. Omusengero gwa Yozafati

[1] Enyuma ly'ahôla, bene Mowabu, na bene Amoni, bôshi n'abantu b'Abaamoniti, bayîsha barhabâlire Yozafati mpu bayîsh'imulwîsa. [2] Bayishikumanyîsa Yozafati bamubwîra mpu: «Omwandu gw'abantu bakurhabâlire kurhenga ebwa Nyanja na Edomu, kurhenga e Sîriya na lolà oku bakola bali e bwa Hasesoni-Tamari, ye oligi Engedi.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] Omu kuyoboba, Yozafati ahiga okushenga oburhabâle emwa Nyamubâho, anacilâlika okucîshalisa omu Yuda moshi, [4] Bene Yuda bôshi babugânana mpu bashenge Nyamubâho; ciru bakazirhenga omu ngo zôshi za Yuda bali shenga oburhabâle emwa Nyamubâho. [5] Yozafati ayimanga embere ly'e-mbugânano ya bene Yuda n'eya abantu b'e Yeruzalemu, omu kâ-Nyamuzinda, embere ly'ahantu hatagatîfu anaciderha erhi: [6] «Nyamubâho, Nyamuzinda wa balarha, ka arhali we Nyamuzinda omu mpingu, k'arhali we orhegeka amâmi gôshi g'amashanja, ka omu kuboko kwâwe murhali emisî na obuhashe kulya kurhuma harhaba owankarhangula mpu acîshomya okukulwîsa? Ka arhali we, Yâgirwa Nyamuzinda wîrhu, [7] we wakungushaga abantu bayûbakaga muli ecîra cihugo, embere z'olubaga lwâwe lw'Israheli, k'arhanali we wacihâga iburha lya Abrahamu omwîra wâwe mpu cibè câbo ensiku zôshi? [8] Baciyûbasiragemwo banakuyâbakira akâ-Nyamuzinda oku irenge ly'izîno lyâwe: omu kuderha mpu: [9] Erhi hankajira obuhanya bwarhuyîshira, bwa ngôrho yarhumalîra, bwa cahira erhi bwa cizombo, rhwanayîsha embere z'enôla nyumpa, rhwanalakira emunda oli omu malibûko gîrhu, nâwe wanayumvîrhiza, wanarhuyôkola.

[10] Bunôla, alaga oku bene Amoni, bene Mowabu, abayûbakaga omu ntondo ya Seyiri, emwa balya bantu wahanzagya kwo Israheli mpu arhajaga e mwâbo erhi arhenga e Mîsiri, ci arhenga olunda lw'emwâbo buzira kubayîrha; alaga oku bakola barhuyîshire. [11] Bakola bali rhuhemba omu kuyîshirhukungusha muli ecîra cihugo câwe, eci warhuhaga mpu rhuciyimemwo! [12] Mâshi Nyamuzinda wîrhu, ka wêne orhâbatwîre olubanja? Bulya ntà misî rhugwêrhe embere z'ogûla mwandu gwa abantu barhurhabâlire, rhurhanamanyiri kurhi rhwankahashijira, ci amasù gîrhu gayêrekîre emunda oli.»

[13] Bene Yuda bôshi bali bayimanzire embere za Nyamubâho, haguma n'abâna bâbo barhò, haguma na bakâbo, haguma na bagala bâbo. [14] Okubundi omwôla karhî k'embugânano, omûka gwa Nyamubâho gwajà muli Yahazieli, mugala wa Zekariyahu, mugala wa Benaya, mugala wa Yehieli, mugala wa Mataniya, muleviti muguma w'omu bagala ba Azafu. [15] Anaciderha erhi: Yu mvi bwinjà bene Yuda mweshi na ninyu bantu b'e Yeruzalemu, nâwe mwâmi Yozafati! Nyamubâho amubwizire ntyâla: «Murhayôbôhe, murhanarhemuke embere z'ogôla mwandu gw'abantu, bulya amatabâro garhali ginyu ci gali ga Nyamuzinda. [16] Irhondomuyandagale, mubarhabâlire; loli oku basôka oku murhezi gwa Sisi, ninyu mwabashanga oku buzinda bw'akabanda, ah'ishiriza ly'irûngu lya Yerueli. [17] Murhaderhe mpu mwalwa muli eyo ntambala ci muyîshe mucîyêrekane munayimange ahôla, mwabona oku Nyamubâho amuyôkola wâni Yuda na nâwe Yeruzalemu. Murhayôbohaga murhanarhemukaga; irhondomuhuluke mubarhabâlire, na Nyamubâho amuyôkola wâni Yuda na nâwe Yeruzalemu. Murhayôbohaga murhanarhemukaga; irhondomuhuluke mubarhabâlire, na Nyamubâho aba haguma na ninyu.»

[18] Yozafati ayunamiriza, akamalanga kahika oku idaho, kuguma na bene Yuda bôshi n'abantu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

b'e Yeruzalemu bôshi bafukamiriza embere za Nyamubâho omu kuharâmya Nyamubâho. [19] Abaleviti ba muli bene Kehati n'aba muli bene Kore, bayimuka mpu bakuze Nyamubâho Nyamuzinda w'Israheli, n'izù linene, eryashakanya.

[20] Okubundi erhi babà bamazûka sêzisêzi, bahuma enjira egenda ebw'irûngu lya Tekowa. Amango bagendaga, Yozafati ali hali bo, anaciderha erhi: «Muyumve bene Yuda na ninyu bantu b'e Yeruzalemu! Mucihire omu maboko ga Nyamubâho, Nyamuzinda winyu, muzibuhe, mubè ntahuligana; mucihire omu maboko g'abalêbi bâge, mwanabona oku mwahima.» [21] Oku bundi erhi aba amashambâla n'olubaga, ajira abimbiza bahêka emyambalo migishe bâna shokolera omulongo gw'abantu banajà bakuza Nyamubâho omu kuderha erhi: «Akuzibwe Nyamubâho bulya obonjo bwâge buli bw'ensiku n'amango!» [22] Erhi barhondêra okujà kwayimba n'okujà kwashenga, Nyamubâho ahira emirhego emwa bene Amoni n'emwa bene Mowabu n'emwa abantu bôshi b'omu ntondo ya Seyiri, abali bayîshirilwîsa Yuda, banacihimwa. [23] Bene Amoni na bene Mowabu, bahindamukira abantu b'omu ntondo ya Seyiri, bajànakwo bône na bône bakola bayîrhana.

[24] Erhi Yuda ahika aha omurhwe murhanzi gwali oku murhondêro gw'irûngu, bahindamuka balola olunda gulya mwandu gw'abanzi bali, gwali gukola gwa mirhumba elambukire oku idaho, ntâye wabafumiremwo. [25] Yozafati n'olubaga âwâge bakanya bagendihagula eminyago yâbo bashimâna amagâle manji, Emifù n'ebirugu by'engulo ndârhi, basabunga bashana emizigo yâbo; bajira nsiku isharhu erhi basabunga omunyago bulya gwali munji. [26] Oku lusiku lwa kani babugânana bôshi omu kabanda ka Beraka, bavugiramwo Nyamubâho omunkwa, co cinarhuma ahôla hantu haderhwa kabanda ka Beraka kuhika ene. [27] Abantu b'e Yuda bôshi n'abantu b'e Yeruzalemu, banashokolirwe na Yozafati, bashubihuma enjira yâbo n'omwîshingo munene bakola bashubira e Yeruzalemu, ebwa kubà Nyamubâho anabasimisize ene abayôkola oku bashombanyi bâbo. [28] Baja omu Yeruzalemu bayîsha baziha enzenze, ennanga, banabûha n'emishekera, bajà ebwa kâ-Nyamuzinda. [29] Obwôba bwagwârha amâmi gôshi ga muli ecôla cihugo, erhi bamanya oku Nyamuzinda ye walwisagya abashombanyi b'Israheli. [30] Obwâmi bwa Yozafati bwarhamûka, na Nyamuzinda wâge amuhà okuluhûka empande zôshi.

Obuzinda bw'obwâmi bwa Yozafati

[31] Yozafati aba mwâmi omu Yuda, ali akola agwêrhe myâka makumi asha rhu n'irhanu erhi aba mwâmi, anacijira myâka makumi abirhi n'irhanu ali mwâmi aha Yeruzalemu. Nina izîno lyâge ye wali Azûba, mwâli wa Shilihi. [32] Ashimba enjira y'îshe Asa, arhanayirhengagamwo, akaziyôrha ajira okushingânîne omu masù ga Nyamubâho. [33] Ci kwônene empêro z'omu hantu h'enyanya omu rhurhondo zirhahwaga zôshi, n'olubaga lurhali luciyêrekeza omurhima gwalwo emunda Nyamubâho ali, Nyamuzinda wa b'îshe. [34] Ebisigîre oku bijiro bya Yozafati, ebirhangiriza

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'ebizinda, ala oku biri biyandike omu Binwa bya Yehu, mugala wa Hanani, nabyo biri biyandike omu citabu c'abâmi b'Israheli. [35] Enyuma ly'ahôla, Yozafati, mwâmi w'e Yuda, alungana bôshi na Akhaziyasi, mwâmi w'Israheli, owaligwêrhe olugendo lugalugalu. [36] Alungana bôshi naye mpu bajire amârho gakazija e Tarsisi, n'agôla mârho bagabinjira aha Esioni-Gebera. [37] Okubundi Eliyezeri, mugala wa Dodawahu w'e Maresha, alêba ebiyêrekîre Yozafati, aderha erhi: «Ebwa kubà walungîne na Akhaziyasi, Nyamubâho amajonjaga omukolo gwâwe.» Amârho ganacihahanyuka mpande mpande, garhacihashaga okujà e Tarsisi.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 20

וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ בְנֵי־מוֹאָב וּבְנֵי עַמּוֹן וְעִמָּהֶם | מֵהָעַמּוֹנִים עַל־יְהוֹשָׁפָט לַמִּלְחָמָה: וַיָּבֹאוּ וַיַּגִּידוּ לְיהוֹשָׁפָט לֵאמֹר
בָּא עָלֶיךָ הָמוֹן רָב מֵעֵבֶר לַיָּם מֵאֲרָם וְהִנָּם בְּחַצְצֹן תָּמָר הִיא עֵין גֶּדִי: וַיִּירָא וַיִּתֵּן יְהוֹשָׁפָט אֶת־פָּנָיו לִדְרֹושׁ לַיהוָה
וַיִּקְרָא־צוֹם עַל־כָּל־יְהוּדָה: וַיִּקָּבְצוּ יְהוּדָה לְבַקֵּשׁ מֵיְהוָה גַּם מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה בָּאוּ לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה: וַיַּעֲמֹד
יְהוֹשָׁפָט בִּקְהַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם בְּבֵית יְהוָה לִפְנֵי הֶחָצֵר הַחֲדָשָׁה: וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ הֲלֹא אַתָּה־הוּא
אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם וְאַתָּה מוֹשֵׁל בְּכָל מַמְלְכוֹת הַגּוֹיִם וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וְאֵין עִמְּךָ לְהִתְיַצֵּב: הֲלֹא | אַתָּה אֱלֹהֵינוּ
הוֹרַשְׁתָּ אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת מִלִּפְנֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וַתִּתְּנָהּ לְזֶרַע אַבְרָהָם אֹהַבְךָ לְעוֹלָם: וַיֵּשְׁבוּ־בָהּ וַיִּבְנוּ לְךָ |
בָּהּ מִקְדָּשׁ לְשִׁמְךָ לֵאמֹר: אִם־תָּבוֹא עָלֵינוּ רָעָה חֶרֶב שְׁפוֹטֵ וְדֶבֶר וְרָעָב נַעֲמְדָה לִפְנֵי הַבַּיִת הַזֶּה וּלְפָנֶיךָ כִּי שִׁמְךָ
בַּבַּיִת הַזֶּה וְנִזְעַק אֵלֶיךָ מִצָּרָתֵנוּ וְתִשְׁמַע וְתוֹשִׁיעַ: וְעַתָּה הִנֵּהּ בְּנֵי־עַמּוֹן וּמוֹאָב וְהַר־שֵׂעִיר אֲשֶׁר לֹא־נָתַתָּה
לְיִשְׂרָאֵל לָבוֹא בָּהֶם בְּבֹאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כִּי סָרוּ מֵעֲלֵיהֶם וְלֹא הִשְׁמִידוּם: וְהִנֵּה־הֵם גֹּמְלִים עָלֵינוּ לָבוֹא לְגָרְשֵׁנוּ
מִירֻשָּׁתְךָ אֲשֶׁר הוֹרַשְׁתָּנוּ: אֱלֹהֵינוּ הֲלֹא תִשְׁפֹּט־בָּם כִּי אֵין בָּנוּ כֹּחַ לִפְנֵי הֶהָמוֹן הָרָב הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא
נֵדַע מַה־נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ: וְכָל־יְהוּדָה עֹמְדִים לִפְנֵי יְהוָה גַּם־טַפָּם נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם: פ
וַיַּחֲזִיאֵל בֶּן־זְכַרְיָהוּ בֶּן־בְּנָיָה בֶּן־יְעִיאֵל בֶּן־מַתַּנְיָה הַלֵּוִי מִן־בְּנֵי אָסָף הָיְתָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה בְּתוֹךְ הַקָּהָל: וַיֹּאמֶר
הַקְשִׁיבוּ כָל־יְהוּדָהּ וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם וְהַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט כֹּה־אָמַר יְהוָה לָכֶם אַתֶּם אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחַתּוּ מִפְּנֵי הֶהָמוֹן
הָרָב הַזֶּה כִּי לֹא לָכֶם הַמִּלְחָמָה כִּי לֵאלֹהִים: מָחָר רְדוּ עֲלֵיהֶם הִנֵּם עֹלִים בְּמַעֲלֵה הַצִּיץ וּמְצָאתֶם אֹתָם בְּסוֹף
הַנַּחַל פְּנֵי מִדְבַּר יְרוּאֵל: לֹא לָכֶם לְהִלָּחֵם בְּזֹאת הִתְיַצְּבוּ עִמְדוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַתְ יְהוָה עִמָּכֶם יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם
אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחַתּוּ מָחָר צְאוּ לִפְנֵיהֶם וַיהוָה עִמָּכֶם: וַיִּקֹּד יְהוֹשָׁפָט אַפַּיִם אֶרְצָה וְכָל־יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם
נָפְלוּ לִפְנֵי יְהוָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לַיהוָה: וַיָּקֻמוּ הַלְוִיִּם מִן־בְּנֵי הַקָּהָתִים וּמִן־בְּנֵי הַקָּרְחִים לְהַלֵּל לַיהוָהּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בְּקוֹל גָּדוֹל לְמָעְלָה: וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיֵּצְאוּ לְמִדְבַּר תְּקוֹעַ וּבְצֵאתָם עָמַד יְהוֹשָׁפָט וַיֹּאמֶר שְׁמָעוּנִי יְהוּדָהּ וְיֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלִַם הַאֲמִינוּ בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְתֵאָמֵנוּ הַאֲמִינוּ בִּנְבִיאָיו וְהַצְלִיחוּ: וַיִּוָּעַץ אֶל־הָעָם וַיַּעֲמֵד מְשֹׁרְרִים לַיהוָה
וּמְהַלְלִים לְהַדְרַת־קֹדֶשׁ בְּצֵאת לִפְנֵי הֶחָלוּץ וְאֹמְרִים הוֹדוּ לַיהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: וּבְעֵת הֵחֵלּוּ בְרִנָּה וּתְהִלָּה נָתַן
יְהוָה | מְאָרְבִים עַל־בְּנֵי עַמּוֹן מוֹאָב וְהַר־שֵׂעִיר הַבָּאִים לִיהוּדָה וַיִּנָּגְפוּ: וַיַּעַמְדוּ בְּנֵי עַמּוֹן וּמוֹאָב עַל־יֹשְׁבֵי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַר־שֵׂעִיר לְהַחֲרִים וּלְהַשְׁמִיד וּכְכַלּוֹתָם בִּיוֹשְׁבֵי שֵׂעִיר עָזְרוּ אִישׁ־בְּרֵעֵהוּ לְמַשְׁחִית׃ 24וִיהוּדָה בָּא עַל־הַמִּצְפֶּה
לַמִּדְבָּר וַיִּפְנוּ אֶל־הֶהָמוֹן וְהִנָּם פְּגָרִים נֹפְלִים אַרְצָה וְאֵין פְּלֵיטָה׃ 25וַיָּבֹא יְהוֹשָׁפָט וְעַמּוֹ לָבֹז אֶת־שְׁלָלָם וַיִּמְצְאוּ
בָתֶּם לָרֹב וּרְכוּשׁ וּפְגָרִים וּכְלֵי חֲמֻדּוֹת וַיִּנְצְלוּ לָהֶם לְאֵין מַשָּׂא וַיִּהְיוּ יָמִים שְׁלוֹשָׁה בֹּזְזִים אֶת־הַשָּׁלָל כִּי
רַב־הוּא׃ 26וּבַיּוֹם הָרְבִעִי נִקְהֲלוּ לְעֵמֶק בְּרָכָה כִּי־שָׁם בֵּרְכוּ אֶת־יְהוָה עַל־כֵּן קָרְאוּ אֶת־שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא עֵמֶק
בְּרָכָה עַד־הַיּוֹם׃ 27וַיָּשֻׁבוּ כָל־אִישׁ יְהוּדָה וְיִרוּשָׁלַ͏ִם וִיהוֹשָׁפָט בְּרֹאשָׁם לָשׁוּב אֶל־יְרוּשָׁלַ͏ִם בְּשִׂמְחָה כִּי־שִׂמְּחָם יְהוָה
מֵאוֹיְבֵיהֶם׃ 28וַיָּבֹאוּ יְרוּשָׁלַ͏ִם בִּנְבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת וּבַחֲצֹצְרוֹת אֶל־בֵּית יְהוָה׃ 29וַיְהִי פַּחַד אֱלֹהִים עַל כָּל־מַמְלְכוֹת
הָאֲרָצוֹת בְּשָׁמְעָם כִּי נִלְחַם יְהוָה עִם אוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל׃ 30וַתִּשְׁקֹט מַלְכוּת יְהוֹשָׁפָט וַיָּנַח לוֹ אֱלֹהָיו מִסָּבִיב׃ פ
31וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט עַל־יְהוּדָה בֶּן־שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה בְּמָלְכוֹ וְעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַ͏ִם וְשֵׁם אִמּוֹ עֲזוּבָה
בַּת־שִׁלְחִי׃ 32וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ אָבִיו אָסָא וְלֹא־סָר מִמֶּנָּה לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה׃ 33אַךְ הַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ וְעוֹד הָעָם
לֹא־הֵכִינוּ לְבָבָם לֵאלֹהֵי אֲבֹתֵיהֶם׃ 34וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹשָׁפָט הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים בְּדִבְרֵי יֵהוּא בֶן־חֲנָנִי
אֲשֶׁר הُעֱלָה עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ 35וְאַחֲרֵיכֵן אִתְחַבַּר יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה עִם אֲחַזְיָה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל הוּא
הִרְשִׁיעַ לַעֲשׂוֹת׃ 36וַיִּחַבְּרֵהוּ עִמּוֹ לַעֲשׂוֹת אֳנִיּוֹת לָלֶכֶת תַּרְשִׁישׁ וַיַּעֲשׂוּ אֳנִיּוֹת בְּעֶצְיוֹן גָּבֶר׃ 37וַיִּתְנַבֵּא אֱלִיעֶזֶר
בֶּן־דֹּדָוָהוּ מִמָּרֵשָׁה עַל־יְהוֹשָׁפָט לֵאמֹר כְּהֻתְחַבֶּרְךָ עִם־אֲחַזְיָהוּ פָּרַץ יְהוָה אֶת־מַעֲשֶׂיךָ וַיִּשָּׁבְרוּ אֳנִיּוֹת וְלֹא עָצְרוּ
לָלֶכֶת אֶל־תַּרְשִׁישׁ׃

21

[1] Yozafati acîhengeka aha burhambi bwa b'îshe, anacibishwa haguma na b'îshe omu lugo lwa Daudi; omugala Yorami ayèima ahâli hâge.

Okuyîma kwa Yorami

[2] Yorami ali agwêrhe bene wâbo, bagala ba Yozafati: Azaria, Yehieli, Zekariyahu, Azariya, Mikaeli na Shefariyahu; bôshi bali bagala ba Yozafati, mwâmi w'e Yuda. [3] Îshe wâbo ali erhi abahire amagale manji bwenêne, omu masholo, omu marhale, n'omu birugu by'engulo ndârhi, kuguma n'engo nzibuzibu omu Yuda; ci alekera Yorami obwâmi bulya lwo lwali lubere lwâge. [4] Yorami ayîma omu bwâmi bw'îshe, n'erhi aba akola muzibu, ayîrha bene wâbo bôshi n'engôrho, kuguma n'abarhambo baguma baguma b'Israheli.

[5] Yorami ali akola agwêrhe myâka makumi asharhu n'ibirhi erhi aba mwâmi[d], anaciyîma myâka munâni aha Yeruzalemu. [6] Agera omu njira y'abâmi b'Israheli, nk'oku omulala gwa Ahâbu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gwajiraga, bulya ali agwêrhe omukazi mwâli wa Ahahu, ajira ebiri bibi bwenêne omu masù ga Nyamubâho. [7] Ci Nyamubâho arhalonzagya okuhererekeza omulala gwa Daudi, erhi erya ndagâno ajiraga bôshi na Daudi erhuma, na kandi kulyâla kubà alimubwizire oku akaziyôrha amuhiî akamole, kuli ye yêne n'oku bagala.

[8] Ago mango ga Yorami, Edomu aciberùla kuli Yuda. aciha owâge mwâmi. [9] Yorami ahuma enjira yâge bôshi n'abarhambo bâge, n'éngâlè zâge zôshi, abarhabâlira budufu, ahima Abanya-Edomu bàli bamuzongolosire n'abarha- mbo b'engâlè. [10] Edomu ayôrha aciberwire kuli Yuda kuhika buno. Naye Libna aciberula kuli Yuda hôfi muli agôla mango g'okuyîma kwa Yorami, ebwa kubà amajandika Nyamubâho, Nyamuzinda wa b'îshe wâge. [11] Yorami ajira ciru empêrero omu hantu h'enyanya omu rhurhondo rhwa Yuda, asunika omu kuhemuka abantu b'e Yeruzalemu, ahabula na Yuda. [12] Amandiko ganacimuyîshira garhengaga emwa omulêbi Eliya gali gadesire ntyâla: «Kwo adesire ntyâla Nyamubâho, Nyamuzinda wa Daudi, sho: kulya kubà orhashimhaga enjira ya sho Yozafati n'enjira ya Asa, mwâmi w'e Yuda, [13] ci wêhe washimba enjira y'abâmi b'Israheli, kulya kubà wasunikîre Yuda omu kuhemuka kuguma n'abantu b'e Yeruzalemu, nk'oku omulala gwa Ahâbu gwasunikiraga Israheli omu kuhemuka, na kulya kubà wayîsire bene winyu, abàli binjà kukulusha, mulala gwa sho gonene: [14] lolà oku Nyamubâho akola ababaza bwenêne olubaga lwâwe, bagala bâwe, abakazi bâwe na ngasi ebi ojira byôshi. [15] Nâwe wêne walibuka n'endwâla ndârhi, ndwâla y'omu nda, kuhika amala gâwe garhengc omu nda yâwe erhi eyôla ndwâla erhuma, n'okwôla kwakubêra nsiku zirhali nyi.»

[16] Nyamubâho anacisunika kuli Yorami Abafilistini n' Abahàrabu bali bayûbakaînwe n'Abanya-Etiyopiya. [17] Erhi babà bamasôkera e Yuda, bayo ngoberera muli ye, basabunga amagale gôshi gabàga omu nyumpa ya mwâmi, kuguma n'abagala, na bakâge, bamusigira mugala muguma yêne, Yowahazi, ye wali murhò omu bagala bâge bôshi. [18] Enyuma z'okwôla kôshi, Nyamubâho amubabaliza omu nda n'endwâla erhankahashifuma. [19] Ensiku zagera, oku buzinda bw'omwâka gwa kabirhi amalâ garhangira okugera erhi erya ndwâla erhuma. Afira omu malibûko makali bwenêne, n'olubaga lwâge lurhaderhaga mpu lwankatwâna obukù oku irenge lyâge, nk'oku lwanakazâgibutwâna aha kufà kwa b'îshe.

[20] Yorami ali agwêrhe myâka makumi asharhu n'ibirhi erhi aba mwâmi, anagaliyima myâka munâni aha Yeruzalemu. Acîgendera ci ntâye wamulakire, bamubisha omu lugo lwa Daudi, ci arhali omu nshinda z'abâmi.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 21

---

[d] **21.5** Omu mwâka gwa 848-841.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיִּשְׁכַּב יְהוֹשָׁפָט עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִיד וַיִּמְלֹךְ יְהוֹרָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ וְלוֹ־אַחִים בְּנֵי יְהוֹשָׁפָט
עֲזַרְיָה וְיִחִיאֵל וּזְכַרְיָהוּ וַעֲזַרְיָהוּ וּמִיכָאֵל וּשְׁפַטְיָהוּ כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּתֵּן לָהֶם | אֲבִיהֶם מַתָּנוֹת
רַבּוֹת לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְמִגְדָּנוֹת עִם־עָרֵי מְצֻרוֹת בִּיהוּדָה וְאֶת־הַמַּמְלָכָה נָתַן לִיהוֹרָם כִּי־הוּא הַבְּכוֹר׃ פ

וַיָּקָם יְהוֹרָם עַל־מַמְלֶכֶת אָבִיו וַיִּתְחַזַּק וַיַּהֲרֹג אֶת־כָּל־אֶחָיו בֶּחָרֶב וְגַם מִשָּׂרֵי יִשְׂרָאֵל׃ בֶּן־שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה
יְהוֹרָם בְּמָלְכוֹ וּשְׁמוֹנֶה שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃ וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ | מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ בֵּית אַחְאָב כִּי בַת־אַחְאָב
הָיְתָה לוֹ אִשָּׁה וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃ וְלֹא־אָבָה יְהוָה לְהַשְׁחִית אֶת־בֵּית דָּוִיד לְמַעַן הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת לְדָוִיד
וְכַאֲשֶׁר אָמַר לָתֵת לוֹ נִיר וּלְבָנָיו כָּל־הַיָּמִים׃ בְּיָמָיו פָּשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד־יְהוּדָה וַיַּמְלִיכוּ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ׃ וַיַּעֲבֹר
יְהוֹרָם עִם־שָׂרָיו וְכָל־הָרֶכֶב עִמּוֹ וַיְהִי קָם לַיְלָה וַיַּךְ אֶת־אֱדוֹם הַסּוֹבֵב אֵלָיו וְאֵת שָׂרֵי הָרֶכֶב׃ וַיִּפְשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת
יַד־יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה אָז תִּפְשַׁע לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא מִתַּחַת יָדוֹ כִּי עָזַב אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו׃ גַּם־הוּא
עָשָׂה־בָמוֹת בְּהָרֵי יְהוּדָה וַיֶּזֶן אֶת־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם וַיַּדַּח אֶת־יְהוּדָה׃ פ
וַיָּבֹא אֵלָיו מִכְתָּב מֵאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לֵאמֹר כֹּה | אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי דָּוִיד אָבִיךָ תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־הָלַכְתָּ בִּדְרָכֵי
יְהוֹשָׁפָט אָבִיךָ וּבִדְרֵכֵי אָסָא מֶלֶךְ־יְהוּדָה׃ וַתֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּזְנֶה אֶת־יְהוּדָה וְאֶת־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם
כְּהַזְנוֹת בֵּית אַחְאָב וְגַם אֶת־אַחֵיךָ בֵּית־אָבִיךָ הַטּוֹבִים מִמְּךָ הָרָגְתָּ׃ הִנֵּה יְהוָה נֹגֵף מַגֵּפָה גְּדוֹלָה בְּעַמֶּךָ וּבְבָנֶיךָ
וּבְנָשֶׁיךָ וּבְכָל־רְכוּשֶׁךָ׃ וְאַתָּה בָּחֳלָיִים רַבִּים בְּמַחֲלֵה מֵעֶיךָ עַד־יֵצְאוּ מֵעֶיךָ מִן־הַחֹלִי יָמִים עַל־יָמִים׃ וַיָּעַר יְהוָה
עַל־יְהוֹרָם אֶת רוּחַ הַפְּלִשְׁתִּים וְהָעַרְבִים אֲשֶׁר עַל־יַד כּוּשִׁים׃ וַיַּעֲלוּ בִיהוּדָה וַיִּבְקָעוּהָ וַיִּשְׁבּוּ אֶת כָּל־הָרְכוּשׁ
הַנִּמְצָא לְבֵית־הַמֶּלֶךְ וְגַם־בָּנָיו וְנָשָׁיו וְלֹא נִשְׁאַר־לוֹ בֵּן כִּי אִם־יְהוֹאָחָז קְטֹן בָּנָיו׃ וְאַחֲרֵי כָּל־זֹאת נְגָפוֹ יְהוָה |
בְּמֵעָיו לָחֳלִי לְאֵין מַרְפֵּא׃ וַיְהִי לְיָמִים | מִיָּמִים וּכְעֵת צֵאת הַקֵּץ לְיָמִים שְׁנַיִם יָצְאוּ מֵעָיו עִם־חָלְיוֹ וַיָּמָת בְּתַחֲלֻאִים
רָעִים וְלֹא־עָשׂוּ לוֹ עַמּוֹ שְׂרֵפָה כִּשְׂרֵפַת אֲבֹתָיו׃ בֶּן־שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם הָיָה בְמָלְכוֹ וּשְׁמוֹנֶה שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם
וַיֵּלֶךְ בְּלֹא חֶמְדָּה וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּעִיר דָּוִיד וְלֹא בְּקִבְרוֹת הַמְּלָכִים׃

22

Olwa Akhaziyasi w'e Yuda

[1] Ahâli ha Yorami, abantu b'e Yeruzalemu bayîmika Akhaziyasi, ye wali mugala murhò, ebwa kubà engabo yayîshaga omu cihando haguma n' Abahàrabu, yali yamayîrha bakulu bâge bôshi. Okwôla kwo kwarhumire Akhaziyasi, mugala wa Yorami ayîma omu Yuda. [2] Ali akola agwêrhe myâka makumi ani n'ibirhi amango abaga mwâmi, anaciyîma mwâka muguma aha Yeruzalemu. Nina izîno lyâge ye wali Atalia, mwâli wa Omuri. [3] Naye ashimba enjira z'omulala gwa Ahâbu, bulyala nina ye wali muhanuzi wâge, arhuma ahirima ntyôla omu câha. [4] Ajira ebiri bigalugalu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu masù ga Nyamubâho, aka omulala gwa Ahâbu, ebwa kubà erhi îshe aba amafa, abôla b'omu mulala gw'îshe bakazimuhanûla okwamurhera.

[5] Kandi oku ihano lyâbo kwo kwarhumaga agenda, ajiyumvanya bôshi na Yoram, mugala wa Ahâbu, mwâmi w'Israheli, mpu bagendilwîsa Hazaeli, mwâmi w'e Aramu e Ramoti omu Gileadi. Abanya-Aramu balemaza Yorami. [6] Yorami acigalukira mpu agendikazibukirwa omu Israheli ebibande aba Anya-Sîriya bamulemazagya aha Rama, ago mango alilwîsa Hazaeli, mwâmi w'e Sîriya. Azariyasi, mugala wa Yorami, mwâmi w'e Yuda, ayandagala mpu ajilola kuli Yorami, mugala wa Ahâbu, omu Yizreheli, kulya kubà ali mulwâla. [7] Oku bulonza bwa Nyamuzinda, kwâbà kwo kuhera kwa Akhaziyasi okwôla kujà emwa Yoram. Erhi ahika yo, ahuluka bôshi na Yorami mpu bajà emunda Yehu ali, ye mugala wa Nimushi, oyu Nyamubâho ashîgaga amavurha mpu amalire omulala gwa Ahâbu. [8] Na bulyâla Yehu ye wakazitwa emmanja z'omulala gwa Ahâbu, ashîmâna abarhambo b'e Yuda na bagala ba bene wâbo Akhaziyasi, anacibayîrha. [9] Alonza Akhaziyasi, bamugwârhira omu Samâriya, omu ali acîfulisire, bayîsha bamudwîrhîre Yehu, banacimuyîrha. Okubundi anacimubisha, ebwa kubà amaderha erhi: «Amaba mugala wa Yozafati, wakazâgilonza Nyamubâho n'omurhima gwâge gôshi. Omu mulala gwa Akhaziyasi murhabonekanaga omuntu muzibu olya wankahashiriyîma.

Olwa Ataliya n'okufà kwa bene Akhaziyasi

[10] Ataliya, nina wa Akhaziyasi erhi abona oku omugala amafa, arhondêra okuherêrekcza ngasi mwanarhabana oburhwa na mwâmi w'e Yuda. [11] Ci kwo nene Yehoshaba, mwâli wa mwâmi, ayanka Yoash, mugala wa Akhaziyasi, amukûla muli balya bagala ba mwâmi bakazâgiyîrhwa, agendimuhira bôshi n'omulezi-kazi wâge, omu nyumpa y'okubikira encingo. Yehoshaba, mwâli wa mwâmi Yorami, mukà omudâhwa Yehoyada na mwâli wâbo Akhaziyasi, amu kûla ntyo omu masù ga Ataliya, arhacihashaga okumuyîrha. [12] Ageza myâka ndarhu bôshi nabo, erhi ali mufulike omu kâ-Nyamuzinda; Atalia abâ ye oyima omu cihugo.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 22

וַיַּמְלִיכוּ יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַ͏ִם אֶת־אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ הַקָּטֹן תַּחְתָּיו כִּי כָל־הָרִאשֹׁנִים הָרַג הַגְּדוּד הַבָּא בָּעַרְבִים לַמַּחֲנֶה וַיִּמְלֹךְ 1
אֲחַזְיָהוּ בֶן־יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ פ

בֶּן־אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אֲחַזְיָהוּ בְּמָלְכוֹ וְשָׁנָה אַחַת מָלַךְ בִּירוּשָׁלָ͏ִם וְשֵׁם אִמּוֹ עֲתַלְיָהוּ בַּת־עָמְרִי׃ 2 גַּם־הוּא הָלַךְ 3
בְּדַרְכֵי בֵּית אַחְאָב כִּי אִמּוֹ הָיְתָה יוֹעַצְתּוֹ לְהַרְשִׁיעַ׃ 4 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּבֵית אַחְאָב כִּי־הֵמָּה הָיוּ־לוֹ יוֹעֲצִים
אַחֲרֵי מוֹת אָבִיו לְמַשְׁחִית לוֹ׃ 5 גַּם בַּעֲצָתָם׀ הָלַךְ וַיֵּלֶךְ אֶת־יְהוֹרָם בֶּן־אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה עַל־חֲזָאֵל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מֶלֶךְ־אֲרָם בְּרָמֹות גִּלְעָד וַיַּכּוּ הָרַמִּים אֶת־יוֹרָם׃ 6וַיָּשָׁב לְהִתְרַפֵּא בְיִזְרְעֶאל כִּי הַמַּכִּים אֲשֶׁר הִכֻּהוּ בָּרָמָה בְּהִלָּחֲמֹו
אֶת־חֲזָהאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַעֲזַרְיָהוּ בֶן־יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה יָרַד לִרְאֹות אֶת־יְהוֹרָם בֶּן־אַחְאָב בְּיִזְרְעֶאל כִּי־חֹלֶה
הוּא׃ 7וּמֵאֱלֹהִים הָיְתָה תְּבוּסַת אַחַזְיָהוּ לָבֹוא אֶל־יוֹרָם וּבְבֹאֹו יָצָא עִם־יְהוֹרָם אֶל־יֵהוּא בֶּן־נִמְשִׁי אֲשֶׁר מְשָׁחֹו יְהוָה
לְהַכְרִית אֶת־בֵּית אַחְאָב׃ 8וַיְהִי כְּהִשָּׁפֵט יֵהוּא עִם־בֵּית אַחְאָב וַיִּמְצְאֹ אֶת־שָׂרֵי יְהוּדָה וּבְנֵי אֲחֵי אֲחַזְיָהוּ מְשָׁרְתִים
לַאֲחַזְיָהוּ וַיַּהַרְגֵם׃ 9וַיְבַקֵּשׁ אֶת־אֲחַזְיָהוּ וַיִּלְכְּדֵהוּ וְהוּא מִתְחַבֵּא בְּשֹׁמְרֹון וַיְבִאֻהוּ אֶל־יֵהוּא וַיְמִתֻהוּ וַיִּקְבְּרֻהוּ כִּי
אָמְרוּ בֶּן־יְהוֹשָׁפָט הוּא אֲשֶׁר־דָּרַשׁ אֶת־יְהוָה בְּכָל־לְבָבֹו וְאֵין לְבֵית אֲחַזְיָהוּ לַעְצֹר כֹּחַ לְמַמְלָכָה׃ 10וַעֲתַלְיָהוּ אֵם
אֲחַזְיָהוּ רָאֲתָה כִּי מֵת בְּנָהּ וַתָּקָם וַתְּדַבֵּר אֶת־כָּל־זֶרַע הַמַּמְלָכָה לְבֵית יְהוּדָה׃ 11וַתִּקַּחְ יְהוֹשַׁבְעַת בַּת־הַמֶּלֶךְ
אֶת־יוֹאָשׁ בֶּן־אֲחַזְיָהוּ וַתִּגְנֹב אֹתֹו מִתֹּוךְ בְּנֵי־הַמֶּלֶךְ הַמּוּמָתִים וַתִּתֵּן אֹתֹו וְאֶת־מֵינִקְתֹּו בַּחֲדַר הַמִּטֹּות וַתַּסְתִּירֻהוּ
יְהוֹשַׁבְעַת בַּת־הַמֶּלֶךְ יְהוֹרָם אֵשֶׁת יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן כִּי הִיא הָיְתָה אֲחֹות אֲחַזְיָהוּ מִפְּנֵי עֲתַלְיָהוּ וְלֹא הֻמְיָתָתְהוּ׃ 12וַיְהִי
אִתָּם בְּבֵית הָאֱלֹהִים מִתְחַבֵּא שֵׁשׁ שָׁנִים וַעֲתַלְיָה מֹלֶכֶת עַל־הָאָרֶץ׃ פ

23

Okufà kwa Ataliya n'okuyimikwa kwa Yoash

1 Omu mwâka gwa kali nda, Yehoyada erhi aba amarhinda bwinjà, ayumvanya bôshi
n'abasirika: Azariyahu, mugala wa Yerohamu, Ismaeli, mugala wa Yerohanani, Azariyahu,
mugala wa Obedi, Maaseyahu, mugala wa Adayahu, na Elishafati, mugala wa Zikiri. 2 Baja
bagera omu Yuda, n'erhi babà bamashûbûza abaleviti b'omu ngo za Yuda zôshi, kuguma
n'abaleviti b'omu mulala gw'Israheli, bashubira e Yeruzalemu. 3 Endêko y'olubaga yôshi
yalungana na mwâmi omu kâ-Nyamuzinda. Omudâhwa anacibabwîra erhi: «Loli oku mugala wa
mwâmi akola ajiyîma nk'oku Nyamubâho anaderhaga oku biyêrekîre bagala ba Daudi. 4 Lolagi
oku mwakazijira: cihimbi ciguma ca kasharhu ca muli mwe cikola cajà oku mukolo olwa Sabato,
canagendilanga omuhango; 5 cindi cihimbi ciguma ca kasharhu canagendilanga aha mwa
mwâmi, n'ecindi cihimbi ca kasharhu omuhango gw'Eciriba. Olubaga lwôshi lwanaja omu bululi
bw'akâ-Nyamuzinda. 6 Ntâye wahiraga mpu aja omu kâ-Nyamuzinda aha nyuma ly'abadâhwa
n'abaleviti bali omu mikolo: abôla banahashijamwo bulya bali bimâna; n'olubaga lwôshi lulange
eryo irhegeko lya Nyamubâho. 7 Abaleviti bakazilanga mwâmi empande zôshi, ngasi muguma
n'emirasano yâge omu nfune, n'erhi hankajira owaja omu nyumpa banamuyî rhe;
munakaziyôrha muli hôfi na mwâmi emunda aja eyi n'eyi.

8 Abaleviti na bene Yuda bajira nk'okwôla anarhegekaga omudâhwa Yehoyada. Bakazirhôla
ngasi muguma abantu bâge, abâja omu mukolo n'abârhenga omu mukolo olwa sabato; ebwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kubà omudâhwa Yehoyada ntà bagu ma alidesire mpu bagendc muli eyôla mirhwe. [9] Omudâhwa Yehoyada aha abasirika amatumu, empenzi nnene n'empenzi nsungunu. zarhengaga emwa mwâmi Daudi zanagendibikwa omu kâ-Nyamuzinda. [10] Aja ahira oluhaga lwôshi, ngasi muguma n'omurasano gwâge omu nfune, ngasi muguma aha abêra, kurhenga olunda lw'ekulyo lw'enyumpa kuhika olunda lw'ekumosho kw'e nyumpa, hôfi n'oluhêrero, na hôfi n'enyumpa, eburhambi bwa mwâmi yôshi. [11] Banaciyegeza mwene mwâmi embere, bamuyambisa ishungwè banamuhirakwo ecêrekane banacimuyîmika mwâmi. Yehoyada n'abagala banacimushîga amavurha, banaciderha mpu: «Mwâmi aganze!»

[12] Erhi Atalia ayumva olubi lw'olubaga lulibisire n'okubandira mwâmi o orhubûli, ayîsha aja emunda olubaga luli ebwa kâ-Nyamuzinda. [13] Abona mwâmi ayîmanzire halya anali; n'eburhambi bwâge eri abarhambo n'emi shekera, n'olubaga lwôshi lwa omu cihugo erhi luli omu bushagaluke, bakaza gibûha emishekera, abimbiza bali bagwêrhe ebizihwa byâbo badwîrhe bahikiri za. Atalia asharhula emyambalo yâge anaciderha erhi: Bamagoma! Bamago ma! [14] Okubundi, Yehoyada aheka abasirika bali bakulu b'emirhwe embuga, anacibabwîra erhi; «mumurhenze omu ngabo, na ngasi wankaderha mpu amushimba munamuyîrhe mumunige n'engôrho!» Ebwa kubà omudâhwa ali amaderha erhi: «Murhamuyîrhiraga omu kâ-Nyamuzinda ». [15] Bamugwârha, bamugerana omu njira y'enfarasi olunda lw'enyumpa ya mwâmi, eyôla munda yo banamuyîrhire.

Oburhegesi buhyâhya bwa Yehoyada

[16] Yehoyada acîgasha embere za mwâmi n'olubaga, anagasha olubaga, nalwo lwayêmêra oku lwayôrha luli lwa Nyamuzinda. [17] Olubaga loshi lwanacija omu nyumpa ya Baali, bayikundula, bahunyanga empêro zâge n'ensanamu zâge z'embere ly'oluhêro, bayîrhira yo Matani ye wali mudâhwa wa Baali. [18] Yehoyada ahira abasirika bakazilanga Akâ-Nyamubâhomuli eyo nyumpa, abahira oku burhegesi bw'abadâhwa n'abaleviti balya Daudi agabaga mi rhwe y'okukazikola omu kâ-Nyamuzinda, mpu bakazihana enterekêro z'ensirîra emwa Nyamubâho nk'oku binayandisirwe omu citabu c'oburhegesi bwa Mûsa, erhi banadwîrhe bashagaluka banayimba nk'oku Daudi arhegekaga. [19] Ahira abalanzi oku mihango y'Akâ-Nyamubâho, lyo harhagijira owajamwo anagwêrhe bugalugalu bulebe. [20] Anacirhôla abasirika, abarhambo na ngasi bandi banali bagwêrhe obuhashe oku lubaga, kuguma n'olubaga lw'omu cihugo lwôshi, ayandagaza mwâmi kurhenga ebwa kq-Nyamubâho, bajà omu nyumpa ya mwâmi, bagera omu muhango munene, banacitamaza mwâmi oku ntebe y'obwâmi bwâge. [21] Olubaga lwôshi lwashagaluka, n'olugo lwaba n'omurhûla; Atalia bamuyîrha n'engôrho.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 23

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִעִית הִתְחַזֵּק יְהוֹיָדָע וַיִּקַּח אֶת־שָׂרֵי הַמֵּאוֹת לַעֲזַרְיָהוּ בֶן־יְרֹחָם וּלְיִשְׁמָעֵאל בֶּן־יְהוֹחָנָן וְלַעֲזַרְיָהוּ
בֶן־עוֹבֵד וְאֶת־מַעֲשֵׂיָהוּ בֶן־עֲדָיָהוּ וְאֶת־אֱלִישָׁפָט בֶּן־זִכְרִי עִמּוֹ בַּבְּרִית: וַיָּסֹבּוּ בִּיהוּדָה וַיְקַבְּצוּ אֶת־הַלְוִיִּם מִכָּל־עָרֵי
יְהוּדָה וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל־יְרוּשָׁלִָם: וַיִּכְרֹת כָּל־הַקָּהָל בְּרִית בְּבֵית הָאֱלֹהִים עִם־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לָהֶם
הִנֵּה בֶן־הַמֶּלֶךְ יִמְלֹךְ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עַל־בְּנֵי דָוִיד: זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ הַשְּׁלִשִׁית מִכֶּם בָּאֵי הַשַּׁבָּת לַכ�ֹּהֲנִים
וְלַלְוִיִּם לְשֹׁעֲרֵי הַסִּפִּים: וְהַשְּׁלִשִׁית בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְהַשְּׁלִשִׁית בְּשַׁעַר הַיְסוֹד וְכָל־הָעָם בְּחַצְרוֹת בֵּית
יְהוָה: וְאַל־יָבוֹא בֵית־יְהוָה כִּי אִם־הַכֹּהֲנִים וְהַמְשָׁרְתִים לַלְוִיִּם הֵמָּה יָבֹאוּ כִּי־קֹדֶשׁ הֵמָּה וְכָל־הָעָם יִשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת
יְהוָה: וְהִקִּיפוּ הַלְוִיִּם אֶת־הַמֶּלֶךְ סָבִיב אִישׁ וְכֵלָיו בְּיָדוֹ וְהַבָּא אֶל־הַבַּיִת יוּמָת וְהָיוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ בְּבֹאוֹ
וּבְצֵאתוֹ: וַיַּעֲשׂוּ הַלְוִיִּם וְכָל־יְהוּדָה כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיִּקְחוּ אִישׁ אֶת־אֲנָשָׁיו בָּאֵי הַשַּׁבָּת עִם יוֹצְאֵי
הַשַּׁבָּת כִּי לֹא פָטַר יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת־הַמַּחְלְקוֹת: וַיִּתֵּן יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן לְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת אֶת־הַחֲנִיתִים וְאֶת־הַמָּגִנּוֹת
וְאֶת־הַשְּׁלָטִים אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ דָּוִיד אֲשֶׁר בֵּית הָאֱלֹהִים: וַיַּעֲמֵד אֶת־כָּל־הָעָם וְאִישׁ | שִׁלְחוֹ בְיָדוֹ מִכֶּתֶף הַבַּיִת
הַיְמָנִית עַד־כֶּתֶף הַבַּיִת הַשְּׂמְאִלִית לַמִּזְבֵּחַ וְלַבַּיִת עַל־הַמֶּלֶךְ סָבִיב: וַיּוֹצִיאוּ אֶת־בֶּן־הַמֶּלֶךְ וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת־הַנֵּזֶר
וְאֶת־הָעֵדוּת וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ וַיִּמְשָׁחֻהוּ יְהוֹיָדָע וּבָנָיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ: ס

וַתִּשְׁמַע עַתַלְיָהוּ אֶת־קוֹל הָעָם הָרָצִים וְהַמְהַלְלִים אֶת־הַמֶּלֶךְ וַתָּבֹוא אֶל־הָעָם בֵּית יְהוָה: וַתַּרְא וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ
עֹמֵד עַל־עַמּוּדוֹ בַּמָּבוֹא וְהַשָּׂרִים וְהַחֲצֹצְרוֹת עַל־הַמֶּלֶךְ וְכָל־עַם הָאָרֶץ שָׂמֵחַ וְתוֹקֵעַ בַּחֲצֹצְרוֹת וְהַמְשֹׁרְרִים בִּכְלֵי
הַשִּׁיר וּמוֹדִיעִים לְהַלֵּל וַתִּקְרַע עֲתַלְיָהוּ אֶת־בְּגָדֶיהָ וַתֹּאמֶר קֶשֶׁר קֶשֶׁר: ס

וַיְצַו יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת־שָׂרֵי הַמֵּאוֹת | פְּקוּדֵי הַחַיִל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוֹצִיאוּהָ אֶל־מִבֵּית הַשְּׂדֵרוֹת וְהַבָּא אַחֲרֶיהָ
יוּמַת בֶּחָרֶב כִּי אָמַר הַכֹּהֵן לֹא תְמִיתוּהָ בֵּית יְהוָה: וַיָּשִׂימוּ לָהּ יָדַיִם וַתָּבֹוא אֶל־מְבוֹא שַׁעַר־הַסּוּסִים בֵּית הַמֶּלֶךְ
וַיְמִיתוּהָ שָׁם: פ

וַיִּכְרֹת יְהוֹיָדָע בְּרִית בֵּינוֹ וּבֵין כָּל־הָעָם וּבֵין הַמֶּלֶךְ לִהְיוֹת לְעָם לַיהוָה: וַיָּבֹאוּ כָל־הָעָם בֵּית־הַבַּעַל וַיְתַּצֻהוּ
וְאֶת־מִזְבְּחֹתָיו וְאֶת־צְלָמָיו שִׁבְּרוּ וְאֵת מַתָּן כֹּהֵן הַבַּעַל הָרְגוּ לִפְנֵי הַמִּזְבְּחוֹת: וַיָּשֶׂם יְהוֹיָדָע פְּקֻדֹּת בֵּית יְהוָה בְּיַד
הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֲשֶׁר חָלַק דָּוִיד עַל־בֵּית יְהוָה לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת יְהוָה כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה בְּשִׂמְחָה וּבְשִׁיר עַל יְדֵי
דָּוִיד: וַיַּעֲמֵד הַשּׁוֹעֲרִים עַל־שַׁעֲרֵי בֵּית יְהוָה וְלֹא־יָבֹא טָמֵא לְכָל־דָּבָר: וַיִּקַּח אֶת־שָׂרֵי הַמֵּאוֹת וְאֶת־הָאַדִּירִים
וְאֶת־הַמּוֹשְׁלִים בָּעָם וְאֵת | כָּל־עַם הָאָרֶץ וַיּוֹרֶד אֶת־הַמֶּלֶךְ מִבֵּית יְהוָה וַיָּבֹאוּ בְּתוֹךְ־שַׁעַר הָעֶלְיוֹן בֵּית הַמֶּלֶךְ
וַיּוֹשִׁיבוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ עַל כִּסֵּא הַמַּמְלָכָה: וַיִּשְׂמְחוּ כָל־עַם־הָאָרֶץ וְהָעִיר שָׁקְטָה וְאֶת־עֲתַלְיָהוּ הֵמִיתוּ בֶחָרֶב: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

24

Yoash ashoshêra akâ-Nyamuzinda

[1] Yoash ali agwêrhe myâka nda ali muburhe erhi aba mwâmi[e], ayîma mwâmi myâka makumi ani aha Yeruzalemu. Nina, izîno lyâge ye wali Sibiya w'e Bersheba. [2] Yoash ajira ebishingânîne omu masù ga Nyamubâho amango omudâhwa Yehoyada anacihali gôshi. [3] Yehoyada ashebera Yoash bakazi babirhi, bamuburhira abagala n'abali. [4] Enyuma z'ahôla Yoash arhôla omuhigo gwa okushoshêra akâ-Nyamuzinda.

[5] Ashûbûza abadâhwa n'abaleviti, anacibabwîra erhi: «Mukanye mugere omu ngo zôshi za bene Yuda, mujè mwahongêsa enfaranga emwa bene-Israheli, bakazishoshêramwo ngasi mwâka akâ-Nyamuzinda kinyu, munajire okwôla duba.» Ci abaleviti barhajiraga duba. [6] Mwâmi ahamagala Yehoyada ye mudâhwa mukulu amudôsa, erhi: «Carhumire orhakazilola abaleviti n'okubaha omurhima, lyo bajà barhôla omu Yuda n'omu Yeruzalemu empongano, Mûsa, murhumisi wa Nyamubâho, bôshi n'embugânano y'olubaga barhegekaga Israheli, okukaziyihira omu ihêma ly'obuhamirizi? [7] Ebwa kubà olya mugalugalu Atalia n'abagala basherezize akâ-Nyamuzinda, banagendikolêsa emwa Baali ebirugu byôshi byali birherekirwe oku kukazikola omu ka-Nyamubâho.» [8] Oku bundi mwâmi arhegeka mpu bajire Isanduku, banagend'ilihira aha muhango gw'akâ-Nyamuzinda, embuga. [9] Banajà balâlika omu Yuda n'omu Yeruzalemu mpu ngasi muguma akazilerhera Nyamubâho erya mpongano bene Israheli barhegekagwa omu irûngu na Mûsa murhumisi wa Nyamubâho. [10] Abarhambo n'olubaga lwôshi basîma bwenêne, bakaziyîsha badwîrhe banahira omu isanduku balinda baliyunjuza.

[11] Erhi amango gabaga gamahika, erhi bahekaga isanduku emw'abalâbi ba mwâmi, liyisha lidwirhwe n'abaleviti, erhi abôla bankabwîne oku mukola muli nfaranga nyinji, omwandisi wa mwâmi n'omuntu wakazâgirhumwa n'omudâ hwa banayîshe bahakûle lirya isanduku lyôshi, banashubilirhôla, bagendilishubiza halya linabêra. Ntyo kwo bakazâgijira ngasi mango, na ntyo babona nfaranga nyinji. [12] Mwâmi bôshi na Yehoyada banayanka zirya nfaranga banaziha abakazâg'iyûbaka akâ-Nyamuzinda, nabo banayumvanya n'abalenga b'okurhendeza amabuye n'aba okuyûbaka, mpu bagendishoshêra aka- Nyamuzinda, banayumvanya kuguma n'abalenga b'okukola oku byûma n'oku mulinga, mpu bagendizibuhya Akâ-Nyamubâho. [13] Abûbasi bacirhulira omu mi kolo, banahârhûza okushoshêra, balinda bahisa akâ-Nyamuzinda omu bwôrhere bwako bwa mîra banakazibuhya. [14] Erhi babà bamayusa, bayîsha badwîrhe embere za mwâmi n'embere za Yehoyada cnfaranga zali zisigire, anacijiramwo ebirugu by'okukazikola omu kâ-Nyamuzinda, ebirugu by'okukazikola oku nterekêro z'ensirîra, orhubehe, n'ebindi birugu

[e]**24.1** Yoash, rhuderha Yowasi, kurhenga 835 kuhika 796.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

by'amasholo n'amarhale. Bakazirherekêra ntyo ngasi mango enterckêro z'ensirîra omu kâ-Nyamuzinda amango gôshi g'obuzîne bwa Yehoyada. [15] Yehoyada ashosihala anayigurha ensiku, anacifa; ali akola agwêrhe myâka igana na makumi asharhu erhi afa. [16] Bamubisha omu lugo lwa Daudi haguma n'abâmi, kulya kubà ajizire ebinjà omu Israheli n'embere za Nyamubâho n'omu nyumpa yâge. Obubî bwa Yoash n'obuhane bwâge

[17] Erhi Yehoyada ayusifii, abarhambo b'e Yuda bayisha bafukamiriza e- embere za mwâmi, naye mwâmi anacibayumvîrhiza. [18] Bajandika Akâ-Nyamubâho, Nyamuzinda wa b'îshe wâbo, bagendikazikuza enshanga n'enshusho. Oburhè bwa Nyamubâho bwababaza Yuda na Yeruzalemu erhi obwôla bugoma bw'olubaga burhuma. [19] Lyo abagalula emunda ali, Nyamubâho akazibarhumira abalêbi bakazâgihamiriza ekarhî kâbo, ci barhayumvagya. [20] Omûka gwa Nyamuzinda gwanacija muli Zakariya, mugala w'omudâhwa Yehoyada, anaciyîsha aja embere z'olubaga aderha erhi: «Ntyâla kwo Nyamuzinda adesire: «Cirhuma mukazivuna amarhcgeko ga Nyamubâho, na ntyo mubula kuyô loloka? Kulya kubà mwajandisire Nyamubâho, naye amamujàndika.» [21] Banacijira ihano ly'okumuyîrha, banacimuhanda amabuye oku irhegeko lya mwâmi, bamuyirhira omu bululi bw'akâ-Nyamuzinda. [22] Yoash arhacikengêraga bulya buzigire Yehoyada ali amugwêrhekwo, ye oligi îshe wa nyamulêbi, anaciyîrha omugala. Oyu mulêbi erhi akola afa aderha erhi: «Nyamubâho yêne acibonere alole kwo kurhi oku!»

[23] Erhi omwâka gushubirhangira, omurhwe gw'abalwi Banya-Sîriya gwa rherema gwayîsha gurhabâlire Yoash, gwanacihika omu Yuda n'omu Yeruzalemu. Omu lubaga, bayîrhamwo abanali barhambo b'olubaga bôshi n'omunyago gwâbo gôshi bagurhumira mwâmi w'e Damasko. [24] Abôla Banya-Sîriya bali bayîshire n'omurhwe gw'abantu basungunu, ci Nyamubâho abahà ogwôla murhwe gwali gwa bantu banji bwenêne, kulya kubà bajàndisire Nyamubâho, Nyamuzinda wa b'îshe wâbo. [25] Abanya-Aramu hayâgaza Yoash, erhi bamurhe ngaho, bamusiga ayunjwîre bibande, abarhumisi bâge banacimujirira ihano ly'okumuyîrha erhi gulya mukò gwa mwene omudâhwa Yehoyada gurhuma; bamunigira oku ncingo yâge àfa. Bamubisha omu lugo lwa Daudi, ci ba rhamubishaga omu nshinda z'abâmi. [26] Alaga abajiraga ihano ly'okumuyîrha: Zabadi, mugala wa Shimeati, mukazi wa munya-amoni, na Yehozabadi, mugala wa Shimeriti, mukazi munya-mowabu. [27] Oku biyêrekîre abagala na ngasi bulêbi bwajire kuli ye n'oku bashoshêraga akâ-Nyamuzinda, lolà oku ebyôla biri biyandike omu myanzi eri omu Citabu c'Abâmi. Omugala Amaziyahu ayîma ahâli hâge.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 24

בֶּן־שֶׁבַע שָׁנִים יֹאָשׁ בְּמָלְכוֹ וְאַרְבָּעִים שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ צִבְיָה מִבְּאֵר שָׁבַע׃ 1 וַיַּעַשׂ יוֹאָשׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי
יְהוָה כָּל־יְמֵי יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן׃ 3 וַיִּשָּׂא־לוֹ יְהוֹיָדָע נָשִׁים שְׁתָּיִם וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ 4 וַיְהִי אַחֲרֵיכֵן הָיָה עִם־לֵב יוֹאָשׁ 2

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְחַזֵּק אֶת־בֵּית יְהוָה׃ 5וַיִּקְבֹּץ אֶת־הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וַיֹּאמֶר לָהֶם צְאוּ לְעָרֵי יְהוּדָה וְקִבְצוּ מִכָּל־יִשְׂרָאֵל כֶּסֶף לְחַזֵּק |
אֶת־בֵּית אֱלֹהֵיכֶם מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְאַתֶּם תְּמַהֲרוּ לַדָּבָר וְלֹא מְהַרוּ הַלְוִיִּם׃ 6וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לִיהוֹיָדָע הָרֹאשׁ וַיֹּאמֶר
לוֹ מַדּוּעַ לֹא־דָרַשְׁתָּ עַל־הַלְוִיִּם לְהָבִיא מֵיהוּדָה וּמִירוּשָׁלַם אֶת־מַשְׂאַת מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה וְהַקָּהָל לְיִשְׂרָאֵל לְאֹהֶל
הָעֵדוּת׃ 7כִּי עַתַלְיָהוּ הַמְרַשַּׁעַת בָּנֶיהָ פָּרְצוּ אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים וְגַם כָּל־קָדְשֵׁי בֵית־יְהוָה עָשׂוּ לַבְּעָלִים׃ 8וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲשׂוּ אֲרוֹן אֶחָד וַיִּתְּנֵהוּ בְּשַׁעַר בֵּית־יְהוָה חוּצָה׃ 9וַיִּתְּנוּ־קוֹל בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם לְהָבִיא לַיהוָה מַשְׂאַת
מֹשֶׁה עֶבֶד־הָאֱלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר׃ 10וַיִּשְׂמְחוּ כָל־הַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם וַיָּבִיאוּ וַיַּשְׁלִיכוּ לָאָרוֹן עַד־לְכַלֵּה׃ 11וַיְהִי
בְּעֵת יָבִיא אֶת־הָאָרוֹן אֶל־פְּקֻדַּת הַמֶּלֶךְ בְּיַד הַלְוִיִּם וְכִרְאוֹתָם כִּי־רַב הַכֶּסֶף וּבָא סוֹפֵר הַמֶּלֶךְ וּפְקִיד כֹּהֵן הָרֹאשׁ
וַיְעָרוּ אֶת־הָאָרוֹן וְיִשְׂאֻהוּ וַיְשִׁיבֻהוּ אֶל־מְקוֹמוֹ כָּה עָשׂוּ לְיוֹם | בְּיוֹם וַיַּאַסְפוּ־כֶסֶף לָרֹב׃ 12וַיִּתְּנֵהוּ הַמֶּלֶךְ וִיהוֹיָדָע
אֶל־עוֹשֵׂה מְלֶאכֶת עֲבוֹדַת בֵּית־יְהוָה וַיְהִיוּ שֹׂכְרִים חֹצְבִים וְחָרָשִׁים לְחַדֵּשׁ בֵּית יְהוָה וְגַם לְחָרָשֵׁי בַרְזֶל וּנְחֹשֶׁת
לְחַזֵּק אֶת־בֵּית יְהוָה׃ 13וַיַּעֲשׂוּ עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה וַתַּעַל אַרוּכָה לַמְּלָאכָה בְּיָדָם וַיַּעֲמִידוּ אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים עַל־מַתְכֹּנְתּוֹ
וַיְאַמְּצֵהוּ׃ 14וּכְכַלּוֹתָם הֵבִיאוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וִיהוֹיָדָע אֶת־שְׁאָר הַכֶּסֶף וַיַּעֲשֵׂהוּ כֵלִים לְבֵית־יְהוָה כְּלֵי שָׁרֵת וְהָעֹלוֹת
וְכַפּוֹת וּכְלֵי זָהָב וָכֶסֶף וַיְהִיוּ מַעֲלִים עֹלוֹת בְּבֵית־יְהוָה תָּמִיד כֹּל יְמֵי יְהוֹיָדָע׃ פ
15וַיִּזְקַן יְהוֹיָדָע וַיִּשְׂבַּע יָמִים וַיָּמָת בֶּן־מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּמוֹתוֹ׃ 16וַיִּקְבְּרֻהוּ בְעִיר־דָּוִיד עִם־הַמְּלָכִים כִּי־עָשָׂה
טוֹבָה בְּיִשְׂרָאֵל וְעִם הָאֱלֹהִים וּבֵיתוֹ׃ ס
17וְאַחֲרֵי מוֹת יְהוֹיָדָע בָּאוּ שָׂרֵי יְהוּדָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמֶּלֶךְ אָז שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֲלֵיהֶם׃ 18וַיַּעַזְבוּ אֶת־בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵיהֶם וַיַּעַבְדוּ אֶת־הָאֲשֵׁרִים וְאֶת־הֶעֳצַבִּים וַיְהִי־קֶצֶף עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם בְּאַשְׁמָתָם זֹאת׃ 19וַיִּשְׁלַח בָּהֶם נְבִאִים
לַהֲשִׁיבֶם אֶל־יְהוָה וַיָּעִידוּ בָם וְלֹא הֶאֱזִינוּ׃ ס
20וְרוּחַ אֱלֹהִים לָבְשָׁה אֶת־זְכַרְיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיַּעֲמֹד מֵעַל לָעָם וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה | אָמַר הָאֱלֹהִים לָמָּה אַתֶּם
עֹבְרִים אֶת־מִצְוֹת יְהוָה וְלֹא תַצְלִיחוּ כִּי־עֲזַבְתֶּם אֶת־יְהוָה וַיַּעֲזֹב אֶתְכֶם׃ 21וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו וַיִּרְגְּמֻהוּ אֶבֶן בְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ
בַּחֲצַר בֵּית יְהוָה׃ 22וְלֹא־זָכַר יוֹאָשׁ הַמֶּלֶךְ הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹיָדָע אָבִיו עִמּוֹ וַיַּהַרֹג אֶת־בְּנוֹ וּכְמוֹתוֹ אָמַר יֵרֶא
יְהוָה וְיִדְרֹשׁ׃ פ
23וַיְהִי | לִתְקוּפַת הַשָּׁנָה עָלָה עָלָיו חֵיל אֲרָם וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם וַיַּשְׁחִיתוּ אֶת־כָּל־שָׂרֵי הָעָם מֵעָם
וְכָל־שְׁלָלָם שִׁלְּחוּ לְמֶלֶךְ דַּרְמֶשֶׂק׃ 24כִּי בִמְעַט אֲנָשִׁים בָּאוּ | חֵיל אֲרָם וַיהוָה נָתַן בְּיָדָם חַיִל לָרָב מְאֹד כִּי עָזְבוּ
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וְאֶת־יוֹאָשׁ עָשׂוּ שְׁפָטִים׃ 25וּבְלֶכְתָּם מִמֶּנּוּ כִּי־עָזְבוּ אֹתוֹ בְּמַחֲלֵיִם רַבִּים הִתְקַשְׁרוּ עָלָיו
עַבְדָּיו בְּדְמֵי בְּנֵי יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיַּהַרְגֻהוּ עַל־מִטָּתוֹ וַיָּמָת וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּעִיר דָּוִיד וְלֹא קְבָרֻהוּ בְּקִבְרוֹת הַמְּלָכִים׃ ס
26וְאֵלֶּה הַמִּתְקַשְּׁרִים עָלָיו זָבָד בֶּן־שִׁמְעָת הָעַמּוֹנִית וִיהוֹזָבָד בֶּן־שִׁמְרִית הַמּוֹאֲבִית׃ 27וּבָנָיו וְרֹב הַמַּשָּׂא עָלָיו וְיסוֹד
בֵּית הָאֱלֹהִים הִנָּם כְּתוּבִים עַל־מִדְרַשׁ סֵפֶר הַמְּלָכִים וַיִּמְלֹךְ אֲמַצְיָהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

25

Oku lwa Amaziyahu

[1] Amaziyahu aba mwâmi erhi akola agwêrhe myâka makumi abirhi n'i rhanu, anaciyîma myâka
makumi abirhi na mwenda aha Yeruzalemu. Nina izîno lyâge ye wali Yehoadani w'e
Yeruzalemu. [2] Ajira ebishingânîne omu masù ga Nyamubâho, ci arhali n'omurhima mwimâna.
[3] Erhi aba amazibuha omu bwâmi bwâge, ayîrha abarhumisi bâge, balya bayîrhaga îshe [4] ci
arhayîrhaga abagala, nk'oku binayandisirwe omu burhegesi, omu citabu ca Mûsa oku
Nyamubâho ahanyire elira irhegeko erhi: «Abâna barhankafira abâna bâbo, n'abâna
barhankafira b'îshe; ci ngasi muguma akazifa erhi câha câge cirhuma.»

Okuhimwa kwa Abanya-Edomu

[5] Amaziyahu ashûbûza abantu b'e Yuda, akerekanya yo emilala, ajira aba rhambo b'ebihumbi,
n'abarhambo b'amagana, omu Yuda mwoshi n'emwa bene Benyamini; ajira omubalè gwâbo,
kurhenga oku muntu wa myâka makumi abirhi kujà enyanya, abona bantu bihumbi magana
asharhu, bôshi ba ntwâli, banahashija oku matabâro, banahume itumu n'empenzi. [6] Arhiza
abandi omu kubagula yêne, omu bene Israheli, bali bantu bihumbi igana bya balwî oku talenta
igana za marhale. [7] Omuntu wa Nnâmahanga ayîsha aja emunda ali, anacimubwîra erhi:
«Yâgirwa, mwâmi omurhwe gwa bene Israheli gurhahîra gukagenda na nâwe, kulya kubà
Nyamubâho arhali bôshi n'Israheli, arhali na omuntu ciru n'omuguma w'omu bene Efrayimu. [8] Ci
genda wênene, okoze entambala, obè n'oburhwâli oku kulwa, Nyamubâho arhazige wakumba
emw'omushombanyi, ebwa kubà Nyamubâho agwêrhe obuhashe bwa oku rhabâla n'obwa
okuhenangula omuntu.» [9] Amaziyahu anacibwîra olya muntu wa Nyamuzinda erhi: «kurhigi
najira kuli zirya talenta igana nahaga omurhwe gwa bene Israheli?» olya muntu wa Nyamuzinda
anacimushuza erhi: «Nyamubâho anayishikuha okulushire ahôla». [10] Amaziyahu aberûla gulya
murhwe gwarhengaga emwa bene Efrayimu, ababwîra mpu bashubire emwâbo, ci oburhè
bw'abôla bantu bwayaka bwenêne kuli Yuda, bashubira emwâbo erhi banali burhe bwenêne.

[11] Amaziyahu n'oburhwâli bwôshi alongolana olubaga lwâge; acîjira ebwa kabanda k'Omunyu
ayîrha bantu bihumbi ikumi ba muli bene Seyiri. [12] Bene Yuda babagwârhamwo bihumbi ikumi
bya mpira bacizîne, babahêka oku irhwerhwe lya ibuye linene, babahirimiza idako lya lirya ibuye,
bôshi bajo njolekana. [13] Ci kwônene balya bantu b'omurhwe Amaziyahu agalulaga mpu barhaja
oku matabâro bôshi naye, bacîyôha omu ngo za Yuda, kurhenga e Samâriya kujà e Betoroni,
bayîrha yo bantu bihumbi bisharhu, banakulayomunyagomunji.

[14] Erhi Amaziyahu akola arhenga emunda anahimiraga bene Edomu, ayîsha adwîrhe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banyamuzinda ba bene Seyiri, n'erhi aba amabayûbakira mpu bahe banyamuzinda bâge, akazifukamiriza embere zâbo n'okubatumbûkiza obukù. [15] Oburhè bwa Nyamubâho bwanaciyaka bwenêne kuli Amaziyahu, anacimu rhumira omulêbi wajimubwîra erhi: «Carhumaga wajà walongereza ba Nyamuzinda b'olula lubaga, abarhahashire okurhenza olubaga lwâbo omu nfu ne zâwe.» [16] Oku acidwîrhe amudesa, Amaziyahu amushuza erhi: «Ka rhwakujizire muhanûzi wa mwâmi? Rhenga aha!» Wankahuma bakuyîrha?» Olya mulêbi erhi akola agenda aderha erhi: «Manyire oku Nyamuzinda anarhozire omuhigo gwa okukuherêrekeza, kulya kubà wajizire kwa bene okwôla orhanayumvîrhe ihano lyâni.»

Amaziyahu ahimwa na Yoash mwâmi w'Israheli

[17] Erhi aba amadôsa ihano, Amaziyahu mwâmi w'e Yuda arhuma entumwa emwa Yoash mugala wa Yowakazi, mugala wa Yehu, mwâmi w'Israheli, mpu bagendimubwîra erhi: oyîshe, rhujanwe! Naye Yoash, mwâmi w'Israheli arhuma owagendishuza Amaziyahu, mwâmi w'e Yuda ntyâla: [18] «Erhi, omushugi gw'e Libano gwanacirhuma entumwa emwa omwerezi gw'e Libano erhi: Lerha mwâli wâwe abè mukà mugala wâni. Lero ensimba z'omu Libano zanacigera zatuntumirhiza gulya mushûgi. [19] Wamacîbwîra erhi: Lolà oku wahimire aba Edomiti, n'omurhima gwâwe weshi gwamakujegera. Bunôla, orhangibêra e mwâwe. Carhuma walonzicîkwêba omu buhanya, okumbemwo we wêne na Yuda haguma nâwe?»

[20] Ci Amaziyahu arhayumvagya, bulya Nyamuzinda wakulonzagya mpu lyo ahira abantu b'e Yuda omu maboko g'abashombanyi, kulya kubà bajirilongereza ba Nyamuzinda b'e Edomu. [21] Yoash, mwâmi w'Israheli anasôka, banacijana omu irhwe, ye na Amaziyahu, mwâmi w'e Yuda, bakorana aha Bet-Shemeshi, omu Yuda. [22] Yuda ahimwa n'Israheli, ngasi muguma anacilibirhira omu ihêma lyâge. [23] Yoash, mwâmi w'Israheli anacigwarhira aha Bet-Shemeshi, Amaziyahu, mwâmi w'e Yuda, mugala wa Yoash, mugala wa Yowahazi. Amuhêka e Yeruzalemu, anacihumba omwina gwa makano magana ani ga ngafula omu lukûta lwa Yeruzalemu, kurhenga aha muhango gwa Efrayimu kuhika aha muhango guli oku kafendefende. [24] Arhôla amasholo gôshi, n'amarhale n'ebirugu byabaga omu kâ-Nyamuzinda aha mwa Obed-Edomu, kuguma n'amagale gabaga omu nyumpa ya mwâmi, agwârha n'empira agalicîshubirira e Samâriya.

Okufà kwa Amaziyahu

[25] Amaziyahu, mugala wa Yoash, mwâmi w'e Yuda, acilamire myâka ikumi n'irhanu enyuma ly'okufà kwa Yoash, mugala wa Yowakazi, mwâmi w'Israheli. [26] Ebisigîre oku bya Amaziyahu, ebirhangiriza n'ebizinda, okwôla ka ku rhayandisirwi omu citabu c'abâmi b'e Yuda n'ab'Israheli? [27] Amaziyahu erhi babà bamamuyegûla kuli Nyamubâho, bamujirira ihano ly'okumuyîrha aha Yeruzalemu, anaciyakira e Lakishi; ci kwônene bamukulikira eyôla Lakishi, bamuyîrhira yo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[28] Bayîsha bamuherhe oku nfarasi, banacimubisha haguma na b'îshe omu lugo lwa Yuda.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 25

1 בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ אֲמַצְיָהוּ וְעֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ יְהוֹעַדָּן מִירוּשָׁלִָים: 2 וַיַּעַשׂ
הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה רַ֫ק לֹא בְלֵבָב שָׁלֵם: 3 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָזְקָה הַמַּמְלָכָה עָלָיו וַיַּהרֹג אֶת־עֲבָדָיו הַמַּכִּים אֶת־הַמֶּלֶךְ
אָבִיו: 4 וְאֶת־בְּנֵיהֶם לֹא הֵמִית כִּי כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה בְּסֵפֶר מֹשֶׁהֹ אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר לֹא־יָמוּתוּ אָבוֹת עַל־בָּנִים
וּבָנִים לֹא־יָמוּתוּ עַל־אָבוֹת כִּי אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יָמוּתוּ: פ
5 וַיִּקְבֹּץ אֲמַצְיָהוּ אֶת־יְהוּדָה וַיַּעֲמִידֵם לְבֵית־אָבוֹת לְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וּלְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת לְכָל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וַיִּפְקְדֵם לְמִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה וַיִּמְצָאֵם שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף בָּחוּר יוֹצֵא צָבָא אֹחֵז רֹמַח וְצִנָּה: 6 וּיִשְׂכֹּר מִיִּשְׂרָאֵל מֵאָה אֶלֶף
גִּבּוֹר חָיִל בְּמֵאָה כִכַּר־כָּסֶף: 7 וְאִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלָיו לֵאמֹר הַמֶּלֶךְ אַל־יָבֹא עִמְּךָ צְבָא יִשְׂרָאֵל כִּי אֵין יְהוָה
עִם־יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי אֶפְרָיִם: 8 כִּי אִם־בָּא אַתָּה עֲשֵׂה חֲזַק לַמִּלְחָמָה יַכְשִׁילְךָ הָאֱלֹהִים לִפְנֵי אוֹיֵב כִּי יֵשׁ־כֹּחַ בֵּאלֹהִים
לַעְזוֹר וּלְהַכְשִׁיל: 9 וַיֹּאמֶר אֲמַצְיָהוּ לְאִישׁ הָאֱלֹהִים וּמַה־לַּעֲשׂוֹת לְמֵאַת הַכִּכָּר אֲשֶׁר נָתַתִּי לִגְדוּד יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר
אִישׁ הָאֱלֹהִים יֵשׁ לַיהוָה לָתֶת לְךָ הַרְבֵּה מִזֶּה: 10 וַיַּבְדִּילֵם אֲמַצְיָהוּ לְהַגְּדוּד אֲשֶׁר־בָּא אֵלָיו מֵאֶפְרַיִם לָלֶכֶת לִמְקוֹמָם
וַיִּחַר אַפָּם מְאֹד בִּיהוּדָה וַיָּשׁוּבוּ לִמְקוֹמָם בָּחֳרִי־אָף: פ
11 וַאֲמַצְיָהוּ הִתְחַזַּק וַיִּנְהַג אֶת־עַמּוֹ וַיֵּלֶךְ גֵּיא הַמֶּלַח וַיַּךְ אֶת־בְּנֵי־שֵׂעִיר עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים: 12 וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים חַיִּים שָׁבוּ
בְּנֵי יְהוּדָה וַיְבִיאוּם לְרֹאשׁ הַסֶּלַע וַיַּשְׁלִיכוּם מֵרֹאשׁ־הַסֶּלַע וְכֻלָּם נִבְקָעוּ: ס
13 וּבְנֵי הַגְּדוּד אֲשֶׁר הֵשִׁיב אֲמַצְיָהוּ מִלֶּכֶת עִמּוֹ לַמִּלְחָמָה וַיִּפְשְׁטוּ בְּעָרֵי יְהוּדָה מִשֹּׁמְרוֹן וְעַד־בֵּית חוֹרוֹן וַיַּכּוּ מֵהֶם
שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַיָּבְזּוּ בִּזָּה רַבָּה: ס
14 וַיְהִי אַחֲרֵי בוֹא אֲמַצְיָהוּ מֵהַכּוֹת אֶת־אֲדוֹמִים וַיָּבֵא אֶת־אֱלֹהֵי בְּנֵי שֵׂעִיר וַיַּעֲמִידֵם לוֹ לֵאלֹהִים וְלִפְנֵיהֶם יִשְׁתַּחֲוֶה
וְלָהֶם יְקַטֵּר: 15 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בַּאֲמַצְיָהוּ וַיִּשְׁלַח אֵלָיו נָבִיא וַיֹּאמֶר לוֹ לָמָּה דָרַשְׁתָּ אֶת־אֱלֹהֵי הָעָם אֲשֶׁר לֹא־הִצִּילוּ
אֶת־עַמָּם מִיָּדֶךָ: 16 וַיְהִי | בְּדַבְּרוֹ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הַלְיוֹעֵץ לַמֶּלֶךְ נִתַּנּוּךָ חֲדַל־לְךָ לָמָּה יַכּוּךָ וַיֶּחְדַּל הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר
יָדַעְתִּי כִּי־יָעַץ אֱלֹהִים לְהַשְׁחִיתֶךָ כִּי־עָשִׂיתָ זֹאת וְלֹא שָׁמַעְתָּ לַעֲצָתִי: פ
17 וַיִּוָּעַץ אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּשְׁלַח אֶל־יוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז בֶּן־יֵהוּא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר לְךָ נִתְרָאֶה פָּנִים: 18 וַיִּשְׁלַח
יוֹאָשׁ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר הַחוֹחַ אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן שָׁלַח אֶל־הָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן לֵאמֹר
תְּנָה־אֶת־בִּתְּךָ לִבְנִי לְאִשָּׁה וַתַּעֲבֹר חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן וַתִּרְמֹס אֶת־הַחוֹחַ: 19 אָמַרְתָּ הִנֵּה הִכִּיתָ אֶת־אֱדוֹם
וּנְשָׂאֲךָ לִבְּךָ לְהַכְבִּיד עַתָּה שְׁבָה בְּבֵיתֶךָ לָמָּה תִתְגָּרֶה בְּרָעָה וְנָפַלְתָּ אַתָּה וִיהוּדָה עִמָּךְ: 20 וְלֹא־שָׁמַע אֲמַצְיָהוּ כִּי
מֵהָאֱלֹהִים הִיא לְמַעַן תִּתָּם בְּיָד כִּי דָרְשׁוּ אֶת אֱלֹהֵי אֱדוֹם: 21 וַיַּעַל יוֹאָשׁ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיִּתְרָאוּ פָּנִים הוּא וַאֲמַצְיָהוּ
מֶלֶךְ־יְהוּדָה בְּבֵית שֶׁמֶשׁ אֲשֶׁר לִיהוּדָה: 22 וַיִּנָּגֶף יְהוּדָה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּנֻסוּ אִישׁ לְאָהָלָיו: 23 וְאֶת אֲמַצְיָהוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מֶלֶךְ־יְהוּדָה בֶּן־יוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז תָּפַשׂ יוֹאָשׁ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל בְּבֵית שֶׁמֶשׁ וַיְבִיאֻהוּ יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיִּפְרֹץ בְּחוֹמַת יְרוּשָׁלַ͏ִם
מִשַּׁעַר אֶפְרַיִם עַד־שַׁעַר הַפִּנָּה אַרְבַּע מֵאוֹת אַמָּה׃ 24וְכָל־הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וְאֶת כָּל־הַכֵּלִים הַנִּמְצְאִים בְּבֵית־הָאֱלֹהִים
עִם־עֹבֵד אֱדֹום וְאֶת־אֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת בְּנֵי הַתַּעֲרֻבוֹת וַיָּשָׁב שֹׁמְרוֹן׃ פ
25וְיִתְרֹ אֲמַצְיָהוּ בֶן־יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה אַחֲרֵי מוֹת יוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃ 26וְיֶתֶר דִּבְרֵי
אֲמַצְיָהוּ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הֲלֹא הֵנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל׃ 27וּמֵעֵת אֲשֶׁר־סָר אֲמַצְיָהוּ
מֵאַחֲרֵי יְהוָה וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו קֶשֶׁר בִּירוּשָׁלַ͏ִם וַיָּנָס לָכִישָׁה וַיְשַׁלְּחוּ אַחֲרָיו לָכִישָׁה וַיְמִיתֻהוּ שָׁם׃ 28וַיִּשָּׂאֻהוּ עַל־הַסּוּסִים
וַיִּקָּבְרוּ אֹתוֹ עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר יְהוּדָה׃

26

Olwa Ûziyahu

1 Olubaga lwa Yuda loshi lwanacirhôla Ûziyahu[f] owalikola ogwêrhe myâka ikumi na ndarhu bamuyîmika mwâmi ahâli h'îshe Amaziyahu. 2 Oziyasi ashubiyûbaka Elati, anamushubiza kuli Yuda erhi mwâmi aba amacihengeka hali b'îshe. 3 Ûziyahu ali agwêrhe myâka ikumi na ndarhu erhi aba mwâmi, anayîma myâka makumi arhânu n'ibirhi aha Yeruzalemu. Nnina izîno' lyâge ye wali Yekolia w'e Yeruzalemu. 4 Ajira ebishingânîne omu masù ga Nyamubâho, omu kulola oku îshe Amaziyahu ajizire. 5 Acîhangâna okulongereza Nyamu bâho, amango ga Zekariyahu, ye wakazâgimuyigîriza oku arhînya Nyamuzinda na muli agôla mango akazâgilongereza Nyamubâho, Nyamuzinda amuhà okuyôloloka.

Amatabâro ga Ûziyahu

6 Akanya agendilwîsa Abafilistini; ahongola olukûta lwa Gati, olukûta lwa Yabne n'olukûta lwa Ashidodi, anaciyûbaka engo omu Ashidodi n'emwa Abafilistini. 7 Nyamuzinda amurhabâla oku Bafilistini, oku Baharabu bayûbakaga aha Guri-Baali n'oku Banya-Maoni. 8 Abanya-Amoni bakazirhûla Ûziyahu, n'irenge lyâge lyahika cingana aha muhango gw'e Mîsiri, ebwa kubà ali akola agwêrhe emisî bwenêne.

9 Ûziyahu ayûbaka enkingi aha Yeruzalemu oku muhango gwali omu kafe ndefende, oku muhango gwali ebwa kabanda n'aha bugonyero bw'olukûta anabizibuhya bwenêne. 10 Ayûbaka enkingi omu irûngu, anahumba amaliba manji, bulya ali agwêrhe ahôla masò manji ga bintu omu ntondo n'omu rhubanda, aligwêrhe n'abahinzi n'abakazâgikololera emizâbîbu yâge ebwa ntondo

[f] **26.1** Ûziyahu ye baderha Azariasi omu citabu ca kabirhi c'Abâmi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'omu Karmeli[g], ebwa kubà azigiraga okuhinga.

[11] Ûziyahu ali agwêrhe omurhwe gw'abalwi gwakagigenda bikembe-bikembe ebwa kulwa; ngasi murhwe gwanakazâgiganjwa n'omwandisi Yehieli n'o mwimangizi Maseyahu, oku burhegesi bwa Hananyahu, muguma omu barhambo ba mwâmi. [12] Omubalè gw'abarhambo b'emilala, bôshi bali balwî ba ntwâli, gwahika omu bantu bihumbi bibirhi na magana gali ndarhu. [13] Bakazâgirhambula omurhwe gw'abalwi na bihumbi magana asharhu na nda na bantu magana arhânu, bakazâgilwa n'emisî bwenêne lyo barhabâla mwâmi oku bashombanyi bâge. [14] Arheganyiza ogôla murhwe gôshi, empe nzi, amatumu, ensirha, ensiribo, emiherho n'amabuye oku ngondozo. [15] Aha Yeruzalemu ayûbakîsa ho, amasini gajiragwa n'omuntu mulenga, ga kukazihirwa omu nkingi, n'omu rhufendefende rhw'enkuta, oku kulasha emyampi n'oku kubanda amabuye, irenge lyâge lyajà kuli bwenêne, ebwa kubà ali arhabirwe okusômerîne omu kubà wa misî minene ntyo.

Obuzinda bwa Ûziyahu

[16] Erhi aba akola agwêrhe misi minji ntyo, omurhima gwâge gwârhangira okulengerera n'okubiha. Ajira ecâha emwa Nyamubâho Nyamuzinda wâge, amango ajaga omu kâ-Nyamubaho mpu naye akola ajitumbûkiza obukù oku luhêrero lwa obukù. [17] Omudâhwa Azariyahu ayîsha amushimbire bôshi na badâhwa makumi gali munani, badâhwa ba Nyamubâho, bantu ba burhwâli; [18] bayimanga embere za mwami banacimubwîra mpu «gurhali mukolo gwâwe wâni Ûziyahu okutumbûkiza obukù emunda Nyamubâho ali, ci guli mukolo gwa badâhwa bagala b'Aròni, bo bagishirwe oku kukazitwâna obukù. Rhenga muno kâ-Nyamuzinda bulya wajizire ecâha, n'okwôla kurhakulerhere irenge lici embere za Nyamubâho, Nyamuzinda.» [19] Ûziyahu[h] wali ofumbasire ecitu bûkizo omu nfune mpu arherekêre obukù, agwârhwa n'oburhè, na muli obwôla burhe bwâge oku badâhwa, olushomyo lwayîsha lwamumera ebusù, embere z'abôla badâhwa, omwôla ka-Nuymuzinda, embere z'oluhêrero lwa obukù. [20] Omudâhwa mukulu Azariyahu, n'abandi badâhwa erhi bayêrekera emunda ali, lolà oku ali akola agwêrhe olushomyo emalanga. Banacimuheka dubaduba embuga, naye yêne akanyîriza okuhuluka bulya Nyamubâho amamubabaza. [21] Mwâmi Ûziyahu ayôrha mushomyo kuhika oku lusiku lw'okufà kwâge, anakazibêra yêne omu nyumpa eyûbakirwe hagohago, oku mushomyo, ebwa kubà amakagwa mpu irhondo arhacijaga omu kâ-Nyamuzinda. Omugala Yotami aba ye wakazirhegeka omulala gwa mwâmi n'okutwa emmanja z'omu cihugo. [22] Ebisigîre by'ebijiro bya Ûziyahu, ebirhangiriza n'ebizinda, omulêbi Yesha'yahu mugala wa Amosi abiyandisire. [23] Ûziyahu acîhengeka haguma na b'îshe wâge banacimubisha haguma na b'îshe wâge omu

[g] **26.10** Arhali ntondo ya Karmeli y'obwâmi bw'e Samâriya, Karmeli y'omu Yuda. Cali ci shagala c'e Hebroni. Eco cishagala ciyeramwo emizâbîbu.
[h] **26.19** : Oziyahu, rhuderha Oziyasi amahanwa aka Miryamu. Olushomyo lwamuhemula; okwo kwarhuma bamuhà-nza okucija omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ishwa babishamwo abâmi, ebwa kubà bakazâgiderha mpu: «Ali mushomyo.» Omugala Yotami, ayîma ahâli hâge.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 26

1וַיִּקְח֗וּ כָּל־עַ֙ם יְהוּדָ֔ה אֶת־עֻזִּיָּ֖הוּ וְה֣וּא בֶן־שֵׁ֣שׁ עֶשְׂרֵ֣ה שָׁנָ֑ה וַיַּמְלִ֖יכוּ אֹת֥וֹ תַחַ֛ת אָבִ֖יו אֲמַצְיָֽהוּ׃ 2הֽוּא בָּנָ֞ה אֶת־אֵילֹ֗ות
וְיָשִׁיבֶ֛הָ לִיהוּדָ֖ה אַחֲרֵ֣י שְׁכַ֣ב־הַמֶּ֑לֶךְ עִם־אֲבֹתָֽיו׃ פ

3בֶּן־שֵׁ֣שׁ עֶשְׂרֵ֣ה שָׁנָ֔ה עֻזִּיָּ֖הוּ בְּמָלְכֹ֑ו וַחֲמִשִּׁ֤ים וּשְׁתַּ֙יִם֙ שָׁנָ֔ה מָלַ֖ךְ בִּירוּשָׁלָ֑͏ִם וְשֵׁ֣ם אִמֹּ֔ו יְכׇלְיָ֖ה מִן־יְרוּשָׁלָֽם׃ 4וַיַּ֣עַשׂ
הַיָּשָׁ֗ר בְּעֵינֵי֙ יְהוָ֔ה כְּכֹ֖ל אֲשֶׁר־עָשָׂ֥ה אֲמַצְיָ֖הוּ אָבִֽיו׃ 5וַיְהִי֙ לִדְרֹ֣שׁ אֱלֹהִ֔ים בִּימֵ֖י זְכַרְיָ֣הוּ הַמֵּבִ֑ין בְּרְאֹ֥ת הָאֱלֹהִ֖ים וּבִימֵ֣י
דָרְשֹׁ֔ו אֶת־יְהוָ֖ה הִצְלִיחֹ֥ו הָאֱלֹהִֽים׃ ס

6וַיֵּצֵא֙ וַיִּלָּ֣חֶם בַּפְּלִשְׁתִּ֔ים וַיִּפְרֹ֕ץ אֶת־חֹומַ֖ת גַּ֑ת וְאֵת֙ חֹומַ֣ת יַבְנֶ֔ה וְאֵ֖ת חֹומַ֣ת אַשְׁדֹּ֑וד וַיִּבֶן֙ עָרִ֣ים בְּאַשְׁדֹּ֔וד
וּבַפְּלִשְׁתִּֽים׃ 7וַיַּעְזְרֵ֣הוּ הָאֱלֹהִ֔ים עַל־פְּלִשְׁתִּ֖ים וְעַל־הָעַרְבִיִּ֣ים הַיֹּשְׁבִ֔ים בִּגּ֖וּר־בָּעַ֑ל וְהַמְעוּנִֽים׃ 8וַיִּתְּנ֥וּ הָעַמֹּונִ֖ים מִנְחָ֣ה
לְעֻזִּיָּ֑הוּ וַיֵּ֥לֶךְ שְׁמֹ֖ו עַד־לְבֹ֣וא מִצְרַ֔יִם כִּ֥י הֶחֱזִ֖יק עַד־לְמָֽעְלָה׃ 9וּבָנָ֨ה עֻזִּיָּ֜הוּ מִגְדָּלִ֣ים בִּירוּשָׁלַ֗͏ִם עַל־שַׁ֙עַר֙ הַפִּנָּ֔ה וְעַל־שַׁ֖עַר
הַגַּ֑יְא וְעַל־הַמִּקְצֹ֖עַ וַיְחַזְּקֵֽם׃ 10וַיִּבֶן֩ מִגְדָּלִ֨ים בַּמִּדְבָּ֜ר וַיַּחְצֹ֣ב בֹּרֹ֗ות רַבִּים֙ כִּֽי מִקְנֶ֣ה־רַ֔ב הָיָ֖ה לֹ֑ו וּבַשְּׁפֵלָ֥ה וּבַמִּישֹׁ֖ור
אִכָּרִ֥ים וְכֹרְמִ֖ים בָּהָרִ֣ים וּבַכַּרְמֶ֑ל כִּֽי־אֹהֵ֥ב אֲדָמָ֖ה הָיָֽה׃ ס

11וַיְהִי֙ לְעֻזִּיָּ֣הוּ חַ֔יִל עֹשֵׂ֖ה מִלְחָמָ֑ה יֹוצְאֵ֣י צָבָ֗א לְגְדוּד֙ בְּמִסְפַּ֣ר פְּקֻדָּתָ֔ם בְּיַד֙ יְעִיאֵ֣ל הַסֹּופֵ֔ר וּמַעֲשֵׂיָ֖הוּ הַשֹּׁוטֵ֑ר עַ֚ל
יַד־חֲנַנְיָ֔הוּ מִשָּׂרֵ֖י הַמֶּ֥לֶךְ׃ 12כׇּל מִסְפַּ֣ר רָאשֵׁ֔י הָאָבֹ֖ות לִגְבֹּורֵ֣י חָ֑יִל אַלְפַּ֖יִם וְשֵׁ֥שׁ מֵאֹֽות׃ 13וְעַל־יָדָ֗ם חֵ֚יל צָבָ֣א שְׁלֹ֔שׁ
מֵאֹ֥ות אֶ֖לֶף וְשִׁבְעָ֣ת אֲלָפִ֑ים וַחֲמֵ֥שׁ מֵאֹ֖ות עֹושֵׂ֥י מִלְחָמָ֛ה בְּכֹ֥חַ חָ֖יִל לַעְזֹ֥ר לַמֶּ֖לֶךְ עַל־הָאֹויֵֽב׃ 14וַיָּכֶן֩ לָהֶ֨ם עֻזִּיָּ֜הוּ
לְכׇל־הַצָּבָ֗א מָגִנִּ֤ים וּרְמָחִים֙ וְכֹובָ֣עִים וְשִׁרְיֹנֹ֔ות וּקְשָׁתֹ֖ות וּלְאַבְנֵ֥י קָלָֽעִים׃ 15וַיַּ֣עַשׂ | בִּירוּשָׁלַ֗͏ִם חִשְׁבֹּנֹ֙ות֙ מַחֲשֶׁ֣בֶת
חֹושֵׁ֔ב לִהְיֹ֖ות עַל־הַמִּגְדָּלִ֣ים וְעַל־הַפִּנֹּ֑ות לִירֹ֥ות בַּחִצִּ֛ים וּבֳאֲבָנִ֥ים גְּדֹלֹ֖ות וַיֵּצֵ֣א שְׁמֹ֔ו עַד־לְמֶרְחֹ֑וק כִּֽי־הִפְלִ֥יא לְהֵעָזֵֽר
עַד כִּי־חָזָֽק׃ 16וּכְחֶזְקָתֹ֖ו גָּבְהָ֣ה לִבֹּ֑ו עַד־לְהַשְׁחִ֣ית וַיִּמְעַ֗ל בַּיהוָה֙ אֱלֹהָ֔יו וַיָּבֹא֙ אֶל־הֵיכַ֣ל יְהוָ֔ה לְהַקְטִ֖יר עַל־מִזְבַּ֥ח
הַקְּטֹֽרֶת׃ 17וַיָּבֹ֣א אַחֲרָ֗יו עֲזַרְיָ֤הוּ הַכֹּהֵן֙ וְעִמֹּ֣ו כֹּהֲנִ֔ים | לַיהוָ֖ה שְׁמֹונִ֥ים בְּנֵי־חָֽיִל׃ 18וַיַּעַמְד֤וּ עַל־עֻזִּיָּ֙הוּ֙ הַמֶּ֔לֶךְ וַיֹּ֣אמְרוּ לֹ֔ו
לֹא־לְךָ֥ עֻזִּיָּ֖הוּ לְהַקְטִ֣יר לַיהוָ֑ה כִּ֣י לַכֹּהֲנִ֗ים בְּנֵי־אַהֲרֹן֙ הַמְקֻדָּשִׁ֣ים לְהַקְטִ֔יר צֵ֖א מִן־הַמִּקְדָּ֑שׁ כִּ֥י מָעַ֛לְתָּ וְלֹא־לְךָ֥ לְכָבֹ֖וד
מֵיְהוָ֥ה אֱלֹהִֽים׃ 19וַיִּזְעַ֞ף עֻזִּיָּ֣הוּ וּבְיָדֹ֗ו מִקְטֶ֙רֶת֙ לְהַקְטִ֔יר וּבְזַעְפֹּ֥ו עִם־הַכֹּהֲנִ֖ים וְצָרַ֣עַת זָרְחָ֤ה בְמִצְחֹו֙ לִפְנֵ֣י הַכֹּהֲנִ֔ים
בְּבֵ֖ית יְהוָ֑ה מֵעֵ֖ל לְמִזְבַּ֥ח הַקְּטֹֽרֶת׃ 20וַיִּפֶן֩ אֵלָ֨יו עֲזַרְיָ֜הוּ כֹּהֵ֣ן הָרֹ֗אשׁ וְכׇל־הַכֹּהֲנִים֙ וְהִנֵּ֣ה־הֽוּא מְצֹרָ֔ע בְּמִצְחֹ֖ו וַיַּבְהִלוּהוּ
מִשָּׁ֑ם וְגַם־הוּא֙ נִדְחַ֣ף לָצֵ֔את כִּ֥י נִגְּעֹ֖ו יְהוָֽה׃ 21וַיְהִ֤י עֻזִּיָּ֙הוּ֙ הַמֶּ֣לֶךְ מְצֹרָ֔ע | עַד־יֹ֖ום מֹותֹ֑ו וַיֵּ֣שֶׁב בֵּ֔ית חָפְשִׁ֖ות מְצֹרָ֑ע כִּֽי
נִגְזַ֥ר מִבֵּ֖ית יְהוָ֑ה וְיֹותָ֥ם בְּנֹ֛ו עַל־בֵּ֥ית הַמֶּ֖לֶךְ שֹׁופֵ֥ט אֶת־עַ֖ם הָאָֽרֶץ׃ 22וְיֶתֶר֙ דִּבְרֵ֣י עֻזִּיָּ֔הוּ הָרִאשֹׁנִ֖ים וְהָאַחֲרֹנִ֑ים כָּתַ֞ב
יְשַׁעְיָ֤הוּ בֶן־אָמֹוץ֙ הַנָּבִ֔יא׃ 23וַיִּשְׁכַּ֥ב עֻזִּיָּ֖הוּ עִם־אֲבֹתָ֑יו וַיִּקְבְּרוּ֙ אֹתֹ֣ו עִם־אֲבֹתָ֔יו בִּשְׂדֵ֖ה הַקְּבוּרָ֑ה אֲשֶׁ֥ר לַמְּלָכִ֖ים כִּֽי
אָמְר֣וּ מְצֹרָ֔ע הֽוּא וַיִּמְלֹ֥ךְ יֹותָ֛ם בְּנֹ֖ו תַּחְתָּֽיו׃ פ

---

kâ-Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

27

Olwa Yotami

[1] Yotami ali akola agwêrhe myâka makumi abirhi n'irhanu erhi aba mwâmi, anaciyîma myâka ikumi na ndarhu aha Yeruzalemu. Nnina ye wali Yerusha, mwâli wa Sadoki. [2] Ajira okushingânîne omu masù ga Nyamubâho aka îshe Ûziyahu; ci kwônene arhajaga omu kâ-Nyamuzinda; ci olubaga lwàjà lwabiha kulusha.

[3] Yotami ayûbaka omuhango gw'enyanya gw'Akâ-Nyamubâho, anakola oku lukûta lwa Ofeli. [4] Ayûbaka engo omu ntondo ya Yuda; enyumpa nzibuzi bu n'enkingi omu birhondo.

[5] Atula entambala oku bâmi ba bene Amoni, anabahima. Bene Amoni bamurhûla muli ogwôla mwâka, talenta igana za marhale na ndurhu bihumbi ikumi bya ngano na bihumbi ikumi bya ngano-punda; bene Amoni bajira kundi kwa bene okwôla omu mwâka gwakulikiraga n'omu mwâka gwa kasharhu. [6] Yotami ayûshûka omu buhashe ebwa kubà ali agenzire bwinjà omu majira ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâge.

[7] Ebisigîre oku bijiro bya Yotami, entambala alwire zôshi, eyindi mikolo ajizire ala oku ebyôla byôshi biri biyandike omu citabu c'Abâmi b'Israheli n'aba Yuda. [8] Ali akola agwêrhe myâka makumi abirhi n'irhanu erhi aha mwâmi, anaciyîma myâka ikumi na ndarhu aha Yeruzalemu. [9] Yotami acîhengeka aha burhambi bwa b'îshe, banacimubisha omu lugo lwa Daudi. Omugala Akazi, ayîma ahâli hâge.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 27

1 בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה יוֹתָם בְּמָלְכוֹ וְשֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ יְרוּשָׁה בַּת־צָדוֹק׃ 2 וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר
בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה עֻזִּיָּהוּ אָבִיו רַק לֹא־בָא אֶל־הֵיכַל יְהוָה וְעוֹד הָעָם מַשְׁחִיתִים׃ 3 הוּא בָּנָה אֶת־שַׁעַר
בֵּית־יְהוָה הָעֶלְיוֹן וּבְחוֹמַת הָעֹפֶל בָּנָה וְלָרֹב׃ 4 וְעָרִים בָּנָה בְּהַר־יְהוּדָה וּבֶחָרָשִׁים בָּנָה בִּירָנִיּוֹת וּמִגְדָּלִים׃ 5 וְהוּא
נִלְחַם עִם־מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיֶּחֱזַק עֲלֵיהֶם וַיִּתְּנוּ־לוֹ בְּנֵי־עַמּוֹן בַּשָּׁנָה הַהִיא מֵאָה כִכַּר־כֶּסֶף וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כֹּרִים חִטִּים
וּשְׂעוֹרִים עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים זֹאת הֵשִׁיבוּ לוֹ בְּנֵי עַמּוֹן ס
וּבַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית וְהַשְּׁלִשִׁית׃ 6 וַיִּתְחַזֵּק יוֹתָם כִּי הֵכִין דְּרָכָיו לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו׃ 7 וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹתָם וְכָל־מִלְחַמְתָּיו וּדְרָכָיו
הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה׃ 8 בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָה בְמָלְכוֹ וְשֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ
בִּירוּשָׁלִָם׃ 9 וַיִּשְׁכַּב יוֹתָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּוִיד וַיִּמְלֹךְ אָחָז בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

28

VI. Empindûlo z'omu burhegesi bwa Yezekiyahu n'obwa Yosiyahu

Olwa Akazi, îshe wa Yezekiyahu

[1] Akazi ali akola agwêrhe myâka makumi abirhi erhi aba mwâmi, ayîma myâka ikumi na ndarhu aha Yeruzalemu. Arhajiraga okushingânîne omu masù ga Nyamubâho nk'oku îshe Daudi ajiraga. [2] Ashimba enjira y'abâmi b'Israheli, ciru atulisa n'ensanamu za Baali n'ecûma, [3] agenditumbûkiza obukù omu kabanda ka Bene-Hinomi[i] ageza n'abagala omu muliro omu kushimba obubî bwa galya mashanja Nyamubâho akungushaga embere za bene Israheli, [4] agendirherekêra n'okutumbûkiza obukù omu hantu h'enyanya omu birhondo n'idako ly'emirhi mibishi.

Obuhane bwa Akazi

[5] Nyamubâho, Nyamuzinda wâge anacimuhâna emwa omwâmi w'e Sîriya; Abanya-Sîriya bamuhima, banacimugwârhakwo mpira nyinji bwenêne, bâna zihêka e Damasko. Kandi ashubihânwa emwa omwâmi w'Israheli, oyûla amuhima okurhalusire. [6] Pekahe, mugala wa Remalyahu, omu Yuda ayîrhamwo oku lusiku luguma, bantu bihumbi igana na makumi abirhi, balwî ba ntwâli, ebwa kubà bamalekêrera Nyamubâho Nyamuzinda wa b'îshe wâbo. [7] Zikiri, mulwî wa Efrayimu, ayîrha Maaseyahu, mugala wa mwâmi na Azirikamu, murhambo w'omulala gwa mwâmi, na Elikana ye wali wa kabirhi kurhenga mwâmi. [8] Bene Israheli bagwârha muli bene wâbo, mpira bihumbi magana abirhi, ez'abalume, ez'abakazi, ez'abanarhabana n'abananyere, babarhenza kwo na munyagomunji bwenêne, banacihêka ogwôla munyago e Samâriya.

Omulêbi Odedi

[9] Eyôla munda yabaga omulêbi wa Nyamubâho, izîno lyâge ye Odedi. Oku ahuluka aja emunda omurhwe gw'abalwi bashubukiraga e Samâriya anacibabwîra, erhi: Loli oku, omu bukunizi bwâge kuli bene Yuda, Nyamubâho, Nyamuzinda wa basho anamuhîre bo; mwanabayirhira omujina gulya guhisire cingana omu mpingu. [10] Na bunôla mukolaga mulalire okujira bene Yuda na bene Yeruzalemu bajà na bajà-kazi binyu! ci kwônene mwôyu ka murhagwêrhi amabî kuli Nyamubâho, Nyamuzinda winyu? [11] Na bunôla muyumvagye, mu galule abôla bajà mwagwârhaga muli bene winyu, bulya obukunizi bwa Nya mubaho buli kuli mwe.

[12] Baguma omu barhambo ba bene Efrayimu, Azariyahu, mugala wa Yehohanani, Berekiyahu,

---

[i] **28.3** Eco ciri cihenama, lubanda lw'e Yeruzalemu; luli olunda lw'emukondwè. Muli olwo lubanda, mwo Abayahudi bakagihânira enterekêro emwa Moleki, nyamuzinda w'emahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mugaJa wa Meshilemoti, Yehizikiyahu, mugala wa Meshilemoti, Yehizikiyahu, mugala wa Shalumu, na Amasa, mugala wa Hadilayi, bahakanira balya bakazâgirhenga ebwa kulwa. [13] Banacibabwîra mpu: «Murhalerhe abajà eno munda ebwa kubà kuli kurhubarhuza omuzigo gw'obu bi emunda Nyamubâho ali, mwalonza okuguyûshûla kandi oku ebyâha bîrhu n'amabî gîrhu; ebwa kubà obubî buli bunji n'obukunizi bunene bwa Nyamu bâho buli kuli Israheli». [14] Abola bashubûkaga ebwa kulwa, badêkereza abajà n'omunyago gwâbo embere z'abarhambo n'embere z'embugânano y'olubaga. [15] Abantu balalikagwa omu kujà kwaderha amazîno gâbo, bayîmanga, na erhi babà bamarhôla abajà bayambisa ngasi bali bushugunu na ebyambalwa bali ba nyazire, bajà babahà emishangi n'enkwêrho; kandi babahà mpu balye bananywe banabashîga amavurha na erhi babà bamahira oku ndogomi ngasi barhankacihashirigenda, babahêka e Yeriko, lugo lwa mabo, emwa bene wâbo. Nabo bacishubirira e Samâriya.

Obubî n'olufù lwa Akazi

[16] Muli ago mango omwâmi Akazi alika entumwa yagendimuhûnira oburhabâle emwa abâmi b'e Sîriya. [17] Ebwa kubà Abanya-Edomu bali bamashubiyisha, bahima Yuda, banabayankamwo abajà. [18] Abafilistini bali bamahagula engo z'omu Cibanda na n'eza Nêgebu omu Yuda; bali bamarhôla Bet-Shemeshi, Ayaloni, Gederoti, Soko n'emirhundu yâge, Timuna n'emirhundu yâge, Gimizo n'emirhundu yâge, banaciyûbakamwo. [19] Ebwa kubà Nyamubâho alonzagya okurhorhôhya Yuda erhi Akazi orhuma, owahiraga Yuda omu bubî anaciyêrekana mubî emu nda Nyamubâho ali.

[20] Tegalati-Falasari, mwâmi w'e Sîriya ayisha amurhabâlire, amurhindibuza, arhacihashaga okubona emisî. [21] Ebwa kubà Akazi ali amakungûja ebyali omu ka-Nyamubâho byôshi kuguma n'ebyali omu nyumpa ya mwâmi n'eza abarhambo abihêka ntûlo emwa omwâmi w'e Sîriya: n'okwôla kurhamulerhe raga burhabâle buci. [22] Ago mango ali omu malibûko ntyôla anakulikiza ashubikazigayîsa Nyamubâho, oyo mwâmi Akazi. [23] Akazihâna enterekêro emwa ba Nyamuzinda b'e Damasko, abakazâgimulibuza, anaciderha erhi: «Kulya kubà ba Nyamuzinda w'abâmi b'e Sîriya banakazibarhabâla, nkola nakazibarherekêra e nterekêro lyo bantabâla.» Ci barhuma ahirima kulusha, ye na bene-Israheli bôshi.

[24] Akazi anaciyanka alundika ebirugu by'omu kâ-Nyamuzinda, abijonjaga, n'erhi aba amayîgala enyumvi z'akâ-Nyamuzinda, agendiyûbaka empêrero zâge omu ngasi bugonyero bwa YeruzaJemu. [25] Ayûbaka empêrero z'omu hantu h'enyanya omu ngasi lugo lw'omu Yuda mpu akazirherekêrakwo obukù emw'abandi banyamuzinda. Agayîsa ntyôla Nyamubâho, Nyamuzinda wa b'îshe.

[26] Ebisigîre oku bijiro byâge n'oku lugendo lwâge, ebirhangiriza n'ebizinda, lolà oku biri biyandike omu citabu c' Abâmi b'e Yuda n'aba Israheli. [27] Akazi acîhengeka aha burhambi bwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

b'îshe, bamubisha omu lugo, omu Yeruzalemu, barhamuhêkaga omu nshinda z'abâmi b'Israheli. Omugala Yezekiyahu ayîma ahâli hâge.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 28

1 בֶּן־עֶשְׂרִים שָׁנָה אָחָז בְּמָלְכֹו וְשֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְלֹא־עָשָׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּדָוִיד אָבִיו׃ 2 וַיֵּלֶךְ
בְּדַרְכֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם מַסֵּכוֹת עָשָׂה לַבְּעָלִים׃ 3 וְהוּא הִקְטִיר בְּגֵיא בֶן־הִנֹּם וַיְבַעֵר אֶת־בָּנָיו בָּאֵשׁ כְּתֹועֲבוֹת הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר הֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 4 וַיִּזְבַּח וַיְקַטֵּר בַּבָּמוֹת וְעַל־הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃ 5 וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה אֱלֹהָיו
בְּיַד מֶלֶךְ אֲרָם וַיַּכּוּ־בוֹ וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שִׁבְיָה גְדוֹלָה וַיְבִיאוּ דַרְמֶשֶׂק וְגַם בְּיַד־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נִתֹּן וַיַּךְ־בּוֹ מַכָּה גְדוֹלָה׃ ס
6 וַיַּהַרֹג פֶּקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ בְּיהוּדָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף בְּיֹום אֶחָד הַכֹּל בְּנֵי־חַיִל בְּעָזְבָם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבוֹתָם׃ 7 וְיַהַרֹג זִכְרִי | גִּבֹּור אֶפְרַיִם אֶת־מַעֲשִׂיָהוּ בֶּן־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־עַזְרִיקָם נְגִיד הַבַּיִת וְאֶת־אֶלְקָנָה מִשְׁנֵה הַמֶּלֶךְ׃ ס
8 וַיִּשְׁבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֲחֵיהֶם מָאתַיִם אֶלֶף נָשִׁים בָּנִים וּבָנוֹת וְגַם־שָׁלָל רַב בָּזְזוּ מֵהֶם וַיָּבִיאוּ אֶת־הַשָּׁלָל לְשֹׁמְרֹון׃ ס
9 וְשָׁם הָיָה נָבִיא לַיהוָה עֹדֵד שְׁמוֹ וַיֵּצֵא לִפְנֵי הַצָּבָא הַבָּא לְשֹׁמְרֹון וַיֹּאמֶר לָהֶם הִנֵּה בַּחֲמַת יְהוָה אֱלֹהֵי־אֲבוֹתֵיכֶם
עַל־יְהוּדָה נְתָנָם בְּיֶדְכֶם וַתַּהַרְגוּ־בָם בְּזַעַף עַד לַשָּׁמַיִם הִגִּיעַ׃ 10 וְעַתָּה בְּנֵי־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם אַתֶּם אֹמְרִים לְכְבֹּשׁ
לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחֹות לָכֶם הֲלֹא רַק־אַתֶּם עִמָּכֶם אֲשָׁמֹות לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ 11 וְעַתָּה שִׁמְעוּנִי וְהָשִׁיבוּ הַשִּׁבְיָה אֲשֶׁר
שְׁבִיתֶם מֵאֲחֵיכֶם כִּי חֲרֹון אַף־יְהוָה עֲלֵיכֶם׃ ס
12 וַיָּקֻמוּ אֲנָשִׁים מֵרָאשֵׁי בְנֵי־אֶפְרַיִם עֲזַרְיָהוּ בֶן־יְהֹוחָנָן בֶּרֶכְיָהוּ בֶן־מְשִׁלֵּמֹות וִיחִזְקִיָּהוּ בֶּן־שַׁלֻּם וַעֲמָשָׂא בֶּן־חַדְלָי
עַל־הַבָּאִים מִן־הַצָּבָא׃ 13 וַיֹּאמְרוּ לָהֶם לֹא־תָבִיאוּ אֶת־הַשִּׁבְיָה הֵנָּה כִּי לְאַשְׁמַת יְהוָה עָלֵינוּ אַתֶּם אֹמְרִים לְהֹסִיף
עַל־חַטֹּאתֵינוּ וְעַל־אַשְׁמָתֵינוּ כִּי־רַבָּה אַשְׁמָה לָנוּ וְחָרֹון אַף עַל־יִשְׂרָאֵל׃ ס
14 וַיַּעַזְבוּ הֶחָלוּץ אֶת־הַשִּׁבְיָה וְאֶת־הַבִּזָּה לִפְנֵי הַשָּׂרִים וְכָל־הַקָּהָל׃ 15 וַיָּקָמוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־נִקְבוּ בְשֵׁמֹות וַיַּחֲזִיקוּ
בַּשִּׁבְיָה וְכָל־מַעֲרֻמֵיהֶם הִלְבִּישׁוּ מִן־הַשָּׁלָל וַיַּלְבִּשֻׁום וַיַּנְעִלוּם וַיַּאַכְלוּם וַיַּשְׁקוּם וַיְסֻכּוּם וַיְנַהֲלוּם בַּחֲמֹרִים לְכָל־כֹּושֵׁל
וַיְבִיאוּם יְרֵחֹו עִיר־הַתְּמָרִים אֵצֶל אֲחֵיהֶם וַיָּשֻׁובוּ שֹׁמְרֹון׃ פ
16 בָּעֵת הַהִיא שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אָחָז עַל־מַלְכֵי אַשּׁוּר לַעְזֹר לֹו׃ 17 וְעֹוד אֱדֹומִים בָּאוּ וַיַּכּוּ בִיהוּדָה
וַיִּשְׁבּוּ־שֶׁבִי׃ 18 וּפְלִשְׁתִּים פָּשְׁטוּ בְּעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וְהַנֶּגֶב לִיהוּדָה וַיִּלְכְּדוּ אֶת־בֵּית־שֶׁמֶשׁ וְאֶת־אַיָּלֹון וְאֶת־הַגְּדֵרֹות
וְאֶת־שֹׂוכֹו וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת־תִּמְנָה וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת־גִּמְזֹו וְאֶת־בְּנֹתֶיהָ וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃ 19 כִּי־הִכְנִיעַ יְהוָה אֶת־יְהוּדָה בַּעֲבוּר
אָחָז מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל כִּי הִפְרִיעַ בִּיהוּדָה וּמָעֹול מָעַל בַּיהוָה׃ 20 וַיָּבֹא עָלָיו תִּלְגַּת פִּלְנֶאסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיָּצַר לֹו וְלֹא
חִזְּקוֹ׃ 21 כִּי־חָלַק אָחָז אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיִּתֵּן לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר וְלֹא לְעֶזְרָה לֹו׃ 22 וּבְעֵת הָצַר לֹו
וַיֹּוסֶף לִמְעֹול בַּיהוָה הוּא הַמֶּלֶךְ אָחָז׃ 23 וַיִּזְבַּח לֵאלֹהֵי דַרְמֶשֶׂק הַמַּכִּים בֹּו וַיֹּאמֶר כִּי אֱלֹהֵי מַלְכֵי־אֲרָם הֵם מַעְזְרִים
אוֹתָם לָהֶם אֲזַבֵּחַ וְיַעְזְרוּנִי וְהֵם הָיוּ־לֹו לְהַכְשִׁילוֹ וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל׃ 24 וַיֶּאֱסֹף אָחָז אֶת־כְּלֵי בֵית־הָאֱלֹהִים וַיְקַצֵּץ אֶת־כְּלֵי
בֵית־הָאֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר אֶת־דַּלְתֹות בֵּית־יְהוָה וַיַּעַשׂ לֹו מִזְבְּחֹות בְּכָל־פִּנָּה בִּירוּשָׁלִָם׃ 25 וּבְכָל־עִיר וָעִיר לִיהוּדָה עָשָׂה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בָּמֹות לְקַטֵּר לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיְכַעֵס אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו׃ 26וַיֶּתֶר דִּבְרָיו וְכָל־דְּרָכָיו הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הִנָּם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל׃ 27וַיִּשְׁכַּב אָחָז עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֻהוּ בָּעִיר בִּירוּשָׁלַם כִּי לֹא הֱבִיאֻהוּ לְקִבְרֵי
מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ יְחִזְקִיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ פ

29

Olwa Yezekiyahu

[1] Yezekiyahu aba mwâmi erhi aba akola agwêrhe myâka makumi abirhi n'irhanu ali muburhe, anayîma myâka makumi abirhi na mwenda aha Yeruzalemu. Nnina izîno lyâge ye wali Abiya, mwâli wa Zekariyahu. [2] Ajira okushingânîne omu masù ga Nyamubâho nk'oku îshe Daudi ajiraga.

Okucêsibwa kw'akâ-Nyamuzinda

[3] Omu mwâka murhanzi gw'okuyîma kwâge, omu mwêzi gwa burhanzi, ayigula enyumvi z'akâ-Nyamuzinda, anashubizijira bwinjà. [4] Anacirhuma abagendihamagala abadâhwa b'abaleviti, na, erhi aba amabashûbûliza ebwa lunda lw'ebuzûka-zûba, [5] anacibabwîra erhi: «Munyumve nâni baleviti! mucicese munagendicesa Akâ-Nyamubâho, Nyamuzinda wa basho, munarhenze omu hantu hatagatîfu, ngasi bigalugalu byôshi. [6] Ebwa kubà ba larha bajizire ecâha, bajira ebiri bibi omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu, bamujàndisire[j], barhenzize obusù bwâbo ebwa kâ-Nyamuzinda, bakayêrekeza omugongo. [7] Ciru bahamisire enyumvi z'enyumpa, bazimya n'amatara, barhanaciderhaga mpu bakazigenditumbûkizamwo obukù n'okurhcrekera enterekêro z'e- nsirîra omu hatagatîfu ha Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli. [8] Oburhè bwa Nyamubâho bwanacirhogera omu Yuda n'omu Yeruzalemu, abijira bya kuyôbohya, bya kujugumya, na masheka g'abandi nk'oku munabwîne mwene n'amasù ginyu. [9] Na loli oku okwôla kwarhumire ba larha bayîrhwa n'engôrho, kwarhuma bagala bîrhu, bali bîrhu na abakazi bîrhu bahêkwa bujà. [10] Bunôla ngwêrhe omuhigo gw'okujira endagâno haguma na Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli, ly'obukunizi bwâge burhenga kuli rhwe. [11] Na bunôla bâna bani murhacibaga bantu banya-kubula bushibirizi, bulya mwe Nyamubâho acîshozire mpu mukaziyimanga embere zâge mukazimukolera, mubè barhumisi bâge, munakazimurherekêra obukù.»

[12] Okubundi abaleviti banaciyimuka, baligi: Mahati, mugala wa Amasayi; Yoweli, mugala wa Azaryahu, mwene Kehati; na muli bene Merari hali: Kishi, mugala wa Abdi na Azaryahu, mugala wa Yehaleeli. Omu banya-Gershoni, Yoahi, mugala wa Zima, Edeni mugala wa Yoahi. [13] Omu bene Elisafani, Shimuri na Yehieli; omu bene Asafu, Zekariyahu na Matanyahu. [14] Omu bene

[j] **29.6** Aga gali mahungamo nka kola muli Dan 9, 4-19; Bar 1. 15-3; End 5; Yer 3, 22-25.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Hemani, Yehieli na Shimeyi, n'omu bene. Iditunu, Shemaya na Uzieli. [15] Banacishûbûza bene wâbo, n'erhi babà bamacîcesa, bayîsha, nka kulya mwâmi anabarhege-kaga nk'oku ebinwa bya Nyamubâho binadesire, bayîsha balicesa Akâ-Nyamubâho.

[16] Abadâhwa bajà omu ndalâlà y'Akâ-Nyamubâho mpu bakacêsc, banacirhenza omu bululi bw'Akâ-Nyamubâhongasi bigalugalu banashimanyire omwôla ka-Nyamubâho, abaleviti banacibirhôla, bagendibikabulira omu kabanda ka Kedroni. [17] Barhangira okucesa Akâ-Nyamubâho omu lusiku lurhanzi lw'omwêzi gwa burhanzi; omu nsiku munâni z'omwêzi, bahika omu ndalâlà y'Akâ-Nyamubâho, bashubigeza nsiku munâni erhi badwîrhe bacesa Akâ-Nyamubâho; omu lusiku lwa kali ikumi na ndarhu z'omwêzi gwa burhanzi, erhi bamayusa.

Enterekêro y'okuhyûla oku ebyâha

[18] Bakanya, banacijà emunda mwâmi Yezekiyahu ali banacimubwîra mpu: «Rhwamacêsa Akâ-Nyamubâhokôshi, oluhêrero lw'enterekêro z'ensirîra n'e birugu byâlwo byôshi, mpu rhwamacesa amêza g'enterekêro n'ebirugu byago. [19] Na ngasi bindi birugu byôshi mwâmi Akazi ahemulaga amango anali mwâmi, omu mango g'obugoma bwâge, rhwashubîribicesa; binakola biri embere z'o luhêrero lwa Nyamubâho.»

[20] Mwâmi Yezekiyahu erhi aba amazûka sêzisêzi, ashûbûza ab'omu lugo bôshi anacisôkera ebwa ka-Nyamubâho. [21] Banaciyîsha balihêra mpanzi nda, nga ndabuzi nda, bâna-buzi nda na bihebe nda bya nterekêro oku byâha, oku bwâmi, oku kâ-Nyamuzinda na kuli Yuda. Mwâmi anacibwîra abadâhwa, bagala ba Aròni mpu babirherekêrere oku luhêrero lwa Nyamubâho. [22] Babaga empanzi, abadâhwa banacirhôla omukò gwâzo, bagushahuliza oku luhêrero, hanacibaga engandabuzi, banacishahuliza omukò oku luhêrero, banacibâga abâna-buzi, banacishahuliza omukò oku luhêrero. [23] Okubundi banaciyîsha ba dwîrhe ebihebe by'enterekêro oku byâha, banacibihêka emunda mwâmi ali bôshi n'embugânano y'olubaga, nabo banacibihira kwo amaboko. [24] Abadâhwa babibaga, na omukò gwâbyo bajiramwo enterekêro y'empyûlo oku luhêrero kuli bene Israheli bôshi; bulya mwâmi ali arhegesire mpu bajire ezôla nterekêro z'ensirîra kuli bene Israheli bôshi n'oku nterekêro y'ebyâha.

[25] Ahira abadâhwa omu ka-Nyamubâho, abahà n'emijegereza, enzenze n'ennanga, nk'oku Daudi anarhegekaga omu kushimba ebinwa bya Gadi, mulêbi wa mwâmi n'eby'omulêbi Natani; bulyala eryo irhegeko lyarhengaga emwa Nyamubâho, omu kanwa k'abalêbi. [26] Abaleviti bayîsha baciheba eruhya hagu ma n'ebizihwa bya Daudi, n'abadâhwa bayîsha badwîrhe emishekera. [27] Yezekiyahu aderha mpu barherekêre enterekêro y'ensirîra oku luhêrero. Amango barhangiraga enterekêro y'ensirîra, barhangira okuyimba olwimbo lwa Nyamubâho n'okubûha emishekera bananunîsa n'ebizihwa bya Daudi, mwâmi w'Israheli. [28] Embugânano y'olubaga yôshi yafukamiriza, bayimba olwimbo lwa okukuza Nyamubâho, babûha emishekera, na ngasi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kundi kôshi kuhika bamala enterekêro y'ensirîra.

Okushubirira oburberekêre

[29] Erhi bamala enterekêro y'ensirîra, mwâmi haguma n'abantu bali bôshi naye, bafukama baharâmya. [30] Mwâmi Yezekiyahu bôshi n'abarhambo, babwîra abaleviti mpu bakuze Nyamubâho n'ebinwa bya Daudi n'ebya omulêbi Asafu, bakuza n'obusîme bunene, bayûnama baharâmya. [31] Okubundi Yezekiyahu aja omu kanwa aderha erhi: «Bunôla mamashubicîrherekêra buhyâhya emwa Nyamubâho, yegeragi, muhâne enterekêro zinyu n'obukuze munôla kâ-Nyamuzinda.» Embugânano y'olubaga yanaciyîsha edwîrhe enterekêro n'e by'obukuze, na ngasi banali ba murhima muhanyi, bakazihâna enterekêro zâbo z'ensirîra. [32] Omubalè gw'enterekêro z'ensirîra zahânagwa n'embugânano y'olubaga zahika omu nkafu makumi gali nda, bihebe igana na bâna-buzi magana abirhi: ebyôla byôshi oku nterekêro y'ensirîra bahaga Nyamubâho, [33] banarherekêra zindi nkafu magana gali ndarhu, na bibuzi bihumbi bisharhu. [34] Ci ebwa kubà abadâhwa bali basungunu, barhankahashire okubâga bonene enterekêro z'ensirîra, bene wâbo b'abaleviti babarhabâla kuhika bamala omukolo gôshi na kuhika abandi badâhwa bayûsa okucîcêsa, bulya abaleviti bali babiduhire okucêsa emirhima yâbo okushingânîne kulusha abadâhwa. [35] Kandi n'enterekêro z'ensirîra zali nyinji, n'okuyûshûla enterekêro z'amashushi oku nterekêro z'omurhûla n'ebindi by'embulaga oku kujira cnterckcro y'ensirîra. Ntyôla kwo bashubiriyumanyanya obugashanizc Omu kâ-Nyamuzinda. [36] Hezekiyahu, n'olubaga loshi basîma bwenêne kuli ebyôla Nyamuzinda ali arhega- nyize olubaga, bulya byali binlu byajiragwa ciflldukwe.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 29

1 יְחִזְקִיָּהוּ מָלַךְ בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה וְעֶשְׂרִים וָתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ אֲבִיָּה בַּת־זְכַרְיָהוּ׃ 2 וַיַּעַשׂ
הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה דָּוִיד אָבִיו׃ 3 הֽוּא בַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לְמָלְכוֹ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן פָּתַח אֶת־דַּלְתוֹת
בֵּית־יְהוָה וַיְחַזְּקֵם׃ 4 וַיָּבֵא אֶת־הַכֹּהֲנִים וְאֶת־הַלְוִיִּם וַיַּאַסְפֵם לִרְחוֹב הַמִּזְרָח׃ 5 וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוּנִי הַלְוִיִּם עַתָּה
הֶתְקַדְּשׁוּ וְקַדְּשׁוּ אֶת־בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם וְהוֹצִיאוּ אֶת־הַנִּדָּה מִן־הַקֹּדֶשׁ׃ 6 כִּי־מָעֲלוּ אֲבֹתֵינוּ וְעָשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי
יְהוָה־אֱלֹהֵינוּ וַיַּעַזְבֻהוּ וַיַּסֵּבּוּ פְנֵיהֶם מִמִּשְׁכַּן יְהוָה וַיִּתְּנוּ־עֹרֶף׃ 7 גַּם סָגְרוּ דַּלְתוֹת הָאוּלָם וַיְכַבּוּ אֶת־הַנֵּרוֹת וּקְטֹרֶת
לֹא הִקְטִירוּ וְעֹלָה לֹא־הֶעֱלוּ בַּקֹּדֶשׁ לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ 8 וַיְהִי קֶצֶף יְהוָה עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם וַיִּתְּנֵם לְזִוָּעָה לְשַׁמָּה
וְלִשְׁרֵקָה כַּאֲשֶׁר אַתֶּם רֹאִים בְּעֵינֵיכֶם׃ 9 וְהִנֵּה נָפְלוּ אֲבוֹתֵינוּ בֶּחָרֶב וּבָנֵינוּ וּבְנוֹתֵינוּ וְנָשֵׁינוּ בַּשְׁבִי עַל־זֹאת׃ 10 עַתָּה
עִם־לִבָּבִי לִכְרֹת בְּרִית לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְיָשֹׁב מִמֶּנּוּ חֲרוֹן אַפּוֹ׃ 11 בָּנַי עַתָּה אַל־תִּשָּׁלוּ כִּי־בָכֶם בָּחַר יְהוָה לַעֲמֹד
לְפָנָיו לְשָׁרְתוֹ וְלִהְיוֹת לוֹ מְשָׁרְתִים וּמַקְטִרִים׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

12וַיָּקֻמוּ הַלְוִיִּם מַחַת בֶּן־עֲמָשַׂי וְיוֹאֵל בֶּן־עַזַרְיָהוּ מִן־בְּנֵי הַקְהָתִי וּמִן־בְּנֵי מְרָרִי קִישׁ בֶּן־עַבְדִּי וַעֲזַרְיָהוּ בֶּן־יְהַלֶּלְאֵל
וּמִן־הַגֵּרְשֻׁנִּי יוֹאָח בֶּן־זִמָּה וְעֵדֶן בֶּן־יוֹאָח׃ 13וּמִן־בְּנֵי אֱלִיצָפָן שִׁמְרִי וְיעוּאֵל וּמִן־בְּנֵי אָסָף זְכַרְיָהוּ וּמַתַּנְיָהוּ׃ ס
14וּמִן־בְּנֵי הֵימָן יְחוּאֵל וְשִׁמְעִי ס
וּמִן־בְּנֵי יְדוּתוּן שְׁמַעְיָה וְעֻזִּיאֵל׃ 15וַיַּאַסְפוּ אֶת־אֲחֵיהֶם וַיֶּתְקַדְּשׁוּ וַיָּבֹאוּ כְּמִצְוַת־הַמֶּלֶךְ בִּדְבְרֵי יְהוָה לְטַהֵר בֵּית
יְהוָה׃ 16וַיָּבֹאוּ הַכֹּהֲנִים לִפְנִימָה בֵּית־יְהוָה לְטַהֵר וַיּוֹצִיאוּ אֶת כָּל־הַטֻּמְאָה אֲשֶׁר מָצְאוּ בְּהֵיכַל יְהוָה לַחֲצַר בֵּית יְהוָה
וַיְקַבְּלוּ הַלְוִיִּם לְהוֹצִיא לְנַחַל־קִדְרוֹן חוּצָה׃ 17וַיָּחֵלּוּ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְקַדֵּשׁ וּבְיוֹם שְׁמוֹנָה לַחֹדֶשׁ בָּאוּ לְאוּלָם
יְהוָה וַיְקַדְּשׁוּ אֶת־בֵּית־יְהוָה לְיָמִים שְׁמוֹנָה וּבְיוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן כִּלּוּ׃ ס
18וַיָּבֹאוּ פְנִימָה אֶל־חִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ טִהַרְנוּ אֶת־כָּל־בֵּית יְהוָה אֶת־מִזְבַּח הָעוֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־שֻׁלְחַן
הַמַּעֲרֶכֶת וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו׃ 19וְאֶת כָּל־הַכֵּלִים אֲשֶׁר הִזְנִיחַ הַמֶּלֶךְ אָחָז בְּמַלְכוּתוֹ בְּמַעֲלוֹ הֵכַנּוּ וְהִקְדֵּשְׁנוּ וְהִנָּם לִפְנֵי
מִזְבַּח יְהוָה׃ ס
20וַיַּשְׁכֵּם יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֶּאֱסֹף אֶת שָׂרֵי הָעִיר וַיַּעַל בֵּית יְהוָה׃ 21וַיָּבִיאוּ פָרִים־שִׁבְעָה וְאֵילִים שִׁבְעָה וּכְבָשִׂים
שִׁבְעָה וּצְפִירֵי עִזִּים שִׁבְעָה לְחַטָּאת עַל־הַמַּמְלָכָה וְעַל־הַמִּקְדָּשׁ וְעַל־יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים לְהַעֲלוֹת
עַל־מִזְבַּח יְהוָה׃ 22וַיִּשְׁחֲטוּ הַבָּקָר וַיְקַבְּלוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם וַיִּזְרְקוּ הַמִּזְבֵּחָה וַיִּשְׁחֲטוּ הָאֵלִים וַיִּזְרְקוּ הַדָּם הַמִּזְבֵּחָה
וַיִּשְׁחֲטוּ הַכְּבָשִׂים וַיִּזְרְקוּ הַדָּם הַמִּזְבֵּחָה׃ 23וַיַּגִּישׁוּ אֶת־שְׂעִירֵי הַחַטָּאת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַקָּהָל וַיִּסְמְכוּ יְדֵיהֶם
עֲלֵיהֶם׃ 24וַיִּשְׁחָטוּם הַכֹּהֲנִים וַיְחַטְּאוּ אֶת־דָּמָם הַמִּזְבֵּחָה לְכַפֵּר עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי לְכָל־יִשְׂרָאֵל אָמַר הַמֶּלֶךְ הָעוֹלָה
וְהַחַטָּאת׃ 25וַיַּעֲמֵד אֶת־הַלְוִיִּם בֵּית יְהוָה בִּמְצִלְתַּיִם בִּנְבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת בְּמִצְוַת דָּוִיד וְגָד חוֹזֵה־הַמֶּלֶךְ וְנָתָן הַנָּבִיא כִּי
בְיַד־יְהוָה הַמִּצְוָה בְּיַד־נְבִיאָיו׃ ס
26וַיַּעַמְדוּ הַלְוִיִּם בִּכְלֵי דָוִיד וְהַכֹּהֲנִים בַּחֲצֹצְרוֹת׃ ס
27וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ לְהַעֲלוֹת הָעֹלָה לְהַמִּזְבֵּחַ וּבְעֵת הֵחֵל הָעוֹלָה הֵחֵל שִׁיר־יְהוָה וְהַחֲצֹצְרוֹת וְעַל־יְדֵי כְּלֵי דָּוִיד
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל׃ 28וְכָל־הַקָּהָל מְשׁתַּחֲוִים וְהַשִּׁיר מְשׁוֹרֵר וְהַחֲצֹצְרוֹת מַחְצְצְרִים הַכֹּל עַד לִכְלוֹת הָעֹלָה׃ 29וּכְכַלּוֹת
לְהַעֲלוֹת כָּרְעוּ הַמֶּלֶךְ וְכָל־הַנִּמְצְאִים אִתּוֹ וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃ 30וַיֹּאמֶר יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לַלְוִיִּם לְהַלֵּל לַיהוָה בְּדִבְרֵי
דָּוִיד וְאָסָף הַחוֹזֶה וַיְהַלְלוּ עַד־לְשִׂמְחָה וַיִּקְדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃ פ
31וַיַּעַן יְחִזְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר עַתָּה מִלֵּאתֶם יֶדְכֶם לַיהוָה גְּשׁוּ וְהָבִיאוּ זְבָחִים וְתוֹדוֹת לְבֵית יְהוָה וַיָּבִיאוּ הַקָּהָל זְבָחִים
וְתוֹדוֹת וְכָל־נְדִיב לֵב עֹלוֹת׃ 32וַיְהִי מִסְפַּר הָעֹלָה אֲשֶׁר הֵבִיאוּ הַקָּהָל בָּקָר שִׁבְעִים אֵילִים מֵאָה כְּבָשִׂים מָאתָיִם
לְעֹלָה לַיהוָה כָּל־אֵלֶּה׃ 33וְהַקֳּדָשִׁים בָּקָר שֵׁשׁ מֵאוֹת וְצֹאן שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים׃ 34רַק הַכֹּהֲנִים הָיוּ לִמְעָט וְלֹא יָכְלוּ
לְהַפְשִׁיט אֶת־כָּל־הָעֹלוֹת וַיְחַזְּקוּם אֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם עַד־כְּלוֹת הַמְּלָאכָה וְעַד יִתְקַדְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים כִּי הַלְוִיִּם יִשְׁרֵי לֵבָב
לְהִתְקַדֵּשׁ מֵהַכֹּהֲנִים׃ 35וְגַם־עֹלָה לָרֹב בְּחֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים וּבַנְּסָכִים לָעֹלָה וַתִּכּוֹן עֲבוֹדַת בֵּית־יְהוָה׃ 36וַיִּשְׂמַח יְחִזְקִיָּהוּ
וְכָל־הָעָם עַל הַהֵכִין הָאֱלֹהִים לָעָם כִּי בְּפִתְאֹם הָיָה הַדָּבָר׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okulâlika olubaga okukuza olusiku lukulu lwa Basâka

[1] Yezekiyahu anacirhuma entumwa omu Israheli n'omu Yuda mwoshi; a rhuma n'amaruba emwa Efrayimu n'emwa Menashè g'okubalâlika mpu bayîshe ebwa kâ-Nyamuzinda omu kukuza olusiku lukulu lwa Basâka oku irenge lya Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli. [2] Mwâmi, abarhambo bâge n'endêko y'olubaga loshi lw'e Yeruzalemu lwali lwamarhangijira ihano ly'okukuza olusiku lukulu lwa Basâka omu mwêzi gwa kabirhi. [3] Bajiraga ntyôla ebwa kubà barhahashaga okulujira omu mango galwo bulya abadâhwa barhali bacicicêsa kulya kunakwânîne, na kandi olubaga lurhali lucishimânana aha Yeruzalemu. [4] Okwôla kwabonekana nka kuli kwinjà omu masù ga mwâmi n'embugânano yôshi. [5] Bahiga ntyôla okugeza omulali omu Israheli moshi, kurhenga e Bersheba e Dani, mpu bajè e Yeruzalemu bayîshikuza olusiku lukulu lwa Basâka oku irenge lya Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli; bulya bàrhacilukuzagya omu kuyîsha kw'abantu bôshi, nk'oku binayandisirwe. [6] Abalibisi banacirhôla amaruba ga mwâmi n'aga abarhambo banacizunguluka Israheli yeshi na Yuda mpu bajè balâlika, nk'oku irhegeko lya mwâmi linadesire: Bene Israheli, yîshi emwa Nyamubâho, Nyamuzinda w'Abrahamu, wa Izaki na wa Israheli, naye anashubija emunda abasigalaga bali, emunda bali balya muli mwe bashugunusire omu nfune z'abâmi b'e Sîriya. [7] Murhabaga aka basho n'aka bene winyu abagomeraga Nyamuzinda wa b'îshe wâbo, kuhika abalekêrcra babanyaga banabashandabanya nk'oku munabwîne. [8] Murhabiâga ba cikanyi cirhagomba aka basho; herezi Nyamubâho okuboko, yîshi ebwa nyumpa yâge eyi ajiraga nyimâna ensiku zôshi, munakolere Nyamubâho, Nyamuzinda winyu, lyo omuliro gw' obukunizi bwâge gumurhengakwo. [9] Ebwa kubà erhi mwankagomire Nyamubâho, bene winyu na bagala binyu banahashibona obwonjo emwa balya babahimaga, ciru banabagalule muno cihugo, bulya Nyamubâho, Nyamuzinda winyu ali wa lukogo na wa bwonjo, arhanamurhenzekwo obusù bwâge, nka mwankashubira emunda ali.

[10] Abalibisi bakanya, kurhenga omu lugo kujà omu lundi, bagera omu cihugo ca Efrayimu côshi, bagera omu ca Menashè kuhika emwa Zabuloni, bajà babashekera n'okubagayaguza. [11] Bantu baguma baguma bwonene omu bene Aseri, bene-Menashè na bene Zabuloni, bacirhôhize, banacijà e Yeruzalemu. [12] Ci kwônene abantu b'omu Yuda, Nyamuzinda abahà murhima muguma gw'okuyumva n'okushimba irhegeko lya mwâmi. N'ery' abarhambo, nk'oku kanadesire akanwa ka Nyamubâho. [13] Olubaga lwabugânana aha Yeruzalemu omu kukuza olusiku lukulu lw'emigati erhalimwo lwango omu mwêzi gwa kabirhi: yali mbugânano ya bantu banji bwenêne. [14] Barhondêra okuhongola empêrero zali aha Yeruzalemu; barhenza empêrero

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

z'obukù zôshi bâge ndizikabulira omu kabanda ka Kedroni.

Basâka n'emigati erhalimwo lwango

15 Barherekêra olusiku lukulu lwa Basâka omu nsiku ikumi n'ini z'omwêzi gwa kabirhi. Abadâhwa n'abaleviti bayumva enshonyi zabagwârha erhi kukê reza kwâbo kurhuma, nabo bacicêsa, barherekêra enterekêro z'ensirîra omu ka-Nyamubâho. 16 Bakazâgijira emikolo yâbo nk'oku banarhegesirwe n'irhegeko lya Mûsa, muntu wa Ntamuzinda: nabo abadâhwa bakazibulaga omukò bamaguhâbwa n'abaleviti. 17 Ebwa kubà omu mbugânano mwâli bantu banji barhali basagicicesa, abaleviti barhegekwa okurherekêra enterekêro za Basâka kuli abôla barhali bacicêsize, lyo babarherekêra emwa Nyamubâho. 18 Ebwa kubà bantu banji omu lubaga, bantu banji b'emwa bene Efrayimu, emwa bene Menashè, emwa bene Isakara n'emwa bene Zabuloni, barhali bacicêsize, balya Basâka buzira okushimba kulya kunayandisirwe. Ci Yezekiyahu abasengerera aderha erhi: «Mâshi, Nyamubâho ntahwa lukogo, 19 ababalire abâla bantu bayîshaga balongereza n'omurhima gwâbo gôshi, Nyamuzinda wa b'îshe, ciru n'omu bucêse bukwânîne omu kâ-Nyamuzinda.» 20 Nyamubâho ayumva omusengero gwa Yezekiyahu, afumya olubaga. 21 Bene Israheli bali aha Yeruzalemu bakuza olukulu lw'emigati erhalimwo lwango nsiku nda zôshi n'obushagaluke bunene, na ngasi lusiku, abaleviti n'abadâhwa bakazâgikuza Nyamubâho n'ebizihwa binene oku Irenge lya Nya mubâho. 22 Yezekiyahu aderha ebinwa by'okusîmisa abaleviti bakazâgikolêsa obukengêre bwâbo bôshi omu mukolo gwa Nyamubâho. Balya embâgwa z'olusiku lukulu, nsiku nda zôshi, bakazirherekêra enterekêro z'omurhûla n'okukuza Nyamubâho, Nyamuzinda wa b'îshe wâbo. 23 Embugânano yanaciyumvanya omu kushubigeza zindi nsiku nda omu kukuza olwôla lusiku lukulu n'obushagaluke bunene. 24 Ebwa kubà Yezekiyahu, mwâmi w'e Yuda ali amaha olubaga mpanzi cihumbi, bihumbi nda bya bibuzi, n'abarhambo bala bayîrha empanzi cihumbi, bihumbi ikumi bya bibuzi n'abadâhwa banji bali bamacicêsa. 25 Embugânano ya bene Yuda bôshi, abadâhwa n'abaleviti, embugânano y'abantu barhenga omu Israheli, n'abandi bashimbûlizi barhengaga omu Israheli nîsi erhi abayûbakaga omu Yuda, bôshi basîma bwenêne. 26 Ahôla Yeruzalemu bagezaho ensiku nkulu z'obusîme bunene, obu kurhenga amango ga Salomoni, mugala wa Daudi, mwâmi w'Israheli, burhali busag'ibonekana bundi aha Yeruzalemu. 27 Abadâhwa baleviti barhondêra okujà kwagisha olubaga, n'izù lyâbo lyayumvîkana, omusengero gwâbo gwahika omu hatagatîfu ha Nyamubâho, omu mpingu.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 30

וַיִּשְׁלַ֤ח יְחִזְקִיָּהוּ֙ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵ֔ל וְיהוּדָ֖ה וְגַם־אִגְּר֣וֹת כָּתַ֔ב עַל־אֶפְרַ֥יִם וּמְנַשֶּׁ֖ה לָבֹ֑וא לְבֵ֣ית־יְהוָ֔ה בִּירוּשָׁלִַ֕ם לַעֲשׂ֥וֹת פֶּ֖סַח 1
לַיהוָ֥ה אֱלֹהֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃ 2וַיִּוָּעַ֣ץ הַמֶּ֣לֶךְ וְשָׂרָ֔יו וְכָל־הַקָּהָ֖ל בִּירוּשָׁלִָ֑ם לַעֲשׂ֥וֹת הַפֶּ֖סַח בַּחֹ֥דֶשׁ הַשֵּׁנִֽי׃ 3כִּ֣י לֹ֤א יָכְלוּ֙ לַעֲשֹׂתָ֣ו בָעֵ֔ת

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הָיָה כִּי הַכֹּהֲנִים לֹא־הִתְקַדְּשׁוּ לְמַדַּי וְהָעָם לֹא־נֶאֱסְפוּ לִירוּשָׁלִָם׃ 14וַיִּישַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וּבְעֵינֵי כָּל־הַקָּהָל׃ 15וַיַּעֲמִידוּ
דָּבָר לְהַעֲבִיר קוֹל בְּכָל־יִשְׂרָאֵל מִבְּאֵר־שֶׁבַע וְעַד־דָּן לָבֹוא לַעֲשׂוֹת פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלִָם כִּי לֹא לָרֹב עָשׂוּ
כַּכָּתוּב׃ 16וַיֵּלְכוּ הָרָצִים בָּאִגְּרוֹת מִיַּד הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו בְּכָל־יִשְׂרָאֵל וְיהוּדָה וּכְמִצְוַת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שׁוּבוּ אֶל־יְהוָה
אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל וְיָשָׁב אֶל־הַפְּלֵיטָה הַנִּשְׁאֶרֶת לָכֶם מִכַּף מַלְכֵי אַשּׁוּר׃ 17וְאַל־תִּהְיוּ כַּאֲבוֹתֵיכֶם וְכַאֲחֵיכֶם אֲשֶׁר
מָעֲלוּ בַּיהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וַיִּתְּנֵם לְשַׁמָּה כַּאֲשֶׁר אַתֶּם רֹאִים׃ 18עַתָּה אַל־תַּקְשׁוּ עָרְפְּכֶם כַּאֲבוֹתֵיכֶם תְּנוּ־יָד לַיהוָה וּבֹאוּ
לְמִקְדָּשׁוֹ אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ לְעוֹלָם וְעִבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְיָשֹׁב מִכֶּם חֲרוֹן אַפּוֹ׃ 19כִּי בְשׁוּבְכֶם עַל־יְהוָה אֲחֵיכֶם וּבְנֵיכֶם
לְרַחֲמִים לִפְנֵי שׁוֹבֵיהֶם וְלָשׁוּב לָאָרֶץ הַזֹּאת כִּי־חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא־יָסִיר פָּנִים מִכֶּם אִם־תָּשׁוּבוּ אֵלָיו׃ פ
10וַיִּהְיוּ הָרָצִים עֹבְרִים מֵעִיר ו לָעִיר בְּאֶרֶץ־אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְעַד־זְבֻלוּן וַיִּהְיוּ מַשְׁחִיקִים עֲלֵיהֶם וּמַלְעִגִים בָּם׃ 11אַךְ־אֲנָשִׁים
מֵאָשֵׁר וּמְנַשֶּׁה וּמִזְּבֻלוּן נָכְנְעוּ וַיָּבֹאוּ לִירוּשָׁלִָם׃ 12גַּם בִּיהוּדָה הָיְתָה יַד הָאֱלֹהִים לָתֵת לָהֶם לֵב אֶחָד לַעֲשׂוֹת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ
וְהַשָּׂרִים בִּדְבַר יְהוָה׃ 13וַיֵּאָסְפוּ יְרוּשָׁלִַם עַם־רָב לַעֲשׂוֹת אֶת־חַג הַמַּצּוֹת בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי קָהָל לָרֹב מְאֹד׃ 14וַיָּקֻמוּ וַיָּסִירוּ
אֶת־הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִַם וְאֵת כָּל־הַמְקַטְּרוֹת הֵסִירוּ וַיַּשְׁלִיכוּ לְנַחַל קִדְרוֹן׃ 15וַיִּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ
הַשֵּׁנִי וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם נִכְלְמוּ וַיִּתְקַדְּשׁוּ וַיָּבִיאוּ עֹלוֹת בֵּית יְהוָה׃ 16וַיַּעַמְדוּ עַל־עָמְדָם כְּמִשְׁפָּטָם כְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים
הַכֹּהֲנִים זֹרְקִים אֶת־הַדָּם מִיַּד הַלְוִיִּם׃ 17כִּי־רַבַּת בַּקָּהָל אֲשֶׁר לֹא־הִתְקַדָּשׁוּ וְהַלְוִיִּם עַל־שְׁחִיטַת הַפְּסָחִים לְכֹל ׀ לֹא טָהוֹר
לְהַקְדִּישׁ לַיהוָה׃ 18כִּי מַרְבִּית הָעָם רַבַּת מֵאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה יִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן לֹא הִטֶּהָרוּ כִּי־אָכְלוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּלֹא כַּכָּתוּב כִּי
הִתְפַּלֵּל יְחִזְקִיָּהוּ עֲלֵיהֶם לֵאמֹר יְהוָה הַטּוֹב יְכַפֵּר בְּעַד׃ 19כָּל־לְבָבוֹ הֵכִין לִדְרוֹשׁ הָאֱלֹהִים ׀ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתָיו וְלֹא כְּטָהֳרַת
הַקֹּדֶשׁ׃ ס
20וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶל־יְחִזְקִיָּהוּ וַיִּרְפָּא אֶת־הָעָם׃ ס
21וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצְאִים בִּירוּשָׁלִַם אֶת־חַג הַמַּצּוֹת שִׁבְעַת יָמִים בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה וּמְהַלְלִים לַיהוָה יוֹם ׀ בְּיוֹם הַלְוִיִּם
וְהַכֹּהֲנִים בִּכְלֵי־עֹז לַיהוָה׃ ס
22וַיְדַבֵּר יְחִזְקִיָּהוּ עַל־לֵב כָּל־הַלְוִיִּם הַמַּשְׂכִּילִים שֵׂכֶל־טוֹב לַיהוָה וַיֹּאכְלוּ אֶת־הַמּוֹעֵד שִׁבְעַת הַיָּמִים מְזַבְּחִים זִבְחֵי שְׁלָמִים
וּמְתוַדִּים לַיהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם׃ ס
23וַיִּוָּעֲצוּ כָּל־הַקָּהָל לַעֲשׂוֹת שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיַּעֲשׂוּ שִׁבְעַת־יָמִים שִׂמְחָה׃ 24כִּי חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה הֵרִים לַקָּהָל אֶלֶף
פָּרִים ׀ וְשִׁבְעַת אֲלָפִים צֹאן ס
וְהַשָּׂרִים הֵרִימוּ לַקָּהָל פָּרִים אֶלֶף וְצֹאן עֶשֶׂרֶת אֲלָפִים וַיִּתְקַדְּשׁוּ כֹהֲנִים לָרֹב׃ 25וַיִּשְׂמְחוּ ׀ כָּל־קְהַל יְהוּדָה וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
וְכָל־הַקָּהָל הַבָּאִים מִיִּשְׂרָאֵל וְהַגֵּרִים הַבָּאִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהַיּוֹשְׁבִים בִּיהוּדָה׃ 26וַתְּהִי שִׂמְחָה־גְדוֹלָה בִּירוּשָׁלִַם כִּי מִימֵי
שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֹא כָזֹאת בִּירוּשָׁלִַם׃ ס
27וַיָּקֻמוּ הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וַיְבָרְכוּ אֶת־הָעָם וַיִּשָּׁמַע בְּקוֹלָם וַתָּבוֹא תְפִלָּתָם לִמְעוֹן קָדְשׁוֹ לַשָּׁמָיִם׃ פ

31

Okubera ensanamu z'abazimu n'oknyumanyanya obugashânize

[1] Erhi okwôla kôshi kubà kwamahwa, bene Israheli bali ahôla, bakanya bajà omu ngo za Yuda, bajà babera amabuye magwike, bajà batwa enshanga, bakundula cmpêro zali omu hantu h'enyanya omu birhwa, kuguma n'empêrero zali omu Yuda moshi n'omu cihugo ca bene Benyamini, eca bene Efrayimu na Menashè, balinda babihirigisa byôshi Enyuma z'ahôla bene Israheli bajà bashubira ngasi baguma omu ngo zâbo, ngasi muguma omu mwâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abadâhwa bakengêsibwa omu mukolo gwâbo

[2] Yezekiyahu, agabanya abadâhwa n'abaleviti nk'oku emirhwe yaho yanali, ngasi muguma omu badâhwa erhi baleviti nk'oku emikolo yâbo yanali, ajira abakazikola oku nterekêro y'ensirîra, aba oku nterekêro z'omurhûla, aba omukolo gw'obugashânize, aba okuyimba n'okukuza, abakazikola aha mihango y'ecihando ca Nyamubâho. [3] Ayanka omu bintu byâge, ecigabi ca mwâmi cakazâgihûnwa oku nterekêro z'ensirîra, oku nterekêro z'ensirîra z'esêzi na bijingo n'oku nterekêro za sabato, ez'omwêzi n'ez'ensiku nkulu nk'oku binayandisirwe omu burhegesi bwa Nyamubâho. [4] Anacibwîra olubaga lwayûbakaga omu Yeruzalemu bakazihâna ecigahi c'abadâhwa n'ec'abaleviti lyo bayôrha bacihizire oku burhegesi bwa Nyamubâho. [5] Erhi lyo irhegeko limanyîkana hôshi, bene Israheli bajà bahûna birhali binyi oku bisarûlwa byâbo birhangiriza by'engano, eby'idivayi lihyâhya, eby'amavurha, ebya obuci na ngasi byôshi binasarûlwa omu mashwa; kuguma bahêka mwandu entûlo za byôshi. [6] Bene Israheli na bene Yuda bayûbakaga omu ngo za Yuda, bahâna nabo entûlo y'enkafu, ey'ebibuzi, ey'ebintu bitagatîfu byakazâgirherekêrwa Nyamubâho, Nyamuzinda wâbo; bajà bajira ebirundo bya ngasi lubero. [7] Barhondêraga okukazijira ebirundo kurhenga oku mwêzi gwa kasharhu, bagendibimalîra oku mwêzi gwa kali nda. [8] Yezekiyahu bôshi n'abarhambo bayîsha, erhi baha bama bona ebirundo, bakuza Nyamubâho n'olubaga lw'Israheli. [9] Yezekiyahu anacidôsa abadâhwa n'ahaleviti oku biyêrekîre ebyôla birundo. [10] Omudâhwa mukulu Azariyahu, w'oku mulala gwa Sadoki anacimushuza erhi: «Kurhenga amango banarhangiraga okukazilêrha entûlo zinarhegesirwe omu kâ-Nyamuzinda, rhwakazirya, rhwanasiza binji, ebwa kubà Nyamubâho agishire olubaga lwâge, n'omusigala guli eyi nûndo yôshi.»

[11] Yezekiyahu aderha mpu barheganye ebiyûmpa omu kâ-Nyamuzinda, banacibirheganya. [12] Bakaziyisha balihâna kulya kunashingânîne, entûlo zirhegesirwe n'empongano kuguma n'ebintu bitagatîfu. Babibîsa omuleviti Konanyahu, nka murhambo n'omulumuna Shimeyi nka murhambo wa kabirhi[k].

[13] Yehieli, Azaziyahu, Nahati, Asaheeli, Yerimoti, Yozabadi, Elieli, Yismakiyahu, Mahati na Benayahu bo bali balanzi, bakazâgirhegekwa na Konanyahu n'omulumuna Shimeyi omu kushimba enkerekanyo ya mwâmi Yezekiyahu n'Azariyahu, murhambo w'akâ-Nyamuzinda. [14] Omuleviti Kore, mugala wa Yimuna, ye wakazâgilanga omuhango gw'e buzûka-zûba, ye wakazâgiyankirira entûlo z'obulonza bwinjà bakazâgilerhera Nyamubâho mpu baberûle ebi barhûzire Nyamubâho n'ebintu bitagatîfu bwenêne. [15] Oku burhegesi bwâge, bakazâg'ikola n'obwikubagirwa bôshi, omu ngo z'abadâhwa, Edeni, Minyamini, Yeshua, Shemayahu, Amariyahu na Shekanyahu, mpu bakazigabîra bene wâbo, bakazigabîra abakulu kuguma nk'abarho, nk'oku emirhwe yâbo yanali. [16] Kuhirakwo abantu balikola bayandike, kurhenga oku

[k] **31.12** : Rhulole muli Lev 7, 14; Mib 5,9.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oli myâka isharhu muburhe kujà enyanya, ngasi bôshi bakazâgiyisha ebwa kâ-Nyamuzinda bakazâg'ihabwa kantu kalebe oku mukolo gwâbo, kulya banagabirwe, n'oku emirhwe yâbo enali. [17] Ecitabu c'abadâhwa, amazîno gâbo gali gayandisirwe omu kushimba emilala yâbo, nabo abaleviti bali bayandisirwe, kurhenga oku wa myâka makumi abirhi ali muburhe kuj'enyanya, omu kushimba emikolo yâbo n'emirhwe yâbo. [18] Ecôla citabu cali ciyandisirwemwo abâna bâbo bôshi, abakazi bâbo, bagala bâbo n'abanyere bâbo n'oku mbugânano yâbo yôshi, ebwa kubà n'obwikubagirwa bwâbo bakazâgikola n'omurhima gw'obutagatîfu, oku bintu bitagagifu. [19] Oku biyêrekir bene Aròni, abadâhwa bali bayûbasire omu bishagala bya eburhambi omu ngo zâbo, bali bagwêrhe nabo omu ngasi lugo, abantu bamanyîkîne ngasi muguma n'izîno lyâge, bali bahabirwe ogwôla mukolo g'okujà kwagabîra abandi, oku ngasi wa bûkomulume omu badâhwa n'oku ngasi baleviti bayandike.

[20] Ntyôla kwo Yezekiyahu ajizire omu Yuda mwoshi, ajira kwinjà, okushi nganinc n'okuli kw'okunali embere za Nyamubâho, Nyamuzinda wâge. [21] Omu ngasi mukolo akazâgirhangira guyêrekîre Akâ-Nyamubâho, guyêrekîre oburhegesi, guyêrekîre amarhegeko, omu kulongereza Nyamuzinda wâge, akazâgigukola n'omurhima gwâge gôshi, anaguyukirize bwinjà.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 3

וּכְכֹלָ֣ות כָּל־זֹ֗את יָצְא֤וּ כָל־יִשְׂרָאֵל֙ הַנִּמְצְאִ֔ים לְעָרֵ֖י יְהוּדָ֑ה וַיְשַׁבְּר֣וּ הַמַּצֵּב֗וֹת וַיְגַדְּע֤וּ הָאֲשֵׁרִים֙ וַיְנַתְּצ֣וּ אֶת־הַבָּמ֣וֹת
וְאֶת־הַמִּזְבְּח֔וֹת מִכָּל־יְהוּדָ֥ה וּבִנְיָמִ֖ן וּבְאֶפְרַ֣יִם וּמְנַשֶּׁ֑ה עַד־לְכַלֵּ֣ה וַיָּשׁ֗וּבוּ כָּל־בְּנֵ֤י יִשְׂרָאֵל֙ אִ֣ישׁ לַאֲחֻזָּת֔וֹ לְעָרֵיהֶ֖ם׃ ס
וַיַּעֲמֵ֣ד יְחִזְקִיָּ֗הוּ אֶת־מַחְלְק֤וֹת הַכֹּהֲנִים֙ וְהַלְוִיִּ֔ם עַל־מַחְלְקוֹתָ֑ם אִ֣ישׁ ׀ כְּפִ֣י עֲבֻדָּת֗וֹ לַכֹּהֲנִים֙ וְלַלְוִיִּ֔ם לְעֹלָ֖ה וְלִשְׁלָמִ֑ים
לְשָׁרֵ֤ת וּלְהֹדוֹת֙ וּלְהַלֵּ֔ל בְּשַׁעֲרֵ֖י מַחֲנ֥וֹת יְהוָֽה׃ ס
וּמְנָת֣ מִן־רְכוּשׁ֗וֹ לָעֹל֤וֹת לְעֹלוֹת֙ הַבֹּ֣קֶר וְהָעֶ֔רֶב וְהָעֹל֥וֹת לַשַּׁבָּת֖וֹת וְלֶחֳדָשִׁ֑ים וְלַמֹּעֲדִ֗ים כַּכָּת֛וּב בְּתוֹרַ֥ת
יְהוָֽה׃ וַיֹּ֣אמֶר לָעָ֗ם לְיוֹשְׁבֵ֤י יְרוּשָׁלַ֙͏ִם֙ לָתֵ֣ת מָנָ֔ת הַכֹּהֲנִ֖ים וְהַלְוִיִּ֑ם לְמַ֣עַן יֶחֶזְק֔וּ בְּתוֹרַ֖ת יְהוָֽה׃ וְכִפְרַ֣ץ הַדָּבָ֔ר הִרְבּ֥וּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵ֖ל רֵאשִׁ֣ית דָּגָ֑ן תִּירֹ֥שׁ וְיִצְהָ֛ר וּדְבַ֥שׁ וְכֹ֖ל תְּבוּאַ֣ת שָׂדֶ֑ה וּמַעְשַׂ֥ר הַכֹּ֛ל לָרֹ֖ב הֵבִ֥יאוּ׃ וּבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֣ל וִיהוּדָ֔ה
הַיּוֹשְׁבִ֖ים בְּעָרֵ֣י יְהוּדָ֑ה גַּם־הֵ֗ם מַעְשַׂ֤ר בָּקָר֙ וָצֹ֔אן וּמַעְשַׂ֥ר קָדָשִׁ֖ים הַמְקֻדָּשִׁ֣ים לַיהוָ֣ה אֱלֹהֵיהֶ֑ם הֵבִ֖יאוּ וַיִּתְּנ֥וּ עֲרֵמֹֽת
עֲרֵמֹֽות׃ ס
בַּחֹ֣דֶשׁ הַשְּׁלִשִׁ֗י הֵחֵ֙לּוּ֙ הָעֲרֵמ֔וֹת לְיִסּ֖וֹד וּבַחֹ֣דֶשׁ הַשְּׁבִיעִ֑י כִּלּ֖וּ׃ ס
וַיָּבֹ֣אוּ יְחִזְקִיָּ֣הוּ וְהַשָּׂרִ֗ים וַיִּרְא֤וּ אֶת־הָעֲרֵמוֹת֙ וַיְבָרְכ֣וּ אֶת־יְהוָ֔ה וְאֶת־עַמּ֖וֹ יִשְׂרָאֵ֑ל׃ פ
וַיִּדְרֹ֤שׁ יְחִזְקִיָּהוּ֙ עַל־הַכֹּהֲנִ֣ים וְהַלְוִיִּ֔ם עַל־הָעֲרֵמ֖וֹת׃ וַיַּ֣אמֶר אֵלָ֗יו עֲזַרְיָ֤הוּ הַכֹּהֵן֙ הָרֹ֣אשׁ לְבֵ֣ית צָד֔וֹק וַיֹּ֣אמֶר מֵהָחֵ֔ל
הַתְּרוּמָ֖ה לָבִ֣יא בֵית־יְהוָ֑ה אָכ֣וֹל וְשָׂבוֹעַ֙ וְהוֹתֵ֣ר עַד־לָרֹ֔וב כִּ֥י יְהוָ֖ה בֵּרַ֣ךְ אֶת־עַמּ֑וֹ וְהַנּוֹתָ֥ר אֶת־ה֖הָמוֹן הַזֶּ֥ה׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11וַיֹּאמֶר יְחִזְקִיָּהוּ לְהָכִין לִשְׁכֹּות בְּבֵית יְהוָה וַיָּכִינוּ׃ 12וַיָּבִיאוּ אֶת־הַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַקָּדָשִׁים בֶּאֱמוּנָה וַעֲלֵיהֶם
נָגִיד כָּוֳנַנְיָהוּ הַלֵּוִי וְשִׁמְעִי אָחִיהוּ מִשְׁנֶה׃ 13וִיחִיאֵל וַעֲזַזְיָהוּ וְנַחַת וַעֲשָׂהאֵל וִירִימוֹת וְיוֹזָבָד וֶאֱלִיאֵל וְיִסְמַכְיָהוּ וּמַחַת
וּבְנָיָהוּ פְּקִידִים מִיַּד כָּוֳנַנְיָהוּ וְשִׁמְעִי אָחִיו בְּמִפְקַד יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַעֲזַרְיָהוּ נְגִיד בֵּית־הָאֱלֹהִים׃ 14וְקוֹרֵא בֶן־יִמְנָה
הַלֵּוִי הַשּׁוֹעֵר לַמִּזְרָחָה עַל נִדְבוֹת הָאֱלֹהִים לָתֵת תְּרוּמַת יְהוָה וְקָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים׃ 15וְעַל־יָדוֹ עֵדֶן וּמִנְיָמִן וְיֵשׁוּעַ
וּשְׁמַעְיָהוּ אֲמַרְיָהוּ וּשְׁכַנְיָהוּ בְּעָרֵי הַכֹּהֲנִים בֶּאֱמוּנָה לָתֵת לַאֲחֵיהֶם בְּמַחְלְקוֹת כַּגָּדוֹל כַּקָּטָן׃ 16מִלְּבַד הִתְיַחְשָׂם
לִזְכָרִים מִבֶּן שָׁלוֹשׁ שָׁנִים וּלְמַעְלָה לְכָל־הַבָּא לְבֵית־יְהוָה לְדִבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ לַעֲבֹדָתָם בְּמִשְׁמְרוֹתָם
כְּמַחְלְקוֹתֵיהֶם׃ 17וְאֶת הִתְיַחֵשׂ הַכֹּהֲנִים לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם וְהַלְוִיִּם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּלְמָעְלָה בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם
בְּמַחְלְקוֹתֵיהֶם׃ 18וּלְהִתְיַחֵשׂ בְּכָל־טַפָּם נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם לְכָל־קָהָל כִּי בֶאֱמוּנָתָם יִתְקַדְּשׁוּ־קֹדֶשׁ׃ 19וְלִבְנֵי
אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים בִּשְׂדֵי מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם בְּכָל־עִיר וָעִיר אֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִקְּבוּ בִּשֵּׁמוֹת לָתֵת מָנוֹת לְכָל־זָכָר בַּכֹּהֲנִים
וּלְכָל־הִתְיַחֵשׂ בַּלְוִיִּם׃ 20וַיַּעַשׂ כָּזֹאת יְחִזְקִיָּהוּ בְּכָל־יְהוּדָה וַיַּעַשׂ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהָיו׃ 21וּבְכָל־מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר־הֵחֵל | בַּעֲבוֹדַת בֵּית־הָאֱלֹהִים וּבַתּוֹרָה וּבַמִּצְוָה לִדְרֹשׁ לֵאלֹהָיו בְּכָל־לְבָבוֹ עָשָׂה
וְהִצְלִיחַ׃ פ

32

Senakeribu arhêra Yuda

1 Erhi ebyôla bintu n'ebijiro by'okushubilumûla obwikubagirwa bwâbo biba byamahwa, Senakeribu, mwâmi w'e Asîriya ayisha arhabâlire omu Yuda, atwa ecirâlo oku burhambi bw'engo nzibu-zibu, omu kulonza okuzinyaga. 2 Erhi Yezekiyahu abona oku Senakeribu ayîshire n'oku ayêrekîre e Yeruzalemu mpu amunyâge, 3 ajira haguma n'abarhambo bâge n'abalwi bâge b'entwâli mpu bazibe amaliba gôshi gali eburhambi bw'olugo, banacimurhabâla. 4 Olubaga mwandu lwashûbûzanya, lwaziba amaliba n'enyishi nsungunu zakazâgihulula omu cihugo, bakaziderha mpu: «Cankarhuma hano oyo mwâmi w'e Asîriya ayîsha munôla cihugo ayîshishîmâna amîshi manji? 5 Yezekiyahu ajamwo oburhwâli, arhondêra okushubija ayûbaka olukûta lwali lwamaja lwahongoka, anashakâla n'enkingi zôshi; ayûbaka n'olundi lukûta eburhambi bw'olugo, anacizibuhya Milo omu lugo lwa Daudi; atulîsa emirasano mwandu n'empenzi. 6 Ahira abarhambo balwî oku lubaga n'erhi aba amabashûbûliza eburhambi bwâge omu ngo eri aha muhango gw'olugo, ababwîra ebinwa byabarhwa oku murhima aderha erhi: 7 «Muzibuhe munarhwalihe, murhayôbohaga murhanarhemukaga embere z'oyôla mwâmi w'e Asîriya n'embere z'ogwôla mwandu gw'abantu bali bôshi naye; bulya oli haguma na nîrhu alushire oli haguma naye. 8 Ye, ayîshirirhabâlwa n'okuboko kw'abantu, ci rhwono Nyamubitho yêne ye warhuhêka omu kulwa kwirhu». Olubaga lwacîku bagira bwenêne ebyôla binwa bya Yezekiyahu mwâmi w'e Buyahudi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okulogorha kwa Senakeribu

9 Enyuma z'ahôla Senakeribu arhuma abarhumisi bâge e Yeruzalemu, naye agôla mango erhi
ali aha Lakishi n'emirhwe yâge yôshi. Anacirhuma abôla barhumisi emwa Yezekiyahu mwâmi
w'e Yuda n'emwa abantu bôshi h'e Yuda bali aha Yeruzalemu mpu bababwîre erhi: 10 «Kwo
amaderha ntyâla Senakeribu mwâmi w'e Asîriya: Bici mucikubagire obwôla mwalinda
bamugorha aha Yeruzalemu? 11 Ka Yezekiyahu arhamurhebe arhume mwafa n'ishali n'enyôrha,
ene aderha erhi: Nyamubâho, Nyamuzinda wîrhu arhuyôkola omu maboko g'o mwâmi w'e
Asîriya. 12 K'arhali oyôla Yezekiyahu, ye ôlya wajaga arhenza e mpêrero omu hantu h'enyanya
kuguma n'ezindi mpêrero za Nyamubâho omu kujà kwaderha e Yuda n'e Yeruzalemu erhi:
«Mwakazifukamiriza embere z'oluhêrero luguma lwonene na mwakazirherekêraho obukù? 13 Ka
murhamanyiri ebi ba larha na nâni rhwakolîre embaga z'omu bihugo? Ka banyamuzinda ba
ebyôla bihugo bahashire okuyôkola okunali, ebyôla bihugo omu nfune zâni? 14 Ndi, omu ba
Nyamuzinda b'ebyôla bihugo balarha baherêrekezagya, ndi muli bo wayîshire okuyôkola
olubaga lwâge omu kuboko kwâni, lyo oyôla Nyamuzinda winyu ahasha naye okubayôkola omu
kuboko kwâni? 15 Bunôla mumanye Yezekiyahu arhabashumikaga n'okubarheba kwa bene
okûla! Mu- rhacikubagiraga ye, bulya ntâye Nyamuzinda wa ciru n'olubaga luguma kandi erhi
bwâmi buguma wahashire okuyôkola olubaga lwâge omu nfune zâni nîsi erhi omu nfune za
balarha; kurhigi oyôla Nyamuzinda winyu ciru yêhe arha nkahasha okubarhenza omu maboko
gâni.» 16 Abôla barhumisi ba Senakeribu bajà baderha binji bya kujacira Nyamubâho,
Nyamuzinda na Yezekiyahu omu rhumisi wâge. 17 Kandi omu kujà ajâcira Nyamubâho,
Nyamuzinda w'Israheli, n'omu kujaderha ebinwa bigalugalu kuli Nyamubâho, ayandika aga
maruba gadesire ntyâla: «Nka kulyâla banyanmuzinda b'amashanja gali omu bihugo,
barhahashaga okuyôkola olubaga lwâbo omu kuboko kwâni, kwo na kuguma, Nyamuzinda wa
Yezekiyahu arhahashe okuyôkola olubaga lwâge omu kuboko kwâni.» 18 Abarhumisi bâge
banacirhondêra okubirikira n'izù linene, emunda olubaga lw'e Yeruzalemu lwali oku lukûta, mpu
baluyubohye banalurhemule, lyo bahasha ntyôla okurhôla olugo. 19 Ebi bakazigiderha kuli
Nyamuzinda wa Yeruza!emu, byali bya kumugerera oku banyamuzinda b'ezindi mbaga za
hanola igulu, abajiragwa n'okuboko kw'omuntu.

Omusengero gwa Yezekiyahu

20 Okwôla kwarhuma mwâmi Yezekiyahu n'omulêbi Yeshayahu, mugala wa Amotsi, barhangira
okushenga n'okubirikira empingu. 21 Nyamubâho anacirhuma malahika wayîshigiherêrekeza
abalwi bôshi, abaluzi n'abarhambo bali oku cihando c'ôyo mwâmi w'e Asîriya. Oyôla mwâmi
ajogonja n'enshonyi ashubira omu cihugo câge. Erhi aja omu nyumpa ya Nyamuzinda wâge,
baguma omu barhenga omu bula bwâge yenene, bamuyîrhira omwôla n'engôrho. 22 Nyamubâho
anaciyôkola ntyôla Yezekiyahu n'abantu b'e Yeruzalemu omu kuboko kw'abashombanyi bâbo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bôshi, anakazibarhenza empande zôshi. [23] Bantu banji bakaziyîsha badwîrhe enterekêro zâbo aha Yeruzalemu balihêra Nyamubâho, banakaziyîsha badwîrhîre Yezekiyahu, mwâmi w'e Yuda ntûlo nyinji, n'okwôla kwarhuma aja irenge omu masù g'amashanja gôshi. [24] Muli agôla mango Yezekiyahu alwala alonz'ifà. Ashenga Nyamubâho, na Nyamubâho amudesa amujirira n'ecisômerîne. [25] Ci kwônene Yezekiyahu a rhavugaga omunkwa kuli agôla minjà ajiriragwa, ci omurhima gwâge gwaba kucîbona gucîbona, na ntyo oburhè bwa Nyamubâho bwayaka kuli ye na kuli Yuda n'e Yeruzalemu. [26] Yezekiyahu acîrhôhya ahûna obwonjo kuli obwôla bucîbone bw'omurhima gwâge, acirhôhya ye yêne, kuguma n'abantu b'e Yeru zalemu, ntyo obukunizi bwa Nyamubâho burhacibayîshiraga amango g'obuzîne bwa Yezekiyahu.

Obugale n'emikolo ya Yezekiyahu. Okufà kwa Yezekiyahu

[27] Yezekiyahu abona amagale manji anajà irenge bwenêne. Acîjirira embîko z'amarhale, ez'amasholo, ez'amabuye g'engulo ndârhi, ez'emigavu, ezempe nzi n'eza ngasi bintu byankacifinjwa. [28] Kuguma ayûbaka n'embîko z'engano, eza idivayi n'eza amavurha, enyumpa z'enfarasi n'ebindi bishwêkwa bya ngasi lubero, anali agwêrhe amasò g'ebintu mwandu omu lugo lwabyo. [29] Aciyûbaki ra engo, anashweka masò manji ga nkafu, aga ebibuzi, ebwa kubà Nyamubâho ali amuhire bintu mwandu. [30] Kandi ali oyôla Yezekiyahu, ye wajagiziba enjira y'enyanya y'amîshi ga Gihoni, agayêrekeza idako ebwa buzika-zûba bw'olugo lwa Daudi. Yezekiyahu ayôloloka omu mirimo yâge yôshi. [31] Na Nyamuzinda arhaderhaga mpu amulikirira emw'abantu bakazâgirhumwa n'abanya buhashe b'e Babiloni mpu bayishimudôsa emyanzi ya cirya cisômerîne cabaga omu cihugo n'okumurhangula, lyo bamanya ebimuba omu murhima byôshi.

[32] Ebisigîre by'ebijiro bya Yezekiyahu, emikolo yâge y'obukunda-Lulema ajizire, ala oku ebyôla biri biyandike omu binwa by'omulêbi Yeshayahu, mugala wa Amotsi, n'omu citabu c'Abâmi b'e Yuda n'aba Israheli. [33] Yezekiyahu acîhengeka aha burhambi bwa b'îshe, banacimubisha omu hantu h'enyanya bwenêne omu nshinda za bene Daudi. Abantu b'e Yuda bôshi n'abantu b'e Yeruzalemu bamuhà irenge n'obukuze bwenêne aha kufà kwâge. Omugala Menashè anaciyîma ahâli hâge.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 32

1 אַחֲרֵי הַדְּבָרִים וְהָאֱמֶת הָאֵלֶּה בָּא סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וַיָּבֹא בִיהוּדָה וַיִּחַן עַל־הֶעָרִים הַבְּצֻרוֹת וַיֹּאמֶר לְבַקְּעָם
2 אֵלֵיו: וַיַּרְא יְחִזְקִיָּהוּ כִּי־בָא סַנְחֵרִיב וּפָנָיו לַמִּלְחָמָה עַל־יְרוּשָׁלִָם: 3 וַיִּוָּעַץ עִם־שָׂרָיו וְגִבֹּרָיו לְסָתוֹם אֶת־מֵימֵי
הָעֲיָנֹת אֲשֶׁר מִחוּץ לָעִיר וַיַּעְזְרוּהוּ: 4 וַיִּקָּבְצוּ עַם־רָב וַיִּסְתְּמוּ אֶת־כָּל־הַמַּעְיָנֹות וְאֶת־הַנַּחַל הַשֹּׁטֵף בְּתוֹךְ־הָאָרֶץ
לֵאמֹר לָמָּה יָבֹואוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר וּמָצְאוּ מַיִם רַבִּים: 5 וַיִּתְחַזַּק וַיִּבֶן אֶת־כָּל־הַחוֹמָה הַפְּרוּצָה וַיַּעַל עַל־הַמִּגְדָּלוֹת

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְלַחוּצָהּ הַחוֹמָה אַחֶרֶת וַיְחַזֵּק אֶת־הַמְּלוֹא עִיר דָּוִיד וַיַּעַשׂ שֶׁלַח לָרֹב וּמְגִנִּים: 6וַיְהִי שָׂרֵי מִלְחָמוֹת עַל־הָעָם וַיִּקְבְּצֵם
אֵלָיו אֶל־רְחוֹב שַׁעַר הָעִיר וַיְדַבֵּר עַל־לִבָּם לֵאמֹר: 7חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחַתּוּ מִפְּנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר וּמִלְּפָנֵי
כָּל־הֶהָמוֹן אֲשֶׁר־עִמּוֹ כִּי־עִמָּנוּ רַב מֵעִמּוֹ: 8עִמּוֹ זְרוֹעַ בָּשָׂר וְעִמָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעָזְרֵנוּ וּלְהִלָּחֶם מִלְחֲמֹתֵנוּ וַיִּסָּמְכוּ
הָעָם עַל־דִּבְרֵי יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה: פ
9אַחַר זֶה שָׁלַח סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עֲבָדָיו יְרוּשָׁלַ͏ִם וְהוּא עַל־לָכִישׁ וְכָל־מֶמְשַׁלְתּוֹ עִמּוֹ עַל־יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה
וְעַל־כָּל־יְהוּדָה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָ͏ִם לֵאמֹר: 10כֹּה אָמַר סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל־מָה אַתֶּם בֹּטְחִים וְיֹשְׁבִים בְּמָצוֹר
בִּירוּשָׁלָ͏ִם: 11הֲלֹא יְחִזְקִיָּהוּ מַסִּית אֶתְכֶם לָתֵת אֶתְכֶם לָמוּת בָּרָעָב וּבַצָּמָא לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יַצִּילֵנוּ מִכַּף מֶלֶךְ
אַשּׁוּר: 12הֲלֹא־הוּא יְחִזְקִיָּהוּ הֵסִיר אֶת־בָּמֹתָיו וְאֶת־מִזְבְּחֹתָיו וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלַ͏ִם לֵאמֹר לִפְנֵי מִזְבֵּחַ אֶחָד
תִּשְׁתַּחֲווּ וְעָלָיו תַּקְטִירוּ: 13הֲלֹא תֵדְעוּ מֶה עָשִׂיתִי אֲנִי וַאֲבוֹתַי לְכָל עַמֵּי הָאֲרָצוֹת הֲיָכוֹל יָכְלוּ אֱלֹהֵי גּוֹיֵי הָאֲרָצוֹת
לְהַצִּיל אֶת־אַרְצָם מִיָּדִי: 14מִי בְּכָל־אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הֶחֱרִימוּ אֲבוֹתַי אֲשֶׁר יָכוֹל לְהַצִּיל אֶת־עַמּוֹ מִיָּדִי כִּי
יוּכַל אֱלֹהֵיכֶם לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדִי: 15וְעַתָּה אַל־יַשִּׁיא אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ וְאַל־יַסֵּת אֶתְכֶם כָּזֹאת וְאַל־תַּאֲמִינוּ לוֹ כִּי־לֹא
יוּכַל כָּל־אֱלֹוֹהַּ כָּל־גּוֹי וּמַמְלָכָה לְהַצִּיל עַמּוֹ מִיָּדִי וּמִיַּד אֲבוֹתָי אַף כִּי אֱלֹהֵיכֶם לֹא־יַצִּילוּ אֶתְכֶם מִיָּדִי: 16וְעוֹד דִּבְּרוּ
עֲבָדָיו עַל־יְהוָה הָאֱלֹהִים וְעַל יְחִזְקִיָּהוּ עַבְדּוֹ: 17וּסְפָרִים כָּתַב לְחָרֵף לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלֵאמֹר עָלָיו לֵאמֹר
כֵּאלֹהֵי גּוֹיֵי הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר לֹא־הִצִּילוּ עַמָּם מִיָּדִי כֵּן לֹא־יַצִּיל אֱלֹהֵי יְחִזְקִיָּהוּ עַמּוֹ מִיָּדִי: 18וַיִּקְרְאוּ בְקוֹל־גָּדוֹל יְהוּדִית
עַל־עַם יְרוּשָׁלַ͏ִם אֲשֶׁר עַל־הַחוֹמָה לְיִרְאָם וּלְבַהֲלָם לְמַעַן יִלְכְּדוּ אֶת־הָעִיר: 19וַיְדַבְּרוּ אֶל־אֱלֹהֵי יְרוּשָׁלַ͏ִם כְּעַל אֱלֹהֵי
עַמֵּי הָאָרֶץ מַעֲשֵׂה יְדֵי הָאָדָם: ס
20וַיִּתְפַּלֵּל יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וְיֶשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא עַל־זֹאת וַיִּזְעָקוּ הַשָּׁמָיִם: פ
21וַיִּשְׁלַח יְהוָה מַלְאָךְ וַיַּכְחֵד כָּל־גִּבּוֹר חַיִל וְנָגִיד וְשָׂר בְּמַחֲנֵה מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיָּשָׁב בּוּשֶׁת פָּנִים לְאַרְצוֹ וַיָּבֹא בֵּית
אֱלֹהָיו וּמִיצִיאָו מֵעָיו שָׁם הִפִּילֻהוּ בֶּחָרֶב: 22וַיּוֹשַׁע יְהוָה אֶת־יְחִזְקִיָּהוּ וְאֶת | יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַ͏ִם מִיַּד סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר
וּמִיַּד־כֹּל וַיְנַהֲלֵם מִסָּבִיב: 23וְרַבִּים מְבִיאִים מִנְחָה לַיהוָה לִירוּשָׁלַ͏ִם וּמִגְדָּנוֹת לִיחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּנַּשָּׂא לְעֵינֵי
כָל־הַגּוֹיִם מֵאַחֲרֵי־כֵן: ס
24בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה יְחִזְקִיָּהוּ עַד־לָמוּת וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר לוֹ וּמוֹפֵת נָתַן לוֹ: 25וְלֹא־כִגְמֵל עָלָיו הֵשִׁיב יְחִזְקִיָּהוּ
כִּי גָבְהָה לִבּוֹ וַיְהִי עָלָיו קֶצֶף וְעַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלָ͏ִם: 26וַיִּכָּנַע יְחִזְקִיָּהוּ בְּגֹבַהּ לִבּוֹ הוּא וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַ͏ִם וְלֹא־בָא עֲלֵיהֶם
קֶצֶף יְהוָה בִּימֵי יְחִזְקִיָּהוּ: 27וַיְהִי לְיִחִזְקִיָּהוּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד הַרְבֵּה מְאֹד וְאֹצָרוֹת עָשָׂה־לּוֹ לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְאֶבֶן יְקָרָה
וְלִבְשָׂמִים וּלְמָגִנִּים וּלְכֹל כְּלֵי חֶמְדָּה: 28וּמִסְכְּנוֹת לִתְבוּאַת דָּגָן וְתִירוֹשׁ וְיִצְהָר וְאֲרָוֹת לְכָל־בְּהֵמָה וּבְהֵמָה וַעֲדָרִים
לָאֻרוֹת: 29וְעָרִים עָשָׂה לּוֹ וּמִקְנֵה־צֹאן וּבָקָר לָרֹב כִּי נָתַן־לוֹ אֱלֹהִים רְכוּשׁ רַב מְאֹד: 30וְהוּא יְחִזְקִיָּהוּ סָתַם
אֶת־מוֹצָא מֵימֵי גִיחוֹן הָעֶלְיוֹן וַיְיַשְּׁרֵם לְמַטָּה־מַעֲרָבָה לְעִיר דָּוִיד וַיַּצְלַח יְחִזְקִיָּהוּ בְּכָל־מַעֲשֵׂהוּ: 31וְכֵן בִּמְלִיצֵי | שָׂרֵי
בָּבֶל הַמְשַׁלְּחִים עָלָיו לִדְרֹשׁ הַמּוֹפֵת אֲשֶׁר הָיָה בָּאָרֶץ עֲזָבוֹ הָאֱלֹהִים לְנַסּוֹתוֹ לָדַעַת כָּל־בִּלְבָבוֹ: 32וְיֶתֶר דִּבְרֵי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יְחִזְקִיָּהוּ וַחֲסָדָיו הִנָּם כְּתוּבִים בַּחֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל׃ 33וַיִּשְׁכַּב יְחִזְקִיָּהוּ
עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּמַעֲלֵה קִבְרֵי בְנֵי־דָוִיד וְכָבוֹד עָשׂוּ־לוֹ בְּמוֹתוֹ כָּל־יְהוּדָה וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם וַיִּמְלֹךְ מְנַשֶּׁה בְנוֹ
תַּחְתָּיו׃ פ

33

Obubî bwa Menashè

[1] Menashè ali agwêrhe myâka ikumi n'ibirhi ali abusirwe erhi aba mwâmi, anaciyîma myâka makumi arhânu n'irhanu ali mwâmi aha Yeruzalemu. [2] Ajira ebiri bigalugalu omu masù ga Nyamubâho, ayiga amabî ga galya masha nja Nyamubâho akungushaga embere za bene Israheli. [3] Ashubirhondêra oku ja ayûbaka empêro omu hantu h'enyanya omu birhondo, ezi îshe Yezekiyahu akazâgihongola; ayûbaka empêrero kuli ba Baali, ashubija ajira enshanga, akazifukamira abazimu b'oku nkuba bôshi n'okubakolera. [4] Ayûbaka empêrero omu ka-Nyamubâho, kalya Nyamubâho aderhagakwo erhi: «Omu Yeruzalemu mwo nahira izîno lyâni ensiku zôshi.»

[5] Ayûbaka empêrero oku bazimu b'oku nkuba bôshi omu maluli gombi g'Akâ-Nyamubâho. [6] Ageza abâna bâge omu muliro omu kabanda ka bene Hinomi. Akazagijira ebwa endagwê y'olujimbi, okulaguza n'ebya obukurungu, ashubihira omu cihugo emandwa n'abalozi. Ajira mabî manji omu masù ga Nyamubâho, galya ga okumukuniza. [7] Ahira ensanamu y'omuzimu ajiraga omu kâ-Nyamuzinda, kalya Nyamuzinda yêne abwîraga kwo Daudi n'omugala Salomoni erhi: «Muli eyîra nyumpa, n'omûla Yeruzalemu mwo nacîshozire e mwa bene Israheli bôshi, oku mwo nahira izîno lyâni ensiku zôshi. [8] Ntakaciziga amagulu ga bene Israheli gajà gazungula eyi n'eyi omu cihugo nahaga basho, casinga bakazishîbirira okujira oku nabarhegekaga, omu kushimba oburhegesi, amarhegeko n'engeso nabarhegekaga kuli Mûsa. [9] Menashè ahabula Yuda n'abantu b'e Yeruzalemu, balinda bajira amabî garhalusire amabî gajiragwa na galya mashanja Nyamubâho amaliraga embere za bene Israheli. [10] Nyamubâho abwîra Menashè na olubaga lwâge ci barhayumvagya.

Menashè agwârhwa mpira anahûna obwonjo

[11] Lero Nyamubâho anaciyîsha abarhumire abarhambo n'engabo y'abalwi ba mwâmi w'e Asîriya, bagwârha Menashè n'ebyûma by'amîno-mîno n'erhi babà bamamushweka na ba caburhinda babirhi b'ecûma c'omulinga bamuheka e Babiloni. [12] Erhi aba akola ali omu malibûko, arhondêra okushenga Nyamubâho, Nyamuzinda wâge acîrhohereza embere za Nyamubâho

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda wa b'îshe. [13] Amushenga na Nyamubâho acîlekêrera agomba ayumvîrhiza omusengero gwâge, anacimushubiza e Yeruzalemu omu bwâmi bwâge. Menashè anacimanyira ahôla oku Nyamubâho yêne ye onaba Nyamuzinda. [14] Enyuma z'ahôla ayûbaka olukûta lw'embuga oku lugo lwa Daudi, olunda lw'e buzika- zûba ebwa Gihoni omu kabanda kuhika aha muhango gw'enfî, mpu luhashe okuzonga Ofeli, anaciluyinamula bwenêne lwàjà enyanya. Anacijira abarhambo b'abasirika omu ngasi ngo nzibuzibu z'omu Yuda.

[15] Arhenza omu ka-Nyamubâho balya banyamuzinda b'embuga, arhenza mwo n'erya nsanamu y'omuzimu kuguma n'empêrero ajaga ayûbaka oku ntondo y'Akâ-Nyamubâhoaha Yeruzalemu agendikweba kuli n'olugo. [16] A shubiyûbaka oluhêrero lwa Nyamubâho, anarherekêrakwo enterekêro z'omurhûla n'eza okuvuga omunkwa, anacibwîra Yuda mpu akazikolera Nyamubâho Nyamuzinda w'Israheli. [17] Ci kwônene olubaga lwanakulikiza okukazirherekêra omu birhwa, lwakazirherekêra Nyamubâho yêne, Nyamuzinda walwo. [18] Ebisigîre oku bijiro bya Menashè, omusengero gwâge emwa Nyamuzinda wâge, n'ebinwa by'abalêbi bakazâgimushambâza okw'izîno lya Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli, ala oku okwôla kuli omu Bijiro by'Amabi g'Israheli. [19] Omusengero gwâge na kurhi ayumvubagwa, ebyâha n'obugoma bwâge bôshi, ahantu ajaga ayûbaka empêrero enyanya omu rhurhondo, aha ajaga ahira enshanga n'ensanamu embere arhôhekere, ala oku okwôla kuli kuyandike omu binwa bya Hozayi. [20] Menashè acîhengeka aha burhambi bwa b'îshe, banacimubisha aha nyumpa yâge. Omugala Amoni ayîma ilhali hâge.

Olwa Amoni

[21] Amoni ali akola agwêrhe myâka makumi abirhi ali muburhe erhi aba mwâmi, anaciyîma myâka ibirhi[l] aha Yeruzalemu. [22] Ajira ebiri bigalugalu omu masù ga Nyamubâho, nk'oku îshe Menashè ajiraga. Amoni ajihâna enterekêro emwa ensanamu zôshi îshe Menashè ajiraga, anazirhumikira. [23] Arhanacîrhohekezagya embere za Nyamubâho nk'oku îshe Menashè acîrhohekezagya, ci yêhe kwâbà kuyûshûla ayûshûla ebyâha. [24] Abarhumisi bâge bamujirira irhigi ly'okumuyîrha, banacimuyirhira omu nyumpa yâge. [25] Ci olubaga lwa omu cihugo, lwayîrha ngasi bôshi banajaga omu irhigi ly'okuyîrha mwâmi Amoni, n'ahâli hâge, olubaga lwanayîmika omugala Yosiyahu.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 33

בֶּן־שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה מְנַשֶּׁה בְמָלְכוֹ וַחֲמִשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלָם׃ וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּתוֹעֲבוֹת
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיָּשָׁב וַיִּבֶן אֶת־הַבָּמוֹת אֲשֶׁר נִתַּץ יְחִזְקִיָּהוּ אָבִיו וַיָּקֶם מִזְבְּחוֹת לַבְּעָלִים

[l] **33.21** Omu kushimba engerêrezo z'abantu b'omu Ndagâno ya Mîra, okulama nsiku nyinji, gubà mugisho gwa Nyamuzinda omu kushimbana n'ebijiro bîrhu binjà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיַּעַשׂ אֲשֵׁרוֹת וַיִּשְׁתַּחוּ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם וַיַּעֲבֹד אֹתָם׃ 4וּבָנָה מִזְבְּחוֹת בְּבֵית יְהוָה אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה בִּירוּשָׁלַם
יִהְיֶה־שְׁמִי לְעוֹלָם׃ 5וַיִּבֶן מִזְבְּחוֹת לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם בִּשְׁתֵּי חַצְרוֹת בֵּית־יְהוָה׃ 6וְהוּא הֶעֱבִיר אֶת־בָּנָיו בָּאֵשׁ בְּגֵי
בֶן־הִנֹּם וְעוֹנֵן וְנִחֵשׁ וְכִשֵּׁף וְעָשָׂה אוֹב וְיִדְּעוֹנִי הִרְבָּה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ׃ 7וַיָּשֶׂם אֶת־פֶּסֶל הַסֵּמֶל
אֲשֶׁר עָשָׂה בְּבֵית הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֶל־דָּוִיד וְאֶל־שְׁלֹמֹה בְנוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה וּבִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי מִכֹּל
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָשִׂים אֶת־שְׁמִי לְעוֹלָם׃ 8וְלֹא אוֹסִיף לְהָסִיר אֶת־רֶגֶל יִשְׂרָאֵל מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הֶעֱמַדְתִּי
לַאֲבֹתֵיכֶם רַק ׀ אִם־יִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוִּיתִים לְכָל־הַתּוֹרָה וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים בְּיַד־מֹשֶׁה׃ 9וַיַּתַּע
מְנַשֶּׁה אֶת־יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם לַעֲשׂוֹת רָע מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ פ
10וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מְנַשֶּׁה וְאֶל־עַמּוֹ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ׃ 11וַיָּבֵא יְהוָה עֲלֵיהֶם אֶת־שָׂרֵי הַצָּבָא אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּלְכְּדוּ
אֶת־מְנַשֶּׁה בַּחֹחִים וַיַּאַסְרֻהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם וַיּוֹלִיכֻהוּ בָּבֶלָה׃ 12וּכְהָצַר לוֹ חִלָּה אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו וַיִּכָּנַע מְאֹד מִלִּפְנֵי
אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו׃ 13וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֵּעָתֶר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיְשִׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַם לְמַלְכוּתוֹ וַיֵּדַע מְנַשֶּׁה כִּי יְהוָה הוּא
הָאֱלֹהִים׃ 14וְאַחֲרֵי־כֵן בָּנָה חוֹמָה חִיצוֹנָה ׀ לְעִיר־דָּוִיד מַעְרָבָה לְגִיחוֹן בַּנַּחַל וְלָבוֹא בְשַׁעַר הַדָּגִים וְסָבַב לָעֹפֶל
וַיַּגְבִּיהֶהָ מְאֹד וַיָּשֶׂם שָׂרֵי־חַיִל בְּכָל־הֶעָרִים הַבְּצֻרוֹת בִּיהוּדָה׃ 15וַיָּסַר אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר וְאֶת־הַפֶּסֶל מִבֵּית יְהוָה
וְכָל־הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בְּהַר בֵּית־יְהוָה וּבִירוּשָׁלִַם וַיַּשְׁלֵךְ חוּצָה לָעִיר׃ 16וַיִּכֶן אֶת־מִזְבַּח יְהוָה וַיִּזְבַּח עָלָיו זִבְחֵי
שְׁלָמִים וְתוֹדָה וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ 17אֲבָל עוֹד הָעָם זֹבְחִים בַּבָּמוֹת רַק לַיהוָה
אֱלֹהֵיהֶם׃ 18וְיֶתֶר דִּבְרֵי מְנַשֶּׁה וּתְפִלָּתוֹ אֶל־אֱלֹהָיו וְדִבְרֵי הַחוֹזִים הַמְדַבְּרִים אֵלָיו בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנָּם
עַל־דִּבְרֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ 19וּתְפִלָּתוֹ וְהֵעָתֵר־לוֹ וְכָל־חַטָּאתוֹ וּמַעְלוֹ וְהַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בָהֶם בָּמוֹת וְהָעֲמִיד
הָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים לִפְנֵי הִכָּנְעוֹ הִנָּם כְּתוּבִים עַל דִּבְרֵי חוֹזָי׃ 20וַיִּשְׁכַּב מְנַשֶּׁה עִם־אֲבֹתָיו וַיְקַבְּרֵהוּ בֵּיתוֹ וַיִּמְלֹךְ אָמוֹן
בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ פ
21בֶּן־עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אָמוֹן בְּמָלְכוֹ וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃ 22וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה
אָבִיו וְלִכָל־הַפְּסִלִים אֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה אָבִיו זִבַּח אָמוֹן וַיַּעַבְדֵם׃ 23וְלֹא נִכְנַע מִלִּפְנֵי יְהוָה כְּהִכָּנַע מְנַשֶּׁה אָבִיו כִּי
הוּא אָמוֹן הִרְבָּה אַשְׁמָה׃ 24וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו עַבָדָיו וַיְמִיתֻהוּ בְּבֵיתוֹ׃ 25וַיַּכּוּ עַם־הָאָרֶץ אֵת כָּל־הַקֹּשְׁרִים עַל־הַמֶּלֶךְ
אָמוֹן וַיַּמְלִיכוּ עַם־הָאָרֶץ אֶת־יֹאשִׁיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ פ

34

Olwa Yosiyahu

[1] Yosiyahu ali akola agwêrhe myâka munâni erhi aba mwâmi, ayîma myâka makumi asharhu na muguma ali mwâmi aha Yeruzalemu. [2] Ajira ebishingânîne omu masù ga Nyamubâho, anashimba enjira z'îshe Daudi, a rhazigeraga eburhambi oli ebwa kulyo oli ebwa kumosho.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Oluhindu lurhanzi w'oburhegesi bwa Yosiyahu

[3] Omu mwâka gwa kali munâni kurhenga ali mwâmi, erhi aba akola ali mwâna wabona, arhangira okukazilongereza Nyamubâho, Nyamuzinda w'îshe Daudi, n'omu mwâka gwa kali ikumi na kabirhi arhondêra okukazirhenza ngasi hyanali hibi omu Yuda n'omu Yeruzalemu; arhenzamwo empêrero z'ahantu h'enyanya omu birhondo, enshanga, ensanamu zabinjagwa n'ezatula gwa. [4] Bashambûla embere zâge empêrero za ba Baali, akulumbya ensanamu zali zirherekirwe izûba, zali zihizirwe enyanya; ajonjaga enshanga, ensanamu mbinjûle n'ensanamu ntule n'erhi aba amazijira mutulo, ogwôla mutulo aguga lagaliza oku nshinda z'abakazâgizirherekêra enterekêro. [5] Amavuha g'abadâhwa agayôkera oku mpêrero zâbo. Acêsa ntyo omu Yuda n'omu Yeruzalemu. [6] Kuguma omu ngo za bene Menashè, eza bene Efrayimu, eza bene Simoni na kuhika bene Nefutali, [7] omu bishabukiza, omu marhambi gôshi, aja ahirimya mwo empêrero, aja ajojanga anajira mutulo enshanga zôshi, ensanamu zabi-njagwa zôshi, anajà akulumbya cnsanamu zôshi zali zirherekîrwe izûba omu cihugo c'Israheli côshi. Enyuma z'ahôla ashubira e Yeruzalemu.

Okushubiyûbaka akâ-Nyamuzinda

[8] Omu mwâka gwa kali ikumi na munâni gwa okuyîma kwâge, erhi aba amacêsa ecihugo n'akâ-Nyamuzinda, anacirhuma Shafani, mugala wa Asaliyahu, Maseyahu, musirika wakazâgirhegeka olugo, na Yoha, mugala wa Yohazi, kabîka-myandiko, abarhuma mpu bagendishubiyûbaka aka-Nyamuzi nda wâge. [9] Baja emunda Hilikiyahu ali ye wali mudâhwa mukulu, banacihâna enfaranga zadwirhwe omu kâ-Nyamuzinda, n'ezi abaleviti bakazâgilanga emihango bahabagwa emwa bene Menashè n'emwa bene Efrayimu n'emwa bene Israheli, emwa bene Yuda bôshi emwa bene Benyamini n'emwa abantu b'e Yeruzalemu bôshi. [10] Abalanzi b'Akâ-Nyamubâhobazihira omu maboko ga owakazâgijirîsa emikolo y'okuyûbaka, nabôla bakozi, ezôla nfaranga zôshi bazikolêsa oku kushakûlula n'okuzibuhya akâ-Nyamuzinda, [11] bazihà abalenga ba okujira emirhamba n'aba okuyûbaka bagendigulamwo amabuye marhe ndeze n'emirhi y'okujira emirhamba n'emitungo y'emyûbako abâmi b'e Yuda bàhongolaga.

[12] Abôla bantu bajà n'obwikubagirwa omu mukolo gwâbo. Bali bagwêrhe abakazilola emikolo oku yajirwa, bali Yahati na Obadiyahu, baleviti ba muli bene Merari, Zekariya na Meshulami ba muli bene Kehati bo bakazâgibayêresa kurhi bakola haguma n'abandi baleviti balya banakazâgihêka bôshi nabo ebizihwa. [13] Abôla bakazâgiyêrekana emikolo n'okulola ngasi bandi bakozi oku ngasi mukolo. Hali abandi baleviti bali bandisi, abakazâgilanga ebirugu by'omu nyumpa n'abalanzi b'emihango.

Ecitabu c' Amarhegeko ga Nyakasane

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[14] Erhi bakola barhôla enfaranga zadwirhwe omu ka-Nyamubâho, omudâhwa Hilikiyahu arhôla ecitabu c'oburhegesi bwa Nyamubâho ecâhanagwa na Mûsa. [15] Okubundi, Hilikiyahu aja omu kanwa abwîra Shafani ye mwandisi erhi «Namarhôla ecitabu c'oburhegcsi omu Ka-Nyamubâho;» [16] Hilikiyahu, cirya citabu anacicihereza Shafani. Naye Shafani, cirya citabu acihêkera mwâmi, kandi anamumanyîsa olwa emikolo aderha erhi: «Ngasi oku banali babwizire abarhumisi bâwe bakujizire. [17] Bayansire enfaranga zali omu ka-Nyamubâho, baziha abalanzi n'abakazâgijirîsa omukolo.» [18] Omwandisi Shafani ashubi bwîra mwâmi ogûla mwanzi erhi: «Omudâhwa Hilikiyahu anampire ecitabu.» Shafani anacisoma muli ecôla citabu anali embere za mwâmi.

[19] Erhi mwâmi ayumva ebinwa by'obôla burhengesi, asharhula emyambalo yâge, [20] anacihûna erîra irhegeko emwa Hilikiyahu, emwa Ahikamu, mugala wa Shafani, emwa Abdoni mugala wa Mika, ye wali mwandisi, n'emwa Asaya murhumisi wa mwâmi ababwîra erhi: [21] Mukanye mugendindôkeza Nyamubâho ebinyêrekîre, ebiyêrekîre abasigalaga b'omu Israheli, n'aba omu Yuda muli ebîra binwa bisomirwe mw'ecicitabu barhôlaga; bulya obukunizi bwa Nyamubâho buli bunji kuli rhwe, ebwa kubà ba larha barhashimbaga akanwa ka Nyamubâho erhi baleka okukazijira nk'oku binayandisirwe muli ecîra citabu.»

Obulêbi bwa Hulda

[22] Hilikiyahu, bôshi n'abandi bantu ba mwâmi aderhaga, bakanya bajà e mwa omulêbi-kazi Hulda, mukà Shalumu, mugala wa Tokeati, mugala wa Hasara, ye wali mulanzi w'emyambalo; nyamukazi abaga aha Yeruzalemu, omu mubako gwa kabirhi. Erhi babà bamamuganîrira nk'oku banarhumagwa, [23] nyamukazi ababwîra erhi: Ntya kwo adesire Nyamubâho Nyamuzinda w'Israheli: Mugendibwîra oyôla muntu wabarhumaga emunda ndi: oku Nyamu bâho adesire ntyâla: [24] Ala oku nkola nalêrha obuhanya kuli olûla lugo n'oku bantu baluyûbakamwo; gali galya mabî ganayandisirwe muli cirya citabu baso meraga embere za mwâmi w'e Yuda garhumire. [25] Kulya kubà banyasire bâge ndikazirherekêra abandi ba Nyamuzinda, na ntyo banjira burhe n'eyôla mikolo y'amaboko gâbo, obukunizi bwâni bwayasire kuli ahôla hantu, na ntâko burhe nge. [26] Munagendibwîra oyôla mwâmi w'e Yuda wamurhumaga mpu muge ndidôsa Nyamubâho erhi: kwo adesire ntya Nyamubâho Nyamuzinda w'Israheli: Kuli ebyôla binwa wayumvagya, [27] kulya kubà omurhima gwâwe gwa babire, na nâwe wêne wacirhôhize embere za Nyamuzinda omu kuyumva e byôla binwa byaderhagwa kuli ahôla hantu na oku bantu bahayûbaka, kulya kubà wacirhôhize embere zâni, wanasharhangula emyambalo yâwe, wanalaki ra emunda ndi, nâni nakuyumvîrhîze, Nyamubâho okudesire. [28] Ala oku nayi shikuyankirira aha burhambi bwa basho, wayishibishwa n'omurhûla n'amasù gâwe garhabone kuli agôla mabî nayishijirira ahôla hantu n'abahàyûbaka.» Banacigendibwîra mwâmi eryôla ishuzo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okulagânana na Nyakasane buhyâhya

[29] Mwâmi anacirhuma mpu bashûbûze abagula bôshi b'e Yuda n'aba omu Yeruzalemu. [30] Mwâmi anacisôkera ebwa kâ-Nyamuzinda bôshi na abôla bantu bôshi b'e Yuda n'aba e Yeruzalemu, abadâhwa, abaleviti, n'olubaga loshi kurhenga oku mukulu kujà oku murhôrhò, anacirhegeka mpu babayumvîse e byôla binwa byôshi biri muli ecôla citabu c'endagâno carhôlagwa omu akâ-Nyamuzinda. [31] Mwâmi, halya ali atamîre oku ntebe yâge, ashubijira endagâno embere za Nyamubâho alaganana oku ashimba Nyamubâho n'oku ashimba amarhegeko gâge, engeso zâge b'oburhegesi bwâge bôshi n'omurhima gwâge gôshi, n'iroho lyâge lyôshi, omu kushimba ebinwa bya endagâno biyandisirwe muli ecôla citabu. [32] Anacirhumiza ngasi bôshi banabaga omu Yeruzalemu n'e mwa bene Benyamini; abantu b'e Yeruzalemu bakazijira nka kulya enahunyire eyôla ndagâno ya Nyamuzinda wa b'îshe. [33] Yosiyahu arhenza ngasi bigalugalu byôshi byanali omu bihugo byôshi bya bene Israheli, anacisêza ngasi bôshi banayûbakaga omu Israheli mpu bakazikolera Nyamubâho, Nyamuzinda wâbo. Amango g'akalamo kâge kôshi, arhaderhaga mpu akacîyegûla kuli Nyamubâho, Nyamuzinda wa b'îshe wâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1בֶּן־שְׁמוֹנֶה שָׁנִים יאֹשִׁיָּהוּ בְמָלְכוֹ וּשְׁלֹשִׁים וְאַחַת שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלָם: 2וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּדַרְכֵי דָוִיד
אָבִיו וְלֹא־סָר יָמִין וּשְׂמֹאול: 3וּבִשְׁמוֹנֶה שָׁנִים לְמָלְכוֹ וְהוּא עוֹדֶנּוּ נַעַר הֵחֵל לִדְרוֹשׁ לֵאלֹהֵי דָוִיד אָבִיו וּבִשְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה שָׁנָה הֵחֵל לְטַהֵר אֶת־יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם מִן־הַבָּמוֹת וְהָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים וְהַמַּסֵּכוֹת: 4וַיְנַתְּצוּ לְפָנָיו אֶת
מִזְבְּחוֹת הַבְּעָלִים וְהַחַמָּנִים אֲשֶׁר־לְמַעְלָה מֵעֲלֵיהֶם גִּדֵּעַ וְהָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים וְהַמַּסֵּכוֹת שִׁבֵּר וְהֵדַק וַיִּזְרֹק עַל־פְּנֵי
הַקִּבְרִים הַזֹּבְחִים לָהֶם: 5וְעַצְמוֹת כְּהֲנִים שָׂרַף עַל־מִזְבְּחוֹתָיו וַיְטַהֵר אֶת־יְהוּדָה וְאֶת־יְרוּשָׁלָם: 6וּבְעָרֵי מְנַשֶּׁה
וְאֶפְרַיִם וְשִׁמְעוֹן וְעַד־נַפְתָּלִי בְּהַר בָּתֵּיהֶם סָבִיב: 7וַיְנַתֵּץ אֶת־הַמִּזְבְּחוֹת וְאֶת־הָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים כִּתֵּת לְהֵדַק
וְכָל־הַחַמָּנִים גִּדַּע בְּכָל־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיָּשָׁב לִירוּשָׁלִָם: ס

8וּבִשְׁנַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לְמָלְכוֹ לְטַהֵר הָאָרֶץ וְהַבַּיִת שָׁלַח אֶת־שָׁפָן בֶּן־אֲצַלְיָהוּ וְאֶת־מַעֲשֵׂיָהוּ שַׂר־הָעִיר וְאֵת יוֹאָח
בֶּן־יוֹאָחָז הַמַּזְכִּיר לְחַזֵּק אֶת־בֵּית יְהוָה אֱלֹהָיו: 9וַיָּבֹאוּ אֶל־חִלְקִיָּהוּ | הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּתְּנוּ אֶת־הַכֶּסֶף הַמּוּבָא
בֵּית־אֱלֹהִים אֲשֶׁר אָסְפוּ־הַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי הַסַּף מִיַּד מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם וּמִכֹּל שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל וּמִכָּל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן
וַיָּשֻׁבוּ יְרוּשָׁלִָם: 10וַיִּתְּנוּ עַל־יַד עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה הַמְפֻקָּדִים בְּבֵית יְהוָה וַיִּתְּנוּ אֹתוֹ עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עֹשִׂים בְּבֵית
יְהוָה לִבְדֹּוק וּלְחַזֵּק הַבָּיִת: 11וַיִּתְּנוּ לֶחָרָשִׁים וְלַבַּנָּים לִקְנוֹת אַבְנֵי מַחְצֵב וְעֵצִים לַמְחַבְּרוֹת וּלְקָרוֹת אֶת־הַבָּתִּים
אֲשֶׁר הִשְׁחִיתוּ מַלְכֵי יְהוּדָה: 12וְהָאֲנָשִׁים עֹשִׂים בֶּאֱמוּנָה בַּמְּלָאכָה וַעֲלֵיהֶם | מְפִקְּדִים יַחַת וְעֹבַדְיָהוּ הַלְוִיִּם מִן־בְּנֵי
מְרָרִי וּזְכַרְיָה וּמְשֻׁלָּם מִן־בְּנֵי הַקָּהָתִים לְנַצֵּחַ וְהַלְוִיִּם כָּל־מֵבִין בִּכְלֵי־שִׁיר: 13וְעַל הַסַּבָּלִים וּמְנַצְּחִים לְכָל עֹשֵׂה
מְלָאכָה לַעֲבוֹדָה וַעֲבוֹדָה וּמֵהַלְוִיִּם סוֹפְרִים וְשֹׁטְרִים וְשׁוֹעֲרִים: 14וּבְהוֹצִיאָם אֶת־הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית יְהוָה מָצָא
חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן אֶת־סֵפֶר תּוֹרַת־יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: 15וַיַּעַן חִלְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אֶל־שָׁפָן הַסּוֹפֵר סֵפֶר הַתּוֹרָה מָצָאתִי בְּבֵית
יְהוָה וַיִּתֵּן חִלְקִיָּהוּ אֶת־הַסֵּפֶר אֶל־שָׁפָן: 16וַיָּבֵא שָׁפָן אֶת־הַסֵּפֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיָּשֶׁב עוֹד אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר לֵאמֹר כָּל
אֲשֶׁר־נִתַּן בְּיַד־עֲבָדֶיךָ הֵם עֹשִׂים: 17וַיַּתִּיכוּ אֶת־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּבֵית־יְהוָה וַיִּתְּנוּהוּ עַל־יַד הַמְּפֻקָּדִים וְעַל־יַד עוֹשֵׂי
הַמְּלָאכָה: 18וַיַּגֶּד שָׁפָן הַסּוֹפֵר לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר סֵפֶר נָתַן לִי חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן וַיִּקְרָא־בוֹ שָׁפָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: 19וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ
הַמֶּלֶךְ אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו: 20וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת־חִלְקִיָּהוּ וְאֶת־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן וְאֶת־עַבְדּוֹן בֶּן־מִיכָה
וְאֶת | שָׁפָן הַסּוֹפֵר וְאֶת עַשָׂיָה עֶבֶד־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: 21לְכוּ דִרְשׁוּ אֶת־יְהוָה בַּעֲדִי וּבְעַד הַנִּשְׁאָר בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה
עַל־דִּבְרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר נִמְצָא כִּי־גְדוֹלָה חֲמַת־יְהוָה אֲשֶׁר נִתְּכָה בָּנוּ עַל אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְרוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת־דְּבַר יְהוָה
לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַכָּתוּב עַל־הַסֵּפֶר הַזֶּה: פ

22וַיֵּלֶךְ חִלְקִיָּהוּ וַאֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ אֶל־חֻלְדָּה הַנְּבִיאָה אֵשֶׁת | שַׁלֻּם בֶּן־תִּקְוָהַת בֶּן־חַסְרָה שֹׁמֵר הַבְּגָדִים וְהִיא יוֹשֶׁבֶת
בִּירוּשָׁלִַם בַּמִּשְׁנֶה וַיְדַבְּרוּ אֵלֶיהָ כָּזֹאת: ס

23וַתֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִמְרוּ לָאִישׁ אֲשֶׁר־שָׁלַח אֶתְכֶם אֵלָי: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כַּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מֵבִיא רָעָה עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל־יוֹשְׁבֶיו אֵת כָּל־הָאָלוֹת הַכְּתוּבוֹת עַל־הַסֵּפֶר אֲשֶׁר קָרְאוּ 24
לִפְנֵי מֶלֶךְ יְהוּדָה: 25תַּחַת | אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיְקַטְּרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְעִיסֵנִי בְּכֹל מַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם וְתִתָּךְ חֲמָתִי
בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא תִכְבֶּה: 26וְאֶל־מֶלֶךְ יְהוּדָה הַשֹּׁלֵחַ אֶתְכֶם לִדְרוֹשׁ בַּיהוָה כֹּה תֹאמְרוּ אֲלֵיו ס
כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמָעְתָּ: 27יַעַן רַךְ־לְבָבְךָ וַתִּכָּנַע | מִלִּפְנֵי אֱלֹהִים בְּשָׁמְעֲךָ אֶת־דְּבָרָיו
עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל־יֹשְׁבָיו וַתִּכָּנַע לְפָנַי וַתִּקְרַע אֶת־בְּגָדֶיךָ וַתֵּבְךְּ לְפָנָי וְגַם־אֲנִי שָׁמַעְתִּי נְאֻם־יְהוָה: 28הִנְנִי אֹסִפְךָ
אֶל־אֲבֹתֶיךָ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל־קִבְרֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְלֹא־תִרְאֶינָה עֵינֶיךָ בְּכֹל הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה
וְעַל־יֹשְׁבֶיו וַיָּשִׁבוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר: פ
וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיֶּאֱסֹף אֶת־כָּל־זִקְנֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם: 29וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ בֵּית־יְהוָה וְכָל־אִישׁ יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם
וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל־הָעָם מִגָּדוֹל וְעַד־קָטֹן וַיִּקְרָא בְאָזְנֵיהֶם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי סֵפֶר הַבְּרִית הַנִּמְצָא בֵּית יְהוָה: 30וַיַּעֲמֹד
הַמֶּלֶךְ עַל־עָמְדּוֹ וַיִּכְרֹת אֶת־הַבְּרִית לִפְנֵי יְהוָה לָלֶכֶת אַחֲרֵי יְהוָה וְלִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹתָיו וְעֵדוֹתָיו וְחֻקָּיו בְּכָל־לְבָבוֹ
וּבְכָל־נַפְשׁוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַכְּתוּבִים עַל־הַסֵּפֶר הַזֶּה: 31וַיַּעֲמֵד אֶת כָּל־הַנִּמְצָא בִּירוּשָׁלִַם וּבִנְיָמִן וַיַּעֲשׂוּ
יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם כִּבְרִית אֱלֹהִים אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם: 32וַיָּסַר יֹאשִׁיָּהוּ אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת מִכָּל־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיַּעֲבֵד אֶת כָּל־הַנִּמְצָא בְּיִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם כָּל־יָמָיו לֹא סָרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם: פ

35

Okurheganya olusiku lukulu lwa Basâka

[1] Yosiyahu ajirîsa olusiku lukulu lwa Basâka aha Yeruzalemu, omu kukuza Nyamubâho banacirherekêra Basâka omu nsiku ikumi n'inni z'omwêzi gwa burhanzi. [2] Ahira abadâhwa omu mikolo yaho, anababâ omurhima mpu bakazikola bwinjà omwôla kâ-Nyamuzinda. [3] Anacibwîra abaleviti bakazâgiyigîriza bene Israheli bôshi banali erhi barherekîrwe Nyamubâho erhi: «Muhire Omucîmba gw'Amalaganyo omu nyumpa yayûbakagwa na Salomoni mugala wa Daudi, mwâmi w'Israheli; murhacikaziguheka aha birhugo. Bunôla mukazagikolera Nyamubâho, Nyamuzinda winyu, n'olubaga lwâge Israheli. [4] Mukaziyôrha muli barheganye nk'oku emilala yinyu enali, nk'oku emirhwe yinyu enali, omu kushimba irhegeko lya Daudi, mwâmi w'Israheli n'erya Sa]omoni, mugala wâge. [5] Mukazibêra omu kâ-Nyamuzinda omu kukolera ebigabi by'emilala ya bene winyu, ebya abantu b'olubaga, n'omurhwe gw'omulala gw'abaleviti. [6] Murherekêre Basâka, mucîcêse, munamurheganyize bene winyu, lyo bashimba akanwa Nyamubâho aderhaga na Mûsa».

Olusiku lukulu lwa Basâka

[7] Yosiyahu aha abantu b'olubaga oku bishwêkwa binyinyi, abâna-buzi n'abanahene; omubalè

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gwâbyo byali bihumbi makumi asharhu, byôshi byôshi mpu birherekêrwe Basâka okwôla byanali ahôla byôshi oku binali bihumbi makumi asharhu, na nkafu bihumbi bisharhu, ebyôla byôshi byarhengaga oku bintu bya mwâmi. [8] Abarhambo bâge nabo bahâna buzira kurhindira, ebindi bintu oku lubaga, oku badâhwa n'oku baleviti: Hilikiya, Zekariyahu, na Yehieli, barhambo ba akâ-Nyamuzinda, bahâ abadâhwa ebi bajiramwo olusiku lukulu lwa Basâka bâna-buzi bihumbi bibirhi na magana gali ndarhu na nkafu magana asharhu; [9] Kenanyahu, Shamayahu na Netanaeli, bene wâbo Hashabiyahu, Yeieli, na Yozabadi bo bali barhambo ba abaleviti, baha abaleviti ebya okurherekêra oku lusiku lukulu lwa Basâka, bâna-buzi bihumbi birhânu, na nkafu magana arhânu. [10] Obugashânize bwarheganyibwa ntyâla: abadâhwa babêra ngasi muguma aha anagwâsirwe okubêra, kuguma n'abaleviti nk'oku ebigabi byâbo binali, omu kushimba irhegeko lya mwâmi. [11] Abaleviti barherekêra Basâka, abadâhwa bakazishahuliza omukò bakazâgihâbwa n'okuboko kwâbo, erhi n'abaleviti banadwîrhe barheganya ebyarherekêrwa. [12] Bahira hâgo hâgo ebihimbi byali birheganyibwe oku nterekêro z'ensirîra mpu babihe ebigabi by'emilala y'olubaga, lyo nabo bahasha okubirherekêra Nyamubâho nk'oku binayandisirwe omu citabu ca Mûsa; bajira ntyôla n'oku nkafu. [13] Enterekêro ya Basâka, bayiyôkera oku muliro nk'oku binarhegesirwe, n'ezindi nterekêro ntagatîfu, bakaziyendera omu nnoga, omu nyungu nkalange, banabigabîra duba olubaga. [14] Enyuma z'ahôla barheganya Basâka kuli bo bwonene na oku badâhwa, ebwa kubà abadâhwa, bagala ba Aròni bali bagogomirwe n'emikolo, kuhika bijingo erhi kurherekêra banadwîrhe barherekêra enterekêro z'ensirîra n'ez'amashushi. Co carhumaga abaleviti barheganya Basâka kuli bo na oku badâhwa, bagala ba Aròni. [15] Abimbiza, bagala ba Asafu nabo bali aha ba gwâsirwe okubera omu kushimba irhegeko lya Daudi, erya Asafu, erya Hemani na Editunu omulêbi wa mwâmi, nabo abalanzi b'emihango bali ngasi baguma aha muhango gwâbo, barhali bacigwâsirwe okurhenga omu mikolo ebwa kubà bene wâbo b'abaleviti bakazâgibarheganyiza Basâka.

[16] Ntyo kwo bwarheganyibwe obwôla bugashânize kuli Nyamubâhomuli o lwôla lusiku lukulu lwa Basâka, kuguma n'okurherekêra enterekêro z'enzirîra oku luhêrero lwa Nyamubâho, omu kushimba irhegeko lya mwâmi Yosiyahu. [17] Bene Israheli bali ahôla bakuza Basâka muli agôla mango, bajira n'olusiku lukulu lw'emigati erhalimwo lwango, nsiku nda. [18] Ntà wundi Basâka oli nk'oyo wahizirwe omu Israheli kurhenga amango g'omulêbi Samwel, na ntà wundi ciru n'omuguma omu bâmi b'Israheli wahashirijira olusiku lukulu lwa Basâka luli nka olwôla Yosiyahu ajiraga bôshi n'abadâhwa, abaleviti, bene Yuda bôshi na bene Israheli bôshi banali ahôla, kuguma n'abantu bayûbakaga e Yeruzalemu.

Obuzinda bwa Yosiyahu

[19] Omu mwâka gwa kali ikumi na munâni gwa okuyîma kwa Yosiyahu agôla mango go bakuzagya ntyo olusiku lukulu lwa Basâka. [20] Enyuma z'aho, erhi Yosiyahu aba amayusa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okushakûlula aka-Nyamuzi- nda, Neko, mwâmi w'e Mîsiri anacisôka mpu arhabâlîre e Karkemishi oku bu rhambi bwa Efrata; Yosiyahu naye ahuluka mpu akola agendimulwîsa. [21] Neko anacimurhumira entumwa zagendimubwîra erhi: «Bici onshimbire wâni mwâmi w'e Yuda? Arhali we nyîshire ene; ci nyîshire mulala muguma njire entambâla nago, na Nyamuzinda anambwîzire mpu nkanye. Omanye wankalahira oku Nyamuzinda adesire, oli haguma na nâni, alekikuheza! [22] Ci kwônene Yosiyahu arhalonzagya okumuleka, acîfulika omu kugendimulwîsa; arhayumvagya ebinwa bya Neko, n'obwo byali binwa byarhenganga omu kanwa ka Nyamuzinda, ayegera akola alitula entambala omu kabanda ka Megido. [23] Abalwi b'emiherho balasha emyampi emunda Yosiyahu ali, mwâmi anacibwîra abarhumisi bâge, erhi: «Mpeki bulya namabandwa bwenêne.» [24] Abarhumisi bâge bamuheka omu ngâlè, bagendimuhira omu yindi ngâlè yo yali yâge; bamuheka e Yeruzalemu. Afa anabishwa omu nshinda za b'îshe. Yuda yeshi na Yeruzalemu bashibà mwâmi Yosiyahu. [25] Yeremiya ajira olwimbo lwa omulenge kuli Yosiyahu; abimbiza b'abalume n'abakazi badesire ebiyêrekîre Yosiyahu omu nyimbo z'okulaka kwâbo, kuhika ene; banakujira irhegeko omu Israheli. Na lolà oku ezôla nyimbo ziri nyandike omu Nyimbo z'Emirenge.

[26] Ebisigîre oku bijiro bya Yosiyahu, emikolo yâge y'obukunda Lulema oku ngasi binayêrekîre oburhegesi bwa Nyamubâho, [27] ebyôla bijiro, ebirhangiriza n'ebizinda, lolà oku okwôla kuli kuyandike omu citabu c'abâmi b'Israheli n'ab'e Yuda.

BHS 2Chronik / 2Chronicles 35

1 וַיַּ֣עַשׂ יאשִׁיָּ֗הוּ בִּירוּשָׁלִַ֙ם פֶּ֔סַח לַיהוָ֖ה וַיִּשְׁחֲט֣וּ הַפֶּ֑סַח בְּאַרְבָּעָ֥ה עָשָׂ֖ר לַחֹ֥דֶשׁ הָרִאשֽׁוֹן׃ 2 וַיַּעֲמֵ֤ד הַכֹּהֲנִים֙
עַל־מִשְׁמְרוֹתָ֔ם וַיְחַזְּקֵ֖ם לַעֲבוֹדַ֣ת בֵּ֥ית יְהוָֽה׃ 3 וַיֹּ֣אמֶר ׀ לַלְוִיִּ֡ם הַמְבִינִים֩ לְכָל־יִשְׂרָאֵ֨ל הַקְּדוֹשִׁ֜ים לַיהוָ֗ה תְּנ֤וּ
אֶת־אֲרוֹן־הַקֹּ֙דֶשׁ֙ בַּבַּ֔יִת אֲשֶׁ֣ר בָּנָ֔ה שְׁלֹמֹ֖ה בֶּן־דָּוִ֣יד מֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵ֑ל אֵין־לָכֶ֤ם מַשָּׂא֙ בַּכָּתֵ֔ף עַתָּ֕ה עִבְד֥וּ אֶת־יְהוָ֖ה אֱלֹהֵיכֶ֑ם
וְאֶת־עַמּ֖וֹ יִשְׂרָאֵֽל׃ 4 וְהָכִ֙ינוּ֙ לְבֵית־אֲבוֹתֵיכֶ֔ם כְּמַחְלְקוֹתֵיכֶ֕ם בִּכְתָ֖ב דָּוִ֣יד מֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵ֑ל וּבְמִכְתַּ֖ב שְׁלֹמֹ֥ה בְנֽוֹ׃ 5 וְעִמְדוּ֙
בַּקֹּ֣דֶשׁ לִפְלֻגּ֔וֹת בֵּ֖ית הָאָב֑וֹת לַאֲחֵיכֶ֣ם בְּנֵי־הָעָ֔ם וַחֲלֻקַּ֖ת בֵּית־אָ֥ב לַלְוִיִּֽם׃ 6 וְשַׁחֲט֣וּ הַפֶּ֔סַח וְהִתְקַדְּשׁ֖וּ וְהָכִ֣ינוּ לַאֲחֵיכֶ֑ם
לַעֲשׂ֥וֹת כִּדְבַר־יְהוָ֖ה בְּיַד־מֹשֶֽׁה׃ פ
7 וַיָּ֨רֶם יאשִׁיָּ֜הוּ לִבְנֵ֣י הָעָ֗ם צֹ֚אן כְּבָשִׂ֣ים וּבְנֵי־עִזִּ֔ים הַכֹּ֖ל לַפְּסָחִ֑ים לְכָל־הַנִּמְצָ֣א לְמִסְפַּ֔ר שְׁלֹשִׁ֥ים אֶ֖לֶף וּבָקָ֣ר שְׁלֹ֑שֶׁת
אֵ֖לֶּה מֵרְכ֥וּשׁ הַמֶּֽלֶךְ׃ ס
8 וְשָׂרָ֙יו֙ לִנְדָבָ֣ה לָעָ֔ם לַכֹּהֲנִ֖ים וְלַלְוִיִּ֑ם הֵרִ֞ימוּ חִלְקִיָּ֣ה וּזְכַרְיָ֗הוּ וִיחִיאֵל֙ נְגִידֵ֣י בֵית֔ הָאֱלֹהִ֖ים לַכֹּהֲנִ֑ים נָתְנ֤וּ לַפְּסָחִים֙
אַלְפַּ֣יִם וְשֵׁ֣שׁ מֵא֔וֹת וּבָקָ֖ר שְׁלֹ֥שׁ מֵאֽוֹת׃ 9 כָּֽוָנְיָ֣הוּ וּשְׁמַעְיָ֗הוּ וּנְתַנְאֵל֙ אֲחָ֣יו וַחֲשַׁבְיָ֔הוּ וִיעִיאֵ֖ל וְיוֹזָבָ֑ד שָׂרֵ֤י הַלְוִיִּם֙
הֵרִ֣ימוּ לַלְוִיִּ֔ם לַפְּסָחִ֕ים חֲמֵ֥שֶׁת אֲלָפִ֖ים וּבָקָ֣ר חֲמֵ֥שׁ מֵאֽוֹת׃ 10 וַתִּכּ֣וֹן הָעֲבוֹדָ֔ה וַיַּעַמְד֥וּ הַכֹּהֲנִ֛ים עַל־עָמְדָ֖ם וְהַלְוִיִּ֑ם
עַל־מַחְלְקוֹתָ֖ם כְּמִצְוַ֥ת הַמֶּֽלֶךְ׃ 11 וַיִּשְׁחֲט֣וּ הַפֶּ֔סַח וַיִּזְרְק֥וּ הַכֹּהֲנִ֖ים מִיָּדָ֑ם וְהַלְוִיִּ֖ם מַפְשִׁיטִֽים׃ 12 וַיָּסִ֙ירוּ֙ הָעֹלָ֔ה לְתִתָּ֖ם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְמִפְלַגּוֹת לְבֵית־אָבוֹת לִבְנֵי הָעָם לְהַקְרִיב לַיהוָה כַּכָּתוּב בְּסֵפֶר מֹשֶׁה וְכֵן לַבָּקָר׃ 13וַיְבַשְּׁלוּ הַפֶּסַח בָּאֵשׁ כַּמִּשְׁפָּט
וְהַקֳּדָשִׁים בִּשְּׁלוּ בַּסִּירוֹת וּבַדְּוָדִים וּבַצֵּלָחוֹת וַיָּרִיצוּ לְכָל־בְּנֵי הָעָם׃ 14וְאַחַר הֵכִינוּ לָהֶם וְלַכֹּהֲנִים כִּי הַכֹּהֲנִים בְּנֵי
אַהֲרֹן בְּהַעֲלוֹת הָעוֹלָה וְהַחֲלָבִים עַד־לָיְלָה וְהַלְוִיִּם הֵכִינוּ לָהֶם וְלַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן׃ 15וְהַמְשֹׁרְרִים בְּנֵי־אָסָף
עַל־מַעֲמָדָם כְּמִצְוַת דָּוִיד וְאָסָף וְהֵימָן וִידֻתוּן חוֹזֵה הַמֶּלֶךְ וְהַשֹּׁעֲרִים לְשַׁעַר וָשָׁעַר אֵין לָהֶם לָסוּר מֵעַל עֲבֹדָתָם
כִּי־אֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם הֵכִינוּ לָהֶם׃ 16וַתִּכּוֹן כָּל־עֲבוֹדַת יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְהַעֲלוֹת עֹלוֹת עַל מִזְבַּח יְהוָה
כְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ׃ 17וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצְאִים אֶת־הַפֶּסַח בָּעֵת הַהִיא וְאֶת־חַג הַמַּצּוֹת שִׁבְעַת
יָמִים׃ 18וְלֹא־נַעֲשָׂה פֶּסַח כָּמֹהוּ בְּיִשְׂרָאֵל מִימֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וְכָל־מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל ׀ לֹא־עָשׂוּ כַּפֶּסַח אֲשֶׁר־עָשָׂה
יֹאשִׁיָּהוּ וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל־יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָם׃ ס
19בִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמַלְכוּת יֹאשִׁיָּהוּ נַעֲשָׂה הַפֶּסַח הַזֶּה׃ 20אַחֲרֵי כָל־זֹאת אֲשֶׁר הֵכִין יֹאשִׁיָּהוּ אֶת־הַבַּיִת עָלָה
נְכוֹ מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לְהִלָּחֶם בְּכַרְכְּמִישׁ עַל־פְּרָת וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ יֹאשִׁיָּהוּ׃ 21וַיִּשְׁלַח אֵלָיו מַלְאָכִים ׀ לֵאמֹר ׀ מַה־לִּי וָלָךְ
מֶלֶךְ יְהוּדָה לֹא־עָלֶיךָ אַתָּה הַיּוֹם כִּי אֶל־בֵּית מִלְחַמְתִּי וֵאלֹהִים אָמַר לְבַהֲלֵנִי חֲדַל־לְךָ מֵאֱלֹהִים אֲשֶׁר־עִמִּי
וְאַל־יַשְׁחִיתֶךָּ׃ 22וְלֹא־הֵסֵב יֹאשִׁיָּהוּ פָּנָיו מִמֶּנּוּ כִּי לְהִלָּחֶם־בּוֹ הִתְחַפֵּשׂ וְלֹא שָׁמַע אֶל־דִּבְרֵי נְכוֹ מִפִּי אֱלֹהִים וַיָּבֹא
לְהִלָּחֶם בְּבִקְעַת מְגִדּוֹ׃ 23וַיֹּרוּ הַיֹּרִים לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַעֲבָדָיו הַעֲבִירוּנִי כִּי הָחֳלֵיתִי מְאֹד׃ 24וַיַּעֲבִירֻהוּ
עֲבָדָיו מִן־הַמֶּרְכָּבָה וַיַּרְכִּיבֻהוּ עַל רֶכֶב הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר־לוֹ וַיּוֹלִיכֻהוּ יְרוּשָׁלַם וַיָּמָת וַיִּקָּבֵר בְּקִבְרוֹת אֲבֹתָיו וְכָל־יְהוּדָה
וִירוּשָׁלַם מִתְאַבְּלִים עַל־יֹאשִׁיָּהוּ׃ פ
25וַיְקוֹנֵן יִרְמְיָהוּ עַל־יֹאשִׁיָּהוּ וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַשָּׁרִים ׀ וְהַשָּׂרוֹת בְּקִינוֹתֵיהֶם עַל־יֹאשִׁיָּהוּ עַד־הַיּוֹם וַיִּתְּנוּם לְחֹק
עַל־יִשְׂרָאֵל וְהִנָּם כְּתוּבִים עַל־הַקִּינוֹת׃ 26וְיֶתֶר דִּבְרֵי יֹאשִׁיָּהוּ וַחֲסָדָיו כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת יְהוָה׃ 27וּדְבָרָיו הָרִאשֹׁנִים
וְהָאַחֲרֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה׃

36

Olwa Yehowakazi

[1] Olubaga lw'omu cihugo lwayanka Yehowakazi[m], mugala wa Yosiyahu, lwamujira mwâmi, ahâli h'îshe aha Yeruzalemu. [2] Yehowakazi ali agwêrhe myâka makumi abirhi n'isharhu erhi aba mwâmi, anashinga myêzi isharhu ali mwâmi aha Yeruzalemu. [3] Omwâmi w'e Mîsiri amuyîmûla aha Yeruzalemu, anakazivurhîsa ecihugo, talenta igana za marhale, na talenta nguma ya masholo. [4] Ayîmika mwâmi omu Yuda n'omu Yeruzalemu, Eliyakimu, mwene wâbo Yehowakazi, ahindula izîno lyâge amuhà elya Yehoyakimu. Neko agwârha mwene wâbo Yehowakazi anacimuhêka e Mîsiri.

[m] **36.1** Okuyegera ecihzbraniya rhanamuderha Yehowakhaz אֲחַזְיָהוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olwa Yehoyakimu

[5] Yehoyakimu agwêrhe myâka makumi abirhi n'irhanu amango abaga mwâmi, ayîma myâka ikumi na muguma ali mwâmi aha Yeruzalemu. Ajira ebiri bigalugalu omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâge. [6] Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni asôka, ayisha amurhabâlîre, amushweka na cabu rhinda w'omulinga muniole kabirhi, amujâna e Babiloni. [7] Nabukondonozori ahêka ebirugu byôshi by'omu kâ-Nyamuzinda e Babiloni agendibihira omu kâ-Nyamuzinda aha Babiloni. [8] Ebisigîre oku bijiro bya Yehoyakimu, amabî ajizire, n'ebyayîshire amango gâge, lolà oku ebyôla byôshi biri biyandike omu citabu c'abâmi b'e Yuda n'aba Israheli. Omugala Yoyakini, ayîma ahâli hâge.

Olwa Yoyakini

[9] Yoyakini agwêrhe myâka munâni erhi aba mwâmi, ayîma myêzi isharhu na nsiku ikumi aha Yeruzalemu. Ajira cbiri bigalugalu omu masù ga Nyamubâho. [10] Erhi omwâka gushubirhondêra, Nabukondonozori amuhêka e Babiloni haguma n'ebirugu by'engulo ndârhi bya omu ka-Nyamubâho; ayîmika mwâmi omu Yuda n'omu Yeruzalemu, Sidekiyahu, mwene Yoyakini.

Sidekiyahu aja oku ntebe

[11] Sidekiyahu agwêrhe myâka makumi abirhi na muguma amango abaga mwâmi, ayîma myâka ikumi na muguma aha Yeruzalemu. [12] Ajira ebiri bigalugalu omu masù ga Nyamubâho, Nyamuzinda wâge, arhanacirhôhehekezagya embere z'omulêbi Yeremiya, ye wakazâgimubwîra ebya emwa Nyamubâho. [13] Acîhindula kuli mwâmi Nabukondonozori, owamulahirizagya oku izîno lya Nyamuzinda; aba wa cikanyi cirhagomba, azibuhya omurhima gwâge nk'ibuye, omu kubula kwagomôkera Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli.

Obugoma bw'olubaga

[14] Abarhambo b'abadâhwa bayûshûla nabo obugoma, n'amabî g'agandi mashanja, banahemula n'akâ-Nyamuzinda kalya yêne agishaga aha Yeruzalemu. [15] Nyamubâho, Nyamuzinda wa b'îshe akazâgibarhonda n'akanwa k'entumwa zâge, akaziyôrha abarhonda ntyôla n'embere, na kanjikanji, ebwa kubà ali babalire olubaga lwâge n'enyumpa yâge. [16] Ci bakazishekera ezôla ntumwa za Nyamuzinda, bagayaguza ebinwa byâbo, banakazishekera abalêbi bâge, kuhika obukunizi bwa Nyamuzinda bwalinda buyâka oku lubaga na ntà bufumu bwankacibukûzire.

Okushandwa kwa Yeruzalemu n'okuhêkwa bujà

[17] Okuhandi, Nyamubâho abayinamulira omwâmi w'e Kaldeya, anigûza n'engôrho emisole

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yâbo yôshi, omu kâ-Nyamuzinda wâbo arhababaliraga ndi, oli omwânarhabana oli omwânanyere, oli abashosi, oli abalume bakola bagwêrhe emvi; Nyamubâho ahira byôshi omu maboko gâge. [18] Nabukondonozori ayanka ebirugu byôshi by'omu kâ-Nyamuzinda, ebinene n'ebinyînyî, ayanka amagale gôshi g'omu kâ-Nyamuzinda n'amagale g'omu nyumpa ya mwâmi na ag'omu nyumpa z'abarhambo, ahêka e Babiloni. [19] Banaciyôca akâ-Nyamuzinda, banahongola enkuta za Yeruzalemu, bayôca enyumpa nyinjà zanalimwo zôshi, avunyungula anashandâza ebirugu binjà byabâga mwo byôshi. [20] Nabukondonozori ahêka e Babiloni ngasi bôshi banafumire oku kuyîrhwa n'engôrho, bagendibà bajà, n'abajà b'abagala, kuhika amango g'oburhegesi bw'abâmi b'e Persi. [21] Okwôla kôshi mpu lyo kuyunjula kulya Nyamubâho aderhaga n'akanwa k'omulêbi Yeremiya akaderhaga, erhi: kuhika ecihugo cibone cikola cigwêrhe kandi obusîme bwa okujira ensiku za Sabato, bulya hàli okurhamûka kw'amango ga Sabatomuli agôla mango gôshi g'okuhagulwa kw'ecihugo, kuhika hagera myâka makumi gali nda.

Irhegeko lya Koreshi

[22] Omu mwâka murhanzi kurhenga Koreshi ali mwâmi w'e Persi, lyo oluderho Nyamuzinda aderhaga omu kanwa k'omulêbi Yeremiya luyunjula; Nyamubâho ahira obugeramwa omu murhima gwa Koreshi mwâmi w'e Persi, anacirhuma entumwa y'akanwa n'ey'amaruba omu cihugo câge côshi aderha erhi: [23] «Koreshi, mwâmi w'e Persi kwo adesire ntyâla: Nyamubâho, Nyamuzinda obà omu malunga ampire amâmi gôshi ga hanôla igulu, anantegesire okumuyûbakira enyumpa aha Yeruzalemu omu Yuda. Ndi muli mwe oli w'omu lubaga lwâge? Nyamubâho, Nyamuzinda wâge amulange, anakanye asôke, agende!»

BHS 2Chronik / 2Chronicles 36

וַיִּקְחוּ עַם־הָאָרֶץ אֶת־יְהוֹאָחָז בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ וַיַּמְלִיכֻהוּ תַּחַת־אָבִיו בִּירוּשָׁלִָם׃ 1
בֶּן־שָׁלֹוש וְעֶשְׂרִים שָׁנָה יוֹאָחָז בְּמָלְכֹו 2
וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃ וַיָּסֵרֵהוּ מֶלֶךְ־מִצְרַיִם בִּירוּשָׁלִָם וַיַּעֲנֹשׁ אֶת־הָאָרֶץ מֵאָה כִכַּר־כֶּסֶף וְכִכַּר 3
זָהָב׃ וַיַּמְלֵךְ מֶלֶךְ־מִצְרַיִם אֶת־אֶלְיָקִים אָחִיו עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם וַיַּסֵּב אֶת־שְׁמֹו יְהוֹיָקִים וְאֶת־יוֹאָחָז אָחִיו לָקַח נְכֹו 4
וַיְבִיאֵהוּ מִצְרָיְמָה׃ פ

בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה יְהוֹיָקִים בְּמָלְכֹו וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו׃ 5
עָלָיו 6
עָלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיַּאַסְרֵהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם לְהֹלִיכֹו בָּבֶלָה׃ וּמִכְלֵי בֵּית יְהוָה הֵבִיא נְבוּכַדְנֶאצַּר לְבָבֶל וַיִּתְּנֵם 7
עָלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיַּאַסְרֵהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם לְהֹלִיכֹו בָּבֶלָה׃ 7 וּמִכְלֵי בֵּית יְהוָה הֵבִיא נְבוּכַדְנֶאצַּר לְבָבֶל וַיִּתְּנֵם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּהֵיכָלוֹ בְּבָבֶל׃ 8וַיֶּתֶר֮ דִּבְרֵי֒ יְהוֹיָקִים וְתֹעֲבֹתָיו֙ אֲשֶׁר־עָשָׂה֔ וְהִנָּמְצָ֖א עָלָ֑יו הִנָּ֗ם כְּתוּבִים֙ עַל־סֵ֣פֶר מַלְכֵ֔י יִשְׂרָאֵ֖ל
וִיהוֹיָקִ֥ין בְּנ֖וֹ תַּחְתָּֽיו׃ פ

9בֶּן־שְׁמוֹנֶ֥ה שָׁנִ֛ים יְהוֹיָכִ֥ין בְּמָלְכ֖וֹ וּשְׁלֹשָׁ֣ה חֳדָשִׁ֑ים וַֽעֲשֶׂ֣רֶת יָמִ֔ים מָלַ֖ךְ בִּירוּשָׁלִָ֑ם וַיַּ֣עַשׂ הָרַ֔ע בְּעֵינֵ֖י יְהוָֽה׃ 10וְלִתְשׁוּבַ֣ת
הַשָּׁנָ֗ה שָׁלַח֙ הַמֶּ֣לֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּ֔ר וַיְבִאֵ֖הוּ בָּבֶ֑לָה עִם־כְּלֵ֣י חֶמְדַּ֔ת בֵּ֥ית־יְהוָ֖ה וַיַּמְלֵ֣ךְ אֶת־צִדְקִיָּ֥הוּ אָחִ֛יו עַל־יְהוּדָ֖ה
וִירוּשָׁלִָֽם׃ פ

11בֶּן־עֶשְׂרִ֥ים וְאַחַ֖ת שָׁנָ֣ה צִדְקִיָּ֔הוּ בְּמָלְכ֑וֹ וְאַחַ֥ת עֶשְׂרֵ֖ה שָׁנָ֥ה מָלַ֖ךְ בִּירוּשָׁלִָֽם׃ 12וַיַּ֣עַשׂ הָרַ֔ע בְּעֵינֵ֖י יְהוָ֣ה אֱלֹהָ֑יו לֹ֣א
נִכְנַ֔ע מִלִּפְנֵ֖י יִרְמְיָ֥הוּ הַנָּבִ֖יא מִפִּ֥י יְהוָֽה׃ 13וְגַם֙ בַּמֶּ֣לֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּ֔ר מָרָ֕ד אֲשֶׁ֥ר הִשְׁבִּיעוֹ֖ בֵּאלֹהִ֑ים וַיֶּ֤קֶשׁ אֶת־עָרְפּוֹ֙
וַיְאַמֵּ֣ץ אֶת־לְבָב֔וֹ מִשּׁ֖וּב אֶל־יְהוָ֥ה אֱלֹהֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃ 14גַּ֣ם כָּל־שָׂרֵ֣י הַכֹּהֲנִ֔ים וְהָעָם֙ הִרְבּ֣וּ לִמְעֹ֔ל־מַ֖עַל כְּכֹ֣ל תּוֹעֲב֑וֹת
הַגּוֹיִ֗ם וַיְטַמְּא֙וּ אֶת־בֵּ֣ית יְהוָ֔ה אֲשֶׁ֥ר הִקְדִּ֖ישׁ בִּירוּשָׁלִָֽם׃ 15וַיִּשְׁלַ֨ח יְהוָ֤ה אֱלֹהֵי֙ אֲבוֹתֵיהֶ֔ם עֲלֵיהֶ֖ם בְּיַ֣ד מַלְאָכָ֑יו הַשְׁכֵּ֥ם
וְשָׁלֹ֖חַ כִּֽי־חָמַ֥ל עַל־עַמּ֖וֹ וְעַל־מְעוֹנ֑וֹ 16וַיִּהְי֗וּ מַלְעִבִים֙ בְּמַלְאֲכֵ֣י הָאֱלֹהִ֔ים וּבוֹזִ֖ים דְּבָרָ֑יו וּמְתַעְתְּעִ֣ים בִּנְבִיאָ֔יו עַ֚ד עֲלֹ֣ות
חֲמַת־יְהוָ֥ה בְּעַמּ֖וֹ עַד־לְאֵ֥ין מַרְפֵּ֖א׃ 17וַיַּ֤עַל עֲלֵיהֶם֙ אֶת־מֶ֣לֶךְ כַּשְׂדִּ֔ים וַיַּהֲרֹ֨ג בַּחוּרֵיהֶ֤ם בַּחֶ֙רֶב֙ בְּבֵ֣ית מִקְדָּשָׁ֔ם וְלֹ֣א
חָמַ֗ל עַל־בָּח֛וּר וּבְתוּלָ֥ה זָקֵ֖ן וְיָשֵׁ֑שׁ הַכֹּ֥ל נָתַ֖ן בְּיָדֽוֹ׃ 18וְכֹל֙ כְּלֵ֣י בֵֽית־הָאֱלֹהִ֔ים הַגְּדֹלִ֥ים וְהַקְּטַנִּ֖ים וְאֹצְר֣וֹת בֵּית־יְהוָ֑ה
וְאֹצְר֣וֹת הַמֶּ֔לֶךְ וְשָׂרָ֖יו הַכֹּ֥ל הֵבִ֖יא בָּבֶֽל׃ 19וַיִּשְׂרְפוּ֙ אֶת־בֵּ֣ית הָאֱלֹהִ֔ים וַיְנַתְּצ֕וּ אֵ֖ת חוֹמַ֣ת יְרוּשָׁלִָ֑ם וְכָל־אַרְמְנוֹתֶ֣יהָ
שָׂרְפ֥וּ בָאֵ֖שׁ וְכָל־כְּלֵ֥י מַחֲמַדֶּ֖יהָ לְהַשְׁחִֽית׃ ס

20וַיֶּגֶל֙ הַשְּׁאֵרִ֣ית מִן־הַחֶ֔רֶב אֶל־בָּבֶ֖ל וַיִּהְיוּ־לוֹ֣ וּלְבָנָ֑יו לַעֲבָדִ֥ים עַד־מְלֹ֖ךְ מַלְכ֥וּת פָּֽרָס׃ 21לְמַלֹּ֗אות דְּבַר־יְהוָה֙ בְּפִי
יִרְמְיָ֔הוּ עַד־רָצְתָ֥ה הָאָ֖רֶץ אֶת־שַׁבְּתוֹתֶ֑יהָ כָּל־יְמֵ֣י הָשַׁמָּ֔הּ שָׁבָ֖תָה לְמַלֹּ֥אות שִׁבְעִ֖ים שָׁנָֽה׃ פ

22וּבִשְׁנַ֣ת אַחַ֗ת לְכ֙וֹרֶשׁ֙ מֶ֣לֶךְ פָּ֔רַס לִכְלוֹת֙ דְּבַר־יְהוָ֔ה בְּפִ֖י יִרְמְיָ֑הוּ הֵעִ֣יר יְהוָ֗ה אֶת־רוּחַ֙ כֹּ֣ורֶשׁ֙ מֶ֣לֶךְ־פָּ֔רַס וַיַּעֲבֶר־קֹ֥ול
בְּכָל־מַלְכוּתֹ֖ו וְגַם־בְּמִכְתָּ֑ב לֵאמֹֽר׃ ס

23כֹּה־אָמַ֞ר כֹּ֣ורֶשׁ ׀ מֶ֣לֶךְ פָּ֗רַס כָּל־מַמְלְכ֤וֹת הָאָ֙רֶץ֙ נָתַ֣ן לִ֔י יְהוָ֖ה אֱלֹהֵ֣י הַשָּׁמָ֑יִם וְה֣וּא־פָקַ֤ד עָלַי֙ לִבְנ֣וֹת־לֹ֔ו בַּ֖יִת
בִּירוּשָׁלִַ֥ם אֲשֶׁ֖ר בִּיהוּדָ֑ה מִי־בָכֶ֗ם מִכָּל־עַמּ֛וֹ יְהוָ֥ה אֱלֹהָ֖יו עִמּ֥וֹ וְיָעַֽל׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

EZR - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Ezr

EZRA

EZRA ארזע

EZRA עזרא

Enshokolezi

Amango gw'omwâmi Artazerzesi w'e Persi, Ezra ahika e Yeruzalemu hagu ma n'engabo y'Abayahudi. Ezra ali burhanzi mwandisi wa mwâmi. Ago mango acilibuza erhi mmanja z'Abayahudi zirhuma. Mwâmi amuhà amaruba mpu aluse abantu b'e Yeruzalemu: ago maruba gaha Ezra olukengwa lw'okuhira irhegeko lya Mûsa omu mulala gw'Abuyahudi. Eyo munda e Yeruzalemu arhimâna Bayahudi banji bafundisire isakramenta ly'Obuhya n'abakazi barhali bw'omu bûko bw'Abayahudi (Ezr 7-10).

Ezra aba îshe wa «Abayahudi», «Olubaga lw'Abayahudi» lwahabirwe oku bushiru bwâge ebi bimanyîso bisharhu byago byago:

1. Abayahudi barhengaga e Babeli lubà «lubaga lwishôgwa».

2. Akâ-Nyamuzinda k'e Yeruzalemu gwomurhima gw'idini ly'olwo lubaga.

3. Okushimba irhegeko co cisiki c'okubà n'akalamo kanene kw'olwo lubaga.

Ezra ali erhi alibuzibwe bwenâne n'okuyumanyanya olwo lubaga luhyâhya. Akolêsa obukali n'okuhana abantu barhashimbaga irhegeko bwinjà. Nk'arhali mukali, Abayahudi barhengaga e Babeli bali bacigusha haguma n'abantu b'aga ndi mashanja. Ntyo ishanja ly'Abayahudi lyali lyabà lisungunu (Ezr 9-10). Ezra ali mukulu w'abayandikaga okuyankirirwa kw'Abayahudi.

EBIRIMWO

1. Okuyagaluka kw'Abayahudi barhanzi: cigabi 1-2

2, Okuyûbaka buhyâhya akâ-Nyamuzinda: cigabi 3-6

3. Obuja-bugo bwa Ezra: cigabi 7-8

4. Okuyimânika ishanja ly'Abayahudi lyajiragwa na Ezra: cigabi 9-10

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

EZRA

I. Okurhenga elubungo n'okushubiyûbaka buhyâhya akâ-Nyamuzinda

Okuyagaluka

[1] Omu mwâka murhanzi kurhenga Sirusi ali mwâmi e Persi[n], lyo oluderho Nyamubâho aderhereraga omu kanwa k'omulêbi Yeremiya luyunjula, Nyamubâho ahira obugeremwa omu murhima gwa Sirusi mwâmi w'e Persi, anacirhuma entumwa y'akanwa n'ey'amaruba omu cihugo câge côshi, erhi: [2] «Sirusi mwâmi w'e Persi kwo adesire ntya: Nyamubâho Nyamuzinda obà omu mpingu ampire amâmi gôshi ga hano igulu, anantegesire okumuyûbakira enyumpa aha Yeruzalemu, omu Buyahudi. [3] Ngasi muli mwe oli muntu w'olubaga lwâge, Nyamuzinda wâge amulange, akanye aje e Yeruzalemu omu Buyahudi agend'iyûbaka enyumpa ya Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli. [4] Abanasigire bôshi omu bantu b'e Buyahudi, omu ngasi cihugo banalimwo côshi, eyo munda banarhabâle n'ensaranga n'amasholo n'ebirugu; bahêke obusò na ngasi bindi banabwîne bankahash'ibahà, bagend'iyûbakamwo enyumpa ya Nyamubâho e Yeruzalemu.

[5] Abakulu b'omulala gwa Yuda, ogwa Benyamini, abadâhwa n'Abaleviti, ngasi aba Nyamuzinda anàhizire muli obwo bugeremwa bwâge, banayîmuka bagend'iyûbaka akâ-Nyamuzinda e Yeruzalemu. [6] N'abalungu bâbo bôshi bakaz'ibarhabâla n'ebirugu by'amasholo, amarhale n'ebindi birugu; bahirakwo ebirhungwa buzira kuganja orhundi rhulugu rhwa ntya ntya bakazâg'ibahà.

[7] Mwâmi Sirusi anacirhôla birya birugu mwâmi Nabûkondonozori anyagaga e Yeruzalemu kandi na okubihira omu nyumpa y'omuzimu wâge. [8] Sirusi, mwâmi w'e Persi, anaciyanka birya birugu byôshi, anacibifumbasa Mitredati ye wali mulanzi w'embîko, naye abigoshôla, byaja emwa Sebasari, ye murhwâli wali oyîmire omu Yeruzalemu e Buyahudi. [9] Alaga omubalè gw'ebyo birugu: rhubêhe makumi asharhu rhwa masholo, rhubêhe cihumbi rhwa marhale, rhwere makumi abirhi na mwenda; [10] rhubêhe makumi asharhu rhwa masholo, na rhundi rhubêhe magana ani n'ikumi rhwa marhale, rhwaligi rhwa kabirhi n'ebindi birugu cihumbi. [11] Byôshi haguma ebirugu by'amasholo n'eby'amarhale byâli bihumbi birhânu na magana ani. Sebasari agalukana byôshi erhi balya bàli bahêsirwe bujà e Babiloni bashubira e Yeruzalemu.

---

[n] **1.1** Sirusi ayîma e Persi kurhenga omu mwâka gwa 538 embere Mwâmi Yezu aburhwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וּבִשְׁנַת אַחַת לְכ֣וֹרֶשׁ מֶ֣לֶךְ פָּ֔רַס לִכְלוֹת֙ דְּבַר־יְהוָ֔ה מִפִּ֖י יִרְמְיָ֑ה הֵעִ֣יר יְהוָ֗ה אֶת־רוּחַ֙ כֹּ֣רֶשׁ מֶֽלֶךְ־פָּ֔רַס וַיַּעֲבֶר־קוֹל֙
בְּכָל־מַלְכוּתּ֔וֹ וְגַם־בְּמִכְתָּ֖ב לֵאמֹ֑ר: 2 כֹּ֤ה אָמַר֙ כ֣וֹרֶשׁ מֶ֣לֶךְ פָּ֔רַס כָּל־ מַמְלְכ֥וֹת הָאָ֖רֶץ נָתַ֣ן לִ֑י יְהוָ֣ה אֱלֹהֵ֣י הַשָּׁמָ֗יִם
וְה֤וּא־פָקַד֙ עָלַ֔י לִבְנ֥וֹת־לוֹ֙ בַּ֣יִת בִּירוּשָׁלַ֔͏ִם אֲשֶׁ֖ר בִּיהוּדָֽה: 3 מִי־בָכֶ֗ם מִכָּל־עַמּ֛וֹ יְהִ֥י אֱלֹהָ֖יו עִמּ֑וֹ וְיַעַל֙ לִירוּשָׁלַ֣͏ִם אֲשֶׁ֔ר
בִּיהוּדָ֖ה וְיִבֶן֙ אֶת־בֵּ֣ית יְהוָ֔ה אֱלֹהֵ֖י יִשְׂרָאֵ֑ל ה֥וּא הָאֱלֹהִ֖ים אֲשֶׁ֥ר בִּירוּשָׁלָֽ͏ִם: 4 וְכָל־הַנִּשְׁאָ֗ר מִכָּל־הַמְּקֹמוֹת֙ אֲשֶׁ֣ר הוּא
גָ֣ר־שָׁ֔ם יְנַשְּׂאוּהוּ֙ אַנְשֵׁ֣י מְקֹמ֔וֹ בְּכֶ֥סֶף וּבְזָהָ֖ב וּבִרְכ֣וּשׁ וּבִבְהֵמָ֑ה עִם־הַנְּדָבָ֕ה לְבֵ֥ית הָאֱלֹהִ֖ים אֲשֶׁ֥ר בִּירוּשָׁלָֽ͏ִם: 5 וַיָּקֻ֙מוּ֙
רָאשֵׁ֣י הָאָב֔וֹת לִֽיהוּדָ֖ה וּבִנְיָמִ֑ן וְהַכֹּהֲנִ֣ים וְהַלְוִיִּ֗ם לְכֹל֙ הֵעִ֣יר הָאֱלֹהִ֔ים אֶת־רוּח֖וֹ לַעֲל֣וֹת לִבְנ֔וֹת אֶת־בֵּ֥ית יְהוָ֖ה אֲשֶׁ֥ר
בִּירוּשָׁלָֽ͏ִם: 6 וְכָל־סְבִיבֹתֵיהֶ֗ם חִזְּק֛וּ בִּֽידֵיהֶ֖ם בִּכְלֵי־כֶ֣סֶף בַּזָּהָ֣ב בָּרְכ֣וּשׁ וּבַבְּהֵמָ֑ה וּבַמִּגְדָּנ֖וֹת לְבַ֥ד עַל־כָּל־הִתְנַדֵּ֖ב: ס
7 וְהַמֶּ֣לֶךְ כ֔וֹרֶשׁ הוֹצִ֕יא אֶת־כְּלֵ֖י בֵּית־יְהוָ֑ה אֲשֶׁ֨ר הוֹצִ֤יא נְבוּכַדְנֶאצַּר֙ מִירוּשָׁלַ֔͏ִם וַיִּתְּנֵ֖ם בְּבֵ֥ית אֱלֹהָֽיו: 8 וַיּוֹצִיאֵ֞ם כ֣וֹרֶשׁ
מֶֽלֶךְ־פָּ֗רַס עַל־יַ֛ד מִתְרְדָ֥ת הַגִּזְבָּ֖ר וַיִּסְפְּרֵ֑ם לְשֵׁשְׁבַּצַּ֖ר הַנָּשִֽׂיא לִיהוּדָֽה: 9 וְזֶ֖ה מִסְפָּרָ֑ם אֲגַרְטְלֵ֣י זָהָ֔ב שְׁלֹשִׁ֖ים
אֲגַרְטְלֵי־כֶ֣סֶף אֶ֔לֶף מַחֲלָפִ֖ים תְּשִׁעָ֥ה וְעֶשְׂרִֽים: ס
10 כִּפּוֹרֵ֣י זָהָ֔ב שְׁלֹשִׁ֖ים כִּפּוֹרֵ֣י כֶ֑סֶף מִשְׁנִ֣ים אַרְבַּ֔ע מֵא֖וֹת וַעֲשָׂרָ֥ה כֵלִ֖ים אֲחֵרִ֥ים אָֽלֶף: ס
11 כֹּ֚ל־כֵּלִ֣ים לַזָּהָ֔ב וְלַכֶּ֖סֶף חֲמֵ֣שֶׁת אֲלָפִ֑ים וְאַרְבַּ֥ע מֵא֖וֹת הַכֹּ֣ל הָעֱלָ֔ה שֵׁשְׁבַּצַּ֕ר עִ֖ם הֵעָל֥וֹת הַגּוֹלָ֖ה מִבָּבֶ֥ל לִירוּשָׁלָֽ͏ִם: פ

2

Olukere lw'abayagalukaga

[1] Alaga engabo y'abantu bahêkagwa bujà na mwâmi Nabûkondonozori mwâmi w'e Babeli, amango bagwârhagwa mpira, kandi bashub'iyagaluka, bashubira e Yeruzalemu omu Buyahudi, ngasi muguma omu cishagala câge. [2] Baligi abarhengaga yo na Zorobabeli, Yozwè, Nehemiya, Seraya, Rehelaya, Nahamani, Mordokayi, Bilkani, Mispar, Bigwayi, Rehumu, Bâna: omuganjo gw'olwo lubaga lwa bene Israheli: [3] Bene Parosi, bihumbi bibirhi n'igana na makumi gali nda. [4] Bene Shefatya, magana asharhu na makumi gali nda na babirhi. [5] Bene Ara magana gal'inda na makumi gali nda na barhânu. [6] Bene Pahat-Mowabu, bo bene Yozwè na bene Yowabu, bihumbi bibirhi na magana gali munâni na ikumi na babirhi. [7] Bene Elamu, cihumbi na magana abirhi na makumi arhânu na bani. [8] Bene Zatu, magana galimwenda na makumi ani na barhânu. [9] Bene Zakayi magana gali nda na makumi gali ndarhu. [10] Bene Bani, magana gali ndarhu na makumi ani na babirhi. [11] Bene Bebayi, magana gali ndarhu na makumi abiri na basharhu. [12] Bene Azgadi, cihumbi na magana abirhi na makumi abirhi na babirhi. [13] Bene Adonikamu, magana gali ndarhu, makumi gali ndarhu na ndarhu, [14] Bene Bigwayi: bihumbi bibirhi na makumi arhânu na ndarhu. [15] Bene Adini, magana ani na makumi arhânu na bani. [16] Bene Ateri, w'omu mulala gwa Hezekiyahu, makumi gali mwenda na munâni. [17] Bene Bezayi; magana asharhu na makumi abirhi na basharhu. [18] Bene Yora, igana na ikumi na babirhi. [19] Bene Hashum, magana

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abirhi na makumi abirhi na basharhu. [20] Bene Gibari, makumi gali mwenda na barhânu. [21] Bene Betelehemu, igana na makumi abirhi na basharhu. [22] Bene Netofa, makumi arhânu na ndarhu. [23] Bene Anatoti, igana na makumi abirhi na munâni. [24] Bene Azimaweti, makumi ani na babirhi. [25] Bene Kiryati-Yearimi na Kefira na Beroti, magana gali nda na makumi ani na basharhu. [26] Bene Rama na Geba, magana gali ndarhu na makumi abirhi na muguma. [27] Bene Mikimasi, igana na makumi abirhi na babirhi. [28] Bene Beteli na Ayi, magana abirhi na makumi abirhi na basharhu. [29] Bene Nebo, makumi arhânu na babirhi. [30] Bene Magbishi, igana na makumi arhânu na ndarhu. [31] Bene owundi Elamu, cihumbi na magana abirhi na makumi arhânu na bani. [32] Bene Harimu, magana asharhu na makumi abirhi. [33] Bene Lodi na Hadidi na Ono, magana gali nda na makumi abirhi na barhânu. [34] Bene Yeriko, magana asharhu na makumi ani na barhânu. [35] Bene Sena, bihumbi bisharhu na magana gali ndarhu na makumi asharhu.

[36] Ahadâhwa: Bene Yadaya w'omu bûko bwa Yozwè, magana gali mwenda na makumi gali nda na basharhu. [37] Bene Imeri, cihumbi na makumi arhânu na babirhi. [38] Bene Pashehuri, cihumbi na magana abirhi na makumi ani na nda. [39] Bene Harimu, cihumbi n'ikumi na nda.

[40] Abaleviti: Bene Yozwè na bene Kadmieli na Hodayiwa, makumi gali nda na bani. [41] Abîmbiza: Bene Asafi, igana na makumi abirhi na munâni. [42] Abalanga enyumvi: Bene Salumu, bene Ateri, bene Talmoni, bene Akubu, bene Hatita, bene Shobayi, bôshi haguma, igana na makumi asharhu na mwenda.

[43] Abanatineni: Bene Siha, bene Hasufa, bene Tabaoti[o], [44] bene Kerosi, bene Siyaha, bene Padoni, [45] bene Lebana, bene Hagaba, bene Akubu, [46] bene Hagabu, bene Shalmayi, bene Hanani, [47] bene Gideli, bene Gahari, bene Reaya, [48] bene Resoni, bene Nekoda, bene Gazamu, [49] bene Uza, bene Paseya, bene Besaya, [50] bene Asena, bene Meuni, bene Nefushisim, [51] bene Bakbuku, bene Hakufa, bene Haruru. [52] Bene Basluti, bene Mehida, bene Harsha, [53] Bene Barkosi, bene Sisera, bene Tema, [54] bene Nesiya na bene Hatifa.

[55] Abâna b'abajà ba Salomoni: Bene Sotayi, bene Sofereti, bene Peruda, [56] bene Yaala, bene Darkoni, bene Gideli, [57] bene Shefatya, bene Hatili, bene Pokereti-Hasebayimi, bene Ami. [58] Abanatineni na bene abajà ba Salomoni haguma bahika omu magana asharhu na makumi gali mwenda na babirhi.

[59] Abarhengaga e Tel-Mela, Tel-Harsha, Kerubu, Adani na Imeri barhaha shag'iderha emilala yâbo n'obûko bwâbo lyo bamanyîsa oku bali bene Israheli. [60] Bene Delaya, bene Tobiya, bene Nekoda: Magana gali ndarhu na makumi arhânu na babirhi; [61] n'omu bene Abadâhwa: bene

---

[o] **2.43** Abo bali bantu bagoshôlagwa na mwâmi Daudi n'abarhambo mpu bagend'ikakolera bene Levi (Ezr 8,20). Abo bantu bali b'omu bûko bwa banyamahanga (ciru amazîno gâbo gone gabahànyire). bakag'irhabâla oku mikolo misungunu misungunu omu kâ-Nyamuzinda (Eze 44,7-9; Yo, 9,23-27).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Habaya, bene Hakosi, bene Barzitat owayankaga mwâli wa Barzilayi, Omugalediti, lero ayîrikwa izîno lyâge. [62] Balonza ebitabu by'obûko bwâbo barhanabubonagamo; bakulwa omu badâhwa. [63] N'omurhambo abahànza okulya oku biryo bitagatîfu bwenêne, kuhika habe omudâhwa wankadôsa Nyamubâho omu kukolêsa Urimu na Tumimi[p].

[64] Olubaga loshi lwahika omu bantu bihumbi makumi ani na bibirhi na magana asharhu na makumi gali ndarhu, [65] buzira kuganja bambali na bambali-kazi bâbo abali bahisire omu bihumbi nda na magana asharhu na makumi asharhu na nda; muli bo mwiili bîmbiza magana abirhi, abalume n'abakazi. [66] Bali bagwêrhe nfarasi magana gali nda na makumi asharhu na ndarhu, ndogomi magana abirhi na makumi ani na irhanu; [67] ngamiya magana ani na makumi asharhu na irhanu na bihumbi ndarhu na magana gali nda na makumi abirhi ga bindi bihêsi.

[68] Banji omu bakulu b'emilala, erhi bahika aha kâ-Nyamuzinda e Yeruzalemu, barherekêra enterekêro, banalonza ako kâ-Nyamuzinda mpu kashub'ishakûlulwa aha kanali. [69] Bahana ebindi omu mbîko y'omukolo nk'oku banahashire: drakima z'amasholo bihumbi makumi gali ndarhu na ciguma, bihumbi birhânu bya marhale, na bishûli igana bya badâhwa. [70] Abadâhwa n’Abaleviti na baguma omu lubaga babêra aha Yeruzalemu; abîmbiza, abalanzi n'Aba-Natineni bajà omu bishagala byâbo; n'abandi bene Israheli bôshi bajà omu bishagala byâbo.

BHS Esra/Ezra 2

1 וְאֵלֶּה ׀ בְּנֵי הַמְּדִינָה הָעֹלִים מִשִּׁבְיֵ הַגּוֹלָה אֲשֶׁר הֶגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל לְבָבֶל וַיָּשֻׁבוּ לִירוּשָׁלַם וְיהוּדָה אִישׁ
לְעִירוֹ׃ 2 אֲשֶׁר־בָּאוּ עִם־זְרֻבָּבֶל יֵשׁוּעַ נְחֶמְיָה שְׂרָיָה רֵעֶלָיָה מָרְדֳּכַי בִּלְשָׁן מִסְפֶּר בִּגְוַי רְחוּם בַּעֲנָה מִסְפַּר אַנְשֵׁי עַם
יִשְׂרָאֵל׃ ס
3 בְּנֵי פַרְעֹשׁ אַלְפַּיִם מֵאָה שִׁבְעִים וּשְׁנָיִם׃ ס
4 בְּנֵי שְׁפַטְיָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁבְעִים וּשְׁנָיִם׃ ס
5 בְּנֵי אָרַח שְׁבַע מֵאוֹת חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים׃ ס
6 בְּנֵי־פַחַת מוֹאָב לִבְנֵי יֵשׁוּעַ יוֹאָב אַלְפַּיִם שְׁמֹנֶה מֵאוֹת וּשְׁנֵים עָשָׂר׃ ס
7 בְּנֵי עֵילָם אֶלֶף מָאתַיִם חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה׃ ס
8 בְּנֵי זַתּוּא תְּשַׁע מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ ס
9 בְּנֵי זַכָּי שְׁבַע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים׃ ס
10 בְּנֵי בָנִי שֵׁשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם׃ ס

[p] **2.63** Ecihanzo c'okulya oku hiryo bitagatîfu: rhulole omu Lev 22,10-16; Urimu na Tumimi: byâli birugu abadâhwa bakag'ikolêsa mîra kurhenga mwâmi Daudi nka balonza okumanya obulonza bwa Nyamuzinda (1 Sam 14,41; Mig 16,33; Lub 28,30)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11 בְּנֵי בֵבָי שֵׁשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה׃ ס
12 בְּנֵי עַזְגָּד אֶלֶף מָאתַיִם עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם׃ ס
13 בְּנֵי אֲדֹנִיקָם שֵׁשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה׃ ס
14 בְּנֵי בִגְוָי אַלְפַּיִם חֲמִשִּׁים וְשִׁשָּׁה׃ ס
15 בְּנֵי עָדִין אַרְבַּע מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה׃ ס
16 בְּנֵי־אָטֵר לִיחִזְקִיָּה תִּשְׁעִים וּשְׁמֹנָה׃ ס
17 בְּנֵי בֵצָי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה׃ ס
18 בְּנֵי יוֹרָה מֵאָה וּשְׁנַיִם עָשָׂר׃ ס
19 בְּנֵי חָשֻׁם מָאתַיִם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה׃ ס
20 בְּנֵי גִבָּר תִּשְׁעִים וַחֲמִשָּׁה׃ ס
21 בְּנֵי בֵית־לָחֶם מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה׃ ס
22 אַנְשֵׁי נְטֹפָה חֲמִשִּׁים וְשִׁשָּׁה׃ 23 אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה׃ ס
24 בְּנֵי עַזְמָוֶת אַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם׃ ס
25 בְּנֵי קִרְיַת עָרִים כְּפִירָה וּבְאֵרוֹת שִׁבְעַ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וּשְׁלֹשָׁה׃ ס
26 בְּנֵי הָרָמָה וָגָבַע שֵׁשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וְאֶחָד׃ ס
27 אַנְשֵׁי מִכְמָס מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם׃ ס
28 אַנְשֵׁי בֵית־אֵל וְהָעָי מָאתַיִם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה׃ ס
29 בְּנֵי נְבוֹ חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם׃ ס
30 בְּנֵי מַגְבִּישׁ מֵאָה חֲמִשִּׁים וְשִׁשָּׁה׃ ס
31 בְּנֵי עֵילָם אַחֵר אֶלֶף מָאתַיִם חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה׃ ס
32 בְּנֵי חָרִם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים׃ ס
33 בְּנֵי־לֹד חָדִיד וְאוֹנוֹ שִׁבְעַ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה׃ ס
34 בְּנֵי יְרֵחוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ ס
35 בְּנֵי סְנָאָה שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃ ס
36 הַכֹּהֲנִים בְּנֵי יְדַעְיָה לְבֵית יֵשׁוּעַ תְּשַׁע מֵאוֹת שִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה׃ ס
37 בְּנֵי אִמֵּר אֶלֶף חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם׃ ס
38 בְּנֵי פַשְׁחוּר אֶלֶף מָאתַיִם אַרְבָּעִים וְשִׁבְעָה׃ ס
39 בְּנֵי חָרִם אֶלֶף וְשִׁבְעָה עָשָׂר׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

40הַלְוִיִּם בְּנֵי־יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל לִבְנֵי הוֹדַוְיָה שִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה׃ ס

41הַמְשֹׁרְרִים בְּנֵי אָסָף מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה׃ פ

42בְּנֵי הַשֹּׁעֲרִים בְּנֵי־שַׁלּוּם בְּנֵי־אָטֵר בְּנֵי־טַלְמוֹן בְּנֵי־עַקּוּב בְּנֵי חֲטִיטָא בְּנֵי שֹׁבָי הַכֹּל מֵאָה שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה׃ פ

43הַנְּתִינִים בְּנֵי־צִיחָא בְּנֵי־חֲשׂוּפָא בְּנֵי טַבָּעוֹת׃ 44בְּנֵי־קֵרֹס בְּנֵי־סִיעֲהָא בְּנֵי פָדוֹן׃ 45בְּנֵי־לְבָנָה בְּנֵי־חֲגָבָה בְּנֵי עַקּוּב׃ 46בְּנֵי־חָגָב בְּנֵי־שַׁמְלַי בְּנֵי חָנָן׃ 47בְּנֵי־גִדֵּל בְּנֵי־גַחַר בְּנֵי רְאָיָה׃ 48בְּנֵי־רְצִין בְּנֵי־נְקוֹדָא בְּנֵי גַזָּם׃ 49בְּנֵי־עֻזָּא בְּנֵי־פָסֵחַ בְּנֵי בֵסָי׃ 50בְּנֵי־אַסְנָה בְּנֵי־מְעוּנִים בְּנֵי נְפִישְׂסִים׃ 51בְּנֵי־בַקְבּוּק בְּנֵי־חֲקוּפָא בְּנֵי חַרְחוּר׃ 52בְּנֵי־בַצְלוּת בְּנֵי־מְחִידָא בְּנֵי חַרְשָׁא׃ 53בְּנֵי־בַרְקוֹס בְּנֵי־סִיסְרָא בְּנֵי־תָמַח׃ 54בְּנֵי נְצִיחַ בְּנֵי חֲטִיפָא׃ 55בְּנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה בְּנֵי־סֹטַי בְּנֵי־הַסֹּפֶרֶת בְּנֵי פְרוּדָא׃ 56בְּנֵי־יַעְלָה בְּנֵי־דַרְקוֹן בְּנֵי גִדֵּל׃ 57בְּנֵי שְׁפַטְיָה בְּנֵי־חַטִּיל בְּנֵי פֹכֶרֶת הַצְּבָיִים בְּנֵי אָמִי׃ 58כָּל־הַנְּתִינִים וּבְנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת תִּשְׁעִים וּשְׁנָיִם׃ ס

59וְאֵלֶּה הָעֹלִים מִתֵּל מֶלַח תֵּל חַרְשָׁא כְּרוּב אַדָּן אִמֵּר וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד בֵּית־אֲבוֹתָם וְזַרְעָם אִם מִיִּשְׂרָאֵל הֵם׃ 60בְּנֵי־דְלָיָה בְּנֵי־טוֹבִיָּה בְּנֵי נְקוֹדָא שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם׃ ס

61וּמִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים בְּנֵי חֲבַיָּה בְּנֵי הַקּוֹץ בְּנֵי בַרְזִלַּי אֲשֶׁר לָקַח מִבְּנוֹת בַּרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי אִשָּׁה וַיִּקָּרֵא עַל־שְׁמָם׃ 62אֵלֶּה בִּקְשׁוּ כְתָבָם הַמִּתְיַחְשִׂים וְלֹא נִמְצָאוּ וַיְגֹאֲלוּ מִן־הַכְּהֻנָּה׃ 63וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא לָהֶם אֲשֶׁר לֹא־יֹאכְלוּ מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים עַד עֲמֹד כֹּהֵן לְאוּרִים וּלְתֻמִּים׃ 64כָּל־הַקָּהָל כְּאֶחָד אַרְבַּע רִבּוֹא אַלְפַּיִם שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת שִׁשִּׁים׃ 65מִלְּבַד עַבְדֵיהֶם וְאַמְהֹתֵיהֶם אֵלֶּה שִׁבְעַת אֲלָפִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה וְלָהֶם מְשֹׁרְרִים וּמְשֹׁרְרוֹת מָאתָיִם׃ 66סוּסֵיהֶם שְׁבַע מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה פִּרְדֵיהֶם מָאתַיִם אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ 67גְּמַלֵּיהֶם אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה חֲמֹרִים שֵׁשֶׁת אֲלָפִים שְׁבַע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים׃ פ

68וּמֵרָאשֵׁי הָאָבוֹת בְּבוֹאָם לְבֵית יְהוָה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִַם הִתְנַדְּבוּ לְבֵית הָאֱלֹהִים לְהַעֲמִידוֹ עַל־מְכוֹנוֹ׃ 69כְּכֹחָם נָתְנוּ לְאוֹצַר הַמְּלָאכָה זָהָב דַּרְכְּמוֹנִים שֵׁשׁ־רִבֹּאוֹת וְאֶלֶף ס

וְכֶסֶף מָנִים חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וְכָתְנֹת כֹּהֲנִים מֵאָה׃ ס

70וַיֵּשְׁבוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וּמִן־הָעָם וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשּׁוֹעֲרִים וְהַנְּתִינִים בְּעָרֵיהֶם וְכָל־יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם׃ ס

3

Okushubirhangira enterekêro

[1] Erhi omwêzi gwa kali nda gubà gwamayîsha, n'erhi bene Israheli babà bakola bali omu lugo, olubaga loshi nka muntu muguma lwanacishûbûzanya aha Yeruzalemu. [2] Yozwè nwene Yosadaki na bene wâbo b'abadâhwa na Zorobabeli mwene Shealtieli na bene wâbo, barhondêra okuyûbaka oluhêrero lwa Nyamuzinda w'Israheli mpu bajirireko enterekêro nk'oku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

biyandisirwe omu Marhegeko ga Mûsa, muntu wa Nnâmahanga. [3] Bayûbakira oluhêrero oku makondo galo[q] bulya bâli omu bwôba bw'amashanja gali omu cihugo; banacihêra Nyamubâho enterekêro z'embâgwa sêzi na bijingo. [4] Banacikuza olusiku lukulu lw'amahêma, nk'oku binayandisirwe; banakarherekêra ngasi lusiku nk'oku binayandisirwe oku nterekêro ya ngasi lusiku. [5] Enyuma ly'aho banacirherekêra enterekêro ya ngasi lusiku, bahirako enterekêro za sabato n'ez'okubaluka kw'omwêzi n'eza ngasi nsiku nkulu zinayêrekîre Nyakasane na abalonzize bakaz'ihêra enterekêro banalonzize. [6] Oku lusiku lurhangiriza lw'omwêzi gwa kali nda, banarhangira okuhêra Nyamubâho enterekêro zâbo ci eciriba ca akâ-Nyamuzinda cirhali cicibandwa. [7] Banacihana ensaranga emw'abashongola amabuye n'ababinji b'empaho. Banacihana ebiryo n'amamvu n'amavurha oku Banyasidoni n' Abanyatiri mpu babarhumire emirhi y'ecidra y'e Libano omu kubigereza oku nyanja kuhika e Yafa, nk'oku mwâmi Sirusi anali amayêmêra. [8] Omu mwâka gwa kabirhi kurhenga banahisire aha nyumpa ya Nyamuzinda aha Yeruzalemu omu mwêzi gwa kabirhi, Zorobabeli mugala wa Shealtieli na Yozwè mwene Yosadaki n'abandi bene wâbo banalibasigire, abadâhwa n'Abaleviti n'abandi bôshi banarhenga emunda bali bahêsirwe bujà kujà e Yeruzalemu, barhondêra okuyîmika Abaleviti ba kurhenga myâka makumi abirhi na kujà enyanya mpu bagendese bwinjà emikolo y'enyumpa ya Nyakasane. [9] Yozwè n'abagala na bene wâbo, Kadmieli n'abagala, bene Yuda, banacicîhira haguma mpu barhambule abakozi b'akâ-Nyamuzinda na bene Henadadi n'abâna bâbo na bene wâbo bôshi Baleviti. [10] Amango abanyakasi bayunjuzagya eciriba c'akâ-Nyamuzinda, abadâhwa bayisha n'emyambalo yâbo n'emishekera, n'Abaleviti badwîrhe embale zâbo, mpu bakuze Nyakasane nk'oku Daudi mwâmi w'Israheli anali arhegesire. [11] Barhondêra okukuza Nyakasane: bulya kuli kwinjà na obo-njo bwâge oku bene Israheli buli bw'ensiku n'amango. N'olubaga loshi lwakabanda orhuhababo rhw'amasîma omu kukuza Nyakasane bulya bamabanda eciriba c'akâ-Nyamuzinda. [12] Badâhwa banji, n'Abaleviti n'abashamuka b'emilala, abali babwîne akâ-Nyamuzinda karhanzi barhengamwo abakalaka n'izù linene ago mango banasimikaga eciriba c'enyumpa; na bandi banji bakabanda orhuhababo rhw'okushagaluka n'okusîma. [13] Olubaga lurhankacimanyire oluli lubi lw'orhuhababo rhw'amasîma n'endulù z'okulaka kwalo, bulya olubaga lwamakayâma bwenêne n'olwo lubi lwàjà kuli.

BHS Esra/Ezra 3

וַיִּגַּ֤ע הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי֙ וּבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל בֶּֽעָרִ֖ים ס 1
וַיֵּאָסְפ֥וּ הָעָ֛ם כְּאִ֥ישׁ אֶחָ֖ד אֶל־יְרוּשָׁלָֽ͏ִם׃ ס

[q] **3.3** Oluhêrero lwayûbakirwa oku makondo galwo, bulya eciriba c'oluhêrero lwa mîra cal'ima-nyikine kuli bôshi: ciru n'amango g'olubungo, Abayahudi babêraga e Yeruzalemu bagendekera okukaz'iyîsh'iharâmya Nyamuzinda omu ciriba c'oluhêrero lwa mîra (Yer 41,5). Amashanja gali omu cihugo: bàli Bayahudi na ngasi bandi bal'ibezire omu Israheli-Palestina amango g'olubungo. Balimwo Abasamariya, Abamowabu, Abaamoni. Abo bôshi barhayumvanyagya na bene Israheli barhengaga elubungo e Babiloni (Ezr 9,1-2; 10,2.11; Neh 9,30).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיָּקָם יֵשׁוּעַ בֶּן־יוֹצָדָק וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים וּזְרֻבָּבֶל בֶּן־שְׁאַלְתִּיאֵל וְאֶחָיו וַיִּבְנוּ אֶת־מִזְבַּח אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְהַעֲלוֹת עָלָיו
עֹלוֹת כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים: וַיָּכִינוּ הַמִּזְבֵּחַ עַל־מְכוֹנֹתָיו כִּי בְּאֵימָה עֲלֵיהֶם מֵעַמֵּי הָאֲרָצוֹת
וַיַּעֲלֶ עָלָיו עֹלוֹת לַיהוָה עֹלוֹת לַבֹּקֶר וְלָעֶרֶב: וַיַּעֲשׂוּ אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת כַּכָּתוּב וְעֹלַת יוֹם בְּיוֹמוֹ בְּמִסְפָּר כְּמִשְׁפַּט
דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ: וְאַחֲרֵיכֵן עֹלַת תָּמִיד וְלֶחָדָשִׁים וּלְכָל־מוֹעֲדֵי יְהוָה הַמְקֻדָּשִׁים וּלְכָל מִתְנַדֵּב נְדָבָה לַיהוָה: מִיּוֹם
אֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הֵחֵלּוּ לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת לַיהוָה וְהֵיכַל יְהוָה לֹא יֻסָּד: וַיִּתְּנוּ־כֶסֶף לַחֹצְבִים וְלֶחָרָשִׁים וּמַאֲכָל
וּמִשְׁתֶּה וָשֶׁמֶן לַצָּדְנִים וְלַצֹּרִים לְהָבִיא עֵצֵי אֲרָזִים מִן־הַלְּבָנוֹן אֶל־יָם יָפּוֹא כִּרְשִׁיוֹן כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ־פָּרַס עֲלֵיהֶם: פ
וּבַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְבוֹאָם אֶל־בֵּית הָאֱלֹהִים לִירוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי הֵחֵלּוּ זְרֻבָּבֶל בֶּן־שְׁאַלְתִּיאֵל וְיֵשׁוּעַ בֶּן־יוֹצָדָק
וּשְׁאָר אֲחֵיהֶם | הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל־הַבָּאִים מֵהַשְּׁבִי יְרוּשָׁלַם וַיַּעֲמִידוּ אֶת־הַלְוִיִּם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְנַצֵּחַ
עַל־מְלֶאכֶת בֵּית־יְהוָה: פ
וַיַּעֲמֹד יֵשׁוּעַ בָּנָיו וְאֶחָיו קַדְמִיאֵל וּבָנָיו בְּנֵי־יְהוּדָה כְּאֶחָד לְנַצֵּחַ עַל־עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה בְּבֵית הָאֱלֹהִים ס
בְּנֵי חֵנָדָד בְּנֵיהֶם וַאֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם: וַיִּסְדוּ הַבֹּנִים אֶת־הֵיכַל יְהוָה וַיַּעֲמִידוּ הַכֹּהֲנִים מְלֻבָּשִׁים בַּחֲצֹצְרוֹת וְהַלְוִיִּם
בְּנֵי־אָסָף בַּמְצִלְתַּיִם לְהַלֵּל אֶת־יְהוָה עַל־יְדֵי דָּוִיד מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל: וַיְעַנּוּ בְּהַלֵּל וּבְהוֹדֹת לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי־לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל וְכָל־הָעָם הֵרִיעוּ תְרוּעָה גְדוֹלָה בְּהַלֵּל לַיהוָה עַל הוּסַד בֵּית־יְהוָה: ס
וְרַבִּים מֵהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר רָאוּ אֶת־הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן בְּיִסְדּוֹ זֶה הַבַּיִת בְּעֵינֵיהֶם בֹּכִים
בְּקוֹל גָּדוֹל וְרַבִּים בִּתְרוּעָה בְשִׂמְחָה לְהָרִים קוֹל: וְאֵין הָעָם מַכִּירִים קוֹל תְּרוּעַת הַשִּׂמְחָה לְקוֹל בְּכִי הָעָם כִּי
הָעָם מְרִיעִים תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְהַקּוֹל נִשְׁמַע עַד־לְמֵרָחוֹק: פ

4

Okuyîmanzibwa kw'emikolo

[1] Erhi abashombanyi ba Yuda na Benyamini bayumva oku balya bantu ba rhengaga emunda bali balulizibwe bakola badwîrhe bayûbaka akâ-Nyamuzinda ka Nyamubâho w'Israheli, [2] banaciyîsha emunda Zorobabeli ali na Yozwè[r] n'abarhambo ba ngasi milala, banacibabwîra mpu: Muleke rhuyûbake haguma rhweshi ako kâ-Nyamuzinda, bulya nîrhu anali oyo Nyamuzinda winyu ye rhunaharâmya kurhenga amango g' Asaradoni, mwâmi w'e Sîriya, ye wa rhuyinamuliraga eno munda. [3] Ci konene Zorobabeli, na Yozwè n'abandi bashamuka b'emilala y'Abayahudi banacibashuza, mpu: Kurhashingânîni murha rhabâle okuyûbaka enyumpa ya Nyamuzinda. Guli mukolo gwirhu rhwêne gw'okuyûbakira Nyamubâho Nyamuzinda w'Israheli nk'oku mwâmi Sirusi w'e Persi anarhurhegekaga. [4] Lero olwo lubaga lwanacijaho lwarhondêra

[r] **4.2** Kuharâmya Nyamuzinda: kuli kumuhûna oburhabâle, kumuhamagaza ci bwenêne omu kâ-Nyamuzinda. Olwo luderho luyirukir'iboneka omu citabu c'Enganiro: 1 Nga 22.19; 2 Nga 17.4; 31,21...

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okubulisa olubaga lw'Abayahudi omurhima gw'okuyûbaka. [5] Banacihongera abahanûzi babî mpu bakaha olubaga amahano mabî lyo balek'iyûbaka. Banacijira ntyo omu mango mwâmi Sirusi w'e Persi anali oku ntebe gôshi kuhika omu kuyîma kwa Dariusi naye mwâmi w'e Persi.

Entambala y' Abasamâriya kuli Zerzesi na Artazerzesi

[6] N'amango Zerzesi ali akola mwâmi, banayandika amaruba g'okushobeka abantu b'e Buyahudi n'ab'e Yeruzalemu. [7] N'omu mango g'Artazerzesi, Bishilamu, Mitridati, Tabeeli n'abâbo bôshi banaciyandikira Artazerzesi mwâmi w'e Persi amaruba omu Ciharamiya. [8] Omurhambo Rehumu n'omwandisi Shimeshayi banaciyandikira Artazerzesi amaruba gali gadesire ntya oku biyêrekîre Yeruzalemu. [9] Mpu rhwono: Rehumu, ye oligi murhambo, na Shimeshayi, ye mwandisi n'abâbo; abacîranuzi, abajà-bugo n'abakozi; ab'e Huruki, ab'e Babiloni, ab'e Suza, bo baligi b'e Elamu, [10] kuguma n'agandi mashanja ag'olya muntu mukulu bwenêne n'owajir'irenge, ye Asurbanipali, yêne ahekaga anagend'ibayûbakira omu cishagala ca Samâriya n'omu bindi bishagala by'ishiriza lya Efrata.

[11] Alaga ago maruba harhumiraga mwâmi Artazerzesi mpu: «Bambali bâwe abayûbaka olundi lunda lw'Olwîshi lwa Efrata. [12] Mwâmi amanye oku balyAbayahudi bayinamukaga emwâwe, barhurhi nzirekwo hano Yeruzalemu; bakola badwîrhe bayûbaka lulya lugo lubà cikanyi cirhagomba, lukaliha bwenêne; bakola badwîrhe bayimanza enkuta n'okuzibuhya buhyâhya eciriba calo. [13] Mwâmi ayôrhage amanyire oku erhi olwo lugo lwankanayûbakwa, n'enkuta zâlwo erhi zankaNashub'iyîmanzibwa, abo bantu barhakacivurha, nîsi erhi okurhûla mwâmi n'oku hongera obuhashe bw'okugera, n'okwo guli muhona munene oku bwâmi. [14] Bulya rhwono, nk'oku rbulya omunyu omu bwâmi, kurharhushingânîni okubona mwâmi agayaguzibwa, rhwamarhuma emwa mwâmi emyanzi y'okumumanyîsa okwo. [15] Bagend'ilongereza omu bitabu by'okukengcza bya basho wanamanya oku olwo lugo lubà cikanyi cirhagomba, lwalibuzize abâmi n'abaluzi; wabona oku kurhenga mîra erhi kugoma banagoma. [16] Rhumanyîsize mwâmi oku erhi olwo lugo lwankana shub'iyûbakwa n'erhi enkuta zâlwo zankaNashub'iyîmanzibwa, kuli okwo konene orhankaciba n'akantu nk'olundi lunda lw'olwîshi lwa Efrata.»

[17] Mwâmi agalula eri ishuzo: emw'omurhambo Rehumu, n'emwa Shimehayi owali mwandisi n'emw'abâbo bôshi banaba e Samâriya n'omu bindi bihugo binaba olundi lunda lwa Efrata, erhi: murhûla! [18] Amaruba mwarhurhumiraga gasomirwe bwinjà bwinjà, ganayumvîkana embere zirhu. [19] Nahanyire irhegeko, banajà bafukula, banashanga oku neci kurhenga mîra olwo lugo lurhahusa kugomera abâmi, n'oku banajamwo enshumishumi n'okucîhi ndula dubaduba. [20] Aha Yeruzalemu hakola hayimire abâmi b'obuhashe bunji, barhegeka ecihugo c'olundi lunda lwa Efrata, banakabavurhira, okurharhûla n'okuhonga obuhashe bw'okugera. [21] Kuli okwomuhane irhegeko ly'okuyîma nza emikolo y'abo bantu, lyo olwo lugo lulek'ishub'iyûbakwa, kuhika

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amango nakurhegeka niene. [22] Mumanye mwankanabula bushîbirira okwo, ly'obubî bulek'iyûshûka oku muhona gwa mwâmi.

[23] Okubundi erhi ago maruba ga mwâmi Artazerzesi gasomwa embere za Rehumu, Shimehayi ye wali mwandisi, bôshi haguma n'abâbo balikulira duba duda e Yeruzalemu emw'Abayahudi, babayimangiza emikolo n'obukali n'emisî. [24] Okubundi obwo bayîmanza okwo kukola oku kâ-Nyamuzinda aha Yeru zalemu; kwanaciyîmanzibwa ntyo myâka ibirhi kurhenga okuyîma kwa Dariusi mwâmi w'e Persi.

BHS Esra/Ezra 4

1 וַיִּשְׁמְעוּ צָרֵי יְהוּדָה וּבִנְיָמִן כִּי־בְנֵי הַגּוֹלָה בּוֹנִים הֵיכָל לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ 2 וַיִּגְּשׁוּ אֶל־זְרֻבָּבֶל וְאֶל־רָאשֵׁי הָאָבוֹת
וַיֹּאמְרוּ לָהֶם נִבְנֶה עִמָּכֶם כִּי כָכֶם נִדְרֹושׁ לֵאלֹהֵיכֶם וְלוֹ | אֲנַחְנוּ זֹבְחִים מִימֵי אֵסַר חַדֹּן מֶלֶךְ אַשּׁוּר הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ
פֹּה׃ 3 וַיֹּאמֶר לָהֶם זְרֻבָּבֶל וְיֵשׁוּעַ וּשְׁאָר רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל לֹא־לָכֶם וָלָנוּ לִבְנוֹת בַּיִת לֵאלֹהֵינוּ כִּי־ אֲנַחְנוּ יַחַד
נִבְנֶה לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ הַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ־פָּרָס׃ 4 וַיְהִי עַם־הָאָרֶץ מְרַפִּים יְדֵי עַם־יְהוּדָה
וּמְבַלְּהִים אוֹתָם לִבְנוֹת׃ 5 וְסֹכְרִים עֲלֵיהֶם יוֹעֲצִים לְהָפֵר עֲצָתָם כָּל־יְמֵי כֹורֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס וְעַד־מַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ
מֶלֶךְ־פָּרָס׃ 6 וּבְמַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ בִּתְחִלַּת מַלְכוּתֹו כָּתְבוּ שִׂטְנָה עַל־יֹשְׁבֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃ ס
7 וּבִימֵי אַרְתַּחְשַׁשְׂתְּא כָּתַב בִּשְׁלָם מִתְרְדָת טָבְאֵל וּשְׁאָר כְּנָוָתָו עַל־אַרְתַּחְשַׁשְׂתְּא מֶלֶךְ פָּרָס וּכְתָב הַנִּשְׁתְּוָן כָּתוּב
אֲרָמִית וּמְתֻרְגָּם אֲרָמִית׃ פ
8 רְחוּם בְּעֵל־טְעֵם וְשִׁמְשַׁי סָפְרָא כָּתְבוּ אִגְּרָה חֲדָה עַל־יְרוּשְׁלֶם לְאַרְתַּחְשַׁשְׂתְּא מַלְכָּא כְּנֶמָא׃ 9 אֱדַיִן רְחוּם
בְּעֵל־טְעֵם וְשִׁמְשַׁי סָפְרָא וּשְׁאָר כְּנָוָתְהֹון דִּינָיֵא וַאֲפַרְסַתְכָיֵא טַרְפְּלָיֵא אֲפָרְסָיֵא אַרְכְּוָיֵ בָּבְלָיֵא שׁוּשַׁנְכָיֵא
דֶּהָוֵא עֵלְמָיֵא׃ 10 וּשְׁאָר אֻמַּיָּא דִּי הַגְלִי אָסְנַפַּר רַבָּא וְיַקִּירָא וְהוֹתֵב הִמּוֹ בְּקִרְיָה דִּי שָׁמְרֵין וּשְׁאָר עֵבֶר־נַהֲרָה
וּכְעֶנָת׃ 11 דְּנָה פַּרְשֶׁגֶן אִגַּרְתָּא דִּי שְׁלַחוּ עֲלֹוהִי עַל־אַרְתַּחְשַׁשְׂתְּא מַלְכָּא עַבְדָיִךְ אֱנָשׁ עֵבֶר־נַהֲרָה וּכְעֶנָת׃ פ
12 יְדִיעַ לֶהֱוֵא לְמַלְכָּא דִּי יְהוּדָיֵא דִּי סְלִקוּ מִן־לְוָתָךְ עֲלֵינָא אֲתוֹ לִירוּשְׁלֶם קִרְיְתָא מָרְדְתָא וּבֵאישְׁתָא בָּנַיִן
וְשׁוּרַיָּ אִשַׁכְלְלוּ וְאֻשַּׁיָּא יַחֲיטוּ׃ 13 כְּעַן יְדִיעַ לֶהֱוֵא לְמַלְכָּא דִּי הֵן קִרְיְתָא דְךָ תִּתְבְּנֵא וְשׁוּרַיָּה יִשְׁתַּכְלְלוּן מִנְדָּה־בְלוֹ
וְהַלְךָ לָא יִנְתְּנוּן וְאַפְּתָם מַלְכִים תְּהַנְזֵק׃ 14 כְּעַן כָּל־קֳבֵל דִּי־מְלַח הֵיכְלָא מְלַחְנָא וְעַרְוַת מַלְכָּא לָא אֲרִיךְ לָנָא
לְמֶחֱזֵא עַל־דְּנָה שְׁלַחְנָא וְהוֹדַעְנָא לְמַלְכָּא׃ 15 דִּי יְבַקַּר בְּסִפַר־דָּכְרָנַיָּא דִּי אֲבָהָתָךְ וְתִתְהַשְׁכַּח בְּסִפַר דָּכְרָנַיָּא וְתִנְדַּע
דִּי קִרְיְתָא דָךְ קִרְיָא מָרְדָא וּמְהַנְזְקַת מַלְכִין וּמְדִנָן וְאָשְׁתַּדּוּר עָבְדִין בְּגַוַּהּ מִן־יוֹמָת עָלְמָא עַל־דְּנָה קִרְיְתָא דָךְ
הֶחְרְבַת׃ 16 מְהוֹדְעִין אֲנַחְנָה לְמַלְכָּא דִּי הֵן קִרְיְתָא דָךְ תִּתְבְּנֵא וְשׁוּרַיָּה יִשְׁתַּכְלְלוּן לָקָבֵל דְּנָה חֲלָק בַּעֲבַר נַהֲרָא לָא
אִיתַי לָךְ׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17 פִּתְגָמָא שְׁלַח מַלְכָּא עַל־רְחוּם בְּעֵל־טְעֵם וְשִׁמְשַׁי סָפְרָא וּשְׁאָר כְּנָוָתְהוֹן דִּי יָתְבִין בְּשָׁמְרָיִן וּשְׁאָר עֲבֵר־נַהֲרָה
שְׁלָם וּכְעֶת׃ ס
18 נִשְׁתְּוָנָא דִּי שְׁלַחְתּוּן עֲלֶינָא מְפָרַשׁ קֱרִי קָדָמָי׃ 19 וּמִנִּי שִׂים טְעֵם וּבַקָּרוּ וְהַשְׁכַּחוּ דִּי קִרְיְתָא דָּךְ מִן־יוֹמָת עֲלְמָא
עַל־מַלְכִין מֶתְנַשְׂאָה וּמְרַד וְאֶשְׁתַּדְּוּר מִתְעֲבֶד־בַּהּ׃ 20 וּמַלְכִין תַּקִּיפִין הֲווֹ עַל־יְרוּשְׁלֶם וְשַׁלִּיטִין בְּכָל עֲבַר נַהֲרָה
וּמִדָּה בְלָו וַהֲלָךְ מִתְיְהֵב לְהוֹן׃ 21 כְּעַן שִׂימוּ טְעֵם לְבַטָּלָא גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ וְקִרְיְתָא דָךְ לָא תִתְבְּנֵא עַד־מִנִּי טַעְמָא
יִתְשָׂם׃ 22 וְזְהִירִין הֱווֹ שָׁלְוּ לְמֶעְבַּד עַל־דְּנָה לְמָהּ יִשְׁגֵּא חֲבָלָא לְהַנְזָקַת מַלְכִין׃ ס
23 אֱדַיִן מִן־דִּי פַּרְשֶׁגֶן נִשְׁתְּוָנָא דִּי אַרְתַּחְשַׁשְׂתְּא מַלְכָּא קֱרִי קָדָם־רְחוּם וְשִׁמְשַׁי סָפְרָא וּכְנָוָתְהוֹן אֲזַלוּ בִבְהִילוּ
לִירוּשְׁלֶם עַל־יְהוּדָיֵא וּבַטְלוּ הִמּוֹ בְּאֶדְרָע וְחֵיל׃ ס
24 בֵּאדַיִן בְּטֵלַת עֲבִידַת בֵּית־אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וַהֲוָת בָּטְלָא עַד שְׁנַת תַּרְתֵּין לְמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ מֶלֶךְ־פָּרָס׃ פ

5

Okuyûbaka akâ-Nyamuzinda n'oku bakayunjuzagya (520-515)

1 Abalêbi Hageyo na Zakariya, mwene Ido, banacimanyîsa Abayahudi b'e Buyahudi n'ab'e
Yeruzalemu ebinwa by'obulêbi bya Nyamuzinda w'Israheli bàli badwîrhe. 2 Lero obwo,
Zorobabeli mwene Shealtieli, na Yozwè mugala wa Yosadoki, bacirhulira oku mikolo, bashubirira
okuyûbaka akâ-Nyamuzinda aha Yeruzalemu. Bali bayimangirwe n'abo balêbi ba Nyamuzi nda.
3 Muli ago mango, gonêne, Tatenayi, ye waligi murhambo w'ishiriza ly'olwîshi lwa Efrata,
Shetarboznayi n'abâbo, banacijà emunda bali, banacibadôsa mpu: Ndi wabahàga obuhashe
bw'okuyûbaka eyi nyumpa n'okuyîmanza ezira nkuta? 4 Lero rhwanacibadôsa nti: Amazîno
g'abayûbaka eyo nyumpa bo ba ndi? 5 Ci isù lya Nyamuzinda lyali oku bashamuka b'Abayahudi;
barhanahash'igibacika okuyûbaka kuhika omwanzi gwahika kuli Dariusi na kuhika babà galulira
amaruba kuli okwo.

6 Empamiso ly'ago mamba Tatenayi ye waligi murhambo w'ishiriza ly'olwî shi lwa Efrata
n'abâbo Shetarboznayi n'abâbo b'e Arfasaka babaga ishiriza ly'o lwîshi lwa Efrata yanacihika
kuli mwâmi Dariusi. 7 Banacimurhumira ogwo mwanzi, n'ebyali biyandisirwe by'ebi: Omurhûla
emwa Nnawîrhu Dariusi gugandaze bwenêne! 8 Mwâmi amanye oku rhwajire omu lugo
ly'Obuyahudi, aha nyumpa ya Nyamuzinda mukulu. Edwîrhe yayûbakwa n'amabuye manene
n'emirhi edwîrhe yayongoberera omu nkuta. Ogwomukolo gudwîrhe gwajirwa ntyo
gunagendesire bwinjà omu maboko gâbo. 9 Lero obwo rhwanacidôsa abo bashamuka,
rhwababwîra ntya nti: Ndi wabahàga obuhashe bw'okuyûbaka eyi nyumpa n'okuyîmusa ezi
nkuta? 10 Rhwanabahunyire amazîno gâbo nti rhukumanyîse go, ly'oyandika amazîno g'abantu
babakulire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] N'oku barhushuzize k'oku: Mpu rhuli barhumisi ba Nyamuzinda w'empingu n'igulu, rhwono rhwashub'iyûbaka enyumpa yarhangig'iyûbakwa mîra hamagera myâka minji, yayûbakagwa, yanayunjuzibwa n'omwâmi mukulu w'Israheli. [12] Ci konene erhi ababusi bîrhu bacishologosa Nyamuzinda w'empingu, abahàna mpira omu maboko ga Nabûkondonozori, mwâmi w'e Babiloni[s]. Ye Munya-Kaldeya washabaga eyo nyumpa, n'olubaga aluheka bujà e Babiloni. [13] Ci konene omu mwâka murhanzi gwa Dariusi, kurhenga ali mwâmi omu Babiloni, mwâmi Sirusi anacihana irhegeko mpu ako kâ-Nyamuzinda ka shub'iyûbakwa, [14] Kwo na kuguma mwâmi Sirusi anacikûla omu nyumpa y'o kuhêrera aha Babiloni ngasi kalugu k'amasholo erhi ka marhale mwâmi Nabukondonozori arhenzagya muli ako kâ-Nyamuzinda kali aha Yeruzalemu banakahêka omu luhêro e Babiloni; abiha muntu muguma izîno lyâge ye Sheshbazari, oyu mwâmi ayîmikaga murhambo. [15] Anacimubwîra erhi: “rhôla ebi birugu, ogend'ibibika omu kâ-Nyamuzinda kali aha Yeruzalemu; n'eyo nyumpa eyûbakirwe halya yanabaga”. [16] Okubundi obwôla Sheshbazari anaciyisha anagwika amabuye g'omurhondêro gw'ako kâ-Nyamuzinda kali aha Yeruzalemu kurhenga ago mango kuhika buno kuyûbakwa kanayûbakwa, karhanaciyunjula.

[17] Na bunôla, akaba mwâmi akulonzize, bajè bafûkula omu nyumpa y'e mbîko za mwâmi, aho Babiloni, lyo bamanya erhi kwo binali mwâmi Sirusi anarhegesire okuyûbaka akwo kâ-Nyamuzinda kali aha Yeruzalemu. Buzinda bwaho mwâmi anarhumanyîsa kuli okwo.

BHS Esra/Ezra 5

וְהִתְנַבִּ֗י חַגַּי֙ נְבִיאָ֔ה וּזְכַרְיָ֖ה בַּר־עִדּ֑וֹא נְבִיאַיָּ֗א עַל־יְהוּדָיֵ֛א דִּ֥י בִיהוּד֖ וּבִירוּשְׁלֶ֑ם בְּשֵׁ֣ם אֱלָ֔הּ יִשְׂרָאֵ֖ל עֲלֵיהֽוֹן׃ ס 1

בֵּאדַ֨יִן֙ קָ֣מוּ זְרֻבָּבֶ֣ל בַּר־שְׁאַלְתִּיאֵ֔ל וְיֵשׁ֖וּעַ בַּר־יוֹצָדָ֑ק וְשָׁרִ֗יו לְמִבְנֵ֞א בֵּ֤ית אֱלָהָא֙ דִּ֣י בִירוּשְׁלֶ֔ם וְעִמְּהֹ֖ון 2

נְבִיאַיָּ֥א דִֽי־אֱלָהָ֖א מְסָעֲדִ֥ין לְהֽוֹן׃ פ

בְּהּ־זִמְנָ֞א אֲתָ֣א עֲלֵיהֹ֗ון תַּתְּנַי֙ פַּ֣חַת עֵבֶר־נַהֲרָ֔ה וּשְׁתַ֖ר בּוֹזְנַ֑י וּכְנָוָתְהֹ֗ון וְכֵ֞ן אָמְרִ֣ין לְהֹ֔ם מַן־שָׂ֥ם לְכֹ֛ם טְעֵ֥ם בַּיְתָ֖א דְּנָ֑ה 3

לִבְנָ֥א וְאֻשַׁרְנָ֖א דְּנָ֥ה לְשַׁכְלְלָֽה׃ ס

אֱדַ֨יִן֙ כְּנֶ֣מָא אֲמַרְנָ֔א לְהֹ֖ם מַן־אִנּ֣וּן שְׁמָהָ֑ת גֶּ֖בְרַיָּ֣א דִֽי־דְנָ֔ה בְּנַיְנָ֖א בָּנִֽין׃ וְעֵ֤ין אֱלָהֲהֹם֙ הֲוָ֣ת עַל־שָׁבֵ֔י יְהוּדָיֵ֑א 4 5

וְלָא־בַטִּ֣לוּ הִמּ֔וֹ עַד־טַעְמָ֥א לְדָרְיָ֖וֶשׁ יְהָ֣ךְ וֶאֱדַ֑יִן יְתִיבُ֥ון נִשְׁתָּוָ֖נָא עַל־דְּנָֽה׃ פ

פַּרְשֶׁ֨גֶן֙ אִגַּרְתָּ֔א דִּֽי־שְׁלַּ֖ח תַּתְּנַ֣י | פַּחַ֣ת עֵבֶר־נַהֲרָ֑ה וּשְׁתַ֥ר בּוֹזְנַ֖י וּכְנָוָתֵ֛הּ אֲפַרְסְכָיֵ֥א דִֽי־בַעֲבַ֖ר נַהֲרָ֑ה עַל־דָּרְיָ֖וֶשׁ 6

מַלְכָּֽא׃ 7 פִּתְגָמָ֥א שְׁלַ֖חוּ עֲלֹ֑והִי וְכִדְנָ֖ה כְּתִ֥יב בְּגַוֵּֽהּ׃ לְדָרְיָ֖וֶשׁ מַלְכָּ֥א שְׁלָמָ֖א כְּלָֽא׃ ס

יְדִ֨יעַ | לֶהֱוֵ֜א לְמַלְכָּ֗א דִּֽי־אֲזַלְנָ֞א לִיהוּד֙ מְדִינְתָּ֔א לְבֵ֖ית אֱלָהָ֣א רַבָּ֑א וְהִ֣וא מִתְבְּנֵ֔א אֶ֥בֶן גְּלָ֖ל וְאָ֣עָ מִתְּשָׂ֔ם בְּכֹתָלַיָּ֑א 8

וַעֲבִידְתָּ֥א דָ֛ךְ אָסְפַּרְנָ֖א מִתְעַבְדָ֥א וּמַצְלַ֖ח בִּידֵיהֹֽם׃ ס

---

[s] **5.12** 5, 12: Okushâbûlwa kw'eyo nyumpa omu mwâka gwa 587 bwàli buhane Nyamuzinda ahâga olubaga lwâge erhi byâha byâlwo birhuma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9 אֱדַיִן שְׁאֵלְנָא לְשָׁבַיָּא אִלֵּךְ כְּנֶמָא אֲמַרְנָא לְהֹם מַן־שָׂם לְכֹם טְעֵם בַּיְתָא דְנָה לְמִבְנְיָה וְאֶשַׁרְנָא דְנָה
לְשַׁכְלְלָה: 10 וְאַף שְׁמָהָתְהֹם שְׁאֵלְנָא לְהֹם לְהוֹדָעוּתָךְ דִּי נִכְתֻּב שֵׁם־גֶּבְרַיָּא דִּי בְרָאשֵׁיהֹם: ס
11 וּכְנֶמָא פִּתְגָמָא הֲתִיבוּנָא לְמֵמַר אֲנַחְנָא הִמּוֹ עַבְדּוֹהִי דִּי־אֱלָהָּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וּבָנֶין בַּיְתָא דִּי־הֲוָא בְנֵה מִקַּדְמַת
דְּנָה שְׁנִין שַׂגִּיאָן וּמֶלֶךְ לְיִשְׂרָאֵל רַב בְּנֵהִי וְשַׁכְלְלֵהּ: 12 לָהֵן מִן־דִּי הַרְגִּזוּ אֲבָהָתַנָא לֶאֱלָהָּ שְׁמַיָּא יְהַב הִמּוֹ בִּיַד
נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל כַּסְדָּיֵא וּבַיְתָה דְנָה סַתְרֵהּ וְעַמָּה הַגְלִי לְבָבֶל: ס
13 בִּרְמֹ בִּשְׁנַת חֲדָה לְכוֹרֶשׁ מַלְכָּא דִּי בָבֶל כּוֹרֶשׁ מַלְכָּא שָׂם טְעֵם בֵּית־אֱלָהָא דְנָה לִבְנֵא: 14 וְאַף מָאנַיָּא
דִּי־בֵית־אֱלָהָא דִּי דַהֲבָה וְכַסְפָּא דִּי נְבוּכַדְנֶצַּר הַנְפֵּק מִן־הֵיכְלָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וְהֵיבֵל הִמּוֹ לְהֵיכְלָא דִּי בָבֶל הַנְפֵּק
הִמּוֹ כּוֹרֶשׁ מַלְכָּא מִן־הֵיכְלָא דִּי בָבֶל וְיִהִיבוּ לְשֵׁשְׁבַּצַּר שְׁמֵהּ דִּי פֶּחָה שָׂמֵהּ: 15 וַאֲמַר־לֵּהּ | אֵלֶּה מָאנַיָּא שֵׂא
אֱזֵל־אַחֵת הִמּוֹ בְּהֵיכְלָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וּבֵית אֱלָהָא יִתְבְּנֵא עַל־אַתְרֵהּ: ס
16 אֱדַיִן שֵׁשְׁבַּצַּר דֵּךְ אֲתָא יְהַב אֻשַּׁיָּא דִּי־בֵית אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וּמִן־אֱדַיִן וְעַד־כְּעֶן מִתְבְּנֵא וְלָא שְׁלֵם: 17 וּכְעַן הֵן
עַל־מַלְכָּא טָב יִתְבַּקַּר בְּבֵית גִּנְזַיָּא דִּי־מַלְכָּא תַּמָּהּ דִּי בְבָבֶל הֵן אִיתַי דִּי־מִן־כּוֹרֶשׁ מַלְכָּא שָׂים טְעֵם לְמִבְנֵא
בֵּית־אֱלָהָא דֵּךְ בִּירוּשְׁלֶם וּרְעוּת מַלְכָּא עַל־דְּנָה יִשְׁלַח עֲלֵינָא: ס

6

1 Okubundi, mwâmi Dariusi anacirhegeka mpu bagend'ifûkula embîko bakazâg'ibîkiramwo
ebirugu aha Babiloni[t]. 2 Aha Ekbatani, mubakomuguma gwali omu murhundu gw'e Mêdi;
banacifulûlamwomuzinge muguma bali bayandisiremwo, mpu: Eby'okukengezibwa.

3 Omu mwâka murhanzi gwa mwâmi, Sirusi, mwâmi Sirusi ali ahanyire i rhegeko, erhi: Akâ-
Nyamuzinda kaba aha Yeruzalemu. Eyo nyumpa e shub'iyûbakwa, eyôrhe nyumpa ya
nterekêro, eciriba câyo naco cishub'iyûbakawa. Obuli bwâyo bubè bwa makoro makumi
galindarhu, n'oburherema makoro makumi galindarhu. 4 Cijirwe na makondo asharhu ga mabuye
gakombezibwe bwinjà, na mulongomuguma gwa mpaho. Ebirugu by'okuyûbaka eyo nyumpa
byalolwa n'omulala gwa mwâmi. 5 Na kandi bagalule ebirugu by'amasholo n'eby'amarhale
by'omu kâ-Nyamuzinda.

6 Bunôla Tatenayi, murhambo w'olundi lunda lw'olwîshi lwa Efrata, Shetarboznayi n'abâbo b'e
Arfasaka, abali ishiriza ly'olwîshi: Mucîyêgûle n'eyo munda, 7 munaleke emikolo y'okuyûbaka ako
kâ-Nyamuzinda ejirwe bwinjà. Omurhambo w'Abayahudi n'abashamuka b'Abayahudi bayûbake
eyo nyumpa ya Nyamuzinda aha enaba. 8 Alaga irhegeko nkuhîre liyêrekîre ebi wajira n'abo
bashamuka b'Abayahudi omu kuyûbaka ako kâ-Nyamuzinda : Oku birugu bya mwâmi,

[t] **6.1** Eryo izîno lya Babiloni kuli kulonza okuderha nkaba ecihugo côshi (rhulole muli Ezr 5,17).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byarhenga oku mpongano y'ishiriza ly'olwîshi, bikolesibwe omu kulyûla bwinjà abo bantu, lyo halek'ibà amango barhayûbasiri. [9] Eby'obulagirire oku nterekêro ya Nyamuzinda w'empingu: emicûka y'empanzi, engandabuzi, abâna-buzi, engano, omunyu, idivayi n'amavurha, nk'oku abadâhwa bali aha Yeruzalemu banahunyire ngasi lusiku buzira kubulikana kantu kalebe, [10] ntyo banahana enterekêro y'akîsûnunu kinja, bahêre Nyamuzinda w'empingu, banakashenga, mwâmi alame bwinjà, kuguma n'abâna bâge. [11] Kandi nshubir'ihana eri irhegeko: Erhi hankajira owahindula akantu kuli obu burhegesi bwâni, banakûle omutungo omu nyumpa yâge, banamumanikekwo na kuli okwo enyumpa yâge eshandwe. [12] Nyamuzinda wahiraga izîno lyâge omwo ashabûle ngasi mwâmi na ngasi lubaga lwankayimusa okuboko mpu lujire kundi kundi, nîsi erhi okuhongola ako kâ-Nyamuzinda kali aha Yeruzalemu! Nie Mwâmi Dariusi mpanyire elyo irhegeko, kukwânîne lishimbwe bwinjà na duba.

[13] Okubundi Tatenayi, murhambo w'olundi lunda lw'olwîshi lwa Efrata, Shetarboznayi n'abâbo banacishimba duba duba okwo mwâmi Dariusi àli a rhegesire. [14] Nabo balya bashamuka b'Abayahudi banacirhondêra okuyûbaka n'omukolo gwâbo gwababêra, bulya bali bayimangirwe n'abalêbi Hageyo na Zakariya mwene Ido. Banacîyûnjuza nka kulya Nyamuzinda w'Israheli ana rhegekaga na Cirusi, na Dariusi, na Artazerzesi, mwâmi w'e Persi. [15] Eyo nyumpa bayibumba omu nsiku isharhu z'omwêzi gw'Adari[u], omu mwâka gwa kali ndarhu kurhenga Dariusi ali mwâmi. [16] Bene Israheli, abadâhwa, Abaleviti, n'abasigalaga bôshi muli balya bali bahêsirwe bujà, ngasi banayololagwa bôshi, bajira olusiku lukulu lw'okugishwa kw'ako kâ-Nyamuzinda. [17] Barherekêra kuli olwo lusiku lw'okugishwa kw'akâ-Nyamuzinda, mpanzi igana, ngandabuzi magana abirhi, bâna-buzi magana ani n'oku mpyûlo y'bebyâha bya bene Israheli bôshi barhula bihebe ikumi na bibirhi nk'oku amashanja g'Israheli ganali. [18] Banaciyîmika abadâhwa nk'oku banagabanyikaga, n'Abaleviti oku mirhwe y'okuhêra Nyamuzinda aha Yeruzalemu, kulya binayandisirwe omu citabu ca Mûsa.

Basâka w'omwâka gwa 515 embere za Kristu

[19] Abo bali bahêsirwe bujà, banayagaluka, bajira olusiku lukulu lwa Basâka omu nsiku ikumi n'ini z'omwêzi gwa burhanzi. [20] Ebwa kubà abadâhwa n'Abaleviti bali bamacicêsa bôshi oku banali, bakolaga bacire; banacirherekêra Basâka kuli bo bonene. [21] Ntyo, bene Israheli banarhengaga bujà balya Basâka, kuguma na balya bacîyegulaga oku ngesò ngalugalu z'abapagani, bacihira kulibo omu kulonza Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli. [22] Nsiku nda zôshi erhi bakuza n'obusîme bunene olusiku lukulu[v] lw'emigati erhalimwo ngezo, bulya Nyamubâho amabasîmîsa erhi abayêrekeza omurhima gwa mwâmi w'e Asîriya, mpu abarhabâle muli ogwomukolo gw'okuyûbaka enyumpa ya Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli.

---

[u] **6.15** Kwo kuderha kasikiru kazinda (mwêzi gwa kabirhi) - lukanga (mwêzi gwa kasharhu) Adari mwâka 515.
[v] **6.22** : Olusiku lukulu lw'emigati erhalimwo ngezo: Lub 12, 15-20; Lev 23, 6-8; 2 Nga 30,21.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1בֵּאדַ֗יִן דָּרְיָ֙וֶשׁ מַלְכָּ֔א שָׂ֖ם טְעֵ֑ם וּבַקְּר֣וּ | בְּבֵ֣ית סִפְרַיָּ֔א דִּ֥י גְנִזַּיָּ֖א מְהַחֲתִ֥ין תַּמָּ֖ה בְּבָבֶֽל׃ 2וְהִשְׁתְּכַ֥ח בְּאַחְמְתָ֖א
בְּבִירְתָ֣א דִּ֔י בְּמָדַ֖י מְדִינְתָ֑א מְגִלָּ֣ה חֲדָ֔ה וְכֵן־כְּתִ֥יב בְּגַוַּ֖הּ דִּכְרוֹנָֽה׃ פ
3בִּשְׁנַ֣ת חֲדָ֗ה לְכ֙וֹרֶשׁ֙ מַלְכָּ֔א כּ֥וֹרֶשׁ֙ שָׂ֣ם טְעֵ֔ם בֵּ֥ית־אֱלָהָ֖א בִּירוּשְׁלֶ֑ם בַּיְתָ֣א יִתְבְּנֵ֔א אֲתַר֙ דִּֽי־דָבְחִ֣ין דִּבְחִ֔ין
וְאֶשּׁוֹהִ֖י מְסוֹבְלִ֑ין רוּמֵ֣הּ אַמִּ֔ין שִׁתִּ֖ין פְּתָיֵ֑הּ אַמִּ֖ין שְׁתִּֽין׃ 4נִדְבָכִ֣ין דִּֽי־אֶ֔בֶן גְּלָ֖ל תְּלָתָ֑א וְנִדְבְּדָ֣ךְ דִּֽי־אָ֔ע חַדָּ֖ת וְנִפְקְתָ֑א
מִן־בֵּ֥ית מַלְכָּ֖א תִּתְיְהֵֽב׃ 5וְאַ֗ף מָאנֵי֙ בֵּית־אֱלָהָ֔א דִּ֣י דַהֲבָ֔ה וְכַסְפָּא֙ דִּ֣י נְבוּכַדְנֶצַּ֔ר הַנְפֵּ֖ק מִן־הֵיכְלָ֣א דִֽי־בִירוּשְׁלֶ֑ם וְהֵיבֵ֖ל
לְבָבֶ֥ל יַהֲתִיבוּן֙ וְיֵהְד֣וּ לְהֵיכְלָ֔א דִּֽי־בִירוּשְׁלֶ֖ם לְאַתְרֵ֑הּ וְתַנַּ֖חַת בְּבֵ֥ית אֱלָהָֽא׃ ס
6כְּעַן֙ תַּתְּנַ֣י פַּחַ֔ת עֲבַר־נַהֲרָ֖ה שְׁתַ֣ר בּוֹזְנַ֑י וּכְנָוָתְהוֹן֙ אֲפַרְסְכָיֵ֔א דִּ֥י בַעֲבַ֖ר נַהֲרָ֑ה רַחִיקִ֣ין הֲוֹ֔ו מִן־תַּמָּֽה׃ 7שְׁבֻ֙קוּ֙ לַעֲבִידַ֣ת
בֵּית־אֱלָהָ֔א דְּ֥ךְ פַּחַ֖ת יְהוּדָיֵ֑א וּלְשָׂבֵ֣י יְהוּדָיֵ֔א בֵּ֥ית־אֱלָהָ֖א דְּ֥ךְ יִבְנוֹן֙ עַל־אַתְרֵ֔הּ׃ 8וּמִנִּ֙י֙ שָׂ֣ם טְעֵ֔ם לְמָ֕א דִּֽי־תַעְבְּד֥וּן
עִם־שָׂבֵ֖י יְהוּדָיֵ֑א אִלֵּ֣ךְ לְמִבְנֵ֔א בֵּית־אֱלָהָ֖א דְּ֥ךְ וּמִנְכְּסֵ֣י מַלְכָּ֔א דִּֽי־מִדַּ֥ת עֲבַ֖ר נַהֲרָ֑ה אָסְפַּרְנָ֣א נִפְקְתָ֔א תִּתְיַהֲבָ֖א
לְגֻבְרַיָּ֥א אִלֵּ֖ךְ דִּֽי־לָ֣א לְבַטָּלָֽא׃ 9וּמָ֣ה חַשְׁחָ֗ן וּבְנֵ֤י תוֹרִין֙ וְדִכְרִ֣ין וְאִמְּרִ֔ין | לַעֲלָוָ֖ן לֵֽאלָ֣הּ שְׁמַיָּ֑א חִנְטִּ֣ין מְלַ֔ח | חֲמַ֖ר
וּמְשַׁ֣ח כְּמֵאמַ֗ר כָּהֲנַיָּ֙א דִּֽי־בִירוּשְׁלֶ֔ם לֶֽיהֱוֹא֙ מִתְיְהֵ֣ב לְהֹ֔ם יְ֖ום | בְּיֹ֣ום דִּֽי־לָ֑א שָׁלוּ׃ 10דִּֽי־לֶהֱוֹן֙ מְהַקְרְבִ֣ין נִיחוֹחִ֔ין לֵֽאלָ֖הּ
שְׁמַיָּ֑א וּמְצַלַּ֣יִן לְחַיֵּ֔י מַלְכָּ֖א וּבְנוֹהִֽי׃ 11וּמִנִּ֙י֙ שָׂ֣ם טְעֵ֔ם דִּ֣י כָל־אֱנָ֔שׁ דִּ֥י יְהַשְׁנֵ֖א פִּתְגָמָ֣א דְּנָ֑ה יִתְנְסַ֨ח אָ֤ע מִן־בַּיְתֵ֙הּ֙ וּזְקִ֣יף
יִתְמְחֵ֔א עֲלֹ֖הִי וּבַיְתֵ֣הּ נְוָלוּ֑ יִתְעֲבֵ֖ד עַל־דְּנָֽה׃ 12וֵאלָהָּ֗א דִּ֣י שַׁכֶּ֤ן שְׁמֵ֙הּ֙ תַּמָּ֔ה יְמַגַּ֖ר כָּל־מֶ֣לֶךְ וְעַ֑ם דִּ֣י | יִשְׁלַ֗ח יְדֵ֙הּ֙
לְהַשְׁנָיָ֔ה לְחַבָּלָ֖ה בֵּית־אֱלָהָ֥א דְּ֛ךְ דִּ֥י בִירוּשְׁלֶ֖ם אֲנָ֣ה דָרְיָ֑וֶשׁ שָׂ֥מֶת טְעֵ֖ם אָסְפַּרְנָ֥א יִתְעֲבֵֽד׃ פ
13אֱדַ֗יִן תַּתְּנַ֤י פַּחַת֙ עֲבַר־נַהֲרָ֔ה שְׁתַ֥ר בּוֹזְנַ֖י וּכְנָוָתְהוֹן֙ לָקֳבֵ֣ל דִּֽי־שְׁלַּ֔ח דָּרְיָ֖וֶשׁ מַלְכָּ֣א כְּנֶמָ֑א אָסְפַּרְנָ֥א עֲבַֽדוּ׃ 14וְשָׂבֵ֣י
יְהוּדָיֵ֗א בָּנַ֙יִן֙ וּמַצְלְחִ֔ין בִּנְבוּאַ֖ת חַגַּ֣י נְבִיָּ֑אה וּזְכַרְיָ֖ה בַּר־עִדּ֥וֹא וּבְנ֛וֹ וְשַׁכְלִ֥לוּ מִן־טַעֲמ֖ אֱלָהָ֣ה יִשְׂרָאֵ֑ל וּמִטְעֵ֖ם כּ֥וֹרֶשׁ
וְדָרְיָ֛וֶשׁ וְאַרְתַּחְשַׁשְׂתְּ֥א מֶלֶךְ֖ פָּֽרְס׃ 15וְשֵׁיצִיאָ֗ בַּיְתָה֙ דְּנָ֔ה עַ֖ד יֹ֣ום תְּלָתָ֑ה לְיַרַח֙ אֲדָ֔ר דִּֽי־הִ֖יא שְׁנַת־שֵׁ֥ת לְמַלְכ֖וּת
דָּרְיָ֥וֶשׁ מַלְכָּֽא׃ פ
16וְעָבַ֣דוּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֗ל כָּהֲנַיָּ֙א וְלֵוָיֵ֔א וּשְׁאָ֖ר בְּנֵ֣י גָלוּתָ֑א חֲנֻכַּ֥ת בֵּית־אֱלָהָ֖א דְּנָ֥ה בְּחֶדְוָֽה׃ 17וְהַקְרִ֙בוּ֙ לַחֲנֻכַּ֣ת בֵּית־אֱלָהָ֔א
דְּנָ֖ה תּוֹרִ֣ין מְאָ֑ה דִּכְרִ֣ין מָאתַ֔יִן אִמְּרִ֖ין אַרְבַּ֣ע מְאָ֑ה וּצְפִירֵ֣י עִזִּ֔ין לְחַטָּיָ֖א עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵ֑ל תְּרֵי־עֲשַׂ֥ר לְמִנְיַ֖ן שִׁבְטֵ֥י
יִשְׂרָאֵֽל׃ 18וְהַקִּ֙ימוּ֙ כָּהֲנַיָּ֔א בִּפְלָגָתְהוֹן֙ וְלֵוָיֵ֔א בְּמַחְלְקָתְהוֹן֙ עַל־עֲבִידַ֣ת אֱלָהָ֔א דִּ֥י בִירוּשְׁלֶ֖ם כִּכְתָ֣ב סִפְרָ֣ מֹשֶׁ֑ה׃ פ
19וַיַּעֲשׂ֥וּ בְנֵי־הַגּוֹלָ֖ה אֶת־הַפֶּ֥סַח בְּאַרְבָּעָ֖ה עָשָׂ֣ר לַחֹ֑דֶשׁ הָרִאשֽׁוֹן׃ 20כִּ֤י הִטַּהֲרוּ֙ הַכֹּהֲנִ֣ים וְהַלְוִיִּ֔ם כְּאֶחָ֖ד כֻּלָּ֣ם טְהוֹרִ֑ים
וַיִּשְׁחֲט֤וּ הַפֶּ֙סַח֙ לְכָל־בְּנֵ֣י הַגּוֹלָ֔ה וְלַאֲחֵיהֶ֥ם הַכֹּהֲנִ֖ים וְלָהֶֽם׃ 21וַיֹּאכְל֗וּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל֙ הַשָּׁבִ֣ים מֵהַגּוֹלָ֔ה וְכֹ֕ל הַנִּבְדָּ֖ל
מִטֻּמְאַ֣ת גּוֵֽי־הָאָ֑רֶץ אֲלֵהֶ֖ם לִדְרֹ֥שׁ לַיהוָ֖ה אֱלֹהֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ 22וַיַּעֲשׂ֗וּ חַג־מַצּוֹת֙ שִׁבְעַ֣ת יָמִ֔ים בְּשִׂמְחָ֖ה כִּֽי | שִׂמְּחָ֣ם יְהוָ֑ה
וְהֵסֵּ֤ב לֵב֙ מֶ֣לֶךְ־אַשּׁ֔וּר עֲלֵיהֶ֖ם לְחַזֵּ֥ק יְדֵיהֶ֛ם בִּמְלֶ֥אכֶת בֵּית־הָאֱלֹהִ֖ים אֱלֹהֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7

II. Ezra na Nehemiya bayûbaka ecinyabuguma

Okubalama kwa Ezra n'obugo bwâge

[1] Enyuma ly'aho, amango Artazerzesi àli mwâmi w'e Persi, Ezra mugala wa Seraya, mugala w'Azarya, mugala wa Hilkiya, [2] mugala wa Shalumu, mugala wa Sadoki, mugala w' Ahitubi, [3] mugala w'Amarya, mugala wa Merayoti, [4] mugala wa Zerahya, mugala wa Uzi, mugala wa Buki, [5] mugala w'Abishuwa, mugala wa Pinasi, mugala wa Eleazari, mugala w'omudâhwa mukulu Aròni. [6] Oyu Ezra anacisoka kurhenga e Babiloni. Ali mwandisi omanyirire enyigîrizo za Mûsa[w], ezi Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli ahanaga yêne. Kulya kubà okuboko kwa Nyamuzinda kwali kuli ye, mwâmi anamuyêmêrera ngasi ebi anahunaga byôshi. [7] Banji omu bene Israheli, abadâhwa, Abaleviti, abîmbiza, abalanzi b'enyumvi, aba-Nyatineni, nabo basôkera e Yeruzalemu, omu mwâka gwa kali mwenda kurhenga Artazerzesi ali mwâmi. [8] Ezra anacihika aha Yeruzalemu omu mwêzi gwa karhânu gw'ogwo mwâka gwa kali nda gw'okuyîma kwa mwâmi. [9] Mwâli omu lusiku lurhanzi lw'omwêzi gwa burhanzi mwo arhangiraga okurherema arhenga e Babiloni, kandi mwâli omu lusiku lurhanzi lw'omwêzi gwa karhânu mwo ahisire aha Yeruzalemu, erhi okuboko kwa Nyamuzinda kuyunjwîre minjà kumulikwo. [10] N'okwo ali cbwa kubà Ezra ali n'obushiru bw'okumanya Akanwa ka Nyamubâho, oku Kushi mba, n'okuyigîriza omw'Israheli amarhegeko n'engeso z'ecihugo.

Amaruba ga Artazerzesi

[11] Alaga amaruba mwâmi Artazerzesi ahâga Ezra mudâhwa na mwandisi muhugûzi w'ebinwa by'Irhegeko lya Nyamubâho, na ngasi gandi marhegeko gâge gayêrekîre Israheli.

[12] Artazerzesi, mwâmi w'abâmi, kuli Ezra, mudâhwa na mwandisi ayishi bwinjà irhegeko lya Nyamuzinda w'empingu, murhûla gwôshi kuli mwe. [13] Nahanyire irhegeko nti ngasi b'omu bene Israheli, omu badâhwa n'omu Baleviti banali aha nshigirwa hôshi, balya banalonzize okujà e Yeruzalemu, banagenda nâwe. [14] Bulya orhumirwe na mwâmi n'abahanûzi bâge nda mpu ogend'ilola kurhi Obuyahudi na Yeruzalemu biyôsire omu kukulikira akanwa ka Nyamuzinda wâwe, aka kanali omu kuboko kwâwe. [15] Na mpu oherhe e nsaranga n'amasholo mwâmi yêne n'abahanûzi bâge bahanyire emwa Nyamuzinda w'Israheli oyubasire omu Yeruzalemu. [16] Na ngasi masholo erhi nsaranga wakanabona omu cihugo ca Babiloni côshi na ngasi bindi ohabirwe n'olubaga n'abadâhwa oku nyumpa ya Nyamuzinda wâbo aha Yeruzalemu. [17] Co

---

[w] **7.6** Ezra adesirwe mwandisi mukulu bwenêne w'enyigîrizo za Mûsa. Ali mukozi wa bulagirire oku bwâmi e Persi (mulongo gwa 14). Ali ashangabusire omu kuyandika amarhegeko, ali mulenga w'amandiko na wa bushiru omu kugayigîriza (mulongo gwa 10).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

carhuma ogend'igula empanzi, engandabuzi n'abâna-buzi n'enterekêro na ngasi bindi binazigendakwo, obirherekêrere oku luhêrero lw'akâ-Nyamuzinda wâwe kaba aha Yeruzalemu. [18] Ensaranga n'amasholo gasigîre, ojiremwo ngasi ebi onabwîne bikukwânîne na bene winyu omu kushimba obulonza bwa Nyamuzinda winyu. [19] Odêkereze embere za Nyamuzinda w'e Yeruzalemu ebi birugu ohîrwe mpu bigend'ikakola omu kâ-Nyamuzinda wâwe. [20] Na ngasi bindi bya bulagirire oku kâ-Nyamuzinda wâwe, ebi ogwâsirwe okujira, wanabirhôla omu nyumpa y'embîko ya mwâmi. [21] Niono mwâmi Artazerzesi mpanyire irhegeko oku babîsi bôshi babà olundi lunda lw'olwîshi nti ngasi ebi Ezra, mudiâhwa na mwandisi w'Akanwa ka Nnâmahanga ankanabahûna byôshi munabijire bwinjinjà. [22] Kuhika oku talenta igana za nsaranga, birundo igana bya ngano, mikondo igana y'idivayi, mikondo igana ya mavurha, n'omunyu buzira kugera. [23] Ngasi binarhegesirwe na Nyamuzinda w'empingu, binajirirwe duba kuli ako kâ-Nyamuzinda kâge, lyo obukunizi bwâge bulek'iyîshira ecihugo ca mwâmi n'oku bagala. [24] Kandi rhubamanyîsize oku kuli abôla badâhwa, Abaleviti, abîmbiza, abalanzi b'enyumvi, aba-Natineni, murhabavurhisagya ibarati erhi mpongano, erhi kubacîka omu njira. [25] Nâwe Ezra, omu kukulikira obwenge Nyamuzinda wâwe akuhizire omu nfune, osinge abatwî b'emmanja, abarhambo barhambula olubaga loshi lunali eyo ishiriza ly'olwîshi, ngasi banamanyire amarhegeko ga Nyamuzinda wâwe, onagayigîrize abarhagayishi. [26] Orhanashimbiri irhegeko lya Nyamuzinda wa we, n'irhegeko lya mwâmi, anahanwe kulya kushingânîne: arhàyîrhwa akagwe erhi ahyûle, erhi ashwekwe.

Ezra asalira anarhenga e Babiloni aja e Israheli-Palestina

[27] Ayâgirwe Nyamubâho Nyamuzinda w'ababusi bîrhu, owahiraga omu mu rhima gwa mwâmi okwo kukuza akâ-Nyamuzinda kaba aha Yeruzalemu. [28] Na owarhumaga nkundwa na mwâmi n'abahanûzi bâge n'abasirika bâge bôshi banagwêrhe obuhashe. Nâni nacisêza bulya okuboko kwa Nyamubâho Nyamuzinda wâni kwo nayegemire, nakaz'ishûbûza abarhambo b'Israheli nti ngende nabo.

BHS Esra/Ezra 7

וְאַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּמַלְכוּת אַרְתַּחְשַׁסְתְּא מֶלֶךְ־פָּרָס עֶזְרָא בֶּן־שְׂרָיָה בֶּן־עֲזַרְיָה בֶּן־חִלְקִיָּה: 1
בֶּן־שַׁלּוּם בֶּן־צָדוֹק בֶּן־אֲחִיטוּב: 2 בֶּן־אֲמַרְיָה בֶּן־עֲזַרְיָה בֶּן־מְרָיוֹת: 3 בֶּן־זַרְחְיָה בֶן־עֻזִּי בֶּן־בֻּקִּי: 4 בֶּן־אֲבִישׁוּעַ בֶּן־פִּינְחָס
בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הָרֹאשׁ: 5 הוּא עֶזְרָא עָלָה מִבָּבֶל וְהוּא־סֹפֵר מָהִיר בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר־נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּתֶּן־לוֹ הַמֶּלֶךְ כְּיַד־יְהוָה אֱלֹהָיו עָלָיו כֹּל בַּקָּשָׁתוֹ: פ
וַיַּעֲלוּ מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַנְּתִינִים אֶל־יְרוּשָׁלַ͏ִם בִּשְׁנַת־שֶׁבַע לְאַרְתַּחְשַׁסְתְּא 7
הַמֶּלֶךְ: 8 וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַ͏ִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי הִיא שְׁנַת הַשְּׁבִיעִית לַמֶּלֶךְ: 9 כִּי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא יְסַד הַמַּעֲלָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִבְּבֶל וּבְאֶתָּד לַחֲדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בָּא אֶל־יְרוּשָׁלַם כִּיַד־אֱלֹהָיו הַטּוֹבָה עָלָיו׃ 10כִּי עֶזְרָא הֵכִין לְבָבוֹ לִדְרוֹשׁ אֶת־תּוֹרַת
יְהוָה וְלַעֲשׂוֹת וּלְלַמֵּד בְּיִשְׂרָאֵל חֹק וּמִשְׁפָּט׃ ס
11וְזֶה | פַּרְשֶׁגֶן הַנִּשְׁתְּוָן אֲשֶׁר נָתַן הַמֶּלֶךְ אַרְתַּחְשַׁסְתְּא לְעֶזְרָא הַכֹּהֵן הַסֹּפֵר סֹפֵר דִּבְרֵי מִצְוֹת־יְהוָה וְחֻקָּיו
עַל־יִשְׂרָאֵל׃ פ
12אַרְתַּחְשַׁסְתְּא מֶלֶךְ מַלְכַיָּא לְעֶזְרָא כָּהֲנָא סָפַר דָּתָא דִּי־אֱלָהּ שְׁמַיָּא גְּמִיר וּכְעֶנֶת׃ 13מִנִּי שִׂים טְעֵם דִּי כָל־מִתְנַדַּב
בְּמַלְכוּתִי מִן־עַמָּה יִשְׂרָאֵל וְכָהֲנוֹהִי וְלֵוָיֵא לְמֵהָךְ לִירוּשְׁלֶם עִמָּךְ יֵהָךְ׃ 14כָּל־קֳבֵל דִּי מִן־קֳדָם מַלְכָּא וְשִׁבְעָת יָעֲטוֹהִי
שְׁלִיחַ לְבַקָּרָא עַל־יְהוּד וְלִירוּשְׁלֶם בְּדָת אֱלָהָךְ דִּי בִידָךְ׃ 15וּלְהֵיבָלָה כְּסַף וּדְהַב דִּי־מַלְכָּא וְיָעֲטוֹהִי הִתְנַדַּבוּ לֶאֱלָהּ
יִשְׂרָאֵל דִּי בִירוּשְׁלֶם מִשְׁכְּנֵהּ׃ 16וְכֹל כְּסַף וּדְהַב דִּי תְהַשְׁכַּח בְּכָל מְדִינַת בָּבֶל עִם הִתְנַדְּבוּת עַמָּא וְכָהֲנַיָּא מִתְנַדְּבִין
לְבֵית אֱלָהֲהֹם דִּי בִירוּשְׁלֶם׃ 17כָּל־קֳבֵל דְּנָהּ אָסְפַּרְנָא בְּכַסְפָּא דְּנָה תּוֹרִין | דְּכְרִין אִמְּרִין וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן
וּתְקָרֵב הִמּוֹ עַל־מַדְבְּחָה דִּי בֵית אֱלָהֲכֹם דִּי בִירוּשְׁלֶם׃ 18וּמָה דִּי עֲלָיִךְ וְעַל־אָחָיִךְ יֵיטַב בִּשְׁאָר כַּסְפָּא וְדַהֲבָה
לְמֶעְבַּד כִּרְעוּת אֱלָהֲכֹם תַּעַבְדוּן׃ 19וּמָאנַיָּא דִּי־מִתְיַהֲבִין לָךְ לְפָלְחַן בֵּית אֱלָהֶךְ הַשְׁלֵּם קֳדָם אֱלָהּ יְרוּשְׁלֶם׃ 20וּשְׁאָר
חַשְׁחוּת בֵּית אֱלָהָךְ דִּי יִפֶּל־לָךְ לְמִנְתֶּן תִּנְתֵּן מִן־בֵּית גִּנְזֵי מַלְכָּא׃ 21וּמִנִּי אֲנָה אַרְתַּחְשַׁסְתְּא מַלְכָּא שִׂים טְעֵם לְכֹל
גִּזְבְּרַיָּא דִּי בַּעֲבַר נַהֲרָה דִּי כָל־דִּי יִשְׁאֲלֻנְכוֹן עֶזְרָא כָהֲנָה סָפַר דָּתָא דִּי־אֱלָהּ שְׁמַיָּא אָסְפַּרְנָא יִתְעֲבֵד׃ 22עַד־כִּסַּף
כַּכְּרִין מְאָה וְעַד־חִנְטִין כֹּרִין מְאָה וְעַד־חֲמַר בַּתִּין מְאָה וְעַד־בַּתִּין מְשַׁח מְאָה וּמֶלַח דִּי־לָא כְתָב׃ 23כָּל־דִּי מִן־טַעַם
אֱלָהּ שְׁמַיָּא יִתְעֲבֵד אַדְרַזְדָּא לְבֵית אֱלָהּ שְׁמַיָּא דִּי־לְמָה לֶהֱוֵא קְצָף עַל־מַלְכוּת מַלְכָּא וּבְנוֹהִי׃ 24וּלְכֻם מְהוֹדְעִין דִּי
כָל־כָּהֲנַיָּא וְלֵוָיֵא זַמָּרַיָּא תָּרֵעַיָּא נְתִינַיָּא וּפָלְחֵי בֵּית אֱלָהָא דְּנָה מִנְדָּה בְלוֹ וְהַלָּךְ לָא שַׁלִּיט לְמִרְמֵא עֲלֵיהֹם׃ 25וְאַנְתְּ
עֶזְרָא כְּחָכְמַת אֱלָהָךְ דִּי־בִידָךְ מֲנִי שָׁפְטִין וְדַיָּנִין דִּי־לֶהֱוֹן דָּאנִין לְכָל־עַמָּה דִּי בַּעֲבַר נַהֲרָה לְכָל־יָדְעֵי דָתֵי אֱלָהָךְ וְדִי
לָא יָדֵע תְּהוֹדְעוּן׃ 26וְכָל־דִּי־לָא לֶהֱוֵא עָבֵד דָּתָא דִּי־אֱלָהָךְ וְדָתָא דִּי מַלְכָּא אָסְפַּרְנָא דִּינָה לֶהֱוֵא מִתְעֲבֵד מִנֵּהּ הֵן
לְמוֹת הֵן לִשְׁרֹשׁוֹ הֵן־לַעֲנָשׁ נִכְסִין וְלֶאֱסוּרִין׃ פ
27בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֲשֶׁר נָתַן כָּזֹאת בְּלֵב הַמֶּלֶךְ לְפָאֵר אֶת־בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִָם׃ 28וְעָלַי הִטָּה־חֶסֶד
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְיוֹעָצָיו וּלְכָל־שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ הַגִּבֹּרִים וַאֲנִי הִתְחַזַּקְתִּי כְּיַד־יְהוָה אֱלֹהַי עָלַי וָאֶקְבְּצָה מִיִּשְׂרָאֵל רָאשִׁים
לַעֲלוֹת עִמִּי׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

8

[1] Alaga abakulu b'omulala n'obûko bwâbo, balya barhengaga rhweshi[x] e Babiloni oku ngoma ya mwâmi Artazerzesi. [2] Omu bene Pinasi: Gershomu; omu bene Hamati: Daniyeli; omu bene Daudi: Hatushi, [3] mwene Shekanya; omu bene Pareosi: Zekariya na balume igana na makumi arhânu bayandisirwe omu citabu c'omulala. [4] Omu bene Pahati-Mowabu; Eliyunayi, mwene Zeraya, na bantu magana abiri ga balume. [5] Omu bene Zatu: Shekanya, mugala wa Yahazieli, na magana asharhu ga balume. [6] Omu bene Adini: Ebedi, mugala wa Yonatani na balume makumi arhânu. [7] Bene Elamu: Yeshaya, mugala wa Atalya na balume makumi gali nda. [8] Omu bene Shefatya: Zebadya, mugala wa Mikaeli, na balume makumi gali munâni. [9] Omu bene Yowabu: Obadiya mugala wa Yehieli, na balume magana abirhi na ikumi na munâni. [10] Omu bene Bâni; Shelomiti, mugala wa Yosifya na balume igana na makumi gali ndarhu. [11] Omu bene Bebayi: Zekarya, mugala wa Bebayi, na bantu makumi abirhi na munâni ga balume. [12] Omu bene Azgadi: Yohanani, mugala wa Hakatani na balume igana n'ikumi. [13] Omu bene Adonikami: emiziba, n'amazîno gâbo ga gano: Elifêleti, Yeieli, na Shemaya, na balume makumi gali ndarhu; [14] omu bene Bigwayi: Utayi, mugala wa Zabudi, na balume makumi gali nda.

[15] Nabashûbûliza aha lwîshi luhululira olunda lw'Ahawa, rhwanacitwa icu mbî, aho nsiku isharhu. Erhi mba namalolêreza olubaga loshi, n'abadâhwa, ntabonagamwo owankaderhwa mwene Levi. [16] Okubundi nanacirhuma abagula Eliezeri, Arieli, Shemaya, Elnatani, Yaribi, Elnatani, Natani, Zekarya na Meshulami, kuguma na abigiriza ba Yoyaribina na Elnatani. [17] Nanacibarhuma emw'omushamuka Ido, emunda baderha mpu yo Kasifya. Nanacibaha ebinwa bali bagwâsirwe okugend'ibwîra Ido na bandi bene wâbo ba-Natineni babà aho Kasifya, lyo barhurhumira abagend'ikaz'ikola akâ-Nyamuzinda wîrhu. [18] Na ebwa kubà okuboko kwinjà kwa Nyamuzinda kurhulikwo, banacirhurhumira omuntu mwenge wa muli bene Mahali, mugala wa Levi mwene Israheli ye: Sherebya n'abagala bâge, na bene wâbo bôshi bali ikumi na munâni. [19] Barhuma na Hashabya na Yeshaya w'omu bene Merari. [20] Bene wâbo na bagala bâbo bôshi bàli makumi abirhi; bàli ba muli bene Natineni balya Daudi n'abashamuka bahûnaga mpu bakakolera Abaleviti, magana abirhi na makumi abirhi, bôshi banaganjwa ngasi muguma n'izîno lyâge.

[21] Aho oku lwîshi]w'Ahawa naderha nti bôshi bacîshalise lyo rhucibàbaza embere za Nyamuzinda wîrhu, lyo rhumushenga amabalame minjà kuli rhwe, oku bâna bîrhu n'oku bintu bîrhu. [22] Bulya nakabwîne enshonyi z'okuhûna mwâmi nti arhurhumire engabo y'abasirika na banyakulwira oku nfarasi mpu bajè barhucinga oku bashombayi bîrhu amango rhunali omu kubalama kôshi, n'obwo rhwàli rhwamabwîra mwâmi oku: Okuboko kwa Nyamuzinda kulanga

[x] **8.1** Abalume barhengaga e Babiloni: bôshi na Ezra bàli hôfi cihumbi ciguma na magana arhanu. Haguma n'abakazi n'abâna bàli hôfi bihumbi birhanu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ebintu bya ngasi bôshi banamulongereza, cikone emisî na obukunizi bwâge bunahonere oku bamulekêrera. [23] Okwo kwarhuma rhucîshalisa, rhunashenga Nyamuzinda wîrhu naye anarhuyumvîrhiza.

[24] Nacîshoga badâhwa bakulu ikumi na babirhi bayûshûka kuli Sherebya, Hashabya na ikumi omu bene wâbo. [25] Embere zâbo nakalenga ensaranga, amasholo n'ebirugu, nterekêro mwâmi agoshôlaga oku kâ-Nyamuzinda wîrhu, ye n'abahanûzi bâge n'abarhambo bâge, na embere za hene Israheli banali aho. [26] Nanacigera n'okubahereza talenta magana gali ndarhu na makumi arhânu ga nsaranga; ebirugu by'amarhale byàli bya buzirho bwa talenta igana na talenta igana za masholo. [27] Rhubêhe makumi abirhi rhwa masholo rhwa ngulo ya dariki[y] cihumbi, na byankizo bibirhi, bya mulinga gwakemeza gwa ngulo ndârhi nk'amasholo. [28] Nanacibabwîra nti: Muli nshâgi za Nyamuzinda n'aga marhale n'aga masholo biri biberûlirwe Nyamubâho, Nyamuzinda w'ababusi binyu. [29] Mubè masù omu kubilanga kuhika amango mwashubibigerera embere z'abarhambo b'abadâhwa, Abaleviti, n'embere z'abarhambo b'emilala ya bene Israheli, aha Yeruzalemu omu biyûmpa by'akâ-Nyamuzinda. [30] Abadâhwa n'Abaleviti banacirhôla galya marhale, na galya masholo, oku bajà bagalênga n'ebirugu, mplu babihêke e Yeruzalemu omu nyumpa ya Nyamuzi nda wîrhu. [31] Rhwanacirhenga aho lwîshi lw'Ahawa omu nsiku ikumi n'ibirhi z'omwêzi gwa burhanzi, rhwaja e Yeruzalemu. Okuboko kwa Nyamuzinda wîrhu kwanacirhujakwo, kwarhulîkûza omu maboko g'abashombanyi n'omu mi rhego minji ago mango rhwanayishaga rhwagenda.

[32] Rhwanacihika aha Yeruzalemu, rhwanacibêraho nsiku isharhu, [33] omu lusiku lwa kani ensaranga, amasholo, ebirugu byôshi byashub'ilengwa omu mwa Nyamuzinda wîrhu, omu maboko g'omudâhwa Meremoti, muga]a wa Uriya, mudâhwa wali na Eleazari mugala wa Pinasi, n'Abaleviti babirhi, Yesabadi, mugala wa Yozwè na Noadya, mugala wa Binuyi. [34] Byôshi byahânwa nk'okwo byanaganjagwa n'obuzirho bwâbyo, bwayandikwa ago mango. [35] Ezo mpira zarhengaga emunda zali zilulizihwe zanacihâna enterekêro emwa Nyamuzinda w'Israheli: mpanzi ikumi n'ibirhi, kuli bene Israheli bôshi, ngandabuzi makumi gali mwenda na ndarhu, bâna-buzi makumi gali nda na nda, bihebe ikumi na bibirhi, mpyûlo oku byâha; byôshi byarherekêrwa Nyamubâho. [36] Banacimanyîsa galya marhegeko ga mwâmi, oku barhambo n'oku bandi bakulu banali ishiriza lya olwîshi; nabo banarhabâla olubaga kuli ako kâ-Nyamuzinda.

BHS Esra/Ezra 8

1 וְאֵלֶּה רָאשֵׁי אֲבֹתֵיהֶם וְהִתְיַחְשָׂם הָעֹלִים עִמִּי בְּמַלְכוּת אַרְתַּחְשַׁסְתְּא הַמֶּלֶךְ מִבָּבֶל׃ ס

[y] **8.27** edariki: luli lusaranga lwa masholo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2 מִבְּנֵי פִינְחָס גֵּרְשֹׁם ס

מִבְּנֵי אִיתָמָר דָּנִיֵּאל ס

מִבְּנֵי דָוִיד חַטּוּשׁ: ס

3 מִבְּנֵי שְׁכַנְיָה ס

מִבְּנֵי פַרְעֹשׁ זְכַרְיָה וְעִמּוֹ הִתְיַחֵשׂ לִזְכָרִים מֵאָה וַחֲמִשִּׁים: ס

4 מִבְּנֵי פַּחַת מוֹאָב אֶלְיְהוֹעֵינַי בֶּן־זַרַחְיָה וְעִמּוֹ מָאתַיִם הַזְּכָרִים: ס

5 מִבְּנֵי שְׁכַנְיָה בֶּן־יַחֲזִיאֵל וְעִמּוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הַזְּכָרִים: ס

6 וּמִבְּנֵי עָדִין עֶבֶד בֶּן־יוֹנָתָן וְעִמּוֹ חֲמִשִּׁים הַזְּכָרִים: ס

7 וּמִבְּנֵי עֵילָם יְשַׁעְיָה בֶּן־עַתַלְיָה וְעִמּוֹ שִׁבְעִים הַזְּכָרִים: ס

8 וּמִבְּנֵי שְׁפַטְיָה זְבַדְיָה בֶּן־מִיכָאֵל וְעִמּוֹ שְׁמֹנִים הַזְּכָרִים: ס

9 מִבְּנֵי יוֹאָב עֹבַדְיָה בֶּן־יְחִיאֵל וְעִמּוֹ מָאתַיִם וּשְׁמֹנָה עָשָׂר הַזְּכָרִים: ס

10 וּמִבְּנֵי שְׁלוֹמִית בֶּן־יוֹסִפְיָה וְעִמּוֹ מֵאָה וְשִׁשִּׁים הַזְּכָרִים: ס

11 וּמִבְּנֵי בֵבַי זְכַרְיָה בֶּן־בֵּבָי וְעִמּוֹ עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה הַזְּכָרִים: ס

12 וּמִבְּנֵי עַזְגָּד יוֹחָנָן בֶּן־הַקָּטָן וְעִמּוֹ מֵאָה וַעֲשָׂרָה הַזְּכָרִים: ס

13 וּמִבְּנֵי אֲדֹנִיקָם אַחֲרִנִּים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם אֱלִיפֶלֶט יְעִיאֵל וּשְׁמַעְיָה וְעִמָּהֶם שִׁשִּׁים הַזְּכָרִים: ס

14 וּמִבְּנֵי בִגְוַי עוּתַי וְזַבּוּד וְעִמּוֹ שִׁבְעִים הַזְּכָרִים: פ

15 וָאֶקְבְּצֵם אֶל־הַנָּהָר הַבָּא אֶל־אַהֲוָא וַנַּחֲנֶה שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה וָאָבִינָה בָעָם וּבַכֹּהֲנִים וּמִבְּנֵי לֵוִי לֹא־מָצָאתִי
שָׁם׃ 16 וָאֶשְׁלְחָה לֶאֱלִיעֶזֶר לַאֲרִיאֵל לְשִׁמַעְיָה וּלְאֶלְנָתָן וּלְיָרִיב וּלְאֶלְנָתָן וּלְנָתָן וְלִזְכַרְיָה וְלִמְשֻׁלָּם רָאשִׁים וּלְיוֹיָרִיב
וּלְאֶלְנָתָן מְבִינִים׃ 17 וָאֲצַוֶּה אוֹתָם עַל־אִדּוֹ הָרֹאשׁ בְּכַסְפְיָא הַמָּקוֹם וָאָשִׂימָה בְּפִיהֶם דְּבָרִים לְדַבֵּר אֶל־אִדּוֹ אָחִיו
הַנְּתוּנִים בְּכַסְפְיָא הַמָּקוֹם לְהָבִיא־לָנוּ מְשָׁרְתִים לְבֵית אֱלֹהֵינוּ׃ 18 וַיָּבִיאוּ לָנוּ כְּיַד־אֱלֹהֵינוּ הַטּוֹבָה עָלֵינוּ אִישׁ שֵׂכֶל
מִבְּנֵי מַחְלִי בֶּן־לֵוִי בֶּן־יִשְׂרָאֵל וְשֵׁרֵבְיָה וּבָנָיו וְאֶחָיו שְׁמֹנֶה עָשָׂר׃ 19 וְאֶת־חֲשַׁבְיָה וְאִתּוֹ יְשַׁעְיָה מִבְּנֵי מְרָרִי אֶחָיו
וּבְנֵיהֶם עֶשְׂרִים׃ ס

20 וּמִן־הַנְּתִינִים שֶׁנָּתַן דָּוִיד וְהַשָּׂרִים לַעֲבֹדַת הַלְוִיִּם נְתִינִים מָאתַיִם וְעֶשְׂרִים כֻּלָּם נִקְּבוּ בְּשֵׁמוֹת׃ 21 וָאֶקְרָא שָׁם צוֹם
עַל־הַנָּהָר אַהֲוָא לְהִתְעַנּוֹת לִפְנֵי אֱלֹהֵינוּ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ דֶּרֶךְ יְשָׁרָה לָנוּ וּלְטַפֵּנוּ וּלְכָל־רְכוּשֵׁנוּ׃ 22 כִּי בֹשְׁתִּי לִשְׁאוֹל
מִן־הַמֶּלֶךְ חַיִל וּפָרָשִׁים לְעָזְרֵנוּ מֵאוֹיֵב בַּדֶּרֶךְ כִּי־אָמַרְנוּ לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר יַד־אֱלֹהֵינוּ עַל־כָּל־מְבַקְשָׁיו לְטוֹבָה וְעֻזּוֹ וְאַפּוֹ
עַל כָּל־עֹזְבָיו׃ 23 וַנָּצוּמָה וַנְּבַקְּשָׁה מֵאֱלֹהֵינוּ עַל־זֹאת וַיֵּעָתֶר לָנוּ׃ 24 וָאַבְדִּילָה מִשָּׂרֵי הַכֹּהֲנִים שְׁנֵים עָשָׂר לְשֵׁרַבְיָה
חֲשַׁבְיָה וְעִמָּהֶם מֵאֲחֵיהֶם עֲשָׂרָה׃ 25 וָאֶשְׁקְוֹלָה לָהֶם אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֵּלִים תְּרוּמַת בֵּית־אֱלֹהֵינוּ
הֵרִימוּ הַמֶּלֶךְ וְיוֹעֲצָיו וְשָׂרָיו וְכָל־יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים׃ 26 וָאֶשְׁקְלָה עַל־יָדָם כֶּסֶף כִּכָּרִים שֵׁשׁ־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּכְלֵי־כֶסֶף מֵאָה לְכִכָּרִים זָהָב מֵאָה כִכָּר׃ 27וּכְפֹרֵי זָהָב עֶשְׂרִים לַאֲדַרְכֹנִים אֶלֶף וּכְלֵי נְחֹשֶׁת מֻצְהָב טוֹבָה שְׁנַיִם
חֲמוּדֹת כַּזָּהָב׃ 28וָאֹמְרָה אֲלֵהֶם אַתֶּם קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהַכֵּלִים קֹדֶשׁ וְהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב נְדָבָה לַיהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתֵיכֶם׃ 29שִׁקְדוּ וְשִׁמְרוּ עַד־תִּשְׁקְלוּ לִפְנֵי שָׂרֵי הַכְּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְשָׂרֵי־הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַם לַלִּשְׁכוֹת בֵּית
יְהוָה׃ 30וַיִּקְבְּלוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מִשְׁקַל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וְהַכֵּלִים לְהָבִיא לִירוּשָׁלַם לְבֵית אֱלֹהֵינוּ׃ פ
31וַנִּסָּעָה מִנְּהַר אַהָוָא בִּשְׁנֵים עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לָלֶכֶת יְרוּשָׁלַם וְיַד־אֱלֹהֵינוּ הָיְתָה עָלֵינוּ וַיַּצֵּלֵנוּ מִכַּף אוֹיֵב
וְאוֹרֵב עַל־הַדָּרָךְ׃ 32וַנָּבוֹא יְרוּשָׁלַם וַנֵּשֶׁב שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה׃ 33וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי נִשְׁקַל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וְהַכֵּלִים בְּבֵית
אֱלֹהֵינוּ עַל יַד־מְרֵמוֹת בֶּן־אוּרִיָּה הַכֹּהֵן וְעִמּוֹ אֶלְעָזָר בֶּן־פִּינְחָס וְעִמָּהֶם יוֹזָבָד בֶּן־יֵשׁוּעַ וְנוֹעַדְיָה בֶּן־בִּנּוּי
הַלְוִיִּם׃ 34בְּמִסְפָּר בְּמִשְׁקָל לַכֹּל וַיִּכָּתֵב כָּל־הַמִּשְׁקָל בָּעֵת הַהִיא׃ פ
35הַבָּאִים מֵהַשְּׁבִי בְּנֵי־הַגּוֹלָה הִקְרִיבוּ עֹלוֹת ׀ לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל פָּרִים שְׁנֵים־עָשָׂר עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֵילִים ׀ תִּשְׁעִים
וְשִׁשָּׁה כְּבָשִׂים שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה צְפִירֵי חַטָּאת שְׁנֵים עָשָׂר הַכֹּל עוֹלָה לַיהוָה׃ פ
36וַיִּתְּנוּ ׀ אֶת־דָּתֵי הַמֶּלֶךְ לַאֲחַשְׁדַּרְפְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּפַחֲוֹת עֵבֶר הַנָּהָר וְנִשְּׂאוּ אֶת־הָעָם וְאֶת־בֵּית־הָאֱלֹהִים׃ ס

9

Abayahudi bahanzibwa obuhya n'agandi mashaja

[1] Erhi ebyo biba byamanagenda ntyo, abashamuka banacinjaho, mpu: Olubaga lwa bene Israheli, abadâhwa, Abaleviti barhalekini n'amashanja g'ebi bihugo rhuyâbakinwe nabyo; bacidwîrhe bajira amaligo gabyo: aga Aba nyamisiri, Abanyamoreni, Abanyakanani, Abahititi, Abaperesiti, Abayebuseni, Abamoniti n'Abamowabiti. [2] Kulya kubà bajir'isheberayo abakazi, kuli bo bonene n'oku bâna bâbo na ntyo olubaga lutagatîfu lwamacishwekera kuli ago mashanja g'ebyo bihugo n'amaboko g'abarhambo n'abatwî b'emmanja go gabire ga burhanzi omu kuhenya maligo ga bene ago. [3] Erhi nyumva ntyo, na sharhangula emyambalo yâni n'ecishuli câni, nacîmanyula enviri okw'irhwe, n'ô bwânwa, natamala nieshi n'omutula. [4] Aha burhambi hwâni banacila mbukiraho nabo balya banali balumirwe n'ebinwa bya Nnâmahanga w'Israheli erhi bubî bw'abo bàli balulize burhuma; nâni nanaciyôrha ncigonyire kuhika oku nterekêro y'ebijingo. [5] Erhi amango g'enterekêro y'ebijingo[z] ganaba, nayîsha najonjoboka na gulya mutula gwâni n'erya mishangi n'ecishuli câni bisha rhangusire; nanacifukama, nanaciyinamulira amaboko emunda Nyamuzinda wâni ali, [6] nanaciderha, nti: Yâgirwa Nyamubâho, niono nyunjwîre mungo na mutula birhankarhuma nacishomya nti ngalamire emunda oli, bulya amabî gi rhu gayushusire, garhaluka olugero, na ntyo obubî bwîrhu bwarhaluka amalunga. [7] Kurhenga amango ga bashakulûza kuhika buno erhi n'omu mabî rhunali na byâha bîrhu byarhumaga rhuhêkwa bujà, rhwanyagwa, rhwabona enshonyi nk'oku binali ene. [8] Ci konene buno,

[z] **9.5** : Enterekêro y'ebijingo-yakag'ibà aha nsa mwenda z'ebijingo (1 BÂM 18,29; Dan 9,21).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu arha nzirirhubêra obwonjo erhi alanga muli rhwe emisigala, anarhuha aha rhwaya kira omu hantu hâge hatagatîfu lyo Nyamuzinda wîrhu arhuyigula amasù, ana rhuhe akalamomuli omu bujà bwîrhu. [9] Neci rhuli bajà, ci konene arharhulekêreraga muli obo bujà. Ajizire abâmi b'e Persi bakarhulola n'omurhima gw'obwonjo, mpu yo rhuba n'akalamo, lyo rhunayishiyimanza enyumpa ya Nyamuzinda wîrhu, rhushub'ishakûlula, anarhuhe aha rhwakabêra ahazungulusirwe n'olugurhu omu Buyahudi n'omu Yeruzalemu. [10] Na buno, Yâgirwa Nyamuzinda wîrhu, bicigi rhwankaciderha enyuma ly'oku kôshi? [11] Bulya rhwalekêrire amarhegeko warhuhaga omu kanwa k'abalêbi, wanarhukomêreza, erhi: Eco cihugo mwajamwo mpu mugend'iciyimamwo, ciri cihugo ca mabî, mabî g'amashanja na ngasi bulyâlya bunabalimwo, kurhenga olunda n'olundi erhi na mabî gâbo gonene. [12] Na bunomumanyage mwankaha bâli binyu bagala bâbo, na bagala binyu mumanye mwankabahà bâli bâbo; munamanye irhondomurhayagalagwa n'omurhûla gwâbo erhi n'iragi lyâbo lyo muzibuha, lyo muhashilya oku binjà by'eci cihugo, munayîsh'ibisigira abâna binyu ensiku zôshi!

[13] Kuli ebi bibi byarhuyîshiraga erhi bijiro bîrhu bigalugalu birhuma ciru akaba mpu orhabikaga ecirhali cihimbi c'amabî gîrhu, Yâgirwa Nyamuzinda wîrhu, wanarhulekera n'omusigala nk'ogu guli aha, [14] ka rhwankacishomya mpu rhwashub'ivuna amarhegeko gâwe. rhushub'ilungana n'aga mashanja magalugalu ntya? Ka lero orhankarhubêra burhe kuhika orhuhungumule buzira kurhulekera ciru n'omusigala, ciru n'ehiguma hyankafulumuka? [15] Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli. oli mushinganyanya loshi, rhwe rhuligi gulya musigala gw'abashugunukaga, embere zâwe n'amabî gîrhu rhurhacikwânîni okubêra omu masù gâwe erhi ago mabî gîrhu garhuma.

BHS Esra/Ezra 9

וּכְכַלּוֹת אֵלֶּה נִגְּשׁוּ אֵלַי הַשָּׂרִים לֵאמֹר לֹא־נִבְדְּלוּ הָעָם יִשְׂרָאֵל וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מֵעַמֵּי הָאֲרָצוֹת כְּתוֹעֲבֹתֵיהֶם 1
לַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הַפְּרִזִּי הַיְבוּסִי הָעַמֹּנִי הַמּוֹאָבִי הַמִּצְרִי וְהָאֱמֹרִי: כִּי־נָשְׂאוּ מִבְּנֹתֵיהֶם לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם וְהִתְעָרְבוּ זֶרַע 2
הַקֹּדֶשׁ בְּעַמֵּי הָאֲרָצוֹת וְיַד הַשָּׂרִים וְהַסְּגָנִים הָיְתָה בַּמַּעַל הַזֶּה רִאשׁוֹנָה: ס
וּכְשָׁמְעִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה קָרַעְתִּי אֶת־בִּגְדִּי וּמְעִילִי וָאֶמְרְטָה מִשְׂעַר רֹאשִׁי וְזָקָנִי וָאֵשְׁבָה מְשׁוֹמֵם: 4וְאֵלַי יֵאָסְפוּ כֹּל 3
חָרֵד בִּדְבְרֵי אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל עַל מַעַל הַגּוֹלָה וַאֲנִי יֹשֵׁב מְשׁוֹמֵם עַד לְמִנְחַת הָעָרֶב: 5וּבְמִנְחַת הָעֶרֶב קָמְתִּי מִתַּעֲנִיתִי
וּבְקָרְעִי בִּגְדִּי וּמְעִילִי וָאֶכְרְעָה עַל־בִּרְכַּי וָאֶפְרְשָׂה כַפַּי אֶל־יְהוָה אֱלֹהָי: 6וָאֹמְרָה אֱלֹהַי בֹּשְׁתִּי וְנִכְלַמְתִּי לְהָרִים אֱלֹהָי
פָּנַי אֵלֶיךָ כִּי עֲוֹנֹתֵינוּ רָבוּ לְמַעְלָה רֹאשׁ וְאַשְׁמָתֵנוּ גָדְלָה עַד לַשָּׁמָיִם: 7מִימֵי אֲבֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּאַשְׁמָה גְדֹלָה עַד הַיּוֹם
הַזֶּה וּבַעֲוֹנֹתֵינוּ נִתַּנּוּ אֲנַחְנוּ מְלָכֵינוּ כֹּהֲנֵינוּ בְּיַד | מַלְכֵי הָאֲרָצוֹת בַּחֶרֶב בַּשִּׁבְיָ וּבַבִּזָּה וּבְבֹשֶׁת פָּנִים כְּהַיּוֹם
הַזֶּה: 8וְעַתָּה כִּמְעַט־רֶגַע הָיְתָה תְחִנָּה מֵאֵת | יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְהַשְׁאִיר לָנוּ פְּלֵיטָה וְלָתֶת־לָנוּ יָתֵד בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ
לְהָאִיר עֵינֵינוּ אֱלֹהֵינוּ וּלְתִתֶּנוּ מִחְיָה מְעַט בְּעַבְדֻתֵנוּ: 9כִּי־עֲבָדִים אֲנַחְנוּ וּבְעַבְדֻתֵּנוּ לֹא עֲזָבָנוּ אֱלֹהֵינוּ וַיַּט־עָלֵינוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

חֶסֶד לִפְנֵי מַלְכֵּי פָרַס לָתֵת־לָנוּ מִחְיָה לְרוֹמֵם אֶת־בֵּית אֱלֹהֵינוּ וּלְהַעֲמִיד אֶת־חָרְבֹתָיו וְלָתֵת־לָנוּ גָּדֵר בִּיהוּדָה
וּבִירוּשָׁלִָם׃ ס

10 וְעַתָּה מַה־נֹּאמַר אֱלֹהֵינוּ אַחֲרֵי־זֹאת כִּי עָזַבְנוּ מִצְוֹתֶיךָ׃ 11 אֲשֶׁר צִוִּיתָ בְיַד עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אַתֶּם בָּאִים לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ נִדָּה הִיא בְּנִדַּת עַמֵּי הָאֲרָצוֹת בְּתוֹעֲבֹתֵיהֶם אֲשֶׁר מִלְאוּהָ מִפֶּה אֶל־פֶּה
בְּטֻמְאָתָם׃ 12 וְעַתָּה בֶּנוֹתֵיכֶם אַל־תִּתְּנוּ לִבְנֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם אַל־תִּשְׂאוּ לִבְנֵיכֶם וְלֹא־תִדְרְשׁוּ שְׁלֹמָם וְטוֹבָתָם עַד־עוֹלָם
לְמַעַן תֶּחֶזְקוּ וַאֲכַלְתֶּם אֶת־טוּב הָאָרֶץ וְהוֹרַשְׁתֶּם לִבְנֵיכֶם עַד־עוֹלָם׃ 13 וְאַחֲרֵי כָּל־הַבָּא עָלֵינוּ בְּמַעֲשֵׂינוּ הָרָעִים
וּבְאַשְׁמָתֵנוּ הַגְּדֹלָה כִּי | אַתָּה אֱלֹהֵינוּ חָשַׂכְתָּ מִמַּטָּה מֵעֲוֹנֵנוּ וְנָתַתָּה לָנוּ פְּלֵיטָה כָּזֹאת׃ 14 הֲנָשׁוּב לְהָפֵר מִצְוֹתֶיךָ
וְלִהְתְחַתֵּן בְּעַמֵּי הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה הֲלוֹא תֶאֱנַף־בָּנוּ עַד־כַּלֵּה לְאֵין שְׁאֵרִית וּפְלֵיטָה׃ פ

15 יְהוָֹה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל צַדִּיק אַתָּה כִּי־נִשְׁאַרְנוּ פְלֵיטָה כְּהַיּוֹם הַזֶּה הִנֵּנוּ לְפָנֶיךָ בְּאַשְׁמָתֵינוּ כִּי אֵין לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ
עַל־זֹאת׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10

[1] Amango Ezra akazâg'irhoza emirenge erhi anafukamire embere z'akâ-Nyamuzinda, oku agwêrhe ashenga ntyo, engabo nyinji y'abalume n'abakazi n'abâna ba bene Israheli yamujà eburhamhi, bulya olubaga loshi lwali omu mulenge bwenêne. [2] Okubundi Shekanya, mwene Yehieli, wa muli bene Elamu, anacirhôla oluhya abwîra Ezra, erhi: Rhwagomîre Nnâmahanga omu kuyanka abakazi b'omu gandi mashanja. Hyakwikubagirwa higuma hyône hicisigalire Israheli. [3] Rhushub'igilagana na Nyamubâho Nyamuzinda wîrhu oku rhukolaga rhwagend'ihulusa abo bakazi bôshi n'abâna bâbo nka kulya onarhuhanwire Waliha, mwe na bandi bacirhînya amarhegeko ga Nyamuzinda wîrhu. N'okwo kunabe nk'oku irhegeko lidesire. [4] Yîmuka ojire omukolo gwâwe. Nîrhu rhwakugwasa. Ozibuhe, kanya omu mirimo. [5] Ezra anaciyimuka, alahiriza abakulu b'abadâhwa n'ab'Ahaleviti. na bene Israheli bôshi mpu banajag'ijira nk'okwo binadesirwe; nabo bacigasha. [6] Erhi ahuluka omu akâ-Nyamuzinda, Ezra anacija omu mwa Yohâna, mugala wa Eliyashibu; n'oku ajamwo arhaderhaga mpu ankaly'amwo omugati erhi okunywamwo amîshi, mungo gw'obubî bwa balya halibahêsirwe bujà gurhuma.

[7] Banaciyâlîza omu Buyahudi bôshi n'omu Yeruzalemu, mpu ngasi banali bahêsirwe bujà babuganane bôshi aha Yeruzalemu. [8] Na kuli okwo abarhambo n'abagula bali babarhonzire oku ngasi orhali ho enyuma lya nsiku isharhu, banamunyâge, banamukûle omu ndêko y'abo bàli halulizîbwe. [9] Abantu b'e Yuda bôshi na bene Benyamini banacidêka aha Yeruzalemu enyuma ly'ezo nsiku isharhu; zali omu nsiku makumi abirhi z'omwêzi gwa mwenda. Olubaga loshi lwanacisikânana omu muhanda gw'akâ-Nyamuzinda erhi lunali lwageramwo omusisi gw'okwo kugalugalu, n'ogw'enkuba nyinji yakazâg'inia. [10] Omudâhwa Ezra anaciyimanga ababwîra, erhi: Mwajizire kubî erhi muyanka abakazi b'ahandi, mwayûshûla ntyo obubî oku bundi bubî bwa bene Israheli. [11] Na bunomucîyunjuzagye kuli obwo bubî bwinyu embere za Nyamubâho, Nyamuzinda w'ababusi binyu, munakajira oku alonzize; muciyêgûle n'embaga z'ebindi bihugo, munaleke abakazi b'ahandi. [12] Endêko yôshi yanacishuza n'izù linene, yanaciderha mpu: Kwo rhwajira okwo odesire! [13] Ci konene olubaga lwamaluga, na mwa gano mango g'enkuba kurhankahashikana okubêra embuga: kandi lurhali lubanja lwa lusiku luguma erhi ibirhi, n'okubà ebyâha bîrhu biri binji muli okwo. [14] Abarhambo bîrhu bayimange ahâli h'olubaga: na ngasi bôshi banayansire abakazi b'ahandi, omu bishagala bîrhu, bayishe omu lusiku hanatwîrirwe, bayishe n'abashamuka n'abacîranuzi ba ngasi cishagala, kuhika oburhè bwa Nyamuzinda wîrhu burhuyegûkekwo erhi okwo kurhuma.

[15] Yonatani mwene Asaheli na Yahazya, mwene Tikwa, bonene barhali bayemire okwo; Meshulami n'Omuleviti Shabtayi babagwasa. [16] Ci abandi bali bahêsirwe bujà bôshi banajira nk'oku byanali bidesirwe. Omudâhwa Ezra, acîshoga abarhambo b'emilala nk'oku enyumpa zâbo zinali, ngasi muguma kulya anacishôgagwa mpu lebe oyu; bashimânana omu lusiku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lurhanzi lw'omwêzi gwa kali ikumi mpu balolage kurhi batwa olwo lubanja. [17] Bagend'iyusa omu lusiku lurhanzi lw'omwêzi gwa burhanzi ezo manja z'abayankaga abakazi b'ahandi. Olukere lw'abayazire [18] Omu badâhwa ababonekinemwo bali bayansire abakazi b'ahandi bali: omu bene Yozwè, mugala wa Yosadoki na bene wâbo: Maseya, Eliyezeri, Yaribu na Gedalya; [19] balagânana oku bahulusa abo bakabo; n'omu kuyêmêra oku babihire, balagânana okurherekêra engandabuzi kuli obwo bubî bwâbo. [20] Omu bene Imeri: Hanani na Zebadya. [21] Omu bene Harimi; Maseya, Eliya, Shemaya, Yehieli na Uziya. [22] Omu bene Pashehuri: Eliyehoyenayi, Maseya, Ismaeli, Netaneli, Yozabadi, Shimeyi na Eleasa. [23] Omu Baleviti: Yozabadi, Shimeyi, Kelaya oderhwa Kelita, Petahya, Yahuda na Eliezeri. [24] Omu bîmbiza: Eliashibi na Zakuri; omu balanzi b'enyunvi: Shalumi, Telemi na Uri. [25] Omu bene Israheli: Bagala ba Pareosi: Ramiya, Yiziya, Malkiya, Miamini, Eleazari, Malkiya na Benaya; [26] omu bene Elamu: Matanya, Zekariya, Yehieli, Abdi, Yeremoti na Eliya. [27] Omu bene Zatu: Eliyehoyenayi, Eliashibu, Matanya, Yeremoti, Zabadi na Aziza; [28] omu bene Bebayi: Yohanani, Hananya, Zabayi, Atlayi; [29] omu bene Bigirayi: Meshulami, Maluku, Adaya, Yashubu, Yishali, Yeramoti. [30] Omu bene Pahati-Mowabu: Adna, Kelali, Benaya, Maseya, Matanya, Besaleli, Menashè; [31] omu bene Harimi: Eliezeri, Yishiya, Malkiya, Shemaya, Simoni, [32] Benyamini, Maluku, Shemariya; [33] omu bene Hashumu: Matenayi, Matatya, Zabadi, Elifêleti, Yeremayi, Menashè, Shimeyi; [34] omu bene Bâni: Madayi, Amrami, Uweli, [35] Benaya, Bedya, Kelaya, [36] Wanya, Meremoti, Eliyashibu, [37] Matanya, Matenayi, Yasayi. [38] Omu bene Binuyi; Shimeyi, [39] Shelemiya, Natani na Adaya. [40] Omu bene Zakayi: Makenadebayi, Shashayi, Sharayi, [41] Azareli, Shelemiya, Shemariya, [42] Shalumu, Amariya, Yozefu; [43] omu bene Nebo: Yeieli, Matitiya, Zabadi, Zebina, Yadayi, Yoweli, Benaya. [44] Abo bôshi bali bayansire abakazi b'ahandi. Babahulusa n'abâna bâbo.

BHS Esra/Ezra 10

1 וּכְהִתְפַּלֵּל עֶזְרָא וּכְהִתְוַדֹּתוֹ בֹּכֶה וּמִתְנַפֵּל לִפְנֵי בֵּית הָאֱלֹהִים נִקְבְּצוּ אֵלָיו מִיִּשְׂרָאֵל קָהָל רַב־מְאֹד אֲנָשִׁים וְנָשִׁים
וְיִלָדִים כִּי־בָכְוּ הָעָם הַרְבֵּה־בֶכֶה: ס
2 וַיַּעַן שְׁכַנְיָה בֶן־יְחִיאֵל מִבְּנֵי עֵילָם וַיֹּאמֶר לְעֶזְרָא אֲנַחְנוּ מָעַלְנוּ בֵּאלֹהֵינוּ וַנּוֹשֶׁב נָשִׁים נָכְרִיּוֹת מֵעַמֵּי הָאָרֶץ וְעַתָּה
יֵשׁ־מִקְוֶה לְיִשְׂרָאֵל עַל־זֹאת: 3 וְעַתָּה נִכְרְתָה־בְרִית לֵאלֹהֵינוּ לְהוֹצִיא כָל־נָשִׁים וְהַנּוֹלָד מֵהֶם בַּעֲצַת אֲדֹנָי וְהַחֲרְדִים
בְּמִצְוַת אֱלֹהֵינוּ וְכַתּוֹרָה יֵעָשֶׂה: 4 קוּם כִּי־עָלֶיךָ הַדָּבָר וַאֲנַחְנוּ עִמָּךְ חֲזַק וַעֲשֵׂה: פ
5 וַיָּקָם עֶזְרָא וַיַּשְׁבַּע אֶת־שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְכָל־יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה וַיִּשָּׁבֵעוּ: 6 וַיָּקָם עֶזְרָא מִלִּפְנֵי בֵּית
הָאֱלֹהִים וַיֵּלֶךְ אֶל־לִשְׁכַּת יְהוֹחָנָן בֶּן־אֶלְיָשִׁיב וַיֵּלֶךְ שָׁם לֶחֶם לֹא־אָכַל וּמַיִם לֹא־שָׁתָה כִּי מִתְאַבֵּל עַל־מַעַל הַגּוֹלָה: ס
7 וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בִּיהוּדָה וִירוּשָׁלַם לְכָל בְּנֵי הַגּוֹלָה לְהִקָּבֵץ יְרוּשָׁלָם: 8 וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יָבוֹא לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים כַּעֲצַת
הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים יָחֳרַם כָּל־רְכוּשׁוֹ וְהוּא יִבָּדֵל מִקְהַל הַגּוֹלָה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9וַיִּקָּבְצוּ כָל־אַנְשֵׁי־יְהוּדָהוְ וּבִנְיָמִן | יְרוּשָׁלַ͏ִם לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הֽוּא חֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ וַיֵּשְׁבוּ כָל־הָעָם
בִּרְחוֹב בֵּית הָאֱלֹהִים מַרְעִידִים עַל־הַדָּבָר וּמֵהַגְּשָׁמִים: פ
10וַיָּקָם עֶזְרָא הַכֹּהֵן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַתֶּם מְעַלְתֶּם וַתֹּשִׁיבוּ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת לְהוֹסִיף עַל־אַשְׁמַת יִשְׂרָאֵל: 11וְעַתָּה תְּנוּ
תוֹדָה לַיהוָה אֱלֹהֵי־אֲבֹתֵיכֶם וַעֲשׂוּ רְצוֹנוֹ וְהִבָּדְלוּ מֵעַמֵּי הָאָרֶץ וּמִן־הַנָּשִׁים הַנָּכְרִיּוֹת: 12וַיַּעֲנוּ כָל־הַקָּהָל וַיֹּאמְרוּ קוֹל
גָּדוֹל כֵּן כִּדְבָרְיךָ עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת: 13אֲבָל הָעָם רָב וְהָעֵת גְּשָׁמִים וְאֵין כֹּחַ לַעֲמוֹד בַּחוּץ וְהַמְּלָאכָה לֹא־לְיוֹם אֶחָד וְלֹא
לִשְׁנַיִם כִּי־הִרְבֵּינוּ לִפְשֹׁעַ בַּדָּבָר הַזֶּה: 14יַעֲמְדוּ־נָא שָׂרֵינוּ לְכָל־הַקָּהָל וְכֹל | אֲשֶׁר בְּעָרֵינוּ הַהֹשִׁיב נָשִׁים נָכְרִיּוֹת יָבֹאוּ
לְעִתִּים מְזֻמָּנִים וְעִמָּהֶם זִקְנֵי־עִיר וָעִיר וְשֹׁפְטֶיהָ עַד לְהָשִׁיב חֲרוֹן אַף־אֱלֹהֵינוּ מִמֶּנּוּ עַד לַדָּבָר הַזֶּה: פ
15אַךְ יוֹנָתָן בֶּן־עֲשָׂהאֵל וְיַחְזְיָה בֶן־תִּקְוָה עָמְדוּ עַל־זֹאת וּמְשֻׁלָּם וְשַׁבְּתַי הַלֵּוִי עֲזָרֵם: 16וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי הַגּוֹלָהוְ וַיִּבָּדְלוּ
עֶזְרָא הַכֹּהֵן אֲנָשִׁים רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְבֵית אֲבֹתָם וְכֻלָּם בְּשֵׁמוֹת וַיֵּשְׁבוּ בְּיוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי לְדָרְשׁ
הַדָּבָר: 17וְיִכְלוּ בְכֹל אֲנָשִׁים הַהֹשִׁיבוּ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת עַד יוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן: פ
18וּמִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הֹשִׁיבוּ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת מִבְּנֵי יֵשׁוּעַ בֶּן־יוֹצָדָק וְאֶחָיו מַעֲשֵׂיָהוּ וֶאֱלִיעֶזֶר וְיָרִיב
וּגְדַלְיָה: 19וַיִּתְּנוּ יָדָם לְהוֹצִיא נְשֵׁיהֶם וַאֲשֵׁמִים אֵיל־צֹאן עַל־אַשְׁמָתָם: ס
20וּמִבְּנֵי אִמֵּר חֲנָנִי וּזְבַדְיָה: ס
21וּמִבְּנֵי חָרִם מַעֲשֵׂיָה וְאֵלִיָּהוּ וּשְׁמַעְיָה וִיחִיאֵל וְעֻזִּיָה: 22וּמִבְּנֵי פַּשְׁחוּר אֶלְיוֹעֵינַי מַעֲשֵׂיָהוּ יִשְׁמָעֵאל נְתַנְאֵל יוֹזָבָד
וְאֶלְעָשָׂה: ס
23וּמִן־הַלְוִיִּם יוֹזָבָד וְשִׁמְעִי וְקֵלָיָהוּ הוּא קְלִיטָא פְּתַחְיָה יְהוּדָה וֶאֱלִיעֶזֶר: ס
24וּמִן־הַמְשֹׁרְרִים אֶלְיָשִׁיב וּמִן־הַשֹּׁעֲרִים שַׁלֻּם וְטֶלֶם וְאוּרִי: ס
25וּמִיִּשְׂרָאֵל מִבְּנֵי פַרְעֹשׁ רַמְיָה וְיִזִּיָּה וּמַלְכִּיָּהוּ וּמִיָּמִן וְאֶלְעָזָר וּמַלְכִּיָּה וּבְנָיָה: ס
26וּמִבְּנֵי עֵילָם מַתַּנְיָה זְכַרְיָהוּ וְיחִיאֵל וְעַבְדִּי וִירֵמוֹת וְאֵלִיָּה: ס
27וּמִבְּנֵי זַתּוּא אֶלְיוֹעֵנַי אֶלְיָשִׁיבוּ מַתַּנְיָה וִירֵמוֹת וְזָבָד וַעֲזִיזָא: ס
28וּמִבְּנֵי בֵבַי יְהוֹחָנָן חֲנַנְיָה זַבַּי עַתְלָי: ס
29וּמִבְּנֵי בָּנִי מְשֻׁלָּם מַלּוּךְ וַעֲדָיָה יָשׁוּב וּשְׁאָל יְרָמוֹת: 30וּמִבְּנֵי פַּחַת מוֹאָב עַדְנָא וּכְלָל בְּנָיָה מַעֲשֵׂיָהוּ מַתַּנְיָה בְּצַלְאֵל
וּבִנּוּי וּמְנַשֶּׁה: ס
31וּבְנֵי חָרִם אֶלִיעֶזֶר יִשִּׁיָּה מַלְכִּיָּה שְׁמַעְיָה שִׁמְעוֹן: 32בִּנְיָמִן מַלּוּךְ שְׁמַרְיָה: ס
33מִבְּנֵי חָשֻׁם מַתְּנַי מַתַּתָּהוּ זָבָד אֱלִיפֶלֶט יְרֵמַי מְנַשֶּׁה שִׁמְעִי: ס
34מִבְּנֵי בָנִי מַעֲדַי עַמְרָם וְאוּאֵל: ס
35בְּנָיָה בְדְיָה כְּלֽוּהִי: 36וַנְיָה מְרֵמוֹת אֶלְיָשִׁיב: 37מַתַּנְיָה מַתְּנַי וְיַעֲשָׂו: 38וּבָנִי וּבִנּוּי שִׁמְעִי: 39וְשֶׁלֶמְיָה וְנָתָן
וַעֲדָיָה: 40מַכְנַדְבַּי שָׁשַׁי שָׂרָי: 41עֲזַרְאֵל וְשֶׁלֶמְיָהוּ שְׁמַרְיָה: 42שַׁלּוּם אֲמַרְיָה יוֹסֵף: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

43 מִבְּנֵי נִבְוֹ יְעִיאֵל מַתִּתְיָהוּ זָבָד זְבִינָא יַדַּו וְיוֹאֵל בְּנָיָה׃ 44 כָּל־אֵלֶּה נָשְׂאוּ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת וְיֵשׁ מֵהֶם נָשִׁים וַיָּשִׁימוּ בָּנִים׃

פ

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).

Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).

Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).

Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

NEH - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Neh

NEHEMIYA

NEHEMIYA הימחנ

NEHEMIYA נחמיה

Enshokolezi

Ecitabu ca Nehemiya n'eca Ezra byayandikagwa kuguma. Birhangira n'okurhondwa kwa mwâmi Sirusi w'e Persi wayêmêreraga Abayahudi okugaluka e Yeruzalemu n'okuyûbaka buhyâhya akâ-Nyamuzinda. Obwo burhonde bwabàga omu mwâka gwa 538 embere ly'okuburhwa kwa Kristu, gwo mwâka gwa 50 enyuma ly'olubungo lw'okululizibwa e Babiloni.

Nehemiya ajizirwe murhegesi w'Abayahudi. Arhenga e Yeruzalemu n'okujà e Persi, cikwône ashubirira e Yeruzalemu okuyish'ihâna amahano mahyâhya g'okukubûla ebishagala byal'ikola birimwo ishâbabe (Neh 13,4-31).

Nehemiya al'ikoyakoyire bwenêne erhi kuyûbaka ecishagala c'e Yeruzalemu n'olugurhu lwâco kurhuma. Ali mushibirizi w'omukolo gwâge. Nehemiya ayûsize emikolo yâge duba duba ciru akaba abashombanyi bal'ijizire ngasi byôshi bal'ihashire mpu lyo arhag'iyijira. Ecishagala cashub'iyunjula kandi bantu (Neh 1,1-7, 72).

EBIRIMWO

1. *Okuhamagalwa kwa Nehemiya n'okurhumwa emwa Abayahudi: cigabi 1-2*
2. *Okuyûbakwa kw'engurhu za Yeruzalemu: c. 2-7*
3. *Ezra aciyigîriza amarhegeko g'obushinganyanya: olusiku lukulu lw'ebihando: c. 8-9*
4. *Abantu balagânana okushimba amarhegeko ga Nnâmahanga: c. 10*
5. *Amazîno g'abantu bagûkiraga omu cishagala ca Yuda: c. 11,1-12, 26*
6. *Okugishwa kw'engurhu za Yeruzalemu: c. 12,27-47*
7. *Nehemiya asêza abantu okushimba amarhegeko ga Nnâmahanga: c. 1-3*

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

NEHEMIYA

Okuhamagalwa kwa Nehemiya n'oburhumisi bwâge omu Yuda

[1] Myanzi ya Nehemiya, mugala wa Hakaliya. Omu mwêzi gwa Kisilewu, mwâka gwa makumi abiri[a], erhi ndi aha Suza omu nyumpa yâni y'entakabunga. [2] Hanani, muguma muli bene wîrhu anaciyî sha ali n'abantu b'e Buyahudi. Nabadôsa emyanzi eyêrekîre Abayahudi ba shwekûlagwa, barhenga bujà n'oku biyêrekîre Yeruzalemu. [3] Banacinshuza, mpu: «Balya barhengaga bujà b'emisigala, n'abandi bantu harhindibukire o mwo cihugo bajàga, emitungo ya Yeruzalemu yahongosire n'emihango yâge yasingonosire n'omuliro. [4] Erhi nyumva okwo, natamala, nagwira omulenge, nashinga nsiku zirhali nyi erhi kulaka ndaka; nakaz'icîshalisa n'okushenga Nyamuzinda w'enyanya.

[5] Nakaz'iderha, nti: «Mâshi Nyakasane Nyamuzinda w'empingu, Nyakasa ne wêne oli mukulu na w'okurhinywa, wêne olanga endagâno n'obwonjo emwa balya bakukunda n'okushimba amarhegeko gâwe. [6] Okurhwîri kwâwe kuyiguke, n'amasù gâwe gabungûke, oyumvîrhize omusengero gwa mwambali wâwe. Ndwîrhe nakubwiragwo mûshi na budufu, kuli bambali bâwe bene Israheli nti obabere obwonjo oku mabî bakujirire; niono n'enyumpa ya Larha yôshi rhwa kugayisize. [7] Rhwajizire mabî manji bwenêne embere zâwe, rhurhashimhaga amarhegeko gâwe, obulonza bwâwe n'ebinwa wàbwîraga mwambali wâwe Mûsa. [8] Okengêre Yâgirwa kalya kanwa wayûshûlaga erhi obwîra mwambali wâwe Mûsa, erhi: ‘Mukaba bagoma nâni namushandabanya omu mashanja gôshi; [9] ci nka mwankaNashub’iyagalukira emunda ndi, mukaNashub’ishimba amarhegeko gâni, mukanakaz'ijira oku ganamuhûnyire, ciru akaba mwasha ndire kuhika ebuzinda bw'igulu, naNashub’ibashubiza halya hantu nacishogaga nti ho nahira lzîno lyâni’. [10] Bali bambali bâwe na lubaga lwâwe wêne wacu ngulaga n'obuhashe bwâwe bw'Ogala-byôshi. [11] Mâshi Nyakasane, okurhwîri kwâwe kuyumve omusengero gwa mwambali wâwe n'omusengero gw'abandi bambali bâwe barhînya izîno lyâwe. Mâshi Yâgirwa, ojire mwambali wâwe abone iragi ene, ababalirwe n'oyo[b] muntu!» Ago mango erhi nie cirhanza-mamvu omu bwâmi.

---

[a] **1.1** : Mwâka gwa 445 embere z'okuburhwa kwa Kristu. Suza lwàli lugo lukulu lw'omu cihugo ciderhwa Elami.
[b] **1.11** : Oyo muntu, kwo kuderha mwâmi Artazerzesi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 דִּבְרֵי נְחֶמְיָה בֶּן־חֲכַלְיָה וַיְהִי בְחֹדֶשׁ־כִּסְלֵו שְׁנַת עֶשְׂרִים וַאֲנִי הָיֵיתִי בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה: 2 וַיָּבֹא חֲנָנִי אֶחָד מֵאַחַי הוּא
וַאֲנָשִׁים מִיהוּדָה וָאֶשְׁאֲלֵם עַל־הַיְּהוּדִים הַפְּלֵיטָה אֲשֶׁר־נִשְׁאֲרוּ מִן־הַשֶּׁבִי וְעַל־יְרוּשָׁלִָם: 3 וַיֹּאמְרוּ֙ לִ֣י הַנִּשְׁאָרִ֔ים
אֲשֶׁר־נִשְׁאֲרוּ מִן־הַשִּׁבְי שָׁם בַּמְּדִינָה בְּרָעָה גְדֹלָה וּבְחֶרְפָּה וְחוֹמַת יְרוּשָׁלַ֙͏ִם֙ מְפֹרָ֔צֶת וּשְׁעָרֶ֖יהָ נִצְּת֣וּ בָאֵ֑שׁ: 4 וַיְהִי֩
כְּשָׁמְעִ֨י | אֶת־הַדְּבָרִ֜ים הָאֵ֗לֶּה יָשַׁ֤בְתִּי וָאֶבְכֶּה֙ וָאֶתְאַבְּלָ֣ה יָמִ֔ים וָאֶהְיֶ֥ה צָ֖ם וּמִתְפַּלֵּ֑ל לִפְנֵ֣י אֱלֹהֵ֔י הַשָּׁמָֽיִם: 5 וָאֹמַ֗ר אָנָּ֨א
יְהוָ֜ה אֱלֹהֵ֤י הַשָּׁמַ֙יִם֙ הָאֵ֣ל הַגָּד֔וֹל וְהַנּוֹרָ֑א שֹׁמֵ֤ר הַבְּרִית֙ וְחֶ֣סֶד לְאֹהֲבָ֔יו וּלְשֹׁמְרֵ֖י מִצְוֹתָֽיו: 6 תִּֽהְיֶ֨ינָ֜א אָזְנְךָ֤֙ קַשֻּׁבֹ֔ת
וְעֵינֶ֙יךָ֙ פְּתֻח֔וֹת לִשְׁמֹ֖עַ אֶל־תְּפִלַּ֣ת עַבְדְּךָ֑֙ אֲשֶׁ֤ר אָנֹכִי֙ מִתְפַּלֵּ֣ל לְפָנֶ֔יךָ הַיּ֥וֹם יוֹמָ֖ם וָלָ֑יְלָה עַל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל עֲבָדֶ֙יךָ֙
וּמִתְוַדֶּ֔ה עַל־חַטֹּ֖אות בְּנֵי־יִשְׂרָאֵ֑ל֙ אֲשֶׁ֣ר חָטָ֔אנוּ לָ֔ךְ וַאֲנִ֥י וּבֵית־אָבִ֖י חָטָֽאנוּ: 7 חָבַ֣ל חָבַ֔לְנוּ לָ֔ךְ וְלֹא־שָׁמַ֖רְנוּ אֶת־הַמִּצְוֹ֑ות
וְאֶת־הַחֻקִּ֣ים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִ֔ים אֲשֶׁ֥ר צִוִּ֖יתָ אֶת־מֹשֶׁ֥ה עַבְדֶּֽךָ: 8 זְכָר־נָ֣א אֶת־הַדָּבָ֔ר אֲשֶׁ֥ר צִוִּ֖יתָ אֶת־מֹשֶׁ֣ה עַבְדְּךָ֑ לֵאמֹ֗ר
אַתֶּ֤ם תִּמְעֲלוּ֙ אֲנִ֣י אָפִ֔יץ אֶתְכֶ֖ם בָּעַמִּֽים: 9 וְשַׁבְתֶּ֣ם אֵלַ֔י וּשְׁמַרְתֶּ֖ם מִצְוֹתַ֑י וַעֲשִׂיתֶ֣ם אֹתָ֔ם אִם־יִהְיֶ֥ה נִדַּחֲכֶ֖ם בִּקְצֵ֣ה
הַשָּׁמַ֑יִם מִשָּׁ֣ם אֲקַבְּצֵ֔ם וַהֲבִאֹתִ֕ים אֶל־הַמָּקֹ֖ום אֲשֶׁ֣ר בָּחַ֔רְתִּי לְשַׁכֵּ֥ן אֶת־שְׁמִ֖י שָֽׁם: 10 וְהֵ֣ם עֲבָדֶ֔יךָ וְעַמֶּ֖ךָ אֲשֶׁ֣ר פָּדִ֑יתָ
בְּכֹחֲךָ֣ הַגָּדֹ֔ול וּבְיָדְךָ֖ הַחֲזָקָֽה: 11 אָנָּ֨א אֲדֹנָ֜י תִּֽהְיֶ֤נָא אָזְנְךָ֙ קַשֻּׁבָ֔ת אֶל־תְּפִלַּ֖ת עַבְדְּךָ֑ וְאֶל־תְּפִלַּ֗ת עֲבָדֶ֙יךָ֙ הַחֲפֵצִ֣ים
לְיִרְאָ֔ה אֶת־שְׁמֶ֖ךָ וְהַצְלִיחָה־נָּ֥א לְעַבְדְּךָ֖ הַיּ֑וֹם וּתְנֵ֥הוּ לְרַחֲמִ֖ים לִפְנֵ֥י הָאִ֖ישׁ הַזֶּ֑ה וַאֲנִ֗י הָיִ֙יתִי֙ מַשְׁקֶ֣ה לַמֶּ֔לֶךְ: פ

2

Nehemiya ashubira e Yeruzalemu

1 Omu mwêzi gwa burhanzi, mwâka gwa kali makumi abiri kurhenga Artazerzesi ali mwâmi, erhi nie w'okurheganya idivayi, nanacilihâ mwâmi. Erhi ntasag'ibà burhe bundi. 2 Mwâmi anacindôsa, erhi: «Cirhumire obusù bwâwe buzinzibîre nobwo orhâlwâla? Ntà cindi agarhali malumwa g'omu murhima. 3 N'obwôba bunji, nanacishuza mwâmi, nti: «Mwâmi aganze. Kurhigi obusù bwâni burhankazinzibala, erhi akaba olugo lubamwo enshinda z'ababusi bani lwôshi lwahombire, ebyogo byâlwo byalundugurhwa n'omuliro?» 4 Mwâmi anacinshuza, erhi: «Cici walonza okuhûna?» Nanacishenga Nyamuzinda w'e mpingu. 5 Kandi nanacishuza mwâmi, nti: «Nka mwâmi abwîne oku okwo kuli kwinjà, na nka mwambali wâwe arhonyire omu masù gâwe, nsengire ontume e Buyahudi, omu lugo lw'enshinda z'ababusi bani nshub'igend'iluyûbaka,» 6 Mwâmi anacishuza na mwâmikazi amutamire aha burhambi, erhi: «Okwo kubalama kwâwe kwageza mango manganaci na mangaci wagaluka obwo?» 7 Okubundi nanacibwîra mwâmi, nti: «Akaba obwîne oku kuli kwinjà ompè amaruba najà nayêreka abarhambo bali olundi lunda lw'olwîshi lyo bajà bangeza kuhika njè omu Buyahudi; 8 n'agandi nanagahêkera Asafi mulanzi w'omuzirhu gwa mwâmi, lyo ampa emirhi natugûlamwo enyumvi z'enyumpa eri oku burhambi bw'akâ-Nyamuzinda n'oku nkuta n'enyumpa nagend'ihandamwo.» Mwâmi anacinyêmêrera kulya kwôshi, bulya okuboko kwa Nyamuzinda kundêkerîrekwo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[9] Nanacija emw'abo barhambo, ebwa lindi ishiriza ly'olwîshi, nabahà galya maruba ga mwâmi; mwâmi ali antumire n'abakulu b'abasirika bâge, n'abandi basirika balya bashona oku biterusi. [10] Erhi Sanbalati[c] w'e Horoni, na Tobiya murhumisi munya-Amoni, bayumva ogwo mwanzi, bagaya bwenêne mpu ku rhi oyu muntu ankayîsh'ikombêra ebirugu bya bene Israheli.

Omuhigo gw'okuyûbaka Yeruzalemu

[11] Nanacihika aha Yeruzalemu, nahabêra nsiku isharhu. [12] Nanacizûka budufu na bantu basungunu; ntamanyîsagya ciru n'omuguma ebi Nyamuzinda ali ampizire omu murhima kuli Yeruzalemu. Ntal'igwêrhe bundi bulyo bwa cihêsi kuleka eci nakazâg'igendakwo. [13] Nanacihuluka budufu, nagera omu muhango gw'ebwa Kabanda, najà ebw'iriba lya Dragoni n'ebwa muhango gwa Camvu, nasinza enyumvi za Yeruzalemu zali zihongosire n'emihango yali esingônosire n'omuliro. [14] Nagera omu muhango gw'iriba, n'oku ciyanja ca mwâmi; harhali aha cihêsi câni cankahashire okugera nancishonyirekwo. [15] Budufu nanacisôka omu mugezi, najà nalola enyumvi; okubundi erhi ngaluka, nagera omu muhango gw'e Kabanda, nashubira eka. [16] Abarhegesi b'ecihugo barhali bamanyire ngahi nal'ijire n'ebi nalonzagya okujira. Kuhika ago mango ntal'icimanyîsa akantu oku Bayahudi, oli abadâhwa; oli abandi barhegesi, n'oli oku bakozi. [17] Okubundi nanacibabwîra, nti: «Mubwîne obulagirire rhulimwo: Yeruzalemu ahombire, emihango yâge yalundugusirwe n'omuliro. Mukanye rhushub'iyûbaka enyumvi za Yeruzalemu na ntyo rhurhacigayaguzibwe n'abandi bantu». [18] Nanacibashambalira kurhi okuboko kwa Nyamuzinda w'obwonjo kwantindagakwo na binwa bici mwâmi anambwîzire. Banacishuza, mpu: «Rhugende, rhuyûbake». Banacirhondêra ogwomukolo mwinjà n'oburhwâli. [19] Amango Sanbalati w'e Horoni na Tobiya, murhumisi munya-Amoni na Geshemu w'omuharabu erhi bayumva okwo, barhushekera n'okurhugayaguza. Banaciderha, mpu: «Cici mwajira aha? Ka mukola mwagomera mwâmi?» [20] Nabashuza, nanacibabwîra, nti: «Nyamuzinda w'empingu yêne warhuhà obuhashe. Rhwene barhumisi bâge, rhukola rhwarhangira okuyûbaka. Kuli mwe ntà hinyu hiri aha, murhagwêrhi buhashe, nîsi erhi kantu kalebe ka kuyibuka omu Yeruzalemu».

BHS Nehemia/Nehemiah 2

וַיְהִי | בְּחֹדֶשׁ נִיסָן שְׁנַת עֶשְׂרִים לְאַרתַּחשַׁסתְּא הַמֶּלֶךְ יַיִן לְפָנָיו וָאֶשָּׂא אֶת־הַיַּיִן וָאֶתְּנָה לַמֶּלֶךְ וְלֹא־הָיִיתִי רַע 1
לְפָנָיו: 2וַיֹּאמֶר לִי הַמֶּלֶךְ מַדּוּעַ | פָּנֶיךָ רָעִים וְאַתָּה אֵינְךָ חוֹלֶה אֵין זֶה כִּי־אִם רַע לֵב וָאִירָא הַרְבֵּה מְאֹד: 3וָאֹמַר
לַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ לְעוֹלָם יִחְיֶה מַדּוּעַ לֹא־יֵרַע פָּנַי אֲשֶׁר הָעִיר בֵּית־קִבְרוֹת אֲבֹתַי חֳרֵבָה וּשְׁעָרֶיהָ אֻכְּלוּ בָאֵשׁ: ס
4וַיֹּאמֶר לִי הַמֶּלֶךְ עַל־מַה־זֶּה אַתָּה מְבַקֵּשׁ וָאֶתְפַּלֵּל אֶל־אֱלֹהֵי הַשָּׁמָיִם: 5וָאֹמַר לַמֶּלֶךְ אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב וְאִם־יִיטַב
עַבְדְּךָ לְפָנֶיךָ אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵנִי אֶל־יְהוּדָה אֶל־עִיר קִבְרוֹת אֲבֹתַי וְאֶבְנֶנָּה: 6וַיֹּאמֶר לִי הַמֶּלֶךְ וְהַשֵּׁגַל | יוֹשֶׁבֶת אֶצְלוֹ

[c] **2.10** 2, 10: Oyo Sanbalati ali murhegesi w'omu Samariya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עַד־מָתַי יִהְיֶה מַהֲלָכֵךְ וּמָתַי תָּשׁוּב וַיִּיטַב לִפְנֵי־הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלָחֵנִי וָאֶתְּנָה לוֹ זְמָן׃ 7וָאוֹמַר לַמֶּלֶךְ אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב
אִגְרוֹת יִתְּנוּ־לִי עַל־פַּחֲוֹות עֵבֶר הַנָּהָר אֲשֶׁר יַעֲבִירוּנִי עַד אֲשֶׁר־אָבוֹא אֶל־יְהוּדָה׃ 8וְאִגֶּרֶת אֶל־אָסָף שֹׁמֵר הַפַּרְדֵּס
אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִתֶּן־לִי עֵצִים לְקָרוֹת אֶת־שַׁעֲרֵי הַבִּירָה אֲשֶׁר־לַבַּיִת וּלְחוֹמַת הָעִיר וְלַבַּיִת אֲשֶׁר־אָבוֹא אֵלָיו
וַיִּתֶּן־לִי הַמֶּלֶךְ כְּיַד־אֱלֹהַי הַטּוֹבָה עָלָי׃ 9וָאָבוֹא אֶל־פַּחֲוֹות עֵבֶר הַנָּהָר וָאֶתְּנָה לָהֶם אֶת אִגְּרוֹת הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח עִמִּי
הַמֶּלֶךְ שָׂרֵי חַיִל וּפָרָשִׁים׃ פ
10וַיִּשְׁמַע סַנְבַלַּט הַחֹרֹנִי וְטוֹבִיָּה הָעֶבֶד הָעַמּוֹנִי וַיֵּרַע לָהֶם רָעָה גְּדֹלָה אֲשֶׁר־בָּא אָדָם לְבַקֵּשׁ טוֹבָה לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 11וָאָבוֹא אֶל־יְרוּשָׁלִַם וָאֱהִי־שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה׃ 12וָאָקוּם | לַיְלָה אֲנִי וַאֲנָשִׁים | מְעַטٌ עִמִּי וְלֹא־הִגַּדְתִּי לְאָדָם
מָה אֱלֹהַי נֹתֵן אֶל־לִבִּי לַעֲשׂוֹת לִירוּשָׁלִַם וּבְהֵמָה אֵין עִמִּי כִּי אִם־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֲנִי רֹכֵב בָּהּ׃ 13וָאֵצְאָה
בְשַׁעַר־הַגַּיְא לַיְלָה וְאֶל־פְּנֵי עֵין הַתַּנִּין וְאֶל־שַׁעַר הָאַשְׁפֹּת וָאֱהִי שֹׁבֵר בְּחוֹמֹת יְרוּשָׁלִַם אֲשֶׁר־הֻמְפְּרוּצִים וּשְׁעָרֶיהָ
אֻכְּלוּ בָאֵשׁ׃ 14וָאֶעֱבֹר אֶל־שַׁעַר הָעַיִן וְאֶל־בְּרֵכַת הַמֶּלֶךְ וְאֵין־מָקוֹם לַבְּהֵמָה לַעֲבֹר תַּחְתָּי׃ 15וָאֱהִי עֹלֶה בַנַּחַל לַיְלָה
וָאֱהִי שֹׁבֵר בַּחוֹמָה וָאָשׁוּב וָאָבוֹא בְּשַׁעַר הַגַּיְא וָאָשׁוּב׃ 16וְהַסְּגָנִים לֹא יָדְעוּ אָנָה הָלַכְתִּי וּמָה אֲנִי עֹשֶׂה וְלַיְּהוּדִים
וְלַכֹּהֲנִים וְלַחֹרִים וְלַסְּגָנִים וּלְיֶתֶר עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה עַד־כֵּן לֹא הִגַּדְתִּי׃ 17וָאוֹמַר אֲלֵהֶם אַתֶּם רֹאִים הָרָעָה אֲשֶׁר
אֲנַחְנוּ בָהּ אֲשֶׁר יְרוּשָׁלִַם חֳרֵבָה וּשְׁעָרֶיהָ נִצְּתוּ בָאֵשׁ לְכוּ וְנִבְנֶה אֶת־חוֹמַת יְרוּשָׁלִַם וְלֹא־נִהְיֶה עוֹד חֶרְפָּה׃ 18וָאַגִּיד
לָהֶם אֶת־יַד אֱלֹהַי אֲשֶׁר־הִיא טוֹבָה עָלַי וְאַף־דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר אָמַר־לִי וַיֹּאמְרוּ נָקוּם וּבָנִינוּ וַיְחַזְּקוּ יְדֵיהֶם לַטּוֹבָה׃
פ
19וַיִּשְׁמַע סַנְבַלַּט הַחֹרֹנִי וְטֹבִיָּה | הָעֶבֶד הָעַמּוֹנִי וְגֶשֶׁם הָעַרְבִי וַיַּלְעִגוּ לָנוּ וַיִּבְזוּ עָלֵינוּ וַיֹּאמְרוּ מָה־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר
אַתֶּם עֹשִׂים הַעַל הַמֶּלֶךְ אַתֶּם מֹרְדִים׃ 20וָאָשִׁיב אוֹתָם דָּבָר וָאוֹמַר לָהֶם אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם הוּא יַצְלִיחַ לָנוּ וַאֲנַחְנוּ
עֲבָדָיו נָקוּם וּבָנִינוּ וְלָכֶם אֵין־חֵלֶק וּצְדָקָה וְזִכָּרוֹן בִּירוּשָׁלִַם׃

3

Ebyôgo bya Yeruzalemu byashub'iyûbakwa

[1] Eliyashibu, mudâhwa mukulu, na bene wâbo banacirhondêra okuyûbaka omuhango gw'Ebibuzi, bagugishîsa banahirakwo enyumvi; bashakâla ecôgo, banacirherekêra kuhika aha munara gwa Meya, na kuhika aha munara gwa Hananeli, [2] Aha burhambi bwâbo abakazâg'iyûbakaho bali bene Yeriko, n'aha burhambi bwâbo ali Zakuri, mugala wa Imri. [3] Bene Hasna bayûbaka omuha ngo gw'Enfî, bahirakwo emitungo n'enyumvi, orhukomyo n'emirhamba. [4] Aha burhambi bwâbo abayûbakaga ho bali bene Meremoti mugala wa Uriya ya Hakosi; n'owakazâg'ilungûla aha burhambi ali Meshulami mugala wa Berekiya ya Meshezabeli; n'aha burhambi bwâbo hashakûlulwa na Sadoki mugala wa Bâna. [5] Aha burhambi hashakûlulwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'abantu b'e Tekowa, cikwône abarhambo[d] bâbo balahira okujà kuli ogwomukolo gwa Nnawâbo. [6] Yoyada mugala wa Paseya, na Meshulami mugala wa Besodiya bashakûlula omuhango gwa Mîra, bahirakwo emitungo, bagwikakwo enyumvi, orhukomyo n'emirhamba. [7] Aha burhambi hashakûlulwa na Melatiya w'Omugabaoniti, Yadoni, munya-Meronoti, n'abantu b'e Gabaoni n'ab'e Mispa, hôfi n'ak'emmanja k'omurhambo, ishiriza ly'olwîshi. [8] Aha burhambi bwâbo, Uziyeli ahashakûlula, ye mugala wa Haraya, mutuzi wa rhulugu; n'aha burhambi bwâge, ashakûlula ho Hananiya, w'omu murhwe gw'abajà abayenga obukù. Baleka Yeruzalemu kuhika aha lukûta lunene. [9] Aha burhambi bwâbo, ashakûlula ho Rafaya, mugala wa Hum, murhambo w'ecigabi ca kabiri ca Yeruzalemu. [10] Aha burhambi, hôfi n'enyumpa yâge, atungûla ho Yedaya, mugala wa Harumafu; aha burhambi, ashakûlula ho Hatushi, mugala wa Hashabanya. [11] Malkiya, mugala wa Harimi; Hashubu, mugala wa Pahati-Mowabu, bashakûlula ecihimbi ca kabiri n'omunara gw'Amatanûru. [12] Aha burhambi, ashakûlula ho Shalumu, mugala wa Haloheshi, bo n'abâna bâge; àli murhambo w'ecindi cigabi ca kabiri c'ecihugo ca Yeruzalemu. [13] Hanuni n'abayûbakaga e Zonowa, bashakûlula omuhango gw'e Kabanda, baguyûbaka banahirakwo enyumvi, orhukomyo n'emirhamba; bashub'iyûbaka makoro cihumbi kw'olwolukûta kuhika aha muhango gw'aha Camvu. [14] Malkiya, mugala wa Rekabu, murhambo w'ecihugo ca Bet-Hakaremi, ashakûlula omuhango gw'aha Camvu; aguyûbaka anahirakwo enyumvi, orhukomyo n'emirhamba.

[15] Shalumu, mugala wa Kalohoze, murhambo w'ecihugo ca Mispa, ashakûlula omuhango gw'Iriba, agubwikira, ahirakwo enyumvi, orhukomyo n'emirirango. Ashub'iyûbaka olukûta lw'iriba lya Silowe, hôfi n'obusani bwa mwâmi, kuhika oku mashonezo gayandagalire ebwa lugo lwa Daudi. [16] E nyuma lyâge, Nehemiya mugala wa Azibuku, murhambo wa luhande luguma lw'ecihugo ca Bet-Shuri, ashakûlula kuhika ah'ishiriza ly'enshinda ya Daudi, kuhika oku iriba bayûbakaga, na kuhika oku nyumpa y'Entwâli. [17] Aha burhambi bwâge bashakûlulaho Abaleviti erhi bayimangirwe na Rehumu mugala wa Bani. [18] Aha burhambi bwâge, ashakûlulaho, ahâli h'ecihugo câge, Hashabya, murhambo w'oluhande lw'ecihugo ca Keyila. [19] Aha burhambi bwâge, Ezeri, mugala wa Yeshuwa, murhambo w'e Mispa, ashakûlula ecindi cihimbi c'olukûta cali aha ishiriza ly'enyumpa y'okubikira eby'okulwa aha mongobana. [20] Enyuma zâge, naye Baruki, mugala wa Zabayi, ashakûlula ecindi cihimbi n'obushiru bunene kurhenga oku mongobana kuhika oku muhango gw'enyumpa ya Elyashibi, mudâhwa mukulu. [21] Aha burhambi bwâge, ashakûlulaho Meremoti, mugala wa Uriya, mugala wa Hakosi, kurhenga oku nyumpa ya E lyashibi kuhika oku buzinda bw'eyo nyumpa ya Elyashibi. [22] Aha burhambi bwâge bashakûlulaho abadâhwa, bantu b'omu kabanda ka Yordani. [23] Aha burhambi bwâbo, Benyamini na Hashubu bashakûlula ah'ishiriza ly'enyumpa yâbo. Aha burhambi bwâbo Azariya, mugala wa Maseya mugala wa Ananiya, ashakûlula aha nyumpa yâge. [24] Enyuma zâge, Binuyi, mugala wa

[d] **3.5** : Abarhambo bâbo bo baligi: Nehemiya n'abâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Henadadi, a shakûlula olundi luhande kurhenga oku nyumpa ya Azariya, kujà ebwa mongobana kuhika oku kafende. [25] Pelala mugala wa Uzayi, ashakûlula aha i shiriza ly'omongobana n'omunara gushoshosire embere ly'enyumpa ya mwâmi eri enyanya ly'engo y'empamikwa. Aha burhambi bwâge, ashakûlulaho Padaya, mugala wa Pareyashi. [26] Abanya-Tineni basigala kulî kuhika aha ishiriza ly'omuhango gw'Amîshi olunda lw'ebushoshokero bw'izûba n'ebwa gulya munara gwali guyomosire. [27] Abanya-Tekowa nabo bashakûlula olundi lunda lw'ogwomunara gwàli guyomosire na kuhika oku lukûta lwa Ofeli. [28] Enyuma ly'olumvi lw'Ebiterusi, abadâhwa bayîsh'ishakûlula, ngasi mu guma embere ly'enyumpa yâge. [29] Aha burhambi bwâbo, Sadoki, mugala wa lmeri, ashakûlula aha mbere ly'enyumpa yâge. Aha burhambi bwâge, a shakûlulaho Shemaya, mugala wa Shekanya, mulanzi w'omuhango gw'ebuzûka-zûba bw'akâ-Nyamuzinda. [30] Aha burhambi bwâge ashakûlulaho, Henanya, mugala wa Shelemya bona Hanuni, ye wali mwâna wa kali-ndarhu muli bene Salafu, banacishakûlula ecihimbi c'olukûta. Aha burhambi bwâbo, ashakûlulaho Meshulamu, mugala wa Berekya, aha mbere z'enyumpa yâge. [31] Aha burhambi bwâge ashakûlulaho Malkiya, muguma omu batuzi b'o rhulugu, kuhika aha mwa bene Natineni n'abarhunzi, embere z'okuhika aha muhango gwa Mifkadi na kuhika oku nyumpa y'enyanya yali aha kafende. [32] N'ekarhî k'enyumpa y'enyanya n'ebwa muhango gw'Ebibuzi, bashakûlulayo abatuzi b'orhulugu n'abarhimbuzi.

Abanzi b'Abayahudi

[33] Erhi Sanbalati amanya oku rhukola rhudwîrhe rhwayûbaka olugurhu, aba burhe, omutula gwamugwârha bwenêne. Agayaguza bene Israheli. [34] Anaciderha embere za bene wâbo, embere z'engabo yâge y'e Samâriya, erhi: «Bici ebyo ezo ntindi z'Abayahudi zidwîrhe zajira? Ka mwanabalekaga bayu baka obwo? Ka banayishig'ihâna enterekêro obwo? Ka banayishig'iyunjuza lusiku luguma? Ka banahash'ibishûla amabuye g'omutulo omu nsinga y'o bwihîrà?» [35] Tobiya wamuli aha burhambi, ali muntu w'e Amoni anaciderha, erhi: «Cikwône mâshi ebyo bayûbaka, nyambwe asôke, ahongole olwo lugurhu lw'amabuye». [36] Oyumve mâshi Nyamuzinda wîrhu, bulya rhukola masheka ga bandi, obahonyezekwo ebyo bijâci byâbo oku irhwe lyâbo, obajire munyago omu cihugo balulizibwe. [37] Orhababaliraga, orhanakûlaga obubî bwâbo embere zâwe, bulya bagayaguzize Nyamuzinda embere z'abadwîrhe bayûbaka. [38] Rhwanaciyûshûla okuyûbaka olugurhu lwîrhu, na olugurhu lwîrhu lwana cihumana lwôshi kuhika omu karhî kalwo, bulya olubaga lwàli lujizire ogwomukolo n'omurhima gwôshi.

BHS Nehemia/Nehemiah 3

וַיָּקָם אֶלְיָשִׁיב הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים וַיִּבְנוּ אֶת־שַׁעַר הַצֹּאן הֵמָּה קִדְּשׁוּהוּ וַיַּעֲמִידוּ דַּלְתוֹתָיו וְעַד־מִגְדַּל הַמֵּאָה קִדְּשׁוּהוּ עַד מִגְדַּל חֲנַנְאֵל׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2 וְעַל־יָדְוֹ בָּנְוּ אַנְשֵׁי יֶרֵחְוֹ ס

וְעַל־יָדְוֹ בָּנָה זַכְּוּר בֶּן־אִמְרֵי: ס

3 וְאֵתְ שַׁעַר הַדָּגִים בָּנְוּ בְּנֵי הַסְּנָאָה הֵמָּה קֵרֹוּהוּ וַיַּעֲמִידוּ דַּלְתֹתָיו מַנְעוּלָיו וּבְרִיחָיו: ס

4 וְעַל־יָדָם הֶחֱזִיק מְרֵמֹות בֶּן־אוּרִיָּהְ בֶּן־הַקֹּוץ ס

וְעַל־יָדָם הֶחֱזִיק מְשֻׁלָּם בֶּן־בֶּרֶכְיָה בֶּן־מְשֵׁיזַבְאֵל ס

וְעַל־יָדָם הֶחֱזִיק צָדֹוק בֶּן־בַּעֲנָא: ס

5 וְעַל־יָדָם הֶחֱזִיקוּ הַתְּקוֹעִים וְאַדִּירֵיהֶם לֹא־הֵבִיאוּ צַוָּארָם בַּעֲבֹדַת אֲדֹנֵיהֶם: ס

6 וְאֵתְ שַׁעַר הַיְשָׁנָה הֶחֱזִיקוּ יְוֹיָדָעְ בֶּן־פָּסֵחַ וּמְשֻׁלָּם בֶּן־בְּסֹודְיָה הֵמָּה קֵרֹוּהוּ וַיַּעֲמִידוּ דַּלְתֹתָיו וּמַנְעֻלָּיו וּבְרִיחָיו: ס

7 וְעַל־יָדָם הֶחֱזִיק מְלַטְיָה הַגִּבְעֹנִי וְיָדֹוֹן הַמֵּרֹנֹתִי אַנְשֵׁי גִבְעֹון וְהַמִּצְפָּה לְכִסֵּא פַּחַת עֵבֶר הַנָּהָר: ס

8 עַל־יָדְוֹ הֶחֱזִיק עֻזִּיאֵל בֶּן־חַרְהַיָּהְ צֹורְפִים ס

וְעַל־יָדְוֹ הֶחֱזִיק חֲנַנְיָה בֶּן־הָרַקָּחִים וַיַּעַזְבוּ יְרוּשָׁלַם עַד הַחוֹמָה הָרְחָבָה: ס

9 וְעַל־יָדָם הֶחֱזִיקְ רְפָיָה בֶן־חُור שַׂר חֲצִי פֶּלֶךְ יְרוּשָׁלָם: ס

10 וְעַל־יָדָם הֶחֱזִיק יְדָיָה בֶּן־חֲרוּמַף וְנֶגֶד בֵּיתְוֹ ס

וְעַל־יָדְוֹ הֶחֱזִיק חַטּוּשׁ בֶּן־חַשַׁבְנְיָה: 11 מַדָּה שֵׁנִית הֶחֱזִיקְ מַלְכִּיָּה בֶן־חָרִם וְחַשְׁוּב בֶּן־פַּחַת מוֹאָב וְאֵת מִגְדַּל הַתַּנּוּרִים: ס

12 וְעַל־יָדְוֹ הֶחֱזִיק שַׁלּוּמְ בֶּן־הַלּוֹחֵשׁ שַׂר חֲצִי פֶּלֶךְ יְרוּשָׁלַם הִוּא וּבְנוֹתָיו: ס

13 אֵתְ שַׁעַר הַגַּיְא הֶחֱזִיק חָנוּנְ וְיֹשְׁבֵי זָנוֹחַ הֵמָּה בָנִוּהוּ וַיַּעֲמִידוּ דַּלְתֹתָיו מַנְעֻלָּיו וּבְרִיחָיו וְאֶלֶף אַמָּה בַּחוֹמָה עַד שַׁעַר הַשָּׁפוֹת: 14 וְאֵת | שַׁעַר הָאַשְׁפּוֹת הֶחֱזִיקְ מַלְכִּיָּה בֶן־רֵכָב שַׂר פֶּלֶךְ בֵּית־הַכֶּרֶם הִוּא יִבְנֶנּוּ וְיַעֲמִיד דַּלְתֹתָיו מַנְעֻלָּיו וּבְרִיחָיו: ס

15 וְאֵתְ שַׁעַר הָעַיִן הֶחֱזִיק שַׁלֻּון בֶּן־כָּל־חֹזֶהְ שַׂר פֶּלֶךְ הַמִּצְפָּהְ הִוּא יִבְנֶנּוּ וְיסָלְּנֵּוּ וְיַעֲמִידוּ דַּלְתֹתָיו מַנְעֻלָּיו וּבְרִיחָיו

וְאֵת חוֹמַת בְּרֵכַת הַשֹּׁלַחְ לְגַן־הַמֶּלֶךְ וְעַד־הַמַּעֲלוֹת הַיֹּוֹרְדוֹת מֵעִיר דָּוִיד: ס

16 אַחֲרָיו הֶחֱזִיקְ נְחֶמְיָה בֶן־עַזְבּוּק שַׂר חֲצִי פֶּלֶךְ בֵּית־צוּר עַד־נֶגֶד קִבְרֵי דָּוִיד וְעַד־הַבְּרֵכָהְ הָעֲשׂוּיָה וְעַד בֵּית הַגִּבֹּרִים: ס

17 אַחֲרָיו הֶחֱזִיקוּ הַלְוִיִּם רְחוּם בֶּן־בָּנִי עַל־יָדְוֹ הֶחֱזִיק חֲשַׁבְיָה שַׂר־חֲצִי־פֶלֶךְ קְעִילָה לְפִלְכּוֹ: ס

18 אַחֲרָיו הֶחֱזִיקוּ אֲחֵיהֶם בַּוַּי בֶּן־חֵנָדָד שַׂר חֲצִי פֶּלֶךְ קְעִילָה: ס

19 וַיְחַזֵּק עַל־יָדֹו עֵזֶר בֶּן־יֵשׁוּעַ שַׂר הַמִּצְפָּה מִדָּה שֵׁנִית מִנֶּגֶד עֲלֹת הַנֶּשֶׁק הַמִּקְצֹעַ: ס

20 אַחֲרָיו הֶחֱרָה הֶחֱזִיק בָּרוּךְ בֶּן־זַבַּי מִדָּה שֵׁנִית מִן־הַמִּקְצֹועַ עַד־פֶּתַחְ בֵּית אֶלְיָשִׁיב הַכֹּהֵן הַגָּדֹול: ס

21 אַחֲרָיו הֶחֱזִיק מְרֵמֹות בֶּן־אוּרִיָּה בֶּן־הַקֹּוץ מִדָּה שֵׁנִית מִפֶּתַחְ בֵּית אֶלְיָשִׁיב וְעַד־תַּכְלִית בֵּית אֶלְיָשִׁיב: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

22וְאַחֲרָיו הֶחֱזִיקוּ הַכֹּהֲנִים אַנְשֵׁי הַכִּכָּר׃ 23אַחֲרָיו הֶחֱזִיק בִּנְיָמִן וְחַשּׁוּב נֶגֶד בֵּיתָם ס
אַחֲרָיו הֶחֱזִיק עֲזַרְיָה בֶן־מַעֲשֵׂיָה בֶּן־עֲנָנְיָה אֵצֶל בֵּיתוֹ׃ ס
24אַחֲרָיו הֶחֱזִיק בִּנּוּי בֶּן־חֵנָדָד מִדָּה שֵׁנִית מִבֵּית עֲזַרְיָה עַד־הַמִּקְצוֹעַ וְעַד־הַפִּנָּה׃ 25פְּלָל בֶּן־אוּזַי מִנֶּגֶד הַמִּקְצוֹעַ
וְהַמִּגְדָּל הַיּוֹצֵא מִבֵּית הַמֶּלֶךְ הֶעְלְיוֹן אֲשֶׁר לַחֲצַר הַמַּטָּרָה אַחֲרָיו פְּדָיָה בֶן־פַּרְעֹשׁ׃ ס
26וְהַנְּתִינִים הָיוּ יֹשְׁבִים בָּעֹפֶל עַד נֶגֶד שַׁעַר הַמַּיִם לַמִּזְרָח וְהַמִּגְדָּל הַיּוֹצֵא׃ ס
27אַחֲרָיו הֶחֱזִיקוּ הַתְּקוֹעִים מִדָּה שֵׁנִית מִנֶּגֶד הַמִּגְדָּל הַגָּדוֹל הַיּוֹצֵא וְעַד חוֹמַת הָעֹפֶל׃ 28מֵעַל | שַׁעַר הַסּוּסִים
הֶחֱזִיקוּ הַכֹּהֲנִים אִישׁ לְנֶגֶד בֵּיתוֹ׃ ס
29אַחֲרֵיהֶם הֶחֱזִיק צָדוֹק בֶּן־אִמֵּר נֶגֶד בֵּיתוֹ ס
וְאַחֲרָיו הֶחֱזִיק שְׁמַעְיָה בֶּן־שְׁכַנְיָה שֹׁמֵר שַׁעַר הַמִּזְרָח׃ ס
30אַחֲרָיו הֶחֱזִיק חֲנַנְיָה בֶּן־שֶׁלֶמְיָה וְחָנוּן בֶּן־צָלָף הַשִּׁשִּׁי מִדָּה שֵׁנִי ס
אַחֲרָיו הֶחֱזִיק מְשֻׁלָּם בֶּן־בֶּרֶכְיָה נֶגֶד נִשְׁכָּתוֹ׃ ס
31אַחֲרָיו הֶחֱזִיק מַלְכִּיָּה בֶּן־הַצֹּרְפִי עַד־בֵּית הַנְּתִינִים וְהָרֹכְלִים נֶגֶד שַׁעַר הַמִּפְקָד וְעַד עֲלִיַּת הַפִּנָּה׃ 32וּבֵין עֲלִיַּת
הַפִּנָּה לְשַׁעַר הַצֹּאן הֶחֱזִיקוּ הַצֹּרְפִים וְהָרֹכְלִים׃ פ
33וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע סַנְבַלַּט כִּי־אֲנַחְנוּ בוֹנִים אֶת־הַחוֹמָה וַיִּחַר לוֹ וַיִּכְעַס הַרְבֵּה וַיַּלְעֵג עַל־הַיְהוּדִים׃ 34וַיֹּאמֶר | לִפְנֵי
אֶחָיו וְחֵיל שֹׁמְרוֹן וַיֹּאמֶר מֶה הַיְהוּדִים הָאֻמְלָלִים עֹשִׂים הֲיַעַזְבוּ לָהֶם הֲיִזְבָּחוּ הֲיְכַלּוּ בַּיּוֹם הַיְחַיּוּ אֶת־הָאֲבָנִים
מֵעֲרֵמוֹת הֶעָפָר וְהֵמָּה שְׂרוּפוֹת׃ 35וְטוֹבִיָּה הָעַמֹּנִי אֶצְלוֹ וַיֹּאמֶר גַּם אֲשֶׁר־הֵם בּוֹנִים אִם־יַעֲלֶה שׁוּעָל וּפָרַץ חוֹמַת
אַבְנֵיהֶם׃ פ
36שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ כִּי־הָיִינוּ בוּזָּה וְהָשֵׁב חֶרְפָּתָם אֶל־רֹאשָׁם וּתְנֵם לְבִזָּה בְּאֶרֶץ שִׁבְיָה׃ 37וְאַל־תְּכַס עַל־עֲוֹנָם וְחַטָּאתָם
מִלְּפָנֶיךָ אַל־תִּמָּחֶה כִּי הִכְעִיסוּ לְנֶגֶד הַבּוֹנִים׃ 38וַנִּבְנֶה אֶת־הַחוֹמָה וַתִּקָּשֵׁר כָּל־הַחוֹמָה עַד־חֶצְיָהּ וַיְהִי לֵב לָעָם
לַעֲשׂוֹת׃ פ

4

[1] Erhi Sanbalati, Tobiya, Abahàrabu, Abanya-Moniti n'aba-Ashibiditi bayumva oku rhusêzize okushashula ebyôgo bya Yeruzalemu n'oku emirhule yôshi ekola hôfi efukâle, bakunira bwenêne. [2] Balâlira bôshi okurhabâlira Yeruzalemu mpu batulemwo itumbà, n'okumubonêsa za mèmè.

[3] Rhwashenga Nyamuzinda wîrhu, rhwanajira abalanzi b'obudufu na mûshi lyo rhuhash'icilanga kuli bo. [4] Ci Yuda[e] anaciderha, erhi: «Obushiru bw'abûbasi bukola bwaja

[e] **4.4** Yuda, ntyo kwo bakag'iderha Abayahudi bal'isigire omu cihugo câbo erhi abandi babà bamalulizibwa e Babeli. Barhal'igwêrhe obulonza bw'okuyûbaka ecôgo cihyâhya ca Yeruzalemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwanyiha n'enundo y'ebijonjolekeza yamaluga, hali amango rhurhankacihasha okuyûbaka olu lugurhu». [5] Nabo abashombayi bîrhu bakâderha oku lwâbo, mpu: «Barhamanye, barhanabone kuhika rhubarhinde kwo; rhwabayîrha bôshi na ntyo rhucike ogwomukolo gurhag'ijirwa». [6] Amango Abayahudi bayûbakaga emwâbo bayishaga, barhurhonda kali ikumi ahantu abo banzi bayishe bakola bal'irhurhera». [7] Okubundi obwo nanacihira olubaga mw'aho hantu enyuma ly'olukûta, halya harhankaboneka, najà nabahira ngasi mulala hâgo, n'engôrho zâbo, n'amatumu gâbo, n'emiherho yâbo. [8] Erhi mbâ namalola bwinjà, nagend'ibwîra abarhambo, abatwî b'emmanja, abasigalaga omu lubaga, nti: «Murhayôbohaga! Kengêri Nyamubâho, ye mu kulu ye na w'okurhinywa, munalwire bene winyu, mulwire bagala na bali binyu, mulwire bakinywe n'enyumpa zinyu». [9] Erhi abashombanyi bîrhu bayumva oku rhukola rhumanyire omulâli gwâbo n'oku Nyamuzinda anatwîre omu muhigo gwâbo, bagaluka enyuma, rhweshi rhwacishubirira oku mikolo yîrhu, ngasi muguma aha anakazâg'ikola.

[10] Ci kurhenga ago mango, bantu bani, ecihimbi c'abantu bani cakayûbaka erhi n'ecindi cihimhi cifumbasire amatumu, empenzi. emiherho n'emishâbiro. Abarhambo banabêra enyuma ly'olubaga lwa bene Yuda. [11] Muli balya bakâg'iyûbaka olugurhu, abakazâg'ishonera enyanya, oku babarhwîre emizigo, oku badwîrhe bayûbaka na kuboko kuguma, n'okundi kufumbasire itumu. [12] Abandi bakazâg'iyûbaka erhi na ngasi muguma ankenyire engôrho yâge ecibunu. Owakazâg'ibuha omushekera erhi anali aha burhambi bwâni. [13] Nanacibwîra abarhambo, abatwî b'emmanja n'abali basigîre omu lubaga, nti: «Omukolo gwaluga gwamanagaliha; rhweshi rhwashandabanyire oku lugu rhu, rhuli kulî ngasi baguma n'abâbo. [14] Aha mwankanayumva babûhira omu shekera, munayishe mweshi aha burhambi bwîrhu, Nyamuzinda wîrhu arhulwira. [15] Oku rhwakazâg'iyûbaka, ecihimbi canarhôla amatumu kurhenga bucanûla kuhika enyenyêzi zibonekane. [16] Ago mango Nashub’ibwîra olubaga, nti: «Ngasi muguma na mwambali wâge ageze obudufu aha Yeruzalemu, akarhulanga budufu na mûshi okukola. [17] Cikwône, oli nie, oli bene wîrhu, oli olubaga; n'abantu bali nâni, ntà mango rhwarhenzire omu myambalo yîrhu. Ngasi muguma ali agwêrhe ecôji ekulyo kwâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע סַנְבַלַּט וְטוֹבִיָּה וְהָעַרְבִים וְהָעַמֹּנִים וְהָאַשְׁדּוֹדִים כִּי־עָלְתָה אֲרוּכָה לְחֹמוֹת יְרוּשָׁלַם כִּי־הֵחֵלּוּ
הַפְּרָצִים לְהִסָּתֵם וַיִּחַר לָהֶם מְאֹד: וַיִּקְשְׁרוּ כֻלָּם יַחְדָּו לָבוֹא לְהִלָּחֶם בִּירוּשָׁלִַם וְלַעֲשׂוֹת לוֹ תֹּועָה: וַנִּתְפַּלֵּל
אֶל־אֱלֹהֵינוּ וַנָּעֶמִיד מִשְׁמָר עֲלֵיהֶם יוֹמָם וָלָיְלָה מִפְּנֵיהֶם: וַיֹּאמֶר יְהוּדָה כָּשַׁל כֹּחַ הַסַּבָּל וְהֶעָפָר הַרְבֵּה וַאֲנַחְנוּ לֹא
נוּכַל לִבְנוֹת בַּחוֹמָה: וַיֹּאמְרוּ צָרֵינוּ לֹא יֵדְעוּ וְלֹא יִרְאוּ עַד אֲשֶׁר־נָבוֹא אֶל־תּוֹכָם וַהֲרַגְנוּם וְהִשְׁבַּתְנוּ
אֶת־הַמְּלָאכָה: וְיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּאוּ הַיְּהוּדִים הַיֹּשְׁבִים אֶצְלָם וַיֹּאמְרוּ לָנוּ עֶשֶׂר פְּעָמִים מִכָּל־הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר־תָּשׁוּבוּ
עָלֵינוּ: וָאַעֲמִיד מִתַּחְתִּיּוֹת לַמָּקוֹם מֵאַחֲרֵי לַחוֹמָה בַּצְּחִחִיים וָאַעֲמֵיד אֶת־הָעָם לְמִשְׁפְּחוֹת עִם־חַרְבֹתֵיהֶם רָמְחֵיהֶם
וְקַשְׁתֹתֵיהֶם: וָאֵרֶא וָאָקוּם וָאֹמַר אֶל־הַחֹרִים וְאֶל־הַסְּגָנִים וְאֶל־יֶתֶר הָעָם אַל־תִּירְאוּ מִפְּנֵיהֶם אֶת־אֲדֹנָי הַגָּדוֹל
וְהַנּוֹרָא זִכְרוּ וְהִלָּחֲמוּ עַל־אֲחֵיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם נְשֵׁיכֶם וּבָתֵּיכֶם: פ
וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אוֹיְבֵינוּ כִּי־נֹודַע לָנוּ וַיָּפֶר הָאֱלֹהִים אֶת־עֲצָתָם וַנָּשָׁוב כֻּלָּנוּ אֶל־הַחוֹמָה אִישׁ
אֶל־מְלַאכְתּוֹ: | וַיְהִי מִן־הַיֹּום הַהוּא חֶצְיָ נְעָרַי עֹשִׂים בַּמְּלָאכָה וְחֶצְיָם מַחֲזִיקִים וְהָרְמָחִים הַמָּגִנִּים וְהַקְּשָׁתוֹת
וְהַשִּׁרְיֹנִים וְהַשָּׂרִים אַחֲרֵי כָּל־בֵּית יְהוּדָה: הַבּוֹנִים בַּחוֹמָה וְהַנֹּשְׂאִים בַּסֶּבֶל עֹמְשִׂים בְּאַחַת יָדוֹ עֹשֶׂה בַּמְּלָאכָה
וְאַחַת מַחֲזֶקֶת הַשָּׁלַח: וְהַבּוֹנִים אִישׁ חַרְבּוֹ אֲסוּרִים עַל־מָתְנָיו וּבוֹנִים וְהַתּוֹקֵעַ בַּשּׁוֹפָר אֶצְלִי: וָאֹמַר אֶל־הַחֹרִים
וְאֶל־הַסְּגָנִים וְאֶל־יֶתֶר הָעָם הַמְּלָאכָה הַרְבֵּה וּרְחָבָה וַאֲנַחְנוּ נִפְרָדִים עַל־הַחוֹמָה רְחוֹקִים אִישׁ מֵאָחִיו: בְּמְקוֹם
אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר שָׁמָּה תִּקָּבְצוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ יִלָּחֶם לָנוּ: וַאֲנַחְנוּ עֹשִׂים בַּמְּלָאכָה וְחֶצְיָם מַחֲזִיקִים
בָּרְמָחִים מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר עַד צֵאת הַכֹּוכָבִים: גַּם בָּעֵת הַהִיא אָמַרְתִּי לָעָם אִישׁ וְנַעֲרוֹ יָלִינוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלִָם
וְהָיוּ־לָנוּ הַלַּיְלָה מִשְׁמָר וְהַיֹּום מְלָאכָה: וְאֵין אֲנִי וְאַחַי וּנְעָרַי וְאַנְשֵׁי הַמִּשְׁמָר אֲשֶׁר אַחֲרַי אֵין־אֲנַחְנוּ פֹּשְׁטִים
בִּגְדֵינוּ אִישׁ שִׁלְחֹו הַמָּיִם: ס

5

Amazibu g'akalamo amango ga Nehemiya. Obukuze bw'oburhegesi bwâge

[1] Hanacizûka okuciduduma kw'olubaga na bakabo kuli bene wâbo b'Abayahudi baguma baguma. [2] Baguma bakag'iderha, mpu: «Rhwahâna bagala bîrhu na bali bîrhu yo rhuhabwa ngano nyinji, rhulye lyo rhulama. [3] Aba ndi bakaz'iderha, mpu: «Rhuguze amashwa gîrhu n'enkoma zirhu z'emizâbîbu, n'enyumpa zirhu, lyo rhubona ebi rhwakaz'irya». [4] Abandi bakaderha, mpu: «Omu kuvurha ibarati lya mwâmi, rhugwâsirwe rhubone ensaranga omu kuhâna amashwa gîrhu n'enkoma zirhu z'emizâbîbu nka cikinja. [5] Mpu na buno omubiri gwirhu guli nka omubiri gwa bene wîrhu, abâna bîrhu bali nk'abâna bâbo, àla oku rhwajira abâna bîrhu bajà, abarhabana n'abanyere. Hali baguma omu banyere bîrhu bakola bali bajà-kazi! Na ntâco rhwankahasha kuli okwo, bulya amashwa gîrhu n'enkoma zirhu z'emizâbîbu zikola ziba za

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bandi».

[6] Nàbâ burhe bwenêne erhi nyumva eyo midudumo yâbo n'ebyo binwa byâbo? [7] N'erhi mba namacija emurhima, nakalihira abakulu n'abashamuka, nababwîra, nti: «Kuziga mukola muhoza bene wîrhu mpu na kuhika bamugalulire obunguke. N'erhi mba namalâlika ihano erhi bo barhuma, nanacibabwîra ntyâla, nti: [8] «Rhwacungwire bene wîrhu b'Abayahudi bali baguzîbwe emwa agandi mashanja, kurhi mw'oyomukòlaga mwalonz'icigûza mwenene emwa bene winyu nobwo rhinga emwîrhu yo bankayishir'iguzîbwa?» Bahulika, babula eci badesire. [9] Nanaciyûshûla, nti: «Arhali kwinjà oku mudwîrhe mwajira! Ka murharhegesirwi okugera omu burhinye bwa Nyamuzinda wîrhu lyo rhurhag'igalwa n'agandi mashanja g'abashombanyi bîrhu? [10] Niono, bene wîrhu na bambali bani, rhwabahozize ensaranga n'engano, rhulekage okwo kuhoza kwa bene okwo.

[11] Kuziga mubagalulirage amashwa gâbo, enkoma zâbo, n'emizâbîbu yâbo, n'emirhi yâbo y'amavurha, mizêti, enyumpa zâbo n'ecihimbi ca kal'igana c'ensaranga zâbo, idivayi lihyâhya n'amavurha mwabasêzagya mpu bamuhe nka bunguke. Ebyo bibè kurhenga ene». [12] Banacinshuza, mpu: «Rhwabigalula rhurhanaci bahûne cici, rhwajira oku onadesire.» Nanacihamagala Abadâhwa, nabagasha nti bakajira okwo aka akanwa kanali. [13] Nagûkumula ecirondo câni, nanacide rha, nti: «Nyamuzinda ogûkumulîre embuga kuli n'enyumpa yâge, ngasi muntu wamusige busha!» Olubaga lwanancishuza lwôshi, mpu: «Amen!» Olubaga lwakuza Nnâmahanga, lwanacishimba kalya kanwa.

[14] Kurhenga olusiku mwâmi anyimanzagya mpu mbè nie murhamho wâbo omu Buyahudi, kwo kuderha omwâka gwa kali makumi abiri kuhika oku mwâka gwa kali makumi asharhu gw'okuyîma kwa mwâmi Artazerzesi, myâka ikumi na ibiri yôshi, erhi oli nie, oli bene wîrhu, rhurhaderhaga mpu rhwanka lya oku mugati gw'omurhambo. [15] Abarhambo bali banshokolîre bali erhi balibuzize abantu omu kukaz'ibahûna emigati n'idivayi, na kandi sikeli maku mi ani za marhale, n'abantu bâbo bonene bakalibuza olubaga, ci niehe ntajira ga ntyôla erhi kurhînya Nyamuzinda kurhuma.

[16] Na ciru kuli okwo, nacihangâna kuli ogwomukolo gw'okuyûbaka olugurhu, rhweshi rhurhagulaga ciru ishwa liguma ly'omuntu, abantu bani bacilunda kuli ogwomukolo gonene. [17] Oku cibo câni kwakag'ija bantu igana na makumi arhânu bAbayahudi n'abatwî b'emmanja n'abandi bakazâg'ij'emunda rhuli barhenga omu masha nja garhuli eburhambi. [18] Alaga ebi bakazâg'integanyiza ngasi lusiku: Cimasha ciguma na bibuzi ndarhu, birya banacishogaga, engoko, na ngasi nsiku ikumi, banandêrhera idivayi linakwânîne, linji. Na ciru nkaba ntyo ntaderhaga nti na nkahûna omugati gw'oburhambo, bulya emikolo yali yamagonza bwenêne olubaga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[19] «Yâgirwa Nyamuzinda wênene omanyâge kuli nie, ngasi kôshi najirire olu lubaga».

BHS Nehemia/Nehemiah 5

וַתְּהִי צַעֲקַת הָעָם וּנְשֵׁיהֶם גְּדוֹלָה אֶל־אֲחֵיהֶם הַיְהוּדִים׃ 2 וְיֵשׁ אֲשֶׁר אֹמְרִים בָּנֵינוּ וּבְנֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ רַבִּים וְנִקְחָה דָגָן
וְנֹאכְלָה וְנִחְיֶה׃ 3 וְיֵשׁ אֲשֶׁר אֹמְרִים שְׂדֹתֵינוּ וּכְרָמֵינוּ וּבָתֵּינוּ אֲנַחְנוּ עֹרְבִים וְנִקְחָה דָגָן בָּרָעָב׃ 4 וְיֵשׁ אֲשֶׁר אֹמְרִים
לָוִינוּ כֶסֶף לְמִדַּת הַמֶּלֶךְ שְׂדֹתֵינוּ וּכְרָמֵינוּ׃ 5 וְעַתָּה כִּבְשַׂר אַחֵינוּ בְּשָׂרֵנוּ כִּבְנֵיהֶם בָּנֵינוּ וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ כֹּבְשִׁים
אֶת־בְּנֵינוּ וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ לַעֲבָדִים וְיֵשׁ מִבְּנֹתֵינוּ נִכְבָּשׁוֹת וְאֵין לְאֵל יָדֵנוּ וּשְׂדֹתֵינוּ וּכְרָמֵינוּ לַאֲחֵרִים׃ 6 וַיִּחַר לִי מְאֹד
כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי אֶת־זַעֲקָתָם וְאֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ 7 וַיִּמְלֹךְ לִבִּי עָלַי וָאָרִיבָה אֶת־הַחֹרִים וְאֶת־הַסְּגָנִים וָאֹמְרָה לָהֶם
מַשָּׂא אִישׁ־בְּאָחִיו אַתֶּם נֹשְׂאִים וָאֶתֵּן עֲלֵיהֶם קְהִלָּה גְדוֹלָה׃ 8 וָאֹמְרָה לָהֶם אֲנַחְנוּ קָנִינוּ אֶת־אַחֵינוּ הַיְהוּדִים
הַנִּמְכָּרִים לַגּוֹיִם כְּדֵי בָּנוּ וְגַם־אַתֶּם תִּמְכְּרוּ אֶת־אֲחֵיכֶם וְנִמְכְּרוּ־לָנוּ וַיַּחֲרִישׁוּ וְלֹא מָצְאוּ דָּבָר׃ ס
9 וָאֹמַר לֹא־טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר־אַתֶּם עֹשִׂים הֲלוֹא בְּיִרְאַת אֱלֹהֵינוּ תֵּלֵכוּ מֵחֶרְפַּת הַגּוֹיִם אוֹיְבֵינוּ׃ 10 וְגַם־אֲנִי אַחַי וּנְעָרַי
נֹשִׁים בָּהֶם כֶּסֶף וְדָגָן נַעֲזָבָה־נָּא אֶת־הַמַּשָּׂא הַזֶּה׃ 11 הָשִׁיבוּ נָא לָהֶם כְּהַיּוֹם שְׂדֹתֵיהֶם כַּרְמֵיהֶם זֵיתֵיהֶם וּבָתֵּיהֶם
וּמְאַת הַכֶּסֶף וְהַדָּגָן הַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר אֲשֶׁר אַתֶּם נֹשִׁים בָּהֶם׃ 12 וַיֹּאמְרוּ נָשִׁיב וּמֵהֶם לֹא נְבַקֵּשׁ כֵּן נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר
אַתָּה אוֹמֵר וָאֶקְרָא אֶת־הַכֹּהֲנִים וָאַשְׁבִּיעֵם לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה׃ 13 גַּם־חָצְנִי נָעַרְתִּי וָאֹמְרָה כָּכָה יְנַעֵר הָאֱלֹהִים
אֶת־כָּל־הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יָקִים אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה מִבֵּיתוֹ וּמִיגִיעוֹ וְכָכָה יִהְיֶה נָעוּר וְרֵק וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַקָּהָל אָמֵן וַיְהַלְלוּ
אֶת־יְהוָה וַיַּעַשׂ הָעָם כַּדָּבָר הַזֶּה׃ 14 גַּם מִיּוֹם | אֲשֶׁר־צִוָּה אֹתִי לִהְיוֹת פֶּחָה בְּאֶרֶץ יְהוּדָה מִשְּׁנַת עֶשְׂרִים וְעַד שְׁנַת
שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם לְאַרְתַּחְשַׁסְתְּא הַמֶּלֶךְ שְׁנֵים עֶשְׂרֵה אֲנִי וְאַחַי לֶחֶם הַפֶּחָה לֹא אָכָלְתִּי׃ 15 וְהַפַּחוֹת הָרִאשֹׁנִים
אֲשֶׁר־לְפָנַי הִכְבִּידוּ עַל־הָעָם וַיִּקְחוּ מֵהֶם בְּלֶחֶם וָיָיִן אַחַר כֶּסֶף־שְׁקָלִים אַרְבָּעִים גַּם נַעֲרֵיהֶם שָׁלְטוּ עַל־הָעָם וַאֲנִי
לֹא־עָשִׂיתִי כֵּן מִפְּנֵי יִרְאַת אֱלֹהִים׃ 16 וְגַם בְּמְלֶאכֶת הַחוֹמָה הַזֹּאת הֶחֱזַקְתִּי וְשָׂדֶה לֹא קָנִינוּ וְכָל־נְעָרַי קְבוּצִים שָׁם
עַל־הַמְּלָאכָה׃ 17 וְהַיְהוּדִים וְהַסְּגָנִים מֵאָה וַחֲמִשִּׁים אִישׁ וְהַבָּאִים אֵלֵינוּ מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־סְבִיבֹתֵינוּ
עַל־שֻׁלְחָנִי׃ 18 וַאֲשֶׁר הָיָה נַעֲשָׂה לְיוֹם אֶחָד שׁוֹר אֶחָד צֹאן שֵׁשׁ־בְּרֻרוֹת וְצִפֳּרִים נַעֲשׂוּ־לִי וּבְיֵן עֲשָׂרֶת יָמִים בְּכָל־יַיִן
לְהַרְבֵּה וְעִם־זֹאת לֶחֶם הַפֶּחָה לֹא בִקַּשְׁתִּי כִּי־כָבְדָה הָעֲבֹדָה עַל־הָעָם הַזֶּה׃ 19 זָכְרָה־לִּי אֱלֹהַי לְטוֹבָה כֹּל
אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי עַל־הָעָם הַזֶּה׃ פ

6

Obulyâlya bw'abashombayi ba Nehemiya

[1] Sanbalati, Tobiya n'olya Muharabu Geshemu na ngasi bandi banali bashombanyi bîrhu, bayumva oku nashubir'iyûbaka olugurhu n'oku murhaciri ciru n'omurhule muguma. [2] Cikwône ago mango ntal'incihira enyumvi oku mihango, Sanbalati, na Geshemu banacintumiza, mpu:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Oyishe rhusha mbale rhwcshi omu bishagala omu kabanda ka Ono». Bali bahizire okunjirira kubî. [3] Nalika entumwa, zagend'ibabwîra, erhi: «Niono omukolo gwankayimanzibwa ebwa kubà namayandagalira emunda muli? » [4] Banacintumiza kani na binwa bya bene ebyo, nâni nakaz'ibagalulira ishuzo ly'okulahira. [5] Oku lwa karhânu, Sanbalati anacintumira omwambali kuli okwo erhi adwîrhe n'amaruba mabungule. [6] Bali bayandisiremwo ntyâla, mpu: «Omwanzi gwagera omu mashanja gôshi n'emwa Geshemu, bôshi hanadwîrhe hahamiriza oku we n' Abayahudi muli omu muhigo gw'okugoma, mpu co cirhumire mushub'iyûbaka olugurhu n'oku we wayîsh'ibâ mwâmi wâbo. [7] Mpu ciru wajizire ho abalêbi mpu bayîsh'ikuyîmika aha Yeruzalemu, mpu: «Mwâmi ali omu Buyahudi. Bakola bagend'imanyîsa mwâmi ogwo mwanzi. Oyishe rhujire ihano haguma». [8] Namugalulira amashuzo, nti: «Ntà kuguma muli okwo kwôshi odesire kwabi re, omu murhima gwâwe okuzire ebyo». [9] Bulya bôshi bakazâg'ilonza oku rhuyôbohya, bakaz'iderha, mpu: «Nkaba hali amango amaboko gâbo gankaleka ogwomukolo, gurhanacibe. Buno Yâgirwa Nyamuzinda ohè amaboko gâni emisî.

[10] Nanacija emunda Shemaya, mugala wa Delaya. mugala wa Mehatabeli ali. Ali aciyigalire anacimbwîra, erhi: «Rhujè rhwembi oku kâ-Nyamuzinda, omu ndalâlà yako[f], rhunakayigale, bulya bal'ikuyîrha; na budufu bayîsh'ikuyi rha». [11] Nashuza, nti: «Omuntu oli nka nie kurhigi ankayaka wâni! Na kurhigi omuntu oli nka nie ankayakira omu ndalafa y'akâ-Nyamuzinda agal'ilama, Ntajamwo». [12] Nabona oku arhali Nyamuzinda wamurhumaga. Aderhaga ebyo binwa biri nka bya kulêba nobwo Tobiya bôshi na Sanbalati bali bamamushumika. [13] Bàli bamamushumika mpu lyo mubona obwôba, njire oku badesire na ntyo njire ecâha; kandi banajà banyâlîza na ntyo enshonyi zingwarhe. [14] ‘Kengêra mâshi Yâgirwa Nyamuzinda wâni, ago mabî Tobiya na Sanbalati bakola banjirira. Kuguma n'olya mulêbi Noadya n'abandi balêbi balonzagya okunyôbohya.

[15] Olugurhu lwanaciyunjula omu nsiku makumi abiri n'irhanu z'omwêzi gwa munâni. [16] Erhi abashombanyi bîrhu bakumanya, go galigi mashanja gôshi rhwayûbakanagwa nago, bôshi bayôboha, barhemuka, bayumva oku ali oku buhashe bwa Nyamuzinda wîrhu kw'ogwomukòJo gwajizirwe. [17] Muli ago mango baguma b'omu Buyahudi, bayûshûla okuyandikira Tobiya, naye Tobiya akaz'ibagalulira amashuzo. [18] Bulya banji omu Bayahudi bali balungîne naye omu cihango na ebwa kubà banji muli bo bâli bakwi ba Shekanya, mwene Ara, na kulya kubà omugala Yohanani ali ayansire mwâli wa Meshulamu, mwene Berekiya. [19] Bakazâg'iyêrha baderha ebijiro byâge binjà n'engeso zâge nyinjà embere zâni banabul'igend'imubwîra oku naderhaga. Tobiya akaz'intumira amaruba g'okunyôbohya.

---

[f] **6.10** Shemaya mwene Delaya al'icirhebire mpu abâ mulêbi n'obwo al'irhumirwe na Sanbalati mpu arhebe Nehemiya aje omu cirhînyiro ca Nyamuzinda. Arhal'igwêrhe oluhûma lw'okujà ahatagatîfu bulya arhâli rnudâhwa. N'erhi ankajizire ntyo, Abayahudi barhankalesire kwamubo-nya nshonyi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע לְסַנְבַלַּט וְטוֹבִיָּה וּלְגֶשֶׁם הָעַרְבִי וְלִיֶּתֶר אֹיְבֵינוּ כִּי בָנִיתִי אֶת־הַחוֹמָה וְלֹא־נוֹתַר בָּהּ פֶּרֶץ גַּם
עַד־הָעֵת הַהִיא דְּלָתוֹת לֹא־הֶעֱמַדְתִּי בַּשְּׁעָרִים: 2 וַיִּשְׁלַח סַנְבַלַּט וְגֶשֶׁם אֵלַי לֵאמֹר לְכָה וְנִוָּעֲדָה יַחְדָּו בַּכְּפִירִים
בְּבִקְעַת אוֹנוֹ וְהֵמָּה חֹשְׁבִים לַעֲשׂוֹת לִי רָעָה: 3 וָאֶשְׁלְחָה עֲלֵיהֶם מַלְאָכִים לֵאמֹר מְלָאכָה גְדוֹלָה אֲנִי עֹשֶׂה וְלֹא
אוּכַל לָרֶדֶת לָמָּה תִשְׁבֹּת הַמְּלָאכָה כַּאֲשֶׁר אַרְפֶּהָ וְיָרַדְתִּי אֲלֵיכֶם: 4 וַיִּשְׁלְחוּ אֵלַי כַּדָּבָר הַזֶּה אַרְבַּע פְּעָמִים וָאָשִׁיב
אוֹתָם כַּדָּבָר הַזֶּה: ס

5 וַיִּשְׁלַח אֵלַי סַנְבַלַּט כַּדָּבָר הַזֶּה פַּעַם חֲמִישִׁית אֶת־נַעֲרוֹ וְאִגֶּרֶת פְּתוּחָה בְּיָדוֹ: 6 כָּתוּב בָּהּ בַּגּוֹיִם נִשְׁמַע וְגַשְׁמוּ אֹמֵר
אַתָּה וְהַיְהוּדִים חֹשְׁבִים לִמְרֹוד עַל־כֵּן אַתָּה בוֹנֶה הַחוֹמָה וְאַתָּה הֹוֶה לָהֶם לְמֶלֶךְ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: 7 וְגַם־נְבִיאִים
הֶעֱמַדְתָּ לִקְרֹא עָלֶיךָ בִּירוּשָׁלַם לֵאמֹר מֶלֶךְ בִּיהוּדָה וְעַתָּה יִשָּׁמַע לַמֶּלֶךְ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְעַתָּה לְכָה וְנֶוָּעֲצָה יַחְדָּו:
ס

8 וָאֶשְׁלְחָה אֵלָיו לֵאמֹר לֹא נִהְיָה כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה אוֹמֵר כִּי מִלִּבְּךָ אַתָּה בוֹדֶאם: 9 כִּי כֻלָּם מְיָרְאִים אוֹתָנוּ
לֵאמֹר יִרְפּוּ יְדֵיהֶם מִן־הַמְּלָאכָה וְלֹא תֵעָשֶׂה וְעַתָּה חַזֵּק אֶת־יָדָי: 10 וַאֲנִי־בָאתִי בֵּית שְׁמַעְיָה בֶן־דְּלָיָה בֶּן־מְהֵיטַבְאֵל
וְהוּא עָצוּר וַיֹּאמֶר נִוָּעֵד אֶל־בֵּית הָאֱלֹהִים אֶל־תּוֹךְ הַהֵיכָל וְנִסְגְּרָה דַּלְתוֹת הַהֵיכָל כִּי בָּאִים לְהָרְגֶךָּ וְלַיְלָה בָּאִים
לְהָרְגֶךָּ: 11 וָאֹמְרָה הַאִישׁ כָּמוֹנִי יִבְרָח וּמִי כָמוֹנִי אֲשֶׁר־יָבוֹא אֶל־הַהֵיכָל וָחָי לֹא אָבוֹא: 12 וָאַבִּינָה וְהִנֵּה לֹא־אֱלֹהִים
שְׁלָחוֹ כִּי הַנִּבוּאָה דִּבֶּר עָלַי וְטוֹבִיָּה וְסַנְבַלַּט שְׂכָרוֹ: 13 לְמַעַן שָׂכוּר הוּא לְמַעַן־אִירָא וְאֶעֱשֶׂה־כֵּן וְחָטָאתִי וְהָיָה לָהֶם
לְשֵׁם רָע לְמַעַן יֶחֶרְפוּנִי: פ

14 זָכְרָה אֱלֹהַי לְטוֹבִיָּה וּלְסַנְבַלַּט כְּמַעֲשָׂיו אֵלֶּה וְגַם לְנוֹעַדְיָה הַנְּבִיאָה וְלִיֶּתֶר הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ מְיָרְאִים
אוֹתִי: 15 וּתִשְׁלַם הַחוֹמָה בְּעָשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה לֶאֱלוּל לַחֲמִשִּׁים וּשְׁנֵים יוֹם: פ

16 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ כָּל־אוֹיְבֵינוּ וַיִּרְאוּ כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵינוּ וַיִּפְּלוּ מְאֹד בְּעֵינֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי מֵאֵת אֱלֹהֵינוּ
נֶעֶשְׂתָה הַמְּלָאכָה הַזֹּאת: 17 גַּם | בַּיָּמִים הָהֵם מַרְבִּים חֹרֵי יְהוּדָה אִגְּרֹתֵיהֶם הוֹלְכוֹת עַל־טוֹבִיָּה וַאֲשֶׁר לְטוֹבִיָּה
בָּאוֹת אֲלֵיהֶם: 18 כִּי־רַבִּים בִּיהוּדָה בַּעֲלֵי שְׁבוּעָה לוֹ כִּי־חָתָן הוּא לִשְׁכַנְיָה בֶן־אָרַח וִיהוֹחָנָן בְּנוֹ לָקַח אֶת־בַּת־מְשֻׁלָּם
בֶּן בֶּרֶכְיָה: 19 גַּם טוֹבֹתָיו הָיוּ אֹמְרִים לְפָנַי וּדְבָרַי הָיוּ מוֹצִיאִים לוֹ אִגְּרוֹת שָׁלַח טוֹבִיָּה לְיָרְאֵנִי:

7

Okulanga olugo lwa Yeruzalemu

[1] Erhi bayûsa okuyûbaka olugurhu n'erhi mba namahirakwo enyumvi, abayimba, abalanga enyumvi, abaleviti, bahâbwa omukolo gw'okulanga. [2] Nahà mulumuna wâni Hanani obuhashe bw'okurhegeka Yeruzalemu, bôshi na Hana niya ye wali murhambo w'abakazâg'ilanga olugo, bulya ali muntu mwemezi n'orhînya Nyamuzinda kulusha bantu banji bwenêne. [3] Nanacibabwîra,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nti: «Irhondo enyumvi za Yeruzalemu zirhayigulagwa n'izûba lirhacirhangira okubasha, bijingo, amango abalanzi baciri ngasi muguma aha alanga, bânahamika, bakomeze, enyumvi; budufu, banahirakwo abalanzi, ngasi baguma aha bakalanga, na ngasi muguma embere z'enyumpa yâge.

Oku abantu balugaga omu lugo lwa Yeruzalemu

4 Olugo lwali lugali na lunene, ci abantu bàlimwo bali banyi n'enyumpa zirhâli zicishakululwa.
5 Nyamuzinda ampira omu murhima olukengêro lw'okuganja abakulu, abatwî b'emmanja
n'olubaga lwôshi mpu baganjwe. 6 Alaga abantu barhengaga emunda bakâg'ilibuzibwa omu
bujà: bo balya Nabukondonozori mwâmi w'e Babiloni, ali agwasire mpira, baNashub'igaluka e
Yeruzalemu omu Buyahudi, ngasi muguma omu lugo lwâge[g]. 7 Bo bayishaga bôshi na
Zorobabeli: Yozwè, Nehemiya, Azariya, Raamya, Nahamani, Mardokayi, Bilshani, Misperiti,
Bigivayi, Nehumu, Bahana.

Omulala gw'abalume b'omu lubaga lwa bene Israheli, 8 bagala ba Paroshi: bihumbi bibiri na
bantu igana na makumi gali nda na babiri; 9 bene Shefatiya: magana asharhu na makumi gali
nda na babiri; 10 bene Ara: magana gali nda rhu na makumi arhânu na babiri; 11 bagala ba
Pahati-Mowabu: kwo kuderha bagala ba Yozwè na ba Yowabu: bihumbi bibiri na magana gali
munâni na ba ntu ikumi na munâni; 12 bagala ba Elamu: cihumbi na magana abiri na makumi
arhânu na bani; 13 bagala ba Zatowu, magana gali munâni na makumi ani na bantu barhânu;
14 ben Zakayi, magana gali nda na makumi gali ndarhu; 15 ba gala ba Binuyi, magana gali ndarhu
na makumi ani na munâni; 16 bagala ba Bebayi, magana gali ndarhu na makumi abiri na munâni;
17 bagala ba Azgadi, bihumbi bibiri na magana asharhu na makumi abiri na babiri; 18 bagala ba i
Adimikamu, magana gali ndarhu na makumi gali ndarhu na nda; 19 bagala ba Bigwayi, bihumbi
bibiri na makumi gali ndarhu na nda; 20 bagala ba Adini, magana gali ndarhu na makumi arhânu
na barhânu; 21 bagala ba Ateri, kwo kuderha bene Hizikaya, makumi gali mwenda na munâni;
22 bagala ba Hashumu, magana asharhu na makumi abiri na munâni; 23 bagala ba Bezayi,
magana asharhu na makumi abiri na bani; 24 bagala ba Harifa, igana n'ikumi na babiri; 25 bagala
ha Gabaoni, makumi gali mwenda na barhânu; 26 abantu b'e Betelehemu n'ab'e Netofa: igana na
makumi gali munâni na munâni; 27 abantu b'e Anatoti, igana na makumi abiri na munâni;
28 abantu b'e Beteli. makumi ani na babiri; 29 abantu b'e Kiryati-ye-Arimu, ab'e Kafira n'ab'e
Beroti: magana gali nda na makumi ani na basharhu; 30 abantu b'e Rama n'ab'e Geba: magana
gali ndarhu na makumi abiri na muguma; 31 abantu b'e Mikmasi, igana na makumi abiri na babiri;
32 abantu b'e Beteli, na Hayinigana: makumi abiri na basharhu; 33 bagala b'owundi Nebo, makumi
arhânu na babiri; 34 bagala b'owundi Elamu, cihumbi na magana abiri na makumi arhânu na

[g] **7.6** :Lolà Ezr 2,1·10.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bani; [35] bagala ba Harimu, magana asharhu na makumi abiri; [36] bagala ha Yeriko, magana asharhu na makumi ani na barhânu; [37] bagala ba Lodi, aba Hadidi, n'aba Ono: magana nda na makumi abiri na muguma; [38] bagala ba Senaya, bihumbi bisharhu magana gali mwenda na makumi asharhu.

[39] Abadâhwa, bagala ba Yedaya b'omu mwa Yozwè: magana gali mwenda na makumi gali nda na barhânu; [40] bagala ha Imeri, cihumbi na makumi arhânu na babiri; [41] bagala ba Pashehuri, cihumbi na magana abiri na makumi ·ani na nda; [42] bagala ha Harimu, igana n'ikumi na nda.

[43] Abaleviti, bagala ba Yozwè, ba Kadmieli n'omu bagala ba Hodeva: makumi gali nda na basharhu.

[44] Abayimba, bo bagala ba Asafi: igana na makumi ani na munâni.

[45] Abalanga enyumvi, bo bagala ba Shalumu, Ateri, Talmoni, Akubu, Hatita, Shobayi: igana na makumi asharhu na munâni.

[46] Abayankiriragwa, bo bâna ba Siha, abâna ba Hasufa, abâna ba Tobadi; [47] bagala ba Kerosi, bagala ba Siya, bagala ba Padoni, [48] bagala ba Lebana, bagala ba Hagaba, bagala ba Shalmayi, [49] bagala ba Hanani, bagala ba Gideli, bagala ba Gahani, [50] bagala ba Reaya, bagala ba Resinini, hagala ba Nekoda, [51] bagala ba Gezumi, bagala ba Uza. bagala ba Pesea, [52] bagala ba Besayi, bagala bene Meuni, bagala bene Nefusi, [53] bagala ba Bakubuki, bagala ba Hakufa, bagala ba Haruru, [54] bagala ba Basliti, bagala ba Mehida, bagala ba Harasha, [55] bagala ba Barkosi, bagala ha Sisera, bagala ba Tema, [56] bagala ba Nesiya, bagala ba Hatifa.

[57] Bene bambali ba Salomoni, bagala ba Soferiti, bagala ba Sotayi, bagala ba Perida, [58] bene Yahala, bene Darakoni, bene Gideli. [59] bene Shefatiya, bagala ba Hatili, bagala ba Okereti, bagala ba Asebayimi. [60] Bôshi haguma abâna b'abajà ba Salomoni: magana asharhu na makumi gali mwenda na babiri.

[61] Alaga abarhengaga e Tel-Mela, e Tel-Harsha, e Kerubu. e Adoni, n'e Imeri, barhanamanyîsagya emilala yâbo n'obûko bwâbo. [62] Akaba bali bene Israheli: bagala ba Delaya, bagala ba Tobiya, bagala ba Nekoda: magana gali ndarhu na makumi ani na babiri. [63] N'omu badâhwa, bagala ba Habaya, bagala ba Hasoki, bagala ba Barzilayi, omuntu w'e Gileadi, banacikahamagalwa oku izîno lyâbo. [64] Balonza ebitabu b'iburha lyâbo, yo erigi nkonokà yâbo, banabibula, barhenzibwa omu budâhwa. [65] N'omurhambo abahànza okukaz'ilya ebintu bitagatîfu bwenêne, kuhika amango hayîsha omudâhwa Urimu na Tumimu.

[66] Omubalè gwâbo bôshi, gwahika omu bantu bihumbi makumi ani na bibiri bya bantu magana asharhu na makumi gali ndarhu. [67] Buzira kuganja bambali na bambalikazi bâbo: bàli bahisire

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu bantu bihumbi nda na magana asharhu na bantu makumi asharhu na nda. Bàlimwo nshekereza balume n'abakazi magana abiri na makumi ani na barhânu.

[68] Ebiterusi byali magana ani na makumi asharhu na birhânu na ndogomi bihumbi ndarhu na magana gali nda na makumi abiri. [69] Banji omu barhambo b'emilala, bajira eby'okurhabâla oku mukolo. Omurhambo ahebakwo magerha cihumbi ga masholo, mbehe makumi arhânu na bishûli makumi asharhu bya badâhwa. [70] Abakulu b'emilala bahira omu mbîko y'omukolo, magerha bihumbi makumi abiri bya magerha ga masholo na bihumbi bibiri na magana abiri bya byûma bya lunyerere n'ebishûli. [71] Ebindi byasigalaga omu byahanagwa n'olubaga, byahika omu magerha bihumbi makumi abiri bya masholo, bihumbi bibiri bya byûma bya lunyerere n'emyambalo y'obudâhwa makumi gali ndarhu na nda.

[72] Ntyo kwo Abadâhwa bahandaga omu Yeruzalemu kuguma n'abandi bantu basungunu, abîmbiza, abalanga enyumvi, abantu b'omu lubaga kwônene, Abanya-Tenesi, bene Israheli bôshi, ngasi baguma bajà omu bishagala byâbo.

BHS Nehemia/Nehemiah 7

1 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִבְנְתָה הַחוֹמָה וָאַעֲמֶיד הַדְּלָתוֹת וַיִּפָּקְדוּ הַשּׁוֹעֲרִים וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַלְוִיִּם׃ 2 וָאֲצַוֶּה אֶת־חֲנָנִי אָחִי
וְאֶת־חֲנַנְיָה שַׂר הַבִּירָה עַל־יְרוּשָׁלִָם כִּי־הוּא כְּאִישׁ אֱמֶת וְיָרֵא אֶת־הָאֱלֹהִים מֵרַבִּים׃ 3 וָיֹאמַר לָהֶם לֹא יִפָּתְחוּ שַׁעֲרֵי
יְרוּשָׁלִַם עַד־חֹם הַשָּׁמֶשׁ וְעַד הֵם עֹמְדִים יָגֵיפוּ הַדְּלָתוֹת וֶאֱחֹזוּ וְהַעֲמֵיד מִשְׁמְרוֹת יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם אִישׁ בְּמִשְׁמָרוֹ
וְאִישׁ נֶגֶד בֵּיתוֹ׃ 4 וְהָעִיר רַחֲבַת יָדַיִם וּגְדוֹלָה וְהָעָם מְעַט בְּתוֹכָהּ וְאֵין בָּתִּים בְּנוּיִם׃ 5 וַיִּתֵּן אֱלֹהַי אֶל־לִבִּי וָאֶקְבְּצָה
אֶת־הַחֹרִים וְאֶת־הַסְּגָנִים וְאֶת־הָעָם לְהִתְיַחֵשׂ וָאֶמְצָא סֵפֶר הַיַּחַשׂ הָעוֹלִים בָּרִאשׁוֹנָה וָאֶמְצָא כָּתוּב בּוֹ׃ פ
6 אֵלֶּה | בְּנֵי הַמְּדִינָה הָעֹלִים מִשִּׁבְיֵ הַגּוֹלָה אֲשֶׁר הֶגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיָּשֻׁבוּ לִירוּשָׁלִַם וְלִיהוּדָה אִישׁ
לְעִירוֹ׃ 7 הַבָּאִים עִם־זְרֻבָּבֶל יֵשׁוּעַ נְחֶמְיָה עֲזַרְיָה רַעַמְיָה נַחֲמָנִי מָרְדֳּכַי בִּלְשָׁן מִסְפֶּרֶת בִּגְוַי נְחוּם בַּעֲנָה מִסְפַּר אַנְשֵׁי
עַם יִשְׂרָאֵל׃ ס
8 בְּנֵי פַרְעֹשׁ אַלְפַּיִם מֵאָה וְשִׁבְעִים וּשְׁנָיִם׃ ס
9 בְּנֵי שְׁפַטְיָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁבְעִים וּשְׁנָיִם׃ ס
10 בְּנֵי אָרַח שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם׃ ס
11 בְּנֵי־פַחַת מוֹאָב לִבְנֵי יֵשׁוּעַ וְיוֹאָב אַלְפַּיִם וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שְׁמֹנֶה עָשָׂר׃ ס
12 בְּנֵי עֵילָם אֶלֶף מָאתַיִם חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה׃ ס
13 בְּנֵי זַתּוּא שְׁמֹנֶה מֵאוֹת אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ ס
14 בְּנֵי זַכָּי שִׁבַּע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 בְּנֵי בִנּוּי שֵׁשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה׃ ס
16 בְּנֵי בֵבָי שֵׁשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנֶה׃ ס
17 בְּנֵי עַזְגָּד אַלְפַּיִם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם׃ ס
18 בְּנֵי אֲדֹנִיקָם שֵׁשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה׃ ס
19 בְּנֵי בִגְוָי אַלְפַּיִם שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה׃ ס
20 בְּנֵי עָדִין שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וַחֲמִשָּׁה׃ ס
21 בְּנֵי־אָטֵר לְחִזְקִיָּה תִּשְׁעִים וּשְׁמֹנֶה׃ ס
22 בְּנֵי חָשֻׁם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנֶה׃ ס
23 בְּנֵי בֵצָי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה׃ ס
24 בְּנֵי חָרִיף מֵאָה שְׁנֵים עָשָׂר׃ ס
25 בְּנֵי גִבְעוֹן תִּשְׁעִים וַחֲמִשָּׁה׃ ס
26 אַנְשֵׁי בֵית־לֶחֶם וּנְטוֹפָה מֵאָה שְׁמֹנִים וּשְׁמֹנֶה׃ ס
27 אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה׃ ס
28 אַנְשֵׁי בֵית־עַזְמָוֶת אַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם׃ ס
29 אַנְשֵׁי קִרְיַת יְעָרִים כְּפִירָה וּבְאֵרוֹת שְׁבַע מֵאוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁלֹשָׁה׃ ס
30 אַנְשֵׁי הָרָמָה וָגָבַע שֵׁשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וְאֶחָד׃ ס
31 אַנְשֵׁי מִכְמָס מֵאָה וְעֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם׃ ס
32 אַנְשֵׁי בֵית־אֵל וְהָעָי מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה׃ ס
33 אַנְשֵׁי נְבוֹ אַחֵר חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם׃ ס
34 בְּנֵי עֵילָם אַחֵר אֶלֶף מָאתַיִם חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה׃ ס
35 בְּנֵי חָרִם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים׃ ס
36 בְּנֵי יְרֵחוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ ס
37 בְּנֵי־לֹד חָדִיד וְאוֹנוֹ שְׁבַע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים וְאֶחָד׃ ס
38 בְּנֵי סְנָאָה שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים תְּשַׁע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃ פ
39 הַכֹּהֲנִים בְּנֵי יְדַעְיָה לְבֵית יֵשׁוּעַ תְּשַׁע מֵאוֹת שִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה׃ ס
40 בְּנֵי אִמֵּר אֶלֶף חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם׃ ס
41 בְּנֵי פַשְׁחוּר אֶלֶף מָאתַיִם אַרְבָּעִים וְשִׁבְעָה׃ ס
42 בְּנֵי חָרִם אֶלֶף שִׁבְעָה עָשָׂר׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

43 הַלְוִיִּם בְּנֵי־יֵשׁוּעַ לְקַדְמִיאֵל לִבְנֵי לְהוֹדִוָה שִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה׃ ס
44 הַמְשֹׁרְרִים בְּנֵי אָסָף מֵאָה אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה׃ ס
45 הַשֹּׁעֲרִים בְּנֵי־שַׁלֻּם בְּנֵי־אָטֵר בְּנֵי־טַלְמֹן בְּנֵי־עַקּוּב בְּנֵי חֲטִיטָא בְּנֵי שֹׁבֵי מֵאָה שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנָה׃ ס
46 הַנְּתִינִים בְּנֵי־צִחָא בְּנֵי־חֲשֻׁפָא בְּנֵי טַבָּעוֹת׃ 47 בְּנֵי־קֵירֹס בְּנֵי־סִיעָא בְּנֵי פָדוֹן׃ 48 בְּנֵי־לְבָנָה בְּנֵי־חֲגָבָה בְּנֵי
שַׁלְמָי׃ 49 בְּנֵי־חָנָן בְּנֵי־גִדֵּל בְּנֵי־גָחַר׃ 50 בְּנֵי־רְאָיָה בְּנֵי־רְצִין בְּנֵי נְקוֹדָא׃ 51 בְּנֵי־גַזָּם בְּנֵי־עֻזָּא בְּנֵי פָסֵחַ׃ 52 בְּנֵי־בֵסַי
בְּנֵי־מְעוּנִים בְּנֵי נְפִוּשְׁסִים׃ 53 בְּנֵי־בַקְבּוּק בְּנֵי־חֲקוּפָא בְּנֵי חַרְחוּר׃ 54 בְּנֵי־בַצְלִית בְּנֵי־מְחִידָא בְּנֵי
חַרְשָׁא׃ 55 בְּנֵי־בַרְקוֹס בְּנֵי־סִיסְרָא בְּנֵי־תָמַח׃ 56 בְּנֵי נְצִיַח בְּנֵי חֲטִיפָא׃ 57 בְּנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה בְּנֵי־סוֹטַי בְּנֵי־סוֹפֶרֶת בְּנֵי
פְרִידָא׃ 58 בְּנֵי־יַעְלָא בְּנֵי־דַרְקוֹן בְּנֵי גִדֵּל׃ 59 בְּנֵי שְׁפַטְיָה בְּנֵי־חַטִּיל בְּנֵי פֹכֶרֶת הַצְּבָיִים בְּנֵי אָמוֹן׃ 60 כָּל־הַנְּתִינִים וּבְנֵי
עַבְדֵי שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת תִּשְׁעִים וּשְׁנָיִם׃ פ
61 וְאֵלֶּה הָעוֹלִים מִתֵּל מֶלַח תֵּל חַרְשָׁא כְּרוּב אַדּוֹן וְאִמֵּר וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד בֵּית־אֲבוֹתָם וְזַרְעָם אִם מִיִּשְׂרָאֵל
הֵם׃ 62 בְּנֵי־דְלָיָה בְּנֵי־טוֹבִיָּה בְּנֵי נְקוֹדָא שֵׁשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם׃ ס
63 וּמִן־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי חֲבָיָה בְּנֵי הַקּוֹץ בְּנֵי בַרְזִלַּי אֲשֶׁר לָקַח מִבְּנוֹת בַּרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי אִשָּׁה וַיִּקָּרֵא עַל־שְׁמָם׃ 64 אֵלֶּה
בִּקְשׁוּ כְתָבָם הַמִּתְיַחְשִׂים וְלֹא נִמְצָא וַיְגֹאֲלוּ מִן־הַכְּהֻנָּה׃ 65 וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא לָהֶם אֲשֶׁר לֹא־יֹאכְלוּ מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים
עַד עֲמֹד הַכֹּהֵן לְאוּרִים וְתוּמִּים׃ 66 כָּל־הַקָּהָל כְּאֶחָד אַרְבַּע רִבּוֹא אַלְפַּיִם שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים׃ 67 מִלְבַד עַבְדֵיהֶם
וְאַמְהֹתֵיהֶם אֵלֶּה שִׁבְעַת אֲלָפִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה וְלָהֶם מְשֹׁרְרִים וּמְשֹׁרְרוֹת מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃
ס
68 גְּמַלִּים אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה ס
חֲמֹרִים שֵׁשֶׁת אֲלָפִים שִׁבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים׃ 69 וּמִקְצָתָ רָאשֵׁי הָאָבוֹת נָתְנוּ לַמְּלָאכָה הַתִּרְשָׁתָא נָתַן לָאוֹצָר זָהָב
דַּרְכְּמוֹנִים אֶלֶף מִזְרָקוֹת חֲמִשִּׁים כָּתְנוֹת כְּהֻנִּים שְׁלֹשִׁים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ 70 וּמֵרָאשֵׁי הָאָבוֹת נָתְנוּ לְאוֹצַר הַמְּלָאכָה
זָהָב דַּרְכְּמוֹנִים שְׁתֵּי רִבּוֹת וְכֶסֶף מָנִים אַלְפַּיִם וּמָאתָיִם׃ 71 וַאֲשֶׁר נָתְנוּ שְׁאֵרִית הָעָם זָהָב דַּרְכְּמוֹנִים שְׁתֵּי רִבּוֹא
וְכֶסֶף מָנִים אַלְפַּיִם וְכָתְנֹת כְּהֻנִּים שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה׃ פ
72 וַיֵּשְׁבוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהַשּׁוֹעֲרִים וְהַמְשֹׁרְרִים וּמִן־הָעָם וְהַנְּתִינִים וְכָל־יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם וַיַּגַּע הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם׃

8

Omurhondêro gw'idini ly'Abayahudi: Ezra asoma ecitabu c'Amarhegeko. Olusiku lukulu lw'Ebifumba

Erhi omwêzi gwa kali nda gubaluka, bene Israheli bôshi erhi bakola bayûbasire ngasi muguma omu lugo lwâbo, [1] olubaga lwôshi lwanacibuganana nka muntu muguma omu muhanda erhi aha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lumvi lw'amîshi. Banacibwîra omwandisi mpu alerhe ecitabu c'oburhegesi bwa Mûsa, cirya Nyamuzinda arhegekaga Israheli. [2] Omudâhwa Ezra anaciyisha adwîrhe cirya citabu c'oburhegesi embere z'endêko y'abalume n'abakazi na ngasi bandi banahashire okuyumva: lwali lusiku lurhanzi lw'omwêzi gwa nda. [3] Arhondêra okusoma omu citabu kurhenga sêzi kuhika aha karhî k'omulegerege muli eyo ngo yali aha lumvi lw'Amîshi, acisomera embere z'abalume n'abakazi na ngasi bandi bankanahashire okuyumva; olubaga lwanacirhega amarhwîri omu kusomwa kw'eco citabu c' Amarhegeko.

[4] Omwandisi Ezra ali ayimanzire oku hy'olurhalarhala lw'empaho hyali hiyûbakirwe ogwomukolo, n'eburhambi bwâge, ekulyo yali: Matiti, Shema, Anaya, Uriya, Hilkiwiya na Maseya; ekumosho yali: Pedaya, Mashaheli, Matitiya, Hashumu, Zakariya na Meshulami. [5] Ezra anacibungûla ecitabu embere z'olubaga lwôshi, bulya ali enyanya ly'olubaga lwôshi, n'erhi aba amabungûla ecitabu, olubaga lwôshi lwayimanga. [6] Ezra akuza Nyakasane, ye Nyamuzinda mukulu n'olubaga lwashuza lunàhizire amaboko enyanya, mpu: «Amen! Amen!» Bayunama, bafukama, bafukamîriza embere za Nyakasane, obusù bwashiga idaho. [7] (Naye Yozwè, Bani, Sherebiya, Yamini, Akubu, Shabtayi, Hodiya, Maaseya, Kelita, Azariya, Yezabati, Hanani, Pelaya, bôshi n'abaleviti bakabwîriza olubaga kuli eby'oburhegesi; ci erhi na ngasi muguma anayimanzire halya anali). [8] Ezra asoma omu citabu c'Amarhegeko ga Nyamuzinda, ahugûla, anayumvisa ebinwa byôshi, ntyo bayumva ebyasomagwa.

[9] Omurhambo Nehemiya, omudâhwa n'omwandisi Ezra bôshi n'abaleviti, bakazâg'ihugulira olubaga, banacilubwîra, mpu: «Olu lusiku luli lutagatîfu embere za Nyakasane, Nyamuzinda winyu; murhacibaga burhe erhi kulaka, bulya ebwa kubà olubaga lwôshi lwakag'ilaka erhi luyumva ebinwa by'oburhegesi». [10] Ezra anacibabwîra, mpu: «Mugendage muj'irya enyama zishushagire, munywe n'amanvu garhali makali, munahêkerekwo n'olya orhagwêrhi ecihimbi, bulya olu lusiku luli lutagatîfu emwa Nyamuzinda Nnawîrhu, murhabaga burhe bulya obushagaluke bwa Nyamuzinda bwo bugale bwinyu. [11] Abaleviti bakarhûliriza olubaga omu kulubwîra, mpu: «Muhuluke bulya olu lusiku luli lutagatîfu, murhacilibuzagya». [12] Olubaga lwôshi lwanacikanya lwaj'irya lwananywa, bashegulana, banajà omu bushagaluke bunji. Kulya kubà bayumvîrhe ebinwa balonzagya okubamanyîsa.

[13] Oku lusiku lwa kabiri, abashamuka b'emilala y'ishanja lyôshi, abadâhwa n'abaleviti banacishûbûzagya eburhambi bwa Ezra ye wali mwandisi, mpu bayige ebinwa by'Amarhegeko. [14] Banacishanga aha bayandisire muli ago Marhegeko ga Nyakasane g'omu mango ga Mûsa, oku bene Israheli bôshi bagwâsirwe bakagend'ihanda omu bifumba oku lusiku lukulu lw'omwêzi gwa kali nda. [15] N'oku bagwâsirwe bamanyîse banageze omulali omu bishagala byôshi n'omu Yeruzalemu, bajè baderha, mpu: «Kanyi mweshi oku ntondo, mukekekwo amashami g'emirhanda y'eka, emizêti, amashami g'emirhanda y'emuzirhu, amashami g'emishugushugu,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amashami g'emibo, na ngasi gandi mashami g'emirhi y'ecishakashaka, mugend'iyûbakamwo nk'oku binayandisirwe». [16] Okubundi olubaga lwanacigenda lwayîsha ludwîrhe amashami, lwayûbaka ebifumba ngasi muguma aha nyumpa yâge, omu ngo yâbo, omu lulenga lwa akâ-Nyamuzinda, omu ngo y'aha lumvi lw'Amîshi n'omu ngo y'olumvi lwa Efrayimu. [17] Endêko ya balya banarhengaga bujà bôshi banaciyûbaka ebifumba, banacilala mulya bifumba. Kurhenga Yozwè mugala wa Nuni kuhika ago mango bene Israheli barhali basag'ijira kwa bene okwo. Bashagaluka bwenêne.

[18] Bakasoma omu citabu c'oburhegesi bwa Nyamuzinda ngasi lusiku, kurhe nga oku lusiku lurhanzi kuhika oku lusiku luzinda. Bajira olwo lusiku lukulu miregerege nda n'oku lusiku lwa kali munâni bafundika nk'oku Amarhegeko gadesire.

BHS Nehemia/Nehemiah 8

1 וַיֵּאָסְפוּ כָל־הָעָם כְּאִישׁ אֶחָד אֶל־הָרְחֹוב אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר־הַמָּיִם וַיֹּאמְרוּ לְעֶזְרָא הַסֹּפֵר לְהָבִיא אֶת־סֵפֶר תּוֹרַת
מֹשֶׁה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ 2 וַיָּבִיא עֶזְרָא ׀ הַכֹּהֵן אֶת־הַתּוֹרָה לִפְנֵי הַקָּהָל ׀ מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה וְכֹל מֵבִין לִשְׁמֹעַ
בְּיֹום אֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃ 3 וַיִּקְרָא־בוֹ ׀ לִפְנֵי הָרְחֹוב אֲשֶׁר ׀ לִפְנֵי שַׁעַר־הַמַּיִם מִן־הָאוֹר עַד־מַחֲצִית הַיֹּום נֶגֶד
הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַמְבִינִים וְאָזְנֵי כָל־הָעָם אֶל־סֵפֶר הַתּוֹרָה׃ 4 וַיַּעֲמֹד עֶזְרָא הַסֹּפֵר עַל־מִגְדַּל־עֵץ ׀ אֲשֶׁר עָשׂוּ לַדָּבָר ׀
וַיַּעֲמֹד אֶצְלֹו מַתִּתְיָה וְשֶׁמַע ׀ וַעֲנָיָה וּאוּרִיָּה וְחִלְקִיָּה וּמַעֲשֵׂיָה עַל־יְמִינֹו וּמְשֹׁמאלֹו ׀ פְּדָיָה וּמִישָׁאֵל וּמַלְכִּיָּה וְחָשֻׁם
וְחַשְׁבַּדָּנָה זְכַרְיָה מְשֻׁלָּם׃ פ

5 וַיִּפְתַּח עֶזְרָא הַסֵּפֶר ׀ לְעֵינֵי כָל־הָעָם כִּי־מֵעַל כָּל־הָעָם הָיָה וּכְפִתְחֹו עָמְדוּ כָל־הָעָם׃ 6 וַיְבָרֶךְ עֶזְרָא אֶת־יְהוָה
הָאֱלֹהִים הַגָּדֹול וַיַּעֲנוּ כָל־הָעָם אָמֵן ׀ אָמֵן בְּמַעַל יְדֵיהֶם וַיִּקְדוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לַיהוָה אַפַּיִם אָרְצָה׃ 7 וְיֵשׁוּעַ וּבָנִי וְשֵׁרֵבְיָה ׀
יָמִין עַקּוּב שַׁבְּתַי ׀ הוֹדִיָּה מַעֲשֵׂיָה קְלִיטָא עֲזַרְיָה ׀ יוֹזָבָד חָנָן פְּלָאיָה ׀ וְהַלְוִיִּם מְבִינִים אֶת־הָעָם לַתּוֹרָה וְהָעָם
עַל־עָמְדָם׃ 8 וַיִּקְרְאוּ בַסֵּפֶר בְּתֹורַת הָאֱלֹהִים מְפֹרָשׁ וְשׂוֹם שֶׂכֶל וַיָּבִינוּ בַּמִּקְרָא׃ ס

9 וַיֹּאמֶר נְחֶמְיָה הוּא הַתִּרְשָׁתָא וְעֶזְרָא הַכֹּהֵן ׀ הַסֹּפֵר וְהַלְוִיִּם ׀ הַמְבִינִים אֶת־הָעָם לְכָל־הָעָם הַיֹּום קָדֹשׁ־הוּא ׀ לַיהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אַל־תִּתְאַבְּלוּ וְאַל־תִּבְכּוּ כִּי בוֹכִים כָּל־הָעָם כְּשָׁמְעָם אֶת־דִּבְרֵי הַתֹּורָה׃ 10 וַיֹּאמֶר לָהֶם לְכוּ ׀ אִכְלוּ מַשְׁמַנִּים
וּשְׁתוּ מֹמְתַקִּים וְשִׁלְחוּ מָנוֹת לְאֵין נָכֹון לֹו כִּי־קָדֹושׁ הַיֹּום לַאֲדֹנֵינוּ וְאַל־תֵּעָצֵבוּ כִּי־חֶדְוַת יְהוָה הִיא
מָעֻזְכֶם׃ 11 וְהַלְוִיִּם מַחְשִׁים לְכָל־הָעָם ׀ לֵאמֹר הַסּוּ כִּי הַיֹּום קָדֹשׁ וְאַל־תֵּעָצֵבוּ׃ 12 וַיֵּלְכוּ כָל־הָעָם ׀ לֶאֱכָל וְלִשְׁתֹּות
וּלְשַׁלַּח מָנֹות וְלַעֲשֹׂות שִׂמְחָה גְדוֹלָה כִּי הֵבִינוּ ׀ בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר הוֹדִיעוּ לָהֶם׃ ס

13 וּבַיֹּום הַשֵּׁנִי נֶאֶסְפוּ ׀ רָאשֵׁי הָאָבֹות לְכָל־הָעָם הַכֹּהֲנִים ׀ וְהַלְוִיִּם ׀ אֶל־עֶזְרָא הַסֹּפֵר ׀ וּלְהַשְׂכִּיל ׀ אֶל־דִּבְרֵי
הַתֹּורָה׃ 14 וַיִּמְצְאוּ כָתוּב בַּתֹּורָה ׀ אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה ׀ בְּיַד־מֹשֶׁה ׀ אֲשֶׁר ׀ יֵשְׁבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל ׀ בַּסֻּכֹּות ׀ בֶּחָג ׀ בַּחֹדֶשׁ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַשְּׁבִיעִי׃ 15וַאֲשֶׁר יַשְׁמִיעוּ וְיַעֲבִירוּ קוֹל בְּכָל־עָרֵיהֶם וּבִירוּשָׁלַם לֵאמֹר צְאוּ הָהָר וְהָבִיאוּ עֲלֵי־זַיִת וַעֲלֵי־עֵץ שֶׁמֶן
וַעֲלֵי הֲדַס וַעֲלֵי תְמָרִים וַעֲלֵי עֵץ עָבֹת לַעֲשֹׂת סֻכֹּת כַּכָּתוּב׃ פ
16וַיֵּצְאוּ הָעָם וַיָּבִיאוּ וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם סֻכּוֹת אִישׁ עַל־גַּגּוֹ וּבְחַצְרֹתֵיהֶם וּבְחַצְרוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים וּבִרְחוֹב שַׁעַר הַמַּיִם
וּבִרְחוֹב שַׁעַר אֶפְרָיִם׃ 17וַיַּעֲשׂוּ כָּל־הַקָּהָל הַשָּׁבִים מִן־הַשְּׁבִי | סֻכּוֹת וַיֵּשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת כִּי לֹא־עָשׂוּ מִימֵי יֵשׁוּעַ בִּן־נוּן כֵּן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַהוּא וַתְּהִי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד׃ 18וַיִּקְרָא בְּסֵפֶר תּוֹרַת הָאֱלֹהִים יוֹם | בְּיוֹם מִן־הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן
עַד הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן וַיַּעֲשׂוּ־חָג שִׁבְעַת יָמִים וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת כַּמִּשְׁפָּט׃ פ

9

Ebijiro by'okukûla ecâha

[1] Omu nsiku makumi abiri n'ini z'ogwo mwêzi gwonêne, bene Israheli banacibugânana mpu bacibabaze, bayambala sunzu, banacitulira oluvù omu irhwe[h]. [2] Bene Israheli bôshi banaciciyegûla oku bandi b'embuga, banacihûna bwimanga obwonjo oku byâha byâbo n'oku mabî g'ababusi bâbo. [3] Oku ngasi muguma anali halya ayimanzire, banacisoma omu citabu c'oburhegesi bwa Nyakasane wâbo Nyamuzinda, kasanzi kaguma k'omulegerege. Akandi kasanzi bahunamwo obwonjo oku byâha byâbo n'akandi baharâmya Nyamu bâho Nyamuzinda wâbo. [4] Yozwè, Binwi, Kadmiyeli, Shebanya, Bahuni, Sherebiya, Bani na Kenani, erhi babà bamasôkera ahantu hajire enyanya ho hali h'Abaleviti bôshi, banacirhangira bayamira emunda Nyakasane Nyamuzinda wâbo ali n'izù linene. [5] Nabo[i] Abaleviti: Yozwè, Kadmiyeli, Bani, Hashabneya, Sherebiya, Hodiya, Shebanya, bôshi na Petahya, banaciderha, mpu: «Yîmuki, mukuze Nyamubâho Nyamuzinda winyu».

Okuzibwe emyâka n'emyâka, Nyakasane Nyamuzinda wîrhu! Likuzibwe Izîno ly'irenge lyâwe, erilushire ngasi bukuze na ngasi irenge. [6] Wêne Yâgirwa Nyakasane, we walemaga empingu, amalunga g'amalu nga, na ngasi binabayo byôshi, n'igulu na ngasi binabamwo byôshi, we walemaga enyanja na ngasi ebi zijira byôshi, wêne w'eha ebyo byôshi obuzîne n'ebiremwa by'empingu binakukuze. [7] Wêne Yâgirwa Nyakasane, we Nyamuzinda, wêne wacishogaga Abramu, wanacimukûla omu cihugo ca Uru e Kalideya, wêne wamuyirikaga izîno lya Abrahamu. [8] Wabwîne oku omurhima gwâge gubà gwa bushinganyanya embere zâwe, wanacilagâna mweshi naye oku wahà iburha lyâge ecihugo c'Abanya-Kanani, Abahititi, Abahàmoreni, Abaperiziti, Abayebuseni, Abagirigashiti, wanalanzire ako kanwa kâwe bulya obà mushinganyanya. [9] Wabwîne kurhi ababusi bîrhu balibukaga omu Mîsiri, wanayumva omule nge gwâbo oku Nyanja y'Amashekesheke. [10] Wajizire ebimanyîso n'ebirhangâzo embere za Faraoni,

---

[h] **9.1** : Lolà Ezr 10, 44.
[i] **9.5** Eyi milongo 5-37: Lolà Lul 78(79); Burh 36, 17.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abambali n'olubanga lw'ecihugo câge côshi, bulya wali'imanyire oku wal'ijizire obwinjà embere z'ababusi bîrhu, n'izîno lyâwe lyanacija irenge nk'oku binali oku lw'ene. [11] Wahahanywire enyanja embere zâbo, banaciyikira eyo nyanja n'amagulu burhajoma. Ci wadubindika balya bashombanyi bali babashimbire omu nyanja nka kula banadubindika ibuye emudubwi. [12] Mûshi, wajà wabagendana n'enkingi y'ecitu na budufu n'enkingi y'omuli ro mpu lyo obamolekera n'okubalangula enjira bashimba. [13] Wabunguluka oku ntondo ya Sinayi, wabashambâza kurhenga empingu, wanacibahà Amarhegeko gashingânîne, marhegeko g'okunali, marhegeko minjà bwenêne. [14] Wabamanyîsa olusiku lukulu lwâwe lwa Sabato, wanacibahà Amarhegeko omu kanwa k'omurhumisi wâwe Mûsa, njira, n'oburhegesi bw'ekanwa kâwe. [15] Kurhenga empingu, wanacibahà omugati gw'okufumya ishali lyâbo, gwahonaga empingu, wakûla n'amîshi omu ibuye mpu batwemwo enyôrha yâbo. Wanacibabwîra mpu bajàge muli cirya cihugo wahigaga mpu wabaho. [16] Ci ababusi bîrhu bôhe, baluza obucîbone, baniola igosi, barhashimbaga amarhegeko gâwe. [17] Balahira okuyumva, barhanacikengêraga birya birhangazo byâwe, birya wajiraga oku bunguke bwâbo. Baniola ecikanyi c'igosi na muli obwo bugoma bwâbo bacîfinja okushubira e Mîsiri omu bujà bwâbo. Cikwône oli Nyamuzinda obabalira duba, Nyamuzinda mutûdu na wa bwonjo, mulembu omu kukunira na mugale omu minjà, na ntyo orhabâlekereraga. [18] Ciru n'amango bacijiriraga akanina k'amasholo banakaderha, mpu: «Ala oyu, ye kola Nyamuzinda wâwe wakukûlaga e Mîsiri,» banahemula amahêma gâbo n'amabî manji.

[19] Woyo, omu lukogo lunji, orhabajàndikaga omu irûngu n'erya nkingi y'ecitû orhayiyegûlaga kulibo, yakaz'iyôrha yabalongôlana omulegerege gwôshi. Ciru n'erya nkingi y'omuliro yajâga yabamolekera budufu, kuguma n'omu njira bali bagwâsirwe okushimba. [20] Wabahire omûka gwâwe mpu lyo bahinduka bîrhonzi, orhalahiraga mpu amâna gwâwe garhaje omu kanwa kâbo, wanacibahà amîshi oku nyôrha yâbo. [21] Myaka makumi ani gôshi erhi wêne oshîbirira okubalanga omu irûngu, barhanabuliragwa n'akantu ciru n'akaguma, emyambalo yâbo erha shosihalaga, n'amagulu gâbo garhahêmaga. [22] Wabagabire amâmi n'amashwa, banaciyîma omu cihugo ca Sihoni, omu cihugo ca mwâmi Heshiboni, omu cihugo ca mwâmi Bashana. [23] Waluzize abâna bâbo nka nyenyêzi z'emalunga, wanacibahêka muli cirya cihugo wabwîraga ababusi bâbo mpu banacijemwo, baciyîmemwo. [24] Abâna banaciyisha bakola bal'iyîma muli eco cihugo, embere zâbo wanacifunyaza abayûbakaga muli eco cihugo, bo: banya-Kanani. Wanacibahi ra omu maboko gâbo, kuguma n'abâmi n'olubaga mpu bone babajire oku banalonzize. [25] Bayanka ebishagala byali bihamike bwinjà n'ebihugo biyera, bayanka e nyumpa zali ziyujwire bintu bya ngasi lubero, amaliba gali erhi gahumbirwe, amashwa g'emizâbîbu, ag'emibô, emizêti, n'emirhi y'emirehe ya ngasi lubero. Bâlya. bayigurha, batwera bwenêne, balama ntyo omu bugale, oku bwinjà bwâwe bunji.

[26] Ci kandi babà bagoma banacihindula kuli we, oburhegesi bwâwe, babuhi ra enyuma

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ly'omugongo gwâbo, bayîrha abalêbi bâwe bakazâg'imanyîsabo obuhamirizi bwâwe mpu lyo babahêka emunda oli, banajira agandi mabî manji [27] Okubundi wanacibahâna omu maboko g'abashombanyi bâbo. Ci amango balakaga, bayâmira emunda oli, emwâwe empingu, omu bwonjo bwâwe bunji wanacibahà abacunguzi babalîkûzagya omu maboko g'abo bashombanyi bâbo. [28] Erhi babà bamaluhûka, kandi bashubira omu mabî gâbo embere zâbo; nâwe wanacibaleka omu maboko g'abashombanyi bâbo, babarhegeka bwenêne. Ci kandi bashub'ikâlakira emunda oli na nâwe wayumva izù lyâbo kurhe nga empingu, n'omu bwonjo bwâwe, wabalîkûza kanji kanji. [29] Ntâko orhajiraga mpu lyo bashub'igaluka emunda oli, cikwône oku bu hwinja bwâbo barhayumvagya amarhegeko gâwe, bakabulira amahano gâwe, nobwo go gahâna obuzîne kuli ngasi yeshi onagashimba, bakaz'icigûkumula ebirhugo, baniola ecikanyi c'igosi, balahira okuyumva. [30] Wabalembire myâka erhali minyi, wabarhonda n'omûka gwâwe, n'abalê bi bâwe barhanayumvagya. Lero wanacibahâna oku mashanja ganali omu cihugo. [31] Ci oku bwonjo bwâwe orhabâlekêreraga, orhabaherêrekezagya, bulya we Nyamuzinda w'olukogo, munyabwonjo bunji.

[32] Na bunôla mâshi Yâgirwa Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, we Nyamuzinda mukulu, Ogala-byôshi na wa kujugumya, we olanga endagâno yâwe bwinjà, orhalolaga ebintu bya busha busha, aga malumwa gôshi garhujirekwo, rbwenêne, abâmi bîrhu, abarhambo bîrhu, abadâhwa bîrhu, abalêbi bîrhu, ababusi bîrhu, n'olubaga lwâwe lwôshi kurhenga oku bâmi b'e Sîriya kuhika mwa zino nsiku. [33] Wabîre mushinganyanya omu ngasi byôshi byarhuyishire bulya wanarhujirire okushingânîne, cikwône rhwono rhuba bantu babî. [34] Abâmi bîrhu, abakulu bîrhu, abadâhwa bîrhu, n'ababusi bîrhu, barhashi mbaga oburhegesi bwâwe, barhayumvagya amarhegeko gâwe, oli ebindi by'obuhamirizi wakazâg'ijira kulibo. [35] Omu bwâmi bwâbo, omu karhî k'aminja manji wakazâg'ibajirira, muli cirya cihugo cigali na cigale wabahâga, barhakukoleraga, barhalekaga emicô yâbo mibi. [36] Ci, alaga oku rhwoyu rhukola bajà ene! Lolaga oku rhwaberire bajà muli cirya cihu go wahâga ababusi bîrhu mpu bakalya mulico, na ngasi bindi binjà byamwo. [37] Cikolaga ciyêrera abâmi warhuhaga mpu bakarhurhegeka erhi byâha bîrhu birhuma. Bakolaga bajira emibiri yîrhu oku banalonzize, n'ebintu bîrhu kwo na kwo. Rhuli omu malibûko manji bwenêne.

BHS Nehemia/Nehemiah 9

וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הַזֶּה נֶאֶסְפוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּצוֹם וּבְשַׂקִּים וַאֲדָמָה עֲלֵיהֶם׃ 1 וַיִּבָּדְלוּ זֶרַע יִשְׂרָאֵל מִכֹּל
בְּנֵי נֵכָר וַיַּעַמְדוּ וַיִּתְוַדּוּ עַל־חַטֹּאתֵיהֶם וַעֲוֹנוֹת אֲבֹתֵיהֶם׃ 2 וַיָּקוּמוּ עַל־עָמְדָם וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר תּוֹרַת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם
רְבִעִית הַיּוֹם וּרְבִעִית מִתְוַדִּים וּמִשְׁתַּחֲוִים לַיהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃ פ
וַיָּקָם עַל־מַעֲלֵה הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וּבָנִי קַדְמִיאֵל שְׁבַנְיָה בְּנֵי שֵׁרֵבְיָה בְּנֵי כְנָנִי וַיִּזְעֲקוּ בְּקוֹל גָּדוֹל אֶל־יְהוָה 4
אֱלֹהֵיהֶם׃ 5 וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל בָּנִי חֲשַׁבְנְיָה שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְּתַחְיָה קוּמוּ בָּרֲכוּ אֶת־יְהוָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֱלֹהֵיכֶם מִן־הָעוֹלָם עַד־הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל־כָּל־בְּרָכָה וּתְהִלָּה׃ 6אַתָּה־הוּא יְהוָה לְבַדֶּךָ
אַתָּ עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחַיֶּה
אֶת־כֻּלָּם וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים׃ 7אַתָּה־הוּא יְהוָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בְּאַבְרָם וְהוֹצֵאתוֹ מֵאוּר כַּשְׂדִּים
וְשַׂמְתָּ שְׁמוֹ אַבְרָהָם׃ 8וּמָצָאתָ אֶת־לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ וְכָרֹות עִמּוֹ הַבְּרִית לָתֵת אֶת־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הָאֱמֹרִי
וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי וְהַגִּרְגָּשִׁי לָתֵת לְזַרְעוֹ וַתָּקֶם אֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי צַדִּיק אָתָּה׃ 9וַתֵּרֶא אֶת־עֳנִי אֲבֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם
וְאֶת־זַעֲקָתָם שָׁמַעְתָּ עַל־יַם־סוּף׃ 10וַתִּתֵּן אֹתֹת וּמֹפְתִים בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו וּבְכָל־עַם אַרְצוֹ כִּי יָדַעְתָּ כִּי הֵזִידוּ
עֲלֵיהֶם וַתַּעַשׂ־לְךָ שֵׁם כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃ 11וְהַיָּם בָּקַעְתָּ לִפְנֵיהֶם וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה וְאֶת־רֹדְפֵיהֶם הִשְׁלַכְתָּ
בִּמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אֶבֶן בְּמַיִם עַזִּים׃ 12וּבְעַמּוּד עָנָן הִנְחִיתָם יוֹמָם וּבְעַמּוּד אֵשׁ לַיְלָה לְהָאִיר לָהֶם אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
יֵלְכוּ־בָהּ׃ 13וְעַל הַר־סִינַי יָרַדְתָּ וְדִבֶּר עִמָּהֶם מִשָּׁמַיִם וַתִּתֵּן לָהֶם מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֻקִּים וּמִצְוֹת
טוֹבִים׃ 14וְאֶת־שַׁבַּת קָדְשְׁךָ הוֹדַעְתָּ לָהֶם וּמִצְוֹת וְחֻקִּים וְתוֹרָה צִוִּיתָ לָהֶם בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ׃ 15וְלֶחֶם מִשָּׁמַיִם
נָתַתָּה לָהֶם לִרְעָבָם וּמַיִם מִסֶּלַע הוֹצֵאתָ לָהֶם לִצְמָאָם וַתֹּאמֶר לָהֶם לָבוֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָשָׂאתָ אֶת־יָדְךָ
לָתֵת לָהֶם׃ 16וְהֵם וַאֲבֹתֵינוּ הֵזִידוּ וַיְקַשׁוּ אֶת־עָרְפָּם וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתֶיךָ׃ 17וַיְמָאֲנוּ לִשְׁמֹעַ וְלֹא־זָכְרוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ
אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּהֶם וַיַּקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם וַיִּתְּנוּ־רֹאשׁ לָשׁוּב לְעַבְדָתָם בְּמָרְיָם וְאַתָּה אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת חַנּוּן וְרַחוּם
אֶרֶךְ־אַפַּיִם וְרַב־וֶחֱסֶד וְלֹא עֲזַבְתָּם׃ 18אַף כִּי־עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיֹּאמְרוּ זֶה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הֶעֱלָךְ מִמִּצְרָיִם וַיַּעֲשׂוּ
נָאָצוֹת גְּדֹלוֹת׃ 19וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לֹא עֲזַבְתָּם בַּמִּדְבָּר אֶת־עַמּוּד הֶעָנָן לֹא־סָר מֵעֲלֵיהֶם בְּיוֹמָם לְהַנְחֹתָם
בְּהַדֶּרֶךְ וְאֶת־עַמּוּד הָאֵשׁ בַּלַּיְלָה לְהָאִיר לָהֶם וְאֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלְכוּ־בָהּ׃ 20וְרוּחֲךָ הַטּוֹבָה נָתַתָּ לְהַשְׂכִּילָם וּמָנְךָ
לֹא־מָנַעְתָּ מִפִּיהֶם וּמַיִם נָתַתָּה לָהֶם לִצְמָאָם׃ 21וְאַרְבָּעִים שָׁנָה כִּלְכַּלְתָּם בַּמִּדְבָּר לֹא חָסֵרוּ שַׂלְמֹתֵיהֶם לֹא בָלוּ
וְרַגְלֵיהֶם לֹא בָצֵקוּ׃ 22וַתִּתֵּן לָהֶם מַמְלָכוֹת וַעֲמָמִים וַתַּחְלֵק לְפֵאָה וַיִּירְשׁוּ אֶת־אֶרֶץ סִיחוֹן וְאֶת־אֶרֶץ מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן
וְאֶת־אֶרֶץ עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן׃ 23וּבְנֵיהֶם הִרְבִּיתָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וַתְּבִיאֵם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אָמַרְתָּ לַאֲבוֹתֵיהֶם לָבוֹא
לָרֶשֶׁת׃ 24וַיָּבֹאוּ הַבָּנִים וַיִּירְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ וַתַּכְנַע לִפְנֵיהֶם אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִים וַתִּתְּנֵם בְּיָדָם וְאֶת־מַלְכֵיהֶם
וְאֶת־עַמֵּי הָאָרֶץ לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כִּרְצוֹנָם׃ 25וַיִּלְכְּדוּ עָרִים בְּצֵרוֹת וַאֲדָמָה שְׁמֵנָה וַיִּירְשׁוּ בָּתִּים מְלֵאִים־כָּל־טוּב בֹּרוֹת
חֲצוּבִים כְּרָמִים וְזֵיתִים וְעֵץ מַאֲכָל לָרֹב וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ וַיַּשְׁמִינוּ וַיִּתְעַדְּנוּ בְּטוּבְךָ הַגָּדוֹל׃ 26וַיַּמְרוּ וַיִּמְרְדוּ בָךְ וַיַּשְׁלִכוּ
אֶת־תּוֹרָתְךָ אַחֲרֵי גַּוָּם וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרָגוּ אֲשֶׁר־הֵעִידוּ בָם לַהֲשִׁיבָם אֵלֶיךָ וַיַּעֲשׂוּ נָאָצוֹת גְּדוֹלֹת׃ 27וַתִּתְּנֵם בְּיַד
צָרֵיהֶם וַיָּצֵרוּ לָהֶם וּבְעֵת צָרָתָם יִצְעָקוּ אֵלֶיךָ וְאַתָּה מִשָּׁמַיִם תִּשְׁמָע וְכִרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תִּתֶּן לָהֶם מוֹשִׁיעִים וְיוֹשִׁיעוּם
מִיַּד צָרֵיהֶם׃ 28וּכְנֹוַח לָהֶם יָשׁוּבוּ לַעֲשׂוֹת רַע לְפָנֶיךָ וַתַּעַזְבֵם בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם וַיִּרְדּוּ בָהֶם וַיָּשׁוּבוּ וַיִּזְעָקוּךָ וְאַתָּה
מִשָּׁמַיִם תִּשְׁמָע וְתַצִּילֵם כְּרַחֲמֶיךָ רַבּוֹת עִתִּים׃ 29וַתָּעַד בָּהֶם לַהֲשִׁיבָם אֶל־תּוֹרָתֶךָ וְהֵמָּה הֵזִידוּ וְלֹא־שָׁמְעוּ לְמִצְוֹתֶיךָ
וּבְמִשְׁפָּטֶיךָ חָטְאוּ־בָם אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה אָדָם וְחָיָה בָּהֶם וַיִּתְּנוּ כָתֵף סוֹרֶרֶת וְעָרְפָּם הִקְשׁוּ וְלֹא שָׁמֵעוּ׃ 30וַתִּמְשֹׁךְ עֲלֵיהֶם
שָׁנִים רַבּוֹת וַתָּעַד בָּם בְּרוּחֲךָ בְּיַד־נְבִיאֶיךָ וְלֹא הֶאֱזִינוּ וַתִּתְּנֵם בְּיַד עַמֵּי הָאֲרָצוֹת׃ 31וּבְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לֹא־עָשִׂיתָם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כָּלֶה וְלֹא עֲזַבְתָּם כִּי אֵל־חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃ 32וְעַתָּה ׀ אֱלֹהֵינוּ הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד
אַל־יִמְעַט לְפָנֶיךָ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר־מְצָאַתְנוּ לְמְלָכֵינוּ לְשָׂרֵינוּ וּלְכֹהֲנֵינוּ וְלִנְבִיאֵנוּ וְלַאֲבֹתֵינוּ וּלְכָל־עַמֶּךָ מִימֵי
מַלְכֵי אַשּׁוּר עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ 33וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל־הַבָּא עָלֵינוּ כִּי־אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ׃ 34וְאֶת־מְלָכֵינוּ
שָׂרֵינוּ וְכֹהֲנֵינוּ וַאֲבֹתֵינוּ לֹא עָשׂוּ תוֹרָתֶךָ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ אֶל־מִצְוֹתֶיךָ וּלְעֵדְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר הַעִידְתָּ בָּהֶם׃ 35וְהֵם בְּמַלְכוּתָם
וּבְטוּבְךָ הָרָב אֲשֶׁר־נָתַתָּ לָהֶם וּבְאֶרֶץ הָרְחָבָה וְהַשְּׁמֵנָה אֲשֶׁר־נָתַתָּ לִפְנֵיהֶם לֹא עָבָדוּךָ וְלֹא־שָׁבוּ מִמַּעַלְלֵיהֶם
הָרָעִים׃ 36הִנֵּה אֲנַחְנוּ הַיּוֹם עֲבָדִים וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתָּה לַאֲבֹתֵינוּ לֶאֱכֹל אֶת־פִּרְיָהּ וְאֶת־טוּבָהּ הִנֵּה אֲנַחְנוּ עֲבָדִים
עָלֶיהָ׃ 37וּתְבוּאָתָהּ מַרְבָּה לַמְּלָכִים אֲשֶׁר־נָתַתָּה עָלֵינוּ בְּחַטֹּאותֵינוּ וְעַל ׀ גְּוִיֹּתֵינוּ מֹשְׁלִים וּבִבְהֶמְתֵּנוּ כִּרְצוֹנָם וּבְצָרָה
גְדוֹלָה אֲנָחְנוּ׃ פ

10

Okucihâna kw'olubaga

[1] Kuli okwo kwôshi rhwànahâna omuhigo. Gwanaciyandikwa n'abakulu bîrhu Abaleviti n'Abadâhwa banacinanîzakwo ecimanyîso c'okuyêmêra kwâbo...

[2] Alaga abananîzizekwo ecimanyîso câbo: Nehemiya murhambo, mwene Hakalya na Sidikiya. [3] Seraya, Azariya, Yirmeya, [4] Pashehuri, Amariya, Malkiya, Hatushi, Shebanya, Maluki, [6] Harimu, Meremoti, Obadiya, [7] Daniyeli, Ginetoni, Baruki, [8] Meshulami, Abiya. Miyamini, [9] Maazya, Bilgayi, Shemaya; bôshi bàli badâhwa. [10] Kandi Abaleviti: Yozwè, mwene Azanya, Binwi w'omu bagala ba Henadadi, Kadmiyeli, [11] na bene wâbo: Shebanya, Hodayi, Kelila, Pelaya, Hanani, 12 Mika, Rehobu, Hashabiya, [13] Zakuri, Sherebiya, Shebanya, [14] Hodiya, Bani, Beninu.

[15] Abakulu b'olubaga: Parcoshi, Pahati-Mowabu, Elamu, Zatu, Bani, [16] Buni, Azgadi, Bebayi, [17] Adoniya, Bigwayi, Adini, [18] Ateri, Hizikiya, Azuru, [19] Hodiya, Hashumu, Nebayi, [20] Harifu, Anatoti, Nebayi, [21] Magpisha, Meshulami, Heziri, [22] Meshezabeli, Sadoki, Yaduwa, [23] Pelatiya, Hanani, Anaya, [24] Hosheya, Hanalya, Hashibi, [25] Haloweshi, Pileha, Sahobeki, [21] Rehumi, Hashabna, Maaseya, [27] Ahiya, Hanani, Anani, [28] Maluki, Harimi, Bâna.

[29] Abasigalaga b'olubaga: Abadâhwa, abaleviti, abalanga akâ-Nyamuzinda, abîmbiza, bene Natineni, na ngasi bandi bacîyegûlaga oku lubaga mpu lyo bashimba oburhegesi bwa Nyamuzinda, abakazi bâbo, bagala bâbo, bâli bâbo na ngasi bôshi bankahashir'iyumva. [30] Abo bôshi banacicîlunga kuli bene wâbo, abaluzi bâbo, balagânana omu kunywa ecihango, omu kulahira ibango, mpu bashimba oburhegesi bwa Nyamuzinda bwahânagwa na Mûsa murhumisi wa Nyamuzinda mpu rhubushimbe rhunashimbe n'agandi marhegeko gôshi ga Nnâmahanga, Nyamuzinda wîrhu, na ngasi bindi binwa byâge byôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[31] Rhwalagânana oku rhurhahâne abâna-nyere bîrhu oku mashanja g'ebyo bihugo n'oku rhurhâyanke bâli bâbo mpu rhubahe bagala bîrhu. [32] Kandi rhwalagânana oku erhi amashanja ga muli eci cihugo gankanayîsha mpu gal'iguza ebirugu, kandi erhi biryo bilebe oku lusiku lwa Sabato, rhurhagule bici kuli olwo lwa Sabato, n'oku lundi lusiku oku rhwaleka oku mwâka gwa kali ndarhu obudaka buyîse, buhumûke kuguma na ngasi myenda yalyûlwa.

[33] Rhwacîrhegeka rhwêne oku rhukâlyûla ecigabi ca kasharhu c'esikeli ngasi mwâka oku mikolo y'akâ-Nyamuzinda. [34] Oku kugula emigati y'enterekêro, oku by'embâgwa n'enkalange ya ngasi mango oku nterekêro ya Sabato, ez'omwêzi, oku nsiku nkulu, oku bintu bigishe, oku nterekêro y'ebyâha, lyo rhulyûla oku byâha bya bene Israheli, oku ngasi hyôshi hijirwa omu nyumpa ya Nyamuzinda wîrhu.

[35] Abadâhwa, abaleviti, n'olubaga lwôshi rhwanaciyêsha ecigole c'okulola kurhi eby'enshâli z'akâ-Nyamuzinda byagendeka, lyo ngasi mulala gukaz'ihêka enshâli omu kâ-Nyamuzinda, ngasi baguma amango banatwîrirwe ngasi mwâka oku gundi, mpu zikatwanwa oku luhêrero lwa Nyamuzinda Nyakasane wîrhu nk'oku binadesirwe n'oburhegesi. [36] Rhwanalagânana oku rhwakâlêrha ngasi mwâka emburho ntangiriza eyezire oku myâka yîrhu omu kâ-Nyamuzinda, ebè mburho y'ebihumbwa ekuzimu nîsi erhi ebiyera oku mirhi. [37] Rhwanalagânana oku rhwakalêrha omu nyumpa ya Nyamuzinda wîrhu, oku badâhwa bajira emikolo omu nyumpa ya Nyamuzinda wîrhu, ngasi ciburhwa-lubere c'abâna bîrhu, ebintu bîrhu nk'oku binayandisirwe, oku bya olubere lw'enkafu zirhu n'ebibuzi bîrhu. [38] Kuguma n'okwo, rhwalagânana oku rhwakaz'ilêrhera abadâhwa omu nyumpa ya Nyamuzinda wîrhu ebiyungulûlwa burhanzirhanzi by'oku migati yîrhu, oku nterekêro rhwagoshôlaga oku malehe g'emirehe yôshi, oku mamvu mahyâhya g'idivayi, n'oku mavurha; rhwalagânana okurhwakaz'ilyûla entûlo y'obudaka bwîrhu oku baleviti. N'oku abaleviti bonene bakazâg'ijuhisa entûllo omu bishagala byôshi bijira amashwa. [39] Omudâhwa, mugala wa Aròni, akaz'iyôrha ali bôshi n'abaleviti ago mango g'okuvurhîsa entûlo, n'abaleviti banahêka entûlo omu kâ-Nyamuzinda wîrhu, omu biyûmpa by'enyumpa y'embîkwa. [40] Okwo ebwa kubà bene Israheli, bene Levi bahêka omwo biyûmpa empongano z'engano n'ez'idivayi lihyâhya n'ez'amavurha, omwo mwo mwanali ebirugu by'ahatagatîfu, abadâhwa bajira enterekêro abalanzi b'emihango n'abimbiza. Ntyôla rhurhankacijanda enyumpa ya Nyamuzinda wîrhu.

BHS Nehemia/Nehemiah 10

וּבְכָל־זֹ֣את אֲנַ֗חְנוּ כֹּרְתִ֤ים אֱמָנָה֙ וְכֹתְבִ֔ים וְעַל֙ הֶֽחָת֔וּם שָׂרֵ֖ינוּ לְוִיֵּ֑נוּ כֹּהֲנֵ֖ינוּ׃ וְעַל֙ הַֽחֲתוּמִ֔ים נְחֶמְיָ֥ה הַתִּרְשָׁתָ֖א
בֶּן־חֲכַלְיָ֑ה וְצִדְקִיָּֽה׃ שְׂרָיָ֥ה עֲזַרְיָ֖ה יִרְמְיָֽה׃ פַּשְׁח֥וּר אֲמַרְיָ֖ה מַלְכִּיָּֽה׃ חַטּ֥וּשׁ שְׁבַנְיָ֖ה מַלּֽוּךְ׃ חָרִ֥ם מְרֵמ֖וֹת
עֹבַדְיָֽה׃ דָּנִיֵּ֥אל גִּנְּת֖וֹן בָּרֽוּךְ׃ מְשֻׁלָּ֥ם אֲבִיָּ֖ה מִיָמִֽן׃ מַעַזְיָ֥ה בִלְגַּ֖י שְׁמַעְיָ֑ה אֵ֖לֶּה הַכֹּהֲנִ֥ים׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10וְהַלְוִיִּם וְיֵשׁוּעַ בֶּן־אַזַנְיָה בּוּנּוּי מִבְּנֵי חֲנָדָד קַדְמִיאֵל׃ 11וְאֶחֵיהֶם שְׁבַנְיָה הוֹדִיָּה קְלִיטָא פְּלָאיָה חָנָן׃ 12מִיכָא רְחוֹב
חֲשַׁבְיָה׃ 13זַכּוּר שֵׁרֵבְיָה שְׁבַנְיָה׃ 14הוֹדִיָּה בָנֵי בְנִינוּ׃ ס
15רָאשֵׁי הָעָם פַּרְעֹשׁ פַּחַת מוֹאָב עֵילָם זַתּוּא בָּנִי׃ 16בֵּנִי עַזְגָּד בֵּבָי׃ 17אֲדֹנִיָּה בִגְוַי עָדִין׃ 18אָטֵר חִזְקִיָּה
עַזּוּר׃ 19הוֹדִיָּה חָשֻׁם בֶּצָי׃ 20חָרִיף עַנָּתוֹת נוֹבָי׃ 21מַגְפִּיעָשׁ מְשֻׁלָּם חֵזִיר׃ 22מְשֵׁיזַבְאֵל צָדוֹק יַדּוּעַ׃ 23פְּלַטְיָה חָנָן
עֲנָיָה׃ 24הוֹשֵׁעַ חֲנַנְיָה חַשּׁוּב׃ 25הַלּוֹחֵשׁ פִּלְחָא שׁוֹבֵק׃ 26רְחוּם חֲשַׁבְנָה מַעֲשֵׂיָה׃ 27וְאַחְיָה חָנָן עָנָן׃ 28מַלּוּךְ חָרִם
בַּעֲנָה׃ 29וּשְׁאָר הָעָם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם הַשּׁוֹעֲרִים הַמְשֹׁרְרִים הַנְּתִינִים וְכָל־הַנִּבְדָּל מֵעַמֵּי הָאֲרָצוֹת אֶל־תּוֹרַת הָאֱלֹהִים
נְשֵׁיהֶם בְּנֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם כֹּל יוֹדֵעַ מֵבִין׃ 30מַחֲזִיקִים עַל־אֲחֵיהֶם אַדִּירֵיהֶם וּבָאִים בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה לָלֶכֶת בְּתוֹרַת
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה בְּיַד מֹשֶׁה עֶבֶד־הָאֱלֹהִים וְלִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֲדֹנֵינוּ וּמִשְׁפָּטָיו
וְחֻקָּיו׃ 31וַאֲשֶׁר לֹא־נִתֵּן בְּנֹתֵינוּ לְעַמֵּי הָאָרֶץ וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם לֹא נִקַּח לִבָנֵינוּ׃ 32וְעַמֵּי הָאָרֶץ הַמְבִיאִים אֶת־הַמַּקָּחוֹת
וְכָל־שֶׁבֶר בְּיוֹם הַשַּׁבָּת לִמְכּוֹר לֹא־נִקַּח מֵהֶם בַּשַּׁבָּת וּבְיוֹם קֹדֶשׁ וְנִטֹּשׁ אֶת־הַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית וּמַשָּׂא
כָּל־יָד׃ 33וְהֶעֱמַדְנוּ עָלֵינוּ מִצְוֹת לָתֵת עָלֵינוּ שְׁלִשִׁית הַשֶּׁקֶל בַּשָּׁנָה לַעֲבֹדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ׃ 34לְלֶחֶם הַמַּעֲרֶכֶת וּמִנְחַת
הַתָּמִיד וּלְעוֹלַת הַתָּמִיד הַשַּׁבָּתוֹת הֶחֳדָשִׁים לַמּוֹעֲדִים וְלַקָּדָשִׁים וְלַחַטָּאוֹת לְכַפֵּר עַל־יִשְׂרָאֵל וְכֹל מְלֶאכֶת
בֵּית־אֱלֹהֵינוּ׃ ס
35וְהַגּוֹרָלוֹת הִפַּלְנוּ עַל־קָרְבַּן הָעֵצִים הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְהָעָם לְהָבִיא לְבֵית אֱלֹהֵינוּ לְבֵית־אָבֹתֵינוּ לְעִתִּים מְזֻמָּנִים שָׁנָה
בְּשָׁנָה לְבַעֵר עַל־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה׃ 36וּלְהָבִיא אֶת־בִּכּוּרֵי אַדְמָתֵנוּ וּבִכּוּרֵי כָל־פְּרִי כָל־עֵץ שָׁנָה
בְּשָׁנָה לְבֵית יְהוָה׃ 37וְאֶת־בְּכֹרוֹת בָּנֵינוּ וּבְהֶמְתֵּינוּ כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְאֶת־בְּכוֹרֵי בְקָרֵינוּ וְצֹאנֵינוּ לְהָבִיא לְבֵית אֱלֹהֵינוּ
לַכֹּהֲנִים הַמְשָׁרְתִים בְּבֵית אֱלֹהֵינוּ׃ 38וְאֵת רֵאשִׁית עֲרִיסֹתֵינוּ וּתְרוּמֹתֵינוּ וּפְרִי כָל־עֵץ תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר נָבִיא לַכֹּהֲנִים
אֶל־לִשְׁכוֹת בֵּית־אֱלֹהֵינוּ וּמַעְשַׂר אַדְמָתֵנוּ לַלְוִיִּם וְהֵם הַלְוִיִּם הַמְעַשְּׂרִים בְּכָל עָרֵי עֲבֹדָתֵנוּ׃ 39וְהָיָה הַכֹּהֵן בֶּן־אַהֲרֹן
עִם־הַלְוִיִּם בַּעְשֵׂר הַלְוִיִּם וְהַלְוִיִּם יַעֲלוּ אֶת־מַעֲשַׂר הַמַּעֲשֵׂר לְבֵית אֱלֹהֵינוּ אֶל־הַלִּשְׁכוֹת לְבֵית הָאוֹצָר׃ 40כִּי
אֶל־הַלִּשְׁכוֹת יָבִיאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי הַלֵּוִי אֶת־תְּרוּמַת הַדָּגָן הַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְשָׁם כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהַכֹּהֲנִים
הַמְשָׁרְתִים וְהַשּׁוֹעֲרִים וְהַמְשֹׁרְרִים וְלֹא נַעֲזֹב אֶת־בֵּית אֱלֹהֵינוּ׃

11

Eyindi Myanzi eyêrekîre okulungwa kwa Yeruzalemu

[1] Abarhambo b'olubaga bôshi bayûbaka aha Yeruzalemu, abasigalaga omu lubaga bayêsha ecigole mpu barhengemwomuguma oku bantu ikumi aj'iyûbaka e Yeruzalemu, cishagala citagatîfu, ebindi bigabi mwenda biyôrhe omu bindi bishagala. [2] Olubaga lwagisha balya bôshi bacigoshôlaga bonene mpu bagcnd'iyûbaka omu Yeruzalemu. [3] Alaga abakulu b'emilala barhengaga omu bindi bishagala baj'iyûbaka e Yeruzalemu omu bishagala bya Yuda, ngasi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muguma ayûbaka omu ishwa lyâge, omu cishagala câge, abadâhwa, abaleviti, abanyatieni na bagala b'abarhumizi ba Salomoni. Olubaga lw'Abayahudi omu Yeruzalemu

4 Abayûbakaga e Yeruzalemu, bene Benyamini na bene Yuda. Muli bene Yuda mwâli Ataya, mugala wa Uziya mwâna wa Zakariya mugala wa Amarya; Shefatya mwâna wa Mahalaleel, w'omu bûko bwa Peresiya; 5 Maseya mugala wa Baruki, mugala wa Koloziya, mugala wa Hazaya, mugala wa Adaya, mugala wa Yoyaribu, mugala wa Zakariya na mugala wa Shela. 6 Omubalè gw'ab'omu nkomôka y'aba Peresi bàli e Yeruzalemu bàli balume magana ani na makumi gali ndarhu na munâni.

7 Alaga bene Benyamini nabo: Salu mugala wa Meshulami, mugala wa Yowedi, mugala wa Pedaya, mugala wa Kolaya, mugala wa Maseya mugala wa Itiyeli, mugala wa Yesaya. 8 N'enyuma zâge, Gabayi-Salayi bôshi haguma: magana gali mwenda na makumi abiri na munâni. 9 Yoweli mugala wa Zikiri ye wali murhambo wâbo, na Yuda mugala wa Hasenuwa ye wali murhambo wa kabiri omu lugo.

10 Omu badâhwa: Yedaya, mugala wa Yoyakimu, 11 Seraya mugala wa Hilkiya mugala wa Meshulamu mugala wa Sadoki, mugala wa Merayoti, mugala wa Ahitubu muluzi w'omu nyumpa ya Nyamuzinda. 12 Na bene wâbo bakaza g'ikola omu kâ-Nyamuzinda : magana munâni na makumi abiri na babiri; Adaya mugala wa Yorahamu, mugala wa Pelalya, mugala wa Amusi, mugala wa Zakariya, mugala wa Pashehuriya, mugala wa Malkiya, 13 bôshi na bene wâbo bo barhambo b'emilala bahika bantu: magana abiri na makumi ani na babiri; na Amashsayi mugala wa Azareli, mugala wa Azara mugala wa Meshilemoti, mugala wa Imeri, 14 bôshi haguma na bene wâbo bakola bajà oku matabâro: igana na abiri na munâni; Zabdiyeli mugala wa Hagadoli ye wali murhambo wâbo.

15 Omu baleviti, Shemaya mugala wa Hashubu wa Azirikamu wa Hashabiya mwene Buni; 16 Shabtayi na Yozadadi bo bakazâg'ilalîra ebintu by'embuga y'akâ-Nyamuzinda, àli w'omu murhwe gw'Abaleviti; 17 Matanya mugala wa Mika, mugala wa Zabudi mwene Asafa ye wali murhambo wakazâg'irhangiza olwimbo lw'okuvuga omunkwa amango bakola baharâmya; Bakubukiya ye wali wa kabiri muli bene wâbo, na Obadiya mugala wa Shamuwa mwene Galali mugala wa Yedutuni. 18 Abaleviti bôshi omwo cishagala citagatîfu bahika bantu magana abiri na makumi gali munâni na bani. 19 Abalanzi b'enyumvi: Akubu, Talomoni, na bene wâbo, bôshi haguma bahika: igana na makumi gali nda na babiri. 20 Abandi bene Israheli, abadâhwa, abaleviti, bali omu bishagala byôshi bya Yuda, ngasi muguma aha mwâge.

21 Abayankirirwe, bayûbaka omu murhundu gwa Ofeli; Siha na Gishapa bo bàli barhambo b'abo bayankirirwe. 22 Abarhambo b'abaleviti aha Yeruzalemu, àIi Uzi mugala wa Bani, mugala wa Hashabiya, mugala wa Matanya, mugala wa Mika w'omu bene Asafi, n'omu bîmbiza bali

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bagwêrhe omukolo gw'okuka kola omu kâ-Nyamuzinda.

[23] Kulya kubà hàli irhegeko lyago lyago lya mwâmi liyêrekîre abîmbiza n'oluhembo lwa ngasi lusiku lwali luyandisirwe. [24] Petahiya mugala wa Meshezabeli, muguma w'omu bene Zera mugala wa Yuda ye wali murhambo wa mwâmi oku biyêrekîre olubaga byôshi.

Abayûbaka omu bindi bishagala

[25] N'omu bishagala, n'amashwa gabyo, bene Yuda bayûbaka; aha Kiriyati-Arba n'omu mirhundu yâge, bayûbaka aha Diboni n'omu mirhundu yâge, bayûbaka aha Yekabiseyi n'omu mirhundu yâge, [26] Aha Yeshuwa, aha Molada, Beti-Paleti, [27] aha Hasarusuwali, Bersheba, n'emirhundu yâge. [28] Bayûbaka aha Siklagi, aha Mekona n'omu bishagala byâge byôshi; [29] bayûbaka aha En-Rimoni, aha Sareya, aha Armuti, [30] aha Zonowa, aha Adulamu, n'omu bi shagala byâge, aha Lakishi n'omu cihugo câge côshi, aha Azeka n'omu mirhundu yâge: bayûbaka kurhenga e Bersheba, kuhika aha Kabanda ka Hinomu.

[31] Muli bene Benyamini, baguma bayûbaka kurhenga e Geba, aha Mikemasi, aha Aya, Beteli n'omu mirhundu yâge, [32] bayûbaka aha Anatoti, aha Nobu, aha Ananiya, [33] bayûbaka aha Hasori, aha Rama, aha Guyitayimu, [34] bayûbaka aha Hadidi, aha Seboyimu, aha Nebalati, [35] bayûbaka aha Lodi n'aha Ono, omu kabanda k' Abakozi. [36] Omu Baleviti mwâli emirhwe yabâga ya Yuda, lero bacijira kuli Benyamini.

BHS Nehemia/Nehemiah 11

1 וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי־הָעָם בִּירוּשָׁלִָם וּשְׁאָר ָהָעָם הִפִּילוּ גוֹרָלוֹת לְהָבִיא ׀ אֶחָד מִן־הָעֲשָׂרָה לָשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלִַם עִיר הַקֹּדֶשׁ
וְתֵשַׁע הַיָּדוֹת בֶּעָרִים: 2 וַיְבָרְכוּ הָעָם לְכֹל ֹהָאֲנָשִׁים הַמִּתְנַדְּבִים לָשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלִָם: פ

3 וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַמְּדִינָה אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלִַם וּבְעָרֵי יְהוּדָה יָשְׁבוּ אִישׁ בַּאֲחֻזָּתוֹ בְּעָרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
וְהַנְּתִינִים וּבְנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה: 4 וּבִירוּשָׁלִַם יָשְׁבוּ מִבְּנֵי יְהוּדָה וּמִבְּנֵי בִנְיָמִן מִבְּנֵי ְיְהוּדָה עֲתָיָה בֶן־עֻזִּיָּה בֶּן־זְכַרְיָה
בֶּן־אֲמַרְיָה בֶּן־שְׁפַטְיָה בֶּן־מַהֲלַלְאֵל מִבְּנֵי־פָרֶץ: 5 וּמַעֲשֵׂיָה בֶן־בָּרוּךְ בֶּן־כָּל־ֹחֹזֶה בֶּן־חֲזָיָה בֶּן־עֲדָיָה בֶּן־יוֹיָרִיב
בֶּן־זְכַרְיָה בֶּן־הַשִּׁלֹנִי: 6 כָּל־בְּנֵי־פֶּרֶץ הַיֹּשְׁבִים בִּירוּשָׁלִַם אַרְבַּע מֵאוֹת שִׁשִּׁים וּשְׁמֹנָה אַנְשֵׁי־חָיִל: ס

7 וְאֵלֶּה בְּנֵי בִנְיָמִן סַלֻּא בֶּן־מְשֻׁלָּם בֶּן־יוֹעֵד בֶּן־פְּדָיָהּ בֶּן־קוֹלָיָה בֶּן־מַעֲשֵׂיָה בֶּן־אִיתִיאֵל בֶּן־יְשַׁעְיָה: 8 וְאַחֲרָיו גַּבַּי סַלָּי
תְּשַׁע מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה: 9 וְיוֹאֵל בֶּן־זִכְרִי פָּקִיד עֲלֵיהֶם וִיהוּדָה בֶן־הַסְּנוּאָה עַל־הָעִיר מִשְׁנֶה: פ

10 מִן־הַכֹּהֲנִים יְדַעְיָה בֶּן־יוֹיָרִיב יָכִין: 11 שְׂרָיָה בֶּן־חִלְקִיָּה בֶּן־מְשֻׁלָּם בֶּן־צָדוֹק בֶּן־מְרָיוֹת בֶּן־אֲחִיטוּב נְגִד בֵּית
הָאֱלֹהִים: 12 וַאֲחֵיהֶם עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה לַבַּיִת שְׁמֹנֶה מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם וַעֲדָיָה בֶּן־יְרֹחָם בֶּן־פְּלַלְיָה בֶּן־אַמְצִי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בֶּן־זַכַּרְיָה בֶּן־פַּשְׁחוּר בֶּן־מַלְכִּיָּה׃ 13וְאֶחָיו רָאשִׁים לְאָבֹות מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם וַעֲמַשְׁסַי בֶּן־עַזַרְאֵל בֶּן־אַחְזַי
בֶּן־מְשִׁלֵּמוֹת בֶּן־אִמֵּר׃ 14וַאֲחֵיהֶם גִּבּוֹרֵי חַיִל מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה וּפְקִיד עֲלֵיהֶם זַבְדִּיאֵל בֶּן־הַגְּדוֹלִים׃ ס
15וּמִן־הַלְוִיִּם שְׁמַעְיָה בֶן־חַשֻּׁוב בֶּן־עַזְרִיקָם בֶּן־חֲשַׁבְיָה בְּנֵי־בוּנִי׃ 16וְשַׁבְּתַי וְיוֹזָבָד עַל־הַמְּלָאכָה הַחִיצֹנָה לְבֵית
הָאֱלֹהִים מֵרָאשֵׁי הַלְוִיִּם׃ 17וּמַתַּנְיָה בֶן־מִיכָה בֶּן־זַבְדִּי בֶן־אָסָף רֹאשׁ הַתְּחִלָּה יְהוֹדָה לַתְּפִלָּה וּבַקְבֻקְיָה מִשְׁנֶה
מֵאֶחָיו וְעַבְדָּא בֶּן־שַׁמּוּעַ בֶּן־גָּלָל בֶּן־יְדִיתוּן׃ 18כָּל־הַלְוִיִּם בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ מָאתַיִם שְׁמֹנִים וְאַרְבָּעָה׃ פ
19וְהַשּׁוֹעֲרִים עַקּוּב טַלְמֹון וַאֲחֵיהֶם הַשֹּׁמְרִים בַּשְּׁעָרִים מֵאָה שִׁבְעִים וּשְׁנָיִם׃ 20וּשְׁאָר יִשְׂרָאֵל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם
בְּכָל־עָרֵי יְהוּדָה אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ׃ 21וְהַנְּתִינִים יֹשְׁבִים בָּעֹפֶל וְצִיחָא וְגִשְׁפָּא עַל־הַנְּתִינִים׃ פ
22וּפְקִיד הַלְוִיִּם בִּירוּשָׁלַם עֻזִּי בֶן־בָּנִי בֶּן־חֲשַׁבְיָה בֶּן־מַתַּנְיָה בֶּן־מִיכָא מִבְּנֵי אָסָף הַמְשֹׁרְרִים לְנֶגֶד מְלֶאכֶת
בֵּית־הָאֱלֹהִים׃ 23כִּי־מִצְוַת הַמֶּלֶךְ עֲלֵיהֶם וַאֲמָנָה עַל־הַמְשֹׁרְרִים דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ 24וּפְתַחְיָה בֶּן־מְשֵׁיזַבְאֵל מִבְּנֵי־זֶרַח
בֶּן־יְהוּדָה לְיַד הַמֶּלֶךְ לְכָל־דָּבָר לָעָם׃ 25וְאֶל־הַחֲצֵרִים בִּשְׂדֹתָם מִבְּנֵי יְהוּדָה יָשְׁבוּ בְּקִרְיַת הָאַרְבַּע וּבְנֹתֶיהָ וּבְדִיבֹן
וּבְנֹתֶיהָ וּבִיקַבְצְאֵל וַחֲצֵרֶיהָ׃ 26וּבְיֵשׁוּעַ וּבְמוֹלָדָה וּבְבֵית פָּלֶט׃ 27וּבַחֲצַר שׁוּעָל וּבִבְאֵר שֶׁבַע וּבְנֹתֶיהָ׃ 28וּבְצָקְלַג
וּבִמְכֹנָה וּבִבְנֹתֶיהָ׃ 29וּבְעֵין רִמּוֹן וּבְצָרְעָה וּבְיַרְמוּת׃ 30זָנֹחַ עֲדֻלָּם וְחַצְרֵיהֶם לָכִישׁ וּשְׂדֹתֶיהָ עֲזֵקָה וּבְנֹתֶיהָ וַיַּחֲנוּ
מִבְּאֵר־שֶׁבַע עַד־גֵּיא־הִנֹּם׃ 31וּבְנֵי בִנְיָמִן מִגֶּבַע מִכְמָשׂ וְעַיָּה וּבֵית־אֵל וּבְנֹתֶיהָ׃ 32עֲנָתוֹת נֹב עֲנַנְיָה׃ 33חָצוֹר | רָמָה
גִּתָּיִם׃ 34חָדִיד צְבֹעִים נְבַלָּט׃ 35לֹד וְאוֹנוֹ גֵּי הַחֲרָשִׁים׃ 36וּמִן־הַלְוִיִּם מַחְלְקוֹת יְהוּדָה לְבִנְיָמִן׃ פ

12

Abadâhwa n' Abaleviti bayâgaluka amango ga Zorobabeli na Yozwè

[1] Alaga omurhwe gw'abadâhwa n'abaleviti bayâgalukaga kuguma na Zorobabeli mugala wa Shealtieli bôshi na Yozwè: Seraya, Yirmeya, Ezra. [2] Amarya, Maluki, Hatushi, [3] Shekanya, Rehumu, Meremoti, [4] Ido, Ginetoyi, Abiya, [5] Miyamini, Maadya, Bilga, [6] Shemaya, Yoyaribu, Yedaya. [7] Salu, Amoki, Hilkiya,Yedaya; abo bôshi bàli bakulu ba badâhwa amango ga Yozwè kuguma na bene wâbo. [8] Abaleviti: Yozwè, Binuwi, Kadmiyeli, Sherebiya, Yehuda, Matanya, ye wali oyimanzibwe kuguma na bene wâbo oku nyimbo z'okukuza Nyamuzinda.

[9] Bakubukiya, Uni, bene wâbo bali balanzi, bali bagwêrhe omukolo gw'okukabashuza, okukabayankirira.

Iburha ly'Abadâhwa bakulu

[10] Yozwè aburha Yoyakimu, Yoyakimu aburha Eliyashibu, Eliyashibu aburha Yoyada. [11] Yoyada aburha Yonatani; na Yehanani aburha Yaduwa. [12] Alaga omu badâhwa bàli bakulu b'emilala amango ga Yoyakimu: kuli Seraya, Meraya; kuli Yirmeya, ali Hananiya; [13] kuli Ezra,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Meshulami; kuli Amariyali, Yohâna; [14] kuli Meliki, àli Yonatani; kuli Shebanya, àli Yozefu; kuli Harimu, Adena; [15] kuli Merayoti Helkayi; [16] kuli Ido, Zakariya; kuli Ginetoni, Meshulami; [17] kuli Abiya, Zikiri; kuli Minyamini; Kuli Moadiya, Piltayi; [18] kuli Bilga, Shamuwa; kuli Shemaya, Yonatani; [19] kuli Yoyaribu, Matenayi; kuli Yedaya, ali Uzi; [20] kuli Salayi, Kalayi; kuli Amoki, Eberi; [21] kuli Hilkiya, Hashabiya; kuli Yedaya, Netaneli.

[22] Omu mango ga Eliyashibu, aga Yoyada; aga Yohanani; abaleviti abakulu b'emilala y'abadâhwa bayandikwa omu citabu c'enganîro kuhika kuli Dariusi w'omu Persi. [23] Bene Levi, abàli bakulu b'emilala banaciyandikwa omu citabu c' Enganiro kuhika oku mango ga Eliyashibu gone.

[24] Abakulu b'abaleviti: Hashabya, Meshulamu na Yozwè, mugala wa Kadmiyeli ye wal'igwêrhe omukolo, kuguma na bene wâbo, okukakuza n'okushenga Nyamuzinda nka kulya Daudi muntu wa Nnâmahanga anarhegekaga, cigamba ciguma cikâyîmbiza, ecindi cikâshuza.

[25] Mataniya, Babuya, Obadiya, Meshulamu, Talomoni na Akubu, bo bàli balanzi b'emihango; bakag'ibêra oku c'olusò c'enyumvi.

[26] Bakozire ntyo omu mango ga Yoyakimu mugala wa Yozwè, mwene Yasadaki n'omu mango ga Nehemiya ye wàli murhambo na Ezra ye wali mudâ hwa na mwandisi.

Okugisha ebyôgo bya Yeruzalemu

[27] Erhi bakola bagisha ebyo byôgo bya Yeruzalemu, balâlika abaleviti bôshi, ngasi aha banayûbakaga mpu bayîshe aha Yeruzalemu lyo bageza olwo lusiku lukulu omu busîme n'enyimbo z'okukuza, zazihwa, n'ennanga n'enzenze. [28] Bagala b'abîmbiza nabo b'omu bishagala by'eburhambi bwa Yeruzalemu bashûbûzanya; byo birigi bishagala bya Netofayasi, [29] Bet-Ihà-Gilgali n'omu cihugo ca Geba na Azemaveti, ebwa kubà abo bîmbiza bayûbasire ngasi baguma olwâbo lugo omu marhambi ga Yeruzalemu. [30] Abadâhwa n'abaleviti erhi babà bamaciyôbola n'olubaga, bakangûla olugurhu n'emihango.

[31] Nashoneza abaluzi ba bene Yuda bôshi kuli lulya lugurhu, abantu nabo bajira nkere ibiri oku lugendo lutagatîfu. Olukere lwa burhanzi lwayîsha ebwa kulyo kw'olugurhu olunda lw'omuhango. [32] Enyuma lyâbo yayîsha Hoshaya na cigabi ciguma ca baluzi ba bene Yuda [33] na Ezra, Meshulamu, Yehuda, [34] Shemaya, Benyamini, Yirmeya, [35] bagala b'abadâhwa bayîsha n'emishekera, bali gi: Zakariya, mugala wa Yonatani, mugala wa Shemaya, mugala wa Mataya, mugala wa Mikaya, mugala wa Zakuri, mugala wa Asafi na bene wâbo. [36] Shemeya, Azareli, Milalayi,Maayi, Natanaeli, Yuda na Hanani bàli badwîrhe ebirugu Daudi akâg'ikolêsa oku nzihwa. Omwandisi Abashokolera. [37] Aha muhango gw'Amaliba, basoka, n'aha mbere zâbo hàli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amashonezo g'olugo lwa Daudi, bagera oku lugurhu burherema enyanya ly'enyumpa ya Daudi kuhika aha muhango gw'Amîshi olunda lw'ebushoshokero bw'izûba.

38 Ecigamba ca kabiri cabugânana n'eca burhanzi; nal'inciyîmanzize na cigabi ciguma ca lubaga okwo lugurhu. Kurhenga oku nyanya lya enkingi y'amatabâro, lwagenzekanwa kuhika aha lugurhu lwàli lugali. 39 Kandi kurhenga oku nyanya ly'omuhango gwa Efrayimu, kuhika oku muhango Mîra, oku muhango gwa Enfî; kurhenga oku cigamba ca Hananeli n'oku muhango gwa Meya kuhika oku muhango gw'Ebibuzi; baj'iyîmanga aha muhango gw'e mpamikwa.

40 Birya bigamba byombi byaj'iyîmanga omu kâ-Nyamuzinda, na nâni erhi ndi haguma n'ecihimbi c'abakulu b'abatwî b'emmanja bali rhweshi haguma n'aba: 41 abadâhwa Elyakim, Maseya, Minyamini, Mikaya, Eliyehoyenayi, Zakariya, Hananiya, bôshi n'emishekera 42 haguma na Maseya, Shemaya, Eleazari, Yehohanani, Elamu, Ezeri, Malkiya, Ananiya. Abayimba nabo bayumvîkana, bàli bayimangirwe na Yizirahya. 43 Olwo lusiku bahêra enterekêro nkulu, basîma bulya Nyamuzinda abashagalusize n'obusîme bunene. Abakazi n'abâna bâbo basîma bwenêne. Ecihôgêro c'obushagaluke calumira omu Yeruzalemu, cayumvîkana ciru na kulî bwenêne.

Amango g'omuhigo nkana

44 Ago mango enyumpa y'okubîkiramwo ebiryo, ebisarûlwa birhangiriza, n'entûlo, bayihirakwo abalanzi mpu bakaz'iyilundikamwo ebigabi bidwirhirwe abadâhwa bene-Levi; bigabi byakâg'irhenga omu bishagala byôshi, nk'oku byanal'irhegesirwe. Bulya Yuda ali asîmire okubona abadâhwa n'abaleviti bôshi bali omu mikolo yâbo. 45 Bakazâg'ijira emikolo ya Nyamuzinda wâbo, n'enterekêro y'okuyobôka kuguma n'abîmbiza n'abalanzi b'emihango nk'oku Daudi anali arhegesire n'omugala Salomoni. 46 Bulya mîra omu mango ga Daudi n'aga Asafi, hali omurhambo w'abîmbiza b'enyimbo z'okuharâmya n'okuvuga omunkwa emwa Nnâmahanga. 47 Israheli yeshi omu mango ga Zerobabeli n'aga Nehemiya, bakazâg'ihâna ecigabi c'abîmbiza n'ec'abalanzi b'emihango; nabo abaleviti bakâhabwa entûlo ntagatîfu, abaleviti nabo kuli cirya cigabi câbo, banahàkwo bene Aròni.

Nehemia/Nehemiah 12

וְאֵלֶּה הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֲשֶׁר עָלוּ עִם־זְרֻבָּבֶל בֶּן־שְׁאַלְתִּיאֵל וְיֵשׁוּעַ שְׂרָיָה יִרְמְיָה עֶזְרָא׃ 1 אֲמַרְיָה מַלּוּךְ
חַטּוּשׁ׃ 3 שְׁכַנְיָה רְחֵם מְרֵמוֹת׃ 4 עִדּוֹא גִּנְּתוֹי אֲבִיָּה׃ 5 מִיָּמִן מַעַדְיָה בִּלְגָּה׃ 6 שְׁמַעְיָה וְיוֹיָרִיב יְדַעְיָה׃ 7 סַלּוּ עָמוֹק
חִלְקִיָּה יְדַעְיָה אֵלֶּה רָאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וַאֲחֵיהֶם בִּימֵי יֵשׁוּעַ׃ פ
וְהַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ בִּנּוּי קַדְמִיאֵל שֵׁרֵבְיָה יְהוּדָה מַתַּנְיָה עַל־הַיְדוֹת הוּא וְאֶחָיו׃ 9 וּבַקְבֻקְיָה וְעֶנְנוֹ אַחֵיהֶם לְנֶגְדָּם 8
לְמִשְׁמָרוֹת׃ 10 וְיֵשׁוּעַ הוֹלִיד אֶת־יוֹיָקִים וְיוֹיָקִים הוֹלִיד אֶת־אֶלְיָשִׁיב וְאֶלְיָשִׁיב אֶת־יוֹיָדָע׃ 11 וְיוֹיָדָע הוֹלִיד אֶת־יוֹנָתָן

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְיוֹנָתָן הוֹלִיד אֶת־יַדּוּעַ׃ 12וּבִימֵי יוֹיָקִים הָיוּ כֹהֲנִים רָאשֵׁי הָאָבוֹת לִשְׂרָיָה מְרָיָה לְיִרְמְיָה חֲנַנְיָה׃ 13לְעֶזְרָא מְשֻׁלָּם
לַאֲמַרְיָה יְהוֹחָנָן׃ 14לִמְלוּכִי יוֹנָתָן לִשְׁבַנְיָה יוֹסֵף׃ 15לְחָרִם עַדְנָא לִמְרָיוֹת חֶלְקָי׃ 16לְעִדְּיָא זִכְרְיָה לְגִנְּתוֹן
מְשֻׁלָּם׃ 17לַאֲבִיָּה זִכְרִי לְמִנְיָמִין לְמוֹעַדְיָה פִּלְטָי׃ 18לְבִלְגָּה שַׁמּוּעַ לְשֶׁמַעְיָה יְהוֹנָתָן׃ 19וּלְיוֹיָרִיב מַתְּנַי לְיַדַּעְיָה
עֻזִּי׃ 20לְסַלַּי קַלַּי לְעָמוֹק עֵבֶר׃ 21לְחִלְקִיָּה חֲשַׁבְיָה לְיַדַּעְיָה נְתַנְאֵל׃ 22הַלּוּיִם בִּימֵי אֶלְיָשִׁיב יוֹיָדָע וְיוֹחָנָן וְיַדּוּעַ
כְּתוּבִים רָאשֵׁי אָבוֹת וְהַכֹּהֲנִים עַל־מַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ הַפָּרְסִי׃ פ
23בְּנֵי לֵוִי רָאשֵׁי הָאָבוֹת כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים וְעַד־יְמֵי יוֹחָנָן בֶּן־אֶלְיָשִׁיב׃ 24וְרָאשֵׁי הַלְוִיִּם חֲשַׁבְיָה שֵׁרֵבְיָה
וְיֵשׁוּעַ בֶּן־קַדְמִיאֵל וַאֲחֵיהֶם לְנֶגְדָּם לְהַלֵּל לְהוֹדוֹת בְּמִצְוַת דָּוִיד אִישׁ־הָאֱלֹהִים מִשְׁמָר לְעֻמַּת מִשְׁמָר׃ 25מַתַּנְיָה
וּבַקְבַּקְיָה עֹבַדְיָה מְשֻׁלָּם טַלְמוֹן עַקּוּב שֹׁמְרִים שׁוֹעֲרִים מִשְׁמָר בַּאֲסַפֵּי הַשְּׁעָרִים׃ 26אֵלֶּה בִּימֵי יוֹיָקִים בֶּן־יֵשׁוּעַ
בֶּן־יוֹצָדָק וּבִימֵי נְחֶמְיָה הַפֶּחָה וְעֶזְרָא הַכֹּהֵן הַסּוֹפֵר׃ פ
27וּבַחֲנֻכַּת חוֹמַת יְרוּשָׁלַם בִּקְשׁוּ אֶת־הַלְוִיִּם מִכָּל־מְקוֹמוֹתָם לַהֲבִיאָם לִירוּשָׁלִַם לַעֲשׂוֹת חֲנֻכָּה וְשִׂמְחָה וּבְתוֹדוֹת
וּבְשִׁיר מְצִלְתַּיִם נְבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת׃ 28וַיֵּאָסְפוּ בְּנֵי הַמְשֹׁרְרִים וּמִן־הַכִּכָּר סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלִָם וּמִן־חַצְרֵי נְטֹפָתִי׃ 29וּמִבֵּית
הַגִּלְגָּל וּמִשְּׂדוֹת גֶּבַע וְעַזְמָוֶת כִּי חַצֵרִים בָּנוּ לָהֶם הַמְשֹׁרְרִים סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלִָם׃ 30וַיִּטַהֲרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וַיְטַהֲרוּ
אֶת־הָעָם וְאֶת־הַשְּׁעָרִים וְאֶת־הַחוֹמָה׃ 31וָאַעֲלֶה אֶת־שָׂרֵי יְהוּדָה מֵעַל לַחוֹמָה וָאַעֲמִידָה שְׁתֵּי תוֹדֹת גְּדוֹלוֹת
וְתַהֲלֻכֹת לַיָּמִין מֵעַל לַחוֹמָה לְשַׁעַר הָאַשְׁפֹּת׃ 32וְיֵלֶךְ אַחֲרֵיהֶם הוֹשַׁעְיָה וַחֲצִי שָׂרֵי יְהוּדָה׃ 33וַעֲזַרְיָה עֶזְרָא
וּמְשֻׁלָּם׃ 34יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וְשֶׁמַעְיָה וְיִרְמְיָה׃ ס
35וּמִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים בַּחֲצֹצְרוֹת זְכַרְיָה בֶן־יוֹנָתָן בֶּן־שְׁמַעְיָה בֶּן־מַתַּנְיָה בֶּן־מִיכָיָה בֶּן־זַכּוּר בֶּן־אָסָף׃ 36וְאֶחָיו שֶׁמַעְיָה
וַעֲזַרְאֵל מִלַּלַי גִּלַּלַי מָעַי נְתַנְאֵל וִיהוּדָה חֲנָנִי בִּכְלֵי־שִׁיר דָּוִיד אִישׁ הָאֱלֹהִים וְעֶזְרָא הַסּוֹפֵר לִפְנֵיהֶם׃ 37וְעַל שַׁעַר
הָעַיִן וְנֶגְדָּם עָלוּ עַל־מַעֲלוֹת עִיר דָּוִיד בְּמַעֲלֵה לַחוֹמָה מֵעַל לְבֵית דָּוִיד וְעַד שַׁעַר הַמַּיִם מִזְרָח׃ 38וְהַתּוֹדָה הַשֵּׁנִית
הַהוֹלֶכֶת לְמוֹאל וַאֲנִי אַחֲרֶיהָ וַחֲצִי הָעָם מֵעַל לְהַחוֹמָה מֵעַל לְמִגְדַּל הַתַּנּוּרִים וְעַד הַחוֹמָה הָרְחָבָה׃ 39וּמֵעַל
לְשַׁעַר־אֶפְרַיִם וְעַל־שַׁעַר הַיְשָׁנָה וְעַל־שַׁעַר הַדָּגִים וּמִגְדַּל חֲנַנְאֵל וּמִגְדַּל הַמֵּאָה וְעַד שַׁעַר הַצֹּאן וְעָמְדוּ בְּשַׁעַר
הַמַּטָּרָה׃ 40וַתַּעֲמֹדְנָה שְׁתֵּי הַתּוֹדֹת בְּבֵית הָאֱלֹהִים וַאֲנִי וַחֲצִי הַסְּגָנִים עִמִּי׃ 41וְהַכֹּהֲנִים אֶלְיָקִים מַעֲשֵׂיָה מִנְיָמִין
מִיכָיָה אֶלְיוֹעֵינַי זְכַרְיָה חֲנַנְיָה בַּחֲצֹצְרוֹת׃ 42וּמַעֲשֵׂיָה וּשְׁמַעְיָה וְאֶלְעָזָר וְעֻזִּי וְיהוֹחָנָן וּמַלְכִּיָּה וְעֵילָם וָעֶזֶר וַיַּשְׁמִיעוּ
הַמְשֹׁרְרִים וְיִזְרַחְיָה הַפָּקִיד׃ 43וַיִּזְבְּחוּ בַיּוֹם־הַהוּא זְבָחִים גְּדוֹלִים וַיִּשְׂמְחוּ כִּי הָאֱלֹהִים שִׂמְּחָם שִׂמְחָה גְדוֹלָה וְגַם
הַנָּשִׁים וְהַיְלָדִים שָׂמֵחוּ וַתִּשָּׁמַע שִׂמְחַת יְרוּשָׁלִַם מֵרָחוֹק׃ 44וַיִּפָּקְדוּ בַיּוֹם הַהוּא אֲנָשִׁים עַל־הַנִּשְׂכוֹת לָאוֹצָרוֹת
לַתְּרוּמוֹת לָרֵאשִׁית וְלַמַּעַשְׂרוֹת לִכְנוֹס בָּהֶם לִשְׂדֵי הֶעָרִים מְנָאוֹת הַתּוֹרָה לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם כִּי שִׂמְחַת יְהוּדָה
עַל־הַכֹּהֲנִים וְעַל־הַלְוִיִּם הָעֹמְדִים׃ 45וְיִשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת אֱלֹהֵיהֶם וּמִשְׁמֶרֶת הַטָּהֳרָה וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשֹּׁעֲרִים כְּמִצְוַת
דָּוִיד שְׁלֹמֹה בְנוֹ׃ 46כִּי־בִימֵי דָוִיד וְאָסָף מִקֶּדֶם רָאשֵׁי הַמְשֹׁרְרִים וְשִׁיר־תְּהִלָּה וְהֹדוֹת לֵאלֹהִים׃ 47וְכָל־יִשְׂרָאֵל בִּימֵי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְרַבָּבֶל וּבִימֵי נְחֶמְיָה נְתִנִים מְנָיוֹת הַמְשֹׁרְרִים וְהַשֹּׁעֲרִים דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ וּמַקְדִּשִׁים לַלְוִיִּם וְהַלְוִיִּם מַקְדִּשִׁים לִבְנֵי
אַהֲרֹן׃ פ

13

[1] Mw'ago mango basomera olubaga omu citabu ca Mûsa, banacishîmâna bayandisiremwo oku omunya-Amoni n'omunya-Mowabu barhakwânîni bakaz'ija omu ndêko ya Nyamuzinda. [2] Bulya barhayîsh'iyankirira bene-Israheli n'amîshi n'omugati, na bulya bashumisire Balamu mpu ahehêrere bene Israheli, ci Nyamuzinda wîrhu ahindula enfûlago okubà mugisho. [3] Erhi bayu mva eryo irhegeko, bayungula bene Israheli oku bandi b'embuga.

Oburhumisi bwa kabiri bwa Nehemiya

[4] Embere z'okwo, omudâhwa Eliyashibu ye wali n'omukolo gw'ebyûmpa by'akâ-Nyamuzinda, analigi mwene wâbo Tobiya, [5] ali amamurheganyiza ecûmpa cihamu mwo bakazâg'ibîkira burhanzi enterekêro, enshangi, ebirugu, entûlo y'engano, idivayi lihyâhya, amavurha, empongano y'abaleviti, ey'abîmbiza, ey'abalanzi b'emihango n'ebi bakazâg'ihôgeza abadâhwa. [6] Kurhenga ako kasanzi byabâga ntyo, ntali aha Yeruzalemu, bulya omu mwâka gwa makumi asharhu n'ibiri y'okuyîma kwa Artazerzesi mwâmi w'e Babiloni na shubira emunda mwâmi ali. Enyuma lya nsiku nsungunu mwâmi ashub'inyêmêrera okushubira e Yeruzalemu. [7] Nabona obubî Eliyashibu ajiriraga Tobiya erhi amujirira ecûmpa omu bululi bw'akâ-Nyamuzinda. [8] Nayumva kwanduma bwenêne nanakweba ebirugu bya Tobiya embuga byôshi, [9] nanaci rhegeka nti bashakûlule cbyûmpa, nashubizamwo ebirugu by'akâ-Nyamuzinda, ntûlo n'enshangi.

[10] Nanaciyumva oku ecigahi c'abaleviti cirhacihânagwa n'oku abîmbiza bajiraga ogwomukolo omu kâ-Nyamuzinda baciyakire ngasi muguma acishubirira omu mwâge, omu mashwa gâge. [11] Nakalihira abatwî b'emmanja nabo, nababwîra, nti: «Carhumaga enyumpa ya Nyamuzinda elekêrerwa?» Nashûbûza abaleviti n'abayîmha bôshi nabashubiza omu mukolo gwâbo. [12] Okubundi Yuda yeshi anacilêrha entûlo yâge y'engano n'ey'amamvu g'idivayi lihyâhya n'amavurha, abihira omu mbîko. [13] Nâhà Shelemiya omukolo gw'okulanga embîko zôshi, ye wali mudâhwa na Sadoki ye wali mwandisi na Pedaya muleviti. Owakaz'ibarhabâla ye Hanani, mugala wa Zakuri mwene Mataniya, bulya abantu bakazâg'ibakenga nka bantu bashingânîne. Bo bàli n'omukolo gw'okugabîra bene wâbo. [14] Onyibuke Yâgirwa Nyamuzinda wâni kuli okwo kurhumire, omanye wankazâza ebijiro by'ohuzigire najiraga erhi kâ-Nyamuzinda n'emikolo yako erhumire.

[15] Muli ago mango nanacibona omu Buyahudi abantu bakazâg'ikanda amango ga Sabato,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abakazâg'iyîsha babarhuzize ebihêsi byâbo emizigo y'ebyâsi n'idivayi n'ensisi z'emizâbîbu n'emitini, emibô n'eyindi mizigo ya ngasi lubero bakazllg'i- biheka e Yeruzalemu amango ga Sabata; nakabalongoza amango bakazâg'igu-za ebiryo byâbo. [16] Abanya-Tiriya bayûbakaga aho bakag'ilêrha enfî n'oburhunzi bwa ngasi lubero, bakaz'ibiguza amango ga Sabato, bakaz'ibiguliza bene Yuda n'ab'aha Yeruzalemu. [17] Nanacikalihira abakulu b'Abayahudi, nanacibabwîra. nti: «Cijiro cigalugalu cici eci mudwîrhe mwajira ntya omu kuhemula olwa Sabato? [18] K'arhali ntya kwo basho bakazâg'ijira kwarhumaga Nyamuzinda wîrhu arhurhumira aga malibûko ga ngasi lubero kuli rhwe omu kuhemukira olwa Sabato!» [19] Kandi narhegeka, nti: «Ngasi mango bukanayira, enyumvi zôshi zikaz'ihamikwa nka gakola malâliro ga Sabato», naNashub'irhegeka, nti: «Barhaziyigulaga burhanaciba ebuzinda bwa Sabato». Nahira abantu bâni aha mihango nti harhajiraga omushoko gwankaja omu lugo lwa Sabata. [20] Okubundi abarhunzi n'abal'igula bakaz'igeza obudufu na ciru n'amadufu abiri iduli lya Yeruzalemu. [21] Nabakalihira; nanababwîra, nti: «Cirhuma mugeza obudufu oku lugurhu? Mukashubirira, nammugwârha nnamushweke. «Kurhenga olwo lusiku barhacikazâg'iyîsha olwa Sabato. [22] Narhegeka abaleviti nti baciyôbole, banayîsh'ilanga enyumvi lyo olwa Sabato lujirwa lutagatîfu. Oshub'iyûbaka mashi Nyamuzinda wâni onambabalire erhi okwo kwo kurhumire, nk'oku obwonjo bwâwe bunali!

[23] Muli ago mango Nashub'ibona Abayahudi bali bayansire abakazi banya-Ashidodi n'Abanya-Amoni n'Abanya-Mowabu. [24] Oku bâna bâbo, banji bakazâg'iderha olulimi lw'Abanya-Ashidodi erhi lundi lulimi lwa bûko buguma muli ago, ci barhaciyishigi ciyahudi. [25] Nakabalongôza n'okubahêherera, nakashurha banji muli bo n'okubagugula emvîri ciru n'okubalahiriza oku izîno lya Nyamuzinda, nti: «Irhondomurhacishubiriraga mpu mwahâna bali binyu mpu bagala bâbo babayanke nîsi erhi mpu bagala binyu bayanke bali bâbo, kuhanzi bwe kuli mwe n'oku bâna binyu». [26] K'arhali okwo kwo Salomoni, mwâmi w'Israheli agayisagyamwo Nyamuzinda? Omu mashanja gôshi ntà mwâmi wal'iyôsire akage, àli azigîrwe bwenêne na Nyamuzinda wâge. Nyakasane àli amujizire mwâmi omu Israheli mwoshi. Kurhanarhumaga ciru naye abakazi b'embuga barhamuhirimiza omu byâha. [27] Ka kunashingânîne ninyu bayumve mwajizire eco câha cinene ntyo: okuhemukira Nyamuzinda winyu omu kuyanka abakazi b'embuga! [28] Muguma oku bâna ba Yoyada, mwene Eliyashibu, ye mudâhwa mukulu, àli mukwi wa Sanbalati munya-Horoni. Namulibirhakwo, aja kulî.

[29] Yâgirwa Nyamuzinda, okengêre abo bantu n'okwo bahemukiraga obudâhwa n'endagâno y'abadâhwa n'abaleviti. [30] Nabarhenzakwo ebyo bigalugalu by'embuga. Oku badâhwa n'oku baleviti nabajirira ngasi baguma amarhegeko bakashimba omu mikolo yâbo. [31] Najira n'agandi oku nshâli zakahânwa oku lusiku lunatwîrwe kuguma n'oku by'emyâka mihyâhya.

Okaz'inkengêra Yâgirwa Nyamuzinda wâni lyo ncira.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1בַּיּוֹם הַהוּא נִקְרָא בְּסֵפֶר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי הָעָם וְנִמְצָא כָּתוּב בּוֹ אֲשֶׁר לֹא־יָבוֹא עַמֹּנִי וּמֹאָבִי בִּקְהַל הָאֱלֹהִים
עַד־עוֹלָם: 2כִּי לֹא קִדְּמוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּלֶּחֶם וּבַמָּיִם וַיִּשְׂכֹּר עָלָיו אֶת־בִּלְעָם לְקַלְלוֹ וַיַּהֲפֹךְ אֱלֹהֵינוּ הַקְּלָלָה
לִבְרָכָה: 3וַיְהִי כְּשָׁמְעָם אֶת־הַתּוֹרָה וַיַּבְדִּילוּ כָּל־עֵרֶב מִיִּשְׂרָאֵל: 4וְלִפְנֵי מִזֶּה אֶלְיָשִׁיב הַכֹּהֵן נָתוּן בְּלִשְׁכַּת
בֵּית־אֱלֹהֵינוּ קָרוֹב לְטוֹבִיָּה: 5וַיַּעַשׂ לוֹ לִשְׁכָּה גְּדוֹלָה וְשָׁם הָיוּ לְפָנִים נֹתְנִים אֶת־הַמִּנְחָה הַלְּבוֹנָה וְהַכֵּלִים וּמַעְשַׂר
דָּגָן הַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר מִצְוַת הַלְוִיִּם וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשֹּׁעֲרִים וּתְרוּמַת הַכֹּהֲנִים: 6וּבְכָל־זֹאת לֹא הָיִיתִי בִּירוּשָׁלִַם כִּי
בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם לְאַרתַּחְשַׁסְתְּא מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּאתִי אֶל־הַמֶּלֶךְ וּלְקֵץ יָמִים נִשְׁאַלְתִּי מִן־הַמֶּלֶךְ: 7וָאָבוֹא לִירוּשָׁלִַם
וָאָבִינָה בָּרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה אֶלְיָשִׁיב לְטוֹבִיָּה לַעֲשׂוֹת לוֹ נִשְׁכָּה בְּחַצְרֵי בֵּית הָאֱלֹהִים: 8וַיֵּרַע לִי מְאֹד וָאַשְׁלִיכָה
אֶת־כָּל־כְּלֵי בֵית־טוֹבִיָּה הַחוּץ מִן־הַלִּשְׁכָּה: 9וָאֹמְרָה וַיִּטַהֲרוּ הַלְּשָׁכוֹת וָאָשִׁיבָה שָׁם כְּלֵי בֵּית הָאֱלֹהִים אֶת־הַמִּנְחָה
וְהַלְּבוֹנָה: פ

10וְאֵדְעָה כִּי־מְנָיוֹת הַלְוִיִּם לֹא נִתָּנָה וַיִּבְרְחוּ אִישׁ־לְשָׂדֵהוּ הַלְוִיִּם וְהַמְשֹׁרְרִים עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה: 11וָאָרִיבָה אֶת־הַסְּגָנִים
וָאֹמְרָה מַדּוּעַ נֶעֱזַב בֵּית־הָאֱלֹהִים וָאֲקַבְּצֵם וָאַעֲמִדֵם עַל־עָמְדָם: 12וְכָל־יְהוּדָה הֵבִיאוּ מַעְשַׂר הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ
וְהַיִּצְהָר לָאוֹצָרוֹת: 13וְאוֹצְרָה עַל־אוֹצָרוֹת שֶׁלֶמְיָה הַכֹּהֵן וְצָדוֹק הַסּוֹפֵר וּפְדָיָהוּ מִן־הַלְוִיִּם וְעַל־יָדָם חָנָן בֶּן־זַכּוּר
בֶּן־מַתַּנְיָה כִּי נֶאֱמָנִים נֶחְשָׁבוּ וְעֲלֵיהֶם לַחַלֵּק לַאֲחֵיהֶם: פ

14זָכְרָה־לִּי אֱלֹהַי עַל־זֹאת וְאַל־תֶּמַח חֲסָדַי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּבֵית אֱלֹהַי וּבְמִשְׁמָרָיו: 15בַּיָּמִים הָהֵמָּה רָאִיתִי בִיהוּדָה |
דֹּרְכִים־גִּתּוֹת | בַּשַּׁבָּת וּמְבִיאִים הָעֲרֵמוֹת וְעֹמְסִים עַל־הַחֲמֹרִים וְאַף־יַיִן עֲנָבִים וּתְאֵנִים וְכָל־מַשָּׂא וּמְבִיאִים יְרוּשָׁלִַם
בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וָאָעִיד בְּיוֹם מִכְרָם צָיִד: 16וְהַצֹּרִים יָשְׁבוּ בָהּ מְבִיאִים דָּאג וְכָל־מֶכֶר וּמֹכְרִים בַּשַּׁבָּת לִבְנֵי יְהוּדָה
וּבִירוּשָׁלִָם: 17וָאָרִיבָה אֶת חֹרֵי יְהוּדָה וָאֹמְרָה לָהֶם מֶה־הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹשִׂים וּמְחַלְּלִים אֶת־יוֹם
הַשַּׁבָּת: 18הֲלוֹא כֹה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם וַיָּבֵא אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ אֶת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת וְעַל הָעִיר הַזֹּאת וְאַתֶּם מוֹסִיפִים חָרוֹן
עַל־יִשְׂרָאֵל לְחַלֵּל אֶת־הַשַּׁבָּת: פ

19וַיְהִי כַּאֲשֶׁר צָלְלוּ שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם לִפְנֵי הַשַּׁבָּת וָאֹמְרָה וַיִּסְגְּרוּ הַדְּלָתוֹת וָאֹמְרָה אֲשֶׁר לֹא יִפָּתְחוּם עַד אַחַר הַשַּׁבָּת
וּמִנְּעָרַי הֶעֱמַדְתִּי עַל־הַשְּׁעָרִים לֹא־יָבוֹא מַשָּׂא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: 20וַיָּלִינוּ הָרֹכְלִים וּמֹכְרֵי כָל־מִמְכָּר מִחוּץ לִירוּשָׁלִַם
פַּעַם וּשְׁתָּיִם: 21וָאָעִידָה בָהֶם וָאֹמְרָה אֲלֵיהֶם מַדּוּעַ אַתֶּם לִנִים נֶגֶד הַחוֹמָה אִם־תִּשְׁנוּ יָד אֶשְׁלַח בָּכֶם מִן־הָעֵת
הַהִיא לֹא־בָאוּ בַּשַּׁבָּת: ס

22וָאֹמְרָה לַלְוִיִּם אֲשֶׁר יִהְיוּ מְטַהֲרִים וּבָאִים שֹׁמְרִים הַשְּׁעָרִים לְקַדֵּשׁ אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת גַּם־זֹאת זָכְרָה־לִּי אֱלֹהַי וְחוּסָה
עָלַי כְּרֹב חַסְדֶּךָ: פ

23גַּם | בַּיָּמִים הָהֵם רָאִיתִי אֶת־הַיְּהוּדִים הֹשִׁיבוּ נָשִׁים אַשְׁדּוֹדִיּוֹת עַמֹּנִיּוֹת מוֹאֲבִיּוֹת: 24וּבְנֵיהֶם חֲצִי מְדַבֵּר
אַשְׁדּוֹדִית וְאֵינָם מַכִּירִים לְדַבֵּר יְהוּדִית וְכִלְשׁוֹן עַם וָעָם: 25וָאָרִיב עִמָּם וָאֲקַלְלֵם וָאַכֶּה מֵהֶם אֲנָשִׁים וָאֶמְרְטֵם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַאֲשֶׁבִיעֵם בֵּאלֹהִים אִם־תִּתְּנוּ בְנֹתֵיכֶם לִבְנֵיהֶם וְאִם־תִּשְׂאוּ מִבְּנֹתֵיהֶם לִבְנֵיכֶם וְלָכֶם׃ 26הֲלוֹא עַל־אֵלֶּה חָטָא־שְׁלֹמֹה
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּבַגּוֹיִם הָרַבִּים לֹא־הָיָה מֶלֶךְ כָּמֹהוּ וְאָהֻוב לֵאלֹהָיו הָיָה וַיִּתְּנֵהוּ אֱלֹהִים מֶלֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל גַּם־אוֹתוֹ
הֶחֱטִיאוּ הַנָּשִׁים הַנָּכְרִיּוֹת׃ 27וְלָכֶם הֲנִשְׁמַע לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת לִמְעֹל בֵּאלֹהֵינוּ לְהוֹשִׁיב נָשִׁים
נָכְרִיּוֹת׃ 28וּמִבְּנֵי יוֹיָדָע בֶּן־אֶלְיָשִׁיבׇ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל חָתָן לְסַנְבַלַּט הַחֹרֹנִי וָאַבְרִיחֵהוּ מֵעָלָי׃ 29זָכְרָה לָהֶם אֱלֹהַי עַל גְּאֲלֵי
הַכְּהֻנָּה וּבְרִית הַכְּהֻנָּה וְהַלְוִיִּם׃ 30וְטֶהַרְתִּים מִכָּל־נֵכָר וָאַעֲמֶידָה מִשְׁמָרוֹת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם אִישׁ
בִּמְלַאכְתּוֹ׃ 31וּלְקָרְבַּן הָעֵצִים בְּעִתִּים מְזֻמָּנוֹת וְלַבִּכּוּרִים זָכְרָה־לִּי אֱלֹהַי לְטוֹבָה׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

BIBLIYA NDIMI ISHARHU OLUKERE LWA KABIRHI LW'EBITABU

TOB - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Tob

TOBITI

TOBITI

EBITABU BY'OKU LUKERE LWA KABIRI

TOBITI

1

TOBITI

Enshokolezi

Ecitabu ca Tobiti cibâmwo ebyabîre n'engerêrezo z'owaciyandikaga. Abaciyandikaga balonza okumanyîsa enyigîrizo z'idini. Tobiti, kwo kuderha «Nyamuzinda abâ mwinjà», alilulîzibwe e Ninive. Tobiti ali mushimbûlzi w'idini na muntu wa bulonza bwinjà na wakushimba amarhegeko. Buzinda bwa nyuma ayîsh'ihûrha. Munyere muguma w'omu mu lala gwâge, Sara, aheruka kali nda. Ngasi mango, omu budufu, b'ibà bakaz'inigwa muguma muguma n'omuzimu w'izîno lya Asimodeya. Nyamuzinda arhuma malahika wâge Rafaheli mpu aluse mwene omuntu Tobiti emwa Ragweli îshe wa Sara. Eyo munda ahûna Sara emwa Tobiya, anamuyêreka obufumu bw'okuhurhûla îshe. Ogu mwanzi guli gwa kulonza okuyêrekana oku Nyamuzinda alanga abarhindibukira abafîre n'abakenyi. Ogu mwanzi luli lwiganyo lw'omulala mwinjà gukolera Nyamunzinda n'okulama omu kushimba amarhegeko gâge n'omu buzigire. Gurhuyigîriza obwinjà n'obukenge bw'obuhya. Nyamuzinda arhegeka igulu lyôshi muli ebyo.

[1] Citabu c'emyanzi ya Tobiti[o], mugala wa Tobieli, mugala wa Ananieli, mugala w'Aduweli, mugala wa Gabaeli, w'umu bûko bw'Azieli, w'omw'ishanja lya Nefutali. [2] Ahekagwa bujà omu

[o] **1.1** 1, 1; Izîno ly'omushosi ye Tobiti, n'ery'omugala ye Tobiya. Kwo kuderha «Burhabâle bwa Nyamuzinda».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mango ga Salimanasari, mwâmi w'e Sîriya, agwarhiragwa aha Tibesi, cishagala ciri ekulyo kwa Kadesi emwa Nefutali, omu Galileya enyanya lya Hasori n'ekumosho kwa Shefati.

I. Tobiti, îshe wa Tobiya, ahêkwa bujà

3 Niono Tobiti[p] nagezire omu njira y'okuli n'ey'obushinganyanya. Omu kalamo kani kôshi, nahanyire marhabâle manji kuli bene wîrhu, oku lubaga lwâni, muli balya rhwanayishaga rhuhêrhwe bujà kuguma omu cihugo c'e Sîriya, aha Ninive. 4 Erhi nciri murhò, ecihugo câni co cihugo c'Israheli, obûko bwâni bwo bwa Nefutali, bwali buberûlukinwe n'obûko bwa Daudi na Yeruzalemu. N'obwo Yeruzalemu lwali lugo lwîshogwa omu bene Israheli bôshi mpu bakaz'ihâniramwo enterekêro yâbo, bene Israheli bôshi. Omwo mwo mwayûbasirwe banagishiramwo ecôgo akâ-Nyamuzinda k'Ow'Enyanya bwenêne oku ngasi bûko bw'emyâka yôshi. 5 Bene wîrhu bôshi n'enyumpa ya Larha Nefutali yôshi, bakag'irherekêrera akanina omu kushimba akanwa Yerobwâmi, mwâmi w'Israheli ahânaga emwa Dani mpu bakaz'ihêrera oku ntondo y'e Galileya.

6 Niene niene nakaz'ija e Yeruzalemu oku nsiku nkulu, nka kulya linali irhegeko liyandikirwe Israheli ensiku zôshi. Nakazâg'iharhira eyo Yeruzalemu n'ebisarûlwa by'emburho yâni birhangiriza, eby'olubere omu bishwêkwa bya ni, n'amôya marhanzi nagugulaga oku bibuzi byâni. 7 Nakazâg'ibiha abadâhwa, bene Aròni, nti bikaz'ikola oku lutari, nakaz'ihana n'entûlo yâni y'e ngano, ey'idivayi, ey'amavurha, ey'egrenade, ey'emimesa, n'entûlo y'agandi malehe, emwa bene Levi bakag'ikola aha Yeruzalemu. Entûlo ya kabirhi. erya ya ngasi myâka ndarhu nagend'ikayihana omu nsaranga aha Yeruzalemu, ngasi mwâka. 8 Entûlo ya kasharhu nakayigabîra abakenyi n'enfuzi na ngasi bandi barhînya Nnâmahanga, bakazâg'iyûshûka oku bâna b'Israheli. Nakazâg'ibaga birayo ngasi myâka isharhu, kandi rhwanayirya nka kulya binadesirwe omu bitabu by'oburhegesi bwa Mûsa, n'omu kushimba amarhegeko rhwasigiragwa na Debora, nina wa Ananieli, yerigi larha orhuburha; bulya larha ali erhi afire, ansiga bufûzi. 9 Erhi mba nkola mulamba mukulu, nayanka omukazi w'omu bûko bwîrhu, oderhwa Ana, namuburhakwo omwânarhabana, namuyirika izîno lya Tobiya.

10 Nanacihêkwa bujà e Sîriya, n'erhi mba namagwârhwa bujà, naj'ibera e Ninive. Bene wîrhu bôshi n'abandi b'omu mulala gwirhu bakaz'ilya ebiryo by'abapagani. 11 Niehe nanga, ntalyaga ebiyro by'abapagani[q]. 12 N'ebwa kubà nakazâg'iyîbuka Nyamubâho, Nyamuzinda wâni, n'omurhima gwâni gôshi, 13 Ow'Enyanya ampa iragi ly'okurhona emwa Salimanasari. Nie

---

[p] **1.3** : Obwemere bwa Tobiti buli bunene bwenêne omu kujira aminja gasîmwa n'amarhegeko.
[q] **1.11** Ebyo biryo biri bikage, owabirire anazira. Biri biryo by'abapagani. Lolà Murh 9,4; Lev 11; Lush 14, 3-21. Abayahudi balilahire okukaz'ilya cbiryo byankarhuma bâzira, ci bwenênc erhi barhenga elubungo (Dan I,8; Yud 12,2). 1. 17: Okubula ecabisha kwali kuhehêrerwa bwenêne. Lolà Lush 21,22-23; 1BÂM 14,11; Yer 16,4; 22,19; 25,33; Eze 29,5; kwo kuderha oku lyali irhegeko litagatîfu okubisha abafù (Rhulole muli 2 Sam 2,5; Burh 7,33; 38,16).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nakag'imugulira ngasi ebi analagirirekwo. [14] Ntahusagya okujà e Mediya okugend'igulirayo ebyâge, kuhika alinda afa. Kandi birya nagulaga Gabayeli mwene wâbo Gabri w'omu cihugo ca Mediya, nanakabikiraho enshoho zakazâg'ijamwo talenta ikumi za nsaranga.

[15] Erhi Salimanasari afà n'erhi omugala Senakeribu ayîma, enjira z'e Mediya zazibwa ntacihashaga okujà e Mediya. [16] Omu mango ga Salimanasari nalimpire bene wîrhu, balya b'omu bûko bwâni, marhabâle manji, [17] nakaha abashalisire omugati, n'abarhagwêrhi eci bayambala nakabahà eby'okuya mbala. N'erhi nankanashimanyire muguma w'omu ishanja lirhu afire, banamukabulire enyuma ly'enkuta za Ninive, nanj'imubisha. [18] Kandi nakaz'ibisha ngasi bôshi bakag'iyîrhwa na mwâmi Senakeribu, amango ayishaga ayaka kurhenga e Yudeya erhi ensiku zâge za okuhanwa n'Ow'enyanya zamahika, erhi birya bigalugalu byâge agaluhagamwo bîrhuma. Kuli agomungo gwâge, ayîrha bene Israheli banji, nagend'ikazimba emibiri yâbo n'okuyibisha; kandi Senakeribu anabalonza anababule. [19] Muntu muguma w'e Ninive akanya agendinshobeka emunda mwâmi ali oku nie nababishire: Nakaz'ija nacîfulika. Erhi nyumva oku mwâmi abwizirwe bwinjà ebijiro byâni n'oku akazâg'inonza mpu anige, nayôboha, nayaka, namuyongoloka. [20] Ebyâni byôshi babihâha, barhasizagya cici; byôshi byaja omu mbîko ya mwâmi, okuleka mukânie Ana na mugala wâni Tobiya. [21] Kurhageraga nsiku makumi ani erhi abagala oku banali babirhi bamuyîrha banayakira omu birhondo by'Ararati. Omugala Asaradoni ayîma omu byâge. Naye oku ayîma ayîmanza Ahikari, mugala wa mukulu wâni Anaheli, mpu abè murhambo w'ebirugu byâge byôshi omu bwâmi bwâge. Amuhà obuhashe oku by'oburhegesi byôshi. [22] Okubundi Ahikari andagira, nashubira e Ninive, nabona oku bulya Ahikari ye wali mukulu w'abarhanza amamvu, ye wali mubisi w'akashè, na murhambo w'e mparûro, amango ga Senakeribu, mwâmi w'abantu b'e Sîriya. Asaradoni amushubiza omu cikono câge, ali mugala wa mukulu wâni na w'omu mulala gwâni.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α[r]

[1] ΒΙΒΛΟΣ λόγων Τωβίτ, του Τωβιήλ, του Ανανιήλ, του Αδουήλ, του Γαβαήλ, εκ του σπέρματος Ασιήλ, εκ της φυλής Νεφθαλίμ, [2] ος ηχμαλωτεύθη εν ημέραις Ενεμεσσάρου του βασιλέως Ασσυρίων εκ Θίσβης, ή εστιν εκ δεξιών Κυδίως της Νεφθαλί εν τη Γαλιλαία υπεράνω Ασήρ.Εγώ Τωβίτ οδοίς αληθείας επορευόμην και δικαιοσύνης πάσας τας ημέρας της ζωής μου [3] και ελεημοσύνας πολλάς εποίησα τοις αδελφοίς μου και τω έθνει, τοις προπορευθείσι μετ ‘ εμού εις χώραν Ασσυρίων εις Νινευή. [4] και ότε ήμην εν τη χώρα μου εν τη γη Ισραήλ νεωτέρου μου όντος, πάσα φυλή του Νεφθαλίμ του πατρός μου απέστη από του οίκου Ιερουσολύμων, της εκλεγείσης από πασών των φυλών Ισραήλ εις το θυσιάζειν πάσας τας φυλάς· και ηγιάσθη ο ναός της κατασκηνώσεως του Υψίστου και ωκοδομήθη εις πάσας τας γενεάς του αιώνος. [5] και

[r] **1.22** Ebinwa by'ecigereki birhenzire aha: http: / /www.oodegr.com/oode/grafi/biblia_grafis/twbit/keimeno_metafrasi_1.htm

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πάσαι αι φυλαί αι συναποστάσαι έθυον τη Βάαλ τη δαμάλει και ο οίκος Νεφθαλίμ του πατρός μου. [6] καγώ μόνος επορευόμην πλεονάκις εις Ιεροσόλυμα εν ταις εορταίς, καθώς γέγραπται παντί τω Ισραήλ εν προστάγματι αιωνίω, τας απαρχάς και τας δεκάτας των γεννημάτων και τας πρωτοκουρίας έχων· [7] και εδίδουν αυτάς τοις ιερεύσι τοις υιοίς Ααρών προς το θυσιαστήριον πάντων των γεννημάτων. την δεκάτην εδίδουν τοις υιοίς Λευί τοις θεραπεύουσιν εις Ιερουσαλήμ, και την δευτέραν δεκάτην απεπρατιζόμην και επορευόμην και εδαπάνων αυτά εν Ιεροσολύμοις καθ ‘ έκαστον ενιαυτόν. [8] και την τρίτην εδίδουν οίς καθήκει, καθώς ενετείλατο Δεββώρα η μήτηρ του πατρός μου, διότι ορφανός κατελείφθην υπό του πατρός μου. [9] Και ότε εγενόμην ανήρ, έλαβον Άνναν γυναίκα εκ του σπέρματος της πατριάς ημών και εγέννησα εξ αυτής Τωβίαν. [10] και ότε ηχμαλωτίσθημεν εις Νινευή, πάντες οι αδελφοί μου και οι εκ του γένους μου ήσθιον εκ των άρτων των εθνών· [11] εγώ δε συνετήρησα την ψυχήν μου μη φαγείν, [12] καθότι εμεμνήμην του Θεού εν όλη τη ψυχή μου. [13] και έδωκεν ο Ύψιστος χάριν και μορφήν ενώπιον Ενεμεσσάρου, και ήμην αυτού αγοραστής· [14] και επορευόμην εις την Μηδίαν και παρεθέμην Γαβαήλω τω αδελφω Γαβρία εν Ράγοις της Μηδίας αργυρίου τάλαντα δέκα. [15] Και ότε απέθανεν Ενεμεσσάρ, εβασίλευσε Σενναχηρίμ ο υιος αυτού αντ ‘ αυτού, και αι οδοί αυτού ηκαταστάθησαν, και ουκ έτι ηδυνάσθην πορευθήναι εις την Μηδίαν. [16] και εν ταις ημέραις Ενεμεσσάρου ελεημοσύνας πολλάς εποίουν τοις αδελφοίς μου· [17] τους άρτους μου εδίδουν τοις πεινώσι και ιμάτια τοις γυμνοίς, και ει τινα εκ του γένους μου εθεώρουν τεθνηκότα και ερριμμένον οπίσω του τείχους Νινευή, έθαπτον αυτόν. [18] και ει τινα απέκτεινε Σενναχηρίμ ο βασιλεύς, ότε ήλθε φεύγων εκ της Ιουδαίας, έθαψα αυτούς κλέπτων· πολλούς γαρ απέκτεινεν εν τω θυμω αυτού· και εζητήθη υπό του βασιλέως τα σώματα, και ουχ ευρέθη. [19] πορευθείς δε εις των εν Νινευή, υπέδειξε τω βασιλεί περί εμού ότι θάπτω αυτούς, και εκρύβην· επιγνούς δε ότι ζητούμαι αποθανείν, φοβηθείς ανεχώρησα. [20] και διηρπάγη πάντα τα υπάρχοντά μου, και ου κατελείφθη μοι ουδέν πλήν Άννας της γυναικός μου και Τωβίου του υιού μου. [21] και ου διήλθον ημέρας πεντήκοντα, έως ου απέκτειναν αυτόν οι δύο υιοί αυτού και έφυγον εις τα όρη Αραράθ, και εβασίλευσε Σαχερδονός υιος αυτού αντ ‘ αυτού, και έταξεν Αχιάχαρον τον Αναήλ υιόν του αδελφού μου επί πάσαν την εκλογιστίαν της βασιλείας αυτού και επί πάσαν την διοίκησιν. [22] και ηξίωσεν Αχιάχαρος περί εμού, και ήλθον εις Νινευή. Αχιάχαρος δε ην ο οινοχόος και επί του δακτυλίου και διοικητής και εκλογιστής, και κατέστησεν αυτόν ο Σαχερδονός εκ δευτέρας· ην δε εξάδελφός μου.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2

II. Okuhûrha kwa Tobiti

[1] Omu mango ga Asaradoni, nashubira omu nyumpa yâni, bangalulira na mukânie Ana, n'omwâna wâniTobiya. Oku lusiku lukulu lwa Pentekoste, lwo lusiku lukulu lw'emigobe, banjirira olusiku lukulu lwa Pentekoste nanacicîlambûla nti nkolaga nalya. [2] Banaciyîsha bandwîrhîre amêza n'ebiryo mwandu. Nanacibwîra mugala wâni Tobiya, nti: «Mwâna wâni, okanye okashîmâna omukenyi w'omu bene wîrhu balya bayîshaga eno Ninive, akanabà acilanga buzibu ebya Nnâmahanga, onamulerhe, rhulye haguma naye. Nakulinda kuhika ogaluke, mwâna wâni». [3] Tobiya anakanya, aja alonza ntyo omukenyi muli bene wîrhu. Anacishubûka, ambwîra, erhi: «Larha». Nâni nti: «W'oyo mwâna wâni». Anacinshuza, erhi; «Larha, ala oku muntu muguma w'omu lubaga lwîrhu anizirwe, banamukabulira embuga konene, anaciri ahôla, bamutwa igosi». [4] Nanacicirhuna embuga, naleka ebiryo buzira kulyakwo, nana cimukûla mulya njira, namubîka omu nyumpa nti nyîsh'imubisha hano izûba lihorha. [5] Erhi ngaluka, nacikalaba, nalya ebiryo byâni nankola ndi omu mishîbo. [6] Nakengêra kulya omulêbi Amosi aderhaga kôshi kuli Beteli, erhi: «Ensiku nkulu zâwe zanacibe mishîbo n'enyimbo zâwe zôshi zibe ndûlû». [7] Nanacirhondêra okulaka. Erhi izûba libà lyamahorha, naj'ihumba omwina, namubishamwo. [8] Abalungu bani bakaz'inshekera, banakaderha, mpu: «Arhaciyôboha, mîra bajàga bamulonza mpu bamuyîrhe erhi okwo kurhuma, anaciyaka, obonage oku kandi y'oyu warhondire okujà kwa bisha abantu».

[9] Muli ebyo bijingo nanacikanya naj'ikalaba, nanacija aha côgo, nacîgwi shirira aha lukûta lwa cirya côgo n'irhwe erhi liri libwikûle, idûrhu lirhuma. [10] Ntalimanyire erhi okwo lukûta kwali ebitorha aha nyanya zâni; amazi ngonoko gabyo ganacintogera omu masù ganaciri madurhu, garhuma nahûrha. Nakaz'igend'icibukisa emw'abafumu, ci oku badwîrhe bampira amafumu omu masù erhi n'okuhûrha kwâni kwaja kwayûshûka, kuhika nahûrha loshi. Amasu ganfa ntyo myâka ini yôshi. Bene wîrhu bôshi bababala bwenêne erhi nie ntuma; Ahikari andisa myâka ibiri embere aje Elimayidi.

[11] Ago mango, mukânie Ana aja alimya, okujà ajira emikolo y'okuluka emishangi y'ecitani anahabirwe, [12] amayusa omukolo bayumvanyagya bâna muhà oluhembo. Omu nsiku nda z'omwêzi gwa Distrosi erhi amayus'ijira omushangi, aguhà balya akazâg'ikolera, nabo banacimukamasa nk'oku anali akwânîne, n'omu kumuhemba banacimuhà omwânahene mpu lwîko lwâge. [13] Erhi ahika aha mwâni, olya mwânahene arhondêra okuyâna, nanacimuhamagala, namudôsa, nti: «Ngahi oyu mwanahene amarhenga? Akaba kuzimbwa azimbagwa oyu? Shubiza emwa bene ye bulya rhono rhurhagwêrhi obuhashe bw'okulya ebintu by'obushambo». [14] Anacinshuza, erhi: «Nanga bamumpaga nka luhembo kuli ebi bankamasagya». Ntayêmêraga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

la, nanacimusêza nti kuhika amugalulire bene ye (nanacimubêra burhè). Buzinda, anacimbwîra, erhi: «Zirya ntûlo zâwe ngahigi ziri, na birya bijiro byâwe ngahigi biri? Bôshi bamanyire bwinjà oku ntabunguke warhenzizemo!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

[1] ΟΤΕ δε κατήλθον εις τον οίκόν μου και απεδόθη μοι Άννα η γυνή μου, και Τωβίας ο υιος μου, εν τη πεντηκοστη εορτη, ή εστιν αγία επτά εβδομάδων, εγενήθη άριστον καλόν μοι, και ανέπεσα του φαγείν. [2] και εθεασάμην όψα πολλά και είπα τω υιω μου· βάδισον και άγαγε ον αν εύρης των αδελφών ημών ενδεή, ος μέμνηται του Κυρίου, και ιδού μένω σε. [3] και ελθών είπε· πάτερ, εις εκ του γένους ημών εστραγγαλωμένος έρριπται εν τη αγορά. [4] καγώ πριν ή γεύσασθαί με, αναπηδήσας ανειλόμην αυτόν εις τι οίκημα, έως ου έδυ ο ήλιος. [5] και επιστρέψας ελουσάμην και ήσθιον τον άρτον μου εν λύπη· [6] και εμνήσθην της προφητείας Αμώς, καθώς είπε· στραφήσονται αι εορταί υμών εις πένθος και πάσαι αι ευφροσύναι υμών εις θρήνον, [7] και έκλαυσα. και ότε έδυ ο ήλιος, ωχόμην και ορύξας έθαψα αυτόν. [8] και οι πλησίον επεγέλων λέγοντες· ουκ έτι φοβείται φονευθήναι περί του πράγματος τούτου, και απέδρα, και ιδού πάλιν θάπτει τους νεκρούς. [9] και εν αυτή τη νυκτί ανέλυσα θάψας και εκοιμήθην μεμιαμμένος παρά τον τοίχον της αυλής, και το πρόσωπόν μου ακάλυπτον ην. [10] και ουκ ήδειν ότι στρουθία εν τω τοίχω εστί, και των οφθαλμών μου ανεωγότων, αφώδευσαν τα στρουθία θερμόν εις τους οφθαλμούς μου, και εγενήθη λευκώματα εν τοις οφθαλμοίς μου. και επορεύθην προς ιατρούς, και ουκ ωφέλησάν με· Αχιάχαρος δε έτρεφέ με, έως ου επορεύθην εις την Ελυμαϊδα. [11] και η γυνή μου Άννα ηριθεύετο εν τοις γυναικείοις· [12] και απέστελλε τοις κυρίοις, και απέδωκαν αυτή και αυτοί τον μισθόν προσδόντες και έριφον. [13] ότε δε ήλθε προς με, ήρξατο κράζειν· και είπα αυτή· πόθεν το ερίφιον; μη κλεψιμαίόν εστιν; απόδος αυτό τοις κυρίοις· ου γαρ θεμιτόν εστι φαγείν κλεψιμαίον. [14] η δε είπε· δώρον δέδοταί μοι επί τω μισθω. και ουκ επίστευον αυτή και έλεγον αποδιδόναι αυτό τοις κυρίοις και ηρυθρίων προς αυτήν· η δε αποκριθείσα είπέ μοι· που εισιν αι ελεημοσύναι σου και αι δικαιοσύναι σου; ιδού γνωστά πάντα μετά σου.

3

Omusengero gwa Tobiti

[1] Nieshi nalibuka bwenêne la, n'omu kulibuka ntyo, nakahûna Nnâmahanga nanavugumula emirenge, nti: [2] Neci, oli mushinganyanya, Yâgirwa Nyakasane, n'ebijiro byâwe biba bishingânîne, amajira gâwe gali ga bonjo na g'okuli. Wêne we otwîra igulu olubanja. [3] Na buno, Yâgirwa, onyibukage nâni, lolà omanye wakampana erhi byâha byâni bîrhuma, nîsi erhi buhwinja bwâni, kandi erhi n'ebyâha by'ababusi bani ngasi aha banakugayikize hôshi. [4] Nabu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

zire bushimba amarhegeko gâwe, nâwe waleka barhuhagula, rhwaja bujà, rhwahinduka masheka na kagayo emwa ngasi mashanja banarhuhekaga bujà.

[5] Neci, mwa gano mango, obucîranuzi bwâwe bwa ngasi lubero buli bw'okunali omu kumpana erhi mabî gâni garhuma, bulya rhurhashimbaga amarhegeko gâwe, rhurhanakulikiraga olugendo lw'okunali emunda oli. [6] Buno, Yâgirwa, onjirirage nk'oku onabwîne osimire, onarhegeke ntengemwo omûka, ncishubirire katulo. Ci kuli kwinjà ncifire erhi kwo; ahâli h'ebira bijâci by'obunywesi ndwîrhe nayumva, n'omungomunene gungwêrhe. Nyakasane, ojire mâshi nâni ntenge muli ezi mbaka, oleke nâni njè ahantu h'ensiku n'amango, orhanayasagya obusù bwâwe, Yâgirwa. Na kandi kuli nie kuli kukulu okufà ahâli h'okubona amalumwa ga bene aga omu buzîne bwâni n'okukaz'iyumva ebijâci bya bene ebi.

III. Amalibûko ga Sara

[7] Muli ago mango naye Sara mwâli wa Ragweli w'e Ekbatani w'omu Mediya anaciyumva ebijâci byarhenga kuli muguma omu bajà-kazi b'îshe. [8] Okwo bulya ali amayankwa na balume nda banayîrhwa n'omuzimu mubî Asimodeya[s], embere bajè haguma nk'oku binayandikirwe abakazi. Oyomujà-kazi anacimubwîra, erhi: «Wênene okaz'iyîrha babalo: kali wamaja kuli balume nda na ntâye ciru n'omuguma osag'ibà izîmi lyâge. [9] Carhuma wakarhulibuza, warhushûrha mpu kwenge babalo bafire! Okajà aha bajire n'irhondo rhurhabonaga kuli we oli akarhabana, oli akanyere, ciru n'eriguma». [10] Olwo lusiku ababala bwenêne, arhenga omulenge n'erhi aba amasôkera enyanya omu mw'îshe, alonza okucîmanika. Erhi ashibirhanya aderha, erhi: «Nanga, lyo balek'ikayîsh'ijacira larha n'okumubwîra mpu: walibusire mwananyere muguma wanamurhonya, ci acîmanisirage omu buhanya bwâge. N'aho nanarhuma abungulukira ekuzimu erhi mungo gurhuma muli bula bushosi bwâge. Okukulu kuli nie, arhali kucimanika, ci kukahûna Nnâmahanga anyirhe erhi kwo ahâli h'okukayumva malumwa gabene aga omu kalamo kani».

[11] Ago mango alambulira amaboko embuga omu kabonezo, anacishenga, erhi: Oganze Yâgirwa Nyamuzinda w'olukogo n'izîno lyâwe lijè irenge emyâka n'emyâka! [12] Buno, Yâgirwa, nyinamulire amalanga n'obusù bwâni emunda oli. [13] Ojire akanwa kâwe katenze muli eri igulu ndek'icikayumva ebi bijâci. [14] Omanyire wêne Yâgirwa oku nciba mwimâna, ntasag'ihemuka n'obûkomulume. [15] Omanyire n'oku ntasag'izinza izîno lyâni nîsi erhi izîno lya larha eno munda rhwadwirhwe bujà. Ndi mwanacûsha, na larha arhagwêrhi ciru ehindi hyana hyankayîma omu byâge; arhagwêrhi oyu balondana naye, erhi wundi w'omu mulala gwa hôfi, nîsi erhi wundi kone w'omu mulala, olya nakaderha nti nacilanga nyîsh'ibà mukâge. Namahaza balume nda, bici

[s] **3.8** Asimodeya: liri izîno lya muzimu muguma. Sara ali nk'owazimuhirwe n'oyo muzimu mpu arhag'iheruka. Omu mango ga mîra bwenêne, erhl omuntu akafire erhi akalwâla, kanjikanji bakag'imanya mpu bashetani erhi bazimu bamulwazize erhi bamunizire {Rhulole muli Mat 9,32; 12,22; Luk 11,14; 13.11.16).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byankacirhuma nalama? N'akaba orhalonzizi okunyîrha, Yâgirwa, oyumvîrhize ogu mulenge gwâni: ntacilonzizi nkazijacirwa! [16] Ago mango eyo misengero ibirhi yanaciyumvîkana embere z'irenge lya Nyamuzinda. [17] Rafaheli anacirhumwa okugend'ifumya abo bantu bombi: Tobiti mpu obuhûrha bumurhenge omu Mûsa, ashub'ibona n'amasù gâge obulangashane bwa Nyamuzinda, naye Sara mwâli wa Ragweli mpu aj'ibà mukà Tobiya mwene Tobiti, anamurhenzekwo olya muzimu mubî Asimodeya, bulya Tobiya ye wali okwânîne okuyîma muli Oyo mukazi, kulusha abandi bôshi ba rhang'igilonza okumuyanka. Ago mango Tobiti agogonyoka halya muhanda gwâge, aja omu nyumpa, Sara naye, mwâli wa Ragweli, anacibunguluka arhe nga muli erya nyumpa y'enyanya.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

[1] ΚΑΙ λυπηθείς έκλαυσα και προσευξάμην μετ ‘ οδύνης λέγων· [2] δίκαιος ει, Κύριε, και πάντα τα έργα σου και πάσαι αι οδοί σου ελεημοσύναι και αλήθεια, και κρίσιν αληθινήν και δικαίαν συ κρίνεις εις τον αιώνα. [3] μνήσθητί μου και επίβλεψον επ ‘ εμέ· μη με εκδικήσης ταις αμαρτίαις μου και τοις αγνοήμασί μου και των πατέρων μου, α ήμαρτον ενώπιόν σου· [4] παρήκουσαν γαρ των εντολών σου, και έδωκας ημάς εις διαρπαγήν και αιχμαλωσίαν και θάνατον και παραβολήν ονειδισμού πάσι τοις έθνεσιν, εν οίς εσκορπίσμεθα. [5] και νυν πολλαί αι κρίσεις σου εισι και αληθιναί εξ εμού ποιήσαι περί των αμαρτιών μου και των πατέρων μου, ότι ουκ εποιήσαμεν τας εντολάς σου· ου γαρ επορεύθημεν εν αληθεία ενώπιόν σου. [6] και νυν κατά το αρεστόν ενώπιόν σου ποίησον μετ‘ εμού· επίταξον αναλαβείν το πνεύμά μου, όπως απολυθώ και γένωμαι γη· διότι λυσιτελεί μοι αποθανείν ή ζην, ότι ονειδισμούς ψευδείς ήκουσα, και λύπη εστί πολλή εν εμοί· επίταξον απολυθήναί με της ανάγκης ήδη εις τον αιώνιον τόπον, μη αποστρέψης το πρόσωπόν σου απ ‘εμού. [7] Εν τη αυτή ημέρα συνέβη τη θυγατρί Ραγουήλ Σάρρα εν Εκβατάνοις της Μηδίας και ταύτην ονειδισθήναι υπό παιδισκών πατρός αυτής, [8] ότι ην δεδομένη ανδράσιν επτά, και Ασμοδαίος το πονηρόν δαιμόνιον απέκτεινεν αυτούς πριν ή γενέσθαι αυτούς μετ ‘ αυτής ως εν γυναιξί. και είπαν αυτή· ου συνιείς αποπνίγουσά σου τους άνδρας; ήδη επτά έσχες και ενός αυτών ουκ ωνομάσθης· [9] τι ημάς μαστιγοίς; ει απέθαναν, βάδιζε μετ ‘ αυτών· μη ίδοιμέν σου υιόν ή θυγατέρα εις τον αιώνα. [10] ταύτα ακούσασα ελυπήθη σφόδρα ωστε απάγξασθαι. και είπε· μία μεν ειμι τω πατρί μου· εάν ποιήσω τούτο, όνειδος αυτω έσται, και το γήρας αυτού κατάξω μετ ‘ οδύνης εις άδου. [11] και εδεήθη προς τη θυρίδι και είπεν· ευλογητός ει, Κύριε ο Θεός μου, και ευλογητόν το όνομά σου το άγιον και έντιμον εις τους αιώνας· ευλογήσαισάν σε πάντα τα έργα σου εις τον αιώνα. [12] και νυν, Κύριε, τους οφθαλμούς μου και το πρόσωπόν μου εις σε δέδωκα· [13] ειπόν απολύσαί με από της γης και μη ακούσαί με μηκέτι ονειδισμόν. [14] συ γινώσκεις, Κύριε, ότι καθαρά ειμι από πάσης αμαρτίας ανδρός [15] και ουκ εμόλυνα το όνομά μου ουδέ το όνομα του πατρός μου εν τη γη της αιχμαλωσίας μου. μονογενής ειμι τω πατρί μου, και ουχ υπάρχει αυτω παιδίον, ό κληρονομήσει αυτόν, ουδέ αδελφός εγγύς ουδέ υπάρχων αυτω υιος,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ίνα συντηρήσω εμαυτήν αυτω γυναίκα. ήδη απώλοντό μοι επτά· ίνα τι μοι ζην; και ει μη δοκεί σοι αποκτείναί με, επίταξον επιβλέψαι επ ‘ εμέ και ελεήσαί με και μηκέτι ακούσαί με ονειδισμόν. [16] Και εισηκούσθη προσευχή αμφοτέρων ενώπιον της δόξης του μεγάλου Ραφαήλ, [17] και απεστάλη ιάσασθαι τους δύο, του Τωβίτ λεπίσαι τα λευκώματα και Σάρραν την του Ραγουήλ δούναι Τωβία τω υιω Τωβίτ γυναίκα και δήσαι Ασμοδαίον το πονηρόν δαιμόνιον, διότι Τωβία επιβάλλει κληρονομήσαι αυτήν. Εν αυτω τω καιρω επιστρέψας Τωβίτ εισήλθεν εις τον οίκον αυτού και Σάρρα η του Ραγουήλ κατέβη εκ του υπερώου αυτής.

4

IV. Tobiti ahanûla omugala Tobiya

[1] Olwo lusiku Tobiti akengêra oku abikisize Gabaeli w'e Ragesi, ensaranga zâge omu Mediya. [2] Yêne acîja emurhima, erhi: «Lolà oku nahunyire okufà, cankarhumaga ntahamagala mugala wâni Tobiya n'okumubwîra ogw'ezôla nsaranga embere nfe?» [3] Anacihamagala omugala Tobiya emunda ali, anacimubwîra, erhi: «Oyîsh'imbisha bwinjà bwinjà amango nafa. Okakenga nyoko n'irhondo orhamulekêreraga ciru n'olusiku luguma lw'akalamo, okajira okwa nkamusîmîsa na ntyo irhondo omanye wankamubabaza omurhima oku busha. [4] Okaz'imukenga bwenêne, mwâna wâni, bulya abwîne mbaka nyinji we orhuma amango anali akuherhe omu nda yâge gôshi, amango anafè onamubishe hôfi nâni nshinda nguma.

[5] Omu nsiku z'akalamo, mwâna wâni, okakengêra Nyamuzinda, orhole omuhigo gw'okurhamuhemukira n'ogw'okushimba amarhegeko gâge. Okajira ebijiro bishingânîne omu nsiku z'obuzîne bwâwe zôshi, irhondo orhahîraga okagera omu njira y'obulenzi. [6] Nka kulya abajira eby'okuli bayololoka omu mirimo yâbo yôshi, kwo na kuguma ngasi bajira ebishingânîne nabo.

[7] Oku bintu ogwêrhe, okaz'iyankakwo ebi warhabâlamwo abandi bantu. Obusu bwâwe irhondo burhayûbîzagya embere z'omukenyi, na ntyo Nyamuzi nda arhankayûbîza kuli we. [8] Okajira oburhabâle nk'oku ebirugu byâwe binali: nka ogwêrhe hinyi orhabaga nshonyi za kurhabâla n'ehyo hinyi ogwêrhe. [9] Okwo bulya erhi wêne odwîrhe wacilundikira omuhako omu nsiku zâwe z'amalagîrire[t]. [10] Bulya okurhabâla abandi kunayokole omuntu, kumurhenze omu lufu, kurhankaziga aja ahantu h'omwizimya. [11] Bulya oku ngasi banajira ntyo, obu rhabâle bwâbo eri nterekêro bahanyire emw'Ow'Enyanya.

[12] Mwâna wâni, ocilange oku bugonyi, na burhanzi oyanke omukazi w'omu bûko bwâwe. Orhayankaga omukazi w'ahandi, olya orhali w'omu mulala g’ababusibâwe, bulya rhuba bene

[t] **4.9** : Okurhabala abakenyi, kunarhume Nnâmahanga arhufa lukogo ci bwenêne amango rhuli omu kanga k'okufà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abalêbi: Nûhu, Abrahamu, Izaki na Yakôbo bo babusi bîrhu abo kurhenga mîra. Mwâna wâni, omanye oku abo bôshi bayansire abakazi emwa bene wâbo, banagishwa omu bâna bâbo n'iburha lyâbo linahabwe igulu lyôshi nka kashambala kâbo. [13] Ntyo, mwâna wâni, okazigira bene winyu, n'irhondo omanye wanakabagayaguza, babè banarhabana babè bananyere b'omu bûko bwâwe. Orhôle omukazi mulibwo. Bulya akagayo kanahonye omuntu, karhume abula n'omurhûla. Okurhakola akantu kunarhume omuntu ashubira nyuma anakene bwenêne, bulya obwôlo ye nina w'ishali.

[14] Omûkamarho gw'omuntu wagukoleraga irhondo omanye gurhalegemaga omwo mwâwe, ci onamuhe duba duba gulya mukamarho gwâge na ntyo wanakolera Nyamuzinda, naye anakukamasa. Obè mwîrhonzi, mwâna wâni, omu bijiro byâwe byôshi n'okula walezirwe bwinjà kukashokolera olugendo lwâwe loshi. [15] Oku orhankasîma, nâwe orhakujiriraga owundi muntu. Orhakazâg'inywa idivayi mpu kuhika olaluke, irhondo endalwe erhabaga omu ngesò zâwe. [16] Omugati gwâwe oguhekwo oshalisire n'omulondo gwâwe yambisamwo orhayambirhi cici. Ebisigîre omu birugu byâwe, rhabâlamwo aba ndi, orhanabêraga obwo burhabâle mutula. [17] Olumize emigati n'idivayi oku nshinda y'abashinganyanya, ci omanye orhahaga omunya-byâha.

[18] Okayumvîrhiza ihano ly'omuntu mwîrhonzi n'irhondo orhahîraga okagayaguza ihano ly'obunguke. Ngasi mango okakuza Nyakasane Nyamuzinda wâwe, onakamuhûna amajira gâwe gôshi gayôrhe gayumânîne. [19] Emihigo n'e njira zâwe zôshi bikugendekere bwinjà, bulya arhali amashanja gôshi gajira omuhigo mwinjà. Ci konene Nyamuzinda yêne ohâna iragi, yêne onanyihya omuntu nk'oku analonzize. Neci obwo, mwâna wâni, okashimba ago ma rhegeko n'irhondo garharhengaga omu mirhima gwâwe.

[20] Nkumanyîsizagye buno oku nabisize talenta ikumi emwa Gabaeli, mugala wa Gabri, w'e Ragesi omu Mediya. [21] Orharhînyaga okujayo, mwâna wâni bulya rhukola bakenyi: wanabona bugale bunji nk'orhînya Nyamuzinda, nk'oyaka ngasi câha na nk'onakajira ebishingânîne embere za Nyakasane Nyamuzinda.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

[1] ΕΝ τη ημέρα εκείνη εμνήσθη Τωβίτ περί του αργυρίου, ου παρέθετο Γαβαήλ εν Ράγοις της Μηδίας, [2] και είπεν εν εαυτω· εγώ ητησάμην θάνατον, τι ου καλώ Τωβίαν τον υιόν μου, ίνα αυτω υποδείξω πριν αποθανείν με; [3] και καλέσας αυτόν είπε· παιδίον, εάν αποθάνω, θάψον με, και μη υπερίδης την μητέρα σου· τίμα αυτήν πάσας τας ημέρας της ζωής σου και ποίει το αρεστόν αυτή και μη λυπήσης αυτήν. [4] μνήσθητι, παιδίον, ότι πολλούς κινδύνους εώρακεν επί σοί εν τη κοιλία· όταν αποθάνη, θάψον αυτήν παρ ‘ εμοί εν ενί τάφω. [5] πάσας τας ημέρας, παιδίον, Κυρίου του

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Θεού ημών μνημόνευε και μη θελήσης αμαρτάνειν και παραβήναι τας εντολάς αυτού. δικαιοσύνην ποίει πάσας τας ημέρας της ζωής σου και μη πορευθής ταις οδοίς της αδικίας· [6] διότι ποιούντός σου την αλήθειαν, ευοδίαι έσονται εν τοις έργοις σου και πάσι τοις ποιούσι την δικαιοσύνην. [7] εκ των υπαρχόντων σοι ποίει ελεημοσύνην, και μη φθονεσάτω σου ο οφθαλμός εν τω ποιείν σε ελεημοσύνην· μη αποστρέψης το πρόσωπόν σου από παντός πτωχού, και από σου ου μη αποστραφή το πρόσωπον του Θεού. [8] ως σοί υπάρχει κατά το πλήθος, ποίησον εξ αυτών ελεημοσύνην· εάν ολίγον σοι υπάρχη, κατά το ολίγον μη φοβού ποιείν ελεημοσύνην· [9] θέμα γαρ αγαθόν θησαυρίζεις σεαυτω εις ημέραν ανάγκης· [10] διότι ελεημοσύνη εκ θανάτου ρύεται και ουκ εά εισελθείν εις το σκότος· [11] δώρον γαρ αγαθόν εστιν ελεημοσύνη πάσι τοις ποιούσιν αυτήν ενώπιον του Υψίστου. [12] πρόσεχε σεαυτω, παιδίον, από πάσης πορνείας και γυναίκα πρώτον λάβε από του σπέρματος των πατέρων σου· μη λάβης γυναίκα αλλοτρίαν, ή ουκ έστιν εκ της φυλής του πατρός σου, διότι υιοί προφητών εσμεν. Νώε, Αβραάμ, Ισαάκ, Ιακώβ, οι πατέρες ημών από του αιώνος· μνήσθητι, παιδίον, ότι αυτοί πάντες έλαβον γυναίκας εκ των αδελφών αυτών και ευλογήθησαν εν τοις τέκνοις αυτών, και το σπέρμα αυτών κληρονομήσει γην. [13] και νυν, παιδίον, αγάπα τους αδελφούς σου και μη υπερηφανεύου τη καρδία σου από των αδελφών σου και των υιών και θυγατέρων του λαού σου λαβείν σεαυτω εξ αυτών γυναίκα· διότι εν τη υπερηφανία απώλεια και ακαταστασία πολλή, και εν τη αχρειότητι ελάττωσις και ένδεια μεγάλη· η γαρ αχρειότης μήτηρ εστί του λιμού. [14] μισθός παντός ανθρώπου, ος εάν εργάσηται παρά σοί, μη αυλισθήτω, αλλ ‘ απόδος αυτω παραυτίκα, και εάν δουλεύσης τω Θεω, αποδοθήσεταί σοι. πρόσεχε σεαυτω, παιδίον, εν πάσι τοις έργοις σου και ίσθι πεπαιδευμένος εν πάση αναστροφή σου. [15] και ό μισείς, μηδενί ποιήσης. οίνον εις μέθην μη πίης, και μη πορευθήτω μετά σου μέθη εν τη οδω σου. [16] εκ του άρτου σου δίδου πεινώντι και εκ των ιματίων σου τοις γυμνοίς· παν, ό εάν περισσεύση σοι, ποίει ελεημοσύνην, και μη φθονεσάτω σου ο οφθαλμός εν τω ποιείν σε ελεημοσύνην. [17] έκχεον τους άρτους σου επί τον τάφον των δικαίων και μη δως τοις αμαρτωλοίς. [18] συμβουλίαν παρά παντός φρονίμου ζήτησον και μη καταφρονήσης επί πάσης συμβουλίας χρησίμης. [19] και εν παντί καιρω ευλόγει Κύριον τον Θεόν και παρ‘ αυτού αίτησον, όπως αι οδοί σου ευθείαι γένωνται, και πάσαι αι τρίβοι και βουλαί σου ευοδωθώσι· διότι παν έθνος ουκ έχει βουλήν, αλλ ‘ αυτός ο Κύριος δίδωσι πάντα τα αγαθά και ον εάν θέλη, ταπεινοί, καθώς βούλεται. και νυν, παιδίον, μνημόνευε των εντολών μου, και μη εξαλειφθήτωσαν εκ της καρδίας σου. [20] και νυν υποδεικνύω σοι τα δέκα τάλαντα του αργυρίου, α παρεθέμην Γαβαήλω τω του Γαβρία εν Ράγοις της Μηδίας. [21] και μη φοβού, παιδίον, ότι επτωχεύσαμεν· υπάρχει σοι πολλά, εάν φοβηθής τον Θεόν, και αποστης από πάσης αμαρτίας και ποιήσης το αρεστόν ενώπιον αυτού

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

5

V. Omuntu mwîkubagirwa walusa Tobiya

[1] Oku handi Tobiya anacishuza îshe Tobiti, erhi: «Larha okuwantegesire kôshi nakujira. [2] Ci konene kurhi nakahashamwo okubona Oyo muntu? Arhanyishi, nâni ntamuyishi. Cimanyîso cici nankamuhaga lyo amanya, ana nyêmêrere n'okumpa ezo nsaranga? N'enjira y'okujà eyo Mediya, ntayiyishi.» [3] Tobiti ashuza omugala Tobiya, erhi:«Ampire ecimanyîso c'okwo rhwalagânaga, nâni namuhà ecindi. Nacijira kabirhi na ngasi muguma ayanka cigabi ciguma, eco cigabi ciguma nacibika n'ezo nsaranga. Lolaga oku ekola myâka makumi abirhi eno kurhenga mbîsize ezo nsaranga. Ci, mwâna wâni, okanyagye ojè walonza omuntu mwîkubagirwa mwankagenda naye, hanomugaluka, nanayîsh'imujuha; n'enyuma z'aho wanarhôla ezo nsaranga emwa Gabaeli». [4] Tobiya anacihuluka, aja alonza omuntu omanyire enjira bankagenda naye e Mediya. Oku ahuluka, tundu kuli Malahika Rafaheli, ci arhali amanyire oku ali malahika wa Nyamuzinda. [5] Anacimudôsa, erhi: Yaga mwîra, oli wa ngahi? Naye, erhi: Ndi muguma w'omu bene Israheli, bene winyu: ndi kola eno munda. Anacimudôsa, erhi: «K'orhankamanya enjira ejà e Mediya obu? [6] Naye, erhi: «Neci, nanyije kanji kanji, mmanyire olw'enjira zâyo zôshi. Kanji kanji nankaja e Mediya, mpande n'aha mwa mwene wîrhu Gabayeli obà e Ragesi omu Mediya: Hali lugendo lwa nsiku ibirhi ngumaguma, kurhenga Ekbatani kujà e Ragesi, bulya kuli oku ntondo». [7] Anacimubwîra, erhi: Mwîra, nindaga, ntang'igend'ibwîra Larha, bulya ndi n'obulagirire bw'okugenda nâwe, na hano rhugaluka nayîsh'ikulyûla. [8] Anacimushuza, erhi: Nalinda, ci konene orhalegemaga. [9] Tobiya anacikanya ajibwîra îshe, erhi: Lolà oku namabona omuntu wa muli bene wîrhu, bene Israheli. Tobiti anacimubwîra, erhi: Kanya ompamagalire Oyo muntu, lyo muanya ali wa kuli bene ndi, ali wa mulala guhi n'erhi ali muntu wakucîkubagirwa, kandi erhi muntu mwankagenda naye. Tobiya anacihuluka, aj'ihamagala olya wâbo, anacimubwîra, erhi: Mwîra, larha akulonza. [10] Malahika anacija omu nyumpa, Tobiti ye murhangiriza anacilamusa, owâbo anacimubwîra, erhi: Oshagaluke bwenêne. Tobiti ashubiriza, erhi: Bushagaluke buci nankacibona nâni. Niono nkola muntu orhacijira masù, ntaci bona obulangashane bw'oku nkuba, cindwîrhe nagukuliza omu ndunduli y'o mwizimya nka mifu erya erhacibona bulangashane. Nkola ncibêra omu karhî k'abafire, nkola nkayumva abantu baderha ntanababone. Naye anacimushuza, erhi: Langalira! osimike Nyamuzinda akola ahizire ensiku zâwe z'okufuma hôfi, olangâlire kone! Tobiti anacimubwîra, erhi: Mugala wâni Tobiya alonza okujà e Mediya: ka wankanahasha okujayo naye, omuluse? Nayîsh'ikujuha, mwene wîrhu. Naye anacishuza, erhi: Neci nanahasha okugenda naye Manyire enjira zôshi na kanji kanji najire e Mediya, nagezire omu rhubanda rhwayo rhwôshi, nasôka n'oku ntondo zâyo zôshi n'enjira zâyo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nziyishi[u]. [11] Tobiti anacimudôsa, erhi: Mwene wîrhu, oli w'omu mulala guhi n'obûko bwâwe muli baci? Ombwîre nâni, mwene wîrhu. [12] Naye anacimushuza, erhi: Bulagirire buci oli n'obûko 9 Tobiti anacimushuza, erhi: Mwene wîrhu, nalonza okumanya oli mwene ndi n'izîno lyâwe we ndi. [13] Anacimushuza, erhi: Nie Azariyasi, mugala wa Ananiyasi mukulu, w'omu bene winyu. [14] Tobiti anacimushuza, erhi: Koko, mwene wîrhu; ndamusize, orhamberaga burhe mwene wîrhu bwenge nalonzagya okumanya eby'okuli n'omulala gwâwe. Kwamabonekanaga oku oli mwene wîrhu n'oku oli w'omu mulala mwinjà. Nayishigi Ananiyasi na Natani, bombi bene Semeliyasi mukulu nabo bakazâg'ija e Yeruzalemu n'okuharâmya nâni, barhanahabukaga omu njira y'obuhwinja. Bene winyu bali bantu binjà bwenêne, oli w'oku cisiki cinjà. Neci, kwokwo. [15] Anacimubwîra, erhi: Ngasi biyêrekîre omûkamarho gwâwe, nakaz'ikuha drakma nguma ngasi lusiku na ngasi bindi onalagirirckwo na mugala wâni. Genda na mugala wâni, [16] ciru nakuyûshûlira omukamarho gwâwe. Anacimushuza, erhi: Rhwagenda naye orhayôbohaga. Rhwagenda bwinjà, rhunagaluke hano mwâwe bagumaguma, bulya enjira eri nyinjà. [17] Tobiti anacishuza, erhi: Mugendage n'omugisho, mwene wîrhu. Anacihamagala omugala, amubwîra, erhi: Mwâna wâni, orheganye eby'amabalamo, ogende na mwene winyu. Nnâmahanga Nyamuzinda w'enyanya abalange eyo munda mwaja, anabagalule bagumaguma, na malahika wâge amuluse, anamulange mwâna wâni. Tobiya anacikomekera, bakolaga bagenda, barhang'ihôberana n'îshe na nina. Tobiti anacibwîra omugala, erhi: «Ogende bwinjà mwâna wâni». [18] Nina wa Tobiya anacimuhôbera, avugumula emirenge, anacibwîra Tobiti, erhi: «Cirhumire waleka oyu mwâna wâni agenda? K'arhali ye kola kakoma kîrhu, k'arhali ye okola wajà arhulangûla enjira? [19] Casinga lurhacibaga lwa nsaranga zone nanene, ci ziyokole mugala wâni! [20] Okulama nk'okwo Nnâmahanga anarhuhâgaye kwali kurhukwânîne.» [21] Tobiti anacimubwîra, erhi: Leka binwa bya bene ebyo! Omwâna wîrhu oyo ogenzire mugumagumà, kw'anagaluka mugumaguma. N'amasù gâwe gabona amango agaluka mugumagumà. [22] Leka binwa bya bene ebyôla! Orhabayôboheraga, mwâli wîrhu. Malahika mwinjà amulusa n'okubalama kwâge kwâbà kwinjà, agaluka mugumagumà. Ana anacihusa okulaka[v].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

[1] Και αποκριθείς Τωβίας είπεν αυτω· πάτερ, ποιήσω πάντα, όσα εντέταλσαί μοι· [2] αλλά πώς δυνήσομαι λαβείν το αργύριον και ου γινώσκω αυτόν; [3] και έδωκεν αυτω το χειρόγραφον και είπεν αυτω· ζήτησον σεαυτω άνθρωπον, ος συμπορεύσεταί σοι, και δώσω αυτω μισθόν έως ζω· και λαβέ πορευθείς το αργύριον. [4] και επορεύθη ζητήσαι άνθρωπον και εύρε τον Ραφαήλ, ος ην άγγελος, και ουκ ήδει· [5] και είπεν αυτω· ει δύναμαι πορευθήναι μετά σου εν Ράγοις της Μηδίας,

[u] **5.10** Ogu mulongo mulîmulî gurhenzire muli Bible de Jérusalem en ligne na Ebibliya Ntagatifu, Verbum Bible, Kinshasa 1992
[v] **5.22** "Anacihusa okulaka" wa WLC: gwo mulongo murhanzi gwa Tob 6.1 omu Bible de Jérusalem n'omu Ebibliya Ntagatifu, Verbum Bible, Kinshasa 1992.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

και ει έμπειρος ει των τόπων; [6] και είπεν αυτω ο άγγελος· πορεύσομαι μετά σου και της οδού εμπειρώ και παρά Γαβαήλ τον αδελφόν ημών ηυλίσθην. [7] και είπεν αυτω Τωβίας· υπόμεινόν με, και ερώ τω πατρί. [8] και είπεν αυτω· πορεύου και μη χρονίσης. [9] και εισελθών είπε τω πατρί· ιδού εύρηκα ος συμπορεύσεταί μοι. ο δε είπε· φώνησον αυτόν προς με, ίνα επιγνώ ποίας φυλής εστι και ει πιστός του πορευθήναι μετά σου. [10] και εκάλεσεν αυτόν, και εισήλθε, και ησπάσαντο αλλήλους. [11] και είπεν αυτω Τωβίτ· αδελφέ, εκ ποίας φυλής και εκ ποίας πατριάς ει συ; υπόδειξόν μοι. [12] και είπεν αυτω· φυλήν και πατριάν συ ζητείς ή μίσθιον, ος συμπορεύσεται μετά του υιού σου; και είπεν αυτω Τωβίτ· βούλομαι, αδελφέ, επιγνώναι το γένος σου και το όνομα. [13] ος δε είπεν· εγώ Αζαρίας Ανανίου του μεγάλου, των αδελφών σου. [14] και είπεν αυτω· υγιαίνων έλθοις, αδελφέ, και μη μοι οργισθής, ότι εζήτησα την φυλήν σου και την πατριάν σου επιγνώναι. και συ τυγχάνεις αδελφός μου εκ της καλής και αγαθής γενεάς· επεγίνωσκον γαρ εγώ Ανανίαν και Ιωνάθαν τους υιούς Σεμεϊ του μεγάλου, ως επορευόμεθα κοινώς εις Ιεροσόλυμα προσκυνείν, αναφέροντες τα πρωτότοκα και τας δεκάτας των γεννημάτων, και ουκ επλανήθησαν εν τη πλάνη των αδελφών ημών. εκ ρίζης καλής ει, αδελφέ, [15] αλλά ειπόν μοι τίνα σοι έσομαι μισθόν διδόναι· δραχμήν της ημέρας και τα δέοντά σοι ως και τω υιω μου. [16] και έτι προσθήσω σοι επί τον μισθόν, εάν υγιαίνοντες επιστρέψητε. [17] και ευδόκησαν ούτως. και είπε προς Τωβίαν· έτοιμος γίνου προς την οδόν· και ευοδωθείητε. και ητοίμασεν ο υιος αυτού τα προς την οδόν. και είπεν αυτω ο πατήρ αυτού· πορεύου μετά του ανθρώπου τούτου, ο δε εν τω ουρανω οικών Θεός ευοδώσει την οδόν υμών, και ο άγγελος αυτού συμπορευθήτω υμίν. και εξήλθαν αμφότεροι απελθείν και ο κύων του παιδαρίου μετ ‘ αυτών. [18] έκλαυσε δε Άννα η μήτηρ αυτού και είπε προς Τωβίτ· τι εξαπέστειλας το παιδίον ημών; ή ουχί η ράβδος της χειρός ημών εστιν εν τω εισπορεύεσθαι αυτόν και εκπορεύεσθαι ενώπιον ημών; [19] αργύριον τω αργυρίω μη φθάσαι, αλλά περίψημα του παιδίου ημών γένοιτο· [20] ως γαρ δέδοται ημίν ζην παρά του Κυρίου, τούτο ικανόν ημίν υπάρχει. [21] και είπεν αυτή Τωβίτ· μη λόγον έχε, αδελφή· υγιαίνων ελεύσεται, και οι οφθαλμοί σου όψονται αυτόν· [22] άγγελος γαρ αγαθός συμπορεύσεται αυτω, και ευοδωθήσεται η οδός αυτού, και υποστρέψει υγιαίνων. και επαύσατο κλαίουσα.

6

[1] Ana anacihusa okulaka.

VI. Okubalama kwa Tobiya: Olw'enfî

[2] Nyamwâna acilikûla bo na malahika, akabwa kâbo nako kabashimbûlira Omu nyuma. Banahuma enjira yâbo oku bali babirhi. Oku budufu burhanzi banacihanda oku burhambi bw'olwîshi luderhwa Tigri. [3] Nyamwâna anaciya ndagala mpu akola agend'icîkalaba amagulu muli olwo lwîshi lwa Tigri. Ow'enfî munene anacishabîra mulya mîshi, anaciyisha ayishire emunda ali alonzimulya okugulu. Nyamwâna anacibanda endûlù. Malahika anacibwîra

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nyamwâna, erhi: [4]: «Ogwârhe eyo nfi, osêze». Olya mwâna anacirhuluba elya nfi, ayisha abululira ebulambo. [5] Malahika anacimubwîra, erhi: Oyibâge, orhole endulwe, omurhima n'obudiku, obiyomeke ci okabulire amala; endulwe, omurhima n'obudiku biri bufumu bwinjà. [6] N'erhi ayûs'ibâga erya nfi, nyamwâna ayiyômola endulwe, omurhima n'obudiku, ayôca ecihimbi câyo n'ecindi acishîgakwo omunyu, anaciyomeka omu nshoho. Oku bali babirhi banacilikûla, kuhika bayegera e Mediya.

[7] Okubundi nyamwâna anacidôsa malahika, erhi: «Mwene wîrhu Azariyasi, bufumu buci buba omu murhima, omu budiku n'omu ndulwe y'enfî?» [8] Anacimushuza, erhi: «Omurhima n'obudiku bw'enfî orhang'ibisirha, onabibayîse omulume nîsi erhi omukazi oli na shetani, kandi erhi wundi muzimu mubî, banafuma bulya buhanya bwâbo, balya bashombanyi bâbo banabarhengakwo loshi. [9] Endulwe, omuntu erhi ankayishîga oku masù g'omuntu walwâla amasù, nîsi erhi wankayibûhira oku masù gahûsire, galya masù ganafuma».

[10] Erhi babà bamajà omu Mediya, banakola bayegire hôfi na Ekbatani, [11] Rafaheli anacibwîra nyamwâna, erhi: Tobiya mwene wîrhu; naye erhi bici? Malahika, erhi: «labaga omu mwa Ragweli rhugwâsirwe okuhanda mwa buno budufu. Oyomulume ali mewene winyu, agwêrhe n'omunyere, izîno lyâge ye Sara. [12] Arhajira murhabana nîsi erhi wundi mwananyere, ci Sara ho na hôshi aha. N'oyomunyere we omulingânîne kulusha abandi bôshi, we okwânîne okumuhâbwa omuyîmemwo, ogwêrhe obuhashe bw'okuyîma omu by'îshe. Nyamunyere aba mwananyere wa bwîrhonzi, mwananyere wa burhwâli mwananyere mwinjà bwenêne, n'îshe naye aba muntu mwinjà bwenêne.

[13] Oli n'obuhashe bw'okumuyanka, onyumve mwene wîrhu, nayîsh'ishambâla n'îshe hano budufu, nti akuhè nyamunyere omushebe. N'amango rhwarhenga e Ragesi rhwanajira eby'obuhya bwâge. Manyire oku Ragweli arhankakuyîmaye nîsi erhi okumuhà owundi mpu abè ye omuyanka, bulya anahâbwa obuhane b'okufà nk'oku binayandisirwe omu citabu ca Mûsa, bulya amanyire oku we ogwêrhe obuhashe bw'okuyanka oyo mwâli kulusha abandi bôshi. Mwene wîrhu onyumvagye buno, muli obûla budufu rhwashambâla ebiyêrekîre nyamunyere rhunamulunge mwembi n'amango rhwarhenga e Ragesi rhwanamurhôla rhugende rhweshi emwinyu.»

[14] Okundi Tobiya anacishuza Rafaheli, erhi: «Yaga mwene wîrhu Azariasi, nayumvîrhe oku oyomunyere amayankwa na balume nda n'oku banakafîra omu k'obuhya budufu, ngasi mango erhi banarhangulaga okumuyegera, bôshi banafè nanayumvîrhe baderha mpu muzimu okaz'ibayîrha. [15] Nâwe wêne oyumvîrhage oku arhali nyamukazi ye ofa ci abamuyegera bo bafà; niono nyôbohire okufà, bwenêne obu ndi mwâna cûsha wa larha na nyâma; erhi nankafa barhacigwêrhi wundi ndi wankababisha; ntalonza bayishibabala nie ntuma kuhika okufà.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[16] Anacimushuza, erhi: «Ka orhacikengiri galya marhegeko sho akuhaga mpu oyanke omukazi w'omu nyumpa y'îshe? Ci onyumvagye mwene wîrhu, orhalolaga kw'oyomuzimu, oyanke nyamunyere kone; niono manyire oku muli buno budufu bakuhaye mpu abè mukâwe[w]. [17] Hano okola wajà omu kabuhya orhang'irhôla kuli bulya budiku na kuli gulya murhima gw'erya nfi, obisirhire halya bayôkera obukù: ehisununu hyanazûka hihimve shetani, [18] shetani anahibayizako kandi anayaka arhenge muli nyamukazi loshi. Na hanôla mukola muli haguma, burhanzi mwanarhang'iyîmuka, mwanafukama, musalire, mushenge Nnâmahanga w'empingu amuyandagalizekwo obwonjo n'obucire bwâge. Orhayôbohaga, bulya kurhenga mîra Oyo mukazi we alirheganyizibwe mpu abè kashambala kâwe, mpu nâwe obè bucire bwâge. Mwayîsh'igenda mweshi naye; nanakubwîra oku wamuburhakwo abâna, nabo bayôrha nka balumuna bâwe. Orhayôbohaga. [19] Erhi Tobiya ayumva ebyo binwa bya Rafaheli byamumanyîsagya bwinjà oku agwêrhe omunyere w'omu mulala gwâge, n'oku ali w'omu bûko bw'îshe, anacimusîma bwenêne, n'omurhima gwâge gwacishwekera kuli ye.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ.

[1] ΟΙ δε πορευόμενοι την οδόν ήλθον εσπέρας επί τον Τίγριν ποταμόν, και ηυλίζοντο εκεί. [2] το δε παιδάριον κατέβη περικλύσασθαι, και ανεπήδησεν ιχθύς από του ποταμού και εβουλήθη καταπιείν το παιδάριον. [3] ο δε άγγελος είπεν αυτω· επιλαβού του ιχθύος. και εκράτησε τον ιχθύν το παιδάριον και ανέβαλεν αυτόν επί την γην. [4] και είπεν αυτω ο άγγελος· ανάτεμε τον ιχθύν και λαβών την καρδίαν και το ήπαρ και την χολήν θές ασφαλώς. [5] και εποίησε το παιδάριον ως είπεν αυτω ο άγγελος, τον δε ιχθύν οπτήσαντες έφαγον. [6] και ωδευον αμφότεροι, έως ου ήγγισαν εν Εκβατάνοις. [7] και είπε το παιδάριον τω αγγέλω· Αζαρία αδελφέ, τι εστιν η καρδία και το ήπαρ και η χολή του ιχθύος; [8] και είπεν αυτω· η καρδία και το ήπαρ, εάν τινα οχλή δαιμόνιον ή πνεύμα πονηρόν, ταύτα δεί καπνίσαι ενώπιον ανθρώπου ή γυναικός, και ουκέτι ου μη οχληθή· [9] η δε χολή, εγχρίσαι άνθρωπον, ος έχει λευκώματα εν τοις οφθαλμοίς, και ιαθήσεται. [10] ως δε προσήγγισαν τη Ράγη, [11] είπεν ο άγγελος τω παιδαρίω· αδελφέ, σήμερον αυλισθησόμεθα παρά Ραγουήλ, και αυτός συγγενής σου εστι, και έστιν αυτω θυγάτηρ ονόματι Σάρρα· [12] λαλήσω περί αυτής του δοθήναί σοι αυτήν εις γυναίκα, ότι σοι επιβάλλει η κληρονομία αυτής, και συ μόνος ει εκ του γένους αυτής, και το κοράσιον καλόν και φρόνιμόν εστι. [13] και νυν άκουσόν μου και λαλήσω τω πατρί αυτής, και όταν υποστρέψωμεν εκ Ραγών, ποιήσομεν τον γάμον· διότι

---

[w] **6.16** : Amahugulo g'e cilatini gayushwire ebinwa malahika Rafaheli abwîraga Tobiya, erhi: «Oyumvirhize bwinjà nakubwîra bantu bahi bayîsh'ihimwa na Shetani. Bo balya: erhi babà bamayankana, omurhima gwâbo gwanaciyegûla bwenêne kuli Nyamuzinda, lyo bahima amagene gâbo, ciru na buzinda bashushane n'enfarasi erhi cihêsi nkw'oku obukengêre bwâbo bwanazazisire, ntyo bo bantu Shetani ahashire abo. Wêhe, hano oyus'ija omu buhya, obere nsiku isharhu mwene mukâwe. erhi mudwîrhe mwasalira buzira kumanyana, omu lusiku lurhanzi, omugî gw'enfî gwanalibirhakwo oyo muzimu (Asimodeya:). Olusiku lwa kabirhi, wanayemererwa omu cinyabuguma ca bashakulûza hatagatîfu. Omu lusiku lwa kasharhu, wanahâbwa obwangà lyo mukaz'iburha abâna bagumaguma. Enyuma ly'olwo lusiku lwa kasharhu, akaba ogwêrhe obukenge n'omurhima gwâwe kuli Nyamuzinda, go mango wankayegera mukâwe. Arhali mpu lyo otwa amagenc gone, ci bwenêne omu kulonza okuburha abâna. Na ntyo gulya mugisho

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

επίσταμαι Ραγουήλ ότι ου μη δω αυτήν ανδρί ετέρω κατά τον νόμον Μωυσή ή οφειλήσει θάνατον, ότι την κληρονομίαν σοί καθήκει λαβείν ή πάντα άνθρωπον. [14] τότε είπε το παιδάριον τω αγγέλω· Αζαρία αδελφέ, ακήκοα εγώ το κοράσιον δεδόσθαι επτά ανδράσι και πάντας εν τω νυμφώνι απολωλότας. [15] και νυν εγώ μόνος ειμί τω πατρί και φοβούμαι μη εισελθών αποθάνω καθώς και οι πρότεροι, ότι δαιμόνιον φιλεί αυτήν, ό ουκ αδικεί ουδένα πλήν των προσαγόντων αυτή. και νυν εγώ φοβούμαι μη αποθάνω και κατάξω την ζωήν του πατρός μου και της μητρός μου μετ ‘ οδύνης επ ‘ εμοί εις τον τάφον αυτών· και υιος έτερος ουχ υπάρχει αυτοίς, ος θάψει αυτούς. [16] είπε δε αυτω ο άγγελος· ου μέμνησαι των λόγων, ων ενετείλατό σοι ο πατήρ σου, υπέρ του λαβείν σε γυναίκα εκ του γένους σου; και νυν άκουσόν μου, αδελφέ, διότι σοί έσται εις γυναίκα, και του δαιμονίου μηδένα λόγον έχε, ότι την νύκτα ταύτην δοθήσεταί σοι αύτη εις γυναίκα. [17] και εάν εισέλθης εις τον νυμφώνα, λήψη τέφραν θυμιαμάτων και επιθήσεις από της καρδίας και του ήπατος του ιχθύος και καπνίσεις, [18] και οσφρανθήσεται το δαιμόνιον και φεύξεται και ουκ επανελεύσεται εις τον αιώνα του αιώνος. όταν δε προσπορεύη αυτή, εγέρθητε αμφότεροι και βοήσατε προς τον ελεήμονα Θεόν, και σώσει υμάς και ελεήσει. μη φοβού, ότι σοί αυτή ητοιμασμένη ην από του αιώνος, και συ αυτήν σώσεις, και πορεύσεται μετά σου, και υπολαμβάνω ότι σοι έσται εξ αυτής παιδία. [19] και ως ήκουσε Τωβίας ταύτα, εφίλησεν αυτήν, και η ψυχή αυτού εκολλήθη σφόδρα αυτή.

7

VII. Tobiya emwa Ragweli

[1] Erhi bahika omu Ekbatani, Tobiya anaciderha, erhi: «Yaga mwene wîrhu Azariyasi, ompise ho na halya emwa mwene wîrhu Ragweli». Naye anaci muhisa omu nyumpa aha mwa Ragweli. Banacimushîmâna atamîre hôfi n'olumvi lw'omu muhanda gwâge.

Banacimulamusa bo barhangiriza, naye anacibashuza, erhi: «Mushagaluke bwenêne, bene wîrhu muyîshe bwinjà, mwamahika bagumaguma». Anacibahêka omu nyumpa yâge. [2] Anacibwîra mukâge Edna, erhi: «Ewâni kwo kurhi oku oyu mwâna amashusha mwene wîrhu Tobiti». [3] Edna anacibadôsa, erhi: «Muli ba ngahi bene wîrhu?». Nabo banacimushuza, mpu: «Rhuli bene Nefutali, mwa balya bahekagwa bujà e Ninive». [4] Nyamukazi anacidôsa, erhi: «Ka muyishiyo mwene wîrhu Tobiti?» Nabo, mpu: «Neci rhumuyishi». [5] Nyamukazi, erhi: «Kazibuhire? » Nabo, mpu: «Ho acibà anazibuhire» Tobiya anaciyûshûla, erhi: «Ci ye larha».

[6] Ragweli anacihama, amuhôberanya, avugumula emirenge. [7] Anaciderha, erhi: «Osuhirwe mwâna wâni, sho ali mubusi oshingânîne! Aye! iragi libi okubona aba muhûrha omuntu walimushinganyanya n'owakazâg'ijira amarhabâle kulya! Ashub'iciyôha omu bîrhugo bya Tobiya

---

gw'okuburha washobôlaga emwa Abrahamu, wanaguhereza iburha lyâwe».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

alaka bwenêne.

[8] Naye mukâge Edna arhondêra okulaka; omwâli Sara naye ko nako alaka. [9] Anacigend'ibâga omwâna-buzi abayankiriramwo kwinjà. Erhi bayûsa okuyô ga n'okucikalaba n'erhi babà bakolaga bacîlambwîre balya, Tobiya anacibwîra Rafaheli, erhi: «Mwene wîrhu Azariyasi, bwîraga Ragweli ampe oyu mwâli wîrhu Sara».

[10] Ragweli anaciyumva birya binwa, anacishuza nyamwâna, erhi: «Olye, onanywe, onagend'igwîshira bwinjà. Bulya ntà wundi muntu wankayanka Sara okuleka we wênene, mwene wîrhu. Nâni nienene ntagwêrhi obuhashe bw'okumuhà owundi muntu okuleka we, bulya wêne we mwene wîrhu wa hôfi. Ci konene nakubwîra okunali mwâna wâni. [11] Namamuha balume nda muli bene wîrhu na bôshi banakaz'ifà obudufu bankanaderha mpu bamuyegera. Na buno, mwâna wâni, olye onanywe, Nyamuzinda yêne akola aho.»

Tobiya ayanka Sara

Tobiya anacishuza, erhi: «Ntalye ntananywe kuhika otwe olwo lubanja lwâni». Ragweli anacimubwîra, erhi: «Namakujira, omuhâbirwe, nka kulya binadesirwe omu citabu ca Mûsa, n'empingu erhegesire mpu omuhâbwe. Rhola mwâli winyu oyo. Ala oku okola mushinja wâge, naye akola mwâli winyu, ye oyu wamahâbwa loshi kurhenga ene. Nnâmahanga w'enyanya akuhè omulagi mw'obu budufu bw'ene, mwâna wâni, akubabalire, anakuhe omurhûla[x]».

[12] Ragweli anacihamagala omwâli Sara, naye anaciyisha emunda ali, erhi aba amagwârha omwâli okuboko, akuhà Tobiya anacimubwîra, erhi: «Yankaga ye nk'oku irhegeko na ecitabu ca Mûsa cinadesire, nkuhîre ye abè mukâwe. Rhôlaye, mugende bagumaguma emunda sho ali. Na Nyamuzinda w'enyanya akuhè iragi n'omurhûla!»

[13] Anacihamagala nina wa nyamunyere, anacirhumiza mpu bamulerhere akaratasi, anaciyandika kulya karatasi obuhashe bw'okuhâna omwâli bwo bunaligi buhya, kw'obwo buhashe aderha oku ayêmîre okumuhà ye nka mukâge omu kukulikira oburhegesi bw'irhegeko lya Mûsa. [14] Okubundi barhondêra okulya n'okunywa.

[15] Ragweli anacihamagala mukâge Edna, anacimubwîra, erhi: «Mwâli wîrhu, orheganye ecindi ciyumpa c'okuhekamwo Sara», [16] Nyamukazi anacikanya, agend'irheganya encingo omu ciyumpa nka kulya ibà ananaderhaga, anacihiramwo namunyere. Naye anacirhondêra amuvugumulirakwo emirenge, buzinda ahôrhola erya mirenge yâge anacimubwîre erhi: [17] «Olangâlire! mwâli wâni, Nyakasane w'empingu ahindule ogu mutula gwâwe okubà masîma!

---

[x] **7.11** : Omu mahugulo g'ecilatini, Ragweli adesire, erhi: «Nyamuzinda wa Abrahamu, Nyamuzinda wa Izaki, na Nyamuzinda wa Yakôbo abè haguma ninyu. Yêne abahebe haguma, abasîmîse n'omugisho gwâge».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ola ngalire, mwâli wâni!» Nyamukazi anacihuluka.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ

[1] ΚΑΙ ήλθον εις Εκβάτανα και παρεγένοντο εις την οικίαν Ραγουήλ, Σάρρα δε υπήντησεν αυτοίς και εχαιρέτισεν αυτούς και αυτοί αυτήν, και εισήγαγεν αυτούς εις την οικίαν. [2] και είπε Ραγουήλ Έδνα τη γυναικί αυτού· ως όμοιος ο νεανίσκος Τωβίτ τω ανεψιω μου; 3 και ηρώτησεν αυτούς Ραγουήλ· πόθεν εστέ, αδελφοί; και είπαν αυτω· εκ των υιών Νεφθαλίμ των αιχμαλώτων εκ Νινευή. [4] και είπεν αυτοίς· γινώσκετε Τωβίτ τον αδελφόν ημών; οι δε είπον· γινώσκομεν. και είπεν αυτοίς· υγιαίνει; [5] οι δε είπαν· και ζη και υγιαίνει. και είπε Τωβίας· πατήρ μου εστι. [6] και ανεπήδησε Ραγουήλ και κατεφίλησεν αυτόν και έκλαυσε [7] και ευλόγησεν αυτόν και είπεν αυτω· ο του καλού και αγαθού ανθρώπου υιος· και ακούσας ότι Τωβίτ απώλεσε τους οφθαλμούς εαυτού, ελυπήθη και έκλαυσε. [8] και Έδνα η γυνή αυτού και Σάρρα η θυγάτηρ αυτού έκλαυσαν και υπεδέξαντο αυτούς προθύμως· [9] και έθυσαν κριόν προβάτων και παρέθηκαν όψα πλείονα. είπε δε Τωβίας τω Ραφαήλ· Αζαρία αδελφέ, λάλησον υπέρ ων έλεγες εν τη πορεία, και τελεσθήτω το πράγμα. [10] και μετέδωκε τον λόγον τω Ραγουήλ· και είπε Ραγουήλ προς Τωβίαν· φάγε, πίε και ηδέως γίνου, σοί γαρ καθήκει το παιδίον μου λαβείν· πλήν υποδείξω σοι την αλήθειαν. [11] έδωκα το παιδίον μου επτά ανδράσι, και οπότε εάν εισεπορεύοντο προς αυτήν, απέθνησκον υπό την νύκτα. αλλά το νυν έχον, ηδέως γίνου. και είπε Τωβίας· ου γεύομαι ουδέν ώδε, έως αν στήσητε και σταθήτε προς με. και είπε Ραγουήλ· κομίζου αυτήν από του νυν κατά την κρίσιν· συ δε αδελφός ει αυτής, και αυτή σου εστιν· ο δε ελεήμων Θεός ευοδώσει υμίν τα κάλλιστα. [12] και εκάλεσε Σάρραν την θυγατέρα αυτού, και λαβών της χειρός αυτής παρέδωκεν αυτήν Τωβία γυναίκα και είπεν· ιδού κατά τον νόμον Μωυσέως κομίζου αυτήν και άπαγε προς τον πατέρα σου· και ευλόγησεν αυτούς. [13] και εκάλεσεν Έδναν την γυναίκα αυτού· και λαβών βιβλίον έγραψε συγγραφήν, και εσφραγίσατο. [14] και ήρξαντο εσθίειν. [15] και εκάλεσε Ραγουήλ Έδναν την γυναίκα αυτού και είπε αυτή· αδελφή, ετοίμασον το έτερον ταμιείον και εισάγαγε αυτήν. [16] και εποίησεν ως είπε και εισήγαγεν αυτήν εκεί, και έκλαυσε· και απεδέξατο τα δάκρυα της θυγατρός αυτής και είπεν αυτή· [17] θάρσει, τέκνον, ο Κύριος του ουρανού και της γης δώη σοι χάριν αντί της λύπης σου ταύτης· θάρσει, θύγατερ.

8

VIII. Enshinda

[1] Erhi bayûsa okulya n'okunywa, balonza okuj'igwîshira, Baheka nya mwanarhabana, bamuhira omu yâge nyumpa. [2] Tobiya anakengêra birya binwa bya Rafaheli: anayômola omu nshoho yâge bulya budiku na gulya murhima gw'enfî, anabisirhirira aha lukalango lw'obukù.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] Akabayo k'erya nfi kacîka olya shetani, ayaka, aja omu bihugo by'e Mîsiri y'enyanya. Rafaheli anacimukulikirayo agend'imushwekerayo. [4] Banacihuluka banaciyigala enyumpa. Tobiya anacizûka oku ncingo anacibwîra Sara, erhi: «Mwâli wîrhu, zûka rhushenge rhuhûne Nnâmahanga arhubabalire anarhulange». [5] Anacizûka, barhondêra okushenga n'okuhûna mpu babone akalamo bakaderha mpu: «Oj'irenge, Nyamuzinda w'ababusi bîrhu n'izîno lyâwe lij'irenge emyâka yôshi omu ngasi bûko. Amalunga gakukuze, n'ebiremwa byâwe emyâka n'emyâka! [6] We walemaga Adamu, wanacimuhà owakamurhabâla anakamugwasa, ye mukâge Eva na bombi bo babusire abantu bôshi. Wadesire erhi kurhakwânîni omuntu ayôrhe yêne, rhumuhe owakamurhabâla omushushire. [7] Na bunôla Yâgirwa, arhali mîru garhuma nayanka oyu mwâli wîrhu, ci omu kushimba okunali. Ojire rhubone obwonjo nie naye, rhulinde rhushosihalira haguma. [8] Bombi oku bali babirhi banacishuza, mpu: «Amen, amen». [9] Banacijà iro obwo budufu.

[10] Ragweli anacizûka, anacihamagala abambali, bakanya bagend'ihumba enshinda. Erhi amaderha, mpu: «Arhag'ifà n'abandi balekirhushekera n'oku- rhujacira». [11] Erhi babà bamahumba omwîna, Ragweli akanya aja ebwa nyumpa, aha magala mukâge, anacimubwîra, erhi: [12] «Orhume mwambali-kazi muguma ajemwo, alole erhi acizîne, lyo erhi akaba anafire rhuhash'imubisha n'abandi barhamanyiri». [13] Banacirhuma o]ya mwambali-kazi wâbo, anaciyâsa omuliro. anaciyigula olumvi: anacija omu nyumpa, ashîmâna bali iro banagwîshîre haguma. [14] Olya mwambali-kazi wâbo anacihuluka, ababwîra, erhi: azîne na ntahibi hirimwo. [15] Ragweli akuza Nyamuzinda w'empingu anaciderha, mpu: «Oyâgirwe, Nyakasane na ngasi bukuze bwimâna, oyâgirwe emyâka yôshi! [16] Oyâgirwe, bulya wamansîmîsa, arhali oku nakag'icikêbwa kwo kuciyîshire, ci wamarhujirira nk'oku obwonjo bwâwe bunali bunene. [17] Oyâgirwe, bulya wababalire aba bâna b'ecûsha bombi. Obashobôze, Nyakasane obwonjo n'obucire n'akalamo kâbo kayurhire omu busîme n'obwonjo bwâwe». [18] Okubu- ndi anacibwîra abarhumisi mpu batulire omwîna burhacicanûla.

[19] Anacibwîra mukâge mpu ajire migati minji, naye akanya aja ebwa lugo lw'ebintu byâge ayîsha adwirheyo mpanzi ibirhi, ngandabuzi ini, anaciderha mpu babirheganye, nabo banarhondêra okubirheganya.

[20] Anacihamagala Tobiya anacimubwîra erhi: «Nsiku ikumi n'ini zôshi o rhafukunya hano, ci waberaho omu kulya, omu kunywa na ntyo osimise iroho lya mwâli wâni owali wamarhindibuka n'amalumwa. [21] Omu bintu byâni byôshi, orhôlemwo bwona buno, ecigabi ca kabirhi[y], kandi ogende mugumagumà emunda sho ali. N'ecindi cigabi cisigire, mango nafa niono rhwêne mukânie, canabà câwe. Olangâlire! Mwâna wâni, ndi sho, na Edna ali nyoko, rhuli eburhambi

---

[y] **8.21** : Emyanzi eyêrekîre obuhya hwa Sara, eshushine n'emyanzi y'obuhya bwa Rebeka (Murh 24), Raheli (Murh 29); mukà Samsoni (Bac 14). Cikone lero ahâli h'okuhûna engulo (Murh 34,12) îshe wa nyamunyere anabà ye sholôla engulo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwâwe n'ebwa mwâli winyu buno n'emyâka yôshi. Olangâlire, mwâna wâni!»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η

[1] ΟΤΕ δε συνετέλεσαν δειπνούντες, εισήγαγον Τωβίαν προς αυτήν. [2] ο δε πορευόμενος εμνήσθη των λόγων Ραφαήλ και έλαβε την τέφραν των θυμιαμάτων και επέθηκε την καρδίαν του ιχθύος και το ήπαρ και εκάπνισεν. [3] ότε δε ωσφράνθη το δαιμόνιον της οσμής, έφυγεν εις τα ανώτατα Αιγύπτου και έδησεν αυτό ο άγγελος. [4] ως δε συνεκλείσθησαν αμφότεροι, ανέστη Τωβίας από της κλίνης και είπεν· ανάστηθι, αδελφή, και προσευξώμεθα, ίνα ελεήση ημάς ο Κύριος. [5] και ήρξατο Τωβίας λέγειν· ευλογητός ει, ο Θεός των πατέρων ημών, και ευλογητόν το όνομά σου το άγιον και ένδοξον εις τους αιώνας· ευλογησάτωσάν σε οι ουρανοί και πάσαι αι κτίσεις σου. [6] συ εποίησας Αδάμ και έδωκας αυτω βοηθόν Εύαν στήριγμα την γυναίκα αυτού· εκ τούτων εγεννήθη το ανθρώπων σπέρμα. συ είπας· ου καλόν είναι τον άνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν αυτω βοηθόν όμοιον αυτω. [7] και νυν, Κύριε, ου δια πορνείαν εγώ λαμβάνω την αδελφήν μου ταύτην, αλλά επ ‘ αληθείας επίταξον ελεήσαί με και αυτή συγκαταγηράσαι. [8] και είπε μετ‘ αυτού· αμήν. [9] και εκοιμήθησαν αμφότεροι την νύκτα. [10] και αναστάς Ραγουήλ επορεύθη και ώρυξε τάφον λέγων· μη και ούτος αποθάνη; [11] και ήλθε Ραγουήλ εις την οικίαν εαυτού [12] και είπεν Έδνα τη γυναικί αυτού· απόστειλον μίαν των παιδισκών, και ιδέτωσαν ει ζη· ει δε μη, ίνα θάψωμεν αυτόν, και μηδείς γνω. [13] και εισήλθεν η παιδίσκη ανοίξασα την θύραν και εύρε τους δύο καθεύδοντας. [14] και εξελθούσα απήγγειλεν αυτοίς, ότι ζη. [15] και ευλόγησε Ραγουήλ τον Θεόν λέγων· ευλογητός ει συ, ο Θεός, εν πάση ευλογία καθαρά και αγία, και ευλογείτωσάν σε οι άγιοί σου και πάσαι αι κτίσεις σου, και πάντες οι άγγελοί σου και οι εκλεκτοί σου ευλογείτωσάν σε εις τους αιώνας. [16] ευλογητός ει ότι ηύφρανάς με, και ουκ εγένετό μοι καθώς υπενόουν, αλλά κατά το πολύ έλεός σου εποίησας μεθ ‘ ημών. [17] ευλογητός ει ότι ηλέησας δύο μονογενείς· ποίησον αυτοίς, δέσποτα, έλεος, συντέλεσον την ζωήν αυτών εν υγιεία μετ ‘ ευφροσύνης και ελέους. [18] εκέλευσε δε τοις οικέταις χώσαι τον τάφον. [19] και εποίησεν αυτοίς γάμον ημερών δεκατεσσάρων. [20] και είπεν αυτω Ραγουήλ πριν ή συντελεσθήναι τας ημέρας του γάμου ενόρκως μη εξελθείν αυτόν εάν μη πληρωθώσιν αι δεκατέσσαρες ημέραι του γάμου. [21] και τότε λαβόντα το ήμισυ των υπαρχόντων αυτού πορεύεσθαι μεθ ‘ υγιείας προς τον πατέρα· και τα λοιπά, όταν αποθάνω και η γυνή μου.

9

VI. Obuhya bwa Tobiya

[1] Okubundi Tobiya anacibwîra Rafaheli erhi: [2] «Mwene wîrhu, Azariyasi, yanka barhumisi babirhi na ngamiya ibirhi ojè e Ragesi y'omu Madiya emwa Gabayeli okumpûnira esaranga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anayishe emwâni oku buhya. [3] Ojè emwa Gabayeli: omuhe eri ikontora. Orhôle zirya nsaranga, onamubwîre ayishe eno oku buhya. [4] Bulya wêne omanyire oku larha adwîrhe aganja ensiku, n'erhi na nkalegama lundi lusiku luguma nanamubabaza bwenêne. [5] Wabwîne kurhi Ragweli anahigaga, nâni ntankahama akanwa kâge». Rafaheli anacilikûla na ba lya barhumisi bani na zirya ngamiya oku ziri ibirhi, bajà e Ragesi omu Mediya. Bahika aha mwa Gabaeli. Anacimuha lirya ikontora anacimubwîra oku Tobiya mugala wa Tobiti anayansire omukazi n'oku amulalisire mpu aje oku buhya. Anaciyimuka, amuganjira orhushoho nk'oku rhwalikwo akashè, barhuhira oku ngamiya. [6] Banacizûka lubungubungu bombi, bajà oku buhya. Banacijà aha mwa Ragweli, banacishimâna Tobiya acilambulire oku cibo; ahama, amulamusa, Gabaeli avugumula emirenge, anacimubwîra, erhi: «Muntu w'okunali, waburhagwa n'omuntu w'okunali, muntu mushinganyanya, muntu wa marhabâle manji, Nyakasane amuyandagalize omugisho gwâge gw'empingu, we na mukwi, îshe na nina wa mukâwe! Ayâgirwe Nyamuzinda ocirhumire nalolakwo enshusho menemene ya muzala wâni Tobiti!»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ

[1] ΚΑΙ εκάλεσε Τωβίας τον Ραφαήλ και είπεν αυτω· [2] Αζαρία αδελφέ, λάβε μετά σεαυτού παίδα και δύο καμήλους και πορεύθητι εν Ράγοις της Μηδίας παρά Γαβαήλ και κόμισαί μοι το αργύριον και αυτόν άγε μοι εις τον γάμον· [3] διότι ωμόμοκε Ραγουήλ μη εξελθείν με, [4] και ο πατήρ μου αριθμεί τας ημέρας, και εάν χρονίσω μέγα, οδυνηθήσεται λίαν. [5] και επορεύθη Ραφαήλ και ηυλίσθη παρά Γαβαήλ, και έδωκεν αυτω το χειρόγραφον· ος δε προήνεγκε τα θυλάκια εν ταις σφαγίσι και έδωκεν αυτω. [6] και ώρθρευσαν κοινώς και ήλθον εις τον γάμον. και ευλόγησε Τωβίας την γυναίκα αυτού.

10

Tobiya ashubira emwâbo

[1] Muli ago mango, Tobiti, ngasi lusiku erhi anaganja emiregerege, inga omu kugenda inga omu kugaluka. Ezo nsiku zahika n'omugala arhagaluka. [2] Lero akacîderheza, erhi: «Ka kugwârha bamugwarhirage eyo munda? Nîsi Gabaeli ka kufà afirage, na ntyo abula wamuha zirya nsaranga». [3] Arhangira okuyumva omungo. [4] Mukage Ana anacimubwîra, erhi: «Mugala wâni kufà oku afire arhaciri w'omu bazîne». Anacirhondêra avugumula emirenge, akalakira omwâna wâge, akaderha, erhi: [5] Yajeewe, mwâna wâni, carhumaga nkuleka nti ogende, we kamole k'amusu gâni». [6] Tobiti anacikamukalihira, erhi: «Hulika! leka binwa bya bene ebyo, mwâli wîrhu! Ali mugumagumà. Hanali cindi cabahànzize okuyîsha; omuntu wagendaga naye ali muntu wa kucikubagirwa, anali w'omu bene wîrhu. Orhacilibuze erhi ye orhuma, mwâli wîrhu: ci ye ala».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] Nyamukazi anacimushuza erhi: Orhakambwîra ntyo, orhanshundule, omwâna wâni afire. Nyamukazi anacicikwêba embuga, ahengûza muli erya njira omugala agendamwo na ntyo ngasi lusiku; na ntâye wankahashire okumurhûliriza. Erhi izûba lyazikaga, naye anashubire omu nyumpa, abugumule emirenge, alake obudufu bôshi buzira kubona iro.

Erhi zirya nsiku ikumi n'ini Ragweli ahigaga mpu ajiriramwo omwâli olusiku lukulu zihika, Tobiya anacija emunda ali anacimubwîra, erhi: «Waliha nsengarusirage, nkola nagenda, bulya manyire oku larha na nyama bakola bamanya mpu barhakacimbonakwo. Nkusengire larha ondikulage njè emunda larha ali. Nakumanyîsize bwôrhere buci namulesiremwo». [8] Ragweli anacibwîra Tobiya, erhi: «Bera aho, bera aho, mwâna wâni, narhuma entumwa emunda sho Tobiti ali, banaj'imumanyîsa emyanzi yâwe». [9] Tobiya azikira bwenêne, erhi: «Nanga ciru n'ehitya, ondikûlage duba njè emunda larha ali». [10] Ragweli anaciyimuka, anaciha Tobiya omukazi wâge Sara, na ecigabi ca kabirhi c'ebintu byâge. Abambali, abambali-kazi, enkafu, ebibuzi n'endogomi, engamiya, emishangi, ensaranga n'ebirugu by'omu nyumpa.

[11] Anacibasêzera, bagenda bôshi bashagalusire; anacibabwîra Tobiya, erhi: «Oyôrhe bwinjà, ogende bwinjà, mwâna wâni! Nyamuzinda w'empingu aku shokolere we na mukâwe Sara, mâshi nâni nsinze oku bâna binyu embere nfe». [12] Anacibwîra omwâli Sara, erhi: «Ojage emunda shazâla wâwe ali, bulya ku rhenga ene bakola babusi bâwe nk'abanakuburhaga bonêne. Ogende n'omu rhûla, mwâli wâni, nkaz'iyôrha nayumva aminja kuli we amango nancibamwo omûka gôshi». Erhi ayûs'ibalamusa, abasêzera.

Edna naye anacibwîra Tobiya, erhi: «Mwâna na mwene wîrhu muzigirwa, Nyakasane akuhêke, mâshi nâni mbone bagala bâwe na ba mwâli wâni Sara embere nfe. Embere za Nyakasane nkuhîre oyu mwâli wâni, irhondo orhamubabazagya ciru n'eriguma omu kalamo kâge kôshi. Mwâna wâni, ogende n'omurhûla! Kurhenga ene nkola ndi nyoko, na Sara mwâli winyu. Mâshi nîrhu rhubone eryo iragi omu nsiku zôshi n'obuzîne bwîrhu». Anacibanunugurha bombi, anacibasêzera mpu bagende n'omurhûla.

[13] Tobiya anacirhenga aha mwa Ragweli yêshi ali mutaraga, anashagalusire, ayîsha akuza Nyakasane w'empingu, ye mwâmi w'ebintu byôshi, kuli okwo anagendesize amajira gâge gôshi. Agisha Ragweli na mukâge Edna anaciderha, erhi: «mbè n'iragi ly'okukaz'ibakenga n'okubakuza omu nsiku z'akalamo kâni kôshi!»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

[1] ΚΑΙ Τωβίτ ο πατήρ αυτού ελογίσατο εκάστης ημέρας· και ως επληρώθησαν αι ημέραι της πορείας και ουκ ήρχοντο, [2] είπε· μήποτε κατήσχυνται; ή μήποτε απέθανε Γαβαήλ και ουδείς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αυτω δίδωσι το αργύριον; [3] και ελυπείτο λίαν. [4] είπε δε αυτω η γυνή· απώλετο το παιδίον, διότι κεχρόνικε· και ήρξατο θρηνείν αυτόν και είπεν· [5] ου μέλοι μοι, τέκνον, ότι αφήκά σε το φως των οφθαλμών μου; [6] και Τωβίτ λέγει αυτή· σίγα, μη λόγον έχει, υγιαίνει. [7] και είπεν αυτω· σίγα, μη πλάνα με, απώλετο το παιδίον μου. και επορεύετο καθ ‘ ημέραν εις την οδόν έξω, οίας απήλθεν, ημέρας τε άρτον ουκ ήσθιε, τας δε νύκτας ου διελίμπανε θρηνούσα Τωβίαν τον υιόν αυτής, έως ου συνετελέσθησαν αι δεκατέσσαρες ημέραι του γάμου, ας ώμοσε Ραγουήλ ποιήσαι αυτόν εκεί· είπε δε Τωβίας τω Ραγουήλ· εξαπόστειλόν με, ότι ο πατήρ μου και η μήτηρ μου ουκέτι ελπίζουσιν όψεσθαί με. [8] είπε δε αυτω ο πενθερός· μείνον παρ‘ εμοί, καγώ εξαποστελώ προς τον πατέρα σου και δηλώσουσιν αυτω τα κατά σε. [9] και Τωβίας λέγει· εξαπόστειλόν με προς τον πατέρα μου. [10] αναστάς δε Ραγουήλ έδωκεν αυτω Σάρραν την γυναίκα αυτού και τα ήμισυ των υπαρχόντων, σώματα και κτήνη και αργύριον, [11] και ευλογήσας αυτούς εξαπέστειλε λέγων· ευοδώσει υμάς, τέκνα, ο Θεός του ουρανού προ του με αποθανείν. [12] και είπε τη θυγατρί αυτού· τίμα τους πενθερούς σου, αυτοί νυν γονείς σου εισιν· ακούσαιμί σου ακοήν καλήν, και εφίλησεν αυτήν. και Έδνα είπε προς Τωβίαν· αδελφέ αγαπητέ, αποκαταστήσαι σε ο Κύριος του ουρανού και δώη μοι ιδείν σου παιδία εκ Σάρρας της θυγατρός μου, ίνα ευφρανθώ ενώπιον του Κυρίου· και ιδού παρατίθεμαί σοι την θυγατέρα μου εν παρακαταθήκη, μη λυπήσης αυτήν. [13] μετά ταύτα επορεύετο και Τωβίας ευλογών τον Θεόν, ότι ευώδωσε την οδόν αυτού, και κατευλόγει Ραγουήλ και Έδναν την γυναίκα αυτού.

11

VI. Tobiya ahika aha mwâbo: olw'amasù

[1] Erhi bahika aha Kaserini oli ah'ishiriza lya Ninive, Rafaheli anaciderha, erhi:"Omanyire kurhi rhwasizire sho ayôsire" [2] Rhukola rhwalibirha, rhushokolere mukâwe, rhugend'irheganya enyumpa ayîsh'ijamwo.» [3] Banacishokola oku bali babirhi. Anacimubwîra erhi: «Fumbarha erya ndulwe omu maboko gâwe».Akabwa nako kanacigenda nabo, kashokolera Rafaheli na Tobiya. [4] Ana ali atamîre erhi adwîrhe ahengûza omu njira y'omugala.

[5] Anacilangira ayishire, anacibwîra îshe, erhi: «Ala, mugala wâwe ola oyishire n'olya mulume banagendaga bombi». [6] Rafaheli anacibwîra Tobiya embere bahike hali îshe, erhi: «Manyire oku amasù gâge gayiguka. [7] Oyîsh'ishîga amasù gâge n'erya ndulwe y'enfî, obufumu bwanagwârha, kandi bwanaja bwarhenza galya magamba g'amadôka, n'aho sho aNashub’ibona naye obulangashane». [8] Ana alibirha, acîhonda omw'igosi ly'omugala, anacimubwîra, erhi: «Obu namakubona, mwâna wâni, nanacifiraga». Anacivugumula emirenge..

[9] Tobiti naye anaciyimuka, aja ahukuza eyi n'eyi ayisha omu muhango gujire omu ngo [10] Tobiya anacija emunda ali n'erya ndulwe y'enfî omu nfune; ayibûhira oku masù gâge, amugwârha,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anacimubwîra, erhi: «Olangâlire, larha!». [11] Erhi barhigânana azibuha amuhirako obufumu omu masù, analinda hisanzi hisungunu,amadôka mêru garhenga omu masù, [12] buzinda, na ngasi kuboko, amudokôla ehishisha oku burhambi bw'amasù. [13] Îshe aciyôha omw'igosi lyâge, [14] avugumula emirenge, anaciderha, erhi: «Nakubwîne, mwâna wâni, kamole k'amasù gâni!» Anaciderha, erhi: «Ayâgirwe Nyamuzinda, liyâgirwe n'izîno lyâge likulu bwenêne, bayâgirwe na bamalahika bâge batagatîfu bôshi. Izîno lyâge likaz'iyôrha libaho, bayâgirwe na bamalahika bâge emyâka yôshi! [15] Bulya yêne alirhanzirimpa obuhane na lolà oku niono ndwîrhe nabona bunomugala wâni Tobiya».

Tobiya anacija omu nyumpa, ayishakuza Nnâmahanga n'izù linene; anacimanyîsa îshe oku okubalama kwâge kôshi kwagendesire bwinjà, oku a dwîrhe ensaranga, oku anashebire n'omukazi Sara mwâli wa Ragweli, erhi: «Lolà oku ali hôfi n'omuhango gw'e Ninive».

[16] Tobiti anacikanya aj'iyankirira omwâlikazi, yêshi n'omwîshingo, anayisha akuza Nnâmahanga kuhika aha muhango gwa Ninive. N'abantu b'e Ninive balangiraga aja akanyâgira n'emisî yâge yôshi, lero barhanacimugwarhiri oku kuboko, basomerwa. Na Tobiya aja ahamagaza oku Nyamuzinda anamuberire obwonjo anamuyigwire amasù.

[17] Tobiti anaciyegera hôfi na Sara, mukà omugala Tobiya, amugisha, erhi: «Oyishe mugumagumà weshi mwâli wâni. Ayâgirwe na Nyamuzinda owakuhisagya eno mwîrhu, mwâli wâni. Sho agishwe na mugala wâni Tobiya agishwe, nâwe wêne ogishwe mwâli wâni! J'omu mwâwe, ozibuhire, oli n'omugisho n'obusîme, mwâli wâni». [18] Olwo lusiku Abayahudi bôshi b'e Ninive basîma. [19] Nabo banaciyisha Ahikari na Nadani, bagala ba mukulu wa Tobiti, nabo bashagaluka kuli okwo.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ.

[1] ΚΑΙ επορεύετο μέχρις ου εγγίσαι αυτούς εις Νινευή. και είπε Ραφαήλ προς Τωβίαν· ου γινώσκεις, αδελφέ, Πως αφήκας τον πατέρα σου; [2] προδράμωμεν έμπροσθεν της γυναικός σου και ετοιμάσωμεν την οικίαν· [3] λαβέ δε παρά χείρα την χολήν του ιχθύος. και επορεύθησαν, και συνήλθεν ο κύων όπισθεν αυτών. [4] και Άννα εκάθητο περιβλεπομένη εις την οδόν τον παίδα αυτής· [5] και προσενόησεν αυτόν ερχόμενον και είπε τω πατρί αυτού· ιδού ο υιος μου έρχεται και ο άνθρωπος ο πορευθείς μετ ‘ αυτού. [6] και Ραφαήλ είπεν· επίσταμαι εγώ ότι ανοίξει τους οφθαλμούς ο πατήρ σου. [7] συ έγχρισον την χολήν εις τους οφθαλμούς αυτού, και δηχθείς διατρίψει και αποβαλείται τα λευκώματα και όψεταί σε. [8] και προσδραμούσα Άννα επέπεσεν επί τον τράχηλον του υιού αυτής και είπεν αυτω· είδόν σε, παιδίον, από του νυν αποθανούμαι και έκλαυσαν αμφότεροι. [9] και Τωβίτ εξήρχετο προς την θύραν και προσέκοπτεν, ο δε υιος αυτού προσέδραμεν αυτω [10] και επελάβετο του πατρός αυτού και προσέπασε την χολήν επί τους

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

οφθαλμούς του πατρός αυτού λέγων· θάρσει, πάτερ. [11] ως δε συνεδήχθησαν, διέτριψε τους οφθαλμούς αυτού, και ελεπίσθη από των κάνθων των οφθαλμών αυτού τα λευκώματα. [12] και ιδών τον υιόν αυτού επέπεσεν επί τον τράχηλον αυτού [13] και έκλαυσε και είπεν· ευλογητός ει, ο Θεός, και ευλογητόν το όνομά σου εις τους αιώνας, και ευλογημένοι πάντες οι άγιοί σου άγγελοι· ότι εμαστίγωσας και ηλέησάς με, ιδού βλέπω Τωβίαν τον υιόν μου. [14] και εισήλθεν ο υιος αυτού χαίρων και απήγγειλε τω πατρί αυτού τα μεγαλεία τα γενόμενα αυτω εν τη Μηδία. [15] και εξήλθε Τωβίτ εις συνάντησιν τη νύμφη αυτού χαίρων και ευλογών τον Θεόν προς τη πύλη Νινευή· και εθαύμαζον οι θεωρούντες αυτόν πορευόμενον, ότι έβλεψε. [16] και Τωβίτ εξωμολογείτο ενώπιον αυτού, ότι ηλέησεν αυτούς ο Θεός· [17] και ως ήγγισε Τωβίτ Σάρρα τη νύμφη αυτού, κατευλόγησεν αυτήν λέγων· έλθοις υγιαίνουσα, θύγατερ· ευλογητός ο Θεός, ος ήγαγέ σε προς ημάς, και ο πατήρ σου και η μήτηρ σου. [18] και εγένετο χαρά πάσι τοις εν Νινευή αδελφοίς αυτού. και παρεγένετο Αχιάχαρος και Νασβάς ο εξάδελφος αυτού, [19] και ήχθη ο γάμος Τωβία μετ ‘ ευφροσύνης ημέρας επτά.

12

XI. Malahika Rafaheli acimanyîsa

[1] Erhi ensiku nkulu z'obuhya zihwa, Tobiti anacihamagala omugala Tobiya anacimubwîra, erhi: «Mwâna wâni, lolà kurhi wahà Oyo muntu omukamarho gwâge na kurhi wankamuyûshûlira». [2] Tobiya anacishuza, erhi: «Larha, mukamarhomuci nankamuha? Ntankaheza bici erhi nakamuha ecigabi ca kabirhi c'ebirugu anadwîrhe rhwe naye. [3] Anangendine mugumagumà, anabusire mukânie, anandwîrhîre ensaranga, amanakubuka, luhembo luci na nkamuhaga?». [4] Tobiti anacishuza, erhi: «Neci kukwânîne ayanke ecigabi ca kabirhi c'ebi birugu anayishaga adwîrhe». [5] Tobiya anacimuhamagala owâbo amubwîra, erhi: «Yankaga ecigabi ca kabirhi c'ebi wali odwîrhe, gwomukamarho gwâwe, onagendage n'omurhûla».

[6] Okubundi Rafaheli anacibahêka mahwe oku bali babirhi anacibabwîra, erhi: «Mukuze Nyamuzinda mumuhêke irenge embere z'ebiremwa binabamwo omûka byôshi oku minjà anamujirire, omu kukaz'ikuza n'okuyîmba izîno lyâge. Mumanyîse abantu bôshi ebi Nyamuzinda amujirire, murhanarhindiraga okukamuvuga omunkwa. [7] Kuli kwinjà okulanga ihwe lya Mwâmi, ci konene kuli kwinjà okumanyîsa n'okuyâlîza aminja ga Nyamuzinda[z]. Mukajira amija, ntà bubî bwankamujàkwo. [8] Okushenga, omu kucîshalisa okunali, n'okukajira amarhabâle omu bushinganyanya, ebyo bilushire obugale burhalimwo bushinganyanya. Kuli kwinjà kulusha okukahâna oburhabâle ahâli h'okubika obuhirhi bw'amasholo. [9] Amarhabâle ganafungire omuntu

[z] **12.7** Abagula b'abâmi barhegesirwe okulanga amahwe ga bannâhamwâbo lyo amahano gâbo garhag'ihagalikwa n'ababisha. Ci kone okumanyîsa obuzigire bwa Nnâmahanga kôhe, kurhankalêrha mbaka nci. Ci kuli kuhamiriza obwonjo n'okuli obuhashe n'obuzigire bwa Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oku lufu, ganamukulire n'ebyâha. Banyakujira marhabâle, ensiku zâbo zayunjula kalamo. [10] Abajira ecâha n'okurhashingânîni bali bantu bacîshomba bonene. [11] Nababwîra okunali kôshi, ntabafulike ciru n'ehitya. Narhanzir'ibabwîra nti kuli kwinjà okubika ihwe lya mwâmi n'okumanyîsa n'okuyâlîza n'obukuza bôshi emikolo ya Nyamuzinda. [12] Ala oku galya mango wakazâg'isalira we mwena Sara, nâni nakaz'ikengêza ebyo by'amasala gâwe emwa Omwimâna, kuguma n'amango wakazâg'ibisha Emifù. [13] Mwa galya mango orhakazâg'irhindira okuzûka, okuleka ebiryo byâwe n'okugenda n'okuj'ibisha omufu, narhumwa emunda oli mpu nkurhangule. [14] Ci, kuguma Nyamuzinda anantumire mpu nkufumye na mwalikazi wâwe Sara. [15] Niono nie Rafaheli muguma w'omu bamalahika nda, balya bakagenda n'okujà embere z'irenge lya Nyakasane».

[16] Ba-Tobiya oku bali babirhi barhemuka, bakumba bubî, bayôboha bwe nêne. [17] Anacibashuza, erhi: «Murhayôbôhe, omurhûla kuli mwe! Mukuze Nyamuzinda ensiku zôshi. [18] Niono amango nali haguma ninyu, arhali buhashe bwâni bwarhumaga nabêra haguma ninyu, ci oku bulonza bwa Nyamuzinda. Mumukuze ensiku zôshi, munayimbe irenge lyâge. [19] Orhakazâg'imbona nalya, ci wakarhangâla n'ebiri nka bilôrho. [20] Na bunomukuze Nyakasane o mw'igulu lyôshi, munakavuga Nyamuzinda omunkwa. Loli oku nkola nasôkera emw'olya wantumaga. Muyandike ebyo byanamuberire byôshi». [21] Anacisôka, nabo bazûka, ci konene barhacihashaga okumubona. [22] Bakakuza, bakayîmba irenge lya Nyamuzinda, banamuvuga omunkwa kuli ago minjà anabajiriraga, na kuli okwo babonekeragwa na malahika wa Nyamuzinda.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ.

[1] ΚΑΙ εκάλεσε Τωβίτ Τωβίαν τον υιόν αυτού και είπεν αυτω· όρα, τέκνον, μισθόν τω ανθρώπω τω συνελθόντι σοι, και προσθείναι αυτω δεί. [2] και είπε· πάτερ, ου βλάπτομαι δούς αυτω το ήμισυ, ων ενήνοχα, [3] ότι με αγήοχέ σοι υγιή και την γυναίκα μου εθεράπευσε και το αργύριόν μου ήνεγκε και σε ομοίως εθεράπευσε. [4] και είπεν ο πρεσβύτης· δικαιούται αυτω. [5] και εκάλεσε τον άγγελον και είπεν αυτω· λάβε το ήμισυ πάντων, ων ενηνόχατε, και ύπαγε υγιαίνων. [6] τότε καλέσας τους δύο κρυπτώς είπεν αυτοίς· ευλογείτε τον Θεόν και αυτω εξομολογείσθε και μεγαλωσύνην δίδοτε αυτω και εξολογείσθε αυτω ενώπιον πάντων των ζώντων, περί ων εποίησε μεθ ‘ υμών. αγαθόν το ευλογείν τον Θεόν και υψούν το όνομα αυτού, τους λόγους των έργων του Θεού εντίμως υποδεικνύοντες, και μη οκνείτε εξομολογείσθαι αυτω. [7] μυστήριον βασιλέως καλόν κρύψαι, τα δε έργα του Θεού ανακαλύπτειν ενδόξως. αγαθόν ποιήσατε, και κακόν ουχ ευρήσει υμάς. [8] αγαθόν προσευχή μετά νηστείας και ελεημοσύνης και δικαιοσύνης· αγαθόν το ολίγον μετά δικαιοσύνης ή πολύ μετά αδικίας. καλόν ποιήσαι ελεημοσύνην ή θησαυρίσαι χρυσίον· [9] ελεημοσύνη γαρ εκ θανάτου ρύεται, και αυτή αποκαθαριεί πάσαν αμαρτίαν· οι ποιούντες

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ελεημοσύνας και δικαιοσύνας πλησθήσονται ζωής, [10] οι δε αμαρτάνοντες πολέμιοί εισι της εαυτών ζωής. [11] ου μη κρύψω αφ ‘ υμών παν ρήμα· είρηκα δη μυστήριον βασιλέως κρύψαι καλόν, τα δε έργα του Θεού ανακαλύπτειν ενδόξως. [12] και νυν ότι προσηύξω συ και η νύμφη σου Σάρρα, εγώ προσήγαγον το μνημόσυνον της προσευχής υμών ενώπιον του αγίου· και ότε έθαπτες τους νεκρούς, ωσαύτως συμπαρήγμην σοι. [13] και ότε ουκ ώκνησας αναστήναι και καταλιπείν το άριστόν σου, όπως απελθών περιστείλης τον νεκρόν, ουκ έλαθές με αγαθοποιών, αλλά συν σοί ήμην. [14] και νυν απέστειλέ με ο Θεός ιάσασθαί σε και την νύμφην σου Σάρραν. [15] εγώ ειμι Ραφαήλ, εις εκ των επτά αγίων αγγέλων, οί προσαναφέρουσι τας προσευχάς των αγίων, και εισπορεύονται ενώπιον της δόξης του αγίου. [16] και εταράχθησαν οι δύο και έπεσον επί πρόσωπον, ότι εφοβήθησαν. [17] και είπεν αυτοίς· μη φοβείσθε, ειρήνη υμίν έσται· τον δε Θεόν ευλογείτε εις τον αιώνα, [18] ότι ου τη εμαυτού χάριτι, αλλά τη θελήσει του Θεού ημών ήλθον, όθεν ευλογείτε αυτόν εις τον αιώνα. [19] πάσας τας ημέρας ωπτανόμην υμίν, και ουκ έφαγον ουδέ έπιον, αλλά όρασιν υμείς εθεωρείτε. [20] και νυν εξομολογείσθε τω Θεω, διότι αναβαίνω προς τον αποστείλαντά με, και γράψατε πάντα τα συντελεσθέντα εις βιβλίον. [21] και ανέστησαν, και ουκ έτι είδον αυτόν. [22] και εξωμολογούντο τα έργα τα μεγάλα και θαυμαστά αυτού και ως ώφθη αυτοίς ο άγγελος Κυρίου.

13

XII. Olwimbo lwa Tobiti

[1] Tobiti anaciderha, erhi:

«Ayâgirwe Nyamuzinda ozîne ensiku zôshi n'obwâmi bwâge bugandaze ensiku zôshi!

[2] Bulya anahane, anabulibabalira. Anahebe omuntu idako bwenêne, ekuzimu; abuli muyôkola na ntâco cankacifulika okuboko kwâge.

[3] Mumuvuge omunkwa mweshi bene Israheli, embere z'amashanja oku amuhiraga muli bo.

[4] Muli bo abamanyîsize obuhashe bwâge. Mumuheke irenge embere z'ebiremwa byôshi, bulya ye Nyakasane na Nyamuzinda wîrhu; ye Larha, ye Nyamuzinda emyâka n'emyâka.

[5] Anabahàne erhi mabî ginyu garhuma; na mweshi ashub'ibabalira omu gandi mashanja gôshi, emunda mwanashandabanire.

[6] Mukashubira emunda ali n'omurhima gwinyu gôshi n'iroho linyu lyo shi, omu kukajira okunali embere zâge, ashub'iyêrekera emunda muli, arhanacibafulike obusù bwâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Mulolage ebi akozire muli mwe, munamukuze n'emisî yinyu yôshi; mukuze Nyakasane w'obushinganyanya, mukuze omwâmi w'e myâka yôshi. Niono eno munda nahêkagwa bujà, ntahusa kumukuza, na nyere kane abuhashe bwâge n'obukulu bwâge embere z'amashanja g'aba nya-byâha. Abanya-byâha, galuki omu bushinganyanya. Ndi wa nkamanya, hali amango ankabarhonya anababalire.

[7] Nakuza Nyakasane mushinganyanya, n'omurhima gwâni gwakuza Omwâmi w'empingu n'enshagali gwanashagaluka.

[8] Bôshi bakamukuza n'okumuhêra irenge lyâge aha Yeruzalemu. [9] Yeruzalemu, cishagala citagatîfu, Nyamuzinda akuhana erhi bijiro bibi by'abâna bâwe bîrhuma, ci konene ashub'ibabalira abâna b'abashinganyauya.

[10] Ovuge Nyakasane omunkwa bwenêne, onakuze Nyakasane w'enyanya emyâka n'emyâka, lyo akâ-Nyamuzinda kâge kayûbakwa muli we n'obusîme bunene. Lyo asîmîsa muli we balya bahêkagwa bujà, anayêrekanire muli we obuzigire bwâge bw'ensiku n'amango oku balagirire.

[11] Obulangashane bwayisha bwalaza, bwamolekera empande z'igulu zôshi. Amashanja manji gakarhenga kuli gaje emunda oli, n'abantu b'e mpande zôshi z'igulu bashagamukira ebw'izîno lyâwe litagatîfu, bakayisha badwîrhe entûlo zâbo omu maboko gâbo, bazidwîrhîre Omwâmi w'empingu. Obûko bwa ngasi lubero bwakuza izîno lyâwe we cishagala cîshogwa emyâka n'emyâka.

[12] Abakuhinde bakahindwa, bakahera abalonzikuheza, bahenangula enkuta zâwe, eminara yâwe, banayôca enyumpa zâwe. C'abakusîma bagishwe ensiku zôshi.

[13] Okanyagye, oshagaluke mweshi n'abâna b'abashinganyanya, bulya bôshi bashûbûkira haguma. Bakuze Nyakasane w'emyâka n'emyâka.

[14] Iragi lyâbo abakusîma, abasîma n'omurhûla gwâwe! Iragi lyâbo abantu bankababala n'amalibûko gâwe, bulya muli we bayîsh'ishagaluka, banabone obushagaluke bw'ensiku n'amango.

[15] Iroho lyâni likuzize Nyakasane, ye Mwâmi mukulu.

[16] Bulya Yeruzalemu anaciyûbakawe, lwo lugo lubamwo enyumpa yâge emyâka n'emyâka. Lyanaba iragi lyâni erhi omu misigala y'obûko bwâni, nankacibona irenge lyâwe n'okukuza Omwâmi w'empingu! Emihango ya Yeruzalemu yanacishub'iyûbakwa n'enshangabuye, na ngasi gandi mabuye ga ngulo ndârhi. Eminara ya Yeruzalemu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yayîsh'iyûbakwa n'amasholo n'orhucikirizo rhwayo rhuli embere rhwanayûbakwe n'amasholo gone gone.

17 Emirimbwa ya Yeruzalemu yabambwamwo amabuye minjà g'Ofiri ga ngasi lubero.
Enyumvi za Yeruzalemu zanayimba enyimbo z'obushagaluke; 18 n'abantu b'omu
Yeruzalemu banaderhe mpu Aleluya! Aganze Nyamuzinda w'Israheli; n'abagishe
bayîsh'ikuza izîno litagatîfu emyâka n'emyâka! »

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ.

1 ΚΑΙ Τωβίτ έγραψε προσευχήν εις αγαλλίασιν και είπεν· «Ευλογητός ο Θεός ο ζων εις τους αιώνας και η βασιλεία αυτού, 2 ότι αυτός μαστιγοί και ελεεί, κατάγει εις άδην και ανάγει, και ουκ έστιν ος εκφεύξεται την χείρα αυτού. 3 εξομολογείσθε αυτω οι υιοί Ισραήλ ενώπιον των εθνών, ότι αυτός διέσπειρεν ημάς εν αυτοίς· 4 εκεί υποδείξατε την μεγαλωσύνην αυτού, υψούτε αυτόν ενώπιον παντός ζώντος, καθότι αυτός Κύριος ημών και Θεός, αυτός πατήρ ημών εις πάντας τους αιώνας. 5 και μαστιγώσει ημάς εν ταις αδικίαις ημών και πάλιν ελεήσει και συνάξει ημάς εκ πάντων των εθνών, ου εάν σκορπισθήτε εν αυτοίς. 6 εάν επιστρέψητε προς αυτόν εν όλη τη καρδία υμών και εν όλη τη ψυχή υμών ποιήσαι ενώπιον αυτού αλήθειαν, τότε επιστρέψει προς υμάς και ου μη κρύψη το πρόσωπον αυτού αφ‘ υμών. και θεάσασθε α ποιήσει μεθ ‘ υμών, και εξομολογήσασθε αυτω εν όλω τω στόματι υμών· και ευλογήσατε τον Κύριον της δικαιοσύνης και υψώσατε τον βασιλέα των αιώνων. εγώ εν τη γη της αιχμαλωσίας μου εξομολογούμαι αυτώ και δεικνύω την ισχύν και την μεγαλωσύνην αυτού έθνει αμαρτωλών. επιστρέψατε, αμαρτωλοί, και ποιήσατε δικαιοσύνην ενώπιον αυτού· τις γινώσκει ει θελήσει υμάς και ποιήσει ελεημοσύνην υμίν; 7 τον Θεόν μου υψώ και η ψυχή μου τον βασιλέα του ουρανού και αγαλλιάσεται την μεγαλωσύνην αυτού. 8 λεγέτωσαν πάντες και εξομολογείσθωσαν αυτω εν Ιεροσολύμοις· 9 Ιεροσόλυμα πόλις αγία, μαστιγώσει επί τα έργα των υιών σου και πάλιν ελεήσει τους υιούς των δικαίων. 10 εξομολογού τω Κυρίω αγαθώς και ευλόγει τον βασιλέα των αιώνων, ίνα πάλιν η σκηνή αυτού οικοδομηθή εν σοί μετά χαράς, και ευφράναι εν σοί τους αιχμαλώτους και αγαπήσαι εν σοί τους ταλαιπώρους εις πάσας τας γενεάς του αιώνος. 11 έθνη πολλά μακρόθεν ήξει προς το όνομα Κυρίου του Θεού δώρα εν χερσίν έχοντες και δώρα τω βασιλεί του ουρανού, γενεαί γενεών δώσουσί σοι αγαλλίαμα. 12 επικατάρατοι πάντες οι μισούντές σε, ευλογημένοι έσονται πάντες οι αγαπώντές σε εις τον αιώνα. 13 χάρηθι και αγαλλίασαι επί τοις υιοίς των δικαίων, ότι συναχθήσονται και ευλογήσουσι τον Κύριον των δικαίων. 14 ω μακάριοι οι αγαπώντές σε, χαρήσονται επί τη ειρήνη σου. μακάριοι όσοι ελυπήθησαν επί πάσαις ταις μάστιξί σου, ότι επί σοί χαρήσονται θεασάμενοι πάσαν την δόξαν σου και ευφρανθήσονται εις τον αιώνα. 15 η ψυχή μου ευλογείτω τον Θεόν τον βασιλέα τον μέγαν, 16 ότι οικοδομηθήσεται Ιερουσαλήμ σαπφείρω και σμαράγδω και λίθω εντίμω τα τείχη σου και οι πύργοι και οι

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

προμαχώνες εν χρυσίω καθαρώ, [17] και αι πλατείαι Ιερουσαλήμ εν βηρύλλω και άνθρακι και λίθω εκ Σουφείρ ψηφολογηθήσονται. [18] και ερούσι πάσαι αι ρύμαι αυτής, αλληλούϊα και αινέσουσι λέγοντες· ευλογητός ο Θεός, ος ύψωσε πάντας τους αιώνας».

14

[1] Ntyo kwo Tobiti ashwinjire olwimbo lwâge.

XIII. Ensiku nzinda za Tobiti n'eza Tobiya

Tobiti anacicifira n'omurhûla erhi aba akola agwêrhe myâka igana n'ikumi n'ibirhi. Anacibishwa n'obukuze aha Ninive. [2] Amango ahûrhaga amasù ali agwêrhe myâka makumi gali ndarhu n'ibirhi, erhi ashub'irhangira okubona, kandi alama omu bugale, anakajira amarhabâle manji. Anayûshûla okukakuza Nyamuzinda n'ebirhangâzo bya Nnâmahanga. [3] Erhi akola afa, anacihamagala omugala Tobiya, anacimukomêreza ebi binwa, erhi: «Mwâna wâni, rhôla abâna bâwe, [4] olibirhire olunda lw'e Mediya. Bulya nyêmêra akanwa ka Nyamuzinda, kanwa kaderhagwa na Nahumu: byôshi byayîsh'ihongokera kuli Asuru na kuli Ninive, ebi abalêbi b'Israheli bôshi badesire mpu byarhumagwa na Nyamuzinda byôshi byahongokera eyo munda, omu binwa byâbo ntà ciru n'eciguma carhalukirwa, na ngasi ciguma cayisha omu mango gâco. E Mediya abantu banafuma okwo kulusha omu Sîriya n'omu Babiloni. Na kandi nyêmîre, namanyire bwinjà oku ebi Nyamuzinda adesire byanayisha binabe; na ntà cinwa câge cankabulakuyôrha. Bene wîrhu bayûbasire omu cihugo c'Israheli bôshi bahêkwa bujà bashandabanywe kuli n'eco cihugo cinjà: Ecihugo c'Israheli côshi cashuba bwerûle, Samâriya na Yeruzalemu byabà bwerûle, akâ-Nyamuzinda kashabulwa, kanarhang'iyôcibwa.

[5] Buzinda Nyamuzinda anacibafè lukogo, Nyamuzinda anacibagalule omwo cihugo c'Israheli. Bashub'iyûbaka akâ-Nyamuzinda, ci konene arhaciri nka akâ-Nyamuzinda k'embere, okwo kuhika galya mango ganalaliragwa gahike. Enyuma ly'okwo, bôshi banarhenga emunda bali bujà, baNashub'iyûbaka Yeruzalemu w'irenge n'akâ-Nyamuzinda kanashub'iyûbakwa nka kulya abalêbi b'Israheli banaderhaga.

[6] N'amashanja gôshi g'igulu, gôshi oku ganali, ganayagalukira Nnâmahanga, ganamurhinye bwinjà, gôshi ganaleka birya byâbo by'obukurungu ebya rhumaga bajà omu by'obunywesi, na kandi banakuza okushingânîne Nyamuzinda w'ensiku n'amango. [7] Bene Israheli banabe bacihali ago mango, bôshi ba shub'iyibuka Nyamuzinda okunali, bôshi bashûbûzanya, bajè aha Yeruzalemu, bayûbake n'omurhûla omw'ishwa ly'Abrahamu, banalihabwe. Bashagaluka abasîma Nyamuzinda okunali, n'abajira amabî n'ebirhashingânîni bahirigirha omw'igulu lyôshi.

[8] Na buno, bâna bani, amarhegeko mbahire g'aga: Mukakolera Nyamuzi nda okunali,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

munakajira okumusimîsize. N'oku bâna binyu mukabakomêreza okushimba ebishingânîne, okukajira amarhabâle, bakakengêra Nyamuzinda banakakuza izîno lyâge ngasi mango okunali n'emisî yâbo yôshi. [9] Na buno, mwâna wâni, rhenga e Ninive, orhacibêraga eno munda. [10] Mango wanabishe nyoko hôfi nâni, orhacilegemaga muli eci cihugo. Bulya mbwîne oku obulenzi bunji bulimwo, n'obunywesi buzira kubona nshonyi kuli byo. Olole, mwâna wâni, ebi Nadabu ajirire Ahikari wamuleraga. Ka barhamubishaga anacizîne? Nyamuzinda amubonêsa nshonyi embere z'abantu bôshi. Ahikari aja omu bulangashane na Nadabu aja omu ndunduli y'ensiku n'amango, bulya akazâg'ilonza okuyîrha Ahikari. Omu kukajira amarhabâle, kwarhuma Ahikari afuma omurhego gw'olufu Nadabu ali amujirire, na Nadabu aba ye okumba omu murhego, gwanamukubunguza. [11] Mubonerage aho, bâna bani, ebi amarhabâle gajira n'ebi obulenzi bujira: kuyîrha buyîrha. Loli oku namacifira». Banacimugwishiza oku ncingo yâge, anacifa. Abishwa n'irenge bwenêne.

[12] Erhi nina afa, Tobiya amubisha aha burhambi bw'îshe. Anacigenda na mukâge, bajà e Mediya, agend'iyûbaka aha Ekbatani, aha mw'ishazâla Ragweli. [13] Abajirira bwinjà omu bushosi bwâbo na buzinda ababisha aha Ekbatani omu Mediya. Tobiya ayîma omu bya Ragweli n'eby'îshe Tobiti. [14] Afa erhi a gwêrhe myâka igana n'ikumi na nda, afa n'irenge. [15] Embere afe, ayumva anabona oku Ninive ashandwa, abona n'abadwîrhwe bujà e Mediya na Oyarkari, mwâmi w'e Mediya; anacikuza Nyamuzinda kuli ebyo byôshi ajirire bene Ninive n'Asîriya. Embere afe, acishinga erhi Ninive orhuma, akuza Nyakasane Nyamuzinda w'emyâka n'emyâka. Amen!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ.

[1] ΚΑΙ επαύσατο εξομολογούμενος Τωβίτ. [2] και ην ετών πεντηκονταοκτώ, ότε απώλεσε τας όψεις, και μετά έτη οκτώ ανέβλεψε. και εποίει ελεημοσύνας και προσέθετο φοβείσθαι Κύριον τον Θεόν και εξωμολογείτο αυτω. [3] μεγάλως δε εγήρασε· και εκάλεσε τον υιόν αυτού και τους υιούς αυτού και είπεν αυτω· τέκνον, λάβε τους υιούς σου· ιδού γεγήρακα και προς το αποτρέχειν εκ του ζην ειμι. [4] άπελθε εις την Μηδίαν, τέκνον, ότι πέπεισμαι όσα ελάλησεν Ιωνάς ο προφήτης περί Νινευή, ότι καταστραφήσεται, εν δε τη Μηδία έσται ειρήνη μάλλον έως καιρού, και ότι οι αδελφοί ημών εν τη γη σκορπισθήσονται από της αγαθής γης, και Ιεροσόλυμα έσται έρημος, και ο οίκος του Θεού εν αυτή κατακαήσεται και έρημος έσται μέχρι χρόνου. [5] και πάλιν ελεήσει αυτούς ο Θεός και επιστρέψει αυτούς εις την γην, και οικοδομήσουσι τον οίκον, ουχ οίος ο πρότερος, έως πληρωθώσι καιροί του αιώνος. και μετά ταύτα επιστρέψουσιν εκ των αιχμαλωσιών και οικοδομήσουσιν Ιερουσαλήμ εντίμως, και ο οίκος του Θεού εν αυτή οικοδομηθήσεται εις πάσας τας γενεάς του αιώνος οικοδομή ενδόξω, καθώς ελάλησαν περί αυτής οι προφήται. [6] και πάντα τα έθνη επιστρέψουσιν αληθινώς φοβείσθαι Κύριον τον Θεόν και κατορύξουσι τα είδωλα αυτών, και ευλογήσουσι πάντα τα έθνη Κύριον. [7] και ο λαός αυτού

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εξομολογήσεται τω Θεω, και υψώσει Κύριος τον λαόν αυτού, και χαρήσονται πάντες οι αγαπώντες Κύριον τον Θεόν εν αληθεία και δικαιοσύνη, ποιούντες έλεος τοις αδελφοίς ημών. [8] και νυν, τέκνον, άπελθε από Νινευή, ότι πάντως έσται α ελάλησεν ο προφήτης Ιωνάς. [9] συ δε τήρησον τον νόμον και τα προστάγματα και γενού φιλελεήμων και δίκαιος, ίνα σοι καλώς ή. και θάψον με καλώς και την μητέρα σου μετ ‘ εμού, και μηκέτι αυλισθήτε εις Νινευή. [10] τέκνον, ιδέ τι εποίησεν Αμάν Αχιαχάρω τω θρέψαντι αυτόν, ως εκ του φωτός ήγαγεν αυτόν εις το σκότος, και όσα ανταπέδωκεν αυτω· και Αχιάχαρος μεν εσώθη, εκείνω δε το ανταπόδομα επεδόθη, και αυτός κατέβη εις το σκότος. Μανασσής εποίησεν ελεημοσύνην και εσώθη εκ παγίδος θανάτου, ης έπηξεν αυτω, Αμάν δε ενέπεσεν εις την παγίδα και απώλετο. [11] και νυν, παιδία, ίδετε τι ελεημοσύνη ποιεί, και τι δικαιοσύνη ρύεται. και ταύτα αυτού λέγοντος, εξέλιπεν η ψυχή αυτού επί της κλίνης· ην δε ετών εκατόν πεντηκονταοκτώ, και έθαψαν αυτόν ενδόξως. [12] και ότε απέθανεν Άννα, έθαψεν αυτήν μετά του πατρός αυτού, απήλθε δε Τωβίας μετά της γυναικός αυτού και των υιών αυτού εις Εκβάτανα προς Ραγουήλ τον πενθερόν αυτού, [13] και εγήρασεν εντίμως και έθαψε τους πενθερούς αυτού ενδόξως και εκληρονόμησε την ουσίαν αυτών και Τωβίτ του πατρός αυτού. [14] και απέθανεν ετών εκατόν εικοσιεπτά εν Εκβατάνοις της Μηδίας. [15] και ήκουσε πριν ή αποθανείν αυτόν την απώλειαν Νινευή, ην ηχμαλώτισε Ναβουχοδονόσορ και Ασύηρος, και εχάρη προ του αποθανείν επί Νινευή.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

JDT - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Ydt

YUDITI

YUDITI

Yuditi

YUDITI[a]

Enshokolezi

Ecitabu ca Yuditi cishambâla kurhi omulala mwîshogwa gwahimaga aba shombanyi bagwo erhi burhwâli bwa mukazi muguma burhuma, izîno lyâge ye Yuditi, kwo kuderha Muyahudi. Holafemo. arhumwa na Nabukondonozori, mwâmi w'e Babeli, mpu a rhegeke igulu lyôshi n'okusêza abantu okuharâmya Nabukondonozori yêne nka Nyamuzinda. Abayahudi balahira okufukamira Nabukondonozori. Muli obwo bwôrhere n'ako kalamo kadârhi, mukana muguma wa bukenge kuli Nyamuzinda na wa bukengêre bunji, Yuditi, abonekerwa.

Oyomukana ahûna Nyamuzinda mpu amurhabâle. Arhenga e Betuliya anaciyêrekana embere za Holoferno. Erhi aba akola ali yêne n'omusirika mukulu wali wamalaluka, amutwa irhwe. Erhi abasirika ba Holoferno babona omusirika wâbomukulu amanigwa, bayôboha banayaka. Abantu ba mw'eco cihugo bakuza Yuditi banavuga Nyamuzinda omunkwa, bayimba irenge lyâge. Enyigîrizo z'eci citabu zidesire oku abantu bamanye bankakacilibuza n'ebi babona en'igulu. Eci citabu cirhumanyîsa oku Nyamuzinda ye ohima shetani. Holoferno ali lwiganyo lw'obubî. Nka muhabûzi w'olubaga lwîshogwa, Yuditi ali lwiganyo lw' obwinjà. Nyamuzinda ahîre abantu obuhashe bw' okuhima omushombanyi n'okuboko kuzamba kw'omukazi. Luli luhembo lw'amasala gâge. Eci citabu cayandikiragwa omu Israheli-Palestina ekarhî k'emyâka 120 na 80 embere ly'okuburhwa kwa Kristu.

EBIRIMWO

1. Bene Israheli barhêrwa na mwâmi w'e Babeti: cigabi 1-7 2.

---

[a] **1.0** https: / /www.septuagint.bible/judith / -/asset_publisher/l5tBRlYCzctt/content/ioudith-kephalaio-1?inheritRedirect=false&redirect=https%3A%2F%2Fwww.septuagint.bible%2Fjudith%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_l5tBRlYCzctt%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_pos%3D1%26p_p_col_count%3D2, © Greek Orthodox Archdiocese of America (Febrary, 3-2020). Ceci sera la source de tout mon texte grec sur le livre de Judith. Lyo idômero lyâni lino oku cigereki c'ecitabu ca Yuditi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2. Yuditi ye murhondêro gw'okuhima: c. 8-16

1

YUDITI

I. Amatabâro ga Holoferno

Nabukondonozori na Arfazadi

[1] Mwâli omu mwâka gw'ikumi n'ibirhi kurhenga mwâmi Nabukondonozori ali mwâmi w'e Sîriya, na Ninive bwo bwali bwâmi bwâge; naye Arfazadi erhi yeri mwâmi omu Banya-Mêdi, aha Ekbatani. [2] Anaciyûbaka omu marhambi g'Ekbatani enkuta z'amabuye marhendêze; obugali bwâge makoro arhânu, n'obuli makoro ndarhu; ayûbaka olugurhu lwa makoro makumi gali ndarhu oku bulîrî n'oku bugali makoro makumi arhânu. [3] Oku mihango ayûbakirakwo eminara ya burherema bwa makoro igana na burhambirhambi bwa makoro makumi [4] Enyumvi zonène zali za makoro makumi galindarhu burherema na makoro makumi ani bugali, mpu lyo engabo yâge ekaz'ihuluka caligumiza n'okugenda omungondo kwa balya basirika bagenda n'amagulu.

[5] Muli ago mago mwâmi Nabukondonozori anacitula entambala oku wâbo mwâmi Arfazadi omu kabanda kanene, kwo kuderha akabanda kali cihugo ca Ragau. [6] Bacihira kuli ye abantu bôshi banayûbakaga omu ntondo, ab'oku Efrata, Tigri na Hidaspesi n'aba omu kabanda ka Arioki mwâmi w'Abanya-Elimeni na gandi mashanja manji gacigusha oku ngabo za mwene Sheleudi.

[7] Nabukondonozori mwâmi w'Abanya-Sîriya arhegeka mpu abantu bâge bôshi bajè ekagombe, bo baligi Abapersi, oku bantu b'ebuzikira-zûba, ab'omu Silisiya, ab'e Damasko, ab'e Libano, ab'omu marhambi ga Libano n'abayûbakaga oku burhambi bw'enyanja, [8] amashanja g'e Karmeli, ag'e Galadi, ab'omu Galileya y'enyanya n'ab'omu kabanda kanene k'Esdreloni, [9] abantu bôshi b'e Samâriya n'ab'omu bishagala byâge byôshi, ecihugo ciri ishiriza lya Yordani kuhika aha Yeruzalemu, Batani, Shelusi, Gadesi n'aba oku lwîshi lw'e Mîsiri bôshi na Tafna, Ramsesi n'ecihugo côshi ca Gosheni, [10] kuhika enyanya lya Tanisi na Menfisi, n'abantu bôshi b'e Mîsiri kuhika oku lubibi lw'Etiyopiya. [11] Ci abantu b'ebyo bihugo byôshi bagayaguza ebinwa bya Nabukondonozori mwâmi w'Abasîriya, barhacilungaga kuli ye mpu bajè oku matabâro, bulya ba rhacimuyôbohaga, banakazâg'ibona oku ali muntu okola ali yenene: bagalula entumwa zâge busha, ciru bababonêsa nshonyi. [12] Nabukondonozori anacikunira bwenêne erhi ebyo bihugo bîrhuma. Alahira okw'izîno ly'ishungwè lyâge, n'ely'obwâmi bwâge okucîhôla n'okumalîra n'engôrho yâge olugo lwa Silisiya loshi, olwa Damasko na Sîriya, abantu bôshi b'e Mowabu,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bene Amoni, ab'omu Buyahudi, Abanya-Mîsiri bôshi, kuhika oku buzinda bw'enyanja zombi. Okulwîsa Arfazadi.

13 Ye na engabo yâge atulakwo mwâmi Arfazadi entambala omu mwâka gw'ikumi na nda, anacihima okwo kulwa. Acandabukakwo engabo y'Arfazadi, abalwira oku nfarasi zâge bôshi n'engâlè n'ebihêsi byâge byôshi. 14 Arhôla ngasi lugo lwâge, ahikira cingana aha Ekbatani, arhôla eminara yamwo, asherêza emirimbwa yamwo n'ebindi byalimbisagya olwo lugo byôshi abisherêza. 15 Agwarhira Arfazadi Omu birhondo bya Ragau, amllgwika amatumu gâge, amuyîrha loshi. 16 Okubundi arhabâluka n'engabo zâge, n'omwandu gw'abantu ba ngasi lubero banali naye. Anacihumûka, alisa, ahindisa engabo yâge nsiku igana na makumi abirhi.

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 1

1 ΕΤΟΥΣ δωδεκάτου τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ, ὃς ἐβασίλευσεν Ἀσσυρίων ἐν Νινευῆ τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ, ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀρφαξάδ, ὃς ἐβασίλευσεν Μήδων ἐν Ἐκβατάνοις, 2 καὶ ᾠκοδόμησεν ἐπ᾽ Ἐκβατάνων κύκλῳ τείχη ἐκ λίθων λελαξευμένων εἰς πλάτος πηχῶν τριῶν καὶ εἰς μῆκος πηχῶν ἓξ καὶ ἐποίησε τὸ ὕψος τοῦ τείχους πηχῶν ἑβδομήκοντα καὶ τὸ πλάτος αὐτοῦ πηχῶν πεντήκοντα 3 καὶ τοὺς πύργους αὐτοῦ ἔστησεν ἐπὶ ταῖς πύλαις αὐτῆς πηχῶν ἑκατὸν καὶ τὸ πλάτος αὐτῆς ἐθεμελίωσεν εἰς πήχεις ἑξήκοντα 4 καὶ ἐποίησε τὰς πύλας αὐτῆς πύλας διεγειρομένας εἰς ὕψος πηχῶν ἑβδομήκοντα καὶ τὸ πλάτος αὐτῶν πήχεις τεσσαράκοντα εἰς ἐξόδους δυνάμεων δυνατῶν αὐτοῦ καὶ διατάξεις τῶν πεζῶν αὐτοῦ. 5 καὶ ἐποίησε πόλεμον ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ πρὸς βασιλέα Ἀρφαξὰδ ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, τοῦτό ἐστιν ἐν τοῖς ὁρίοις Ραγαῦ. 6 καὶ συνήντησαν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν ὀρεινὴν καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὸν Εὐφράτην καὶ τὸν Τίγριν καὶ τὸν Ὑδάσπην καὶ πεδία Ἀριὼχ βασιλέως Ἐλυμαίων· καὶ συνῆλθον ἔθνη πολλὰ σφόδρα εἰς παράταξιν υἱῶν Χελεούδ. 7 καὶ ἀπέστειλε Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Περσίδα καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας πρὸς δυσμαῖς, τοὺς κατοικοῦντας Κιλικίαν καὶ Δαμασκόν, τὸν Λίβανον καὶ Ἀντιλίβανον, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας κατὰ πρόσωπον παραλίας 8 καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῦ Καρμήλου καὶ Γαλαὰδ καὶ τὴν ἄνω Γαλιλαίαν καὶ τὸ μέγα πεδίον Ἐσδρηλὼν 9 καὶ πάντας τοὺς ἐν Σαμαρείᾳ καὶ ταῖς πόλεσιν αὐτῆς καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἕως Ἰερουσαλὴμ καὶ Βετάνη καὶ Χελλοὺς καὶ Κάδης καὶ τοῦ ποταμοῦ Αἰγύπτου καὶ Ταφνὰς καὶ Ραμεσσὴ καὶ πᾶσαν γῆν Γεσὲμ 10 ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπάνω Τάνεως καὶ Μέμφεως καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Αἴγυπτον ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Αἰθιοπίας. 11 καὶ ἐφαύλισαν πάντες οἱ κατοικοῦντες πᾶσαν τὴν γῆν τὸ ῥῆμα Ναβουχοδονόσορ τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων καὶ οὐ συνῆλθον αὐτῷ εἰς τὸν πόλεμον, ὅτι οὐκ ἐφοβήθησαν αὐτόν, ἀλλ᾽ ἦν ἐναντίον αὐτῶν ὡς ἀνὴρ εἷς, καὶ ἀνέστρεψαν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ κενοὺς ἐν ἀτιμίᾳ προσώπου αὐτῶν. 12 καὶ ἐθυμώθη Ναβουχοδονόσορ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην σφόδρα καὶ ὤμοσε κατὰ τοῦ θρόνου καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, εἰ μὴν ἐκδικήσειν πάντα τὰ ὅρια τῆς Κιλικίας καὶ Δαμασκηνῆς καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Συρίας, ἀνελεῖν τῇ ρομφαίᾳ αὐτοῦ καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν γῇ Μωὰβ καὶ τοὺς υἱοὺς ʼΑμμὼν καὶ πᾶσαν τὴν ʼΙουδαίαν καὶ πάντας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὅρια τῶν δύο θαλασσῶν. [13] καὶ παρετάξατο ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ πρὸς ʼΑρφαξὰδ βασιλέα ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑπτακαιδεκάτῳ καὶ ἐκραταιώθη ἐν τῷ πολέμῳ αὐτοῦ καὶ ἀνέστρεψε πᾶσαν τὴν δύναμιν ʼΑρφαξὰδ καὶ πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ [14] καὶ ἐκυρίευσε τῶν πόλεων αὐτοῦ καὶ ἀφίκετο ἕως ʼΕκβατάνων καὶ ἐκράτησε τῶν πύργων καὶ ἐπρονόμευσε τὰς πλατείας αὐτῆς καὶ τὸν κόσμον αὐτῆς ἔθηκεν εἰς ὄνειδος αὐτῆς. [15] καὶ ἔλαβε τὸν ʼΑρφαξὰδ ἐν τοῖς ὄρεσι Ραγαῦ καὶ κατηκόντισεν αὐτὸν ἐν ταῖς ζιβύναις αὐτοῦ καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτὸν ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης. [16] καὶ ἀνέστρεψε μετ᾽ αὐτῶν αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ σύμμικτος αὐτοῦ, πλῆθος ἀνδρῶν πολεμιστῶν πολὺ σφόδρα· καὶ ἦν ἐκεῖ ραθυμῶν καὶ εὐωχούμενος αὐτὸς καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμέρας ἑκατὸν εἴκοσι.

2

Entambala y'olunda lw'ebuzikira-zûba

[1] Omu mwâka gwa kali ikumi na munâni, omu nsiku makumi abirhi n'ibirhi z'omwêzi gwa burhanzi, barhondêra okuderha oku bwâmi mpu Nabukondonozori mwâmi w'Asîriya akola alonza okucîhôla omw'igulu lyôshi nk'oku anali amahiga. [2] Anacishûbûza entwâli zâge zôshi n'abarhambo bâge; banacijira ihano bufunda funda; anacirhôla omuhigo yêne omu kanwa kâge gw'okumalîra ecihugo côshi. [3] Bôshi banacirhôla ogwomuhigo gw'okumalîra balya bôshi barhashimbaga akanwa kâge. [4] Erhi aba amarhôla ogwomuhigo gwâge, Nabukondonozori, mwâmi w'Asîriya, anahamagala Holoferno, ye wali murhambo mukulu w'engabo zâge na wa kabirhi oku bukulu. Anacimubwîra, erhi: [5] «Omwâmi mukulu oku adesire kw'oku, ye mwâmi mukulu w'igulu lyôshi: Okanye ogende n'abantu bikubagirwa omu burhwâli bwâbo, ba bihumbi igana na makumi abirhi bagenda n'amagulu n'engabo erhali nyi ya bihumbi ikumi na bibirhi bya balwî b'oku nfarasi, [6] obulirhêra abantu b'omu bihugo by'obuzikira-zûba bulya barhayumvagya akanwa kani. [7] Obabwîre barheganye idaho n'amîshi bulya nkola nabatulakwo entambala muli obu bukunizi bwâni; abasirika bani bakola bashandabâna omu igulu lyôshi, banabanyâge. [8] Abatumisirwe ebibande muli bwo babumba emisîma, n'emirhumba yabumba emigezi n'enyishi zihulula. [9] Nabagwârhamwo abajà kurhenga ebuzinda bw'igulu. [10] Kuli we okanyagye, ogend'ingwarhira eco cihugo câbo; bonene bayisha bacidwîrhe emunda oli, onabandangire kuhika oku lusiku lw'obuhane bwâbo. [11] Kuli bacikanyi cirhagomba, isù lyâwe lirhababaliraga ciru n'omuguma, obanigûze, onahagule ecihugo câbo. [12] Bulya niono ndahîre mbofà, mbo nyagwa n'obwâmi akaba oku naderhaga ntanakujiziri na okuboko kwâni. [13] Kuli we wênene, omanyâge wankaderha mpu warhalukiza ciru n'oburhegesi buguma muli ebira binwa bya Nnahamwinyu, ci obishimbe bwinjà nk'oku nakurhegesire, ojire duba.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[14] Oku arhenga omu mwa nnahamwabo, Holoferno anahamagala ngasi banali bakulu bôshi, abarhambo bakulu b'abalwi, abarhambulaga engabo y'Asuru. [15] Anacigabula abantu oku bagend'ilwa nka kulya mwâmi ananamurhegekaga: bihumbi igana na makumi abirhi bagenda n'amagulu, ba muherho, na bihumbi ikumi na bibirhi balwa n'enfarasi; [16] anabakerekanya kulya bankanahash'ikerekanya engabo oku matabâro. [17] Omu kuhêka emizigo yâbo arhôla engamiya, bapunda, ba punda-farasi mwandu, n'oku lwiko lwâbo, barhôla ebibuzi, ebimasha, empene mwandu. [18] Kuguma barhôla n'ebiryo, mwandu kuli ngasi mulume amasholo n'ensaranga zarhenga omu mbîko ya mwâmi, binji bwenêne.

[19] Anacilikula aja oku matabâro ye n'omurhwe gwâge mpu abè ashokolera mwâmi Nabukondonozori, anashandabane omu cihugo c'ebuzikira-zûba na zirya ngâlè zâge na balya banyakulwira oku nfarasi bâge, kuguma na balya basirika balambagira n'amagulu, bôshi balume ba ntwâli. [20] Abantu bayishaga babakulikire bàli mwandu nka nzige, nka mushenyi gw'okw'idaho, ntâye wa nkahashir'ibaganja erhi bunji burhuma.

Amashonezo g'engabo ya Holoferno

[21] Barhenga e Ninive, bajira nsiku isharhu bagenda omu kabanda ka Bektileti. Bagenditwa ecirâlo hôfi n'entondo yali eyegire Silisiya w'enyanya, ebwa kumosho. [22] Anaciyanka engabo yâge yôshi, banyakulambagira n'amagulu, banyakulwira oku nfarasi, aba engâlè, akanya, ajija oku ntondo. [23] Arhema anahonjeka Puto na Ludu; anyaga bene Rasisi bôshi, na bene Ismaeli ababa hôfi n'irûngu, eburhambi bw'ecihugo ca Sheleoni. [24] Akulikira Efrata yêshi, a rhulukana omu Mezopotamiya, ashandaza ebishagala byôshi byanali enyanya ly'omugezi gw'Abroni kuhika oku nyanja. [25] Arhôla ecihugo ca Silisiya côshi, anigûza ngasi balya banakazâg'irhangula okumucîka, alinda ahika oku lubibi lwa Yafeti, eburhambi bw'Arabiya. [26] Agorha bene Mediana bôshi, ayôca enyumpa zâbo, anyaga n'amasò gâbo. [27] Anacibungulukira omu kabanda ka Damasko amango g'okukalala emburho, ayôca amashwa gâbo gôshi, anigûza ebibuzi byâbo, ebimasha byâbo, ahagula ebishagala byâbo, emanda zâbo zôshi azijira bwamwa, n'abâna'rhabana bôshi abageza oku boji bw'engôrho. [28] Ajugumya abantu hôshi banayûbakaga oku burhamhi hw'enyanja, ab'e Sidoni, ab'e Tiri, abayûbakaga e Suri, e Okina n'abayûbakaga e Yama, e Azoti n'e Askaloni: bajuguma bwenêne embere zâge.

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 2

[1] ΚΑΙ ἐν τῷ ἔτει τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ, δευτέρᾳ καὶ εἰκάδι τοῦ πρώτου μηνός, ἐγένετο λόγος ἐν οἴκῳ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Ἀσσυρίων ἐκδικῆσαι πᾶσαν τὴν γῆν καθὼς ἐλάλησε. [2] καὶ συνεκάλεσε πάντας τοὺς θεράποντας αὐτοῦ καὶ πάντας τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ καὶ ἔθετο μετ᾽ αὐτῶν τὸ μυστήριον τῆς βουλῆς αὐτοῦ καὶ συνετέλεσε πᾶσαν τὴν κακίαν τῆς γῆς ἐκ τοῦ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

στόματος αὐτοῦ. [3] καὶ αὐτοὶ ἔκριναν ὀλοθρεῦσαι πᾶσαν σάρκα, οἳ οὐκ ἠκολούθησαν τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ. [4] καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε τὴν βουλὴν αὐτοῦ, ἐκάλεσε Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς ᾽Ασσυρίων τὸν ᾽Ολοφέρνην ἀρχιστράτηγον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δεύτερον ὄντα μετ᾽ αὐτόν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· [5] τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας, ὁ κύριος πάσης τῆς γῆς· ἰδοὺ σὺ ἐξελεύσῃ ἐκ τοῦ προσώπου μου καὶ λήψῃ μετὰ σεαυτοῦ ἄνδρας πεποιθότας ἐν ἰσχύϊ αὐτῶν, πεζῶν εἰς χιλιάδας ἑκατὸν εἴκοσι καὶ πλῆθος ἵππων σὺν ἀναβάταις μυριάδων δεκαδύο, [6] καὶ ἐξελεύσῃ εἰς συνάντησιν πάσῃ τῇ γῇ ἐπὶ δυσμάς, ὅτι ἠπείθησαν τῷ ῥήματι τοῦ στόματός μου. [7] καὶ ἀπαγγελεῖς αὐτοῖς ἑτοιμάζειν γῆν καὶ ὕδωρ. ὅτι ἐξελεύσομαι ἐν θυμῷ μου ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ καλύψω πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐν τοῖς ποσὶ τῆς δυνάμεώς μου καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς διαρπαγὴν αὐτοῖς· [8] καὶ οἱ τραυματίαι αὐτῶν πληρώσουσι τὰς φάραγγας καὶ τοὺς χειμάρρους αὐτῶν, καὶ ποταμὸς ἐπικλύζων τοῖς νεκροῖς αὐτῶν πληρωθήσεται· [9] καὶ ἄξω τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα πάσης τῆς γῆς. [10] σὺ δὲ ἐξελθὼν προκαταλήψῃ μοι πᾶν ὅριον αὐτῶν, καὶ ἐκδώσουσί σοι ἑαυτούς, καὶ διατηρήσεις ἐμοὶ αὐτοὺς εἰς ἡμέραν ἐλεγμοῦ αὐτῶν· [11] ἐπὶ δὲ τοὺς ἀπειθοῦντας οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου τοῦ δοῦναι αὐτοὺς εἰς φόνον καὶ ἁρπαγὴν ἐν πάσῃ τῇ γῇ σου. [12] ὅτι ζῶν ἐγὼ καὶ τὸ κράτος τῆς βασιλείας μου, λελάληκα καὶ ποιήσω ταῦτα ἐν χειρί μου. [13] καὶ σὺ δὲ οὐ παραβήσῃ ἕν τι τῶν ῥημάτων τοῦ κυρίου σου, ἀλλ᾽ ἐπιτελῶν ἐπιτελέσεις καθότι προστέταχά σοι, καὶ οὐ μακρυνεῖς τοῦ ποιῆσαι αὐτά. [14] καὶ ἐξῆλθεν ᾽Ολοφέρνης ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς δυνάστας καὶ τοὺς στρατηγοὺς καὶ ἐπιστάτας τῆς δυνάμεως ᾽Ασσοὺρ [15] καὶ ἠρίθμησεν ἐκλεκτοὺς ἄνδρας εἰς παράταξιν, καθότι ἐκέλευσεν αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ εἰς μυριάδας δεκαδύο καὶ ἱππεῖς τοξότας μυρίους δισχιλίους, [16] καὶ διέταξεν αὐτοὺς ὃν τρόπον πολέμου πλῆθος συντάσσεται. [17] καὶ ἔλαβε καμήλους καὶ ὄνους καὶ ἡμιόνους εἰς τὴν ἀπαρτίαν αὐτῶν, πλῆθος πολὺ σφόδρα, καὶ πρόβατα καὶ βόας καὶ αἶγας εἰς τὴν παρασκευὴν αὐτῶν, ὧν οὐκ ἦν ἀριθμός, [18] καὶ ἐπισιτισμὸν παντὶ ἀνδρὶ εἰς πλῆθος καὶ χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐξ οἴκου βασιλέως πολὺ σφόδρα. [19] καὶ ἐξῆλθεν αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ εἰς πορείαν τοῦ προελθεῖν βασιλέως Ναβουχοδονόσορ καὶ καλύψαι πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς πρὸς δυσμαῖς ἐν ἅρμασι καὶ ἱππεῦσι καὶ πεζοῖς ἐπιλέκτοις αὐτῶν. [20] καὶ πολὺς ὁ ἐπίμικτος ὡς ἀκρὶς συνεξῆλθον αὐτοῖς καὶ ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς· οὐ γὰρ ἦν ἀριθμὸς ἀπὸ πλήθους αὐτῶν. [21] καὶ ἀπῆλθον ἐκ Νινευῆ ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πεδίου Βεκτιλὲθ καὶ ἐστρατοπέδευσαν ἀπὸ Βεκτιλὲθ πλησίον τοῦ ὄρους τοῦ ἐπ᾽ ἀριστερᾷ τῆς ἄνω Κιλικίας. [22] καὶ ἔλαβε πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τοὺς πεζοὺς καὶ τοὺς ἱππεῖς καὶ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν ὀρεινήν. [23] καὶ διέκοψε τὸ Φοὺδ καὶ Λοὺδ καὶ ἐπρονόμευσαν πάντας υἱοὺς Ρασσὶς καὶ υἱοὺς ᾽Ισμαὴλ τοὺς κατὰ πρόσωπον τῆς ἐρήμου πρὸς νότον τῆς Χελεών. [24] καὶ παρῆλθε τὸν Εὐφράτην καὶ διῆλθε τὴν Μεσοποταμίαν καὶ διέσκαψε πάσας τὰς πόλεις τὰς ὑψηλὰς τὰς ἐπὶ τοῦ χειμάρρου ᾽Αβρωνᾶ ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ θάλασσαν. [25] καὶ κατελάβετο τὰ ὅρια τῆς Κιλικίας καὶ κατέκοψε πάντας τοὺς ἀντιστάντας αὐτῷ καὶ ἦλθεν ἕως ὁρίων ᾽Ιάφεθ τὰ πρὸς νότον κατὰ πρόσωπον τῆς ᾽Αραβίας. [26] καὶ ἐκύκλωσε πάντας τοὺς υἱοὺς Μαδιὰμ καὶ ἐνέπρησε τὰ σκηνώματα αὐτῶν καὶ ἐπρονόμευσε τὰς μάνδρας αὐτῶν. [27] καὶ κατέβη εἰς πεδίον Δαμασκοῦ ἐν ἡμέραις θερισμοῦ πυρῶν καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐνέπρησε πάντας τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ βουκόλια ἔδωκεν εἰς ἀφανισμὸν καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἐσκύλευσε καὶ τὰ παιδία αὐτῶν ἐξελίκμησε καὶ ἐπάταξε πάντας τοὺς νεανίσκους αὐτῶν ἐν στόματι ρομφαίας. [28] καὶ ἐπέπεσεν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν παραλίαν, τοὺς ὄντας ἐν Σιδῶνι καὶ Τύρῳ καὶ τοὺς κατοικοῦντας Σοὺρ καὶ ᾽Οκινά, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ῾Ιεμναάν, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ᾽Αζώτῳ καὶ ᾽Ασκάλωνι ἐφοβήθησαν αὐτὸν σφόδρα.

3

[1] Banacimurhumira entumwa z'okushenga omurhûla, mpu: [2] «Ala oku rhwono rhuli bantu ba Nabukondonozori, omwâmi mukulu, rhwono rhuli embere zâwe, orhujire nk'oku wankanalonza. [3] Ala enyumpa zirhu, ecishagala cîrhu côshi. amashwa gîrhu g'engano, ebibuzi bîrhu, enkafu zirhu, na ngasi busò bw'omu nyumpa zirhu zôshi; byôshi biri embere zâwe, obikolese nk'oku wankanalonza. [4] N'ebishagala bîrhu ebi n'abantu balimwo bôshi, rhuli bajà bâwe. Oyishe olambagiremwo kulya onabwîne kuli kwinjà. [5] Abo bantu bacîhâna ntyo emwa Holoferno, banacimuyinginga n'ebyo binwa biri ntyo. [6] Anacirhôla omwandagalo gwâge n'engabo yâge yôshi; anacihira abalanzi omu cihugo câbo; anacisingamwo abandi basirika omu balume banali ba ntwâli bôshi. [7] Banacimuyankirira bôhe omu cishagala câbo côshi; bakayisha baya-mbirhe ebimane by'okushiga; bakayisha basama banarhimba engoma. [8] Aha-gula omu cishagala câbo côshi, anatwa emirhi yâbo. Banacimuyêmêrera okuhongola eby'abazimu omwo cihugo côshi, lyo amashanja gôshi gaharâmya Nabukondonozori yenene, na ngasi bûko bwâbo n'olulimi lwâbo lwamushenga nka Nyamuzinda wâbomuguma yenene. [9] Alinda ahika ah'ishiriza ly'Esdreloni hôfi na Dotaya oli hôfi n'omuzinzi munene gw'entondo z'e Buyahudi. [10] Anacihanda ekarhî ka Geba na Sitopolisi; anacigezaho mwêzi mugumagumà adwirhage ashûbûza analundika bwinjà bwinjà ebirugu by'engabo yâge.

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 3

[1] ΚΑΙ ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους λόγοις εἰρηνικοῖς λέγοντες· [2] ἰδοὺ ἡμεῖς οἱ παῖδες Ναβουχοδονόσορ βασιλέως μεγάλου παρακείμεθα ἐνώπιόν σου, χρῆσαι ἡμῖν καθὼς ἀρεστόν ἐστι τῷ προσώπῳ σου· [3] ἰδοὺ αἱ ἐπαύλεις ἡμῶν καὶ πᾶν πεδίον πυρῶν καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ βουκόλια καὶ πᾶσαι αἱ μάνδραι τῶν σκηνῶν ἡμῶν παράκεινται πρὸ προσώπου σου, χρῆσαι καθ᾽ ὃν ἂν ἀρέσκῃ σοι. [4] ἰδοὺ καὶ αἱ πόλεις ἡμῶν καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐταῖς δοῦλοί σού εἰσιν· ἐλθὼν ἀπάντησον αὐταῖς ὡς ἔστιν ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. [5] καὶ παρεγένοντο οἱ ἄνδρες πρὸς ᾽Ολοφέρνην καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. [6] καὶ κατέβη ἐπὶ τὴν παραλίαν αὐτὸς καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ καὶ ἐφρούρησε τὰς πόλεις τὰς ὑψηλὰς καὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν εἰς συμμαχίαν ἄνδρας ἐπιλέκτους· [7] καὶ ἐδέξαντο αὐτὸν αὐτοὶ καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος αὐτῶν μετὰ στεφάνων καὶ χορῶν καὶ τυμπάνων. [8] καὶ κατέσκαψε πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐξέκοψε, καὶ ἦν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

δεδομένον αὐτῷ ἐξολοθρεῦσαι πάντας τοὺς θεοὺς τῆς γῆς, ὅπως αὐτῷ μόνῳ τῷ Ναβουχοδονόσορ λατρεύσωσι πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πᾶσαι αἱ γλῶσσαι καὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ αὐτῶν ἐπικαλέσωνται αὐτὸν εἰς θεόν. [9] καὶ ἦλθε κατὰ πρόσωπον Ἐσδρηλὼν πλησίον τῆς Δωταίας, ἥ ἐστιν ἀπέναντι τοῦ πρίονος τοῦ μεγάλου τῆς Ἰουδαίας, [10] καὶ κατεστρατοπέδευσεν ἀνὰ μέσον Γαβαὶ καὶ Σκυθῶν πόλεως, καὶ ἦν ἐκεῖ μῆνα ἡμερῶν εἰς τὸ συλλέξαι πᾶσαν τὴν ἀπαρτίαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

4

Abayahudi bahiga okuhagalika Holoferno

[1] Bene Israheli bayûbakaga omu Yudeya banayumva kurhi Holoferno omu rhambomukulu w'abalwi ba mwâmi Nabukondonozori mwâmi w'e Sîriya, ahenyeraga agandi mashanja na kurhi ahenangulaga empêro zâbo zôshi n'oku zihagula. [2] Bamuyôboha bwenêne n'omungo gwa Yeruzalemu kuguma n'akâ-Nyamuzinda wâbo gwabagwârha. [3] Bulya lyaciri duba barhengaga ebwa kululizibwa na harhali hacigera nsiku olubaga lw'e Buyahudi loshi lwali lwamashûbûzanya na ngasi birugu, oluhêrero n'akâ-Nyamuzinda ebyo byôshi oku byali byamasherezibwa, bashub'ibihà omugisho.

[4] Banacirhuma entumwa omu cishagala ca Samâriya côshi, eyindi e Kona, e Beteroni, e Belmaini, e Yeriko kuguma na Koba, e Asora n'omu kabanda ka Salemi. [5] Balanga ngasi busongerwe bw'entondo yanali ejire enyanya kulusha, ebishagala byâbo babizonga lugurhu, babilunda biryo byankanabalanga ago mangog'entambala, kulya kubà erhi bacishuba bahaka emyâka. [6] Yoyakimu ye wali mudâhwa mukulu muli ago mango aha Yeruzalemu anaciyandikira abantu b'e Betuli n'aba e Betomestaim eyegire Esdreloni ah'ishiriza ly'akabanda kayegire Dotaimi oku kubahûna mpu balange ngasi kabokwe ka ntondo kôshi [7] bu lya eri njira ya kujà e Buyahudi; kandi kwanali kulembu okulanga abantu balek'igera bulya hali hantu hafunda ha kugera bantu babirhi bonene caligumi za. [8] Bene Israheli banacijira okwôla amarhegeko g'omudâhwa Yoyakimu n'Ihano likulu lya olubaga lwa bene Israheli batwâga, amango bali ekagombe aha Yeruzalemu.

Emisengero mikulu

[9] Bene Israheli bôshi balaka balakûla embere za Nyamuzinda, bacibàbaza bwenêne. [10] Abalume, bakabo, abâna bâbo, ebintu byâbo, ngasi bambali bâbo b'e bigolo, abalimya, n'abajà bagulagwa ensaranga, abo bôshi bahira sunzu ecibunu omu kucibabaza. [11] Abalume bôshi ba bene Israheli, abakazi, abâna banabaga aha Yeruzalemu banacikafukamiriza embere z'akâ-Nyamuzinda, babumba amarhwe gâbo luvu, bakacigalanjula n'olya sunzu wâbo embere

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

za Nyamuzinda. [12] Oluhêrero nalo balubwika sunzu; balaka bwenêne emunda Nyamuzinda wa Israheli ali bôshi kuguma mpu abâna bâbo balek'ibà bajà, bakabo mpira, mpu ebishagala kashambala kâbo bilek'ishambûlwa, mpu oluhêrero lwâbo lulek'ihemulwa n'okunenaguzibwa n'agandi mashanja.

[13] Nnâmahanga ayumva omusengero gwaho anabona kurhi balumirwe. Olubaga lwacîshalisa nsiku nyinji la omu Buyahudi n'e Yeruzalemu embere z'Oluhêrero lwa Nnâmahanga Ogala-byôshi. [14] Yoyakimu yerigi mudâhwa mukulu n'abandi badâhwa banakazâg'ikola embere za Nnâmahanga n'abandi bôshi banali omu mikolo ya Nnâmahanga oku sunzu abali ecibunu erhi banadwîrhe bahêra enterekêro yâbo ngasi lusiku, emisegero n'entûlo abantu bonene balêrha omu bulonza bwâbo. [15] Ensirha zâbo zali nshîge oluvù, banakaz'ilakira Nyamuzinda n'emisî yaho yôshi mpu alole bwinjà enyumpa ya Israheli yôshi.

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 4

[1] ΚΑΙ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πάντα, ὅσα ἐποίησεν Ὀλοφέρνης τοῖς ἔθνεσιν, ὁ ἀρχιστράτηγος Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Ἀσσυρίων, καὶ ὃν τρόπον ἐσκύλευσε πάντα τὰ ἱερὰ αὐτῶν καὶ ἔδωκεν αὐτὰ εἰς ἀφανισμόν, [2] καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα σφόδρα ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ περὶ Ἰερουσαλὴμ καὶ τοῦ ναοῦ Κυρίου Θεοῦ αὐτῶν ἐταράχθησαν. [3] ὅτι προσφάτως ἦσαν ἀναβεβηκότες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ νεωστὶ πᾶς ὁ λαὸς συνελέλεκτο τῆς Ἰουδαίας, καὶ τὰ σκεύη καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ὁ οἶκος ἐκ τῆς βεβηλώσεως ἡγιασμένα ἦν. [4] καὶ ἀπέστειλαν εἰς πᾶν ὅριον Σαμαρείας καὶ Κωνὰ καὶ Βαιθωρὼν καὶ Βελμαὶν καὶ Ἰεριχὼ καὶ εἰς Χωβὰ καὶ Αἰσωρὰ καὶ τὸν αὐλῶνα Σαλὴμ [5] καὶ προκατελάβοντο πάσας τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλῶν καὶ ἐτειχίσαντο τὰς ἐν αὐτοῖς κώμας καὶ παρέθεντο εἰς ἐπισιτισμὸν εἰς παρασκευὴν πολέμου, ὅτι προσφάτως ἦν τὰ πεδία αὐτῶν τεθερισμένα. [6] καὶ ἔγραψεν Ἰωακὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς ἦν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐν Ἰερουσαλήμ, τοῖς κατοικοῦσι Βαιτυλούα καὶ Βαιτομεσθαίμ, ἥ ἐστιν ἀπέναντι Ἐσδρηλὼν κατὰ πρόσωπον τοῦ πεδίου τοῦ πλησίον Δωθαΐμ, [7] λέγων διακατασχεῖν τὰς ἀναβάσεις τῆς ὀρεινῆς, ὅτι δι' αὐτῶν ἦν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἦν εὐχερῶς διακωλῦσαι αὐτοὺς προσβαίνοντας, στενῆς τῆς προσβάσεως οὔσης ἐπ' ἄνδρας τοὺς πάντας δύο. [8] καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καθὰ συνέταξεν αὐτοῖς Ἰωακὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ ἡ γερουσία παντὸς δήμου Ἰσραήλ, οἳ ἐκάθηντο ἐν Ἰερουσαλήμ. [9] καὶ ἀνεβόησαν πᾶς ἀνὴρ Ἰσραὴλ πρὸς τὸν Θεὸν ἐν ἐκτενίᾳ μεγάλῃ καὶ ἐταπεινοῦσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἐκτενίᾳ μεγάλῃ. [10] αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ νήπια αὐτῶν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν καὶ πᾶς πάροικος ἢ μισθωτὸς καὶ ἀργυρώνητος αὐτῶν ἐπέθεντο σάκκους ἐπὶ τὰς ὀσφύας αὐτῶν. [11] καὶ πᾶς ἀνὴρ Ἰσραὴλ καὶ γυνὴ καὶ τὰ παιδία καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν Ἰερουσαλὴμ ἔπεσον κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ καὶ ἐσποδώσαντο τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ ἐξέτειναν τοὺς σάκκους αὐτῶν κατὰ πρόσωπον Κυρίου· [12] καὶ τὸ θυσιαστήριον σάκκῳ περιέβαλον καὶ ἐβόησαν πρὸς τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ ὁμοθυμαδὸν ἐκτενῶς τοῦ μὴ δοῦναι εἰς διαρπαγὴν τὰ νήπια αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας εἰς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

προνομὴν καὶ τὰς πόλεις τῆς κληρονομίας αὐτῶν εἰς ἀφανισμὸν καὶ τὰ ἅγια εἰς βεβήλωσιν καὶ ὀνειδισμόν, ἐπίχαρμα τοῖς ἔθνεσι. [13] καὶ εἰσήκουσε Κύριος τῆς φωνῆς αὐτῶν καὶ εἰσεῖδε τὴν θλῖψιν αὐτῶν· καὶ ἦν ὁ λαὸς νηστεύων ἡμέρας πλείους ἐν πάσῃ τῇ ᾽Ιουδαίᾳ καὶ ᾽Ιερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον τῶν ἁγίων Κυρίου παντοκράτορος. [14] καὶ ᾽Ιωακὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ πάντες οἱ παρεστηκότες ἐνώπιον Κυρίου, ἱερεῖς καὶ οἱ λειτουργοῦντες Κυρίῳ, σάκκους περιεζωσμένοι τὰς ὀσφύας αὐτῶν προσέφερον τὴν ὁλοκαύτωσιν τοῦ ἐνδελεχισμοῦ καὶ τὰς εὐχὰς καὶ τὰ ἑκούσια δόματα τοῦ λαοῦ, [15] καὶ ἦν σποδὸς ἐπὶ τὰς κιδάρεις αὐτῶν. καὶ ἐβόων πρὸς Κύριον ἐκ πάσης δυνάμεως εἰς ἀγαθὸν ἐπισκέψασθαι πάντα οἶκον ᾽Ισραήλ.

5

Ihano ly'amatabâro omu ngabo ya Holoferno

[1] Banacimanyîsa Holoferno, ye murhambo mukulu w'abalwî b'Asuru oku bene Israheli badwîrhe bacirheganya okulwa n'oku bafusire enjira z'omu ntondo, oku bazungulusire enkuta oku ngasi ntondo enali enyanya zinarhalusire ezâbo, n'oku bahizire emirhego omu ngasi rhubanda. [2] Yêshi anaciyâka bwenêne n'oburhè, ahamagala abarhambo n'engabo y'e Mowabu bôshi abakulu b'abasirika b'engabo y'e Amoni n'abashamuka b'oku burhambi bw'enyanja, anacibabwîra, erhi: [3] Mbwiri nâni bene Kanani lwo lubaga luci olwo luyûbaka omu ntondo, bishagala bihi luyûbaka, omurhwe gwâbo gw'okulwa gwanahika omu bantu banga, buhashe buci bajira, na bulyo buci balwamo, mwâmi wâbo ye ndi, ndi murhambo obadwîrhe oku matabâro? [4] Cirhumire bone omu bantu bayûbaka eno buzikira-zûba bo balahire okujà eno munda ndi?

[5] Akioro, murhambo wa bene Amoni bôshi, anacimubwîra, erhi: «Nnahamwîrhu ayumve akanwa k'omurhumisi wâge. Nanakumanyîsa eby'okunali byôshi kuli olwo lubaga luyûbaka kula ntondo enali hôfi n'ecirâlo câwe, na ntà bunywesi bwarhenga omu kanwa ka mwambali wâwe. [6] Olwo lubaga luli lw'oku bûko bw'Abanya-Kaldeya. [7] Bayûbakaga mîra e Mezopotamiya, ci barhayêmêraga okukolera abazimu b'ababusi bâbo b'eyo Kaldeya. [8] Barhenga omu njira y'ababusi bâbo bakaz'iharâmya Nyamuzinda w'e mpingu, Nyamuzinda banamanyaga bwinjà bwinjà oku ho anabà. Erhi bakagwa n'ababusi bâbo, babahêka kuli n'abazimu bâbo, bayaka aho bàbaga. bajiyûbaka handi omu Mezopotamiya nsiku ndi. [9] Oyo Nyamuzinda waho anacibabwîra mpu barhenge omu cihugo câbo, bagend'iyûbaka omu cihugo ca Kanani; banacigend'iyûbaka eyo munda, n'erhi bayihika, bagala omu masholo, omu nsaranga n'omu masò g'ebintu mwandu. [10] Banacibungulukira omu cihugo c'e Mîsiri erhi ishali likali lyamazûka omu Kanani, banayûbaka eyo munda amango banacikazâg'ibonayo ebiryo byôshi; eyôla munda banaciluga bwenêne, ntâye wankacihashire okuganja ngasi bûko bwâbo. [11] Mwâmi w'e Mîsiri anacibashomba, abarhindibuza n'omukolo gw'okujira amatofali, babajira kuligo bahinduka bajà. [12] Banacilakira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda wâbo, naye alibuza ecihugo c'Abanya-Mîsiri n'ebibande birhayishigi bafumu. [13] Abanya-Mîsiri banabalihirhakwo emwâbo: banacishinga embere za Nyamuzinda omu nyanja. [14] Abageza omu njira y'e Sînayi, n'omu Kadesi-Bameya; anacikungusha abantu bayûbaka omu ntondo bôshi. [15] Bayûbaka omu cihugo c' Abanya-Amori; bahungumulamwo Abaheshiboniti erhi misî yaho erhuma. Erhi babà bamayîkira Yordani, banayûbaka entondo yôshi, [16] balibirhakwo Abanya-Kanani, Abaferezeni, Abayebuseni, Abanya-Sikemi, Abanya-Girgashi, babêra omwo cihugo nsiku nyinji. [17] Amango gôshi barhanajira kubî embere z'oyo Nyamuzinda, anabagwase oku iragi lyâbo, bulya ye nabo bagaya obulyâlya. [18] Ci erhi banarhengaga omu njira abalangulaga banagukumuke n'okulwa kwa ngasi lubero, bahêkwe bujà omu by'ihanga, akâ-Nyamuzinda wâbo kôshi bakajire bwamwa n'ebishagala byâbo binyagwe n'abashombanyi bâbo.

[19] Buno, ebwa kubà bashubir'igomera Nyamuzinda wâbo, barhenzirage emunda bajàga babashandaliza, bashubir'iyûbaka omu Yeruzalemu, banahira mwo oluhêrero lwâbo. Banacishub'iyûbaka omu ntondo yali ekola eba irûngu. [20] Na buno Yâgirwa Muhanyi, akaba olwo lubaga lwajizire amabî, bagayisa oyo Nyamuzinda wâbo, rhulole erhi muli bomunali eco cankarhuma bahimwa, ka ndi rhwanasôkera emwaho, rhwanabahima. [21] Ci akaba ntà bubî balimwo bene olu lubaga, Nnawîrhu kwanaba kwinjà aharhalukire, bulya oyo Nyamuzinda wâbo anahash'ibalwira, kandi obone rhwamarhenzayo okwarhubonêsa nshonyi omu igulu lyôshi.

[22] Erhi Akioro ayûs'ishambâla ebyo binwa, omwidudumo gwazûka omu ngabo yali ezungulusire enyumpa n'abàlimwo. Abarhambo ba Holoferno, kugu ma n'abantu bayûbakaga oku burhambi bw'enyanja na bene Mowabu baderha mpu bamuyîrhe. [23] N'ecarhuma bulya rhurharhinyiri abo bene Israheli. Luli lubaga lurhajira buhashe na misî mici y'okulwa kuzibu. [24] Co carhuma rhwono rhwasôka, wabona oku balibwa na engabo yâwe yâgirwa Holoferno.

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 5

[1] ΚΑΙ ἀνηγγέλη Ὀλοφέρνῃ ἀρχιστρατήγῳ δυνάμεως Ἀσσοὺρ διότι οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ παρεσκευάσαντο εἰς πόλεμον καὶ τὰς διόδους τῆς ὀρεινῆς συνέκλεισαν καὶ ἐτείχισαν πᾶσαν κορυφὴν ὄρους ὑψηλοῦ καὶ ἔθηκαν ἐν τοῖς πεδίοις σκάνδαλα. [2] καὶ ὠργίσθη θυμῷ σφόδρα καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἄρχοντας Μωὰβ καὶ τοὺς στρατηγοὺς Ἀμμὼν καὶ πάντας σατράπας τῆς παραλίας [3] καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἀναγγείλατε δή μοι, υἱοὶ Χαναάν, τίς ὁ λαὸς οὗτος ὁ καθήμενος ἐν τῇ ὀρεινῇ, καὶ τίνες ἃς κατοικοῦσι πόλεις, καὶ τὸ πλῆθος τῆς δυνάμεως αὐτῶν, καὶ ἐν τίνι τὸ κράτος αὐτῶν, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν, καὶ τίς ἀνέστηκεν ἐπ᾽ αὐτῶν βασιλεὺς ἡγούμενος στρατιᾶς αὐτῶν, [4] καὶ διατὶ κατενωτίσαντο τοῦ μὴ ἐλθεῖν εἰς ἀπάντησίν μοι παρὰ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν δυσμαῖς; [5] καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἀχιὼρ ὁ ἡγούμενος πάντων υἱῶν Ἀμμών· ἀκουσάτω δὴ ὁ κύριός μου λόγον ἐκ στόματος τοῦ δούλου σου, καὶ ἀναγγελῶ σοι τὴν ἀλήθειαν περὶ τοῦ λαοῦ, ὃς κατοικεῖ τὴν ὀρεινὴν ταύτην, πλησίον σου οἰκοῦντος, καὶ οὐκ ἐξελεύσεται ψεῦδος ἐκ τοῦ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

στόματος τοῦ δούλου σου. [6] ὁ λαὸς οὗτός εἰσιν ἀπόγονοι Χαλδαίων, [7] καὶ παρῴκησαν τὸ πρότερον ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, ὅτι οὐκ ἐβουλήθησαν ἀκολουθῆσαι τοῖς θεοῖς τῶν πατέρων αὐτῶν, οἳ ἐγένοντο ἐν γῇ Χαλδαίων· [8] καὶ ἐξέβησαν ἐξ ὁδοῦ τῶν γονέων αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, Θεῷ ᾧ ἐπέγνωσαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ ἔφυγον εἰς Μεσοποταμίαν καὶ παρῴκησαν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. [9] καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς αὐτῶν ἐξελθεῖν ἐκ τῆς παροικίας αὐτῶν καὶ πορευθῆναι εἰς γῆν Χαναάν, καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ καὶ ἐπληθύνθησαν χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ καὶ ἐν κτήνεσι πολλοῖς σφόδρα. [10] καὶ κατέβησαν εἰς Αἴγυπτον, ἐκάλυψε γὰρ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς Χαναὰν λιμός, καὶ παρῴκησαν ἐκεῖ μέχρις οὗ διετράφησαν· καὶ ἐγένοντο ἐκεῖ εἰς πλῆθος πολύ, καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τοῦ γένους αὐτῶν. [11] καὶ ἐπανέστη αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου καὶ κατεσοφίσαντο αὐτοὺς ἐν πόνῳ καὶ ἐν πλίνθῳ, καὶ ἐταπείνωσαν αὐτοὺς καὶ ἔθεντο αὐτοὺς εἰς δούλους· [12] καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῶν, καὶ ἐπάταξε πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου πληγαῖς, ἐν αἷς οὐκ ἦν ἴασις· καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. [13] καὶ κατεξήρανεν ὁ Θεὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἔμπροσθεν αὐτῶν [14] καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς ὁδὸν τοῦ Σινὰ καὶ Κάδης Βαρνή· καὶ ἐξέβαλον πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ [15] καὶ ᾤκησαν ἐν γῇ Ἀμορραίων καὶ πάντας τοὺς Ἐσεβωνίτας ἐξωλόθρευσαν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν. καὶ διαβάντες τὸν Ἰορδάνην ἐκληρονόμησαν πᾶσαν τὴν ὀρεινὴν [16] καὶ ἐξέβαλον ἐκ προσώπου αὐτῶν τὸν Χαναναῖον καὶ τὸν Φερεζαῖον καὶ τὸν Ἰεβουσαῖον καὶ τὸν Συχὲμ καὶ πάντας τοὺς Γεργεσαίους καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ ἡμέρας πολλάς. [17] καὶ ἕως οὐχ ἥμαρτον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ αὐτῶν, ἦν τὰ ἀγαθὰ μετ᾽ αὐτῶν, ὅτι Θεὸς μισῶν ἀδικίαν μετ᾽ αὐτῶν ἐστιν. [18] ὅτε δὲ ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, ἧς διέθετο αὐτοῖς, ἐξωλοθρεύθησαν ἐν πολλοῖς πολέμοις ἐπὶ πολὺ σφόδρα καὶ ᾐχμαλωτεύθησαν εἰς γῆν οὐκ ἰδίαν, καὶ ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ αὐτῶν ἐγενήθη εἰς ἔδαφος, καὶ οἱ πόλεις αὐτῶν ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ὑπεναντίων. [19] καὶ νῦν ἐπιστρέψαντες ἐπὶ τὸν Θεὸν αὐτῶν ἀνέβησαν ἐκ τῆς διασπορᾶς, οὗ διεσπάρησαν ἐκεῖ, καὶ κατέσχον τὴν Ἱερουσαλήμ, οὗ τὸ ἁγίασμα αὐτῶν, καὶ κατῳκίσθησαν ἐν τῇ ὀρεινῇ, ὅτι ἦν ἔρημος. [20] καὶ νῦν, δέσποτα κύριε, εἰ μέν ἐστιν ἀγνόημα ἐν τῷ λαῷ τούτῳ καὶ ἁμαρτάνουσιν εἰς τὸν Θεὸν αὐτῶν καὶ ἐπισκεψόμεθα ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτοῖς σκάνδαλον τοῦτο, καὶ ἀναβησόμεθα καὶ ἐκπολεμήσομεν αὐτούς. [21] εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἀνομία ἐν τῷ ἔθνει αὐτῶν, παρελθέτω δὴ ὁ κύριός μου, μήποτε ὑπερασπίσῃ ὁ Κύριος αὐτῶν καὶ ὁ Θεὸς αὐτῶν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ἐσόμεθα εἰς ὀνειδισμὸν ἐναντίον πάσης τῆς γῆς. [22] καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο Ἀχιὼρ λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἐγόγγυσε πᾶς ὁ λαὸς ὁ κυκλῶν τὴν σκηνὴν καὶ περιεστώς, καὶ εἶπαν οἱ μεγιστᾶνες Ὀλοφέρνου καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν παραλίαν καὶ τὴν Μωὰβ συγκόψαι αὐτόν· [23] οὐ γὰρ φοβηθησόμεθα ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ· ἰδοὺ γὰρ λαός, ἐν ᾧ οὐκ ἔστι δύναμις οὐδὲ κράτος εἰς παράταξιν ἰσχυράν· [24] διὸ δὴ ἀναβησόμεθα, καὶ ἔσονται εἰς κατάβρωμα πάσης τῆς στρατιᾶς σου, δέσποτα Ὀλοφέρνη.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6

Oburhè bwa Holoferno

[1] Erhi olubi luhwa muli balya bantu bàli bazongolosire endêko, Holoferno, omurhambo mukuJu
w'engabo y'abalwi b'Asuru, anacibwîra Akioro na ngasi bandi bene Mowabu embere za olubaga
lw'ahandi erhi: [2] «Oli muntu muci wâni Akioro na bala balimya bene Efrayimu, obu okola wajira
obulêbi kuli rhwe, onakola warhubwîra buno mpu rhurhajag'ilwîsa bene Israheli ebwa kubà
Nyamuzinda wâbo anakabalwira! Ndi Nyamuzinda kuleka Nabukondonozori? Yenene arhuma
engabo yâge, anabaheze hano igulu, n'oyo Nyamuzinda wâbo arhabayôkole. [3] Ci rhwono
bambali ba Nabukondonozori wabona oku rhwabarhimbaguliza nka muntu muguma,
barhankaderha mpu bacishomya embere z'enfarasi zirhu. [4] Rhwabayôkera eyo mwâbo,
n'entondo zâbo zalaluka omukò gwâbo, orhubanda rhwabo rhuyunjule mifu. Barhabone misî
y'okuhangaza embere zirhu, ci kukwânîne bôshi bafè, kwo adesire mwâmi Nabukondonozori
orhegeka igulu lyôshi. [5] Bulya adesire, n'ebinwa byâge birhagaluka kone. Kuli we wâni
Akioromulimya, wa bene Amoni we, odesire ebira binwa, ahâla onajirire okubî, orhakacilola oku
busù bwâni, kurhenga ene, kuhika ncîhôle kulii balya barhengaga e Mîsiri. [6] Okubundi obwo,
ecûma c'engabo yâni n'omurhwe gwa bambali bani cakurhulungula enkanga na hano nshubûka,
bakuhimbagulize, ofe. [7] Bambali bani bakola bakuheka omwo ntondo, baji kuhira omu cishagala
cigwêrhe akafômeko. [8] Na hano ofa, wanafà haguma nabo. [9] Na kulya kubà olangâlire emurhima
gwâwe oku barhagwârhwe, omanye obusù bwâwe burhacizinzibalaga. Nadesire, na ntâko
kurhabe omu binwa byâni.»

[10] Holoferno anacirhegeka abambali bali omu nyumpa mpu bagwarhe Akioro, bamuheke e
Betuli, bamuhane emwa bene Israheli. [11] Balya barhumisi banacimugwârha, bamurhenza omu
cihando, bamuhêka omu kabanda, banaci rhenga omwo kabanda, basôkera oku ntondo bahika
aha maliba gali hôfi na Betuli. [12] Abantu b'omwo lugo erhi bababona, banacirhôla emirasano
yâbo, banacishagamuka omu lugo, bajà oku irhwerhwe ly'entondo. Abalwa n'amango buye
babacika okusôka omu kubabanda amabuye. [13] Banacizonga omu marhambi g'entondo,
baziriringa Akioro, bamukwêba halya erya ntondo erhondêrera, banacishubira emunda nawabo
ali. [14] Oku babunguluka oku ntondo, bene Israheli banarhinda ahâli; bamu shwêkûla, bamuheka
e Betuli, baj'imuyêreka abakulu b'ecishagala. [15] Mw'ago mango, abo bakulu bali: Ûziyahu,
mwene Mika, w'omu bûko bwa Simoni, Sha-brisi, mugala wa Gotonieli na Sharmisi mugala wa
Melkieli. [16] Banacishûbûza abashamuka b'oku lugo loshi, n'abâna n'abakazi bôshi balundukira
bw'eyo endêko. Banaciyisha badwîrhe Akioro omu karhî k'olwo lubaga loshi, na Ûziyahu
anacimudôsa kurhi byabîre kôshi, [17] Anacibashuza, abashambalira n'olwo lw'endêko ya
Holoferno, ebinwa ananaderhaga omu karhî k'abarhambo b'Asuru na ngasi bindi analogosire
kuli bene Israheli byôshi. [18] Olubaga lwafukamiriza, lwaharâmya Nnâmahanga, lwayâma, mpu:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

19 «Nnahamwîrhu, Nyamuzinda w'empingu, olole obwo bucîbone bwâbo, obwonjo bw'okunenaguzibwa kw'olubaga lwâwe bukugwarhe, olole Yâgirwa muli luno lusiku obusù bw'aba wagishaga! 20 Barhûliriza Akioro banacimukuza bwenêne. 21 Erhi barhenga omw'ihano, Ûziyahu amuhêka emwâge, n'abashamuka abahà oku mamvu. Banacirhondêra bashenga oburhabâle emwa Nyamuzinda w'Israheli muli obwo budufu bôshi.

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 6

1 ΚΑΙ ὡς κατέπαυσεν ὁ θόρυβος τῶν ἀνδρῶν τῶν κύκλῳ τῆς συνεδρίας, καὶ εἶπεν Ὀλοφέρνης ὁ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως Ἀσσοὺρ πρὸς Ἀχιὼρ ἐναντίον παντὸς τοῦ δήμου ἀλλοφύλων καὶ πρὸς πάντας υἱοὺς Μωάβ· 2 καὶ τίς εἶ σύ, Ἀχιὼρ καὶ οἱ μισθωτοὶ τοῦ Ἐφραίμ, ὅτι ἐπροφήτευσας ἐν ἡμῖν καθὼς σήμερον καὶ εἶπας τὸ γένος Ἰσραὴλ μὴ πολεμῆσαι, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτῶν ὑπερασπιεῖ αὐτῶν; καὶ τίς ὁ Θεὸς εἰ μὴ Ναβουχοδονόσορ; οὗτος ἀποστελεῖ τὸ κράτος αὐτοῦ καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καὶ οὐ ρύσεται αὐτοὺς ὁ Θεὸς αὐτῶν· 3 ἀλλ' ἡμεῖς οἱ δοῦλοι αὐτοῦ πατάξομεν αὐτοὺς ὡς ἄνθρωπον ἕνα, καὶ οὐχ ὑποστήσονται τὸ κράτος τῶν ἵππων ἡμῶν. 4 κατακαύσομεν γὰρ αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ ὄρη αὐτῶν μεθυσθήσεται ἐν τῷ αἵματι αὐτῶν, καὶ τὰ πεδία αὐτῶν πληρωθήσεται νεκρῶν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀντιστήσεται τὸ ἴχνος τῶν ποδῶν αὐτῶν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπωλείᾳ ἀπολοῦνται, λέγει ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ὁ κύριος πάσης τῆς γῆς· εἶπε γάρ, οὐ ματαιωθήσεται τὰ ῥήματα τῶν λόγων αὐτοῦ. 5 σὺ δὲ Ἀχιὼρ μισθωτὲ τοῦ Ἀμμών, ὃς ἐλάλησας τοὺς λόγους τούτους ἐν ἡμέρᾳ ἀδικίας σου, οὐκ ὄψει ἔτι τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, ἕως οὗ ἐκδικήσω τὸ γένος τῶν ἐξ Αἰγύπτου· 6 καὶ τότε διελεύσεται ὁ σίδηρος τῆς στρατιᾶς μου καὶ ὁ λαὸς τῶν θεραπόντων μου τὰς πλευράς σου, καὶ πεσῇ ἐν τοῖς τραυματίαις αὐτῶν, ὅταν ἐπιστρέψω. 7 καὶ ἀποκαταστήσουσί σε οἱ δοῦλοί μου εἰς τὴν ὀρεινὴν καὶ θήσουσί σε ἐν μιᾷ τῶν πόλεων τῶν ἀναβάσεων, 8 καὶ οὐκ ἀπολῇ ἕως οὗ ἐξολοθρευθῇς μετ' αὐτῶν. 9 καὶ εἴπερ ἐλπίζεις τῇ καρδίᾳ σου ὅτι οὐ ληφθήσονται, μὴ συμπεσέτω σου τὸ πρόσωπον· ἐλάλησα, καὶ οὐδὲν διαπεσεῖται τῶν ῥημάτων μου. 10 καὶ προσέταξεν Ὀλοφέρνης τοῖς δούλοις αὐτοῦ, οἳ ἦσαν παρεστηκότες ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ, συλλαβεῖν τὸν Ἀχιὼρ καὶ ἀποκαταστῆσαι αὐτὸν εἰς Βαιτυλούα καὶ παραδοῦναι εἰς χεῖρας υἱῶν Ἰσραήλ. 11 καὶ συνέλαβον αὐτὸν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τὸ πεδίον καὶ ἀπῆραν ἐκ μέσου τῆς πεδινῆς εἰς τὴν ὀρεινὴν καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τὰς πηγάς, αἳ ἦσαν ὑποκάτω Βαιτυλούα. 12 καὶ ὡς εἶδαν αὐτοὺς οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ἀνέλαβον τὰ ὅπλα αὐτῶν καὶ ἀπῆλθον ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ πᾶς ἀνὴρ σφενδονήτης διεκράτησαν τὴν ἀνάβασιν αὐτῶν καὶ ἔβαλον ἐν λίθοις ἐπ' αὐτούς. 13 καὶ ὑποδύσαντες ὑποκάτω τοῦ ὄρους ἔδησαν τὸν Ἀχιὼρ καὶ ἀφῆκαν ἐρριμμένον ὑπὸ τὴν ρίζαν τοῦ ὄρους καὶ ἀπῴχοντο πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν. 14 καταβάντες δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐκ τῆς πόλεως αὐτῶν ἐπέστησαν αὐτῷ καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον εἰς τὴν Βαιτυλούα καὶ κατέστησαν αὐτὸν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως αὐτῶν, 15 οἳ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, Ὀζίας ὁ τοῦ Μιχὰ ἐκ τῆς φυλῆς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Συμεὼν καὶ ᾽Αβρὶς ὁ τοῦ Γοθονιὴλ καὶ Χαρμὶς υἱὸς Μελχιήλ. [16] καὶ συνεκάλεσαν πάντας τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως, καὶ συνέδραμον πᾶς νεανίσκος αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἔστησαν τὸν ᾽Αχιὼρ ἐν μέσῳ παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτῶν, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ᾽Οζίας τὸ συμβεβηκός. [17] καὶ ἀποκριθεὶς ἀπήγγειλεν αὐτοῖς τὰ ῥήματα τῆς συνεδρίας ᾽Ολοφέρνου καὶ πάντα τὰ ῥήματα, ὅσα ἐλάλησεν ἐν μέσῳ τῶν ἀρχόντων υἱῶν ᾽Ασσούρ, καὶ ὅσα ἐμεγαλορρημόνησεν ᾽Ολοφέρνης εἰς τὸν οἶκον ᾽Ισραήλ. [18] καὶ πεσόντες ὁ λαὸς προσεκύνησαν τῷ Θεῷ καὶ ἐβόησαν λέγοντες· [19] Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, κάτιδε ἐπὶ τὰς ὑπερηφανίας αὐτῶν καὶ ἐλέησον τὴν ταπείνωσιν τοῦ γένους ἡμῶν καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸ πρόσωπον τῶν ἡγιασμένων σοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. [20] καὶ παρεκάλεσαν τὸν ᾽Αχιὼρ καὶ ἐπῄνεσαν αὐτὸν σφόδρα. [21] καὶ παρέλαβεν αὐτὸν ᾽Οζίας ἐκ τῆς ἐκκλησίας εἰς οἶκον αὐτοῦ καὶ ἐποίησε πότον τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν Θεὸν ᾽Ισραὴλ εἰς βοήθειαν ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην.

7

II. Ekurhêrwa kwa Betuli

Okurhêrwa kwa Israheli

[1] Erhi buca Holoferno arhegeka engabo yâge, emirhwe yâge yôshi, na balya bàyishaga okubarhabâla mpu bagandûle bahêke ecirâlo e Betuli, bagwarhe obuhumana bw'entondo, banalwise bene Israheli. [2] Olwo lusiku abasirika bâbo bôshi bagandûla; emisî yâbo omu kuganja abalume b'amatabâro bali bihumbi igana na makumi gali ndarhu ga bantu bagenda n'amagulu, bihumbi ikumi na bibirhi bya bantu bagenda n'enfarasi, buzira kuganja ab'emikolo n'abandi bayishaga babalusize: gwali mwandu gurhankaganjwa. [3] Banacitwa olugerêro omu kabanda hôfi na Betuli aha iriba. Banacihanda omu murhambirhambi kuhika e Belaimi na Dotaimi, kandi kurhenga e Betuli kuhika e Shiyamoni ah'i shiriza lya Esdreloni. [4] Bene Israheli erhi babona erya nkumo y'abantu, bayô boha, ngasi muguma akabwîra owâbo erhi: «Lero abâla bôshi bamalîra igulu. Ntà ntondo ejire enyanya, nîsi erhi kafomeko, erhi hirhondo hyankalembera obuzirho bwâbo». [5] Erhi babà bamarhôla ngasi muguma ebirugu by'okulwa, n'erhi babà bamayasa orhumole oku minara y'okulanga, bageza obwo budufu bôshi babalinzire.

[6] Oku lusiku lwa kabirhi, Holoferno ayîsha adwîrhe balya basirika bâge bagenda n'enfarasi bôshi; abageza olunda bene Israheli bali, omu Betuli, alâba emihango y'ebishagala byâbo byôshi. [7] Arhangula amaliba gâbo gôshi, aganyaga, anahiraho abalanzi; yêne ashubira emunda engabo yâge yali. [8] Na, erhi bamujàho, bene Ezau bôshi, abarhambo ba bene Mowabu bôshi, abarhambo b'oku lunda lw'enyanja, bamubwîra, mpu: [9] «Nnawîrhu ayumve bwinjà akâla kanwa lyo engabo yâwe elek'itumirhwa. [10] Bulya olu lubaga lwa bene Israheli emisî yâbo bayihira arhali omu kulwa amatumu ci omu bulîrî bw'ezi ntondo bayûbakamwo. Kurhali kulembu okusôka ezi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ntondo bayûbakamwo.

[11] Yâgirwa orhaderhaga mpu okerese abantu okala wabalwîsa na ntyo harhahirime ciru n'omuntu muguma omu mirhwe yâwe. [12] Obere oku lugerêro lwâwe, olange kwo abantu b'emisî yâwe, n'abarhumisi bâwe bagend'ilanga amaliba garhenga omu marhambi g'entondo. [13] Bulya ahôla ho abantu b'e Betuli bôshi bayîsh'ikadôma: enyôrha yabasêza okuhâna olugo lwâbo. Kuli rhwe rbwenêne, rhukola rhwasôkera oku marhwerhwe g'entondo ziri hôfi, rhugend'itwayo amacûmbi g'okubalanga lyo balek'ijira owarhenga omu lugo. [14] Ishali lyabahungumuliramwo na bakabo n'abâna bâbo embere engôrho ebahôlereze; balambukira omu njira z'aha bayûbaka. [15] Kandi wênene wanayi shig'ibahemba kulya kugalugalu banakwânîne, bulya barhalonzagya okuyish'i shiga n'omurhûla emunda oli.»

[16] Ebyo binwa byasîmîsa bwenêne Holoferno n'engabo yâge; anacirhegeka mpu bajire okwo banadesire. [17] Cikembe ciguma ca bene Amoni cagenda na bene Asuru bihumbi birhânu, bahanda omu kafomeko k'entondo, banyaga enyishi n'amaliba ga bene Israheli. [18] Nabo bene Ezau na bene Amoni basôka e ntondo bagend'itwa icûmbi oku ntondo ya Dotaimi, banacirhuma abantu bâbo olundi lunda lw'ishiriza lya Egrebeli hôfi na Kusi, cishagala cibà hôfi n'omugezi gwa Mokimuri. Abasigalaga omu ngabo ya Asuru bahanda omu kabanda, bakabumba bantu. Amahêma gâbo n'ebirugu byâbo byajira olugerêro lw'o rhuyumpa rhunji rhunji, nabo bone bàli ngabo nyinji bwenêne.

[19] Bene Israheli balakira Nnâmahanga Nyamuzinda wâbo, erhi bôshi bamarhemuka, bulya bamagorhwa n'abashombanyi bâbo, na ntâko bankacihashire okubafumamwo. [20] N'eyo ngabo ya bene Asuru yanacibazunguluka ntyo nsiku makumi asharhu: abalambagira n'amagulu kone, abagenda omu ngâlè n'abagenda n'enfarasi. Abantu b'e Betuli banacibona omuhako gwâbo gw'amîshi gukola buhwa. [21] Emîna yagana, barhanacihashaga okunywa mpu batwe enyôrha, bulya bal'ikola bakagera amîshi babahà ga okunywa. [22] Abâna bâbo balikola ba ntà magala, abâna bâbo barhôrhò na bakabo balembagûka n'enyôrha, bakahirima omu njira n'omu muhango, bulya ntà misî bacigwêrhe.

[23] Okubundi obwo, olubaga loshi lwanaciyisha, lwazunguluka Ûziyahu n'aba rhambo b'olwo lugo, abâna bagererire, abakazi barhò, banaciyâma n'izù linene, banaciderha, banabwîra abashamuka, mpu: [24] Nnâmahanga yenene atwâge olubanja ekarhî kîrhu na ninyu kuli oku bubî mwarhujirire ebwa kubà murhabwîraga bene Asuru ebinwa by'omurhûla. [25] Rhwono buno rhurhacigwêrhi burhabâle, Nyamuzinda arhuhânyire omu maboko gâbo, erhi aleka rhufe n'enyôrha nnene, rhunagukumukire ntyo embere zâbo. [26] Mukanyagye mubahamagale buno, olugomuluhâne mpira emw'eyi ngabo ya Holoferno n'emirhwe yâge yôshi. [27] Kwanaba kukulu barhunyagûze, barhuhêke bujà, rhunagend'ilama ahâli h'okubona n'amasù gîrhu abâna bîrhu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bafà, bakîrhwe bafe n'abâna kuguma. [28] Abahàmirizi bîrhu yo mpingu n'igulu, Nyamuzinda wîrhu, Nnâmahanga wa balarha, ye warhuhana erhi byâha bîrhu bîrhuma n'ebyâha bya balarha lyo alek'ijira kwa bene oku ene la. [29] Bôshi caliglllmiza banayâma, omu karhî k'endêko, balaka bwenêne emunda Nyakasane Nyamuzinda ali n'izù linene.

[30] Ûziyahu anacibabwîra, erhi: "Bene wîrhu, mubè n'obulangâlire bone, mulinde zindi nsiku irhanu: mw'ago mango, Nnâmahanga Nyamuzinda wîrhu arhuyêrekeza obwonjo bwâge, bulya arharhulekerere kuhika ebuzinda. [31] Ezo nsiku zikagera n'oburhabâle burhacirhuyîshira, nanajira nk'oku munadesire." [32] Asengaruka olubaga, alushubiza oku cihando, balanga enkuta, eminara y'olugo lwâbo, abakazi n'abâna babashubiza omu nyumpa. Bôshi bàli bamatwîka enjingo omu lugo.

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 7

[1] Τῇ δ᾽ ἐπαύριον παρήγγειλεν ᾽Ολοφέρνης πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ καὶ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, οἳ παρεγένοντο ἐπὶ τὴν συμμαχίαν αὐτοῦ, ἀναζευγνύειν ἐπὶ Βαιτυλούα καὶ τὰς ἀναβάσεις τῆς ὀρεινῆς προκαταλαμβάνεσθαι καὶ ποιεῖν πόλεμον πρὸς τοὺς υἱοὺς ᾽Ισραήλ. [2] καὶ ἀνέζευξεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πᾶς ἀνὴρ δυνατὸς αὐτῶν· καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν ἀνδρῶν πολεμιστῶν χιλιάδες ἀνδρῶν πεζῶν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα καὶ ἱππέων χιλιάδες δεκαδύο, χωρὶς τῆς ἀποσκευῆς καὶ τῶν ἀνδρῶν, οἳ ἦσαν πεζοὶ ἐν αὐτοῖς, πλῆθος πολὺ σφόδρα. [3] καὶ παρενέβαλον ἐν τῷ αὐλῶνι πλησίον Βαιτυλούα ἐπὶ τῆς πηγῆς καὶ παρέτειναν εἰς εὖρος ἐπὶ Δωθαΐμ καὶ ἕως Βελβαὶμ καὶ εἰς μῆκος ἀπὸ Βαιτυλούα ἕως Κυαμῶνος, ἥ ἐστιν ἀπέναντι ᾽Εσδρηλών. [4] οἱ δὲ υἱοὶ ᾽Ισραήλ, ὡς εἶδον αὐτῶν τὸ πλῆθος, ἐταράχθησαν σφόδρα καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· νῦν ἐκλείξουσιν οὗτοι τὸ πρόσωπον τῆς γῆς πάσης, καὶ οὔτε τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ οὔτε αἱ φάραγγες οὔτε οἱ βουνοὶ ὑποστήσονται τὸ βάρος αὐτῶν. [5] καὶ ἀναλαβόντες ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ αὐτῶν καὶ ἀνακαύσαντες πυρὰς ἐπὶ τοὺς πύργους αὐτῶν, ἔμενον φυλάσσοντες ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην. [6] τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ ἐξήγαγεν ᾽Ολοφέρνης πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον τῶν υἱῶν ᾽Ισραήλ, οἳ ἦσαν ἐν Βαιτυλούᾳ, [7] καὶ ἐπεσκέψατο τὰς ἀναβάσεις τῆς πόλεως αὐτῶν καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων αὐτῶν ἐφώδευσε καὶ προκατελάβετο αὐτὰς καὶ ἐπέστησεν αὐταῖς παρεμβολὰς ἀνδρῶν πολεμιστῶν, καὶ αὐτὸς ἀνέζευξεν εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ. [8] καὶ προσελθόντες αὐτῷ οἱ ἄρχοντες τῶν υἱῶν ῾Ησαῦ καὶ πάντες οἱ ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ Μωὰβ καὶ οἱ στρατηγοὶ τῆς παραλίας εἶπαν· [9] ἀκουσάτω δὴ λόγον ὁ δεσπότης ἡμῶν, ἵνα μὴ γένηται θραῦσμα ἐν τῇ δυνάμει σου· [10] ὁ γὰρ λαὸς οὗτος τῶν υἱῶν ᾽Ισραὴλ οὐ πέποιθαν ἐπὶ τοῖς δόρασιν αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς ὕψεσι τῶν ὀρέων αὐτῶν, ἐν οἷς αὐτοὶ ἐνοικοῦσιν ἐν αὐτοῖς· οὐ γάρ ἐστιν εὐχερὲς προσβῆναι ταῖς κορυφαῖς τῶν ὀρέων αὐτῶν. [11] καὶ νῦν, δέσποτα, μὴ πολέμει πρὸς αὐτούς, καθὼς γίνεται πόλεμος παρατάξεως, καὶ οὐ πεσεῖται ἐκ τοῦ λαοῦ σου ἀνὴρ εἷς. [12] ἀνάμεινον ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς σου διαφυλάσσων πάντα ἄνδρα ἐκ τῆς δυνάμεώς σου, καὶ ἐπικρατησάτωσαν οἱ παῖδές σου τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος, ἣ ἐκπορεύεται ἐκ τῆς ρίζης τοῦ ὄρους,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] διότι ἐκεῖθεν ὑδρεύονται πάντες οἱ κατοικοῦντες Βαιτυλούα, καὶ ἀνελεῖ αὐτοὺς ἡ δίψα, καὶ ἐκδώσουσι τὴν πόλιν ἑαυτῶν· καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ λαὸς ἡμῶν ἀναβησόμεθα ἐπὶ τὰς πλησίον κορυφὰς τῶν ὀρέων καὶ παρεμβαλοῦμεν ἐπ᾽ αὐταῖς εἰς προφυλακὴν τοῦ μὴ ἐξελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως ἄνδρα ἕνα. [14] καὶ τακήσονται ἐν τῷ λιμῷ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ πρὶν ἐλθεῖν τὴν ρομφαίαν ἐπ᾽ αὐτούς, καταστρωθήσονται ἐν ταῖς πλατείαις τῆς οἰκήσεως αὐτῶν. [15] καὶ ἀνταποδώσεις αὐτοῖς ἀνταπόδομα πονηρόν, ἀνθ᾽ ὧν ἐστασίασαν, καὶ οὐκ ἀπήντησαν τῷ προσώπῳ σου ἐν εἰρήνῃ. [16] καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐτῶν ἐνώπιον ᾽Ολοφέρνου καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ συνέταξαν ποιεῖν καθὼς ἐλάλησαν. [17] καὶ ἀπῆρε παρεμβολὴ υἱῶν ᾽Αμμὼν καὶ μετ᾽ αὐτῶν χιλιάδες πέντε υἱῶν ᾽Ασσοὺρ καὶ παρενέβαλον ἐν τῷ αὐλῶνι καὶ προκατελάβοντο τὰ ὕδατα καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων τῶν υἱῶν ᾽Ισραήλ. [18] καὶ ἀνέβησαν υἱοὶ ᾽Ησαῦ καὶ οἱ υἱοὶ ᾽Αμμὼν καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ὀρεινῇ ἀπέναντι Δωθαΐμ. καὶ ἀπέστειλαν ἐξ αὐτῶν πρὸς νότον καὶ ἀπηλιώτην ἀπέναντι ᾽Εγρεβήλ, ἥ ἐστι πλησίον Χούς, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χειμάρρου Μοχμούρ. καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ τῶν ᾽Ασσυρίων παρενέβαλον ἐν τῷ πεδίῳ καὶ ἐκάλυψαν πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς· καὶ αἱ σκηναὶ καὶ αἱ ἀπαρτίαι αὐτῶν κατεστρατοπέδευσαν ἐν ὄχλῳ πολλῷ καὶ ἦσαν εἰς πλῆθος πολὺ σφόδρα. [19] Καὶ οἱ υἱοὶ ᾽Ισραὴλ ἀνεβόησαν πρὸς Κύριον Θεὸν αὐτῶν, ὅτι ὠλιγοψύχησε τὸ πνεῦμα αὐτῶν, ὅτι ἐκύκλωσαν πάντες οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν καὶ οὐκ ἦν διαφυγεῖν ἐκ μέσου αὐτῶν. [20] καὶ ἔμεινε κύκλῳ αὐτῶν πᾶσα παρεμβολὴ ᾽Ασσούρ, οἱ πεζοὶ καὶ τὰ ἅρματα καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτῶν, ἡμέρας τριακοντατέσσαρας. καὶ ἐξέλιπε πάντας τοὺς κατοικοῦντας Βαιτυλούα πάντα τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν τῶν ὑδάτων, [21] καὶ οἱ λάκκοι ἐξεκενοῦντο, καὶ οὐκ εἶχον πιεῖν εἰς πλησμονὴν ὕδωρ ἡμέραν μίαν, ὅτι ἐν μέτρῳ ἐδίδοσαν αὐτοῖς πιεῖν. [22] καὶ ἠθύμησαν τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ οἱ νεανίσκοι ἐξέλιπον ἀπὸ τῆς δίψης καὶ ἔπιπτον ἐν ταῖς πλατείαις τῆς πόλεως καὶ ἐν ταῖς διόδοις τῶν πυλῶν, καὶ οὐκ ἦν κραταίωσις ἔτι ἐν αὐτοῖς. [23] καὶ ἐπισυνήχθησαν πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ ᾽Οζίαν καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως, οἱ νεανίσκοι καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία, καὶ ἀνεβόησαν φωνῇ μεγάλῃ καὶ εἶπαν ἐναντίον πάντων τῶν πρεσβυτέρων· [24] κρίναι ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον ἡμῶν καὶ ὑμῶν, ὅτι ἐποιήσατε ἐν ἡμῖν ἀδικίαν μεγάλην οὐ λαλήσαντες εἰρηνικὰ μετὰ τῶν υἱῶν ᾽Ασσούρ. [25] καὶ νῦν οὐκ ἔστι βοηθὸς ἡμῶν, ἀλλὰ πέπρακεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τοῦ καταστρωθῆναι ἐναντίον αὐτῶν ἐν δίψῃ καὶ ἀπωλείᾳ μεγάλῃ. [26] καὶ νῦν ἐπικαλέσασθε αὐτοὺς καὶ ἔκδοσθε τὴν πόλιν πᾶσαν εἰς προνομὴν τῷ λαῷ ᾽Ολοφέρνου καὶ πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτοῦ· [27] κρεῖσσον γὰρ ἡμῖν γενηθῆναι αὐτοῖς εἰς διαρπαγήν, ἐσόμεθα γὰρ εἰς δούλους, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν, καὶ οὐκ ὀψόμεθα τὸν θάνατον τῶν νηπίων ἡμῶν ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν ἐκλειποῦσας τὰς ψυχὰς αὐτῶν. [28] μαρτυρόμεθα ὑμῖν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ Κύριον τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐκδικεῖ ἡμᾶς κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ κατὰ τὰ ἁμαρτήματα τῶν πατέρων ἡμῶν, ἵνα μὴ ποιήσῃ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον. [29] καὶ ἐγένετο κλαυθμὸς μέγας ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας πάντων ὁμοθυμαδὸν καὶ ἐβόησαν πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν φωνῇ μεγάλῃ. [30] καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ᾽Οζίας· θαρσεῖτε, ἀδελφοί, διακαρτερήσωμεν ἔτι πέντε ἡμέρας, ἐν αἷς ἐπιστρέψει Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς, οὐ γὰρ ἐγκαταλείψει ἡμᾶς εἰς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τέλος· [31] ἐὰν δὲ διέλθωσιν αὗται καὶ μὴ ἔλθῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς βοήθεια, ποιήσω κατὰ τὰ ρήματα ὑμῶν. [32] καὶ ἐσκόρπισε τὸν λαὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ παρεμβολήν, καὶ ἐπὶ τὰ τείχη καὶ τοὺς πύργους τῆς πόλεως αὐτῶν ἀπῆλθον, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν ἐξαπέστειλε· καὶ ἦσαν ἐν ταπεινώσει πολλῇ ἐν τῇ πόλει.

8

III. Yuditi

Emyanzi ya Yuditi

[1] Muli ezo nsiku ogwo mwanzi gwanacihika kuli Yuditi mwâli wa Merari, mwene Nkafu, mwene Ûziyahu mugala wa Yozefu mwene Uzieli, mugala wa Elkia, mugala w'Ananiya mwene Gedeoni, mwene Rafeni, mwene Ashitobu mwene Eliasi mugala wa Helkiya mugala wa Eliabu mwene Natanaeli, mwene Salamieli, mwene Sarasadi, mwene Israheli. [2] Ibà Menashè, w'omu bûko bwâge na w'omu mulala gwâge, afaga gala mango barhema engano. [3] Bulya erhi adwîrhe akolêsa abakazâg'ishweka Emifùmba y'engano, omw'ishwa, izûba likali lyamukomanga irhwe, ahirima oku ncingo yâge, afira aha Betuliya cishagala câge; banacimubisha haguma n'ababusi bâge omu ishwa lyali ekarhî ka Dotaimi na Balamoni. [4] Yuditi ali amayôrha mukana omu mwâge myâka ini na myêzi ini. [5] Arhangira ihêma oku nyanya ly'enyumpa yâge, anaciyambala piri n'eyindi mishangi y'obukana. [6] Akazâg'icîshalisa ngasi mango kuleka omu malaliro ga sabato, olwa sabato n'oku malaliro gw'omwêzi muhyâhya, olw'umwêzi muhyâhya, oku nsiku nkulu n'amango bene Israheli bakazâg'icisimisamwo. [7] Ali agwêrhe omuhanda gurhali munyi, naye yêne ali w'iranga linjà bwenêne. Ibà Menashè ali amusigire amasholo, ensaranga, abambali, abambalikazi, enkafu n'amashwa; naye anabilanga bwinjà. [8] Ntâye wankadesire mpu amushobeka kanwa kalebe, bulya arhînyaga Nnâmahanga bwenêne.

Yuditi n'abagula

[9] Anacimanya ebijâci olubaga lwabwîraga omukulu w'ecishagala, obubule bw'amîshi bwamalonz'ibayîrha. Yuditi anacimanya kuguma ebinwa Ûziyahu anababwîraga byôshi na kurhi abahigizagya oku ahâna olugo emw'Abanyasîriya enyuma lya nsiku irhanu. [10] Anacirhuma omwambalikazi wakazâg'ilanga ebirugu byâge byôshi, mpu bagend'ihamagala Shobrisi na Sharmini, bashamuka b'e Cishagala. [11] Banacijà aha mwâge, naye anacibabwîra, erhi: «Nyumvi nâni bakulu b'ecishagala ca Betuli. Bulya karhashingânîni akanwa mwaderhaga embere z'olubaga mwa zino nsiku.

Mwahanyire eciragâne, mwanajira Nyamuzinda muhamîrizi waco ekarhî kinyu, mwanàhizire

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oku mwahâna ecishagala emw'abashombanyi akaba Nyamuzinda arhamurhumiri oburhabâle muli ezi nsiku. [12] Mw'oyomuligi bantu baci buno, mwe mwacishomagya okurhangula Nyamuzinda muli ezi nsiku z'ene, muyimangire Nyamuzinda ekarhî k'abantu. [13] Mwamahiraga Nyamuzinda-ogala-byôshi omu marhangulo, ntâco mweki mwanaciyumve. [14] ·Erhi aha murhayishi eciri ebulîrî bw'omurhima gw'omuntu murhanayumva bwinjà entânya z'omu bukengêre bwâge, kurhigi mwankamanyirira Nyamuzinda walemaga byôshi, mumanye umuhigo gwâge n'entanya zâge. Nanga, bene wîrhu, arhali ntyo, ciru n'ehitya, murhakunizagya Nnâmahanga Nyamuzinda wîrhu [15] Akaba arhalonzizi okurhurhabâla muli ezo nsiku irhanu, acigwêrhe obuhashe bw'okurhulanga omu zindi nsiku asîmire, okurhumalîra embere z'abashombanyi bîrhu. [16] Mw'oyomumanye murhahânaga eciragâne c'okusêza obulo nza bwa Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, bulya Nyamuzinda arhali nk'omuntu, yeki bakayemeza akantu omu kumusêza, nîsi erhi mwene omuntu, oyu banka rhûliriza n'eby'empongano. [17] Co cirhumire omu kulinda obuyôkozi bwankarhenga emwâge yêne, rhumuhune arhurhabâle, anayumvîrhize omusengero gwirhu nk'oku yenene anasimire.

[18] Bulya kurhasag'iyumvîkana omu mpiriri z'iburha lirhu buno, ciru na buno ntà bûko, ntà mulala, ntà cihugo, ntà cishagala cidwîrhe caharâmya abazimu bajiragwa n'amaboko g'omuntu nk'oku byabaga omu nsiku za mîra. [19] Okwôla kwo kwakazâg'irhuma ababusi bîrhu balekêrerwa bafe n'engôrho, banyagwe banamalirwe n'abashombanyi. [20] Ci konene rhwono rhurhasag'imanya wundi Nyamuzinda orhali ye yêne; co carhuma rhulangâlire oku arharhushombe rhwono, nîsi erhi obûko bwîrhu.

[21] Bulya kandi okuhirima kwirhu kwo na kuhirima kwa Yudeya yêshi, oluhêrero lwîrhu lwanasherezibwa na ntyo Nyamuzinda anacihôla kuli okwo omu mukò gwa ngasi muguma muli rhwe. [22] Okuyîrhwa kwa bene wîrhu, oku nyagwa kwa ecihugo, okusherezibwa kwa akashambala kîrhu, ebyo byôshi Nyamuzinda arhubarhuze byo oku irhwe lirhu, ciru n'omu mashanja, elya mu nda rhwankanahêkwa bujà, kandi rhwanaba lwiganyo lubi na masheka g'abarhuhimaga [23] Bulya obujà bwîrhu burhahinduke iragi, ci Nyamuzinda Nnâmahanga ajira bubè buhanya bwîrhu. [24] Buno, bene wîrhu, rhuyêrekage abandi bene wîrhu oku obuzîne bwâbo rhwe buyegemîre, oku okulangwa kw'oluhêrero lwîrhu, okw'akâ-Nyamuzinda n'okw'oluherêro rhwe okwo kôshi kushegemire.

[25] Kulusha aho rhukuze Nyakasane Nyamuzinda wîrhu orhuhizire muli gala marhangulo nka kulya anakazâg'ijirira balarha. [26] Kengêri amarhangulo Nyamuzinda ajiriraga Abrahamu, amarhangulo ajiriraga Izaki n'okwayishiraga Yakôbo kôshi omu Mezopotamiya y'e Sîriya amango akazâg'iyabula amasò g'ebintu bya Labani, nalume wâge, mushinja wa nnina. [27] Bulya rhwono arharhujiriraga nka balya arhangulaga n'omuliro erhi bajira omurhima mwinjà, rhwono arhali kurhuhana arhuhanyire, ci kubà kuhanûla kurhuma Nyamuzinda ashûrha abamuyegera.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[28] Ûziyahu anacimubwîra, erhi: «Ebi onadesire byôshi, obidesire n'omurhima gw'okunali na ntâye wankaganya ebinwa byâwe. [29] Bulya arhali oku lusiku lw'ene lyo obulenga bwâwe omu binwa bubonekine, ci kurhenga emurhondêro gw'ensiku zâwe, olubaga loshi lwanabwîne obukengêre bwâwe, bulya enke ngero z'omurhima gwâwe ziba nyinjà bwenêne. [30] Ci kwône abantu baligwêrhwe bwenêne n'enyôrha! Barhusêza okubajirira ebi rhwabalaganyagya n'okujira endahiro kuli byo. [31] Na bunôla orhusengererage bulya obà mukazi wa kushenga, na ntyo Nnâmahanga anarhurhumira enkuba yayunjuza emîna rhubikiramwo amîshi, na ntyo rhurhacife.

[32] Yuditi anacibabwîra, erhi: «Muyumve, najira ecijiro cakakengêrwa n'obûko kujà oku bundi bûko, omu bâna b'ishanja lirhu. [33] Mugend'iyimanga aha muhango muli obûla budufu bw'ene; nayîsh'ihuluka nie na mwambalikazi wâni. Na buzinda bwa zirya nsiku mwahigaga mpu zo mwahânamwo ecihugo cîrhu emwa abashombanyi, Nyamuzinda aciyêrekana emwa Israheli n'okuboko kwâni. [34] Ci konene mw'oyomurhaderhaga mpu mwalonza okumanya ebijiro byâni, bulya ntababwîra cici embere nkole oku nalonz'ijira». [35] Ûziyahu n'abarhambo banacimubwîra, mpu: «Gendaga n'omurhûla; Nyakasane Nyamuzinda akushôkolere omu kuhana abashombanyi bîrhu.» [36] Erhi barhenga mulya nyumpa, banacijà emwa bâbwè.

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 8

[1] ΚΑΙ ἤκουσεν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις Ἰουδίθ, θυγάτηρ Μεραρί, υἱοῦ Ὤξ, υἱοῦ Ἰωσήφ, υἱοῦ Ὀζιήλ, υἱοῦ Ἐλκία, υἱοῦ Ἠλιού, υἱοῦ Χελκίου, υἱοῦ Ἐλιάβ, υἱοῦ Ναθαναήλ, υἱοῦ Σαλαμιήλ, υἱοῦ Σαρασαδαΐ, υἱοῦ Ἰσραήλ. [2] καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Μανασσῆς τῆς φυλῆς αὐτῆς καὶ τῆς πατριᾶς αὐτῆς, καὶ ἀπέθανεν ἐν ἡμέραις θερισμοῦ κριθῶν· [3] ἐπέστη γὰρ ἐπὶ τοῦ δεσμεύοντος τὸ δράγμα τῷ πεδίῳ, καὶ ὁ καύσων ἦλθεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ ἐτελεύτησεν ἐν Βαιτυλούᾳ τῇ πόλει αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν τῷ ἀγρῷ τῷ ἀνὰ μέσον Δωθαΐμ καὶ Βαλαμών. [4] καὶ ἦν Ἰουδὶθ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς χηρεύουσα ἔτη τρία καὶ μῆνας τέσσαρας. [5] καὶ ἐποίησεν ἑαυτῇ σκηνὴν ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ οἴκου αὐτῆς καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν ὀσφὺν αὐτῆς σάκκον, καὶ ἦν ἐπ᾽ αὐτῆς τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως αὐτῆς. [6] καὶ ἐνήστευε πάσας τὰς ἡμέρας χηρεύσεως αὐτῆς, χωρὶς προσαββάτων καὶ σαββάτων καὶ προνουμηνιῶν καὶ νουμηνιῶν καὶ ἑορτῶν καὶ χαρμοσυνῶν οἴκου Ἰσραήλ. [7] καὶ ἦν καλὴ τῷ εἴδει καὶ ὡραία τῇ ὄψει σφόδρα· καὶ ὑπελίπετο αὐτῇ Μανασσῆς, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας καὶ κτήνη καὶ ἀγρούς, καὶ ἔμενεν ἐπ᾽ αὐτῶν. [8] καὶ οὐκ ἦν ὃς ἐπήνεγκεν αὐτῇ ῥῆμα πονηρόν, ὅτι ἐφοβεῖτο τὸν Θεὸν σφόδρα [9] καὶ ἤκουσε τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ τὰ πονηρὰ ἐπὶ τὸν ἄρχοντα, ὅτι ὠλιγοψύχησαν ἐπὶ τῇ σπάνει τῶν ὑδάτων, καὶ ἤκουσε πάντας τοὺς λόγους Ἰουδίθ, οὓς ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς Ὀζίας, ὡς ὤμοσεν αὐτοῖς παραδώσειν τὴν πόλιν μετὰ ἡμέρας πέντε τοῖς Ἀσσυρίοις. [10] καὶ ἀποστείλασα τὴν ἄβραν αὐτῆς τὴν ἐφεστῶσαν πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῆς ἐκάλεσεν Ὀζίαν καὶ Χαβρὶν καὶ Χαρμὶν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως αὐτῆς, [11] καὶ ἦλθον πρὸς αὐτήν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· ἀκούσατε δή μου, ἄρχοντες τῶν κατοικούντων ἐν Βαιτυλούᾳ, ὅτι

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

οὐκ εὐθὺς ὁ λόγος ὑμῶν, ὃν ἐλαλήσατε ἐναντίον τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ ἐστήσατε τὸν ὅρκον, ὃν ἐλαλήσατε ἀνὰ μέσον τοῦ Θεοῦ καὶ ὑμῶν καὶ εἴπατε ἐκδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἐὰν μὴ ἐν αὐταῖς ἐπιστρέψῃ ὁ Κύριος βοηθῆσαι ἡμῖν. [12] καὶ νῦν τίνες ἐστὲ ὑμεῖς, οἳ ἐπειράσατε τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον καὶ ἵστατε ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ υἱῶν ἀνθρώπων; [13] καὶ νῦν Κύριον παντοκράτορα ἐξετάζετε καὶ οὐθὲν ἐπιγνώσεσθε ἕως τοῦ αἰῶνος, [14] ὅτι βάθος καρδίας ἀνθρώπου οὐχ εὑρήσετε καὶ λόγους τῆς διανοίας αὐτοῦ οὐ διαλήψεσθε· καὶ πῶς τὸν Θεόν, ὃς ἐποίησε τὰ πάντα ταῦτα, ἐρευνήσετε καὶ τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐπιγνώσεσθε καὶ τὸν λογισμὸν αὐτοῦ κατανοήσετε; μηδαμῶς, ἀδελφοί, μὴ παροργίζετε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν· [15] ὅτι ἐὰν μὴ βούληται ἐν ταῖς πέντε ἡμέραις βοηθῆσαι ἡμῖν, αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν ἐν αἷς θέλει σκεπάσαι ἡμέραις ἢ καὶ ὁλοθρεῦσαι ἡμᾶς πρὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. [16] ὑμεῖς δὲ μὴ ἐνεχυράζετε τὰς βουλὰς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ Θεὸς ἀπειληθῆναι, οὐδὲ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου διαιτηθῆναι. [17] διόπερ ἀναμένοντες τὴν παρ᾽ αὐτοῦ σωτηρίαν ἐπικαλεσώμεθα αὐτὸν εἰς βοήθειαν ἡμῶν, καὶ εἰσακούσεται τῆς φωνῆς ἡμῶν, ἐὰν ᾖ αὐτῷ ἀρεστόν. [18] ὅτι οὐκ ἀνέστη ἐν ταῖς γενεαῖς ἡμῶν οὐδέ ἐστιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον οὔτε φυλὴ οὔτε πατριὰ οὔτε δῆμος οὔτε πόλις ἐξ ἡμῶν, οἳ προσκυνοῦσι θεοῖς χειροποιήτοις, καθάπερ ἐγένετο ἐν ταῖς πρότερον ἡμέραις· [19] ὧν χάριν ἐδόθησαν εἰς ρομφαίαν καὶ εἰς διαρπαγὴν οἱ πατέρες ἡμῶν καὶ ἔπεσον πτῶμα μέγα ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. [20] ἡμεῖς δὲ ἕτερον θεὸν οὐκ ἐπέγνωμεν πλὴν αὐτοῦ· ὅθεν ἐλπίζομεν ὅτι οὐχ ὑπερόψεται ἡμᾶς, οὐδ᾽ ἀπὸ τοῦ γένους ἡμῶν. [21] ὅτι ἐν τῷ ληφθῆναι ἡμᾶς οὕτως καθήσεται πᾶσα ἡ ᾽Ιουδαία, καὶ προνομευθήσεται τὰ ἅγια ἡμῶν, καὶ ζητήσει τὴν βεβήλωσιν αὐτῶν ἐκ τοῦ αἵματος ἡμῶν [22] καὶ τὸν φόνον τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς γῆς καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς κληρονομίας ἡμῶν ἐπιστρέψει εἰς κεφαλὴν ἡμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ἐὰν δουλεύσωμεν ἐκεῖ, καὶ ἐσόμεθα εἰς πρόσκομμα καὶ εἰς ὄνειδος ἐναντίον τῶν κτωμένων ἡμᾶς. [23] ὅτι οὐ κατευθυνθήσεται ἡ δουλεία ἡμῶν εἰς χάριν, ἀλλ᾽ εἰς ἀτιμίαν θήσει αὐτὴν Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. [24] καὶ νῦν, ἀδελφοί, ἐπιδειξώμεθα τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν, ὅτι ἐξ ἡμῶν κρέμαται ἡ ψυχὴ αὐτῶν, καὶ τὰ ἅγια καὶ ὁ οἶκος καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπιστήρικται ἐφ᾽ ἡμῖν. [25] παρὰ ταῦτα πάντα εὐχαριστήσωμεν Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὃς πειράζει ἡμᾶς καθὰ καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν. [26] μνήσθητε ὅσα ἐποίησε μετὰ ᾽Αβραὰμ καὶ ὅσα ἐπείρασε τὸν ᾽Ισαὰκ καὶ ὅσα ἐγένετο τῷ ᾽Ιακὼβ ἐν Μεσοποταμίᾳ τῆς Συρίας ποιμαίνοντι τὰ πρόβατα Λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. [27] ὅτι οὐ καθὼς ἐκείνους ἐπύρωσεν εἰς ἑτασμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἡμᾶς οὐκ ἐξεδίκησεν, ἀλλ᾽ εἰς νουθέτησιν μαστιγοῖ Κύριος τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ. [28] καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ᾽Οζίας· πάντα, ὅσα εἶπας, ἀγαθῇ καρδίᾳ ἐλάλησας, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τοῖς λόγοις σου· [29] ὅτι οὐκ ἐν τῇ σήμερον ἡ σοφία σου πρόδηλός ἐστιν, ἀλλὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἡμερῶν σου ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς τὴν σύνεσίν σου, καθότι ἀγαθόν ἐστι τὸ πλάσμα τῆς καρδίας σου. [30] ἀλλ᾽ ὁ λαὸς ἐδίψησε σφόδρα καὶ ἠνάγκασαν ποιῆσαι ἡμᾶς καθὰ ἐλαλήσαμεν αὐτοῖς καὶ ἐπαγαγεῖν ὅρκον ἐφ᾽ ἡμᾶς, ὃν οὐ παραβησόμεθα. [31] καὶ νῦν δεήθητι περὶ ἡμῶν, ὅτι γυνὴ εὐσεβὴς εἶ, καὶ ἀποστελεῖ Κύριος τὸν ὑετὸν εἰς πλήρωσιν τῶν λάκκων ἡμῶν, καὶ οὐκ ἐκλείψωμεν ἔτι. [32] καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ᾽Ιουδίθ· ἀκούσατέ μου, καὶ ποιήσω πρᾶγμα, ὃ ἀφίξεται

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εἰς γενεὰς γενεῶν υἱοῖς τοῦ γένους ἡμῶν. [33] ὑμεῖς στήσεσθε ἐπὶ τῆς πύλης τὴν νύκτα ταύτην, καὶ ἐξελεύσομαι ἐγὼ μετὰ τῆς ἄβρας μου, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις, μεθ᾽ ἃς εἴπατε παραδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἐπισκέψεται Κύριος τὸν ᾽Ισραὴλ ἐν χειρί μου· [34] ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξερευνήσετε τὴν πρᾶξίν μου, οὐ γὰρ ἐρῶ ὑμῖν, ἕως τοῦ τελεσθῆναι ἃ ἐγὼ ποιῶ. [35] καὶ εἶπεν ᾽Οζίας καὶ οἱ ἄρχοντες πρὸς αὐτήν· πορεύου εἰς εἰρήνην, καὶ Κύριος ὁ Θεὸς ἔμπροσθέν σου εἰς ἐκδίκησιν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. [36] καὶ ἀποστρέψαντες ἐκ τῆς σκηνῆς ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὰς διατάξεις αὐτῶν.

9

Omusengero gwa Yuditi

[1] Yuditi anacifukama, abulagira oluvù okw'irhwe lyâge, abungûla sunzu wâge akazâg'iyambala mw'ago mango erhi badwîrhe batumbûkiza omu nyumpa ya Nyamuzinda enshangi y'ebijingo aha Yeruzalemu. Anaciyakûza erhi:

[2] «Nyakasane Nyamuzinda wa larha Simoni, we wahiraga omu maboko gâge engôrho y'okuhana balya bàhamiraga oku mabere g'omubikira mpu bamushereze, balya babwikulaga ecibero câge mpu bamubonese nshonyi, balya bahemulaga enda yâge. Bulya wali odesire erhi okwo kurhakaba kwagal'inaba.

[3] Co carhumaga abarhambo bâbo oleka banigûzibwe; kandi wanaleka mpu erya ncingo yâbo yabonaga enshonyi erhi kulya kuhabuka kwâbo kurhuma, mpu yôshi emirirwe n'omukò. Wahimbaguliza abajà kuguma n'abakulu, n'abakulu oku ntebe kuguma n'abashizi bâbo.

[4] Waleka mpu abakazi bâbo banyagwe, mpu abananyere bâbo bahêkwe bujà, n'ebi babanyagaga wabiha balya bâna osîma mpu babigabane, bo balya bayumvagya omutula gw'obumvu, bo balya bagayaguzagya bwenêne okuhemulwa kw'omukò gwâbo, banakuhamagala mpu obarhabâle. Yâgirwa Nyamuzinda wâni, ontabale nâni nie mukana.

[5] Wêne walemaga ebintu byagezire, ebiri buno n'ebyaciyisha, we walemaga amango ga buno, amango gaciyisha n'ebi warhanyize binabe.

[6] Ebintu wamalalira binayishe biderhe, mpu: «Rhwono orhulolage!» Bulya amajira gâwe gôshi gaba marheganye n'oku orhegeka erhi mîra wanakugererezagya.

[7] Obonage kurhi Abanyasîriya balimbira obunji bw'engabo yâbo, badwîrhe bacikungira enfarasi, n'abazigendakwo bacikubagire abasirika bâbo bagenda n'amagulu,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

balangâlire amatumu, empenzi, emiherho na engondôzo zâbo; ba rhamanyiri oku Nnâmahanga otulutumbya entambala.

[8] Nyakasane lyo izîno lyâwe, orhibule emisî yâbo n'obuhashe bwâwe, ohè nangule emisî yâbo n'oburhè bwâwe. Bulya balalire okusherêza oluhêrero lwâwe lw'ecirhînyiromulyala Izîno ly'irenge lyâwe lirhamukira, banàhizire okuhongola amahembe g'oluhêrero. [9] Sinza obucibonyi bwâbo; orhibulire oburhè bwâwe oku marhwe gâbo, ohire omu kuboko kwâni nionomukana emisî ndangalire.

[10] Na ebinwa byâni by'obunywesi, ohirimye omurhumisi n'omukulikire, omukulu ahirime n'omushizi wâge. Orhibule okwo kucihêka enyanya kwâbo n'amaboko g'omukazi.

[11] Bulya emisî yâwe erhabonekera omu bintu mwandu, na okuhumbarhaza byôshi kurhabonekana omu bantu bazibu. Ci we Nyamuzinda w'abîrhôhye, we burhabâle bw'abafunyazîbwe, we mufungizi w'abazamba, we mulanzi w'abalekerîrwe, we côkola c'abarhacigwêrhi bulangâlire.

[12] Neci! neci! Waliha Nyamuzinda wa bashakulûza, Nyamuzinda w'akashambala ka bene Israheli, we mwâmi w'empingu n'igulu, we lulema w'amîshi, mwâmi w'ebiremwa byôshi, oyumvîrhize Waliha omusengero gwâni.

[13] Mpa nâni ebinwa by'okushishashisha, lyo ndemaza n'okuhirimya balya bali n'emihigo migalugalu oku ndagâno yâwe, oku nyumpa yâwe ntagatîfu, oku ntondo ya Siyoni, n'abahigire enyumpa abâna bâwe bajira.

[14] Ohè olubaga lwâwe loshi ngasi bûko obukengêre bw'okumanya oku wenène we Nyamuzinda, Nyamuzinda nn'emisî yôshi n'oku ntà wundi mufungizi w'obûko bw'Israheli kulusha We».

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 9

[1] ΙΟΥΔΙΘ δὲ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον καὶ ἐπέθετο σποδὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς καὶ ἐγύμνωσεν ὃν ἐνεδιδύσκετο σάκκον, καὶ ἦν ἅρτι προσφερόμενον ἐν ᾿Ιερουσαλὴμ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ τὸ θυμίαμα τῆς ἑσπέρας ἐκείνης, καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ ᾿Ιουδὶθ πρὸς Κύριον καὶ εἶπε· [2] Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ πατρός μου Συμεών, ᾧ ἔδωκας ἐν χειρὶ ρομφαίαν εἰς ἐκδίκησιν ἀλλογενῶν, οἳ ἔλυσαν μήτραν παρθένου εἰς μίασμα καὶ ἐγύμνωσαν μηρὸν εἰς αἰσχύνην καὶ ἐβεβήλωσαν μήτραν εἰς ὄνειδος· εἶπας γάρ, οὐχ οὕτως ἔσται· καὶ ἐποίησαν [3] ἀνθ᾽ ὧν ἔδωκας ἄρχοντας αὐτῶν εἰς φόνον καὶ τὴν στρωμνὴν αὐτῶν, ἣ ᾐδέσατο τὴν ἀπάτην αὐτῶν, εἰς αἷμα, καὶ ἐπάταξας δούλους ἐπὶ δυνάσταις καὶ δυνάστας ἐπὶ θρόνους αὐτῶν. [4] καὶ ἔδωκας γυναῖκας αὐτῶν εἰς προνομὴν καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

θυγατέρας εἰς αἰχμαλωσίαν καὶ πάντα τὰ σκῦλα εἰς διαίρεσιν υἱῶν ἠγαπημένων ὑπὸ σοῦ, οἳ καὶ ἐζήλωσαν τὸν ζῆλόν σου καὶ ἐβδελύξαντο μίασμα αἵματος αὐτῶν καὶ ἐπεκαλέσαντό σε εἰς βοηθόν. ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς ὁ ἐμός, καὶ εἰσάκουσον ἐμοῦ τῆς χήρας· [5] σὺ γὰρ ἐποίησας τὰ πρότερα ἐκείνων καὶ ἐκεῖνα καὶ τὰ μετέπειτα καὶ τὰ νῦν καὶ τὰ ἐπερχόμενα διενοήθης, καὶ ἐγενήθησαν ἃ ἐνενοήθης, [6] καὶ παρέστησαν ἃ ἐβουλεύσω καὶ εἶπαν· ἰδοὺ πάρεσμεν· πᾶσαι γὰρ αἱ ὁδοί σου ἕτοιμοι, καὶ ἡ κρίσις σου ἐν προγνώσει· [7] ἰδοὺ γὰρ ᾽Ασσύριοι ἐπληθύνθησαν ἐν δυνάμει αὐτῶν, ὑψώθησαν ἐφ᾽ ἵππῳ καὶ ἀναβάτῃ ἐγαυρίασαν ἐν βραχίονι πεζῶν, ἤλπισαν ἐν ἀσπίδι καὶ ἐν γαισῷ καὶ τόξῳ καὶ σφενδόνῃ καὶ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι σὺ εἶ Κύριος συντρίβων πολέμους. [8] Κύριος ὄνομά σοι· σὺ ράξον αὐτῶν τὴν ἰσχὺν ἐν δυνάμει σου καὶ κάταξον τὸ κράτος αὐτῶν ἐν τῷ θυμῷ σου· ἐβουλεύσαντο γὰρ βεβηλῶσαι τὰ ἅγιά σου, μιᾶναι τὸ σκήνωμα τῆς καταπαύσεως τοῦ ὀνόματος τῆς δόξης σου καὶ καταβαλεῖν σιδήρῳ κέρας θυσιαστηρίου σου. [9] βλέψον εἰς ὑπερηφανίαν αὐτῶν, ἀπόστειλον τὴν ὀργήν σου εἰς κεφαλὰς αὐτῶν, δὸς ἐν χειρί μου τῆς χήρας ὃ διενοήθην κράτος. [10] πάταξον δοῦλον ἐκ χειλέων ἀπάτης μου ἐπ᾽ ἄρχοντι καὶ ἄρχοντα ἐπὶ θεράποντι αὐτοῦ, θραῦσον αὐτῶν τὸ ἀνάστημα ἐν χειρὶ θηλείας· [11] οὐ γὰρ ἐν πλήθει τὸ κράτος σου, οὐδὲ ἡ δυναστεία σου ἐν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ ταπεινῶν εἶ Θεός, ἐλαττόνων εἶ βοηθός, ἀντιλήπτωρ ἀσθενούντων, ἀπεγνωσμένων σκεπαστής, ἀπηλπισμένων σωτήρ. [12] ναὶ ναὶ ὁ Θεὸς τοῦ πατρός μου καὶ Θεὸς κληρονομίας ᾽Ισραήλ, δέσποτα τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς, κτίστα τῶν ὑδάτων, βασιλεῦ πάσης κτίσεώς σου, σὺ εἰσάκουσον τῆς δεήσεώς μου [13] καὶ δὸς λόγον μου καὶ ἁπάτην εἰς τραῦμα καὶ μώλωπα αὐτῶν, οἳ κατὰ τῆς διαθήκης σου καὶ οἴκου ἡγιασμένου σου καὶ κορυφῆς Σιὼν καὶ οἴκου κατασχέσεως υἱῶν σου ἐβουλεύσαντο σκληρά. [14] καὶ ποίησον ἐπὶ πᾶν τὸ ἔθνος σου, καὶ πάσης φυλῆς ἐπίγνωσιν τοῦ εἰδῆσαι ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς πάσης δυνάμεως καὶ κράτους, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος ὑπερασπίζων τοῦ γένους ᾽Ισραήλ, εἰ μὴ σύ.

10

IV. Yuditi na Holoferno

Yuditi aj'emwa Holoferno

[1] Ntyo kwo Yuditi alakire Nyamuzinda w'Israheli. Erhi aba amayûsa omusengero gwâge, [2] anaciyinamuka halya ali afukamire, ahamagala omwambalikazi, anacibungulukira omu nyumpa yâge akazâg'ibêra amango g'o lukulu lwa sabato n'agandi mango ga ensiku nkulu. [3] Ahogola olya sunzu ali ayambîrhe, ahogola n'emyambalo yâge y'obukana yôshi, acishuka omubiri gôshi, agushîga n'amavurha g'omugavu mwinjà, ashokoza emvîri zâge bwinjà, ahira ecimanè cinjà omw'irhwe, ayambala emyambalo yâge y'obulimbi, eryala akazâg'iyambala amago ibà Menashè acihabâga. [4] Ahira ebirato emagulu, amagerha minjà gajà omw'igosi, ayambala engolo emaboko, empeta omu mi nwe, ebisikiyo oku marhwîri. Ngasi hirya omukazi akanacilimbisamwo hyôshi ahiyambala mpu lyo ahabula amasù g'abalume bankamulolakwo. [5] Omwambalikazi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amuhêsa ehicupa h'idivayi, ehibindi hy'orhuvurha, abumba ehishoho hy'enshâno y'omugati, amalehe gayumire n'omugati gurhalimwo mvanganye nci; abohera ebyo byôshi haguma, anamuhêsabyo. [6] Banacilikûla, bajà ebwa muhango gw'ecishagala ca Betuli. Banacishimâna yo abalanzi balimwo Ûziyahu n'abashamuka b'ecishagala: Shabrini na Karmisi.

[7] Erhi babona Yuditi anahindusire obusù, n'emyambalo yâge yahindusire, banacirhangâla bwenêne n'obwinjà bwâge, banacimubwîra, mpu: [8] «Nyamuzinda wa ababusi bîrhu, akubumbe mugisho gwa okuhash'ijira ebi olalire okw'irenge ly'Israheli n'obukuze bwa Yeruzalemu».

[9] Yuditi anaciharâmya Nyamuzinda, ababwîra, erhi: «Murhegeke ba nyigulire olumvi lw'ecishagala, kandi nanagend'iyûkiriza gulya muhigo rhwanashambalagakwo». Banacirhegeka abalanzi b'emisole mpu bamuyigulire nk'oku anahunaga. [10] Bayêmêra na Yuditi anacihuluka, ye n'omwambalikazi, n'abantu b'olwo lugo banacimukulikiza amasù kuhika ayandagala oku ntondo, kuhika omu kabanda. [11] Banacirhola enjira yôshi omu kabanda. Balanzi baguma b'Abanyasîriya bayisha emunda ali ho n'aho. [12] Banacigwârha Yuditi, banacimudôsa, mpu: «Ali wa lubaga luhi? Oli wa ngahi na lunda luhi wajà?» Anacishuza, erhi: «Ndi mwâli w'Abayahudi, narhenga emwâbo, nayisha nayaka, bulya bayîsh'ihanwa emwi nyu bôshi bamalirwe. [13] Niono najà emunda Holoferno ali, ye murhambo w'engabo yinyu, nti ngend'imubwîra eby'okunali, namuyêreka enjira ankageramwo lyo arhôla entondo yôshi n'omu bantu bâge ntyo barhahalemwo ciru n'omuguma». [14] Erhi abo bantu bayumva ebinwa byâge, n'erhi balola obusù bwâge, embere zâbo ali wa kurhangâza n'obwinjà bwâge. [15] Banacimubwîra mpu: «Wamafumya obuzîne bwâwe ene ocirhangira okuyîsha emunda nnahamwîrhu ali. Na buno kanyagya, ojè ebw'ihêma lyâge, baguma muli rhwe bakulusayo, banakuhise omu maboko gâge. [16] Hano onahika embere zâge, omanye wankaja entemu oku murhima, ci onamubwîre emyanzi yâwe nk'okwo onadesire. Kandi anakujirira bwinjà. [17] Banacîshoga balume igana, banacimulusa ye n'omwambalikazi, banacibahisa ah'ihêma lya Holoferno.

[18] Abali omu cirâlo bôshi banashagamukira emunda ali, bulya omwanzi gw'oku anajagamwo gwamahika omu ngasi ihêma. Abakazâg'iyîsha banamugorha bôshi, n'obwo ayimanzire aha ihêma lya Holoferno. [19] Bakazâ nwa n'obwinjà bwâge, n'okusomerwa na bene Israheli, mpu: «Ndi wankagaya olubaga lugwêrhe abakazi bangan'aha? Kurhankaba kwinjà okubalekamwo ciru n'omulume muguma, bulya abankasigala banahirimya igulu lyôshi».

[20] Abira ba Holoferno bàbaga omu nyumpa naye, n'abarhumisi bâge bâna cihuluka, banacimuhêka omw'ihêma. [21] Holoferno ago mango erhi adwîrhe ahûmûkira oku ncingo, idako ly'ebiyonga bigwêrhe obushengerere bw'amasholo, enjwijwi n'ezindi njuma z'engulo ndârhi. [22] Banacimubwîra olwa Nyamukazi, naye anacija olunda lw'embere omw'ihêma, n'amatara g'ebyuma gayîsha gamoleka. [23] Erhi Yuditi aja emunda ali ye na abàli bamukulikire,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banacirhangâla bôshi n'obwinjà bw'obusù bwâge. Nyamukazi anacifukamiriza, aharâmya. barhuhêke bujà banamuyîmusa.

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 10

[1] ΚΑΙ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο βοῶσα πρὸς τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ καὶ συνετέλεσε πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, [2] καὶ ἀνέστη ἀπὸ τῆς πτώσεως καὶ ἐκάλεσε τὴν ἄβραν αὐτῆς καὶ κατέβη εἰς τὸν οἶκον, ἐν ᾧ διέτριβεν ἐν αὐτῷ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῆς· [3] καὶ περιείλατο τὸν σάκκον, ὃν ἐνεδεδύκει, καὶ ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως αὐτῆς καὶ περιεκλύσατο τὸ σῶμα ὕδατι καὶ ἐχρίσατο μύρῳ παχεῖ καὶ διέταξε τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτῆς καὶ ἐπέθετο μίτραν ἐπ᾽ αὐτῆς καὶ ἐνεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς εὐφροσύνης αὐτῆς, ἐν οἷς ἐστολίζετο ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Μανασσῆ, [4] καὶ ἔλαβε σανδάλια εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς καὶ περιέθετο τοὺς χλιδῶνας καὶ τὰ ψέλλια καὶ τοὺς δακτυλίους καὶ τὰ ἐνώτια καὶ πάντα τὸν κόσμον αὐτῆς καὶ ἐκαλλωπίσατο σφόδρα εἰς ἀπάτησιν ὀφθαλμῶν ἀνδρῶν, ὅσοι ἂν ἴδωσιν αὐτήν. [5] καὶ ἔδωκε τῇ ἄβρᾳ αὐτῆς ἀσκοπυτίνην οἴνου καὶ καψάκην ἐλαίου καὶ πήραν ἐπλήρωσεν ἀλφίτων καὶ παλάθης καὶ ἄρτων καθαρῶν καὶ περιεδίπλωσε πάντα τὰ ἀγγεῖα αὐτῆς καὶ ἐπέθηκεν ἐπ᾽ αὐτῇ. [6] καὶ ἐξήλθοσαν ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως Βαιτυλούα καὶ εὗροσαν ἐφεστῶτας ἐπ᾽ αὐτῆς Ὀζίαν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως Χαβρὶν καὶ Χαρμίν. [7] ὡς δὲ εἶδον αὐτὴν καὶ ἦν ἠλλοιωμένον τὸ πρόσωπον αὐτῆς καὶ τὴν στολὴν μεταβεβληκυῖαν αὐτῆς, καὶ ἐθαύμασαν ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς ἐπὶ πολὺ σφόδρα καὶ εἶπαν αὐτῇ· [8] ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν δῴη σε εἰς χάριν καὶ τελειώσαι τὰ ἐπιτηδεύματά σου εἰς γαυρίαμα υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ ὕψωμα Ἱερουσαλήμ. καὶ προσεκύνησε τῷ Θεῷ [9] καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· ἐπιτάξατε ἀνοῖξαί μοι τὴν πύλην τῆς πόλεως, καὶ ἐξελεύσομαι εἰς τελείωσιν τῶν λόγων, ὧν ἐλαλήσατε μετ᾽ ἐμοῦ· καὶ συνέταξαν τοῖς νεανίσκοις ἀνοῖξαι αὐτῇ καθότι ἐλάλησε. [10] καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἐξῆλθεν Ἰουδίθ, αὐτὴ καὶ ἡ παιδίσκη αὐτῆς μετ᾽ αὐτῆς· ἀπεσκόπευον δὲ αὐτὴν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἕως οὗ κατέβη τὸ ὄρος, ἕως διῆλθε τὸν αὐλῶνα καὶ οὐκέτι ἐθεώρουν αὐτήν. [11] καὶ ἐπορεύοντο ἐν τῷ αὐλῶνι εἰς εὐθεῖαν, καὶ συνήντησεν αὐτῇ προφυλακὴ τῶν Ἀσσυρίων. [12] καὶ συνέλαβον αὐτὴν καὶ ἐπηρώτησαν· τίνων εἶ καὶ πόθεν ἔρχῃ καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶπε· θυγάτηρ εἰμὶ τῶν Ἑβραίων καὶ ἀποδιδράσκω ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι μέλλουσι δίδοσθαι ὑμῖν εἰς κατάβρωμα· [13] κἀγὼ ἔρχομαι εἰς τὸ πρόσωπον Ὀλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυνάμεως ὑμῶν τοῦ ἀναγγεῖλαι ῥήματα ἀληθείας καὶ δείξω πρὸ προσώπου αὐτοῦ ὁδόν, καθ᾽ ἣν πορεύσεται καὶ κυριεύσει πάσης τῆς ὀρεινῆς, καὶ οὐ διαφωνήσει τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ σάρξ μία οὐδὲ πνεῦμα ζωῆς. [14] ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ ἄνδρες τὰ ῥήματα αὐτῆς καὶ κατενόησαν τὸ πρόσωπον αὐτῆς καὶ ἦν ἐναντίον αὐτῶν θαυμάσιον τῷ κάλλει σφόδρα καὶ εἶπαν πρὸς αὐτήν· [15] σέσωκας τὴν ψυχήν σου σπεύσασα καταβῆναι εἰς πρόσωπον τοῦ κυρίου ἡμῶν· καὶ νῦν πρόσελθε ἐπὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀφ᾽ ἡμῶν προπέμψουσί σε, ἕως παραδώσουσί σε εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ· [16] ἐὰν δὲ στῇς ἐναντίον αὐτοῦ, μὴ φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ σου, ἀλλὰ ἀνάγγειλον κατὰ τὰ ῥήματά σου, καὶ εὖ σε ποιήσει. [17] καὶ ἐπέλεξαν ἐξ αὐτῶν ἄνδρας

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἑκατὸν καὶ παρέζευξαν αὐτῇ καὶ τῇ ἅβρᾳ αὐτῆς, καὶ ἤγαγον αὐτὰς ἐπὶ τὴν σκηνὴν Ὀλοφέρνου. [18] καὶ ἐγένετο συνδρομὴ πάσῃ τῇ παρεμβολῇ, διεβοήθη γὰρ εἰς τὰ σκηνώματα ἡ παρουσία αὐτῆς· καὶ ἐλθόντες ἐκύκλουν αὐτὴν ὡς εἰστήκει ἔξω τῆς σκηνῆς Ὀλοφέρνου, ἕως προσήγγειλαν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. [19] καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς καὶ ἐθαύμαζον τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· τίς καταφρονήσει τοῦ λαοῦ τούτου, ὃς ἔχει ἐν ἑαυτῷ γυναῖκας τοιαύτας; ὅτι οὐ καλόν ἐστιν ὑπολείπεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρα ἕνα, οἳ ἀφεθέντες δυνήσονται κατασοφίσασθαι πᾶσαν τὴν γῆν. [20] καὶ ἐξῆλθον οἱ παρακαθεύδοντες Ὀλοφέρνῃ καὶ πάντες οἱ θεράποντες αὐτοῦ καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὴν σκηνήν. [21] καὶ ἦν Ὀλοφέρνης ἀναπαυόμενος ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ ἐν τῷ κωνωπείῳ, ὃ ἦν ἐκ πορφύρας καὶ χρυσίου καὶ σμαράγδου καὶ λίθων πολυτελῶν καθυφασμένων. [22] καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ περὶ αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸ προσκήνιον, καὶ λαμπάδες ἀργυραῖ προάγουσαι αὐτοῦ. [23] ὡς δὲ ἦλθε κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ Ἰουδὶθ καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ἐθαύμασαν πάντες ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ προσώπου αὐτῆς· καὶ πεσοῦσα ἐπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἤγειραν αὐτὴν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ.

11

Yuditi aha mwa Holoferno

[1] Holoferno anacimubwîra: «erhi ohire omurhima omu nda, wâni mukazi. Ntajirira ndi kubî nka anacishozire okukolera Nabukondonozori mwâmi w'igulu lyôshi. [2] N'oku biyêrekîre olubaga lwâwe luyûbaka omu ntondo, nka lurhangayaguzagya, ciru ntankalengezize itumu lyâni kuli bo. Ci bonene bacidwîrhîre okwo. [3] Ci mbwîraga buno carhumire obayaka oyisha oyâkire eno munda. Bulya mbwîne oku kucîcungula kukudwîrhe, hira omurhima omu nda kurhenga obubudufu wacira. [4] Olangâlire, walama muli obu budufu bw'ene n'omu zindi nsiku zayisha. Bulya ntâye wakuhumakwo, ci bakujirira bwinjà nk'oku banajirira abarhumisi ba nnawîrhu Nabukondonozori.»

[5] Yuditi anacimubwîra, erhi: «Yâgirwa, oyankirire ebinwa bya mwambalikazi wâwe, oyêmêre omujà-kazi wâwe abumbulire akanwa embere zâwe, ntanaderhe ebinwa by'obubêshi embere za Nnawîrhu. [6] N'erhi wankayumva ebinwa by'omujà-kazi wâwe, Nyamuzinda akola bwinjà haguma nâwe, na Nnahamwîrhu arhankabona ahimwa ciru n'eriguma omu buzîne bwâge omu mirimo yâge yôshi. [7] Neci alame Nabukondonozori, mwâmi w'igulu lyôshi, gulame omurhwe gwâwe, ye wakurhumaga mpu oyinamule ebizîne byôshi, bulya arhali bantu bone bamukolera erhi we orhuma, ci n'ensimba z'omu lubala, ebintu n'orhunyunyi rhw'omu malunga, bilamira oku misî ya Nabuko ndonozori n'enyumpa yâge yôshi.

[8] Rhwamanyire oburhondekezi bwâwe, n'obulenga bw'omurhima gwâwe, banamanyîsize igulu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lyôshi oku wêne mwinjà omu bwâmi bôshi, muntu wa buzibu omu kubà n'obukengêre bunene, na muntu wakurhangâza omu biyere kire okulwa, [9] N'oku binwa Akioro aderheraga omu ndêko yâwe rhwabima nyire, bulya abantu b'e Betuli bamucizize, anababwizire ebi akubwîraga byôshi. [10] Ci, yâgirwa Nnahamwîrhu, orhagayaguzagya ebinwa byâge, ci obilange omu murhima gwâwe, bulya biri by'okunali, ebi anakubwizire byôshi, Bulya olubaga lwîrhu lurhahanwa n'engôrho erhajira buhashe buci kuli lwo nka lurhagomiri Nnâmahanga. [11] Na buno, lyo Nnahamwîrhu arhag'ihimwa, olufu lwabashangula amarhwe. Bulya ecâha cabagazire; eci câha cirhuma bazusa obukunizi bwa Nyamuzinda wâbo ngasi mango bali omu mabî. [12] Ebwa kubà barhacigwêrhi mîshi na biryo, barhôzire omuhigo gw'okuyanka ebîrhungwa byâbo, ciru banagwêrhe enkengêro z'okulya ebi Nyamuzinda abahànzagya okulya omu marhegeko gâbo. [13] Ebisarulwa birhangiriza by'engano, entûlo y'idivayi, n'ey'amavurha, ebi bagishaga mpu bibikirwe abadâhwa[b], e Yeruzalemu, bakola embere za Nyamuzinda wîrhu, balalire okubirya. N'obwo biri bintu ciru omuntu w'omu lubaga kone arhankahumakwo n'amaboko gâge. [14] Barhumire ciru n'entumwa e Yeruzalemu y'okugend'iderha oku abantu b'eyo munda bajizire ntyo lyo banayisha babagalulire obuhashe bwarhenga omu ihano likulu. [15] N'oku byayi sh'ibà, hano banamanya oku bayêmêrirwe, bakanarhangira okukolêsa obwo buhashe, bôshi banahanwe n'okugukumuka olwo lusiku lonene.

[16] Niono mwambalikazi wâwe, ebwa kubà mmanyire ebyo byôshi, co ci rhumire nyisha ndibirhire emunda oli ntenga emwâbo. Na Nyamuzinda anantumire mpu nyîsh'ijira hano mwâwe ebijiro byajugumya omw'igulu lyôshi ngasi bôshi bankanabiyumva. [17] Bulya mwambalikazi wâwe ali mukazi okenga Nnâmahanga w'empingu mûshi na budufu. Na buno, nka nakahash'ibêra hôfi nâwe Yâgirwa, na ngasi budufu mwambalikazi wâwe anazûka aje ebwa lubanda, agend'ishenga Nyamuzinda w'empingu, anayîsh'imbwîra amago bamajira eco câha câbo. [18] Nanayîsh'ikubwirakwo, na kandi ago mango wanagenda n'engabo yâwe na ntâye wankahash'ikuhagalika. [19] Nayîsh'ikugeza omu Yudeya moshi kuhika embere za Yeruzalemu; n'entebe yâwe nayidekereza aha kagarhî. Nâwe wanabahêka nka bibuzi birhagwêrhi mungere, ciru ntà kabwa kankaderha mpu kakumokera. Bulya okwo kwambwizirwe omu bugeremwa bwâni, kwanamanyîsibwa mpu nyîsh'ikubwirakwo.»

[20] Ebyo binwa byasîmîsa bwenêne Holoferno n'abàli naye; barhangâla n'obukengêre bw'Oyo mukazi, banakaderha, mpu: [21] «Kurhenga aha igulu limerera kuhika aha lihekera, kurhasag'ibonekana mukazi wa bene oyu oku bwinjà bw'iranga n'oku bukengêre bw'ebinwa byâge. [22] Holoferno anacimu bwîra erhi: Nyamuzinda anajizire kwinjà ene akulêrha embere z'olubaga mpu lyo rhubona emisî omu maboko gîrhu na oku abarhugayaguzize babone obuhanya. [23] Ci we oyinjihire okurhalusire n'ebinwa byâwe biri nka buci. Okajira nk'oku

[b] **11.13** Abadâhwa bone bal'iyemêrirwe okulya ebi bàgishaga (Rhulole omu Lev 22,10).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wanaderhaga, Nyamuzinda wâwe aba ye Nyamuzinda wâni; nâwe wabona ahantu wakabêra omu bwâmi bwa Nabukondonozori, n'izîno lyâwe lyamanyibwa omw'igulu lyôshi».

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 11

[1] ΚΑΙ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὀλοφέρνης· θάρσησον, γύναι, μὴ φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἐγὼ οὐκ ἐκάκωσα ἄνθρωπον, ὅστις ἠρέτικε δουλεύειν βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ πάσης τῆς γῆς. [2] καὶ νῦν ὁ λαός σου ὁ κατοικῶν τὴν ὀρεινήν, εἰ μὴ ἐφαύλισάν με, οὐκ ἂν ἦρα τὸ δόρυ μου ἐπ᾽ αὐτούς, ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἐποίησαν ταῦτα. [3] καὶ νῦν λέγε μοι τίνος ἕνεκεν ἀπέδρας ἀπ᾽ αὐτῶν καὶ ἦλθες πρὸς ἡμᾶς; ἥκεις γὰρ εἰς σωτηρίαν· θάρσει, ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ ζήσῃ καὶ εἰς τὸ λοιπόν· [4] οὐ γάρ ἐστιν ὃς ἀδικήσει σε, ἀλλ᾽ εὖ σε ποιήσει καθὰ γίνεται τοῖς δούλοις τοῦ κυρίου μου βασιλέως Ναβουχοδονόσορ. [5] καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἰουδίθ· δέξαι τὰ ῥήματα τῆς δούλης σου, καὶ λαλησάτω ἡ παιδίσκη σου κατὰ πρόσωπόν σου, καὶ οὐκ ἀναγγελῶ ψεῦδος τῷ κυρίῳ μου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. [6] καὶ ἐὰν κατακολουθήσῃς τοῖς λόγοις τῆς παιδίσκης σου, τελείως πρᾶγμα ποιήσει μετὰ σοῦ ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἀποπεσεῖται ὁ κύριός μου τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ· [7] ζῇ γὰρ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ πάσης τῆς γῆς καὶ ζῇ τὸ κράτος αὐτοῦ, ὃς ἀπέστειλέ σε εἰς κατόρθωσιν πάσης ψυχῆς, ὅτι οὐ μόνον ἄνθρωποι διὰ σὲ δουλεύουσιν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ κτήνη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ διὰ τῆς ἰσχύος σου ζήσονται ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ καὶ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ· [8] ἠκούσαμεν γὰρ τὴν σοφίαν σου καὶ τὰ πανουργεύματα τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἀνηγγέλη πάσῃ τῇ γῇ ὅτι σὺ μόνος ἀγαθὸς ἐν πάσῃ βασιλείᾳ καὶ δυνατὸς ἐν ἐπιστήμῃ καὶ θαυμαστὸς ἐν στρατεύμασι πολέμου. [9] καὶ νῦν ὁ λόγος, ὃν ἐλάλησεν Ἀχιὼρ ἐν τῇ συνεδρίᾳ σου, ἠκούσαμεν τὰ ῥήματα αὐτοῦ, ὅτι περιεποιήσαντο αὐτὸν οἱ ἄνδρες Βαιτυλούα, καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς πάντα, ὅσα ἐξελάλησε παρὰ σοί. [10] διό, δέσποτα κύριε, μὴ παρέλθῃς τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀλλὰ κατάθου αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἀληθής ἐστιν· οὐ γὰρ ἐκδικᾶται τὸ γένος ἡμῶν, οὐ κατισχύει ρομφαία ἐπ᾽ αὐτούς, ἐὰν μὴ ἁμάρτωσιν εἰς τὸν Θεὸν αὐτῶν. [11] καὶ νῦν, ἵνα μὴ γένηται ὁ κύριός μου ἔκβολος καὶ ἄπρακτος καὶ ἐπιπεσεῖται θάνατος ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ κατελάβετο αὐτοὺς ἁμάρτημα, ἐν ᾧ παροργιοῦσι τὸν Θεὸν αὐτῶν, ὁπηνίκα ἂν ποιήσωσιν ἀτοπίαν· [12] ἐπεὶ γὰρ ἐξέλιπεν αὐτοὺς τὰ βρώματα καὶ ἐσπανίσθη πᾶν ὕδωρ, ἐβουλεύσαντο ἐπιβαλεῖν τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν καὶ πάντα, ὅσα διεστείλατο αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῦ μὴ φαγεῖν, διέγνωσαν δαπανῆσαι. [13] καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου καὶ τὰς δεκάτας τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου, ἃ διεφύλαξαν ἁγιάσαντες τοῖς ἱερεῦσι τοῖς παρεστηκόσιν ἐν Ἰερουσαλὴμ ἀπέναντι τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, κεκρίκασιν ἐξαναλῶσαι, ὧν οὐδὲ ταῖς χερσὶν καθῆκεν ἅψασθαι οὐδένα τῶν ἐκ τοῦ λαοῦ. [14] καὶ ἀπεστάλκασιν εἰς Ἰερουσαλήμ, ὅτι καὶ οἱ ἐκεῖ κατοικοῦντες ἐποίησαν ταῦτα, τοὺς μετακομίσαντας αὐτοῖς τὴν ἄφεσιν παρὰ τῆς γερουσίας. [15] καὶ ἔσται ὡς ἂν ἀναγγείλῃ αὐτοῖς καὶ ποιήσωσι, δοθήσονταί σοι εἰς ὄλεθρον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. [16] ὅθεν ἐγὼ ἡ δούλη σου ἐπιγνοῦσα ταῦτα πάντα ἀπέδρων ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἐπέστειλέ με ὁ Θεὸς ποιῆσαι μετὰ σοῦ πράγματα, ἐφ᾽ οἷς ἐκστήσεται πᾶσα ἡ γῆ, ὅσοι ἐὰν ἀκούσωσιν αὐτά. [17] ὅτι ἡ δούλη σου θεοσεβής

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐστι καὶ θεραπεύουσα νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ· καὶ νῦν μενῶ παρὰ σοί, κύριέ μου, καὶ ἐξελεύσεται ἡ δούλη σου κατὰ τὴν νύκτα εἰς τὴν φάραγγα καὶ προσεύξομαι πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἐρεῖ μοι πότε ἐποίησαν τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν. [18] καὶ ἐλθοῦσα προσανοίσω σοι, καὶ ἐξελεύσῃ σὺν πάσῃ τῇ δυνάμει σου, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεταί σοι ἐξ αὐτῶν. [19] καὶ ἄξω σε διὰ μέσου τῆς Ἰουδαίας ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἀπέναντι Ἰερουσαλὴμ καὶ θήσω τὸν δίφρον σου ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἄξεις αὐτοὺς ὡς πρόβατα, οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν, καὶ οὐ γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ ἀπέναντί σου, ὅτι ταῦτα ἐλαλήθη μοι κατὰ πρόγνωσίν μου καὶ ἀπηγγέλη μοι, καὶ ἀπεστάλην ἀναγγεῖλαί σοι. [20] καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐτῆς ἐναντίον Ὀλοφέρνου καὶ ἐναντίον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν ἐπὶ τῇ σοφίᾳ αὐτῆς καὶ εἶπαν· [21] οὐκ ἔστι τοιαύτη γυνὴ ἀπ᾽ ἄκρου ἕως ἄκρου τῆς γῆς καλῷ προσώπῳ καὶ συνέσει λόγων. [22] καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὀλοφέρνης· εὖ ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἀποστείλας σε ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ τοῦ γενηθῆναι ἐν χερσὶν ἡμῶν κράτος, ἐν δὲ τοῖς φαυλίσασι τὸν κύριόν μου ἀπώλειαν. [23] καὶ νῦν ἀστεία εἶ σὺ ἐν τῷ εἴδει σου καὶ ἀγαθὴ ἐν τοῖς λόγοις σου· ὅτι ἐὰν ποιήσῃς καθὰ ἐλάλησας, ὁ Θεός σου ἔσται μου Θεός, καὶ σὺ ἐν οἴκῳ βασιλέως Ναβουχοδονόσορ καθήσῃ καὶ ἔσῃ ὀνομαστὴ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν.

12

Erhi Yuditi àli omu logo lw'Abanya-Asuru

[1] Holoferno anacirhegeka mpu baheke Yuditi halya anabikira ebirugu byâge binjinja, anacirhegeka mpu bamuhe oku biryo byâge yenene, banamuhe kuli galya gâge ananywakwo yenène. [2] Yuditi anashuza, erhi: «Ntalya kuli ebyo biryo lyo ndek'isarhaza abandi, ci konene ebiryo byâni byayishire binkulikire». [3] Holoferno anacimushuza, erhi: «Hano ebiryo byâwe bihwa ngahi rhwashub'irhenza ebiryo bya bene ebyo mpu rhukuhebyo? Bulya emwîrhu erhaba ciru n'omuntu muguma w'omu bûko bwâwe?» [4] Yuditi anacimubwîra, erhi: «Ndahîre okw'izîno lyâwe nnahamwîrhu, mwambalikazi wâwe arhayûse ebi ndwîrhe embere Nyamuzinda ayûkirize n'okuboko kwâni ebi alaganyagya byôshi». [5] Abàli na Holoferno banacimuhêka omw'ihêma, anacija iro kuhika aha karhî k'obudufu, anacisinsimuka oku mucêracêra. [6] Anacirhuma abagend'ibwîra Holoferno, erhi: «Nnahamwîrhu arhegeke baleke omwambalikazi wâge ahuluke, agend'isalira», [7] bulya Holoferno ali arhegesire, abakazâg'imulanga mpu barhamuhanzagya. Anacibêra okwo cihando nsiku isharhu. Ngasi budufu akazâg'ija omu kabanda ka Betuli anacikalaba omwo cihando ahâli iriba ly'amîshi. [8] Na erhi ayinamukaga anayîshe ashenga Nyamuzinda w'Israheli mpu ahêke amajira gâge bwinjà okw'irenge ly'abâna b'olubaga lwâge. [9] Anashubira mulya ihêma akola acîre yêshi; anabêramwo kuhika amango arhûla ebiryo byâge omu cajingwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yuditi oku lusiku lukulu lwa Holoferno

10 Ka oku lusiku lwa kani Holoferno arhajira idinye oku barhambo bâge bonene, arhalalikaga
ciru n'omuguma omu barhumisi bâge. 11 Anacibwîra Bagoasi, ye wali nshagi y'okulanga ebirugu
byâge byôshi, erhi: «Kanya oyemâze oyu mukazi w'omuyahudi oli emwâwe, ayishe eno mwîrhu,
rhulye rhuna nywe rhweshi. 12 Bulya zanaba nshonyi kuli rhwe erhi rhwankalêka mukazi wa bene
oyu agenda rhurhanayinjibini. Kandi nka rhurhayîshiri rhwamurhiza anakarhushekera».
13 Bagoasi anarhenga aha mwa Holoferno, aja omu Yuditi ali, anacimubwîra, erhi: «Oyûla
mujànyere mwinjinja arhayôbohaga okujà emunda nnahamwîrhu ali, lyo akuzibwa embere zâge,
anywe haguma nîrhu idivayi n'obushagaluke bunene, anabè mwa luno lusiku nka munyere
muguma wa bene Asuru, ababa omu nyumpa ya Nabukondonozori». 14 Yuditi ana shuza, erhi:
«Ndigi ndi niono w'okuhakana ebya nnahamwîrhu? Ehi anabwîne hiri hinjà omu masù gâge,
niono nanacihangana okuhijira bwinjà na ntyo bwanaba busîme bunene kuhika oku lusiku
lw'okufà kwâni». 15 Anaciyimuka, anaciyambala omushangi gwâge, ajagalira n'ebindi birimbisa
omukazi byôshi. Omwambalikazi ayisha amushokolîre, anacilambûla embere za Holoferno itapi
Bagoasi ali ahire Yuditi mpu akaz'itamalakwo ngasi lusiku amango g'okulya. 16 Yuditi anacija
omu nyumpa. Omurhima gwa Holoferno gwadûrha bwenêne. Ayumva akola azigire loshi okulala
naye. Anakazâg'ilonza amango ga okumushumika kurhenga lulya lusiku anamubo naga.
17 Holoferno anacimubwîra, erhi: «Nywaga mâshi nâwe oshagaluke haguma nîrhu». 18 Yuditi
anamushuza, erhi: «Neci waliha nanywa la, bulya oku lusiku lw'ene nâni namabona iragi
ly'okulama oku ntasag'ilama bundi omu kalamo kani kosh». 19 Anaciyanka kuli ebi
omwambalikazi amurheganyizagya, ananywera embere zâge. 20 Holoferno yêshi ashagaluka,
anywa idivayi linene bwenêne kurhalusa oku arhalisag'inywa kurhenga okuburhwa kwâge.

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 12

1 ΚΑΙ ἐκέλευσεν εἰσαγαγεῖν αὐτὴν οὗ ἐτίθετο τὰ ἀργυρώματα αὐτοῦ καὶ συνέταξε καταστρῶσαι
αὐτῇ ἀπὸ τῶν ὀψοποιημάτων αὐτοῦ καὶ τοῦ οἴνου αὐτοῦ πίνειν. 2 καὶ εἶπεν Ἰουδίθ· οὐ φάγομαι
ἐξ αὐτῶν, ἵνα μὴ γένηται σκάνδαλον, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἠκολουθηκότων μοι χορηγηθήσεται. 3 καὶ εἶπε
πρὸς αὐτὴν Ὀλοφέρνης· ἐὰν δὲ ἐκλίπῃ τὰ ὄντα μετὰ σοῦ, πόθεν ἐξοίσομέν σοι δοῦναι ὅμοια
αὐτοῖς; οὐ γάρ ἐστι μεθ᾽ ἡμῶν ἐκ τοῦ ἔθνους σου. 4 καὶ εἶπεν Ἰουδὶθ πρὸς αὐτόν· ζῇ ἡ ψυχή σου,
κύριέ μου, ὅτι οὐ δαπανήσει ἡ δούλη σου τὰ ὄντα μετ᾽ ἐμοῦ, ἕως ἂν ποιήσῃ Κύριος ἐν χειρί μου
ἃ ἐβουλεύσατο. 5 καὶ ἠγάγοσαν αὐτὴν οἱ θεράποντες Ὀλοφέρνου εἰς τὴν σκηνήν, καὶ ὕπνωσε
μέχρι μεσούσης τῆς νυκτός· καὶ ἀνέστη πρὸς τὴν ἐωθινὴν φυλακήν, 6 καὶ ἀπέστειλε πρὸς
Ὀλοφέρνην λέγουσα· ἐπιταξάτω δὴ ὁ κύριός μου ἐᾶσαι τὴν δούλην σου ἐπὶ προσευχὴν
ἐξελθεῖν. 7 καὶ προσέταξεν Ὀλοφέρνης τοῖς σωματοφύλαξι μὴ διακωλύειν αὐτήν. καὶ παρέμεινεν
ἐν τῇ παρεμβολῇ ἡμέρας τρεῖς, καὶ ἐξεπορεύετο κατὰ νύκτα εἰς τὴν φάραγγα Βαιτυλούα καὶ
ἐβαπτίζετο ἐν τῇ παρεμβολῇ ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος· 8 καὶ ὡς ἀνέβη, ἐδέετο τοῦ Κυρίου Θεοῦ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ʾΙσραὴλ κατευθῦναι τὴν ὁδὸν αὐτῆς εἰς ἀνάστημα τῶν υἱῶν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. [9] καὶ εἰσπορευομένη καθαρὰ παρέμενε τῇ σκηνῇ, μέχρις οὗ προσηνέγκατο τὴν τροφὴν αὐτῆς πρὸς ἑσπέραν. [10] καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ, ἐποίησεν ʾΟλοφέρνης πότον τοῖς δούλοις αὐτοῦ μόνοις καὶ οὐκ ἐκάλεσεν εἰς τὴν χρῆσιν οὐδένα τῶν πρὸς ταῖς χρείαις. [11] καὶ εἶπε Βαγώᾳ τῷ εὐνούχῳ, ὃς ἦν ἐφεστηκὼς ἐπὶ πάντων τῶν αὐτοῦ· πεῖσον δὴ πορευθεὶς τὴν γυναῖκα τὴν ʿΕβραίαν ἥ ἐστι παρὰ σοί, τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς καὶ φαγεῖν καὶ πιεῖν μεθ᾽ ἡμῶν· [12] ἰδοὺ γὰρ αἰσχρὸν τῷ προσώπῳ ἡμῶν, εἰ γυναῖκα τοιαύτην παρήσομεν οὐχ ὁμιλήσαντες αὐτῇ, ὅτι ἐὰν ταύτην μὴ ἐπισπασώμεθα, καταγελάσεται ἡμῶν. [13] καὶ ἐξῆλθε Βαγώας ἀπὸ προσώπου ʾΟλοφέρνου καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν καὶ εἶπε· μὴ ὀκνησάτω δὴ ἡ παιδίσκη ἡ καλὴ αὕτη ἐλθοῦσα πρὸς τὸν κύριόν μου δοξασθῆναι κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ πιεῖν μεθ᾽ ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην οἶνον καὶ γενηθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ὡς θυγάτηρ μία τῶν υἱῶν ʾΑσσούρ, αἳ παρεστήκασιν ἐν οἴκῳ Ναβουχοδονόσορ. [14] καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ʾΙουδίθ· καὶ τίς εἰμι ἐγὼ ἀντεροῦσα τῷ κυρίῳ μου; ὅτι πᾶν, ὃ ἔσται ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἀρεστόν, σπεύσασα ποιήσω, καὶ ἔσται τοῦτο ἀγαλλίαμα ἕως ἡμέρας θανάτου μου. [15] καὶ διαναστᾶσα ἐκοσμήθη τῷ ἱματισμῷ καὶ παντὶ τῷ κόσμῳ τῷ γυναικείῳ, καὶ προσῆλθεν ἡ δούλη αὐτῆς καὶ ἔστρωσεν αὐτῇ κατέναντι ʾΟλοφέρνου χαμαὶ τὰ κώδια, ἃ ἔλαβε παρὰ Βαγώου εἰς τὴν καθημερινὴν δίαιταν αὐτῆς, εἰς τὸ ἐσθίειν κατακλινομένην ἐπ᾽ αὐτῶν. [16] καὶ εἰσελθοῦσα ἀνέπεσεν ʾΙουδίθ, καὶ ἐξέστη ἡ καρδία ʾΟλοφέρνου ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ ἐσαλεύθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ἦν κατεπίθυμος σφόδρα τοῦ συγγενέσθαι μετ᾽ αὐτῆς· καὶ ἐτήρει καιρὸν τοῦ ἀπατῆσαι αὐτὴν ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας εἶδεν αὐτήν. [17] καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ʾΟλοφέρνης· πίε δὴ καὶ γενήθητι μεθ᾽ ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην. [18] καὶ εἶπεν ʾΙουδίθ· πίομαι δή, κύριε, ὅτι ἐμεγαλύνθη τὸ ζῆν μου ἐν ἐμοὶ σήμερον παρὰ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γενέσεώς μου. [19] καὶ λαβοῦσα ἔφαγε καὶ ἔπιε κατέναντι αὐτοῦ ἃ ἡτοίμασεν ἡ δούλη αὐτῆς. [20] καὶ ηὐφράνθη ʾΟλοφέρνης ἀπ᾽ αὐτῆς καὶ ἔπιεν οἶνον πολὺν σφόδρα, ὅσον οὐκ ἔπιε πώποτε ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἀφ᾽ οὗ ἐγεννήθη.

13

Yuditi ayîrha Holoferno

[1] Erhi ebijingo binaba, abambali bakasengaruka dubaduba. Bagoasi anahamika ihêma ly'embuga, anacikumira abalâlîzi bôshi omu mwa nnawâbo, bôshi bagend'ikacihonda oku ncingo zâbo, bulya bali erhi bagazirwe n'amamvu. [2] Yuditi asigala yêne omu nyumpa na Holoferno. Holoferno erhi amalanguka oku ncingo ebwa kubà yêshi ali amazika na idivayi. [3] Yuditi anacibwîra omwambalikazi mpu acîyêgûle n'enyumpa y'okulala, anamulindire e mbuga nk'oku anajira ngasi lusiku, bulya ali adesire oku aciyîsh'ihuluka age nd'isalira, kwo anali amarhang'ibwîra Bagoasi.

[4] Abantu bôshi banacimuleka mulya nyumpa. Ntâye ciru n'omuguma wasi gire muli eyo nyumpa y'okulala, abè mwâna, abè mukulu. Yuditi anaciyîmanga hôfi n'encingo, anaciderha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu murhima gwâge, erhi: «Nyamuzinda ogala byôshi, yîmangira ebijiro by'amaboko gâni okw'irenge lya Yeruzalemu. [5] Gano go mango g'okurhabâla omwîmo gwâwe n'okuyunjuliza omuhigo gwâni, lyo oshandabanya abashombanyi barhugosire buno».

[6] Anaciyegera hôfi n'omurhali gw'encingo ebw'irhwe lya Holoferno, amubwikula omushangi amurhôla engôrho, [7] anacija oku ncingo, anacirhuluba emvîri z'okw'irhwe lyâge, anaciderha, erhi: «Mpa nâni emisî, Yâgirwa Nyakazane Nyamuzinda w'Israheli mwa gano mango». [8] Anacitwa kabirhi kabirhi n'emisî yâge yôshi omw'igosi lya Holoferno. Anacishayûla irhwe. [9] Anabulungiza omubiri gwâge okw'idaho kurhenga oku ncingo, anacimanyula emishangi yali oku minâra. Kasanzi kasungumu anacihuluka, ahêreza omwambalikazi irhwe lya Holoferno; [10] anacilirhogeza muli erya nshoho y'ebiryo. Oku banali babirhi banacihuluka nk'oku banakomereraga bakola bagend'isalira. Banacirhenga omu cirâlo, banacizunguluka ecishagala, banacisôkera oku ntondo ya Betuliya, banacihika aha muhango gw'eco ci shagala.

[11] Yuditi ahamagaza anaciri kuli, erhi: «Muyîgule muyîgule olumvi, Nyakasane ali haguma nîrhu, neci Nyakasane k'Israheli ali haguma nîrhu omu kurhucinga oku bashombanyi nk'oku anarhujirire ene». [12] Erhi abantu ba muli olwo lugo bayumva izù lyâge, bôshi bashagamukira ebwa muhango gw'olugo banahamagala abagula balwo. [13] Banacige nd'ihamagala abakulu b'olugo, banaciyîsha nabo bali bulibirha bôshi, kurhenga oku murhò kuhika oku muntu mukulu, bulya bali babwîne oku ciri cisômerîne okucibona agaluka. Banacihamûla olumvi banacimuyankirira banaciyasa omuliro mpu babamolekere, banacibazunguluka. [14] Yuditi anacibabwîra, erhi: «Mukuze Nyamuzinda, mukuze Nyamuzinda, mumukuze bulya arhacirhenza obwonjo bwâge oku nyumpa y'Israheli, ci anavungunywire abashombanyi bîrhu muli obu budufu na okuboko kwâni». [15] Anaciyômola irhwe mulya nshoho anaciliyêrekana, anaciderha, erhi: «Loli irhwe lya Holoferno ye murhambo mukulu w'abasirika b'Abanyasîriya, alagi n'emishangi ashuba agwishiremwo erhi ndalwe erhuma; Nyamuzinda anamuhimbagulize n'okuboko kw'omukazi. [16] Aganze Nnâmahanga owandangaga omu njira nanageraga mwoshi, bulya obusù bwâni bwamuhusize acilêrhera olufù; arhajizire kubî nâni mpu ampemule ananshereze.» [17] Olubaga loshi lwazânwa, lwanaciyunamiriza, lwanaciharâmya Nyamuzinda, lwaderha, erhi: «Oyâgirwe Nyamuzinda wîrhu we wafunyaga ene abashombanyi b'olubaga lwâwe».

[18] Ûziyahu anacibwîra Yuditi. erhi: «Oli mugishe mwâli wâni na Nyamuzinda obà enyanya ly'amalunga gôshi, kulusha abandi bakazi bôshi ba hano igulu. Ayâgirwe Nyamuzinda w'empingu n'igulu owajaga akulangula enjira mpu otwe igosi ly'omukulu w'abashombanyi bîrhu. [19] Bulya obu bwîkubagire bwâwe burharhenge omu mirhima y'abantu bayô rha bacîkubagira ensiku zôshi emisî ya Nyamuzinda. [20] Mâshi kuli okwo Nyamuzinda yêne akuhêke irenge, akuhè iragi libè luhembo lw'oku orhababalire obuzîne bwâwe omu kubona kurhi olubaga lwâwe lwamajuguma, bulya wabîre murhanzi w'okubona oku rhwagukumuka galya mango wanabaga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'olugendo lwinjà embere za Nyamuzinda wîrhu.» Olubaga loshi lwanacidumiza mpu: «Amen! Amen!»

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 13

[1] ΩΣ δὲ ὀψία ἐγένετο, ἐσπούδασαν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἀναλύειν. καὶ Βαγώας συνέκλεισε τὴν σκηνὴν ἔξωθεν καὶ ἀπέκλεισε τοὺς παρεστῶτας ἐκ προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἀπῴχοντο εἰς τὰς κοίτας αὐτῶν· ἦσαν γὰρ πάντες κεκοπωμένοι, διὰ τὸ ἐπὶ πλεῖον γεγονέναι τὸν πότον. [2] ὑπελείφθη δὲ Ἰουδὶθ μόνη ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ Ὀλοφέρνης προπεπτωκὼς ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ· ἦν γὰρ περικεχυμένος αὐτῷ ὁ οἶνος. [3] καὶ εἶπεν Ἰουδὶθ τῇ δούλῃ αὐτῆς στῆναι ἔξω τοῦ κοιτῶνος αὐτῆς καὶ ἐπιτηρεῖν τὴν ἔξοδον αὐτῆς· καθάπερ καθ' ἡμέραν, ἐξελεύσεσθαι γὰρ ἔφη ἐπὶ τὴν προσευχὴν αὐτῆς· καὶ τῷ Βαγώᾳ ἐλάλησε κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. [4] καὶ ἀπήλθοσαν πάντες ἐκ προσώπου, καὶ οὐδεὶς κατελείφθη ἐν τῷ κοιτῶνι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου καὶ στᾶσα Ἰουδὶθ παρὰ τὴν κλίνην αὐτοῦ εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς· Κύριε ὁ Θεὸς πάσης δυνάμεως, ἐπίβλεψον ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μου εἰς ὕψωμα ʿΙερουσαλήμ· [5] ὅτι νῦν καιρὸς ἀντιλαβέσθαι τῆς κληρονομίας σου καὶ ποιῆσαι τὸ ἐπιτήδευμά μου εἰς θραῦμα ἐχθρῶν, οἵ ἐπανέστησαν ἡμῖν. [6] καὶ προσελθοῦσα τῷ κανόνι τῆς κλίνης, ὃς ἦν πρὸς κεφαλῆς Ὀλοφέρνου, καθεῖλε τὸν ἀκινάκην αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ [7] καὶ ἐγγίσασα τῆς κλίνης ἐδράξατο τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ εἶπε· κραταίωσόν με, ὁ Θεὸς Ἰσραήλ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. [8] καὶ ἐπάταξεν εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ δὶς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτῆς καὶ ἀφεῖλε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, [9] καὶ ἀπεκύλισε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς στρωμνῆς καὶ ἀφεῖλε τὸ κωνωπεῖον ἀπὸ τῶν στύλων. καὶ μετ' ὀλίγον ἐξῆλθε, καὶ παρέδωκε τῇ ἄβρᾳ αὐτῆς τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνου, [10] καὶ ἐνέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν πήραν τῶν βρωμάτων αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθον αἱ δύο ἅμα κατὰ τὸν ἐθισμὸν αὐτῶν ἐπὶ τὴν προσευχήν· καὶ διελθοῦσαι τὴν παρεμβολὴν ἐκύκλωσαν τὴν φάλαγγα ἐκείνην καὶ προσανέβησαν τὸ ὄρος Βαιτυλούα καὶ ἦλθοσαν πρὸς τὰς πύλας αὐτῆς. [11] Καὶ εἶπεν Ἰουδὶθ μακρόθεν τοῖς φυλάσσουσιν ἐπὶ τῶν πυλῶν· ἀνοίξατε, ἀνοίξατε δὴ τὴν πύλην, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ποιῆσαι ἔτι ἰσχὺν ἐν Ἰσραὴλ κατὰ κράτος κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καθὰ καὶ σήμερον ἐποίησε. [12] καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσαν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτῆς τὴν φωνὴν αὐτῆς, ἐσπούδασαν τοῦ καταβῆναι εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν καὶ συνεκάλεσαν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως. [13] καὶ συνέδραμον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, ὅτι παράδοξον ἦν αὐτοῖς τὸ ἐλθεῖν αὐτήν, καὶ ἤνοιξαν τὴν πύλην καὶ ὑπεδέξαντο αὐτὰς καὶ ἅψαντες πῦρ εἰς φαῦσιν περιεκύκλωσαν αὐτάς. [14] ἡ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς φωνῇ μεγάλῃ· αἰνεῖτε τὸν Θεόν, αἰνεῖτε· αἰνεῖτε τὸν Θεόν, ὃς οὐκ ἀπέστησε τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ οἴκου Ἰσραήλ, ἀλλ' ἔθραυσε τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν διὰ χειρός μου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. [15] καὶ προελοῦσα τὴν κεφαλὴν ἐκ τῆς πήρας ἔδειξε καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ Ὀλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυνάμεως Ἀσσούρ, καὶ ἰδοὺ τὸ κωνωπεῖον, ἐν ᾧ κατέκειτο ἐν ταῖς μέθαις αὐτοῦ· καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ὁ Κύριος ἐν χειρὶ θηλείας· [16] καὶ ζῇ Κύριος, ὃς διεφύλαξέ με ἐν τῇ ὁδῷ μου, ᾗ ἐπορεύθην, ὅτι ἠπάτησεν αὐτὸν τὸ πρόσωπόν μου εἰς ἀπώλειαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐποίησεν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἁμάρτημα μετ᾽ ἐμοῦ εἰς μίασμα καὶ αἰσχύνην. [17] καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα καὶ κύψαντες προσεκύνησαν τῷ Θεῷ καὶ εἶπαν ὁμοθυμαδόν· εὐλογητὸς εἶ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐξουδενώσας ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον τοὺς ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ σου. [18] καὶ εἶπεν αὐτῇ Ὀζίας· εὐλογητὴ σύ, θύγατερ, τῷ Θεῷ τῷ Ὑψίστῳ παρὰ πάσας τὰς γυναῖκας τὰς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εὐλογημένος Κύριος ὁ Θεός, ὃς ἔκτισε τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὴν γῆν, ὃς κατεύθυνέ σε εἰς τραῦμα κεφαλῆς ἄρχοντος ἐχθρῶν ἡμῶν· [19] ὅτι οὐκ ἀποστήσεται ἡ ἐλπίς σου ἀπὸ καρδίας ἀνθρώπων μνημονευόντων ἰσχὺν Θεοῦ ἕως αἰῶνος. [20] καὶ ποιήσαι σοι αὐτὰ ὁ Θεὸς εἰς ὕψος αἰώνιον τοῦ ἐπισκέψασθαί σε ἐν ἀγαθοῖς, ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἐφείσω τῆς ψυχῆς σου διὰ τὴν ταπείνωσιν τοῦ γένους ἡμῶν, ἀλλ᾽ ἐπεξῆλθες πτώματι ἡμῶν ἐπ᾽ εὐθεῖαν πορευθεῖσα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. καὶ εἶπαν πᾶς ὁ λαός· γένοιτο, γένοιτο.

14

V. Bene-Israheli bahima Abanya-Sîriya

Abanyasîriya barhemuka banashandabâna

[1] Yuditi anacibabwîra, erhi: «Munyumvagye yaga bene wîrhu, muyanke eli irhwe, mulimanike aha irhwerhwe ly'enkûta zinyu. [2] Na hano izûba libasha bwamanaca, munayanke ngasi muguma eby'emirasano byâge, ngasi balume ba misî bôshi banabunguluke, mubè nka bantu bayandagalira ebwa kabanda, era bali bene Asuru. Ci kwône murhabungulukaga. [3] Nabo, hano babà bamayanka emirasano yâbo, bakanya bagend'imanyîsa abali oku cihando, nabo banazûsa abarhambo b'engabo ya Asuru, kandi nabo banalibirhira emunda ihêma lya Holoferno liri. Barhamushimane, na ntyo obôba bwabagwârha, banashandabane embere zinyu. [4] Na hanomukòla mubâminisire, mw'oyo n'abandi banayûbaka omu Israheli bôshi, mwâbalambika omu njira.

[5] Ci kwône embere mujire ntyo, mumpamagalire Akioro olya muntu w'omunya-Amoni, yêne abone anamanye oku neci anali olya wagayaguzagya enyumpa ya Israheli, n'olya wamurhumaga emwinyu nka muntu mufu». [6] Banacihamagala Akioro aja omu nyumpa ya Ûziyahu. Erhi ajamwo anabona irhwe lya Holoferno omu maboko g'omuntu wali omwo ndêko y'olubaga; acirhimba akamalanga okw'idaho, ahola. [7] Ci erhi ahembûka, afukama aha magulu ga Yuditi, anaciderha, erhi: «Oli mugishe omu nyumpa za bene Israheli bôshi n'omu mashanja gôshi, ngasi bôshi banayumve izîno lyâwe banarhangâlè.

[8] Na buno ombwirage nâni kurhi wajizire mwa zino nsiku». Aha karhi k'olubaga, Yuditi anacirhondêreza okumubwîra ebi ajizire byôshi kurhenga amango anagendaga kuhika ago mango akazâg'ibaganîrira. [9] Yuditi erhi aba amayûsa okushambâla, olubaga loshi lwanacibanda

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

akahababo n'olwo lubi lwashakanya omu cishagala côshi. [10] Ci erhi Akioro aba amabona ebi Nyamuzinda wa Israheli anajizire, ayêmêra okunali oyo Nyamuzinda w'Israheli, bakembûla olushisha oku bulume bwâge, na kuhika buno acibà na bene Israheli.

[11] Erhi bunaca ntya, bamanika irhwe lya Holoferno oku nkuta na ngasi muguma ayanka emirasano yâge. Banacibunguluka bikembe bikembe ebwa kafomeko k'entondo. [12] Erhi bene Asuru babalangira, banacigend'ibwîra abakulu bâbo, nabo banacikanya bagend'ibwîra abarhambo b'engabo, bakulikira na ngasi barhegeka ngabo ndebe. [13] Banacijà emunda ihêma lya Holoferno lyàli. Banacibwîra olya wakazâg'ilanga ebirugu byâge, mpu: «Ozûse Nnahamwîrhu bulya balya bajà bamarhangula okuyandagalira emunda rhuli mpu barhulwise, banagukumuke ntya bôshi». [14] Bagoasi agend'ikomomba oku lumvi lw'ihêma lwàli emuhanda. Bulya ali acîkêbirwe mpu bagwîshîre na Yuditi. [15] Ci erhi acibà ntâye omushuzize, ahiga okujà omu nyumpa y'okulala: amushimâna oku idaho gukola mufu, akola cirunda bamukabulire oku ntebe n'irhwe mîra baligendanaga. [16] Anaciyâma bwenêne, abanda endulu, omu kufuduka, asharhula emyambalo yâge. [17] Anacija omw'ihêma lyabâga cihando ca Yuditi, arhacimushangagamwo. Anacilibirhira emunda olubaga luli, erhi: [18] «Balya bajà bagomire! Omukazi w'Omuyahudi amabonêsa enyumpa ya Nabukondonozori enshonyi. Holoferno oyo okw'idaho, ci arhacigwehi irhwe oku mubiri gwâge». [19] Erhi banayumva ebyo binwa, abarhambo b'engabo y'Abanya-Sîriya banasharhangula emyambalo yâbo, bazunguluka obukengêre, banacibanda endulû erya y'okujugumya abali omu cihando bôshi.

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 14

[1] ΚΑΙ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Ἰουδίθ· ἀκούσατε δή μου, ἀδελφοί, καὶ λαβόντες τὴν κεφαλὴν ταύτην κρεμάσατε αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἐπάλξεως τοῦ τείχους ὑμῶν. [2] καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν διαφαύσῃ ὁ ὄρθρος καὶ ἐξέλθῃ ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν γῆν, ἀναλήψεσθε ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ ὑμῶν καὶ ἐξελεύσεσθε πᾶς ἀνὴρ ἰσχύων ἔξω τῆς πόλεως καὶ δώσετε ἀρχηγὸν εἰς αὐτοὺς ὡς καταβαίνοντες ἐπὶ τὸ πεδίον εἰς τὴν προφυλακὴν υἱῶν Ἀσσούρ, καὶ οὐ καταβήσεσθε. [3] καὶ ἀναλαβόντες οὗτοι τὰς πανοπλίας αὐτῶν πορεύσονται εἰς τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν καὶ ἐγεροῦσι τοὺς στρατηγοὺς τῆς δυνάμεως Ἀσσούρ· καὶ συνδραμοῦνται ἐπὶ τὴν σκηνὴν Ὀλοφέρνου καὶ οὐχ εὑρήσουσιν αὐτόν, καὶ ἐπιπεσεῖται ἐπ᾽ αὐτου□ς φόβος, καὶ φεύξονται ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. [4] καὶ ἐπακολουθήσαντες ὑμεῖς καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες πᾶν ὅριον Ἰσραήλ, καταστρώσατε αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. [5] πρὸ δὲ τοῦ ποιῆσαι ταῦτα, καλέσατέ μοι Ἀχιὼρ τὸν Ἀμανίτην, ἵνα ἰδὼν ἐπιγνῷ τὸν ἐκφαυλίσαντα τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ καὶ αὐτὸν ὡς εἰς θάνατον ἀποστείλαντα εἰς ἡμᾶς. [6] καὶ ἐκάλεσαν τὸν Ἀχιὼρ ἐκ τοῦ οἴκου Ὀζία· ὡς δὲ ἦλθε καὶ εἶδε τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνου ἐν χειρὶ ἀνδρὸς ἑνὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ λαοῦ, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἐξελύθη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. [7] ὡς δὲ ἀνέλαβον αὐτόν, προσέπεσε τοῖς ποσὶν Ἰουδὶθ καὶ προσεκύνησε τῷ προσώπῳ αὐτῆς καὶ εἶπεν· εὐλογημένη σὺ ἐν παντὶ σκηνώματι Ἰούδα καὶ ἐν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

παντὶ ἔθνει, οἵτινες ἀκούσαντες τὸ ὄνομά σου ταραχθήσονται· [8] καὶ νῦν ἀνάγγειλόν μοι ὅσα ἐποίσας ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ Ἰουδὶθ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ πάντα, ὅσα ἦν πεποιηκυῖα, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἐξῆλθεν ἕως οὗ ἐλάλει αὐτοῖς. [9] ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλοῦσα, ἠλάλαξεν ὁ λαὸς φωνῇ μεγάλῃ καὶ ἔδωκε φωνὴν εὐφρόσυνον ἐν τῇ πόλει αὐτῶν. [10] ἰδὼν δὲ Ἀχιὼρ πάντα, ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ἐπίστευσε τῷ Θεῷ σφόδρα καὶ περιετέμετο τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ καὶ προσετέθη πρὸς τὸν οἶκον Ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. [11] Ἡνίκα δὲ ὁ ὄρθρος ἀνέβη, καὶ ἐκρέμασαν τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνου ἐκ τοῦ τείχους, καὶ ἀνέλαβε πᾶς ἀνὴρ Ἰσραὴλ τὰ ὅπλα αὐτοῦ καὶ ἐξήλθοσαν κατὰ σπείρας ἐπὶ τὰς ἀναβάσεις τοῦ ὄρους. [12] οἱ δὲ υἱοὶ Ἀσσοὺρ ὡς εἶδον αὐτούς, διέπεμψαν ἐπὶ τοὺς ἡγουμένους αὐτῶν· οἱ δὲ ἦλθον ἐπὶ στρατηγοὺς καὶ χιλιάρχους καὶ ἐπὶ πάντα ἄρχοντα αὐτῶν. [13] καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τὴν σκηνὴν Ὀλοφέρνου καὶ εἶπαν τῷ ὄντι ἐπὶ πάντων τῶν αὐτοῦ· ἔγειρον δὴ τὸν κύριον ἡμῶν, ὅτι ἐτόλμησαν οἱ δοῦλοι καταβαίνειν ἐφ᾽ ἡμᾶς εἰς πόλεμον, ἵνα ἐξολοθρευθῶσιν εἰς τέλος. [14] καὶ εἰσῆλθε Βαγώας καὶ ἔκρουσε τὴν αὐλαίαν τῆς σκηνῆς· ὑπενοεῖτο γὰρ καθεύδειν αὐτὸν μετὰ Ἰουδίθ· [15] ὡς δὲ οὐδεὶς ἐπήκουσε, διαστείλας εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ εὗρεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς χελωνίδος ἐρριμμένον νεκρόν, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀφῄρετο ἀπ᾽ αὐτοῦ. [16] καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ μετὰ κλαυθμοῦ καὶ στεναγμοῦ καὶ βοῆς ἰσχυρᾶς καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. [17] καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν σκηνήν, οὗ ἦν Ἰουδὶθ καταλύουσα, καὶ οὐχ εὗρεν αὐτήν· καὶ ἐξεπήδησεν εἰς τὸν λαὸν κράζων· [18] ἠθέτησαν οἱ δοῦλοι, ἐποίησεν αἰσχύνην μία γυνὴ τῶν Ἑβραίων εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως Ναβουχοδονόσορ· ὅτι ἰδοὺ Ὀλοφέρνης χαμαί, καὶ ἡ κεφαλὴ οὐκ ἔστιν ἐπ᾽ αὐτῷ. [19] ὡς δὲ ἤκουσαν ταῦτα τὰ ῥήματα οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως Ἀσσούρ, τοὺς χιτῶνας αὐτῶν διέρρηξαν, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτῶν σφόδρα, καὶ ἐγένετο αὐτῶν κραυγὴ καὶ βοὴ μεγάλη σφόδρα ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς.

15

Bene Asuru bakwamûka

[1] Abaciri omu mahêma erhi bayumva ogwo mwanzi, nabo bafuduka. [2] Bôshi bajàmwo entemu n'obôba, ntâye waciberaga aha owâbo ali, ci erhi ngasi njira banarhimanaga omu kabanda n'oku ntondo. [3] Na ngasi bôshi banahandaga omu ntondo omu Betuliya nabo barhangira okuyâka. Okubundi obwo bene Israheli bôshi ngasi bantu bakola batula entambala babava ngamukirakwo. [4] Ûziyahu anacirhuma entumwa omu Betomastaimi n'omu Bebayi, e Kobe, e Kola n'omu cihugo ca bene Israheli côshi, mpu bagend'imanyîsa okwabire, mpu bôshi banacirhunike oku bashombanyi babanigûze. [5] Erhi bene Israheli banayumva ogwo mwanzi, bôshi banacicirhuna kuli bo caligumiza babahojahoja bahibi kuhika aha Koba. N'abantu b'e Yeruzalemu nabo banaciyîsha balibisire, na ngasi bandi banayûbakaga omu ntondo bôshi, bulya babamanyîsize olwabire omu cihando c'abashombanyi bâbo. Abantu b'e Galadi n'ab'e Galileya nabo banacibatumirhira omu marhambi g'emwâbo, kuhika bayikirira e Damasko n'olunda

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lw'emwâbo. [6] Abali basigîre omu bantu b'e Betuli, banaciyandagalira omu cihando c'Abanyasîriya. Banacihagula bwenêne, bagala la. [7] Nabo bene Israheli erhi bashubûka eyo munda balihula embaga banacirhôla ngasi byanali bisigîre byôshi. Ecishagala n'emirhundu na ngasi cigabi ca bantu bali omu kabanda nîsi erhi omu ntondo nabo banaciyîsha, bahagula kwâbo, banyaga bintu binji bwenêne, bulya gwali mwandu.

Okuvuga Nyamuzinda omunkwa

[8] Omudâhwa Yoyakîmu n'ihano ly'abagula bôshi b'e Yeruzalemu banaciyîsha mpu nabo bone bacibonere oku minjà Nyamuzinda anajiriraga olubaga lwâge lw'Israheli, mpu banabone Yuditi, banamubwîre ebinwa by'okumuhà obwangà. [9] Erhi banamuhikaho, omu Yeruzalemu, bôshi bamugisha kuguma, banacimubwîra, mpu: «We bushagaluke bw'Israheli, we kucivuga kunene kw'Israheli, oku irenge linene ly'olubaga lwîrhu. [10] Wajizire okwo kôshi n'amaboko gâwe na Nyamuzinda anasîma bwenêne. Wajirire Israheli kwinjà, Oyâgirwe, na Nyamuzmda ogala byôshi n'ow'ensiku n'amango akugishe.» Olubaga loshi lwanacidumiza mpu: «Amen! »

[11] Olubaga lwanacihagula ecirâlo câbo nsiku makumi asharhu gôshi. Yuditi bamuhà enyumpa ya Holoferno n'ebirugu byâge, arhôla encingo yâge, amasahani galimwo gôshi n'emizigo yâge yôshi, babishonêkeza oku cihêsi câge, anacishwêkerakwo engâlè zâge, anabishana kulya. [12] Abakazi b'omu Israheli bôshi banaciyîsha mpu bamulolekwo; banacimugisha, banamusamisa; banacirhôla emijegereza, n'eyindi banaciyiha balya bakazi banali naye. [13] Yuditi, n'ecimanè c'emizêti, anashokolera olubaga loshi na balya bakazi banali bôshi abahà emijegereza n'abalume ba bene Israheli banabakulikira, aha bafumbasire emirasano, abandi bayambîrhe ebimanyîso bayîsha bayimba n'izù linene bwenêne. [14] Na Yuditi anacirhangira olu lwimbo lw'okuvuga omunkwa ekarhî ka Israheli yêshi, na olubaga loshi lwakashuza kuli okwo kuvuga omunkwa.

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 15

[1] ΚΑΙ ὡς ἤκουσαν οἱ ἐν τοῖς σκηνώμασιν ὄντες, ἐξέστησαν ἐπὶ τὸ γεγονός, [2] καὶ ἐπέπεσεν ἐπ᾽ αὐτοὺς φόβος καὶ τρόμος, καὶ οὐκ ἦν ἄνθρωπος μένων κατὰ πρόσωπον τοῦ πλησίον ἔτι, ἀλλ᾽ ἐκχυθέντες ὁμοθυμαδὸν ἔφευγον ἐπὶ πᾶσαν ὁδὸν τοῦ πεδίου καὶ τῆς ὀρεινῆς· [3] καὶ οἱ παρεμβεβληκότες ἐν τῇ ὀρεινῇ κύκλῳ Βαιτυλούα καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγήν. καὶ τότε οἱ υἱοὶ ᾽Ισραήλ, πᾶς ἀνὴρ πολεμιστὴς ἐξ αὐτῶν, ἐξεχύθησαν ἐπ᾽ αὐτούς. [4] καὶ ἀπέστειλεν ᾽Οζίας εἰς Βαιτομασθαὶμ καὶ Βηβαΐ καὶ Κωλὰ καὶ εἰς πᾶν ὅριον ᾽Ισραὴλ τοὺς ἀπαγγέλλοντας ὑπὲρ τῶν συντετελεσμένων καὶ ἵνα πάντες ἐπεκχυθῶσι τοῖς πολεμίοις εἰς τὴν ἀναίρεσιν αὐτῶν. [5] ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ᾽Ισραήλ, πάντες ὁμοθυμαδὸν ἐπέπεσον ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἔκοπτον αὐτοὺς ἕως Χωβά, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐξ ᾽Ιερουσαλὴμ παρεγενήθησαν καὶ ἐκ πάσης τῆς ὀρεινῆς, ἀνήγγειλαν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

γὰρ αὐτοῖς τὰ γεγονότα τῇ παρεμβολῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν· καὶ οἱ ἐν Γαλαὰδ καὶ οἱ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ὑπερεκέρασαν αὐτοὺς πληγῇ μεγάλῃ, ἕως οὗ παρῆλθον Δαμασκὸν καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς. [6] οἱ δὲ λοιποὶ οἱ κατοικοῦντες Βαιτυλούα ἐπέπεσαν τῇ παρεμβολῇ ’Ασσοὺρ καὶ ἐπρονόμευσαν αὐτοὺς καὶ ἐπλούτησαν σφόδρα. [7] οἱ δὲ υἱοὶ ’Ισραὴλ ἀναστρέψαντες ἀπὸ τῆς κοπῆς ἐκυρίευσαν τῶν λοιπῶν, καὶ αἱ κῶμαι καὶ αἱ ἐπαύλεις ἐν τῇ ὀρεινῇ καὶ πεδινῇ ἐκράτησαν πολλῶν λαφύρων, ἦν γὰρ πλῆθος πολὺ σφόδρα. [8] καὶ ’Ιωακὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ ἡ γερουσία τῶν υἱῶν ’Ισραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν ‘Ιερουσαλὴμ ἦλθον τοῦ θεάσασθαι τὰ ἀγαθά, ἃ ἐποίησε Κύριος τῷ ’Ισραήλ, καὶ τοῦ ἰδεῖν τὴν ’Ιουδὶθ καὶ λαλῆσαι μετ’ αὐτῆς εἰρήνην. [9] ὡς δὲ εἰσῆλθον πρὸς αὐτήν, εὐλόγησαν αὐτὴν πάντες ὁμοθυμαδὸν καὶ εἶπαν πρὸς αὐτήν· σὺ ὕψωμα ’Ισραήλ, σὺ γαυρίαμα μέγα τοῦ ’Ισραήλ, σὺ καύχημα μέγα τοῦ γένους ἡμῶν· [10] ἐποίησας πάντα ταῦτα ἐν χειρί σου, ἐποίησας τὰ ἀγαθὰ μετὰ ’Ισραήλ, καὶ εὐδόκησεν ἐπ’ αὐτοῖς ὁ Θεός· εὐλογημένη γίνου παρὰ τῷ παντοκράτορι Κυρίῳ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. καὶ εἶπε ὁ λαός· γένοιτο [11] καὶ ἐλαφύρευσε πᾶς ὁ λαὸς τὴν παρεμβολὴν ἐφ’ ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἔδωκαν τῇ ’Ιουδὶθ τὴν σκηνὴν ’Ολοφέρνου καὶ πάντα τὰ ἀργυρώματα καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὅλκια καὶ πάντα τὰ σκευάσματα αὐτοῦ. καὶ λαβοῦσα αὕτη ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν ἡμίονον αὐτῆς καὶ ἔζευξε τὰς ἁμάξας αὐτῆς καὶ ἐσώρευσεν αὐτὰ ἐπ’ αὐτῶν. [12] καὶ συνέδραμε πᾶσα γυνὴ ’Ισραὴλ τοῦ ἰδεῖν αὐτὴν καὶ εὐλόγησαν αὐτὴν καὶ ἐποίησαν αὐτῇ χορὸν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἔλαβε θύρσους ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς καὶ ἔδωκε ταῖς γυναιξὶ ταῖς μετ’ αὐτῆς. [13] καὶ ἐστεφανώσαντο τὴν ἐλαίαν, αὐτὴ καὶ αἱ μετ’ αὐτῆς, καὶ προῆλθε παντὸς τοῦ λαοῦ ἐν χορείᾳ ἡγουμένη πασῶν τῶν γυναικῶν, καὶ ἠκολούθει πᾶς ἀνὴρ ’Ισραὴλ ἐνωπλισμένοι μετὰ στεφάνων καὶ ὕμνων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. [14] καὶ ἐξῆρχεν ’Ιουδὶθ τὴν ἐξομολόγησιν ταύτην ἐν παντὶ ’Ισραήλ, καὶ ὑπεφώνει πᾶς ὁ λαὸς τὴν αἴνεσιν ταύτην.

16

Olwimbo lya Yuditi

[1] Yuditi anaciderha, erhi:«Muyimbire Nnâmahanga mumurhimbire n'engoma. Muyimbire Nnâmahanga n'empundu, mumuzihire ennanga z'okumukuza, muharâmye munakuze izîno lyâge.

[2] Bulya Nyamuzinda ye Nnâmahanga ofunga entambala, bulya omu bihando byâge ekarhî k'olubaga, anandikûzize omu maboko g'abashombanyi bani.

[3] Asuru anacirhenga omu birhondo byâge, ayîsha ahumire n'omwandu gw'engabo, obunji bwâbo bwanacifunika emigezi n'obunji bw'enfarasi zâbo bwanacibwikira orhurhondo rhwôshi.

[4] Ali amahiga mpu ecihugo câni acidulika muliro n'abâna bani abamalire n'engôrho yâge,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mpu ebirhaba abinigûze okw'idaho, abâna bani balîrwe oku mpinga, n'abanyere bani mpu gubè munyago.

[5] Nyamuzinda ogala byôshi amabaloha nyuma n'okuboko kw'omukazi.

[6] Bulya entwâli yâbo, arhali mpimbo za misole zayiyisire, arhali bene Titani bamunizire, arhali balya bantu baliri kulusha bali bamurhabâlire, ci ali Yuditi, mwâli wa Merari, ye wamuhabulaga n'obwinjà bw'iranga lyâge.

[7] Bulya anahogwire emyambalo ya obukana bwâge mpu lyo akuza bene Israheli bali omu mababale.

[8] Obusu bwâge abushîga amanukato, emvîri zâge azishoshamwo ecimanè, ayambala akanzo k'ecitâni, mpu lyo amushumika.

[9] Enkwêrho zâge zamuhûsa amasù, n'obwinjà bwâge bwamurhimbalaza obukengêre. Akere k'ecihombo kamutwa igosi.

[10] Abanyapersi bageramwo omusisi erhi bukali bwâge burhuma, n'Abanya-Mêdi bajiremwo entemu erhi burhwâli bwâge burhuma.

[11] Okubundi abîrhôhye bani babanda akahababo, nabo bageramwo omusisi. Bahamagaza izù bwenêne, nabo abanzi bagaluka cinyumanyuma.

[12] Abakazâg'ijacirwa mpu bo bene abakazi, babanigûza nka bantu bajàbayâka. Bôshi bahungukumira muli eyo ntambala ya Nnahamwîrhu.

[13] Nkolaga nayimbira Nyamuzinda olwimbo luhyâhya: Nyakasane, mushâna oli mukulu kulusha, we muny'irenge, oli wakurhangâza omu misî yâwe, orhankahimwa na cici.

[14] Ebiremwa byôshi bikukolere, bulya wadesire akanwa byanahabà. Wabîrhumira omûka gwâwe na byôshi byajirwa. Na ntâye wankahakana akanwa kâwe.

[15] Entondo zahuruduka zone ensimikiro, zagenzikanwa n'emihusi y'amîshi. Emihirigisi y'amabuye yanajonga embere zâwe nka nungulu ya buci. Ci kwône ngasi baku rhînya we lwakiro lwâbo.

[16] Neci yâgirwa biri binyi ebi bakurhûla nka nterekêro y'akîsûnunu kinja. Biri binyi kulusha ebikurherekêrwa nka mashushi galya bayôkera oku luhêro. Ci omuntu orhînya Nyakasane ye onali muntu nkana ensiku zôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17 Iragi libi oku mashanja gacishomya okuhalalira olubaga lwâni. Nyamuzinda Ogala-byôshi
anâbahane oku lusiku lw'okutwa olubanja. Abahira omuliro na ebinyagasi omu
mubiri, bâyama ensiku zôshi.»

18 Erhi bahika aha Yeruzalemu, bôshi bakanya baharâmya Nnâmahanga, n'erhi olubaga lubà lwamacêsibwa loshi, barhondêra okuhêra enterekêro zâbo z'embâgwa, ezayôcibwa, barherekêra na ngasi zindi nterekêro banali balonzize bone, bahâna entûlo. 19 Yuditi anacirherekêra emwa Nnâmahanga birya birugu bya Holoferno byôshi. Birya olubaga lwanamuhaga n'erya mishangi Yuditi yêne arhenzagya oku ncingo ya Holoferno. 20 Olubaga lwacisimîsa oku lunahashire aho kâ-Nyamuzinda e Yeruzalemu myêzi isharhu yôshi na Yuditi anabêra haguma nabo.

Okugikula n'okufà kwa Yuditi

21 Erhi ago mango gagera, ngasi muguma anacishubira emwâge. Yuditi anacishubira e Betuli, anacibêra aha mwâge. Amango ali anacizine gôshi, Yuditi aja irenge bwenêne omu cihugo. 22 Banji balonza okumusheba, ci arhacimanyanaga na mulume omu buzîne bwâge bôshi, kurhenga halya ibà Menashè anafiraga anashîmâna bîshe ekuzimu. 23 Neci irenge lyâge lyàluga bwenêne, ci erhi n'emyâka nayo yajà yamugonza mulya nyumpa y'ibà. Ahika omu myâka igana n'irhanu. Alîka olya mwambalikazi. Buzinda afira aho Betuli, banagend'imubisha mulya lwala banabishaga ibà Menashè. 24 Omulala gwa bene Israheli gwanacimushibà nsiku nda zôshi. Embere afe ali erhi agabire birugu byâge emw'ab'omu mulala gw'ibà Menashè n'emw'ab'omu mulala gwâge yenene. 25 Ntâye wacidesire mpu ahalalire bene Israheli amango ga Yuditi gôshi, ciru n'amango ali amafà.

Ἰουδὶθ - Κεφάλαιο 16

1 ΚΑΙ εἶπεν Ἰουδίθ· Ἐξάρχετε τῷ Θεῷ μου ἐν τυμπάνοις, ᾄσατε τῷ Κυρίῳ μου ἐν κυμβάλοις, ἐναρμόσασθε αὐτῷ ψαλμὸν καινόν, ὑψοῦτε καὶ ἐπικαλέσασθε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, 2 ὅτι Θεὸς συντρίβων πολέμους Κύριος, ὅτι εἰς παρεμβολὰς αὐτοῦ μέσῳ λαοῦ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς τῶν καταδιωκόντων με. 3 ἦλθεν Ἀσσοὺρ ἐξ ὀρέων ἀπὸ βορρᾶ, ἦλθεν ἐν μυριάσι δυνάμεως αὐτοῦ, ὧν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἐνέφραξε χειμάρρους, καὶ ἡ ἵππος αὐτῶν ἐκάλυψε βουνούς. 4 εἶπεν ἐμπρήσειν τὰ ὅριά μου καὶ τοὺς νεανίσκους μου ἀνελεῖν ἐν ρομφαίᾳ καὶ τὰ θηλάζοντά μου θήσειν εἰς ἔδαφος καὶ τὰ νήπιά μου δώσειν εἰς προνομὴν καὶ τὰς παρθένους μου σκυλεῦσαι. 5 Κύριος παντοκράτωρ ἠθέτησεν αὐτοὺς ἐν χειρὶ θηλείας. 6 οὐ γὰρ ὑπέπεσεν ὁ δυνατὸς αὐτῶν ὑπὸ νεανίσκων, οὐδὲ υἱοὶ τιτάνων ἐπάταξαν αὐτόν, οὐδὲ ὑψηλοὶ γίγαντες ἐπέθεντο αὐτῷ, ἀλλὰ Ἰουδὶθ θυγάτηρ Μεραρὶ ἐν κάλλει προσώπου αὐτῆς παρέλυσεν αὐτόν· 7 ἐξεδύσατο γὰρ στολὴν χηρεύσεως αὐτῆς εἰς ὕψος τῶν πονούντων ἐν Ἰσραήλ, ἠλείψατο τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

μυρισμῷ [8] καὶ ἐδήσατο τὰς τρίχας αὐτῆς ἐν μίτρᾳ καὶ ἔλαβε στολὴν λινῆν εἰς ἀπάτην αὐτοῦ· [9] τὸ σανδάλιον αὐτῆς ἥρπασεν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ, καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς ᾐχμαλώτισε ψυχὴν αὐτοῦ, διῆλθεν ὁ ἀκινάκης τὸν τράχηλον αὐτοῦ. [10] ἔφριξαν Πέρσαι τὴν τόλμαν αὐτῆς, καὶ Μῆδοι τὸ θράσος αὐτῆς ἐρράχθησαν. [11] τότε ἠλάλαξαν οἱ ταπεινοί μου, καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἀσθενοῦντές μου καὶ ἐπτοήθησαν, ὕψωσαν τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ ἀνετράπησαν. [12] υἱοὶ κορασίων κατεκέντησαν αὐτοὺς καὶ ὡς παῖδας αὐτομολούντων ἐτίτρωσκον αὐτούς, ἀπώλοντο ἐκ παρατάξεως Κυρίου μου. [13] ὑμνήσω τῷ Θεῷ μου ὕμνον καινόν· Κύριε, μέγας εἶ καὶ ἔνδοξος, θαυμαστὸς ἐν ἰσχύϊ, ἀνυπέρβλητος. [14] σοὶ δουλευσάτω πᾶσα ἡ κτίσις σου· ὅτι εἶπας, καὶ ἐγενήθησαν, ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, καὶ ᾠκοδόμησε· καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τῇ φωνῇ σου. [15] ὄρη γὰρ ἐκ θεμελίων σὺν ὕδασι σαλευθήσεται, πέτραι δὲ ἀπὸ προσώπου σου ὡς κηρὸς τακήσονται, ἔτι δὲ τοῖς φοβουμένοις σε, σὺ εὐιλατεύεις αὐτοῖς. [16] ὅτι μικρὸν πᾶσα θυσία εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, καὶ ἐλάχιστον πᾶν στέαρ εἰς ὁλοκαύτωμά σοι· ὁ δὲ φοβούμενος τὸν Κύριον μέγας διαπαντός. [17] οὐαὶ ἔθνεσιν ἐπανισταμένοις τῷ γένει μου· Κύριος παντοκράτωρ ἐκδικήσει αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως δοῦναι πῦρ καὶ σκώληκας εἰς σάρκας αὐτῶν, καὶ κλαύσονται ἐν αἰσθήσει ἕως αἰῶνος. [18] Ὡς δὲ ἦλθοσαν εἰς Ἰερουσαλήμ, προσεκύνησαν τῷ Θεῷ. καὶ ἡνίκα ἐκαθαρίσθη ὁ λαός, ἀνήνεγκαν τὰ ὁλοκαυτώματα αὐτῶν καὶ τὰ ἑκούσια αὐτῶν καὶ τὰ δόματα. [19] καὶ ἀνέθηκεν Ἰουδὶθ πάντα τὰ σκεύη Ὀλοφέρνου, ὅσα ἔδωκεν ὁ λαὸς αὐτῇ, καὶ τὸ κωνωπεῖον, ὃ ἔλαβεν αὕτη ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, ὡς ἀνάθημα τῷ Θεῷ ἔδωκε. [20] καὶ ἦν ὁ λαὸς εὐφραινόμενος ἐν Ἰερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον τῶν ἁγίων ἐπὶ μῆνας τρεῖς, καὶ Ἰουδὶθ μετ᾽ αὐτῶν κατέμεινε. [21] Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἀνέζευξεν ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ Ἰουδὶθ ἀπῆλθεν εἰς Βαιτυλούα καὶ κατέμεινεν ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς· καὶ ἐγένετο κατὰ τὸν καιρὸν αὐτῆς ἔνδοξος ἐν πάσῃ τῇ γῇ. [22] καὶ πολλοὶ ἐπεθύμησαν αὐτήν, καὶ οὐκ ἔγνω ἀνὴρ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἀπέθανε Μανασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. [23] καὶ ἦν προβαίνουσα μεγάλη σφόδρα καὶ ἐγήρασεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἔτη ἑκατὸν πέντε· καὶ ἀφῆκε τὴν ἄβραν αὐτῆς ἐλευθέραν. καὶ ἀπέθανεν εἰς Βαιτυλούα, καὶ ἔθαψαν αὐτὴν ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Μανασσῆ, [24] καὶ ἐπένθησεν αὐτὴν οἶκος Ἰσραὴλ ἡμέρας ἑπτά. καὶ διεῖλε τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν αὐτὴν πᾶσι τοῖς ἔγγιστα Μανασσῆ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τοῖς ἔγγιστα τοῦ γένους αὐτῆς. [25] καὶ οὐκ ἦν ἔτι ὁ ἐκφοβῶν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰουδὶθ καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐτὴν ἡμέρας πολλάς.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

EST - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Est

ESTERI

ESTERI רתסא

ESTERI אסתר

Enshokolezi

Ecitabu ca Esteri cishambâla ebiyêrekîre okucunguka kw'olubaga lwîshogwa oku bulyo bw'omukazi. Hamani erhi ali mukulu w'abasirika bôshi b'e Persi, alonza okunigûza Abayahudi bôshi b'omu cihugo c'e Persi. Esteri, mukazi muguma wa Muyahudi wayankagwa na mwâmi, abaciza. Esteri akâg'irhabâlwa na nalume Mardokeyo omu burhegesi bwâge. Buzinda bwa nyuma, akalamo k'Abayahudi kàhinduka. Hamani amanikwa, Mardokeyo amukûla oku cirhi n'Abayahudi bàmalîra abashombanyi bâbo. Olusiku lukulu lwa Purimu lijirwa oku kukengeza okwo kuhima amatumu.

Eci citabu cihugula enshombo y' amashanja manji ga mîra oku Bayahudi bulya bagwêrhe akalamo kâbo n'obwôrhere burhashushini n'obw'abalungu bâbo. Eci citabu cilonza okumanyîsa oku Nyamuzinda ye rhegeka ebibonekana omw'igulu lyôshi (Est 4, 13-17).

Omusengero gwa Mardokeyo n'ogwa Esteri gubà guyunjwîre bukuze bw' Endagâno ya mîra (Est 4, 17a-y). Ecitabu ca Esteri cayandikagwa omu lulimi lw'ecihabraniya; cikwone cirimwo ecigabi cayandikagwa omu lulimi lw'ecigereki, eco cigabi c'ecigereki cijire cazabûlwa n'olufabe luli omu mandiko. Bikulikirîne ntya:

1. Omukulu w'e Persi arhêra Abayahudi: cigabi 1-3

2. Abayahudi bayokolwa na Esteri.· cigabi. 5-10

1

ESTERI

Ebishokwîre

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ebilôrho bya Mardokeyo

[1(a)][j] Omu mwâka gwa kabirhi kurhenga Asuerusi ali mwâmi mukulu, omu lusiku lurhanzi lw'omwêzi guderhwa mwêzi gwa Nizani, ebilôrho byanacihikira Mardokeyo mwene Yayiri, mwene Shimeyi, mwene Kishi, w'omu mulala gwa Benyamini, [1(b)] Mardokeyo ali Muyahudi wayûbakaga e Suza, ali muntu mukulu olengerîre w'oku bwâmi. [1(c)] Ali muguma wamuli balya bantu Nabukondonozori mwâmi w'e Babeli agwârhaga mpira e Yeruzalemu anahahêka omu bujà haguma na Yekoniya mwâmi w'e Yuda. [1(d)] Mardokeyo alôrha ntya: Hayîsha ecihôgêro n'endilù, emilazo y'enkuba yakungula, idaho lyageramwo omusisi, igulu lyôshi lyajuguma. [l(e)] Mpangaza nkulu ibirhi zayisha zajà karhumbi k'okulwa. Ziri zaheba ccimorôgo [1(f)] Erhi eco cimorogo cishakanya, ngasi ishanja lyacirheganya okurhera olubaga lw'a bashinganyanya. [1(g)] Lwaba lusiku lw'endunduli n'omwizimya. Amalibuko, ecôbà, n'ecikangô byagwârha igulu. [1(h)] Ishanja lyôshi ly'abashinganyanya lya shandazibwa; obuhanya bwalyo bwaligezamwo omusisi. Olubaga lwôshi lwaci- rheganya okuherêrekera lwanayakflza Nyamuzinda. [1(i)] Omulenge gwâbo gwayôrha nka kula amîshi manji gw'olwîshi gashalala ah'iriba lisungunu. [1(k)] Obulangashane bwaba, izûba nalyo lyapamuka. Okubundi abakenyi bakuzibwa, balabarhanya abagale. [1(l)] Omu kuzûka kwâge, Mardokeyo abona birya bilôrho byôshi n'emihigo ya Nyamuzinda, abika eryo ihwe omu murhima gwâge kuhika budufu. Akaz'ilongereza kurhi akabiyumva bwinjinjà.

Bahigira okuyîrha mwâmi

[1(m)] Mardokeyo alamaga aha bwâmi bôshi na Bigtani na Tareshi, abo babirhi erhi zibà nkonè z'aha bwâmi z'okukaz'ilanga ebirugu. [1(n)] Mardokeyo ayumva zirya nkonè zidwîrhe zacigamba, alonza okumanya bici zidwîrhe zaderha. Lero ayumva oku zirheganyize okuyîrha mwâmi Asuerusi. Okubundi anacizimbira mwâmi gulya mwanzi. [1(0)] Mwâmi adokereza zirya nkonè, erhi zibà zamayâga, arhegeka mpu ziyirhwe. [1(p)] Mwâmi anaciyandikisa ebyo mpu lyo bilek'iyibagirwa; Mardokeyo naye abiyandika. [1(q)] Ntyo mwâmi aha Mardokeyo omukolo aha bwâmi anamuhembera lirya ihwe amuzimbiraga. [1(r)] Erhi aha bwâmi habà Hamani, mwene Hamedata w'e Agagi erhi abà murhonyi bwenêne wa mwâmi. Oyo Hamani akaz'ilonza okulibuza Mardokeyo lyo acîhôlera zirya nkonè ibirhi.

---

[j] **1.1(a)** 1(a) Ngasi mulongo gwayandikagwa omu cigereki gushokolirwe n'ecimanyîso c'olufabe (rhulole 1(a), (b), (c)...; 3,13(a), (b)...; 4,8(a), (b)...). Amahugulo g'ebilôrho bya Mardokeyo gali omu 10, 3(a-k).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

I. Asuerusi na Wasti

Olusiku lukulu lwa Asuerusi

1

[1] Gali mango ga mwâmi Asuerusi, - obwâmi bw'oyo Asuerusi bwarhangiriraga e Buhindi bwahika e Etiyopiya, ebihugo byâge byôshi byali haguma igana na makumi abirhi na nda. [2] Ago mango, erhi mwâmi Asuerusi ahebire entebe yâge y'obwâmi aha Suza. [3] Omu mwâka gwa kasharhu gw'e ngoma yâge, ayimangira olusiku lukulu ajiriraga, barhambo b'engabo yâge y'abasirika, mwàli abakulu b'omurhwe gw'e Persi n'ogw'e Mediya, abaluzi n'abarhegesi b'ecihugo. [4] Alonzagya okubayêreka obugale bw'ecihugo câge n'obwinjà bwâco kuguma n'obugale bwâge yenene, ajizire ntyo nsiku nyinji, nsiku igana na makumi gali munâni. [5] Erhi ago mango gagera, mwâmi alonza okujirira abantu b'oku bwâmi bwâge nabo olukulu lwa nsiku nda aha Suza, kwo karhwa-bwâmi, kurhenga oku mukulu kuhika oku mwâna, omu busani bw'oku bwâmi. [6] Omwôla moshi mwàli muyunjwîre mwinjihirizo gw'emishangi myeru, ey'irangi ly'omugôla, ey'akaduku, omukara, eby'obutonebutone; yalimanisirwe n'emigozi y'ecitani n'ey'akaduku, byali bishwekirwe oku rhugondo rhw'ebyuma by'olunyerere, n'oku mitungo migwike omu cirabuye cêru; encingo z'amasholo n'ez'ebyuma by'olunyerere zali omu bululi bubambemwo amabuye garhabonekerera g'e porifire, n'ecirabuye cêru n'ec'omusengo. [7] Bakagi nywera omu bikombe by'amasholo na bya ngasi lubero, idivayi lyanacibulagwa nka mîshi erhi o kwola kuhâna kwa mwâmi kurhuma. [8] Cikwônene barhasêzagya ndi okunywa, bulya mwâmi ali erhi ahanyire irhegeko mpu baleke ngasi muguma akanywa oku analonzize.

Olwa mwâmikazi Wasti[k]

[9] Naye omwâmikazi Wasti oku lwâge ali ajizire olukulu oku bakazi omu bwâmi bwa Asuerusi. [10] Olusiku lwa kalinda, ago mango erhi mwâmi acirimwo orukara, arhegeka Mehumana na Bizeta, Harbona, Bigta, Abagta, Zetari na Karkasi zali nshagi zâge, oku banali nda bakazâg'ikola omwo bwâmi, [11] anacibarhuma mpu baj'ihamagala omwâmikazi Wasti, mpu anayishe ayambîrhe ecimanè câge c'obwamikazi ly'olubaga nalo lubona obwinjà bwâge kuguma n'abarhambo bôshi; bulya neci okunali arhahimagwa kuyinjiha. [12] Ci olya mwâmikazi Wasti arhayîshaga, alahira buyumva akanwa mwâmi al'i rhumire enshagi zâge; okwôla kwarhuma mwâmi akunira bwenêne oburhè bwâge bwayâka. [13] Okubundi mwâmi anacihamagala abagula bâge ekagombe, balya bayîshi amarhegeko. Ntyôla kwo olubanja lwa mwâmi lwanakazâg'ihê kerwa balya bashinganyanya n'abishi amarhegeko ekagombe. [14] Abamuli hôfi, ali: Karshena, Shetari, Admata, Tarshishi, Meresi, Marsena na Memukani, hali baluzi nda b'e Persi n'e Mediya bo

[k] **1.8** Izîno lya Wasti: kuli kudeha «mwinjà kulusha», «muzigirwa», «ntonyi-nkundwa», «mwifi- njwa».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bakazâg'ilola mwâmi ebusù, bo banali ba burhanzi omu bwâmi bôshi, abadôsa, erhi: [15] «Nk'oku binashingânîne n'i rhegeko, mbwiri nâni, kurhi mwâmikazi Wasti akwânîne okujirirwa, omuntu orhalonzizi okushuza oku irhegeko lya mwâmi Asuerusi n'obwo omu kumuha magala mwâmi anamurhumire enshagi zâge ?»

[16] Embere za mwâmi n'embere za balya barhambo bakulu, Memukani anacishuza, erhi: «Yâgirwa arhali mwâmi yêne mwâmikazi Wasti anajirire okubî, ci n'abarhambo bakulu bôshi, ciru n'olubaga loshi lunayubasire omu ngasi ishwa lya mwâmi Asuerusi. [17] Okwôla mwâmikazi anajizire kurhabule okuhika omu marhwîri g'abandi bakazi, bulya bakola baboneraho nabo kurhi bayîsh'ikagayaguza b'ibà wâbo; mpu ka mwâmi Asuerusi yêne arhali ahanyire irhegeko mpu mwâmikazi Wasti ayishe ci kwônene arhanaciyishaga!» [18] Kw'olu lusiku lw'ene lonene, abakazi b'abarhambo b'omu Persi n'aba omu Mediya bamanya eryo ishuzo lya mwâmikazi, n'izù lici barhashuzemwo abarhambo bakulu ba mwâmi, kandi obôla hanazûka akigayanwe na ishababe linji. [19] Mwâmi akanabona kushingânîne, irhegeko li rhenge omu kanwa kâge n'eryo irhegeko irhondo ntà muntu walihamaga omu marhegeko g'Abapersi, n'ag'Abanyamediya gôshi, lihanze Wasti irhondo a rhacibonekanaga omu masù ga mwâmi Asuerusi; n'ecôla cikono câge c'okubà mwâmikazi, mwâmi acihe owundi mukazi mwinjà kumulusha. [20] Kandi eryo i rhegeko lyanajirwa na mwâmi, limanyîsibwe omu cihugo ca mwâmi côshi; na ntyôla abakazi bôshi banakaz'ikenga b'ibà wâbo abè mukulu erhi munyinyi.

[21] Ebyôla binwa byasimîsa bwenêne mwâmi na balya barhambo bâge bànali ekagombe bôshi naye. Mwâmi anacishimba kulyâla Memukani anaderhaga. [22] Ago mango, mwâmi anacirhuma amaruba omu cihugo côshi, ngasi hantu nk'oku baderhaga yo na nk'oku bayandika yo mpu lyo ngasi mushamuka akaz'ikengwa nka mukulu ahamwâge.

Esther 1

וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמֹּלֵךְ מֵהֹדּוּ וְעַד־כּוּשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה: בַּיָּמִים הָהֵם כְּשֶׁבֶת | הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה: בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתֶּה לְכָל־שָׂרָיו וַעֲבָדָיו חֵיל | פָּרַס וּמָדַי הַפַּרְתְּמִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת לְפָנָיו: בְּהַרְאֹתוֹ אֶת־עֹשֶׁר כְּבוֹד מַלְכוּתּוֹ וְאֶת־יְקָר תִּפְאֶרֶת גְּדוּלָּתוֹ יָמִים רַבִּים שְׁמוֹנִים וּמְאַת יוֹם: וּבִמְלוֹאת | הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל־הָעָם הַנִּמְצְאִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה לְמִגָּדוֹל וְעַד־קָטָן מִשְׁתֶּה שִׁבְעַת יָמִים בַּחֲצַר גִּנַּת בִּיתַן הַמֶּלֶךְ: כַּרְפַּס וּתְכֵלֶת אָחוּז בְּחַבְלֵי־בוּץ וְאַרְגָּמָן עַל־גְּלִילֵי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי שֵׁשׁ מִטּוֹת | זָהָב וָכֶסֶף עַל רִצְפַת בַּהַט־וָשֶׁשׁ וְדַר וְסֹחָרֶת: וְהַשְׁקוֹת בִּכְלֵי זָהָב וְכֵלִים מִכֵּלִים שׁוֹנִים וְיֵין מַלְכוּת רָב כְּיַד הַמֶּלֶךְ: וְהַשְׁתִּיָה כַדָּת אֵין אֹנֵס כִּי־כֵן | יִסַּד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל־רַב בֵּיתּוֹ לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אִישׁ־וָאִישׁ: גַּם וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה עָשְׂתָה מִשְׁתֵּה נָשִׁים בֵּית הַמַּלְכוּת אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: ס

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּטוֹב לֵב־הַמֶּלֶךְ בַּיָּיִן אָמַר ׀ לִמְהוּמָן בִּזְתָא חַרְבוֹנָא בִּגְתָא וַאֲבַגְתָא זֵתַר וְכַרְכַּס שִׁבְעַת הַסָּרִיסִים
הַמְשָׁרְתִים אֶת־פְּנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: 11לְהָבִיא אֶת־וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּכֶתֶר מַלְכוּת לְהַרְאוֹת הָעַמִּים
וְהַשָּׂרִים אֶת־יָפְיָהּ כִּי־טוֹבַת מַרְאֶה הִיא: 12וּתְמָאֵן הַמַּלְכָּה וַשְׁתִּי לָבוֹא בִּדְבַר הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּיַד הַסָּרִיסִים וַיִּקְצֹף
הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַחֲמָתוֹ בָּעֲרָה בוֹ: 13וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים יֹדְעֵי הָעִתִּים כִּי־כֵן דְּבַר הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי כָּל־יֹדְעֵי דָּת
וְדִין: 14וְהַקָּרֹב אֵלָיו כַּרְשְׁנָא שֵׁתָר אַדְמָתָא תַּרְשִׁישׁ מֶרֶס מַרְסְנָא מְמוּכָן שִׁבְעַת שָׂרֵי | פָּרַס וּמָדַי רֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ
הַיֹּשְׁבִים רִאשֹׁנָה בַּמַּלְכוּת: 15כְּדָת מַה־לַּעֲשׂוֹת בַּמַּלְכָּה וַשְׁתִּי עַל | אֲשֶׁר לֹא־עָשְׂתָה אֶת־מַאֲמַר הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ
בְּיַד הַסָּרִיסִים: ס
16וַיֹּאמֶר מְומֻכָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לֹא עַל־הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ עָוְתָה וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה כִּי עַל־כָּל־הַשָּׂרִים וְעַל־כָּל־הָעַמִּים
אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: 17כִּי־יֵצֵא דְבַר־הַמַּלְכָּה עַל־כָּל־הַנָּשִׁים לְהַבְזוֹת בַּעְלֵיהֶן בְּעֵינֵיהֶן בְּאָמְרָם
הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אָמַר לְהָבִיא אֶת־וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה לְפָנָיו וְלֹא־בָאָה: 18וְהַיּוֹם הַזֶּה תֹּאמַרְנָה | שָׂרוֹת פָּרַס־וּמָדַי אֲשֶׁר
שָׁמְעוּ אֶת־דְּבַר הַמַּלְכָּה לְכָל שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ וּכְדֵי בִּזָּיוֹן וָקָצֶף: 19אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יֵצֵא דְבַר־מַלְכוּת מִלְפָנָיו וְיִכָּתֵב
בְּדָתֵי פָרַס־וּמָדַי וְלֹא יַעֲבוֹר אֲשֶׁר לֹא־תָבוֹא וַשְׁתִּי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וּמַלְכוּתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לִרְעוּתָהּ הַטּוֹבָה
מִמֶּנָּה: 20וְנִשְׁמַע פִּתְגָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה בְּכָל־מַלְכוּתוֹ כִּי רַבָּה הִיא וְכָל־הַנָּשִׁים יִתְּנוּ יְקָר לְבַעְלֵיהֶן לְמִגְדּוֹל
וְעַד־קָטֶן: 21וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּדְבַר מְמוּכָן: 22וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל־כָּל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ
אֶל־מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ וְאֶל־עַם וָעָם כִּלְשׁוֹנוֹ לִהְיוֹת כָּל־אִישׁ שֹׂרֵר בְּבֵיתוֹ וּמְדַבֵּר כִּלְשׁוֹן עַמּוֹ: פ

https://www.septuagint.bible/esther

kephalaio-1

ΕΤΟΥΣ δευτέρου βασιλεύοντος Ἀρταξέρξου τοῦ μεγάλου βασιλέως τῇ μιᾷ τοῦ Νισάν, ἐνύπνιον εἶδε Μαρδοχαῖος ὁ τοῦ Ἰαΐρου, τοῦ Σεμεΐου, τοῦ Κισσαίου, ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, 1β ἄνθρωπος Ἰουδαῖος οἰκῶν ἐν Σούσοις τῇ πόλει, ἄνθρωπος μέγας, θεραπεύων ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως. 1γ ἦν δὲ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, ἧς ᾐχμαλώτευσε Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐξ Ἱερουσαλὴμ μετὰ Ἰεχονίου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας. 1δ καὶ τοῦτο αὐτοῦ τὸ ἐνύπνιον· καὶ ἰδοὺ φωναὶ καὶ θόρυβος, βρονταὶ καὶ σεισμός, τάραχος ἐπὶ τῆς γῆς. 1ε καὶ ἰδοὺ δύο δράκοντες μεγάλοι ἕτοιμοι προῆλθον ἀμφότεροι παλαίειν, καὶ ἐγένετο αὐτῶν φωνὴ μεγάλη· 1ζ καὶ τῇ φωνῇ αὐτῶν ἡτοιμάσθη πᾶν ἔθνος εἰς πόλεμον, ὥστε πολεμῆσαι δικαίων ἔθνος. 1η καὶ ἰδοὺ ἡμέρα σκότος καὶ γνόφου, θλῖψις καὶ στενοχωρία, κάκωσις καὶ τάραχος μέγας ἐπὶ τῆς γῆς· 1θ καὶ ἐταράχθη πᾶν ἔθνος δίκαιον φοβούμενοι τὰ ἑαυτῶν κακὰ καὶ ἡτοιμάσθησαν ἀπολέσθαι καὶ ἐβόησαν πρὸς τὸν Θεόν. 1ι ἀπὸ δὲ τῆς βοῆς αὐτῶν ἐγένετο ὡσανεὶ ἀπὸ μικρᾶς πηγῆς ποταμὸς μέγας, ὕδωρ πολύ· 1κ καὶ φῶς καὶ ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ οἱ ταπεινοὶ ὑψώθησαν καὶ κατέφαγον τοὺς ἐνδόξους. 1λ καὶ διεγερθεὶς Μαρδοχαῖος ὁ ἑωρακὼς τὸ ἐνύπνιον τοῦτο καὶ τί ὁ Θεὸς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

βεβούλευται ποιῆσαι, εἶχεν αὐτὸ ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ἐν παντὶ λόγῳ ἤθελεν ἐπιγνῶναι αὐτὸ ἕως τῆς νυκτός. 1μ καὶ ἡσύχασε Μαρδοχαῖος ἐν τῇ αὐλῇ μετὰ Γαβαθὰ καὶ Θάρα τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασιλέως τῶν φυλασσόντων τὴν αὐλὴν 1ν ἤκουσέ τε αὐτῶν τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰς μερίμνας αὐτῶν ἐξηρεύνησε καὶ ἔμαθεν, ὅτι ἑτοιμάζουσι τὰς χεῖρας ἐπιβαλεῖν Ἀρταξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, καὶ ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ περὶ αὐτῶν. 1ξ καὶ ἐξήτασεν ὁ βασιλεὺς τοὺς δύο εὐνούχους, καὶ ὁμολογήσαντες ἀπήχθησαν. 1ο καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους εἰς μνημόσυνον, καὶ Μαρδοχαῖος ἔγραψεν περὶ τῶν λόγων τούτων. 1π καὶ ἐπέταξεν ὁ βασιλεὺς Μαρδοχαίῳ θεραπεύειν ἐν τῇ αὐλῇ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόματα περὶ τούτων. 1ρ καὶ ἦν Ἀμὰν Ἀμαδάθου Βουγαῖος ἔνδοξος ἐνώπιον τοῦ βασιλέως· καὶ ἐζήτησε κακοποιῆσαι τὸν Μαρδοχαῖον καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασιλέως. 1 Καὶ ἐγένετο μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀρταξέρξου οὗτος ὁ Ἀρταξέρξης ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ χωρῶν ἐκράτησεν 2 ἐν αὐταῖς ταῖς ἡμέραις ὅτε ἐθρονίσθη βασιλεὺς Ἀρταξέρξης ἐν Σούσοις τῇ πόλει, 3 ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει βασιλεύοντος αὐτοῦ, δοχὴν ἐποίησε τοῖς φίλοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι καὶ τοῖς Περσῶν καὶ Μήδων ἐνδόξοις καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν σατραπῶν. 4 καὶ μετὰ ταῦτα μετὰ τὸ δεῖξαι αὐτοῖς τὸν πλοῦτον τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ τὴν δόξαν τῆς εὐφροσύνης τοῦ πλούτου αὐτοῦ ἐν ἡμέραις ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, 5 ὅτε δὲ ἀνεπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ γάμου, ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς πότον τοῖς ἔθνεσι τοῖς εὑρεθεῖσιν εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ ἡμέρας ἓξ ἐν αὐλῇ οἴκου τοῦ βασιλέως 6 κεκοσμημένῃ βυσσίνοις καὶ καρπασίνοις τεταμένοις ἐπὶ σχοινίοις βυσσίνοις καὶ πορφυροῖς, ἐπὶ κύβοις χρυσοῖς καὶ ἀργυροῖς, ἐπὶ στύλοις παρίνοις καὶ λιθίνοις· κλῖναι χρυσαῖ καὶ ἀργυραῖ ἐπὶ λιθοστρώτου σμαραγδίτου λίθου καὶ πιννίνου καὶ παρίνου λίθου καὶ στρώμναι διαφανεῖς ποικίλως διηνθισμέναι, κύκλῳ ρόδα πεπασμένα· 7 ποτήρια χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ ἀνθράκινον κυλίκιον προκείμενον ἀπὸ ταλάντων τρισμυρίων· οἶνος πολὺς καὶ ἡδύς, ὃν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἔπινεν. 8 ὁ δὲ πότος οὗτος οὐ κατὰ προκείμενον νόμον ἐγένετο, οὕτως δὲ ἠθέλησεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐπέταξε τοῖς οἰκονόμοις ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. 9 καὶ Ἀστὶν ἡ βασίλισσα ἐποίησε πότον ταῖς γυναιξὶν ἐν τοῖς βασιλείοις, ὅπου ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης, 10 ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἡδέως γενόμενος ὁ βασιλεὺς εἶπε τῷ Ἀμὰν καὶ Βαζὰν καὶ Θάρᾳ καὶ Βαραζὶ καὶ Ζαθολθὰ καὶ Ἀβαταζὰ καὶ Θαραβά, τοῖς ἑπτὰ εὐνούχοις τοῖς διακόνοις τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου, 11 εἰσαγαγεῖν τὴν βασίλισσαν πρὸς αὐτόν, βασιλεύειν αὐτὴν καὶ περιθεῖναι αὐτῇ τὸ διάδημα καὶ δεῖξαι τοῖς ἄρχουσι καὶ τοῖς ἔθνεσι τὸ κάλλος αὐτῆς, ὅτι καλὴ ἦν. 12 καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτοῦ Ἀστὶν ἡ βασίλισσα ἐλθεῖν μετὰ τῶν εὐνούχων. καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεὺς καὶ ὠργίσθη 13 καὶ εἶπε τοῖς φίλοις αὐτοῦ· κατὰ ταῦτα ἐλάλησεν Ἀστίν, ποιήσατε οὖν περὶ τούτου νόμον καὶ κρίσιν. 14 καὶ προσῆλθεν αὐτῷ Ἀρκεσαῖος καὶ Σαρσαθαῖος καὶ Μαλησεὰρ οἱ ἄρχοντες Περσῶν καὶ Μήδων, οἱ ἐγγὺς τοῦ βασιλέως, οἱ πρῶτοι παρακαθήμενοι τῷ βασιλεῖ, 15 καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ κατὰ τοὺς νόμους, ὡς δεῖ ποιῆσαι Ἀστὶν τῇ βασιλίσσῃ, ὅτι οὐκ ἐποίησε τὰ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσταχθέντα διὰ τῶν εὐνούχων. 16 καὶ εἶπεν ὁ Μουχαῖος πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἄρχοντας· οὐ τὸν βασιλέα μόνον ἠδίκησεν ᾿Αστὶν ἡ βασίλισσα, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ἡγουμένους τοῦ βασιλέως (17 καὶ γὰρ διηγήσατο αὐτοῖς τὰ ῥήματα τῆς βασιλίσσης καὶ ὡς ἀντεῖπε τῷ βασιλεῖ). ὡς οὖν ἀντεῖπε τῷ βασιλεῖ ᾿Αρταξέρξῃ, 18 οὕτω σήμερον αἱ τυραννίδες αἱ λοιπαὶ τῶν ἀρχόντων Περσῶν καὶ Μήδων ἀκούσασαι τὰ τῷ βασιλεῖ λεχθέντα ὑπ᾽ αὐτῆς, τολμήσουσιν ὁμοίως ἀτιμάσαι τοὺς ἄνδρας αὐτῶν. 19 εἰ οὖν δοκεῖ τῷ βασιλεῖ, προσταξάτω βασιλικόν, καὶ γραφήτω κατὰ τοὺς νόμους Μήδων καὶ Περσῶν· καὶ μὴ ἄλλως χρησάσθω, μηδὲ εἰσελθέτω ἔτι ἡ βασίλισσα πρὸς αὐτόν, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῆς δότω ὁ βασιλεὺς γυναικὶ κρείττονι αὐτῆς. 20 καὶ ἀκουσθήτω ὁ νόμος ὁ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὃν ἐὰν ποιῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ οὕτω πᾶσαι αἱ γυναῖκες περιθήσουσι τιμὴν τοῖς ἀνδράσιν ἑαυτῶν, ἀπὸ πτωχοῦ ἕως πλουσίου. 21 καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄρχουσι, καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς καθὰ ἐλάλησεν ὁ Μουχαῖος· 22 καὶ ἀπέστειλεν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν κατὰ χώραν, κατὰ τὴν λέξιν αὐτῶν, ὥστε εἶναι φόβον αὐτοῖς ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

II. Mardokeyo na Esteri

Esteri abà mwâmikazi

[1] Erhi kugera nsiku, mwâmi Asuerusi erhi amajaga arhulula kuli bulya bu rhe kandi ashub'irhanya ebindibindi kuli mukâge Wasti, arhanya kuli lulya lugendo lwâge na ngasi mihigo yafundisirwe kuli ye. [2] Okubundi obwôla, aba rhumisi ba mwâmi bakazâg'imukolera muli agôla mango banacimubwîra, mpu: «Bajè balongeza mwâmi abananyere b'emishikira binjinja banaciri babikira. [3] Mpu mwâmi ajire omurhwe gw'abantu bajà bashûbûza omu bihugo byâge byôshi balya bananyere banali binjà na babikira, bôshi babashubulize aha Suza omu côgo ciguma oku burhegesi bwa Hegeyi, nshagi ya mwâmi, olya olanga baka-mwâmi bôshi. Oyûla abahà ngasi ebi banalagirirekwo okw'iranga lyâbo, [4] n'omwânanyere wankanasimîsa mwâmi muli abôla bananyere bôshi oyôla ye wajà ahâli ha Wasti omu kubà mwâmikazi». Ezôla nkengêro zasîmîsa mwâmi n'okôla kwo kwanabîrage.

[5] Ago mango aha burhwâli bw'aha Suza, hali omuyahudi izîno lyâge ye Ma rdokeyo, mugala wa Yayiri ya Shimeyi, mugala wa Kishi w'omu buko bwa Benyamini. [6] Ali muntu wayîshaga adwîrhwe mpira kurhenga e Yeruzulemu, kuguma na balya bandi bayîshaga badwirhwe haguma na Yekoniasi, mwâmi w'e Yuda; mwâmi Nabukondonozori erhi ye oyîmire omu Babiloni, abaluliza. [7] Akazâg'ilêra hinyere higuma izîno lyahyo hyo hyali hi Hadasa nîsi erhi Esteri, hyali hya mwishè, hyali hyananyere hya nfuzi, hirhacijiraga îshe na nina, Cikwônene hyajiraga iranga linjà n'ebirumbu bisogorosire bwinjà, hyanali hinjinja. Erhi ababusi bâge bafà bôshi, Mardokeyo ahihêka emwâge akahilera nka mwâli wâge w'omu nda yâge yenene.

[8] Erhi elyôla irhegeko lya mwâmi linagera omu cihugo côshi, n'erhi babà bamashûbûza bananyere banji omu côgo c'aha Suza; banacibaha Hegayi mpu akaz'ibalanga. Esteri abarholwamwo, banacimuhêka omu bwâmi erhi banala nzirwe na Hegayi, mulanzi w'abakazi. [9] Oyo mwananyere anacimusîmîsa bwenêne, amurhonya. Anaciyumva asunisirwe oku murhima gwâge okumuhà ngasi ebi omukazi akanacirhonesamwo byôshi emw'ibà. Anacimuhêreza bambalikazi nda bacishogagwa omwôla bwâmi, anacibahêka omu yagoyago nyumpa omwôla côgo. [10] Esteri arhali amanyîsize ali wa bûko buhi na babusi bahi bamuburha bulya Mardokeyo ali amuhanzize okumanyîsa ntyôla. [11] Ngasi lusiku Mardokeyo akazâg'iyîsh'icigezageza ahôla côgo c'abakazi mpu ayumve emyanzi ya Esteri n'oku amagala gâge gayosire. [12] Ngasi mwananyere aligwêrhe akage kasanzi k'okuj'emunda mwâmi Asuerusi ali, n'irhegeko ly'abakazi lyali lihunyire myêzi ikumi n'ibirhi. Agôla mango gôshi g'amarheganyo gali gagabirwe ntyâla: omu myêzi ndarhu, bali ba gwâsirwe okukaz'icîshîga amavurha g'obukù; n'omu yindi myêzi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ndarhu, bakaz'icîshîga amanukato na ngasi mugavu omukazi akomerera okucîshîga ly'alanga bwinjà iranga lyâge. [13] Bakola bajà emunda mwâmi ali, ngasi mwâna nyere ankahashire okuhûna ngasi ebi analonzize, banamuhebyo anabigendana akola arhenga omwôla côgo aja emunda mwâmi ali. [14] Anajayo bijingo, na sêzi buba bwamaca, anashubira omu cindi côgo cakazâg'ilangwa na Shashigazi ye wakazâg'ilanga abakazâg'ilaza mwâmi. Munyere wa bene oyôla arhankaci shubire emunda mwâmi ali, nkaba mwâmi acîfinje ye anamurhumize mpu bamulerhereye.

[15] Ci Esteri mwâli wa Abihayili naye yêne mwishè wa Mardokeyo, olya wakazâg'imulera nka mwâli wâge, erhi amango gâge gahika g'okujà emunda mwâmi ali, arhahunaga bindi bici okuleka ebi abwîragwa na Hegayi wali mu rhonyi wa mwâmi; na mulanzi wa abola bagoli. Esteri ngasi banakazâg'imu- lolakwo banakaz'imusîma kulusha. [16] Esteri anacihêkwa emunda mwâmi ali omu bwâmi bwâge omu mwêzi gwa kalikumi gwo guderhwa mwêzi gwa Tebeti, go gwaligi mwâka gwa kalinda kurhenga oyôla mwâmi ali oku ntebe. [17] Mwâmi anacirhonya bwenêne Esteri kulusha abandi bagoli bôshi, arhona azigirwa kulusha abandi bananyere bôshi. Anacimuyambisa ecimanè c'obwamikazi oku irhwe anacimujira mwâmikazi ahâli ha Wasti.

[18] Mwâmi anacijira olusiku lukulu bwenêne oku barhambo n'oku barhumisi bâge bôshi lyo lyali idinye lya Esteri, amarhambo gâge gôshi gahumûka, na mwâmi anacivangulira binjà binji oku bantu b'omu bwâmi bwâge bôshi. Mardokeyo na Hamani [19] Obwo bwa kabirhi amango abananyere bajàga emunda mwâmi ali Ma rdokeyo ali abwârhîre aha muhango gwa mwâmi. [20] Esteri arhamanyîsagya oli aha aburhwa oli olubaga lwâge nka oku Mardokeyo anamukomêrezagya, bulya ye wamuleraga. [21] Muli agôla mango Mardokeyo ali abwârhîre omu muhanda gwa mwâmi, Bigtana na Tareshi bali barhonyi babirhi ba mwâmi, bo bakazâg'ilanga omu bwâmi, omutula gwarhuma bali bakola bayîrha mwâmi Asuerusi. [22] Mardokeyo anacimanya ogwomuhigo gwâbo, anacikanya aj'ima nyisa mwâmikazi Esteri ogwôla mwanzi, naye aj'igubwîra mwâmi ahâli ha Ma rdokeyo. [23] Erhi babà bamodôkereza emyanzi, banabona oku kwo binali, abôla barhonyi bombi bamanikwa oku murhi n'okwôla kwanaciyandikwa omu citabu c'emyanzi eyêrekîre mwâmi erhi anadwîrhe abona.

Esther 2

1 אַחַר֙ הַדְּבָרִ֣ים הָאֵ֔לֶּה כְּשֹׁךְ֙ חֲמַ֣ת הַמֶּ֔לֶךְ אֲחַשְׁוֵרֹ֖וֹשׁ זָכַ֣ר אֶת־וַשְׁתִּ֑י וְאֵ֥ת אֲשֶׁר־עָשְׂתָ֖ה וְאֵ֥ת אֲשֶׁר־נִגְזַ֖ר
עָלֶֽיהָ׃ 2 וַיֹּאמְרוּ֙ נַעֲרֵ֣י־הַמֶּ֔לֶךְ מְשָׁרְתָ֖יו יְבַקְּשׁ֣וּ לַמֶּ֑לֶךְ נְעָר֥וֹת בְּתוּלֹ֖ות טֹובֹ֥ות מַרְאֶֽה׃ 3 וְיַפְקֵ֤ד הַמֶּ֙לֶךְ֙ פְּקִידִ֔ים
בְּכָל־מְדִינֹ֖ות מַלְכוּתֹ֑ו וְיִקְבְּצ֗וּ אֶת־כָּל־נַעֲרָ֤ה בְתוּלָה֙ טוֹבַ֣ת מַרְאֶ֔ה אֶל־שׁוּשַׁ֖ן הַבִּירָ֑ה אֶל־בֵּ֤ית הַנָּשִׁים֙ אֶל־יַ֣ד הֵגֵ֔א
סְרִ֖יס הַמֶּ֣לֶךְ שֹׁמֵ֣ר הַנָּשִׁ֑ים וְנָתֹ֖ון תַּמְרוּקֵיהֶֽן׃ 4 וְהַנַּעֲרָ֗ה אֲשֶׁ֤ר תִּיטַב֙ בְּעֵינֵ֣י הַמֶּ֔לֶךְ תִּמְלֹ֖ךְ תַּ֣חַת וַשְׁתִּ֑י וַיִּיטַ֥ב הַדָּבָ֖ר
בְּעֵינֵ֣י הַמֶּ֔לֶךְ וַיַּ֖עַשׂ כֵּֽן׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

5אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וּשְׁמוֹ מָרְדֳּכַי בֶּן יָאִיר בֶּן־שִׁמְעִי בֶּן־קִישׁ אִישׁ יְמִינִי׃ 6אֲשֶׁר הָגְלָהּ מִירוּשָׁלַ͏ִם
עִם־הַגֹּלָה אֲשֶׁר הָגְלְתָה עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֲשֶׁר הֶגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל׃ 7וַיְהִי אֹמֵן אֶת־הֲדַסָּה הִיא
אֶסְתֵּר בַּת־דֹּדוֹ כִּי אֵין לָהּ אָב וָאֵם וְהַנַּעֲרָה יְפַת־תֹּאַר וְטוֹבַת מַרְאֶה וּבְמוֹת אָבִיהָ וְאִמָּהּ לְקָחָהּ מָרְדֳּכַי לוֹ
לְבַת׃ 8וַיְהִי בְּהִשָּׁמַע דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתּוֹ וּבְהִקָּבֵץ נְעָרוֹת רַבּוֹת אֶל־שׁוּשַׁן הַבִּירָה אֶל־יַד הֵגַי וַתִּלָּקַח אֶסְתֵּר אֶל־בֵּית
הַמֶּלֶךְ אֶל־יַד הֵגַי שֹׁמֵר הַנָּשִׁים׃ 9וּתִיטַב הַנַּעֲרָה בְעֵינָיו וַתִּשָּׂא חֶסֶד לְפָנָיו וַיְבַהֵל אֶת־תַּמְרוּקֶיהָ וְאֶת־מָנוֹתֶהָ לָתֶת
לָהּ וְאֵת שֶׁבַע הַנַּעֲרוֹת הָרְאיוֹת לָתֶת־לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַיְשַׁנֶּהָ וְאֶת־נַעֲרוֹתֶיהָ לְטוֹב בֵּית הַנָּשִׁים׃ 10לֹא־הִגִּידָה אֶסְתֵּר
אֶת־עַמָּהּ וְאֶת־מוֹלַדְתָּהּ כִּי מָרְדֳּכַי צִוָּה עָלֶיהָ אֲשֶׁר לֹא־תַגִּיד׃ 11וּבְכָל־יוֹם וָיוֹם מָרְדֳּכַי מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי חֲצַר
בֵּית־הַנָּשִׁים לָדַעַת אֶת־שְׁלוֹם אֶסְתֵּר וּמַה־יֵּעָשֶׂה בָּהּ׃ 12וּבְהַגִּיעַ תֹּר נַעֲרָה וְנַעֲרָה לָבוֹא | אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ
מִקֵּץ הֱיוֹת לָהּ כְּדָת הַנָּשִׁים שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּי כֵן יִמְלְאוּ יְמֵי מְרוּקֵיהֶן שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּשֶׁמֶן הַמֹּר וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים
בַּבְּשָׂמִים וּבְתַמְרוּקֵי הַנָּשִׁים׃ 13וּבְזֹאת הַנַּעֲרָה בָּאָה אֶל־הַמֶּלֶךְ אֵת כָּל־אֲשֶׁר תֹּאמַר יֻתַּן לָהּ לָבוֹא עִמָּהּ מִבֵּית
הַנָּשִׁים עַד־בֵּית הַמֶּלֶךְ׃ 14בָּעֶרֶב | הִיא בָאָה וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה אֶל־בֵּית הַנָּשִׁים שֵׁנִי אֶל־יַד שַׁעַשְׁגַּז סְרִיס הַמֶּלֶךְ
שֹׁמֵר הַפִּילַגְשִׁים לֹא־תָבוֹא עוֹד אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי אִם־חָפֵץ בָּהּ הַמֶּלֶךְ וְנִקְרְאָה בְשֵׁם׃ 15וּבְהַגִּיעַ תֹּר־אֶסְתֵּר בַּת־אֲבִיחַיִל
דֹּד מָרְדֳּכַי אֲשֶׁר לָקַח־לוֹ לְבַת לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לֹא בִקְּשָׁה דָּבָר כִּי אִם אֶת־אֲשֶׁר יֹאמַר הֵגַי סְרִיס־הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר
הַנָּשִׁים וַתְּהִי אֶסְתֵּר נֹשֵׂאת חֵן בְּעֵינֵי כָּל־רֹאֶיהָ׃ 16וַתִּלָּקַח אֶסְתֵּר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֶל־בֵּית מַלְכוּתוֹ בַּחֹדֶשׁ
הָעֲשִׂירִי הוּא־חֹדֶשׁ טֵבֵת בִּשְׁנַת־שֶׁבַע לְמַלְכוּתוֹ׃ 17וַיֶּאֱהַב הַמֶּלֶךְ אֶת־אֶסְתֵּר מִכָּל־הַנָּשִׁים וַתִּשָּׂא־חֵן וָחֶסֶד לְפָנָיו
מִכָּל־הַבְּתוּלֹת וַיָּשֶׂם כֶּתֶר־מַלְכוּת בְּרֹאשָׁהּ וַיַּמְלִיכֶהָ תַּחַת וַשְׁתִּי׃ 18וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֶּה גָּדוֹל לְכָל־שָׂרָיו וַעֲבָדָיו אֵת
מִשְׁתֵּה אֶסְתֵּר וַהֲנָחָה לַמְּדִינוֹת עָשָׂה וַיִּתֵּן מַשְׂאֵת כְּיַד הַמֶּלֶךְ׃ 19וּבְהִקָּבֵץ בְּתוּלוֹת שֵׁנִית וּמָרְדֳּכַי יֹשֵׁב
בְּשַׁעַר־הַמֶּלֶךְ׃ 20אֵין אֶסְתֵּר מַגֶּדֶת מוֹלַדְתָּהּ וְאֶת־עַמָּהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה עָלֶיהָ מָרְדֳּכַי וְאֶת־מַאֲמַר מָרְדֳּכַי אֶסְתֵּר עֹשָׂה
כַּאֲשֶׁר הָיְתָה בְאָמְנָה אִתּוֹ׃ ס
21בַּיָּמִים הָהֵם וּמָרְדֳּכַי יֹשֵׁב בְּשַׁעַר־הַמֶּלֶךְ קָצַף בִּגְתָן וָתֶרֶשׁ שְׁנֵי־סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשֹּׁמְרֵי הַסַּף וַיְבַקְשׁוּ לִשְׁלֹחַ יָד
בַּמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ׃ 22וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְמָרְדֳּכַי וַיַּגֶּד לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי׃ 23וַיְבֻקַּשׁ הַדָּבָר
וַיִּמָּצֵא וַיִּתָּלוּ שְׁנֵיהֶם עַל־עֵץ וַיִּכָּתֵב בְּסֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ פ

Ἐσθήρ - Κεφάλαιο 2

ΚΑΙ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐκόπασεν ὁ βασιλεὺς τοῦ θυμοῦ καὶ οὐκέτι ἐμνήσθη τῆς Ἀστίν, μνημονεύων οἷα ἐλάλησε καὶ ὡς κατέκρινεν αὐτήν. 2 καὶ εἶπαν οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως· ζητηθήτω τῷ βασιλεῖ κοράσια ἄφθορα καλὰ τῷ εἴδει· 3 καὶ καταστήσει ὁ βασιλεὺς κωμάρχας ἐν πάσαις ταῖς χώραις τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἐπιλεξάτωσαν κοράσια παρθενικὰ καλὰ τῷ εἴδει εἰς Σοῦσαν τὴν πόλιν εἰς τὸν γυναικῶνα· καὶ παραδοθήτωσαν τῷ εὐνούχῳ τοῦ βασιλέως τῷ φύλακι τῶν γυναικῶν, καὶ δοθήτω σμῆγμα καὶ ἡ λοιπὴ ἐπιμέλεια· 4 καὶ ἡ γυνή, ἣ ἂν ἀρέσῃ τῷ βασιλεῖ, βασιλεύσει ἀντὶ Ἀστίν. καὶ ἤρεσε τῷ βασιλεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐποίησεν οὕτως. 5 καὶ ἄνθρωπος

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἦν Ἰουδαῖος ἐν Σούσοις τῇ πόλει, καὶ ὄνομα αὐτοῦ Μαρδοχαῖος ὁ τοῦ Ἰαΐρου, τοῦ Σεμεΐου, τοῦ Κισσαίου, ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, 6 ὃς ἦν αἰχμάλωτος ἐξ Ἰερουσαλήμ, ἣν ᾐχμαλώτευσε Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος. 7 καὶ ἦν τούτῳ παῖς θρεπτή, θυγάτηρ Ἀμιναδὰβ ἀδελφοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ὄνομα αὐτῇ Ἐσθήρ· ἐν δὲ τῷ μεταλλάξαι αὐτῆς τοὺς γονεῖς ἐπαίδευσεν αὐτὴν ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα· καὶ ἦν τὸ κοράσιον καλὸν τῷ εἴδει. 8 καὶ ὅτε ἠκούσθη τὸ τοῦ βασιλέως πρόσταγμα, συνήχθησαν πολλὰ κοράσια εἰς Σοῦσαν τὴν πόλιν ὑπὸ χεῖρα Γαΐ, καὶ ἤχθη Ἐσθὴρ πρὸς Γαΐ τὸν φύλακα τῶν γυναικῶν. 9 καὶ ἤρεσεν αὐτῷ τὸ κοράσιον καὶ εὗρε χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ· καὶ ἔσπευσε δοῦναι αὐτῇ τὸ σμῆγμα καὶ τὴν μερίδα καὶ τὰ ἑπτὰ κοράσια τὰ ὑποδεδειγμένα αὐτῇ ἐκ βασιλικοῦ καὶ ἐχρήσατο αὐτῇ καλῶς καὶ ταῖς ἅβραις αὐτῆς ἐν τῷ γυναικῶνι. 10 καὶ οὐχ ὑπέδειξε Ἐσθὴρ τὸ γένος αὐτῆς οὐδὲ τὴν πατρίδα· ὁ γὰρ Μαρδοχαῖος ἐνετείλατο αὐτῇ μὴ ἀπαγγεῖλαι· 11 καθ᾽ ἑκάστην δὲ ἡμέραν περιεπάτει ὁ Μαρδοχαῖος κατὰ τὴν αὐλὴν τὴν γυναικείαν ἐπισκοπῶν τί Ἐσθὴρ συμβήσεται. 12 οὗτος δὲ ἦν καιρὸς κορασίου εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, ὅταν ἀναπληρώσῃ μῆνας δεκαδύο· οὕτως γὰρ ἀναπληροῦνται αἱ ἡμέραι τῆς θεραπείας, μῆνας ἓξ ἀλειφόμεναι ἐν σμυρνίνῳ ἐλαίῳ καὶ μῆνας ἓξ ἐν τοῖς ἀρώμασι καὶ ἐν τοῖς σμήγμασι τῶν γυναικῶν, 13 καὶ τότε εἰσπορεύεται πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ᾧ ἐὰν εἴπῃ, παραδώσει αὐτὴν συνεισέρχεσθαι αὐτῷ ἀπὸ τοῦ γυναικῶνος ἕως τῶν βασιλείων. 14 δείλης εἰσπορεύεται καὶ πρὸς ἡμέραν ἀποτρέχει εἰς τὸν γυναικῶνα τὸν δεύτερον, οὗ Γαΐ ὁ εὐνοῦχος τοῦ βασιλέως ὁ φύλαξ τῶν γυναικῶν, καὶ οὐκέτι εἰσπορεύεται πρὸς τὸν βασιλέα, ἐὰν μὴ κληθῇ ὀνόματι. 15 ἐν δὲ τῷ ἀναπληροῦσθαι τὸν χρόνον Ἐσθὴρ τῆς θυγατρὸς Ἀμιναδὰβ ἀδελφοῦ πατρὸς Μαρδοχαίου εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα οὐδὲν ἠθέτησεν, ὧν ἐνετείλατο ὁ εὐνοῦχος ὁ φύλαξ τῶν γυναικῶν· ἦν γὰρ Ἐσθὴρ εὑρίσκουσα χάριν παρὰ πάντων τῶν βλεπόντων αὐτήν. 16 καὶ εἰσῆλθεν Ἐσθὴρ πρὸς Ἀρταξέρξην τὸν βασιλέα τῷ δωδεκάτῳ μηνί, ὅς ἐστιν Ἀδάρ, τῷ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ. 17 καὶ ἠράσθη ὁ βασιλεὺς Ἐσθήρ, καὶ εὗρε χάριν παρὰ πάσας τὰς παρθένους, καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὸ διάδημα τὸ γυναικεῖον. 18 καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς πότον πᾶσι τοῖς φίλοις αὐτοῦ καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ καὶ ὕψωσε τοὺς γάμους Ἐσθὴρ καὶ ἄφεσιν ἐποίησε τοῖς ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. 19 ὁ δὲ Μαρδοχαῖος ἐθεράπευεν ἐν τῇ αὐλῇ. 20 ἡ δὲ Ἐσθὴρ οὐχ ὑπέδειξε τὴν πατρίδα αὐτῆς· οὕτως γὰρ ἐνετείλατο αὐτῇ Μαρδοχαῖος, φοβεῖσθαι τὸν Θεὸν καὶ ποιεῖν τὰ προστάγματα αὐτοῦ, καθὼς ἦν μετ᾽ αὐτοῦ καὶ Ἐσθὴρ οὐ μετήλλαξε τὴν ἀγωγὴν αὐτῆς.

21 Καὶ ἐλυπήθησαν οἱ δύο εὐνοῦχοι τοῦ βασιλέως, οἱ ἀρχισωματοφύλακες, ὅτι προήχθη Μαρδοχαῖος, καὶ ἐζήτουν ἀποκτεῖναι Ἀρταξέρξην τὸν βασιλέα. 22 καὶ ἐδηλώθη Μαρδοχαίῳ ὁ λόγος, καὶ ἐσήμανεν Ἐσθήρ, καὶ αὐτὴ ἐνεφάνισε τῷ βασιλεῖ τὰ τῆς ἐπιβουλῆς 23 ὁ δὲ βασιλεὺς ἤτασε τοὺς δύο εὐνούχους καὶ ἐκρέμασεν αὐτούς· καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς καταχωρίσαι εἰς μνημόσυνον ἐν τῇ βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ ὑπὲρ τῆς εὐνοίας Μαρδοχαίου ἐν ἐγκωμίῳ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

[1] Erhi ebyôla byôshi biba byamagera, mwâmi Asuerusi, akuza Hamani mugala wa Hamdata omu cihugo c'Agagi, amukengesa bwenêne, amuyûshulira ecikono c'obukulu, ashuba ye murhanzi omu barhambo bâge bôshi. [2] Abarhumisi ba mwâmi bôshi banali aha burhambi bwâge omwôla ngo baka z'ifukamiriza embere za Hamani, bulya kwo mwâmi anali arhegesire ntyôla. [3] Abarhumisi ba mwâmi babaga ahôla muhango banacibwîra Mardokeyo, mpu: «Cirhumire watwa omu irhegeko lya mwâmi?« [4] Nakulya kubà baka-zag'iyôrha bamurhonda ngasi lusiku arhanabayumvagya lero bajimanyîsa Hamani, mpu balole erhi Mardokeyo anasera muli obwôla borhere bwâge ebwa kubà bali erhi bayumvîrhe oku aba Muyahudi. [5] Hamani anacibona oku Mardokeyo arhafukamaga embere zâge arhanafukamiriza embere zâge. Anacikunira bwenêne. [6] Ci agaya okumuhumakwo yenene bulya bamamubwîra ali wa bûko buci. Hamani alonza okumalîra olubaga lwa Mardokeyo loshi bo baligi Bayahudi banayûbakaga omu cihugo ca mwâmi Asuerusi côshi.

Ill. Abayahudi bashimbwa

Omulali gw'okuyîrha Abayahudi bôshi

[7] Omu mwêzi murhanzi go guderhwa mwêzi gwa Nizani, omu mwâka gwa kal'ikumi na kabirhi kurhenga Asuerusi ali mwâmi, banaciyesha ecigole ngasi lusiku na ngasi mwêzi, balinda bahika oku mwêzi gwa kal'ikumi na kabirhi, gwo mwêzi guderhawa Adari. [8] Okubundi Hamani anacibwîra mwâmi Asuerusi, erhi: «Omu mirhundu y'ecihugo câwe côshi muli olubaga lulumire kuli ngasi murhundu, luyôrha luciyungwire oku bandi bantu ba olubaga lwâwe, bajira gabogâbo marhegeko galya garhali g'olubaga loshi ciru barhashimba amarhegeko ga mwâmi. Kurhakwânîni mwâmi alembere bantu ba bene abôla. [9] Mwâmi akabona kunashingânîne, bahane irhegeko ly'okubayîrha, nayîsh'i lyûla abajira ogwôla mukolo bihumbi ikumi bya nsaranga za talenta. Nanazihira omu mbîko ya mwâmi»[l].

[10] Mwâmi ahogola ehigondo hyâge omu munwe ahiyambika Hamani mugala wa Hamidata w'omu cihugo c'Agagi, muntu washombaga Abayahudi okulushire. [11] Mwâmi anacibwîra Hamani, erhi: «Ensaranga ezôla wamahabwa n'olwo lubaga kwo na kuguma, olujirire nka oku onabwîne kushingânîne». [12] Abayahudi ba mwâmi banacihamagalwa omu mwêzi murhanzi, omu nsiku ikumi n'isharhu z'omwêzi, hanaciyandikira ngasi murhamho wa mwâmi, ngasi mugula na ngasi mukulu w'olubaga okwôla Hamani abarhegekaga, banakaya ndikira ngasi lubaga omu luderho

[l] **3.9** Hamani alonzize okuyemêza mwâmi omu kulaganya okulyûla ensaranga nene bwenêne, aliyosire alangâlire oku omu kugalula ezo nsaranga ecihimbi cazo cayîsh'irhenga oku birugu by'Abayahudi bafîre. Ezo nsaranga zajà omu mbîko lyo alyûla ensaranga z'ikôli, zirya Abayahudi banigûzibwa bakavusire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lwâbo. Eryo irhegeko lyayandikwa oku izîno lya mwâmi Asuerusi banacihirakwo akashè hirya higondo hyâge. 13 Amaruba ganacilerengana omu ngasi murhundu gwa mwâmi gôshi mpu bahungumule, banigûze, bayîrhe Abayahudi bôshi; babè bâna, babè bakulu, babè bakazi, mpu baniguzihwe omu lusiku luguma omu nsiku ikumi n'isharhu z'omwêzi gwa kal'ikumi na kabirhi gwo guderhwa mwêzi gwa Adari, mpu banahagule ebintu byâbo byôshi.

13(a) Yumvagya ebyâli muli agôla maruba: Omwâmi mukulu Asuerusi ayandikire abarhegesi ba bihugo igana na makumi abirhi na nda g'omu bwâmi bwâge kurhenga e Buhindi kuhika e Etiyopiya n'oku bandi barhambo b'emirhundu n'ababakulikire, agala maruba gadesire ntyâla:

13(b) «Ciru akaba ntegesire amashanja mwandu, na ciru akaba ntegesire igulu lyôshi ntakalonza okurhegeka n'obuhashe bw'okurhindibuza abantu ci nti nyôrhe ngasi mangomuntu wa murhima gwa bugula, muntu mutudu, bambali bani bakaz'iyôrha bali omu kalamo karhalimwo kadugundu na ntyôla obwâmi bôshi bukwânîne bubè n'omurhûla buyôrhe burhûlwire kuhika oklu lubibi lulyo olwa kuli bwenêne, ngasi muntu akaz'igendamwo buzira côba abè n'omurhûla bulya bwo buba bugale bwa ngasi muntu. 13(c) Erhi ncidôsa abahanûzi bani kurhi okwôla kwankahashikana, Hamani, ye mugula mukulu bwenêne na mwîrhonzi, muntu mwene murhahabiri oku bushibirizi ajira omul kurhumikira kwâge, yeri wa kabirhi omu bwâmi, 13(d) amanyîsize oku hali olubaga lugwêrhe obulonza bubî lunali omu gandi mashanja gôshi ga hano igulu mpu barhayumvanya n'agôla gandi mashanja ebwa kubà bajira gâbo gâbo marhegeko banakagayaguza amarhegeko g'abandi bâmi na ntyôla barhaziga ebihugo rhurhegeka byagendeka bwinjà.

13(e) Erhi mbona oku omu gandi mashanja gôshi olwôla lubaga luguma lonene lukayôrha luciyungwire oku bandi bantu n'oku omu kubà n'agâbo marhegeko banalonze okusêza abantu mpu bashimbe amarhegeko n'engeso zâbo, erhi rhubona oku okwôla kunarhume omurhûla gurhacibonekana omu bantu erhi bo barhuma. 13(f) Rhubahunyire nti abôla bôshi banadesirwe omu maruba ga Hamani, ye murhambo w'ebyâni; ye na larha wa kabirhi, bôshi oku banali: kuguma n'aba kazi, n'abâna bâbo bôshi banigûzibwe n'engôrho y'abashombanyi bâbo buzira bwonjo erhi kubabalira lebe; banigûzibwe oku lusiku lwa kal'ikumi na kani lw'omwêzi gwa Adari. 13(g) Na ntyôla ngasi bôshi, bunôla kandi erhi mîra, balya banali bagwêrhe omurhima mubî olufu lw'akavulindi lubayandagaliza omu kuzimu; kandi omu nsiku zayîsha emikolo yîrhu yanaba n'omurhûla enakengwe omu cihugo cîrhu côshi.» 14 Ebinwa byayandikagwa mw'agôla maruba, nka irhegeko liyêrekîre abantu bôshi, byanacirhumwa omu cihugo côshi mpu lyo ngasi muguma aba acîrheganyize oku lusiku lwanatwîrwe.

15 Oku irhegeko lya mwâmi agôla maruba ganacigenda dubaduba omu cihugo côshi. Ery'irhegeko lyanacimayisibwa burhanzi aha burhwâli buba aha Suza. N'oku mwâmi bôshi na Hamani bali oku mamvu bagorhomera, banafonfomera ebiryo, abantu b'omu lugo lwa Suza

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bôshi bahira akaboko aha irhama.

Esther 3

1אַחַר ׀ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִּדַּל֮ הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֶת־הָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי וַיְנַשְּׂאֵהוּ וַיָּשֶׂם אֶת־כִּסְאוֹ מֵעַל
כָּל־הַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ׃ 2וְכָל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהָמָן כִּי־כֵן צִוָּה־לוֹ הַמֶּלֶךְ
וּמָרְדֳּכַי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה׃ 3וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ לְמָרְדֳּכָי מַדּוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֶת מִצְוַת
הַמֶּלֶךְ׃ 4וַיְהִי בְּאָמְרָם אֵלָיו יוֹם וָיוֹם וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהָמָן לִרְאוֹת הֲיַעַמְדוּ דִּבְרֵי מָרְדֳּכַי כִּי־הִגִּיד לָהֶם
אֲשֶׁר־הוּא יְהוּדִי׃ 5וַיַּרְא הָמָן כִּי־אֵין מָרְדֳּכַי כֹּרֵעַ וּמִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וַיִּמָּלֵא הָמָן חֵמָה׃ 6וַיָּבֶז בְּעֵינָיו לִשְׁלֹחַ יָד בְּמָרְדֳּכַי
לְבַדּוֹ כִּי־הִגִּידוּ לוֹ אֶת־עַם מָרְדֳּכָי וַיְבַקֵּשׁ הָמָן לְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־מַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַם
מָרְדֳּכָי׃ 7בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא־חֹדֶשׁ נִיסָן בִּשְׁנַת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הִפִּיל פּוּר֮ הוּא הַגּוֹרָל לִפְנֵי הָמָן
מִיּוֹם ׀ לְיוֹם וּמֵחֹדֶשׁ לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר׃ ס
8וַיֹּאמֶר הָמָן לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ יֶשְׁנוֹ עַם־אֶחָד מְפֻזָּר וּמְפֹרָד בֵּין הָעַמִּים בְּכֹל מְדִינוֹת מַלְכוּתֶךָ וְדָתֵיהֶם שֹׁנוֹת
מִכָּל־עָם וְאֶת־דָּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עֹשִׂים וְלַמֶּלֶךְ אֵין־שֹׁוֶה לְהַנִּיחָם׃ 9אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכָּתֵב לְאַבְּדָם וַעֲשָׂרֶת אֲלָפִים
כִּכַּר־כֶּסֶף אֶשְׁקוֹל֮ עַל־יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה לְהָבִיא אֶל־גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ׃ 10וַיָּסַר הַמֶּלֶךְ אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהָמָן
בֶּן־הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי צֹרֵר הַיְּהוּדִים׃ 11וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמָן הַכֶּסֶף נָתוּן לָךְ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ׃ 12וַיִּקָּרְאוּ֮
סֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם֒ בּוֹ וַיִּכָּתֵב כְּכָל־אֲשֶׁר־צִוָּה הָמָן אֶל אֲחַשְׁדַּרְפְּנֵי֮ הַמֶּלֶךְ וְאֶל־הַפַּחוֹת
אֲשֶׁר ׀ עַל־מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֶל־שָׂרֵי עַם וָעָם מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ וְעַם וָעָם כִּלְשׁוֹנוֹ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ נִכְתָּב
וְנֶחְתָּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ׃ 13וְנִשְׁלוֹחַ סְפָרִים בְּיַד הָרָצִים֮ אֶל־כָּל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ֒ לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד
אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם
לָבוֹז׃ 14פַּתְשֶׁגֶן הַכִּתָּב לְהִנָּתֵן דָּת֙ בְּכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה גָּלוּי לְכָל־הָעַמִּים לִהְיוֹת עֲתִדִים לַיּוֹם הַזֶּה׃ 15הָרָצִים יָצְאוּ
דְחוּפִים֙ בִּדְבַר הַמֶּלֶךְ וְהַדָּת֙ נִתְּנָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה֒ וְהַמֶּלֶךְ וְהָמָן יָשְׁבוּ֙ לִשְׁתּוֹת֒ וְהָעִיר שׁוּשָׁן נָבוֹכָה׃ פ

Ἐσθήρ - Κεφάλαιο 3

META δὲ ταῦτα ἐδόξασεν ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης Ἀμὰν Ἀμαδάθου Βουγαῖον καὶ ὕψωσεν αὐτόν, καὶ ἐπρωτοβάθρει πάντων τῶν φίλων αὐτοῦ. 2 καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ αὐλῇ προσεκύνουν αὐτῷ, οὕτως γὰρ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ποιῆσαι· ὁ δὲ Μαρδοχαῖος οὐ προσεκύνει αὐτῷ. 3 καὶ ἐλάλησαν οἱ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως τῷ Μαρδοχαίῳ· Μαρδοχαῖε, τί παρακούεις τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως λεγόμενα; 4 καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἐλάλουν αὐτῷ, καὶ οὐχ ὑπήκουεν αὐτῶν· καὶ ὑπέδειξαν τῷ Ἀμὰν Μαρδοχαῖον τοῖς τοῦ βασιλέως λόγοις ἀντιτασσόμενον· καὶ ὑπέδειξεν αὐτοῖς ὁ Μαρδοχαῖος ὅτι Ἰουδαῖός ἐστι. 5 καὶ ἐπιγνοὺς Ἀμὰν ὅτι οὐ προσκυνεῖ αὐτῷ Μαρδοχαῖος, ἐθυμώθη σφόδρα 6 καὶ ἐβουλεύσατο ἀφανίσαι πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν Ἀρταξέρξου βασιλείαν Ἰουδαίους. 7 καὶ ἐποίησε ψήφισμα ἐν ἔτει δωδεκάτῳ τῆς βασιλείας Ἀρταξέρξου καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἔβαλε κλήρους ἡμέραν ἐξ ἡμέρας καὶ μῆνα ἐκ μηνός, ὥστε ἀπολέσαι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὸ γένος Μαρδοχαίου, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τοῦ μηνός, ὅς ἐστιν Ἀδάρ. 8 καὶ ἐλάλησε πρὸς τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξης λέγων· ὑπάρχει ἔθνος διεσπαρμένον ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ σου, οἱ δὲ νόμοι αὐτῶν ἔξαλλοι παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, τῶν δὲ νόμων τοῦ βασιλέως παρακούουσι, καὶ οὐ συμφέρει τῷ βασιλεῖ ἐᾶσαι αὐτούς· 9 εἰ δοκεῖ τῷ βασιλεῖ, δογματισάτω ἀπολέσαι αὐτούς, κἀγὼ διαγράψω εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τοῦ βασιλέως ἀργυρίου τάλαντα μύρια. 10 καὶ περιελόμενος ὁ βασιλεὺς τὸ δακτύλιον ἔδωκεν εἰς χεῖρας τῷ Ἀμὰν σφραγίσαι κατὰ τῶν γεγραμμένων κατὰ τῶν Ἰουδαίων. 11 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Ἀμάν· τὸ μὲν ἀργύριον ἔχε, τῷ δὲ ἔθνει χρῶ ὡς βούλει. 12 καὶ ἐκλήθησαν οἱ γραμματεῖς τοῦ βασιλέως μηνὶ πρώτῳ τῇ τρισκαιδεκάτῃ καὶ ἔγραψαν, ὡς ἐπέταξεν Ἀμάν, τοῖς στρατηγοῖς, καὶ τοῖς ἄρχουσι κατὰ πᾶσαν χώραν ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας, ταῖς ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ χώραις, τοῖς τε ἄρχουσι τῶν ἐθνῶν κατὰ τὴν αὐτῶν λέξιν δι᾽ Ἀρταξέρξου τοῦ βασιλέως. 13 καὶ ἀπεστάλη διὰ βιβλιοφόρων εἰς τὴν Ἀρταξέρξου βασιλείαν ἀφανίσαι τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μηνὸς δωδεκάτου, ὅς ἐστιν Ἀδάρ, καὶ διαρπάσαι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν.

13α Τῆς δὲ ἐπιστολῆς ἐστι τὸ ἀντίγραφον τόδε· «Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ χωρῶν ἄρχουσι καὶ τοπάρχαις ὑποτεταγμένοις τάδε γράφει· 13β πολλῶν ἐπάρξας ἐθνῶν καὶ πάσης ἐπικρατήσας οἰκουμένης, ἐβουλήθην μὴ τῷ θράσει τῆς ἐξουσίας ἐπαιρόμενος, ἐπιεικέστερον δὲ καὶ μετὰ ἠπιότητος ἀεὶ διεξάγων, τοὺς τῶν ὑποτεταγμένων ἀκυμάντους διαπαντὸς καταστῆσαι βίους, τήν τε βασιλείαν ἥμερον καὶ πορευτὴν μέχρι περάτων παρεξόμενος ἀνανεώσασθαί τε τὴν ποθουμένην τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις εἰρήνην. 13γ πυθομένου δέ μου τῶν συμβούλων, πῶς ἂν ἀχθεία τοῦτο ἐπὶ πέρας, ὁ σωφροσύνῃ παρ᾽ ἡμῖν διενέγκας καὶ ἐν τῇ εὐνοίᾳ ἀπαραλλάκτως καὶ βεβαίᾳ πίστει ἀποδεδειγμένος καὶ δεύτερον τῶν βασιλειῶν γέρας ἀπενηνεγμένος Ἀμὰν 13δ ἐπέδειξεν ἡμῖν ἐν πάσαις ταῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην φυλαῖς ἀναμεμεῖχθαι δυσμενῆ λαόν τινα τοῖς νόμοις ἀντίθετον πρὸς πᾶν ἔθνος τά τε τῶν βασιλέων παραπέμποντας διηνεκῶς διατάγματα, πρὸς τὸ μὴ κατατίθεσθαι τὴν ὑφ᾽ ἡμῶν κατευθυνομένην ἀμέμπτως συναρχίαν. 13ε διειληφότες οὖν τόδε τὸ ἔθνος μονώτατον ἐν ἀντιπαραγωγῇ παντὶ διαπαντὸς ἀνθρώπῳ κείμενον, διαγωγὴν νόμων ξενίζουσαν παραλλάσσον καὶ δυσνοοῦν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι τὰ χείριστα συντελοῦν κακὰ καὶ πρὸς τὸ μὴ τὴν βασιλείαν εὐσταθείας τυγχάνειν· 13ζ προστετάχαμεν οὖν τοὺς σημαινομένους ὑμῖν ἐν τοῖς γεγραμμένοις ὑπὸ Ἀμὰν τοῦ τεταγμένου ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ δευτέρου πατρὸς ἡμῶν πάντας σὺν συναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσαι ὁλορριζεὶ ταῖς τῶν ἐχθρῶν μαχαίραις ἄνευ παντὸς οἴκτου καὶ φειδοῦς, τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς Ἀδάρ, τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, 13η ὅπως οἱ πάλαι καὶ νῦν δυσμενεῖς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βιαίως εἰς τὸν ᾅδην κατελθόντες, εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον εὐσταθῆ καὶ ἀτάραχα παρέχωσιν ἡμῖν διὰ τέλους τὰ πράγματα».

14 Τὰ δὲ ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν ἐξετίθετο κατὰ χώραν, καὶ προσετάγη πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἑτοίμους εἶναι εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην. 15 ἐσπεύδετο δὲ τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς Σοῦσαν· ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ Ἀμὰν ἐκωθωνίζοντο, ἐταράσσετο δὲ ἡ πόλις.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4

Esteri na Mardokeyo balonza obulyo bw'okuy[qka obwôla buhanya

[1] Erhi anayumva oku kwo byalalirwe ntyôla, Mardokeyo asharhula emya mbalo yâge ayambala sunzu, anacilabika oluvù. Okubundi anacikanya omu lugo loshi aja abanda endulù, [2] anacigend'iyimanga aha muhango gujire aha bwâmi bulya ntâye wankagezire muli ogwôla muhango anacihundikire sunzu. [3] Omu ngasi cishagala banamanyîsagyamwo ogwôla mwanzi gw'ebwâmi, oku ngasi Muyahudi wanali kolwôla lugo kwâbà kurhindibuka, kulaka n'okurhoza emirenge, kucîshalisa n'emirhanyo. Banji baj'omu mishîbo, bayambala sunzu, bacilabika oluvù.

[4] Bambalikazi n'abalamba barhonyi ba Esteri bayîsh'imumanyîsa ogwôla mwanzi. Omwâmikazi, omungo gwamugwârha bwenêne. Arhuma abahêkera Mardokeyo emyambalo mpu lyo aleka sunzu wâge. Ci Mardokeyo acilahirira. [5] Lero okubundi obwôla, Esteri anacirhuma omwambali wâge Hataki, muguma w'omu barhonyi mwâmi alimuhire mpu bakaz'imukolera, Esteri anacimurhuma mpu agend'idôsa Mardokeyo kurhi byabîre na bici birhumire aba n'olugendo lwa bene olôla.

[6] Hataki anahuluka aja emunda Mardokeyo ali atamîre aha muhango gw'omuhanda gwa mwâmi. [7] Mardokeyo anacimurhondêreza oku binali byôshi anacimubwîra na kurhi Hamani alaganaga okurhulira ensaranga zirhali nyi oku mbîko ya mwâmi nka mpyîlo y'okumalîra Abayahudi. [8] Anacimuhà erya mpamiso y'olwandiko lw'irhegeko lyalumizibagwa, kurhenga e Suza, omu cihugo côshi mpu bayîrhe Abayahudi; n'okwôla kwankamanyîsize Esteri ebyabîre byôshi. Anacimu komêreza mpu abwîre omugoli aje emunda mwâmi ali amushenge obwonjo oku lubaga aburhagwamwo. [8(a)] «Erhi kengêra mwâna wâni muli zirya nsiku z'amalibuko amango nakazâg'ikulisa n'amaboko gâni. Bulya Hamani ye oligi wa kabirhi omu cihugo ca mwâmi, ahûnyire mwâmi mpu rhweshi rhufe! » [8(b)] «Oshenge Nyakasane, orhuderhere emunda ali, orhufulumuse olufu!»

[9] Hataki agaluka aj'ishambalira Esteri ebyo binwa. [10] Esteri arhuma Hataki acibwîra Mardokeyo, erhi: [11] «Bambali ba mwâmi bôshi n'abayûbaka omu cihugo câge bayîshi oku ngasi muntu abè mulume, abè mukazi, erhi ankanaci shomya mpu aje emunda mwâmi ali arhanahamagirwi naye, oyôla muntu anakumba ho nahalya omu irhcgeko lidesire mpu oyôla muntu afe. Nkabaga erhi mwâmi akanamuyêrekeza akarhi kâge k'amasholo, mwâmi anamanyîse ntyo oku oyûla muntu ababalirwe. Hamagera na nsiku makumi asharhu ntalali kwa mpu njè emunda mwâmi ali».

[12] Anacimanyîsa Mardokeyo ebyo binwa bya Esteri. [13] Naye Mardokeyo anacishuza, erhi;

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Orhamanyaga mpu okwenge oli omu bwâmi, wênene Muyahudi wafuma omu bandi. [14] Bulya kwo binali erhi wankabà orhadesiri kanwa mwagano mango, okucira n'okuyôkoka kw'Abayahudi kwanarhenga handi; w'oyo n'enyumpa ya sho mwanahûngumuka. Ndi wankamanya erhi arhali amango gali nkaga go garhumaga obà mwâmikazi?»

[15] Esteri abwîra Mardokeyo, erhi: [16] «Ogend'ibwîra Abayahudi banali omu Suza bôshi bacishalise erhi nie ntuma. Murhalyaga murhananywaga miregere ge isharhu na madufu asharhu. Oku lwâni lunda, nie haguma na bambalikazi bani, nacîshalisa kuguma na ninyu. Na hanôla mba namacirheganya ntyôla, nanaj'emunda mwâmi ali, akaba kufà nafa nanafaga». [17] Mardokeyo ashubira emwâge agend'ijira kulyâla Esteri amubwîraga. Omusengero gwa Mardokeyo

[17(a)] Mardokeyo ashenga erhi akengêra aminja ga Nyakasane gôshi, aderha erhi: [17(b)] «Mâshi, Yâgirwa, Yâgirwa Mwâmi Ogala-byôshi, ebintu byôshi biba oku buhashe bwâwe, na ntâye ciru n'omuguma wankakucika nka wamalonza okuciza Israheli. [17(c)] We walemaga empingu n'igulu, na ngasi birhangazo biba hanôla igulu. We mwâmi w'ebintu byôshi, na ntâco cankakucika Nyamwagirwa! [17(d)] Oyîshi byôshi, orhahabiri oku arhali kujira cikanyi nîsi erhi bucibonyi kandi erhi magene g'okubona irenge lyarhumaga nalahira okufukamira o mwibonyi Hamani. Bulya neci nanacinyihya erhi kuciza Israheli kurhuma. [17(e)] Ci kwônene najizire ntyôla, lyo ndek'ihà omuntu irenge likwânîne Nyamuzinda yenene; ntankanaharâmya owundi okuleka wênene, Yâgirwa Nnâmahanga, ci arhali ebwa kucivuna kwo kwarhuma najira ntyôla. [17(f)] Na bunôla Yâgirwa Nnâmahanga, Mwâmi, we Nyamuzinda w'A brahamu, obabalire olubaga lwâwe; bulya abashombanyi bîrhu bakola ba rhulomolire amasù mpu barhuyîrhe banaherêrekeze omwîmo gwâwe gwa ku rhenga mîra. [17(g)] Orhagayaguzagya omurhwe gwâwe, ogu wênene wacu ngulaga kurhenga e Mîsiri. [17(h)] Yâgirwa oyumvîrhize omusengero gwâni! Omwîmo gwâwe ogufe obwonjo, emishîbo yîrhu oyihindule bushagaluke lyo rhulanga akalamo kîrhu rhunabe bantu bakuyimba irenge ly'izîno lyâwe, mâshi Nyakasane. Yâgirwa omanye mâshi wankaheza orhunwa rhw'abakukuza.» [17(i)] Nabo bene Israheli balaka bwenêne n'emisî yâbo yôshi omukubona olufu lukola luli embere z'amasù gâbo.

Omusengero gwa Esteri

[17(k)] Omwâmikazi Esteri naye oyakira muli Nyakasane erhi arhungwa n'obwôba bw'olufu lwalikola lumuyêrekîre luminomino. Anacihogola erya myambolo yâge y'obugale, ayambala ey'okucibàbaza n'okushiba; ahâli h'amanukato galya gabaya bwinjinjà oku irhwe lyâge, alibumba luvu na ngasi bindi bya bibolêrereza. Arhôhya bwenêne omubiri gwâge; n'ebiviri bishandabîne aba by'akola aj'agerana halya hôshi anakazâg'igera aba amashokoza amanaya mbaliza bwinjà. Ashenga Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli aderha, erhi: [17(l)] «Nyamwagirwa, mwâmi wîrhu,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wêne Nyamuzinda ntà wundi, ntabala nâni bulya obwinage oku niono nieshi ntà handi nankacikula oburhabâle okuleka emunda oli: bulya embaka zinyîshire, nkola ndi omu kanga k'okufà. [17(m)] Kurhenga eburho bwâni erhi nciri aha mwîrhu, nayumvîrhe oku wêne ne Yâgirwa, we wacîshogaga Israheli omu karhî g'agandi mashanja gôshi na balarha wacîshogâbomuli bashakulûza bâbo, mpu babè mwîmo gwâwe ensiku n'amango, n'oku wajizire makwânane manji wakazâg'ibalaganya. [17(n)]) Lero rhwakugomera, wanacirhuhâna emwa abashombanyi bîrhu, ebwakuba rhwamakaz'iharâmya ba-Nyamuzinda bâbo. Oli mushinganyanya Yâgirwa Nnahamwîrhu. [17(o)] Ci kwônene barhaciderhaga mpu obûla rhwamagwârhwa mpira rhuko laga rhwalekera ahôla, ci balunginage bôshi n'enshushano zâbo mpu bakule omulali gw'omu kanwa kâwe, mpu baherêrekeze lôshi-lôshi omwîmo gwâwe, mpu badundaguze orhunwa rhw'abakukuza, bamalîre ntyôla irenge ly'akâ-Nyamuzinda kâwe n'oluhêrero lwâwe. [17(p)] ntyo bakaz'iharâmya omu igulu lyôshi ba-Nyamuzinda b'obwîhambi n'okucisîmîsa lwôshi embrere z'omwâmi w'igulu. [17(q)] Yâgirwa, enshusho yâwe erhahindukaga buhanya oku barhacihali, mâs hi, orharhuganyaguzagya omu malibuko gîrhu! Emihigo mibi abashombanyi bîrhu barhurheganyiza, ojire ebagalukire bo nène n'omurhangiriza wankacishomya mpu arhurhera, ojire acîbonerekwo, abè lwiganyo lw'abâbo! [17(r)] Yâgirwa okengêre, ociyêrekane olusiku lw'amalibuko gîrhu! Nâni ompè oburhwâli, Yâgirwa Mwâmi wa ba-Nyamuzinda na Murhegesi wa ngasi bukulu. [17(s)] Ohire ebinwa binunu omu kanwa kani hano mba nkola ndi omu mbaka embrere z'entale, onayiyêrekeze omurhima embere z'abashombanyi bîrhu, baherêrekere haguma n'abandi bôshi babashusha. [17(t)] Rhwehe okuboko kwâwe kurhucize, onayîshe ontabille bulya niene ndi, ntanagwêrhi wundi nalibirhira kuleka we, wêne Nyakasane! [17(u)] Oyîshi byôshi onayîshi oku ntabonakwo irenge ly'abarhasîma bayumve izîno lyâwe, oyîshi oku ntabonakwo gw'entakembûlwa n'ogw'abanyamahanga. [17(w)] Omanyire obulagirire ndimwo, omanyire oku obwôba bungwêrhe erhi bucîbone bwâni burhuma, bulya bundi ebusù, mwa zino nsiku ndi nagenda engalanju hano igulu, bwôba n'enshonyi ziri nka za mwambalo gw'izinga. Waliha, ontenze kw'obwo bwôrhere, ojire burhankulikiraga omu nsiku zâni z'omurhûla. [17(x)] Mwambalikazi wâwe arhalîraga oku cibo ca Hamani, arhajaga oku nsiku nkulu z'ebwâmi arhananywaga amanvu g'abazimu. [17(y)] Mwambalikazi wâwe arhacisimisagya kundi kundi kurhenga olusiku akuhiragakwo omurhima kuhik'ene, ci muli we, Nyakasane, Nyamuzinda wa Abrahamu. [17(z)] Nyamuzinda w'emisî elushire eya bôshi, oyumvîrhize izù ly'abali omu malibuko barhanacigwêrhi bulangâlire, orhukule omu maboko g'abâminya onankûle omu bwôba ndimwo!»

Esther 4

וּמָרְדֳּכַי יָדַע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וַיִּקְרַע מָרְדֳּכַי אֶת־בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שַׂק וָאֵפֶר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק זְעָקָה גְּדֹלָה 1
וּמָרָה: 2וַיָּבֹוא עַד לִפְנֵי שַׁעַר־הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין לָבֹוא אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ שָׂק: 3וּבְכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה מְקוֹם אֲשֶׁר
דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מַגִּיעַ אֵבֶל גָּדוֹל לַיְּהוּדִים וְצוֹם וּבְכִי וּמִסְפֵּד שַׂק וָאֵפֶר יֻצַּע לָרַבִּים: 4וַתָּבֹואינָה נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְסָרִיסֶיהָ וַיַּגִּידוּ לָהּ וַתִּתְחַלְחֶל הַמַּלְכָּה מְאֹד וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת־מָרְדֳּכַי וּלְהָסִיר שַׂקּוֹ מֵעָלָיו וְלֹא
קִבֵּל: 5וַתִּקְרָא אֶסְתֵּר לַהֲתָךְ מִסָּרִיסֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הֶעֱמִיד לְפָנֶיהָ וַתְּצַוֵּהוּ עַל־מָרְדֳּכָי לָדַעַת מַה־זֶּה
וְעַל־מַה־זֶּה: 6וַיֵּצֵא הֲתָךְ אֶל־מָרְדֳּכָי אֶל־רְחוֹב הָעִיר אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר־הַמֶּלֶךְ: 7וַיַּגֶּד־לוֹ מָרְדֳּכַי אֵת כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ
וְאֵת | פָּרָשַׁת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הָמָן לְשְׁקוֹל עַל־גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ בַּיְּהוּדִיים לְאַבְּדָם: 8וְאֶת־פַּתְשֶׁגֶן כְּתָב־הַדָּת אֲשֶׁר־נִתַּן
בְּשׁוּשָׁן לְהַשְׁמִידָם נָתַן לוֹ לְהַרְאוֹת אֶת־אֶסְתֵּר וּלְהַגִּיד לָהּ וּלְצַוּוֹת עָלֶיהָ לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לְהִתְחַנֵּן־לוֹ וּלְבַקֵּשׁ
מִלְפָנָיו עַל־עַמָּהּ: 9וַיָּבוֹא הֲתָךְ וַיַּגֶּד לְאֶסְתֵּר אֵת דִּבְרֵי מָרְדֳּכָי: 10וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַהֲתָךְ וַתְּצַוֵּהוּ
אֶל־מָרְדֳּכָי: 11כָּל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים אֲשֶׁר כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבוֹא־אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־הֶחָצֵר
הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא־יִקָּרֵא אַחַת דָּתוֹ לְהָמִית לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט־לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת־שַׁרְבִּיט הַזָּהָב וְחָיָה וַאֲנִי לֹא נִקְרֵאתִי
לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם: 12וַיַּגִּידוּ לְמָרְדֳּכָי אֵת דִּבְרֵי אֶסְתֵּר: פ
13וַיֹּאמֶר מָרְדֳּכַי לְהָשִׁיב אֶל־אֶסְתֵּר אַל־תְּדַמִּי בְנַפְשֵׁךְ לְהִמָּלֵט בֵּית־הַמֶּלֶךְ מִכָּל־הַיְּהוּדִים: 14כִּי אִם־הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישִׁי
בָּעֵת הַזֹּאת רֶוַח וְהַצָּלָה יַעֲמוֹד לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר וְאַתְּ וּבֵית־אָבִיךְ תֹּאבֵדוּ וּמִי יוֹדֵעַ אִם־לְעֵת כָּזֹאת הִגַּעַתְּ
לַמַּלְכוּת: 15וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהָשִׁיב אֶל־מָרְדֳּכָי: 16לֵךְ כְּנוֹס אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים הַנִּמְצְאִים בְּשׁוּשָׁן וְצוּמוּ עָלָי
וְאַל־תֹּאכְלוּ וְאַל־תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה וָיוֹם גַּם־אֲנִי וְנַעֲרֹתַי אָצוּם כֵּן וּבְכֵן אָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא־כַדָּת
וְכַאֲשֶׁר אָבַדְתִּי אָבָדְתִּי: 17וַיַּעֲבֹר מָרְדֳּכָי וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוְּתָה עָלָיו אֶסְתֵּר: ס

Ἐσθήρ - Κεφάλαιο 4

Ο δὲ Μαρδοχαῖος ἐπιγνοὺς τὸ συντελούμενον διέρρηξεν τὰ ἱμάτια ἑαυτοῦ καὶ ἐνεδύσατο σάκκον καὶ κατεπάσατο σποδὸν καὶ ἐκπηδήσας διὰ τῆς πλατείας τῆς πόλεως ἐβόα φωνῇ μεγάλῃ· αἴρεται ἔθνος μηδὲν ἠδικηκός. 2 καὶ ἦλθεν ἕως τῆς πύλης τοῦ βασιλέως καὶ ἔστη· οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ ἐξὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν αὐλὴν σάκκον ἔχοντι καὶ σποδόν. 3 καὶ ἐν πάσῃ χώρᾳ, οὗ ἐξετίθετο τὰ γράμματα, κραυγὴ καὶ κοπετὸς καὶ πένθος μέγα τοῖς Ἰουδαίοις, σάκκον καὶ σποδὸν ἔστρωσαν ἑαυτοῖς. 4 καὶ εἰσῆλθον αἱ ἄβραι καὶ οἱ εὐνοῦχοι τῆς βασιλίσσης καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῇ, καὶ ἐταράχθη ἀκούσασα τὸ γεγονὸς καὶ ἀπέστειλε στολίσαι τὸν Μαρδαχαῖον καὶ ἀφελέσθαι αὐτοῦ τὸν σάκκον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείσθη. 5 ἡ δὲ Ἐσθὴρ προσεκαλέσατο Ἀχραθαῖον τὸν εὐνοῦχον αὐτῆς, ὃς παρειστήκει αὐτῇ, καὶ ἀπέστειλε μαθεῖν αὕτη παρὰ τοῦ Μαρδοχαίου τὸ ἀκριβές. 7 ὁ δὲ Μαρδοχαῖος ὑπέδειξεν αὐτῷ τὸ γεγονὸς καὶ τὴν ἐπαγγελίαν, ἣν ἐπηγγείλατο Ἀμὰν τῷ βασιλεῖ εἰς τὴν γάζαν ταλάντων μυρίων, ἵνα ἀπολέσῃ τοὺς Ἰουδαίους· 8 καὶ τὸ ἀντίγραφον τὸ ἐν Σούσοις ἐκτεθὲν ὑπὲρ τοῦ ἀπολέσθαι αὐτοὺς ἔδωκεν αὐτῷ δεῖξαι τῇ Ἐσθήρ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐντείλασθαι αὐτῇ εἰσελθούσῃ παραιτήσασθαι τὸν βασιλέα καὶ ἀξιῶσαι αὐτὸν περὶ τοῦ λαοῦ μνησθεῖσα ἡμερῶν ταπεινώσεώς σου, ὡς ἐτράφης ἐν χειρί μου, διότι Ἀμὰν ὁ δευτερεύων τῷ βασιλεῖ ἐλάλησε καθ᾽ ἡμῶν εἰς θάνατον· ἐπικάλεσαι τὸν Κύριον καὶ λάλησον τῷ βασιλεῖ περὶ ἡμῶν ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ θανάτου. 9 εἰσελθὼν δὲ ὁ Ἀχραθαῖος ἐλάλησεν αὐτῇ πάντας τοὺς λόγους τούτους. 10 εἶπε δὲ Ἐσθὴρ πρὸς Ἀχραθαῖον· πορεύθητι πρὸς Μαρδοχαῖον καὶ εἰπόν, 11 ὅτι τὰ ἔθνη πάντα τῆς βασιλείας γινώσκει, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἢ γυνή, ὃς εἰσελεύσεται πρὸς τὸν βασιλέα

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν ἄκλητος, οὐκ ἔστιν αὐτῷ σωτηρία· πλὴν ᾧ ἐκτείνῃ ὁ βασιλεὺς τὴν χρυσῆν ῥάβδον, οὗτος σωθήσεται· κἀγὼ οὐ κέκλημαι εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, εἰσὶν αὗται ἡμέραι τριάκοντα. 12 καὶ ἀπήγγειλεν Ἀχραθαῖος Μαρδοχαίῳ πάντας τοὺς λόγους Ἐσθήρ, 13 καὶ εἶπε Μαρδοχαῖος πρὸς Ἀχραθαῖον· πορεύθητι καὶ εἶπον αὐτῇ· Ἐσθήρ, μὴ εἴπῃς σεαυτῇ, ὅτι σωθήσῃ μόνη ἐν τῇ βασιλείᾳ παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους· 14 ὡς ὅτι ἐὰν παρακούσῃς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ, ἄλλοθεν βοήθεια καὶ σκέπη ἔσται τοῖς Ἰουδαίοις, σὺ δὲ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου ἀπολεῖσθε· καὶ τίς οἶδεν, εἰ εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον ἐβασίλευσας; 15 καὶ ἐξαπέστειλεν Ἐσθὴρ τὸν ἥκοντα πρὸς αὐτήν, πρὸς Μαρδοχαῖον λέγουσα· 16 βαδίσας ἐκκλησίασον τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ἐν Σούσοις καὶ νηστεύσατε ἐπ᾽ ἐμοὶ καὶ μὴ φάγητε μηδὲ πίητε ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς νύκτα καὶ ἡμέραν, κἀγὼ δὲ καὶ αἱ ἄβραι μου ἀσιτήσομεν, καὶ τότε εἰσελεύσομαι πρὸς τὸν βασιλέα παρὰ τὸν νόμον, ἐὰν καὶ ἀπολέσθαι με δέῃ.

17 Καὶ βαδίσας Μαρδοχαῖος ἐποίησεν ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ Ἐσθήρ. 17α καὶ ἐδεήθη Κυρίου μνημονεύων πάντα τὰ ἔργα Κυρίου καὶ εἶπε· 17β Κύριε Κύριε, βασιλεῦ πάντων κρατῶν, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ σου τὸ πᾶν ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀντιδοξῶν σοι ἐν τῷ θέλειν σε σῶσαι τὸν Ἰσραήλ· 17γ ὅτι σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πᾶν θαυμαζόμενον ἐν τῇ ὑπ᾽ οὐρανὸν καὶ Κύριος εἶ πάντων, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιτάξεταί σοι τῷ Κυρίῳ. 17δ σὺ πάντα γινώσκεις· σὺ οἶδας, Κύριε, ὅτι οὐκ ἐν ὕβρει οὐδὲ ἐν ὑπερηφανίᾳ οὐδὲ ἐν φιλοδοξίᾳ ἐποίησα τοῦτο, τὸ μὴ προσκυνεῖν τὸν ὑπερήφανον Ἀμάν, ὅτι ηὐδόκουν φιλεῖν πέλματα ποδῶν αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν Ἰσραήλ· 17ε ἀλλ᾽ ἐποίησα τοῦτο, ἵνα μὴ θῶ δόξαν ἀνθρώπου ὑπεράνω δόξης Θεοῦ, καὶ οὐ προσκυνήσω οὐδένα, πλὴν σοῦ τοῦ Κυρίου μου καὶ οὐ ποιήσω αὐτὰ ἐν ὑπερηφανίᾳ. 17ζ καὶ νῦν, Κύριε ὁ Θεός, ὁ βασιλεύς, ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, φεῖσαι τοῦ λαοῦ σου, ὅτι ἐπιβλέπουσιν ἡμῖν εἰς καταφθορὰν καὶ ἐπεθύμησαν ἀπολέσαι τὴν ἐξ ἀρχῆς κληρονομίαν σου· 17η μὴ ὑπερίδῃς τὴν μερίδα σου, ἣν σεαυτῷ ἐλυτρώσω ἐκ γῆς Αἰγύπτου· 17θ ἐπάκουσον τῆς δεήσεώς μου καὶ ἱλάσθητι τῷ κλήρῳ σου καὶ στρέψον τὸ πένθος ἡμῶν εἰς εὐωχίαν, ἵνα ζῶντες ὑμνῶμέν σου τὸ ὄνομα, Κύριε, καὶ μὴ ἀφανίσῃς στόμα αἰνούντων σε, Κύριε. 17ι καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἐκέκραξεν ἐξ ἰσχύος αὐτῶν, ὅτι θάνατος αὐτῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν.

17κ Καὶ Ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα κατέφυγεν ἐπὶ τὸν Κύριον ἐν ἀγῶνι θανάτου κατειλημμένη, καὶ ἀφελομένη τὰ ἱμάτια τῆς δόξης αὐτῆς ἐνεδύσατο ἱμάτια στενοχωρίας καὶ πένθους, καὶ ἀντὶ τῶν ὑπερηφάνων ἡδυσμάτων, σποδοῦ καὶ κοπριῶν ἐνέπλησε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐταπείνωσε σφόδρα καὶ πάντα τόπον κόσμου ἀγαλλιάματος αὐτῆς ἔπλησε στρεπτῶν τριχῶν αὐτῆς καὶ ἐδεῖτο Κυρίου Θεοῦ Ἰσραήλ, καὶ εἶπε· 17λ Κύριέ μου, βασιλεὺς ἡμῶν σὺ εἶ μόνος· βοήθησόν μοι τῇ μόνῃ καὶ μὴ ἐχούσῃ βοηθὸν εἰ μὴ σέ, ὅτι κίνδυνός μου ἐν χειρί μου. 17μ ἐγὼ ἤκουον ἐκ γενετῆς μου ἐν φυλῇ πατριᾶς μου ὅτι σύ, Κύριε, ἔλαβες τὸν Ἰσραὴλ ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ πάντων τῶν προγόνων αὐτῶν εἰς κληρονομίαν αἰώνιον καὶ ἐποίησας αὐτοῖς ὅσα ἐλάλησας. 17ν καὶ νῦν ἡμάρτομεν ἐνώπιόν σου, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ἀνθ᾽ ὧν ἐδοξάσαμεν τοὺς θεοὺς αὐτῶν· δίκαιος εἶ, Κύριε. 17ξ καὶ νῦν οὐκ ἱκανώθησαν ἐν πικρασμῷ δουλείας ἡμῶν, ἀλλ᾽ ἔθηκαν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν εἰδώλων αὐτῶν ἐξάραι ὁρισμὸν στόματός σου καὶ ἀφανίσαι κληρονομίαν σου καὶ ἐμφράξαι στόμα αἰνούντων σοι καὶ σβέσαι δόξαν οἴκου σου καὶ θυσιαστηρίου σου, 17ο καὶ ἀνοῖξαι στόμα

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐθνῶν εἰς ἀρετὰς ματαίων καὶ θαυμασθῆναι βασιλέα σάρκινον εἰς αἰῶνα. 17π μὴ παραδῷς, Κύριε, τὸ σκῆπτρόν σου τοῖς μὴ οὖσι, καὶ μὴ καταγελασάτωσαν ἐν τῇ πτώσει ἡμῶν, ἀλλὰ στρέψον τὴν βουλὴν αὐτῶν ἐπ᾽ αὐτούς, τὸν δὲ ἀρξάμενον ἐφ᾽ ἡμᾶς παραδειγμάτισον. 17ρ μνήσθητι, Κύριε, γνώσθητι ἐν καιρῷ θλίψεως ἡμῶν καὶ ἐμὲ θάρσυνον, βασιλεῦ τῶν θεῶν καὶ πάσης ἀρχῆς ἐπικρατῶν· 17σ δὸς λόγον εὔρυθμον εἰς τὸ στόμα μου ἐνώπιον τοῦ λέοντος καὶ μετάθες τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς μῖσος τοῦ πολεμοῦντος ἡμᾶς εἰς συντέλειαν αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμονούντων αὐτῷ· 17τ ἡμᾶς δὲ ῥῦσαι ἐν χειρί σου καὶ βοήθησόν μοι τῇ μόνῃ καὶ μὴ ἐχούσῃ εἰς μὴ σέ, Κύριε· 17υ πάντων γνῶσιν ἔχεις καὶ οἶδας ὅτι ἐμίσησα δόξαν ἀνόμων καὶ βδελύσσομαι κοίτην ἀπεριτμήτων καὶ παντὸς ἀλλοτρίου. 17φ σὺ οἶδας τὴν ἀνάγκην μου, ὅτι βδελύσσομαι τὸ σημεῖον τῆς ὑπερηφανίας μου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου ἐν ἡμέραις ὀπτασίας μου· βδελύσσομαι αὐτὸ ὡς ῥάκος καταμηνίων καὶ οὐ φορῶ αὐτὸ ἐν ἡμέραις ἡσυχίας μου. 17χ καὶ οὐκ ἔφαγεν ἡ δούλη σου τράπεζαν Ἀμὰν καὶ οὐκ ἐδόξασα συμπόσιον βασιλέως, οὐδὲ ἔπιον οἶνον σπονδῶν· 17ψ καὶ οὐκ ηὐφράνθη ἡ δούλη σου ἀφ᾽ ἡμέρας μεταβολῆς μου μέχρι νῦν, πλὴν ἐπὶ σοί, Κύριε, ὁ Θεὸς Ἀβραάμ. 17ω ὁ Θεὸς ὁ ἰσχύων ἐπὶ πάντας, εἰσάκουσον φωνὴν ἀπηλπισμένων καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν πονηρευομένων, καὶ ῥῦσαί με ἐκ τοῦ φόβου μου.

5

Esteri aj'emunda mwâmi ali

[1] Oku lusiku lwa kasharhu lw'omusengero, Esteri ahogola emyambalo yâge y'emishîbo, ayambala eyâge yôshi y'obwamikazi. [1(a)] Erhi alangala bwinjinjà iranga, ashenga Nyamuzinda olanga anacungula abantu bôshi. Buzinda anacirhôla bambalikazi babirhi: agwarhiriza oku murhanzi; n'omwambalikazi wa kabirhi amuyîsha nyuma amulengirize emirhêro yâge. [1(b)] Omu bwinjà bwâge, obusù bwâge bwashagaluka bwenêne bwanalangala buzigire. Ci erhi n'omurhima gwâge guli gwadûrha n'obwôba. [1(c)] Erhi ayikira emihanda yôshi, tundu kuli mwâmi. Agôla mango mwâmi ali abwârhîre oku ntebe yâge y'obwâmi erhi anayambalizize ebimanyîso byôshi by'ensiku nkulu zâge; anahe rhe alangashana n'amasholo n'agandi mabuye minjinjà; ali wakulêrha ecôbà. [1(d)] Anaciyînamula obusù bwâge bwalabuka, alola n'oburhè bunene. Mwâmi-kazi afa n'entemu. Erhi ahôla atulula omubiri anayegemera omwambalikazi wali mulasize. [1(e)] Lero Nyamuzinda ahindula omurhima gwa mwâmi agujira mutûdu. Ayimukanana n'obwôba oku ntebe yâge y'obwâmi anacigwarhirira Esteri kuhika ayôrha bwinjà; amuhà omurhima n'ebinwa by'okurhûliriza. [1(f)] «Kurhi byabîre Esteri? Ndi mushinja wâwe! Orhayôbôhe! Orhafe! Irhegeko lyâni liyêrekîre abantu kone. Shegera hano.» [2] Mwâmi ayimusa akarhi kâge k'amasholo akadêkereza oku igosi lya Esteri amuhôbera anacimubwîra, erhi: «Nderheza!» [2(a)] Esteri aderha, erhi: «Yâgirwa, nakubwîne oshushire nka malahika wa Nnâmahanga. Lero omurhima gwâni gwafuduka nayôboha obulangashane bwâwe. Bulya, Yâgirwa, oli wa kusomeza n'obusù bwâwe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

buli bwa kusimîsa.» [2(b)] Erhi ayûsa okuderha, ahola. Mwâmi ayôboha n'abamuli eburhambi balonza okumuhembula. [3] Mwâmi anacimudôsa, erhi: «Bici bikugwêrhe, mwâmikazi Esteri? Mbwîra bici walonza? Ciru akaba luhande ly'ecihugo câni nanakuhalwo.» [4] Esteri anacishuza, erhi: «Waliha nka kusimîsize mwâmi, nsengire mwâmi ayishe oku lusiku lukulu namurheganyize ene omu mwâni haguma na Hamani.» [5] Mwâmi anacishuza, erhi: «Musêze Hamani ajire okwôla Esteri anadesire.»

Mwâmi anakanya bôshi na Hamani bajà kuli lulya lusiku lukulu Esteri anabarheganyizagya. [6] Erhi babà bakola badwîrhe banywa idivayi, mwâmi anacidôsa Esteri, erhi: «Mbwîra bici osengire? Nakushobôza byo. Mbwîra bici walonza? Ka luhande lw'ecihugo câni? waluhabwa.» 7 Esteri anacishuza aderha, erhi: «Eci nsengire n'eci nalonza: [8] Wa!ihà akaba nâni narhonyire omu masù ga mwâmi, na nka mwâmi alonzize okuyumvîrhiza eci nsengire n'eci nalonza, mwâmi ashub'iyîsha irhondo oku lundi lusiku lukulu namurheganyiza haguma na Hamani na kuli olwôla lusiku nayukiriza irhegeko mwâmi ampire.»

[9] Olwôla lusiku Hamani angenda ashagalusire. Ci erhi acibona Mardokeyo aha muhango gwa mwâmi, buzira kuderha mpu akayimuka nîsi erhi okucifukunya kwo kunyi embere zâge, anacikunirira bwenêne Mardokeyo. [10] Ci Hamani acihima bwenêne akanya aja emwâge. Okubundi anacirhumiza mpu abîra bâge bayîshe kuguma na mukâge Zereshi. [11] Hamani arhondêra okubabwîra ogw'obunji bw'obugale bwâge n'ogw'abagala bâge n'ecikono cinene mwâmi amuhebiremwo erhi amuyimika mukulu w'abasirika n'abarhumisi bâge bôshi. [12] Kuhika ciru ayûshûla aderha, erhi: «Arhanali hôshi aho, ciru niene nieki omwâmikazi Esteri ayêmêrire okujà oku lusiku lukulu anal'irheganyîze mwâmi rhweshi naye; na kandi ndalisirwe okuyîshubira irhondo rhweshi na mwâmi. [13] Ci ebyo byôshi ntà masîma binderhera amango nciri nabona ola Muyahudi Mardokeyo atamîre aha muhango gwa mwâmi.» [14] Lero mukâge Zereshi, kuguma na balya bira bâge banacimushuza, mpu: Orheng'igend'igwikisa omurhi gwa makoro makumi arhânu, n'irhondo sêzi ohûne mwâmi bamanikekwo Mardokeyo. Na ntyo wanagend'oshagulusire okwôla lusiku lukulu mweshi na mwâmi!» Elyôla ihano lyanacisimîsa bwenêne Hamani, anacijirisa ogwôla murhi.

Esther 5

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיְהִי | בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת וַתַּעֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית־הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית נֹכַח בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב
עַל־כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ בְּבֵית הַמַּלְכוּת נֹכַח פֶּתַח הַבָּיִת: 2וַיְהִי כִרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עֹמֶדֶת בֶּחָצֵר נָשְׂאָה חֵן
בְּעֵינָיו וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת־שַׁרְבִיט הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ הַשַּׁרְבִיט: ס
3וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ עַד־חֲצִי הַמַּלְכוּת וְיִנָּתֶן לָךְ: 4וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ
טוֹב יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן הַיּוֹם אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי לוֹ: 5וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַהֲרוּ אֶת־הָמָן לַעֲשׂוֹת אֶת־דְּבַר אֶסְתֵּר
וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר־עָשְׂתָה אֶסְתֵּר: 6וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן מַה־שְּׁאֵלָתֵךְ וְיִנָּתֶן לָךְ
וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ עַד־חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתֵעָשׂ: 7וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמַר שְׁאֵלָתִי וּבַקָּשָׁתִי: 8אִם־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ
וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב לָתֵת אֶת־שְׁאֵלָתִי וְלַעֲשׂוֹת אֶת־בַּקָּשָׁתִי יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָהֶם
וּמָחָר אֶעֱשֶׂה כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ: 9וַיֵּצֵא הָמָן בַּיּוֹם הַהוּא שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב וְכִרְאוֹת הָמָן אֶת־מָרְדֳּכַי בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְלֹא־קָם
וְלֹא־זָע מִמֶּנּוּ וַיִּמָּלֵא הָמָן עַל־מָרְדֳּכַי חֵמָה: 10וַיִּתְאַפַּק הָמָן וַיָּבוֹא אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח וַיָּבֵא אֶת־אֹהֲבָיו וְאֶת־זֶרֶשׁ
אִשְׁתּוֹ: 11וַיְסַפֵּר לָהֶם הָמָן אֶת־כְּבוֹד עָשְׁרוֹ וְרֹב בָּנָיו וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר גִּדְּלוֹ הַמֶּלֶךְ וְאֵת אֲשֶׁר נִשְּׂאוֹ עַל־הַשָּׂרִים וְעַבְדֵי
הַמֶּלֶךְ: 12וַיֹּאמֶר הָמָן אַף לֹא־הֵבִיאָה אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עִם־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר־עָשְׂתָה כִּי אִם־אוֹתִי וְגַם־לְמָחָר
אֲנִי קָרוּא־לָהּ עִם־הַמֶּלֶךְ: 13וְכָל־זֶה אֵינֶנּוּ שֹׁוֶה לִי בְּכָל־עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת־מָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר
הַמֶּלֶךְ: 14וַתֹּאמֶר לוֹ זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וְכָל־אֹהֲבָיו יַעֲשׂוּ־עֵץ גָּבֹהַּ חֲמִשִּׁים אַמָּה וּבַבֹּקֶר | אֱמֹר לַמֶּלֶךְ וְיִתְלוּ אֶת־מָרְדֳּכַי
עָלָיו וּבֹא־עִם־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמִּשְׁתֶּה שָׂמֵחַ וַיִּיטַב הַדָּבָר לִפְנֵי הָמָן וַיַּעַשׂ הָעֵץ: פ

ʾΕσθήρ - Κεφάλαιο 5

ΚΑΙ ἐγενήθη ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὡς ἐπαύσατο προσευχομένη, ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς θεραπείας καὶ περιεβάλετο τὴν δόξαν αὐτῆς. 1α καὶ γενηθεῖσα ἐπιφανής, ἐπικαλεσαμένη τῶν πάντων ἐπόπτην Θεὸν καὶ σωτῆρα, παρέλαβε τὰς δύο ἅβρας· καὶ τῇ μὲν μιᾷ ἐπηρείδετο ὡς τρυφερευομένη, ἡ δὲ ἑτέρα ἐπηκολούθει κουφίζουσα τὴν ἔνδυσιν αὐτῆς, 1β καὶ αὐτὴ ἐρυθριῶσα ἀκμῇ κάλλους αὐτῆς, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἱλαρὸν ὡς προσφιλές, ἡ δὲ καρδία αὐτῆς ἀπεστενωμένη ἀπὸ τοῦ φόβου. 1γ καὶ εἰσελθοῦσα πάσας τὰς θύρας κατέστη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ πᾶσαν στολὴν τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ ἐνδεδύκει, ὅλος διὰ χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτελῶν, καὶ ἦν φοβερὸς σφόδρα. 1δ καὶ ἄρας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πεπυρωμένον δόξῃ ἐν ἀκμῇ θυμοῦ ἔβλεψε, καὶ ἔπεσεν ἡ βασίλισσα καὶ μετέβαλε τὸ χρῶμα αὐτῆς ἐν ἐκλύσει καὶ κατεπέκυψεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς ἅβρας τῆς προπορευομένης. 1ε καὶ μετέβαλεν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ βασιλέως εἰς πραΰτητα, καὶ ἀγωνιάσας ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ καὶ ἀνέλαβεν αὐτὴν ἐπὶ τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, μέχρις οὗ κατέστη, καὶ παρεκάλει αὐτὴν λόγοις εἰρηνικοῖς καὶ εἶπεν αὐτῇ· 1ζ τί ἐστιν ʾΕσθήρ; ἐγὼ ὁ ἀδελφός σου, θάρσει, οὐ μὴ ἀποθάνῃς ὅτι κοινὸν τὸ πρόσταγμα ἡμῶν ἐστι· πρόσελθε. 2 καὶ ἄρας τὴν χρυσῆν ῥάβδον ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῆς καὶ ἠσπάσατο αὐτὴν καὶ εἶπε· λάλησόν μοι. 2α καὶ εἶπεν αὐτῷ· εἶδόν σε, κύριε, ὡς ἄγγελον Θεοῦ, καὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου ἀπὸ φόβου

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τῆς δόξης σου, ὅτι θαυμαστὸς εἶ, κύριε, καὶ τὸ πρόσωπόν σου χαρίτων μεστόν. 2β ἐν δὲ τῷ διαλέγεσθαι αὐτὴν ἔπεσεν ἀπὸ ἐκλύσεως αὐτῆς καὶ ὁ βασιλεὺς ἐταράσσετο, καὶ πᾶσα ἡ θεραπεία αὐτοῦ παρεκάλει αὐτήν. 3 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· τί θέλεις, Ἐσθήρ; καὶ τί σού ἐστι τὸ ἀξίωμα; ἕως τοῦ ἡμίσους τῆς βασιλείας μου, καὶ ἔσται σοι. 4 εἶπε δὲ Ἐσθήρ· ἡμέρα μου ἐπίσημος σήμερόν ἐστι· εἰ οὖν δοκεῖ τῷ βασιλεῖ, ἐλθάτω καὶ αὐτὸς καὶ Ἀμὰν εἰς τὴν δοχήν, ἣν ποιήσω σήμερον. 5 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· κατασπεύσατε Ἀμάν, ὅπως ποιήσωμεν τὸν λόγον Ἐσθήρ· καὶ παραγίνονται ἀμφότεροι εἰς τὴν δοχήν, ἣν εἶπεν Ἐσθήρ. 6 ἐν δὲ τῷ πότῳ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἐσθήρ· τί ἐστι βασίλισσα Ἐσθήρ; καὶ ἔσται ὅσα ἀξιοῖς. 7 καὶ εἶπε· τὸ αἴτημά μου καὶ τὸ ἀξίωμα· 8 εἰ εὗρον χάριν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἐλθάτω ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀμὰν ἔτι τὴν αὔριον εἰς τὴν δοχήν, ἣν ποιήσω αὐτοῖς, καὶ αὔριον ποιήσω τὰ αὐτά.

9 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἀμὰν ἀπὸ τοῦ βασιλέως ὑπερχαρὴς εὐφραινόμενος· ἐν δὲ τῷ ἰδεῖν Ἀμὰν Μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον ἐν τῇ αὐλῇ ἐθυμώθη σφόδρα 10 καὶ εἰσελθὼν εἰς τὰ ἴδια ἐκάλεσε τοὺς φίλους καὶ Ζωσάραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, 11 καὶ ὑπέδειξεν αὐτοῖς τὸν πλοῦτον αὐτοῦ καὶ τὴν δόξαν, ἣν ὁ βασιλεὺς αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ὡς ἐποίησεν αὐτὸν πρωτεύειν καὶ ἡγεῖσθαι τῆς βασιλείας. 12 καὶ εἶπεν Ἀμάν· οὐ κέκληκεν ἡ βασίλισσα μετὰ τοῦ βασιλέως οὐδένα εἰς τὴν δοχὴν ἀλλ᾽ ἢ ἐμέ, καὶ εἰς τὴν αὔριον κέκλημαι· 13 καὶ ταῦτά μοι οὐκ ἀρέσκει, ὅταν ἴδω Μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον ἐν τῇ αὐλῇ. 14 καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ζωσάρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ φίλοι· κοπήτω σοι ξύλον πηχῶν πεντήκοντα, ὄρθρου δὲ εἰπὸν τῷ βασιλεῖ καὶ κρεμασθήτω Μαρδοχαῖος ἐπὶ τοῦ ξύλου· σὺ δὲ εἴσελθε εἰς τὴ δοχὴν σὺν τῷ βασιλεῖ καὶ εὐφραίνου. καὶ ἤρεσε τὸ ῥῆμα τῷ Ἀμάν, καὶ ἡτοιμάσθη τὸ ξύλον.

6

IV. Abayahudi bacihôla

Hamani ayongwa

[1] Muli obwôla budufu mwâmi anacibula iro, arhumiza mpu bamulerhere ecitabu c'emikolo n'ebijiro byâge. Bacilêrha, barhondêra hacibungilla ba nacisomera embere zâge. [2] Lero banacishimâna ahayandisirwe kurhi Mardokeyo ajag'imanyîsa obulyâlya bwa Bigtani bôshi na Tareshi bali barhonyi babirhi ba mwâmi, bo bakazâg'ilanga enyumpa ya mwâmi na ngasi byôshi byanabagamwo; bali balalire okuyîrha mwâmi Asuerusi. [3] Mwâmi anacidôsa, erhi: «Bicigi biguma Mardokeyo ahabîragwe nka bukuze n'irenge kuli okwo ohôla?» Nabo balya barhumisi ba mwâmi bakazâg'imukolera agôla mango banacishuza, mpu: «Arhahabagwa cici.» [4] Mwâmi anacidôsa, erhi: «Ndi oli omu ngo?» Mw'agôla mango gonène, Hamani erhi ali embuga aha nyumpa ya mwâmi, aliyîshir'ihûna mwâmi mpu bamanike Mardokeyo oku murhi ali amurheganyîze. [5] Abarhumisi ba mwâmi banacishuza mwâmi, erhi: «Hamani oyo oli omu ngo.» Mwâmi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anaciderha, erhi: «Ayîshc!» [6] Erhi Hamani aha amaja omu nyumpa mwâmi anacimudôsa, erhi: «Kurhi bankajirira omuntu mwâmi alonza okukuza?» Hamani acîja emurhima, erhi: «Wundi ndi mwâmi ankalonza okukuza ahanyuma lyâni?» [7] Hamani anacishuza, erhi: «Ka hali omuntu mwâmi alonza okukuza?» [8] Erhi kukwânîne okuyanka omwambalo gw'obwâmi, gulya mwâmi yenene akola arhanzir'iyambala n'okumuyamhisagwo; kandii okumuhira oku nfarasi mwâmi yenne akola arhanzir'igendakwo; erya ebarhwire ecimanè c'obwâmi omu irhwe. [9] Ogwôla mwambalo n'eyôla nfarasi banabiha ôlya onali mukulu bwenêne omu bagula ba mwâmi naye anabiya mbisa ôlya muntu mwâmi alonza okukuza, kandi banajà bamugeza omu miha nda y'olugo, banajà bayâkûza embere zâge mpu: «Kw'ajirirwa ntyôla omuntu mwâmi alonza okukuza!» [10] Mwâmi anacibwîra Hamani, erhi: «Kanyagya duba oyanke ogôla mwambalo n'eyôla nfarasi na nk'okwôla onadesire ogendig'ikujirira Mardokeyo, Muyahudi, otamîre aha muhango gwa mwâmi, o rhanalekaga akantu muli ebyôla onadesire.» [11] Hamani anaciyanka gulya mwambalo n'erya nfarasi, ayambisa Ma rdokeyo gulya mwambalo anamugerana oku nfarasi omu ngasi lugo anayîsha ayakuza, erhi: «Ntyôla kwo mwâmi ajirira omuntu alonza okukuza.» [12] Ma rdokeyo ashub'icishubirira aha muhango gwa mwâmi naye Hamani anyo mbokera emwâge n'omutula n'irhwe libwike. [13] Hamani anacirhondêra asha mbalira mukâge Zereshi n'abîra bâge oku kwo byabîrage ntyôla. Abîra bâge na mukâge Zereshi, banacimubwîra, mpu: «Akaba kobinali Mardokeyo anali w'omu bûko bw'Abayahudi, mîra warhondêraga okucirhohêza, ntâko wacimu jira, okwôla wakaz'ifukamira burhahusa embere zâge.

Hamani oku lusiku lukuku emwa Esteri

[14] Oku banacidwîrhe bashambâla ntyôla abaganda ba mwâmi banaciyirukira bayîsha bakola balirhola Hamani mpu aje oku lusiku lukulu, Esteri arheganyize.

Esther 6

בַּלַּ֣יְלָה הַה֗וּא נָדְדָ֥ה שְׁנַ֛ת הַמֶּ֖לֶךְ וַיֹּ֣אמֶר לְהָבִ֑יא אֶת־סֵ֥פֶר הַזִּכְרֹנוֹת֙ דִּבְרֵ֣י הַיָּמִ֔ים וַיִּהְי֖וּ נִקְרָאִ֥ים לִפְנֵ֖י הַמֶּֽלֶךְ׃ 2וַיִּמָּצֵ֞א
כָּת֣וּב אֲשֶׁ֗ר הִגִּ֤יד מָרְדֳּכַי֙ עַל־בִּגְתָנָ֣א וָתֶ֔רֶשׁ שְׁנֵ֥י סָרִיסֵ֖י הַמֶּ֑לֶךְ מִשֹּׁמְרֵ֣י הַסַּ֔ף אֲשֶׁ֥ר בִּקְשׁ֖וּ לִשְׁלֹ֥חַ יָ֖ד בַּמֶּ֥לֶךְ
אֲחַשְׁוֵרֽוֹשׁ׃ 3וַיֹּ֣אמֶר הַמֶּ֗לֶךְ מֶה־נַּעֲשָׂ֤ה יְקָר֙ וּגְדוּלָּ֔ה לְמָרְדֳּכַ֖י עַל־זֶ֑ה וַיֹּ֣אמְרוּ֔ נַעֲרֵ֥י הַמֶּ֖לֶךְ מְשָׁרְתָ֑יו לֹא־נַעֲשָׂ֥ה עִמּ֖וֹ
דָּבָֽר׃ 4וַיֹּ֣אמֶר הַמֶּ֗לֶךְ מִי־בֶחָצֵר֙ וְהָמָ֣ן בָּ֔א לַחֲצַ֖ר בֵּ֣ית־הַמֶּ֑לֶךְ הַחִיצוֹנָ֔ה לֵֽאמֹ֛ר לַמֶּ֖לֶךְ לִתְל֣וֹת אֶת־מָרְדֳּכַ֔י עַל־הָעֵ֖ץ
אֲשֶׁר־הֵכִ֥ין לֽוֹ׃ 5וַיֹּ֣אמְרוּ֔ נַעֲרֵ֖י הַמֶּ֑לֶךְ אֵלָ֗יו הִנֵּ֤ה הָמָן֙ עֹמֵ֣ד בֶּחָצֵ֔ר וַיֹּ֥אמֶר הַמֶּ֖לֶךְ יָבֽוֹא׃ 6וַיָּבֹ֥א הָמָ֖ן וַיֹּ֣אמֶר לוֹ֮ הַמֶּ֣לֶךְ
מַה־לַּעֲשׂ֣וֹת בָּאִ֗ישׁ אֲשֶׁ֤ר הַמֶּ֙לֶךְ֙ חָפֵ֣ץ בִּיקָר֔וֹ וַיֹּ֤אמֶר הָמָן֙ בְּלִבּ֔וֹ לְמִ֥י יַחְפֹּ֖ץ הַמֶּ֑לֶךְ לַעֲשׂ֥וֹת יֶ֖קֶר יוֹתֵ֥ר מִמֶּֽנִּי׃ 7וַיֹּ֣אמֶר
הָמָ֔ן אֶל־הַמֶּ֖לֶךְ אִ֣ישׁ אֲשֶׁ֣ר הַמֶּ֣לֶךְ חָפֵ֔ץ בִּיקָרֽוֹ׃ 8יָבִ֗יאוּ לְבֻ֙ושׁ֙ מַלְכ֣וּת אֲשֶׁ֣ר לָבַ֣שׁ־בּ֔וֹ הַמֶּ֖לֶךְ וְס֣וּס אֲשֶׁ֣ר רָכַ֣ב עָלָ֑יו
הַמֶּ֖לֶךְ וַאֲשֶׁ֥ר נִתַּן־כֶּ֛תֶר מַלְכ֥וּת בְּרֹאשֽׁוֹ׃ 9וְנָתוֹן֙ הַלְּבֻ֣ושׁ וְהַסּ֔וּס עַל־יַ֥ד׀ אִ֣ישׁ מִשָּׂרֵ֣י הַמֶּ֗לֶךְ הַפַּרְתְּמִים֙ וְהִלְבִּ֣ישׁוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בְּיִקָּרוֹ וְהִרְכִּיבֵהוּ עַל־הַסּוּס בִּרְחֹוב הָעִיר וְקָרְאוּ לְפָנָיו כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ
חָפֵץ בְּיִקָּרוֹ׃ 10וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמָן ׀ מַהֵר קַח אֶת־הַלְּבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וַעֲשֵׂה־כֵן לְמָרְדֳּכַי הַיְהוּדִי
הַיּוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ אַל־תַּפֵּל דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ 11וַיִּקַּח הָמָן אֶת־הַלְּבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס וַיַּלְבֵּשׁ אֶת־מָרְדֳּכָי
וַיַּרְכִּבֵהוּ בִּרְחֹוב הָעִיר וַיִּקְרָא לְפָנָיו כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בְּיִקָּרוֹ׃ 12וַיָּשָׁב מָרְדֳּכַי אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ
וְהָמָן נִדְחַף אֶל־בֵּיתוֹ אָבֵל וַחֲפוּי רֹאשׁ׃ 13וַיְסַפֵּר הָמָן לְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וּלְכָל־אֹהֲבָיו אֵת כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ
חֲכָמָיו וְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ אִם מִזֶּרַע הַיְהוּדִּים מָרְדֳּכַי אֲשֶׁר ׀ הַחִלֹּותָ לִנְפֹּל לְפָנָיו לֹא־תוּכַל לֹו כִּי־נָפוֹל תִּפּוֹל לְפָנָיו׃ 14עֹודָם
מְדַבְּרִים עִמּוֹ וְסָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ הִגִּיעוּ וַיְבַהֲלוּ לְהָבִיא אֶת־הָמָן אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר־עָשְׂתָה אֶסְתֵּר׃

Ἐσθήρ - Κεφάλαιο 6

Ο δὲ Κύριος ἀπέστησε τὸν ὕπνον ἀπὸ τοῦ βασιλέως τὴν νύκτα ἐκείνην, καὶ εἶπε τῷ διακόνῳ αὐτοῦ εἰσφέρειν γράμματα μνημόσυνα τῶν ἡμερῶν ἀναγινώσκειν αὐτῷ. 2 εὗρε δὲ τὰ γράμματα τὰ γραφέντα περὶ Μαρδοχαίου, ὡς ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασιλέως ἐν τῷ φυλάσσειν αὐτοὺς καὶ ζητῆσαι ἐπιβαλεῖν τὰς χεῖρας Ἀρταξέρξῃ. 3 εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς· τίνα δόξαν ἢ χάριν ἐποιήσαμεν τῷ Μαρδοχαίῳ; καὶ εἶπαν οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως· οὐκ ἐποίησας αὐτῷ οὐδέν. 4 ἐν δὲ τῷ πυνθάνεσθαι τὸν βασιλέα περὶ τῆς εὐνοίας Μαρδοχαίου, ἰδοὺ Ἀμὰν ἐν τῇ αὐλῇ. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς· τίς ἐν τῇ αὐλῇ; ὁ δὲ Ἀμὰν εἰσῆλθεν εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ κρεμάσαι τὸν Μαρδοχαῖον ἐπὶ τῷ ξύλῳ, ᾧ ἡτοίμασε. 5 καὶ εἶπαν οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως· ἰδοὺ Ἀμὰν ἕστηκεν ἐν τῇ αὐλῇ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· καλέσατε αὐτόν. 6 εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ Ἀμάν· τί ποιήσω τῷ ἀνθρώπῳ, ὃν ἐγὼ θέλω δοξάσαι; εἶπε δὲ ἐν ἑαυτῷ Ἀμάν· τίνα θέλει ὁ βασιλεὺς δοξάσαι εἰ μὴ ἐμέ; 7 εἶπε δὲ πρὸς τὸν βασιλέα· ἄνθρωπον, ὃν ὁ βασιλεὺς θέλει δοξάσαι, 8 ἐνεγκάτωσαν οἱ παῖδες τοῦ βασιλέως στολὴν βυσσίνην, ἣν ὁ βασιλεὺς περιβάλλεται, καὶ ἵππον ἐφ᾽ ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπιβαίνει, 9 καὶ δότω ἐνὶ τῶν φίλων τοῦ βασιλέως τῶν ἐνδόξων καὶ στολισάτω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ὁ βασιλεὺς ἀγαπᾷ, καὶ ἀναβιβασάτω αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἵππον καὶ κηρυσσέτω διὰ τῆς πλατείας τῆς πόλεως λέγων· οὕτως ἔσται παντὶ ἀνθρώπῳ, ὃν ὁ βασιλεὺς δοξάζει. 10 εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ Ἀμάν· καλῶς ἐλάλησας. οὕτως ποίησον τῷ Μαρδοχαίῳ τῷ Ἰουδαίῳ τῷ θεραπεύοντι ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ μὴ παραπεσάτω σου λόγος, ὧν ἐλάλησας. 11 ἔλαβε δὲ Ἀμὰν τὴν στολὴν καὶ τὸν ἵππον, καὶ ἐστόλισε τὸν Μαρδοχαῖον, καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἵππον καὶ διῆλθε διὰ τῆς πλατείας τῆς πόλεως καὶ ἐκήρυσσε λέγων· οὕτως ἔσται παντὶ ἀνθρώπῳ, ὃν ὁ βασιλεὺς θέλει δοξάσαι. 12 ἐπέστρεψε δὲ ὁ Μαρδοχαῖος εἰς τὴν αὐλήν. Ἀμὰν δὲ ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια λυπούμενος κατὰ κεφαλῆς. 13 καὶ διηγήσατο Ἀμὰν τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ Ζωσάρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ ἡ γυνή· εἰ ἐκ γένους Ἰουδαίων Μαρδοχαῖος, ἤρξαι ταπεινοῦσθαι ἐνώπιον αὐτοῦ, πεσὼν πεσῇ καὶ οὐ μὴ δύνῃ αὐτὸν ἀμύνασθαι, ὅτι Θεὸς ζῶν μετ᾽ αὐτοῦ. 14 ἔτι αὐτῶν λαλούντων, παραγίνονται οἱ εὐνοῦχοι ἐπισπεύδοντες τὸν Ἀμὰν ἐπὶ τὸν πότον, ὃν ἡτοίμασεν Ἐσθήρ.

7

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Mwâmi bôshi na Hamani banacikanya bajà kuli lulya lusiku lukulu lwa mwâmikazi Esteri. [2] Kuli ogwôla mulegerege gwa kabirhi, erhi bahika oku mango g'okunywa idivayi, mwâmi anacidôsa Esteri, erhi: «Bici oscngire wâni mwâmikazi Esteri? Wanabishobôla. Bici walonza? Ciru cankabà cigabi ca kabirhi c'obwâmi bwâni, wanakubona.» [3] Omwâmikazi Esteri anacishuza, erhi: «Akaba ntonyire omu masù gâwe, Yâgirwa shebuje na nka mwâmi abwîne okwôla kuyumânîne, nkusengire akalamo: gwomusengero gwâni ogwo, n'oku lubaga lwâni nako na kuguma lubè n'akalamo kwo ndwîrhe nacîfinja okwôla. [4] Bulya rhwaguzibwe nie n'olubaga lwâni, mpu barhumalire, barhunigûze, rhuherêrekere rhweshi. Ciru acibâge rhwaguzibagwa mpu barhuhêke bujà, mpu rhuj'ibà bantu ba kukola konene, nali nacihulikira konene; ci kwônene omushombanyi ntà mango agalula omuhona mwâmi ayîsh'ibona muli okwôla». [5] Mwâmi Asuerusi anaciderha, abwîra omwâmikazi Esteri, erhi: «Ndi oyo na ngahi aligi oyôla ogwêrhe ezo nkengêro omu murhima?» 6 Esteri anacishuza, erhi: «Omushombanyi, omwisi y'oyûla Hamani, y'oyûla kaheza!»Hamani ageramwo omusisi embere za mwâmi n'embere z'omwâmikazi. [7] Mwâmi n'o bukunizi bunene anacihuluka mulya bakazâg'inywera idivayi aj'omu busani bwali ahôla bwâmi. Hamani anaciyimuka mpu akolaga ashenga amagala emu nda omwâmikazi Esteri ali bulya amabona oku emunda mwâmi ali mîra olufu lwâge lwahigagwa.

[8] Mwâmi anacirhenga mulya busani anacishubira mulya bakazâg'inywera amamvu, ashanga Hamani ali amacikweba kulya ntebe Esteri alikwo. Mwâmi anaciderha erhi kwo kurhi okûla? Ciru anakola ashimbulire mwâmikazi hanôla mwâni, munôla bwâmi? Ecôla cinwa cirhali cicihumanuka omu kanwa ka mwâmi amango bahundikaga Hamani omushangi ebusù. [9] Harbona, muguma omu barhonyi ba mwâmi, aderha erhi na mwâmi anayumva mpu: «Sinza oku omurhi gwarheganyibagwa na Hamani mpu bamanikekwo Mardokeyo; olya muntu wayîshig'imanyîsa okwinja kuli mwâmi, guli mugwike omu mwa Ha mani; guli gwa makoro arhânu!» Mwâmi anacishuza, erhi: «Abè yêne ye bamanika kwo!» [10] Banacimanika Hamani kuli gulya mulingoti arheganyizagya Mardokeyo. Na ntyôla mwâmi anacitwîka oburhè.

Esther 7

1 וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן לִשְׁתּוֹת עִם־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה׃ 2 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר גַּם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן מַה־שְּׁאֵלָתֵךְ
אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְתִנָּתֶן לָךְ וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ עַד־חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתֵעָשׂ׃ 3 וַתַּעַן אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמַר אִם־מָצָאתִי חֵן
בְּעֵינֶיךָ הַמֶּלֶךְ וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב תִּנָּתֶן־לִי נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי וְעַמִּי בְּבַקָּשָׁתִי׃ 4 כִּי נִמְכַּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי לְהַשְׁמִיד לַהֲרוֹג
וּלְאַבֵּד וְאִלּוּ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכַּרְנוּ הֶחֱרַשְׁתִּי כִּי אֵין הַצָּר שׁוֶה בְּנֶזֶק הַמֶּלֶךְ׃ ס

5 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה מִי הוּא זֶה וְאֵי־זֶה הוּא אֲשֶׁר־מְלָאוֹ לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת
כֵּן׃ 6 וַתֹּאמֶר־אֶסְתֵּר אִישׁ צַר וְאוֹיֵב הָמָן הָרָע הַזֶּה וְהָמָן נִבְעַת מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה׃ 7 וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִמִּשְׁתֵּה הַיַּיִן אֶל־גִּנַּת הַבִּיתָן וְהָמָן עָמַד לְבַקֵּשׁ עַל־נַפְשׁוֹ מֵאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה כִּי רָאָה כִּי־כְלְתָה אֵלָיו הָרָעָה מֵאֵת
הַמֶּלֶךְ׃ 8וְהַמֶּלֶךְ שָׁב מִגִּנַּת הַבִּיתָן אֶל־בֵּית | מִשְׁתֵּה הַיַּיִן וְהָמָן נֹפֵל עַל־הַמִּטָּה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
הֲגַם לִכְבּוֹשׁ אֶת־הַמַּלְכָּה עִמִּי בַּבַּיִת הַדָּבָר יָצָא מִפִּי הַמֶּלֶךְ וּפְנֵי הָמָן חָפוּ׃ ס
9וַיֹּאמֶר חַרְבוֹנָה אֶחָד מִן־הַסָּרִיסִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה־הָעֵץ אֲשֶׁר־עָשָׂה הָמָן לְמָרְדֳּכַי אֲשֶׁר דִּבֶּר־טוֹב עַל־הַמֶּלֶךְ
עֹמֵד בְּבֵית הָמָן גָּבֹהַּ חֲמִשִּׁים אַמָּה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תְּלֻהוּ עָלָיו׃ 10וַיִּתְלוּ אֶת־הָמָן עַל־הָעֵץ אֲשֶׁר־הֵכִין לְמָרְדֳּכָי וַחֲמַת
הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה׃ פ

Ἐσθήρ - Κεφάλαιο 7

ΕΙΣΗΛΘΕ δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀμὰν συμπιεῖν τῇ βασιλίσσῃ. 2 εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς Ἐσθὴρ τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ ἐν τῷ πότῳ· τί ἐστιν, Ἐσθὴρ βασίλισσα, καὶ τί τὸ αἴτημά σου καὶ τί τὸ ἀξιωμά σου; καὶ ἔστω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. 3 καὶ ἀποκριθεῖσα εἶπεν· εἰ εὗρον χάριν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, δοθήτω ἡ ψυχὴ τῷ αἰτήματί μου καὶ ὁ λαός μου τῷ ἀξιώματί μου· 4 ἐπράθημεν γὰρ ἐγώ τε καὶ ὁ λαός μου εἰς ἀπώλειαν καὶ διαρπαγὴν καὶ δουλείαν, ἡμεῖς καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας, καὶ παρήκουσα· οὐ γὰρ ἄξιος ὁ διάβολος τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως. 5 εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς· τίς οὗτος, ὅστις ἐτόλμησε ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα τοῦτο; 6 εἶπε δὲ Ἐσθήρ· ἄνθρωπος ἐχθρὸς Ἀμάν, ὁ πονηρὸς οὗτος. Ἀμὰν δὲ ἐταράχθη ἀπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης. 7 ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξανέστη ἀπὸ τοῦ συμποσίου εἰς τὸν κῆπον· ὁ δὲ Ἀμὰν παρῃτεῖτο τὴν βασίλισσαν, ἑώρα γὰρ ἑαυτὸν ἐν κακοῖς ὄντα. 8 ἐπέστρεψε δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ κήπου, Ἀμάν δὲ ἐπιπεπτώκει ἐπὶ τὴν κλίνην ἀξιῶν τὴν βασίλισσαν. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς· ὥστε καὶ τὴν γυναῖκα βιάζῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου; Ἀμὰν δὲ ἀκούσας διετράπη τῷ προσώπῳ. 9 εἶπε δὲ Βουγαθὰν εἷς τῶν εὐνούχων πρὸς τὸν βασιλέα· ἰδοὺ καὶ ξύλον ἡτοίμασεν Ἀμὰν Μαρδοχαίῳ τῷ λαλήσαντι περὶ τοῦ βασιλέως, καὶ ὥρθωται ἐν τοῖς Ἀμὰν ξύλον πηχῶν πεντήκοντα. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς· σταυρωθήτω ἐπ᾽ αὐτοῦ. 10 καὶ ἐκρεμάσθη Ἀμὰν ἐπὶ τοῦ ξύλου, ὃ ἡτοιμάσθη Μαρδοχαίῳ. καὶ τότε ὁ βασιλεὺς ἐκόπασε τοῦ θυμοῦ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

8

[m] Abayahudi bayôkolwa

[1] Muli olôla lusiku lonêne, mwâmi anaciha Esteri erya nyumpa ya Hamani, mushombanyi w'Abayahudi na Mardokeyo ahika embere za mwâmi ebwa kubà omwâmikazi Esteri anashambalire mwâmi kurhi obûko bwâge buyôsire bonaye[n]. [2] Mwâmi ali amahogola hilya higondo hyâge ali ayambisize Hamani, anacihiyambisa Mardokeyo nave Esteri anacihira Mardokeyomuli erya nvumpa ya Hamani.

[3] Esteri ashub'iderha embere za mwâmi; anacirhimba aha magulu gâge, alaka, ashenga mpu bakule gulya muhigomubî gwa Hamani w'Omugagi ali agwêrhe oku Bayahudi. [4] Mwâmi anacilamhulira akarhi kâge k'amasholo emunda Esteri ali, naye anacizûka, anaciyîmanga embere za mwâmi. [5] Anaciderha, erhi: «Nka mwâmi abwîne oku kushingânîne na nka kulya nâni nantonyire emunda ali, anaderha bayandike amaruba g'okuhanza galya maruba olya Hamani mugala wa Hamdata w'Omugagi gayandikagwa naye mpu bayîrhe ngasi Bayahudi bali omu cihugo ca mwâmi. [6] Bulya kurhigi niono nankalembera obuhanya bwayîshira olubaga lwâni, kurhigi nankayêmêra nti olubaga lwâni luhungumuke?

[7] Mwâmi Asuerusi anacibwîra omwâmikazi Esteri n'olya Muyahudi Mardokeyo, erhi: «Loli oku nahire Esteri erya nyumpa ya Hamani, naye Hamani yêne amanikwa oku murhi ebwa kubà anali agwêrhe ogwôla muhigomubî oku Bayahudi. [8] Mugend'iyandika nk'oku munabwîne kushingânîne, amaruba g'okulîkûza Abayahudi okw'izîno lya mwâmi, munahirekwo akashè k'ehigondo hya mwâmi, bulya ngasi hiyandisirwe okw'izîno lya mwâmi na kandi hifundi kwa n'akashè k'ehigondo hyâge, mandiko ga bene agôla garhakacihamwa.» [9] Abayandisi bôshi ba mwâmi banacihamagalwa, omu nsiku makumi abirhi n'isharhu z'omwêzi gwa kasharhu, gwo guligi mwêzi gwa Siwâni; banaciyandika nka oku Mardokeyo anali arhegesire mpu bayandikire Abayahudi, abarhwali, abarhambo bakulu, abarhambo b'ebihugo biri kurhenga e Buhindi kujà e Etiyopiya, byo bihugo igana na makumi abirihi na nda, ngasi cihugo kulya banayandika mulico na ngasi lubaga kulya baderha omu lulimi lwâbo, n'oku Bayahudi omu mandiko n'omu lulimi lwâbo. [10] Ago maruba gayandikagwa oku izîno lya mwâmi Asuerusi ganajakwo ehigondo hyâge, gahêkwa n'abarhumisi bashonyire oku nfarasi nyinjà ya mwâmi. [11] Muli agôla maruba mwâmi ali ayemirire Abayahudi okucilunda haguma lyo bafugira obuzîne bwâbo, kuguma n'obuhashe bw'okuyîrha, okumalîra, ciru n'obw'okunigûza abashombanyi bâbo, abâna bâbo na bakabo,

---

[m] **8.0** Bwirhôzi bwa Esteri n'okukenga Nnâmahanga kwâge kubacizire Abayahudi
[n] **8.1** Mwâmi anaciha Esteri erya nyumpa ya Hamani: Ngasi watwirirwe okufà, mwâmi anamu-shokôle. Ebirugu hyâge hyôshi byashuha bya mwâmi (Rhulole muli 1 BÂM 21). 8, 7: Ngasi yeshi walonzize okuyîrha Abayahudi kw'anakazâg'ihanwa kuguma n'owalonzagya okuyîrha mwâmi (Est 2,21-23).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

balya banashûbûzinye omu mashanja, omu mirhu ndu n'okuhagula ebirugu byâbo[o]. [12] N'okwôla mpu kujirwe lusiku luguma omu bihugo bya mwâmi Asuerusi byôshi, omu nsiku ikumi n'isharhu z'omwêzi gwa kal'ikumi na kabirhi, gwo mwêzi gwa Adari.

Irhegeko lya mwâmi Asuerusi ly'okubabalira Abayahudi

[12(a)] Olwandiko lw'amaruba gw'okubabalira Abayahudi:

[12(b)] «Ga mwâmi Asuerusi, omwâmi mukulu. Ayandikiraga abarhambo b'omu bihugo byâge oku binali igana na makumi abirhi na nda, kurhenga e Buhindi kujà e Etiyopiya; n'oku ngasi banalanga ebirugu bîrhu, mweshi rhumuhire omusingo!

[12(c)] Bantu banji, erhi babà bamakuzibwa n'obwinjà burhalusire bw'abalonza okubajirira aminja, bôhe kunabe kucibona bakola bacibona. Arhali oku bashizi bîrhu bonene bacihindula, ci erhi bajejerhwa n'obugale bwâbo, anabè ababajirira aminja bo bakola balonziyîrha. [12(d)] Arhali kurhamanya aminja g'abantu gonene balekêrera, ci omu bucîbone bwâbo bali bantu barhuzirwe n'ebya hanôla igulu, banamanye mpu nkaba bafuma olubanja lwa Nyamuzinda orhabonakwo banyankola-maligo anayîshi ngasi kantu. [12(e)] Kanji kanji w'anabona abantu nka bamahabwa obuhashe, omu kushumikwa n'abîra bâbo balya bahirwe cikono cilebe, banalonze okubulaga omukò g'omwêru-kwêru, lero bacilerhere amabî garhankabukwa. [12(f)] Obulyâlya bw'ababî, bunalonze okurheba balya bantu binjà babarhegeka. [12(g)] Loli bwinjà: Arhali omu myanzi yagezire mîra mwonene mwankaboneka ebiri nkebyo mmukengezize ci n'erhi mwankalola byajirwa hôfi na ninyu, mwanabona ebijiro bibi by'abali oku buhashe bwa bene abôla. [12(h)] Neci, nacihangana okwôla kurhacibaga omu nsiku zayîsha, lyo ngasi muntu alama n'omurhftla, buzira kadugundu omu bwâmi bwîrhu, [12(i)] Nakula abarhakwânîni, n'okurhimanya ebyahira n'ebyahiruka okushingânîne.

[12(k)] Mweshi murhahabiri kurhi, Hamani mugala wa Hamdata, muntu w'e Macedoniya, okunali arhali w'omu bûko bw'Abapersi, muntu rhurhankagererize ciru embere, lero rhwanacimuyankirira bwinjà nka cigolo. [12(l)] Abona oku neci rhwamuyankirire bwinjà nk'okurhunajirira agandi mashanja kuhika ciru rhwamulola nka y'ekola larha ciru n'abantu bôshi bakafukamiriza embere zâge nka kulya anali wa kabirhi omu cikono c'obwâmi [12(m))] Ci kwônene ayêrekana oku arhankahasha okuyôrhana iragi lya bene eryo, arhondêra okujà kwafufula eyi n'eyi oku buhashe bwâni, n'okulonza okuheza akalamo kani. [12(n)] Rhujira côkola, muntu oyôrha arhujirira aminja, ye Mardokeyo; rhujira na Esteri, ye wîrhu w'ebwâmi orhabakwo izâbyo, naye Hamani omu binwa

[o] **8.11** Erhi wankalolereza bwinjà, wanabona oku aga mandiko gamashubûlula bwinjinjà galya mandiko ga Hamani galumizibagwa omu cihugo (Est 3. 12·15; 8, 9 14). Ebihindwire byône, kuli kubona oku abalibanigwa, bwo Bayahudi, bwo bakola banigûza. Rbwehe rhufudusire omu kubona irhegeko likali liri nkêrii. Cirhurhayibagiraga oku Mardokeyo na Esteri bali bantu ba Malaganyo ga balya barhalisag'imanya irhegeko lihyâhya ly'okuzigira omushombanyi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byâge by'obunywesi n'eby'obwisi abahûnira olufu, kuguma n'olubaga lwâbo loshi; [12(o)] Omukujira ntyôla, alilangâlire okurhanywa n'abandi na buzinda ecihugo c'Abapersi acihe ab'e Macedoniya.

[12(p)] Ci kwônene abôlAbayahudi bali batwîrirwe okufà n'oyoôa mwîsi, rhwehe rhunabone oku barhaba bisi n'oku barhegekwa n'amarhegeko gashingânîne; [12(q)] rhunabone oku bali bâna b'Owe-nyanya, Nyamuzinda ozîne mukulu bwenêne, ye warhuhaga, kuguma na bashakulûza, narheecka obwâmi bwîrhu n'obushinganyaya bunene. [12(r)] Co cirhumire murhaciyumvagya galya maruba garhumagwa na Hamani mugala wa Hamdata, kulya kubà owagayandikaga amanisirwe oku murhi bôshi n'enyumpa yâge yôshi, aha muhango gwa Suza, bw'obuhane bushingânînc Nyamuzinda, Murhegcsi w'ebintu byôshi amujirire. [12(s)] Hanomubà mwamamanika agâla maruba, ngasi hôshi muleke Abayahudi bashimbe n'obwâlagale amarhegeko gâbo. Munabarhabâle okuciyônolakwo balya bahizire okubayîrha mw'olwo lusiku lwalilulalirwe, kwo kuderha: omu nsiku ikumi n'isharhu z'omwêzi gwa kal'ikumi na kabirhi, gwo mwêzi guderhwa Adari. [12(t)] Bulya Nyamuzinda Lulema w'ebintu byôshi, oku lubaga lwâge, ahindwîre olusiku lwali lwaba lwa buhanya mpu lubè lwa kushagaluka oku lubaga lwîshogwa. [12(u)] Ninyu mwe Bayahudi kuziga mukuze olwôla lusiku lw'irenge n'enshagali nk'oku munajira oku zindi nsiku zinyu nkulu na ntyôla olwôla lusiku lwaba, bunôla n'agandi mango gayîsha, cerekane c'akalamo kuli mwene n'oku bandi bôshi b'obulonza bwinjà omu Persi, na kwa balya balonza okurhulenganya gabè mango ga kukengêra okuhwa kwâbo. [12(x)] Olugo ciru n'ecishagala cirhashimbiri ebyôla binwa cinanyagwe, itumu licizungulemwo, cinadulikwe muliro, cirhaciyûbakagwamwo, arhali n'abantu bonene ciru n'ensimba n'enyunyi z'emalunga.»

[13] Ebinwa by'ago maruba byali irhegeko, lyanacilumizibwa omu ngasi cihugo n'emwa ngasi ishanja, mpu ly'oloôa lusiku Abayahudi bahasha okucihôla oku bashombanyi bâbo. [14] Abahêkaga amaruba bagenda n'engâlè z'ebwâmi, bakanyîriza bwenêne, bulya kw'irhegeko lya mwâmi lidesire. Elyôla irhegeko lyanacimanyîsibwa omu Suza kwo kali karhwa-bwâmi. [15] Mardokeyo arhenga oku bwâmi anakola ayambîrhe emyambalo y'obukulu yalimwo cy'akaduku n'eyakeru, ecimanè c'amasholo camuli omw'irhwe, acihundikira n'ecishuli c'omukara gw'akalinga. Olugo lwa Suza loshi lwayîsha lwabanda orhubûli n'o mwîshingo. [16] Oku Bayahudi, olwôla lusiku luli nka lwa kumolekerwa, lusiku lwa masîma, lwa mwîshingo na lw'irenge. [17] Omu ngasi cihugo n'omu ngasi mu- rhundu, eryôla irhegeko lya mwâmi na galya maruba gâge, omu Bayahudi banali erya munda gakaba masîma na mwîshingo, bakajira ensiku nkulu n'idi nye. Na banji omu lubaga bacîjira Bayahudi erhi kubayôboha kurhuma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1בַּיּוֹם הַהוּא נָתַן הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה אֶת־בֵּית הָמָן צֹרֵר הַיְהוּדִים וּמָרְדֳּכַי בָּא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי־הִגִּידָה
אֶסְתֵּר מַה הוּא־לָהּ: 2וַיָּסַר הַמֶּלֶךְ אֶת־טַבַּעְתּוֹ אֲשֶׁר הֶעֱבִיר מֵהָמָן וַיִּתְּנָהּ לְמָרְדֳּכָי וַתָּשֶׂם אֶסְתֵּר אֶת־מָרְדֳּכַי
עַל־בֵּית הָמָן: פ

3וַתֹּסֶף אֶסְתֵּר וַתְּדַבֵּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַתִּפֹּל לִפְנֵי רַגְלָיו וַתֵּבְךְּ וַתִּתְחַנֶּן־לוֹ לְהַעֲבִיר אֶת־רָעַת הָמָן הָאֲגָגִי וְאֵת מַחַשַׁבְתּוֹ
אֲשֶׁר חָשַׁב עַל־הַיְהוּדִים: 4וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת שַׁרְבִט הַזָּהָב וַתָּקָם אֶסְתֵּר וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: 5וַתֹּאמֶר
אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב וְאִם־מָצָאתִי חֵן לְפָנָיו וְכָשֵׁר הַדָּבָר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְטוֹבָה אֲנִי בְּעֵינָיו יִכָּתֵב לְהָשִׁיב אֶת־הַסְּפָרִים
מַחֲשֶׁבֶת הָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי אֲשֶׁר כָּתַב לְאַבֵּד אֶת־הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ: 6כִּי אֵיכָכָה אוּכַל
וְרָאִיתִי בָּרָעָה אֲשֶׁר־יִמְצָא אֶת־עַמִּי וְאֵיכָכָה אוּכַל וְרָאִיתִי בְּאָבְדַן מוֹלַדְתִּי: ס

7וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּלְמָרְדֳּכַי הַיְהוּדִי הִנֵּה בֵית־הָמָן נָתַתִּי לְאֶסְתֵּר וְאֹתוֹ תָּלוּ עַל־הָעֵץ עַל
אֲשֶׁר־שָׁלַח יָדוֹ בַּיְהוּדִים: 8וְאַתֶּם כִּתְבוּ עַל־הַיְהוּדִים כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וְחִתְמוּ בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ כִּי־כְתָב
אֲשֶׁר־נִכְתָּב בְּשֵׁם־הַמֶּלֶךְ וְנַחְתּוֹם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ אֵין לְהָשִׁיב: 9וַיִּקָּרְאוּ סֹפְרֵי־הַמֶּלֶךְ בָּעֵת־הַהִיא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי
הוּא־חֹדֶשׁ סִיוָן בִּשְׁלוֹשָׁה וְעֶשְׂרִים בּוֹ וַיִּכָּתֵב כְּכָל־אֲשֶׁר־צִוָּה מָרְדֳּכַי אֶל־הַיְהוּדִים וְאֶל הָאֲחַשְׁדַּרְפְּנִים־וְהַפַּחוֹת וְשָׂרֵי
הַמְּדִינוֹת אֲשֶׁר | מֵהֹדּוּ וְעַד־כּוּשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה מְדִינָה וּמְדִינָהּ כִּכְתָבָהּ וְעַם וָעָם כִּלְשֹׁנוֹ
וְאֶל־הַיְהוּדִים כִּכְתָבָם וְכִלְשׁוֹנָם: 10וַיִּכְתֹּב בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וַיַּחְתֹּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח סְפָרִים בְּיַד הָרָצִים
בַּסּוּסִים רֹכְבֵי הָרֶכֶשׁ הָאֲחַשְׁתְּרָנִים בְּנֵי הָרַמָּכִים: 11אֲשֶׁר נָתַן הַמֶּלֶךְ לַיְהוּדִים | אֲשֶׁר בְּכָל־עִיר־וָעִיר לְהִקָּהֵל
וְלַעֲמֹד עַל־נַפְשָׁם לְהַשְׁמִיד וְלַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־חֵיל עַם וּמְדִינָה הַצָּרִים אֹתָם טַף וְנָשִׁים וּשְׁלָלָם לָבוֹז: 12בְּיוֹם
אֶחָד בְּכָל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר: 13פִּתְשֶׁגֶן הַכְּתָב לְהִנָּתֵן
דָּת בְּכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה גָּלוּי לְכָל־הָעַמִּים וְלִהְיוֹת הַיְהוּדִים עֲתוּדִים לַיּוֹם הַזֶּה לְהִנָּקֵם מֵאֹיְבֵיהֶם: 14הָרָצִים רֹכְבֵי
הָרֶכֶשׁ הָאֲחַשְׁתְּרָנִים יָצְאוּ מְבֹהָלִים וּדְחוּפִים בִּדְבַר הַמֶּלֶךְ וְהַדָּת נִתְּנָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה: פ

15וּמָרְדֳּכַי יָצָא | מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת וָחוּר וַעֲטֶרֶת זָהָב גְּדוֹלָה וְתַכְרִיךְ בּוּץ וְאַרְגָּמָן וְהָעִיר שׁוּשָׁן
צָהֲלָה וְשָׂמֵחָה: 16לַיְהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשֹׂן וִיקָר: 17וּבְכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכָל־עִיר וָעִיר מְקוֹם אֲשֶׁר
דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מַגִּיעַ שִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן לַיְהוּדִים מִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב וְרַבִּים מֵעַמֵּי הָאָרֶץ מִתְיַהֲדִים כִּי־נָפַל
פַּחַד־הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ἐσθήρ - Κεφάλαιο 8

ΚΑΙ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης ἐδωρήσατο Ἐσθὴρ ὅσα ὑπῆρχεν Ἀμὰν τῷ διαβόλῳ, καὶ Μαρδοχαῖος προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως· ὑπέδειξε γὰρ Ἐσθήρ, ὅτι ἐνοικείωται αὐτῇ. 2 ἔλαβε δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν δακτύλιον, ὃν ἀφείλετο Ἀμάν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν Μαρδοχαίῳ, καὶ κατέστησεν Ἐσθὴρ Μαρδοχαῖον ἐπὶ πάντων τῶν Ἀμάν. 3 καὶ προσθεῖσα ἐλάλησε πρὸς τὸν βασιλέα καὶ προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἠξίου ἀφελεῖν τὴν Ἀμὰν κακίαν καὶ ὅσα ἐποίησε τοῖς Ἰουδαίοις. 4 ἐξέτεινε δὲ ὁ βασιλεὺς Ἐσθὴρ τὴν ράβδον τὴν χρυσῆν, ἐξηγέρθη δὲ Ἐσθὴρ παρεστηκέναι τῷ βασιλεῖ, 5 καὶ εἶπεν Ἐσθήρ· εἰ δοκεῖ σοι καὶ εὗρον χάριν, πεμφθήτω ἀποστραφῆναι τὰ γράμματα τὰ ἀπεσταλμένα ὑπὸ Ἀμάν, τὰ γραφέντα ἀπολέσθαι τοὺς Ἰουδαίους, οἵ εἰσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου· 6 πῶς γὰρ δυνήσομαι ἰδεῖν τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου καὶ πῶς δυνήσομαι σωθῆναι ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῆς πατρίδος μου; 7 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἐσθήρ· εἰ πάντα τὰ ὑπάρχοντα Ἀμὰν ἔδωκα καὶ ἐχαρισάμην σοι καὶ αὐτὸν ἐκρέμασα ἐπὶ ξύλου, ὅτι τὰς χεῖρας ἐπήνεγκε τοῖς Ἰουδαίοις, τί ἔτι ἐπιζητεῖς; 8 γράψατε καὶ ὑμεῖς ἐκ τοῦ ὀνόματός μου, ὡς δοκεῖ ὑμῖν, καὶ σφραγίσατε τῷ δακτυλίῳ μου· ὅσα γὰρ γράφετε τοῦ βασιλέως ἐπιτάξαντος καὶ σφραγισθῇ τῷ δακτυλίῳ μου, οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἀντειπεῖν. 9 ἐκλήθησαν δὲ οἱ γραμματεῖς ἐν τῷ πρώτῳ μηνί, ὅς ἐστι Νισάν, τρίτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ ἔτους, καὶ ἐγράφη τοῖς Ἰουδαίοις ὅσα ἐνετείλατο τοῖς οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν σατραπῶν, ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας, ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ σατράπαις κατὰ χώραν καὶ χώραν, κατὰ τὴν ἑαυτῶν λέξιν. 10 ἐγράφη δὲ διὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἐσφραγίσθη τῷ δακτυλίῳ αὐτοῦ, καὶ ἐξαπέστειλαν τὰ γράμματα διὰ βιβλιοφόρων, 11 ὡς ἐπέταξε αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς νόμοις αὐτῶν ἐν πάσῃ πόλει βοηθῆσαί τε αὐτοῖς καὶ χρῆσθαι τοῖς ἀντιδίκοις αὐτῶν καὶ τοῖς ἀντικειμένοις αὐτῶν, ὡς βούλονται, 12 ἐν ἡμέρα μιᾷ ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ Ἀρταξέρξου, τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνός, ὅς ἐστιν Ἀδάρ.

12α Ὧν ἐστιν ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς τὰ ὑπογεγραμμένα· 12β «βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ σατραπείαις χωρῶν ἄρχουσι καὶ τοῖς τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. 12γ πολλοὶ τῇ πλείστῃ τῶν εὐεργετούντων χρηστότητι πυκνότερον τιμώμενοι μεῖζον ἐφρόνησαν καὶ οὐ μόνον τοὺς ὑποτεταγμένους ἡμῖν ζητοῦσι κακοποιεῖν, τόν τε κόρον οὐ δυνάμενοι φέρειν καὶ τοῖς ἑαυτῶν εὐεργέταις ἐπιχειροῦσιν μηχανᾶσθαι· 12δ καὶ τὴν εὐχαριστίαν οὐ μόνον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀνταναιροῦντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν ἀπειραγάθων κόμποις ἐπαρθέντες, τοῦ τὰ πάντα κατοπτεύοντος ἀεὶ Θεοῦ μισοπόνηρον ὑπολαμβάνουσιν ἐκφεύξεσθαι δίκην. 12ε πολλάκις δὲ καὶ πολλοὺς τῶν ἐπ᾽ ἐξουσίαις τεταγμένων τῶν πιστευθέντων χειρίζειν φίλων τὰ πράγματα παραμυθία μετόχους αἱμάτων ἀθώων καταστήσασα, περιέβαλε συμφοραῖς ἀνηκέστοις, 12ζ τῷ τῆς κακοηθείας ψευδεῖ παραλογισμῷ παραλογισαμένων τὴν τῶν ἐπικρατούντων ἀκέραιον εὐγνωμοσύνην. 12η σκοπεῖν δὲ ἔξεστιν, οὐ τοσοῦτον ἐκ τῶν παλαιοτέρων ὧν παρεδώκαμεν ἱστοριῶν, ὅσα ἐστὶ παρὰ πόδας ὑμᾶς ἐκζητοῦντας ἀνοσίως συντετελεσμένα τῇ τῶν ἀνάξια δυναστευόντων λοιμότητι, 12θ καὶ προσέχειν εἰς τὰ μετὰ ταῦτα εἰς τὸ τὴν βασιλείαν ἀτάραχον τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις μετ᾽ εἰρήνης παρεξόμεθα, 12ι χρώμενοι ταῖς μεταβολαῖς, τὰ δὲ ὑπὸ τὴν ὄψιν ἐρχόμενα διακρίνοντες ἀεὶ μετ᾽

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐπιεικεστέρας ἀπαντήσεως. 12κ ὡς γὰρ Ἀμὰν Ἀμαδάθου Μακεδών, ταῖς ἀληθείας ἀλλότριος τοῦ τῶν Περσῶν αἵματος καὶ πολὺ διεστηκὼς τῆς ἡμετέρας χρηστότητος, ἐπιξενωθεὶς ἡμῖν 12λ ἔτυχεν, ἧς ἔχομεν πρὸς πᾶν ἔθνος φιλανθρωπίας ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀναγορεύεσθαι ἡμῶν πατέρα καὶ προσκυνούμενον ὑπὸ πάντων τὸ δεύτερον τοῦ βασιλικοῦ θρόνου πρόσωπον διατελεῖν· 12μ οὐκ ἐνέγκας δὲ τὴν ὑπερηφανίαν ἐπετήδευσε τῆς ἀρχῆς στερῆσαι ἡμᾶς καὶ τοῦ πνεύματος, 12ν τόν τε ἡμέτερον σωτῆρα καὶ διαπαντὸς εὐεργέτην Μαρδοχαῖον καὶ τὴν ἄμεμπτον τῆς βασιλείας κοινωνὸν Ἐσθὴρ σὺν παντὶ τῷ τούτων ἔθνει πολυπλόκοις μεθόδων παραλογισμοῖς αἰτησάμενος εἰς ἀπώλειαν· 12ξ διὰ γὰρ τῶν τρόπων τούτων ᾠήθη λαβὼν ἡμᾶς ἐρήμους, τὴν τῶν Περσῶν ἐπικράτησιν εἰς τοὺς Μακεδόνας μετάξαι. 12ο ἡμεῖς δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ τρισαλιτηρίου παραδεδομένους εἰς ἀφανισμὸν Ἰουδαίους, εὑρίσκομεν οὐ κακούργους ὄντας, δικαιοτάτοις δὲ πολιτευομένους νόμοις, 12π ὄντας δὲ υἱοὺς τοῦ Ὑψίστου μεγίστου ζῶντος Θεοῦ τοῦ κατευθύνοντος ἡμῖν τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν ἐν τῇ καλλίστῃ διαθέσει. 12ρ καλῶς οὖν ποιήσετε μὴ προσχρησάμενοι τοῖς ὑπὸ Ἀμὰν Ἀμαδάθου ἀποσταλεῖσι γράμμασι διὰ τὸν αὐτὸν τὸν ταῦτα ἐξεργασάμενον πρὸς ταῖς Σούσων πύλαις ἐσταυρῶσθαι σὺν τῇ πανοικίᾳ, τὴν καταξίαν τοῦ τὰ πάντα ἐπικρατοῦντος Θεοῦ διὰ τάχους ἀποδόντος αὐτῷ κρίσιν. 12σ τὸ δὲ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐκθέντες ἐν παντὶ τόπῳ μετὰ παρρησίας, ἐᾶν τοὺς Ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἑαυτῶν νομίμοις καὶ συνεπισχύειν αὐτοῖς, ὅπως τοὺς ἐν καιρῷ θλίψεως ἐπιθεμένους αὐτοῖς ἀμύνωνται τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς Ἀδὰρ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ· 12τ ταύτην γὰρ ὁ τὰ πάντα δυναστεύων Θεὸς ἀντ᾽ ὀλεθρίας τοῦ ἐκλεκτοῦ γένους ἐποίησεν αὐτοῖς εὐφροσύνην. 12υ καὶ ὑμεῖς οὖν ἐν ταῖς ἐπωνύμοις ὑμῶν ἑορταῖς ἐπίσημον ἡμέραν μετὰ πάσης εὐωχίας ἄγεται, ὅπως καὶ νῦν καὶ μετὰ ταῦτα σωτηρία ᾖ ἡμῖν καὶ τοῖς εὐνοοῦσι Πέρσαις, τοῖς δὲ ἡμῖν ἐπιβουλεύουσι μνημόσυνον τῆς ἀπωλείας. 12φ πᾶσα δὲ πόλις ἢ χώρα τὸ σύνολον, ἥτις κατὰ ταῦτα μὴ ποιήσῃ, δόρατι καὶ πυρὶ καταναλωθήσεται μετ᾽ ὀργῆς· οὐ μόνον ἀνθρώποις ἄβατος, ἀλλὰ καὶ θηρίοις καὶ πετεινοῖς εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἔχθιστος κατασταθήσεται. 13 τὰ δὲ ἀντίγραφα ἐκτιθέσθωσαν ὀφθαλμοφανῶς ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ, ἑτοίμους τε εἶναι πάντας τοὺς Ἰουδαίους εἰς ταύτην τὴν ἡμέραν, πολεμῆσαι αὐτῶν τοὺς ὑπεναντίους».

14 Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς ἐξῆλθον σπεύδοντες τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως λεγόμενα ἐπιτελεῖν· ἐξετέθη δὲ τὸ πρόσταγμα καὶ ἐν Σούσοις. 15 ὁ δὲ Μαρδοχαῖος ἐξῆλθεν ἐστολισμένος τὴν βασιλικὴν στολὴν καὶ στέφανον ἔχων χρυσοῦν καὶ διάδημα βύσσινον πορφυροῦν· ἰδόντες δὲ οἱ ἐν Σούσοις ἐχάρησαν. 16 τοῖς δὲ Ἰουδαίοις ἐγένετο φῶς καὶ εὐφροσύνη· 17 κατὰ πόλιν καὶ χώραν, οὗ ἂν ἐξετέθη τὸ πρόσταγμα, οὗ ἂν ἐξετέθη τὸ ἔκθεμα, χαρὰ καὶ εὐφροσύνη τοῖς Ἰουδαίοις, κώθων καὶ εὐφροσύνη. καὶ πολλοὶ τῶν ἐθνῶν περιετέμνοντο καὶ ἰουδάϊζον διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

9

Okuhima abashombanyi olwa Purimu

[1] Omu mwêzi gwa kal'ikumi na kabirhi, gwo mwêzi guderhwa mwêzi gwa Adari, omu nsiku ikumi n'isharhu z'ogôla mwêzi ly'irhegeko n'amaruba ga mwâmi byali birhegesirwe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okuyukirizibwa na muli olwôla lusiku lyo abasho mbanyi b'Abayahudi bali balangâlire okubahima loshi, ci byahinduka kundi kundi; Abayahudi banaciba bo bahumbarhaza abashombanyi bâbo. [2] Abayahudi bashûbûzanya omu lugo lwâbo ngasi baguma aha banayûbakaga omwôla cihugo ca mwâmi Asuerusi mpu bayirhe balya banali babahigire oku bayîrha; na ntâye wankadesire mpu bayîrhe balya banali babahigire okubayîrha; na ntâye wankadesire mpu abacîka bulya obwôba bwali erhi bwagwasire abantu bôshi. [3] Abasirika n'abarhambo b'abantu banali omu bihugo bya mwâmi byôshi, abakulu n'abarho, bôshi barhabmala Abayahudi erhi kuyôboha kurhuma. [4] Mardokeyo ali akola alengerire oku mwâmi n'irenge lyâge lyanaja lyalumira ngasi cihugo. Bulya obuhashe bw'oyôla Mardokeyo bwajaga bwayushuka ko nene.

[5] Abayahudi bageza oboji bw'engôrho omu bashombanyi bâbo, babanigû za, babaherêrekeza, banabakolera mwône nka oku banalonzagya[p]. [6] Omu murhundu gwa Suza mwonene, Abayahudi bayirhamwo erhi okuyirhisamwo bantu magana arhânu. [7] Banacibalambikamwo Parshandata, Dalofona, Aspata, [8] Porata, Adaliya, Aridata, [9] Parmashita, Arizayi, Aridayi, Yezata, [10] bâna ikumi ba Hamani mwene Hamdata, mushombanyi w' Abayahudi. Ci kwônene barhahagulaga[q].

[11] Olwo lusiku lonêne, omuganjo gwa abanizirwe omu Suza karhwa-bwâmi, gwayirukira gwahika emunda mwâmi ali. [12] Mwâmi anacibwîra omwâmikazi Esteri, erhi: «Abayahudi bamayîrha munôla Suza omu karhwa-bwâmi bantu magana arhânu, na bene Hamani oku banali ikumi; ndi omanyire bici bakozire omu zindi mpande z'ecihugo ca mwâmi? Bici olonzize wanabihabwa, cici odwi rhe wacîfinja? wanabijirirwa.» [13] Esteri anacishuza, erhi: «Nka mwâmi abwîne kuli kwinjà, Abayahudi b'omu Suza bashub'iyêmêrerwa okujira irhondo nk'oko irhegeko lyanali libayêmêrire okujira ene, n'abôla bene Hamani oku banali ikumi bamanikwe oku murhi.» [14] Mwâmi anacirhegeka mpu bajire ntyôla, n'e ryo irhegeko lyanacimanyîsibwa omu Suza mwoshi. Bamanika balya bâna ikumi ba Hamani. [15] Abayahudi erhi bashubishûbûzanya kandi omu nsiku ikumi n'irhanu z'omwêzi gwa Adari bashub'iyîrha omu murhundu gwa Suza bandi bantu magana asharhu. Ci kwônene barhahagulaga.

[16] Abandi Bayahudi bali omu bindi bihugo bya mwâmi, nabo banaci shûbûzanya mpu lyo bacîlanga bwinjà. Bayegûla abashombanyi bâbo babayî rhamwo bantu bihumbi magana gali nda. Ci barhahagulaga. [17] Lwali lusiku lwa kal'ikumi na kasharhu lw'omwêzi gwa Adari; n'olusiku lwa kal'ikumi na kani, lwaba lwa kurhamûka, na ntyôla balujira lusiku lukulu lwa kushagaluka bwenêne. [18] Abayahudi b'omu Suza bali bashûbûzinye omu lusiku lwa kali ikumi na kasharhu n'olwa kal'ikumi na kani lw'omwêzi barhamûka olusiku lwa ijl'ikumi na karhânu lw'omwêzi lwo

[p] **9.5** 9, 5: Omwandisi arhalonza okuderha erhi okucihôla kubà kwinjà. Ci alonza okuhugûla nyigîrizo nguma ziba omu Bibliya ziyêrekîre abarhindibuzihwe: alonza okujirira abâbo amabî, ebinyegeyege byâge binamugalukire nnabyo.
[q] **9.10** Barhahagulaga: Ciru kwankabà mwâmi ali bayemerire mpu bahagule (Est 8, 11). Abayahudi barhajaga bayîrha mpu lyo bacigaza, ci mpu lyo bacifungira.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lwanabîrage lusiku lukulu lwâbo lw'okus ' îma n'okushaguluka. [19] Co cirhuma Abayahudi b'omu lugo bajira olwâbo lusiku lw'okushagaluka omu nsiku ikumi n'inni z'omwêzi gwa Adari, lwo lubà lusiku lukulu lwâbo lw'okucîshinga, lusiku lwa kusîma, na muli olwôla lusiku ngasi Muyahudi anarhumire omulungu wâge nshololo nsungunu. [19(a)] Ci Abayahudi b'omu burungu bashagaluka banahâna enshololo emw'abalungu bâbo omu nsiku ikumi n'inni z'omwêzi gw'Adari.

V. Olusiku lukulu lwa Purimu

Okujira olusiku lukulu lwa Purimu

[20] Mardokeyo ayandika ebyôla byôshi, anacirhuma n'amaruba oku ngasi Bayahudi banayûbakaga omu cihugo ca mwâmi Asuerusi, oku bali hôfi kugu ma n'abali kuli. [21] Abasêza okukuza olusiku lukulu lw'omu nsiku ikumi n'inni na ikumi n'irhanu z'omwêzi gwa Adari; [22] n'okushagaluka muli ezôla nsiku bulya ziri nsiku bahimagamwo abashombanyi bâbo, gwo mwêzi amalumwa gâbo gahindukaga masîma, gwo mango ensiku z'emishîbo zahindukaga nsiku nkulu. Ezôla nsiku nkulu zibe nsiku za busîme ezi ngasi muguma akarhumiramwo bene wâbo enshololo n'okuhâna oluhembo lusungunu oku bakenyi. [23] Abayahudi bakujira nkômedu okwôla barhangira olwo lusiku n'okwôla Mardokeyo abayandikiraga. [24] Neci okwôla kwôshi, bulya Hamani mwene Hamdata w'e Agagi olya mushombanyi w'Abayahudi ali amarhola omuhigo gw'okubaheza n'okubashurhira e «Puri» kw'okubayeshera ecigole c'okubaherêrekeza. [25] Ci kwônene erhi acîja emunda mwâmi ali okugend'ihûna mpu Mardokeyo amanikwe mwâmi anacirhegeka mpu ogoôa muhigo gw'okumalîra Abayahudi gugalukire Hamani, muntu mubî wagujiriraga Abayahudi, banacimumanika oku murhi, ye n'abagala. [26] Co carhumire olwôla lusiku luyirikwa izîno lya «Purimu» lirhenga oku luderho «Puri», kwo kuderha ecigole. Ntyôla nk'oku byanali mwagalya mamba ga Mardokeyo kwo byanayîshir'igibonekana, kwo byanayishir'ibahikakwo. [27] Abayahudi haguma n'iburha lyâbo n'abandi balonza okulungana nabo[r], bahiga n'obulonza bôshi okukakuza buzira kuyibagira ezo nsiku zombi. Lyabà irhegeko lya kukajirwa ngasi mwâka nka kulya amaruba gâbo ganali gadesire na nka kulya banatwaga ago mango. [28] Ezôla nsiku nkulu zayîsh'ikakengezibwa n'okukuzibwa kurhenga oku iburha kujà oku lindi iburha, omu ngasi mulala, omu ngasi cihugo, n'omu ngasi murhundu, n'ezo nsiku za Purimu irhondo zirhalekagwa ngasi hanaba Omuyahudi hôshi, n'irhondo iburha lyâbo limanye lyankanayibagira okwôla.

[29] Omwâmikazi Esteri mwâli wa Abihayili n'olya Muyahudi Mardokeyo banaciyandika n'obuhashe bwâbo amaruba g'okusêza galya maruba ga kabirhi gali gayêrekîre ensiku za Purimu. [30] Banacirhuma agôla maruba muli bihugo igana na makumi abirhi na nda by'omu

---

[r] **9.27** Abo bantu harhali Bayahudi bakaburhano ci balya bacibwinire oku hali Nyamuzinda w'okuli, barharhindiraga okuj'omu idini ly'Abayahudi n'okushimba obwôrhere bwâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwâmi bwa Asuerusi; byali binwa by'akalembe n'obwikubagirwa, [31] bya kubakomêreza mpu bajire ezôla nsiku za Purimu omu nsiku zirhegesirwe, nka kulya Omuyahudi Mardokeyo anazitwaga na nka kulya kwarhegekagwa kuli bo bonene, n'okw'iburha lyâbo mpu bakaz'icîshalisa n'okucibàbaza. [32] Kwo irhegeko lya Estcri lyayimanzize ntyôla ebyo biyêrekîre olusiku lukulu lwa Purimu n'okwôla kwanaciyandikwa omu citabu.

Esther 9

וּבִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ אֲשֶׁר הִגִּיעַ דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ לְהֵעָשׂוֹת בַּיּוֹם אֲשֶׁר שִׂבְּרוּ אֹיְבֵי הַיְהוּדִים לִשְׁלְוֹט בָּהֶם וְנַהֲפוֹךְ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְהוּדִים הֵמָּה בְּשֹׂנְאֵיהֶם׃ נִקָּהֲלוּ הַיְהוּדִים בְּעָרֵיהֶם בְּכָל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לִשְׁלֹחַ יָד בִּמְבַקְשֵׁי רָעָתָם וְאִישׁ לֹא־עָמַד לִפְנֵיהֶם כִּי־נָפַל פַּחְדָּם עַל־כָּל־הָעַמִּים׃ וְכָל־שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת וְהָאֲחַשְׁדַּרְפְּנִים וְהַפַּחוֹת וְעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ מְנַשְּׂאִים אֶת־הַיְהוּדִים כִּי־נָפַל פַּחַד־מָרְדֳּכַי עֲלֵיהֶם׃ כִּי־גָדוֹל מָרְדֳּכַי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְשָׁמְעוֹ הוֹלֵךְ בְּכָל־הַמְּדִינוֹת כִּי־הָאִישׁ מָרְדֳּכַי הוֹלֵךְ וְגָדוֹל׃ פ

וַיַּכּוּ הַיְהוּדִים בְּכָל־אֹיְבֵיהֶם מַכַּת־חֶרֶב וְהֶרֶג וְאַבְדָן וַיַּעֲשׂוּ בְשֹׂנְאֵיהֶם כִּרְצוֹנָם׃ וּבְשׁוּשַׁן הַבִּירָה הָרְגוּ הַיְהוּדִים וְאַבֵּד חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ׃ וְאֶת | פַּרְשַׁנְדָּתָא וְאֶת | דַּלְפוֹן וְאֶת | אַסְפָּתָא׃ וְאֶת | פּוֹרָתָא וְאֶת | אֲדַלְיָא וְאֶת | אֲרִידָתָא׃ וְאֶת | פַּרְמַשְׁתָּא וְאֶת | אֲרִיסַי וְאֶת | אֲרִדַי וְאֶת | וַיְזָתָא׃ עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא צֹרֵר הַיְהוּדִים הָרָגוּ וּבַבִּזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם׃ בַּיּוֹם הַהוּא בָּא מִסְפַּר הֲהֻרוּגִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ ס

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה הָרְגוּ הַיְהוּדִים וְאַבֵּד חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְאֵת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי־הָמָן בִּשְׁאָר מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ מֶה עָשׂוּ וּמַה־שְּׁאֵלָתֵךְ וְיִנָּתֶן לָךְ וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ עוֹד וְתֵעָשׂ׃ וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יִנָּתֵן גַּם־מָחָר לַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן לַעֲשׂוֹת כְּדָת הַיּוֹם וְאֶת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי־הָמָן יִתְלוּ עַל־הָעֵץ׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֵעָשׂוֹת כֵּן וַתִּנָּתֶן דָּת בְּשׁוּשַׁן וְאֶת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי־הָמָן תָּלוּ׃ וַיִּקָּהֲלוּ הַיְהוּדִים אֲשֶׁר־בְּשׁוּשָׁן גַּם בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וַיַּהַרְגוּ בְשׁוּשָׁן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וּבַבִּזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם׃ וּשְׁאָר הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בִּמְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ נִקָּהֲלוּ | וְעָמַד עַל־נַפְשָׁם וְנוֹחַ מֵאֹיְבֵיהֶם וְהָרֹג בְּשֹׂנְאֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים אָלֶף וּבַבִּזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם׃ בְּיוֹם־שְׁלֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְנוֹחַ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ וְעָשָׂה אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה׃ וְהַיְהוּדִים אֲשֶׁר־בְּשׁוּשָׁן נִקְהֲלוּ בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר בּוֹ וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ וְנוֹחַ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ וְעָשָׂה אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה׃ עַל־כֵּן הַיְהוּדִים הַפְּרָזִים הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת עֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר שִׂמְחָה וּמִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

20 וַיִּכְתֹּב מָרְדֳּכַי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל־כָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַקְּרוֹבִים
וְהָרְחוֹקִים: 21 לְקַיֵּם עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת עֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֶת יוֹם־חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל־שָׁנָה
וְשָׁנָה: 22 כַּיָּמִים אֲשֶׁר־נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב
לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים: 23 וְקִבֵּל הַיְּהוּדִים אֵת אֲשֶׁר־הֵחֵלּוּ
לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר־כָּתַב מָרְדֳּכַי אֲלֵיהֶם: 24 כִּי הָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי צֹרֵר כָּל־הַיְּהוּדִים חָשַׁב עַל־הַיְּהוּדִים לְאַבְּדָם
וְהִפִּיל פּוּר הוּא הַגּוֹרָל לְהֻמָּם וּלְאַבְּדָם: 25 וּבְבֹאָהּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אָמַר עִם־הַסֵּפֶר יָשׁוּב מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה אֲשֶׁר־חָשַׁב
עַל־הַיְּהוּדִים עַל־רֹאשׁוֹ וְתָלוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו עַל־הָעֵץ: 26 עַל־כֵּן קָרְאוּ לַיָּמִים הָאֵלֶּה פוּרִים עַל־שֵׁם הַפּוּר עַל־כֵּן
עַל־כָּל־דִּבְרֵי הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת וּמָה־רָאוּ עַל־כָּכָה וּמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם: 27 קִיְּמוּ וְקִבְּלָ֣ה הַיְּהוּדִים ׀ עֲלֵיהֶם וְעַל־זַרְעָם וְעַל
כָּל־הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבוֹר לִהְיוֹת עֹשִׂים אֵת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כִּכְתָבָם וְכִזְמַנָּם בְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה: 28 וְהַיָּמִים
הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר מִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וָעִיר וְיֹמֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעַבְרוּ
מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזִכְרָם לֹא־יָסוּף מִזַּרְעָם: ס
29 וַתִּכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בַת־אֲבִיחַיִל וּמָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי אֶת־כָּל־תֹּקֶף לְקַיֵּם אֵת אִגֶּרֶת הַפּוּרִים הַזֹּאת
הַשֵּׁנִית: 30 וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל־כָּל־הַיְּהוּדִים אֶל־שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמְאָה מְדִינָה מַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ דִּבְרֵי שָׁלוֹם
וֶאֱמֶת: 31 לְקַיֵּם אֵת־יְמֵי הַפֻּרִים הָאֵלֶּה בִּזְמַנֵּיהֶם כַּאֲשֶׁר קִיַּם עֲלֵיהֶם מָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי וְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְכַאֲשֶׁר קִיְּמוּ
עַל־נַפְשָׁם וְעַל־זַרְעָם דִּבְרֵי הַצֹּמוֹת וְזַעֲקָתָם: 32 וּמַאֲמַר אֶסְתֵּר קִיַּם דִּבְרֵי הַפֻּרִים הָאֵלֶּה וְנִכְתָּב בַּסֵּפֶר: פ

ʾΕσθήρ - Κεφάλαιο 9

Εν γὰρ τῷ δωδεκάτῳ μηνί, τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός, ὅς ἐστιν ʾΑδάρ, παρῆν τὰ γράμματα τὰ γραφέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως. 2 ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀπώλοντο οἱ ἀντικείμενοι τοῖς ʾΙουδαίοις· οὐδεὶς γὰρ ἀντέστη, φοβούμενος αὐτούς. 3 οἱ γὰρ ἄρχοντες τῶν σατραπῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλικοὶ γραμματεῖς ἐτίμων τοὺς ʾΙουδαίους· ὁ γὰρ φόβος Μαρδοχαίου ἐνέκειτο αὐτοῖς. 4 προσέπεσε γὰρ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως ὀνομασθῆναι ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ καὶ ἐμεγαλύνετο. 5 καὶ ἐπάταξαν οἱ ʾΙουδαῖοι πληγὴν ἐν πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν πληγὴν μαχαίρας καὶ ἀναιρέσεως καὶ ἀπωλείας καὶ ἐποίησαν ἐν τοῖς μισοῦσιν αὐτοὺς κατὰ τὸ θέλημα αὐτῶν. 6 καὶ ἐν Σούσοις τῇ πόλει ἀπέκτειναν οἱ ʾΙουδαῖοι ἄνδρας πεντακοσίους, 7 τόν τε Φαρσαννὲς καὶ Δελφὼν καὶ Φασγὰ 8 καὶ Φαραδαθὰ καὶ Βαρέα καὶ Σαρβακὰ 9 καὶ Μαρμασιμὰ καὶ Ρουφαῖον καὶ ʾΑρσαῖον καὶ Ζαβουθαῖον, 10 τοὺς δέκα υἱοὺς ʾΑμὰν ʾΑμαδάθου Βουγαίου τοῦ ἐχθροῦ τῶν ʾΙουδαίων, καὶ διήρπασαν. 11 ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐπεδόθη ὁ ἀριθμὸς τῷ βασιλεῖ τῶν ἀπολωλότων ἐν Σούσοις. 12 εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς ʾΕσθήρ· ἀπώλεσαν οἱ ʾΙουδαῖοι ἐν Σούσοις τῇ πόλει ἄνδρας πεντακοσίους· ἐν δὲ τῇ περιχώρῳ πῶς οἴει ἐχρήσαντο; τί οὖν ἀξιοῖς ἔτι, καὶ ἔσται σοι; 13 καὶ εἶπεν ʾΕσθὴρ τῷ βασιλεῖ· δοθήτω τοῖς ʾΙουδαίοις χρῆσθαι ὡσαύτως τὴν αὔριον, ὥστε τοὺς δέκα υἱοὺς ʾΑμὰν κρεμάσαι. 14 καὶ ἐπέτρεψεν οὕτως γενέσθαι καὶ ἐξέθηκε τοῖς ʾΙουδαίοις τῆς πόλεως τὰ σώματα τῶν υἱῶν ʾΑμὰν κρεμάσαι. 15 καὶ συνήχθησαν οἱ ʾΙουδαῖοι ἐν Σούσοις τῇ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ ᾿Αδὰρ καὶ ἀπέκτειναν ἄνδρας τριακοσίους καὶ οὐδὲν διήρπασαν. 16 οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ᾿Ιουδαίων οἱ ἐν τῇ βασιλείᾳ συνήχθησαν καὶ ἑαυτοῖς ἐβοήθουν καὶ ἀνεπαύσαντο ἀπὸ τῶν πολεμίων· ἀπώλεσαν γὰρ αὐτῶν μυρίους πεντακισχιλίους τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ ᾿Αδὰρ καὶ οὐδὲν διήρπασαν. 17 καὶ ἀνεπαύσαντο τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἦγον αὐτὴν ἡμέραν ἀναπαύσεως μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. 18 οἱ δὲ ᾿Ιουδαῖοι ἐν Σούσοις τῇ πόλει συνήχθησαν καὶ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ καὶ ἀνεπαύσαντο· ἦγον δὲ καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. 19 διὰ τοῦτο οὖν οἱ ᾿Ιουδαῖοι οἱ διεσπαρμένοι ἐν πάσῃ χώρᾳ τῇ ἔξω ἄγουσι τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τοῦ ᾿Αδὰρ ἡμέραν ἀγαθὴν μετ᾽ εὐφροσύνης ἀποστέλλοντες μερίδας ἕκαστος τῷ πλησίον.

20 Ἔγραψε δὲ Μαρδοχαῖος τοὺς λόγους τούτους εἰς βιβλίον καὶ ἐξαπέστειλε τοῖς ᾿Ιουδαίοις, ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ ᾿Αρταξέρξου βασιλεία, τοῖς ἐγγὺς καὶ τοῖς μακράν, 21 στῆσαι τὰς ἡμέρας ταύτας ἀγαθὰς ἄγειν τε τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην τοῦ ᾿Αδὰρ —22 ἐν γὰρ ταύταις ταῖς ἡμέραις ἀνεπαύσαντο οἱ ᾿Ιουδαῖοι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν— καὶ τὸν μῆνα, ἐν ᾧ ἐστράφη αὐτοῖς (ὃς ἦν ᾿Αδὰρ) ἀπὸ πένθους εἰς χαρὰν καὶ ἀπὸ ὀδύνης εἰς ἀγαθὴν ἡμέραν, ἄγειν ὅλον ἀγαθὰς ἡμέρας γάμων καὶ εὐφροσύνης, ἐξαποστέλλοντας μερίδας τοῖς φίλοις καὶ τοῖς πτωχοῖς. 23 καὶ προσεδέξαντο οἱ ᾿Ιουδαῖοι, καθὼς ἔγραψεν αὐτοῖς ὁ Μαρδοχαῖος, 24 πῶς ᾿Αμὰν ᾿Αμαδάθου, ὁ Μακεδών, ἐπολέμει αὐτούς, καθὼς ἔθετο ψῆφισμα καὶ κλῆρον ἀφανίσαι αὐτούς, 25 καὶ ὡς εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα λέγων κρεμάσαι τὸν Μαρδοχαῖον· ὅσα δὲ ἐπεχείρησεν ἐπάξαι ἐπὶ τοὺς ᾿Ιουδαίους κακά, ἐπ᾽ αὐτὸν ἐγένοντο, καὶ ἐκρεμάσθη αὐτός, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. 26 διὰ τοῦτο ἐπεκλήθησαν αἱ ἡμέραι αὗται Φρουραὶ διὰ τοὺς κλήρους, ὅτι τῇ διαλέκτῳ αὐτῶν καλοῦνται Φρουραί, διὰ τοὺς λόγους τῆς ἐπιστολῆς ταύτης καὶ ὅσα πεπόνθασι διὰ ταῦτα καὶ ὅσα αὐτοῖς ἐγένετο, 27 καὶ ἔστησε· καὶ προσεδέχοντο οἱ ᾿Ιουδαῖοι ἐφ᾽ ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν καὶ ἐπὶ τοῖς προστεθειμένοις ἐπ᾽ αὐτῶν, οὐδὲ μὴν ἄλλων χρήσονται. αἱ δὲ ἡμέραι αὗται μνημόσυνον ἐπιτελούμενον κατὰ γενεὰν καὶ γενεὰν καὶ πόλιν καὶ πατριὰν καὶ χώραν. 28 αἱ δὲ ἡμέραι αὗται τῶν Φρουραὶ ἀχθήσονται εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν οὐ μὴ ἐκλίπῃ ἐκ τῶν γενεῶν. 29 καὶ ἔγραψεν ᾿Εσθὴρ ἡ βασίλισσα θυγάτηρ ᾿Αμιναδὰβ καὶ Μαρδοχαῖος ὁ ᾿Ιουδαῖος ὅσα ἐποίησαν τό τε στερέωμα τῆς ἐπιστολῆς τῶν Φρουραί. 30 καὶ Μαρδοχαῖος καὶ ᾿Εσθὴρ ἡ βασίλισσα ἔστησαν ἑαυτοῖς καθ᾽ ἑαυτῶν, καὶ τότε στήσαντες κατὰ τῆς ὑγείας ἑαυτῶν καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν. 31 καὶ ᾿Εσθὴρ λόγῳ ἔστησεν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐγράφη εἰς μνημόσυνον.

10

Mardokeyo aj'irenge

[1] Mwâmi Asuerusi arhegeka okuvurhisa omu cihugo câge côshi n'omu ngasi bindi bihugo byanali omu nyanja. [2] Ebijiro byâge byôshi biyêrekîre obuhashe n'obuhimane by'oku Mardokeyo akuzibagwa na mwâmi, ebyo byo shi biri byandike omu Citabu c'Emyanzi y'Abâmi b'e Mediya na

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ab'e Persi.

[3] Bulya Omuyahudi Mardokeyo ali akola wa burhanzi enyuma za mwâmi Asuerusi; ali muntu mukulu omu masù g' Abayahudi, ali asimirwe na bene wâbo mwandu, akazâg'ilonza aminja g'olubaga lwâge loshi na ngasi mango ebi nwa byâge byabaga bya murhûla oku ishanja lyâge.

[3(a)] Mardokeyo anaciderha, erhi: «Nyamuzinda yêne wajiraga ebyôla byo shi! [3(b)] Bulya nkakengêra ecilôrho nabwîne kuli okwôla, nambone oku ntà ci nwa ciru n'eciguma cagezire cirhanabaga oku calitwîrirwe. [3(c)] Ciru n'iriba lisungunu lyabaga lwîshi lunene, ciru n'akamole kamoleka, ciru n'izûba, ciru n'amîshi manji. Olwo lwîshi lunene ye Estcri wayankagwa na mwâmi, anajirwa mwâmikazi. [3(d)] Empangaza ibirhi zali nie rhweshi na Hamani. [3(e)] Amashanja galimwo balya bôshi bashûbûzanyagya mpu baherêrekeze Abayahudi. [3(f)] N'olubaga lwâni ye Israheli walakiraga emunda Nyamuzinda ali anayôkoka. Neci Nyakasane acizize olubaga lwâge na nîrhu rhwenc arhuyôkola muli agôla malibuko. Nnâmahanga ajizire ebisômerîne n'ebirhangâzo binji birhasag'ibo nekana bundi omu gandi mashanja. [3(g)] Co carhumaga arheganya njira ibirhi: njira nguma oku lubaga lwâge n'eyindi oku gandi mashanja gôshi. [3(h)] Ebyôla byanabire omu mango gabyo nk'oku Nnâmahanga anali alalire oku mashanja gôshi. [3(i)] Lero Nyakasane anaciyîbuka olubaga lwâge n'omwîmo gwâge agutwîra olubanja. [3(k)] N'ezôla nsiku ibirhi olw'ikumi na kani n'olwa kal'ikumi na karhânu z'ogwo mwêzi gw'Adari, zaba nsiku z'okushûbûzanya, z'obusîme, na z'omwîshingo munene embere za Nyamuzinda, oku ngasi bûko bwâbo na ngasi mango omu Israheli lwo lubaga lwâge.»

Emyanzi yali esigire

[3(l)] Omu mwâka gwa kani kurhenga Ptolemeyo ali mwâmi bôshi na Kleopatri, Dositeyo, muntu wakazâg'iciderha mpu ali mudâhwa w'omu bûko bwa Levi kuguma bôshi n'omugala Ptolemeyo, banaciyîsha badwîrhe agala maruba gashambire oku Purimu; banaciderha mpu gali maruba g'okunali, mpu gayandikagwa na Lisîmakomugala wa Ptolemeyo w'e Yeruzalemu.

Esther 10

וַיָּשֶׂם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ ׀ מַס עַל־הָאָרֶץ וְאִיֵּי הַיָּם׃ וְכָל־מַעֲשֵׂה תָקְפּוֹ וּגְבוּרָתוֹ וּפָרְשַׁת גְּדֻלַּת מָרְדֳּכַי אֲשֶׁר גִּדְּלוֹ
הַמֶּלֶךְ הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי מָדַי וּפָרָס׃ כִּי ׀ מָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ
וְגָדוֹל לַיְּהוּדִים וְרָצוּי לְרֹב אֶחָיו דֹּרֵשׁ טוֹב לְעַמּוֹ וְדֹבֵר שָׁלוֹם לְכָל־זַרְעוֹ׃

Ἐσθήρ - Κεφάλαιο 10

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΕΓΡΑΨΕ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν βασιλείαν τῆς τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, 2 καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ ἀνδραγαθίαν πλοῦτόν τε καὶ δόξαν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἰδοὺ γέγραπται ἐν βιβλίῳ βασιλέων Περσῶν καὶ Μήδων εἰς μνημόσυνον. 3 ὁ δὲ Μαρδοχαῖος διεδέχετο τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην καὶ μέγας ἦν ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ δεδοξασμένος ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων· καὶ φιλούμενος, διηγεῖτο τὴν ἀγωγὴν παντὶ τῷ ἔθνει αὐτοῦ.

3α Καὶ εἶπε Μαρδοχαῖος· παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐγένετο ταῦτα. 3β ἐμνήσθη γὰρ περὶ τοῦ ἐνυπνίου, οὗ εἶδον περὶ τῶν λόγων τούτων· οὐδὲ γὰρ παρῆλθεν ἀπ᾽ αὐτῶν λόγος. 3γ ἡ μικρὰ πηγή, ἣ ἐγένετο ποταμὸς καὶ ἦν φῶς καὶ ἥλιος καὶ ὕδωρ πολύ· Ἐσθήρ ἐστιν ὁ ποταμός, ἣν ἐγάμησεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐποίησε βασίλισσαν. 3δ οἱ δὲ δύο δράκοντες, ἐγώ εἰμι καὶ Ἀμάν. 3ε τὰ δὲ ἔθνη τὰ ἐπισυναχθέντα ἀπολέσαι τὸ ὄνομα τῶν Ἰουδαίων. 3ζ τὸ δὲ ἔθνος τὸ ἐμόν, οὗτός ἐστιν Ἰσραήλ, οἱ βοήσαντες πρὸς τὸν Θεὸν καὶ σωθέντες· καὶ ἔσωσε Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ ἐρύσατο Κύριος ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν κακῶν τούτων. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα, ἃ οὐ γέγονεν ἐν τοῖς ἔθνεσι. 3η διὰ τοῦτο ἐποίησε κλήρους δύο, ἕνα τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ καὶ ἕνα πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· 3θ καὶ ἦλθον οἱ δύο κλῆροι οὗτοι εἰς ὥραν καὶ καιρὸν καὶ εἰς ἡμέραν κρίσεως ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ πᾶσιν τοῖς ἔθνεσι, 3ι καὶ ἐμνήσθη ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ ἐδικαίωσε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ· 3κ καὶ ἔσονται αὐτοῖς αἱ ἡμέραι αὗται ἐν μηνὶ Ἀδὰρ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς μετὰ συναγωγῆς καὶ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ κατὰ γενεὰς εἰς τὸν αἰῶνα ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ Ἰσραήλ.

3λ Ἔτους τετάρτου βασιλεύοντος Πτολεμαίου καὶ Κλεοπάτρας εἰσήνεγκε Δοσίθεος, ὃς ἔφη εἶναι ἱερεὺς καὶ Λευίτης, καὶ Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὴν προκειμένην ἐπιστολὴν τῶν Φρουραί, ἣν ἔφασαν εἶναι καὶ ἡρμηνευκέναι Λυσίμαχον Πτολεμαίου τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1MA - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

1 Mak

1 MAKABEYO

ECITABU CIRHANZI CA MAKABEYO

ECITABU CIRHANZI CA MAKABEYO

1

MAKABEYO MAKKABAIΩN

Enshokolezi

Ebitabu bibiri bya Makabeyo byayandikagwa na bantu babiri oku buzinda bw'emyâka magana abiri mizinda embere Kristu aburhwe. Ecitabu cirhanzi cayandikagwa omu cihabraniya, ci konene, empindulo yaco omu cigereki yone yabonesire. Ecitabu cirhanzi cahera. Ciderha ebyabaga emwa Abayahudi erhi bayusigaluka emwâbo, ci kone oku burhegesi bw'abâmi b'e Sîriya babalibuzagya bwenêne erhi idini lyâbo lirhuma. Burhwali bwa Yuda Makabeyo bwarhabire Abayahudi. Eci citabu cayandikagwa na muyahudi muguma izîno lyâge lirhamanyirwi ekarhî kw'omwâka gw'igana n'ogwa makumi galindarhu embere ly'okuburhwa kwa Kristu. Ecitabu ca kabiri cajiragwa nacomuli ago mango. Cayandikagwa omu ci gereki na Yasoni we Kurena. Cali cinene bwenêne, ci kwône enyuma lyâge owundi muyahudi acinyihya. Owaciyandikaga alonzagya okuyêrekana obushîbirizi bunene Abayahudi bagwêrhe omw'idini lyâbo. Muli ebyo bitabu byombi rhuyishi embaka Abayahudi balemberaga. Bagwe rhe omurhima muzibu n'obulangâlire. Obuhane Nyamuzinda abahâga omu cihugo c'emwa bene bwabahindula bwenêne. Ago mango erhi omucunguzi ali hôfi bulya Yuda Makabeyo afàga omu mwâka gwa 160 embere Kristu aburhwe.

EBIRI OMU CITABU CIRHANZI CA MAKABEYO

1. Enshokolezi: cigabi 1-2

2. Yuda Makabeyo ahima: c. 3-9, 22

3. Yonatani n'ebijiro byâge : c. 9, 23-12

4. Simoni n'emikolo yâge: c. 13-16

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

EBIRI OMU CITABU CA KABIRI CA MAKABEYO

1. *Okulalikwa kwa Abayahudi b'e Mîsiri: cigabi 1-2*

2. *Okusherêza n'okuyôbohya: cigabi 3-7*

3. *Okulwa n'okuhima: cigabi 8*

ECITABU CIRHANZI CA MAKABEYO[1]

I. Omurhondêro

Engoma y'Aleksandro

[1] Aleksandro, mwene Filipo w'e Macedoniya amango arhengaga omu cihugo c'e Kitiyima[e],erhi amahima Dariusi, mwâmi w'Abapersi n'Abamedi, anacimurhôla entebe yâge (bulya embere ali mwâmi w'e Bugereki yone). [2] Ajizire entambala za ngero nyinji, ayanka bishagala binji, anigûza na bâmi banji muli eco cihugo. [3] Agendekera bwenêne kuhika oku lubibi lw'igulu, a nyaga muli mashanja manji, igulu lyôshi lyahwekera embere zâge; kuli ebyo a rhondêra obucibonyi bulushire omu murhima gwâge, anakacîshinga. [4] Ajira emirhwe mizibu y'abalwi, acîjira mukulu wa bihugo binji n'amashanja manji, n'abâmi banji bamushiga. [5] Lero endwâla yamujàko agwa aha ncingo! akengêra oku ensiku zâge zamamuhikira, [6] Anacihamagala abarhambo bâge bakulu, na balya bôshi ba baga naye kurhenga eburho, abagabira obwâmi bwâge embere afè. [7] Aleksandro[f] afire erhi amayîma myâka ikumi n'ibiri. [8] Abarhambo bâge banacirhôla ecihugo ngasi muguma aha banali bamuhire. [9] Bôshi bayambala ngasi muguma ishungwè enyuma ly'okufà kwâge kuguma n'abâna bâbo enyuma zâbo, kwagera myâka minji erhi banacikola maligo manji omu cihugo.

Antiyokusi Epifani n'okujà kw'oborhere bw'ecigereki omu Israheli

[10] Muli abôla bâmi mwarhenga omuzî mubolo: izîno lyâge Antiyokusi Epifani[g] mwene mwâmi Antiyokusi embere abaga e Roma nka mushwêkwa; ahâbwa obwâmi omu mwâka gwa igana na makumi asharhu na nda kurhenga oku burhegesi bw'Abagereki. [11] Hali emisole omu cihugo c'Israheli mwago mango y'akagishumikwa okuhirimyAbayahudi banji omu nderho zâbo mpu: Kanyi rhunywâne n'agandi mashanja rhuyûbakînwe nago bulya kurhenga rhucîyegwîre kulibo mabî manji gamarhuhirimakwo. [12] Ebyo binwa byanacibasîmîsa. [13] Baguma omu lubaga

[e] **1.1** Ecihugo c'e Kitiyima co cihugo c'ebuzikiro bw'izûba bw'e Israheli-Palestina: Bene Cipro, abantu b'omu cihugo c'Abagereki, ci bwenêne ab'e Macedoniya.
[f] **1.7** Aleksandro mukulu, ali mugriki ahima bene Persi omu mwâka gwa 334 embere ly'okuburhwa kw'omucunguzi.
[g] **1.10** : Epifani: lishembano liyêrekîne obucibonyi bw'Antiyokusi. “Epi” kuderha “enyanya”, “faneo”, lidesire “muntu olonza okuboneka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bayêmêra okugendera mwâmi, abahà obwêmêre by'okushimba engeso z'abapagani. [14] Aha Yeruzalemu banaciyûbaka ho olurhambà nk'oku amarhegeko g'amashanja ganali gahunyire. [15] Ecimanyîso c'okukembûlwa canahirigirha na ntyo bahakana endagâno yâbo ntagatîfu, bacigusha haguma n'abapagani. Bacigûza omu kujira amabî.

Antiyokusi agorha olugo lwa Yeruzalemu n'eby'omu kâ-Nyamuzinda byahâhwa

[16] Antiyokusi erhi abona oku obwâmi bwâge bwamarhinda bwinjinjà, aja mw'omuhigo g'okuyîma e Mîsiri, lyo yêne alya ago mami gombi. [17] Anacija omu Mîsiri n'engabo z'entwâli bwenêne, bàli n'ebihêsi, enjavu, abagenda n'enfarasi n'amârho manji g'enkuge. [18] Atula entambala kuli Ptolemeyo, mwâmi w'e Mîsiri; ci Ptolemeyo anacicîyegûla embere zâge, anacikula omulindi, ayâka. Ngâbo nyinji yafira ho, basirika bâge banji bayîrhwa. [19] Banacinyaga emirhundu mizibu y'omu Mîsiri yôshi. Antiyokusi anyagamwo birugu binji. [20] Erhi Antiyokusi ayusihima e Mîsiri, omu mwâka gw'igana na makumi ani n'isharhu anacihi ndamuka, arhêra Israheli na Yeruzalemu n'engabo ndârhi.

[21] Arhayôbohaga ciru okujà omu ka-Nyamuznda, bulya ali ayôsire nka musirhe arhenza olutare lw'amasholo, n'ecinara c'itara lya kalinda n'ebirugu byalyo byôshi. [22] Ayanka entalule y'emigati y'enterekêro, ebikombe bisungunu, enambi z'amasholo, arhôla ebicikirizo, ebimane n'ebindi by'okuyinji hya akâ-Nyamuzinda. [23] Azimba amasholo, enfaranga n'ebindi birugu byanali mwo byôshi by'engulo ndârhi, ebi anahisireko. [24] Erhi aba amagugumba byo shi agenda acishubirira omu cihugo câge, erhi amanabulaga mukò munji amanarhôla ebijâci biri nka bya kusiraha. [25] Israheli alakirwa bwenêne omu cihugo côshi. [26] Abakulu n'abarhambo baheba emilumbo, abananyere, abarhabana, ba rhongêra n'iranga ly'abagoli lya tubala. [27] Omuhya n'omuhya-mulume babanda endulu; oku atamîre omu nyumpa, nyamuhya erhi anabombogorha. [28] Idaho lyanacijugumira bene lyo; n'enyumpa ya Yakôbo yôshi enshonyi zayibumba.

Olw'omwengehusi

[29] Enyuma lya myâka ibiri, mwâmi anacirhuma omuhongesa omu bishagala bya Yuda, naye anajà e Yeruzalemu n'engabo nyinji bwenêne. [30] Abantu beyo munda anacibahirakwo ebinwa by'olubohôlolo nabo banacimulangâlira. Caligumiza anacicîkwêba oku cihugo acilemaza bwenêne, ayîrha abanya Israheli mwandu. [31] Ebyali omu lugo babigugumba byôshi, nalo lonêne aludulika muliro ahenangula enyumpa n'engurhu z'omu marhambi. [32] Abakazi n'abâna abahêka bujà n'ebishwêkwa byâbo abigugumba. [33] Buzinda bwaho, bayûbaka omu lugo lwa Daudi olugurhu lunene, na luzibu bwenêne; lwaba lo lugo lwâbo. [34] Bayûbasayo abantu babî bwenêne, bantu bagalugalu loshi, banayôloloka eyo munda. [35] Balundayo eby'emirasano yâbo

---

enyanya ly'abandi, ye CIBONE.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'eby'okucîyikira, eminyago barhenzagya aha Yeruzalemu, bayilunda aho batwaho ntyo icumbi lyo okuyôbohya.

[36] Gwali murhego omu hantu hatagatîfu, mushombanyi kaheza w'Israheli w'amango gôshi. [37] Omukò gw'aberu-kwêru gwabulagirwa omu burhambi bw'ahatagatîfu babîhya ntyôla ahantu hatagatîfu. [38] Embere zâbo abayûbaka e Yeruzalemu bakula omulindi, Yeruzalemu anaciyûbakwa n'ababisha. Olugo lwashuba ihanga oku bâna balo: bulya abâna balo bamaluyâka. [39] Ahatagatîfu hage hayôrha bwamwe; ensiku nkulu zâge zaba za mishîbo. Ensiku zâge za Sabato kushekêsa n'irenge lyâge caba cituka. [40] Aha irenge lyâge lyali lihikire ho n'akagayo kâge kahikire. Obuhashe bwâge bwahinduka mishîbo.

Obugashanizè bw'ecipagani

[41] Mwâmi anacilumiza irhegeko lihyâhya omu cihugo, mpu bôshi babè lubaga luguna. Ngasi lubaga lukwebe amarhegeko galwo eburhambi[h]. [42] Ngasi ishanja lirhegesirwe lijahike engeso zâlyo, aho, mashanja manji gayêmêra eryo irhegeko lya mwâmi. [43] Omu Buyahudi banji basîma okushimba idini lyâge. Bakazirherekêra abazimu, banaleka okushimba olwa Sabato. [44] Mwâmi ayandika amaruba, anagahirako entumwa e Yeruzalemu n'oku bindi bishagala by'e Yuda, omu kubarhegeka mpu bashimbe gandi gandi marhegeko kuleka galya g'omu cihugo câbo. [45] Mpu bakule omu kâ-Nyamuzinda kâbo ngasi nterekêro z'embâgwa n'ez'ensingônolè n'ey'okulabika mw'omukò, mpu babule okukashenga olwa Sabato n'olwa ensiku nkulu; [46] Barhegekwa mpu bazinze akâ-Nyamuzinda, haguma n'abarhabazi bako. [47] Mpu bayûbake empêrero z'emirhi mirherekêre, bayûbake akâ-Nyamuzinda k'abazimu mpu banakole barherekêre, bahâne engulube ntôrhò na ngasi zindi nyama ngalugalu. [48] Bahanzibwa mpu baleke abâna bâbo buzira kukembûlwa, nabo bonene mpu bakacîhemula na ngasi bundi bulyo bwa kuhemula omuntu n'okumujira mugalugalu. [49] Lyo alinda ayibagira akanwa ka Nyamuzinda, analinda ahindula engeso zâbo. [50] Ngasi yêshi orhanashimbiri irhegeko lya mwâmi anatwîrwa okufà. [51] Ago marhegeko Mwâmi ayandikaga, ganacilumizibwa omu bwâmi bwâge bôshi anacijira abakazigalanga omu mashanja gôshi, n'ebishagala by'e Yuda abisêza oku rherekêra ngasi hantu. [52] Bayahudi banji, balya bôshi banali bamaleka amango rhegeko, bacilunga kuli abo bantu babî. Bashimba ebigalugalu omu cihugo co shi. [53] Barhuma Abayahudi baciri bashimbulizi bajà bacifulika omu mahukulu ga ngasi lubero.

[54] Omu nsiku ikumi n'irhanu z'omwêzi gwa mwenda omu mwâka gw'igana na makumi ani n'irhanu, bayûbaka ibala ly'okuyenda abantu omurhima omu nda, oku luhêro lw'enterekêro z'embâgwa. Banaciyûbaka n'ezindi mpêro z'abazimu omu bishagala bya Yuda n'omu mirhundu y'e burhambi. [55] Bakazitumbûkiza enshangi oku nyunvi z'enyumpa n'omu ngo. [56] Ebitabu

[h] **1.41** : Lolà 2 Mak 6-7.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

by'oburhimanya byali ho bakazibibera n'okubidûlika muliro [57] Ngasi oyu bakanashimanyire, ecitabu c'endagâno omu mwâge, na ngasi oyu bakanabwîne agwêrhe obushiru oku kanwa ka Nyamuzinda bôshi bananigwe omu kushimba lirya irhegeko lya mwâmi. [58] Ntyo kwo bakazâgijira ngasi mwêzi Abayahudi bakanashimanyire omu ngo. [59] Omu nsiku makumi abiri n'irhanu z'omwêzi, bakagiyishi rherekêra kuli lulya luhêrero, bayûbakaga oku luhêro lw'enterekêro z'e mbagwa. [60] Abakazi bakagigend'ikembûza abâna bâbo, bakaziyîrhwa n'aba na babamanike omu magosi gâbo, [61] haguma n'omulala gwâbo, na balya banakukembûlwa.

[62] Ciru okwo kwahà Abayahudi banji emisî, baciyêrekana ntwâli, basimika omu kurhalya ebigalugalu nka abandi bôshi. [63] Basîma okufà ahâli h'okucîhemula n'ebiryo, n'okuhemukira ntyo endagâno ntagatîfu. Neci banacifa. [64] Oburhè bunji bwayunjula omw'Israheli.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 1

[1] Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ πατάξαι ᾽Αλέξανδρον τὸν Φιλίππου Μακεδόνα, ὃς ἐξῆλθεν ἐκ γῆς Χεττιιμ, καὶ ἐπάταξεν τὸν Δαρεῖον βασιλέα Περσῶν καὶ Μήδων καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ, πρότερον ἐπὶ τὴν ῾Ελλάδα. [2] καὶ συνεστήσατο πολέμους πολλοὺς καὶ ἐκράτησεν ὀχυρωμάτων καὶ ἔσφαξεν βασιλεῖς τῆς γῆς· [3] καὶ διῆλθεν ἕως ἄκρων τῆς γῆς καὶ ἔλαβεν σκῦλα πλήθους ἐθνῶν. καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ὑψώθη, καὶ ἐπήρθη ἡ καρδία αὐτοῦ. [4] καὶ συνῆξεν δύναμιν ἰσχυρὰν σφόδρα καὶ ἦρξεν χωρῶν ἐθνῶν καὶ τυράννων, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φόρον. [5] καὶ μετὰ ταῦτα ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κοίτην καὶ ἔγνω ὅτι ἀποθνήσκει. [6] καὶ ἐκάλεσεν τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς ἐνδόξους τοὺς συνεκτρόφους αὐτοῦ ἐκ νεότητος καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἔτι αὐτοῦ ζῶντος. [7] καὶ ἐβασίλευσεν ᾽Αλέξανδρος ἔτη δώδεκα καὶ ἀπέθανεν. [8] καὶ ἐπεκράτησαν οἱ παῖδες αὐτοῦ, ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ. [9] καὶ ἐπέθεντο πάντες διαδήματα μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐτὸν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν ἔτη πολλὰ καὶ ἐπλήθυναν κακὰ ἐν τῇ γῇ. [10] καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν ῥίζα ἁμαρτωλὸς ᾽Αντίοχος ᾽Επιφανὴς υἱὸς ᾽Αντιόχου τοῦ βασιλέως, ὃς ἦν ὅμηρα ἐν ῾Ρώμῃ· καὶ ἐβασίλευσεν ἐν ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ βασιλείας ῾Ελλήνων. [11] ᾽Εν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθον ἐξ Ισραηλ υἱοὶ παράνομοι καὶ ἀνέπεισαν πολλοὺς λέγοντες Πορευθῶμεν καὶ διαθώμεθα διαθήκην μετὰ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ἡμῶν, ὅτι ἀφ᾽ ἧς ἐχωρίσθημεν ἀπ᾽ αὐτῶν, εὗρεν ἡμᾶς κακὰ πολλά. [12] καὶ ἠγαθύνθη ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν, [13] καὶ προεθυμήθησάν τινες ἀπὸ τοῦ λαοῦ καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν ποιῆσαι τὰ δικαιώματα τῶν ἐθνῶν. [14] καὶ ᾠκοδόμησαν γυμνάσιον ἐν Ιεροσολύμοις κατὰ τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν [15] καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἀκροβυστίας καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ διαθήκης ἁγίας καὶ ἐζευγίσθησαν τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐπράθησαν τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρόν. [16] Καὶ ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία ἐνώπιον ᾽Αντιόχου, καὶ ὑπέλαβεν βασιλεῦσαι γῆς Αἰγύπτου, ὅπως βασιλεύσῃ ἐπὶ τὰς δύο βασιλείας. [17] καὶ εἰσῆλθεν εἰς Αἴγυπτον ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, ἐν ἅρμασιν καὶ ἐλέφασιν καὶ ἐν ἱππεῦσιν καὶ ἐν στόλῳ μεγάλῳ [18] καὶ συνεστήσατο πόλεμον πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα Αἰγύπτου· καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐνετράπη Πτολεμαῖος ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ ἔφυγεν, καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί. [19] καὶ κατελάβοντο τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἔλαβεν τὰ σκῦλα γῆς Αἰγύπτου. [20] καὶ ἐπέστρεψεν Ἀντίοχος μετὰ τὸ πατάξαι Αἴγυπτον ἐν τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ ἔτει καὶ ἀνέβη ἐπὶ Ισραηλ καὶ ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα ἐν ὄχλῳ βαρεῖ. [21] καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἁγίασμα ἐν ὑπερηφανίᾳ καὶ ἔλαβεν τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτὸς καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς [22] καὶ τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως καὶ τὰ σπονδεῖα καὶ τὰς φιάλας καὶ τὰς θυΐσκας τὰς χρυσᾶς καὶ τὸ καταπέτασμα καὶ τοὺς στεφάνους καὶ τὸν κόσμον τὸν χρυσοῦν τὸν κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ καὶ ἐλέπισεν πάντα· [23] καὶ ἔλαβεν τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητὰ καὶ ἔλαβεν τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, οὓς εὗρεν· [24] καὶ λαβὼν πάντα ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν φονοκτονίαν καὶ ἐλάλησεν ὑπερηφανίαν μεγάλην. [25] καὶ ἐγένετο πένθος μέγα ἐπὶ Ισραηλ ἐν παντὶ τόπῳ αὐτῶν. [26] καὶ ἐστέναξαν ἄρχοντες καὶ πρεσβύτεροι, παρθένοι καὶ νεανίσκοι ἠσθένησαν, καὶ τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν ἠλλοιώθη. [27] πᾶς νυμφίος ἀνέλαβεν θρῆνον, καὶ καθημένη ἐν παστῷ ἐπένθει. [28] καὶ ἐσείσθη ἡ γῆ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτήν, καὶ πᾶς ὁ οἶκος Ιακωβ ἐνεδύσατο αἰσχύνην. [29] Μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄρχοντα φορολογίας εἰς τὰς πόλεις Ιουδα, καὶ ἦλθεν εἰς Ιερουσαλημ ἐν ὄχλῳ βαρεῖ. [30] καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς λόγους εἰρηνικοὺς ἐν δόλῳ, καὶ ἐνεπίστευσαν αὐτῷ. καὶ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐξάπινα καὶ ἐπάταξεν αὐτὴν πληγὴν μεγάλην καὶ ἀπώλεσεν λαὸν πολὺν ἐξ Ισραηλ. [31] καὶ ἔλαβεν τὰ σκῦλα τῆς πόλεως καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν πυρὶ καὶ καθεῖλεν τοὺς οἴκους αὐτῆς καὶ τὰ τείχη κύκλῳ. [32] καὶ ᾐχμαλώτισαν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὰ κτήνη ἐκληρονόμησαν. [33] καὶ ᾠκοδόμησαν τὴν πόλιν Δαυιδ τείχει μεγάλῳ καὶ ὀχυρῷ, πύργοις ὀχυροῖς, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄκραν. [34] καὶ ἔθηκαν ἐκεῖ ἔθνος ἁμαρτωλόν, ἄνδρας παρανόμους, καὶ ἐνίσχυσαν ἐν αὐτῇ. [35] καὶ παρέθεντο ὅπλα καὶ τροφὴν καὶ συναγαγόντες τὰ σκῦλα Ιερουσαλημ ἀπέθεντο ἐκεῖ καὶ ἐγένοντο εἰς μεγάλην παγίδα. [36] καὶ ἐγένετο εἰς ἔνεδρον τῷ ἁγιάσματι καὶ εἰς διάβολον πονηρὸν τῷ Ισραηλ διὰ παντός. [37] καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον κύκλῳ τοῦ ἁγιάσματος καὶ ἐμόλυναν τὸ ἁγίασμα. [38] καὶ ἔφυγον οἱ κάτοικοι Ιερουσαλημ δι᾽ αὐτούς, καὶ ἐγένετο κατοικία ἀλλοτρίων· καὶ ἐγένετο ἀλλοτρία τοῖς γενήμασιν αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐγκατέλιπον αὐτήν. [39] τὸ ἁγίασμα αὐτῆς ἠρημώθη ὡς ἔρημος, αἱ ἑορταὶ αὐτῆς ἐστράφησαν εἰς πένθος, τὰ σάββατα αὐτῆς εἰς ὀνειδισμόν, ἡ τιμὴ αὐτῆς εἰς ἐξουδένωσιν. [40] κατὰ τὴν δόξαν αὐτῆς ἐπληθύνθη ἡ ἀτιμία αὐτῆς, καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἐστράφη εἰς πένθος. [41] Καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ εἶναι πάντας εἰς λαὸν ἕνα [42] καὶ ἐγκαταλιπεῖν ἕκαστον τὰ νόμιμα αὐτοῦ. καὶ ἐπεδέξαντο πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. [43] καὶ πολλοὶ ἀπὸ Ισραηλ εὐδόκησαν τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ καὶ ἔθυσαν τοῖς εἰδώλοις καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ σάββατον. [44] καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς βιβλία ἐν χειρὶ ἀγγέλων εἰς Ιερουσαλημ καὶ τὰς πόλεις Ιουδα πορευθῆναι ὀπίσω νομίμων ἀλλοτρίων τῆς γῆς [45] καὶ κωλῦσαι ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίαν καὶ σπονδὴν ἐκ τοῦ ἁγιάσματος καὶ βεβηλῶσαι σάββατα καὶ ἑορτὰς [46] καὶ μιᾶναι ἁγίασμα καὶ ἁγίους, [47] οἰκοδομῆσαι βωμοὺς καὶ τεμένη καὶ εἰδώλια καὶ θύειν ὕεια καὶ κτήνη κοινὰ [48] καὶ ἀφιέναι τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἀπεριτμήτους βδελύξαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν παντὶ ἀκαθάρτῳ καὶ βεβηλώσει [49] ὥστε ἐπιλαθέσθαι τοῦ νόμου καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀλλάξαι πάντα τὰ δικαιώματα· [50] καὶ ὃς ἂν μὴ ποιήσῃ κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως, ἀποθανεῖται. [51] κατὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους ἔγραψεν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ καὶ ἐποίησεν ἐπισκόπους ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν καὶ ἐνετείλατο ταῖς πόλεσιν Ιουδα θυσιάζειν κατὰ πόλιν καὶ πόλιν. [52] καὶ συνηθροίσθησαν ἀπὸ τοῦ λαοῦ πολλοὶ πρὸς αὐτούς, πᾶς ὁ ἐγκαταλείπων τὸν νόμον, καὶ ἐποίησαν κακὰ ἐν τῇ γῇ [53] καὶ ἔθεντο τὸν Ισραηλ ἐν κρύφοις ἐν παντὶ φυγαδευτηρίῳ αὐτῶν. [54] καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ Χασελευ τῷ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει ᾠκοδόμησεν βδέλυγμα ἐρημώσεως ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐν πόλεσιν Ιουδα κύκλῳ ᾠκοδόμησαν βωμούς· [55] καὶ ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν οἰκιῶν καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἐθυμίων. [56] καὶ τὰ βιβλία τοῦ νόμου, ἃ εὗρον, ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ κατασχίσαντες. [57] καὶ ὅπου εὑρίσκετο παρά τινι βιβλίον διαθήκης, καὶ εἴ τις συνευδόκει τῷ νόμῳ, τὸ σύγκριμα τοῦ βασιλέως ἐθανάτου αὐτόν. [58] ἐν ἰσχύι αὐτῶν ἐποίουν τῷ Ισραηλ τοῖς εὑρισκομένοις ἐν παντὶ μηνὶ καὶ μηνὶ ἐν ταῖς πόλεσιν. [59] καὶ τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς θυσιάζοντες ἐπὶ τὸν βωμόν, ὃς ἦν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. [60] καὶ τὰς γυναῖκας τὰς περιτετμηκυίας τὰ τέκνα αὐτῶν ἐθανάτωσαν κατὰ τὸ πρόσταγμα [61] καὶ ἐκρέμασαν τὰ βρέφη ἐκ τῶν τραχήλων αὐτῶν, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ τοὺς περιτετμηκότας αὐτούς. [62] καὶ πολλοὶ ἐν Ισραηλ ἐκραταιώθησαν καὶ ὠχυρώθησαν ἐν αὐτοῖς τοῦ μὴ φαγεῖν κοινὰ [63] καὶ ἐπεδέξαντο ἀποθανεῖν, ἵνα μὴ μιανθῶσιν τοῖς βρώμασιν καὶ μὴ βεβηλώσωσιν διαθήκην ἁγίαν, καὶ ἀπέθανον. [64] καὶ ἐγένετο ὀργὴ μεγάλη ἐπὶ Ισραηλ σφόδρα.

2

II. Entambala ntagatîfu yatulagwa na Matatiyasi

Matatiyasi n'abâna bâge

[1] Ago mango hanaciyîsha mulume muguma ye Matatiyasi mwene Yowane, mugala wa Simoni mudâhwa mukulu w'omu bûko bwa Yowaribu, anacirhenga e Yeruzalemu, agendiyûbaka e Modini. [2] Ali agwêrhe bagala barhânu: Yowane izîno lyâge lishembano ye wali Gadi. [3] Simoni, bakazâgimuderha mpu ye Tasi. [4] Yuda izîno lyâge lishembano ye wali Makabeyo. [5] Eleyazari izîno ly'okucîsûla ye wali Ahurani, na Yonatasi naye izîno lyâge ly'okucîsûla, ye wali Apusi. [6] Erhi aba amababala n'amabî gadwîrhe gajirwa e Buyahudi n'omu Yeruzalemu, [7] Matatiyasi anaciderha erhi: Yajewe nieki we! Carhumirage nieki mburhwa mwa gano mango mpu mbone oku omulala gwâni gwasherêra n'okuhera kw'olubaga lwa Nyamuzinda, lwamahirima omu maboko g'abahwinja nja, akâ-Nyamuzinda akala kakola kali omu maboko g'abashombanyi. [8] Enyumpa y'okushengera ekola mulangabule nka muntu banenaguzize. [9] Ebirugu byakazâgikayikengesa byôshi byahâhirwe, abâna bâge b'ebirhaba bôshi banigûzibwe omu mirimbwa; engôrho y'omushombanyi yahungumwire abâna hage b'emisole bôshi. [10] Lubaga luhi lurhayimiri omu kashambala kâge, nîsi erhi okucîhêkera ebi bahagula muli ye. [11] Bamukungwire yêshi, owakazâgicîrhonda yêne akola mujà. [12] Sinzagya oku oluhêro lwîrhu, akashala kîrhu,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

irenge lirhu, byôshi byâhagwirwe, amashanja g'abapagani gabihemwîre. [13] Biguma bicigi byankacirhuma rhwalama? [14] Okubundi obôla Matatiyasi n'abagala basharhula emyambalo yaho bayambala sunzu bajà omu mishbo minene.

Enterekêro yarhindibuzibwa aha Modini

[15] Abarhambo ba mwâmi bajira omukolo gw'okusêza abantu mpu bahemu kire Nyakasane, banaciyîsha omu lugo lwa Modini, bakolaga bayîshire oku rheganya enterekêro zâbo. [16] Bene Israheli banji babashiga, Matatiyasi bôshi n'abagala banacigendijira nabo eryâbo ihano olundi lunda. [17] Zirya ntumwa za Antiyokusi banacijà emunda Matatiyasi ali banacimubwîra mpu: «Oli muluzi wa lukengwa na wabuhashe muli luno lugo ogwêrhe na bagala bâwe na bene winyu osimikirekwo. [18] Jaga eruhya we murhanzi ojire okwôla irhegeko lya mwâmi lidesire nk'oku agandi mashanja ganajizire, nk'oku abantu ba Yuda banajizire n'abasigire omu Yeruzalemu na ntyôla w'oyûla wêne mweshi n'aba omu mulala gwâwe mwaba bîra ba mwâmi; we oyûla mweshi n'abâna bâwe mwahembwa bwenêne amasholo n'ensaranga n'ebindi binji mwandu. [19] Matatiyasi anacishuza ahamagaza n'izù linene erhi: «Ciru amashanja gôshi g'omu bwâmi gankamuyumva, ngasi muguma aleke ntyôla idini ly'ababusi bâge, ciru bankashimba ntyôla n'obulonza bwâbo, n'amarhegeko gâge. [20] Nionôla n'abagala bani na bene wîrhu rhwashimba idini ly'ababusi bîrhu. [21] Nnâmahanga arhulange rhurhahîraga rhukaleka akanwa n'amarhegeko gâge. [22] Rhurhashimbe amarhegeko ga mwâmi na ntyôla mpu rhuciberule oku idini lirhu, rhujè akaba ekulyo nîsi erhi e kumosho». [23] Oku anayûsiderha ebyôla binwa, muyahudi muguma ayegera omu masù g'abandi bôshi mpu akola arherekêra nk'oku irhegeko lya mwâmi linadesire, kuli lulya luhêrero lwali aha Modini. [24] Matatiyasi erhi abona kulya omutula gwamugwârha, yêshi ebya muli omu nda byageramwo omusisi, aleka oburhè bwâge bwanayâka nk'oku irhegeko linadesire, anacicîguga kuli olya muntu amunigira kulya luhêrero. [25] Muli agôla mango gonêne, aniga olya musirika wa mwâmi wajag'asêza abandi mpu barherekêre, ahongola na lulya luhêro. [26] Ntyôla kw'obushiru bw'irhegeko[i] bwamugendinage, akulikira ntyôla olwiganyo lwa Pinasi walwisagya Zimri, mugala wa Salomu. [27] Okubundi obwôla Matatiyasi anacij'ahamagaza omu lugo lwôshi erhi: ngasi yêshi onacigwêrhwe n'obushiru oku kanwa ka Nnâmahanga, akaba acilanzire eciragâne câge emwa Nnâmahanga, akanye anshimbe. [28] Ye n'abagala bayikirira oku ntondo, bajàndika ebi banaligwêrhe byôshi omu lugo.

Olwa sabato omw'irûngu

[29] N'abandi Bayahudi banji bakazâgilonza obushinganyanya bwa kanwa ka Nnâmahanga, nabo babungulukira omw'irûngu. [30] Mpu bajicibêrera eyôla munda bôshi n'abâna bâbo, na bakâbo, n'ebishwêkwa byâbo bisungunu bulya bali bamalibuka. [31] Banacimanyîsa emwa basirika

[i] **2.26** Obushiru bw'amarhegeko: Lolà Mib 25, 6-15; Lul 106, 30.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bakulu n'engabo zâbo zanali aha Yeruzalemu, murhundu gwa Daudi, oku abantu barhayêmîre irhegeko lya mwâmi bajire cifulika omw'irûngu. [32] Honahalya ngabo nyin ji y'abasirika ya nacibakulikira, erhi babahikako batwa olugamba balonza okubalwîsa olusiku lwa sabato. [33] Banacibabwîra mpu akagayo kinyu kamarhalusa! Rhengi muyîshe munajire oku mwâmi anarhegesire na ntyôla mwanalama. [34] Nabo Abayahudi banacibashuza mpu: rhurharhenge eno munda; rhurhashimbe irhegeko lya mwâmi, bulya kwanaba kuvuna olusiku lwa sabato. [35] Honahalya Abanya-Sîriya banacibatulakwo entambala. [36] Ci abâbo barhabashuzugya, ba rhaderhaga mpu bakababanda ciru ibuye liguma, ciru mpu bankahamika emi nwa y'obulumba bàlicîfulisiremwo. [37] Rhufire rhweshi haguma oku rhunali, bakolaga bacibwîra. Empingu n'igulu bali bahamîrizi bîrhu kuli oku mwarhuyîrha buzira kushimba irhegeko ciru n'eliguma. [38] Abasirika babarhabâlira ntyôla olusiku lwa sabato, babanigûza bôshi kuguma n'abâna bâbo, bakâbo n'ebishwêkwa byâbo, bali bantu cihumbi.

Omukolo gwa Matatiyasi n'ogw'engabo yâge

[39] Matatiyasi erhi ayumva ogwôla mwanzi gw'abîra; babalakira bwenêne, babavugumulira emirenge, babarhogeza emirenge bwenêne. [40] Banacibwîrana mpu: rhukaderha mpu rhwankajira rhweshi nk'oku bene wîrhu bajizire, rhukaderha nti, rhurhankalwîsa agandi mashanja omu kufungira akalamo kîrhu; amarhegeko gîrhu, buno buno banarhumalîra rhweshi hano igulu. [41] Kurhenga olwo lusiku banacirhôla ogûla muhigo mpu: amango hakajira owarhulwîsa olwa sabato, nîrhu rhunamulwise, rhulekifa nk'oku abîrhu bajiraga emunda bali bacifulisire. [42] Enyuma ly'ahola ecigabi c'Abahàsidimi[j] bacîlunga kuli bo; bali b'Israheli ba ntwâli, bulya bôshi banashibiriraga akanwa ka Nnâmahanga. [43] Ngasi bôshi banakazâgiyâka eryôla ibala, obwo buhanya nabo, bacilunga kuli bo na ntyôla bayûshûla emisî yâbo. [44] Bayîrha enkola maligo, omu bukunizi bwâbo, n'abalêrha akavango omu burhe bwâbo. Emisigala yayakiraga emwa gandi mashanja yacicîfulika yo. [45] Matatiyasi n'engabo yâge bazunguluka omu cihugo côshi bajà barhangula empêrero. [46] Bajabakembûla omu kubasêza ngasi bâna barhali basag'ikembûlwa, banashimânaga omu Israheli bôshi. [47] Banagendekera okuminika eyôla mifiriri. Nobushanja bwâbo bwababêra bwinjà. [48] Ntyôla irenge lya kanwa ka Nnâmahanga balîkûla omu maboko g'abashombanyi na balya bâmi babî, barhanazigaga omushekera gw'encuku gwashekêreza omu cihugo câbo. Okufà kwa Matatiyasi n'ebinwa byâge bizinda [49] Erhi ensiku za Matatiyasi ziheka, anacibwîra abâna bâge erhi: «Bunôla gakola mango ga bucibonyi na mango ga kutwâna omumino mango ga shaba- shaba na ga bukunizi bulikirirwe. [50] Yagi bâna bani bajizire obushiru oku kanwa ka Nnâmahanga, muhâne obuzîne bwinyu malaganyo g'ababusi bîrhu garhuma.

[j] **2.42** Abanya-Sideni: Ngâbo y'Abayahudi balishimbire amarhegeko.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[51] Kengêri emikolo ababusi bîrhu bajizire amango banaciri hanôla, ninyu mwanayishibona irenge linene n'izîno linyu lyanayôrha emyâka n'emyâka. [52] Abrahamu k'arhabonekaga mwemêzi omu marhangulo abwîne k'arhanakuzibagwa mpu ali muntu wa buyêmêre erhi ko binali? [53] Yozefu omu mango g'amalibûko gâge alanga amarhegeko ga Nnâmahanga kwarhuma aba murhambo mukulu omu Mîsiri. [54] Pinasi, shakulu wîrhu obushiru ali agwêrhe oku ndagâno ya Nnâmahanga bwarhuma ahâbwa eyindi ndagâno y'obudâhwa bw'ensiku n'amango. [55] Yozwè omu kuyûkiriza akanwa bwinjà, omu kuhamîriza akanwa okushingânîne, kwarhuma aba mutwî w'emmanja omw'Israheli. [56] Kalebu okuhamîriza okunali omu ndêko kwamuhà ecihimbi c'ecihugo nka kashambala kâge. [57] Daudi, okurhînya Nnâmahanga kwâge kwarhuma ahâbwa obwâmi bw'ensiku n'amango. [58] Eliya obushîbirizi bwâge oku kanwa ka Nnâmahanga bwarhuma ahêkwa omu mpingu. [59] Ananiyasi, Azariyasi na Misaheli okuyêmêra kwâbo kwabayôkola omu ngulumira y'omuliro. [60] Daniyeli, obwîrhonzi bwâge bwamuyôkola bwamukûla omu kanwa k'entale. [61] Ntyôla mulole omu ngasi mpiriri y'abantu bagera han'igulu, ngasi bacîkubagira Nyamuzinda barhabulabula. [62] Kuziga murhayôbohaga oburhegesi bw'omuntu mugalugalu, irenge lihwera oku cavmvu n'oku binyagasi by'ekuzimu. [63] Ene erhi ye warhina ecikanyi, n'irhondo orhacimushimâne bulya ana shubîre omu katulo n'enkegero zâge erhi zamayurha.

[64] Kuziga bâna bani musimike, mubè n'oburhwâli bw'okulwira akanwa ka Nnâmahanga bulya kanarhuma mwajà irenge. [65] Loli mwene winyu Simoni, nyîshi oku aba mugula w'ihano, mwakazimu yumva ensiku zôshi, yekola wajiba sho winyu oyûla. [66] Yuda Makabeyo, muntu wa ntwâli kurhenga eburho bwâge, abè murhambo w'engabo zinyu z'abalwi, ahagalike amashanja. [67] Mushûbûzagye ngasi banashimba akanwa ka Nnâmahanga bôshi mucîhôlere olubaga lwîrhu. [68] Mugalulire amashanja kulya banajiriraga Israheli na ninyu mwene mucihangane okushimba akanwa ka Nnâmahanga. [69] Anacibagisha, anacija emunda bashakulu wâge bajire. [70] Afa omu mwâka gwa igana na makumi ani na ndarhu; abagala banacimubisha omu nshinda y'ababusi bâge aha Modini na Israheli anacimushibà n'okumulakira bwenêne.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 2

[1]’Εν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀνέστη Ματταθιας υἱὸς Ιωαννου τοῦ Συμεων ἱερεὺς τῶν υἱῶν Ιωαριβ ἀπὸ Ιερουσαλημ καὶ ἐκάθισεν ἐν Μωδεϊν. [2] καὶ αὐτῷ υἱοὶ πέντε, Ιωαννης ὁ ἐπικαλούμενος Γαδδι, [3] Σιμων ὁ καλούμενος Θασσι, [4] Ιουδας ὁ καλούμενος Μακκαβαῖος, [5] Ελεαζαρ ὁ καλούμενος Αυαραν, Ιωναθης ὁ καλούμενος Απφους. [6] καὶ εἶδεν τὰς βλασφημίας τὰς γινομένας ἐν Ιουδα καὶ ἐν Ιερουσαλημ [7] καὶ εἶπεν Οἴμμοι, ἵνα τί τοῦτο ἐγεννήθην ἰδεῖν τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ μου καὶ τὸ σύντριμμα τῆς ἁγίας πόλεως καὶ καθίσαι ἐκεῖ ἐν τῷ δοθῆναι αὐτὴν ἐν χειρὶ ἐχθρῶν, τὸ ἁγίασμα ἐν χειρὶ ἀλλοτρίων; [8] ἐγένετο ὁ ναὸς αὐτῆς ὡς ἀνὴρ ἄδοξος, 9 [τὰ] σκεύη τῆς δόξης αὐτῆς αἰχμάλωτα ἀπήχθη, ἀπεκτάνθη τὰ νήπια αὐτῆς ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς, οἱ νεανίσκοι αὐτῆς ἐν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ῥομφαίᾳ ἐχθροῦ. [10] ποῖον ἔθνος οὐκ ἐκληρονόμησεν βασίλεια καὶ οὐκ ἐκράτησεν τῶν σκύλων αὐτῆς; [11] πᾶς ὁ κόσμος αὐτῆς ἀφῃρέθη, ἀντὶ ἐλευθέρας ἐγένετο εἰς δούλην. [12] καὶ ἰδοὺ τὰ ἅγια ἡμῶν καὶ ἡ καλλονὴ ἡμῶν καὶ ἡ δόξα ἡμῶν ἠρημώθη, καὶ ἐβεβήλωσαν αὐτὰ τὰ ἔθνη. [13] ἵνα τί ἡμῖν ἔτι ζωή; [14] καὶ διέρρηξεν Ματταθιας καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ περιεβάλοντο σάκκους καὶ ἐπένθησαν σφόδρα. [15] Καὶ ἦλθον οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ καταναγκάζοντες τὴν ἀποστασίαν εἰς Μωδεϊν τὴν πόλιν, ἵνα θυσιάσωσιν. [16] καὶ πολλοὶ ἀπὸ Ισραηλ πρὸς αὐτοὺς προσῆλθον· καὶ Ματταθιας καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ συνήχθησαν. [17] καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ εἶπον τῷ Ματταθια λέγοντες Ἄρχων καὶ ἔνδοξος καὶ μέγας εἶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ ἐστηρισμένος υἱοῖς καὶ ἀδελφοῖς· [18] νῦν πρόσελθε πρῶτος καὶ ποίησον τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, ὡς ἐποίησαν πάντα τὰ ἔθνη καὶ οἱ ἄνδρες Ιουδα καὶ οἱ καταλειφθέντες ἐν Ιερουσαλημ, καὶ ἔσῃ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου τῶν φίλων τοῦ βασιλέως, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου δοξασθήσεσθε ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ καὶ ἀποστολαῖς πολλαῖς. [19] καὶ ἀπεκρίθη Ματταθιας καὶ εἶπεν φωνῇ μεγάλῃ Εἰ πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐν οἴκῳ τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως ἀκούουσιν αὐτοῦ ἀποστῆναι ἕκαστος ἀπὸ λατρείας πατέρων αὐτοῦ καὶ ᾑρετίσαντο ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ, [20] κἀγὼ καὶ οἱ υἱοί μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου πορευσόμεθα ἐν διαθήκῃ πατέρων ἡμῶν· [21] ἵλεως ἡμῖν καταλιπεῖν νόμον καὶ δικαιώματα· [22] τῶν λόγων τοῦ βασιλέως οὐκ ἀκουσόμεθα παρελθεῖν τὴν λατρείαν ἡμῶν δεξιὰν ἢ ἀριστεράν. [23] καὶ ὡς ἐπαύσατο λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, προσῆλθεν ἀνὴρ Ιουδαῖος ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων θυσιάσαι ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐν Μωδεϊν κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. [24] καὶ εἶδεν Ματταθιας καὶ ἐζήλωσεν, καὶ ἐτρόμησαν οἱ νεφροὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκεν θυμὸν κατὰ τὸ κρίμα καὶ δραμὼν ἔσφαξεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν βωμόν· [25] καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ βασιλέως τὸν ἀναγκάζοντα θύειν ἀπέκτεινεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ καὶ τὸν βωμὸν καθεῖλεν. [26] καὶ ἐζήλωσεν τῷ νόμῳ, καθὼς ἐποίησεν Φινεες τῷ Ζαμβρι υἱῷ Σαλωμ. [27] καὶ ἀνέκραξεν Ματταθιας ἐν τῇ πόλει φωνῇ μεγάλῃ λέγων Πᾶς ὁ ζηλῶν τῷ νόμῳ καὶ ἱστῶν διαθήκην ἐξελθέτω ὀπίσω μου. [28] καὶ ἔφυγεν αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὰ ὄρη καὶ ἐγκατέλιπον ὅσα εἶχον ἐν τῇ πόλει. [29] Τότε κατέβησαν πολλοὶ ζητοῦντες δικαιοσύνην καὶ κρίμα εἰς τὴν ἔρημον καθίσαι ἐκεῖ, [30] αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, ὅτι ἐσκληρύνθη ἐπ᾽ αὐτοὺς τὰ κακά. [31] καὶ ἀνηγγέλη τοῖς ἀνδράσιν τοῦ βασιλέως καὶ ταῖς δυνάμεσιν, αἳ ἦσαν ἐν Ιερουσαλημ πόλει Δαυιδ ὅτι κατέβησαν ἄνδρες, οἵτινες διεσκέδασαν τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, εἰς τοὺς κρύφους ἐν τῇ ἐρήμῳ. [32] καὶ ἔδραμον ὀπίσω αὐτῶν πολλοὶ καὶ κατελάβοντο αὐτοὺς καὶ παρενέβαλον ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ συνεστήσαντο πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων [33] καὶ εἶπον πρὸς αὐτούς Ἕως τοῦ νῦν· ἐξελθόντες ποιήσατε κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως, καὶ ζήσεσθε. [34] καὶ εἶπον Οὐκ ἐξελευσόμεθα οὐδὲ ποιήσομεν τὸν λόγον τοῦ βασιλέως βεβηλῶσαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων. [35] καὶ ἐτάχυναν ἐπ᾽ αὐτοὺς πόλεμον. [36] καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οὐδὲ λίθον ἐνετίναξαν αὐτοῖς οὐδὲ ἐνέφραξαν τοὺς κρύφους [37] λέγοντες Ἀποθάνωμεν πάντες ἐν τῇ ἁπλότητι ἡμῶν· μαρτυρεῖ ἐφ᾽ ἡμᾶς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ὅτι ἀκρίτως ἀπόλλυτε ἡμᾶς. [38] καὶ ἀνέστησαν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν πολέμῳ τοῖς σάββασιν, καὶ ἀπέθανον αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν ἕως χιλίων ψυχῶν ἀνθρώπων. [39] Καὶ ἔγνω Ματταθιας καὶ οἱ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

φίλοι αὐτοῦ καὶ ἐπένθησαν ἐπ᾽ αὐτοὺς σφόδρα. [40] καὶ εἶπεν ἀνὴρ τῷ πλησίον αὐτοῦ ᾽Εὰν πάντες ποιήσωμεν ὡς οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐποίησαν καὶ μὴ πολεμήσωμεν πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ τῶν δικαιωμάτων ἡμῶν, νῦν τάχιον ὀλεθρεύσουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς. [41] καὶ ἐβουλεύσαντο τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγοντες Πᾶς ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν ἔλθῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς εἰς πόλεμον τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, πολεμήσωμεν κατέναντι αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωμεν πάντες καθὼς ἀπέθανον οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τοῖς κρύφοις. [42] τότε συνήχθησαν πρὸς αὐτοὺς συναγωγὴ Ασιδαίων, ἰσχυροὶ δυνάμει ἀπὸ Ισραηλ, πᾶς ὁ ἑκουσιαζόμενος τῷ νόμῳ· [43] καὶ πάντες οἱ φυγαδεύοντες ἀπὸ τῶν κακῶν προσετέθησαν αὐτοῖς καὶ ἐγένοντο αὐτοῖς εἰς στήριγμα. [44] καὶ συνεστήσαντο δύναμιν καὶ ἐπάταξαν ἁμαρτωλοὺς ἐν ὀργῇ αὐτῶν καὶ ἄνδρας ἀνόμους ἐν θυμῷ αὐτῶν· καὶ οἱ λοιποὶ ἔφυγον εἰς τὰ ἔθνη σωθῆναι. [45] καὶ ἐκύκλωσεν Ματταθιας καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ καὶ καθεῖλον τοὺς βωμοὺς [46] καὶ περιέτεμον τὰ παιδάρια τὰ ἀπερίτμητα, ὅσα εὗρον ἐν ὁρίοις Ισραηλ, ἐν ἰσχύι [47] καὶ ἐδίωξαν τοὺς υἱοὺς τῆς ὑπερηφανίας, καὶ κατευοδώθη τὸ ἔργον ἐν χειρὶ αὐτῶν· [48] καὶ ἀντελάβοντο τοῦ νόμου ἐκ χειρὸς τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν βασιλέων καὶ οὐκ ἔδωκαν κέρας τῷ ἁμαρτωλῷ. [49] Καὶ ἤγγισαν αἱ ἡμέραι Ματταθιου ἀποθανεῖν, καὶ εἶπεν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ Νῦν ἐστηρίσθη ὑπερηφανία καὶ ἔλεγμὸς καὶ καιρὸς καταστροφῆς καὶ ὀργὴ θυμοῦ. [50] νῦν, τέκνα, ζηλώσατε τῷ νόμῳ καὶ δότε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ὑπὲρ διαθήκης πατέρων ἡμῶν [51] καὶ μνήσθητε τὰ ἔργα τῶν πατέρων, ἃ ἐποίησαν ἐν ταῖς γενεαῖς αὐτῶν, καὶ δέξασθε δόξαν μεγάλην καὶ ὄνομα αἰώνιον. [52] Αβρααμ οὐχὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέθη πιστός, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην; [53] Ιωσηφ ἐν καιρῷ στενοχωρίας αὐτοῦ ἐφύλαξεν ἐντολὴν καὶ ἐγένετο κύριος Αἰγύπτου. [54] Φινεες ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον ἔλαβεν διαθήκην ἱερωσύνης αἰωνίας. [55] ᾽Ιησοῦς ἐν τῷ πληρῶσαι λόγον ἐγένετο κριτὴς ἐν Ισραηλ. [56] Χαλεβ ἐν τῷ μαρτύρασθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἔλαβεν γῆς κληρονομίαν. [57] Δαυιδ ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ ἐκληρονόμησεν θρόνον βασιλείας εἰς αἰῶνας. [58] Ηλιας ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον νόμου ἀνελήμφθη εἰς τὸν οὐρανόν. [59] Ανανιας, Αζαριας, Μισαηλ πιστεύσαντες ἐσώθησαν ἐκ φλογός. [60] Δανιηλ ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτοῦ ἐρρύσθη ἐκ στόματος λεόντων. [61] καὶ οὕτως ἐννοήθητε κατὰ γενεὰν καὶ γενεάν, ὅτι πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ᾽ αὐτὸν οὐκ ἀσθενήσουσιν. [62] καὶ ἀπὸ λόγων ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ μὴ φοβηθῆτε, ὅτι ἡ δόξα αὐτοῦ εἰς κόπρια καὶ εἰς σκώληκας· [63] σήμερον ἐπαρθήσεται καὶ αὔριον οὐ μὴ εὑρεθῇ, ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὸν χοῦν αὐτοῦ, καὶ ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ ἀπολεῖται. [64] τέκνα, ἀνδρίζεσθε καὶ ἰσχύσατε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι ἐν αὐτῷ δοξασθήσεσθε. [65] καὶ ἰδοὺ Συμεων ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, οἶδα ὅτι ἀνὴρ βουλῆς ἐστιν, αὐτοῦ ἀκούετε πάσας τὰς ἡμέρας, αὐτὸς ἔσται ὑμῶν πατήρ. [66] καὶ Ιουδας Μακκαβαῖος ἰσχυρὸς δυνάμει ἐκ νεότητος αὐτοῦ, αὐτὸς ἔσται ὑμῖν ἄρχων στρατιᾶς καὶ πολεμήσει πόλεμον λαῶν. [67] καὶ ὑμεῖς προσάξετε πρὸς ὑμᾶς πάντας τοὺς ποιητὰς τοῦ νόμου καὶ ἐκδικήσατε ἐκδίκησιν τοῦ λαοῦ ὑμῶν· [68] ἀνταπόδοτε ἀνταπόδομα τοῖς ἔθνεσιν καὶ προσέχετε εἰς πρόσταγμα τοῦ νόμου.— [69] καὶ εὐλόγησεν αὐτούς· καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ. [70] καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ ἕκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει καὶ ἐτάφη ἐν τάφοις πατέρων αὐτοῦ ἐν Μωδεϊν, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ισραηλ κοπετὸν μέγαν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

III. Yuda Makabeyomurhambo w'Abayahudi (166-160 embere za Mwâmi Yezu)

Obukuze bwa Yuda Makabeyo

[1] Yuda, n'elyâge lishembano ye Makabeyo, ye mugala wayimire omu bya- ge. [2] Ali agwêrhe
abarhabazi, bene wâbo n'abîra b'îshe, banacilwa enta mbala z'Israheli n'oburhwâli bunene.
[3] Ayûshûla irenge ly'olubaga lwâge, ahagarhira emirasano yâge nka mpenzi, kula entwâli
y'okunali yankanajira, atula entambala analanga ecihando n'engôrho. [4] Omu kulwa kwâge
akabwandira nka ntale, nka mwâna wa ntale amango akola aminisire omusimbi. [5] Anacija ahiva
abalenganya ngasi aha anayumvagya bali hôshi, anajà adûlika muliro ngasi banalonzagya okujà
balibuza olubaga lwâge. [6] Endyâlya, zayongoloka bamarhungwa n'obôba embere zâge,
banyankola maligo bôshi bajuguma n'okuboko kwâge kwarhuma omurhûla gulumira hôshi.
[7] Okuhimana kwâge kwanacijugumya bâmi banji, kwanalêrha obushagaluke kuli Yakôbo omu
mikolo yâge n'okumukumbuluka kwayôrha ensiku zôshi mugisho. [8] Azunguluka omu bishagala
bya Yuda; anakungushamwo abashombanyi arhenza ntyôla omungomunene omu Israheli.
[9] Izîno lyâge lyajà irenge kuhika aha igulu lihekera, ashûbûliza haguma abali hezire.

Okuhima kurhanzi kwa Yuda

[10] Apoloniusi anacishûbûza engabo nyinji y'abapagani n'eyindi ngabo y'e Samâriya mpu
bayîshilwîsa Israheli. [11] Yuda anaciyumva, anaciyîsha lwabu mbana, amuhima amuniga, banji
batumirhwa kulinzifa n'abasigalaga bayâka. [12] Abayahudi banacirhôla ebi bajàndikaga, naye
Yuda anacirhôla engôrho ya Apoloniusi yo anakazirigilwamwo omu kalamo kâge kôshi. [13] Seroni
murhambo w'engabo y'Abanya-Sîriya, anayumva oku Yuda amashûbûza engabo y'abasirika
ney'abemêzi omu kulwa anaciderha erhi: [14] Naciha izîno ly'irenge n'obukuze bôshi mw'obu
bwâmi; nalwîsa Yuda n'engabo yâge bulya amagayaguza oburhegesi bwa mwâmi.
[15] Anacirhabâla obwo naye n'engabo nyinji y'abagalugalu, mpu bamurhabâle okucihôla kuli
Israheli. [16] Erhi bayegera e ntondo ya Beteroni, Yuda naye anacihuluka n'engabo yâge
nsungunu mpu agendi mulwîsa. [17] Abantu bâge erhi bâbona olya nyamugege w'abasirika,
banacibwîra Yuda mpu: ka rhwanahasha rhwe bantu basungunu okulwîsa eyi nkumo y'abantu
banji ntya, ci bwenêne obûla rhwarhamire n'ene rhurhacihira akantu omu nda. [18] Yuda
anacibashuza erhi; «Kunahashikane, duba duba engabo nyinji ehimwe n'abantu basungunu,
bulya omu masù g'empingu[k], kwo na kuguma okuyôkola abantu n'engabo nsungunu erhi enyinji.
[19] Bulya okuhima na omu matabâro kurharhenga oku bunji bw'engabo ci omu mpingu mwo emisî

[k] **3.18** Mpingu: muli eci citabu olwo luderho lukolesibwa kanjikanji okuyêrekana Nyamuzinda w'empingu, Nyamuzinda w'emalunga arhashusha enshanga abapagani bagashâniza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhenga. [20] Banaciyisha barhuharhireko, abôla bantu babî mpu barhuherêrekeze rhwêne, bakîrhwe n'abâna bîrhu mpu banarhuhâhe ebintu. [21] Ci rhwehe gwo rhwafungira amagala gîrhu n'amarhegeko gîrhu. [22] Ci yêhe âbahungumulira embere zirhu, murhayôbohaga cici. [23] Erhi ayusiderha ntyo acîsuna caligumiza kuli bo: Seroni n'engabo yâge bahungumuka bwenêne omu masù gâge. [24] Yuda n'engabo yâge banacibakulikira luminomino oku mwandagalo gwa Beteroni gôshi na kuhika omu kabanda. Hôfi bantu magana gali munâni banacifa n'abasigalaga bayâkira omu cihugo c'Abafilistini. [25] Oku bundi banacirhondêra okuyôboha Yuda na bene wâbo n'amashanja gôshi ganayûbakaga eburhambi bwâbo gakageramwo omusisi. [26] Izîno lyâge lyahika oku bwâmi, n'amashanja gôshi gakazishambâla ogwa ago matabâro ga Yuda.

Mwâmi arhegeka Lisiyasi okushaba Israheli

[27] Erhi mwâmi Antiyokusi ayumva eyôla myanzi yôshi, ajuguma n'oburhè anacirhegeka mpu bashûbûze emirhwe y'omu bwâmi bwâge bôshi ejire omu rhwe muzibu gw'abasirika. [28] Ahamûla embîko yâge agaba oluhembo lwa mwa ka mugumagumà oku mirhwe yâge anacibarhegeka mpu babè bacîrheganyize oku kujà aha ngasi banabarhumire. [29] Okuhandi anacibona oku enfaranga z'omu mbîko yâge zikola zinyihire; n'oku empongano y'omu bihugo byâge erhali nyinganaci, erhi kavango nagandi mabî garhuma bulya amakûla amango rhegeko gàbaga omu cihugo kurhenga mîra. [30] Ayobôha mpu arhacibone ebi akazigabulira olubaga lwâge nk'oku anakazigijira liguma erhi kabiri omu mwa ka, avangulire olubaga nk'oku abandi bâmi bali bamushokolîre bànakazâgijira. [31] Obwôba bwamujà oku nyomvu, anacirhôla omuhigo gw'okugendinyaga Abapersi lyo ahongesa emirhundu yôshi na ntyôla abone enfaranga nyinji. [32] Asiga Lisiyasi, muntu w'omu baluzi na w'omu mulala gwa mwâmi mpu alange ecihugo câge kurhenga oku lubibi lw'olwîshi Efrata kuhika oku lubibi lw'e Mîsiri, [33] mpu anabè mulezi w'omugala Antiyokusi kuhika amango anagaluke. [34] Amuhà oluhande lw'engabo yâge n'enjavu, anamukomêreza okujira oku anamurhegesire oku biyêrekîre abantu b'omu Yuda n'ab'e Yeruzalemu. [35] Amurhegeka mpu arhumeyo engabo y'okugendibalwîsa lyo bamalîra obuhashe bwa Israheli na ngasi binacisigire aha Yeruzalemu. [36] Mpu banayishihira Omu cihugo câbo abantu ba handi banayishibagabîra amashwa omu kugayêshera ecigole. [37] Mwâmi arhôla olundi luhande lwa engabo yâge aha Antiyokiya, omu mwaka gwa igana na makumi ani na nda, anaciyikira olwîshi lwa Efrata anacigera omu cihugo c'enyanya.

Gorigiyasi na Nikanori omu Yuda

[38] Lisiyasi anacicîshoga Ptolemeyo, mugala wa Dorimeni, Nikanori na Gorigiyasi, barhambo ntwâli omu matabâro, na bira ba mwâmi. [39] Anacirhuma haguma nabo, abasirika balambagira n'amagulu bihumbi makumi ani, na banyakulwira oku nfarasi bihumbi nda mpu bagendishaba ecihugo ca Yuda nka kulya mwâmi anarhegekaga. [40] Banacirhôla enjira yâbo, bôshi n'emirhwe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yâbo n'erhi babà bamajà omu Buyahudi banacitwa icumbi hôfi n'e Emausi omu kabanda. [41] Ago mango abarhunzi b'ecôla cihugo banaciyumva ogôla mwanzi, banacikomekera n'amasholo n'enfaranga mwandu kuguma n'emiringa bajà ebwa cirya cihando mpu bakola bali gula bene Israheli nka bajà. Engabo y'e Sîriya n'ey'omu cihugo c'Abafilistini yacigusha haguma nabo banya-mahanga. [42] Yuda na bene wâbo banacibona oku obuhanya bwamayûshûka n'oku abasirika bahanzire omu lugo lwâbo. Bamanya obulonza bwa mwâmi bw'okumalîra olubaga loshi. [43] Banacibwîrana mpu: «rhulwire olubaga n'akagombe kîrhu katagatîfu. [44] Engabo yanacishûbûzanya omu ndêko mpu bacirheganye oku matabâro, bashenge emisî obwonjo n'amababale.

[45] Ci muli agôla mango Yeruzalemu arhacibagamwo ndi, erhi akola bwerûle nk'irûngu, ntâye ciru n'omuguma omu bâna bâge wankahashirijamwo nîsi erhi kurhengamwo, akagombe k'okushengeramwo erhi bakacinaguzize n'abâna b'ihanga erhi bahanzire n'abapagani bayihandamwo buzibu. Obushagaluke bwali bwamahirigirha muli Yakôbo, barhayumvagyamwo oli akarhêra oli enzenze.

Abayahudi bajà omu ihano aha Mispa

[46] Bashûbûzanya banacijà e Mispa aha ishiriza lya Yeruzalemu, bulyala ahôla Mispa haba kurhenga mîra hantu h'okushenga kwa Israheli. [47] Banacicîshalisa agôla mango, bayambala sunzu, babulagira oluvù omu irhwe, basharhula emyambalo yâbo. [48] Banacibungûla ecitabu c'amandiko matagatîfu mpu basomemwo oku bajira kulyâla abapagani banagendigidôsa embuko y'abazimu bâbo[l]. [49] Banaciyisha badwîrhe emyambalo mitagatîfu y'obudâhwa, ebirhanzi by'omu myâka yâbo; entûlo, banacilêrha n'abanyaciragâne, abali bamahalûla ensiku. [50] Bôshi banaciyâ kuza n'izù lyâbo lyôshi enyanya mpu: kurhi rhwajira ebira birugu, ngahi rhwahêka abâla bantu. [51] Akagombe kâwe katagatîfu kanineguzîbwe kanahe mulwa n'abadâhwa bâwe, bali omu mishîbo n'omu kurhongêra. [52] Lolà oku amashanja gôshi gakola galalire okurhumalîra. Omanyire omuhigo gwâbo kuli rhwe. [53] Kurhigi rhwankabahimaga nka wêne orhishirirhurhabâla? [54] Banaci bûha emishekera n'okubanda orhuhababo.

[55] Enyuma lyaho Yuda anacisinga abarhambo bw'olubaga: aba okurhambula ebihumbi, amagana, arhânu, amakumi. [56] Anacibwîra abaciyusigiyûbaka enyumpa, bashuba bacija omu buhya, abashubabacigwika emizâbîbu yâbo, n'abayôbohire, mpu bagaluke ngasi muguma omu mwâge, nk'oku irhegeko linadesire. [57] Enyuma ly'ahôla engabo yanacirikûla, yagenditwa icumbi aha Emausi olunda lw'emukondwè. [58] Yuda anacibabwîra erhi muhwinje bwinjà, munabe ba burhwâli, mufole munahinike, mubè mucirheganyize okulwîsa irhondo agâla mashanja galundumine ahâla mpu garhumalire, rhweshi n'Akagombe kîrhu katagatîfu. [59] Bulya kuli kukulu

[l] **3.48** Lolà 2Mak 8, 23.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kuli rhwe okufira omu ntambala ahâli h'okubona amabî gayishira ecihugo cîrhu n'Akagombe kîrhu katagatîfu. [60] Obulonza bw'ow'Enyanya bwajirika.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 3

[1] Καὶ ἀνέστη Ιουδας ὁ καλούμενος Μακκαβαῖος υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. [2] καὶ ἐβοήθουν αὐτῷ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ πάντες, ὅσοι ἐκολλήθησαν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τὸν πόλεμον Ισραηλ μετ᾽ εὐφροσύνης. [3] καὶ ἐπλάτυνεν δόξαν τῷ λαῷ αὐτοῦ καὶ ἐνεδύσατο θώρακα ὡς γίγας καὶ συνεζώσατο τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ καὶ πολέμους συνεστήσατο σκεπάζων παρεμβολὴν ἐν ῥομφαίᾳ. [4] καὶ ὡμοιώθη λέοντι ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ ὡς σκύμνος ἐρευγόμενος εἰς θήραν. [5] καὶ ἐδίωξεν ἀνόμους ἐξερευνῶν καὶ τοὺς ταράσσοντας τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐφλόγισεν. [6] καὶ συνεστάλησαν ἄνομοι ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας συνεταράχθησαν, καὶ εὐοδώθη σωτηρία ἐν χειρὶ αὐτοῦ. [7] καὶ ἐπίκρανεν βασιλεῖς πολλοὺς καὶ εὔφρανεν τὸν Ιακωβ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν. [8] καὶ διῆλθεν ἐν πόλεσιν Ιουδα καὶ ἐξωλέθρευσεν ἀσεβεῖς ἐξ αὐτῆς καὶ ἀπέστρεψεν ὀργὴν ἀπὸ Ισραηλ [9] καὶ ὠνομάσθη ἕως ἐσχάτου γῆς καὶ συνήγαγεν ἀπολλυμένους. [10] Καὶ συνήγαγεν Ἀπολλώνιος ἔθνη καὶ ἀπὸ Σαμαρείας δύναμιν μεγάλην τοῦ πολεμῆσαι πρὸς τὸν Ισραηλ. [11] καὶ ἔγνω Ιουδας καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν καὶ ἀπέκτεινεν· καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί, καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἔφυγον. [12] καὶ ἔλαβον τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὴν μάχαιραν Ἀπολλωνίου ἔλαβεν Ιουδας καὶ ἦν πολεμῶν ἐν αὐτῇ πάσας τὰς ἡμέρας. [13] καὶ ἤκουσεν Σήρων ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως Συρίας ὅτι ἤθροισεν Ιουδας ἄθροισμα καὶ ἐκκλησίαν πιστῶν μετ᾽ αὐτοῦ καὶ ἐκπορευομένων εἰς πόλεμον, [14] καὶ εἶπεν Ποιήσω ἐμαυτῷ ὄνομα καὶ δοξασθήσομαι ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ πολεμήσω τὸν Ιουδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τοὺς ἐξουδενοῦντας τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. [15] καὶ προσέθετο καὶ ἀνέβη μετ᾽ αὐτοῦ παρεμβολὴ ἀσεβῶν ἰσχυρὰ βοηθῆσαι αὐτῷ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν υἱοῖς Ισραηλ. [16] καὶ ἤγγισεν ἕως ἀναβάσεως Βαιθωρων, καὶ ἐξῆλθεν Ιουδας εἰς συνάντησιν αὐτῷ ὀλιγοστός. [17] ὡς δὲ εἶδον τὴν παρεμβολὴν ἐρχομένην εἰς συνάντησιν αὐτῶν, εἶπον τῷ Ιουδα Τί δυνησόμεθα ὀλιγοστοὶ ὄντες πολεμῆσαι πρὸς πλῆθος τοσοῦτο ἰσχυρόν; καὶ ἡμεῖς ἐκλελύμεθα ἀσιτοῦντες σήμερον. [18] καὶ εἶπεν Ιουδας Εὔκοπόν ἐστιν συγκλεισθῆναι πολλοὺς ἐν χερσὶν ὀλίγων, καὶ οὐκ ἔστιν διαφορὰ ἐναντίον τοῦ οὐρανοῦ σῴζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις· [19] ὅτι οὐκ ἐν πλήθει δυνάμεως νίκη πολέμου ἐστίν, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἰσχύς. [20] αὐτοὶ ἔρχονται ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐν πλήθει ὕβρεως καὶ ἀνομίας τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς καὶ τὰς γυναῖκας ἡμῶν καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν τοῦ σκυλεῦσαι ἡμᾶς, [21] ἡμεῖς δὲ πολεμοῦμεν περὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν νομίμων ἡμῶν. [22] καὶ αὐτὸς συντρίψει αὐτοὺς πρὸ προσώπου ἡμῶν, ὑμεῖς δὲ μὴ φοβεῖσθε ἀπ᾽ αὐτῶν. [23] ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, ἐνήλατο εἰς αὐτοὺς ἄφνω, καὶ συνετρίβη Σήρων καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ. [24] καὶ ἐδίωκον αὐτὸν ἐν τῇ καταβάσει Βαιθωρων ἕως τοῦ πεδίου· καὶ ἔπεσον ἀπ᾽ αὐτῶν εἰς ἄνδρας ὀκτακοσίους, οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον εἰς γῆν Φυλιστιιμ. [25] καὶ ἤρξατο ὁ φόβος Ιουδου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ἡ πτόη ἐπέπιπτεν ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτῶν· [26] καὶ ἤγγισεν ἕως τοῦ βασιλέως τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ τῶν παρατάξεων Ιουδου ἐξηγεῖτο τὰ ἔθνη. [27] Ὡς δὲ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος τοὺς λόγους τούτους, ὠργίσθη θυμῷ καὶ ἀπέστειλεν καὶ συνήγαγεν τὰς δυνάμεις πάσας τῆς βασιλείας αὐτοῦ, παρεμβολὴν ἰσχυρὰν σφόδρα. [28] καὶ ἤνοιξεν τὸ γαζοφυλάκιον αὐτοῦ καὶ ἔδωκεν ὀψώνια ταῖς δυνάμεσιν εἰς ἐνιαυτὸν καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς εἶναι ἑτοίμους εἰς πᾶσαν χρείαν. [29] καὶ εἶδεν ὅτι ἐξέλιπεν τὸ ἀργύριον ἐκ τῶν θησαυρῶν καὶ οἱ φόροι τῆς χώρας ὀλίγοι χάριν τῆς διχοστασίας καὶ πληγῆς, ἧς κατεσκεύασεν ἐν τῇ γῇ τοῦ ἆραι τὰ νόμιμα, ἃ ἦσαν ἀφ᾽ ἡμερῶν τῶν πρώτων, [30] καὶ εὐλαβήθη μὴ οὐκ ἔχῃ ὡς ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὰς δαπάνας καὶ τὰ δόματα, ἃ ἐδίδου ἔμπροσθεν δαψιλῇ χειρὶ καὶ ἐπερίσσευσεν ὑπὲρ τοὺς βασιλεῖς τοὺς ἔμπροσθεν, [31] καὶ ἠπορεῖτο τῇ ψυχῇ αὐτοῦ σφόδρα καὶ ἐβουλεύσατο τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν Περσίδα καὶ λαβεῖν τοὺς φόρους τῶν χωρῶν καὶ συναγαγεῖν ἀργύριον πολύ. [32] καὶ κατέλιπεν Λυσίαν ἄνθρωπον ἔνδοξον καὶ ἀπὸ γένους τῆς βασιλείας ἐπὶ τῶν πραγμάτων τοῦ βασιλέως ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου καὶ ἕως ὁρίων Αἰγύπτου [33] καὶ τρέφειν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτόν· [34] καὶ παρέδωκεν αὐτῷ τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων καὶ τοὺς ἐλέφαντας καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ περὶ πάντων, ὧν ἠβούλετο, καὶ περὶ τῶν κατοικούντων τὴν Ιουδαίαν καὶ Ιερουσαλημ [35] ἀποστεῖλαι ἐπ᾽ αὐτοὺς δύναμιν τοῦ ἐκτρῖψαι καὶ ἐξᾶραι τὴν ἰσχὺν Ισραηλ καὶ τὸ κατάλειμμα Ιερουσαλημ καὶ ἆραι τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τόπου [36] καὶ κατοικίσαι υἱοὺς ἀλλογενεῖς ἐν πᾶσιν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν καὶ κατακληροδοτῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν. [37] καὶ ὁ βασιλεὺς παρέλαβεν τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων τὰς καταλειφθείσας καὶ ἀπῆρεν ἀπὸ Ἀντιοχείας ἀπὸ πόλεως βασιλείας αὐτοῦ ἔτους ἑβδόμου καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ καὶ διεπέρασεν τὸν Εὐφράτην ποταμὸν καὶ διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώρας. [38] Καὶ ἐπέλεξεν Λυσίας Πτολεμαῖον τὸν Δορυμένους καὶ Νικάνορα καὶ Γοργίαν, ἄνδρας δυνατοὺς τῶν φίλων τοῦ βασιλέως, [39] καὶ ἀπέστειλεν μετ᾽ αὐτῶν τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ ἑπτακισχιλίαν ἵππον τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν Ιουδα καὶ καταφθεῖραι αὐτὴν κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. [40] καὶ ἀπῆρεν σὺν πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτῶν, καὶ ἦλθον καὶ παρενέβαλον πλησίον Αμμαους ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ. [41] καὶ ἤκουσαν οἱ ἔμποροι τῆς χώρας τὸ ὄνομα αὐτῶν καὶ ἔλαβον ἀργύριον καὶ χρυσίον πολὺ σφόδρα καὶ πέδας καὶ ἦλθον εἰς τὴν παρεμβολὴν τοῦ λαβεῖν τοὺς υἱοὺς Ισραηλ εἰς παῖδας. καὶ προσετέθησαν πρὸς αὐτοὺς δύναμις Συρίας καὶ γῆς ἀλλοφύλων. [42] καὶ εἶδεν Ιουδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ὅτι ἐπληθύνθη τὰ κακὰ καὶ αἱ δυνάμεις παρεμβάλλουσιν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν, καὶ ἐπέγνωσαν τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως, οὓς ἐνετείλατο ποιῆσαι τῷ λαῷ εἰς ἀπώλειαν καὶ συντέλειαν, [43] καὶ εἶπαν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ Ἀναστήσωμεν τὴν καθαίρεσιν τοῦ λαοῦ ἡμῶν καὶ πολεμήσωμεν περὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων. [44] καὶ ἠθροίσθη ἡ συναγωγὴ τοῦ εἶναι ἑτοίμους εἰς πόλεμον καὶ τοῦ προσεύξασθαι καὶ αἰτῆσαι ἔλεος καὶ οἰκτιρμούς. [45] καὶ Ιερουσαλημ ἦν ἀοίκητος ὡς ἔρημος, οὐκ ἦν ὁ εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος ἐκ τῶν γενημάτων αὐτῆς, καὶ τὸ ἁγίασμα καταπατούμενον, καὶ υἱοὶ ἀλλογενῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ, κατάλυμα τοῖς ἔθνεσιν· καὶ ἐξήρθη τέρψις ἐξ Ιακωβ, καὶ ἐξέλιπεν αὐλὸς καὶ κινύρα. [46] καὶ συνήχθησαν καὶ ἦλθοσαν εἰς Μασσηφα κατέναντι Ιερουσαλημ, ὅτι τόπος προσευχῆς ἦν ἐν Μασσηφα τὸ πρότερον τῷ Ισραηλ. [47] καὶ ἐνήστευσαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ περιεβάλοντο σάκκους καὶ σποδὸν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν. [48] καὶ ἐξεπέτασαν τὸ βιβλίον τοῦ νόμου περὶ ὧν ἐξηρεύνων τὰ ἔθνη τὰ ὁμοιώματα τῶν εἰδώλων αὐτῶν. [49] καὶ ἤνεγκαν τὰ ἱμάτια τῆς ἱερωσύνης καὶ τὰ πρωτογενήματα καὶ τὰς δεκάτας καὶ ἤγειραν τοὺς ναζιραίους, οἳ ἐπλήρωσαν τὰς ἡμέρας, [50] καὶ ἐβόησαν φωνῇ εἰς τὸν οὐρανὸν λέγοντες Τί ποιήσωμεν τούτοις καὶ ποῦ αὐτοὺς ἀπαγάγωμεν, [51] καὶ τὰ ἅγιά σου καταπεπάτηνται καὶ βεβήλωνται καὶ οἱ ἱερεῖς σου ἐν πένθει καὶ ταπεινώσει; [52] καὶ ἰδοὺ τὰ ἔθνη συνῆκται ἐφ᾽ ἡμᾶς τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς· σὺ οἶδας ἃ λογίζονται ἐφ᾽ ἡμᾶς. [53] πῶς δυνησόμεθα ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, ἐὰν μὴ σὺ βοηθήσῃς ἡμῖν; [54] καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξιν καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ. 55καὶ μετὰ τοῦτο κατέστησεν Ιουδας ἡγουμένους τοῦ λαοῦ, χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκαδάρχους. [56] καὶ εἶπεν τοῖς οἰκοδομοῦσιν οἰκίας καὶ μνηστευομένοις γυναῖκας καὶ φυτεύουσιν ἀμπελῶνας καὶ δειλοῖς ἀποστρέφειν ἕκαστον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον. [57] καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολή, καὶ παρενέβαλον κατὰ νότον Αμμαους. [58] καὶ εἶπεν Ιουδας Περιζώσασθε καὶ γίνεσθε εἰς υἱοὺς δυνατοὺς καὶ γίνεσθε ἕτοιμοι εἰς πρωὶ τοῦ πολεμῆσαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν τούτοις τοῖς ἐπισυνηγμένοις ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐξᾶραι ἡμᾶς καὶ τὰ ἅγια ἡμῶν· [59] ὅτι κρεῖσσον ἡμᾶς ἀποθανεῖν ἐν τῷ πολέμῳ ἢ ἐπιδεῖν ἐπὶ τὰ κακὰ τοῦ ἔθνους ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων. [60] ὡς δ᾽ ἂν ᾖ θέλημα ἐν οὐρανῷ, οὕτως ποιήσει.

4

Entambala y'Emausi

[1] Gorigiyasi anacijaho arhôla abasirika bagenda n'amagulu bihumbi birhânu, abalwira oku nfarasi cihumbi balya b'entwâli: banacigenda badufu. [2] Mpu bagendigorha ecihando c'Abayahudi n'okubarhibukira cîfudukwe, abantu b'omu cishagala c'e Siyoni bayîsha babalangûla enjira. [3] Yuda arhi ayumva okola yêne bôshi n'abantu bâge b'entwâli, barhabâla mpu bakoze entambala kuli ogwôla murhwe gwali aha Emausi, [4] oku emirhwe yâbo eciri eshandabîne eburhambi bw'ecihando. [5] Gorigiyasi anacirhibukira budufu omu cihando ca Yuda. Ci konene arhacishimânagakwo ndi; okubundi anacirhondêra okujà abalongereza omu mirhundu, erhi anajà acibwîra erhi: barhuyasire. [6] Erhi bucaûla Yuda alamukira oku kabanda n'engabo yâge ya bihumbi bisharhu; ci konene barhali badwîrhe empenzi ciru n'engôrho bakasîmire muli ago mango. [7] Erhi balangîra ecihando c'abapagani côshi cizibu na cibambize n'abalwi na nfarasi bôshi bacizungulusire, bali bantu bakomera entambala.

[8] Yuda anacibwîra abantu baec erhi: murhayobahaga ogwôla mwandu, mu rhanarhemukaga hano bamutulakwo entambala. [9] Kengêri kurhi ababusi bîrhu bafumaga omu nyanja erhi Faraoni akola abashimbire n'engabo y'abasirika bâge. [10] Ci bunôla rhuyakuzagye omu mpingu, anahashirhufa lukogo, anake ngere galya malaganyo gâge n'ababusi bîrhu, kandi anamalîra oku lwene eyôla ngabo mwabona embere zirhu. [11] N'ahôla amashanja ganamanya oku hali olwîra n'oku langa Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Balya bashombanyi banya-mahanga banaciyinamula amasù, banacilangira Abayahudi bayîshire babarhabâlire. [13] Banacishagamuka omu cihando bakola bakoza e ntambala, n'abo abasirika ba Yuda banaciyîsha babûha emishekera. [14] Lwana cibumbana, abashombanyi, embaga zahungumuka zôshi, banacikûla omulindi omu kabanda. [15] Abali bazinda bôshi bahungumuka n'engôrho y'Abayahudi. nabo abôlAbayahudi, banacibâminika kuhika aha Gezeri na kujà omu kabanda ka Idumeya, bâbo e Azoti, lwanacigenzikanwa na Yamuniya, omu bashombanyi mwafamwo hôfi bihumbi bisharhu.

[16] Okubundi Yuda n'engabo yâge bashubûka emunda bali bâminikire aba shombanyi. [17] Anacibwîra olubaga erhi: Murhahubiraga okuhagula, bulya eyi ndi ntambala eciri yarhulinda: [18] Gorigiyasi na ecikembe câge bali omu ntondo hôfi nîrhu, muhire omurhima omu nda rhulwise abôla bashombanyi bîrhu, buzinda mwanayishigiba lyo muhagula buzira bôba, ebijandikwa byâbo. [19] Oku Yuda ayûs'iderha ntyôla, banacilangira cigamba ciguma c'abantu ba Gorigiyasi canacilabukira oku ntondo. [20] Bâbona oku abâbo kuyâka bayasire n'oku Abayahudi badulisire ecihando câbomuliro, gulya mugi bakazâgilangira gwatumbûka gone, gwakazâgiyêrekana ebyabîre. [21] Omu kubona ntyôla barhemuka, n'erhi babona omu kabanda oku abasirika bene Yuda bacirheganyize okulwa. [22] Lero bôshi bajiyakira omu cihugo c'Abanya-mahanga, Bafilistini. [23] Enyuma lyahôla Yuda abaga lyo ayishihagula; bagukumba amasholo, enfaranga emishangi y'akaduku k'akalinga n'ak'omukara na bindi hirugu binji by'engabo. [24] Erhi bakola bashubûka, Abayahudi bayimba enyimbo banakuza Ow'enyanya bayîsha baderha mpu: «Bulya ali mwinjà, n'obwonjo bwâge buli bw'ensiku n'amango». [25] Kurhenga olwo lusiku, Bene Israheli barhangirhamûka. [26] Baguma bafumaga muli balya shombanyi banya-mahanga, bagendimanyîsa Lisiyasi ebyabîre. [27] Erhi ayumva ntyo, arhoga, arhemuka ebwa kubà emihigo yâge erhacibaga nka oku anali alangâlire n'ebwa kubà amarhegeko ga mwâmi garhacigendekaga.

Lisiyasi arhabâla obwa burhanzi

[28] Omu mwâka gwakulikiraga, Lisiyasi ashubikomekera n'abasirika bâge bagenda n'amagulu, bali bihumbi makumi galindarhu, bôshi ntwâli, na bihumbi birhânu bya balwira oku nfarasi mpu arhabâlire Abayahudi. [29] Banacilikûla omu Idumeya banacitwa icumbi hôfi na Betisuri. Yuda anacibarhabâlira n'engabo yâge ya bantu bihumbi ikumi. [30] Omu kubona eyôla ngabo nzibuzibu ashenga ntyâla: Oyâgirwe waliha côkola w'Israheli. We watwaga omu mulala gwa olya muntu ntagagajwa n'okuboko kwa mwambali wâwe Daudi, we wanahânaga ecihando c'Abanya-mahanga Bafilistini omu maboko ga Yonatani, mugala wa Saulo bôshi n'omubarhuzi w'emirasano yâge. [31] Ogonyererage eyira ngabo omu maboko g'oluhaga lwâwe Israheli, enshonyi zibabumbe bôshi n'abasirika bâbo abagenda n'amagulu na banyakulwira oku nfarasi bâbo. [32] Ohire entemu omu bigamba byâbo, orhibule eyôla misî yâbo balimbira n'okuhimwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kwâbo, ojire kubajugumye. [33] Obagalike n'engôrho y'abakukunda, na ngasi bôshi banayishi izîno lyâwe bakuhè ebitakiro bya okukukuza. [34] Lwanacibumbana, bantu bihumbi birhânu byanacifa omu ngabo ya Lisiyasi banacikahirima embere z'Abayahudi. [35] Erhi abona engabo yâge yamahimwa, n'oku oburhwâli bwa bene Yuda buli, abali bacihanyire mpu balame erhi bafe n'oburhwâli, Lisiyasi anacishubira e Antiyokiya, anacishûbûza eyindi ngabo nyinji kulusha mpu ayishubirane e Buyahudi.

Obucese bw'ecirhînyiro

[36] Yuda na bene wâbo banaciderha mpu: Lolà oku rhwamahima abashombanyi bîrhu. Kanyi rhugendicêsa ecirhînyiro cîrhu rhunacishagalule. [37] Engabo yôshi yanacishûbûzanya, yanacisôkera oku ntondo ya Siyoni. [38] Bashimâna kuli eyo ntondo akâ-Nyamuzinda gukola gubà mulangabule, oluhêrero erhi mîra balusherêzagya, ebirhebo erhi byarhenzire, obululi erhi bûkola bumeziremwo ebiri nka oku ntondo, ebisîka erhi mîra byahongolagwa. [39] Okuhandi bôshi banacisharhangula emyambalo yâbo, bajà omu mishîbo minene, babulagira oluvù okw'irhwe lyâbo. [40] Okuhandi bôshi bafukama bayunamiriza akamalanga kahika oku idaho erhi n'emishekera edwîrhe yabûhwa, bôshi bakazibandira orhuhababo emalunga.

[41] Okuhandi Yuda anacirhegeka murhwe muguma mpu bagendilwîsa ab'e Sîriya baciri omu cihugo kuhika bacêse e cirhînyiro. [42] Okubundi anacicîshoga abadâhwa barhaliko ishembo, abacigwêrhe obushiru oku kanwa ka Nnâmahanga. [43] Bacêsa akâ-Nyamuzinda, banacilunda hantu haguma galya mabuye magalugalu bakahomôlagamwo.

[44] Okuhandi bacidôsa kurhi bankajira oluhêrero lw'enterekêro lwahemulagwa. [45] Enkengêro nyinji zanacibayishira z'okuluhongola lulya luhêrero, lulekibakoza nshonyi kulya kubà abapagani baluzinzize. Banaciluhongola, [46] n'okugendilunda amabuye galo oku ntondo y'akâ-Nyamuzinda, aha hantu hashingânîne, okubalinda omulêbi wababwîra oku bajira. [47] Banacirhôla amabuye nka kulya ganali, kulya irhegeko linadesire, banaciyûbakamwo oluhêrero luhyâhya nka oku binadesirwe omu burhegesi bwa mîra. [48] Banaciyûbaka ahatagatîfu kuguma n'omu ndalâlà y'akâ-Nyamuzinda; bayumanyanya obululi[m]. [49] Bashubihiramwo ebirugu bihyâhya, bahiramwo akandikandi kamole; oluhêro lw'omugavu n'eyindi ntalule. [50] Batumbûkiza enshangi oku luhêro, bayâsa matara gali oku kamole ganacimoleka omu kâ-Nyamuzinda kôshi. [51] Banacihira emigati oku ntalule banacimanika emyenda, emishangi. Erhi babà bamayûsa emikolo banajiraga yôshi, [52] omu nsiku makumi abiri n'irhanu z'omwêzi gwa mwenda, ogwôla mwêzi guderhwa Kisilewu, omu mwâka gw'igana na makumi ani na munâni, banacizûka hibungubungu, [53] Banacigendirherekêra enterekêro kulya irhegeko linadesire kuli lulya luhêro luhyâhya, lw'enterekêro z'emba gwa banali bamarheganya. [54] Bajira olusiku lukulu lw'okugishwa

[m] **4.48** Ahatagatîfu ho omudâhwa akagihika liguma omu mwâka, oku lusiku lukulu ly'Epyûlo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kw'oluhêrero n'ebizihwa, oku kasanzi n'oku lusiku abapagani baluhemulaga. [55] Olubaga lwôshi lwafukamiriza, lwaharâmya, lwanacikuza ow'enyanya ye wabahimiraga abashombanyi. [56] Bageza nsiku munâni erhi bajira olukulu lw'okugishwa kw'oluhêro, banacirherekêra embâgwa zâbo n'obusîme bunene, barherekêra enterekêro z'omurhûla n'ez'okukuza. [57] Banaciyinjihya amalanga g'akâ-Nyamuzinda n'ebiri nka bimane bya masholo, banacishakûlula emihango y'akâ-Nyamuzinda kuguma n'ebisîka, banacihiramwo enyumvi. [58] Olubaga lwashagaluka bwenêne n'enshonyi z'abapagani balubonêsagya zahwa. [59] Yuda bôshi na bene wâbo kuguma n'olubaga (endêko y'Israheli), banacirhôla emihigo mpu agôla mango oluhêro lwagishagwa, gakayôrha gakengwa ngasi mwâka miregerege munâni kurhenga omu nsiku munâni, kurhenga omu nsiku makumi abiri n'irhanu z'omwêzi gwa mwenda, basîme banacîshinge.

[60] Muli agôla mango goneêne, omu marhambi g'entondo ya Siyoni bamuzongolosa ngurhu zijire enyanya n'eminara mizibuzibu, mpu lyo abapagani balekicishubiyîsha n'okuhemukira eyôla nyumpa okw'embere. [61] Yuda ahiraho abalanzi bakazâgilanga entondo Siyoni. Azibuhya Betisuri mpu lyo olubaga lubà n'akacikirizo kazibu ah'ishiriza lya Idumeya.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 4

[1] Καὶ παρέλαβεν Γοργίας πεντακισχιλίους ἄνδρας καὶ χιλίαν ἵππον ἐκλεκτήν, καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολὴ νυκτὸς [2] ὥστε ἐπιβαλεῖν ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν Ιουδαίων καὶ πατάξαι αὐτοὺς ἄφνω· καὶ υἱοὶ τῆς ἄκρας ἦσαν αὐτῷ ὁδηγοί. [3] καὶ ἤκουσεν Ιουδας καὶ ἀπῆρεν αὐτὸς καὶ οἱ δυνατοὶ πατάξαι τὴν δύναμιν τοῦ βασιλέως τὴν ἐν Αμμαους, [4] ἕως ἔτι ἐσκορπισμέναι ἦσαν αἱ δυνάμεις ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς. [5] καὶ ἦλθεν Γοργίας εἰς τὴν παρεμβολὴν Ιουδου νυκτὸς καὶ οὐδένα εὗρεν· καὶ ἐζήτει αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὅτι εἶπεν Φεύγουσιν οὗτοι ἀφ᾽ ἡμῶν. [6] καὶ ἅμα ἡμέρᾳ ὤφθη Ιουδας ἐν τῷ πεδίῳ ἐν τρισχιλίοις ἀνδράσιν· πλὴν καλύμματα καὶ μαχαίρας οὐκ εἶχον ὡς ἠβούλοντο. [7] καὶ εἶδον παρεμβολὴν ἐθνῶν ἰσχυρὰν καὶ τεθωρακισμένην καὶ ἵππον κυκλοῦσαν αὐτήν, καὶ οὗτοι διδακτοὶ πολέμου. [8] καὶ εἶπεν Ιουδας τοῖς ἀνδράσιν τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ Μὴ φοβεῖσθε τὸ πλῆθος αὐτῶν καὶ τὸ ὅρμημα αὐτῶν μὴ δειλωθῆτε· [9] μνήσθητε ὡς ἐσώθησαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν θαλάσσῃ ἐρυθρᾷ, ὅτε ἐδίωκεν αὐτοὺς Φαραω ἐν δυνάμει· [10] καὶ νῦν βοήσωμεν εἰς οὐρανόν, εἰ θελήσει ἡμᾶς καὶ μνησθήσεται διαθήκης πατέρων καὶ συντρίψει τὴν παρεμβολὴν ταύτην κατὰ πρόσωπον ἡμῶν σήμερον, [11] καὶ γνώσονται πάντα τὰ ἔθνη ὅτι ἔστιν ὁ λυτρούμενος καὶ σῴζων τὸν Ισραηλ. [12] καὶ ἦραν οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ εἶδον αὐτοὺς ἐρχομένους ἐξ ἐναντίας [13] καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς παρεμβολῆς εἰς πόλεμον· καὶ ἐσάλπισαν οἱ παρὰ Ιουδου [14] καὶ συνῆψαν, καὶ συνετρίβησαν τὰ ἔθνη καὶ ἔφυγον εἰς τὸ πεδίον, [15] οἱ δὲ ἔσχατοι πάντες ἔπεσον ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἐδίωξαν αὐτοὺς ἕως Γαζηρων καὶ ἕως τῶν πεδίων τῆς Ιδουμαίας καὶ Ἀζώτου καὶ Ιαμνείας, καὶ ἔπεσαν ἐξ αὐτῶν εἰς ἄνδρας τρισχιλίους. [16] καὶ ἀπέστρεψεν Ιουδας καὶ ἡ δύναμις ἀπὸ τοῦ διώκειν ὄπισθεν αὐτῶν [17] καὶ εἶπεν πρὸς τὸν λαόν Μὴ ἐπιθυμήσητε τῶν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

σκύλων, ὅτι πόλεμος ἐξ ἐναντίας ἡμῶν, [18] καὶ Γοργίας καὶ ἡ δύναμις ἐν τῷ ὄρει ἐγγὺς ἡμῶν· ἀλλὰ στῆτε νῦν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ πολεμήσατε αὐτούς, καὶ μετὰ ταῦτα λάβετε τὰ σκῦλα μετὰ παρρησίας. [19] ἔτι πληροῦντος Ιουδου ταῦτα μέρος τι ὤφθη ἐκκύπτον ἐκ τοῦ ὄρους· [20] καὶ εἶδεν ὅτι τετρόπωνται, καὶ ἐμπυρίζουσιν τὴν παρεμβολήν· ὁ γὰρ καπνὸς ὁ θεωρούμενος ἐνεφάνιζεν τὸ γεγονός. [21] οἱ δὲ ταῦτα συνιδόντες ἐδειλώθησαν σφόδρα· συνιδόντες δὲ καὶ τὴν Ιουδου παρεμβολὴν ἐν τῷ πεδίῳ ἑτοίμην εἰς παράταξιν [22] ἔφυγον πάντες εἰς γῆν ἀλλοφύλων. [23] καὶ Ιουδας ἀνέστρεψεν ἐπὶ τὴν σκυλείαν τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἔλαβον χρυσίον πολὺ καὶ ἀργύριον καὶ ὑάκινθον καὶ πορφύραν θαλασσίαν καὶ πλοῦτον μέγαν. [24] καὶ ἐπιστραφέντες ὕμνουν καὶ εὐλόγουν εἰς οὐρανὸν ὅτι καλόν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. [25] καὶ ἐγενήθη σωτηρία μεγάλη τῷ Ισραηλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. [26] Ὅσοι δὲ τῶν ἀλλοφύλων διεσώθησαν, παραγενηθέντες ἀπήγγειλαν τῷ Λυσίᾳ πάντα τὰ συμβεβηκότα. [27] ὁ δὲ ἀκούσας συνεχύθη καὶ ἠθύμει, ὅτι οὐχ οἷα ἤθελεν, τοιαῦτα ἐγεγόνει τῷ Ισραηλ, καὶ οὐχ οἷα αὐτῷ ἐνετείλατο ὁ βασιλεύς, ἐξέβη. [28] καὶ ἐν τῷ ἐρχομένῳ ἐνιαυτῷ συνελόχησεν ἀνδρῶν ἐπιλέκτων ἑξήκοντα χιλιάδας καὶ πεντακισχιλίαν ἵππον ὥστε ἐκπολεμῆσαι αὐτούς. [29] καὶ ἦλθον εἰς τὴν Ιδουμαίαν καὶ παρενέβαλον ἐν Βαιθσουροις, καὶ συνήντησεν αὐτοῖς Ιουδας ἐν δέκα χιλιάσιν ἀνδρῶν. [30] καὶ εἶδεν τὴν παρεμβολὴν ἰσχυρὰν καὶ προσηύξατο καὶ εἶπεν Εὐλογητὸς εἶ, ὁ σωτὴρ Ισραηλ ὁ συντρίψας τὸ ὅρμημα τοῦ δυνατοῦ ἐν χειρὶ τοῦ δούλου σου Δαυιδ καὶ παρέδωκας τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων εἰς χεῖρας Ιωναθου υἱοῦ Σαουλ καὶ τοῦ αἴροντος τὰ σκεύη αὐτοῦ· [31] οὕτως σύγκλεισον τὴν παρεμβολὴν ταύτην ἐν χειρὶ λαοῦ σου Ισραηλ, καὶ αἰσχυνθήτωσαν ἐπὶ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἵππῳ αὐτῶν· [32] δὸς αὐτοῖς δειλίαν καὶ τῆξον θράσος ἰσχύος αὐτῶν, καὶ σαλευθήτωσαν τῇ συντριβῇ αὐτῶν· [33] κατάβαλε αὐτοὺς ῥομφαίᾳ ἀγαπώντων σε, καὶ αἰνεσάτωσάν σε πάντες οἱ εἰδότες τὸ ὄνομά σου ἐν ὕμνοις. [34] καὶ συνέβαλλον ἀλλήλοις, καὶ ἔπεσον ἐκ τῆς παρεμβολῆς Λυσίου εἰς πεντακισχιλίους ἄνδρας καὶ ἔπεσον ἐξ ἐναντίας αὐτῶν. [35] ἰδὼν δὲ Λυσίας τὴν γενομένην τροπὴν τῆς αὐτοῦ συντάξεως, τῆς δὲ Ιουδου τὸ γεγενημένον θάρσος καὶ ὡς ἕτοιμοί εἰσιν ἢ ζῆν ἢ τεθνηκέναι γενναίως, ἀπῆρεν εἰς Ἀντιόχειαν καὶ ἐξενολόγει πλεοναστὸν πάλιν παραγίνεσθαι εἰς τὴν Ιουδαίαν. [36] Εἶπεν δὲ Ιουδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰδοὺ συνετρίβησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, ἀναβῶμεν καθαρίσαι τὰ ἅγια καὶ ἐγκαινίσαι. [37] καὶ συνήχθη ἡ παρεμβολὴ πᾶσα καὶ ἀνέβησαν εἰς ὄρος Σιων. [38] καὶ εἶδον τὸ ἁγίασμα ἠρημωμένον καὶ τὸ θυσιαστήριον βεβηλωμένον καὶ τὰς θύρας κατακεκαυμένας καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς φυτὰ πεφυκότα ὡς ἐν δρυμῷ ἢ ὡς ἐν ἑνὶ τῶν ὀρέων καὶ τὰ παστοφόρια καθῃρημένα. [39] καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ ἐκόψαντο κοπετὸν μέγαν καὶ ἐπέθεντο σποδὸν 40καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξιν τῶν σημασιῶν καὶ ἐβόησαν εἰς οὐρανόν. [41] τότε ἐπέταξεν Ιουδας ἀνδράσιν πολεμεῖν τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ, ἕως καθαρίσῃ τὰ ἅγια. [42] καὶ ἐπελέξατο ἱερεῖς ἀμώμους θελητὰς νόμου, [43] καὶ ἐκαθάρισαν τὰ ἅγια καὶ ἦραν τοὺς λίθους τοῦ μιασμοῦ εἰς τόπον ἀκάθαρτον. [44] καὶ ἐβουλεύσαντο περὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως τοῦ βεβηλωμένου, τί αὐτῷ ποιήσωσιν· [45] καὶ ἔπεσεν αὐτοῖς βουλὴ ἀγαθὴ καθελεῖν αὐτό, μήποτε γένηται αὐτοῖς εἰς ὄνειδος ὅτι ἐμίαναν τὰ ἔθνη αὐτό· καὶ καθεῖλον τὸ θυσιαστήριον [46] καὶ ἀπέθεντο τοὺς λίθους ἐν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τῷ ὄρει τοῦ οἴκου ἐν τόπῳ ἐπιτηδείῳ μέχρι τοῦ παραγενηθῆναι προφήτην τοῦ ἀποκριθῆναι περὶ αὐτῶν. [47] καὶ ἔλαβον λίθους ὁλοκλήρους κατὰ τὸν νόμον καὶ ᾠκοδόμησαν θυσιαστήριον καινὸν κατὰ τὸ πρότερον. [48] καὶ ᾠκοδόμησαν τὰ ἅγια καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ οἴκου καὶ τὰς αὐλὰς ἡγίασαν [49] καὶ ἐποίησαν σκεύη ἅγια καινὰ καὶ εἰσήνεγκαν τὴν λυχνίαν καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν θυμιαμάτων καὶ τὴν τράπεζαν εἰς τὸν ναόν. [50] καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐξῆψαν τοὺς λύχνους τοὺς ἐπὶ τῆς λυχνίας, καὶ ἔφαινον ἐν τῷ ναῷ. [51] καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἄρτους καὶ ἐξεπέτασαν τὰ καταπετάσματα. καὶ ἐτέλεσαν πάντα τὰ ἔργα, ἃ ἐποίησαν. [52] καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωὶ τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου (οὗτος ὁ μὴν Χασελευ) τοῦ ὀγδόου καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους [53] καὶ ἀνήνεγκαν θυσίαν κατὰ τὸν νόμον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων τὸ καινόν, ὃ ἐποίησαν. [54] κατὰ τὸν καιρὸν καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ ἐβεβήλωσαν αὐτὸ τὰ ἔθνη, ἐν ἐκείνῃ ἐνεκαινίσθη ἐν ᾠδαῖς καὶ κιθάραις καὶ κινύραις καὶ κυμβάλοις. [55] καὶ ἔπεσεν πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ πρόσωπον καὶ προσεκύνησαν καὶ εὐλόγησαν εἰς οὐρανὸν τὸν εὐοδώσαντα αὐτοῖς. [56] καὶ ἐποίησαν τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἡμέρας ὀκτὼ καὶ προσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα μετ᾽ εὐφροσύνης καὶ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου καὶ αἰνέσεως. [57] καὶ κατεκόσμησαν τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ στεφάνοις χρυσοῖς καὶ ἀσπιδίσκαις καὶ ἐνεκαίνισαν τὰς πύλας καὶ τὰ παστοφόρια καὶ ἐθύρωσαν αὐτά. [58] καὶ ἐγενήθη εὐφροσύνη μεγάλη ἐν τῷ λαῷ σφόδρα, καὶ ἀπεστράφη ὀνειδισμὸς ἐθνῶν. [59] καὶ ἔστησεν Ιουδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία Ισραηλ ἵνα ἄγωνται αἱ ἡμέραι τοῦ ἐγκαινισμοῦ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν ἐνιαυτὸν κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἡμέρας ὀκτὼ ἀπὸ τῆς πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ μηνὸς Χασελευ μετ᾽ εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς. [60] καὶ ᾠκοδόμησαν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὸ ὄρος Σιων κυκλόθεν τείχη ὑψηλὰ καὶ πύργους ὀχυρούς, μήποτε παραγενηθέντα τὰ ἔθνη καταπατήσωσιν αὐτά, ὡς ἐποίησαν τὸ πρότερον. [61] καὶ ἀπέταξεν ἐκεῖ δύναμιν τηρεῖν αὐτὸ καὶ ὠχύρωσεν αὐτὸ τηρεῖν τὴν Βαιθσουραν τοῦ ἔχειν τὸν λαὸν ὀχύρωμα κατὰ πρόσωπον τῆς Ιδουμαίας.

5

Abayahudi balwîsa Abanya-Idumeya n'ab'Amoniti

[1] Erhi amashanja gayûbakaga eburhambi bayumva oku oluhêrero lwayûbasi rwe n'oku ecirhînyiro cashakwirwe nk’oku byanabaga embere, bagaya bwe nêne. [2] Banacirhôla omuhigo g'okumalîra ngasi bene Yakôbo bayûbakaga ekarhî kâbo, okukazibayîrha n'okubaherêrekeza.

[3] Yuda naye erhi adwîrhe alwîsa bene Ezau omu Idumeya, omu cihugo ca Akrabatana bulya bali bamalibuza Bene Israheli okukazibarhêra; abahima loshi, anabanyaga[n]. [4] Anacikengêra obulyâlya bwa Bene Beyani, abali oku lubaga nka mirhego n'okukumba kwa ngasi lusiku omu

[n] **5.3** Enyi milongo 3-9 eshambire biguma na 2Mak 10 na 12.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mirhego yâbo ya ngasi lusiku bajàga barhega Abayahudi omu njira. [5] Anacibagorha omu ngurhugurhu bali bayakire, abahumbârhaza, abanigûza anaciyôca engurhu zâbo, kuguma n'abali bayakiremwo bôshi. [6] Kandi anacigera emwa Amoni, anacishîmâna ahôla omurhwe muzibu n'engabo nyinji, n'omurhambo wâbo ye wali Timoteyo. [7] Abatulako entambala kanji kanji, anacibahima; abalibirhako bôshi. [8] Anaci gwârha Yazeri, n'ebishagala byanali biyegire, anacishubira omu Buyahudi.

Enshokolezi y'entambala omu Galileya n'omu Galadi

[9] Amashanja gôshi ganali omu Galadi ganacishûbûzanya mpu galwise Abayahudi banayûbakaga emwâbo mpu babamalire nabo, balyAbayahudi banaciyakira omu nyumpa nzibuzibu y'okulwira Datema. [10] Banacirhumira Yuda na bene wâbo amaruba gali mandike ntyâla: Birya bihugo rhuyûbakanwa nabyo bîrhuzungulusire mpu bîrhumalire. [11] Bakola badwire bacirheganya mpu bayîshe bagorhe eyira nyumpa rhucifulisiremwo, na Timoteyo ye murhambo w'engabo yâbo. [12] Oyîshe duba mâshi yâgirwa, orhukûle omu maboko gâbo. bulya banji muli rhwe bamafa. [13] Ngasi bene wîrhu bali omu cihugo Tubiya, bôshi banizirwe, abashombanyi bîrhu bagwâsire bajà, abakazi bâbo, abâna bâbo, ebirugu bahagula, bayîsire ahôla hôfi ha bantu cihumbi. [14] Okubacidwîrhe basoma agôla maruba ezindi ntumwa zahubuka e Galileya, n'emyambalo yâbo misharhule erhi ogûla mwanzi gurhuma. [15] Abantu b'e Ptolemayisi, ab'e Tiri, Sidoni, n'ab'omu Galileya bôshi, abôla bantu b'ihanga[o] bashûbûzinye mpu barhumalîre. [16] Yuda n'olubaga bajà amu ndêko mpu bolole kurhi bankashubijira abâla bene wâbo bali omu mbaka ntyôla, bakola barhezirwe n'abashombanyi. [17] Yuda anacibwîra mwene wâbo Simoni erhi: ocîshoge abantu bakanye okujilîkûza bene wîrhu bali e Galileya nâni rhweshi na mwene wîrhu Yonatani rhwaja e Galadi. [18] Omu Buyahudi asigamwo Yozefu mugala wa Zakariya na Azariyasi, murhambo w'olubaga, kuguma n'abandi basirika basigalaga mpu balange ecihugo. [19] Anacibaha er'irhegeka erhi: orhegeke olubaga, ci omanye wankaderha mpu watula entambala oku mashanja kuhika amango rhwayîsha. [20] Anaciha Simoni bantu bihumbi bisharhu, oku kujà e Galileya, na Yuda bantu bihumbi munâni oku kujà e Galadi.

Abasirika barhumwa okujitula entambala e Galileya n'e Galadi

[21] Simoni anacilikulira e Galileya, anacitulako galya mashanja entambala zirhali nyi, amashanja ganacihimwa, [22] naye anacibâminika kuhika oku muhango gwa Ptolemayisi.Omu mashanja mwafa hôfi bantu bihumbi bisharhu, banabatungôla. [23] Anaciyanka balyAbayahudi, babaga omu Galileya, kuguma n'ababaga amu Arbata bôshi na bakâbo, n'abâna bâbo, na ngasi bindi banajira byôshi, anacibahêka omu Buyahudi n'obusîme bunene. [24] N'abo oku lwâbo lunda Yuda, oderhwa Makabeyo, na bene wâbo Yonatani banaciyikirira e Yordani, banacijira nsiku isharhu

[o] **5.15** : Galileya ya mashanja: bulya gwo mulungano gw'abagalugalu babaga omu Buyahudi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi bagenda amw'irûngu. [25] Banacishimânana n'Abanabatiya, banacibayankirira n'omurhûla banacibashambâlira ebyabîre kuli bene wâbo omu Galadi. [26] Banji muli bo bali bashwêkere aho Bosora, n'aho Bosori, omu Alema n'omu Kasfoni, omu Makedi n'e Karanayimi, ebyôla bishagala byôshi biri bikomeze bwenêne, na bigali. [27] Mpu hacirigi n'abandi bali bashwêkere omu bindi bishagala bya Galadi. N'abashombanyi bâbo balalire okurhabâlira abwôla bashwêsirwe irhondo sêzi, bashandaze ezôla nyumpa, banabamalîre oku lusiku luguma.

[28] Caligumiza n'omurhwe gwâge Yuda anacigolonjoka, anacirhôla enjira y'irûngu ly'e Basora agwârha lulya lugo, anacinigûza ngasi hya bûko bwa mulume hyolwo lubaga lwayûbakaga ahôla, ahâha ebirugu byâbo byôshi, n'olugo lwâbo aludulika muliro. [29] Anacirhenga ahôla budufu, balala bagenda kuhika oku nyumpa y'akulwîramwo aha Datema. [30] Oku bwanaca ntyâla, banacilangira omwandu gw'abantu badwîrhe amashoneza n'amashami mpu bashabe erya nyumpa nzibunzibu, banalwise abôla bagosirwe bo baligi Bayahudi. [31] Erhi Bene Yuda balangîra oku entambala yamazûka n'oku ecihôgêro c'emishekera n'amazu g'abantu gashakanyize amalunga. [32] Yuda anacibwîra abantu b'engabo yâge erhi: mulwire bene winyu ene. [33] Abageza muli mihanda isharhu enyuma ly'abashombanyi, emishekcra yashekêreza, babanda orhuhababo rhw'okushenga. [34] Erhi engabo ya Timoteyo emanya oku ali Makabeyo oyôla wayîsha banacikûla omulindi, banacimuyâka, naye anacibacinagiza, kwacifa hôfi bantu bihumbi munâni muli olo lusiku lonene. [35] Kurhenga ahôla Yuda agaluka e Alema alwîsa olwo lugo aluhima analurhôla, ananigûza ngasi obûko bw'omulume onaba muli lwo. Agugumba ebyaho n'olugo aludulika muliro. [36] Akanya, kulî kulusha, arhôla Kasfoni, Makedi, Bosori n'ebindi bishagala by'e Galadi. [37] Byanacibà ntyôla, Timoteyo ashubishûbûza eyindi ngabo, anacigendihanda aha ishiriza lya Rafoni, olundi lunda lw'omugezi. [38] Yuda arhuma abalanguza mpu bagendi lolà eyôla ngabo kurhi; banaciyishimubwîra mpu: amashanja gôshi gurhuzungulusire, banabwizire engabo ya Timoteyo, bajira ntyôla n'engabo nyinji bwenêne barhenzize. [39] Abahàrabu mpu barhabâle, banakola bahanzire ishiriza ly'omugezi, bali hôfi kukulwîsa. Yuda abarhangîra. [40] Timoteyo anabwîra omurhambo w'engabo yâge erhi: Nka Yuda n'emirhwe yâge, bankanayikira olwîshi bakanaja eno baburhanzi, rhurhamurhangaga bulya rhumugwêrhemwo obunguke. [41] Ci konene erhi ankayôboha okuyîkira, akatwa ecirâlo câge ebw'ishiriza ly'olwîshi, rhunayîkirire emunda ali, rhwanamuhima.

[42] Yuda erhi ahika hôfi n'olwîshi, ayîmanza abandisi b'olubaga oku biku nguzo, anacibabwîra erhi: murhazigaga omuntu ciru n'omuguma atwa eburhambi, ci bôshi banayîshe oku matabâro. [43] Anaciyikirira emunda omushombanyi ali, ayîkira olwîshi, ye murhangiriza n'engabo yâge, anacimushimba. Balya bapagani bôshi banacihimwa naye bajàndika emiherho yâbo bayîkirira omu lugo lw'abazimu bâbo e Karanayimi[p]. [44] Abayahudi banarhôla lulya lugo, banayôca

[p] **5.43** : Karanayimi: Lolà Murh 14,5; 2 Mak 12, 20.26.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ecirhînyiro câbo; kuguma n'abaliyakiremwo bôshi. Karanayimi ahena ngulwa ntyôla, na kurhenga ahôla ntâye wacidesire mpu akacalîka Yuda.

45 Okubundi Yuda anacishûbûza Abayahudi bôshi bali omu Galadi; ngabo kurhenga omurho
bwenêne kuhika oku mushosi bwenêne, kuguma n'abakazi n'abâna n'ebirugu byâge byôshi,
amasò gâbo, manene bwenêne bagendekanwa e Buyahudi. 46 Banacihika aha Efroni, lugo
lunene lwakazâgilanga enjira yali ezibuhizibwe kulusha, ebwa kubà barhankahashire okulugera,
oli ebwa kulyo, oli ebwa kumosho, ci kone ntâko bakajizire okurhali kulugeramwo. 47 Abantu
bamuli balalira okulugeza, bacîhamikira muli lwo, ciru n'enjira zôshi bazifuka n'amabuye. 48 Yuda
anarhuma entumwa emwâbo, n'ebinwa by'omurhûla, erhi: Leki nîrhu rhugere omu lugo, rhujè e
mwîrhu, ntâye wamuhumako, rhwacigerera kwônene, banacilahira okubayigulira. 49 Okubundi
Yuda anacirhuma irhegeko omu bigamba byôshi mpu: ngasi muguma agwarhe buzibu aha anali.
50 Eyôla ngabo y'abantu yanaciyanjikira, banacicîguga kuli lulya lugo, omulegerege gôshi
n'obudufu bôshi, olwo lugo lwanarhogera omu maboko gâbo. 51 Ngasi wa bûkomulume yêshi
anacimugeza oku boji bw'engôrho, anacishabûla olugo loshi, anacigugumba ebyalimwo, agera
mulilwo ayîsha ala mbagira omu mifu. 52 Erhi babà bamayîkira e Yordani, Abayahudi bahika omu
kabanda kanene kali embere za Betisani. 53 Yuda anacicihangana okujà akuza kuza
abàmarhama, n'okujà kwaha olubaga omurhima omu njira yôshi, kuhika omu cihugo
c'Abayahudi. 54 Anacisôka entondo ya Siyoni n'omwîshingo, n'obusîme bunene, banarherekêra
enterekêro z'embâgwa bulya bamashubûka n'omurhûla buzira kuheza ciru n'omuguma muli bo.

Yamuniya acihimula

55 Agôla mango Yuda bôshi na Yonatani bali omu Galadi, naye mwene wâbo Simoni erhi anali
omu Galileya embere za Ptolemayisi. 56 Yozefu mwene Zakariya naye Azariyasi ye wali
murhambo mukulu, banaciyumva ebyôla bijiro byâbo by'oburhwâli oku bajire balwa banahima.
57 Banacibwîrana mpu: nîrhu rhuheke izîno lirhu irenge; rhukanye rhugendilwîsa amashanja
gayubasire eburhambi. 58 Okubundi banacihâna irhegeko oku bantu b'engabo yâbo,
banacirhabâlira Yamuniya. 59 Gorigiyasi anacirhenga omu lugo n'engabo yâge, anaciyîsha
emunda bali mpu balwe. 60 Yozefu na Azariyasi, bahimwa okurha nkaderhwa, banaciyîsha
babâminisire kuhika oku lubibi lwa Yuda. Olwo lusiku hôfi bantu bihumbi bibiri omu Bayahudi
byanacifa, olubaga lwahimwa bwenêne. 61 Ebwa kubà barhayumvanya na Yuda na mwene wâbo
bamanya mpu bone banahasha okucijirira ebijiro byankabahêka irenge omu lubaga. 62 Ci
kwônene barhali muli balya bahîrwe okulanga Israheli n'okuboko kwâbo.

Okuj'irenge kwa Yuda omu cihugo c'e Idumiya n'ec'Abafilistini

63 Entwâli Yuda na bene wâbo, bakuzibwa bwenêne omu Israheli n'omu mashanja gôshi ngasi
aha bamanyire izîno lyâbo; ngasi aha izîno lyâbo lyakaza giderhwa. 64 Bakaziyîsha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

babalunduminekwo mpu babakuze. 65 Okubundi Yuda ashubirhabâla bôshi na bene wâbo mpu bagendilwîsa bene Ezau omu cihugo ciri eburhambi bwâbo. Anacirhôla Hebroni n'ebishagala byâge, anacihena ngula ebyôgo byâbo bizibuzibu, anaciyôca engurhu zali omu ndalâlà yâge. 66 Anacirhabâlira omu cihugo c'Abanya-mahanga-Bafilistini, anaciyîkira Marisa. 67 Muli olwo lusiku badâhwa banji balonzagya okuyêrekana oburhwâli bwâbo babafamwo, omu kucikwêba omu ntambala nka mihurha. 68 Okubundi Yuda anacisôkera e Azoti, cihugo c'Abanya-mahanga Bafilistini, ahenangula empêrero zâbo, ayôca ensanamu z'a bazimu bâbo, n'erhi aba amahagula omu bishagala ashubira e Buyahudi.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 5

1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν τὰ ἔθνη κυκλόθεν ὅτι ᾠκοδομήθη τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐνεκαινίσθη τὸ ἁγίασμα ὡς τὸ πρότερον, καὶ ὠργίσθησαν σφόδρα 2 καὶ ἐβουλεύσαντο τοῦ ἆραι τὸ γένος Ιακωβ τοὺς ὄντας ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ ἤρξαντο τοῦ θανατοῦν ἐν τῷ λαῷ καὶ ἐξαίρειν. 3 καὶ ἐπολέμει Ιουδας πρὸς τοὺς υἱοὺς Ησαυ ἐν τῇ Ιδουμαίᾳ, τὴν Ακραβαττήνην, ὅτι περιεκάθηντο τὸν Ισραηλ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην καὶ συνέστειλεν αὐτοὺς καὶ ἔλαβεν τὰ σκῦλα αὐτῶν. 4 καὶ ἐμνήσθη τῆς κακίας υἱῶν Βαιαν, οἳ ἦσαν τῷ λαῷ εἰς παγίδα καὶ σκάνδαλον ἐν τῷ ἐνεδρεύειν αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς· 5 καὶ συνεκλείσθησαν ὑπ᾽ αὐτοῦ εἰς τοὺς πύργους, καὶ παρενέβαλεν ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτοὺς καὶ ἐνεπύρισε τοὺς πύργους αὐτῆς ἐν πυρὶ σὺν πᾶσιν τοῖς ἐνοῦσιν. 6 καὶ διεπέρασεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Αμμων καὶ εὗρεν χεῖρα κραταιὰν καὶ λαὸν πολὺν καὶ Τιμόθεον ἡγούμενον αὐτῶν· 7 καὶ συνῆψεν πρὸς αὐτοὺς πολέμους πολλούς, καὶ συνετρίβησαν πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτούς. 8 καὶ προκατελάβετο τὴν Ιαζηρ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς καὶ ἀνέστρεψεν εἰς τὴν Ιουδαίαν. 9 Καὶ ἐπισυνήχθησαν τὰ ἔθνη τὰ ἐν τῇ Γαλααδ ἐπὶ τὸν Ισραηλ τοὺς ὄντας ἐπὶ τοῖς ὁρίοις αὐτῶν τοῦ ἐξᾶραι αὐτούς, καὶ ἔφυγον εἰς Δαθεμα τὸ ὀχύρωμα 10 καὶ ἀπέστειλαν γράμματα πρὸς Ιουδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ λέγοντες ᾽Επισυνηγμένα ἐστὶν ἐφ᾽ ἡμᾶς τὰ ἔθνη κύκλῳ ἡμῶν τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς 11 καὶ ἑτοιμάζονται ἐλθεῖν καὶ προκαταλαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα, εἰς ὃ κατεφύγομεν, καὶ Τιμόθεος ἡγεῖται τῆς δυνάμεως αὐτῶν· 12 νῦν οὖν ἐλθὼν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν, ὅτι πέπτωκεν ἐξ ἡμῶν πλῆθος, 13 καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ὄντες ἐν τοῖς Τουβίου τεθανάτωνται, καὶ ᾐχμαλωτίκασιν τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν ἀποσκευὴν καὶ ἀπώλεσαν ἐκεῖ ὡσεὶ μίαν χιλιαρχίαν ἀνδρῶν. 14 ἔτι αἱ ἐπιστολαὶ ἀνεγιγνώσκοντο, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι ἕτεροι παρεγένοντο ἐκ τῆς Γαλιλαίας διερρηχότες τὰ ἱμάτια ἀπαγγέλλοντες κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα 15 λέγοντες ἐπισυνῆχθαι ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐκ Πτολεμαίδος καὶ Τύρου καὶ Σιδῶνος καὶ πᾶσαν Γαλιλαίαν ἀλλοφύλων τοῦ ἐξαναλῶσαι ἡμᾶς. 16 ὡς δὲ ἤκουσεν Ιουδας καὶ ὁ λαὸς τοὺς λόγους τούτους, ἐπισυνήχθη ἐκκλησία μεγάλη βουλεύσασθαι τί ποιήσωσιν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς οὖσιν ἐν θλίψει καὶ πολεμουμένοις ὑπ᾽ αὐτῶν. 17 καὶ εἶπεν Ιουδας Σιμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ᾽Επίλεξον σεαυτῷ ἄνδρας καὶ πορεύου καὶ ῥῦσαι τοὺς ἀδελφούς σου τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ἐγὼ δὲ καὶ Ιωναθαν ὁ ἀδελφός μου πορευσόμεθα εἰς τὴν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Γαλααδῖτιν. [18] καὶ κατέλιπεν Ιωσηπον τὸν τοῦ Ζαχαριου καὶ Αζαριαν ἡγούμενον τοῦ λαοῦ μετὰ τῶν ἐπιλοίπων τῆς δυνάμεως ἐν τῇ Ιουδαίᾳ εἰς τήρησιν [19] καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων Πρόστητε τοῦ λαοῦ τούτου καὶ μὴ συνάψητε πόλεμον πρὸς τὰ ἔθνη ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἡμᾶς. [20] καὶ ἐμερίσθησαν Σιμωνι ἄνδρες τρισχίλιοι τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν Γαλιλαίαν, Ιουδα δὲ ἄνδρες ὀκτακισχίλιοι εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. [21] καὶ ἐπορεύθη Σιμων εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ συνῆψεν πολέμους πολλοὺς πρὸς τὰ ἔθνη, καὶ συνετρίβη τὰ ἔθνη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, [22] καὶ ἐδίωξεν αὐτοὺς ἕως τῆς πύλης Πτολεμαίδος. καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἐθνῶν εἰς τρισχιλίους ἄνδρας, καὶ ἔλαβεν τὰ σκῦλα αὐτῶν. [23] καὶ παρέλαβεν τοὺς ἐκ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐν Αρβαττοις σὺν ταῖς γυναιξὶν καὶ τοῖς τέκνοις καὶ πάντα, ὅσα ἦν αὐτοῖς, καὶ ἤγαγεν εἰς τὴν Ιουδαίαν μετ᾽ εὐφροσύνης μεγάλης. [24] καὶ Ιουδας ὁ Μακκαβαῖος καὶ Ιωναθαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διέβησαν τὸν Ιορδάνην καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. [25] καὶ συνήντησαν τοῖς Ναβαταίοις, καὶ ἀπήντησαν αὐτοῖς εἰρηνικῶς καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς πάντα τὰ συμβάντα τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἐν τῇ Γαλααδίτιδι [26] καὶ ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνειλημμένοι εἰσὶν εἰς Βοσορρα καὶ Βοσορ ἐν Αλεμοις, Χασφω, Μακεδ καὶ Καρναιν, πᾶσαι αἱ πόλεις αὗται ὀχυραὶ καὶ μεγάλαι· [27] καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς πόλεσιν τῆς Γαλααδίτιδός εἰσιν συνειλημμένοι, εἰς αὔριον τάσσονται παρεμβαλεῖν ἐπὶ τὰ ὀχυρώματα καὶ καταλαβέσθαι καὶ ἐξᾶραι πάντας τούτους ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. [28] καὶ ἀπέστρεψεν Ιουδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὁδὸν εἰς τὴν ἔρημον Βοσορρα ἄφνω· καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στόματι ῥομφαίας καὶ ἔλαβεν πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν πυρί. [29] καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν νυκτός, καὶ ἐπορεύοντο ἕως ἐπὶ τὸ ὀχύρωμα· [30] καὶ ἐγένετο ἐωθινῇ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ ἰδοὺ λαὸς πολύς, οὗ οὐκ ἦν ἀριθμός, αἴροντες κλίμακας καὶ μηχανὰς καταλαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα καὶ ἐπολέμουν αὐτούς. [31] καὶ εἶδεν Ιουδας ὅτι ἦρκται ὁ πόλεμος καὶ ἡ κραυγὴ τῆς πόλεως ἀνέβη ἕως οὐρανοῦ σάλπιγξιν καὶ κραυγῇ μεγάλῃ, [32] καὶ εἶπεν τοῖς ἀνδράσιν τῆς δυνάμεως Πολεμήσατε σήμερον ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. [33] καὶ ἐξῆλθεν ἐν τρισὶν ἀρχαῖς ἐξόπισθεν αὐτῶν, καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξιν καὶ ἐβόησαν ἐν προσευχῇ. [34] καὶ ἐπέγνω ἡ παρεμβολὴ Τιμοθέου ὅτι Μακκαβαῖός ἐστιν, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰς ὀκτακισχιλίους ἄνδρας. [35] καὶ ἀπέκλινεν εἰς Αλεμα καὶ ἐπολέμησεν αὐτὴν καὶ κατελάβετο αὐτὴν καὶ ἀπέκτεινεν πᾶν ἀρσενικὸν αὐτῆς καὶ ἔλαβεν τὰ σκῦλα αὐτῆς καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν ἐν πυρί. [36] ἐκεῖθεν ἀπῆρεν καὶ προκατελάβετο τὴν Χασφω, Μακεδ καὶ Βοσορ καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος. [37] μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα συνήγαγεν Τιμόθεος παρεμβολὴν ἄλλην καὶ παρενέβαλεν κατὰ πρόσωπον Ραφων ἐκ πέραν τοῦ χειμάρρου. [38] καὶ ἀπέστειλεν Ιουδας κατασκοπεῦσαι τὴν παρεμβολήν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ λέγοντες Ἐπισυνηγμένα εἰσὶν πρὸς αὐτὸν πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν, δύναμις πολλὴ σφόδρα· [39] καὶ Ἄραβας μεμίσθωνται εἰς βοήθειαν αὐτοῖς καὶ παρεμβάλλουσιν πέραν τοῦ χειμάρρου ἕτοιμοι τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ σὲ εἰς πόλεμον. καὶ ἐπορεύθη Ιουδας εἰς συνάντησιν αὐτῶν. [40] καὶ εἶπεν Τιμόθεος τοῖς ἄρχουσιν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐν τῷ ἐγγίζειν Ιουδαν καὶ τὴν παρεμβολὴν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν χειμάρρουν τοῦ ὕδατος Ἐὰν διαβῇ πρὸς ἡμᾶς πρότερος, οὐ δυνησόμεθα ὑποστῆναι αὐτόν, ὅτι δυνάμενος δυνήσεται πρὸς ἡμᾶς· [41] ἐὰν δὲ δειλανθῇ καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

παρεμβάλῃ πέραν τοῦ ποταμοῦ, διαπεράσομεν πρὸς αὐτὸν καὶ δυνησόμεθα πρὸς αὐτόν. [42] ὡς δὲ ἤγγισεν Ιουδας ἐπὶ τὸν χειμάρρουν τοῦ ὕδατος, ἔστησεν τοὺς γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ χειμάρρου καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων Μὴ ἀφῆτε πάντα ἄνθρωπον παρεμβαλεῖν, ἀλλὰ ἐρχέσθωσαν πάντες εἰς τὸν πόλεμον. [43] καὶ διεπέρασεν ἐπ᾽ αὐτοὺς πρότερος καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὄπισθεν αὐτοῦ, καὶ συνετρίβησαν πρὸ προσώπου αὐτῶν πάντα τὰ ἔθνη καὶ ἔρριψαν τὰ ὅπλα αὐτῶν καὶ ἔφυγον εἰς τὸ τέμενος Καρναιν. [44] καὶ προκατελάβοντο τὴν πόλιν καὶ τὸ τέμενος ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ σὺν πᾶσιν τοῖς ἐν αὐτῷ· καὶ ἐτροπώθη Καρναιν, καὶ οὐκ ἠδύναντο ἔτι ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον Ιουδου. [45] καὶ συνήγαγεν Ιουδας πάντα Ισραηλ τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὴν ἀποσκευήν, παρεμβολὴν μεγάλην σφόδρα, ἐλθεῖν εἰς γῆν Ιουδα. [46] καὶ ἦλθον ἕως Εφρων, καὶ αὕτη πόλις μεγάλη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ὀχυρὰ σφόδρα, οὐκ ἦν ἐκκλῖναι ἀπ᾽ αὐτῆς δεξιὰν ἢ ἀριστεράν, ἀλλ᾽ ἢ διὰ μέσου αὐτῆς πορεύεσθαι· [47] καὶ ἀπέκλεισαν αὐτοὺς οἱ ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐνέφραξαν τὰς πύλας λίθοις. [48] καὶ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς Ιουδας λόγοις εἰρηνικοῖς λέγων Διελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν ἡμῶν, καὶ οὐδεὶς κακοποιήσει ὑμᾶς, πλὴν τοῖς ποσὶν παρελευσόμεθα. καὶ οὐκ ἠβούλοντο ἀνοῖξαι αὐτῷ. [49] καὶ ἐπέταξεν Ιουδας κηρύξαι ἐν τῇ παρεμβολῇ τοῦ παρεμβαλεῖν ἕκαστον ἐν ᾧ ἐστιν τόπῳ· [50] καὶ παρενέβαλον οἱ ἄνδρες τῆς δυνάμεως, καὶ ἐπολέμησεν τὴν πόλιν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ παρεδόθη ἡ πόλις ἐν χειρὶ αὐτοῦ. [51] καὶ ἀπώλεσεν πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στόματι ῥομφαίας καὶ ἐξερρίζωσεν αὐτὴν καὶ ἔλαβεν τὰ σκῦλα αὐτῆς καὶ διῆλθεν διὰ τῆς πόλεως ἐπάνω τῶν ἀπεκταμμένων. [52] καὶ διέβησαν τὸν Ιορδάνην εἰς τὸ πεδίον τὸ μέγα κατὰ πρόσωπον Βαιθσαν. [53] καὶ ἦν Ιουδας ἐπισυνάγων τοὺς ἐσχατίζοντας καὶ παρακαλῶν τὸν λαὸν κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἕως ἦλθεν εἰς γῆν Ιουδα. [54] καὶ ἀνέβησαν εἰς ὄρος Σιων ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χαρᾷ καὶ προσήγαγον ὁλοκαυτώματα, ὅτι οὐκ ἔπεσεν ἐξ αὐτῶν οὐθεὶς ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἐν εἰρήνῃ. [55] Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις, ἐν αἷς ἦν Ιουδας καὶ Ιωναθαν ἐν γῇ Γαλααδ καὶ Σιμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ κατὰ πρόσωπον Πτολεμαίδος, [56] ἤκουσεν Ιωσηφ ὁ τοῦ Ζαχαριου καὶ Αζαριας ἄρχοντες τῆς δυνάμεως τῶν ἀνδραγαθιῶν καὶ τοῦ πολέμου, οἷα ἐποίησαν, [57] καὶ εἶπον Ποιήσωμεν καὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ὄνομα καὶ πορευθῶμεν πολεμῆσαι πρὸς τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν. [58] καὶ παρήγγειλεν τοῖς ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῆς μετ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ἐπὶ Ιάμνειαν. [59] καὶ ἐξῆλθεν Γοργίας ἐκ τῆς πόλεως καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς εἰς πόλεμον. [60] καὶ ἐτροπώθη Ιωσηπος καὶ Αζαριας, καὶ ἐδιώχθησαν ἕως τῶν ὁρίων τῆς Ιουδαίας, καὶ ἔπεσον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ τοῦ λαοῦ Ισραηλ εἰς δισχιλίους ἄνδρας. [61] καὶ ἐγενήθη τροπὴ μεγάλη ἐν τῷ λαῷ, ὅτι οὐκ ἤκουσαν Ιουδου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ οἰόμενοι ἀνδραγαθῆσαι· [62] αὐτοὶ δὲ οὐκ ἦσαν ἐκ τοῦ σπέρματος τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἷς ἐδόθη σωτηρία Ισραηλ διὰ χειρὸς αὐτῶν. [63] Καὶ ὁ ἀνὴρ Ιουδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐδοξάσθησαν σφόδρα ἔναντι παντὸς Ισραηλ καὶ τῶν ἐθνῶν πάντων, οὗ ἠκούετο τὸ ὄνομα αὐτῶν· [64] καὶ ἐπισυνήγοντο πρὸς αὐτοὺς εὐφημοῦντες. [65] καὶ ἐξῆλθεν Ιουδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ἐπολέμουν τοὺς υἱοὺς Ησαυ ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς νότον καὶ ἐπάταξεν τὴν Χεβρων καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς καὶ καθεῖλεν τὰ ὀχυρώματα αὐτῆς καὶ τοὺς πύργους αὐτῆς ἐνεπύρισεν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κυκλόθεν. [66] καὶ ἀπῆρεν τοῦ πορευθῆναι εἰς γῆν ἀλλοφύλων καὶ διεπορεύετο τὴν Μαρισαν. [67] ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔπεσον ἱερεῖς ἐν πολέμῳ βουλόμενοι ἀνδραγαθῆσαι ἐν τῷ αὐτοὺς ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον ἀβουλεύτως. [68] καὶ ἐξέκλινεν Ιουδας εἰς Ἄζωτον γῆν ἀλλοφύλων καὶ καθεῖλεν τοὺς βωμοὺς αὐτῶν καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατέκαυσεν πυρὶ καὶ ἐσκύλευσεν τὰ σκῦλα τῶν πόλεων καὶ ἐπέστρεψεν εἰς γῆν Ιουδα.

6

Okufà kwa Antiyokusi Epifani

[1] Mwagôla mango erhi mwâmi Antiyokusi Epifani aja ageragera omu mi- rhundu y'ecihugo câge c'enyanya. Erhi ayumva oku hali omu Persi omu Elimaisi olugo luyunjwîre masholo n'enfaranga, [2] n'oku akâ-Nyamuzinda kâyo kali kagale kalimwo mishangi minji ya masholo empenzi n'emirasano, Mwâmi Aleksandromugala wa Filipo ye wazisigagamwo, oyo ali mwâmi w'e Macedoniya ye wali murhanzi w'okuyîma omu Bugereki. [3] Anacijayo alonza okurhôla ecihugo n'okucihagula ci arhahashaga bulya abantu b'ecôla cihugo bamamanya omuhigo gwâge embere. [4] Bôshi hanaciyimuka bakola bamulwîsa, anaciyâka, agenda n'omutula munene ashubira e Babiloni. [5] Okuhandi hanaciyisha kabala mwanzi walimubwîra oku engabo y'Abapersi yajaga e Buyahudi nayo yahimirwe. [6] Oku burhanzi Lisiyasi anacikanya n'engabo nyinji ajilwîsa Bene Israheli ci asêzibwa okubayâka, n'oku abâlAbayahudi bayushwire emisî yâbo n'emirasano n'abasirika n'obugale barhenzagya oku ngabo bahimaga. [7] Oku bahenyangwire bulya buhanya mwâmi yêne ali amahira oku luhêrero aha Yeruzalemu, oku bazungulusize oluhêro n'ecôgo cinene nk'oku byanali embere kuguma na Betisuri ecishagala câge c'emisî. [8] Erhi ayumva ntyôla mwâmi ageramwo omusisi, yêshi ajuguma; acîkwêba aha ncingo alwâla erhi mungo gurhuma, bulya okumuyîshire arhaliko ali acîfinjire. [9] Atulama ahôla nsiku zirhali nyi akaziyôrha akûma n'omungo, alonzifa. [10] Okubundi anacihamagala abîra bâge bôshi anacibabwîra erhi: Iro lyantenzire oku masù, n'oburhè bwakumbize omurhima. [11] Namâcîdôsa ngahi nahikira omu kulumwa n'omu nyenga nyinganaci y'amalumwa nkola ndimwo! Nie nali muntu mwinjà, muntu muzigirwa erhi kurhegeka kwâni kurhuma! [12] Ci bunôla namakengêra amaligo gôshi najirire Yeruzalemu; nahagwire ebirugu byôshi by'amasholo n'eby'amarhale byanabagamwo, nanacirhuma engabo nti bagendimalîra abantu b'omu Buyahudi bôshi buzira cirhumire. [13] Nyêmîre oku ecôla co cirhumire agâla mabî gôshi ganyîshira, lolaga oku niono namafiraga n'omungomuli cino cihugo c'ihanga. Okuyîma kwa Antiyokusi wa karhânu

[14] Oku handi anacihamagala Filipomuguma w'omu bîra bâge; amuyîmika omu bwâmi bwâge bôshi. [15] Anacihuma ishungwè lyâge, olugondo lwâge, n'akanzo kâge anacimubwîra mpu alerage omugala Antiyokusi amurheganye okuyîshiba mwâmi. [16] Mwâmi Antiyokusi anacifira ahôla muli ogwôla mwâka gwa igana na makumi ani na mwenda. [17] Erhi Lisiyasi ayumva oku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anafire ayîmika ahâli hage omugala Antiyokusi oyu akazâgilîsa kurhenga eburho bwâge anacimuyîrika elya Epatori.

Yuda Makabeyo arhêra Yeruzalemu

[18] Abakazâgilanga ecirhînyiro ngasi mango erhi badwîrhe balola bene Israheli oku masù babà nk'abahàmikirwe ahôla hatagatîfu, banakazâgilonza ngasi mango okumujira kubî ntyôla bwali nka burhabâle oku bapagani. [19] Yuda ahiga okubamalîra anacishûbûza olubaga mpu lubagorhe. [20] Bone banaci shûbûzanya, banacibagorha omu mwâka gwa igana na makumi arhânu banacibazungulusa ebyuma bidârhi n'amasini g'okubanda emyampi. [21] Ci ko nene baguma muli balya bali bagosirwe bafuma okwôla kugorhwa na baguma omu ngasi banali ndyâlya omu Bene Israheli balungana nabo, [22] bakanya bajilonza mwâmi banajimubwîra mpu: «Mangaci warhuha obushinganyanya ocîhôle bene wîrhu? [23] Rhwono rhwali babidu omu kukolera sho wâwe, omu kujira ngasi byôshi anarhurhegesire. [24] Okwôla kwo kurhumire abâna b'olubaga lwîrhu bakola barhugosire, bakola bashombanyi bîrhu; bôshi ngasi aba banashimanyire ba muli rhwe bôshi bakanigwa, banarhunyaga ebintu bîrhu. [25] Mpu arhali rhwêne bajirire ntyôla ci na omu bihugo rhuyûbakinwe. [26] Lolà oku bahanzire ene eburhambi bw'ecihando c'abasirika b'e Yeruzalemu mpu bacinyâge, banakomezize ecirhînyiro na Betisuri. [27] Akaba orhabahànzizi duba bayûshûla orhakanacibahasha.

Entambala y'e Beti-Zakariya

[28] Mwâmi erhi ayumva kulya yêshi ayâka n'oburhè; ahamagala abîra bâge, abarhambo n'abasirika bâge na ngasi abanarhegeka, abagenda n'enfarasi. [29] Kuguma hanaciyisha abandi basirika b'abalimya b'omu gandi mami n'abandi omu bihugo biri omu nyanja. [30] Omurhwe gwâge gwali gwa basirika bihumbi igana bagenda n'amagulu na bihumbi makumi abiri bya bene enfarasi. Njavu makumi asharhu n'ibiri zayigirizibwe okulwa. [31] Banaciyîsha omu Idumeya ba twa ecirâlo embere za Betisuri balwa kasanzi karhali kanyi babayubikirakwo amasini, ci Abayahudi baciha enjira bagadulika muliro balwa n'oburhwâli.

[32] Okuhandi Yuda anacileka ecirhînyiro, ajihanda aha Beti-Zakariya ajitwa olugerêro embere z'ecihando ca mwâmi. [33] Mwâmi anacizûka mucêracêra anacihira engabo yâge omu njira y'okujà e Beti-Zakariya, emirhwe yanacikereka ekola yatula entambala emishekera yanacibûhwa. [34] Banaciyanka enjavu, baziha enshongole y'emizâbîbu n'ey'engaka mpu bazikalihye omu kulwa. [35] Ba nacigaba zirya njavu oku ngasi bigamba, na ngasi njavu yalusibwa na bantu cihumbi bayambarhire ebihugurhizi by'ebyuma na ensirha z'ecirhale oku irhwe n'abandi bantu magana arhânu, g'abagenda oku nfarasi, bacîshogwa nabo bayija eburhambi. [36] Abâla bazinda bôhe embere za byôshi balibagwâsirwe okujà olunda eyôla njavu yakanaja. Aha yajaga nabo banahaje, barhayirhengaga aha burhambi ciru n'eriguma. [37] Oku ngasi njavu kwanacigwikwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omunâra gw'emirhi eyo minara yerigi mpenzi yâge na ngasi nguma yakajako balume basharhu ntwâli z'okulwa amatumu kuhirako n'omungere wayo. [38] Bahira na balya balwî b'enfarasi omu ngasi kahembe k'engabo mpu lyo bajugumya omushombanyi banacikirize ngasi cikembe.

[39] Erhi izûba libasha kuli zirya mpenzi zâbo z'amasholo n'ez'emiringa nazo zarhondêra okulangashana zamoleka nka bimole bya muliro. [40] Cihimbi ciguma c'erya ngabo ya mwâmi cagera enyanya oku ntondo na ecindi omu kabanda, banayisha bayegera kanyamulongo banacikirizibwe bwinjà. [41] Bôshi bajuguma n'olubi lw'eyôla ngabo yôshi olubi lw'emidindîrî yâbo n'okushakanya kwa emirasano yâbo. Bulya eyo ngabo yali nyinji na nzibu bwenêne. [42] Yuda naye anaciyîsha akomekire n'engabo yâge ekola eri tula entambala, bantu magana gali ndarhu bafà omu ngabo ya mwâmi. [43] Eleyazari[q] n'elishembano lyâge Ahurani, anacilangira njavu nguma muli zirya erhi ebwisirwe na empenzi z'obwâmi yo yanali ndîrî omu zindi zôshi. Omu kucikebwa mpu nkaba kuliyo mwâmi ali, [44] anacihala amagala mpu acungule olubaga lwâge n'izîno lyâge lij'irenge ensiku zôshi. [45] Anacicihunika n'oburhwâli emunda eri ayîsha arhulunganya omu cikembe ayîsha ekulyo n'ekumosho n'embere zâge n'abashombanyi banakazimuha orwegu olunda n'olundi. [46] Anacibundabundira idako ly'erya njavu anayitumirhiramwo, wanjavu acilunda oku idaho ahongokera kuli ye na Eleyazari anacifira ahôla. [47] Abayahudi erhi bâbona obuzibu bw'ezo ngabo za mwâmi n'obukali bwa ngasi murhwe babahà orwegu.

Epatori anacirhôla Beti-Suri na Yeruzalemn agorhwa

[48] Lyo babahikakwo, erya ngabo ya mwâmi yasôkera e Yeruzalemu, mwâmi anacigwika ecihando câge eburhambi bwa Yuda n'ebwa ntondo ya Siyoni. [49] Ayumvanya n'abayûbakaga e Beti-Suri nabôla banacirhenga omu lugo bulya murhaciri biryo byankabarhabire okulanga olwo lugo ebwa kubà gali mango ga mwâka gwa sabato[r] oku cihugo côshi. [50] Mwâmi anacirhôla Beti-Suri anacihira mwo abaganda b'okulanga olwo lugo. [51] Anacitwa ecihando câge embere ly'akâ-Nyamuzinda anabera halya nsiku nyinji anacihiraho ngasi bintu bya kulwa bidârhi, eby'amasini g'okulwa, agandi g'okubanda empiru n'ebisonga n'amabuye. [52] Abaligosirwe nabo bayimanza agâbo masini mpu balwisemwo abashombanyi bâbo; balwa nsiku nyinji. [53] Ci konene omu mbîkomurhali biryo, bulya gwali mwâka gwa kali nda n'abayîshaga bayâka barhenga e mahanga kujà e Buyahudi bali erhi bamazire olwîko. [54] Ahantu hatagatîfu hali hacisigîre Bayahudi basungunu bonene bulya ishali lyali linji; abandi bashandabâna ow'emwâge ow'emwâge.

---

[q] **6.43** : Eleyazari, mwene wâbo Yuda Makabeyo. Lolà 2, 5.
[r] **6.49** Mwâka gwa sabato guli mwâka gwa kuluhûka n'okushîbirira okuharamya Lulema kwâgo kwâgo: Lolà Lub 23, 1; Lev 25, 2 7

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Mwâmi ayumvîkana n'Abayahudi

55 Erhi Lisiyasi ayumva Filipo olya mwâmi Antiyokusi ali amayîmika mpu ayishibâ mulezi
w'omugala Antiyokusi anamujire mwâmi, 56 ali amashubûka kurhenga e Persi na e Mediya
kuguma na gulya murhwe gwanali bôshi na mwâmi anakazâgilonza mpu yêne arhegeke ebintu
by'omu bwâmi. 57 Lisiyasi erhi ayumva ntyôla acîrheganya dubaduba mpu acîyêgûle; anacibwîra
mwâmi, oku abarhambo b'engabo n'oku engabo zone erhi: Rhwono rhuli rhwalibukira hanôla
ngasi lusiku, rhurhanacigwêrhi biryo binganaci na ahantu rhukubisire hali hakomeze bwenêne,
kandi rhucigwâsirwe okulanga ebintu by'omu bwâmi. 58 Oku rhwajiraga buno rhubarhege
amaboko rhuyumvanye nabo haguma n'ishanja lyâbo lyôshi. 59 Rhubayêmêrerage bashimbe
amarhegeko gâbo nk'oku banayôrhaga embere, bulya agôla marhegeko rhwakulaga go
garhumire babà burhe banakola ebi byôshi. 60 Eryo ihano lyasîmisa mwâmi n'abarhambo bâge,
anacirhuma entumwa emunda bali mpu bayumvanye nabo bayêmêra. 61 Mwâmi n'abarhambo
banaciyêmêreza oku cihango; okwo kwarhuma abali bafulisirwe barhenga halya bali bacifulisire.
62 Ci erhi mwâmi aba amaja oku Siyoni na erhi eyusibona kurhi ekomezibwe avuna eciragâne
câge arhegeka mpu bahongole ecôgo c'eburhambi. 63 Oku handi anacirikûla dubaduba ashubira
e Antiyokiya ajibugâna Filipo yekola warhambula olugo; amulwîsa anacirhôla n'emisî lulya lugo.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 6

1 Καὶ ὁ βασιλεὺς ᾽Αντίοχος διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώρας καὶ ἤκουσεν ὅτι ἐστὶν ᾽Ελυμαῒς ἐν τῇ
Περσίδι πόλις ἔνδοξος πλούτῳ, ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ· 2 καὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν αὐτῇ πλούσιον σφόδρα,
καὶ ἐκεῖ καλύμματα χρυσᾶ καὶ θώρακες καὶ ὅπλα, ἃ κατέλιπεν ἐκεῖ ᾽Αλέξανδρος ὁ τοῦ Φιλίππου
ὁ βασιλεὺς ὁ Μακεδών, ὃς ἐβασίλευσεν πρῶτος ἐν τοῖς ῞Ελλησι. 3 καὶ ἦλθεν καὶ ἐζήτει
καταλαβέσθαι τὴν πόλιν καὶ προνομεῦσαι αὐτήν, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη, ὅτι ἐγνώσθη ὁ λόγος τοῖς ἐκ
τῆς πόλεως, 4 καὶ ἀντέστησαν αὐτῷ εἰς πόλεμον, καὶ ἔφυγεν καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν μετὰ λύπης
μεγάλης ἀποστρέψαι εἰς Βαβυλῶνα. 5 καὶ ἦλθέν τις ἀπαγγέλλων αὐτῷ εἰς τὴν Περσίδα ὅτι
τετρόπωνται αἱ παρεμβολαὶ αἱ πορευθεῖσαι εἰς γῆν Ιουδα, 6 καὶ ἐπορεύθη Λυσίας δυνάμει ἰσχυρᾷ
ἐν πρώτοις καὶ ἐνετράπη ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἐπίσχυσαν ὅπλοις καὶ δυνάμει καὶ σκύλοις
πολλοῖς, οἷς ἔλαβον ἀπὸ τῶν παρεμβολῶν, ὧν ἐξέκοψαν, 7 καὶ καθεῖλον τὸ βδέλυγμα, ὃ
ᾠκοδόμησεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν Ιερουσαλημ, καὶ τὸ ἁγίασμα καθὼς τὸ πρότερον
ἐκύκλωσαν τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ τὴν Βαιθσουραν πόλιν αὐτοῦ. 8 καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ
βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, ἐθαμβήθη καὶ ἐσαλεύθη σφόδρα καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κοίτην καὶ
ἐνέπεσεν εἰς ἀρρωστίαν ἀπὸ τῆς λύπης, ὅτι οὐκ ἐγένετο αὐτῷ καθὼς ἐνεθυμεῖτο. 9 καὶ ἦν ἐκεῖ
ἡμέρας πλείους, ὅτι ἀνεκαινίσθη ἐπ᾽ αὐτὸν λύπη μεγάλη, καὶ ἐλογίσατο ὅτι ἀποθνήσκει. 10 καὶ
ἐκάλεσεν πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς ᾽Αφίσταται ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν
ὀφθαλμῶν μου, καὶ συμπέπτωκα τῇ καρδίᾳ ἀπὸ τῆς μερίμνης, 11 καὶ εἶπα τῇ καρδίᾳ ῞Εως τίνος
θλίψεως ἦλθα καὶ κλύδωνος μεγάλου, ἐν ᾧ νῦν εἰμι; ὅτι χρηστὸς καὶ ἀγαπώμενος ἤμην ἐν τῇ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐξουσίᾳ μου. [12] νῦν δὲ μιμνήσκομαι τῶν κακῶν, ὧν ἐποίησα ἐν Ιερουσαλημ καὶ ἔλαβον πάντα τὰ σκεύη τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν αὐτῇ καὶ ἐξαπέστειλα ἐξᾶραι τοὺς κατοικοῦντας Ιουδα διὰ κενῆς. [13] ἔγνων ὅτι χάριν τούτων εὗρέν με τὰ κακὰ ταῦτα· καὶ ἰδοὺ ἀπόλλυμαι λύπῃ μεγάλῃ ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. [14] καὶ ἐκάλεσεν Φίλιππον ἕνα τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ· [15] καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ καὶ τὸν δακτύλιον τοῦ ἀγαγεῖν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ ἐκθρέψαι αὐτὸν τοῦ βασιλεύειν. [16] καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἔτους ἐνάτου καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. [17] καὶ ἐπέγνω Λυσίας ὅτι τέθνηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ κατέστησεν βασιλεύειν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὃν ἐξέθρεψεν νεώτερον, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Εὐπάτωρ. [18] Καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄκρας ἦσαν συγκλείοντες τὸν Ισραηλ κύκλῳ τῶν ἁγίων καὶ ζητοῦντες κακὰ δι' ὅλου καὶ στήριγμα τοῖς ἔθνεσιν. [19] καὶ ἐλογίσατο Ιουδας ἐξᾶραι αὐτοὺς καὶ ἐξεκκλησίασε πάντα τὸν λαὸν τοῦ περικαθίσαι ἐπ' αὐτούς· [20] καὶ συνήχθησαν ἅμα καὶ περιεκάθισαν ἐπ' αὐτὴν ἔτους πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ, καὶ ἐποίησεν βελοστάσεις καὶ μηχανάς. [21] καὶ ἐξῆλθον ἐξ αὐτῶν ἐκ τοῦ συγκλεισμοῦ, καὶ ἐκολλήθησαν αὐτοῖς τινες τῶν ἀσεβῶν ἐξ Ισραηλ, [22] καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ εἶπον Ἕως πότε οὐ ποιήσῃ κρίσιν καὶ ἐκδικήσεις τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν; [23] ἡμεῖς εὐδοκοῦμεν δουλεύειν τῷ πατρί σου καὶ πορεύεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις καὶ κατακολουθεῖν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ. [24] καὶ περιεκάθηντο ἐπ' αὐτὴν οἱ υἱοὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν χάριν τούτου καὶ ἠλλοτριοῦντο ἀφ' ἡμῶν· πλὴν ὅσοι εὑρίσκοντο ἐξ ἡμῶν, ἐθανατοῦντο, καὶ αἱ κληρονομίαι ἡμῶν διηρπάζοντο. [25] καὶ οὐκ ἐφ' ἡμᾶς μόνον ἐξέτειναν χεῖρα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν· [26] καὶ ἰδοὺ παρεμβεβλήκασι σήμερον ἐπὶ τὴν ἄκραν ἐν Ιερουσαλημ τοῦ καταλαβέσθαι αὐτήν· καὶ τὸ ἁγίασμα καὶ τὴν Βαιθσουραν ὠχύρωσαν· [27] καὶ ἐὰν μὴ προκαταλάβῃ αὐτοὺς διὰ τάχους, μείζονα τούτων ποιήσουσιν, καὶ οὐ δυνήσῃ τοῦ κατασχεῖν αὐτῶν. [28] Καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεύς, ὅτε ἤκουσεν, καὶ συνήγαγεν πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ ἄρχοντας δυνάμεως αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν ἡνιῶν· [29] καὶ ἀπὸ βασιλειῶν ἑτέρων καὶ ἀπὸ νήσων θαλασσῶν ἦλθον πρὸς αὐτὸν δυνάμεις μισθωταί· [30] καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς τῶν δυνάμεων αὐτοῦ ἑκατὸν χιλιάδες πεζῶν καὶ εἴκοσι χιλιάδες ἱππέων καὶ ἐλέφαντες δύο καὶ τριάκοντα εἰδότες πόλεμον. [31] καὶ ἦλθον διὰ τῆς Ιδουμαίας καὶ παρενέβαλον ἐπὶ Βαιθσουραν καὶ ἐπολέμησαν ἡμέρας πολλὰς καὶ ἐποίησαν μηχανάς· καὶ ἐξῆλθον καὶ ἐνεπύρισαν αὐτὰς πυρὶ καὶ ἐπολέμησαν ἀνδρωδῶς. [32] καὶ ἀπῆρεν Ιουδας ἀπὸ τῆς ἄκρας καὶ παρενέβαλεν εἰς Βαιθζαχαρια ἀπέναντι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως. [33] καὶ ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρωὶ καὶ ἀπῆρεν τὴν παρεμβολὴν ἐν ὁρμήματι αὐτῆς κατὰ τὴν ὁδὸν Βαιθζαχαρια, καὶ διεσκευάσθησαν αἱ δυνάμεις εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξιν. [34] καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἔδειξαν αἷμα σταφυλῆς καὶ μόρων τοῦ παραστῆσαι αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον. [35] καὶ διεῖλον τὰ θηρία εἰς τὰς φάλαγγας καὶ παρέστησαν ἑκάστῳ ἐλέφαντι χιλίους ἄνδρας τεθωρακισμένους ἐν ἀλυσιδωτοῖς, καὶ περικεφαλαῖαι χαλκαῖ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν, καὶ πεντακοσία ἵππος διατεταγμένη ἑκάστῳ θηρίῳ ἐκλελεγμένη· [36] οὗτοι πρὸ καιροῦ οὗ ἂν ᾖ τὸ θηρίον ἦσαν καὶ οὗ ἐὰν ἐπορεύετο ἐπορεύοντο ἅμα, οὐκ ἀφίσταντο ἀπ' αὐτοῦ. [37] καὶ πύργοι ξύλινοι ἐπ' αὐτοὺς ὀχυροὶ σκεπαζόμενοι ἐφ' ἑκάστου θηρίου ἐζωσμένοι ἐπ' αὐτοῦ μηχαναῖς, καὶ ἐφ' ἑκάστου ἄνδρες

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

δυνάμεως τέσσαρες οἱ πολεμοῦντες ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ ὁ ᾽Ινδὸς αὐτοῦ. [38] καὶ τὴν ἐπίλοιπον ἵππον ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἔστησεν ἐπὶ τὰ δύο μέρη τῆς παρεμβολῆς, κατασείοντες καὶ καταφρασσόμενοι ἐν ταῖς φάλαγξιν. [39] ὡς δὲ ἔστιλβεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὰς χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ἔστιλβεν τὰ ὄρη ἀπ᾽ αὐτῶν καὶ κατηύγαζεν ὡς λαμπάδες πυρός. [40] καὶ ἐξετάθη μέρος τι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ὄρη καί τινες ἐπὶ τὰ ταπεινά· καὶ ἤρχοντο ἀσφαλῶς καὶ τεταγμένως. [41] καὶ ἐσαλεύοντο πάντες οἱ ἀκούοντες φωνῆς πλήθους αὐτῶν καὶ ὁδοιπορίας τοῦ πλήθους καὶ συγκρουσμοῦ τῶν ὅπλων· ἦν γὰρ ἡ παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα καὶ ἰσχυρά. [42] καὶ ἤγγισεν Ιουδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ εἰς παράταξιν, καὶ ἔπεσον ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἑξακόσιοι ἄνδρες. [43] καὶ εἶδεν Ελεαζαρος ὁ Αυαραν ἓν τῶν θηρίων τεθωρακισμένον θώραξιν βασιλικοῖς, καὶ ἦν ὑπεράγον πάντα τὰ θηρία, καὶ ᾠήθη ὅτι ἐν αὐτῷ ἐστιν ὁ βασιλεύς· [44] καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν τοῦ σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ περιποιῆσαι ἑαυτῷ ὄνομα αἰώνιον· [45] καὶ ἐπέδραμεν αὐτῷ θράσει εἰς μέσον τῆς φάλαγγος καὶ ἐθανάτου δεξιὰ καὶ εὐώνυμα, καὶ ἐσχίζοντο ἀπ᾽ αὐτοῦ ἔνθα καὶ ἔνθα· [46] καὶ εἰσέδυ ὑπὸ τὸν ἐλέφαντα καὶ ὑπέθηκεν αὐτῷ καὶ ἀνεῖλεν αὐτόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. [47] καὶ εἶδον τὴν ἰσχὺν τῆς βασιλείας καὶ τὸ ὅρμημα τῶν δυνάμεων καὶ ἐξέκλιναν ἀπ᾽ αὐτῶν. [48] Οἱ δὲ ἐκ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἀνέβαινον εἰς συνάντησιν αὐτῶν εἰς Ιερουσαλημ, καὶ παρενέβαλεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ιουδαίαν καὶ εἰς τὸ ὄρος Σιων. [49] καὶ ἐποίησεν εἰρήνην μετὰ τῶν ἐκ Βαιθσουρων, καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι οὐκ ἦν αὐτοῖς ἐκεῖ διατροφὴ τοῦ συγκεκλεῖσθαι ἐν αὐτῇ, ὅτι σάββατον ἦν τῇ γῇ· [50] καὶ κατελάβετο ὁ βασιλεὺς τὴν Βαιθσουραν καὶ ἀπέταξεν ἐκεῖ φρουρὰν τηρεῖν αὐτήν. [51] καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ τὸ ἁγίασμα ἡμέρας πολλὰς καὶ ἔστησεν ἐκεῖ βελοστάσεις καὶ μηχανὰς καὶ πυροβόλα καὶ λιθοβόλα καὶ σκορπίδια εἰς τὸ βάλλεσθαι βέλη καὶ σφενδόνας. [52] καὶ ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ μηχανὰς πρὸς τὰς μηχανὰς αὐτῶν καὶ ἐπολέμησαν ἡμέρας πολλάς. [53] βρώματα δὲ οὐκ ἦν ἐν τοῖς ἀγγείοις διὰ τὸ ἔβδομον ἔτος εἶναι, καὶ οἱ ἀνασῳζόμενοι εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν κατέφαγον τὸ ὑπόλειμμα τῆς παραθέσεως. [54] καὶ ὑπελείφθησαν ἐν τοῖς ἁγίοις ἄνδρες ὀλίγοι, ὅτι κατεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμός, καὶ ἐσκορπίσθησαν ἕκαστος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. [55] Καὶ ἤκουσεν Λυσίας ὅτι Φίλιππος, ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς ᾽Αντίοχος ἔτι ζῶντος αὐτοῦ ἐκθρέψαι ᾽Αντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸ βασιλεῦσαι αὐτόν, [56] ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῆς Περσίδος καὶ Μηδίας καὶ αἱ δυνάμεις αἱ πορευθεῖσαι μετὰ τοῦ βασιλέως μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ζητεῖ παραλαβεῖν τὰ τῶν πραγμάτων. [57] καὶ κατέσπευδεν καὶ ἐπένευσεν τοῦ ἀπελθεῖν καὶ εἶπεν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως καὶ τοὺς ἄνδρας ᾽Εκλείπομεν καθ᾽ ἡμέραν, καὶ ἡ τροφὴ ἡμῖν ὀλίγη, καὶ ὁ τόπος οὗ παρεμβάλλομέν ἐστιν ὀχυρός, καὶ ἐπίκειται ἡμῖν τὰ τῆς βασιλείας· [58] νῦν οὖν δῶμεν δεξιὰς τοῖς ἀνθρώποις τούτοις καὶ ποιήσωμεν μετ᾽ αὐτῶν εἰρήνην καὶ μετὰ παντὸς ἔθνους αὐτῶν [59] καὶ στήσωμεν αὐτοῖς τοῦ πορεύεσθαι τοῖς νομίμοις αὐτῶν ὡς τὸ πρότερον· χάριν γὰρ τῶν νομίμων αὐτῶν, ὧν διεσκεδάσαμεν, ὠργίσθησαν καὶ ἐποίησαν ταῦτα πάντα. [60] καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς εἰρηνεῦσαι, καὶ ἐπεδέξαντο. [61] καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες· ἐπὶ τούτοις ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ὀχυρώματος. [62] καὶ εἰσῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς ὄρος Σιων καὶ εἶδεν τὸ ὀχύρωμα τοῦ τόπου καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἠθέτησεν τὸν ὁρκισμόν, ὃν ὤμοσεν, καὶ ἐνετείλατο καθελεῖν τὸ τεῖχος κυκλόθεν. 63 καὶ ἀπῆρεν κατὰ σπουδὴν καὶ ἀπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν καὶ εὗρεν Φίλιππον κυριεύοντα τῆς πόλεως καὶ ἐπολέμησεν πρὸς αὐτὸν καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν βίᾳ.

7

Olwa Demetriyusi wa burhanzi

1 Omu mwâka gwa igana na makumi arhânu na muguma, Demetriyusi mugala wa Seleukusi anaciyongoloka omu Roma, anacija haguma n'engabo yâge omu lugo luguma lw'omu nyanja, acîjiramwo mwâmi. 2 Erhi aba amâshub'ihika ntyôla omu bwâmi bw'ababusi bâge, abasirika banacirhuluba Antiyokusi na Lisiyasi banacibahekeraye. 3 Erhi bamumanyîsa okwôla, anaciderha, erhi: «Ciru ntabonaga obusù bwâbo». 4 Okubundi engabo yanacibayîrha na ntyo Demetriyusi ayîma yêne oku bwâmi bwâge. 5 Okuhandi ngasi banali bantu ba ndyâlya omu Israheli banaciyîsha bajà emwâge erhi baherhwe na Alkimi owakazâgilonza okubà mudâhwa mukulu. 6 Banacirhondêra babeshera olubaga emunda mwâmi ali banacimubwîra mpu: «Yuda na bene wâbo bayisire ngasi banali bîra bâwe bôshi na nîrhu rbwenêne arhulibisireko omu cihugo. 7 Orhumage bunôla omuntu mwîkubagirwa agendicibonera yenene agôla maligo gôshi barhujirire n'oku basherezize ecihugo ca mwâmi anahana abola banyankola maligo kuguma na ngasi bandi babarhabâla bôshi.

8 Mwâmi anacicîshoga Bakidesi muli balya banali bîra ba mwâmi, abaga murhegesi w'omu cihugo ciri olundi lunda lwa olwîshi ali muguma w'omu ba rhambo bakulu ba mwâmi na w'omu bikubagirwa bâge. 9 Anacimurhuma bôshi haguma na Alkimi erya ndyâlya ayiyîmanza mudâhwa mukulu haguma n'oku muha obuhashe bw'okucihôla kuli Bene Israheli. 10 Erhi babà bamarhôla enjira yâbo, banaciyîsha n'engabo nyinji omu cihugo ca Yuda, banacilika entumwa zajà ema Yuda na bene wâbo mpu bajibabwîra ebinwa by'omurhûla gw'obu nywesi. 11 Ci bôhe erhi babona oku bayîshire n'engabo nyinji babula kuyêmêreza ebinwa byâbo. 12 Ci kurharhumaga abandisi barhali banyi barhaja emunda Alkimi bôshi na Bakidesi bali babahè amadôso oku biyêrekîre oburhegesi. 13 Na omu Bene Israheli Abahàsidimi babà ba burhanzi omu kuhûna omurhûla 14 bulya baderha mpu: «Omudâhwa w'omu bûko bw'Aròni ayîshire n'eyôla ngabo y'abasirika, mpu arharhulenganye». 15 Anacibabwîra emyanzi y'omurhûla ciru anacigashirabo erhi: «Rhurhabajire akantu kabi oli mwenene, oli abîra binyu». 16 Banacimuyêmêra, ci agwârha bantu makumi gali ndarhu muli bo abayîrha muli olwo lusiku lonene nk'oku ebinwa by'amandiko binadesire erhi: 17 «Bashandaza emirhumba y'abatagatîfu bâwe n'omukò gwâbo gwabulagw'eburhambi bwa Yeruzalemu na ntâye wahali mpu ababishe». 18 Okubundi olubaga loshi lwarhondêra okubayôboha loshi lwanageramwo omusisi mpu: «oli okuli oli obushinganyanya ntabo ekarhî kâbo, bulya bavunyire endagâno zâbo n'ibango balahiraga».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[19] Bakidesi anacirhenga e Yeruzalemu ajihanda e Betizeti; kurhenga ahôla arhuma mpu bajigwârha balya bôshi banayâkaga omu ngabo yâge kuguma n'abandi baguma baguma ba omu lubaga, na erhi abà amâbayîrha abakwêba omu nyenga mpamu. [20] Erhi aba amaha Alkimi ecihugo câge amanamusigira ecihimbi c'engabo yâge mpu bamulange, Bakidesi anacishubira emunda mwâmi ali. [21] Alkimi anacicihangana okukomeza obudâhwa bwâge. [22] Ngasi bôshi balya banakazâgilêrha akabôlo omu lubaga bamushiga, bôshi bayîma omu Buyahudi bahenya n'amaligo manji omu Israheli. [23] Erhi Yuda abona oku amabî Alkimi n'abâbo badwîrhe bajirira Bene Israheli gali manji kulusha ag'abapagani, [24] Yuda arhangira okushubija azungula omu cihugo c'e Buyahudi côshi aja acîhôla kuli ngasi balya banamutwîkaga bôshi akabacika okucilumira omu cihugo.

Nikanori e Buyahudi

[25] Erhi Alkimi abona oku Yuda akola muzibu na bene wâbo, na erhi abona oku ntâko ankabagagaja ashubira emunda mwâmi ali agendi bashobeka kuli binji bwenêne. [26] Mwâmi anacirhuma Nikanori muguma w'omu barhambo bâge bakulu, muntu wali mushombanyi bwenêne w'Israheli erhi anahiragwe irhegeko mpu amalire olubaga loshi[s]. [27] Erhi ahika aha Yeruzalemu anadwi rhage engabo nyinji, Nikanori arhengigendiganiza Yuda na bene wâbo n'ebinwa by'olubohôlolo: [28] Erhi harhabaga okulwa ekarhî kinyu nâni. Nayîsha na bantu basungunu bonene nti nâni nyîshimulolako n'omurhûla. [29] Anacija ntyo emunda Yuda ali, banacilamusanya n'omurhûla ci abasirika bali hôfi hokugwârha Yuda. [30] Erhi ayumva omurhego Nicanori amujirire omu kumuyîshira n'ebinwa by'olubohôlolo, Yuda afuduka aciyegûla arhanacilonzagya okucimubona bundi. [31] Nikanori abona oku omurhego gwâge gwamanyîkîne anayîsha n'engabo yâge akola alilwîsa Yuda, lwanacibumbana hôfi na Kafarisalama. [32] Hôfi bantu magana arhânu omu bantu ba Nikanori banacifa, abasigalaga bashandabâna omu cihugo ca Daudi.

[33] Enyuma ly'okôla, Nikanori anacisôkera oku ntondo, ya Siyoni na baguma omu badâhwa, kurhenga ahatagatîfu, banacijà emunda ali bôshi na bashamuka banji b'omu lubaga mpu bamulamuse n'omurhûla banamuyêreke enterekêro za kanwa mwâmi arhumire. [34] Ci yêhe abashekera, abahemula anababwîra ebinwa bigalugalu anacibahigira erhi: [35] Akaba Yuda n'engabo yâge arhahanyirwi honahalya omu nfune zâni amango nayîsha omu murhûla nanyôce eyira nyumpa. Anacicîkwêba embuga n'oburhè bunene. [36] Abadâhwa banacishubira omu nyumpa, bayîmanga embere z'oluhêro n'ecibula baderha omu kuvugumula emirenge erhi: [37] Yâgirwa wêne wacîshogaga eyira nyumpa mpu ekazirherekêrwa izîno lyâwe, na mpu ly'olubaga lwâwe lubona enyumpa y'okukakushenga n'okukusengera. [38] Wênene ocîhôle, oyûla

[s] **7.26;** Lolà 3, 38-41; 2 Mak 8, 8-29.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muntu n'engabo yâge alimbira, bôshi bayîrhwe n'engôrho. Okengêre okwôla bakujirire orhanazigaga balama!

Okuhimwa n'okufà kwa Nikanori

39 Nikanori arhenga e Yeruzalemu akanya ajihanda hôfi na Beteroni na bantu ba cikembe
Banya-Sîriya banaciyîsha emunda Yuda ali. 40 Naye Yuda oku bwâge, ajiyûbaka ecihando hôfi
na Adasa n'engabo ya bihumbi bisharhu, Yuda anacigenda ashenga erhi: 41 "Abali barhume
n'omwâmi w'Abanya-Sîriya bulya bakujacire, Yâgirwa, Malahika wâwe anacibayîshira
anacibaniguzamwo bantu bihumbi igana na makumi gali munâni na birhânu. 42 Omalire mâshi
enôla ngabo eri ahâla mbere zâwe lyo abandi bamanya oku anaderhire kubî ahatagatîfu hawe,
onamutwîre olubanja nk'oku obubî bwâge bunali."

43 Engabo lwabumbana, omu nsiku ikumi n'isharhu z'omwêzi gw'ikumi na kabirhi,gwa Adari,
n'omurhwe gwa Nikanori gwahombekwa; yenene akumba wa burhanzi omu ntambala. 44 Erhi
engabo zibona oku Nikanori amafa bajàndika emirasano yâbo bakûla omulindi. 45 Abayahudi
babâminika mulegerege gôshi e Adasa kuhika e Gazara banayîsha babûha emishekera
banayishekêreza. 46 Kurhenga omu bishagala byôshi bya Yuda n'eburhambi mwashagamuka
abantu bagorha balya Banya-Sîriya babajàko bakola babatumirha bôshi banakumba ri'engôrho
kurhaderhaga mpu hajira ciru ow'enshangu wafulumuka, ciru n'omuguma. 47 Bagugumba
ebirugu by'abôla bahimagwa kuguma n'ebiryo bali bacîyikire; na erhi babà bamatwa irhwe lya
Nikanori n'okuboko kwâge kulyo kulya akazâgilêgesa bayîsha babidwîrhe banakabilengereza
emunda Yeruzalemu ali. 48 Olubaga lwanacisîma bwenêne n'olwôla lusiku balukuza nka lusiku
lwa mwîshingomunene. 49 Bahiga mpu olwôla lusiku lukakuzibwa ngasi mwâka omu nsiku ikumi
n'isharhu z'omwêzi gwa Adari. 50 Ecihugo ca Yuda carhangiba n'omurhûla nsiku nyi.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 7

1 Ἔτους ἑνὸς καὶ πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐξῆλθεν Δημήτριος ὁ τοῦ Σελεύκου ἐκ Ῥώμης καὶ
ἀνέβη σὺν ἀνδράσιν ὀλίγοις εἰς πόλιν παραθαλασσίαν καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. 2 καὶ ἐγένετο ὡς
εἰσεπορεύετο εἰς οἶκον βασιλείας πατέρων αὐτοῦ, καὶ συνέλαβον αἱ δυνάμεις τὸν Ἀντίοχον καὶ
τὸν Λυσίαν ἀγαγεῖν αὐτοὺς αὐτῷ. 3 καὶ ἐγνώσθη αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, καὶ εἶπεν Μή μοι δείξητε τὰ
πρόσωπα αὐτῶν. 4 καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς αἱ δυνάμεις, καὶ ἐκάθισεν Δημήτριος ἐπὶ θρόνου
βασιλείας αὐτοῦ. 5 καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν πάντες ἄνδρες ἄνομοι καὶ ἀσεβεῖς ἐξ Ισραηλ, καὶ
Ἄλκιμος ἡγεῖτο αὐτῶν βουλόμενος ἱερατεύειν. 6 καὶ κατηγόρησαν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα
λέγοντες Ἀπώλεσεν Ιουδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πάντας τοὺς φίλους σου, καὶ ἡμᾶς ἐσκόρπισεν
ἀπὸ τῆς γῆς ἡμῶν· 7 νῦν οὖν ἀπόστειλον ἄνδρα, ᾧ πιστεύεις, καὶ πορευθεὶς ἰδέτω τὴν
ἐξολέθρευσιν πᾶσαν, ἣν ἐποίησεν ἡμῖν καὶ τῇ χώρᾳ τοῦ βασιλέως, καὶ κολασάτω αὐτοὺς καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πάντας τοὺς ἐπιβοηθοῦντας αὐτοῖς. [8] καὶ ἐπέλεξεν ὁ βασιλεὺς τὸν Βακχίδην τῶν φίλων τοῦ βασιλέως κυριεύοντα ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ μέγαν ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ πιστὸν τῷ βασιλεῖ [9] καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν καὶ ῎Αλκιμον τὸν ἀσεβῆ καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν τοῖς υἱοῖς Ισραηλ. [10] καὶ ἀπῆρον καὶ ἦλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς εἰς γῆν Ιουδα· καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς Ιουδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ λόγοις εἰρηνικοῖς μετὰ δόλου. [11] καὶ οὐ προσέσχον τοῖς λόγοις αὐτῶν· εἶδον γὰρ ὅτι ἦλθαν μετὰ δυνάμεως πολλῆς. [12] καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς ῎Αλκιμον καὶ Βακχίδην συναγωγὴ γραμματέων ἐκζητῆσαι δίκαια, [13] καὶ πρῶτοι οἱ Ασιδαῖοι ἦσαν ἐν υἱοῖς Ισραηλ καὶ ἐπεζήτουν παρ᾽ αὐτῶν εἰρήνην· [14] εἶπον γάρ ῎Ανθρωπος ἱερεὺς ἐκ σπέρματος Ααρων ἦλθεν ἐν ταῖς δυνάμεσιν καὶ οὐκ ἀδικήσει ἡμᾶς. [15] καὶ ἐλάλησεν μετ᾽ αὐτῶν λόγους εἰρηνικοὺς καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς λέγων Οὐκ ἐκζητήσομεν ὑμῖν κακὸν καὶ τοῖς φίλοις ὑμῶν. [16] καὶ ἐνεπίστευσαν αὐτῷ· καὶ συνέλαβεν ἐξ αὐτῶν ἑξήκοντα ἄνδρας καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατὰ τὸν λόγον, ὃν ἔγραψεν αὐτόν [17] Σάρκας ὁσίων σου καὶ αἷμα αὐτῶν ἐξέχεαν κύκλῳ Ιερουσαλημ, καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς ὁ θάπτων. [18] καὶ ἐπέπεσεν αὐτῶν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος εἰς πάντα τὸν λαόν, ὅτι εἶπον Οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἀλήθεια καὶ κρίσις, παρέβησαν γὰρ τὴν στάσιν καὶ τὸν ὅρκον, ὃν ὤμοσαν. [19] καὶ ἀπῆρεν Βακχίδης ἀπὸ Ιερουσαλημ καὶ παρενέβαλεν ἐν Βηθζαιθ καὶ ἀπέστειλεν καὶ συνέλαβεν πολλοὺς ἀπὸ τῶν μετ᾽ αὐτοῦ αὐτομολησάντων ἀνδρῶν καί τινας τοῦ λαοῦ καὶ ἔθυσεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέαρ τὸ μέγα. [20] καὶ κατέστησεν τὴν χώραν τῷ ᾽Αλκίμῳ καὶ ἀφῆκεν μετ᾽ αὐτοῦ δύναμιν τοῦ βοηθεῖν αὐτῷ· καὶ ἀπῆλθεν Βακχίδης πρὸς τὸν βασιλέα. [21] καὶ ἠγωνίσατο ῎Αλκιμος περὶ τῆς ἀρχιερωσύνης, [22] καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ ταράσσοντες τὸν λαὸν αὐτῶν καὶ κατεκράτησαν γῆν Ιουδα καὶ ἐποίησαν πληγὴν μεγάλην ἐν Ισραηλ. [23] καὶ εἶδεν Ιουδας πᾶσαν τὴν κακίαν, ἣν ἐποίησεν ῎Αλκιμος καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἐν υἱοῖς Ισραηλ ὑπὲρ τὰ ἔθνη, [24] καὶ ἐξῆλθεν εἰς πάντα τὰ ὅρια τῆς Ιουδαίας κυκλόθεν καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἀνδράσιν τοῖς αὐτομολήσασιν, καὶ ἀνεστάλησαν τοῦ ἐκπορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν. [25] ὡς δὲ εἶδεν ῎Αλκιμος ὅτι ἐνίσχυσεν Ιουδας καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἔγνω ὅτι οὐ δύναται ὑποστῆναι αὐτούς, καὶ ἐπέστρεψεν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ κατηγόρησεν αὐτῶν πονηρά. [26] Καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Νικάνορα ἕνα τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ τῶν ἐνδόξων καὶ μισοῦντα καὶ ἐχθραίνοντα τῷ Ισραηλ καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ ἐξᾶραι τὸν λαόν. [27] καὶ ἦλθεν Νικάνωρ εἰς Ιερουσαλημ δυνάμει πολλῇ, καὶ ἀπέστειλεν πρὸς Ιουδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μετὰ δόλου λόγοις εἰρηνικοῖς λέγων [28] Μὴ ἔστω μάχη ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν· ἥξω ἐν ἀνδράσιν ὀλίγοις, ἵνα ἴδω ὑμῶν τὰ πρόσωπα μετ᾽ εἰρήνης. [29] καὶ ἦλθεν πρὸς Ιουδαν, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους εἰρηνικῶς· καὶ οἱ πολέμιοι ἕτοιμοι ἦσαν ἐξαρπάσαι τὸν Ιουδαν. [30] καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος τῷ Ιουδα ὅτι μετὰ δόλου ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ ἐπτοήθη ἀπ᾽ αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐβουλήθη ἔτι ἰδεῖν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. [31] καὶ ἔγνω Νικάνωρ ὅτι ἀπεκαλύφθη ἡ βουλὴ αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ιουδα ἐν πολέμῳ κατὰ Χαφαρσαλαμα. [32] καὶ ἔπεσον τῶν παρὰ Νικάνορος ὡσεὶ πεντακόσιοι ἄνδρες, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν πόλιν Δαυιδ. [33] Καὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἀνέβη Νικάνωρ εἰς ὄρος Σιων. καὶ ἐξῆλθον ἀπὸ τῶν ἱερέων ἐκ τῶν ἁγίων καὶ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ ἀσπάσασθαι αὐτὸν εἰρηνικῶς καὶ δεῖξαι αὐτῷ τὴν ὁλοκαύτωσιν τὴν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

προσφερομένην ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. [34] καὶ ἐμυκτήρισεν αὐτοὺς καὶ κατεγέλασεν αὐτῶν καὶ ἐμίανεν αὐτοὺς καὶ ἐλάλησεν ὑπερηφάνως· [35] καὶ ὤμοσεν μετὰ θυμοῦ λέγων Ἐὰν μὴ παραδοθῇ Ιουδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ εἰς χεῖράς μου τὸ νῦν, καὶ ἔσται ἐὰν ἐπιστρέψω ἐν εἰρήνῃ, ἐμπυριῶ τὸν οἶκον τοῦτον. καὶ ἐξῆλθεν μετὰ θυμοῦ μεγάλου. [36] καὶ εἰσῆλθον οἱ ἱερεῖς καὶ ἔστησαν κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ ναοῦ καὶ ἔκλαυσαν καὶ εἶπον [37] Σὺ ἐξελέξω τὸν οἶκον τοῦτον ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομά σου ἐπ᾽ αὐτοῦ εἶναι οἶκον προσευχῆς καὶ δεήσεως τῷ λαῷ σου· [38] ποίησον ἐκδίκησιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ καὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτοῦ, καὶ πεσέτωσαν ἐν ῥομφαίᾳ· μνήσθητι τῶν δυσφημιῶν αὐτῶν καὶ μὴ δῷς αὐτοῖς μονήν. [39] καὶ ἐξῆλθεν Νικάνωρ ἐξ Ιερουσαλημ καὶ παρενέβαλεν ἐν Βαιθωρων, καὶ συνήντησεν αὐτῷ δύναμις Συρίας. [40] καὶ Ιουδας παρενέβαλεν ἐν Αδασα ἐν τρισχιλίοις ἀνδράσιν· καὶ προσηύξατο Ιουδας καὶ εἶπεν [41] Οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως ὅτε ἐδυσφήμησαν, ἐξῆλθεν ὁ ἄγγελός σου καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε [42] χιλιάδας· σύντριψον τὴν παρεμβολὴν ταύτην ἐνώπιον ἡμῶν σήμερον, καὶ γνώτωσαν οἱ ἐπίλοιποι ὅτι κακῶς ἐλάλησεν ἐπὶ τὰ ἅγιά σου, καὶ κρῖνον αὐτὸν κατὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ. [43] καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ εἰς πόλεμον τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς Αδαρ, καὶ συνετρίβη ἡ παρεμβολὴ Νικάνορος, καὶ ἔπεσεν αὐτὸς πρῶτος ἐν τῷ πολέμῳ. [44] ὡς δὲ εἶδεν ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὅτι ἔπεσεν Νικάνωρ, ῥίψαντες τὰ ὅπλα ἔφυγον. [45] καὶ κατεδίωκον αὐτοὺς ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς ἀπὸ Αδασα ἕως τοῦ ἐλθεῖν εἰς Γαζηρα καὶ ἐσάλπιζον ὀπίσω αὐτῶν ταῖς σάλπιγξιν τῶν σημασιῶν. [46] καὶ ἐξῆλθον ἐκ πασῶν τῶν κωμῶν τῆς Ιουδαίας κυκλόθεν καὶ ὑπερεκέρων αὐτούς, καὶ ἀπέστρεφον οὗτοι πρὸς τούτους, καὶ ἔπεσον πάντες ῥομφαίᾳ, καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. [47] καὶ ἔλαβον τὰ σκῦλα καὶ τὴν προνομήν, καὶ τὴν κεφαλὴν Νικάνορος ἀφεῖλον καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, ἣν ἐξέτεινεν ὑπερηφάνως, καὶ ἤνεγκαν καὶ ἐξέτειναν παρὰ τῇ Ιερουσαλημ. [48] καὶ ηὐφράνθη ὁ λαὸς σφόδρα καὶ ἤγαγον τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡμέραν εὐφροσύνης μεγάλην· [49] καὶ ἔστησαν τοῦ ἄγειν κατ᾽ ἐνιαυτὸν τὴν ἡμέραν ταύτην τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ Αδαρ. [50] καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ Ιουδα ἡμέρας ὀλίγας.

8

Obukuze bw'Abaroma

[1] Okubundi Yuda anaciyumva badwîrhe baderha olwa Abaroma[t]: Oku babà bantu bazibu bajira emisî bwenêne; banacîyêrekane binjà oku bantu basshimbire enjira zâbo oku banajire obwîra haguma na ngasi bôshi bayishire emunda bali mpu bayumvanye n'oku bali bantu bagwêrhe emisî minene. [2] Bamuganîrira okuhimana kwâbo n'oku balwisagya Abagalasiya n'oku babahimaga banabajira barhumisi bâbo. [3] Ngasi byôshi banajizire omu Hispaniya mpu barhôle ecihugo câyo c'amarhale n'amasholo gabagayo, kandi na kurhi omu bwîrhonzi bwâbo n'oku kucisegereza kwâbo bahimaga ecôla cihugo n'o bwôla cali kuli n'emwâbo. [4] Kuguma n'ababî

[t] **8.1** : Abaroma barhegeka Abayahudi omu mwâka gwa 63 embere ly'okuburhwa kwa Yezu Kri-stu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bayîshigibalwîsa kurhenga omu cihugo c'ihanga babalunda oku idaho babahima loshi, n'abandi banakazibahongera ngasi mwâka. [5] Bahimire erhi badwîrhe balwa, mwâmi Filipo na Perseo mwâmi w'e Kitimu na ngasi banacishomize okuyanka emirasano mpu babalwise babahima banabarhegeka. [6] Antiyokusi ali mwâmi mukulu w'omu Aziya mpu abarhabâlira agendihalwîsa na njavu igana na makumi abirhi abalwîsa oku nfarasi, ebihêsi n'engabo mwandu, banacimugonya bwinjinjà. [7] Yêne bamugwârha mugumagumà banacimusêza okukazibahongera ye n'abayîmaga e nyuma lyâge empongano nyinji, mpu akazibaha abajà, abahe n'oluhande lw'ecihugo câge. [8] Kwo kuderha cihugo ca Hindiya, Mediya, Lidiya byo byali bihugo binjà omu bihugo byâge byôshi n'erhi ayusibaha byo nabo babiha mwâmi Ewumene. [9] Aba omu Bugereki banacikomekcra badwîrhe n'omuhigo gw'okumalîra Abaroma cikone Abaroma bamanya ogwo mwanzi. [10] Bamurhumira murhambo muguma n'engabo yâge abatulako entambala, abanigûzamwo mwandu ayîsha adwîrhe bujà abakazi bâbo, abâna bâbo, abanyaga ebirugu ecihugo ahongola n'amahukulu gâbo n'abantu b'eyôla munda babajira bajà kuhika bunôla. [11] Ngasi gandi mâmi ga hano igulu erhi ngasi g'omu nyanja gacishomagya okubahagaza bôshi babahima banabarhegeka, ci basêza obwîra n'abîra bâbo na ngasi balirhulwîre.

[12] Ci oku bira bâbo na ngasi bacîkubagira bo kulanga balanga obwîra haguma nabo, babajire barhegesi b'amâmi gabayegire ciru n'aga kuli na ngasi abakazâgiyumva izù lyâbo banajugume. [13] Oyu balonza okurhabâla mpu lyo ayîma anayîme n'oyu balonzize okuyîmûla banamuyîmûle. Bakola babà bantu ba buhashe bunji bwenêne. [14] Ciru bakayôrha ntyôla, ntâye muli bo oderha mpu akola ayambala ecimanè acîhundikîre n'ecishuli c'akaduku mpu naye alimbe. [15] Basinzire akagombe na ngasi lusiku bagula magana asharhu na makumi abiri badêkaho mpu balole ebiyerikire olubaga n'oku bankalulanga. [16] Ngasi mwâka banahire obuhashe bwâbo omu maboko ga muntu muguma bacîkubagîre mpu arhegeke ecihugo côshi; bôshi banayumve oyôla muntu muguma barhajira mujina na bwâgalwa buci ekarhî kâbo.

Okunywâna kw'Abayahudi n'Abaroma

[17] Yuda anacicîshoga Epolemi mugala wa Yowane, mugala w'Akosi bôshi na Yasoni mugala wa Eleyazari anacibarhuma e Roma mpu bagendinywâna banajire obwîra bôshi n'Abaroma. [18] Na mpu lyo babakûla omu bujà ebwa kubà bamabona oku Abagreki babajizire bajà, bâhizire Israheli omu bujà. [19] Ba nacilikûla obo bàja e Roma ci enjira yaliha; erhi bahika e Kagombe banaciyanka akanwa baderha mpu: [20] Yuda Makabeyo, abalumuna n'olubaga barhurhumire, bayandisire mpu rhunywâne rhunayumvanye omu murhûla rhweshi lyo nîrhu rhuganjirwa e karhî k'aba mwayumvinye n'abajizire obwîra mweshi nabo. [21] Okôla kwasîmîsa abagula b'ihano likulu. [22] Alaga empamiso y'olwandiko Abaroma bakôlôlaga omu cûma c'amarhale banalurhuma e Yeruzalemu mpu lubè cimanyîso c'okôla kunywâna n'ogwôla murhûla emw'Abayahudi:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[23] «Iragi oku Baroma n'oku lubaga kw'Abayahudi bali oku budaka n'omu nyanja, e nsiku n'amango. Kulî nabo engôrho n'omushombanyi. [24] Abaroma bakarhêrwa bwa burhangiriza nîsi erhi baguma omu bîra bâbo omu cihugo obuhashe bwâbo bunahisire hôshi, [25] ishanja ly'Abayahudi linabarhabâle n'omurhima gwôshi nk'oku banahashire muli agôla mango; [26] barhahe abashombanyi nîsi erhi okubarhabâla n'oli engano, oli emirasano oli enfaranga, oli amârho nk'oku banalaganine e Roma. Kukwânîne Abayahudi bashimbe eyôla mihigo yâbo buzira kulinda luhembo luci. [27] Kwo nakuguma erhi ishanja ly'Abayahudi lyankarhêrwa Abaroma banabalwira n'emisî yâbo yôshi nk'oku amango ganadesire. [28] Buzira kuha aba ndi barhabâlwa oli engano, oli emirasano, oli nsaranga ciru amârho nk'oku banalaliraga oku banarhôlaga emihigo e Roma; banashimbulula eyôla ndagâno buzira kurhebana. [29] Ebyo binwa byali omu ndagâno Abayahudi bajiraga haguma n'aba Roma. [30] Ci omu mango ga nyuma erhi baguma nîsi erhi abandi bakalonza okuyûshûla kandi erhi okunyihya ebindi binwa kuli ebyôla, banajira nk'oku banalonzize na ebi bankanayumva banyihize kandi erhi kuyûshûla ebyôla byôshi binarholwe buzibu. [31] Oku mabî mwâmi Demetriyusi abajirire rhwamamuyandikira muli ebira binwa 'Carhumaga warhindibuza Abayahudi n'obwôla bali bantu rhunywânîne nabo kandi banali bîra bîrhu?' [32] Bakashubi kaciduduma oku wabarhindibuzize rhwanabagwasa omu mirenge rhunakulwise akaba ebulambo nîsi erhi omu nyanja.»

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 8

[1] Καὶ ἤκουσεν Ιουδας τὸ ὄνομα τῶν ῾Ρωμαίων, ὅτι εἰσὶν δυνατοὶ ἰσχύι καὶ αὐτοὶ εὐδοκοῦσιν ἐν πᾶσιν τοῖς προστιθεμένοις αὐτοῖς, καὶ ὅσοι ἂν προσέλθωσιν αὐτοῖς, ἱστῶσιν αὐτοῖς φιλίαν, καὶ ὅτι εἰσὶ δυνατοὶ ἰσχύι. [2] καὶ διηγήσαντο αὐτῷ τοὺς πολέμους αὐτῶν καὶ τὰς ἀνδραγαθίας, ἃς ποιοῦσιν ἐν τοῖς Γαλάταις, καὶ ὅτι κατεκράτησαν αὐτῶν καὶ ἤγαγον αὐτοὺς ὑπὸ φόρον, [3] καὶ ὅσα ἐποίησαν ἐν χώρᾳ Σπανίας τοῦ κατακρατῆσαι τῶν μετάλλων τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου τοῦ ἐκεῖ· [4] καὶ κατεκράτησαν τοῦ τόπου παντὸς τῇ βουλῇ αὐτῶν καὶ τῇ μακροθυμίᾳ, καὶ ὁ τόπος ἦν ἀπέχων μακρὰν ἀπ᾽ αὐτῶν σφόδρα, καὶ τῶν βασιλέων τῶν ἐπελθόντων ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀπ᾽ ἄκρου τῆς γῆς, ἕως συνέτριψαν αὐτοὺς καὶ ἐπάταξαν ἐν αὐτοῖς πληγὴν μεγάλην, καὶ οἱ ἐπίλοιποι διδόασιν αὐτοῖς φόρον κατ᾽ ἐνιαυτόν· [5] καὶ τὸν Φίλιππον καὶ τὸν Περσέα Κιτιέων βασιλέα καὶ τοὺς ἐπηρμένους ἐπ᾽ αὐτοὺς συνέτριψαν αὐτοὺς ἐν πολέμῳ καὶ κατεκράτησαν αὐτῶν· [6] καὶ ᾽Αντίοχον τὸν μέγαν βασιλέα τῆς ᾽Ασίας τὸν πορευθέντα ἐπ᾽ αὐτοὺς εἰς πόλεμον ἔχοντα ἑκατὸν εἴκοσι ἐλέφαντας καὶ ἵππον καὶ ἅρματα καὶ δύναμιν πολλὴν σφόδρα, καὶ συνετρίβη ὑπ᾽ αὐτῶν, [7] καὶ ἔλαβον αὐτὸν ζῶντα καὶ ἔστησαν αὐτοῖς διδόναι αὐτόν τε καὶ τοὺς βασιλεύοντας μετ᾽ αὐτὸν φόρον μέγαν καὶ διδόναι ὅμηρα καὶ διαστολὴν [8] καὶ χώραν τὴν ᾽Ινδικὴν καὶ Μηδίαν καὶ Λυδίαν ἀπὸ τῶν καλλίστων χωρῶν αὐτῶν, καὶ λαβόντες αὐτὰς παρ᾽ αὐτοῦ ἔδωκαν αὐτὰς Εὐμένει τῷ βασιλεῖ· [9] καὶ ὅτι οἱ ἐκ τῆς ῾Ελλάδος ἐβουλεύσαντο ἐλθεῖν καὶ ἐξᾶραι αὐτούς, [10] καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος αὐτοῖς, καὶ ἀπέστειλαν ἐπ᾽ αὐτοὺς στρατηγὸν ἕνα καὶ ἐπολέμησαν πρὸς αὐτούς, καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυματίαι πολλοί, καὶ ᾐχμαλώτισαν τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ ἐπρονόμευσαν αὐτοὺς καὶ κατεκράτησαν τῆς γῆς καὶ καθεῖλον τὰ ὀχυρώματα αὐτῶν καὶ κατεδουλώσαντο αὐτοὺς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης· [11] καὶ τὰς ἐπιλοίπους βασιλείας καὶ τὰς νήσους, ὅσοι ποτὲ ἀντέστησαν αὐτοῖς, κατέφθειραν καὶ ἐδούλωσαν αὐτούς, μετὰ δὲ τῶν φίλων αὐτῶν καὶ τῶν ἐπαναπαυομένων αὐτοῖς συνετήρησαν φιλίαν· [12] καὶ κατεκράτησαν τῶν βασιλέων τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν μακράν, καὶ ὅσοι ἤκουον τὸ ὄνομα αὐτῶν, ἐφοβοῦντο ἀπ᾽ αὐτῶν. [13] οἷς δ᾽ ἂν βούλωνται βοηθεῖν καὶ βασιλεύειν, βασιλεύουσιν· οὓς δ᾽ ἂν βούλωνται, μεθιστῶσιν· καὶ ὑψώθησαν σφόδρα. [14] καὶ ἐν πᾶσιν τούτοις οὐκ ἐπέθεντο αὐτῶν οὐδὲ εἷς διάδημα, οὐδὲ περιεβάλοντο πορφύραν ὥστε ἀδρυνθῆναι ἐν αὐτῇ· [15] καὶ βουλευτήριον ἐποίησαν ἑαυτοῖς, καὶ καθ᾽ ἡμέραν ἐβουλεύοντο τριακόσιοι καὶ εἴκοσι βουλευόμενοι διὰ παντὸς περὶ τοῦ πλήθους τοῦ εὐκοσμεῖν αὐτούς· [16] καὶ πιστεύουσιν ἑνὶ ἀνθρώπῳ ἄρχειν αὐτῶν κατ᾽ ἐνιαυτὸν καὶ κυριεύειν πάσης τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ πάντες ἀκούουσιν τοῦ ἑνός, καὶ οὐκ ἔστιν φθόνος οὐδὲ ζῆλος ἐν αὐτοῖς. [17] Καὶ ἐπελέξατο Ιουδας τὸν Εὐπόλεμον υἱὸν Ιωαννου τοῦ Ακκως καὶ ᾽Ιάσονα υἱὸν Ελεαζαρου καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς ῾Ρώμην στῆσαι φιλίαν καὶ συμμαχίαν [18] καὶ τοῦ ἆραι τὸν ζυγὸν ἀπ᾽ αὐτῶν, ὅτι εἶδον τὴν βασιλείαν τῶν ῾Ελλήνων καταδουλουμένους τὸν Ισραηλ δουλείᾳ. [19] καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ῾Ρώμην, καὶ ἡ ὁδὸς πολλὴ σφόδρα, καὶ εἰσήλθοσαν εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον [20] Ιουδας ὁ καὶ Μακκαβαῖος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων ἀπέστειλαν ἡμᾶς πρὸς ὑμᾶς στῆσαι μεθ᾽ ὑμῶν συμμαχίαν καὶ εἰρήνην καὶ γραφῆναι ἡμᾶς συμμάχους καὶ φίλους ὑμῶν. [21] καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον αὐτῶν. [22] καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς, ἧς ἀντέγραψαν ἐπὶ δέλτοις χαλκαῖς καὶ ἀπέστειλαν εἰς Ιερουσαλημ εἶναι παρ᾽ αὐτοῖς ἐκεῖ μνημόσυνον εἰρήνης καὶ συμμαχίας [23] Καλῶς γένοιτο ῾Ρωμαίοις καὶ τῷ ἔθνει Ιουδαίων ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ῥομφαία καὶ ἐχθρὸς μακρυνθείη ἀπ᾽ αὐτῶν. [24] ἐὰν δὲ ἐνστῇ πόλεμος ῾Ρώμῃ προτέρᾳ ἢ πᾶσιν τοῖς συμμάχοις αὐτῶν ἐν πάσῃ τῇ κυριείᾳ αὐτῶν, [25] συμμαχήσει τὸ ἔθνος τῶν Ιουδαίων, ὡς ἂν ὁ καιρὸς ὑπογράφῃ αὐτοῖς, καρδίᾳ πλήρει· [26] καὶ τοῖς πολεμοῦσιν οὐ δώσουσιν οὐδὲ ἐπαρκέσουσιν σῖτον, ὅπλα, ἀργύριον, πλοῖα, ὡς ἔδοξεν ῾Ρώμῃ· καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματα αὐτῶν οὐθὲν λαβόντες. [27] κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ἐὰν ἔθνει Ιουδαίων συμβῇ προτέροις πόλεμος, συμμαχήσουσιν οἱ ῾Ρωμαῖοι ἐκ ψυχῆς, ὡς ἂν αὐτοῖς ὁ καιρὸς ὑπογράφῃ; [28] καὶ τοῖς συμμαχοῦσιν οὐ δοθήσεται σῖτος, ὅπλα, ἀργύριον, πλοῖα, ὡς ἔδοξεν ῾Ρώμῃ· καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματα ταῦτα καὶ οὐ μετὰ δόλου.— [29] κατὰ τοὺς λόγους τούτους οὕτως ἔστησαν ῾Ρωμαῖοι τῷ δήμῳ τῶν Ιουδαίων. [30] ἐὰν δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους βουλεύσωνται οὗτοι καὶ οὗτοι προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, ποιήσονται ἐξ αἱρέσεως αὐτῶν, καὶ ὃ ἂν προσθῶσιν ἢ ἀφέλωσιν, ἔσται κύρια. [31] καὶ περὶ τῶν κακῶν, ὧν ὁ βασιλεὺς Δημήτριος συντελεῖται εἰς αὐτούς, ἐγράψαμεν αὐτῷ λέγοντες Διὰ τί ἐβάρυνας τὸν ζυγόν σου ἐπὶ τοὺς φίλους ἡμῶν τοὺς συμμάχους Ιουδαίους; [32] ἐὰν οὖν ἔτι ἐντύχωσιν κατὰ σοῦ, ποιήσομεν αὐτοῖς τὴν κρίσιν καὶ πολεμήσομέν σε διὰ τῆς θαλάσσης καὶ διὰ τῆς ξηρᾶς.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9

Okufà kwa Yuda Makabeyo

[1] Erhi ayumva oku Nikanori n'engabo yâge bôshi bafirire omu ntambala Demetriyusi ashubîrhuma kandi Bakidesi na Alkimi omu Buyahudi kuguma n'ecikembe c'ekulyo c'engabo yâge. [2] Barhôla enjira ejire e Galileya banatwa ecirâlo aha Mesaloti oli omu lugo lwa Arbela. Banacirhola olôla lugo erhi babà bamayirhamwo abantu bamwo mwandu. [3] Omu mwêzi murhanzi gwa o mwâka gw'igana na makumi arhânu n'ibiri bayûbaka ecihando câbo aha ishiriza lya Yeruzalemu. [4] Okubundi banacilikûla banacijà e Bereya bali na bantu ba bihumbi makumi abiri na bantu bihumbi bibiri balwa n'enfarasi. [5] Yuda ali amatwa ecirâlo câge naye aha Elasa erhi analigi na bantu bihumbi bisharhu balwî ba ntwâli. [6] Erhi babona kurhi engabo y'abashombanyi eri nyinji bajuguma na banji bacinyombôkera bayâka, oku cihando kwasigala bantu magana gali munâni gonenene. [7] Yuda anacibona oku engabo yâge yayasire n'oku entambala eri hôfi eyanjikire; okubundi akumba omurhima bulya amango g'okushubija ashûbûza abâge gamabulikana ayumva yêshi arhemuka. [8] Kurharhumaga arhabwîra abasigalaga erhi: Yimuki rhulwise abôla bashombanyi rhulole erhi rhwankabahàgalika! [9] Ci konene bôhe balonza okumuhusahusa banacimubwîra mpu: rhurhankabahàsha bunôla okurhali kufumya amagala gîrhu rhwanaciyîshigaluka buzinda na bene wîrhu rhuyîshibalwîsa ci bunôla rhwamaba banyi okurhalusire. [10] Yuda anacibashuza erhi kulî na nâni enkegero z'okuderha mpu nyake embere zâbo. Akaba amango gîrhu gamahika, rhufire bene wîrhu n'oburhwâli ci rhumanye irenge lirhu lyankanahera busha!

[11] Engabo y'Abanya-Sîriya yarhenga omu cihando bayîsha bajà emunda abashombanyi bali. Abalwi b'enfarasi erhi babagabiremwo kabiri engwârha muherho n'emanda mabuye bayîsha bashokwire, entwâli zayisha nazo zilongwire. Bakidesi ali oku kahembe kalyo. [12] Bakidesi ali oku ihembe ly'ekulyo n'omurhwe gwayîsha empande zombi erhi Bene Yuda babûha omushekera. [13] Bene Yuda nabo babûha omushekera, idaho lyageramwo omusisi erhi kushekereza kwa ezoôa ngabo oku zinani ibiri ku rhuma. Entambala yayanjikira bahika bijingo balwa.

[14] Yuda erhi abona oku Bakidesi ali oku kahembe kalyo n'engabo asimikirako yôshi amugorha n'abantu bâge b'entwâli. [15] Ahima akola kahembe kalyo k'Abanya-Sîriya, abakungusha kuhika oku ntondo ya Azoti. [16] Ci balya bali oku kahembc kamosho erhi bâbona oku akahembe kalyo kahimirwe bagolonjoka bagorha Yuda n'engabo yâge. [17] Entambala yakaliha enyunda zombi bantu mwandu bafà agôla mango. [18] Yuda naye afa, n'abantu bâge basigalaga bakula omulindi bayâka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okubishwa kwa Yuda Makabeyo

[19] Yonatani na Simoni barhola mwene wâbo Yuda bagendimubisha omu nshinda y'ababusi bâge aha Modini. [20] Israheli yêshi amushibà anacimulakira bwenêne banayôrha omu mishîbo nsiku zirhali nyi. [21] Banakaziderha bakola balaka mpu: Aye mushana! Kurhigi yamafaga ntya entwâli côkola w'Israheli? [22] Ebisigîre oku myanzi ya Yuda, oku biyêrekîre entambala, oku ahimanaga kôshi, n'oku obukulu bwâge bwali, ebyôla birhayandisirwi, bulya byamaluga.

IV. Yonatani murhambo na mudâhwa mukulu w'Abayahudi (160-143 embere za Yezu Kristu)

Olwa Yonatani

[23] Erhi Yuda afa, abali babî baciyêrekana bwinjà omu Israheli yêshi yêshi. banyankola maligo bôshi bazûsa irhwe. [24] Muli ago mango hanacizûka ecizo mbo cikali omu cihugo n'ecihugo côshi cajà olunda lwâbo. [25] Bakidesi anacicîshoga abantu bagalugalu anacibayîmika barhambo omu cihugo. [26] Banacijà balongereza n'obushiru bunene abali bîra ba Yuda n'okubahêkera Bakidesi naye akababahàna n'okubacinaguza. [27] Israheli anababala bwenêne: barhali sagibona kundi kurhyo kurhenga halya abalêbi banahirigirhaga[u] omu cihugo câbo.

[28] Okubundi abanali bîra ba Yuda bôshi banacishûbûzanya banacibwîra Yonatani mpu: [29] «Kurhenga mwene winyu Yuda afire harhacibonekaga omuntu oli akage wankakarhucîkako abashombanyi bîrhu Bakidesi na ngasi bandi bashomba ishanja lirhu. [30] Rhwamakwîshoga ene, okola we mulanzi na murhambo ahâli hage lyo okazigendesa entambala zirhu». [31] Yonatani muli ago mango anacihâbwa oburhegesi ayîma ahâli ha Yuda mwene wâbo.

[32] Erhi Bakidesi anamanya kulya akalonza oku akamuyirhamwo. [33] Erhi bamanya ogwôla muhigo gwâge, Yonatani, mwene wâbo Simoni na ngasi bôshi banali haguma naye baciyakira omwirûngu lya Tekowa banaciyûbaka hôfi n'iriba lya Asfari. [34] Bakidesi anacimanya ogwôla mwanzi olwa sabato, anaciyî mukà n'engabo yâge yôshi anayîkirira ebwa lindi ishiriza lya Yordani.

[35] Yonatani anacirhuma mwene wâbo[v] Yowane nka murhambo w'olubaga emwa bene Nabateni bîra bâge mpu bahûne babikire aha mwâbo, emizigo yâbo yali minene na minji bwenêne. [36] Ci konene bene Yambri erhi babà bamarhenga e mwâbo Medaba banacigwârha Yowane na ngasi ebi anali agwêrhe byôshi, bagugumba eminyago yâbo. [37] Erhi kugera nsiku banaciyishibwira Yonatani na mwene wâbo Simoni oku bene Yambri bagwêrhe olusiku lukulu

---

[u] **9.27** :Karhenga myâka 200 harhacibonekanaga mulêbi.
[v] **9.35** : Mwene wâbo Yowane: Lolà 2, 1.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lw'obuhya n'oku barhenza omuhya e Nadabati, kuguma n'abamulusize mwandu, ali mwâli wa mugale muguma w'e Kanani. [38] Erhi kulya mwene wâbo Yowane afâga, banacisôka bajicîfulika omu mahukulu g'entondo. [39] Erhi bayinamula amasù balangîra omulongomunene n'olubi: hali omuhya mulume, bene wâbo n'abîra bâge bayêrekîre emunda bali badwîrhe orhugoma, ebirugu by'okuyimba, enzihwa n'emirasano minji. [40] Okubundi balya bali bôshi na Yonatani banacifulumuka mulya mahukulu baciloha kuli bo babanigûza, banji bayîrhwa nabo, n'abandi balibirha bayâkira omu ntondo, Abayahudi banacirhôla ebi bajàndikaga. [41] Ntyôla obuhya bwaba mishîbo n'enyimbo z'abazihi zahinduka mirenge. [42] Erhi babà bamacîhôla omukò gwa mwene wâbo, banacijà omu kabokwe ka Yordani.

Okuyikira olwîshi lwa Yordani

[43] Bakidesi anacimanya okwôla, oku lwa sabato anayîsha kulya burhambi bwa Yordani n'engabo nyinji. [44] Okubundi Yonatani anacibwîra abâbo erhi: « Yîmukagi bunôla, rhulwire amagala gîrhu! bulya oku kurhasagiba oli ene oli njo nîsi erhi lishinjo. [45] Loli omushombanyi n'emirasano yâge embere zirhu ekumosho n'ekulyo, amîshi ga Yordani ciyanja n'omuhusi ntaho rhwa nkayikira. [46] Bunôla muyinamulirage izù linyu emalunga lyo muyôkoka omu maboko g'omushombanyi. [47] Entambala yarhondêra, Yonatani alambûla okuboko mpu atumirhage Bakidesi ci amubula omu kukuliranya enyuma. [48] Okubundi Yonatani anacihamira muli Yordani kuguma nabo, baluyikira bajà bayoga ci Abanya-Sîriya barhaluyikiraga mpu babakulikire. [49] Olwo lusiku hôfi bantu cihumbi bafà omu bantu ba Bakidesi.

Okufà kwa Alkimi

[50] Oyûla Bakidesi anacishubira e Yeruzalemu agendiyûbakayo olugo luzibuzibu omu kabanda ka Yudeya, ayûbaka enyumpa hôfi na Yeriko, aha Emausi, aha Betoroni, aha Beteli, aha Tamunata, aha Faratoni n'aha Tefoni azungulusa n'enkuta ndîrî n'emihango eriko akakomyo. [51] Ahirako n'abalanzi mpu bakazirhindibûza Israheli. [52] Azibuhya olugo lwa Betisuri, olwa Gazara n'ecishagala ca Siyoni anacihiramwo emirhwe y'abasirika analundamwo ebiryo. [53] Agwârha nka mpira abagala b'abakulu b'ecihugo anacibagwârha nka bashwêkwa omu cishagala ca Yeruzalemu. [54] Omu mwâka gw'igana na makumi arhânu, omu mwêzi gwa kabiri, Alkimi[w] anacirhegeka mpu bahongole enkuta z'omu ndalâlà y'ahatagatîfu, arhegeka ntyo mpu basherêze omukolo gwajiragwa n'abalêbi, anacirhondêra okujira ntyo. [55] Muli agôla mango Alkimi alambikwa oku idaho na Nyamuzinda n'emikolo yâge yahangarhana, akanwa kâge kahumbârhala ahola ebirumbu arhanacihashaga okuderha ciru n'akanwa ciru n'okurhegeka omu mwâge. [56] Alkimi anafa muli agôla mango n'amalumwa manji bwenêne. [57] Erhi babona oku Alkimi amafa; Bakidesi anacishubira emunda mwa mi ali, na ntyo ecihugo c'e Buyahudi caba

[w] **9.54** Milongo 54-55 : Alkimi ashûrhwa: ngasi ndwâla y'okukanula yakabonekana nka buhane Nyamuzinda ahanyire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'omurhûla gwa myâka ibiri.

Beti-Basi arhêrwa

58 Okubundi Abayahudi babî banacijira ihano banaciderha mpu: Lolà oku Yonatani n'abâbo bali
n'omurhûla ntà kadundo, rhushubilêrha Bakidesi naye anabarhuluba bôshi omu budufu buguma.
59 Banacigenda mpu bashambâle haguma naye. 60 Bakidesi anacihuma enjira yâge ayisha
alongoline omurhwe gw'engabo nyinji anacirhuma amaruba ga bufundafunda emwa ngasi banali
olunda lwâge, omu Buyahudi, mpu bagwârhe Yonatani n'abâbo, ci barhahashaga buly'ihwe
lyâbo lyamarhulika. 61 N'abantu bagumabaguma b'omu cihugo bo bali barhambo b'obwôla
bugoma, bagwârha makumi arhânu omu bandi banacibayîrha.

62 Okubundi Yonatani, Simoni n'abâbo banacijà e Beti-Basi omw'irûngu bashubiyiyûbaka
banacizibuhya. 63 Bakidesi anacimanya omwanzi, ashûbûza engabo yâge anacihamagala
abantu bâge bali e Buyahudi. 64 Anaciyâsha atwa ecirâlo hôfi na Beti-Basi, anacigorha olugo
nsiku nyinji, anazonza masini. 65 Ci Yonatani anacisiga mwene wâbo Simoni omu cishagala
anacija omu lugo ayi sha agalukinengabo nsungunu. 66 Anacihima Odomera na bene wâbo bôshi
na bene Fasironi emwâbo omu mahêma gâbo anacirhondêra okubalibisa omu kubagorha
anacibâminika n'emisî. 67 Simoni naye n'abantu bâge anacihuluka ayôca galya masini g'okulwa.
68 Bombi oku banali babiri, balwîsa Bakidesi, bamuhima bamucinagiza. Abona oku omuhigo
gwâge n'okuyîsha kwâge byabîre bya busha. 69 Abêra balya bantu babî bamubwîraga mpu
ayishe omu cihugo oburhè, abanigamwo banji anacirhôla omuhigo gw'okushubira emwâge omu
cihugo câge. 70 Yonatani anakumanya, anacirhuma entumwa emunda ali mpu bayumvanye
n'omurhûla anamulekere abashwêkagwa. 71 Bakidesi anabayankirira, anaciyêmêra ebinwa bya
Yonatani; acîgasha embere zâge mpu ntà mango anacimulongeze amabî omu kalamo kâge
kôshi. 72 Anacimushubiza abashwêkwa ali erhi agwarhire e Buyahudi, ashana ebirugu
anacishubira omu cihugo câge, arhanacifaga agalusire omu cihugo c'Abayahudi. 73 Engôrho ya
rhangileka okulibuza Bene Isrhaheli. Yonatani anaciyûbaka enyumpa yâge aha Makmasi;
arhondêra okukatwîra olubaga emmanja, akûla ababî bôshi omu Israheli.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 9

1 Καὶ ἤκουσεν Δημήτριος ὅτι ἔπεσεν Νικάνωρ καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν πολέμῳ, καὶ προσέθετο
τὸν Βακχίδην καὶ τὸν Ἄλκιμον ἐκ δευτέρου ἀποστεῖλαι εἰς γῆν Ιουδα καὶ τὸ δεξιὸν κέρας μετ᾽
αὐτῶν. 2 καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν εἰς Γαλγαλα καὶ παρενέβαλον ἐπὶ Μαισαλωθ τὴν ἐν
Αρβηλοις καὶ προκατελάβοντο αὐτὴν καὶ ἀπώλεσαν ψυχὰς ἀνθρώπων πολλάς. 3 καὶ τοῦ μηνὸς
τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ δευτέρου καὶ πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ παρενέβαλον ἐπὶ Ιερουσαλημ·
4 καὶ ἀπῆραν καὶ ἐπορεύθησαν εἰς Βερεαν ἐν εἴκοσι χιλιάσιν ἀνδρῶν καὶ δισχιλίᾳ ἵππῳ. 5 καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ιουδας ἦν παρεμβεβληκὼς ἐν Ελασα, καὶ τρισχίλιοι ἄνδρες μετ᾽ αὐτοῦ ἐκλεκτοί. [6] καὶ εἶδον τὸ πλῆθος τῶν δυνάμεων ὅτι πολλοί εἰσιν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα· καὶ ἐξερρύησαν πολλοὶ ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, οὐ κατελείφθησαν ἐξ αὐτῶν ἀλλ᾽ ἢ ὀκτακόσιοι ἄνδρες. [7] καὶ εἶδεν Ιουδας ὅτι ἀπερρύη ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ καὶ ὁ πόλεμος ἔθλιβεν αὐτόν, καὶ συνετρίβη τῇ καρδίᾳ, ὅτι οὐκ εἶχεν καιρὸν συναγαγεῖν αὐτούς, [8] καὶ ἐξελύθη καὶ εἶπεν τοῖς καταλειφθεῖσιν ᾽Αναστῶμεν καὶ ἀναβῶμεν ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους ἡμῶν, ἐὰν ἄρα δυνώμεθα πολεμῆσαι πρὸς αὐτούς. [9] καὶ ἀπέστρεφον αὐτὸν λέγοντες Οὐ μὴ δυνώμεθα, ἀλλ᾽ ἢ σῴζωμεν τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς τὸ νῦν, ἐπιστρέψωμεν καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν καὶ πολεμήσωμεν πρὸς αὐτούς, ἡμεῖς δὲ ὀλίγοι. [10] καὶ εἶπεν Ιουδας Μὴ γένοιτο ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα τοῦτο, φυγεῖν ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ εἰ ἤγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν, καὶ ἀποθάνωμεν ἐν ἀνδρείᾳ χάριν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ μὴ καταλίπωμεν αἰτίαν τῇ δόξῃ ἡμῶν. [11] καὶ ἀπῆρεν ἡ δύναμις ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς καὶ ἔστησαν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, καὶ ἐμερίσθη ἡ ἵππος εἰς δύο μέρη, καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξόται προεπορεύοντο τῆς δυνάμεως, καὶ οἱ πρωταγωνισταὶ πάντες οἱ δυνατοί, Βακχίδης δὲ ἦν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι. [12] καὶ ἤγγισεν ἡ φάλαγξ ἐκ τῶν δύο μερῶν καὶ ἐφώνουν ταῖς σάλπιγξιν, καὶ ἐσάλπισαν οἱ παρὰ Ιουδου καὶ αὐτοὶ ταῖς σάλπιγξιν· [13] καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ ἀπὸ τῆς φωνῆς τῶν παρεμβολῶν, καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος συνημμένος ἀπὸ πρωίθεν ἕως ἑσπέρας. [14] καὶ εἶδεν Ιουδας ὅτι Βακχίδης καὶ τὸ στερέωμα τῆς παρεμβολῆς ἐν τοῖς δεξιοῖς, καὶ συνῆλθον αὐτῷ πάντες οἱ εὔψυχοι τῇ καρδίᾳ, [15] καὶ συνετρίβη τὸ δεξιὸν μέρος ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐδίωκεν ὀπίσω αὐτῶν ἕως Αζωτου ὄρους. [16] καὶ οἱ εἰς τὸ ἀριστερὸν κέρας εἶδον ὅτι συνετρίβη τὸ δεξιὸν κέρας, καὶ ἐπέστρεψαν κατὰ πόδας Ιουδου καὶ τῶν μετ᾽ αὐτοῦ ἐκ τῶν ὄπισθεν. [17] καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλεμος, καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τούτων, [18] καὶ Ιουδας ἔπεσεν, καὶ οἱ λοιποὶ ἔφυγον. [19] καὶ ἦρεν Ιωναθαν καὶ Σιμων Ιουδαν τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν Μωδεϊν. [20] καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ισραηλ κοπετὸν μέγαν καὶ ἐπένθουν ἡμέρας πολλὰς καὶ εἶπον [21] Πῶς ἔπεσεν δυνατὸς σῴζων τὸν Ισραηλ. [22] καὶ τὰ περισσὰ τῶν λόγων Ιουδου καὶ τῶν πολέμων καὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν, ὧν ἐποίησεν, καὶ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ οὐ κατεγράφη· πολλὰ γὰρ ἦν σφόδρα. [23] Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν Ιουδου ἐξέκυψαν οἱ ἄνομοι ἐν πᾶσιν τοῖς ὁρίοις Ισραηλ, καὶ ἀνέτειλαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀδικίαν. [24] ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγενήθη λιμὸς μέγας σφόδρα, καὶ αὐτομόλησεν ἡ χώρα μετ᾽ αὐτῶν. [25] καὶ ἐξέλεξεν Βακχίδης τοὺς ἀσεβεῖς ἄνδρας καὶ κατέστησεν αὐτοὺς κυρίους τῆς χώρας. [26] καὶ ἐξεζήτουν καὶ ἠρεύνων τοὺς φίλους Ιουδου καὶ ἦγον αὐτοὺς πρὸς Βακχίδην, καὶ ἐξεδίκα αὐτοὺς καὶ ἐνέπαιζεν αὐτοῖς. [27] καὶ ἐγένετο θλῖψις μεγάλη ἐν τῷ Ισραηλ, ἥτις οὐκ ἐγένετο ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη προφήτης αὐτοῖς. [28] καὶ ἠθροίσθησαν πάντες οἱ φίλοι Ιουδου καὶ εἶπον τῷ Ιωναθαν [29] ᾽Αφ᾽ οὗ ὁ ἀδελφός σου Ιουδας τετελεύτηκεν, καὶ ἀνὴρ ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐξελθεῖν καὶ εἰσελθεῖν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς καὶ Βακχίδην καὶ ἐν τοῖς ἐχθραίνουσιν τοῦ ἔθνους ἡμῶν· [30] νῦν οὖν σὲ ᾑρετισάμεθα σήμερον τοῦ εἶναι ἀντ᾽ αὐτοῦ ἡμῖν εἰς ἄρχοντα καὶ ἡγούμενον τοῦ πολεμῆσαι τὸν πόλεμον ἡμῶν. [31] καὶ ἐπεδέξατο Ιωναθαν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὴν ἡγησιν καὶ ἀνέστη ἀντὶ Ιουδου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. [32] Καὶ ἔγνω Βακχίδης καὶ ἐζήτει αὐτὸν ἀποκτεῖναι. [33] καὶ ἔγνω Ιωναθαν καὶ Σιμων ὁ ἀδελφὸς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ καὶ ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον Θεκωε καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ λάκκου Ασφαρ. [34] καὶ ἔγνω Βακχίδης τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων καὶ ἦλθεν αὐτὸς καὶ πᾶν τὸ στράτευμα αὐτοῦ πέραν τοῦ Ιορδάνου.— [35] καὶ ἀπέστειλεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡγούμενον τοῦ ὄχλου καὶ παρεκάλεσεν τοὺς Ναβαταίους φίλους αὐτοῦ τοῦ παραθέσθαι αὐτοῖς τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν τὴν πολλήν. [36] καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ Ιαμβρι οἱ ἐκ Μηδαβα καὶ συνέλαβον Ιωαννην καὶ πάντα, ὅσα εἶχεν, καὶ ἀπῆλθον ἔχοντες. [37] μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἀπήγγειλαν Ιωναθαν καὶ Σιμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ὅτι Υἱοὶ Ιαμβρι ποιοῦσιν γάμον μέγαν καὶ ἄγουσιν τὴν νύμφην ἀπὸ Ναδαβαθ, θυγατέρα ἑνὸς τῶν μεγάλων μεγιστάνων Χανααν, μετὰ παραπομπῆς μεγάλης. [38] καὶ ἐμνήσθησαν τοῦ αἵματος Ιωαννου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν καὶ ἀνέβησαν καὶ ἐκρύβησαν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ὄρους. [39] καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ θροῦς καὶ ἀποσκευὴ πολλή, καὶ ὁ νυμφίος ἐξῆλθεν καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς συνάντησιν αὐτῶν μετὰ τυμπάνων καὶ μουσικῶν καὶ ὅπλων πολλῶν. [40] καὶ ἐξανέστησαν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἐνέδρου καὶ ἀπέκτειναν αὐτούς, καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί, καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἔφυγον εἰς τὸ ὄρος· καὶ ἔλαβον πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν. [41] καὶ μετεστράφη ὁ γάμος εἰς πένθος καὶ φωνὴ μουσικῶν αὐτῶν εἰς θρῆνον. [42] καὶ ἐξεδίκησαν τὴν ἐκδίκησιν αἵματος ἀδελφοῦ αὐτῶν καὶ ἀπέστρεψαν εἰς τὸ ἕλος τοῦ Ιορδάνου.— [43] καὶ ἤκουσεν Βακχίδης καὶ ἦλθεν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἕως τῶν κρηπίδων τοῦ Ιορδάνου ἐν δυνάμει πολλῇ. [44] καὶ εἶπεν Ιωναθαν τοῖς παρ᾽ αὐτοῦ ᾽Αναστῶμεν δὴ καὶ πολεμήσωμεν περὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, οὐ γάρ ἐστιν σήμερον ὡς ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν· [45] ἰδοὺ γὰρ ὁ πόλεμος ἐξ ἐναντίας καὶ ἐξόπισθεν ἡμῶν, τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ Ιορδάνου ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἕλος καὶ δρυμός, οὐκ ἔστιν τόπος τοῦ ἐκκλῖναι· [46] νῦν οὖν κεκράξατε εἰς τὸν οὐρανόν, ὅπως διασωθῆτε ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. [47] καὶ συνῆψεν ὁ πόλεμος· καὶ ἐξέτεινεν Ιωναθαν τὴν χεῖρα αὐτοῦ πατάξαι τὸν Βακχίδην, καὶ ἐξέκλινεν ἀπ᾽ αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω. [48] καὶ ἐνεπήδησεν Ιωναθαν καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸν Ιορδάνην καὶ διεκολύμβησαν εἰς τὸ πέραν, καὶ οὐ διέβησαν ἐπ᾽ αὐτοὺς τὸν Ιορδάνην. [49] ἔπεσον δὲ παρὰ Βακχίδου τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς χιλίους ἄνδρας. [50] καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ιερουσαλημ, καὶ ᾠκοδόμησαν πόλεις ὀχυρὰς ἐν τῇ Ιουδαίᾳ, τὸ ὀχύρωμα τὸ ἐν Ιεριχω καὶ τὴν Αμμαους καὶ τὴν Βαιθωρων καὶ τὴν Βαιθηλ καὶ τὴν Θαμναθα Φαραθων καὶ τὴν Τεφων, ἐν τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύλαις καὶ μοχλοῖς· [51] καὶ ἔθετο φρουρὰν ἐν αὐτοῖς τοῦ ἐχθραίνειν τῷ Ισραηλ. [52] καὶ ὠχύρωσεν τὴν πόλιν τὴν Βαιθσουραν καὶ Γαζαρα καὶ τὴν ἄκραν καὶ ἔθετο ἐν αὐταῖς δυνάμεις καὶ παραθέσεις βρωμάτων. [53] καὶ ἔλαβεν τοὺς υἱοὺς τῶν ἡγουμένων τῆς χώρας ὅμηρα καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἐν Ιερουσαλημ ἐν φυλακῇ. [54] Καὶ ἐν ἔτει τρίτῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἐπέταξεν ῎Αλκιμος καθαιρεῖν τὸ τεῖχος τῆς αὐλῆς τῶν ἁγίων τῆς ἐσωτέρας· καὶ καθεῖλεν τὰ ἔργα τῶν προφητῶν καὶ ἐνήρξατο τοῦ καθαιρεῖν. [55] ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπλήγη ῎Αλκιμος, καὶ ἐνεποδίσθη τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ ἀπεφράγη τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ παρελύθη καὶ οὐκ ἠδύνατο ἔτι λαλῆσαι λόγον καὶ ἐντείλασθαι περὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. [56] καὶ ἀπέθανεν ῎Αλκιμος ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ μετὰ βασάνου μεγάλης. [57] καὶ εἶδεν Βακχίδης ὅτι ἀπέθανεν ῎Αλκιμος, καὶ ἐπέστρεψεν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ Ιουδα ἔτη δύο. [58] Καὶ ἐβουλεύσαντο πάντες οἱ ἄνομοι λέγοντες ᾽Ιδοὺ Ιωναθαν καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ ἐν ἡσυχίᾳ κατοικοῦσιν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πεποιθότες· νῦν οὖν ἀνάξομεν τὸν Βακχίδην, καὶ συλλήμψεται αὐτοὺς πάντας ἐν νυκτὶ μιᾷ. [59] καὶ πορευθέντες συνεβουλεύσαντο αὐτῷ. [60] καὶ ἀπῆρεν τοῦ ἐλθεῖν μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ ἀπέστειλεν λάθρᾳ ἐπιστολὰς πᾶσιν τοῖς συμμάχοις αὐτοῦ τοῖς ἐν τῇ Ιουδαίᾳ, ὅπως συλλάβωσιν τὸν Ιωναθαν καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἠδύναντο, ὅτι ἐγνώσθη ἡ βουλὴ αὐτῶν. [61] καὶ συνέλαβον ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῆς χώρας τῶν ἀρχηγῶν τῆς κακίας εἰς πεντήκοντα ἄνδρας καὶ ἀπέκτειναν αὐτούς. [62] καὶ ἐξεχώρησεν Ιωναθαν καὶ Σιμων καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς Βαιθβασι τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ᾠκοδόμησεν τὰ καθῃρημένα αὐτῆς, καὶ ἐστερέωσαν αὐτήν. [63] καὶ ἔγνω Βακχίδης καὶ συνήγαγεν πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐκ τῆς Ιουδαίας παρήγγειλεν· [64] καὶ ἐλθὼν παρενέβαλεν ἐπὶ Βαιθβασι καὶ ἐπολέμησεν αὐτὴν ἡμέρας πολλὰς καὶ ἐποίησεν μηχανάς. [65] καὶ ἀπέλιπεν Ιωναθαν Σιμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν χώραν καὶ ἦλθεν ἐν ἀριθμῷ. [66] καὶ ἐπάταξεν Οδομηρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς Φασιρων ἐν τῷ σκηνώματι αὐτῶν, καὶ ἤρξαντο τύπτειν καὶ ἀνέβαινον ἐν ταῖς δυνάμεσιν. [67] καὶ Σιμων καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐνεπύρισαν τὰς μηχανάς· [68] καὶ ἐπολέμησαν πρὸς τὸν Βακχίδην, καὶ συνετρίβη ὑπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἔθλιβον αὐτὸν σφόδρα, ὅτι ἦν ἡ βουλὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἔφοδος αὐτοῦ κενή. [69] καὶ ὠργίσθη ἐν θυμῷ τοῖς ἀνδράσιν τοῖς ἀνόμοις τοῖς συμβουλεύσασιν αὐτῷ ἐλθεῖν εἰς τὴν χώραν καὶ ἀπέκτεινεν ἐξ αὐτῶν πολλοὺς καὶ ἐβουλεύσατο τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. [70] καὶ ἐπέγνω Ιωναθαν καὶ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις τοῦ συνθέσθαι πρὸς αὐτὸν εἰρήνην καὶ ἀποδοῦναι αὐτοῖς τὴν αἰχμαλωσίαν. [71] καὶ ἐπεδέξατο καὶ ἐποίησεν κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ ὤμοσεν αὐτῷ μὴ ἐκζητῆσαι αὐτῷ κακὸν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ· [72] καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν αἰχμαλωσίαν, ἣν ᾐχμαλώτευσεν τὸ πρότερον ἐκ γῆς Ιουδα, καὶ ἀποστρέψας ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ καὶ οὐ προσέθετο ἔτι ἐλθεῖν εἰς τὰ ὅρια αὐτῶν. [73] καὶ κατέπαυσεν ῥομφαία ἐξ Ισραηλ· καὶ ᾤκησεν Ιωναθαν ἐν Μαχμας, καὶ ἤρξατο Ιωναθαν κρίνειν τὸν λαὸν καὶ ἠφάνισεν τοὺς ἀσεβεῖς ἐξ Ισραηλ.

10

Aleksandro acîjira mwâmi anajira Yonatani mudâhwa mukulu

[1] Omu mwâka gw'igana na makumi gali ndarhu, Aleksandromugala wa Antiyokusi n'elishembano lyâge ye Epifani, anacirhabâla anacirhôla Ptolemaisi; abantu b’eyo bamuyankirira na kurhenga aho arhondêra okuyîma bwinjà. [2] Erhi mwâmi Demetriyusi anayumva kulya, ashûbûza engabo nyinji bwenêne anacija emunda ali akola agendimulwîsa. [3] Na muli agôla mango gonêne Demetriyusi anacirhuma amaruba emwa Yonatani g'okujà omu murhûla anamulaganya mpu amukuza omu cikono. [4] Akazâgiderha erhi rhuyumvanye naye duba embere ayumvanye na Aleksandro oku muhona gwâni. [5] Bulya akola ayishikazikengêra amabî namujirire gôshi kuli ye yenene, kuli mwene wâbo n'oku ishanja lyâge lyôshi. [6] Amuhà obuhashe b'okushubisinga engabo y'okulwa, okutula emirasano n'okuderha oku akola mwîra wâge, anacirhegeka mpu amugalulire empira bagwârhaga omu lugo wâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] Yonatani anacija e Yeruzalemu, anacisoma galya maruba, agasomera olubaga lwôshi kuguma n'abantu bali omu lugo. [8] Bajuguma bwenêne erhi bayunva oku mwâmi anahire Yonatani obuhashe bw'okujira eyindi mirhwe y'okulwa. [9] Abali omu lugo banaciha Yonatani empira bali bagwêrhe naye anacibashubiza emwa ababusi bâbo. [10] Yonatani anaciyûbaka aha Yeruzalemu ashubirhondêra okuyûbaka n'okushakala olugo. [11] Ahûna abûbasi okushubiyûbaka olukûta n'okuzungulusa entondo ya Siyoni n'amabuye magoye lyo ezibuha, banajira ntyo. [12] Okubundi ab'ebigolo bali omu nyumpa nzibu Bakidesi ayûbakaga banaciyâka. [13] Ngasi muguma ajandika omukolo analiagwêrhe bakacîshubirira ngasi muguma omu cihugo câbo. [14] Aha Betisuri honene hasigire baguma baguma muli balya banalibamaleka akanwa n'amarhegeko ga Nnâmahanga bulya ahôla ho halikola lwakiro lwâbo.

[15] Okubundi Aleksandro anacimanya okwôla Demetriyusi ajiriraga Yonatani, banacimuganîrira amatabûro oyûla amalwa, entambala ahimire ye na bene wâbo n'embaka abwîne. [16] Anaciderha erhi ka rhwankabona mango maguma muntu wa borhere bwa bene obwo muntu wa bene oyôla? Rhumujire muntu mwîra wîrhu na murhabâzi wîrhu. [17] Anacirhuma amaruba gali mayandike ntyâla: [18] "Mwâmi Aleksandro kuli mwene wâbo Yonatani, omusingo. [19] Rhwayumvîrhe barhubwîra oku oli muntu muzibu na oku wanahasha okubà murhabâzi wîrhu. [20] Co cirhumire kurhenga ene okola we mudâhwa mukulu[x] w'ishanja lyâwe rhwamanakuhà ecikono c'okuderhwa mwîra wa mwâmi.- Anacimurhumira kuguma akanzo kadukula ecimanè c'amasholo,- okombêre ebintu bîrhu, onalange obwîra bwîrhu haguma na nâwe bwinjà".

[21] Yonatani anaciyambala emyambalo migishe omu mwêzi gwa nda omu mwâka gw'igana na makumi gali ndarhu, oku lusiku lw'Amahêma, anacisinga engabo, atulisa n'emirasano. Amaruba Demetriyusi I ayandikiraga Yonatani

[22] Erhi ayumva kulya Demetriyusi anacigaya bwenêne. [23] Bici rhwajizirage obûla Aleksandro amarhurhanga okujà omu bwîra bwa Abayahudi lyo azibuhya obwâmi bwâge. [24] Erhi nâni nkola nabayandikira ebinwa by'okubarhiza mbalaganye obukulu n'oluhembo lunji lyo mubona oburhabâle bwâbo. [25] Anacibarhumira amaruba gali gayandisirwe ntyâla:

«Mwâmi Demetriyusi oku lubaga lw'Abayahudi: Omusingo.

[26] Mwalanzire kulyâla kunywana rhwanywânaga na ntyôla obwîra bwîrhu bwayôrha bûkomire buzira kucilunga n'abashombanyi bîrhu, rhwayumvîrhe okwôla rhwanasîma bwenêne. [27] Na bunôla muyôrhage murhujirako obwôla bwîkubagire, nanirhu rhwanahemba okwôla murhujirira n'aminja ga ngasi lubero. [28] Rhwanabajirira luhembo lunji na binji birharhegesirwi. [29] Kurhenga ene namabakûlako obujà namanabagalulira, muli Bayahudi mweshi, okuhonga n'okuvurha

[x] **10.20** Yasoni agula obudâhwa: 2 Mak 4, 7-10: Yonatani ahâbwa ecikono c'okubà mudâhwa mukulu ci kone arhaciberanaga nsiku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

empongano oku munyu, na ibarati lya mwâmi. [30] Ecigabi ca kasharhu c'omu mashwa ginyu n'oluhande lwa kabiri lwa eby'emirehe yinyu ebyali byâni mbagalulirebyo. Ntakacibilonza kurhenga ene n'ensiku zôshi mbigalulire ecihugo c'Abayahudi na birya bishagala bisharhu bilungîne naye bya omu Samâriya na omu Galileya. [31] Nalonza Yeruzalemu ayôrhe cishagala citagatîfu na ca murhûla kuguma n'omurhundu gwâco gwôshi, cirhûlîse conene entûlo n'empogano zâco.

[32] Ndesire kuguma obuhashe bwâni nalingwêrhe, bwâmi buba aha Yeruzalemu mbulekire omudâhwa mukulu nti ahebemwo abantu bakazilanga balya anacîshozire yenene. [33] Abayahudi bôshi banahêsirwe bujà kurhenga e Buyahudi bakanaba bali omu bwâmi bôshi mbahire obuhashe bw'okurhenga omu bujà, nalonza bôshi babaleke barhacikazagivurha ibarati ciru n'ery'ebintu byâbo. [34] Ensiku nkulu zôshi, eza Sabato, ezindi nsiku nkulu, ensiku ntagatikfu kuguma na zirya nsiku isharhu zishokolera erhi ezi kulikira olusiku [y]lukulu, ezôla nsiku zibe nsiku za kurhahumwako na kandi, nsiku za kurhaba n'okurhacifuduka kantu kalebe oku Bayahudi bôshi banaba omu cihugo câni. [35] Muli ezôla nsiku ntâye wankaciba n'obuhashe bw'okuderha erhi nasambisa owîrhu kuli kantu kalebe nîsi erhi abandi mbarhindibuze kuli olu lubanja erhi lula. [36] Barhôle basirika bAbayahudi bihumbi makumi asharhu bajè omu basirika bani bakazibajuha nk'oku bankajuha abandi basirika babà omu ngabo ya mwâmi. Baguma muli bo bajà omu nyumpa za mwâmi zirya nzibunzibu. [37] Na banji bahâbwa gulya mukolo omuntu akanacîkubagirwamwo omu bwâmi bwâni. Kuli okwôla abasirika bâbo bakulu bâba omu bûko bwâbo, balama nk'oku amarhegeko gâbo ganabahunyire kuguma nk'oku nanajiriraga Obuyahudi bôshi.

[38] Erya mirhundu isharhu ya Samâriya nayûshûlaga oku Buyahudi, enajage mwo loshi na ntyo, amango bakola bagwêrhe murhambo muguma barhaci rhumikira wundi mukulu ohi kuleka omudâhwa mukulu. [39] Mpanyire nka luhembo, Ptolemayisi n'omurhundu gwâge gôshi, emwa akâ-Nyamuzinda k'e Yeruzalemu, lyo bakazibona ebi bakolêsa omu kâ-Nyamuzinda, oku nterekêro. [40] Nâni mpanyire ngasi mwâka nfaranga bihumbi ikumi na bini bya marhale, byayishirhôlwa kuli birya mwâmi anahâbwa omu ngasi marhambo minjà. [41] Na ngasi bilushire ebyakazâgikolesibwa omu myâka yagezire, kurhenga ene bikola byakahâbwa emikolo y'akâ-Nyamuzinda. [42] Kandi kuli zirya nfaranga z'ebihumbi birhânu by'amarhale bikolêsibwa oku mikolo y'akâ-Nyamuzinda binakûlwa ngasi mwâka oku ntûlo y'akâ-Nyamuzinda ebyôla byagalulwa bulya biba by'abadâhwa banali omu mikolo. [43] Ngasi yêshi wankanayakira omu kâ-Nyamuzinda aha Yeruzalemu nîsi erhi omu biyumba byâge kuyâka okuhâna ibarati lya mwâmi nîsi erhi kuyâka bindi bindi, oyôla anabè n'obuhashe bwâge bôshi (barhacimujiraga kurhi) kuguma

---

nyinji, bakamunyagâco ngasi mango: 10,47; 11,24; 11,57.
[y] **10.34**Oyo mwâmi alonza okurhebêba Yonatani bulya !ayumvîrhe Aleksandro amamukomakwo obwîra; Oli Yonata oli olubaga lwâge barhayêmêraga okurhebwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'ebintu byâge ajira omu bwâmi bwâni bôshi. [44] Ebyakazikolesibwa oku kuyûbaka nîsi erhi oku.kushakûlula akâ-Nyamuzinda byakazirhenga oku birugu bya mwâmi. [45] Kwonoko omu kuyûbaka ebyôgo bya Yeruzalemu n'okukomeza obululi bwâge, ebyakolesibwa byakazirhenga oku birugu bya mwâmi kwanayishiba kuguma amango bayûbaka erhi kushakûlula ebyôgo by'ebishagala by'e Buyahudi».

[46] Yonatani n'olubaga erhi bayumva ebyôla binwa barhabiyêmêraga banalahira okubishimba ebwa kubà bacikengêra amabî Demetriyusi ajiriraga Bene Israheli n'amalumwa manji abarhindibuzagyamwo. [47] Okubundi obwôla, banacihiga okunywâna na Aleksandro ye wali murhanzi wa okubabwîra mpu bayumvanye, banayôrhe bîra bâge. [48] Mwâmi Aleksandro anashûbûza engabo nyinji mpu alwise Demetriyusi. [49] Oku abôla bâmi bombi bamarhulubana engabo ya Demetriyusi bakula omulindi na Aleksandro anacimuminika, anacimugonya [50] balegerera balwa burhahusa kuhika izûba lyahorha, Demetriyusi anacifa olwo lusiku.

Obuhya bwa Aleksandro na Kleyopatri

[51] Aleksandro anacirhuma emwa Ptolemeyo mwâmi w'e Mîsiri entumwa mpu bagendimubwîra erhi: [52] Namashubira omu bwâmi bwâni, na nkola ntamire oku ntebe ya balarha; nanyazire obuhashe nahimire Demetriyusi namarhôla oburhegesi bw'ecihugo cîrhu. [53] Namutuzirekwo entambala, nanamuhima ye n'engabo yâge rhwamabutamala oku ntebe y'obwâmi bwâge. [54] Ntyôla, rhusi ngâge obwîra haguma na nâwe; ompè mwâli wâwe omu buhya, nabà mukwi wâwe, nayishikuhà kuguma naye oluhembo lukwânîne.

[55] Mwâmi Ptolemeyo naye anacimushuza muli ebi binwa erhi: Iragi ly'olusi ku washubiragamwo omu cihugo c'ababusi bâwe n'olu watamalagamwo oku ntebe y'obwâmi bwâbo. [56] Bunôla nkolaga nakujirira nk'oku onanyandikire, ci konene oyishe omu malanga gâni e Ptolemayisi, rhubonane nanakujira mukwi wâni nk'okwôla onadesire.

[57] Ptolemeyo anacirhenga e Mîsiri bôshi n'omwâli Kleyopatri banacijà e Ptolemayisi omu mwâka gw'igana na makumi gali ndarhu n'ibiri[z]. [58] Mwâmi Aleksandro anacirhenga halya mbere za mwâmi, naye mwâmi anacimuha omwâli Kleyopatri anacijirira obuhya aha Ptolemayisi n'obukuze bunene k'oku abâmi banakomerera. [59] Aleksandro anaciyandikira na Yonatani mpu bagende bôshi. [60] Yonatani anacija e Ptolemaisi emunda abôla bâmi babiri bali anajagalîre bwenêne anacibahà bo n'abîra bâbo amarhale, amasholo n'ebindi by'oluhemho lunene anacisîmwa omu masù gâbo là. [61] Okubundi abantu bagalugalu omu Bayahudi bashûbûzanya mpu bagendimubeshera ci mwâmi arhabayumvagya. [62] Anaci rhegeka mpu bahogole Yonatani emyambalo yâge, banacimuyambisa emya mbalo minjà y'akaduku. Anacijira kulya. [63] Okubundi

[z] **10.57** : Bajira obuhya omu mwâka gwa 150 embere z'okuburhwa kwa Kristu. Omwâna wâbo ye Antiyokusi VI: Lolà 11,39.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwâmi anacimutamaza hôfi naye anacibwîra abarhumisi bâge erhi: Muhuluke mweshi naye mugere omu karhî k'olugo, mwaderha oku irhondo ntâye ociderhaga akanwa kuli ye oku kantu kalebe n'oku irhondo wâciderhaga mpu amurhindibuze. [64] Erhi abashombanyi bâge bamanya obukuze mwâmi anamuhîre, oku mwâmi anamanyîsagya kuli ye n'oku anamuyambikaga omwambalo mwinjà gw'akaduku, bôshi bayâka. [65] Erhi akola ayûshûla eryo irenge lyâge, mwâmi anamuyandika omu bîra bâge barhanzi anacimujira mukulu w'abalwi na murhambo w'ecihugo. [66] Yonatani ashubira e Yeruzalemu n'omurhûla n'obushagaluke bunene.

Apoloniyusi murhegesi w'e Sele-Sîriya ahimwa na Yonatani

[67] Omu mwâka gw'igana na makumi galindarhu n'irhanu, Demetriyusi anacirhenga e Kreti, aja omu cihugo c'ababusi bâge. [68] Erhi ayumva ntyôla mwâmi Aleksandro anacishubira e Antiyokiya anababire bwenêne. [69] Demetriyusi anacijira, Apoloniyusi murhambo w'engabo yâge, ali murhambo w'ecihugo ca Sele-Sîriya, naye anacishûbûza engabo nyinji bwenêne anayisha alitwa icumbi hôfi na Yamniya kurhenga ahôla analika entumwa emwa Yonatani mpu bagendi bwîra omudâhwa mukulu mpu:

[70] "We oyu oli wênene ocishomye okurhugomera na nâni nkola muntu wa kugaywa na wakushekerwa erhi we orhuma! Kurhigi obwîne wankayôrha nâwe oli mukulu embere zirhu muli ebira birhondo. [71] Akaba obwîne oku ocikubagire emisî yâwe, obungulukirage enôla munda rhuli omu kabanda rhugerane rhulôle ndi mulume bulya nie ngwêrhe emisî y'olugo loshi. [72] Odôsagye nâwe emyanzi bakubwîra nie ndi na bahi rhuli rhweshi, bôshi badwîrhe baderha mpu okugulu kwâwe kurhankasimika embere zirhu bulya kabiri kabiri ababusi bâwe bacandabusirweko omu cihugo cinyu. [73] Na bunôla orhankahasha okukoza engabo y'abalwi b'enfarasi, n'engabo y'abalwi bangan'aha, omu kubanda omu rhwali mabuye nîsi erhi rhubuye nîsi erhi handi hantu wankahashi cifulika".

[74] Erhi Yonatani ayumva ebinwa bya Apoloniyusi yêshi agarabuka omurhima acîshoga omurhwe gwa balume bihumbi ikumi anacirhenga e Yeruzalemu n'omulumuna Simoni anaciyîsha amukulikira mpu amurhabâle. [75] Bajihanda hôfi n'olugo lwa Yope; abantu b'omwôa lugo babahamikira olumwi bulya olwo lugo lwali lula nzirwe n'abasirika b'Apoloniyusi banacirhangira okulwa ahôla. [76] Abantu b'omwôla lugo erhi bagwârhwa n'obôba, bayigula enyunvi Yonatani w'e Yopè anagwârha olwôla lugo. [77] Erhi akumanya Apoloniyusi anakeresa basirika bihumbi bisharhu bagenda n'enfarasi n'eyindi ngabo mwandu anacija e Azoti, [78] nka bantu bajà balambagira konene ci erhi banajà bayegera olunda lw'ekabanda, bulya ali acikubagire obunji bw'abasirika b'enfarasi. Yonatani anacimukulikira olu nda lw'e Azoti n'ebyôla bigamba byombi byanacikorana. [79] Apoloniyusi ali amasiga afulisire enyuma lyâge banyakulwa n'enfarasi cihumbi. Ci Yonatani anacimanya oku hali omurhego guhizirwe enyuma lyâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[80] Balya banyakulwîra oku nfarasi bagorha ecigamba ca Yonatani babatyabulira emyampi oku lubaga kurhenga sêzi kuhika bijingo. [81] Ci konene abantu ba Yonatani banasimika nk'o ku ananali abarhegeka ci erhi n'enfarasi za balya banyakulwa n'enfarasi zanaja zarhama. [82] Okubundi Simoni anabulula engabo yâge anacicîgusha oku kahe mbè ebwa kubà bene enfarasi bali bamarhama; Abanya-Sîriya banacihimwa naye banacikûla omulindi, bayâka. [83] Banyakulwira oku nfarasi bashandabâna omu kabanda, abayâkaga bagendishalira empumu aha Azoti, baciyongobeka omu Bet-Dagoni yali nyumpa ya omuzimu wâbo mpu bayakiremwo. [84] Yonatani anayôca Azoti n'ebindi bishagala byamuli eburhambi ci erhi amarhangibihagula anacidulika muliro eyôla nyumpa ya Dagoni haguma n'abali bayakiremwo. [85] Abadulikagwa muliro n'abayirhagwa n'engôrho bahika omu bihumbi munâni. [86] Oku arhenga eyôla munda Yonatani ajitwa ecirâlo hôfi na Eskaloni, abantu bayishimuyankirira n'amaboko gombi n'irenge linene. [87] Okubundi Yonatani anacishubira e Yeruzalemu n'engabo yâge n'omunyagomunji. [88] Erhi mwâmi Aleksandro ayumva okwôla ashubiyûshulira Yonatani bintu binji byokumukuza. [89] Anacimurhumira ehigondo hy'amasholo nk'oku abâmi banakomerera okuhemba bene wâbo. Omu kumuhemba anacimuhà Akaroni n'ecihugo c'olwo lugo.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 10

[1] Καὶ ἐν ἔτει ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀνέβη ᾽Αλέξανδρος ὁ τοῦ ᾽Αντιόχου ὁ ᾽Επιφανὴς καὶ κατελάβετο Πτολεμαίδα, καὶ ἐπεδέξαντο αὐτόν, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. [2] καὶ ἤκουσεν Δημήτριος ὁ βασιλεὺς καὶ συνήγαγεν δυνάμεις πολλὰς σφόδρα καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ εἰς πόλεμον. [3] καὶ ἀπέστειλεν Δημήτριος πρὸς Ιωναθαν ἐπιστολὰς λόγοις εἰρηνικοῖς ὥστε μεγαλῦναι αὐτόν· [4] εἶπεν γάρ Προφθάσωμεν τοῦ εἰρήνην θεῖναι μετ᾽ αὐτῶν πρὶν ἢ θεῖναι αὐτὸν μετὰ ᾽Αλεξάνδρου καθ᾽ ἡμῶν· [5] μνησθήσεται γὰρ πάντων τῶν κακῶν, ὧν συνετελέσαμεν πρὸς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ἔθνος. 6καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν συναγαγεῖν δυνάμεις καὶ κατασκευάζειν ὅπλα καὶ εἶναι αὐτὸν σύμμαχον αὐτοῦ, καὶ τὰ ὅμηρα τὰ ἐν τῇ ἄκρᾳ εἶπεν παραδοῦναι αὐτῷ. [7] καὶ ἦλθεν Ιωναθαν εἰς Ιερουσαλημ καὶ ἀνέγνω τὰς ἐπιστολὰς εἰς τὰ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐκ τῆς ἄκρας. [8] καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, ὅτε ἤκουσαν ὅτι ἔδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐξουσίαν συναγαγεῖν δύναμιν. [9] καὶ παρέδωκαν οἱ ἐκ τῆς ἄκρας Ιωναθαν τὰ ὅμηρα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτοὺς τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν. [10] καὶ ᾠκησεν Ιωναθαν ἐν Ιερουσαλημ καὶ ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ καινίζειν τὴν πόλιν. [11] καὶ εἶπεν πρὸς τοὺς ποιοῦντας τὰ ἔργα οἰκοδομεῖν τὰ τείχη καὶ τὸ ὄρος Σιων κυκλόθεν ἐκ λίθων τετραπόδων εἰς ὀχύρωσιν, καὶ ἐποίησαν οὕτως. [12] καὶ ἔφυγον οἱ ἀλλογενεῖς οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν, οἷς ᾠκοδόμησεν Βακχίδης, [13] καὶ κατέλιπεν ἕκαστος τὸν τόπον αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ· [14] πλὴν ἐν Βαιθσουροις ὑπελείφθησάν τινες τῶν καταλιπόντων τὸν νόμον καὶ τὰ προστάγματα· ἦν γὰρ εἰς φυγαδευτήριον. [15] Καὶ ἤκουσεν ᾽Αλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τὰς ἐπαγγελίας, ὅσας ἀπέστειλεν Δημήτριος τῷ Ιωναθαν, καὶ διηγήσαντο αὐτῷ τοὺς πολέμους καὶ τὰς ἀνδραγαθίας, ἃς ἐποίησεν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ τοὺς κόπους, οὓς ἔσχον, [16] καὶ εἶπεν Μὴ εὑρήσομεν ἄνδρα τοιοῦτον ἕνα; καὶ νῦν ποιήσομεν αὐτὸν φίλον καὶ σύμμαχον ἡμῶν. [17] καὶ ἔγραψεν ἐπιστολὰς καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ κατὰ τοὺς λόγους τούτους λέγων [18] Βασιλεὺς ʼΑλέξανδρος τῷ ἀδελφῷ Ιωναθαν χαίρειν. [19] ἀκηκόαμεν περὶ σοῦ ὅτι ἀνὴρ δυνατὸς ἰσχύι καὶ ἐπιτήδειος εἶ τοῦ εἶναι ἡμῶν φίλος. [20] καὶ νῦν καθεστάκαμέν σε σήμερον ἀρχιερέα τοῦ ἔθνους σου καὶ φίλον βασιλέως καλεῖσθαί σε (καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ πορφύραν καὶ στέφανον χρυσοῦν) καὶ φρονεῖν τὰ ἡμῶν καὶ συντηρεῖν φιλίας πρὸς ἡμᾶς. [21] Καὶ ἐνεδύσατο Ιωναθαν τὴν ἁγίαν στολὴν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ ἔτους ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας καὶ συνήγαγεν δυνάμεις καὶ κατεσκεύασεν ὅπλα πολλά. [22] Καὶ ἤκουσεν Δημήτριος τοὺς λόγους τούτους καὶ ἐλυπήθη καὶ εἶπεν [23] Τί τοῦτο ἐποιήσαμεν ὅτι προέφθακεν ἡμᾶς ʼΑλέξανδρος τοῦ φιλίαν καταλαβέσθαι τοῖς Ιουδαίοις εἰς στήριγμα; [24] γράψω αὐτοῖς κἀγὼ λόγους παρακλήσεως καὶ ὕψους καὶ δομάτων, ὅπως ὦσιν σὺν ἐμοὶ εἰς βοήθειαν. [25] καὶ ἀπέστειλεν αὐτοῖς κατὰ τοὺς λόγους τούτους Βασιλεὺς Δημήτριος τῷ ἔθνει τῶν Ιουδαίων χαίρειν. [26] ἐπεὶ συνετηρήσατε τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας καὶ ἐνεμείνατε τῇ φιλίᾳ ἡμῶν καὶ οὐ προσεχωρήσατε τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἠκούσαμεν καὶ ἐχάρημεν. [27] καὶ νῦν ἐμμείνατε ἔτι τοῦ συντηρῆσαι πρὸς ἡμᾶς πίστιν, καὶ ἀνταποδώσομεν ὑμῖν ἀγαθὰ ἀνθ' ὧν ποιεῖτε μεθ' ἡμῶν. [28] καὶ ἀφήσομεν ὑμῖν ἀφέματα πολλὰ καὶ δώσομεν ὑμῖν δόματα. [29] καὶ νῦν ἀπολύω ὑμᾶς καὶ ἀφίημι πάντας τοὺς Ιουδαίους ἀπὸ τῶν φόρων καὶ τῆς τιμῆς τοῦ ἁλὸς καὶ ἀπὸ τῶν στεφάνων, [30] καὶ ἀντὶ τοῦ τρίτου τῆς σπορᾶς καὶ ἀντὶ τοῦ ἡμίσους τοῦ καρποῦ τοῦ ξυλίνου τοῦ ἐπιβάλλοντός μοι λαβεῖν ἀφίημι ἀπὸ τῆς σήμερον καὶ ἐπέκεινα τοῦ λαβεῖν ἀπὸ γῆς Ιουδα καὶ ἀπὸ τῶν τριῶν νομῶν τῶν προστιθεμένων αὐτῇ ἀπὸ τῆς Σαμαρίτιδος καὶ Γαλιλαίας ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. [31] καὶ Ιερουσαλημ ἔστω ἁγία καὶ ἀφειμένη καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς, αἱ δεκάται καὶ τὰ τέλη. [32] ἀφίημι καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἄκρας τῆς ἐν Ιερουσαλημ καὶ δίδωμι τῷ ἀρχιερεῖ, ὅπως ἂν καταστήσῃ ἐν αὐτῇ ἄνδρας, οὓς ἂν αὐτὸς ἐκλέξηται, τοῦ φυλάσσειν αὐτήν. [33] καὶ πᾶσαν ψυχὴν Ιουδαίων τὴν αἰχμαλωτισθεῖσαν ἀπὸ γῆς Ιουδα εἰς πᾶσαν βασιλείαν μου ἀφίημι ἐλευθέραν δωρεάν· καὶ πάντες ἀφιέτωσαν τοὺς φόρους καὶ τῶν κτηνῶν αὐτῶν. [34] καὶ πᾶσαι αἱ ἑορταὶ καὶ τὰ σάββατα καὶ νουμηνίαι καὶ ἡμέραι ἀποδεδειγμέναι καὶ τρεῖς ἡμέραι πρὸ ἑορτῆς καὶ τρεῖς μετὰ ἑορτὴν ἔστωσαν πᾶσαι ἡμέραι ἀτελείας καὶ ἀφέσεως πᾶσιν τοῖς Ιουδαίοις τοῖς οὖσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, [35] καὶ οὐχ ἕξει ἐξουσίαν οὐδεὶς πράσσειν καὶ παρενοχλεῖν τινα αὐτῶν περὶ παντὸς πράγματος. [36] καὶ προγραφήτωσαν τῶν Ιουδαίων εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ βασιλέως εἰς τριάκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ δοθήσεται αὐτοῖς ξένια, ὡς καθήκει πάσαις ταῖς δυνάμεσιν τοῦ βασιλέως. [37] καὶ κατασταθήσεται ἐξ αὐτῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν τοῦ βασιλέως τοῖς μεγάλοις, καὶ ἐκ τούτων κατασταθήσονται ἐπὶ χρειῶν τῆς βασιλείας τῶν οὐσῶν εἰς πίστιν· καὶ οἱ ἐπ' αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ἔστωσαν ἐξ αὐτῶν καὶ πορευέσθωσαν τοῖς νόμοις αὐτῶν, καθὰ καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ἐν γῇ Ιουδα. [38] καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς τοὺς προστεθέντας τῇ Ιουδαίᾳ ἀπὸ τῆς χώρας Σαμαρείας προστεθήτω τῇ Ιουδαίᾳ πρὸς τὸ λογισθῆναι τοῦ γενέσθαι ὑφ' ἕνα τοῦ μὴ ὑπακοῦσαι ἄλλης ἐξουσίας ἀλλ' ἢ τοῦ ἀρχιερέως. [39] Πτολεμαίδα καὶ τὴν προσκυροῦσαν αὐτῇ δέδωκα δόμα τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν Ιερουσαλημ εἰς τὴν καθήκουσαν δαπάνην τοῖς ἁγίοις. [40] κἀγὼ δίδωμι κατ'

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐνιαυτὸν δέκα πέντε χιλιάδας σίκλων ἀργυρίου ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων. [41] καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον, ὃ οὐκ ἀπεδίδοσαν ἀπὸ τῶν χρειῶν ὡς ἐν τοῖς πρώτοις ἔτεσιν, ἀπὸ τοῦ νῦν δώσουσιν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου. [42] καὶ ἐπὶ τούτοις πεντακισχιλίους σίκλους ἀργυρίου, οὓς ἐλάμβανον ἀπὸ τῶν χρειῶν τοῦ ἁγίου ἀπὸ τοῦ λόγου κατ᾽ ἐνιαυτόν, καὶ ταῦτα ἀφίεται διὰ τὸ ἀνήκειν αὐτὰ τοῖς ἱερεῦσιν τοῖς λειτουργοῦσιν. [43] καὶ ὅσοι ἐὰν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ιεροσολύμοις καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ ὀφείλων βασιλικὰ καὶ πᾶν πρᾶγμα, ἀπολελύσθωσαν καὶ πάντα, ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. [44] καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι καὶ ἐπικαινισθῆναι τὰ ἔργα τῶν ἁγίων, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ βασιλέως. [45] καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη Ιερουσαλημ καὶ ὀχυρῶσαι κυκλόθεν, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη ἐν τῇ Ιουδαίᾳ. [46] Ὡς δὲ ἤκουσεν Ιωναθαν καὶ ὁ λαὸς τοὺς λόγους τούτους, οὐκ ἐπίστευσαν αὐτοῖς οὐδὲ ἐπεδέξαντο, ὅτι ἐπεμνήσθησαν τῆς κακίας τῆς μεγάλης, ἧς ἐποίησεν ἐν Ισραηλ καὶ ἔθλιψεν αὐτοὺς σφόδρα. [47] καὶ εὐδόκησαν ἐν Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι αὐτὸς ἐγένετο αὐτοῖς ἀρχηγὸς λόγων εἰρηνικῶν, καὶ συνεμάχουν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας. [48] Καὶ συνήγαγεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς δυνάμεις μεγάλας καὶ παρενέβαλεν ἐξ ἐναντίας Δημητρίου. [49] καὶ συνῆψαν πόλεμον οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ ἔφυγεν ἡ παρεμβολὴ Δημητρίου, καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἴσχυσεν ἐπ᾽ αὐτούς· [50] καὶ ἐστερέωσεν τὸν πόλεμον σφόδρα, ἕως ἔδυ ὁ ἥλιος, καὶ ἔπεσεν ὁ Δημήτριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. [51] Καὶ ἀπέστειλεν Ἀλέξανδρος πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα Αἰγύπτου πρέσβεις κατὰ τοὺς λόγους τούτους λέγων [52] Ἐπεὶ ἀνέστρεψα εἰς τὴν βασιλείαν μου καὶ ἐνεκάθισα ἐπὶ θρόνου πατέρων μου καὶ ἐκράτησα τῆς ἀρχῆς, καὶ συνέτριψα τὸν Δημήτριον καὶ ἐπεκράτησα τῆς χώρας ἡμῶν [53] καὶ συνῆψα πρὸς αὐτὸν μάχην, καὶ συνετρίβη αὐτὸς καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὑφ᾽ ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσαμεν ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτοῦ· [54] καὶ νῦν στήσωμεν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ νῦν δός μοι τὴν θυγατέρα σου εἰς γυναῖκα, καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι καὶ δώσω σοι δόματα καὶ αὐτῇ ἄξιά σου. [55] Καὶ ἀπεκρίθη Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς λέγων Ἀγαθὴ ἡμέρα, ἐν ᾗ ἐπέστρεψας εἰς γῆν πατέρων σου καὶ ἐκάθισας ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτῶν. [56] καὶ νῦν ποιήσω σοι ἃ ἔγραψας, ἀλλὰ ἀπάντησον εἰς Πτολεμαίδα, ὅπως ἴδωμεν ἀλλήλους, καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι, καθὼς εἴρηκας. [57] Καὶ ἐξῆλθεν Πτολεμαῖος ἐξ Αἰγύπτου, αὐτὸς καὶ Κλεοπάτρα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς Πτολεμαίδα ἔτους δευτέρου καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. [58] καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, καὶ ἐξέδετο αὐτῷ Κλεοπάτραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ καὶ ἐποίησεν τὸν γάμον αὐτῆς ἐν Πτολεμαίδι καθὼς οἱ βασιλεῖς ἐν δόξῃ μεγάλῃ.— [59] καὶ ἔγραψεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς Ιωναθη ἐλθεῖν εἰς συνάντησιν αὐτῷ. [60] καὶ ἐπορεύθη μετὰ δόξης εἰς Πτολεμαίδα καὶ ἀπήντησεν τοῖς δυσὶν βασιλεῦσι· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν καὶ δόματα πολλὰ καὶ εὗρεν χάριν ἐνώπιον αὐτῶν. [61] καὶ ἐπισυνήχθησαν ἐπ᾽ αὐτὸν ἄνδρες λοιμοὶ ἐξ Ισραηλ, ἄνδρες παράνομοι, ἐντυχεῖν κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ οὐ προσέσχεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς. [62] καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐξέδυσαν Ιωναθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν πορφύραν, καὶ ἐποίησαν οὕτως. [63] καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς μετ᾽ αὐτοῦ καὶ εἶπεν τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ Ἐξέλθατε μετ᾽ αὐτοῦ εἰς μέσον τῆς πόλεως καὶ κηρύξατε τοῦ μηδένα ἐντυγχάνειν κατ᾽ αὐτοῦ περὶ μηδενὸς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πράγματος, καὶ μηδεὶς αὐτῷ παρενοχλείτω περὶ παντὸς λόγου. [64] καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἐντυγχάνοντες τὴν δόξαν αὐτοῦ, καθὼς ἐκήρυξεν, καὶ περιβεβλημένον αὐτὸν πορφύραν, καὶ ἔφυγον πάντες. [65] καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς καὶ ἔγραψεν αὐτὸν τῶν πρώτων φίλων καὶ ἔθετο αὐτὸν στρατηγὸν καὶ μεριδάρχην. [66] καὶ ἐπέστρεψεν Ιωναθαν εἰς Ιερουσαλημ μετ᾽ εἰρήνης καὶ εὐφροσύνης. [67] Καὶ ἐν ἔτει πέμπτῳ καὶ ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἦλθεν Δημήτριος υἱὸς Δημητρίου ἐκ Κρήτης εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ. [68] καὶ ἤκουσεν ᾽Αλέξανδρος ὁ βασιλεὺς καὶ ἐλυπήθη σφόδρα καὶ ὑπέστρεψεν εἰς ᾽Αντιόχειαν. [69] καὶ κατέστησεν Δημήτριος ᾽Απολλώνιον τὸν ὄντα ἐπὶ Κοίλης Συρίας, καὶ συνήγαγεν δύναμιν μεγάλην καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ Ιάμνειαν· καὶ ἀπέστειλεν πρὸς Ιωναθαν τὸν ἀρχιερέα λέγων [70] Σὺ μονώτατος ἐπαίρῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς, ἐγὼ δὲ ἐγενήθην εἰς καταγέλωτα καὶ εἰς ὀνειδισμὸν διὰ σέ· καὶ διὰ τί σὺ ἐξουσιάζῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐν τοῖς ὄρεσι; [71] νῦν οὖν εἰ πέποιθας ἐπὶ ταῖς δυνάμεσίν σου, κατάβηθι πρὸς ἡμᾶς εἰς τὸ πεδίον, καὶ συγκριθῶμεν ἑαυτοῖς ἐκεῖ, ὅτι μετ᾽ ἐμοῦ ἐστιν δύναμις τῶν πόλεων. [72] ἐρώτησον καὶ μάθε τίς εἰμι καὶ οἱ λοιποὶ οἱ βοηθοῦντες ἡμῖν, καὶ λέγουσιν Οὐκ ἔστιν ὑμῖν στάσις ποδὸς κατὰ πρόσωπον ἡμῶν, ὅτι δὶς ἐτροπώθησαν οἱ πατέρες σου ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. [73] καὶ νῦν οὐ δυνήσῃ ὑποστῆναι τὴν ἵππον καὶ δύναμιν τοιαύτην ἐν τῷ πεδίῳ, ὅπου οὐκ ἔστιν λίθος οὐδὲ κόχλαξ οὐδὲ τόπος τοῦ φυγεῖν. [74] ῾Ως δὲ ἤκουσεν Ιωναθαν τῶν λόγων ᾽Απολλωνίου, ἐκινήθη τῇ διανοίᾳ καὶ ἐπέλεξεν δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ ἐξῆλθεν ἐξ Ιερουσαλημ, καὶ συνήντησεν αὐτῷ Σιμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ βοήθειαν αὐτῷ. [75] καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ Ιοππην, καὶ ἀπέκλεισαν αὐτὴν οἱ ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι φρουρὰ ᾽Απολλωνίου ἐν Ιοππη· καὶ ἐπολέμησαν αὐτήν, [76] καὶ φοβηθέντες ἤνοιξαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκυρίευσεν Ιωναθαν Ιοππης. [77] kai ἤκουσεν ᾽Απολλώνιος καὶ παρενέβαλεν τρισχιλίαν ἵππον καὶ δύναμιν πολλὴν καὶ ἐπορεύθη εἰς ῎Αζωτον ὡς διοδεύων καὶ ἅμα προῆγεν εἰς τὸ πεδίον διὰ τὸ ἔχειν αὐτὸν πλῆθος ἵππου καὶ πεποιθέναι ἐπ᾽ αὐτῇ. [78] καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς ῎Αζωτον, καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ εἰς πόλεμον. [79] καὶ ἀπέλιπεν Απολλώνιος χιλίαν ἵππον κρυπτῶς κατόπισθεν αὐτῶν. [80] καὶ ἔγνω Ιωναθαν ὅτι ἔστιν ἔνεδρον κατόπισθεν αὐτοῦ, καὶ ἐκύκλωσαν αὐτοῦ τὴν παρεμβολὴν καὶ ἐξετίναξαν τὰς σχίζας εἰς τὸν λαὸν ἐκ πρωίθεν ἕως δείλης· [81] ὁ δὲ λαὸς εἱστήκει, καθὼς ἐπέταξεν Ιωναθαν, καὶ ἐκοπίασαν οἱ ἵπποι αὐτῶν. [82] καὶ εἵλκυσεν Σιμων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ συνῆψεν πρὸς τὴν φάλαγγα, ἡ γὰρ ἵππος ἐξελύθη, καὶ συνετρίβησαν ὑπ᾽ αὐτοῦ καὶ ἔφυγον, [83] καὶ ἡ ἵππος ἐσκορπίσθη ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ ἔφυγον εἰς ῎Αζωτον καὶ εἰσῆλθον εἰς Βηθδαγων τὸ εἰδώλιον αὐτῶν τοῦ σωθῆναι. [84] καὶ ἐνεπύρισεν Ιωναθαν τὴν ῎Αζωτον καὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῆς καὶ ἔλαβεν τὰ σκῦλα αὐτῶν καὶ τὸ ἱερὸν Δαγων καὶ τοὺς συμφυγόντας εἰς αὐτὸ ἐνεπύρισεν πυρί. [85] καὶ ἐγένοντο οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ σὺν τοῖς ἐμπυρισθεῖσιν εἰς ἄνδρας ὀκτακισχιλίους. [86] καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν Ιωναθαν καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ ᾽Ασκαλῶνα, καὶ ἐξῆλθον οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς συνάντησιν αὐτῷ ἐν δόξῃ μεγάλῃ. [87] καὶ ἐπέστρεψεν Ιωναθαν εἰς Ιερουσαλημ σὺν τοῖς παρ᾽ αὐτοῦ ἔχοντες σκῦλα πολλά. [88] καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ᾽Αλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, καὶ προσέθετο ἔτι δοξάσαι τὸν Ιωναθαν· [89] καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ πόρπην χρυσῆν, ὡς ἔθος ἐστὶν δίδοσθαι τοῖς συγγενέσιν τῶν βασιλέων, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν Ακκαρων καὶ πάντα τὰ ὅρια αὐτῆς εἰς κληροδοσίαν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11

Okufà kwa Aleksandro Balasi n'okwa Ptolemeyo

[1] Mwâmi w'e Mîsiri anacirhôla engabo eli nyinji nka mushenyi guli oku burhambi bw'enyanja n'amârho manji, anaciyîsha alonza okurhôla obwâmi bwa Aleksandro n'obwenge n'okubuyûshûla oku bwâmi bwâge. [2] Anacija e Sîriya n'ebinwa bya olubohôlolo abayûbakaga omu cishagala bakazibiyigula embere zâge banakazi libirhira emunda ali bulya mwâmi Aleksandro ali amarhegeka mpu bajè emunda ali bulya ali ishazala. [3] Ci erhi Ptolemeyo anajaga omu lugo, anahira abalanzi b'omu ngabo yâge muli lulya lugo. [4] Erhi ahika aha Azoti, abantu b'eyôla munda banacimuyêreka enyumpa ya Dagoni oku yahîre, olugo lonêne, emirhundu yali eburhambi byôshi byashabusire, emirhumba eri eyi n'eyi misigaliza y'abahîraga omu ntambala bulya balijire babalundika oku burhambi bwa enjira yâge yôshi. [5] Banaciganîrira mwâmi oku Yônatani ajizire kôshi mpu lyo bamulenganya ci mwâmi acîhulikira. [6] Yonatani anaciyîsha ayambîrhe bwinjà bwinjà aja emunda mwâmi ali aha Yope banacilamusanya bwinjà, banacigeza obudufu ahôla. [7] Yonatani anacilûsa mwâmi kuhika oku lwîshi lwa Eleteri, buzinda ashubigaluka e Yeruzalemu. [8] Mwâmi Ptolemeyo anaciba ntyôla mwâmi w'ebishagala binali oku burhambi bw'enyanja kuhika oku Selekiya oku burhambi bw'enyanja erhi anajà ahiga emihigo mibi kuli Aleksandro. [9] Arhuma entumwa emunda mwâmi Demetriyusi ali mpu bamubwîre erhi: “oyishe rhuyumvanye rhwembi nanayîshikuha mwâli wâni owali omu mwa Aleksandro, kandi wanayîma omu bwâmi bwa sho. [10] Nacîyunjuzize erhi ngendi muha mwâli wâni bulya azindilonza okunyîrha. [11] Amushobekaga ntyôla bulya anakazâgilonza obwâmi bwâge. [12] Erhi aba amarhôla mwâli wâge agendimuhà Demetriyusi na kurhenga ahôla obwîra bwafa bôshi na Aleksandro enshombo yâbo yanacikula yamanyîkana. [13] Ptolemeyo anacija omu Antiyokiya, ayambala ntyôla mashungwè abiri oku irhwe lyâge, ishungwè ly'e Mîsiri n'ishungwè ly'e Aziya. [14] Mwâmi Aleksandro ali e Silisiya mwago mango, bulya abantu bayo bali bmacîhinduliraye; aleksandro erhi amanya ntyo agenda alikoza ishazâla, ayîsha ali mulwîsa. [15] Mwâmi Ptolemeyo anaciyîsha aja emunda Aleksandro ali n'engabo nyinji, amuhima anamulibirhako. [16] Aleksandro anaciyâkira e Arabiya mpu ajilonzayo aha acîfulika, mwâmi Ptolemeyo anacihima ntyôla. [17] Omuharabu Zabdieli anatwa irhwe lya Aleksandro anacilirhumira Ptolemeyo. [18] Mwâmi Ptolemeyo erhi kugera nsiku isharhu naye afa, n'abasirika bâge bali omu nyumpa nzibunzibu za amatabâro banigwa n'abantu ba mli lulya lugo. [19] Demetriyusi anaciba mwâmi omu maka gwa igana na makumi gali ndarhu na myâka nda.

Demetriyusi na Yonatani bayumvîkana

[20] Muli agôla mango Yonatani anacishûbûza engabo y'e Buyahudi mpu erhole olugo lwa Yeruzalemu, anacihirako masini manji ga kulwa. [21] Okubundi bantu babî baguma balya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

barhasîmaga ishanja lyâbo banacijà emunda Demetriyusi ali banacimubwîra oku Yonatani amagorha olugo. [22] Erhi ayumva kulya Demetriyusi anaciyandikira Yonatani mpu aleke duba duba okugorha olugo mpu anayîshe amubone aha Ptolemayisi bashambâle bôshi naye. [23] Erhi Yonatani anabona agôla maruba, anacirhegeka mpu bakulikize okugorha olwôla lugo, na erhi aba amacîshoga abamulusa, baguma ômu bashamuka b'Israheli n'abandi omu badâhwa, yêne acîhira omu mbaka. [24] Erhi aba amarhôla amasholo, enfaranga n'emyambalo minji n'ebindi binji bya luhembo anacija emunda mwâmi ali aha Ptolemayisi naye anacirhona emunda ali. [25] Bantu baguma bagalugalu b'omu cihugo bagendi mushobeka. [26] Ci konene mwâmi amujirira nk'oku abâbo bamujiriraga embere: amukuza embere za abîra bâge. [27] Amusi mika bwinjà omu budâhwa bwâge na ngasi cikono anali agwêrhe kurhenga mîra anacimuha ecikono ca burhanzi omu bîra bâge bôshi. [28] Yonatani anacihûna mwâmi mpu arhenze ngasi mpongano omu Buyahudi n'omu mirhundu isharhu ya Samâriya anacimulaganya kuli ebyôla talenta magana asharhu. [29] Mwâmi anaciyêmêra na kuli ebyôla byôshi anaciyandikira Yonatani amaruba bene agala:

[30] Mwâmi Demetriyusi kuli mwene wâbo Yonatani n'oku lubaga loshi lw'Abayahudi omusingo. [31] Rhumurhumire empamiso y'amaruba rhwayandikiraga mwene wîrhu Lasteni oku bimuyêrekîre lyo mumanya ebyali muli ago maruba. [32] Mwâmi Demetriyusi kuli îshe wâge Lasteni, musingo. [33] Rhwarhôzire omuhigo gw'okujirira Bene Israheli aminja bulya babà bîra bîrhu banajira ebishingânîne emunda rhuli, okwôla oku bulonza bwâbo bwinjà barhujirira [34] Rhushubiri babwîra oku Obuyahudi bunali bwâbo na mirhundu isharhu y'oku Samâriya byarhenzibagwa oku Samâriya mpu bilungane n'Obuyahudi byo birigi Efrayimu, Lida, Ramatayimi kuguma n'emirhundu elungîne haguma nayo; oku bunguke bwabagendiharâmya aha Yeruzalemu rhubajirire ogu mulagi ahâli ha okukabahongêsa nka kulya mwâmi anakazâgihongerwa ngasi mwâka oku mburho z'omu mashwa n'oku mirehe y'oku mirhi. [35] Na ngasi buhashe rhujira, kurhenga ene abè oku ibarati, abè oku mpongano enali yîrhu, abè omu munyu gulunga, abè oku bimane bîrhu, rhwalonza okubalekerabyo. [36] Barhakacikula kurhenga ene na ntà mango ciru n'amaguma omu nsiku zayisha eyêla. [37] Bunôla mujirage obushiru bw'okujira olwandiko ly'eri irhegeko lihâbwe Yonatani linabikwe oku ntondo ntagatîfu[a] hâgo hâgo.

Demetriyusi II n'engabo ya Yonatani barhabâlana omu ntambala yatulagwa aha Antiyokiya

[38] Mwâmi Demetriyusi erhi abona oku ecihugo ciri n'omurhûla na ntà kantu kaciri kazibu embere zâge, arhuma engabo yâge ngasi muguma omu mwâge, kuleka emirhwe y'ihanga erya ajaga alonza oku bihugo biri oku nyanja e mw'abapagani; na ntyôla emirhwe yôshi y'ababusi

[a] **11.37** Entondo ntagatîfu yo ntondo ya Siyoni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bâge yashuba bashombanyi bâge. [39] Trifoni[b] owali mîra mwîra wa Aleksandro erhi abona oku emirhwe yo shi edwîrhe yacidudumira Demetriyusi akanya aja emunda omuharabu Yamuleku ali, ye wakazâgilera Antiyokusi mwâna murhò mugala wa Aleksandro. [40] Anacisêza mpu agendimuheba oku ntebe ahâli h'îshe, anacimushambalira amabî Demetriyusi amajira gôshi na kurhi obukunizi bw'engabo yâge buyôsire. Anacibêra ahôla nsiku zirhali nyi.

[41] Yonatani anacirhumiza mpu bagendihûna mwâmi Demetriyusi okurhenza emirhwe yali omu lugo lwa Yeruzalemu n'omu zindi nyumpa z'okulwîra zanali omu Buyahudi bulya bakazâgilwîsa Israheli. [42] Demetriyusi anacirhuma mpu bagendibwîra Yonatani erhi arhali wênene najirira okwôla, ci nalonza okukuhêka irenge we n'ishanja lyâwe ngasi mango erhi nankanabona mpashire. [43] Ontumirage bunôla wanajira kwinjà erhi wankantumira abantu bayîshintabâla buly'emirhwe yâni yôshi yayâsire. [44] Yonatani amurhumira bantu bihumbi bisharhu bazibu na ba ntwâli eyôla Antiyokiya. Banacijà emunda mwâmi ali naye asîma bwenêne erhi ababona bayîsha. [45] Bantu b'olwo lugo bashûbûzanya omwôla lugo mwonêne bantu bihumbi igana na makumi abiri balonza okuyîrha mwâmi. [46] Erhi mwâmi aba amayâkira omu bwâmi bwâge, abantu ba lulya lugo banacifuka enjira z'omu lugo zôshi banarhondêra okulwa. [47] Okubundi mwâmi anacihamagala Abayahudi mpu bayîshe bamurhabâle, bôshi oku banali bamuzongoloka buzinda balumîra omu lugo loshi. Bayîrha olwôla lusiku hôfi hantu bihumbi igana. [48] Bayôca lulya lugo, banyaga olôla lusiku eminyago erhali minyi banacilîkûza mwâmi. [49] Erhi babona oku Abayahudi bo bakola bagwêrhe olugo bajuguma bajilakira mwâmi emirenge y'okumuyinginga [50] mpu orhulambûlire okuboko kwâwe kulyo, Abayahudi baleke okurhulwîsa n'okulwa omu lugo. [51] Ho na halya banacijandika emirasano yâbo bashenga omurhûla. Abayahudi bakuzibwa bwenêne emunda mwâmi ali n'emwa ngasi bôshi banali omu bwâmi, banacishubira e Yeruzalemu bayîsha bakungujire minyago minji. [52] Mwâmi Demetriyusi anacishubira oku ntebe yâge y'obwâmi n'ecihugo ca rhulûla embere zâge. [53] Ci ahakana ebi ali amalagana hyôshi; anyihya obwîra bwâge emunda Yonatani ali, arhanacikengêraga aminja oyûla amujirire anaci rhondêra okumubabaza bwenêne.

Oburhegesi bwa Simoni omu Betisuri

[54] Enyuma ly'okola, Trifoni anaciyîsha adwîrhe Antiyokusi mwâna murhò, anacimuyîmika mwâmi anacimuyambisa n'ishungwè. [55] Kuli ye hashukira ngasi mirhwe yôshi Demetriyusi analibisireko, banacilwîsa oyûla muzinda anakûla omulindi ayâka. [56] Trifoni anacirhôla enjavu, anaciyîma omu Antiyokiya.

[57] Okubundi olya mwâna Antiyokusi anaciyandikira Yonatani amaruba gali gadesire ntyâla: “Nkuzibuhize omu budâhwa bwâwe nankujizire murhambo w'ebyôla bihugo bini nankuhizire oku

[b] **11.39** Trifoni, ali muntu orhalama omu bushinganyanya. Lolà 13, 31.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mulongo gwa abîra ba mwâmi.” [58] Anacimurhumira kuguma ebirugu by'amasholo, na eby'oku ntalule n'obuhashe bw'okunywêra oku cikombe c'amasholo, obw'okuyambala emyambalo y'akaduku n'okuyambala olugondo lw'amasholo. [59] Anacijira mwene wâbo Simoni murhambo w'abalwi b'omu cihugo cilandirire kurhenga e Mashonezo g'e Tiri kujà oku lubibi lw'e Mîsiri. [60] Okubundi Yonatani anacikanya aja ageragera omu cihugo erindi ishiriza ly'olwîshi n'ebishagala; na kuli ye bacilunga emirhwe y’Abanya-Sîriya bôshi mpu bakazilwira haguma. Anaciyôsha obola aha Eskaloni, n'abantu b'eyôla munda bayîsha bali mukuza. [61] Kurhenga ahôla aja e Gaza. Erhi abantu bayo bacimuyîgalira enyunvi agorha lulya lugo, ayôca emirhundu yali eburhambi anayinyaga. [62] Okubundi abantu b'e Gaza banaciyinginga Yonatani naye abalambûlira okuboko kulyo. Ci konene arhôla nka mpira abâna b'abakulu bâbo anacibarhuma e Yeruzalemu. Anacizunguluka ntyôla ecihugo kuhika aha Damasko.

[63] Yonatani anayumva oku abarhambo b'abasirika ba Demetriyusi bali e Kadesi omu Galileya banagwêrhe omuhigo gw'okumalîra obuhimanyi bwâge. [64] Abarhabâlira erhi aba amaleka mwene wâbo Simoni omu cihugo. [65] Simoni anacija e Betisuri, akoza yo entambala nsiku zirhali nyi okubundi aluzongoloka. [66] Abali bazongolosirwe ntyôla erhi babà bamamuhûna mpu anayankirire okuboko kwâge kulyo naye abalambûlirakwo, abarhenza mulya lugo anacilurhôla anacihiramwo abalanzi. [67] Yonatani n'engabo yâge banacihanda hôfi n'amîshi ga Genezari na erhi buca mucêracêra banacijà omu kabanda k'Asori. [68] Okubundi engabo y'abandi bantu bali bacîfulisire omu ntondo banaciyîsha bayegera emunda bali. [69] Abantu bali bacîfulisire bafulumuka halya bali bacîfulisire banarhondêra okulwa; [70] Bôshi abantu ba Yonatani banacîkûla omulindi bayâka. Kurhasigalaga omuntu aha nyuma lya Matatiyasi mugala w'Absalomu; na Yuda mugala wa Kalfi, barhambo b'emirhwe. [71] Okubundi Yonatani anasharhula emyambalo yâge, acîshîga akatulo omw'irhwe lyâge anacisalira. [72] Anacibahindukira arhondêra okubalwîsa abashubiza nyuma, abalibirhako. [73] Erhi babona kulya balya bantu bâge bayâkaga bagaluka emu nda ali, bôshi haguma banacishimbulira abashombanyi kuhika aha Kadesi, aha alitwîre ecihando câge, nabo bonene bahanda ahôla. [74] Olwo lusiku kwanacifa bantu bihumbi bisharhu muli abôla bashombanyi banya-mahanga, Yonatani anacishubira e Yeruzalemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 11

[1] Καὶ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἤθροισεν δυνάμεις πολλὰς ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης καὶ πλοῖα πολλὰ καὶ ἐζήτησε κατακρατῆσαι τῆς βασιλείας ᾽Αλεξάνδρου δόλῳ καὶ προσθεῖναι αὐτὴν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. [2] καὶ ἐξῆλθεν εἰς Συρίαν λόγοις εἰρηνικοῖς, καὶ ἤνοιγον αὐτῷ οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων καὶ συνήντων αὐτῷ, ὅτι ἐντολὴ ἦν ᾽Αλεξάνδρου τοῦ βασιλέως συναντᾶν αὐτῷ διὰ τὸ πενθερὸν αὐτοῦ εἶναι· [3] ὡς δὲ εἰσεπορεύετο εἰς τὰς πόλεις Πτολεμαῖος, ἀπέτασσε τὰς δυνάμεις φρουρὰν ἐν ἑκάστῃ πόλει. [4] ὡς δὲ ἤγγισαν Αζώτου, ἔδειξαν αὐτῷ τὸ ἱερὸν Δαγων ἐμπεπυρισμένον καὶ ῎Αζωτον καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς καθῃρημένα καὶ τὰ σώματα ἐρριμμένα καὶ τοὺς ἐμπεπυρισμένους, οὓς ἐνεπύρισεν ἐν τῷ πολέμῳ· ἐποίησαν γὰρ θημωνιὰς αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. [5] καὶ διηγήσαντο τῷ βασιλεῖ ἃ ἐποίησεν Ιωναθαν εἰς τὸ ψογίσαι αὐτόν· καὶ ἐσίγησεν ὁ βασιλεύς. [6] καὶ συνήντησεν Ιωναθαν τῷ βασιλεῖ εἰς Ιοππην μετὰ δόξης, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους καὶ ἐκοιμήθησαν ἐκεῖ. [7] καὶ ἐπορεύθη Ιωναθαν μετὰ τοῦ βασιλέως ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ καλουμένου ᾽Ελευθέρου καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ιερουσαλημ. [8] ὁ δὲ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ἐκυρίευσεν τῶν πόλεων τῆς παραλίας ἕως Σελευκείας τῆς παραθαλασσίας καὶ διελογίζετο περὶ ᾽Αλεξάνδρου λογισμοὺς πονηρούς. [9] καὶ ἀπέστειλεν πρέσβεις πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα λέγων Δεῦρο συνθώμεθα πρὸς ἑαυτοὺς διαθήκην, καὶ δώσω σοι τὴν θυγατέρα μου, ἣν εἶχεν ᾽Αλέξανδρος, καὶ βασιλεύσεις τῆς βασιλείας τοῦ πατρός σου· [10] μεταμέλημαι γὰρ δοὺς αὐτῷ τὴν θυγατέρα μου, ἐζήτησεν γὰρ ἀποκτεῖναί με. [11] καὶ ἐψόγισεν αὐτὸν χάριν τοῦ ἐπιθυμῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ· [12] καὶ ἀφελόμενος αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἔδωκεν αὐτὴν τῷ Δημητρίῳ καὶ ἠλλοιώθη τῷ ᾽Αλεξάνδρῳ, καὶ ἐφάνη ἡ ἔχθρα αὐτῶν. [13] καὶ εἰσῆλθεν Πτολεμαῖος εἰς ᾽Αντιόχειαν καὶ περιέθετο τὸ διάδημα τῆς ᾽Ασίας· καὶ περιέθετο δύο διαδήματα περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ ᾽Ασίας. [14] ᾽Αλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς ἦν ἐν Κιλικίᾳ κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, ὅτι ἀπεστάτουν οἱ ἀπὸ τῶν τόπων ἐκείνων. [15] καὶ ἤκουσεν ᾽Αλέξανδρος καὶ ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐν πολέμῳ. καὶ ἐξήγαγεν Πτολεμαῖος καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ καὶ ἐτροπώσατο αὐτόν· [16] καὶ ἔφυγεν ᾽Αλέξανδρος εἰς τὴν ᾽Αραβίαν τοῦ σκεπασθῆναι αὐτὸν ἐκεῖ, ὁ δὲ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὑψώθη. [17] καὶ ἀφεῖλεν Ζαβδιηλ ὁ ῎Αραψ τὴν κεφαλὴν ᾽Αλεξάνδρου καὶ ἀπέστειλεν τῷ Πτολεμαίῳ. [18] καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ἀπέθανεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτοῦ ἀπώλοντο ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν. [19] καὶ ἐβασίλευσεν Δημήτριος ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. [20] ᾽Εν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνήγαγεν Ιωναθαν τοὺς ἐκ τῆς Ιουδαίας τοῦ ἐκπολεμῆσαι τὴν ἄκραν τὴν ἐν Ιερουσαλημ καὶ ἐποίησεν ἐπ᾽ αὐτὴν μηχανὰς πολλάς. [21] καὶ ἐπορεύθησάν τινες μισοῦντες τὸ ἔθνος αὐτῶν ἄνδρες παράνομοι πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὅτι Ιωναθαν περικάθηται τὴν ἄκραν. [22] καὶ ἀκούσας ὠργίσθη· ὡς δὲ ἤκουσεν, εὐθέως ἀναζεύξας ἦλθεν εἰς Πτολεμαίδα καὶ ἔγραψεν Ιωναθαν τοῦ μὴ περικαθῆσθαι καὶ τοῦ ἀπαντῆσαι αὐτὸν αὐτῷ συμμίσγειν εἰς Πτολεμαίδα τὴν ταχίστην. [23] ὡς δὲ ἤκουσεν Ιωναθαν, ἐκέλευσεν περικαθῆσθαι καὶ ἐπέλεξεν τῶν πρεσβυτέρων Ισραηλ καὶ τῶν ἱερέων καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν τῷ κινδύνῳ· [24] καὶ λαβὼν ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ ἱματισμὸν καὶ ἕτερα ξένια

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πλείονα καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὸν βασιλέα εἰς Πτολεμαίδα καὶ εὗρεν χάριν ἐναντίον αὐτοῦ. [25] καὶ ἐνετύγχανον κατ᾽ αὐτοῦ τινες ἄνομοι τῶν ἐκ τοῦ ἔθνους. [26] καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καθὼς ἐποίησαν αὐτῷ οἱ πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὕψωσεν αὐτὸν ἐναντίον τῶν φίλων αὐτοῦ πάντων. [27] καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ ὅσα ἄλλα εἶχεν τίμια τὸ πρότερον καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν πρώτων φίλων ἡγεῖσθαι. [28] καὶ ἠξίωσεν Ιωναθαν τὸν βασιλέα ποιῆσαι τὴν Ιουδαίαν ἀφορολόγητον καὶ τὰς τρεῖς τοπαρχίας καὶ τὴν Σαμαρῖτιν καὶ ἐπηγγείλατο αὐτῷ τάλαντα τριακόσια. [29] καὶ εὐδόκησεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἔγραψεν τῷ Ιωναθαν ἐπιστολὰς περὶ πάντων τούτων ἐχούσας τὸν τρόπον τοῦτον [30] Βασιλεὺς Δημήτριος Ιωναθαν τῷ ἀδελφῷ χαίρειν καὶ ἔθνει Ιουδαίων. [31] τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς, ἧς ἐγράψαμεν Λασθένει τῷ συγγενεῖ ἡμῶν περὶ ὑμῶν, γεγράφαμεν καὶ πρὸς ὑμᾶς, ὅπως εἰδῆτε. [32] Βασιλεὺς Δημήτριος Λασθένει τῷ πατρὶ χαίρειν. [33] τῷ ἔθνει τῶν Ιουδαίων φίλοις ἡμῶν καὶ συντηροῦσιν τὰ πρὸς ἡμᾶς δίκαια ἐκρίναμεν ἀγαθὸν ποιῆσαι χάριν τῆς ἐξ αὐτῶν εὐνοίας πρὸς ἡμᾶς. [34] ἐστάκαμεν αὐτοῖς τά τε ὅρια τῆς Ιουδαίας καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς Αφαιρεμα καὶ Λυδδα καὶ Ραθαμιν· προσετέθησαν τῇ Ιουδαίᾳ ἀπὸ τῆς Σαμαρίτιδος καὶ πάντα τὰ συγκυροῦντα αὐτοῖς πᾶσιν τοῖς θυσιάζουσιν εἰς Ιεροσόλυμα ἀντὶ τῶν βασιλικῶν, ὧν ἐλάμβανεν ὁ βασιλεὺς παρ᾽ αὐτῶν τὸ πρότερον κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν γενημάτων τῆς γῆς καὶ τῶν ἀκροδρύων. [35] καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν τῶν δεκατῶν καὶ τῶν τελῶν τῶν ἀνηκόντων ἡμῖν καὶ τὰς τοῦ ἁλὸς λίμνας καὶ τοὺς ἀνήκοντας ἡμῖν στεφάνους, πάντα ἐπαρκέσομεν αὐτοῖς. [36] καὶ οὐκ ἀθετηθήσεται οὐδὲ ἓν τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. [37] νῦν οὖν ἐπιμέλεσθε τοῦ ποιῆσαι τούτων ἀντίγραφον, καὶ δοθήτω Ιωναθαν καὶ τεθήτω ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ. [38] Καὶ εἶδεν Δημήτριος ὁ βασιλεὺς ὅτι ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἀνθειστήκει, καὶ ἀπέλυσεν πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, ἕκαστον εἰς τὸν ἴδιον τόπον, πλὴν τῶν ξένων δυνάμεων, ὧν ἐξενολόγησεν ἀπὸ τῶν νήσων τῶν ἐθνῶν· καὶ ἤχθραναν αὐτῷ πᾶσαι αἱ δυνάμεις αἱ ἀπὸ τῶν πατέρων. [39] Τρύφων δὲ ἦν τῶν παρὰ ᾽Αλεξάνδρου τὸ πρότερον καὶ εἶδεν ὅτι πᾶσαι αἱ δυνάμεις καταγογγύζουσιν κατὰ τοῦ Δημητρίου, καὶ ἐπορεύθη πρὸς Ιμαλκουε τὸν ῎Αραβα, ὃς ἔτρεφεν ᾽Αντίοχον τὸ παιδάριον τὸν τοῦ ᾽Αλεξάνδρου. [40] καὶ προσήδρευεν αὐτῷ, ὅπως παραδοῖ αὐτὸν αὐτῷ, ὅπως βασιλεύσῃ ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ὅσα συνετέλεσεν ὁ Δημήτριος καὶ τὴν ἔχθραν, ἣν ἐχθραίνουσιν αὐτῷ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. [41] καὶ ἀπέστειλεν Ιωναθαν πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα, ἵνα ἐκβάλῃ τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας ἐξ Ιερουσαλημ καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν· ἦσαν γὰρ πολεμοῦντες τὸν Ισραηλ. [42] καὶ ἀπέστειλεν Δημήτριος πρὸς Ιωναθαν λέγων Οὐ ταῦτα μόνον ποιήσω σοι καὶ τῷ ἔθνει σου, ἀλλὰ δόξῃ δοξάσω σε καὶ τὸ ἔθνος σου, ἐὰν εὐκαιρίας τύχω· [43] νῦν οὖν ὀρθῶς ποιήσεις ἀποστείλας μοι ἄνδρας, οἳ συμμαχήσουσίν μοι, ὅτι ἀπέστησαν πᾶσαι αἱ δυνάμεις μου. [44] καὶ ἀπέστειλεν Ιωναθαν ἄνδρας τρισχιλίους δυνατοὺς ἰσχύι αὐτῷ εἰς ᾽Αντιόχειαν, καὶ ἦλθον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ηὐφράνθη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν. [45] καὶ ἐπισυνήχθησαν οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς μέσον τῆς πόλεως εἰς ἀνδρῶν δώδεκα μυριάδας καὶ ἠβούλοντο ἀνελεῖν τὸν βασιλέα. [46] καὶ ἔφυγεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν αὐλήν, καὶ κατελάβοντο οἱ ἐκ τῆς πόλεως τὰς διόδους τῆς πόλεως καὶ ἤρξαντο πολεμεῖν. [47] καὶ ἐκάλεσεν ὁ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

βασιλεὺς τοὺς Ιουδαίους ἐπὶ βοήθειαν, καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πάντες ἅμα καὶ διεσπάρησαν ἐν τῇ πόλει καὶ ἀπέκτειναν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς μυριάδας δέκα· [48] καὶ ἐνεπύρισαν τὴν πόλιν καὶ ἔλαβον σκῦλα πολλὰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἔσωσαν τὸν βασιλέα. [49] καὶ εἶδον οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως ὅτι κατεκράτησαν οἱ Ιουδαῖοι τῆς πόλεως ὡς ἠβούλοντο, καὶ ἠσθένησαν ταῖς διανοίαις αὐτῶν καὶ ἐκέκραξαν πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ δεήσεως λέγοντες [50] Δὸς ἡμῖν δεξιὰς καὶ παυσάσθωσαν οἱ Ιουδαῖοι πολεμοῦντες ἡμᾶς καὶ τὴν πόλιν. [51] καὶ ἔρριψαν τὰ ὅπλα καὶ ἐποίησαν εἰρήνην. καὶ ἐδοξάσθησαν οἱ Ιουδαῖοι ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Ιερουσαλημ ἔχοντες σκῦλα πολλά. [52] καὶ ἐκάθισεν Δημήτριος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. [53] καὶ ἐψεύσατο πάντα, ὅσα εἶπεν, καὶ ἠλλοτριώθη τῷ Ιωναθαν καὶ οὐκ ἀνταπέδωκεν τὰς εὐνοίας, ἃς ἀνταπέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἔθλιβεν αὐτὸν σφόδρα. [54] Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέστρεψεν Τρύφων καὶ Ἀντίοχος μετ᾽ αὐτοῦ παιδάριον νεώτερον· καὶ ἐβασίλευσεν καὶ ἐπέθετο διάδημα. [55] καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις, ἃς ἀπεσκοράκισεν Δημήτριος, καὶ ἐπολέμησαν πρὸς αὐτόν, καὶ ἔφυγεν καὶ ἐτροπώθη. [56] καὶ ἔλαβεν Τρύφων τὰ θηρία καὶ κατεκράτησεν τῆς Ἀντιοχείας. [57] καὶ ἔγραψεν Ἀντίοχος ὁ νεώτερος Ιωναθη λέγων Ἵστημί σοι τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ καθίστημί σε ἐπὶ τῶν τεσσάρων νομῶν καὶ εἶναί σε τῶν φίλων τοῦ βασιλέως. [58] καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ χρυσώματα καὶ διακονίαν καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν πίνειν ἐν χρυσώμασιν καὶ εἶναι ἐν πορφύρᾳ καὶ ἔχειν πόρπην χρυσῆν· [59] καὶ Σιμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατέστησεν στρατηγὸν ἀπὸ τῆς κλίμακος Τύρου ἕως τῶν ὁρίων Αἰγύπτου. [60] καὶ ἐξῆλθεν Ιωναθαν καὶ διεπορεύετο πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, καὶ ἠθροίσθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσα δύναμις Συρίας εἰς συμμαχίαν· καὶ ἦλθεν εἰς Ἀσκαλῶνα, καὶ ἀπήντησαν αὐτῷ οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἐνδόξως. [61] καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς Γάζαν, καὶ ἀπέκλεισαν οἱ ἀπὸ Γάζης, καὶ περιεκάθισεν περὶ αὐτὴν καὶ ἐνεπύρισεν τὰ περιπόλια αὐτῆς ἐν πυρὶ καὶ ἐσκύλευσεν αὐτά. [62] καὶ ἠξίωσαν οἱ ἀπὸ Γάζης Ιωναθαν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς δεξιὰς καὶ ἔλαβεν τοὺς υἱοὺς τῶν ἀρχόντων αὐτῶν εἰς ὄμηρα καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς εἰς Ιερουσαλημ· καὶ διῆλθεν τὴν χώραν ἕως Δαμασκοῦ. [63] καὶ ἤκουσεν Ιωναθαν ὅτι παρῆσαν οἱ ἄρχοντες Δημητρίου εἰς Κηδες τὴν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ μετὰ δυνάμεως πολλῆς βουλόμενοι μεταστῆσαι αὐτὸν τῆς χρείας. [64] καὶ συνήντησεν αὐτοῖς, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ Σιμωνα κατέλιπεν ἐν τῇ χώρᾳ. [65] καὶ παρενέβαλεν Σιμων ἐπὶ Βαιθσουρα καὶ ἐπολέμει αὐτὴν ἡμέρας πολλὰς καὶ συνέκλεισεν αὐτήν. [66] καὶ ἠξίωσαν αὐτὸν τοῦ δεξιὰς λαβεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς· καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν καὶ ἔθετο ἐπ᾽ αὐτὴν φρουράν. [67] καὶ Ιωναθαν καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ τοῦ Γεννησαρ· καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωὶ εἰς τὸ πεδίον Ασωρ. [68] καὶ ἰδοὺ ἡ παρεμβολὴ ἀλλοφύλων ἀπήντα αὐτῷ ἐν τῷ πεδίῳ καὶ ἐξέβαλον ἔνεδρον ἐπ᾽ αὐτὸν ἐν τοῖς ὄρεσιν, αὐτοὶ δὲ ἀπήντησαν ἐξ ἐναντίας. [69] τὰ δὲ ἔνεδρα ἐξανέστησαν ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν καὶ συνῆψαν πόλεμον. [70] καὶ ἔφυγον οἱ παρὰ Ιωναθου πάντες, οὐδὲ εἷς κατελείφθη ἀπ᾽ αὐτῶν πλὴν Ματταθιας ὁ τοῦ Αψαλωμου καὶ Ιουδας ὁ τοῦ Χαλφι ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς τῶν δυνάμεων. [71] καὶ διέρρηξεν Ιωναθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐπέθετο γῆν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ προσηύξατο. [72] καὶ ὑπέστρεψεν πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐτροπώσατο αὐτούς, καὶ ἔφυγον. [73] καὶ εἶδον οἱ φεύγοντες παρ᾽ αὐτοῦ καὶ ἐπέστρεψαν ἐπ᾽ αὐτὸν καὶ ἐδίωκον μετ᾽ αὐτοῦ ἕως Κεδες ἕως τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν καὶ παρενέβαλον ἐκεῖ. [74] καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς ἄνδρας τρισχιλίους. καὶ ἐπέστρεψεν Ιωναθαν εἰς Ιερουσαλημ.

12

Okuyumvîkana kw'ecihugo c'e Roma n'ec'e Sparti

[1] Yonatani erhi abona oku byôshi byaja byagendeka bwinjà kuli ye, anacicîshoga entumwa azirhuma e Roma mpu bagendi lumûla obwîra bw'Abayahudi haguma n'Abaroma. [2] Kwonokwo arhumira aba Sparti amaruba omu cihugo côshi erhi ogwôla muhigo gurhuma. [3] Banacijà e Roma baciheba e kagombe banaciderha mpu: «Yonatani omudâhwa mukulu n'olubaga loshi lw'Ahayahudi barhurhumire okuyishilumûla obwîra n'okunywâna haguma na bo nk'oku byanali amango g'embere». [4] Abagula banacibaha amaruba mpu bahêkere abakulu b' Abaroma banali ngasi hantu bakabakomêreza okubageza n'omurhûla kuhika omu cihugo c' Abayahudi.

[5] Alaga empamiso yagôla maruba Yonatani arhumiraga aba Sparti: [6] «Yonatani, mudâhwa mukulu, endêko y'olubaga, abadâhwa n'olubaga lwôshi lucisigire lwa Abayahudi, emwa bene wîrhu Banya-Sparti, omusingo. [7] Mîra amaruba garhumagwa emwa. Oniyasi, mudâhwa mukulu garhengaga emwa Ariyusi erhi yeri oku ntebe agôla mango emwinyu, gamanyîsa bene wîrhu nk'oku agâla maruha ganadesire. [8] Oniyasi anaciyankirira n'obukuze bunene omuntu wali orhumirwe anayankirira galya maruba galiyandisirwemwo okunywâna n'okukoma obwîra. [9] Rhwono ciru akaba rhurhalagiriri kuli ebyôla bintu bya bene ebyôla ebwa kubà rhujira omu kurhurhûliriza ebitabu bitagatîfu[c] ebiri omu maboko gîrhu, [10] rhwamacishomya okurhuma entumwa emwinyu y'okulumûla ecinyabuguma n'obwîra, lyo rhulekiba nka bigolo emwinyu, bulya minji emyâka yamagera kurhenga mulikire entumwa emwîrhu. [11] Rhwono ngasi mango rhunakazibakengêra, abè omu nsiku nkulu zirhu, abè n'ezindi nsiku nkulu ntagatîfu; omu nterekêro rhuhâna, n'omu masâla nk'oku binakwânîne okukengêra bene wâbo. [12] Obukulu bwinyu bunarhusimise bwenêne. [13] Ci konene rhwehe, gali mwandu amababale n'entambala ziba zirhuzungulusire; abâmi barhuzongolosire banakarhutulakwo entambala. [14] Rhurhalonzagya muli agôla mango g'entambala okubalibuza oli mwe oli abandi bunkwa bîrhu n'abîra bîrhu, [15] bulya rhujira oburhabâle bw'empingu, rhwanalikuzibwa kuli abôla bashombanyi bîrhu, n'abashombanyi bîrhu bôshi badêkerîre. [16] Co cirhumire rhucîshoga Numeniyusi mugala wa Antiyokusi, na Antipateri mugala wa Yasoni, rhwabarhumire emunda Abaroma bali nti balumûle bôshi obwîra, oku nywâna kwa mîra. [17] Rhwanabakomêreza n'okujà emunda muli nti

[c] **12.9** : Ebitabu bitagatîfu: Galya mango Abayahudi bashubululaga ebitabu by'Ebibliya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

babalamuse banabalerhere amaruba gîrhu g'okulumûla obwîra n'ecinyabuguma cîrhu. [18] Na bunôla kwanaba kwinjà okurhushuza kuli okwôla.»

[19] Alaga empamiso y'amaruba barhumiraga Oniyasi: [20] “Ariyusi mwâmi w'Abanya-Sparti, emw'omudâhwa mukulu Oniyasi omusingo. [21] Kwabonekine omu mandiko gayêrekîre ab'e Sparti n' Abayahudi oku agôla mashanja gombi gali maguma n'oku bali b'omu bûko bwa Abrahamu. [22] Obwôla rhumanyire okwôla kwanabà kwinjà murhuyandikire erhi muzibuhire. [23] Na nîrhu rhwanashubibayankira. Amasò ginyu n'ebirugu binyu biba bîrhu n'ebîrhu biba binyu. Rhuyushwireko nti babamanyîse okwôla n'akanwa.”

Yonatani ayîma omu Sele-Sîriya na Simoni omu Filistiya

[24] Erhi Yonatani ayumva oku abarhambo b'abasirika ba Demetriyusi bayîshire oku kumulwîsa banadwîrhe engabo nyinji kulusha embere, [25] Yonatani anacirhenga e Yeruzalemu ajà emunda bali kuhika oku cihugo ca Hamati ntyo arhabâlekeraga amango g'okujà omu cihugo câge. [26] Anacirhuma abalangûza I omu cihando câbo, na erhi bagaluka bamubwîra oku Bene Sîriya bahizire oku bakugwanyanya budufu. [27] Erhi izûba lihorha Yonatani anarhegeka engabo yâge mpu babè masù banayôrhe bafumbasire emirasano yâbo obudufu bôshi, babè bacirheganyize okulwa, anacihira bamushonza ntambala embere z'abâbo omu cihando côshi. [28] Ci erhi abashombanyi bâbo bayumva oku Yonatani na bene wâbo bacîrheganyize okulwa obôba bwabagwârha, entemu yabajà oku murhima banaciyâsa omuliro oku cihando câbo, banaciyâkira. [29] Yonatani arhakumanyaga elirhali sêzi, bulya bakazâgibona omuliro guyâsire. [30] Okubundi Yonatani anacibashimba ci arhacibahikagako bulya bali erhi bamayîkira olwîshi lwa Eleteri. [31] Okubundi Yonatani anacihindamukira Abahàrabu baderhwa Zabadi abahima anabanyaga. [32] Kurhenga ahôla aja e Damasko azunguluka omu murhundu gôshi. [33] Simoni naye oku bwâge, erhi abà amahuma enjira yâge anacija e Askaloni na kuhika oku nyumpa z'okulwîra zali hôfi; ahindamukira Yope amurhôla. [34] Ali ebwa kubà aliamayumva oku abantu b'eyôla munda bahizire okuhâna enyumpa yâbo y'okulwîra emwa bene Demetriyusi anacihiraho abalanzi mpu bakaziyilanga. Emikolo e Yeruzalemu

[35] Erhi ashubira e Yeruzalemu, Yonatani anashûbûza endêko y'abashamuka b'olubaga anacilalira kuguma nabo okuyûbaka enyumpa z'okulwiramwo omu Buyahudi, [36] okulengeza ebyôgo bya Yeruzalemu enyanya n'okuyûbaka olugurhu luli e karhî k'ecishagala n'olugo lyo byombi biberûlukanwa, ly'olugo luyôrha luyigirwe barhakazâgisaka n'okugulizamwo. [37] Oku badesirage ntyôla mpu babone oku bayûbaka olugo, luhande luguma lw'ecôgo lwahongoka lwo lwali kurhenga oku mugezi kuhika ebushoshokero bw'izûba, banaciyûbaka lulya luderhwa Kafenata. [38] Naye Simoni oku bwâge anaciyûbaka aha Hadida omu Sefela, anacilukomeza bwenêne anacihirako enyumvi na orhukomyo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yonatani agwârhwa

39 Ci konene Trifoni akazâgilonza okubà mwâmi w'e Aziya, okuyambala ishungwè,
n'okugwârha mwâmi Antiyokusi. 40 Erhi aciyôboha mpu nkaba Yonatani arhamuzigire
arhanamurhabâle okulwa alonza enjira akamugwârhamwo n'okumuyîrha; erhi aba amahuma
njira yâge ahika aha Beti-Sheani.

41 Yonatani anacija emunda ali ayîsha adwîrhe engabo ya bihumbi makumi ani balwî ba ntwâli
anacirhabâlira Beti-Sheani. 42 Erhi abona oku Yonatani ayîshire n'engabo nyinji Trifoni ayôboha
okumugwârha. Amuyankirira n'obukuze. 43 Amuyêrekana emw'abîra bâge bôshi, amuhà
oluhembo anacirhegeka abîra bâge n'emirhwe yâge mpu bakazimuyumva nk'oku
bankanamuyunvirhe yenene. 44 Anacibwîra Yonatani erhi: carhumaga orhamya abâla bantu
bôshi ntyâla ntagwêrhi kulwa na nâwe. 45 Bababwîre bagaluke emwâbo, ci ocîshogemwo
baguma balya bakulusa onankulikire kuhika aha Ptolemayisi; nakuhà olûla lugo, kuguma
n'ezindi nyumpa z'okulwiramwo zôshi, nakuhà eyindi mirhwe n'abarhambo b'oburhegesi,
okubundi ncigalukire bulya okôla kwo kwa b ndwîrhe. 46 Yonatani anacimuyêmêra anacijira
nk'oku anamubwîraga; arhuma engabo yâge yanacicîshubirira e Buyahudi. 47 Asigalana bantu
bihumbi bisharhu byonene, na muli bo asiga bihumbi bibiri e Galileya cihumbi ciguma conene
camulusa. 48 Ci oku Yonatani anajà ntya omu Ptolemayisi, abantu bayo bahamika enyumvi,
bamugwârha baniga n'engôrho balya bôshi banali naye. 49 Na muli akôla kasanzi, Trifoni
anacirhuma engabo na banyakulwira oku biterusi mpu bagendi malîra abantu ba Yonatani e
Galileya n'omu kabanda. 50 Ci bôhe erhi bayumva baderha oku Yonatani anagwâsirwe ananafire
kuguma n'abantu bali bamulusize, bôshi bahânana omurhima, bahuma enjira yâbo bayîsha
banasêzire haguma bakola balilwa. 51 Balya bali babakulikire erhi babona oku bôshi bakomekire
banàhizire okufungira obuzîne bwâbo bashubira nyuma. 52 Nabo bashubira buholo emwâbo e
Buyahudi. Balakira Yonatani n'abâbo, obôba bwabagwârha bwenêne, Israheli yêshi aja omu
mishîbo. 53 Okubundi amashanja gôshi ganayûbakaga eburhambi bwâbo gakazilonza
okubamalîra bulya bamakaderha mpu barhacigwêrhi oli murhambo oli burhabâle,
rhubarhabâlirage bunôla rhuhirigise izîno lyâbo omu bantu.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 12

1 Καὶ εἶδεν Ιωναθαν ὅτι ὁ καιρὸς αὐτῷ συνεργεῖ, καὶ ἐπελέξατο ἄνδρας καὶ ἀπέστειλεν εἰς
῾Ρώμην στῆσαι καὶ ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν. 2 καὶ πρὸς Σπαρτιάτας καὶ τόπους
ἑτέρους ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς κατὰ τὰ αὐτά. 3 καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ῾Ρώμην καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ
βουλευτήριον καὶ εἶπον Ιωναθαν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τῶν Ιουδαίων ἀπέστειλεν ἡμᾶς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀνανεώσασθαι τὴν φιλίαν ἑαυτοῖς καὶ τὴν συμμαχίαν κατὰ τὸ πρότερον. [4] καὶ ἔδωκαν ἐπιστολὰς αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς κατὰ τόπον, ὅπως προπέμπωσιν αὐτοὺς εἰς γῆν Ιουδα μετ᾽ εἰρήνης. [5] Καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν, ὧν ἔγραψεν Ιωναθαν τοῖς Σπαρτιάταις [6] Ιωναθαν ἀρχιερεὺς καὶ ἡ γερουσία τοῦ ἔθνους καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λοιπὸς δῆμος τῶν Ιουδαίων Σπαρτιάταις τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. [7] ἔτι πρότερον ἀπεστάλησαν ἐπιστολαὶ πρὸς Ονιαν τὸν ἀρχιερέα παρὰ ᾽Αρείου τοῦ βασιλεύοντος ἐν ὑμῖν ὅτι ἐστὲ ἀδελφοὶ ἡμῶν, ὡς τὸ ἀντίγραφον ὑπόκειται. [8] καὶ ἐπεδέξατο ὁ Ονιας τὸν ἄνδρα τὸν ἀπεσταλμένον ἐνδόξως καὶ ἔλαβεν τὰς ἐπιστολάς, ἐν αἷς διεσαφεῖτο περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας. [9] ἡμεῖς οὖν ἀπροσδεεῖς τούτων ὄντες παράκλησιν ἔχοντες τὰ βιβλία τὰ ἅγια τὰ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν [10] ἐπειράθημεν ἀποστεῖλαι τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφότητα καὶ φιλίαν ἀνανεώσασθαι πρὸς τὸ μὴ ἐξαλλοτριωθῆναι ὑμῶν· πολλοὶ γὰρ καιροὶ διῆλθον ἀφ᾽ οὗ ἀπεστείλατε πρὸς ἡμᾶς. [11] ἡμεῖς οὖν ἐν παντὶ καιρῷ ἀδιαλείπτως ἔν τε ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς λοιπαῖς καθηκούσαις ἡμέραις μιμνῃσκόμεθα ὑμῶν ἐφ᾽ ὧν προσφέρομεν θυσιῶν καὶ ἐν ταῖς προσευχαῖς, ὡς δέον ἐστὶν καὶ πρέπον μνημονεύειν ἀδελφῶν. [12] εὐφραινόμεθα δὲ ἐπὶ τῇ δόξῃ ὑμῶν. [13] ἡμᾶς δὲ ἐκύκλωσαν πολλαὶ θλίψεις καὶ πόλεμοι πολλοί, καὶ ἐπολέμησαν ἡμᾶς οἱ βασιλεῖς οἱ κύκλῳ ἡμῶν. [14] οὐκ ἠβουλόμεθα οὖν παρενοχλῆσαι ὑμῖν καὶ τοῖς λοιποῖς συμμάχοις καὶ φίλοις ἡμῶν ἐν τοῖς πολέμοις τούτοις· [15] ἔχομεν γὰρ τὴν ἐξ οὐρανοῦ βοήθειαν βοηθοῦσαν ἡμῖν καὶ ἐρρύσθημεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐταπεινώθησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν. [16] ἐπελέξαμεν οὖν Νουμήνιον ᾽Αντιόχου καὶ ᾽Αντίπατρον ᾽Ιάσονος καὶ ἀπεστάλκαμεν πρὸς ῾Ρωμαίους ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν καὶ συμμαχίαν τὴν πρότερον. [17] ἐνετειλάμεθα οὖν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς πορευθῆναι καὶ ἀσπάσασθαι ὑμᾶς καὶ ἀποδοῦναι ὑμῖν τὰς παρ᾽ ἡμῶν ἐπιστολὰς περὶ τῆς ἀνανεώσεως καὶ τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν. [18] καὶ νῦν καλῶς ποιήσετε ἀντιφωνήσαντες ἡμῖν πρὸς ταῦτα. [19] Καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν, ὧν ἀπέστειλαν Ονια [20] ῾Αρειος βασιλεὺς Σπαρτιατῶν Ονια ἱερεῖ μεγάλῳ χαίρειν. [21] εὑρέθη ἐν γραφῇ περί τε τῶν Σπαρτιατῶν καὶ Ιουδαίων ὅτι εἰσὶν ἀδελφοὶ καὶ ὅτι εἰσὶν ἐκ γένους Αβρααμ. [22] καὶ νῦν ἀφ᾽ οὗ ἔγνωμεν ταῦτα, καλῶς ποιήσετε γράφοντες ἡμῖν περὶ τῆς εἰρήνης ὑμῶν, [23] καὶ ἡμεῖς δὲ ἀντιγράφομεν ὑμῖν Τὰ κτήνη ὑμῶν καὶ ἡ ὕπαρξις ὑμῶν ἡμῖν ἐστιν, καὶ τὰ ἡμῶν ὑμῖν ἐστιν. ἐντελλόμεθα οὖν ὅπως ἀπαγγείλωσιν ὑμῖν κατὰ ταῦτα. [24] Καὶ ἤκουσεν Ιωναθαν ὅτι ἐπέστρεψαν οἱ ἄρχοντες Δημητρίου μετὰ δυνάμεως πολλῆς ὑπὲρ τὸ πρότερον τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐτόν. [25] καὶ ἀπῆρεν ἐξ Ιερουσαλημ καὶ ἀπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν Αμαθῖτιν χώραν· οὐ γὰρ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀνοχὴν τοῦ ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ. [26] καὶ ἀπέστειλεν κατασκόπους εἰς τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν, καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὅτι οὕτως τάσσονται ἐπιπεσεῖν ἐπ᾽ αὐτοὺς τὴν νύκτα. [27] ὡς δὲ ἔδυ ὁ ἥλιος, ἐπέταξεν Ιωναθαν τοῖς παρ᾽ αὐτοῦ γρηγορεῖν καὶ εἶναι ἐπὶ τοῖς ὅπλοις ἑτοιμάζεσθαι εἰς πόλεμον δι᾽ ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἐξέβαλεν προφύλακας κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς. [28] καὶ ἤκουσαν οἱ ὑπεναντίοι ὅτι ἡτοίμασται Ιωναθαν καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ εἰς πόλεμον, καὶ ἐφοβήθησαν καὶ ἔπτηξαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν καὶ ἀνέκαυσαν πυρὰς ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτῶν. [29] Ιωναθαν δὲ καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν ἕως πρωί, ἔβλεπον γὰρ τὰ φῶτα καιόμενα. [30] καὶ κατεδίωξεν Ιωναθαν ὀπίσω αὐτῶν καὶ οὐ κατέλαβεν αὐτούς, διέβησαν γὰρ τὸν ᾽Ελεύθερον ποταμόν. [31] καὶ ἐξέκλινεν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ιωναθαν ἐπὶ τοὺς Ἄραβας τοὺς καλουμένους Ζαβαδαίους καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς καὶ ἔλαβεν τὰ σκῦλα αὐτῶν. [32] καὶ ἀναζεύξας ἦλθεν εἰς Δαμασκὸν καὶ διώδευσεν ἐν πάσῃ τῇ χώρᾳ. [33] καὶ Σιμων ἐξῆλθεν καὶ διώδευσεν ἕως Ἀσκαλῶνος καὶ τὰ πλησίον ὀχυρώματα καὶ ἐξέκλινεν εἰς Ιοππην καὶ προκατελάβετο αὐτήν· [34] ἤκουσεν γὰρ ὅτι βούλονται τὸ ὀχύρωμα παραδοῦναι τοῖς παρὰ Δημητρίου· καὶ ἔθετο ἐκεῖ φρουράν, ὅπως φυλάσσωσιν αὐτήν. [35] καὶ ἐπέστρεψεν Ιωναθαν καὶ ἐξεκκλησίασεν τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ καὶ ἐβουλεύετο μετ᾽ αὐτῶν τοῦ οἰκοδομῆσαι ὀχυρώματα ἐν τῇ Ιουδαίᾳ [36] καὶ προσυψῶσαι τὰ τείχη Ιερουσαλημ καὶ ὑψῶσαι ὕψος μέγα ἀνὰ μέσον τῆς ἄκρας καὶ τῆς πόλεως εἰς τὸ διαχωρίζειν αὐτὴν τῆς πόλεως, ἵνα ᾖ αὕτη κατὰ μόνας, ὅπως μήτε ἀγοράζωσιν μήτε πωλῶσιν. [37] καὶ συνήχθησαν τοῦ οἰκοδομεῖν τὴν πόλιν, καὶ ἔπεσεν τοῦ τείχους τοῦ χειμάρρου τοῦ ἐξ ἀπηλιώτου, καὶ ἐπεσκεύασεν τὸ καλούμενον Χαφεναθα. [38] καὶ Σιμων ᾠκοδόμησεν τὴν Αδιδα ἐν τῇ Σεφηλα καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν καὶ ἐπέστησεν θύρας καὶ μοχλούς. [39] Καὶ ἐζήτησεν Τρύφων βασιλεῦσαι τῆς Ἀσίας καὶ περιθέσθαι τὸ διάδημα καὶ ἐκτεῖναι χεῖρα ἐπ᾽ Ἀντίοχον τὸν βασιλέα. [40] καὶ εὐλαβήθη μήποτε οὐκ ἐάσῃ αὐτὸν Ιωναθαν καὶ μήποτε πολεμήσῃ πρὸς αὐτόν, καὶ ἐζήτει συλλαβεῖν αὐτὸν τοῦ ἀπολέσαι, καὶ ἀπάρας ἦλθεν εἰς Βαιθσαν. [41] καὶ ἐξῆλθεν Ιωναθαν εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ ἐν τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἀνδρῶν ἐπιλελεγμέναις εἰς παράταξιν καὶ ἦλθεν εἰς Βαιθσαν. [42] καὶ εἶδεν Τρύφων ὅτι ἦλθεν μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἐκτεῖναι χεῖρας ἐπ᾽ αὐτὸν εὐλαβήθη. [43] καὶ ἐπεδέξατο αὐτὸν ἐνδόξως καὶ συνέστησεν αὐτὸν πᾶσιν τοῖς φίλοις αὐτοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόματα καὶ ἐπέταξεν τοῖς φίλοις αὐτοῦ καὶ ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ ὑπακούειν αὐτοῦ ὡς αὐτοῦ. [44] καὶ εἶπεν τῷ Ιωναθαν Ἵνα τί ἐκόπωσας πάντα τὸν λαὸν τοῦτον πολέμου μὴ ἐνεστηκότος ἡμῖν; [45] καὶ νῦν ἀπόστειλον αὐτοὺς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, ἐπίλεξαι δὲ σεαυτῷ ἄνδρας ὀλίγους, οἵτινες ἔσονται μετὰ σοῦ, καὶ δεῦρο μετ᾽ ἐμοῦ εἰς Πτολεμαίδα, καὶ παραδώσω σοι αὐτὴν καὶ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματα καὶ τὰς δυνάμεις τὰς λοιπὰς καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ τῶν χρειῶν, καὶ ἐπιστρέψας ἀπελεύσομαι· τούτου γὰρ χάριν πάρειμι. [46] καὶ ἐμπιστεύσας αὐτῷ ἐποίησεν καθὼς εἶπεν, καὶ ἐξαπέστειλεν τὰς δυνάμεις, καὶ ἀπῆλθον εἰς γῆν Ιουδα. [47] κατέλιπεν δὲ μεθ᾽ ἑαυτοῦ ἄνδρας τρισχιλίους, ὧν δισχιλίους ἀφῆκεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, χίλιοι δὲ συνῆλθον αὐτῷ. [48] ὡς δὲ εἰσῆλθεν Ιωναθαν εἰς Πτολεμαίδα, ἀπέκλεισαν οἱ Πτολεμαεῖς τὰς πύλας καὶ συνέλαβον αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς συνεισελθόντας μετ᾽ αὐτοῦ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ. [49] καὶ ἀπέστειλεν Τρύφων δυνάμεις καὶ ἵππον εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὸ πεδίον τὸ μέγα τοῦ ἀπολέσαι πάντας τοὺς παρὰ Ιωναθου. [50] καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι συνελήμφθη καὶ ἀπόλωλεν καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ παρεκάλεσαν ἑαυτοὺς καὶ ἐπορεύοντο συνεστραμμένοι ἕτοιμοι εἰς πόλεμον. [51] καὶ εἶδον οἱ διώκοντες ὅτι περὶ ψυχῆς αὐτοῖς ἐστιν, καὶ ἐπέστρεψαν. [52] καὶ ἦλθον πάντες μετ᾽ εἰρήνης εἰς γῆν Ιουδα καὶ ἐπένθησαν τὸν Ιωναθαν καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα· καὶ ἐπένθησεν πᾶς Ισραηλ πένθος μέγα. [53] καὶ ἐζήτησαν πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν ἐκτρῖψαι αὐτούς· εἶπον γάρ Οὐκ ἔχουσιν ἄρχοντα καὶ βοηθοῦντα· νῦν οὖν πολεμήσωμεν αὐτοὺς καὶ ἐξάρωμεν ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13

V. Simoni mudâhwa mukulu na murhambo w'Abayahudi (143-134 embere za Yezu Kristu)

Simoni ahâbwa oburhegesi

[1] Simoni anaciyumva oku Trifoni adwîrhe ashûbûza engabo nyinji mpu arhabâlire ecihugo c'e Buyahudi anacimalire. [2] Erhi abona oku olubaga luyôbohire lunalubire bwenêne, aja e Yeruzalemu ahamagala olubaga omu ndêko, [3] abahà omurhima omu kubabwîra erhi: «Mumanyire mweshi ebi bene wîrhu na nâni najirire ebiyêrekîre amarhegeko gîrhu na ahantu hîrhu hatagatîfu, mumanyire entambala n'embaka rhwabwîne. [4] Co cirhumire bene wîrhu bôshi bafira Israheli nie ono namasigala. [5] Na bunôla, Nyamuzinda ananyîrhe erhi nankaderha nti nababalira obuzîne bwâni omu mango g'embaka, bulya ' ntali mwinjà olushire bene wîrhu. [6] Erhiko nkola nâbà mwîhôzi w'olubaga lwâni, wa Ahatagatîfu hirhu, owa abakazi bîrhu owa abâna bîrhu, kulya kubà agandi mashanja gôshi gashûbûzinye mpu garhumalire nshombo erhuma. [7] Obukengêre b'olubaga bwashubiramwo emisî erhi bayumva ebyôla binwa. [8] Bayâkûza n'izù linene erhi: mpu we murhambo wîrhu ahâli ha Yuda na mwene winyu Yonatani. [9] Otule entambala yîrhu na ngasi kantu wankarhuhuma rhwanakajira. [10] Okubundi Simoni anacishûbûza abantu b'okulwa bôshi; anayûbaka duba duba ebyôgo bya Yeruzalemu anabikomeza omu marhambi. [11] Okubundi anacirhuma Yonatani mugala wa Absalomu e Yope n'engabo nyinji naye erhi aba amalibirhakwo abalanzi anacibêra mulya lugo.

Simoni ahulusa Trifoni omu Yndeya

[12] Trifoni anacirhenga e Ptolemayisi n'engabo nyinji bwenêne mpu agendi lwîsa ecihugo c'e Buyahudi, anacihêka Yonatani anali mushwêke. [13] Simoni anahira eciralo câge aha Hadida aha ishiriza lya akabanda. [14] Erhi Trifoni amanya oku Simoni ye warhozire oburhambo ahâli ha mwene wâbo Yonatani n'oku acirheganyize okumulwîsa amurhumira entumwa mpu bagendimubwîra mpu: [15] «Ali oku nfaranga mwene winyu Yonatani agwâsirwe okulyûla oku muhako gwa mwâmi, bulya ali arhegesirwe binji kwo kurhumire rhumushwesire. [16] Orhumage talenta igana za nfaranga na bâna bâge babiri omu bagala nka mpira, lyo hano rhuba rhwamamulika aleki rhutwîka, kandi buzinda rhwanamuleka n'omurhûla.» [17] Simoni anaciyumva oku ebyôla binwa bamurhumire biri bya kumurhebeba; kurhanarhumaga arharhuma ezôla nfaranga na balya bâna babiri alekicishombanya n'olubaga, baleke okukaziderha mpu: [18] «Arhali ebwa kubà Simoni arhantumiraga enfaranga na balya bâna kwo kwarhumire Yonatani afa. [19] Anacirhuma abôla bâna na zirya talenta igana z'enfaranga; ci konene Trifoni anywêrha omu binwa byâge, arhalîkaga Yonatani. [20] Okubundi Trifoni anaciyîsha mpu akola ali muherêrekeza,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anioka arhola enjira y'e Adora; ci konene Simoni n'engabo yâge erhi banajà bamulwîsa ngasi aha anageraga hôshi. [21] Abali omu nyumpa ntagatîfu okulwira aha Yeruzalemu banacirhuma entumwa emwa Trifoni mpu abahikeko omu kugerera omw'irûngu, anabalerhere ebiryo. [22] Trifoni anacirheganya abalwira oku biterusi bâge bôshi mpu bayije, ci muli obôla budufu olubula lwanacinia lunji arhanaciyijaga erhi olwo lubula lurhuma. Anacigenda aja e Galadi. [23] Erhi ahika hôfi na Baskama aniga Yonatani anabishwa ahôla. [24] Okubundi Trifoni anacicigalukira ashubira omu cihugo câge.

Simoni abisha Yonatani

[25] Simoni anacirhuma mpu bagendirhôla amavuha ga mwene wâbo Yonatani, anacigabisha aha Modini lugo lw'ababusi bâge. [26] Israheli yêshi amulakira bwenêne n'emirenge minene, banacimushiba nsiku zirhali nyi. [27] Oku cûsho c'îshe na bene wâbo, Simoni ayûbaka kwo enyumpa n'omunâra gwabonekana muliriri omu mabuye magoye embere n'enyuma. [28] Anaciyûbaka nkingi nda ziyêrekerine, nguma kuli îshe, eyindi kuli nina, n'eyindi kuli bene wâbo bani. [29] Akengêra okuzizungulusa n'eminâra miliri n'enyanya ahirayo emirasano yâbo mpu bakazibakengêrerakwo ensiku zôshi. N'aha burhambi bw'eyôla mirasano abinjaho amârho mpu gakazibonwako n'abagera omu nyanja bôshi. [30] Kwo eyôla nshinda Simoni ayûbakaga aha Modini yali ntyôla enacihaba kuhika ene.

Demetriyusi wa kabiri amanya Simoni, anahà Abayahudi obundi buhashe buhyâhya

[31] Trifoni anacijira obwenge kuguma kuli olya mwâmi murhò Antiyokusi, anacimuyîrha. [32] Anaciyîma ahâli hage ayambala ishungwè ly'e Aziya, anacile rhera ecihugo mabî manji. [33] Simoni anaciyûbaka enyumpa z'okulwiramwo aha Buyahudi azizungulusa n'eminâra miriri, n'ebyôgo bijire enyanya bwenêne, ahirako enyumvi, n'orhukomyo ahiramwo n'ebiryo. [34] Simoni anacicîshoga abantu anacibarhuma emwa mwâmi Demetriyusi mpu arhabâle Obuyahudi, bulya ebijiro bya Trifoni kunali kunyaga konene. [35] Mwâmi Demetriyusi anacimushuza kuli birya binwa byâge anacimuyandikira agâla mamba erhi: [36] «Mwâmi Demetriyusi kuli Simoni mudâhwa mukuJu na mwîra w'abâmi, oku bashamuka n'oku ishanja ly'Abayahudi omusingo! [37] Rhwabwîne ecimanè c'amasholo n'omushugushugu mwâli murhurhumire, rhunalonzize okujira haguma na ninyu omurhûla loshi n'okuyandikira aba b'omu mikolo yâni amaruba g'okumanyîsa oku murhacishwesirwi na cici. [38] Ebi rhwalalire kuli mwe byanalalirwe ebi nàhizire kuli mwe byanahizirwe. Enyumpa z'okulwiramwo mwayûbakaga zinali zinyu. [39] Rhubabonîre obonjo oku mabî mwanajizire ebwa kurhamanya erhi nîsi akaba mwagajizire n'oluhinzo kuhika oku lwene kuguma n'ecimanè mwâli mugwâsirwe okuvurha, n'akaba mwakazivurha elindi ibarati aha Yeruzalemu okwôla kurhacibaga. [40] Akaba hali abahàshire okucirhenga omu mirhwe yîrhu banajamwo, bacîyandikise, n'omurhûla gubè ekarhî kîrhu.» [41] Omu mwâka gw'igana na makumi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gali nda[d], omuzigo gw'amashanja gwahekuka kuli Israheli. [42] Olubaga lwa Israheli lwarhondêra okuyandika oku byabîre n'oku malagâno bakazâgijira: «Omu mwâka murhanzi gwa Simoni, mudâhwa mukulu, murhambo w'abalwi n'owa Abayahudi bôshi»

Simoni aheba Gazara oku burhegesi bwâge

[43] Muli agôla mango Simoni anacitwa ecirâlo câge aha Gazara, anacimuzonga n'emirhwe yâge ayûbaka omunâra gw'omuzizi anacigulêrha oku burhambi bw'olugo; anaciyûbakamwo eminâra anacirhôla olwôla lugo. [44] Abali mulya munâra gw'omuzizi bahamira omu lugo, kwarhuma abantu bajàmwo akavango. [45] Abalume bôshi na bakâbo n'abâna bâbo bagagambira oku byôgo n'emishangi esharhusire bahûna Simoni mpu abalambulire okuboko kwâge kulyo. [46] Banakaderha mpu mâshi omanye orharhujiriraga nk'oku amabî gîrhu ganali ci nk'oku obonjo bwâwe buli! [47] Simoni anogêrera nôgomusengero gwâbo arhacibalwisagya; ci konene ahulusa abantu b'olwo lugo, acêsa enyumpa zalimwo abazimu anacijamwo n'enyimbo z'okukuza, ez'okushenga n'okuvuga omunkwa. [48] Erhi aba amabakûla muli olwôla lugo ngasi bigalugalu byôshi ayubasamwo abantu bashimba amarhegeko azibuhya lulya lugo anahiramwo enyumpa yâge.

Simoni arhêra Yeruzalemu

[49] Abali omu cishagala c'e Yeruzalemu, bulya bali bahanzibwe okugenda erhi okujà omu cihugo, okugula erhi okuguza, abôla bantu balumwa bwenêne n'ishali n'ecizombo n'abantu mwandu bafà n'ishali. [50] Bancicisengera omu kuyâma bwenêne emwa Simoni mpu ayankirire amaboko gâbo g'ekulyo, anacibajirira kulya; ci konene abalibirhako omwôla lugo, analushuka mwo ngasi mabî. [51] Ajamo n'irenge linene omu nsiku makumi abiri n'isharhu z'omwêzi gwa kabiri omu mwâka gw'igana na makumi gali nda bayisha bayimba, bayisha badunda amashami g'emirhi n'enzenze, enambi n'enanga, enyimho z'okukuza n'ezindi nyimbo bulya omushombanyi wa kurhenga mîra amahenangulwa. [52] Anacirhegeka mpu olwôla lusiku lukazikuzibwa ngasi mwâka muli olwo lusiku n'omwîshingo, anacizibuhya entondo y'akâ-Nyamuzinda aha ishiriza ly'olugo, anacibêra ahôla ye n'aba omu mulala gwâge. [53] Okubundi Simoni abona oku omugala Yowane akola ahisire omu mujunja gw'omulume, anacimuhà irhegeko ly'okurhambula emirhwe y'abalwi bôshi, anacimuhà Gazara mpu ayûbake ahôla.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 13

[1] Καὶ ἤκουσεν Σιμων ὅτι συνήγαγεν Τρύφων δύναμιν πολλὴν τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν Ιουδα καὶ ἐκτρῖψαι αὐτήν. [2] καὶ εἶδεν τὸν λαόν, ὅτι ἔντρομός ἐστιν καὶ ἔκφοβος, καὶ ἀνέβη εἰς Ιερουσαλημ

[d] **13.41** Mwâka gwa 170: Elipanda lyabà omu mwâka 140 embere ly'okuhurhwa kwa Kristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καὶ ἤθροισεν τὸν λαὸν [3] καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Αὐτοὶ οἴδατε ὅσα ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου ἐποιήσαμεν περὶ τῶν νόμων καὶ τῶν ἁγίων, καὶ τοὺς πολέμους καὶ τὰς στενοχωρίας, ἃς εἴδομεν. [4] τούτου χάριν ἀπώλοντο οἱ ἀδελφοί μου πάντες χάριν τοῦ Ισραηλ, καὶ κατελείφθην ἐγὼ μόνος. [5] καὶ νῦν μή μοι γένοιτο φείσασθαί μου τῆς ψυχῆς ἐν παντὶ καιρῷ θλίψεως· οὐ γάρ εἰμι κρείσσων τῶν ἀδελφῶν μου. [6] πλὴν ἐκδικήσω περὶ τοῦ ἔθνους μου καὶ περὶ τῶν ἁγίων καὶ περὶ τῶν γυναικῶν καὶ τέκνων ὑμῶν, ὅτι συνήχθησαν πάντα τὰ ἔθνη ἐκτρῖψαι ἡμᾶς ἔχθρας χάριν. [7] καὶ ἀνεζωπύρησεν τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ ἅμα τοῦ ἀκοῦσαι τῶν λόγων τούτων, [8] καὶ ἀπεκρίθησαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες Σὺ εἶ ἡμῶν ἡγούμενος ἀντὶ Ιουδου καὶ Ιωναθου τοῦ ἀδελφοῦ σου· [9] πολέμησον τὸν πόλεμον ἡμῶν, καὶ πάντα, ὅσα ἂν εἴπῃς ἡμῖν, ποιήσομεν. [10] καὶ συνήγαγεν πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς πολεμιστὰς καὶ ἐτάχυνεν τοῦ τελέσαι τὰ τείχη Ιερουσαλημ καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν κυκλόθεν. [11] καὶ ἀπέστειλεν Ιωναθαν τὸν τοῦ Αψαλωμου καὶ μετ᾽ αὐτοῦ δύναμιν ἱκανὴν εἰς Ιοππην, καὶ ἐξέβαλεν τοὺς ὄντας ἐν αὐτῇ καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἐν αὐτῇ. [12] Καὶ ἀπῆρεν Τρύφων ἀπὸ Πτολεμαίδος μετὰ δυνάμεως πολλῆς ἐλθεῖν εἰς γῆν Ιουδα, καὶ Ιωναθαν μετ᾽ αὐτοῦ ἐν φυλακῇ. [13] Σιμων δὲ παρενέβαλεν ἐν Αδιδοις κατὰ πρόσωπον τοῦ πεδίου. [14] καὶ ἐπέγνω Τρύφων ὅτι ἀνέστη Σιμων ἀντὶ Ιωναθου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ ὅτι συνάπτειν αὐτῷ μέλλει πόλεμον, καὶ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις λέγων [15] Περὶ ἀργυρίου, οὗ ὤφειλεν Ιωναθαν ὁ ἀδελφός σου εἰς τὸ βασιλικὸν δι᾽ ἃς εἶχεν χρείας, συνέχομεν αὐτόν· [16] καὶ νῦν ἀπόστειλον ἀργυρίου τάλαντα ἑκατὸν καὶ δύο τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὅμηρα, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστατήσῃ ἀφ᾽ ἡμῶν, καὶ ἀφήσομεν αὐτόν. [17] καὶ ἔγνω Σιμων ὅτι δόλῳ λαλοῦσιν πρὸς αὐτόν, καὶ πέμπει τοῦ λαβεῖν τὸ ἀργύριον καὶ τὰ παιδάρια, μήποτε ἔχθραν ἄρῃ μεγάλην πρὸς τὸν λαὸν [18] λέγοντες Ὅτι οὐκ ἀπέστειλα αὐτῷ τὸ ἀργύριον καὶ τὰ παιδάρια, ἀπώλετο. [19] καὶ ἀπέστειλεν τὰ παιδάρια καὶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα, καὶ διεψεύσατο καὶ οὐκ ἀφῆκεν τὸν Ιωναθαν. [20] καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθεν Τρύφων τοῦ ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν καὶ ἐκτρῖψαι αὐτήν, καὶ ἐκύκλωσαν ὁδὸν τὴν εἰς Αδωρα. καὶ Σιμων καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἀντιπαρῆγεν αὐτῷ εἰς πάντα τόπον, οὗ ἂν ἐπορεύετο. [21] οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἀπέστελλον πρὸς Τρύφωνα πρεσβευτὰς κατασπεύδοντας αὐτὸν τοῦ ἐλθεῖν πρὸς αὐτοὺς διὰ τῆς ἐρήμου καὶ ἀποστεῖλαι αὐτοῖς τροφάς. [22] καὶ ἡτοίμασεν Τρύφων πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ ἐλθεῖν, καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν χιὼν πολλὴ σφόδρα, καὶ οὐκ ἦλθεν διὰ τὴν χιόνα. καὶ ἀπῆρεν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. [23] ὡς δὲ ἤγγισεν τῆς Βασκαμα, ἀπέκτεινεν τὸν Ιωναθαν, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. [24] καὶ ἐπέστρεψεν Τρύφων καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. [25] Καὶ ἀπέστειλεν Σιμων καὶ ἔλαβεν τὰ ὀστᾶ Ιωναθου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ ἔθαψεν αὐτὸν ἐν Μωδεϊν πόλει τῶν πατέρων αὐτοῦ. [26] καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ισραηλ κοπετὸν μέγαν καὶ ἐπένθησαν αὐτὸν ἡμέρας πολλάς. [27] καὶ ᾠκοδόμησεν Σιμων ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ὕψωσεν αὐτὸν τῇ ὁράσει λίθῳ ξεστῷ ἐκ τῶν ὄπισθεν καὶ ἔμπροσθεν. [28] καὶ ἔστησεν ἑπτὰ πυραμίδας, μίαν κατέναντι τῆς μιᾶς, τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς τέσσαρσιν ἀδελφοῖς. [29] καὶ ταύταις ἐποίησεν μηχανήματα περιθεὶς στύλους μεγάλους καὶ ἐποίησεν ἐπὶ τοῖς στύλοις πανοπλίας εἰς ὄνομα αἰώνιον καὶ παρὰ ταῖς πανοπλίαις πλοῖα ἐγγεγλυμμένα εἰς τὸ θεωρεῖσθαι ὑπὸ πάντων τῶν πλεόντων τὴν θάλασσαν. [30] οὗτος ὁ τάφος, ὃν ἐποίησεν ἐν Μωδεϊν, ἕως τῆς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἡμέρας ταύτης. 31 Ὁ δὲ Τρύφων ἐπορεύετο δόλῳ μετὰ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως τοῦ νεωτέρου καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν 32 καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ καὶ περιέθετο τὸ διάδημα τῆς Ἀσίας καὶ ἐποίησεν πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς. 33 καὶ ᾠκοδόμησεν Σιμων τὰ ὀχυρώματα τῆς Ιουδαίας καὶ περιετείχισεν πύργοις ὑψηλοῖς καὶ τείχεσιν μεγάλοις καὶ πύλαις καὶ μοχλοῖς καὶ ἔθετο βρώματα ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν. 34 καὶ ἐπέλεξεν Σιμων ἄνδρας καὶ ἀπέστειλεν πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα τοῦ ποιῆσαι ἄφεσιν τῇ χώρᾳ, ὅτι πᾶσαι αἱ πράξεις Τρύφωνος ἦσαν ἁρπαγαί. 35 καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ Δημήτριος ὁ βασιλεὺς κατὰ τοὺς λόγους τούτους καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ καὶ ἔγραψεν αὐτῷ ἐπιστολὴν τοιαύτην 36 Βασιλεὺς Δημήτριος Σιμωνι ἀρχιερεῖ καὶ φίλῳ βασιλέων καὶ πρεσβυτέροις καὶ ἔθνει Ιουδαίων χαίρειν. 37 τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν καὶ τὴν βαΐνην, ἣν ἀπεστείλατε, κεκομίσμεθα καὶ ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ποιεῖν ὑμῖν εἰρήνην μεγάλην καὶ γράφειν τοῖς ἐπὶ τῶν χρειῶν τοῦ ἀφιέναι ὑμῖν τὰ ἀφέματα. 38 καὶ ὅσα ἐστήσαμεν πρὸς ὑμᾶς, ἔστηκεν, καὶ τὰ ὀχυρώματα, ἃ ᾠκοδομήσατε, ὑπαρχέτω ὑμῖν. 39 ἀφίεμεν δὲ ἀγνοήματα καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας καὶ τὸν στέφανον, ὃν ὠφείλετε, καὶ εἴ τι ἄλλο ἐτελωνεῖτο ἐν Ιερουσαλημ, μηκέτι τελωνείσθω. 40 καὶ εἴ τινες ἐπιτήδειοι ὑμῶν γραφῆναι εἰς τοὺς περὶ ἡμᾶς, ἐγγραφέσθωσαν, καὶ γινέσθω ἀνὰ μέσον ἡμῶν εἰρήνη. 41 Ἔτους ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἤρθη ὁ ζυγὸς τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τοῦ Ισραηλ, 42 καὶ ἤρξατο ὁ λαὸς γράφειν ἐν ταῖς συγγραφαῖς καὶ συναλλάγμασιν Ἔτους πρώτου ἐπὶ Σιμωνος ἀρχιερέως μεγάλου καὶ στρατηγοῦ καὶ ἡγουμένου Ιουδαίων. 43 Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παρενέβαλεν ἐπὶ Γαζαρα καὶ ἐκύκλωσεν αὐτὴν παρεμβολαῖς καὶ ἐποίησεν ἑλέπολιν καὶ προσήγαγεν τῇ πόλει καὶ ἐπάταξεν πύργον ἕνα καὶ κατελάβετο. 44 καὶ ἐξήλλοντο οἱ ἐν τῇ ἑλεοπόλει εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐγένετο κίνημα μέγα ἐν τῇ πόλει. 45 καὶ ἀνέβησαν οἱ ἐν τῇ πόλει σὺν γυναιξὶν καὶ τοῖς τέκνοις ἐπὶ τὸ τεῖχος διερρηχότες τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ ἀξιοῦντες Σιμωνα δεξιὰς αὐτοῖς δοῦναι 46 καὶ εἶπαν Μὴ ἡμῖν χρήσῃ κατὰ τὰς πονηρίας ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔλεός σου. 47 καὶ συνελύθη αὐτοῖς Σιμων καὶ οὐκ ἐπολέμησεν αὐτούς· καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκαθάρισεν τὰς οἰκίας, ἐν αἷς ἦν τὰ εἴδωλα, καὶ οὕτως εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν ὑμνῶν καὶ εὐλογῶν. 48 καὶ ἐξέβαλεν ἐξ αὐτῆς πᾶσαν ἀκαθαρσίαν καὶ κατῴκισεν ἐν αὐτῇ ἄνδρας, οἵτινες τὸν νόμον ποιήσωσιν, καὶ προσωχύρωσεν αὐτὴν καὶ ᾠκοδόμησεν ἑαυτῷ ἐν αὐτῇ οἴκησιν. 49 Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἐν Ιερουσαλημ ἐκωλύοντο ἐκπορεύεσθαι καὶ εἰσπορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν καὶ ἐπείνασαν σφόδρα, καὶ ἀπώλοντο ἐξ αὐτῶν ἱκανοὶ τῷ λιμῷ. 50 καὶ ἐβόησαν πρὸς Σιμωνα δεξιὰς λαβεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς· καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν καὶ ἐκαθάρισεν τὴν ἄκραν ἀπὸ τῶν μιασμάτων. 51 καὶ εἰσῆλθον εἰς αὐτὴν τῇ τρίτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ δευτέρου μηνὸς ἔτους πρώτου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ μετὰ αἰνέσεως καὶ βαΐων καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν ὕμνοις καὶ ἐν ᾠδαῖς, ὅτι συνετρίβη ἐχθρὸς μέγας ἐξ Ισραηλ. 52 καὶ ἔστησεν κατ᾽ ἐνιαυτὸν τοῦ ἄγειν τὴν ἡμέραν ταύτην μετὰ εὐφροσύνης. καὶ προσωχύρωσεν τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ τὸ παρὰ τὴν ἄκραν· καὶ ᾤκει ἐκεῖ αὐτὸς καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ. 53 καὶ εἶδεν Σιμων τὸν Ιωαννην υἱὸν αὐτοῦ ὅτι ἀνήρ ἐστιν, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἡγούμενον τῶν δυνάμεων πασῶν· καὶ ᾤκει ἐν Γαζαροις.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

Simoni ayîma omu murhûla

[1] Omu mwâka gw'igana na makumi galinda n'ibiri, mwâmi Demetriyusi anacishûbûza engabo
ahinindikira e Mediya agendilonzayo oburhabâle bw'okulwîsa Trifoni. [2] Arsaki mwâmi w'e Persi
n'e Mediya erhi ayumva oku Demetriyusi akola ali omu cihugo câge anacirhuma muguma omu
barhambo bâge b'okulwa mpu amugwarhe anazine. [3] Oyûla anacikanya n'erhi aba amahima
engabo ya Demetriyusi anacimugwârha yenêne anaciyîsha amudwîrhîre Arsaki, naye
amushwêka. [4] Ecihugo c'Obuyahudi canaciba n'omurhûla omu mango gôshi ga Simoni. Alonza
aminja g'olubaga lwâge, oburhegesi bwâge, n'irenge lyagl byasîmîsa olubaga muli ezôla nsiku
zôshi. [5] Na muli ebyôla byamuhekaga irenge, hali oku anyagaga Yope amujira civuko
c'okurhama abona obulyo bw'okuyinjibana n'ebihugo by'omu nyanja. [6] Anaciyûshûla ecihugo
c'ishanja lyâge, anabà mwâmi w'ecihugo câge. [7] AnagalulAbayahudi banji bali bahêsirwe bujà.
Anacigwârha Gazara, Betisuri n'enyumpa y'okulwiramwo, arhenzamwo ngasi hyanali higalugalu
na ntâye wamudesire kubî. [8] Ngasi muguma akahinga ishwa lyâge n'omurhûla, idaho lyayera
bwinjà, n'emirhi y'omalehe yayâna malehe manji. [9] Abashosi bàkola batamîre aha kagombe
kantu kaguma konene yo yali nshambâlo yâbo: omurhûla. N'abâna b'emisole bakaziyambala
emyambalo y'okulwa bakola balimba. [10] Simoni abumba ngasi lugo biryo anacihiramwo ngasi
byôshi bya nkanazibuhize ezôla ngo kuhika izîno lyâge l'irenge lyahika ciru ah'igulu lihekera.
[11] Anacihira omurhûla omu cihugo n'Israheli ashagaluka n'obusême bune ne. [12] Ngasi muguma
ali abutamîre aha mizâbîbu yâge n'aha mibô yâge; ntâye wankadesire mpu abayôbohya.
[13] Ahusa okukazibalwîsa omu cihugo; abashombanyi bâbo b'abâmi bahi mwa muli ezôla nsiku.
[14] Ashîbirira bwenêne abantu banyinyi b'omu lubaga lwâge; acîyerakana muntu wa bushiru oku
kanwa ka Nnâmahanga, amalîra na ngasi banali babî bôshi kuguma n'endyâlya. [15] Ayûshûla
obwinjà n'ebirugu by'akâ-Nyamuzinda.

Okushubilumûla endagâno na Sparti na Roma

[16] Erhi bayumva e Roma n'e Sparti olufu lwa Yonatani, bagwârhwa n'omungo bwenêne. [17] Ci
erhi baciyumva oku Simoni mwene wâbo ye wabîre mudâhwa mukulu ahâli hage n'oku ye
warhambula ecihugo côshi kuguma n'ebishagala byamwo, [18] banacimuyandikira oku nambi
z'ebyûma mpu bashubilumûla endagâno n'obwîra bwâbo bâgwêrhe bôshi na Yuda na Yonatani
bene wâbo. [19] Amaruba ganacisomerwa embere z'olubaga loshi aha Yeruzalemu. [20] Alaga
n'empamiso y'amaruba Abanya-Sparti bali bayandisire:

«Abagula b'e Sparti n'ecihugo, kuli Simoni mudâhwa mukulu, oku bashamuka, oku badâhwa
n'oku bandi bantu bacisigire b'omu lubaga lwa bene wâbo b'Abayahudi: Omusingo! [21] Entumwa
zalirhumirwe emw'olubaga lwîrhu, barhubwizire emyanzi y'irenge n'obwinjà bumulimwo,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

rhwanacisîma erhi rhubabona. [22] Rhwanayandisire omu myanzi y'olubaga ngasi ebi banadesire byôshi, baligi bo Numeniyusi, mugala wa Antiyokusi, Antipateri mugala wa Yasoni ntumwa z'Abayahudi, zali ziyishire mpu bashubilumûla okunywâna n'obwîra bw'Abayahudi rhweshi nabo. [23] Kwanasimîsize olubaga okuyankirira abôla bantu n'obukuze n'okuhira empamiso y'ebinwa byâbo omu mbîko y'olubaga ly'olubaga lw'e Sparti lukaziyôrha lubikirire. Banacirhumira Simoni omudâhwa mukulu eyo mpamiso. [24] Enyuma ly'ahôla Simoni anacirhuma e Roma Numeniyusi n'empenzi nènè nè y'amasholo buzirho bwa mina cihumbi, lyo basêza okunywâna bôshi nabo.»

Irenge lya Simoni

[25] Erhi olubaga lumanya okôla lwanaciderha mpu: Kurhi rhwankayêreka mwo Simoni oku rhumuvuzire omunkwa ye n'abâna bâge? [26] Bulya abire mutungo gwirhu, yênene, bene wâbo n'enyumpa y'îshe wâbo; omu kulwa kwâbo, balibisirekwo abashombanyi b'Israheli banamuha omurhûla. «Banaciyandika ebyôla bintu oku nambi z'amarhale, banabigwika oku minâra oku ntondo ya Siyoni». [27] Alaga empamîso yago maruba:

«Omu nsiku ikumi na munâni z'omwêzi ·gwa Eluli mwâka gwa igana na mukumi galinda n'ibiri, omu mwâka gwa kasharhu gw'okuyîma kwa Simoni mudâhwa mukulu bwenêne. [28] Embere z'ihano likulu ly'abadâhwa n'ely' olubaga, abaluzi b'ishanja n'abashamuka b'ecihugo, barhumanyîsize oku:

[29] Omu ntambala nyinji zalibuzagya ecihugo cîrhu, Simoni mugala w'omudâhwa Matatiyasi muguma omu baburhwa b'omu bûko bwa Yoaribu kuguma na bene wâbo, bacihizire omu mbaka, banahagalika abashombanyi b'ishanja lyâbo lyo balanga akâ-Nyamuzinda kâbo n'irhegeko banahesire ishanja lyâbo irenge linene. [30] Yonatani anacishûbûza ishanja lyâge anaciba ye mudâhwa walyo mukulu; buzinda ashimânana n'olubaga lwâge. [31] Abashombanyi bâbo banacilonza okurhabâlira ecihugo mpu bacishereze, banarhôla akâ-Nyamuzinda. [32] Okubundi Simoni anaciyimanga, anacilwira ishanja lyâge, agaba emirasano anahà entwâli oluhembo. [33] Azibuhya ebishagala bya Yuda kuguma na Betisuri, oli oku lubibi halya habaga burhanzi emirasano y'abashombanyi, anacihiraho abalanzi b'Abayahudi. [34] Akomeza Yope oli oku nyanja, na Gazara oli oku lubibi lw'Azoti, lwali mîra lugo lwa bashombanyi anacihirakwo Abayahudi, anacihira ngasi ebi bankanalagirireko omu buzîne bwâbo bôshi. [35] Olubaga lwabwîne obushinganyanya bwa Simoni n'irenge alonzagya okuhà ishanja lyâge, banacimujira murhambo wâbomukulu na mudâhwa wâbomukulu ebyo bijiro byâge byôshi bîrhuma, kuguma n'ohushinganyanya n'obwîkubagire ali agwêrhe oku ishanja lyâge, na bulya ali ajizire oku anahashire kôshi lyo ahêka olubaga lwâge enyanya. [36] Amango anacirimwo omûka, byôshi byagendeka bwinjà omu maboko gâge. Kuhika amashanja gahulusibwa omu cihugo c'Abayahudi kuguma n'ababaga omu cishagala ca Daudi aha Yeruzalemu, abali bamaciyûbakira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

enyumpa y'okulwiramwo, bakazirhengamwo bagendilwa banagaluka, ntyôla omu marhambi g'akâ-Nyamuzinda basherêza bwenêne obutagatîfu bwâge. [37] Ahiraho Abayahudi, anahazibuhya mpu lyo akayôrha alanga omurhûla gw'ecihugo n'ogw'olugo, anaciyûshûla kujà enyanya ebyôgo bya Yeruzalemu.

[38] Muli okwôla mwâmi Demetriyusi amanya anayêmêra okubà mudâhwa mukulu kwâge. [39] Amuhira, amuganjira omu bîra bâge anamukuza n'irenge linene. [40] Bulya amayumva oku Abaroma bakola baderha mpu Abayahudi bîra bâbo, bunkwa bâbo na bene wâbo, n'oku bayankirire irenge linene abali ba rhumirwe na Simoni. [41] Abayahudi n'abadâhwa bahizire Simoni mpu abè murhambo na mudâhwa mukulu ensiku zôshi, kuhika habonekane omulêbi wankanayêmêrwa, n'oku aba ye murhambo w'abalwi bâbo. [42] Oku akazilanga akâ-Nyamuzinda; oku akayimanza abarhambo bakazikolêsa emikolo y'oluba ga loshi, ecihugo, emirasano, enyumpa z'okulwiramwo; [43] oku akalanga akâ-Nyamuzinda; oku bôshi bamuyumva; oku ebiyandikwa omu cihugo byôshi byakahirwa kw'izîno lyâge n'oku ayambisibwa emishangi y'akaduku n'amango sholo. [44] Ntâye oli omu lubaga, oli omu badâhwa oyêmêrîrwe okudalika ebyôla byôshi nîsi erhi okulahira oburhegesi buhanyirwe naye, ntaho baderhage mpu bashûbûza abantu omu cihugo buzira kuyêmêrerwa naye, ntâye oyêmêrirwe okuyambala emishangi y'akaduku nîsi erhi okuyambala isonga ly'amasholo. [45] Ngasi yêshi wankajira oku eryôla irhegeko lirhadesiri nîsi erhi okurhashimba binwa biguma biguma muli byo, kukwânîne ahanwe? [46] Kusimîsize olubaga lo shi okuhà Simoni obuhashe bw'okujira nk'okwôla irhegeko linarhuhunyire. [47] Simoni anaciyêmêra, ayêmêra n'okujira bwinjà ogwôla mukolo gw'omudâhwa mukulu, okurhambula abalwi, okurhegeka Abayahudi, abadâhwa n'oku ba mukulu wa byôshi. [48] Bahiga okuyandika ebyôla byôshi oku nambi z'amarhale n'okubibîka omu ndalâlà y'akâ-Nyamuzinda, halya hantu hakazibonekana. [49] N'okubîka empamiso omu ciyumpa c'embîko, halya Simoni yêne n'abâna bâge bayîshikazihuma.»

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 14

[1] Καὶ ἐν ἔτει δευτέρῳ καὶ ἑβδομηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ συνήγαγεν Δημήτριος ὁ βασιλεὺς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ καὶ ἐπορεύθη εἰς Μηδίαν τοῦ ἐπισπάσασθαι βοήθειαν ἑαυτῷ, ὅπως πολεμήσῃ τὸν Τρύφωνα. [2] καὶ ἤκουσεν Ἀρσάκης ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίδος καὶ Μηδίας ὅτι εἰσῆλθεν Δημήτριος εἰς τὰ ὅρια αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλεν ἕνα τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ συλλαβεῖν αὐτὸν ζῶντα. [3] καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐπάταξεν τὴν παρεμβολὴν Δημητρίου καὶ συνέλαβεν αὐτὸν καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς Ἀρσάκην, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν φυλακῇ. [4] Καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ Ιουδα πάσας τὰς ἡμέρας Σιμωνος, καὶ ἐζήτησεν ἀγαθὰ τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς ἡ ἐξουσία αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. [5] καὶ μετὰ πάσης τῆς δόξης αὐτοῦ ἔλαβεν τὴν Ιοππην εἰς λιμένα καὶ ἐποίησεν εἴσοδον ταῖς νήσοις τῆς θαλάσσης. [6] καὶ ἐπλάτυνεν τὰ ὅρια τῷ ἔθνει αὐτοῦ καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐκράτησεν τῆς χώρας. [7] καὶ συνήγαγεν αἰχμαλωσίαν πολλὴν καὶ ἐκυρίευσεν Γαζαρων καὶ Βαιθσουρων καὶ τῆς ἄκρας· καὶ ἐξῆρεν τὰς ἀκαθαρσίας ἐξ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀντικείμενος αὐτῷ. [8] καὶ ἦσαν γεωργοῦντες τὴν γῆν αὐτῶν μετ᾽ εἰρήνης, καὶ ἡ γῆ ἐδίδου τὰ γενήματα αὐτῆς καὶ τὰ ξύλα τῶν πεδίων τὸν καρπὸν αὐτῶν. [9] πρεσβύτεροι ἐν ταῖς πλατείαις ἐκάθηντο, πάντες περὶ ἀγαθῶν ἐκοινολογοῦντο, καὶ οἱ νεανίσκοι ἐνεδύσαντο δόξας καὶ στολὰς πολέμου. [10] ταῖς πόλεσιν ἐχορήγησεν βρώματα καὶ ἔταξεν αὐτὰς ἐν σκεύεσιν ὀχυρώσεως, ἕως ὅτου ὠνομάσθη τὸ ὄνομα τῆς δόξης αὐτοῦ ἕως ἄκρου γῆς. [11] ἐποίησεν εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εὐφράνθη Ισραηλ εὐφροσύνην μεγάλην. [12] καὶ ἐκάθισεν ἕκαστος ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ τὴν συκῆν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς. [13] καὶ ἐξέλιπεν πολεμῶν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οἱ βασιλεῖς συνετρίβησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. [14] καὶ ἐστήρισεν πάντας τοὺς ταπεινοὺς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· τὸν νόμον ἐξεζήτησεν καὶ ἐξῆρεν πάντα ἄνομον καὶ πονηρόν· [15] τὰ ἅγια ἐδόξασεν καὶ ἐπλήθυνεν τὰ σκεύη τῶν ἁγίων. [16] Καὶ ἠκούσθη ἐν Ῥώμῃ ὅτι ἀπέθανεν Ιωναθαν καὶ ἕως Σπάρτης, καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα. [17] ὡς δὲ ἤκουσαν ὅτι Σιμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ γέγονεν ἀρχιερεὺς ἀντ᾽ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἐπικρατεῖ τῆς χώρας καὶ τῶν πόλεων τῶν ἐν αὐτῇ, [18] ἔγραψαν πρὸς αὐτὸν δέλτοις χαλκαῖς τοῦ ἀνανεώσασθαι πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συμμαχίαν, ἣν ἔστησαν πρὸς Ιουδαν καὶ Ιωναθαν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. [19] καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας ἐν Ιερουσαλημ. [20] καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν, ὧν ἀπέστειλαν οἱ Σπαρτιᾶται Σπαρτιατῶν ἄρχοντες καὶ ἡ πόλις Σιμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς ἱερεῦσιν καὶ τῷ λοιπῷ δήμῳ τῶν Ιουδαίων ἀδελφοῖς χαίρειν. [21] οἱ πρεσβευταὶ οἱ ἀποσταλέντες πρὸς τὸν δῆμον ἡμῶν ἀπήγγειλαν ἡμῖν περὶ τῆς δόξης ὑμῶν καὶ τιμῆς, καὶ ηὐφράνθημεν ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν. [22] καὶ ἀνεγράψαμεν τὰ ὑπ᾽ αὐτῶν εἰρημένα ἐν ταῖς βουλαῖς τοῦ δήμου οὕτως Νουμήνιος ᾽Αντιόχου καὶ ᾽Αντίπατρος ᾽Ιάσονος πρεσβευταὶ Ιουδαίων ἦλθον πρὸς ἡμᾶς ἀνανεούμενοι τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν. [23] καὶ ἤρεσεν τῷ δήμῳ ἐπιδέξασθαι τοὺς ἄνδρας ἐνδόξως καὶ τοῦ θέσθαι τὸ ἀντίγραφον τῶν λόγων αὐτῶν ἐν τοῖς ἀποδεδειγμένοις τῷ δήμῳ βιβλίοις τοῦ μνημόσυνον ἔχειν τὸν δῆμον τῶν Σπαρτιατῶν. τὸ δὲ ἀντίγραφον τούτων ἔγραψαν Σιμωνι τῷ ἀρχιερεῖ. [24] Μετὰ ταῦτα ἀπέστειλεν Σιμων τὸν Νουμήνιον εἰς Ῥώμην ἔχοντα ἀσπίδα χρυσῆν μεγάλην ὁλκὴν μνῶν χιλίων εἰς τὸ στῆσαι πρὸς αὐτοὺς τὴν συμμαχίαν. [25] Ὡς δὲ ἤκουσεν ὁ δῆμος τῶν λόγων τούτων, εἶπαν Τίνα χάριν ἀποδώσομεν Σιμωνι καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ; [26] ἐστήρισεν γὰρ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ ἐπολέμησεν τοὺς ἐχθροὺς Ισραηλ ἀπ᾽ αὐτῶν καὶ ἔστησαν αὐτῷ ἐλευθερίαν. καὶ κατέγραψαν ἐν δέλτοις χαλκαῖς καὶ ἔθεντο ἐν στήλαις ἐν ὄρει Σιων. [27] καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς γραφῆς ᾽Οκτωκαιδεκάτῃ Ελουλ ἔτους δευτέρου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ— καὶ τοῦτο τρίτον ἔτος ἐπὶ Σιμωνος ἀρχιερέως μεγάλου ἐν ασαραμελ— [28] ἐπὶ συναγωγῆς μεγάλης ἱερέων καὶ λαοῦ καὶ ἀρχόντων ἔθνους καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς χώρας ἐγνώρισεν ἡμῖν· [29] ἐπεὶ πολλάκις ἐγενήθησαν πόλεμοι ἐν τῇ χώρᾳ, Σιμων δὲ υἱὸς Ματταθιου ἱερεὺς τῶν υἱῶν Ιωαριβ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔδωκαν αὐτοὺς τῷ κινδύνῳ καὶ ἀντέστησαν τοῖς ὑπεναντίοις τοῦ ἔθνους αὐτῶν, ὅπως σταθῇ τὰ ἅγια αὐτῶν καὶ ὁ νόμος, καὶ δόξῃ μεγάλῃ ἐδόξασαν τὸ ἔθνος αὐτῶν. [30] καὶ ἤθροισεν Ιωναθαν τὸ ἔθνος αὐτῶν καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς ἀρχιερεὺς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, [31] καὶ ἐβουλήθησαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐτῶν καὶ ἐκτεῖναι χεῖρας ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῶν· [32] τότε ἀντέστη Σιμων καὶ ἐπολέμησε περὶ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ καὶ ἐδαπάνησεν χρήματα πολλὰ τῶν ἑαυτοῦ καὶ ὁπλοδότησεν τοὺς ἄνδρας τῆς δυνάμεως τοῦ ἔθνους αὐτοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὀψώνια [33] καὶ ὠχύρωσεν τὰς πόλεις τῆς Ιουδαίας καὶ τὴν Βαιθσουραν τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς Ιουδαίας, οὗ ἦν τὰ ὅπλα τῶν πολεμίων τὸ πρότερον, καὶ ἔθετο ἐκεῖ φρουρὰν ἀνδρας Ιουδαίους. [34] καὶ Ιοππην ὠχύρωσεν τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ τὴν Γαζαραν τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων ʼΑζώτου, ἐν ᾗ ᾤκουν οἱ πολέμιοι τὸ πρότερον, καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ Ιουδαίους, καὶ ὅσα ἐπιτήδεια ἦν πρὸς τῇ τούτων ἐπανορθώσει, ἔθετο ἐν αὐτοῖς. [35] καὶ εἶδεν ὁ λαὸς τὴν πίστιν τοῦ Σιμωνος καὶ τὴν δόξαν, ἣν ἐβουλεύσατο ποιῆσαι τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἡγούμενον αὐτῶν καὶ ἀρχιερέα διὰ τὸ αὐτὸν πεποιηκέναι πάντα ταῦτα καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν πίστιν, ἣν συνετήρησεν τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἐξεζήτησεν παντὶ τρόπῳ ὑψῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ. [36] καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ εὐοδώθη ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τοῦ ἐξαρθῆναι τὰ ἔθνη ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Δαυιδ τοὺς ἐν Ιερουσαλημ, οἳ ἐποίησαν αὐτοῖς ἄκραν, ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο καὶ ἐμίαινον κύκλῳ τῶν ἁγίων καὶ ἐποίουν πληγὴν μεγάλην ἐν τῇ ἁγνείᾳ. [37] καὶ κατῴκισεν ἐν αὐτῇ ἄνδρας Ιουδαίους καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως καὶ ὕψωσεν τὰ τείχη τῆς Ιερουσαλημ. [38] καὶ ὁ βασιλεὺς Δημήτριος ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην κατὰ ταῦτα [39] καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν δόξῃ μεγάλῃ. [40] ἤκουσεν γὰρ ὅτι προσηγόρευνται οἱ Ιουδαῖοι ὑπὸ ῾Ρωμαίων φίλοι καὶ σύμμαχοι καὶ ἀδελφοί, καὶ ὅτι ἀπήντησαν τοῖς πρεσβευταῖς Σιμωνος ἐνδόξως, [41] καὶ ὅτι οἱ Ιουδαῖοι καὶ οἱ ἱερεῖς εὐδόκησαν τοῦ εἶναι αὐτῶν Σιμωνα ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα ἕως τοῦ ἀναστῆναι προφήτην πιστὸν [42] καὶ τοῦ εἶναι ἐπ᾽ αὐτῶν στρατηγόν, καὶ ὅπως μέλῃ αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων καθιστάναι δι᾽ αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς χώρας καὶ ἐπὶ τῶν ὅπλων καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων, [43] καὶ ὅπως μέλῃ αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων, καὶ ὅπως ἀκούηται ὑπὸ πάντων, καὶ ὅπως γράφωνται ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ πᾶσαι συγγραφαὶ ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ ὅπως περιβάλληται πορφύραν καὶ χρυσοφορῇ· [44] καὶ οὐκ ἐξέσται οὐθενὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἱερέων ἀθετῆσαί τι τούτων καὶ ἀντειπεῖν τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ ῥηθησομένοις καὶ ἐπισυστρέψαι συστροφὴν ἐν τῇ χώρᾳ ἄνευ αὐτοῦ καὶ περιβάλλεσθαι πορφύραν καὶ ἐμπορποῦσθαι πόρπην χρυσῆν· [45] ὃς δ᾽ ἂν παρὰ ταῦτα ποιήσῃ ἢ ἀθετήσῃ τι τούτων, ἔνοχος ἔσται. [46] καὶ εὐδόκησεν πᾶς ὁ λαὸς θέσθαι Σιμωνι ποιῆσαι κατὰ τοὺς λόγους τούτους. [47] καὶ ἐπεδέξατο Σιμων καὶ εὐδόκησεν ἀρχιερατεύειν καὶ εἶναι στρατηγὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ιουδαίων καὶ ἱερέων καὶ τοῦ προστατῆσαι πάντων. [48] καὶ τὴν γραφὴν ταύτην εἶπον θέσθαι ἐν δέλτοις χαλκαῖς καὶ στῆσαι αὐτὰς ἐν περιβόλῳ τῶν ἁγίων ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ, [49] τὰ δὲ ἀντίγραφα αὐτῶν θέσθαι ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, ὅπως ἔχῃ Σιμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15

Amaruba ga Mwâmi Antiyokusi wa kali nda

[1] Ci muli agôla mango Antiyokusi mugala wa Demetriyusi anacirhuma amaruba kurhenga ebwa bihugo biri omu nyanja, emwa Simoni mudâhwa na murhegesi mukulu w'Abayahudi, kuguma na olubaga loshi. [2] Agôla maruba ko gali gayandisirwe ntyâla: «Mwâmi Antiyokusi emwa Simoni mudâhwa mukulu na murhegesi mukulu n'oku ishanja lyôshi ly'Abayahudi, omusingo. [3] Ebwa kubà abantu babî, baya nsire obwâmi bwa ababusi bîrhu, ebwa kubà nalonza okushubibuyanka na nshubibuyimanza nk'oku byanali embere, ebwa kubà namashûbûza emirhwe minji y'abalwi b'abalimya namanahakira mârho manji g'okulwa, [4] ebwa kubà nalonza okuyikirira omu cihugo nshimbululemwo balya bôshi banadwîrhe ba sherêza olubaga lwîrhu banashandazize bishagala binji omu bwâmi bwâni, [5] nshubiri kukûlira ngasi ebi abâmi babusi bani banali bakukfrlire byôshi. [6] Nkuhîre obuhashe bw'okujira enfaranga zirikwo ensanamu yâwe[e] omu cihugo câwe. [7] Yeruzalemu n'akâ-Nyamuzinda bibè n'omurhûla; ngasi mirasano wanajizire na ngasi nyumpa za kulwiramwo anajizire zôshi zinayôrhe zâwe. [8] Ngasi myenda wanalire nîsi erhi wânalye oku mbîko y'ebirugu by'ebwâmi yôshi enakubabalirwe, bunôla n'agandi mango gôshi. [9] Amango rhwashubira omu bwâmi bwîrhu rhwakukuza n'irenge lya ngasi lubero we, ishanja lyâwe, akâ-Nyamuzinda, kuhika irenge lyâwe limanyikane omu igulu lyôshi.» [10] Omu mwâka gwa igana na makumi gali nda n'ini, Antiyokusi anahuma enjira yâge akola alij'omu cihugo c'ababusi bâge, emirhwe y'abasirika yôshi yanakunjukira emunda ali kuhika bantu basungunu bonene bayôrha bôshi na Trifoni. [11] Mwâmi Antiyokusi anakulikira Trifoni, naye anaciyâkira aha Dora omu nyanja, [12] erhi amabona oku obuhanya bwamamujàko bulya engabo yâge yôshi yamuyâsire. [13] Antiyokusi anaciyîsha atwa ecirâlo embere za Dora na balwî bihumbi igana na makumi abirhi na birhânu na bihumbi munâni by'abalwira oku nfarasi. [14] Azonga olugo loshi nago amârho olwago lunda gagorha lulya lugo loshi, naye alurhulungula enyunda zôshi oku idaho n'omu nyanja ntâye wankarhenziremwo nîsi erhi okujamwo.

Okuyumvanya kuhyâhya n' Abaroma

[15] Muli agôla mango Numeniyusi n'abali bamulusize banacirhenga e Roma banaciyîsha badwîrhîre abâmi amaruba n'oku bihugo, agôla maruba gali maya ndike ntyâla: [16] «Luciusi murhambo w'abaroma, kuli mwâmi Ptolemeyo, omusingo! [17] Entumwa z'Abayahudi bali bayîshire emwîrhu nka banywazimu na nka bira bîrhu mpu balilumûla obwîra na okunywâna nîrhu, kurhenga omurhondêro bali barhumirwe n'omudâhwa mukulu Simoni n'olubaga loshi lw'Abayahudi. [18] Bali bayîshire banadwîrhe empenzi y'amasholo ya mina cihumbi.

---

[e] **15.6** : Enshushano eri oku nfaranga, ciri cimanyîso c'oli oku ntebe omu cihugo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[19] Rhwamabona oku kuli kwinjà okuyandikira abâmi n'ebihugo mpu bamanye barhabâlibuzagya, barhabatulagakwo entambala, oli oku lugo lwâbo oli oku cihugo câbo n'oku rhanywâna n'abandi bankayîsh'ibatulakwo entambala buzinda. [20] Rhwalonzize okuyankirira kuli bo eyôla mpenzi. [21] Kuziga akaba abantu babî bayâkire e mwâwe barhenga omu cihugo câbo, onabahe omudâhwa mukulu Simoni abahàne nk'oku oburhegesi bwâbo bunadesire.»

[22] Maruba ga bene agôla ganaciyandikirwa mwâmi Demetriyusi, mwâmi Atali, mwâmi Ariyarati na mwâmi Arsaki, [23] kuguma n'oku bihugo byôshi: Sampsami, Sparti, Delo, Mindo, Sikiyoni, Kariya, Samo, Pamfiliya, Likiya, Halikanaso, Rodo, Faseli, Kosi, Side, Arado, Gotina, Nido, Cipro na Kirena. [24] Banacijira empamîso y'agôla maruba kuli Simoni mudâhwa mukulu.

Antiyokusi wa kali nda ahinduka mushombanyi wa Simoni

[25] Mwâmi Antiyokusi ali amatwa ecirâlo embere za Dora, aja ayegeza emirhwe yâge omu ngasi muhanda ayîsha ayûbaka emirasano y'okulwa. Anacigorha Trifoni kuhika ntâye wankadesire mpu ajamwo nîsi erhi okuhulukamwo. [26] Okubundi Simoni anacimurhumira bantu bihumbi bibiri bya balwî bakulu haguma n'enfaranga n'amasholo n'emirasano ya ngasi lubero. [27] Mwâmi a rhalonzagya okubiyankirira ci avuna okulagânana kwâge kw'embere bôshi na Simoni anaciyîrha obwîra bôshi naye. [28] Anacimurhumira Atenobiyusi, muguma omu bîra bâge mpu bagendi yumvanya bôshi naye anamubwîre erhi: «Wayansire Yope, Gazara n'olugo lwa Yeruzalemu n'obwôla byali bishagala bya obwâmi bwâni. [29] Washerezize amashwa g'ebyôla bishagala; wahagwire kubî ecihugo, wanacirhôlera hantu hanji omu bwâmi bwâni. [30] Bunôla orhugalulirage birya bishagala wanyagaga n'empongano wakazâgihongesayo kuleka omu Buyahudi. [31] Akaba arhali ntyôla olyûlage ahâli habyo talenta magana arhânu na kw'ebi wahagwîre n'ebi wakazâgihongesa kuli ebyôla bishagala zindi talenta magana arhânu: n'akaba arhali ntyôla rhwayishikulwîsa. [32] Atenobiyusi olya mwîra wa mwâmi erhi ahika aha Yeruzalemu abona oku binjà by'aha mwa Simoni, ecîbo carheganyibwe, eby'okulya bibwikirwe n'ebirugu by'amasholo n'amarhale, n'ebindi birugu binjà: azânwa! Ci kurharhumaga arhamushambalira birya binwa bya mwâmi. [33] Simoni anacimubwîra erhi: «Arhali cihugo c'ihanga rhwarhôzire, arhanali bintu bya wundi rhwanyazire ci konene kali kashambala k'ababusi bîrhu, mango maguma abashombanyi bîrhu babinyaga konene. [34] Kone rhwe rhukanabona amango gakwânîne, rhuna shubirhôla akashambala k'ababusi bîrhu. [35] Kuli oyôla Yope na Gazara wahû na, birya bishagala bali bamalibuzamwo olubaga lwîrhu n'ecihugo cîrhu. Rhwalyûla kuli byo talenta igana.» Atenobiyusi arhamushuzagya akanwa. [36] Ci acishubirira emunda mwâmi ali n'oburhè bunene, anacimushambalira ishuzo lya Simoni, obugale bwâge, na ngasi bindi anabwîne; mwâmi anaciba n'obukù nizi bunji bwenêne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Kendebeyomurhambo mukulu

37 Trifoni anacija omu bwârho anaciciyakira aj'e Ortosiya. 38 Mwâmi anaci-simika
Kendebeyomurhambo w'okwôla nyanja, anacimuha cmirhwe y'abasirika bagenda n'amagulu
n'abalwira oku nfarasi. 39 Anacimurhegeka mpu atwe eciralo câge aha ishiriza lya Yudeya, mpu
ayûbake Kedroni[f] azibuhye enyumvi, analwise olubaga. Mwâmi naye okubundi anacikulikira
Trifoni. 40 Kendebeyo erhi aja aha Yamniya arhondêr'okujira olubaga burhe, okujà omu Buyahudi
okujakwanyaga n'okuyîrha. 41 Anaciyûbaka Kedroni, anahiraho banyakulwira oku nfarasi,
n'eyindi mirhwe agaligend'ikalingira abantu omu njira y'e Yudeya nk'oku mwâmi
anamurhegekaga.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 15

1 Καὶ ἀπέστειλεν Ἀντίοχος υἱὸς Δημητρίου τοῦ βασιλέως ἐπιστολὰς ἀπὸ τῶν νήσων τῆς
θαλάσσης Σιμωνι ἱερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν Ιουδαίων καὶ παντὶ τῷ ἔθνει, 2 καὶ ἦσαν περιέχουσαι τὸν
τρόπον τοῦτον Βασιλεὺς Ἀντίοχος Σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ καὶ ἐθνάρχῃ καὶ ἔθνει Ιουδαίων χαίρειν.
3 ἐπεί τινες λοιμοὶ κατεκράτησαν τῆς βασιλείας τῶν πατέρων ἡμῶν, βούλομαι δὲ ἀντιποιήσασθαι
τῆς βασιλείας, ὅπως ἀποκαταστήσω αὐτὴν ὡς ἦν τὸ πρότερον, ἐξενολόγησα δὲ πλῆθος
δυνάμεων καὶ κατεσκεύασα πλοῖα πολεμικά, 4 βούλομαι δὲ ἐκβῆναι κατὰ τὴν χώραν, ὅπως
μετέλθω τοὺς κατεφθαρκότας τὴν χώραν ἡμῶν καὶ τοὺς ἠρημωκότας πόλεις πολλὰς ἐν τῇ
βασιλείᾳ μου, 5 νῦν οὖν ἵστημί σοι πάντα τὰ ἀφέματα, ἃ ἀφῆκάν σοι οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ
ὅσα ἄλλα δόματα ἀφῆκάν σοι. 6 καὶ ἐπέτρεψά σοι ποιῆσαι κόμμα ἴδιον, νόμισμα τῇ χώρᾳ σου,
7 Ιερουσαλημ δὲ καὶ τὰ ἅγια εἶναι ἐλεύθερα· καὶ πάντα τὰ ὅπλα, ὅσα κατεσκεύασας, καὶ τὰ
ὀχυρώματα, ἃ ᾠκοδόμησας, ὧν κρατεῖς, μενέτω σοι. 8 καὶ πᾶν ὀφείλημα βασιλικὸν καὶ τὰ
ἐσόμενα βασιλικὰ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀφιέσθω σοι· 9ὡς δ᾽ ἂν κρατήσωμεν
τῆς βασιλείας ἡμῶν, δοξάσομέν σε καὶ τὸ ἔθνος σου καὶ τὸ ἱερὸν δόξῃ μεγάλῃ ὥστε φανερὰν
γενέσθαι τὴν δόξαν ὑμῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. 10 Ἔτους τετάρτου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ
ἐξῆλθεν Ἀντίοχος εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις
ὥστε ὀλίγους εἶναι σὺν Τρύφωνι. 11 καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν Ἀντίοχος, καὶ ἦλθεν εἰς Δωρα φεύγων τὴν
ἐπὶ θαλάσσης· 12 ᾔδει γὰρ ὅτι ἐπισυνῆκται ἐπ᾽ αὐτὸν τὰ κακά, καὶ ἀφῆκαν αὐτὸν αἱ δυνάμεις.
13 καὶ παρενέβαλεν Ἀντίοχος ἐπὶ Δωρα, καὶ σὺν αὐτῷ δώδεκα μυριάδες ἀνδρῶν πολεμιστῶν καὶ
ὀκτακισχιλία ἵππος. 14 καὶ ἐκύκλωσεν τὴν πόλιν, καὶ τὰ πλοῖα ἀπὸ θαλάσσης συνῆψαν, καὶ ἔθλιβε
τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ οὐκ εἴασεν οὐδένα ἐκπορεύεσθαι οὐδὲ
εἰσπορεύεσθαι. 15 Καὶ ἦλθεν Νουμήνιος καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ ἐκ Ῥώμης ἔχοντες ἐπιστολὰς τοῖς
βασιλεῦσιν καὶ ταῖς χώραις, ἐν αἷς ἐγέγραπτο τάδε. 16 Λεύκιος ὕπατος Ῥωμαίων Πτολεμαίῳ
βασιλεῖ χαίρειν. 17 οἱ πρεσβευταὶ τῶν Ιουδαίων ἦλθον πρὸς ἡμᾶς φίλοι ἡμῶν καὶ σύμμαχοι
ἀνανεούμενοι τὴν ἐξ ἀρχῆς φιλίαν καὶ συμμαχίαν ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Σιμωνος τοῦ ἀρχιερέως καὶ

[f] **15.39** : Kedroni, lugo luyegerire Yamuniya na Gazara. Trifoni.abirindisirwe na mwâmi kuhika elubibi lw'Apameya, aciloha e rwishi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τοῦ δήμου τῶν Ιουδαίων, [18] ἤνεγκαν δὲ ἀσπίδα χρυσῆν ἀπὸ μνῶν χιλίων. [19] ἤρεσεν οὖν ἡμῖν γράψαι τοῖς βασιλεῦσιν καὶ ταῖς χώραις ὅπως μὴ ἐκζητήσωσιν αὐτοῖς κακὰ καὶ μὴ πολεμήσωσιν αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν καὶ ἵνα μὴ συμμαχῶσιν τοῖς πολεμοῦσιν πρὸς αὐτούς. [20] ἔδοξεν δὲ ἡμῖν δέξασθαι τὴν ἀσπίδα παρ᾽ αὐτῶν. [21] εἴ τινες οὖν λοιμοὶ διαπεφεύγασιν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς, παράδοτε αὐτοὺς Σιμωνι τῷ ἀρχιερεῖ, ὅπως ἐκδικήσῃ αὐτοὺς κατὰ τὸν νόμον αὐτῶν. [22] Καὶ ταὐτὰ ἔγραψεν Δημητρίῳ τῷ βασιλεῖ καὶ ᾽Απτάλῳ καὶ ᾽Αριαράθῃ καὶ ᾽Αρσάκῃ [23] καὶ εἰς πάσας τὰς χώρας καὶ Σαμψάμῃ καὶ Σπαρτιάταις καὶ εἰς Δῆλον καὶ εἰς Μύνδον καὶ εἰς Σικυῶνα καὶ εἰς τὴν Καρίαν καὶ εἰς Σάμον καὶ εἰς τὴν Παμφυλίαν καὶ εἰς Λυκίαν καὶ εἰς ῾Αλικαρνασσὸν καὶ εἰς ῾Ρόδον καὶ εἰς Φασηλίδα καὶ εἰς Κῶ καὶ εἰς Σίδην καὶ εἰς ῎Αραδον καὶ Γόρτυναν καὶ Κνίδον καὶ Κύπρον καὶ Κυρήνην. [24] τὸ δὲ ἀντίγραφον τούτων ἔγραψαν Σιμωνι τῷ ἀρχιερεῖ. [25] ᾽Αντίοχος δὲ ὁ βασιλεὺς παρενέβαλεν ἐπὶ Δωρα ἐν τῇ δευτέρᾳ προσάγων διὰ παντὸς αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ μηχανὰς ποιούμενος καὶ συνέκλεισεν τὸν Τρύφωνα τοῦ ἐκπορεύεσθαι καὶ εἰσπορεύεσθαι. [26] καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ Σιμων δισχιλίους ἄνδρας ἐκλεκτοὺς συμμαχῆσαι αὐτῷ καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ σκεύη ἱκανά. [27] καὶ οὐκ ἠβούλετο αὐτὰ δέξασθαι, ἀλλὰ ἠθέτησεν πάντα, ὅσα συνέθετο αὐτῷ τὸ πρότερον, καὶ ἠλλοτριοῦτο αὐτῷ. [28] καὶ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ᾽Αθηνόβιον ἕνα τῶν φίλων αὐτοῦ κοινολογησόμενον αὐτῷ λέγων ῾Υμεῖς κατακρατεῖτε τῆς Ιοππης καὶ Γαζαρων καὶ τῆς ἄκρας τῆς ἐν Ιερουσαλημ, πόλεις τῆς βασιλείας μου. [29] τὰ ὅρια αὐτῶν ἠρημώσατε καὶ ἐποιήσατε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐκυριεύσατε τόπων πολλῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. [30] νῦν οὖν παράδοτε τὰς πόλεις, ἃς κατελάβεσθε, καὶ τοὺς φόρους τῶν τόπων, ὧν κατεκυριεύσατε ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Ιουδαίας. [31] εἰ δὲ μή, δότε ἀντ᾽ αὐτῶν πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου καὶ τῆς καταφθορᾶς, ἧς κατεφθάρκατε, καὶ τῶν φόρων τῶν πόλεων ἄλλα τάλαντα πεντακόσια· εἰ δὲ μή, παραγενόμενοι ἐκπολεμήσομεν ὑμᾶς. [32] καὶ ἦλθεν ᾽Αθηνόβιος ὁ φίλος τοῦ βασιλέως εἰς Ιερουσαλημ καὶ εἶδεν τὴν δόξαν Σιμωνος καὶ κυλικεῖον μετὰ χρυσωμάτων καὶ ἀργυρωμάτων καὶ παράστασιν ἱκανὴν καὶ ἐξίστατο καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως. [33] καὶ ἀποκριθεὶς Σιμων εἶπεν αὐτῷ Οὔτε γῆν ἀλλοτρίαν εἰλήφαμεν οὔτε ἀλλοτρίων κεκρατήκαμεν, ἀλλὰ τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν, ὑπὸ δὲ ἐχθρῶν ἡμῶν ἀκρίτως ἔν τινι καιρῷ κατεκρατήθη· [34] ἡμεῖς δὲ καιρὸν ἔχοντες ἀντεχόμεθα τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν. [35] περὶ δὲ Ιοππης καὶ Γαζαρων, ὧν αἰτεῖς, αὗται ἐποίουν ἐν τῷ λαῷ πληγὴν μεγάλην καὶ τὴν χώραν ἡμῶν, τούτων δώσομεν τάλαντα ἑκατόν. [36] καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ λόγον, ἀπέστρεψεν δὲ μετὰ θυμοῦ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ τοὺς λόγους τούτους καὶ τὴν δόξαν Σιμωνος καὶ πάντα, ὅσα εἶδεν, καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεὺς ὀργὴν μεγάλην. [37] Τρύφων δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἔφυγεν εἰς ᾽Ορθωσίαν. [38] καὶ κατέστησεν ὁ βασιλεὺς τὸν Κενδεβαῖον ἐπιστράτηγον τῆς παραλίας καὶ δυνάμεις πεζικὰς καὶ ἱππικὰς ἔδωκεν αὐτῷ· [39] καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ παρεμβάλλειν κατὰ πρόσωπον τῆς Ιουδαίας καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ οἰκοδομῆσαι τὴν Κεδρων καὶ ὀχυρῶσαι τὰς πύλας καὶ ὅπως πολεμῇ τὸν λαόν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδίωκε τὸν Τρύφωνα. [40] καὶ παρεγενήθη Κενδεβαῖος εἰς Ιάμνειαν καὶ ἤρξατο τοῦ ἐρεθίζειν τὸν λαὸν καὶ ἐμβατεύειν εἰς τὴν Ιουδαίαν καὶ αἰχμαλωτίζειν τὸν λαὸν καὶ φονεύειν. [41] καὶ ᾠκοδόμησεν τὴν Κεδρων καὶ ἀπέταξεν ἐκεῖ ἱππεῖς καὶ δυνάμεις,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὅπως ἐκπορευόμενοι ἐξοδεύωσιν τὰς ὁδοὺς τῆς Ιουδαίας, καθὰ συνέταξεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς.

16

Abâna ba Simoni bahima Kendebeyo

[1] Yowane anacirhenga e Gazara, anaciyîsha alibwîra îshe Simoni ebi Kendebeyo adwîrhe akola byôshi. [2] Simoni anacihamagala abagala bakulu oku banali babiri, Yuda na Yowane, anacibabwîra erhi: Bene wîrhu na nâni, kuguma n'enyumpa ya Larha, rhwalwire entambala z'Israheli kurhenga rhuli barhò kuhika bunôla, n'ebintu byanakagendeka bwinjà omu maboko gîrhu kuhika kanji kanji rhwaba rhwe rhukaziyôkola Israheli. [3] Nkolaga mushosi bunôla, n'oku burhabâle bwa Nnâmahanga mukola mugwêrhe emyâka erhali minyi mujàge ahâli hani; n'ahâli ha mwene wîrhu, mukanye mugendilwira ishanja lirhu n'oburhabâle bw'enyanya bubè haguma ninyu. [4] Okubundi anacicîshoga omu cihugo, balwî bihumbi makumi abiri n'abalwira oku nfarasi bakanya bajilwîsa Kendebeyo; banacigeza obudufu aha Modini. [5] Erhi babà bamazûkiriza sêzisêzi, banakanya bajà ebwa kabanda, lolà oku enkumo y'abasirika balambagira n'amagulu, na banyakulwira oku nfarasi, anaciyîsha emunda bali; ci konene omugezi gwabajà ekarhî. [6] Yowane n'abantu bâge banacitwa icumbi aha ishiriza lyâbo. Erhi babona oku engabo yâge yayôbohire okuyîkira ogwôla mugezi, anaciyîkira ye wa burhanzi; erhi engabo emulangira, nabo bayîkira enyuma zâge. [7] Anacigabanya engabo yâge, akerekanya banyakulwira oku nfarasi haguma n'abagenda n'amagulu; ci erhi n'abalwira oku nfarasi b'abashombanyi banali banji bwenêne. [8] Banacishekêreza emishekera, Kendebeyo anacihimwa ye n'engabo yâge. Banji bakumba, batumirhwa okufà n'abasigalaga bagendiyâkira omu nyumpa y'okulwira. [9] Okubundi Yuda mwene wâbo Yowane anacitumirhwa; ci Yowane anakungusha abashombanyi kuhika Kendebeyo ahika aha Kedroni ali amayûbaka. [10] Banyakuhimwa bayâkira omu minâra eri omu ishwa ly'Azoti naye anacidûlika lulya lugomuliro. Bantu bihumbi bibiri muli bo banacifa. Yowane anacishubira e Buyahudi n'omurhûla.

Okufà kwa Simoni n'okuyîma kw'omugala Yowane

[11] Ptolemeyomugala wa Abubosi erhi amayîmikwa murhambo w'abalwi, omu kabanda ka Yeriko; ali agwêrhe masholo manji na marhale manji, [12] bulyala abaga mukwi w'omudâhwa mukulu, [13] Omurhima gwâge gwacivuna bwenêne kuli okwôla; alalikira okubà murhambo w'ecihugo, anacihiga okuyîrhira I Simoni n'abagala omu bwenge. [14] Lero Simoni erhi aja arhangula ebishagala bya Yudeya anaciyandagalira e Yeriko, ye n'abagala Matatiyasi na Yuda, omu mwâka gw'igana na makumi gali nda na nda omu mwêzi gw'ikumi na muguma gwali mwêzi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gwa Shebati[g]. [15] Mwene Abubosi anacikolêsa obulyâlya anacibayankirira omu hiyumpa hisungunu hy'okulwîra, hiderhwa Doki, yenene wahiyûbakaga. Anacibarheganyizamwo idinye linene, anacifulikamwo abantu. [16] Simoni erhi aba amalimbuka bôshi n'abagala, Ptolemeyo anacipamuka bôshi n'abantu bâge, bacirhuluba emirasano yâbo, bacihunikakwo Simoni omu karhî k'idinye, bamuniga ye n'abagala babiri na bambali basungunu. [17] Ahenya ntyôla ebirhahenywa, agalula amabî oku minjà.

[18] Ho na halya Ptolemeyo anaciyandikira mwâmi kulya, anacimuhûna mpu amurhumire emirhwe y'okuyîshimurhabâla mpu amuhà ecihugo n'ebishagala by'Abayahudi. [19] Anacirhuma e Gazara mpu bagendiyîrha Yowane, anacirhumiza abahongêsa mpu baj'emunda ali mpu bayîshirhôla enfaranga, amasholo na ngasi bindi bya luhembo. [20] Anacirhuma abandi mpu bagendirhôla Yeruzalemu n'entondo y'akâ-Nyamuzinda. [21] Ci konene muntu muguma lebe anacibashokolera anajibwîra Yowane omu Gazara, okunigwa kw'îshe na bene wâbo, anaciyûshûla erhi: «Anarhumire kuguma abandi mpu bayishikuniga”. [22] Erhi Yowane amanya kulya yêshi afa mungo, anacirhuluba balya bantu balibarhumirwe mpu bamunige, abayîrhisa, bulya ali amanyire oku balonza okumuniga. [23] Ebisigîre oku hijiro hya Yowane, entamhala atuzire, okuhimana ahimîne, ebyôgo ayûbasize n'omukolo gwâge, [24] lolà oku ebyôla byôshi biri biyandike omu bitabu by'obudâhwa bwâge, kurhenga amango anabaga mudâhwa mukulu erhi îshe amafa[h].

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α' 16

[1] Καὶ ἀνέβη Ιωαννης ἐκ Γαζαρων καὶ ἀπήγγειλεν Σιμωνι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἃ συνετέλεσεν Κενδεβαῖος. [2] καὶ ἐκάλεσεν Σιμων τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς πρεσβυτέρους Ιουδαν καὶ Ιωαννην καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου ἐπολεμήσαμεν τοὺς πολέμους Ισραηλ ἀπὸ νεότητος ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, καὶ εὐοδώθη ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν ῥύσασθαι τὸν Ισραηλ πλεονάκις· [3] νυνὶ δὲ γεγήρακα, καὶ ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἐλέει ἱκανοί ἐστε ἐν τοῖς ἔτεσιν· γίνεσθε ἀντ᾽ ἐμοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ ἐξελθόντες ὑπερμαχεῖτε ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἡ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ βοήθεια ἔστω μεθ᾽ ὑμῶν. [4] καὶ ἐπέλεξεν ἐκ τῆς χώρας εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πολεμιστῶν καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὸν Κενδεβαῖον καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν Μωδεϊν. [5] καὶ ἀναστάντες τὸ πρωὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἰδοὺ δύναμις πολλὴ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, πεζικὴ καὶ ἱππεῖς, καὶ χειμάρρους ἦν ἀνὰ μέσον αὐτῶν. [6] καὶ παρενέβαλε κατὰ πρόσωπον αὐτῶν αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ. καὶ εἶδεν τὸν λαὸν δειλούμενον διαπερᾶσαι τὸν χειμάρρουν καὶ διεπέρασεν πρῶτος· καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ ἄνδρες καὶ διεπέρασαν κατόπισθεν

[g] **16.14** Omwêzi gwa Shebati gwo mwêzi gwa burhanzi na gwa kabiri g'e mwâka gwa 134 embere ly'okuburhwa kwa Yezu Kristu.
[h] **16.24** Kurhengaho, rhukola rhumanyire enganiro y'Abayahudi omu citabu ca muntu muguma izîno lyâge Yozefu. Ecitabu ca Makabeyo cihwire n'omurhondêro gw'obudâhwa bwa Yowane Hi-rkani, Mudâhwa mukulu wa burhanzi omu mulala gw'Abahàsimoni (134-104 embere ly'okubu-rhwa kwa Yezu Kristu). Abâna ba Yowane Hirkani barhegeka kuhika mwâka gwa 63 embere ly'okuburhwa kwa Yezu Kristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτοῦ. [7] καὶ διεῖλεν τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐν μέσῳ τῶν πεζῶν· ἦν δὲ ἵππος τῶν ὑπεναντίων πολλὴ σφόδρα. [8] καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξιν, καὶ ἐτροπώθη Κενδεβαῖος καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυματίαι πολλοί· οἱ δὲ καταλειφθέντες ἔφυγον εἰς τὸ ὀχύρωμα. [9] τότε ἐτραυματίσθη Ιουδας ὁ ἀδελφὸς Ιωαννου· Ιωαννης δὲ κατεδίωξεν αὐτούς, ἕως ἦλθεν εἰς Κεδρων, ἣν ᾠκοδόμησεν. [10] καὶ ἔφυγον εἰς τοὺς πύργους τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς Ἀζώτου, καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν εἰς ἄνδρας δισχιλίους. καὶ ἀπέστρεψεν εἰς τὴν Ιουδαίαν μετὰ εἰρήνης. [11] Καὶ Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Ἀβούβου ἦν καθεσταμένος στρατηγὸς εἰς τὸ πεδίον Ιεριχω καὶ ἔσχεν ἀργύριον καὶ χρυσίον πολύ· [12] ἦν γὰρ γαμβρὸς τοῦ ἀρχιερέως. [13] καὶ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἐβουλήθη κατακρατῆσαι τῆς χώρας καὶ ἐβουλεύετο δόλῳ κατὰ Σιμωνος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἆραι αὐτούς. [14] Σιμων δὲ ἦν ἐφοδεύων τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ φροντίζων τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν· καὶ κατέβη εἰς Ιεριχω αὐτὸς καὶ Ματταθιας καὶ Ιουδας οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐν μηνὶ ἑνδεκάτῳ (οὗτος ὁ μὴν Σαβατ). [15] καὶ ὑπεδέξατο αὐτοὺς ὁ τοῦ Ἀβούβου εἰς τὸ ὀχυρωμάτιον τὸ καλούμενον Δωκ μετὰ δόλου, ὃ ᾠκοδόμησεν, καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον μέγαν καὶ ἐνέκρυψεν ἐκεῖ ἄνδρας. [16] καὶ ὅτε ἐμεθύσθη Σιμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἐξανέστη Πτολεμαῖος καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ καὶ ἔλαβον τὰ ὅπλα αὐτῶν καὶ ἐπεισῆλθον τῷ Σιμωνι εἰς τὸ συμπόσιον καὶ ἀπέκτειναν αὐτὸν καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ καί τινας τῶν παιδαρίων αὐτοῦ. [17] καὶ ἐποίησεν ἀθεσίαν μεγάλην καὶ ἀπέδωκεν κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. [18] καὶ ἔγραψεν ταῦτα Πτολεμαῖος καὶ ἀπέστειλεν τῷ βασιλεῖ, ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ δυνάμεις εἰς βοήθειαν καὶ παραδῷ τὴν χώραν αὐτῶν καὶ τὰς πόλεις. [19] καὶ ἀπέστειλεν ἑτέρους εἰς Γαζαρα ἆραι τὸν Ιωαννην, καὶ τοῖς χιλιάρχοις ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς παραγενέσθαι πρὸς αὐτόν, ὅπως δῷ αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ δόματα, [20] καὶ ἑτέρους ἀπέστειλεν καταλαβέσθαι τὴν Ιερουσαλημ καὶ τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ. [21] καὶ προδραμών τις ἀπήγγειλεν Ιωαννη εἰς Γαζαρα ὅτι ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι Ἀπέσταλκεν καὶ σὲ ἀποκτεῖναι. [22] καὶ ἀκούσας ἐξέστη σφόδρα καὶ συνέλαβεν τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐλθόντας ἀπολέσαι αὐτὸν καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς· ἐπέγνω γὰρ ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι. [23] Καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Ιωαννου καὶ τῶν πολέμων αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν αὐτοῦ, ὧν ἠνδραγάθησεν, καὶ τῆς οἰκοδομῆς τῶν τειχῶν, ὧν ᾠκοδόμησεν, καὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ, [24] ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίῳ ἡμερῶν ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ἀφ᾽ οὗ ἐγενήθη ἀρχιερεὺς μετὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2MA - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

2 Mak

2 MAKABEYO

ECTABU CA KABIRI CA MAKABEYO

ECITABU CA KABIRI CA MAKABEYO

1

2 MAKABEYO

I. Amaruba oku Bayahudi b'e Mîsiri

Amaruba marhanzi

[1] Kuli bene wâbo bali omu Mîsiri omusingo! Abayahudi bali omu Yeruzalemu n'abandi bôshi banali omu Buyahudi, bamulongize omurhûla. [2] Nnâmahanga amujirire aminjà, akengêre zirya ndagâno alaganyagya Abrahamu na Izaki na Yakôbo, barhumisi bâge b'okunali. [3] Amuhe omurhima gw'okumushenga n'ogw'okushimba akanwa kâge, n'ogw'okukajira aminja manji n'obushagaluke. [4] Ayigule omurhima gwinyu, oku Kanwa kâge n'oku marhegeko gâge, anamuhe omurhûla. [5] Ayumvîrhize amasâla ginyu, anakayumvanya mweshi naye arhanamulekêrerag'omu mango g'amalibuko. [6] Bunôla rhuli rhwamusengerera. [7] Oku burhegesi bwa Demetriyusi, omu mwâka gw'igana na makumi galindarhu na mwenda, rhw'ono Bayahudi rhwamuyandikire; n'obwô la rhwali omu malumwa manji bwenêne garhuyishiraga muli ganôla mango bu lya Yasoni n'abâbo bamalenganya ecihugo citagatîfu n'obwâmi. [8] Banaciyôca emihango y'ahantu hatagatîfu, n'omukò gw'abêru-kwêru gwabulagwa busha. Ci erhi rhuyumva mwamahûna Nnâmahanga arhubabalire, rhwayâsa amatara rhwahâna enterekêro y'embâgwa n'ey'omula gw'enshâno. [9] Rhummuyandikire bunôla kuli kummuhûna mpu mushubikakuza olusiku lukulu lwa Amahêma omu mwêzi gwa Kislewu. [10] Gwali mwâka gw'igana na makumi gali munâni na munâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Amaruba ga kabirhi g'okuvuga omnnkwa

Ab'omu Buyahudi, ab'e Yeruzalemu, endêko y'abashamuka b'Israheli kuli Yuda, kuli Aristobuli muhanûzi wa mwâmi Ptolemeyo[i], w'omu bûko bw'abadâhwa, kuguma n'oku Bayahudi banali e Mîsiri rhumuhîre omusingo, rhuna mulongìze n'akalamo kinja.

[11] Obu rhwamayôkolwa na Nnâmahanga muli zirya mbaka nyinji nyinji rhwalimwo, rhuvuzire omunkwa bwenêne ehwa kubà ye warhuhimìre mwâmi. [12] Bulya Nyamuzinda yênene amirangusize balya bashûbûzanyagya mpu ba lwise olugo lutagatîfu.

[13] Bulya neci, oyôla mwâmi mushombanyi erhi amanasokêra e Persi n'engabo y'abalwî, erya yakazâgibonekana nka erhankahimwa, batumirhirwa omu kâ-Nyamuzinda ka Nanaya[j] omu kurhebwa n'abadâhwa ba Nanaya. [14] Antiyokusi anacija ahôla bôshi n'abîra bâge, mpu alisheba omuzimu-kazi Nanaya erhi analangâlire oku ayishihâbwa obuhirhi bwalimwo nka ngulo (ishigi). [15] Abadâhwa ba Nanaya banacibiyêrekana, naye Antiyokusi yêne anacija bôshi n'abantu bâge basungunu omu ndalâlà ya kâ-Nyamuzinda katagatîfu. [16] Erhi Antiyokusi aba amaja mulya, banacihamika akâ-Nyamuzinda n'erhi babà bamayîgula omuhango gw'omu kônga, omu marhambi, bababanda amabuye, banaciyîrha mwâmi n'abali bôshi naye, banacibarhema bihimbi bihimbi, banacikwêba amarhwe gâbo oku bali embuga. [17] Nnâmahanga aganze omu bintu byôshi, ye waherêrekezagya enkolamaligo.

Okusimbûlwa kw'omuliromutagatîfu amango ga Nehemiya.

[18] Ohula rhudwîrhe rhwacirheganya okujira olukulu omu nsiku makumi abirhi n'irhanu z'omwêzi gwa cambasé (Kisleu), rhwabwîne oku kuli kwa bulagirire okummuyandikira lyo ninyu mukuza olusiku lukulu lwa Amahêma n'okukengêra gulya muliro gwahânagwa erhi Nehemiya aba amayûbaka akâ-Nyamuzinda n'oluhêrero, arherekêrerakwo enterekêro. [19] Bulya amango ababusi bîrhu bahêkagwa omu Persi, abadâhwa bîrhu bashibirizi ba muli agôla mango, erhi babà bamarhôla omuliromugishe gw'oluhêrero, bagendigufulika omu iriba lyaganyire, bagufulika ahantu harhaboneka, kuhika ahôla hantu ha rhamanyikanaga emw'abantu bôshi. [20] Erhi myâka minji eba yamagera, oku bulonza bwa Nnâmahanga, Nehemiya ashub'igalulwa e Buyahudi oku kanwa ka mwâmi w'e Persi. Nehemiya obôla anacirhuma bagala b'abôla badâhwa (bagala ba balya badâhwa banafulikaga gulya muliro) mpu bajè balonza gulya muliro; ci mpu barhacibonaga gulya muliro ci amîshi g'ecidêkera cinene, [21] anacibarhegeka mpu badòme kuli galya mîshi banayishe bagadwirhekwo, kandi erhi babà bamadêkereza enterekêro oku luhêrero, Nehemiya anacirhegeka abadâhwa mpu bashahulize amîshi oku nshâli n'oku byali enyanya.

---

[i] **1.10** Abayahudi b'e Yeruzalemu balonzize okubêra omu bushangire hagurna n'abâbo Bayahudi b'e Mîsiri mwâmi Ptolemeyo wa kali munâni ali arhindibuza. Oyo Yuda badesire ye Yuda Makabeyo.
[j] **1.13** Nanaya ali muzimu w'e Mezopotamiya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[22] Erhi babà bamajira kulya, enyuma lya kasanzi kasungunu, izûba lyali libwikirwe n'cbitû binene lyarhondêra okubasha n'ecibêye cinene canaciyîsha, cayâka, kuhika bôshi basomerwa bwenêne. [23] Oku enterekêro zidwîrhe zasingônoka, abadâhwa bajà omu kushenga, bôshi n'abahàli bôshi, Yonatani arhangira okuderha, n'abandi bakamukulikira haguma na Nehemiya[k]. [24] Eryo isâla kwo lyàli ntyâla: «Yâgirwa Nnâmahanga, Nyamuzinda, mulemi w'ebintu byôshi, oli muzibu kulusha na wa kurhinywa, mushinganyanya na wa bwonjo bunji, wêne we mwâmi orhujirira aminja. [25] wêne we orhugabulira aminja, wêne we gala byôshi na w'ensiku n'amango, wêne wajira ababusi bîrhu mpu babè bîshogwa bâwe wanabagisha, [26] Oyankirire eno nterekêro y'olu lubaga lwâwe Israheli, olange ecîra cigâmba câwe onacigishe. [27] Oshûbûze ngasi bôshi banashandabîne omu mahanga, oyôkole abahêsirwe bujà omu bihugo by'ihanga, oyêrekere ngasi abali banyamakobwa banalikwo akanego omu mashanja, lyo amashanja gamanya oku onali we Nyamuzinda wîrhu. [28] Ohimbagulize balyâla barhulibuza erhi abarhujacira omu bucîbone bwâbo. [29] Odêkereze olubaga lwâwe omu hantu hâwe nka kulya Mûsa anaderhaga.

[30] Na mw'agôla mango erhi abadâhwa banadwîrhe baziha ennanga. [31] Erhi enterekêro eba yamasingônoka, Nehemiya anacirhegeka mpu bashahulize amîshi gasigalaga oku mabuye manene. [32] Erhi bayûs'ijira ntyôla, omuliro gwanaciyâka, ci engulumira nnene y'omuliro gw'oku luhêrero yaguhubya. [33] Omwanzi gwanacihêkwa emwa mwâmi w'e Persi oku: ahantu balya badâhwa bayîshaga badwirhwe bujà bafulikaga omuliromugishe bashimanyire eciyanja c'amîshi n'oku Nehemiya n'abantu bâge, bacêsize enterekêro zâbo n'agôla mîshi. [34] Okubundi mwâmi anayûbasa ecôgo ahôla hôshi, ahajira hagishe erhi aba amâlolêreza kwinjà okwôla kurhi kwayîshire. [35] N'abali barhonyire emwâge akazibahà oluhembo lwa ngasi lubero. [36] Okubundi abantu ba Nehemiya bâna ciyîrika ahôla mpu Neftari kwo kuderha kucêsibwa, ci banji ko bahaderha mpu Nefta[l].

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ[m] Β' 1

[1] Τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς κατ᾽ Αἴγυπτον Ιουδαίοις χαίρειν οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἐν Ιεροσολύμοις Ιουδαῖοι καὶ οἱ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Ιουδαίας εἰρήνην ἀγαθήν· [2] καὶ ἀγαθοποιήσαι ὑμῖν ὁ θεὸς καὶ μνησθείη τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῆς πρὸς Αβρααμ καὶ Ισαακ καὶ Ιακωβ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν πιστῶν· [3] καὶ δώῃ ὑμῖν καρδίαν πᾶσιν εἰς τὸ σέβεσθαι αὐτὸν καὶ ποιεῖν αὐτοῦ τὰ θελήματα καρδίᾳ μεγάλῃ καὶ ψυχῇ βουλομένῃ· [4] καὶ διανοίξαι τὴν καρδίαν ὑμῶν ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς προστάγμασιν καὶ εἰρήνην ποιήσαι [5] καὶ ἐπακούσαι ὑμῶν τῶν δεήσεων καὶ καταλλαγείη ὑμῖν καὶ μὴ ὑμᾶς ἐγκαταλίποι ἐν καιρῷ πονηρῷ. [6] καὶ νῦν ὧδέ ἐσμεν προσευχόμενοι περὶ ὑμῶν. [7] βασιλεύοντος

[k] **1.23** : Eliyashìbu na Yoyada bo bali badâhwa amango g'omulêbi Nehemiya ci kwône arhali Yonatani.
[l] **1.36** : Nefta: mavurha ga petroli erhacishongôlwa·
[m] **1.36** https: / /www.academic-bible.com/en/online-bibles/septuagint-lxx/read-the-bible-text/bibel/text/lesen/stelle / 46 / 10001 / 19999/ch/cafc74d1630a2332db00dd4898a0c3d0 / (19 / 02 / 2020).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Δημητρίου ἔτους ἑκατοστοῦ ἑξηκοστοῦ ἑνάτου ἡμεῖς οἱ Ιουδαῖοι γεγράφαμεν ὑμῖν ἐν τῇ θλίψει καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῇ ἐπελθούσῃ ἡμῖν ἐν τοῖς ἔτεσιν τούτοις ἀφ᾽ οὗ ἀπέστη Ἰάσων καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἁγίας γῆς καὶ τῆς βασιλείας [8] καὶ ἐνεπύρισαν τὸν πυλῶνα καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον· καὶ ἐδεήθημεν τοῦ κυρίου καὶ εἰσηκούσθημεν καὶ προσηνέγκαμεν θυσίαν καὶ σεμίδαλιν καὶ ἐξήψαμεν τοὺς λύχνους καὶ προεθήκαμεν τοὺς ἄρτους. [9] καὶ νῦν ἵνα ἄγητε τὰς ἡμέρας τῆς σκηνοπηγίας τοῦ Χασελευ μηνός. ἔτους ἑκατοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ καὶ ὀγδόου. [10] Οἱ ἐν Ιεροσολύμοις καὶ οἱ ἐν τῇ Ιουδαίᾳ καὶ ἡ γερουσία καὶ Ιουδας Ἀριστοβούλῳ διδασκάλῳ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ὄντι δὲ ἀπὸ τοῦ τῶν χριστῶν ἱερέων γένους, καὶ τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ Ιουδαίοις χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν. [11] ἐκ μεγάλων κινδύνων ὑπὸ τοῦ θεοῦ σεσῳσμένοι μεγάλως εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ ὡς ἂν πρὸς βασιλέα παρατασσόμενοι· [12] αὐτὸς γὰρ ἐξέβρασεν τοὺς παραταξαμένους ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει. [13] εἰς τὴν Περσίδα γενόμενος γὰρ ὁ ἡγεμὼν καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἀνυπόστατος δοκοῦσα εἶναι δύναμις κατεκόπησαν ἐν τῷ τῆς Ναναίας ἱερῷ, παραλογισμῷ χρησαμένων τῶν περὶ τὴν Ναναίαν ἱερέων. [14] ὡς γὰρ συνοικήσων αὐτῇ παρεγένετο εἰς τὸν τόπον ὅ τε Ἀντίοχος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ φίλοι χάριν τοῦ λαβεῖν τὰ χρήματα πλείονα εἰς φερνῆς λόγον [15] καὶ προθέντων αὐτὰ τῶν ἱερέων τοῦ Ναναίου κἀκείνου προσελθόντος μετ᾽ ὀλίγων εἰς τὸν περίβολον τοῦ τεμένους, συγκλείσαντες τὸ ἱερόν, ὡς εἰσῆλθεν Ἀντίοχος, [16] ἀνοίξαντες τὴν τοῦ φατνώματος κρυπτὴν θύραν βάλλοντες πέτρους συνεκεραύνωσαν τὸν ἡγεμόνα καὶ μέλη ποιήσαντες καὶ τὰς κεφαλὰς ἀφελόντες τοῖς ἔξω παρέρριψαν. [17] κατὰ πάντα εὐλογητὸς ἡμῶν ὁ θεός, ὃς παρέδωκεν τοὺς ἀσεβήσαντας. [18] μέλλοντες ἄγειν ἐν τῷ Χασελευ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἱεροῦ δέον ἡγησάμεθα διασαφῆσαι ὑμῖν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἄγητε σκηνοπηγίας καὶ τοῦ πυρός, ὅτε Νεεμιας ὁ οἰκοδομήσας τό τε ἱερὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον ἀνήνεγκεν θυσίας. [19] καὶ γὰρ ὅτε εἰς τὴν Περσικὴν ἤγοντο ἡμῶν οἱ πατέρες, οἱ τότε εὐσεβεῖς ἱερεῖς λαβόντες ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου λαθραίως κατέκρυψαν ἐν κοιλώματι φρέατος τάξιν ἔχοντος ἄνυδρον, ἐν ᾧ κατησφαλίσαντο ὥστε πᾶσιν ἄγνωστον εἶναι τὸν τόπον. [20] διελθόντων δὲ ἐτῶν ἱκανῶν, ὅτε ἔδοξεν τῷ θεῷ, ἀποσταλεὶς Νεεμιας ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Περσίδος τοὺς ἐκγόνους τῶν ἱερέων τῶν ἀποκρυψάντων ἔπεμψεν ἐπὶ τὸ πῦρ· ὡς δὲ διεσάφησαν ἡμῖν μὴ εὑρηκέναι πῦρ, ἀλλὰ ὕδωρ παχύ, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀποβάψαντας φέρειν. [21] ὡς δὲ ἀνηνέχθη τὰ τῶν θυσιῶν, ἐκέλευσεν τοὺς ἱερεῖς Νεεμιας ἐπιρρᾶναι τῷ ὕδατι τά τε ξύλα καὶ τὰ ἐπικείμενα. [22] ὡς δὲ ἐγένετο τοῦτο καὶ χρόνος διῆλθεν ὅ τε ἥλιος ἀνέλαμψεν πρότερον ἐπινεφὴς ὤν, ἀνήφθη πυρὰ μεγάλη ὥστε θαυμάσαι πάντας. [23] προσευχὴν δὲ ἐποιήσαντο οἱ ἱερεῖς δαπανωμένης τῆς θυσίας, οἵ τε ἱερεῖς καὶ πάντες, καταρχομένου Ιωναθου, τῶν δὲ λοιπῶν ἐπιφωνούντων ὡς Νεεμιου· [24] ἦν δὲ ἡ προσευχὴ τὸν τρόπον ἔχουσα τοῦτον Κύριε κύριε ὁ θεός, ὁ πάντων κτίστης, ὁ φοβερὸς καὶ ἰσχυρὸς καὶ δίκαιος καὶ ἐλεήμων, ὁ μόνος βασιλεὺς καὶ χρηστός, [25] ὁ μόνος χορηγός, ὁ μόνος δίκαιος καὶ παντοκράτωρ καὶ αἰώνιος, ὁ διασῴζων τὸν Ισραηλ ἐκ παντὸς κακοῦ, ὁ ποιήσας τοὺς πατέρας ἐκλεκτοὺς καὶ ἁγιάσας αὐτούς, [26] πρόσδεξαι τὴν θυσίαν ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ σου Ισραηλ καὶ διαφύλαξον τὴν μερίδα σου καὶ καθαγίασον. [27] ἐπισυνάγαγε τὴν διασπορὰν ἡμῶν, ἐλευθέρωσον τοὺς δουλεύοντας ἐν τοῖς ἔθνεσιν, τοὺς ἐξουθενημένους καὶ βδελυκτοὺς ἔπιδε, καὶ γνώτωσαν τὰ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἔθνη ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν. [28] βασάνισον τοὺς καταδυναστεύοντας καὶ ἐξυβρίζοντας ἐν ὑπερηφανίᾳ. [29] καταφύτευσον τὸν λαόν σου εἰς τὸν τόπον τὸν ἅγιόν σου, καθὼς εἶπεν Μωυσῆς. [30] Οἱ δὲ ἱερεῖς ἐπέψαλλον τοὺς ὕμνους. [31] καθὼς δὲ ἀνηλώθη τὰ τῆς θυσίας, καὶ τὸ περιλειπόμενον ὕδωρ ὁ Νεεμιας ἐκέλευσεν λίθους μείζονας καταχεῖν. [32] ὡς δὲ τοῦτο ἐγενήθη, φλὸξ ἀνήφθη· τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἀντιλάμψαντος φωτὸς ἐδαπανήθη. [33] ὡς δὲ φανερὸν ἐγενήθη τὸ πρᾶγμα, καὶ διηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν Περσῶν ὅτι εἰς τὸν τόπον, οὗ τὸ πῦρ ἔκρυψαν οἱ μεταχθέντες ἱερεῖς, τὸ ὕδωρ ἐφάνη, ἀφ᾽ οὗ καὶ οἱ περὶ τὸν Νεεμιαν ἤγνισαν τὰ τῆς θυσίας, [34] περιφράξας δὲ ὁ βασιλεὺς ἱερὸν ἐποίησεν δοκιμάσας τὸ πρᾶγμα. [35] καὶ οἷς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεύς, πολλὰ διάφορα ἐλάμβανεν καὶ μετεδίδου. 36προσηγόρευσαν δὲ οἱ περὶ τὸν Νεεμιαν τοῦτο νεφθαρ, ὃ διερμηνεύεται καθαρισμός· καλεῖται δὲ παρὰ τοῖς πολλοῖς νεφθαι.

2

Kulya Yeremiya ajagifulika ecirhînyiro n'Omucîmba gw' Amalaganyo oku nto ndo Nebo

[1] Rhunasome omu mandiko kurhi omulêbi Yeremiya arhegekaga abajâga bujà mpu bagendane omuliromutagatîfu[n], nk'oku binayandisirwe akomêrezagya abôla banyakuhêkwa bujà, [2] omulêbi abahà amandiko matagatîfu, mpu irhondo barhayibàgiraga amarhegeko ga Nnâmahanga, mpu bamanye bankanahabuka omu nkengêro zâbo nka bankabona enshusho z'abazimu, nguma za masholo ezindi za marhale n'emyambalo yâbo y'akaduku. [3] Muli ebyôla binwa abakomêreza mpu bamanye irhondo bankanaciyegûla n'akanwa ka Nyamuzinda omu mirhima yâbo. [4] Basome muli agôla mandiko kurhi, oku burhegesi bwa Nyamuzinda oyôla mulêbi ahêkaga ecirhînyiro haguma n'Omucîmba gw'amalaganyo kuli eryala ntondo Mûsa ahêkagwa kwo, alângira akashabala ka Nyamuzinda. [5] Erhi bahika ahôla Yeremiya abandâna enyumpa y'olwâla, adêkerezamo ecirhînyiro n'Omucîmba gw'Amalaganyo n'oluhêrero lw'obukù, anafunika omunwa. [6] Baguma muli bo banacigaluka buzinda mpu bajè bayêrekana enjira n'ebimanyîso ci barhacibàmanyaga. [7] Yeremiya erhi amanya okwôla abakalihira bwenêne. Anacibabwîra, erhi: «ahôla hantu hâyôrha hafulike kuhika amango Nyakasane ashubishûbûza olubaga lwâge analu-babalire. [8] Ahôla Nyakasane anayêrekane yêne ebyôla birugu bitagatîfu, irenge lyâge lyanâbonekane omu citù nka kulya lyanaciyêrekanaga amango ga Mûsa, nka kulya lyanaciyêrekanaga erhi Salomoni asengera mpu abantu batagatîfu babonekane oku banali batagatîfu. [9] Kandi banaganire omwôla mandiko oku oyôla mwâmi w'obukengêre bunji, abonaga enterekêro y'okuyûsa n'okugi-sha akôla kâ-Nyamuzinda. [10] N'oku nka kulya Mûsa erhi aba amasengera Nyamuzinda, omuliro gwamanuka emalunga gwamirangusa erya nterekêro, kuguma n'erhi oyôla Salomoni ashenga, omuliro gwamanuka e malunga, gwayôca zirya

[n] **2.1** : Okufulika ogwo muliro gw'akâ-Nyamuzinda kwo kurhumanyisize oku akâ-Nyamuzinda k'e Yeruzalemu karhashabûlagwa n'abashombanyi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nterekêro zôshi. [11] Mûsa anaciderha, erhi «enterekêro oku byâha yasingônosire ebwa kubà erhalibirwe.» [12] Salomoni anacigeza nsiku munâni erhi akuza agôla mango.

Embîko y'ebitabu bya Nehemiya

[13] Kandi rhunabone omu mandiko kurhi Nehemiya ajiraga embîko y'ebita-bu anacihiramwo ebitabu by'amandiko g'abâmi n'ag'abalêbi, n'ebya mwâmi Daudi, kuguma n'amaruba g'abâmi b'e Persi agali gayêrekîre entûlo z'akâ-Nyamuzinda. [14] Nk'okwôla, Yuda naye ashûbûzize ebitabu byasha-ndalaga erhi ntambala rhwakazâgilwa zirhuma, na bunôla rbwe rhubigwêrhe. [15] Akaba mubwîne muli n'obulagirire bw'okubà nabyo, mwanajira aba mwarhuma bayîsh'imuyankirabyo.

Okukuza olukulu

[16] Rhumuyandikire ebwa kubà rhwalingijira olukulu lw'okucêsibwa; rhwa-mmuyandikire okwôla, mwanajira bwinjà erhi mwankakuza ezôla nsiku. [17] Nyamuzinda yênene wayôkolaga olubaga lwâge, ye wanashubibahà akashabala, obwâmi, obudâhwa n'obutagatîfu, [18] nk'oku analaganyagya omu mandiko matagatîfu, rhulangâlire nti Nnâmahanga arhalegame okurhufa bwonjo ashubirhushûbûza kurhenga omu mashanja gôshi ga hanôla idako ly'amalunga arhudekereze omu hantu hatagatîfu. Bulya arhurhenzize omu mbaka ndârhi kulusha, aNashub'icêsa ahâla hantu hatagatîfu.

II. Enshokolezi y'omwandisi w'eci citabu

[19] Emyanzi ya Yuda Makabeyo na bene wâbo, okucêsibwa kwa kalya kâ-Nyamuzinda kinjinja, okugishwa kw'oluhêrero; [20] kuguma n'entambala zatulagwa ko mwâmi Antiyokusi Epifani, n'omugala Epatori; [21] kandi n'oku ebimanyîso by'empingu byarhabâlaga balya bali bagwêrhe oburhwâli bw'okulanga obwôrhere bw'obuyahudi, na ciru akaba bali banyi bashubiri-rhôla ecihugo bakungusha n'abashombanyi mwandu. [22] Bashubiribona akâ-Nyamuzinda k'irenge omw'igulu lyôshi, bayôkola ecihugo, bâna- shubiyimanza amarhegeko agali kola bofi garhenzibwe erhi Nyamuzinda amabagwâsa omu bwinjà bwâge bôshi. [23] Ebyôla binwa bishambirwe na Yasoni w'e Kirena muli bitabu birhânu, rhwarhangira okubinyihiza muli citabu ciguma. [24] Omu kulola entuliri erimwo n'obuzibu bw'okusoma kwazo kuli balya balonza okuyumva oku emyanzi yôshi yagendekaga, obwôla bunji bwarhumire rhucihangâna okuhà ngasi balya basîma okusoma olugurha lukwirire lulya lwasîmisa. [25] Rhwacihanganyire okujira citabu ciguma carhuma abasomi bahirhira n'okurhabâla ngasi bôshi banalonzize okubibikirira omu nkûmbu, na ntyôla gabè makwânane oku bandi basomi bôshi buzira kabwôlo. [26] Kuli rhwe rhwarhondire ogwomukolo gw'okunyihya emyanzi, gurhali mukolomulembu ci guli gwa kutwîka ntûbano n'okuyiza. [27] Nka kula owarheganya olusiku lukulu nk'analonzize abandi bôshi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abalerhere obushagaluke, ko n'okwo lyo nîrhu rhukwânana n'okukuzibwa na banji, rhwacihà n'obulonza bwinjà ogôla mukolomudârhi. 28 Rhwaleka omwandisi yêne ashongêze ebyôla binwa nîrhu erhi rhwanaja rhwabinyihyakwo. 29 Kwo na kuguma na kula owayûbaka akombêra ngasi kantu ah'anayûbakwa hôshi, oku wagôya emirhi n'okuyishîga irangi alola na ngasi birya binakwânana okushîgwa lyo enyumpa ekwirira, ncikêbirwe nti nîrhu ko binali ntyôla. 30 Okujà kwasâgarha, okushambâla kuli ngasi kantu, okurhondekanya oku bya ngasi lubero, ogo guli mukolo gw'olya mwandisi mulenga wayandikaga eyi myanzi yôshi. 31 Ci kuli olya wanaya-ndîkaga ebinyînyî byonene, onamuleke anyihye emyanzi, alekicishambâla cemyanzi yôshi. 32 Rhurhondîre emyanzi yîrhu ahàla buzira kuciyûshûla bindi bici kuli ebi rhwaderhaga. Bwanaba buhwinja okulihya enshokolezi y'emyanzi na buzinda okuyofihya emyanzi yonene.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 2

1 Εὑρίσκεται δὲ ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς Ιερεμιας ὁ προφήτης ὅτι ἐκέλευσεν τοῦ πυρὸς λαβεῖν τοὺς μεταγενομένους, ὡς σεσήμανται, 2 καὶ ὡς ἐνετείλατο τοῖς μεταγενομένοις ὁ προφήτης δοὺς αὐτοῖς τὸν νόμον, ἵνα μὴ ἐπιλάθωνται τῶν προσταγμάτων τοῦ κυρίου, καὶ ἵνα μὴ ἀποπλανηθῶσιν ταῖς διανοίαις βλέποντες ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ τὸν περὶ αὐτὰ κόσμον· 3 καὶ ἕτερα τοιαῦτα λέγων παρεκάλει μὴ ἀποστῆναι τὸν νόμον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν. 4 ἦν δὲ ἐν τῇ γραφῇ ὡς τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν ἐκέλευσεν ὁ προφήτης χρηματισμοῦ γενηθέντος αὐτῷ συνακολουθεῖν· ὡς δὲ ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος, οὗ ὁ Μωυσῆς ἀναβὰς ἐθεάσατο τὴν τοῦ θεοῦ κληρονομίαν. 5 καὶ ἐλθὼν ὁ Ιερεμιας εὗρεν οἶκον ἀντρώδη καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος εἰσήνεγκεν ἐκεῖ καὶ τὴν θύραν ἐνέφραξεν. 6 καὶ προσελθόντες τινὲς τῶν συνακολουθούντων ὥστε ἐπισημάνασθαι τὴν ὁδὸν καὶ οὐκ ἐδυνήθησαν εὑρεῖν. 7 ὡς δὲ ὁ Ιερεμιας ἔγνω, μεμψάμενος αὐτοῖς εἶπεν ὅτι Καὶ ἄγνωστος ὁ τόπος ἔσται, ἕως ἂν συναγάγῃ ὁ θεὸς ἐπισυναγωγὴν τοῦ λαοῦ καὶ ἵλεως γένηται· 8 καὶ τότε ὁ κύριος ἀναδείξει ταῦτα, καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα τοῦ κυρίου καὶ ἡ νεφέλη, ὡς ἐπὶ Μωυσῇ ἐδηλοῦτο, ὡς καὶ ὁ Σαλωμων ἠξίωσεν ἵνα ὁ τόπος καθαγιασθῇ μεγάλως. 9 διεσαφεῖτο δὲ καὶ ὡς σοφίαν ἔχων ἀνήνεγκεν θυσίαν ἐγκαινισμοῦ καὶ τῆς τελειώσεως τοῦ ἱεροῦ. 10 καθὼς καὶ Μωυσῆς προσηύξατο πρὸς κύριον, καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ τῆς θυσίας ἐδαπάνησεν, οὕτως καὶ Σαλωμων προσηύξατο, καὶ καταβὰν τὸ πῦρ ἀνήλωσεν τὰ ὁλοκαυτώματα. 11 καὶ εἶπεν Μωυσῆς Διὰ τὸ μὴ βεβρῶσθαι τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνηλώθη. 12 ὡσαύτως καὶ ὁ Σαλωμων τὰς ὀκτὼ ἡμέρας ἤγαγεν. 13 ἐξηγοῦντο δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηματισμοῖς τοῖς κατὰ τὸν Νεεμιαν τὰ αὐτὰ καὶ ὡς καταβαλλόμενος βιβλιοθήκην ἐπισυνήγαγεν τὰ περὶ τῶν βασιλέων βιβλία καὶ προφητῶν καὶ τὰ τοῦ Δαυιδ καὶ ἐπιστολὰς βασιλέων περὶ ἀναθεμάτων. 14 ὡσαύτως δὲ καὶ Ιουδας τὰ διαπεπτωκότα διὰ τὸν γεγονότα πόλεμον ἡμῖν ἐπισυνήγαγεν πάντα, καὶ ἔστιν παρ' ἡμῖν· 15 ὧν οὖν ἐὰν χρείαν ἔχητε, τοὺς ἀποκομιοῦντας ὑμῖν ἀποστέλλετε. 16 Μέλλοντες οὖν ἄγειν τὸν καθαρισμὸν ἐγράψαμεν ὑμῖν· καλώς οὖν ποιήσετε ἄγοντες τὰς ἡμέρας. 17 ὁ δὲ θεὸς ὁ σώσας

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τὸν πάντα λαὸν αὐτοῦ καὶ ἀποδοὺς τὴν κληρονομίαν πᾶσιν καὶ τὸ βασίλειον καὶ τὸ ἱεράτευμα καὶ τὸν ἁγιασμόν, [18] καθὼς ἐπηγγείλατο διὰ τοῦ νόμου· ἐλπίζομεν γὰρ ἐπὶ τῷ θεῷ ὅτι ταχέως ἡμᾶς ἐλεήσει καὶ ἐπισυνάξει ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὸν ἅγιον τόπον· ἐξείλατο γὰρ ἡμᾶς ἐκ μεγάλων κακῶν καὶ τὸν τόπον ἐκαθάρισεν. [19] Τὰ δὲ κατὰ τὸν Ιουδαν τὸν Μακκαβαῖον καὶ τοὺς τούτου ἀδελφοὺς καὶ τὸν τοῦ ἱεροῦ τοῦ μεγίστου καθαρισμὸν καὶ τὸν τοῦ βωμοῦ ἐγκαινισμὸν [20] ἔτι τε τοὺς πρὸς ᾽Αντίοχον τὸν ᾽Επιφανῆ καὶ τὸν τούτου υἱὸν Εὐπάτορα πολέμους [21] καὶ τὰς ἐξ οὐρανοῦ γενομένας ἐπιφανείας τοῖς ὑπὲρ τοῦ Ιουδαϊσμοῦ φιλοτίμως ἀνδραγαθήσασιν, ὥστε τὴν ὅλην χώραν ὀλίγους ὄντας λεηλατεῖν καὶ τὰ βάρβαρα πλήθη διώκειν, [22] καὶ τὸ περιβόητον καθ᾽ ὅλην τὴν οἰκουμένην ἱερὸν ἀνακομίσασθαι καὶ τὴν πόλιν ἐλευθερῶσαι καὶ τοὺς μέλλοντας καταλύεσθαι νόμους ἐπανορθῶσαι, τοῦ κυρίου μετὰ πάσης ἐπιεικείας ἵλεω γενομένου αὐτοῖς, [23] ὑπὸ ᾽Ιάσωνος τοῦ Κυρηναίου δεδηλωμένα διὰ πέντε βιβλίων πειρασόμεθα δι᾽ ἑνὸς συντάγματος ἐπιτεμεῖν. [24] συνορῶντες γὰρ τὸ χύμα τῶν ἀριθμῶν καὶ τὴν οὖσαν δυσχέρειαν τοῖς θέλουσιν εἰσκυκλεῖσθαι τοῖς τῆς ἱστορίας διηγήμασιν διὰ τὸ πλῆθος τῆς ὕλης [25] ἐφροντίσαμεν τοῖς μὲν βουλομένοις ἀναγινώσκειν ψυχαγωγίαν, τοῖς δὲ φιλοφρονοῦσιν εἰς τὸ διὰ μνήμης ἀναλαβεῖν εὐκοπίαν, πᾶσιν δὲ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὠφέλειαν. [26] καὶ ἡμῖν μὲν τοῖς τὴν κακοπάθειαν ἐπιδεδεγμένοις τῆς ἐπιτομῆς οὐ ῥᾴδιον, ἱδρῶτος δὲ καὶ ἀγρυπνίας τὸ πρᾶγμα, [27] καθάπερ τῷ παρασκευάζοντι συμπόσιον καὶ ζητοῦντι τὴν ἑτέρων λυσιτέλειαν οὐκ εὐχερές, ὅμως διὰ τὴν τῶν πολλῶν εὐχαριστίαν ἡδέως τὴν κακοπάθειαν ὑποίσομεν [28] τὸ μὲν διακριβοῦν περὶ ἑκάστων τῷ συγγραφεῖ παραχωρήσαντες, τὸ δὲ ἐπιπορεύεσθαι τοῖς ὑπογραμμοῖς τῆς ἐπιτομῆς διαπονοῦντες. [29] καθάπερ γὰρ τῆς καινῆς οἰκίας ἀρχιτέκτονι τῆς ὅλης καταβολῆς φροντιστέον, τῷ δὲ ἐγκαίειν καὶ Ζωγραφεῖν ἐπιχειροῦντι τὰ ἐπιτήδεια πρὸς διακόσμησιν ἐξεταστέον, οὕτως δοκῶ καὶ ἐπὶ ἡμῶν. [30] τὸ μὲν ἐμβατεύειν καὶ περίπατον ποιεῖσθαι λόγων καὶ πολυπραγμονεῖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος τῷ τῆς ἱστορίας ἀρχηγέτῃ καθήκει· [31] τὸ δὲ σύντομον τῆς λέξεως μεταδιώκειν καὶ τὸ ἐξεργαστικὸν τῆς πραγματείας παραιτεῖσθαι τῷ τὴν μετάφρασιν ποιουμένῳ συγχωρητέον. [32] ἐντεῦθεν οὖν ἀρξώμεθα τῆς διηγήσεως τοῖς προειρημένοις τοσοῦτον ἐπιζεύξαντες· εὖηθες γὰρ τὸ μὲν πρὸ τῆς ἱστορίας πλεονάζειν, τὴν δὲ ἱστορίαν ἐπιτεμεῖν.

3

III. Enganîro kuli Heliyodori

Heliyodori aja e Yeriuzalemu

[1] Amango abantu b'omu cishagala citagatîfu bali n'omurhûla munene bwenêne, banakazâgishimba bôshi amarhegeko bwinjà bwinjà erhi bushiru bw'omudâhwa Oniyasi burhuma, na kulya ashombaga amabî; [2] ciru n'abâmi b'ecihugo bakazikuza ahôla hantu hatagatîfu omu kurhumayo enshol0lo za ngasi lubero. [3] Ciru na Selekusi, mwâmi w'e Aziya akazâgirhumayo oku birugu byâge mpu bagulemwo ngasi byankanakwânana enterekêro. [4] Ci

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kwônene hanacizûka ndyâlya nguma izîno Iyâge ye Simoni w'omu bûko bwa Bilga, ye Benyamini [o], erhi ajira omukolo gw'okulanga akâ-Nyamuzinda, anacilongôla n'omudâhwa mukulu oku biyêrekîre ecibuye cali omu lugo. [5] Ebwa kubà arhankahimire Oniyasi, akanya agenda emwa Apoloniyusi mugala wa Tarseya ye wali murhambo na musirika omu Sele-Sîriya n'omu Fenisiya. [6] Agendimuvuhûlira oku omu mbîko ya akâ-Nyamuzinda e Yeruzalemu muli obuhirhi mwandu n'oku ebijamwo nabyo biri binji, birhankagêrerwa kw'ebi bakolêsa oku nterekêro n'oku kwanahashikana ebyôla byôshi bije omu maboko ga mwâmi. [7] Erhi Apoloniyusi aba amajà emunda mwâmi ali, amushambâlira kuli obwôla bugale nk'oku banamuganîrira kwôshi, naye acîshoga Heliyodori ye wali murhindisi mukulu w'ebirugu bya mwâmi, anaci-murhuma amuhà irhegeko ly'okuyanka ebyôla birugu. [8] Heliyodori anacihira njira, aba nk'owajirhangula ebishagala by'e Sele-Sîriya ne Fenisiya n'obwo kwali kugendijira okwôla mwâmi amurhegekaga. [9] Heliyodori erhi ahika aha Yeruzalemu, omudâhwa mukulu w'olwôla lugo anacimuyankirira nka mwîra. Okubundi arhondêra okushambâla ehi banamubwîraga, anamanyîsa ecimudwîrhe anadôsa erhi ko binali okwôla. [10] Omudâhwa mukulu amumanyîsa oku ebiri omu mbîko biri by'abakana n'enfûzi, [11] oku ensaranga zirimwo ziri za Hi-rkani mugala wa Tobiya, muntu mukengwa bwenêne omu lugo n'oku obwôla bugale bôshi bamubwîraga bwanahika omu mafundo magana anni ga nsaranga na mafundo magana abiri ga masholo, zirimwo n'eza bikanyali Simoni. [12] Amumanyîsa oku ciru na kandi kurhankahashikana okubabaza balya banacîkubagira ahatagatîfu h'akâ-Nyamuzinda kakengwa omu igulu lyôshi.

Olugo lwashandabâna

[13] Ci kwône Heliyodori aderha oku liri irhegeko lya mwâmi, n'oku ezôla nsaranga zigwâsirwe okujà omu mbîko ya mwâmi. [14] Erhi aba amatwa olusiku, agenda analaganya oku ashubigaluka ayishilola kurhi byabîrage. Olugo lwanayumva amazibu manji bwenêne. [15] Abadâhwa banacifukamiriza embere z'oluhêrero erhi banayambîrhe emyambalo yâbo y'obudâhwa, banacirhondêra okushenga empingu olya wajiraga irhegeko ly'okukazibîsa, mpu yêne alangage ebyôla birugu bya bene biri omu mbîko. [16] Erhi omuntu analolaga oku busù bw'omudâhwa mukulu, anayumve alumirwe oku murhima bwenêne, bulya oku busù bwâge bwali buzinzibîre kwakazâg'imanyîsa amalumwa gamuli omu- rhima. [17] Okulembaguka kwâge, oku omubiri gwâge gwakazâgigeramw'omusisi, okwôla konene kwakazimanyîsa ngasi wamulolakwo embaka zimuli emurhima. [18] Abantu b'omu lusò bôshi bakazishagamukira embuga barhenga omu nyumpa zâbo mpu bagendisâlirira olugo lutagatîfu oluli hôfi h'okuhemukirwa n'okulogorherwa. [19] Abakazi, n'ebifuba bîrhube n'amasunzu bakashandabâna omu njira; abananyere barhò balya barhalisagija embuga bundi bakalibirhira omu mihango, abandi bakashonera oku bizimbêro by'enyumpa n'abandi bâge-ndikahengûliza omu rhubonezo. [20] Bôshi n'amaboko bagalambûlire

[o] **3.4** : Bilga = Benyamini w'omu mulala gw'abadâhwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

emalunga, bakazishenga n'emirenge. [21] Okwôla kufukamiriza kw'olubaga n'okwôla kula-ka kw'omudâhwa mukulu kwakajira abantu bôshi bwonjo. [22] Agôla mango Abayahudi bakazishenga Nyamuzinda Ogala-byôshi mpu alange bwinjà ebirugu by'enkonda-buyêmêre byabikiragwa omu mwâge. [23] Heliyodori naye erhi ali ayûkiriza omuhigo gwa mwâmi.

Heliyodori ahanwa

[24] Ciru anali akola ali hôfi n'embîko haguma n'abalanzi bâge, amango Nyakasane w'emirhwe olya orhegeka ebintu byôshi, àciyêrekanaga n'obumole-ke bunene, kuhika ngasi bôshi banacishomagya okujà ahôla, bakalâmbikwa okw'idaho n'emisî ya Nyakasane, barhungwa n'entemu n'obôba bunene. [25] Omu masù gâbo banacibona eciterusi cishonyirwekwo n'omusirika w'ecôbà, ajagalîre ebyâge by'obusirika; cirya citerusi canacîmoga, cahamira emunda Heliyodori ali, canacimubanda emigegere y'emalanga yombi. Olya ntwâli w'omusirika wali oku citerusi ali abonekine nk'oyambîrhe emirasano y'amasholo. [26] Na muli agôla mango, bâna babirhi ba misole, barhunu-rhunu, banacimubonekera, bakazilangashana nk'izûba n'emyambalo yâbo yali minjinjà bwenêne; bombi bamugorha eburhambi n'ebundi, barhangira okumushûrha emikoba burhahusà, bamushurha empimbo zirhankaganjwa. [27] Heliyodori anacicilunda okw'idaho na halya honènè olubwibwi lwamujà omu masù. Bamulengeza banacimuhira oku nkunda-baniha. [28] Ntyôla oyôla muntu wayishaga aharhîre ebwa nyumpa y'obuhirhi gwârhi yêne, owayishag'abalagazize n'engabo nyinji y'abalanzi, bajà bamujagajaga, bulya arhankacihashire okucilengeza yênene: ayêrekana ntyôla obuhashe bwa Nyamuzinda.

[29] Agôla mango alambikagwa oku idaho n'emisî ya Nyakasane, alikola ali kaduma, arhacigwêrhe ciru na bulangâlire bwa kucira ciru n'abandi ankacicîkubagira. [30] Abayahudi bôhe bakavuga Nyamuzinda omunkwa ye wakuzagya yêne ahantu hatagatîfu hage, n'akâ-Nyamuzinda kali kamayunjula bwôba n'amatumu, kahinduka hantu ha busîme n'omwîshingo erhi okwôla Nyamuzinda acîyêrekanaga kurhuma. [31] Ho na halya, baguma omu bîra ba Heliyodori, barhangira okuyinginga omudâhwa Oniyasi mpu ashenga Ogala-byôshi ashubizibuhya oyôla oli hôfi h'okurhengamw'omûka.

[32] Naye omudâhwa mukulu, omu kuyôboha mpu mwâmi akacikêbwa mpu nkaba hali Abayahudi bakemerîne omwambali Heliyodori banamuyîrha, okwôla kwarhuma ashenga mpu Oyo muntu afume. [33] Oku acidwîrhe ahâna enterekêro y'okuhûna obwonjo, balya barhabana babirhi bali bayambîrhe emyambalo eshushine, bashubibonekera Heliyodori banacimubwîra kandi bwimanga mpu: «Okazivuga omunkwa bwenêne emunda omudâhwa mukulu Oniyasi ali, bulya ye orhumire Nyamuzinda akushubiza akalamo. [34] Kuli we wênene, okwôla Nyamuzinda anakurhimbaga okw'idaho, agende ojè wamanyîsamwo emw'abandi bôshi obuhashe bwa Nyamuzinda Ogala-byôshi.» Oku bayusiderha ntyôla bahirigirha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Heliyodori acîyûnjuza

[35] Heliyodori anacirherekêra Nyamuzinda, analaganana endagâno nnene emw'olya wamuhâga akalamo; okubundi erhi aba amayankirira Oniyasi bwinjà, bôshi n'engabo yâge banacishubira emunda mwâmi ali. [36] Akanya aja amanyîsa emw'abantu bôshi emikolo minjà ya Nyamuzinda Mukulu anabonaga omu masù gâge. [37] Erhi mwâmi acîdôsa Heliyodori muntu ndi abwîne okwânîne okurhumwa e Yeruzalemu, naye amushuza erhi: « [38] Akaba ogwêrhe omushombanyi nîsi erhi owundi walonza okulenganya obwâmi bwâwe onamurhume eyo munda, anagaluka erhi bamamushûrha emikoba, akaba ankagaluka; bulyala eyôla munda eri emisî ya Nyamuzinda w'okunali. [39] Olya obà omu mpingu ye obà ahôla, ye onakabafungira; abâja yo n'emihigo migalugalu anabatyabule anabaherêrekeze». [40] Kwo byabîre ntyo oku myanzi ya Heliyodori n'embîko y'ebirugu bitagatîfu.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 3

[1] Τῆς ἁγίας πόλεως κατοικουμένης μετὰ πάσης εἰρήνης καὶ τῶν νόμων ὅτι κάλλιστα συντηρουμένων διὰ τὴν Ονιου τοῦ ἀρχιερέως εὐσέβειάν τε καὶ μισοπονηρίαν [2] συνέβαινεν καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς τιμᾶν τὸν τόπον καὶ τὸ ἱερὸν ἀποστολαῖς ταῖς κρατίσταις δοξάζειν [3] ὥστε καὶ Σέλευκον τὸν τῆς ᾽Ασίας βασιλέα χορηγεῖν ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων πάντα τὰ πρὸς τὰς λειτουργίας τῶν θυσιῶν ἐπιβάλλοντα δαπανήματα. [4] Σιμων δέ τις ἐκ τῆς Βενιαμιν φυλῆς προστάτης τοῦ ἱεροῦ καθεσταμένος διηνέχθη τῷ ἀρχιερεῖ περὶ τῆς κατὰ τὴν πόλιν ἀγορανομίας· [5] καὶ νικῆσαι τὸν Ονιαν μὴ δυνάμενος ἦλθεν πρὸς ᾽Απολλώνιον Θαρσεου τὸν κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγὸν [6] καὶ προσήγγειλεν περὶ τοῦ χρημάτων ἀμυθήτων γέμειν τὸ ἐν Ιεροσολύμοις γαζοφυλάκιον ὥστε τὸ πλῆθος τῶν διαφόρων ἀναρίθμητον εἶναι, καὶ μὴ προσήκειν αὐτὰ πρὸς τὸν τῶν θυσιῶν λόγον, εἶναι δὲ δυνατὸν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ἐξουσίαν πεσεῖν ταῦτα. [7] συμμείξας δὲ ὁ ᾽Απολλώνιος τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν μηνυθέντων αὐτῷ χρημάτων ἐνεφάνισεν· ὁ δὲ προχειρισάμενος ῾Ηλιόδωρον τὸν ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἀπέστειλεν δοὺς ἐντολὰς τὴν τῶν προειρημένων χρημάτων ἐκκομιδὴν ποιήσασθαι. [8] εὐθέως δὲ ὁ ῾Ηλιόδωρος ἐποιεῖτο τὴν πορείαν, τῇ μὲν ἐμφάσει ὡς τὰς κατὰ Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην πόλεις ἐφοδεῦσαι, τῷ πράγματι δὲ τὴν τοῦ βασιλέως πρόθεσιν ἐπιτελεῖν. [9] παραγενηθεὶς δὲ εἰς Ιεροσόλυμα καὶ φιλοφρόνως ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τῆς πόλεως ἀποδεχθεὶς ἀνέθετο περὶ τοῦ γεγονότος ἐμφανισμοῦ, καὶ τίνος ἕνεκεν πάρεστιν διεσάφησεν· ἐπυνθάνετο δὲ εἰ ταῖς ἀληθείαις ταῦτα οὕτως ἔχοντα τυγχάνει. [10] τοῦ δὲ ἀρχιερέως ὑποδείξαντος παρακαταθήκας εἶναι χηρῶν τε καὶ ὀρφανῶν, [11] τινὰ δὲ καὶ ῾Υρκανοῦ τοῦ Τωβιου σφόδρα ἀνδρὸς ἐν ὑπεροχῇ κειμένου— οὕτως ἦν διαβάλλων ὁ δυσσεβὴς Σιμων—, τὰ δὲ πάντα ἀργυρίου τετρακόσια τάλαντα, χρυσίου δὲ διακόσια· [12] ἀδικηθῆναι δὲ τοὺς πεπιστευκότας τῇ τοῦ τόπου ἁγιωσύνῃ καὶ τῇ τοῦ τετιμημένου κατὰ τὸν σύμπαντα κόσμον ἱεροῦ σεμνότητι καὶ ἀσυλίᾳ παντελῶς ἀμήχανον εἶναι. [13] ὁ δὲ ῾Ηλιόδωρος, δι᾽ ἃς εἶχεν βασιλικὰς ἐντολάς, πάντως ἔλεγεν εἰς τὸ βασιλικὸν ἀναλημπτέα ταῦτα

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εἶναι. [14] ταξάμενος δὲ ἡμέραν εἰσῄει τὴν περὶ τούτων ἐπίσκεψιν οἰκονομήσων· ἦν δὲ οὐ μικρὰ καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν ἀγωνία. [15] οἱ δὲ ἱερεῖς πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν ταῖς ἱερατικαῖς στολαῖς ῥίψαντες ἑαυτοὺς ἐπεκαλοῦντο εἰς οὐρανὸν τὸν περὶ παρακαταθήκης νομοθετήσαντα τοῖς παρακαταθεμένοις ταῦτα σῶα διαφυλάξαι. [16] ἦν δὲ ὁρῶντα τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἰδέαν τιτρώσκεσθαι τὴν διάνοιαν· ἡ γὰρ ὄψις καὶ τὸ τῆς χρόας παρηλλαγμένον ἐνέφαινεν τὴν κατὰ ψυχὴν ἀγωνίαν· [17] περιεκέχυτο γὰρ περὶ τὸν ἄνδρα δέος τι καὶ φρικασμὸς σώματος, δι᾽ ὧν πρόδηλον ἐγίνετο τοῖς θεωροῦσιν τὸ κατὰ καρδίαν ἐνεστὸς ἄλγος. [18] ἔτι δὲ ἐκ τῶν οἰκιῶν ἀγεληδὸν ἐξεπήδων ἐπὶ πάνδημον ἱκετείαν διὰ τὸ μέλλειν εἰς καταφρόνησιν ἔρχεσθαι τὸν τόπον. [19] ὑπεζωσμέναι δὲ ὑπὸ τοὺς μαστοὺς αἱ γυναῖκες σάκκους κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπλήθυνον· αἱ δὲ κατάκλειστοι τῶν παρθένων, αἱ μὲν συνέτρεχον ἐπὶ τοὺς πυλῶνας, αἱ δὲ ἐπὶ τὰ τείχη, τινὲς δὲ διὰ τῶν θυρίδων διεξέκυπτον· [20] πᾶσαι δὲ προτείνουσαι τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐποιοῦντο τὴν λιτανείαν· [21] ἐλεεῖν δ᾽ ἦν τὴν τοῦ πλήθους παμμιγῆ πρόπτωσιν τήν τε τοῦ μεγάλως ἀγωνιῶντος ἀρχιερέως προσδοκίαν. [22] οἱ μὲν οὖν ἐπεκαλοῦντο τὸν παγκρατῆ κύριον τὰ πεπιστευμένα τοῖς πεπιστευκόσιν σῶα διαφυλάσσειν μετὰ πάσης ἀσφαλείας. [23] ὁ δὲ Ἡλιόδωρος τὸ διεγνωσμένον ἐπετέλει. [24] αὐτόθι δὲ αὐτοῦ σὺν τοῖς δορυφόροις κατὰ τὸ γαζοφυλάκιον ἤδη παρόντος ὁ τῶν πνευμάτων καὶ πάσης ἐξουσίας δυνάστης ἐπιφάνειαν μεγάλην ἐποίησεν ὥστε πάντας τοὺς κατατολμήσαντας συνελθεῖν καταπλαγέντας τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν εἰς ἔκλυσιν καὶ δειλίαν τραπῆναι· [25] ὤφθη γάρ τις ἵππος αὐτοῖς φοβερὸν ἔχων τὸν ἐπιβάτην καὶ καλλίστῃ σαγῇ διακεκοσμημένος, φερόμενος δὲ ῥύδην ἐνέσεισεν τῷ Ἡλιοδώρῳ τὰς ἐμπροσθίους ὁπλάς· ὁ δὲ ἐπικαθήμενος ἐφαίνετο χρυσῆν πανοπλίαν ἔχων. [26] ἕτεροι δὲ δύο προσεφάνησαν αὐτῷ νεανίαι τῇ ῥώμῃ μὲν ἐκπρεπεῖς, κάλλιστοι δὲ τὴν δόξαν, διαπρεπεῖς δὲ τὴν περιβολήν, οἳ καὶ περιστάντες ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐμαστίγουν αὐτὸν ἀδιαλείπτως πολλὰς ἐπιρριπτοῦντες αὐτῷ πληγάς. [27] ἄφνω δὲ πεσόντα πρὸς τὴν γῆν καὶ πολλῷ σκότει περιχυθέντα συναρπάσαντες καὶ εἰς φορεῖον ἐνθέντες [28] τὸν ἄρτι μετὰ πολλῆς παραδρομῆς καὶ πάσης δορυφορίας εἰς τὸ προειρημένον εἰσελθόντα γαζοφυλάκιον ἔφερον ἀβοήθητον ἑαυτῷ καθεστῶτα φανερῶς τὴν τοῦ θεοῦ δυναστείαν ἐπεγνωκότες. [29] καὶ ὁ μὲν διὰ τὴν θείαν ἐνέργειαν ἄφωνος καὶ πάσης ἐστερημένος ἐλπίδος καὶ σωτηρίας ἔρριπτο, [30] οἱ δὲ τὸν κύριον εὐλόγουν τὸν παραδοξάζοντα τὸν ἑαυτοῦ τόπον, καὶ τὸ μικρῷ πρότερον δέους καὶ ταραχῆς γέμον ἱερὸν τοῦ παντοκράτορος ἐπιφανέντος κυρίου χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐπεπλήρωτο. [31] ταχὺ δέ τινες τῶν τοῦ Ἡλιοδώρου συνήθων ἠξίουν τὸν Ονιαν ἐπικαλέσασθαι τὸν ὕψιστον καὶ τὸ ζῆν χαρίσασθαι τῷ παντελῶς ἐν ἐσχάτῃ πνοῇ κειμένῳ. [32] ὕποπτος δὲ γενόμενος ὁ ἀρχιερεὺς μήποτε διάλημψιν ὁ βασιλεὺς σχῇ κακουργίαν τινὰ περὶ τὸν Ἡλιόδωρον ὑπὸ τῶν Ιουδαίων συντετελέσθαι προσήγαγεν θυσίαν ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀνδρὸς σωτηρίας. [33] ποιουμένου δὲ τοῦ ἀρχιερέως τὸν ἱλασμὸν οἱ αὐτοὶ νεανίαι πάλιν ἐφάνησαν τῷ Ἡλιοδώρῳ ἐν ταῖς αὐταῖς ἐσθήσεσιν ἐστολισμένοι καὶ στάντες εἶπον Πολλὰς Ονια τῷ ἀρχιερεῖ χάριτας ἔχε, διὰ γὰρ αὐτόν σοι κεχάρισται τὸ ζῆν ὁ κύριος· [34] σὺ δὲ ἐξ οὐρανοῦ μεμαστιγωμένος διάγγελλε πᾶσι τὸ μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ κράτος. ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀφανεῖς ἐγένοντο. [35] ὁ δὲ Ἡλιόδωρος θυσίαν ἀνενέγκας τῷ κυρίῳ καὶ εὐχὰς μεγίστας εὐξάμενος τῷ τὸ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ζῆν περιποιήσαντι καὶ τὸν Ονιαν ἀποδεξάμενος ἀνεστρατοπέδευσεν πρὸς τὸν βασιλέα. [36] ἐξεμαρτύρει δὲ πᾶσιν ἅπερ ἦν ὑπ᾽ ὄψιν τεθεαμένος ἔργα τοῦ μεγίστου θεοῦ. [37] τοῦ δὲ βασιλέως ἐπερωτήσαντος τὸν Ἡλιόδωρον ποῖός τις εἴη ἐπιτήδειος ἔτι ἅπαξ διαπεμφθῆναι εἰς Ιεροσόλυμα, ἔφησεν [38] Εἴ τινα ἔχεις πολέμιον ἢ πραγμάτων ἐπίβουλον, πέμψον αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ μεμαστιγωμένον αὐτὸν προσδέξῃ, ἐάνπερ καὶ διασωθῇ, διὰ τὸ περὶ τὸν τόπον ἀληθῶς εἶναί τινα θεοῦ δύναμιν· [39] αὐτὸς γὰρ ὁ τὴν κατοικίαν ἐπουράνιον ἔχων ἐπόπτης ἐστὶν καὶ βοηθὸς ἐκείνου τοῦ τόπου καὶ τοὺς παραγινομένους ἐπὶ κακώσει τύπτων ἀπολλύει. [40] καὶ τὰ μὲν κατὰ Ἡλιόδωρον καὶ τὴν τοῦ γαζοφυλακίου τήρησιν οὕτως ἐχώρησεν.

4

IV. Oniyasi alega Simoni e bwâmi

Obubî bwa Simoni w'endyâlya

[1] Olya Simoni walilonza okusherêza ebirugu n'ecihugo aja aderha binwa bi-nji bigalugalu kuli Oniyasi mpu yêne walibuzagya Heliyodori mpu na ngasi mabî abwîne gôshi Oniyasi wamujiriraga go. [2] Ojirira olugo lwâge aminja. omulanzi wa bene wâbo, omuntu oshimba amarhegeko bwinjà oyôla muntu aba ye derhwa nyankola-maligo. [3] Eyôla nshombo yakula bwenêne kuhika abîra ba Simoni barhondêra okujayîrha abandi bantu. [4] Oku bundi Oniyasi erhi abona oku eyôla nshombo y'okukaziyôrha barhalikîne, n'erhi abona oku Apoloniyusi, mwene Meneste, ntwâli omu basirika, ye wanarhambulaga e Sele-Sîriyasi n'e Fenisiya oku naye adwîrhe ashonza eyo ntambala, anali arhuma obucîbone bwa Simoni, ayimuka aja emunda mwâmi ali. [5] Arhayijiraga kwa kulonza okukoza bene wâbo ci oku bunguke bwa bôshi, na bwa ngasi muguma omu lubaga. [6] Bulya amabona oku akaba mwâmi arhatwîri olwo lubanja, ntakwo omurhûla gwankabonekana na kandi Simoni arhaderhaga mpu aleka isirhe lyâge.

Omudâhwa mukulu Yasoni alêrha enkômedu y'Abagereki

[7] Ci kwône erhi Selekusi aba amafà, Antiyokusi wakazâgiderhwa Epifani amayîma omu byâge. Yasoni[p] mwene wâbo Oniyasi, acihà obudâhwa bukulu. [8] Omu kushambâla bôshi na mwâmi, amulaganya magerha igana na makumi galindarhu ga marhale na gandi makumi gali munâni garhengaga handi handi. [9] Analaganya[q] oku ayûshûla agandi igana na makumi arhânu nka bamuyêmêrire mpu ayûbakise oku buhashe bwâge yênene, engo y'olurhambà, anajirise

[p] **4.7** : Izîno lya Yasoni ye Isa; kusimirira eby'ecigereki kwarhumire alihindula.
[q] **4.9** : Olwo lubaga lwali lubaga lwa banya-Antiyokiya b'omu Yeruzalemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu-balè gw'olubaga lwôshi, Abanya-Antiyokiya omu Yeruzalemu. [10] Erhi mwâmi aba amayêmêrera Yasoni okurhôla obwôla buhashe, caligumiza arhondêra engeso z'abagreki. [11] Akûla emilagi mwâmi ali amahà Abayahudi oku bwonjo bwâge, omu kusengererwa na Yowane îshe wa Epolemi olya warhumagwa bugo mpu agendinywâna n'Abaroma; n'erhi (Yasoni) aba amakûla amarhegeko gayêrekîre akanwa ka Nnâmahanga, arhondêra okuhiraho bundi-bundi burhegesi burhalingânini n'oburhegesi bwa Nnâmahanga. [12] Ciru asîma okuyûbaka engo y'amashigwe omu marhambi g'Akropoli akaz'ihiramwo abâna b'emisole, n'abandi bali bâna b'abagale muli bo bakazijamwo banayambîrhe ensirha. [13] Engeso z'obugereki zagandâza bwenêne, n'abantu balalikira ezôla ngesò zarhengaga handi erhi bubî bw'oyôla Yasoni burhuma, owabaga ncuku ahâli h'okubà mudâhwa mukulu. [14] Abadâhwa barhacibàga na bushiru buci omu kurhumikira oluhêrero, kandi erhi babà bamalekêrera eby'oburherekêre, bakaziharhira ebwa cumpa c'amashârha g'okusîmisa omubiri, bakacîfinja bwône kwône okujà oku masharha gahanzìbwe n'amarhegeko ngasi kuyumva emishekera y'omurhondêro gw'ago masharha magalugalu. [15] Bajandika omurhima gw'obuzigire babà bukuze bw'Abagereki bakola baharhîre. [16] Okwôla kwarhuma babona mazibu manji ciru n'emwa balya balonzagya okuyiga obwôrhere bw'okubashusha lwôshi, mwakarhenga banji babashomba n'okubarhindibuza. [17] Bulya omuntu arhankakazivuna amarhegeko ga Nnâmahanga buzira kuhanwa; okwôla rhukolaga rhwakubona omu byakuliki-ra. [18] Oku bali bacisîmisa aha Tiri n'amasharha ga ngasi myâka irhanu, na mwâmi anayishirilola kuli ago masharha, [19] olya mugalugalu Yasoni anacirhuma abajà kuli ago masharha bakazâg'iderhwa banya-Yeruzalemu bambali b'Antiyokusi. Bali badwîrhe milengo magana asharhu ya nsaranga y'okurherekêra Heraklesi. Ci kwône abali bazidwîrhe bahiga mpu ezôla nsaranga wirhakolesibagwa oku kurherekêra, ko kurhankanashingânîne ci mpu zikolesibwe oku gandi malagirire. [20] Ntyôla erya milengo magana asharhu yalirhumirwe n'owayigoshôlaga mpu ehânwe omu nterekêro y'okukuza Heraklesi yakolesibwa oku kuyûbaka obwârho bw'amatabâro, oku bulyo bwa balya bayidwîrhe.

Antiyokusi-Epifani ayankirirwa aha Yeruzalemu

[21] Ntyo Apoloniyusi mwene Meneste, anacirhumwa e Mîsiri oku buhya bwa mwâmi Filometro, Antiyokusi anaciyumva oku oyôla mwâmi arhasîma oburhegesibwâge, alonza okucîlanga kuli ye anacija e Yope n'e Yeruzalemu. [22] Anaciyankirirwa bwinjinjà na Yasoni n'ab'omu lugo lwôshi, bamuyankirira omu lugo n'ebimole omu karhî k'ebihôgêro. Enyuma ly'aho, arhuma engabo yâge omu Fenisiya.

Menelasi aba mudâhwa mukulu

[23] Myaka isharhu yanacigera, Yasoni anacirhuma Menelasi mwene wâbo olya Simoni rhudesire enyanya mpu agendirhûla ensaranga ebwâmi, anamanyîse emihigo arhôzire oku bintu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bya duba duba. [24] Ci Mendasi acìrhonêsa yênene emunda mwâmi ali, amukuza, anacicîsengerera obudâhwa bukulu, ahyûla alushîsa Yasoni, ageza milengo magana asharhu ga marhale. [25] Agôla mango ayishaga adwîrhe omuhigo gwa mwâmi, anaciyîrukira e Yeruzalemu ci arhali agwêrhe bici byankamukengêsa nka mudâhwa, arhaligwêrhe bindi bici okuleka omurhima gw'ecishumûsi n'omurhima guli nka gwa nsimba y'erubala. [26] Ntyôla Yasoni wakulaga mwene wâbo oku ntebe, naye yênene owundi amuyimûla, ayumva akola asêzibwe okuyakira emwa ba Amoniti. [27] Menelasi anacirhôla obuhashe aha murhondêro, ci kulya kubà arhakâg'ilyûla emyenda alaganyagya mwâmi. [28] N'obwo Sostrati akazâgimukengeza yo, oyôla ye warhegekaga e Akropoli, ye wanali ohirwe omukolo gw'okujà ohongêsa eby'oku mburho, bombi oku bâna-li babirhi banacihamagalwa emwa mwâmi. [29] Menelasi asiga omulumuna Lisîmako mpu amuyîmangire nka mudâhwa mukulu, naye Sostrati asiga Kratesi murhambo w'e Cipro.

Olufu lwa Oniyasi

[30] Kuli okwo, k'abantu b'e Tarsi n'ab'e Malosi barhazukamwo akavulindi bulya ebyôla bishagala oku binali bibirhi byali erhi byahâbirwe Antiyokisi muso-lomi wa mwâmi. [31] Mwâmi anacikanya mpu akola agendizimiza ezôla mbaka, agenda erhi amanasiga Andronika nka mugombozi wâge, ali muguma w'omu barhambo bâge bakulu. [32] Menelasi erhi abona oku amango gamubêrire minjà akanya ajizimba orhubindi rhw'amasholo rhw'e mahêro agendirhuhà Andronika ajiguliza orhundi e Tiri n'omu bindi bishagala bya bofi. [33] Erhi Oniyasi ayumva bwinjà bwinjà oku kwo byabîre ntyôla, amurhumira ebinwa by'okumulongoza. ci erhi amanarhang'iyâkira omu irûngu, e Dafnè hôfi n'e Antiyokiya. [34] Kuli okwôla Menelasi anacirhôla Andronika amuhêka mahwe amubwîra mpu ayîrhe Oniyasi. Andronika ajilonza Oniyasi amurhwesa ebinwa by'obunywesi, amuhà okuboko kulyo analahira ibango, na ciru akaba bali bacìkebirwe ye bwenêne, kurharhumaga arharheba Oniyasi arhenga mulya ali acîfulisire, na hona halya oku barhengamwo, amuyîrha buzira kucikengêra ibango analahiraga. [35] Arhali Bayahudi bonene, ci na bandi bantu banji bwenêne b'omu mashanja balumirwe n'olwo lufu lurhashingânini lwa bene olwo.

[36] N'erhi mwâmi arhenga e Silisiya, Abayahudi bôshi na ngasi Bagreki ba-rhasîmaga okuyîrhwa kwa bene okwôla, bajà emunda mwâmi ali, banacimushambalira kurhi Oniyasi anafâga. [37] Antiyokusi alumwa bwenêne omu murhima, obwonjo bwamugwârha, avugumula emirenge erhi akengêra obwirho-nzi n'olugendo lwinjà lwa nyakufà. [38] Omu burhè bunene, mwâmi arhegeka mpu bakûle Andronika omwambalo gwâge gw'akaduku, asharhangula emyambalo yâge, n'erhi aba amamuzungulusa omu lugo loshi, halyâla anayirhiraga Oniyasi[r],

[r] **4.38** : Oniyasi ye muluzi mugishe w'omu citabu ca Daniyeli 9, 25 ye na muluzi w'endagâno Daniyeli adesire omu cigabi ca 11, 22.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

naye amukubunguliza ahôla ho na nnènè.

Entumba yakuba Lisîmaki

39 Ka muli agôla mango, emyanzi myanzi erhajà yagera omu cihugo oku hali obushambo
bujizirwe na Lisîmako omu cihugo mpu bayumvanya bôshi na Menelasi. Olubaga erhi luyumva
okwôla lwakunira bwenêne kuli Lisîmaki ci erhi na rhulugu rhunji rhwa masholo rhwamashandala
eyi n'eyi. 40 Erhi abona oku abantu bôshi bakola bamumanyanyirekwo erhi burhe burhuma,
Lisîmako arhôla amatumu na bantu hôfi bihumbi bisharhu batula entambala erhi na Auranosi ali
akola mukulu ci erhi na mpangaza. 41 Ci erhi abantu bamanya okôla Lisîmako abarhabâlîre,
baguma barhôla amabuye abandi barhôla ebihimbi by'emirhi, abandi barhôla oluvùˢ lwanali
ahôla babibanda eyi n'eyi kuli balya bantu ba Lisîmaki. 42 Babahàzamwo banji abandi
bayagalika, abasigalaga bayâka na nyakujira isakrilego yênene bamuyîrhira hôfi h'enyumpa
y'embîko.

Menelasi ahyûla anababalirwa.

43 Kuli ebyo byôshi, Menelasi bamuhêka lubanja. 44 Erhi mwâmi aja e Tiri, bantu basharhu
barhumirwe n'abashamuka b'e kagombe baj'imuyandika. 45 Erhi abona oku amayâga, Menelasi
aj'ilaganya Ptolemeyomugala wa Dorimeni oku amuhà nsaranga nyinji akagend'imuyingingira
mwâmi. 46 Ptolemeyo erhi aba amahêka mwâmi ebwa muhango munene, babà nka kula abantu
barhôla ehy'embohôlolo, mwâni ahindula omuhigo gwâge. 47 Mwâmi alìka Menelasi mpo ntà cibî
alikwo, n'obwôla ye wadwîrhe ebyo byôshi, ye nyakuhenya amaligo. Obwo abali mushobesire
bôshi batwîrwa okufà n'obwo bali bêru-kwêru n'obôla bacisambaga rhinga ciru n'oli nka ba-Sitea
bakabalesire bacigendere bêru-kwêru. 48 N'abantu bahanaga obuzîne bwâbo lugo lurhuma,
n'olubaga n'ebintu bitagatîfu, bahâbwa ho na halya obuhane bwa busha busha. 49 N'okwôla
Abanya-Tiri bonene omu kushologorhwa n'okufà kwa bene okôla, bahâna binji bwenêne
by'okubisha abôla banyakufa. 50 Menelasi anaciyôrhera oku ntebe erhi kuziga birugu
by'abarhambo kurhuma; arhondêra aja ayûshûka omu mabî anabà mushombanyi bwenêne
w'abayûbakanwa cihugo ciguma.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 4

1 Ὁ δὲ προειρημένος Σιμων ὁ τῶν χρημάτων καὶ τῆς πατρίδος ἐνδείκτης γεγονὼς ἐκακολόγει
τὸν Ονιαν, ὡς αὐτός τε εἴη τὸν Ἡλιόδωρον ἐπισεσεικὼς καὶ τῶν κακῶν δημιουργὸς καθεστηκώς,
2 καὶ τὸν εὐεργέτην τῆς πόλεως καὶ τὸν κηδεμόνα τῶν ὁμοεθνῶν καὶ ζηλωτὴν τῶν νόμων
ἐπίβουλον τῶν πραγμάτων ἐτόλμα λέγειν. 3 τῆς δὲ ἔχθρας ἐπὶ τοσοῦτον προβαινούσης ὥστε καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

διά τινος τῶν ὑπὸ τοῦ Σιμωνος δεδοκιμασμένων φόνους συντελεῖσθαι, [4] συνορῶν ὁ Ονιας τὸ χαλεπὸν τῆς φιλονεικίας καὶ ᾽Απολλώνιον Μενεσθέως τὸν Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγὸν συναύξοντα τὴν κακίαν τοῦ Σιμωνος, [5] πρὸς τὸν βασιλέα διεκομίσθη οὐ γινόμενος τῶν πολιτῶν κατήγορος, τὸ δὲ σύμφορον κοινῇ καὶ κατ᾽ ἰδίαν παντὶ τῷ πλήθει σκοπῶν· [6] ἑώρα γὰρ ἄνευ βασιλικῆς προνοίας ἀδύνατον εἶναι τυχεῖν εἰρήνης ἔτι τὰ πράγματα καὶ τὸν Σιμωνα παῦλαν οὐ λημψόμενον τῆς ἀνοίας. [7] Μεταλλάξαντος δὲ τὸν βίον Σελεύκου καὶ παραλαβόντος τὴν βασιλείαν ᾽Αντιόχου τοῦ προσαγορευθέντος ᾽Επιφανοῦς ὑπενόθευσεν ᾽Ιάσων ὁ ἀδελφὸς Ονιου τὴν ἀρχιερωσύνην [8] ἐπαγγειλάμενος τῷ βασιλεῖ δι᾽ ἐντεύξεως ἀργυρίου τάλαντα ἐξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις καὶ προσόδου τινὸς ἄλλης τάλαντα ὀγδοήκοντα. [9] πρὸς δὲ τούτοις ὑπισχνεῖτο καὶ ἕτερα διαγράφειν πεντήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν, ἐὰν ἐπιχωρηθῇ διὰ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ γυμνάσιον καὶ ἐφηβεῖον αὐτῷ συστήσασθαι καὶ τοὺς ἐν Ιεροσολύμοις ᾽Αντιοχεῖς ἀναγράψαι. [10] ἐπινεύσαντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἀρχῆς κρατήσας εὐθέως πρὸς τὸν ῾Ελληνικὸν χαρακτῆρα τοὺς ὁμοφύλους μετέστησε. [11] καὶ τὰ κείμενα τοῖς Ιουδαίοις φιλάνθρωπα βασιλικὰ διὰ Ιωάννου τοῦ πατρὸς Εὐπολέμου τοῦ ποιησαμένου τὴν πρεσβείαν ὑπὲρ φιλίας καὶ συμμαχίας πρὸς τοὺς ῾Ρωμαίους παρώσας καὶ τὰς μὲν νομίμους καταλύων πολιτείας παρανόμους ἐθισμοὺς ἐκαίνιζεν. [12] ἀσμένως γὰρ ὑπ᾽ αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν γυμνάσιον καθίδρυσεν καὶ τοὺς κρατίστους τῶν ἐφήβων ὑποτάσσων ὑπὸ πέτασον ἤγαγεν. [13] ἦν δ᾽ οὕτως ἀκμή τις ῾Ελληνισμοῦ καὶ πρόσβασις ἀλλοφυλισμοῦ διὰ τὴν τοῦ ἀσεβοῦς καὶ οὐκ ἀρχιερέως ᾽Ιάσωνος ὑπερβάλλουσαν ἀναγνείαν [14] ὥστε μηκέτι περὶ τὰς τοῦ θυσιαστηρίου λειτουργίας προθύμους εἶναι τοὺς ἱερεῖς, ἀλλὰ τοῦ μὲν νεὼ καταφρονοῦντες καὶ τῶν θυσιῶν ἀμελοῦντες ἔσπευδον μετέχειν τῆς ἐν παλαίστρῃ παρανόμου χορηγίας μετὰ τὴν τοῦ δίσκου πρόσκλησιν, [15] καὶ τὰς μὲν πατρῴους τιμὰς ἐν οὐδενὶ τιθέμενοι, τὰς δὲ ῾Ελληνικὰς δόξας καλλίστας ἡγούμενοι. [16] ὧν καὶ χάριν περιέσχεν αὐτοὺς χαλεπὴ περίστασις, καὶ ὧν ἐζήλουν τὰς ἀγωγὰς καὶ καθ᾽ ἅπαν ἤθελον ἐξομοιοῦσθαι, τούτους πολεμίους καὶ τιμωρητὰς ἔσχον· [17] ἀσεβεῖν γὰρ εἰς τοὺς θείους νόμους οὐ ῥᾴδιον, ἀλλὰ ταῦτα ὁ ἀκόλουθος καιρὸς δηλώσει. [18] ᾽Αγομένου δὲ πενταετηρικοῦ ἀγῶνος ἐν Τύρῳ καὶ τοῦ βασιλέως παρόντος [19] ἀπέστειλεν ᾽Ιάσων ὁ μιαρὸς θεωροὺς ὡς ἀπὸ Ιεροσολύμων ᾽Αντιοχεῖς ὄντας παρακομίζοντας ἀργυρίου δραχμὰς τριακοσίας εἰς τὴν τοῦ ῾Ηρακλέους θυσίαν, ἃς καὶ ἠξίωσαν οἱ παρακομίζοντες μὴ χρῆσθαι εἰς θυσίαν διὰ τὸ μὴ καθήκειν, εἰς ἑτέραν δὲ καταθέσθαι δαπάνην. [20] ἔπεσε μὲν οὖν ταῦτα διὰ μὲν τὸν ἀποστείλαντα εἰς τὴν τοῦ ῾Ηρακλέους θυσίαν, ἔνεκεν δὲ τῶν παρακομιζόντων εἰς τὰς τῶν τριηρέων κατασκευάς. [21] ᾽Αποσταλέντος δὲ εἰς Αἴγυπτον ᾽Απολλωνίου τοῦ Μενεσθέως διὰ τὰ πρωτοκλίσια τοῦ Φιλομήτορος βασιλέως μεταλαβὼν ᾽Αντίοχος ἀλλότριον αὐτὸν τῶν αὐτοῦ γεγονέναι πραγμάτων τῆς καθ᾽ αὐτὸν ἀσφαλείας ἐφρόντιζεν· ὅθεν εἰς Ιοππην παραγενόμενος κατήντησεν εἰς Ιεροσόλυμα. [22] μεγαλομερῶς δὲ ὑπὸ τοῦ ᾽Ιάσωνος καὶ τῆς πόλεως ἀποδεχθεὶς μετὰ δᾳδουχίας καὶ βοῶν εἰσεδέχθη, εἶθ᾽ οὕτως εἰς τὴν Φοινίκην κατεστρατοπέδευσεν. [23] Μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον ἀπέστειλεν ᾽Ιάσων Μενέλαον τὸν τοῦ προσημαινομένου Σιμωνος ἀδελφὸν παρακομίζοντα τὰ χρήματα τῷ

---

[s] **4.41** : Luvu lw'oku nterekêro bulya entambala yalwiragwa omu lusò lw'akâ-Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

βασιλεῖ καὶ περὶ πραγμάτων ἀναγκαίων ὑπομνηματισμοὺς τελέσοντα. [24] ὁ δὲ συσταθεὶς τῷ βασιλεῖ καὶ δοξάσας αὐτὸν τῷ προσώπῳ τῆς ἐξουσίας εἰς ἑαυτὸν κατήντησεν τὴν ἀρχιερωσύνην ὑπερβαλὼν τὸν ᾽Ιάσωνα τάλαντα ἀργυρίου τριακόσια. [25] λαβὼν δὲ τὰς βασιλικὰς ἐντολὰς παρεγένετο τῆς μὲν ἀρχιερωσύνης οὐδὲν ἄξιον φέρων, θυμοὺς δὲ ὠμοῦ τυράννου καὶ θηρὸς βαρβάρου ὀργὰς ἔχων. [26] καὶ ὁ μὲν ᾽Ιάσων ὁ τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ὑπονοθεύσας ὑπονοθευθεὶς ὑφ᾽ ἑτέρου φυγὰς εἰς τὴν Αμμανῖτιν χώραν συνήλαστο. [27] ὁ δὲ Μενέλαος τῆς μὲν ἀρχῆς ἐκράτει, τῶν δὲ ἐπηγγελμένων τῷ βασιλεῖ χρημάτων οὐδὲν εὐτάκτει· [28] ποιουμένου δὲ τὴν ἀπαίτησιν Σωστράτου τοῦ τῆς ἀκροπόλεως ἐπάρχου, πρὸς τοῦτον γὰρ ἦν ἡ τῶν διαφόρων πρᾶξις· δι᾽ ἣν αἰτίαν οἱ δύο ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσεκλήθησαν, [29] καὶ ὁ μὲν Μενέλαος ἀπέλιπεν τῆς ἀρχιερωσύνης διάδοχον Λυσίμαχον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν, Σώστρατος δὲ Κράτητα τὸν ἐπὶ τῶν Κυπρίων. [30] Τοιούτων δὲ συνεστηκότων συνέβη Ταρσεῖς καὶ Μαλλώτας στασιάζειν διὰ τὸ ᾽Αντιοχίδι τῇ παλλακῇ τοῦ βασιλέως ἐν δωρεᾷ δεδόσθαι. [31] θᾶττον οὖν ὁ βασιλεὺς ἦκεν καταστεῖλαι τὰ πράγματα καταλιπὼν τὸν διαδεχόμενον ᾽Ανδρόνικον τῶν ἐν ἀξιώματι κειμένων. [32] νομίσας δὲ ὁ Μενέλαος εἰληφέναι καιρὸν εὐφυῆ χρυσώματά τινα τῶν τοῦ ἱεροῦ νοσφισάμενος ἐχαρίσατο τῷ ᾽Ανδρονίκῳ καὶ ἕτερα ἐτύγχανεν πεπρακὼς εἵς τε Τύρον καὶ τὰς κύκλῳ πόλεις. [33] ἃ καὶ σαφῶς ἐπεγνωκὼς ὁ Ονιας ἀπήλεγχεν ἀποκεχωρηκὼς εἰς ἄσυλον τόπον ἐπὶ Δάφνης τῆς πρὸς ᾽Αντιόχειαν κειμένης. [34] ὅθεν ὁ Μενέλαος λαβὼν ἰδίᾳ τὸν ᾽Ανδρόνικον παρεκάλει χειρώσασθαι τὸν Ονιαν· ὁ δὲ παραγενόμενος ἐπὶ τὸν Ονιαν καὶ πεισθεὶς ἐπὶ δόλῳ καὶ δεξιασθεὶς μεθ᾽ ὅρκων δοὺς δεξιάν, καίπερ ἐν ὑποψίᾳ κείμενος, ἔπεισεν ἐκ τοῦ ἀσύλου προελθεῖν, ὃν καὶ παραχρῆμα παρέκλεισεν οὐκ αἰδεσθεὶς τὸ δίκαιον. [35] δι᾽ ἣν αἰτίαν οὐ μόνον Ιουδαῖοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐδείναζον καὶ ἐδυσφόρουν ἐπὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἀδίκῳ φόνῳ. [36] τοῦ δὲ βασιλέως ἐπανελθόντος ἀπὸ τῶν κατὰ Κιλικίαν τόπων ἐνετύγχανον οἱ κατὰ πόλιν Ιουδαῖοι συμμισοπονηρούντων καὶ τῶν ῾Ελλήνων ὑπὲρ τοῦ παρὰ λόγον τὸν Ονιαν ἀπεκτονῆσθαι. [37] ψυχικῶς οὖν ὁ ᾽Αντίοχος ἐπιλυπηθεὶς καὶ τραπεὶς ἐπὶ ἔλεος καὶ δακρύσας διὰ τὴν τοῦ μετηλλαχότος σωφροσύνην καὶ πολλὴν εὐταξίαν [38] καὶ πυρωθεὶς τοῖς θυμοῖς παραχρῆμα τὴν τοῦ ᾽Ανδρονίκου πορφύραν περιελόμενος καὶ τοὺς χιτῶνας περιρρήξας περιαγαγὼν καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν ἐπ᾽ αὐτὸν τὸν τόπον, οὗπερ τὸν Ονιαν ἠσέβησεν, ἐκεῖ τὸν μιαιφόνον ἀπεκόσμησεν τοῦ κυρίου τὴν ἀξίαν αὐτῷ κόλασιν ἀποδόντος. [39] Γενομένων δὲ πολλῶν ἱεροσυλημάτων κατὰ τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου μετὰ τῆς τοῦ Μενελάου γνώμης καὶ διαδοθείσης ἔξω τῆς φήμης ἐπισυνήχθη τὸ πλῆθος ἐπὶ τὸν Λυσίμαχον χρυσωμάτων ἤδη πολλῶν διενηνεγμένων. [40] ἐπεγειρομένων δὲ τῶν ὄχλων καὶ ταῖς ὀργαῖς διεμπιπλαμένων καθοπλίσας ὁ Λυσίμαχος πρὸς τρισχιλίους κατήρξατο χειρῶν ἀδίκων προηγησαμένου τινὸς Αυρανου προβεβηκότος τὴν ἡλικίαν, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τὴν ἄνοιαν· [41] συνιδόντες δὲ καὶ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Λυσιμάχου συναρπάσαντες οἱ μὲν πέτρους, οἱ δὲ ξύλων πάχη, τινὲς δὲ ἐκ τῆς παρακειμένης σποδοῦ δρασσόμενοι φύρδην ἐνετίνασσον εἰς τοὺς περὶ τὸν Λυσίμαχον· [42] δι᾽ ἣν αἰτίαν πολλοὺς μὲν αὐτῶν τραυματίας ἐποίησαν, τινὰς δὲ καὶ κατέβαλον, πάντας δὲ εἰς φυγὴν συνήλασαν, αὐτὸν δὲ τὸν ἱερόσυλον παρὰ τὸ γαζοφυλάκιον ἐχειρώσαντο. [43] περὶ δὲ τούτων ἐνέστη κρίσις πρὸς τὸν Μενέλαον.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[44] καταντήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως εἰς Τύρον ἐπ᾽ αὐτοῦ τὴν δικαιολογίαν ἐποιήσαντο οἱ πεμφθέντες τρεῖς ἄνδρες ὑπὸ τῆς γερουσίας. [45] ἤδη δὲ λελειμμένος ὁ Μενέλαος ἐπηγγείλατο χρήματα ἱκανὰ τῷ Πτολεμαίῳ Δορυμένους πρὸς τὸ πεῖσαι τὸν βασιλέα. [46] ὅθεν ἀπολαβὼν ὁ Πτολεμαῖος εἴς τι περίστυλον ὡς ἀναψύξοντα τὸν βασιλέα μετέθηκεν, [47] καὶ τὸν μὲν τῆς ὅλης κακίας αἴτιον Μενέλαον ἀπέλυσεν τῶν κατηγορημένων, τοῖς δὲ ταλαιπώροις, οἵτινες, εἰ καὶ ἐπὶ Σκυθῶν ἔλεγον, ἀπελύθησαν ἀκατάγνωστοι, τούτοις θάνατον ἐπέκρινεν. [48] ταχέως οὖν τὴν ἄδικον ζημίαν ὑπέσχον οἱ περὶ πόλεως καὶ δήμων καὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν προηγορήσαντες. [49] δι᾽ ἣν αἰτίαν καὶ Τύριοι μισοπονηρήσαντες τὰ πρὸς τὴν κηδείαν αὐτῶν μεγαλοπρεπῶς ἐχορήγησαν. [50] ὁ δὲ Μενέλαος διὰ τὰς τῶν κρατούντων πλεονεξίας ἔμενεν ἐπὶ τῇ ἀρχῇ ἐπιφυόμενος τῇ κακίᾳ μέγας τῶν πολιτῶν ἐπίβουλος καθεστώς.

5

Mîsiri arhêrwa obwa kabirhi

[1] Muli agôla mango, Antiyokusi ashubilîkûlira engabo yâge e Mîsiri obwa kabirhi. [2] K'erhi n'ago mango, abantu bôshi b'omu lugo, hôfi ha nsiku makumi anni, barhali bakazibonekerwa omu mihanda n'abasirika banyaku-lwira oku nfarasi, bayambîrhe emyambalo y'amasholo bôshi banafumbasire amatumu nka ngabo ya matabâro, [3] bakaz'ibona ebiterusi bikola nka bikerekanye oku kulwa, bikola bigungezize okuhamiranakwo olunda n'olundi, empenzi zasiribwa eyira n'eyira, omwandu gw'ebisonga, engôrho zamakulwa omu lubà, emyampi ekola yatyabulwa, emirasano y'amasholo n'emiherho ya ngasi lubero. [4] Okwôla kwarhuma abantu bôshi bakaz'ishenga mpu mâshi okwôla kubà-gerere kwinjà.

Yasoni arhêra olugo, Epifani amuhima

[5] Erhi emyanzi y'obunywesi ecilumira omu cihugo mpu mwâmi Antiyokusi afire, Yasoni arhôla ngabo ciru erhali nka cihumbi ciguma, ayîsha arhêra olugo bwifudukwe. Erhi abalanzi b'olugo babà bamahimwa, balundumana oku lukûta, n'erhi olugo lubà lwamarhôlwa, buzinda Menelasi ayâkira omu Akropoli. [6] Yasoni arhondêra buzira bwonjo okulibuza bene wâbo arhacikengêraga oku obunguke omuntu ayungukirakwo bene wâbo gwomuhona gulushire eyindi yôshi, ci yêhe arhôla bene wâbo nka bashombanyi bâge. [7] Caba mushâna, kurhenga emurhondêro arhacihashaga okurhôla obwâmi nk'oku anali alâlîre, ashubuka n'enshonyi. Cazindà kwâbà kuyâka ayâkira emwa Abâmoniti. [8] Byanacibà ntyo obulyâlya bwâge bwahwêra aho: Ârhalihêkwa lubanja e kagombe k'Aretasi mwâmi mumînya w'abahàrabu, ârhaliyaka kurhenga omu lugo kujà omu lundi, ashimbulwirwe n'abantu bôshi, nyamasho-mbwa bulya ahakanyire idini lyâge, muhivwa nka cishungu, mwîsi wa bantu b'ecihugo câge, na bene wâbo, akungushwa kuhika e Mîsiri. [9] Ye warhangag'ikaga bantu mwandu omu cihugo câbo, afira naye ihanga Iya bene, e

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Lasedemoniya, ayijaga erhi analangâlire mpu nkaba okwôla kululizibwa nkaba kwarhuma balya bene yo bamulanga. [10] Ye walambikaga balya bantu mwandu babulaga cabisha, ntâye wamulakìre na ntâye wamushîbire, arhahikaga omu nshinda y'ababusi bâge.

[11] Erhi okwôla kumanyîkana emunda mwâmi ali, amanya mpu nkaba Obuyahudi bwamagoma. Arhenga e Mîsiri anagunjire burhè, alwîsa anahima olugo. [12] Arhegeka abasirika mpu banigûze buzira lukogo ngasi yêshi wankanarhindira omu maboko gâbo, ngasi yêshi wankanayâkira omu nyumpa. [13] Bamalìîra ntyo emisole n'abashosi, abakazi n'abâna; banigûza abanyere n'orhubonjo. [14] Omubalè gw'abafire muli ezôla nsiku isharhu gwahika omu bihumbi makumi gali munâni. Muli bo, makumi anni ganigwa n'abandi bali nk'abôla bahêkwa bujà.

Okuhagulwa kw'akâ-Nyamuzinda

[15] Ebwa kubà arhayumvagya arhìmusirwe n'okwôla, acishomya okujà omu kâ-Nyamuzinda kakulu bwenêne omw'igulu lyôshi, ali alongolinwe na Menelasi walyalyanyagya amarhegeko n'ecihugo. [16] Ayanka n'amaboko gâge gahemusire ebirugu bitagatîfu, agôla maboko gâge magalugalu akûlamwo enterekêro abandi bâmi bahongaga mpu bakuzemwo irenge n'obukulu bw'ahôla hantu.

[17] Antiyokusi yêshi arhunda n'obucîbone omu bukengêre bwâge, buzira kucikengêra oku Nyakasane anakunira ntyôla mango masungunu erhi byâha bya bantu b'omu lugo bîrhuma n'oku okwôla kwo kwarhumire arharhang'ilola bwinjà ahôla hantu. [18] Acibâga barhali batumwire erhi bunji bw'amabî gâbo burhuma, naye nka kulya Heliyodori walirhumirwe na mwâmi Selekusi mpu ayîsh'ilâba embîko, ali arhangifendûlwa n'okukûlwa mw'obwo buhalanjisi bwâge. [19] Ci kwône Nyakasane acîshozire ahôla hantu erhi lubaga lurhuma, ci arhacishogaga olubaga erhi aho hantu harhuma[t]. [20] Co canarhumire ahôla hantu hashangîra n'olubaga amahanya galo nk'oku hanashangiraga buzinda obugale bw'aho; harhangig'ilekwa omu bukunizi bw'Ogala-byôshi, buzinda hashubigishakûlulwa erhi Ogala-Byôshi anywâna n'olubaga lwâge, hashubiyûbakwa omw'irenge ly'aho lya mìra.

[21] Antiyokusi erhi aba amarhôla magerha cihumbi na magana gali munâni omu kâ-Nyamuzinda acishubirira duba duba e Antiyokiya erhi anajà akengêra muli obwo bucîbone bwâge omu murhima mpu nkaba anahashaga okuhindula obudaka bumu ebè nyaja ya kuyôgwamwo mpu n'enyanja anayihindule budaka bumu abantu bankalamamwo. [22] Oku bundi anacisînga abarhambo b'okulibuza olubaga: aha Yeruzalemu asigaho Filipomuburhwa w'e Frijiya, mubî kulusha owamuyîmanzagyaho; [23] aha Garizîmi, asigaho Andronika. Kuli abôla bombi Menelasi

---

[t] **5.19** : -Nyamuzinda arhalî mujà w'engeso z'Abayahudi. Kuli okwo lolà Yer 7,14; Mrk 2.27. -Nyamuzinda acîshozire olubaga lwîshogwa analujirira byôshi. -Ebyo binwa himanyisize enkengêro z'Endagâno Mpyâhya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

naye muntu mubî aka abâbo, owalibuzagya bene wâbo.

Oburhabâle bwa Apoloniyusi

Menelasi aligwêrhe obuzigo oku bâbo Bayahudi. [24] Na kandi Antiyokusi anacirhuma olya kaheza Apoloniyusi n'engabo y'abasirika bihumbi makumi [u]abirhi na babirhi mpu agend'iyîrha ngasi bantu bakulu bôshi, anaguze abakazi bâbo n'abâna. [25] Erhi ahika e Yeruzalemu, Apoloniyusi arhangiciyêrekana nka muntu wa murhûla, anabêra ahôla buzira kadugundu kuhika olusiku lwa Sabato. Erhi abona Abayahudi bakola bali omu kurhamuka, aha engabo yâge emirasano. [26] Na ngasi bôshi banahulukaga mpu bagend'ilola kuli ebyôla, abanigûza, anacizunguluka omu lugo, n'emiherho yâge aja ayîrha bantu mwandu.

[27] Ci Yuda Makabeyo, ye na bantu hôfi ikumi anaciyâkira omw'irûngu, alama omwôla nka nsimba oku ntondo. Bôshi n'abâbo barhalyaga bindi bici olurhali lubala mpu lyo balekihemuka.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 5

[1] Περὶ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον τὴν δευτέραν ἔφοδον ὁ ᾽Αντίοχος εἰς Αἴγυπτον ἐστείλατο. [2] συνέβη δὲ καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν σχεδὸν ἐφ᾽ ἡμέρας τεσσαράκοντα φαίνεσθαι διὰ τῶν ἀέρων τρέχοντας ἱππεῖς διαχρύσους στολὰς ἔχοντας καὶ λόγχας σπειρηδὸν ἐξωπλισμένους καὶ μαχαιρῶν σπασμοὺς [3] καὶ ἴλας ἵππων διατεταγμένας καὶ προσβολὰς γινομένας καὶ καταδρομὰς ἑκατέρων καὶ ἀσπίδων κινήσεις καὶ καμάκων πλήθη καὶ βελῶν βολὰς καὶ χρυσέων κόσμων ἐκλάμψεις καὶ παντοίους θωρακισμούς. [4] διὸ πάντες ἠξίουν ἐπ᾽ ἀγαθῷ τὴν ἐπιφάνειαν γεγενῆσθαι. [5] γενομένης δὲ λαλιᾶς ψευδοῦς ὡς μετηλλαχότος ᾽Αντιόχου τὸν βίον παραλαβὼν ὁ ᾽Ιάσων οὐκ ἐλάττους τῶν χιλίων αἰφνιδίως ἐπὶ τὴν πόλιν συνετελέσατο ἐπίθεσιν· τῶν δὲ ἐπὶ τῷ τείχει συνελασθέντων καὶ τέλος ἤδη καταλαμβανομένης τῆς πόλεως ὁ Μενέλαος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐφυγάδευσεν. [6] ὁ δὲ ᾽Ιάσων ἐποιεῖτο σφαγὰς τῶν πολιτῶν τῶν ἰδίων ἀφειδῶς οὐ συννοῶν τὴν εἰς τοὺς συγγενεῖς εὐημερίαν δυσημερίαν εἶναι τὴν μεγίστην, δοκῶν δὲ πολεμίων καὶ οὐχ ὁμοεθνῶν τρόπαια καταβάλλεσθαι. [7] τῆς μὲν ἀρχῆς οὐκ ἐκράτησεν, τὸ δὲ τέλος τῆς ἐπιβουλῆς αἰσχύνην λαβὼν φυγὰς πάλιν εἰς τὴν Αμμανῖτιν ἀπῆλθεν. [8] πέρας οὖν κακῆς καταστροφῆς ἔτυχεν. ἐγκληθεὶς πρὸς ᾽Αρέταν τὸν τῶν ᾽Αράβων τύραννον πόλιν ἐκ πόλεως φεύγων διωκόμενος ὑπὸ πάντων στυγούμενος ὡς τῶν νόμων ἀποστάτης καὶ βδελυσσόμενος ὡς πατρίδος καὶ πολιτῶν δήμιος εἰς Αἴγυπτον ἐξεβράσθη, [9] καὶ ὁ συχνοὺς τῆς πατρίδος ἀποξενώσας ἐπὶ ξένης ἀπώλετο πρὸς Λακεδαιμονίους ἀναχθεὶς ὡς διὰ τὴν συγγένειαν τευξόμενος σκέπης. [10] καὶ ὁ πλῆθος ἀτάφων ἐκρίψας ἀπένθητος ἐγενήθη καὶ κηδείας οὐδ᾽ ἡστινοσοῦν οὔτε πατρῴου τάφου μετέσχεν. [11] Προσπεσόντων δὲ τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν γεγονότων διέλαβεν ἀποστατεῖν τὴν Ιουδαίαν· ὅθεν

[u] **5.24** Buminya bwa Antiokusi obwo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀναζεύξας ἐξ Αἰγύπτου τεθηριωμένος τῇ ψυχῇ ἔλαβεν τὴν μὲν πόλιν δοριάλωτον [12] καὶ ἐκέλευσεν τοῖς στρατιώταις κόπτειν ἀφειδῶς τοὺς ἐμπίπτοντας καὶ τοὺς εἰς τὰς οἰκίας ἀναβαίνοντας κατασφάζειν. [13] ἐγίνετο δὲ νέων καὶ πρεσβυτέρων ἀναίρεσις, ἀνήβων τε καὶ γυναικῶν καὶ τέκνων ἀφανισμός, παρθένων τε καὶ νηπίων σφαγαί. [14] ὀκτὼ δὲ μυριάδες ἐν ταῖς πάσαις ἡμέραις τρισὶν κατεφθάρησαν, τέσσαρες μὲν ἐν χειρῶν νομαῖς, οὐχ ἧττον δὲ τῶν ἐσφαγμένων ἐπράθησαν. [15] οὐκ ἀρκεσθεὶς δὲ τούτοις κατετόλμησεν εἰς τὸ πάσης τῆς γῆς ἁγιώτατον ἱερὸν εἰσελθεῖν ὁδηγὸν ἔχων τὸν Μενέλαον τὸν καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίδος προδότην γεγονότα [16] καὶ ταῖς μιαραῖς χερσὶν τὰ ἱερὰ σκεύη λαμβάνων καὶ τὰ ὑπ᾽ ἄλλων βασιλέων ἀνατεθέντα πρὸς αὔξησιν καὶ δόξαν τοῦ τόπου καὶ τιμὴν ταῖς βεβήλοις χερσὶν συσσύρων. [17] καὶ ἐμετεωρίζετο τὴν διάνοιαν ὁ ᾽Αντίοχος οὐ συνορῶν ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἀπώργισται βραχέως ὁ δεσπότης, διὸ γέγονεν περὶ τὸν τόπον παρόρασις. [18] εἰ δὲ μὴ συνέβη προσενέχεσθαι πολλοῖς ἁμαρτήμασιν, καθάπερ ἦν ὁ ῾Ηλιόδωρος ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ Σελεύκου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ γαζοφυλακίου, οὗτος προαχθεὶς παραχρῆμα μαστιγωθεὶς ἀνετράπη τοῦ θράσους. [19] ἀλλ᾽ οὐ διὰ τὸν τόπον τὸ ἔθνος, ἀλλὰ διὰ τὸ ἔθνος τὸν τόπον ὁ κύριος ἐξελέξατο. [20] διόπερ καὶ αὐτὸς ὁ τόπος συμμετασχὼν τῶν τοῦ ἔθνους δυσπετημάτων γενομένων ὕστερον εὐεργετημάτων ἐκοινώνησεν, καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἐν τῇ τοῦ παντοκράτορος ὀργῇ πάλιν ἐν τῇ τοῦ μεγάλου δεσπότου καταλλαγῇ μετὰ πάσης δόξης ἐπανωρθώθη. [21] ῾Ο γοῦν ᾽Αντίοχος ὀκτακόσια πρὸς τοῖς χιλίοις ἀπενεγκάμενος ἐκ τοῦ ἱεροῦ τάλαντα θᾶττον εἰς τὴν ᾽Αντιόχειαν ἐχωρίσθη οἰόμενος ἀπὸ τῆς ὑπερηφανίας τὴν μὲν γῆν πλωτὴν καὶ τὸ πέλαγος πορευτὸν θέσθαι διὰ τὸν μετεωρισμὸν τῆς καρδίας. [22] κατέλιπεν δὲ καὶ ἐπιστάτας τοῦ κακοῦν τὸ γένος, ἐν μὲν Ιεροσολύμοις Φίλιππον, τὸ μὲν γένος Φρύγα, τὸν δὲ τρόπον βαρβαρώτερον ἔχοντα τοῦ καταστήσαντος, [23] ἐν δὲ Γαριζὶν ᾽Ανδρόνικον, πρὸς δὲ τούτοις Μενέλαον, ὃς χείριστα τῶν ἄλλων ὑπερῆρετο τοῖς πολίταις, ἀπεχθῆ δὲ πρὸς τοὺς πολίτας Ιουδαίους ἔχων διάθεσιν. [24] ἔπεμψεν δὲ τὸν Μυσάρχην ᾽Απολλώνιον μετὰ στρατεύματος, δισμυρίους δὲ πρὸς τοῖς δισχιλίοις, προστάξας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάντας κατασφάξαι, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς νεωτέρους πωλεῖν. [25] οὗτος δὲ παραγενόμενος εἰς Ιεροσόλυμα καὶ τὸν εἰρηνικὸν ὑποκριθεὶς ἐπέσχεν ἕως τῆς ἁγίας ἡμέρας τοῦ σαββάτου καὶ λαβὼν ἀργοῦντας τοὺς Ιουδαίους τοῖς ὑφ᾽ ἑαυτὸν ἐξοπλισίαν παρήγγειλεν [26] καὶ τοὺς ἐξελθόντας πάντας ἐπὶ τὴν θεωρίαν συνεξεκέντησεν καὶ εἰς τὴν πόλιν σὺν τοῖς ὅπλοις εἰσδραμὼν ἱκανὰ κατέστρωσεν πλήθη. [27] Ιουδας δὲ ὁ καὶ Μακκαβαῖος δέκατός που γενηθεὶς καὶ ἀναχωρήσας εἰς τὴν ἔρημον θηρίων τρόπον ἐν τοῖς ὄρεσιν διέζη σὺν τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ τὴν χορτώδη τροφὴν σιτούμενοι διετέλουν πρὸς τὸ μὴ μετασχεῖν τοῦ μολυσμοῦ.

6

Amahêro g'ecipagani omu cihugo

[1] Erhi kugera nsiku nsungunu, mwâmi anacirhuma mushosi muguma w'e Atena mpu agendisêza Abayahudi baleke okushimba amarhegeko g'ababusi bâbo, anababanze okushimba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amarhegeko ga Nyamuzinda omu kalamo kâbo. [2] Mpu bahemuke banahemule akâ-Nyamuzinda k'e Yeruzalemu banakârherekêra Zeusi w'e Olimpe, n'ak'e Garizîmi bakarherekera Zeusi w'omurhima mwinjà nk'oku abantu b'eyo banalicîfinjire. [3] Amabi galuga galusha olugero, ciru kwâbà kuzibu bwenêne oku bantu okushubigalembera. [4] Bulya akâ-Nyamuzinda kali kayunjwîre bya bugonyi n'ebindi bigalugalu, abapagani bakaz'icisîmikizamwo haguma n'embaraga, ciru bakaziyankira abakazi omu hantu hatagatîfu, banakahêkamwo ebirhakwânîni okujamwo. [5] Oluhêrero nalo lwali luyunjwîre nterekêro ngalugalu zirya zihanzîbwe n'amarhegeko. [6] Kurhankacihashikîne okukulikira olwa sabato, erhi okulanga zirya nsiku nkulu z'aba-busi bîrhu ciru n'okuhashiderha oku omuntu ali muyahudi. [7] Obulagirire buneêne bwarhuma Abayahudi bakaz'ishangîra kuli ezôla nterekêro zakazâg'ijirwa ngasi mwêzi omu lusiku lw'okuburhwa kwa mwâmi; omu nsiku za Dionizo, bakazâg'ibasêza okuyambaliza ebimanè nk'oku binayosire birhegesirwe n'okujà oku lugendo lw'okukuza omuzimu wa Dionizo. [8] Olushika lwanacigera omu cihugo c'Abagereki oku burhegesi bwa Ptolemeyo mpu Abayahudi banali omu bibugo bya hôfi bôshi bakashimba eryo irhegeko n'okulya oku biryo birherekêre, [9] mpu banayiîrhe ngasi bôshi bahakanyire okushimba amarhegeko g'Abagreki. Ebyo byôshi byakamanyîsa abantu oku obuhanya bubali hôfi.

[10] Ntyôla bakazi babirhi banacigwârhwa erhi bamakembûla abâna bâbo, bamanika abâna bâbo oku mabêre gâbo, babageza omu lugo lwôshi, bâge-ndibaloha enyanya ly'ebyôgo. [11] Abandi banajaga omu lwâla bôshi mpu bagend'ijiriramwo olusiku lukulu lwa sabato bwifulikwe, bagend'ibashobeka emunda Filipo ali, babayôca bôshi bulya bamayôboha okucîfungira erhi olwôla lusiku lurhuma.

Enylgirizo zirhenga omu malibuko

[12] Mpûnyire ngasi ab'ecîra citabu cakanahikakwo omu nfune bamanye ba-nkanakumba omurhima erhi agôla malibuko garhuma, ci bamanye oku agôla. I malibuko gayishaga arhali ebwa kuherêreza ci ebwa kucêsa obuko bwîrhu. [13] Bulya Nyamuzinda arhalekerera abantu babî nsiku nyinji buzira kubahana, ci anabayandagalize obuhane bwâge duba-duba, eco ciri cimanyîso c'obwinjà bwâge. [14] Neci, erhi Nnâmahanga ahana agandi mashanja anarhang'ilinda mpu kuhika gabè gamazôngwa n'amabî; arhali kwo arhujirire ntyôla rhwehe, [15] mpu lyo alekicihôla kuli rhwe, erhi amabî gîrhu garhaluka olugero lwago. [16] Ntyôla ntà mango arhukulakw'obwonjo bwâge, ci omu kubabalira anakabulire amalibuko nka cikwebo c'ebyâha, anayêreke olubaga lwâge oku arhalulekêrìri. [17] Rhwarhangikengeza ebyo binwa bisungunu, kushingânînage rhukulikize buno erya myanzi yîrhu.

Eleazari afira idini

[18] Eleazari, muguma w'omu bandisi barhangiriza, muntu wali okola mukulu omu maburhwa na

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mushamuka w'aha mwâge, banacimuyashamula akanwa, banamusêza mpu alye enyama y'engulube. [19] Ci yêhe asîma okufà ahâli h'okubà n'akalamo kahemusire, yêne ayisha ayîshire emunda ebirugu by'okubabaza biri erhi aba amameshera erya nyama, [20] nka kulya bankanajayo balya bantu bagwêrhe oburhwâli bw'okukabulira ebi obuzigire bw'akalamo bibahanzize. [21] Abati bayimangire okulya eby'enterekêro ngalugalu, bulya bayîshinigi bôshi na Eleazari bamuhêka hâgo hâgo, bamuyinginga mpu arhumize anarheganye yênene zirya nyama anayêmêrirwe okulya, ci mpu abè nk'owalya enterekêro nka kulya mwâmi anarhegekaga, [22] mpu lyo ashugunuka olufu, ogwôla murhima gw'obwonjo n'obwîra bajiraga bôshi kurhuma. [23] Ci yêhe arhanya kulya kushingânîne omushosi ogwêrhe amaburhwa gâge, oyu emyâka eri nk'eyâge ekola ekengêsa, kuguma n'emvi zâge na kulyâla ali n'akalamo kinja kurhenga eburhò bwâge, ci bwenêne erhi akengêra oburhegesi bwa Nyamuzinda yênene, ashuza kuli okôla kôshi mpu buzira kucilegama bamurhume omu balinda-mboho. [24] Erhi omu myâka nahika, kurhakwânîni okufulika, lyo muisole minji elekicikebwa mpu nkaba Eleazari omu myâka makumi galimwenda, ajîre o-mw'idini lindi lindi, [25] n'erhi bankarhebwa kwanarhuma bahêkwa kubî erhi nie ntuma, hano mba namababeshera omu kulonza okufungira akalamo kakola kasungunu, na ntyôla obushosi bwâni nanabuhiramwo enshonyi n'obugalugalu. [26] N'erhi nakayâka bunôla obuhane bw'abantu, mbè nafire erhi ncirimwo omûka, ntakahashiyâka obuhane bw'Ogala-byôshi. [27] Co cirhumire nkafà buno n'oburhwâli, nanayêrekana oku obushosi bwâni bunakwânîne. [28] Kandi, nanalêkera emisole olwiganyo lw'okulonza n'okuyêmera okufà erhi Marhegeko gîrhu minjà na matagatîfu garhuma. Erhi aba amaderha ntyo akânândira yêne emunda birya birugu by'okubabaza biri. [29] Abamuhekaga yo, obwîra bali bamugwêrhekwo embere, gwaba mujina erhi bamakunira n'ebyôla binwa aderhaga. [30] Erhi akola ali hôfi h'okufà, ayîsha aderha erhi: Nnâmahanga ayishi byôshi bwinjà, amanyire yênene oku nankahashire okucîfumya olufù, na bunôla nkolaga nalembera empimbo zandumisa omubiri, ci omu iroho lyâni·, nzilembire n'enshagali erhi kumurhînya kurhuma.

[31] Oyo muntu anacifa ntyôla, n'olufu lwâge lwaba lwiganyo lwa burhwâli na lwa bwôrhere burhankayibagirwa oku misole n'oku lubaga lwôshi.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 6

[1] Μετ᾽ οὐ πολὺν δὲ χρόνον ἐξαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γέροντα ᾽Αθηναῖον ἀναγκάζειν τοὺς Ιουδαίους μεταβαίνειν ἀπὸ τῶν πατρίων νόμων καὶ τοῖς τοῦ θεοῦ νόμοις μὴ πολιτεύεσθαι, [2] μολῦναι δὲ καὶ τὸν ἐν Ιεροσολύμοις νεὼ καὶ προσονομάσαι Διὸς ᾽Ολυμπίου καὶ τὸν ἐν Γαριζιν, καθὼς ἐτύγχανον οἱ τὸν τόπον οἰκοῦντες, Διὸς Ξενίου. [3] χαλεπὴ δὲ καὶ τοῖς ὅλοις ἦν δυσχερὴς ἡ ἐπίτασις τῆς κακίας. [4] τὸ μὲν γὰρ ἱερὸν ἀσωτίας καὶ κώμων ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπεπληροῦτο ῥᾳθυμούντων μεθ᾽ ἑταιρῶν καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς περιβόλοις γυναιξὶ πλησιαζόντων, ἔτι δὲ τὰ μὴ καθήκοντα ἔνδον εἰσφερόντων. [5] τὸ δὲ θυσιαστήριον τοῖς ἀποδιεσταλμένοις ἀπὸ τῶν νόμων

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀθεμίτοις ἐπεπλήρωτο. [6] ἦν δ᾽ οὔτε σαββατίζειν οὔτε πατρῴους ἑορτὰς διαφυλάττειν οὔτε ἁπλῶς Ιουδαῖον ὁμολογεῖν εἶναι, [7] ἤγοντο δὲ μετὰ πικρᾶς ἀνάγκης εἰς τὴν κατὰ μῆνα τοῦ βασιλέως γενέθλιον ἡμέραν ἐπὶ σπλαγχνισμόν, γενομένης δὲ Διονυσίων ἑορτῆς ἠναγκάζοντο κισσοὺς ἔχοντες πομπεύειν τῷ Διονύσῳ. [8] ψήφισμα δὲ ἐξέπεσεν εἰς τὰς ἀστυγείτονας ῾Ελληνίδας πόλεις Πτολεμαίου ὑποθεμένου τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν κατὰ τῶν Ιουδαίων ἄγειν καὶ σπλαγχνίζειν, [9] τοὺς δὲ μὴ προαιρουμένους μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ ῾Ελληνικὰ κατασφάζειν. παρῆν οὖν ὁρᾶν τὴν ἐνεστῶσαν ταλαιπωρίαν. [10] δύο γὰρ γυναῖκες ἀνήχθησαν περιτετμηκυῖαι τὰ τέκνα· τούτων δὲ ἐκ τῶν μαστῶν κρεμάσαντες τὰ βρέφη καὶ δημοσίᾳ περιαγαγόντες αὐτὰς τὴν πόλιν κατὰ τοῦ τείχους ἐκρήμνισαν. [11] ἕτεροι δὲ πλησίον συνδραμόντες εἰς τὰ σπήλαια λεληθότως ἄγειν τὴν ἑβδομάδα μηνυθέντες τῷ Φιλίππῳ συνεφλογίσθησαν διὰ τὸ εὐλαβῶς ἔχειν βοηθῆσαι ἑαυτοῖς κατὰ τὴν δόξαν τῆς σεμνοτάτης ἡμέρας. [12] Παρακαλῶ οὖν τοὺς ἐντυγχάνοντας τῇδε τῇ βίβλῳ μὴ συστέλλεσθαι διὰ τὰς συμφοράς, λογίζεσθαι δὲ τὰς τιμωρίας μὴ πρὸς ὄλεθρον, ἀλλὰ πρὸς παιδείαν τοῦ γένους ἡμῶν εἶναι· [13] καὶ γὰρ τὸ μὴ πολὺν χρόνον ἐᾶσθαι τοὺς δυσσεβοῦντας, ἀλλ᾽ εὐθέως περιπίπτειν ἐπιτίμοις, μεγάλης εὐεργεσίας σημεῖόν ἐστιν. [14] οὐ γὰρ καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἀναμένει μακροθυμῶν ὁ δεσπότης μέχρι τοῦ καταντήσαντας αὐτοὺς πρὸς ἐκπλήρωσιν ἁμαρτιῶν κολάσαι, οὕτως καὶ ἐφ᾽ ἡμῶν ἔκρινεν εἶναι, [15] να μὴ πρὸς τέλος ἀφικομένων ἡμῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὕστερον ἡμᾶς ἐκδικᾷ. [16] διόπερ οὐδέποτε μὲν τὸν ἔλεον ἀφ᾽ ἡμῶν ἀφίστησιν, παιδεύων δὲ μετὰ συμφορᾶς οὐκ ἐγκαταλείπει τὸν ἑαυτοῦ λαόν. [17] πλὴν ἕως ὑπομνήσεως ταῦθ᾽ ἡμῖν εἰρήσθω· δι᾽ ὀλίγων δ᾽ ἐλευστέον ἐπὶ τὴν διήγησιν. [18] Ελεάζαρός τις τῶν πρωτευόντων γραμματέων, ἀνὴρ ἤδη προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν πρόσοψιν τοῦ προσώπου κάλλιστος, ἀναχανὼν ἠναγκάζετο φαγεῖν ὕειον κρέας. [19] ὁ δὲ τὸν μετ᾽ εὐκλείας θάνατον μᾶλλον ἢ τὸν μετὰ μύσους βίον ἀναδεξάμενος, αὐθαιρέτως ἐπὶ τὸ τύμπανον προσῆγεν, [20] προπτύσας δὲ καθ᾽ ὃν ἔδει τρόπον προσέρχεσθαι τοὺς ὑπομένοντας ἀμύνασθαι ὧν οὐ θέμις γεύσασθαι διὰ τὴν πρὸς τὸ ζῆν φιλοστοργίαν. [21] οἱ δὲ πρὸς τῷ παρανόμῳ σπλαγχνισμῷ τεταγμένοι διὰ τὴν ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων πρὸς τὸν ἄνδρα γνῶσιν ἀπολαβόντες αὐτὸν κατ᾽ ἰδίαν παρεκάλουν ἐνέγκαντα κρέα, οἷς καθῆκον αὐτῷ χρᾶσθαι, δι᾽ αὐτοῦ παρασκευασθέντα, ὑποκριθῆναι δὲ ὡς ἐσθίοντα τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως προστεταγμένα τῶν ἀπὸ τῆς θυσίας κρεῶν, [22] ἵνα τοῦτο πράξας ἀπολυθῇ τοῦ θανάτου καὶ διὰ τὴν ἀρχαίαν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν τύχῃ φιλανθρωπίας. [23] ὁ δὲ λογισμὸν ἀστεῖον ἀναλαβὼν καὶ ἄξιον τῆς ἡλικίας καὶ τῆς τοῦ γήρως ὑπεροχῆς καὶ τῆς ἐπικτήτου καὶ ἐπιφανοῦς πολιᾶς καὶ τῆς ἐκ παιδὸς καλλίστης ἀναστροφῆς, μᾶλλον δὲ τῆς ἁγίας καὶ θεοκτίστου νομοθεσίας ἀκολούθως ἀπεφήνατο ταχέως λέγων προπέμπειν εἰς τὸν ᾅδην. [24] Οὐ γὰρ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας ἄξιόν ἐστιν ὑποκριθῆναι, ἵνα πολλοὶ τῶν νέων ὑπολαβόντες Ελεαζαρον τὸν ἐνενηκονταετῆ μεταβεβηκέναι εἰς ἀλλοφυλισμὸν [25] καὶ αὐτοὶ διὰ τὴν ἐμὴν ὑπόκρισιν καὶ διὰ τὸ μικρὸν καὶ ἀκαριαῖον ζῆν πλανηθῶσιν δι᾽ ἐμέ, καὶ μύσος καὶ κηλῖδα τοῦ γήρως κατακτήσωμαι. [26] εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐξελοῦμαι τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμωρίαν, ἀλλὰ τὰς τοῦ παντοκράτορος χεῖρας οὔτε ζῶν οὔτε ἀποθανὼν ἐκφεύξομαι. [27] διόπερ ἀνδρείως μὲν νῦν διαλλάξας τὸν βίον τοῦ μὲν γήρως ἄξιος φανήσομαι, [28] τοῖς δὲ νέοις ὑπόδειγμα

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

γενναῖον καταλελοιπὼς εἰς τὸ προθύμως καὶ γενναίως ὑπὲρ τῶν σεμνῶν καὶ ἁγίων νόμων ἀπευθανατίζειν. τοσαῦτα δὲ εἰπὼν ἐπὶ τὸ τύμπανον εὐθέως ἦλθεν. [29] τῶν δὲ ἀγόντων πρὸς αὐτὸν τὴν μικρῷ πρότερον εὐμένειαν εἰς δυσμένειαν μεταβαλόντων διὰ τὸ τοὺς προειρημένους λόγους, ὡς αὐτοὶ διελάμβανον, ἀπόνοιαν εἶναι, [30] μέλλων δὲ ταῖς πληγαῖς τελευτᾶν ἀναστενάξας εἶπεν Τῷ κυρίῳ τῷ τὴν ἁγίαν γνῶσιν ἔχοντι φανερόν ἐστιν ὅτι δυνάμενος ἀπολυθῆναι τοῦ θανάτου σκληρὰς ὑποφέρω κατὰ τὸ σῶμα ἀλγηδόνας μαστιγούμενος, κατὰ ψυχὴν δὲ ἡδέως διὰ τὸν αὐτοῦ φόβον ταῦτα πάσχω. [31] καὶ οὗτος οὖν τοῦτον τὸν τρόπον μετήλλαξεν οὐ μόνον τοῖς νέοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις τοῦ ἔθνους τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναιότητος καὶ μνημόσυνον ἀρετῆς καταλιπών.

7

Bâna nda na nnina wâbo banigwa

[1] Muli ago mango banacigwârha bâna nda balondana bôshi na nnina wâbo, mwâmi alonza okubasêza omu kubashurha eminyuli na ebikanyi by'empanzi mpu balye enyama y'engulube n'obwo enahanzîbwe n'amarhegeko ga Nnâmahanga. [2] Muguma muli bo anacirhenga omu kanwa, aderha oku izîno lya bôshi erhi: «Bici ohunyire na bici walonza okumanya kuli rhwe? Rhulo-nzize rhufe erhi kwo ahâli h'okuvuna amarhegeko ga ba Larha.» [3] Omu buku-nizi bwâge, mwâmi anacirhegeka mpu emishirho y'ebyuma n'enyungu z'amîshi babidukumbuze. [4] Oku byanadukûmbuka ntyâla, anacirhegeka mpu batwe olulimi lw'olya waderbaga okw'izîno lya bene wâbo, kandi mpu bagalimugogola oluhu lw'okw'irhwe, banamutwe ebirumbu omu masù ga bene wâbo na nnina. [5] Erhi aba amalêmba, mwâmi arhegeka mpu bamuyegezagye hôfi n'omuliro anacidwîrhe ayîsa, mpu bamukalangire oku ngalingali anacidwîrhe ayîsa. Oku engalingali yakazâg'itumbûka mwo ehisimbu hinene bwenêne, nabo bene wâbo bôshi na nnina wâbo bakazihânana omurhima mpu bafe n’oburhwâli mpu: [6] «Nyamuzinda Nnâmahanga adwîrhe abona, anarhufirire bwonjo nka kulya Mûsa anakudesire omu lwimbo ahamîrizemwo bwenêne oku "Ayish’ibabalira abarhumisi bâge«».

[7] Erhi omurhanzi afa n'amalumwa ga bene agôla, owakabirhi naye bamuhi-ra muli galya malumwa erhi babà bamamugogola oluhu lw'okw'irhwe haguma rr'emvîri bamudôsa erhi alya ngulube lyo balekimubabaza omu birumbu by'omubiri gwâge byôshi. [8] Anacishuza omu lulimi lw'a babusi bâge, erhi: «Nanga!» Kwarhuma ababala ak'owa burhanzi. [9] Erhi akola arhengamwo omûka aderha erhi: «Ecishahu wamarhukûlakwo omu buzîne bwa bano igulu, ci kwônene Mwâmi w'amahanga gôshi ayishirhufûla arhuhe obuzîne burhabwa rhwamafà erhi kulanga amarhegeko gâge kurhuma. »

[10] Erhi oyôla afa, bababaza owa kasharhu. Owakazâgibayîrha ahûna oyo mwâna mpu alerhe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

olulimi n' amaboko, naye anacibilêrha duba duba. [11] Anaciderha n'oburhwâli bwôshi, erhi: «ebi birumbu byâni nabihâbagwa n'Ow'empingu, ci nkolaga mbigayire erhi kulanga amarhegeko gâge kurhuma ndangâlîre oku emwâge nashubiyîsh'ibikûla ». [12] Mwâmi yêne n'aba bàli bôshi,basomerwa n'oburhwâli bw'oyôla mwâna; wakag'igayaguza amalumwa.

[13] Erhi ayûs'ifà, owa kani naye bamurhogeza muli galya malumwa. [14] Embere arhengemwo omûka aderha erhi: «Iragi lyâbo abayîrhwa n' abantu nka alangâlire Nnâmahanga n'oku baciyishifûlwa naye! Ci kuli we, orhakabona Obufûke bw'obuzîne bw'ensiku n'amango.»

[15] Banaciyîsha badwîrhe owa karhânu naye bamubabaza. [16] Ci anacimôlera mwâmi amasù aderha erhi: «Ciru akaba nâwe kufà wânafe, ogwêrhe obuhashe omu bantu, n'oku olonzize kw'onajira, ci orhamanyaga mpu ishanja lirhu linakolaga lilekerirwe lwôshi na Nyamuzinda. [17] Kuli we olinde kwône, wabona kurhi obuhashe bwâge bwakujugumya we n'iburha lyâwe.»

[18] Enyuma zâge banacilêrha owakalindarhu. Erhi akola ali omu kâga k'oku-fa aderha erhi: «Orharhebagwa: rhwêne rhucilerhîre okûla bulya rhwagomire Nyamuzinda; kwo kudwîrhe ebira by'okurhangâza byôshi. [19] Ci nâwe orhamanyaga mpu orhakahanwa, ene olonza okulwîsa Nyamuzinda.»

[20] Nnina wâbo, mukazi wa kurhangâza bwenêne, anayôrha ntyôla buzira kuzunguluka irhwe, omu kubona abâna bâge bôshi bahwa omu lusiku luguma, analembera kulya kwôshi bulya alangâlire Nnâmahanga. [21] Ngasi mwâna wâge yêshi anakazimuha omurhima omu lulimi lw'emwâbo lyo ayunjula enkengêro nyinjà oku murhima analange bulya burbwâli bw'omurhima gw'omukazi w'okunali. [22] Akazibabwîra, erhi: «Ntamanyaga kurhi mwayîshaga omu nda yâni arhali nie namuhâga iroho n'obuzîne, arhali nie namuhâga ebirumbu by'omubiri gwinyu. [23] Lulema w'igulu, ye walemaga ngasi bûko bwa bantu, ye wanalemaga ebintu byôshi, amugalulira yêne oku bwonjo bwâge, amugalulira iroho n'obuzîne bulya mwamacigaya mwenene erhi kulonza okushimba amarhegeko gâge kurhuma.»

[24] Antiyokusi amanya mpu nyamukazi amamugayaguza, aclkebwa mpu nkaba omu binwa byâge muli eby'okumugayaguza. Oku olya murhorhò aciri mw'omûka, arhondêra okumuyinginga anamulaganya n'endahiro nzibu mpu omujira muny'iragi na mugale kulusha erhi ankaleka amarhegeko g'ababusi bâge, mpu anamujira mwîra wâge amuhe n'emikolo minene omu cihugo. [25] Kulya kubà olya mwâna ebyôla binwa bya mwâmi arhabihiragamo ihuzihuzi, mwâmi arhondêra okubwîra nyamukazi mpu ahè omugala amahano gamuciza. [26] Erhi aba amarhama amuyinglnga, nyamukazi ayêmêra oku aha omwâna wâge amahano. [27] Anaciyêrekera emunda omugala ali anadwîrhe ashekera oyôla mwîsi, akabwîra omugala omu lulimi lw'ababusi bâge, erhi: «Mwâna wâni ombere obwonjo nie nakuhêkaga myêzi mwenda omu nda yâni, nie nakuyonsagya myâka isharhu, nie nakuleraga, nakulîsa nanakuhisa muli ogûla mujunja olimwo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

buno. [28] Nkulahirize mwâna wâni, olole empingu n'igulu, olole ebiba yo byôshi, omanye oku Nyamuzinda abilemire arhakolesagya cici n'oku abantu nabo kwo banalemagwa ntyôla. [29] Orhayôbohaga oyôla mwîsi, ci ohêke bakulu bâwe irenge, oyêmere ofe lyo nyishikushanga; mweshi na bakulu bâwe oku bwonjo bwa Nnâmahanga. [30] Oku nyamukazi acidwîrhe aderha ntyâla, nyamwâna anaciderha erhi: «Bici mwacilinda? Ntankayumva okwôla mwâmi antegesire; nashimba amarhegeko Mûsa asigiraga ba Larha. [31] Nâwe we walonza kurhi wankalibuza Abayahudi n'amalumwa ga ngasi lubero, o-rhafume okuboko kwa Nyamuzinda. [32] Bulya rhwono, bubî bwa byâha bîrhu obûla bwarhuma rhwababazibwa okuli nk'oku. [33] N'akaba omu kurhuhana n'okurhuyigîriza, Larha Nnâmahanga ozîne alonzagya okurhuyumvisa muli kasanzi kasungunu, kurhi akunira, ci ashubiyumvanya n'abarhumisi bâge. [34] Ci we ndyâlya na muntu mugalugalu omu bantu bôshi, orhacibonaga o-rhanacivunaga okuli nka kw'isirhe okubona wajêjêrhwa n'obulangâlire bw'okuyîrha abarhumisi ba Nnâmahanga. [35] Bulya orhacifuma obuhane bw'Ogala-byôshi, olya oyishi ebintu byôshi. [36] Bene wîrhu, ene babà bamale-mbera amalumwa ga kasanzi kasungunu konene, bunôla bakola balungîne na Nyamuzinda omu kalamo karhahwa; ci kuli we, hano Nyamuzinda akutwîra olubanja wahâbwa obuhane bunakwânîne obucîbone bwâwe. [37] Oku bwâni kuguma na bakulu bani, mpanyire omubiri gwâni n'obuzîne bwâni erhi Marhegeko g'ababusi bani garhuma, nsengîre Nnâmahanga nti ababalire olubaga lwâge, anakuhise oku kuhamiriza oku yêne ye Nyamuzinda w'okuli hano obà wamarhang'ilibuka n'amalumwa n'ebi akurhimbakwo. [38] Mâshi oburhè bwa Nyamuzinda rhwanali rhukwânîne, buyûrhire muli nie na muli bakulu bani obwoli bwamafunyâza olulimi lwîrhu !»

[39] Mwâmi ayâka n'obukunizi arhegeka mpu oyôla ababazibwe kulusha abâbo, bulya okwôla anakazâg'imushekera kwamulumìsize bwenêne. [40] Oyôla naye afa n'ogôla murhima gwâge gucîre, acîhira lwôshi omu maboko ga Nnâmahanga. [41] Buzindazinda nyamukazi naye afà enyuma ly'abâna bâge bôshi.

[42] Erhali myanzi minyi eyôla oku biyêrekîre ebiryo by'abazimu n'amabî ga ngasi lubero g'Antiyokusi.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 7

[1] Συνέβη δὲ καὶ ἑπτὰ ἀδελφοὺς μετὰ τῆς μητρὸς συλλημφθέντας ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν ἀθεμίτων ὑείων κρεῶν ἐφάπτεσθαι μάστιξιν καὶ νευραῖς αἰκιζομένους. [2] εἷς δὲ αὐτῶν γενόμενος προήγορος οὕτως ἔφη Τί μέλλεις ἐρωτᾶν καὶ μανθάνειν ἡμῶν; ἕτοιμοι γὰρ ἀποθνῄσκειν ἐσμὲν ἢ παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. [3] ἔκθυμος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς προσέταξεν τήγανα καὶ λέβητας ἐκπυροῦν. [4] τῶν δὲ παραχρῆμα ἐκπυρωθέντων τὸν γενόμενον αὐτῶν προήγορον προσέταξεν γλωσσοτομεῖν καὶ περισκυθίσαντας ἀκρωτηριάζειν τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν καὶ τῆς μητρὸς συνορώντων. [5] ἄχρηστον δὲ αὐτὸν τοῖς ὅλοις γενόμενον ἐκέλευσεν τῇ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πυρᾷ προσάγειν ἔμπνουν καὶ τηγανίζειν. τῆς δὲ ἀτμίδος ἐφ᾽ ἱκανὸν διαδιδούσης τοῦ τηγάνου ἀλλήλους παρεκάλουν σὺν τῇ μητρὶ γενναίως τελευτᾶν λέγοντες οὕτως [6] Ὁ κύριος ὁ θεὸς ἐφορᾷ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐφ᾽ ἡμῖν παρακαλεῖται, καθάπερ διὰ τῆς κατὰ πρόσωπον ἀντιμαρτυρούσης ᾠδῆς διεσάφησεν Μωυσῆς λέγων Καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται. [7] Μεταλλάξαντος δὲ τοῦ πρώτου τὸν τρόπον τοῦτον τὸν δεύτερον ἦγον ἐπὶ τὸν ἐμπαιγμὸν καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς δέρμα σὺν ταῖς θριξὶν περισύραντες ἐπηρώτων Εἰ φάγεσαι πρὸ τοῦ τιμωρηθῆναι τὸ σῶμα κατὰ μέλος; [8] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς τῇ πατρίῳ φωνῇ προσεῖπεν Οὐχί. διόπερ καὶ οὗτος τὴν ἐξῆς ἔλαβεν βάσανον ὡς ὁ πρῶτος. [9] ἐν ἐσχάτῃ δὲ πνοῇ γενόμενος εἶπεν Σὺ μέν, ἀλάστωρ, ἐκ τοῦ παρόντος ἡμᾶς ζῆν ἀπολύεις, ὁ δὲ τοῦ κόσμου βασιλεὺς ἀποθανόντας ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ νόμων εἰς αἰώνιον ἀναβίωσιν ζωῆς ἡμᾶς ἀναστήσει. [10] Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ τρίτος ἐνεπαίζετο καὶ τὴν γλῶσσαν αἰτηθεὶς ταχέως προέβαλεν καὶ τὰς χεῖρας εὐθαρσῶς προέτεινεν [11] καὶ γενναίως εἶπεν Ἐξ οὐρανοῦ ταῦτα κέκτημαι καὶ διὰ τοὺς αὐτοῦ νόμους ὑπερορῶ ταῦτα καὶ παρ᾽ αὐτοῦ ταῦτα πάλιν ἐλπίζω κομίσασθαι· [12] ὥστε αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐκπλήσσεσθαι τὴν τοῦ νεανίσκου ψυχήν, ὡς ἐν οὐδενὶ τὰς ἀλγηδόνας ἐτίθετο. [13] Καὶ τούτου δὲ μεταλλάξαντος τὸν τέταρτον ὡσαύτως ἐβασάνιζον αἰκιζόμενοι. [14] καὶ γενόμενος πρὸς τὸ τελευτᾶν οὕτως ἔφη Αἱρετὸν μεταλλάσσοντας ὑπ᾽ ἀνθρώπων τὰς ὑπὸ τοῦ θεοῦ προσδοκᾶν ἐλπίδας πάλιν ἀναστήσεσθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ· σοὶ μὲν γὰρ ἀνάστασις εἰς ζωὴν οὐκ ἔσται. [15] Ἐχομένως δὲ τὸν πέμπτον προσάγοντες ἠκίζοντο. [16] ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἰδὼν εἶπεν Ἐξουσίαν ἐν ἀνθρώποις ἔχων φθαρτὸς ὢν ὃ θέλεις ποιεῖς· μὴ δόκει δὲ τὸ γένος ἡμῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καταλελεῖφθαι· [17] σὺ δὲ καρτέρει καὶ θεώρει τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ κράτος, ὡς σὲ καὶ τὸ σπέρμα σου βασανιεῖ. [18] Μετὰ δὲ τοῦτον ἦγον τὸν ἕκτον, καὶ μέλλων ἀποθνήσκειν ἔφη Μὴ πλανῶ μάτην, ἡμεῖς γὰρ δι᾽ ἑαυτοὺς ταῦτα πάσχομεν ἁμαρτόντες εἰς τὸν ἑαυτῶν θεόν, ἄξια θαυμασμοῦ γέγονεν· [19] σὺ δὲ μὴ νομίσῃς ἀθῷος ἔσεσθαι θεομαχεῖν ἐπιχειρήσας. [20] Ὑπεραγόντως δὲ ἡ μήτηρ θαυμαστὴ καὶ μνήμης ἀγαθῆς ἀξία, ἥτις ἀπολλυμένους υἱοὺς ἑπτὰ συνορῶσα μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας εὐψύχως ἔφερεν διὰ τὰς ἐπὶ κύριον ἐλπίδας. [21] ἕκαστον δὲ αὐτῶν παρεκάλει τῇ πατρίῳ φωνῇ γενναίῳ πεπληρωμένη φρονήματι καὶ τὸν θῆλυν λογισμὸν ἄρσενι θυμῷ διεγείρασα λέγουσα πρὸς αὐτούς [22] Οὐκ οἶδ᾽ ὅπως εἰς τὴν ἐμὴν ἐφάνητε κοιλίαν, οὐδὲ ἐγὼ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν ἐχαρισάμην, καὶ τὴν ἑκάστου στοιχείωσιν οὐκ ἐγὼ διερρύθμισα· [23] τοιγαροῦν ὁ τοῦ κόσμου κτίστης ὁ πλάσας ἀνθρώπου γένεσιν καὶ πάντων ἐξευρὼν γένεσιν καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν πάλιν ἀποδίδωσιν μετ᾽ ἐλέους, ὡς νῦν ὑπερορᾶτε ἑαυτοὺς διὰ τοὺς αὐτοῦ νόμους. [24] Ὁ δὲ Ἀντίοχος οἰόμενος καταφρονεῖσθαι καὶ τὴν ὀνειδίζουσαν ὑφορώμενος φωνὴν ἔτι τοῦ νεωτέρου περιόντος οὐ μόνον διὰ λόγων ἐποιεῖτο τὴν παράκλησιν, ἀλλὰ καὶ δι᾽ ὅρκων ἐπίστου ἅμα πλουτιεῖν καὶ μακαριστὸν ποιήσειν μεταθέμενον ἀπὸ τῶν πατρίων καὶ φίλον ἕξειν καὶ χρείας ἐμπιστεύσειν. [25] τοῦ δὲ νεανίου μηδαμῶς προσέχοντος προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς τὴν μητέρα παρῄνει γενέσθαι τοῦ μειρακίου σύμβουλον ἐπὶ σωτηρίᾳ. [26] πολλὰ δὲ αὐτοῦ παραινέσαντος ἐπεδέξατο πείσειν τὸν υἱόν· [27] προσκύψασα δὲ αὐτῷ χλευάσασα τὸν ὠμὸν τύραννον οὕτως ἔφησεν τῇ πατρίῳ φωνῇ Υἱέ, ἐλέησόν με τὴν ἐν γαστρὶ περιενέγκασάν σε μῆνας ἐννέα καὶ θηλάσασάν σε

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἔτη τρία καὶ ἐκθρέψασάν σε καὶ ἀγαγοῦσαν εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην καὶ τροφοφορήσασαν. [28] ἀξιῶ σε, τέκνον, ἀναβλέψαντα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα ἰδόντα γνῶναι ὅτι οὐκ ἐξ ὄντων ἐποίησεν αὐτὰ ὁ θεός, καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὕτω γίνεται. [29] μὴ φοβηθῇς τὸν δήμιον τοῦτον, ἀλλὰ τῶν ἀδελφῶν ἄξιος γενόμενος ἐπίδεξαι τὸν θάνατον, ἵνα ἐν τῷ ἐλέει σὺν τοῖς ἀδελφοῖς σου κομίσωμαί σε. [30] Ἔτι δὲ ταύτης καταληγούσης ὁ νεανίας εἶπεν Τίνα μένετε; οὐχ ὑπακούω τοῦ προστάγματος τοῦ βασιλέως, τοῦ δὲ προστάγματος ἀκούω τοῦ νόμου τοῦ δοθέντος τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ Μωυσέως. [31] σὺ δὲ πάσης κακίας εὑρετὴς γενόμενος εἰς τοὺς Εβραίους οὐ μὴ διαφύγῃς τὰς χεῖρας τοῦ θεοῦ. [32] ἡμεῖς γὰρ διὰ τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας πάσχομεν. [33] εἰ δὲ χάριν ἐπιπλήξεως καὶ παιδείας ὁ ζῶν κύριος ἡμῶν βραχέως ἐπώργισται, καὶ πάλιν καταλλαγήσεται τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις. [34] σὺ δέ, ὦ ἀνόσιε καὶ πάντων ἀνθρώπων μιαρώτατε, μὴ μάτην μετεωρίζου φρυαττόμενος ἀδήλοις ἐλπίσιν ἐπὶ τοὺς οὐρανίους παῖδας ἐπαιρόμενος χεῖρα· [35] οὔπω γὰρ τὴν τοῦ παντοκράτορος ἐπόπτου θεοῦ κρίσιν ἐκπέφευγας. [36] οἱ μὲν γὰρ νῦν ἡμέτεροι ἀδελφοὶ βραχὺν ὑπενέγκαντες πόνον ἀενάου ζωῆς ὑπὸ διαθήκην θεοῦ πεπτώκασιν· σὺ δὲ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει δίκαια τὰ πρόστιμα τῆς ὑπερηφανίας ἀποίσῃ. [37] ἐγὼ δέ, καθάπερ οἱ ἀδελφοί, καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν προδίδωμι περὶ τῶν πατρίων νόμων ἐπικαλούμενος τὸν θεὸν ἵλεως ταχὺ τῷ ἔθνει γενέσθαι καὶ σὲ μετὰ ἐτασμῶν καὶ μαστίγων ἐξομολογήσασθαι διότι μόνος αὐτὸς θεός ἐστιν, [38] ἐν ἐμοὶ δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς μου στῆσαι τὴν τοῦ παντοκράτορος ὀργὴν τὴν ἐπὶ τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος δικαίως ἐπηγμένην. [39] Ἔκθυμος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς τούτῳ παρὰ τοὺς ἄλλους χειρίστως ἀπήντησεν πικρῶς φέρων ἐπὶ τῷ μυκτηρισμῷ. [40] καὶ οὗτος οὖν καθαρὸς μετήλλαξεν παντελῶς ἐπὶ τῷ κυρίῳ πεποιθώς. [41] Ἐσχάτη δὲ τῶν υἱῶν ἡ μήτηρ ἐτελεύτησεν. [42] Τὰ μὲν οὖν περὶ τοὺς σπλαγχνισμοὺς καὶ τὰς ὑπερβαλλούσας αἰκίας ἐπὶ τοσοῦτον δεδηλώσθω.

8

V. Okuyôbôla akâ-Nyamuzinda n'okuhima kw'Abayahudi

Obuhimanyi burhanzi bwa Yuda Makabeyo

[1] Yuda Makabeyo bôshi n'abâbo bakaja banyombôkera omu bishagala budufu bajiremwo ihano haguma na bene wâbo, bajà bayushukakwo ngasi bandi banali bacigwêrhe obushîbirizi omu bwôrhere bw'Abayahudi. Bashûbûzanya ntyôla hôfi ha bantu bihumbi ndarhu. [2] Banakashenga Nnâmahanga mpu alange olubaga lwâge omu igulu lyôshi ludwîrhe lwahinagulwa n'amagulu, mpu anababalire n'akâ-Nyamuzinda kâge kahemulagwa n'abantu bagalu-galu, [3] mpu ababalire n'olubaga luli hôfi h'okusherêzibwa, anayumvîrhize omusengero gw'omukò gudwîrhe gwalakira emunda ali. [4] Mpu akengêre kulya bayîrhaga abâna barhorhò kôshi n'ebijâci bajàciragamwo izîno lyâge mpu ayêrekane obukunizi bwâge kuli abôla bantu babî bôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Erhi aba akola agwêrhe engabo y'abantu, akola asimisire bwinjà, Makabeyo ashuba ntakalalwa oku mashanja, bulya obukunizi bwa Nyakasane bwamahinduka bwonjo, [6] akaziyisha acihunike caligumiza oku lugo n'oku bishagala, abidûlike muliro, ahire abalanzi halya hantu bankanahash'ilangira, bashandabanya ntyôla abashombanyi mwandu. [7] Budufu lyo akazâgigendilwa ntyôla. Emyanzi y'oburhwâli bwâge yalumìra hôshi hôshi.

Makabeyo acandabukakwo Nikanori n'abâbo barhambo

[8] Filipo arhalegamaga okubona kurhi oyôla muntu aja ayôloloka, oku okuhimana kwâge kuli kwa ngasi lusiku; anaciyandikira Ptolemeyo, murhambo wa musirika w'e Sele-Sîriya n'e Fenisiya mpu arhabâle mwâmi. [9] Ptole-meyo arharhindiraga, arhuma Nikanori mugala wa Patrokle muguma w'omu barhonyi ba mwâmi, amuhà n'engabo ya bantu bihumbi makumi abirhi barhengaga omu mashanja manji mpu bagendimalîra olubaga lw'e Buyahudi lwôshi; amuhirakwo Gorigiyasi murhambo mukulu w'abasirika na mulenga bwenêne w'entambala. [10] Nikanori ali alangalîre ntyôla oku omu kuguza abajà agwa-rha omu Bayahudi, alerhera mwâmi empyûlo ya magerha bihumbi bibirhi oyo mwâmi alicigwâsirwe okulyûla Abaroma. [11] Anaciyandikira duba duba ebishagala byanali oku burhambi bw'enyanja mpu bayishe bagule abajà b'Abayahudi, mpu ayishikabahà bajà makumi gali mwenda oku igerha liguma: Arhali amanyire oku obuhane bw'Ogala-byôshi bwankamuyishira.

[12] Erhi Yuda ayumva oku Nikanori akola ali hôfi, anacimanyîsa abâbo oku eyôla ngabo ekola ebali hôfi. [13] Oku bundi balya b'oburhwâli burhagwêrhi ntege na balya barhalibagwêrhe buyêmêre oku bushinganyanya bwa Nnâmahanga bacîyâkira bacijira handi handi. [14] Abandi baguza ehi balibagwêrhe ngasi ehi bali bacisigaline, na muli agôla mango erhi banashenga Nnâmahanga mpu alole abôla Nikanori ali amaguza ciru embere entambala erhondêre, [15] mpu ciru akaba arhali bonene barhumire, alole erya ndagâno alagananaga bôshi n'ababusi bâbo, na bulya izîno lyâge litagatîfu lyaderhirwe kuli bo.

[16] Makabeyo erhi aba amashûbûza balya bôshi banali bacisigire; abahà omurhima mpu bamanye barharhînyaga omushombanyi, barhanarhemukaga embere z'ogwôla mwandu gw'amashanja gabarhabâlire buzira igwârhiro ci mpu balwe n'oburhwâli, [17] mpu bakazibona kulya banyagagwa kwôshi n'abasirhe b'abagalugalu, bulya bahemula kwôshi ahantu hatagatîfu, oku bahenyeraga olugo amaligo, balunyaga, balucêsa, n'engeso z'abashakulûza bazihirigisa. [18] Anaciderha erhi abôla hacîkubagira emirasano n'oburhwâli bwâbo; ci rhwonomuli Nyamuzinda Ogala-byôshi olya wankahash'ihenangula na cimanyîso ciguma abashombanyi bîrhu n'igulu lyôshi, oyôla ye rhuhiziremwo obulangalire bwîrhu. [19] Anacibarhondôlera ebirhangâzo Nyamuzinda ajirire bashakulûza bâbo na kurhi amango ga Senakeribu, bihumbi igana na makumi gali munâni gaherêrekeraga, [20] kurhi omu ntambala Abayahudi batulagakwo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abanyagalati omu Babiloni, Abayahudi bakozagya eyôla ntambala bali bihumbi munâni byonene haguma na bihumbi bini bya Banya-Macedoniya, byashandabanya bihumbi igana na makumi abirhi g'abashombanyi, oku burhabâle bwarhenga e mpingu, banaciyunguka bwenêne.

21 Erhi aba amabahà omurhima ntyôla amanabayemeza okufira amangorhegeko n'ecihugo câbo, engabo yâge ayigaba mwo bikêmbe bini. 22 Kuli ngasi cikembe ahirakwo mwene wâbomuguma mpu acikulire, bo Simoni, Yozefu na Yonatani, akaba ngasi muguma cihumbi na magana arhânu ga bantu. 23 Arhegeka mpu Ezra asome omu Citabu Citagatîfu; n'erhi aba amabahà akanwa balwamwo, erhi: «oku burhabâle bwa Nyamuzinda!», anacirhôla ecikêmbe ca burhanzi anacicîrhunika wa burhangiriza kuli Nikanori. 24 Ogala-byôshi abarhabâla, bayîrha kulusha bihumbi mwenda bya bashombanyi, babahirakwo ebibande na banji omu bantu ba Nikanori, bafunyâla bakûla omulindi bayâka. 25 Banacinyaga n'ensaranga za balya bali bayishire mpu babagule. Erhi bayûs'ikungusha ababisha kulî bwenêre, 26 bashubiyisha bahindamusire, amango gabacika bulya gali malâliro ga Sabato; co carhumire barhacibàshimbulula. 27 Erhi babà bamatungôla bamanarhôla emirasano y'abashombanyi, barha-ngira okukuza olwa Sabato, bakuza banavuga Nnâmahanga omunkwa ye wabalîkûzagya omu kubayêreka ecimanyîso cirhanzi c'olukogo lwâge. 28 Erhi olwa Sabato lugera, banacigabîra ngasi banyazirwe ebintu byâbo, kuli erya minyago; bahà abakana n'enfûzi, nabo bonene n'abâna bâbo bagabâna ebyasigala. 29 Erhi okwôla kuhwa, bôshi n'izù liguma basengera Nyakasane Munyabwonjo mpu ababalire lwôshi abarhumisi bâge.

Timoteyo na Bakidesi bahimwa

30 Bashubiyîrha bandi bihumbi makumi abirhi omu ngabo yali edwirhwe na Timoteyo bôshi na Bakidesi, banarhôla enyumpa zâbo nzibunzibu z'okulwira- mwo. Bagabâna eminyago yâbo bayitwamo bigabi bibirhi: cigabi ciguma kuli bo bonene n'ecindi oku nfûzi n'abakana, n'abalinyazirwe ebyâbo bôshi n'abashosi. 31 Banacirhôla emirasano yâbo bayibîka bwinjinjà ahantu hakwânîne, ebyâsigalaga oku minyago banacibihêka e Yeruzalemu. 32 Bayîrha omusirika w'omurhambo w'Abahàrabu wali lusize Timoteyo; ali muntu mubî bwenêne, ali amajirira Abayahudi mabî manji. 33 Agôla mango oku bali bajir'olusiku lukulu lw'okwôla kuhimana kwâbo, Kalisteni n'abâbo baguma, bwo bayôcagya emihango mitagatîfu y'akâ-Nyamuzinda, erhi babà bamayâkira omu hiyumpa hisungunu, babayôkera mulya hiyumpa, ntyôla abôla bantu bahâbwa oluhembo lw'amabî gâbo.

Nikanori abunga anacîyûnjuza

34 Olya Nikanori, kaheza-ngabo wali wamayumvîkana na barhimbûzi cihumbi mpu abagulize Abayahudi, 35 abantu akâg'icîkebwa mpu bali ngonyi bamubonêsa nshonyi oku burhabâle bwa Nnâmahanga. Nikanori ahogola emyambalo yâge y'obukulu anarhôla enjira aja asheshera omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mashwa nka mujà wayâka, buzirakulusibwa n'omuntu, ajogonjera yênene omu Antiyokiya, arhanacigwêrhi bulangâlire buci bw'okubona engabo yâge. 36 Owalihizire mpu ayishiyunjuliza empongano mwâmi aligwâsirwe okuhongera Abaroma omu kuguza abajà b'e Yeruzalemu, ye wajirage amanyîsa bôshi oku Abayahudi bajira obalwira, n'okwôla kwo kurhuma barhankagagajwa, bulya banashimbe amarhegeko bahâbagwa.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 8

1 Ιουδας δὲ ὁ καὶ Μακκαβαῖος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρεισπορευόμενοι λεληθότως εἰς τὰς κώμας προσεκαλοῦντο τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς μεμενηκότας ἐν τῷ Ιουδαϊσμῷ προσλαμβανόμενοι συνήγαγον εἰς ἑξακισχιλίους. 2 καὶ ἐπεκαλοῦντο τὸν κύριον ἐπιδεῖν τὸν ὑπὸ πάντων καταπατούμενον λαόν, οἰκτῖραι δὲ καὶ τὸν ναὸν τὸν ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων βεβηλωθέντα, 3 ἐλεῆσαι δὲ καὶ τὴν καταφθειρομένην πόλιν καὶ μέλλουσαν ἰσόπεδον γίνεσθαι καὶ τῶν καταβοώντων πρὸς αὐτὸν αἱμάτων εἰσακοῦσαι, 4 μνησθῆναι δὲ καὶ τῆς τῶν ἀναμαρτήτων νηπίων παρανόμου ἀπωλείας καὶ περὶ τῶν γενομένων εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ βλασφημιῶν καὶ μισοπονηρῆσαι. 5 γενόμενος δὲ ὁ Μακκαβαῖος ἐν συστέματι ἀνυπόστατος ἤδη τοῖς ἔθνεσιν ἐγίνετο τῆς ὀργῆς τοῦ κυρίου εἰς ἔλεον τραπείσης. 6 πόλεις δὲ καὶ κώμας ἀπροσδοκήτως ἐρχόμενος ἐνεπίμπρα καὶ τοὺς ἐπικαίρους τόπους ἀπολαμβάνων οὐκ ὀλίγους τῶν πολεμίων τροπούμενος 7 μάλιστα τὰς νύκτας πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιβολὰς συνεργοὺς ἐλάμβανεν. καὶ λαλιὰ τῆς εὐανδρίας αὐτοῦ διηχεῖτο πανταχῇ. 8 Συνορῶν δὲ ὁ Φίλιππος κατὰ μικρὸν εἰς προκοπὴν ἐρχόμενον τὸν ἄνδρα, πυκνότερον δὲ ἐν ταῖς εὐημερίαις προβαίνοντα, πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγὸν ἔγραψεν ἐπιβοηθεῖν τοῖς τοῦ βασιλέως πράγμασιν. 9 ὁ δὲ ταχέως προχειρισάμενος Νικάνορα τὸν τοῦ Πατρόκλου τῶν πρώτων φίλων ἀπέστειλεν ὑποτάξας παμφύλων ἔθνη οὐκ ἐλάττους τῶν δισμυρίων τὸ σύμπαν τῆς Ιουδαίας ἐξᾶραι γένος· συνέστησεν δὲ αὐτῷ καὶ Γοργίαν ἄνδρα στρατηγὸν καὶ ἐν πολεμικαῖς χρείαις πεῖραν ἔχοντα. 10 διεστήσατο δὲ ὁ Νικάνωρ τὸν φόρον τῷ βασιλεῖ τοῖς Ῥωμαίοις ὄντα ταλάντων δισχιλίων ἐκ τῆς τῶν Ιουδαίων αἰχμαλωσίας ἐκπληρώσειν. 11 εὐθέως δὲ εἰς τὰς παραθαλασσίους πόλεις ἀπέστειλεν προκαλούμενος ἐπ᾽ ἀγορασμὸν Ιουδαίων σωμάτων ὑπισχνούμενος ἐνενήκοντα σώματα ταλάντου παραχωρήσειν οὐ προσδεχόμενος τὴν παρὰ τοῦ παντοκράτορος μέλλουσαν παρακολουθήσειν ἐπ᾽ αὐτῷ δίκην. 12 τῷ δὲ Ιουδα προσέπεσεν περὶ τῆς τοῦ Νικάνορος ἐφόδου, καὶ μεταδόντος τοῖς σὺν αὐτῷ τὴν παρουσίαν τοῦ στρατοπέδου 13 οἱ δειλανδροῦντες καὶ ἀπιστοῦντες τὴν τοῦ θεοῦ δίκην διεδίδρασκον ἑαυτοὺς καὶ ἐξετόπιζον. 14 οἱ δὲ τὰ περιλελειμμένα πάντα ἐπώλουν, ὁμοῦ δὲ τὸν κύριον ἠξίουν ῥύσασθαι τοὺς ὑπὸ τοῦ δυσσεβοῦς Νικάνορος πρὶν συντυχεῖν πεπραμένους· 15 καὶ εἰ μὴ δι᾽ αὐτούς, ἀλλὰ διὰ τὰς πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν διαθήκας καὶ ἕνεκα τῆς ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐπικλήσεως τοῦ σεμνοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς ὀνόματος αὐτοῦ. 16 συναγαγὼν δὲ ὁ Μακκαβαῖος τοὺς περὶ αὐτὸν ὄντας ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους παρεκάλει μὴ καταπλαγῆναι τοῖς πολεμίοις μηδὲ εὐλαβεῖσθαι τὴν τῶν ἀδίκως παραγινομένων ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐθνῶν πολυπλήθειαν, ἀγωνίσασθαι δὲ γενναίως 17 πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντας τὴν ἀνόμως εἰς τὸν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἅγιον τόπον συντετελεσμένην ὑπ᾽ αὐτῶν ὕβριν καὶ τὸν τῆς ἐμπεπαιγμένης πόλεως αἰκισμόν, ἔτι δὲ τὴν τῆς προγονικῆς πολιτείας κατάλυσιν. [18] οἱ μὲν γὰρ ὅπλοις πεποίθασιν ἅμα καὶ τόλμαις, ἔφησεν, ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τῷ παντοκράτορι θεῷ, δυναμένῳ καὶ τοὺς ἐρχομένους ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ τὸν ὅλον κόσμον ἑνὶ νεύματι καταβαλεῖν, πεποίθαμεν. [19] προσαναλεξάμενος δὲ αὐτοῖς καὶ τὰς ἐπὶ τῶν προγόνων γενομένας ἀντιλήμψεις καὶ τὴν ἐπὶ Σενναχηριμ, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδες ὡς ἀπώλοντο, [20] καὶ τὴν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ τὴν πρὸς τοὺς Γαλάτας παράταξιν γενομένην, ὡς οἱ πάντες ἐπὶ τὴν χρείαν ἦλθον ὀκτακισχίλιοι σὺν Μακεδόσιν τετρακισχιλίοις, τῶν Μακεδόνων ἀπορουμένων οἱ ὀκτακισχίλιοι τὰς δώδεκα μυριάδας ἀπώλεσαν διὰ τὴν γινομένην αὐτοῖς ἀπ᾽ οὐρανοῦ βοήθειαν καὶ ὠφέλειαν πολλὴν ἔλαβον. [21] ἐφ᾽ οἷς εὐθαρσεῖς αὐτοὺς παραστήσας καὶ ἑτοίμους ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίδος ἀποθνῄσκειν τετραμερές τι τὸ στράτευμα ἐποίησεν. [22] τάξας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ προηγουμένους ἑκατέρας τάξεως, Σιμωνα καὶ Ιωσηπον καὶ Ιωναθην, ὑποτάξας ἑκάστῳ χιλίους πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, [23] ἔτι δὲ καὶ Ελεαζαρον, παραναγνοὺς τὴν ἱερὰν βίβλον καὶ δοὺς σύνθημα θεοῦ βοηθείας τῆς πρώτης σπείρας αὐτὸς προηγούμενος συνέβαλε τῷ Νικάνορι. [24] γενομένου δὲ αὐτοῖς τοῦ παντοκράτορος συμμάχου κατέσφαξαν τῶν πολεμίων ὑπὲρ τοὺς ἐνακισχιλίους, τραυματίας δὲ καὶ τοῖς μέλεσιν ἀναπείρους τὸ πλεῖον μέρος τῆς τοῦ Νικάνορος στρατιᾶς ἐποίησαν, πάντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκασαν. [25] τὰ δὲ χρήματα τῶν παραγεγονότων ἐπὶ τὸν ἀγορασμὸν αὐτῶν ἔλαβον· συνδιώξαντες δὲ αὐτοὺς ἐφ᾽ ἱκανὸν ἀνέλυσαν ὑπὸ τῆς ὥρας συγκλειόμενοι· [26] ἦν γὰρ ἡ πρὸ τοῦ σαββάτου, δι᾽ ἣν αἰτίαν οὐκ ἐμακροτόνησαν κατατρέχοντες αὐτούς. [27] ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοὺς καὶ τὰ σκῦλα ἐκδύσαντες τῶν πολεμίων περὶ τὸ σάββατον ἐγίνοντο περισσῶς εὐλογοῦντες καὶ ἐξομολογούμενοι τῷ κυρίῳ τῷ διασώσαντι εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην, ἀρχὴν ἐλέους τάξαντος αὐτοῖς. [28] μετὰ δὲ τὸ σάββατον τοῖς ἠκισμένοις καὶ ταῖς χήραις καὶ ὀρφανοῖς μερίσαντες ἀπὸ τῶν σκύλων τὰ λοιπὰ αὐτοὶ καὶ τὰ παιδία διεμερίσαντο. [29] ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι καὶ κοινὴν ἱκετείαν ποιησάμενοι τὸν ἐλεήμονα κύριον ἠξίουν εἰς τέλος καταλλαγῆναι τοῖς αὐτοῦ δούλοις. [30] Καὶ τοῖς περὶ Τιμόθεον καὶ Βακχίδην συνερίσαντες ὑπὲρ τοὺς δισμυρίους αὐτῶν ἀνεῖλον καὶ ὀχυρωμάτων ὑψηλῶν εὖ μάλα ἐγκρατεῖς ἐγένοντο καὶ λάφυρα πλείονα ἐμερίσαντο ἰσομοίρους αὐτοῖς καὶ τοῖς ἠκισμένοις καὶ ὀρφανοῖς καὶ χήραις, ἔτι δὲ καὶ πρεσβυτέροις ποιήσαντες. [31] ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοὺς ἐπιμελῶς πάντα συνέθηκαν εἰς τοὺς ἐπικαίρους τόπους, τὰ δὲ λοιπὰ τῶν σκύλων ἤνεγκαν εἰς Ιεροσόλυμα. [32] τὸν δὲ φυλάρχην τῶν περὶ Τιμόθεον ἀνεῖλον, ἀνοσιώτατον ἄνδρα καὶ πολλὰ τοὺς Ιουδαίους ἐπιλελυπηκότα. [33] ἐπινίκια δὲ ἄγοντες ἐν τῇ πατρίδι τοὺς ἐμπρήσαντας τοὺς ἱεροὺς πυλῶνας καὶ Καλλισθένην ὑφῆψαν εἰς ἓν οἰκίδιον πεφευγότα, καὶ τὸν ἄξιον τῆς δυσσεβείας ἐκομίσατο μισθόν. [34] ὁ δὲ τρισαλιτήριος Νικάνωρ ὁ τοὺς χιλίους ἐμπόρους ἐπὶ τὴν πρᾶσιν τῶν Ιουδαίων ἀγαγὼν [35] ταπεινωθεὶς ὑπὸ τῶν κατ᾽ αὐτὸν νομιζομένων ἐλαχίστων εἶναι τῇ τοῦ κυρίου βοηθείᾳ τὴν δοξικὴν ἀποθέμενος ἐσθῆτα διὰ τῆς μεσογείου δραπέτου τρόπον ἔρημον ἑαυτὸν ποιήσας ἦκεν εἰς ᾽Αντιόχειαν ὑπὲρ ἅπαν εὐημερηκὼς ἐπὶ τῇ τοῦ στρατοῦ διαφθορᾷ. [36] καὶ ὁ τοῖς ῾Ρωμαίοις ἀναδεξάμενος φόρον ἀπὸ τῆς τῶν ἐν Ιεροσολύμοις αἰχμαλωσίας κατορθώσασθαι κατήγγελλεν ὑπέρμαχον ἔχειν τοὺς Ιουδαίους καὶ διὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀτρώτους εἶναι τοὺς Ιουδαίους διὰ τὸ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀκολουθεῖν τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ προτεταγμένοις νόμοις.

9

Okufà kwa Antiyokusi Epifani

[1] Muli agôla mango, Antiyokusi ayagaluka omu nshonyi, arhenga omu bihugo by'e Persi. [2] Bulya erhi aba amaja omu lugo luderhwa Persepoli a-rhangira okugendihagula ebirugu by'akâ-Nyamuzinda n'okunyaga olugo, kuli okwo engabo yashagamuka yazukira oku mirasano, Antiyokusi acandabukwakwo, akubûka n'enshonyi. [3] Amango ali omu cihugo c'Ekbatani bamubwîra kurhi byabîre kuli Nikanori n'oku ngabo ya Timoteyo. [4] Yêshi oburhè bwamugwârha bwalonzimuyîrha, akalonza kurhi acîhôla oku Bayahudi kuli balya burhumaga ayâka. Arhegeka owaja agendêsa engâlè yâge mpu alikûle buzira kuyimanga lyo bakanya, n'obwo bucîranuzi bwa Nyamuzinda bwali bumuhârhine, bulya ayishaga ahiga omu bucibonyi bwâge erhi: «Hano mpika aha Yeruzalemu, olugo lwôshi nalujira nshinda yAbayahudi. [5] Ci, Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli, abona ngasi kantu, amurhimbakwo erhabonekana erhayishi bafumu. Oku anayusihiga ebyôla ayumva amalumwa garhankabona bufumu omu nda, bakerêrhera. [6] Okwôla kwo anali ashingânîne, bulya agezize abandi mw'omusisi n'amalibuko ga ngasi lubero, galya garhankamanyiderhwa. Ci obucîbone bwâge burhaderhaga mpu bwankanyihakwo. [7] Ngasi mango, muli obôla bucîbone, erhi n'obukunizi bwâge bwaja bwaluga anayisha ahigira Abayahudi anayisha arhegeka mpu bakanye duba, lero caligumiza ahirima kw'erya ngâlè yayishaga yabomborogana bulibirha, n'okwôla ahirimaga kwali kubî kuhika ebirumbu by'omubiri gwâge byôshi byalemala. [8] Owayishaga amanya omu bucîbone bwâge mpu nkaba anarhegeka omulaba gw'omu nyanja, owajaga akengêra mpu nkaba yeki anagerera amarhwehwe g'entondo omu munzâni, lero akwêbwa okw'idaho, bamujàgajagira oku ncingo. Okwo kwayê rekana obuhashe bwa Nyamuzinda embere z'abantu bôshi. [9] Ciru omubiri gw'eyôla ndyâlya gwakazirhengamwo emivunyu, oku acizîne, omubiri gwâge gwakazivonyôngoka, eminyafu yakavônyoka omu malumwa manji bwenêne n'akabayo kayishaga kamurhenga mwo kakayihika engabo yôshi. [10] N'oyôla wayishaga wamanya embere mpu nkaba anahuma oku nyenyêzi z'emalunga, lero abula ciru owankamuhêka erhi kabayo kâge karhuma.

[11] Lero erhi ayumva yêshi amayuyûkirwa, arhondêra okurhengamwo bulya bucîbone bwâge, arhondêra okubona ebintu byôshi bwinjà erhi munyuli gwa Nnâmahanga gwakazâgiyûshûla ago malumwa gurhuma. [12] N'ebwa kubà ciru na yêne arhankacilembire ebyôla bihulu, aderha, erhi: «kukwânîne okucihira idako lya Nyamuzinda, kunali busha okucîgerera kuli ye erhi okucîgerera

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oku bunyamuzinda[v] bwâge». [13] Ci kwône eyôla ndyâlya yakazishenga Nyakasane orhankacimubabalira, [14] alagânana agôla mango mpu aleka olugo lutagatîfu buzira kadugundu, lulya alibirhiragayo mpu alujira bwamwa analuhindule nshinda, [15] ye wahigaga mpu kuhika Abayahudi abajire nka Bagreki, b'e Atena, mpu irhondo barhabonaga aha babishwa, mpu bakabulirwe erubala bone abâna bâbo nka nyama zikwebwa erubala mpu ebinyunyi n'ensimba zirye. [16] Alagânana mpu ayishihira enterekêro nyinjinjà muli kalya kâ-Nyamuzinda katagatîfu arhangigihagula, mpu ciru agalula binji kulusha birya birugu bitagatîfu ayankaga, mpu yêne agule ngasi binayêrekîre enterekêro. [17] Ciru mpu yêne ahinduke muyahudi anaje agera ngasi hantu n'okumanyîsa obuhashe bwa Nyamuzinda.

Antiyokusi ayandika amaruba arhumira Abayahudi

[18] Kulya kubà amalumwa gâge garharhuliriraga, bulya alikwo akanwa ka Nyakasane, erhi abona oku ntaho acilangâlire, ayandikira Abayahudi agala maruba gakulikire gali gayandisirwe nka musengero n'ebinwa byalimwo by'ebira:

[19] «Oku Bayahudi bakengwa, oku banyacihugo, akalamo n'omurhûla gwa mwâmi Antiyokusi. [20] Akaba mweshi muyosire bwinjà kuguma n'abâna binyu, akaba ebintu binyu bigendesire bwinjà nk'okumwankanacîfinja, mvuzire omunkwa bwenêne, mpizire obulangâlire bwâni empingu. [21] Oku bwâni niono, ndambukire oku ncingo buzira misî mici, ndwîrhe nake-ngêra n'ecifufu emurhima obukuze, irenge nabonaga mwanyêreka emwinyu. Ganôla mango narhenga omu bihugo by'e Persi n'obula namagogomerwa n'endwâla, mbwîne oku kuli kwinjà okushîbirira omurhûla gwa ngasi muguma. [22] Arhali ebwa kubà namakumba omurhima, kali ngwêrhe obulangâlire bw'okurhenga muli eyira ndwâla. [23] Ci, omu kubona amango larha ajânaga Engabo yâge omu bihugo by'enyanya, asiga amanyîsize ndi wankayîma omu byâge, [24] mpu lyo nk'obuhanya erhi bwankayisha, nîsi erhi gundigundi mwanzi mugalugalu, abantu bôshi b'omu cihugo erhi bakamanya oku bayîmisire balekijamwo akavango. [25] N'omu kubona oku abâmi rhuyûbakinwe nabo, bôshi n'abaluzi b'abalungu, badwîrhe bayunjayunja amango, co cirhumire ndesire oku mugala wâni Antiyokusi ye mwâmi, oyu nakazâgisigira banji muli mwe amango najaga nageragera omu bihugo byâni by'enyanya, nambakômêrize ye, nnamuyandikire agâla maruba mayandike ahâla. [26] Mmuhunyire nnansengîre nti ngasi muguma omu kukengêra aminja namujirire yêne nîsi erhi n'abandi caligumiza, obukenge mungwêrhekwomunabulange kuli mugala wâni. [27] Bulya ndangâlîre nti akanashimba obulonza bwâni bwinjà, mwalama mweshi naye n'omurhûla.»

[28] Ntyôla kwo oyôla kaheza, eyôla ncuku, omu kulabanjira n'amalumwa madârhi, agali nka

[v] **9.12** «bunyamuzinda» bwa Nnâmahanga, kwo kubà ye walemaga yena rhegeka byôshi; hali obumuntu bwîrhu rhwe bantu rhumushiga bulya rhwahabagwa obuzîne, rhumoleka obwo bwinjà n'obulenga bw'obunyamuzinda bwa Nnâmahanga Îshe Omugala

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

galya ajaga alibuzamwo abandi, ntyôla kwo afirire omu cihugo c'ihanga, afira omu ntondo, ayîrhwa n'obubanya budârhi. [29] Filipo wali mwîra wâge wa kurhenga mîra e burhò bwâbo, ayisha alusize ecirunda câge ci erhi aciyôboha omugala Antiyokusi, aciyakira e Mîsiri emwa Ptolemeyo Filometori.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 9

[1] Περὶ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐτύγχανεν ᾽Αντίοχος ἀναλελυκὼς ἀκόσμως ἐκ τῶν περὶ τὴν Περσίδα τόπων. [2] εἰσεληλύθει γὰρ εἰς τὴν λεγομένην Περσέπολιν καὶ ἐπεχείρησεν ἱεροσυλεῖν καὶ τὴν πόλιν συνέχειν· διὸ δὴ τῶν πληθῶν ὁρμησάντων ἐπὶ τὴν τῶν ὅπλων βοήθειαν ἐτράπησαν, καὶ συνέβη τροπωθέντα τὸν ᾽Αντίοχον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀσχήμονα τὴν ἀναζυγὴν ποιήσασθαι. [3] ὄντι δὲ αὐτῷ κατ᾽ ᾽Εκβάτανα προσέπεσεν τὰ κατὰ Νικάνορα καὶ τοὺς περὶ Τιμόθεον γεγονότα. [4] ἐπαρθεὶς δὲ τῷ θυμῷ ᾤετο καὶ τὴν τῶν πεφυγαδευκότων αὐτὸν κακίαν εἰς τοὺς Ιουδαίους ἐναπερείσασθαι, διὸ συνέταξεν τὸν ἁρματηλάτην ἀδιαλείπτως ἐλαύνοντα κατανύειν τὴν πορείαν τῆς ἐξ οὐρανοῦ δὴ κρίσεως συνούσης αὐτῷ· οὕτως γὰρ ὑπερηφάνως εἶπεν Πολυανδρεῖον Ιουδαίων Ιεροσόλυμα ποιήσω παραγενόμενος ἐκεῖ. [5] ὁ δὲ παντεπόπτης κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ισραηλ ἐπάταξεν αὐτὸν ἀνιάτῳ καὶ ἀοράτῳ πληγῇ· ἄρτι δὲ αὐτοῦ καταλήξαντος τὸν λόγον ἔλαβεν αὐτὸν ἀνήκεστος τῶν σπλάγχνων ἀλγηδὼν καὶ πικραὶ τῶν ἔνδον βάσανοι [6] πάνυ δικαίως τὸν πολλαῖς καὶ ξενιζούσαις συμφοραῖς ἑτέρων σπλάγχνα βασανίσαντα. [7] ὁ δ᾽ οὐδαμῶς τῆς ἀγερωχίας ἔληγεν, ἔτι δὲ καὶ τῆς ὑπερηφανίας ἐπεπλήρωτο πῦρ πνέων τοῖς θυμοῖς ἐπὶ τοὺς Ιουδαίους καὶ κελεύων ἐποξύνειν τὴν πορείαν. συνέβη δὲ καὶ πεσεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἅρματος φερομένου ῥοίζῳ καὶ δυσχερεῖ πτώματι περιπεσόντα πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος ἀποστρεβλοῦσθαι. [8] ὁ δ᾽ ἄρτι δοκῶν τοῖς τῆς θαλάσσης κύμασιν ἐπιτάσσειν διὰ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀλαζονείαν καὶ πλάστιγγι τὰ τῶν ὀρέων οἰόμενος ὕψη στήσειν κατὰ γῆν γενόμενος ἐν φορείῳ παρεκομίζετο φανερὰν τοῦ θεοῦ πᾶσιν τὴν δύναμιν ἐνδεικνύμενος, [9] ὥστε καὶ ἐκ τοῦ σώματος τοῦ δυσσεβοῦς σκώληκας ἀναζεῖν, καὶ ζῶντος ἐν ὀδύναις καὶ ἀλγηδόσιν τὰς σάρκας αὐτοῦ διαπίπτειν, ὑπὸ δὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ πᾶν τὸ στρατόπεδον βαρύνεσθαι τὴν σαπρίαν. [10] καὶ τὸν μικρῷ πρότερον τῶν οὐρανίων ἄστρων ἅπτεσθαι δοκοῦντα παρακομίζειν οὐδεὶς ἐδύνατο διὰ τὸ τῆς ὀσμῆς ἀφόρητον βάρος. [11] ἐνταῦθα οὖν ἤρξατο τὸ πολὺ τῆς ὑπερηφανίας λήγειν τεθραυσμένος καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἔρχεσθαι θείᾳ μάστιγι κατὰ στιγμὴν ἐπιτεινόμενος ταῖς ἀλγηδόσιν. [12] καὶ μηδὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ δυνάμενος ἀνέχεσθαι ταῦτ᾽ ἔφη Δίκαιον ὑποτάσσεσθαι τῷ θεῷ καὶ μὴ θνητὸν ὄντα ἰσόθεα φρονεῖν. [13] ηὔχετο δὲ ὁ μιαρὸς πρὸς τὸν οὐκέτι αὐτὸν ἐλεήσοντα δεσπότην οὕτως λέγων [14] τὴν μὲν ἁγίαν πόλιν, ἣν σπεύδων παρεγίνετο ἰσόπεδον ποιῆσαι καὶ πολυανδρεῖον οἰκοδομῆσαι, ἐλευθέραν ἀναδεῖξαι, [15] τοὺς δὲ Ιουδαίους, οὓς διεγνώκει μηδὲ ταφῆς ἀξιῶσαι, οἰωνοβρώτους δὲ σὺν τοῖς νηπίοις ἐκρίψειν θηρίοις, πάντας αὐτοὺς ἴσους ᾽Αθηναίοις ποιήσειν· [16] ὃν δὲ πρότερον ἐσκύλευσεν ἅγιον νεὼ καλλίστοις ἀναθήμασιν κοσμήσειν

---

na Mûka Mwimana, bwo buguma bwa Nyamuzinda muguma dolodolo, lolà Yesha'yahu 45

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη πολυπλάσια πάντα ἀποδώσειν, τὰς δὲ ἐπιβαλλούσας πρὸς τὰς θυσίας συντάξεις ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων χορηγήσειν· [17] πρὸς δὲ τούτοις καὶ Ιουδαῖον ἔσεσθαι καὶ πάντα τόπον οἰκητὸν ἐπελεύσεσθαι καταγγέλλοντα τὸ τοῦ θεοῦ κράτος. [18] οὐδαμῶς δὲ ληγόντων τῶν πόνων, ἐπεληλύθει γὰρ ἐπ᾽ αὐτὸν δικαία ἡ τοῦ θεοῦ κρίσις, τὰ κατ᾽ αὐτὸν ἀπελπίσας ἔγραψεν πρὸς τοὺς Ιουδαίους τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν ἱκετηρίας τάξιν ἔχουσαν, περιέχουσαν δὲ οὕτως [19] Τοῖς χρηστοῖς Ιουδαίοις τοῖς πολίταις πολλὰ χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν καὶ εὖ πράττειν βασιλεὺς καὶ στρατηγὸς ᾽Αντίοχος. [20] εἰ ἔρρωσθε καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ ἴδια κατὰ γνώμην ἐστὶν ὑμῖν· εἰς οὐρανὸν τὴν ἐλπίδα ἔχων [21] ὑμῶν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὔνοιαν ἐμνημόνευον φιλοστόργως. ἐπανάγων ἐκ τῶν κατὰ τὴν Περσίδα τόπων καὶ περιπεσὼν ἀσθενείᾳ δυσχέρειαν ἐχούσῃ ἀναγκαῖον ἡγησάμην φροντίσαι τῆς κοινῆς πάντων ἀσφαλείας. [22] οὐκ ἀπογινώσκων τὰ κατ᾽ ἐμαυτόν, ἀλλὰ ἔχων πολλὴν ἐλπίδα ἐκφεύξεσθαι τὴν ἀσθένειαν, [23] θεωρῶν δὲ ὅτι καὶ ὁ πατήρ, καθ᾽ οὓς καιροὺς εἰς τοὺς ἄνω τόπους ἐστρατοπέδευσεν, ἀνέδειξεν τὸν διαδεξάμενον, [24] ὅπως, ἐάν τι παράδοξον ἀποβαίνῃ ἢ καὶ προσαγγελθῇ τι δυσχερές, εἰδότες οἱ κατὰ τὴν χώραν ᾧ καταλέλειπται τὰ πράγματα μὴ ἐπιταράσσωνται· [25] πρὸς δὲ τούτοις κατανοῶν τοὺς παρακειμένους δυνάστας καὶ γειτνιῶντας τῇ βασιλείᾳ τοῖς καιροῖς ἐπέχοντας καὶ προσδοκῶντας τὸ ἀποβησόμενον, ἀναδέδειχα τὸν υἱὸν ᾽Αντίοχον βασιλέα, ὃν πολλάκις ἀνατρέχων εἰς τὰς ἐπάνω σατραπείας τοῖς πλείστοις ὑμῶν παρεκατετιθέμην καὶ συνίστων· γέγραφα δὲ πρὸς αὐτὸν τὰ ὑπογεγραμμένα. [26] παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς καὶ ἀξιῶ μεμνημένους τῶν εὐεργεσιῶν κοινῇ καὶ κατ᾽ ἰδίαν ἕκαστον συντηρεῖν τὴν οὖσαν εὔνοιαν εἰς ἐμὲ καὶ τὸν υἱόν· [27] πέπεισμαι γὰρ αὐτὸν ἐπιεικῶς καὶ φιλανθρώπως παρακολουθοῦντα τῇ ἐμῇ προαιρέσει συμπεριενεχθήσεσθαι ὑμῖν. [28] ῾Ο μὲν οὖν ἀνδροφόνος καὶ βλάσφημος τὰ χείριστα παθών, ὡς ἑτέρους διέθηκεν, ἐπὶ ξένης ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκτίστῳ μόρῳ κατέστρεψεν τὸν βίον. [29] παρεκομίζετο δὲ τὸ σῶμα Φίλιππος ὁ σύντροφος αὐτοῦ, ὃς καὶ διευλαβηθεὶς τὸν υἱὸν ᾽Αντιόχου πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φιλομήτορα εἰς Αἴγυπτον διεκομίσθη.

10

Akâ-Nyamuzinda kacêsibwa

[1] Oku bundi Yuda Makabeyo bôshi n'abâbo barhondêra okushakûlula akâ-Nyamuzinda n'olugo. [2] Bashâba empêro z'abapagani balî bamayûbaka omu mihanda n'omu hantu hatagatîfu. [3] Ntyo erhi babà bamacêsa ahantu hatagatîfu, bashubiyûbaka olundi luhêrero, kandi balasha omuliro omu ibuye, bayanka kuli gulya muliro bakagukoleza oku nterekêro, erhi baligi na myâka ibirhi barhajira ntyôla, barhondêra okutumbûsa enshangi, okukongêza amata-ra, n'okurherekêra enambi z'emigati. [4] Erhi babà bamayûsa okwôla, bafukamiriza, bashenga Nnâmahanga mpu mâshi irhondo arhacibarhumiraga mabî ga bene agôla, n'erhi kandi bankashubihirima, mpu mâshi anabahànûle n'olukogo, amanye arhacibahânaga omu maboko g'encuku n'abashombanyi. [5] Olusiku akâ-Nyamuzinda kahemulagwa n'abashombanyi b'ihanga, olwo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lusiku lwo kanacêsibwemwo, zali omu nsiku makumi abirhi n'irhanu z'omwêzi gwa Kisleu (cambasè). [6] Bôshi bageza nsiku munâni erhi bajira olwo lusiku lukulu, nka kulya banajira oku lusiku lukulu lw'Amahêma, bakakengêra oku harhacigera nsiku erhi badwîrhe balâla omu ntondo, omu lwâla nka nsimba z'erubala. [7] Co carhumaga erhi babà bamayambala ebishâkè n'amashami g'emirhi minjinjà, n'emishugushugu omu nfune, barhondêra okukuza n'enyimbo olya wabahâga obulyo bw'okushubicêsa ahantu hatagatîfu. [8] Banaciyandika irhegeko, banalimanyîsa omu cihugo côshi mpu ngasi Muyahudi akazikuza ngasi mwâka ezôla nsiku.

VI. Yuda alwîsa abalungu na Lisiyasi murhwâli wa Epatori

[9] Byanacibà ntyôla aha kufà kwa Antiyokusi oderhwa Epifani. [10] Rhukolaga rhwaderha oku biyêrekîre Antiyokusi Epatori, mugala w'eyôla ndyâlya, rhwanashambâla hitya oku mabî gadwirhwe n'eyôla ntambala.

Omurhondêro gw'obwâmi bwa Antiyokusi Epatori

[11] Erhi anajà oku ntebe, ayirukira ajira Lisiyasi murhindisi w'ebintu byâge byôshi, ye wanaligi murhambo w'e Sele-Sîriya n'e Fenisiya. [12] Kulya kubà Ptolemeyo oderhwa Makroni ye wali murhangiriza w'okubona kurhi Abayahudi badwîrhe balibuzibwa, alonza okubarhegeka n'obushinganyanya n'omurhûla. [13] Okwôla kwarhuma agend'ishobekwa bushabusha n'abîra ba mwâmi emunda Epatori ali; na kandi ngasi mango bakazimuderha mulenzi bulya alesire Cipro alangisibagwa na Filometori, n'oku alunganaga na Antiyokusi Epifani, erhi abona oku kuli kwa busha okulama buzira irenge aciha obwôge afà.

Gorigiyasi n'enkuta z'e Idumeya

[14] Oku Gorigiyasi anabà murhambo w'engabo y'abalwî b'aho ntyâla, arhola emirhwe y'okujuhwa na ngasi mango akalonza obulyo bw'okulwîsa Abayahudi. [15] Kuguma naye, abantu b'e Idumeya, bulya bali bagwêrh'enyumpa nzibunzibu z'okulwiramwo zanali ahantu hinjà, nabo bakayôrhabâlibuza Abayahudi; bakayankirira ngasi banakazâgiyisha bayâka e Yeruzalemu, bakayôrha ba-sholoshonza Abayahudi. [16] Abantu ba Makabeyo erhi babà bamashenga bôshi haguma mpu Nyamuzinda abarhabâle, bahamira kuli zirya nyumpa nzibunzibu z'ab'e Idumeya. [17] Bazirhabâlira n'oburhwâli bunene, bazinyaga, banacandabukakwo abakazâgilwira aho omu byôgo bôshi; bakanigûza ngasi yêshi wanakazâgirhinda omu maboko gâbo, bayîrha bantu bihumbi makumi abirhi na kulusha. [18] Bantu bihumbi mwenda bayâkira omu mitungo ibirhi mizibuzibu bahêkamwo n'ebi bakwânînemwo byôshi. [19] Makabeyo asiga halya Simoni na Yozefu bôshi na Zakeyo na ngabo erhali nyi mpu babalinguze, naye akanya aj'ahandi h'okurhabâlira kwa dubaduba. [20] Ci abantu ba Simoni, barhebwa omu kuziga ensaranga na baguma muli balya bali bayâkire omu mitungo. Erhi babà bamahôngerwa mafundo bihumbi makumi gali nda, balêka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

baguma muli bo mpu bayâke. [21] Erhi bamanyîsa Makabeyo okwôla byabîre, ahamagala ihano ly'abarhambo bâge, ashobeka balya bantu mpu kurhi bajàgiguza bene wâbo, omu kuhôngerwa ensaranga balîkûla abashombanyi. [22] Oku bundi anacirhegeka mpu bayîrhe abôla bantu balenganyagya ntyôla, ho na halya a-rhola erya mitungo oku yanali ibirhi. [23] Agendesa bwinjà omukolo gwâge gw'okulwa, ayîrhira muli erya mitungo yombi bantu bihumbi makumi abirhi na kulusha.

Okuhimwa n'okufà kwa Timoteyo

[24] Ci kwônene Timoteyo olya warhangig'ihimwa embere na Abayahudi, erhi aba amashubishûbûza omwandu gw'abasirika b'omu bindi bihugo amanagend'irhiza abasirika banyakulwira oku nfarasi omu Aziya, ayîsha akola ali humbarhaza Obuyahudi n'emirasano yâge. [25] Erhi bayumva oku ayîruka, abantu ba Makabeyo barhondêra okushenga Nyamuzinda, bacishîga oluvù omw'irhwe, bayambala na sunzu. [26] Agôla mango bali embere za Nyamuzinda, bakazishenga banafukamire embere z'oluhêrero mpu Nyamuzinda arhabâle, mpu abè mushombanyi w'abashombanyi bâbo nka kulya irhegeko linalaga-nyire.

[27] Erhi bayûsa okushenga, barhola emirasano yâbo bayiyegûla n'olugo, erhi bahika hôfi n'abashombanyi, bayimanga. [28] Erhi izûba lishalâla, bakoza entambala olunda n'olundi, baguma bacîkubagira bwenêne oburhabâle bwa Nyamuzinda kulusha obulenga bw'amatumu, abandi bacîkubagira emisî yâbo yonene. [29] Erhi entambala ekula abashombanyi babona kurheng'emalunga, bantu barhânu bali oku nfarasi banayisha balaza nka nkuba, bajà embere z'engabo y'Abayahudi, ezo nfarasi erhi zirimwo ebyuma by'amasholo. [30] Babirhi muli bo erhi babà bamahira Makabeyo ekarhî kâbo, bamucîkiriza n'emirasano yâbo mpu arhag'ibandwa, na muli agôla mango bakaz'ibanda abashombanyi e-myampi n'emilazo bahûrha, bayunjula ntemu bôshi bagukumuka. [31] Bantu bihumbi makumi abirhi na magana arhânu omu banyakulambagirira amagulu, n'abandi banyakulwira oku nfarasi magana gali ndarhu bafà ntyo olwo lusiku. [32] Timoteyo ayâkira ahantu hazibuhazibu haderhwa Gazara, aha omukulu w'abasirika bâge w'entwâli ye Kereasi ali. [33] Abantu ba Makabeyo n'oburhwâli bunene bagorha ahôla hazibuzibu nsiku inni. [34] Ebwa kucîkubagira ahôla bali, barhondêra kujâcira Nnâmahanga n'okuderha ebinwa bigalugalu. [35] Erhi olusiku lwa karhânu lucânûla, bâna ba misole makumi abirhi omu bantu ba Makabeyo erhi balumwa n'ebyôla bijâci, bahamira n'oburhwâli bw'akîrumè oku côgo n'obukali buli nka bwa nsimba, bayîsha batumirha eyi n'eyi ngasi yêshi banashimânaga embere zâbo. [36] Abandi bashona barhêra abôla bali bagosirwe omu kugerera olundi lunda, badûlika omuliro kulya mitungo batwâna ebibêye. bayôkerakwo balya bantu bakazâg'ijacira Nnâmahanga; abandi babasa enyumvi, baha eyindi ngabo yalisigîre aha yagera, banacinyaga lulya lugo. [37] Erhi bashimâna Timoteyo acîfulisire omu iriba, bamuyirhiraho bôshi na mwene wâbo Kereasi na Apolofani. [38] Erhi bayusihima ntyo, bakuza Nnâmahanga n'enyimbo banavuga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omunkwa emw'Owabumbaga Israheli minjà anamuha oburhwâli.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 10

[1] Μακκαβαῖος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τοῦ κυρίου προάγοντος αὐτοὺς τὸ μὲν ἱερὸν ἐκομίσαντο καὶ
τὴν πόλιν, [2] τοὺς δὲ κατὰ τὴν ἀγορὰν βωμοὺς ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων δεδημιουργημένους, ἔτι δὲ
τεμένη καθεῖλαν [3] καὶ τὸν νεὼ καθαρίσαντες ἕτερον θυσιαστήριον ἐποίησαν καὶ πυρώσαντες
λίθους καὶ πῦρ ἐκ τούτων λαβόντες ἀνήνεγκαν θυσίας μετὰ διετῆ χρόνον καὶ θυμίαμα καὶ
λύχνους καὶ τῶν ἄρτων τὴν πρόθεσιν ἐποιήσαντο. [4] ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἠξίωσαν τὸν κύριον
πεσόντες ἐπὶ κοιλίαν μηκέτι περιπεσεῖν τοιούτοις κακοῖς, ἀλλ᾽ ἐάν ποτε καὶ ἁμάρτωσιν, ὑπ᾽
αὐτοῦ μετὰ ἐπιεικείας παιδεύεσθαι καὶ μὴ βλασφήμοις καὶ βαρβάροις ἔθνεσιν παραδίδοσθαι. [5] ἐν
ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ὁ νεὼς ὑπὸ ἀλλοφύλων ἐβεβηλώθη, συνέβη κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸν καθαρισμὸν
γενέσθαι τοῦ ναοῦ, τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὅς ἐστιν Χασελευ. [6] καὶ μετ᾽
εὐφροσύνης ἦγον ἡμέρας ὀκτὼ σκηνωμάτων τρόπον μνημονεύοντες ὡς πρὸ μικροῦ χρόνου τὴν
τῶν σκηνῶν ἑορτὴν ἐν τοῖς ὄρεσιν καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις θηρίων τρόπον ἦσαν νεμόμενοι. [7] διὸ
θύρσους καὶ κλάδους ὡραίους, ἔτι δὲ καὶ φοίνικας ἔχοντες ὕμνους ἀνέφερον τῷ εὐοδώσαντι
καθαρισθῆναι τὸν ἑαυτοῦ τόπον. [8] ἐδογμάτισαν δὲ μετὰ κοινοῦ προστάγματος καὶ ψηφίσματος
παντὶ τῷ τῶν Ιουδαίων ἔθνει κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἄγειν τάσδε τὰς ἡμέρας. [9] καὶ τὰ μὲν τῆς ᾽Αντιόχου τοῦ
προσαγορευθέντος ᾽Επιφανοῦς τελευτῆς οὕτως εἶχεν. [10] Νυνὶ δὲ τὰ κατὰ τὸν Εὐπάτορα
᾽Αντίοχον, υἱὸν δὲ τοῦ ἀσεβοῦς γενόμενον, δηλώσομεν αὐτὰ συντέμνοντες τὰ συνέχοντα τῶν
πολέμων κακά. [11] οὗτος γὰρ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν ἀνέδειξεν ἐπὶ τῶν πραγμάτων Λυσίαν
τινά, Κοίλης δὲ Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγὸν πρώταρχον. [12] Πτολεμαῖος γὰρ ὁ καλούμενος
Μάκρων τὸ δίκαιον συντηρεῖν προηγούμενος πρὸς τοὺς Ιουδαίους διὰ τὴν γεγονυῖαν εἰς αὐτοὺς
ἀδικίαν ἐπειρᾶτο τὰ πρὸς αὐτοὺς εἰρηνικῶς διεξάγειν· [13] ὅθεν κατηγορούμενος ὑπὸ τῶν φίλων
πρὸς τὸν Εὐπάτορα καὶ προδότης παρ᾽ ἕκαστα ἀκούων διὰ τὸ τὴν Κύπρον ἐμπιστευθέντα ὑπὸ
τοῦ Φιλομήτορος ἐκλιπεῖν καὶ πρὸς ᾽Αντίοχον τὸν ᾽Επιφανῆ ἀναχωρῆσαι μήτε εὐγενῆ τὴν
ἐξουσίαν εὐγενίσας φαρμακεύσας ἑαυτὸν ἐξέλιπεν τὸν βίον. [14] Γοργίας δὲ γενόμενος στρατηγὸς
τῶν τόπων ἐξενοτρόφει καὶ παρ᾽ ἕκαστα πρὸς τοὺς Ιουδαίους ἐπολεμοτρόφει. [15] ὁμοῦ δὲ τούτῳ
καὶ οἱ Ιδουμαῖοι ἐγκρατεῖς ἐπικαίρων ὀχυρωμάτων ὄντες ἐγύμναζον τοὺς Ιουδαίους καὶ τοὺς
φυγαδεύσαντας ἀπὸ Ιεροσολύμων προσλαβόμενοι πολεμοτροφεῖν ἐπεχείρουν. [16] οἱ δὲ περὶ τὸν
Μακκαβαῖον ποιησάμενοι λιτανείαν καὶ ἀξιώσαντες τὸν θεὸν σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι ἐπὶ τὰ
τῶν Ιδουμαίων ὀχυρώματα ὥρμησαν, [17] οἷς καὶ προσβαλόντες εὐρώστως ἐγκρατεῖς ἐγένοντο
τῶν τόπων πάντας τε τοὺς ἐπὶ τῷ τείχει μαχομένους ἠμύναντο κατέσφαζόν τε τοὺς ἐμπίπτοντας,
ἀνεῖλον δὲ οὐχ ἧττον τῶν δισμυρίων. [18] συμφυγόντων δὲ οὐκ ἔλαττον τῶν ἐνακισχιλίων εἰς δύο
πύργους ὀχυροὺς εὖ μάλα καὶ πάντα τὰ πρὸς πολιορκίαν ἔχοντας [19] ὁ Μακκαβαῖος εἰς
ἐπείγοντας τόπους ἀπολιπὼν Σιμωνα καὶ Ιωσηπον, ἔτι δὲ καὶ Ζακχαῖον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ
ἱκανοὺς πρὸς τὴν τούτων πολιορκίαν αὐτὸς ἐχωρίσθη. [20] οἱ δὲ περὶ τὸν Σιμωνα φιλαργυρήσαντες

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὑπό τινων τῶν ἐν τοῖς πύργοις ἐπείσθησαν ἀργυρίῳ, ἑπτάκις δὲ μυρίας δραχμὰς λαβόντες εἴασάν τινας διαρρυῆναι. [21] προσαγγελέντος δὲ τῷ Μακκαβαίῳ περὶ τοῦ γεγονότος συναγαγὼν τοὺς ἡγουμένους τοῦ λαοῦ κατηγόρησεν ὡς ἀργυρίου πέπρακαν τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς πολεμίους κατ᾽ αὐτῶν ἀπολύσαντες. [22] τούτους μὲν οὖν προδότας γενομένους ἀπέκτεινεν, καὶ παραχρῆμα τοὺς δύο πύργους κατελάβετο. [23] τοῖς δὲ ὅπλοις τὰ πάντα ἐν ταῖς χερσὶν εὐοδούμενος ἀπώλεσεν ἐν τοῖς δυσὶν ὀχυρώμασιν πλείους τῶν δισμυρίων. [24] Τιμόθεος δὲ ὁ πρότερον ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν Ιουδαίων συναγαγὼν ξένας δυνάμεις παμπληθεῖς καὶ τοὺς τῆς ᾽Ασίας γενομένους ἵππους συναθροίσας οὐκ ὀλίγους παρῆν ὡς δοριάλωτον λημψόμενος τὴν Ιουδαίαν. [25] οἱ δὲ περὶ τὸν Μακκαβαῖον συνεγγίζοντος αὐτοῦ πρὸς ἱκετείαν τοῦ θεοῦ γῇ τὰς κεφαλὰς καταπάσαντες καὶ τὰς ὀσφύας σάκκοις ζώσαντες [26] ἐπὶ τὴν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου κρηπῖδα προσπεσόντες ἠξίουν ἵλεως αὐτοῖς γενόμενον ἐχθρεῦσαι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν καὶ ἀντικεῖσθαι τοῖς ἀντικειμένοις, καθὼς ὁ νόμος διασαφεῖ. [27] γενόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς δεήσεως ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα προῆγον ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ πλεῖον· συνεγγίσαντες δὲ τοῖς πολεμίοις ἐφ᾽ ἑαυτῶν ἦσαν. [28] ἅρτι δὲ τῆς ἀνατολῆς διαχεομένης προσέβαλον ἑκάτεροι, οἱ μὲν ἔγγυον ἔχοντες εὐημερίας καὶ νίκης μετὰ ἀρετῆς τὴν ἐπὶ τὸν κύριον καταφυγήν, οἱ δὲ καθηγεμόνα τῶν ἀγώνων ταττόμενοι τὸν θυμόν. [29] γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης ἐφάνησαν τοῖς ὑπεναντίοις ἐξ οὐρανοῦ ἐφ᾽ ἵππων χρυσοχαλίνων ἄνδρες πέντε διαπρεπεῖς, καὶ ἀφηγούμενοι τῶν Ιουδαίων, [30] οἳ καὶ τὸν Μακκαβαῖον μέσον λαβόντες καὶ σκεπάζοντες ταῖς ἑαυτῶν πανοπλίαις ἄτρωτον διεφύλαττον, εἰς δὲ τοὺς ὑπεναντίους τοξεύματα καὶ κεραυνοὺς ἐξερρίπτουν, διὸ συγχυθέντες ἀορασίᾳ διεκόπτοντο ταραχῆς πεπληρωμένοι. [31] κατεσφάγησαν δὲ δισμύριοι πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, ἱππεῖς δὲ ἑξακόσιοι. [32] αὐτὸς δὲ ὁ Τιμόθεος συνέφυγεν εἰς Γαζαρα λεγόμενον ὀχύρωμα, εὖ μάλα φρούριον, στρατηγοῦντος ἐκεῖ Χαιρεου. [33] οἱ δὲ περὶ τὸν Μακκαβαῖον ἄσμενοι περιεκάθισαν τὸ φρούριον ἡμέρας τέσσαρας. [34] οἱ δὲ ἔνδον τῇ ἐρυμνότητι τοῦ τόπου πεποιθότες ὑπεράγαν ἐβλασφήμουν καὶ λόγους ἀθεμίτους προΐεντο. [35] ὑποφαινούσης δὲ τῆς πέμπτης ἡμέρας εἴκοσι νεανίαι τῶν περὶ τὸν Μακκαβαῖον πυρωθέντες τοῖς θυμοῖς διὰ τὰς βλασφημίας προσβαλόντες τῷ τείχει ἀρρενωδῶς καὶ θηριώδει θυμῷ τὸν ἐμπίπτοντα ἔκοπτον· [36] ἕτεροι δὲ ὁμοίως προσαναβάντες ἐν τῷ περισπασμῷ πρὸς τοὺς ἔνδον ἐνεπίμπρων τοὺς πύργους καὶ πυρὰς ἀνάπτοντες ζῶντας τοὺς βλασφήμους κατέκαιον· οἱ δὲ τὰς πύλας διέκοπτον, εἰσδεξάμενοι δὲ τὴν λοιπὴν τάξιν προκατελάβοντο τὴν πόλιν. [37] καὶ τὸν Τιμόθεον ἀποκεκρυμμένον ἔν τινι λάκκῳ κατέσφαξαν καὶ τὸν τούτου ἀδελφὸν Χαιρέαν καὶ τὸν ᾽Απολλοφάνην. [38] ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι μεθ᾽ ὕμνων καὶ ἐξομολογήσεων εὐλόγουν τῷ κυρίῳ τῷ μεγάλως εὐεργετοῦντι τὸν Ισραηλ καὶ τὸ νῖκος αὐτοῖς διδόντι.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11

Entumba ntanzi ya Lisiyasi

[1] Erhi kugera nsiku nsungunu, Lisiyasi wali mulezi na mwene wâbo mwâmi, na mwimangizi
w'amahano g'oburhegesi bwâge gôshi, asho-mbwa erhi ebyôla byabaga bîrhuma,
[2] anacishûbûza hôfi ha bantu bihumbi makumi gali munâni n'abanyakulwira oku nfarasi bâge
bôshi anacija emw'Abayahudi, erhi alangâlire mpu ahindula ecihugo citagatîfu cibè cihugo
cirhegeke n'Abagreki. [3] Mpu ayishijira akâ-Nyamuzinda kakajira empongano nka kula ezindi
nyumpa z'oburherekêre zinajira omu cihugo n'okuguza ngasi mwâka ecikono c'omudâhwa
mukulu; buzira kulola obukulu n'obuhashe bwa Nyamu-zinda. [4] Ayishaga acikubagire ebihumbi
by'abasirika bâge bagenda n'amagulu, n'ebihumbi by'abandi bagenda oku nfarasi n'amakumi
gâge gali munâni g'enjavu, ci agayaguza obuhashe bwa Nyamuzinda.

[5] Erhi ahika omu Buyahudi, anahika hôfi ha Betisuri, lugo luyûbake buzibu Iuli hantu ha
bilometri birhânu kurhenga e Yeruzalemu, anacicigorha. [6] Erhi abantu ba Makabeyo bayumva
oku Lisiyasi anagosire olugo lukomezibwe nytôla, bôshi n'olubaga mpu Nyakasane abarhumire
Malahika wâge ayishiyôkola Israheli. [7] Makabeyo ye murhangiriza arhôla emirasano yâge
anacibwîra abâbo mpu bahale amagala bagendirhabâla bene wâbo. [8] Bôshi bayimuka
caligumiza n'oburhwâli bunene, n'erhi ahika halya bakazâg'ilangira Yeruzalemu, nyakulwira oku
nfarasi oyambîrhe ebyêru ababonekera, abajà embere abashokolera ayiîha agarambanya
emirasano y'amasholo. [9] Oku bundi bôshi banacikuza Nyamuzinda w'obwonjo, banaciyumva
oburhwâli kulusha omu murhima gwâbo, bantu bali n'oburhwâli bw'okulwîsa arhali abantu
bonene ci na zirya nsimba nkali n'okurhulungula ebyôgo by'ebyûma. [10] Banaciyîsha ba-rhabire
kanyamulongo k'amatabâro na bulya burhabâle bwâbo bwarhenga e mpingu, oku bwonjo bwa
Nnâmahanga. [11] Caligumiza nka kula entale enarûkûza bacirhulumbika oku bashombanyi,
babalambikamwo bantu bihumbi ikumi na ciguma, na banyakulwira oku nfarasi, cihumbi na
magana gali ndarhu, n'abandi babakûlakw'omulindi. [12] Banji muli bo bayâka erhi banali babande,
bakazijandika emirasano yâbo; Lisiyasi yênene ashugunuka n'enshonyi nnene bwenêne.

Lisiyasi ayumvanya n' Abayahudi. Amaruba ani g'obumvikane

[13] Ci kwône bulya arhâli muntu obuzire obukengêre, arhanya kuli okwôla anahimagwa abona
oku Abayahudi barhankahimwa bulya Nyamuzinda adwîrhe abalwira. [14] Arhumiza mpu
bayumvanye omu bushinganyanya, alagânana mpu agend'iyemêza mwâmi abè mwîra wâbo.
[15] Makabeyo anaciyêmera ebyôla Lisiyasi alagânaga, erhi bunguke bw'olubaga burhuma. Ebwa
kubà ngasi ebi Makabeyo anali ayandikire Lisiyasi biyêrekîre Abayahudi, mwâmi anacibiyêmêra.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[16] Amaruba Lisiyasi aliyandikire Abayahudi kwo gali mayandike ntyâla:

«Omusingo gwa Lisiyasi oku lubaga lw'Abayahudi: [17] Yowane na Absalomu mwàli muntumire ene babà bamampa galya maruba mwàli mwamakondora- kwo, bampûna mpu ngalule amashuzo kuli ebyôla binwa. [18] Ngasi byôshi byanali bigwâsirwe okuhika emwa mwâmi namumanyîsizebyo anayêmêra ngasi byankanayêmêrirwe. [19] Erhi mwankasera oku bwôrhere bw'ecihugo nâni nanacîhangâna okummulongeza birya binakwânîne. [20] Oku hindi by'obukomo-komo, narhegesire abantu mwàli murhumire bôshi n'ezani ntumwa nti mubî-shambâlekwo mweshi. [21] Muyôrhe bwinjà. Mwâka gw'igana, na makumi anni na munâni, omu nsiku makumi abirhi n'inni, omu mwêzi gwa Dioskore.»

[22] Amaruba ga mwâmi Antiyokusi kwo galidesire ntyâla:

«Omusingo gwa Mwâmi Antiyokusi kuli mwene wâbo Lisiyasi! [23] Ebwa kubà larha acîjirire omu nnâma, rhwono omu kulonza nti balya bôshi banali b'omu bwâmi bwîrhu bakole emirimo yâbo n'omurhûla, [24] n'omu kuyumva oku Abayahudi ba-rhayêmîre nk'oku larha anali alonzize, mpu barhole engeso z'obugreki, ci mpu balonzize okuyôrhana engeso zâbo bone na bone, banakaziyôrha bashimba amarhegeko gâbo, [25] omu kulonza nti olôla lubaga nalwo lurhabonaga kavango kaci, rhurhegesirwe nti rhubagalulire akâ-Nyamuzinda kâbo, banalame omu kushimba obwôrhere bwa bashakulûza bâbo. [26] Kuziga kwanaba kwinjà okurhuma emwâbo entumwa yajibahà omukòno, lyo hano bamanya obulonza bwîrhu, babè n'omurhima gw'obulangâlire, banahiribanye emirimo yâbo n'obushagaluke. »

[27] Amaruba ga mwâmi oku Bayahudi ko gali gayandisirwe ntya:

«Oku lubaga, oku Nnâma y'Abayahudi, n'oku bandi Bayahudi, omusingo gwa mwâmi Antiyokusi. [28] Akaba munayôsire bwinjà, bulya ko rhunacîfinja, na niru rhwêne rhuzibubire. [29] Menelasi arhumanyîsize omwifinjo gwinyu gw'okuhiribanya emirimo yinyu, [30] abankanalikûla kuhika oku lusiku lwa makumi asharhu lw'omwêzi gwa Santike, (kasi-kiru kazinda) rhubalaganyize oku babà n'omurhûla. [31] Abayahudi bakazilya ebiryo byâbo, banashimbe amarhegeko gâbo nk'oku byanali embere, buzira kubamwo owalibuzibwa mpu anavunyire irhegeko lilebe omu kurhalimanya. [32] Mmurhumìre Menelasi nti ayishimmubwîra murhimûkwe. [33] Muyôrhe bwinjà. Mwâka gw'igana na makumi anni na munâni omu nsiku ikumi n'irhanu z'omwêzi gwa Santike (mwêzi gwa kabirhi).»

[34] Abaroma nabo banaciyandikira Abayahudi amaruba gali mayandike ntyâla:

«Kwintusi Memiyusi na Titusi Maniyusi, barhambo b'Abaroma, oku lubaga lwôshi lw'Abayahudi, musingo! [35] Ebintu Lisiyasi mwene wâbo mwâmi abayêmêreraga nîrhu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

rhubayêmêrirebyo. [36] Na kuli birya anaderhaga mpu a-rhang'idôsa mwâmi, murhurhumire muntu muguma buzira kulegama, hanomubà mwamarhang'ibigeramwo, lyo rhubihugûlira mwâmi okunamukwânîne, bulya rhwaja e Antiyokiya. [37] Kuziga mujire duba, mulike entumwa, bayishirhumanyîsa nîrhu entanya zinyu. [38] Muyôrhe bwinjà, mwâka gw'igana na makumi anni na munâni, omu nsiku ikumi n'irhanu za Dioskore (mwêzi gwa kabirhi)[w].»

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 11

[1] Μετ᾽ ὀλίγον δὲ παντελῶς χρονίσκον Λυσίας ἐπίτροπος τοῦ βασιλέως καὶ συγγενὴς καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων λίαν βαρέως φέρων ἐπὶ τοῖς γεγονόσι [2] συναθροίσας περὶ τὰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ τὴν ἵππον ἅπασαν παρεγίνετο ἐπὶ τοὺς Ιουδαίους λογιζόμενος τὴν μὲν πόλιν Ἕλλησιν οἰκητήριον ποιήσειν, [3] τὸ δὲ ἱερὸν ἀργυρολόγητον, καθὼς τὰ λοιπὰ τῶν ἐθνῶν τεμένη, πρατὴν δὲ κατὰ ἔτος τὴν ἀρχιερωσύνην ποιήσειν, [4] οὐδαμῶς ἐπιλογιζόμενος τὸ τοῦ θεοῦ κράτος, πεφρενωμένος δὲ ταῖς μυριάσιν τῶν πεζῶν καὶ ταῖς χιλιάσιν τῶν ἱππέων καὶ τοῖς ἐλέφασιν τοῖς ὀγδοήκοντα. [5] εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν Ιουδαίαν καὶ συνεγγίσας Βαιθσουρα ὄντι μὲν ἐρυμνῷ χωρίῳ, Ιεροσολύμων δὲ ἀπέχοντι ὡσεὶ σταδίους πέντε τοῦτο ἔθλιβεν. [6] ὡς δὲ μετέλαβον οἱ περὶ τὸν Μακκαβαῖον πολιορκοῦντα αὐτὸν τὰ ὀχυρώματα, μετὰ ὀδυρμῶν καὶ δακρύων ἱκέτευον σὺν τοῖς ὄχλοις τὸν κύριον ἀγαθὸν ἄγγελον ἀποστεῖλαι πρὸς σωτηρίαν τῷ Ισραηλ. [7] αὐτὸς δὲ πρῶτος ὁ Μακκαβαῖος ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα προετρέψατο τοὺς ἄλλους ἅμα αὐτῷ διακινδυνεύοντας ἐπιβοηθεῖν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν· ὁμοῦ δὲ καὶ προθύμως ἐξώρμησαν. [8] αὐτόθι δὲ πρὸς τοῖς Ιεροσολύμοις ὄντων ἐφάνη προηγούμενος αὐτῶν ἔφιππος ἐν λευκῇ ἐσθῆτι πανοπλίαν χρυσῆν κραδαίνων. [9] ὁμοῦ δὲ πάντες εὐλόγησαν τὸν ἐλεήμονα θεὸν καὶ ἐπερρώσθησαν ταῖς ψυχαῖς οὐ μόνον ἀνθρώπους, θῆρας δὲ τοὺς ἀγριωτάτους καὶ σιδηρᾶ τείχη τιτρώσκειν ὄντες ἕτοιμοι. [10] προῆγον ἐν διασκευῇ τὸν ἀπ᾽ οὐρανοῦ σύμμαχον ἔχοντες ἐλεήσαντος αὐτοὺς τοῦ κυρίου. [11] λεοντηδὸν δὲ ἐντινάξαντες εἰς τοὺς πολεμίους κατέστρωσαν αὐτῶν χιλίους πρὸς τοῖς μυρίοις, ἱππεῖς δὲ ἑξακοσίους πρὸς τοῖς χιλίοις· τοὺς δὲ πάντας ἠνάγκασαν φεύγειν. [12] οἱ πλείονες δὲ αὐτῶν τραυματίαι γυμνοὶ διεσώθησαν· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Λυσίας αἰσχρῶς φεύγων διεσώθη. [13] οὐκ ἄνους δὲ ὑπάρχων πρὸς ἑαυτὸν ἀντιβάλλων τὸ γεγονὸς περὶ αὐτὸν ἐλάττωμα καὶ συννοήσας ἀνικήτους εἶναι τοὺς Εβραίους τοῦ δυναμένου θεοῦ συμμαχοῦντος αὐτοῖς [14] προσαποστείλας ἔπεισεν συλλύεσθαι ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις, καὶ διότι καὶ τὸν βασιλέα πείσει φίλον αὐτοῖς ἀναγκάζων γενέσθαι. [15] ἐπένευσεν δὲ ὁ Μακκαβαῖος ἐπὶ πᾶσιν, οἷς ὁ Λυσίας παρεκάλει, τοῦ συμφέροντος φροντίζων· ὅσα γὰρ ὁ Μακκαβαῖος ἐπέδωκεν τῷ Λυσίᾳ διὰ γραπτῶν περὶ τῶν Ιουδαίων, συνεχώρησεν ὁ βασιλεύς. [16] Ἦσαν γὰρ αἱ γεγραμμέναι τοῖς Ιουδαίοις ἐπιστολαὶ παρὰ μὲν Λυσίου περιέχουσαι τὸν τρόπον τοῦτον Λυσίας τῷ πλήθει τῶν Ιουδαίων χαίρειν. [17] Ιωαννης καὶ Αβεσσαλωμ οἱ πεμφθέντες παρ᾽ ὑμῶν ἐπιδόντες τὸν ὑπογεγραμμένον χρηματισμὸν ἠξίουν περὶ τῶν δι᾽ αὐτοῦ σημαινομένων. [18] ὅσα μὲν οὖν ἔδει καὶ τῷ βασιλεῖ προσενεχθῆναι,

[w] **11.38** Omwêzi gwa «Dioskore» omu cilatini guli mwêzi gwa «Santike» omu cigereki (11, 33).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

διεσάφησα· ἃ δὲ ἦν ἐνδεχόμενα, συνεχώρησεν. [19] ἐὰν μὲν οὖν συντηρήσητε τὴν εἰς τὰ πράγματα εὔνοιαν, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν πειράσομαι παραίτιος ἀγαθῶν γενέσθαι. [20] ὑπὲρ δὲ τούτων καὶ τῶν κατὰ μέρος ἐντέταλμαι τούτοις τε καὶ τοῖς παρ᾽ ἐμοῦ διαλεχθῆναι ὑμῖν. [21] ἔρρωσθε. ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, Διὸς Κορινθίου τετράδι καὶ εἰκάδι. [22] Ἡ δὲ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ περιεῖχεν οὕτως Βασιλεὺς Ἀντίοχος τῷ ἀδελφῷ Λυσίᾳ χαίρειν. [23] τοῦ πατρὸς ἡμῶν εἰς θεοὺς μεταστάντος βουλόμενοι τοὺς ἐκ τῆς βασιλείας ἀταράχους ὄντας γενέσθαι πρὸς τὴν τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν [24] ἀκηκοότες τοὺς Ἰουδαίους μὴ συνευδοκοῦντας τῇ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὰ Ἑλληνικὰ μεταθέσει, ἀλλὰ τὴν ἑαυτῶν ἀγωγὴν αἱρετίζοντας ἀξιοῦντας συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τὰ νόμιμα, [25] αἱρούμενοι οὖν καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος ἐκτὸς ταραχῆς εἶναι κρίνομεν τό τε ἱερὸν ἀποκατασταθῆναι αὐτοῖς καὶ πολιτεύεσθαι κατὰ τὰ ἐπὶ τῶν προγόνων αὐτῶν ἔθη. [26] εὖ οὖν ποιήσεις διαπεμψάμενος πρὸς αὐτοὺς καὶ δοὺς δεξιάς, ὅπως εἰδότες τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν εὔθυμοί τε ὦσιν καὶ ἡδέως διαγίνωνται πρὸς τῇ τῶν ἰδίων ἀντιλήμψει. [27] Πρὸς δὲ τὸ ἔθνος ἡ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ τοιάδε ἦν Βασιλεὺς Ἀντίοχος τῇ γερουσίᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῖς ἄλλοις Ἰουδαίοις χαίρειν. [28] εἰ ἔρρωσθε, εἴη ἂν ὡς βουλόμεθα· καὶ αὐτοὶ δὲ ὑγιαίνομεν. [29] ἐνεφάνισεν ἡμῖν Μενέλαος βούλεσθαι κατελθόντας ὑμᾶς γίνεσθαι πρὸς τοῖς ἰδίοις. [30] τοῖς οὖν καταπορευομένοις μέχρι τριακάδος Ξανθικοῦ ὑπάρξει δεξιὰ μετὰ τῆς ἀδείας [31] χρῆσθαι τοὺς Ἰουδαίους τοῖς ἑαυτῶν δαπανήμασιν καὶ νόμοις, καθὰ καὶ τὸ πρότερον, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν κατ᾽ οὐδένα τρόπον παρενοχληθήσεται περὶ τῶν ἠγνοημένων. [32] πέπομφα δὲ καὶ τὸν Μενέλαον παρακαλέσοντα ὑμᾶς. [33] ἔρρωσθε. ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, Ξανθικοῦ πεντεκαιδεκάτῃ. [34] Ἔπεμψαν δὲ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολὴν ἔχουσαν οὕτως Κόιντος Μέμμιος, Τίτος Μάνιος, πρεσβῦται Ῥωμαίων, τῷ δήμῳ τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. [35] ὑπὲρ ὧν Λυσίας ὁ συγγενὴς τοῦ βασιλέως συνεχώρησεν ὑμῖν, καὶ ἡμεῖς συνευδοκοῦμεν. [36] ἃ δὲ ἔκρινεν προσανενεχθῆναι τῷ βασιλεῖ, πέμψατέ τινα παραχρῆμα ἐπισκεψάμενοι περὶ τούτων, ἵνα ἐκθῶμεν ὡς καθήκει ὑμῖν· ἡμεῖς γὰρ προσάγομεν πρὸς Ἀντιόχειαν. [37] διὸ σπεύσατε καὶ πέμψατέ τινας, ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐπιγνῶμεν ὁποίας ἐστὲ γνώμης. [38] ὑγιαίνετε. ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, Ξανθικοῦ πεντεκαιδεκάτῃ.

12

Obubî bw'olubaga Iw'e Yope n'e Yamuniya

[1] Erhi babà bamayumvanya, Lisiyasi ashubira oku bwâmi, nabo Abayahudi barhangira okuhinga amashwa gâbo. [2] Ci kwône, baguma omu bakulu b'abasirika balî eyôla munda: Timoteyo, Apoloniyusi mwene Geneyusi kuguma na Yeronimusi bôshi na Demofoni, na kuhirakwo Nikanori murhambo w'e Cipro, bakahûguga Abayahudi barhazigaga balama n’omurhûla.

[3] Abantu b'e Yope banacijira obu bubî bukulikìre. Banacilâlika Abayahudi bayûbaka emwâbo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bôshi na bakabo n'abâna bâbo, mpu bajè omu mârho babarheganyize nka kulya barhagwêrhi kafulo ciru n'akasungunu kulibo. [4] Ci kwonene, bajiraga ntyo oku muhigo gwali erhi gwarhôzirwe n'olugo. Abayahudi banaciyêmêra, nka bantu balonza omurhûla; barhàli bacikebirwe cici: ci erhi bahika omu karhî k'enyanja babazisa: bàli nka magana abirhi na kulusha.

[5] Erhi Yuda amanya obwôla bubî bwajiriragwa bene wâbo, agendimanyîsa abâbo. [6] N'erhi babà bamashenga Nyamuzinda, ye mucîranuzi mushinganyanya, arhabâlire abôla bayîrhaga bene wâbo. Enyumpa zali okw'izîko azidûlika muliro budufu, amârho gâbo nago agayôca, anacinaguza n'abalonzagya okuyaâkira eyôla munda. [7] Ebwa kubà olugo lwàli luhamike acîgendera ci erhi anaci-gwêrhe omuhigo gw'okushub'igaluka n'okuherêrekeza olugo lw'abôla bantu b'e Yope lwôshi. [8] Erhi amanya oku abantu b'e Yamuniya nabo bagwêrhe omuhigo gw'okujirira Abayahudi bayûbaka emwâbo nk'okwôla abôla babajiriraga, [9] Yuda naye abarhêra budufu, abo b'e Yamuniya. Ayôca izîko n'amârho gâbo kuhika engulumira yakazibonekana e Yeruzalemu yakamoleka yo n’obwo bàlî kulî nabo bantu ha lugendo lwa stadi magana abirhi na makumi anni.

Olugo lwa Galadi lwarhêrwa

[10] Oku aciyegûla n'abo stadi mwenda, akolaga ashimbire Timoteyo, Abahàrabu bamurhêra hôfi bantu bihumbi birhânu na kulusha bagenda n'amagulu, na banyakulwira oku nfarasi magana arhânu. [11] Entambala yalûbwa akantashakûlulwa wa! Ci oku burhabâle bwa Nyamuzinda Ogala-byôshi, Yuda n’abâbo bahima ezôla nzunguzi z'omw'irûngu. Oku zahimwa ntyôla, zahûna Yuda mpu abalambûlirage kw'okuboko kulyo, bamulaganya oku bamuhyûlira ebishwêkwa, n'oku bâcimukwânane omu bindi bintu. [12] Yuda anaciyumva oku neci bânacimukwânane oku bindi bintu, ayêmêra okubaha omurhûla n'erhi babà bamahânana ecigasha (mukono) bashubir'emwa babwè.

[13] Oku bundi Yuda anacirhabâlira olugo luyûbakirwe buzibuzibu n'ecôgo c'emitungo mihamu na mizibu, lunayûbasirwe n'abantu ba ngasi bûko; izîno ly'olwo lugo ye Kaspini. [14] Abôla bàli bagosirwe, omu kucîkubagira obuhamu bw'ebyôgo byâbo n'obunji bw'ebiryo bàli bamahaka, babula obukenge oku bantu ba Yuda, bakabajàcira, ciru n'okubahehêrera n'okubabwîra ebindi binwa bigalugalu. [15] Abantu ba Yuda erhi babà bamashenga Nyakasane w'igulu lyôshi, olya wahongolaga ebyôgo bya Yuda buzira ngandabuzi nîsi erhi masini g'amatabâro, bacihonda kwo lulya lugo n'oburhwâli bunene. Emihigo n'ebikolanwa byahiraga Yeriko oku idaho amango ga Yozwè zali ngandabuzi n'amashini bantu bahukula olukûta. [16] Erhi babà bamarhôla olugo oku burhabâle bwa Nnâmahanga, bayîrhamwo bantu banji, babahungumula okurhankaderhwa, kuhika eciyanja cigali cali mw'olwo lugo calinziba nk'eciyunjwîre n'olwiîshi lw'omukò.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Entumba y'oku Kamioni

17 Omu kurhenga ahôla, lugendo lwa stadi magana galinda, bahika aha Caraka, emwa
Abayahudi baderhwa Batubiani. 18 Barhacishimânaga Timoteyo ahôla hantu, àli amaharhenga
buzira kubarhabâla ci kwônene asigaho e-ntwâli zahalanga buzibu. 19 Ci babirhi omu barhambo
b'abalwi ba Yuda Makabeyo, Dositeyo na Sosipateri bagend'imalîra eyôla ngabo Timoteyo
asigaga ahôla hantu hazibuzibu, yàli ya bantu bihumbi ikumi. 20 Olunda lwâge Makabeyo erhi
aba amagaba engao bikêmbe bikêmbe aha abôla barhambo b'abasirika okurhegeka ebyôla
bikembe. Naye yêne akanya aja afûkula Timoteyo walirhabire n'engabo y'abasirika bagenda
n'amagulu bihumbi igana na makumi abirhi na bihumbi bibirhi na magana arhânu ga
banyakulwira oku nfarasi. 21 Erhi amanya oku Yuda akola ali hôfi habo, Timoteyo aba ashokoza
abakazi, abâna n'ebindi birugu byasigalaga, olunda luderbwa Kamioni, cali cihugo
cirbankalwisìbwe, bulya okujamwo kwàli kuzibu erhi kubà n'orhujira rhutya-rhutya rhwa misîma
omwôla lugo lwôshi. 22 Erhi ecikêmbe cirhanzi ca Yuda cipamuka; obôba n'entemu yarhibukira
oku bashombanyi. Bôshi bafuduka banayôboha bwenêne okubona Olya-obona-byôshi
amacîyalagaza embere zâbo, bôshi bakanyiriza bayâkira myabu myabu kuhika bonene
barhondêra okutumirhana n'okunigana n'engôrho zâbo bonene. 23 Yuda abakulikira luminomino
aj'anigûza ezo nshahu, kuhika abayîrhamwo bantu bihumbi makumi asharhu. 24 Timoteyo yêne
arhibukira omu maboko g'abasirika ba Dositeyo na Sosipateri akabayinginga n'obwenge bunene
bwenêne mpu bamulike agende barbamuyîrhaga bulya agwêrhe naye Bayahudi banji ba bene
wâbomuli bo, alagânana n'oku erhi ba-nkamuyîrha, nabo obubanya bwanabajàkwo.
25 Abayinginga bwenêne oku ahizire okubalîka, kuhika Abayahudi bamulika mpu lyo baciza bene
wâbo. 26 Oku bundi Yuda anacirhabâlira e Kamioni n'e Atargateoni[x] anaciyîrhayo bantu bihumbi
makumi abirhi na birhânu.

Efroni na Sitopoli barhêrwa

27 Erhi aba amâmalîra n'okukungusha abanzi n'abashombanyi bâge, Yuda arhabâlira e Efroni
lugo luzibu bwenêne lwayûbakagwamwo na Lisiyasi n'abantu ba ngasi bûko; abâna b'emisole
bàli oku cigamba embere z'ebyôgo bakazilwa bu-rhagagajwa n'olugo Ioshi Iwàli Iuzinzîbwe
masini ga kulwa n'eby'okulashìra. 28 Ci kwônene Abayahudi erhi babà bamashenga olya Ogala-
byôshi, Olya Ruvunangiza w'emisî y'abashombanyi banahima lulya lugo banacilugwârha,
bayîrhamwo bantu bihumbi makumi abirhi na birhânu omu bantu bayûbakaga mulilwo.
29 Kurhenga ahôla bagolonjokera e Sitopoli lugendo lwa stadi magana galindarhu kurhenga e
Yeruzalemu. 30 Ci kwône Abayahudi bayûbakaga eyôla munda erhi bayûs'ihamiriza oku abantu
b'eyo Sitopoli banakaz'ibajirira aminjà, n'oku amango g'amalibuko banabayankirire kwinjà,
31 Yuda bôshi n'abâbo bavuga bwenêne omunkwa oku bantu b'eyôla Sitopoli kuli agôla minjà

[x] **12.26** Luhêrero lwa Atargatisi, muzimu-kazi w'e Sîriya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gâbo, banabakomêreza mpu barhalekaga okukajirira obûko bwâbo aminja. Enyuma ly'ahôla bashubira e Yeruzalemu erhi olukulu lw'emigobe lukolirhangira.

Gorigiasi arhêrwa

[32] Erhi olusiku lukulu luderhwa lwa Pentekoste luhwa, barhêra Gorigiyasi ye warhambulaga omu Idumeya. [33] Oyûla anaciyisha adwîrhe bantu bihumbi bisharhu bya basirika bagenda n'amagulu, na banyakulwira oku nfarasi magana anni. [34] Lwabumbana, Abayahudi bahungumuka mwandu. [35] Muntu muguma ye Desiteyo, nyakulwira oku nfarasi w'omu murhwe gwa Tubiani, muntu wa burhwâli, anacihamirakwo Gorigiyasi anamurhulubira omu mukîka aja amubulula n'emisî, lero mpu agwârhage gulya muhera gunacizîne, musirika muguma, Trakoni, munyakulwir'oku nfarasi anacihamirakwo Dositeyo amurhola ecirhugo. Gorigiyasi anacifulumuka ntyo ayâkira e Marisa. [36] Mw'agôla mango engabo yàli na Esdriyasi erhi yarhamire n'entambala. Okubundi Yuda anacishenga Nnâmahanga mpu ayêrekane oku ye n'ali burhabâle bwâbo, ye na murhambo wâbo omu ntambala. [37] Oku bundi banacirhondêra bakûbiza ebitakîro by'amango-tabâro omu lulimi lw'ababusi bâbo, haguma n'ezindi nyimbo, anacirhibukira caligumiza oku bantu ba Gorigiyasi, anacibacandabukakwo.

Enterekêro oku bafire

[38] Enyuma ly'ahôla erhi Yuda aba amashûbûza engabo yâge, anacija ebwa lugo luguma lwo Odalami n'erhi olusiku lwa kalinda lw'omugobe luyîsha, banacicîyobôla nk'oku banakomêreraga banacigereza olwa sabato ahôla hantu. [39] Olusiku lwakulikiraga, abantu ba Yuda banaciyîsha (bulya ago mango gali gakola gabasêzize) bayishirhôla emirhumba y'abakumbaga, mpu bababîshe bôshi n'abalungu bâbo omu nshinda z'ababusi bâbo. [40] Bakazishîmâna idako ly'ebishûli bya ngasi nyakufa, ebirugu byarherekîrwe abazimu byarhengaga omu mpivu za Yamuniya, n'obwo irhegeko lyàli lihanzize Abayahudi bya bene ebyôla. Bôshi banamanyira aho oku okwo kwo kwarhumaga bafà. [41] Bôshi banacikuza Nnâmahanga kuli okôla anajiraga, ye mushinganyanya, avuhûla ebyali bifulisirwe. [42] Oku bundi bôshi banacirhondêra okushenga banacikaz'isengera mpu obwôla bubî bwajiragwa bôshi bubabalirwe, n'erya ntwâli Yuda, yanacikaz'ikomêreza abantu mpu bakacîlanga beru-kwêru, bulya bamabona bonene ebyadwirhwe n'ebyâha by'abôla bafâga. [43] Kandi, erhi aba amarhûla entûlo ya drakma bihumbi bibirhi, eyahanagwa n'abantu, abîrhuma e Yeruzalemu mpu zijiba nterekêro oku byâha. Cijiro cinjà cajiragwa n'eenkengêro z'okuyêmêra obufûke zirhuma. [44] Bulya nk'arhàli ayêmîre obufûke bw'abasirika bâge bafâga, kwàli kwâbà kwa busha na kwa kucîrheba okuhûnira abàfire. [45] Anakazâg'imanya oku oluhembo lwinjà bwenêne lukwânîne abafà banali omu bwîra bwa Nnâmahanga. Luli lukengêro lwinjà na lwîmâna olwôla. Kwo kwarhumaga okola ahâna eyôla nterekêro y'okuhûnira abàfire, mpu lyo bakûlirwa ebyâha byâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 12

[1] Γενομένων δὲ τῶν συνθηκῶν τούτων ὁ μὲν Λυσίας ἀπῄει πρὸς τὸν βασιλέα, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι περὶ τὴν γεωργίαν ἐγίνοντο. [2] τῶν δὲ κατὰ τόπον στρατηγῶν Τιμόθεος καὶ Ἀπολλώνιος ὁ τοῦ Γενναίου, ἔτι δὲ Ἱερώνυμος καὶ Δημοφών, πρὸς δὲ τούτοις Νικάνωρ ὁ Κυπριάρχης οὐκ εἴων αὐτοὺς εὐσταθεῖν καὶ τὰ τῆς ἡσυχίας ἄγειν. [3] Ἰοππῖται δὲ τηλικοῦτο συνετέλεσαν τὸ δυσσέβημα· παρακαλέσαντες τοὺς σὺν αὐτοῖς οἰκοῦντας Ἰουδαίους ἐμβῆναι εἰς τὰ παρακατασταθέντα ὑπ᾽ αὐτῶν σκάφη σὺν γυναιξὶν καὶ τέκνοις ὡς μηδεμιᾶς ἐνεστώσης πρὸς αὐτοὺς δυσμενείας, [4] κατὰ δὲ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ψήφισμα· καὶ τούτων ἐπιδεξαμένων ὡς ἂν εἰρηνεύειν θελόντων καὶ μηδὲν ὕποπτον ἐχόντων ἐπαναχθέντας αὐτοὺς ἐβύθισαν ὄντας οὐκ ἔλαττον τῶν διακοσίων. [5] μεταλαβὼν δὲ Ἰουδας τὴν γεγονυῖαν εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς ὠμότητα παραγγείλας τοῖς περὶ αὐτὸν ἀνδράσιν [6] καὶ ἐπικαλεσάμενος τὸν δίκαιον κριτὴν θεὸν παρεγένετο ἐπὶ τοὺς μιαιφόνους τῶν ἀδελφῶν καὶ τὸν μὲν λιμένα νύκτωρ ἐνέπρησεν καὶ τὰ σκάφη κατέφλεξεν, τοὺς δὲ ἐκεῖ συμφυγόντας ἐξεκέντησεν. [7] τοῦ δὲ χωρίου συγκλεισθέντος ἀνέλυσεν ὡς πάλιν ἥξων καὶ τὸ σύμπαν τῶν Ἰοππιτῶν ἐκριζῶσαι πολίτευμα. [8] μεταλαβὼν δὲ καὶ τοὺς ἐν Ἰαμνείᾳ τὸν αὐτὸν ἐπιτελεῖν βουλομένους τρόπον τοῖς παροικοῦσιν Ἰουδαίοις, [9] καὶ τοῖς Ἰαμνίταις νυκτὸς ἐπιβαλὼν ὑφῆψεν τὸν λιμένα σὺν τῷ στόλῳ ὥστε φαίνεσθαι τὰς αὐγὰς τοῦ φέγγους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα σταδίων ὄντων διακοσίων τεσσαράκοντα. [10] Ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπάσαντες σταδίους ἐννέα, ποιουμένων τὴν πορείαν ἐπὶ τὸν Τιμόθεον, προσέβαλον Ἄραβες αὐτῷ οὐκ ἐλάττους τῶν πεντακισχιλίων, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι. [11] γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης καὶ τῶν περὶ τὸν Ἰουδαν διὰ τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ βοήθειαν εὐημερησάντων ἐλαττονωθέντες οἱ νομάδες ἠξίουν δοῦναι τὸν Ἰουδαν δεξιὰς αὐτοῖς ὑπισχνούμενοι καὶ βοσκήματα δώσειν καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὠφελήσειν αὐτούς. [12] Ἰουδας δὲ ὑπολαβὼν ὡς ἀληθῶς ἐν πολλοῖς αὐτοὺς χρησίμους ἐπεχώρησεν εἰρήνην ἄξειν πρὸς αὐτούς· καὶ λαβόντες δεξιὰς εἰς τὰς σκηνὰς ἐχωρίσθησαν. [13] Ἐπέβαλεν δὲ καὶ ἐπί τινα πόλιν γεφύραις ὀχυρὰν καὶ τείχεσιν περιπεφραγμένην καὶ παμμειγέσιν ἔθνεσιν κατοικουμένην, ὄνομα δὲ Κασπιν. [14] οἱ δὲ ἔνδον πεποιθότες τῇ τῶν τειχέων ἐρυμνότητι τῇ τε τῶν βρωμάτων παραθέσει ἀναγωγότερον ἐχρῶντο τοῖς περὶ τὸν Ἰουδαν λοιδοροῦντες καὶ προσέτι βλασφημοῦντες καὶ λαλοῦντες ἃ μὴ θέμις. [15] οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰουδαν ἐπικαλεσάμενοι τὸν μέγαν τοῦ κόσμου δυνάστην τὸν ἄτερ κριῶν καὶ μηχανῶν ὀργανικῶν κατακρημνίσαντα τὴν Ἰεριχω κατὰ τοὺς Ἰησοῦ χρόνους ἐνέσεισαν θηριωδῶς τῷ τείχει. [16] καταλαβόμενοί τε τὴν πόλιν τῇ τοῦ θεοῦ θελήσει ἀμυθήτους ἐποιήσαντο σφαγὰς ὥστε τὴν παρακειμένην λίμνην τὸ πλάτος ἔχουσαν σταδίους δύο κατάρρυτον αἵματι πεπληρωμένην φαίνεσθαι. [17] Ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπάσαντες σταδίους ἑπτακοσίους πεντήκοντα διήνυσαν εἰς τὸν Χάρακα πρὸς τοὺς λεγομένους Τουβιανοὺς Ἰουδαίους. [18] καὶ Τιμόθεον μὲν ἐπὶ τῶν τόπων οὐ κατέλαβον ἄπρακτον τότε ἀπὸ τῶν τόπων ἐκλελυκότα, καταλελοιπότα δὲ φρουρὰν ἔν τινι τόπῳ καὶ μάλα ὀχυράν. [19] Δοσίθεος δὲ καὶ Σωσίπατρος τῶν περὶ τὸν Μακκαβαῖον ἡγεμόνων ἐξοδεύσαντες ἀπώλεσαν τοὺς ὑπὸ Τιμοθέου καταλειφθέντας ἐν τῷ ὀχυρώματι πλείους τῶν μυρίων ἀνδρῶν. [20] ὁ δὲ Μακκαβαῖος διατάξας τὴν περὶ αὐτὸν στρατιὰν σπειρηδὸν κατέστησεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν σπειρῶν καὶ ἐπὶ τὸν Τιμόθεον

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὥρμησεν ἔχοντα περὶ αὐτὸν μυριάδας δώδεκα πεζῶν, ἱππεῖς δὲ δισχιλίους πρὸς τοῖς πεντακοσίοις. [21] τὴν δὲ ἔφοδον μεταλαβὼν Ιουδου προεξαπέστειλεν ὁ Τιμόθεος τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν ἄλλην ἀποσκευὴν εἰς τὸ λεγόμενον Καρνιον· ἦν γὰρ δυσπολιόρκητον καὶ δυσπρόσιτον τὸ χωρίον διὰ τὴν πάντων τῶν τόπων στενότητα. [22] ἐπιφανείσης δὲ τῆς Ιουδου σπείρας πρώτης καὶ γενομένου δέους ἐπὶ τοὺς πολεμίους φόβου τε ἐκ τῆς τοῦ τὰ πάντα ἐφορῶντος ἐπιφανείας γενομένης ἐπ᾽ αὐτοὺς εἰς φυγὴν ὥρμησαν ἄλλος ἀλλαχῇ φερόμενος ὥστε πολλάκις ὑπὸ τῶν ἰδίων βλάπτεσθαι καὶ ταῖς τῶν ξιφῶν ἀκμαῖς ἀναπείρεσθαι. [23] ἐποιεῖτο δὲ τὸν διωγμὸν εὐτονώτερον ὁ Ιουδας συγκεντῶν τοὺς ἁλιτηρίους διέφθειρέν τε εἰς μυριάδας τρεῖς ἀνδρῶν. [24] αὐτὸς δὲ ὁ Τιμόθεος ἐμπεσὼν τοῖς περὶ τὸν Δοσίθεον καὶ Σωσίπατρον ἠξίου μετὰ πολλῆς γοητείας ἐξαφεῖναι σῶον αὐτὸν διὰ τὸ πλειόνων μὲν γονεῖς, ὧν δὲ ἀδελφοὺς ἔχειν καὶ τούτους ἁλογηθῆναι συμβήσεται. [25] πιστώσαντος δὲ αὐτοῦ διὰ πλειόνων τὸν ὁρισμὸν ἀποκαταστῆσαι τούτους ἀπημάντους ἀπέλυσαν αὐτὸν ἕνεκα τῆς τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας. [26] ᾽Εξελθὼν δὲ ἐπὶ τὸ Καρνιον καὶ τὸ Ατεργατειον κατέσφαξεν μυριάδας σωμάτων δύο καὶ πεντακισχιλίους. [27] μετὰ δὲ τὴν τούτων τροπὴν καὶ ἀπώλειαν ἐπεστράτευσεν καὶ ἐπὶ Εφρων πόλιν ὀχυράν, ἐν ᾗ κατῴκει Λυσίας καὶ πάμφυλα πλήθη, νεανίαι δὲ ῥωμαλέοι πρὸ τῶν τειχέων καθεστῶτες εὐρώστως ἀπεμάχοντο, ἔνθα δὲ ὀργάνων καὶ βελῶν πολλαὶ παραθέσεις ὑπῆρχον. [28] ἐπικαλεσάμενοι δὲ τὸν δυνάστην τὸν μετὰ κράτους συντρίβοντα τὰς τῶν πολεμίων ἁλκὰς ἔλαβον τὴν πόλιν ὑποχείριον, κατέστρωσαν δὲ τῶν ἔνδον εἰς μυριάδας δύο πεντακισχιλίους. [29] ἀναζεύξαντες δὲ ἐκεῖθεν ὥρμησαν ἐπὶ Σκυθῶν πόλιν ἀπέχουσαν ἀπὸ Ιεροσολύμων σταδίους ἑξακοσίους. [30] ἀπομαρτυρησάντων δὲ τῶν ἐκεῖ καθεστώτων Ιουδαίων, ἣν οἱ Σκυθοπολῖται ἔσχον πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν καὶ ἐν τοῖς τῆς ἀτυχίας καιροῖς ἥμερον ἀπάντησιν, [31] εὐχαριστήσαντες καὶ προσπαρακαλέσαντες καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πρὸς τὸ γένος εὐμενεῖς εἶναι παρεγενήθησαν εἰς Ιεροσόλυμα τῆς τῶν ἑβδομάδων ἑορτῆς οὔσης ὑπογύου. [32] Μετὰ δὲ τὴν λεγομένην πεντηκοστὴν ὥρμησαν ἐπὶ Γοργίαν τὸν τῆς Ιδουμαίας στρατηγόν. [33] ἐξῆλθεν δὲ μετὰ πεζῶν τρισχιλίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων. [34] παραταξαμένους δὲ συνέβη πεσεῖν ὀλίγους τῶν Ιουδαίων. [35] Δοσίθεος δέ τις τῶν τοῦ Βακήνορος, ἔφιππος ἀνὴρ καὶ καρτερός, εἴχετο τοῦ Γοργίου καὶ λαβόμενος τῆς χλαμύδος ἦγεν αὐτὸν εὐρώστως καὶ βουλόμενος τὸν κατάρατον λαβεῖν ζωγρίαν, τῶν ἱππέων τινὸς Θρᾳκῶν ἐπενεχθέντος αὐτῷ καὶ τὸν ὦμον καθελόντος διέφυγεν ὁ Γοργίας εἰς Μαρισα. [36] τῶν δὲ περὶ τὸν Εσδριν ἐπὶ πλεῖον μαχομένων καὶ κατακόπων ὄντων ἐπικαλεσάμενος Ιουδας τὸν κύριον σύμμαχον φανῆναι καὶ προοδηγὸν τοῦ πολέμου· [37] καταρξάμενος τῇ πατρίῳ φωνῇ τὴν μεθ᾽ ὕμνων κραυγὴν ἐνσείσας ἀπροσδοκήτως τοῖς περὶ τὸν Γοργίαν, τροπὴν αὐτῶν ἐποιήσατο. [38] Ιουδας δὲ ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα ἦκεν εἰς Οδολλαμ πόλιν· τῆς δὲ ἑβδομάδος ἐπιβαλλούσης κατὰ τὸν ἐθισμὸν ἁγνισθέντες αὐτόθι τὸ σάββατον διήγαγον. [39] τῇ δὲ ἐχομένῃ ἦλθον οἱ περὶ τὸν Ιουδαν καθ᾽ ὃν χρόνον τὸ τῆς χρείας ἐγεγόνει, τὰ σώματα τῶν προπεπτωκότων ἀνακομίσασθαι καὶ μετὰ τῶν συγγενῶν ἀποκαταστῆσαι εἰς τοὺς πατρῴους τάφους. [40] εὗρον δὲ ἑκάστου τῶν τεθνηκότων ὑπὸ τοὺς χιτῶνας ἱερώματα τῶν ἀπὸ Ιαμνείας εἰδώλων, ἀφ᾽ ὧν ὁ νόμος ἀπείργει τοὺς Ιουδαίους· τοῖς δὲ πᾶσι σαφὲς ἐγένετο διὰ τήνδε τὴν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αἰτίαν τούσδε πεπτωκέναι. [41] πάντες οὖν εὐλογήσαντες τὰ τοῦ δικαιοκρίτου κυρίου τοῦ τὰ κεκρυμμένα φανερὰ ποιοῦντος [42] εἰς ἱκετείαν ἐτράπησαν ἀξιώσαντες τὸ γεγονὸς ἁμάρτημα τελείως ἐξαλειφθῆναι. ὁ δὲ γενναῖος Ιουδας παρεκάλεσε τὸ πλῆθος συντηρεῖν αὐτοὺς ἀναμαρτήτους εἶναι ὑπ᾽ ὄψιν ἑωρακότας τὰ γεγονότα διὰ τὴν τῶν προπεπτωκότων ἁμαρτίαν. [43] ποιησάμενός τε κατ᾽ ἀνδρολογίαν εἰς ἀργυρίου δραχμὰς δισχιλίας ἀπέστειλεν εἰς Ιεροσόλυμα προσαγαγεῖν περὶ ἁμαρτίας θυσίαν πάνυ καλῶς καὶ ἀστείως πράττων ὑπὲρ ἀναστάσεως διαλογιζόμενος· [44] εἰ μὴ γὰρ τοὺς προπεπτωκότας ἀναστῆναι προσεδόκα, περισσὸν καὶ ληρῶδες ὑπὲρ νεκρῶν εὔχεσθαι· [45] εἴτε ἐμβλέπων τοῖς μετ᾽ εὐσεβείας κοιμωμένοις κάλλιστον ἀποκείμενον χαριστήριον, ὁσία καὶ εὐσεβὴς ἡ ἐπίνοια· ὅθεν περὶ τῶν τεθνηκότων τὸν ἐξιλασμὸν ἐποιήσατο τῆς ἁμαρτίας ἀπολυθῆναι.

13

Entumba ya Antiyokusi wa karhânu n'eya Lisiyasi- Okunigwa kwa Menelasi

[1] Omu mwâka gwa igana na makumi anni na mwenda, Abayahudi banacimanya omwanzi oku Antiyokusi Epatori arhabâlîre Obuyahudi n'Engabo nyinji, [2] n'oku omulezi wâge Lisiyasi ye anali murhambo wâge, oku bayishire bôshi naye ngasi muguma muli bo alongoline engabo yâge mwandu ya bantu bihumbi igana na ikumi lya basirika bagereki bayisha balambagira n'a-magulu, bihumbi birhânu na magana asharhu ga banyakulwira oku nfarasi, njavu makumi abirhi n'ibirhi, na ngâlè magana asharhu zôshi zihêkerinye ebyoji. [3] Menelasi naye acîhira kulibo, ci erhi na mwenge, ajaga ashumikashumika Antiyokusi arhali mpu lyo ayôkola ecihugo câge, ci mpu lyo nkaba okwola kwamushubiza omu cikono câge. [4] Ci kwônene, Mwâmi w'abâmi azûsa obukunizi bwa Antiyokusi kuli eyôla ncuku, n'erhi Lisiyasi amanyîsa mwâmi oku Menelasi ye oli imerero ly'amabî gôshi badwîrhe babona omu cihugo, Antiyokusi arhegeka mpu bamuhêke e Bereya banajimuyîrhirayo nk'oku enge-so z'eyôla munda zinarhegesire. [5] Eyôla Bereya eba omutungo gwa makoro makumi arhânu guyunjwîre luvu n'amasini g'okuzunguluka empande, ganakaz'iyôrha gakwêba omuntu omu luvù ngasi lunda. [6] Eyôla munda yo bakazâg'igendiyîrhira omuntu w'obushambo bw'isakrilego, nîsi erhi olya wu-ndi wàli mwîsi mukulu. [7] Kwo Menelasi afirage ntyôla, ali muntu arhacigonza-gya okushimba amarhegeko. Ciru arhabishagwa. [8] Kulya kubà akazâg'ihemukira oluhêrero n'obwôla omuliro gwalwo n'oluvù lwako byali binjà, kwali kwinjà naye afire omu luvù.

Abayahudi bashenga hôfi n'e Modini banayumvubwa

[9] Mwâmi anaciyîsha n'enkengêro z'obwisi emurhima, ali alalîre okulibuza Abayahudi kurhalusa îshe. [10] Amango Yuda amanyaga okwôla, arhegeka abantu bôshi mpu bakashenga Nyakasane budufu na mûshi ashubirhabàla nk'oku anayôrhaga arhabâla lyo balekinyagwa kandi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amarhegeko, ecihugo, n'akâ-Nyamuzinda, [11] mpu arhazigaga mâshi olubaga lwàli lukola lurhondire okuhûmûka, mpu lushubikumba omu maboko g'abantu bagalugalu. [12] Erhi bôshi babà bamayukiriza ery'irhegeko, bamanashenga Nyakasane obwonjo omu kuvugumula emirenge, omu kucîshalisa n'omu kukaz'ifukamiriza nsiku isharhu, Yuda anacibabwîra ebinwa by'okubaha omurhima anabakomêreza mpu babè bacirheganyize. [13] Erhi aba amashambâla bôshi n'abashamuka, bahiga mpu ba-rhazigaga mwâmi ahika omu cihugo c'e Buyahudi n'engabo yâge, mpu bamanye ankanarhôla Yeruzalemu, ci mpu bakanye balikûle, babone okubajira n'oburhabâle bwa Nyamuzinda. [14] Okubundi, erhi àba amacihira omu maboko ga Nyamuzinda, anacikomêreza abâbo mpu balwe kuhika bafire amarhegeko gâbo, akâ-Nyamuzinda kâbo n'ecishagala câbo, ecihugo câbo n'engeso zâbo, anacikereka engabo yâge hôfi na Modini. [15] Erhi aba àmahà abâge akanwa balwamwo, mpu: «Okuhima kuli kwa Nyakasane!», anacicîshoga muli bo abâna b'entwâli, ahiga anacirhabâlira ecihando ca mwâmi budufu. Abayîrhamwo bihumbi bibirhi, abahimira omwôla cihando câbo, ayîrha n'enjavu yakazâgilongolera ezâbo. [16] Ntyo akavango n'ecôbà byayunjula omu cihando; bacîgendera erhi bamahimana n'oburhwâli. [17] Erhi bucanûla erhi mìra bamalaga oku bulanzi bwa Nyamuzinda owarhabâlaga Yuda.

Antiyokusi wa karhânu ayumvanya n' Abayahudi

[18] Enyuma ly'okwôla, mwâmi arhangigera oburbwâli bw'Abayahudi, agereza okurhôla ebihugo n'obwenge. [19] Arhêra Beti-Shuri bantu bazibuzibu b'Abayahudi, ci bashubimukungusha muli akôla karhumbi, obwa kabirhi ahimwa. [20] Ci mw'agôla mango Yuda akazirhumira abôla bali bazongolosirwe n'ababisha ngasi ebi banali balagirirekwo byôshi. [21] Ci kwône Rodokosi, w'omu murhwe gw'Abayahudi abwîra abashombanyi amahwe g'Abayahudi. Obwo Abayahudi bamulongereza balinda bamuhikakwo; bagendimuhira omu mpami-kwa, buzinda bamuyîrha. [22] Obwôla bwa kabirhi, mwâmi asêzibwa okuyumva-nya n'abôla ali arhabâlire e Beti-Shuri, abahà okuboko nabo bamuhà okwabo. Aciyegûla arhêra abalwi ba Yuda, kandi ahimwa. [23] Ci kwônene erhi ayumva oku Filipo wasigalaga ekà oku birugu anagomire aha Antiyokiya, arhemuka ayinjibana Abayahudi n'ebinwa binjà, abalaganya ngasi ebi bali babwîne akwânîne, bayumvanya bôshi, ahâna enterekêro, akuza akâ-Nyamuzinda, akenga ahantu hatagatîfu, nka muntu muhânyi ocikênzire. [24] Anaciyankirira Makabeyo bwinjà, asiga ayimanzize omurhambo ye Hegemonide, àli wa musirika, arhambula kurhenga e Ptolemayisi kujà emw'aba Gereniani. [25] Ci kwônene, erhi mwâmi aja e Ptolemayisi, olubaga lwamubwîra oku barhacisimiri ebyo bayumvanyagyakwo, n'oku mulibyo hali ebi barhacishimba. [26] Lisiasi aja kagombe, asamba nk'oku anahashire, ayumvisa olubaga, alurhûliriza anagalicishubirira e Antiyokiya. Kwo mwâmi ayishaga arhabire ntyôla, kwo anahimirwe ntyo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 13

[1] Τῷ δὲ ἐνάτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει προσέπεσεν τοῖς περὶ τὸν Ιουδαν ᾽Αντίοχον τὸν Εὐπάτορα παραγενέσθαι σὺν πλήθεσιν ἐπὶ τὴν Ιουδαίαν [2] καὶ σὺν αὐτῷ Λυσίαν τὸν ἐπίτροπον καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἕκαστον ἔχοντα δύναμιν ῾Ελληνικὴν πεζῶν μυριάδας ἕνδεκα καὶ ἱππέων πεντακισχιλίους τριακοσίους καὶ ἐλέφαντας εἴκοσι δύο, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα τριακόσια. [3] συνέμειξεν δὲ αὐτοῖς καὶ Μενέλαος καὶ παρεκάλει μετὰ πολλῆς εἰρωνείας τὸν ᾽Αντίοχον, οὐκ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς πατρίδος, οἰόμενος δὲ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς κατασταθήσεσθαι. [4] ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν βασιλέων ἐξήγειρεν τὸν θυμὸν τοῦ ᾽Αντιόχου ἐπὶ τὸν ἀλιτήριον, καὶ Λυσίου ὑποδείξαντος τοῦτον αἴτιον εἶναι πάντων τῶν κακῶν, προσέταξεν, ὡς ἔθος ἐστὶν ἐν τῷ τόπῳ, προσαπολέσαι ἀγαγόντας εἰς Βέροιαν. [5] ἔστιν δὲ ἐν τῷ τόπῳ πύργος πεντήκοντα πήχεων πλήρης σποδοῦ, οὗτος δὲ ὄργανον εἶχεν περιφερὲς πάντοθεν ἀπόκρημνον εἰς τὴν σποδόν. [6] ἐνταῦθα τὸν ἱεροσυλίας ἕνοχον ἢ καί τινων ἄλλων κακῶν ὑπεροχὴν πεποιημένον ἅπαντες προσωθοῦσιν εἰς ὄλεθρον. [7] τοιούτῳ μόρῳ τὸν παράνομον συνέβη θανεῖν μηδὲ τῆς γῆς τυχόντα Μενέλαον· [8] πάνυ δικαίως· ἐπεὶ γὰρ συνετελέσατο πολλὰ περὶ τὸν βωμὸν ἁμαρτήματα, οὗ τὸ πῦρ ἁγνὸν ἦν καὶ ἡ σποδός, ἐν σποδῷ τὸν θάνατον ἐκομίσατο. [9] Τοῖς δὲ φρονήμασιν ὁ βασιλεὺς βεβαρβαρωμένος ἤρχετο τὰ χείριστα τῶν ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγονότων ἐνδειξόμενος τοῖς Ιουδαίοις. [10] μεταλαβὼν δὲ Ιουδας ταῦτα παρήγγειλεν τῷ πλήθει δι᾽ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπικαλεῖσθαι τὸν κύριον, εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε, καὶ νῦν ἐπιβοηθεῖν τοῖς τοῦ νόμου καὶ πατρίδος καὶ ἱεροῦ ἁγίου στερεῖσθαι μέλλουσιν [11] καὶ τὸν ἄρτι βραχέως ἀνεψυχότα λαὸν μὴ ἐᾶσαι τοῖς δυσφήμοις ἔθνεσιν ὑποχειρίους γενέσθαι. [12] πάντων δὲ τὸ αὐτὸ ποιησάντων ὁμοῦ καὶ καταξιωσάντων τὸν ἐλεήμονα κύριον μετὰ κλαυθμοῦ καὶ νηστειῶν καὶ προπτώσεως ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς ἀδιαλείπτως παρακαλέσας αὐτοὺς ὁ Ιουδας ἐκέλευσεν παραγίνεσθαι. [13] καθ᾽ ἑαυτὸν δὲ σὺν τοῖς πρεσβυτέροις γενόμενος ἐβουλεύσατο πρὶν εἰσβαλεῖν τοῦ βασιλέως τὸ στράτευμα εἰς τὴν Ιουδαίαν καὶ γενέσθαι τῆς πόλεως ἐγκρατεῖς ἐξελθόντας κρῖναι τὰ πράγματα τῇ τοῦ θεοῦ βοηθείᾳ. [14] δοὺς δὲ τὴν ἐπιτροπὴν τῷ κτίστῃ τοῦ κόσμου παρακαλέσας τοὺς σὺν αὐτῷ γενναίως ἀγωνίσασθαι μέχρι θανάτου περὶ νόμων, ἱεροῦ, πόλεως, πατρίδος, πολιτείας· περὶ δὲ Μωδεϊν ἐποιήσατο τὴν στρατοπεδείαν. [15] ἀναδοὺς δὲ τοῖς περὶ αὐτὸν σύνθημα “θεοῦ νίκης” μετὰ νεανίσκων ἀρίστων κεκριμένων ἐπιβαλὼν νύκτωρ ἐπὶ τὴν βασιλικὴν αὐλὴν τὴν παρεμβολὴν ἀνεῖλεν εἰς ἄνδρας δισχιλίους, καὶ τὸν πρωτεύοντα τῶν ἐλεφάντων σὺν τῷ κατ᾽ οἰκίαν ὄντι συνεκέντησεν [16] καὶ τὸ τέλος τὴν παρεμβολὴν δέους καὶ ταραχῆς ἐπλήρωσαν καὶ ἐξέλυσαν εὐημεροῦντες· [17] ὑποφαινούσης δὲ ἤδη τῆς ἡμέρας τοῦτο ἐγεγόνει διὰ τὴν ἐπαρήγουσαν αὐτῷ τοῦ κυρίου σκέπην. [18] ῾Ο δὲ βασιλεὺς εἰληφὼς γεῦμα τῆς τῶν Ιουδαίων εὐτολμίας κατεπείρασεν διὰ μεθόδων τοὺς τόπους. [19] καὶ ἐπὶ Βαιθσουρα φρούριον ὀχυρὸν τῶν Ιουδαίων προσῆγεν, ἐτροποῦτο, προσέκρουεν, ἠλαττονοῦτο· [20] τοῖς δὲ ἔνδον Ιουδας τὰ δέοντα εἰσέπεμψεν. [21] προσήγγειλεν δὲ τὰ μυστήρια τοῖς πολεμίοις Ροδοκος ἐκ τῆς Ιουδαϊκῆς τάξεως· ἀνεζητήθη καὶ κατελήμφθη καὶ κατεκλείσθη. [22] ἐδευτερολόγησεν ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐν Βαιθσουροις, δεξιὰν ἔδωκεν, ἔλαβεν, ἀπῄει, προσέβαλεν τοῖς περὶ τὸν Ιουδαν, ἥττων ἐγένετο, [23] μετέλαβεν ἀπονενοῆσθαι τὸν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Φίλιππον ἐν ᾽Αντιοχείᾳ τὸν ἀπολελειμμένον ἐπὶ τῶν πραγμάτων, συνεχύθη, τοὺς Ιουδαίους παρεκάλεσεν, ὑπετάγη καὶ ὤμοσεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις, συνελύθη καὶ θυσίαν προσήγαγεν, ἐτίμησεν τὸν νεὼ καὶ τὸν τόπον ἐφιλανθρώπησεν· [24] καὶ τὸν Μακκαβαῖον ἀπεδέξατο, κατέλιπεν στρατηγὸν ἀπὸ Πτολεμαίδος ἕως τῶν Γερρηνῶν ᾽Ηγεμονίδην. [25] ἦλθεν εἰς Πτολεμαίδα· ἐδυσφόρουν περὶ τῶν συνθηκῶν οἱ Πτολεμαεῖς, ἐδείναζον γὰρ ὑπὲρ ὧν ἠθέλησαν ἀθετεῖν τὰς διαστάλσεις. [26] προσῆλθεν ἐπὶ τὸ βῆμα Λυσίας, ἀπελογήσατο ἐνδεχομένως, συνέπεισεν, κατεπράυνεν, εὐμενεῖς ἐποίησεν, ἀνέζευξεν εἰς ᾽Αντιόχειαν. οὕτω τὰ τοῦ βασιλέως τῆς ἐφόδου καὶ τῆς ἀναζυγῆς ἐχώρησεν.

14

VII. Entumba ya Nikanori murhambo w'akashala ka Demetriyusi wa burhanzi - Olusiku lwa Nikanori

Oburhabâle bw'omudâhwa Alkimi

[1] Erhi kugera myâka isharhu, Yuda bôshi n'abâbo banaciyumva oku Demetriyusi mwene Selekusi, erhi aba amashûbûza engabo, akanya ajicumbika ah'izîko lya Tripoli, alidwîrhe engabo mwandu n'amârho. [2] Erhi aba amanyaga ecihugo ayirhamwo omwâmi waco ye Antiyokusi n'omulezi wâge Lisiasi. [3] Muntu muguma ye Alkimi erhi aba amayus'iyîmanikwa mudâhwa mukulu, arhondêra okucîhemula n'oluhinzo n'obwo agôla mango Abayahudi ba-rhayêrekeraga emunda abapagani bali mpu ntà bucire kuli bo ciru n'oku batagatifu. [4] Ayîsha aja emunda mwâmi Demetriyusi ali, mwàli omu mwâka gwa igana na makumi arhânu, anacimurhûla ecimanè c'amasholo n'omushugushugu, ayûshûlakwo n'agandi mashami g'emizêti nk'oku banakomerera okurhûla omu kâ-Nyamuzinda; n'olwo lusiku arhacijiraga hindi bilushire ahôla. [5] Ci abêrwa abona agandi mango g'obunguke okw'isirhe lyâge, erhi Demetriyusi amuhamagala omw'ihano, amudôsa kurhi Abayahudi bayôsire na mihigo miei bagwêrhe. Anacimushuza erhi: [6] Abayahudi baderhwa ba Hasidimi, bo balimo Yuda Makabeyo ye murhambo wâbo, abôla badwîrhe balêrha akavango n'obugoma omu bantu; barhaziga obwâmi bwobona omurhûla. [7] Lolà oku banyazire ecikono câni nahabagwa na bashakulûza, nalonza okuderha obudâhwa bukulu bw'obûla nyîshire emund'oli. [8] Burhanzi nti nyôrhe mbwîzire mwâmi, bulya ntakaziga ebyâge byasherêra, na kandi nti lyo nkola bwinjà oku bya bene wîrhu bulya obuhalanjisi bw'abôla bantu bwalibuzize bene wîrhu okurhashingânîni. [9] Yâgirwa waliha, hano obà wamamanya nâwe bwinjà ebyôla bintu, alole kurhi wankayôkolamwo eci cihugo cîrhu n'ishanja lirhu lyamarhindibuka, ojire nk'oku ogûla murhima gurhuma osîmwa n'abantu bôshi gunali. [10] Bulya oku Yuda anacibamw'omûka kwo n'ecihugo cirhasag'ibona murhûla.

[11] Erhi aba amashambâla ntyo, abandi bîra ba mwâmi, balya bakazâg'ibi-gwabigwa amango

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bayumvagya baderha oku biyêrekîre Yuda, banarhondêra okushumika mwâmi Demetriyusi. [12] Anacihamagala ho na halya Nikanori wali oshokoline omulongo gw'enjavu, anacimujira murhambo w'engabo yagendi- lwà e Buyahudi, anacimurhuma mpu agende ho na halya. [13] Anamurhegeka mpu ayîrhe Yuda, mpu n'abâbo abashandabanye, anayimike Alkimi mudâhwa mukulu w'akâ-Nyamuzinda kakulu.

[14] Oku bundi, balya barhengaga omu Buyahudi bayîsha bayâka Yuda, bulya bàlî bapagani bôshi bashûbûzanya, murhwe muguma gwajakwo Nikanori, bamanya mpu nkaba bayumgukira oku buhanya n'oku mugereko gwayishira Abayahudi.

Okuyumvanya kwa Nikanori bôshi na Yuda

[15] Erhi Abayahudi banayumva oku Nikanori ayîshire arhabire bôshi n'amashanja, bacîshiga akatulo, banacishenga Olya waderhaga mpu olubaga lwâge luyôrhe lubâho ensiku zôshi, Olya onakaz'ibarhabâla ngasi mango. [16] Oku irhegeko ly'omurhambo wâbo banaciyîmuka ho na halya, lwagendibumbana omu murhundu gwa Desawu. [17] Simoni mulumuna wa Yuda arhangibà ye otula entambala kuli Nikanori, ci erhi afuduka n'obukali bw'abashombanyi, acîtûnda ci erhi kurhanali kunene. [18] Nikanori erhi ayumva kurhi oburhwâli bw'abi-ra ba Yuda buli na kurhi bazigira bwenêne ecihugo câbo, arhînya okubulaga omukò mpu lyo ahima. [19] Anacilika entumwa Posidoniyusi, Teodoti, na Matatiyasi emunda Abayahudi balî, mpu babarhege amaboko nabo babahe okwabo.

[20] Erhi aba amarhanya bwìnjinja kuli ebyôla binwa, agend'ibimanyîsa Engabo yâge yôshi n'erhi kumanyîkana oku bôshi badesire kuguma, bayêmêra okunywâna. [21] Batwa olusiku abôla barhambo bashimânana bône na bône; ngasi lunda lwakarhenga engâlè nguma erya enabambirwemwo bwinjà ah'okutamala. [22] Ci kwônene Yuda arhangifulika engabo n'emirasano yâbo omu hantu hanakwânîne ebwa kuyôboha obulyâlya bwa abashombanyi. Erhi bayûs'ishambâla banywâna. [23] Nikanori ageza nsiku nsungunu aha Yeruzalemu buzira kujiraho abantu kugalugalu, enyuma ly'aho alîka engabo bali bôshi nayo mpu bashubire omu mwababwè. [24] Ngasi mango erhi bôshi na Yuda banali, ali amurhonyize. [25] Akomêreza Yuda mpu aje omu buhya, aburhe n'abâna. Yuda aja omu buhya alama n'omurhûla, anasîma bwenêne omu kalamo kâge.

Alkimi ashonza entambala. Nikanori arhêra akâ-Nyamuzinda

[26] Alkimi erhi abona kurhi badwîrhe baderha kuguma, ayanka empamiso (Iwandiko) ya kulya banywanaga, ayijana emunda Demetriyusi ali, anacimubwîra mpu Nikanori agwêrhe yindiyindi mihigo erhalingânîni n'emihigo ya mwâmi, bulya amanyîsize oku omukûla wâge anali Yuda, omushombanyi wa mwamî. [27] Mwâni akunira bwenêne, n'omu kushumikwa n'obunywesi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bw'eyôla ndyâlya ayandikira Nikanori oku arhankalembera okwôla kunywâna kwâbo banywânaga n'oku arhegesire barhume Yuda Makabeyo e Antiyokiya anali mushwêke.

[28] Nikanori erhi abona olwo lwandikwo, azânwa bwenêne, ayumva oku kuli kuzibu okuzâza eco cihango banywânaga, n'obwo Yuda ntà kantu kabi ajizire. [29] Ci kwônene bulya kurhankacihashikîne okurhaluka akanwa ka mwâmi, akalonza amango minjà g'okugwârha Yuda n'obwenge. [30] Makabeyo naye olwâge lunda akabona oku Nikanori akola aja aba muzibuzibu emunda ali, n'oku bakazâg'ishambâla naye bwinjà lero kukola kuzibu, ayumva oku obwôla buzibu burhaciri bwa buholo, ashûbûza bantu basungunu omu bantu bâge ayongoloka Nikanori. [31] Erhi abona oku ehilume hyamusingire obwenge, akanya, aja aha luhêrero lutagatîfu n'abadâhwa bali barherekîre enterekêro y'obworhere, anacibarhegeka mpu bamuhe olya muntu. [32] Erhi bacîgasha mpu ba-rhamanyiri olunda ali, [33] Nikanori alambûlira okuboko emunda akâ-Nyamuzinda kali, alahira aderha erhi: «Akaba murhandwirhiri Makabeyomuyîshe mumushwêsire, nnashandaze akala kâ-Nyamuzinda kagishe okw'idaho, nnampongole olula luhêrero, nyûbakeho enyumpa nyinjinjà ya Dionisiusi.» [34] Oku anayus'iderha ahuluka ho n'aho. Oku bundi abadâhwa bayînamulira amaboko enyanya barhondêra okushenga Olya orhegeka amashanja gôshi onayôrha abalwira, mpu: [35] «Yâgirwa Nyamuzinda, W'oyu orhalagiriri kuli kantu kaci, wasîmire erhi akala kâ-Nyamuzinda obamwo kayûbakwa ekarhî kîrhu. [36] Bunôla Yâgirwa, rhukusengire we Mwimâna w'obwîmâna bwôshi, olangâge wênene aka kâ-Nyamuzinda kalek'ihemulwa, eyi nyumpa yâwe erhacijira nsiku nyinganaci ecêsibwe.

Olufu lwa Razisi

[37] Oku bundi muntu muguma ye Razisi, muguma omu bashamuka ba Yeruzalemu, agend'ishobekwa emunda Nikanori ali, abaga muntu wasîmaga bwenêne bene wâbo, anali muntu wa lukengwa, ciru bakazâg'imuderha mpu ye iîshe w'Abayahudi erhi minjà gâge garhuma. [38] Ebwa kubà omu mango ga mîra, galya mango okuyêgera abapagani gwali muziro, bàli bamutwîrîre okufà erhi kubà mushibirizi w'obuyahudi bwâge kurhuma. Ciru omu kubulanga arhababaliraga oli omubiri gwâge, oli n'obuzîne bwâge. [39] Omu kulonza okuyeêrekana enshombo yâge emw'Abayahudi, Nikanori arhuma basirika magana arhânu mpu bagendimugwârha. [40] Ali alangâlire mpu omu kumugwârha ababazamwo Abayahudi. [41] Eyôla ngabo yàli ekola eri hôfi h'okugwârha eyôla nyumpa n'okubêra omu muhango munene, bàli bamahâna irhegeko mpu bayôce enyumvi. Ci erhi Razisi akola ali hôfi agwarhwe hyaciri hisanzi hitya hyône, arhôla engôrho acîfundayo. [42] Asîma okufà nka muluzi ahâli h'okukumba omu maboko g'ababisha n'okujacirwa okurhakwânîni obuluzi bwâge. [43] Ci ebwa kubà omu kucifunda engôrho dubaduba arhamanyagikoza ahankayîrha duba, erhi abona erya ngabo yôshi ecirhunika oku mihango, alibirha n'oburhwâli bwôshi oku nyanya ly'e côgo, aciguga akîrumè oku bantu. [44] Bôshi bamuhà rowegu, ahirima halya bayâkaga. [45] Oku aciri ahûmagira ashubiyimanga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'oburhwâli, anayîsha ajababa miko, anayunjuwire ecihulu c'okuyôbohya, anacirhulukâna omu lubaga bulibirha, okubundi agend'iyimanga okw'ibuye lyàli oku ntuli. 46 Oku omukò gwamuhwamo, akacîbulula amalà n'amaboko gâge gombi, agafumbarha agabanda olubaga, erhi anadwîrhe ashenga Lulema ye Nn'obuzîne mpu amugalulire byôshi lusiku luguma[y]. Ko afire ntyôla.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 14

1 Μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον προσέπεσεν τοῖς περὶ τὸν Ιουδαν Δημήτριον τὸν τοῦ Σελεύκου διὰ τοῦ κατὰ Τρίπολιν λιμένος εἰσπλεύσαντα μετὰ πλήθους ἰσχυροῦ καὶ στόλου 2 κεκρατηκέναι τῆς χώρας ἐπανελόμενον Ἀντίοχον καὶ τὸν τούτου ἐπίτροπον Λυσίαν. 3 Ἄλκιμος δέ τις προγεγονὼς ἀρχιερεύς, ἑκουσίως δὲ μεμολυσμένος ἐν τοῖς τῆς ἀμειξίας χρόνοις, συννοήσας ὅτι καθ' ὁντιναοῦν τρόπον οὐκ ἔστιν αὐτῷ σωτηρία οὐδὲ πρὸς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ἔτι πρόσοδος, 4 ἦκεν πρὸς τὸν βασιλέα Δημήτριον ὡς πρώτῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει προσάγων αὐτῷ στέφανον χρυσοῦν καὶ φοίνικα, πρὸς δὲ τούτοις τῶν νομιζομένων θαλλῶν τοῦ ἱεροῦ, καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡσυχίαν ἔσχεν. 5 καιρὸν δὲ λαβὼν τῆς ἰδίας ἀνοίας συνεργὸν προσκληθεὶς εἰς συνέδριον ὑπὸ τοῦ Δημητρίου καὶ ἐπερωτηθείς, ἐν τίνι διαθέσει καὶ βουλῇ καθέστηκαν οἱ Ιουδαῖοι, πρὸς ταῦτα ἔφη 6 Οἱ λεγόμενοι τῶν Ιουδαίων Ασιδαῖοι, ὧν ἀφηγεῖται Ιουδας ὁ Μακκαβαῖος, πολεμοτροφοῦσιν καὶ στασιάζουσιν οὐκ ἐῶντες τὴν βασιλείαν εὐσταθείας τυχεῖν. 7 ὅθεν ἀφελόμενος τὴν προγονικὴν δόξαν (λέγω δὴ τὴν ἀρχιερωσύνην) δεῦρο νῦν ἐλήλυθα 8 πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῶν ἀνηκόντων τῷ βασιλεῖ γνησίως φρονῶν, δεύτερον δὲ καὶ τῶν ἰδίων πολιτῶν στοχαζόμενος· τῇ μὲν γὰρ τῶν προειρημένων ἀλογιστίᾳ τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος οὐ μικρῶς ἀκληρεῖ. 9 ἕκαστα δὲ τούτων ἐπεγνωκὼς σύ, βασιλεῦ, καὶ τῆς χώρας καὶ τοῦ περιισταμένου γένους ἡμῶν προνοήθητι καθ' ἣν ἔχεις πρὸς ἅπαντας εὐαπάντητον φιλανθρωπίαν. 10 ἄχρι γὰρ Ιουδας περίεστιν, ἀδύνατον εἰρήνης τυχεῖν τὰ πράγματα. 11 τοιούτων δὲ ῥηθέντων ὑπὸ τούτου θᾶττον οἱ λοιποὶ φίλοι δυσμενῶς ἔχοντες τὰ πρὸς τὸν Ιουδαν προσεπύρωσαν τὸν Δημήτριον. 12 προχειρισάμενος δὲ εὐθέως Νικάνορα τὸν γενόμενον ἐλεφαντάρχην καὶ στρατηγὸν ἀναδείξας τῆς Ιουδαίας ἐξαπέστειλεν 13 δοὺς ἐντολὰς αὐτὸν μὲν τὸν Ιουδαν ἐπανελέσθαι, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ σκορπίσαι, καταστῆσαι δὲ Ἄλκιμον ἀρχιερέα τοῦ μεγίστου ἱεροῦ. 14 οἱ δὲ ἐπὶ τῆς Ιουδαίας πεφυγαδευκότες τὸν Ιουδαν ἔθνη συνέμισγον ἀγεληδὸν τῷ Νικάνορι τὰς τῶν Ιουδαίων ἀτυχίας καὶ συμφορὰς ἰδίας εὐημερίας δοκοῦντες ἔσεσθαι. 15 Ἀκούσαντες δὲ τὴν τοῦ Νικάνορος ἔφοδον καὶ τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἐθνῶν καταπασάμενοι γῆν ἐλιτάνευον τὸν ἄχρι αἰῶνος συστήσαντα τὸν αὐτοῦ λαόν, ἀεὶ δὲ μετ' ἐπιφανείας ἀντιλαμβανόμενον τῆς ἑαυτοῦ μερίδος. 16 προστάξαντος δὲ τοῦ ἡγουμένου ἐκεῖθεν εὐθέως ἀναζεύξας συμμίσγει αὐτοῖς ἐπὶ κώμην Δεσσαου. 17 Σιμων δὲ ὁ ἀδελφὸς Ιουδου συμβεβληκὼς ἦν

[y] **14.46** Okusengerera abafîre kuyêrekîne oku Abayahudi bàli bayemire ak'irhu oku amasâla ganarhabâle abafîre. Kandi okwo kuyêrekîne oku omu buyêmêre bwâbo, abafire banarhabâle abacizîne, Lolà 2Mak 15.12

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τῷ Νικάνορι, βραδέως δὲ διὰ τὴν αἰφνίδιον τῶν ἀντιπάλων ἀφασίαν ἐπταικώς· [18] ὅμως δὲ ἀκούων ὁ Νικάνωρ ἦν εἶχον οἱ περὶ τὸν Ιουδαν ἀνδραγαθίαν καὶ ἐν τοῖς περὶ τῆς πατρίδος ἀγῶσιν εὐψυχίαν, ὑπευλαβεῖτο τὴν κρίσιν δι᾽ αἱμάτων ποιήσασθαι. [19] διόπερ ἔπεμψεν Ποσιδώνιον καὶ Θεόδοτον καὶ Ματταθιαν δοῦναι καὶ λαβεῖν δεξιάς. [20] πλείονος δὲ γενομένης περὶ τούτων ἐπισκέψεως καὶ τοῦ ἡγουμένου τοῖς πλήθεσιν ἀνακοινωσαμένου καὶ φανείσης ὁμοψήφου γνώμης ἐπένευσαν ταῖς συνθήκαις. [21] ἐτάξαντο δὲ ἡμέραν ἐν ᾗ κατ᾽ ἰδίαν ἥξουσιν εἰς τὸ αὐτό· καὶ προῆλθεν παρ᾽ ἑκάστου δίφραξ, ἔθεσαν δίφρους. [22] διέταξεν Ιουδας ἐνόπλους ἑτοίμους ἐν τοῖς ἐπικαίροις τόποις, μήποτε ἐκ τῶν πολεμίων αἰφνιδίως κακουργία γένηται· τὴν ἁρμόζουσαν ἐποιήσαντο κοινολογίαν. [23] διέτριβεν ὁ Νικάνωρ ἐν Ιεροσολύμοις καὶ ἔπραττεν οὐθὲν ἄτοπον, τοὺς δὲ συναχθέντας ἀγελαίους ὄχλους ἀπέλυσεν. [24] καὶ εἶχεν τὸν Ιουδαν διὰ παντὸς ἐν προσώπῳ, ψυχικῶς τῷ ἀνδρὶ προσεκέκλιτο. [25] παρεκάλεσεν αὐτὸν γῆμαι καὶ παιδοποιήσασθαι· ἐγάμησεν, εὐστάθησεν, ἐκοινώνησεν βίου. [26] Ὁ δὲ Ἄλκιμος συνιδὼν τὴν πρὸς ἀλλήλους εὔνοιαν καὶ τὰς γενομένας συνθήκας λαβὼν ἦκεν πρὸς τὸν Δημήτριον καὶ ἔλεγεν τὸν Νικάνορα ἀλλότρια φρονεῖν τῶν πραγμάτων· τὸν γὰρ ἐπίβουλον τῆς βασιλείας Ιουδαν αὐτοῦ διάδοχον ἀναδεῖξαι. [27] ὁ δὲ βασιλεὺς ἔκθυμος γενόμενος καὶ ταῖς τοῦ παμπονήρου διαβολαῖς ἐρεθισθεὶς ἔγραψεν Νικάνορι φάσκων ὑπὲρ μὲν τῶν συνθηκῶν βαρέως φέρειν, κελεύων δὲ τὸν Μακκαβαῖον δέσμιον ἐξαποστέλλειν εἰς Ἀντιόχειαν ταχέως. [28] προσπεσόντων δὲ τούτων τῷ Νικάνορι συνεκέχυτο καὶ δυσφόρως ἔφερεν, εἰ τὰ διεσταλμένα ἀθετήσει μηδὲν τἀνδρὸς ἠδικηκότος. [29] ἐπεὶ δὲ τῷ βασιλεῖ ἀντιπράττειν οὐκ ἦν, εὔκαιρον ἐτήρει στρατηγήματι τοῦτ᾽ ἐπιτελέσαι. [30] ὁ δὲ Μακκαβαῖος αὐστηρότερον διεξαγαγόντα συνιδὼν τὸν Νικάνορα τὰ πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν εἰθισμένην ἀπάντησιν ἀγροικότερον ἐσχηκότα νοήσας οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου τὴν αὐστηρίαν εἶναι συστρέψας οὐκ ὀλίγους τῶν περὶ αὐτὸν συνεκρύπτετο τὸν Νικάνορα. [31] συγγνοὺς δὲ ὁ ἕτερος ὅτι γενναίως ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐστρατήγηται, παραγενόμενος ἐπὶ τὸ μέγιστον καὶ ἅγιον ἱερὸν τῶν ἱερέων τὰς καθηκούσας θυσίας προσαγόντων ἐκέλευσεν παραδιδόναι τὸν ἄνδρα. [32] τῶν δὲ μεθ᾽ ὅρκων φασκόντων μὴ γινώσκειν ποῦ ποτ᾽ ἔστιν ὁ ζητούμενος, [33] προτείνας τὴν δεξιὰν ἐπὶ τὸν νεὼ ταῦτ᾽ ὤμοσεν Ἐὰν μὴ δέσμιόν μοι τὸν Ιουδαν παραδῶτε, τόνδε τὸν τοῦ θεοῦ σηκὸν εἰς πεδίον ποιήσω καὶ τὸ θυσιαστήριον κατασκάψω καὶ ἱερὸν ἐνταῦθα τῷ Διονύσῳ ἐπιφανὲς ἀναστήσω. [34] τοσαῦτα δὲ εἰπὼν ἀπῆλθεν· οἱ δὲ ἱερεῖς προτείναντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπεκαλοῦντο τὸν διὰ παντὸς ὑπέρμαχον τοῦ ἔθνους ἡμῶν ταῦτα λέγοντες [35] Σὺ κύριε τῶν ὅλων ἀπροσδεὴς ὑπάρχων ηὐδόκησας ναὸν τῆς σῆς σκηνώσεως ἐν ἡμῖν γενέσθαι· [36] καὶ νῦν, ἅγιε παντὸς ἁγιασμοῦ κύριε, διατήρησον εἰς αἰῶνα ἀμίαντον τόνδε τὸν προσφάτως κεκαθαρισμένον οἶκον. [37] Ραζις δέ τις τῶν ἀπὸ Ιεροσολύμων πρεσβυτέρων ἐμηνύθη τῷ Νικάνορι ἀνὴρ φιλοπολίτης καὶ σφόδρα καλῶς ἀκούων καὶ κατὰ τὴν εὔνοιαν πατὴρ τῶν Ιουδαίων προσαγορευόμενος. [38] ἦν γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις τῆς ἀμειξίας κρίσιν εἰσενηνεγμένος Ιουδαϊσμοῦ, καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ὑπὲρ τοῦ Ιουδαϊσμοῦ παραβεβλημένος μετὰ πάσης ἐκτενίας. [39] βουλόμενος δὲ Νικάνωρ πρόδηλον ποιῆσαι ἣν εἶχεν πρὸς τοὺς Ιουδαίους δυσμένειαν, ἀπέστειλεν στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους συλλαβεῖν αὐτόν· [40] ἔδοξεν γὰρ ἐκεῖνον συλλαβὼν τούτοις ἐνεργάσασθαι

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

συμφοράν. [41] τῶν δὲ πληθῶν μελλόντων τὸν πύργον καταλαβέσθαι καὶ τὴν αὐλαίαν θύραν βιαζομένων καὶ κελευόντων πῦρ προσάγειν καὶ τὰς θύρας ὑφάπτειν, περικατάληπτος γενόμενος ὑπέθηκεν ἑαυτῷ τὸ ξίφος [42] εὐγενῶς θέλων ἀποθανεῖν ἤπερ τοῖς ἁλιτηρίοις ὑποχείριος γενέσθαι καὶ τῆς ἰδίας εὐγενείας ἀναξίως ὑβρισθῆναι. [43] τῇ δὲ πληγῇ μὴ κατευθικτήσας διὰ τὴν τοῦ ἀγῶνος σπουδὴν καὶ τῶν ὄχλων ἔσω τῶν θυρωμάτων εἰσβαλλόντων ἀναδραμὼν γενναίως ἐπὶ τὸ τεῖχος κατεκρήμνισεν ἑαυτὸν ἀνδρωδῶς εἰς τοὺς ὄχλους. [44] τῶν δὲ ταχέως ἀναποδισάντων γενομένου διαστήματος ἦλθεν κατὰ μέσον τὸν κενεῶνα. [45] ἔτι δὲ ἔμπνους ὑπάρχων καὶ πεπυρωμένος τοῖς θυμοῖς ἐξαναστὰς φερομένων κρουνηδὸν τῶν αἱμάτων καὶ δυσχερῶν τῶν τραυμάτων ὄντων δρόμῳ τοὺς ὄχλους διελθὼν καὶ στὰς ἐπί τινος πέτρας ἀπορρῶγος [46] παντελῶς ἔξαιμος ἤδη γινόμενος προβαλὼν τὰ ἔντερα καὶ λαβὼν ἑκατέραις ταῖς χερσὶν ἐνέσεισε τοῖς ὄχλοις καὶ ἐπικαλεσάμενος τὸν δεσπόζοντα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πνεύματος ταῦτα αὐτῷ πάλιν ἀποδοῦναι τόνδε τὸν τρόπον μετήλλαξεν.

15

Nikanori alogarha

[1] Nikanori anaciyumva oku Abayahudi babà omu Samâriya, anacihiga okugend'ibalwîsa omu kahwenyenye, amango g'olwa Sabato. [2] Abayahudi bàli bôshi naye banacimubwîra mpu: omanye orhabajiraga okubî kwa bene okwo n'okuli nka kwa nsimba n'obuhalanjisi, ci okuze olusiku Olya Obona-byôshi akuzagya n'obutagatîfu bwâge. [3] Oku bundi olya kahenya anacidôsa mpu k'emalunga oku nkuba kubà omukulu warhegekaga olwa Sabato. [4] Banacimushuza mpu: «Ye Nyakasane Nyamubâho orhegeka empingu, ye wanarhegekaga mpu bakazilanga olwa kali nda.» [5] Olya kaheza anacidera erhi: «Nâni ndi mukulu hanôla igulu ntegesire, bayanke emirasano, banacijira oku mwâmi arhegesire». Ci kwônene arhahashaga okuyûkiriza ogwôla muhigo gwâge mubî.

Amahano n'ebilôrho bya Yuda

[6] Agôla mango, Nikanori akazâgihiga muli obwôla bucîbone bwâge, akâg'ilonza ecerekane oku Bayahudi bôshi oku anababahimire, [7] Yuda oderhwa Makabeyo yêhe arhahusagya okucîkubagira n'obulangâlire bunene, oku abona oburhabâle emwa Nyakasane. [8] Akaz'ikômereza abâge mpu barhakazâg'iyôboha okurhêrwa n'amashanja g'abapagani ci mpu bakazicîkubagira, banakakengêra amarhabâle Ow'enyanya akazâg'ibarhumira omu nsiku zageraga, balangâlire bunôla oburbwâli bwarhenga emw'Ogala-byôshi. [9] Abahà omurhima omu kubabwîra binwa biguma biguma by'Akanwa ka Nnâmahanga n'abalêbi. Ashub'inabakengêza entambala bamalwa n'omu kuzishambâla ashubizinunîsa kundi kundi. [10] Erhi aba amabahà omurhima, abarhegeka mpu bamanye obulyâlya bw'amashanja g'abapagani n'okuvuna endahiro zâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Erhi aba amahà ngasi muguma emirasano, arhali ebwa kubaha empenzi n'amatumu, ci kwône omu kubahà ebyôla binwa binjà by'okubahà omurhima, anacibaganîrira kandi ecilôrho ciri nka kuyagânwa anabonaga, cabasîmisa bôshi. [12] Alaga ebi abwîne: Omudâhwa mukulu Oniyasi, muntu mwimâna na mwîkubagirwa, ci bwenêne mutûdu, muntu mwîrhonzi omu binwa byâge, muntu wakâgijira aminja kurhenga eburho bwâge, anakola acibêra nyakwigendera, anamubwîne alambwîre amaboko anadwîrhe asengerera olubaga lwôshi lwa Abayahudi. [13] Kuguma n'okwo ashubibonekerwa n'owundi muntu mukengwa erhi emvîri zâge nyêru zirhuma n'irenge lyâge, muntu wali ogwêrhe naye obuhashe bunene na bwa kusômeza. [14] Ene Oniyasi arhôla akanwa, ambwîra erhi: «Oyûla ali mwîra wa bene wâbo bene Israheli, oyôrha obasengerera bwenêne olubaga n'olugo lutagatîfu, ye Yeremiya mulêbi wa Nnâmahanga». [15] Oku bundi ene Yeremiya alambûla okuboko anacihêreza Yuda engôrho y'amasholo, n'ene akola amuhâyo, anacimubwîra, erhi: [16] «Rhôla eyi ngôrho ngishe, nshôkano ya Nyamuzinda eyôla, yo wamaliramwo abashombanyi bâwe eyôla.»

Abalwi bàcikereka

[17] Erhi ebyo binwa binjà bya Yuda biba byamabanywengerera byamanaba-rhwalihya n'okuzusa emirhima y'abâna b'emibagabaga, bôshi bahiga mpu ba-rhacicîgonye omu cihando ci mpu bacîrhunika oku bashombanyi, n'omu kulwa bahiramwo oburhwâli bwâbo bwôshi, ntyôla bayusamw'entambala, bulya olugo, ahantu hatagatîfu, n'akâ-Nyamuzinda biri omu mbaka. [18] Bali bayôbohîre kunyi oku bâna bâbo, oku bakazi bâbo, kuli bene wâbo, oku balungu bâbo, ci bwenêne kulusha bâli bayôbohîre akâ-Nyamuzinda kagishe. [19] Obwôba bw'a-bàli basigîre omu lugo burhali bunyi, omu kurhanya kuli okwola kurhêrwa kw'abantu bayîsha bahungumula engabo. [20] Amango bakazâg'ilinga emigabo yabayishira, abashombanyi bôhe erhi mîra bashûbûzanyagya, banatwa ecigamba n'enjavu zâbo erhi zikeresire ahantu hanakwânîne, na banyakulwira oku nfarasi erhi bakola bali oku rhufendefende. [21] Makabeyo anacibona ogwôla mwandu gw'abashombanyi kurhi emirasano yâbo yayîsha yalaza, obukali bw'e-nsimba zâbo, Anaciyinamulira amaboko enyanya, ashenga Nyakasane ye ojira ebirhangâzo, bulya ali amanyire oku arhali omu bunji bw'emirasano, ci oku omu muhigo gwâge mwo murhenga obuhimanyi kuli balya banakukwânîne. [22] Alaga kurhi isala lyâge lyali: «Yâgirwa Nyakasane, warhumire Malahika wâwe omu mango ga Hezekiyahu, mwâmi w'e Buyahudi, anacimalîra basirika bihumbi igana na makumi gali munâni, b'engabo ya Senakeribu, [23] na bunôla Yâgirwa Nyakasane w'empingu; orhurhumire malahika mwinjà arhushokolere, ahire ecôbà n'entemu embere zirhu. [24] Oku buhashe bw'okuboko kwâwe, baherêrekere abâla bayîshire n'ebinwa by'obulenzi omu kanwa kâbo, oku lubaga lwâwe lutagatîfu!» Kwo afundisire ebinwa ntyo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okuhimwa n'okufà kwa Nikanori

[25] Okubuudi, engabo ya Nikanori yanaciyîsha yàhinda n'emishekera yabûhwa kuguma
n'enyimbo z'okulwa. [26] Ci bene Yuda bôhe bayîsha bashenga banasâlira. [27] Agôla mango oku
balwa n'amaboko, basalira n'omurhima. Balambika okw'idaho bantu bihumbi makumi asharhu
na birhânu na kulusha; bôshi bashagaluka bwenêne, kuli okwôla Nyamuzinda anabalwiraga
n'obwâlagale. [28] Erhi okulwa kubà kwamahwa, bakolaga bashubira emwâbo, tundu kuli Nikanori,
yêshi acilunda okw'idaho n'ebihagarhizi byâge.

[29] Oku bundi banacibanda orhuhababo, bôshi bashagaluka, banacikuza Nyamuzinda omu
lulimi lw'emwâbo. [30] N'olya warhambulaga alanga okukunda obûko bwâge, ngasi muntu
kurheng'eburho bwâge, yerigi Yuda, anacirhegeka mpu batwe irhwe lya Nikanori, mpu
bamurhoze okuboko kwôshi banabihêke e Yeruzalemu. [31] Anaciyîsha yêne ashûbûza bene
wâbo, n'abadâhwa, n'erhi aba amayimanga embere z'oluhêrero; anacihûna mpu abantu b'omu
lugo babone, [32] anacibalangûla irhwe ly'olya mubisha Nikanori, na kulya kuboko oyôla nyakubura
ala-mbuliraga ebwa kâ-Nyamuzinda k'Ogala-byôshi. [33] N'erhi aba amatwa olulimi lw'oyôla
kahenya Nikanori, arhegeka mpu balutwe bihimbi bihimbi, banakwebe ebinyunyi, mpu bamanike
embere z'akâ-Nyamuzinda, oluhembo lw'ceryo isirhe. [34] Bôshi banacisôkeza emunda
Nyamuzinda w'irenge ali ebinwa by'okumuvuga omunkwa bakaderha mpu: «Aganze
owalangaga ahantu hage harhag'irhahemuka».

[35] Yuda anacimanika elyôla irhwe lya Nikanori lyatubagwa omu lugo, nka cerekane c'okunali
c'oburhabâle bwa Nnâmahanga, kuli bôshi. [36] Banacitwa olushika oku bumvanye bwa bôshi mpu
irhondo olwo lusiku lurhageraga lurhanakengîrwi. Ci mpu bakazilukuza omu nsiku ikumi
n'isharhu z'omwêzi gwa kali ikumi na kabirhi guderhwa Adari omu cisiriyaki, oku malâliro
g'olusiku luderhwa lukulu lwa Ma-rdokeyo.

Okushwinja ebinwa

[37] Olwa Nikanori lwanacihekera aho ebwa kubà kurhenga olwo lusiku ecihugo cabêra omu
maboko g'Abayahudi. Nkolaga nayukiza ecitabu câni ahâla. [38] Akaba okûla biyandisirwe
kukwânîne kwanagendekire bwinjà, kwo nâni nanalonzagya ntyôla, akaba kuli kurhashingânîni
kunali kwa busha, kwo nanahashire okujira okwôla. [39] Bulya, nka kula kurhaba kwinjà okunywa
idivayi ly'enshongôlè lyonene, na buzinda okunywa amîshi nago gonene, ci idivayi ligushe
n'amîshi co cinyôbwa cinjà cilêrha obushagaluke, ntyo buli bulcenga okurhondekanya emyanzi
yasîmisa amarhwîri ga kulya yayandikagwa. Ho nyûkize ahôla.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β' 15

[1] Ὁ δὲ Νικάνωρ μεταλαβὼν τοὺς περὶ τὸν Ιουδαν ὄντας ἐν τοῖς κατὰ Σαμάρειαν τόποις ἐβουλεύσατο τῇ τῆς καταπαύσεως ἡμέρᾳ μετὰ πάσης ἀσφαλείας αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν. [2] τῶν δὲ κατὰ ἀνάγκην συνεπομένων αὐτῷ Ιουδαίων λεγόντων Μηδαμῶς οὕτως ἀγρίως καὶ βαρβάρως ἀπολέσῃς, δόξαν δὲ ἀπομέρισον τῇ προτετιμημένῃ ὑπὸ τοῦ πάντα ἐφορῶντος μεθ᾽ ἁγιότητος ἡμέρᾳ· [3] ὁ δὲ τρισαλιτήριος ἐπηρώτησεν εἰ ἔστιν ἐν οὐρανῷ δυνάστης ὁ προστεταχὼς ἄγειν τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν· [4] τῶν δ᾽ ἀποφηναμένων Ἔστιν ὁ κύριος ζῶν αὐτὸς ἐν οὐρανῷ δυνάστης ὁ κελεύσας ἁσκεῖν τὴν ἑβδομάδα· [5] ὁ δὲ ἕτερος Κἀγώ φησιν δυνάστης ἐπὶ τῆς γῆς ὁ προστάσσων αἴρειν ὅπλα καὶ τὰς βασιλικὰς χρείας ἐπιτελεῖν. ὅμως οὐ κατέσχεν ἐπιτελέσαι τὸ σχέτλιον αὐτοῦ βούλημα. [6] Καὶ ὁ μὲν Νικάνωρ μετὰ πάσης ἀλαζονείας ὑψαυχενῶν διεγνώκει κοινὸν τῶν περὶ τὸν Ιουδαν συστήσασθαι τρόπαιον. [7] ὁ δὲ Μακκαβαῖος ἦν ἀδιαλείπτως πεποιθὼς μετὰ πάσης ἐλπίδος ἀντιλήμψεως τεύξασθαι παρὰ τοῦ κυρίου [8] καὶ παρεκάλει τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ δειλιᾶν τὴν τῶν ἐθνῶν ἔφοδον ἔχοντας δὲ κατὰ νοῦν τὰ προγεγονότα αὐτοῖς ἀπ᾽ οὐρανοῦ βοηθήματα καὶ τὰ νῦν προσδοκᾶν τὴν παρὰ τοῦ παντοκράτορος ἐσομένην αὐτοῖς νίκην. [9] καὶ παραμυθούμενος αὐτοὺς ἐκ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, προσυπομνήσας δὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀγῶνας, οὓς ἦσαν ἐκτετελεκότες, προθυμοτέρους αὐτοὺς κατέστησεν. [10] καὶ τοῖς θυμοῖς διεγείρας αὐτοὺς παρήγγειλεν ἅμα παρεπιδεικνὺς τὴν τῶν ἐθνῶν ἀθεσίαν καὶ τὴν τῶν ὅρκων παράβασιν. [11] ἕκαστον δὲ αὐτῶν καθοπλίσας οὐ τὴν ἀσπίδων καὶ λογχῶν ἀσφάλειαν, ὡς τὴν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς λόγοις παράκλησιν καὶ προσεξηγησάμενος ὄνειρον ἀξιόπιστον ὕπαρ τι πάντας ηὔφρανεν. [12] ἦν δὲ ἡ τούτου θεωρία τοιάδε· Ονιαν τὸν γενόμενον ἀρχιερέα, ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθόν, αἰδήμονα μὲν τὴν ἀπάντησιν, πρᾶον δὲ τὸν τρόπον καὶ λαλιὰν προϊέμενον πρεπόντως καὶ ἐκ παιδὸς ἐκμεμελετηκότα πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς οἰκεῖα, τοῦτον τὰς χεῖρας προτείναντα κατεύχεσθαι τῷ παντὶ τῶν Ιουδαίων συστήματι. [13] εἶθ᾽ οὕτως ἐπιφανῆναι ἄνδρα πολιᾷ καὶ δόξῃ διαφέροντα, θαυμαστὴν δέ τινα καὶ μεγαλοπρεπεστάτην εἶναι τὴν περὶ αὐτὸν ὑπεροχήν. [14] ἀποκριθέντα δὲ τὸν Ονιαν εἰπεῖν Ὁ φιλάδελφος οὗτός ἐστιν ὁ πολλὰ προσευχόμενος περὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἁγίας πόλεως Ιερεμιας ὁ τοῦ θεοῦ προφήτης. [15] προτείναντα δὲ Ιερεμιαν τὴν δεξιὰν παραδοῦναι τῷ Ιουδα ῥομφαίαν χρυσῆν, διδόντα δὲ προσφωνῆσαι τάδε [16] Λαβὲ τὴν ἁγίαν ῥομφαίαν δῶρον παρὰ τοῦ θεοῦ, δι᾽ ἧς θραύσεις τοὺς ὑπεναντίους. [17] Παρακληθέντες δὲ τοῖς Ιουδου λόγοις πάνυ καλοῖς καὶ δυναμένοις ἐπ᾽ ἀρετὴν παρορμῆσαι καὶ ψυχὰς νέων ἐπανδρῶσαι διέγνωσαν μὴ στρατεύεσθαι, γενναίως δὲ ἐμφέρεσθαι καὶ μετὰ πάσης εὐανδρίας ἐμπλακέντες κρῖναι τὰ πράγματα διὰ τὸ καὶ τὴν πόλιν καὶ τὰ ἅγια καὶ τὸ ἱερὸν κινδυνεύειν· [18] ἦν γὰρ ὁ περὶ γυναικῶν καὶ τέκνων, ἔτι δὲ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν ἐν ἥττονι μέρει κείμενος αὐτοῖς, μέγιστος δὲ καὶ πρῶτος ὁ περὶ τοῦ καθηγιασμένου ναοῦ φόβος. [19] ἦν δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει κατειλημμένοις οὐ πάρεργος ἀγωνία ταρασσομένοις τῆς ἐν ὑπαίθρῳ προσβολῆς. [20] καὶ πάντων ἤδη προσδοκώντων τὴν ἐσομένην κρίσιν καὶ ἤδη προσμειξάντων τῶν πολεμίων καὶ τῆς στρατιᾶς ἐκταγείσης καὶ τῶν θηρίων ἐπὶ μέρος εὔκαιρον ἀποκατασταθέντων τῆς τε ἵππου κατὰ κέρας τεταγμένης [21] συνιδὼν ὁ Μακκαβαῖος τὴν τῶν πληθῶν παρουσίαν καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τῶν ὅπλων τὴν ποικίλην παρασκευὴν τήν τε τῶν θηρίων ἀγριότητα ἀνατείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπεκαλέσατο τὸν τερατοποιὸν κύριον γινώσκων ὅτι οὐκ ἔστιν δι᾽ ὅπλων, καθὼς δὲ ἐὰν αὐτῷ κριθῇ, τοῖς ἀξίοις περιποιεῖται τὴν νίκην. [22] ἔλεγεν δὲ ἐπικαλούμενος τόνδε τὸν τρόπον Σύ, δέσποτα, ἀπέστειλας τὸν ἄγγελόν σου ἐπὶ Εζεκιου τοῦ βασιλέως τῆς Ιουδαίας, καὶ ἀνεῖλεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς Σενναχηριμ εἰς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας· [23] καὶ νῦν, δυνάστα τῶν οὐρανῶν, ἀπόστειλον ἄγγελον ἀγαθὸν ἔμπροσθεν ἡμῶν εἰς δέος καὶ τρόμον· [24] μεγέθει βραχίονός σου καταπλαγείησαν οἱ μετὰ βλασφημίας παραγινόμενοι ἐπὶ τὸν ἅγιόν σου λαόν. καὶ οὗτος μὲν ἐν τούτοις ἔληξεν. [25] Οἱ δὲ περὶ τὸν Νικάνορα μετὰ σαλπίγγων καὶ παιάνων προσῆγον. [26] οἱ δὲ περὶ τὸν Ιουδαν μετὰ ἐπικλήσεως καὶ εὐχῶν συνέμειξαν τοῖς πολεμίοις. [27] καὶ ταῖς μὲν χερσὶν ἀγωνιζόμενοι, ταῖς δὲ καρδίαις πρὸς τὸν θεὸν εὐχόμενοι κατέστρωσαν οὐδὲν ἧττον μυριάδων τριῶν καὶ πεντακισχιλίων τῇ τοῦ θεοῦ μεγάλως εὐφρανθέντες ἐπιφανείᾳ. [28] γενόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς χρείας καὶ μετὰ χαρᾶς ἀναλύοντες ἐπέγνωσαν προπεπτωκότα Νικάνορα σὺν τῇ πανοπλίᾳ. [29] γενομένης δὲ κραυγῆς καὶ ταραχῆς εὐλόγουν τὸν δυνάστην τῇ πατρίῳ φωνῇ. [30] καὶ προσέταξεν ὁ καθ᾽ ἅπαν σώματι καὶ ψυχῇ πρωταγωνιστὴς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ὁ τὴν τῆς ἡλικίας εὔνοιαν εἰς ὁμοεθνεῖς διαφυλάξας τὴν τοῦ Νικάνορος κεφαλὴν ἀποτεμόντας καὶ τὴν χεῖρα σὺν τῷ ὤμῳ φέρειν εἰς Ιεροσόλυμα. [31] παραγενόμενος δὲ ἐκεῖ καὶ συγκαλέσας τοὺς ὁμοεθνεῖς καὶ τοὺς ἱερεῖς πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου στήσας μετεπέμψατο τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας. [32] καὶ ἐπιδειξάμενος τὴν τοῦ μιαροῦ Νικάνορος κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα τοῦ δυσφήμου, ἣν ἐκτείνας ἐπὶ τὸν ἅγιον τοῦ παντοκράτορος οἶκον ἐμεγαλαύχησεν, [33] καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ δυσσεβοῦς Νικάνορος ἐκτεμὼν ἔφη κατὰ μέρος δώσειν τοῖς ὀρνέοις, τὰ δ᾽ ἐπίχειρα τῆς ἀνοίας κατέναντι τοῦ ναοῦ κρεμάσαι. [34] οἱ δὲ πάντες εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησαν τὸν ἐπιφανῆ κύριον λέγοντες Εὐλογητὸς ὁ διατηρήσας τὸν ἑαυτοῦ τόπον ἀμίαντον. [35] ἐξέδησεν δὲ τὴν τοῦ Νικάνορος προτομὴν ἐκ τῆς ἄκρας ἐπίδηλον πᾶσιν καὶ φανερὸν τῆς τοῦ κυρίου βοηθείας σημεῖον. [36] ἐδογμάτισαν δὲ πάντες μετὰ κοινοῦ ψηφίσματος μηδαμῶς ἐᾶσαι ἀπαρασήμαντον τήνδε τὴν ἡμέραν, ἔχειν δὲ ἐπίσημον τὴν τρισκαιδεκάτην τοῦ δωδεκάτου μηνὸς— Αδαρ λέγεται τῇ Συριακῇ φωνῇ— πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς Μαρδοχαϊκῆς ἡμέρας. [37] Τῶν οὖν κατὰ Νικάνορα χωρησάντων οὕτως καὶ ἀπ᾽ ἐκείνων τῶν καιρῶν κρατηθείσης τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Εβραίων καὶ αὐτὸς αὐτόθι τὸν λόγον καταπαύσω. [38] καὶ εἰ μὲν καλῶς εὐθίκτως τῇ συντάξει, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἤθελον· εἰ δὲ εὐτελῶς καὶ μετρίως, τοῦτο ἐφικτὸν ἦν μοι. [39] καθάπερ γὰρ οἶνον κατὰ μόνας πίνειν, ὡσαύτως δὲ καὶ ὕδωρ πάλιν πολέμιον· ὃν δὲ τρόπον οἶνος ὕδατι συγκερασθεὶς ἡδὺς καὶ ἐπιτερπῆ τὴν χάριν ἀποτελεῖ, οὕτως καὶ τὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ λόγου τέρπει τὰς ἀκοὰς τῶν ἐντυγχανόντων τῇ συντάξει. ἐνταῦθα δὲ ἔσται ἡ τελευτή.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

JOB - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Ayu

AYUBU

AYUBU Iyov בויא

AYUBU Iyov בויא

1

EBITABU BY'OBUMANYE

Enshokolezi

Hali bitabu birhânu by'Endagâno ya Mîra biderhwa «Bitabu by'obumanye»: Ecitabu ca Ayubu, ecitabu c'emigani, ecitabu c'omuhanûzi n'ecitabu c'oburhimanya bwa Mwene-Sira. Ebyo bitabu biyêrekana enkengêro nguma nguma ziba n'omu citabu c'ennanga.

Ago mandiko g'obumanye galiyololosire bwenêne omu bihugo byôshi bya mîra by'ebushoshokero bw'izùba. Oburhimanya burhali bw'omu mandiko g'e Israheli-Palestina bunakayôrha nka burhashibiriri ebiyêrekîre idini. Bushîbirira bwenêne ebiyêrekîre eby'en'igulu. Bunashambâle oku muhigo gwa ngasi muntu. Bubâ burhimanya bubonekanira omu kalamo kw'omuntu ka ngasi lusiku. Buba bushinganyanya bwa kulonza okulama bwinjà, bubâ bulenga bwa kulera bwinjà.

Obo burhimanya bwal'imanyîkîne bwenêne na Bene Israheli. Ebibliya eku nga bwenêne Salomoni muli ebi binwa: «Oburhimanya bwa Salomoni bulushire oburhimanya bw'ababurhwa b'ebushoshokero bôshi n'amarhimanya g'e Mîsiri gôshi» (1 BÂM 4, 30-34).

Birhali bya kusomeza okubona oku amandiko marhanzi g'oburhimanya bwa Bene Israheli gashushana bwenêne n'amandiko ga balungu bâbo. Aba rhimanya b'e Israhe/i barhashibiriri bwenêne eby'embere bya Bene Israheli. Ba shîbirira kulusha omuhigo gwa ngasi muguma. Cikwône Bene Israheli bama nyire ogomuhigo oku burhaba/e bw'idini lya Nyakasane.

Oburhimanya bôshi emwa Nyamuzinda burhenga, bulya yêne ye bushinga nyanya. Obo burhimanya bwa Nyamuzinda burhajira lugero. Bwo bubonekera omu mukolo gwâge gw'okulema, cikwône mwene omuntu arhankaguyumva (Ayu 28, 38-39).

Halya amango oburhimanya bushambâla nka muntu. Ahandi bubonekera nka buli muli Nyamuzinda

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kurhenga ensiku n'amango; bujira omukolo gw'oku lema haguma naye (Mig 8, 22-31). Ago mandiko gamanyîsa n'okurheganya amafulûlo g'Abapersona muli Nyamuzinda. «Obwo bushinganyanya» bushu shine bwenêne na «Luderho» (Ywn 1). Oburhimanya na Luderho byanamanyîsa bwenêne Luderho wacijiraga muntu, ye Yezu Kristu Nyamuzinda na muntu haguma.

Embaka oku luhembo lw'aminja n'amabî zabalerhera abo barhimanya ntà nya nyinji. Ecitabu e'emigani cishambîre ntya oku muhigo gwa ngasi muguma: obushinganyaya kwo kuderha okuli». Ntyo bunakashokolera omuntu omu iragi lya hano igulu. Ecitabu c'oburhimanya bwa Mwene Sira cikunga omuntu murhimanya (Burh 14, 20; 15, 10). Cikwône omwandisi w'eco citabu azidohi rwe n'enkengéro z'olufù, amanyire ebicishwekera kuli ago mango mazinda. Ecitabu c'obushinganyanya cisegerize oku «Nyamuzinda alemire omuntu oku- rhafâ (Bush 2, 23). Ecitabu c'obushinganyanya cidesire oku enyuma ly'olufù, emyûka y'abashinganyanya yabona iragi n'omuluhûko gurhahwa emwa Nyamuzinda; cikwône banyankola-maligo bahabwa obuhane (Bush 3, 1-12). Eryo lyo ishuzo lizinda oku idoso linene ly'abashinganyanya ba Israheli oku biyêrekîre obuzinda bw'omuntu.

AYUBU

Enshokolezi

Ecitabu ca Ayubu eba myandikò minjà bwenêne y'omukolo gw'abantu n'obukenge. Ago mango ga mîra, hàli muntu muguma mwambali wa Nyamuzinda izîno lyâge ye wàli Ayubu, àli mwîkubagirwa, ànali muntu mugale bwenêne, w'iragi na wa kaboko ka kubêrwa. Obwo Nyamuzinda anaciyêmêrera shetani mpu agend'imurhangula, lyo ahash'ibona erhi ntà mango ankamulahira. Ci kwône Ayubu anabêra mwîkubagirwa emwa Nnâmahanga.

Hanaciyìsha bira basharhu mpu bayîsh'imurhûliriza muli agwo maganya gâge. Ebi binwa biri bya nshula-mwanzi, bikulikirwe n'akadali kadârhi. Abwo bîra basharhu baganîre kurhi omuntu alyûlwa nk'oku olugero lw'ebijiro byâge lunali hano igulu. Ntyo Ayubu abona marhangulo garhali manyi, ci kwône burhashuba-nyuma alahira okugayisa Nnâmahanga. Arhamanyiri oku Nyamuzinda agwêrhe obuhashe bw'okulibuza omuntu mwimâna na wa bukenge.

Nyamuzinda arhashuzagya Ayubu, bulya omuntu ntà mango ankaheka Omulemi wâge lubanja, bulya agwêrhe obuhashe burhankagerwa. Omu bijiro, Nyamuzinda akalihira balya bantu basharhu bàjisagya Ayubu kadali. Okubundi Nyamuzinda munya-bwonjo ashubimushobôza abâna-rhabana n'abâna-nyere n'ebindi birugu binji bwenêne.

Ayubu àli muntu wa misî, àlamire hôfi na bashakulûza ba hôfi n'olubibi lw'e Arabiya n'Edomu, muli eco cishagala mwàli abantu bw'obwîrhonzi n'obumanye na b'irenge linene (Yer 49, 7; Bar 3, 22-23; Abu 8).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ebi Ekleziya erhumanyîsa, kuli kuyêrekana oku Ayubu àli muntu mushinganyanya bwenêne (Eze 14). Owayandikaga eci citabu akolêsize ebyo binwa by'okuherha abantu omu kubà bikubagirwa na ntahuligana omu buyêmêre ciru hankabà amarhangulo ga ngasi lubero omu buyêmêre bwîrhu. Càyandikagwa enyuma ly'okurhenga ebwa kululizibwa e Babeli.

Owaciyandikaga, alolereza obwôrhere bw'omuntu ojira aminja n'olibuzi bwa. Ayubu ayêrekîne oku abashinganyanya kulibuzibwa balibuzibwa. Amalibuko ga Ayubu gali marhangulo gw'obuyêmêre bwâge kuli Nyamuzinda.

Muli ezi nyigîrizo z'aga mafulûlo, owayandikaga eci citabu arhaderhaga ebilushire ebi. Lyo rhumanya kulusha emyanzi n'ebyo binwa, kwali kwa bulagi rire okumanya bwinjà oku ayishihembwa empingu. Rhurhegesirwe okumanya bici birhumire amababale g'abantu galungîne n'amababale ga Yezu (Rom 8, 18; Kl 1, 24).

EBIRIMWO

1. Obwôrhere bwa Ayubu: cigabi 1-2
2. Enshambâlo: c. 3-31
3. Amahugûlo ga Elihu: c. 32-37
4. Amashuzo ga Nyamuzinda: c. 38-42, 6
5. Ebinwa bizinda: c. 42, 7-17

I. Enshokolezi: obwôrhere bwa Ayubu

Shetani arhangula Ayubu

[1] Omu cihugo c'e Usi, mwàbaga muntu muguma izîno lyâge ye: Ayubu, àli mwimâna na mushinganyanya, àrhìnyaga Nyamuzinda, arhànakwiriragwa mabî. [2] Agwêrhe bâna-nyere basharhu na bâna-rhabana nda. [3] Ashwekaga bibuzi bihumbi nda, bihumbi bisharhu bya ngamiya, mabali magana arhânu ga mpànzi, abambali bòhe, kuganja kutuka! Oyomushamuka, àli wa lukengwa bwenêne omu bantu bôshi b'ebushoshokero bw'izûba. [4] Abagala, bàkomereraga okugend'ijirira olusiku lukulu emwa ngasi muguma mulibwo, barhumize na bàli bâbo oku bali basharhu, mpu bayishee balìre bananywère baguma bôshi. [5] Byabà ntyo! Erhi amango g'ensiku nkulu gàbàga gamàhwa, Ayubu anabà rhumize mpu bayishe abayobôle, na ngasi sêzi mucêra-cêra, anarherekêrera ngasi muguma mulibwo, bulya àkagicîzâna anaderha emurhima, erhi: «akanabà abâna bâni bàjizire ecâha, banalogorherera Nyamuzinda omu mirhima yâbo!» Ntyo kwo Ayubu àkâgijira ngasi mango. [6] Lero lusiku luguma bene Nyamuzinda,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bayîsh'isengera Nyamubâho, omu shômbanyi Shetani naye, abayisha ekarhî. [7] Nyakasane anacimudôsa, erhi: «ngahi ohubusire?» Naye, erhi: «Nali geragera omu igulu namânalimala muzûngwe!» [8] Nyakasane amushubirira, erhi: «Ka wabwîne mwambali wàni Ayubu? Ntà muntu omulinganine omu igulu lyôshi, àli ntagèngwa na mushinganyanya, arhînya Nyamuzinda, arhanakwirirwa mabî». [9] Omushombanyi Shetani ashuza, erhi: «Ka busha Ayubu arhinyira Nyamuzinda? [10] Ka wamanya mpu orhamubaliraga bulà, wacizongolosa n'oku ishwa lyâge? Wagisha emikolo yâge yôshi, n'amasò g'ebintu byâge gàyololosire omu cihugo. [11] Ci, orhangilîka okuboko kwâwe, ohume kuli bira ajira byôshi, okuli we ndahîre, òrhabwîni oku âkulogorhera!» [12] Nyakasane, abwîra Shetani, erhi: «Ntà burhe! Ebyâge byôshi nkulîkìre-byo. Ci kwône omanye wacìshomya mpu wamulikirakwo okuboko!» Oku bundi, omushombanyi Shetani ayimuka, arhènga aha burhwâli bwa Nyamuzinda. [13] Lero, lusiku luguma, bagala na bâli ba Ayubu, badwirhage bàlya, bâna nywa oku irivayi, omu mwa mukulu wâbo, [14] entumwa yanaciyisha eri bwîra Ayubu, erhi: «Waliha, empànzi zâwe zabire zigwarhirire okuhinga n'endogomi nazo erhi zidwîrhe zakerera aha burhambi, [15] kano kànya, empala-magala z'e Seba zamàshagamuka, zamàshûkuza empànzi, bambali bâwe bwôshi, bamàba geza oku bôji bw'engôrho, niene nabafulumusire-mwo, bo n'obu nyîshire nti nkubwîre na nkumanyîse eyo myanzi y'ibala n'empanya. [16] Oku acidwîrhe aderha ntya, owundi apamuka, aderha, erhi: «Omuliro gwa Nyamuzinda, gwamànamanuka emalunga, gwamàsingônola ebibuzi n'abangere, barhahumirwe ekanwa, niene niene nàfulumusire, bwo n'obu ndi kubwîra ogwo mwanzi.» [17] Oku acidwîrhe aganîra ntya, owundi naye y'ono y'ono, erhi: «Abantu b'e Kaldeya bamanayisha bacigabire muli mirhwe isharhu, bamacirhunika oku ngamiya, bamanazishûkuza, bamânageza bambali bâwe oku bôji bw'engôrho, nienene nàbafulumusire-mwo, bo n'obu ndikubwîra ogu mwanzi». [18] Oku acidwîrhe aderha ntya, owundi naye y'ono y'ono, aderha, erhi: «Bagala bâwe na bâli bâwe bakazàgilya bananywa idivayi omu mwa mukulu wâbo, [19] lero empûsi ndârhi yamàpamuka olunda lw'irùngu, yamanaîibânda oku rhuhèmbe rhw'enyumpa, yamahirimira oku bâna, barhahumirwe ekanwa. Niene dolodolo nafulumusire, bo n'obu ndi kubânda ezi mpanya». [20] Okubundi, Ayubu àyimuka, asharhula emyambalo yâge, amômwa omukûngu acirhimba oku idaho, anaciderha, erhi: [21] «Nàrhengaga mushugunu omu ndà ya nyama na bushugunu nâshubiremwo. Nyamuzinda wàmpaga, Nyamuzinda onyazire, izîno lyâge likuzibwe!» [22] Muli ogwomunyago gôshi, Ayubu arhajiraga câha, arhanalogorheraga omu masù ga Nyamuzinda.

JOB 1

1 אִ֣ישׁ הָיָ֣ה בְאֶֽרֶץ־ע֭וּץ אִיּ֣וֹב שְׁמ֑וֹ וְהָיָ֤ה | הָאִ֨ישׁ הַה֜וּא תָּ֗ם וְיָשָׁר֙ וִירֵ֣א אֱלֹהִ֔ים וְסָ֖ר מֵרָֽע׃ 2 וַיִּוָּ֥לְדוּ לֽוֹ׃ שִׁבְעָ֥ה בָנִ֖ים
וְשָׁלֹ֣שׁ בָּנֽוֹת׃ 3 וַיְהִ֤י מִקְנֵ֙הוּ֙ שִׁבְעַ֣ת אַלְפֵי־צֹ֔אן וּשְׁלֹ֥שֶׁת אַלְפֵ֖י גְּמַלִּ֑ים וַחֲמֵ֤שׁ מֵאֹות֙ צֶ֣מֶד־בָּקָ֔ר וַחֲמֵ֥שׁ מֵא֖וֹת אֲתוֹנ֑וֹת
וַעֲבֻדָּ֖ה רַבָּ֣ה מְאֹ֑ד וַיְהִ֣י הָאִ֤ישׁ הַה֙וּא֙ גָּד֣וֹל מִכָּל־בְּנֵ֖י־קֶֽדֶם׃ 4 וְהָלְכ֣וּ בָנָ֗יו וְעָשׂ֞וּ מִשְׁתֶּ֤ה בֵּית֙ אִ֣ישׁ יוֹמ֔וֹ וְשָׁלְח֥וּ וְקָרְא֖וּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לִשְׁלֹשֶׁת אַחְיֹתֵיהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִמָּהֶם׃ 5וַיְהִי כִּי הִקִּיפוּ יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וַיִּשְׁלַח אִיּוֹב וַיְקַדְּשֵׁם וְהִשְׁכִּים בַּבֹּקֶר
וְהֶעֱלָה עֹלוֹת מִסְפַּר כֻּלָּם כִּי אָמַר אִיּוֹב אוּלַי חָטְאוּ בָנַי וּבֵרְכוּ אֱלֹהִים בִּלְבָבָם כָּכָה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב כָּל־הַיָּמִים׃ פ
6וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל־יְהוָה וַיָּבֹוא גַּם־הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם׃ 7וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן מֵאַיִן תָּבֹא וַיַּעַן
הַשָּׂטָן אֶת־יְהוָה וַיֹּאמַר מִשּׁוֹט בָּאָרֶץ וּמֵהִתְהַלֵּךְ בָּהּ׃ 8וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ עַל־עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין
כָּמֹהוּ בָּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יְרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע׃ 9וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְהוָה וַיֹּאמֶר הֲחִנָּם יָרֵא אִיּוֹב
אֱלֹהִים׃ 10הֲלֹא־אַתָּה שַׂכְתָּ בַעֲדוֹ וּבְעַד־בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ מִסָּבִיב מַעֲשֵׂה יָדָיו בֵּרַכְתָּ וּמִקְנֵהוּ פָּרַץ
בָּאָרֶץ׃ 11וְאוּלָם שְׁלַח־נָא יָדְךָ וְגַע בְּכָל־אֲשֶׁר־לוֹ אִם־לֹא עַל־פָּנֶיךָ יְבָרֲכֶךָּ׃ 12וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן הִנֵּה
כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ בְּיָדֶךָ רַק אֵלָיו אַל־תִּשְׁלַח יָדֶךָ וַיֵּצֵא הַשָּׂטָן מֵעִם פְּנֵי יְהוָה׃ 13וַיְהִי הַיּוֹם וּבָנָיו וּבְנֹתָיו אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן
בְּבֵית אֲחִיהֶם הַבְּכוֹר׃ 14וּמַלְאָךְ בָּא אֶל־אִיּוֹב וַיֹּאמֶר הַבָּקָר הָיוּ חֹרְשׁוֹת וְהָאֲתֹנוֹת רֹעוֹת עַל־יְדֵיהֶם׃ 15וַתִּפֹּל שְׁבָא
וַתִּקָּחֵם וְאֶת־הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי־חָרֶב וָאִמָּלְטָה רַק־אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ׃ 16עוֹד | זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמַר אֵשׁ
אֱלֹהִים נָפְלָה מִן־הַשָּׁמַיִם וַתִּבְעַר בַּצֹּאן וּבַנְּעָרִים וַתֹּאכְלֵם וָאִמָּלְטָה רַק־אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ׃ 17עוֹד | זֶה מְדַבֵּר וְזֶה
בָּא וַיֹּאמַר כַּשְׂדִּים שָׂמוּ | שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים וַיִּפְשְׁטוּ עַל־הַגְּמַלִּים וַיִּקָּחוּם וְאֶת־הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי־חָרֶב וָאִמָּלְטָה
רַק־אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ׃ 18עֲד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמֶר בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית אֲחִיהֶם
הַבְּכוֹר׃ 19וְהִנֵּה רוּחַ גְּדוֹלָה בָּאָה | מֵעֵבֶר הַמִּדְבָּר וַיִּגַּע בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת הַבַּיִת וַיִּפ�ֹּל עַל־הַנְּעָרִים וַיָּמֻתוּ וָאִמָּלְטָה
רַק־אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ׃ 20וַיָּקָם אִיּוֹב וַיִּקְרַע אֶת־מְעִלּוֹ וַיָּגָז אֶת־רֹאשׁוֹ וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ׃ 21וַיֹּאמֶר עָרֹם
יָצָתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרֹם אָשׁוּב שָׁמָּה יְהוָה נָתַן וַיהוָה לָקָח יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ׃ 22בְּכָל־זֹאת לֹא־חָטָא אִיּוֹב וְלֹא־נָתַן
תִּפְלָה לֵאלֹהִים׃ פ

2

[1] Olundi lusiku Bene Nyamuzinda bayisha balisengera Nyamubâho, omu shombanyi Shetani naye abayishamwo kandi. [2] Nyamuzinda, amudiìsa, erhi: «Ngahi ohubusire?» Naye erhi: «Nalinjirigêndagula omu igulu namànali rhâmbagira». [3] Nyamuzinda amushubirira, erhi: ka wabwîne mwambali wâni Ayubu? Ntâye omulinganine omu igulu lyôshi: muntu ntagengwa na mushinga nyanya, orhînya Nyamuzinda, n'amabî, arhagakwirirwa. Arhankashuba nyu ma omu bwimâna bwâge, na busha wàmunkozagya kwo mpu mmuzigulule.» [4] Omushombanyi Shetani, erhi: «Aye! oluhù lufà lundi! Ebi omuntu agwêrhe byôshi anabijahike mpu ly'afungira amagala! [5] Ci orhangimulikirakwo okubo ko, omuhume oku mubiri n'oku kavuha; we ndahîre! Orhabwini alogorhera omu masù gâwe!» [6] Nyamuzinda abwîra Shetani, erhi: «Jânwa, y'oyo omu maboko gâwe; ci nkukomêrize, orhahumaga oku buzîne bwâge.» [7] Okubundi omushombanyi Shetani ayimuka, arhenga aha burhwali bwa Nyamubâho.

Shetani arhulira kwo Ayubu obulema bw'olushomyo, kurhenga omu lushando, kuhika aha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ntondo y'irhwe. [8] Ayubu ayanka ehijò akacîburûshamwo anaforhamire omu luvù. [9] Obwo mukâge amubwîra, erhi: «Bici ocinanirize kwo omu budabemuka? Jacira oyo Nyamuzinda ocifire!» [10] Ayubu amushuza, erhi: «K'odesire nka musirhe! Akaba rhunayankirire ebinjà nka ngalo ya Nyamuzinda, cankarhuma rhurhayankirira n'obuhanya ntyo? Muli obwo buha- nya bwôshi, Ayubu arhalogorhaga omu kanwa kâge.

[11] Emyanzi yalanda bwangu, bira ba Ayubu basharhu bamanya amaligo gôshi gamurhogîre. Barhenga ngasi muguma emwâbo: Elifazi w'e Temani, Bildadi w'e Shwahi na Sofari w'e Nâmati, bôshi balalizanya, mpu bagendilola kurhi owâbo àbirage, bamulakire banamurhûlirize. [12] Oku baciri kuli, mpu bamulikirekwo; amasù, bamuhaba. Bagwira omulenge. Ngasi muguma asharhula emyambalo yâge, banacigukumulira akatulo oku irhwe.

[13] Okubundi bajibwârhala oku idaho aha burhambi bwâge, bahabêra mire gerege nda na madufu nda. Ntâye muli bwo wàshagîre kanwa, bazânwa n'amango babale mangana aho.

Job 2

1 וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל־יְהוָה וַיָּבֹוא גַּם־הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל־יְהוָה׃ 2 וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־הַשָּׂטָן אַי מִזֶּה תָּבֹא וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְהוָה וַיֹּאמַר מִשֹּׁט בָּאָרֶץ וּמֵהִתְהַלֵּךְ בָּהּ׃ 3 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן הֲשַׂמְתָּ
לִבְּךָ אֶל־עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בָּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יְרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע וְעֹדֶנּוּ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתוֹ וַתְּסִיתֵנִי בּוֹ
לְבַלְּעוֹ חִנָּם׃ 4 וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְהוָה וַיֹּאמֶר עוֹר בְּעַד־עוֹר וְכֹל אֲשֶׁר לָאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ׃ 5 אוּלָם שְׁלַח־נָא יָדְךָ וְגַע
אֶל־עַצְמוֹ וְאֶל־בְּשָׂרוֹ אִם־לֹא אֶל־פָּנֶיךָ יְבָרֶכֶךָּ׃ 6 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן הִנּוֹ בְיָדֶךָ אַךְ אֶת־נַפְשׁוֹ שְׁמֹר׃ 7 וַיֵּצֵא הַשָּׂטָן
מֵאֵת פְּנֵי יְהוָה וַיַּךְ אֶת־אִיּוֹב בִּשְׁחִין רָע מִכַּף רַגְלוֹ ׃עַד קָדְקֳדוֹ 8 וַיִּקַּח־לוֹ חֶרֶשׂ לְהִתְגָּרֵד בּוֹ וְהוּא יֹשֵׁב
בְּתוֹךְ־הָאֵפֶר׃ 9 וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ עֹדְךָ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתֶךָ בָּרֵךְ אֱלֹהִים וָמֻת׃ 10 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ כְּדַבֵּר אַחַת הַנְּבָלוֹת
תְּדַבֵּרִי גַּם אֶת־הַטּוֹב נְקַבֵּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְאֶת־הָרָע לֹא נְקַבֵּל בְּכָל־זֹאת לֹא־חָטָא אִיּוֹב בִּשְׂפָתָיו׃ פ
11 וַיִּשְׁמְעוּ שְׁלֹשֶׁת | רֵעֵי אִיּוֹב אֵת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת הַבָּאָה עָלָיו וַיָּבֹאוּ אִישׁ מִמְּקֹמוֹ אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וּבִלְדַּד הַשּׁוּחִי
וְצוֹפַר הַנַּעֲמָתִי וַיִּוָּעֲדוּ יַחְדָּו לָבוֹא לָנוּד־לוֹ וְלִנַחֲמוֹ׃ 12 וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֵינֵיהֶם מֵרָחוֹק וְלֹא הִכִּירֻהוּ וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ
וַיִּקְרְעוּ אִישׁ מְעִלֹּו וַיִּזְרְקוּ עָפָר עַל־רָאשֵׁיהֶם הַשָּׁמָיְמָה׃ 13 וַיֵּשְׁבוּ אִתּוֹ לָאָרֶץ שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת לֵילוֹת וְאֵין־דֹּבֵר
אֵלָיו דָּבָר כִּי רָאוּ כִּי־גָדַל הַכְּאֵב מְאֹד׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

II. Enshambâlo

Ayubu ajâcira olusiku àburhagwa

[1] Cazinda Ayubu abumbula akanwa, ajâcira olusiku àburhagwa.

[2] Ayubu arhoza akanwa aderha, erhi:

[3] Lukahera olusiku nàburhagwamwo,

n'obudufu bwàderhaga mpu: «Mwâna-rhabana oyâlirwe!»

[4] Mâshi! Mâshi! olwo lusiku lukabà ndunduli,

Nyamuzinda w'enyanya irhondo arhalushibiriraga,

n'obulangashane burhacilumolekeraga!

[5] Luzikanwe n'obudufu n'endunduli y'olufu,

ecitû cilubwikire, obwîre kabirhi bulubone.

[6] Neci, omwizimya guluhâbwe, lufânande,

lurhaganjiragwa omu nsiku z'omwâka,

lurhajâga omu mubalè gw'emyêzi.

[7] Obwo budufu bugumbe,

burharhengagamwo na kakù ka mwishîngo!

[8] Mâshi mâshi luhehêrerwe na balya bahehêrera ensiku,

balya bayishizûsa Leviatani;

[9] Zihirigirhe enyenyêzi z'omucêracêra gwabwo,

bulangâlire omûshi buguzunguluke!

Burhanabonaga lukula azibûla engohe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] Obwabulaga kuhamika olûmvi lw'endà nalimwo,

lyo amasù gâni galekibona aga maligo.

[11] Cârhumaga ntafira omu ndà ya nyâmà,

erhi nkacigendera oku nanaburhwa?

[12] Cârhumaga haba madwi abirhi ganyankirira,

cârhumaga haba mabere abirhi ganyônsa?

[13] Bulya rhinga buno ncibêrìre omu murhûla,

rhinga ndwîrhe nahûnga irò ntânatulukè,

[14] haguma n'abâmi n'abarhambo b'igulu,

balya bayûbakaire omu mpinga,

[15] nîsi rhinga ncibêrire haguma n'abaluzi

bàluzagya amasholo n'enshinda zâbo bazibumba marhale.

[16] Nîsi, ncicibêrerage cimomano càbishirwe, rhinga ntahali,

rhinga ncibêrire nka balya barhaburhagwa.

[17] Eyo munda yo embaka z'ebyàli zihwêra,

yo abâlikola barhamire baluhûkira.

[18] Ebigorogo nabyo binaluhûke,

birhanaciyûmva mulenge gw'owabimokera mpu bikole.

[19] Eyo munda abarhò n'abakulu bôshi cihembe ciguma,

n'omujà arhaciri mujà wa ndi.

[20] Omuhanya bici bamuhêra obulàngashane,

gwa bici omûka baha omurhima guli mungo?

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[21] Ogu bahà abadwîrhe balinga olufù lurhanayisha,

abalulonza kulusha obubirhi?

[22] Abàkacishinzire bacibonaga obudaka bw'enshinda,

bakahamira omu lyànya bacihikaga omu cûsho.

[23] Cankarhuma eyo ngalo bayiha omuntu arhanacimanyiri olunda ayêrekîre,

oyu Nyamuzinda agosire.

[24] Eyi milumbo n'ebikubi byo bikola biryo byâni,

n'olujamu lwâni kwo ludwîrhe lwadubuka nka mîshi.

[25] Ebi nàyôbohaga byo bino byamanyîshira,

n'ebi nakazâg'irhînya byo bino byamantibukirakwo.

[26] Kuli nie ntà murhûla, ntà kuluhûka, ntà kugoheka,

ntabona irò lya mûshi, ntabona lya budufu erhi kulîbwa n'amagala kurhuma.

Job 3

1 אַחֲרֵי־כֵ֗ן פָּתַ֣ח אִיּ֣וֹב אֶת־פִּ֑יהוּ וַיְקַלֵּ֥ל אֶת־יוֹמֽוֹ׃ פ

2 וַיַּ֥עַן אִיּ֗וֹב וַיֹּאמַֽר׃

3 יֹאבַ֣ד י֭וֹם אִוָּ֣לֶד בּ֑וֹ וְהַלַּ֥יְלָה אָ֝מַ֗ר הֹ֣רָה גָֽבֶר׃

4 הַיּ֥וֹם הַה֗וּא יְהִ֣י חֹ֭שֶׁךְ אַל־יִדְרְשֵׁ֣הוּ אֱלֹ֑וַהּ מִמָּ֥עַל וְאַל־תּ֝וֹפַ֗ע עָלָ֥יו נְהָרָֽה׃

5 יִגְאָלֻ֣הוּ חֹ֭שֶׁךְ וְצַלְמָ֑וֶת תִּשְׁכָּ֥ן־עָ֝לָ֗יו עֲנָנָ֥ה יְבַעֲתֻֽהוּ׃ כְּמְרִרֵ֥י י֝֗וֹם

6 הַלַּ֥יְלָה הַה֗וּא יְקַחֲהוּ֮ אֹ֤פֶל אַל־יֵ֫חַ֥ד בִּימֵ֥י שָׁנָ֑ה בְּמִסְפַּ֖ר יְרָחִ֣ים אַל־יָבֹֽא׃

7 הִנֵּ֤ה הַלַּ֨יְלָה ׀ הַה֗וּא יְהִ֣י גַלְמ֑וּד אַל־תָּ֝בֹ֗א רִנָּנָ֥ה בֽוֹ׃

8 יְקֻבֻ֥הוּ אֹרְרֵי־ י֑וֹם הָ֝עֲתִידִ֗ים עֹרֵ֥ר לִוְיָתָֽן׃

9 יֶֽחְשְׁכ֤וּ ׀ כוֹכְבֵ֣י נִ֭שְׁפּוֹ יְקַו־לְאוֹר֮ וָאַ֪יִן וְאַל־יִ֫רְאֶ֥ה בְּעַפְעַפֵּי־שָֽׁחַר׃

10 כִּ֤י לֹא־סָגַ֨ר דַּלְתֵ֪י בִטְנִ֡י וַיַּסְתֵּ֬ר עָ֝מָ֗ל מֵעֵינָֽי׃

11 לָ֤מָּה ׀ לֹ֣א מֵרֶ֣חֶם אָ֭מוּת מִבֶּ֣טֶן יָצָ֑אתִי וְאֶגְוָֽע׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

12 מְדוּעַ קִדְּמוּנִי בִרְכָּיִם וּמַה־שָּׁדַיִם כִּי אִינָק׃
13 כִּי־עַתָּה שָׁכַבְתִּי וְאֶשְׁקוֹט יָשַׁנְתִּי אָז | יָנוּחַ לִי׃
14 עִם־מְלָכִים וְיֹעֲצֵי אֶרֶץ הַבֹּנִים חָרְבוֹת לָמוֹ׃
15 אוֹ עִם־שָׂרִים זָהָב לָהֶם הַמְמַלְאִים בָּתֵּיהֶם כָּסֶף׃
16 אוֹ כְּנֶפֶל טָמוּן לֹא אֶהְיֶה כְּעֹלְלִים לֹא־רָאוּ אוֹר׃
17 שָׁם רְשָׁעִים חָדְלוּ רֹגֶז וְשָׁם יָנוּחוּ יְגִיעֵי כֹחַ׃
18 יַחַד אֲסִירִים שַׁאֲנָנוּ לֹא שָׁמְעוּ קוֹל נוֹגֵשׂ׃
19 קָטָן וְגָדוֹל שָׁם הוּא וְעֶבֶד חָפְשִׁי מֵאֲדֹנָיו׃
20 לָמָּה יִתֵּן לְעָמֵל אוֹר וְחַיִּים לְמָרֵי נָפֶשׁ׃
21 הַמְחַכִּים לַמָּוֶת וְאֵינֶנּוּ וַיַּחְפְּרֵהוּ מִמַּטְמוֹנִים׃
22 הַשְּׂמֵחִים אֱלֵי־גִיל יָשִׂישׂוּ כִּי יִמְצְאוּ־קָבֶר׃
23 לַגֶּבֶר אֲשֶׁר־דַּרְכּוֹ נִסְתָּרָה וַיָּסֶךְ אֱלוֹהַּ בַּעֲדוֹ׃
24 כִּי־לִפְנֵי לַחְמִי אַנְחָתִי תָּבֹא וַיִּתְּכוּ כַמַּיִם שַׁאֲגָתִי׃
25 כִּי פַּחַד פָּחַדְתִּי וַיֶּאֱתָיֵנִי וַאֲשֶׁר יָגֹרְתִּי יָבֹא לִי׃
26 לֹא שָׁלַוְתִּי | וְלֹא שָׁקַטְתִּי וְלֹא־נָחְתִּי וַיַּבֹא רֹגֶז׃ פ

4

Obulangâlire kuli Nyamuzinda

1 Oku bundi Elifazi w'e Tamani, acîhira eluhya aderha, erhi: 2 K'owakubwîra akanwa
wankakalinda obu? Ci kwône kurhi omuntu ankabulaga bwaderha! 3 Kengêra oku wàhanwire
bantu banji, amaboko gajogonokirwe wakazigaha ensimikiro; 4 ihano Iyâwe lyakazizibuhya
àbalikola bagwagwabîra, lyakazizibuhya amadwi galikola gakomanya. 5 Lero obu olwâwe
lwamabimba, w'oyu warhiba olujò, okwenge wamâhikwako, gukolaga mutula n'obwôba!
6 K'orhankacikubagirage obukûnda-Lulema bwâwe, n'obushinganyanya bw'enjira yâwe, kali bwo
bulangâlire bwâwe? 7 Ocidose bwinjà: k'okola obwîne omwêru-kwêru aherêrekera? Ngahi
wàbwîne abashinganyanya baholoka? 8 Nàbwîne ebyâhira n'ebyahirûka, ebiru n'ebidukula,
abahinga amaligo, bamîre n'amahanya, byo banasârûla. 9 Nyamuzinda akanabarhulirakwo
omûka gwâge, banalàngalire, omuhusi gw'oburhè bwâge gwonene gunabahungumule.
10 Omulûmbo gw'entale, omukûngulo gw'ec'erubala, kuhuba guhuba kula amino g'entale ntò
gahôhoka. 11 Entale ekabula eci yalya enafè, n'abâna bayo bashandabane. 12 Nâni nàbwîne
nayaganwa bushala-shàla, nanayumva amarhwîri gâni gahema. 13 Omu ntuliranyè y'ebilôrho,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gala mango irò linene ligonza abantu, [14] nayûmva nagurumanwa, nageramwo ogwa nyegenye, orhuvuha rhwâni rhwajuguma. [15] Okubundi ehy'olubohôlolo hyangera ebusû, olôya lwandikò lwashingalala. [16] Oli nka muntu ayimanga,..ntamanyiriraga obusû bwâge, ci enshusho yâge yambêra omu masû. Harhengiba akahwenyenye..., buzinda nayumva izù, erhi: [17] «K'omuntu ankabà mushinganyanya embere za Nyamuzinda? k'omuntu ankaba mwêru-kwêru omu masû gw'Owamulemaga? [18] Ciru Nyamuzinda arhacîkubagira lwôshi bambali bâge, na bamalahika anababonekwo obubî. [19] Ntà buderhe oku bantu bayûbaka muli eri ibumba, aba eciriba càbo cibà cihûmbe omu katulo? anabasinogole nka nsirhu; [20] Abanaganukira oku lusiku luguma, Abaherêrekera na ntâye wacibakengêra. [21] Omugozi gw'ecihàndo câbo gukonoke, banafè n'okubula oburhimanya.

Job 4

וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וַיֹּאמַר: 2הֲנִסֶּה דָבָר אֵלֶיךָ תִּלְאֶה וַעְצֹר בְּמִלִּין מִי יוּכָל: 3הִנֵּה יִסַּרְתָּ רַבִּים וְיָדַיִם רָפּוֹת
תְּחַזֵּק: 4כְּוֹשֵׁל יְקִימוּן מִלֶּיךָ וּבִרְכַּיִם כֹּרְעוֹת תְּאַמֵּץ: 5כִּי עַתָּה | תָּבוֹא אֵלֶיךָ וַתֵּלֶא תִּגַּע עָדֶיךָ וַתִּבָּהֵל: 6הֲלֹא
יִרְאָתְךָ כִּסְלָתֶךָ תִּקְוָתְךָ וְתֹם דְּרָכֶיךָ: 7זְכָר־נָא מִי הוּא נָקִי אָבֵד וְאֵיפֹה יְשָׁרִים נִכְחָדוּ: 8כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי חֹרְשֵׁי אָוֶן
וְזֹרְעֵי עָמָל יְקִצְרֻהוּ: 9מִנִּשְׁמַת אֱלוֹהַ יאבֵדוּ וּמֵרוּחַ אַפּוֹ יִכְלוּ: 10שַׁאֲגַת אַרְיֵה וְקוֹל שָׁחַל וְשִׁנֵּי כְפִירִים נִתָּעוּ: 11לַיִשׁ
אֹבֵד מִבְּלִי־טָרֶף וּבְנֵי לָבִיא יִתְפָּרָדוּ: 12וְאֵלַי דָּבָר יֻגְנַב וַתִּקַּח אָזְנִי שֵׁמֶץ מֶנְהוּ: 13בְּשִׂעִפִּים מֵחֶזְיֹנוֹת לָיְלָה בִּנְפֹל
תַּרְדֵּמָה עַל־אֲנָשִׁים: 14פַּחַד קָרָאַנִי וּרְעָדָה וְרֹב עַצְמוֹתַי הִפְחִיד: 15וְרוּחַ עַל־פָּנַי יַחֲלֹף תְּסַמֵּר שַׂעֲרַת
בְּשָׂרִי: 16יַעֲמֹד | וְלֹא־אַכִּיר מַרְאֵהוּ תְּמוּנָה לְנֶגֶד עֵינָי דְּמָמָה וְקוֹל אֶשְׁמָע: 17הַאֱנוֹשׁ מֵאֱלוֹהַ יִצְדָּק אִם מֵעֹשֵׂהוּ
יִטְהַר־גָּבֶר: 18הֵן בַּעֲבָדָיו לֹא יַאֲמִין וּבְמַלְאָכָיו יָשִׂים תָּהֳלָה: 19אַף | שֹׁכְנֵי בָתֵּי־חֹמֶר אֲשֶׁר־בֶּעָפָר יְסוֹדָם יְדֻכְּאוּם
לִפְנֵי־עָשׁ: 20מִבֹּקֶר לָעֶרֶב יֻכַּתּוּ מִבְּלִי מֹשִׂים לָנֶצַח יאבֵדוּ: 21הֲלֹא־נָסַע יִתְרָם בָּם יָמוּתוּ וְלֹא בְחָכְמָה:

5

[1] Hamagazagya kwône! Ndi wakushuza?

Ndi warhûla emirenge omu bimâna?

[2] We mbwîzire, omûngo gunayirhe ecihwinja,

n'oburhè buzihôkane omusirhe.

[3] Yumvagya: niono nàbwîne idâga lyayûbaka lyanagandâza,

ci kano kânya, erya nyumpa erhimangagihehêrerwa.

[4] Abâna bâge barhajira cifungira,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banabayâgirize aha kagombe barhakanabona calîkûza.

[5] Bakola bahingira abashalye bagera,

bulya ehi bankalîre, Nyamuzinda anabakûlehyo ekanwa,

n'enkonola-masù zirhaciziga bahunga.

[6] Nanga nkulahirire, obuhanya burhapamuka omu idaho,

n'omûngo gurhamera omu ishwa.

[7] Omuntu yêne olêrha obubî n'omutula,

kula nyakadekere alongereza ecirêre c'emalunga.

[8] Ci niehe Nyamuzinda ye nayakira ho,

mmurhûle olubanja lwâni.

[9] Kuhuma ahuma na gombi,

ajira omwandu gw'ebirhankamanywa,

ebirhangâzo by'obulenga bwâge birhankaganjwa.

[10] Ye dubulira enkuba oku idaho,

arhume amîshi gahulula omu ishwa.

[11] Akalonza okuzûsa omunyi,

okuhisa abarhindibuzibwe oku bucire.

[12] Anayeshûle abengûza,

n'emilâli yâbo y'okulyalyanya ayitamalekwo.

[13] Abarhimanya anabagwarhe omu murhego gw'amenge gâbo,

atulutûmbye n'abahanûzi bw'okuhanika.

[14] Mûshi kalengerere; babone ekola ndûnduli,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

izûba liyimanga batûnduze nk'omu budufu.

15 Anayokole omuzamba wàlenganyire omu kanwa kâbo,

n'omukenyi amukule omu nfune za ciri-misî.

16 Ntyo, owahanyâgire anashubiyumva alangâlire,

n'obulya-nsoro buhiìmbàrhale.

17 Neci, iragi lyâge omuntu Nyamuzinda ahanûla!

Nâwe orhagayaguzagya obuhanùzi bw'Ogala-byôshi.

18 Ye oyagaza omuntu abul'imubuka ecibànde,

ye obabaza anabul'ifumya n'okuboko kwâge.

19 Kali ndarhu akulîkûza omu mababale,

n'obwa kali nda, amabî garhacikuhikekwo.

20 Omu cizombo anakufumye olufù,

n'omu ntambala akulîkûze oku bwôji bw'engôrho.

21 N'obwôji bw'olulimi burhakujire kurhi,

wabà muzira-bôbaamango omuhaguzi amayisha.

22 Ecânda n'olubula wabiha ebinioko,

orhanayôbôhe ebiryanyi by'en'igulu.

23 Wanywâna n'amabuye g'omu ishwa,

oyinjibane n'eby'erubala biyona.

24 Wabugâna ecihàndo câwe cidekerîre,

n'obusò bwâwe, washànga burhahazirimwo

amango wàyîsh'iburha ndùla,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[25] Wabona oku obôlololoke bwâwe bwajakwo obundi,

n'abâna bâwe bajinirîre nka byasi by'omu ishwa.

[26] Wanàje omu nshinda erhi okola mukulu,

nka kula bagumânya olurhyâzo embere ly'akasanzi.

[27] Ebyo byôshi wàbibwîne! Ko binali ntyo!

Nâwe obiyumvagye bwinjà onabikûlemwo obwâwe bûnguke.

Job 5

1 קְרָא־נָ֑א הֲיֵ֥שׁ עוֹנֶ֗ךָּ וְאֶל־מִ֥י מִקְּדֹשִׁ֗ים תִּפְנֶֽה׃

2 כִּֽי־לָ֭אֱוִיל יַהֲרָ֣ג־כָּ֑עַשׂ וּ֝פֹתֶ֗ה תָּמִ֥ית קִנְאָֽה׃

3 אֲנִי־רָ֭אִיתִי אֱוִ֣יל מַשְׁרִ֑ישׁ וָאֶקֹ֥וב נָוֵ֝ה פִּתְאֹֽם׃

4 יִרְחֲק֣וּ בָ֭נָיו מִיֵּ֣שַׁע וְיִ֣דַּכְּא֑וּ בַּשַּׁ֥עַר וְאֵ֥ין מַצִּֽיל׃

5 אֲ֭שֶׁר קְצִירוֹ֣ | רָעֵ֣ב יֹאכֵ֑ל וְאֶל־מִצִּנִּ֥ים יִקָּחֵ֗הוּ וְ֭שָׁאֵף צַמִּ֣ים חֵילָֽם׃

6 כִּֽי | לֹא־יֵצֵ֣א מֵעָפָ֣ר אָ֑וֶן וּ֝מֵאֲדָמָ֗ה לֹא־יִצְמַ֥ח עָמָֽל׃

7 כִּֽי־אָדָ֥ם לְעָמָ֗ל יוּלָּ֑ד וּבְנֵי־רֶ֝֗שֶׁף יַגְבִּ֥יהוּ עֽוּף׃

8 אוּלָ֗ם אֲנִ֤י אֶדְרֹ֣שׁ אֶ֣ל־אֵ֑ל וְאֶל־אֱלֹהִ֥ים אָשִׂ֖ים דִּבְרָתִֽי׃

9 עֹשֶׂ֣ה גְ֭דֹלוֹת וְאֵ֣ין חֵ֑קֶר נִ֝פְלָא֗וֹת עַד־אֵ֥ין מִסְפָּֽר׃

10 הַנֹּתֵ֣ן מָ֭טָר עַל־פְּנֵי־אָ֑רֶץ וְשֹׁלֵ֖חַ מַ֣יִם עַל־פְּנֵ֣י חוּצֽוֹת׃

11 לָ֭שׂוּם שְׁפָלִ֣ים לְמָר֑וֹם וְ֝קֹדְרִ֗ים שָׂגְב֥וּ יֵשַֽׁע׃

12 מֵפֵ֣ר מַחְשְׁבֹ֣ות עָרוּמִ֑ים וְלֹא־תַעֲשֶׂ֖ינָה יְדֵיהֶ֣ם תּוּשִׁיָּֽה׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13 לְבַד חֲכָמִים בְּעָרְמָם וַעֲצַת נִפְתָּלִים נִמְהָרָה׃

14 יוֹמָם יְפַגְּשׁוּ־חֹשֶׁךְ וְכַלַּיְלָה יְמַשְׁשׁוּ בַצָּהֳרָיִם׃

15 וַיִּוָּשַׁע מֵחֶרֶב מִפִּיהֶם וּמִיַּד חָזָק אֶבְיוֹן׃

16 וַתְּהִי לַדַּל תִּקְוָה וְעַוְלָתָה קָפְצָה פִּיהָ׃

17 הִנֵּה אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יוֹכִיחֶנּוּ אֱלוֹהַּ וּמוּסַר שַׁדַּי אַל־תִּמְאָס׃

18 כִּי הוּא יַכְאִיב וְיֶחְבָּשׁ יִמְחַץ וְיָדָו תִּרְפֶּינָה׃

19 בְּשֵׁשׁ צָרוֹת יַצִּילֶךָּ וּבְשֶׁבַע | לֹא־יִגַּע בְּךָ רָע׃

20 בָּרָעָב פָּדְךָ מִמָּוֶת וּבְמִלְחָמָה מִיַּדֵי חָרֶב׃

21 בְּשׁוֹט לָשׁוֹן תֵּחָבֵא וְלֹא־תִירָא מִשֹּׁד כִּי יָבוֹא׃

22 לְשֹׁד וּלְכָפָן תִּשְׂחָק וּמֵחַיַּת הָאָרֶץ אַל־תִּירָא׃

23 כִּי עִם־אַבְנֵי הַשָּׂדֶה בְּרִיתֶךָ וְחַיַּת הַשָּׂדֶה הָשְׁלְמָה־לָּךְ׃

24 וְיָדַעְתָּ כִּי־שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ וּפָקַדְתָּ נָוְךָ וְלֹא תֶחֱטָא׃

25 וְיָדַעְתָּ כִּי־רַב זַרְעֶךָ וְצֶאֱצָאֶיךָ כְּעֵשֶׂב הָאָרֶץ׃

26 תָּבוֹא בְכֹלַח אֶל־קֶבֶר כַּעֲלוֹת גָּדִישׁ בְּעִתּוֹ׃

27 הִנֵּה־זֹאת חֲקַרְנוּהָ כֵּן־הִיא שִׁמְעֶנָּה וְאַתָּה דַּע־לָךְ׃ פ

6

[1] Ayubu acîhira eluhya aderha, erhi: [2] Acibaga amababale gâni gankagerwa, owalerhaga olugero bankahirakwo amalumwa gâni gôshi haguma! [3] Go gankazidoâa kulusha omushenyi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gw'omu nyànja: co cinarhumire ebinwa byâni bidwîrhe byahahabuka. [4] Emyampi y'Ogala-byôshi yantulungwire, yanshayiremwo, omûka gwâni gudwîrhe gwayubûla obôge bwâyo, n'ebishûgi bya Nyamuzinda nie birhèzire. [5] K'endogomi yakera enamologere ahâli akahasi, erhi enkâfu eyanânge enadwîrhe yakera? [6] K'ebiryo birhabaya izù, byankanalibwa buzira mûnyu, k'olwêru lw'iji lurhayôrha nka bidaka ekanwa? [7] Omu bulwâla bwâni, ebiryo by'omulwâla ciru birhandigi oku murhima. [8] Owabonaga oku mpûnyire kubà, na Nyamuzinda anjirire oku ndangâlire! [9] Yenene ayêmêrage ampinage, azâbûle okuboko kwâge ankuleho! [10] Ciru obwo bwanacibà burhulirize bwâni, nsigalane bishingo bitya muli aga malibuko gâni gôshi, mbone ntalabîraga ebinwa by'Omwimâna. [11] Ka ncigwêrhage emisî y'okulinda? Nie muntu nyandikirwe olufu bene olu, bici nacilinga? [12] K'obuzibu bwâni buligi bw'ibâle, n'omubiri gwâni ka ko guligi nka cûma? [13] Ntacigwêrhi burhabâle buci, Ka mîra oburhabâle burhanyakaga? [14] Okurhabêra omwîra obwonjo, kuli kulahira bwarhìnya Ogala-byôshi. [15] Ninyu bene wîrhu ko mwàbire bakarhema-njingo nka mugezi, nka kula omugezi gwanyamûka gugera. [16] Gunayishc gwashalagaza erhi na byàsi biguluzize. [17] Ci erhi omwikalà guyisha, ezâli nyîshi zinagane, zihirigirhe erhi izûba lirhuma [18] Emizinzi y'ababalama erhengâge omu njira mpu yashimba amîshi, ezimêre omu irûngu, elinde ehereramwo. [19] Emizinzi y'e Temani ekazizikonolera amasù, n'emirhwe y'e Saba ezilangâlire. [20] Obwikubagire bwâbo kuyishibà kurhebwa; · erhi bazihika-ho balole omu ndalo za bene. [21] Kuli nie, komuli nk'ezo nyîshi mwa kano kasanzi, ene mumbona mwafuduka mwayumva enshonyi. [22] Ka namubwizire, nti: «Mpî nâni kantu kalebe? Nti mukûle kalugu kalebe oku binyu mukâmpereze? [23] Nti mundikûze omu maboko gw'omubisha, nti ntênzi omu nfune z'omwânzi?» [24] Nyigirizagyi, nâni nahulika, Nyêrekagi ngahi nàhabire. [25] Okuyumvîrhiza enshambâlo eshingânîne kurhagwêrhi mbaka, Ci eyo mirôngwè yinyu kuli kuderha kurhi? [26] Ka binwa byâni mwagayaguza? ebi bya nyakubula-bulangâlire biyehûkanwe n'empûsi? [27] Murhakashuka bwayêsha enfûzi cigole, Murhakashuka mwaguza omwîra winyu! [28] Ci mâshi yâga ndoliko! Mundole ebusù, ntabesha. [29] Shubiriri, mucij'emurhima buzira bulyâlya, mushube emirhima murhandenganye. [30] Ka hali bulyâlya bundi oku lulimi? Ka ntankayumviza ekanwa ehiri higalugalu?

Job 6

1 וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר׃ 2 לוּ שָׁקוֹל יִשָּׁקֵל כַּעְשִׁי וְהַיָּתִי בֶּמאזְנַיִם יִשְׂאוּ־יָחַד׃ 3 כִּי־עַתָּה מֵחוֹל יַמִּים יִכְבֵּד עַל־כֵּן דְּבָרַי
לָעוּ׃ 4 כִּי חִצֵּי שַׁדַּי עִמָּדִי אֲשֶׁר חֲמָתָם שֹׁתָה רוּחִי בִּעוּתֵי אֱלוֹהַּ יַעַרְכוּנִי׃ 5 הֲיִנְהַק־פֶּרֶא עֲלֵי־דֶשֶׁא אִם יִגְעֶה־שׁוֹר
עַל־בְּלִילוֹ׃ 6 הֲיֵאָכֵל תָּפֵל מִבְּלִי־מֶלַח אִם־יֵשׁ־טַעַם בְּרִיר חַלָּמוּת׃ 7 מֵאֲנָה לִגְּעוֹעַ נַפְשִׁי הֵמָּה כְּדֶוֶי לַחְמִי׃ 8 מִי־יִתֵּן
תָּבוֹא שֶׁאֵלָתִי וְתִקְוָתִי יִתֵּן אֱלוֹהַּ׃ 9 וְיוֹאֵל אֱלוֹהַּ וְיַדְכְּאֵנִי יַתֵּר יָדוֹ וִיבַצְּעֵנִי׃ 10 וְתִהִי עוֹד | נֶחָמָתִי וַאֲסַלְּדָה בְּחִילָה לֹא
יַחְמֹל כִּי־לֹא כִחַדְתִּי אִמְרֵי קָדוֹשׁ׃ 11 מַה־כֹּחִי כִּי־אֲיַחֵל וּמַה־קִּצִּי כִּי־אַאֲרִיךְ נַפְשִׁי׃ 12 אִם־כֹּחַ אֲבָנִים כֹּחִי
אִם־בְּשָׂרִי נְחוּשׁ׃ 13 הֲלֹא אֵין עֶזְרָתִי בִּי וְתוּשִׁיָּה נִדְּחָה מִמֶּנִּי׃ 14 לַמָּס מֵרֵעֵהוּ חֶסֶד וְיִרְאַת שַׁדַּי יַעֲזוֹב׃ 15 אַחַי בָּגְדוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כְּמוֹ־נֶחָל כַּאֲפִיק נְחָלִים יַעֲבֹרוּ׃ 16הַקֹּדְרִים מִנִּי־קָרַח עָלֵימוֹ יִתְעַלֶּם־שֶׁלֶג׃ 17בְּעֵת יִזָּרֵבוּ נִצְמָתוּ בְּחֻמּוֹ נִדְעֲכוּ
מִמְּקוֹמָם׃ 18יְלָפְתוּ אָרְחוֹת דַּרְכָּם יַעֲלוּ בַתֹּהוּ וְיֹאבֵדוּ׃ 19הֲבִיטוּ אָרְחוֹת תֵּמָא הֲלִיכֹת שְׁבָא קִוּוּ־לָמוֹ׃ 20בֹּשׁוּ
כִּי־בָטֵחּ בָּאוּ עָדֶיהָ וַיֶּחְפָּרוּ׃ 21כִּי־עַתָּה הֱיֵיתֶם לֹא תֶּרְאוּ חֲתַת וַתִּירָאוּ׃ 22הֲכִי־אָמַרְתִּי הָבוּ לִי וּמִכֹּחֲכֶם שְׁחַדוּ
בַּעֲדִי׃ 23וּמַלְּטוּנִי מִיַּד־צָר וּמִיַּד עָרִיצִים תִּפְדּוּנִי׃ 24הוֹרוּנִי וַאֲנִי אַחֲרִישׁ וּמַה־שָּׁגִיתִי הָבִינוּ לִי׃ 25מַה־נִּמְרְצוּ
אִמְרֵי־יֹשֶׁר וּמַה־יּוֹכִיחַ הוֹכֵחַ מִכֶּם׃ 26הַלְהוֹכֵחַ מִלִּים תַּחְשֹׁבוּ וּלְרוּחַ אֲמָרֵי נָאָשׁ׃ 27אַף־עַל־יָתוֹם תַּפִּילוּ וְתִכְרֹו
עַל־רֵיעֲכֶם׃ 28וְעַתָּה הוֹאִילוּ פְנוּ־בִי וְעַל־פְּנֵיכֶם אִם־אֲכַזֵּב׃ 29שֻׁבוּ־נָא אַל־תְּהִי עַוְלָה וְשֻׁבִי עוֹד
צִדְקִי־בָהּ׃ 30הֲיֵשׁ־בִּלְשׁוֹנִי עַוְלָה אִם־חִכִּי לֹא־יָבִין הַוּוֹת׃

7

[1] K'akalamo k'omuntu hano igulu garhaba matabâro bula? K'ensiku zâge arhali kwo ziyòrha nka murhabâzi mulimya? [2] Kulira omujà acîfinja ahâli ecihôho kulira omulimyà alingùza oluhembo lwâge, [3] Kwo nâni nàhirwe emyêzi erhali mwo bunguke buci, n'amadufu g'amalibuko. [4] Erhi najigwîshira, oli: «Owabonaga buca!» Oku nanazûka ntya, oli: «Owabonaga buyira!» n'omurhima gurhandêkerera kuhika buyire. [5] Omubiri gunyunjwîre mivunyu n'ebishisha, guyunjwîre migàku, gwanarhònya masira. [6] Ensiku zàni zo mbidu kulusha entòzo, zànahirigisire buzira kucinnangaliza kantu. [7] Kengèra oku obuzîne bwâni guncili mûka gwône, oku, amasù gâni garhankacigaluka mpu gabone ebinjà. [8] Cazìnda ntâye wacinshîsha omu libona, amasù gâwe gànanyêrekere ntanacihali. [9] Kulira ecitû cinyamûka cinabirigirhe, ko n'owajîre ekuzimu arhayirhenga. [10] Arhagaluka mpu ashubire omu mwâge, n'aha mwâge harhacimuyishi. [11] Co cirhumire ntakabula bwaderha, naganîra omu mûngo gw'omûka gwâni, nnanshambâle omu burhe bw'omurhima gwâni. [12] Ka ndigi nyânja nieki, erhi nîsi ciryanyi c'omu nyânja, mpu bampirekwo abalimzi? [13] Erhi najiderha nti nahumukira aha ncìngo, nti encingò yâni yabà nka yanyîbiza eminiho, [14] Onanfuduse n'ehilôrho, onkânge n'ebi odwîrhe wanyêreka. [15] Owangolola akampubya, ko kukulu: olufû lwo lukulu kuli aga malibuko! [16] Nàshangusire, ntayôrhe mpabà ensiku zôshi; ocinyîrekeragc ensiku zâni guli mûka gwonene! [17] Omuntu aligi cici mpu wamushîbirira ntyo, mpu wamuyibuka onamuhirekwo omurhima, [18] Aligi cici mpu wamurhandûla ngasi sêzi mpu wamuhengûza ngasi kasanzi [19] K'orhankalesirage okundolêreza, ciru nâni ntwîre amarhi. [20] Akabaga câha nàjizire kurhi nàkujizire w'oyo, w'ejà abantu bulàbi? Càrhumire wantindibuza ntyâla n'empìmbo zâwe, ciru mbone nkola nkuzidohîre? [21] K'orhankalembera okwo nàkugayisize, k'orhankabwikira obwo bubî bwâni? Bulya kandi kasanzi kasungunu erhi nkola ngwishîre omu katulo, wacinnonza obugane ntacihabà!

Job 7

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1הֲלֹא־צָבָא לֶאֱנוֹשׁ עֲלֵי־אָרֶץ וְכִימֵי שָׂכִיר יָמָיו: 2כְּעֶבֶד יִשְׁאַף־צֵל וּכְשָׂכִיר יְקַוֶּה פָּעֳלוֹ: 3כֵּן הָנְחַלְתִּי לִי יַרְחֵי־שָׁוְא
וְלֵילוֹת עָמָל מִנּוּ־לִי: 4אִם־שָׁכַבְתִּי וְאָמַרְתִּי מָתַי אָקוּם וּמִדַּד־עֶרֶב וְשָׂבַעְתִּי נְדֻדִים עֲדֵי־נָשֶׁף: 5לָבַשׁ בְּשָׂרִי רִמָּה
וְגִישׁ עָפָר עוֹרִי רָגַע וַיִּמְאָס: 6יָמַי קַלּוּ מִנִּי־אָרֶג וַיִּכְלוּ בְּאֶפֶס תִּקְוָה: 7זְכֹר כִּי־רוּחַ חַיָּי לֹא־תָשׁוּב עֵינִי לִרְאוֹת
טוֹב: 8לֹא־תְשׁוּרֵנִי עֵין רֹאִי עֵינֶיךָ בִּי וְאֵינֶנִּי: 9כָּלָה עָנָן וַיֵּלֶךְ כֵּן יוֹרֵד שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה: 10לֹא־יָשׁוּב עוֹד לְבֵיתוֹ
וְלֹא־יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ: 11גַּם־אֲנִי לֹא אֶחֱשָׂךְ פִּי אֲדַבְּרָה בְּצַר רוּחִי אָשִׂיחָה בְּמַר נַפְשִׁי: 12הֲיָם־אָנִי אִם־תַּנִּין
כִּי־תָשִׂים עָלַי מִשְׁמָר: 13כִּי־אָמַרְתִּי תְּנַחֵמֵנִי עַרְשִׂי יִשָּׂא בְשִׂיחִי מִשְׁכָּבִי: 14וְחִתַּתַנִי בַחֲלֹמוֹת וּמֵחֶזְיֹנוֹת
תְּבַעֲתַנִּי: 15וַתִּבְחַר מַחֲנָק נַפְשִׁי מָוֶת מֵעַצְמוֹתָי: 16מָאַסְתִּי לֹא־לְעֹלָם אֶחְיֶה חֲדַל מִמֶּנִּי כִּי־הֶבֶל יָמָי: 17מָה־אֱנוֹשׁ כִּי
תְגַדְּלֶנּוּ וְכִי־תָשִׁית אֵלָיו לִבֶּךָ: 18וּתְפָקְדֶנּוּ לִבְקָרִים לִרְגָעִים תִּבְחָנֶנּוּ: 19כַּמָּה לֹא־תִשְׁעֶה מִמֶּנִּי לֹא־תַרְפֵּנִי עַד־בִּלְעִי
רֻקִּי: 20חָטָאתִי מָה אֶפְעַל | לָךְ נֹצֵר הָאָדָם לָמָּה שַׂמְתַּנִי לְמִפְגָּע לָךְ וָאֱהִיֶה עָלַי לְמַשָּׂא: 21וּמָה | לֹא־תִשָּׂא פִּשְׁעִי
וְתַעֲבִיר אֶת־עֲוֹנִי כִּי־עַתָּה לֶעָפָר אֶשְׁכָּב וְשִׁחַרְתַּנִי וְאֵינֶנִּי: פ

8

Obushinganyanya bwa Nyamuzinda

[1] Bildali w'e Shwahi, aja eluhya aderha, erhi: [2] Kàli orhanaleke okuderhaderha? Okùla kuderha ebinwa biri nka cihûsi cinene? [3] Ka Nyamuzinda ankahabûla olubanja, ka Nyamubâho ankagolongohya obushinganyanya? [4] Akaba abâna bâwe bàmugayisize, bubî bwâbo ànabahànire [5] Wêhe akaba oli mwêru kwêru na mushinganyanya, olongerezagye Nyamuzinda, oshenge Nyamubâho. [6] Kurhenga buno akushubiza omu bwîra bwâge, anashakâle enyumpa z'omushinganyanya. [7] Obwôrhere bwâwe burhanzi wabulola nka busha, omu kubona obôlololoke bukulinzire. [8] Odôkereze àbâli burhanzi, oyumvîrhize bwinjà bici b'îshe bàbwîne. [9] Rhwehe, injo rhwàciburhagwa, rhurhamanyiri bici, ensiku zirhu bano igulu ko zirazûka nka cizûngu-zûngu. [10] Bòhe, bakuyigîriza banakubwîrize, n'akanwa kabali emurhima kakumanyîsa obu burhimanya: [11] «k'omufinjo gunamere omurhali omu luziba? k'olushasha lwankamera buzira mîshi? [12] Oku luciri lurhò ntyâla, ciru ankaba ntâye olutwîre, lwo lurhànga ebindi byâsi okuyûma» [13] Abayibagira Nyamuzinda, kwo bafà ntyo, Obulangâlire bw'enkola-maligo, nabwo ko buhera ntyo. [14] Ebi acîkubagira, buli budodo, n'ebi alangâlira lubà lwôgo lwa lwirhangulira [15] Akayegemera enyumpa yâge, enakûnduke, akayisimikirakwo, enamuhongokane. [16] Lolà oku ayunjwîre magoba amango g'izùba, n'ebyana byâge byanalândira omu ishwa lyâge. [17] Emizi yâge ezongobarhine oku ibuye, anakazidômera omûka omu karhi k'amabâle. [18] Lero bamushugula halya àli, halya mwâge bamuhaba, erhi: «rhwembi ngahi?» [19] Làba oku akola

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abôlera omu njira, n'abâbo badwîrhe babera idaho. [20] Nanga, Nyamuzinda arhalêkerera Omushinganyanya, arhanarhabâla enkola-maligo. [21] Amasheka ganashubirhûnza amarhama gâwe, n'obusime buciyêrekane oku kanwa kâwe. [22] Abashômbanyi bâwe enshonyi zibabùmbe, n'aha mw'enkola-maligo hashâbwe.

Job 8

וַיַּעַן בִּלְדַּד הַשּׁוּחִי וַיֹּאמַר׃ 2עַד־אָן תְּמַלֳּל־אֵלֶּה וְרוּחַ כַּבִּיר אִמְרֵי־פִיךָ׃ 3הַאֵל יְעַוֶּת מִשְׁפָּט וְאִם־שַׁדַּי
יְעַוֶּת־צֶדֶק׃ 4אִם־בָּנֶיךָ חָטְאוּ־לוֹ וַיְשַׁלְּחֵם בְּיַד־פִּשְׁעָם׃ 5אִם־אַתָּה תְּשַׁחֵר אֶל־אֵל וְאֶל־שַׁדַּי תִּתְחַנָּן׃ 6אִם־זַךְ וְיָשָׁר
אָתָּה כִּי־עַתָּה יָעִיר עָלֶיךָ וְשִׁלַּם נְוֵת צִדְקֶךָ׃ 7וְהָיָה רֵאשִׁיתְךָ מִצְעָר וְאַחֲרִיתְךָ יִשְׂגֶּה מְאֹד׃ 8כִּי־שְׁאַל־נָא לְדֹר רִישׁוֹן
וְכוֹנֵן לְחֵקֶר אֲבוֹתָם׃ 9כִּי־תְמוֹל אֲנַחְנוּ וְלֹא נֵדָע כִּי צֵל יָמֵינוּ עֲלֵי־אָרֶץ׃ 10הֲלֹא־הֵם יוֹרוּךָ יֹאמְרוּ לָךְ וּמִלִּבָּם יוֹצִאוּ
מִלִּים׃ 11הֲיִגְאֶה־גֹמֶא בְּלֹא בִצָּה יִשְׂגֶּה־אָחוּ בְלִי־מָיִם׃ 12עוֹדֶנּוּ בְאִבּוֹ לֹא יִקָּטֵף וְלִפְנֵי כָל־חָצִיר יִיבָשׁ׃ 13כֵּן אָרְחוֹת
כָּל־שְׁכְחֵי אֵל וְתִקְוַת חָנֵף תֹּאבֵד׃ 14אֲשֶׁר־יָקוֹט כִּסְלוֹ וּבֵית עַכָּבִישׁ מִבְטָחוֹ׃ 15יִשָּׁעֵן עַל־בֵּיתוֹ וְלֹא יַעֲמֹד יַחֲזִיק בּוֹ
וְלֹא יָקוּם׃ 16רָטֹב הוּא לִפְנֵי־שֶׁמֶשׁ וְעַל גִּנָּתוֹ יְנַקְתּוֹ תֵּצֵא׃ 17עַל־גֵּל שָׁרָשָׁיו יְסֻבֵּכוּ בֵּית אֲבָנִים יֶחֱזֶה׃ 18אִם־יְבַלְּעֶנּוּ
מִמְּקוֹמוֹ וְכִחֶשׁ בּוֹ לֹא רְאִיתִיךָ׃ 19הֵן־הוּא מְשׂוֹשׂ דַּרְכּוֹ וּמֵעָפָר אַחֵר יִצְמָחוּ׃ 20הֵן־אֵל לֹא יִמְאַס־תָּם וְלֹא־יַחֲזִיק
בְּיַד־מְרֵעִים׃ 21עַד־יְמַלֵּא שְׂחוֹק פִּיךָ וּשְׂפָתֶיךָ תְרוּעָה׃ 22שֹׂנְאֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־בֹשֶׁת וְאֹהֶל רְשָׁעִים אֵינֶנּוּ׃ פ

9

Nyamuzinda arhajisibwa lubanja

[1] Ayubu erhi akola ashuza aderha, erhî: [2] Neci mmanyire oku kwo binali ntyo: K'omuntu ankayâza Nyamuzinda? [3] Omuntu oderha mpu amujîsa kadali, arhamushuza ciru n'eliguma oku kali cihûmbi. [4] Ayishi byôshi, âli na muzibu kulusha byôshi, ndi wankaderha mpu acishingikanye ye abule n'oku abîre? [5] Obagala entondo zirhanamanyiri, anazikundùle zikamujira burhe. [6] Anashabagize igulu aha linali, n'ebikôndo liyimangirakwo binagere mw'omusisi. [7] Anahakanye izûba mpu lirharhengaga emashinji, n'enyenyêzi azihamikire. [8] Yêne ye wàlambûlaga amalunga, ye gera oku mîshi g'enyanja. [9] Ye wàlemaga Ursi na Orioni, Enyenyêzi cirera-mwêzi n'olukere lw'e Mukondwè. [10] Kuhuma ahuma na gambi, ye wàjiraga omwandu gw'ebirhankamanywa, ebirhangâzo by'obulenga bwâge birhankagànjwa. [11] Akangera ho ntamubona, anacigendere ntanatwîri ihuzihuzi. [12] Erhi ankanyaga omushoko, ndi wankamurhanga? ndi wankacishomya mpu amubwîra, erhi: «Bici ebyo ojizire?» [13] Nyamuzinda liguma atulumukirwa, bambali ba Rahabu kuyandala baciyandala aha magulu gâge. [14] Nâni oburhindi bwâni nti nacihagiza, nti ngwêrhe akanwa nâmubwîra? [15] Ciru ankabire nyazize, ntankashuzize, kuyinjibana nankamuyinjibina erhi kwo; bulya ye wantwîra olubanja. [16] N'erhi nakamuyakûza akashuza, ntacìkêbirwi oku ankayùmvirhiza izù lyâni! [17] Oyu odwîrhe andabarhanyiza obumama, odwîrhe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anyushùlira ebibânde buzira igwârhiro, [18] orhakaziga ciru namira omûka, analiko anywesa omutula! [19] Ka kulwa nalwaga? Arhankajibwa omu irhwe! Ka lubânja najà? Ntâye wankacishomya mpu amuhira oku ibuye! [20] Nkaderha nti nyazize, akanwa kâge kanyâgiriza, Nkaderha nti ndi mwêru-kwêru, arhâmpe lubanja. [21] Ci kwône, ka ndi mwêru-kwêru? Ciru niene ntacimanyiri! N'oku ndamire kwansholog osire! [22] Bulya kwôshi ko nakuguma, nankudesire: anashenyule omushinganyanya, anashenyule n'enkola-maligo. [23] Erhi ecahira cikali ciyisha, anashekere amagala g'abêru-kwêru. [24] Omu cihugo cigwîre omu nfune z'enkola-maligo anahunye amasû g'abacîranuzi, n'akaba arhali ye, aligi wundi ndi? [25] Ensiku zâni zo mbidu aha mulibisi, zajà zantibamwo buzira kubona iragi. [26] Zikanyize nka bwàrho bubidu, Nka kula akadùrha kacihunika (oku mwâna-goko). [27] Erhi najiderha nti ndeke okuniha, nti mpindule obusù ntùze, [28] nanyumv'ebihamba binshamule erhi kukengêra amaligo gâni gôshi kurhuma bulyala mmanyire oku arhali buhami-hami oli wandibuliza. [29] Akaba nie nyazirage, bici nacicirhamizako? [30] Ka mpu ncikalabe amîshi g'olubula, mpu nkalabe enfunc n'omushènyi mwêru? [31] Kurhahânge orhamvumvuza oku civu, ciru n'emishângi yâni yone embe nshishinyê. [32] Bulya yêhe arhali muntu akâni arhajisibwa kadali, arhanajisibwa lubanja. [33] Ntâye wankarhuja ekarhî mpu arhutwîra olubanja, akaderha mpu arhuhirekwo amaboko. [34] Ntâye waderha mpu ayegûle akarhi kâge kantênge-kwo, mpu ayegûle ebikângo byâge, bihuse okunjugumya. [35] Ci kwône kurhârhume ntamubwîra buzira bwôba, bulya oku bwâni; ntayôsiri ntyo.

Job 9

1וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר: 2אָמְנָם יָדַעְתִּי כִי־כֵן וּמַה־יִּצְדַּק אֱנוֹשׁ עִם־אֵל: 3אִם־יַחְפֹּץ לָרִיב עִמּוֹ לֹא־יַעֲנֶנּוּ אַחַת
מִנִּי־אָלֶף: 4חַכַם לֵבָב וְאַמִּיץ כֹּחַ מִי־הִקְשָׁה אֵלָיו וַיִּשְׁלָם: 5הַמַּעְתִּיק הָרִים וְלֹא יָדָעוּ אֲשֶׁר הֲפָכָם בְּאַפּוֹ: 6הַמַּרְגִּיז
אֶרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן: 7הָאֹמֵר לַחֶרֶס וְלֹא יִזְרָח וּבְעַד כּוֹכָבִים יַחְתֹּם: 8נֹטֶה שָׁמַיִם לְבַדּוֹ וְדוֹרֵךְ
עַל־בָּמֳתֵי יָם: 9עֹשֶׂה־עָשׁ כְּסִיל וְכִימָה וְחַדְרֵי תֵמָן: 10עֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד־אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר: 11הֵן
יַעֲבֹר עָלַי וְלֹא אֶרְאֶה וְיַחֲלֹף וְלֹא־אָבִין לוֹ: 12הֵן יַחְתֹּף מִי יְשִׁיבֶנּוּ מִי־יאמַר אֵלָיו מַה־תַּעֲשֶׂה: 13אֱלוֹהַּ לֹא־יָשִׁיב אַפּוֹ
תַּחְתָּו שָׁחֲחוּ עֹזְרֵי רָהַב: 14אַף כִּי־אָנֹכִי אֶעֱנֶנּוּ אֶבְחֲרָה דְבָרַי עִמּוֹ: 15אֲשֶׁר אִם־צָדַקְתִּי לֹא אֶעֱנֶה לְמִשְׁפְּטִי
אֶתְחַנָּן: 16אִם־קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי לֹא־אַאֲמִין כִּי־יַאֲזִין קוֹלִי: 17אֲשֶׁר־בִּשְׂעָרָה יְשׁוּפֵנִי וְהִרְבָּה פְּצָעַי חִנָּם: 18לֹא־יְתִּנֵנִי
הָשֵׁב רוּחִי כִּי יַשְׂבִּעֵנִי מַמְרֹרִים: 19אִם־לְכֹחַ אַמִּיץ הִנֵּה וְאִם־לְמִשְׁפָּט מִי יוֹעִידֵנִי: 20אִם־אֶצְדָּק פִּי יַרְשִׁיעֵנִי תָּם־אָנִי
וְיַעְקְּשֵׁנִי: 21תָּם־אָנִי לֹא־אֵדַע נַפְשִׁי אֶמְאַס חַיָּי: 22אַחַת הִיא עַל־כֵּן אָמַרְתִּי תָּם וְרָשָׁע הוּא מְכַלֶּה: 23אִם־שׁוֹט
יָמִית פִּתְאֹם לְמַסַּת נְקִיִּם יִלְעָג: 24אֶרֶץ | נִתְּנָה בְיַד־רָשָׁע פְּנֵי־שֹׁפְטֶיהָ יְכַסֶּה אִם־לֹא אֵפוֹא מִי־הוּא: 25וְיָמַי קַלּוּ
מִנִּי־רָץ בָּרְחוּ לֹא־רָאוּ טוֹבָה: 26חָלְפוּ עִם־אָנִיוֹת אֵבֶה כְּנֶשֶׁר יָטוּשׁ עַלֵי־אֹכֶל: 27אִם־אָמְרִי אֶשְׁכְּחָה שִׂיחִי אֶעֱזְבָה
פָנַי וְאַבְלִיגָה: 28יָגֹרְתִּי כָל־עַצְּבֹתָי יָדַעְתִּי כִי־לֹא תְנַקֵּנִי: 29אָנֹכִי אֶרְשָׁע לָמָּה־זֶּה הֶבֶל אִיגָע: 30אִם־הִתְרַחַצְתִּי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּמוֹ־שֶׁלֶג וַהֲזַכּוֹתִי בְּבֹר כַּפָּי׃ 31אָז בַּשַּׁחַת תִּטְבְּלֵנִי וְתֶעֱבוּנִי שַׂלְמוֹתָי׃ 32כִּי־לֹא־אִישׁ כָּמֹנִי אֶעֱנֶנּוּ נָבוֹא יַחְדָּו
בַּמִּשְׁפָּט׃ 33לֹא יֵשׁ־בֵּינֵינוּ מוֹכִיחַ יָשֶׁת יָדוֹ עַל־שְׁנֵינוּ׃ 34יָסֵר מֵעָלַי שִׁבְטוֹ וְאֵמָתוֹ אַל־תְּבַעֲתַנִּי׃ 35אֲדַבְּרָה וְלֹא
אִירָאֶנּוּ כִּי לֹא־כֵן אָנֹכִי עִמָּדִי׃

10

[1] Bulyala akalamo kansholog osire, nkolaga naleka omulenge gudubuke, nkolaga naderha omutula gundi emurhima. [2] Nabwîra Nyamuzinda, nti: orhanyâgirizagya Muhanyi, ombwîre nàni cici ntumwîre. [3] K'obwinage kuli kwinjà oku kungwarhira ecikalarhu? okûla kugolongohya obushanja bw'omu nfune zâwe? n'okûla kurhabâla ababisha omu mirali yâbo? [4] K'amasû gâwe kwo gàbirage nka bunya-mubiri? Erhi nîsi k'obonaga nka muntu? [5] K'ensiku zâwe kwo zirigi nka za muntu? Erhi nîsi emyâka yâwe kw'egera ak'eyâbo? [6] We dwirhage walongereza obubî bwâni, wanadokereza ogwa ecâha câni. [7] Wênene omanyire oku ndi mwêru-kwêru, na ntâye wankankûla omu nfune zâwe! [8] Ndi bushanja bw'enfune zâwe, wêne wàndemaga, ka lero okolaga wanshàmbûla, onjegenje! [9] Kengêra oku wêne wàmbumbaga kula babûmba ibûmba, ko wânânanshubize omu katulo. [10] Kâli wêne wànkamaga kula bakama amarha, wanantwisa kula batwisa amashanzâ? [11] Wanyambika omubiri n'omunyafu, wansobekamwo amavuha n'emisî; [12] Kandi wanshobôza obuzîne, n'obushîbirizi bwâwe kuli nie bwo bwarhuma nalama. [13] Ci kwône erhi onambìsire muhako; mmanyire okwo; kwàli n'omu bukengêre bwâwe. [14] Nkakola ebigalugalu, erhi onandi ebulâbi, na ntâko wankaciderha mpu ndi mwêru-kwêru. [15] Nkabà munya-byâbà, erhi namanahera! Nkabà mwêru-kwêru, ciru ntayinamule amalanga, bulyala ndi muntu enshonyi zibumbire, n'obuhanya bunyunjwîre! [16] Erhi najiderha nti nyìnamule irhwe, onàmpìve kula entale ehìva, erhi kandi oshubinkolera akal'ibala. [17] Nnanyumve oshubirintabalira, oshub'intûlakwo omujina, engabo z'emiciûkà zintêre burhahusa. [18] Lero càrhumaga ontènza omu nda ya nyâmà, singa nàcifirire, na nt'isû lyàkandozire-kwo! [19] Ko nànkacibêrire nk'orhahabaga, bankûle omu ndà ya nyâmà, bampêke omu nshìnda. [20] N'ensiku z'akalamo kàni oku zakôfiha wàni! Ocinyirekerage, mbè nkanarhûlirira. [21] Embere mbalame burhagaluka, omu cihugo c'omwizimya n'endûnduli, [22] emûnda endûnduli n'enshandâle bishûndwa, emunda omûshi guyôrha nka budufu bukulu.

Job 10

1נַקְטָה נַפְשִׁי בְּחַיָּי אֶעֶזְבָה עָלַי שִׂיחִי אֲדַבְּרָה בְּמַר נַפְשִׁי׃ 2אֹמַר אֶל־אֱלוֹהַּ אַל־תַּרְשִׁיעֵנִי הוֹדִיעֵנִי עַל
מַה־תְּרִיבֵנִי׃ 3הֲטוֹב לְךָ | כִּי־תַעֲשֹׁק כִּי־תִמְאַס יְגִיעַ כַּפֶּיךָ וְעַל־עֲצַת רְשָׁעִים הוֹפָעְתָּ׃ 4הַעֵינֵי בָשָׂר לָךְ אִם־כִּרְאוֹת
אֱנוֹשׁ תִּרְאֶה׃ 5הֲכִימֵי אֱנוֹשׁ יָמֶיךָ אִם־שְׁנוֹתֶיךָ כִּימֵי גָבֶר׃ 6כִּי־תְבַקֵּשׁ לַעֲוֹנִי וְלִחַטָּאתִי תִדְרוֹשׁ׃ 7עַל־דַּעְתְּךָ כִּי־לֹא
אֶרְשָׁע וְאֵין מִיָּדְךָ מַצִּיל׃ 8יָדֶיךָ עִצְּבוּנִי וַיַּעֲשׂוּנִי יַחַד סָבִיב וַתִּבְלָעֵנִי׃ 9זְכָר־נָא כִּי־כַחֹמֶר עֲשִׂיתָנִי וְאֶל־עָפָר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

תְּשִׁיבֵנִי׃ 10הֲלֹא֥ כֶחָלָ֗ב תַּתִּיכֵ֫נִי וְכַגְּבִנָּ֥ה תַּקְפִּיאֵֽנִי׃ 11עוֹר֣ וּבָשָׂ֣ר תַּלְבִּישֵׁ֑נִי וּבַעֲצָמוֹת֖ וְגִידִ֣ים תְּסֹכְכֵֽנִי׃ 12חַיִּ֣ים וָחֶ֣סֶד
עָשִׂ֣יתָ עִמָּדִ֑י וּפְקֻדָּתְךָ֥ שָׁמְרָ֖ה רוּחִֽי׃ 13וְאֵלֶּ֣ה צָפַ֣נְתָּ בִלְבָבֶ֑ךָ יָדַ֥עְתִּי כִּי־זֹ֖את עִמָּֽךְ׃ 14אִם־חָטָ֣אתִי וּשְׁמַרְתָּ֣נִי וּמֵעֲוֹנִ֣י לֹ֣א
תְנַקֵּ֔נִי׃ 15אִם־רָשַׁ֥עְתִּי אַלְלַ֖י לִ֑י וְצָדַ֣קְתִּי לֹא־אֶשָּׂ֥א רֹאשִׁ֛י שְׂבַ֥ע קָלֹ֖ון וּרְאֵ֥ה עָנְיִֽי׃ 16וְיִגְאֶ֣ה כַּשַּׁ֣חַל תְּצוּדֵ֑נִי וְתָשֹׁ֥ב
תִּתְפַּלָּ֖א־בִּֽי׃ 17תְּחַדֵּ֣שׁ עֵדֶ֣יךָ | נֶגְדִּ֑י וְתֶ֥רֶב כַּעַשְׂךָ֖ עִמָּדִ֣י חֲלִיפֹ֥ות וְצָבָ֣א עִמִּֽי׃ 18וְלָמָּ֥ה מֵרֶ֖חֶם הֹצֵאתָ֑נִי אֶ֣גְוַע וְעַ֔יִן
לֹא־תִרְאֵ֥נִי׃ 19כַּאֲשֶׁ֥ר לֹא־הָיִ֖יתִי אֶהְיֶ֑ה מִבֶּ֥טֶן לַקֶּ֖בֶר אוּבָֽל׃ 20הֲלֹא־מְעַ֣ט יָמַ֣י יַחְדֵּ֑ל יְשִׁ֥ית מִמֶּ֝נִּ֗י וְאַבְלִ֥יגָה
מְּעָֽט׃ 21בְּטֶ֤רֶם אֵ֖לֵךְ וְלֹ֣א אָשׁ֑וּב אֶל־אֶ֥רֶץ חֹ֝שֶׁךְ וְצַלְמָֽוֶת׃ 22אֶ֤רֶץ עֵיפָ֣תָה | כְּמֹו֮ אֹ֪פֶל֫ צַלְמָ֥וֶת וְלֹ֣א סְדָרִ֑ים וַתִּ֖פַע
כְּמֹו־אֹֽפֶל׃ פ

11

Oburhimanya bwa Nyamuzinda bwayâgiriza Ayubu

[1] Sofari w'e Nâmati aj'eluhya, aderha, erhi: [2] Ka kîshi-derha yêhe arhashuzibwa? K'okuderha bwenêne kwo kuyâza? [3] K'ebinwa byâwe binji-binji binarhumage abandi baduma? Ka warhuha amasheka n'ebinioko rhubule n'okukuyâgiriza? [4] Wanarhoza akanwa erhi: «olugendo lwâni lushôngwire, ndi mwêru-kwêru omu masù gâwe» [5] Ci kwône Nyamuzinda àcilonzagya okukushuza, àcibumbûlaga akanwa mpu akushuze, [6] àcikubohôleraga amahwe gw'oburhimanya, galya gabwirwa orhagayûmve, wali wamanya oku bubî bwâwe Nyamuzinda akutumuzize. [7] K'ocihâmbire okusâgarha amahwe ga Nyamuzinda akutumuzize, n'okuyumva bwinjinjà obwimâna bwa Nyamuzinda? [8] Kàli bwo bûli kulusha amalunga, ojirage kurhi obwo? Kàli bwo bûli kulusha okuzimu, omanyâge bici obwo? [9] Bwo bulambûsire kulusha igulu, Bwo na bugali kulusha enyànja. [10] Erhi akapàmuka mpu akola ashweka igulu n'okulisambisa, ndi ciru wankamurhanga? [11] Bulya yêhe arhahaba owanywerha; ecibî c'omuntu anayôrhe acibwîne arhanaciyibagire. [12] Co cirhumire omusirhe arhegesirwe ahunûke, n'omuntu oli nka c'ebwêru aka shazimwe, akômere ekà! [13] Mâshi yâga, rhimanya bwinjà kulusha, lambûla amaboko ogayêrekeze enyanya emunda ali. [14] Erhi wankakabulira kuli bwenêne aga maligo gakuli omu nfune, okanaleka kuhandisa obulyâlya omu mwâwe, [15] Ago mango wanayinamula obusù burhalikwo izâbyo, wanazibuha orhanaciyumve bwôba buci. [16] Obuhanya bwàkulikwo, orhacibukengêre ciru, n'okabukengêra, erhi kunakola nka kula bakengêra amîshi gàhulwìre. [17] Okubundi akalamo kâwe kashubimoleka kulusha akalengerêrè, n'omwizimya guhinduke mucêra-cêra. [18] Wâbà n'omurhûla bulya lero nâwe okola ogwêrhe obulangâlire, na ciru ankabà zarhanzir'ikubumba, wahûnga bwinjà. [19] Wanaluhûkaga na ntâye wacikuhûgûga, na banji bashub'iyisha balî kusengera. [20] Ci kwône amasù g'endyâlya gohe ganazikirire, babule aha bayâkira, okulangâlira kwâbo kubè nka ko kukola kurhengamwo omûka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיַּעַן צֹפַר הַנַּעֲמָתִי וַיֹּאמַר: 2הֲרַב דְּבָרִים לָא יֵעָנֶה וְאִם־אִישׁ שְׂפָתַיִם יִצְדָּק: 3בַּדֶּיךָ מְתִים יַחֲרִישׁוּ וַתִּלְעַג וְאֵין
מַכְלִם: 4וַתֹּאמֶר זַךְ לִקְחִי וּבַר הָיִיתִי בְעֵינֶיךָ: 5וְאוּלָם מִי־יִתֵּן אֱלוֹהַּ דַּבֵּר וְיִפְתַּח שְׂפָתָיו עִמָּךְ: 6וְיַגֶּד־לְךָ | תַּעֲלֻמוֹת
חָכְמָה כִּי־כִפְלַיִם לְתוּשִׁיָּה וְדַע כִּי־יַשֶּׁה לְךָ אֱלוֹהַּ מֵעֲוֹנֶךָ: 7הַחֵקֶר אֱלוֹהַּ תִּמְצָא אִם עַד־תַּכְלִית שַׁדַּי תִּמְצָא: 8גָּבְהֵי
שָׁמַיִם מַה־תִּפְעָל עֲמֻקָּה מִשְּׁאוֹל מַה־תֵּדָע: 9אֶרְכָּהּ מֵאֶרֶץ מִדָּהּ וּרְחָבָה מִנְּיָם: 10אִם־יַחֲלֹף וְיַסְגִּיר וְיַקְהִיל וּמִי
יְשִׁיבֶנּוּ: 11כִּי־הוּא יָדַע מְתֵי־שָׁוְא וַיַּרְא־אָוֶן וְלֹא יִתְבּוֹנָן: 12וְאִישׁ נָבוּב יִלָּבֵב וְעַיִר פֶּרֶא אָדָם יִוָּלֵד: 13אִם־אַתָּה
הֲכִינוֹתָ לִבֶּךָ וּפָרַשְׂתָּ אֵלָיו כַּפֶּךָ: 14אִם־אָוֶן בְּיָדְךָ הַרְחִיקֵהוּ וְאַל־תַּשְׁכֵּן בְּאָהָלֶיךָ עַוְלָה: 15כִּי־אָז | תִּשָּׂא פָנֶיךָ מִמּוּם
וְהָיִיתָ מֻצָק וְלֹא תִירָא: 16כִּי־אַתָּה עָמָל תִּשְׁכַּח כְּמַיִם עָבְרוּ תִזְכֹּר: 17וּמִצָּהֳרַיִם יָקוּם חֶלֶד תִּהְיֶה כַּבֹּקֶר
תִּהְיֶה: 18וּבָטַחְתָּ כִּי־יֵשׁ תִּקְוָה וְחָפַרְתָּ לָבֶטַח תִּשְׁכָּב: 19וְרָבַצְתָּ וְאֵין מַחֲרִיד וְחִלּוּ פָנֶיךָ רַבִּים: 20וְעֵינֵי רְשָׁעִים
תִּכְלֶינָה וּמָנוֹס אָבַד מִנְהֶם וְתִקְוָתָם מַפַּח־נָפֶשׁ: פ

12

Oburhimanya bwa Nyamuzinda buciyêrekana kanji-kanji omu kukola emyônè y'obuhashe bwâge

[1] Ayubu aj'eluhya aderha, erhi: [2] Neci mushâna wâni: munali nk'izù lya lubaga lwôshi, amango mwânafe, n'oburhimanya bunafe. [3] Nâni ngwêrhe obukengêre akinyu, ntâcomundushire muli okwo, na ntâye orhamanyiri ebyo byôshi. [4] Ci kwône omuntu anashekerwe n'omwîra wâge, Mpu kwenge amabirikira Nyamuzinda mpu amushuze omushinganyanya mwêru-kwêru, gakola masheka bamuhà. [5] Abàbwîne câbugeshera, mpu obuhanya bufè nshuzo, n'owacihûma-hûma, mpu bamuholereze. [6] Ago mango erhi n'ab'obuhagwe bacidêkerire omu bihândo byâbo; abasholoshônza Nyamuzinda erhi barhanahuligana, ciru na balya balonza okurhegeka Nyamuzinda! [7] Odôse enkafu zanakubwîra, enyunyi z'emalunga zanakuyigîriza. 8 Ebicibulula oku idaho byanakubwîriza, enfî z'omu nyanja zanakuyigîriza. [9] Bulya muli byo byôshi ntâco cirhamanyiri, oku kuboko kwa Nyamuzinda kwàbijiraga byôshi. [10] Abà afùmbasire omu nfune zâge obuzîne bwa ngasi hiyîsa, n'omûka gwa ngasi muntu. [11] K'okurhwîri arhali ko kuyumva ebinwa nka kula olulimi luyumva obununu bw'ebiryo? [12] Abashosi bali ba kurhimanya, n'abakulu bali b'ihano. [13] Yêhe, oburhimanya n'obuhashe. byôshi ye Nnabyo, ihano n'okumanyirira byôshi byâge, [14] Oyu amashâbira, ntâye wankamuyûbakira, oyu amâshweka, ntâye wankacimushwekûla. [15] Erhi ankacika amîshi, cinashube canda cirl; akagalika, ganayône igulu! [16] Obuzîne n'amakengu ye Nnahyo, omurhebwa n'omurhebanyi, bôshi bâge. [17] Abahanûzi anabahàbîse olugère, abacîranuzi abasirahye. [18] Anashuûùle abâmi olunigi, abazônze omurhûndà ecibunu. [19] Abadâhwa anabagendêse buzira nkwêrho, ayimûle n'abayimire. [20] Anadùmye ba kishiderha, n'abagula abahàbise amakéngu. [21] Abaluzi anabalugize amaherhe,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

na ba-ciri-misî anabashuhûlire olunigi. [22] Enyênga anayinyâge omwizimya, n'endûnduli ayihindule bulangashane. [23] Anayûshûle amashanja, anabuligaheza, anabè amâlandiza amashanja agal'igaherêrekeza. [24] Abakulu b'ecihugo anabanyâge obukengêre, abatulutumbye, baherere omu irûngu lirhabamwo njira. [25] Bàdundaguzize omu ndùnduli buzira kamole, badândabagane nka kulya balaluka.

Job 12

1 וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר׃ 2 אָמְנָם כִּי אַתֶּם־עָם וְעִמָּכֶם תָּמוּת חָכְמָה׃ 3 גַּם־לִי לֵבָב ׀ כָּמוֹכֶם לֹא־נֹפֵל אָנֹכִי מִכֶּם
וְאֶת־מִי־אֵין כְּמוֹ־אֵלֶּה׃ 4 שְׂחֹק לְרֵעֵהוּ ׀ אֶהְיֶה קֹרֵא לֵאלוֹהַּ וַיַּעֲנֵהוּ שְׂחוֹק צַדִּיק תָּמִים׃ 5 לַפִּיד בּוּז לְעַשְׁתּוֹת שַׂאֲנַן
נָכוֹן לְמוֹעֲדֵי רָגֶל׃ 6 יִשְׁלָיוּ אָהָלִים ׀ לְשׁוֹדְדִים וּבֹטְחוֹת לְמַרְגִּיזֵי אֵל לַאֲשֶׁר הֵבִיא אֱלֹוָהּ בְּיָדוֹ׃ 7 וְאוּלָם שְׁאַל־נָא
בְהֵמוֹת וְתֹרֶךָּ וְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְיַגֶּד־לָךְ׃ 8 אוֹ שְׂיַח לָאָרֶץ וְתֹרֶךָּ וְיִסַּפְרוּ לְךָ דְּגֵי הַיָּם׃ 9 מִי לֹא־יָדַע בְּכָל־אֵלֶּה כִּי יַד־יְהוָה
עָשְׂתָה זֹּאת׃ 10 אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל־חָי וְרוּחַ כָּל־בְּשַׂר־אִישׁ׃ 11 הַלֹּא־אֹזֶן מִלִּין תִּבְחָן וְחֵךְ אֹכֶל
יִטְעַם־לוֹ׃ 12 בִּישִׁישִׁים חָכְמָה וְאֹרֶךְ יָמִים תְּבוּנָה׃ 13 עִמּוֹ חָכְמָה וּגְבוּרָה לּוֹ עֵצָה וּתְבוּנָה׃ 14 הֵן יַהֲרוֹס וְלֹא יִבָּנֶה
יִסְגֹּר עַל־אִישׁ וְלֹא יִפָּתֵחַ׃ 15 הֵן יַעְצֹר בַּמַּיִם וְיִבָּשׁוּ וְיְשַׁלְּחֵם וַיֶּהְפְּכוּ אָרֶץ׃ 16 עִמּוֹ עֹז וְתוּשִׁיָּה לּוֹ שֹׁגֵג
וּמַשְׁגֶּה׃ 17 מוֹלִיךְ יוֹעֲצִים שׁוֹלָל וְשֹׁפְטִים יְהוֹלֵל׃ 18 מוּסַר מְלָכִים פִּתֵּחַ וַיֶּאְסֹר אֵזוֹר בְּמָתְנֵיהֶם׃ 19 מוֹלִיךְ כֹּהֲנִים שׁוֹלָל
וְאֵתָנִים יְסַלֵּף׃ 20 מֵסִיר שָׂפָה לְנֶאֱמָנִים וְטַעַם זְקֵנִים יָקַח׃ 21 שׁוֹפֵךְ בּוּז עַל־נְדִיבִים וּמְזִיחַ אַפִּיקִים רִפָּה׃ 22 מְגַלֶּה
עֲמֻקוֹת מִנִּי־חֹשֶׁךְ וַיֹּצֵא לָאוֹר צַלְמָוֶת׃ 23 מַשְׁגִּיא לַגּוֹיִם וַיְאַבְּדֵם שֹׁטֵחַ לַגּוֹיִם וַיַּנְחֵם׃ 24 מֵסִיר לֵב רָאשֵׁי עַם־הָאָרֶץ
וַיַּתְעֵם בְּתֹהוּ לֹא־דָרֶךְ׃ 25 יְמַשְׁשׁוּ־חֹשֶׁךְ וְלֹא־אוֹר וַיַּתְעֵם כַּשִּׁכּוֹר׃

13

[1] Ebyo byôshi, nàbibwîne n'amasù gâni, nabiyumva n'aga marhwîri, nanabikirira. [2] Ebi mumanyire nâni byo nyîshi, ntâcomundushire muli okwo. [3] Ci kwône Nyamuzinda ye nâganiza Ngwêrhe binwa byâni nka binga nâbwîra Nyamuzinda. [4] Mw'abo, kusinga musinga ebinwa, muli bafumu ba bwihâmbi. [5] Ndi wankarhang'imununika munahumbârhale, lyôki mwankabona ninyu oburhimanya! [6] Muyumvagye nâni oku nasâmba, murhege okurhwîri, muyumve ecimbà ekanwa! [7] Ka mumanyire mpu mwayâza Nyamuzinda n'obunywesi, erhi binwa bya bulyâlya? [8] Ka mwe mwamuderhera, mubè bafungizi bâge? [9] Ka kurhankabire kwinjà amuyêshûle? Ka naye ko mwamuha ebinioko kula bashekera omuntu? [10] Arhegimuhana kulya kw'enkwi n'amîshi, kuli obwo bulênzi bwinyu. [11] Ka ciru obukulu bwâge burhamuyôbohya? K'ecôbà câge cirhamuhiramwo cikângo? [12] Emigani yinyu mikulûkulu, eba mihigo y'omu katulo, n'okufûngira omuntu kwinyu, kunali nk'ibûmba lyâlangala. [13] Muhûmbârhale, nie nkola naderha, oku byankabà bikubè! [14] Omubiri gwâni ngusêzize n'amîno, omûka gwâni aha nfune ngudwîrhe. [15] Yenè, ankanyîrha anyirhe: Ci kwône ncikubagire okuyêrekana obushinganyanya bwâni omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

masù gâge. [16] N'okwo kwône kwânanciza, bulya enkola-maligo erhankacishomya mpu yayimanga omu masù gâge. [17] Murhege okurhwîri, muyumve ebinwa byâni, muyumve kwinjà ebi ndesire. [18] Nkolaga najà lubanja, erhi nnamanyire oku nyâzize! [19] Ndi olya onjisizagye lubanja? Kano kiìnya, nyèmîrage mpulike nancifire! [20] Onyêmêrere bibirhi byône, okubundi ntakacicifulika embere zâwe: [21] Okuboko kwâwe ombarhuzize okuyêgûle, orhanacinkângaga n'ecôbà câwe. [22] Enyuma z'aho ohire izù enyânya, nâni nakushuza, ci kwône nanga, nie naderha nâwe onyeshûle. [23] Bubî bunganaci na byâha binga nàkujirire? Ombwîre obugoma bwâni, ebyâha byâni? [24] Cirhumire onfulika obusù[s] bwâwe? Cirhumire ondola nka mwânzi wâwe? [25] Bici wàkangira ehyàsi hiyehwirwe n'empûsi? Bici oshimbire ôlukere lwàyûmûsire? [26] We odwîrhe wantôlera emihigo midârhi, oshubinanganjira obubî nàjizire omu bûshûke bwâni. [27] We wàmpizire amagulu omu byûma, we genda wansholera, ojè wasingiriza ngasi aha nàgezize olushândo! [28] N'obwo omuntu kw'ashubira omu katulo nka cibolêreza, nka mwambalo gwàlirwe n'eshwa.

Job 13

1הֵן־כֹּל רָאֲתָה עֵינִי שָׁמְעָה אָזְנִי וַתָּבֶן לָהּ: 2כְּדַעְתְּכֶם יָדַעְתִּי גַּם־אֲנִי לֹא־נֹפֵל אָנֹכִי מִכֶּם: 3אוּלָם אֲנִי אֶל־שַׁדַּי אֲדַבֵּר
וְהוֹכֵחַ אֶל־אֵל אֶחְפָּץ: 4וְאוּלָם אַתֶּם טְפֵלֵי־שֶׁקֶר רֹפְאֵי אֱלִל כֻּלְּכֶם: 5מִי־יִתֵּן הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישׁוּן וּתְהִי לָכֶם
לְחָכְמָה: 6שִׁמְעוּ־נָא תוֹכַחְתִּי וְרִבוֹת שְׂפָתַי הַקְשִׁיבוּ: 7הַלְאֵל תְּדַבְּרוּ עַוְלָה וְלוֹ תְּדַבְּרוּ רְמִיָּה: 8הַפָּנָיו תִּשָּׂאוּן
אִם־לָאֵל תְּרִיבוּן: 9הֲטוֹב כִּי־יַחְקֹר אֶתְכֶם אִם־כְּהָתֵל בֶּאֱנוֹשׁ תְּהָתֵלּוּ בוֹ: 10הוֹכֵחַ יוֹכִיחַ אֶתְכֶם אִם־בַּסֵּתֶר פָּנִים
תִּשָּׂאוּן: 11הֲלֹא שְׂאֵתוֹ תְּבַעֵת אֶתְכֶם וּפַחְדּוֹ יִפֹּל עֲלֵיכֶם: 12זִכְרֹנֵיכֶם מִשְׁלֵי־אֵפֶר לְגַבֵּי־חֹמֶר גַּבֵּיכֶם: 13הַחֲרִישׁוּ
מֶמֶּנִּי וַאֲדַבְּרָה־אֲנִי וְיַעֲבֹר עָלַי מָה: 14עַל־מָה | אֶשָּׂא בְשָׂרִי בְשִׁנָּי וְנַפְשִׁי אָשִׂים בְּכַפִּי: 15הֵן יִקְטְלֵנִי לֹא אְיַחֵל
אַךְ־דְּרָכַי אֶל־פָּנָיו אוֹכִיחַ: 16גַּם־הוּא־לִי לִישׁוּעָה כִּי־לֹא לְפָנָיו חָנֵף יָבוֹא: 17שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ מִלָּתִי וְאַחֲוָתִי
בְּאָזְנֵיכֶם: 18הִנֵּה־נָא עָרַכְתִּי מִשְׁפָּט יָדַעְתִּי כִּי־אֲנִי אֶצְדָּק: 19מִי־הוּא יָרִיב עִמָּדִי כִּי־עַתָּה אַחֲרִישׁ
וְאֶגְוָע: 20אַךְ־שְׁתַּיִם אַל־תַּעַשׂ עִמָּדִי אָז מִפָּנֶיךָ לֹא אֶסָּתֵר: 21כַּפְּךָ מֵעָלַי הַרְחֵק וְאֵמָתְךָ אַל־תְּבַעֲתַנִּי: 22וּקְרָא וְאָנֹכִי
אֶעֱנֶה אוֹ־אֲדַבֵּר וַהֲשִׁיבֵנִי: 23כַּמָּה לִי עֲוֹנוֹת וְחַטָּאוֹת פִּשְׁעִי וְחַטָּאתִי הודיעני: 24לָמָּה־פָנֶיךָ תַסְתִּיר וְתַחְשְׁבֵנִי לְאוֹיֵב
לָךְ: 25הֶעָלֶה נִדָּף תַּעֲרֹץ וְאֶת־קַשׁ יָבֵשׁ תִּרְדֹּף: 26כִּי־תִכְתֹּב עָלַי מְרֹרוֹת וְתוֹרִישֵׁנִי עֲוֹנוֹת נְעוּרָי: 27וְתָּשֶׂם בַּסַּד |
רַגְלַי וְתִשְׁמֹר כָּל־אָרְחוֹתָי עַל־שָׁרְשֵׁי רַגְלַי תְּתַחֵקֶה: 28וְהוּא כְּרָקָב יִבְלֶה כְּבֶגֶד אֲכָלוֹ עָשׁ:

[s] **13.24** «Nyamuzinda afulika obusù bwâge» kuli kuderha oku arhacilônzagya kuyêrekana oku ali munya-bwonjo bunji.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

[1] Omuntu erhi aburhwa n'omukazi, alama nsiku nsungunu erhi zinayunjwîre mirhânyo. [2] Anafunyûke nka bwâso, buzinda ayûme, ayake nka cintûza burhayimânga! [3] Kâli bene oyo y'onamôlera amasù, oyôla y'odesirage mpu wajîsa lubanja? [4] Ndigi wankarhenza ehinja omu hibi? Ntâye! [5] Na bulya ensiku zâge ziri ngânje, bulya emyêzi yâge we yigwêrhe, bulya wàmutwîrire olubibi arhankarhaluka, [6] Omurhenzagye kw'amasù omuleke, kuhika naye nka mulimya, ayukirize omulegerege gwâge. [7] Omurhi gujira obulangâlire. Banagutwe guNashub'ishabuka, gurhanaleke okujakwo emishabuka. [8] Ciru akaba emizi yagwo yàyumire ekuzimu, n'ecisiki câgwo cikola cirhôndire calûndwa, [9] erhi gunayûmva amîshi gunashubimera, gushabuke gunalerhe amashami nka murhi murhò. [10] Omuntu yêhe akanafâ erhi na hôshi aho; erhi mwene omuntu anarhêngamwo omûka erhi lwanahùmbire. [11] Olwîshi lunagane luyûme, amîshi g'omu nyânjà ganagane? [12] Ci omuntu yêhe halya alambûkire arhankacihazûka, kuhik'aha kuhwa kw'amalûnga, arhàcicizûse, arhacicikûle omu irò lyâge. [13] Ndi wankabona ônfulika nâni omu kuzimu, ônambêzemwo kuhik'oburhè bwâwe butwike, onantwîre amango wênene wâshub'inkengêra! [14] Omuntu nk'amafa, k'ankacishubilama? Omu nsiku zâni zôshi nakola, erhi nandwîrhe nâlingûza kuhika ba ntenze. [15] Wanahamagaza nâni nânashuza, waNashub'ilolâreza obushânja bw'amaboko gâwe. [16] Ci bunòla odwîrhe wagânja amakano g'amagulu gâni, ka wankabulaga kulolêreza ebyâha byâni? [17] Amabi gâni wàgafunikire omu cirhimbiri, wanahira obulêmbo bw'ecizibwe oku byâha byâni. [18] Ci aye! Nka kula entondo nayo buzinda ekùnduka, nka kula ibuye lirhenga aha lyàmereraga. [19] Nka kula amîshi gahûla amabuye, nka kula ecihônzi cihêka amabuye, ntyo kwo ohirigisa obukengêre bw'omuntu. [20] Wamamurhingamira erhi na bôshi aho, amànahûnjuka, onamuheze enshusho ogal'imulika. [21] Abâna bâge bakàyishij'irenge, arhankacimanya, bakacinaguzibwa ntâco cacimumanyîsa. [22] Malumwa ga mubiri gwâge gwonene ayumva, arhalakira wundi ci magala gâge gonene.

Job 14

1אָדָם יְלוּד אִשָּׁה קְצַר יָמִים וּשְׂבַע־רֹגֶז: 2כְּצִיץ יָצָא וַיִּמָּל וַיִּבְרַח כַּצֵּל וְלֹא יַעֲמֹוד: 3אַף־עַל־זֶה פָּקַחְתָּ עֵינֶךָ וְאֹתִי
תָּבִיא בְמִשְׁפָּט עִמָּךְ: 4מִי־יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא לֹא אֶחָד: 5אִם חֲרוּצִים | יָמָיו מִסְפַּר־יַרְחָיו אִתָּךְ חֻקָּו עָשִׂיתָ וְלֹא
יַעֲבוֹר: 6שְׁעֵה מֵעָלָיו וְיֶחְדָּל עַד־יִרְצֶה כְּשָׂכִיר יוֹמוֹ: 7כִּי יֵשׁ לָעֵץ תִּקְוָה אִם־יְכָרֵת וְעוֹד יַחֲלִיף וְיֹנַקְתּוֹ לֹא
תֶחְדָּל: 8אִם־יַזְקִין בָּאָרֶץ שָׁרְשׁוֹ וּבֶעָפָר יָמוּת גִּזְעוֹ: 9מֵרֵיחַ מַיִם יַפְרֶחַ וְעָשָׂה קָצִיר כְּמוֹ־נָטַע: 10וְגֶבֶר יָמוּת וַיֶּחֱלָשׁ
וַיִּגְוַע אָדָם וְאַיּוֹ: 11אָזְלוּ־מַיִם מִנִּי־יָם וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ: 12וְאִישׁ שָׁכַב וְלֹא־יָקוּם עַד־בִּלְתִּי שָׁמַיִם לֹא יָקִיצוּ וְלֹא־יֵעֹרוּ
מִשְׁנָתָם: 13מִי יִתֵּן | בִּשְׁאוֹל תַּצְפִּנֵנִי תַּסְתִּירֵנִי עַד־שׁוּב אַפֶּךָ תָּשִׁית לִי חֹק וְתִזְכְּרֵנִי: 14אִם־יָמוּת גֶּבֶר הֲיִחְיֶה כָּל־יְמֵי
צְבָאִי אֲיַחֵל עַד־בֹּוא חֲלִיפָתִי: 15תִּקְרָא וְאָנֹכִי אֶעֱנֶךָּ לְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ תִכְסֹף: 16כִּי־עַתָּה צְעָדַי תִּסְפֹּור לֹא־תִשְׁמֹור
עַל־חַטָּאתִי: 17חָתַם בִּצְרֹור פִּשְׁעִי וַתִּטְפַּל עַל־עֲוֹנִי: 18וְאוּלָם הַר־נוֹפֵל יִבּוֹל וְצוּר יֶעְתַּק מִמְּקֹמוֹ: 19אֲבָנִים | שָׁחֲקוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מַ֥יִם תִּשְׁטֹ֖ף־סְפִ֣יחֶ֑יהָ עֲפַר־אֶ֥רֶץ וְתִקְוֹתֶ֥ת אֱנ֝וֹשׁ הֶאֱבַ֗דְתָּ׃ 20תִּתְקְפֵ֣הוּ לָ֭נֶצַח וַיַּ֣הֲלֹךְ מְשַׁנֶּ֣ה פָ֑נָיו וַתְּשַׁלְּחֵֽהוּ׃ 21יִכְבְּד֣וּ
בָ֭נָיו וְלֹ֣א יֵדָ֑ע וְ֝יִצְעֲרוּ֗ וְלֹא־יָבִ֥ין לָֽמוֹ׃ 22אַךְ־בְּשָׂר֣וֹ עָלָ֣יו יִכְאָ֑ב וְ֝נַפְשׁ֗וֹ עָלָ֥יו תֶּאֱבָֽל׃ פ

15

Akanwa ka Ayubu kamuyâgiriza

1 Okubundi Elifazi w'e Temani, anacij'eluhya, aderha, erhi: 2 K'omurhimanya ankashuza ebinwa
byayehûka nka mpûsi? K'anacibûmba enda n'empûsi y'ebushoshokero bw'izûba?
3 K'anacihagiza n'ebinwa bya busha-busha, n'ebinwa birhagwêrhi makwânane maci? 4 W'oyu
wamashereza obwirhôhye, wamagayaguza omuntu warhânya embere za Nyakasane. 5 Bulya
bubî bwâwe bwo budwîrhe bwakubwîriza ebîra bikuli ekanwa, wanacishozire iderha ly'enyenge.
6 Akanwa kâwe kwône kakuyâzize[t] ci arhali nie, binwa byâwe binakushobesire. 7 Ka we
wàburhagwa wa burhangiriza[u] omu bantu? Ka wàbusirwe embere ly'orhurhôndo? 8 K'okola
oyumvîrhe akanwa ka Nyamuzinda[v]? Ka wênene okola ocihîre oburhimanya? 9 Bicigi oyishi
rhurhishi? Bicigi obà omanyire rhunabihabe? 10 Nîrhu rhugwêrhe ekarhî kîrhu abashamuka
n'abagula b'emvi, bashosi kulusha sho. 11 K'onabwîne oku kali kantu kanyi oburhulirize bwa
Nyamuzinda kuguma n'ebinwa by'olubohololo rhukubwizire? 12 Cankarhuma omurhima gwâwe
gubà burhe ntyâla, na cici cirhumire wamorhola amasù kwa bene okwo. 13 Kurhi Nyamuzinda ye
okola obêrire burhe, n'omu kanwa kâwe mwomudwîrhe mwarhenga ebinwa bya bene ebyo!
14 Kurhi omuntu ankabà mwêru-kwêru, omwâna w'omukazi mpu naye abâge mushinganyanya?
15 Lolà oku ciru abatagatîfu bâge arhacikubagirabo, n'amalunga garhaba mêru-kwêru omu masù
gâge. 16 Kurhi byankabâga oku mugalugalu n'ow'amabî, oku muntu onywa amabî nka mîshi!
17 Nkolaga nakuyêreka, onyumve, nakuganîrira ebi nàbwîne[w], 18 Ebi abîrhonzi bâkazâg'iyandika,
buzira kubifulika, babiderhe nk'oku b'îshe banabiderhaga, 19 balî balya bàhabagwa ecihugo nka
kashâmbala, amango barhàli baciba n'ecigolo ciguma ekarhî kâbo. 20 Ensiku z'omubi zôshi
ganaba malibuko, n'omwisi, emyâka yâge ebà miganje. 21 Amarhwîri gâge garhayumva oburhali
bwôba, amango g'omurhûla, kaheza anacirhunike kuli ye. 22 Arhankayêmêra oku acicîkûla omu
mwizimya, amango amanabona oku akola muntu oyêrekezibwe engôrho. 23 Amabona oku
àyîsh'ilirwa oku mpinga n'ebihûngu, n'oku obuhanya bwo na bwâge. 24 Ensiku mbî zinamugeze
mwo omusisi, ajugume anarhânye, nka kula mwâmi wajà oku matabâro ayôrha. 25 Okuboko
kwâge akugerere Nyamuzinda, acishomye mpu alwîsa Nyamuzinda. 26 Yeshi amabangalaza
igosi, kwenge acîhundikîre empênzi y'amafufu marhumirira. 27 Yeshi obusù bwâge budwîrhe
bwayàga mavurha, n'enda yâge ecibêrire ya mabwênde. 28 Ali gwêrhe ebishagala ci

[t] **15.6** Akanwa kâwe ko kakuyimire olubanja: Mig 18, 7; Mt 22, 15.
[u] **15.7** Ka we muburhwa murhanzi: 38, 4, 21; Mig 8, 25; Burh 49, 16.
[v] **15.8** Okuyumva amahwe ga Nyamuzinda: Yer 23, 18.
[w] **15.17** Nakuganîrira ehi nàbwîne: 32, 10; 36, 2; Burh 16, 25; Jz 14. 13-14; Eze 28, 2.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byâhirigisire, n'enyumpa zirhacibamwo bahi, hôfi zihinduke cirûndo ca mabuye. [29] Arhakacishubigala, obugale bwâge ntaho bwankarhângirira, iburha lyâge lirhakacilumira igulu. [30] Arhakacifuma endunduli, engulumira yamalîra emishabuka yâge, Anahirigirhe n'omûka gw'ekanwa ka Nyamuzinda. [31] Amanye ankacîkubagira omujunja gwâge, bulya kwanashuba kucirheba. [32] Amashami gagc gayiìrha embere amango gahike, na ntà mango gacibishihala. [33] Ayôrha nka lusisi lurhanaciyêra, ayôrha nka muzêti gwamarhoza obwâso. [34] Bulya omurhwe gw'endyâlya gurhajira bunguke buci, na muliro gumalîra omutwî w'emmanja mugalugalu. [35] Osinga obubî anaburhe obuhanya, okucîrheba kukulire omu ndà yâge.

Job 15

וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וַיֹּאמַר׃ הֲחָכָם יַעֲנֶה דַעַת־רוּחַ וְיִמַּלֵּא קָדִים בִּטְנוֹ׃ הוֹכֵחַ בְּדָבָר לֹא יִסְכֹּון וּמִלִּים לֹא־יוֹעִיל בָּם׃ אַף־אַתָּה תָּפֵר יִרְאָה וְתִגְרַע שִׂיחָה לִפְנֵי־אֵל׃ כִּי יְאַלֵּף עֲוֹנְךָ פִּיךָ וְתִבְחַר לְשׁוֹן עָרוּמִים׃ יַרְשִׁיעֲךָ פִּיךָ וְלֹא־אָנִי וּשְׂפָתֶיךָ יַעֲנוּ־בָךְ׃ הֲרִאישׁוֹן אָדָם תִּוָּלֵד וְלִפְנֵי גְבָעוֹת חוֹלָלְתָּ׃ הַבְסוֹד אֱלוֹהַ תִּשְׁמָע וְתִגְרַע אֵלֶיךָ חָכְמָה׃ מַה־יָּדַעְתָּ וְלֹא נֵדָע תָּבִין וְלֹא־עִמָּנוּ הוּא׃ גַּם־שָׂב גַּם־יָשִׁישׁ בָּנוּ כַּבִּיר מֵאָבִיךָ יָמִים׃ הַמְעַט מְמִּךָ תַּנְחֻמוֹת אֵל וְדָבָר לָאַט עִמָּךְ׃ מַה־יְקָחֲךָ לִבֶּךָ וּמַה־יִּרְזְמוּן עֵינֶיךָ׃ כִּי־תָשִׁיב אֶל־אֵל רוּחֶךָ וְהוֹצֵאתָ מִפִּיךָ מִלִּין׃ מָה־אֱנוֹשׁ כִּי־יִזְכֶּה וְכִי־יִצְדַּק יְלוּד אִשָּׁה׃ הֵן בְּקְדֹשָׁו לֹא יַאֲמִין וְשָׁמַיִם לֹא־זַכּוּ בְעֵינָיו׃ אַף כִּי־נִתְעָב וְנֶאֱלָח אִישׁ־שֹׁתֶה כַמַּיִם עַוְלָה׃ אָחַוְךָ שְׁמַע־לִי וְזֶה־חָזִיתִי וַאֲסַפֵּרָה׃ אֲשֶׁר־חֲכָמִים יַגִּידוּ וְלֹא כָחֲדוּ מֵאֲבוֹתָם׃ לָהֶם לְבַדָּם נִתְּנָה הָאָרֶץ וְלֹא־עָבַר זָר בְּתוֹכָם׃ כָּל־יְמֵי רָשָׁע הוּא מִתְחוֹלֵל וּמִסְפַּר שָׁנִים נִצְפְּנוּ לֶעָרִיץ׃ קוֹל־פְּחָדִים בְּאָזְנָיו בַּשָּׁלוֹם שׁוֹדֵד יְבוֹאֶנּוּ׃ לֹא־יַאֲמִין שׁוּב מִנִּי־חֹשֶׁךְ וְצָפְוּי הוּא אֶלִי־חָרֶב׃ נָדֵד הוּא לַלֶּחֶם אַיֵּה יָדַע ׀ כִּי־נָכוֹן בְּיָדוֹ יוֹם־חֹשֶׁךְ׃ יְבַעֲתֻהוּ צַר וּמְצוּקָה תִּתְקְפֵהוּ כְּמֶלֶךְ ׀ עָתִיד לַכִּידוֹר׃ כִּי־נָטָה אֶל־אֵל יָדוֹ וְאֶל־שַׁדַּי יִתְגַּבָּר׃ יָרוּץ אֵלָיו בְּצַוָּאר בַּעֲבִי גַּבֵּי מָגִנָּיו׃ כִּי־כִסָּה פָנָיו בְּחֶלְבּוֹ וַיַּעַשׂ פִּימָה עֲלֵי־כֶסֶל׃ וַיִּשְׁכֹּון ׀ עָרִים נִכְחָדוֹת בָּתִּים לֹא־יֵשְׁבוּ לָמוֹ אֲשֶׁר הִתְעַתְּדוּ לְגַלִּים׃ לֹא־יָעְשַׁר וְלֹא־יָקוּם חֵילוֹ וְלֹא־יִטֶּה לָאָרֶץ מִנְלָם׃ לֹא־יָסוּר ׀ מִנִּי־חֹשֶׁךְ יְנַקְּתוּ תְּיַבֵּשׁ שַׁלְהֶבֶת וְיָסוּר בְּרוּחַ פִּיו׃ אַל־יַאֲמֵן בַּשָּׁוְא תֵּעָה כִּי־שָׁוְא תִּהְיֶה תְמוּרָתוֹ׃ בְּלֹא־יוֹמוֹ תִּמָּלֵא וְכַפָּתוֹ לֹא רַעֲנָנָה׃ יַחְמֹס כַּגֶּפֶן בִּסְרוֹ וְיַשֵּׁל כַּזַּיִת נִצָּתוֹ׃ כִּי־עֲדַת חָנֵף גַּלְמוּד וְאֵשׁ אָכְלָה אָהֳלֵי־שֹׁחַד׃ הָרָה עָמָל וְיָלַד אָוֶן וּבִטְנָם תָּכִין מִרְמָה׃ ס

16

Obulyâlya bw'omuntu n’obushinganyanya bwa Nyamuzinda

[1] Okubundi Ayubu anacij'eluhya, aderha, erhi: [2] Namayumva kanji-kanji binwa bya bene ebyo, mweshi muli barhûliriza badârhi! [3] Mangaci mwayûsa ebyôla binwa binyu byakaz'ihehûka nka mpûsi? ka hali endwâla edwîrhe yakuhahabusa omu kuderha bya bene ebyo. [4] Nâni, nanahasha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okushambâla akinyu, acibâga mwe mwâli ahâla ndi; nali namubwîra ebinwa binjinjà na mmudûndire irhwe. [5] Omu kanwa kâni nali namubwîra; nti muzibuhe, na buzinda ncihûmbire. [6] Nkaderha, okôla kurharhûze amalumwa gâni, nkahulika ka lyo gandekaga? [7] Neci! Lolà oku amamperêrekeza! Wàhungumwire omulala gwâni, na nâni niono wamaziriringa. [8] Amacijira muhamîrizi, akola anjisa lubanja! Owambêshera amayânjikira. [9] Obukunizi bwâge bwanyisire, bunshimbulwire, adwîrhe aluma amìno erhi nie ntuma, omushombanyi wâni kuli nie adwîrhe agaLambûla amasù gâge. [10] Badwîrhe banyâshamulira orhunwa rhwabo, omu kunjacira badwîrhe bampà empi omu marhama, bôshi oku banali, bamacizangiza kuli nie. [11] Nyamuzinda anampânyire emw'omuntu mugalugalu[x], amandekêrera omu maboko g'abîsi b'abantu. [12] Nali nciberire n'omurhûla ci ye wamvungunywîre, angwarhira oku igosi, anacinfûnda omu katulo. Nie nkola itêgwa lyâge [13] emyampi yâge yanzungulusire, yantulungwire endà buzira bwonjo, amanshambulira endulwe yâni oku idaho. [14] Nie ntumire ayisha ayôkêra-yôkêra, akola ancinagîre-kwo nka mulwî wa ntambala. [15] Oku mubiri gwâni, nàhângirekwo sûnzu, n'obusù bwâni nabufûnda omu katulo. [16] Obusu bwâni bwàdukulize erhi kulaka kurhuma, n'engohe zâni zirhacibona. [17] Ci kwônene ntà bumînya buli omu nfune zâni, n'omusengero gwâni guli mwêru kwêru[y]. [18] Omanye wankabwikira omukò gwâni[z], wâni idaho, n'omulenge gwâni gukaz'isôka burhahusa. [19] Muli ganola mango gonêne, lolà oku ayiruka empingu, omuhamirizi wàni, omufungizi wâni omu hantu h'enyanya. [20] Abadwîrhe bandagira n'abîra bâni bayêrekîre emunda Nyamuzinda ali, emunda ali yo amasù gâni gadwîrhe galakira. [21] Aye! Acibaga omuntu ankahash'ijà lubanja[a] bôshi na Nyamuzinda? Nka kula omuntu ankanaluja bôshi n'owâbomuntu! [22] Bulya, emyâka yâni misungunu eyira yacihwêra, na nkolaga najà muli erya njira, eyi ntankanacigalukamwo.

Job 16

וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר׃ שָׁמַעְתִּי כְאֵלֶּה רַבּוֹת מְנַחֲמֵי עָמָל כֻּלְּכֶם׃ הֲקֵץ לְדִבְרֵי־רוּחַ אִוֹ מַה־יַּמְרִיצְךָ כִּי תַעֲנֶה׃ גַּם | אָנֹכִי כָּכֶם אֲדַבֵּרָה לְוּ־יֶשׁ נַפְשְׁכֶם תַּחַת נַפְשִׁי אַחְבִּירָה עֲלֵיכֶם בְּמִלִּים וְאָנִיעָה עֲלֵיכֶם בְּמוֹ רֹאשִׁי׃ אֲאַמֵּצְכֶם בְּמוֹ־פִי וְנִיד שְׂפָתַי יַחְשָׂךְ׃ אִם־אֲדַבְּרָה לֹא־יֵחָשֵׂךְ כְּאֵבִי וְאִם־אֶחְדָּלָה מַה־מִּנִּי יֵהָלֵךְ׃ אַךְ־עַתָּה הֹלִאָנִי הַשְׁמוֹתָ כָּל־עֲדָתִי׃ וַתִּקְמְטֵנִי לְעֵד הָיָה וַיָּקָם בִּי כַּחֲשִׁי בְּפָנַי יַעֲנֶה׃ אַפּוֹ טָרַף | וַיִּשְׂטְמֵנִי חָרַק עָלַי בְּשִׁנָּיו צָרִי | יְלַטּוֹשׁ עֵינָיו לִי׃ פָּעֲרוּ עָלַי | בְּפִיהֶם בֶּחָרְפָּה הִכּוּ לְחָיַי יַחַד עָלַי יִתְמַלָּאוּן׃ יַסְגִּירֵנִי אֵל אֶל עִוֶּל וְעַל־יְדֵי רְשָׁעִים יְרִטֵנִי׃ שָׁלֵו הָיִיתִי | וַיְפַרְפְּרֵנִי וְאָחַז בֻּעָרְפִּי וַיְנַפְּצֵנִי וַיְקִימֵנִי לוֹ לְמַטָּרָה׃ יָסֹבּוּ עָלַי | רַבָּיו יְפַלַּח בְּלִיּוֹתַי וְלֹא יַחְמוֹל יִשְׁפֹּךְ לָאָרֶץ מְרֵרָתִי׃ יִפְרְצֵנִי פֶּרֶץ עַל־פְּנֵי־פָרֶץ יָרֻץ עָלַי כְּגִבּוֹר׃ שַׂק תָּפַרְתִּי עָלַי גִּלְּדִי וְעִלַּלְתִּי בֶעָפָר

[x] **16.11** Emw'omuntu mugalu-galu: 30, 9-19; Lul 22, 13-19; Mrk 12, 40; 1 Tm 2, 8.
[y] **16.17** Omusengero mwêru kwêru: 31, 1-34; Lul 141, 2; Mrk 12, 40.
[z] **16.18** Wankabwikira omukò gwâni: Murh 37, 26; Eze 24, 7-8; 1 Tm 2, 8; Maf 16, 6.
[a] **16.21** Omuntu aje lubanja bôshi na Nyamuzinda; habe owafungira omuntu embere za Nyamuzinda: 33, 23-24; Ebj 12, 1.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

קַרְנִי׃ 16פְּנֵי֮ חֲמַרְמְרָה֒ מִנִּי־בֶ֫כִי וְעַל עַפְעַפַּי צַלְמָוֶת׃ 17עַל לֹא־חָמָס בְּכַפָּי וּתְפִלָּתִי זַכָּה׃ 18אֶ֭רֶץ אַל־תְּכַסִּי דָמִי וְאַל־יְהִי מָקוֹם לְזַעֲקָתִי׃ 19גַּם־עַתָּה הִנֵּה־בַשָּׁמַיִם עֵדִי וְשָׂהֲדִי בַּמְּרוֹמִים׃ 20מְלִיצַי רֵעָי אֶל־אֱלוֹהַ דָּלְפָה עֵינִי׃ 21וְיוֹכַח לְגֶ֥בֶר עִם־אֱלוֹהַ וּבֶן־אָדָם לְרֵעֵהוּ׃ 22כִּי־שְׁנוֹת מִסְפָּר יֵאֵתָיוּ וְאֹרַח לֹא־אָשׁוּב אֵהֵלֵךְ׃

17

[1] Omûka gwamampwêra, ensiku zâni zamayûrha abambisha bakola bali barheganye. [2] Aye! Acibaga abashekeza abandi barhâli banzongolosire, isù lyâni lyamageza obudufu ekarhî k'ebijâci byâbo. [3] Wêne obâge mufungizi emunda wênene oli, aho ndi wankashûrha omu nfune? [4] Bulya wàbafunisire omurhima balek'ibona ebishingânîne, mâshi orhacizigaga bahima. [5] Aka lebe wàjiriraga abîra olusiku lukulu, n'obwo amasù g'abâna bâge gazikire omu mbonyi. [6] Wànjizire mugani gw'amashanja; nie nkola nyakumesherwa ebusù. [7] Isu lyâni lyamahola erhi burhe burhuma n'ebirumbu byâni byôshi ekola nzûngu yonene. [8] Abantu bashinganyanya bamajuguma erhi okôla kurhuma n'omushinganyanya amakunirira omugalugalu. [9] Ci kwône kurharhume omushinganyanya aleka enjira yâge, oli wa amaboko mêru kwêru anayûshûla oburhwali. [10] Ci kwônene mw'oyo mweshi yishagi yâga, ka ntacibonage omurhimanya muli mwe? [11] Ensiku zâni zamayûrha, n'emihigo yâni yafananda, byo byâli biragane by'omurhima gwâni. [12] Obudufu banabujire mûshi, Obulangashane bunaje hôfi ciru hankabà omwizimya! [13] Bici nankacilangâlira, ekuzimu yo na mwâni, omu mwizimya mwo natwîra icûmbi. [14] Nàbwizire enshinda; nti: «we lârhà» N'emivunyu, nti: «we Nyâmà, we na mwâli wîrhu!» [15] Ngahigi obulangâlire bwâni bucirigi? N'iragi lyâni ndi wankacilimanya? [16] Ka bayandagalira haguma rhwe nabo ekuzimu, nîsi erhi, rhweshi rhuzikire omu katulo?

Job 17

1רוּחִי חֻבָּלָה יָמַי נִזְעָכוּ קְבָרִים לִי׃ 2אִם־לֹא הֲתֻלִּים עִמָּדִי וּבְהַמְרוֹתָם תָּלַן עֵינִי׃ 3שִׂימָה־נָּא עָרְבֵנִי עִמָּךְ מִי הוּא יָדֵי יִתָּקָע׃ 4כִּי־לִבָּם צָפַנְתָּ מִשְּׂכֶל עַל־כֵּן לֹא תְרוֹמֵם׃ 5לֶחֱלֵק יַגִּיד רֵעִים וְעֵינֵי בָנָיו תִּכְלֶינָה׃ 6וַיְשִׂמֵנִי לְמָשָׁל עַמִּים וְתֹפֶת לְפָנִים אֶהְיֶה׃ 7וַתֵּכַהּ מִכַּעַשׂ עֵינִי וְיֵצְרִי כַּצֵּל כֻּלָּם׃ 8יָשׁוֹמּוּ יְשָׁרִים עַל־זֹאת וְנָקִי עַל־חָנֵף יִתְעוֹרָר׃ 9וְיֹאחֵז צַדִּיק דַּרְכּוֹ וְטֹהַר־יָדַיִם יֹסִיף אֹמֶץ׃ 10וְאוּלָם כֻּלָּם תָּשֻׁבוּ וּבֹאוּ נָא וְלֹא־אֶמְצָא בָכֶם חָכָם׃ 11יָמַי עָבְרוּ זִמֹּתַי נִתְּקוּ מוֹרָשֵׁי לִבָּבִי׃ 12לַיְלָה לְיוֹם יָשִׂימוּ אוֹר קָרוֹב מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ׃ 13אִם־אֲקַוֶּה שְׁאוֹל בֵּיתִי בַּחֹשֶׁךְ רִפַּדְתִּי יְצוּעָי׃ 14לַשַּׁחַת קָרָאתִי אָבִי אָתָּה אִמִּי וַאֲחוֹתִי לָרִמָּה׃ 15וְאַיֵּה אֵפוֹ תִקְוָתִי וְתִקְוָתִי מִי יְשׁוּרֶנָּה׃ 16בַּדֵּי שְׁאֹל תֵּרַדְנָה אִם־יַחַד עַל־עָפָר נָחַת׃

ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18

Oburhè burhali cici embere z'obushinganyanya

[1] Okubundi Bildadi w'e Shwahi, anacija eluhya, aderha, erhi: [2] Mangaci weki waleka ebìra binwa byâwe? orhangigerereza buzinda rhubulikubwîra, rhuganìre. [3] Cirhumire odwîrhe warhulola nka nyama, rhwamayôrha nka binganyi omu masù gâwe! [4] We dwîrhe wacibâga erhi burhe burhuma, K'omanyire mpu igulu lyayôrha kwône erhi we rhuma,.Ka wamanya mpu ibuye likola lyakûlwa omu bululi bwalyo? [5] Nêci, obulangashane bw'omwisi bwahirigirha, n'engulumira y'omuliro gwâge erhakacimoleka bundi. [6] Obulangashane bwazima omu nyumpa yâge, itara lyâge lyazimira enyanya ly'irhwe lyâge. [7] Okulambagira kwâge n'emisî kwahwa, n'ihano lyâge yenene lyo lirhumire akmûmba. [8] Bulya amagulu gâge gamàgwârhwa n'.emigozi, amalambagira omu kasirha. [9] Omurhego gwamamugwarhira oku kansisira n'empulula yagwo yamamusêza. [10] Guli mufulike ckuzimu omugozi gumurhezire, n'omurhego gwamurhuluba guli omu njira yâge. [11] Ngasi lunda ankayêrekera obwôba bwâmugwârha, bunamushimbulwire oku aja agenda. [12] Ishali bwo buhane bwâge, n'obuhanya bwamamujà aha burhambi. [13] Oluhù lw'ebirûmbu byâge loshi lwàlîbirwe, ebirûmbu byâge byamalîbwa n'enfula y'olufù. [14] Amàkùlwa omu nyumpa yâge, omu ànalicibèrire n'omurhûla, akululirwa emwa mwâmi wa bakahèza. [15] Wanahashig'iyûbaka omu nyumpa yâge bulya erhaciri yâge, ecibiriti camalashirwa aha mwâge. [16] Omu nshishi, emizi yâge yamayûma, omu nyânya, amashami gâge gamagokômba. [17] Arhakaciyibukwa hano igulu, arhacigwêrhi izîno omu cihugo. [18] Bamamurhenza omu bulangashane, amàja omu ndunduli, amakagwa hanol'igulu. [19] Arhacigwêrhi ehy'omwîmo, oli ehy'iburha omu lubaga lwâge, ntâye wàfulumusire olufù omu lugò lwâge. [20] Omu kubona okwola ayôsire, abantu b'e Buzika-zùba bamàrhemuka. Nabo abantu b'ebuzûka-zûba, bamarhûngwa n'obwôba. [21] Kwo haba ntyo, aha mw'enkola-maligo; kwo hayôrha ntyôla aha mw'omuntu orhayishi Nyamuzinda.

Job 18

1 וַיַּעַן בִּלְדַּד הַשּׁוּחִי וַיֹּאמַר׃ 2 עַד־אָנָה | תְּשִׂימוּן קִנְצֵי לְמִלִּין תָּבִינוּ וְאַחַר נְדַבֵּר׃ 3 מַדּוּעַ נֶחְשַׁבְנוּ כַּבְּהֵמָה נִטְמֵינוּ
בְּעֵינֵיכֶם׃ 4 טֹרֵף נַפְשׁוֹ בְּאַפּוֹ הֲלְמַעַנְךָ תֵּעָזֵב אֶרֶץ וְיֶעְתַּק־צוּר מִמְּקוֹמוֹ׃ 5 גַּם אוֹר רְשָׁעִים יִדְעָךְ וְלֹא־יִגַּהּ שְׁבִיב
אִשּׁוֹ׃ 6 אוֹר חָשַׁךְ בְּאָהֳלוֹ וְנֵרוֹ עָלָיו יִדְעָךְ׃ 7 יֵצְרוּ צַעֲדֵי אוֹנוֹ וֶתַּשְׁלִיכֵהוּ עֲצָתוֹ׃ 8 כִּי־שָׁלַח בְּרֶשֶׁת בְּרַגְלָיו וְעַל־שְׂבָכָה
יִתְהַלָּךְ׃ 9 יֹאחֵז בְּעָקֵב פָּח יַחֲזֵק עָלָיו צַמִּים׃ 10 טָמוּן בָּאָרֶץ חַבְלוֹ וּמַלְכֻדְתּוֹ עֲלֵי נָתִיב׃ 11 סָבִיב בִּעֲתָתְהוּ בַלָּהוֹת
וְהֵפִיצֻהוּ לְרַגְלָיו׃ 12 יְהִי־רָעֵב אֹנוֹ וְאֵיד נָכוֹן לְצַלְעוֹ׃ 13 יֹאכַל בַּדֵּי עוֹרוֹ יֹאכַל בַּדָּיו בְּכוֹר מָוֶת׃ 14 יִנָּתֵק מֵאָהֳלוֹ מִבְטַחוֹ
וְתַצְעִדֵהוּ לְמֶלֶךְ בַּלָּהוֹת׃ 15 תִּשְׁכֹּן בְּאָהֳלוֹ מִבְלִי־לוֹ יִזֹּרֶה עַל־נָוֵהוּ גָּפְרִית׃ 16 מִתַּחַת שָׁרָשָׁיו יִבָּשׁוּ וּמִמַּעַל יִמַּל
קְצִירוֹ׃ 17 זִכְרוֹ־אָבַד מִנִּי־אֶרֶץ וְלֹא־שֵׁם לוֹ עַל־פְּנֵי־חוּץ׃ 18 יֶהְדְּפֵהוּ מֵאוֹר אֶל־חֹשֶׁךְ וּמִתֵּבֵל יְנֻדֶּהוּ׃ 19 לֹא נִין לוֹ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְלֹא־נֶגֶד בְּעַמּוֹ וְאֵין שָׂרִיד בִּמְגוּרָיו׃ 20עַל־יוֹמוֹ נָשַׁמּוּ אַחֲרֹנִים וְקַדְמֹנִים אָחֲזוּ שָׁעַר׃ 21אַךְ־אֵלֶּה מִשְׁכְּנוֹת עַוָּל וְזֶה מְקוֹם לֹא־יָדַע־אֵל׃ ס

18, 5 :Obulangashanc bw'omwìsi: 18, 18; Yer 25, 5; Mig 13, 9.

Okulambagira kw'omwìsi: Lul 27, 2; 37, 30-31; Mig 4. 13.

18, 13: Enfula y'olufu bwo buhanya bukulu.

18, 14: Omwâmi wa ba Kaheza: Omwâmi w'abantu hano igulu.

18, 15: Okulashwa kw'ecibiriti: Murh 19, 24; Lush 29, 22; Maf 9, 17-18.

18. 17: Arhakaciyibukwa: Iz 14, 20; Lui 9, 6; Mig 10, 7.

19

Ayubu alengerera omu buyêmêre, ciru ankaba abantu na Nyamuzinda bamulekêrire

[1] Okubundi Ayubu, anacij'elubya aderha, erhi: [2] Yâgi! Mangaci mwaleka okukazimbabaza omurhima, mwandibuzize n'ebinwa binyu. [3] Lolagi oku bukola bwa kali ikumi obula mwanjacira buzira nshonyi mudwîrhe mwandibuza. [4] Akabaga nieki nahabusire, okwola kuhabuka kwâni nie kuyêrekîre. [5] Akaba mwayumva oku mumpimire, mwanabona oku mwanantenza omu nshonyi zâni, [6] muyôrhe mumanyire oku Nyamuzinda yêne wànyanzire obuhashe bwâni, ye wanziririnzire n'akasirha kâge. [7] Lolà oku ndwîrhe nalonza hajire owayisha rhulwe, na ntâye wanshuza ndwîrhe nayakûza ci ntâye wanshuza. [8] Anàhizire omu njira yâni ecikûnguzo ntankahama, omukâba gwâni anaguyunjuzize mwizimya. [9] Anyazire irenge lyâni, Ampogwire ishûngwe omu irhwe. [10] Amanshambûla empande zôshi, na ncikolera, nka kula bamanyula omurhi, kw'amanywîre obulangâlire bwâni. [11] Anayûsize kuli nie obukunizi bwâge, anakola anganjire omu bashombanyi bâge. [12] Engabo zâge zamayisha zôshi caligumiza, zamatwa enjira kuhika emunda ndi, zamatwa ecihândo ebwa nyumpa yâni. [13] Anyegwire kuli na bene wîrhu bôshi, n'abîra bâni banyasire. [14] Abalûngu bâni bahirigisire, n'abîra bâni banyibagîre. [15] Ebigolo by'omu nyumpa yâni, na bambali bâni, badwîrhe bandola nka muntu warhenga kuli, ndi wa bandi bandi omu kulola kwâbo. [16] Ndwîrhe nayakûza omurhumisi wâni, arhananshuze, ciru omu kanwa kani nankamuyimbirira kurhi! [17] Mukânie àyasire akabayo kw'omûka gwâni, abarhurhenga ndà nguma rhweshi, mpu ndwîrhe nabaya! [18] Abâna nabo badwîrhe bangayaguza, erhi nakayimânga, banarhondere banshekera, [19] Abàli bîra bikubagirwa, banyasire, abanàrhonyagya bàciyegwire kuli nie. [20] Amavuha gâni gakola gananire oku luhû n'oku minyofu yâni, nkola ndwîrhe nacirhabâla n'oluhù lw'amino gàni. [21] Mbabaliri, mbabaliri, ciru mw'oyo bîra bâni, ebwa kubà okuboko kwa Nyamuzinda kwàmponîrekwo. [22] Bici munshimbulwire kwo mweshi na Nyamuzinda? ka murhaciyîgurha emyâmâ yâni? [23] Yajeewe! Ndi wankabona ebi binwa byâni

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byayandikwa? ndi wankabona bija oku citabu, [24] N'omungwâra gw'ecûma n'olunyerere, bitâkwe okw'ensiku zôshi oku ibuye. [25] Niono mmanyire oku omwihôzi wâni anali Ozîne, n'oku ye wayîsh'iyimanga wa buzinda oku katulo. [26] Kandi buzinda nkola nyimanzire, mba namashubira omu luhû lwâni, mbà namàzongwa nalwo, n'omubiri gwâni nàyîsh'ibona Nyamuzinda. [27] Nienene namubona amasù gàni gamulolakwo, arhali wundi, ensiko zâni zagera mw'omusisi. [28] Amangomuderha mpu: cirhumire rhumushimbulula, mpu rhubwîne muli ye igwârhiro lya kantu kalebe? [29] Mucilangâge oku ngôrho mwenene, bulya obukunizi oku mabî eri ngôrho, ntyo mwanamanya oku ho kubà okutwa olubanja.

Job 19

וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר: עַד־אָנָה תּוֹגִיזוּן נַפְשִׁי וּתְדַכְּאוּנַנִי בְמִלִּים: זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים תַּכְלִימוּנִי לֹא־תֵבֹשׁוּ תַּהְכְּרוּ־לִי: וְאַף־אָמְנָם שָׁגִיתִי אִתִּי תָּלִין מִשְׁוּגָתִי: אִם־אָמְנָם עָלַי תַּגְדִּילוּ וְתוֹכִיחוּ עָלַי חֶרְפָּתִי: דְּעוּ־אֵפוֹ כִּי־אֱלוֹהַּ עִוְּתָנִי וּמְצוּדֹתוֹ עָלַי הִקִּיף: הֵן אֶצְעַק חָמָס וְלֹא אֵעָנֶה אֲשַׁוַּע וְאֵין מִשְׁפָּט: אָרְחִי גָדַר וְלֹא אֶעֱבֹור וְעַל נְתִיבוֹתַי חֹשֶׁךְ יָשִׂים: כְּבוֹדִי מֵעָלַי הִפְשִׁיט וַיָּסַר עֲטֶרֶת רֹאשִׁי: יִתְּצֵנִי סָבִיב וָאֵלֵךְ וַיִּסַּע כָּעֵץ תִּקְוָתִי: וַיַּחַר עָלַי אַפּוֹ וַיְחְשְׁבֵנִי לוֹ כְּצָרָיו: יַחַד | בָּאוּ גְדוּדָיו וַיָּסֹלּוּ עָלַי דַּרְכָּם וַיַּחֲנוּ סָבִיב לְאָהֳלִי: אַחַי מֵעָלַי הִרְחִיק וְיֹדְעַי אַךְ־זָרוּ מִמֶּנִּי: חָדְלוּ קְרוֹבָי וּמְיֻדָּעַי שְׁכֵחוּנִי: גָּרֵי בֵיתִי וְאַמְהֹתַי לְזָר תַּחְשְׁבֵנִי נָכְרִי הָיִיתִי בְעֵינֵיהֶם: לְעַבְדִּי קָרָאתִי וְלֹא יַעֲנֶה בְּמוֹ־פִי אֶתְחַנֶּן־לוֹ: רוּחִי זָרָה לְאִשְׁתִּי וְחַנּוֹתִי לִבְנֵי בִטְנִי: גַּם־עֲוִילִים מָאֲסוּ בִי אָקוּמָה וַיְדַבְּרוּ־בִי: תָּעֲבוּנִי כָּל־מְתֵי סוֹדִי וֶאֱהֲבתִי נֶהְפְּכוּ־בִי: בְּעוֹרִי וּבִבְשָׂרִי דָּבְקָה עַצְמִי וָאֶתְמַלְּטָה בְּעוֹר שִׁנָּי: חָנֵּנִי חָנֵּנִי אַתֶּם רֵעָי כִּי יַד־אֱלוֹהַּ נָגְעָה בִי: לָמָּה תִרְדְּפֻנִי כְמוֹ־אֵל וּמִבְּשָׂרִי לֹא תִשְׂבָּעוּ: מִי־יִתֵּן אֵפוֹ וְיִכָּתְבוּן מִלָּי מִי־יִתֵּן בַּסֵּפֶר וְיֵחָקוּ: בְּעֵט־בַּרְזֶל וְעֹפֶרֶת לָעַד בַּצּוּר יֵחָצֵבוּן: וַאֲנִי יָדַעְתִּי גֹּאֲלִי חָי וְאַחֲרוֹן עַל־עָפָר יָקוּם: וְאַחַר עוֹרִי נִקְפוּ־זֹאת וּמִבְּשָׂרִי אֱחֱזֶה אֱלוֹהַּ: אֲשֶׁר אֲנִי | אֶחֱזֶה־לִּי וְעֵינַי רָאוּ וְלֹא־זָר כָּלוּ כִלְיֹתַי בְּחֵקִי: כִּי תֹאמְרוּ מַה־נִּרְדָּף־לוֹ וְשֹׁרֶשׁ דָּבָר נִמְצָא־בִי: גְּוּרוּ לָכֶם | מִפְּנֵי־חֶרֶב כִּי־חֵמָה עֲוֹנוֹת חֶרֶב לְמַעַן תֵּדְעוּן שַׁדִּין:

20

Obushinganyanya burhalondôla

[1] Sofari w'e Nâmati aj'eluhya aderha, erhi: [2] Enkengêro zâni zamàmbwîriza ishuzo, bwo n'obu ndwîrhe nakanana nti nshuze. [3] Nayumvîrhe ebinwa bimbabazize, Ci obukengêre bwâni bwampwehwerhîze ishuzo, [4] K'orhishi kurhenga mîra, Kurhenga omuntu ali bano igulu, [5] Oku obushagaluke bw'enkola-maligo buba bunyi, n'oku amasîma gw'omuntu mubî gaba ga kasanzi kasungunu? [6] Ciru omujûnja gwâge gwankalwira omu lya mazihwa, ciru irhwe lyâge lyankahuma oku bitù, [7] anahirigirhe nka muzimu, abamuyishi mpu «ngahi àjirage?» [8] Anabalale nka cilôrho

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cìrhankakengêrwa, analibirhe nka bilôrha by'amu budufu. [9] Amasù gakomeraga akumubona gamuziguluke, Aha mwâge harhakacimushish'isù! [10] Bagala bâge balyûle amabî àjirire abakenyi, bagala bâge banalyûla ebirugu byâge. [11] Amavurha gâge gali gayunjwîre misî ya busole: ye n'obusole bwâge, bamàlâmbama amu katulo. [12] Akaginunirwa n'amabî, Garhahusagya aku lulimi lwâge, [13] Akagigabikirìra bwinjà, agagobere ebiraka byâge. [14] Ebyo biryo byâge bikola bibolêreza amu ndà yâge, bikola bimuli amu ndà nka bôge bwa manjokà-njokà. [15] Kukwânîne ashale amagala àmirangusize, Na Nyamuzìnda wamushazago. [16] Anunugusire obòge, Lulimi lw'igû lwamuyîrha. [17] Irhondo arhakacibona emikôndo yahulula, emikôndo y'obûci n'ey'amakafè. [18] Alyôla ebi àlire, ayihikwe anahongôkwe, kulya àkâg'ibijandaga arhakacikujira bundi. [19] Kulya kubà àshabîre abakenyi enyumpa anabalibuza, enyumpa aj'azinyaga ahàli h'akuziyûbaka. [20] Bulya àli wa masù, arhànayigurhaga, obugale bwâge burhamulîkûze; [21] Bulya ntâye arhalibuzagya amu magene gâge, obwololoke bwâge burhankarhinda. [22] Oku aciri ajêjêrhwa n'ebirugu, arhemuke n'omusisi, emihimbagulizo y'obuhanya emurhogerekwo [23] Nyamuzinda anamurhogezekwo obukunizi bwâge bunene, anamurhulirekwo obwîre bw'emyampi yâge. [24] Akafuma emirasano y'ebyûma, muherho gwa mulinga gwamurhulûla. [25] Ecisonga camâmuyisha emugòngo, ecûma calangashana camamurhulûngula obudiku, obuhanya bwamàmurhogera, [26] Endûnduli zôshi ye zibikirwe mpu zimuhûnjukane, Omuliro gurhayasibwi na ndi[b] gwamàmusìngônola, gwamàmalîra na gasi byàli bicimusigalire omu nyumpa. [27] Amalunga gamamanyîsa obubî bwâge, n'igulu lyamuhindukira. [28] Obugale bwâge bwamashandâla, bwamahirigirha amu kasânzi k'obukunizi. [29] Lwo luhembo Nyamuzinda àbikire enkola-maligo olwo, owahehêrirwe, co cigabi Nyamuzinda amutwîra eco!

Job 20

וַיַּעַן צֹפַר הַנַּעֲמָתִי וַיֹּאמַר׃ לָכֵן שְׂעִפַּי יְשִׁיבוּנִי וּבַעֲבוּר חוּשִׁי בִי׃ מוּסַר כְּלִמָּתִי אֶשְׁמָע וְרוּחַ מִבִינָתִי
יַעֲנֵנִי׃ הֲזֹאת יָדַעְתָּ מִנִּי־עַד מִנִּי שִׂים אָדָם עֲלֵי־אָרֶץ׃ כִּי רִנַּת רְשָׁעִים מִקָּרוֹב וְשִׂמְחַת חָנֵף עֲדֵי־רָגַע׃ אִם־יַעֲלֶה
לַשָּׁמַיִם שְׂאֵתוֹ וְרֹאשׁוֹ לָעָב יִגִּיעַ׃ כְּגֵלָלוֹ לָנֶצַח יֹאבֵד רֹאָיו יֹאמְרוּ אַיּוֹ׃ כַּחֲלוֹם יָעוּף וְלֹא יִמְצָאֻהוּ וְיֻדַּד כְּחֶזְיוֹן
לָיְלָה׃ עַיִן שָׁזָפַתּוּ וְלֹא תוֹסִיף וְלֹא־עוֹד תְּשׁוּרֶנּוּ מְקוֹמוֹ׃ בָּנָיו יִרְצוּ דַלִּים וְיָדָיו תָּשֵׁבְנָה אוֹנוֹ׃ עַצְמוֹתָיו מָלְאוּ
עֲלוּמָו וְעִמּוֹ עַל־עָפָר תִּשְׁכָּב׃ אִם־תַּמְתִּיק בְּפִיו רָעָה יַכְחִידֶנָּה תַּחַת לְשׁוֹנוֹ׃ יַחְמֹל עָלֶיהָ וְלֹא יַעַזְבֶנָּה וְיִמְנָעֶנָּה
בְּתוֹךְ חִכּוֹ׃ לַחְמוֹ בְּמֵעָיו נֶהְפָּךְ מְרוֹרַת פְּתָנִים בְּקִרְבּוֹ׃ חַיִל בָּלַע וַיְקִאֶנּוּ מִבִּטְנוֹ יוֹרִשֶׁנּוּ אֵל׃ רֹאשׁ־פְּתָנִים יִינָק
תַּהַרְגֵּהוּ לְשׁוֹן אֶפְעֶה׃ אַל־יֶרֶא בִּפְלַגּוֹת נַהֲרֵי נַחֲלֵי דְּבַשׁ וְחֶמְאָה׃ מֵשִׁיב יָגָע וְלֹא יִבְלָע כְּחֵיל תְּמוּרָתוֹ וְלֹא
יַעֲלֹס׃ כִּי־רָצַץ עָזַב דַּלִּים בַּיִת גָּזַל וְלֹא יִבְנֵהוּ׃ כִּי ׀ לֹא־יָדַע שָׁלֵו בִּבְטְנוֹ בַּחֲמוּדוֹ לֹא יְמַלֵּט׃ אֵין־שָׂרִיד לְאָכְלוֹ
עַל־כֵּן לֹא־יָחִיל טוּבוֹ׃ בִּמְלֹאת שְׂפָקוֹ יֵצֶר לוֹ כָּל־יַד עָמָל תְּבוֹאֶנּוּ׃ יְהִי ׀ לְמַלֵּא בִטְנוֹ יְשַׁלַּח־בּוֹ חֲרוֹן אַפּוֹ וְיַמְטֵר

[b] **20.26** Ogwo muliro, kuli kuderha omulazo gw'enkuba ebànda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עֲלֵימוֹ בִּלְחוּמוֹ׃ 24יִבְרַח מִנֶּשֶׁק בַּרְזֶל תַּחְלְפֵהוּ קֶשֶׁת נְחוּשָׁה׃ 25שָׁלַף וַיֵּצֵא מִגְּוִיָּה וּבָרָק מֵמְרֹרָתוֹ יַהֲלֹךְ עָלָיו
אֵמִים׃ 26כָּל־חֹשֶׁךְ טָמוּן לִצְפוּנָיו תְּאָכְלֵהוּ אֵשׁ לֹא־נֻפָּח יֵרַע שָׂרִיד בְּאָהֳלוֹ׃ 27יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה
לוֹ׃ 28יְגֹל יְבוּל בֵּיתוֹ נְגָרוֹת בְּיוֹם אַפּוֹ׃ 29זֶה | חֵלֶק־אָדָם רָשָׁע מֵאֱלֹהִים וְנַחֲלַת אִמְרוֹ מֵאֵל׃ פ

21

Ebiri byo biyeshûla owanywerha

[1] Okubundi Ayubu ashubija eluhya, aderha, erhi: [2] Muyumve ! Muyumve akanwa kani lyo ntûlirira. [3] Muleke ntang'iderha, na hano mba namaderha, anayishig'ibà go mangomusheka. [4] Kuli nie ka muntu warhuma nacîlasa? n'akaba arhali ntyôla, cankarhumaga mbirêmbera? [5] Mundolekwo, mwanageramwo omusisi, muhire okuboko oku kanwa kinyu muhulike. [6] Nka birhànyakwo nieshi nnanyôbôhe; nieshi omusisi gunangeremwo. [7] Cirhuma abantu bîsi balama? Ciru bashosihale banabe ba misî kulusha? [8] Iburha lyâbo linayôloloke eburhambi bwâbo, abinjikulu bâbo banayushuke erhi banabona. [9] Enyumpa zâbo ziri mw'omurhûla ntà bôba bubagwêrhe, Akarhi ka Nyamuzinda, karhabahikakwo. [10] Empanzi yâbo ngasi mango erhi kubusa yanabusa, n'enkafu zâbo zinaburhe bwinjà zirhamoma. [11] Bakola balîkûla abâna bâbo mpu bajishàrha, banagende nka busò, abâna bâbo b'ebirhaba banaje babwadarha. [12] Wanabona bayishee bayîmba erhi banarhimba engoma, baziha n'enna nga, banacisimîsa omu kukaziha akarhêra. [13] Obuzîne bwâbo banabugeze omu murhûla, na caligumiza bacijira ekuzimu. [14] N'obwo bàkazâg'ibwîra Nyamuzinda, mpu: «cîyêgûle kuli rhwe», kurharhusimisizi okumanya enjira zâwe, [15] Aligi ye ndi Ogala-byôshi, lyo nîrhu rhuhash'imuyêmêra?» Bici rhwankayunguka omu kumuharâmya ?» [16] K'iragi lyâbo lirhali omu nfune zâbo? Ci kwônene orhamanyaga mpu Nyamuzinda ankayumva ihano ly'omugalugalu! [17] Ka ngasi mango kazima akamole k'abantu bagalugalu, Ka ngasi mango obuhanya bubarhîndakwo? Ka ngasi mango abarhumira amalumwa nka luhembo lw'obukunizi bwâge? [18] Ka ko baligî nka hyâsi hyayehûlwa n'empûsî, ka ko bali nka mujimbi gwahêkwa na kalemêra? [19] Ka Nyamuzinda anabikire abâna bâge obuhane bwâge? Yenene ahanagwe ly'ayûmva bwinjà. [20] Amasù gâge yêne gabone oku ahanyagala, anywe yenene oku bukunizi bwa Nyakasane! [21] Bulya, bici enyumpa yâge yaciyîsh'imukwânana hano ayûs'ifà, hano omubalè gw'emyâka yâge gubà gwamaheka? [22] Ka Nyamuzinda ye wankayigîriza eby'okumanywa? Kali ye twa emmanja z'abali enyanya kulusha? [23] Muguma anafè erhi anali n'obugale bwâge bwôshi, abè agwêrhe omurhûla lwôshi, ntà kadûndo. [24] Amabùnda gâge gayunjwîre mashushi, n'omwôngo gw'amavuha gâge gayunjulire magoba. [25] Owundi anafé erhi n'omûngo gumuli emurhima, ebwa kubà ntà mango naye àlabwîre oku iragi. [26] Ci bombi omu katulo banajicihengeka, n'emivunyu ebalûnde. [27] Aba, mmanyire bwinjà enkengêro zinyu, n'ebi mudwîrhe mwarhanya kuli nie. [28] Bulya mudwîrhe mwadôsanya mpu: «ngahi erya nyumpa y'omuluzi erigi?» Ngahi erigi erya nyumpa abîsi bàyûbakaagamwo?

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[29] Ka murhadôsagya ababalama? Ka mwahabaga ebimanyîso byâbo? [30] Ali ntya: oku lusiku lw'obubanya, omwîsi anababalirwe omu mango gw'obukunizi anamanye kurhi ajira. [31] Ndi wankamushobeka oku lugendo lwâge? na kuli ebi àjizire ndi wankamuha kw'oluhembo? [32] Kuli ye erhi bamuhêka aha nshînda ntya, oku birhôndo hy'ecûsho câge kwo ayigîriza. [33] Amalôngo g'omu kabânda gali malêmbu kuli ye enyuma câge abantu banayisha bamuyimizize, n'embere câge abandi mwandu bamushokolere. [34] Bici mwantulirizakwo, bya busha? omu mashuzo ginyu harhacisigiri oburhali obwengehushu.

Job 21

1 וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר׃ 2 שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ מִלָּתִי וּתְהִי־זֹאת תַּנְחוּמֹתֵיכֶם׃ 3 שָׂאוּנִי וְאָנֹכִי אֲדַבֵּר וְאַחַר דַּבְּרִי תַלְעִיג׃ 4 הֶאָנֹכִי
לְאָדָם שִׂיחִי וְאִם־לָמָּה זֶּה לֹא־תִקְצַר רוּחִי׃ 5 פְּנוּ־אֵלַי וְהָשֵׁמּוּ וְשִׂימוּ יָד עַל־פֶּה׃ 6 וְאִם־זָכַרְתִּי וְנִבְהָלְתִּי וְאָחַז בְּשָׂרִי
פַּלָּצוּת׃ 7 מַדּוּעַ רְשָׁעִים יִחְיוּ עָתְקוּ גַּם־גָּבְרוּ חָיִל׃ 8 זַרְעָם נָכוֹן לִפְנֵיהֶם עִמָּם וְצֶאֱצָאֵיהֶם לְעֵינֵיהֶם׃ 9 בָּתֵּיהֶם שָׁלוֹם
מִפָּחַד וְלֹא שֵׁבֶט אֱלוֹהַּ עֲלֵיהֶם׃ 10 שׁוֹרָו עִבַּר וְלֹא יָגֵעַל תְּפַלֵּט פָּרָתוֹ וְלֹא תְשַׁכֵּל׃ 11 יְשַׁלְּחוּ כַצֹּאן עֲוִילֵיהֶם וְיַלְדֵיהֶם
יִרְקֹדוּן׃ 12 יִשְׂאוּ כְתֹף וְכִנּוֹר וְיִשְׂמְחוּ לְקוֹל עוּגָב׃ 13 יְבַלּוּ בַטּוֹב יְמֵיהֶם וּבְרֶגַע שְׁאוֹל יֵחָתּוּ׃ 14 וַיֹּאמְרוּ לָאֵל סוּר מִמֶּנּוּ
וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חָפָצְנוּ׃ 15 מַה־שַּׁדַּי כִּי־נַעַבְדֶנּוּ וּמַה־נּוֹעִיל כִּי נִפְגַּע־בּוֹ׃ 16 הֵן לֹא בְיָדָם טוּבָם עֲצַת רְשָׁעִים רָחֲקָה
מֶּנִּי׃ 17 כַּמָּה ׀ נֵר־רְשָׁעִים יִדְעָךְ וְיָבֹא עָלֵימוֹ אֵידָם חֲבָלִים יְחַלֵּק בְּאַפּוֹ׃ 18 יִהְיוּ כְתֶבֶן לִפְנֵי־רוּחַ וְכִמֹּץ גְּנָבַתּוּ
סוּפָה׃ 19 אֱלוֹהַּ יִצְפֹּן־לְבָנָיו אוֹנֶו יְשַׁלֵּם אֵלָיו וְיֵדָע׃ 20 יִרְאוּ עֵינָו כִּידָו וּמֵחֲמַת שַׁדַּי יִשְׁתֶּה׃ 21 כִּי מַה־חֶפְצוֹ בְּבֵיתוֹ
אַחֲרָיו וּמִסְפַּר חֳדָשָׁיו חֻצָּו׃ 22 הַלְאֵל יְלַמֵּד־דָּעַת וְהוּא רָמִים יִשְׁפּוֹט׃ 23 זֶה יָמוּת בְּעֶצֶם תֻּמּוֹ כֻּלּוֹ שַׁלְאֲנַן
וְשָׁלֵיו׃ 24 עֲטִינָיו מָלְאוּ חָלָב וּמֹחַ עַצְמוֹתָיו יְשֻׁקֶּה׃ 25 וְזֶה יָמוּת בְּנֶפֶשׁ מָרָה וְלֹא־אָכַל בַּטּוֹבָה׃ 26 יַחַד עַל־עָפָר יִשְׁכָּבוּ
וְרִמָּה תְּכַסֶּה עֲלֵיהֶם׃ 27 הֵן יָדַעְתִּי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְמִזְמוֹת עָלַי תַּחְמֹסוּ׃ 28 כִּי תֹאמְרוּ אַיֵּה בֵית־נָדִיב וְאַיֵּה אֹהֶל ׀
מִשְׁכְּנוֹת רְשָׁעִים׃ 29 הֲלֹא שְׁאֶלְתֶּם עֹוְבֵי דָּרֶךְ וְאֹתֹתָם לֹא תְנַכֵּרוּ׃ 30 כִּי לְיוֹם אֵיד יֵחָשֵׂךְ רָע לְיוֹם עֲבָרוֹת
יוּבָלוּ׃ 31 מִי־יַגִּיד עַל־פָּנָיו דַּרְכּוֹ וְהוּא־עָשָׂה מִי יְשַׁלֶּם־לוֹ׃ 32 וְהוּא לְקִבְרוֹת יוּבָל וְעַל־גָּדִישׁ יִשְׁקוֹד׃ 33 מָתְקוּ־לוֹ רִגְבֵי
נָחַל וְאַחֲרָיו כָּל־אָדָם יִמְשׁוֹךְ וְלִפָנָיו אֵין מִסְפָּר׃ 34 וְאֵיךְ תְּנַחֲמוּנִי הֶבֶל וּתְשׁוּבֹתֵיכֶם נִשְׁאַר־מָעַל׃ ס

22

Nyamuzinda arhahanira busha

[1] Okubundi Elifazi w'e Temani anacij'eluhya aderha, erhi: [2] K'omuntu ankahash'ibà wa bunguke kuli Nyamuzinda? Nanga, omuntu mwîrhonzi aba wa bunguke kuli ye yenene. [3] Bici kwankakwânana Nyakasane okaba mushinganyanya? nîsi bici ayunguka okaba mwimâna omu lugendo lwâwe? [4] K'ebwa kubà omukenga kwo kurhumire akulibuza? Ka ko kukusambîsa akolaga ali akusambîsa? [5] K'arhali ebwa kubà obubî bwâwe buli bunene, n'ebigalugalu byâwe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

biri mwandu? [6] Wàkazâg'inywa ecihângo mweshi na bene winyu buzira cirhumire, wàkazagihogola emyambalo y'abali bashugunu, [7] Orhakâg'ihana amîshi gw'okunywa oku muntu orhamire, n'omuntu oshalisire wakaz'imuyîma eci ankalya. [8] Omuntu w'emisî, ye nn'igulu! na barhonyi bali baciyûbakiramwo. [9] Wàkazâg'igalula abakana maboko mûmu wanakazivuna amaboko g'enfûzi. [10] Lolaga ecirhumire ozungulusirwe n'emirhego, n'ecirhumire ebîra by'okuyôbohya bikurhînda kwo caligumiza. [11] Kandi anabà co cirhumire ogu mwizizi gukuhânza kubona, co cirhumire n'agâla mîshi gakumirîra. [12] Nyamuzinda k'arhali omu malunga acibêra? Lolà irhwerhwe ly'enyenyêzi, oku liri emalunga wâni! [13] Wàkazâg'iderha, erhi: «Bici Nyamuzinda ankamanya kuli okwo? Erhi, ka ankatwa olubanja kurhenga omu citù? [14] Ebitù byanakaz'imubwikira arhacibone, omwôla karhi k'amalunga mwonene aja alambagirira.» [15] Kali ocishimbire enjira za mîra, zirya Abanya-byâha bàkazâg'igera mwo? [16] Balya bàhirigirhaga embere amango gahike? Balya ebiriba byâbo byàhekagwa n'olwîshi? [17] Bo balya bàkazâg'ibwîra Nyamuzinda, mpu: «rhurhênge ho! mpu kurhi arhujira Ogala byôshi?» [18] Yêne ye wàbumbaga enyumpa zâbo iragi, -amahano g'abîsi gaje kuli na nâni! [19] Abashinganyanya bamabona bamanacîshinga, n'omuntu mwêru-kwêru amabashekera: [20] Erhi ka barhahungumukaga abashombanyi bîrhu? Erhi ka n'omuliro gurhamirangusagya ebi bàli balesire. [21] Oshubig'iyumvanya mweshi naye, ojire omurhûla; ntyo obunguke bwâwe bwanaba bwinjà. [22] Oyankirire enyigîrizo z'ekanwa kâge, n'ebinwa byâge obibikire omu murhima gwâwe. [23] Erhi wankashubira emunda Ogala-byôshi ali, wanabona oshub'iyimanga, n'erhi wankarhenza amabî omu nyumpa yâwe, [24] Lero ahôla, amasholo wanabona okola wakaz'igalola nka katulo n'amasholo g'e Ofiri, ogalole nka rhubuye rhw'omu migezi. [25] Ogala-byôshi anabà yenene ye kola masholo gâwe, na kuli wênene, wanaba n'orhurhondo rhw'enfaranga. [26] Ali ebwa kubà obusîme bwâwe wamabulongereza emwa Ogala-byôshi, wanayînamula obusù bwâwe emunda Nyamuzinda ali. [27] Wamanamusengeraga anakuyûmve, n'emisengero yâwe oyiyikirize emunda ali [28] Erhi wankahiga kantu kalebe, kanakubêra, omu majira gâwe gwôshi mwâba obulangashane. [29] Bulya anafunye abacîbonyi, acize omwîrhôhye! [30] Anayokole omwêru-kwêru, nâwe wacizibwa n'obwinjà bw'amaboko gâwe.

Job 22

וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וַיֹּאמַר: 2הַלְאֵל יִסְכָּן־גָּבֶר כִּי־יִסְכֹּן עָלָיו מַשְׂכִּיל: 3הַחֵפֶץ לְשַׁדַּי כִּי תִצְדָּק וְאִם־בָּצַע כִּי־תַתֵּם
דְּרָכֶיךָ: 4הֲמִיִּרְאָתְךָ יכיחֶךָּ יָבוֹא עִמְּךָ בַּמִּשְׁפָּט: 5הֲלֹא רָעָתְךָ רַבָּה וְאֵין־קֵץ לַעֲוֹנֹתֶיךָ: 6כִּי־תַחְבֹּל אַחֶיךָ חִנָּם וּבִגְדֵי
עֲרוּמִּים תַּפְשִׁיט: 7לֹא־מַיִם עָיֵף תַּשְׁקֶה וּמֵרָעֵב תִּמְנַע־לָחֶם: 8וְאִישׁ זְרוֹעַ לוֹ הָאָרֶץ וּנְשׂוּא פָנִים יֵשֵׁב בָּהּ: 9אַלְמָנוֹת
שִׁלַּחְתָּ רִיקָם וּזְרֹעוֹת יְתוֹמִים יְדֻכָּא: 10עַל־כֵּן סְבִיבוֹתֶיךָ פַּחִים וַיְבַהֶלְךָ פַּחַד פִּתְאֹם: 11אוֹ־חֹשֶׁךְ לְאׇ־תִרְאֶה
וְשִׁפְעַת־מַיִם תְּכַסֶּךָּ: 12הֲלֹא־אֱלוֹהַּ גֹּבַהּ שָׁמָיִם וּרְאֵה רֹאשׁ כּוֹכָבִים כִּי־רָמּוּ: 13וְאָמַרְתָּ מַה־יָּדַע אֵל הַבְעַד עֲרָפֶל
יִשְׁפּוֹט: 14עָבִים סֵתֶר־לוֹ וְלֹא יִרְאֶה וְחוּג שָׁמַיִם יִתְהַלָּךְ: 15הַאׇרַח עוֹלָם תִּשְׁמֹר אֲשֶׁר דָּרְכוּ מְתֵי־אָוֶן: 16אֲשֶׁר־קֻמְטוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְלֹא־עֵת נָהָר יוּצַק יְסוֹדָם׃ 17הָאֹמְרִים לָאֵל סוּר מִמֶּנּוּ וּמַה־יִּפְעַל שַׁדַּי לָמוֹ׃ 18וְהוּא מִלֵּא בָתֵּיהֶם טוֹב וַעֲצַת רְשָׁעִים
רָחֲקָה מֶנִּי׃ 19יִרְאוּ צַדִּיקִים וְיִשְׂמָחוּ וְנָקִי יִלְעַג־לָמוֹ׃ 20אִם־לֹא נִכְחַד קִימָנוּ וְיִתְרָם אָכְלָה אֵשׁ׃ 21הַסְכֶּן־נָא עִמּוֹ
וּשְׁלֹם בָּהֶם תְּבוּאָתֶךָ טוֹבָה׃ 22קַח־נָא מִפִּיו תּוֹרָה וְשִׂים אֲמָרָיו בִּלְבָבֶךָ׃ 23אִם־תָּשׁוּב עַד־שַׁדַּי תִּבָּנֶה תַּרְחִיק עַוְלָה
מֵאָהֳלֶךָ׃ 24וְשִׁית־עַל־עָפָר בֶּצֶר וּבְצוּר נְחָלִים אוֹפִיר׃ 25וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ וְכֶסֶף תּוֹעָפוֹת לָךְ׃ 26כִּי־אָז עַל־שַׁדַּי
תִּתְעַנַּג וְתִשָּׂא אֶל־אֱלוֹהַּ פָּנֶיךָ׃ 27תַּעְתִּיר אֵלָיו וְיִשְׁמָעֶךָּ וּנְדָרֶיךָ תְשַׁלֵּם׃ 28וְתִגְזַר־אֹמֶר וְיָקָם לָךְ וְעַל־דְּרָכֶיךָ נָגַהּ
אוֹר׃ 29כִּי־הֶשְׁפִּילוּ וַתֹּאמֶר גֵּוֶה וְשַׁח עֵינַיִם יוֹשִׁעַ׃ 30יְמַלֵּט אִי־נָקִי וְנִמְלַט בְּבֹר כַּפֶּיךָ׃ פ

23

Nyamuzinda ali kuli, obubî bwamâcitakira

[1] Okubundi Ayubu anacij'eluhya aderha, erhi: [2] Neci, kuhangaza kwâni kurhumire nalaka ntya, okuboko kwâni kwazidohirwe n'amalumwa. [3] Ndi wankambwîra ngahi nankamushigâna, mboni hika halyâla abêra? [4] Ka nankahash'irhegeka embere zâge nti habe okusâmba, na ntyo nyunjuze ebinwa byâni mirôngwe? [5] Ka nankamanya ebinwa ahanshinshuza, Ka nankayumva ebi ambwîra. [6] Ka binwa bikali ajamwo kadali haguma na nâni? Nanga! Casinga yêne anyumvîrhize konene! [7] Ahôla, mushinganyanya wajà kadali bôshi naye: casinga antege oyo wanjisa lubanja! [8] Ci nkaja olunda lw'ebuzûka-zùba, arhayiri, nkaja olunda lw'ebuzika-zûba ntamubone. [9] Ka hali eci adwîrhe ajira olunda lw'emwênè, ntacibwini. K'àjir'icifulika olunda lw'e mukondwè, ntamufulûle yo. [10] Ci konene ayishi olugendo njira! Erhi ankantangulira omu ciko cidulike muliro, nanarhengamwo ncire nka masholo. [11] Okugulu kwâni kurharhengaga omu mikâba yâge; nàkulikire enjira yâge buzira buhabuka. [12] Ntaciyêgûlaga oku marhegeko g'ekanwa kâge, nakazâg'ilanga amarhegeko g'ekanwa kâge omu nda yâni. [13] Ci kwône yêhe ayôsire ampigire: ndi wankamûnciza-kwo? Oku omurhima gwâge gulonzize kwo anajira. [14] Bulya oku ahizire kuli nie akuyûkiriza, na kwa bene okôla kw'ayôrha ajira. [15] Lolà oku okwo, kwo kurhumire okumubà hôfi kunyôbohize, nkarhanya kuli-kwo, nnanyumve mmuyôbohire. [16] Nyamuzinda anyihize oku murhima gwâni, n'Ogala-byôshi, ànyunjuzize bôba. [17] Bulya arhali emizimya yo enjizire busha ntyâla, arhanali ogûla mwizizi gumbwisire obusù.

Job 23

1וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר׃ 2גַּם־הַיּוֹם מְרִי שִׂחִי יָדִי כָּבְדָה עַל־אַנְחָתִי׃ 3מִי־יִתֵּן יָדַעְתִּי וְאֶמְצָאֵהוּ אָבוֹא
עַד־תְּכוּנָתוֹ׃ 4אֶעֱרְכָה לְפָנָיו מִשְׁפָּט וּפִי אֲמַלֵּא תוֹכָחוֹת׃ 5אֵדְעָה מִלִּים יַעֲנֵנִי וְאָבִינָה מַה־יֹּאמַר לִי׃ 6הַבְרֹב־כֹּחַ
יָרִיב עִמָּדִי לֹא אַךְ־הוּא יָשֶׂם בִּי׃ 7שָׁם יָשָׁר נוֹכֵחַ עִמּוֹ וַאֲפַלְטָה לָנֶצַח מִשֹּׁפְטִי׃ 8הֵן קֶדֶם אֵהֵלֵךְ וְאֵינֶנּוּ וְאָחוֹר
וְלֹא־אָבִין לוֹ׃ 9שְׂמֹאול בַּעֲשֹׂתוֹ וְלֹא־אֶחֱזֶה יַעְטֹף יָמִין וְלֹא אֶרְאֶה׃ 10כִּי־יָדַע דֶּרֶךְ עִמָּדִי בְּחָנַנִי כַּזָּהָב אֵצֵא׃ 11בַּאֲשֻׁרוֹ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אָחֶזָה רַגְלִי דַּרְכּוֹ שָׁמַרְתִּי וְלֹא־אָטֽוּ׃ 12מִצְוַת שְׂפָתָיו וְלֹא אָמִישׁ מֵחֻקֵּי צָפַנְתִּי אִמְרֵי־פִֽיו׃ 13וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ
וְנַפְשׁוֹ אִוְּתָה וַיַּעַשׂ׃ 14כִּי יַשְׁלִים חֻקִּי וְכָהֵנָּה רַבּוֹת עִמּוֹ׃ 15עַל־כֵּן מִפָּנָיו אֶבָּהֵל אֶתְבּוֹנֵן וְאֶפְחַד מִמֶּנּוּ׃ 16וֵאל הֵרַךְ
לִבִּי וְשַׁדַּי הִבְהִילָנִי׃ 17כִּי־לֹא נִצְמַתִּי מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ וּמִפָּנַי כִּסָּה־אֹפֶל׃

24

[1] Cirhumire emw'Ogala-byôshi ntà mango gaba gahanzibwe, lyo abamuyishi barhagibona ensiku zâge? [2] Banayegûla olubibi, banayabula obusò bwàzimbagwa, [3] Banahêka endogomi y'enfûzi, enkafu y'omukana banayihâna ishigi. [4] Banasêza abakenyi mpu baj'ikola kulî n'enjira; abanyinyi b'omu cihugo kukola kukacifulika. [5] Nka kula endogomi z'omu irûngu ziyâbuka, zija zalonza obuhasi omu bulambo obuhasi zaha amanina gâzo. [6] Omu mashwa banagend'ihumbûla budufu, banatwe emizâbîbu y'omwîsi. [7] Hali abageza obudufu bushugunu ebwa kubà barhagwêrhi eci baya mbala, ntâco bankacibwika amango g'emboho. [8] Olumè lw'omu ntondo, lunabajòmye; ebwa kubà barhagwêrhi aha bàyâkira, banacigonyere ah'ibuye. [9] Abandi banayânke enfûzi oku ibêre lya bannina, banalye abakenyi omwenda. [10] Abâla bayisha bagenda bushugunu, barhanayambirhi cici, omu kushalika banafûmbarha omuhuli; [11] Bamasîmarhira amavurha muli mabuye abirhi, bamàkânda emikenzi, n'enyôrha yamabul'ibagwârha. [12] Omu ngô mwamazûka endûlù z'abayûbaka-mwo omûka gw'àbalibuzîbwe gwamashekêreza endûlù, na Nyamuzinda arhahuligana kuli ago mabî gôshi! [13] Aba bandi balî muli balya bashômba obulangashane, barhayishi enjira zâbo. [14] Mucêracêra, omwîsi anazûke, ayîrhe omukenyi n'olagirire, buyîra arhabâle akola aja azimba. [15] Isù ly'oshungula linakazilingûza oku bwajinga; «ntâye wacimbona gwârhi yêne, anacihundika obusù. [16] Abarhalonza okumanya obulangashane, mûshi banalegerere bacifulisire, [17] Bulya kuli abo, sêzi gwo mango obudufu burhangira, ebwa kubà bayishi ebiyôbohwa omu bulangashane. [18] Ola ali nk'owaj'ayerera oku mîshi, aha ayûbaka harharhenga bijâci by'abantu b'omu cihugo, ci ye arhankagera omu njira ejire ebwa lukoma! [19] Nka kula ecânda ciyumûsa amìshi g'olubula, ntyo ko Abanya-byâha banaj'ekuzimu! [20] Ibêre lyàbayonsagya linabayibagire, bamâlîbwa n'emivunyu, barhacimanyikîni, obubî bwamakenyuka nka murhi. [21] Bàkazâg'ilibuza omukazi w'engûmba olya orhajira mwâna, ntà minjà bàjirire abakana! [22] Ci olya orhenza Abanya-buhashe oku ntebe yâbo n'emisî yâge, oyôla anayimuka, n'abandi barhacicîkubagire okulama. [23] Ali àrhenziribalekera omurhûla, banacîkubagiragwo ci erhi n'amasù gâge yêhe gadwîrhe gabona aha bagera. [24] Bàli barhanzir'ijà enyanya hitya, ci barhaciri ho, bahenangusire, basarûlwa aka abandi bantu bôshi; bayûmûsire nka marhwerhwe ga mihuli. [25] Akaba arhali ntyo, ndi waderha mpu kunywerha nywesire? Ndi waderha mpu ebinwa byâni biri bya busha?

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 מַדּוּעַ מֵֽ֭שַׁדַּי לֹא־נִצְפְּנוּ עִתִּ֑ים וְ֝יֹדְעָ֗יו לֹא־חָ֥זוּ יָמָֽיו׃ 2 גְּ֭בֻלוֹת יַשִּׂ֣יגוּ עֵ֑דֶר גָּ֝זְל֗וּ וַיִּרְעֽוּ׃ 3 חֲמ֣וֹר יְתוֹמִ֣ים יִנְהָ֑גוּ יַֽ֝חְבְּל֗וּ שׁ֣וֹר אַלְמָנָֽה׃ 4 יַטּ֣וּ אֶבְיוֹנִ֣ים מִדֶּ֑רֶךְ יַ֥חַד ׀ חָ֝בְא֗וּ עֲנִיֵּי־אָֽרֶץ׃ 5 הֵ֤ן פְּרָאִ֨ים ׀ בַּמִּדְבָּ֗ר יָצְא֣וּ בְפָעֳלָ֣ם מְשַׁחֲרֵי־טָ֑רֶף עֲרָבָ֥ה ל֝֗וֹ לֶ֣חֶם לַנְּעָרִֽים׃ 6 בַּשָּׂדֶ֥ה בְּלִילֹ֗ו יִקְצֹ֫ירוּ וְכֶ֥רֶם רָשָׁ֑ע יְלַקֵּֽשׁוּ׃ 7 עָר֣וֹם ׀ לָ֭לִינוּ מִבְּלִי־לְבֽוּשׁ וְאֵ֣ין כְּסוּת֑ בַּקָּֽרָה׃ 8 מִזֶּ֣רֶם הָרִ֣ים יִרְטָ֑בוּ וּ֝מִבְּלִ֗י מַחְסֶ֥ה חִבְּק֥וּ צֽוּר׃ 9 יָ֭גְזְלוּ מִשַּׁ֣ד יָת֑וֹם וְעַל־עָנִ֥י יַחְבֹּֽלוּ׃ 10 עָר֣וֹם ׀ הָ֭לְכוּ בְּלִי־לְבֽוּשׁ וְרָעֵ֥בִים נָשְׂא֗וּ עֹֽמֶר׃ 11 בֵּ֭ין־שׁוּרֹתָ֣ם יַצְהִ֑ירוּ יְקָבִ֥ים דָּרְכ֗וּ וַיִּצְמָֽאוּ׃ 12 מֵ֭עִיר מְתִ֣ים ׀ יִנְאָ֑קוּ וְנֶ֥פֶשׁ־חֲ֝לָלִ֗ים תְּשַׁוֵּ֥עַ וֵֽאלֹוהַּ֙ לֹא־יָשִׂ֣ים תִּפְלָֽה׃ 13 הֵ֤מָּה ׀ הָיוּ֮ בְּ֭מֹרְדֵי־א֑וֹר לֹ֥א־הִ֝כִּ֗ירוּ דְּרָכֶ֑יו וְלֹ֥א יָשָׁ֖בוּ בְּנְתִיבֹתָֽיו׃ 14 לָ֭א֑וֹר יָקֻ֥ום רוֹצֵ֗חַ יִקְטֹ֥ל־עָנִ֑י וְ֝אֶבְי֗וֹן כַּגַּנָּֽב׃ 15 וְעֵ֣ין נֹאֵ֣ף ׀ שֶׁ֭מְרָה נֶ֣שֶׁף לֵאמֹ֑ר לֹא־תְשׁוּרֵ֥נִי עָ֝֗יִן וְסֵ֣תֶר פָּנִ֖ים יָשִֽׂים׃ 16 חָתַ֣ר בַּ֭חֹשֶׁךְ בָּ֣תִּים יוֹמָ֑ם חַתְּמ֖וּ לָ֣מוֹ לֹא־יָ֣דְעוּ אֽוֹר׃ 17 כִּ֤י יַחְדָּ֨ו ׀ בֹּ֣קֶר לָ֭מוֹ צַלְמָ֣וֶת כִּי־יַכִּ֑יר בַּלְהֹ֖ות צַלְמָֽוֶת׃ 18 קַ֭ל־הֽוּא ׀ עַל־פְּנֵי־מַ֣יִם תְּקֻלָּ֑ל חֶלְקָתָ֥ם בָּ֝אָ֗רֶץ לֹא־יִפְנֶ֥ה דֶּ֝֗רֶךְ כְּרָמִֽים׃ 19 צִיָּ֤ה גַ֣ם־חֹ֭ם יִגְזְלוּ֮ מֵ֤ימֵי־שֶׁ֗לֶג שְׁא֥וֹל חָטָֽאוּ׃ 20 יְשִׁכָּ֥חֵהוּ רֶ֝֗חֶם ׀ מְתָ֣קוֹ רִמָּ֑ה עֹ֥וד לֹא־יִזָּ֗כֵר וַתִּשָּׁבֵ֥ר כָּ֝עֵ֗ץ עַוְלָֽה׃ 21 רֹעֶ֤ה עֲקָרָ֨ה ׀ לֹ֣א תֵ֭לֵד וְאַלְמָנָ֣ה לָ֑א יֵיטִֽיב׃ 22 וּמָשַׁ֣ךְ אַבִּירִ֣ים בְּכֹח֑וֹ יָ֝קוּם וְלֹא־יַאֲמִ֥ין בַּחַיִּֽין׃ 23 יִתֶּן־לֹ֣ו לָ֭בֶטַח וְיִשָּׁעֵ֣ן ע֑וֹ וְעֵינֵיהוּ֮ עַל־דַּרְכֵיהֶֽם׃ 24 רָ֭מוּ מְעַ֣ט ׀ וְאֵינֶ֑נּוּ וְ֝הֻמְּכ֗וּ כַּכֹּ֥ל יִקָּפְצ֑וּן וּכְרֹאשׁ שִׁבֳּלֶ֥ת יִמָּלֽוּ׃ 25 וְאִם־לֹ֣א אֵ֭פוֹ מִי יַכְזִיבֵ֑נִי וְיָשֵׂ֖ם לְאַ֣יִן מִלָּתִֽי׃ ס

25

Olwimbo lw'obukuze bwa Nyamuzinda

1 Okubundi, Bildadi w'e Shwahi anacija eluhya aderha, erhi:

2 Emwâge oburhegesi n'obôba;

yenene ye hira omurhûla omu malunga.

3 Ka emirhwe yâge gurhali mwându?

Murhwe guhi gurhabashakwo izûba lyâge?

4 Kurhigi omuntu ankaba mushinganyanya, embere za Nyamuzinda?

Kurhigi ankaba mwêru-kwêru oburhwa n'omukazi?

5 Lolà omwêzi gonene, wanabona gutulwire,

nazo enyenyêzi zirhaba nyêru-kwêru omu masù gâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Oku muntu yêhe ka kurhabulikane,

Omuntu orhali muntu ci muvunyu,

gula mushwa mpu mwene omuntu!

Job 25

1 וַיַּעַן בִּלְדַּד הַשּׁוּחִי וַיֹּאמַר׃
2 הַמְשֵׁל וָפַחַד עִמּוֹ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו׃
3 הֲיֵשׁ מִסְפָּר לִגְדוּדָיו וְעַל־מִי לֹא־יָקוּם אוֹרֹהוּ׃
4 וּמַה־יִּצְדַּק אֱנוֹשׁ עִם־אֵל וּמַה־יִּזְכֶּה יְלוּד אִשָּׁה׃
5 הֵן עַד־יָרֵחַ וְלֹא יַאֲהִיל וְכוֹכָבִים לֹא־זַכּוּ בְעֵינָיו׃
6 אַף כִּי־אֱנוֹשׁ רִמָּה וּבֶן־אָדָם תּוֹלֵעָה׃ פ

26

[1] Okubundi Ayubu anacij'eluhya, aderha, erhi: [2] Wêne oyîsh'irhabâla omuzamba, wêne onalikuze okuboko kurhagwêrhe misî! [3] Wêne wankahash'irhabâla omuntu orhagwêrhi burhimanya! wêne wankayêrekana oku ogwêrhe obukengêre bunji! [4] Ndi obwizire ebyo binwa? ndi okuhire ogwo mûka gwarhenga muli we? [5] Ebizûnguzûngu bidwîrhe byarhenga mw'omusisi ekuzimu, kuguma n'amîshi n'ebigabamwo. [6] Okuzimu kuli kubwikûle embere zâge, omuhengere gurhali mufûnike. [7] Olunda lw'emwênè analugalihye buzira cici, n'igulu alimanike oku busha. [8] Anasimârhe amîshi garhenge omu bitù, n'ebitù birhanabereke idako lyago. [9] Anayigale obusù bw'Obwâmi bwâge, abubwikire n'ecitû. [10] Atwìre emburûnguse oku mîshi, kuguma n'olubibi lugabânya obulangashane n'omwizimya. [11] Enkingi z'empingu zanahôngoka, zijugume nk'amazikânkamira. [12] Oku buhashe bwâge enyânja enaberânguke, n'omu kukolêsa obukengêre bwâge ebongêreze Rahabu. [13] Omûka gwâge gunarhume enyânja yarhûlûla, n'okuboko kwâge kwàberangwire enjoka yàlonzagya okuyâka. [14] Akaba ko bibonekana ntyo, ebya emisigala y'emikolo yâge, ebi rhubona ka birhali buzira nsimiko; ci omukûngulo gw'obuhashe bwâge ndi wankaguyûmva?

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר׃ מָה־עָזַרְתָּ לְלֹא־כֹחַ הוֹשַׁעְתָּ זְרוֹעַ לֹא־עֹז׃ מַה־יָּעַצְתָּ לְלֹא חָכְמָה וְתוּשִׁיָּה לָרֹב הוֹדָעְתָּ׃ אֶת־מִי הִגַּדְתָּ מִלִּין וְנִשְׁמַת־מִי יָצְאָה מִמֶּךָּ׃ הָרְפָאִים יְחוֹלָלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשֹׁכְנֵיהֶם׃ עָרוֹם שְׁאוֹל נֶגְדּוֹ וְאֵין כְּסוּת לָאֲבַדּוֹן׃ נֹטֶה צָפוֹן עַל־תֹּהוּ תֹּלֶה אֶרֶץ עַל־בְּלִי־מָה׃ צֹרֵר־מַיִם בְּעָבָיו וְלֹא־נִבְקַע עָנָן תַּחְתָּם׃ מְאַחֵז פְּנֵי־כִסֵּה פָּרְשֵׂז עָלָיו עֲנָנוֹ׃ חָק־חָג עַל־פְּנֵי־מָיִם עַד־תַּכְלִית אוֹר עִם־חֹשֶׁךְ׃ עַמּוּדֵי שָׁמַיִם יְרוֹפָפוּ וְיִתְמְהוּ מִגַּעֲרָתוֹ׃ בְּכֹחוֹ רָגַע הַיָּם וּבִתְבוּנָתוֹ מָחַץ רָהַב׃ בְּרוּחוֹ שָׁמַיִם שִׁפְרָה חֹלָלָה יָדוֹ נָחָשׁ בָּרִיחַ׃ הֵן־אֵלֶּה ׀ קְצוֹת דַּרְכּוֹ וּמַה־שֵּׁמֶץ דָּבָר נִשְׁמַע־בּוֹ וְרַעַם גְּבוּרֹתָו מִי יִתְבּוֹנָן׃ ס

27

Ntabihaga, ntankanabiha, nyìshi obukulu bwa Nyamuzinda

[1] Ayubu ashubiyûshûla ebinwa byâge aderha, erhi: [2] Oku izîno lya Nyamuzinda Ozîne, olya ohakanyire okûmpa olubanja, Oku izîno ly'Ogala-byôshi olya onyunjuzize maganya, [3] Oku nanciyisa omûka, oku Omûka gwa Nyamuzinda gunacibà omu mazûlu gâni, [4] Akanwa kâni ntà mango kànâderhe ebigalugalu, olulimi lwâni lurhakaderha eby'obunywesi. [5] Zije kuli na nâni enkengêro z'okukubwîra oku oyazize, kuhika nfè erhi n'omu bwihangànyi nanciba, [6] Narhondire okuciyâmànyanya ntanakuleke, omurhima gwâni gurhankabona nshonyi ciru n'oku lusiku luguma lw'akalamo kàni. [7] Omushombanyi wâni àjirirwe kula banajirira omwîsi, n'omwânzi wâni nka muntu, orhajira bushinganyanya! [8] Bulya ngahi buligi obulangâlire bw'omuntu mugalugalu? hano Nyamuzinda amuhenangula, hano amunyaga omûka gwâge? [9] Ka Nyamuzinda ayâmva omulenge gwâge, hano obuhanya bumuyishira? [10] K'amasîma gâge muli Nyamuzinda Ogala-byôshi agakûla? K'anakaziyakûza Nyamuzinda ngasi mango? [11] Namuyigîriza olugendo lwa Nyamuzinda, ntakabafulika kurhi ajira Ogala-byôshi. [12] Loli oku mwenene mwacibwinire byôshi, bici mwaciyahagirakwo?

Iderha ly'olya Sofari wàhehêrirwe!

[13] Alagi ecigabi omwîsi abona emwa Nyamuzinda, omwânya baciri-misî babâhwa n'Ogala-byôshi, [14] Nk'agwêrhe bagala bâge banji, onamanye oku oku ngôrho bahwêra, emimo yâge erhankayigurha mugati [15] Emisigala yâge, nayo lufû lwayigendana, n'abakana bâge barharhoze mulenge. [16] Ciru ankalûnda enfaranga nka katulo, ciru ankarhondeka emyambalo ebè nka karhondo k'ibûmba, [17] anarhondeka emishangi n'omushinganyanya ayiyambale, n'enfaranga zâge zibe kashambala ka mwêru-kwêru. [18] Amayûbaka enyumpa yâge nka ya cishôlero, nka cifùmba ca mulanzi wa mizâbîbu, [19] Omugale anagwîshîre erhi bo na buzinda, anaheneke erhi ananafire. [20] Obôba bunacîrhunike kuli ye nka mîshi, budufu omuhûsi gunamugêndane.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[21] Empûsi y'ebuzûka-zûba enamuyehûkane ehunjuke; emukûle aha mwâge. [22] Banamuhimbaguliza n'empimbo buzira bônjo, acîhangâne mpu: ekulî eyo akola ayâkira. [23] Ago mango banakoma akagasha erhi ye rhumire, bahebe n'olushungûrho bakola bamukûla aha mwâge.

Job 27

וַיֹּסֶף אִיּוֹב שְׂאֵת מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר: חַי־אֵל הֵסִיר מִשְׁפָּטִי וְשַׁדַּי הֵמַר נַפְשִׁי: כִּי־כָל־עוֹד נִשְׁמָתִי בִּי וְרוּחַ אֱלוֹהַּ
בְּאַפִּי: אִם־תְּדַבֵּרְנָה שְׂפָתַי עַוְלָה וּלְשׁוֹנִי אִם־יֶהְגֶּה רְמִיָּה: חָלִילָה לִּי אִם־אַצְדֵּיק אֶתְכֶם עַד־אֶגְוָע לֹא־אָסִיר תֻּמָּתִי
מִמֶּנִּי: בְּצִדְקָתִי הֶחֱזַקְתִּי וְלֹא אַרְפֶּה לֹא־יֶחֱרַף לְבָבִי מִיָּמָי: יְהִי כֶרֶשַׁע אֹיְבִי וּמִתְקוֹמְמַי כְּעַוָּל: כִּי מַה־תִּקְוַת חָנֵף
כִּי יִבְצָע כִּי יְשֹׁל אֱלוֹהַּ נַפְשׁוֹ: הֲצַעֲקָתוֹ יִשְׁמַע | אֵל כִּי־תָבוֹא עָלָיו צָרָה: אִם־עַל־שַׁדַּי יִתְעַנָּג יִקְרָא אֱלוֹהַּ
בְּכָל־עֵת: אוֹרֶה אֶתְכֶם בְּיַד־אֵל אֲשֶׁר עִם־שַׁדַּי לֹא אֲכַחֵד: הֵן־אַתֶּם כֻּלְּכֶם חֲזִיתֶם וְלָמָּה־זֶּה הֶבֶל תֶּהְבָּלוּ: זֶה
| חֵלֶק־אָדָם רָשָׁע | וְנַחֲלַת עָרִיצִים מִשַּׁדַּי יִקָּחוּ: אִם־יִרְבּוּ בָנָיו לְמוֹ־חָרֶב וְצֶאֱצָאָיו לֹא
יִשְׂבְּעוּ־לָחֶם: שְׂרִידָו בַּמָּוֶת יִקָּבֵרוּ וְאַלְמְנֹתָיו לֹא תִבְכֶּינָה: אִם־יִצְבֹּר כֶּסֶף כֶּעָפָר וְכַחֹמֶר יָכִין מַלְבּוּשׁ: יָכִין
וְצַדִּיק יִלְבָּשׁ וְכֶסֶף נָקִי יַחֲלֹק: בָּנָה כָעָשׁ בֵּיתוֹ וּכְסֻכָּה עָשָׂה נֹצֵר: עָשִׁיר יִשְׁכַּב וְלֹא יֵאָסֵף עֵינָיו פָּקַח
וְאֵינֶנּוּ: תַּשִּׂיגֵהוּ כַמַּיִם בַּלָּהוֹת לַיְלָה גְּנָבַתְהוּ סוּפָה: יִשָּׂאֵהוּ קָדִים וְיֵלֵךְ וַיִּסְעֲרֵהוּ מִמְּקֹמוֹ: וְיַשְׁלֵךְ עָלָיו וְלֹא
יַחְמֹל מִיָּדוֹ בָּרֹוחַ יִבְרָח: יִשְׂפֹּק עָלָיו כַּפָּיו וִישֹׁרֵק עָלָיו מִמְּקֹמוֹ:

28

Oburhimanya burhankahikwakwo na muntu

[1] Okunali enfaranga zijira aha zikûlwa, n'amasholo gajira aha gashubûkira. [2] Eciûma, ekuzimu cikûlwa, n'amarhale nka gamajônga ganashube mulinga. [3] Omuntu anahirigise omwizimya, aj'àsâgarha ekuzimu alinde ahika oku ibuye lirhalangala. [4] Banahûmbe omwina kùlî n'emyûbako, balya harhankahika magulu ga muntu, banamanamana, bayêrere eyi n'eyi, kùlî n'abantu. [5] Igulu, eri lirhengamwo ecijûmbu, Omu ndalâlà, linakâbongoyoka n'omuliro. [6] Amabuye galyo gwo bakûla mwo enjuma nyinjinjà, bashimâne mwo n'amasholo. [7] Ikozi lirhayishi enjira y'ahôla, isù lya cigukuma lirhasag'ihabona. [8] Ensimba z'erubala zirhasag'ilabarhaho, Entale zirhasag'ihagera. [9] Omuntu analongerezemwo ibuye ly'obusingo, ahenangule entondo kuhika aha magulu gâyo. [10] Nyamuzinda anakûle nyamwîshi oli aka Nili omu mabuye, n'isû ly'omuntu libonemwo ngasi biri binjà. [11] Amâganya enyîshi, n'ebyâli bifulike byôshi byanabonekana. [12] Ci oburhondekezi bòhe ngabi bwankakûlwa? Ngahi wankabona obukengêre? [13] Barhayishi ecitwîro câbo emw'abantu, ntaho wankabushimâna kuno igulu ly'abantu. [14] Ekuzimu yanaderha, erhi: «Burhaba muli nie» nayo cnyânja yanaderha, erhi: «Burhaba eno mwâni» [15] Burhakahinganulwa n'amasholo, burhankagulwa nfaranga, burhankanajirirwa lugero. [16] Burhankagererwa oku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

masholo ga Ofiri, ciru n'oku johari y'engulo ndârhi nîsi erhi yakuti. [17] Burhankagererwa oku masholo n'oku bilolero by'ebirahuli, burhankagulwa n'akalugu k'amasholo kinjinja. [18] Omanye wankaderha amagerha, enjuma z'enjwijwi n'olubula aha bu li, aha omuntu ankaduba erya-nkoròngo, ankaduba oburhondekezi. [19] Enshangabuye y'e Etiyopiya, erhankabugererwa-ko ciru ekalazà, oli amasholo gacîre bwinjinjà garhankahika aha ngulo yâbo! [20] Ci oburhondekezi ngahi burhenga, ngahi obukengêre buyûbaka? [21] Burhaboneka omu masù g'abantu, burhabonwa n'enyunyi z'emalunga. [22] Okuzimu n'olufù binaderhe, erhi: «amarhwîri gîrhu ganayumve babukûnga.» [23] Nyamuzinda yêne oyîshi enjira yâbo, yenene oyishi aha buhubuka. [24] Bulya ciru anabone olubibi lw'igulu, ayîshi na ngasi bibà idako ly'amalunga byôshi. [25] Amango ahâga empûsi obuzirho bwâyo, amango àjiriraga amîshi olugero, [26] Amango àjiriraga enkuba amarhegeko, n'okuyêreka omukûngulo emunda gwajà, [27] Go mango àbubonaga anabumanyîsa, abumanyirira kuhika omu ndalâlà. [28] Okubundi anacibwîra mwene omuntu, erhi: «Lolà oku okurhînya Nyamuzinda bwo burhondekezi obwo. n'okuyâka amabî nako, bwo bukengêre obwo.»

Job 28

1כִּי֮ יֵ֤שׁ לַכֶּ֨סֶף֙ מוֹצָ֣א וּ֭מָקוֹם לַזָּהָ֣ב יָזֹקֽוּ׃ 2בַּ֭רְזֶל מֵעָפָ֣ר יֻקָּ֑ח וְאֶ֖בֶן יָצ֣וּק נְחוּשָֽׁה׃ 3קֵ֤ץ ׀ שָׂ֣ם לַחֹ֣שֶׁךְ וּלְכָל־תַּ֭כְלִית הִ֣וּא
חוֹקֵ֑ר אֶ֥בֶן אֹ֝פֶל וְצַלְמָֽוֶת׃ 4פָּ֤רַץ נַ֨חַל ׀ מֵעִ֣ם־גָּ֭ר הַנִּשְׁכָּחִ֣ים מִנִּי־רָ֑גֶל דַּ֝לּ֗וּ מֵאֱנ֣וֹשׁ נָֽעוּ׃ 5אֶ֭רֶץ מִמֶּ֣נָּה יֵצֵ֣א־לֶ֑חֶם
וְ֝תַחְתֶּ֗יהָ נֶהְפְּכָ֥ה כְמוֹ־אֵֽשׁ׃ 6מְקוֹם־סַפִּ֥יר אַבְנֶ֑יהָ וְעַפְרֹ֖ת זָהָ֣ב לֽוֹ׃ 7נָ֭תִיב לֹא־יְדָעוֹ֣ עָ֑יִט וְלֹ֥א שְׁ֝זָפָתּ֗וּ עֵ֣ין
אַיָּֽה׃ 8לֹא־הִדְרִיכֻ֥הוּ בְנֵי־שָׁ֑חַץ לֹא־עָ֝דָ֗הּ עָלָ֥יו שָֽׁחַל׃ 9בַּ֭חַלָּמִישׁ שָׁלַ֣ח יָדֽוֹ הָפַ֖ךְ מִשֹּׁ֣רֶשׁ הָרִֽים׃ 10בַּצּוּרוֹת֮ יְאֹרִ֪ים בְּקֵ֫ע
וְכָל־יְ֭קָר רָ֣אָתָ֑ה עֵינֽוֹ׃ 11מִבְּכִ֣י נְ֭הָרוֹת חִבֵּ֑שׁ וְ֝תַעֲלֻמָ֗ה יֹצִ֥א אֽוֹר׃ פ

12וְ֭הַחָכְמָה מֵאַ֣יִן תִּמָּצֵ֑א וְאֵ֖י זֶ֣ה מְקוֹם בִּינָֽה׃ 13לֹא־יָ֭דַע אֱנ֣וֹשׁ עֶרְכָּ֑הּ וְלֹ֥א תִמָּצֵ֖א בְּאֶ֣רֶץ הַחַיִּֽים׃ 14תְּה֣וֹם אָ֭מַר לֹ֣א
בִי־הִ֑יא וְיָ֥ם אָ֝מַ֗ר אֵ֣ין עִמָּדִֽי׃ 15לֹא־יֻתַּ֣ן סְג֣וֹר תַּחְתֶּ֑יהָ וְלֹ֥א יִ֝שָּׁקֵ֗ל כֶּ֣סֶף מְחִירָֽהּ׃ 16לֹא־תֵ֭סָלֶה בְּכֶ֣תֶם אוֹפִ֑יר בְּשֹׁ֖הַם
יָקָ֣ר וְסַפִּֽיר׃ 17לֹא־יַעַרְכֶ֥נָּה זָהָ֖ב וּזְכוֹכִ֑ית וּתְמוּרָתָ֥הּ כְּלִי־פָֽז׃ 18רָאמ֣וֹת וְגָבִ֣ישׁ לֹ֣א יִזָּכֵ֑ר וּמֶ֖שֶׁךְ חָכְמָ֣ה
מִפְנִינִֽים׃ 19לֹא־יַעַרְכֶ֥נָּה פִּטְדַ֣ת־כּ֑וּשׁ בְּכֶ֥תֶם טָ֝הוֹר לֹ֣א תְסֻלֶּֽה׃ פ

20וְ֭הַחָכְמָה מֵאַ֣יִן תָּב֑וֹא וְאֵ֖י זֶ֣ה מְקוֹם בִּינָֽה׃ 21וְנֶעְלָ֥מָה מֵעֵינֵ֖י כָּל־חָ֑י וּמֵע֖וֹף הַשָּׁמַ֣יִם נִסְתָּרָֽה׃ 22אֲבַדּ֥וֹן וָ֝מָ֗וֶת אָ֣מְרוּ
בְאָזְנֵ֑ינוּ שָׁמַ֖עְנוּ שִׁמְעָֽהּ׃ 23אֱ֭לֹהִים הֵבִ֣ין דַּרְכָּ֑הּ וְ֝ה֗וּא יָדַ֥ע אֶת־מְקוֹמָֽהּ׃ 24כִּֽי־ה֭וּא לִקְצ֣וֹת־הָאָ֑רֶץ יַבִּ֥יט תַּ֝חַ֗ת
כָּל־הַשָּׁמָ֥יִם יִרְאֶֽה׃ 25לַעֲשׂ֣וֹת לָ֭רוּחַ מִשְׁקָ֑ל וּ֝מַ֗יִם תִּכֵּ֥ן בְּמִדָּֽה׃ 26בַּעֲשׂתּ֣וֹ לַ֭מָּטָר חֹ֑ק וְ֝דֶ֗רֶךְ לַחֲזִ֥יז קֹלֽוֹת׃ 27אָ֤ז רָ֖אָהּ
וַיְסַפְּרָ֑הּ הֱכִינָ֖הּ וְגַם־חֲקָרָֽהּ׃ 28וַיֹּ֣אמֶר ׀ לָאָדָ֗ם הֵ֤ן יִרְאַת֮ אֲדֹנָ֪י הִ֫יא חָכְמָ֥ה וְס֣וּר מֵ֭רָע בִּינָֽה׃ ס

29

Emirenge n'ebîtakiro by'Ayubu

[1] Ayubu anaciyûshûla ebinwa byâge omu migani, aderha, erhi: [2] Ndi wankacinshubiza aha nàli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu myâka ya mîra? Amango Nyamuzinda àcînangaga. [3] Amango àkazâg'imoleka n'itara lyâge ah'irhwe lyâni, n'obumoleke bwâge bwanyêreka enjira omu mwizimya. [4] Kurhi nankacihash'ibona ensiku nalimwomugale? Amango Nyamuzinda àkazâg'iyisha alilânga enyumpa yàni? [5] Gàli mango Ogala-Byôshi àciri haguma nâni, n'amango abâna bâni bàli banzungulusire; [6] Mango amagulu gâni, gàkazâg'ishukirwa omu mpyûhyu, n'amavurha gàkazâg'ihulula omu mishôndo y'amabuye! [7] Erhi nànkahulusire omu muhânda gw'olugo, Nîsi erhi nànkahizire entebe yâni aha ngômbe, [8] Omu kunângira, abâna b'emisole bàkagiciyegûla, abashosi banayîmuka bacilânge n'obukenge. [9] Abarhambo bàkagihwêkera batwe omu binwa byâbo, bànakagihira okuboko oku kanwa. [10] Izù ly'abarhegesi lyàkaginyiha, n'olulimi lwâbo lugokômbere ebiraka. [11] Owakàg'iyumva anarhangâle, ngasi muntu wahashire okundikira kw'isù anamwêmwêrhwa erhi nie ntuma. [12] Bulya nàkag'irhabâla omukenyi orhagwêrhi câkalisa, n'enfûzi erhagwêrhi aha yankasimikira. [13] Obwânga bw'abali omu kâga k'okufà, bwâkag'ijà emunda ndi, nànakagishubiza obushagaluke omu murhima gw'omukana. [14] Nakazicihûndikira obushinganyanya nka mwambalo gwâni, nàlingwêrhe obugula nka cishûli nàcihundikiraga, na nka cimanè c'oku irhwe. [15] Nàlinkola nie masù g'omuhûrha, na magulu g'ecirema! [16] Nie nàli îshe w'abakenyi, mufungizi w'ebigolo nakazibaderhera [17] Nakazivungunyula emyânganga y'omuntu mubî n'omu mino gâge mpângamule mw'omunyago gwâge. [18] Nakaz'iderha, nti: «nayîsh'ifà na ndi muli er'irhûnda lyâni, erhi namanayûsa nsiku nyinji zirî nka za mushênyi» [19] Emizi yâni ekazihika oku lwîshi, n'olumè lw'obudufu lukazigwà oku lwàsi lwâni. [20] Irenge lyâni lyakazibà lihyâhya ngasi mango, n'omuherho gûndi omu nfune gwashubishâshuka. [21] Banakaziyumvîrhiza ebi naderha erhi bananêmbire buzira kurhama, banahwekêre lyo bayumvîrhiza amahano gâni. [22] Erhi nànkacishomize okuderha, ntâye wankacicîshomya mpu ashuza kundikundi, n'ebinwa byâni byakaz'ibarhogerako bunyibunyi. [23] Bàkagininda nka kula balingûza enkuba ehângamire, bayashamule akanwa nk'abalingûza omurhonyi gwamalegama. [24] Erhi nàmwemwerheragwa embere zâbo, bôshi banarhangâle, bakaziyankirira n'obuzigire ngasi cimanyîso ca buzigire c'omu busû bwâni. [25] Nienene nàlî cirongôzi c'enjira bakulikira, nka kula mwâmi abwârhala ekarhî kâbo, nakaziyôrha nk'owarhûliriza abali omu mishîbo.

Job 29

11 וַיֹּסֶף אִיּוֹב שְׂאֵת מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר: 2 מִי־יִתְּנֵנִי כְיַרְחֵי־קֶדֶם כִּימֵי אֱלוֹהַּ יִשְׁמְרֵנִי: 3 בְּהִלּוֹ נֵרוֹ עָלַי רֹאשִׁי לְאוֹרוֹ אֵלֵךְ
חֹשֶׁךְ: 4 כַּאֲשֶׁר הָיֵיתִי בִּימֵי חָרְפִּי בְּסוֹד אֱלוֹהַּ עָלַי אָהֳלִי: 5 בְּעוֹד שַׁדַּי עִמָּדִי סְבִיבוֹתַי נְעָרָי: 6 בִּרְחֹץ הֲלִיכַי בְּחֵמָה
וְצוּר יָצוּק עִמָּדִי פַּלְגֵי־שָׁמֶן: 7 בְּצֵאתִי שַׁעַר עֲלֵי־קָרֶת בָּרְחוֹב אָכִין מוֹשָׁבִי: 8 רָאֻונִי נְעָרִים וְנֶחְבָּאוּ וְיִשִׁישִׁים קָמוּ
עָמָדוּ: 9 שָׂרִים עָצְרוּ בְמִלִּים וְכַף יָשִׂימוּ לְפִיהֶם: 10 קוֹל־נְגִידִים נֶחְבָּאוּ וּלְשׁוֹנָם לְחִכָּם דָּבֵקָה: 11 כִּי אֹזֶן שָׁמְעָה
וַתְּאַשְּׁרֵנִי וְעַיִן רָאֲתָה וַתְּעִידֵנִי: 12 כִּי־אֲמַלֵּט עָנִי מְשַׁוֵּעַ וְיָתוֹם וְלֹא־עֹזֵר לוֹ: 13 בִּרְכַּת אֹבֵד עָלַי תָּבֹא וְלֵב אַלְמָנָה
אַרְנֵן: 14 צֶדֶק לָבַשְׁתִּי וַיִּלְבָּשֵׁנִי כְּמְעִיל וְצָנִיף מִשְׁפָּטִי: 15 עֵינַיִם הָיִיתִי לַעִוֵּר וְרַגְלַיִם לַפִּסֵּחַ אָנִי: 16 אָב אָנֹכִי לָאֶבְיוֹנִים

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְרַב לֹא־יָדַעְתִּי אֶחְקְרֵהוּ׃ 17וְאֲשַׁבְּרָה מְתַלְעוֹת עַוָּל וּמִשְּׁנָיו אַשְׁלִיךְ טָרֶף׃ 18וָאֹמַר עִם־קִנִּי אֶגְוָע וְכַחוֹל אַרְבֶּה
יָמִים׃ 19שָׁרְשִׁי פָתוּחַ אֶלֵי־מָיִם וְטַל יָלִין בִּקְצִירִי׃ 20כְּבוֹדִי חָדָשׁ עִמָּדִי וְקַשְׁתִּי בְיָדִי תַּחֲלִיף׃ 21לִי־שָׁמְעוּ וְיִחֲלוּ וְיִדְמּוּ
לְמוֹ עֲצָתִי׃ 22אַחֲרֵי דְבָרִי לֹא יִשְׁנוּ וְעָלֵימוֹ תִּטֹּף מִלָּתִי׃ 23וְיִחֲלוּ כַמָּטָר לִי וְפִיהֶם פָּעֲרוּ לְמַלְקוֹשׁ׃ 24אֶשְׂחַק אֲלֵהֶם
לֹא יַאֲמֵינוּ וְאוֹר פָּנַי לֹא יַפִּילוּן׃ 25אֶבְחַר דַּרְכָּם וְאֵשֵׁב רֹאשׁ וְאֶשְׁכֹּן כְּמֶלֶךְ בַּגְּדוּד כַּאֲשֶׁר אֲבֵלִים יְנַחֵם׃

30

[1] Na bunôla, lero nkolaga masheka g'entindi kundusha, aba nàkazâg'ibona b'îshe wâbo balî bagaragânda bwenêne, balya ciru ntankahirire ebiryo omu mulânga gw'ebibwa byâni. [2] Ciru n'emisî y'amaboko gâbo ntabyo yankànkwânine, bàlikorôsire okw'ibonya-nshonyi. [3] Barhàcigwêrhe nyama oku mibiri yâbo erhi cizombo cikali cirhuma, bakazikugurha emizi y’amadirha, bakazirya obuhasi bw'oku côlezo. [4] Bakazihumbula engâka omu makerêrhè, n'obûntu bwâbo bwakazirhenga omu mizî y'ensinzi [5] Bàli bamàlibirhwako n'abandi omu cihugo, bàkazâg'ibashekera nka bishambo, [6] Bàkazâg'ihanda omu mânga z'embyà, omu nkunda erhi omu nyâla z'amabuye. [7] Bakola bajàlumbira omu mashaka nka ndogomi, n'okulundumana omu marhàdu, [8] Bâna ba nshâhu na kulusha, balume barhajira izîno, bàcibêrire bakage omu cihugo. [9] Lero muli zino nsiku, nie bakola badwîrhe lwimbo, nie nkola mugani gwâbo. [10] Omu kubashologorha, banakazînyâka, barhanacirhînya okummeshera emalanga. [11] Na bulya yêne wàrhumire oluge lw'omuherho gwâni lwadaga, ye wànancôcôbize, bakola bakanegenera omu masù gâni. [12] Bakolaga bayishilola oku bansholoshônza, balole erhi nafukunya, okubundi bangereze mu nsânya. [13] Bakola banfukira amajira, babonereho igwârhiro ly'okumperêrckeza, na ntâye wabacika. [14] Bakola badâha omu mwîni nk'owagera omu murhule mugali gw'omu lukânga, bangendegendêko lugali bansige omu bigukà. [15] Ecôbà càmpindukire, irhûnda lyâni lyayehûka nka mpûsi, n'obulangâlire bwâni bwagera nka bitù. 16Na bunôla, akalamo ngwêrhe kalêmbire, ensiku z'amaganya zamandibuza. [17] Budufu nanyumve amavuha garhaciri gâni, n'abandyagâsa barhahûnga. [18] Yêne ongwarhire omu mwambalo n'emisî yâge yôshi, kusêgeza oku mishumi y'ecirôndo câni. [19] Ankwebire omu byôndo, nkola nshushire akatulo n'oluvû. [20] Ndwîrhe nakuyakûza orhananshuza, nyimanzire embere zâwe orhanandola isû. [21] Wàhindusire mwîsi kuli nie, okuboko kwâwe kudârhi kudwîrhe kwandibuza. [22] Wamankweba emalunga mpu empûsi embone, mpu lyo nzikanwa n'omulaba? [23] Neci mmanyire oku okola onyêrekize ebwa lufù, era munda abantu bôshi bashimânana. [24] Ci kwône, ka nkola nenganyize omukenyi, amango ali omu maganya anadwîrhe ahûna ecàfûngira? [25] Ka niono ntafaga bônjo, ngasi wàlilamire kubî? Ka ntayêrekanaga olukogo oku mugaraganda. [26] Nàkagilangâlira iragi, lero obuhanya bwantogera, Nakazilingûza obulangashane, lero gwaba mwizimya guciyêrekana. [27] Nangôngo akola andibuza burhahusa, Ensiku z'amalibuko zànzidohîre. [28] Nkahuluka n'obusù buzinzibîre, ntâye ontuliriza, omu karhî k'olubaga nkaderha nti nyimuke, erhi kunakola kumpà olwôho! [29] Banyambwe bàhindusire bene wîrhu, n'omulungu wàni akola ye cigukuma. [30] Omubiri

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gwâni gwahihire, amavuha gâni gayûmûsire. [31] Olulanga lwâni lukola lulôngerera kuyimba mishîbo, akarhêra kâni oku mulênge gwa ba-nyamulakà.

Job 30

וְעַתָּה ׀ שָׂחֲקוּ עָלַי צְעִירִים מִמֶּנִּי לְיָמִים אֲשֶׁר־מָאַסְתִּי אֲבוֹתָם לָשִׁית עִם־כַּלְבֵי צֹאנִי׃ גַּם־כֹּחַ יְדֵיהֶם לָמָּה לִי עָלֵימוֹ אָבַד כָּלַח׃ בְּחֶסֶר וּבְכָפָן גַּלְמוּד הָעֹרְקִים צִיָּה אֶמֶשׁ שׁוֹאָה וּמְשֹׁאָה׃ הַקֹּטְפִים מַלּוּחַ עֲלֵי־שִׂיחַ וְשֹׁרֶשׁ רְתָמִים לַחְמָם׃ מִגַּו יְגֹרָשׁוּ יָרִיעוּ עָלֵימוֹ כַּגַּנָּב׃ בַּעֲרוּץ נְחָלִים לִשְׁכֹּן חֹרֵי עָפָר וְכֵפִים׃ בֵּין־שִׂיחִים יִנְהָקוּ תַּחַת חָרוּל יִסָּפָחוּ׃ בְּנֵי־נָבָל גַּם־בְּנֵי בְלִי־שֵׁם נִכְאוּ מִן־הָאָרֶץ׃ וְעַתָּה נְגִינָתָם הָיִיתִי וָאֱהִי לָהֶם לְמִלָּה׃ תָּעֲבוּנִי רָחֲקוּ מֶנִּי וּמִפָּנַי לֹא־חָשְׂכוּ רֹק׃ כִּי־יִתְרִו פִּתַּח וַיְעַנֵּנִי וְרֶסֶן מִפָּנַי שִׁלֵּחוּ׃ עַל־יָמִין פִּרְחָח יָקוּמוּ רַגְלַי שִׁלֵּחוּ וַיְסֹלּוּ עָלַי אָרְחוֹת אֵידָם׃ נָתְסוּ נְתִיבָתִי לְהַוָּתִי יֹעִילוּ לֹא עֹזֵר לָמוֹ׃ כְּפֶרֶץ רָחָב יְאֵתָיוּ תַּחַת שֹׁאָה הִתְגַּלְגָּלוּ׃ הָהְפַּךְ עָלַי בַּלָּהוֹת תִּרְדֹּף כָּרוּחַ נְדִבָתִי וְכָעָב עָבְרָה יְשֻׁעָתִי׃ וְעַתָּה עָלַי תִּשְׁתַּפֵּךְ נַפְשִׁי יְאָחֲזוּנִי יְמֵי־עֹנִי׃ לַיְלָה עֲצָמַי נִקַּר מֵעָלָי וְעֹרְקַי לֹא יִשְׁכָּבוּן׃ בְּרָב־כֹּחַ יִתְחַפֵּשׂ לְבוּשִׁי כְּפִי כָּתְנָתִי יַאַזְרֵנִי׃ הֹרָנִי לַחֹמֶר וָאֶתְמַשֵּׁל כֶּעָפָר וָאֵפֶר׃ אֲשַׁוַּע אֵלֶיךָ וְלֹא תַעֲנֵנִי עָמַדְתִּי וַתִּתְבֹּנֶן בִּי׃ תֵּהָפַךְ לְאַכְזָר לִי בְּעֹצֶם יָדְךָ תִּשְׂטְמֵנִי׃ תִּשָּׂאֵנִי אֶל־רוּחַ תַּרְכִּיבֵנִי וּתְמֹגְגֵנִי תֻּשִׁיָּה׃ כִּי־יָדַעְתִּי מָוֶת תְּשִׁיבֵנִי וּבֵית מוֹעֵד לְכָל־חָי׃ אַךְ לֹא־בְעִי יִשְׁלַח־יָד אִם־בְּפִידוֹ לָהֶן שִׁוּעַ׃ אִם־לֹא בָכִיתִי לִקְשֵׁה־יוֹם עָגְמָה נַפְשִׁי לָאֶבְיוֹן׃ כִּי טוֹב קִוִּיתִי וַיָּבֹא רָע וָאֲיַחֲלָה לְאוֹר וַיָּבֹא אֹפֶל׃ מֵעַי רֻתְּחוּ וְלֹא־דָמּוּ קִדְּמֻנִי יְמֵי־עֹנִי׃ קֹדֶר הָלַכְתִּי בְּלֹא חַמָּה קַמְתִּי בַקָּהָל אַשַּׁוֵּעַ׃ אָח הָיִיתִי לְתַנִּים וְרֵעַ לִבְנוֹת יַעֲנָה׃ עוֹרִי שָׁחַר מֵעָלָי וְעַצְמִי־חָרָה מִנִּי־חֹרֶב׃ וַיְהִי לְאֵבֶל כִּנֹּרִי וְעֻגָבִי לְקוֹל בֹּכִים׃

31

Ayubu ahûna mpu Nnâmahanga yenene amutwîrage olubanja

[1] Nali erhi nàlaganyire oku amasù gâni, ntà mango gànacilole oku mwâna-nyere. [2] Lero luhembo luci Nyamuzinda ankacijira kurhenga enyanya, ngalo ehi Ogala-byôshi ashobôza omu mpingu? [3] Ka burhali buhanya abikira endyâlya, n'entânya oku bantu bakola amaligo? [4] K'arhadwirhi abona olugendo lwâni, nîsi k'arhaganja amakano njira n'aga ndîka? [5] Ka nkola njîre omu njira mbî, K'okugulu kwâni kwàlibirhire omu burhebanyi? [6] Angererage oku lugero lukwirire, Nyamuzinda yenene amanyirira oku ndi mwêru-kwêru [7] Akaba enjira yâni erhenzire omu njira nnungêdu, akaba omurhima gwâni gwàhusire n'amasù gâni, akaba enfune zâni zàzinzire na bubî bulebe, [8] mâshi, mbô rhwêra emburho n'owundi azirye, mâshi, emishebuka yâni emânyulwe erhi nanciri murhô. [9] Akaba omurhima gwâni gwàjîre gwâlehya omukazi, Akaba nkola njîre nayunjayunja oku lumvi lwa mulungu wâni, [10] mâshi mukânie abonishwêra abandi, mâshi abandi bamurhize banamuyânke! [11] Buhanya bwankarhuma mpâbwa obuhane, n'owantwîra olubanja, bulya ebyo byôshi kunali kuhemuka omu bubî. [12] Kwankabîre kuciyakiza

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omuliro gwa Kaheza w'ekuzimu, n'okuciyôkera nienene omuhako gwâni gwôshi. [13] Akaba nalyalyanyize mwambali wâni erhi mwambalikazi wâni, erhi nabula okuhemba nk'oku binali? [14] Kurhi nankayîsh'ijira hano Nyamuzinda apamuka? hano aj'émulondôlo gwa ngasi byàbire, kurhi nashuza? [15] Owandemaga kurhenga omu ndà ya nyâmà, K'arhali ye wàbalemaga boki? Neci ali Nyamuzinda muguma wàrhulemaga rhweshi kurhenga omu ndà za banyâmà [16] Ka nàbuzire buyumvîrhiza omusengero gw'omukenyi, Ka nàlesire amasù g'omukana gàhenenuka konene? [17] Ka nàlire olwîko lwâni nienene, buzira kulugabâna n'enfûzi? [18] N'obwo kurhenga eburho, Nyamuzinda àkagindera nka lârhà, akazinshokolana kurhenga aha cânjo. [19] Ka nàbwîne omukenyi orhagwêrhi eci ayambala, olya w'obuligo orhagwêrhi eci acibwika. [20] Buzira kusûhirwa obwangà bwarhênga emurhima gwâbo, buzira kubwikwa n'amôya g'ebibuzi byâni? [21] Ka nkola nnambwîre okuhoko nti nkomôle mw'akantu k'enfûzi? bulya mmanyire ntâye wankantângira oku lumvi? [22] Mâshi ecirhugo câni cinahaguke oku igosi lyâni, n'okuboko kwâni kutwikire aha ngafula! [23] Bulya obuhanya bwa Nyamuzinda bwanarhibukira kuli nie, Ntankanacihash'ibêra embere z'obukulu bwâge. [24] Ka nahira obwikubagire bwâni omu masholo, n'okubwîra isholo licire, nti: «We Nyamwegemerwa wâni?» [25] Ka nacisîmîsa n'ebirugu binji njira, n'obuhirhi nàfulusagya omu maboko gâni? [25] Omu kulangîra izûba omu bumoleke bwâlyo, Omwêzi omu lugendo lw'obwinjà gubashamwo; [27] K'omurhima gwàni omu lwihwêko lw'entimanya, gwashumikwa mpu guhire okuboko oku kanwa gubinûnugurhe? [28] Kandi bwankabìre buhanya bwa câha, bulya erhi namahakana Nyamuzinda mukulu bwenêne. [29] Ka nàsîmire bulya obuhanya bwamarhogera omushombanyi wâni? Ka nacishinga bulya obuhanya bwamamuhandira? [30] Nie ntàyêmêraga olulimi lwâni lwalogorha, Ntankahûna nti abè buligo omu kalamo kâge. [31] K'abantu b'omu côgo câni, barhaciderheraga mpu: «Muntu ndi arhayigusagya n'okulya enyama?» [32] Ntà cigolo càbuzire aha cahânda, aha mwâni olumvi lwakaz'iyôrha luli luyigule oku babalama. [33] Ka nàfulisire amabî gâni embere z'abantu? Ka nabikirira obubî omu murhima gwâni? [34] Ka nayôboha amasheka g'abagera, K'obwôba bw'okugayaguzibwa n'emilala y'abalungu bwambulîsa omurhûla? Kuhika naciyigalira omu mwâni erhi kurhînya okuhuluka kurhuma? [35] Yoo! Lero ndi wankarhuma banyumva? Nàdesire akanwa kâni kazinda: Nyamuzinda Ogala-byôshi anyâgirize! Olya onshìmbire aderhage ecitumulo c'amabî gâni. [36] Nyêmîre ncihagarhire aha lurhugo, nciyambâle ecibunu nka ishungwè. [37] Nayishimuyêreka omwîgasho gwâni muli ngasi kashândo, na nyegere emunda ali buzira bôba nka muluzi. [38] Akaba obudaka bwâni bwankampêka lubanja n'emigâku yâbo elake haguma nabo, [39] Akaba nàlîremwo omwâka gw'omuntu buzira kutumûla akaba nàyîsire bene obudaka bwâbo? [40] Mâshi mbone emishûgi emere muli lyo ahâli h'engano, erhi mumere ebyâsi birhaj'ekanwa, bya kabayo. Byahwêra aho ebinwa by'Ayubu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 בְּרִית כָּרַתִּי לְעֵינָי וּמָה אֶתְבּוֹנֵן עַל־בְּתוּלָה: 2 וּמֶה | חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמָּעַל וְנַחֲלַת שַׁדַּי מִמְּרֹמִים: 3 הֲלֹא־אֵיד לְעַוָּל וְנֵכֶר
לְפֹעֲלֵי אָוֶן: 4 הֲלֹא־הוּא יִרְאֶה דְרָכָי וְכָל־צְעָדַי יִסְפּוֹר: 5 אִם־הָלַכְתִּי עִם־שָׁוְא וַתַּחַשׁ עַל־מִרְמָה רַגְלִי: 6 יִשְׁקְלֵנִי
בְמֹאזְנֵי־צֶדֶק וְיֵדַע אֱלוֹהַּ תֻּמָּתִי: 7 אִם תִּטֶּה אֲשֻׁרַי מִנִּי הַדָּרֶךְ וְאַחַר עֵינַי הָלַךְ לִבִּי וּבְכַפַּי דָּבַק מאום: פ
8 אֶזְרָעָה וְאַחֵר יֹאכֵל וְצֶאֱצָאַי יְשֹׁרָשׁוּ: 9 אִם־נִפְתָּה לִבִּי עַל־אִשָּׁה וְעַל־פֶּתַח רֵעִי אָרָבְתִּי: 10 תִּטְחַן לְאַחֵר אִשְׁתִּי
וְעָלֶיהָ יִכְרְעוּן אֲחֵרִין: 11 כִּי־הִוא זִמָּה וְהִיא עָוֹן פְּלִילִים: 12 כִּי אֵשׁ הִיא עַד־אֲבַדּוֹן תֹּאכֵל וּבְכָל־תְּבוּאָתַי
תְּשָׁרֵשׁ: 13 אִם־אֶמְאַס מִשְׁפַּט עַבְדִּי וַאֲמָתִי בְּרִבָם עִמָּדִי: 14 וּמָה אֶעֱשֶׂה כִּי־יָקוּם אֵל וְכִי־יִפְקֹד מָה
אֶשִׁיבֶנּוּ: 15 הֲלֹא־בַבֶּטֶן עֹשֵׂנִי עָשֵׂהוּ וַיְכֻנֵנוּ בָּרֶחֶם אֶחָד: 16 אִם־אֶמְנַע מֵחֶפֶץ דַּלִּים וְעֵינֵי אַלְמָנָה אֲכַלֶּה: 17 וְאֹכַל פִּתִּי
לְבַדִּי וְלֹא־אָכַל יָתוֹם מִמֶּנָּה: 18 כִּי מִנְּעוּרַי גִּדְּלַנִי כְאָב וּמִבֶּטֶן אִמִּי אַנְחֶנָּה: 19 אִם־אֶרְאֶה אוֹבֵד מִבְּלִי לְבוּשׁ וְאֵין
כְּסוּת לָאֶבְיוֹן: 20 אִם־לֹא בֵרַכְוּנִי חֲלָצָיו וּמִגֵּז כְּבָשַׂי יִתְחַמָּם: 21 אִם־הֲנִיפוֹתִי עַל־יָתוֹם יָדִי כִּי־אֶרְאֶה בַּשַּׁעַר
עֶזְרָתִי: 22 כֶּתֵפִי מִשִּׁכְמָה תִּפּוֹל וְאֶזְרֹעִי מִקָּנָה תִּשָּׁבֵר: 23 כִּי פַחַד אֵלַי אֵיד אֵל וּמִשְּׂאֵתוֹ לֹא אוּכָל: 24 אִם־שַׂמְתִּי זָהָב
כִּסְלִי וְלַכֶּתֶם אָמַרְתִּי מִבְטַחִי: 25 אִם־אֶשְׂמַח כִּי־רַב חֵילִי וְכִי־כַבִּיר מָצְאָה יָדִי: 26 אִם־אֶרְאֶה אוֹר כִּי יָהֵל וְיָרֵחַ יָקָר
הֹלֵךְ: 27 וַיִּפְתְּ בַּסֵּתֶר לִבִּי וַתִּשַּׁק יָדִי לְפִי: 28 גַּם־הִוא עָוֹן פְּלִילִי כִּי־כִחַשְׁתִּי לָאֵל מִמָּעַל: 29 אִם־אֶשְׂמַח בְּפִיד מְשַׂנְאִי
וְהִתְעוֹרַרְתִּי כִּי־מְצָאוֹ רָע: 30 וְלֹא־נָתַתִּי לַחֵטְא חִכִּי לִשְׁאֹל בְּאָלָה נַפְשׁוֹ: 31 אִם־לֹא אָמְרוּ מְתֵי אָהֳלִי מִי־יִתֵּן מִבְּשָׂרוֹ
לֹא נִשְׂבָּע: 32 בַּחוּץ לֹא־יָלִין גֵּר דְּלָתַי לָאֹרַח אֶפְתָּח: 33 אִם־כִּסִּיתִי כְאָדָם פִּשְׁעִי לִטְמֹן בְּחֻבִּי עֲוֹנִי: 34 כִּי אֶעֱרֹץ |
הָמוֹן רַבָּה וּבוּז מִשְׁפָּחוֹת יְחִתֵּנִי וָאֶדֹּם לֹא־אֵצֵא פָתַח: 35 מִי יִתֶּן־לִי | שֹׁמֵעַ לִי הֵן־תָּוִי שַׁדַּי יַעֲנֵנִי וְסֵפֶר כָּתַב אִישׁ
רִיבִי: 36 אִם־לֹא עַל־שִׁכְמִי אֶשָּׂאֶנּוּ אֶעְנְדֶנּוּ עֲטָרוֹת לִי: 37 מִסְפַּר צְעָדַי אַגִּידֶנּוּ כְּמוֹ־נָגִיד אֶקָּרְבֶנּוּ: 38 אִם־עָלַי אַדְמָתִי
תִּזְעָק וְיַחַד תְּלָמֶיהָ יִבְכָּיוּן: 39 אִם־כֹּחָהּ אָכַלְתִּי בְלִי־כֶסֶף וְנֶפֶשׁ בְּעָלֶיהָ הִפָּחְתִּי: 40 תַּחַת חִטָּה | יֵצֵא חוֹחַ
וְתַחַת־שְׂעֹרָה בָּאְשָׁה תַּמּוּ דִּבְרֵי אִיּוֹב: פ

32

III. Amahugûlo ga Elihu

Ebinwa bya Elibu

1 Abo bantu basharhu barhacishûbiriraga bashuza Ayubu bulya àli acîbona mushinganyanya kulusha. 2 Lero oburhè bunene bwanacigwârha Elihu, mwene Barakeli muburhwa w'e Buzi w'omu mulala gwa Rama, akalihira Ayubu bwenêne kulya kubà Ayubu àcikûngaga okuyâza Nyamuzinda. 3 Kandi akunirira balya bîra bâge basharhu ebwa kubà barhacishuzagya Ayubu,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ciru n'akanwa kaguma, ntyo babà nka Nyamuzinda ye bakola batumuzize. [4] Erhi balya bâbo basharhu babà bali bashambâza Ayubu, Elibu arhangibalekera oluhya, bulya bo bàli bamukulîre. [5] Ci, erhi acibona ntâko bacishuzize Ayubu, oburhè bwaja oku bundi. [6] Go mango Elihu mwene Barakeli, muburhwa w'e Buzi, acihaga oluhya, aderha, erhi: Omurhondêro gw'ebinwa bya Elihu Ndi nwana wa cirhaba, na ninyu mukola muli bashosi, n'obwôba bwarhumire ntacishomya, okumubwîra oku mbwîne. [7] Namacikêbwa nti maburhwa rhwashimba, Nti obûnji bw'emyâka bwo bwamanyîsa obushinganyanya. [8] Ci namacîbonera oku iroho ly'omuntu erhi Mûka gwa Nyamubâho, byône byankajira omuntu munya-bukengêre bunji. [9] Obûnji bw'emyâka arhali bwo burhimanya, ciru n'obushosi burhankahindula omuntu mushinganyanya. [10] Nâni, mmulalisirage nti muntege amarhwîri, bulya nâni nkolaga nayalagaza obwâni bumanye. [11] Kuhika mwa kano kasanzi nacikag'ilînda ebinwa binyu, nalintezire amarhwîri nti nyumvîrhize engerêrezo zinyu, erhi na ngasi muguma adwîrhe alongereza ebi ashuza. [12] Nalintegêrire ene mukaz'iderha na buno oku mwashubishuza, ci kwônene ntâye nàbwîne agânya Ayubu omu nderho zâge, ntâye muli mwe walahire ebi anashambalaga. [13] Mumanye mwankaderha, erhi: «Rhwayumvîrhe lero oburhimanya», ebi rhuyêmêra biba bya bu-Nyamuzinda ci birhali bya bu-muntu» [14] Niehe arhali ntyo ko nankajizire, nali nashuza Ayubu omu bindi binwa. [15] Bôhe bamaduma, ntà ishuzo ciru n'eliguma, bamabula obuderhe. [16] Nâni namalingûzagya lero namabona ntâye ocidesire kanwa, Bôshi bahwekêra, kuziga erhi n'ebinwa byabahwerire. [17] Nâni nkolaga naciheba elubya, nyalagaze obwâni bumanye. [18] Bulya nyunjwîre binwa, bibirindisirwe n'omûka gumbamwo. [19] Omurhima gwâni kwo gunali nk'idivayi lyalingihôngolwa, lidwîrhe lyabîrabira, n'okulonz'ibûndula orhubindi rhuhyâhya. [20] Ka nderhage nâni, lyo ntimûkwa! nabumbûla akanwa mpane ishuzo. [21] Ntalondôle ciru n'omuntu muguma, ntaderhe nti oyu ye nayinginga. [22] Cabà! Nie wa bene ntishi oku balimîrhiza, rhinga owandemaga mîra antingamiraga.

Job 32

1 וַיִּשְׁבְּתוּ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה מֵעֲנוֹת אֶת־אִיּוֹב כִּי הוּא צַדִּיק בְּעֵינָיו: פ
2 וַיִּחַר אַף | אֱלִיהוּא בֶן־בַּרַכְאֵל הַבּוּזִי מִמִּשְׁפַּחַת רָם בְּאִיּוֹב חָרָה אַפּוֹ עַל־צַדְּקוֹ נַפְשׁוֹ מֵאֱלֹהִים: 3 וּבִשְׁלֹשֶׁת רֵעָיו
חָרָה אַפּוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא־מָצְאוּ מַעֲנֶה וַיַּרְשִׁיעוּ אֶת־אִיּוֹב: 4 וֶאֱלִיהוּ חִכָּה אֶת־אִיּוֹב בִּדְבָרִים כִּי זְקֵנִים־הֵמָּה מִמֶּנּוּ
לְיָמִים: 5 וַיַּרְא אֱלִיהוּא כִּי אֵין מַעֲנֶה בְּפִי שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר אַפּוֹ: פ
6 וַיַּעַן | אֱלִיהוּא בֶן־בַּרַכְאֵל הַבּוּזִי וַיֹּאמַר צָעִיר אָנֹכִי וְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים עַל־כֵּן זָחַלְתִּי וָאִירָא | מֵחַוֹּת דֵּעִי
אֶתְכֶם: 7 אָמַרְתִּי יָמִים יְדַבֵּרוּ וְרֹב שָׁנִים יֹדִיעוּ חָכְמָה: 8 אָכֵן רוּחַ־הִיא בֶּאֱנוֹשׁ וְנִשְׁמַת שַׁדַּי תְּבִינֵם: 9 לֹא־רַבִּים יֶחְכָּמוּ
וּזְקֵנִים יָבִינוּ מִשְׁפָּט: 10 לָכֵן אָמַרְתִּי שִׁמְעָה־לִּי אֲחַוֶּה דֵּעִי אַף־אָנִי: 11 הֶן הוֹחַלְתִּי לְדִבְרֵיכֶם אָזִין עַד־תִּבְּונֹתֵיכֶם
עַד־תַּחְקְרוּן מִלִּין: 12 וְעֲדֵיכֶם אֶתְבּוֹנָן וְהִנֵּה אֵין לְאִיּוֹב מוֹכִיחַ עוֹנֶה אֲמָרָיו מִכֶּם: 13 פֶּן־תֹּאמְרוּ מָצָאנוּ חָכְמָה אֵל
יִדְּפֶנּוּ לֹא־אִישׁ: 14 וְלֹא־עָרַךְ אֵלַי מִלִּין וּבְאִמְרֵיכֶם לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ: 15 חַתּוּ לֹא־עָנוּ עוֹד הֶעְתִּיקוּ מֵהֶם מִלִּים: 16 וְהוֹחַלְתִּי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כִּי־לֹא יְדַבֵּרוּ כִּי עָמְדוּ לֹא־עָנוּ עוֹד׃ 17אַעֲנֶה אַף־אֲנִי חֶלְקִי אֲחַוֶּה דֵּעִי אַף־אָנִי׃ 18כִּי מָלֵתִי מִלִּים הֲצִיקַתְנִי רֽוּחַ
בִּטְנִי׃ 19הִנֵּה־בִטְנִי כְיֵיִן לֹא־יִפָּתֵחַ כְּאֹבוֹת חֲדָשִׁים יִבָּקֵעַ׃ 20אֲדַבְּרָה וְיֶרְוַח־לִי אֶפְתַּח שְׂפָתַי וְאֶעֱנֶה׃ 21אַל־נָא אֶשָּׂא
פְנֵי־אִישׁ וְאֶל־אָדָם לֹא אֲכַנֶּה׃ 22כִּי לֹא יָדַעְתִּי אֲכַנֶּה כִּמְעַט יִשָּׂאֵנִי עֹשֵׂנִי׃

33

Obwikubagire bwa Ayubu

[1] Wâni Ayubu, yumva ezi nderho zâni, rhega okurhwîri kuli ebi binwa. [2] Lolà oku nabumbûla akanwa, n'oku olulimi lwâni lwamarhenga ebiraka mpu lushambâle. [3] Omurhima gwâni gwamadubukamwo ebinwa by'obushinganyanya, n'akanwa kâni karharhengemwo ebirhali bya kukubûla, [4] Mûka gwa Nyamuzinda gwandemaga, Mûka gw'Ogala-byôshi gumpa akalamo. [5] Akaba wankahash'okunshuza, wananshuza nâni, oyimange embere zâni, oderhe okwâwe omanyire. [6] Lolà oku ndi akâwe, ntali Nyamuzinda, nâni nàlemagwa omu budaka akâwe. [7] Okwo kwanarhuma omucûka gwâni gurhakujugumya, n'okuboko omanye kwankakuzidohera, bulya ntalimwo bugalu. [8] Kurhi kulya nayumvîrhe amarhwîri gâni gahema, bulya nayumvîrhe omulenge gw'izù lyâwe, [9] «Niono ndi mwêru kwêru ntà bulyâlya, ndi mwimâna, buzira izâbyo. [10] Ci kwône kushobeka anshobesire, anakola ali andola nka mushombanyi wâge. [11] Amalîra amagulu gâni omu byûma, n'okujà kwalongereza ngasi hôshi nankagera. [12] Kuli ebyo byôshi nkubwizire oku oyâzire, bulya Nyamuzinda arhalusire omuntu. [13] Cankarhuma wamulonza kw'akadali, mpu kwenge arhali akushuza cinwa oku cinwa? [14] Nyamuzinda ajira mbero nyinji za binwa, buzira omuntu okukengukwa. [15] Omu bilôrho na muli ngasi biyishira omuntu budufu, nk'obôba bwamarhûnga ebiremwa, oku ncîngo zâbo; [16] Go mango abaderhera omu marhwîri, ababwîre amahwe, abadirhimanye n'enshusho z'ebibonekana. [17] Ly'ahugîsa omuntu obushanja bwâge, n'okunyihya oku bucîbone bwâge. [18] Ntyo anamucînge, omûka gwâge gulek'irhogera emuhengere, Obuzîne bwâge bulekihirigirha n'okuj'omu nyenga. [19] N'okulumwa kunayigîrize omuntu nako, amango orhuvuha rhwâge rhugera mw'omusisi. [20] Omuntu anayumve omugati gwamamushologorha, ayumve arhagwêrhi mîru ga kulya enyama. [21] Kuhika omubiri gwâge guje gwayumîrira, abone amavuha garhaboneka gayâlagale. [22] Nk'omûka gwâge gukola guyêrekîre ekuzimu, n'obuzîne bwâge bukola buyêrekîre ekuzimu, [23] Muli ago mango erhi hankayisha malahika, mufungizi muguma okûzirwe omu cihumbi, owankabwîriza omuntu ebi akwânîne okujira. [24] Owafa omuntu bwônjo amuderhere erhi: «Omubabalire arhajaga ekuzimu, nabwîne ecayôkola obuzîne bwâge!» [25] Aho, omubiri gwâge gwamashubibona obuzibu bw'eburhô, anashubire omu mango gâge g'obusole. [26] Anahûna Nyamuzinda anayumvûbwe,. anakaz'ilolêreza obusù bwâge n'enshagali, anayâlize oku n'omuntu agwêrhe obushinganya, [27] Omuntu anaj'ayîmba embere z'abandi bantu, erhi: «Nàlinjizire okubî, nalimbuzire obushinganyanya, Yêhe arhangaluliraga nk'oku obubî bwâni bwalishingânîne [28] Alanzire omûka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gwâni oku lufù, n'akalamo kani kayishibona obulangashane. [29] Lolà oku kwo Nyamuzinda ajirira omuntu ntyo, liguma, kabirhi, ciru n'akasharhu. [30] Okwola mpu ly'arhenza omûka gwâge omu lufù, mpu ly'omuntu amolekerwa n'obulangashane bw'abazîne. [31] Orhege okurhwîri wâni Ayubu, onyumve, ohulike nie nkolaga naderha. [32] Akaba ogwêrhe ebinwa by'okushuza oderhage, bulya nanasîma nyerckane obushinganyanya bwâwe; [33] Akaba nanga, Ohulikage nkola nakuyumvisa obumanye.

Job 33

וְאוּלָם שִׁמְעָ־נָא אִיּוֹב מִלָּי וְכָל־דְּבָרַי הַאֲזִינָה׃ הִנֵּה־נָא פָּתַחְתִּי פִּי דִּבְּרָה לְשׁוֹנִי בְחִכִּי׃ יְשָׁר־לִבִּי אֲמָרֵי וְדַעַת שְׂפָתַי בָּרוּר מִלֵּלוּ׃ רוּחַ־אֵל עָשָׂתְנִי וְנִשְׁמַת שַׁדַּי תְּחַיֵּנִי׃ אִם־תּוּכַל הֲשִׁיבֵנִי עֶרְכָה לְפָנַי הִתְיַצָּבָה׃ הֵן־אֲנִי כְפִיךָ לָאֵל מֵחֹמֶר קָרַצְתִּי גַם־אָנִי׃ הִנֵּה אֵמָתִי לָא תְבַעֶתֶּךָ וְאַכְפִּי עָלֶיךָ לֹא־יִכְבָּד׃ אַךְ אָמַרְתָּ בְאָזְנָי וְקוֹל מִלִּין אֶשְׁמָע׃ זָךְ אֲנִי בְּלִי פָּשַׁע חַף אָנֹכִי וְלֹא עָוֹן לִי׃ הֵן תְּנוּאוֹת עָלַי יִמְצָא יַחְשְׁבֵנִי לְאוֹיֵב לוֹ׃ יָשִׂם בַּסַּד רַגְלָי יִשְׁמֹר כָּל־אָרְחֹתָי׃ הֵן־זֹאת לֹא־צָדַקְתָּ אֶעֱנֶךָּ כִּי־יִרְבֶּה אֱלוֹהַּ מֵאֱנוֹשׁ׃ מַדּוּעַ אֵלָיו רִיבוֹתָ כִּי כָל־דְּבָרָיו לֹא־יַעֲנֶה׃ כִּי־בְאַחַת יְדַבֵּר־אֵל וּבִשְׁתַּיִם לָא יְשׁוּרֶנָּה׃ בַּחֲלוֹם ׀ חֶזְיוֹן לַיְלָה בִּנְפֹל תַּרְדֵּמָה עַל־אֲנָשִׁים בִּתְנוּמוֹת עַלֵי מִשְׁכָּב׃ אָז יְגֻלֵּה אֹזֶן אֲנָשִׁים וּבְמוֹסָרָם יַחְתֹּם׃ לְהָסִיר אָדָם מַעֲשֵׂהוּ וְגֶוֶר מִגֵּבֶר יְכַסֶּה׃ יַחְשֹׂךְ נַפְשׁוֹ מִנִּי־שָׁחַת וְחַיָּתוֹ מֵעֲבֹר בַּשֶּׁלַח׃ וְהוּכַח בְּמַכְאוֹב עַל־מִשְׁכָּבוֹ וְרִיב עֲצָמָיו אֵתָן׃ וְזָהֲמָתוּ חַיָּתוֹ לֶחֶם וְנַפְשׁוֹ מַאֲכַל תַּאֲוָה׃ יֻכַל בְּשָׂרוֹ מֵרְאִי וְשֶׁפִי עַצְמוֹתָיו לֹא רֵאוּ׃ וּתְקָרֵב לַשַּׁחַת נַפְשׁוֹ וְחַיָּתוֹ לַמְמִתִים׃ אִם־יֵשׁ עָלָיו ׀ מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי־אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ׃ וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר פָּדֵהוּ מֵרֶדֶת שָׁחַת מָצָאתִי כֹּפֶר׃ רָטְפָשׂ בְּשָׂרוֹ מִנֹּעַר יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו׃ יֶעְתַּר אֶל־אֱלוֹהַּ ׀ וַיִּרְצֵהוּ וַיַּרְא פָּנָיו בִּתְרוּעָה וַיָּשֶׁב לֶאֱנוֹשׁ צִדְקָתוֹ׃ יָשֹׁר ׀ עַל־אֲנָשִׁים וַיֹּאמֶר חָטָאתִי וְיָשָׁר הֶעֱוֵיתִי וְלֹא־שָׁוָה לִי׃ פָּדָה נַפְשִׁי מֵעֲבֹר בַּשָּׁחַת וְחַיָּתִי בָּאוֹר תִּרְאֶה׃ הֵן־כָּל־אֵלֶּה יִפְעַל־אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם־גָּבֶר׃ לְהָשִׁיב נַפְשׁוֹ מִנִּי־שָׁחַת לֵאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים׃ הַקְשֵׁב אִיּוֹב שְׁמַע־לִי הַחֲרֵשׁ וְאָנֹכִי אֲדַבֵּר׃ אִם־יֵשׁ־מִלִּין הָשִׁיבֵנִי דַּבֵּר כִּי־חָפַצְתִּי צַדֶּקְךָּ׃ אִם־אַיִן אַתָּה שְׁמַע־לִי הַחֲרֵשׁ וַאֲאַלֶּפְךָ חָכְמָה׃ ס

34

Elihu ayûshûla ebindi binwa

[1] Okubundi Elihu ayûshûla aderha, erhi: [2] Ninyu mwe bashinganyanya, yumvi ebi binwa, mwe b'obumanye bunji, muntege okurhwîri. [3] Bulya okurhwîri kurhahimwa kurhonya enshambâlo, · Nka kula ebiraka biyumva amanyunya g'ebiryo. [4] Rhulolage haguma bihi biri bya bushinganyanya, rhwêne na nene rhulole ebiri by'okuli. [5] Ayubu anadesire, erhi: «Mba mushinganyanya, na Nyamuzinda àmbulîre okuli kwâni, [6] Omutwî w'emmanja (wâni) kuli nie ali mwîsi wa bantu, obubî bwâni kakola kafinjo karhafuma, n'obwo ntabyo nàjizire» [7] Ngahi oli aka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ayubu akaciboneka? Onywa amabî nka mìshi. [8] Ogenda haguma n'Abanya-byâha, Oyumvîkana n'abantu babî. [9] Karhali yêne wàderhaga, erhi: «Bici kukwânana omuntu, omu kujira ebi alonzize, omu bwâmi bwa Nyamuzinda. [10] Munyumve nâni nka muntu muguma-guma, muyegûle kùli na Nyamuzinda amagalugalu; Ow'eyanya aba mushinganyanya. [11] Bulya ahemba omuntu nk'oku ebijiro byâge binali, alola ngasi muntu oku obwôrhere bwâge bunali. [12] Kwo binali Nyamuzinda arhaba nkola-maligo, Nyamubâho arhalenganya. [13] Ndi wamuhaga obuhashe burhegeka igulu? Ndi wankamubwizire mpu arhegeke igulu lyôshi? [14] Acishubiranaga omûka gwâge, acicîbungiraga-kwo yenene empûsi yâge. [15] Ngasi ciremwa côshi cànkahubire, n'omuntu ashubire omu katulo. [16] Akaba oyîsh'iyumvîrhiza, ohire ehi emurhima: orhege okurhwîri oku mulenge gw'izù lyâni. [17] K'oshomba obushinganyanya anamany'irhegeka? k'anacishomya mpu atwîra Omushinganyanya Ogala-byôshi oluba nja? [18] Obwîra abâmi mpu: “ntindi !” ogayaguza abaluzi. [19] Arhishi baluzi, arhanajira kabôlo ekarhî k'omugaraganda n'entagengwa, bulya bôshi buli bulenga bw'enfune zâge. [20] Bôshi kufà bafà omu kahwenyenye k'obudufu, entwâli ziherêrekere n'okuhirigirha, na ciri-misî amunaganule buzira kucihinya. [21] Amasù gâge garhahwa garhasingiriza enjira z'omuntu, n'okulolêreza amakano gâge. [22] Ntà mwizimya nîsi erhi lwikûngu, nyankola-maligo ankahash'icifulikamwo. [23] Ntâye alaliza mpu ly'abonekana mushinganyanya omu masù ga Nyamuzinda. [24] Yêne ye vunyungula Abanya-buhashe buzira kudôsibwa na ndi, ahire n'abandi ahâli h'abo. [25] Aba amanyirire ebijiro bya ngasi baguma! anababulindike omu budufu n'okubalabarhanya. [26] Nka kula kwa banya-nkola-maligo, anabavunyungulire omu masù g'olubaga. [27] Bulya bàmugomire, barhanashimbaga enjira zâge. [28] Balibuza omukenyi kuhika cmirenge yâge yamuhikako, bamugayisa ntyo erhi ayumva endûlù z'abîrhôhye. [29] Erhi ankabêra burhahinya na ntâye wamuhuliganya, erhi ankabwikira obusù bwâge, buzira kuciyêreka ndi, erhi anababalire amashanja n'ebiremwa! [30] Anaciza omugoma omu kasirha k'amaligo, [31] Erhi oyo ankabwîra Nyamuzinda, erhi: «Nagomire, ntakacijira câha, [32] akaba nàhabire, ombabalire, akaba nàbuzire obushinganyanya, ntakacishubirira» [33] K'oku bwâwe, anali wa kuhana, bulya wàlahire emihigo yâge? Wêne wacîshoga arhali nie, nîrhu orhuhage oku bwâwe bumanye! [34] Ci kwône abantu barhimanya, na ngasi mugula odwîrhe anyumvîrhiza, banambwîra, erhi: [35] «Ayubu arhaderha n'obumanye, bulya enshambâlo yâge erhali mwo bukengêre.» [36] Nâwe wêne oj'emulôndôlo, oyumvîrhize amashuzo gâge n'ag'abahàlanjisi. [37] Bulya amayûshûla oku câha câge, obugoma, asherêza okuli ekarhî kîrhu, anayûshûla ebinwa birhankasîmisa Nnâmahanga.»

Job 34

וַיַּעַן אֱלִיהוּא וַיֹּאמַר׃ 2 שִׁמְעוּ חֲכָמִים מִלָּי וְיֹדְעִים הַאֲזִינוּ לִי׃ 3 כִּי־אֹזֶן מִלִּין תִּבְחָן וְחֵךְ יִטְעַם לֶאֱכֹל׃ 4 מִשְׁפָּט
נִבְחֲרָה־לָּנוּ נֵדְעָה בֵינֵינוּ מַה־טּוֹב׃ 5 כִּי־אָמַר אִיּוֹב צָדַקְתִּי וְאֵל הֵסִיר מִשְׁפָּטִי׃ 6 עַל־מִשְׁפָּטִי אֲכַזֵּב אָנוּשׁ חִצִּי
בְלִי־פָשַׁע׃ 7 מִי־גֶבֶר כְּאִיּוֹב יִשְׁתֶּה־לַּעַג כַּמָּיִם׃ 8 וְאָרַח לֶחֱבְרָה עִם־פֹּעֲלֵי אָוֶן וְלָלֶכֶת עִם־אַנְשֵׁי־רֶשַׁע׃ 9 כִּי־אָמַר לֹא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יִסְכָּן־גֶּבֶר בִּרְצֹתוֹ עִם־אֱלֹהִים: 10לָכֵן | אֲנָשַׁי לֵבָב שִׁמְעוּ לִי חָלִלָה לָאֵל מֵרֶשַׁע וְשַׁדַּי מֵעָוֶל: 11כִּי פֹעַל אָדָם
יְשַׁלֶּם־לוֹ וְכְאֹרַח אִישׁ יַמְצִאֶנּוּ: 12אַף־אָמְנָם אֵל לֹא־יַרְשִׁיעַ וְשַׁדַּי לֹא־יְעַוֵּת מִשְׁפָּט: 13מִי־פָקַד עָלָיו אֶרְצָה וּמִי שָׂם
תֵּבֵל כֻּלָּהּ: 14אִם־יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסֹף: 15יִגְוַע כָּל־בָּשָׂר יָחַד וְאָדָם עַל־עָפָר יָשׁוּב: 16וְאִם־בִּינָה
שִׁמְעָה־זֹּאת הַאֲזִינָה לְקוֹל מִלָּי: 17הַאַף שׂוֹנֵא מִשְׁפָּט יַחֲבוֹשׁ וְאִם־צַדִּיק כַּבִּיר תַּרְשִׁיעַ: 18הַאָמַר לְמֶלֶךְ בְּלִיָּעַל
רָשָׁע אֶל־נְדִיבִים: 19אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא | פְּנֵי שָׂרִים וְלֹא נִכַּר־שׁוֹעַ לִפְנֵי־דָל כִּי־מַעֲשֵׂה יָדָיו כֻּלָּם: 20רֶגַע | יָמֻתוּ וַחֲצוֹת
לַיְלָה יִגְעֲשׁוּ עָם וְיַעֲבֹרוּ וְיָסִירוּ אַבִּיר לֹא בְיָד: 21כִּי־עֵינָיו עַל־דַּרְכֵי־אִישׁ וְכָל־צְעָדָיו יִרְאֶה: 22אֵין־חֹשֶׁךְ וְאֵין צַלְמָוֶת
לְהִסָּתֵר שָׁם פֹּעֲלֵי אָוֶן: 23כִּי לֹא עַל־אִישׁ יָשִׂים עוֹד לַהֲלֹךְ אֶל־אֵל בַּמִּשְׁפָּט: 24יָרַע כַּבִּירִים לֹא־חֵקֶר וַיַּעֲמֵד אֲחֵרִים
תַּחְתָּם: 25לָכֵן יַכִּיר מַעְבְּדֵיהֶם וְהָפַךְ לַיְלָה וְיִדַּכְּאוּ: 26תַּחַת־רְשָׁעִים סְפָקָם בִּמְקוֹם רֹאִים: 27אֲשֶׁר עַל־כֵּן סָרוּ
מֵאַחֲרָיו וְכָל־דְּרָכָיו לֹא הִשְׂכִּילוּ: 28לְהָבִיא עָלָיו צַעֲקַת־דָּל וְצַעֲקַת עֲנִיִּים יִשְׁמָע: 29וְהוּא יַשְׁקִט | וּמִי יַרְשִׁעַ וַיַּסְתֵּר
פָּנִים וּמִי יְשׁוּרֶנּוּ וְעַל־גּוֹי וְעַל־אָדָם יָחַד: 30מֶמְלֹךְ אָדָם חָנֵף מִמֹּקְשֵׁי עָם: 31כִּי־אֶל־אֵל הֶאָמַר נָשָׂאתִי לֹא
אֶחְבֹּל: 32בִּלְעֲדַי אֱחֶזֶה אַתָּה הוֹרֵנִי אִם־עָוֶל פָּעַלְתִּי לֹא אֹסִיף: 33הֵמֵעִמְּךָ יְשַׁלְּמֶנָּה כִּי־מָאַסְתָּ כִּי־אַתָּה תִבְחַר
וְלֹא־אֲנִי וּמַה־יָּדַעְתָּ דַּבֵּר: 34אַנְשֵׁי לֵבָב יֹאמְרוּ לִי וְגֶבֶר חָכָם שֹׁמֵעַ לִי: 35אִיּוֹב לֹא־בְדַעַת יְדַבֵּר וּדְבָרָיו לֹא
בְהַשְׂכֵּיל: 36אָבִי יִבָּחֵן אִיּוֹב עַד־נֶצַח עַל־תְּשֻׁבֹת בְּאַנְשֵׁי־אָוֶן: 37כִּי סָיְפָה עַל־חַטָּאתוֹ פֶּשַׁע בֵּינֵינוּ יִסְפֹּק וְיֶרֶב אֲמָרָיו
לָאֵל: ס

35

Nyamuzinda ashîbirira emikolo y'abantu

[1] Elihu ashubiyûshûla ebinwa aderha, erhi: [2] «K'ocikebirwe mpu wanayàza, nîsi erhi ohamagale n'obwâlagale oku wanaba, mushinganyanya omu masù ga Nyamuzinda.» [3] Okucishomya okumubwîra, erhi: «Makwânane maci kuli mwe, nkajira ecâha erhi ntacijiziri?» [4] Lero niene nkolaga nakushuza, nshuze n'abîra bâwe caligumiza, [5] Galamira emalunga ocibonere, Lolà kurhi ebitù biri kulî na nâwe! [6] Okajira ecâha, k'erhi Ye obabazize? Okayûshûla obugoma bwâwe, k'omubabazize? [7] Akaba oli mushinganyanya bici omulerhera? nîsi bici omushobôza? [8] Obubî bwâwe bwanabalâza balya mushushine mweshi, obushinganyanya bwâwe burhankakwânana abarhali bantu. [9] Abali omu malibuko, barhahwa kuyâma, Abali omu mazibu g'ababisha, banayakûze, bahûne owabalîkûza, [10] Ci ntâye oderha, erhi: «Ngahi oli Nyamuzinda, Mulemi wàni?» Olya ohà abantu enyimbo z'obukuze budufu, [11] Olya orhuyigîriza bwinjà kulusha aleke ensimba z'erubala, Orhujira binjà na bîrhonzi kulusha aleke enyunyi z'emalunga. [12] Banayame arhanabayumve, erhi bucibune bwa bantu babî burhuma [13] Nyamuzinda arhayumvîrhiza ebinwa bibî, Ogala-byôshi arhabilolakwo. [14] Woyo wamacishomya okuderha, erhi «Ntamubwini» mpu olubanja lwâni luli emwâge, nalinda! [15] Nîsi, erhi: «Oburhè bwâge burhahana» anali nk'uhabire obubî bw'ebinwa by'omuntu. [16] Kuli kuderha oku Ayubu adwîrhe abumbûlira akanwa busha, omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

buhwinja bwâge adwîrhe aluza ebinwa busha.

וַיַּעַן אֱלִיהוּ וַיֹּאמַר׃ 2הַזֹּאת חָשַׁבְתָּ לְמִשְׁפָּט אָמַרְתָּ צִדְקִי מֵאֵל׃ 3כִּי־תֹאמַר מַה־יִּסְכָּן־לָךְ מֶה־אֹעִיל
מֵחַטָּאתִי׃ 4אֲנִי אֲשִׁיבְךָ מִלִּין וְאֶת־רֵעֶיךָ עִמָּךְ׃ 5הַבֶּט שָׁמַיִם וּרְאֵה וְשׁוּר שְׂחָקִים גָּבְהוּ מִמֶּךָּ׃ 6אִם־חָטָאתָ
מַה־תִּפְעָל־בּוֹ וְרַבּוּ פְּשָׁעֶיךָ מַה־תַּעֲשֶׂה־לּוֹ׃ 7אִם־צָדַקְתָּ מַה־תִּתֶּן־לוֹ אוֹ מַה־מִּיָּדְךָ יִקָּח׃ 8לְאִישׁ־כָּמוֹךָ רִשְׁעֶךָ
וּלְבֶן־אָדָם צִדְקָתֶךָ׃ 9מֵרֹב עֲשׁוּקִים יַזְעִיקוּ יְשַׁוְּעוּ מִזְּרוֹעַ רַבִּים׃ 10וְלֹא־אָמַר אַיֵּה אֱלוֹהַּ עֹשָׂי נֹתֵן זְמִרוֹת
בַּלָּיְלָה׃ 11מַלְּפֵנוּ מִבַּהֲמוֹת אֶרֶץ וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם יְחַכְּמֵנוּ׃ 12שָׁם יִצְעֲקוּ וְלֹא יַעֲנֶה מִפְּנֵי גְּאוֹן רָעִים׃ 13אַךְ־שָׁוְא
לֹא־יִשְׁמַע ׀ אֵל וְשַׁדַּי לֹא יְשׁוּרֶנָּה׃ 14אַף כִּי־תֹאמַר לֹא תְשׁוּרֶנּוּ דִּין לְפָנָיו וּתְחוֹלֶל לוֹ׃ 15וְעַתָּה כִּי־אַיִן פָּקַד אַפּוֹ
וְלֹא־יָדַע בַּפַּשׁ מְאֹד׃ 16וְאִיּוֹב הֶבֶל יְפַצֶּה־פִּיהוּ בִּבְלִי־דַעַת מִלִּין יַכְבִּר׃ פ

36

Amakwânane g'amalibuko g'Ayubu

[1] Okubundi Elihu anacigendekera aderha, erhi: [2] Oninde hisungunu onandeke nkuyigîrize, bulya ntadesire byôshi ebiyêrekîre Nyamuzinda! [3] Nadòma obumanye bwâni kulî, lyo nfungira Omulemi wâni [4] Bulya okunali ebinwa byâni birhali bya bunywesi, biri binwa byàli hôfi nâwe, bya muntu ogwêrhe obumanye nkana. [5] Nyamuzinda arhakabulira omuntu ogwêrhe omurhima gucire! [6] Arhankaziga omuntu mubî alama, ye fungira abakenyi, [7] Ye yeza omushinganyanya, anamudamaze oku ntebe y'obwâmi haguma n'abâmi, omu irenge ly'ensiku n'amango! [8] Lero abashwêke n'obudagule, balibuzibwe n'amalumwa. [9] Abamanyîse ntyo ebijiro byâbo, abayêreke ebijiro by'obucîbone bwâbo! [10] Abayigule amarhwîri abarhônde, mpu baleke obubî bwâbo. [11] Erhi bankanayumva bakanamurhumikira, akalamo kâbo banakagereza omu murhûla n'emyâka yâbo ebè ya masîma. [12] Ci erhi ankaba barhayumva, bonene banaciyîsa n'itumu, bafe barhanamanyiri. [13] Ci ab'emirhima mizibu, balya bakaziyôrha balî omu burhe, barhankamanya bayâkûza amango amabashweka. [14] Banafa omu busole bwâbo, n'akalamo kâbo kagayaguzibwe. [15] Anayôkole omukenyi n'obukenyi bwâge, anamuyigîrize n'amalumwa. [16] Nâwe alonza akukûle omu burhe, akuhîre aha wagandâza! [17] Wàlahire okuhà abantu babî obuhane, wakaz'iyîma enfûzi obuhashe bwâyo. [18] Ci ocilangâge omanye ebinji-binji byakushumika kubî, wankahera n'obuhirhi bunene. [19] Otwîre omugale olubanja kuguma n'omukenyi, omuntu muzibu kuguma n'omuntu muzâmba. [11] Orhavunyungulaga ababûnga, mpu lyo oha bene winyu entebe zâbo; [21] Omanye wankahabukira omu birhashingânîni, byo byàrhumaga ojà omu marhangulo gali nk'aga. Olwimbo lw'obushinganyanya buzibu [22] Lolà oku Nyamuzinda ye jira obuhashe bwôshi, muntu mukulu ndi wankacigerera kuli Ye? [23] Ndi okola omulangwîre enjira agereramwo? Ndi okola omubwizire, erhi: Wajizire kubî». [24] Okuli kulenga, olonze kurhi wankakuza omukolo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gwâwe, ogu abantu bakuza n'enyimbo zâbo. [25] Abagubona basômerwe, omuntu akazigulolêreza ciru akaba ali kulî [26] Neci Nyamuzinda ali mukulu, alushire obumanye bwîrhu, omubalè gw'emyâka yâge gurhankaheka! [27] Ye nyihya emirhonyi y'amîshi, ayijire ebè nkuba, cihônzi cinene. [28] Neci ebitù bibulage, ehûngukire oku rhutù rhw'abantu. [29] Ndi wankahash'imanya kurhi ebitù bigenda, ndi wankamanya emikungulo y'omu mwâge? [30] Lolà oku analambûlire ebitù oku nyanya z'entondo, abikolese omu kucibwikira. [31] Kwa bene okwo kw'aluza mw'abantu, n'okuhâna ebiryo mwandu. [32] Anafumbarhe omulazo omu nfune zâge, anagubwîre eci gwakola. [33] Omukungulo gwâge gunamanyîse oku ayiruka, oku obukunizi bwâge buyishir'igandaza obubî.

Job 36

וַיֹּסֶף אֱלִיהוּא וַיֹּאמַר: כַּתַּר־לִי זְעֵיר וַאֲחַוֶּךָּ כִּי עוֹד לֵאלוֹהַּ מִלִּים: אֶשָּׂא דֵעִי לְמֵרָחוֹק וְלְפֹעֲלִי
אֶתֵּן־צֶדֶק: כִּי־אָמְנָם לֹא־שֶׁקֶר מִלָּי תְּמִים דֵּעוֹת עִמָּךְ: הֵן־אֵל בַּבִּיר וְלֹא יִמְאָס בַּבִּיר כֹּחַ לֵב: לֹא־יְחַיֶּה רָשָׁע
וּמִשְׁפַּט עֲנִיִּים יִתֵּן: לֹא־יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו וְאֶת־מְלָכִים לַכִּסֵּא וַיּוֹשִׁיבֵם לָנֶצַח וַיִּגְבָּהוּ: וְאִם־אֲסוּרִים בַּזִּקִים יִלָּכְדוּן
בְּחַבְלֵי־עֹנִי: וַיַּגֶּד לָהֶם פָּעָלָם וּפִשְׁעֵיהֶם כִּי יִתְגַּבָּרוּ: וַיְגַל אָזְנָם לַמּוּסָר וַיֹּאמֶר כִּי־יְשֻׁבוּן מֵאָוֶן: אִם־יִשְׁמְעוּ
וְיַעֲבֹדוּ יְכַלּוּ יְמֵיהֶם בַּטּוֹב וּשְׁנֵיהֶם בַּנְּעִימִים: וְאִם־לֹא יִשְׁמְעוּ בְּשֶׁלַח יַעֲבֹרוּ וְיִגְוְעוּ בִּבְלִי־דָעַת: וְחַנְפֵי־לֵב יָשִׂימוּ
אַף לֹא יְשַׁוְּעוּ כִּי אָסָרם: תָּמֹת בַּנֹּעַר נַפְשָׁם וְחַיָּתָם בַּקְּדֵשִׁים: יְחַלֵּץ עָנִי בְעָנְיוֹ וְיֶגֶל בַּלַּחַץ אָזְנָם: וְאַף הֲסִיתְךָ
מִפִּי־צָר רַחַב לֹא־מוּצָק תַּחְתֶּיהָ וְנַחַת שֻׁלְחָנְךָ מָלֵא דָּשֶׁן: וְדִין־רָשָׁע מָלֵאתָ דִּין וּמִשְׁפָּט יִתְמֹכוּ: כִּי־חֵמָה
פֶּן־יְסִיתְךָ בְּסֹפֶק וְרֹב־כֹּפֶר אַל־יַטֶּךָּ: הַיַעֲרֹךְ שׁוּעֲךָ לֹא בְצָר וְכֹל מַאֲמַצֵי־כֹחַ: אַל־תִּשְׁאַף הַלַּיְלָה לַעֲלוֹת עַמִּים
תַּחְתָּם: הִשָּׁמֶר אַל־תֵּפֶן אֶל־אָוֶן כִּי־עַל־זֶה בָּחַרְתָּ מֵעֹנִי: הֵן־אֵל יַשְׂגִּיב בְּכֹחוֹ מִי כָמֹהוּ מוֹרֶה: מִי־פָקַד עָלָיו
דַּרְכּוֹ וּמִי־אָמַר פָּעַלְתָּ עַוְלָה: זְכֹר כִּי־תַשְׂגִּיא פָּעֳלוֹ אֲשֶׁר שֹׁרְרוּ אֲנָשִׁים: כָּל־אָדָם חָזוּ־בוֹ אֱנוֹשׁ יַבִּיט
מֵרָחוֹק: הֵן־אֵל שַׂגִּיא וְלֹא נֵדָע מִסְפַּר שָׁנָיו וְלֹא־חֵקֶר: כִּי יִגְרַע נִטְפֵי־מָיִם יָזֹקּוּ מָטָר לְאֵדוֹ: אֲשֶׁר־יִזְלוּ
שְׁחָקִים יִרְעֲפוּ עֲלֵי | אָדָם רָב: אַף אִם־יָבִין מִפְרְשֵׂי־עָב תְּשֻׁאוֹת סֻכָּתוֹ: הֵן־פָּרַשׂ עָלָיו אוֹרוֹ וְשָׁרְשֵׁי הַיָּם
כִּסָּה: כִּי־בָם יָדִין עַמִּים יִתֵּן־אֹכֶל לְמַכְבִּיר: עַל־כַּפַּיִם כִּסָּה־אוֹר וַיְצַו עָלֶיהָ בְּמַפְגִּיעַ: יַגֵּיד עָלָיו רֵעֻוֹ מִקְנֶה אַף
עַל־עוֹלֶה:

37

[1] Na kuli okwo, omurhima gwâni gwamashabîra omu ndà, gwamarhênga aha gubêra. [2] Yumvi, yumvi okushakânya'kw'izù lyâge emikungulo yamurhenga omu kanwa [3] Yamanarhulukâna omu malunga mwoshi, n'emilazo yâge yamalagiza kuhika ah'igulu lihekera. [4] Enyuma zâge izù lyakungula bwenêne, bulya izù linene lya Nyamuzinda lyakungula. Arhankanayimanza emilazo yâge amango izù lyâge lidwîrhe lyakungula. [5] Neci okunali, n'eyo mikungulo, Nyamuzinda anarhuyêreke ebisômerîne, anajire ebirhangâzo rhurhankakayumva. [6] Anabwîre enkuba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

y'olubula, erhi: «Rhogera oku idaho» n'enkuba y'ecihônzi ayibwîre, erhi: «Rhoga n'obuzibu bunêne» [7] Ntyo anayimanze emikolo y'abantu, Lyo ngasi muguma amanyîsa-ho oku emikolo yâge eri mikulu. [8] N'ensimba zije omu mwazo, ziyegeme omu malumba gâzo. 9Ecihusi carhenga aha cibà, n'empûsi y'emwênè elerhe emboho. [10] N'oku misî y'omûka gwa Nyamuzinda, olubula lunànage n'enyîshi zihulula zizibuhe. [11] Anahire omûka omu bitù, n'ebitù bihire emilazo eyi n'eyi. [12] Nayo emilazo yanajà emunda ayirhegesire, ejire oku anayirhegesire omu igulu lyôshi. [13] Hali amango eyisha eri hana abantu, nîsi erhi elerhe amînja g'enkuba. [14] Okwôla kwôshi okuyumve wâni Ayubu, buzira kurhindira, Onagerêreze oku birhangâzo bya Nyamuzinda. [15] K'omanyire oku Nyamuzinda abirhegeka? K'oyishi oku ajira ly'emilazo emoleka kurhenga omu bitù? [16] K'oyishi kurhi ajira ly'ebitù birhagirhogera oku idaho, cisômerîne c'obukengêre bwâge bunji; [17] Woyo, emyambalo yâwe enayunjule idûrhu, Gala mango igulu lihumûka, lirhengemwo ehihûsi hyarheng'e mukondwè! [18] Ka wankamanya akâge okulambûla ebitù? N'okubizibuhya nka cilolero ca cûma? [19] Mbwîraga nâni kurhi rhwankamushuza? Okwinja, rhucihulikire bulya rhuli omu mwizimya. [20] K'ebinwa byâni hali oku byamubwîra? Ka mwene omuntu ankamuyigîriza? [21] Mango maguma obulangashane burhaboneke, bulya bwabwikirwe bwenêne n'ebitù, Kandi empûsi yanayisha ebiyehukane kulî. [22] Olunda lw'emwênè, yamarhenga obulangashane buli nka masholo Nyamuzinda oyo ocihundikire obukulu bw'okuyôbohya! [23] Ogala-byôshi, ntaho rhwankamushimâna! Ye mukulu, nn'obushinganyanya n'obuhashe! [24] Abantu bôshi bamurhinye, bamukuze balya bôshi bacikunga bwenge.

Job 37

אַף־לָזֹאת יֶחֱרַד לִבִּי וְיִתַּר מִמְּקוֹמוֹ׃ שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ בְּרַגְזָ קוֹלוֹ וְהֶגֶה מִפִּיו יֵצֵא׃ תַּחַת־כָּל־הַשָּׁמַיִם יְשָׁרֵהוּ וְאוֹרוֹ
עַל־כַּנְפוֹת הָאָרֶץ׃ אַחֲרָיו | יִשְׁאַג־קוֹל יַרְעֵם בְּקוֹל גְּאוֹנוֹ וְלֹא יְעַקְּבֵם כִּי־יִשָּׁמַע קוֹלוֹ׃ יַרְעֵם אֵל בְּקוֹלוֹ נִפְלָאוֹת
עֹשֶׂה גְּדֹלוֹת וְלֹא נֵדָע׃ כִּי לַשֶּׁלֶג | יֹאמַר הֱוֵא אָרֶץ וְגֶשֶׁם מָטָר וְגֶשֶׁם מִטְרוֹת עֻזּוֹ׃ בְּיַד־כָּל־אָדָם יַחְתֹּם לָדַעַת
כָּל־אַנְשֵׁי מַעֲשֵׂהוּ׃ וְתָבֹא חַיָּה בְמוֹ־אָרֶב וּבִמְעוֹנֹתֶיהָ תִּשְׁכֹּן׃ מִן־הַחֶדֶר תָּבוֹא סוּפָה וּמִמְּזָרִים
קָרָה׃ מִנִּשְׁמַת־אֵל יִתֵּן־קָרַח וְרֹחַב מַיִם בְּמוּצָק׃ אַף־בָּרִי יַטְרִיחַ עָב יָפִיץ עֲנַן אוֹרוֹ׃ וְהוּא מְסִבּוֹת | מִתְהַפֵּךְ
בְּתַחְבּוּלֹתָו לְפָעֳלָם כֹּל אֲשֶׁר יְצַוֶּם | עַל־פְּנֵי תֵבֵל אָרְצָה׃ אִם־לְשֵׁבֶט אִם־לְאַרְצוֹ אִם־לְחֶסֶד יַמְצִאֵהוּ׃ הַאֲזִינָה
זֹאת אִיּוֹב עֲמֹד וְהִתְבּוֹנֵן | נִפְלְאוֹת אֵל׃ הֲתֵדַע בְּשׂוּם־אֱלוֹהַּ עֲלֵיהֶם וְהוֹפִיעַ אוֹר עֲנָנוֹ׃ הֲתֵדַע עַל־מִפְלְשֵׂי־עָב
מִפְלְאוֹת תְּמִים דֵּעִים׃ אֲשֶׁר־בְּגָדֶיךָ חַמִּים בְּהַשְׁקֵט אֶרֶץ מִדָּרוֹם׃ תַּרְקִיעַ עִמּוֹ לִשְׁחָקִים חָזָק כְּרְאִי
מוּצָק׃ הוֹדִיעֵנוּ מַה־נֹּאמַר לוֹ לֹא־נַעֲרֹךְ מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ׃ הֲיְסֻפַּר־לוֹ כִּי אֲדַבֵּר אֻם־אָמַר אִישׁ כִּי יְבֻלָּע׃ וַעֲתָּה | לֹא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

רָאוּ אוֹר בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים וְרוּחַ עָבְרָה וַתְּטַהֲרֵם׃ 22 מִצָּפוֹן זָהָב יֵאֵתֶה עַל־אֱלוֹהַּ נוֹרָא הוֹד׃ 23 שַׁדַּי לֹא־מְצָאנֻהוּ

שַׂגִּיא־כֹחַ וּמִשְׁפָּט וְרֹב־צְדָקָה לֹא יְעַנֶּה׃ 24 לָכֵן יְרֵאוּהוּ אֲנָשִׁים לֹא־יִרְאֶה כָּל־חַכְמֵי־לֵב׃ פ

38

IV. Ebinwa bya Nyakasane kuli Ayubu

Nyamulema w'oburhimanya ayagîriza Ayubu

[1] Kurhenga omu mulaba, Nyakasane ashuza Ayubu, erhi: [2] Ye ndi odwîrhe acîka emihigo yâni, n'ebinwa byâge by'obubwinja? [3] Hwinja! Ohwinje nka kula entwâli yankanakenyera; nakudôsa nâwe wanashuza. [4] Ngahi wali erhi ndema igulu? derhaga akaba obumanye bwâwe buli bunji. [5] Ndi wàlijiriraga olubibi, erhi nîsi, ndi walilambûliragakwo omugozi? [6] Oku bici amakôndo galyo gasimikira, nîsi, erhi ndi wàligwikiraga ibuye ly'eciriba? [7] Omu karhî k'enyenyêzi zikemeza sêzi, na bene Nyamuzinda bôshi bazanzaramuke? [8] Indi wàhamisire enyanja n'enyumvi, amango yàjiragwa? [9] Amango nàyihâga ebitù nti gwo mwambalo gwâyo, n'enyikungu nti zibe rhwirhubo rhwâyo. [10] K'omanyire amango nàyijiriraga olubibi, nanayihirakwo enyumvi n'orhukomyo? [11] Nanaciyibwîra, nti: ho wakazihika aha, ntà kuharhaluka, nti ho okuciguga kw'emisî yâwe kwakazihwera ahâla. [12] K'omu kalamo kâwe okola orhegesire obuce? K'okola oyêresire omucêracêra aha gwabêra? [13] Lyo bugwarhira igulu oku marhambi galyo, ntyo bugukumule amabî muli lyo? [14] Lero igulu lyanaba n'eyindi nshusho, lihinduke nk'ibûmba lihinage libè n'elindi ibala nka mwambalo [15] Anayase ababî obumoleke bwâbo, avune n'amaboko galikola galengerire [16] K'okola ojîre kuhika aha nshôko y'enyânja, k'okola olambagìre wahika aha buzinda bw'omuhengere? [17] K'emihango y'obudufu k'okola oyibwîne? Ka wàbwîne emihango y'ahantu h'endûnduli y'olufù? [18] K'okola orhanyize oku bugali bw'igulu, mbwîra erhi oliyîshi lyôshi? [19] Ngahi obulangashane bugwîshira? Ngahi omwizimya gulâla? [20] Mpu obitamaze halya bibêra, erhi obiheke omu myûbako yabyo? [21] Okakumanya, kwo kuderha oku wàli muburhe, n'obwo odwîrhe waganja nsiku nyinji kulushîsa? [22] K'okola ohisire aha olubula lubîkwa, aha enguli zâlwo zibêra, k'okola ohahisire? [23] Zo nguli mba mbikire amango g'amalibuko, amango g'ensiku z'akadali n'ez'entambala. [24] Njira ehi obulangashane bulumiramwo omu igulu, Ngahi empûsi y'ebuzûka-zûba elumîra omu igulu? [25] Indi ojira emibûnda y'emigezi, n'enjira y'ebitù amango enkuba yakûngula? [26] Aniese ntyo enkuba omu cihugo cirhalimwo ndi, n'omu irûngu omurhabà muntu? [27] N'erhi enia ntyo, ahantu hali bwamwa hanayûmûsire, ehadômerere, emeze ho ebyâsi bibishi. [28] K'enkuba ejira îshe ôyiburha? Indi ôburha emirhonyi y'olumè! [29] Ndà ehi olubula lurhengamwo Ndi ôburha ensimbu y'oku nkuba? [30] Gala mango amîshi gazibuha nka mabuye, na gala mango omuhengere guboneka guyashamire, [31] Ka wankahasha warhandânya olukere lw'enyenyêzi Kilimiya, mpu olushwêke n'omugozi, nîsi erhi okutwa emishumiro y'enyenyêzi Oriyoni. [32] Ka we

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

zûsa enyenyêzi y'esêzi omu mango gâyo, nîsi erhi we gendana enyenyêzi ya Marsi n'abâna bâyo? [33] K'oyishi amarhegeko g'oku nkuba, ka wankahash'iderha buhashe buci gajira omu igulu? [34] K'onahise izù lyâwe omu bitù nka wayâma, n'amîshi gaba enyanya gôshi ka ganakuyûmve? [35] Ka we rhegeka emilazo mpu egendage, ka enakubwîre, erhi: «Rhôno rhuli bano?» [36] Ndi oha omunânâ oburhondekezi? N'oluhazi oluhe obwenge? [37] Ndi wankamany'igânja ebitù n'obwenge bwâge, ndi wankahengeka orhubîndi rhw'omu malunga? [38] Gala mango akatulo kahinduka idaho lyûmu, na gala mango amalôngo gagwârhana, lyôki lyo? [39] Ka we hivira entale-nkazi omunyama wâyo, onayiguse abâna bayo? [40] K'oyishi ôkwazo gala mango zicilambika omu bulumba, nîsi erhi amango zicifulisire omu ishaka? [41] Indi orheganyiza hungwe ebihembo, gala mango ebyâna-nyunyi byâge biyamira emunda Nyamuzinda ali, binaje byagwagwabirira ebiryo?

Job 38

1 וַיַּעַן־יְהוָה אֶת־אִיּוֹב מִן | הַסְּעָרָה וַיֹּאמַר׃ 2 מִי זֶה | מַחְשִׁיךְ עֵצָה בְּמִלִּין בְּלִי־דָעַת׃ 3 אֱזָר־נָא כְגֶבֶר חָלָצֶיךָ וְאֶשְׁאָלְךָ
וְהוֹדִיעֵנִי׃ 4 אֵיפֹה הָיִיתָ בְּיָסְדִי־אָרֶץ הַגֶּד אִם־יָדַעְתָּ בִינָה׃ 5 מִי־שָׂם מְמַדֶּיהָ כִּי תֵדָע אוֹ מִי־נָטָה עָלֶיהָ קָו׃ 6 עַל־מָה
אֲדָנֶיהָ הָטְבָּעוּ אוֹ מִי־יָרָה אֶבֶן פִּנָּתָהּ׃ 7 בְּרָן־יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל־בְּנֵי אֱלֹהִים׃ 8 וַיָּסֶךְ בִּדְלָתַיִם יָם בְּגִיחוֹ מֵרֶחֶם
יֵצֵא׃ 9 בְּשׂוּמִי עָנָן לְבֻשׁוֹ וַעֲרָפֶל חֲתֻלָתוֹ׃ 10 וָאֶשְׁבֹּר עָלָיו חֻקִּי וָאָשִׂים בְּרִיחַ וּדְלָתָיִם׃ 11 וָאֹמַר עַד־פֹּה תָּבוֹא וְלֹא
תֹסִיף וּפֹא־יָשִׁית בִּגְאוֹן גַּלֶּיךָ׃ 12 הֶמִימֶיךָ צִוִּיתָ בֹּקֶר יְדַעְתָּהַ שַּׁחַר מְקֹמוֹ׃ 13 לֶאֱחֹז בִּכְנָפוֹת הָאָרֶץ וְיִנָּעֲרוּ רְשָׁעִים
מִמֶּנָּה׃ 14 תִּתְהַפֵּךְ כְּחֹמֶר חוֹתָם וְיִתְיַצְּבוּ כְּמוֹ לְבוּשׁ׃ 15 וְיִמָּנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם וּזְרוֹעַ רָמָה תִּשָּׁבֵר׃ 16 הֲבָאתָ
עַד־נִבְכֵי־יָם וּבְחֵקֶר תְּהוֹם הִתְהַלָּכְתָּ׃ 17 הֲנִגְלוּ לְךָ שַׁעֲרֵי־מָוֶת וְשַׁעֲרֵי צַלְמָוֶת תִּרְאֶה׃ 18 הִתְבַּנַנְתָּ עַד־רַחֲבֵי־אָרֶץ
הַגֶּד אִם־יָדַעְתָּ כֻּלָּהּ׃ 19 אֵי־זֶה הַדֶּרֶךְ יִשְׁכָּן־אוֹר וְחֹשֶׁךְ אֵי־זֶה מְקֹמוֹ׃ 20 כִּי תִקָּחֶנּוּ אֶל־גְּבוּלוֹ וְכִי־תָבִין נְתִיבוֹת
בֵּיתוֹ׃ 21 יָדַעְתָּ כִּי־אָז תִּוָּלֵד וּמִסְפַּר יָמֶיךָ רַבִּים׃ 22 הֲבָאתָ אֶל־אֹצְרוֹת שֶׁלֶג וְאֹצְרוֹת בָּרָד תִּרְאֶה׃ 23 אֲשֶׁר־חָשַׂכְתִּי
לְעֶת־צָר לְיוֹם קְרָב וּמִלְחָמָה׃ 24 אֵי־זֶה הַדֶּרֶךְ יֵחָלֵק אוֹר יָפֵץ קָדִים עֲלֵי־אָרֶץ׃ 25 מִי־פִלַּג לַשֶּׁטֶף תְּעָלָה וְדֶרֶךְ לַחֲזִיז
קֹלוֹת׃ 26 לְהַמְטִיר עַל־אֶרֶץ לֹא־אִישׁ מִדְבָּר לֹא־אָדָם בּוֹ׃ 27 לְהַשְׂבִּיעַ שְׁאָה וּמְשֹׁאָה וּלְהַצְמִיחַ מֹצָא
דֶּשֶׁא׃ 28 הֲיֵשׁ־לַמָּטָר אָב אוֹ מִי־הוֹלִיד אֶגְלֵי־טָל׃ 29 מִבֶּטֶן מִי יָצָא הַקֶּרַח וּכְפֹר שָׁמַיִם מִי יְלָדוֹ׃ 30 כָּאֶבֶן מַיִם יִתְחַבָּאוּ
וּפְנֵי תְהוֹם יִתְלַכָּדוּ׃ 31 הֲתִקְשֹׁר מַעֲדַנּוֹת כִּימָה אוֹ־מֹשְׁכוֹת כְּסִיל תְּפַתֵּחַ׃ 32 הֲתוֹצִיא מַזָּרוֹת בְּעִתּוֹ וְעַיִשׁ עַל־בָּנֶיהָ
תַנְחֵם׃ 33 הֲיָדַעְתָּ חֻקּוֹת שָׁמָיִם אִם־תָּשִׂים מִשְׁטָרוֹ בָּאָרֶץ׃ 34 הֲתָרִים לֶעָב קוֹלֶךָ וְשִׁפְעַת־מַיִם תְּכַסֶּךָּ׃ 35 הַתְשַׁלַּח
בְּרָקִים וְיֵלֵכוּ וְיֹאמְרוּ לְךָ הִנֵּנוּ׃ 36 מִי־שָׂת בַּטֻּחוֹת חָכְמָה אוֹ מִי־נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה׃ 37 מִי־יִסַּפֵּר שְׁחָקִים בְּחָכְמָה וְנִבְלֵי
שָׁמַיִם מִי יַשְׁכִּיב׃ 38 בְּצֶקֶת עָפָר לַמּוּצָק וּרְגָבִים יִדָּבֵקוּ׃ 39 הַתָּצוּד לְלָבְיִא טַרְף וְחַיַּת כְּפִירִים תְּמַלֵּא׃ 40 כִּי־יָשְׁחוּ
בַּמְעוֹנוֹת יֵשְׁבוּ בַסֻּכָּה לְמוֹ־אָרֵב׃ 41 מִי יָכִין לָעוֹרֵב צֵידוֹ כִּי־יְלָדָו אֶל־אֵל יְשַׁוּעוּ יִתְעוּ לִבְלִי־אֹכֶל׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

39

[1] K'oyishi amango orhushafu rhuburha? K'okola obwîne amango rhufùmba? [2] Ka wankamanya myêzi inga rhuburhirakwo, nîsi erhi amango rhuburha? [3] Rhunashurhame rhuburhe abâna barhò, rhurhanalumwe na cici. [4] N'amango abâna barhò bakola bagwêrhe emisî, bamanakula, banakomogoze, banacigendere olwâbo lunda. [5] Ndi wankalekaga endogomi y'erubala, mpu ekaja olunda enalonzize, indi oshwekûla endogomi y'emuzirhu? [6] Nàmuhire obulambo nti mwo akazibêra, n'olubanda lw'omunyu mpu mwo mwâge? [7] Arhafuduka n'olubi lw'omu lugo, arhayumva oku endogomi y'ekà yayâna. [8] Anabè ageragera omwo ntondo ayabukira, aj'afûkulamwo, ngasi aha ehyâsi hibishi hinali. [9] K'embogo yankaziga yakukolera, nîsi erhi okubera omu lugo lw'ebintu byâwe? [10] Ka wankabash'iyihalir'okuhinga, oyihirekwo enfuka mpu eyishe yahinga omu nyuma zâwe omu lubà nda? [11] Ka wankacîkubagira yo bulya yo egwêrhe emisî minene, mpu okolaga wayiyêreka emikolo oyirekere yo? [12] Ka wankacîkubagira-yo amango wagendisârûla emburho yâwe, n'okuyilundika oku câno câwe? [13] K'ecûbi c'enyunda wankacigerera oku mashala ga lubôndo nîsi erhi oku g'akadûrha? [14] Amango esiga amajî gâyo oku idaho, egasiga omu bidaka mpu gadurhubaliremwo. [15] Enayibagire oku hali okugulu kwankagasarhalakwo, Oku hali ensimba y'erubala yankagabera. [16] Ebà ndârhi oku bâna bâyo nka kulya oku barhali bâyo erhaderha mpu yarhamira busha. [17] Ali ebwa kubà Nyamuzinda àyiyîmire oburhondekezi, arhanayihâga bukengêre bunganaci. [18] Ci kwônene amango yamacirhunika, enalushe enfarasi n'oyigendakwo. [19] Ka we hà enfarasi emisî yâyo, Ka we wàyitâkaga n'omugâra gw'obushênzi omu igosi? [20] Ka we rhuma yacanuka nka luzige, n'okuyâna kulya kw'okuyôbohya? [21] Enaje yacijanjaga omu kabanda, n'oburhwâli enacihunike omu ntambala. [22] Erhafà bôba, erharhînya cici, erhashubira nyuma embere ly'engôrho. [23] Enyanya lyâyo wanayumva empênzi yajegera, obone n'oku itumu n'omwampi byayisha byalaza. [24] Nka yamajunjugurhwa n'okulinda, enakûle omulindi, elibirhe okurhalusire, erhankacilindirira nk'omushekera gwamavuga. [25] Ngasi kubûha omushekera, enabè nk'erhali kwo ihuzihuzi; oku guciri kuli enayeheze entambala, okuhagaza kw'abarhambo n'orhuhababo rhw'amatabâro. [26] Ka bukengêre bwâwe burhuma lubakà ayêrêr'emalunga, n'okulambûlira ebyûbi byâge olunda lw'emukondwè? [27] K'irhegeko lyâwe lirhuma ikozi lyazimêra emalunga? Ka lyo lirhuma lyagend'irhêrera oku nyanya ly'entondo? [28] Oku mabuye liyûbaka, kwo linalâla, oku luhande lw'ibuye halya lirhankahikwâkwo. [29] Oku linali aho erhi lyanayunjayunja omunyama gwâlyo, amasù galyo gahike kulî bwenêne. [30] Abâna-nyunyi bâlyo banacihagûle omukò, ahâli omurhûmba erhi ho nalyo linali.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1הֲיָדַעְתָּ עֵת לֶדֶת יַעֲלֵי־סָלַע חֹלֶל אַיָּלוֹת תִּשְׁמֹר: 2תִּסְפֹּר יְרָחִים תְּמַלֶּאנָה וְיָדַעְתָּ עֵת לִדְתָּנָה: 3תִּכְרַעְנָה יַלְדֵיהֶן
תְּפַלַּחְנָה חֶבְלֵיהֶם תְּשַׁלַּחְנָה: 4יַחְלְמוּ בְנֵיהֶם יִרְבּוּ בַבָּר יָצְאוּ וְלֹא־שָׁבוּ לָמוֹ: 5מִי־שִׁלַּח פֶּרֶא חָפְשִׁי וּמֹסְרוֹת עָרֹוד
מִי פִתֵּחַ: 6אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי עֲרָבָה בֵיתוֹ וּמִשְׁכְּנוֹתָיו מְלֵחָה: 7יִשְׂחַק לַהֲמוֹן קִרְיָה תְּשֻׁאוֹת נוֹגֵשׂ לֹא יִשְׁמָע: 8יְתוּר הָרִים
מִרְעֵהוּ וְאַחַר כָּל־יָרָק יִדְרוֹשׁ: 9הֲיֹאבֶה רֵים עָבְדֶךָּ אִם־יָלִין עַל־אֲבוּסֶךָ: 10הֲתִקְשָׁר־רֵים בְּתֶלֶם עֲבֹתוֹ אִם־יְשַׂדֵּד
עֲמָקִים אַחֲרֶיךָ: 11הֲתִבְטַח־בּוֹ כִּי־רַב כֹּחוֹ וְתַעֲזֹב אֵלָיו יְגִיעֶךָ: 12הֲתַאֲמִין בּוֹ כִּי־יָשִׁוב זַרְעֶךָ וְגָרְנֶךָ
יֶאֱסֹף: 13כְּנַף־רְנָנִים נֶעֱלָסָה אִם־אֶבְרָה חֲסִידָה וְנֹצָה: 14כִּי־תַעֲזֹב לָאָרֶץ בֵּיצֶיהָ וְעַל־עָפָר תְּחַמֵּם: 15וַתִּשְׁכַּח כִּי־רֶגֶל
תְּזוּרֶהָ וְחַיַּת הַשָּׂדֶה תְּדוּשֶׁהָ: 16הִקְשְׁיחַ בָּנֶיהָ לְלֹא־לָהּ לְרִיק יְגִיעָהּ בְּלִי־פָחַד: 17כִּי־הִשָּׁהּ אֱלוֹהַּ חָכְמָה וְלֹא־חָלַק
לָהּ בַּבִּינָה: 18בָּעֵת בַּמָּרוֹם תַּמְרִיא תִּשְׂחַק לַסּוּס וּלְרֹכְבוֹ: 19הֲתִתֵּן לַסּוּס גְּבוּרָה הֲתַלְבִּישׁ צַוָּארוֹ
רַעְמָה: 20הֲתַרְעִישֶׁנּוּ כָּאַרְבֶּה הוֹד נַחְרוֹ אֵימָה: 21יַחְפְּרוּ בָעֵמֶק וְיָשֵׂישׂ בְּכֹחַ יֵצֵא לִקְרַאת־נָשֶׁק: 22יִשְׂחַק לֶפַחַד
וְלֹא יֵחָת וְלֹא־יָשׁוּב מִפְּנֵי־חָרֶב: 23עָלָיו תִּרְנֶה אַשְׁפָּה לַהַב חֲנִית וְכִידוֹן: 24בְּרַעַשׁ וְרֹגֶז יְגַמֶּא־אֶרֶץ וְלֹא־יַאֲמִין
כִּי־קוֹל שׁוֹפָר: 25בְּדֵי שֹׁפָר | יֹאמַר הֶאָח וּמֵרָחוֹק יָרִיחַ מִלְחָמָה רַעַם שָׂרִים וּתְרוּעָה: 26הֲמִבִּינָתְךָ יַאֲבֶר־נֵץ יִפְרֹשׂ
כְּנָפָיו לְתֵימָן: 27אִם־עַל־פִּיךָ יַגְבִּיהַּ נָשֶׁר וְכִי יָרִים קִנּוֹ: 28סֶלַע יִשְׁכֹּן וְיִתְלֹנָן עַל־שֶׁן־סֶלַע וּמְצוּדָה: 29מִשָּׁם חָפַר־אֹכֶל
לְמֵרָחוֹק עֵינָיו יַבִּיטוּ: 30וְאֶפְרֹחָו יְעַלְעוּ־דָם וּבַאֲשֶׁר חֲלָלִים שָׁם הוּא: פ

40

Nyamubâho akalihira Ayubu

[1] Nyakasane anacikalihira Ayubu amubwîra, erhi: [2] Olya oderha mpu aja lubanja bone
Nyamuzinda Ogala-byôshi, aderhage ebyâge naye buno! [3] Okubundi Ayubu anacishuza
Nyakasane, aderha, erhi: [4] Ntarhanyize kuli ebi nàderhaga, bicigi nankacishuza? Namahira
enfune oku kanwa kâni. [5] Nadesire obw'oburhanzi, ntaciderha kabirhi. Nyamuzinda ye hima
emisî y'obubî [6] Okubundi, kurhenga omu milazo, Nyakasane anacishuza Ayubu, amubwîra, erhi:
[7] Ohwinje onakobeke kirumè, nakudôsa nâwe onshuze. [8] Ka walonza okugayaguza oku nàhizire,
onyime olubanja mpu ly'ociha lwo? [9] Ka ogwêrhe okuboko kw'obu-Nyamuzinda? K'izù lyâwe
lidwîrhe lyakungula ak'eryâge? [10] Ojâge aho ocihundikire obukulu n'obuhashe, ohwinje
obumoleke n'irenge! [11] Yêrekanaga oburhè bwâwe, n'isù lyâwe likali lihunyange obucîbone.
[12] Omôlage isù lyâwe, abacîbona bôshi bayubîze, oherêrekeze ho na ho abîsi. [13] Kanyagya
obabishe bôshi mbirindikanye ekuzimu, nîsi, erhi obashwêkere bôshi omu mpamikwa. [14] Lero

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

aho nanaba wa burhanzi omu kukukuza, ebwa kubà wamaciha olukengwa omu kuhima kwâwe. Olw'emvubu [15] Orhengilolereza emvubu, ciremwa câni akâwe, kukera ekera obuhasi nka nkâfu. [16] Lolà misî minganaci ejira omu mabùnda bula buzibu bw'emisî eyiba oku ndà! [17] Anashungulike omucira gwâge gubè muzihu nka ndûndu, amahiji gâge gôshi bayunjwîre bikanyi bizongobarhine. [18] Amavuha gâge gali nka misiho ya byûma, n'ebikângakânga byâge biri nka byûma by'eruganda. [19] Aba bushanja hulemêrera bwa Nyamuzinda, ci owamulemaga kurharhuma arhamuyômolera engôrho. [20] Buhasi bw'omu ntondo alya, mulya ezindi nsimba zishârhira. [21] Omu lushâsha alâla, acîbwâlike omu mahukulu g'amasheke omu luziba. [22] Enfinjo zinamucikirize n'ecihoho câzo, emiyêrêzi y'oku nyîshi enamuzunguluke eburhambi. [23] Olwîshi erhi lwankayunjula yêhe arhankayôboha cici. Ciru okuli nka nyamwîshi Yordani lwankadârhabala kurhi, yêhe arhankahuligana. [24] Indi wankaderha mpu amugwarhira emalanga, mpu amurhule amazûlu ahiremw'omugozi. [25] Ka wankamuloba n'olulobo, n'okumushweka olulimi n'omugozi [26] Ka wankamugeza omuguguna omu mazûlu, nîsi erhi wankamurhûla amarhama gâge n'omugera. [27] Ka ankakuyinginga, n'okukushambaza n'ebinwa by'olubohôlolo? [28] Ka wankanywâna mweshi naye, Ly'ayôrha mujà wâwe ensiku zôshi? [20] Ka wankamushwêka kula bashasa akanyunyi ka wankamushwêka mpu wakazisîmîsamwo abâna bâwe? [30] K'abashâna bankacîhira haguma mpu bayîsh'imuguza? K'abarhûnzi bankaderha mpu bamulya mwenda? [31] Ka wankarhulungula oluhù lwâge n'ebisônga, nîsi erhi okumuhombôla irhwe n'ecihômbo? [32] Orhang'iderha mpu wacishomya omulwise, Hano okengêra oku akujizire, orhankacishubiriza!

Job 40

1וַיַּעַן יְהוָה אֶת־אִיּוֹב וַיֹּאמַר׃ 2הֲרַב עִם־שַׁדַּי יִסּוֹר מוֹכִיחַ אֱלוֹהַּ יַעֲנֶנָּה׃ פ
3וַיַּעַן אִיּוֹב אֶת־יְהוָה וַיֹּאמַר׃ 4הֵן קַלֹּתִי מָה אֲשִׁיבֶךָּ יָדִי שַׂמְתִּי לְמוֹ־פִי׃ 5אַחַת דִּבַּרְתִּי וְלֹא אֶעֱנֶה וּשְׁתַּיִם וְלֹא אוֹסִיף׃
פ
6וַיַּעַן־יְהוָה אֶת־אִיּוֹב מִן ׀ סְעָרָה וַיֹּאמַר׃ 7אֱזָר־נָא כְגֶבֶר חָלָצֶיךָ אֶשְׁאָלְךָ וְהוֹדִיעֵנִי׃ 8הַאַף תָּפֵר מִשְׁפָּטָי תַּרְשִׁיעֵנִי
לְמַעַן תִּצְדָּק׃ 9וְאִם־זְרוֹעַ כָּאֵל ׀ לָךְ וּבְקוֹל כָּמֹהוּ תַרְעֵם׃ 10עֲדֵה נָא גָּאוֹן וְגָבַהּ וְהוֹד וְהָדָר תִּלְבָּשׁ׃ 11הָפֵץ עֶבְרוֹת
אַפֶּךָ וּרְאֵה כָל־גֵּאֶה וְהַשְׁפִּילֵהוּ׃ 12רְאֵה כָל־גֵּאֶה הַכְנִיעֵהוּ וְהַדְרֹךְ רְשָׁעִים תַּחְתָּם׃ 13טָמְנֵם בֶּעָפָר יָחַד פְּנֵיהֶם חֲבֹשׁ
בַּטְמוּן׃ 14וְגַם־אֲנִי אוֹדֶךָּ כִּי־תוֹשִׁיעַ לְךָ יְמִינֶךָ׃ 15הִנֵּה־נָא בְהֵמוֹת אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי עִמָּךְ חָצִיר כַּבָּקָר יֹאכֵל׃ 16הִנֵּה־נָא
כֹחוֹ בְמָתְנָיו וְאֹנֹו בִּשְׁרִירֵי בִטְנוֹ׃ 17יַחְפֹּץ זְנָבוֹ כְמוֹ־אָרֶז גִּידֵי פַחֲדָו יְשֹׂרָגוּ׃ 18עַצְמָיו אֲפִיקֵי נְחוּשָׁה גְּרָמָיו כְּמְטִיל
בַּרְזֶל׃ 19הוּא רֵאשִׁית דַּרְכֵי־אֵל הָעֹשׂוֹ יַגִּשׁ חַרְבּוֹ׃ 20כִּי־בוּל הָרִים יִשְׂאוּ־לוֹ וְכָל־חַיַּת הַשָּׂדֶה
יְשַׂחֲקוּ־שָׁם׃ 21תַּחַת־צֶאֱלִים יִשְׁכָּב בְּסֵתֶר קָנֶה וּבִצָּה׃ 22יְסֹכְכֻהוּ צַאֲלֵי צַלְלוֹ יְסֹבְבוּהוּ עַרְבֵי־נָחַל׃ 23הֵן יַעֲשֹׁק נָהָר
לֹא יַחְפּוֹז יִבְטַח ׀ כִּי־יָגִיחַ יַרְדֵּן אֶל־פִּיהוּ׃ 24בְּעֵינָיו יִקָּחֶנּוּ בְּמוֹקְשִׁים יִנְקָב־אָף׃ 25תִּמְשֹׁךְ לִוְיָתָן בְּחַכָּה וּבְחֶבֶל
תַּשְׁקִיעַ לְשֹׁנוֹ׃ 26הֲתָשִׂים אַגְמֹן בְּאַפּוֹ וּבְחוֹחַ תִּקּוֹב לֶחֱיוֹ׃ 27הֲיַרְבֶּה אֵלֶיךָ תַּחֲנוּנִים אִם־יְדַבֶּר אֵלֶיךָ רַכּוֹת׃ 28הֲיִכְרֹת

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּרִית עִמָּךְ תִּקָּחֶנּוּ לְעֶבֶד עוֹלָם׃ 29הֲתְשַׂחֵק־בּוֹ כַּצִּפּוֹר וְתִקְשְׁרֶנּוּ לְנַעֲרוֹתֶיךָ׃ 30יִכְרוּ עָלָיו חַבָּרִים יֶחֱצוּהוּ בֵּין כְּנַעֲנִים׃ 31הֲתִמַלֵּא בְשֻׂכּוֹת עוֹרוֹ וּבְצִלְצַל דָּגִים רֹאשׁוֹ׃ 32שִׂים־עָלָיו כַּפֶּךָ זְכֹר מִלְחָמָה אַל־תּוֹסֵף׃

41

[1] Obulangâlire bwâwe bwanashuba bwa bishuki, bulya erhi wankamubadukirakwo konene erhi kunakola kufuduka! [2] Anahinduke Nyabukalye erhi hankajira owamutula irò, ntâye wankashîngalala embere zâge. [3] Ndi wankaderha mpu amulwîsa abule n'oku abire? ntâye ciru n'omuguma hano igulu lyôshi! [4] Naderha n'oku biyêrekîre ebirûmbu byâge, nashambâla n'oku misî yâge erhankagerwa, [5] Ndi okola olengezize omuhiro gw'oluhugurhu lwâge? Ndi okola ohisire omu bongobana bw'olubôngo lwâge? [6] Ndi okola obumbwîre emiromo y'akanwa kâge Oku ajira ecôbà omu kulola olukere lw'amino gâge! [7] Omugôngo gwâge nka mpênzi zihêkine, zishwêkirwe haguma n'obulêmbo buzibu. ' [8] Ngasi igâmba lihisire oku lindi, emboho erhankagugeramwo. [9] Gali gashwêkîne gwôshi haguma, gamuyôrhekwomubûmbuli gurhankabûngûka. [10] Akayasamura, ensasi z'omuliro zinacikwêbe, n'amasù gâge gali nka ngohe za mucêracêra. [11] Omu kanwa kâge munakaz'irhenga endimi z'omuliro, munakaz'iyômoka emitulika y'omuliro. [12] Omu mazûlu gâge cigi citûmbûkamwo, ciri nka cira cirhenga omu nyungu y'amaboyôngoka. [13] Omûka gwâge gunayôcc nk'isêse, omu kanwa kâge munakêrhenga engulumira y'omuliro [14] Emisî yâge omu igosi ebêra, embere zâge eri côba caku jugumya. [15] Ebikanyi n'enyama zâge byôshi bigwârhîne kuli ye, byôshi biciniolîre kuli ye birhankanahuligana. [16] Omurhima gwâge guli muzibu nk'ibuye, muzi-zibu nka lwanjikwa. [17] Erhi azûka, amîshi ganadirhimane, amîshi g'enyanja ganaciyêngûle. [18] Bakaderha mpu bamufûnda engôrho, erhamurhulukânamwo oli itumu, oli ecisonga, byo hâhè. [19] Ecûma embere zâge kwo ciri nka hirhi. n'ecûma c'amarhale nka murhi gwàlunzirwe. [20] Omwampi gw'omuherho gurhankamuyôbohya, ibuye ly'omu mujàreti lirhamudûnda! [21] Akarhi k'obuhirhi kuli ye kali nka lukere, anakazinzânw'akabona omwâmpi gwashungûrha. [22] Endà yâge eyunjwîre magamba ga mabandano, ko eyôrha nka kula bankahangira engembe haguma. [23] Anadogomye omudubwi nka ciyûngu cideke, enyanja wanamanya mpu nkaba bukû bayôkera-mwo. [24] Omu nyuma zâge anasigemwo obuyenjûle buli nka kamole, omuhengcre guyòrhc nka kulya gwamayunjula olôya lwêru. [25] Ntà bindi birhangâzo biri nk'ebyo hâno igulu, bulya àlemirwe buzira kubà na côba cici. [26] Anakazilola n'ecisûli oku ab'obucîbone bahindagala embere zâge, Yêne Mwâmi dôka wa bene-cibonè.

Job 41

1הֵן־תּוֹחַלְתּוֹ נִכְזָבָה הֲגַם אֶל־מַרְאָיו יֵטָל׃ 2לֹא־אַכְזָר כִּי יְעוֹרֶנּוּ וּמִי הוּא לְפָנַי יִתְיַצָּב׃ 3מִי הֶקְדִּימַנִי וַאֲשַׁלֵּם תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם לִי־הוּא׃ 4לֹא־אַחֲרִישׁ בַּדָּיו וּדְבַר־גְּבוּרוֹת וְחֵין עֶרְכּוֹ׃ 5מִי־גָלָה פְּנֵי לְבוּשׁוֹ בְּכֶפֶל רִסְנוֹ מִי יָבוֹא׃ 6דַּלְתֵי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

פָּנָיו מִי פִתֵּחַ סְבִיבוֹת שִׁנָּיו אֵימָה׃ 7גֵּאְוָה אֲפִיקֵי מָגִנִּים סָגוּר חוֹתָם צָר׃ 8אֶחָד בְּאֶחָד יִגָּשׁוּ וְרוּחַ לֹא־יָבוֹא
בֵּינֵיהֶם׃ 9אִישׁ־בְּאָחִיהוּ יְדֻבָּקוּ יִתְלַכְּדוּ וְלֹא יִתְפָּרֵדוּ׃ 10עָטִישֹׁתָיו תָּהֶל אוֹר וְעֵינָיו כְּעַפְעַפֵּי־שָׁחַר׃ 11מִפִּיו לַפִּידִים
יַהֲלֹכוּ כִּידוֹדֵי אֵשׁ יִתְמַלָּטוּ׃ 12מִנְּחִירָיו יֵצֵא עָשָׁן כְּדוּד נָפוּחַ וְאַגְמֹן׃ 13נַפְשׁוֹ גֶּחָלִים תְּלַהֵט וְלַהַב מִפִּיו
יֵצֵא׃ 14בְּצַוָּארוֹ יָלִין עֹז וּלְפָנָיו תָּדוּץ דְּאָבָה׃ 15מַפְּלֵי בְשָׂרוֹ דָּבֵקוּ יָצוּק עָלָיו בַּל־יִמּוֹט׃ 16לִבּוֹ יָצוּק כְּמוֹ־אָבֶן וְיָצוּק
כְּפֶלַח תַּחְתִּית׃ 17מֵשֵׁתּוֹ יָגֻורוּ אֵלִים מִשְּׁבָרִים יִתְחַטָּאוּ׃ 18מַשִּׂיגֵהוּ חֶרֶב בְּלִי תָקוּם חֲנִית מַסָּע וְשִׁרְיָה׃ 19יַחְשֹׁב
לְתֶבֶן בַּרְזֶל לְעֵץ רִקָּבוֹן נְחוּשָׁה׃ 20לֹא־יַבְרִיחֶנּוּ בֶן־קֶשֶׁת לְקַשׁ נֶהְפְּכוּ־לוֹ אַבְנֵי־קָלַע׃ 21כְּקַשׁ נֶחְשְׁבוּ תוֹתָח וְיִשְׂחַק
לְרַעַשׁ כִּידוֹן׃ 22תַּחְתָּיו חַדְּדֵי חָרֶשׂ יֵרְפַּד חָרוּץ עַלֵּי־טִיט׃ 23יַרְתִּיחַ כַּסִּיר מְצוּלָה יָם יָשִׂים כַּמֶּרְקָחָה׃ 24אַחֲרָיו יָאִיר
נָתִיב יַחְשֹׁב תְּהוֹם לְשֵׂיבָה׃ 25אֵין־עַל־עָפָר מָשְׁלוֹ הֶעָשׂוּ לִבְלִי־חָת׃ 26אֵת־כָּל־גָּבֹהַּ יִרְאֶה הוּא מֶלֶךְ
עַל־כָּל־בְּנֵי־שָׁחַץ׃ ס

42

Ishuzo lizinda lya Ayubu

[1] Obwo Ayubu anacishuza Nyamubâho, aderha, erhi: [2] Mmanyire oku Oli Ogala-byôshi, n'omuhigo gwâwe wanahash'iguyunjuza. [3] Anali nie olya wakazâg'ihira akavango omu mihigo yâwe, n'ebinwa birhagwêrhi nda na mugongo; Nànashambire buzira bukengêre, oku bintu bintalusire n'ebi ntankayumva. [4] (Yumvagya, nkusengire, Woliha, ompè nâni oluhya nderhe, nakudôsa ombwîrize nâni). [5] Niono ntakuyishigi kundi okurhali kw'emihwalenge y'abantu omu nshambâlo zâbo, Ci lero nâni, buno amasù gâni gamakulolakwo[c]. [6] Na kandi omu byanshonyi byàni, namagalula oku naderhaga, nkola nacîyûnjuza omu kucîbêrera omu katulo n'omu lùvù.

V. Ishwinjiro

Nyamubâho atumuza balya bira basharhu ba Ayubu

[7] Erhi ayûs'ishambâla bôshi na Ayubu, Nyakasane anacibwîra Elifazi w'e Temani, erhi: «Oburhè bwâni buli bunene kuli we n'oku bîra bâwe oku banali bombi, ebwa kubà murhashambire bwinjà oku binyêrekîre, nk'oku mwambali wâni Ayubu anajiraga. [8] Muyankage bo na buno mpânzi nda na ngandabuzi ndà, mukanye muj'emunda omurhumisi wâni Ayubu âli[d]. Murherekêre eyo nterekêro, oku mwambali wâni Ayubu amuhûnira obwônjo. Nayîsh'irhânya kuli ye, na ntyo ntàcimuhanire kuli kulya mwabulaga kushambâla bwinjà kuli nie. [9] Elifazi w'e Temani, Bildadi w'e Shwahi, na Sofari w'e Nâmati, bagenda bagend'ijira kulya Nyakasane ànababwîraga; ntyo Nyakasane ababa bwônjo erhi Ayubu orhuma. Nyamubâho agalulira Ayubu

[c] **42.5** Arhali kubona n'amasù g'omubiri, ci omu buyêmêre: Lub 33, 20 + amumanya buhyâhya.
[d] **42.8** Ayubu amaba wa kusengerera abandi erhi kulembera amaluma kurhuma: 22, 30; Eze 14, 20.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

obuhirhi bwâge. [10] Ago mango Ayubu akazâg'isengerera abîra bâge, Nyakasane ashubiyinjihya akalamo kâge. Obwo, anamugalulira kabirhi[e] kulusha obuhirhi bwâge bwo [11] Okubundi ashub'ibona bene wâbo, bâli bâbo bôshi n'abîra bâge b'embere bôshi bayishiyagalukira emunda ali. Bakaz'ilira bôshi haguma omu nyumpa yâge. Bôshi bakazimulakira n'okumurhûliriza, kuli agwo maluma gôshi Nyakasane àlimurhumire. Ngasi muguma akazimusholôlera: ow'enfaranga n'ow'ehigôndo hy'amasholo. [12] Nyakasane anacigisha ako kalamo kazinda ka Ayubu kulusha akarhanzi: ashwêka bibuzi bihumbi ikumi na binni, ngamiya bihumbi ndarhu, masò cihumbi ga nkâfu na ndogomi cihumbi. [13] Aburha bâna rhabana nda na bâna-nyere basharhu. [14] Omwâli murhanzi amuyirika izîno lya Yemima, n'owa kabirhi erya Kesiya, owa kasharhu naye amusûla erya Keren Hapuku. [15] Omu cihugo côshi murhabonekaga abandi balushire abo bâna-nyere irânga linjà. Ishe anacibaha ecigabi oku kashambala kâge, kuguma na bashinja bâbo. [16] Enyuma ly'aho Ayubu àcilamire myâka igana na makuni anni, abona oku bâna b'abâna bâge, kuhika oku iburha lya kani. [17] Okubundi, Ayubu anacifà mushosi erhi amayigurha ensiku.

Job 42

1וַיַּעַן אִיּוֹב אֶת־יְהוָה וַיֹּאמַר׃ 2יָדַעְתִּ כִּי־כֹל תּוּכָל וְלֹא־יִבָּצֵר מִמְּךָ מְזִמָּה׃ 3מִי זֶה | מַעְלִים עֵצָה בְּלִי דָעַת לָכֵן הִגַּדְתִּי
וְלֹא אָבִין נִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי וְלֹא אֵדָע׃ 4שְׁמַע־נָא וְאָנֹכִי אֲדַבֵּר אֶשְׁאָלְךָ וְהוֹדִיעֵנִי׃ 5לְשֵׁמַע־אֹזֶן שְׁמַעְתִּיךָ וְעַתָּה עֵינִי
רָאָתְךָ׃ 6עַל־כֵּן אֶמְאַס וְנִחַמְתִּי עַל־עָפָר וָאֵפֶר׃ פ
7וַיְהִי אַחַר דִּבֶּר יְהוָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־אִיּוֹב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי חָרָה אַפִּי בְךָ וּבִשְׁנֵי רֵעֶיךָ כִּי
לֹא דִבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹנָה כְּעַבְדִּי אִיּוֹב׃ 8וְעַתָּה קְחוּ־לָכֶם שִׁבְעָה־פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים וּלְכוּ | אֶל־עַבְדִּי אִיּוֹב וְהַעֲלִיתֶם
עוֹלָה בַּעַדְכֶם וְאִיּוֹב עַבְדִּי יִתְפַּלֵּל עֲלֵיכֶם כִּי אִם־פָּנָיו אֶשָּׂא לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת עִמָּכֶם נְבָלָה כִּי לֹא דִבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹנָה
כְּעַבְדִּי אִיּוֹב׃ 9וַיֵּלְכוּ אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וּבִלְדַּד הַשּׁוּחִי צוֹפַר הַנַּעֲמָתִי וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם יְהוָה וַיִּשָּׂא יְהוָה
אֶת־פְּנֵי אִיּוֹב׃ 10וַיהוָה שָׁב אֶת־שְׁבִית אִיּוֹב בְּהִתְפַּלְלוֹ בְּעַד רֵעֵהוּ וַיֹּסֶף יְהוָה אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לְאִיּוֹב לְמִשְׁנֶה׃ 11וַיָּבֹאוּ
אֵלָיו כָּל־אֶחָיו וְכָל־אַחְיֹתָיו וְכָל־יֹדְעָיו לְפָנִים וַיֹּאכְלוּ עִמּוֹ לֶחֶם בְּבֵיתוֹ וַיָּנֻדוּ לוֹ וַיְנַחֲמוּ אֹתוֹ עַל כָּל־הָרָעָה
אֲשֶׁר־הֵבִיא יְהוָה עָלָיו וַיִּתְּנוּ־לוֹ אִישׁ קְשִׂיטָה אֶחָת וְאִישׁ נֶזֶם זָהָב אֶחָד׃ ס
12וַיהוָה בֵּרַךְ אֶת־אַחֲרִית אִיּוֹב מֵרֵאשִׁתּוֹ וַיְהִי־לוֹ אַרְבָּעָה עָשָׂר אֶלֶף צֹאן וְשֵׁשֶׁת אֲלָפִים גְּמַלִּים וְאֶלֶף־צֶמֶד בָּקָר
וְאֶלֶף אֲתוֹנוֹת׃ 13וַיְהִי־לוֹ שִׁבְעָנָה בָנִים וְשָׁלוֹשׁ בָּנוֹת׃ 14וַיִּקְרָא שֵׁם־הָאַחַת יְמִימָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית קְצִיעָה וְשֵׁם
הַשְּׁלִישִׁית קֶרֶן הַפּוּךְ׃ 15וְלֹא נִמְצָא נָשִׁים יָפוֹת כִּבְנוֹת אִיּוֹב בְּכָל־הָאָרֶץ וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵיהֶם׃ ס
16וַיְחִי אִיּוֹב אַחֲרֵי־זֹאת מֵאָה וְאַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּרְאֶ אֶת־בָּנָיו וְאֶת־בְּנֵי בָנָיו אַרְבָּעָה דֹרוֹת׃ 17וַיָּמָת אִיּוֹב זָקֵן וּשְׂבַע
יָמִים׃

[e] **42.10** Amugalulira kabirhî: 8, 7; Lush 30, 3-5; Lul 90, 15..

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

PSA - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Lul

NNANGA

ENNANGA Tehilim (תהילים

ENNANGA Tehilim (תהילים)

1

ENNANGA

Enshokolezi

Eci citabu cibâmwo Nnanga 150. Ennanga kwo kuderha enyimbo zayimbagwa omu cînanda erhi omu nzenze erhi omu mulimba gw'engoma. Kurhenga mîra, abantu bw'omu Israheli bagwêrhe ennanga za ngasi lubero nk'agandi mashanja g'ebushoshokero bw'izûba, nk'enyimbo za Mûsa (Lub 15), Olwimbo lwa Debora (Bac 5); emisengero ya Daudi (2 Sam 1, 17) na ntyo na ntyo. Ecitabu c'Ennanga cibâmwo ennanga z'idîni zajiragwa n'abantu ba ngasi lubero. Daudi wajiraga ennanga, ci kwône ezindi zajiragwa enyuma ly'okurhe nga e Babeli. Ennanga zasâliragwa n'okuyimbwa omu kâ-Nyamuzinda kurhe nga mîra bwenêne. Obwinjà bw' Ennanga: ennanga gali masâla g'Amalaganyo ga mîra. Nyamuzinda yêne wabafûhiraga ebinwa alonzagya mpu bamushambâzemwo. Yezu yêne na nnina Mariya n'entumwa bakâgisâliraga ennanga. Ekleziya eyimba e nnanga nk'oku esalira agandi masala matagatîfu. Abayandikaga ennanga bako lêsize ebinwa n'ebijiro by'amango gâbo. Buzir'okuhindula oluderho ciru n'oluguma, ebyo binwa by'okukuza Nnâmahanga, by'okumushenga, by'okumuharâmya, byanahash'ikolêsibwa n'abantu bôshi erhi bankayimanga embere za Yezu, Mucunguzi wîrhu. Ebi abayandikaga Ennanga bàmanyîsagya mulizo byôshi byàbire: Omuciza mîra ayishaga, àyîmire n'amashanja nago gôshi gahamagirwe okumukuza, okumuhâ irenge emyâka yôshi.

EBIRIMWO

Ennanga zijira mbero isharhu nene:

1. Enyimbo z'okukuza Nnâmahanga

2. Enyimbo z'okushenga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3. Enyimbo z'enyigîrizo

OLULANGA LWA 1: Enjira ibirhi

[1] Iragi lyâge omuntu orhacifundikira haguma n'encuku

orhagenda n'emihera, orhanaboneka omu ndêko y'abashombanyi.

[2] Arhasîmisibwa n'agarhali marhegeko ga Nyamuzinda,

anagerêreza ago marhegeko bwacà-bwayira.

[3] Kwo agandâza nka murhi gumezire aha cikunguzo c'olwîshi,

guyêrakwo emburho amango gâgwo, gunayôrha guyinjihire.

Na ngasi hyôshi ajira kubêra himubêra.

[4] Emihera erhakabona okwo!

kàli kw'eri nka hyâsi hya canda hiyehwîrwe n'empûsi!

[5] Ntà kwâbo: aha kagombe eyo mihera erhakahambûla,

ciru erhakalabarha omu ihano ly'abashinganyanya.

[6] Bulya Nyamuzinda ayishi enjira y'abimâna,

ci enjira y'endyâlya kuhabula ehabula.

Psalms 1

1 אַשְׁרֵי־הָאִישׁ אֲשֶׁר | לֹא הָלַךְ֮ בַּעֲצַ֪ת רְשָׁעִ֫ים וּבְדֶ֥רֶךְ חַטָּאִ֑ים לֹ֤א עָ֫מָ֥ד וּבְמוֹשַׁ֥ב לֵצִ֗ים לֹ֣א יָשָֽׁב׃

2 כִּ֤י אִם בְּתוֹרַ֣ת יְהוָ֣ה חֶפְצ֑וֹ וּ֝בְתוֹרָת֗וֹ יֶהְגֶּ֥ה יוֹמָ֥ם וָלָֽיְלָה׃

3 וְהָיָ֗ה כְּעֵ֤ץ שָׁתוּל֮ עַל־פַּלְגֵ֪י מָ֫יִם אֲשֶׁ֥ר פִּרְי֑וֹ | יִתֵּ֥ן בְּעִתּ֗וֹ וְעָלֵ֥הוּ לֹא־יִ֝בּ֗וֹל וְכֹ֣ל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂ֥ה יַצְלִֽיחַ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4 לֹא־כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם־כַּמֹּץ אֲשֶׁר־תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ׃
5 עַל־כֵּן | לֹא־יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים׃
6 כִּי־יוֹדֵעַ יְהוָה דֶּרֶךְ צַדִּיקִים וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֹּאבֵד׃

2

OLULANGA LWA 2: Masiha ye Mwâmi w'e Siyoni n'ow'igulu lyôshi

[1] Kwo kurhi oku amashanja gakunîre,

ganadwîrhe gahiga emihigo y'obusha?

[2] Abâmi b'igulu bamàhuluza engoma,

nabo abaluzi bamàja ihano

mpu bagomere Nnâmahanga n'omwîshogwa wâge.

[3] «Mpu: emigozi yâbo rhuyitwe,

rhunakabulire omuzigo gwâbo kulî nîrhu!»

[4] Omu bwâmi bwâge Nnâmahanga adwîrhe asinz'emalunga,

Nyakasane adwîrhe abashekera.

[5] Amàkunira amabashuza,

omu bukunizi bwâge amàbayôbohya.

[6] Erhi: «Niene nàyimikaga Omwâmi wâni oku Siyoni,

Oku ntondo yâni ntagatîfu».

[7] Lekagi nâni mmubwîre akanwa ka Nnâmahanga; àmbwîzire, erhi:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Oli mugala wâni, nie nkubusire ene.

[8] Ompûne eci wankalonza,

nâni nàkuhâ ebihugo byôshi bibè hyâwe.

[9] Wabamalîra n'engôrho yâwe,

onabavungunyule nka mubumbi wabera enyungu.»

[10] Lero, mw'oyo bâmi, muyumve,

ninyu batwî b'emmanja b'igulu mumanye!

[11] Mukolere Nyamuzinda munamurhînye,

[12] mucikwêbe aha magulu gâge n'obwôba;

buly'erhi ankakunira mwanahungumuka:

oburhè bwâge kwo buyâka caligumiza nka ngulumira.

Iragi lyâbo abamuyegemera!

Psalms 2

לָמָּה רָגְשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יֶהְגּוּ־רִיק׃ 2 יִתְיַצְּבוּ | מַלְכֵי־אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ־יָחַד עַל־יְהוָה וְעַל־מְשִׁיחוֹ׃ 3 נְנַתְּקָה
אֶת־מוֹסְרוֹתֵימוֹ וְנַשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוֹ׃ 4 יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק אֲדֹנָי יִלְעַג־לָמוֹ׃ 5 אָז יְדַבֵּר אֵלֵימוֹ בְאַפּוֹ וּבַחֲרוֹנוֹ
יְבַהֲלֵמוֹ׃ 6 וַאֲנִי נָסַכְתִּי מַלְכִּי עַל־צִיּוֹן הַר־קָדְשִׁי׃ 7 אֲסַפְּרָה אֶל חֹק יְהוָה אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם
יְלִדְתִּיךָּ׃ 8 שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גּוֹיִם נַחֲלָתֶךָ וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי־אָרֶץ׃ 9 תְּרֹעֵם בְּשֵׁבֶט בַּרְזֶל כִּכְלִי יוֹצֵר תְּנַפְּצֵם׃ 10 וְעַתָּה
מְלָכִים הַשְׂכִּילוּ הִוָּסְרוּ שֹׁפְטֵי אָרֶץ׃ 11 עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּיִרְאָה וְגִילוּ בִּרְעָדָה׃ 12 נַשְּׁקוּ־בַר פֶּן־יֶאֱנַף | וְתֹאבְדוּ דֶּרֶךְ
כִּי־יִבְעַר כִּמְעַט אַפּוֹ אַשְׁרֵי כָּל־חוֹסֵי בוֹ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

OLULANGA LWA 3: Omusengero gw'esêzi gw'omuntu oli omu marhabi

[1] *Lulanga. Lwa Daudi. Amango al'iyasire omugala Absalomi*.

[2] Nyakasane, baluzire nka nzige

abantezire bali banji-banji.

[3] Bali mwandu, abadwîrhe banshumika,

mpu: «Ntakwo Nnâmahanga ankacimuciza!»

[4] Ci we mpenzi yâni, Nyamwagirwa,

we irenge lyâni we n'ihungiro lyâni.

[5] Nkayakûza Nyakasane anayumve

anayumve izù lyâni oku ntondo yâge ntagatîfu.

[6] Ngwîshîre, mpunzire, nsisimusire,

erhi Nnâmahanga ye nnancikubagire.

[7] Ntumvîrhi ngwêrhwe n'obwôba

bw'ezira ngabo zingosire.

[8] Zûka, zûka, Nnâmahanga!

ontenze omu marhabi, mâshi Nyakasane!

Enzigo zâni ozikolere buligo

eyo mihera erhacisigalanaga ciru n'elino lyo linyi ekanwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[9] Neci, Nyamuzinda ye ciza,

Waliha, we bwangà bw'olubaga lwâwe!

Psalms 3

1 מִזְמ֥וֹר לְדָוִ֗ד בְּבָרְחֹ֥ו מִפְּנֵ֑י | אַבְשָׁל֥וֹם בְּנֹֽו׃

2 יְהוָ֗ה מָה־רַבְּ֥ו צָרָ֑י רַבִּ֥ים קָמִ֥ים עָלָֽי׃

3 רַבִּ֗ים אֹמְרִ֥ים לְנַפְשִׁ֑י אֵ֤ין יְשׁוּעָתָ֖ה לֹ֣ו בֵאלֹהִ֣ים סֶֽלָה׃

4 וְאַתָּ֣ה יְהוָ֣ה מָגֵ֣ן בַּעֲדִ֑י כְּבֹודִ֥י וּמֵרִ֖ים רֹאשִֽׁי׃

5 קֹולִ֣י אֶל־יְהוָ֣ה אֶקְרָ֑א וַיַּעֲנֵ֥נִי מֵהַ֖ר קָדְשֹׁ֣ו סֶֽלָה׃

6 אֲנִ֤י שָׁכַ֨בְתִּי֙ וָאִישָׁ֣נָה הֱקִיצֹ֔תִי כִּ֥י יְהוָ֖ה יִסְמְכֵֽנִי׃

7 לֹֽא־אִירָ֣א מֵרִבְבֹ֣ות עָ֭ם אֲשֶׁ֣ר סָבִ֥יב שָׁתּ֗וּ עָלָֽי׃

8 קֽוּמָ֣ה יְהוָ֑ה | הֹושִׁיעֵ֥נִי אֱ֝לֹהַ֗י כִּֽי־הִכִּ֤יתָ אֶת־כָּל־אֹיְבַ֙י֙ לֶ֣חִי שִׁנֵּ֣י רְשָׁעִ֔ים שִׁבַּ֖רְתָּ׃

9 לַיהוָ֣ה הַיְשׁוּעָ֑ה עַל־עַמְּךָ֖ בִּרְכָתֶ֣ךָ סֶֽלָה׃

4

OLULANGA LWA 4: Musengero gw'ebijingo

1 Gwârhi omukulu w'abimbiza. Oku luzihwa lusalikwa n'emisî: Lulanga lwa Daudi.

[2] Nkakulakira, oyumvîrhize izù lyâni, Yâgirwa,

Nnâmahanga, mucîranuzi wâni:

Kâli nàlimbengire, wanciza:

ndikûza we kasinga, onayumvîrhize omusengero gwâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] Mwe bantu, mangaci mwaleka obudândalisi bwinyu,

mangaci mwaleka okurhonya empûsi n'okulonza obunywesi?

[4] Ci mumanye bwinjà oku Nyamuzinda

àjirire omurhonyi wâge ecirhangâzo, nkamulakira, Nyakasane anayumve izù lyâni.

[5] Muyobôhe n'irhondomurhacijiraga ecâha,

n'amangomukòla muli aha ncingo,

mucije emurhima, muhulike!

[6] Murherekêre enterekêro z'okuli,

mucikwêbe omu maboko ga Nnâmahanga!

[7] Banji baciduduma, mpu:

«Ndi wankacirhuha akalembe wâni?»

Yâgirwa Nyakasane, orhumolekere n'obumoleke bw'obusù bwâwe.

[8] Waliha Nnâmahanga, omurhima gwâni oguyunjuze masîma,

galushire ag'amango engano n'irivayi lyâbo biyêzire.

[9] Ncikolera aha ncingo n'omurhûla, na nkola ndi iro:

bulya we onyimangire wênene, Yâgirwa Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 4

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מִזְמוֹר לְדָוִד: בְּקָרְאִי עֲנֵנִי | אֱלֹהֵי צִדְקִי בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִּי חָנֵּנִי וּשְׁמַע תְּפִלָּתִי: בְּנֵי אִישׁ עַד־מָה
כְּבוֹדִי לִכְלִמָּה תֶּאֱהָבוּן רֵיק תְּבַקְשׁוּ כָזָב סֶלָה: וּדְעוּ כִּי־הִפְלָה יְהוָה חָסִיד לוֹ יְהוָה יִשְׁמַע בְּקָרְאִי אֵלָיו: רִגְזוּ
וְאַל־תֶּחֱטָאוּ אִמְרוּ בִלְבַבְכֶם עַל־מִשְׁכַּבְכֶם וְדֹמּוּ סֶלָה: זִבְחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק וּבִטְחוּ אֶל־יְהוָה: רַבִּים אֹמְרִים מִי־יַרְאֵנוּ
טוֹב נֵסָה־עָלֵינוּ אוֹר פָּנֶיךָ יְהוָה: נָתַתָּה שִׂמְחָה בְלִבִּי מֵעֵת דְּגָנָם וְתִירוֹשָׁם רָבּוּ: בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו אֶשְׁכְּבָה וְאִישָׁן
כִּי־אַתָּה יְהוָה לְבָדָד לָבֶטַח תוֹשִׁיבֵנִי:

5

OLULANGA LWA 5: Omusengero gw'esêzi

1 Gwârhi omukulu w'abimbiza. Oku rhurhèra. Lulanga lwa Daudi.

2 Oyumvîrhize izù lyâni, Yâgirwa Nyakasane,

omusengero gwâni oguyumve.

3 We ndwîrhe naganiza, Mwâmi wâni na Nyamuzinda wâni,

we nsêngire Yâgirwa Nyakasane.

4 Erhi gubà mucêracêra,

erhi mîra izù lyâni lyahikaga emund'oli;

sêzi-sêzi erhi nkola ndwîrhe nakusêngera nandwîrhe nalangûza.

5 Bulya orhali Nyamuzinda wa kusîma mabî,

Yâgirwa; enkola-maligo orhankaziga yakujaho

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Nanga, emihera erhankakuyimangaho
abajira ebigalugalu, orhababàkwo
[7] Abaderha obunywesi, kuheza obaheza;
omuntu osîma omukò n'olyaliha,
Nyamuzinda arhamubonakwo
[8] Ci niehe, bwonjo bw'obuzigire bwâwe bunene burhumire,
najà omu mwâwe; nacîkwêba oku idaho,
nkuharâmye omu bwâmi bwâwe butagatîfu.
[9] Nyakasane, onange omu bushinganyanya bwâwe,
bulyala abanzi bampisire eka;
enjira yampisa emwâwe, oyiyumanyanye.

[10] Bulyala omu kanwa kâbomurbabà oburhali bunywesi,
omurhima gwâbo guyunjwîre bubî;
omurhima gwâbo eri nshinda nyigule,
n'olulimi lwâbo kali kere ka môji abirhi.

[11] Obamalîre, Yâgirwa Nyamuzinda
ojire batulikanyè n'emihigo yâbo mibi;
obakage, batumbaguze,
abo banyakola-maligo, bulya bàkugomire!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Ci abacikwìkubagira, barhulûle banasime;

bacikwitakire emyâka n'emyâka bulya bayimangirwe nâwe;

bacîshinge muli we abasîma izîno lyâwe!

[13] Bulya we Nyamuzinda, we hà omushinganyanya obwangâ;

we mucinga n'obuzigire bwâwe,

nka kula empênzi ecinga entwâli.

Psalms 5

1 לַמְנַצֵּחַ אֶל־הַנְּחִילוֹת מִזְמוֹר לְדָוִד׃
2 אֲמָרַי הַאֲזִינָה | יְהוָה בִּינָה הֲגִיגִי׃
3 הַקְשִׁיבָה | לְקוֹל שַׁוְעִי מַלְכִּי וֵאלֹהָי כִּי־אֵלֶיךָ אֶתְפַּלָּל׃
4 יְהוָה בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעֱרָךְ־לְךָ וַאֲצַפֶּה׃
5 כִּי | לֹא אֵל־חָפֵץ רֶשַׁע | אָתָּה לֹא יְגָרְךָ רָע׃
6 לֹא־יִתְיַצְּבוּ הוֹלְלִים לְנֶגֶד עֵינֶיךָ שָׂנֵאתָ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃
7 תְּאַבֵּד דֹּבְרֵי כָזָב אִישׁ־דָּמִים וּמִרְמָה יְתָעֵב | יְהוָה׃
8 וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל־קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ׃
9 יְהוָה | נְחֵנִי בְצִדְקָתֶךָ לְמַעַן שׁוֹרְרָי הַיְשַׁר לְפָנַי דַּרְכֶּךָ׃
10 כִּי אֵין בְּפִיהוּ נְכוֹנָה קִרְבָּם הַוּוֹת קֶבֶר־פָּתוּחַ גְּרוֹנָם לְשׁוֹנָם יַחֲלִיקוּן׃
11 הַאֲשִׁימֵם | אֱלֹהִים יִפְּלוּ מִמֹּעֲצוֹתֵיהֶם בְּרֹב פִּשְׁעֵיהֶם הַדִּיחֵמוֹ כִּי־מָרוּ בָךְ׃
12 וְיִשְׂמְחוּ כָל־חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יְרַנֵּנוּ וְתָסֵךְ עָלֵימוֹ וְיַעלְצוּ בְךָ אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ׃
13 כִּי־אַתָּה תְּבָרֵךְ צַדִּיק יְהוָה כַּצִּנָּה רָצוֹן תַּעְטְרֶנּוּ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6

OLULANGA LWA 6: Amingingo omu marhangulo

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Oku nzihwa zishwêkwa n'emisî.*

Oku izù lya kali munâni. Lulanga. Lwa Daudi.

[2] Yâgirwa Nyamuzinda, orhampanaga omu burhe bwâwe,

orhanankalihiraga omu bukunizi bwâwe.

[3] Mâshi Nyakasane, ombêre obwonjo ntà misî ncigwêrhe,

nfumya, Yâgirwa Nnâmahanga,

bulya enjingo z'orhuvaha rhwâni zikola zihozire.

[4] Omurhima gwankangusire,

nâwe, we Nnâmahanga kuhika mangaci?

[5] Galuka, mâshi Yâgirwa Nyakasane onyôkole;

oncize buzigire bwâwe burhumire.

[6] Bulya ntâye ofire wankacikuyibuka

ndi wankakukuza kurheng'e kuzimu?

[7] Ndi bufa erhi maganya garhuma

erhi binajinga, nanyongoberere omu lwogo lwâni

oku narhonga emirenge, ncikwêbe omu ncingo yâni.

[8] Amasu gakola ganduma erhi mirenge erhuma,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abashombanyi bani bôshi bagahûsa.

9 Ntengi ho mweshi banyankola-maligo

bulya Nyamuzinda ayumvîrhize emirenge yâni.

10 Nnâmahanga ayumvîrhize izù lyâni;

Nyakasane ayumvîrhize omusengero gwâni.

11 Abashombanyi bani bôshi bafe n'obôba,

enshonyi zibayirhe bagaluke cinyumanyuma.

Psalms 6

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת עַל־הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד׃ יְהוָה אַל־בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וְאַל־בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי׃ חָנֵּנִי יְהוָה כִּי אֻמְלַל
אָנִי רְפָאֵנִי יְהוָה כִּי נִבְהֲלוּ עֲצָמָי׃ וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתָּה יְהוָה עַד־מָתָי׃ שׁוּבָה יְהוָה חַלְּצָה נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי
לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃ כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה־לָּךְ׃ יָגַעְתִּי | בְּאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל־לַיְלָה מִטָּתִי בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי
אַמְסֶה׃ עָשְׁשָׁה מִכַּעַס עֵינִי עָתְקָה בְּכָל־צוֹרְרָי׃ סוּרוּ מֻמֵּנִי כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן כִּי־שָׁמַע יְהוָה קוֹל בִּכְיִי׃ שָׁמַע יְהוָה
תְּחִנָּתִי יְהוָה תְּפִלָּתִי יִקָּח׃ יֵבֹשׁוּ | וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל־אֹיְבָי יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע׃

7

OLULANGA LWA 7: Omusengero gw'omushinganyanya odwîrhe alibuzibwa

1 Endulù ya Daudi, àyiyimbiraga Nyakasane erhi Kushi w'omu buko bwa Benyamini orhumire.

2 Nyakasane, Nyamuzinda wâni, we lwakiro lwâni,

ndikuza oku badwîrhe bandibuza bôshi, nciza nâni.

3 Lyo balek'inshembagula nka kula entale eshcmbagula omuhanya:

emusharhule na ntâye wahalìza mpu amulikuza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[4] Yâgirwa Nyamuzinda, ka nàjizire okwo,

k'obubî buli omu maboko gâni?

[5] Ka nàjirire orhampalaliri kubî,

ka nàshokwire omushombanyi wâni buiira igwârhiro?

[6] Akaba nàjizire ntyo, omwanzi anyandukekwo anangwanyanye,

andabarhe n'obula bwâni anabushandâze omu budaka!

[7] Yâgirwa Nyamuzinda, zûka omu bukunizi bwâwe,

oburhè bw'abashombanyi bani oburhange,

ondwire, Nyakasane, bulya wêne wàrhegekaga mpu

olubanja lukâja aha kagombe.

[8] Omurhwe gw'amashanja gukuzunguluke,

nâwe obarhegeke emalunga!

[9] Nyakasane, we mutwî w'emmanja w'amashanja,

oncirânulire, Yâgirwa Nyamuzinda,

nyêre nka kulya obushinganyanya n'obwimana bwâni bunali.

[10] Obubî bw'emihera buhwe,

na ngasi oli mushinganyanya, omuzibuhye,

we yishi ebiri omu murhima n'omu nsiko,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda mwimàna!

[11] Nnâmahanga ye mpenzi yâni,

ye ciza abantu b'emirhima eshingânîne.

[12] Nyamuzinda ye mutwî w'emmanja mwimâna,

oburhè bwâge ntà lusiku burhûlûla.

[13] Abarhalonza okumugalukira, anabarhyagize engôrho yâge,

asêze oluge lw'omuherho gwâge agufôle.

[14] Omuhera gwône gucirheganyiza emyampi y'olufu,

gwône gurhuma yagulumira.

[15] Gw'ogwo gudwîrhe gwahiga emihigo y'obubî

gudwîrhe gwarhimanya obulyâlya,

ci ibala gwacîlerhera!

[16] Gudwîrhe gwarheganya omwîna n'okuguhumba,

ci gwône gwarhogera mw'ogwo mwîna gwajiraga.

[17] Obubî bwâge bwâmunânira emalanga,

obulenzi bwâge bwâmusêra oku irhwe nka ngarha.

[18] Niehe nâvuga Nnâmahanga omunkwa oku bushinganyanya bwâge,

nâyimba izîno lya Nyamuzinda w'Enyanya!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 7

1 שִׁגְיוֹן לְדָוִד אֲשֶׁר־שָׁר לַיהוָה עַל־דִּבְרֵי־כּוּשׁ בֶּן־יְמִינִי׃ 2 יְהוָה אֱלֹהַי בְּךָ חָסִיתִי הוֹשִׁיעֵנִי מִכָּל־רֹדְפַי
וְהַצִּילֵנִי׃ 3 פֶּן־יִטְרֹף כְּאַרְיֵה נַפְשִׁי פֹּרֵק וְאֵין מַצִּיל׃ 4 יְהוָה אֱלֹהַי אִם־עָשִׂיתִי זֹאת אִם־יֶשׁ־עָוֶל בְּכַפָּי׃ 5 אִם־גָּמַלְתִּי
שׁוֹלְמִי רָע וָאֲחַלְּצָה צוֹרְרִי רֵיקָם׃ 6 יִרַדֹּף אוֹיֵב ׀ נַפְשִׁי וְיַשֵּׂג וְיִרְמֹס לָאָרֶץ חַיָּי וּכְבוֹדִי ׀ לֶעָפָר יַשְׁכֵּן סֶלָה׃ 7 קוּמָה
יְהוָה ׀ בְּאַפֶּךָ הָנָּשֵׂא בְּעַבְרוֹת צוֹרְרָי וְעוּרָה אֵלַי מִשְׁפָּט צִוִּיתָ׃ 8 וַעֲדַת לְאֻמִּים תְּסוֹבְבֶךָּ וְעָלֶיהָ לַמָּרוֹם שׁוּבָה׃ 9 יְהוָה
יָדִין עַמִּים שָׁפְטֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי וּכְתֻמִּי עָלָי׃ 10 יִגְמָר־נָא רַע רְשָׁעִים וּתְכוֹנֵן צַדִּיק וּבֹחֵן לִבּוֹת וּכְלָיוֹת אֱלֹהִים
צַדִּיק׃ 11 מָגִנִּי עַל־אֱלֹהִים מוֹשִׁיעַ יִשְׁרֵי־לֵב׃ 12 אֱלֹהִים שׁוֹפֵט צַדִּיק וְאֵל זֹעֵם בְּכָל־יוֹם׃ 13 אִם־לֹא יָשׁוּב חַרְבּוֹ יִלְטוֹשׁ
קַשְׁתּוֹ דָּרַךְ וַיְכוֹנְנָהּ׃ 14 וְלוֹ הֵכִין כְּלֵי־מָוֶת חִצָּיו לְדֹלְקִים יִפְעָל׃ 15 הִנֵּה יַחֲבֹל־אָוֶן וְהָרָה עָמָל וְיָלַד שָׁקֶר׃ 16 בּוֹר כָּרָה
וַיְחַפְּרֵהוּ וַיִּפֹּל בְּשַׁחַת יִפְעָל׃ 17 יָשׁוּב עֲמָלוֹ בְרֹאשׁוֹ וְעַל קָדְקָדּוֹ חֲמָסוֹ יֵרֵד׃ 18 אוֹדֶה יְהוָה כְּצִדְקוֹ וַאֲזַמְּרָה שֵׁם־יְהוָה
עֶלְיוֹן׃

8

OLULANGA LWA 8: Irenge lya Lulema n'obukulu bw'omuntu

1 Gwârhi omukulu w'abimbiza. Oku izîno /ya Gati. Lulanga. Lwa Daudi.

2 Yâgirwa Nyamuzinda, Nnâhamwirhu,

izîno lyâwe lyàjire irenge omu igulu lyôshi,

obukulu bwâwe buyunjwîre amalunga!

3 Akanwa k'abâna b'ebirhaba n'abaciyonka,

karhubwîriza irenge lyâwe kanahulisa abashombanyi bâwe;

lyo abânzi n'abagoma bahirigirha.

4 Nkalola amalunga eminwe yâwe yàmanikaga,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'omwêzi n'enyenyêzi wàlemaga:

5 Omuntu aligi cici mpu wamuyibuka,

mwene-Adamu aligi ndi mpu wamushîbirira?

6 N'obwo wàmujizire munyi hisungunu hyône kuli ba malahika,

wamuyambika ishungwè ly'irenge n'obukuze.

7 Wamujira mwâmi w'ebiremwa by'amaboko gâwe

byôshi wàbihizire aha magulu gâge.

8 Ebibuzi n'enkafu, byôshi byôshi,

ciru n'ensimba z'omu irûngu;

9 Enyunyi z'emalunga n'enfî z'omu nyanja,

n'eby'omu mîshi byôshi

10 Yâgirwa Nyamuzinda Nnâhamwirhu,

izîno lyâwe lyàjire irenge omu igulu lyôshi.

Psalms 8

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית מִזְמוֹר לְדָוִד׃ יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל־הַשָּׁמָיִם׃ מִפִּי
עוֹלְלִים | וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם׃ כִּי־אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂי אֶצְבְּעֹתֶיךָ יָרֵחַ וְכוֹכָבִים
אֲשֶׁר כּוֹנָנְתָּה׃ מָה־אֱנוֹשׁ כִּי־תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ׃ וַתְּחַסְּרֵהוּ מְּעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר
תְּעַטְּרֵהוּ׃ תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שַׁתָּה תַּחַת־רַגְלָיו׃ צֹנָה וַאֲלָפִים כֻּלָּם וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂדָי׃ צִפּוֹר שָׁמַיִם וּדְגֵי
הַיָּם עֹבֵר אָרְחוֹת יַמִּים׃ יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9

OLULANGA LWA 9A (cihabr. 9): Nyamuzinda Mucîranuzi Mushinganyanya.

1 Gwârhi omukulu w'abimbiza. Nzihwa y'omu karhêra erhi lulanga. Lula nga. Lwa Daudi.

[2] Yâgirwa Nyamuzinda,

nakukuza n'omurhima gwâni gwôshi,

namanyîsa ebirhangâzo byâwe byôshi.

[3] We busîme na mwîshingo gwâni,

nakuza izîno lyâwe, Nyakasane,

Nyamuzinda, Nn'emalunga.

[4] Bulya abashombanyi bani bayàsire, bashubira nyuma,

bajâjâbire banahungumuka embere zâwe.

[5] Neci, wampîre ecâzo n'olubanja,

watamala oku ntebe y'obwâmi,

we mutwî w'emmanja mushinganyanya.

[6] Walembya entûmva, walimbula n'ebigamba,

izîno lyâbo walizaza lwôshi oku nsiku n'amango.

[7] Abashombanyi bahirigirha lwôshi lwôshi,

engabo zâbo wazishâba, n'aha bàli harhasigalaga cimanyîso.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Nyamuzinda yêhe ho ayôrha abà ensiku n'amango,

ajeberîze entebe yâge y'obwâmi mpu atwe emmanja.

[9] Ye twîra igulu olubanja n’obushinganyanya,

anacîranulire amashanja n'oburhondekezi.

[10] Mâshi Nyamuzinda aba lwakiro lw'abadwîrhe barhindibuzibwa,

lwakiro omu mango g'obulagirire.

[11] We bacîkubagira abayishi izîno lyâwe,

bulya orhalikirira abakulonza, Yâgirwa Nyakasane.

[12] Muzihire Nyamubâho obà omu Siyoni,

mubalire amashanja ebirhangâzo àjizire.

[13] Bulya ye cîhôlera omukò, abalibusire,

omulenge gw'abagalugalu arhaguyibagira.

[14] Yâgirwa Nyamuzinda, ombabalire,

olole oku abashombanyi badwîrhe bantidibuza,

onshugule omu mihango y'olufu;

[15] Nderhe irenge lyâwe lyôshi,

omu mihango y'omunyere w'e Siyoni,

ncîshingire obucire bwâwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[16] Amashànja g'abapagani garhogire omu nyenga bàhumbaga,

omurhego bàrhegaga okugulu kwâbo kwagwiìrhwamwo.

[17] Nyamuzinda acimanyîsize, atwa olubanja;

agwasa omunya-byâha omu mirimo y'enfune zâge.

[18] Emihera eshubire ekuzimu,

aga mashanja gôshi g'entûmva gayibagire Nnâmahanga.

[19] Bulya omukenyi arhayibagirwa lwôshi lwôshi,

obulangâlire bw'abanyi ntà mango bwankahirigirha.

[20] Zûka Nyamuzinda, omuntu ankahima;

amashanja g'abapagani gatwîrwe olubanja omu busù bwâwe.

[21] Mâshi Nyakasane, obashûrhe ebibâmba,

abapagani bamanye oku bali bantu nk'abandi.

Psalms 9

לַמְנַצֵּחַ עַלְמוּת לַבֵּן מִזְמוֹר לְדָוִד׃ אוֹדֶה יְהוָה בְּכָל־לִבִּי אֲסַפְּרָה כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ אֶשְׂמְחָה וְאֶעֶלְצָה בָּךְ אֲזַמְּרָה
שִׁמְךָ עֶלְיוֹן׃ בְּשׁוּב־אוֹיְבַי אָחוֹר יִכָּשְׁלוּ וְיֹאבְדוּ מִפָּנֶיךָ׃ כִּי־עָשִׂיתָ מִשְׁפָּטִי וְדִינִי יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא שׁוֹפֵט צֶדֶק׃ גָּעַרְתָּ
גּוֹיִם אִבַּדְתָּ רָשָׁע שְׁמָם מָחִיתָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ הָאוֹיֵב | תַּמּוּ חֳרָבוֹת לָנֶצַח וְעָרִים נָתַשְׁתָּ אָבַד זִכְרָם הֵמָּה׃ וַיהוָה
לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ׃ וְהוּא יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק יָדִין לְאֻמִּים בְּמֵישָׁרִים׃ וַיְהִי יְהוָה מִשְׂגָּב לַדָּךְ מִשְׂגָּב
לְעִתּוֹת בַּצָּרָה׃ וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא־עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְהוָה׃ זַמְּרוּ לַיהוָה יֹשֵׁב צִיּוֹן הַגִּידוּ בָעַמִּים
עֲלִילוֹתָיו׃ כִּי־דֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר לֹא־שָׁכַח צַעֲקַת עֲנִיִּים׃ חָנְנֵנִי יְהוָה רְאֵה עָנְיִי מִשֹּׂנְאָי מְרוֹמְמִי מִשַּׁעֲרֵי
מָוֶת׃ לְמַעַן אֲסַפְּרָה כָּל־תְּהִלָּתֶיךָ בְּשַׁעֲרֵי בַת־צִיּוֹן אָגִילָה בִּישׁוּעָתֶךָ׃ טָבְעוּ גּוֹיִם בְּשַׁחַת עָשׂוּ בְּרֶשֶׁת־זוּ טָמָנוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

נִלְבְּדָה רַגְלֵם: 17נָוֹדַע | יְהוָה מִשְׁפָּט עָשָׂה בְּפֹעַל כַּפָּיו נוֹקֵשׁ רָשָׁע הִגָּיוֹן סֶלָה: 18יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה כָּל־גּוֹיִם
שְׁכֵחֵי אֱלֹהִים: 19כִּי לֹא לָנֶצַח יִשָּׁכַח אֶבְיוֹן תִּקְוַת עֲנִוִּים תֹּאבֵד לָעַד: 20קוּמָה יְהוָה אַל־יָעֹז אֱנוֹשׁ יִשָּׁפְטוּ גּוֹיִם
עַל־פָּנֶיךָ: 21שִׁיתָה יְהוָה | מוֹרָה לָהֶם יֵדְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה סֶלָה:

10

OLULANGA LWA 9 B (cihabr. 10): Nyamuzinda Mushinganyanya ho ali

[1] Yâgirwa Nnâmahanga, cirhumire wabêra kulî,

cirhumire ocifulika amango g'amalibuko?

[2] Oku omuhera gwacibona, omukenyi arhindibuka,

agwarhwe omu bulyâlya bw'entimanya z'owâbo.

[3] Omuhera gunacishingire enyifinjo z'omurhima gwâgwo,

omuhubu kulogorha alogorha, anagayaguze Nyamuzinda.

[4] Omu bucîbone bwâge omuhera kwo guderha, mpu:

«Ntà buhane; Nyamuzinda arhahabà!» Zo nkengèro zôshi ezo.

[5] Ngasi mango amajira gâge kubêra gamubêra;

emmanja enyanya zimugera, arhankazirhimanya;

abashombanyi bâge bôshi kumeshera abamesherakwo.

[6] Anaderhe omu murhima gwâge, erhi:

«Nie ntadiìndwa; amaburha gàja oku gandi ntanabona malibuko.»

[7] Akanwa kâge kayunjwîre malogorha n'obunywesi n'obulyâlya;

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

olulimi lwâge lurharhêngamwo oburhali buhanya n'obubî.

[8] Y'oyo oshurhamire omu masheke,
acîfulisire mpu ayîrhe omwêru-kwêru;
amasù gâge gadwîrhe gahigira omuhanya.
[9] Kwo acîfulika nka ntale omu bulumba bwâyo,
alingûze mpu alonze omuhanya ayehûkana;
amuyehûkane, amukululire omu murhego gwâge.

[10] Anaje abundabunda, anashurhame,
omuhanya amugwe omu nfune.
[11] Aderhe omu murhima gwâge, erhi:
«Nyamuzinda ayibagire! Ahengwîre obusù bwâge,
arhanacidwirhi abona!»

[12] Yimuka, Nyamuzinda, Nnâmahanga,
olengeze okuboko kwâwe;
omanye wankayibagira abali omu bulagirire.
[13] Cankarhuma omuhera gwagayaguza Nnâmahanga,
cankarhuma guderha omu murhima gwâgwo mpu arhabona?

[14] Wêne obwîne, walolerize amalibuko n'emirenge,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mpu ohiyankirire omu nfune zâwe,

omukenyi we acîkubagira, we lwakiro lw'enfûzi.

15 Shangula okuboko kw'omubi n'omuhera;

obubî bwâge obuhane, burhacifâga bwabonesire.

16 Nyamuzinda ye Mwâmi w'ensiku n'amango,

amashanja g'abapagani gàhirigirha omu igulu lyâge.

17 Yâgirwa Nyamuzinda, oyumvîrhize omwifinjo gw'abîrhôhye;

ozibuhye cmirhima yâbo onayirhege okurhwîri.

18 Mpu lyo otwîra enfûzi n'odwîrhe arhindibuzibwa olubanja,

lyo n'omuntu wàrhengaga omu bidaka alekikalibuza abandi n'ebihâmba.

Psalms 10

לָמָה יְהוָה תַּעֲמֹד בְּרָחוֹק תַּעְלִים לְעִתּוֹת בַּצָּרָה׃ בְּגַאֲוַת רָשָׁע יִדְלַק עָנִי יִתָּפְשׂוּ | בְּמִזְמֹוֹת זוּ חָשָׁבוּ׃ כִּי־הִלֵּל
רָשָׁע עַל־תַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וּבֹצֵעַ בֵּרַךְ נִאֵץ | יְהוָה׃ רָשָׁע כְּגֹבַהּ אַפּוֹ בַּל־יִדְרֹשׁ אֵין אֱלֹהִים כָּל־מְזִמֹּתָיו׃ יָחִילוּ דְרָכָו |
בְּכָל־עֵת מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מִנְּגְדּוֹ כָּל־צוֹרְרָיו יָפִיחַ בָּהֶם׃ אָמַר בְּלִבּוֹ בַּל־אֶמּוֹט לְדֹר וָדֹר אֲשֶׁר לֹא־בְרָע׃ אָלָה פִּיהוּ
מָלֵא וּמִרְמוֹת וָתֶךְ תַּחַת לְשׁוֹנוֹ עָמָל וָאָוֶן׃ יֵשֶׁב | בְּמַאְרַב חֲצֵרִים בַּמִּסְתָּרִים יַהֲרֹג נְקִי עֵינָיו לֶחְלָכָה יִצְפֹּנוּ׃ יֶאֱרֹב
בַּמִּסְתָּר | כְּאַרְיֵה בְסֻכּה יֶאֱרֹב לַחֲטֹף עָנִי יַחְטֹף עָנִי בְּמָשְׁכוֹ בְרִשְׁתּוֹ׃ וְדִכֶּה יָשֹׁחַ וְנָפַל בַּעֲצוּמָיו חֲלָכָאִים׃ אָמַר
בְּלִבּוֹ שָׁכַח אֵל הִסְתִּיר פָּנָיו בַּל־רָאָה לָנֶצַח׃ קוּמָה יְהוָה אֵל נְשָׂא יָדֶךָ אַל־תִּשְׁכַּח עֲנָיִים׃ עַל־מֶה | נִאֵץ רָשָׁע |
אֱלֹהִים אָמַר בְּלִבּוֹ לֹא תִדְרֹשׁ׃ רָאִתָּה כִּי־אַתָּה | עָמָל וְכַעַס | תַּבִּיט לָתֵת בְּיָדֶךָ עָלֶיךָ יַעֲזֹב חֵלֶכָה יָתוֹם אַתָּה |
הָיִיתָ עוֹזֵר׃ שְׁבֹר זְרוֹעַ רָשָׁע וָרָע תִּדְרוֹשׁ־רִשְׁעוֹ בַל־תִּמְצָא׃ יְהוָה מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ׃ תַּאֲוַת
עֲנָוִים שָׁמַעְתָּ יְהוָה תָּכִין לִבָּם תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ׃ לִשְׁפֹּט יָתוֹם וָדָךְ בַּל־יוֹסִיף עוֹד לַעֲרֹץ אֱנוֹשׁ מִן־הָאָרֶץ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11

OLULANGA LWA 10 (11): Omulangaliro gw'omushinganyanya

1 Oku mukulu w'abimbiza. Lwa Daudi.

Nyamuzinda ye lwakiro lwâni.

Kurhi wakacimbwîra, mpu:

«Yàkira oku ntondo nka kanyunyi?»

[2] Ba nyakola-maligo abo bagosire emiherho,

badwîrhe bafòl'emyampi oku ngè

mpu balashire abantu b'emirhima nkana omu mwizimya.

[3] Erhi eciriba cankabongoka,

cici omushinganyanya ankacibash'ijira?

[4] Nnâmahanga omu kâ-Nyamuzinda kâge katagatîfu,

Nyakasane oku ntebe yâge y'obwâmi omu malunga;

amasù gâge gadwîrhe galolêreza igulu,

engohe zâge zidwîrhe zasinza abâna b'abantu.

[5] Nyamuzinda abona entimanya z'omwinja n'omubi;

omurhima gwâge gushologorhwa na nyankola-maligo.

[6] Mûshi emihera ayirhogeze amakala g'engulumira n'ecibiriti,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'empûsi y'omuliro ebè co cigabi c'omu kabehe kâbo.

7 Bulya Nyamuzinda abâ mushinganyanya,

akunda n’obushinganyanya;

abantu b'emirhima mimâna bo bàbone obusù bwâge.

Psalms 11

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד בַּיהוָה ׀ חָסִיתִי אֵיךְ תֹּאמְרוּ לְנַפְשִׁי נֻדִּו הַרְכֶם צִפּוֹר׃ כִּי הִנֵּה הָרְשָׁעִים יִדְרְכוּן קֶשֶׁת כּוֹנְנוּ חִצָּם
עַל־יֶתֶר לִירוֹת בְּמוֹ־אֹפֶל לְיִשְׁרֵי־לֵב׃ כִּי הַשָּׁתוֹת יֶהֱרֶסוּן צַדִּיק מַה־פָּעָל׃ יְהוָה ׀ בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ יְהוָה בַּשָּׁמַיִם
כִּסְאוֹ עֵינָיו יֶחֱזוּ עַפְעַפָּיו יִבְחֲנוּ בְּנֵי אָדָם׃ יְהוָה צַדִּיק יִבְחָן וְרָשָׁע וְאֹהֵב חָמָס שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ׃ יַמְטֵר עַל־רְשָׁעִים
פַּחִים אֵשׁ וְגָפְרִית וְרוּחַ זִלְעָפוֹת מְנָת כּוֹסָם׃ כִּי־צַדִּיק יְהוָה צְדָקוֹת אָהֵב יָשָׁר יֶחֱזוּ פָנִימוֹ׃

12

OLULANGA LWA 11 (12): Nyamuzinda ancize oku mihigo y'abantu babî

1 Oku mukulu w'abimbiza. Nzihwa y'omu lulanga lwa misî munâni. Lulanga. Lwa Daudi.

2 Orhucize, Nyakasane, bulya abashinganyanya badwîrhe bahwa;

abemêzi badwîrhe bahirigirha omu bâna b'abantu.

3 Abantu badwîrhe barhebana bone na nnene:

nderho nnunu, mirhima ibirhi.

4 Mâshi Nyamuzinda aherêrekeze ngasi kanwa kaderha obunywesi,

ngasi lulimi lulyalyanya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Ngasi baderha, mpu: «Olulimi lwîrhu yo misî yîrhu,

kanwa rhujira, ye ndigi wankarhukulikira?»

[6] Naye Nnâmahanga, erhi: «Amalibuko g'abazamba

n'emirenge y'abakenyi erhumire,

nkolaga nayimanga; abalonza obucire nàbahêrezabwo.»

[7] Ebinwa bya Nyakasane biri by'okuli,

kwo biri nka cûma ca marhale citule omu luganda,

nka masholo mashuke kali nda.

[8] Yâgirwa Nyamuzinda, we rhuciza,

we warhulanga kuli er'iburha ensiku n'amango.

[9] Abanya-byâha bazungulusire hôshi hôshi,

n'obubî bwarhalusire olugero omu bâna b'abantu.

Psalms 12

1 לַמְנַצֵּחַ עַל־הַשְּׁמִינִית מִזְמ֥וֹר לְדָוִֽד׃ 2 הוֹשִׁ֣יעָה יְ֭הוָה כִּי־גָמַ֣ר חָסִ֑יד כִּי־פַ֥סּוּ אֱ֝מוּנִ֗ים מִבְּנֵ֥י אָדָֽם׃ 3 שָׁ֭וְא | יְדַבְּר֣וּ אִ֣ישׁ

אֶת־רֵעֵ֑הוּ שְׂפַ֥ת חֲלָקּ֗וֹת בְּלֵ֣ב וָלֵ֣ב יְדַבֵּֽרוּ׃ 4 יַכְרֵ֣ת יְ֭הוָה כָּל־שִׂפְתֵ֣י חֲלָקוֹת֮ לָשׁ֪וֹן מְדַבֶּ֫רֶת גְּדֹלֽוֹת׃ 5 אֲשֶׁ֤ר אָ֘מְר֤וּ |

לִלְשֹׁנֵ֨נוּ נַגְבִּ֪יר שְׂפָתֵ֡ינוּ אִתָּ֗נוּ מִ֣י אָ֣דוֹן לָ֑נוּ׃ 6 מִשֹּׁ֣ד עֲנִיִּ֣ים מֵאַנְקַ֣ת אֶבְיוֹנִ֗ים עַתָּ֤ה אָקוּם֙ יֹ֣אמַ֣ר יְהוָ֔ה אָשִׁ֖ית בְּיֵשַׁ֣ע יָפִ֣יחַ

לֽוֹ׃ 7 אִמְרֹ֣ות יְ֭הוָה אֲמָר֣וֹת טְהֹר֑וֹת כֶּ֥סֶף צָר֝֗וּף בַּעֲלִ֥יל לָאָ֑רֶץ מְזֻקָּ֥ק שִׁבְעָתָֽיִם׃ 8 אַתָּ֣ה־יְ֭הוָה תִּשְׁמְרֵ֑ם תִּצְּרֶ֖נּוּ |

מִן־הַדּ֣וֹר זוּ לְעוֹלָֽם׃ 9 סָ֭בִיב רְשָׁעִ֣ים יִתְהַלָּכ֑וּן כְּרֹ֖ם זֻלּ֣וּת לִבְנֵ֣י אָדָֽם׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13

OLULANGA LWA 12 (13): Kuhika mangaci, Yâgirwa Nyakasane?

[1] Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lulanga. Lwa Daudi.

[2] Kuhika mangaci wayôrha onyibagira, Nyakasane?

kuhika mangaci wanfulika obusù bwâwe?

[3] Kuhika mangaci nayôrha ntimanya amalibuko omu murhima gwâni?

Kuhika mangaci omushombanyi wâni ayôrha ampîma?

[4] Lolà, onshuze, Nyakasane Nyamuzinda, Nnâhamwirhu!

Ommolekere amasù, ndek'ijir'iro omu lufu.

[5] Omushombanyi alek'iderha, erhi: «Namuhimire!»

Abânzi bani balek'icîshinga babona njajâba.

[6] Niehe bwonjo bwâwe ncìkubagira:

omurhima gwâni gucîshingire obucire bwâwe;

nyimbire Nyakasane oku minjà anjirire.

Psalms 13

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: עַד־אָנָה יְהוָה תִּשְׁכָּחֵנִי נֶצַח עַד־אָנָה | תַּסְתִּיר אֶת־פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי: עַד־אָנָה אָשִׁית עֵצוֹת
בְּנַפְשִׁי יָגוֹן בִּלְבָבִי יוֹמָם עַד־אָנָה | יָרוּם אֹיְבִי עָלָי: הַבִּיטָה עֲנֵנִי יְהוָה אֱלֹהָי הָאִירָה עֵינַי פֶּן־אִישַׁן
הַמָּוֶת: פֶּן־יאמַר אֹיְבִי יְכָלְתִּיו צָרַי יָגִילוּ כִּי אֶמּוֹט: וַאֲנִי | בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֶל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי
גָמַל עָלָי:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

OLULANGA LWA 13 (14): Isirhe ly'omuntu orhishi Nnâmahanga

[1] Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lwa Daudi

Omusirhe anakàderha omu murhima gwâge, erhi:

«Nyamuzinda arhahabâ!»

Bàcisherêzize, bàjira ebirhankaderhwa;

ntà muntu okola aminja ocibabamwo.

[2] Kurhenga emalunga Nyakasane adwîrhe asinza bene-Adamu,

mpu alole erhi bankacibonekanamwo ogwêrhe obukengêre,

ocidwîrhe alonza Nyamuzinda.

[3] Bôshi bôshi bahabusire, oku banali bôshi bàsherîre,

ntà muntu okola aminja ocibabàmwo,

ntâye ciru n'ow'obufumu.

[4] Ka barhakayumva,

abôla banyankola-maligo bakâmirangusa ishanja lyâni

nka kulya omuntu amirangusa omugati,

barhanashenga izîno lya Nyakasane?

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Co cànarhume bajuguma n'obwôba buzira igwârhiro ly'ecôbà

kulya kubà Nyamuzinda ayôrha abâ n'iburha ly'omushinganyanya.

[6] Kàli mwêhe mpu mwashekera ihano ly'omunyi,

n'obwo Nyamuzinda ye lwakiro lwâge!

[7] Owabona obucire bw'Israhdi buhubuka e Siyoni!

Mango Nyakasane àgalula olubaga lwâge ekà,

Yakôbo acîshinga, Israheli asîme!

Psalms 14

1 לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד אָמַר נָבָל בְּלִבּוֹ אֵין אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוּ הִתְעִיבוּ עֲלִילָה אֵין עֹשֵׂה־טוֹב: 2 יְהוָה מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף
עַל־בְּנֵי־אָדָם לִרְאוֹת הֲיֵשׁ מַשְׂכִּיל דֹּרֵשׁ אֶת־אֱלֹהִים: 3 הַכֹּל סָר יַחְדָּו נֶאֱלָחוּ אֵין עֹשֵׂה־טוֹב אֵין גַּם־אֶחָד: 4 הֲלֹא יָדְעוּ
כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן אֹכְלֵי עַמִּי אָכְלוּ לֶחֶם יְהוָה לֹא קָרָאוּ: 5 שָׁם | פָּחֲדוּ פָחַד כִּי־אֱלֹהִים בְּדוֹר צַדִּיק: 6 עֲצַת־עָנִי תָּבִישׁוּ כִּי
יְהוָה מַחְסֵהוּ: 7 מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהוָה שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל:

15

OLULANGA LWA 14 (15): Omwira wa Nnâmahanga

1 Lulanga. Lwa Daudi.

Yâgirwa Nyakasane, ndi wankabera omu bwâmi bwâwe;

Ndi wankatwa ecirâlo oku ntondo yâwe ntagatîfu?

[2] Ow'olugendo lwimâna n'ojir'ebishingânîne,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'oderha eby'okuli nk'oku binali omu murhima gwâge;

3 Orhagamba ndi omu lulimi lwâge,

Orhajirira wâbo kubî, arhanajacira mulungu wâge.

4 Anagayaguze omuherêra,

akenge abarhînya Nyamuzinda.

Ebi acîgashiraga,

arhankacibigashûla, ciru ankahona;

5 Arhahogeza bûnguke,

arhanalya mpyûlo mpu aheze omwêru-kwêru.

Oyôrha ntyo, ntà mango ankahuligana.

Psalms 15

1 מִזְמ֗וֹר לְדָוִ֫ד יְ֭הוָה מִי־יָג֣וּר בְּאָהֳלֶ֑ךָ מִֽי־יִשְׁכֹּ֥ן בְּהַ֝ר קָדְשֶׁ֗ךָ: 2 הוֹלֵ֣ךְ תָּמִ֣ים וּפֹעֵ֣ל צֶ֑דֶק וְדֹבֵ֖ר אֱ֣מֶת בִּלְבָבֽוֹ: 3 לֹֽא־רָגַ֥ל |
עַל־לְשֹׁנ֗וֹ לֹא־עָ֭שָׂה לְרֵעֵ֑הוּ וְ֝חֶרְפָּ֗ה לֹא־נָשָׂ֥א עַל־קְרֹבֽוֹ: 4 נִבְזֶ֥ה | בְּעֵ֝ינָ֗יו נִמְאָ֥ס וְאֶת־יִרְאֵ֥י יְהוָ֗ה יְכַבֵּ֑ד נִשְׁבַּ֥ע
לְהָרַ֥ע וְלֹ֥א יָמֵֽר: 5 כַּסְפּ֗וֹ | לֹא־נָתַ֥ן בְּנֶ֑שֶׁךְ וְשֹׁ֥חַד עַל־נָ֝קִ֗י לֹ֤א לָקָ֨ח׀ עֹשֵׂ֥ה אֵ֗לֶּה לֹ֣א יִמּ֣וֹט לְעוֹלָֽם׃

16

OLULANGA LWA 15 (16): Nyakasane ye Mwîmo gwâni

1 Lwa Daudi

Yâgirwa Nyamuzinda, onnange,

bulya we lwakiro lwâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[2] Nàbwizire Nnâmahanga, nti: «We Nyakasane,

Nnâhamwirhu, buzira we ntà kwinjà».

[3] Abimana bali omu cihugo,

bo Nnâmahanga arhonya.

[4] Abandi bashiga abazimu,

kuyûshûla baciyûshûlira obuhanya.

Barhàkabona nahuma omu mwamba gw'embâgwa zâbo,

barhakàyumva mpu amazîno gâbo gampisire ekanwa.

[5] Waliha Nyamuzinda, we cigabi câni c'omwîmo,

we na kabehe kani,

we gwêrhe obuzîne bwâni omu maboko gâwe.

[6] Olugero bàntambagizagyamwo lwàngerire oku nsîmire,

ecigabi câni c'omwîmo ciri cinjà.

[7] Ayâgirwe Nyakasane okampâ ihano,

ciru n'obudufu nanyumve ihano lyampubuka omu ndubi y'omurhima.

[8] Amasu gâni gayôrha gasinza Nyakasane ngasi mango,

kulya kubà andi ebulyo, ntankahuligana.

[9] Co cirhumire omûka gwâni gusîma n'omûka gwâni gucishinga;

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ciru n'omubiri gwâni guluhûsire omu murhûla.

10 Bulya orhankalikirira omûka gwâni omu kuzimu,

orhankanaziga omwîra wâwe abolera omu nshinda.

11 Wanyêreka enjira y'akalamo,

obwimâna bw'amasîma omu kubona obusù bwâwe,

ekulyo kwâwe, mwîshingo gw'ensiku n'amango.

Psalms 16

מִכְתָּם לְדָוִד שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי־חָסִיתִי בָּךְ׃ אָמַרְתְּ לַיהוָה אֲדֹנָי אָתָּה טוֹבָתִי בַל־עָלָיִךְ׃ לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ הֵמָּה
וְאַדִּירֵי כָּל־חֶפְצִי־בָם׃ יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם אַחֵר מָהָרוּ בַּל־אַסִּיךְ נִסְכֵּיהֶם מִדָּם וּבַל־אֶשָּׂא אֶת־שְׁמוֹתָם עַל־שְׂפָתָי׃ יְהוָה
מְנָת־חֶלְקִי וְכוֹסִי אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי׃ חֲבָלִים נָפְלוּ־לִי בַּנְּעִמִים אַף־נַחֲלָת שָׁפְרָה עָלָי׃ אֲבָרֵךְ אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר
יְעָצָנִי אַף־לֵילוֹת יִסְּרוּנִי כִלְיוֹתָי׃ שִׁוִּיתִי יְהוָה לְנֶגְדִּי תָּמִיד כִּי מִימִינִי בַּל־אֶמּוֹט׃ לָכֵן | שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי
אַף־בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח׃ כִּי | לֹא־תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא־תִתֵּן חֲסִידְךָ לִרְאוֹת שָׁחַת׃ תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים שֹׂבַע
שְׂמָחוֹת אֶת־פָּנֶיךָ נְעִמוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח׃

17

OLULANGA LWA 16 (17): Omulenge gw'omwêru-kwêru odwîrhe walibuzibwa buzira kumanya ecirhumire

1 Musengero. Gwa Daudi.

Yâgirwa Nyamuzinda, oyumvîrhize omwêru-kwêru,

oyumve endûlû yâni; orhege okurhwîri,

oyumvîrhize omusengero gwâni

gwahubuka omu kanwa karhalyalyanya.

2 Olubanja lwâni lutwîrwe embere zâwe;

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amasù gâwe gabwîne oku ndi mwêru-kwêru.

[3] Wanalola omu ntimanya z'omurhima gwâni onantangule budufu;

wanantangula: orhankambonamwo bubî.

[4] Akanwa kani karhakola maligo nka kula abantu bajira;

oluderho lw'ekanwa kani nàlulanzire.

[5] Olugendo lwâni lurharhenga omu njira z'amarhegeko gâwe,

ntà mango amagulu gâni gajajâba.

[6] Nkulakire, kulya kubà onyumva,

Yâgirwa Nnâmahanga; ontege okurhwîri,

oyumve eci naderha.

[7] Oyêrekane obwonjo bwâwe,

we ciza abalongeza olwakiro omukulyo kwâwe;

obalîkûze oku babisha bâbo.

[8] Onnange nka mbonyi y'isù,

onfulike omu kwaha kwâwe.

[9] Onfulike emihera ekàntindibuza;

ondîkûze oku bashombanyi bani bangosire bakàlonza okunyîrha.

[10] Amashushi gàbafunisire emirhima;

akanwa kâbo nderho za bucîbone kaderha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Badwîrhe banyunja banakola bangosire;

banniolire amasù mpu bannambike oku idaho

[12] Owababona anamanya mpu ntale elingûzize ensimba yalya

mpu cana ca ntale cishurhamire omu bulambo bwâco.

[13] Baduka Nyakasane, omujeyo, omushurhe oku idaho;

n'engôrho yâwe olîkûze obuzîne bwâni omu maboko g'Òmuhera.

[14] Okuboko kwâwe kundikûze kuli eyo mifu, Yâgirwa Nyakasane,

bulya eyo mifu ecigabi câbo c'obuzîne côshi eco en'igulu.

Enda câbo oziyunjuze n'ebi wàbabikiraga,

abâna bâbo bayigurhe, basigîre abinjikulu bâbo ebisigaliza.

[15] Niehe omu bushinganyanya, nayishibona obusù bwâwe;

aha kuzûka, nyishiyigurha nkusinzakwo.

Psalms 17

1תְּפִלָּה לְדָוִד שִׁמְעָה יְהוָה | צֶדֶק הַקְשִׁיבָה רִנָּתִי הַאֲזִינָה תְּפִלָּתִי בְּלֹא שִׂפְתֵי מִרְמָה: 2מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא עֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים: 3בָּחַנְתָּ לִבִּי | פָּקַדְתָּ לַּיְלָה צְרַפְתַּנִי בַל־תִּמְצָא זַמֹּתִי בַּל־יַעֲבָר־פִּי: 4לִפְעֻלּוֹת אָדָם בִּדְבַר שְׂפָתֶיךָ אֲנִי שָׁמַרְתִּי אָרְחוֹת פָּרִיץ: 5תָּמֹךְ אֲשֻׁרַי בִּמְעַגְלוֹתֶיךָ בַּל־נָמוֹטוּ פְּעָמָי: 6אֲנִי־קְרָאתִיךָ כִּי־תַעֲנֵנִי אֵל הַט־אָזְנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי: 7הַפְלֵה חֲסָדֶיךָ מוֹשִׁיעַ חוֹסִים מִמִּתְקוֹמְמִים בִּימִינֶךָ: 8שָׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת־עָיִן בְּצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנִי: 9מִפְּנֵי רְשָׁעִים זָוּ שֹׁדְדוּנִי אֹיְבֵי בְּנֶפֶשׁ יַקִּיפוּ עָלָי: 10חֶלְבָּמוֹ סָגָרוּ פִּימוֹ דִּבְּרוּ בְּגַאֲוָת: 11אֲשֻׁרֵינוּ עַתָּה סְבָבוּנִי עֵינֵיהֶם יָשִׁיתוּ לִנְטוֹת בָּאָרֶץ: 12דְּמוּנוֹ כָּאַרְיֵה יִכְסֹוף לִטְרֹוף וְכִכְפִיר יֹשֵׁב בְּמִסְתָּרִים: 13קוּמָה יְהוָה קַדְּמָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

פָּנָיו הַכְרִיעֵהוּ פַּלְטָה נַפְשִׁי מֵרָשָׁע חַרְבֶּךָ׃ 14 מִמְתִים יָדְךָ | יְהוָה מִמְתִּים מֵחֶלֶד חֶלְקָם בַּחַיִּים וְצִפִינְךָ תְּמַלֵּא בִטְנָם
יִשְׂבְּעוּ בָנִים וְהִנִּיחוּ יִתְרָם לְעוֹלְלֵיהֶם׃ 15 אֲנִי בֶּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָנֶיךָ אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ׃

18

OLULANGA LWA 17 (18): Omunkwa gwa mwâmi Daudi

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lwa Daudi, mwambali wa Nyamuzinda, àyimbiraga Nyakasane ebinwa by'olu lwimbo amango Nnâmahanga àmulikuzagya omu maboko g'abânzi bâge n'aga Saulu.*

[2] Anaciderha, erhi: Nkusîma Nyamuzinda, we misî yâni;

[3] Nyakasane, we lwâla nsimikirakwo, we lugerêro lwâni, we mufungizi wâni. Nyamuzinda Nnâhamwirhu, we lwâla nyàkiramwo; we mpenzi yâni, w'ihembe ly'obucire bwâni, we lugerêro lwâni.

[4] Nàlakire Nyamuzinda, olya okayâgirwa! andikûza oku bashombanyi bani.

[5] Emigozi y'olufu yanziriringa, enyîshi z'omu kuzimu zanyôbohya.

[6] Emigozi y'omu kuzimu yanzunguluka, emirhego y'olufu yangorha.

[7] Omu malibuko gâni nàlakira Nyakasane, nàyambaza Nyamuzinda Nnâhamwirhu; àyumva izù lyâni omu bwâmi bwâge n'omulenge gwâni gwàhika omu marhwîri gâge.

[8] Igulu lyànacidirhimana lyàgeramwo omusisi, ensimikiro y'entondo yàdundagana, yàdirhimana kulya kubà anakunîre.

[9] Omugî gwàtumbûka omu mazûlu gâge, engulumira y'omuliro omu kanwa kâge, amakala g'amasese gàmurhengamwo.

[10] Anaciyiînamya amalunga, àyandagala, ecitu ciru ciru aha magulu gâge.

[11] Ashonerakwo kerubi, àbalala, ajà alembêra oku byubi by'empûsi.

[12] Anacijira omwizimya gwàshuba cishûli câge, ecirâlo câge gwo mwizimya gw'amûshi n'ebitù biru biru.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] Obulangashane bwàmoleka embere zâge, n'ebitù byàhirigirha, byàrhenga-mwo olubula n'amakala g'amasese.

[14] Obwo Nyamuzinda ànacilaza emalunga, n'izù ly'Ow'enyanya lyàyumvîkana

[15] Anacilasha emyampi yâge, àbashandabanya, àlîka emilazo yâge, àbalibisa.

[16] Okuhandi enshôko z'amîshi zàbonekana, n'ebiriba igulu lisimikirakwo byàfûnuka, erhi mirongwe yâwe erhuma, Yâgirwa Nyakasane, erhi mûka gw'obukunizi gw'omu izûlu lyâwe gurhuma.

[17] Anacilambûla okuboko kwâge kurhenga enyanya, àngwârha, ànkûla aha amîshi gazungulira.

[18] Anciza omu maboko g'omushombanyi mudârhi, andikûza oku banzi bani bandusha misî.

[19] Bantêra olusiku lw'obuhanya, ci Nyakasane àshuba lwegemero lwâni.

[20] Anfumya, àmpêka ahagalihire; ànciza, bulya kurhonya antonya.

[21] Nyakasane ànjirire nk'oku obushinganyanya bwâni bukwânîne, ampembera obucêse bw'amaboko gâni.

[22] Bulyala nàshimbire enjira za Nyakasane, ntanahemukaga nti ngomere Nnâhamwirhu Nyamuzinda.

[23] Amarhegeko gâge gôshi gayôrha gamba ebusù, n'obulonza bwâge ntaleka kwabujira.

[24] Mba mwimâna embere zâge, nnancilanga oku kubî.

[25] Naye Nyakasane ànjirire nk'oku obushinganyanya bwâni bunakwânîne. angerera oku bucêse bw'amaboko gâni omu masù gâge.

[26] N'òmuntu mwinjà obà mwinjà, n'omwimâra obà mwimâna.

[27] Obà mwêru-kwêru n'omwêru-kwêru, ci endyâlya kuyengehula oyiyengehula.

[28] Neci we ciza olubaga lw'abîrhôhye, onahonye amasù g'abacîbona.

[29] We kamole kani, Yâgirwa Nyakasane, Nnâhamwirhu Nyamuzinda ye molckera omwizimya gw'amasù gâni.

[30] Bulya n'oburhabâle bwâwe nangere omu lugamba lw'abânzi ! na nka rhuli rhwêne

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nnâhamwirhu Nyamuzinda nambalale olugurhu.

[31] Enjira ya Nyamuzinda ebà nyimâna, n'akanwa ka Nyakasane karhabàmwo kubirhi; abà mpenzi ya ngasi omuyàkiraho.

[32] Ndigi oli Nyamuzinda aha nyuma za Nyakasane, Ndi oli lwâla aha nyuma za Nnâhamwirhu Nyamuzinda?

[33] Ye Nyamuzinda onzibuhya, ye yumanyanya enjira yâni.

[34] Ye lembuhya amagulu gâni nk'ag'enshagarhi, ananyimanze omu malunga.

[35] Ye yigîriza enfune zâni okulwa, n'amaboko gâni okufôla omuherho gw'amarhale.

[36] Wàmpire empenzi yâwe eciza, wànangwârha n'okuboko kwâwe kulyo; wankuza n'okubukombêzi bwâwe.

[37] Olugendo lwâni wàlugalihiza enjira, n'amagulu gâni garhajajâba.

[38] Nàshimbulula abashombanyi bani, mbagwanyanye ntâgaluke ntajibahungumula.

[39] Nàbashûrha bayabirwe kuyimanga, bâhirima aha magulu gâni

[40] Wanzibuhize omu ntambala, engabo zàli zintezire wazifunyira omu masù gâni.

[41] Abashombanyi bani wabayandûkakwo, bàmpindulira omugongo; abânzi bani nàbaherêrekeza

[42] Bànacihamagala, ci barhabonaga owankabaciza; bàyakûza Nyakasane, àrhabashuzagya!

[43] Nàbatuntuma nka katulo kayehulwa n'empûsi, nàbakandagira nka bajondo b'omu njira.

[44] Wancizize obugoma bw'olubaga, wananyi:mika mwâmi w'amashanja, abantu ntàli nyishigi bànshiga.

[45] Abâna b'abantu b'ihanga bàndimiriza, bakayumva akanwa kani ho na halya banakajira.

[46] Abâna b'abantu b'ihanga bahirimire, barhenga omu birâlo bàli bayàkiremwo erhi badwîrhe bajuguma.

[47] Ayâgirwe Nyakasane, luyâgirwe Olwâla lwâni, aj'irenge Nyamuzinda, Muciza wâni.

[48] Nyamuzinda ompôlera, ye lambika amashanja g'abantu aha magulu gâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[49] We ndikûza oku babisha bani, onarhume nahima engabo zintêzire; onandikûze oku muntu w'ebikanyâli.

[50] Neci, nâni nàkâderha irenge lyâwe omu mashanja, Nyakasane, nâkayimba izîno lyâwe.

[51] We rhuma mwami wâwe ahima okusômerine, onarhonya omushîgwa amavurha wâwe, ye Daudi n'iburha lyâge omu myâka n'emyâka.

Psalms 18

לַמְנַצֵּחַ | לְעֶבֶד יְהוָה לְדָוִד אֲשֶׁר דִּבֶּר | לַיהוָה אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם הִצִּיל־יְהוָה אוֹתוֹ מִכַּף כָּל־אֹיְבָיו
וּמִיַּד שָׁאוּל: וַיֹּאמַר אֶרְחָמְךָ יְהוָה חִזְקִי: יְהוָה | סַלְעִי וּמְצוּדָתִי וּמְפַלְטִי אֵלִי צוּרִי אֶחֱסֶה־בּוֹ מָגִנִּי וְקֶרֶן־יִשְׁעִי
מִשְׂגַּבִּי: מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמִן־אֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ: אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וְנַחֲלֵי בְלִיַּעַל יבעתוני יְבַעֲתוּנִי: חֶבְלֵי שְׁאוֹל סְבָבוּנִי
קִדְּמוּנִי מֹוקְשֵׁי מָוֶת: בַּצַּר־לִי | אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל־אֱלֹהַי אֲשַׁוֵּעַ יִשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ קוֹלִי וְשַׁוְעָתִי לְפָנָיו | תָּבוֹא
בְאָזְנָיו: וַתִּגְעַשׁ וַתִּרְעַשׁ | הָאָרֶץ וּמוֹסְדֵי הָרִים יִרְגָּזוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כִּי־חָרָה לוֹ: עָלָה עָשָׁן | בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ־מִפִּיו תֹּאכֵל
גֶּחָלִים בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ: וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו: וַיִּרְכַּב עַל־כְּרוּב וַיָּעָף וַיֵּדֶא עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ: יָשֶׁת
חֹשֶׁךְ | סִתְרוֹ סְבִיבוֹתָיו סֻכָּתוֹ חֶשְׁכַת־מַיִם עָבֵי שְׁחָקִים: מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ עָבָיו עָבְרוּ בָּרָד וְגַחֲלֵי־אֵשׁ: וַיַּרְעֵם בַּשָּׁמַיִם
| יְהוָה וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קֹלוֹ בָּרָד וְגַחֲלֵי־אֵשׁ: וַיִּשְׁלַח חִצָּיו וַיְפִיצֵם וּבְרָקִים רָב וַיְהֻמֵּם: וַיֵּרָאוּ | אֲפִיקֵי מַיִם וַיִּגָּלוּ
מוֹסְדוֹת תֵּבֵל מִגַּעֲרָתְךָ יְהוָה מִנִּשְׁמַת רוּחַ אַפֶּךָ: יִשְׁלַח מִמָּרוֹם יִקָּחֵנִי יַמְשֵׁנִי מִמַּיִם רַבִּים: יַצִּילֵנִי מֵאֹיְבִי עָז
וּמִשֹּׂנְאַי כִּי־אָמְצוּ מִמֶּנִּי: יְקַדְּמוּנִי בְיוֹם־אֵידִי וַיְהִי־יְהוָה לְמִשְׁעָן לִי: וַיּוֹצִיאֵנִי לַמֶּרְחָב יְחַלְּצֵנִי כִּי חָפֵץ
בִּי: יִגְמְלֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי כְּבֹר יָדַי יָשִׁיב לִי: כִּי־שָׁמַרְתִּי דַּרְכֵי יְהוָה וְלֹא־רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהָי: כִּי כָל־מִשְׁפָּטָיו לְנֶגְדִּי
וְחֻקָּתָיו לֹא־אָסִיר מֶנִּי: וָאֱהִי תָמִים עִמּוֹ וָאֶשְׁתַּמֵּר מֵעֲוֹנִי: וַיָּשֶׁב־יְהוָה לִי כְּצִדְקִי כְּבֹר יָדַי לְנֶגֶד
עֵינָיו: עִם־חָסִיד תִּתְחַסָּד עִם־גִּבֹּר תָּמִים תִּתַּמָּם: עִם־נָבָר תִּתְבָּרָר וְעִם־עִקֵּשׁ תִּתְפַּתָּל: כִּי־אַתָּה עַם־עָנִי
תוֹשִׁיעַ וְעֵינַיִם רָמוֹת תַּשְׁפִּיל: כִּי־אַתָּה תָּאִיר נֵרִי יְהוָה אֱלֹהַי יַגִּיהַּ חָשְׁכִּי: כִּי־בְךָ אָרֻץ גְּדוּד וּבֵאלֹהַי
אֲדַלֶּג־שׁוּר: הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת־יְהוָה צְרוּפָה מָגֵן הוּא | הַחֹסִים בּוֹ: כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי
צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ: הָאֵל מַאַזְּרֵנִי חָיִל וַיִּתֵּן תָּמִים דַּרְכִּי: מְשַׁוֶּה רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת וְעַל בָּמֹתַי יַעֲמִידֵנִי: מְלַמֵּד יָדַי
לַמִּלְחָמָה וְנִחֲתָה קֶשֶׁת־נְחוּשָׁה זְרוֹעֹתָי: וַתִּתֶּן־לִי מָגֵן יִשְׁעֶךָ וִימִינְךָ תִסְעָדֵנִי וַעֲנוָתְךָ תַרְבֵּנִי: תַּרְחִיב צַעֲדִי
תַּחְתָּי וְלֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָּי: אֶרְדְּפָה אוֹיְבַי וְאַשִּׂיגֵם וְלֹא־אָשׁוּב עַד־כַּלּוֹתָם: אֶמְחָצֵם וְלֹא־יֻכְלוּ קוּם יִפְּלוּ תַּחַת
רַגְלָי: וַתְּאַזְּרֵנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתָּי: וְאֹיְבַי נָתַתָּה לִּי עֹרֶף וּמְשַׂנְאַי אַצְמִיתֵם: יְשַׁוְּעוּ וְאֵין־מוֹשִׁיעַ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עַל־יְהוָה וְלֹא עָנָם: 43וָאֶשְׁחָקֵם כְּעָפָר עַל־פְּנֵי־רוּחַ כְּטִיט חוּצוֹת אֲרִיקֵם: 44תְּפַלְּטֵנִי מֵרִיבֵי עָם תְּשִׂימֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם
עַם לֹא־יָדַעְתִּי יַעַבְדוּנִי: 45לִשְׁמַע אֹזֶן יִשָּׁמְעוּ לִי בְּנֵי־נֵכָר יְכַחֲשׁוּ־לִי: 46בְּנֵי־נֵכָר יִבֹּלוּ וְיִחְרְגוּ
מִמִּסְגְּרוֹתֵיהֶם: 47חַי־יְהוָה וּבָרוּךְ צוּרִי וְיָרוּם אֱלוֹהֵי יִשְׁעִי: 48הָאֵל הַנּוֹתֵן נְקָמוֹת לִי וַיַּדְבֵּר עַמִּים תַּחְתָּי: 49מְפַלְטִי
מֵאֹיְבָי אַף מִן־קָמַי תְּרוֹמְמֵנִי מֵאִישׁ חָמָס תַּצִּילֵנִי: 50עַל־כֵּן | אוֹדְךָ בַגּוֹיִם | יְהוָה וּלְשִׁמְךָ אֲזַמֵּרָה: 51מַגְדִּל ׀ יְשׁוּעוֹת
מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה חֶסֶד | לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם:

19

OLULANGA LWA 18 (19): Nyamubâho Izûba ly'obushinganyanya

1 Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lulanga. Lwa Daudi.

2 Amalunga gaganìra irenge lya Nyamuzinda, n'enkuba aderha emikolo y'eminwe yâge.

3 Olusiku lushambalira olundi lusiku, n'obudufu bubwîra obundi budufu.

4 Lirhali iderha birhanali binwa, izù lyabyo lyankabula bwayumvibwa:

5 Izù lyabyo lilumìre igulu lyôshi, n'enderho zâbo zihisire ngasi aha igulu lihekera. Eyo nyanya yo àyûbakaira izûba icûmbi,

6 Nalyo, nka muhya-mulume warhenga omu k'obuhya, lisîma okushimba enjira yalyo nka ntwâli.

7 Lishoshokera oku mpekà y'emalunga, lihike bulibirha oku yindi mpekà, na ntâco cankacifulika idûrhu lyalyo.

8 Amarhegeko ga Nyamuzinda gabà mimâna, gazibuhya omurhima; akanwa ka Nyamuzinda kabâ k'okuli, kabwîriza ecidâga obugula.

9 Amarhegeko ga Nyamuzinda gashingânîne, gasîmisa omurhima akanwa ka Nyamuzinda kulangashana kalangashana, kabâ kamole k'amasù.

10 Okurhînya Nyakasane bubâ bucêse, kuyôrha ensiku n'amango; emmanja za Nyakasane zibâ z'okuli zôshi zôshi zishingânîne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Zanacifinjwa kulusha amasholoo kulusha amasholo gacìre bwenêne; galushire obûci obununu, ciru n'enshongôle y'obûci.

[12] Naye mwambali wâwe go gamuyigîriza, kali kamalo kanene okugashimba.

[13] Ndi wankamanya amabî gâge? Ombabalire ngasi bubî bucînfulisiremwo.

[14] Obucîbone nabwo obulangekwo mwambali wâwe, bulek'impîma! Ntyo mbè muntu mwimàna, na mwêru-kwêru oku caha cinene.

[15] Mâshi enderho z'ekanwa kani zikusimise, n'entimanya z'omu murhima gwâni embere zâwe, Nyakasane Nyamuzinda, ntebo yâni na Muciza wâni.

Psalms 19

1 לַמְנַצֵּחַ מִזְמ֥וֹר לְדָוִ֑ד: 2 הַשָּׁמַ֥יִם מְסַפְּרִ֗ים כְּב֣וֹד־אֵ֑ל וּמַעֲשֵׂ֖ה יָדָ֣יו מַגִּ֣יד הָרָקִֽיעַ: 3 יוֹם֮ לְי֪וֹם יַבִּ֫יעַ אֹ֥מֶר וְלַ֥יְלָה לְלַ֑יְלָה
יְחַוֶּה־דָּֽעַת: 4 אֵ֤ין־אֹ֨מֶר֙ וְאֵ֣ין דְּבָרִ֔ים בְּלִ֥י נִשְׁמָ֖ע קוֹלָֽם: 5 בְּכָל־הָאָ֣רֶץ ׀ יָצָ֣א קַוָּ֑ם וּבִקְצֵ֥ה תֵבֵ֝֗ל מִלֵּיהֶ֥ם לַשֶּׁ֥֫מֶשׁ
שָׂ֭ם־אֹ֣הֶל בָּהֶ֑ם: 6 וְה֥וּא כֶ֝חָתָ֗ן יֹצֵ֥א מֵחֻפָּת֑וֹ יָ֝שִׂ֗ישׂ כְּגִבּ֥וֹר לָר֑וּץ אֹֽרַח: 7 מִקְצֵ֣ה הַשָּׁמַ֣יִם ׀ מוֹצָאֹ֗ו וּתְקוּפָתוֹ֮ עַל־קְצוֹתָ֪ם
וְאֵ֣ין נִסְתָּ֣ר מֵחַמָּתֹ֑ו: 8 תּוֹרַ֣ת יְ֭הוָה תְּמִימָ֑ה מְשִׁ֖יבַת נָ֣פֶשׁ עֵד֣וּת יְהוָ֔ה נֶאֱמָנָ֥ה מַחְכִּ֝֗ימַת פֶּֽתִי: 9 פִּקּוּדֵ֣י יְ֭הוָה יְשָׁרִ֑ים
מְשַׂמְּחֵי־לֵ֗ב מִצְוַ֣ת יְהוָ֣ה בָּ֭רָה מְאִירַ֣ת עֵינָֽיִם: 10 יִרְאַ֣ת יְ֭הוָה טְהוֹרָ֣ה עוֹמֶ֣דֶת לָעַ֑ד מִשְׁפְּטֵי־יְהוָ֥ה אֱ֝מֶ֗ת צָדְק֥וּ
יַחְדָּֽו: 11 הַנֶּחֱמָדִ֣ים מִזָּ֣הָב ׀ וּמִפַּ֣ז רָ֑ב וּמְתוּקִ֥ים מִ֝דְּבַ֗שׁ וְנֹ֣פֶת צוּפִֽים: 12 גַּם־עַבְדְּךָ֥ נִזְהָ֖ר בָּהֶ֑ם בְּשָׁמְרָ֖ם עֵ֣קֶב
רָֽב: 13 שְׁגִיא֥וֹת מִֽי־יָ֝בִ֗ין מִנִּסְתָּר֥וֹת נַקֵּ֑נִי: 14 גַּם֮ מִזֵּדִ֪ים ׀ חֲשֹׂךְ֮ עַבְדֶּ֪ךָ אַל־יִמְשְׁל֫וּ־בִ֥י אָ֭ז אֵיתָ֣ם וְנִקֵּ֑יתִי מִפֶּ֖שַׁע
רָֽב: 15 יִהְי֤וּ לְרָצ֨וֹן ׀ אִמְרֵי־פִ֡י וְהֶ֤גְיוֹן לִבִּ֗י לְפָנֶ֫יךָ֥ יְהוָ֥ה צוּרִ֑י וְגֹאֲלִֽי׃

20

OLULANGA LWA 19 (20): Nyamuzin4a aciza mwâmi

[1] Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lulanga. Lwa Daudi.

[2] Mâshi Nyakasane akuyumvîrhize omu lusiku lw'amalibuko, izîno lya Nyamuzinda wa Yakôbo likulange!

[3] Akurhumire oburhabâle kurhenga ebwâmi bwâge butagatîfu anakulange kurhenga e Siyoni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[4] Ayibuke entiìlo zâwe zôshi, anasime enterekêro yâwe.

[5] Akushobòze eci omurhima gwâwe gucìfinja, anakurhabâle obone ehi olonza hyôshi.

[6] Mâshi rhucîshingire okuhimana kwâwe, rhunashurhire izîno lya Nnâhamwirhu Nyamuzinda engoma. Nyakasane ayumvîrhize ensengero zâwe zôshi!

[7] Lero nkola mmanyire oku Nyakasane aciza omushîgwa-mavurha wâge; kurhenga ebwâmi bwâge butagatîfu bw'omu malunga amuyumvîrhiza, omu kurhwalihya okuboko kwâge mpu kuhimane.

[8] Baguma ngâle zâbo bacìkubagira, abandi endogomi zâbo; rhwehe izîno lya Nyakasane Nnâhamwirhu Nyamuzinda lyo rhucìkuba gira!

[9] Bôhe bahimirwe banahirima, nîrhu rhuli bwimanga rhunazibuhire!

[10] Nyakasane, fungira mwâmi; orhuyumvîrhize olusiku rhwakubirikira.

Psalms 20

לַמְנַצֵּחַ מִזְמ֥וֹר לְדָוִֽד׃ יַעַנְךָ֣ יְ֭הוָה בְּי֣וֹם צָרָ֑ה יְ֝שַׂגֶּבְךָ֗ שֵׁ֣ם | אֱלֹהֵ֣י יַעֲקֹֽב׃ יִשְׁלַֽח־עֶזְרְךָ֥ מִ֝קֹּדֶ֗שׁ וּמִצִּיּ֥וֹן יִסְעָדֶֽךָּ׃ יִזְכֹּ֥ר
כָּל־מִנְחֹתֶ֑ךָ וְעוֹלָ֥תְךָ֖ יְדַשְּׁנֶ֣ה סֶּ֑לָה׃ יִתֶּן־לְךָ֥ כִלְבָבֶ֑ךָ וְ֝כָל־עֲצָתְךָ֗ יְמַלֵּ֥א׃ נְרַנְּנָ֥ה | בִּֽישׁוּעָתֶ֑ךָ וּבְשֵׁ֥ם־אֱ֝לֹהֵ֗ינוּ נִדְגֹּ֥ל יְמַלֵּ֥א
יְהוָ֥ה כָּל־מִשְׁאֲלוֹתֶֽיךָ׃ עַתָּ֤ה יָ֭דַעְתִּי כִּ֤י הוֹשִׁ֣יעַ | יְהוָ֣ה מְשִׁיחֹ֑ו יַ֝עֲנֵ֗הוּ מִשְּׁמֵ֣י קָדְשׁ֑וֹ בִּגְבֻר֥וֹת יֵ֝שַׁ֗ע יְמִינֽוֹ׃ אֵ֭לֶּה בָּרֶ֣כֶב
וְאֵ֣לֶּה בַסּוּסִ֑ים וַאֲנַ֥חְנוּ | בְּשֵׁ֖ם־יְהוָ֣ה אֱלֹהֵ֣ינוּ נַזְכִּֽיר׃ הֵ֭מָּה כָּרְע֣וּ וְנָפָ֑לוּ וַ֝אֲנַ֗חְנוּ קַ֣מְנוּ וַנִּתְעוֹדָֽד׃ יְהוָ֥ה הוֹשִׁ֑יעָה
הַ֝מֶּ֗לֶךְ יַעֲנֵ֥נוּ בְיוֹם־קָרְאֵֽנוּ׃

21

OLULANGA LWA 20 (21): Okuvuga omunkwa oku minjà Nyakasane àjirire mwâmi

1 Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lulanga. Lwa Daudi.

[2] Yâgirwa Nyakasane, mwâmi adwîrhe acishingira emisî yâwe, oburhabâle bwâwe bumuyunjuzize mwîshingo.

[3] Wàmushobòzize eci omurhima gwâge gucîfinja, orhanabulaga bwayumvîrhiza omusengero

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gw'akanwa kâge.

[4] Wanacimuha obwangà burhajirwa na wundi, wamuyambika ishungwè ly'amasholo oku irhwe.

[5] Akushenga obuzîne, wamuhâbwo, wayûshûla ensikµ z'akalamo kâge kuhika ensiku n'amango.

[6] Oku burhabâle bwâwe irenge lyâge liri linji, wàmuhire obukuze n'obulangashane.

[7] Neci, wàmuhire obwangà bw'ensiku n'amango, wamusîmîsa n'obusìme bw'omu masù gâwe.

[8] Bulya mwâmi acîkwîkubagire Nyakasane, arhankahuligana kulya kubà arhabirwe n'enshôkano y'Ow'Enyanya.

[9] Okuboko kwâwe kwâhika oku bashombanyi bôshi, okulyo kwâwe kwâgwârha abânzi bâwe bôshi.

[10] Wàbajira nka cibêye cayaka olusiku waciyêrekana, Nyakasane abaherêrekeza omu bukunizi bwâge; n'omuliro gwabâmirangusa.

[11] Iburha lyâbo waliherêrekeza en'igulu, n'ishanja lyâbo wâlikaga omu bâna b'abantu.

[12] Ciru bankaja migâbo y'okukujira kubî, ciru bankajira amenge, barhankakuhasha.

[13] Neci, wàbalibisa, wabafôlera omuherho gwâwe.

[14] Baduka, Nyakasme, omu buhashe bwâwe: rhuyimbe rhunakuze oburhwâli bwâwe.

ms Psalms 21

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: יְהוָה בְּעָזְּךָ יִשְׂמַח־מֶלֶךְ וּבִישׁוּעָתְךָ מַה־יָּגֵיל מְאֹד: תַּאֲוַת לִבּוֹ נָתַתָּה לּוֹ וַאֲרֶשֶׁת שְׂפָתָיו
בַּל־מָנַעְתָּ סֶּלָה: כִּי־תְקַדְּמֶנּוּ בִּרְכוֹת טוֹב תָּשִׁית לְרֹאשׁוֹ עֲטֶרֶת פָּז: חַיִּים | שָׁאַל מִמְּךָ נָתַתָּה לּוֹ אֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם
וָעֶד: גָּדוֹל כְּבוֹדוֹ בִּישׁוּעָתֶךָ הוֹד וְהָדָר תְּשַׁוֶּה עָלָיו: כִּי־תְשִׁיתֵהוּ בְרָכוֹת לָעַד תְּחַדֵּהוּ בְּשִׂמְחָה
אֶת־פָּנֶיךָ: כִּי־הַמֶּלֶךְ בּוֹטֵחַ בַּיהוָה וּבְחֶסֶד עֶלְיוֹן בַּל־יִמּוֹט: תִּמְצָא יָדְךָ לְכָל־אֹיְבֶיךָ יְמִינְךָ תִּמְצָא
שׂנְאֶיךָ: תְּשִׁיתֵמוֹ | כְּתַנּוּר אֵשׁ לְעֵת פָּנֶיךָ יְהוָה בְּאַפּוֹ יְבַלְּעֵם וְתֹאכְלֵם אֵשׁ: פִּרְיָמוֹ מֵאָרֶץ תְּאַבֵּד וְזַרְעָם מִבְּנֵי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אָדָם׃ 12כִּי־נָטוּ עָלֶיךָ רָעָה חָשְׁבוּ מְזִמָּה בַּל־יוּכָלוּ׃ 13כִּי תְשִׁיתֵמוֹ שֶׁכֶם בְּמֵיתָרֶיךָ תְּכוֹנֵן עַל־פְּנֵיהֶם׃ 14רוּמָה יְהוָה
בְּעֻזֶּךָ נָשִׁירָה וּנְזַמְּרָה גְּבוּרָתֶךָ׃

22

OLULANGA LWA 21 (22): Amalibuko n'obulangâlire bw'omushinganyanya

[1] Gwârhi omukulu w'abimbiza. Oku «burhwâli bw'omucêracêra. » Lulanga. Lwa Daudi.

[2] Yâgirwa Nyamuzinda, Nyamuzinda wâni, kurhi wandekêrire? Oli kuli n'omusengero n'omulenge gw'izù lyâni.

[3] Yâgirwa Nyamuzinda wâni, namalaka omulenge mûshi, orhananyumvîrhizi, nnandwîrhe nalira budufu, orhanatwa ihuzihuzi.

[4] Ociberire omu ndâro yâwe, mwo Israheli akuhêra irenge.

[5] We bâshakulûza balangâlire; bâkulangâlira, nâwe wâbaciza. [6] Erhi bàkuyakûza, bacira, erhi bacikwikubagira, barhacitulutûmbaga.

[7] Niehe ndi muvunyu, ntali muntu: ndi mugalugalu omu bîrhu, ndi ikundwe omu lubaga.

[8] Ngasi wambona erhi anangayaguza, abande ennani, adunde irhwe.

[9] Mpu: Nyakasane amucizagye, obwo ye akacîkubagira; amulwirage, bulya kuzigira amuzigira.

[10] Arhali wundi wankûlaga omu nda ya nyâma, ci wêne, wàndera n'omurhûla erhi ndi oku ibêre

[11] Kurhenga aha kuburhwa mba wâwe nieshi, wêne Nyamuzinda wâni kurhenga omu nda ya nyâma.

[12] Mâshi, orhanje kuli, obu narhindibuka, yegera hôfi, bulya ntagwêrhi murhabâzi.

[13] Ndi butumirhwa n'empanzi mwandu mwandu, ensimba z'e Bashâni zamànzunguluka.

[14] Zidwîrhe zanyânira emalanga, nka ntale yatula yanabinja mpu ndibwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 Namabulajika nka mîshi, namajonjolekana orhuvuha. Omurhima gwâni gwamâjonga nka
nsinde, gwamâhirigirha omu nda.

16 Namâyûmûka omumiro nk'isèsè, n'olulimi lwamânanìra ebiraka.

17 Orhubwa rhunzungulusire mwandu mwandu, omulongo gw'enkola-maligo guntèzire.
18 Bantuzire amaboko n'amagulu, banaganja orhuvaha rhwâni rhwôshi.

19 Badwirhage bampengûza, banammôlera amasù: emyambalo yâni bayigabanyire,
n'ecirondo câni baciyeshire cigole

20 Mâshi, Yâgirwa, orhacilegerere, okanye, ontabâle

21 Yâgirwa Nyamuzinda, obuzîne bwâni oburhenze oku ngôrho, omanye nankalumwa
n'akabwa.

22 Onkûle omu kanwa k'entale, n'obunyi bwâni oburhange oku mahembe g'embogo.

23 Nâlumiza irenge ly'izîno lyâwe ekarhî ka bene wîrhu, nnankukuze omu ndêko y'olubaga.

24 Mwe murhînya Nyakasane, kuzagyi ye, we iburha lya Yakôbo weshi, omuhe irenge. Iburha
ly'Israheli lyôshi limoyôbôhe.

25 Kulya kubà arhankengulaga, arhanàgayaguzagya omusengero gw'omunyi arhananfulikaga
obusù bwâge, ci erhi nkaz'imuyakûza, ànyumvîrhiza.

26 We nâkaziha irenge omu ndêko nkulu, nâjirire eciragâne embere z'abakurhînya.

27 Abakenyi nabo bâlya banayigurhe, n'abalongereza Nyakasane, kukuza bâmukuza,
emirhima yâbo elame ensiku n'amango.

28 Igulu lyôshi lyàkengêra Nyakasane, linabe ye lishiga, n'emilala y'amashanja gôshi
yâfukama embere zâge, emuharamye.

29 Bulya Nyakasane ye Nn'obwâmi, yêne ye Nyamwagirwa w'amashanja;

30 Yêne yêne baharâmya abayûbaka igulu n'abadwîrhe bajà omu idaho, bamuyunamire.

31 Iburha lyâni ye lyâkolera; Amashanja gânacibwirwe obwonjo bwa Nyakasane.

32 N'iburha lyâyisha libwirwe obushinganyanya bwâge, mpu: «Lolagi emikolo ya Nyakasane».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 22

1 לַמְנַצֵּחַ עַל־אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד: 2 אֵלִי אֵלִי לָמָה עֲזַבְתָּנִי רָחוֹק מִישׁוּעָתִי דִּבְרֵי שַׁאֲגָתִי: 3 אֱלֹהַי אֶקְרָא יוֹמָם
וְלָא תַעֲנֶה וְלַיְלָה וְלֹא־דוּמִיָּה לִי: 4 וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: 5 בְּךָ בָּטְחוּ אֲבֹתֵינוּ בָּטְחוּ וַתְּפַלְּטֵמוֹ: 6 אֵלֶיךָ
זָעֲקוּ וְנִמְלָטוּ בְּךָ בָטְחוּ וְלֹא־בוֹשׁוּ: 7 וְאָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא־אִישׁ חֶרְפַּת אָדָם וּבְזוּי עָם: 8 כָּל־רֹאַי יַלְעִגוּ לִי יַפְטִירוּ
בְשָׂפָה יָנִיעוּ רֹאשׁ: 9 גֹּל אֶל־יְהוָה יְפַלְּטֵהוּ יַצִּילֵהוּ כִּי חָפֵץ בּוֹ: 10 כִּי־אַתָּה גֹחִי מִבֶּטֶן מַבְטִיחִי עַל־שְׁדֵי אִמִּי: 11 עָלֶיךָ
הָשְׁלַכְתִּי מֵרֶחֶם מִבֶּטֶן אִמִּי אֵלִי אָתָּה: 12 אַל־תִּרְחַק מֶמֶּנִּי כִּי־צָרָה קְרוֹבָה כִּי־אֵין עוֹזֵר: 13 סְבָבוּנִי פָּרִים רַבִּים
אַבִּירֵי בָשָׁן כִּתְּרוּנִי: 14 פָּצוּ עָלַי פִּיהֶם אַרְיֵה טֹרֵף וְשֹׁאֵג: 15 כַּמַּיִם נִשְׁפַּכְתִּי וְהִתְפָּרְדוּ כָּל־עַצְמוֹתָי הָיָה לִבִּי כַּדּוֹנָג
נָמֵס בְּתוֹךְ מֵעָי: 16 יָבֵשׁ כַּחֶרֶשׂ | כֹּחִי וּלְשׁוֹנִי מֻדְבָּק מַלְקוֹחָי וְלַעֲפַר־מָוֶת תִּשְׁפְּתֵנִי: 17 כִּי סְבָבוּנִי כְּלָבִים עֲדַת
מְרֵעִים הִקִּיפוּנִי כָּאֲרִי יָדַי וְרַגְלָי: 18 אֲסַפֵּר כָּל־עַצְמוֹתָי הֵמָּה יַבִּיטוּ יִרְאוּ־בִי: 19 יְחַלְּקוּ בְגָדַי לָהֶם וְעַל־לְבוּשִׁי יַפִּילוּ
גוֹרָל: 20 וְאַתָּה יְהוָה אַל־תִּרְחָק אֱיָלוּתִי לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה: 21 הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד־כֶּלֶב יְחִידָתִי: 22 הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי
אַרְיֵה וּמִקַּרְנֵי רֵמִים עֲנִיתָנִי: 23 אֲסַפְּרָה שִׁמְךָ לְאֶחָי בְּתוֹךְ קָהָל אֲהַלְלֶךָּ: 24 יִרְאֵי יְהוָה | הַלְלוּהוּ כָּל־זֶרַע יַעֲקֹב
כַּבְּדוּהוּ וְגוּרוּ מִמֶּנּוּ כָּל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל: 25 כִּי לֹא־בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת עָנִי וְלֹא־הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו
שָׁמֵעַ: 26 מֵאִתְּךָ תְּהִלָּתִי בְּקָהָל רָב נְדָרַי אֲשַׁלֵּם נֶגֶד יְרֵאָיו: 27 יֹאכְלוּ עֲנָוִים | וְיִשְׂבָּעוּ יְהַלְלוּ יְהוָה דֹּרְשָׁיו יְחִי לְבַבְכֶם
לָעַד: 28 יִזְכְּרוּ | וְיָשֻׁבוּ אֶל־יְהוָה כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל־מִשְׁפְּחוֹת גּוֹיִם: 29 כִּי לַיהוָה הַמְּלוּכָה וּמֹשֵׁל
בַּגּוֹיִם: 30 אָכְלוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ | כָּל־דִּשְׁנֵי־אֶרֶץ לְפָנָיו יִכְרְעוּ כָּל־יוֹרְדֵי עָפָר וְנַפְשׁוֹ לֹא חִיָּה: 31 זֶרַע יַעַבְדֶנּוּ יְסֻפַּר לַאדֹנָי
לַדּוֹר: 32 יָבֹאוּ וְיַגִּידוּ צִדְקָתוֹ לְעַם נוֹלָד כִּי עָשָׂה:

23

OLULANGA LWA 22 (23): Lungere mwinjà

[1] Lulanga. Lwa Daudi. Nyakasane ye lungere onyabula, ntâco ndagirirekwo.

[2] Anampugire omu bulambo bw'akahasi kinja; anampise aha nshôko y'amîshi naluhûkira.

[3] Ho n'omurhima gwâni gwàbombêrera; Ye ndwîrhe omu njira nnungêdu; erhi izîno lyâge lirhuma.

[4] Ciru nankahonera omu kabanda k'omwizimya ntà mabî nyôbohire, bulya rhwembi rhunali. Akarhi kâwe n'obuhiri bwâwe bindi hôfi; byo bidwîrhe byantûliriza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Wanteganyiza ecibo c'ebiryo, erhi n'abashombanyi bani badwîrhe basinza. Irhwe lyâni wamàlibumba mavurha, n'akabêhè kani kayunjwîre cinyobwa.

[6] Iragi n'okuberwa binkulikire, ngasi lusiku lw'obuzîne bwâni. Omu mwa Nyakasane ncibêrire, ensiku n'amango.

Psalms 23

1מִזְמ֥וֹר לְדָוִ֗ד יְהוָ֥ה רֹ֝עִ֗י לֹ֣א אֶחְסָֽר׃ 2בִּנְא֣וֹת דֶּ֭שֶׁא יַרְבִּיצֵ֑נִי עַל־מֵ֖י מְנֻח֣וֹת יְנַהֲלֵֽנִי׃ 3נַפְשִׁ֥י יְשׁוֹבֵ֑ב יַ֝נְחֵ֗נִי בְּמַעְגְּלֵי־צֶ֥דֶק
לְמַ֥עַן שְׁמֽוֹ׃ 4גַּם֩ כִּי־אֵלֵ֨ךְ בְּגֵ֤יא צַלְמָ֗וֶת לֹא־אִ֭ירָא רָ֣ע כִּי־אַתָּ֣ה עִמָּדִ֑י שִׁבְטְךָ֖ וּמִשְׁעַנְתֶּ֣ךָ הֵ֣מָּה יְנַחֲמֻֽנִי׃ 5תַּעֲרֹ֣ךְ לְפָנַ֣י
שֻׁלְחָ֗ן נֶ֚גֶד צֹרְרָ֑י דִּשַּׁ֖נְתָּ בַשֶּׁ֣מֶן רֹאשִׁ֑י כּוֹסִ֖י רְוָיָֽה׃ 6אַךְ֩ טוֹב֨ וָחֶ֜סֶד יִרְדְּפ֣וּנִי כָּל־יְמֵ֣י חַיָּ֑י וְשַׁבְתִּ֥י בְּבֵית־יְ֝הוָ֗ה לְאֹ֣רֶךְ
יָמִֽים׃

24

OLULANGA LWA 23 (24): Obugashânize bw'okujà omu cirhînyiro

[1] Luanga. Lwa Daudi.

Igulu n'ebibamwo byôshi biba bya Nyakasane, Ye Nn'amahanga gôshi n'ebiremwa byago byôshi.

[2] Ye walijeberezagya oku ndêko y'enyanja, àliyûbaka analizibuhya oku maliba g'enyishi.

[3] Ndi wankarheremera oku ntondo ya Nyamuzinda, erhi ndi wankabêra omu bwâmi bwâge butagatîfu?

[4] Omuntu w'amaboko mêru-kwêru n'ow'omurhima gucire, olya orhahîra omurhima gwâge oku by'obunywesi, orhanalahira binyoma.

[5] Oyo ye wâgishwe na Nnâmahanga, anacîrànulirwe bwinjà na Nyakasane Muyôkozi wâge.

[6] Eryo lyo iburha ly'abamulonza, iburha ly'abalonza okubona obusù bwa Nyamuzinda wa Yakôbo.

[7] Mwe nyumvi, yimuki, yimuki, mwe nyumvi z'ensiku n'amango: hûndusi Mwâmi w'irenge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] «Ye ndi oyo Mwâmi w'irenge?» «Ye Nnâmahanga ciri-misî, ntwâli, ye Nyakasane ohima entambala.»

[9] Mwe nyumvi, yimuki, yimuki, mwe nyumvi z'ensiku n'amango, hûndusi mwâmi w'irenge.

[10] «Ye ndi oyo mwâmi w'irenge?» «Nyamuzinda w'Emirhwe: yêne ye mwâmi w'irenge.»

Psalms 24

לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ׃ מִי־יַעֲלֶה
בְהַר־יְהוָה וּמִי־יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ׃ נְקִי כַפַּיִם וּבַר־לֵבָב אֲשֶׁר | לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה׃ יִשָּׂא
בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ׃ זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים | רָאשֵׁיכֶם
וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים |
רָאשֵׁיכֶם וְשָׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה׃

25

OLULANGA LWA 24 (25): Omusengero omu malibuko

1 Lwa Daudi

Emund'oli yo nyêrekîze omurhima gwâni, Yâgirwa Nnâmahanga.

[2] Wène ncikubagîre: orhambonêsagya nshonyi, abashombanyi bani bakanacishinga.

[3] Bulyala omu bantu bacikwikubagira ntâye enshonyi zibumba, bo zàbumba balya bavuna n'olucâli akanwa badesire.

[4] Yâgirwa onanangule aha emirimbwa yâwe egera, onanyigîrize oku enjira zâwe zigenda.

[5] Ongeze omu njira y'okuli kwâwe onanyigîrize, bulya wêne we Nyamuzinda we na mufungizi wâni.

[6] Yâgirwa, kengêra obwonjo oyôrha obà; kengêra olukogo lwâwe lwa kurhenga mìra.

[7] Yâgirwa, orhagerêrezagya ebyâha najiraga erhi ndi murhò, onkengêre erhi nie Yâgirwa, obwonjo bwâwe n'obwinjà bwâwe burhumire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Nyakasane abà mwinjà abà na mwimàna co cinarhuma ahabûla Abanya-byâha.

[9] Abantu bîrhôhye omu njira y'obushinganyanya abageza, abacîrhôhya bo amanyîsa enjira yâge.

[10] Enjira za Nyakasane zôshi bubâ burhonyi n'oburhabesha, oku bantu bashimba omulagi gwâge n'amarhegeko gâge.

[11] Yâgirwa Nyakasane, izîno lyâwe lyôki lyarhuma wakûla ecâha câni, caluzire kuligo. [12] Ndi olyala orhìnya Nyakasane? Yêne àmubwîriza njira ehi acìshoga.

[13] Akolaga ayôrha ali mugale, n'iburha lyâge lihâbwe ecihugo.

[14] Nyakasane abamurhînya abajîsa mahwe, bo anayêreka ebi àli abalaganyize.

[15] Nyakasane yêne nyôrha ndolakwo, bulya yêne ye kûla amagulu gâni omu kasirha.

[16] Ndolakwo obwonjo bwâni bukugwarhe, Lolà oku ndi kahumba nnampanyâgire.

[17] Nkûla ogu mutula emurhima, onantenzemwo ebi bihamba.

[18] Lolà oku mpanyâgire, lolà oku mbabire, nkûlira n'ebyâha byâni byôshi.

[19] Langira abashombanyi bani: mpu baluga wâni! Ala n'enshombo bandwirhekwo!

[20] Olange iroho lyâni onandikûze, enshonyi zakanambumba namànakuyâkiraho.

[21] Okubà mwêru-kwêru n'okurhalyalyanya byo byananga, bulya we ncikubagire.

[22] Nnâmahanga mâshi, okûle Israheli omu mbaka alimwo zôshi.

Psalms 25

לְדָוִד אֵלֶיךָ יְהוָה נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃ 2אֱלֹהַי בְּךָ בָטַחְתִּי אַל־אֵבוֹשָׁה אַל־יַעַלְצוּ אֹיְבַי לִי׃ 3גַּם כָּל־קֹוֶיךָ לֹא יֵבֹשׁוּ יֵבֹשׁוּ
הַבּוֹגְדִים רֵיקָם׃ 4דְּרָכֶיךָ יְהוָה הוֹדִיעֵנִי אֹרְחוֹתֶיךָ לַמְּדֵנִי׃ 5הַדְרִיכֵנִי בַאֲמִתֶּךָ | וְלַמְּדֵנִי כִּי־אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׁעִי אוֹתְךָ
קִוִּיתִי כָּל־הַיּוֹם׃ 6זְכֹר־רַחֲמֶיךָ יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃ 7חַטֹּאות נְעוּרַי | וּפְשָׁעַי אַל־תִּזְכֹּר כְּחַסְדְּךָ
זְכָר־לִי־אַתָּה לְמַעַן טוּבְךָ יְהוָה׃ 8טוֹב־וְיָשָׁר יְהוָה עַל־כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ׃ 9יַדְרֵךְ עֲנָוִים בַּמִּשְׁפָּט וִילַמֵּד עֲנָוִים
דַּרְכּוֹ׃ 10כָּל־אָרְחוֹת יְהוָה חֶסֶד וֶאֱמֶת לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֵדֹתָיו׃ 11לְמַעַן־שִׁמְךָ יְהוָה וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב־הוּא׃ 12מִי־זֶה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הָאִישׁ יְרֵא יְהוָה יוֹרֶנּוּ בְּדֶרֶךְ יִבְחָר׃ 13נַפְשׁוֹ בְּטוֹב תָּלִין וְזַרְעוֹ יִירַשׁ אָרֶץ׃ 14סוֹד יְהוָה לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ
לְהוֹדִיעָם׃ 15עֵינַי תָּמִיד אֶל־יְהוָה כִּי הוּא־יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלָי׃ 16פְּנֵה־אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי־יָחִיד וְעָנִי אָנִי׃ 17צָרוֹת לְבָבִי
הִרְחִיבוּ מִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי׃ 18רְאֵה עָנְיִי וַעֲמָלִי וְשָׂא לְכָל־חַטֹּאותָי׃ 19רְאֵה־אוֹיְבַי כִּי־רָבּוּ וְשִׂנְאַת חָמָס
שְׂנֵאוּנִי׃ 20שָׁמְרָה נַפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אַל־אֵבוֹשׁ כִּי־חָסִיתִי בָּךְ׃ 21תֹּם־וָיֹשֶׁר יִצְּרוּנִי כִּי קִוִּיתִיךָ׃ 22פְּדֵה אֱלֹהִים
אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל צָרוֹתָיו׃

26

OLULANGA LWA 25 (26): Omusengero gw'omushinganyanya

We wantwîra olubanja Yâgirwa, bulya ntalyalyanya ntanadàndabagana, bulya Nyakasane ye nyôrha mpizirekwo omurhima.

[2] Ontangule, Yâgirwa, onyenje obone, onje emurhima, onanje omu nsiko, olole.

[3] Obwinjà bwâwe burhantenga omu masù, nâni niene ntarhenga omu njira y'okunali kwâwe.

[4] Ntatamala ahâli ababî, ntanaja omu ndêko y'endyâlya.

[5] Ntakwirirwa endêko y'enkola-maligo, ntatamala ahâli encuku.

[6] Obwêru-kwêru go mîshi ncîkalaba, ntanahwa ntakeya aha luhêro lwâwe, Nyamwagirwa.

[7] Kuderha nti inmanyîse irenge lyâwe n'obwâlagale nnamanyîse abandi ebisômerîne byâwe byôshi.

[8] Yâgirwa ntahimwa kurhonya eciriba c'enyumpa yâwe, n'ahantu irenge lyâwe lihanda. [9] Iroho lyâni orhaliganjiraga haguma n'ery'Abanya-byâha, n'obuzîne bwâni orhabuhiraga haguma n'abahuma omukò.

[10] Amaboko g'abôla oku gayunjwîre kubî, n'okulyo kwâbo kudwîrhe entûlo.

[11] Niehe mwo ngera omu njira y'obwêru-kwêru, ondikùze onambabalire.

[12] Okugulu kwâni njira ya cidekêra kuyimanziremwo, nâkazikuliza Nyakasane aha abantu bali.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 26

לְדָוִד ׀ שָׁפְטֵנִי יְהוָה כִּי־אֲנִי בְתֻמִּי הָלָכְתִּי וּבַיהוָה בָּטַחְתִּי לֹא אֶמְעָד׃ בְּחָנֵנִי יְהוָה וְנַסֵּנִי צָרְפָה כִלְיוֹתַי
וְלִבִּי׃ כִּי־חַסְדְּךָ לְנֶגֶד עֵינָי וְהִתְהַלַּכְתִּי בַּאֲמִתֶּךָ׃ לֹא־יָשַׁבְתִּי עִם־מְתֵי־שָׁוְא וְעִם נַעֲלָמִים לֹא אָבוֹא׃ שָׂנֵאתִי קְהַל
מְרֵעִים וְעִם־רְשָׁעִים לֹא אֵשֵׁב׃ אֶרְחַץ בְּנִקָּיוֹן כַּפָּי וַאֲסֹבְבָה אֶת־מִזְבַּחֲךָ יְהוָה׃ לַשְׁמִעַ בְּקוֹל תּוֹדָה וּלְסַפֵּר
כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ יְהוָה אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ׃ אַל־תֹּאֱסֹף עִם־חַטָּאִים נַפְשִׁי וְעִם־אַנְשֵׁי דָמִים
חַיָּי׃ אֲשֶׁר־בִּידֵיהֶם זִמָּה וְימִינָם מָלְאָה שֹׁחַד׃ וַאֲנִי בְתֻמִּי אֵלֵךְ פְּדֵנִי וְחָנֵּנִי׃ רַגְלִי עָמְדָה בְמִישׁוֹר בְּמַקְהֲלִים
אֲבָרֵךְ יְהוָה׃

27

OLULANGA LWA 26 (27): Oku muntu oli hôfi ha Nnâmahanga ntà côbà

1 Lwa Daudi

Nyakasane ye kamole ye na kucira kwâni: odi naciyôboha? Nyakasane ye lwakiro lwâni: odi wampiramwo ecikango?

2 Erhi enkola-maligo zaciyisha mpu zimmire mugumagumà, abo babisha banabe bo bahenanguka bajè oku idaho.

3 Ciru bakantulakwo entambala, ngwêrhe aha ncikubagire.

4 Kantu kaguma konene nsengire Nnawîrhu, kanali k'aka: nti mbere nâni omu bwâmi bwa Nyakasane ensiku zôshi z'obuzîne bwâni, lyo ncishingira oburhonyi bwa Nyakasane, ndole n'oku ndàro yâge.

5 Bulyala omu mwâge anfulika olusiku najakwo olubanja, yo ànfulika enyuma z'ecirhebo c'omu mwâge, anannengereze oku ibuye.

6 Nkolaga ndengerire oku nyanya z'ababisha bandi eburhambi. Niono nkola narherekêra omu mwâge enterekêro y'omwîshingo, nàyimbira Nyakasane nnamuzihire.

7 Nyakasane yumva oku nayakûza, mbera nâni obwonjo, oyumve oku nakubwîra. 8 Wêne omurhima gwâni guli-kwo, amaûu gâni wêne galonza, nti obusù bwâwe nâni mbulolekwo, Muciza.

9 Orhabunfulikaga orhanayôzagya mwambali wâwe omu burhe bwâwe, wêne we burhabâle

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwâni orhandikiriraga orhacidêkereraga, Nnâmahanga, Muciza wâni.

10 Ciru larha na nyâma bakandekêrera, Nnâmahanga yêhe arhakandeka. 11 Ondangûle enjira
zâwe, Yâgirwa, onampire omu njira edêkerîre, bulyala abanshombire ho bali.

12 Orhankwebaga omu nfune z'abashombanyi bani, bulyala abahàmirizi b'obunywesi bakola
bayimanzire, nie banayimangire barhanammirira marhi.

13 Ncikebirwe nti nâbà nciri omu igulu ly'abazîne, nambone oku Nyakasane kuhâna ahâna.

14 Osengere Nyakasane onazibuhe, ohire omurhima omu nda, onacikubagire Ye!

Psalms 27

לְדָוִד ׀ יְהוָה ׀ אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא יְהוָה מָעוֹז־חַיַּי מִמִּי אֶפְחָד׃ בִּקְרֹב עָלַי ׀ מְרֵעִים לֶאֱכֹל אֶת־בְּשָׂרִי צָרַי
וְאֹיְבַי לִי הֵמָּה כָשְׁלוּ וְנָפָלוּ׃ אִם־תַּחֲנֶה עָלַי ׀ מַחֲנֶה לֹא־יִירָא לִבִּי אִם־תָּקוּם עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ׃ אַחַת
| שָׁאַלְתִּי מֵאֵת־יְהוָה אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שִׁבְתִּי בְּבֵית־יְהוָה כָּל־יְמֵי חַיַּי לַחֲזוֹת בְּנֹעַם־יְהוָה וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ׃ כִּי יִצְפְּנֵנִי ׀
בְּסֻכֹּה בְּיוֹם רָעָה יַסְתִּרֵנִי בְּסֵתֶר אָהֳלוֹ בְּצוּר יְרוֹמְמֵנִי׃ וְעַתָּה יָרוּם רֹאשִׁי עַל אֹיְבַי סְבִיבוֹתַי וְאֶזְבְּחָה בְאָהֳלוֹ זִבְחֵי
תְרוּעָה אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה לַיהוָה׃ שְׁמַע־יְהוָה קוֹלִי אֶקְרָא וְחָנֵּנִי וַעֲנֵנִי׃ לְךָ ׀ אָמַר לִבִּי בַּקְּשׁוּ פָנַי אֶת־פָּנֶיךָ יְהוָה
אֲבַקֵּשׁ׃ אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ ׀ מִמֶּנִּי אַל־תַּט־בְּאַף עַבְדֶּךָ עֶזְרָתִי הָיִיתָ אַל־תִּטְּשֵׁנִי וְאַל־תַּעַזְבֵנִי אֱלֹהֵי יִשְׁעִי׃ כִּי־אָבִי
וְאִמִּי עֲזָבוּנִי וַיהוָה יַאַסְפֵנִי׃ הוֹרֵנִי יְהוָה דַּרְכֶּךָ וּנְחֵנִי בְּאֹרַח מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרָי׃ אַל־תִּתְּנֵנִי בְּנֶפֶשׁ צָרָי כִּי
קָמוּ־בִי עֵדֵי־שֶׁקֶר וִיפֵחַ חָמָס׃ לוּלֵא הֶאֱמַנְתִּי לִרְאוֹת בְּטוּב־יְהוָה בְּאֶרֶץ חַיִּים׃ קַוֵּה אֶל־יְהוָה חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ
וְקַוֵּה אֶל־יְהוָה׃

28

OLULANGA LWA 27 (28): Amingingo n'okuvuga omunkwa

1 Lwa Daudi

Yâgirwa w'ono nayakûza; omanye wafuka amarhwîri, mâshi Kabuye kani; bulyala erhi
wakabula bwanyumva, nânashusha abacôcobera omu mwina.

2 Yumvîrhiza guno musengero gwâni, yumva kuno nakubirikira; lolà oku ndengerize
amaboko ebwa ngombe yâwe ntagatîfu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] Omanye wampêka omu nsânya haguma n'Abanya-byâha, haguma n'enkola-maligo; balyala babwîra abâbo mpu murhûla, n'obwo bagwêrhe obubî omu murhima.

[4] Obatwîre nk'oku ebijiro byâbo bikwânîne, n'oku obubî bw'ebyâha byâbo budesire, obashobôze ebiringanine emikolo y'enfune zâbo, ebijiro byâbo bibashubirekwo.

[5] Obûla barhashîbirira emikolo ya Nyakasane, barhanashîbirira obushanja bw'enfune zâge, Nyakasane arhang'ibashandabanya buzira kucibashubiza haguma.

[6] Nyakasane ayâgirwe obu ayumvîrhize izù ly'omusengero gwâni.

[7] Nyakasane ye buzibu bwâni ye na mpenzi yâni! Yêne omurhima gwanî gwàli gucîkubagire ananyumva.

[8] Nyakasane ye buzibu bw'olubaga lwâge, ye na lwakiro lw'okuciza omushîge wâge.

[9] Ocizagye olubaga lwâwe onagishe omwîmo gwâwe, bayâbulè onakaz'iyôrha obashokolera ensiku n'amango.

Psalms 28

לְדָוִד אֵלֶיךָ יְהוָה | אֶקְרָא צוּרִי אַל־תֶּחֱרַשׁ מִמֶּנִּי פֶּן־תֶּחֱשֶׁה מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־יוֹרְדֵי בוֹר: שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנַי
בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ בְּנָשְׂאִי יָדַי אֶל־דְּבִיר קָדְשֶׁךָ: אַל־תִּמְשְׁכֵנִי עִם־רְשָׁעִים וְעִם־פֹּעֲלֵי אָוֶן דֹּבְרֵי שָׁלוֹם עִם־רֵעֵיהֶם וְרָעָה
בִּלְבָבָם: תֵּן־לָהֶם כְּפָעָלָם וּכְרֹעַ מַעַלְלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם תֵּן לָהֶם הָשֵׁב גְּמוּלָם לָהֶם: כִּי לֹא יָבִינוּ אֶל־פְּעֻלַּת
יְהוָה וְאֶל־מַעֲשֵׂה יָדָיו יֶהֶרְסֵם וְלֹא יִבְנֵם: בָּרוּךְ יְהוָה כִּי־שָׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנָי: יְהוָה | עֻזִּי וּמָגִנִּי בּוֹ בָטַח לִבִּי
וְנֶעֱזָרְתִּי וַיַּעַלְז לִבִּי וּמִשִּׁירִי אֲהוֹדֶנּוּ: יְהוָה עֻז־לָמוֹ וּמָעוֹז יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא: הוֹשִׁיעָה | אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ
אֶת־נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם:

29

OLULANGA LWA 28 (29): Olwimbo kuli Nyamuzinda Nnankubâ

[1] Lulanga. Lwa Daudi.

Mukazirhûla Nyakasane, bene Lungwe we,

Mukazirhûla Nyakasane irenge n'obukulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[2] Mukazirhûla Nyakasane irenge likwânîne izîno lyâwe, mukaziharâmya Nyakasane n'omwambalo gukwânîne.

[3] Izù lya Nyamuzinda lirhalusire ery'amîshi, Nyamuzinda Nnâmahanga akûngwire: amîshi manji-manji gacìhambâge.

[4] Izù lya Nyakasane obuhashe lijira wâni! Izù lya Nyakasane lirhaluga wâni!

[5] Izù lya Nyakasane linahongole enduluma, Nyakasane anahongole enduluma z'e Libano.

[6] Anarhume ecihugo ca Libano cahama nka mutwîrà arhume na Siriyoni ahama nka kanina ka mbogo.

[7] Izu lya Nyakasane linamanule engulumira y'omuliro.

[8] Izù lya Nyakasane linadirhimanye irûngu, Nyakasane anageze irûngu lya Kadesi mw'omusisi.

[9] Izù lya Nyakasane linakube emirhi lisige emizirhu bûmu-bûmu: n'omu ngombe yâge bôshi kwo baderha, mpu: Aj'irenge!

[10] Nyakasane atamîre agandâza kurhaluka ecihonzi, Nyakasane ye wanayôrha ayîmire ensiku n'amango.

[11] Nyakasane ye wâyîsh'ihà olubaga lwâge emisî, Nyakasane ye wâyîsh'igisha ishanja lyâge omu kulihà. omurhûla.

Psalms 29

מִזְמ֥וֹר לְדָוִ֑ד הָ֝בִ֗יאוּ לַיהוָ֥ה בְּנֵי־אֵלִ֑ים הָ֝בִ֗יאוּ לַיהוָ֥ה כָּב֖וֹד וָעֹֽז׃ הָ֭בִיאוּ לַיהוָ֣ה כְּב֣וֹד שְׁמ֑וֹ הִשְׁתַּ֥חֲו֝וּ לַיהוָ֗ה
בְּהַדְרַת־קֹ֥דֶשׁ׃ קוֹל֮ יְהוָ֪ה עַל־הַ֫מָּ֥יִם אֵ֣ל־הַכָּב֣וֹד הִרְעִ֑ים יְ֝הוָ֗ה עַל־מַ֥יִם רַבִּֽים׃ קוֹל־יְהוָ֥ה בַּכֹּ֑חַ קוֹל֖ יְהוָ֣ה
בֶּהָדָֽר׃ קוֹל֣ יְ֭הוָה שֹׁבֵ֣ר אֲרָזִ֑ים וַיְשַׁבֵּ֥ר יְ֝הוָ֗ה אֶת־אַרְזֵ֥י הַלְּבָנֽוֹן׃ וַיַּרְקִידֵ֥ם כְּמ֑וֹ עֵ֝גֶ֗ל לְבָנ֥וֹן וְשִׂרְי֑וֹן כְּמ֖וֹ
בְּנֵ־רְאֵמִֽים׃ קוֹל־יְהוָ֥ה חֹצֵ֖ב לַהֲבֹ֣ות אֵֽשׁ׃ קוֹל֣ יְ֭הוָה יָחִ֣יל מִדְבָּ֑ר יָ֝חִ֗יל יְהוָ֥ה מִדְבַּ֥ר קָדֵֽשׁ׃ קוֹל֣ יְהוָ֣ה ׀ יְחוֹלֵ֣ל
אַיָּל֭וֹת וַיֶּחֱשֹׂ֣ף יְעָרֹ֑ות וּבְהֵיכָלֹ֥ו כֻּ֝לֹּ֗ו אֹמֵ֥ר כָּבֽוֹד׃ יְהוָ֥ה לַמַּבּ֑וּל וַיֵּ֥שֶׁב יְ֝הוָ֗ה מֶ֣לֶךְ לְעֹולָֽם׃ יְהוָ֥ה עֹ֑ז לְעַמֹּ֖ו יִתֵּ֣ן
יְהוָ֥ה ׀ יְבָרֵ֖ךְ אֶת־עַמֹּ֣ו בַשָּׁלֽוֹם׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

30

OLULANGA LWA 29 (30): Omunkwa gw'omuntu ofulumusire akâga k'okufà

[1] Lulanga. Lwimbo lw'omugisho gw'akâ-Nyamuzinda. Lwa Daudi.

[2] Nkola nàderha aminja gâwe, Nyamwagirwa: wàndikûzize Muhanyi, orhanazigaga
abashombanyi bani bacizigiriza nie ntumire.

[3] Yâgirwa Nyamuzinda wâni, nshuba nakuyakûza wananfumya.

[4] Omu kuzimu wakuzire omûka gwâni Nyamwagirwa: mwo wankûzire muli balya
bayandagalira omu mwîna.

[5] Mwe barhonyi ba Nyakasane; neci mumuzihîre là! munavuge izîno lyâge litagatîfu
omunkwa.

[6] Kulya kubà oburhè bwâge hisanzi hityunguni bussinga oburhonyi bwâge bwohe oku
omuntu ahabà erhi ho bunabà.

[7] Omu muhimbo gwâni nâyisha, nti: “Ntakafà nâdunzirwe”.

[8] Nyamwagirwa erhi okola wântonya, wàmpà irenge wàmpà n'obuhashe; erhi ociba nka
wanfulika obusù bwâwe, najuguma nagcramw'omusisi.

[9] Yâgirwa w'ono nkola nayakûza, bwonjo bwa Nnawîrhu Nnâmahanga buno nkola
nasengera:

[10] Bunguke buci wankakula omu mukò gwâni, nîsi erhi omu kujà emwîna kwâni? K'oluvù lwo
lwakukuza, nîsi erhi lumanyîse oburhabesha bwâwe?

[11] Yâgirwa onyumve onambabalire, obè mufungizi wâni, Muciza w'abantu.

[12] Omulenge nàlimwo waguhindwire gwashuba masâmo; busunzu nàli nyambîrhe
wamushwekûla wanyambika enshagadu.

[13] Omurhima gwâni gukolaga gwakuzihira gurhacihuse Yâgirwa Nnâmahanga nâkaz'ikukuza
omu myâka n'emyâka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 30

1 מִזְמ֗וֹר שִׁיר־חֲנֻכַּ֥ת הַבַּ֑יִת לְדָוִֽד׃ 2 אֲרוֹמִמְךָ֣ יְ֭הוָה כִּ֣י דִלִּיתָ֑נִי וְלֹא־שִׂמַּ֖חְתָּ אֹיְבַ֣י לִֽי׃ 3 יְהוָ֥ה אֱלֹהָ֑י שִׁוַּ֖עְתִּי אֵלֶ֣יךָ
וַתִּרְפָּאֵֽנִי׃ 4 יְ֭הוָה הֶעֱלִ֣יתָ מִן־שְׁא֑וֹל נַ֝פְשִׁ֗י חִיִּיתַ֥נִי מִיֹּרְדִי־בֽוֹר׃ 5 זַמְּר֣וּ לַיהוָ֣ה חֲסִידָ֑יו וְ֝הוֹד֗וּ לְזֵ֣כֶר קָדְשֽׁוֹ׃ 6 כִּ֤י רֶ֣גַע |
בְּאַפּ֣וֹ חַ֭יִּים בִּרְצוֹנ֑וֹ בָּ֥עֶרֶב יָלִ֗ין בֶּ֫כִ֥י וְלַבֹּ֥קֶר רִנָּֽה׃ 7 וַ֭אֲנִי אָמַ֣רְתִּי בְשַׁלְוִ֑י בַּל־אֶ֝מּ֗וֹט לְעוֹלָֽם׃ 8 יְ֭הוָה בִּרְצוֹנְךָ֣ הֶעֱמַ֣דְתָּה
לְהַרְרִ֣י עֹ֑ז הִסְתַּ֥רְתָּ פָ֝נֶ֗יךָ הָיִ֥יתִי נִבְהָֽל׃ 9 אֵלֶ֣יךָ יְ֭הוָה אֶקְרָ֑א וְאֶל־אֲדֹנָ֖י אֶתְחַנָּֽן׃ 10 מַה־בֶּ֣צַע בְּדָמִ֑י בְּרִדְתִּ֖י אֶל־שָֽׁחַת
הֲיוֹדְךָ֣ עָפָ֑ר הֲ֝יַגִּ֗יד אֲמִתֶּֽךָ׃ 11 שְׁמַ֣ע־יְ֭הוָה וְחָנֵּ֑נִי יְ֝הוָ֗ה הֱיֵה־עֹזֵ֥ר לִֽי׃ 12 הָפַ֣כְתָּ מִסְפְּדִ֣י לְמָח֑וֹל לִ֥י פִ֝תַּ֗חְתָּ שַׂקִּ֥י וַתְּאַזְּרֵֽנִי
שִׂמְחָֽה׃ 13 לְמַ֤עַן | יְזַמֶּרְךָ֣ כָ֭בוֹד וְלֹ֣א יִדֹּ֑ם יְהוָ֥ה אֱ֝לֹהַ֗י לְעוֹלָ֣ם אוֹדֶֽךָּ׃

31

OLULANGA LWA 30 (31): Omusengero omu marhangulo

[1] Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lulanga. Lwa Daudi.

[2] W'ono nyâkireho Nyamwagirwa: nti enshonyi zakanayîsh'immumba omu myâka n'emyâka. ondikûzagye wêne omu bushinganyanya bwâwe.

[3] Oyuname ontege okurhwîri onakanye ondîkûze. Ombere ibuye nyâkireho, onshubire côgo cizibu lyo ndobôka.

[4] Bulya wêne w'ibuye lyâni we na côgo nyakìremwo, n'izîno lyâwe lyo lyarhuma wangwarhira oku kuboko onandangûle enjira.

[5] Lyo lyanarhuma wantenza omu kasirha bantezire, bulya wêne we lwakiro lwâni.

[6] Omu nfune zâwe mbisire omûka gwanî, neci wandikûza, Nyakasane Nyamuzinda orharhebana.

[7] Orhakwirirwa abagashâniza enshusho z'obusha niehe Nyakasane ncikubagîre.

[8] Nkolaga nasâma ncitakîre obwonjo bwâwe, bulya walolerize obuligo bwâni.

[9] Orhanampizire omu nfune z'omubisha, ci amagulu gâni wagayimanza ahadekerîre.

[10] Ombere obwonjo Yâgirwa, kulagirira kuno isù lyâni lyaganukîrwe erhi mutula gurhuma, omurhima gurhaciri gwâni, n'omubìri kwo na kwo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Okulama kwâni kukola ntakwo erhi mungo gurhuma, emyâka yâni nayo yahwerire omu mirenge. Emisî nàgwêrhe omu burhe yahwerîre, n'orhuvuba rhundimwo byaciberire bivungunyukiza.

[12] Abanzi bani ntà cijâci barhampizirimwo, abàlungwe bani banshekire barhama, abanyishi bôshi kufuduka badwîrhe bafuduka, n'abadwîrhe bambona embuga kuyâka badwîrhe banyâka.

[13] Narhenzire abantu emurhima, nayibagirwe ak'owàfire, nabà nka nyungu mbere.

[14] Nayumvîrhe abantu bali mahwe kàli ntaho ebihamba birhali! bajà haguma banjira omu ihano, badôsanya kurhi bankulamw'omûka.

[15] Yâgirwa niehe we ncikubagire, neci nsêzize: we Nyamuzinda wâni.

[16] Iragi lyâni aha nfune zâwe liri: nkûla muno nfune z'ababisha, nkûla mwa bano bandibuza.

[17] Yêrekeza mwambali wâwe obusù burhulwire, ndikûza na lulya lukogo lwâwe.

[18] Yâgirwa mâshi orhazigaga enshonyi zambumba namànakuyakûza, zibumbe ababî bahabe oku badesire, bajànwe ekuzimu.

[19] Mâshi orhunwa rhuderha obunywesi rhudume, rhuhumbarhale rbulya rhunwa rhunywerhera entagengwa buzira nshonyi.

[20] Yâgirwa obwinjà bwâwe buluga mushàna! Burhaluga obwinjà obikira abakukenga wâni! Burhaluga obwinjà oshobôza abakuyâkiraho n'abandi basinza wâni!

[21] Abôla orhabarhaza oku bulanzi bwâwe, kulanga obalanga oku mihigo mibi y'abantu. Kufulika okaz'ibafulika omu burhwali bwâwe, mpu ly'obacinga oku nnongwe z'ab'akalimi.

[22] Nyakasane mushàna ayâgirwe, owàyankaga olukogo lwâge lusòmerine alûnyêreka omu cishagala ciyûbakire.

[23] Omu ntemu yâni niehe naderha, nti: «Bankûzire omu masù gâwe». Ci wêhe wayumva izù ly'omusengero gwâni ene nkaz'ikuyakûza.

[24] Musime Nyakasane mwe barhonyi bâge! Kulanga alanga abemêzi Abakola n'obucîbone bôhe kukolera abakolera.

[25] Mwe mucîkubagira Nyakasane mweshi, muzibuhe munashubize omurhima omu nda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: בְּךָ יְהוָה חָסִיתִי אַל־אֵבוֹשָׁה לְעוֹלָם בְּצִדְקָתְךָ פַלְּטֵנִי: הַטֵּה אֵלַי | אָזְנְךָ מְהֵרָה הַצִּילֵנִי הֱיֵה
לִי | לְצוּר־מָעוֹז לְבֵית מְצוּדוֹת לְהוֹשִׁיעֵנִי: כִּי־סַלְעִי וּמְצוּדָתִי אָתָּה וּלְמַעַן שִׁמְךָ תַּנְחֵנִי וּתְנַהֲלֵנִי: תּוֹצִיאֵנִי מֵרֶשֶׁת
זוּ טָמְנוּ לִי כִּי־אַתָּה מָעוּזִּי: בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְהוָה אֵל אֱמֶת: שָׂנֵאתִי הַשֹּׁמְרִים הַבְלֵי־שָׁוְא וַאֲנִי
אֶל־יְהוָה בָּטָחְתִּי: אָגִילָה וְאֶשְׂמְחָה בְּחַסְדֶּךָ אֲשֶׁר רָאִיתָ אֶת־עָנְיִי יָדַעְתָּ בְּצָרוֹת נַפְשִׁי: וְלֹא הֲסְגַרְתַּנִי בְּיַד־אוֹיֵב
הֶעֱמַדְתָּ בַמֶּרְחָב רַגְלָי: חָנֵּנִי יְהוָה כִּי צַר־לִי עָשְׁשָׁה בְכַעַס עֵינִי נַפְשִׁי וּבִטְנִי: כִּי כָלוּ בְיָגוֹן חַיַּי וּשְׁנוֹתַי בַּאֲנָחָה
כָּשַׁל בַּעֲוֹנִי כֹחִי וַעֲצָמַי עָשֵׁשׁוּ: מִכֹּל־צוֹרְרַי הָיֵיתִי חֶרְפָּה וְלִשְׁכֵנַי | מְאֹד וּפַחַד לְמְיָדָּעָי רֹאַי בַּחוּץ נָדְדוּ
מִמֶּנִּי: נִשְׁכַּחְתִּי כְּמֵת מִלֵּב הָיִיתִי כִּכְלִי אֹבֵד: כִּי שָׁמַעְתִּי | דִּבַּת רַבִּים מָגוֹר מִסָּבִיב בְּהִוָּסְדָם יַחַד עָלַי לָקַחַת
נַפְשִׁי זָמָמוּ: וְאֲנִי | עָלֶיךָ בָטַחְתִּי יְהוָה אָמַרְתִּי אֱלֹהַי אָתָּה: בְּיָדְךָ עִתֹּתָי הַצִּילֵנִי מִיַּד־אוֹיְבַי וּמֵרֹדְפָי: הָאִירָה
פָנֶיךָ עַל־עַבְדֶּךָ הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ: יְהוָה אַל־אֵבוֹשָׁה כִּי קְרָאתִיךָ יֵבֹשׁוּ רְשָׁעִים יִדְמוּ לִשְׁאוֹל: תֵּאָלַמְנָה שִׂפְתֵי
שֶׁקֶר הַדֹּבְרוֹת עַל־צַדִּיק עָתָק בְּגַאֲוָה וָבוּז: מָה רַב־טוּבְךָ אֲשֶׁר־צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי
אָדָם: תַּסְתִּירֵם | בְּסֵתֶר פָּנֶיךָ מֵרֶכְסֵי אִישׁ תִּצְפְּנֵם בְּסֻכָּה מֵרִיב לְשֹׁנוֹת: בָּרוּךְ יְהוָה כִּי הִפְלִיא חַסְדּוֹ לִי בְּעִיר
מָצוֹר: וַאֲנִי | אָמַרְתִּי בְחָפְזִי נִגְרַזְתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אָכֵן שָׁמַעְתָּ קוֹל תַּחֲנוּנַי בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ: אֱהֶבוּ אֶת־יְהוָה
כָּל־חֲסִידָיו אֱמוּנִים נֹצֵר יְהוָה וּמְשַׁלֵּם עַל־יֶתֶר עֹשֵׂה גַאֲוָה: חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל־הַמְיַחֲלִים לַיהוָה:

32

OLULANGA LWA 31 (32): Okuciyâza kunarhenze omu byâha

1 Lwa Daudi *Lwimbo lwa Nyigîrizo*.

Ali muny'iragi omuntu obabalirwe obubî bwâge, omuntu ecâha cirhenzibwe.

2 Ali muny'iragi omuntu Nyakasane arhatumuzizi obubî, omuntu orhagwêrhi bulyâlya omu murhima.

3 Amango nàli mpulisire erhi orhuvuha rhwâni banarhubujegera, erhi n'omulenge gurhankala oku isù.

4 Bulyala okuboko kwâwe kwali kuzidohire oku irhwe lyâni mûshi na budufu, emisî yâni yakaz'iyonda nka kuno bayiyanikira oku izûba ly'ecanda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Lyo nkajàga nacishobeka emund'oli buzira kufulika obubî bwâni; naderha, nti: «Obubî bwâni ncîshobesirebwo Nyakasane», nâwe wakùla obubî bw'ecâha câni.

[6] Okwola kwarhuma ngasi mushibirizi ayishikaz'ikushenga amango alagirire. Amango amîshi manji-manji gashabîra, garhâhike ah'ali.

[7] We lwakiro lwâni, we wânankûle omu bulagirire, onampire omu karhî k'enshagadu y'obucire.

[8] Nkolaga nakuyigîriza nkulangûle enjira wakaz'igeramwo, nkolaga nakubwîriza nankuje ebulâbi.

[9] Murhakazâg'ibà ak'endogomi nîsi erhi ecihêsi, byo birhajira bukengêre, byo birhayumva olurhali lugîsho n'olukoba; nka ntalwo ogwêrhe birhankakuyegêra.

[10] Omubi amababale gâge gabà mwandu, ocìkubagira Nyakasane yêhe, obwonjo bumuzungulusire.

[11] Mwe bashinganyanya musime munacîzigirize muli Nyakasane; muzuruke mwe b'omurhima gushongwire.

Psalms 32

לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי־פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה: אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה: כִּי־הֶחֱרַשְׁתִּי
בָּלוּ עַצְמַי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל־הַיּוֹם: כִּי | יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה: חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ
וַעֲוֹנִי לֹא־כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהוָה וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה: עַל־זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל־חָסִיד | אֵלֶיךָ
לְעֵת מְצֹא רַק לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ: אַתָּה | סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: אַשְׂכִּילְךָ |
וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ־זוּ תֵלֵךְ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי: אַל־תִּהְיוּ | כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין בְּמֶתֶג־וָרֶסֶן עֶדְיָו לִבְלִוֹם בַּל קָרֹב
אֵלֶיךָ: רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ בַּיהוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ: שִׂמְחוּ בַיהוָה וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהַרְנִינוּ כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב:

33

OLULANGA LWA 32 (33): Olwimbo lw'obukulu n'obuhashe bwa Nyamuzinda

[1] Mushaguluke muli Nyakasane, mwe bashinganyanya: ab'omurhima gushingânîne bakwânîne bamukuze.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[2] Muhindire Nyakasane, mumuzihire enzenze, mumuzihire olulanga lwa bikanyi ikumi.

[3] Mumuyimbire olwimbo lurhasag'iyimbirwa wundi, muyimbe bwinjà muhirekwo n'emishekera.

[4] Kulya kubà ngasi kanwa Nnâmahanga aderha erhi kanakubûsire, na ngasi mukolo ajira erhi gunali gwa nkwìra.

[5] Arhahimwa kurhonya ebishingânîne n'ebiringanine, igulu lyôshi liyunjwîre ngalo za Nyakasane.

[6] Amalunga luderho lwâge lwàgajiraga, n'engabo z'emalunga mûka g'ekanwa kâge gwàzijiraga.

[7] Amîshi g'omu nyanja yêne wàgagushaga haguma nka kulya bagarhulira omu kabindi, n'amîshi gahulula yêne agarhulira aha gabêra.

[8] Mushàna igulu lyôshi liyobôhe Nyakasane, abayûbaka okw'igulu bôshi bamurhinye.

[9] Bulyala yêhe àdesire kwône byanabâ, arhegeka byanabâho.

[10] Nyakasane ye twîra ab'emahanga omu myanzi, ye bulabuza emirâli y'ab'ekulî. [11] Emihigo ya Nyakasane ecibêra kadundu-ntashugulwa, enkengêro z'omurhima gwâge zirhahuligana, oku biguma byahira ebindi byahirûka.

[12] Ishanja lishizire Nyamuzinda liri ly'iragi, lwo lulya lubaga yêne acîshogaga mpu lubè lwâge lwa mwìmo.

[13] Nyakasane anabè ali empingu erhi analika isù, anakaz'ibona ngasi bôshi babusirwe n'abantu.

[14] Anabè ali omu ndâro yâge erhi anali ebulâbi: anakaz'ilâba ngasi yeshi oyûbaka okw'igulu.

[15] Yêne ye wàbumbaga emirhima y'abantu yôshi, yêne ye nakaz'ilola ebi abantu bajira byôshi.

[16] Mwâmi arhahimira kuluza ngabo, Omulwî arharhabâlukira kuluza misî.

[17] Endogomi erhahimwa kurhebana omu malwa, arhali okuluza emisî kwâyo kwo kugalukira omuntu.

[18] Làba oku amasù ga Nyakasane garharhenga oku bantu bamuyôboha, garharhenga oku bantu bacîkubagira oburhabâle bwâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[19] Kulinga mpu akûle amaroho gâbo omu lufu, anabayikuze amango bashalisire.

[20] Omûka gwirhu Nyakasane yêne gwâlolakwo: Yêne ye ntabaza orhurhabâla, yêne ye mpenzi yîrhu.

[21] Omurhima gwirhu gubâge gwacìtakiraye, izîno lyâge litagatîfu lyo rhuhizirekwo omurhima.

[22] Nyakasane olukogo lwâwe lurhujâgekwo, nk'oku rhucìkwikubagìre.

Psalms 33

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה: 2 הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ־לוֹ: 3 שִׁירוּ־לוֹ שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ
נַגֵּן בִּתְרוּעָה: 4 כִּי־יָשָׁר דְּבַר־יְהוָה וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה: 5 אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ: 6 בִּדְבַר
יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם: 7 כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת: 8 יִירְאוּ מֵיְהוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ
יָגוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל: 9 כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא־צִוָּה וַיַּעֲמֹד: 10 יְהוָה הֵפִיר עֲצַת־גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: 11 עֲצַת
יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: 12 אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם | בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ: 13 מִשָּׁמַיִם
הִבִּיט יְהוָה רָאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם: 14 מִמְּכוֹן־שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: 15 הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין
אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם: 16 אֵין־הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב־חָיִל גִּבּוֹר לֹא־יִנָּצֵל בְּרָב־כֹּחַ: 17 שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא
יְמַלֵּט: 18 הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל־יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: 19 לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב: 20 נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָה
עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא: 21 כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: 22 יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

34

OLULANGA LWA 33 (34): Obukuze bw'obushinganyanya bwa Nyamuzinda

1 Lwa Daudi Amango àcisingiraga isirhe embere za Abimeleki, ayêmêra amulibirhakwo anacigendera.

[2] Nkola nakaz'ikuza Nyakasane ngasi mango, irenge lyâge lirhakântenga ekanwa.

[3] Omurhima gwâni guje irenge muli Nyakasane, abanyi bayumve nabo basime.

[4] Mungwase rhukuze Nyakasane, rhunagwasanye izîno lyâge rhulihire enyanya.

[5] Nàjire aho nalongereza Nyakasane naye anyumvîrhiza, anankûla ebibamba byôshi emurhima.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Murhang'imulolakwo ninyu mushagaluke, n'enshonyi zimurhenge omu masù.

[7] Làba oku ow'obuligo ashuba ayakûza, na Nyakasane ayumva amurhenza omu buligo.

[8] Malahika wa Nyakasane anagwisire ecirâlo aha burhambi bw'abayôboha Nyakasane,
kulîkûza anabalîkûza.

[9] Lahuli mwàbona oku Nyakasane abà mwinjà, iragi lyâge omuntu omuyâkiraho
[10] Mukazirhînya Nyakasane, mwe Batagatîfu bâge, bulyal'abamukenga barhabulirwa
na bici.

[11] Abàli bagale bashubire ba buligo banakena, abashîbirira Nyakasane bôhe barhabulirwa na
bici.

[12] Bâna, yishi muyumve, yishi mmuyigîrize okukenga Nyakasane.

[13] Ndi olyala orhonya akalamo? Ndi olyala walonza ensiku lyo ahika oku binjà?

[14] Ocike olulimi lwâwe oku bubî, ocinge akanwa kâwe oku nderho z'obulyâlya. [15] Oyâke
amabî ojire aminja, olonze omurhûla onagukulikire.

[16] Isu lya Nyakasane lirharhenga oku bashinganyanya, n'amarhwîri gâge gayôrha gali
marhege galinga omulenge gwâbo.

[17] Obusu bwa Nyakasane burhabà oku nkola-maligo, azizàze hano igulu ntâye
ocizikengêrage.

[18] Abashinganyanya bòhe bajà aho bayâkûza Nyakasane, naye abayumvîrhiza anabakûla
omu buhanya balimwo.

[19] Nyakasane arhabà kuli n'emirhima eri burhe, emirhima ecîyunjuzize yo acungula.

[20] Amahanya galuga oku muntu mushinganyanya, ci kwône Nyakasane anakaz'imulîkûza kuli
go gôshi.

[21] Orhuvuha rhwâge rhwôshi kulanga arhulanga harhàvunikè ciru n'akaguma.

[22] Omubi bubî bwâge bumuyîrha, n'oshomba omushinganyanya kuhanwa anahanwa.

[23] Nyakasane yêne olîkûza abamushiga, na ntà buhane oku muntu oyâkira hali ye.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 34

1 לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ׃ 2 אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי׃ 3 בַּיהוָה
תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ׃ 4 גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃ 5 דָּרַשְׁתִּי אֶת־יְהוָה וְעָנָנִי
וּמִכֹּל־מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי׃ 6 הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל־יֶחְפָּרוּ׃ 7 זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָיו
הוֹשִׁיעוֹ׃ 8 חֹנֵה מַלְאַךְ־יְהוָה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם׃ 9 טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָה אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה־בּוֹ׃ 10 יְרָאוּ
אֶת־יְהוָה קְדֹשָׁיו כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו׃ 11 כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב׃ 12 לְכוּ־בָנִים
שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם׃ 13 מִי־הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב׃ 14 נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ
מִדַּבֵּר מִרְמָה׃ 15 סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ׃ 16 עֵינֵי יְהוָה אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם׃ 17 פְּנֵי יְהוָה
בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃ 18 צָעֲקוּ וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם הִצִּילָם׃ 19 קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב
וְאֶת־דַּכְּאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ׃ 20 רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה׃ 21 שֹׁמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא
נִשְׁבָּרָה׃ 22 תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ׃ 23 פּוֹדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל־הַחֹסִים בּוֹ׃

35

OLULANGA LWA 34 (35): Omusengero gw'omuntu olibuzibwe

1 Lwa Daudi

Yâgirwa lwîsa bano badwîrhe bandwisa, rhabâlira bano banshimbire.

2 Yanka empenzi yâwe n'omushâbiro gwâwe, okanye ontabâle.

3 Ohume itumu abanshimbulwire bageremwo omusisi, obwîre omûka gwâni, erhi: «Nie kucira kwâwe».

4 Balya bashimbire omûka gwâni barhang'itumbaguza, enshonyi zibabumbe. Balyala barhammirira marhi barhang'ishukira, enshonyi zibagwârhe.

5 Hano malahika wa Nyakasane akola abadwîrhe luminomino, bashube nka byâsi empûsi yayisha yayehûla.

6 Hano malahika wa Nyakasane akola abadwîrhe luminomino, enjira yâbo ejemw'omwizimya n'obunterezi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] Bulyala emirhego bantezire eri ya bumâma, n'omûka gwâni babire baguhumbira enshinda oku bumâma.

[8] Bamorhogerwa n'olufûi barhanalîliri wâni! Mâshi bagwe omu murhego bârhegaga bône banagwe omu mwîna bampumbire mâshi!

[9] Omurhima gwâni gwohe gwakaz'icishinga muli Nyakasane, gwakaz'icîtakirira oburhabâle bwâge.

[10] N'ebivuha byâni byôshi bikaz'iderha, mpu: «Yâgirwa ndi wakakuja omw'irhwe, we shugula engonyi omu nfurie za ciri-misî, we shugula omunyi n'omukenyi omu nfune z'owal'imunyaga!»

[11] Nabona bàyinamuka abahàmirizi badârhi, bakaz'indôkereza ntanamanyiri.

[12] Okunabajirira aminja bôhe bangalulira amabî; gwomutula gukângwârhaga.

[13] Erhi bàbâga balwala niehe nanyambale sunzu, ncishalisagye nk'aha bwacêra obwo, nsâlirage emurhima obwo ntaluse.

[14] Nkaz'igenda ndi burhe aka oli omu mishîbo y'omwîra wâge erhi ya mwene wâbo; nnangende nyunamirize aka oli omu mishîbo y'omuzire wamuburhaga.

[15] Bôhe erhi nabâga nka nadunga, banasîme, balâlikanage obwo, banjire omu ihano, banyâbuke banshurhe. Bambambagule burhahusa,

[16] bakaz'ingeramwo bananshekera, n'okujegeza amino nie ntumire.

[17] Yâgirwa mâshi, mbwîra nâni kasanzi kanganaci wacishinga oli ebulâbi? kanya olikùze omûka gwaniani kuli ezi ngoromora, ogushugule omu nyûnu z'ezi mpangaza.

[18] Hano nkola nakuvuga omunkwa omu ndêko y'abantu najà, omu karhî k'olubaga najà hano nkola nakukuza.

[19] Orhazigaga endyâlya zinshomba zamwemwerhwa, orhazigaga balya banshombera obumâma bakemana n'amasù.

[20] Kàli ciru barhaderha binwa biyêrekîre omurhûla, bakabona omuntu ocirhûlulire hano igulu banamusingire amenge.

[21] Banakaz'incuma n'akanwa banaderha, mpu: «Hâco rhwacibwinire n'amasù gîrhu rhwène!»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[22] Obwinage obwo Waliha, omanye wankacihulika, omanyâge wankacinja kuli. [23] Tulûka orhahunge, otulûke ondwire, Yâgirwa Nnâmahanga, Yâgirwa Muciza wâni, tulûkira luno lubanja lwâni.

[24] Oluntwìre Yâgirwa, kulya onayôrha oshinganyanya, Nnâmahanga wâni mâshi orhazigaga bankwâma!

[25] Orhazigaga bacishingira emurhima baderha, mpu: «Ho rhwacilakiraga aho!» orhazigaga bacìshinga, mpu: «Rhwamukabize!»

[26] Balya bacishinga bakayumva mpanyagìre, batumbaguze mâshi, enshonyi zibabumbe, balya bôshi bannimbira bacinyigererakwo, babumbwe n'ezamêmè.

[27] Balya bandwirakwo bôhe bacîshinge banashagaluke, bayôrhe baderha, mpu: «Nyakasane aganze orhabâla omwambali mpu naye acire».

[28] Nalwo olulimi lwâni lukolaga lwakaz'imanyîsa obushinganyanya bwâwe, luyimbe n'irenge lyâwe bwaca-bwayira.

Psalms 35

לְדָוִד ׀ רִיבָה יְהוָה אֶת־יְרִיבַי לְחַם אֶת־לֹחֲמָי: 2הַחֲזֵק מָגֵן וְצִנָּה וְקוּמָה בְּעֶזְרָתִי: 3וְהָרֵק חֲנִית וְסְגֹר לִקְרַאת רדְפָי
אֱמֹר לְנַפְשִׁי יְשֻׁעָתֵךְ אֲנִי: 4יֵבֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי יִסֹּגוּ אָחוֹר וְיַחְפְּרוּ חֹשְׁבֵי רָעָתִי: 5יִהְיוּ כְמֹץ לִפְנֵי־רוּחַ
וּמַלְאַךְ יְהוָה דוֹחֶה: 6יְהִי־דַרְכָּם חֹשֶׁךְ וַחֲלַקְלַקּוֹת וּמַלְאַךְ יְהוָה רֹדְפָם: 7כִּי־חִנָּם טָמְנוּ־לִי שַׁחַת רִשְׁתָּם חִנָּם חָפְרוּ
לְנַפְשִׁי: 8תְּבוֹאֵהוּ שׁוֹאָה לֹא־יֵדָע וְרִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־טָמַן תִּלְכְּדוֹ בְּשׁוֹאָה יִפָּל־בָּהּ: 9וְנַפְשִׁי תָּגִיל בַּיהוָה תָּשִׂישׂ
בִּישׁוּעָתוֹ: 10כָּל עַצְמוֹתַי ׀ תֹּאמַרְנָה יְהוָה מִי כָמוֹךָ מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ: 11יְקוּמוּן עֵדֵי חָמָס
אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתִּי יִשְׁאָלוּנִי: 12יְשַׁלְּמוּנִי רָעָה תַּחַת טוּבָה שְׁכוֹל לְנַפְשִׁי: 13וַאֲנִי ׀ בַּחֲלוֹתָם לְבוּשִׁי שָׂק עִנֵּיתִי בַצּוֹם
נַפְשִׁי וּתְפִלָּתִי עַל־חֵיקִי תָּשׁוּב: 14כְּרֵעַ־כְּאָח לִי הִתְהַלָּכְתִּי כַּאֲבֶל־אֵם קֹדֵר שַׁחוֹתִי: 15וּבְצַלְעִי שָׂמְחוּ וְנֶאֱסָפוּ נֶאֱסָפוּ
עָלַי נֵכִים וְלֹא יָדָעְתִּי קָרְעוּ וְלֹא־דָמּוּ: 16בְּחַנְפֵי לַעֲגֵי מָעוֹג חָרֹק עָלַי שִׁנֵּימוֹ: 17אֲדֹנָי כַּמָּה תִּרְאֶה הָשִׁיבָה נַפְשִׁי
מִשֹּׁאֵיהֶם מִכְּפִירִים יְחִידָתִי: 18אוֹדְךָ בְּקָהָל רָב בְּעַם עָצוּם אֲהַלְלֶךָּ: 19אַל־יִשְׂמְחוּ־לִי אֹיְבַי שֶׁקֶר שֹׂנְאַי חִנָּם
יִקְרְצוּ־עָיִן: 20כִּי לֹא שָׁלוֹם יְדַבֵּרוּ וְעַל רִגְעֵי־אֶרֶץ דִּבְרֵי מִרְמוֹת יַחֲשֹׁבוּן: 21וַיַּרְחִיבוּ עָלַי פִּיהֶם אָמְרוּ הֶאָח | הֶאָח
רָאֲתָה עֵינֵינוּ: 22רָאִיתָה יְהוָה אַל־תֶּחֱרַשׁ אֲדֹנָי אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי: 23הָעִירָה וְהָקִיצָה לְמִשְׁפָּטִי אֱלֹהַי וַאדֹנָי
לְרִיבִי: 24שָׁפְטֵנִי כְצִדְקְךָ יְהוָה אֱלֹהָי וְאַל־יִשְׂמְחוּ־לִי: 25אַל־יֹאמְרוּ בְלִבָּם הֶאָח נַפְשֵׁנוּ אַל־יֹאמְרוּ בִּלַּעְנוּהוּ: 26יֵבֹשׁוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְיַחְפְּרוּ | יַחְדָּו שְׂמֵחֵי רָעָתִי יִלְבְּשׁוּ־בֹשֶׁת וּכְלִמָּה הַמַּגְדִּילִים עָלָי׃ 27יָרֹנּוּ וְיִשְׂמְחוּ חֲפֵצֵי צִדְקִי וְיֹאמְרוּ תָּמִיד יִגְדַּל יְהוָה הֶחָפֵץ שְׁלוֹם עַבְדּוֹ׃ 28וּלְשׁוֹנִי תֶּהְגֶּה צִדְקֶךָ כָּל־הַיּוֹם תְּהִלָּתֶךָ׃

36

OLULANGA LWA 35 (36): Obwengehusi bw'omunya-byâha n'olukogo lwa Nyamuzinda

[1] Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lwa mwambali wa Nyamuzinda. Lwa Daudi.

[2] Obubî kuderha buderhera omu murhima gw'omuntu mubî; obwôba bwa Nyamuzinda burhamubà oku masù.

[3] Bulyala omurhima gwâge kulimirhiza gumulimirhiza, mpu arhamanyaga obubî bwâge bwankanamushologôrha.

[4] Ebinwa birhenga ekanwa kaga ciru byône bya bwengûza, biba bya bulyâlya, Okurhimanya n'okukola kwinjà arhacikuyishi.

[5] Ajire oku ncingo, bibi arhanya, aj'ire omu njira, enjira mbî yo ntonyi, obubî bwâge arhabuleka.

[6] Yâgirwa wêhe olukogo lwâwe luhisire oku nkuba, oburhabesha bwâwe buhumire oku bitù.

[7] Obushinganyanya bwâwe kwo buli ak'entondo za lungwe, okumany'itwa emmanja kwâwe kwo kuli nka muhengere gwa nyanja. We ciza abantu we ciza n'ebintu Nyamwagirwa.

[8] Nnâmahanga mushâna oburhonyi bwâwe bwône! Barhâgaywa abâna b'abantu bakaz'iyâkira omu byûbi byâwe;

[9] banakaz'ishêga oku mwandu gw'ebinjà bibà omu mwâwe, bakola basûza obahêke aha nshalalo y'obununîrizi bwâwe.

[10] Bulya neci enshôko y'akalamo aha burhambi bwâwe ebâ, n'akamole kâwe ko rhubonamwo obulangashane.

[11] Abakugashâniza obabêze omu burhonyi bwâwe, n'abajira omurhima gushingânîne obabêze omu bushinganyanya bwa we.

[12] Okugulu kw'omuntu mugayanyi irhondo kurhampikagakwo, n'okuboko kw'omunya-byâha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

irhondo kurhampumagakwo.

13 Lâba oku enkola-maligo oku idaho zikola ziri, zalundusire zirhanacilobôke.

Psalms 36

לַמְנַצֵּחַ | לְעֶבֶד־יְהוָה לְדָוִד: 2 נְאֻם־פֶּשַׁע לָרָשָׁע בְּקֶרֶב לִבִּי אֵין־פַּחַד אֱלֹהִים לְנֶגֶד עֵינָיו: 3 כִּי־הֶחֱלִיק אֵלָיו בְּעֵינָיו
לִמְצֹא עֲוֹנוֹ לִשְׂנֹא: 4 דִּבְרֵי־פִיו אָוֶן וּמִרְמָה חָדַל לְהַשְׂכִּיל לְהֵיטִיב: 5 אָוֶן | יַחְשֹׁב עַל־מִשְׁכָּבוֹ יִתְיַצֵּב עַל־דֶּרֶךְ לֹא־טוֹב
רָ֫ע לֹא יִמְאָס: 6 יְהוָה בְּהַשָּׁמַיִם חַסְדֶּךָ אֱמוּנָתְךָ עַד־שְׁחָקִים: 7 צִדְקָתְךָ | כְּהַרְרֵי־אֵל מִשְׁפָּטֶךָ תְּהוֹם רַבָּה
אָדָם־וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ יְהוָה: 8 מַה־יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן: 9 יִרְוְיֻן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ
תַשְׁקֵם: 10 כִּי־עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־אוֹר: 11 מְשֹׁךְ חַסְדְּךָ לְיֹדְעֶיךָ וְצִדְקָתְךָ לְיִשְׁרֵי־לֵב: 12 אַל־תָּבוֹאֵנִי רֶגֶל
גַּאֲוָה וְיַד־רְשָׁעִים אַל־תְּנִדֵנִי: 13 שָׁם נָפְלוּ פֹּעֲלֵי אָוֶן דָּחֹוּ וְלֹא־יָכְלוּ קוּם:

37

OLULANGA LWA 36 (37): Empingira mûngo erhayêza

1 Lwa Daudi

Orhahîraga okalubira banyakola-maligo, orhahîraga okayagalwa n'abajira amabî.

2 Bulya kula ebyâsi bihorhama kwo nabo bahorhama kula akâsi kayuma kwo nabo bânabe.

3 Wêhe okaz'icîkubagira Nyakasane onakaz'ijira aminja, lyo odêkerera hano igulu onayumve omurhûla

4 Obè wacizigiriza muli Nyakasane, wabona oku akushobôza engalo omurhima gwâwe gusengire.

5 Olangise Nyakasane enjira zâwe, onacikubagireye, wâbona ebi akola.

6 Wâbona oku alengeza obushinganyanya bwâwe nka kamole, n'okuyâza oyâzize akulengeze nka lya kalengerêre.

7 Orhulûle muli Nyakasane onacikubagireye kwône orhahîraga okalubira omuntu oli omu njira yâge yâge buzira kubà kurhi, omuntu ovunyengerera ebirhali byo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Lekà okukunira, ocike oburhè bukugwêrhe; orharûkuzagya: bulya buzinda byankanabiba.

[9] Bulyala enkola-maligo kuhera zâhere abacîkubagira Nnâmahanga bôhe bo bayîsh'irya igulu.

[10] Omubi hano kasanzi erhi arhacihali, n'erhi wakalola aha anali, orhâmubone.

[11] Abatûdu bo balya igulu balirya banayumve omurhûla munji-munji.

[12] Omubi arhalongeza omwinja kalamo, arhanamumirira marhî

[13] Nyakasane kwo kugwira amasheka, bulyala amanyire oku olusiku lw'oyo luyishire.
[14] Banyankola-maligo aha babihira banakaz'iyômola engôrho, bafôle n'omuherho, mpu lyo bahira omukenyi muhanya okw'idaho, bananige abantu bashimbire enjira nyinjà.

[15] Bône: engôrho yâbo yo yanabarhungûla emirhima, n'amatumu gâbo oku madwi gabavunikira.

[16] Ebinyi omushinganyanya afumbasire, byo bikulu oku binji binji by'encuku;

[17] bulyala amaboko g'encuku kuvunwa gâvunwe, abashinganyanya bôhe Nyakasane bayegemire.

[18] Nnâmahanga kushîbirira ashîbirira omûka gw'abantu nkana, omwîmo gwâbo kalamo k'ensiku n'amango.

[19] Omu buhanya barhâyumvenshonyi, n'omu cizombo barhâbule bushalûka.

[20] Endyâlya zôhe kuhera zâhere abashombanyi ba Nnâmahanga nabo kwo bâhungumuke ak'enshu ngulûlù y'ebulambo, kwo bâhirigirhe nka kula omugî guhirigirha.

[21] Encuku ehoza ci erhagalula, omushinganyanya yêhe arhahimwa lukogo arhanahimwa kuhâna.

[22] Bulya yêhe aba ahà obwangà, bo balya igulu, n'aba ahehêrera kukubunguka bakubunguka.

[23] Nyakasane ye zibuhya ilabarha ly'omuntu, yerhonya n'igenda lyâge. [24] Na ciru akahirima arhabêra oku idaho bulya Nyakasane amugwêrhe okuboko.

[25] Nàli murhò, nie oyu nkola mushosi, ntasag'ibona balekêrire entagengwa, ntasag'ibona

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

iburha lyâbo lyafâ cizômbo.

[26] Ngasi mango lukogo eba na kuhoza ehoza, n'iburha lyâbo kugishwa lyâgishwe.

[27] Oleke okubî ojire okwinja, ly'oyôrha ohali ensiku n'amango.

[28] Bulyala Nyakasane ye ayôrha arhonya obushinganyanya, arhakanalekêrera abacêse bâge.

[29] Abashinganyanya bo balya igulu, bo banalibêrakwo ensiku n'amango.

[30] Akanwa k'omushinganyanya kurhimanya karhimanya, n'olulimi lwâge lurhaderha ebirhashingânîni.

[31] Irhegeko lya Nyakasane lirhamurhenga emurhima, n'igenda lyâge lirhadândabagana.

[32] Encuku yôhe ebulâbi ekaz'ija omushinganyanya na kuyîrha ekaz'ilonza mpu emuyîrhe.

[33] Cikwône Nyakasane arhâmulekêrere omu nfune zâyo, arhamutumuze olusiku lw'okutwa emmanja.

[34] Okaz'icîkubagira Nyakasane onakaz'ishimba enjira zâge, akuyôlolola olye igulu, osheke obona oku enkola-maligo zahungumuka.

[35] Nkola mbwîne endyâlya eminyire, yagandàza nka nduluma ya mpebema.

[36] Erhi nshub'igera erhi erhacihali, nti nnonza, lerhaga!

[37] Orhang'ilola omuntu mwinjà, olâbe entagengwa, mulume nkana osiga enfula.

[38] Enkola-maligo bushugunu zâgende endyâlya nshuzo zânafe.

[39] Abashinganyanya Nyakasane balolerakwo obucire bwâbo, yêne ye lwakiro lwâbo omu mango g'embaka.

[40] Nyakasane kurhabâla akaz'irhabâla abashinganyanya, kulîkûza akaz'ibalîkûza oku babisha n'okubacinga kulibo, bulya bamuyàkireho.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְדָוִד ׀ אַל־תִּתְחַר בַּמְרֵעִים אַל־תְּקַנֵּא בְּעֹשֵׂי עַוְלָה׃ כִּי כֶחָצִיר מְהֵרָה יִמָּלוּ וּכְיֶרֶק דֶּשֶׁא יִבּוֹלוּן׃ בְּטַח בַּיהוָה
וַעֲשֵׂה־טוֹב שְׁכָן־אֶרֶץ וּרְעֵה אֱמוּנָה׃ וְהִתְעַנַּג עַל־יְהוָה וְיִתֶּן־לְךָ מִשְׁאֲלֹת לִבֶּךָ׃ גּוֹל עַל־יְהוָה דַּרְכֶּךָ וּבְטַח עָלָיו
וְהוּא יַעֲשֶׂה׃ וְהוֹצִיא כָאוֹר צִדְקֶךָ וּמִשְׁפָּטְךָ כַּצָּהֳרָיִם׃ דֹּם ׀ לַיהוָה וְהִתְחוֹלֵל לוֹ אַל־תִּתְחַר בְּמַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ בְּאִישׁ
עֹשֶׂה מְזִמּוֹת׃ הֶרֶף מֵאַף וַעֲזָב חֵמָה אַל־תִּתְחַר אַךְ־לְהָרַע׃ כִּי־מְרֵעִים יִכָּרֵתוּן וְקוֵי יְהוָה הֵמָּה יִירְשׁוּ־אָרֶץ׃ וְעוֹד
מְעַט וְאֵין רָשָׁע וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל־מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ׃ וְעַנָוִים יִירְשׁוּ־אָרֶץ וְהִתְעַנְּגוּ עַל־רֹב שָׁלוֹם׃ זֹמֵם רָשָׁע לַצַּדִּיק
וְחֹרֵק עָלָיו שִׁנָּיו׃ אֲדֹנָי יִשְׂחַק־לוֹ כִּי־רָאָה כִּי־יָבֹא יוֹמוֹ׃ חֶרֶב ׀ פָּתְחוּ רְשָׁעִים וְדָרְכוּ קַשְׁתָּם לְהַפִּיל עָנִי וְאֶבְיוֹן
לִטְבוֹחַ יִשְׁרֵי־דָרֶךְ׃ חַרְבָּם תָּבוֹא בְלִבָּם וְקַשְׁתוֹתָם תִּשָּׁבַרְנָה׃ טוֹב־מְעַט לַצַּדִּיק מֵהֲמוֹן רְשָׁעִים רַבִּים׃ כִּי
זְרוֹעוֹת רְשָׁעִים תִּשָּׁבַרְנָה וְסוֹמֵךְ צַדִּיקִים יְהוָה׃ יוֹדֵעַ יְהוָה יְמֵי תְמִימִם וְנַחֲלָתָם לְעוֹלָם תִּהְיֶה׃ לֹא־יֵבֹשׁוּ בְּעֵת
רָעָה וּבִימֵי רְעָבוֹן יִשְׂבָּעוּ׃ כִּי רְשָׁעִים ׀ יֹאבֵדוּ וְאֹיְבֵי יְהוָה כִּיקַר כָּרִים כָּלוּ בֶּעָשָׁן כָּלוּ׃ לֹוֶה רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם
וְצַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן׃ כִּי מְבֹרָכָיו יִירְשׁוּ אָרֶץ וּמְקֻלָלָיו יִכָּרֵתוּ׃ מֵיְהוָה מְצְעֲדֵי־גֶבֶר כּוֹנָנוּ וְדַרְכּוֹ יֶחְפָּץ׃ כִּי־יִפֹּל
לֹא־יוּטָל כִּי־יְהוָה סוֹמֵךְ יָדוֹ׃ נַעַר ׀ הָיִיתִי גַּם־זָקַנְתִּי וְלֹא־רָאִיתִי צַדִּיק נֶעֱזָב וְזַרְעוֹ מְבַקֶּשׁ־לָחֶם׃ כָּל־הַיּוֹם חוֹנֵן
וּמַלֵּוֶה וְזַרְעוֹ לִבְרָכָה׃ סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב וּשְׁכֹן לְעוֹלָם׃ כִּי יְהוָה ׀ אֹהֵב מִשְׁפָּט וְלֹא־יַעֲזֹב אֶת־חֲסִידָיו לְעוֹלָם
נִשְׁמָרוּ וְזֶרַע רְשָׁעִים נִכְרֵת׃ צַדִּיקִים יִירְשׁוּ־אָרֶץ וְיִשְׁכְּנוּ לָעַד עָלֶיהָ׃ פִּי־צַדִּיק יֶהְגֶּה חָכְמָה וּלְשׁוֹנוֹ תְּדַבֵּר
מִשְׁפָּט׃ תּוֹרַת אֱלֹהָיו בְּלִבּוֹ לֹא תִמְעַד אֲשֻׁרָיו׃ צוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ׃ יְהוָה לֹא־יַעַזְבֶנּוּ בְיָדוֹ
וְלֹא יַרְשִׁיעֶנּוּ בְּהִשָּׁפְטוֹ׃ קַוֵּה אֶל־יְהוָה ׀ וּשְׁמֹר דַּרְכּוֹ וְיָרוֹמִמְךָ לָרֶשֶׁת אָרֶץ בְּהִכָּרֵת רְשָׁעִים תִּרְאֶה׃ רָאִיתִי
רָשָׁע עָרִיץ וּמִתְעָרֶה כְּאֶזְרָח רַעֲנָן׃ וַיַּעֲבֹר וְהִנֵּה אֵינֶנּוּ וָאֲבַקְשֵׁהוּ וְלֹא נִמְצָא׃ שְׁמָר־תָּם וּרְאֵה יָשָׁר כִּי־אַחֲרִית
לְאִישׁ שָׁלוֹם׃ וּפֹשְׁעִים נִשְׁמְדוּ יַחְדָּו אַחֲרִית רְשָׁעִים נִכְרָתָה׃ וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְהוָה מָעוּזָּם בְּעֵת
צָרָה׃ וַיַּעְזְרֵם יְהוָה וַיְפַלְּטֵם יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי־חָסוּ בוֹ׃

38

OLULANGA LWA 37 (38): Omusengero gw'omunya-byâha oli burhe

[1] *Lulanga. Lwa Daudi. Lwa kukengêza.*

[2] Yâgirwa, orhantumuzagya omu burhe bwâwe, orhankalihiraga omu mutula gwâwe,

[3] Bulyala emyampi yâwe yacinyîgwisiremwo n'okuboko kwâwe kwamponîrekwo.

[4] Ntà bwinjà amagala gâni gacirikwo nànakugayisize, ntà kuzibuha orhuvuha rhwâni rhwacizibuha nànagomire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Obubî bwâni neci bundenzire bulî, kwo bunzidohîre nka mushokomuzirho.

[6] Ebibande byâni bidwîrhe byahulula byanahûsa, erhi kuhwinjagala kwâni kurhuma.

[7] Nagombire, nayûnama nayûnamiriza; nalegerera ndi omu mishîbo.

[8] Ensiko zâni kwo zikola ziri nka buhya bwa muliro, na ntaho amagala garhandya.

[9] Najîrage nayûnama, omutula guli bunyîrha; nandwîrhe nalaka erhi kukungula kw'omurhima gwâni kurhuma.

[10] Yâgirwa, ebi nalakiraga omu masù gâwe biri, n'omulenge gwâni ogubwîne.

[11] Omurhima gurhaciri gwâni, emisî yâni yansizire omu marhabi, ciru n'obubone bw'amasù gâni bwantibire.

[12] Abîrhu n'abîra bani badwîrhe bayâka akafinjo kâni; abâlungwe bâni nabo barhadwirhi bandirâna.

[13] Balya balingûza omûka gwâni bantezire emirhego, balya barhannongeza kalamo badwîrhe bampigira, banadwîrhe balegercra basinga amenge.

[14] Niehe kwo nacîbêrire nka wa bihuli, ntadwirhi nayumva, kwo nnandi nka kaduma ko karhashagala.

[15] Kwo nashubire nka muntu orhumva, ye rhanajira kushuza ankashuza.

[16] Yâgirwa, neci, wêne ncikubagire; wêne wanyumva, Yâgirwa, Nyamuzinda wâni.

[17] Kwo ndesire, nti: “Barhamwemwerhagwa nie ntuma; barhacitakìraga babona okugulu kwâni kwarherera”

[18] Bulya ndi buhirima, n'oburhè burhantenga emurhima.

[19] Obubî bwâni niehe nciyàzize kulibwo; n'ecâha câni co cinjizire mutula.

[20] Ci balya banshombera obusha bali badârhi, n'abarhàmbonakwo guli mwandu.

[21] Balyala bangalulira amabî oku minjà mbajirira, banyabwîre kulya kubà niehe njira nyinjà nshimbire.

[22] Nyamwagirwa, orhandekêreraga; orhanjâga kulî, Nyamuzinda wâni. [23] Okanye, ontabale, Yâgirwa, we kucira kwâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִזְמ֥וֹר לְדָוִ֗ד לְהַזְכִּ֑יר: יְהוָ֗ה אַל־בְּקֶ֥צְפְּךָ֗ תוֹכִיחֵ֫נִי֥ וּבַחֲמָתְךָ֥ תְיַסְּרֵֽנִי: כִּֽי־חִצֶּ֥יךָ נָחֲת֑וּ בִּ֝֗י וַתִּנְחַ֥ת עָלַ֥י
יָדֶֽךָ: אֵין־מְתֹ֤ם בְּבְשָׂרִ֨י מִפְּנֵ֥י זַעְמֶ֗ךָ אֵ֤ין־שָׁלֹ֨ום֙ בַּעֲצָמַ֣י מִפְּנֵ֣י חַטָּאתִֽי: כִּֽי־עֲוֹנֹתַ֥י עָבְר֗וּ רֹ֫אשִׁ֥י כְּמַשָּׂ֥א כָּבֵ֑ד יִכְבְּד֖וּ
מִמֶּֽנִּי: הִבְאִ֤ישׁוּ נָ֨מַקּ֗וּ חַבּוּרֹתָ֥י מִפְּנֵ֥י אִוַּלְתִּֽי: נַעֲוֵ֥יתִי שַׁחֹ֖תִי עַד־מְאֹ֑ד כָּל־הַ֝יֹּ֗ום קֹדֵ֥ר הִלָּכְתִּֽי: כִּֽי־כֶסְלַ֥י מָלְא֗וּ נִקְלֶ֫ה
וְאֵ֥ין מְתֹ֥ם בִּבְשָׂרִֽי: נְפוּגֹ֣ותִי וְנִדְכֵּ֣יתִי עַד־מְאֹ֑ד שָׁאַ֥גְתִּי מִנַּהֲמַ֖ת לִבִּֽי: אֲדֹנָ֗י נֶ֭גְדְּךָ כָּל־תַּאֲוָתִ֑י וְ֝אַנְחָתִ֗י מִמְּךָ֥
לֹא־נִסְתָּ֫רָה: לִבִּ֤י סָחַ֨רְחַר֙ עֲזָבַ֣נִי כֹחִ֔י וְאֹור־עֵינַ֖י גַּם־הֵ֣ם אֵ֥ין אִתִּֽי: | וְרֵעַ֤י מִנֶּ֨גֶד֙ נִגְעִ֣י יַעֲמֹ֔דוּ וּקְרוֹבַ֖י מֵרָחֹ֑ק
עָמָֽדוּ: וַיְנַקְּשׁ֤וּ | מְבַקְשֵׁ֨י נַפְשִׁ֗י וְדֹרְשֵׁ֣י רָ֭עָתִי דִּבְּר֣וּ הַוֹּ֑ות וּמִרְמֹ֥ות כָּל־הַ֝יֹּ֗ום יֶהְגּֽוּ: וַאֲנִ֥י כֶחֵ֗רֵשׁ לֹ֣א אֶשְׁמָ֑ע וּכְאִלֵּ֥ם
לֹ֝֗א יִפְתַּ֥ח־פִּֽיו: וָאֱהִ֤י כְּאִישׁ֙ אֲשֶׁ֣ר לֹא־שֹׁמֵ֔עַ וְאֵ֖ין בְּפִ֑יו תֹּוכָחֹֽות: כִּֽי־לְךָ֥ יְהוָ֗ה הֹוחַ֫לְתִּ֥י אַתָּ֤ה תַעֲנֶ֨ה֙ אֲדֹנָ֣י
אֱלֹהָֽי: כִּֽי־אָמַ֥רְתִּי פֶּן־יִשְׂמְח֣וּ לִ֑י בְּמ֥וֹט רַגְלִ֖י עָלַ֣י הִגְדִּֽילוּ: כִּֽי־אֲנִ֥י לְצֶ֗לַע נָכֹ֫ון וּמַכְאֹבִ֥י נֶגְדִּ֥י תָמִֽיד: כִּֽי־עֲוֹנִ֥י
אַגִּ֑יד אֶ֝דְאַ֗ג מֵחַטָּאתִֽי: וְאֹיְבַ֤י חַיִּ֨ים֙ עָצְמ֣וּ וְרַבּ֔וּ שֹׂנְאַ֖י שֶׁ֣קֶר: וּמְשַׁלְּמֵ֣י רָעָ֣ה תַּחַת֮ טֹובָה֒ יִשְׂטְנ֥וּנִי תַּ֝חַת
רָדְפִ֥י־טֹֽוב: אַל־תַּעַזְבֵ֣נִי יְהוָ֣ה אֱלֹהַ֑י אַל־תִּרְחַ֖ק מִמֶּֽנִּי: חוּשָׁ֥ה לְעֶזְרָתִ֑י אֲדֹנָ֖י תְּשׁוּעָתִֽי:

39

OLULANGA LWA 38 (39): Omulenge n'omusengero gw'omulwala oli bufa

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lw'e Yudituni. Lulanga Lwa Daudi.*

[2] Kwo nadesireê nti: «Ka nsèze enjira zâni, olulimi lwâni lwakanahabuka; nti narhang'ishuba oku kanwa kani, obu encuku endi omu malanga.»

[3] Nàhulika, nàmerha, ci lerhaga! Amababale gàbâ kudarhabâla gadarhabâla.

[4] Omurhima gundi omu nda gwàbâ kudurhubala gudurhubala; okurhanya kwarhuma gwazûkamwo omuliro kwo kudumûka olulimi lwâni lwàdumûsire.

[5] Nti: «Yâgirwa mbwîra ngahi mpekire, nti mbwîra ensiku zâni ziri nyinganaci. nâni mmanye oku ndi ntâye.»

[6] Ensiku zâni wazijizire za makoro abirhi, n'okulama kwâni kuli nka ntakwo omu masù gâwe, ngasi muntu kwo anali nka mûka kwône.

[7] Ngasi muntu kugera agera nka cizunguzungu, kwo ahirigirha nka mûka, anarhema analundike ci arhishi ndi wâbihabwe!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Bindi bici nacilonza, Yâgirwa? omurhima gwâni wêne gucikubagìre.

[9] Ondìkûzagye oku ngasi bubî bwâni, orhanazigaga nâgwa omu masheka g'idâga [10] Kuhulika
nàli mpulisire, ntabumbwìre kanwa, bulya wêne wànjiraga.

[11] Onkulagekwo eyi mibambu yâwe,: empimbo z'okuboko kwâwe zambozize.

[12] Okuhana ohan'omuntu kunarhume ayinjiha; kunalundugurhe ebi omuntu arhonya kula
ennundo ekolera omurhi.

[13] Yâgirwa, oyumve omusengero gwâni oyumvîrhize omulenge gwâni, orhabâga nka wa
bihuli nandwîrhe nabanda olujamu.

Bulyala ndi cigolo aha oli, odi mubalama aka bashakulûza bôshi.

[14] Orhang'ibà wankûlakwo amasù, mbè nka nayîsa, mbul'icigendera ntengeho!

Psalms 39

לַמְנַצֵּחַ לִידוּתוּן מִזְמוֹר לְדָוִד: 2אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטֹוא בִלְשׁוֹנִי אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסֹום בְּעֹד רָשָׁע
לְנֶגְדִּי: 3נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה הֶחֱשֵׁיתִי מִטֹּוב וּכְאֵבִי נֶעְכָּר: 4חַם־לִבִּי | בְּקִרְבִּי בַּהֲגִיגִי תִבְעַר־אֵשׁ דִּבַּרְתִּי
בִלְשֹׁונִי: 5הוֹדִיעֵנִי יְהוָה | קִצִּי וּמִדַּת יָמַי מַה־הִיא אֵדְעָה מֶה־חָדֵל אָנִי: 6הִנֵּה טְפָחֹות | נָתַתָּה יָמַי וְחֶלְדִּי כְאַיִן נֶגְדֶּךָ
אַךְ כָּל־הֶבֶל כָּל־אָדָם נִצָּב סֶלָה: 7אַךְ־בְּצֶלֶם | יִתְהַלֶּךְ־אִישׁ אַךְ־הֶבֶל יֶהֱמָיּוּן יִצְבֹּר וְלֹא־יֵדַע מִי־אֹסְפָם: 8וְעַתָּה
מַה־קִּוִּיתִי אֲדֹנָי תֹּוחַלְתִּי לְךָ הִיא: 9מִכָּל־פְּשָׁעַי הַצִּילֵנִי חֶרְפַּת נָבָל אַל־תְּשִׂימֵנִי: 10נֶאֱלַמְתִּי לֹא אֶפְתַּח־פִּי כִּי אַתָּה
עָשִׂיתָ: 11הָסֵר מֵעָלַי נִגְעֶךָ מִתִּגְרַת יָדְךָ אֲנִי כָלִיתִי: 12בְּתוֹכָחֹות עַל־עָו�ֹן | יִסַּרְתָּ אִישׁ וַתָּמֶס כָּעָשׁ חֲמוּדֹו אַךְ הֶבֶל
כָּל־אָדָם סֶלָה: 13שִׁמְעָה־תְפִלָּתִי | יְהוָה וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל־דִּמְעָתִי אַל־תֶּחֱרַשׁ כִּי גֵר אָנֹכִי עִמָּךְ תֹּושָׁב
כְּכָל־אֲבֹותָי: 14הָשַׁע מִמֶּנִּי וְאַבְלִיגָה בְּטֶרֶם אֵלֵךְ וְאֵינֶנִּי:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

40

OLULANGA LWA 39 (40): Munkwa oku mwandu gw'aminja Nyamuzinda ajirira abamulangâlira

[1] Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lwa Daudi. Lulanga.

[2] Mushâna nàli nnangalire, nnàlinnangalire Nyakasane, naye olya okasinga ayunama,
ayumvîrhiza omulenge gwâni.

[3] Ankûla omu kuzimu, anshâyûla, ayimanza amagulu gâni oku ibuye, azibuhya ilabarha lyâni.

[4] Anampira olwimbo luhyâhya ekanwa: lwimbo lwa kuyimbira Nyamuzinda wîrhu. Banji
bâbona bayôbôhe, banacìkubagire Nyakasane nabo.

[5] Ali w'iragi omuntu ocîkobagira Nyakasane, omuntu orhayêrekera emunda abagashâniza
ebiremwa bali, n'emunda abanywesi bali.

[6] Ebi wàjizire, Yâgirwa Nyamuzinda wîrhu, guli mwandu: ebisomerìne n'ebi olonza
okurhujirira nagwo mwandu, mushâna orhajìbwa omu irhwe.

Erhi nankalonza okubiderha n'okubirhondêreza, buli bujangija, nanga birhankaganjwa.

[7] Orhalonzagya nterekêro orhanalonzagya ntûlo, ci kwône wanfukûla amarhwîri. Orhahûnaga
nterekwa orhanahûnaga nterekêro oku byâha:

[8] Go mango nàdesire, nti niono nyîshire. Nie bayandikire omu citabu cibunge.

[9] «Mpu njire obulonza bwâwe, Nyamuzinda wâni, n'irhegeko lyâwe oku murhima limba.»

[10] Obushinganyanya bwâwe nabumanyîsa aha balume akanwa kani ntakashubakwo nâwe
wêne orhahabiri Muciza.

[11] Obushinganyanya bwâwe ntabufulikaga emurhima gwâni, oburhabesha bwâwe
n'oburhabâle bwâwe nabuganìrira abandi, nacîtakirira n'oburhabesha bwâwe omu
ngabo y'abantu.

[12] We mbwîzire, Yâgirwa, omanye wantaza oku lukogo lwâwe, oburhonyi n'oburhabesha
bwâwe bukaz'iyôrha bunnanga.

[13] Bulyala ngosirwe n'ebibi: kuganja kutuka; obubî bwâni bwànzonzire: ciru ntacibona. obwo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bubî bwo bunji kulusha emvîri zindi okw'irhwe, n'omurhima gurhaciri gwâni.

14 Yâgirwa, orhahakanaga, ondìkûze; Yâgirwa, okanye ontabâle! 15 Lero enshonyi
zibagwarhe babulabule balya bôshi banninga mpu bankûlemw'omûka. Bayegûke
enshonyi zibabumbe, balya bacîshingira okuhanyagala kwâni.

16 Zibabumbe basômerwe balya bakaz'iderha mpu tumirha tumirha!

17 Bôhe balya bakulonza, bacîshinge banasime muli we; na balya bakulingakwo oburhabâle,
bakaz'iyôrha baderha mpu Nyakasane aganze!

18 Niehe odi mukenyi nnandi muhanya! Câba Nyakasane arhahimwa kunshîbirira.
Nyamuzinda wâni, obiduhe mâshi!

Psalms 40

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר׃ קַוֹּה קִוִּיתִי יְהוָה וַיֵּט אֵלַי וַיִּשְׁמַע שַׁוְעָתִי׃ וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שָׁאוֹן מִטִּיט הַיָּוֵן וַיָּקֶם עַל־סֶלַע
רַגְלַי כּוֹנֵן אֲשֻׁרָי׃ וַיִּתֵּן בְּפִי שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּה לֵאלֹהֵינוּ יִרְאוּ רַבִּים וְיִירָאוּ וְיִבְטְחוּ בַּיהוָה׃ אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־שָׂם
יְהוָה מִבְטַחוֹ וְלֹא־פָנָה אֶל־רְהָבִים וְשָׂטֵי כָזָב׃ רַבּוֹת עָשִׂיתָ | אַתָּה | יְהוָה אֱלֹהַי נִפְלְאֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבֹתֶיךָ אֵלֵינוּ אֵין |
עֶרֶךְ אֵלֶיךָ אַגִּידָה וַאֲדַבֵּרָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר׃ זֶבַח וּמִנְחָה | לֹא־חָפַצְתָּ אָזְנַיִם כָּרִיתָ לִי עוֹלָה וַחֲטָאָה לֹא שָׁאָלְתָּ׃ אָז
אָמַרְתִּי הִנֵּה־בָאתִי בִּמְגִלַּת־סֵפֶר כָּתוּב עָלָי׃ לַעֲשׂוֹת־רְצוֹנְךָ אֱלֹהַי חָפָצְתִּי וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מֵעָי׃ בִּשַּׂרְתִּי צֶדֶק |
בְּקָהָל רָב הִנֵּה שְׂפָתַי לֹא אֶכְלָא יְהוָה אַתָּה יָדָעְתָּ׃ צִדְקָתְךָ לֹא־כִסִּיתִי | בְּתוֹךְ לִבִּי אֱמוּנָתְךָ וּתְשׁוּעָתְךָ אָמָרְתִּי
לֹא־כִחַדְתִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ לְקָהָל רָב׃ אַתָּה יְהוָה לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי׃ כִּי
אָפְפוּ־עָלַי | רָעוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר הִשִּׂיגוּנִי וְלֹא־יָכְלְתִּי לִרְאוֹת עָצְמוּ מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי וְלִבִּי עֲזָבָנִי׃ רְצֵה יְהוָה
לְהַצִּילֵנִי יְהוָה לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה׃ יֵבֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ | יַחַד מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי לִסְפּוֹתָהּ יִסֹּגוּ אָחוֹר וְיִכָּלְמוּ חֲפֵצֵי
רָעָתִי׃ יָשֹׁמּוּ עַל־עֵקֶב בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים לִי הֶאָח | הֶאָח׃ יָשִׂישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ | בְּךָ כָּל־מְבַקְשֶׁיךָ יֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל
יְהוָה אֹהֲבֵי תְשׁוּעָתֶךָ׃ וַאֲנִי | עָנִי וְאֶבְיוֹן אֲדֹנָי יַחֲשָׁב לִי עֶזְרָתִי וּמְפַלְטִי אַתָּה אֱלֹהַי אַל־תְּאַחַר׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

41

OLULANGA LWA 40 (41): Omusengero gw'omulwala olekêrîrwe

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lulanga. Lwa Daudi.*

[2] Ali muny'iragi omuntu oshîbirira omukenyi n'orhagwêrhi hyâge; Nyakasane amuciza olusiku lubi.

[3] Nyakasane àmulanga, àmulekeramw'omûka, amuhè n'iragi hanw'igulu, arhàmuyôhe omu lino ly'ababisha.

[4] Nyakasane àyisha al'imurhabâla oku ncingo alwalira, amurhenzemwo endwâla yôshi.

[5] Niehe kwo ndesire, nti: «Yâgirwa mâshi ombabalire, oncize bulya nàkubihire!»

[6] Abashombanyi bâni banakaz'inderhera kubî, mpu: «Mangaci afà, mpu mangaci izîno lyâge lyaherêrekera?»

[7] Hakajira owayîsh'intangula naye busha anaderha: omurhima gwâge gunagende guhagirine bubî, erhi ahika embuga agwire aderhaderha.

[8] Balya banshomba bôshi erhi bahika baguma bagwire bampurana, bagerêrezagye ebibî kuli nie obwo, mpu:

[9] «Kafinjo kadârhi bamulozire», mpu: «Y'oyo ogwîshîre, arhakacifà azâsire aho».

[10] Ciru n'omwîra nàli ncîkubagire, oyu rhwakazâg'ishangîra mugati muguma, naye ampìre ebinioko.

[11] Wêhe Yâgirwa mâshi, onfè lukogo, onzûse ahâla ntang'ibayêreka nâni.

[12] Nâmanya oku bwenêne ontonya, bano mbona omushombanyi arhâcicîshinga.

[13] Nâni onjire nyôrhe ndi mutaraga, onampire omu masù gâwe mbêremwo ensiku n'amango.

[14] Ayâgirwe Nyamuzinda w'Israheli, ayâgirwe emyâka n'emyâka. Amen! Amen!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 41

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: 2אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל־דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְהוָה: 3יְהוָה | יִשְׁמְרֵהוּ וְיחַיֵּהוּ יְאֻשַּׁר בָּאָרֶץ
וְאַל־תִּתְּנֵהוּ בְּנֶפֶשׁ אֹיְבָיו: 4יְהוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל־עֶרֶשׂ דְּוָי כָּל־מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ: 5אֲנִי־אָמַרְתִּי יְהוָה חָנֵּנִי רְפָאָה
נַפְשִׁי כִּי־חָטָאתִי לָךְ: 6אוֹיְבַי יֹאמְרוּ רַע לִי מָתַי יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ: 7וְאִם־בָּא לִרְאוֹת | שָׁוְא יְדַבֵּר לִבּוֹ יִקְבָּץ־אָוֶן לוֹ
יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר: 8יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל־שֹׂנְאָי עָלַי | יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי: 9דְּבַר־בְּלִיַּעַל יָצוּק בּוֹ וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא־יוֹסִיף
לָקוּם: 10גַּם־אִישׁ שְׁלוֹמִי | אֲשֶׁר־בָּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכֵל לַחְמִי הִגְדִּיל עָלַי עָקֵב: 11וְאַתָּה יְהוָה חָנֵּנִי וַהֲקִימֵנִי וַאֲשַׁלְּמָה
לָהֶם: 12בְּזֹאת יָדַעְתִּי כִּי־חָפַצְתָּ בִּי כִּי לֹא־יָרִיעַ אֹיְבִי עָלָי: 13וַאֲנִי בְּתֻמִּי תָּמַכְתָּ בִּי וַתַּצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: 14בָּרוּךְ
יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֵהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אָמֵן | וְאָמֵן:

42

OLULANGA LWA 41 (42): Iralà ly'okubona Nyamuzinda omu kâ-Nyamuzinda

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lwimbo lwa Nyigîrizo. Lwa bene Kore*

[2] Kulyala akashafu kacîfinja ecikunguzo c'olwîshi, kwo omurhima gwâni gudwîrhe gwakwifinja, Nnâmahanga.

[3] Omurhima gwâni gugwêrhwe n'enyôrha ya Nyamuzinda, ya Nyamuzinda ozîne, mangaci nabona enjira ndole oku busù bwa Nyamuzinda?

[4] Emirenge lwo lukola lwiko lw'omûshi n'obudufu. Erhi bacimbwîra bwacà bwayira, mpu: «Ngahi Nyamuzinda wâwe aligi?»

[5] Nankengêre nyumve omurhima gundwiririr'omu nda, nankengêre oku nàbonaga nakananda omu bandi, oku nàbonaga nabarhang'aha kâ-Nyamuzinda, omu cihôgêro c'omwîshingo n'obukuze, omu kafurhè k'olusiku lukulu.

[6] Murhima gwâni carhuma warhoga, carhuma wandwirira omu nda? cikubagire Nnâmahanga bulya nkala Nashub'imukuza, ye kucira kw'obusù bwâni ye na Nyamuzinda wâni!

[7] Omurhima gwandwìririre omu nda, bwo buno nkukengêrìre eno munda e Yordani n'e Hermoni, oku hirhando hya Misarhi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Emunda izibyo liyakûza eryaba omu karhi k'enshalalo zâwe, amîshi gâwe, ag'enshalalo n'ag'omulaba, gangezire aha ntonda y'irhwe.

[9] Nyakasane arhankarhang'injira oyu ashobôza oku burhonyi bwâge, buno bw'omûshi, lero nanalâla namuyimbira, nkuze Nnâmahanga wampàga akalamo kâni.

[10] Mbwizirage Nnâmahanga, nti: «Kabuye kâni ci wanyibagira mâshi?» nti: «Cirhumirage nieki nagenda ndi burhe? » nti: «Cirhumirage nieki ababisha bambuza buhunga?»

[11] Ndwîrhe nayumva narhoga enjingo ababisha erhi banacinjacira, erhi banacinkangula, mpu: «Ngahigi Nyamuzinda wâwe aligi?»

[12] Murhima gwâni carhuma warhoga, carhuma wandwîririra omu nda? Cîkubagire Nnâmahanga, bulya nkola Nashub'imukuza, ye kucira kw'obusù bwâni, ye na Nyamuzinda wâni.

Psalms 42

לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לִבְנֵי־קֹרַח: כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל־אֲפִיקֵי־מָיִם כֵּן נַפְשִׁי תַעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים: צָמְאָה נַפְשִׁי | לֵאלֹהִים
לְאֵל חָי מָתַי אָבוֹא וְאֵרָאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים: הָיְתָה־לִּי דִמְעָתִי לֶחֶם יוֹמָם וָלָיְלָה בֱּאָמְר אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה
אֱלֹהֶיךָ: אֵלֶּה אֶזְכְּרָה | וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי | נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר | בַּסָּךְ אֶדַּדֵּם עַד־בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה וְתוֹדָה הָמוֹן
חוֹגֵג: מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי | נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָיו: אֱלֹהַי עָלַי נַפְשִׁי תִשְׁתּוֹחָח
עַל־כֵּן אֶזְכָּרְךָ מֵאֶרֶץ יַרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים מֵהַר מִצְעָר: תְּהוֹם־אֶל־תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלָי
עָבָרוּ: יוֹמָם | יְצַוֶּה יְהוָה | חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי: אוֹמְרָה | לְאֵל סַלְעִי לָמָּה שְׁכַחְתָּנִי
לָמָּה־קֹדֵר אֵלֵךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב: בְּרֶצַח | בְּעַצְמוֹתַי חֵרְפוּנִי צוֹרְרָי בְּאָמְרָם אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה
אֱלֹהֶיךָ: מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי | נַפְשִׁי וּמַה־תֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעֹת פָּנַי וֵאלֹהָי:

43

OLULANGA LWA 42 (43): lralà ly'okuj'omu kâ-Nyamuzinda

[1] Ontwîre olubanja, Nnâmahanga, onderhere nyâze eyo mihera, onandikûzekwo erya ndyâlya y'ecishungu.

[2] Bulya Nnâmahanga, we buzibu bwâni; cirhumire wanyôza? cirhumire nciyumva ogu mutula

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gw'akushimbwa n'omubisha?·

[3] 0rhume obumoleke bwâwe n'oburhabesha bwâwe, byo byandusa bìnyêrek'enjìra, byo byampìsa oku ntondo yâwe ntagatîfu n'omu birâlo byâwe.

[4] Njâge aha ìbuye lya Nyamuzìnda obwo aha burhambî bwa Nyamuzìnda orhuma nasîma nanshagaluke. Nkuzagye Nyamuzinda obwo, mmanule olulanga nkuzemwo Nyamuzinda wanî.

[5] Murhima gwâni, carhuma warhoga? Carhuma wandwirira omu nda? Cîkubagire Nnâmahanga: niono nkola Nashub'imukuza, ye bucire bw'obusù bwâni, ye na Nyamuzinda wâni.

Psalms 43

1 שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים | וְרִיבָה רִיבִי מִגּוֹי לֹא־חָסִיד מֵאִישׁ־מִרְמָה וְעַוְלָה תְפַלְּטֵנִי׃ 2 כִּי־אַתָּה | אֱלֹהֵי מָעוּזִּי לָמָּה זְנַחְתָּנִי
לָמָּה־קֹדֵר אֶתְהַלֵּךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב׃ 3 שְׁלַח־אוֹרְךָ וַאֲמִתְּךָ הֵמָּה יַנְחֻנִי יְבִיאֻנִי אֶל־הַר־קָדְשְׁךָ וְאֶל־מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ׃ 4 וְאָבוֹאָה
| אֶל־מִזְבַּח אֱלֹהִים אֶל־אֵל֥ שִׂמְחַת גִּילִי וְאוֹדְךָ בְכִנּוֹר אֱלֹהִים אֱלֹהָי׃ 5 מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי | נַפְשִׁי֥ וּמַה־תֶּהֱמִי עָלָי
הוֹחִ֣ילִי לֵאלֹהִים כִּי־עֽוֹד אוֹדֶ֗נּוּ יְשׁוּעֹ֥ת פָּנַ֑י וֵאלֹהָֽי׃

44

OLULANGA LWA 43 (44): Omulenge gw'olubaga lwîshogwa.

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lwimbo lwa Nyigîrizo. Lwa bene Kore.*

[2] Nnâmahanga, rhwàciyumvîrhire n'amarhwìrî gîrhu, ba larha bàrhubwizìre ebi wàkozire amango gâbo, omu nsiku zàli burhanzi.

[3] Wêne erhi obà wamahulusa amashanja n'okuboko kwâwe, wabayanka bôhe wabagwika butudu; walasa amashanja wabashagalusa bôhe.

[4] N'eci cihugo arhali muherho gwâbo gwàbahîreco, arhanalî kuboko kwâbo kwàbacìzize, ci kuboko kwâwe, kulyo kwâwe n'okuca kw'obusù bwâwe, bulyala orhàhimagwa kubarhonya.

[5] We Mwâmi nshiga, we Nyamuzinda wâni, we wàhimiraga Yakôbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Buhashe bwâwe rhwàkwamagamwo abashombanyi bîrhu, buzibu bwâwe rhwàhinagagamwo abàli barhurhêzire.

[7] Arhali muherho gwâni nàlî ncikubagìre arhanali ngôrho yâni yangalukire.

[8] Ci wêne warhulìkûzize oku babisha, wanabulabuza balya bàli barhushombìre.

[9] Nnâmahanga rhwàkazâg'icitakirira mûshi na budufu, n'izîno lyâwe rhurhàhwaga rhurhàlikuza.

[10] Ala lero buno ! warhulekerire wanarhubonêsa nshonyî, ciru orhaciderha mpu warhabâla mwen'emìrhwe y'abalwi bîrhu.

[11] We wàrhumire rhwayâka ababisha, kwarhuma abashombanyi barhushokôla barhama.

[12] Kwo warhuhànyire nka bibuzi byaj'ibâgwa, wanarhushandaza omu karhî k'amashanja.

[13] Kuguza waguzize olubaga lwâwe, waluguza obusha, ciru ntà bunguke wàkûzire mw'obwo burhunzi.

[14] We wàrhumire rhwajacirwa n'abâlûngwe bîrhu, abayûbaka haguma nîrhu barhushekera nk'aha bwacêraga.

[15] Warhujizire lwimbo omu karhî k'amashanja, ebindi bihugo byarhugayire byàrhalusa.

[16] Obubî bwâni burhacidwirhi bwantenga emalanga, n'obusù bwâni enshonyi zabubumbire.

[17] Ezo nshonyi zidwirhwe n'olya wakaz'injacira n'okungayisa, ye dwîrhe okwo omushombanyi, omubisha.

[18] Ebôola byôshi birhurhogìrekwo n'obwo rhurhakuyibagiraga, rhurhavunaga eciragâne câwe.

[19] N'obwo omurhima gwirhu gurhashubiraga enyuma n'amagulu gîrhu garhalekaga enjira yâwe.

[20] Wanabul'irhutuntumira omu bulumba ba banyambwe, n'okurhubululirakwo omwizimya.

[21] Rhuciyibagiraga izîno lyâwe Nyamuzinda wîrhu, rhukanayinamulira amaboko emunda Nyamuzinda w'abandi ali;

[22] ka kuhaba Nyamuzinda ankahabire ye yishi ebifulike omu murhima?

[23] Ci rhwono badwirhage baniguza erhi we rhuma, rhwono badwîrhe bagereka nka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ezaj'ibàgwa.

24 Zûka, Nyakasane, cirhumire wahunga? Ozûke, omanye wankanarhukabulira ensiku n'amango!

25 Cankarhuma wafulika obusù bwâwe, onayibagira obulagirire n'amalibuko gîrhu?

26 Omurhima gwirhu bagugombize baguhira okw'idaho, enda yîrhu nayo okw'idaho eri.

27 Oyimuke orhurhabâle, n'olukogo lwâwe lurhume warhulîkûza.

Psalms 44

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מַשְׂכִּיל׃ בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ אֱבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ־לָנוּ פֹּעַל פָּעַלְתָּ בְּיָמֵיהֶם בִּימֵי קֶדֶם׃ אַתָּה |
יָדְךָ גּוֹיִם הוֹרַשְׁתָּ וַתִּטָּעֵם תָּרַע לְאֻמִּים וַתְּשַׁלְּחֵם׃ כִּי לֹא בְחַרְבָּם יָרְשׁוּ אָרֶץ וּזְרוֹעָם לֹא־הוֹשִׁיעָה לָמוֹ כִּי־יְמִינְךָ
וּזְרוֹעֲךָ וְאוֹר פָּנֶיךָ כִּי רְצִיתָם׃ אַתָּה־הוּא מַלְכִּי אֱלֹהִים צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב׃ בְּךָ צָרֵינוּ נְנַגֵּחַ בְּשִׁמְךָ נָבוּס
קָמֵינוּ׃ כִּי לֹא בְקַשְׁתִּי אֶבְטָח וְחַרְבִּי לֹא תוֹשִׁיעֵנִי׃ כִּי הוֹשַׁעְתָּנוּ מִצָּרֵינוּ וּמְשַׂנְאֵינוּ הֵבִישׁוֹתָ׃ בֵּאלֹהִים הִלַּלְנוּ
כָל־הַיּוֹם וְשִׁמְךָ | לְעוֹלָם נוֹדֶה סֶלָה׃ אַף־זָנַחְתָּ וַתַּכְלִימֵנוּ וְלֹא־תֵצֵא בְּצִבְאוֹתֵינוּ׃ תְּשִׁיבֵנוּ אָחוֹר מִנִּי־צָר
וּמְשַׂנְאֵינוּ שָׁסּוּ לָמוֹ׃ תִּתְּנֵנוּ כְּצֹאן מַאֲכָל וּבַגּוֹיִם זֵרִיתָנוּ׃ תִּמְכֹּר־עַמְּךָ בְלֹא־הוֹן וְלֹא־רִבִּיתָ
בִּמְחִירֵיהֶם׃ תְּשִׂימֵנוּ חֶרְפָּה לִשְׁכֵנֵינוּ לַעַג וָקֶלֶס לִסְבִיבוֹתֵינוּ׃ תְּשִׂימֵנוּ מָשָׁל בַּגּוֹיִם מְנוֹד־רֹאשׁ
בַּל־אֻמִּים׃ כָּל־הַיּוֹם כְּלִמָּתִי נֶגְדִּי וּבֹשֶׁת פָּנַי כִּסָּתְנִי׃ מִקּוֹל מְחָרֵף וּמְגַדֵּף מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם׃ כָּל־זֹאת בָּאָתְנוּ
וְלֹא שְׁכַחֲנוּךָ וְלֹא־שִׁקַּרְנוּ בִּבְרִיתֶךָ׃ לֹא־נָסוֹג אָחוֹר לִבֵּנוּ וַתֵּט אֲשֻׁרֵינוּ מִנִּי אָרְחֶךָ׃ כִּי דִכִּיתָנוּ בִּמְקוֹם תַּנִּים
וַתְּכַס עָלֵינוּ בְּצַלְמָוֶת׃ אִם־שָׁכַחְנוּ שֵׁם אֱלֹהֵינוּ וַנִּפְרֹשׂ כַּפֵּינוּ לְאֵל זָר׃ הֲלֹא אֱלֹהִים יַחְקָר־זֹאת כִּי־הוּא יֹדֵעַ
תַּעֲלֻמוֹת לֵב׃ כִּי־עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָל־הַיּוֹם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה׃ עוּרָה | לָמָּה תִישַׁן | אֲדֹנָי הָקִיצָה אַל־תִּזְנַח
לָנֶצַח׃ לָמָּה־פָנֶיךָ תַסְתִּיר תִּשְׁכַּח עָנְיֵנוּ וְלַחֲצֵנוּ׃ כִּי שָׁחָה לֶעָפָר נַפְשֵׁנוּ דָּבְקָה לָאָרֶץ בִּטְנֵנוּ׃ קוּמָה עֶזְרָתָה
לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

45

OLULANGA LWA 44 (45): Lwimbo lwa kuyimbira Mwâmi-Mushîgwa ye Masiha

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lwa kuzihirwa oku «Liliya». Lwa bene Kore. Lwimbo lwa buzigire.*

[2] Omurhima gwâni gukola gwarhengamwo ebinwa bilengehe, nkola nayimbira mwâmi
ehimbo hyani; olulimi lumba ekanwa mugera gwa muntu oyîsh'iyandika duba.

[3] Omu baburhwa n'abantu w'oyo olushire abandi busole: obwinjà bàbuyansire babubulagira
oku kanwa kâwe: okwo kwarhuma Nyamuzinda akugisha oku myâka n'emyâka.

[4] Yanka engôrho yâwe oyihire oku lurhungu, Ciri-misî, yanka obukulu n'obwinjà bwâwe
obicûkane.

[5] Ofòle onagende otamîre oku ndogomi, okanye oj'ilwira oburhabesha n’obushinganyanya:
okulyo kwâwe bwinjà kufôla.

[6] Emyampi yâwe erhahimwa bwôji; wàbona oku amashanja gàyisha gal'ikushiga,
n'abashomba mwâmi barhibe omurhima.

[7] Entebe yâwe Nnâmahanga, ho ebà ensiku n'amango, akarhi kâwe k'obwâmi kabâ ka
bushinganyanya.

[8] Orhahimwa kurhonya obushinganyanya, orhanakwirirwa bulyâlya, Nyamuzinda wâwe
akushîga amavurha g'enshagali wêne omu binyu.

[9] Emyambalo yâwe edwîrhe yabaya bwinjinjà nka nshangi, obukù na nka bubàni n'omu
burhwali bwâwe buyâbake n'ihembe, ennanga zidumûsire zinakushagalusize.

[10] Abaluzi-nyere bashûbûzinye mpu bayîsh'ikuyankirira, makambà aha kulyo kwâwe
ayimanzire, arhwinjire n'amasholo g'e Hofiri.

[11] Mwâli wâni yumva nkubwîre, alole bwinjà onarhege okurhwîri; orhacikengêraga
ab'emwinyu, orhacikengêraga n'enyumpa ya sho.

[12] Wâbona oku mwâmi àyagalwa n'iranga lyâwe: ye kola nnawinyu; omushige bwinjà.

[13] Wâbona oku abantu b'e Tiri bâyisha n'entûlo; n'abagale b'omu cihugo bâyîsh'ilonza
okurhona emund'oli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[14] Mucilange, mwâli wa mwâmi oyôla oyishire: mwinjà mwinjà! Emishangi ayambîrhe ya masholo.

[15] Bàmuhekera mwâmi n'emishangi yâge y'obutonè-butonè, abâbo banyere bamukunjûsirekwo, bakudwirhirebo nabo.

[16] Bayisha bayimba banacishinga, bâbo bamàshesherêra omu bwâmi. [17] Bagala bâwe bo bâyîsh'iyima omu bya bashakulûza bâwe; wêne we wânabayimika babè barhegesi b'igulu lyôshi.

[18] Izîno lyâwe nâlibwîra amaburhwa n'amaburhwa, kurhume amashanja gakukuza omu myâka n'emyâka.

Psalms 45

לַמְנַצֵּחַ עַל־שֹׁשַׁנִּים לִבְנֵי־קֹרַח מַשְׂכִּיל שִׁיר יְדִידֹת: | דָּבָר טוֹב אֹמֵר אֲנִי מַעֲשַׂי לְמֶלֶךְ לְשׁוֹנִי עֵט
סוֹפֵר מָהִיר: יָפְיְפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן בְּשִׂפְתוֹתֶיךָ עַל־כֵּן בֵּרַכְךָ אֱלֹהִים לְעוֹלָם: חֲגֹר־חַרְבְּךָ עַל־יָרֵךְ גִּבּוֹר
הוֹדְךָ וְהַדָרְךָ: וַהֲדָרְךָ | צְלַח רְכַב עַל־דְּבַר־אֱמֶת וְעַנְוָה־צֶדֶק וְתוֹרְךָ נוֹרָאוֹת יְמִינֶךָ: חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים עַמִּים תַּחְתֶּיךָ
יִפְלוּ בְּלֵב אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ: כִּסְאֲךָ אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד שֵׁבֶט מִישֹׁר שֵׁבֶט מַלְכוּתֶךָ: אָהַבְתָּ צֶדֶק וַתִּשְׂנָא רֶשַׁע עַל־כֵּן |
מְשָׁחֲךָ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן מֵחֲבֵרֶיךָ: מֹר־וַאֲהָלוֹת קְצִיעוֹת כָּל־בִּגְדֹתֶיךָ מִן־הֵיכְלֵי שֵׁן מִנִּי שִׂמְּחוּךָ: בְּנוֹת
מְלָכִים בִּיקָרוֹתֶיךָ נִצְּבָה שֵׁגַל לִימִינְךָ בְּכֶתֶם אוֹפִיר: שִׁמְעִי־בַת וּרְאִי וְהַטִּי אָזְנֵךְ וְשִׁכְחִי עַמֵּךְ וּבֵית אָבִיךְ: וְיִתְאָו
הַמֶּלֶךְ יָפְיֵךְ כִּי־הוּא אֲדֹנַיִךְ וְהִשְׁתַּחֲוִי־לוֹ: וּבַת־צֹר | בְּמִנְחָה פָּנַיִךְ יְחַלּוּ עֲשִׁירֵי עָם: כָּל־כְּבוּדָּה בַת־מֶלֶךְ פְּנִימָה
מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ: לִרְקָמוֹת תּוּבַל לַמֶּלֶךְ בְּתוּלוֹת אֲחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ מוּבָאוֹת לָךְ: תּוּבַלְנָה בְּשִׂמְחַת וָגִיל
תָּבֹאֶינָה בְּהֵיכַל מֶלֶךְ: תַּחַת אֲבֹתֶיךָ יִהְיוּ בָנֶיךָ תְּשִׁיתֵמוֹ לְשָׂרִים בְּכָל־הָאָרֶץ: אַזְכִּירָה שִׁמְךָ בְּכָל־דֹּר וָדֹר עַל־כֵּן
עַמִּים יְהוֹדֻךָ לְעֹלָם וָעֶד:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

46

OLULANGA LWA 45 (46):Nyamuzinda ali haguma nîrhu

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lwa bene Kore. Oku izù ly'abanyere- bashugi. Lwimbo.*

[2] Nnâmahanga ye lwakiro na buzibu bwîrhu, àyêrekanire omu ntambala oku yêne Mugaruka.

[3] Co cirhuma rhurhanajuguma ciru igulu lyankajamwo ehivango, entondo zicirhimba omu karhî k'enyanja.

[4] Amîshi g'omu nyanja ganabîra gashube bwâlike, entondo zanajegera erhi muhuku gwa mîshi gurhuma. (Nyakasane w'emirhwe ali haguma nîrhu, ye mulanzi orhulanga, Nyamuzinda wa Yakôbo).

[5] Enyîshi-nyîshi zo ziyinjihya olugo lwa Nyamuzinda, zo zishagalusa ecirâlo citagatîfu c'Ow'Enyanya bwenêne.

[6] Nnâmahanga ali omu karhi k'olugo lwâge, lurhâhuligane, Nnâmahanga yêne aluhalira kurhenga sêzi lukula arhanda.

[7] Amashanja gajà aho gàcihuma omw'isù, amâmi gàgeramwo omusisi, Lero izù lyâge lyàkungula, igulu lyàhwera aha nshi.

[8] Nyakasane w'emirhwe ali haguma nîrhu, ye mulanzi orhulanga, Nyamuzinda wa Yakôbo.

[9] Mukanye mubone ebi Nyamuzinda àkozire, muyishe mubone eby'okurhangâza ajijire kuno igulu. [10] Ajire aho afunga amalwa oku igulu lyôshi, avuna emiherho, avuna amatumu, n'empenzi azidûlika muliro.

[11] Lekeragi aho: mumanye oku niene nie Nyamuzinda, nie nkulire amashanja nie nkulire n'igulu.

[12] Nyakasane w'emirhwe ali haguma nîrhu, ye mulanzi orhulanga, Nyamuzinda wa Yakôbo

Psalms 46

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח עַל־עֲלָמוֹת שִׁיר׃ 2 אֱלֹהִים לָנוּ מַחֲסֶה וָעֹז עֶזְרָה בְצָרוֹת נִמְצָא מְאֹד׃ 3 עַל־כֵּן לֹא־נִירָא בְּהָמִיר

אֶרֶץ וּבְמוֹט הָרִים בְּלֵב יַמִּים׃ 4 יֶהֱמּוּ יֶחְמְרוּ מֵימָיו יִרְעֲשׁוּ־הָרִים בְּגַאֲוָתוֹ סֶלָה׃ 5 נָהָר פְּלָגָיו יְשַׂמְּחוּ עִיר־אֱלֹהִים

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

קֹדֶשׁ מִשְׁכְּנֵי עֶלְיוֹן׃ 6אֱלֹהִים בְּקִרְבָּהּ בַּל־תִּמּוֹט יַעְזְרֶהָ אֱלֹהִים לִפְנוֹת בֹּקֶר׃ 7הָמוּ גוֹיִם מָטוּ מַמְלָכוֹת נָתַן בְּקוֹלוֹ
תָּמוֹג אָרֶץ׃ 8יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ 9לְכוּ־חֲזוּ מִפְעֲלוֹת יְהוָה אֲשֶׁר־שָׂם שַׁמּוֹת
בָּאָרֶץ׃ 10מַשְׁבִּית מִלְחָמוֹת עַד־קְצֵה הָאָרֶץ קֶשֶׁת יְשַׁבֵּר וְקֵצֵץ חֲנִית עֲגָלוֹת יִשְׂרֹף בָּאֵשׁ׃ 11הַרְפּוּ וְדְעוּ כִּי־אָנֹכִי
אֱלֹהִים אָרוּם בַּגּוֹיִם אָרוּם בָּאָרֶץ׃ 12יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃

47

OLULANGA LWA 46 (47): Nyamuzinda Mwâmi w'Israheli n'ow'igulu lyôshi

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lwa bene Kore. Lulanga.*

[2] Mwe mashanja mweshi, mukome akagasha mucîtakire Nyamuzinda n'enshagadu.

[3] Bulya Nyakasane w'enyanya arhajibwa omw'irhwe, ye Mwâmi Nn'amahanga gôshi.

[4] Ayansire amashanja agahira idako lirhu, agayandaza burhaba aha magulu gîrhu.

[5] Yêne acîshoga ishwa rhwàyimamwo, ishwa omurhonyi wâge Yakôbo akazâg'icîtaklrira.

[6] Nnâmahanga oyo warherema omu karhî k'orhuhababo, Nyakasane oyo wasôka emishekera yashekeza.

[7] Muzihire Nnâmahanga, muzihe, muzihe; muzihire Nnawîrhu, muzihe, muzihe!

[8] Bulyala Nyamuzinda, ye Mwâmi w'igulu lyôshi lyôshi, mumuzihire olulanga.

[9] Nyamuzinda ye wârhegeka amashanja gôshi, Nyamuzinda oyôla otamîre oku ntebe yâge ntagatîfu.

[10] Abaluzi ba ngasi ishanja batamîre aha ngombe, batamîre bôshi n'ishanja lya Abrahamu.

Abaluzi ba ngasi ishanja bôshi banali bagula ba Nyamuzinda, ali w'enyanya bwenêne.

Psalms 47

1לַמְנַצֵּחַ ׀ לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃ 2כָּל־הָעַמִּים תִּקְעוּ־כָף הָרִיעוּ לֵאלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה׃ 3כִּי־יְהוָה עֶלְיוֹן נוֹרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל
עַל־כָּל־הָאָרֶץ׃ 4יַדְבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ׃ 5יִבְחַר־לָנוּ אֶת־נַחֲלָתֵנוּ אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר־אָהֵב

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

סֶּלָה׃ 6עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר׃ 7זַמְּרוּ אֱלֹהִים זַמֵּרוּ זַמְּרוּ לְמַלְכֵּנוּ זַמֵּרוּ׃ 8כִּי מֶלֶךְ כָּל־הָאָרֶץ
אֱלֹהִים זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל׃ 9מָלַךְ אֱלֹהִים עַל־גּוֹיִם אֱלֹהִים יָשַׁב ׀ עַל־כִּסֵּא קָדְשׁוֹ׃ 10נְדִיבֵי עַמִּים ׀ נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם כִּי לֵאלֹהִים מָגִנֵּי־אָרֶץ מְאֹד נַעֲלָה׃

48

OLULANGA LWA 47 (48): Siyoni, ntondo ya Nyamuzinda

[1] *Lwimbo. Lulanga. Lwa bene Koré.*

[2] Nyakasane mushâna ali mukulu, akwânîne bamukuze bwenêne omu lugo lwa Nyamuzinda wîrhu.

[3] Entondo yâge ntagatîfu hibà hirhondo hilushire ezindi, abà mushagalusa w'igulu lyôshi. Entondo ya Siyoni yo ntebe ya Nyamuzinda, lwo lugo lw'omwâmi mukulu.

[4] Nyamuzinda àyerakanîre omu lugo lwâge oku anali lwakiro lw'okunali.

[5] Lâba oku abâmi bàli bamàhuluzanya banarhabâlira caligumiza.

[6] Oku bànabona ntya bafuduka, bashandabâna bakûla idârhi.

[7] Entemu yabashamula, balwâla ebihamba ak'owalwâla emikero

[8] Gashuba manywanywa nka kula empûsi yàhubuka ebushoshokero bw'izûba eshangula amârho g'e Tarsi.

[9] Oku rhwàbwiragwa kwo rhwayishirig'ibona, omu lugo lwa Nyamuzinda wîrhu, omu lugo lwa Nyakasane Nn'emirhwe Nyakasane àluzibuhize mpu lusêre ensiku n'amango.

[10] Yâgirwa Nnâmahanga, rhunakaz'ikengêra olukogo lwâwe omu ngombe yâwe.

[11] Irenge lyâwe Nyamwagirwa, lihumîre ah'irhwerhwe ly'igulu ak'Izîno lyâwe.

Okulyo kwâwe kuyunjwîre bushinganyanya: [12] entondo ya Siyoni ecizigirize, n'abanyere b'omu Yuda bacîtakire obushinganyanya bwâwe omu kutwa emmanja.

[13] Muj'izunguluka Siyoni mubone, mumugere omu marhambi munaganje enkingi zâge,

[14] mulolereze enkuta zâge, musingirize na ngasi nkingi eyâkirwamwo, lyo muhash'ibwîra

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abâna bâburhwa, erhi:

15 «Nyamuzinda oyomutyo», erhi: «Nyamuzinda wîrhu ho abâ ensiku n'amango, yêne ye
mungere orhuyâbula kuhika olw'okufà.»

Psalms 48

1שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי־קֹרַח: 2גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: 3יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל־הָאָרֶץ הַר־צִיּוֹן
יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב: 4אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב: 5כִּי־הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ עָבְרוּ יַחְדָּו: 6הֵמָּה רָאוּ כֵּן
תָּמֵהוּ נִבְהֲלוּ נֶחְפָּזוּ: 7רֶעָדָה אֲחָזָתַם שָׁם חִיל כַּיּוֹלֵדָה: 8בְּרוּחַ קָדִים תְּשַׁבֵּר אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ: 9כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ | כֵּן
רָאִינוּ בְּעִיר־יְהוָה צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד־עוֹלָם סֶלָה: 10דִּמִּינוּ אֱלֹהִים חַסְדֶּךָ בְּקֶרֶב
הֵיכָלֶךָ: 11כִּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כֵּן תְּהִלָּתְךָ עַל־קַצְוֵי־אֶרֶץ צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ: 12יִשְׂמַח | הַר־צִיּוֹן תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה
לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ: 13סֹבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ: 14שִׁיתוּ לִבְּכֶם | לְחֵילָה פַּסְּגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן תְּסַפְּרוּ לְדוֹר
אַחֲרוֹן: 15כִּי זֶה | אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד הוּא יְנַהֲגֵנוּ עַל־מוּת:

49

OLULANGA LWA 48 (49): Obufà-nshuzo bw'ebirugu

1 *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lwa bene Kore. Lulanga.*

2 Muyumve guno mwe mashanja mweshi, murhege okurhwîri mwe mubà okw'igulu mweshi.

3 Barhwali mweshi ninyu bantu kwône, mwe bagale ninyu bakenyi.

4 Akanwa kani binwa bya bugula kaderha, n'omurhima gwâni bya burhimanya gwakengêra.

5 Nkola nayanka okurhwîri kwâni nkurhege omugani, nyanke omusi gw'olulanga nyimbirekwo
omugani gwâni.

6 Cici cankarhuma najuguma amango ensiku ziri mbî? cici cankarhuma nadirhimana nka
ngosirwe n'empingira-mungo.

7 Zira zicîkubagira obuhirhi bwâzo, zinacîkunge obunji b'ebi zijira?

8 N'obwo omuntu arhacîcungula yêne, emwa Nyamuzinda omuntu arhacîhânakwo ncungulâ:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9 Okufungira omûka gw'omuntu kurhali hôfi, na ntakwo gwafungirwe lwôshi,

10 omuntu alame arhaluse ensiku, alame burhafà.

11 Bulyala omuntu anabone abagula bagabe ebirugu, abone abahwinja n'amadâga nago
gafé, abone bôshi, ebirugu byâbo babisigîre bandi bandi;

12 Enshinda zishubâge zo nyumpa babêramwo ensiku n'amango, n'obwo bihugo binji bal'ihîre
amazîno gâbo!

13 Nanga ntà muntu wàlamire omu buhirhi: omuntu anashushîne n'ebintu byo
birhengamw'omûka.

14 Yo njira y'abacîbikakwo omurhima eyo, kwo banafà ntyo abalimbira omugisho
bàburhanagwa.

15 Kwo bàhêkwa ekuzimù ak'ezaj'ibâgwa, lufù lubayabula na bashinganyanya babarhegeka.

16 Niehe Nyamuzinda ekuzimu àyîsh'inkûla, bulyala kurhôla àyis'intôla.

17 Irhondo okabona omuntu ahirhire orhayôbohaga, irhondo okabona eby'omu mwâge
byaluga orhayôbohaga;

18 bulya olusiku afà arhacîyikire kantu ciru n'akaguma, n'obuhirhi bwâge burhàmuluse omu
kuzimu.

19 Ciru akaba amango àli acizine àcîbwizire ebinwa binjà, mpu: «abandi bakusîma obûla
ocîkômbire wêne»,

20 kurharhume arhaja omu balinda-mboho, balya barhakacifà bâbwîne akamole.

21 Omuntu ohirhîre buzira kurhimanya, anashushine n'ebintu by'okubâgwa.

Psalms 49

לַמְנַצֵּחַ ׀ לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃ שִׁמְעוּ־זֹאת כָּל־הָעַמִּים הַאֲזִינוּ כָּל־יֹשְׁבֵי חָלֶד׃ גַּם־בְּנֵי אָדָם גַּם־בְּנֵי־אִישׁ יַחַד עָשִׁיר
וְאֶבְיוֹן׃ פִּי יְדַבֵּר חָכְמוֹת וְהָגְיוֹת לִבִּי תְבוּנוֹת׃ אַטֶּה לְמָשָׁל אָזְנִי אֶפְתַּח בְּכִנּוֹר חִידָתִי׃ לָמָּה אִירָא בִּימֵי רָע עֲוֹן
עְקֵבַי יְסוּבֵּנִי׃ הַבֹּטְחִים עַל־חֵילָם וּבְרֹב עָשְׁרָם יִתְהַלָּלוּ׃ אָח לֹא־פָדֹה יִפְדֶּה אִישׁ לֹא־יִתֵּן לֵאלֹהִים כָּפְרוֹ׃ וְיִקַר
פִּדְיוֹן נַפְשָׁם וְחָדַל לְעוֹלָם׃ וְיִחִי־עוֹד לָנֶצַח לֹא יִרְאֶה הַשָּׁחַת׃ כִּי יִרְאֶה ׀ חֲכָמִים יָמוּתוּ יַחַד כְּסִיל וָבַעַר יֹאבֵדוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְעָזְבוּ לַאֲחֵרִים חֵילָם׃ 12קִרְבָּם בָּתֵּימוֹ | לְעוֹלָם מִשְׁכְּנֹתָם לְדֹר וָדֹר קָרְאוּ בִשְׁמוֹתָם עֲלֵי אֲדָמוֹת׃ 13וְאָדָם בְּיקָר
בַּל־יָלִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ׃ 14זֶה דַרְכָּם כֵּסֶל לָמוֹ וְאַחֲרֵיהֶם | בְּפִיהֶם יִרְצוּ סֶלָה׃ 15כַּצֹּאן | לִשְׁאוֹל שַׁתּוּ מָוֶת
יִרְעֵם וַיִּרְדּוּ בָם יְשָׁרִים | לַבֹּקֶר וְצִירָם לְבַלּוֹת שְׁאוֹל מִזְּבֻל לוֹ׃ 16אַךְ־אֱלֹהִים יִפְדֶּה נַפְשִׁי מִיַּד־שְׁאוֹל כִּי יִקָּחֵנִי
סֶלָה׃ 17אַל־תִּירָא כִּי־יַעֲשַׁר אִישׁ כִּי־יִרְבֶּה כְּבוֹד בֵּיתוֹ׃ 18כִּי לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח הַכֹּל לֹא־יֵרֵד אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ׃ 19כִּי־נַפְשׁוֹ
בְּחַיָּיו יְבָרֵךְ וְיוֹדֶךָּ כִּי־תֵיטִיב לָךְ׃ 20תָּבוֹא עַד־דּוֹר אֲבוֹתָיו עַד־נֵצַח לֹא יִרְאוּ־אוֹר׃ 21אָדָם בְּיקָר וְלֹא יָבִין נִמְשַׁל
כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ׃

50

OLULANGA LWA 49 (50): Oburherekêre busîmisa Nnâmahanga.

[1] *Lulanga. Lwa Azafi.*

Nyakasane Nnâmahanga adesire akanwa analâlika igulu lyôshi, kurhenga ebushoshokero bw'izûba kuhika ebuzikiro bwalyo.

[2] Nyamuzinda abalagazize kurhenga e Siyoni, ntondo yâge nyinjinjà.

[3] Nyamuzinda wîrhu oyôla oyishire: arhàbule buderha akanwa. Ntakanjirwa w'omuliro amushokolîre, ayisha ayôkera, n'empûsi emugosire yayisha yakola akal'ibala.

[4] Amalâlika amalunga amalâlika n'idaho, bulyala akola atwîr'olubaga lwâge olubanja.

[5] Mpu: «mpamagaliri abemêzi bani, mpamagaliri balya bànywânaga nâni bulya barherekêra.»

[6] Amalunga gamanyîsa oku olubanja bwinjà lutûbirwe: bulyala Nyamuzinda yêne olutwîre.

[7] Mpu: «lubaga lwâni yumva nkubwîre, mpu: Israheli nkola nakushobeka: niene nie Nyamubâho, nie Nyamuzinda wâwe.

[8] Arhali nterekêro zâwe zo otumwirekwo, bulyala embâgwa zâwe zirhantenga omu masù.

[9] Ntazigè akanina k'omu mwâwe, ntayêmêre n'enganda-buzi z'omu busò bwâwe.

[10] Ensimba z'omu muzirhu zôshi zâni, n'ebintu biyabukira omu malambo gâni birhankaganjwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Ntà kanyunyi kabalala mpabire, na ngasi hitondegera omu ishwa hyôshi mpimanyire.

[12] Nka kwali kushalika ntankakubwizire bulyala amahanga gôshi gâni na ngasi bimuli byôshi byâni.

[13] Ka nkulìra binyama bya mpanzi, nîsi erhi kwo bàkubwizire mpu nywa mwamba gwa bihebe?

[14] Okaz'ibâgira Nnâmahanga enterekêro y'okumukuza, onakaz'ijuha Nnâmahanga endagâno omulaganya.

[15] N'olusiku wânabe ogwêrhwe n'omutula onanyakûze, wâbona oku nakulîkûza onankenge.»

[16] Enkola-maligo nayo kwo Nyamuzinda ayibwizire, erhi: «cirhuma obwîra abandi amarhegeko gâni, cirhuma ebinwa by'endagâno yâni birhakurhenga ekanwa,

[17] we muntu wàkengulaga ihano lyâni, wànajugucira ebinwa byâni kulî nâwe?

[18] Erhi wàbonaga ecishambo onakanye ociluse, erhi wàbonaga abantu b'ebishungu erhi wamàbona abinyu.

[19] Akanwa kâwe wakaz'ikalìkira oku bibi, n'olulimi lwâwe lurhàhimagwa kulyalyanya.

[20] Erhi wàjàga oku rukiko erhi na mwene winyu oherhekwo, erhi na mwâna nyoko aburha oli bonêsa nshonyi.

[21] K'obè wàjijire ntyo nnampulike? ka kwo omanyire mpu odi akâwe? Nakuyâgiriza njalabulire byôshi omu masù gâwe.

[22] Rhangi muyumve kuno, mwe mukaz'iyibagira Nyamuzinda, rhangi muyumve kuno bakanajira aba nâgwârha babule câgalukira.

[23] Ye nsìmisa omuntu obâga enterekêro y'okunkuza, n'omuntu oshimba enjira nnungêdu ye nàyêreka oku Nyamuzinda kuciza aciza.»

Psalms 50

מִזְמ֥וֹר לְאָסָ֗ף אֵ֤ל ׀ אֱלֹהִ֣ים יְהוָ֣ה דִּבֶּ֣ר וַיִּקְרָא־אֶ֭רֶץ מִמִּזְרַח־שֶׁ֥מֶשׁ עַד־מְבוֹאֹֽו׃ מִצִּיּ֥וֹן מִכְלַל־יֹ֝֗פִי אֱלֹהִֽים׃

הוֹפִֽיעַ׃ יָבֹ֣א אֱלֹהֵ֣ינוּ ׀ וְאַל־יֶּחֱרַ֗שׁ אֵ֤שׁ לְפָנָיו֮ תֹּאכֵ֪ל ׀ וּסְבִיבָ֥יו נִשְׁעֲרָ֥ה מְאֹֽד׃ יִקְרָ֣א אֶל־הַשָּׁמַ֣יִם מֵעָ֑ל וְאֶל־הָאָ֥רֶץ לָדִ֝֗ין

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עַמּוֹ׃ 5אִסְפוּ־לִי חֲסִידָי כֹּרְתֵי בְרִיתִי עֲלֵי־זָבַח׃ 6וַיַּגִּידוּ שָׁמַיִם צִדְקוֹ כִּי־אֱלֹהִים | שֹׁפֵט הוּא סֶלָה׃ 7שִׁמְעָה עַמִּי |
וַאֲדַבֵּרָה יִשְׂרָאֵל וְאָעִידָה בָּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ אָנֹכִי׃ 8לֹא עַל־זִבְחֶיךָ אוֹכִיחֶךָּ וְעוֹלֹתֶיךָ לְנֶגְדִּי תָמִיד׃ 9לֹא־אֶקַּח
מִבֵּיתְךָ פָּר מִמִּכְלְאוֹתֶיךָ עַתּוּדִים׃ 10כִּי־לִי כָל־חַיְתוֹ־יָעַר בְּהֵמוֹת בְּהַרְרֵי־אֶלֶף׃ 11יָדַעְתִּי כָּל־עוֹף הָרִים וְזִיז שָׂדַי
עִמָּדִי׃ 12אִם־אֶרְעַב לֹא־אֹמַר לָךְ כִּי־לִי תֵבֵל וּמְלֹאָהּ׃ 13הַאוֹכַל בְּשַׂר אַבִּירִים וְדַם עַתּוּדִים אֶשְׁתֶּה׃ 14זְבַח לֵאלֹהִים
תּוֹדָה וְשַׁלֵּם לְעֶלְיוֹן נְדָרֶיךָ׃ 15וּקְרָאֵנִי בְיוֹם צָרָה אֲחַלֶּצְךָ וְתְכַבְּדֵנִי׃ 16וְלָרָשָׁע | אָמַר אֱלֹהִים מַה־לְּךָ לְסַפֵּר חֻקַּי
וַתִּשָּׂא בְרִיתִי עֲלֵי־פִיךָ׃ 17וְאַתָּה שָׂנֵאתָ מוּסָר וַתַּשְׁלֵךְ דְּבָרַי אַחֲרֶיךָ׃ 18אִם־רָאִיתָ גַּנָּב וַתֶּרֶץ עִמּוֹ וְעִם מְנָאֲפִים
חֶלְקֶךָ׃ 19פִּיךָ שָׁלַחְתָּ בְרָעָה וּלְשׁוֹנְךָ תַּצְמִיד מִרְמָה׃ 20תֵּשֵׁב בְּאָחִיךָ תְדַבֵּר בְּבֶן־אִמְּךָ תִּתֵּן־דְּפִי׃ 21אֵלֶּה עָשִׂיתָ |
וֶהֱחֲרַשְׁתִּי דִּמְיְתָ הֱיוֹת־אֶהְיֶה כָמוֹךָ אוֹכִיחֲךָ וְאֶעֶרְכָה לְעֵינֶיךָ׃ 22בִּינוּ־נָא זֹאת שֹׁכְחֵי אֱלוֹהַּ פֶּן־אֶטְרֹף וְאֵין
מַצִּיל׃ 23זֹבֵחַ תּוֹדָה יְכַבְּדָנְנִי וְשָׂם דֶּרֶךְ אַרְאֶנּוּ בִּישׁוּעַת אֱלֹהִים׃

51

OLULANGA LWA 50 (51): Ombêre obwonjo, Yâgirwa Nyamuzinda

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lulanga. Lwa Daudi.*

[2] Amango omulêbi Natani àjaga emunda Daudi ali kulya kubà anacîhemwire kuli Betiseba.

[3] Yâgirwa Nyamuzinda ombabalire, obwonjo bwâwe burhumire.

[4] Omu lukogo lwâwe lunji, ozâze ecâha câni.

[5] Bulyala ntababiri obubî bwâni, ngasi mango ecâha câni cindi omu masù.

[6] Wêne nagomire, Nyamwagirwa, ebiri bibi omu masù gâwe nàbijizire. Ntyo oli murhondekezi omu buciránuzi bwâwe, oli mutwî w'emmanja mwimàna.

[7] Okengêre oku naburhagwa omu bubî, omu caba nàyalalagwa omu oda ya nyàmà.

[8] Omurhima gw'omuntu w'okuli gwo gukusîmisa, omu ndubi y'omurhima gwâni mw'onyigiriziza obumanye.

[9] Ewe Nyakasane onkangûle lyo nca, onshuke mbè mwêru nka lubula.

[10] Nyumve obusîme n'omwîshingo, amavuha gàli gavungunyusire garhambe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Orhalolaga obubî bwâni, ebyâha byâni byôshi obizaze.

[12] Mâshi Nyamuzinda, omurhima gwâni oguleme buhyâhya ompiremwo iroho ihyâhya onalizìbubye.

[13] Orhantenzagy'emalanga gâwe, orhanyagaga omûka gwâwe mutagatîfu.

[14] Ongalulire obushaguluke bw'obuyôkozi bwâwe, ompè omurhima gw'entwâli.

[15] Nyêreke abagoma enjira zâwe, n'Abanya-byâha bagaluk' emund'oli.

[16] Ondîkûze oku buhane bw'omukò, Nyakasane Muyôkozi wâni, olulimi lwâni lukayimba oburhondekezi bwâwe.

[17] Onshwekûle akanwa Nyakasane, olulimi lwâni lukâderha irenge lyâwe.

[18] Bulya enterekêro erhakusîmîsa, n'erhi nankakubâgira orhankayêmera.

[19] Enterekêro yâni, Yâgirwa, guli murhima gwadwa mukò, omurhima gwârhanya gunavungunyusire, orhankagukabulira, Nyakasane.

[20] Omu bwinjà bwâwe, okêngere Siyoni, Muhanyi, oshub'iyûbaka olugo lwa Yeruzalemu.

[21] Lyôki wankayankirira enterekêro zirhegesirwe, entûlo n'embâgwa ya nsirîra, lyôki bankarherekêra ebimasha oku luhêro lwâwe.

Psalms 51

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: 2בְּבוֹא־אֵלָיו נָתָן הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר־בָּא אֶל־בַּת־שָׁבַע: 3חָנֵּנִי אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ כְּרֹב רַחֲמֶיךָ מְחֵה
פְשָׁעָי: 4הֶרֶב כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי: 5כִּי־פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד: 6לְךָ לְבַדְּךָ | חָטָאתִי וְהָרַע
בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְשָׁפְטֶךָ: 7הֵן־בְּעָוֹן חוֹלָלְתִּי וּבְחֵטְא יֶחֱמַתְנִי אִמִּי: 8הֵן־אֱמֶת חָפַצְתָּ
בַּטֻּחוֹת וּבְסָתֻם חָכְמָה תודיעֵנִי: 9תְּחַטְּאֵנִי בְאֵזוֹב וְאֶטְהָר תְּכַבְּסֵנִי וּמִשֶּׁלֶג אַלְבִּין: 10תַּשְׁמִיעֵנִי שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה
תָּגֵלְנָה עֲצָמוֹת דִּכִּיתָ: 11הַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחַטָּאָי וְכָל־עֲוֹנֹתַי מְחֵה: 12לֵב טָהוֹר בְּרָא־לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ
בְּקִרְבִּי: 13אַל־תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל־תִּקַּח מִמֶּנִּי: 14הָשִׁיבָה לִּי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ נְדִיבָה
תִּסְמְכֵנִי: 15אֲלַמְּדָה פּוֹשְׁעִים דְּרָכֶיךָ וְחַטָּאִים אֵלֶיךָ יָשׁוּבוּ: 16הַצִּילֵנִי מִדָּמִים | אֱלֹהִים אֱלֹהֵי תְּשׁוּעָתִי תְּרַנֵּן לְשׁוֹנִי
צִדְקָתֶךָ: 17אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ: 18כִּי | לֹא־תַחְפֹּץ זֶבַח וְאֶתְּנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה: 19זִבְחֵי אֱלֹהִים

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

רֽוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב־נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה׃ 20 הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת־צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם׃ 21 אָז תַּחְפֹּץ
זִבְחֵי־צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל־מִזְבַּחֲךָ פָּרִים׃

52

OLULANGA LWA 51 (52): Okutwa olubanja lw'omulenzi

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Nyigîrizo. Za Daudi.*

[2] Amango Dwege w'e Edomu àyishig'ibwîra Saulu, erhi: «Daudi ajìre omu mwa Abimeleki».

[3] Kurhi okwo walimbira obubî, wâni cikala-nshon yi?

[4] Ngasi mango erhi na bubî warhânya, obulijira olulimi lwôji nka lugembe, nyakola-maligo.

[5] Amabi g'orhonya oku minjà, obunywesi bw'oyumva orhonyize oku iderha linjà!

[6] Ebinwa bibi orhabikubwakwo, kanywesi!

[7] Okwola kwârhuma Nyamuzinda akushâba buyumpa, akushugule budundu, kwârhuma akubarhûla omu cihugo, akumânyule oku igulu ly'abazîne.

[8] Abashinganyanya bamubona bageremw'omusisi, oku bundi bamukwame, mpu:

[9] «Y'oyo omwîra winyu wàbulaga bwajira Nyamuzinda lwakiro lwâge: akaz'icîkubagira obunji bw'ebirugu byâge, akaz'ilimbira ebyâha byâge !»

[10] Niehe kwo ndi nka muzêti gujininira omu kâ-Nyamuzinda; olukogo lwa Nnâmahanga lwo ncîkubagira ensiku n'amango.

[11] Nakaz'ikukuza ensiku zôshi bulya wakozire, nakaz'ikuza izîno lyâwe omu masù g'abarhonyi bâwe, bulya liri linjà.

Psalms 52

לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃ ׀ בְּבוֹא ו דוֹאֵג הָאֲדֹמִי֮ וַיַּגֶּד לְשָׁאוּל֒ וַיֹּאמֶר לוֹ֙ בָּ֣א דָוִ֔ד אֶל־בֵּ֖ית אֲחִימֶ֑לֶךְ׃ ׀ מַה־תִּתְהַלֵּ֥ל בָּרָעָ֗ה הַגִּבּ֥וֹר חֶ֝סֶד אֵ֗ל
כָּל־הַיּ֑וֹם׃ ׀ הַוּוֹת֮ תַּחְשֹׁ֪ב לְשׁוֹנֶ֫ךָ כְּתַ֥עַר מְלֻטָּ֑שׁ עֹשֵׂ֖ה רְמִיָּֽה׃ ׀ אָ֭הַבְתָּ רָ֣ע מִטּ֑וֹב שֶׁ֝֗קֶר ו מִדַּבֵּ֥ר צֶֽדֶק׃ סֶֽלָה׃ ׀ אָ֭הַבְתָּ כָּל־דִּבְרֵי־בָ֑לַע לְשׁ֥וֹן
מִרְמָֽה׃ ׀ גַּם־אֵ֭ל יִתֹּצְךָ֣ לָנֶ֑צַח יַחְתְּךָ֥ וְיִסָּחֲךָ֗ מֵאֹ֫הֶל֥ וְשֶׁרֶשְׁךָ֥ מֵאֶֽרֶץ חַיִּ֥ים סֶֽלָה׃ ׀ וְיִרְא֣וּ צַדִּיקִ֣ים וְיִירָ֑אוּ וְעָלָ֥יו יִשְׂחָ֝קוּ׃ ׀ הֵ֤ן הַגֶּ֥בֶר לֹא־יָשִׂ֗ים

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֱלֹהִים מָעֹוזִּי֮ וַיִּבְטַח בְּרֹ֪ב עָשְׁרֹ֫ו יָ֥עֹז בְּהַוָּתֹֽו׃ ׀ וַאֲנִ֗י ׀ כְּזֵ֣יתַ֣ רַעֲנָ֣ן בְּבֵית֮ אֱלֹהִ֪ים בָּטַ֫חְתִּי בְּחֶסֶד־אֱלֹהִ֥ים עֹולָ֖ם וָעֶֽד׃ ׀ אֹודְךָ֥ לְעֹולָ֗ם כִּ֤י עָשִׂ֫יתָ
וַאֲקַוֶּ֣ה שִׁמְךָ֣ כִּֽי־טֹ֑וב נֶ֝גֶד חֲסִידֶֽיךָ׃

53

OLULANGA LWA 52 (53): Obuhwinja bw'omuntu olahira Nyamuzinda

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Oku ndwâla. Lwimbo. Lwa Daudi.*

[2] Omuhwinja anaderhe, erhi: «Nyamuzinda arhahabâ!» Bàhabusire, bàjizire eby'okugayisa, ntâye ojira aminja.

[3] Kurheng'enyanya Nyamuzinda asinzize ababurhwa n'abantu alole erhi abonamwo omuntu w'obwenge amulongereza

[4] Bôshi bàherire haguma, bôshi bàsherire; ntâye ojira aminja ciru n'omuguma!

[5] Ewe ! k'abajira amabî barhayengeha, bala bashanshanyula omulala gwâni nka kula balya omugati? Ka barhashenga Nyamubâho?

[6] Banîre omushunzi, n'obwo ntabyo bibayôbohize, bulya Nyamuzinda ashandâza ebivuha bya balya balikugosire; enshonyi zâbabumbire, bulya Nyamuzinda anabakabulire bôshi.

[7] Lero ndi walerhera Israheli obucire bwarhenga e Siyoni? Hano Nyamuzinda agalula empira z'omulala gwâge Yakôbo âshagaluka, Israheli asîme.

Psalms 53

לַמְנַצֵּ֥חַ עַל־מָחֲלַ֑ת מַשְׂכִּ֥יל לְדָוִֽד׃ אָ֭מַר נָבָ֣ל בְּלִבֹּ֑ו אֵ֥ין אֱלֹהִ֗ים הִ֭שְׁחִיתוּ וְהִתְעִ֣יבוּ עָ֑וֶל אֵ֥ין עֹ֝שֵׂ֗ה־טֹֽוב׃ אֱלֹהִ֤ים
מִשָּׁמַ֨יִם֮ הִשְׁקִ֪יף עַל־בְּנֵ֫י אָדָ֥ם לִרְאֹ֑ות הֲיֵ֥שׁ מַשְׂכִּ֗יל דֹּרֵ֥שׁ אֶת־אֱלֹהִֽים׃ כֻּלֹּ֤ו סָ֥ג יַחְדָּ֗ו נֶאֱלָ֫חוּ֥ אֵ֤ין עֹשֵׂ֥ה־טֹ֑וב אֵ֖ין
גַּם־אֶ֣חָֽד׃ הֲלֹ֤א יָ֭דְעוּ פֹּ֣עֲלֵי אָ֑וֶן אֹכְלֵ֤י עַמִּ֨י אָ֥כְלוּ לֶ֗חֶם אֱלֹהִ֥ים לֹ֥א קָרָ֑אוּ׃ שָׁ֤ם ׀ פָּ֥חֲדוּ־פָ֗חַד לֹא־הָ֫יָ֥ה פָּ֥חַד
כִּי־אֱלֹהִ֥ים פִּזַּ֗ר עַצְמ֫וֹת חֹנֶ֥ךָ הֱבִשֹׁ֑תָה כִּי־אֱלֹהִ֥ים מְאָסָֽם׃ מִֽי יִתֵּ֣ן מִ֭צִּיֹּון יְשׁוּעֹ֣ות יִשְׂרָאֵ֑ל בְּשׁ֥וּב אֱלֹהִ֗ים שְׁבוּת֮ עַמֹּ֪ו
יָ֫גֶל יַ֥עֲקֹ֗ב יִשְׂמַ֥ח יִשְׂרָאֵֽל׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

54

1 OLULANGA LWA 53 (54): lzu lyayakûza Nyamuzinda Mucîranuzi

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Oku nzihwa z'emisî. Nyigîrizo. Za Daudi.*

[2] Amango abantu b'e Zif bàlibwîra Saulu, mpu: «Ka Daudi arhali e mwîrhu acîfulisire obu?»

[3] Mâshi Nyamuzinda oncize n'izîno lyâwe mâshi, ontwîre nâni luno lubanja oku buhashe bwâwe.

[4] Yâgirwa Nyamuzinda mâshi, yumvîrhiza omusengero gwâni, rhega okurhwîri oyumve ebinwa byâni. ' [5] Kulya kubà balya bacîgenza banyandûsirekwo, balya b'ecikalarhu nabo banshimbire mpu bantenzemw'omûka.

[6] Awa, Nnâmahanga oyûla oli ntabâla, Nyakasane ye Nyamwegemerwa w'omûka gwâni.

[7] Abashombanyi bani orhangibayêrekeza obuhanya n'oku bwinjà bwâwe, Nyamuzinda obashâbe buyumpa.

[8] Nnonzize nkurhûle enterekêro, nnangashânize izîno lyâwe, Nyakasane, bulya liri linjà.

[9] Kulya kubà lyândikûzize oku ngasi mbaka, nànabwîne oku abashombanyi bani bacôcoboka n'enshonyi.

Psalms 54

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃ בְּבוֹא הַזִּיפִים וַיֹּאמְרוּ לְשָׁאוּל הֲלֹא דָוִד מִסְתַּתֵּר עִמָּנוּ׃ אֱלֹהִים בְּשִׁמְךָ הוֹשִׁיעֵנִי
וּבִגְבוּרָתְךָ תְּדִינֵנִי׃ אֱלֹהִים שְׁמַע תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה לְאִמְרֵי־פִי׃ כִּי זָרִים | קָמוּ עָלַי וְעָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי לֹא שָׂמוּ
אֱלֹהִים לְנֶגְדָּם סֶלָה׃ הִנֵּה אֱלֹהִים עֹזֵר לִי אֲדֹנָי בְּסֹמְכֵי נַפְשִׁי׃ יָשִׁוב הָרַע לְשֹׁרְרָי בַּאֲמִתְּךָ הַצְמִיתֵם׃
אֶזְבְּחָה־לְּךָ אֹודֶה שִׁמְךָ יְהוָה כִּי־טֹוב׃ כִּי מִכָּל־צָרָה הִצִּילָנִי וּבְאֹיְבַי רָאֲתָה עֵינִי׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

55

OLULANGA LWA 54 (55): Omusengero gw'odwîrhe alibuzibwa

[1] *Oku mukulu w'abimbiza. Oku nzihwa y'emirya. Nyigîrizo. Za Daudi*.

[2] Nyamuzinda mâshi, rhega okurhwîri oyumve omusengero gwâni, orhanagayaga izù
ly'okuyinginga kwâni,

[3] ci onyumve onanyumvîrhize. Omutula gwanjegezize, nanayumvîrhe bangurumana:

[4] izù ly'omubisha lirhumire, lwôho lw'omuntu mubî lurhumire. Kulya kubà badwîrhe
bambarhuza amabî, banadwîrhe bansongera n'omutula gwôshi.

[5] Omurhima gundi omu nda bagulyagusize, n'ebihamba by'olufù byamponirekwo.

[6] Obwôba n'omusisi byantanzir'ekà, najugumire narhalusa.

[7] Ndigi, nti: «Owampà amashala nka ngûkû, nanabalala nj'icirhamûkira.

[8] Nanayâkira kulî, nj'ibêra omu mpinga.

[9] Nanayirukira nalonza aha nacibundika, aha nayâkira empûsi n'omulaba.

[10] Orhang'ibashandabanya mâshi Nyamwagirwa, orhang'iberula endimi zâbo: mbwîne obu
oku entambala n'ennongwe byarhurhanzir'ekà.

[11] Mûshi na budufu erhi kukeya byakeya oku lugo, obuhanya nabwo haguma n'amalibuko,
byagwisiremwo ecirâlo omu karhî k'olugo;

[12] nayo emirhego yagwisirwe omu karhi kalwo, murhâkala buhagwe murhâkala na bulyâlya.

[13] Acibàga mwanzi wanjâcira, nankanahulisire kwône, Acibàga muntu onshomba
wanyishagakwo, nankanayâsire nj'icifulikaye.

[14] Ci wêhe wâni: Kàli rhwembi rhwâkulaga, rhwayinjibana rhwanakòmerana wâni!

[15] Omuntu nàbonaga rhwanunirwa n'ecinyabuguma, rhwacûka kuguma omu kâ-Nyamuzinda
omu kafurhè k'olukulu wâni!

[16] Baborhogerwa na wa-lufù wâni, babocòcòber'ekuzimu banazîne, obûla bahandisize
obulyâlya omu mwa bâbwe, babutamaza omu karhî kâbo!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17 Niehe Nnâmahanga ye nayakûza, Nyakasane ye wandikûza

18 Sêzi, ebijingo n'omûshi, nkaz'ilaka nnandakûle, ayumve omulenge gwâni.

19 Omûka gwâni ye waguyôkola aguhebe omu murhûla, agulîkûze oku babisha bulya abanshombire bali banji.

20 Nnâmahanga ayumva kurhenga ensiku n'amango. kàli bôhe obu barhagokôla. 21 Bôhe banakaz'irìkira oyu babà bôshi okuboko, ngasi muguma muli bo kushube kuciyandûlira ecihango.

22 Obusû bwâge bunabè bulushire amakafè kuyengula, erhi n'omurhima gwâge bya ntambala gulimwo. Ebimwa byâge binabe bilushire amavurha bulembu, erhi zinali ngôrho bugôrho.

23 Emmanja zâwe ozihengulire Nyakasane, wâbona oku akurhamûla: ntà mango akaleka omushinganyanya alwâla enzungulira.

24 Nnâmahanga obabulindike omu nyenga y'olufu; ebishumûsi n'endyâlya birhahikè ciru omu karhî k'ènsiku zabyo, ci niehe we ncikubagire.

Psalms 55

1 לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מַשְׂכִּיל לְדָוִד: 2 הַאֲזִינָה אֱלֹהִים תְּפִלָּתִי וְאַל־תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתִי: 3 הַקְשִׁיבָה לִּי וַעֲנֵנִי אָרִיד בְּשִׂיחִי
וְאָהֱימָה: 4 מִקּוֹל אוֹיֵב מִפְּנֵי עָקַת רָשָׁע כִּי־יָמִיטוּ עָלַי אָוֶן וּבְאַף יִשְׂטְמוּנִי: 5 לִבִּי יָחִיל בְּקִרְבִּי וְאֵימוֹת מָוֶת נָפְלוּ
עָלָי: 6 יִרְאָה וְרַעַד יָבֹא בִי וַתְּכַסֵּנִי פַלָּצוּת: 7 וָאֹמַר מִי־יִתֶּן־לִי אֵבֶר כַּיּוֹנָה אָעוּפָה וְאֶשְׁכֹּנָה: 8 הִנֵּה אַרְחִיק נְדֹד אָלִין
בַּמִּדְבָּר סֶלָה: 9 אָחִישָׁה מִפְלָט לִי מֵרוּחַ סֹעָה מִסָּעַר: 10 בַּלַּע אֲדֹנָי פַּלַּג לְשׁוֹנָם כִּי־רָאִיתִי חָמָס וְרִיב בָּעִיר: 11 יוֹמָם
וָלַיְלָה יְסוֹבְבֻהָ עַל־חוֹמֹתֶיהָ וְאָוֶן וְעָמָל בְּקִרְבָּהּ: 12 הַוּוֹת בְּקִרְבָּהּ וְלֹא־יָמִישׁ מֵרְחֹבָהּ תֹּךְ וּמִרְמָה: 13 כִּי לֹא־אוֹיֵב
יְחָרְפֵנִי וְאֶשָּׂא לֹא־מְשַׂנְאִי עָלַי הִגְדִּיל וְאֶסָּתֵר מִמֶּנּוּ: 14 וְאַתָּה אֱנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי אַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי: 15 אֲשֶׁר יַחְדָּו נַמְתִּיק סּוֹד
בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרֶגֶשׁ: 16 יְשִׁימָוֶת | עָלֵימוֹ יֵרְדוּ שְׁאוֹל חַיִּים כִּי־רָעוֹת בִּמְגוּרָם בְּקִרְבָּם: 17 אֲנִי אֶל־אֱלֹהִים
אֶקְרָא וַיהוָה יוֹשִׁיעֵנִי: 18 עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם אָשִׂיחָה וְאֶהֱמֶה וַיִּשְׁמַע קוֹלִי: 19 פָּדָה בְשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקְּרָב־לִי
כִּי־בְרַבִּים הָיוּ עִמָּדִי: 20 יִשְׁמַע | אֵל | וַיְעַנֵּם וְיֹשֵׁב קֶדֶם סֶלָה אֲשֶׁר אֵין חֲלִיפוֹת לָמוֹ וְלֹא יָרְאוּ אֱלֹהִים: 21 שָׁלַח יָדָיו
בְּשִׁלְּמָיו חִלֵּל בְּרִיתוֹ: 22 חָלְקוּ | מַחְמָאֹת פִּיהוּ וְקֶרֶב־לִבּוֹ רַכּוּ דְבָרָיו מָשְׁכוּ וְהֵמָּה פְּתִחוֹת: 23 הַשְׁלֵךְ עַל־יְהוָה | יְהָבְךָ
וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָּ לֹא־יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק: 24 וְאַתָּה אֱלֹהִים | תּוֹרִדֵם | לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא־יֶחֱצוּ
יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח־בָּךְ:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

56

OLULANGA LWA 55 (56): Ntà mango omwemezi ahuligane

[1] Gwârhi omukulu w'abimbiza. «Ak'engûkù y'omu mirhi y'ihanga». Lwa Daudi. N'izù linyinyi. Amango Daudi àbaga amàgwarhirwa e Gati n'Abafilistini.

[2] Ombe lukogo mâshi Nnâmahanga, niono bahizire okw'idaho, badwîrhe bamvulindika burhahusa, nieshi bajirire manywanywa.

[3] Babisha abo badwîrhe bandabarha ntyo burhahusa, banali banji banji abadwîrhe bandwisa.

[4] Yâgirwa, we bâ enyanya, wêne ncìkubagîre, olusiku entemu yânshamula. [5] Ndagâno ya Nyamuzinda eno nacitakìrira muli ye, Nyamuzinda oyu ncikubagire: ntà bwôba bungwêrhe: kurhi zanjira engonyi?

[6] Badwîrhe balegerera bampurana, enkengêro zâbo nie zishimbire, zirhânnongeza oburhali buhanya.

[7] Erhi bayîsh'ibugânana, bagwike emirhego, igenda lyâni balij'ebulàbi, balonze oku bakankûlamw'omûka.

[8] Nyamuzinda mâshi, obalengere oku bubî bwâbo bunakwânîne, orhang'iluba oher'embaga.

[9] Emihanda bàngezagyamwo erhi bandibirhakwo orhayihabiri; n'emirenge nàlasire bulya omu hirembe hyâwe eri migunje: k'arhali mulya hitabu hyâwe eri miyandike?

[10] Amango nkakuyakûza, ago mango lyo abanshomba bâshukira; mmanyire bwinjà oku Nyamuzinda nie âlwira.

[11] Ndagàno ya Nyamuzinda eno nacitakìrira muli ye.

[12] Nyamuzinda oyu ncikubagìre: ntà bwôba bungwêrhe: kurhi zânjira engonyi?

[13] Cirya ciragâne nàkulaganyagya Nnâmahanga, co cino cingwêrhe, nkolaga nalìka enterekêro z'okukukuza:

[14] Nabwîne walîkûza omûka gwâni oku lufù, n'amagulu gâni, oku gali gakola mpu garhereze, wagagalukira, mpu lyo nkaz'ikanânda omu kâ-Nyamuzinda, omu bumoleke bw'abazîne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 56

לַמְנַצֵּחַ ׀ עַל־יוֹנַת אֵלֶם רְחֹקִים לְדָוִד מִכְתָּם בֶּאֱחֹז אֹתוֹ פְלִשְׁתִּים בְּגַת׃ חָנֵּנִי אֱלֹהִים כִּי־שְׁאָפַנִי אֱנוֹשׁ כָּל־הַיּוֹם
לֹחֵם יְלָחֲצֵנִי׃ שָׁאֲפוּ שׁוֹרְרַי כָּל־הַיּוֹם כִּי־רַבִּים לֹחֲמִים לִי מָרוֹם׃ יוֹם אִירָא אֲנִי אֵלֶיךָ אֶבְטָח׃ בֵּאלֹהִים אֲהַלֵּל
דְּבָרוֹ בֵּאלֹהִים בָּטַחְתִּי לֹא אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה בָשָׂר לִי׃ כָּל־הַיּוֹם דְּבָרַי יְעַצֵּבוּ עָלַי כָּל־מַחְשְׁבֹתָם לָרָע׃ יָגֻורוּ ׀
יִצְפְּנוּ הֵמָּה עֲקֵבַי יִשְׁמֹרוּ כַּאֲשֶׁר קִוּוּ נַפְשִׁי׃ עַל־אָוֶן פַּלֵּט־לָמוֹ בְּאַף עַמִּים ׀ הוֹרֵד אֱלֹהִים׃ נָדִי סָפַרְתָּה אָתָּה
שִׂימָה דִמְעָתִי בְנֹאדֶךָ הֲלֹא בְסִפְרָתֶךָ׃ אָז יָשֻׁובוּ אוֹיְבַי אָחוֹר בְּיוֹם אֶקְרָא זֶה־יָדַעְתִּי כִּי־אֱלֹהִים לִי׃ בֵּאלֹהִים
אֲהַלֵּל דָּבָר בַּיהוָה אֲהַלֵּל דָּבָר׃ בֵּאלֹהִים בָּטַחְתִּי לֹא אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם לִי׃ עָלַי אֱלֹהִים נְדָרֶיךָ אֲשַׁלֵּם תּוֹדֹת
לָךְ׃ כִּי הִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת הֲלֹא רַגְלַי מִדֶּחִי לְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי אֱלֹהִים בְּאֹור הַחַיִּים׃

57

OLULANGA LWA 56 (57): Okucìkubagira Nyakasane omu karhî k'ababisha

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. N'izù lisungunu. Ya Daudi. Kwo eyimbwa aka «Shukira orhashabe». Ayizihaga amango àyakiraga Saulu omu lwâla.*

[2] Ombê lukogo, mâshi Nyamuzinda, ombê nâni lukogo, bulya w'ono omurhima gwâni guyâkìreho. omu cihôho c'ebyûbi byâwe munôla nyakire, nti obu buhanya burhang'ihuba.

[3] Ye nyakûzize Nnâmahanga obâ enyanya bwenêne, Ye nyakûzizc Nyamuzinda oyôrha onkûla omu kubî,

[4] nti arhumize kurheng'empingu, andikiûze, n'aba banshimbulwire arhag'ibabonêsa nshonyi. Nyamuzinda arhume enshôkano zâge n'oburhabêsha bwâge mâshi!

[5] Omu karhî k'entale muno ntamire omu karhî ka zirya zishanshanyula Abahanya, Amîno gâzo nderhage obwoji bw'itumu n'obw'empiru! olulimi lwâzo ngôrho nnûbule.

[6] Nyamuzinda mâshi, orhang'ibà nka waciyêrekanira oku nyanya z'amalunga irenge lyâwe balibone omw'igulu lyôshi.

[7] Bayansire bàntega omulabarha: omûka gwâni baguhorhaza; bampumbira cnyenga balya bakayigwamwo.

[8] Càbà omurhima gwâni guli muzibu, Nyamwagirwa, omurhima gwâni gurhahombagana;

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nkola nakuyimbira nnankuzihire.

9 Tulûka murhima gwâni; tulûka lulanga lwâni, tulûka nzenze yâni, nkola natula obuce buzûke.

10 Nakukuza omu karhî k'amashanja, Nyamwagirwa, nakuzihira olulanga omu karhî k'ab'ekuli.

11 Bulyala olukogo lwâwe lunji lunji luhisire emalunga oburhabesha bwâwe nabo buhisire oku nkuba.

12 Nyamuzinda mâshi, orhang'ibà nka wacìyêrekanira oku nyanya z'amalunga irenge lyâwe balibone omu igulu lyôshi.

Psalms 57

1 לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם בִּבְרִחוֹ מִפְּנֵי־שָׁאוּל בַּמְּעָרָה: 2 חָנֵּנִי אֱלֹהִים | חָנֵּנִי כִּי בְךָ חָסָיָה נַפְשִׁי וּבְצֵל־כְּנָפֶיךָ
אֶחְסֶה עַד יַעֲבָר הַוּוֹת: 3 אֶקְרָא לֵאלֹהִים עֶלְיוֹן לָאֵל גֹּמֵר עָלָי: 4 יִשְׁלַח מִשָּׁמַיִם | וְיוֹשִׁיעֵנִי חֵרֵף שֹׁאֲפִי סֶלָה יִשְׁלַח
אֱלֹהִים חַסְדּוֹ וַאֲמִתּוֹ: 5 נַפְשִׁי | בְּתוֹךְ לְבָאִם אֶשְׁכְּבָה לֹהֲטִים בְּנֵי־אָדָם שִׁנֵּיהֶם חֲנִית וְחִצִּים וּלְשׁוֹנָם חֶרֶב
חַדָּה: 6 רוּמָה עַל־הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ: 7 רֶשֶׁת | הֵכִינוּ לִפְעָמַי כָּפְפָה נַפְשִׁי כָּרוּ לְפָנַי שִׁיחָה נָפְלוּ
בְתוֹכָהּ סֶלָה: 8 נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים נָכוֹן לִבִּי אָשִׁירָה וַאֲזַמֵּרָה: 9 עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר: 10 אוֹדְךָ
בָעַמִּים | אֲדֹנָי אֲזַמֶּרְךָ בַּל־אֻמִּים: 11 כִּי־גָדַל עַד־שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ וְעַד־שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ: 12 רוּמָה עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים עַל
כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ:

58

OLULANGA LWA 57 (58): Omucirànuzi w'abacîranuzi b'en'igulu

1 *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Luzihwa aka «omanye washâba». N'izù linyinyi. Lwa Daudì.*

2 Ka mmanja munatwa obu mwe bagale? Ka murhalyalyanya nka mwazitwa obu, mwe bashamuka?

3 Câba obulyâlya mwêhe emurhima mubujirira, n'enfune zinyu zirhamîra oburhali bulyâlya omw'igulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[4] Emihera eburhwa enali mihera, kuburhanwa eburhanwa okuhabuka kwâyo, erhaderha n'oburhali bunywesi.

[5] Olulimi luyibâ ekanwa kwo lulangabuka nka lwa njoka, amanjokà-njokà emihera emeshera kwo gayôrha aka ag'empiri y'ebihuli, yo ekaz'ifuka amarhwîri,

[6] mpu yankanayumva izù ly'abàshâsirwe enjoka, balya bazihira enjoka zidogêre.

[7] Nnâmahanga mâshi, ohungumule eyo mihera amîno gayiri ekanwa, oshangule ebijigo by'ezo mpangaza, mâshi Nyakasane.

[8] Bashandâle nka mîshi gahona oku ntuli, bakaderha mpu balîka omwampi gubè nka kuno bagutûmba.

[9] Bagende ak'ecishomgambeba, co cija cajonga bunjirà-njirà. Bagere nka cimomano ca muntu, co cigera cirhanabonaga izûba.

[10] Enyungu zinyu mâshi, oku zirhaciyumva idûrhu ly'olurhadu, zimanyulwe n'idûrhu ly'empûsi.

[11] Omushinganyanya acîshinge abona encuku zahanwa, ahulire n'igâ omu mukò gw'endyâlya.

[12] N'abantu baderhe, mpu: «Neci oluhembo lw'abashinganyanya ho lubâ», mpu: «Neci ho Nyamuzinda otw'emmanja z'igulu abâ».

Psalms 58

1 לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם: 2 הַאָמְנָם אֵלֵם צֶדֶק תְּדַבֵּרוּן מֵישָׁרִים תִּשְׁפְּטוּ בְּנֵי אָדָם: 3 אַף־בְּלֵבָב עוֹלֹת תִּפְעָלוּן
בָּאָרֶץ חֲמַס יְדֵיכֶם תְּפַלֵּסוּן: 4 זָרוּ רְשָׁעִים מֵרָחֶם תָּעוּ מִבֶּטֶן דִּבְּרֵי כָזָב: 5 חֲמַת־לָמוֹ כִּדְמוּת חֲמַת־נָחָשׁ כְּמוֹ־פֶתֶן
חֵרֵשׁ יַאְטֵם אָזְנוֹ: 6 אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע לְקוֹל מְלַחֲשִׁים חוֹבֵר חֲבָרִים מְחֻכָּם: 7 אֱלֹהִים הֲרָס־שִׁנֵּימוֹ בְּפִימוֹ מַלְתְּעוֹת
כְּפִירִים נְתֹץ יְהוָה: 8 יִמָּאֲסוּ כְמוֹ־מַיִם יִתְהַלְּכוּ־לָמוֹ יִדְרֹךְ חִצָּו כְּמוֹ יִתְמֹלָלוּ: 9 כְּמוֹ שַׁבְלוּל תֵּמֶס יַהֲלֹךְ נֵפֶל אֵשֶׁת
בַּל־חָזוּ שֶׁמֶשׁ: 10 בְּטֶרֶם יָבִינוּ סִירֹתֵיכֶם אָטָד כְּמוֹ־חַי כְּמוֹ־חָרוֹן יִשְׂעֲרֶנּוּ: 11 יִשְׂמַח צַדִּיק כִּי־חָזָה נָקָם פְּעָמָיו יִרְחַץ
בְּדַם הָרָשָׁע: 12 וְיֹאמַר אָדָם אַךְ־פְּרִי לַצַּדִּיק אַךְ יֵשׁ־אֱלֹהִים שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

59

OLULANGA LWA 58 (59): Ondîkûze oku bashombanyi bakali

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Luyimbwa aka «Shukira orhashâbe». Lwa Daudi. N'izù linyinyi. Amango Saulu arhumaga abantu mpu baj'ilanga enyumpa ya Daudi, mpu bamunige*.

[2] Nkûla muno nfune z'abashombanyi bâni, ncinga kuli aba banshimbire, mâshi Nnâmahanga.

[3] Ondîkûze kw'ezi nkola-maligo onandikûze kw'ezi nkunda-mukò. [4] Niono barhezire busimba, niono nshimbirwe n'abadârhi.

[5] Ndi ntyo Yâgirwa, ntà câha, na ntà kubî kundimwo ntadesiri nti najira kulebe kurhumire banshimbire ntya.

[6] Tulûka okanye ocibonere, Muciza w'emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli, otulûke ohane ezo nkulira-lubala, ezo ncuku lero orhazibêraga bwonjo.

[7] Erhi byayîsh'ibà bijingo, banayisha bâmoka nka bibwa, bajè bahulahula omu lugo.

[8] Kandi bâbo barhengamwo, bijâci byône bibali ekanwa, mpu: «Ndi wayumva ?»

[9] Wêhe Nyakasane kusheka odwîrhe washeka, kushekera oyôrha oshekera enkulira-lubala.

[10] We buzibu bwâni, we nalolakwo, bulya Nnâmahanga, wêne we lwakiro lwâni.

[11] We Nyamuzinda wâni we na lukogo nclkubagira, Nnâmahanga oyishe ontabâle, okolere abashombanyi bâni buligo, nsîme.

[12] Obanigûze mâshi Nnâmahanga, bankanashubìrira babè bo bakoler'olubaga lwâwe buligo, obashandâze n'emisî yâwe obahire okw'idaho, Nyamwagirwa we mpenzi yîrhu.

[13] Ecâha câbo, binali bira bìnwa bibarhenga ekanwa, bahanirwe ivuzi lyâbo n'okulogôrha kwâbo.

[14] Otulumukirwe bahere, baherêrekere barhacihabâga abantu bôshi bamanye oku Nyamuzinda ye rhegeka omu ca Yakôbo, n'omu igulu lyôshi aha litanga n'aha liramuka.

[15] Erhi byayîsh'ibà bijingo banaje bamoka nka bibwa, bajè bahulahula omu lugo.

[16] Bajè bahulahula balonza ehi bâlya, bakaba barhayigusiri bajâge omu mulenge obwo!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[17] Niehe kuyimba nayimba obuzibu bwâwe, buca sêzi ncîtakîre olukogo lwâwe, bulya washubire lwakiro lwâni, washuba lubungo mbungiramwo olusiku ndi mutula.

[18] We buzibu bwâni we nânalolakwo, bulya Nnâmahanga, we lwakiro lwâni, we na Muciza wanî.

Psalms 59

1 לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם בִּשְׁלֹחַ שָׁאוּל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־הַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ: 2 הַצִּילֵנִי מֵאֹיְבַי | אֱלֹהָי מִמִּתְקוֹמְמַי
תְּשַׂגְּבֵנִי: 3 הַצִּילֵנִי מִפֹּעֲלֵי אָוֶן וּמֵאַנְשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: 4 כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יָגֻורוּ עָלַי עַזִּים לֹא־פִשְׁעִי וְלֹא־חַטָּאתִי
יְהוָה: 5 בְּלִי־עָוֹן יְרוּצוּן וְיִכּוֹנָנוּ עוּרָה לִקְרָאתִי וּרְאֵה: 6 וְאַתָּה יְהוָה־אֱלֹהִים | צְבָאֹות אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָקִיצָה לִפְקֹד
כָּל־הַגֹּויִם אַל־תָּחֹן כָּל־בֹּגְדֵי אָוֶן סֶלָה: 7 יָשׁוּבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכֶּלֶב וְיסֹובְבוּ עִיר: 8 הִנֵּה | יַבִּיעוּן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת
בִּשְׂפָתוֹתֵיהֶם כִּי־מִי שֹׁמֵעַ: 9 וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׂחַק־לָמֹו תִּלְעַג לְכָל־גֹּויִם: 10 עֻזֹּו אֵלֶיךָ אֶשְׁמֹרָה כִּי־אֱלֹהִים
מִשְׂגַּבִּי: 11 אֱלֹהֵי חַסְדִּו יְקַדְּמֵנִי אֱלֹהִים יַרְאֵנִי בְשֹׁרְרָי: 12 אַל־תַּהַרְגֵם | פֶּן־יִשְׁכְּחוּ עַמִּי הֲנִיעֵמוֹ בֵּחֵילְךָ וְהוֹרִידֵמוֹ
מָגִנֵּנוּ אֲדֹנָי: 13 חַטַּאת־פִּימוֹ דְּבַר־שְׂפָתֵימוֹ וְיִלָּכְדוּ בגְאוֹנָם וּמֵאָלָה וּמִכַּחַשׁ יְסֻפָּרוּ: 14 כַּלֵּה בְחֵמָה כַּלֵּה וְאֵינֵמוֹ וְיֵדְעוּ
כִּי־אֱלֹהִים מֹשֵׁל בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֶלָה: 15 וְיָשׁוּבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכֶּלֶב וְיסֹובְבוּ עִיר: 16 הֵמָּה יְנִועוּן לֶאֱכֹל אִם־לֹא
יִשְׂבְּעוּ וַיָּלִינוּ: 17 וַאֲנִי | אָשִׁיר עֻזֶּךָ וַאֲרַנֵּן לַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ כִּי־הָיִיתָ מִשְׂגָּב לִי וּמָנוֹס בְּיֹום צַר־לִי: 18 עֻזִּי אֵלֶיךָ אֲזַמֵּרָה
כִּי־אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי אֱלֹהֵי חַסְדִּי:

60

OLULANGA LWA 59 (60): Omusengero enyuma ly'okuhimana

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Luzihwa aka «Bwâso bw'irhegeko». N'izù linyinyi. Lwa Daudi. Oku kuyigîriza.*

[2] Amango Daudi arhêra Aramu Naharayimu bona Aramu w'e Soba, n'erhi Yowabu àrhabâluka amàyûs'ihimira Edomu omu kabanda ka Nyamunyu, bantu bihumbi ikumi na bibirhi

[3] Nyamuzinda kulikirira oku warhulikirire wanarhuvunira amatumu, kuluba oku wàrhulubîre, orhugalukirage mâshi mâshi.

[4] Igulu walishakanyize lyahahanyuka, ofumagye obubere bwalyo bulya kudunga lidwîrhe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lyadunga.

5 Olubaga lwâwe walukolìre ebizibu mushâna idivayi lya kudungadunga walunywesize.

6 Abakurhînya kukema wabakemire, mpu bayâke omwampi.

7 Orhurhabâlage wêne n'okuboko kwâwe, lyo abarhonyi bâwe balobôka, onarhuyumve.

8 Nyamuzinda erhi ali omu ngombe yâge, erhi: «Nkola nayimuka nj'igaba Siyoni, n'olubanda lwa Sukoti ndugabire bandi».

9 Erhi: «Ishwa lya Galadi libà lyâni n'erya Menashè kwo na kwo, Efrayimu yebe yo mpenzi y'irhwe lyâni na Yuda bwo bwâmi bwâni.

10 Mowabu lwo lwôgero ncìkalabîramwo, Edomu yêhe namugera oku lwêru lw'enda, na Filistiya nâmuhima kano kânya..»

11 Lero ndi wakampisa omu lugo luzibu? Ndi wakampisa cingana e Edomu wâni.

12 Nnâmahanga, kàli we wàrhucinagizagya wâni? Kàli orhadwirhi wahuluka okarhabâla mwe n'abalwi bîrhu!

13 Mâshi mâshi orhurhabâle kw'oyu mubisha, bulyala okurhabâlwa n'abantu kuli kwa busha.

14 Rhwakola emyône oku burhabâle bwa Nnâmahanga yêne ye wàjonjaga abashombanyi bîrhu.

Psalms 60

לַמְנַצֵּחַ עַל־שׁוֹשַׁן עֵדוּת מִכְתָּם לְדָוִד לְלַמֵּד׃ בְּהַצּוֹתוֹ | אֶת אֲרַם נַהֲרַיִם וְאֶת־אֲרַם צוֹבָה וַיָּשָׁב יוֹאָב וַיַּךְ
אֶת־אֱדוֹם בְּגֵיא־מֶלַח שְׁנֵים עָשָׂר אָלֶף׃ אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ פְרַצְתָּנוּ אָנַפְתָּ תְּשׁוֹבֵב לָנוּ׃ הִרְעַשְׁתָּה אֶרֶץ פִּצַּמְתָּהּ רְפָה
שִׁבְרֶיהָ כִּי־מָטָה׃ הִרְאִיתָה עַמְּךָ קָשֶׁה הִשְׁקִיתָנוּ יַיִן תַּרְעֵלָה׃ נָתַתָּה לִירֵאֶיךָ נֵס לְהִתְנוֹסֵס מִפְּנֵי קֶשֶׁט
סֶלָה׃ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנוּ׃ אֱלֹהִים | דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ אֶעְלֻזָה אֲחַלְּקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק סֻכּוֹת
אֲמַדֵּד׃ לִי גִלְעָד | וְלִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֹקְקִי׃ מוֹאָב | סִיר רַחְצִי עַל־אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי עָלַי
פְּלֶשֶׁת הִתְרֹעָעִי׃ מִי יְבַלֵּנִי עִיר מָצוֹר מִי נָחָנִי עַד־אֱדוֹם׃ הֲלֹא־אַתָּה אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ וְלֹא־תֵצֵא אֱלֹהִים
בְּצִבְאוֹתֵינוּ׃ הָבָה־לָּנוּ עֶזְרַת מִצָּר וְשָׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם׃ בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה־חָיִל וְהוּא יָבוּס צָרֵינוּ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

61

OLULANGA LWA 60 (61): Omusengero gw'olulizîbwe

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Oku nzihwa z'emisî. Lwa Daudi.*

[2] Oyumve guno mulenge gwâni mâshi Nnâmahanga, orhege guno musengero gwâni amarhwîri.

[3] Ndwîrhe nakubirikira na odi êkuli, bulyala amagala gandire. Ondengereze okw'ibuye onampe obuluhûkiro.

[4] Wêne we lwakiro lwâni we n'ibuye ncifulikaho nka nshimbirwe n'omubisha.

[5] Kurhi nankabona nabêra omu mwâwe ensiku zôshi, mbone nyakire omu lukangà lw'ebyubi byâwe wâni!

[6] Nnâmahanga, neci wayumvîrhize omusengero gwâni, wanshobôzize akashambala abakenga izîno lyâwe bashobôla.

[7] Ensiku za mwâmi ozihirekwo ezindi, emyâka yâge eyûmânane n'ey'owamayâlusa kanji kanjî.

[8] Ayôrhe arhegeka omu masù ga Nyamuzinda, omurhumire oburhonyi n'obudahemuka bikaz'imulanga.

[9] Nyimbirage izîno lyâwe obwo nnanyûkirize emihigo yâni bwaca bwayira.

Psalms 61

לַמְנַצֵּחַ ׀ עַל־נְגִינֹת לְדָוִד׃ שִׁמְעָה אֱלֹהִים רִנָּתִי הַקְשִׁיבָה תְּפִלָּתִי׃ מִקְצֵה הָאָרֶץ ׀ אֵלֶיךָ אֶקְרָא בַּעֲטֹף לִבִּי בְּצוּר־יָרוּם מִמֶּנִּי תַנְחֵנִי׃ כִּי־הָיִיתָ מַחְסֶה לִי מִגְדַּל־עֹז מִפְּנֵי אוֹיֵב׃ אָגוּרָה בְאָהָלְךָ עוֹלָמִים אֶחֱסֶה בְסֵתֶר כְּנָפֶיךָ סֶּלָה׃ כִּי־אַתָּה אֱלֹהַי שָׁמַעְתָּ לִנְדָרָי נָתַתָּ יְרֻשַּׁת יִרְאֵי שְׁמֶךָ׃ יָמִים עַל־יְמֵי־מֶלֶךְ תּוֹסִיף שְׁנוֹתָיו כְּמוֹ־דֹר וָדֹר׃ יֵשֵׁב עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים חֶסֶד וֶאֱמֶת מַן יְנַצְּרֵהוּ׃ כֵּן אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ לָעַד לְשַׁלֵּמִי נְדָרַי יוֹם ׀ יוֹם׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

62

OLULANGA LWA 61 (62): Nyamuzinda yêne bulangâlire

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Luyimbwa aka "Yedutuni". Lulanga. Lwa Daudi.*

[2] Okurhûla kw'omurhima gwâni anali muli Nnâmahanga mwône okucira kwâni erhi ye.

[3] Yêne ye Kabuye kani, ye bucire bwâni, ye na lwakiro lwâni: nâni nkola nie ntagagajwa.

[4] Mangaci mwaleka okukâhamira oku muntu, n'okumushimba mweshi mpu mumukube, nka
kula bakuba olugurhu lugombire, nîsi erhi côgo cikoyire?

[5] Emugamba nshonire yo badwìrhe balonza bammanule, obunywesi go masheka basheka,
Owayumva mpu bwinjà badwîrhe baderha, n'okuziga kutulagula badwîrhe batulagula
emurhima.

[6] Murhima gwâni, muli Nnâmahanga mwône waluhûkira, bulyala ebi olangâlire yêne
wâkuhisakwobyo.

[7] Yêne ye Kabuye kani, ye na kucira kwâni, ye na lwakiro lwâni: nâni nkola nie ntagagajwa.

[8] Aha burhambi bwa Nyamuzinda ho nacirira ho nânajire irenge, Ye Kabuye-Buzibu bwâni,
yêne ye lwakiro lwâni.

[9] Mwe balume, kaz'imucikubagire Nnâmahanga ngasi mango, kaz'imumuhirekwo omurhima:
Nyamuzinda lwo lwakiro lwîrhu.

[10] Bene-Adamu gunabà mufula bufula, babà banywesi ababurhwa n'abantu. Erhi
bankashonera oku munzâni, bôshi haguma banayanguha kulusha omufula.
[11] Murhahîraga mukalimbira emisî, murhahîraga mukacîkubagira eby'obuhagwe,
ebirigu, ciru byankaluga, murhahîraga mukabihirakw'omurhima.

[12] Nnâmahanga adesire akanwa nakayumvamwo bibirhi: «Nnâmahanga ye Nn'obuhashe,

[13] n'oku we Nn'oburhonyi Nyamwagirwa, bulya we gabîra ngasi muntu nk'oku ebijiro byâge
binakwânîne!»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 62

לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוּן מִזְמוֹר לְדָוִד: אַךְ אֶל־אֱלֹהִים דּוּמִיָּה נַפְשִׁי מִמֶּנּוּ יְשׁוּעָתִי: אַךְ־הוּא צוּרִי וְיִשׁוּעָתִי מִשְׂגַּבִּי
לֹא־אֶמּוֹט רַבָּה: עַד־אָנָה | תְּהוֹתְתוּ עַל אִישׁ תְּרָצְּחוּ כֻלְּכֶם כְּקִיר נָטוּי גָּדֵר הַדְּחוּיָה: אַךְ מִשְּׂאֵתוֹ | יָעֻצוּ לְהַדִּיחַ
יִרְצוּ כָּזָב בְּפִיו יְבָרֵכוּ וּבְקִרְבָּם יְקַלְלוּ־סֶלָה: אַךְ לֵאלֹהִים דּוֹמִי נַפְשִׁי כִּי־מִמֶּנּוּ תִקְוָתִי: אַךְ־הוּא צוּרִי וְיִשׁוּעָתִי
מִשְׂגַּבִּי לֹא אֶמּוֹט: עַל־אֱלֹהִים יִשְׁעִי וּכְבוֹדִי צוּר־עֻזִּי מַחְסִי בֵּאלֹהִים: בִּטְחוּ בוֹ בְכָל־עֵת | עָם שִׁפְכוּ־לְפָנָיו
לְבַבְכֶם אֱלֹהִים מַחֲסֶה־לָנוּ סֶלָה: אַךְ | הֶבֶל בְּנֵי־אָדָם כָּזָב בְּנֵי אִישׁ בְּמֹאזְנַיִם לַעֲלוֹת הֵמָּה מֵהֶבֶל
יָחַד: אַל־תִּבְטְחוּ בְעֹשֶׁק וּבְגָזֵל אַל־תֶּהְבָּלוּ חַיִל | כִּי־יָנוּב אַל־תָּשִׁיתוּ לֵב: אַחַת | דִּבֶּר אֱלֹהִים שְׁתַּיִם־זוּ שָׁמָעְתִּי
כִּי עֹז לֵאלֹהִים: וּלְךָ־אֲדֹנָי חָסֶד כִּי־אַתָּה תְשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ:

63

OLULANGA LWA 62 (63): Omwifinjo gw'okubona Nyamuzinda

[1] *Lulanga. Lwa Daudi. Amango àli omu irûngu lya Yuda.*

[2] Nnâmahanga we Nyamuzinda wâni, w'ono ndwîrhe nalongereza. Nyôrha yâwe omurhima gwâni gwalwâla, ndwîrhe nakwifinja nieshi nieshi nka kul'idaho lyûmu licîfinja amîshi bwenêne.

[3] Nkulolekwo omu bwâmi bwâwe, mbone bulya buhashe bwâwe n'irenge lyâwe.

[4] Okurhona emund'oli kulushire obuzîne, akanwa kâni kakukuze là.

[5] Oku nciyîs'omûka erhi kugashâniza nnankugashâniza, nalengereza amaboko emund'oli okukuza izîno lyâwe.

[6] Omurhima gwâni gudendêze obwo ak'owalyag'ey'amashushi, n'akanwa kani kayunjule mwishîngo kanakukuze.

[7] Erhi nacikukengêra nangwishîre, obudufu bunakule erhi wêne nakengêra.

[8] Bulya neci washubire mufungizi wâni, n'omu byubi byâwe nuno ndwîrhe nacishingira.

[9] Omurhima gwâni gukwishwekìrekwo; n'okulyo kwâwe kwo nyegemîre

[10] Balya badwîrhe balonza okumpeza, bajè omuw'idaho kuli kulî.

[11] Engôrho ebamìme, ebibwa bibashêge,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Mwâmi yebe Nnâmahanga acîtakìra; ngasi muntu ocîtakìra Nyamuzinda kukuzibwa anakuzibwa, bulya akanwa kaderha ebibi kuhumbârhala kanahumbârhala.

Psalms 63

מִזְמ֥וֹר לְדָוִ֗ד בְּהִיוֹתוֹ֥ בְמִדְבַּ֖ר יְהוּדָֽה׃ אֱלֹהִ֗ים | אֵ֣לִי אַתָּ֣ה אֲשַׁחֲרֶ֑ךָּ צָמְאָ֥ה לְךָ֨ | נַפְשִׁ֜י כָּמַ֤ה לְךָ֨ בְשָׂרִ֗י בְּאֶ֣רֶץ־צִיָּ֣ה וְעָיֵ֣ף בְּלִי־מָ֑יִם׃ כֵּ֤ן בַּקֹּ֨דֶשׁ֙ חֲזִיתִ֣יךָ לִרְא֔וֹת עֻזְּךָ֖ וּכְבוֹדֶֽךָ׃ כִּי־טֽוֹב חַסְדְּךָ֥ מֵחַיִּ֑ים שְׂפָתַ֥י יְשַׁבְּחֽוּנָֽךְ׃ כֵּ֤ן אֲבָרֶכְךָ֨ בְחַיָּ֗י בְּשִׁמְךָ֥ אֶשָּׂ֖א כַּפָּֽי׃ כְּמֽוֹ חֵ֤לֶב וָדֶ֨שֶׁן֙ תִּשְׂבַּ֣ע נַפְשִׁ֔י וְשִׂפְתֵ֥י רְנָנ֖וֹת יְהַלֶּל־פִּֽי׃ אִם־זְכַרְתִּ֥יךָ עַל־יְצוּעָ֑י בְּאַשְׁמֻר֖וֹת אֶהְגֶּה־בָּֽךְ׃ כִּֽי־הָיִ֣יתָ עֶזְרָתָ֣ה לִ֑י וּבְצֵ֥ל כְּנָפֶ֝יךָ֗ אֲרַנֵּֽן׃ דָּבְקָ֣ה נַפְשִׁ֣י אַחֲרֶ֑יךָ בִּ֥י תָמְכָ֖ה יְמִינֶֽךָ׃ וְהֵ֤מָּה לְשׁוֹאָ֨ה֙ יְבַקְּשׁ֣וּ נַפְשִׁ֔י יָבֹ֖אוּ בְּתַחְתִּיּ֥וֹת הָאָֽרֶץ׃ יַגִּירֻ֥הוּ עַל־יְדֵי־חָ֑רֶב מְנָ֖ת שֻׁעָלִ֣ים יִהְיֽוּ׃ וְהַמֶּ֥לֶךְ יִשְׂמַ֨ח בֵּאלֹהִ֜ים יִתְהַלֵּ֣ל כָּל־הַנִּשְׁבָּ֗ע בּ֑וֹ כִּ֤י יִסָּכֵ֖ר פִּ֣י דֹוְבְרֵי־שָֽׁקֶר׃

64

OLULANGA LWA 63 (64): Enkola-maligo zimanye aha zafumira Nyamuzinda

[1] *Oku mukulu w'abimbiza. Lulanga. Lwa Daudi.*

[2] Yumva omulenge gwâni, mashi Nnâmahanga, kulaka kuno ndimwo. orhenze ebihamba bindî emirhima.

[3] Oncinge okw'ihano ly'ababî, n'oku kavulindi ka zira nkola-maligo.

[4] Kwo zirhyaza olulimi nka ngôrho, kwo zimeshera ebinwa bibi nka kula zirîka mwampi.

[5] Zo zira nkola-maligo zikaz'icîfulika mpu ziyâgaze omuhanya, mpu zimuyûbûke zimuyâgaze, zirhânababale bici.

[6] Obubî lusîma zibujîra, bwifulikwe zilâlira okurhega emirhego, mpu: «Ka hali owârhubone?»

[7] Enkola-maligo bibi zigerereza, kufulika zikaz'ifulika enkengêro zikengire. Neci wâni, omurhima gwa bene nyenga!

[8] Ohumbe kwône, Nyamuzinda azirikiramwo emyampi, zifuduke zamâyagalika.

[9] Lulimi lwâbo lwâbaheze, ngasi yeshi wâbalolekwo, okw'idaho ânameshere.

[10] Ikola lya Nyamuzinda bôshi balirhînya banalikuze, ebijiro byâge byôshi byâhizâna.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Omushinganyanya kucîshinga acishinga anashamambire Nyakasane; n'ab'omurhima nkana bôshi, irenge bâja.

Psalms 64

1 לַמְנַצֵּחַ מִזְמ֥וֹר לְדָוִֽד׃ 2 שְׁמַע־אֱלֹהִ֥ים קוֹלִ֗י בְּשִׂיחִ֫י מִפַּ֥חַד אוֹיֵ֑ב תִּצֹּ֖ר חַיָּֽי׃ 3 תַּסְתִּירֵ֨נִי מִסּ֪וֹד מְרֵעִ֡ים מֵרִגְשַׁ֬ת פֹּ֝עֲלֵי
אָֽוֶן׃ 4 אֲשֶׁ֤ר שָׁנְנ֨וּ כַחֶ֪רֶב לְשׁוֹנָ֡ם דָּרְכ֤וּ חִצָּ֬ם דָּ֝בָ֗ר מָֽר׃ 5 לִֽירוֹת֮ בַּמִּסְתָּרִ֪ים תָּ֫ם פִּתְאֹ֥ם יֹרֶ֑הוּ וְלֹ֖א יִירָֽאוּ׃ 6 יְחַזְּק֣וּ־לָ֭מוֹ |
דָּ֣בָר רָ֑ע יְסַפְּר֥וּ לִטְמ֥וֹן מוֹקְשִׁ֗ים אָ֭מְרוּ מִ֣י יִרְאֶה־לָּֽמוֹ׃ 7 יַחְפְּשׂ֣וּ־עוֹלֹ֣ת תַּמְנ֣וּ חֵ֭פֶשׂ מְחֻפָּ֣שׂ וְקֶ֣רֶב אִ֖ישׁ וְלֵ֣ב
עָמֹֽק׃ 8 וַיֹּרֵ֥ם אֱלֹהִ֗ים חֵ֫ץ פִּתְאֹ֥ם הָיוּ֑ מַכּוֹתָֽם׃ 9 וַיַּכְשִׁילֻ֥והוּ עָלֵ֗ימוֹ לְשׁוֹנָ֫ם יִתְנֹדְד֥וּ כָּל־רֹאֵ֖ה בָּֽם׃ 10 וַיִּירְא֣וּ כָל־אָ֑דָם
וַיַּגִּ֥ידוּ פֹּ֝עַ֗ל אֱלֹהִ֥ים וּמַעֲשֵׂ֑הוּ הִשְׂכִּֽילוּ׃ 11 יִשְׂמַ֣ח צַ֭דִּיק בַּיהוָ֑ה וְחָסָ֥ה בּ֗וֹ וְיִתְהַלְּל֥וּ כָל־יִשְׁרֵי־לֵֽב׃

65

OLULANGA LWA 64 (65): Olwimbo lw'okuvuga omunkwa

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lwa Daudi. Lwimbo.*

[2] Nyamwagirwa, neci kukwânîne bakuyimbire omu Siyoni, banayukirize omulagi bàkulaganyagya.

[3] Bulyala abakusengera, kuyumvîrhiza obayumvîrhiza. N'emund'oli yo ngasi muntu ayêrekîre, erhi byâha byâge birhuma.

[4] Ebyâha bîrhu byàrhuhizire okw'idaho, câba wâbirhenza.

[5] Omuntu ocîshoga okanamuhêka, erhi muny'iragi, omu côgo câwe aj'ibêra. Rhwalya rhuyigurhe ebinjà by'omu mwâwe, rhuyigurhe obwimâna bw'engombe yâwe.

[6] Warhuyumvîrhize omu bushinganyanya bwâwe, wanarhuyêrekakwo n'ebimanyîso bisômerine, Nyamuzinda, Mufungizi wîrhu, Mwîkubagirwa w'enyanja z'ekulî, n'ow'amahanga gôshi.

[7] We gwika entondo n'okuboko kwâwe, we komekera n'obuhashe bwôshi.

[8] We Cirhûza-nyanja, Cirhûza-mulaba, Cirhûza-kadugundu-ka-bantu.

[9] Ab'emahanga omu bihamba balî, erhi bisômerine byâwe birhuma; ab'ebushoshokero

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'ab'ebuzikiro bw'izûba, bôshi omu mwîshingo balî.

10 Igulu walirhandwire, wàlidômera lyagala; olwîshi lwa Nyamuzinda luyunjwîre, wabayegize emyâka yâbo.

11 Wadômera endike wakoma amalongo, walibombêza n'enkuba wanagisha emyâka yamuli.

12 Omwâka waguhire aminja gâwe: aha wagera erhi na mugisho.

13 Amalambo g'omu irûngu kuhulula gahulula migezi, n'entondo omwîshingo gwazizonzire.

14 Amalambo gayunjwîre masò, emmanda zirhâbonè bwikizo n'engano! ecihôgero n'enyimbo, mpu: «Rhw'oyo, murhuyumve!»

Psalms 65

1 לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד שִׁיר: 2 לְךָ דֻמִיָּה תְהִלָּה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וּלְךָ יְשֻׁלַּם־נֶדֶר: 3 שֹׁמֵעַ תְּפִלָּה עָדֶיךָ כָּל־בָּשָׂר
יָבֹאוּ: 4 דִּבְרֵי עֲוֹנֹת גָּבְרוּ מֶנִּי פְּשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפְּרֵם: 5 אַשְׁרֵי | תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ קְדֹשׁ
הֵיכָלֶךָ: 6 נוֹרָאוֹת | בְּצֶדֶק תַּעֲנֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ מִבְטָח כָּל־קַצְוֵי־אֶרֶץ וְיָם רְחֹקִים: 7 מֵכִין הָרִים בְּכֹחוֹ נֶאְזָר
בִּגְבוּרָה: 8 מַשְׁבִּיחַ | שְׁאוֹן יַמִּים שְׁאוֹן גַּלֵּיהֶם וַהֲמוֹן לְאֻמִּים: 9 וַיִּירְאוּ | יֹשְׁבֵי קְצָוֹת מֵאוֹתֹתֶיךָ מֹוצָאֵי־בֹקֶר וָעֶרֶב
תַּרְנִין: 10 פָּקַדְתָּ הָאָרֶץ | וַתְּשֹׁקְקֶהָ רַבַּת תַּעְשְׁרֶנָּה פֶּלֶג אֱלֹהִים מָלֵא מָיִם תָּכִין דְּגָנָם כִּי־כֵן תְּכִינֶהָ: 11 תְּלָמֶיהָ רַוֵּה
נַחֵת גְּדוּדֶיהָ בִּרְבִיבִים תְּמֹגְגֶנָּה צִמְחָהּ תְּבָרֵךְ: 12 עִטַּרְתָּ שְׁנַת טוּבֶךָ וּמַעְגָּלֶיךָ יִרְעֲפוּ דָּשֶׁן: 13 יִרְעֲפוּ נְאוֹת מִדְבָּר
וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגֹּרְנָה: 14 לָבְשׁוּ כָרִים | הַצֹּאן וַעֲמָקִים יַעַטְפוּ־בָר יְתְרוֹעֲעוּ אַף־יָשִׁירוּ:

66

OLULANGA LWA 65 (66): Okuvuga omunkwa kw'olubaga lwôshi.

1 *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lwimbo. Lulanga.*

Mukuze Nyamuzinda mwe bihugo mweshi.

2 Muyimbe irenge lyâge, mumukuze oku bâyige.

3 Mubwîre Nnâmahanga, mpu: «Emikolo yâwe eri ya kurhangâza!» mpu: «Okuluga kw'obuhashe bwâwe, kunarhume abashombanyi bâwe bayîsh'ikushiga.»

4 Igulu lyôshi likugashânize linakuyimbire, izîno lyâwe liyimbwe omw'igulu lyôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Mukanye mubone ebi Nyamuzinda àkozire, biri bya kurhangâza ebi àjizire omu karhî
k'àbàbusirwe!

[6] Enyanja ayihindula yashub'idaho lyûmu, bayikir'olwîshi n'amagulu burhajoma: rhucitakire ye
là.

[7] Bubashe bwâge arhegekamwo ensiku n'amango; isù lyâge lirharhenga oku bantu b'ihanga:
mpu abagoma bankanatulumukirwa.

[8] Mukuze Nyamuzinda wîrhu mwe mub'ihanga,

[9] Ye wàrhuhiraga obuzîne omu mûka, arhanazigaga okugulu kwirhu kwahabuka. [10] Neci
Nnâmahanga kurhangula wàrhurhangulaga, cìko warhurhanguliremwo nka kula
barhangula amarhale.

[11] Warhukulukuliza omu murhego, wanarhushwekera omuzigomuzirho omu cibunu. [12] Waleka
barhugera oku marhwe, rhwagera omu muliro rhwagera n'omu mîshi, ci wêhe
washub'irhuhà obuluhûkiro.

[13] Nkolaga nahika omu mwâwe n'enterekêro, ntang'ikurhûla emihigo yâni.

[14] Eryâla akanwa kani kànalîkaga, eryâla kàkulaganyagya amango nali mpanyâgire.

[15] Nterekéro za bibuzi bitwedu nakurhùla, haguma n'omusingu gwa luganda-buzè: mpanzi
nakubàgira haguma n'empenc z'ebihebe.

[16] Mwe mukcnga Nyamuzinda mweshi mukanye muyumve, mukanye mmurhondereze ebi
àjirire iroho lyâni!

[17] naj'aho namuyakûza n'aka kanwa kâni, namusengera n'olululimi lundi ekanwa.

[18] Omurhìma gwâni nka gwàli gwa ndyâlya, Nyakasane arhàkanyumvîrhize.

[19] Ci kwo biri: Nyakasane anyumvîrhize: izù ly'omusengcro gwâni alirhega okurhiwiri.

[20] Nyamuzinda ayâgirwe mâshi, erhi mbona arhakengwîri omusengero gwâni, erhi mbona
arhahengulîri olukogo lwagi kulî kulî nâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 66

1 לַמְנַצֵּחַ שִׁיר מִזְמוֹר הָרִיעוּ לֵאלֹהִים כָּל־הָאָרֶץ: 2 זַמְּרוּ כְּבוֹד־שְׁמוֹ שִׂימוּ כָבוֹד תְּהִלָּתוֹ: 3 אִמְרוּ לֵאלֹהִים מַה־נּוֹרָא
מַעֲשֶׂיךָ בְּרֹב עֻזְּךָ יְכַחֲשׁוּ לְךָ אֹיְבֶיךָ: 4 כָּל־הָאָרֶץ | יִשְׁתַּחֲוּ לָךְ וְיַזַּמְּרוּ־לָךְ יְזַמְּרוּ שְׁמֶךָ סֶלָה: 5 לְכוּ וּרְאוּ מִפְעֲלוֹת
אֱלֹהִים נוֹרָא עֲלִילָה עַל־בְּנֵי אָדָם: 6 הָפַךְ יָם | לַיַּבָּשָׁה בַּנָּהָר יַעַבְרוּ בְרֶגֶל שָׁם נִשְׂמְחָה־בּוֹ: 7 מֹשֵׁל בִּגְבוּרָתוֹ | עוֹלָם
עֵינָיו בַּגּוֹיִם תִּצְפֶּינָה הַסּוֹרְרִים | אַל־יָרִימוּ לָמוֹ סֶלָה: 8 בָּרְכוּ עַמִּים | אֱלֹהֵינוּ וְהַשְׁמִיעוּ קוֹל תְּהִלָּתוֹ: 9 הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ
בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ: 10 כִּי־בְחַנְתָּנוּ אֱלֹהִים צְרַפְתָּנוּ כִּצְרֹף־כָּסֶף: 11 הֲבֵאתָנוּ בַמְּצוּדָה שַׂמְתָּ מוּעָקָה
בְּמָתְנֵינוּ: 12 הִרְכַּבְתָּ אֱנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בָּאנוּ־בָאֵשׁ וּבַמָּיִם וַתּוֹצִיאֵנוּ לָרְוָיָה: 13 אָבוֹא בֵיתְךָ בְעוֹלוֹת אֲשַׁלֶּם לְךָ
נְדָרָי: 14 אֲשֶׁר־פָּצוּ שְׂפָתָי וְדִבֶּר־פִּי בַּצַּר־לִי: 15 עֹלוֹת מֵחִים אַעֲלֶה־לָּךְ עִם־קְטֹרֶת אֵילִים אֶעֱשֶׂה בָקָר עִם־עַתּוּדִים
סֶלָה: 16 לְכוּ־שִׁמְעוּ וַאֲסַפְּרָה כָּל־יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי: 17 אֵלָיו פִּי־קָרָאתִי וְרוֹמַם תַּחַת לְשׁוֹנִי: 18 אָוֶן
אִם־רָאִיתִי בְלִבָּי לֹא יִשְׁמַע | אֲדֹנָי: 19 אָכֵן שָׁמַע אֱלֹהִים הִקְשִׁיב בְּקוֹל תְּפִלָּתִי: 20 בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־הֵסִיר
תְּפִלָּתִי וְחַסְדּוֹ מֵאִתִּי:

67

OLULANGA LWA 66 (67): Omusengero gw'olubaga nka lwamâyûs'isârûla emyâka

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Oku nzihwa z'emisî. Lulanga. Lwimbo.*

[2] Nyakasane Nyamuzinda arhubabalire anarhugishe, arhumolekere n'obusù burhulwire.

[3] Abantu bôshi bamanye enjira zâwe, n'amashanja gôshi gamanye obucunguzi bwâwe.

[4] Igulu lyôshi likukuze linakuvuge omunkwa, Yâgirwa Nnâmahanga; igulu lyôshi likukuze linakuvuge omunkwa.

[5] Amashanja gôshi gasime ganacîshinge, bulya oyishi ciranulir'abantu n'oburhondekezi; bulya we Mwâmi w'amashanja g'en'igulu.

[6] Igulu lyôshi likukuze linakuvuge omunkwa, Yâgirwa Nnâmahanga; igulu lyôshi likukuze linakuvuge omunkwa.

[7] Obudaka bwayezire emburho; Nnâmahanga Nyamuzinda wîrhu ye rhuhà omugisho.

[8] Nyamuzinda arhugishe, n'amahanga gôshi gamurhinye en'igulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר שִׁיר: 2אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה: 3לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ בְּכָל־גּוֹיִם
יְשׁוּעָתֶךָ: 4יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם: 5יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישֹׁר וּלְאֻמִּים | בָּאָרֶץ
תַּנְחֵם סֶלָה: 6יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם: 7אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: 8יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים
וְיִירְאוּ אֹתוֹ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ:

68

OLULANGA LWA 67 (68): Olugendo lunene kurhenga e Mîsiri kuhika e Siyoni

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lulanga. Lwimbo. Lwa Daudi.*

[2] Nnâmahanga amàyîmuka, abashombanyi bâge bamàgenda emihanda erhabuganana, abamushomba bamàyâka obusù bwâge.

[3] Kwo bashandire kulyâla omugî gushandâla, kulyâla omuhomo gujonga, kwo Abanya-byâha bahwerire omu masù ga Nyamuzinda.

[4] Abashinganyanya bôhe omu masheka bali, kushagaluka bashagalukire omu masù ga Nnâmahanga, kucîshinga badwîrhe bacîshinga bwenêne.

[5] Muyimbire Nnâmahanga, muzihire izîno lyâge olulanga. mukâhire owarhenga omw'irûngu enjira, izîno lyâge ye Nyakasane: musâmire omu masù gâge.

[6] Yêne ye îshe w'enfûzi, ye mufungizi w'abakana, Nyamuzinda mwo abêra omw'idubiro lyâge.

[7] Nyamuzinda ye yûbakaira akahumba, ye hisa cmpira omu ciyêzire: bagoma bône ayûbasa okw'idaho lyûmu.

[8] Nnâmahanga, bulya agenda oshokolîre olubaga lwâwe, bulya olugerana omu mpinga,

[9] idaho lyàgeramwo omusisi n'amalunga gàdubulira enkuba embere za Nnâmahanga. Sinayi ageramwo ogwa nyegenye omu kubona Nyamuzinda, Nnâmahanga w'Israheli.

[10] Ishanja lyâwe Nnâmahanga, wàlirhumira enkuba y'akalume, n'amango lyàli buholoka walihà emisî.

[11] N'obuso bwâwe bwàyâbukira muli eco cihugo wàli obikire omukenyi, obûla oyinjiha Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Nnâmahanga abire nk'aderha akanwa, n'engabo ya baganda mbala-mwanzi erhali nyi.

[13] Abâmi n'abalwi bâbo bàkûla idârhi, bàyâka. Embuguma zàsigala ekâ zagabâna ebi abalwi bàshokôlaga.

[14] Oku mudwîrhe mwahumûkira omu lugo lw'ebintu, ebyubi by'engûkû byakaz'ilabuka nka cûma, n'amashala gâyo gakaz'ilabuka nka masholo.

[15] Oku Ogala-byôshi adwîrhe ashandâza abâmi, enkuba y'olubula yàmanukira oku ntondo ya Salomoni.

[16] Eyôrha ebà y'Ow'Enyanya entondo ya Bashani, ziyôrha zibà za ntuli entondo za Bashani.

[17] Mwe birhondo by'entuli, cici cirhumire mwayagalwa n'entondo Nyamuzinda àcîshozire mpu ayûbakekwo? Eyi àcîshozire mpu abêrekwo ensiku zôshi?

[18] Engâlè za Nyamuzinda bihumbi n'ebihumbi, Nyakasane amàbunguluka oku Siyoni amàj'omw'idubiro lyâge.

[19] Nyakasane okola warheremera oku nyanya, wahêkakwo empira, wayêmêra okurhûlwa abantu, nkaba ciru wayêmêra bakurhûla na balya barhasîma bayûbake hôfi na Nyamwagirwa Nnâmahanga.

[20] Nyakasane akaz'iyôrha ashîgwa: Nyamuzinda anakaz'irhurhamûla omu kubarhula emizigo yîrhu: yêne ye kucira kwirhu.

[21] Nnâmahanga wîrhu ye Nyamuzinda ociza, Nnawîrhu Nnâmahanga ye manyîsa abantu obulenga bw'okufuma olufu.

[22] Ye shangula amarhwe g'ababisha Ye shangula empanga z'enkola-maligo.

[23] Nyamuzinda anadesire, erhi: «Nâkukûla e Bashani», erhi: «Nâkurhenza emuhengere.

[24] Olabarhe omu mukò, endimi z'ebibwa byâwe zirhang'imima oku bashombanyi bâwe.»
[25] Bamàbona wacûka, Nnâmahanga, bamàbona wajà omw'idubiro lyâwe, Nnawîrhu Nnâmahanga.

[26] Abimbiza bo bashokwire, abazihi b'ennanga bazinda nyuma: n'aha karhî kâbo, abâna-nyere bayisha babuha empanda, mpu:

[27] «Mucîgwase haguma mukuze Nyamuzinda, mukuze Nnâmahanga mweshi, mwe muburhwa n'Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[28] Benyamini gwomuziba, ye bashokolìre abagula ba kuli Yuda bo bakulikire haguma
n'engabo zâbo, abagula ba kuli Zabuloni n'aba kuli Neftali ho bali.»

[29] Rhegeka Nnâmahanga, rhegeka obuzibu bwâwe, rhegeka erya misî wàrhulwiragamwo,
Yâgirwa Nnâmahanga.

[30] Engombe yâwe eri aha Yeruzalemu yàrhuma abâmi bayisha bal'ikushiga.

[31] Okalihire eciryanyi c'amasheke, okalihire obusò bw'empanzi n'amanina g'ab'ekuli. Bayishe
bashige, balerhe amasholo: amashanja gasîma entambala orhang'igashandâza.

[32] Abajà-bugo barheng'e Mîsiri, Etiyopiya alengereze amaboko emunda Nnâmahanga ali.

[33] Mwe mami g'igulu muyimbire Nnâmahanga, muzihire Nyamwagirwa olulanga. Ye
Nyamwagirwa oyishire oku malunga, oku malunga g'ensiku n'amango.

[34] Muyumve y'oyo wamalika izù: muyumve y'oyo wamalika izù ly'enkwìra, mpu:

[35] «Mucilange oku buhashe bwa Nyamuzinda!» Obwâmi bwâge omu Israheli bumolekìre,
n'obuhashe bwâge omu bitù.

[36] Nnâmahanga bamurhinye nk'ali ahatagatîfu bâge, Nyamuzinda w'Israheli ye hâna emisî,
ye nashobôza olubaga lwâge obuhashe. Ayâgirwe Nnâmahanga!

Psalms 68

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר שִׁיר: יָקוּם אֱלֹהִים יָפוּצוּ אוֹיְבָיו וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאָיו מִפָּנָיו: כְּהִנְדֹּף עָשָׁן תִּנְדֹּף כְּהֵמֵס דּוֹנַג
מִפְּנֵי־אֵשׁ יאבְדוּ רְשָׁעִים מִפְּנֵי אֱלֹהִים: וְצַדִּיקִים יִשְׂמְחוּ יַעֲלְצוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים וְיָשִׂישׂוּ בְשִׂמְחָה: שִׁירוּ | לֵאלֹהִים
זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו: אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּן אַלְמָנוֹת אֱלֹהִים בִּמְעוֹן קָדְשׁוֹ: אֱלֹהִים |
מוֹשִׁיב יְחִידִים | בַּיְתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת אַךְ סוֹרְרִים שָׁכְנוּ צְחִיחָה: אֱלֹהִים בְּצֵאתְךָ לִפְנֵי עַמֶּךָ בְּצַעְדְּךָ
בְּיִשִׁימוֹן סֶלָה: אֶרֶץ רָעָשָׁה | אַף־שָׁמַיִם נָטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינַי מִפְּנֵי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: גֶּשֶׁם נְדָבוֹת
תָּנִיף אֱלֹהִים נַחֲלָתְךָ וְנִלְאָה אַתָּה כוֹנַנְתָּהּ: חַיָּתְךָ יָשְׁבוּ־בָהּ תָּכִין בְּטוּבָתְךָ לֶעָנִי אֱלֹהִים: אֲדֹנָי יִתֵּן־אֹמֶר
הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רָב: מַלְכֵי צְבָאוֹת יִדֹּדוּן יִדֹּדוּן וּנְוַת בַּיִת תְּחַלֵּק שָׁלָל: אִם־תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפָתָיִם כַּנְפֵי יוֹנָה
נֶחְפָּה בַכֶּסֶף וְאֶבְרוֹתֶיהָ בִּירַקְרַק חָרוּץ: בְּפָרֵשׂ שַׁדַּי מְלָכִים בָּהּ תַּשְׁלֶג בְּצַלְמוֹן: הַר־אֱלֹהִים הַר־בָּשָׁן הַר גַּבְנֻנִּים
הַר־בָּשָׁן: לָמָּה | תְּרַצְּדוּן הָרִים גַּבְנֻנִּים הָהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשִׁבְתּוֹ אַף־יְהוָה יִשְׁכֹּן לָנֶצַח: רֶכֶב אֱלֹהִים רִבֹּתַיִם
אַלְפֵי שִׁנְאָן אֲדֹנָי בָּם סִינַי בַּקֹּדֶשׁ: עָלִיתָ לַמָּרוֹם | שָׁבִיתָ שֶּׁבִי לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם וְאַף סוֹרְרִים לִשְׁכֹּן | יָהּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֱלֹהִים׃ 20בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם | יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה׃ 21הָאֵל | לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וְלַיהוִה אֲדֹנָי לַמָּוֶת
תּוֹצָאוֹת׃ 22אַךְ־אֱלֹהִים יְמַחַץ רֹאשׁ אֹיְבָיו קָדְקֹד שֵׂעָר מִתְהַלֵּךְ בַּאֲשָׁמָיו׃ 23אָמַר אֲדֹנָי מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב מִמְּצֹלוֹת
יָם׃ 24לְמַעַן | תִּמְחַץ רַגְלְךָ בְּדָם לְשׁוֹן כְּלָבֶיךָ מֵאֹיְבִים מִנֵּהוּ׃ 25רָאוּ הֲלִיכוֹתֶיךָ אֱלֹהִים הֲלִיכוֹת אֵלִי מַלְכִּי
בַקֹּדֶשׁ׃ 26קָדְמוּ שָׂרִים אַחַר נֹגְנִים בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת תֻּפֵּפוֹת׃ 27בְּמַקְהֲלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים יְהוָה מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל׃ 28שָׁם
בִּנְיָמִן | צָעִיר רֹדֵם שָׂרֵי יְהוּדָה רִגְמָתָם שָׂרֵי זְבֻלוּן שָׂרֵי נַפְתָּלִי׃ 29צִוָּה אֱלֹהֶיךָ עֻזֶּךָ עוּזָּה אֱלֹהִים זוּ פָּעַלְתָּ
לָנוּ׃ 30מֵהֵיכָלְךָ עַל־יְרוּשָׁלַ͏ִם לְךָ יוֹבִילוּ מְלָכִים שָׁי׃ 31גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת אַבִּירִים | בְּעֶגְלֵי עַמִּים מִתְרַפֵּס בְּרַצֵּי־כֶסֶף
בִּזֵּר עַמִּים קְרָבוֹת יֶחְפָּצוּ׃ 32יֵאֲתָיוּ חַשְׁמַנִּים מִנֵּי מִצְרַיִם כּוּשׁ תָּרִיץ יָדָיו לֵאלֹהִים׃ 33מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ שִׁירוּ לֵאלֹהִים
זַמְּרוּ אֲדֹנָי סֶלָה׃ 34לָרֹכֵב בִּשְׁמֵי שְׁמֵי־קֶדֶם הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז׃ 35תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ
בַּשְּׁחָקִים׃ 36נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן | עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים׃

69

OLULANGA LWA 68 (69): Endûlù y'ohanyagîre bwenêne

[1] Gwârhi omukulu w'abimbiza. Luzihwa aka «Liliya». Lwa Daudi.

[2] Nnâmahanga nciza mâshi, niono amîshi gahika omw'igosi.

[3] Nashâyire omu cijondo c'emuhengere lerhaga aha nankadêkereza okugulu. Yomuhêngere enomushâna! Amîshi gangezire aha ntondo y'irhwe.

[4] Nayamire narhama, omumiro gwôshi gwahehîre.

[5] Abanshombera busha, bo banji aha mvîri zindi okw'irhwe Abanshimbire obumâma, bo bazibu aha kavuha kandi omu kuboko: mpu ngalulage, ka ngalulage ebi ntazimbaga?

[6] Obuhwinja bwâni obuyishi, Yâgirwa Nnâmahanga, n'obubî bwâni orhabuhabiri.

[7] Mâshi Nyakasane, murhambo w'engabo, abakulangâlira orhazigaga enshonyi zababûmba erhi nie ntuma. Abakulonza, Nyamuzinda w'Israheli, orhazigaga nababonêsa nshonyi.

[8] Ebijâci nabirembera we rhuma, enshonyi zànyûbika là!

[9] Nàhugalala omu mwîrhu, nashuba w'ekuli omu bâna nyâma aburha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] Nayumva obushiru bw'enyumpa yâwe bwandyagasâ, n'ebijâci bakujacira byanduma.

[11] Nti nâshalisa omurhima gwâni, nafuduka kukola kushekerwa nashekerwa.

[12] Nacìbwika sunzu nti gubè gwo mwambalo kwashuba kukwamwa nâkwamwa.

[13] Ogwâni gwayimbwa aha ngombe, ogwâni gwaderhwa aha ganyôbwa.

[14] Niehe we nsengire Nyakasane oku ncirhona erhi kusengera nnansengera. Oyumve guno musengero gwanî, we Mwinjà-orhajibwa-omw'irhwe, ontabâle nâni we jir'oburhabâle bw'enkwira.

[15] Onshayûle nankazika, ondîkûze kuli abâla banshombire, onansikûle mw'ogu muhengere.

[16] Nankanahêkwa n'olwîshi, erhi nyûbire burhayûlubuka, nîsi erhi nzike omu nyanja.

[17] Yumva guno mulenge gwâni Yâgirwa, bulyâla oyu orhonyize, lukogo omubêra. Ndolakwo we Nn'olukogo lwôshi.

[18] Orhanafulikaga mwambali wâwe obusù bwâwe, bulyâla Waliha mâshi, amagala gandire: obiduhe onyumvîrhize.

[19] Ondirâne oncize, onandikûze oku babisha.

[20] Orhahabiri ebijâci banjacira, orhahabiri n'omutula n'enshonyi zingwêrhe, bulyala abadwîrhe banjacira bôshi omu masù gâwe bali.

[21] Ebijâci n'akagayo kâbo byanvunzize omurhima, enjingo zirhaciri zâni; nalinzirage ôwakamba lukogo namubula, nalola nti nabona owakantuliriza, namubula.

[22] Ebiryo byâni babiyansire babulagiramwo endulwe, nti nahûna amîshi bampa enkalishi.

[23] Amêza balirakwo gahinduke murhego mâshi? gubagwase gugwase n'abîra bâbo?

[24] Badundaguze mâshi, barhacifaga babwîne n'agâbo masù, balwâle akambadwe, bakaz'igenda bakûnagira.

[25] Obarhulirekwo omutula, batwike birhûbano erhi bwôba bwa kulahirwa nâwe burhuma.

[26] Aha mwababwe hanyagwe, n'enyumpa zâbo zije ecigohwa aha lusò.

[27] Obwola bashimbulwire omuntu wêne wahanaga banarheneka omuntu wêne wabandaga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[28] Obubî bwâbo bujekw'obundi mâshi! n'irhondo barhafàga bâyagìze aha ngombe yâwe.

[29] Bashandfilwe omu citabu c'abazîne, n'irhondo barhafàga bâyandikirwe omu bashinganyanya.

[30] Niehe omu buhanya muno nciberîre n'omu mulengc, oburhabâle bwâwe buncinge, Yâgirwa.

[31] Hano nkola nacitakira izîno lyâwe Nnâmahanga, kuyimba nayimba: nnanderhe ebivugo by'okuvuga omunkwa.

[32] Kwo kusimîsa Nnâmahanga okwo, kulusha empanzi etwîre bwinjà erya y'obukoro n'eyâkunda.

[33] Mwe banyinyi mukanye mubone, mwasîma munayumve oku omurhima gwinyu gwashagaluka, mwe mulonza Nnâmahanga.

[34] Bulya Nnâmahanga arhahimwa kuyumva abakenyi n'abashwêke bâge arhababôla.

[35] Amalunga n'igulu bicîzigirize, enyanja nazo, haguma n'eby'omu nyanja, bicîshinge.

[36] Bulya Nnâmahanga yêne ye Mufungizi omu Siyoni, ye wânayûbakira bene Yuda, bajè omu nyûbake banaziyôrhane.

[37] Obûko bwa bambali bâge bwo bywâyime mw'ebyo, n'abazigira izîno lyâge bo babiyôrhana

Psalms 69

לַמְנַצֵּחַ עַל־שֹׁושַׁנִּים לְדָוִד׃ הֹושִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם עַד־נָפֶשׁ׃ טָבַעְתִּי | בִּיוֵן מְצוּלָה וְאֵין מָעֳמָד בָּאתִי
בְמַעֲמַקֵּי־מַיִם וְשִׁבְּלֶת שְׁטָפָתְנִי׃ יָגַעְתִּי בְקָרְאִי נִחַר גְּרֹונִי כָּלוּ עֵינַי מְיַחֵל לֵאלֹהָי׃ רַבּוּ | מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי שֹׂנְאַי
חִנָּם עָצְמוּ מַצְמִיתַי אֹיְבַי שֶׁקֶר אֲשֶׁר לֹא־גָזַלְתִּי אָז אָשִׁיב׃ אֱלֹהִים אַתָּה יָדַעְתָּ לְאִוַּלְתִּי וְאַשְׁמוֹתַי מִמְּךָ
לֹא־נִכְחֲדוּ׃ אַל־יֵבֹשׁוּ בִי | קוֶיךָ אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת אַל־יִכָּלְמוּ בִי מְבַקְשֶׁיךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ כִּי־עָלֶיךָ נָשָׂאתִי חֶרְפָּה
כִּסְּתָה כְלִמָּה פָנָי׃ מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי וְנָכְרִי לִבְנֵי אִמִּי׃ כִּי־קִנְאַת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנִי וְחֶרְפּוֹת חוֹרְפֶיךָ נָפְלוּ
עָלָי׃ וָאֲבַכֶּה בַצּוֹם נַפְשִׁי וַתְּהִי לַחֲרָפוֹת לִי׃ וָאֶתְּנָה לְבוּשִׁי שָׂק וָאֱהִי לָהֶם לְמָשָׁל׃ יָשִׂיחוּ בִי יֹשְׁבֵי שָׁעַר
וּנְגִינוֹת שׁוֹתֵי שֵׁכָר׃ וַאֲנִי תְפִלָּתִי־לְךָ | יְהוָה עֵת רָצון אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ׃ הַצִּילֵנִי מִטִּיט
וְאַל־אֶטְבָּעָה אִנָּצְלָה מִשֹּׂנְאַי וּמִמַּעֲמַקֵּי־מָיִם׃ אַל־תִּשְׁטְפֵנִי | שִׁבֹּלֶת מַיִם וְאַל־תִּבְלָעֵנִי מְצוּלָה וְאַל־תֶּאְטַר־עָלַי
בְּאֵר פִּיהָ׃ עֲנֵנִי יְהוָה כִּי־טוֹב חַסְדֶּךָ כְּרֹב רַחֲמֶיךָ פְּנֵה אֵלָי׃ וְאַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵעַבְדֶּךָ כִּי־צַר־לִי מַהֵר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עֲנֵנִי׃ 19קָרְבָה אֶל־נַפְשִׁי גְּאָלָהּ לְמַעַן אֹיְבַי פְּדֵנִי׃ 20אַתָּה יָדַעְתָּ חֶרְפָּתִי וּבָשְׁתִּי וּכְלִמָּתִי נֶגְדְּךָ כָּל־צוֹרְרָי׃ 21חֶרְפָּה |
שָׁבְרָה לִבִּי וָאָנוּשָׁה וָאֲקַוֶּה לָנוּד וָאַיִן וְלַמְנַחֲמִים וְלֹא מָצָאתִי׃ 22וַיִּתְּנוּ בְּבָרוּתִי רֹאשׁ וְלִצְמָאִי יַשְׁקוּנִי
חֹמֶץ׃ 23יְהִי־שֻׁלְחָנָם לִפְנֵיהֶם לְפָח וְלִשְׁלוֹמִים לְמוֹקֵשׁ׃ 24תֶּחְשַׁכְנָה עֵינֵיהֶם מֵרְאוֹת וּמָתְנֵיהֶם תָּמִיד
הַמְעַד׃ 25שְׁפָךְ־עֲלֵיהֶם זַעְמֶךָ וַחֲרוֹן אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם׃ 26תְּהִי־טִירָתָם נְשַׁמָּה בְּאָהֳלֵיהֶם אַל־יְהִי יֹשֵׁב׃ 27כִּי־אַתָּה
אֲשֶׁר־הִכִּיתָ רָדָפוּ וְאֶל־מַכְאוֹב חֲלָלֶיךָ יְסַפֵּרוּ׃ 28תֶּנָה־עָוֹן עַל־עֲוֹנָם וְאַל־יָבֹאוּ בְּצִדְקָתֶךָ׃ 29יִמָּחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים וְעִם
צַדִּיקִים אַל־יִכָּתֵבוּ׃ 30וַאֲנִי עָנִי וְכוֹאֵב יְשׁוּעָתְךָ אֱלֹהִים תְּשַׂגְּבֵנִי׃ 31אֲהַלְלָה שֵׁם־אֱלֹהִים בְּשִׁיר וַאֲגַדְּלֶנּוּ
בְתוֹדָה׃ 32וְתִיטַב לַיהוָה מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס׃ 33רָאוּ עֲנָוִים יִשְׂמָחוּ דֹּרְשֵׁי אֱלֹהִים וִיחִי לְבַבְכֶם׃ 34כִּי־שֹׁמֵעַ
אֶל־אֶבְיוֹנִים יְהוָה וְאֶת־אֲסִירָיו לֹא בָזָה׃ 35יְהַלְלוּהוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ יַמִּים וְכָל־רֹמֶשׂ בָּם׃ 36כִּי אֱלֹהִים | יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן
וְיִבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה וְיָשְׁבוּ שָׁם וִירֵשׁוּהָ׃ 37וְזֶרַע עֲבָדָיו יִנְחָלוּהָ וְאֹהֲבֵי שְׁמוֹ יִשְׁכְּנוּ־בָהּ׃

70

OLULANGA LWA 69 (70): Okuhûna oburhabâle bwa Nnâmahanga

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lwa Daudi. Aha kushwinja.*

[2] Yâgirwa, oyêmêre ondîkûze nâni; Yâgirwa, okanye ontabale.

[3] Lero enshonyi zibagwarhe babulabule, balya bôshi banninga mpu bankûlamwo omûka.

Bayegûke enshonyi zibabumbe, balya bacishingira okuhanyagala kwâni.

[4] Zibabumbe basômerwe, balya bakaz'iderha mpu yihé-yihé.

[5] Bôhe balya bakulonza, bacîshinge banasîme muli we; na balya bakulingakwo oburhabâle, bakaz'iyôrha baderha mpu Nyakasane aganze!

[6] Niehe ndi mukenyi nnandi muhanya? Nyamuzinda mâshi mâshi, ndwirâkwo.

We Mufungizi we na Muciza wâni: Biduha, mâshi Nyakasane!

Psalms 70

1לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד לְהַזְכִּיר׃ 2אֱלֹהִים לְהַצִּילֵנִי יְהוָה לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה׃ 3יֵבֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי יִסֹּגוּ אָחוֹר וְיִכָּלְמוּ
חֲפֵצֵי רָעָתִי׃ 4יָשׁוּבוּ עַל־עֵקֶב בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים הֶאָח | הֶאָח׃ 5יָשִׂישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ | בְּךָ כָּל־מְבַקְשֶׁיךָ וְיֹאמְרוּ תָמִיד
יִגְדַּל אֱלֹהִים אֹהֲבֵי יְשׁוּעָתֶךָ׃ 6וַאֲנִי | עָנִי וְאֶבְיוֹן אֱלֹהִים חוּשָׁה־לִּי עֶזְרִי וּמְפַלְטִי אַתָּה יְהוָה אַל־תְּאַחַר׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

71

OLULANGA LWA 70 (71): Omusengero gw'okola mushosi

[1] W'ono nyâkîreko Nyamwagirwa, Orhazigaga enshonyi zambumba ciru n'olusiku luguma

[2] Omu bushinganyanya bwâwe ondîkûze onancize, oyuname ontege okurhwîri onandikûze.

[3] Ombêre ibuye nyakiraho, onshubire côgo cizibu lyo ndobôka.

[4] Yâgirwa Nnâmahanga, nkûla omu maboko g'eyi nkola-maligo, ntenza omu nfune z'oyu mumînya w'ecishungu.

[5] We nâlolakwo, Yâgirwa Nnâmahanga, we nyôrha ncîkubagira kurhenga oburho bwâni.

[6] We nyegemera kurhenga okuburhwa kwâni, we mufungizi wâni kurhenga omu nda ya nyâmà, we nancìkubagira cnsiku zôshi.

[7] Omu masù ga banji kwo nàbire nka cisômerine, bulyala wakaz'intabâla buzibu.

[8] Akanwa kani karhadwirhi kahusa kuyimba irenge lyâwe, budwîrhe bwaca bunayire erhi irenge lyâwe kayimba.

[9] Orhanjahikaga amango nkola ndi mushosi, orhandekêreraga amango ntacigwêrhi magala.

[10] Bulyala abashombanyi bâni nie badwîrhe baderha, abadwîrhe bambona mahwe badwîrhe bahekana, mpu:

[11] «Nyamuzinda amulekêrîre», mpu: «Mukanye mumugwarhe bulya arhagwêrhi cafungira.»

[12] Mâshi Nnâmahanga orhanjâga kuli mâshi, okanye ontabâle, Waliha Nnâmahanga.

[13] Ngasi bashimbire omûka gwâni, enshonyi zibagwarhe babulabule; balya barhâmmirira marhî bôshi, enshonyi zibayûbikire, zibabumbe.

[14] Niehe we nyôrha ncìkubagira, n'irenge lyâwe lyo nakaz'ilwira.

[15] Akanwa kani kacîtakîre obushinganyanya bwâwe, kalegerere kayigâna oku burhabâle bwâwe: ntânaderhe nti lwo lugero nalekerakw'olu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[16] Nàderha ebijiro by'obuhashe bwâwe, Nnâmahanga, nnanyimbe obushinganyanya bwâwe Nyamwagirwa.

[17] Wànyigirizagya nciri murhò, Yâgirwa Nyamuzinda, na kuhika buno ebisômerine byâwe kuderha mbiderha.

[18] Bukolaga bushosi obu, zikola mvi zino, Yâgirwa Nnâmahanga orhandekêreraga; nkaziganîrira abâna ba buna emisî y'okuboko kwâwe, n'abâna bâburhwa bôshi mbabwîre obuhashe bwâwe?

[19] Mbabwîre obushinganyanya bwâwe buhumîre oku nkuba Yâgirwa Nnâmahanga, bulya wàjiragamwo ebingan'aha; Nyamuzinda mushâna orhajìbwa omu irhwe!

[20] We wànyêrekaga amalibuko ntya, we wananshubizamwo omûka, we wanashubindengeza onkûle omûla kuzimu.

[21] Obukulu bwâni buhirekwo obundi, onashubintuliriza.

[22] Nâni nkolaga nayimba oburhabesha bwâwe oku mulya gw'olulanga, nkukuze n'enzenze, we Mwimâma w'Israheli.

[23] Kucîshinga akanwa kani kâcîshinga hano nkola nakuyimbira, omurhima gwâni wâcungula gwohe kusimîriza gwâsimiriza.

[24] Olulimi lundi ekanwa nalwo lurhahuse lwaganìra obushinganyanya bwâwe, obûla balya barhannongezagya kalamo wababonesizenshonyi.

Psalms 71

1 בְּךָ־יְהוָה חָסִיתִי אַל־אֵבוֹשָׁה לְעוֹלָם: 2 בְּצִדְקָתְךָ תַּצִּילֵנִי וּתְפַלְּטֵנִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנִי: 3 הֱיֵה לִי | לְצוּר מָעוֹן
לָבוֹא תָּמִיד צִוִּיתָ לְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי־סַלְעִי וּמְצוּדָתִי אָתָּה: 4 אֱלֹהַי פַּלְּטֵנִי מִיַּד רָשָׁע מִכַּף מְעַוָּל וְחוֹמֵץ: 5 כִּי־אַתָּה תִקְוָתִי
אֲדֹנָי יְהוִה מִבְטַחִי מִנְּעוּרָי: 6 עָלֶיךָ | נִסְמַכְתִּי מִבֶּטֶן מִמְּעֵי אִמִּי אַתָּה גוֹזִי בְּךָ תְהִלָּתִי תָמִיד: 7 כְּמוֹפֵת הָיֵיתִי לְרַבִּים
וְאַתָּה מַחֲסִי־עֹז: 8 יִמָּלֵא פִי תְהִלָּתֶךָ כָּל־הַיּוֹם תִּפְאַרְתֶּךָ: 9 אַל־תַּשְׁלִיכֵנִי לְעֵת זִקְנָה כִּכְלוֹת כֹּחִי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶל־תַּעַזְבֵנִי׃ 10כִּי־אָמְרוּ אוֹיְבַי לִי וְשֹׁמְרֵי נַפְשִׁי נוֹעֲצוּ יַחְדָּו׃ 11לֵאמֹר אֱלֹהִים עֲזָבוֹ רִדְפוּ וְתִפְשׂוּהוּ כִּי־אֵין
מַצִּיל׃ 12אֱלֹהִים אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי אֱלֹהַי לְעֶזְרָתִי חִישָׁה׃ 13יֵבֹשׁוּ יִכְלוּ שֹׂטְנֵי נַפְשִׁי יַעֲטוּ חֶרְפָּה וּכְלִמָּה מְבַקְשֵׁי
רָעָתִי׃ 14וַאֲנִי תָּמִיד אְיַחֵל וְהוֹסַפְתִּי עַל־כָּל־תְּהִלָּתֶךָ׃ 15פִּי ׀ יְסַפֵּר צִדְקָתֶךָ כָּל־הַיּוֹם תְּשׁוּעָתֶךָ כִּי לֹא יָדַעְתִּי
סְפִרוֹת׃ 16אָבוֹא בִּגְבֻרוֹת אֲדֹנָי יְהוִה אַזְכִּיר צִדְקָתְךָ לְבַדֶּךָ׃ 17אֱלֹהִים לִמַּדְתַּנִי מִנְּעוּרָי וְעַד־הֵנָּה אַגִּיד
נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ 18וְגַם עַד־זִקְנָה ׀ וְשֵׂיבָה אֱלֹהִים אַל־תַּעַזְבֵנִי עַד־אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר לְכָל־יָבוֹא גְּבוּרָתֶךָ׃ 19וְצִדְקָתְךָ
אֱלֹהִים עַד־מָרוֹם אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ גְדֹלוֹת אֱלֹהִים מִי כָמוֹךָ׃ 20אֲשֶׁר הִרְאִיתַנִו ׀ צָרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת תָּשׁוּב
תְּחַיֵּינוּ וּמִתְּהֹמוֹת הָאָרֶץ תָּשׁוּב תַּעֲלֵנוּ׃ 21תָּרֶב ׀ גְּדֻלָּתִי וְתִסֹּב תְּנַחֲמֵנִי׃ 22גַּם־אֲנִי ׀ אוֹדְךָ בִכְלִי־נֵבֶל אֱמִתְּךָ אֱלֹהָי
אֲזַמְּרָה לְךָ בְכִנּוֹר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ 23תְּרַנַּנָּה שְׂפָתַי כִּי אֲזַמְּרָה־לָּךְ וְנַפְשִׁי אֲשֶׁר פָּדִיתָ׃ 24גַּם־לְשׁוֹנִי כָּל־הַיּוֹם תֶּהְגֶּה
צִדְקָתֶךָ כִּי־בֹשׁוּ כִי־חָפְרוּ מְבַקְשֵׁי רָעָתִי׃

72

OLULANGA LWA 71 (72): Omwâmi wàlaganyibagwa

[1] *Lwa Salomoni.*

Yâgirwa Nyamuzinda, ohè mwâmi okurhimanya, otulire mwene mwâmi obushinganyanya bwâwe.

[2] Arhegeka ishanja lyâwe n'obwîrhonzi, n'abîrhôhye bâwe âbahabûla okunali.

[3] Entondo zâhereza olubaga omurhûla, n'ehirhondo hilerhe ohushinganyanya.

[4] Ye wâshîbirira abanyi omu lubaga, Ye wâciza iburha ly'abakenyi. Ye wâtulikanya ababalibuza.

[5] Alama nk'izûba, nka mwêzi kurhenga okw'iburha kuj'oku lindi. [6] Ahonera nka nkuba oku kahasi, nka nkuba yadômer'idaho.

[7] Obushinganyanya bwâyêra omu nsiku zâge, n'omurhûla guluge, kuhika omwêzi guzike.

[8] Arhegeka kurhenga oku nyanja kuhika oku nyanja kurhenga oku lwîshi kuhika ah'igulu lihekera.

[9] Abashombanyi bâge barhibukira embere zâge, n'abamulwîsa bâmime akatulo.

[10] Abâmi b'omu Tarsisi n'ab'omu birhwa bâmurhûla entûlo, abâmi b'e Saba n'ab'e Seba bamusholôlera.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] N'abâmi b'igulu lyôshi bamuharâmya, amashanja gôshi gâmukolere.

[12] Co cirhumire âciza omukenyi omuyakûzize, n'omugalugalu orhagwêrhi warhabâla.
[13] Ababalira omushalye n'omukenyi, n'obuzîne bw'omunyi abucize.

[14] Abakûla omu kunyagwa n'omu kulibuzibwa, n'omukò gwâbo âgulola bwinjà. [15] Kulama
âlama, bakaz'imurhûla amarhale g'e Buharabu, bakaz'imusengera burhahusa,
bamugishe ensiku n'amango.

[16] Idaho lyâyêra engano; emburho yâge yasogorokera oku busongerwe bw'entondo aka
Libano, n'abantu bâyôlololoka omu cihugo nka kahasi ebulambo.

[17] Izîno lyâge lyâgishwa ensiku n'amango, oku izûba licibasha, erhi ho n'izîno lyâge libà.
Emilala yôshi y'igulu yâgishirwa muli ye, amahanga gôshi gâmuderha muny'iragi.

[18] Agishwe Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli, Bulya yêne wàjizire ebirhangâzo. [19] Ligishwe
n'izîno lyâge ly'irenge ensiku zôshi, n'obukuze bwâge bulumire en'igulu. Amen!
Amen!

[20] Okushwinjwa kw'emisengero ya Daudi, mugala wa Yese.

Psalms 72

לִשְׁלֹמֹה ׀ אֱלֹהִים מִשְׁפָּטֶיךָ לְמֶלֶךְ תֵּן וְצִדְקָתְךָ לְבֶן־מֶלֶךְ׃ יָדִין עַמְּךָ בְצֶדֶק וַעֲנִיֶּיךָ בְּמִשְׁפָּט׃ יִשְׂאוּ הָרִים שָׁלוֹם
לָעָם וּגְבָעוֹת בִּצְדָקָה׃ יִשְׁפֹּט ׀ עֲנִיֵּי־עָם יוֹשִׁיעַ לִבְנֵי אֶבְיוֹן וִידַכֵּא עוֹשֵׁק׃ יִירָאוּךָ עִם־שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרֵחַ דֹּור
דֹּורִים׃ יֵרֵד כְּמָטָר עַל־גֵּז כִּרְבִיבִים זַרְזִיף אָרֶץ׃ יִפְרַח־בְּיָמָיו צַדִּיק וְרֹב שָׁלוֹם עַד־בְּלִי יָרֵחַ׃ וְיֵרְדְ מִיָּם עַד־יָם
וּמִנָּהָר עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ׃ לְפָנָיו יִכְרְעוּ צִיִּים וְאֹיְבָיו עָפָר יְלַחֵכוּ׃ מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְאִיִּים מִנְחָה יָשִׁיבוּ מַלְכֵי שְׁבָא
וּסְבָא אֶשְׁכָּר יַקְרִיבוּ׃ וְיִשְׁתַּחֲווּ־לֹו כָּל־מְלָכִים כָּל־גֹּויִם יַעַבְדוּהוּ׃ כִּי־יַצִּיל אֶבְיוֹן מְשַׁוֵּעַ וְעָנִי וְאֵין־עֹזֵר לֹו׃ יָחֹס
עַל־דַּל וְאֶבְיוֹן וְנַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים יֹושִׁיעַ׃ מִתְּוֹךְ וּמֵחָמָס יִגְאַל נַפְשָׁם וְיִיקַר דָּמָם בְּעֵינָיו׃ וִיחִי וְיִתֶּן־לֹו מִזְּהַב שְׁבָא
וְיִתְפַּלֵּל בַּעֲדֹו תָּמִיד כָּל־הַיֹּום יְבָרְכֶנְהוּ׃ יְהִי פִסַּת־בַּר ׀ בָּאָרֶץ בְּרֹאשׁ הָרִים יִרְעַשׁ כַּלְּבָנֹון פִּרְיֹו וְיָצִיצוּ מֵעִיר
כְּעֵשֶׂב הָאָרֶץ׃ יְהִי שְׁמֹו לְעֹולָם לִפְנֵי־שֶׁמֶשׁ יִנּוֹן שְׁמֹו וְיִתְבָּרְכוּ בֹו כָּל־גֹּויִם יְאַשְּׁרוּהוּ׃ בָּרוּךְ ׀ יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדֹּו׃ וּבָרוּךְ ׀ שֵׁם כְּבוֹדֹו לְעֹולָם וְיִמָּלֵא כְּבוֹדֹו אֶת־כָּל הָאָרֶץ אָמֵן ׀ וְאָמֵן׃ כָּלוּ תְפִלֹּות
דָּוִד בֶּן־יִשָׁי׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

73

OLULANGA LWA 72 (73): Ihwe n’amashumi g'okubona abantu babî banabêrwe n'eby'en'igulu

[1] *Lulanga. Lwa Azafi.*

Nyamuzinda mushâna abâ mwinjà kuli Bene-Israheli, abâ mwinjà oku bantu b'omurhima nkana.

[2] Amagulu gâni okwisi gagend'ebinzongonzongo, hindi hitya amagulu gâni garhereze.

[3] Kulya kubà nàyâgirwe, erhi mbona okubêrwa enkola-maligo zibêrwa.

[4] Bôhe barhajira maganya maci, barhalaka ndwâla barhalaka na buhorho buci.

[5] Ezi mmanja zibâ oku bantu bôhe zirhababakwo, bôhe barhahanirwa haguma n'abandi bantu.

[6] Ko kala kagayano bayambala omw'igosi, ko kala kadali bayambaliza nka cirondo.

[7] Obubî bwâbo kupamuka bupamuka omu murhima guzinzire, enkengêro zâbo kucîlasha zicîlasha.

[8] Iderha lyâbo n'amasheka gâbo, bulyâlya bwône, n'okulimbira emisî kwâbo, kagayano kakulêrha.

[9] Akanwa kâbo, oku kàlwîsa amalunga, olulimi lwâbo lwazinga-zinga igulu.

[10] Okwo kwarhuma olubaga lwâni lwayêrekera emunda bali, n'amîshi bàganywa bàrhama, mpu:

[11] «Kurhi Nyamuzinda ankamanya?» mpu: «K'Ow'Enyanya ankamanya?»

[12] Kwo bayôrha ntyo Abanya-byâha, okudêkerera bo bene-kwo n'okubêrwa n'ebirugu, bo bene-kwo.

[13] Kumanya busha narhamiraga erhi nnanga omurhima gwâni nti gurhazingaga, erhi nkalabîra enfune omu bwêru-kwêru?

[14] Bulyala mpimbo ndwîrhe nalya ngasi mango, na ngasi lusiku erhi na buhane nahâbwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 Ncigererezagye nti: «Ka nderhe akâbo», nali nacikûla omu karhî ka bagala bâwe.

16 Nacîja emurhima obwo, nti: «Ka nyumve okwo»; nabona oku kuli kurhama bwenêne.

17 Nalinda mpika oku mahwe ga Nyamuzinda, lyo nkabonaga okuhera kw'Abanya-byâha.

18 Ewa, oku ntuli kuno obayâbulira, obul'inabahirikira omu buhanya!

19 Kuziga barhimang'irhibuka wâni! Kuhirigirha bahirigirha bahêkwe n'ebihamba.

20 Nyamwagirwa, kwo obalola kula omuntu alola ecilôrho erhi azûka, erhi obà wamâtulûka orhashîbirira mpu olole kurhi bàli bashushire.

21 Amango omungo gwàli gungwêrhe, nayumva nka kuno bamândira emurhima.

22 Kuhwinjagala nàli mpwinjagîre, ntàli mmanyire bici, omu masù gâwe kwo nàli nyosire nka nkafu.

23 Niehe nâyôrha mbâ haguma nâwe, wànyansire wangwarhira oku kuboko.

24 Wêne wàlonzize okumpabûla, wêne wâyishir'inyakirira omw'irenge.

25 Wundi ndi njira omu mpingu aha nyuma zâwe? N'amango rhuli rhwembi, igulu ntà bununu mbwîne lirikwo.

26 Amagala ciru gankarhemuka, n'omurhima ciru gukarhemuka, Wêne we Kabuye k'omurhima gwâni, We wanayôrha obâ mwanya gwâni ensiku n'amango.

27 Bulyala abakutwîka kuhera baj'ihera, abakuleka baj'ishiga bandi balume kuzigulula onabazigulula.

28 Niehe okubêraho Nyamuzinda kwo kwinjà kwâni, n'okujira Nyakasane Nyamuzinda lwakiro lwâni. Emikolo yâwe yôshi, nâyiyimba aha lumvi lwa mwâli-Siyoni

Psalms 73

מִזְמ֗וֹר לְאָ֫סָ֥ף אַ֤ךְ ט֣וֹב לְיִשְׂרָאֵ֣ל אֱלֹהִ֑ים לְבָרֵ֥י לֵֽבָב׃ וַאֲנִ֗י כִּ֭מְעַט נָטָ֣וּ רַגְלָ֑י כְּאַ֝יִן שֵׁפְכָ֗ה אֲשֻׁרָֽי׃ כִּֽי־קִנֵּ֣אתִי

בְּהוֹלְלִ֑ים שְׁל֖וֹם רְשָׁעִ֣ים אֶרְאֶֽה׃ כִּֽי אֵ֤ין חַרְצֻ֨בוֹת ׀ לְמוֹתָ֗ם וּבָרִ֥יא אוּלָֽם׃ בַּעֲמַ֣ל אֱנ֣וֹשׁ אֵינֶ֑מּוּ וְעִם־אָ֝דָ֗ם לֹ֣א

יְנֻגָּֽעוּ׃ לָכֵ֤ן עֲנָקָ֨תְמוֹ ׀ גַּאֲוָ֗ה יַעֲטָ֣ף חָמָ֣ס לָמוֹ׃ יָצָ֣א מֵחֵ֣לֶב עֵינֵ֑מוֹ עָ֝בְר֗וּ מַשְׂכִּיּ֥וֹת לֵֽבָב׃ יָ֭מִיקוּ ׀ וִידַבְּר֣וּ בְרָ֑ע

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עָשֶׁק מִמְרוֹם יְדַבֵּרוּ׃ 9שַׁתּוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּהֲלַךְ בָּאָרֶץ׃ 10לָכֵן | יָשׁוּב עַמּוֹ הֵלֹם וּמֵי מָלֵא יִמָּצוּ
לָמוֹ׃ 11וְאָמְרוּ אֵיכָה יָדַע־אֵל וְיֵשׁ דֵּעָה בְּעֶלְיוֹן׃ 12הִנֵּה־אֵלֶּה רְשָׁעִים וְשַׁלְוֵי עוֹלָם הִשְׂגּוּ־חָיִל׃ 13אַךְ־רִיק זִכִּיתִי לִבָבִי
וָאֶרְחַץ בְּנִקָּיוֹן כַּפָּי׃ 14וָאֱהִי נָגוּעַ כָּל־הַיּוֹם וְתוֹכַחְתִּי לַבְּקָרִים׃ 15אִם־אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה כְּמוֹ הִנֵּה דּוֹר בָּנֶיךָ
בָּגָדְתִּי׃ 16וָאֲחַשְּׁבָה לָדַעַת זֹאת עָמָל הִיא בְעֵינָי׃ 17עַד־אָבוֹא אֶל־מִקְדְּשֵׁי־אֵל אָבִינָה לְאַחֲרִיתָם׃ 18אַךְ בַּחֲלָקוֹת
תָּשִׁית לָמוֹ הִפַּלְתָּם לְמַשּׁוּאוֹת׃ 19אֵיךְ הָיוּ לְשַׁמָּה כְּרֶגַע סָפּוּ תַּמּוּ מִן־בַּלָּהוֹת׃ 20כַּחֲלוֹם מֵהָקִיץ אֲדֹנָי בָּעִיר | צַלְמָם
תִּבְזֶה׃ 21כִּי יִתְחַמֵּץ לְבָבִי וְכִלְיוֹתַי אֶשְׁתּוֹנָן׃ 22וְאֲנִי־בַעַר וְלֹא אֵדָע בְּהֵמוֹת הָיִיתִי עִמָּךְ׃ 23וַאֲנִי תָמִיד עִמָּךְ אָחַזְתָּ
בְּיַד־יְמִינִי׃ 24בַּעֲצָתְךָ תַנְחֵנִי וְאַחַר כָּבוֹד תִּקָּחֵנִי׃ 25מִי־לִי בַשָּׁמָיִם וְעִמְּךָ לֹא־חָפַצְתִּי בָאָרֶץ׃ 26כָּלָה שְׁאֵרִי וּלְבָבִי
צוּר־לְבָבִי וְחֶלְקִי אֱלֹהִים לְעוֹלָם׃ 27כִּי־הִנֵּה רְחֵקֶיךָ יֹאבֵדוּ הִצְמַתָּה כָּל־זוֹנֶה מִמֶּךָּ׃ 28וַאֲנִי | קִרְבַת אֱלֹהִים לִי־טוֹב
שַׁתִּי | בַאדֹנָי יְהוִה מַחְסִי לְסַפֵּר כָּל־מַלְאַכוֹתֶיךָ׃

74

OLULANGA LWA 73 (74): Okulakira engombe ya Nyamuzinda

[1] *Lwimbo lwa kuyigîriza. Lwa Azafi.*

Mâshi Nnâmahanga, ci wàrhulekèrire mâshi? carhumire walubira ebibuzi by'omu busò bwâwe?

[2] Kengêra lulya lubaga wàcishogaga kurhenga mîra, gulya mulala wàcungulaga mpu gubè gwâwe, kengêra na kulya wàcishogaga entondo ya Siyoni onagwikakwo entebe yâwe.

[3] Orhang'ibâ nka wahira okugulu mwo bira bikola byayôrha bibâ bigûka, ngasi kantu kali omu ngombe omushombanyi akashandâzize kôshi.

[4] Ababisha bàjire aha ngombe yâwe babandiraho akakû, bagwika amatumu gâbo bacitakira.

[5] Kwo bàli ak'abâkonda omuzirhu n'embasha.

[6] Enyumvi z'olurhambâ lwâwe, bàziyusize bazivunanga n'embasha n'enyundo.

[7] Oluhêro lwâwe bàludûlisire muliro, n'ecirâlo c'izîno lyâwe hanw'igulu bàcihemwire. [8] Kwo badesire emurhima, mpu: «Rhushâbire byôshi kuguma», mpu: «Ngasi mahêro Nyamuzinda ajira hanw'igulu gôshi mugayôce.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[9] Ebisômerine bîrhu arhali rhwe rhwâcibilolekwo, na ntà mulêbi ocihali, rhurhanalimwo omuntu omanyire mangaci ebi byâhwa.

[10] Nnâmahanga, mangaci oyomubisha âleka okurhukwâma, kâli anakolaga ashekera izîno lyâwe burhahusa obwo?

[11] Cici cirhumire washukira cici cirhumire wabeza okulyo kwâwe oku cifuba? [12] Nyamuzinda ye Mwâmi nshiga kurhenga mîra, ye Mufungizi onfungira mw'er'igulu.

[13] W'olya waberag'enyanja n'obuhashe bwâwe, washangula amarhwe g'enjoka omu mîshi.

[14] W'olya wàtuntumaga amarhwe ga Leviyatani, wamuhâ eby'omu nyanja byamushêga.

[15] W'olya wàmezagya enshôko wàzûsa n'emigezi, enyîshi nênênê wàziganya.

[16] We Nn'omûshi we na Nn'obudufu, We wàmanikaga omwêzi n'izûba.

[17] We wàtwîraga idaho aha lyagalukira, ecanda n'empondo we wàbijiraga.

[18] Okengêre n'oku: oyomubisha kushonza okwo akushonzize, Nyakasane, n'eryôla ishaja ly'abasirhe lyajacìre izîno lyâwe lyarhama.

[19] Engûkù yâwe omanyâge wankayihâ lubakâ, n'omûka gwa bambali bâwe orhaguyibagiraga bujayo!

[20] Lolakwo erya ndagâno yâwe: mwo cirya cihugo, enyâkiro n'amashwa, ntaho barhâlwa.

[21] Omunyi arhakurhengagaho n'enshonyi, omukenyi n'omunyi bacìtakire izîno lyâwe.

[22] Nnâmahanga, yimuka wêne olwise olwo lubanja, okengêre n'ebijâci abo basirhe badesire balegerera bakujacira.

[23] Orhahushaga izù ly'abashombanyi bâwe, akavù katuzirwe n'abakurhêzire kacidwîrhe kazûka.

Psalms 74

מַשְׂכִּיל לְאָסָף לָמָּה אֱלֹהִים זָנַחְתָּ לָנֶצַח יֶעְשַׁן אַפְּךָ בְּצֹאן מַרְעִיתֶךָ׃ 2 זְכֹר עֲדָתְךָ | קָנִיתָ קֶדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ

הַר־צִיּוֹן זֶה | שָׁכַנְתָּ בּוֹ׃ 3 הָרִימָה פְעָמֶיךָ לְמַשֹּׁאוֹת נֶצַח כָּל־הֵרַע אוֹיֵב בַּקֹּדֶשׁ׃ 4 שָׁאֲגוּ צָרֶיךָ בְּקֶרֶב מוֹעֲדֶךָ שָׂמוּ

אוֹתֹתָם אֹתוֹת׃ 5 יִוָּדַע כְּמֵבִיא לְמַעְלָה בְּסָבָךְ־עֵץ קַרְדֻּמוֹת׃ 6 וְעַתָּה פִּתּוּחֶיהָ יָחַד בְּכַשִּׁיל וְכֵילַפֹּת יַהֲלֹמוּן׃ 7 שִׁלְחוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בָּאֵשׁ מִקְדָּשֶׁךָ לָאָרֶץ חִלְּלוּ מִשְׁכַּן־שְׁמֶךָ׃ 8אָמְרוּ בְלִבָּם נִינָם יַחַד שָׂרְפוּ כָּל־מוֹעֲדֵי־אֵל בָּאָרֶץ׃ 9אֹתֹתֵינוּ לֹא רָאִינוּ
אֵין־עוֹד נָבִיא וְלֹא־אִתָּנוּ יֹדֵעַ עַד־מָה׃ 10עַד־מָתַי אֱלֹהִים יְחָרֵף צָר יְנַאֵץ אוֹיֵב שִׁמְךָ לָנֶצַח׃ 11לָמָּה תָשִׁיב יָדְךָ
וִימִינֶךָ מִקֶּרֶב חֵיקְךָ כַּלֵּה׃ 12וֵאלֹהִים מַלְכִּי מִקֶּדֶם פֹּעֵל יְשׁוּעוֹת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ 13אַתָּה פוֹרַרְתָּ בְעָזְּךָ יָם שִׁבַּרְתָּ
רָאשֵׁי תַּנִּינִים עַל־הַמָּיִם׃ 14אַתָּה רִצַּצְתָּ רָאשֵׁי לִוְיָתָן תִּתְּנֶנּוּ מַאֲכָל לְעָם לְצִיִּים׃ 15אַתָּה בָקַעְתָּ מַעְיָן וָנָחַל אַתָּה
הוֹבַשְׁתָּ נַהֲרוֹת אֵיתָן׃ 16לְךָ יוֹם אַף־לְךָ לַיְלָה אַתָּה הֲכִינוֹתָ מָאוֹר וָשָׁמֶשׁ׃ 17אַתָּה הִצַּבְתָּ כָּל־גְּבוּלוֹת אָרֶץ קַיִץ
וָחֹרֶף אַתָּה יְצַרְתָּם׃ 18זְכָר־זֹאת אוֹיֵב חֵרֵף | יְהוָה וְעַם נָבָל נִאֲצוּ שְׁמֶךָ׃ 19אַל־תִּתֵּן לַחַיַּת נֶפֶשׁ תּוֹרֶךָ חַיַּת עֲנִיֶּיךָ
אַל־תִּשְׁכַּח לָנֶצַח׃ 20הַבֵּט לַבְּרִית כִּי מָלְאוּ מַחֲשַׁכֵּי־אֶרֶץ נְאוֹת חָמָס׃ 21אַל־יָשָׁב דַּךְ נִכְלָם עָנִי וְאֶבְיוֹן יְהַלְלוּ
שְׁמֶךָ׃ 22קוּמָה אֱלֹהִים רִיבָה רִיבֶךָ זְכֹר חֶרְפָּתְךָ מִנִּי־נָבָל כָּל־הַיּוֹם׃ 23אַל־תִּשְׁכַּח קוֹל צוֹרְרֶיךָ שְׁאוֹן קָמֶיךָ עוֹלֶה
תָמִיד׃

75

OLULANGA LWA 74 (75): Nyamuziuda Mucîranuzi w'okuli

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. «Shukira orhashâbe». Lulanga. Lwa Azafi. Lwimbo.*

[2] Kukuza kuno rhudwîrhe rhawakukuza, Nyakasane, kukuza kuno rhudwîrhe rhwakukuza. Rhudwîrhe rhwakuza izîno lyâwe, rhunadwîrhe rhwayimba ebisômerine byâwe.

[3] Amango nâtwa olusiku go na mango nâtwa olubanja niene; nk'oku binahashikine.

[4] Ciru igulu lyankadundagana, n'abaliyûbakakwo bôshi badûndagana, amakondo galyo buzibu nàgagwisire.

[5] Nàbwizire abalimbirira, nti: «Murhalimbirire», n'enkola-maligo, nti: «Murharhege amahembe».

[6] Nti: «Murharhege Ow'Enyanya amahembe, murhahîraga mukashinyagulira Nyamuzinda!»

[7] Arhali yo âyîsh'ebushoshokero bw'izûba, nîsi erhi ebuzikiro bwalyo; arhali yo âyîsh'ebwa ntondo,

[8] Nyamuzinda ye mutwî w'emmanja: anayandagaze muguma, alengeze n'owundi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[9] Bulya Nyakasane akola afumbasire akabêhè, kayunjwîre irivayi lyabîra, linali lya cigushè. Amàbahungulira kuli ko: enkola-maligo zibâ okw'igulu, ene zanywa zishongôze.

[10] Niehe nâyôrha nsimire ensiku n'amango, nanzihire Nyamuzinda wa Yakôbo olulanga.

[11] Kutuntuma nâtuntuma amahembe g'enkola-maligo, amahembe g'abashinganyanya gohe kugôya nâgagôya.

Psalms 75

לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר: 2 הֹודִינוּ לְךָ אֱלֹהִים הֹודִינוּ וְקָרֹוב שְׁמֶךָ סִפְּרוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ: 3 כִּי אֶקַּח מוֹעֵד
אֲנִי מֵישָׁרִים אֶשְׁפֹּט: 4 נְמֹגִים אֶרֶץ וְכָל־יֹשְׁבֶיהָ אָנֹכִי תִכַּנְתִּי עַמּוּדֶיהָ סֶּלָה: 5 אָמַרְתִּי לַהוֹלְלִים אַל־תָּהֹלּוּ וְלָרְשָׁעִים
אַל־תָּרִימוּ קָרֶן: 6 אַל־תָּרִימוּ לַמָּרֹום קַרְנְכֶם תְּדַבְּרוּ בְצַוָּאר עָתָק: 7 כִּי לֹא מֵמוֹצָא וּמִמַּעֲרָב וְלֹא מִמִּדְבַּר
הָרִים: 8 כִּי־אֱלֹהִים שֹׁפֵט זֶה יַשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים: 9 כִּי כוֹס בְּיַד־יְהוָה וְיַיִן חָמַר | מָלֵא מֶסֶךְ וַיַּגֵּר מִזֶּה אַךְ־שְׁמָרֶיהָ יִמְצוּ
יִשְׁתּוּ כֹּל רִשְׁעֵי־אָרֶץ: 10 וַאֲנִי אַגִּיד לְעֹלָם אֲזַמְּרָה לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: 11 וְכָל־קַרְנֵי רְשָׁעִים אֲגַדֵּעַ תְּרוֹמַמְנָה קַרְנוֹת צַדִּיק:

76

OLULANGA LWA 75 (76): Nyamuzinda ye hima byôshi

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Oku nzihwa z'emisî. Lulanga. Lwa Azafi. Lwimbo.*

[2] Nyamuzinda amanyîkîne omu ca Yuda, n'omu Israheli, izîno lyâge lyàjire irenge.

[3] Ecirâlo câge mwo ciri cigwike omu Salemu; n'oku Siyoni kw'obwâmi bwâge bubâ.

[4] Avunirekwo emilazo y'emiherho, n'empenzi, n'engôrho n'amatumu.

[5] Wayisha n'emisî, wamoleka nka cimole, wamanuka oku ntondo z'ensiku n'amango.

[6] Entwâli mpu zinyagâge zànyagwa, mpu zihungâge zij'iro, zàyumva amaboko gàrhoga.

[7] Wakankama obwo, Nyamuzinda wa Yakôbo, babomboro n'ebihêsi byàgama.

[8] Bakurhinye, orhajìbwa omw'irwe, erhi budârhi bw'oburhè bwâwe burhuma.

[9] Kurheng'emalunga akanwa kâwe kàyumvîkana: igulu lyàgeramw'omusisi lyanamerha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] Nyamuzinda ayimuka obwo mpu aj'itwa emmanja, anagalukire abanyinyi babâ okw'igulu.

[11] Edomu àkukuza omu burhe bwâge, n'abanyi bàsigire omu Emati, bakujirira olusiku lukulu.

[12] Mujire ebiragâne mubirhûle Nyakasane Nnâmahanga, abali eburhambi bwâge barhûle Nyamuzinda entûlo.

[13] Ye kûla abaluzi mw'omûka. Ye nageza abâmi b'igulu mw'omusisi.

Psalms 76

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר: 2 נוֹדָע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל שְׁמוֹ: 3 וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ
בְּצִיּוֹן: 4 שָׁמָּה שִׁבַּר רִשְׁפֵי־קֶשֶׁת מָגֵן וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה סֶלָה: 5 נָאוֹר אַתָּה אַדִּיר מֵהַרְרֵי־טָרֶף: 6 אֶשְׁתּוֹלְלוּ | אַבִּירֵי לֵב
נָמוּ שְׁנָתָם וְלֹא־מָצְאוּ כָל־אַנְשֵׁי־חַיִל יְדֵיהֶם: 7 מִגַּעֲרָתְךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדָּם וְרֶכֶב וָסוּס: 8 אַתָּה | נוֹרָא אַתָּה
וּמִי־יַעֲמֹד לְפָנֶיךָ מֵאָז אַפֶּךָ: 9 מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ דִּין אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקְטָה: 10 בְּקוּם־לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ
כָּל־עַנְוֵי־אֶרֶץ סֶלָה: 11 כִּי־חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָ שְׁאֵרִית חֵמוֹת תַּחְגֹּר: 12 נִדְּרוּ וְשַׁלְּמוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־סְבִיבָיו יוֹבִילוּ
שֵׁי לַמּוֹרָא: 13 יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים נוֹרָא לְמַלְכֵי־אָרֶץ:

77

OLULANGA LWA 76 (77): Okugerêreza ebijiro bya Nyamuzinda

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Yedutuni. Lwa Azafi. Lulanga.*

[2] Nnâmahanga nayakâza obu nakûbiriza ntya, ye ndwîrhe nayakûza nti anyumve nâni.

[3] Olusiku ngwêrhwe n'omutula Nyakasane ye nnongereza mbone, okuboko kwâni kunalâle kwamuyimbira obudufu bwôshi.

[4] Erhi nayîsh'ikengêra Nnâmahanga, nnanyumve ecifufu, erhi nayîsh'irhanya, nyumve omurhima gurhaciri gwâni gurhoge.

[5] Engohe zâni wazibuzize buhûnga, omurhima gwâni gwabuzire budêkerera, lêrha ciru okuderha akanwa ntakuhashiri.

[6] Ndwirhage nagerêreza ensiku zàgezire, nkengêre emyâka yàli burhanzi, ntanye-ntanye!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] Erhi bwayîsh'ibâ budufu nangerêrezagye emurhima, nkengêre ndôse emirhima.

[8] Nti: «Nyamuzinda kàli warhulekêrirage obwo? orhakanacirhubabalira bundi?

[9] Kâli rhwanatûhirage lwôshi omu masù gâge, n'omulagi àrhulaganyagya ntà mwâna wîrhu
wâciguhikekwo.

[10] Ka Nyamuzinda kuyibagira ayibagire olukogo lwâge, nîsi erhi burhe bwarhuma anywa
embuli aleka olukogo lwâge?»

[11] Nàderha obwo, nti: «Gwomutula gungwêrhe ogwo, gunali gw'ogu, kulya kubà okuboko
kw'Ow'Enyanya bwenêne kwahindusire kundi kundi.»

[12] Kukengêra nkengêra emikolo ya Nyakasane, neci nankengêre ebisômerine byâwe bya
mîra.

[13] Nkolaga nagerêreza nkengêre emikolo wàkozire, ngere n'omu bijiro wàrhujirîre.

[14] Nnâmahanga, enjira yâwe erhagerwamwo, ka hali wundi Nyamuzinda oli aka Nyamuzinda
wâni?

[15] Mushâna we Nyamuzinda, we jira ebirhangâzo, wayêresire amashanja gabona obuhashe
ojira.

[16] wayanka walîkûza olubaga lwâwe n'okuboko kwâwe kulyo, walîkûza bene-Yakôbo na
bene-Yozefu.

[17] Amîshi gàkubona, Nnâmahanga, gàkubona gàgeramw'omusisi: [18] Ebitù byàdubula amîshi,
ecitû càkungula n'emyampi yâwe yàbalala.

[19] Enkuba yâwe yalaza, orhukengulo rhwamoleka igulu, igulu lyàrhemuka,
lyàgeramw'omusisi.

[20] Wàyanka watwa enjira omu nyanja, wakoma enjira omu nyanja y'amîshi, lerhaga ciru
amashando gâwe.

[21] Wàja watunda olubaga lwâwe nka busò, walutunda n'okuboko kwa Mûsa na Aròni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדִיתוּן לְאָסָף מִזְמוֹר: 2קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהַאֲזִין אֵלָי: 3בְּיוֹם צָרָתִי אֲדֹנָי
יָדִי | לַיְלָה נִגְּרָה וְלֹא תָפוּג מֵאֲנָה הִנָּחֵם נַפְשִׁי: 4אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהֱמָיָה אָשִׂיחָה | וְתִתְעַטֵּף רוּחִי
סֶלָה: 5אָחַזְתָּ שְׁמֻרוֹת עֵינָי נְפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר: 6חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים: 7אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלָּיְלָה
עִם־לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי: 8הַלְעוֹלָמִים יִזְנַח | אֲדֹנָי וְלֹא־יֹסִיף לִרְצוֹת עוֹד: 9הָאָפֵס לָנֶצַח חַסְדּוֹ גָּמַר אֹמֶר
לְדֹר וָדֹר: 10הֲשָׁכַח חַנּוֹת אֵל אִם־קָפַץ בְּאַף רַחֲמָיו סֶלָה: 11וָאֹמַר חַלּוֹתִי הִיא שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן: 12אֶזְכִּיר מַעַלְלֵי־יָהּ
כִּי־אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פִּלְאֶךָ: 13וְהָגִיתִי בְכָל־פָּעֳלֶךָ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: 14אֱלֹהִים בַּקֹּדֶשׁ דַּרְכֶּךָ מִי־אֵל גָּדוֹל
כֵּאלֹהִים: 15אַתָּה הָאֵל עֹשֵׂה פֶלֶא הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים עֻזֶּךָ: 16גָּאַלְתָּ בִזְרוֹעַ עַמֶּךָ בְּנֵי־יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֶלָה: 17רָאוּךָ מַיִם |
אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ אַף יִרְגְּזוּ תְהֹמוֹת: 18זָרְמוּ מַיִם | עָבוֹת קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים אַף־חִצֶּיךָ יִתְהַלָּכוּ: 19קוֹל
רַעַמְךָ | בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ בְרָקִים תֵּבֵל רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ: 20בַּיָּם דַּרְכֶּךָ וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא
נֹדָעוּ: 21נָחִיתָ כַצֹּאן עַמֶּךָ בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

78

OLULANGA LWA 77 (78): Okubula okuvuga omunkwa kwa Bene-Israheli

[1] *Nyigîrizo. Lwa Azafi.*

Lubaga lwâni yumva nkubwîre, rhegi okurhwîri muyumve oku nâderha.

[2] Nkola nabumbûla akanwa, nkola nâtwa emigani, nkola nâbasa agàli mahwe kurhenga mîra.

[3] Birya rhwàyumvagya rhwànabimanya, birya rhwabwiragwa na balarha,

[4] Rhurhankabifulika abinjikulu bâbo, rhurhankabula bwabimanyîsa abâna bâburhwa. Rhwababwîra oku Nyakasane alumeha kwôshi, obuhashe bwâge n'ebinjà àjizire by'okurhangâza.

[5] Ayansire àderha akanwa omu ca Yakôbo, àgwika irhegeko omu ca Israheli. Akomêreza ababusi bîrhu mpu irhegeko bahîrwe balimanyîse abâna bâbo.

[6] Iburha lyâyisha, bo bâna baburhwa abo, mpu nabo bamanye·banamanyîse abâna bâbo.

[7] Nabo bakaz'icîkubagira Nyamuzinda, barhag'iyibagira emikolo ya Nnâmahanga, ci

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bakaz'ishimb'amarhegeko gâge.

[8] Barhanabâga ishanja lya bagoma, ba cabîra-bahana, aka bashakulûza wâbo. Lyo lyàli iburha lya murhima guli nka gwa ngoko, omurhima gwâbo gurhàli gusêzire kuli Nnâmahanga.

[9] Aka bene-Efremi bàbâga bafôzire banahinika, babul'iyâka erhi olusiku lw'okulwa luhika.

[10] Ecihango ca Nyamuzinda bàrhacifumaga, bulya bamàlahira bwa kulikira irhegeko lyâge.

[11] Bayibagira ebinjà àli àbajirire, n'ebijiro by'okurhangâza àli àbayêresire.

[12] Ali àjirire ebisômerîne by'enkwîra omu masù ga b'îshe, amango bàli omu cihugo c'e Mîsiri n'oku irango lya Sowani.

[13] Enyanja ayiberamwo kabirhi abayîkiza, anayìmanika amîshi nka côgo ca kuhalira.
[14] Akaz'ibalusa n'ecitû mûshi, akaz'ibamolekera n'omuliro budufu.

[15] Abera amabuye omu mpinga àbanywesa bàguka aka owanywer'aha nshalalo,

[16] Apamula amîshi omw'ibuye, akûlamwo amîshi gahulula nka nyîshi nênênê.

[17] Kurhahangaga barhashub'igwira babìhira Ow'Enyanya, n'okumugayikiza omu mpinga.

[18] Omu mirhima yâbo balonza okurhangula Nnâmahanga, bahûnira ebiryo obuhubu.

[19] Bashinyagulira Nnâmahanga, mpu: «Ka Nyamuzinda akarhubonera eci rhwàlya omu mpinga?»

[20] Mpu: «Dala oku àbire nk'akoma okw'ibuye amîshi gafukûkamwo, ashurh'okw'ibuye enyîshi zapamukamwo. Mpu: Omugati gwo? K'akarhuboneragwo, nîsi erhi aderhe mpu alisa olubaga lwâge oku hy'amiru?»

[21] Lero erhi Nyakasane àyumwa ntyo oburhè bwamugwârha, embasha yajà ecîko erhi Yakôbo orhuma, àlubira Yakôbo nk'aha bwàcêraga.

[22] Bulyala bàrhayêmêraga akanwa ka Nnâmahanga, barhacikubagiraga oburhabâle bwâge.

[23] Kurhanahangaga arhanarhegeka ebitù by'enyanya, anahamûl'enyumvi z'emalunga.

[24] Enkuba y'amâna g'okulya yacîbânda okw'idaho, mpu: «Nki omugati gw'emalunga».
[25] Omuntu naye aluma oku biryo by'abazibu, biryo ebyôl'abantu bàrhumiragwa mpu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

balye basîme.

[26] Ashub'ija aho: atul'empûsi emalunga, n'oku buhashe bwâge azûsa kalemêra.

[27] Enyama zàbâgwakwo nka katulo, n'ebinyunyi, birya by'amashala, byagwa nka mushenyi omu nyanja.

[28] Byacikananika omu birâlo byâbo, byakaz'igwa aha burhambi bwa ngasi cihando câbo.

[29] Balya, bayigurha, babundêza, amiru gàli gabagwêrhe gatwîka.

[30] Oku ebiryo bicibali ekanwa, oburhè bwâbo bwagwârha Nnâmahanga.

[31] Anigûza abagula bàbalimwo, n'emisole y'Israheli ayihir'okw'idaho.

[32] Kurhahangaga barhabiha okurhalusire, banabula buyêmêra ebisômerine byâge.

[33] Lero ensiku zâbo àzisingônola kano kanya, n'emyâka yâbo ayigeza buhena.

[34] Oku adwîrhe abanigûza bamulongereza, banakaz'igaluka bal'ilonza Nyamuzinda,

[35] Banakaz'ikengêra oku Nyamuzinda ye Kabuye kâbo, oku Ow'Enyanya ye Muciza wâbo.

[36] Babulikaz'imurheba obwo n'akanwa kâbo, babulikaz'imuhêkakwo akalimi kanywesi.

[37] N'omurhima gwâbo gurhali gushingânîne mpu guyêrekere cmund'ali, n'akanwa bàfundikiraga haguma naye barhakasêzagya.

[38] Ci kwône yêhe akaz'ibafa lukogo omu kukaz'izâza obubî bwâbo n'omu kubula bwabaherêrhera; akaz'icika omutula gwâge àhâli h'okubarhulira kuli gwo.

[39] Yêhe akaz'ikengêra oku zinali ngonyi, oku gunali mûka kwône, gwo gugenda burhagaluka.

[40] Oku bakaz'imushongeza omw'irûngu banamugayikiza omu mpinga wâni!

[41] Bakaz'ishubirira barhangula Nnâmahanga n'okujira Omutagatîfu w'Israheli burhe.

[42] Barhanaderhaga mpu bakengêre kulya kuboko kwâge, nîsi erhi lulya lusiku abashugulaga omu nfune z'omubisha.

[43] Barhakengêraga oku akolaga eby'okurhangâza omu Mîsiri, n'ebisômerîne omu irango lya Sowani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[44] Oku àhindulaga enyîshi zâbo zashuba mukò gwône gwône, n'emibunda yâbo kwo na kwo mpu bankananywa.

[45] Oku àbarhumiraga ebibugu mpu bibalume, n'ebikere mpu bibalibuze.

[46] Oku àlikiraga amahanzi omu myâka yâbo, n'emburho yâbo ayirhega enzige.

[47] Barhacitwaga ihuzihuzi ly'oku àlikiraga olubula omu mizâbîbu yâbo, n'ehiboho hy'obunya lwikungu omu mirhi yâbo.

[48] Oku àhenguliraga olubula omu bihêsi byâbo, n'enkuba omu masò gâbo.

[49] Oku abalikiragamwo idûrhu ly'oburhè bwâge, abalikiramwo n'omutula n'omungo n'amalibuko: erya ngabo y'abaganda bahisa obuhanya!

[50] Oku àyiguliraga omutula gwâge àbula bubacinga oku lufù, analeka ebintu byâbo byajamwo ecihûsi.

[51] Barhakengêraga oku àlambikaga ngasi nfula y'omu Mîsiri okw'idaho, alambikakwo na ngasi lubere lw'abàli omu bihando bya bene-Hamu.

[52] Oku àyishaga atunda olubaga lwâge nka bibuzi, abageza omu mpinga nka busò bwa bibuzi.

[53] Oku àbayikizagya bwinjà bwinjà buzira bwôba, n'enyanja yamiràngusa abashombanyi bâbo.

[54] Oku abahisagya omu cihugo câge citagatîfu abahisa aha ntondo àcihâga n'okuboko kwâge.

[55] Amashanja g'eco cihugo agalibirhakwo banasinza agagaba myanya-myanya gashuba birugu bàyimamwo, n'ebihando by'ago mashanja emilala y'Israheli yabishobôla.

[56] Ci bôhe bakaz'irhangula Nnâmahanga, bakaz'ishonza Ow'Enyanya bwenêne, banabula bushimba amarhegeko gâge.

[57] Bahabuka banahemuka aka bashakulu wâbo, bagolonjoka nka ndyâlya ya muherho.

[58] Bamujira burhe n'empêro zâbo z'oku ntondo, n'ebishanga byâbo byamuzûkiza obwonganwa.

[59] Lero Nnâmahanga ayumva omutula gwamugwârha, kwo kukaga Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[60] Aleka ecirâlo c'omu Silo obwo, co cirâlo àli agwisire omu karhî k'abantu.

[61] Okubundi aleka emisî yâge bayihêka mpira, n'irenge lyâge alirikira omu nfune z'omubisha.

[62] Olubaga lwâge nalwo alurhega engôrho, akunirira omwîmo gwâge.

[63] Abâna bâbo b'emisole omuliro gwabashamula, abâna-nyere bâbo babula ciyansire.

[64] Abadâhwa bâbo engôrho zabashenyula, n'abakana bâbo ciru barhalakaga.

[65] Lero Nyakasane anacitulîka nk'owarhenga iro, atulumukirwa nka murhabâzi wali ogazirwe n'amanvu.

[66] Abashombanyi bâge abagezamwo ecôji, ababonêsa eza mêmé, zirya z'enkwira.

[67] Akengula ecirâlo ca Yozefu, anabula bwacîshoga obûko bwa Efrayimu.

[68] Ci yêhe abà obûko bwa Yuda bwo acîshoga. Aba entondo ya Siyoni yo arhonya.

[69] Engombe yâge ayiyûbaka ndîrî ak'amalunga, ayigwika ya nsiku n'amango ak'igulu.

[70] Kwo kucîshoga omwambali Daudi obwo, amukûla ebulambo erhi ayabwîre ebibuzi.

[71] Amuhamagala erhi ayisha atunda ba-lubuzè, amuhamagala mpu ayâbule Yakôbo, lwo lubaga lwago, na Israheli, gwo mwîmo gwâge.

[72] Akaz'ibayâbula n'omurhima mukombêdu, akaz'ibatunda n'enfune z'obwîrhonzi.

Psalms 78

מַשְׂכִּיל לְאָסָף הַאֲזִינָה עַמִּי תּוֹרָתִי הַטּוּ אָזְנְכֶם לְאִמְרֵי־פִי׃ אֶפְתְּחָה בְמָשָׁל פִּי אַבִּיעָה חִידוֹת מִנִּי־קֶדֶם׃ אֲשֶׁר
שָׁמַעְנוּ וַנֵּדָעֵם וַאֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ־לָנוּ׃ לֹא נְכַחֵד | מִבְּנֵיהֶם לְדוֹר אַחֲרוֹן מְסַפְּרִים תְּהִלּוֹת יְהוָה וְעֻזּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו
אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיָּקֶם עֵדוּת | בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׂם בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדִיעָם לִבְנֵיהֶם׃ לְמַעַן יֵדְעוּ |
דּוֹר אַחֲרוֹן בָּנִים יִוָּלֵדוּ יָקֻמוּ וִיסַפְּרוּ לִבְנֵיהֶם׃ וְיָשִׂימוּ בֵאלֹהִים כִּסְלָם וְלֹא יִשְׁכְּחוּ מַעַלְלֵי־אֵל וּמִצְוֹתָיו יִנְצֹרוּ׃ וְלֹא
יִהְיוּ | כַּאֲבוֹתָם דּוֹר סוֹרֵר וּמֹרֶה דּוֹר לֹא־הֵכִין לִבּוֹ וְלֹא־נֶאֱמְנָה אֶת־אֵל רוּחוֹ׃ בְּנֵי־אֶפְרַיִם נוֹשְׁקֵי רוֹמֵי־קֶשֶׁת הָפְכוּ
בְּיוֹם קְרָב׃ לֹא שָׁמְרוּ בְּרִית אֱלֹהִים וּבְתוֹרָתוֹ מֵאֲנוּ לָלֶכֶת׃ וַיִּשְׁכְּחוּ עֲלִילוֹתָיו וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר הֶרְאָם׃ נֶגֶד
אֲבוֹתָם עָשָׂה פֶּלֶא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׂדֵה־צֹעַן׃ בָּקַע יָם וַיַּעֲבִרֵם וַיַּצֶּב־מַיִם כְּמוֹ־נֵד׃ וַיַּנְחֵם בֶּעָנָן יוֹמָם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְכָל־הַלַּיְלָה בְּאוֹר אֵשׁ׃ 15יְבַקֵּעַ אֲרִים בַּמִּדְבָּר וַיַּשְׁקְ כִּתְהֹמוֹת רַבָּה׃ 16וַיּוֹצֵא נוֹזְלִים מִסֶּלַע וַיּוֹרֶד כַּנְּהָרוֹת
מָיִם׃ 17וַיּוֹסִיפוּ עוֹד לַחֲטֹא־לוֹ לַמְרוֹת עֶלְיוֹן בַּצִּיָּה׃ 18וַיְנַסּוּ־אֵל בִּלְבָבָם לִשְׁאָל־אֹכֶל לְנַפְשָׁם׃ 19וַ יְדַבְּרוּ בֵּאלֹהִים
אָמְרוּ הֲיוּכַל אֵל לַעֲרֹךְ שֻׁלְחָן בַּמִּדְבָּר׃ 20הֵן הִכָּה־צוּר | וַיָּזוּבוּ מַיִם וּנְחָלִים יִשְׁטְפוּ הֲגַם־לֶחֶם יוּכַל תֵּת אִם־יָכִין
שְׁאֵר לְעַמּוֹ׃ 21לָכֵן | שָׁמַע יְהוָה וַ יִּתְעַבָּר וְאֵשׁ נִשְׁקָה בְיַעֲקֹב וְגַם־אַף עָלָה בְּיִשְׂרָאֵל׃ 22כִּי לֹא הֶאֱמִינוּ בֵּאלֹהִים וְלֹא
בָּטְחוּ בִּישׁוּעָתוֹ׃ 23וַיְצַו שְׁחָקִים מִמָּעַל וְדַלְתֵי שָׁמַיִם פָּתָח׃ 24וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם מָן לֶאֱכֹל וּדְגַן־שָׁמַיִם נָתַן לָמוֹ׃ 25לֶחֶם
אַבִּירִים אָכַל אִישׁ צֵידָה שָׁלַח לָהֶם לָשְׂבַע׃ 26יַסַּע קָדִים בַּשָּׁמָיִם וַיְנַהֵג בְּעֻזּוֹ תֵימָן׃ 27וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם כֶּעָפָר שְׁאֵר
וּכְחוֹל יַמִּים עוֹף כָּנָף׃ 28וַיַּפֵּל בְּקֶרֶב מַחֲנֵהוּ סָבִיב לְמִשְׁכְּנֹתָיו׃ 29וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ מְאֹד וְתַאֲוָתָם יָבָא לָהֶם׃ 30לֹא־זָרוּ
מִתַּאֲוָתָם עוֹד אָכְלָם בְּפִיהֶם׃ 31וְאַף אֱלֹהִים | עָלָה בָהֶם וַיַּהֲרֹג בְּמִשְׁמַנֵּיהֶם וּבַחוּרֵי יִשְׂרָאֵל הִכְרִיעַ׃ 32בְּכָל־זֹאת
חָטְאוּ־עוֹד וְלֹא־הֶאֱמִינוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו׃ 33וַיִּכַל־בַּהֶבֶל יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתָם בַּבֶּהָלָה׃ 34אִם־הָרָגָם וּדְרָשׁוּהוּ וְשָׁבוּ
וְשִׁחֲרוּ־אֵל׃ 35וַיִּזְכְּרוּ כִּי־אֱלֹהִים צוּרָם וְאֵל עֶלְיוֹן גֹּאֲלָם׃ 36וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ־לוֹ׃ 37וְלִבָּם לֹא־נָכוֹן עִמּוֹ
וְלֹא נֶאֶמְנוּ בִּבְרִיתוֹ׃ 38וְהוּא רַחוּם | יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃ 39וַיִּזְכֹּר
כִּי־בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב׃ 40כַּמָּה יַמְרוּהוּ בַמִּדְבָּר יַעֲצִיבוּהוּ בִּישִׁימוֹן׃ 41וַיָּשׁוּבוּ וַיְנַסּוּ אֵל וּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
הִתְווּ׃ 42לֹא־זָכְרוּ אֶת־יָדוֹ יוֹם אֲשֶׁר־פָּדָם מִנִּי־צָר׃ 43אֲשֶׁר־שָׂם בְּמִצְרַיִם אֹתוֹתָיו וּמוֹפְתָיו בִּשְׂדֵה־צֹעַן׃ 44וַיַּהֲפֹךְ לְדָם
יְאֹרֵיהֶם וְנֹזְלֵיהֶם בַּל־יִשְׁתְּיוּן׃ 45יְשַׁלַּח בָּהֶם עָרֹב וַיֹּאכְלֵם וּצְפַרְדֵּעַ וַתַּשְׁחִיתֵם׃ 46וַיִּתֵּן לֶחָסִיל יְבוּלָם וְיִגִיעָם
לָאַרְבֶּה׃ 47יַהֲרֹג בַּבָּרָד גַּפְנָם וְשִׁקְמוֹתָם בֶּחָנָמָל׃ 48וַיַּסְגֵּר לַבָּרָד בְּעִירָם וּמִקְנֵיהֶם לָרְשָׁפִים׃ 49יְשַׁלַּח־בָּם | חֲרוֹן
אַפּוֹ עֶבְרָה וָזַעַם וְצָרָה מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים׃ 50יְפַלֵּס נָתִיב לְאַפּוֹ לֹא־חָשַׂךְ מִמָּוֶת נַפְשָׁם וְחַיָּתָם לַדֶּבֶר
הִסְגִּיר׃ 51וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר בְּמִצְרָיִם רֵאשִׁית אוֹנִים בְּאָהֳלֵי־חָם׃ 52וַיַּסַּע כַּצֹּאן עַמּוֹ וַ יְנַהֲגֵם כַּעֵדֶר בַּמִּדְבָּר׃ 53וַיַּנְחֵם
לָבֶטַח וְלֹא פָחֲדוּ וְאֶת־אוֹיְבֵיהֶם כִּסָּה הַיָּם׃ 54וַיְבִיאֵם אֶל־גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר־זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ׃ 55וַיְגָרֶשׁ מִפְּנֵיהֶם | גּוֹיִם
וַיַּפֵּל בְּחֶבֶל נַחֲלָה וַיַּשְׁכֵּן בְּאָהֳלֵיהֶם שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ 56וַיְנַסּוּ וַיַּמְרוּ אֶת־אֱלֹהִים עֶלְיוֹן וְעֵדוֹתָיו לֹא שָׁמָרוּ׃ 57וַיִּסֹּגוּ
וַיִּבְגְּדוּ כַּאֲבוֹתָם נֶהְפְּכוּ כְּקֶשֶׁת רְמִיָּה׃ 58וַיַּכְעִיסוּהוּ בְּבָמוֹתָם וּבִפְסִילֵיהֶם יַקְנִיאוּהוּ׃ 59שָׁמַע אֱלֹהִים וַ יִּתְעַבָּר וַיִּמְאַס
מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל׃ 60וַיִּטֹּשׁ מִשְׁכַּן שִׁלוֹ אֹהֶל שִׁכֵּן בָּאָדָם׃ 61וַיִּתֵּן לַשִּׁבְיָ עֻזּוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ בְּיַד־צָר׃ 62וַיַּסְגֵּר לַחֶרֶב עַמּוֹ
וּבְנַחֲלָתוֹ הִתְעַבָּר׃ 63בַּחוּרָיו אָכְלָה־אֵשׁ וּבְתוּלֹתָיו לֹא הוֹלָלוּ׃ 64כֹּהֲנָיו בַּחֶרֶב נָפָלוּ וְאַלְמְנֹתָיו לֹא תִבְכֶּינָה׃ 65וַיִּקַץ
כְּיָשֵׁן | אֲדֹנָי כְּגִבּוֹר מִתְרוֹנֵן מִיָּיִן׃ 66וַיַּךְ־צָרָיו אָחוֹר חֶרְפַּת עוֹלָם נָתַן לָמוֹ׃ 67וַיִּמְאַס בְּאֹהֶל יוֹסֵף וּבְשֵׁבֶט אֶפְרַיִם לֹא
בָחָר׃ 68וַיִּבְחַר אֶת־שֵׁבֶט יְהוּדָה אֶת־הַר צִיּוֹן אֲשֶׁר אָהֵב׃ 69וַיִּבֶן כְּמוֹ־רָמִים מִקְדָּשׁוֹ כָּאָרֶץ יְסָדָהּ לְעוֹלָם׃ 70וַיִּבְחַר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּדָוִד עַבְדּוֹ וַיִּקָּחֵהוּ מִמִּכְלְאֹת צֹאן׃ 71מֵאַחַר עָלוֹת הֱבִיאוֹ לִרְעוֹת בְּיַעֲקֹב עַמּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל נַחֲלָתוֹ׃ 72וַיִּרְעֵם כְּתֹם
לְבָבוֹ וּבִתְבוּנוֹת כַּפָּיו יַנְחֵם׃

79

OLULANGA LWA 78 (79): Omulenge gw'olubaga lwôshi

[1] *Lulanga. Lwa Azafi.*

Nnâmahanga mâshi kâli abapagani bàkuhisire ekà, bàhemwîre engombe yâwe ntagatîfu,
Yeruzalemu yeshi bàmuhindwîre bigûkà.

[2] Emibiri ya bambali bâwe, bayisîgire ebihungu mpu birye biyigurhe, n'emirhumba
y'abatagatîfu bâwe bayikweba empunga.

[3] Omukò gwâbo gwabulagîrwe nka mîshi oku burhambi bwa Yeruzalemu, lerhaga ciru
omuntu wankababisha.

[4] Rhwabire lwimbo emw'abalungu bîrhu, rhwakwamirwe rhwanashekerwa n'abarhuli
eburhambi rhwarhama.

[5] Waliha kuhika mangaci? Kâli weki omûngo gwâwe gurhakarhûla? Ka mpu omutula gwâwe
guyigurhe nka muliro?

[6] Obè by'ohêkakw'oburhè birya bihugo birhalonza okukumanya, galya mashanja
garhagashâniza izîno lyâwe.

[7] Bulyala bàshanshanywire Yakôbo, banashâba aha mwâge hôshi!

[8] Orharhulyuzagya obubî bwa bashakulûza, obwonjo bwâwe buyêrekere emunda rhuli, bulya
rhuhanyagîre kurhali kunyi obu.

[9] Orhulwirekwo mâshi Nyamuzinda, Muciza w'abantu; irenge ly'izîno lyâwe lirhume
warhurhabâla, onarhukûlir'ebyâha.

[10] Ewâni, cici cankarhuma abapagani baderha, mpu: «Ngahi Nnâmahanga wâbo aligi?»
Bôshi bamanye, nîrhu rhucîbonere oku neci wàcîhôlire gulya mukò gwa bambali
bâwe gwàbulagagwa.

[11] Mâshi ogu mulengc gw'empira zâwe gukuhikekwo mâshi, n'oku buhashe bw'okuboko

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kwâwe ogalukire eno minyama y'olufù mâshi!

12 Ojire mâshi Nyamwagirwa, abâlungwe bîrhu ecijâci bakujacira cibagalukekwo kali nda omu murhima

13 Rhwehe rhwe rhuli lubaga lwâwe rhwe rhunali bibuzi by'omu busò bwâwe rhukwitakire emyâka n'emyâka, rhunakaz'ishambâlira abandi irenge lyâwe omu maburhwa n'amaburhwa.

Psalms 79

1 מִזְמ֗וֹר לְאָ֫סָ֥ף אֱלֹהִ֗ים בָּ֭אוּ גוֹיִ֑ם | טִמְּא֥וּ אֶת־הֵיכַ֗ל קָדְשֶׁ֑ךָ שָׂ֖מוּ אֶת־יְרוּשָׁלַ֣ם לְעִיִּֽים: 2 נָ֤תְנוּ אֶת־נִבְלַ֣ת
עֲבָדֶ֣יךָ מַאֲכָ֣ל לְע֣וֹף הַשָּׁמַ֑יִם בְּשַׂ֥ר חֲסִידֶ֝֗יךָ לְחַיְתוֹ־אָֽרֶץ: 3 שָׁפְכ֣וּ דָמָ֣ם | כַּמַּ֣יִם סְבִיבֽוֹת יְרוּשָׁלִָ֑ם וְאֵ֖ין קוֹבֵֽר: 4 הָיֵ֣ינוּ
חֶ֭רְפָּה לִשְׁכֵנֵ֑ינוּ לַ֥עַג וָ֝קֶ֗לֶס לִסְבִיבוֹתֵ֥ינוּ: 5 עַד־מָ֣ה יְ֭הוָה תֶּאֱנַ֣ף לָנֶ֑צַח תִּבְעַ֥ר כְּמוֹ־אֵ֝֗שׁ קִנְאָתֶֽךָ: 6 שְׁפָךְ֣ חֲמָתְךָ֣
אֶל־הַגּוֹיִ֣ם אֲשֶׁ֣ר לֹא־יְדָע֑וּךָ וְעַ֥ל מַ֝מְלָכ֗וֹת אֲשֶׁ֣ר בְּשִׁמְךָ֣ לֹ֣א קָרָ֑אוּ: 7 כִּ֤י אָכַ֣ל אֶת־יַעֲקֹ֣ב וְאֶת־נָוֵ֣הוּ
הֵשַׁ֑מּוּ: 8 אַל־תִּזְכָּר־לָ֥נוּ עֲוֹנֹ֗ת רִ֭אשֹׁנִים מַהֵ֣ר יְקַדְּמ֣וּנוּ רַחֲמֶ֑יךָ כִּ֖י דַּלּ֣וֹנוּ מְאֹֽד: 9 עָזְרֵ֣נוּ | אֱלֹהֵ֣י יִשְׁעֵ֑נוּ עַל־דְּבַ֥ר
כְּב֣וֹד־שְׁמֶ֑ךָ וְהַצִּילֵ֥נוּ וְכַפֵּ֖ר עַל־חַטֹּאתֵ֣ינוּ לְמַ֣עַן שְׁמֶֽךָ: 10 לָ֤מָּה | יֹ֭אמְרוּ הַגּוֹיִ֣ם אַיֵּ֣ה אֱלֹהֵיהֶ֑ם יִוָּדַ֤ע בַּגּוֹיִ֨ם ׀ לְעֵינֵ֗ינוּ נִקְמַ֥ת
דַּם־עֲבָדֶ֗יךָ הַשָּׁפ֥וּךְ: 11 תָּבֹ֣וא לְפָנֶ֣יךָ ׀ אֲנָקַ֣ת אָ֭סִיר כְּגֹ֣דֶל זְרוֹעֲךָ֑ הוֹתֵ֥ר בְּנֵ֖י תְּמוּתָֽה: 12 וְהָ֤שֵׁב לִשְׁכֵנֵ֨ינוּ ׀ שִׁבְעָתַ֗יִם
אֶל־חֵיקָ֥ם חֶרְפָּתָ֗ם אֲשֶׁ֣ר חֵרְפ֣וּךָ אֲדֹנָֽי: 13 וַאֲנַ֤חְנוּ עַמְּךָ֨ ׀ וְצֹ֬אן מַרְעִיתֶ֗ךָ נ֭וֹדֶה לְךָ֣ לְעוֹלָ֑ם לְדֹ֥ר וָ֝דֹ֗ר נְסַפֵּ֥ר תְּהִלָּתֶֽךָ:

80

OLULANGA LWA 79 (80): Omusengero gw'okushub'ishakûlula Israheli

1 *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Luyimbwa aka «Amarhegeko ga Nyakasane». Lwa Azafi. Lulanga.*

2 We mungere oyabula Israheli, orhuyumve nîrhu, we kombêra Yozefu nka busò, we tamala enyanya za ba-Kerubi.

3 Omolekere Efrayimu na Benyamini na Menashè. otule obuhashe bwâwe butulûke, onayishe lyo rhulobôka.

4 Nnâmahanga mâshi orhudahye, onarhuyêrekeze obusû burhulwìre lyo rhucira.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Nnâmahanga w'emirhwe mangaci waleka okubeyûla, n'olubaga lwâwe ludwîrhe lwakushenga?

[6] Waluyikuzizagye omugati gw'emirenge, wanalunywesa endubudubu y'emirenge mushâna!

[7] Warhumirage rhwabâ igwârhiro lya kadali oku balungu bîrhu, n'abashombanyi bîrhu barhushekìre barhama.

[8] Nnâmahanga w'emirhwe, mâshi orhugalule, onarhuyêrekeze obusù burhulwìre lyo rhucira.

[9] Omuzâbîbu erhi guli e Mîsiri wagumânyula, amashanja wagalibirhakwo wagubarha.

[10] Wagukombêra gwône gwône, gwamina gwagandaza gwabumba igulu.

[11] Entondo zayumva empehema yagwo, n'enduluma za Nyamuzinda zayumva gwazilandirirakwo.

[12] Gwagandâza gwahuma oku nyanja, gwahika n'oku lwîshi.

[13] Lero cici carhumirage wagushâbira ecôgo, mpu lyo ngasi wagera omu njira aguhagulakwo?

[14] Mpu lyo enshenge y'erubala eguyôna, n'ensimba z'emuzirhu ziguyâbukekwo?

[15] Hindamuka Nnâmahanga w'emirhwe, hindamuka olìke amasù kurheng'emalunga obone, onayishe orhandûle ogu muzâbîbu.

[16] Ogulange we Nnagwo, kuboko kwâwe kwàgugwikaga, hyàli hirhi, wêne wahihâ obuzibu.

[17] Mâshi balya bàdûlikaga ogu muzâbîbu muliro banaguhira okw'idaho, bahungumuke n'obukali bw'obusù bwâwe mâshi!

[18] Okuboko kwâwe kubêre kuli olya mulume w'aha kulyo kwâwe, olya mwene omuntu wàzibuhagya wêne.

[19] Lero rhurhakacikurhengakwo bundi, orhulange bagumaguma, rhuyîsh'icîtakìra izîno lyâwe,

[20] Nyamwagirwa Nnâmahanga w'emirhwe mâshi orhudahye orhuyêrekeze obusù burhulwire lyo rhucira.

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לַמְנַצֵּחַ אֶל־שֹׁשַׁנִּים עֵדוּת לְאָסָף מִזְמוֹר: 2 רֹ֭עֵה יִשְׂרָאֵ֑ל | הַאֲזִינָ֥ה נֹהֵ֗ג כַּ֭צֹּאן יוֹסֵ֣ף יֹשֵׁ֣ב הַכְּרוּבִ֑ים הוֹפִ֝יעָ֗ה: 3 לִ֭פְנֵי
אֶפְרַ֣יִם | וּבִנְיָמִ֣ן וּמְנַשֶּׁ֑ה עוֹרְרָ֥ה אֶת־גְּבוּרָתֶ֗ךָ וּ֭לְכָה לִישֵׁעָ֣תָה לָּנוּ: 4 אֱלֹהִ֥ים הֲשִׁיבֵ֑נוּ וְהָאֵ֥ר פָּ֝נֶ֗יךָ וְנִוָּשֵׁעָ֥ה: 5 יְהוָ֣ה
אֱלֹהִ֣ים צְבָאוֹת֮ עַד־מָתַ֪י עָ֫שַׁ֥נְתָּ בִּתְפִלַּ֥ת עַמֶּ֑ךָ: 6 הֶ֭אֱכַלְתָּם לֶ֣חֶם דִּמְעָ֑ה וַתַּשְׁקֵ֥מוֹ בִדְמָע֥וֹת שָׁלִֽישׁ: 7 תְּשִׂימֵ֥נוּ מָד֗וֹן
לִשְׁכֵנֵ֑ינוּ וְ֝אֹיְבֵ֗ינוּ יִלְעֲגוּ־לָמוֹ: 8 אֱלֹהִ֥ים צְבָאוֹת֮ הֲשִׁיבֵ֪נוּ וְהָאֵ֥ר פָּ֝נֶ֗יךָ וְנִוָּשֵׁעָ֥ה: 9 גֶּ֭פֶן מִמִּצְרַ֣יִם תַּסִּ֑יעַ תְּגָרֵ֥שׁ גּוֹיִ֝֗ם
וַתִּטָּעֶֽהָ: 10 פִּנִּ֣יתָ לְפָנֶ֑יהָ וַתַּשְׁרֵ֥שׁ שָׁרָ֝שֶׁ֗יהָ וַתְּמַלֵּ֣א־אָֽרֶץ: 11 כָּסּ֣וּ הָרִ֣ים צִלָּ֑הּ וַעֲנָפֶ֥יהָ אַרְזֵי־אֵֽל: 12 תְּשַׁלַּ֣ח קְצִירָ֣הּ עַד־יָ֑ם
וְאֶל־נָ֥הָר יְ֝נִקוֹתֶֽיהָ: 13 לָ֭מָּה פָּרַ֣צְתָּ גְדֵרֶ֑יהָ וְאָרֻ֥והָ כָּל־עֹ֝בְרֵ֗י דָּֽרֶךְ: 14 יְכַרְסְמֶ֥נָּה חֲזִ֗יר מִיָּ֫עַ֥ר וְזִ֣יז שָׂדָ֑י יִרְעֶֽנָּה: 15 אֱלֹהִ֥ים
צְבָאוֹת֮ שׁ֪וּב־נָ֫א הַבֵּ֥ט מִשָּׁמַ֑יִם וּרְאֵ֥ה ׀ וּפְקֹ֗ד גֶּ֣פֶן זֹֽאת: 16 וְכַנָּ֡ה אֲ֤שֶׁר־נָטְעָ֬ה יְמִינֶ֗ךָ וְעַל־בֵּ֥ן אִמַּ֥צְתָּה לָּֽךְ: 17 שְׂרֻפָ֣ה
בָאֵ֣שׁ כְּסוּחָ֑ה מִגַּעֲרַ֖ת פָּנֶ֣יךָ יֹאבֵֽדוּ: 18 תְּהִי־יָ֭דְךָ עַל־אִ֣ישׁ יְמִינֶ֑ךָ עַל־בֶּן־אָדָ֥ם אִמַּ֝צְתָּ לָֽךְ: 19 וְלֹא־נָסֹ֣וג מִמֶּ֗ךָ תְּחַיֵּ֫נוּ
וּבְשִׁמְךָ֥ נִקְרָֽא: 20 יְהוָ֣ה אֱלֹהִ֣ים צְבָאוֹת֮ הֲשִׁיבֵ֪נוּ הָאֵ֥ר פָּ֝נֶ֗יךָ וְנִוָּשֵׁעָֽה:

81

OLULANGA LWA 80 (81): Omulâli gw'olusiku lukulu

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Luyimbwa aka Gati. Lwa Azafi.*

[2] Mukanye muhindire Nyakasane, Mufungizi orhufungira, mukanye mukuze Nyamuzinda wa Yakôbo.

[3] Mukomere ennanga murhimbe n'engoma, muvuze enzenze na hirya hirhera hilongire.

[4] Mudumûle omushekera buno omwêzi gwacibaluka, muguhiremwo amarhama hano omwêzi gucêrwa, neci muvuze omushekera mwa luno lusiku lwîrhu.

[5] Bulyala kuli Israheli liri irhegeko eryo, irhegeko lya Nyamuzinda wa Yakôbo.

[6] Eryôla irhegeko yêne walihâga Yozefu, amango àrhengaga omu cihugo c'e Mîsiri. Iderha ntàl'ishubig'iyumva nàliyumva obwo:

[7] Mpu: «Nie nàlîkûzagya ecirhugo câwe oku mucîmba, n'okuboko kwâwe nàkurhenza oku birhimbiri.

[8] Amango wàli omu malibuko wànyakûza nakulîkûza, amango wàli omu citù cakungula nàkushuza, nànakurhangulira aha mîshi ga Meriba.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[9] Lubaga lwâni yumva nkuhanûle, mâshi Israheli nyumva mâshi!

[10] Irhondo orhahîraga okahandisa wundi wundi Nyamuzinda omu mwâwe, orhahîraga okagashâniza Nyamuzinda w'embuga.

[11] Niene nie Nnâmahanga, nie Nyamuzinda wâwe, niene nie nàkurhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri: bumbûla akanwa kâwe nkuvangulire.

[12] Ci kwône olubaga lwâni lwôhe lurhayumvagya izù lyâni, Israheli naye àrhanyumvagya.

[13] Okwo, kwarhuma nabahànira obudârhi bw'omurhima gwâbo, nti bashenye ezi bâgala.

[14] Olubaga lwâni lucinyumvagya wâni! Israheli acishimbaga enjira zâni wâni!

[15] Kano kanya nali nakabya abashombanyi bâge, nali nabakubûlira okuboko kwâni niene.

Psalms 81

לַמְנַצֵּחַ | עַל־הַגִּתִּית לְאָסָף׃ הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ שְׂאוּ־זִמְרָה וּתְנוּ־תֹף כִּנּוֹר נָעִים
עִם־נָבֶל׃ תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ׃ כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ עֵדוּת | בִּיהוֹסֵף
שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע׃ הַסִירוֹתִי מִסֶּבֶל שִׁכְמוֹ כַּפָּיו מִדּוּד תַּעֲבֹרְנָה׃ בַּצָּרָה
קָרָאתָ וָאֲחַלְּצֶךָּ אֶעֱנְךָ בְּסֵתֶר רַעַם אֲבְחָנְךָ׃ עַל־מֵי מְרִיבָה סֶלָה׃ שִׁמְעָ עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל
אִם־תִּשְׁמַע־לִי׃ לֹא־יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר׃ אָנֹכִי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ׃ וְלֹא־שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא־אָבָה לִי׃ וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם יֵלְכוּ
בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם׃ לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ׃ כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל צָרֵיהֶם אָשִׁיב יָדִי׃ מְשַׂנְאֵי
יְהוָה יְכַחֲשׁוּ־לוֹ וְיִהְיֶ עִתָּם לְעוֹלָם׃ וַיַּאֲכִילֵהוּ מֵחֶלֶב חִטָּה וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָּ׃

82

OLULANGA LWA 81 (82): Oku bacîranuzi b'endyâlya

[1] *Lulanga. Lwa Azafi.*

Nnâmahanga oyo wamàyimanga omu karhî k'ihano lya banyamuzinda, y'oyo wamàhumanula olubanja omu karhî kâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[2] Mpu: «Mangaci mwâleka okutwîra olubanya obulyâlya n'okuhâ abayâzire olubanja?

[3] Kaz'imufungire omuhanya n'ecirhaba, kaz'imushubize omunyi n'omukenyi ehyâge.

[4] Kaz'imulîkûze omuhanya n'omushalye, kaz'imumukûle omu nfune z'endyâlya.

[5] Oku barhishi bici kwo barhanayumva, omu mwizimya bagenda, emitungo y'igulu yôshi kwo kuciha okw'idaho okwomushâna!

[6] Niehe kwo nàli ndesire nti muli banyamuzinda mweshi, nti mulibagala b'Ow'Enyanya bwenêne.

[7] N'okusiga ninyu kufà mwanafè ak'abantu, n'ekugulu kwinyu mukoba gwàyizinde ak'abandi bagale.

[8] Nnâmahanga, yimuka otwîre igulu olubanja, bulyala amashanja gôshi we Nnago.

Psalms 82

מִזְמ֥וֹר לְאָסָ֑ף אֱלֹהִ֗ים נִ֭צָּב בַּעֲדַ֣ת־אֵ֑ל בְּקֶ֥רֶב אֱלֹהִ֝ים יִשְׁפֹּ֥ט׃ 2עַד־מָתַ֥י תִּשְׁפְּט֗וּ־עָ֫וֶל וּפְנֵ֣י רְשָׁעִ֣ים
תִּשְׂאוּ־סֶֽלָה׃ 3שִׁפְט֣וּ־דַ֭ל וְיָת֑וֹם עָנִ֖י וָרָ֣שׁ הַצְדִּֽיקוּ׃ 4פַּלְּט֣וּ־דַ֭ל וְאֶבְי֑וֹן מִיַּ֥ד רְשָׁעִ֗ים הַצִּ֫ילוּ׃ 5לֹ֤א יָ֭דְעוּ | וְלֹ֣א יָבִ֑ינוּ
בַּ֝חֲשֵׁכָ֗ה יִתְהַלָּ֑כוּ יִ֝מּ֗וֹטוּ כָּל־מ֥וֹסְדֵי אָֽרֶץ׃ 6אֲנִ֣י־אָ֭מַרְתִּי אֱלֹהִ֣ים אַתֶּ֑ם וּבְנֵ֖י עֶלְי֣וֹן כֻּלְּכֶֽם׃ 7אָכֵ֥ן כְּאָדָ֗ם תְּמוּת֥וּן וּכְאַחַ֥ד
הַשָּׂרִ֑ים תִּפֹּֽלוּ׃ 8קוּמָ֣ה אֱ֭לֹהִים שָׁפְטָ֣ה הָאָ֑רֶץ כִּֽי־אַתָּ֥ה תִ֝נְחַ֗ל בְּכָל־הַגּוֹיִֽם׃

83

OLULANGA LWA 82 (83): Oku bashombanyi b'Israheli

[1] *Lwimbo. Lulunga. Lwa Azafi.*

[2] Yâgirwa mâshi orhahulike, Nnâmahanga mâshi orhahulikaga orhanadekêreraga!

[3] Bulyala abashombanyi bâwe batuzire akavù, n'abakushomba bafôzire banahinika.

[4] Olubaga lwâwe balujirire mahwe, obusò bwâwe babujìrire omu ihano

[5] Mpu: «Mukanye rhubashandâze bakanahinduka lubaga, n'izîno ly'Israheli lyakaNashub’ikazikengwa.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Neci haguma baderhire, kunywâna banywânine mpu bakuj'ebulambo.

[7] Amahema gayêremire: ab'Edomu, bene-Ismaeli, ab'e Mowabu na bene Hagara,

[8] Gebal, Amoni na Amaleki, Abafilistini n'ab'e Tiri.

[9] Ciru n'ab'e Asîriya bacìhebirekwo bo, mpu baj'irhabâla bene Loti.

[10] Obajire kulya wàjiraga Madiyani, Sizara na Yabini aha lwîshi lwa Gizoni.

[11] Bàhungumukira aha Endori, bànazaho amashwa.

[12] Abarhambo bâbo obajire aka Orebu na Zebu, kulya wàjiraga Zebahi na Salamana kwo obajirage nabo.

[13] Bàyisha, mpu: «Rhuyanke amashwa ga Nyamuzinda gôshi!»

[14] Yâgirwa Nnâmahanga, obajire nka kula kalemera ahêka ebyâsi, nka kula ehyâsi hihêkwa n'empûsi.

[15] Babè kulira omuliro guyokêra omuzirhu, nka kulîra engulumira emima entondo.

[16] Orhang'ibanikakwo omulaba gwâwe ntyo, n'empûsi yâwe erhang'ibakanga.

[17] Orhang'ibabonêsa nshonyi, balongereze izîno lyâwe, Yâgirwa Nyakasane.

[18] Enshonyi zibabumbe bajemwo ecikango cirhafuma, enshonyi zibagwarhe zinabahêke.

[19] Bamanye oku w'oyo izîno lyâwe we Nyakasane bamanye oku wêne obà enyanyanyanya z'igulu.

Psalms 83

שִׁיר מִזְמוֹר לְאָסָף׃ אֱלֹהִים אַל־דְּמִי־לָךְ אַל־תֶּחֱרַשׁ וְאַל־תִּשְׁקֹט אֵל׃ כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֶהֱמָיוּן וּמְשַׂנְאֶיךָ נָשְׂאוּ
רֹאשׁ׃ עַל־עַמְּךָ יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְיָעֲצוּ עַל־צְפוּנֶיךָ׃ אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא־יִזָּכֵר שֵׁם־יִשְׂרָאֵל עוֹד׃ כִּי נוֹעֲצוּ
לֵב יַחְדָּו עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרֹתוּ׃ אָהֳלֵי אֱדוֹם וְיִשְׁמְעֵאלִים מוֹאָב וְהַגְרִים׃ גְּבָל וְעַמּוֹן וַעֲמָלֵק פְּלֶשֶׁת עִם־יֹשְׁבֵי
צוֹר׃ גַּם־אַשּׁוּר נִלְוָה עִמָּם הָיוּ זְרוֹעַ לִבְנֵי־לוֹט סֶלָה׃ עֲשֵׂה־לָהֶם כְּמִדְיָן כְּסִיסְרָא כְּיָבִין בְּנַחַל קִישׁוֹן׃ נִשְׁמְדוּ
בְעֵין־דֹּאר הָיוּ דֹּמֶן לָאֲדָמָה׃ שִׁיתֵמוֹ נְדִיבֵמוֹ כְּעֹרֵב וְכִזְאֵב וְכִצַלְמֻנָּע כָּל־נְסִיכֵמוֹ׃ אֲשֶׁר אָמְרוּ נִירְשָׁה לָּנוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֵת נְאוֹת אֱלֹהִים: 14אֱלֹהַי שִׁיתֵמוֹ כַגַּלְגַּל כְּקַשׁ לִפְנֵי־רוּחַ: 15כְּאֵשׁ תִּבְעַר־יָעַר וּכְלֶהָבָה תְּלַהֶט הָרִים: 16כֵּן תִּרְדְּפֵם
בְּסַעֲרֶךָ וּבסוּפָתְךָ תְבַהֲלֵם: 17מַלֵּא פְנֵיהֶם קָלוֹן וְיבַקְשׁוּ שִׁמְךָ יְהוָה: 18יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ עֲדֵי־עַד וְיַחְפְּרוּ
וְיאבֵדוּ: 19וְיֵדְעוּ כִּי־אַתָּה שִׁמְךָ יְהוָה לְבַדֶּךָ עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ:

84

OLULANGA LWA 83 (84): Omwifinjo gw'okuhika omu kâ-Nyamuzinda

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Luyimbwa aka Gati. Lwa bene Kore. Lulanga.*

[2] Ala nk'enyumpa yâwe yayinjiha Yâgirwa Nyakasane k'Emirhwe.

[3] Omurhima gwâni gwafire n'omwifinjo gw'okuhika omu kônga ka Nyakasane.

Omurhima gwâni n'amagala gâni bidwîrhe byalwira okuhika aha burhambi bwa Nyamuzinda ozîne.

[4] Ciru n'ehifunzi hijira aha mwahyo, n'ehirembe-rembe hijira olwôgo hidêkerezamwo ebyana byahyo. Câhisibwa aha luhêro lwâwe Nyakasane k'emirhwe. Yâgirwa Nnâmahanga!

[5] Câbajirwa ababâ omu nyumpa yâwe Nyamwagirwa bolino barhahwa barhâkukuza.

[6] Iragi lyâge omuntu orhabâlwa nâwe, amango agwêrhe omulâli gw'olugendo lutagatîfu.

[7] Hano bayikira akabanda kûmu, bâkahindula nshôko, n'enkuba mpangûka ekabumbe mugisho.

[8] Bâja bazibuha bunjirà-njirà bulya bâyîsh'ibona Nnâmahanga omu Siyoni.

[9] Nyakasane k'emirhwe oyumve guno musengero gwâni, Nyamuzinda wa Yakôbo ontege nâni okurhwîri.

[10] Nnâmahanga, we mpenzi yîrhu, rhulolekwo nîrhu, lolà oku busû bw'omushîge wâwe.

[11] Kwo binali: omulegerege omuntu agezize omu mwâwe. gwomukulu oku yindi cihumbi, okubêra aha lusò lwa Nnâmahanga, kwo kukulu aha kubêra omu nyumpa y'Abanya-byâha.

[12] Nyakasane Nnâmahanga ye Kazûba-zûba ye na Mpenzi, oburhonyi n'irenge zo ngalo zâge. arhazijinikira, oku bantu bakerekera omu ntagoma.

[13] Nyakasane k'emirhwe, iragi lyâge omuntu ôkwikubagira.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 84

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר: מַה־יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת: נִכְסְפָּה וְגַם־כָּלְתָה | נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת
יְהוָה לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ אֶל אֵל־חָי: גַּם־צִפּוֹר | מָצְאָה בַּיִת וּדְרוֹר | קֵן לָהּ אֲשֶׁר־שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ אֵת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ
יְהוָה צְבָאוֹת מַלְכִּי וֵאלֹהָי: אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי אָדָם עֹוז־לוֹ בָּךְ מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם: עֹבְרֵי
| בְּעֵמֶק הַבָּכָא מַעְיָן יְשִׁיתֻהוּ גַּם־בְּרָכוֹת יַעְטֶה מוֹרֶה: יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל־חָיִל יֵרָאֶה אֶל־אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן: יְהוָה אֱלֹהִים
צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶּלָה: מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי טֹוב־יֹום בַּחֲצֵרֶיךָ
מֵאָלֶף בָּחַרְתִּי הִסְתּוֹפֵף בְּבֵית אֱלֹהַי מִדּוּר בְּאָהֳלֵי־רֶשַׁע: כִּי שֶׁמֶשׁ | וּמָגֵן יְהוָה אֱלֹהִים חֵן וְכָבוֹד יִתֵּן יְהוָה לֹא
יִמְנַע־טֹוב לַהֹלְכִים בְּתָמִים: יְהוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ:

85

OLULANGA LWA 84 (85): Omusengero gw'okuhûna omurhûla

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lulanga. Lwa bene Kore.*

[2] Yâgirwa neci wàgashânire ecihugo câwe, Yakôbo lero naye akola ayôsire bwinjà.

[3] Olubaga lwâwe walubabalire obubî bwalwo, ebyâha byâlwo wabibwikira birhag'iboneka.

[4] Omûngo gwâwe wagurhanga, n'oburhè wàli wabuleka. [5] Orhushubize ekà, Nnâmahanga
Muciza wîrhu, n'omutula rhukujirire oguyibagirage

[6] K'okola wayôrha orhulûbire ensiku zôshi, nîsi erhi olûbire amaburhwa g'abantu gôshi?

[7] Kàli we wàrhushubizamw'omûka, olubaga lwâwe lucîkwitakîre? 8Yâgirwa mâshi,
orhuyêrekeze olukogo lwâwe onarhucize

[9] Ka nyumve ebi Nyakasane Nnâmahanga aderha: binwa bya murhûla bino adwîrhe abwîra
olubaga lwâge n'abacêse bâge, byo anabwîra ngasi bayêrekeza omurhima
emund'ali.

[10] Neci akola ali hôfi h'okuciza abamurhînya, n'irenge lyâge lyaling'iyîsh'ibêra kunôla igulu
lirhu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Olukogo n'oburhabesha bikola byabugânana, n’obushinganyanya bulamuse omurhûla.

[12] Obudahemuka bukolaga bwajalamuka okw'igulu n’obushinganyanya bw'emalunga bulîkire isù okw'igulu.

[13] Nyakasane akolaga ahâna ebinjà, n'amashwa gayêre garhengwemwo.

[14] Obushinganyanya bwayisha bumushokolîre, enjir'ayishamwo yo n'obucire bwayishamwo.

Psalms 85

לַמְנַצֵּחַ ׀ לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃ רָצִיתָ יְהוָה אַרְצֶךָ שַׁבְתָּ שְׁבוּת יַעֲקֹב׃ נָשָׂאתָ עֲוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ כָל־חַטָּאתָם
סֶלָה׃ אָסַפְתָּ כָל־עֶבְרָתֶךָ הֵשִׁיבוֹתָ מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ׃ שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ׃ הַלְעוֹלָם תֶּאֱנַף־בָּנוּ
תִּמְשֹׁךְ אַפְּךָ לְדֹר וָדֹר׃ הֲלֹא־אַתָּה תָּשׁוּב תְּחַיֵּנוּ וְעַמְּךָ יִשְׂמְחוּ־בָךְ׃ הַרְאֵנוּ יְהוָה חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ
תִּתֶּן־לָנוּ׃ אֶשְׁמְעָה מַה־יְדַבֵּר הָאֵל ׀ יְהוָה כִּי ׀ יְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ וְאֶל־חֲסִידָיו וְאַל־יָשׁוּבוּ לְכִסְלָה׃ אַךְ ׀ קָרוֹב
לִירֵאָיו יִשְׁעוֹ לִשְׁכֹּן כָּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ׃ חֶסֶד־וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ צֶדֶק וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ׃ אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם
נִשְׁקָף׃ גַּם־יְהוָה יִתֵּן הַטּוֹב וְאַרְצֵנוּ תִּתֵּן יְבוּלָהּ׃ צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו׃

86

OLULANGA LWA 85 (86): Omusengero gw'omwîra wa Nnâmahanga

[1] *Musengero. Gwa Daudi.*

Yâgirwa, orhege okurhwîri kwâwe onyumve nâni, bulyala mpanyâgire nnandi mukenyi.

[2] Omanyire omurhima gwâni, bulya ndi wâwe, ocize mwambali wâwe, bulya we acîkubagire.

[3] We Nyamuzinda wâni; onfè lukogo mâshi Yâgirwa, obûla ndwîrhe nakukûbiriza burhahusa.

[4] Oshagaluse omurhima gwa mwambali wâwe, bulyala emund'oli, Nyakasane yo ndengerize omurhima gwâni.

[5] Na bulya Yâgirwa we mwinjà, we n'olukogo lushundwakwo; onaluzize obwonjo oku ngasi bôshi bakusengera.

[6] Nyamwagirwa, omusengero gwâni oguyumvîrhize, n'izù ly'omusengero gwâni olirhege

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okurhwîri.

[7] Nkuyakuzize olusiku ndi burhe, bulyala mmanyire oku wànyumvîrhiza. [8] Abazimu
barhalimwo okuhisirekwo, Nyakasane, na ntà mulenga ohisire okw'ikola lyâwe.

[9] Amashanja walemaga gôshi, gayisha gakuharamye, Nyamwagirwa, ganamanyîse izîno
lyâwe.

[10] Bulya we munênênè we nakola ebirhangâza: wêne we Nyamuzinda. [11] Muhanyi,
onnangûle enjira yâwe nkaz'igera omu kunali kwâwe, ohabûle omurhima gwâni,
gukaz'irhînya izîno lyâwe.

[12] Yâgirwa Nyamuzinda, nacikwitakira n'omurhima gwâni gwôshi, nnamanyîse izîno lyâwe
emyâka n'emyâka.

[13] Bulyala olukogo lwâwe lwayishir'ibà lunji kuli nie, wàshâywire omûka gwâni omu
muhengere gw'ekuzimu.

[14] Nyamuzinda, mâshi, balya bagayana bantezire, n'engabo ya balya b'ecikalarhu
egungezize omûka gwâni, barhanakushibiriri ciru w'oyo.

[15] Cabâ wêhe, Nyamwagirwa, we Nyamuzinda w'obwonjo n'olukogo, we Nn'obwinjà bwôshi,
orhalubiraho orhanarhebana.

[16] Ndolakwo obwonjo bukugwarhe; oshobôze mwambali wâwe obuzibu bwâwe, onacize
mugala wa mwambali-kazi wâwe.

[17] Ompè ecimanyîso c'oburhonyi bwâwe, balya banshomba babone, n'enshonyi zibabumbe,
babone oku wantabire, Nyamwagirwa, wanantûliriza.

Psalms 86

תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה־יְהוָה אָזְנְךָ עֲנֵנִי כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי: 2 שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי־חָסִיד אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהָי
הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ: 3 חָנֵּנִי אֲדֹנָי כִּי אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל־הַיּוֹם: 4 שַׂמַּח נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי אֶשָּׂא: 5 כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי
טוֹב וְסַלָּח וְרַב־חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ: 6 הַאֲזִינָה יְהוָה תְּפִלָּתִי וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתָי: 7 בְּיוֹם צָרָתִי אֶקְרָאֶךָּ כִּי
תַעֲנֵנִי: 8 אֵין־כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים | אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: 9 כָּל־גּוֹיִם | אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ | וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וְיכַבְּדוּ
לִשְׁמֶךָ: 10 כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: 11 הוֹרֵנִי יְהוָה | דַּרְכֶּךָ אֲהַלֵּךְ בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד לְבָבִי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְיִרְאָה שְׁמֶךָ׃ 12אוֹדְךָ | אֲדֹנָי אֱלֹהַי בְּכָל־לְבָבִי וַאֲכַבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם׃ 13כִּי־חַסְדְּךָ גָדוֹל עָלָי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְּׁאוֹל
תַּחְתִּיָּה׃ 14אֱלֹהִים | זֵדִים קָמוּ־עָלַי וַעֲדַת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי וְלֹא שָׂמוּךָ לְנֶגְדָּם׃ 15וְאַתָּה אֲדֹנָי אֵל־רַחוּם וְחַנּוּן
אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ 16פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי תְּנָה־עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ וְהוֹשִׁיעָה לְבֶן־אֲמָתֶךָ׃ 17עֲשֵׂה־עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה
וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וְיֵבֹשׁוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי׃

87

OLALUNGA LWA 86 (87): Siyoni, nnina w'amashanja gôshi

[1] *Lulanga. Lwa bene Kore. Lwigànwa n'emyambalo.*

Nyakasane àhizire Siyoni oku nyanya z'entondo ntagatîfu

[2] Enyumvi z'e Siyoni zo arhonya kulusha ez'emwa Yakôbo zôshi.

[3] Wàjir'irenge, lugo lwa Nyamuzinda!

[4] Rahabu na Babeli bâganjirwa omu bihugo bingashâniza, lolà oku Filistiya, Tiri n'abantu b'e Etiyopiya bâbwirwa, mpu: «Aba yo baburhwa e Siyoni».

[5] Na hano bakola baderha Siyoni, mpu: «Bôshi na bôshi yo baburhwa», mpu: «Ow'Enyanya yêne wàyûbakaaga Siyoni.»

[6] N'omu citabu c'amashanja Nyakasane àyandika, mpu: «Lebe na lebe yo baburhwa e Siyoni.»

[7] Hano bakola bahinda bayimbe, mpu: «Siyoni wêne we nabâmwo enshôko zâni zôshi.»

Psalms 87

1לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר שִׁיר יְסוּדָתוֹ בְּהַרְרֵי־קֹדֶשׁ׃ 2אֹהֵב יְהוָה שַׁעֲרֵי צִיּוֹן מִכֹּל מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב׃ 3נִכְבְּדוֹת מְדֻבָּר בָּךְ עִיר
הָאֱלֹהִים סֶלָה׃ 4אַזְכִּיר | רַהַב וּבָבֶל לְיֹדְעָי הִנֵּה פְלֶשֶׁת וְצוֹר עִם־כּוּשׁ זֶה יֻלַּד־שָׁם׃ 5וּלְצִיּוֹן | יֵאָמַר אִישׁ וְאִישׁ
יֻלַּד־בָּהּ וְהוּא יְכוֹנְנֶהָ עֶלְיוֹן׃ 6יְהוָה יִסְפֹּר בִּכְתוֹב עַמִּים זֶה יֻלַּד־שָׁם סֶלָה׃ 7וְשָׁרִים כְּחֹלְלִים כָּל־מַעְיָנַי בָּךְ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

88

OLULANGA LWA 87 (88): Omusengero gw'omuntu ohanyagîre

[1] *Lwimbo. Lulanga. Lwa bene Kore. Oku mukulu w'abimbiza. Luyimbwa aka «Mahalat.» Lwiganwa. Lwa Hermani w'Ezra.*

[2] Yâgirwa Nnâmahanga, gubire mûshi erhi nakuyakûza, bubire budufu erhi nalakira omu masù gâwe.

[3] Omusengero gwâni gukuhikekwo mâshi, orhege. okurhwîri oyumve oku ndwîrhe nabirikira.

[4] Bulyala omurhima gwâni gwayihisirwe n'obubî, n'obuzîne bwâni yo bukola buyêrekîre ekuzimu.

[5] Kwo nkola ndi aka balya bayandagalira omu mwina, nkola nyosire nka ngonyi.

[6] Encingo yâni yabambirwe ekarhî k'àbafire, eshushire ey'abànigagwa banakola batulamire omu nshinda. Balyala orhacikengêra, bala wahambwirekwo aba okombêra.

[7] Omu mwina muli-muli wampebire, omu mwizimya, omu nyenga.

[8] Omutula gukugwêrhe gunzidohire nka muzigo, n'omuhusi gw'enyîshi zâwe gwanshangwìre.

[9] Abanyishi wàbampambwirekwo, wanjizire nyamakobwa emunda balî mpamikirwe: ntabona bwahuluka.

[10] Amasu gantunzire erhi buhanya burhuma, ndwirhage nakuyakûza bwaca bwayira.

[11] K'abafire bo wajirira ebisomerine? K'emifu yo ekolaga yatulûka ekukuze?

[12] K'ebinjà byâwe binayimbwe omu nshinda? K'oburhabesha bwâwe bunayimbirwe ekuzimu?

[13] K'ebisômerine byâwe binabonekere omu mwizimya? K'obwinjà bwâwe bunabonekere emwa Kayibagira?

[14] Yâgirwa niehe we ndwîrhe nayakûza, nti omusengero gwâni gukuhikekwo sêzi-sêzi.

[15] Mâshi Yâgirwa cici cirhumire wanyôza mâshi?

[16] K'orhabwini oku mpanyâgire obu? Kurhenga eburho bwâni erhi ndi wa kufà, erhi n'ebihamba by'olufu bindi okw'irhwe; lero nieshi najonzire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[17] Omutula nie wagurhûzirekwo, na birya bihamba lero byampezize.

[18] Byangosire nka kulya amîshi galegerera gagosire omuntu, lero byantezire byôshi caligumiza.

[19] Owîrhu n'omwîra nàli ngwêrhe wamunkûzirekwo, ogu mwizimya ye kola wîrhu ye na mwîra.

Psalms 88

1 שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי קֹרַח לַמְנַצֵּחַ עַל־מָחֲלַת לְעַנּוֹת מַשְׂכִּיל לְהֵימָן הָאֶזְרָחִי: 2 יְהוָה אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי יוֹם־צָעַקְתִּי בַלַּיְלָה
נֶגְדֶּךָ: 3 תָּבוֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתִי הַטֵּה־אָזְנְךָ לְרִנָּתִי: 4 כִּי־שָׂבְעָה בְרָעוֹת נַפְשִׁי וְחַיַּי לִשְׁאוֹל הִגִּיעוּ: 5 נֶחְשַׁבְתִּי עִם־יוֹרְדֵי
בוֹר הָיִיתִי כְּגֶבֶר אֵין־אֱיָל: 6 בַּמֵּתִים חָפְשִׁי כְּמוֹ חֲלָלִים | שֹׁכְבֵי קֶבֶר אֲשֶׁר לֹא זְכַרְתָּם עוֹד וְהֵמָּה מִיָּדְךָ
נִגְזָרוּ: 7 שַׁתַּנִי בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת בְּמַחֲשַׁכִּים בִּמְצֹלוֹת: 8 עָלַי סָמְכָה חֲמָתֶךָ וְכָל־מִשְׁבָּרֶיךָ עִנִּיתָ סֶּלָה: 9 הִרְחַקְתָּ מְיֻדָּעַי
מִמֶּנִּי שַׁתַּנִי תוֹעֵבוֹת לָמוֹ כָּלֻא וְלֹא אֵצֵא: 10 עֵינִי דָאֲבָה מִנִּי עֹנִי קְרָאתִיךָ יְהוָה בְּכָל־יוֹם שִׁטַּחְתִּי אֵלֶיךָ
כַּפָּי: 11 הֲלַמֵּתִים תַּעֲשֶׂה־פֶּלֶא אִם־רְפָאִים יָקוּמוּ | יוֹדוּךָ סֶּלָה: 12 הֲיְסֻפַּר בַּקֶּבֶר חַסְדֶּךָ אֱמוּנָתְךָ בָּאֲבַדּוֹן: 13 הֲיִוָּדַע
בַּחֹשֶׁךְ פִּלְאֶךָ וְצִדְקָתְךָ בְּאֶרֶץ נִשְׁיָה: 14 וַאֲנִי | אֵלֶיךָ יְהוָה שִׁוַּעְתִּי וּבַבֹּקֶר תְּפִלָּתִי תְקַדְּמֶךָּ: 15 לָמָּה יְהוָה תִּזְנַח נַפְשִׁי
תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי: 16 עָנִי אֲנִי וְגוֵֹעַ מִנֹּעַר נָשָׂאתִי אֵמֶיךָ אָפּוּנָה: 17 עָלַי עָבְרוּ חֲרוֹנֶיךָ בִּעוּתֶיךָ צִמְּתוּתֻנִי: 18 סַבּוּנִי
כַמַּיִם כָּל־הַיּוֹם הִקִּיפוּ עָלַי יָחַד: 19 הִרְחַקְתָּ מֻמִּנִּי אֹהֵב וָרֵעַ מְיֻדָּעַי מַחְשָׁךְ:

89

OLULANGA LWA 88 (89): Olwimbo n'omusengero kulî Nyamuzinda

[1] *Obulyo bw'okuherha bwa Etani w'e Ezra.*

[2] Olukogo lwa Nyakasane, naluyimba ensiku n'amango, oburhabesha bwâge, niene n'akanwa kâni, nabumanyîsa abinjikulu n'abinjikulûza.

[3] Wadesire bulya, erhi: «Olukogo lwâni luli luyimânike ensiku n'amango», neci wàyimânisire oburhabesha bwâwe emalunga.

[4] Waderha, erhi: «Nànywanine n'omwîshogwa wâni, nalahirire mwambali wâni Daudi, nti:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] «Nàdêkereza iburha lyâwe lihabe ensiku n'amango», nti: «Nàgwika entebe yâwe ehabe omu maburhwa n'amaburhwa.»

[6] Amalunga gadwîrhe gayimba ebisômerine byâwe, n'oburhabesha bwâwe budwîrhe bwayimbwa omu ndêko y'abatagatîfu.

[7] K'omu bitù muli owakagererwakwo Nyakasane? ndi oli aka Nyakasane omu karhî ka Bene-Nyamuzinda?

[8] Omu ndêko y'abatagatîfu, Nyamuzinda arhajìbwa omw'irhwe,

[9] Yâgirwa Nnâmahanga w·emirhwe, ndi oli akâwe? oli muzibu Yâgirwa n'oburhabesha bwâwe bukuzungulusire.

[10] We hima obukali bw'enyanja, omulaba gukazûka we gurhûza.

[11] We wàtumirhaga Rababu wamugerakwo, wêne n'okuboko kwâwe washandaza abashombanyi bâwe.

[12] Amalunga gaba gâwe, n'igulu kwo na kwo, wêne wàlemaga igulu n'ebiribâmwo.

[13] We wàlemaga eby'ekulembe walema n'eby'ekulyo, entondo ya Tabora n'eya Hermoni kucitakira zacîtakirira izîno lyâwe.

[14] Okuboko kwâwe ye mugala-byôshi, enfune zâwe ye ciri-misî, n'okuboko kwâwe kulyo ye Kalengera.

[15] Okushinganyanya n'okurhalyalyanya, co ciriba entebe yâwe edêkerirekwo. oburhonyi n'oburhabesha bo baganda bakushokolîre.

[16] Luli lw'iragi olubaga luyishicîtakira, Yâgirwa neci, obusù bwâwe bwône bubamolekera oku bashurh'enjira.

[17] Barhahwa barhacîtakira izîno lyâwe, n'okukuza obushinganyanya bwâwe. [18] Bulyala okulangaza kw'obuhashe bwâbo, wêne obalwire, n'okunegena kw'ihembe lirhu, erhi rhurhonyire emund'oli.

[19] Bulyala empenzi ya Nyakasane yo rhwalamamwo, n'Omutagatîfu w'Israheli arhubìre omwâmi wîrhu.

[20] Mîra-mîra wêne wàbonekera ebarhonyi bâwe wanababwîra erhi: «Ntwali nàyambisize ishungwè», erhi: «Omwîshogwa wâni omu lubaga namushomôrhwire»,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[21] Erhi: «Nabwîne mwambali wâni Daudi, nanamushîzire amavurha gâni matagatîfu, [22] nti okuboko kwâni kuyôrhe kumuyimangire kunamuhe omurhima.»

[23] Erhi ntà mushombanyi wàmurhebe, na ntà mubisha wàmurhabirekwo.

[24] Abashombanyi bâge nàbatuntuma anabona n'abanzi bâge bôshi kushemba nabashemba.

[25] Oburhabesha n'oburhonyi bwâni bwàmuyimangira, n'okw'izîno lyâni ihcmbe lyâge linegene.

[26] Okuboko kwâge nàkulambûlira oku nyanja, n'okulyo kwâge kwàyìkira enyîshi.

[27] Hano akola anyakûza, erhi: «We Larha, we Nyamuzinda wâni, we kabuye kanciza.»

[28] Nâni namujira nfula yâni, abâmi b'igulu bôshi abalenga bulî,

[29] Nâmujira abè murhonyi wâni ensiku n'amango, n'eciragâne câni câyôrha cisêzîre.

[30] Iburha lyâge nâliyôlololosa lihabe ensiku n'amango, n'entebe yâge eyôrhe ehabà ak'ensiku z'oku nkuba.

[31] Ciru abagala bakarhiba irhegeko lyâni, ciru bakabula bwashimba ebinwa byâni,

[32] Amarhegeko gâni ciru bakagavuna, bakanabula bwagalanga,

[33] neci nanahuma akarhi mpane obubî bwâbo, kunyulika nakabanyulika,

[34] ci oburhonyi bwâni ntâmunyagebwo, n'endagâno yâni ntayitwemwo.

[35] Eciragâne câni ntacivunè, n'akanwa nadesire ntâkatwemwo.

[36] Obwimâna bwâni bwo ndahîre, ntarhebe Daudi,

[37] Iburha lyâge lyâyôrha lihabà ensiku n'amango, n'entebe yâge yayôrha eri omu masù gâni ak'izûba,

[38] ak'omwêzi gwo guyôrha guhabà, gwo guyôrha gubà «Muhamîrizi mutabesha w'emalunga.»

[39] Lero kwayishirigiba kujandâga ojandâga! olya washîgaga wêne wamulubìrage!

[40] wàgayire eciragâne ca mwambali wâwe, n'ishungwè lyâge walihemula n'ebidaka [41] Ecôgo côshi wacihira okw'idaho, obûbake bwâge bwôshi wabulambika okw'idano.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[42] Abâgera bahagwire barhama, àshubirage masheka g'abalungu!

[43] Okuboko kw'abashomhanyi bâge kwo walengezizagye, ababisha wabayunjuza mwîshingo!

[44] Engôrho yâge wayitumbirage, orhanacimuyimangire omu ntambala.

[45] Obumoleke bwâge wabuzimizagye n'entebe yâge wayikweba okw'idaho!

[46] Ensiku z'obusole bwâge wazinyihizagye, wamubonêsa eza mêmè.

[47] Yâgirwa mâshi, kuhika mangaci? Kumanya onakolaga wayôrha ocîfulisire? k'oburhè bwâwe bunakolaga bwayâka nka muliro?

[48] Kengêra oku ensiku z'obuzîne bwâni ziri nyofi, kengêra oku abantu bôshi wàbalemire ba nsiku nyofi.

[49] Ndi yeki olimwo omûka orhakafà, ndi yeki wàcirhenze omu nfune za Nnakuzimu?

[50] Yâgirwa mâshi, bulya burhonyi bwâwe bwa mîra ngahi bwajirage? Bulya burhonyi wàlaganyagya Daudi omu burhabesha bwâwe?

[51] Kengêra Yâgirwa ebijâci badwîrhe bajàcira bambali bâwe; obushombanyi bw'amashanja bwanjizire mungo!

[52] Abashombanyi bâwe Yâgirwa, bijâci balimwo, banônogwire olya wàshîgaga wêne bàrhama!

[53] Ayâgirwe Nyakasane Nnâmahanga, emyâka n'emyâka. Amen! Amen!

Psalms 89

1 מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי: 2 חַסְדֵי יְהוָה עוֹלָם אָשִׁירָה לְדֹר וָדֹר | אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי: 3 כִּי־אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה
שָׁמַיִם | תָּכֵן אֱמוּנָתְךָ בָהֶם: 4 כָּרַתִּי בְרִית לִבְחִירָי נִשְׁבַּעְתִּי לְדָוִד עַבְדִּי: 5 עַד־עוֹלָם אָכִין זַרְעֶךָ וּבָנִיתִי לְדֹר־וָדוֹר
כִּסְאֶךָ סֶלָה: 6 וְיוֹדוּ שָׁמַיִם פִּלְאֶךָ יְהוָה אַף־אֱמוּנָתְךָ בִּקְהַל קְדֹשִׁים: 7 כִּי מִי בַשַּׁחַק יַעֲרֹךְ לַיהוָה יִדְמֶה לַיהוָה בִּבְנֵי
אֵלִים: 8 אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד־קְדֹשִׁים רַבָּה וְנוֹרָא עַל־כָּל־סְבִיבָיו: 9 יְהוָה | אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִי־כָמוֹךָ חָסִין | יָהּ וֶאֱמוּנָתְךָ
סְבִיבוֹתֶיךָ: 10 אַתָּה מוֹשֵׁל בְּגֵאוּת הַיָּם בְּשׂוֹא גַּלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם: 11 אַתָּה דִכִּאתָ כֶחָלָל רָהַב בִּזְרוֹעַ עֻזְּךָ פִּזַּרְתָּ
אוֹיְבֶיךָ: 12 לְךָ שָׁמַיִם אַף־לְךָ אֶרֶץ תֵּבֵל וּמְלֹאָהּ אַתָּה יְסַדְתָּם: 13 צָפוֹן וְיָמִין אַתָּה בְרָאתָם תָּבוֹר וְחֶרְמוֹן בְּשִׁמְךָ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יְרֻנֵּנוּ: 14לְךָ֣ זְר֣וֹעַ עִם־גְּבוּרָ֑ה תָּעֹ֥ז יָ֝דְךָ֗ תָּר֥וּם יְמִינֶֽךָ: 15צֶ֤דֶק וּמִשְׁפָּט֙ מְכ֣וֹן כִּסְאֶ֔ךָ חֶ֥סֶד וֶאֱמֶ֖ת יְקַדְּמ֣וּ פָנֶֽיךָ: 16אַשְׁרֵ֤י
הָעָם֙ יוֹדְעֵ֣י תְרוּעָ֔ה יְהוָ֕ה בְּאוֹר־פָּנֶ֖יךָ יְהַלֵּכ֑וּן: 17בְּשִׁמְךָ֥ יְגִילֻ֖ון כָּל־הַיּ֑וֹם וּבְצִדְקָתְךָ֥ יָרוּמ֗וּ: 18כִּי־תִפְאֶ֣רֶת עֻזָּמ֣וֹ אָ֑תָּה
וּבִרְצֹנְךָ֥ תָּרִ֖ים קַרְנֵֽנוּ: 19כִּ֥י לַ֝יהוָ֗ה מָגִנֵּ֑נוּ וְלִקְדוֹשׁ֙ יִשְׂרָאֵ֣ל מַלְכֵּֽנוּ: 20אָ֤ז דִּבַּ֣רְתָּ֣ בְחָ֑זֹון לַחֲסִידֶ֗יךָ וַתֹּ֘אמֶר֮ שִׁוִּ֪יתִי עֵ֫זֶר
עַל־גִּבֹּ֥ור הֲרִימֹ֑ותִי בָּח֥וּר מֵעָֽם: 21מָ֝צָ֗אתִי דָּוִ֣ד עַבְדִּ֑י בְּשֶׁ֥מֶן קָדְשִׁ֖י מְשַׁחְתִּיֽו: 22אֲשֶׁ֤ר יָ֣דִי תִּכֹּ֣ון עִמֹּ֑ו אַ֖ף זְרֹועִ֣י
תְאַמְּצֵֽנּוּ: 23לֹֽא־יִשָּׁ֣א אוֹיֵ֣ב בֹּ֑ו וּבֶן־עַוְלָ֥ה לֹ֝א יְעַנֶּֽנּוּ: 24וְכִתּוֹתִ֣י מִפָּנָ֣יו צָרָ֑יו וּמְשַׂנְאָ֥יו אֶגֹּֽוף: 25וֶ֝אֱמוּנָתִ֗י וְחַסְדִּ֥י עִמֹּ֑ו
וּבִשְׁמִ֥י תָּר֖וּם קַרְנֹֽו: 26וְשַׂמְתִּ֣י בַיָּ֣ם יָד֑וֹ וּבַנְּהָר֥וֹת יְמִינֹֽו: 27הֽוּא֮ יִקְרָאֵ֪נִי אָ֫בִ֥י אָ֑תָּה אֵ֖לִי וְצ֣וּר יְשׁוּעָתִֽי: 28אַף־אֲנִ֥י בְכֹ֑ור
אֶתְּנֵ֥הוּ עֶלְיֹ֖ון לְמַלְכֵ֣י־אָֽרֶץ: 29לְעֹולָ֣ם אֶשְׁמָר־לֹ֣ו חַסְדִּ֑י וּבְרִיתִ֖י נֶאֱמֶ֣נֶת לֹֽו: 30וְשַׂמְתִּ֣י לָעַ֣ד זַרְעֹ֑ו וְכִסְאֹ֖ו כִּימֵ֣י
שָׁמָֽיִם: 31אִם־יַעְזְב֣וּ בָנָ֣יו תֹּורָתִ֑י וּבְמִשְׁפָּטַ֖י לֹ֣א יֵלֵכֽוּן: 32אִם־חֻקֹּתַ֣י יְחַלֵּ֑לוּ וּמִצְוֹתַ֖י לֹ֣א יִשְׁמֹֽרוּ: 33וּפָקַדְתִּ֣י בְשֵׁ֣בֶט
פִּשְׁעָ֑ם וּבִנְגָעִ֖ים עֲוֹנָֽם: 34וְחַסְדִּ֥י לֹֽא־אָפִ֗יר מֵעִמֹּ֑ו וְלֹֽא־אֲשַׁקֵּ֥ר בֶּאֱמוּנָתִֽי: 35לֹֽא־אֲחַלֵּ֥ל בְּרִיתִ֑י וּמֹוצָ֥א שְׂפָתַ֗י לֹ֣א
אֲשַׁנֶּֽה: 36אַחַ֣ת נִשְׁבַּ֣עְתִּי בְקָדְשִׁ֑י אִם־לְדָוִ֥ד אֲכַזֵּֽב: 37זַרְעֹ֥ו לְעֹולָ֗ם יִהְיֶ֫ה וְכִסְאֹ֥ו כַּשֶּׁ֥מֶשׁ נֶגְדִּֽי: 38כְּיָרֵ֥חַ יִכֹּ֑ון עֹולָ֥ם וְעֵ֗ד
בַּשַּׁ֥חַק נֶאֱמָ֖ן סֶֽלָה: 39וְאַתָּ֣ה זָנַ֣חְתָּ ׀ וַתִּמְאָ֣ס הִתְעַבַּ֣רְתָּ עִם־מְשִׁיחֶֽךָ: 40נֵאַ֥רְתָּה בְרִ֥ית עַבְדֶּ֑ךָ חִלַּ֖לְתָּ לָאָ֣רֶץ
נִזְרֹ֗ו: 41פָּרַ֣צְתָּ כָל־גְּדֵרֹתָ֑יו שַׂ֝מְתָּ מִבְצָרָ֗יו מְחִתָּֽה: 42שַׁסֻּ֥הוּ כָּל־עֹ֝בְרֵ֗י דָּ֑רֶךְ הָיָ֥ה חֶ֝רְפָּ֗ה לִשְׁכֵנָֽיו: 43תָּרֹ֣ום יְמִ֣ין צָרָ֑יו
הִשְׂמַ֖חְתָּ כָּל־אֹויְבָֽיו: 44אַף־תָּשִׁ֣יב צ֑וּר חַרְבֹּ֗ו וְלֹ֣א הֲקִימֹתֹֽו בַּמִּלְחָמָֽה: 45הִשְׁבַּ֣תָּ מִטְהֳרֹ֑ו וְכִסְאֹ֖ו לָאָ֣רֶץ
מְגֵרָתָֽה: 46הֶקְצַ֣רְתָּ יְמֵ֣י עֲלוּמָ֑יו הֶ֝עֱטִ֗יתָ עָלָ֥יו בּוּשָׁ֥ה סֶֽלָה: 47עַד־מָ֣ה ׀ יְהוָ֣ה תִּסָּתֵ֣ר לָנֶ֑צַח תִּבְעַ֥ר כְּמֹו־אֵ֝֗שׁ
חֲמָתֶֽךָ: 48זְכָר־אֲנִ֥י מֶה־חָ֑לֶד עַל־מַה־שָּׁ֥וְא בָּרָ֖אתָ כָּל־בְּנֵי־אָדָֽם: 49מִ֤י גֶ֣בֶר ׀ יִחְיֶ֣ה וְלֹ֣א יִרְאֶה־מָּ֑וֶת יְמַלֵּ֖ט נַפְשֹׁ֣ו
מִיַּד־שְׁאֹ֥ול סֶֽלָה: 50אַיֵּ֤ה ׀ חֲסָדֶ֣יךָ הָרִאשֹׁנִ֑ים אֲ֝דֹנָ֗י נִשְׁבַּ֣עְתָּ לְדָוִ֥ד בֶּאֱמוּנָתֶֽךָ: 51זְכֹר֮ אֲדֹנָי֮ חֶרְפַּ֪ת עֲ֫בָדֶ֥יךָ שְׂאֵתִ֥י
בְחֵיקִ֗י כָּל־רַבִּ֥ים עַמִּֽים: 52אֲשֶׁ֤ר חֵרְפ֣וּ אוֹיְבֶ֣יךָ ׀ יְהוָ֣ה אֲשֶׁ֣ר חֵרְפ֣וּ עִקְבֹ֣ות מְשִׁיחֶֽךָ: 53בָּר֣וּךְ יְהוָ֣ה לְעֹולָ֣ם אָמֵ֣ן ׀
וְאָמֵֽן:

90

OLULANGA LWA 89 (90): Omuntu kahuka

[1] *Musengero. Gwa Mûsa. Mwambali wa Nnâmahanga.*

Nyamwagirwa oyôrha obà lwakiro lwîrhu kurhenga abantu baburhwa.

[2] Embere entondo zifûnuke n'embere igulu liburhwe, kurhenga ensiku n'amango erhi ho wêhe onabà ensiku n'amango Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] We rhegeka abantu mpu bashubire omu budaka, mpu: «Galuki mwe muburhwa n'abantu mwe.»

[4] Omu masù gâwe myâka cihumbi kw'eri ak'omulegerege gw'injo gwo gwàgezire, kwo enali nka cihimbi ca budufu.

[5] Kushamula obashamula nk'iro lya sêzi, nka byasi by'oku civù,

[6] sêzi omuntu anashange bijinîrîre binayâsize, kubà bijingo oshange byatûbirwe byanayûmire.

[7] Omutula gwâwe gwamârhuyusa wâni! oburhè bwâwe bwarhugezizemw'omusisi.

[8] Ebyâha bîrhu wabiyansire wabihira omu masù gâwe, ebibi rhwàjiraga bwifulikwe wabihebire omu bumoleke bw'obusù bwâwe.

[9] Ensiku zirhu zôshi zahwerire omu burhe bwâwe, emyâka kwo rhwayimazire nka kula omuntu amira amarhî.

[10] Emyâka yîrhu yôshi haguma, gali makumi gali nda, na nk'omuntu alamirage bwenêne, gali makumi galimunâni, ciru minji muli yo ganali malibuko n'obulagirire, bulya kano kanya erhi yamâgera, kano kanya erhi kamâkala.

[11] Ndi wakagera obuhashe bw'omutula gwâwe, nîsi erhi agere obwôba bukwânîne oburhè bwâwe?

[12] Orhuyigîrize rhukaziyôrha rhuganjire ensiku zirhu, lyo rhukazirhimanya.

[13] Rhulolekwo mâshi Nyakasane, kuhika mangaci? onababalire bambali bâwe.

[14] Mâshi orhushobôze duba rhuyigurhe olukogo lwâwe, rhusime rhunacîshinge ensiku zôshi z'obuzîne bwîrhu.

[15] Orhuhè enshagadu y'ensiku rhwalibwîre, n'ey'emyâka rhwàrhindibwîre.

[16] Bambali bâwe nabo babone oku kukola okola, na bagala bâbo babone irenge lyâwe.

[17] Obwinjà bwa Nyakasane Nnâmahanga bubêre nîrhu, n'emikolo yîrhu ayizibubye rhwenayo, neci ayizibubye ekomere.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 90

1תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: 2בְּטֶרֶם | הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל
וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל: 3תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם: 4כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי
יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה: 5זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף: 6בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ: 7כִּי־כָלִינוּ
בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ: 8שַׁתָּ עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵּנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ: 9כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ
כְּמוֹ־הֶגֶה: 10יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת | שְׁמֹונִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי־גָז חִישׁ
וַנָּעֻפָה: 11מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ: 12לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה: 13שׁוּבָה יְהוָה עַד־מָתָי
וְהִנָּחֵם עַל־עֲבָדֶיךָ: 14שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ: 15שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ
רָעָה: 16יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם: 17וִיהִי | נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

91

OLULANGA LWA 90 (91): Nyamuzinda ye Mulanzi w'Abemêzi

[1] We yimangirwe n'ow'enyanya, we bêra omu cizunguzungu c'Ogala-byôshi

[2] Obwîre Nyamwagirwa, erhi: «We lwakiro lwâni, we n'ibuye ncîfulikaho, we Nyamuzinda wâni, we ncîkubagira.»

[3] Bulyala yêne ye wâkulîkûza oku murhego gw'abahivi, oku cihûsi cidârhi.

[4] Akucinga n'amashala gâge, n'omu byûbi byâge mwo wâyâkira. Oburhabesha bwâge yo mpenzi yâkucinga.

[5] Orharhinye ecôbà c'obudufu, orhanarhinye omwampi guhenesire mûshi.

[6] Orharhinye ecihûsi cahulahula omu mwizimya, nîsi erhi ecâhira cakola emyônè mûshi.

[7] Bahirime cihumbi aha burhambi bwâwe, na bihumbi ikumi aha kulyo kwâwe, ci webe ababisha barhâkuhikeho.

[8] Câba nâwe wêne wâcibonera; wâbona oku ababî bahembwa.

[9] Bulyala Nyakasane ye lwakiro lwâwe, Ow'enyanya ye wàjizire mpenzi yâwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] Okubî kurhakuhikeho, n'obuhanya burhayêrekere ah'oli.

[11] Kulya kubà àkuhizirekwo abaganda bâge, mpu bakulange omu njira zâwe zôshi.

[12] Bakuhek'aha nfune zâbo, mpu wakanasarhala okw'ibuye.

[13] Wâger'oku ntale n'oku mpiri, wâlabarh'empangaza olabarhe n'enkuba-joka.

[14] Nâmulîkûza kulya kubà acinyishwêkîrekwo, namucinga kulya kubà amanyire izîno lyâni.

[15] Ampamagala mmuyumve, akajakw'embaka erhi rhwe naye rhunali, namukulakwozo nnamuhe irenge.

[16] Nâmuyigusa n'omwandu gw'ensiku, nâmuyêreka n'oku nciza abandi.

Psalms 91

1 יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן׃ 2 אֹמַר לַיהוָה מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ׃ 3 כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ
מִדֶּבֶר הַוּוֹת׃ 4 בְּאֶבְרָתוֹ | יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת־כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ׃ 5 לֹא־תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף
יוֹמָם׃ 6 מֶדֶבר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם׃ 7 יִפֹּל מִצִּדְּךָ | אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ׃ 8 רַק בְּעֵינֶיךָ
תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה׃ 9 כִּי־אַתָּה יְהוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ׃ 10 לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב
בְּאָהֳלֶךָ׃ 11 כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ׃ 12 עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ׃ 13 עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן
תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין׃ 14 כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי׃ 15 יִקְרָאֵנִי | וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ־אָנֹכִי בְצָרָה
אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ׃ 16 אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי׃

92

OLULANGA LWA 91 (92): Olwiganyo lw'omushinganyanya

[1] *Lulanga. Lwimbo. Lwa kuyimbwa olusiku lwa Sabato.*

[2] Mushana kuyinjiha okukuza Nyakasane, n'okuzihira izîno lyâwe we obâ Enyanya.

[3] Kuyinjiba okuzukiriza omuntu olukogo lwâwe, n'okulâla omuntu ayigâna obudahemuka bwâwe.

[4] Lero lulanga lwa misî ikumi naziba haguma n'erikembe, mpirekwo n'olwimbo lw'oku nzenze.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] Kulya kubà Yâgirwa neci wànsimisize n'ebijiro byâwe, mikolo ya maboko gâwe eyi nacîtakîra.

[4] Emikolo yâwe, ala mpu yaneneha Nyakasane! Enkengêro zâwe, ala mpu zalîha?

[7] Omuhwinja arhishi ntyo, idâga lirhumva okwo.

[8] Ababî banajinirira nka byasi, ba nyankola-maligo banaminîrira, erhi na kurhemwa bayishirhemwa, liguma lya lwôshi.

[9] Wêhe Nyamwagirwa, oyôrha obâ w'Enyanya.

[10] Bulya neci abakushomba Yâgirwa, abakushomba kuhera bâhere; ba nyankola-maligo bôshi kushandâla bâshandâle.

[11] Niehe wangonyire, walirhega nka lya mbogo; wàndodobeka amavurha mahyâhya. [12] Balya bakaziginshomba, isù lyâni lyabalolêreza na balya bakazâg'intêra, okurhwîri kwâni kwabayumvîrhiza!

[13] Omuntu orhalyalyanya yêne! kwo ayâna nka murhanda. Kwo amina nka nduluma ye Sedre y'e Libano.

[14] Abà agwisirwe omu nyumpa ya Nyakasane, omu côgo ca Nnawîrhu Nnâmahanga bayâkiza.

[15] Bâba bakola bali nsiku banarhengekwo amalehe, galya malehe minjà gâtwa enyôrha.

[16] Kuderha okwo mpu, ntà buhemu muli Ye Ye kabuye kani, ntà buhemu muli Ye.

Psalms 92

מִזְמ֥וֹר שִׁ֗יר לְי֫וֹם הַשַּׁבָּ֥ת׃ טֽוֹב לְהֹד֣וֹת לַיהוָ֑ה וּלְזַמֵּ֖ר לְשִׁמְךָ֣ עֶלְיֽוֹן׃ לְהַגִּ֣יד בַּבֹּ֣קֶר חַסְדֶּ֑ךָ וֶֽאֱמוּנָתְךָ֖
בַּלֵּילֽוֹת׃ עֲלֵי־עָשׂ֣וֹר וַעֲלֵי־נָ֑בֶל עֲלֵ֖י הִגָּי֣וֹן בְּכִנּֽוֹר׃ כִּֽי שִׂמַּחְתַּ֥נִי יְהוָ֗ה בְּפָעֳלֶ֫ךָ֥ בְּמַעֲשֵׂ֣י יָדֶ֣יךָ אֲרַנֵּֽן׃ מַה־גָּדְל֣וּ מַעֲשֶׂ֣יךָ
יְהוָ֑ה מְאֹ֥ד עָמְק֖וּ מַחְשְׁבֹתֶֽיךָ׃ אִישׁ־בַּ֭עַר לֹ֣א יֵדָ֑ע וּכְסִ֥יל לֹא־יָ֝בִ֗ין אֶת־זֹֽאת׃ בִּפְרֹ֤חַ רְשָׁ֨עִים׀ כְּמ֬וֹ עֵ֗שֶׂב וַיָּצִ֥יצוּ
כָּל־פֹּ֭עֲלֵי אָ֑וֶן לְהִשָּׁמְדָ֖ם עֲדֵי־עַֽד׃ וְאַתָּ֣ה מָר֣וֹם לְעֹלָ֣ם יְהוָֽה׃ כִּֽי־הִנֵּ֣ה אֹיְבֶ֣יךָ יְהוָ֑ה כִּֽי־הִנֵּ֥ה אֹיְבֶ֗יךָ יֹאבֵ֫דוּ֥ יִתְפָּרְד֥וּ
כָּל־פֹּ֝עֲלֵ֗י אָֽוֶן׃ וַתָּ֣רֶם כִּרְאֵ֣ים קַרְנִ֑י בַּלּ֥וֹתִי בְשֶׁ֝֗מֶן רַעֲנָֽן׃ וַתַּבֵּ֣ט עֵינִ֣י בְּשׁוּרָ֑י בַּקָּמִ֥ים עָ֝לַ֗י מְרֵעִ֥ים תִּשְׁמַ֥עְנָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אָזְנֵי׃ 13צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה׃ 14שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ׃ 15עוֹד יְנוּבוּן
בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ׃ 16לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא־עָוְלָתָה בּוֹ׃

93

OLULANGA LWA 92 (93): Oku ngoma ya Nnâmahanga

[1] Nyakasane ayìmire, acîhundikîre obwâmi, Nyakasane acîhundikîre obuhashe, akenyire bwinjinjà n'igulu àligwisire buzibu, lirhankadûndagana.

[2] Kurhenga ensiku n'amango erhi entebe yâwe ebâ ngwike. Kurhenge ensiku n'amango erhi ho obâ.

[3] Enyîshi zidwîrhe zakabanda, Yâgirwa, enyîshi zidwîrhe zakabanda erhi na kahababo enyishi zidwîrhe zàshekéreza, zalujira erhi na lubî.

[4] Ci kwône obuhashe Nyakasane agwêrhe emalunga, bulushire izù ly'amîshi manji manji, bulushire akafurhè k'amayanjayanja.

[5] Akanwa kâwe kanali ka kuyêmêrwa, enyumpa yâwe Yâgirwa enali ya kukengwa ensiku zôshi.

Psalms 93

1יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃ 2נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה׃ 3נָשְׂאוּ
נְהָרוֹת | יְהוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם׃ 4מִקֹּלוֹת | מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם
יְהוָה׃ 5עֵדֹתֶיךָ | נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים׃

94

OLULANGA LWA 93 (94): Nyamuzinda w'obushinganyanya

[1] Yâgirwa Nyamuzinda we cîhôla, Yâgirwa Nnâmahanga we cîhôla kanya.

[2] Oyimuke we twa emmanja z'igulu, abagayana obahè ebi banakwânîne.

[3] Yâgirwa mangaci, Waliha mangaci ababî bâleka okulîmbirira kwâbo?

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[4] Mangaci bâleka okulogorha n'okuderhera akagayo? Mangaci ba nyankola-maligo bâleka okucîtakira?

[5] Yâgirwa kâli olubaga lwâwe baluhinazire, n'omwîmo gwâwe bagulibuzize.

[6] Badwîrhe baderha, mpu: «Nyakasane arhabona», mpu: «Nyamuzinda wa Yakôbo arhadwirhi atwa ciru ihuzihuzi».

[7] Kâli badwîrhe baniga omukana, banige ecigolo banige n'ecirhaba.

[8] Lero mweki mwe bahwinja omu lubaga, rhangi muyumve; Lero bino bingolongolo mangaci byarhimanya?

[9] K'owashoshaga okurhwîri omu irhwe ye wabula bwayumva? Nîsi k'owàgwikaga isù ye kolaga wabula bubona?

[10] K'ohanùla amashanja ye kolaga wabula buhana? K'erhi ye nayigîriza abantu obumanye obwo?

[11] Kâli Nyakasane arhahabiri enkengêro z'abantu: [12] Yêhe ali muny'iragi Yâgirwa, omuntu oyêmêra wamubwîriza; oyêmêra wamuyigîriza irhegeko lyâwe.

[13] Mpu lyo arhengamwo entemu y'ensiku mbî, oku enshinda ya nyankola-maligo yahumbwa.

[14] Nanga, Nyamwagirwa arhâyoze olubaga lwâge, arhâjandâge ebyâge by'omwîmo.
[15] Okutwa emmanja kwoki kwashubira omu njira y'obushinganyanya, n'emirhima eshingânîne yôshi mwo ekola yashubira.

[16] Ndi wajagindwikiza ba nyankola-maligo? lero ndi wakabanjira omw'irhwe?

[17] Nyamwagirwa andwirakwo, ci oku isi iroho lyâni lirhaja omu balinda-mboho.

[18] Erhi naciderha, nti: «Okugulu kwâni kurhasêra», nyumve Yâgirwa bwenêne nsêzire omu burhonyi bwâwe.

[19] Erhi naciyumva ebihamba binduga emurhima, nyumve oburhulirize bwâwe bushagaluse omurhima omu nda.

[20] Yâgirwa lushangi luci mweshi n'engombe y'endyâlya? engombe ezûsa entambala mpu ly'irhegeko erhi irhegeko!

[21] Bôhe mpu omûka gw'omushinganyanya bagushimbulule bagubone; n'omukò gw'orhajiraga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kubî kuci bagulagirize.

22 Nyakasane arhâbule bwambêra lwakiro, na Nnâmahanga ambêre ibuye nacîfulikaho.

23 Ababî bôhe abahengulira obubî bwâbo, n'obubî bwâbo bwo anababahezamwo, neci, kuheza abaheza, Nyakasane Nyamuzinda wîrhu.

Psalms 94

1אֵל־נְקָמוֹת יְהוָה אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: 2הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גֵּאִים: 3עַד־מָתַי רְשָׁעִים | יְהוָה עַד־מָתַי
רְשָׁעִים יַעֲלֹזוּ: 4יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עָתָק יִתְאַמְּרוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: 5עַמְּךָ יְהוָה יְדַכְּאוּ וְנַחֲלָתְךָ יְעַנּוּ: 6אַלְמָנָה וְגֵר יַהֲרֹגוּ
וְיתוֹמִים יְרַצֵּחוּ: 7וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה־יָּהּ וְלֹא־יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: 8בִּינוּ בֹעֲרִים בָּעָם וּכְסִילִים מָתַי תַּשְׂכִּילוּ: 9הֲנוֹטַע אֹזֶן
הֲלֹא יִשְׁמָע אִם־יֹצֵר עַיִן הֲלֹא יַבִּיט: 10הַיֹּסֵר גּוֹיִם הֲלֹא יוֹכִיחַ הַמְלַמֵּד אָדָם דָּעַת: 11יְהוָה יֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת אָדָם
כִּי־הֵמָּה הָבֶל: 12אַשְׁרֵי | הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־תְּיַסְּרֶנּוּ יָּהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ: 13לְהַשְׁקִיט לוֹ מִימֵי רָע עַד יִכָּרֶה לָרָשָׁע
שָׁחַת: 14כִּי | לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: 15כִּי־עַד־צֶדֶק יָשׁוּב מִשְׁפָּט וְאַחֲרָיו כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב: 16מִי־יָקוּם לִי
עִם־מְרֵעִים מִי־יִתְיַצֵּב לִי עִם־פֹּעֲלֵי אָוֶן: 17לוּלֵי יְהוָה עֶזְרָתָה לִּי כִּמְעַט | שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי: 18אִם־אָמַרְתִּי מָטָה
רַגְלִי חַסְדְּךָ יְהוָה יִסְעָדֵנִי: 19בְּרֹב שַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעַשְׁעוּ נַפְשִׁי: 20הֲיִחָבְרְךָ כִּסֵּא הַוּוֹת יֹצֵר עָמָל
עָלֵי־חֹק: 21יָגֹדּוּ עַל־נֶפֶשׁ צַדִּיק וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ: 22וַיְהִי יְהוָה לִי לְמִשְׂגָּב וֵאלֹהַי לְצוּר מַחְסִי: 23וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם |
אֶת־אוֹנָם וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם יַצְמִיתֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

95

OLULANGA LWA 94 (95): Rhuyimbire Nyakasane n'omwishîngo

1 Muyishe rhuhindire Nyakasane, rhuyakuze ibuye lyàrhucizagya.

2 Rhujè omu masù gâge rhucîtakiriremwo, rhuyimbe rhunasâmiremwo.

3 Bulya neci Nyamwagirwa ali Nyamuzinda mukulu, anali Mwâmi okulîre banyamuzinda bôshi.

4 Enyenga z'en'igulu aha nfune yâge ziba, n'amasongêrwe g'entondo gôshi gâge. 5 N'enyanja eri yâge: bulya yêne wàyijiraga, n'idaho lyûmu nalyo lyâge: nfune zâge zàlibumbaga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Muyishe rhuharâmye Nyakasane rhufukame embere zâge bulya ye wàrhulemaga. [7] Bulyala ali Nnâmahanga wîrhu, nîrhu rhuli lubaga lw'irango lyâge, rhuli bibuzi bitundwa n'okuboko kwâge.

[8] Murhakarhangiyumva izù lyâge ene: mukaliyumva murhazigaga emirhima yinyu yâgârha, nka kulya yàgârhaga e Meriba, nka kulya yàgârhaga omw'irûngu olusiku lw'amashumi.

[9] Lulya lusiku basho bangeramwo, bulyala bantangulaga bànabwîne ebi nkola.

[10] Myaka makumi ani yôshi erhi oburhè bw'eryôla iburha bungwêrhe, nàderha obwo nti: «Omurhima gw'olu lubaga kuhabuka gunahabusire», nti: «Ciru barhishi en jira zâni oku zigenda. »

[11] Nàcigasha muli obwo burhe, nti: «Barhâlabarhe omu iluhûkiro lyâni.»

Psalms 95

לְכוּ נְרַנְּנָה לַיהוָה נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ׃ נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ׃ כִּי אֵל גָּדוֹל יְהוָה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל
עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי־אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ׃ אֲשֶׁר־לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ׃ בֹּאוּ
נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי־יְהוָה עֹשֵׂנוּ׃ כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ הַיּוֹם אִם־בְּקֹלוֹ
תִשְׁמָעוּ׃ אַל־תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם כִּמְרִיבָה כְּיוֹם מַסָּה בַּמִּדְבָּר׃ אֲשֶׁר נִסּוּנִי אֲבוֹתֵיכֶם בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָּעֳלִי׃ אַרְבָּעִים
שָׁנָה ׀ אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם וְהֵם לֹא־יָדְעוּ דְרָכָי׃ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי אִם־יְבֹאוּן אֶל־מְנוּחָתִי׃

96

OLULANGA LWA 95 (96): Mukuze Nyakasane, igulu lyôshi liri lyâge

[1] Yimbiri Nyakasane olwimbo luhyâhya, igulu lyôshi liyimbire Nyakasane

[2] Yimbiri Nyakasane, mukuze izîno lyâge mukazimanyîsa bwaca bwayira oku kuciza aciza.

[3] Irenge lyâge muliganire omu karhî k'ab'emahanga, n'ebi ajizire by'okurhangâza mubimanyîse omu mashanja gôshi.

[4] Bulya Nyakasane arhali ntindi, anakwânîne aj'irenge, akwânîne ayôbohwe kulusha abandi ba Nyamuzinda bôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Bulyala banyamuzinda b'abapagani linali ibumba, Nyakasane yêhe ye wàjiraga amalunga.

[6] Obwâmi n'obumuleke bumushokolîre, n'entebe yâge buhashe n'obulangashane buyirikwo.

[7] Mwe milala y'amashanja mweshi, hêrezi Nyakasane, hêrezi Nyakasane irenge n'obuhashe.

[8] Hêrezi Nyakasane irenge ly'izîno lyâge. Mumurhûle enterekêromunahike omu côgo câge:

[9] Muharâmye Nyakasane n'iyâmbala ly'ebujinji, mujugume embere zâge, mwe bihugo mweshi.

[10] Muderhe omu karhî k'amashanja; mpu: «Nyakasane oyîmire!» Agwisire igulu buzibu mpu lirhagihuliganа; arhegeka n'amashanja burhalyalyanya.

[11] Amalunga gacîshinge, n'igulu lishembuke, enyanja ekunguze haguma n'ebimuli byôshi.

[12] Amashwa gashagaluke haguma n'ebimuli byôshi, emirhi y'emuzirhu nayo esîme.

[13] Omu masù ga Nyakasane, bulyala ayishire, bulya ayîshitwîr'igulu olubajà; âtwîra igulu olubajà n’obushinganyanya, ârhegeka n'amashaja burharhebana.

Psalms 96

1 שִׁ֤ירוּ לַ֨יהוָ֪ה שִׁ֡יר חָדָ֗שׁ שִׁ֤ירוּ לַ֨יהוָ֪ה כָּל־הָאָ֡רֶץ: 2 שִׁ֤ירוּ לַ֨יהוָ֪ה בָּרֲכ֡וּ שְׁמ֗וֹ בַּשְּׂר֤וּ מִיּ֨וֹם־לְי֪וֹם יְשׁוּעָתֽוֹ: 3 סַפְּר֣וּ בַגּוֹיִ֣ם
כְּבוֹד֑וֹ בְּכָל־הָ֝עַמִּ֗ים נִפְלְאוֹתָֽיו: 4 כִּ֤י גָ֣דוֹל יְהוָ֣ה וּמְהֻלָּ֣ל מְאֹ֑ד נוֹרָ֥א ה֝֗וּא עַל־כָּל־אֱלֹהִֽים: 5 כִּ֤י | כָל־אֱלֹהֵ֣י הָעַמִּ֣ים
אֱלִילִ֑ים ַיהוָ֥ה שָׁמַ֥יִם עָשָֽׂה: 6 הוֹד־וְהָדָ֣ר לְפָנָ֑יו עֹ֖ז וְתִפְאֶ֣רֶת בְּמִקְדָּשֽׁוֹ: 7 הָב֤וּ לַ֨יהוָ֪ה מִשְׁפְּח֬וֹת עַמִּ֗ים הָב֤וּ לַ֨יהוָ֪ה
כָּב֣וֹד וָעֹ֑ז: 8 הָב֤וּ לַ֨יהוָ֪ה כְּב֣וֹד שְׁמ֑וֹ שְׂא֥וּ מִ֝נְחָ֗ה וּבֹ֣אוּ לְחַצְרוֹתָֽיו: 9 הִשְׁתַּחֲו֤וּ לַ֨יהוָ֪ה בְּהַדְרַת־קֹ֡דֶשׁ חִ֤ילוּ מִפָּנָ֗יו
כָּל־הָאָֽרֶץ: 10 אִמְר֣וּ בַגּוֹיִ֣ם | יְהוָ֣ה מָלָ֑ךְ אַף־תִּכּ֥וֹן תֵּ֝בֵ֗ל בַּל־תִּמּ֥וֹט יָדִ֑ין עַמִּ֥ים בְּמֵישָׁרִֽים: 11 יִשְׂמְח֤וּ הַשָּׁ֨מַיִם֙ וְתָגֵ֣ל
הָאָ֔רֶץ יִרְעַ֖ם הַיָּ֣ם וּמְלֹאֽוֹ: 12 יַעֲלֹ֣ז שָׂדַ֣י וְכָל־אֲשֶׁר־בּ֑וֹ אָ֥ז יְרַנְּנ֖וּ כָּל־עֲצֵי־יָֽעַר: 13 לִפְנֵ֣י יְהוָ֣ה | כִּ֣י בָ֣א כִּי־בָ֣א לִשְׁפֹּ֣ט
הָאָ֑רֶץ יִשְׁפֹּ֥ט־תֵּ֝בֵ֗ל בְּצֶ֥דֶק וְעַמִּ֥ים בֶּאֱמוּנָתֽוֹ:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

97

OLULANGA LWA 96 (97): Nyakasane Mwâmi wîrhu ayîsh'itwîra igulu olubanja

[1] Nyakasane ayimire: igulu lishagaluke birhwa binji bicîshinge.

[2] Omwizimya n'ebitù byacibulwire, byamugorha, obushinganyanya n'okurhalyalyanya, co ciriba entebe yâge edêkerirekwo.

[3] Ntakanjirwa omushokolîre; n'ababisha bamugosire ntakanjirwa arhabagezekwo lino.
[4] Emilazo yâge yo yamoleka igulu, idaho lyabwîne lyanajuguma.

[5] Entondo zohe kwo zidwîrhe zajongera omu masù ga Nyakasane nka muhomo, omu masù g'orhegeka igulu lyôshi.

[6] Amalunga gadwîrhe gaganîra obushinganyanya bwâge, n'amashanja gôshi gabwîne irenge lyâge.

[7] Abagashâniza emirhi mibinje enshonyi zababumbire, na balya bacîkubagira enshanga kwo na kwo; banyamuzinda omu masù gâge bafukamire.

[8] Yâgirwa, Siyoni ayumvîrhe anarhwamwo omûnyu, n'ebishagala bya Yuda byôshi bishagalusire, erhi kutwa emmanja kwâwe kwinjà kurhuma.

[9] Bulya oli enyanya ly'igulu lyôshi Yâgirwa, n'omu banyamazinda bôshi ntâye okuhisirekwo oku bulî.

[10] Nyakasane azigira abashomba okubî, arhanahimwa kushîbirira obuzîne bw'abacêse bâge, yêne onabarhenza omu nfune z'abalenzi.

[11] Obumoleke buyishìre omushinganyanya, n'ab'omurhima gushingânîne bàyishîrwe n'omwîshingo.

[12] Sâmi muli Nyakasane mwe bashinganyanya, mukuze n'izîno lyâge litagatîfu.

Psalms 97

יְהוָה מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים: עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ: אֵשׁ לְפָנָיו תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט
סָבִיב צָרָיו: הֵאִירוּ בְרָקָיו תֵּבֵל רָאֲתָה וַתָּחֵל הָאָרֶץ: הָרִים כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ מִלִּפְנֵי יְהוָה מִלִּפְנֵי אֲדוֹן

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כָּל־הָאָֽרֶץ׃ 6הַגִּ֤ידוּ הַשָּׁמַ֨יִם צִדְקֹ֗ו וְרָא֥וּ כָל־הָ֝עַמִּ֗ים כְּבוֹדֹֽו׃ 7יֵבֹ֤שׁוּ | כָּל־עֹ֘בְדֵ֤י פֶּ֨סֶל֮ הַמִּתְהַלְלִ֪ים בָּ֫אֱלִילִ֥ים הִשְׁתַּחֲוּ֑וּ־לֹ֝֗ו
כָּל־אֱלֹהִֽים׃ 8שָׁמְעָ֣ה וַתִּשְׂמַ֣ח | צִיּ֑וֹן וַתָּגֵ֥לְנָה בְּנ֖וֹת יְהוּדָ֣ה לְמַ֣עַן מִשְׁפָּטֶ֔יךָ יְהוָֽה׃ 9כִּֽי־אַתָּ֤ה יְהוָ֨ה ׀ עֶלְי֥וֹן עַל־כָּל־הָאָ֑רֶץ
מְאֹ֖ד נַעֲלֵ֣יתָ עַל־כָּל־אֱלֹהִֽים׃ 10אֹהֲבֵ֣י יְהוָ֣ה שִׂנְא֣וּ רָ֑ע שֹׁמֵ֥ר נַפְשׁ֖וֹת חֲסִידָ֣יו מִיַּ֣ד רְשָׁעִ֣ים יַצִּילֵֽם׃ 11אֹ֣ור זָ֭רַע לַצַּדִּ֑יק
וּלְיִשְׁרֵי־לֵ֝֗ב שִׂמְחָֽה׃ 12שִׂמְח֣וּ צַדִּיקִ֣ים בַּיהוָ֑ה וְ֝הֹודוּ֗ לְזֵ֣כֶר קָדְשֹֽׁו׃

98

OLULANGA LWA 97 (98): Nyakasane ayîmire, ahimîne, ali Mucîranuzi mwinjà

[1] *Lulanga.*

Yimbiri Nyakasane olwimbo luhyâhya, bulyala ajizire ebirhangâzo.

Kwàmuhimire okuboko kwâge kulyo, okuboko kwâge kutagatîfu.

[2] Nyakasane amanyîsize oku kuciza aciza, omu masù g'ab'emahanga, afulûla obushinganyanya bwâge.

[3] Akengêra obwinjà bwâge n'obudahemuka bwâge, kuli bene-Israheli. Igulu lyôshi aha litanga n'aha liramuka, lyabona okuciza kwa Nnâmahanga wîrhu.

[4] Igulu lyôshi lihindire Nyakasane, musîme, munashagaluke, munazihe.

[5] Muzihire Nyakasane enzenze, mudumûle enzenze mudumûle n'olulanga.

[6] Oku orhurhêra rhwalongêra, oku empembe zabûhwa, muhinde, muhindire omu masù ga Nyakasane.

[7] Enyanja ekunguze haguma n'ebiyirimwo, igulu lidumize haguma n'abalirimwo. [8] Enyîshi zikome akagasha, oku entondo zahinda.

[9] Zihindire omu masù ga Nyakasane, bulyala ayiruka, bulyala ayishire alirhegeka igulu; ârhegeka igulu n'obushinganyanya, ârhegeka n'amashanja burhalyalyanya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 98

מִזְמֹור שִׁירוּ לַיהוָה | שִׁיר חָדָשׁ כִּי־נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה־לֹּו יְמִינֹו וּזְרֹועַ קָדְשֹׁו: 2 הוֹדִיעַ יְהוָה יְשׁוּעָתֹו לְעֵינֵי
הַגֹּויִם גִּלָּה צִדְקָתֹו: 3 זָכַר חַסְדֹּו | וֶאֱמוּנָתֹו לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ: 4 הָרִיעוּ לַיהוָה
כָּל־הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ: 5 זַמְּרוּ לַיהוָה בְּכִנֹּור בְּכִנֹּור וְקֹול זִמְרָה: 6 בַּחֲצֹצְרוֹת וְקֹול שֹׁופָר הָרִיעוּ לִפְנֵי | הַמֶּלֶךְ
יְהוָה: 7 יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאֹו תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: 8 נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ־כָף יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ: 9 לִפְנֵי־יְהוָה כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ
יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים:

99

OLULANGA LWA 98 (99): Nyamuzinda, Mwâmi mushinganyanya na Mutagatîfu

1 Nyakasane ayimire, amashanja gadwîrhe gageramwo ogwa nyegenye. Atamîre oku nyanya
lya bakerubi[f]: igulu lidwîrhe lyajuguma.

2 Nyakasane arhabâ ntindi omu Siyoni, ye nakulire amashanja gôshi. 3 Izîno lyâge ligashâne,
lirhali nshahu balirhinye: liri litagatîfu.

4 Ye yîmire omuzibu osîma obushinganyanya, wàfundisire ebinwa bishingânîne, muli Yakôbo
obushinganyanya buli bwâwe, n'emmanja we zitwa.

5 Mulengeze Nyakasane Nnâmahanga wîrhu, mufukamirize aha cisinde ahirakwo amagulu:
ciri citagatîfu.

6 Mûsa na Aròni balî omu badâhwa bâge, Samwel naye àli muli balya bàkazagiyakûza izîno
lyâge. balya bàkazagiyakûza izîno lyâge naye anabayumvîrhize.

7 Akazibashambâza anali omu nkingi y'ecitû: bakaziyumva amarhegeko gâge, bakaziyumva
oku abarhegesire.

8 Yâgirwa Nnâmahanga wîrhu, mushâna wàbayumvîrhize, Nyamuzinda, mushâna wàli
obabêrire obwonjo, ci bubî bwâbo bwàrhumaga wacîhôla.

9 Mulengeze Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, mufukamirize aha ntondo yâge ntagatîfu.
Bulyala Nyakasane Nyamuzinda wîrhu ali Mwimâna.

[f] **99.1** Kerubi: nsalamu za byûbi birihiri z'omu kâ-Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 99

1 יְהוָה מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ: 2 יְהוָה בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל־כָּל־הָעַמִּים: 3 יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל
וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: 4 וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב | אַתָּה עָשִׂיתָ: 5 רוֹמְמוּ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: 6 מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן | בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ קֹרְאִים אֶל־יְהוָה וְהוּא
יַעֲנֵם: 7 בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֶּר אֲלֵיהֶם שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן־לָמוֹ: 8 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עָנִיתָם אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם וְנֹקֵם
עַל־עֲלִילוֹתָם: 9 רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי־קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

100

OLULANGA LWA 99 (100): Olwimbo lw'engabo yasôkera omu kâ-Nyamuzinda

[1] *Lulanga. Lwa kuvuga omunkwa.*

Amahanga gôshi gasâmire Nyakasane.

[2] Mukolere Nyakasane n'enshagadu; mujè omu masù gâge n'omwîshingo.

[3] Mumanye oku Nyakasane ye Nyamuzinda, Yêne warhulemaga nîrhu rhuli bâge, rhuli ishanja lyâge, rhunali bibuzi by'okw'irango lyâge.

[4] Mushesherere omu mihango yâge erhi mwanakoma akagasha. muyôngoberere omu côgo câge n'enyimbo; mumuhè irenge, mukuze izîno lyâge.

[5] Bulya Nnâmahanga ali mwinjà, obwonjo bwâge buli bw'ensiku n'amango, arhanarheba ndi kurhenga abantu baburhwa.

Psalms 100

1 מִזְמוֹר לְתוֹדָה הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ: 2 עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּשִׂמְחָה בֹּאוּ לְפָנָיו בִּרְנָנָה: 3 דְּעוּ כִּי־יְהוָה הוּא אֱלֹהִים
הוּא־עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ עַמּוֹ וְצֹאן מַרְעִיתוֹ: 4 בֹּאוּ שְׁעָרָיו | בְּתוֹדָה חֲצֵרֹתָיו בְּתְהִלָּה הוֹדוּ־לוֹ בָּרֲכוּ שְׁמוֹ: 5 כִּי־טוֹב
יְהוָה לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד־דֹּר וָדֹר אֱמוּנָתוֹ:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

101

OLULANGA LWA 100 (101): Omuhigo gw'omwimangizi w'olubaga

[1] *Lulanga. Lwa Daudi.*

Nkola nayimba obushinganyanya n'oburhonyi; we nazihira, Nyamwagirwa.

[2] Mwo nayisha omu njira y'entagoma: mangaci wàmpikaho? Nyîshire n'omurhima gw'obudahemuka, omu mwâni mwo na nene.

[3] Akantu kabi ntazigè kangera omu masù: enkola-maligo ntazibonakwo: nanga ntazibonakwo.

[4] Omurhima mubî gurhagera aha ndi, ehiri hibi ntahikwirirwa.

[5] Omuntu wâshobeke owâbo bwifulikwe, nnamuheze, omuntu ocîbona, n'ogayana ntabakwirirwa.

[6] Abemêzi b'eci cihugo bo amasù gâni galikwo, nti bayûbake haguma nâni. Omuntu okerekera omu ntagoma, ye wabâ mwambali wâni.

[7] Enkola-maligo erhâlabarhe omu mwâni, n'endyala erhâyimange omu masù gâni.

[8] Enkola-maligo ziri omu cihugo, nakaziregerera nazihungumula eziri omu lugo lwa Nyakasane, nâziheza zihwemwo.

Psalms 101

לְדָוִד מִזְמוֹר חֶסֶד־וּמִשְׁפָּט אָשִׁירָה לְךָ יְהוָה אֲזַמֵּרָה׃ 2 אַשְׂכִּילָה | בְּדֶרֶךְ תָּמִים מָתַי תָּבוֹא אֵלָי אֶתְהַלֵּךְ בְּתָם־לְבָבִי
בְּקֶרֶב בֵּיתִי׃ 3 לֹא־אָשִׁית | לְנֶגֶד עֵינַי דְּבַר־בְּלִיָּעַל עֲשֹׂה־סֵטִים שָׂנֵאתִי לֹא יִדְבַּק בִּי׃ 4 לֵבָב עֵקֵשׁ יָסוּר מִמֶּנִּי רָע לֹא
אֵדָע׃ 5 מְלָשְׁנִי בַסֵּתֶר | רֵעֵהוּ אוֹתוֹ אַצְמִית גְּבַהּ־עֵינַיִם וּרְחַב לֵבָב אֹתוֹ לֹא אוּכָל׃ 6 עֵינַי | בְּנֶאֱמְנֵי־אֶרֶץ לָשֶׁבֶת
עִמָּדִי הֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ תָּמִים הוּא יְשָׁרְתֵנִי׃ 7 לֹא־יֵשֵׁב | בְּקֶרֶב בֵּיתִי עֹשֵׂה רְמִיָּה דֹּבֵר שְׁקָרִים לֹא־יִכּוֹן לְנֶגֶד
עֵינָי׃ 8 לַבְּקָרִים אַצְמִית כָּל־רִשְׁעֵי־אָרֶץ לְהַכְרִית מֵעִיר־יְהוָה כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

102

OLULANGA LWA 101 (102): Omusengero gw'omuntu ohanyâgire

[1] *Musengero gw'omuntu ohanyâgire. Mw'obwo buhanya bwâge, Nyakasane ye arhuzirekwo emirenge yâge.*

[2] Yâgirwa oyumve guno musengero gwâni, onaleke izù lyâni likuhikekwo.

[3] Omanye wakanfulika obusù bwâwe olusiku omutula gunwerhe. Ontege okurhwîri, hano nkuyakûza oyirukire wayumva.

[4] Yâgirwa ensiku zâni kwo zahirigisire nka mugi, n'orhuvuha rhwâni kwo rhudurhubîre nka buhya bwa muliro.

[5] Omurhima gundi omu nda bagudûrhwire, kwo gwayûmirage nka hyâsi, ebiryo ntaciyumvîrhi bindi oku murhima.

[6] Nalasirage naganûkirwa, omubiri gwalinda gunyumira oku rhuvuha.

[7] Kwo nkola nyosire nka munyunyi w'omu mpinga, nka mutulama gw'ebigûkà.

[8] Nacibêrire nie Karhahunga, nie Nyamulakà, kula akanyunyi kasigala kône-kône oku nyumpa.

[9] Abashombanyi bani badwîrhe balegerera banjacira, nie basirahiragekwo n'izîno lyâni lyo badwîrhe basharhamwo

[10] Oluvù byo biryo ndwîrhe nashêga nnanyikule, na ngasi eci nanywa erhi cinali cigushemwo emirenge.

[11] Burhe bwâwe n'omutula gwâwe byandwîrhîre okwo, bulyala wannengezize wantimba okw'idaho.

[12] Ensiku zâni kwo zishushire nka cihôho cirî-cirî, nâni niehe najìre nayûma nka hyâsi.

[13] Wêhe Nyakasane ho oyôrha obâ, n'izîno lyâwe kuderhwa liderhwa omu maburhwa gôshi.

[14] Oyimuke obabalire Siyoni, bwacire bw'okumubêra lukogo,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 Bulyala bambali bâwe barhahimwa kusîma amabuye gâge, barhakabula bwayumva
omutula omu kubona Siyoni ashâbûka.

16 Wàbona oku amashanja gakuza izîno lyâwe obwo Nyakasane, n'abâmi b'igulu bôshi
bakenge irenge lyâwe.

17 Hano obà wamàshubiyûbaka Siyoni, Siyoni ycshi aboneka omu irenge lyâge,

18 Nyakasane oyêrekere omusengero gw'abakenyi, buzira kulekerera omulenge gwâbo.

19 Ebìra biyandikirwe abâna baciburhwa, n'olubaga lwàyishilemwa lukuze izîno lya
Nyakasane.

20 Bulya Nyakasane abîre ali omu ndâro yâge, abîre ali emalunga àlîkira amasù okw'idaho,

21 Mpu ayumve omulenge gw'abashwêke bujà, analîkûze abatwîrirwe okufà.

22 Na ntyo izîno lya Nyakasane lijè irenge omu Siyoni, n'irenge lyâge liderhwe omu
Yeruzalemu,

23 Olusiku amâmi n'amashanja gàja haguma mpu gakolere Nyakasane.

24 Emisî yampwerire njira, n'ensiku zâni bazitwîremwo.

25 Yâgirwa Nnâmahanga omanye wampêka nnanciri omu karhî k'ensiku zâni. Emyâka yâwe
wêhe ho eyôrha ebâ omu maburhwa n'amaburhwa.

26 Emurhondêro wàja aho wàbandaho igulu, amalunga nagomukolo gw'amaboko gâwe.

27 Byombi kuheka byâheka, ci wêhe we Nyamubâho, byôshi kwo byâkoye nka bwikûnjè, kwo
obihindula nka mwambalo binahinduke.

28 Wêhe orhahinduka, n'emyâka yâwe erhajira aha ehekìre.

29 Abâna ba bambali bâwe bâyûbaka n'omurhûla, n'abâna bâbo bayôrhe bali omu masù
gâwe ensiku n'amango.

Psalms 102

תְּפִלָּה לְעָנִי כִי־יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְהוָה יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ׃ יְהוָה שִׁמְעָה תְפִלָּתִי וְשַׁוְעָתִי אֵלֶיךָ תָּבוֹא׃ אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ ׀ מִמֶּנִּי

בְּיוֹם צַר לִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנֶךָ בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי׃ כִּי־כָלוּ בְעָשָׁן יָמָי וְעַצְמוֹתַי כְּמוֹקֵד נִחָרוּ׃ הוּכֶּה־כָעֵשֶׂב וַיִבַשׁ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לִבִּי כִּי־שָׁכַחְתִּי מֵאֲכֹל לַחְמִי׃ 6מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי׃ 7דָּמִיתִי לְקָאַת מִדְבָּר הָיִיתִי כְּכוֹס
חֳרָבוֹת׃ 8שָׁקַדְתִּי וָאֱהְיֶה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל־גָּג׃ 9כָּל־הַיּוֹם חֵרְפוּנִי אוֹיְבָי מְהוֹלָלַי בִּי נִשְׁבָּעוּ׃ 10כִּי־אֵפֶר כַּלֶּחֶם אָכָלְתִּי
וְשִׁקַּוַי בִּבְכִי מָסָכְתִּי׃ 11מִפְּנֵי־זַעַמְךָ וְקִצְפֶּךָ כִּי נְשָׂאתַנִי וַתַּשְׁלִיכֵנִי׃ 12יָמַי כְּצֵל נָטוּי וַאֲנִי כָּעֵשֶׂב איבש׃ 13וְאַתָּה יְהוָה
לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וְזִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר׃ 14אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי־עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי־בָא מוֹעֵד׃ 15כִּי־רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת־אַבְנֶיהָ
וְאֶת־עֲפָרָהּ יְחֹנֵנוּ׃ 16וְיִירְאוּ גּוֹיִם אֶת־שֵׁם יְהוָה וְכָל־מַלְכֵי הָאָרֶץ אֶת־כְּבוֹדֶךָ׃ 17כִּי־בָנָה יְהוָה צִיּוֹן נִרְאָה
בִּכְבוֹדוֹ׃ 18פָּנָה אֶל־תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא־בָזָה אֶת־תְּפִלָּתָם׃ 19תִּכָּתֵב זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן וְעַם נִבְרָא
יְהַלֵּל־יָהּ׃ 20כִּי־הִשְׁקִיף מִמְּרוֹם קָדְשׁוֹ יְהוָה מִשָּׁמַיִם | אֶל־אֶרֶץ הִבִּיט׃ 21לִשְׁמֹעַ אֶנְקַת אָסִיר לְפַתֵּחַ בְּנֵי
תְמוּתָה׃ 22לְסַפֵּר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְהוָה וּתְהִלָּתוֹ בִּירוּשָׁלָם׃ 23בְּהִקָּבֵץ עַמִּים יַחְדָּו וּמַמְלָכוֹת לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה׃ 24עִנָּה
בַדֶּרֶךְ כֹּחִו קִצַּר יָמָי׃ 25אֹמַר אֵלִי אַל־תַּעֲלֵנִי בַּחֲצִי יָמָי בְּדוֹר דּוֹרִים שְׁנוֹתֶיךָ׃ 26לְפָנִים הָאָרֶץ יָסַדְתָּ וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ
שָׁמָיִם׃ 27הֵמָּה | יאבדוּ וְאַתָּה תַּעֲמֹד וְכֻלָּם כַּבֶּגֶד יִבְלוּ כַּלְבוּשׁ תַּחֲלִיפֵם וְיַחֲלֹפוּ׃ 28וְאַתָּה־הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא
יִתָּמּוּ׃ 29בְּנֵי־עֲבָדֶיךָ יִשְׁכֹּנוּ וְזַרְעָם לְפָנֶיךָ יִכּוֹן׃

103

OLULANGA LWA 102 (103): Nyamuzinda abà buzigire

1 Lwa Daudi

Murhima gwâni, kuza Nyamuzinda, n'ebindi oku ndubi y'omurhima bikuze izîno lyâge.

2 Murhima gwâni, kuza Nyamuzinda, ntà nshobôlo yâge oyibagirage.

3 Ye babalira ebyâha byâwe byôshi, Ye fumya obuzamba bwâwe bwôshi.

4 Ye yôkola obuzîne bwâwe omu nyenga, Ye kuyunjuza inema n'obwonjo.

5 Obuzîne bwâwe ye buyunjuza minjà, obusole bwâwe ye bujira buhyâhya nka bwa nyunda.

6 Nyamuzinda ojira oburhondekezi, acirânulira abarhindubizibwe.

7 Ye wàbwîraga Mûsa amahwe gâge, n'abâna b'Israheli àbayêreka ebirhangâzo byâge.

8 Nyamuzinda ye ntahimwa lukogo na bwonjo, arhakunira duba, anali buzigire.

9 Arhakaliha kuhika okurhalusa, arhanarhulyuza kungana obubî bwîrhu,

10 Arharhujirira kungana ebyâha bîrhu, arhanarhulyuza kungana obubî bwîrhu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Nka kulya amalunga gali enyanya ly'igulu kwo n'obuzigire bwâge bugwêrhe obuhashe oku bamurhînya.

[12] Nka kulya ebushoshokero eri kuli n'ebuzikiro, kwo Nniìmahanga ahirika kuli ebyâha bîrhu.

[13] Nka kulya îshe w'abâna abà mwonjo oku bâna bâge, kwo na Nyamuzinda ali mwonjo oku bamurhînya.

[14] Ayishi bwinjà eci rhwàbumbagwamwo, arhahabiri oku rhuli luvù.

[15] Omuntu ensiku zâge ziri nka hyâsi, kwo amera nka bwâso bw'omu ishwa.

[16] Empûsi ekamugerakwo erhi arhacihali, orhankacimanywa aha àbâga burhanzi.

[17] Obuzigire bwa Nyamuzinda oku bamuyôboha bôhe buli bw'ensiku n'amango, n'oburhondekezi bwâge oku bâna b'abâna bâbo.

[18] Oku babikirira amalaganyo gâge, abakengêra amarhegeko gâge n'okujira ebi alonza.

[19] Nnâmahanga àjêberîze entebe yâge omu mpingu, omu bwâmi bwâge burhegeka byôshi.

[20] Mukuze Nyakasane mwe bamalahika bâge mweshi, mwe ntwali zâge, mwe mujir'akanwa kâge, mwe muyumva izù lyâge mumukuze.

[21] Mukuze Nyakasane, mwengabo zâge mweshi, mwe bambali bâge, mwe mujira ngasi oku alonza, mumukuze.

[22] Mukuze Nyakasane, mwe biremwa byâge mweshi, omu bwâmi bwâge mweshi mumukuze. Murhima gwâni kuza Nyakasane!

Psalms 103

1 לְדָוִד ׀ בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה וְכָל־קְרָבַי אֶת־שֵׁם קָדְשׁוֹ׃ 2 בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה וְאַל־תִּשְׁכְּחִי כָּל־גְּמוּלָיו׃ 3 הַסֹּלֵחַ
לְכָל־עֲוֹנֵכִי הָרֹפֵא לְכָל־תַּחֲלֻאָיְכִי׃ 4 הַגּוֹאֵל מִשַּׁחַת חַיָּיְכִי הַמְעַטְּרֵכִי חֶסֶד וְרַחֲמִים׃ 5 הַמַּשְׂבִּיעַ בַּטּוֹב עֶדְיֵךְ תִּתְחַדֵּשׁ
כַּנֶּשֶׁר נְעוּרָיְכִי׃ 6 עֹשֵׂה צְדָקוֹת יְהוָה וּמִשְׁפָּטִים לְכָל־עֲשׁוּקִים׃ 7 יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלִילוֹתָיו׃ 8 רַחוּם
וְחַנּוּן יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חָסֶד׃ 9 לֹא־לָנֶצַח יָרִיב וְלֹא לְעוֹלָם יִטּוֹר׃ 10 לֹא כַחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְלֹא כַּעֲוֹנֹתֵינוּ גָּמַל
עָלֵינוּ׃ 11 כִּי כִגְבֹהַּ שָׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ גָּבַר חַסְדּוֹ עַל־יְרֵאָיו׃ 12 כִּרְחַק מִזְרָח מִמַּעֲרָב הִרְחִיק מִמֶּנּוּ
אֶת־פִּשָׁעֵינוּ׃ 13 כְּרַחֵם אָב עַל־בָּנִים רִחַם יְהוָה עַל־יְרֵאָיו׃ 14 כִּי־הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ זָכוּר כִּי־עָפָר אֲנָחְנוּ׃ 15 אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יָמֶיו כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן יָצִיץ׃ 16כִּי רוּחַ עָבְרָה־בּוֹ וְאֵינֶנּוּ וְלֹא־יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ׃ 17וְחֶסֶד יְהוָה | מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם
עַל־יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים׃ 18לְשֹׁמְרֵי בְרִיתוֹ וּלְזֹכְרֵי פִקֻּדָיו לַעֲשׂוֹתָם׃ 19יְהוָה בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל
מָשָׁלָה׃ 20בָּרְכוּ יְהוָה מַלְאָכָיו גִּבֹּרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ׃ 21בָּרְכוּ יְהוָה כָּל־צְבָאָיו מְשָׁרְתָיו עֹשֵׂי
רְצוֹנוֹ׃ 22בָּרְכוּ יְהוָה | כָּל־מַעֲשָׂיו בְּכָל־מְקֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ בָּרֲכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה׃

104

OLULANGA LWA 103 (104): Mushâna abumba Owàlemaga igulu

1 Murhima gwâni kuza Nyakasane! Yâgirwa Nyamuzinda, mushâna oli mukulu kulusha!

2 Ocìbwisire obukulu n'obwinjà, ocìhundikìre obulangashane nka cirondo.

3 Amalunga we wàgakanûlaga nka lukângà, wayûbakira empamikwa zâwe oku nyanya
z'amîshi. Ebitù wabijira ngâle yâwe, byûbi bya bitù oyishakwo.

4 Empûsi wàzijira ntumwa zâwe n'engulumira bashuba baganda bâwe.

5 Wayanka igulu walidêkereza oku bikondo byalyo: lirhankafà lyâhuliganyire.

6 Waliyambika enyanja kulya bayambika omuntu omushangi, amîshi gamanana oku nyanya
z'entondo.

7 Wabà nka wakankama gakula idârhi, wakungula gageramw'omusisi.

8 Galya entondo n'amino, gabungulukira omu rhubanda, gajidêka aha wagatwîrire gâhekera.

9 Olubibi wàgatwîrîre, garhakalutwa mpu gashubizisa igulu.

10 Enshôko wàzirhegesire okurhengamwo enyîshi, ezi nyîshi ziyisha aha karhî k'entondo.

11 Ezi nyîshi zinywêsa ngasi c'erubala, ezîra ensimba zihêkakwo enyôrha.

12 Ezi nyîshi ebinyunyi biyâlikirakwo, ebi binyunyi biryogôlera omu mashaka.

13 We dômera entondo n'amîshi g'omu mpamikwa zâwe, we shalûla idaho n'eby'omu maboko
gâwe.

14 We mêza ebyâsi ebihesi bikera n'olurhendebuka lushalûla omuntu.

15 We rhuma idaho lyarhengamwo omugati lirhengemwo n'irivayi lyahiramwo omuntu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

orukara, lirhengemwo orhuvurha omuntu acesamw'obusù, lirhengemwo n'ehigati omuntu agalulamwo amarhi.

[16] Emirhi ya Nyakasane, enduluma z'e Libano àgwikaga yêne, kulya zirya ziyigurhe.

[17] Mwo ebinyunyi biyûbakira enyôgo; emihangâli omu nduluma eyâlikira.

[18] Entondo ndi zo zihà enyange olwâbuko, n'amabuye go gahà ebishegeshe olwakiro.

[19] Wàjizire omwêzi mpu gukazigera amango n'izûba limanyire amango n'emunda lizikira.

[20] Okabululula omwizimya lyo obudufu burumbâna, go mango eby'erubala byôshi bija byahulahula.

[21] Go mango omwâna w'entale alakira omuhanya, go mango omwâna w'entale ahûna Nyamuzinda eci alya.

[22] Erhi lukula arhanda lyo bifuluka, go mango bihêka iro oku ncingo zabyo.

[23] Go mango omuntu arhabâlira omukolo, agulegererekwo birinde bijinga.

[24] Mushâna Nyamwagirwa emikolo yâwe guli mwandu! Burhimanya wàyijiragamwo yôshi: igulu lyôshi liyunjwîre biremwa byâwe.

[25] Olole oku enyanja eluga n'oku egaliha: ebiyôga muli yo birhankaganjwa, ebinyînyî n'ebinênêne mwo bishundwa.

[26] Amârho mwo gagera, n'envubu, biremwa byâwe nabyo, mwo bisharhira.

[27] Byôshi byôshi wêne bilokakwo, mpu obiyikuze amango gabyo gahika.

[28] Nk'obihire binayunamirize birhologole, okabumbula enfune zâwe lyo bilugirwa.

[29] Okafulika obusù bwâwe binakomakomye, okabinyaga omûka binafe bicishubirire omw'idaho.

[30] Okarhuma omûka gwâwe ebindi binalemwe; n'obusù bw'igulu onabuhindule buhyâhya.

[31] Irenge lya Nyakasane liyimbwe ensiku n'amango: neci Nyakasane acîtakir'emikolo yâge.

[32] Kâli akalola okw'igulu linageremw'omusisi wâni! akahuma oku ntondo enatumbûke cigi!

[33] Oku nciyisa omiûka erhi kuyimba nanyimbira Nyakasane, oku ncihabà erhi kuziha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nanzihira Nyamuzinda wîrhu olulanga.

[34] Ebinwa byâni bimununire mâshi: nânacizigiriza muli Nyakasane.

[35] Abanya-byâha barheng'en'igulu, banyankola-maligo nabo barhacihabâga. Murhima gwâni kuza Nnâmahanga!

Psalms 104

1 בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה יְהוָה אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ׃ 2 עֹטֶה־אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם
כַּיְרִיעָה׃ 3 הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו הַשָּׂם־עָבִים רְכוּבֹו הַמְהַלֵּךְ עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ׃ 4 עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ
לֹהֵט׃ 5 יָסַד־אֶרֶץ עַל־מְכוֹנֶיהָ בַּל־תִּמּוֹט עוֹלָם וָעֶד׃ 6 תְּהוֹם כַּלְבוּשׁ כִּסִּיתוֹ עַל־הָרִים יַעַמְדוּ־מָיִם׃ 7 מִן־גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן
מִן־קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן׃ 8 יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת אֶל־מְקוֹם זֶה ׀ יָסַדְתָּ לָהֶם׃ 9 גְּבוּל־שַׂמְתָּ בַל־יַעֲבֹרוּן בַּל־יְשׁוּבוּן
לְכַסּוֹת הָאָרֶץ׃ 10 הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים בֵּין הָרִים יְהַלֵּכוּן׃ 11 יַשְׁקוּ כָּל־חַיְתוֹ שָׂדָי יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים
צְמָאָם׃ 12 עֲלֵיהֶם עוֹף־הַשָּׁמַיִם יִשְׁכֹּן מִבֵּין עֳפָאִים יִתְּנוּ־קוֹל׃ 13 מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע
הָאָרֶץ׃ 14 מַצְמִיחַ חָצִיר ׀ לַבְּהֵמָה וְעֵשֶׂב לַעֲבֹדַת הָאָדָם לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן־הָאָרֶץ׃ 15 וְיַיִן ׀ יְשַׂמַּח לְבַב־אֱנוֹשׁ לְהַצְהִיל
פָּנִים מִשָּׁמֶן וְלֶחֶם לְבַב־אֱנוֹשׁ יִסְעָד׃ 16 יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְהוָה אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע׃ 17 אֲשֶׁר־שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ חֲסִידָה
בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ׃ 18 הָרִים הַגְּבֹהִים לַיְעֵלִים סְלָעִים מַחְסֶה לַשְׁפַנִּים׃ 19 עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים שֶׁמֶשׁ יָדַע
מְבוֹאוֹ׃ 20 תָּשֶׁת־חֹשֶׁךְ וְיְהִי לָיְלָה בּוֹ־תִרְמֹשׂ כָּל־חַיְתוֹ־יָעַר׃ 21 הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל אָכְלָם׃ 22 תִּזְרַח
הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְאֶל־מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן׃ 23 יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבָדָתוֹ עַדֵי־עָרֶב׃ 24 מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ׀ יְהוָה כֻּלָּם
בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ׃ 25 זֶה ׀ הַיָּם גָּדוֹל֮ וּרְחַב יָדָיִם שָׁם־רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת
עִם־גְּדֹלוֹת׃ 26 שָׁם אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן לִוְיָתָן זֶה־יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק־בּוֹ׃ 27 כֻּלָּם אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּן לָתֵת אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ 28 תִּתֵּן לָהֶם
יִלְקֹטוּן תִּפְתַּח יָדְךָ יִשְׂבְּעוּן טוֹב׃ 29 תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן תֹּסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן וְאֶל־עֲפָרָם יְשׁוּבוּן׃ 30 תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ
יִבָּרֵאוּן וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה׃ 31 יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו׃ 32 הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד יִגַּע בֶּהָרִים
וְיֶעֱשָׁנוּ׃ 33 אָשִׁירָה לַיהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי׃ 34 יֶעֱרַב עָלָיו שִׂיחִי אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּיהוָה׃ 35 יִתַּמּוּ חַטָּאִים ׀
מִן־הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרֲכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה הַלְלוּ־יָהּ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

105

OLULANGA LWA 104 (105): Amaganîro g'okurhangâza g'Israheli

Aleluya!

[1] Mukuze Nyakasane, muyakûze izîno lyâge, mumanyîse emikolo yâge omu karhi
k'amashanja.

[2] Mumuyimbire, mumuzihire ennanga, muyigâne ebinjà àjizire by'okurhangâza.

[3] Mucîtakire izîno lyâge limâna, omurhima gwa ngasi balonza Nyakasane gurhimûkwe.

[4] Musinze Nyakasane, musingirize obuhashe bwâge, mukaz'iyôrha mulongereza obusù
bwâge.

[5] Mukengêre emikolo y'okurhangâza àkozire, mukengêre ebisômerine byâge n'ebinwa
byâge.

[6] Mw'oyo bene mwambali wâge Abrahamu mw'oyo bene enshâgi yâge Yakôbo.

[7] Yêne ye Nyakasane Nnâmahanga, akanwa kâge igulu lyôshi karhegeka.

[8] Arhayibagira endagâno yâge ensiku n'amango, arhayibagira akanwa àfundikiraga
maburhwa cihumbi.

[9] Kalya kanwa àfundikaga bo na Abrahamu, n'erya ndahiro àlahiriraga Izaki.

[10] Kalya àgwikaga kashuba irhegeko kuli Yakôbo; kanaba ndagâno y'ensiku n'amango kuli
Israheli.

[11] Bulyala aderha, erhi: «Nâkugabîra ishwa lya Kanani, bishube byo binyu birugu by'omwîmo.

[12] Amango bàciri banyi, amango barhâli baciluga banaba bigolo eyo mwa bene;

[13] amango bàkazagija babunga, batwîka mwâmi bashige wundi.

[14] Ago mango ntâye azigire abarhindibuza, ciru banarhuma hajira abâmi ahana. [15] Mpu:
«Murhahîraga mukahuma oku nshâgi zâni», mpu: «Murhahîraga mukashonza
abageremwa bani.»

[16] Lero anacirikira ecizombo omw'igulu, abanyaga ciru n'omugati bàkazagicîkubagira.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[17] Erhi ànarhanzirigirhuma omuntu wàbashokolera obwo; n'omuntu erhi ye Yozefu bàguzagya bujà.

[18] Amagulu gâge erhi gali mazirike migozi, n'igosi lyâge erhi bamàlizonza budagulè.

[19] Ayôrha ntyo kuhika akanwa àderhaga kàbâ, n'akanwa ka Nnâmahanga kàmubêra.

[20] Mwâmi arhumiza obwo mpu bamulike, omurhambo w'amashanja amulîkûza.

[21] Amujira mukulu w'enyumpa yâge, ànamubîsa ngasi hyâge hyôshi.

[22] Mpu lyo akaziyigîriza abagula bâge nk'oku anabwîne yêne, anakazibwîriza abashamuka bâge oburhimanya.

[23] Ago mango Israheli ahika omu Mîsiri, Yakôbo abalamira omu ishwa lya Kamu.

[24] Olubaga lwâge lwanaciluga bwenêne, lwaluga lwarhaluka abashombanyi bâge.

[25] Atulongola omurhima gw'abo bashombanyi mpu bamînyize olubaga lwâge banalenganye abambali.

[26] Oku bundi arhuma omwambali Mûsa, arhuma n'omwîshogwa wâge Aròni.

[27] Bakolera ebisômcrine byâge omu karhî kâbo. bakola ebirhangâzo omw'ishwa lya Kamu.

[28] Arhuma omwizimya, endundulya yacibêra, bàyumva ebinwa byâge.

[29] Amîshi gâbo agahindula mukò, n'enfî zâbo azinigûza.

[30] Ecihugo câbo cayunjula bikere, byahika ciru n'omu rhwonga rhw'oku bwâmi. [31] Aderha akanwa kwayisha irumbu ly'ebibugu, ecihugo côshi cayunjula mihusha.

[32] Abashobôza olubula mpu nkuba, ecihugo câbo côshi acirhulirakwo omuliro gw'engulumira.

[33] Emizâbîbu yâbo n'emirhi yâbo y'amalehe ayihira oku'idaho, ashangula na ngasi murhi gwàli gumezire omu cihugo câbo.

[34] Alika akanwa, enzige zagwa, amahanzi gôhe garhânkaganjirwe.

[35] Zakera ngasi hyâsi hyànali omu cihugo, zayôna ngasi mburho yànali omu mashwa gâbo.

[36] Enfula z'omu cihugo câbo azilambika okw'idaho, ngasi lubere lwa magala gâbo lwôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[37] Abahulusa bacîyikîre amagerha n'amasholo, harhànali omuzamba ciru n'omuguma omu mashanja gâbo.

[38] Ab'e Mîsiri erhi bàbona bàgenda basîma, bulyala ebihamba byàli byamàbagwârha.

[39] Alambùla ecitu cabacinga, atwâna omuliro gwabamolekera budufu.

[40] Basengera, abarhumira enkwâle, anabashalûla n'omugati gw'empingu.

[41] Abasa ibuye amîshi gàpamukamwo, gàhulula omu irûngu nka lwîshi erubanda.

[42] Ajira ntyo bulyala àli akengire akanwa kâge kimâma, kalya kanwa àbwîraga omwambali Abrahamu.

[43] Anahulusa olubaga lwâge omu nshagadu, n'abîshogwa bâge abalika n'omwîshingo.

[44] Abashobôza ecihugo c'amashanja, banayîma omu by'abanyamahanga.

[45] Ajira ntyo mpu lyo basêza akanwa kâge, banalange amarhegeko gâge!

Psalms 105

1 הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו׃ 2 שִׁירוּ־לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל־נִפְלְאוֹתָיו׃ 3 הִתְהַלְלוּ בְשֵׁם
קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב ׀ מְבַקְשֵׁי יְהוָה׃ 4 דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד׃ 5 זִכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר־עָשָׂה מֹפְתָיו
וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ׃ 6 זֶרַע אַבְרָהָם עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו׃ 7 הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו׃ 8 זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ
דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר׃ 9 אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׂחָק׃ 10 וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית
עוֹלָם׃ 11 לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶת־אֶרֶץ־כְּנַעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם׃ 12 בִּהְיוֹתָם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ׃ 13 וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי
אֶל־גּוֹי מִמַּמְלָכָה אֶל־עַם אַחֵר׃ 14 לֹא־הִנִּיחַ אָדָם לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים׃ 15 אַל־תִּגְּעוּ בִמְשִׁיחָי וְלִנְבִיאַי
אַל־תָּרֵעוּ׃ 16 וַיִּקְרָא רָעָב עַל־הָאָרֶץ כָּל־מַטֵּה־לֶחֶם שָׁבָר׃ 17 שָׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ לְעֶבֶד נִמְכַּר יוֹסֵף׃ 18 עִנּוּ בַכֶּבֶל
רַגְלָיו בַּרְזֶל בָּאָה נַפְשׁוֹ׃ 19 עַד־עֵת בֹּא־דְבָרוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרָפָתְהוּ׃ 20 שָׁלַח מֶלֶךְ וַיַּתִּירֵהוּ מֹשֵׁל עַמִּים
וַיְפַתְּחֵהוּ׃ 21 שָׂמוֹ אָדוֹן לְבֵיתוֹ וּמֹשֵׁל בְּכָל־קִנְיָנוֹ׃ 22 לֶאְסֹר שָׂרָיו בְּנַפְשׁוֹ וּזְקֵנָיו יְחַכֵּם׃ 23 וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרָיִם וְיַעֲקֹב
גָּר בְּאֶרֶץ־חָם׃ 24 וַיֶּפֶר אֶת־עַמּוֹ מְאֹד וַיַּעַצְמֵהוּ מִצָּרָיו׃ 25 הָפַךְ לִבָּם לִשְׂנֹא עַמּוֹ לְהִתְנַכֵּל בַּעֲבָדָיו׃ 26 שָׁלַח מֹשֶׁה
עַבְדּוֹ אַהֲרֹן אֲשֶׁר בָּחַר־בּוֹ׃ 27 שָׂמוּ־בָם דִּבְרֵי אֹתוֹתָיו וּמוֹפְתִים בְּאֶרֶץ חָם׃ 28 שָׁלַח חֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁךְ וְלֹא־מָרוּ
אֶת־דְּבָרוֹ׃ 29 הָפַךְ אֶת־מֵימֵיהֶם לְדָם וַיָּמֶת אֶת־דְּגָתָם׃ 30 שָׁרַץ אַרְצָם צְפַרְדְּעִים בְּחַדְרֵי מַלְכֵיהֶם׃ 31 אָמַר וַיָּבֹא עָרֹב
כִּנִּים בְּכָל־גְּבוּלָם׃ 32 נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם בָּרָד אֵשׁ לֶהָבוֹת בְּאַרְצָם׃ 33 וַיַּךְ גַּפְנָם וּתְאֵנָתָם וַיְשַׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם׃ 34 אָמַר וַיָּבֹא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אַרְבֶּה וְיֶלֶק וְאֵין מִסְפָּר׃ 35וַיֹּאכַל כָּל־עֵשֶׂב בְּאַרְצָם וַיֹּאכַל פְּרִי אַדְמָתָם׃ 36וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר בְּאַרְצָם רֵאשִׁית
לְכָל־אוֹנָם׃ 37וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאֵין בִּשְׁבָטָיו כּוֹשֵׁל׃ 38שָׂמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם כִּי־נָפַל פַּחְדָּם עֲלֵיהֶם׃ 39פָּרַשׂ עָנָן
לְמָסָךְ וְאֵשׁ לְהָאִיר לָיְלָה׃ 40שָׁאַל וַיָּבֵא שְׂלָו וְלֶחֶם שָׁמַיִם יַשְׂבִּיעֵם׃ 41פָּתַח צוּר וַיָּזוּבוּ מָיִם הָלְכוּ בַּצִּיּוֹת
נָהָר׃ 42כִּי־זָכַר אֶת־דְּבַר קָדְשׁוֹ אֶת־אַבְרָהָם עַבְדּוֹ׃ 43וַיּוֹצֵא עַמּוֹ בְשָׂשׂוֹן בְּרִנָּה אֶת־בְּחִירָיו׃ 44וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם
וַעֲמַל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ׃ 45בַּעֲבוּר | יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו יִנְצֹרוּ הַלְלוּ־יָהּ׃

106

OLULANGA LWA 105 (106): Obucîyunjuze bw'olubaga

1 Aleluya

Kuzagyi Nyakasane, bulya ali mwinjà, na bulyala olukogo lwâge lubà lw'ensiku n'amango

2 Emikolo y'obuhashe bwa Nyakasane ndi wankayiderha wâni? emyanzi y'obukuze bwâge
ndi wankayiganira wâni?

3 Bali bany'iragi abashimba amarhgeko, abajira okushingânîne ngasi mango.

4 Muhânyi onkengêre nâni omu burhonyi orhonyamw'olubaga lwâwe, okanye ontandûle
onantabâle.

5 Lyo nyumva nâni omwîshingo gw'enshâgi zâwe, nshagaluke n'enshagadu y'olubaga lwâwe,
nnancîtakîre haguma n'omwîmo gwâwe.

6 Kwo rhwàbîhire aka balarha, rhwàjizire ecâha, rhwashuba nkola-maligo.

7 Balarha nabo amango bàli e Mîsiri, barhashibiriraga balola emikolo yâwe y'okurhangâza.
Barhakengêraga obunji bw'olukogo lwâwe, ci erhi bahika aha Nyanja Ndukula,
bagomera Ow'Enyanya bwenêne.

8 Kwonene yêhe abaciza oku bukulu bw'izîno lyâge, mpu babone obuhashe bwâge.

9 Akànkamira Enyanja y'akaduku yakala, abageza omu mîshi nka kulya bayisha omu irûngu.

10 Abakûla omu nfune z'omushombanyi, abalîkûza oku mubisha.

11 N'amîshi gamanukira oku bânzi, barharhengagamwo ciru omuguma walobôka.

12 Baja bayêmêra ebinwa byâge obwo, banaciyîmba irenge lyâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] Ci barharhamagiyibagira ebi àkozire, barhanalindaga mpu babone ebi ashubijira.

[14] N'erhi bahika omw'irûngu amîru gabagwârha banakuyumva, mpu: «Rhurhangigera
Nyamuzinda muno mpinga».

[15] Naye ayumva omusengero gwâbo, abarhumira ebyabalwâza engagira.

[16] Kandi omu bihando bajà aho bàbâ mitula ya Mûsa bo na Aròni mutagatîfu wa
Nnâmahanga.

[17] Lero igulu lyàyashama lyamirangusa Datani, lyamira n'engabo y'Abiramu.

[18] Omuliro gwanacipamuka muli eyo ngabo, gwasingônola abagoma bôshi.

[19] Erhi bahika e Horebu batula akamina, banaharâmya oyo Nyamuzinda bàtulaga
n'amasholo.

[20] Irenge lya Nyamuzinda baligerera oku mpanzi, eyi mpanzi enashêga ebyâsi.

[21] Bayibagira Nnâmahanga wàbacizagya, Nnâmahanga owàbajiriraga ebisômerine e Mîsiri!

[22] Owàkolaga ebingana halya omu cihugo ca Kamu, anajirira eby'okurhangâza aha Nyanja
Ndukula,

[23] Ali akola mpu abahungumule, ci omurhonyi wâge Mûsa amusengera, mpu ashukire
arhabahungumulaga.

[24] Kandi aho bagayaguza ecihugo nkana barhayêmêraga ebinwa byâge,

[25] Baciduduma omu birâlo byâbo, barhenguha Nyakasane.

[26] Lero alengeza okuboko acîgasha, mpu arhabâlambisiri omu mpinga,

[27] mpu akaba arhabashandâzizi omu banya-mahanga, akanabà arhabahàbulîrî omu bihugo
bya bene!

[28] Kandi bayanka bacishwêkera kuli Bali-Peori, balyà n'oku nterekêro za banyamuzinda
b'emifù.

[29] Bamushonza obwo n'amabî gâbo, lero obuhanya bwabajàkwo.

[30] Finehesi anaciyimuka obwo, akazitwa emmanja, bulya buhanya bwahwa. [31] Bamurhonyeza
okwo obwo, omu maburhwa gôshi n'ensiku n'amango.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[32] Kandi bamushomboza aha mîshi g'e Meriba, ciru Mûsa alinda atumula erhi bo barhuma.

[33] Erhi bamujira burhe bwenêne bwenêne, aderha ebinwa bigalugalu.

[34] Barhacihungumulaga amashanja Nyakasane àli ababwîzire mpu bahungumule.

[35] Bashandâla omu banya-mashanja, banayiga okukola ebihenyehenye byâbo.
[36] Bakazigashâniza banyamuzinda b'ago mashanja, kwashuba kugwârhwa omu murhego kwâbo.

[37] Bakazirherekêra abâna bâbo abashetani, abâna-rhabana n'abâna-nyere.

[38] Babulaga omukò gw'abêru-kwêru, omukò gwa bagala bâbo n'ogwa bâli bâbo.
Bàkagihanwa nterekêro emwa banyamuzinda b'e Kanani, igulu lyahemuka n'omukò gwâbo.

[39] Nabo bône bahemuka n'ebi bakazâg'ikola, bacishûbula n'ebijiro byâbo.

[40] Lero Nyakasane anacigwârhwa n'omutula gw'olubaga lwâge, omwîmo gwâge gwamurhenga oku murhima.

[41] Abalikira omu nfune z'amashanja, barhegekwa n'abashombanyi bâbo.

[42] Balibuzibwa n'abo bashombanyi, banarhindibuzibwa nabo.

[43] Abalîkûzize kanji-kanji, ci bôhe bakazimujira burhe n'omurhima gwâbomubî.

[44] Ci kwône, erhi àyumva omulenge gwâbo, alolêreza amalibuko gâbo.

[45] Akengêra omulagi àbalaganyagya, ayumva omutula bulyala olukogo lwâge lubà lunji.

[46] Abashobôza omurhima gw'olukogo, omu karhî k'abâli babagwasire mpira,

[47] Orhulikuzagye Yâgirwa Nyamuzinda wîrhu, onarhushûbûze rhurhenge ihanga lya bene.
Rhujikuza izîno lyâwe limâna, rhunacîtakire irenge lyâwe.

[48] Ayâgirwe omu myâka n'emyâka Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli, n'olubaga lwôshi lushuze, mpu: «Amen!»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 106

1הַלְלוּיָהּ | הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: 2מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְהוָה יַשְׁמִיעַ כָּל־תְּהִלָּתוֹ: 3אַשְׁרֵי שֹׁמְרֵי מִשְׁפָּט
עֹשֵׂה צְדָקָה בְכָל־עֵת: 4זָכְרֵנִי יְהוָה בִּרְצוֹן עַמֶּךָ פָּקְדֵנִי בִּישׁוּעָתֶךָ: 5לִרְאוֹת | בְּטוּבַת בְּחִירֶיךָ לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת גּוֹיֶךָ
לְהִתְהַלֵּל עִם־נַחֲלָתֶךָ: 6חָטָאנוּ עִם־אֲבוֹתֵינוּ הֶעֱוִינוּ הִרְשָׁעְנוּ: 7אֲבוֹתֵינוּ בְמִצְרַיִם | לֹא־הִשְׂכִּילוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ לֹא זָכְרוּ
אֶת־רֹב חֲסָדֶיךָ וַיַּמְרוּ עַל־יָם בְּיַם־סוּף: 8וַיּוֹשִׁיעֵם לְמַעַן שְׁמוֹ לְהוֹדִיעַ אֶת־גְּבוּרָתוֹ: 9וַיִּגְעַר בְּיַם־סוּף וַיֶּחֱרָב וַיּוֹלִיכֵם
בַּתְּהֹמוֹת כַּמִּדְבָּר: 10וַיּוֹשִׁיעֵם מִיַּד שׂוֹנֵא וַיִּגְאָלֵם מִיַּד אוֹיֵב: 11וַיְכַסּוּ־מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: 12וַיַּאֲמִינוּ
בִּדְבָרָיו יָשִׁירוּ תְּהִלָּתוֹ: 13מָהֲרוּ שָׁכְחוּ מַעֲשָׂיו לֹא־חִכּוּ לַעֲצָתוֹ: 14וַיִּתְאַוּוּ תַאֲוָה בַּמִּדְבָּר וַיְנַסּוּ־אֵל בִּישִׁימוֹן: 15וַיִּתֵּן
לָהֶם שֶׁאֱלָתָם וַיְשַׁלַּח רָזוֹן בְּנַפְשָׁם: 16וַיְקַנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמַּחֲנֶה לְאַהֲרֹן קְדוֹשׁ יְהוָה: 17תִּפְתַּח־אֶרֶץ וַתִּבְלַע דָּתָן וַתְּכַס
עַל־עֲדַת אֲבִירָם: 18וַתִּבְעַר־אֵשׁ בַּעֲדָתָם לֶהָבָה תְּלַהֵט רְשָׁעִים: 19יַעֲשׂוּ־עֵגֶל בְּחֹרֵב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַסֵּכָה: 20וַיָּמִירוּ
אֶת־כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אֹכֵל עֵשֶׂב: 21שָׁכְחוּ אֵל מוֹשִׁיעָם עֹשֶׂה גְדֹלוֹת בְּמִצְרָיִם: 22נִפְלָאוֹת בְּאֶרֶץ חָם נוֹרָאוֹת
עַל־יַם־סוּף: 23וַיֹּאמֶר לֶהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו לְהָשִׁיב חֲמָתוֹ מֵהַשְׁחִית: 24וַיִּמְאֲסוּ בְּאֶרֶץ
חֶמְדָּה לֹא־הֶאֱמִינוּ לִדְבָרוֹ: 25וַיֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה: 26וַיִּשָּׂא יָדוֹ לָהֶם לְהַפִּיל אוֹתָם
בַּמִּדְבָּר: 27וּלְהַפִּיל זַרְעָם בַּגּוֹיִם וּלְזָרוֹתָם בָּאֲרָצוֹת: 28וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים: 29וַיַּכְעִיסוּ
בְּמַעַלְלֵיהֶם וַתִּפְרָץ־בָּם מַגֵּפָה: 30וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה: 31וַתֵּחָשֶׁב לוֹ לִצְדָקָה לְדֹר וָדֹר
עַד־עוֹלָם: 32וַיַּקְצִיפוּ עַל־מֵי מְרִיבָה וַיֵּרַע לְמֹשֶׁה בַּעֲבוּרָם: 33כִּי־הִמְרוּ אֶת־רוּחוֹ וַיְבַטֵּא בִּשְׂפָתָיו: 34לֹא־הִשְׁמִידוּ
אֶת־הָעַמִּים אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לָהֶם: 35וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם: 36וַיַּעַבְדוּ אֶת־עֲצַבֵּיהֶם וַיִּהְיוּ לָהֶם
לְמוֹקֵשׁ: 37וַיִּזְבְּחוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם לַשֵּׁדִים: 38וַיִּשְׁפְּכוּ דָם נָקִי דַּם־בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר זָבְחוּ לַעֲצַבֵּי
כְנָעַן וַתֶּחֱנַף הָאָרֶץ בַּדָּמִים: 39וַיִּטְמְאוּ בְמַעֲשֵׂיהֶם וַיִּזְנוּ בְמַעַלְלֵיהֶם: 40וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּעַמּוֹ וַיְתָעֵב
אֶת־נַחֲלָתוֹ: 41וַיִּתְּנֵם בְּיַד־גּוֹיִם וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם שֹׂנְאֵיהֶם: 42וַיִּלְחָצוּם אוֹיְבֵיהֶם וַיִּכָּנְעוּ תַּחַת יָדָם: 43פְּעָמִים רַבּוֹת יַצִּילֵם
וְהֵמָּה יַמְרוּ בַעֲצָתָם וַיָּמֹכוּ בַעֲוֹנָם: 44וַיַּרְא בַּצַּר לָהֶם בְּשָׁמְעוֹ אֶת־רִנָּתָם: 45וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרֹב
חֲסָדָו: 46וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים לִפְנֵי כָּל־שׁוֹבֵיהֶם: 47הוֹשִׁיעֵנוּ | יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ
לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: 48בָּרוּךְ־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם | וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן הַלְלוּ־יָהּ:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

107

OLULANGA LWA 106 (107): Nyamuzinda ye yôkola omuntu omu ngasi marhabi

Aleluya!

[1] Mukuze Nyakasane bulya ali mwinjà, bulyala olukogo lwâge luli lw'ensiku n'amango.

[2] Bakuderhe aba Nyakasane àcungwire bôshi, balya bôshi àkûzire omu nfune z'omubisha.

[3] Balyala àhamagaliraga ndêko nguma kurhenga omu mahugo, kurhenga emahanga g'ebushoshokero bw'izûba kuhika emunda lizikira, kurhenga emahanga g'e mwênè kuhik' emukôndwe.

[4] Bàli omw'irûngu, omu mpinga, lero bahabuka, balonza enjira y'ekà bayibula.

[5] Bashalika banagwârhwa n'enyôrha, bayumva kukola kufà.

[6] Bayâkûza Nyakasane muli obwo bulagirire bwâbo, abalîkûza muli ago malibuko.

[7] Abalangûla enjira nnungêdu, erya yabahisa ahâli enyumpa.

[8] Bavuga Nyakasane omunkwa oku lukogo lwâge, bamuvuga omunkwa oku binjà àjirire ababurhwa n'abantu.

[9] Bamuvuga omunkwa bulya àshalwire omushalye, anagaza owàli bufà n'enyôrha.

[10] Bàli batamîre omu mpehema, omu ndundulya y'omwizimya, bànali bashwêke n'emigozi y'obuhanya n'ey'obudagulè,

[11] kulya kubà bàli barhanzirirhenguha akanwa ka Nyamuzinda, bànali barhanzirigayaguza irhegeko ly'Ow'Enyanya bwenêne.

[12] Lero emirhima yâbo ayibarhuza omutula, gwabadandabaganya banabula cirhabire.

[13] Bayâkûza Nyakasane muli obwo bulagirire bwâbo, abalîkûza kuli ago malibuko.

[14] Abakûla omu mpehema, omu ndundulya y'omwizimya, emigozi yàlibashwesire ayitwa.

[15] Bavugâge Nyakasane omunkwa oku lukogo lwâge, bamuvuge omunkwa oku binjà ajirire ababurhwa n'abantu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[16] Kulya kubà àvungunywire enyumvi z'amarhale, ashangula orhuhamikizo rhw'ecûma.

[17] Balwâla erhi byâha byâbo birhuma, balibuka barhindibuka erhi bubî bwâbo burhuma.

[18] Baderha mpu balye akalyo bayumve karhabâli oku murhima; babona ekola ekuzimu bayêrekîre.

[19] Bayâkûza Nyakasane muli obwo bulagirire bwâbo, abalîkûza kuli ago malibuko.

[20] Arhuma oluderho lwâge mpu lubafumye, lunabalîkûze oku lufû.

[21] Bavugâge Nyakasane omunkwa oku lukogo lwâge, bamuvuge omunkwa oku binjà ajirire ababurhwa n'abantu.

[22] Banarherekêre enterekêro z'okumukuza, n'ebijiro byâge babiyimbe n'enshagadu.

[23] Abàli omu bwârho mpu bayikire enyanja, mpu bayikire enyanja bajè burhunzi,

[24] Babona ebi Nyakasane abamwo, Babonera ebisômerine byâge omu karhî k'enyanja.

[21] Aba nk'aderha n'akanwa: empûsi y'omulaba yazûka, amîshi gakazilwira omu nyanya.

[26] Garhalihamira emalunga, garhaliyandagalira ekuzimu, omurhima gwâbo gwashalama.

[27] Batabataba banadandabagana nka balalwe, obulenga bàkazagicîkubagira bwahirigirha.

[28] Lero bayâkûza Nyakasane muli obwo bulagirire bwâbo abalîkûza kuli ago malibuko.

[29] Erya mpûsi ndârhi ayigombya hyashuba hiboho hyashungurha, obukali bw'erya nyanja bwalemba.

[30] Basîma erhi babona akahwenyenye kabâ, abahêka abahisa ah'iziko balonzagya okuhika.

[31] Bavugâge Nyakasane omunkwa oku lukogo lwâge, bamuvuge omunkwa oku binjà àjirire ababurhwa n'abantu.

[32] Bamukuze omu ndêko y'abantu, banamuyimbire irenge lyâge aha karhî k'abagula.

[33] Ezàli nyîshi azihindula mpinga, n'ezàli nshôko azihindula idaho lya canda.

[34] Ecihugo câkazagiyêra acîhindula mushenyi gwa munyu. erhi bubî bwa bantu bamwo burhuma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[35] Eryàli irûngu alihindula cidêka ca mîshi, n'idaho lyàli lya canda alihindula nshôko zàburha enyîshi.

[36] Ayubasamwo abantu bàli bufâ n'obuligo, n'akalengwe, bayûbakamwo olugo lwànakaderhwa.

[37] Bahinga amashwa, bagwika emizâbîbu, barhenzamwo birhali binyi.

[38] Abagisha baluga bwenêne, abahà na bintu birhali binyi.

[39] Ci kwône bajà banyiha, gashuba mahungâ erhi kuhanyagala n'okulagirira kwâbo kurhuma.

[40] Agaya abaluzi bwenêne, àbahabuliraga omw'irûngu, omu nyâma wàndya,

[41] akula omukenyi mwo bulya buhanya, analuza emilala yashuba minji nka masò.

[42] Omushinganyanya abwîne anasìmire, ci ababî bôshi aha irhama bôhe banacigwêrhe.

[43] Oli murhimanya, ashimbe ebi byôshi, arhimanye anakengêre bwinjà emikolo ya Nnâmahanga.

Psalms 107

1 הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 2 יֹאמְרוּ גְּאוּלֵי יְהוָה אֲשֶׁר גְּאָלָם מִיַּד־צָר׃ 3 וּמֵאֲרָצוֹת קִבְּצָם מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב
מִצָּפוֹן וּמִיָּם׃ 4 תָּעוּ בַמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דָּרֶךְ עִיר מוֹשָׁב לֹא מָצָאוּ׃ 5 רְעֵבִים גַּם־צְמֵאִים נַפְשָׁם בָּהֶם תִּתְעַטָּף׃ 6 וַיִּצְעֲקוּ
אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יַצִּילֵם׃ 7 וַיַּדְרִיכֵם בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה לָלֶכֶת אֶל־עִיר מוֹשָׁב׃ 8 יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ
וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם׃ 9 כִּי־הִשְׂבִּיעַ נֶפֶשׁ שֹׁקֵקָה וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה מִלֵּא־טוֹב׃ 10 יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת אֲסִירֵי עֹנִי
וּבַרְזֶל׃ 11 כִּי־הִמְרוּ אִמְרֵי־אֵל וַעֲצַת עֶלְיוֹן נָאָצוּ׃ 12 וַיַּכְנַע בֶּעָמָל לִבָּם כָּשְׁלוּ וְאֵין עֹזֵר׃ 13 וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם
מִמְּצֻקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם׃ 14 יוֹצִיאֵם מֵחֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יְנַתֵּק׃ 15 יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי
אָדָם׃ 16 כִּי־שִׁבַּר דַּלְתוֹת נְחוֹשֶׁת וּבְרִיחֵי בַרְזֶל גִּדֵּעַ׃ 17 אֱוִלִים מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם וּמֵעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ׃ 18 כָּל־אֹכֶל תְּתַעֵב
נַפְשָׁם וַיַּגִּיעוּ עַד־שַׁעֲרֵי מָוֶת׃ 19 וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם מִמְּצֻקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם׃ 20 יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיִרְפָּאֵם וְיִמַּלֵּט
מִשְּׁחִיתוֹתָם׃ ז 21 יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם׃ ז 22 וְיִזְבְּחוּ זִבְחֵי תוֹדָה וִיסַפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרִנָּה׃ ז 23 יוֹרְדֵי
הַיָּם בָּאֳנִיּוֹת עֹשֵׂי מְלָאכָה בְּמַיִם רַבִּים׃ ז 24 הֵמָּה רָאוּ מַעֲשֵׂי יְהוָה וְנִפְלְאוֹתָיו בִּמְצוּלָה׃ ז 25 וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ
סְעָרָה וַתְּרוֹמֵם גַּלָּיו׃ ז 26 יַעֲלוּ שָׁמַיִם יֵרְדוּ תְהוֹמוֹת נַפְשָׁם בְּרָעָה תִתְמוֹגָג׃ 27 יָחֹגּוּ וְיָנוּעוּ כַּשִּׁכּוֹר וְכָל־חָכְמָתָם
תִּתְבַּלָּע׃ 28 וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם וּמִמְּצוּקֹתֵיהֶם יוֹצִיאֵם׃ 29 יָקֵם סְעָרָה לִדְמָמָה וַיֶּחֱשׁוּ גַּלֵּיהֶם׃ 30 וַיִּשְׂמְחוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כִּי־יִשְׁתֹּקוּ וַיִּנָּחֵם אֶל־מְחוֹז חֶפְצָם׃ 31יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם׃ 32וִירוֹמְמוּהוּ בִּקְהַל־עָם וּבְמוֹשַׁב זְקֵנִים
יְהַלְלוּהוּ׃ 33יָשֵׂם נְהָרוֹת לְמִדְבָּר וּמֹצָאֵי מַיִם לְצִמָּאוֹן׃ 34אֶרֶץ פְּרִי לִמְלֵחָה מֵרָעַת יֹשְׁבֵי בָהּ׃ 35יָשֵׂם מִדְבָּר
לַאֲגַם־מַיִם וְאֶרֶץ צִיָּה לְמֹצָאֵי מָיִם׃ 36וַיּוֹשֶׁב שָׁם רְעֵבִים וַיְכוֹנְנוּ עִיר מוֹשָׁב׃ 37וַיִּזְרְעוּ שָׂדוֹת וַיִּטְעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ פְּרִי
תְבוּאָה׃ 38וַיְבָרְכֵם וַיִּרְבּוּ מְאֹד וּבְהֶמְתָּם לֹא יַמְעִיט׃ 39וַיִּמְעֲטוּ וַיָּשֹׁחוּ מֵעֹצֶר רָעָה וְיָגוֹן׃ ז 40שֹׁפֵךְ בּוּז עַל־נְדִיבִים
וַיַּתְעֵם בְּתֹהוּ לֹא־דָרֶךְ׃ 41וַיְשַׂגֵּב אֶבְיוֹן מֵעֹנִי וַיָּשֶׂם כַּצֹּאן מִשְׁפָּחוֹת׃ 42יִרְאוּ יְשָׁרִים וְיִשְׂמָחוּ וְכָל־עַוְלָה קָפְצָה
פִּיהָ׃ 43מִי־חָכָם וְיִשְׁמָר־אֵלֶּה וְיִתְבּוֹנְנוּ חַסְדֵי יְהוָה׃

108

OLULANGA LWA 107 (108): Lwimbo lwa sêzi na musengero gw'olubaga

[1] *Lwimbo. Lulanga. Lwa Daudi.*

[2] Omurhima gwâni guli muzibu Nyamwagirwa, omurhima gwâni gurhahombagana; nkola nakuzihira nnankuyigânire.

[3] Tulûka murhima gwâni; tulûka lulanga lwâni, tulûka nzenze yâni, nkola natula obucè buzûke.

[4] Nâkukuza omu karhî k'amashanja, Nyamwagirwa, nâkuzihira olulanga omu karhî k'ab'ekuli;

[5] bulyala olukogo lwâwe luli lunji: luhisire emalunga, oburhabesha bwâwe nabwo, buhisire oku nkuba.

[6] Nyamuzinda mâshi orhangiba nka wacîyêrekanira oku nyanya z'amalunga, irenge lyâwe libonekane omw'igulu lyôshi.

[7] Orhurhabâle n'okuboko kwâwe onarhuyumve, lyo abarhonyi bâwe balobôka.

[8] Nyamuzinda erhi ali omu ngombe yâge, ayisha erhi nkola nayimuka njigaba Siyoni, n'olubanda lwa Sukoti ndugabire bandi.

[9] Erhi ishwa lya Galadi libà lyâni n'erya Manasè kwo na kwo, Efrayimu yêhe yo mpenzi y'irhwe lyâni na Yuda ye kayundwè wâni.

[10] Mowabu lwo lwôgero ncikalabîramwo, Edomu yêhe namugera oku lwêru lw'enda, na Filistiya namuhima kano kanya.

[11] Lero ndi wakampisa omu lugo luzibu? Ndi wakampisa cingana e Edomu wâni?

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Nnâmahanga kali we wànarhucinagizagya wâni! Kali orhacidwirhi wayisha okarhabâla mwe n'abalwi bîrhu!

[13] Mâshi mâshi orhurhabâle kw'oyu mubisha, bulyala okurhabâlwa n'abantu kuli busha.

[14] Rhwakola emyônè oku burhabâlc bwa Nnâmahanga, yêne ya wâjonjaga abashombanyi bîrhu.

Psalms 108

1 שִׁיר מִזְמוֹר לְדָוִד: 2 נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה אַף־כְּבוֹדִי: 3 עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר: 4 אוֹדְךָ בָעַמִּים
׀ יְהוָה וַאֲזַמֶּרְךָ בַּל־אֻמִּים: 5 כִּי־גָדוֹל מֵעַל־שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ וְעַד־שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ: 6 רוּמָה עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים וְעַל
כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ: 7 לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: 8 אֱלֹהִים ׀ דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ אֶעְלֻזָה אֲחַלְּקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק
סֻכּוֹת אֲמַדֵּד: 9 לִי גִלְעָד ׀ וְלִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֹקְקִי: 10 מוֹאָב ׀ סִיר רַחְצִי עַל־אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ
נַעֲלִי עָלַי־פְּלֶשֶׁת אֶתְרוֹעָע: 11 מִי יְבָלֵנִי עִיר מְבֻצָר מִי נָחָנִי עַד־אֱדוֹם: 12 הֲלֹא־אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ וְלֹא־תֵצֵא אֱלֹהִים
בְּצִבְאוֹתֵינוּ: 13 הָבָה־לָּנוּ עֶזְרַת מִצָּר וְשָׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם: 14 בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה־חָיִל וְהוּא יָבוּס צָרֵינוּ:

109

OLULANGA LWA 108 (109): Endûlù y'omurhumisi wa Nnâmahanga

[1] *Gwârhi omukulu w'abîmbiza. Lulanga. Lwa Daudî.*

Nnâmahanga, we ncîtakira, orhahulike, orhahulike,

[2] bulyala bankâyîrekwo ebinwa by'obulyâlya.

[3] bambwîzire akanwa k'obunywesi, banzihula ebinwa by'obushombanyi, bananshimbulula buzira igwârhiro.

[4] Oku niehe ndi wa buzigire, bôhe babâ kushobeka banshobeka, omu kubona ntyo nagwira nasalira.

[5] Oku minjà mbajirira bôhe bangalulira amabî, n'oku buzigire bwâni kuli bo, bôhe bangalulira enshombo.

[6] Orhangimunîkakwo omusirhe, n'omubisha arhangimuyimanga aha burhambi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] Irhondo àkaja lubanja, lurhahambûlaga, n'okusamba kwâge kushube kuyâga.

[8] Ensiku zâge bazitwemwo, owundi ayîme omu byâge.

[9] Abagala bashube nfûzi, na mukâge ashube mukana.

[10] Abagala ntâye obayûbakiraga, bahabuke bajè bahulahula, bahulusibwe ciru n'omu bigûkà by'enyumpa zâbo.

[11] Oyu àlire omwenda amucêse buroha, n'owagera amunyâge ehi àli acîbikire.

[12] Arhabonaga cafira bwonjo, n'enfûzi zâge zirhafàga zâbuganyire omuzire w'olukogo.

[13] Iburha lyâge lihwêre okw'itumu, n'izîno lyâge lihirigirhe oku mwîmomurhanzi. [14] Nyakasane âkengêre obubî bwa bashakulu wâge, n'ecâha ca nnina cirhazâzibagwa.

[15] Biyôrhe bikengêrwa na Nyakasane, anamuzaze hano igulu, irhondo ntâye ocimukengêraga.

[16] Yêhe arhadesiri mpu abè lukogo, ci agwira ayabula omukenyi muhanya, olyala oli bufà n'omutula mpu amuholèrezc.

[17] Obwòla asîmire okuhèhererwa, ahehérerwe, n'obwòla arhalonza mugisho, gumurhengekwo.

[18] Obuhanya bumuhwikc nka mushangi, bumuje omu nda nka mîshi, bumujc omu njingo nka mavurha.

[19] Bumuzonge nka gwomushangi acibwika, nka gwomukaba ayôrha ayambala.

[20] Abagendikanshobeka n'abanderhcra ebirhali byo, Nyakasane abahe olwo luhembo.

[21] Wêhe, Yâgirwa Nniìmahanga, ondwirekwo erhi izîno lyâwe lirhuma, onandikùze bulyala olukogo lwâwe buzigire.

[22] Obwîne oku ndi mukenyi nnampanyâgire, n'omurhima gwanfundire omu nda.

[23] Nahwire nka cihôho ca mafuluko, nazûzùrhire nka luzige empûsi ehunisire.

[24] Nkola ndwìrhe nakomanya amadwi erhî kucîshalisa kurhuma, n'omubiri gwâni gwahosire erhi kubula mavurha kurhuma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[25] Nakwâmirwe nanashekerwa narhama, abadwîrhe bambona irhwe badwîrhe badunda.

[26] Ontabâle, Yâgirwa Nnâmahanga, ondîkûze wêne oku lukogo lwâwe,

[27] babone oku lukogo lwâwe lukozire ebyo, oku wêne we oncizize, Yâgirwa Nyakasane.

[28] Bampehêrere ci wêhe ongishe, àbanshimbire baturutumbe, mwambali wâwe yêhe acîshinge.

[29] Abakaz'indega enshonyî zibabumbe; okurumbaguza kwâbo kubabwike nka cirondo.

[30] Niehe nayimbira Nyakasane n'akanwa kani, namukuza omu karhî k'engabo y'abantu:

[31] Bulyala anayîmangire omukenyi, mpu lyo amulîkûza omu bazûzi.

Psalms 109

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמֹור אֱלֹהֵי תְהִלָּתִי אַל־תֶּחֱרַשׁ׃ כִּי פִי רָשָׁע וּפִי־מִרְמָה עָלַי פָּתָחוּ דִּבְּרוּ אִתִּי לְשׁוֹן שָׁקֶר׃ וּדְבָרֵי
שִׂנְאָה סְבָבוּנִי וַיִּלָּחֲמוּנִי חִנָּם׃ תַּחַת־אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי וַאֲנִי תְפִלָּה׃ וַיָּשִׁימוּ עָלַי רָעָה תַּחַת טוֹבָה וְשִׂנְאָה תַּחַת
אַהֲבָתִי׃ הַפְקֵד עָלָיו רָשָׁע וְשָׂטָן יַעֲמֹד עַל־יְמִינֹו׃ בְּהִשָּׁפְטוֹ יֵצֵא רָשָׁע וּתְפִלָּתוֹ תִּהְיֶה לַחֲטָאָה׃ יִהְיוּ־יָמָיו מְעַטִּים
פְּקֻדָּתוֹ יִקַּח אַחֵר׃ יִהְיוּ־בָנָיו יְתוֹמִים וְאִשְׁתּוֹ אַלְמָנָה׃ וְנוֹעַ יָנוּעוּ בָנָיו וְשִׁאֲלוּ וְדָרְשׁוּ מֵחָרְבוֹתֵיהֶם׃ יְנַקֵּשׁ נוֹשֶׁה
לְכָל־אֲשֶׁר־לֹו וְיָבְזּוּ זָרִים יְגִיעֹו׃ אַל־יְהִי־לֹו מֹשֵׁךְ חָסֶד וְאַל־יְהִי חוֹנֵן לִיתוֹמָיו׃ יְהִי־אַחֲרִיתֹו לְהַכְרִית בְּדוֹר אַחֵר
יִמַּח שְׁמָם׃ יִזָּכֵר ׀ עֲוֹן אֲבֹתָיו אֶל־יְהוָה וְחַטַּאת אִמּוֹ אַל־תִּמָּח׃ יִהְיוּ נֶגֶד־יְהוָה תָּמִיד וְיַכְרֵת מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃ יַעַן
אֲשֶׁר ׀ לֹא זָכַר עֲשׂוֹת חֶסֶד וַיִּרְדֹּף אִישׁ־עָנִי וְאֶבְיוֹן וְנִכְאֵה לֵבָב לְמוֹתֵת׃ וַיֶּאֱהַב קְלָלָה וַתְּבוֹאֵהוּ וְלֹא־חָפֵץ בִּבְרָכָה
וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ׃ וַיִּלְבַּשׁ קְלָלָה כְּמַדּוֹ וַתָּבֹא כַמַּיִם בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו׃ תְּהִי־לֹו כְּבֶגֶד יַעְטֶה וּלְמֵזַח תָּמִיד
יַחְגְּרֶהָ׃ זֹאת פְּעֻלַּת שָׂטָנִי מֵאֵת יְהוָה וְהַדֹּבְרִים רָע עַל־נַפְשִׁי׃ וְאַתָּה ׀ יְהוִה אֲדֹנָי עֲשֵׂה־אִתִּי לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי־טוֹב
חַסְדְּךָ הַצִּילֵנִי׃ כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנֹכִי וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי׃ כְּצֵל־כִּנְטוֹתוֹ נֻעַרְתִּי פָּארְבֶה׃ בִּרְכַּי כָּשְׁלוּ
מִצֹּום וּבְשָׂרִי כָּחַשׁ מִשֶּׁמֶן׃ וְאָנֹכִי ׀ הָיֵיתִי חֶרְפָּה לָהֶם יִרְאוּנִי יְנִיעוּן רֹאשָׁם׃ עָזְרֵנִי יְהוָה אֱלֹהָי הֹושִׁיעֵנִי
כְחַסְדֶּךָ׃ וְיֵדְעוּ כִּי־יָדְךָ זֹאת אַתָּה יְהוָה עָשִׂיתָהּ׃ יְקַלְלוּ־הֵמָּה וְאַתָּה תְּבָרֵךְ קָמוּ ׀ וַיֵּבֹשׁוּ וְעַבְדְּךָ
יִשְׂמָח׃ יִלְבְּשׁוּ שׁוֹטְנַי כְּלִמָּה וְיַעֲטוּ כַמְעִיל בָּשְׁתָּם׃ אֹודֶה יְהוָה מְאֹד בְּפִי וּבְתֹוךְ רַבִּים אֲהַלְלֶנּוּ׃ כִּי־יַעֲמֹד
לִימִין אֶבְיוֹן לְהֹושִׁיעַ מִשֹּׁפְטֵי נַפְשֹׁו׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

110

OLULANGA LWA 109 (110): Obwâmi, Obukulu n'Obudâhwa bwa Masiha

[1] *Lulanga. Lwa Daudi.*

Nyakasane àjire aho abwîra Nnawîrhu[g] akanwa, erhi: «Bwarhala ekulyo kwanî,
ntangiyandaza abashombanyî bâwe aha magulu gâwe.

[2] Nyakasane ayanka ìtumu ly'obwamî bwâwe alirhogeza oku Sìyoni[h], mpu: «Nj'oyîme omu
karhi k'abashombanyî bâwe.»

[3] Mpu: «Kurhenga okuburhwa kwâwe oli n'obukulu omu bulangashane bw'obutagatìfu: niene
nakuburhaga embere z'omucêracêra nka lumè.»

[4] Nyakasane acîgashîre arhanatwe omu kanwa kâge: «Oli mudâhwa w'ensiku n'amango
kulya kwa Melkisedeki.»[i]

[5] Nyakasane aha kulyo kwâwe ali: olusiku atulumukirwa lyo amâmî-mâmi gaherêrherwa.

[6] Go mango olw'amashanja lwâmanywa, emirhumba elundumane; amarhwe gahinagwe
omw'igulu lyôshi.

[7] Omu njira mîshi ga muhona ânywa, kurhume alengeza irhwe.

Psalms 110

1 לְדָוִד מִזְמוֹר נְאֻם יְהוָה ׀ לַאדֹנִי שֵׁב לִימִינִי עַד־אָשִׁית אֹיְבֶיךָ הֲדֹם לְרַגְלֶיךָ׃ 2 מַטֵּה־עֻזְּךָ יִשְׁלַח יְהוָה מִצִּיּוֹן רְדֵה
בְּקֶרֶב אוֹיְבֶיךָ׃ 3 עַמְּךָ נְדָבֹת ׀ בְּיוֹם חֵילֶךָ בֶּהַדְרֵי־קֹדֶשׁ מֵרֶחֶם מִשְׁחָר לְךָ טַל יַלְדֻתֶיךָ׃ 4 נִשְׁבַּע יְהוָה ׀ וְלֹא יִנָּחֵם
אַתָּה־כֹהֵן לְעוֹלָם עַל־דִּבְרָתִי מַלְכִּי־צֶדֶק׃ 5 אֲדֹנָי עַל־יְמִינְךָ מָחַץ בְּיוֹם־אַפּוֹ מְלָכִים׃ 6 יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת מָחַץ
רֹאשׁ עַל־אֶרֶץ רַבָּה׃ 7 מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל־כֵּן יָרִים רֹאשׁ׃

[g] **110.1** Nyakasane abwîra Nnawîrhu: Nyamuzinda yenene odesire ntyôla: Lul 2,7-9. - Bwarhala ekulyo kwâni: ahantu h'olukengwa. Masiha âbâ n'ecikono c'obwâmi, âbâ Mudâhwa w'ensiku n'amango: Mt 22,44; Ebj 2, 34-35; Hbr 1,13.
[h] **110.2** Kurhenga e Siyoni: Masiha âbâ côkola w'abantu bôshi. Lul 2 na Lul 71.
[i] **110.4** Kurhenga e Siyoni: Masiha âbâ côkola w'abantu bôshi. Lul 2 na Lul 71.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

111

OLULANGA LWA 110 (111): Irenge ly'emikolo ya Nyamuzinda

[1] Aleluya!

Nkola nakuza Nyakasane n'omurhima gwâni gwôshi, omu ndêko y'abemêzi n'ey'abashinganyanya.

[2] Emikolo ya Nyakasane erhankagerwa ekwânîne emanywe n'abayisîma bôshi.

[3] Omukolo gwâge bubâ. bwâmi bunabâ bulangashane; n’obushinganyanya bwâge buyôrha buhabâ ensiku n'amango.

[4] Ajijire ebirhangâzo analonza bikazikengêrwa, Nyakasane abâ wa bwonjo anabâ wa lukogo.

[5] Abamukenga àbahire ebiryo, ayôrha akengêra endagâno yâge ensiku zôshi. [6] Amanyîsize olubaga lwâge obuhashe bw'emikolo yâge, erhi àlushobôza eby'amashanja.

[7] Emikolo y'amaboko gâge erhabâ ya bunywesi enabâ mimâna; amarhegeko gâge gôshi gali magwike buzibu.

[8] Gali magwike akantashugulwa, oku nsiku n'amango, garhajiragwa n'oluhinzo erhi n'obulyâlya.

[9] Arhumira olubaga lwâge owalucungula, àjizire endagâno yâge ebè ya nsiku n'amango, izîno lyâge liri limâna liri na lya kukengwa.

[10] Okurhînya Nyakasane gwo murhondêro gw'obushinganyanya, ngasi bamukenga bôshi, bo barhondekezi b'okunali; irenge lyâge liyôrhe lihabâ cnsiku n'amango.

Psalms 111

הַלְלוּ יָהּ ׀ אוֹדֶה יְהוָה בְּכָל־לֵבָב בְּסוֹד יְשָׁרִים וְעֵדָה׃ גְּדֹלִים מַעֲשֵׂי יְהוָה דְּרוּשִׁים לְכָל־חֶפְצֵיהֶם׃ הוֹד־וְהָדָר פָּעֳלוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד׃ זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאֹתָיו חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה׃ טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ׃ כֹּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ לָתֵת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם׃ מַעֲשֵׂי יָדָיו אֱמֶת וּמִשְׁפָּט נֶאֱמָנִים כָּל־פִּקּוּדָיו׃ סְמוּכִים לָעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִם בֶּאֱמֶת וְיָשָׁר׃ פְּדוּת ׀ שָׁלַח לְעַמּוֹ צִוָּה־לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ׃ רֵאשִׁית חָכְמָה ׀ יִרְאַת יְהוָה שֵׂכֶל טוֹב לְכָל־עֹשֵׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

112

OLULANGA LWA 111 (112): lragi ly'omuntu mushinganyanya

[1] Aleluya!

Iragi lyâge omuntu orhînya Nyakasane, omuntu oyumva anunirwe n'amarhegeko gâge.

[2] Iburha lyâge lyâyishilushana hano igulu, n'obuko bw'abashinganyanya bwâbona omugisho.

[3] Omu mwâge mwâyunjula buhirhi n'ebirugu, n’obushinganyanya bwâge buli bwa kuyôrha ensiku n'amango.

[4] Omu mwizimya ali kamole k'ab'emirhima nkana, obwonjo, olukogo, oburhimanya, ye nnabyo.

[5] Omuntu mwinjà abâ wa lukogo, ebyâge arharhînya bwabihoza abandi, ebyâge byôshi burhondekezi bubirhegeka.

[6] Omuntu mushinganyanya ntà mango ahuligane, na ntà mango ânayibagirwe.

[7] Arhayôboha mwanzi mubî, omurhima gwâge guyôrha gudêkerîre, bulya Nnâmahanga acîkubagira.

[8] Omurhima gwâge kusêra gusêra, arhishi entemu byo bici. abashombanyi bâge enshonyi zababumba erhi anasinza.

[9] Arhahimwa kuhâna n'okushîbirira abakenyi, obushinganyanya bwâge burhakàhwa kuderhwa, irenge lyâge kugandâza lyanagandâza.

[10] Enkola-maligo ekamubona enazizimire emurhima, ekenyeze amino eje yagangabala, enyifinjo z'abalenzi kufanânda zinafanânda.

Psalms 112

הַלְלוּ יָהּ׃ | אַשְׁרֵי־אִישׁ יָרֵא אֶת־יְהוָה בְּמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד׃ גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ דּוֹר יְשָׁרִים יְבֹרָךְ׃ הוֹן־וָעֹשֶׁר
בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד׃ זָרַח בַּחֹשֶׁךְ אוֹר לַיְשָׁרִים חַנּוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק׃ טוֹב־אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו
בְּמִשְׁפָּט׃ כִּי־לְעוֹלָם לֹא־יִמּוֹט לְזֵכֶר עוֹלָם יִהְיֶה צַדִּיק׃ מִשְּׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נָכוֹן לִבּוֹ בָּטֻחַ בַּיהוָה׃ סָמוּךְ לִבּוֹ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לֹא יִרְאֶה עַד אֲשֶׁר־יִרְאֶה בְצָרָיו: 9פִּזַּר | נָתַן לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד: 10רָשָׁע יִרְאֶה |
וְכָעַס שִׁנָּיו יַחֲרֹק וְנָמָס תַּאֲוַת רְשָׁעִים תֹּאבֵד:

113

OLULANGA LWA 112 (113): Kuli Nyamuzinda w'irenge n'ow'olukogo

[1] Aleluya!

Mwe bambali ba Nyakasane, mukuze, mukuze izîno lya Nyakasane.

[2] Lij'irenge izîno lya Nyakasane, bunôla n'ensiku n'amango.

[3] Kurhenga ebushoshokero bw'izûba na kuhika emunda lizikira, likuzibwe izîno lya Nyakasane.

[4] Nyakasane Nnâmahanga w'abantu bôshi, irenge lyâge liyunjwîre empingu yôshi.

[5] Ndi oli aka Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, ôbâ enyanya bwenêne,

[6] ôyûnama kurheng'enyanya alola idako, abone ebiri empingu n'en'igulu?

[7] ye rhenza omuzamba omu katulo Ye nayimanza omukenyi, amukûle oku cavu.

[8] Amutamaze oku ntebe haguma n'abaluzi, haguma n'abaluzi b'omulala gwâge.

[9] Ye tamaza owàli ngumba omu nyumpa; amuhe obusime bw'okubà nnina w'abâna.

Psalms 113

1הַלְלוּ יָהּ | הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה: 2יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: 3מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ
עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה: 4רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם | יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: 5מִי כַיהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי
לָשָׁבֶת: 6הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: 7מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן: 8לְהוֹשִׁיבִי עִם־נְדִיבִים עִם
נְדִיבֵי עַמּוֹ: 9מוֹשִׁיבִי | עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם־הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּ־יָהּ:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

114

OLULANGA LWA 113 A (114): Olwimbo lwa Basâka

[1] Aleluya!

Olusiku Israheli arhenga e Mîsiri,

olusiku enyumpa ya Yakôbo erhenga omu lubaga lw'abahàlanjisi,

[2] Yuda lwashuba luhêro lwâge, Israheli bwashuba bwâmi bwâge.

[3] Enyanja yabona okwo yakûla omulindi, Yordani ashubira nyuma.

[4] Entondo zahama nka nganda-buzi. Orhurhondo rhwacanacana nka bâna-buzi.

[5] Wanyanja kurhi wamâbâ obu wayâka? Yordani kurhi oku washubira nyuma?

[6] Kurhi mwe birhondo obu mwahama nka ngandabuzi? Kurhi ninyu mwe rhurhondo obu mwacanacana nka bâna-buzi?

[7] Igulu, neci dirhimana omu masù ga Nyakasane, omu masù ga Nyamuzinda wa Yakôbo.

[8] Owàhindulaga ibuye cidêka ca mîshi, n'olwala aluhindula nshôko.

Psalms 114

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז׃ 2הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו׃ 3הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן
יִסֹּב לְאָחוֹר׃ 4הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן׃ 5מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר׃ 6הֶהָרִים תִּרְקְדוּ
כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן׃ 7מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב׃ 8הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם חַלָּמִישׁ
לְמַעְיְנוֹ־מָיִם׃

115

OLULANGA LWA 113 B (115): Obukulu n'obwinjà bwa Nyamuzinda w'okuli

[1] Irenge arhali rhwe Yâgirwa, ci izîno lyâwe Waliha, bulya oli mwinjà orhanarhebana.

[2] Cici càkazirhuma ab'emahugo barhukangula, mpu: «Ngahi Nyamuzinda wâbo aligi?»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] Nyamuzinda wîrhu omu mpingu abâ, ebi alonzize byôshi byo anajira.

[4] Ebi bagashâniza abo biri bya cûma, biri bya masholo, bunali bushanja burhenga omu nfune z'abantu.

[5] Bigwêrhe akanwa birhanaderha, bigwêrhe amasù birhanabona.

[6] Bijira amarhwîri birhanayumva, bijira amazûlu birhanabayirwa na cici.

[7] Bijira amaboko birhanahuma kantu, bijira amagulu birhanarhenga aha biri; ciru ntà izù lirhenga ekanwa kâbyo.

[8] Ababitula babishushe, ngasi bôshi babihirakw'omurhima babishushe.

[9] Enyumpa y'Israheli yôhe Nyakasane ecîkubagira, Ye Mufungizi wâbo ye na mpênzi yâbo.

[10] Enyumpa ya Aròni yôhe Nyakasane ecîkubagira, Ye Mufungizi wâbo ye na mpênzi yabo.

[11] Abarhînya Nyakasane yêne bahirakwo omurhima ye mufungizi wâbo ye na mpênzi yâbo.

[12] Nyakasane arharhuyibagira, kugisha arhugisha, kugisha agisha enyumpa y'Israheli, kugisha agisha enyumpa ya Aròni.

[13] Agisha ngasi bôshi barhînya Nyakasane, abarho n'abakulu.

[14] Nyakasane âmmuluza, mw'oyo n'abâna binyu,

[15] Mw'oyomukòla mugwêrhe omugisho gwa Nyakasane, Ye wàjiraga empingu n'igulu.

[16] Empingu ebâ ya Nyakasane, igulu lyôhe abantu bàlishobwîre.

[17] Arhali abalinda-mboho bo bakuza Nyakasane, arhali abàjîre ekuzimu bo bamukuza.

[18] Ci rhwe rhuzîne rhwe rhwakuza Nyakasane, buna n'omu myâka n'emyâka.

Psalms 115

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ כִּי־לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל־חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ׃ 2לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם׃ 3וֵאלֹהֵינוּ
בַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה׃ 4עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃ 5פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא
יִרְאוּ׃ 6אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ אַף לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן׃ 7יְדֵיהֶם ׀ וְלֹא יְמִישׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ לֹא־יֶהְגּוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בִּגְרוֹנָם׃ 8בָּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם׃ 9יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃ 10בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ
בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃ 11יִרְאֵי יְהוָה בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃ 12יְהוָה זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל
יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן׃ 13יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְהוָה הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים׃ 14יֹסֵף יְהוָה עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם׃ 15בְּרוּכִים
אַתֶּם לַיהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ 16הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם׃ 17לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא
כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה׃ 18וַאֲנַחְנוּ | נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּ־יָהּ׃

116

OLULANGA LWA 114 (116 A): Okuvuga omunkwa

Aleluya!

[1] Ndwîrhe nacîshinga: bulya Nyakasane ayumvîrhìze izù ly'omusengero gwâni.

[2] Antege okurhwîri, olusiku mmusengìre.

[3] Emibanga y'olufu enziririnzire n'entanya z'olufu zantubire, oburhè n'amaganya bingwêrhe.

[4] Nyakuzize izîno lya Nyakasane mâshi Yâgirwa, ocize obuzîne bwâni.

[5] Nyakasane abâ mwonjo na murhondekezi, Nyamuzinda wîrhu arhahimwa lukogo.

[6] Abanyi bo Nyakasane alwira, nàli mubî ananciza.

[7] Oshubiluhûka murhima gwâni, bulya Nyakasane akuyumvîrhize

[8] Omûka gwaani alilîkûzize oku lufù, amasù gâni àgahôrhola emirenge, n'amagulu gâni arhuma garhahirima.

[9] Nâbera haguma na Nyakasane, omu cihugo c'abazîne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 116

1 אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע | יְהוָה אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי: 2 כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא: 3 אֲפָפוּנִי | חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל
מְצָאוּנִי צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא: 4 וּבְשֵׁם־יְהוָה אֶקְרָא אָנָּה יְהוָה מַלְּטָה נַפְשִׁי: 5 חַנּוּן יְהוָה וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם: 6 שֹׁמֵר
פְּתָאיִם יְהוָה דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: 7 שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי כִּי־יְהוָה גָּמַל עָלָיְכִי: 8 כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי
מִן־דִּמְעָה אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי: 9 אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: 10 הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד: 11 אֲנִי
אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב: 12 מָה־אָשִׁיב לַיהוָה כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי: 13 כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְהוָה
אֶקְרָא: 14 נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָּה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: 15 יָקָר בְּעֵינֵי יְהוָה הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו: 16 אָנָּה יְהוָה כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָּ
אֲנִי־עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי: 17 לְךָ־אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא: 18 נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָּה־נָּא
לְכָל־עַמּוֹ: 19 בְּחַצְרוֹת | בֵּית יְהוָה בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלִָם הַלְלוּ־יָהּ:

OLULANGA LWA 115 (116 B yo milongo 10 mizinda y'Olulanga 116 omu cihebrania)

[1] Ndangalire ciru nkaderha nti narhindibusire;

[2] Omu ntemu yâni nahahabuka, nti: «Omuntu ycshi munywesî.»

[3] Lero bici navugamwo Nnâmahanga omunkwa oku nshôkano zâge zôshi?

[4] Nalengeza akabêhè k'okuciza, nnangashânize izîno lya Nyakasane.

[5] Ebi nàlaganyagya Nyakasane, nkolaga nabikola omu masù g'olubaga lwâge.

[6] Embere za Nnâmahanga, olufu lw'abîra bâge luli lwa citwîro.

[7] Waliha omu migozi wankûzire nie mwambali wâwe, ndi mwambali wâwe, mugala wa mwambalikazi wâwe.

[8] Nkolaga nakurherekèra enterekêro y'obukuze nnangashânize izîno lyâwe Nyakasane.

[9] Ebi nalaganyagya Nyakasane, nkolaga nabikola omu masù g'olubaga lwâge.

[10] Omu côgo ca Nyakasane, aha karhi kâwe Yeruzalemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

117

OLULANGA LWA 116 (117): Mwe mashanja mweshi, mukuze Nyakasane

Aleluya!

[1] Mukuze Nyakasane, mwe mashanja mweshi,

muyimbe irenge lyâge, mwe bihugo mweshi.

[2] Bulya obuzigire bwâge kuli rhwe busêzire buzibu,

n'oburhabêsha bwa Nyakasane buli bw'ensiku n'amango.

Psalms 117

1 הַֽלְל֣וּ אֶת־יְ֭הוָה כָּל־גּוֹיִ֑ם שַׁבְּח֥וּהוּ כָּל־הָ֝אֻמִּֽים׃
2 כִּ֤י גָ֣בַר עָלֵ֣ינוּ | חַסְדּ֑וֹ וֶ֝אֱמֶ֗ת־יְהוָ֥ה לְעוֹלָ֥ם הַֽלְלוּ־יָֽהּ׃

118

OLULANGA LWA 117 (118): Obugashanîze bw'olusiku lukulu lw'Ebihando

Aleluya!

[1] Muvuge Nyakasane omunkwa bulya ali mwinjà, bulya obwonjo bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[2] Ab'omu Israheli bakuderhe, mpu: «Obwonjo bwâge buli bw'ensiku n'amango.»

[3] Ab'omu mwa Aròni bakuderhe, mpu: «Obwonjo bwâge buli bw'ensiku n'amango.»

[4] Abarhînya Nyakasane bakuderhe, mpu: «Obwonjo bwâge buli bw'ensiku n'amango.»

[5] Erhi omutula gungwêrhe nayakûza Nyakasane, arhega izù lyâni okurhwîri anandikûza.

[6] Neci Nyakasane ali haguma nâni: ntà bwôba bungwêrhe; kurhi abantu banjira?

[7] Nyakasane ali haguma nâni: ye burhabâle bwâni, abanshomba nâbona oku enshonyi zâbabumba.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Aha wankacîkubagira abantu wakayâkira hali Nyakasane.

[9] Aha wakacîkubagira abagale, wakayâkira hali Nyakasane.

[10] Amashanja gôshi nàbona gangorha, oku izîno lya Nyakasane nagagezamwo engôrho.

[11] Gànyisha ekulyo n'ekulembe, oku izîno lya Nyakasane nagahinaga.

[12] Ganyishakwo nka njuci, gayâkiriza nka ngulumira omu mishûgi: oku izîno lya Nyakasane nagalabarhanya.

[13] Gàntunika, gàntunika nalonzihirima, ci Nyakasane àngalukira.

[14] Nyakasane ye busêre na buzibu bwâni, ye wambêrîre Mugaruka.

[15] Izu ly'okucîshingira okulobôka, liyumvîkane omu bihando by'abashinganyanya, mpu: «Okulyo kwa Nyakasane kwàkozire akîrumè.»

[16] Kulyo kwa Nyakasane kwànzûsize, mpu: «Okulyo kwa Nyakasane kirumè kwàkozire.»

[17] Ntâcife, kulama nkola nalama, nkaziyimba emikolo ya Nyakasane.

[18] Buhane Nyakasane àbâga nk'ampâ, ci kurhâli kundîkira walufù.

[19] Mumpamûlire olumvi lw'obushinganyanya, mpikemwo mvuge Nyakasane omunkwa.

[20] Muhango gwa Nyakasane ogu, bashinganyanya bagugeramwo.

[21] Nakuvuga omunkwa kulya kubà wanyumvîrhîze, wanambêrîre Mugaruka.

[22] Ibuye abûbasi bagayaguzagya, lyàyishiriba kaboko ka nyumpa.

[23] Okwôla Nyakasane wàkujiraga, kurhangâzize amasù gîrhu.

[24] Lulya lusiku Nyakasane àjirag'olu, rhucîshinge rhunasîme muli lwo.

[25] Yâgirwa mâshi, orhucize, Yâgirwa mâshi orhulwîrekwo.

[26] Ayâgirwe Oyishire okw'izîno lya Nyakasane, rhukugishîre omu nyumpa ya Nyakasane.

[27] Mushâna Nyamwagirwa yêne Nyakasane, rhwàbwîne arhumolekera. Mucigwâse haguma, munafumbarhe amashami gagazire oku byâsi; mujè mwahinda muhike ah'irhwêrhwê ly'oluhêro.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[28] Obâ Nyamuzinda wâni, nkuvuzire omunkwa, Nyamuzinda wâni nkukuzize.

[29] Muvuge Nyakasane omunkwa bulyala ali mwinjà, bulyala obwonjo bwâge buli bw'ensiku n'amango.

Psalms 118

1 הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 2 יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 3 יֹאמְרוּ־נָא בֵית־אַהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ 4 יֹאמְרוּ־נָא יִרְאֵי יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 5 מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ׃ 6 יְהוָה לִי לֹא אִירָא
מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם׃ 7 יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי׃ 8 טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בָּאָדָם׃ 9 טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה
מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים׃ 10 כָּל־גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם׃ 11 סַבּוּנִי גַם־סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם׃ 12 סַבּוּנִי
כִדְבוֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם׃ 13 דָּחֹה דְחִיתַנִי לִנְפֹּל וַיהוָה עֲזָרָנִי׃ 14 עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי
לִישׁוּעָה׃ 15 קוֹל | רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל׃ 16 יְמִין יְהוָה רוֹמֵמָה יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל׃ 17 לֹא
אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ׃ 18 יַסֹּר יִסְרַנִּי יָהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי׃ 19 פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אָבֹא־בָם אוֹדֶה
יָהּ׃ 20 זֶה־הַשַּׁעַר לַיהוָה צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ׃ 21 אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה׃ 22 אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ
פִּנָּה׃ 23 מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה זֹּאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ׃ 24 זֶה־הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ׃ 25 אָנָּא יְהוָה
הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא׃ 26 בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה׃ 27 אֵל | יְהוָה וַיָּאֶר לָנוּ
אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים עַד־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ׃ 28 אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ׃ 29 הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

119

OLULANGA LWA 118 (119): irhegeko lya Nyamuzinda kabâ kamole kabwîriza ecidâga obugula

[1] Bajira iragi ababâ omu njira nnungêdu, abashimbulira irhegeko lya Nyakasane.

[2] Bajira iragi abashimba akanwa kâge, bamulonze n'omurhima gwôshi.

[3] Balya babula bwakola amabî, basêre omu njira zâge,

[4] Wêne wahâna amarhegeko gâwe, mpu abantu bagashimbe bwinjà-bwinjà.

[5] Mâshi nâni enjira zâni zikomere, omu kulanga akanwa kâwe mâshi.

[6] Lyôki nakabula bugwârhwa n'enshonyi, amango ndikire amasù oku marhegeko gâwe gôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] Nâkuvuga omunkwa n'omurhima mwimâna, hano mba namâyiga ebinwa byâwe by'obushinganyanya.

[8] Nâbêra oku marhegeko gâwe, nâwe omanyâge wakandekêrera.

[9] Kurhi omusole gusêra omu njira gulimwo? omu kubîkirira ebinwa byâwe.

[10] W'ono ndwîrhe nalongereza n'omurhima gwôshi, orhazigaga nahabuka ntiba akanwa kâwe.

[11] Nsegîze akanwa kâwe oku murhima, nti ndeki hemuka.

[12] Nyakasane mâshi we kasinga, onyigîrize amarhegeko gâwe.

[13] Ebinwa by'akanwa kâwe, ndwîrhe nahigeramwo n'akâni kanwa.

[14] Omunjira y'amarhegeko gâwe kwo nyumva nshagalusire, kula omuntu ashagaluka omu bundi buhirhi.

[15] Nârhimanya nkengêre amarhegeko gâwe, n'enjira zâwe nzije ebulâbi

[16] Nnunîrwe n'amarhegeko gâwe, ntanaciyibagiraga ebinwa byâwe.

[17] Ndi mwambali wâwe: ompè akalamo, onampe nshibirire ebinwa byâwe.

[18] Ozibûle amasù gâni, mbonemwo obwinjà bw'irhegeko lyâwe.

[19] Ndi cigolo hano igulu, omanye wakanfulika amarhegeko gâwe,

[20] Omurhima gwâni gwayumîrire n'iralà, ly'okulonza mmanye ngasi mango ebi orhegesire.

[21] Abacîbona wàbakalihire, abarhiba amarhegeko gâwe bahehêrîrwe.

[22] Onkûlenshonyi barhacingayaga, babone nkola nshimbire amarhegeko gâwe.

[23] Ciru abakulu bakadahala bampurana, kurhankahanza mwambali wâwe bwarhimanya n'okukengêra akanwa kâwe.

[24] Bulyala ebinwa byâwe kununa bikazinnunira, amarhegeko gâwe bo bahanûzi njira.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[25] Bampizire okw'idaho: ompembûlage nka kulya wàderhaga.

[26] Enjira ngeramwo nàkubwizirezo wanaziyumva: ombwirage nâwe emihigo yâwe.

[27] Ommanyîse oku amarhegeko gâwe gagenda, ntimanye nkengêre ebinjà byâwe.

[28] Omurhima gwâni gwaganûkirwe n'emirenge erhi mutula gurhuma, onyimusagye wêne kulya wàderhaga.

[29] Orhazigaga nayêrekera omu njira yampabula, onanshobôze irhegeko lyâwe.

[30] Enjira y'okunali yo nàcishozire, ebinwa byâwe byo ntonyize.

[31] Amarhegeko gâwe go ncishwekîrekwo, Yâgirwa, omanyâge wambonêsa nshonyi.

[32] Nkola nakombêra enjira y'amarhegeko gâwe, obûla washagalusize omurhima gwâni.

[33] Nyamwagirwa, nyêreka oku amarhegeko gâwe gagenzire, ngashimbe kula omuntu ashimba enjira.

[34] Onyigîrize nshimbe irhegeko lyâwe, ndilange n'omurhima gwôshi.

[35] Ongeze omu njira y'amarhegeko gâwe, bulya ntahimwa kununirwa nago.

[36] Omurhima gwâni ahâli h'okuhenekera ebirugu, guyêrekere emunda amarhegeko gâwe gali erhi yo.

[37] Amasù gâni ogahabûle garhagihenekera ebya busha, enjira yâwe empise oku kalamo mâshi.

[38] Mwambali wâwe erya ndagâno yâwe emugwe oku murhima, erya ndagâno wàlagaga abakurhînya.

[39] Oncingekwo zirya nshonyi nyôboha, bulyala amarhegeko gâwe kushagalusa gashagalusa.

[40] Kucîfinja okwo ncîfinjire irhegeko lyâwe obwo: orhalyalyanya: ompè nâni akalamo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[41] Nyamwagirwa mâshi olukogo lwâwe lumpikekwo nâni, kulya wàlaganyagya abantu, oburhabâle bwâwe bundwirekwo nâni!

[42] Nâni mmanye akanwa nashuza balya bakazinshekera; bulyala binwa byâwe ncîkubagira.

[43] Orhazigaga nabula akanwa kashingânîne, bulyala amarhegeko gâwe g'omurhima gwâni gucîkubagira.

[44] Irhegeko lyâwe kulanga nakazililanga, ensiku n'amango.

[45] Nkazigera omu njira ngali, bulyala amarhegeko gâwe kulongereza ngalongereza.

[46] Amarhegeko gâwe nkazicîtakirago omu masù g'abâmi, ntanakubêrenshonyi.

[47] Nnunirwe n'amarhegeko gâwe, nie ngazigira nka bici.

[48] Ndengereze amaboko emunda ebinwa byâwe biri, mbigerereze nnambilôrhe.

[49] Okengêre kalya kanwa wàbwîraga mwambali wâwe, kalyâla wàmpâgamwo omulagi.

[50] Ko kantûliriza omu burhe, bulyala akanwa kâwe buzîne kahâna.

[51] Abacîbonyi nka banjacira barhagera, ci kurhakarhuma narhiba irhegeko lyâwe.

[52] Nanga Yâgirwa, ntâyibagire ebinwa wàderhaga mîra, byo bintiìliriza.

[53] Ci omungo gungwêrhe erhi nkola-maligo zirhuma, zirya zikazirhiba irhegeko lyâwe.

[54] Amarhegeko gâwe lwambêrirage lwimbo, muli cino cirâlo câni c'olubungo.

[55] Ndwîrhe nalâla nakengêra izîno lyâwe, ntâbulè bulanga irhegeko lyâwe.

[56] Kwo bibire ntyo, bulya kulanga ndanga amarhegeko gâwe.

[57] Kwo ndesire Yâgirwa, nti okulanga ebinwa byâwe gwo gwâni mwanya.

[58] Nsengire obusù bwâwe Yâgirwa, n'omurhima gwâni gwôshi, ombabalire kulya wàlaganyagya abantu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[59] Nalolerîze enjira zâni, nashubiza amagulu omu njira y'amarhegeko gâwe.

[60] Nakanyize nabiduha, nti nkazilanga amarhegeko gâwe.

[61] Emigozi y'enkola-maligo yanzônzire, ci ntâyibagire irhegeko lyâwe.

[62] Aha karhi k'obudufu nzûka nti nkuvuge omunkwa, oku bushinganyanya bw'amarhegeko gâwe.

[63] Ngasi bakurhînya bôshi, na ngasi balanga amarhegeko gâwe bo nyinjibana.

[64] Nyamwagirwa, igulu liyunjwîre burhonyi bwâwe, onyigîrize nâni ebinwa byâwe.

[65] Mwambali wâwe bwinjà wàmujìrire, Yâgirwa kwo wàmujirire kulya wànaderhaga wêne.

[66] Onyigîriz'emmanya ompè n'obukengêre bulya go ncîkubagira amarhegeko gâwe.

[67] Embere mbabale erhi ndi muhabâ, lero akanwa kâwe namàkasêza nti nkalange.

[68] Oyinjiha orhajibwa omw'irhwe, onyigîrize nâni amarhegeko gâwe.

[69] Abagayana bantezire eby'obunywesi nkolaga nacishwekera oku marhegeko gâwe ngashimbe.

[70] Omurhima gwâbo kwo gujagalîre nka muhuli gwa ngano, niehe nnunirwe n'irhegeko lyâwe.

[71] Akwizize nnambabale, nkolaga nayiga amarhegeko gâwe.

[72] Kuli nie, irhegeko lyâwe lyo likulu bwenêne, oku bihumbi by' amasholo n'amarhale.

[73] Maboko gâwe gàmbumbaga ganambinja, onyigirizagye, mmanye amarhegeko gâwe.

[74] Abakurhînya, hano mbabona basîma, bulya kanwa kâwe nàli ncikubagire.

[75] Mmanyire Yâgirwa, oku amarhegeko gâwe gayôrha, gashingânîne, nànali wa kubabazibwa.

[76] Olukogo lwâwe luhabè mâshi, luntulirize, kulya wàlaganyagya mwambali wâwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[77] Nshobôle obwonjo bwâwe, nkûlemwo akalamo, bulyala irhegcko lyâwe ncîtakira.

[78] Abagayana enshonyi zirhangibabûmba, bulyala bàntindibulize obusha: nkolaga nagerêreza ngeregere omu marhegeko gâwe.

[79] Abakurhînya bayêrekere emunda ndi, n'abashîbirira amarhegeko gâwe kwo na kwo.

[80] Omurhima gwâni gubè mwimâna omu kushimba amarhegeko gâwe, lyo ndekibumbwa n'enshonyi.

[81] Omurhima gwâni guyumirire gwalinga oburhabâle bwâwe, akanwa kâwe ko ncikubagire.

[82] Amasù gâni gayumire galinga oku waderha akanwa: mangaci okolaga wantuliriza obwo?

[83] Bulya, kwo nàbire nka ndaha mmanike omu mugî, amarhegeko gâwe ntagayibagîri.

[84] Ensiku za mwambali wâwe ziri inga? abanshimbulwìre, mangaci galya olwâbo wâlutwa?

[85] Balya bagayana, bajîre aho; bampumbira emina, bôhe barhayisha omu njira y'amarhcgeko gâwe.

[86] Amarhegcko gâwe gôshi garhalimwo elirhebana, abo basirhe busha banshimbìre: obantabâlekwo.

[87] Okwisi bantenze en'igulu, ci kwône niehe ntarhibè amarhegeko gâwe.

[88] Oku lukogo lwâwe ondange mugumagumà, nâni ndange ebinwa byâwe.

[89] Akanwa kâwe, Yâgirwa, ka nsiku n'amango, karhahuligana, kwo kali ak'amalunga.

[90] Oburhabesha bwâwe bwa kurhenga amaburhwa, wàlemire igulu, ho linaciba kuhika buna.

[91] Oku orhegesire kwo binayôrha ngasi mango, bulyala byôshi we biyôrha bishiga.

[92] Ncibâga ntanunirwa n'irhegeko lyâwe, singa mîra nàfâga n'ogu mutula gungwêrhe

[93] Ntakafâ nayibagire amarhegeko gâwe, bulya go wàmpâgamwo akalamo.

[94] Oncize, ndi mwambali wâwe, bulyala amarhegeko gâwe kulonza ngalonza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[95] Enkola-maligo ziri mpu zimpeze, niehe marhegeko gâwe nashwira.

[96] Nàbwîne oku ngasi kantu kajira aha kahekire, irhegeko lyâwe lyôhe ye nyamugali.

[97] Ntahimwa kurhonya irhegeko lyâwe, Yâgirwa, omulegerege gwôshi erhi nalikengêra.

[98] Lyo lyarhumire nalenga abashombanyi bani bugula, bulyala lirhantenga emurhima.

[99] Abanyigîriza bôshi, mbalushire bwîrhonzi, bulyala amarhegeko gâwe kukengêra ngakengêra.

[100] N'abashosi mbalushire bwenge, bulyala marhegeko gâwe nshimba.

[101] Amagulu gâni ntâzigè gagera omu njira mbî, nti lyo ndanga ebinwa byâwe.

[102] Ntananûka oku marhegeko gâwe, bulya wêne wànyigirizagya.

[103] Ebinwa byâwe, oku binnunira! Ekanwa kani, byo binunu oku bûci.

[104] Namàjâga nayumva amarhegeko gâwe, namàjâga nashomba enjira z'obulyâlya.

[105] Akanwa kâwe, ko kamole ngendamwo ko kamole k'enjira ngeramwo.

[106] Ncigashire nnampizire, okulanga amarhegeko gâwe gashingânîne.

[107] Yâgirwa, omutula gungwêrhe lero gwanyîrha, akanwa kâwe kamanye ntafâga.

[108] Yâgirwa, yanka zino ntûlo z'akanwa kani, onanyigîrize amarhegeko gâwe.

[109] Omurhima gwâni ntamango gudêkerera, ci ntà mango nyibagire irhegeko lyâwe.

[110] Enkola-maligo zintezire akasà, ci ntà mango ntenge oku marhegeko gâwe.

[111] Ebinwa byâwe gwo mwîmo gwâni omu nsiku n'amango, bulyala bibâ busime bw'omurhima gwâni.

[112] Nagombize omurhima gwâni nti ebi orhegesire omu marhegeko gâwe, gubikole bwinjinjà ensiku n'amango.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[113] Bala b'emirhima ibirhi ntababâkwo, n'irhegeko lyâwe, ntahimwa kulirhonya.

[114] We Mufungizi wâni, we na mpenzi yâni, kanwa kâwe ncìkubagire.

[115] Ntengiho, ezi nkola-maligo, ntengiho, nshimbe amarhegeko ga Nnawîrhu Nnâmahanga.

[116] Oleke nkuyegemere lyo ndama, wêne wàrhulaganyagyakwo.

[117] Ondîkûze lyo ncira, nshimbulire bwinjà amarhegeko gâwe.

[118] Abarhenguha akanwa waderhaga, orhababakwo, bulya kurhebwa barhebwa n'obwenge.

[119] Enkola-maligo z'igulu, kwo ozilola nka bishweka, co nsîmira amarhegeko gâwe.

[120] Ndwîrhe nageramwo omusisi erhi kurhimanya kurhuma, ngwêrhwe n'obwôba bw'akanwa waderhaga.

[121] Ntahimwa kurhonya ebishingânîne n'ebiringanine, orhankwebaga omu nfune z'ababisha.

[122] Olwire mwambali wâwe bwinjà, balya bangayire, bakanampîma.

[123] Amasù ganyumîre embuga, galinga oburhabesha n’obushinganyanya bw'akanwa kâwe.

[124] Mwambali wâwe omulwirekwo n'obwinjà bwâwe, onanyigîrize amarhegeko gâwe.

[125] Mba mushizi, emunda oli, onyigîrize mmanye amarhcgeko gâwe.

[126] Amango ga Nyakasane g'okukola gahisire, irhegeko lyâwe balivunyire.

[127] Co cirhuma nsîma amarhegeko gâwe kulusha amarhale n'amasholo.

[128] Co cinarhuma ncìshoga enjira y'amarhegeko gâwe, nnanshomba ngasi njira y'obulyâlya.

[129] Amarhegeko gâwe kusômerana gasômerana, co cirhuma ngashîmbûlira.

[130] Ebinwa byâwe kumoleka bimoleka, kuyigîriza biyigîriza abahwinja.

[131] Namàyashama namànayisa munyi kurhonya amarhegeko gâwe okwo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[132] Ndolakwo obwonjo bukugwarhe, kw'oyôrha ojirira abasîma izîno lyâwe.

[133] Amagulu gâni ogayêrekeze omu njira y'ebinwa byâwe, harhanajiraga obubî bwampasha.

[134] Ondîkûze oku bumînya bw'abantu, wâbona oku nâlanga amarhegeko gâwe.

[135] Yêreka mwambali wâwe obusù bw'enshagadu, onanyigîrize amarhegeko gâwe.

[136] Lero nyîshi za mirenge nvugumwire·, omu kubona abarhashîmba amarhegeko gâwe.

[137] Obâ mushinganyanya, Yâgirwa, n'okutwa olubanja kwâwe kuyôrha kushingânîne.

[138] Amarhegeko gâwe wàgahànyire n'obushinganyanya, haguma n'obuzibu bunji.

[139] Obushiru bwanvunikiremwo, erhi kubona abashombanyi bayibagira amarhegeko gâwe kurhuma.

[140] Akanwa kâwe kabâ kakomokomo, co cirhuma mwambali wâwe akarhonya.

[141] Ndi munyi nnandi mushombe, ci amarhegeko gâwe ntagayibagira.

[142] Obushinganyanya bwâwe bubâ bw'ensiku n'amango, n'irhegeko lyâwe libâ lizibuzibu, lirhahuligana.

[143] Omutula n'amalibuko byanjirekwo, byashanga amarhegeko gâwe, gwo mwîshingo gwâni.

[144] Obushinganyanya bw'amarhegeko gâwe bubâ bw'ensiku n'amango, onyigîrize mbone akalamo.

[145] Nyakûzize n'omurhima gwôshi: onyumvîrhize Yâgirwa.

[146] We mperhekwo emirenge: nciza mâshi, nâni nkazilanga amarhegeko gâwe.

[147] Kulamukira ndamukire nti nsengere oburhabâle, binwa byâwe ncîkubagira.

[148] Kuyîza amasù gâni gayîza, nti nkengêre akanwa kâwe

[149] Olukogo lwâwe, Yâgirwa, lurhume wayumva izù lyâni, n'irhegeko lyâwe lirhume wanshobôza akalamo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

150 Abanshimbira obusha bamàshegera, ngasi hôshi bali barhaba n'amarhegeko gâwe.

151 Nyakasane wêhe hôfi oli, n'amarhegeko gâwe gacibêra «mutabesha».

152 Oku myandiko yâwe namànyiraga ago marhegeko. wêne wagasinganga kurhenga emyâka n'emyâka.

153 Olole omutula gungwêrhe onandikûze, bulyala irhegeko lyâwe ntaliyibagira.

154 Onsambire onancize, onanshobôze akalamo wàderhaga.

155 Abanya-byâha barhaba hôfi n'obucire, bulya barhashîbirira amarhegcko gâwe.

156 Nyamwagirwa, olukogo lwâwe lubà lunji, onshobôzc akalamo amarhegeko gâwe gadesire.

157 Abadwîrhe banshimbulula n'okundibuza balî banji, ci ntayahuka nti ntenge omu njira y'amarhegeko gâwe.

158 Nabwîne enkola-maligo omutula gwangwârha, bulya zirhalanga ebinwa byâwe.

159 Lolà Nyakasane, oku niehe kurhonya ntonya amarhegeko gâwe, oku lukogo lwâwe onnange mugumagumà.

160 Okuli lyo ifûndo ly'ebinwa byâwe n'obucîranuzi bwâwe bw'obushinganyanya buyôrha buli bw'ensiku n'amango

161 Abaluzi banshimbîre obusha, ci omurhima gwâni kukenga gwanakenga ebinwa byâwe

162 Kwo ebinwa byâwe binsîmisa, nka muhivi ogwasize nsimba nyinji

163 Obulyâlya, ntahimwa kubushomba, irhegeko lyâwe lyôhe kurhonya ndirhonya.

164 Kali nda nkukuza omu lusiku, erhi bushinganyanya bwâwe omu kutwa emmanja burhuma.

165 Abarhonya irhegeko lyâwe murhûla munji bayumva, barhanajira kantu bankasârhalakwo.

166 Burhabâle bwâwe ncìkubagîre, Yâgirwa, n'amarhegeko gâwe kushimba ngashimba.

167 Omurhima gwâni kulanga gulanga amarhegeko gâwe, gunagarhonya bwenêne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

168 Kulanga nàlanzire amarhegeko gâwe, bulyala enjira ngeramwo, zôshi omu masù gâwe ziri.

169 Omulenge gwâni gukuhikekwo mâshi Nyamwagirwa, mâshi, onyigîrize n'oluderho lwâwe.

170 Mâshi omusengero gwâni guhike ah'oli mâshi mbone ondikûzc nka kulyâla warhulaganyagya.

171 Akanwa kani karhenge mw'ebîtakìro, kakuyimbire mbona wamànyigîriza amarhegeko gâwe.

172 Olulimi lwâni luderhe lunayimbe akanwa kâwe bulya amarhegeko gâwe gôshi gaba gashinganìne.

173 Okuboko kwâwe kuyôrhe kuhabâ kukazintabâla, bulyala marhegeko gâwe nàcîshozire.

174 Obucire wêne ndwîrhe nabulolakwo Yâgirwa, n'okushagaluka kwâni erhi irhegeko lyâwe.

175 Omurhima gwâni gulame gukaz'ikukuza, n'amarhegeko gâwe gakaz'intabâla.

176 Kwo nàhezire kula ecibuzi cihabuka, okanye ojè walonza mwambali wâwe bulyala ntayibagiraga amarhegeko gâwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 119

1 אַשְׁרֵי תְמִימֵי־דָרֶךְ הַהֹלְכִים בְּתוֹרַת יְהוָה׃
2 אַשְׁרֵי נֹצְרֵי עֵדֹתָיו בְּכָל־לֵב יִדְרְשׁוּהוּ׃
3 אַף לֹא־פָעֲלוּ עַוְלָה בִּדְרָכָיו הָלָכוּ׃
4 אַתָּה צִוִּיתָה פִקֻּדֶיךָ לִשְׁמֹר מְאֹד׃
5 אַחֲלַי יִכֹּנוּ דְרָכָי לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ׃
6 אָז לֹא־אֵבוֹשׁ בְּהַבִּיטִי אֶל־כָּל־מִצְוֹתֶיךָ׃
7 אוֹדְךָ בְיֹשֶׁר לֵבָב בְּלָמְדִי מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃
8 אֶת־חֻקֶּיךָ אֶשְׁמֹר אַל־תַּעַזְבֵנִי עַד־מְאֹד׃

9 בַּמֶּה יְזַכֶּה־נַּעַר אֶת־אָרְחוֹ לִשְׁמֹר כִּדְבָרֶךָ׃
10 בְּכָל־לִבִּי דְרַשְׁתִּיךָ אַל־תַּשְׁגֵּנִי מִמִּצְוֹתֶיךָ׃
11 בְּלִבִּי צָפַנְתִּי אִמְרָתֶךָ לְמַעַן לֹא אֶחֱטָא־לָךְ׃
12 בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃
13 בִּשְׂפָתַי סִפַּרְתִּי כֹּל מִשְׁפְּטֵי־פִיךָ׃
14 בְּדֶרֶךְ עֵדְוֹתֶיךָ שַׂשְׂתִּי כְּעַל כָּל־הוֹן׃
15 בְּפִקֻּדֶיךָ אָשִׂיחָה וְאַבִּיטָה אׇרְחֹתֶיךָ׃
16 בְּחֻקֹּתֶיךָ אֶשְׁתַּעֲשָׁע לֹא אֶשְׁכַּח דְּבָרֶךָ׃

17 גְּמֹל עַל־עַבְדְּךָ אֶחְיֶה וְאֶשְׁמְרָה דְבָרֶךָ׃
18 גַּל־עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ׃
19 גֵּר אָנֹכִי בָאָרֶץ אַל־תַּסְתֵּר מִמֶּנִּי מִצְוֹתֶיךָ׃
20 גָּרְסָה נַפְשִׁי לְתַאֲבָה אֶל־מִשְׁפָּטֶיךָ בְכָל־עֵת׃
21 גָּעַרְתָּ זֵדִים אֲרוּרִים הַשֹּׁגִים מִמִּצְוֹתֶיךָ׃
22 גַּל מֵעָלַי חֶרְפָּה וָבוּז כִּי עֵדֹתֶיךָ נָצָרְתִּי׃
23 גַּם יָשְׁבוּ שָׂרִים בִּי נִדְבָּרוּ עַבְדְּךָ יָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ׃
24 גַּם־עֵדֹתֶיךָ שַׁעֲשָׁעָי אַנְשֵׁי עֲצָתִי׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

25 דָּבְקָה לֶעָפָר נַפְשִׁי חַיֵּנִי כִּדְבָרֶךָ׃

26 דְּרָכַי סִפַּרְתִּי וַתַּעֲנֵנִי לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃
27 דֶּרֶךְ־פִּקּוּדֶיךָ הֲבִינֵנִי וְאָשִׂיחָה בְּנִפְלְאוֹתֶיךָ׃
28 דָּלְפָה נַפְשִׁי מִתּוּגָה קַיְּמֵנִי כִּדְבָרֶךָ׃
29 דֶּרֶךְ־שֶׁקֶר הָסֵר מִמֶּנִּי וְתוֹרָתְךָ חָנֵּנִי׃
30 דֶּרֶךְ־אֱמוּנָה בָּחָרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ שִׁוִּיתִי׃
31 דָּבַקְתִּי בְעֵדְוֹתֶיךָ יְהוָה אַל־תְּבִישֵׁנִי׃
32 דֶּרֶךְ־מִצְוֹתֶיךָ אָרוּץ כִּי תַרְחִיב לִבִּי׃

33 הוֹרֵנִי יְהוָה דֶּרֶךְ חֻקֶּיךָ וְאֶצְּרֶנָּה עֵקֶב׃
34 הֲבִינֵנִי וְאֶצְּרָה תוֹרָתֶךָ וְאֶשְׁמְרֶנָּה בְכָל־לֵב׃
35 הַדְרִיכֵנִי בִּנְתִיב מִצְוֹתֶיךָ כִּי־בוֹ חָפָצְתִּי׃
36 הַט־לִבִּי אֶל־עֵדְוֹתֶיךָ וְאַל אֶל־בָּצַע׃
37 הַעֲבֵר עֵינַי מֵרְאוֹת שָׁוְא בִּדְרָכֶךָ חַיֵּנִי׃
38 הָקֵם לְעַבְדְּךָ אִמְרָתֶךָ אֲשֶׁר לְיִרְאָתֶךָ׃
39 הַעֲבֵר חֶרְפָּתִי אֲשֶׁר יָגֹרְתִּי כִּי מִשְׁפָּטֶיךָ טוֹבִים׃
40 הִנֵּה תָּאַבְתִּי לְפִקֻּדֶיךָ בְּצִדְקָתְךָ חַיֵּנִי׃

41 וְיבֹאֻנִי חֲסָדֶךָ יְהוָה תְּשׁוּעָתְךָ כְּאִמְרָתֶךָ׃
42 וְאֶעֱנֶה חוֹרְפִי דָבָר כִּי־בָטַחְתִּי בִּדְבָרֶךָ׃
43 וְאַל־תַּצֵּל מִפִּי דְבַר־אֱמֶת עַד־מְאֹד כִּי לְמִשְׁפָּטֶךָ יִחָלְתִּי׃
44 וְאֶשְׁמְרָה תוֹרָתְךָ תָמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃
45 וְאֶתְהַלְכָה בָרְחָבָה כִּי פִקֻּדֶיךָ דָרָשְׁתִּי׃
46 וַאֲדַבְּרָה בְעֵדֹתֶיךָ נֶגֶד מְלָכִים וְלֹא אֵבוֹשׁ׃
47 וְאֶשְׁתַּעֲשַׁע בְּמִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אָהָבְתִּי׃
48 וְאֶשָּׂא־כַפַּי אֶל־מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אָהָבְתִּי וְאָשִׂיחָה בְחֻקֶּיךָ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

49 זְכֹר־דָּבָר לְעַבְדֶּךָ עַל אֲשֶׁר יִחַלְתָּנִי׃
50 זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי כִּי אִמְרָתְךָ חִיָּתְנִי׃
51 זֵדִים הֱלִיצֻנִי עַד־מְאֹד מִתּוֹרָתְךָ לֹא נָטִיתִי׃
52 זָכַרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ מֵעוֹלָם | יְהוָה וָאֶתְנֶחָם׃
53 זַלְעָפָה אֲחָזַתְנִי מֵרְשָׁעִים עֹזְבֵי תּוֹרָתֶךָ׃
54 זְמִרוֹת הָיוּ־לִי חֻקֶּיךָ בְּבֵית מְגוּרָי׃
55 זָכַרְתִּי בַלַּיְלָה שִׁמְךָ יְהוָה וָאֶשְׁמְרָה תּוֹרָתֶךָ׃
56 זֹאת הָיְתָה־לִּי כִּי פִקֻּדֶיךָ נָצָרְתִּי׃

57 חֶלְקִי יְהוָה אָמַרְתִּי לִשְׁמֹר דְּבָרֶיךָ׃
58 חִלִּיתִי פָנֶיךָ בְכָל־לֵב חָנֵּנִי כְּאִמְרָתֶךָ׃
59 חִשַּׁבְתִּי דְרָכָי וָאָשִׁיבָה רַגְלַי אֶל־עֵדֹתֶיךָ׃
60 חַשְׁתִּי וְלֹא הִתְמַהְמָהְתִּי לִשְׁמֹר מִצְוֹתֶיךָ׃
61 חֶבְלֵי רְשָׁעִים עִוְּדֻנִי תּוֹרָתְךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃
62 חֲצוֹת־לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃
63 חָבֵר אֲנִי לְכָל־אֲשֶׁר יְרֵאוּךָ וּלְשֹׁמְרֵי פִקּוּדֶיךָ׃
64 חַסְדְּךָ יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ חֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי׃

65 טוֹב עָשִׂיתָ עִם־עַבְדְּךָ יְהוָה כִּדְבָרֶךָ׃
66 טוּב טַעַם וָדַעַת לַמְּדֵנִי כִּי בְמִצְוֹתֶיךָ הֶאֱמָנְתִּי׃
67 טֶרֶם אֶעֱנֶה אֲנִי שֹׁגֵג וְעַתָּה אִמְרָתְךָ שָׁמָרְתִּי׃
68 טוֹב־אַתָּה וּמֵטִיב לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃
69 טָפְלוּ עָלַי שֶׁקֶר זֵדִים אֲנִי בְכָל־לֵב | אֶצֹּר פִּקּוּדֶיךָ׃
70 טָפַשׁ כַּחֵלֶב לִבָּם אֲנִי תּוֹרָתְךָ שִׁעֲשָׁעְתִּי׃
71 טוֹב־לִי כִּי־עֻנֵּיתִי לְמַעַן אֶלְמַד חֻקֶּיךָ׃
72 טוֹב־לִי תוֹרַת־פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

73 יָדֶיךָ עָשׂוּנִי וַיְכוֹנְנוּנִי הֲבִינֵנִי וְאֶלְמְדָה מִצְוֹתֶיךָ׃
74 יְרֵאֶיךָ יִרְאוּנִי וְיִשְׂמָחוּ כִּי לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃
75 יָדַעְתִּי יְהוָה כִּי־צֶדֶק מִשְׁפָּטֶיךָ וֶאֱמוּנָה עִנִּיתָנִי׃
76 יְהִי־נָא חַסְדְּךָ לְנַחֲמֵנִי כְּאִמְרָתְךָ לְעַבְדֶּךָ׃
77 יְבֹאוּנִי רַחֲמֶיךָ וְאֶחְיֶה כִּי־תּוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי׃
78 יֵבֹשׁוּ זֵדִים כִּי־שֶׁקֶר עִוְּתוּנִי אֲנִי אָשִׂיחַ בְּפִקּוּדֶיךָ׃
79 יָשׁוּבוּ לִי יְרֵאֶיךָ וְיֹדְעֵי עֵדֹתֶיךָ׃
80 יְהִי־לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ׃

81 כָּלְתָה לִתְשׁוּעָתְךָ נַפְשִׁי לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃
82 כָּלוּ עֵינַי לְאִמְרָתֶךָ לֵאמֹר מָתַי תְּנַחֲמֵנִי׃
83 כִּי־הָיִיתִי כְּנֹאד בְּקִיטוֹר חֻקֶּיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃
84 כַּמָּה יְמֵי־עַבְדֶּךָ מָתַי תַּעֲשֶׂה בְרֹדְפַי מִשְׁפָּט׃
85 כָּרוּ־לִי זֵדִים שִׂיחוֹת אֲשֶׁר לֹא כְתוֹרָתֶךָ׃
86 כָּל־מִצְוֹתֶיךָ אֱמוּנָה שֶׁקֶר רָדְפוּנִי עָזְרֵנִי׃
87 כִּמְעַט כִּלּוּנִי בָאָרֶץ וַאֲנִי לֹא־עָזַבְתִּי פִקֻּדֶיךָ׃
88 כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי וְאֶשְׁמְרָה עֵדוּת פִּיךָ׃

89 לְעוֹלָם יְהוָה דְּבָרְךָ נִצָּב בַּשָּׁמָיִם׃
90 לְדֹר וָדֹר אֱמוּנָתֶךָ כּוֹנַנְתָּ אֶרֶץ וַתַּעֲמֹד׃
91 לֶמְשָׁפָּטֶיךָ עָמְדוּ הַיּוֹם כִּי הַכֹּל עֲבָדֶיךָ׃
92 לוּלֵי תוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי אָז אָבַדְתִּי בְעָנְיִי׃
93 לְעוֹלָם לֹא־אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָּם חִיִּיתָנִי׃
94 לְךָ־אֲנִי הוֹשִׁיעֵנִי כִּי פִקּוּדֶיךָ דָרָשְׁתִּי׃
95 לִי קִוּוּ רְשָׁעִים לְאַבְּדֵנִי עֵדֹתֶיךָ אֶתְבּוֹנָן׃
96 לְכָל תִּכְלָה רָאִיתִי קֵץ רְחָבָה מִצְוָתְךָ מְאֹד׃

97 מָה־אָהַבְתִּי תוֹרָתֶךָ כָּל־הַיּוֹם הִיא שִׂיחָתִי׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

98 מֵאֹיְבַי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא־לִי׃
99 מִכֹּל־מְלַמְּדַי הִשְׂכַּלְתִּי כִּי עֵדְוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִי׃
100 מִזְּקֵנִים אֶתְבּוֹנָן כִּי פִקּוּדֶיךָ נָצָרְתִּי׃
101 מִכָּל־אֹרַח רָע כָּלֵאתִי רַגְלַי לְמַעַן אֶשְׁמֹר דְּבָרֶךָ׃
102 מִמִּשְׁפָּטֶיךָ לֹא־סָרְתִּי כִּי־אַתָּה הוֹרֵתָנִי׃
103 מַה־נִּמְלְצוּ לֶחְכִּי אִמְרָתֶךָ מִדְּבַשׁ לְפִי׃
104 מִפִּקּוּדֶיךָ אֶתְבּוֹנָן עַל־כֵּן שָׂנֵאתִי | כָּל־אֹרַח שָׁקֶר׃

105 נֵר־לְרַגְלִי דְבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי׃
106 נִשְׁבַּעְתִּי וָאֲקַיֵּמָה לִשְׁמֹר מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃
107 נַעֲנֵיתִי עַד־מְאֹד יְהוָה חַיֵּנִי כִדְבָרֶךָ׃
108 נִדְבוֹת פִּי רְצֵה־נָא יְהוָה וּמִשְׁפָּטֶיךָ לַמְּדֵנִי׃
109 נַפְשִׁי בְכַפִּי תָמִיד וְתוֹרָתְךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃
110 נָתְנוּ רְשָׁעִים פַּח לִי וּמִפִּקּוּדֶיךָ לֹא תָעִיתִי׃
111 נָחַלְתִּי עֵדְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם כִּי־שְׂשׂוֹן לִבִּי הֵמָּה׃
112 נָטִיתִי לִבִּי לַעֲשׂוֹת חֻקֶּיךָ לְעוֹלָם עֵקֶב׃

113 סֵעֲפִים שָׂנֵאתִי וְתוֹרָתְךָ אָהֵבְתִּי׃
114 סִתְרִי וּמָגִנִּי אָתָּה לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃
115 סוּרוּ־מִמֶּנִּי מְרֵעִים וְאֶצְּרָה מִצְוֹת אֱלֹהָי׃
116 סָמְכֵנִי כְאִמְרָתְךָ וְאֶחְיֶה וְאַל־תְּבִישֵׁנִי מִשִּׂבְרִי׃
117 סְעָדֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה וְאֶשְׁעָה בְחֻקֶּיךָ תָמִיד׃
118 סָלִיתָ כָּל־שׁוֹגִים מֵחֻקֶּיךָ כִּי־שֶׁקֶר תַּרְמִיתָם׃
119 סִגִים הִשְׁבַּתָּ כָל־רִשְׁעֵי־אָרֶץ לָכֵן אָהַבְתִּי עֵדְוֹתֶיךָ׃
120 סָמַר מִפַּחְדְּךָ בְשָׂרִי וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ יָרֵאתִי׃

121 עָשִׂיתִי מִשְׁפָּט וָצֶדֶק בַּל־תַּנִּיחֵנִי לְעֹשְׁקָי׃
122 עֲרֹב עַבְדְּךָ לְטוֹב אַל־יַעַשְׁקֻנִי זֵדִים׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

123 עֵינַי כָּלְוּ לִישׁוּעָתֶךָ וּלְאִמְרַת צִדְקֶךָ׃
124 עֲשֵׂה עִם־עַבְדְּךָ כְחַסְדֶּךָ וְחֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי׃
125 עַבְדְּךָ־אָנִי הֲבִינֵנִי וְאֵדְעָה עֵדֹתֶיךָ׃
126 עֵת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ׃
127 עַל־כֵּן אָהַבְתִּי מִצְוֹתֶיךָ מִזָּהָב וּמִפָּז׃
128 עַל־כֵּן | כָּל־פִּקּוּדֵי כֹל יִשָּׁרְתִּי כָּל־אֹרַח שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי׃
129 פְּלָאוֹת עֵדוֹתֶיךָ עַל־כֵּן נְצָרָתַם נַפְשִׁי׃
130 פֵּתַח דְּבָרֶיךָ יָאִיר מֵבִין פְּתָיִים׃
131 פִּי־פָעַרְתִּי וָאֶשְׁאָפָה כִּי לְמִצְוֹתֶיךָ יָאָבְתִּי׃
132 פְּנֵה־אֵלַי וְחָנֵּנִי כְּמִשְׁפָּט לְאֹהֲבֵי שְׁמֶךָ׃
133 פְּעָמַי הָכֵן בְּאִמְרָתֶךָ וְאַל־תַּשְׁלֶט־בִּי כָל־אָוֶן׃
134 פְּדֵנִי מֵעֹשֶׁק אָדָם וְאֶשְׁמְרָה פִקּוּדֶיךָ׃
135 פָּנֶיךָ הָאֵר בְּעַבְדֶּךָ וְלַמְּדֵנִי אֶת־חֻקֶּיךָ׃
136 פַּלְגֵי־מַיִם יָרְדוּ עֵינָי עַל לֹא־שָׁמְרוּ תוֹרָתֶךָ׃

137 צַדִּיק אַתָּה יְהוָה וְיָשָׁר מִשְׁפָּטֶיךָ׃
138 צִוִּיתָ צֶדֶק עֵדֹתֶיךָ וֶאֱמוּנָה מְאֹד׃
139 צִמַּתַתְנִי קִנְאָתִי כִּי־שָׁכְחוּ דְבָרֶיךָ צָרָי׃
140 צְרוּפָה אִמְרָתְךָ מְאֹד וְעַבְדְּךָ אֲהֵבָהּ׃
141 צָעִיר אָנֹכִי וְנִבְזֶה פִּקֻּדֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃
142 צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת׃
143 צַר־וּמָצוֹק מְצָאוּנִי מִצְוֹתֶיךָ שַׁעֲשֻׁעָי׃
144 צֶדֶק עֵדְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם הֲבִינֵנִי וְאֶחְיֶה׃

145 קָרָאתִי בְכָל־לֵב עֲנֵנִי יְהוָה חֻקֶּיךָ אֶצֹּרָה׃
146 קְרָאתִיךָ הוֹשִׁיעֵנִי וְאֶשְׁמְרָה עֵדֹתֶיךָ׃
147 קִדַּמְתִּי בַנֶּשֶׁף וָאֲשַׁוֵּעָה לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃
148 קִדְּמוּ עֵינַי אַשְׁמֻרוֹת לָשִׂיחַ בְּאִמְרָתֶךָ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

149 קוֹלִי שִׁמְעָה כְחַסְדֶּךָ יְהוָה בְּמִשְׁפָּטֶךָ חַיֵּנִי׃

150 קָרְבוּ רֹדְפֵי זִמָּה מִתּוֹרָתְךָ רָחָקוּ׃

151 קָרוֹב אַתָּה יְהוָה וְכָל־מִצְוֹתֶיךָ אֱמֶת׃

152 קֶדֶם יָדַעְתִּי מֵעֵדֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם יְסַדְתָּם׃

153 רְאֵה־עָנְיִי וְחַלְּצֵנִי כִּי־תוֹרָתְךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃

154 רִיבָה רִיבִי וּגְאָלֵנִי לְאִמְרָתְךָ חַיֵּנִי׃

155 רָחוֹק מֵרְשָׁעִים יְשׁוּעָה כִּי־חֻקֶּיךָ לֹא דָרָשׁוּ׃

156 רַחֲמֶיךָ רַבִּים | יְהוָה כְּמִשְׁפָּטֶיךָ חַיֵּנִי׃

157 רַבִּים רֹדְפַי וְצָרָי מֵעֵדְוֹתֶיךָ לֹא נָטִיתִי׃

158 רָאֵיתִי בֹגְדִים וָאֶתְקוֹטֵטָה אֲשֶׁר אִמְרָתְךָ לֹא שָׁמָרוּ׃

159 רְאֵה כִּי־פִקּוּדֶיךָ אָהָבְתִּי יְהוָה כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי׃

160 רֹאשׁ־דְּבָרְךָ אֱמֶת וּלְעוֹלָם כָּל־מִשְׁפַּט צִדְקֶךָ׃

161 שָׂרִים רְדָפוּנִי חִנָּם וּמִדְּבָרְיךָ פָּחַד לִבִּי׃

162 שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב׃

163 שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי וַאֲתַעֵבָה תּוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי׃

164 שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃

165 שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין־לָמוֹ מִכְשׁוֹל׃

166 שִׂבַּרְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה וּמִצְוֹתֶיךָ עָשִׂיתִי׃

167 שָׁמְרָה נַפְשִׁי עֵדֹתֶיךָ וָאֹהֲבֵם מְאֹד׃

168 שָׁמַרְתִּי פִקּוּדֶיךָ וְעֵדֹתֶיךָ כִּי כָל־דְּרָכַי נֶגְדֶּךָ׃

169 תִּקְרַב רִנָּתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה כִּדְבָרְךָ הֲבִינֵנִי׃

170 תָּבוֹא תְחִנָּתִי לְפָנֶיךָ כְּאִמְרָתְךָ הַצִּילֵנִי׃

171 תַּבַּעְנָה שְׂפָתַי תְּהִלָּה כִּי תְלַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃

172 תַּעַן לְשׁוֹנִי אִמְרָתֶךָ כִּי כָל־מִצְוֹתֶיךָ צֶדֶק׃

173 תְּהִי־יָדְךָ לְעָזְרֵנִי כִּי פִקּוּדֶיךָ בָחָרְתִּי׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

174 תָּאַבְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה וְתוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי׃
175 תְּחִי־נַפְשִׁי וּתְהַלְלֶךָּ וּמִשְׁפָּטְךָ יַעְזְרֵנִי׃
176 תָּעִיתִי כְשֶׂה אֹבֵד בַּקֵּשׁ עַבְדֶּךָ כִּי מִצְוֹתֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃

120

OLULANGA LWA 119 (120): Abashombanyi b'omurhûla

[1] *Lwimbo. Lwa kusoka.*

Nkayumva omutula, Nyakasane, Nyakasane ye nyakûza ananshuze.

[2] Yâgirwa, ofungire omûka gwâni oku rhunwa rhubi, n'oku ndimi zibêsha.

[3] Lero olulimi lw'endyâlya cici ludesire lwankakuha erhi lukuyûshûlire?

[4] Kâli bisonga byoji omu nfune z'entwâli, makala g'omurhi gwa Yenista.

[5] Namahera nie mba muli Mesheki[j], nie mpanzire e Kedari.

[6] Mwo nyûbasire omu karhî kâbo, balya barhakwirirwa murhûla.

[7] Oku ndi nti omurhûla, bôhe mpu entambala là.

Psalms 120

1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל־יְהוָה בַּצָּרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי׃ 2 יְהוָה הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְּׂפַת־שֶׁקֶר מִלְּשׁוֹן רְמִיָּה׃ 3 מַה־יִּתֶּן לָךְ
וּמַה־יֹּסִיף לָךְ לְשׁוֹן רְמִיָּה׃ 4 חִצֵּי גִבּוֹר שְׁנוּנִים עִם גַּחֲלֵי רְתָמִים׃ 5 אוֹיָה־לִי כִּי־גַרְתִּי מֶשֶׁךְ שָׁכַנְתִּי עִם־אָהֳלֵי
קֵדָר׃ 6 רַבַּת שָׁכְנָה־לָּהּ נַפְשִׁי עִם שׂוֹנֵא שָׁלוֹם׃ 7 אֲנִי־שָׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר הֵמָּה לַמִּלְחָמָה׃

[j] **120.5** Mesheki: cihugo ciri hôfi n'Enyanja Nyîru. Kedari: omu irûngu ly'e Siriya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

121

OLULANGA LWA 120 (121): Nyakasane ye mulanzi w'Israheli

[1] *Lwimbo. Lwa kusoka.*

Ngalamulire amasù ebwa ntondo, Lero owantabâla ngahi ayisha?

[2] Nyakasane ye wantabâla, ye wajiraga empingu n'igulu.

[3] Arhâzigè okugulu kwâni kwalabuka, arhahunira omulanzi okulanga.

[4] Neci, arhahunga arhânahunge, omulanzi olanga Israheli.

[5] Nyakasane ye kulanga Nyakasane ye mulanzi okuli aha burhambi.

[6] Gubire mûshi, izûba lirhâkukomè, bubire budufu, omwêzi gurhâkujire kurhi.

[7] Nyakasane akucinga oku ngasi kubî, âfungira omûka gwâwe.

[8] Akulanga omu kubalama n'omu kushubûka buno n'ensiku zôshi.

Psalms 121

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי אֶל־הֶהָרִים מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי׃ עֶזְרִי מֵעִם יְהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ אַל־יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ
אַל־יָנוּם שֹׁמְרֶךָ׃ הִנֵּה לֹא־יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל׃ יְהוָה שֹׁמְרֶךָ יְהוָה צִלְּךָ עַל־יַד יְמִינֶךָ׃ יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ
לֹא־יַכֶּכָּה וְיָרֵחַ בַּלָּיְלָה׃ יְהוָה יִשְׁמָרְךָ מִכָּל־רָע יִשְׁמֹר אֶת־נַפְשֶׁךָ׃ יְהוָה יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃

122

OLULANGA LWA 121 (122): Obucire e Yeruzalemu burhenga

1 Lwimbo kwa kusôka. Lwa Daudi.

Nàyumvîrhe nanasîma ene bambwîra, mpu: mwo rhwaja omu nyumpa ya Nyakasane.

[2] Amagulu gîrhu gano gakola gali, omu bululi bwâwe Yeruzalemu.

[3] Yeruzalemu kwo ali muyûbake nka cishagala, nka cishagala cisêzire buzibu.

[4] Yo amashanja gayinamukira, amashanja ga Nyakasane. Mpu gakûze izîno lya Nyakasane

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nk'oku Israheli anarhegesire.

5 Yo entebe z'okutwîra emmanja ziba, entebe z'omu nyumpa ya Daudi.

6 Yâkûlizagyi Yeruzalemu omurhûla abakurhonya babè n'omurhûla,

7 Akalembe kabe omu bululi bwâwe, n'omurhûla omu minene yâwe.

8 Bene wîrhu haguma n'abîrhu bo barhumire nakuderha nti: «Obêmwo omurhûla.»

9 Neci nakusengerera ebinjà, erhi eyi nyumpa ya Nyakasane Nnâmahanga wîrhu yo erhuma.

Psalms 122

1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית יְהוָה נֵלֵךְ׃ 2 עֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלִָם׃ 3 יְרוּשָׁלִַם הַבְּנוּיָה
כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה־לָּהּ יַחְדָּו׃ 4 שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי־יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהֹדוֹת לְשֵׁם יְהוָה׃ 5 כִּי שָׁמָּה ׀ יָשְׁבוּ
כִסְאוֹת לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִיד׃ 6 שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלִַם יִשְׁלָיוּ אֹהֲבָיִךְ׃ 7 יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה
בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ׃ 8 לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ׃ 9 לְמַעַן בֵּית־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ׃

123

OLULANGA LWA 122 (123): Rhulîkûze oku kagayo k’abacîbona

1 Lwimbo lwa kusôka.

Ngalamulire amasù emund'oli, We bâ omu mpingu.

2 Kulyala amasù g'abashizi, ganayêrekera enfune za ba nnawâbo,

kulyâla amasù g'omujà-kazi gahenekera enfune za nn'omu mwâbo,

kwo amasù gîrhu gadwîrhe galolakwo Nyakasane Nyamuzinda wîrhu,

kuhika olukogo lwîrhu lumugwarhe.

3 Rhubêre nîrhu olukogo, Yâgirwa, rhubêre nîrhu olukogo, barhulibuzize n'akagayo.

4 Omurhima gwirhu gwayihisirwe n'amasheka g'abacîbwîne bagale,

n'aka gâyo k'abacîbona.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 123

1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת־עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם׃ 2 הִנֵּה כְעֵינֵי עַבָדִּים אֶל־יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל־יַד
גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ׃ 3 חָנֵּנוּ יְהוָה חָנֵּנוּ כִּי־רַב שָׂבַעְנוּ בוּז׃ 4 רַבַּת שָׂבְעָה־לָּהּ נַפְשֵׁנוּ הַלַּעַג
הַשַּׁאֲנַנִּים הַבּוּז לִגְאֵיוֹנִים׃

124

OLULANGA LWA 123 (124): Omucunguzi w'Israheli

[1] *Lwimbo lwa kusôka. Lwa Daudi.*

Nyakasane acibulaga bwarhulwirakwo -Israheli neci kuderhe-

[2] Nyakasane acibulaga bwarhulwirakwo, bulyala bayisha barhuharhîrekwo,

[3] singa bàrhumizire bagumaguma. Bulyala bayisha barhudwirhekwo omutula,

[4] sînga rhwàzisire omu mîshi, singa emigezi yàrhuhulwirekwo.

[5] Singa amîshi g'enshalalo gàrhubirundukirekwo.

[6] Nyakasane ayâgirwe obu àrharhulîkiriraga, mpu rhubè minyama bazikamwo amîno.

[7] Omûka gwirhu kwo gwàfulumusire nka kanyunyi, gwatwa oku isi ly'abarhezi, olusi lwatwîka, nîrhu rhwàcifulumukira.

[8] Oburhabâle bwîrhu kwo burhenga okw'izîno lya Nyakasane Ye wàlemaga empingu n'igulu.

Psalms 124

1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד לוּלֵי יְהוָה שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל׃ 2 לוּלֵי יְהוָה שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם׃ 3 אֲזַי חַיִּים
בְּלָעוּנוּ בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ׃ 4 אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ נַחְלָה עָבַר עַל־נַפְשֵׁנוּ׃ 5 אֲזַי עָבַר עַל־נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים׃ 6 בָּרוּךְ
יְהוָה שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם׃ 7 נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים הַפַּח נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ׃ 8 עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם
יְהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

125

OLULANGA LWA 124 (125): Nyamuzinda ye langa abâge

[1] *Lwimbo lwa kusôka.*

Abacîkubagira Nyakasane kwo bali ak'entondo ya Siyoni,

yo erhahuligana enahabâ ensiku n'amango.

[2] Kula Yeruzalemu entondo zimugosire,

kwo na Nyamuzinda agosire olubaga lwâge buna n'ensiku zôshi.

[3] Nanga ntà mango akarhi[k] k'endyâlya

kwânahume oku mwanya gw'abashinganyanya.

Abashinganyanya bakanalambûla okuboko kwâbo mpu bajiremw'okubî.

[4] Nyamwagirwa abinja obajirire ebinjà,

n'ab'omurhima gushingânîne kwo n'okwo.

[5] Abagera omu njira zikubire bôhe, Nyakasane abalibirhekwo,

abageze omu njira nguma n'ababî.

Omurhûla muli Israheli!

Psalms 125

1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבֹּטְחִים בַּיהוָה כְּהַר־צִיּוֹן לֹא־יִמּוֹט לְעוֹלָם יֵשֵׁב: 2 יְרוּשָׁלַ͏ִם הָרִים סָבִיב לָהּ וַיהוָה סָבִיב לְעַמּוֹ
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: 3 כִּי לֹא יָנֻוחַ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע עַל גּוֹרָל הַצַּדִּיקִים לְמַעַן לֹא־יִשְׁלְחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעַוְלָתָה
יְדֵיהֶם: 4 הֵיטִיבָה יְהוָה לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם: 5 וְהַמַּטִּים עֲקַלְקַלּוֹתָם יוֹלִיכֵם יְהוָה אֶת־פֹּעֲלֵי הָאָוֶן שָׁלוֹם
עַל־יִשְׂרָאֵל:

[k] **125.3** Akarhi k'endyâlya: kwo kuderha obwâmi bw'enkola-maligo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

126

OLULANGA LWA 125 (126): Okugaluka kw'abàli balulize

[1] *Lwimbo lwa kusôka.*

Erhi Nyakasane àgalula empira z'e Siyoni

kwo rhwàli nk'abalôrha.

[2] Lero akanwa kîrhu kanaciyunjula masheka,

n'endimi zirhu zayunjula mwîshingo.

Agandi mashanja gakaziderha, mpu:

Nyakasane abakolîre akîrumè.

[3] Neci Nyakasane arhujirire birhali binyi,

rhw'oyu rhukola rhushagalusire.

[4] Okûla rhuyôsire, Yâgirwa, okuhindule,

kula bahindula omugezi gw'ebumosho bw'izûba

[5] Abarhwêra omu mulenge,

omu mwîshingo basârûla.

[6] Banagenda bajà balaka,

banagenda babarhwîre emburho barhwêra.

Erhi bagaluka erhi bayisha bacîshinga

n'emiha yâbo okw'irhwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 126

1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב יְהוָה אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֹלְמִים: 2 אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם
הִגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם־אֵלֶּה: 3 הִגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים: 4 שׁוּבָה יְהוָה אֶת־שְׁבוּתֵנוּ כַּאֲפִיקִים
בַּנֶּגֶב: 5 הַזֹּרְעִים בְּדִמְעָה בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ: 6 הָלוֹךְ יֵלֵךְ | וּבָכֹה נֹשֵׂא מֶשֶׁךְ־הַזָּרַע בֹּא־יָבוֹא בְרִנָּה נֹשֵׂא אֲלֻמֹּתָיו:

127

OLULANGA LWA 126 (127): Okucîhira omu maboko ga Nyamuzinda

[1] *Lwimbo lwa kusôka. Lwa Salomoni.*

Nka Nyakasane arhayûbasiri enyumpa, abayiyûbaka erhi na busha bârhamira.

Nka Nyakasane arhalanziri olugo, omulâlizi erhi na busha ârhamira.

[2] Busha mwarhamira mpu mwazûka sêzisêzi burhacica,

mpu murhajigwishirra duba, mpu murhalya ehi murharhamiri,

kâli anashobôze abarhonyi bâge banali iro!

[3] Kâli abâna ngalo ya Nyakasane, akarhenga omu nda luhembo.

[4] Ababurhirwa ebusole, kwo bali nka bisonga omu nfune z'entwâli.

[5] Ali w'iragi omulume obumbire omurhana gwâge myampi ya bene eyo,

enshonyi zirhâmubumbe amango ababisha bamujà aha lusò.

Psalms 127

1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה אִם־יְהוָה | לֹא־יִבְנֶה בַּיִת שָׁוְא | עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ אִם־יְהוָה לֹא־יִשְׁמָר־עִיר שָׁוְא | שָׁקַד
שׁוֹמֵר: 2 שָׁוְא לָכֶם | מַשְׁכִּימֵי קוּם מְאַחֲרֵי־שֶׁבֶת אֹכְלֵי לֶחֶם הָעֲצֵבִים כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָא: 3 הִנֵּה נַחֲלַת יְהוָה בָּנִים

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

שָׁכָר פְּרִי הַבֶּטֶן׃ 4כְּחִצִּים בְּיַד־גִּבּוֹר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים׃ 5אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת־אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם לֹא־יֵבֹשׁוּ כִּי־יְדַבְּרוּ אֶת־אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר׃

128

OLULANGA LWA 127 (128): Omugisho oku muntu okenga Lulema

[1] *Lwimbo lwa kusôka.*

Iragi lyâwe we rhînya Nyakasane,

we shimba enjira zâge.

[2] By'omu maboko gâwe wâlye

obone iragi onasîme.

[3] Mukâwe kwo ali nka muzâbîbu

guyâna bwenêne omu mwâwe.

Abâna bâwe kwo bali nka mirhô ya mizâbîbu,

bazungulusire ecìbo omu bululi bwâwe.

[4] Kwo agishwa ntyo, omuntu orhînya Nnâmahanga.

[5] Nyakasane akugishe kurheng'e Siyoni,

ensiku zôshi z'obuzîne bwâwe.

[6] Obone oku Yeruzalemu agandâza,

obone abâna b'abâna bâwe.

Omurhûla gubè omu Israheli!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 128

1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַשְׁרֵי כָּל־יְרֵא יְהוָה הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו: 2 יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ: 3 אֶשְׁתְּךָ | כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה
בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ: 4 הִנֵּה כִי־כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְהוָה: 5 יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן וּרְאֵה
בְּטוּב יְרוּשָׁלִָם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: 6 וּרְאֵה־בָנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל:

129

OLULANGA LWA 128 (129): Oku bashombanyi ba Siyoni

[1] *Lwimbo lwa kusôka.*

Mushâna wâni, kurhenga ndi murhò erhi banshimbulula, -Israheli neci kuderhe-

[2] Kurhenga ndi murhò erhi banshimbulula, ci barhàmpashaga.

[3] Abahinzi bàgwira bampinga oku mugongo, bahumba bahumba;

[4] Nyakasane yêhe bula arhalyalyanya, àtwîra ababisha emigozi.

[5] Enshonyi zirhangibabumba, bashubire nyuma, balya bôshi banashomba Israheli.

[6] Bashube nka casi cimerera oku nyumpa, co ciyûma barhanacicishugula.

[7] Co cirhabumba nfune z'owasârûla! nîsi erhi ecîbo c'owashûbûza ebirundo.

[8] N'abâgera barhâderhe, mpu: «Nyakasane amugishe»,

mpu: «Rhumugishire okw'izîno lya Nyakasane.»

Psalms 129

1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת רַבַּת צָרְרוּנִי מִנְּעוּרַי יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל: 2 רַבַּת צָרְרוּנִי מִנְּעוּרָי גַּם לֹא־יָכְלוּ לִי: 3 עַל־גַּבִּי חָרְשׁוּ
חֹרְשִׁים הֶאֱרִיכוּ לְמַעֲנוֹתָם: 4 יְהוָה צַדִּיק קִצֵּץ עֲבוֹת רְשָׁעִים: 5 יֵבֹשׁוּ וְיִסֹּגוּ אָחוֹר כֹּל שֹׂנְאֵי צִיּוֹן: 6 יִהְיוּ כַּחֲצִיר גַּגּוֹת
שֶׁקַּדְמַת שָׁלַף יָבֵשׁ: 7 שֶׁלֹּא מִלֵּא כַפּוֹ קוֹצֵר וְחִצְנוֹ מְעַמֵּר: 8 וְלֹא אָמְרוּ | הָעֹבְרִים בִּרְכַּת־יְהוָה אֲלֵיכֶם בֵּרַכְנוּ אֶתְכֶם
בְּשֵׁם יְהוָה:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

130

OLULANGA LWA 129 (130): Nyamuzinda ye shundwakwo obwonjo

[1] *Lwimbo lwa kusôka.*

Oku ndi emuhengere, Yâgirwa, nakuyakûza.

[2] Waliha, yumva omulenge gwâni! amarhwîri gâwe garhegêre, gayumve izù ly'omusengero gwâni.

[3] Erhi wakalola ebyâha, Yâgirwa, Yâgirwa ndi wakayêra?

[4] Caba aha burhambi bwâwe h'obwonjo bw'ebyâha bushundwa, mpu lyo bakukolera banakukenzire.

[5] Niehe Nyamwagirwa ye ncîkubagîre, n'omurhima gwâni luderho lwâge gucîkubagire.

[6] Omurhima gwâni gudwîrhe gwagungêza Nyakasane, kulusha kula omulâlîzi agungêza obucè.

[7] Kulusha omulâlîzi walinga oku lukula ârhanda, Israheli alinge Nyakasane.

[8] Yêne ye walîkûza Israheli, oku byâha byâge byôshi.

Psalms 130

1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְהוָה׃ 2 אֲדֹנָי שִׁמְעָה בְקוֹלִי תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי׃ 3 אִם־עֲוֹנוֹת
תִּשְׁמָר־יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד׃ 4 כִּי־עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא׃ 5 קִוִּיתִי יְהוָה קִוְּתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחָלְתִּי׃ 6 נַפְשִׁי לַאדֹנָי
מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר׃ 7 יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה כִּי־עִם־יְהוָה הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת׃ 8 וְהוּא יִפְדֶּה
אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנֹתָיו׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

131

OLULANGA LWA 130 (131): Omurhima gw'oburho

[1] *Lwimbo lwa kusôka. Lwa Daudi.*

Yâgirwa omurhima gwâni gurhalimwo bya kucîbona,

n'amasù gâni garhalimwo bya cisûli,

ntaharhîri bya bukulu ntanahambîri ebindenzire bulî.

[2] Kâli ciru n'omurhima gwâni gurhûzize gwanadêkerera,

kula omwâna obagalirwe na nnina ayôrha,

kula omwâna arhûlûla, kwo n'omurhima gukola gunyosiremwo.

[3] Israheli, okazicîkubagira Nyakasane, buno n'ensiku zôshi.

Psalms 131

1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד יְהוָה | לֹא־גָבַהּ לִבִּי וְלֹא־רָמוּ עֵינָי וְלֹא־הִלַּכְתִּי | בִּגְדֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי׃ 2 אִם־לֹא שִׁוִּיתִי |
וְדוֹמַמְתִּי נַפְשִׁי כְּגָמֻל עֲלֵי אִמּוֹ כַּגָּמֻל עָלַי נַפְשִׁי׃ 3 יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃

132

OLULANGA LWA 131 (132): Okukengêra okuhêkwa kw'Omucîmba gw'Amalaganyo

[7] *Lwimbo lwa kusôka.*

Yâgirwa, okengêre Daudi. n'obukombedu bwâge bwôshi.

[2] Okengêre oku alahiriraga Nyakasane, okengêre eciragâne àlaganyagya Mugala-byôshi wa Yakôbo, erhi:

[3] «Ntasheshere omu cirâlo nti omu mwâni, ntasôkere oku ncingo nti ngwîshîre,

[4] ntanayêmêre amasù gâni gajà iro, ntazige engohe zâni zarhamûka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] ntanacibonera Nyakasane ahantu, ntanacibonera Mugala-byôshi wa Yakôbo ecirâlo.»

[6] Lolà oku badwîrhe baguderha omu Efrata, rhwàgushanzire omu bihugo by'emuzirhu.

[7] Rhuhike omu mwâge, rhuharâmize aha magulu gâge.

[8] Yimuka, Nyamwagirwa, ojè aha warhamûkira, mwe n'omucîmba gw'obwâmi bwâwe.

[9] Abadâhwa bâwe bacîhundikîre n’obushinganyanya, n'abemêzi baze bahubulize n'omwîshingo.

[10] Mâshi mâshi, mwambali wâwe Daudi orhumire, omanye wakayôza omushige wâwe.

[11] Nyakasane alahirîre Daudi, àmulaganya endagâno y'enkwira, eryâla erhatûbwamwo, erhi: «Mwâna oburha nâtamaza oku ntebe yâwe.»

[12] Erhi: «Abâna bâwe bâkalanga eciragâne câni, bakanalanga amarhegeko nâbarhegekaga, abâna bâbo nabo, bâtamala oku ntebe yâwe ensiku zôshi.»

[13] Bulya neci Nyakasane acîshozire Siyoni, àcimwîshozire mpu eshube ntebe yâge, erhi:

[14] «Kuno kwo nkola nakaziluhûkira ensiku zôshi»; erhi: «Kuno kwo nkola nayûbaka bulya kuno kwo ncîshozire.»

[15] Erhi: «Ebijiro byakwo nkolaga nabigisha, n'abakenyi bakwo mbayîguse mugati.

[16] Abadâhwa bakwo nkolaga nababwîka obucire, n'abemêzi bakwo bashembuke n'omwîshingo.

[17] Eyo munda yo nâmereza Daudi ihembe, nnankolêgeze omushige wâni akamole.

[18] Abamushomba bôshi nâbabonêsa nshonyi, n'irhwe lyâge lilabukekwo akashambala kani.»

Psalms 132

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זְכוֹר־יְהוָה לְדָוִד אֵת כָּל־עֻנּוֹתוֹ׃ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַיהוָה נָדַר לַאֲבִיר יַעֲקֹב׃ אִם־אָבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי
אִם־אֶעֱלֶה עַל־עֶרֶשׂ יְצוּעָי׃ אִם־אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינָי לֶעַפְעַפַּי תְּנוּמָה׃ עַד־אֶמְצָא מָקוֹם לַיהוָה מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר
יַעֲקֹב׃ הִנֵּה־שְׁמַעֲנוּהָ בְאֶפְרָתָה מְצָאנוּהָ בִּשְׂדֵי־יָעַר׃ נָבוֹאָה לְמִשְׁכְּנוֹתָיו נִשְׁתַּחֲוֶה לַהֲדֹם רַגְלָיו׃ קוּמָה יְהוָה
לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ׃ כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ׃ בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מְשִׁיחֶֽךָ׃ 11נִשְׁבַּ֣ע־יְהוָ֣ה ׀ לְדָוִ֣ד אֱמֶ֣ת ׀ לֹא־יָשׁ֣וּב מִמֶּ֣נָּה מִפְרִ֣י בִטְנְךָ֣ אָשִׁ֣ית לְכִסֵּא־לָֽךְ׃ 12אִם־יִשְׁמְר֣וּ בָנֶ֣יךָ ׀ בְּרִיתִ֣י
וְעֵדֹתִ֣י זֹ֣ו אֲלַמְּדֵ֑ם גַּם־בְּנֵיהֶ֥ם עֲדֵי־עַ֝֗ד יֵשְׁב֥וּ לְכִסֵּא־לָֽךְ׃ 13כִּי־בָחַ֣ר יְהוָ֣ה בְּצִיּ֑וֹן אִוָּ֖ה לְמוֹשָׁ֣ב לֽוֹ׃ 14זֹאת־מְנוּחָתִ֥י
עֲדֵי־עַ֑ד פֹּה־אֵ֝שֵׁ֗ב כִּ֣י אִוִּ֣יתִיהָ׃ 15צֵ֭ידָהּ בָּרֵ֣ךְ אֲבָרֵ֑ךְ אֶבְיוֹנֶ֥יהָ אַשְׂבִּ֝֗יעַ לָֽחֶם׃ 16וְ֭כֹהֲנֶיהָ אַלְבִּ֣ישׁ יֶ֑שַׁע וַחֲסִידֶ֥יהָ רַנֵּ֖ן
יְרַנֵּֽנוּ׃ 17שָׁ֤ם אַצְמִ֣יחַ קֶ֣רֶן לְדָוִ֑ד עָרַ֖כְתִּי נֵ֣ר לִמְשִׁיחִֽי׃ 18אוֹיְבָ֥יו אַלְבִּ֣ישׁ בֹּ֑שֶׁת וְעָלָ֖יו יָצִ֣יץ נִזְרֽוֹ׃

133

OLULANGA LWA 132 (133): Akalamo k'ecinyabuguma

[1] *Lwimbo lwa kusôka. Lwa Daudi.*

Ala nka kwayinjiha, ala nka kwanuna, okubêra haguma cinyabuguma kw'abalondana.

[2] Kwo kuli nka kula banadêkereza ensholo y'amavurha okw'irhwe, gahonere omu bwânwa,
omu bwânwa bwa Aròni, gayandagalire omw'igosi ly'omushangi gwâge.

[3] Kwo kuli nka kula olumè lwa kuli Hermoni luyandagalira kuli Siyoni; kwo Nyakasane ahânira
omugisho, n'akalamo kashinga emyâka n'emyâka.

Psalms 133

1שִׁ֗יר הַמַּעֲל֥וֹת לְדָוִ֑ד הִנֵּ֤ה מַה־טּ֨וֹב ׀ וּמַה־נָּ֘עִ֤ים שֶׁ֥בֶת אַחִ֗ים גַּם־יָ֑חַד׃ 2כַּשֶּׁ֥מֶן הַטּ֗וֹב ׀ עַל־הָרֹ֣אשׁ יֹרֵ֣ד עַל־הַזָּקָ֑ן
זְקַ֥ן־אַהֲרֹ֝֗ן שֶׁיֹּרֵ֥ד עַל־פִּ֥י מִדּוֹתָֽיו׃ 3כְּטַל־חֶרְמוֹן֮ שֶׁיֹּרֵד֒ עַל־הָרְרֵ֣י צִיּ֑וֹן כִּ֤י שָׁ֨ם ׀ צִוָּ֣ה יְ֭הוָה אֶת־הַבְּרָכָ֑ה חַיִּ֥ים
עַד־הָעוֹלָֽם׃

134

OLULANGA LWA 133 (134): Oku lusiku lukulu lw'obudufu

[1] Lwimbo lwa kusôka.

Kanyi! mugashânize Nyakasane,

mwe munashiga Nnawîrhu mweshi,

mwe muyimanzire omu idubiro lya Nyakasane

gano mango g'obudufu!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[2] Mulengereze amaboko ginyu ebwa ngombe yâge,

mugashànize Nn'igulu.

[3] Nyakasane akugishe kurhenga e Siyoni,

ye wàjiraga empingu n'igulu.

Psalms 134

1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה | בָּרֲכוּ אֶת־יְהוָה כָּל־עַבְדֵי יְהוָה הָעֹמְדִים בְּבֵית־יְהוָה בַּלֵּילוֹת׃ 2 שְׂאוּ־יְדֵכֶם קֹדֶשׁ וּבָרֲכוּ
אֶת־יְהוָה׃ 3 יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃

135

OLULANGA LWA 134 (135): Okukuza Omulemi wa byôshi

[1] Aleluya!

Mukuze izîno lya Nyakasane, kuzi ye mwe bambali ba Nyakasane.

[2] Mwe muli omu kâ-Nyamuzinda, omu bululi bw'enyumpa ya Nnawîrhu Nnâmahanga.
[3] Mukuze Nyakasane bulya arhahimwa bwinjà Nyakasane, muzihire izîno lyâge bulya ali wa kusîmwa.

[4] Na bulyala Nyakasane àcîshozire Yakôbo, Israheli gwo gwâge mwânya acîshozire.

[5] Niehe mmanyire oku Nyamubâho ali mukulu, Nnawîrhu Nnâmahanga alushire banyamuzinda bôshi.

[6] Ebi alonzize byôshi binabe, en'igulu n'emalunga, omu nyanja n'omu ngasi muhengere.

[7] Ye rhenza ebitù kurhenga enyuma z'ebihugo, ahindule emilazò eshube nkuba, n'empûsi ayishâze aha yali ecifulisire.

[8] Aja aho, abanda enfula z'e Mîsiri, ez'abantu n'ez'ebintu.

[9] Arhuma ebisômerine n'ebimanyîso emund'oli bulya wa Mîsiri, abirhumira Faraoni n'abambali bôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10 Abanda amashanja garhali manyi, ahungumula abâmi b'entwâli:

11 Sehoni mwâmi w'Abamoriti, na Ogu mwâmi w'e Bashani, n'amâmi gôshi g'e Kanani.

12 Amashwa gâbo agagabîra Israheli, olubaga lwâge Israheli lwagayimamwo.

13 Mushâna Nyakasane izîno lyâwe ho liyôrha libà ensiku n'amango, mushâna Nyakasane oyôrhe okengwa emyâka n'emyâka.

14 Bulyala Nyakasane ye lungere w'olubaga lwâge, yêne ye nalufa lukogo.

15 Abapagani nabo mpu bajira ba Nyamuzinda, bala b'amabuye n'ebyûma! bala babinjwa n'enfune z'abantu!

16 Irumbi mpu bagwêrhe akanwa barhanaderha, mpu bagwêrhe amasù barhanabona!

17 Mpu bagwêrhe amarhwîri barhanayumva, ciru lerhaga ehyûka omu kanwa kâbo!

18 Ababatula bamôbashusha, abacîkubagira bo nabo nabo.

19 Nyumpa y'Israheli, kuza Nyakasane, bûko bwa Aròni, kuza Nyamubâho,

20 Nyumpa ya Levi, nâwe kuza Nyakasane mwe muharâmya Nyamubâho mweshi, mukuze Nyakasane.

21 Nyakasane aj'irenge omu Siyoni, ye yûbaka omu Yeruzalemu!

Psalms 135

1הַלְלוּ יָהּ ׀ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה׃ 2שֶׁעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ׃ 3הַלְלוּ־יָהּ כִּי־טוֹב יְהוָה זַמְּרוּ לִשְׁמוֹ כִּי נָעִים׃ 4כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ׃ 5כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה וַאֲדֹנֵינוּ מִכָּל־אֱלֹהִים׃ 6כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ יְהוָה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהוֹמוֹת׃ 7מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה מוֹצֵא־רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו׃ 8שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה׃ 9שָׁלַח ׀ אֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו׃ 10שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים׃ 11לְסִיחֹן ׀ מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן׃ 12וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃ 13יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר׃ 14כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנֶחָם׃ 15עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃ 16פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ׃ 17אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף אֵין־יֶשׁ־רוּחַ בְּפִיהֶם׃ 18כָּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם׃ 19בֵּית יִשְׂרָאֵל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בָּרֲכוּ אֶת־יְהוָה בֵּית אַהֲרֹן בָּרֲכוּ אֶת־יְהוָה: 20בֵּית הַלֵּוִי בָּרֲכוּ אֶת־יְהוָה יִרְאֵי יְהוָה בָּרֲכוּ אֶת־יְהוָה: 21בָּרוּךְ יְהוָה |
מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָם הַלְלוּ־יָהּ:

136

OLULANGA LWA 135 (136): Litaniya linene ly'okuvuga omunkwa

Aleluya!

1 Kuzagi Nyakasane bulyala ali mwinjà,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

2 Kusagi Nyamuzinda okulire banyamuzinda bôshi,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

3 Kuzagi Nyakasane Mwâmi w'abâmi,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

4 Yêne ye jira ebirhangâzo ntà wundi,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

5 Ye wàlemaga empingu n’obushinganyanya,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

6 Ye walàmbûliraga igulu oku nyanya ly'amîshi,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

7 Ye wàjiraga ebimole binênênè,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

8 Ajira izûba mpu likâmoleka mûshi,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[9] Omwêzi n'enyenyêzi mpu bikâmoleka budufu,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[10] Ahana ab'e Mîsiri erhi àhuma oku nfula zâbo,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[11] Agalikûla Israheli ekarhî kâbo,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[12] N'obuzibu bw'okuboko kwâge n'obuhashe bunji,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[13] Enyanja Ndukula àyiberamwo mpande ibirhi,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[14] Ageza Israheli omu karhî kâyo,

bulya obuzigire bwâge boli bw'ensiku n'amango.

[15] Alohamwo Faraoni n'engabo yâge,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[16] Olubaga lwâge alutwisa irûngu,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[17] Ahana abâmi banênênè,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[18] Abâmi badârhi abahira okw'itumu,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[19] Sehoni mwâmi w'Abamoriti,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[20] Na Ogu mwâmi w'e Bashani,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[21] Amashwa gâbo agashobôza abandi,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[22] Agashobôza omwambali Israheli,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[23] Arhukengêra amango bamàrhulungumarhiza,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango,

[24] Arhurhenza omu nfune z'ababisha,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[25] Ye hà ngasi ciremwa ebi cirya byôshi,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

[26] Mukuze Nyamuzinda w'empingu,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 136

1 הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 2 הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 3 הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ 4 לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 5 לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 6 לְרֹקַע הָאָרֶץ
עַל־הַמָּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 7 לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 8 אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ 9 אֶת־הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 10 לְמַכֵּה מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ 11 וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 12 בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 13 לְגֹזֵר יַם־סוּף
לִגְזָרִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 14 וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 15 וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְיַם־סוּף כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ 16 לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 17 לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 18 וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 19 לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 20 וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 21 וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 22 נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 23 שֶׁבִּשְׁפָלֵנוּ זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 24 וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 25 נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ 26 הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

137

OLULANGA LWA 136 (137): Owayibagira ah'omunyunyu gwâge gubà erhi arhamubâ

[1] Erhi rhwabàga rhudahire

oku bikunguzo by'enyîshi z'e Babiloni,

yone mirenge rhwakàgidubula

erhi kufà Siyoni mûngo kurhuma.

[2] Kwarhuma ciru n'ennanga zirhu rhukâzimanika,

oku mirhi ya mw'eryo ihanga.

[3] Abarhuhekaga mw'eryo ihanga

erhi barhurhenza omu cihugo c'amasîma,

balinda bakala enshonyi z'okurhuhûna enyimbo, mpu:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Rhuyimbiri enyimbo z'omwîshingo gw'e Siyoni.»

4 Kurhigi rhwakayimba enyimbo z'okukuza Nyakasane omw'ihanga lya bene?

5 Yeruzalemu wêhe aha nakakuyibagira,

nankashingana okulyo kwâni kwahozire.

6 Neci olulimi lwâni, waliha Yeruzalemu,

luyûmire ebiraka, aha nankakuyibàgira

nîsi erhi aha nankabula kuderha oku we murhanzi omu bansimîsa.

7 Kengêra Nyamwagirwa, kurhi bene Edomu bàjizîre Yeruzalemu

mpu ehyajirwe kuhika okw'ibuye lizinda.

8 Kashâba we, mwâli wa Babeli,

ali w'iragi linene owabona amabî wàrhujirìre.

9 Neci ali w'iragi owagwârha ebirhaba byâwe

n'okubivunyungulira oku mabuye.

Psalms 137

1 עַל נַהֲרוֹת ׀ בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם־בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן׃ 2 עַל־עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תָּלִינוּ כִּנֹּרוֹתֵינוּ׃ 3 כִּי שָׁם שָׁאֲלוּנוּ
שׁוֹבֵינוּ דִּבְרֵי־שִׁיר וְתוֹלָלֵינוּ שִׂמְחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן׃ 4 אֵיךְ נָשִׁיר אֶת־שִׁיר־יְהוָה עַל אַדְמַת
נֵכָר׃ 5 אִם־אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלִָם תִּשְׁכַּח יְמִינִי׃ 6 תִּדְבַּק־לְשׁוֹנִי ׀ לְחִכִּי אִם־לֹא אֶזְכְּרֵכִי אִם־לֹא אַעֲלֶה אֶת־יְרוּשָׁלִַם
עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתִי׃ 7 זְכֹר יְהוָה ׀ לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת ׀ יוֹם יְרוּשָׁלִַם הָאֹמְרִים עָרּוּ ׀ עָרּוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ׃ 8 בַּת־בָּבֶל
הַשְּׁדוּדָה אַשְׁרֵי שֶׁיְּשַׁלֶּם־לָךְ אֶת־גְּמוּלֵךְ שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ׃ 9 אַשְׁרֵי ׀ שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ אֶת־עֹלָלַיִךְ אֶל־הַסָּלַע׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

138

OLULANGA LWA 137 (138): Olwimbo lw'okuvuga omunkwa

1 Lwa Daudi

Nakugashâniza Nyamwagirwa, n'omurhima gwâni gwôshi,

bulya wayumvîrhîze ebinwa byâni,

nkolaga nakuzihira embere za bamalaika bâwe,

2 nkola nakuyimbìra enyimbo z'obukuze,

erhi nnankumbire bûbi omu kâ-Nyamuzinda kâwe.

Nakuza izîno lyâwe,

erhi buzigire bwâwe n'okurhahemuka kwâwe kurhuma,

bulya eciragâne câwe cabire ca mwâmi w'izîno.

3 Olusiku nàkufukamiraga wànyumvîrhiza,

wànyûshûlira emisî y'omurhima.

4 Nyamwagirwa, abâmi b'omw'igulu bôshi bakuvuga omunkwa,

bulya bàyumvîrhe ebirhangâzo by'ekanwa kâwe.

5 Neci bayimba enjira za Nnâmahanga,

bulya irenge lya Nnâmahanga liri likulu lwôshi.

6 Omu bukulu bwâge kurharhuma arhashîbirira abanyinyi,

n'okukengula abacîbona binjà.

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] Nkabâ omu maganya, onanzibuhye,

onalambûle okuboko kwâwe wagombyamwo abanshomba, onancize.

[8] Neci, obuzigire bwâwe buli bw'ensiku n'amango,

omanye wankacilîkirira emikolo y'okuboko kwâwe.

Psalms 138

לְדָוִד ׀ אוֹדְךָ בְכָל־לִבִּי נֶגֶד אֱלֹהִים אֲזַמְּרֶךָּ׃ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל קָדְשְׁךָ וְאֹודֶה אֶת־שִׁמְךָ עַל־חַסְדְּךָ וְעַל־אֲמִתֶּךָ
כִּי־הִגְדַּלְתָּ עַל־כָּל־שִׁמְךָ אִמְרָתֶךָ׃ בְּיֹום קָרָאתִי וַתַּעֲנֵנִי תַּרְהִבֵנִי בְנַפְשִׁי עֹז׃ יֹודוּךָ יְהוָה כָּל־מַלְכֵי־אֶרֶץ כִּי שָׁמְעוּ
אִמְרֵי־פִיךָ׃ וְיָשִׁירוּ בִּדַרְכֵי יְהוָה כִּי גָדֹול כְּבֹוד יְהוָה׃ כִּי־רָם יְהוָה וְשָׁפָל יִרְאֶה וְגָבֹהַּ מִמֶּרְחָק יְיֵדָע׃ אִם־אֵלֵךְ ׀
בְּקֶרֶב צָרָה תְּחַיֵּנִי עַל אַף אֹיְבַי תִּשְׁלַח יָדֶךָ וְתֹושִׁיעֵנִי יְמִינֶךָ׃ יְהוָה יִגְמֹר בַּעֲדִי יְהוָה חַסְדְּךָ לְעֹולָם מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ
אַל־תֶּרֶף׃

139

OLULANGA LWA 138 (139): Irenge kuli olya oyishi byôshi

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lulanga. Lwa Daudi.*

Nyakasane, wàndolêrize wammanya:

[2] Ntamîre, nyimanzire, orhahabiri,

enkengêro zâni oku ziciri kulî, erhi okola ozimanyire;

[3] ngwishìre, ndambagîre, erhi wambona,

enjira zâni zôshi ntà nguma ohabire.

[4] Akanwa kanabe kacindi emurhima karhacihika oku lulimi,

erhi na mîra wakamanyaga kôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] OnGwârhire emalanga n'ebirhugo,

onandêkerîzekwo okuboko kwâwe.

[6] Obumanye buli ntyo bunsômîre bwenêne,

buntalusire bwenêne, ntakabuyumva.

[7] Ngahi nakaja nderhe nti nkola ndi kulî n'omiûka gwâwe?

ngahi nakayâkira amasù gâwe?

[8] Nsôkîre emalunga, yo obà!,

ngwishîre ekuzimu-bwinini, we Nnayo.

[9] Erhi nakalamukira mucêracêra,

nti njiyûbaka iduli ly'enyanja:

[10] Ciru n'eyo munda nayo kuboko kwâwe kwayimpisa,

kulyo kwâwe kwayisha kundwîrhe.

[11] Erhi nakanderha, nti: «Ciru omwizimya gumbwìke,

n'obudufu bunzonge nka mûshi.»

[12] Omwizimya wêhe gurhakubêra mwizimya,

n'obudufu kuli we kwo buli nka mûshi,

endundulya y'omwizimya kuli we kw'eri nka mûshi.

[13] We wàburungusagya ensiko zâni,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

We wàmbumbaga omu nda ya nyâmà.

[14] Ncikwitàkire bulya oku wànjirîre kusômerine,

bulyala emikolo yâwe eri ya kurhangâza.

Omurhima gwâni ogumanyire bwinjà,

[15] na ntà kavuha kandimwo ohabire.

Nàbîre ndwîrhe nabumbwa bushâla-shâla,

nabîre ncidwîrhe nashwinjirwa omu kuzimu,

[16] erhi n'amasù gâwe mîra gabonaga ebijiro byâni,

erhi byôshi binakola biri biyandike omu citabu câwe;

ensiku zâni zayôrhaga ziri nganje,

erhi n'olurhanzi-rhanzi muli zo lurhacija oku nkuba.

[17] Enkengêro zâwe Nnâmahanga,

mbwîne ziri ndârhi; gunali mwandu, zirhankaganjwa!

[18] Erhi nderha nti nziganje zôshi,

nàshanga zo nyinji oku mushenyi;

erhi nankaderha nti namàyûsa lero,

nnanashanga rhwembi rhuciri.

[19] Nyamuzinda, mâshi oyirhe enkolamaligo,

n'abîsi b'abantu barhengeho omuntu!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[20] Bulyala bàkugomîre okubozire,

abashombanyi bâwe bàrhwâmire kubî.

[21] Abakushomba, Yâgirwa, kàli nâni kushomba mbashomba!

Ka mbonakwo abasharhirakwo Nyamuzinda!

[22] Kushomba mbashomba, ntabakwirirwa,

omu masù gâni bali bagoma.

[23] Nnâmahanga, ondolêreze obone omurhima gwâni,

onje emurhima obone enkengêro zâni.

[24] Wâbona oku arhali njira mbî ngeramwo,

ongeze omu njira y'aba mîra, Muhânyi.

Psalms 139

1 לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר יְהוָה חְקַרְתַּנִי וַתֵּדָע: 2 אַתָּה יָדַעְתָּ שִׁבְתִּי וְקוּמִי בַּנְתָּה לְרֵעִי מֵרָחוֹק: 3 אָרְחִי וְרִבְעִי זֵרִיתָ
וְכָל־דְּרָכַי הִסְכַּנְתָּה: 4 כִּי אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי הֵן יְהוָה יָדַעְתָּ כֻּלָּהּ: 5 אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי וַתָּשֶׁת עָלַי
כַּפֶּכָה: 6 פְּלִאָיָה דַעַת מִמֶּנִּי נִשְׂגְּבָה לֹא־אוּכַל לָהּ: 7 אָנָה אֵלֵךְ מֵרוּחֶךָ וְאָנָה מִפָּנֶיךָ אֶבְרָח: 8 אִם־אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם
אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנֶּךָּ: 9 אֶשָּׂא כַנְפֵי־שָׁחַר אֶשְׁכְּנָה בְּאַחֲרִית יָם: 10 גַּם־שָׁם יָדְךָ תַנְחֵנִי וְתֹאחֲזֵנִי יְמִינֶךָ: 11 וָאֹמַר
אַךְ־חֹשֶׁךְ יְשׁוּפֵנִי וְלַיְלָה אוֹר בַּעֲדֵנִי: 12 גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָּ וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר כַּחֲשֵׁיכָה כָּאוֹרָהּ: 13 כִּי־אַתָּה
קָנִיתָ כִלְיֹתָי תְּסֻכֵּנִי בְּבֶטֶן אִמִּי: 14 אוֹדְךָ עַל כִּי נוֹרָאוֹת נִפְלֵיתִי נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי יֹדַעַת מְאֹד: 15 לֹא־נִכְחַד
עָצְמִי מִמֶּךָּ אֲשֶׁר־עֻשֵּׂיתִי בַסֵּתֶר רֻקַּמְתִּי בְּתַחְתִּיּוֹת אָרֶץ: 16 גָּלְמִי | רָאוּ עֵינֶיךָ וְעַל־סִפְרְךָ כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ יָמִים יֻצָּרוּ
וְלֹא אֶחָד בָּהֶם: 17 וְלִי מַה־יָּקָרוּ רֵעֶיךָ אֵל מֶה עָצְמוּ רָאשֵׁיהֶם: 18 אֶסְפְּרֵם מֵחוֹל יִרְבּוּן הֱקִיצֹתִי וְעוֹדִי
עִמָּךְ: 19 אִם־תִּקְטֹל אֱלוֹהַּ | רָשָׁע וְאַנְשֵׁי דָמִים סוּרוּ מֶנִּי: 20 אֲשֶׁר יֹאמְרֻךָ לִמְזִמָּה נָשְׂא לַשָּׁוְא
עָרֶיךָ: 21 הֲלוֹא־מְשַׂנְאֶיךָ יְהוָה | אֶשְׂנָא וְאִתְקוֹמְמֶיךָ אֶתְקוֹטָט: 22 תַּכְלִית שִׂנְאָה שְׂנֵאתִים לְאוֹיְבִים הָיוּ לִי: 23 חָקְרֵנִי
אֵל וְדַע לְבָבִי בְּחָנֵנִי וְדַע שַׂרְעַפָּי: 24 וּרְאֵה אִם־דֶּרֶךְ־עֹצֶב בִּי וּנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ עוֹלָם:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

140

OLULANGA LWA 139 (140): Endyâlya erhahike aha yamera emvi, mâshi!

[1] *Gwârhi omukulu w'abimbiza. Lulanga. Lwa Daudi.*

[2] Yâgirwa mâshi, ondîkûze nâni oku muntu mubî, ncinga oku muntu w'ecikalarhu.

[3] Oncinge kuli balya bagerêreza okubî omu murhima, abakazitula entambala bwaca bwayira.

[4] Endimi zâbo banakaz'izirhyaza nka njoka, omu kanwa kâbo mino ga mpiri gamuli.

[5] Nciza mâshi, Yâgirwa, nkûla omu nfune z'omubisha, ncinga oku muntu w'ecikalarhu:
abalâlire mpu bankube,

[6] Abâminya bakazintega emirhego banayifulike, banakanûle emigozi nka kasirha.

[7] We mbwîzire, Yâgirwa: we Nyamuzinda wâni, mâshi, Waliha, oyumvîrhize izù
ly'omusengero gwâni.

[8] Yâgirwa Nyamuzinda wâni, we burhabâle we na misî yâni, we cingikiza irhwe lyâni olusiku
lw'entambala.

[9] Yâgirwa mâshi, orhayêmêraga enyifinjo z'omubi, mâshi mâshi orhazigaga emihigo yâge
yayunjula.

[10] Abandi eburhambi balengezize irhwe, mâshi mâshi obubî bw'ebinwa byâbo
burhankarhang'ibafundêza mâshi.

[11] Enkuba y'ebisêsè ebarhogere, abo bakakûmba elushâyo babule cazûsa.

[12] Omuntu w'olulimi lubi arhâshinge kasanzi hano igulu, omuntu w'ecikalarhu buhanya
bwamushamula.

[13] Mmanyire, Yâgirwa, oku orhalenganya oli bûmu-bûmu, naye omukenyi orhamuzimba
lubanja.

[14] Neci abashinganyanya bo bakaz'ikuza izîno lyâwe abarhalyalyanya bo babêra omu masù
gâwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Psalms 140

1 לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: 2 חַלְּצֵנִי יְהוָה מֵאָדָם רָע מֵאִישׁ חֲמָסִים תִּנְצְרֵנִי: 3 אֲשֶׁר חָשְׁבוּ רָעוֹת בְּלֵב כָּל־יוֹם יָגֻורוּ
מִלְחָמוֹת: 4 שָׁנְנוּ לְשׁוֹנָם כְּמוֹ־נָחָשׁ חֲמַת עַכְשׁוּב תַּחַת שִׂפְתֵימוֹ סֶלָה: 5 שָׁמְרֵנִי יְהוָה ׀ מִּידֵי רָשָׁע מֵאִישׁ חֲמָסִים
תִּנְצְרֵנִי אֲשֶׁר חָשְׁבוּ לִדְחוֹת פְּעָמָי: 6 טָמְנוּ־גֵאִים ׀ פַּח לִי וַחֲבָלִים פָּרְשׂוּ רֶשֶׁת לְיַד־מַעְגָּל מֹקְשִׁים שָׁתוּ־לִי
סֶלָה: 7 אָמַרְתִּי לַיהוָה אֵלִי אָתָּה הַאֲזִינָה יְהוָה קוֹל תַּחֲנוּנָי: 8 יְהוִה אֲדֹנָי עֹז יְשׁוּעָתִי סַכֹּתָה לְרֹאשִׁי בְּיוֹם
נָשֶׁק: 9 אַל־תִּתֵּן יְהוָה מַאֲוַיֵי רָשָׁע זְמָמוֹ אַל־תָּפֵק יָרוּמוּ סֶלָה: 10 רֹאשׁ מְסִבָּי עֲמַל שְׂפָתֵימוֹ יְכַסֻּומוֹ: 11 יִמֹּיטוּ עֲלֵיהֶם
גֶּחָלִים בָּאֵשׁ יַפְּלֵם בְּמַהֲמֹרוֹת בַּל־יָקוּמוּ: 12 אִישׁ לָשׁוֹן בַּל־יִכֹּון בָּאָרֶץ אִישׁ־חָמָס רָע יְצוּדֶנּוּ
לְמַדְחֵפוֹת: 13 יָדַעְתִּי כִּי־יַעֲשֶׂה יְהוָה דִּין עָנִי מִשְׁפַּט אֶבְיוֹנִים: 14 אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת־פָּנֶיךָ:

141

OLULANGA LWA 140 (141): Oyimangirwe na wa-Ngwi adoma gashongwîre

[1] Lulanga. Lwa Daudi.

Yâgirwa w'ono ndwîrhe nayakûza, ntabâla duba we kasinga, yumvîrhiz'omulenge gwâni w'ono ndwîrhe nayakûza.

[2] Omusengero gwâni gusôker'emund'oli nka mugi gwa nshangi, n'aga maboko nalengeza gayêrekereyo nka burherekêre bwa bijingo.

[3] Yâgirwa ohire omulanzi aha kanwa kani, n'omulâlîzi aha lusò lw'omunwa gwâni.

[4] Mâshi mâshi omanye wakayêrekeza omurhima gwâni emund'okubî buli, mpu gujire ebibi birhakwânînî. Ntanajaga omu bantu bajir'okubî, mpu ndye oku biryo byâbo.

[5] Omushinganyanya ankomekwo: kwo kukulu. Ankalihire erhi kwo: gali mavurha omw'irhwe. Irhwe lyâni lirhâgalahire, Nâkazicisîlirira oku bali omu bubî bwâbo.

[6] Abakulu bâbo omu kucihukula oku mabuye, lyo bajirage bayumva obununu bw'ebinwa byâni.

[7] Kula owahinga ashandâza ebidaka na kula akoma irongo, kwo ebivuha byâbo byashandalire ekuzimu.

[8] Neci Yâgirwa Nyamubâho, amasù gâni yo gayêrekîre emund'oli, yo nyakire emund'oli, omanye wakaherêrekeza omûka gwâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[9] Onnange oku murhego bantezire, n'oku rhusa rhw'abajira ebibi.

[10] Abo babî mâshi bagwe caligumiza omu mirhego badwîrhe barhega, oku nâcifulumukira.

Psalms 141

מִזְמ֥וֹר לְדָוִ֗ד יְהוָ֥ה קְרָאתִ֗יךָ חוּשָׁה־לִּ֫י הַאֲזִ֥ינָה קוֹלִ֥י בְּקָרְאִי־לָֽךְ׃ תִּכּ֤וֹן תְּפִלָּתִ֨י קְטֹ֪רֶת לְפָנֶ֡יךָ מַשְׂאַ֣ת כַּפַּ֣י מִנְחַת־עָ֑רֶב׃ שִׁיתָ֣ה יְ֭הוָה שָׁמְרָ֣ה לְפִ֑י נְצֹ֖רָה עַל־דַּ֣ל שְׂפָתָֽי׃ אַל־תַּט־לִבִּ֥י לְדָבָ֗ר ׀ רָ֫ע לְהִתְעוֹלֵ֥ל עֲלִלּ֑וֹת ׀ בְּרֹ֖שַׁע אֶת־אִישֵׁ֣י פֹ֑עֲלֵי־אָ֝֗וֶן וּבַל־אֶ֥לְחַם בְּמַנְעַמֵּיהֶֽם׃ יַכֵּ֣נִי צַדִּ֣יק ׀ חֶ֭סֶד וְיוֹכִיחֵ֑נִי שֶׁ֥מֶן רֹ֝֗אשׁ אַל־יָ֥נִי רֹאשִׁ֑י כִּי־עֹ֥וד וּתְפִלָּתִ֖י בְּרָעוֹתֵיהֶֽם׃ נִשְׁמְט֣וּ בִידֵי־סֶ֭לַע שֹׁפְטֵיהֶ֑ם וְשָׁמְע֥וּ אֲמָרַ֗י כִּ֣י נָעֵ֥מוּ׃ כִּמְ֭וֹ פֹּלֵ֣חַ וּבֹקֵ֑עַ בָּאָ֥רֶץ נִפְזְר֥וּ עַֽצְמֵינוּ֗ לְפִ֥י שְׁא֑וֹל׃ כִּֽי־אֵ֭לֶיךָ ׀ יְהוִ֣ה אֲדֹנָ֑י עֵינַ֥י בְּכָ֗ה חָ֭סִיתִי אַל־תְּעַ֣ר נַפְשִֽׁי׃ שָׁמְרֵ֣נִי מִיְּדֵי־פַ֭ח יָקְשׁ֣וּ לִ֑י וּמֹקְשׁ֖וֹת פֹּעֲלֵ֣י אָֽוֶן׃ יִפְּל֣וּ בְמַכְמֹרָ֣יו רְשָׁעִ֑ים יַ֝חַד אָנֹכִ֗י עַד־אֶעֱבֹֽר׃

142

OLULANGA LWA 141 (142): Omusengero gw'odwîrhe alibuzibwa anacîfulisire

[1] *Lwigânwa. Lwa Daudi. Amango àli omu lukunda. Lulanga.*

[2] Izù linene nâyakûzamwo Nyakasane, Izù linene nâyingingamwo Nyamwagirwa. [3] Omu masù gâge narhûla omutula gungwêrhe, embere zâge nabulagira oburhè bungwêrhe.

[4] Obu omûka gunfundûremwo; câba orhahabiri enjira yâni. Enjira nâyishamwo, bantegâremwo olubambo.

[5] Ndozir'ekulyo nnambwîne, ci ntâye mbwîne wankanshîbirira. Ntaho mbwîne nakayâkira, na ntâye mbwîne wakafungira omûka gwâni.

[6] We nyakûzize, Yâgirwa; We nabwîra, wêne lwakiro lwâni, Weri gwâni mwanya mw'er'igulu ly'abazîne.

[7] Yumvîrhiza omulenge gwâni, bulyala mbengîre kurhali kunyi. Ndikûza kuli aba banshimbire, bulyala bandushire misî.

[8] Nkûla mw'eyi mpamikwa, nvuge izîno lyâwe omunkwa. Abashinganyanya bakolaga bangorha, hano obâ wamânjirira bwinjà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 מַשְׂכִּיל לְדָוִד בִּהְיוֹתוֹ בַמְּעָרָה תְּפִלָּה: 2 קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶזְעָק קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶתְחַנָּן: 3 אֶשְׁפֹּךְ לְפָנָיו שִׂיחִי צָרָתִי
לְפָנָיו אַגִּיד: 4 בְּהִתְעַטֵּף עָלַי | רוּחִי וְאַתָּה יָדַעְתָּ נְתִיבָתִי בְּאֹרַח־זוּ אֲהַלֵּךְ טָמְנוּ פַח לִי: 5 הַבֵּיט יָמִין | וּרְאֵה וְאֵין־לִי
מַכִּיר אָבַד מָנוֹס מִמֶּנִּי אֵין דּוֹרֵשׁ לְנַפְשִׁי: 6 זָעַקְתִּי אֵלֶיךָ יְהוָה אָמַרְתִּי אַתָּה מַחְסִי חֶלְקִי בְּאֶרֶץ הַחַיִּים: 7 הַקְשִׁיבָה |
אֶל־רִנָּתִי כִּי־דַלּוֹתִי מְאֹד הַצִּילֵנִי מֵרֹדְפַי כִּי אָמְצוּ מִמֶּנִּי: 8 הוֹצִיאָה מִמַּסְגֵּר | נַפְשִׁי לְהוֹדוֹת אֶת־שְׁמֶךָ בִּי יַכְתִּרוּ
צַדִּיקִים כִּי תִגְמֹל עָלָי:

143

OLULANGA LWA 142 (143): Amingingo g'obwîrhôhye

[1] *Lulanga. Lwa Daudi.*

Waliha yumva omusengero gwâni, oyumve amingingo gâni bulya we Mudahemuka, onyumvîrhize bulya we Mushinganyanya.

[2] Omanye wankajisa mwambali wâwe lubanja, bulya ntà wàbusirwe oli mushinganyanya embere zâwe.

[3] Kulya kubà onshombire ashimbulwîre omûka gwâni; obuzîne bwâni abuhizire aha nshi; anandekerize omu mwizimya aka abakola bali nsiku bafire.

[4] Omûka gundimwo gukola ntagwo, n'omurhima gwâni gwarhemusire.

[5] Namàkengêra ensiku zâli burhanzi, namàyibuka emikolo yâwe yôshi, namàsingiriza obushanja enfunc zâwe zàkolaga.

[6] Arhali bw'obu ndambùlire amaboko emund'oli omurhima gwâni enyôrha yagukabize nk'idaho lya canda.

[7] Nyumva duba mâshi, Yâgirwa, bulyala omûka gundimwo gukola ntagwo. omanye wakananfulika obusù bwâwe, nankanaba nka abayandagalira emwina.

[8] Ndisa duba oku burhonyi bwâwe, bulyala wêne ncîkubagira. Nyêreka njira ehi nashimba, bulyala emund'oli yo ndengerize omûka gwâni.

[9] Ndikûza oku bantu banshomba, Yâgirwa, wêne ndangalire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] Nyigîriza nkazijira oku olonzize, bulya we Nyamubâho wâni. Mûka wâwe arhahimwa kuyinjiha ampise omu cibandâna.

[11] Izîno lyâwe, Yâgirwa, lirhume wannanga mugumagumà, olukogo lwâwe lurhume warhenza omûka gwâni omu burhe.

[12] N'obwinjà bwâwe burhume wahungumula abanshomba. N'abalibuza omûka gwâni bôshi, obaherêrekeze, bulya ndi mwambali wâwe.

Psalms 143

1 מִזְמ֗וֹר לְדָוִ֥ד יְהוָ֗ה | שְׁמַ֣ע תְּפִלָּתִ֣י הַאֲזִ֣ינָה אֶל־תַּחֲנוּנַ֑י בֶּאֱמֻנָתְךָ֥ עֲנֵ֝נִ֗י בְּצִדְקָתֶֽךָ׃ 2 וְאַל־תָּבֹ֣וא בְמִשְׁפָּ֣ט אֶת־עַבְדֶּ֑ךָ כִּ֤י
לֹא־יִצְדַּ֖ק לְפָנֶ֣יךָ כָּל־חָֽי׃ 3 כִּֽי־רָ֭דַף אוֹיֵ֣ב | נַפְשִׁ֑י דִּכָּ֥א לָ֝אָ֗רֶץ חַיָּתִ֥י הוֹשִׁיבַ֑נִי בְּמַחֲשַׁכִּ֥ים כְּמֵתֵ֖י עוֹלָֽם׃ 4 וַתִּתְעַטֵּ֣ף עָלַ֣י
רוּחִ֔י בְּתוֹכִ֖י יִשְׁתּוֹמֵ֣ם לִבִּֽי׃ 5 זָ֭כַרְתִּי יָמִ֣ים | מִקֶּ֑דֶם הָגִ֥יתִי בְכָל־פָּעָלֶ֗ךָ בְּמַעֲשֵׂ֥ה יָדֶ֝֗יךָ אֲשׂוֹחֵ֥חַ׃ 6 פֵּרַ֣שְׂתִּי יָדַ֣י אֵלֶ֑יךָ נַפְשִׁ֥י
| כְּאֶ֝֗רֶץ־עֵיפָ֥ה לְךָ֥ סֶֽלָה׃ 7 מַהֵ֣ר עֲנֵ֣נִי | יְהוָ֣ה כָּלְתָ֣ה רוּחִ֑י אַל־תַּסְתֵּ֥ר פָּנֶ֝֗יךָ מִמֶּ֥נִּי וְנִמְשַׁלְתִּ֥י עִם־יֹרְדֵ֥י בֽוֹר׃ 8 הַשְׁמִ֣יעֵ֣נִי
בַבֹּ֣קֶר | חַסְדֶּ֑ךָ כִּֽי־בְךָ֥ בָ֝טָ֗חְתִּי הוֹדִיעֵ֣נִי דֶּֽרֶךְ־זוּ֮ אֵלֵ֪ךְ כִּֽי־אֵ֫לֶ֥יךָ נָשָׂ֥אתִי נַפְשִֽׁי׃ 9 הַצִּילֵ֣נִי מֵאֹיְבַ֣י | יְהוָ֣ה אֵלֶ֑יךָ
כִּסִּ֥תִי׃ 10 לַמְּדֵ֣נִי | לַעֲשׂ֣וֹת רְצוֹנֶ֑ךָ כִּֽי־אַתָּ֥ה אֱ֝לוֹהָ֗י רוּחֲךָ֥ טוֹבָ֥ה תַנְחֵ֗נִי בְּאֶ֣רֶץ מִישׁוֹר׃ 11 לְמַ֣עַן־שִׁמְךָ֣ יְהוָ֣ה תְּחַיֵּ֑נִי
בְּצִדְקָתְךָ֥ | תּוֹצִ֥יא מִצָּ֝רָ֗ה נַפְשִֽׁי׃ 12 וּבְחַסְדֶּ֥ךָ תַּצְמִ֥ית אֹיְבָ֑י וְ֝הַאֲבַדְתָּ֗ כָּל־צֹרְרֵ֥י נַפְשִׁ֑י כִּֽי־אֲנִ֖י עַבְדֶּֽךָ׃

144

OLULANGA LWA 143 (144): Olwimbo lw'amatabâro n'obuhimanyi

1 Lwa Daudi

Nnâmahanga Nyamubâho agashâne, ye mutungo gwâni, Ye komeza amaboko gâni oku matabâro, anayigîrize eminwe yâni okulwa.

[2] Ye buzigire bwâni, ye mpenzi yâni, Ye lwakiro na Muciza wâni, yêne ye kereka emirhwe oku burhegesi bwâni.

[3] Nyamwagirwa, omuntu co cici obu omukòyakoyakwo okungan'aha? Mwene-omuntu co cici obu omushìbirira ntya?

[4] N'obwo omuntu kwo ali nka mpûsi, ensiku zâge kwo ziri nka cizunguzungu câgera.

[5] Nyamuzinda Nyamubâho gombya amalunga oyandagale, ohume oku ntondo zitwike mabîra.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Zûsa emilazô oshandabanyemwo ababisha, ofôle obageze mihanda erhashinganana.

[7] Nyandagaliza okuboko, ondîkûze, onyûlubule emûbi, n'okuboko kwâwe ontenze omu nfune z'ab'emahanga.

[8] Aba akanwa karhaderha oburhali busha, n'ab'okuboko kulenzi.

[9] Nyamwagirwa, Nyamubâho, nakuyimbira olwimbo luhyâhya, nakuzihira olulanga lwa misî ikumi.

[10] Yâgirwa, Nyamubâho, we rhuma abâmi bahima, we wàkûlaga Daudi oku bwôji bw'itumu ly'ababisha.

[11] Nyôkola, nkûla omu maboko g'ab'emahanga, ab'akanwa karhaderha oburhali bulenzi, n'ab'amaboko gakola amaligo.

[12] Ecabona bagala bîrhu bayûshûsire nka mburho enazire omu busole bwâbo, na bâli bîrhu nka mitungo minjinjà na mibinje nka nkingi z'omu bwâmi bwa Nyamuzinda.

[13] Nazo enguli zirhu ziyunjule na ngasi lubero lwa myâka, omu malambo gîrhu ebibuzi bîrhu biyôlololoke.

[14] Enkafu zirhu ziburhane, rhurhanazimbagwa erhi kunyagwa, ntyo harhabaga ndûlù omu mihanda yîrhu.

[15] Bali bany'iragi abantu bagishirwe ntyo, bali bany'iragi abantu bajira Nyakasane nka Nyamuzinda wâbo.

Psalms 144

לְדָוִד | בָּרוּךְ יְהוָה | צוּרִי הַמְלַמֵּד יָדַי לַקְרָב אֶצְבְּעוֹתַי לַמִּלְחָמָה: חַסְדִּי וּמְצוּדָתִי מִשְׂגַּבִּי וּמְפַלְטִי לִי מָגִנִּי וּבוֹ
חָסֵיתִי הָרוֹדֵד עַמִּי תַּחְתָּי: יְהוָה מָה־אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ בֶּן־אֱנוֹשׁ וַתְּחַשְּׁבֵהוּ: אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר: יְהוָה
הַט־שָׁמֶיךָ וְתֵרֵד גַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ: בְּרוֹק בָּרָק וּתְפִיצֵם שְׁלַח חִצֶּיךָ וּתְהֻמֵּם: שְׁלַח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי
מִמַּיִם רַבִּים מִיַּד בְּנֵי נֵכָר: אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר: אֱלֹהִים שִׁיר חָדָשׁ אָשִׁירָה לָּךְ בְּנֵבֶל עָשׂוֹר
אַזַּמְּרָה־לָּךְ: הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים הַפּוֹצֶה אֶת־דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה: פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד בְּנֵי־נֵכָר אֲשֶׁר פִּיהֶם
דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר: אֲשֶׁר בָּנֵינוּ | כִּנְטִעִים מְגֻדָּלִים בִּנְעוּרֵיהֶם בְּנוֹתֵינוּ כְּזָוִיֹת מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הֵיכָל׃ 13 מְזֻוָנֵנוּ מְלֵאִים מְפִיקִים מִזַּן אֶל־זַן צֹאנֵנוּ מַאֲלִיפוֹת מְרֻבָּבוֹת בְּחוּצוֹתֵינוּ׃ 14 אַלּוּפֵינוּ מְסֻבָּלִים אֵין־פֶּרֶץ וְאֵין
יוֹצֵאת וְאֵין צְוָחָה בִּרְחֹבֹתֵינוּ׃ 15 אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו׃

145

OLULANGA LWA 144 (145): lrenge lya Mwâmi Nyamubâho

[1] *Lwimbo. Lwa Daudi.*

Nnâmahanga Mwâmi wâni, nalonza okukuza, nacîtakirira izîno lyâwe ensiku zôshi.

[2] Nalonza ngasi lusiku nkukuze, na ngasi luj'oku nkuba nyimbire izîno lyâwe irenge.

[3] Nnlìmahanga ali w'izîno anali wa kukengwa bwenêne, obukulu bwâge burhankayumvìibwa.

[4] Ngasi iburha lyabwîriza eryâbo ebirhangâzo byâwe, n'ebisômerine byâwe byahêkwa irenge.

[5] Neci nyimba irenge ly'obukulu bwâwe, n'ebirhangâzo byâwe.

[6] Abantu bakaz'iganira obuhashe bwâwe bujugumya. nâni nkazibaganîrira obukulu bwâwe.

[7] Bakâhamagaza aminja gâwe manene, n'okubandira obwîrhonzi bwâwe empûndu.

[8] Nyamubâho aba mwinjà na wa lukogo, arhakunira duba aba na wa buzigire.

[9] Nyamubâho aba mwinjà kuli bôshi, nn'olukogo lwâge luyêrekera emikolo yâge.

[10] Aminja gâwe wajizire kukuza gakukuza Muhanyi n'abarhonyi bâwe bakugashâniza.

[11] Banaganire irenge ly'obwâmi bwâwe n'okulumîza irenge ly'ebisômerine byâwe.

[12] Lyo bamanyîs'abantu ebirhangâzo wàbajirire. irenge ly'obwâmi bwâwe.

[13] Obwâmi bwâwe buli bw'emyâka n'emyâka, oburhegesi bwâwe buyôrha buli oku ngasi iburha. Nyakasane ali w'okuli omu nderho zâge zôshi, ali na Mwimâna omu bijiro byâge byôshi.

[14] Nyakasane ye kakoma ka ngasi bahirima, ye Cînamula wa ngasi bashâyire.

[15] Bôshi we bahirakw'omurhima n'amasù omu bulagirire, n'amango gakwânîne nâwe obahè cbi bàlya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[16] Onalambûle okuboko, oyiguse n'obugale bwâwe ngasi côshi cibàmwo omûka.

[17] Nnâmahanga ali mwîrhonzi omu njira zâge zôshi, na wa lukogo omu mikolo yâge yôshi.

[18] Nnâmahanga ali hôfi ha ngasi yeshi omusengera, ngasi yeshi omusengera n'omurhima gurhajira bulyâlya.

[19] Abamurhînya anabajirire ngasi byôshi bacîfinja, anayumve emirenge yâbo anabacize.

[20] Nnâmahanga analange abamuzigira bôshi, anahererekeze endyâlya.

[21] Ecabona akanwa kani kayimba irenge lya Nnâmahanga, na ngasi bàhirwe omubiri bôshi bagashânize izîno lyâge litagatîfu.

Psalms 145

1 תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: 2 בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד: 3 גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: 4 דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: 5 הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ
וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: 6 וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: 7 זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: 8 חַנּוּן
וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: 9 טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: 10 יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ
יְבָרְכוּכָה: 11 כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: 12 לְהוֹדִיעַ | לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר
מַלְכוּתוֹ: 13 מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: 14 סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף
לְכָל־הַכְּפוּפִים: 15 עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: 16 פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי
רָצוֹן: 17 צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: 18 קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ
בֶּאֱמֶת: 19 רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: 20 שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים
יַשְׁמִיד: 21 תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר־פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

146

OLULANGA LWA 145 (146): Iragi lyâge ocîkubagira Nnâmahanga

[1] Aleluya!

Murhima gwâni kuza Nyamuzinda

[2] Oku ncibamw'omûka, nâkazikuza Nyamwagirwa, amango gôshi ncizîne nakâyimbira Nyamuzinda irenge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] Mumanye mwakakâlangâlira abaluzi, nîsi erhi okucîkubagira iburha ly'omuntu elirhaciza,

[4] erhi omûka gumurhengamwo anashubire omu budaka n'obwo emihigo yâge yôshi ehirigirhe.

[5] Ali w'iragi oyu Nyamuzinda wa Yakôbo aba murhabâzi wâge, olangâlira Nnâmahanga Nyamwagirwa wâge.

[6] Nnâmahanga ye walemaga empingu n'igulu, enyanja n'ebiyibâmwo byôshi. Azibuhize endagâno zâge ensiku zôshi.

[7] Abalenganyire anabagalulire obushinganyanya bwâbo, ye yigusa abashalye n'ebiryo.

[8] Empira Nnâmahanga ye zirikûza, abahusire anabazibûle engohe.

[9] Ye yimanza abagogomirwe, Nnâmahanga azigira abîrhônzi.

[10] Nyamuzinda analange abakenyi, Ye lamira enfuzi n'abakana. Ci enjira z'Abanya-byâha anaziyêrekeze erushâyo.

Nyamubâho ali Mwâmi, arhegeka emyâka erhaganjwa, wâni Siyoni, Nnâmahanga ali wâwe ensiku zôshi.

Psalms 146

1 הַלְלוּ־יָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה: 2 אַהַלְלָה יְהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי: 3 אַל־תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן־אָדָם | שֶׁאֵין לוֹ תְּשׁוּעָה: 4 תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ עְשְׁתֹנֹתָיו: 5 אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל־יְהוָה אֱלֹהָיו: 6 עֹשֶׂה | שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם: 7 עֹשֶׂה מִשְׁפָּט | לָעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים: 8 יְהוָה | פֹּקֵחַ עִוְרִים יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים יְהוָה אֹהֵב צַדִּיקִים: 9 יְהוָה | שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת: 10 יִמְלֹךְ יְהוָה | לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּ־יָהּ:

147

OLULANGA LWA 146 (147, 1-20): Olwimbo lw'okuyimbira Ogala-Byôshi

[1] Aleluya!

Kuzagi Nyamuzinda buly'ali mwinjà, Yimbiri Nyamuzinda wîrhu bulya irenge alikwânîne.

[2] Nyamwagirwa, mûbasi wa Yeruzalemu, ashûbûza olubaga lw'Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] Anabuke abagogomirwe omu murhima, anabuke ebibande byâbo.

[4] Ayishi omuganjo gw'enyenyêzi, ntayo ahabire izîno lyâyo.

[5] Nyamuzinda wîrhu ali mukulu, obuhashe bwâge burhagerwa, obukengêre bwâge burhahimwa.

[6] Nyamuzinda ye rhabâla abazamba, Abanya-byâha anatuntumire okw'idaho.

[7] Yimbiri Nyamuzinda olwimbo lw'okuvuga omunkwa, zihi omu lulanga obukuze bwa Nyamuzinda.

[8] Amalunga anagabwikire n'ebitù, arheganyize idaho enkuba, ameze obwâsi oku ntondo

[9] Ye hâ enkafu obwâsi zikera, n'ebyana bya hungwe bimuyêrekezize omulomo.

[10] Arhali misî ya citerusi emushagalusa, nîsi erhi magulu ga muntu.

[11] Nnâmahanga ashagaluka erhi abamurhînya barhumire erhi abacîkubagira obwinjà bwâge barhuma.

[12] Yeruzalemu, gashâniza Nnâmahanga, Siyoni, kuza Nyamubâho.

[13] Bulya ahamikirîze enyumvi zâwe, abâna bâwe abagishire aha mwâwe.

[14] Amaziko gâwe agalanzire, akugaza n'emburho y'emyâka yâwe.

[15] Akanwa kâge kanazunguluk'igulu lyôshi akanwa kâge kwo kalibirha nka mpûsi.

[16] Ananiese olubula lwêru nka bôya bwa cibuzi, alumîze ecimè c'emboho nka luvu.

[17] Kwo aniesa enkuba nk'ahungumula mugati, emboho yâge enakayûze ciru n'amîshi ganage.

[18] Akarhuma akanwa binajonge, akarhuma empûsi yâge amîshi ganashubihulula.

[19] Yêne wamanyîsa Yakôbo akanwa kâge, n'Israheli âmumanyîsa amarhegeko gâge.

[20] Ntà lindi ishanja ajirîre okungan'aho, ntà lindi ishanja lyamanyire ecimuba emurhima.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1הַלְלוּ יָהּ ׀ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־נָעִים נָאוָה תְהִלָּה: 2בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס: 3הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי
לֵב ׀ וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם: 4מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא: 5גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין
מִסְפָּר: 6מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי־אָרֶץ: 7עֱנּוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר: 8הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם ׀
בְּעָבִים הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר: 9נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: 10לֹא בִגְבוּרַת
הַסּוּס יֶחְפָּץ לֹא־בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה: 11רוֹצֶה יְהוָה אֶת־יְרֵאָיו אֶת־הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: 12שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַם אֶת־יְהוָה
הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן: 13כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ: 14הַשָּׂם־גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ: 15הַשֹּׁלֵחַ
אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ: 16הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר: 17מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי
יַעֲמֹד: 18יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ־מָיִם: 19מַגִּיד דְּבָרָו לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: 20לֹא עָשָׂה כֵן ׀
לְכָל־גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל־יְדָעוּם הַלְלוּ־יָהּ:

148

OLULANGA LWA 148: Empingu n'igulu bikuze Nyakasane

[1] Aleluya!

Kuzagi Nyamuzinda kurhenga enyanya emalunga mumukuze oku nkuba.

[2] Mweshi Bamalahika bâge mumukuze, ninyu mweshi mirhwe yâge mumukuze.

[3] Mwe mwêzi n'izûba mumukuze mwe nyenyêzi zilangashana mumukuze.

[4] Mumukuze mwe malunga g'oku nkuba, ninyu mwe mîshi mubà emalunga mumukuze.

[5] Byôshi bikuze izîno lya Nyakasane bulya kanwa kaguma kône àdesire byanabà.

[6] Abizibuhize emyâka erhaganjwa, àgwisire irhegeko lirhakahindulwa.

[7] Murhondêrere en'igulu mwamukuza, mwe biryanyi by'omu mîshi, ninyu mwe nyanja.

[8] Omuliro, olubula n'olwikungu na ba-kalemera, barhahumba irhegeko lya Nyamuzinda.

[9] Mwe ntondo n'orhurhondo rhwôshi emirhi y'amalehe n'emirhi yôshi.

[10] Ensimba z'emuzirhu n'ebishwêkwa bya ngasi lubero, ebinyâgâsi n'ebinyunyi bibalala.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Abâmi b'igulu n'amashanja gôshi, abaluzi ninyu batwî b'emmanja b'igulu. [12] Emisole n'ensûli, abashosi n'abâna.

[13] Bakuze izîno lya Nyamuzinda, bulya izîno lyâge lyône liri likulu, irenge lyâge liri enyanya ly'igulu n'amalunga.

[14] Ajìsize olubaga lwâge irenge, ngwârhiro ya bukuze oku barhonyi bâge, bo bâna b'Israheli, ishanja limuyêgêra.

Psalms 148

1הַלְלוּ יָהּ ׀ הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם הַֽלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים׃ 2הַֽלְלוּהוּ כָל־מַלְאָכָיו הַֽלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָו׃ 3הַֽלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ
וְיָרֵחַ הַֽלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר׃ 4הַֽלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר ׀ מֵעַל הַשָּׁמָיִם׃ 5יְהַֽלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי הוּא
צִוָּה וְנִבְרָאוּ׃ 6וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חָק־נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר׃ 7הַֽלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל־תְּהֹמוֹת׃ 8אֵשׁ וּבָרָד
שֶׁלֶג וְקִיטוֹר רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ׃ 9הֶהָרִים וְכָל־גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל־אֲרָזִים׃ 10הַחַיָּה וְכָל־בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר
כָּנָף׃ 11מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכָל־לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל־שֹׁפְטֵי אָרֶץ׃ 12בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם־נְעָרִים׃ 13יְהַֽלְלוּ ׀
אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם׃ 14וַיָּרֶם קֶרֶן ׀ לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
עַם־קְרֹבוֹ הַֽלְלוּ־יָהּ׃

149

OLULANGA LWA 149: Olwimbo lw'obuhimanyi

[1] Aleluya!

Yimbiri Nnâmahanga olwimbo luhyâhya, irenge lyâge liyumvîkane omu ndêko y'abarhonyi bâge.

[2] Israheli ashagalukire Nnâmahanga Mulemi wâge, abâna b'e Siyoni bacîtakirire omwâmi wâbo.

3 Bakuze banasàmire izîno lyâge, bamuzihire ennanga banamurhimbire engoma.

4 Bulya Nyamuzinda ashagaluka n'olubaga lwâge, Ye ciza abanyinyi anabakuze.

[5] Abarhonyi bâge banagandâze omw'irenge, banashagaluke n'omw'iro.

[6] Obukuze bwa Nnâmahanga burhabarhenga omu kanwa, omu nfune zâbomurharhenga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

engôrho ya mòji abirhi.

[7] Y'okucihôla amashanja, n'okuhana emirhwe

[8] Okuhanika abâmi bâbo n'enkoba, n'abaluzi bâbo omu caburhinda.

[9] Lyo olushika lwàtubagwa kuli bo luyunjula, lyo irenge lyàbikîrwe abarhonyi bâge bôshi

Psalms 149

1הַלְלוּ יָהּ ׀ שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים׃ 2יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי־צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם׃ 3יְהַלְלוּ
שְׁמוֹ בְמָחוֹל בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־לוֹ׃ 4כִּי־רוֹצֶה יְהוָה בְּעַמּוֹ יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה׃ 5יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ
עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם׃ 6רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם׃ 7לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת בַּל־אֻמִּים׃ 8לֶאְסֹר
מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל׃ 9לַעֲשׂוֹת בָּהֶם ׀ מִשְׁפָּט כָּתוּב הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו הַלְלוּ־יָהּ׃

150

OLULANGA LWA 150: Obukuze bw'okufundika

[1] Aleluya!

Kuzagi Nyakasane omu kâ-Nyamuzinda,

Kuzagi ye oku nkuba omu buhashe bwâge.

[2] Kuzagi ye oku birhangâzo byâge, Kuzagi ye oku bukulu bwâge bunji

[3] Kuzagi ye n'izù ly'empanda, Kuzagi ye n'ennanga n'enzenze.

[4] Kuzagi ye n'amasâmo n'engoma, Kuzagi ye n'olunyege n'orhurhera.

[5] Kuzagi ye n'emijegereza y'izù linjà, Kuzagi ye n'ebyûma by'izù lilongîre.

[6] Ngasi byôshi bibamwo omûka, kuzagi Nyakasane Aleluya!

Psalms 150

1הַלְלוּ יָהּ ׀ הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ׃
2הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3 הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר׃
4 הַלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעוּגָב׃
5 הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה׃
6 כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּ־יָהּ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

PRO - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Mig

MIGANI

EMIGANI Mishlei לשמ

EMIGANI Mishlei משל

1

EMIGANI

Enshokolezi

Ecitabu c'Emigani lwo lwiganyo lwinja bwenêne omu bitabu by'obumanye. Eco citabu cibâmwo enyigîrizo z'amango ga ngasi lubero, ga mîra. Ecigabi ca mîra bwenêne cibâmwo bihimbi bibirhi (10-22; 25-29) byàyandikagwa na Salomoni. Ye walolagwa ensiku zôshi nka muntu mwîrhonzi kulusha abantu b'omu Israheli bôshi. Cibâmwo n'eyindi migani yayandikagwa n'abandi bantu bashinganyanya na bîrhonzi; ci amazîno gâbo garhadesirwi (22, 17-24, 34). Ecitabu c'Emigani cifundisirwe n'enyimbo z'okukuza omukazi mutagatîfu (31, 10-31).

Eci citabu ciyigîriza oku Nyamuzinda ahêmba obwôrhere bwinjà bw'okuli, obuzigire, obucese bw'iroho n'obwirhôhye. Ci kwône anahane ngasi bijiro bibi bilwîsa obwo bwinjà. Obwo bwîrhonzi kuli kuderha kurhi? Kuli kukenga Nyamuzinda n'okumuyegemera yenene.

Rhwanâbone Obwîrhonzi bucîderhera n'okucîkuza nka bwâgo bwâgo. Bwîrhonzi bwa bene obwo buli bwa bûmvikane ekarhî kabwo bwone haguma na Nyamuzinda kurhenga ensiku zôshi, bwârhabire Nyamuzinda okulema igulu (8, 22-31). Bwo burhanzi rhwabona omu Bibliya ebyo binwa byarhôla obwîrhonzi nka muntu nkana.

Buzira kuhabuka ciru n'ehitya, enyigîrizo z'eyo migani zirhalushiri ezi rhwàhabirwe na Yezu Kristu, bulya ye «Bwîrhonzi bwa Nyamuzinda». Rhurhayibagiraga kandi oku idini ly'okunali lirhankaj'enyanya n'okuhimana nka lirhayimangiri oku muntu mukêngwa. Liguma liguma Endagâno Mpyâhya ekolêsa emigani ya muli eco citabu. Co cirhumire ngasi mukristu ayumvîrhize anakenge ezo ngerêrezo z'abîrhonzi b'omu Israheli ba mîra.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

EBIRIMWO

1. Mahano g'oburhimanya: cigabi 1-9.

2. Emigani mikulu ya Salomoni: c. 10, 1-22, 16.

3. Emigani y'abandi bîrhonzi: c. 22, 17-24, 22.

4. Eyindi migani y'Abanya-bwenge bunji: c. 24, 23-34.

5. Emigani ya Salomoni yayandikagwa n'abantu ba mwâmi: c. 25-29.

6. Ebinwa bikulu bya Aguri: c. 30.

7. Emigani y'okuganja: c. 30, 15-33.

8. Ebinwa n'amahano ga Lemuweli: c. 31, 1-9.

9. Irenge ly'omukazi mwinjà: c. 31, 10-31

Izîno ly'ecitabu

1

[1] Migani ya Salomoni, mwene Daudi, mwâmi w'Israheli:

[2] oku kumanya oburhimanya n'ihano, oku kuyumva bwinjà ebinwa bizibu;

[3] oku kumanya abîgîrizibwa n'abalenga, okushinganyanya, okubà ntagengwa n'okurhondêza;

[4] okuhereza abagûnda obulenga, n'omwâna w'obusole obumanye n'obulenga bw'amakengu.

[5] Omurhimanya ayumve, anayûshûlemwo obulenga bwâge, n'omuntu mukengwa akûlemwo obulenga bw'okurhegeka;

[6] amanyiyumva ebinwa bizibu n'emigani, ebinwa by'abarhimanya n'emigani yâbo.

[7] Okurhînya Nyamuzinda, gwo murhondêro gw'oburhimanya, basirhe bwo barhakwirirwa burhimanya, barhakwirirwa n'ihano.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

I. Enshula-mwanzi: Amahano gw' oburhimanya

Omurhimanya kuyâka ayâka abîra babî

8 Yumva mwâna wâni, ihano lya sho, orhahîraga okagaya akanwa nyoko akubwîra,

9 ciri cimanè ca kukwânana irhwe lyâwe, gali magerha omu igosi lyâwe.

10 Mwâna wâni, erhi Abanya-byâha bakalonza okukushumika, orhayêmêraga!

11 Erhi bakakubwîra mpu: «oyishe rhugende rhweshi, rhucibundike rhubulage omukò buzira
igwârhiro, rhucifulike rhulinge omwêru-kwêru:

12 mpu rhubâmiranguse kula okuzimu kunajira, rhubâmire baguma-guma nka kula
banayandagalira omu nshinda.

13 Mpu rhwabona ebinjà-binji, enyumpa zirhu rhwazibûmba munyago,

14 Mpu wayesha ecigole haguma nîrhu obone ogwâwe mwânya, nshoho nguma
rhwakazibîkira rhweshi».

15 Mwâna wâni, orhahîra okabakulikira omu njira bali, oyêrekeze amagulu gâwe kuli n'enjira
balimwo,

16 bulyala amagulu gâbo buhanya gayêrekîre, galibirhîre okugendibulaga omukò,

17 na bulyala kuli kurhamira busha, okulambûlira akasirha[l] omu masù g'akanyunyi.

18 Abôla bonene bacîrhega, buhanya bwâbo bayunja-yunja.

19 Kwo azinda ali ntyo oli magene gw'okuzimba, amagene kuyisa gayisa oyu gamahândira.

Okuyumva amahano g'oburhimanya

20 Oburhimanya budwîrhe bwayakûliza[m] omu njira, bulengezize izù omu ngô ziri emuhânda.

21 Aha mashanga-njira kuhamagala budwîrhe bwahamagala, aha nyumvi z'olugô[n], bugwêrhe
emyanzi.

---

[l] **1.17** «akarhonde karhafa oku bulêmbo» halî ebinyunyi birhegwa n'akasirha, ebindi bulya biri byênge bicîyakire bibona oku byamarhegwa.
[m] **1.20** Burhimanya kwo adesire nka muntu, nka mulêbi (Yer 7, 2; 5, 1).
[n] **1.21** Olugô lwa mîra e Bulaya n'e Buyahudi, lwàlikwo ecôgo cizibu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[22] Mpu «mmangaci mwaleka obuhwinja bwinyu ebi bingolo-ngolo? na ba-cinya-masheka kuhika mangaci erhi bâsheka? n'abahwinja, kuhika mangaci erhi bayânga obumanye?

[23] Muyêrekere amahano gâni, nkola nâmmubwîra ogûndi emurhima, nâmmumanyîsa ebinwa ngwêrhe.

[24] Kulya kubà nàhamagîre, kulya kubà nàlengezize okuboko na ntâye wàshibirîre,

[25] Kulya kubà mwàgayaguzize amahano gâni gôshi, murhanayemiri mmubwîre,

[26] Nâni nkola nashekera obuhanya bumulikwo, nâsheka hanomujâmwo ecikângo.

[27] Hano entemu emurhibukira nka nkuba ya cihônzi, hano obuhanya bwinyu buyisha nka mpûsi ya kalemêra, amango ebidârhi, n'ebibâmba byâmurhibukira.

[28] Ago mango bâmpamagala ci ntadumizè, bânnonza barhânambonè.

[29] Balahire obumanye, babula kwacîshoga okurhînya Nyakasane.

[30] Barhalonzagya ihano lyâni, bàgayire ebi nàbabwîraga byôshi:

[31] Bakolaga bâlya amalehe gw'obuhabusi bwâbo, bàyigurha amahano bàcihaga bône.

[32] Bulya obuhûrha bw'omuhwinja bunamuyirhe, n'oburhashîbirira bw'ebingolo-ngolo bunabihezè.

[33] Ci kwône onyumva yêhe âyôrha adêkerîre, anarhulûle buzira kuyôboha buhanya buci».

Proverbs 1

[1] מָשְׁלֵי שְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃

[2] לָדַעַת חָכְמָה וּמוּסָר לְהָבִין אִמְרֵי בִינָה׃

[3] לָקַחַת מוּסַר הַשְׂכֶּל צֶדֶק וּמִשְׁפָּט וּמֵישָׁרִים׃

[4] לָתֵת לִפְתָאיִם עָרְמָה לְנַעַר דַּעַת וּמְזִמָּה׃

[5] חֲכָם וְיִוסֶף לֶקַח נָבוֹן תַּחְבֻּלוֹת יִקְנֶה׃ יִשְׁמַע

[6] לְהָבִין מָשָׁל וּמְלִיצָה דִּבְרֵי חֲכָמִים וְחִידֹתָם׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] יִרְאַ֣ת יְהוָ֣ה רֵאשִׁ֣ית דָּעַ֔ת חָכְמָ֥ה וּמוּסָ֖ר אֱוִילִ֥ים בָּזָֽוּ׃

[8] תּוֹרַ֣ת אִמֶּ֑ךָ׃ שְׁמַ֥ע בְּנִ֝י מוּסַ֣ר אָבִ֗יךָ וְאַל־תִּטֹּ֥שׁ

[9] כִּֽי־ לִוְיַ֣ת חֵ֣ן הֵ֣ם לְרֹאשֶׁ֑ךָ וַעֲנָקִ֥ים לְגַרְגְּרֹתֶֽיךָ׃

[10] בְּנִ֗י אִם־יְפַתּ֣וּךָ חַטָּאִ֑ים אַל־תֹּאבֶֽא׃

[11] אִם־יֹ֭אמְרוּ לְכָ֣ה אִתָּ֑נוּ נֶאֶרְבָ֥ה לְ֝דָ֗ם נִצְפְּנָ֣ה לָנָ֑קִי חִנָּֽם׃

[12] חַיִּ֤ים וּתְמִימִ֨ים כִּ֘וְרִדֵ֤י בְ֗וֹר׃ וַנְבַלְּעֵ֥ם כִּשְׁאֹ֑ול

[13] כָּל־הֹ֥ון יְקַר־ נִמְצָ֑א נְ֝מַלֵּ֗א בָּתֵּ֥ינוּ שָׁלָֽל׃

[14] גּוֹרָלְךָ֣ תַּפִּ֣יל בְּתוֹכֵ֑נוּ כִּ֥יס אֶ֝חָ֗ד יִהְיֶ֥ה לְכֻלָּֽנוּ׃

[15] בְּנִ֗י אַל־תֵּ֣לֶךְ בְּדֶ֣רֶךְ אִתָּ֑ם מְנַ֥ע רַגְלְךָ֥ מִנְּתִיבָתָֽם׃

[15] כִּ֤י רַגְלֵ֨יהֶ֘ם לָ֤רָע יָרֻ֗וצוּ וְ֭יְמַהֲרוּ לִשְׁפֹּךְ־דָּֽם׃

[17] כִּֽי־חִנָּ֗ם מְזֹרָ֥ה הֶ֝רֶ֗שֶׁת בְּעֵינֵ֥י כָל־בַּ֑עַל כָּנָֽף׃

[18] וְהֵ֥ם לְדָמָ֑ם יֶאֱרֹ֥בוּ יִ֝צְפְּנ֗וּ לְנַפְשֹׁתָֽם׃

[19] שׁ בְּעָלָ֥יו יִקַּ֑ח׃כֵּ֤ן אָ֝רְח֗וֹת כָּל־בֹּצֵ֥עַ בָּ֑צַע אֶת־נֶ֥פֶשׁ

[20] פַּחֳכְמ֣וֹת בַּחוּץ תָּרֹ֑נָּה בָּ֝רְחֹבֹ֗ות תִּתֵּ֥ן קוֹלָֽהּ׃

[21] בְּרֹ֣אשׁ הֹמִיֹּ֣ות תִּקְרָ֑א בְּפִתְחֵ֥י שְׁעָרִ֗ים בָּעִ֥יר אֲמָרֶ֥יהָ תֹאמַֽר׃

[22] ם וְכִסִילִ֗ים יִשְׂנְאוּ־דָ֑עַת׃עַד־מָתַ֥י פְּתָיִ֝֗ם תֶּאֱהָבוּ֑ פֶּ֥תִי וְלֵצִ֗ים לָ֭צֹון חָמְד֣וּ לָהֶ֑ם

[23] תָּשׁ֘וּבוּ֤ לְתֹוכַחְתִּ֗י הִנֵּ֣ה אַבִּ֣יעָה לָכֶ֣ם רוּחִ֑י אוֹדִ֖יעָה דְּבָרַ֣י אֶתְכֶֽם׃

[24] יַ֤עַן קָ֭רָאתִי וַתְּמָאֲנ֑וּ נָטִ֥יתִי יָ֝דִ֗י וְאֵ֣ין מַקְשִֽׁיב׃

[25] א אֲבִיתֶ֑ם׃וַתִּפְרְע֣וּ כָל־עֲצָתִ֗י וְ֭תֹוכַחְתִּי לֹ֣א

[26] גַּם־אֲנִ֥י בְּאֵידְכֶ֑ם אֶשְׂחָ֥ק אֶ֝לְעַ֗ג בְּבֹ֣א פַחְדְּכֶֽם׃

[27] בְּבֹ֤א כְשׁ֘אָוָה֤ פַּחְדְּכֶ֗ם וֶ֭אֵידְכֶם כְּסוּפָ֣ה יֶאֱתֶ֑ה בְּבֹ֤א עֲלֵיכֶ֨ם צָ֘רָ֤ה וְצוּקָֽה׃

[28] מְצָאֻ֣נְנִי׃אָ֣ז יְקָרְאֻ֣נְנִי וְלֹ֣א אֶעֱנֶ֑ה יְ֝שַׁחֲרֻ֗נְנִי וְלֹ֣א יִ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[29] תַּחַת כִּי־שָׁנְאוּ דָּעַת וְיִרְאַת יְהוָה לָא בָחָרוּ׃

[30] לֹא־אָבוּ לַעֲצָתִי נָאֲצוּ כָּל־תּוֹכַחְתִּי׃

[31] וַיֹּאכְלוּ מִפְּרִי דַרְכָּם וּמִמֹּעֲצֹתֵיהֶם יִשְׂבָּעוּ׃

[32] וְשַׁלְוַת כְּסִילִים תְּאַבְּדֵם׃ כִּי מְשׁוּבַת פְּתָיִם תַּהַרְגֵם

[33] וְשֹׁמֵעַ לִי יִשְׁכָּן־בֶּטַח וְשַׁאֲנַן מִפַּחַד רָעָה׃ פ

[1] מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃ [2] לָדַעַת חָכְמָה וּמוּסָר לְהָבִין אִמְרֵי בִינָה׃ [3] לָקַחַת מוּסַר הַשְׂכֵּל צֶדֶק וּמִשְׁפָּט
וּמֵישָׁרִים׃ [4] לָתֵת לִפְתָאיִם עָרְמָה לְנַעַר דַּעַת וּמְזִמָּה׃ [5] יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח וְנָבוֹן תַּחְבֻּלוֹת יִקְנֶה׃ [6] לְהָבִין מָשָׁל
וּמְלִיצָה דִּבְרֵי חֲכָמִים וְחִידֹתָם׃ [7] יִרְאַת יְהוָה רֵאשִׁית דָּעַת חָכְמָה וּמוּסָר אֱוִילִים בָּזוּ׃ פ
[8] שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וְאַל־תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ׃ [9] כִּי | לִוְיַת חֵן הֵם לְרֹאשֶׁךָ וַעֲנָקִים לְגַרְגְּרֹתֶיךָ׃ [10] בְּנִי אִם־יְפַתּוּךָ
חַטָּאִים אַל־תֹּאבֶא׃ [11] אִם־יֹאמְרוּ לְכָה אִתָּנוּ נֶאֶרְבָה לְדָם נִצְפְּנָה לְנָקִי חִנָּם׃ [12] נְבַלָּעֵם כִּשְׁאוֹל חַיִּים וּתְמִימִים כְּיוֹרְדֵי
בוֹר׃ [13] כָּל־הוֹן יָקָר נִמְצָא נְמַלֵּא בָתֵּינוּ שָׁלָל׃ [14] גּוֹרָלְךָ תַּפִּיל בְּתוֹכֵנוּ כִּיס אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּנוּ׃ [15] בְּנִי אַל־תֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ
אִתָּם מְנַע רַגְלְךָ מִנְּתִיבָתָם׃ [16] כִּי רַגְלֵיהֶם לָרָע יָרֻוצוּ וְיְמַהֲרוּ לִשְׁפֹּךְ־דָּם׃ [17] כִּי־חִנָּם מְזֹרָה הָרֶשֶׁת בְּעֵינֵי כָּל־בַּעַל
כָּנָף׃ [18] וְהֵם לְדָמָם יֶאֱרֹבוּ יִצְפְּנוּ לְנַפְשֹׁתָם׃ [19] כֵּן אָרְחוֹת כָּל־בֹּצֵעַ בֶּצַע אֶת־נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח׃ פ
[20] חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרֹנָּה בָּרְחֹבוֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ׃ [21] בְּרֹאשׁ הֲמוֹיוֹת תִּקְרָא בִּפְתְחֵי שְׁעָרִים בָּעִיר אֲמָרֶיהָ
תֹאמֵר׃ [22] עַד־מָתַי | פְּתָיִ֗ים תְּאֵהֲבוּ פֶּתִי וְלֵצִים לָצוֹן חָמְדוּ לָהֶם וּכְסִילִים יִשְׂנְאוּ־דָעַת׃ [23] תָּשׁוּבוּ לְתוֹכַחְתִּי הִנֵּה
אַבִּיעָה לָכֶם רוּחִי אוֹדִיעָה דְבָרַי אִתְּכֶם׃ [24] יַעַן קָרָאתִי וַתְּמָאֲנוּ נָטִיתִי יָדִי וְאֵין מַקְשִׁיב׃ [25] וַתִּפְרְעוּ כָל־עֲצָתִי
וְתוֹכַחְתִּי לֹא אֲבִיתֶם׃ [26] גַּם־אֲנִי בְּאֵידְכֶם אֶשְׂחָק אֶלְעַג בְּבֹא פַחְדְּכֶם׃ [27] בְּבֹא כְשׁוֹאָה | פַּחְדְּכֶם וְאֵידְכֶם כְּסוּפָה
יֵאֶתֶה בְּבֹא עֲלֵיכֶם צָרָה וְצוּקָה׃ [28] אָז יִקְרָאֻנְנִי וְלֹא אֶעֱנֶה יְשַׁחֲרֻנְנִי וְלֹא יִמְצָאֻנְנִי׃ [29] תַּחַת כִּי־שָׂנְאוּ דָעַת וְיִרְאַת
יְהוָה לֹא בָחָרוּ׃ [30] לֹא־אָבוּ לַעֲצָתִי נָאֲצוּ כָּל־תּוֹכַחְתִּי׃ [31] וַיֹּאכְלוּ מִפְּרִי דַרְכָּם וּמִמֹּעֲצֹתֵיהֶם יִשְׂבָּעוּ׃ [32] כִּי מְשׁוּבַת
פְּתָיִם תַּהַרְגֵם וְשַׁלְוַת כְּסִילִים תְּאַבְּדֵם׃ [33] וְשֹׁמֵעַ לִי יִשְׁכָּן־בֶּטַח וְשַׁאֲנַן מִפַּחַד רָעָה׃ פ

2

Obwîrhonzi bunalange omuntu oku bîra babî

[1] Mwâna wâni, erhi wankayankirira ebinwa byâni, okanabîkirira amarhegeko gâni oku
murhima gwâwe,

[2] Okanarhega oburhimanya okurhwîri, onayêrekezagye omurhima ebwa makengu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] Neci, erhi wankadôsa emirhima, erhi wankalakira obukengêre,

[4] Erhi wankabulongereza kula balongereza ensaranga erhi wankabusikimba kula bahûmba obuhirhi,

[5] Ago mango wanayumva okurhînya Nyakasane kwo kuderha kurhi, wanabandâna okurhînya Nyakasane.

[6] Nyamuzinda ye hâna oburhimanya, Omu kanwa kâge mwomurhenga obumanye n'obûmva.

[7] Abashinganyanya bo abîkîre obucire bwâge, yêne ye mpênzi ya balya basêza obudahemuka,

[8] Yêne ye mulanzi w'enjira z'obushinganyanya, ye mulanzi w'enjira z'abemêzi bâge.

[9] Ago mango wanamanya kurhi omuntu ashinganyanya, Kurhi abâ ntagengwa na kurhi arhondêza! Njira za bucire ezo zôshi.

[10] Amango omurhima gwâwe gwâjâmwo oburhimanya, n'obumanye bushagaluse omurhima gwâwe

[11] Ago mango, obwîrhonzi bwanakulânga, n'obûmva bwânakubîka.

[12] Kuderha mpu bakuyâse njira mbî, bakuyâse omuntu w'ebinwa by'obulyâlya,

[13] Bakuyàse balya bakàlekêrera enjira nnûngêdu; balya bajà baûìnda-bûnda omu njira z'omwizimya;

[14] Balya bayumva basîmire okukola amaligo, banunirwe n'okubêra omu mahabwe.

[15] Enjira zâbo zibâ za binzôngo-nzôngo, n'emikâba bayishamwo erhaba eshongîre.

[16] Obwîrhonzi bwâkulanga oku mukazi w'embuga[o], oku mukazi mugênzi n'oku binwa byâge by'olubohôlolo;

[17] Olya wàlesire owâbo bàkulaga bo naye, àyibagire eciragâne ca Nyamuzinda wâge.

[18] Enyumpa yâge ehengemire ebwa lufù, n'enjira zâge yo ziyêrekîre ebwa mpehema.

[19] Abajà emunda ali bôshi barhalimwo ôgaluka, barhacifâ bâlabasire omu njira z'akalamo.

---

[o]**2.16** «omukazi w'embuga» ko kuderha: mukà bene. Eci cigabi cirhanzi cishubulwire kanji kanji eryo ihano ly'okucìlanga oku bulala (sinza Mig 5, 2-10; 6, 23-25; 7, 5-27)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[20] Ntyo kwo walambagira omu njira y'abantu nkana, kwo walanga enjira y'abashinganyanya.

[21] Bulyala abantu bashinganyanya bo bâyishirya ecihugo[p], entagengwa zo zâyishicibêramwo;

[22] Ci abâminya bôhe kukûlwa bayishikûlwa omu cihugo. Endyâlya kukagwa
zâyishicikagwâmwo.

Proverbs 2

1 בְּנִי אִם־תִּקַּח אֲמָרַי וּמִצְוֹתַי תִּצְפֹּן אִתָּךְ׃ 2 לְהַקְשִׁיב לַחָכְמָה אָזְנֶךָ תַּטֵּה לִבְּךָ לַתְּבוּנָה׃ 3 כִּי אִם לַבִּינָה תִקְרָא
לַתְּבוּנָה תִּתֵּן קוֹלֶךָ׃ 4 אִם־תְּבַקְשֶׁנָּה כַּכֶּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה׃ 5 אָז תָּבִין יִרְאַת יְהוָה וְדַעַת אֱלֹהִים
תִּמְצָא׃ 6 כִּי־יְהוָה יִתֵּן חָכְמָה מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה׃ 7 וְצָפַן לַיְשָׁרִים תּוּשִׁיָּה מָגֵן לְהֹלְכֵי תֹם׃ 8 לָנְצֹר אָרְחוֹת מִשְׁפָּט
וְדֶרֶךְ חֲסִידָו יִשְׁמֹר׃ 9 אָז תָּבִין צֶדֶק וּמִשְׁפָּט וּמֵישָׁרִים כָּל־מַעְגַּל־טוֹב׃ 10 כִּי־תָבוֹא חָכְמָה בְלִבֶּךָ וְדַעַת לְנַפְשְׁךָ
יִנְעָם׃ 11 מְזִמָּה תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ תְּבוּנָה תִנְצְרֶכָּה׃ 12 לְהַצִּילְךָ מִדֶּרֶךְ רָע מֵאִישׁ מְדַבֵּר תַּהְפֻּכוֹת׃ 13 הָעֹזְבִים אָרְחוֹת יֹשֶׁר
לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי־חֹשֶׁךְ׃ 14 הַשְׂמֵחִים לַעֲשׂוֹת רָע יָגִילוּ בְּתַהְפֻּכוֹת רָע׃ 15 אֲשֶׁר אָרְחֹתֵיהֶם עִקְּשִׁים וּנְלוֹזִים
בְּמַעְגְּלוֹתָם׃ 16 לְהַצִּילְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה מִנָּכְרִיָּה הָאֲמָרֶיהָ הֶחֱלִיקָה׃ 17 הָעֹזֶבֶת אַלּוּף נְעוּרֶיהָ וְאֶת־בְּרִית אֱלֹהֶיהָ
שָׁכֵחָה׃ 18 כִּי שָׁחָה אֶל־מָוֶת בֵּיתָהּ וְאֶל־רְפָאִים מַעְגְּלֹתֶיהָ׃ 19 כָּל־בָּאֶיהָ לֹא יְשׁוּבוּן וְלֹא־יַשִּׂיגוּ אָרְחוֹת חַיִּים׃ 20 לְמַעַן
תֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים וְאָרְחוֹת צַדִּיקִים תִּשְׁמֹר׃ 21 כִּי־יְשָׁרִים יִשְׁכְּנוּ־אָרֶץ וּתְמִימִים יָוָתְרוּ בָהּ׃ 22 וּרְשָׁעִים מֵאֶרֶץ יִכָּרֵתוּ
וּבוֹגְדִים יִסְּחוּ מִמֶּנָּה׃ פ

3

Ogwêrhe oburhimanya erhi anagwêrhe ec'agwêrhe

[1] Mwâna wâni, ebinwa nkubwizire obibikire emurhima, N'amarhegeko nkuhîre, ogasêze, ogahire emurhima

[2] Bulyala nsiku byakuyûshûlira, n'emyâka y'akalamo n'omurhûla.

[3] Obukûnda-lulema n'obudahemuka birhakujâga kulî! obiyambalire omu igosi, obiyandikire oku lwâsi lw'omurhima gwâwe.

[4] Wâbona oku warhona onabe n'obuhashe omu masù ga Nyamuzinda n'ag'abantu.

[5] Oyêgemere Nyamuzinda n'omurhima gwâwe gwôshi, orhanahîraga okayêgemera obwenge

[p] **2.21** Eco cihugo c'Israheli eco, mw'ogu mugani. Ahâli h'okuderha olubaga lwîshogwa n'agandi mashanja, omwandisi agabire

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwâwe wênene.

[6] Omu mirimo yâwe yôshi orhahîraga okamuhaba, Wâbona oku ayumanyanya enjira zâwe.

[7] Orhacikebagwa mpu okola oli murhimanya: okazirhînya Nyakasane onayâke amabî;

[8] Okwôla kwaciza omubiri gwâwe, kunabômbeze orhuvuha rhwâwe.

[9] Okazikenga Nyakasane omu kumurhûla ebi ogwêrhe, haguma n'ebirhanzi-rhanzi by'omu misî yâwe[q];

[10] Ago mango enguli zâwe zanayunjula ngano, n'emikenzi yâwe yanayunjulirana irivayi lihyâhya.

[11] Mwâna wâni, orhakengulaga obuhane bwa Nyakasane, Orhanayumvagya kubî okakalihirwa

[12] Bulya Nyakasane kwo akalihira oyu asîma, nka kula omulume akalihira omugala arhonya.
Iragi ly'omurhimanya

[13] Ali muntu muny'iragi obona âhika oku burhimanya, omuntu obona ahika oku makengu.

[14] Bulya aha omuntu ankabona amagerha, ankabona oburhimanya: Obugwêrhe ye yûnguka kulusha ogwêrhe amasholo.

[15] Bulushire amagerha citwìro; mw'ebi omuntu acîfinja byôshi ntà kantu kabuhisirekwo.

[16] Bufumbasire omu kulyo, omwandu gw'ensiku, n'omu kulembe obuhirhi bw'irenge!

[17] Enjira bugera mwo ziri njira za masîma, n'emikâba bugeza mw'omuntu, ebwa murhûla[r] ehêka.

[18] Bubâ murhi gwa kalamo oku muntu obufumbasire; n'obugwêrhe anashube muntu obêrîrwe.

[19] Nyakasane bushinganyanya àlemagamwo igulu, àyimânika amalunga n'obukengêre.

---

olubaga lwîshogwa mwo mpiriri ibirhi: abarhimanya n'enkola-maligo erhi entagengwa n'abâminya.
[q] **3.9** Omwâka muhyâhya, omwâna wa burhanzi, enterekwa y'omuntu, lyàli irhegeko okurhùla Nyakasane omwâka muhyâhya omu kushénga omushigo n'okuvuga omûnkwa (sinza Mib 18, 12-13; Lush 14, 28-29).
[r] **3.17** Omurhûla cirhali cidêkêrera kwônene c'okubà ntà mbaka zihali ci kuli kuhashirya bwinjà ehyâwe buzira bihamba bici, go mango baderha eno mwîrhu, mpu: arhaganya buligo arhanabulânga (sinza Mig 8, 18) n'ornu Ndagâno Mpyâhya, omurhûla bubâ. bwinjà buli endalâla omu murhima gw'omuntu, ngalo ya Mûka Mwimâna.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[20] Emisîma bumanye bwâge bwàyihûmbaga, n'olumè bitù bikazilurhoza.

[21] Mwâna wàni, ebi byombi obisêzekwo amasù: obike ihano, olange n'obwîrhonzi;

[22] Byo byabâ buzîne bw'omurhima gwâwe, bunabe bulimbi bw'igosi lyâwe.

[23] Ago mango wanashûrha enjira yâwe buzira bwôba n'okugulu kwâwe kurhasârhalè.

[24] Aha kugwîshira orhâyumve côbà, n'amango okola ogwîshîre, irô lyâwe lyâbâ linunu.

[25] Orhâyôbôhe cikângo, orhàyôbohè kurhêrwa n'abâminya.

[26] Bulya Nyakasane abâ burhwâli bwâwe, acinga okugulu kwâwe oku mirhego.

[27] Orhalahiraga ecijiro cinjà oku muntu ocikwânîne, nk'ogwêrhe obuhashe bw'okucijira.

[28] Orhahîraga okabwîra omulungu, mpu: «genda, ogere lundi lusiku», erhi, mpu: «irhondo nâkuhâ», n'obwo kalya kântu kali omu nfune zâwe.

[29] Orhahîraga okasîngira omulungu obulyâlya, n'obwo yêhe acîkwîkubagire.

[30] Orhagwarhiraga omuntu oku lûnu wamulôngôza, na ntà kubî akujirire,

[31] Orhayagalagwa n'omuntu w'embaka, orhanahîraga okacîshoga enjira zâge.

[32] Bulyala abahàlanjisi Nyakasane arhababâkwo, abantu nkana bwo arhonya.

[33] Enyumpa y'omumînya eba ehehêrirwe na Nyakasane, enyumpa y'abashinganyanya ôohe eba ngishe.

[34] Ayishishekera ba-cinya-masheka, ci abagûnda kurhona bârhona emwâge.

[35] Irenge gwo mwânya gw'abarhimanya, ebingolo-ngolo byôhe okukobwa ko*kâbo kashâmbala.*

Proverbs 3

בְּנִי תּוֹרָתִי אַל־תִּשְׁכָּח ׀ וּמִצְוֹתַי יִצֹּר לִבֶּךָ׃ 2 כִּי אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ׃ 3 חֶסֶד וֶאֱמֶת אַל־יַעַזְבֻךָ 1
קָשְׁרֵם עַל־גַּרְגְּרוֹתֶיךָ כָּתְבֵם עַל־לוּחַ לִבֶּךָ׃ 4 וּמְצָא־חֵן וְשֵׂכֶל־טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

5בְּטַח אֶל־יְהוָה בְּכָל־לִבֶּךָ וְאֶל־בִּינָתְךָ אַל־תִּשָּׁעֵן׃ 6בְּכָל־דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ וְהוּא יְיַשֵּׁר אֹרְחֹתֶיךָ׃ 7אַל־תְּהִי חָכָם בְּעֵינֶיךָ
יְרָא אֶת־יְהוָה וְסוּר מֵרָע׃ 8רִפְאוּת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ׃ 9כַּבֵּד אֶת־יְהוָה מֵהוֹנֶךָ וּמֵרֵאשִׁית
כָּל־תְּבוּאָתֶךָ׃ 10וְיִמָּלְאוּ אֲסָמֶיךָ שָׂבָע וְתִירוֹשׁ יְקָבֶיךָ יִפְרָצוּ׃ פ
11מוּסַר יְהוָה בְּנִי אַל־תִּמְאָס וְאַל־תָּקֹץ בְּתוֹכַחְתּוֹ׃ 12כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהַב יְהוָה יוֹכִיחַ וּכְאָב אֶת־בֵּן יִרְצֶה׃ 13אַשְׁרֵי
אָדָם מָצָא חָכְמָה וְאָדָם יָפִיק תְּבוּנָה׃ 14כִּי טוֹב סַחְרָהּ מִסְּחַר־כֶּסֶף וּמֵחָרוּץ תְּבוּאָתָהּ׃ 15יְקָרָה הִיא
מִפְּנִינִים וְכָל־חֲפָצֶיךָ לֹא יְשׁוּוּ־בָהּ׃ 16אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד׃ 17דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ
שָׁלוֹם׃ 18עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר׃ פ
19יְהוָה בְּחָכְמָה יָסַד־אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה׃ 20בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ וּשְׁחָקִים יִרְעֲפוּ־טָל׃ 21בְּנִי אַל־יָלֻזוּ
מֵעֵינֶיךָ נְצֹר תּוּשִׁיָּה וּמְזִמָּה׃ 22וְיִהְיוּ חַיִּים לְנַפְשֶׁךָ וְחֵן לְגַרְגְּרֹתֶיךָ׃ 23אָז תֵּלֵךְ לָבֶטַח דַּרְכֶּךָ וְרַגְלְךָ לֹא
תִגּוֹף׃ 24אִם־תִּשְׁכַּב לֹא־תִפְחָד וְשָׁכַבְתָּ וְעָרְבָה שְׁנָתֶךָ׃ 25אַל־תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם וּמִשֹּׁאַת רְשָׁעִים כִּי
תָּבֹא׃ 26כִּי־יְהוָה יִהְיֶה בְכִסְלֶךָ וְשָׁמַר רַגְלְךָ מִלֶּכֶד׃ 27אַל־תִּמְנַע־טוֹב מִבְּעָלָיו בִּהְיוֹת לְאֵל
יָדֶיךָ לַעֲשׂוֹת׃ 28אַל־תֹּאמַר לְרֵעֲיךָ | לֵךְ וָשׁוּב וּמָחָר אֶתֵּן וְיֵשׁ אִתָּךְ׃ 29אַל־תַּחֲרֹשׁ עַל־רֵעֲךָ רָעָה וְהוּא־יוֹשֵׁב לָבֶטַח
אִתָּךְ׃ 30אַל־תָּרוֹב עִם־אָדָם חִנָּם אִם־לֹא גְמָלְךָ רָעָה׃ 31אַל־תְּקַנֵּא בְּאִישׁ חָמָס וְאַל־תִּבְחַר בְּכָל־דְּרָכָיו׃ 32כִּי
תוֹעֲבַת יְהוָה נָלוֹז וְאֶת־יְשָׁרִים סוֹדוֹ׃ 33מְאֵרַת יְהוָה בְּבֵית רָשָׁע וּנְוֵה צַדִּיקִים יְבָרֵךְ׃ 34אִם־לַלֵּצִים הוּא־יָלִיץ
וְלַעֲנָיִים יִתֶּן־חֵן׃ 35כָּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן׃ פ

4

Okucîshoga oburhimanya

[1] Bâna bâni, yumvi enyigîrizo za sho, murhege okurhwîri lyo mumanya obwenge.

[2] bulya nyigîrizo nyinjà nâmuhâ: murharhibaga akanwa kâni.

[3] Nàli muburhe: mugala wa lârhâ! nàli mwinjà na murhonyi omu masù ga nyâmâ.

[4] Nàbwîne Lârha akazimbwîra, erhi: Omurhima gwâwe gusâze ebinwa byâni, osêze amarhegeko gâni wâlama.

[5] Oyanke oburhimanya, oyanke obwenge, orhayibagiraga, orhacihambûlaga oku mahano gâni.

[6] Orhabusigaga nyuma, bwâkulanga, oburhonye bwakubîka.

[7] Omurhondêro gw'oburhimanya; kuyanka oburhimanya kuguza ebi ogwêrhe byôshi obone

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amakengu[s].

[8] Obushamâmbire, bwakuhira enyanya, bwâshuba irenge Jyâwe okubuhôbera,

[9] Oku irhwe lwâwe bwâdekerezakwo ecimanè cikukwânîne bwâkuhêreza ecimanè c'irenge[t].

Okucîlanga oku bantu babî

[10] Yumva mwâna wâni, yumva ebinwa nâkubwîra; wâbona oku emyâka y'akalamo kâwe yâluga

[11] Njira ya burhimanya nkuyêresire, omu njira nnungêdu nkugezize.

[12] Omu kulambagira amagulu gâwe ntâco câgahanza, ciru wankakûla omulindi, orhâsarhalè.

[13] Ogwârhe enyigîrizo orhazirhibaga, ozilange, ko kalamo kâwe.

[14] Orhageraga omu njira z'abâminya, orhayishaga omu njira z'abantu babî.

[15] Okaziziyâka orhazigeragamwo, onagere kuli orhaluke.

[16] Bulya barhaja irô barhanajikola amaligo, barhabona irô nka barhacijira enkûmba;

[17] na bulya mugati gwa bumînya balya, n'irivayi banywa lya buhagwè.

[18] Enjira y'abashinganyanya kw'eri nka bucè bwa lubûngu-bûngu, bwo buyisha bwakula kalinde kaba kasirahinga.

[19] Enjira y'abâminya kwo eyôrha nka mwizimya, Abarhamanya bici bibasarhazize.

Okucîrhega-rhega

[20] Mwâna wâni yùmva bwinjà ebinwa byâni, emyanzi nâkubwîra oyirhege okurhwîri.

[21] Erhafulumukaga isù lyâwe, oyibikire oku nyômvu y'omurhima.

[22] Kulya kubà kali kalamo oku muntu wamâyihikakwo, ganali magala oku mubiri gwôshi.

[23] Olange omurhima gwâwe, kulusha ebindi byôshi, gwo gubà nshôko y'obuzîne.

---

[s] **4.7** Nka kulira omurhondéro gw''okuyoga kuli kujà omu mîshi ly'omuntu amanyiyòga, n'okwo kujà omu mîshi kuligi kurhenga eburhambi bwâgo.
[t] **4.9** Binwa îshe àkazâgimubwîriza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[24] Akanwa kaderha ehigalugalu okacîke karhakulirânaga, n'omunwa gubêsha,
gurhakugeragaho.

[25] Amasù gâwe gakazilola embere, n'obusù bwâwe bukaziyêrekera embere zâwe.

[26] Okaziyumanyanya emikâba wagera-mwo, n'enjira zâwe zôshi zikazibâ zikomire.

[27] Orhadungiraga ekumosho erhi ekulyo, okugulu kwaze okuyâse obubî.

Proverbs 4

1 שִׁמְעוּ בָנִים מוּסַר אָב וְהַקְשִׁיבוּ לָדַעַת בִּינָה׃ 2 כִּי־לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ׃ 3 כִּי־בֵן הָיִיתִי לְאָבִי רַךְ
וְיָחִיד לִפְנֵי אִמִּי׃ 4 וַיֹּרֵנִי וַיֹּאמֶר לִי יִתְמָךְ־דְּבָרַי לִבֶּךָ שְׁמֹר מִצְוֹתַי וֶחְיֵה׃ 5 קְנֵה חָכְמָה קְנֵה בִינָה אַל־תִּשְׁכַּח וְאַל־תֵּט
מֵאִמְרֵי־פִי׃ 6 אַל־תַּעַזְבֶהָ וְתִשְׁמְרֶךָּ אֱהָבֶהָ וְתִצְּרֶךָּ׃ 7 רֵאשִׁית חָכְמָה קְנֵה חָכְמָה וּבְכָל־קִנְיָנְךָ קְנֵה בִינָה׃ 8 סַלְסְלֶהָ
וְתָרוֹמְמֶךָּ תְּכַבְּדֶךָּ כִּי תְחַבְּקֶנָּה׃ 9 תִּתֵּן לְרֹאשְׁךָ לִוְיַת־חֵן עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת תְּמַגְּנֶךָּ׃ 10 שְׁמַע בְּנִי וְקַח אִמָרָי וְיִרְבּוּ לְךָ
שְׁנוֹת חַיִּים׃ 11 בְּדֶרֶךְ חָכְמָה הוֹרְתִּיךָ הִדְרַכְתִּיךָ בְּמַעְגְּלֵי־יֹשֶׁר׃ 12 בְּלֶכְתְּךָ לֹא־יֵצַר צַעֲדֶךָ וְאִם־תָּרוּץ לֹא
תִכָּשֵׁל׃ 13 הַחֲזֵק בַּמּוּסָר אַל־תֶּרֶף נִצְרֶהָ כִּי־הִיא חַיֶּיךָ׃ 14 בְּאֹרַח רְשָׁעִים אַל־תָּבֹא וְאַל־תְּאַשֵּׁר בְּדֶרֶךְ
רָעִים׃ 15 פְּרָעֵהוּ אַל־תַּעֲבָר־בּוֹ שְׂטֵה מֵעָלָיו וַעֲבוֹר׃ 16 כִּי לֹא יִשְׁנוּ אִם־לֹא יָרֵעוּ וְנִגְזְלָה שְׁנָתָם אִם־לֹא יַכְשִׁולוּ׃ 17 כִּי
לָחֲמוּ לֶחֶם רֶשַׁע וְיֵין חֲמָסִים יִשְׁתּוּ׃ 18 וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד־נְכוֹן הַיּוֹם׃ 19 דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה
לֹא יָדְעוּ בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ׃ פ
20 בְּנִי לִדְבָרַי הַקְשִׁיבָה לַאֲמָרַי הַט־אָזְנֶךָ׃ 21 אַל־יַלִּיזוּ מֵעֵינֶיךָ שָׁמְרֵם בְּתוֹךְ לִבֶּךָ׃ 22 כִּי־חַיִּים הֵם לְמֹצְאֵיהֶם
וּלְכָל־בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא׃ 23 מִכָּל־מִשְׁמָר נְצֹר לִבֶּךָ כִּי־מִמֶּנּוּ תּוֹצְאוֹת חַיִּים׃ 24 הָסֵר מִמְּךָ עִקְּשׁוּת פֶּה וּלְזוּת שְׂפָתַיִם
הַרְחֵק מִמֶּךָּ׃ 25 עֵינֶיךָ לְנֹכַח יַבִּיטוּ וְעַפְעַפֶּיךָ יְיַשְּׁרוּ נֶגְדֶּךָ׃ 26 פַּלֵּס מַעְגַּל רַגְלֶךָ וְכָל־דְּרָכֶיךָ יִכֹּנוּ׃ 27 אַל־תֵּט־יָמִין
וּשְׂמֹאול הָסֵר רַגְלְךָ מֵרָע׃

5

Omanye omukazi mugênzi

[1] Mwâna wâni, yumvîrhiza oburhimanya bwâni, rhega ihano lyâni okurhwîri.

[2] Ly'omanyilanga enkengêro zâwe, lyo n'akanwa kâwe kamanyibîka emyanzi, omukazi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

w'ecishûngu orhahîra okamukonolera amasù[u].

[3] bulyala akanwa k'omugênzi, bûci bwa muke kâgegena, n'ebinwa byâge byo biyêngûla kulusha amavurha.

[4] Ci kwône binazînde[v] erhi kwo byalula nka mutuzo, kwo binayôjiha nka ngôrho ya môji abirhi.

[5] Amagulu gâge yo garhandalikira ebwa lufù, n'igenda lyâge yo lihêka ekuzimu.

[6] Lirhayêrekera omu njira y'akalamo, ci libâ igênda lyadûnga-dûnga burhashîbirira bici.

[7] Yumvagya nkubwîre, mwâna wâni, orhazigaga hajira ebyakuyibagiza ebinwa by'oku kanwa kâni:

[8] enjira yâwe erhâgeraga bofi naye, orhanahìraga okaliràna olumvi lw'enyumpa yâge.

[9] Ehyâwe hyankanatweza ab'embuga, n'ehy'omu misî yâwe hirìbwe nabâgera;

[10] wakazînda erhi okola wayâma, obone bamâkulya amagala n'akabale,

[11] Wakazìnda erhi okola wayàma, obona bamakulya amagala n'akabale,

[12] onayakûze, erhi: «oku nàbwîne nagayaguza amahano, n'oku nabwîne omurhima gwâni gwarhenguha obuhanûzi;

[13] erhi ntayumvagya izù lyàbakazâgimbwîriza, n'abàkazaginyigîriza ntabayumvîrhizagya;

[14] mpu hindi hitya ntahanyagalira aha ngombe[w], omu ndêko y'abashamuka.

[15] Kazi onywe amîshi g'omu mugomero gwâwe, mîshi gàrhenga omu iriba lyâwe.

[16] Amîshi g'amaliba gâwe garhakazâgihululira embuga, n'enyîshi zâwe zirhajaga omu ngô z'emubânda.

[17] Ziyôrhe ziri zâwe wêne, ci murhazishângiraga n'abâgera!

[18] Enshôko yâwe ekayâgirwa! Osîme mukâwe w'eburho.

---

[u] **5.2** Vulgata (Bibliya ya cilatini) yo rhuyankire-kwo okuhindula eci cinwa ntya.
[v] **5.4** Omwenda nka gwaciribwa erhi guli mununu, nebyâha kwo na kuguma. 5, 11: Omu kuderha: obone wamahwêrwa n'omubiri gw'eminyafu.
[w] **5.14** Omu ngombe mwo bahanira enkola maligo (sinza Lev 24. l6; Lush 17, 7; Burh 1, 30).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[19] Kashafu kazigirwa, mutwîra gwa kashafu, ayôrhe akuganiza; n'ibêre lyâge likazikuhiramwo orukara, onakaziyôrha orhonya okurhonya akurhonya.

[20] Mwâna wâni cankarhuma warhebwa n'omukazi mugenzi, cankarhuma wâziga wàyêgemera ecifuba c'omugera wâgera?

[21] Omanye oku amasù ga Nyakasane kubona gabona omuntu, kulolêreza galolêreza igênda lyâge.

[22] Omumînya anagwarhwe omu mirhego y'amabî gâge, anashwekerwe n'omu migozi y'ecâha câge yenene.

[23] Kufà anafà bulya arhabwirwa, n'isirhe lyâge kubabula lyânamubabule.

Proverbs 5

1 בְּנִי לְחָכְמָתִי הַקְשִׁיבָה לִתְבוּנָתִי הַט־אָזְנֶךָ׃ 2 לִשְׁמֹר מְזִמּוֹת וְדַעַת שְׂפָתֶיךָ יִנְצֹרוּ׃ 3 כִּי נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתֵי זָרָה
וְחָלָק מִשֶּׁמֶן חִכָּהּ׃ 4 וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה חַדָּה כְּחֶרֶב פִּיּוֹת׃ 5 רַגְלֶיהָ יֹרְדוֹת מָוֶת שְׁאוֹל צְעָדֶיהָ יִתְמֹכוּ׃ 6 אֹרַח
חַיִּים פֶּן־תְּפַלָּס נָעוּ מַעְגְּלֹתֶיהָ לֹא תֵדָע׃ פ

7 וְעַתָּה בָנִים שִׁמְעוּ־לִי וְאַל־תָּסוּרוּ מֵאִמְרֵי־פִי׃ 8 הַרְחֵק מֵעָלֶיהָ דַּרְכֶּךָ וְאַל־תִּקְרַב אֶל־פֶּתַח בֵּיתָהּ׃ 9 פֶּן־תִּתֵּן
לַאֲחֵרִים הוֹדֶךָ וּשְׁנוֹתֶיךָ לְאַכְזָרִי׃ 10 פֶּן־יִשְׂבְּעוּ זָרִים כֹּחֶךָ וַעֲצָבֶיךָ בְּבֵית נָכְרִי׃ 11 וְנָהַמְתָּ בְאַחֲרִיתֶךָ בִּכְלוֹת בְּשָׂרְךָ
וּשְׁאֵרֶךָ׃ 12 וְאָמַרְתָּ אֵיךְ שָׂנֵאתִי מוּסָר וְתוֹכַחַת נָאַץ לִבִּי׃ 13 וְלֹא־שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל מוֹרַי וְלִמְלַמְּדַי לֹא־הִטֵּיתִי
אָזְנִי׃ 14 כִּמְעַט הָיֵיתִי בְכָל־רָע בְּתוֹךְ קָהָל וְעֵדָה׃ 15 שְׁתֵה־מַיִם מִבּוֹרֶךָ וְנֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ׃ 16 יָפוּצוּ מַעְיְנֹתֶיךָ חוּצָה
בָּרְחֹבוֹת פַּלְגֵי־מָיִם׃ 17 יִהְיוּ־לְךָ לְבַדֶּךָ וְאֵין לְזָרִים אִתָּךְ׃ 18 יְהִי־מְקוֹרְךָ בָרוּךְ וּשְׂמַח מֵאֵשֶׁת נְעוּרֶךָ׃ 19 אַיֶּלֶת אֲהָבִים
וְיַעֲלַת־חֵן דַּדֶּיהָ יְרַוֶּךָ בְכָל־עֵת בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁגֶּה תָמִיד׃ 20 וְלָמָּה תִשְׁגֶּה בְנִי בְזָרָה וְתֶחְבַּק חֵק נָכְרִיָּה׃ 21 כִּי נֹכַח |
עֵינֵי יְהוָה דַּרְכֵי־אִישׁ וְכָל־מַעְגְּלֹתָיו מְפַלֵּס׃ 22 עֲוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֻנוּ אֶת־הָרָשָׁע וּבְחַבְלֵי חַטָּאתוֹ יִתָּמֵךְ׃ 23 הוּא יָמוּת בְּאֵין
מוּסָר וּבְרֹב אִוַּלְתּוֹ יִשְׁגֶּה׃ פ

6

Okucîhâna cikinja

[1] Mwâna wâni, omunyâge ecirondo bulyala acîhânyire ncungura oku w'ihanga, na kuli oyu orhamanyiri omuhûnekwoye ecikinja.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[2] erhi ankaba wàcîshwesire n'ebinwa wàderhaga wêne, erhi ankaba wàgwâsirwe omu binwa
byâwe wênene;

[3] alaga oku wajira mwâna wâni: ocirikûze, obwola wàcîhanyire omu nfune z'omulungu[x]:
onakanye otule omulungu wâwe,

[4] amasù gâwe orhagahaga irò, n'engohe zâwe orhazirhamûlaga.

[5] Ocîrikûze nka kashafu omu murhego, nka kulya akanyunyi kafulumuka omu lusi.

Omwôlo n'ebinyegere

[6] Genda olole ebinyegere oyu mwôlo! Sinza engeso zabyo, oyigirekwo oburhimanya:

[7] hirhajira murhambo, birhajira mulezi, birhajira obiyimangire omu mukolo.

[8] Cânda birheganya ebiryo byabyo, n'amango g'okusârûla lyo bihaka olwîko lwâbyo.

[9] Oyu mwôlo-mwôlo wêki, ogwîshîre kuhika mangaci? Mangaci warhengamwo eri irô lyâwe?

[10] Mpu: «warhangihûnga hitya», mpu: «warhangibâ nka wahira olugobe oku lundi, mpu:
«warhangibâ nka waheba okuboko oku kwâbo ocîhêngeke!»

[11] Oku obuligo bwahanda aha mwâwe nka mubalama, n'ecizômbo cikutulisirekwo amatumu!

Endyâlya erhamera ngohe

[12] Endyâlya[y], muntu wa busha! egenda ehêngwire akanwa wâni!

[13] eje yagohya gohya erhânayimusa kugulu, enabulija yashâsa eminwe!

[14] Murhima mugalugalu ogurhahiga agarhali maligo, gurhanahwa gurhâzûsa mmanja.

[15] Kuhera gwanahere buzira kulâlira, gurhibuke gurhakanabukwa.

Ebikabulirwa

[16] Ebi Nyakasane ashomba biri ndarhu, n'ebi omurhima gwâge gurhabonakwo biri nda:

[17] Amasù gw'omuntu ogayana, olulimi lw'omunywesi enfune zibulaga omukô gw'omuntu

---

[x] **6.3** Sinza Vulgata: nk'omuntu analire omwenda gwa bene, anagujuhe duba, ciru bwankayira.
[y] **6.12** Endyâlya erhamera ngohe: «endyâlya erhagania goshhi erhacikubagirwa bulya arhali muntu nkana.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwêru-kwêru;

18 Omurhima guhizire emihigo mibi, amagulu gakanyize mpu gajikola amaligo:

19 Omuhamirizi wahamiriza obunywesi, na cishombanya washombanya abaguma.

Amahano gw'omuzire mushamuka

20 Mwâna wâni, kazi olange amahano ga sho, orhanarhibaga amahano ga nyoko.

21 Okaziyôrha ogasêgìze oku murhima, okazigayambalira omu igosi.

22 Gakazikuhabûla omu njira zâwe, gakuyimangire amango oli irô, gakuganîze amango watulûka.

23 Bulyala irhegeko kabâ kamole, n'enyigîrizo bubâ bumoleke; okukalihirwa n'okuyigîrizibwa eri njira ya kalamo[z].

24 Kuderha mpu bakulange oku mukazi w'ecirala, n'oku lubohôlolo lw'omukazi mugênzi.

25. Omurhima gwâwe gurhâgalagwa n'iranga lyâge, omanye wankarhebwa n'okukoma-komya kw'engohe zâge.

26 Bulyala omukazi w'ecishûngu[a] hihimbi hya mugati alonza, mukâ bene yêhe kunyaga anyaga omuntu akalamo, n'obwo kali ka citwîro cidârhi.

27 K'omuntu ankayâkiza (kufulika) omuliro oku ndâ, n'emishangi ayâmbirhe ebule bwabôyôka?

28 K'omuntu ankalabarha oku màsèsè anabule bwahîra omu lushândo?

29 Kwo abâ ntyo omuntu oyiguza mukâ owâbo, owamâhumakwomukâ bene arhayêra.

30 Omuntu ozimbira enda nk'ashalisire, arhatumuzibwa.

31 Ci kwône akagwârhwa, anagalule kali nda kalushire, ciru ahâne n'ebiri omu mwâge byôshi.

32 Omuntu wâhusha yêhe eri mbula-murhima, ôkola ebiri ntyo erhi mûhera.

33 Gucîlerhere empimbo n'amasheka, n'ishêmbo gucihira-kwo ntyo, lirharhenga.

---

[z] **6.23** Okayumva mpu mwene lebe ayengeha, erhi ajira ecibwîriza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[34] Bulyala emitula n'obukali bw'ibà wa nyamukazi, birhamuzigira ababalira ahâli h'okocîhôla.

[35] Arhâyêmêre ciru empôngano nguma, arhayêmêre bici ciru bakaluza empyûlo.

Proverbs 6

1 בְּנִי אִם־עָרַבְתָּ לְרֵעֶךָ תָּקַעְתָּ לַזָּר כַּפֶּיךָ׃ 2 נוֹקַשְׁתָּ בְאִמְרֵי־פִיךָ נִלְכַּדְתָּ בְּאִמְרֵי־פִיךָ׃ 3 עֲשֵׂה זֹאת אֵפוֹא | בְּנִי וְהִנָּצֵל
כִּי בָאתָ בְכַף־רֵעֶךָ לֵךְ הִתְרַפֵּס וּרְהַב רֵעֶיךָ׃ 4 אַל־תִּתֵּן שֵׁנָה לְעֵינֶיךָ וּתְנוּמָה לְעַפְעַפֶּיךָ׃ 5 הֵָנָּצֵל כִּצְבִי מִיָּד וְכִצְפּוֹר
מִיַּד יָקוּשׁ׃ פ
6 לֵךְ־אֶל־נְמָלָה עָצֵל רְאֵה דְרָכֶיהָ וַחֲכָם׃ 7 אֲשֶׁר אֵין־לָהּ קָצִין שֹׁטֵר וּמֹשֵׁל׃ 8 תָּכִין בַּקַּיִץ לַחְמָהּ אָגְרָה בַּקָּצִיר
מַאֲכָלָהּ׃ 9 עַד־מָתַי עָצֵל | תִּשְׁכָּב מָתַי תָּקוּם מִשְּׁנָתֶךָ׃ 10 מְעַט שֵׁנוֹת מְעַט תְּנוּמוֹת מְעַט | חִבֶּק יָדַיִם
לִשְׁכָּב׃ 11 וּבָא־כִמְהַלֵּךְ רֵאשֶׁךָ וּמַחְסֹרְךָ כְּאִישׁ מָגֵן׃ פ
12 אָדָם בְּלִיַּעַל אִישׁ אָוֶן הוֹלֵךְ עִקְּשׁוּת פֶּה׃ 13 קוֹרֵץ בְּעֵינָיו מֹלֵל בְּרַגְלָו מֹרֶה בְּאֶצְבְּעֹתָיו׃ 14 תַּהְפֻּכוֹת | בִּלְבּוֹ חֹרֵשׁ רָע
בְּכָל־עֵת מְדָנִים יְשַׁלֵּחַ׃ 15 עַל־כֵּן פִּתְאֹם יְבוֹא אֵידוֹ פֶּתַע יִשָּׁבֵר וְאֵין מַרְפֵּא׃ פ
16 שֵׁשׁ־הֵנָּה שָׂנֵא יְהוָה וְשֶׁבַע תּוֹעֲבוֹת נַפְשׁוֹ׃ 17 עֵינַיִם רָמוֹת לְשׁוֹן שֶׁקֶר וְיָדַיִם שֹׁפְכוֹת דָּם־נָקִי׃ 18 לֵב חֹרֵשׁ
מַחְשְׁבוֹת אָוֶן רַגְלַיִם מְמַהֲרוֹת לָרוּץ לָרָעָה׃ 19 יָפִיחַ כְּזָבִים עֵד שֶׁקֶר וּמְשַׁלֵּחַ מְדָנִים בֵּין אַחִים׃ פ
20 נְצֹר בְּנִי מִצְוַת אָבִיךָ וְאַל־תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ׃ 21 קָשְׁרֵם עַל־לִבְּךָ תָּמִיד עָנְדֵם עַל־גַּרְגְּרֹתֶךָ׃ 22 בְּהִתְהַלֶּכְךָ | תַּנְחֶה
אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ׃ 23 כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר׃ 24 לְשָׁמְרְךָ
מֵאֵשֶׁת רָע מֵחֶלְקַת לָשׁוֹן נָכְרִיָּה׃ 25 אַל־תַּחְמ�ֹד יָפְיָהּ בִּלְבָבֶךָ וְאַל־תִּקָּחֲךָ בְּעַפְעַפֶּיהָ׃ 26 כִּי בְעַד־אִשָּׁה זוֹנָה עַד־כִּכַּר
לָחֶם וְאֵשֶׁת אִישׁ נֶפֶשׁ יְקָרָה תָּצוּד׃ פ
27 הַיַּחְתֶּה אִישׁ אֵשׁ בְּחֵיקוֹ וּבְגָדָיו לֹא תִשָּׂרַפְנָה׃ 28 אִם־יְהַלֵּךְ אִישׁ עַל־הַגֶּחָלִים וְרַגְלָיו לֹא תִכָּוֶינָה׃ 29 כֵּן הַבָּא
אֶל־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ לֹא יִנָּקֶה כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהּ׃ 30 לֹא־יָבוּזוּ לַגַּנָּב כִּי יִגְנֹב לְמַלֵּא נַפְשׁוֹ כִּי יִרְעָב׃ 31 וְנִמְצָא יְשַׁלֵּם שִׁבְעָתָיִם
אֶת־כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ יִתֵּן׃ 32 נֹאֵף אִשָּׁה חֲסַר־לֵב מַשְׁחִית נַפְשׁוֹ הוּא יַעֲשֶׂנָּה׃ 33 נֶגַע־וְקָלוֹן יִמְצָא וְחֶרְפָּתוֹ לֹא
תִמָּחֶה׃ 34 כִּי־קִנְאָה חֲמַת־גָּבֶר וְלֹא־יַחְמוֹל בְּיוֹם נָקָם׃ 35 לֹא־יִשָּׂא פְּנֵי כָל־כֹּפֶר וְלֹא־יֹאבֶה כִּי תַרְבֶּה־שֹׁחַד׃ פ

7

Omukazi mugênzi arhankacîshingikwa

[1] Mwâna wâni olange bwinjà ebinwa nkubwizire obîkirire amarhegeko nkuhìre.

---

[a] **6.26** Nka kula rhunaderha omu mashi, mpu: omukazi mugênzi ye «tulye twende») gwàrhi abazihi b'akashâra, kukenya akenya ocirhegaye. Mukà-bene acirigî mudârhi kulusha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[2] Olange amarhegeko gâni gakuciza, amahano gâni gabè nka mbonyi y'amasù gâwe.

[3] Amahano ogashwêkere oku minwe yâwe, ogayandike oku lwâsi lw'omurhima gwâwe.

[4] Obwîre oburhimanya erhi: we mwâli wîrhu n'obwenge obubwîre, erhi: we mwîra wâni

[5] Lyo bakucînga oku mukazi mugênzi, oku mukazi w'ebinwa by'olubohôlolo.

[6] Aha idirisha ly'enyumpa yâge ayêgemera, akazilola omu ngô y'emuhanda.

[7] mpu ahâli ankabona omu bâna bahunyi omurhabana (mwinjà) muhwinja.

[8] Lero muguma anacigera omu muhanda, aha irhwêrhwè lyago, hôfi n'enjira y'enyumpa ya nyamukazi

[9] bwamanajinga omwizimya gûkola guli, obudufu bwacîbulwire n'ehizimya erhi ho ndi aho.

[10] Nyamukazi kwo kujà emunda nyamwâna ali, nyamukazi ayambîrhâge nka mbaraga, anacibwikîre obusù n'omushângi.

[11] Oku arhahusa buderha, kwo arhânadêkerera haguma; amagulo gâge garhabêra omu nyumpa.

[12] Nk'arhali omu mihanda erhi mwo ali omu ngô z'emuhânda, erhi arhegîre ah'irhwêrhwè ly'omuhânda.

[13] Nyamukazi kwo kugwârha olya mwâna, amuhôbera, àmubwîra buzira nshonyi:

[14] Erhi «nali wa kurherekêra enterekêro ya nyabuholwe[b], ene lyo nanashalaga ecihângo.

[15] Bwo bula nyîshire emunda oli, nti nyishikulônza namanakushingâna!

[16] Ecibwârhalo câni nacibûmbire bibwîkwa, nalambûlirakwo amalikâni g'e Mîsiri

[17] Encingo yâni nayishahulîzekwo amavurha g'akîsûnunu, amavurha ga alowesi[c] na cinamumu.

[18] Yishaga, amasîma rhugalaluke bulinde buca, oleke rhuyumve ebinuna.

---

[b] **7.14** Enterekêro ya nyabuholwe, yo nterekêro y'omurhûla (Lev 7. 15-16). Enyama y'eyo nterekêro egwêrhe omwânya gwa Nyamuzinda, ogw'abadâhwa, n'eyindi nyama byânalirwa ebijûmbu ko kalêmbu k'owahanaga enterekêro. Hali ezindi nyama zalikwânîne zilâle na buca zibe lyo zihânwa nterekêro kandi erhi lundi lusiku (Lev 7, 15-17).
[c] **7.17** Mîra, alowêsi na cinamomi: ebâ mirhi y'e Buharahu enakazirhengakwo amalâshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[19] Omulume nn'emwâni arhali aha kâ; àgenzire, àbalamire ekuli.

[20] Ahêsire enshoho yâge y'amâgerha, okugaluka aha mwâge erhi omwêzi gukola mukulu!»

[21] Nyamukazi àmuhima n'orhwanzi rhunji-rhunji, amushisha-shisha n'obulimirhizi, àmuhêka.

[22] Nyamwâna omu buhunyi bwâge àmukulikira, kula enkâfu enakulikira odwîrhe akêre; kula
akashafu kagwârhwa omu murhego,

[23] empiru erînde ekarhula obudiku. Kula akanyunyi kanahenekera obulembo, karhanamanyiri
oku kufà kàjifià!

[24] Yumvagya nkubwîre mwâna wâni, yumvîrhiza ebinwa nâkubwîra:

[25] Omanye omurhima gwâwe gwankanahabukira emunda ow'ecishungu ali.
Orhanahabukiraga omu njira zâge,

[26] bulyala enkûmba àjizire zirhali nyi, ciru nabali bazibu-zibu abalambika.

[27] Enyumpa yâge njira y'ekuzimu[d], mwandagalo guja omu lugò lw'abafire.

Proverbs 7

1 בְּנִי שְׁמֹר אֲמָרַי וּמִצְוֹתַי תִּצְפֹּן אִתָּךְ: 2 שְׁמֹר מִצְוֹתַי וֶחְיֵה וְתוֹרָתִי כְּאִישׁוֹן עֵינֶיךָ: 3 קְשָׁרֵם עַל־אֶצְבְּעֹתֶיךָ כָּתְבֵם
עַל־לוּחַ לִבֶּךָ: 4 אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחֹתִי אָתְּ וּמֹדָע לַבִּינָה תִקְרָא: 5 לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה מִנָּכְרִיָּה אֲמָרֶיהָ הֶחֱלִיקָה: 6 כִּי
בְחַלּוֹן בֵּיתִי בְּעַד אָשְׁנַבִּי נִשְׁקָפְתִּי: 7 וָאֶרְאֶה בַפְּתָאיִם אָבִינָה בַבָּנִים נַעַר חֲסַר־לֵב: 8 עֹבֵר בַּשּׁוּק אֱצֶל פִּנָּהּ וְדֶרֶךְ
בֵּיתָהּ יִצְעָד: 9 בְּנֶשֶׁף־בְּעֶרֶב יוֹם בְּאִישׁוֹן לַיְלָה וַאֲפֵלָה: 10 וְהִנֵּה אִשָּׁה לִקְרָאתוֹ שִׁית זוֹנָה וּנְצֻרַת לֵב: 11 הֹמִיָּה הִיא
וְסֹרֶרֶת בְּבֵיתָהּ לֹא־יִשְׁכְּנוּ רַגְלֶיהָ: 12 פַּעַם | בַּחוּץ פַּעַם בָּרְחֹבוֹת וְאֵצֶל כָּל־פִּנָּה תֶּאֱרֹב: 13 וְהֶחֱזִיקָה בּוֹ וְנָשְׁקָה־לּוֹ
הֵעֵזָה פָּנֶיהָ וַתֹּאמַר לוֹ: 14 זִבְחֵי שְׁלָמִים עָלָי הַיּוֹם שִׁלַּמְתִּי נְדָרָי: 15 עַל־כֵּן יָצָאתִי לִקְרָאתֶךָ לְשַׁחֵר פָּנֶיךָ
וָאֶמְצָאֶךָ: 16 מָרְבַדִּים רָבַדְתִּי עַרְשִׂי חֲטֻבּוֹת אֵטוּן מִצְרָיִם: 17 נַפְתִּי מִשְׁכָּבִי מֹר אֲהָלִים וְקִנָּמוֹן: 18 לְכָה נִרְוֶה דֹדִים
עַד־הַבֹּקֶר נִתְעַלְסָה בָּאֲהָבִים: 19 כִּי אֵין הָאִישׁ בְּבֵיתוֹ הָלַךְ בְּדֶרֶךְ מֵרָחוֹק: 20 צְרוֹר־הַכֶּסֶף לָקַח בְּיָדוֹ לְיוֹם הַכֵּסֶא
יָבֹא בֵיתוֹ: 21 הִטַּתּוּ בְּרֹב לִקְחָהּ בְּחֶלֶק שְׂפָתֶיהָ תַּדִּיחֶנּוּ: 22 הֹלֵךְ אַחֲרֶיהָ פִּתְאֹם כֶּשׁוֹר אֶל־טֶבַח יָבוֹא וּכְעֶכֶס
אֶל־מוּסַר אֱוִיל: 23 עַד יְפַלַּח חֵץ כָּבֵדּוֹ כְּמַהֵר צִפּוֹר אֶל־פָּח וְלֹא־יָדַע כִּי־בְנַפְשׁוֹ הוּא: פ

[d] **7.27** Mw'eci cigabi ca kali-munâni n'eca kali-mwenda mwo muli omurhima gw'enyigîrizo ziyêrekîre oburhimanya omu nyigîrizo z'emigani. -Oburhimanya ciri cigabi cinene ca kalamo omuntu yeshi ankahashicifinja (Ayu 28; Bar 3, 9-4, 4) -Ako kantu kinja kanaderhwe nka kulya omuntu wajà wahamagala bugenda-jira (sinza Mig 1, 20-33; 3, 16-19; 8-9. Anajà aganîra amaburhwa gâge n'oku àli aha bàlemaga igulu (8, 22-36).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

24וְעַתָּה בָּנִים שִׁמְעוּ־לִי וְהַקְשִׁיבוּ לְאִמְרֵי־פִי: 25אַל־יֵשְׁטְ אֶל־דְּרָכֶיהָ לִבֶּךְ אַל־תֵּתַע בִּנְתִיבוֹתֶיהָ: 26כִּי־רַבִּים חֲלָלִים
הִפִּילָה וַעֲצֻמִים כָּל־הֲרָגֶיהָ: 27דַּרְכֵי שְׁאוֹל בֵּיתָהּ יֹרְדוֹת אֶל־חַדְרֵי־מָוֶת: פ

8

Yûmva kurhi Burhimanya ayakûza

1 K'arhali kuyakûza okwo oburhimanya budwîrhe bwayakùza? K'arhali kuhamagala okwo obûmva bwahamagala

2 Oku busongerwe bw'entondo, omu mulimbwa, aha mashanganjira ho butwîrire ccirâlo;

3 aha mihango y'olugo, aha bagerera bajà omu lugo ho bayâkûlîze.

4 Mpu: «mwe mbwîzire mwe balume, mwe nyakûzize mwe muburhwa n'abantu.

5 Mwe bagûnda muyige obulênga, ninyu mwe bahwinja mujâge mwayengeha.

6 Muyumve, bulya mwanzi-nyalyanzè nâderha, na bulya binwa bya bushinganyanya byârhenga omu kanwa kâni

7 Binwa by'oku akanwa kâni kâderha, obulyâlya burhambâ ekanwa.

8 Ebinwa by'ekanwa kâni byôshi bibâ bya bushinganyanya, birhabâmwo burhebanyi birhabâmwo nzônza.

9 Byôshi bibâ bishingânîne oku muntu oyûmva bibâ bishongêze oku muntu ogwêrhe obumanye.

10 Murhonye ihano ahâli ha amagerha, Obumanye erhi bwo ahàli h'amasholo.

11 Bulyala oburhimanya bwo bukulu, aha magerha, ntà kantu wankabugerera kwo. Yûmva oku oburhimanya bwacîvuga

12 Niene Burhimanya, nie Nn'obulenga, nie nâsingaga obulenga, nasînga n'amakengu.

13 Okurhînya Nyakasane kwo kushômba obubî; oku nshômba okucîbona kwo nshômba n'okugayana, obwôrhere bubî n'akanwa kanywesi.

14 Nie njira ihano, nie njira okukoza omu binwa nie nn'obukengêre, nie nn'obuhashe.

15 Nie mbwîriza abâmi oburhegesi, n'abagula nie mbabwîriza okujira amarhegeko.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

16 Nie mbwîriza abarhambo kurhi bârhambula olugaba, n'abazuzi kurhi bâtwa emmanja.

17 Nsîma abânsîma, abannôngereza banambone.

18 Obugale n'irenge emwâni bishûndwa, ebinjà-binjà n’obushinganyanya kwo na kwo.

19 Amalehe nyàna, go makulu aha masholo gacîre obushanja bwâni bwo bukulu oku marhale mîshogwa.

20 Mwo nyisha omu njira z'obushinganyanya, omu njira z'amarhegeko,

21 nka nalônza ngaze balya bansîma, nka nalônza mbûmbe enshoho zâbo.

Burhimanya bukola byôshi

22 Nyakasane àli angwêrhe emurhondêro gw'emikolo yâge, embere ajire emikolo yâge mirhanzi-rhanzi.

23 Kurhenga ensiku n'amango erhi ndi muleme, kurhondêrera emurhondêro, embere igulu lirhangire.

24 Amango enyênga erhàli ecihaba naburhwa, erhi enshôko zahulula zirhacihabâ.

25 Embere entondo zigwìkwe nàburhwa, erhi n'orhushozi rhurhacishongêra amango rhwàhabà.

26 Arhâli acîjira igulu n'amashwa, nîsi erhi orhujuma rhurhanzi-rhanzi rhw'akatulo k'igulu?

27 Amango àyimanikaga amalunga erhi ho ndi; amango àtwaga eciriba oku nyanya z'omuhengere,

28 amango àsêzagya ebitù by'emalunga, amango àyumanyanyagya enshòko z'enyênga,

29 amango àtwîraga enyanja olubibi, n'amîshi garhatwe olwo lubibi.

30 Ho nàli aha burhambi bwâge erhi ndwîrhe nabirhondekeza byôshi, nakazimushasa ngasi lusiku, nakazisharhira ngasi mango omu masù gâge.

31 Nkola n'àrhabîra oku igulu, nàkazisîma okukômerana n'abâna b'abantu. Oyûmva ye lyà n'entânda

32 Muyumvagye bâna bâni: bali bany'iragi abalanga enjira zâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[33] Muyumvîrhize enyigîrizo lyo mubâ barhimanya, murhazigayaguzagya.

[34] Ali muny'iragi omuntu wanyûmva, omuntu oyîza ngasi lusiku aha nyumvi zâni.

[35] Bulyala ombwîne erhi abwîne akalamo, kurhona àrhona omu masù ga Nyamubâho;

[36] Ci ongayisize erhi iroho lyâge akolîre buligo: ngasi yeshi onshômba erhi lufu arhonyize.

Proverbs 8

1הֲלֹא־חָכְמָה תִקְרָא וְתְבוּנָה תִּתֵּן קוֹלָהּ: 2בְּרֹאשׁ־מְרוֹמִים עֲלֵי־דָרֶךְ בֵּית נְתִיבוֹת נִצָּבָה: 3לְיַד־שְׁעָרִים לִפְי־קָרֶת
מְבוֹא פְתָחִים תְּרֹנָּה: 4אֲלֵיכֶם אִישִׁים אֶקְרָא וְקוֹלִי אֶל־בְּנֵי אָדָם: 5הָבִינוּ פְתָאיִם עָרְמָה וּכְסִילִים הָבִינוּ לֵב: 6שִׁמְעוּ
כִּי־נְגִידִים אֲדַבֵּר וּמִפְתַּח שְׂפָתַי מֵישָׁרִים: 7כִּי־אֱמֶת יֶהְגֶּה חִכִּי וְתוֹעֲבַת שְׂפָתַי רֶשַׁע: 8בְּצֶדֶק כָּל־אִמְרֵי־פִי אֵין בָּהֶם
נִפְתָּל וְעִקֵּשׁ: 9כֻּלָּם נְכֹחִים לַמֵּבִין וְיְשָׁרִים לְמֹצְאֵי דָעַת: 10קְחוּ־מוּסָרִי וְאַל־כֶּסֶף וְדַעַת מֵחָרוּץ נִבְחָר: 11כִּי־טוֹבָה
חָכְמָה מִפְּנִינִים וְכָל־חֲפָצִים לֹא יְשׁוּוּ־בָהּ: 12אֲנִי־חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה וְדַעַת מְזִמּוֹת אֶמְצָא: 13יִרְאַת יְהוָה שֹׂנֹאת
רָע גֵּאֶה וְגָאוֹן | וְדֶרֶךְ רָע וּפִי תַהְפֻּכוֹת שָׂנֵאתִי: 14לִי־עֵצָה וְתוּשִׁיָּה אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה: 15בִּי מְלָכִים יִמְלֹכוּ וְרוֹזְנִים
יְחֹקְקוּ צֶדֶק: 16בִּי שָׂרִים יָשֹׂרוּ וּנְדִיבִים כָּל־שֹׁפְטֵי צֶדֶק: 17אֲנִי אֹהֲבַיי אֵהֵב וּמְשַׁחֲרַי יִמְצָאֻנְנִי: 18עֹשֶׁר־וְכָבוֹד אִתִּי
הוֹן עָתֵק וּצְדָקָה: 19טוֹב פִּרְיִי מֵחָרוּץ וּמְפָז וּתְבוּאָתִי מִכֶּסֶף נִבְחָר: 20בְּאֹרַח־צְדָקָה אֲהַלֵּךְ בְּתוֹךְ נְתִיבוֹת
מִשְׁפָּט: 21לְהַנְחִיל אֹהֲבַי | יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא: פ
22יְהוָה קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז: 23מֵעוֹלָם נְסֻכְתִּי מֵרֹאשׁ מִקַּדְמֵי־אָרֶץ: 24בְּאֵין־תְּהֹמוֹת חוֹלָלְתִּי בְּאֵין
מַעְיָנוֹת נִכְבְּדֵי־מָיִם: 25בְּטֶרֶם הָרִים הָטְבָּעוּ לִפְנֵי גְבָעוֹת חוֹלָלְתִּי: 26עַד־לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת וְרֹאשׁ עָפְרוֹת
תֵּבֵל: 27בַּהֲכִינוֹ שָׁמַיִם שָׁם אֲנִי בְּחוּקוֹ חוּג עַל־פְּנֵי תְהוֹם: 28בְּאַמְצוֹ שְׁחָקִים מִמָּעַל בַּעֲזוֹז עִינוֹת תְּהוֹם: 29בְּשׂוּמוֹ
לַיָּם | חֻקּוֹ וּמַיִם לֹא יַעַבְרוּ־פִיו בְּחוּקוֹ מוֹסְדֵי אָרֶץ: 30וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן וָאֶהְיֶה שַׁעֲשֻׁעִים יוֹם | יוֹם מְשַׂחֶקֶת לְפָנָיו
בְּכָל־עֵת: 31מְשַׂחֶקֶת בְּתֵבֵל אַרְצוֹ וְשַׁעֲשֻׁעַי אֶת־בְּנֵי אָדָם: פ
32וְעַתָּה בָנִים שִׁמְעוּ־לִי וְאַשְׁרֵי דְּרָכַי יִשְׁמֹרוּ: 33שִׁמְעוּ מוּסָר וַחֲכָמוּ וְאַל־תִּפְרָעוּ: 34אַשְׁרֵי אָדָם שֹׁמֵעַ לִי לִשְׁקֹד
עַל־דַּלְתֹתַי יוֹם | יוֹם לִשְׁמֹר מְזוּזוֹת פִּתָחָי: 35כִּי מֹצְאִי מָצְאֵי חַיִּים וַיָּפֶק רָצוֹן מֵיְהוָה: 36וְחֹטְאִי חֹמֵס נַפְשׁוֹ
כָּל־מְשַׂנְאַי אָהֲבוּ מָוֶת: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9

Burhimanya abâzire

[1] Burhimanya àjire aho[e] ayûbaka enyumpa yâge, àyigwikira mitûngo nda[f];

[2] Abâga ebimasha byâge, àkanda irivayi anarheganya amêza gâge.

[3] Ajire aho àrhuma abambali-kazi, mpu bâgendiyakûza omu irângo oku lugo:

[4] Mpu: «ndi orhagwêrhi kwâge? mpu ayishe emunda ndi» n'omusirhe, kwo Burhimanya amubwizire:

[5] erhi: «yisha olye oku mugati gwâni, onywe n'oku irivayi nàkandaga».

[6] Erhi «muleke isirhe mwabona akalamo, mugere omu njira y'okuli»

Nyânga oshekera abandi

[7] Ohakanya omugambanyi anacishômbanye, okalihira enkola-maligo anacîjacizè.

[8] Orhahakanyagya omugambanyi mwankanashômbana, ohakanye omurhimanya akusîma

[9] Ohè omurhimanya, abâ murhimanya kulusha; obwîrize omushinganyanya: àyûshûla obumanye bwâge.

[10] Omurhondêro gw'obushinganyanya kubà kurhînya Nyakasane: Obumanye bw'abatagatîfu[g] bwone bwenge.

[11] Bulyala niene nâkulugiza ensiku, nie nâkuyushùlira emyâka wâlama.

[12] Okabâ murhimanya obûnguke buli bwâwe, okabâ mugambanyi wêne kwânababaza.

Nyamusirhye w'omukazi

[13] Nyamusirhye w'omukazi arhadêkerera, ali muhwinja arhanayishi bici.

[14] Atamîre aha lusò lw'omu mwâge, oku ntebe omu irango ly'olugo,

---

[e] **9.1** Burhimanya ali nka mukazi wa mbuguma, nna-bàna erhi nna-munene.
[f] **9.1** Mitûngo nda: "ciri cimanyîso ca buhirhi, bugale bw'eyo nyumpa«. «Nda» cibà cimanyîso c'obwimâna emw'Abayahudi.
[g] **9.10** Obumanye bw'abatagatîfu: aha, *Vulgata* rhukulikire; Ebibliya y'e Yeruzalemu kw'edesire mpu «obumanye bw'omutagatîfu ».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[15] Mpu ahamagale abâgera, àbali omu njira yâbo.

[16] Mpu: «ndi ociri cirhaba?», «agere eno munda» n'omulume musirhe ye nyâma wâni abwizire,

[17] Erhi: «amîshi mazimbano[h] go ganuna!» n'omugati gw'ebirhangâzo gurhahimwa manyunyà.

[18] Na kuziga nya-mulume arhishi oku aho hali empehema, n'oku abalâlike ba nyamusirhye w'omukazi, omu rhubanda rhw'ekuzimu bali.

Proverbs 9

חָכְמוֹת בָּנְתָה בֵיתָהּ חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה׃ טָבְחָה טִבְחָהּ מָסְכָה יֵינָהּ אַף עָרְכָה שֻׁלְחָנָהּ׃ שָׁלְחָה נַעֲרֹתֶיהָ
תִקְרָא עַל־גַּפֵּי מְרֹמֵי קָרֶת׃ מִי־פֶתִי יָסֵר הֶנָּה חֲסַר־לֵב אָמְרָה לּוֹ׃ לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי וּשְׁתוּ בְיַיִן מָסָכְתִּי׃ עִזְבוּ
פְתָאיִם וְחְיוּ וְאִשְׁרוּ בְּדֶרֶךְ בִּינָה׃ יֹסֵר | לֵץ לֹקֵחַ לוֹ קָלוֹן וּמוֹכִיחַ לְרָשָׁע מוּמוֹ׃ אַל־תּוֹכַח לֵץ פֶּן־יִשְׂנָאֶךָּ הוֹכַח
לְחָכָם וְיֶאֱהָבֶךָּ׃ תֵּן לְחָכָם וְיֶחְכַּם־עוֹד הוֹדַע לְצַדִּיק וְיוֹסֶף לֶקַח׃ פ
תְּחִלַּת חָכְמָה יִרְאַת יְהוָה וְדַעַת קְדֹשִׁים בִּינָה׃ כִּי־בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים׃ אִם־חָכַמְתָּ חָכַמְתָּ
לָּךְ וְלֵצְתָּ לְבַדְּךָ תִשָּׂא׃ אֵשֶׁת כְּסִילוּת הֹמִיָּה פְּתַיּוּת וּבַל־יָדְעָה מָּה׃ וַיָּשְׁבָה לְפֶתַח בֵּיתָהּ עַל־כִּסֵּא מְרֹמֵי
קָרֶת׃ לִקְרֹא לְעֹבְרֵי־דָרֶךְ הַמְיַשְּׁרִים אׇרְחוֹתָם׃ מִי־פֶתִי יָסֵר הֶנָּה וַחֲסַר־לֵב וְאָמְרָה לּוֹ׃ מַיִם־גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ
וְלֶחֶם סְתָרִים יִנְעָם׃ וְלֹא־יָדַע כִּי־רְפָאִים שָׁם בְּעִמְקֵי שְׁאוֹל קְרֻאֶיהָ׃ פ

10

II. Ecitabu cinene c'emigani yayandikagwa na Salomoni

Oburhimanya n'obuhwinja

[1] Migani ya Salomoni. Omwâna murhimanya ye mushagalusa[i] w'îshe. Omwâna musirhe burhè anajira nnina.

[2] Eby'obushambo birhaciza, obushinganyanya bôhe bunakûle omuntu omu lufu.

[3] Nyakasane arhaziga omushinganyanya afà n'ishali, ye na zigulula amagene g'enyankola-maligo.

[h] **9.17** Omu bihugo Israheli-Palestina na Israheli, «amîshi» garhali ga cilugè ogahisirekwo kubika anabika bwinjinjà, ntyo ciru omushâmbo anayishigazimba nka nnago arhagabisiri bwinjà.
[i] **10.1** Ah'oburhimanya buli kuyinjiha hayinjiha, kusîmîsa hanasîmîsa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[4] Njingo zihozire, buligo afulusa, njingo zikanyire bugale afulusa.

[5] Ohaka cânda ye mwenge, oj'irô amango basârûla ye bya-nshonyi.

[6] Omugisho gwa Nyakasane oku irhwe ly'omushinganyanya kufà murhò kurhuma enkola-maligo yâgokôla.

[7] Izîno ly'omushinganyanya irenge lija, izîno ly'enkola-maligo cibolwe.

[8] Mwenge oyêmêra bamurhegeke, omuhwinja w'akalimi kuhera anahera.

[9] Oshûrha enjira yâge kwône, âgenda arhimûsirwe, ojà ayahuka arhabula cishobesire.

[10] Olola ayûbisire amasù, analîse owundi n'amagala, ci okalihira omuntu anamulola omu masù, anamushubize omurhima omu nda.

[11] Akanwa[j] kw'omushinganyanya nshôko ya buzîne, akanwa k'enkola-maligo kôhe, ntambala kabâ kabwikire.

[12] Enshombo kadali ezûsa, n'obuzigire bunabwikire obubî bwôshi.

[13] Akanwa kw'omugula, burhimanya bubâ-mwo, oku mugongo gwendyâlya mibâmbu ekubâ,

[14] Barhimanya babîka Obumanye, akanwa kw'omusirhe kôhe:ye côkeza, Oburhimanya n'obugale

[15] Obugale bw'omuhirhi, lwo lwakiro lwâge, obubî bw'omugûnda, bunali bulya bukenyi bwâge.

[16] Ikola ly'entagengwa kuciza liciza, ci obûnguke bw'enkola-maligo kuheza buheza.

[17] Njira ya kalamo, okubika ihano wàhabagwa, ntadûndwa yêhe kuhabuka anahabuka. Okuderha kubî n'okuderha kwinjà

[18] Akanwa kashingânîne kanafunge entambala, ôderha akanwa kabi erhi muhwinja.

[19] Oderha bwenêne arhabula ah'akubîze[k], ôlanga akanwa kâge erhi mwîrhonzi.

[20] Olulimi lw'entagengwa gaba marhale gacire, omurhima gw'enkola-maligo gurhagwêrhi citwîro cinganaci!

---

[j] **10.11** Omu kanwa murhengwa: munarhenge ebinwa byaciza, murhenge nakakayîrha erhi kalogorhere lebe, kagayise omuntu.
[k] **10.19** Omwâna oderha bwenêne anaderhe ah'îshe alìre omwênda (mugani gwa Bashi).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[21] Akanwa k'entagengwa kanashalûle rubannda, ci abakenyi omu bukenyi banafira. Entagengwa n'omumînya

[22] Mugisho gwa Nyakasane gugaza omuntu, emisî yone-yone erhajira cici.

[23] Omusirhe asîma abulage omukò, omuntu wabona yêhe akunda âgendekere oburhimanya.

[24] Omumînya ebi arhînya byo anabona, omushinganyanya naye oku acîfinjire kwo anabona.

[25] Erhi entambala ehwa erhi nanta mumînya ocihali, ci omushinganyanya erhi ye kola oyimanzire kulya kw'ensiku n'amango.

[26] Kula enkalishi eyôrha omu mino, n'omugî omu masù kwo n'omwôlo ayôrha omu masù gw'owamurhumaga

[27] Okurhînya Nyakasane kunayûshûlire omuntu ensiku emyâka y'omumînya yôhe kunyihya bayinyihya.

[28] Okulinda kw'abarhimanya gubà mwîshingo, ebi abâminya bacîkubagira kufànânda binafànânda.

[29] Nyakasane abâ Côbohwa c'enkola-maligo, abâ Lwakiro lw'entagengwa

[30] Ntà mango omushinganyanya ankadûndagana, enkola-maligo zohe zirhâyûbake omu cihugo.

[31] Akanwa k'omushinganyanya burhimanya karhengamwo; olulimi lubi kushugulwa lwâshugulwe.

[32] Akanwa k'omushinganyanya binjà karhengamwo; n'akanwa k'enkola-maligo, maligo kanarhengamwo.

Proverbs 10

מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה פ

בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח־אָב וּבֵן כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ׃ לֹא־יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רֶשַׁע וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת׃ לֹא־יַרְעִיב יְהוָה נֶפֶשׁ
צַדִּיק וְהַוַּת רְשָׁעִים יֶהְדֹּף׃ רָאשׁ עֹשֶׂה כַף־רְמִיָּה וְיַד חָרוּצִים תַּעֲשִׁיר׃ אֹגֵר בַּקַּיִץ בֵּן מַשְׂכִּיל נִרְדָּם בַּקָּצִיר בֵּן
מֵבִישׁ׃ בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק וּפִי רְשָׁעִים יְכַסֶּה חָמָס׃ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב׃ חֲכַם־לֵב יִקַּח מִצְוֹת
וֶאֱוִיל שְׂפָתַיִם יִלָּבֵט׃ הוֹלֵךְ בַּתֹּם יֵלֵךְ בֶּטַח וּמְעַקֵּשׁ דְּרָכָיו יִוָּדֵעַ׃ קֹרֵץ עַיִן יִתֵּן עַצֶּבֶת וֶאֱוִיל שְׂפָתַיִם יִלָּבֵט׃ מְקוֹר

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

חַיִּים פִּי צַדִּיק וּפִי רְשָׁעִים יְכַסֶּה חָמָס׃ 12שֹׁנְאָה תְּעוֹרֵר מְדָנִים וְעַל כָּל־פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה׃ 13בִּשְׂפָתֵי נָבוֹן
תִּמָּצֵא חָכְמָה וְשֵׁבֶט לִגֵּו חֲסַר־לֵב׃ 14חֲכָמִים יִצְפְּנוּ־דָעַת וּפִי־אֱוִיל מְחִתָּה קְרֹבָה׃ 15הוֹן עָשִׁיר קִרְיַת עֻזּוֹ מְחִתַּת
דַּלִּים רֵישָׁם׃ 16פְּעֻלַּת צַדִּיק לְחַיִּים תְּבוּאַת רָשָׁע לְחַטָּאת׃ 17אֹרַח לֶחַיִּים שׁוֹמֵר מוּסָר וְעוֹזֵב תּוֹכַחַת
מַתְעֶה׃ 18מְכַסֶּה שָׂנְאָה שִׂפְתֵי־שֶׁקֶר וּמוֹצֵא דִבָּה הוּא כְסִיל׃ 19בְּרֹב דְּבָרִים לֹא יֶחְדַּל־פָּשַׁע וְחוֹשֵׂךְ שְׂפָתָיו
מַשְׂכִּיל׃ 20כֶּסֶף נִבְחָר לְשׁוֹן צַדִּיק לֵב רְשָׁעִים כִּמְעָט׃ 21שִׂפְתֵי צַדִּיק יִרְעוּ רַבִּים וֱאִוִלִים בַּחֲסַר־לֵב יָמוּתוּ׃ 22בִּרְכַּת
יְהוָה הִיא תַעֲשִׁיר וְלֹא־יוֹסֵף עֶצֶב עִמָּהּ׃ 23כִּשְׂחוֹק לִכְסִיל עֲשׂוֹת זִמָּה וְחָכְמָה לְאִישׁ תְּבוּנָה׃ 24מְגוֹרַת רָשָׁע הִיא
תְּבוֹאֶנּוּ וְתַאֲוַת צַדִּיקִים יִתֵּן׃ 25כַּעֲבוֹר סוּפָה וְאֵין רָשָׁע וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם׃ 26כַּחֹמֶץ ׀ לַשִּׁנַּיִם וְכֶעָשָׁן לָעֵינָיִם כֵּן
הֶעָצֵל לְשֹׁלְחָיו׃ 27יִרְאַת יְהוָה תּוֹסִיף יָמִים וּשְׁנוֹת רְשָׁעִים תִּקְצֹרְנָה׃ 28תּוֹחֶלֶת צַדִּיקִים שִׂמְחָה וְתִקְוַת רְשָׁעִים
תֹּאבֵד׃ 29מָעוֹז לַתֹּם דֶּרֶךְ יְהוָה וּמְחִתָּה לְפֹעֲלֵי אָוֶן׃ 30צַדִּיק לְעוֹלָם בַּל־יִמּוֹט וּרְשָׁעִים לֹא יִשְׁכְּנוּ־אָרֶץ׃ 31פִּי־צַדִּיק
יָנוּב חָכְמָה וּלְשׁוֹן תַּהְפֻּכוֹת תִּכָּרֵת׃ 32שִׂפְתֵי צַדִּיק יֵדְעוּן רָצוֹן וּפִי רְשָׁעִים תַּהְפֻּכוֹת׃

11

Obushinganyanya kwâgo n'obulyâlya kwâgo

[1] Kuli Nyakasane, omunzâni gusherire binali bikabulirwa, ci kwône omunzâni guyumanîne gwo gurhona emunda ali.

[2] Aha akagayo kajire erhi cihemu cinahajire, aha obwîrhôhye bwàjire erhi burhimanya bunahajire.

[3] Abashinganyanya murhima gwa budahemuka gubalangûla enjira: enkola maligo bulyâlya bwâzo bunazihabula.

[4] Olusiku lw'omutula, obugale burhâjire bici, Obushinganyanya bôhe bunakûle omuntu omu lufu.

[5] Obushinganyanya bw'omuntu nkana bunamukâbûlire enjira, oku omumînya ashaya omu bumînya bwâge.

[6] Entagengwa bushinganyanya bwâzo buziciza, enkonola-masù mwo zinagwa omu mirhego yazo.

[7] Omumînya erhi afa, n'obulangâlire bwâge bunahirigirhe, okulînda kw'ababî kufànanda kufananda.

[8] Omushinganyanya anafume entânya. n'enkola-maligo ebè yo ezigwamwo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[9] Akalimi k'endyâlya kanagayîse abalungu, n'obumanye bw'abashinganyanya bubalîkûze!

[10] Abashinganyanya bakabêrwa, olugo lunasîme, enkola-maligo ekabâ buligo, banacishînge.

[11] Mugisho gwa bashinganyanya guzûsa olugo, n'akanwa k'enkola-maligo kalushâbe.

Abagula bayinjiha ekà

[12] Omuntu ogaya owâbo erhi muhwinja, omwenge yêhe anacihulikire.

[13] Ow'akalimi anabase amahwe, oku omwikubagirwa afulisire omwanzi gwa bene.

[14] Aharhali murhambo, abantu kuhona banahona, obwôlololoke bunali omu kujira abahanûzi.

[15] Kulengana analengana omuntu ocîkubagira ecigolo omuntu ocìlanga oku mirhego arhabà kurhi.

Orhugani-gâni

[16] Omukazi mwinjà libà irenge ly'ibà, ci omukazi oshomba obushinganyanya anabonese omuntu nshonyi.

[17] Obâ lukogo minjà acîjirira yenene, omuntu ohâna erhi kucîbikira acîbikìre yêne, ci omuntu ominya erhi yêne ocimînyize.

[18] Enkola-maligo enabone oluhembo lwayirheba, omuntu omîra obushinganyanya yêhe, oluhembo lwâge ho luli.

[19] Omuntu mushinganyanya kalamo acîfulukiza, okuhenekera amaligo kubà kucîhêka ebwa lufû.

[20] Omu masù ga Nyakasane emirhima mibî bibâ bikabulirwa, bo arhonya abw'olugêndo nkana

[21] Okuli! Omubi arhâbule buhanwa. obûko bw'abashinganyanya bôhe kucira bwacira.

[22] Mulinga gwa masholo oku izûlu ly'engulube: mukazi mwinjà buzira bwenge.

[23] Omwifinjo gw'abashinganyanya ebwa kucira gubà guyêrekîre, omulangaliro gw'enkola-maligo gôhe gubà gwa busha.

[24] Hali abagaba ebyâbo babuligala, abandi balunde ebirugu oku bindi, banabulikena.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[25] Omurhima gujira aminja gwabêrwa, odômera abandi naye àyishidômerwa.

[26] Oyôrhana engano yâge kubehêrerwa ahehêrerwa n'olubaga, ci omuntu ogulìza abandi engano kusîmwa asîmwa.

Mpara-magara arhabula kuguma àbîre

[27,] Olwira obwinjà kurhona alonza olwira obubî abubona.

[28] Ocîkubagira obugale abushâyamwo, abashinganyanya kwo bajinîrira nka buhasi.

[29] Oleka aha mwâge bashûbuka mpûsi asigalana, omuhwinja âzinda erhi àbarhulira omushinganyanya.

[30] Emburho y'obushinganyanya yo emerakwo omurhi gw'akalamo enkola-maligo zàhêkwa n'amango garhajihika.

[31] Erhi omushinganyanya ahemberwa hanola igulu, omumînya n'omunya-byâbà bôhe kurhi byâyishibâ?

Proverbs[l] 11

1מֹאזְנֵי מִרְמָה תּוֹעֲבַת יְהוָה וְאֶבֶן שְׁלֵמָה רְצוֹנוֹ׃ 2בָּא־זָדוֹן וַיָּבֹא קָלוֹן וְאֶת־צְנוּעִים חָכְמָה׃ 3תֻּמַּת יְשָׁרִים תַּנְחֵם
וְסֶלֶף בּוֹגְדִים וְשָׁדֵם׃ 4לֹא־יוֹעִיל הוֹן בְּיוֹם עֶבְרָה וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת׃ 5צְדַקַת תָּמִים תְּיַשֵּׁר דַּרְכּוֹ וּבְרִשְׁעָתוֹ יִפֹּל
רָשָׁע׃ 6צְדָקַת יְשָׁרִים תַּצִּילֵם וּבְהַוַּת בֹּגְדִים יִלָּכֵדוּ׃ 7בְּמוּת אָדָם רָשָׁע תֹּאבַד תִּקְוָה וְתוֹחֶלֶת אוֹנִים אָבֵדָה׃ 8צַדִּיק
מִצָּרָה נֶחֱלָץ וַיָּבֹא רָשָׁע תַּחְתָּיו׃ 9בְּפֶה חָנֵף יַשְׁחֵת רֵעֵהוּ וּבְדַעַת צַדִּיקִים יֵחָלֵצוּ׃ 10בְּטוּב צַדִּיקִים תַּעֲלֹץ קִרְיָה
וּבַאֲבַד רְשָׁעִים רִנָּה׃ 11בִּבְרַכַּת יְשָׁרִים תָּרוּם קָרֶת וּבְפִי רְשָׁעִים תֵּהָרֵס׃ 12בָּז־לְרֵעֵהוּ חֲסַר־לֵב וְאִישׁ תְּבוּנוֹת
יַחֲרִישׁ׃ 13הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה־סּוֹד וְנֶאֱמַן־רוּחַ מְכַסֵּה דָבָר׃ 14בְּאֵין תַּחְבֻּלוֹת יִפֹּל־עָם וּתְשׁוּעָה בְּרֹב יוֹעֵץ׃ 15רַע־יֵרוֹעַ
כִּי־עָרַב זָר וְשֹׂנֵא תֹּקְעֵי בוֹטֵחַ׃ 16אֵשֶׁת־חֵן תִּתְמָךְ כָּבוֹד וְעָרִיצִים יִתְמְכוּ־עֹשֶׁר׃ 17גֹּמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ חָסֶד וְעֹכֵר
שְׁאֵרוֹ אַכְזָרִי׃ 18רָשָׁע עֹשֶׂה פְּעֻלַּת־שָׁקֶר וְזֹרֵעַ צְדָקָה שֵׂכֶר אֱמֶת׃ 19כֵּן־צְדָקָה לְחַיִּים וּמְרַדֵּף רָעָה לְמוֹתוֹ׃ 20תּוֹעֲבַת

Mahugûlo bwîri kuli cino cigabi

11, 4: Omu bitabu by'Abalêbi, olusiku lw'omutula, lwo lusiku Nyamuzinda acîhôla ahane amashanja goshi n'ecahirà. Omu citabu c'Oburhimanya côhe, lwo lusiku ngasi muntu adôsibwa kwâge kwâge, atumuzibwe erhi asimirwe ikola (mikolo) lyâge. 11, 7: Sinza 10, 25; Burh 5, 14-15.

11, 9: Okumany'iderha kw'omulume kunamugeze.

11, 14: Engabo erhagwêrhi murhambo erhish'ihinda 11, 15: Akarhonde karhafa oku bulembo.

11, 16: Omukazi nkana ali wa kukungwa (sinza 5, 15-20; 31, 10-31). 11, 18: Amanye mpu amalya entânda n'obwo bilôrho. Omushambo nka arhacigwârhwa erhi asîmire, erhi agwârhwa acîgaye.

[l] **11.31** Source du texte hébreu: Tanakh online https: / /www.chabad.org/library/bible_cdo/aid / 16382/jewish/Chapter-11.htm

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).

Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).

Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).

Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יְהוָה עִקְּשֵׁי־לֵב וְרִצּוֹנוֹ תְּמִימֵי דָרֶךְ׃ 21יָד לְיָד לֹא־יִנָּקֶה רָע וְזֶרַע צַדִּיקִים נִמְלָט׃ 22נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר אִשָּׁה יָפָה
וְסָרַת טָעַם׃ 23תַּאֲוַת צַדִּיקִים אַךְ־טּוֹב תִּקְוַת רְשָׁעִים עֶבְרָה׃ 24יֵשׁ מְפַזֵּר וְנוֹסָף עוֹד וְחוֹשֵׂךְ מִיֹּשֶׁר
אַךְ־לְמַחְסוֹר׃ 25נֶפֶשׁ־בְּרָכָה תְדֻשָּׁן וּמַרְוֶה גַּם־הוּא יוֹרֶא׃ 26מַנִּיעַ בָּר יִקְּבֵהוּ לְאֹום וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר׃ 27שֹׁחֵר
טוֹב יְבַקֶּשׁ רָצוֹן וְדֹרֵשׁ רָעָה תְּבוֹאֶנּוּ׃ 28בּוֹטֵחַ בְּעָשְׁרוֹ הוּא יִפֹּל וְכֶעָלֶה צַדִּיקִים יִפְרָחוּ׃ 29עוֹכֵר בֵּיתוֹ יִנְחַל־רוּחַ
וְעֶבֶד אֱוִיל לַחֲכַם־לֵב׃ 30פְּרִי־צַדִּיק עֵץ חַיִּים וְלֹקֵחַ נְפָשׁוֹת חָכָם׃ 31הֵן צַדִּיק בָּאָרֶץ יְשֻׁלָּם אַף כִּי־רָשָׁע וְחוֹטֵא׃

12

Ehinja erhi na hinjà, ehibi erhi na hibi

[1] Osîma bamubwîrize asîma amanye, ci oshomba okukalihirwa erhi muhwinja.

[2] Omuntu okola bwinjà, anacilerhere okurhonyibwa na Nyakasane, ci omuntu ocîkubagira enkengêro zâge yêne, erhi nkola-maligo.

[3] Ntà muntu obubî buzibuhya, omushinganyanya yêhe aba kadûndu-ntashugulwa.

Enyumpa zifulika binji

[4] Omukazi nkana irenge ly'ibà, omukazi mûmaguza cibà cibolwe omu rhuvuha.

[5] Emihigo y'abashinganyanya ebâhya budahemuka, ci emihigo y'enkola-maligo eba ya kurhebana.

[6] Ebinwa by'enkola-maligo: mirhego ya kuyîrha bantu, ci akanwa k'abashinganyanya kanakazihaza mpu bakanagwa mw'eyo mirhego.

[7] Enkola-maligo ekaja oku idaho, erhazûka, enyumpa y'abashinganyanya yôhe eyôrha eyimanzire.

[8] Omulume adulirwa obwîrhonzi bwâge, ow'omurhima gurhashingânîni yêhe kugaywa anagugayirwa.

[9] Omuntu ogwêrhe omushizi wâge ye mukulu, ahâli h'omuntu ocikuza yêne agali bula omugati.

[10] Entagengwa ebâ egendêrîre ebintu byâyo, omurhima gw'enkola-maligo gôhe gubà mumînya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Ohinga ishwa lyâge anakûlemwo omugati ayigurha, ci okulikira ebilôrho erhi musirhe.

Olulimi cibâ côji

[12] Bigalugalu enkola-maligo zicîfinja, ci kwône emizi y'abantu bashinganyanya eri omu idaho linjà.

[13] Enkola-maligo enagwarhwe omu murhego erhi kalimi kâyo karhuma, omushinganyanya yêhe acîrhenze ahabî.

[14] Oku mukolo gw'akanwa kâge, omuntu anayigurhe ebinjà, n'oku omuntu àkozire kwo anahêmbwa.

[15] Omusirhe mpu enjira yâge eshingânîne. omurhimanya yêhe anarhangidôsa ihano.

[16] Omuhwinja anayêrekane oburhè bwâge ho na halya, omwenge yêhe anabè nk'arhali ye bajizire burhe (bagayisize).

[17] Okuderha okunali kubà kuhamiriza obushinganyanya, na cali-ho c'obunywesi, erhi wundi munywesi.

[18] Omuntu oderha duba, kwo ayagazanya nka ngôrho, ci olulimi lw'abashinganyanya kufumya lufumya.

[19] Olulimi luderha oku binali lubà lusêzire ensiku zôshi, ci olulimi lunywesi, ensimiko yalwo ya hisanzi hisungunu hyône.

[20] Cigadu cizinda omu murhima gwabagerereza amaligo, oku abajà-nnâma b'omurhûla bôhe bâsigalana obusîme.

[21] Omushinganyanya ntà buhanya bumurhibukira, enkola-maligo zôhe buhanya zifulusa.

[22] Nyakasane arhakwirirwa akanwa kabêsha bo arhonya abaderha okunali.

· [23] Omuntu mwenge anafulike ebi ayishi, omurhima gw'omuhwinja gwône gwône gufulûla isirhe lyago.

[24] Kuboko kulenga ye warhegeka, kuboko kuhozire ashige owâbo.

[25] Omutula omu murhima gw'omuntu njingo guvuna, akanwa kinja kwôhe kushagalusa kashagalusa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[26] Omuntu ohala amagala erhi mwîra wâge orhumire eri ntagengwa, endyâlya zôhe njira yazo ezihabula.

[27] Omwôlo arhashushagiza hisîmba, obugale bw'omuntu bunali bukômbedu bwâge.

[28] Omu njira y'obushinganyanya mwo akalamo kabâ, enjira y'emihabuka yôhe ebwa lufu ehêka[1].

Proverbs 12

1 אֹהֵב מוּסָר אֹהֵב דָּעַת וְשֹׂנֵא תוֹכַחַת בָּעַר׃ 2 טוֹב יָפִיק רָצוֹן מֵיְהוָה וְאִישׁ מְזִמּוֹת יַרְשִׁיעַ׃ 3 לֹא־יִכּוֹן אָדָם בְּרֶשַׁע
וְשֹׁרֶשׁ צַדִּיקִים בַּל־יִמּוֹט׃ 4 אֵשֶׁת־חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ וּכְרָקָב בְּעַצְמוֹתָיו מְבִישָׁה׃ 5 מַחְשְׁבוֹת צַדִּיקִים מִשְׁפָּט תַּחְבֻּלוֹת
רְשָׁעִים מִרְמָה׃ 6 דִּבְרֵי רְשָׁעִים אֱרֹב־דָּם וּפִי יְשָׁרִים יַצִּילֵם׃ 7 הָפוֹךְ רְשָׁעִים וְאֵינָם וּבֵית צַדִּיקִים יַעֲמֹד׃ 8 לְפִי־שִׂכְלוֹ
יְהֻלַּל־אִישׁ וְנַעֲוֵה־לֵב יִהְיֶה לָבוּז׃ 9 טוֹב נָקֶלָה וְעֶבֶד לוֹ מִמְּתַכַּבֵּד וַחֲסַר־לָחֶם׃ 10 יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ וְרַחֲמֵי
רְשָׁעִים אַכְזָרִי׃ 11 עֹבֵד אַדְמָתוֹ יִשְׂבַּע־לָחֶם וּמְרַדֵּף רֵיקִים חֲסַר־לֵב׃ 12 חָמַד רָשָׁע מְצוֹד רָעִים וְשֹׁרֶשׁ צַדִּיקִים
יִתֵּן׃ 13 בְּפֶשַׁע שְׂפָתַיִם מוֹקֵשׁ רָע וַיֵּצֵא מִצָּרָה צַדִּיק׃ 14 מִפְּרִי פִי־אִישׁ יִשְׂבַּע־טוֹב וּגְמוּל יְדֵי־אָדָם יָשִׁוב לוֹ׃ 15 דֶּרֶךְ
אֱוִיל יָשָׁר בְּעֵינָיו וְשֹׁמֵעַ לְעֵצָה חָכָם׃ 16 אֱוִיל בַּיּוֹם יִוָּדַע כַּעְסּוֹ וְכֹסֶה קָלוֹן עָרוּם׃ 17 יָפִיחַ אֱמוּנָה יַגִּיד צֶדֶק וְעֵד
שְׁקָרִים מִרְמָה׃ 18 יֵשׁ בּוֹטֶה כְּמַדְקְרוֹת חָרֶב וּלְשׁוֹן חֲכָמִים מַרְפֵּא׃ 19 שִׂפַת־אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד וְעַד־אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן
שָׁקֶר׃ 20 מִרְמָה בְּלֶב־חֹרְשֵׁי רָע וְיֹעֲצֵי שָׁלוֹם שִׂמְחָה׃ 21 לֹא־יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל־אָוֶן וּרְשָׁעִים מָלְאוּ רָע׃ 22 תּוֹעֲבַת יְהוָה
שִׂפְתֵי־שָׁקֶר וְעֹשֵׂי אֱמוּנָה רְצוֹנוֹ׃ 23 אָדָם עָרוּם כֹּסֶה דָּעַת וְלֵב כְּסִילִים יִקְרָא אִוֶּלֶת׃ 24 יַד־חָרוּצִים תִּמְשֹׁול וּרְמִיָּה
תִּהְיֶה לָמַס׃ 25 דְּאָגָה בְלֶב־אִישׁ יַשְׁחֶנָּה וְדָבָר טוֹב יְשַׂמְּחֶנָּה׃ 26 יָתֵר מֵרֵעֵהוּ צַדִּיק וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תַּתְעֵם׃ 27 לֹא־יַחֲרֹךְ
רְמִיָּה צֵידוֹ וְהוֹן־אָדָם יָקָר חָרוּץ׃ 28 בְּאֹרַח־צְדָקָה חַיִּים וְדֶרֶךְ נְתִיבָהּ אַל־מָוֶת׃

13

Omwâna oderha bwenêne

[1] Omwâna mwenge asîma bamubwîrize, oshekasheka arhûmva amango bamamukalihira.

[2] Oku mukolo gw'akanwa kâge, omuntu analume oku hinjà, ci amâgene g'endyâlya ntambala

---

[1] ***Mahugûlo bwiri***
12, 1: «Ye ntadôsa oyo! ye na ntabwirwa. Ntadôsa ayankira Ntabwîwa, lero baburha Nj'ôbone!»
12,9: Omugati biryo bikêngwa, bya ngasi lusiku emw'Ahayahudi.
12, 14: Iderha linjà linahise omuntu oku luhêmbo, bulya hali iderha omuntu ahêmberwa.
12, 18: Iderha libi kubabaza libabaza, iderha linjà lyôhe kuciza liciza.
12, 26: Vulgata rhuyankirekwo obuhindule bw'aha.
12, 27: Orhamala bushiru, oyôboha olumê lw'esêzi arhahiva, co cinarhuma arhashushagiza nsimba.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

egabuka.

[3] Olanga akanwa erhi mûka gwâge alanzire, oderha bwenêne kuhera anahera.

Okumanyikolêsa ebirugu

[4] Omwôlo hw'alingira aha ali, ci birhacîlêrha byône, ba bushiru babiyigurha.

[5] Entagengwa erhakwirirwa binwa bya bunywesi, camaganwa oku abêsherana kw'anahemulana.

[6] Bushinganyanya bubika enjira y'obudahemuka, obwamaganwa kushûbula bushûbula nnabwo.

[7] Hali obà arhajira cici, abulihimba amagale, hali n'obà ali nnabyo abulinaba mukenyi.

[8] Ecicûngula omuntu, biba birugu byâge; omukenyi yêhe arhayumva nka ye shimbirwe.

[9] Akamole kabashinganyanya kaba kakolîre, erhi n'itara ly'abâmaganwa lyâzima. [10] Akagayo, nnôngwe katula; aha bakengana ho oburhimanya bushûndwa.

[11] Obugale buyisha duba kuyônda bujà bwayônda; oburhondêra hitya, bwo bujà bwakula.

[12] Okulangâlira ehi omuntu arhahikakwo, kulîsibwa n'amagala, murhi gwakalamo okubona ehi omuntu acîfinja.

[13] Ogaya ihano erhi muhera, okenga irhegeko ye wanacira.

[14] Ihano ly'omukulu nshôko ya kalamo, bulyo bwa kubona aha walufù arhegîre. [15] Obwîrhonzi bw'omuntu w'amakêngu bunarhume arhona; enjira y'abarhebanyi ebâ nzibu.

[16] Omuntu wabona yeshi erhi ajâ eruhya, erhi amarhangidôsa ihano; omuhwinja yêhe acîbirindike n'isirhe lyâge.

[17] Ntumwa mbî erhuma omuntu ajâkwo obuhanya, entumwa nkana mugisho.

[18] Buli buhanya zinali nshonyi okurhiba ihano, omuntu okuyêmêra ahanûlwa buli bwâmi.

Oluhembo lw'oburhimanya

[19] Okuhikakwo ehi omuntu acîfinjaga, kunashagaluse omurhima. Abasirhe barhakwirirwa okuyâka amabî.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[20] Okômera abagula naye anabè mugula, okômera abahwinja anashube wundi [21] Obuhanya buba bukulikire lumino-mino omunya-byâha, abashinganyanya bwôhe oluhembo lwâbo guli mugisho: munene.

[22] Omugula, binjikulu, asigira akashambala kâge, ebi abahwinja basiga, mushinganyanya obiyîmamwo.

[23] Ishwa lyo mukenyi likahîngwa linashalûle, haligi nâbafà erhi kubula bushinganyanya kurhuma.

[24] Obîkiriza ehirhi hyâge, erhi omugala anashômba, omusîma bwenêne amukubûla.

[25] Omushinganyanya alya anayigurhe, endà y'enkola-maligo erhahwa kulalikira ishali.

Proverbs 13

1 בֵּן חָכָם מוּסַר אָב וְלֵץ לֹא־שָׁמַע גְּעָרָה: 2 מִפְּרִי פִי־אִישׁ יֹאכַל טוֹב וְנֶפֶשׁ בֹּגְדִים חָמָס: 3 נֹצֵר פִּיו שֹׁמֵר נַפְשׁוֹ פֹּשֵׂק
שְׂפָתָיו מְחִתָּה־לוֹ: 4 מִתְאַוָּה וְאַיִן נַפְשׁוֹ עָצֵל וְנֶפֶשׁ חָרֻצִים תְּדֻשָּׁן: 5 דְּבַר־שֶׁקֶר יִשְׂנָא צַדִּיק וְרָשָׁע יַבְאִישׁ
וְיַחְפִּיר: 6 צְדָקָה תִּצַּר תָּם־דָּרֶךְ וְרִשְׁעָה תְּסַלֵּף חַטָּאת: 7 יֵשׁ מֶתְעַשֵּׁר וְאֵין כֹּל מִתְרוֹשֵׁשׁ וְהוֹן רָב: 8 כֹּפֶר נֶפֶשׁ־אִישׁ
עָשְׁרוֹ וְרָשׁ לֹא־שָׁמַע גְּעָרָה: 9 אוֹר־צַדִּיקִים יִשְׂמָח וְנֵר רְשָׁעִים יִדְעָךְ: 10 רַק־בְּזָדוֹן יִתֵּן מַצָּה וְאֶת־נְוֹעָצִים
חָכְמָה: 11 הוֹן מֵהֶבֶל יִמְעָט וְקֹבֵץ עַל־יָד יַרְבֶּה: 12 תּוֹחֶלֶת מֻמְשָׁכָה מַחֲלָה־לֵב וְעֵץ חַיִּים תַּאֲוָה בָאָה: 13 בָּז לֶדָבָר
יֵחָבֵל לוֹ וְירֵא מִצְוָה הוּא יְשֻׁלָּם: 14 תּוֹרַת חָכָם מְקוֹר חַיִּים לָסוּר מִמֹּקְשֵׁי מָוֶת: 15 שֵׂכֶל־טוֹב יִתֶּן־חֵן וְדֶרֶךְ בֹּגְדִים
אֵיתָן: 16 כָּל־עָרוּם יַעֲשֶׂה בְדָעַת וּכְסִיל יִפְרֹשׂ אִוֱלֶת: 17 מַלְאָךְ רָשָׁע יִפֹּל בְּרָע וְצִיר אֱמוּנִים מַרְפֵּא: 18 רֵישׁ וְקָלוֹן
פּוֹרֵעַ מוּסָר וְשׁוֹמֵר תּוֹכַחַת יְכֻבָּד: 19 תַּאֲוָה נְהִיָה תֶּעֱרַב לְנָפֶשׁ וְתוֹעֲבַת כְּסִילִים סוּר מֵרָע: 20 הוֹלֵךְ אֶת־חֲכָמִים
וֶחְכָּם וְרֹעֵה כְסִילִים יֵרוֹעַ: 21 חַטָּאִים תְּרַדֵּף רָעָה וְאֶת־צַדִּיקִים יְשֻׁלַּם־טוֹב: 22 טוֹב יַנְחִיל בְּנֵי־בָנִים וְצָפוּן לַצַּדִּיק חֵיל
חוֹטֵא: 23 רַב־אֹכֶל נִיר רָאשִׁים וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְלֹא מִשְׁפָּט: 24 חוֹשֵׂךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְנוֹ וְאֹהֲבוֹ שִׁחֲרוֹ מוּסָר: 25 צַדִּיק אֹכֵל
לְשֹׂבַע נַפְשׁוֹ וּבֶטֶן רְשָׁעִים תֶּחְסָר: פ

Mahugûlo bwiri

13, 1: Okayumva mpu mwene lebe ayengeha, erhi ajira ecibwîriza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

Oburhimanya lwago n'obuhwinja lwago

[1] Burhimanya yêne ocîyûbakira, omusirhe yêne ocîshâbira.

[2] Okulikira enjira nnungêdu akenga Nyakasane, n'oshômba enjira zâge amugayaguza.

[3] Omu kanwa komusirhe mubà enzônza y'obucîbone, abarhimanya bôhe kanwa kâbo kababîka.

[4] Aharhali mpânzi zahinga erhi na ntà ngano, ahali empânzi nzibu-nzibu ho n'omwâka guluga.

[5] Câliho c'okunali arhabêsha, câliho w'obwihâmbi kubêsha abêsha.

[6] Omugambanyi anacihâmbe mpu ashìmba oburhimanya, okuyigîrira kw'omurhimanya kurhabâ kuzibu.

[7] Okaziyâka omusirhe, wakanahaba iderha ly'abalenga.

[8] Oku muntu mwenge, okucìlanga-langa buli burhimanya, ci isirhe ly'abahwinja kunali kurhebana kwône.

Hali enjira y'abenge n'ey'abahunyi

[9] Endyâlya kushekera Nyamuzinda azishekera, entagengwa zôhe kurhonya azirhonya.

[10] Omurhima guyishi burhe bwâgo, n'orhali nnagwo arhashângîra busìme bwâgwo.

[11] Enyumpa y'endyâlya kuhya yânahye, oku ecihândo c'entagengwa cayôloloka.

[12] Hali enjira eboneka nnungêdu, ebulizinda erhi yahêka ekuzimu.

[13] Amasheka ganayishemwo oburhè, n'obusîme buzinde erhi eri mirenge.

[14] Omurhima mugalugalu gunayumve gusîmire enjira zagwo, n'omuntu nkana anayumve asîmire omukolo gwâge.

[15] Idâga lyo liyêmêra ngasi oku banalibwizire, omwenge yêhe anakazilola bwinjà ah'âgera.

[16] Omurhimanya arhahimwa kurhìnya n'okuyâka obubî, omuhwinja yêhe aburhûngane mpu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ali ntwâli.

17 Obâ burhe duba anakole ebigalugalu, omurhimanya yêhe binji alembera.

18 Isirhe gwo mwânya gw'idâga, abalenga bôhe, obulenga co cimanè câbo.

19 Enkola-maligo zâcihwere oku idaho, ziharamye entagengwa, n'abâminya basengerere aha lumvi lw'omushinganyanya.

Omukenyi n'omugale

20 Omukenyi ciru n'omulungu anamushombe, omugale yêhe abîra bâge babâ banji.

21 Okushomba omukenyi bulenzi, muny'iragi obêra abakenyi bwonjo.

22 K'okukola amaligo kurhali kuhaba? lukogo na burhonyi oku muntu omalîra ebinjà obushiru.

23 Ngasi mukolo gujira obûnguke, ow'akalimi cizômbo ayunguka.

24 Ecimanè c'abarhimanya: obulenga bwâbo, ishûngwe ly'abahwinja: isirhe lyâbo.

25 Câliho orhabêsha anagalukire omûka gw'omuntu, ci enderha-kubirhi, bunywesi enaderha.

26 Okurhînya Nyakasane kwanayêgemerwa, kunabe lwâkiro lw'abâna bâge.

27 Okurhìnya Nyakasane: nshôko ya buzìne nshôko ya kufumya omuntu emirenge y'olufû.

28 Irenge lya mwâmi kubà na ngabo nyinji; muhona oku muluzi abantu bakamunyihira.

Omurhimanya ye na mwîrhonzi

29 Omuntu orhûza, bwîrhonzi acirhegeka-mwo, ci omukali erhi musirhe.

30 Amagala gw'omuntu erhi omurhima gudêkerire, ci obwagalwa cibolwe omu rhuvuha.

31 Okulibuza omugûnda kubà kugayisa Owamulemaga; ci okubonera omukenyi obwonjo, kukuza Omulemi wâge.

32 Omumìnya bumînya bwâge bunamulâmbika, omushinganyanya yêhe omu budahemuka mwo ashànga olwakiro.

33 Omu murhima gw'obwîrhonzi mwo oburhimanya bubêra, ci burhimbwa omu murhima gw'abahunyi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[34] Bushinganyanya burhuma ishânja lyayôlololoka, okukola amaligo kwo kubonêsa amashânja nshonyi.

[35] Omushizi mwîrhonzi ye rhona ebwâmi, n'okulângalira kwâge kunamucinge arhagitumula[2].

Proverbs 14

1 חַכְמ֣וֹת נָ֭שִׁים בָּ֣נְתָ֑הּ בֵּיתָ֥הּ וְאִוֶּ֝לֶת בְּיָדֶ֥יהָ תֶּהֱרָֽסֶנּוּ׃ 2 הוֹלֵ֣ךְ בְּ֭יָשְׁרוֹ יְרֵ֣א יְהוָ֑ה וּנְלוֹז֥ דְּ֝רָכָ֗יו
בּוֹזֵֽהוּ׃ 3 בְּפִי־אֱ֭וִיל חֹ֣טֶר גַּאֲוָ֑ה וְשִׂפְתֵ֖י חֲכָמִ֣ים תִּשְׁמוֹרֵֽם׃ 4 בְּאֵ֣ין אֲ֭לָפִים אֵב֣וּס בָּ֑ר וְרַב־תְּבוּא֥וֹת בְּכֹ֝֗חַ
שׁ֣וֹר׃ 5 עֵ֣ד אֱ֭מוּנִים לֹ֣א יְכַזֵּ֑ב וְיָפִ֥יחַ כְּ֝זָבִ֗ים עֵ֣ד שָֽׁקֶר׃ 6 בִּקֵּ֣שׁ־לֵ֭ץ חָכְמָ֣ה וְאָ֑יִן וְדַ֥עַת לְ֝נָבוֹ֗ן נָקָֽל׃ 7 לֵ֣ךְ
מֶ֭נֶגֶד לְאִ֣ישׁ כְּסִ֑יל וּבַל־יָ֝דַ֗עְתָּ שִׂפְתֵי־דָֽעַת׃ 8 חָכְמַ֣ת עָ֭רוּם הָבִ֣ין דַּרְכּ֑וֹ וְאִוֶּ֖לֶת כְּסִילִ֣ים מִרְמָֽה׃ 9 אֱוִלִ֥ים
יָלִ֗יץ אָ֫שָׁ֥ם וּבֵ֣ין יְשָׁרִ֣ים רָצ֑וֹן׃ 10 לֵ֤ב יוֹדֵ֖עַ מָ֣רַת נַפְשׁ֑וֹ וּבְשִׂמְחָתוֹ֙ לֹא־יִתְעָ֣רַב זָֽר׃ 11 בֵּ֣ית רְ֭שָׁעִים יִשָּׁמֵ֑ד
וְאֹ֥הֶל יְ֝שָׁרִ֗ים יַפְרִֽיחַ׃ 12 יֵ֤שׁ דֶּ֣רֶךְ ׀ יָ֭שָׁר לִפְנֵי־אִ֑ישׁ וְאַחֲרִיתָ֥הּ דַּרְכֵי־מָֽוֶת׃ 13 גַּם־בִּשְׂחוֹק֮ יִכְאַ֪ב־לֵ֫ב
וְאַחֲרִיתָ֥הּ שִׂמְחָ֑ה תּוּגָֽה׃ 14 מִדְּרָכָ֣יו יִשְׂבַּ֣ע סוֹג֣ לֵ֑ב וּמֵעָלָ֥יו אִ֝֗ישׁ טֽוֹב׃ 15 פֹּתִ֣י יַאֲמִ֣ין לְכָל־דָּ֑בָר וְעָרוֹם֮
יָבִ֪ין לַ֫אֲשֻׁרוֹ׃ 16 חָכָ֥ם יָ֝רֵ֗א וְסָ֣ר מֵרָ֑ע וּכְסִ֥יל מִתְעַבֵּ֖ר וּבוֹטֵֽחַ׃ 17 קְצַר־אַ֭פַּיִם יַעֲשֶׂ֣ה אִוֶּ֑לֶת וְאִ֥ישׁ מְזִמּ֝֗וֹת
יִשָּׂנֵֽא׃ 18 נָחֲל֣וּ פְתָאִ֣ים אִוֶּ֑לֶת וְ֝עָרוּמִ֗ים יַכְתִּ֥רוּ דָֽעַת׃ 19 שַׁחֲ֣וּ רָ֭עִים לִפְנֵ֣י טוֹבִ֑ים וּרְשָׁעִ֥ים עַל־שַׁעֲרֵ֝֗י
צַדִּֽיק׃ 20 גַּם־לְרֵעֵ֥הוּ יִשָּׂנֶ֗א רָ֫שׁ וְאֹהֲבֵ֥י עָשִׁ֑יר רַבִּֽים׃ 21 בָּ֭ז־לְרֵעֵ֣הוּ חוֹטֵ֑א וּמְחוֹנֵ֥ן
עֲנִיִּ֝֗ים אַשְׁרָֽיו׃ 22 הֲלוֹא־יִתְעוּ֮ חֹרְשֵׁ֪י רָ֫ע וְחֶ֣סֶד וֶ֭אֱמֶת חֹרְשֵׁ֣י טֽוֹב׃ 23 בְּכָל־עֶ֥צֶב יִהְיֶ֑ה מוֹתָ֥ר
וּדְבַר־שְׂפָתַ֥יִם אַ֝֗ךְ לְמַחְסֽוֹר׃ 24 עֲטֶ֣רֶת חֲ֭כָמִים עָשְׁרָ֑ם אִוֶּ֖לֶת כְּסִילִ֣ים אִוֶּֽלֶת׃ 25 מַצִּ֣יל נְ֭פָשׁוֹת עֵ֣ד
אֱמֶ֑ת וְיָפֵ֥חַ כְּזָבִ֝֗ים מִרְמָֽה׃ 26 בְּיִרְאַ֣ת יְ֭הוָה מִבְטַח־עֹ֑ז וּלְבָנָ֥יו יִהְיֶ֗ה מַחְסֶֽה׃ 27 יִרְאַ֣ת יְ֭הוָה מְק֣וֹר חַיִּ֑ים
לָ֝סוּר מִמֹּ֗קְשֵׁי מָֽוֶת׃ 28 בְּרֹ֣ב־עָ֭ם הַדְרַת־מֶ֑לֶךְ וּבְאֶ֥פֶס לְ֝אֹ֗ם מְחִתַּ֥ת רָזֽוֹן׃ 29 אֶ֭רֶךְ אַפַּ֣יִם רַב־תְּבוּנָ֑ה

---

[2] **Mahugûlo-bwiri**

14, 4: Birhaja ekanwa k'oyashamire, birhanarhenga aharhali nfuka.

14. 8: Vulgata, yêhe kwo adesire, erhi: «isirhe kuhabula lihabula nnalyo». Kwo kunaciri kuguma, bulya omusirhe kubarâduka abarâduka arhanamanyiri olunda aja, n'ah'ayêrekîre.

14, 16: Obwikêbwe burhaba bwôba.

14, 18: Nka kula rhunaderha mpu: omukali ye muhwinja, eyi migani nayo edesire oku omushinganyanya ye mwenge, n'omuhwinja ye musirhe.

14. 19: Vulgata rhukulikire omu kuhindula aho.

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּקְצַר־רֽוּחַ מֵרִים אִוֶּלֶת׃ 30חַיֵּי בְשָׂרִים לֵב מַרְפֵּא וּרְקַב עֲצָמוֹת קִנְאָה׃ 31עֹשֵׁק־דָּל חֵרֵף עֹשֵׂהוּ
וּמְכַבְּדוֹ חוֹנֵן אֶבְיוֹן׃ 32בְּרָעָתוֹ יִדְּחֶה רָשָׁע וְחֹסֶה בְּמוֹתוֹ צַדִּיק׃ 33בְּלֵב נָבוֹן תָּנוּחַ חָכְמָה וּבְקֶרֶב
כְּסִילִים תִּוָּדֵעַ׃ 34צְדָקָה תְּרוֹמֵם־גּוֹי וְחֶסֶד לְאֻמִּים חַטָּאת׃ 35רְצוֹן־מֶלֶךְ לְעֶבֶד מַשְׂכִּיל וְעֶבְרָתוֹ
תְּהְיֶה מֵבִישׁ׃

15

Hali akanwa kinja, hali n'akanwa kabi

[1] Okushuza kwinjà kunarhûze oburhè, ci okushuza kubî kunazûse embaka.

[2] Akanwa k'abarhimanya bishingânîne kaderha, ci akanwa k'ebingolo-ngolo bya bunganyi kaderha.

[3] Ngasi hôshi amasù ga Nyakasane gali, gali ebulâbi bw'abinja n'ababî.

[4] Olulimi lurhûliriza abandi: murhi gwa kalamo ci akalimi kabî kubabaza kababaza omurhima

[5] Muhwinja ogayaguza ihano ly'îshe ci oyêmêra bamuhakanya erhi mwenge.

[6] Enyumpa y'omushinganyanya eluza ebinjà, ci ebi endyâlya efulusa biluza emmanja.

[7] Bumanye akanwa k'omurhimanya kamira, ci omurhima gw'omubwinja, nanga.

[8] Kuli Nyakasane enterekêro y'enkola-maligo, bishweka, ci omusengero gw'entagengwa bwenêne agurhonya.

[9] Kuli Nyakasane olugendo lubi bikabulirwa, ci okulikira obushinganyanya, ye rhona emund'ali.

[10] Omuntu ocirhenza omu njira ali wa kukalihirwa bwenêne, omuntu orhûmva ihano yêhe kufâ anafâ.

[11] Erhi abaga ekuzimu n'enyenga biri omu masù ga Nyakasane, (lero) omurhima gw'ababurhwa n'abantu, gohe kurhi?

[12] Omugambanyi arhakwirirwa bamudûnde, arhanayêrekera ahâli abagula.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] Omurhima gushagalusire gushesa obusù, murhima ali burhe bikûbi abanda.

[14] Omurhima gw'oburhimanya gukûnda ihano, akanwa k'abahwinja kohe isirhe likanunira.

[15] Kàlibwîre arhajira lusiku lwinja, kashagali yêhe ngasi lusiku erhi na lukulu.

Enkômedu nyinjà

[16] Ebinyi birikwo okurhînya Nyakasane, byo bikulu aha buhirhi bulikwo entanya.

[17] Ennambi y'ebishogo-shogo haguma n'obuzigire, yo nkulu aha mpanzi eshushagire enalikwo enshômbo.

[18] Omuntu osîma okukunira anazûse ennongwe, omuntu mwîrhonzi yêhe ayirhûze.

[19] Enjira y'omwolo eba eyunjwîre mishûgi, enjira y'obushinganyanya gubà mulimbwa mugali?

[20] Omwâna murhimanya ye mushagalusa w'îshe, muhwinja ogaya nnina.

[21] Isirhe, lyo omuhwinja asîma, oku omwenge ashfrha enjira yâge.

[22] Aharhali buhabftzi, emihigo kufananda efanànda, ci ahâli abahàbûzi banji, emihigo kuyunjula eyunjula.

[23] Omuntu asîma alike akanwa kinja, ci kandi bwenêne kulusha asîma akoze omu kushuza.

[24] Enjira y'akalamo enahise omwîrhonzi enyanya, emuyase enjira yàja ekuzimu.

[25] Nyakasane kushâba ashâbira abagambanyi, ci olubibi lw'omukana kuyumanyanya aluyumanyanya.

[26] Nyakasane ashômba emihigo y'obulyâlya ci akanwa kinja, kalya k'obukenge, kurhonya akarhonya.

[27] Osîma eby'obushambo anacishâbire enyumpa, olahira okuhêmbwa yêhe kucira acira.

[28] Omurhima gw'abashinganyanya binjinja gugerereza, akanwa k'endyâlya kôhe kaluzagye ebigalugalu.

[29] Nyakasane aba kuli n'endyâlya, abashinganyanya bôhe anayumve omusengcro gwâbo.

[30] Okulolwa bwinjà kushagalula kushagalula omurhima, omwanzi mwinjà gunasêze amavuha haguma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[31] Okurhwîri kuyumvîrhiza owakukalihira, kwanabêra ekarhî kabarhimanya.

[32] Owâleka ihano erhi kugaya acîgayire, oyumva owamukalihira anarhôle obwenge.

[33] Okurhînya Nyakasane, kunayigîrize oburhimanya, obwîrhôhye bubâ bushokolîre irenge[3].

[3] ***Mahugûlo-bwiri***
15, 3: Ko kuderha oku Nyamuzinda ali hôshi hôshi, anayishi byôshi (15, 11).
15, 10: "Orhûmva îshe na nnina ayumva muguma wa ngûnga".
15, 11: Nyamuzinda ayishi byôshi, oku abona ebiri ekuzimu erhi omu nyenga kwo anabona n'ehiri omu murhima gwa ngasi muntu, ntà mwizimya emund'ali na ntagwo gwankamuhanza kwabona.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Proverbs 15

1 מַעֲנֵה־רַ֣ךְ יָשִׁ֣יב חֵמָ֑ה וּדְבַר־עֹ֝צֶב יַעֲלֶ֥ה־אָֽף׃ 2 לְשׁ֣וֹן חֲכָמִ֣ים תֵּיטִ֣יב דָּ֑עַת וּפִ֥י כְ֝סִילִ֗ים יַבִּ֣יעַ אִוֶּלֶת׃ 3 בְּכָל־מָקוֹם֮ עֵינֵ֪י
יְהוָ֫ה צֹפ֥וֹת רָעִ֑ים וטוֹבִֽים׃ 4 מַרְפֵּ֣א לָ֭שׁוֹן עֵ֣ץ חַיִּ֑ים וְסֶ֥לֶף בָּ֝֗הּ שֶׁ֣בֶר בְּרוּחַ׃ 5 אֱ֭וִיל יְנַאֵ֣ץ מוּסַ֣ר אָבִ֑יו וְשֹׁמֵ֥ר תּוֹכַ֝חַ֗ת
יַעְרִֽם׃ 6 בֵּ֣ית צַדִּ֣יק חֹ֭סֶן רָ֑ב וּבִתְבוּאַ֥ת רָ֝שָׁ֗ע נֶעְכָּֽרֶת׃ 7 שִׂפְתֵ֣י חֲכָמִ֣ים יְזָרוּ־דָ֑עַת וְלֵ֥ב כְּ֝סִילִ֗ים לֹא־כֵֽן׃ 8 זֶ֣בַח רְ֭שָׁעִים
תּוֹעֲבַ֣ת יְהוָ֑ה וּתְפִלַּ֖ת יְשָׁרִ֣ים רְצוֹנֽוֹ׃ 9 תּוֹעֲבַ֣ת יְ֭הוָה דֶּ֣רֶךְ רָשָׁ֑ע וּמְרַדֵּ֥ף צְ֝דָקָ֗ה יֶאֱהָֽב׃ 10 מוּסָ֣ר רָ֭ע לְעֹזֵ֣ב אֹ֑רַח שׂוֹנֵ֥א
תוֹכַ֝חַ֗ת יָמֽוּת׃ 11 שְׁא֣וֹל וַ֭אֲבַדּוֹן נֶ֣גֶד יְהוָ֑ה אַ֖ף כִּי־לִבּ֣וֹת בְּנֵי־אָדָֽם׃ 12 לֹא־יֶ֭אֱהַב־לֵ֣ץ הוֹכֵ֑חַ ל֝֗וֹ אֶל־חֲכָמִ֥ים לֹ֣א יֵלֵֽךְ׃ 13 לֵ֣ב
שָׂמֵ֣חַ יֵיטִ֣ב פָּ֑נִים וּבְעַצְּבַ֖ת־לֵ֣ב רֽוּחַ־נְכֵאָֽה׃ 14 לֵ֣ב נָ֭בוֹן יְבַקֶּשׁ־דָּ֑עַת וּפְנֵ֖י כְּסִילִ֣ים יִרְעֶ֣ה אִוֶּלֶת׃ 15 כָּל־יְמֵ֣י עָנִ֣י רָעִ֑ים
וְטוֹב־לֵ֥ב מִשְׁתֶּ֖ה תָּמִֽיד׃ 16 טוֹב־מְעַ֣ט בְּיִרְאַ֣ת יְהוָ֑ה מֵאוֹצָ֥ר רָ֝֗ב וּמְהוּמָ֥ה בּֽוֹ׃ 17 טוֹב֮ אֲרֻחַ֪ת יָ֫רָ֥ק וְאַהֲבָ֥ה שָׁ֑ם מִשּׁ֥וֹר
אָ֝בוּ֗ס וְשִׂנְאָ֥ה בּֽוֹ׃ 18 אִ֭ישׁ חֵ֣מָה יְגָרֶ֑ה מָ֝דוֹן֗ וְאֶ֣רֶךְ אַפַּ֥יִם יַשְׁקִ֥יט רִֽיב׃ 19 דֶּ֣רֶךְ עָצֵ֣ל כִּמְשֻׂכַ֣ת חָ֑דֶק וְאֹ֖רַח יְשָׁרִ֣ים
סְלֻלָֽה׃ 20 בֵּ֣ן חָ֭כָם יְשַׂמַּח־אָ֑ב וּכְסִ֥יל אָ֝דָ֗ם בּוֹזֶ֥ה אִמּֽוֹ׃ 21 אִוֶּ֣לֶת שִׂמְחָ֣ה לַחֲסַר־לֵ֑ב וְאִ֥ישׁ תְּ֝בוּנָ֗ה יְיַשֶּׁר־לָֽכֶת׃ 22 הָפֵ֣ר
מַחֲשָׁבוֹת֮ בְּאֵ֪ין סֽוֹד וּ֫בְרֹ֥ב יוֹעֲצִ֥ים תָּקֽוּם׃ 23 שִׂמְחָ֣ה לָ֭אִישׁ בְּמַעֲנֵה־פִּ֑יו וְדָבָ֥ר בְּעִתּ֖וֹ מַה־טּֽוֹב׃ 24 אֹ֣רַח חַיִּ֣ים לְמַ֭עְלָה
לְמַשְׂכִּ֣יל לְמַ֑עַן סוּר֖ מִשְּׁא֣וֹל מָֽטָּה׃ 25 בֵּ֣ית גֵּא֭וִים יִסַּ֣ח | יְהוָ֑ה וְיַצֵּ֖ב גְּב֣וּל אַלְמָנָֽה׃ 26 תּוֹעֲבַ֣ת יְ֭הוָה מַחְשְׁבוֹת֑ רָ֝ע
וְ֗טְהוֹרִים אִמְרֵי־נֹֽעַם׃ 27 עֹכֵ֣ר בֵּ֭יתוֹ בּוֹצֵ֣עַ בָּ֑צַע וְשׂוֹנֵ֥א מַ֝תָּנֹ֗ת יִחְיֶֽה׃ 28 לֵ֣ב צַדִּ֭יק יֶהְגֶּ֣ה לַעֲנ֑וֹת וּפִ֖י רְשָׁעִ֣ים יַבִּ֣יעַ
רָעֽוֹת׃ 29 רָח֣וֹק יְ֭הוָה מֵרְשָׁעִ֑ים וּתְפִלַּ֖ת צַדִּיקִ֣ים יִשְׁמָֽע׃ 30 מְא֣וֹר־עֵינַ֣יִם יְשַׂמַּח־לֵ֑ב שְׁמוּעָ֥ה טוֹבָ֖ה תְּדַשֶּׁן־עָֽצֶם׃ 31 אֹ֣זֶן
שֹׁמַ֣עַת תּוֹכַ֣חַת חַיִּ֑ים בְּ֝קֶ֗רֶב חֲכָמִ֥ים תָּלִֽין׃ 32 פּוֹרֵ֣עַ מ֭וּסָר מוֹאֵ֣ס נַפְשׁ֑וֹ וְשׁוֹמֵ֥עַ תּ֝וֹכַ֗חַת קוֹנֶ֥ה לֵֽב׃ 33 יִרְאַ֣ת יְ֭הוָה מוּסַ֣ר
חָכְמָ֑ה וְלִפְנֵ֖י כָּב֣וֹד עֲנָוָֽה׃

16

Emihigo y'omurhima yo ebâ y'omuntu

1 Emihigo y'omurhima yo y'omuntu, n'okushuza kwo kwa Nyakasane.

2 Omu masù gw'omuntu enjira zâge zibâ nka zishingânîne, ci kwône Nyakasane yêhe ye hombaganya emirhima.

3 Oyâbuze Nyakasane emikolo yâwe, emihigo yâwe yâyunjula obwo.

4 Nyakasane àjizire ngasi kantu erhi anamanyire ecirhumire, ciru n'enkola-maligo yâlemerwa olusiku luhanya.

5 Bishwêka omu masù ga Nyakasane, omurhima gw'akagayo, owa bene oyo barhâmusige

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ciru.

[6] Olukogo lw'oburhabêsha bwo bulyûla ebyâha, okurhînya Nyakasane kwo omuntu ayâkamwo obubî.

[7] Nyakasane akarhonya obwôrhere bw'omuntu, anamuliranye ciru n'abashombanyi bâge.

[8] Ehinyi hy'omu budahemuka, hyo hikulu oku binji by'obungûnganya.

[9] Omurhima gw'omuntu gwo gucîshoga enjira, ci kwône Nyakasane ye sêza amagulu g'omuntu omu njira?

Abâmi Nyamuzinda bagwâsa

[10] Omu kanwa ka mwâmi mwomurhenga akanwa, nk'atwa olubanja akanwa kâge karhahalabuka.

[11] Omunzâni n'ensahani z'obushinganyanya: bya Nyakasane, ciru n'obuzirho bwa sùnzu: nabomukolo gwâge.

[12] Ecishologosa abâmi: kukola amaligo, bulyala obushinganyanya go makòndo g'entebe.

[13] Kanwa ka bashinganyanya karhona ebwâmi, mwâmi asîma oderha ebishingânîne.

[14] Oburhè bwa mwâmi, ntumwa ya lufû, murhimanya oburhûza.

[15] Oyu obusù bwa mwâmi bwashekera erhi amâlama, n'olukogo lwâge kwo luyôrha nka nkuba ezinda nyuma.

[16] Aha omuntu ankarhôla amasholo ankarhôla oburhimanya, n'aha omuntu ankabona amarhale ankabona obwîrhonzi.

[17] Enjira y'abashinganyanya kunali kuyâka abagoma, omuntu ocîrhega-rhega ye langa akalamo kâge.

[18] Kagayo kashokolera okurhibuka, n'omuhîmbo gw'omuntu gwo gushokolera okuhûnguluka.

[19] Aha omuntu ankashângira omunyago n'abagayana, ankacîbêra mugûnda omu banyînyi.

[20] Oyumvîrhiza hwinja ihano linamucize, n'ocîkubagira Nyakasane ali muny'iragi.

[21] Ow'omurhima mwîrhonzi ye baderha murhimanya, n'omutûdu omu binwa ye derha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ebyayumvûbwa.

22 Obwîrhonzi kuciza buciza nnabwo, isirhe ly'abahwinja bwo na buhane bwâbo.

23 Murhima gwa mwîrhonzi gurhuma aderha akanwa kashingânîne, gwo gunarhuma aderha ebyayumvûbwa.

24 Iderha linjà cigukulu ca bûci, linanune ekanwa licize n'omubiri.

25 Hali enjira eboneka nnungêdu, ebulizinda erhi ckuzimu yahêka.

26 Ishali ly'omukòzi ye linakolera, bulyala iralà akanwa kayumvîrhe lyanamusêza.

Nyamuzinda ye Lugaba

27 Omuntu wa busha busha anazûse obuhanya, akanwa kâge kabâkwo oguli nka muliro batwânyire.

28 Ow'endyâlya ntambala anatula, n'ow'omwanzi kukoza anakoza aha ayinjibîne.

29 Ow'ebihalârhi anarhebe owâbo, amugeze omu njira erhali yo.

30 Ozibire mpu lyo agerêreza obulyâlya, olumire amino, akozire amaligo

31 Okumera emvi, kuyambala ecimanè c'okukengwa, mwo ciboneka omu njira y'obushinganyanya.

32 Omuntu orhûza ye mukulu oku ntwâli, n'ohira omurhima omu nda, ye mukulu hali cirimisi wanyaga ebihugo.

33 Omu mubungo gw'omwambalo bahira obuhanya, obucîrânuzi buba bwa Nyamuzinda.

Proverbs 16

לְאָדָם מַעַרְכֵי־לֵב וּמֵיְהוָה מַעֲנֵה לָשׁוֹן׃ כָּל־דַּרְכֵי־אִישׁ זַךְ בְּעֵינָיו וְתֹכֵן רוּחוֹת יְהוָה׃ גַּל אֶל־יְהוָה מַעֲשֶׂיךָ וְיִכֹּנוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ׃ כֹּל פָּעַל יְהוָה לַמַּעֲנֵהוּ וְגַם־רָשָׁע לְיוֹם רָעָה׃ תּוֹעֲבַת יְהוָה כָּל־גְּבַהּ־לֵב יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה׃ בְּחֶסֶד וֶאֱמֶת יְכֻפַּר עָוֹן וּבְיִרְאַת יְהוָה סוּר מֵרָע׃ בִּרְצוֹת יְהוָה דַּרְכֵי־אִישׁ גַּם־אוֹיְבָיו יַשְׁלִם אִתּוֹ׃ טוֹב־מְעַט בְּצֶדֶק מֵרֹב תְּבוּאוֹת בְּלֹא מִשְׁפָּט׃ לֵב אָדָם יְחַשֵּׁב דַּרְכּוֹ וַיהוָה יָכִין צַעֲדוֹ׃ קֶסֶם | עַל־שִׂפְתֵי־מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט לֹא יִמְעַל־פִּיו׃ פֶּלֶס | וּמֹאזְנֵי מִשְׁפָּט לַיהוָה מַעֲשֵׂהוּ כָּל־אַבְנֵי־כִיס׃ תּוֹעֲבַת מְלָכִים עֲשׂוֹת רֶשַׁע כִּי בְצֶדֶק יִכּוֹן

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כִּסֵּא׃ 13רְצוֹן֙ מְלָכִ֣ים שִׂפְתֵי־צֶ֔דֶק וְדֹבֵ֖ר יְשָׁרִ֥ים יֶאֱהֵֽב׃ 14חֲמַת־מֶ֥לֶךְ מַלְאֲכֵי־מָ֑וֶת וְאִ֖ישׁ חָכָ֣ם יְכַפְּרֶ֑נָּה׃ 15בְּאוֹר־פְּנֵי־מֶ֥לֶךְ חַיִּ֑ים וּרְצוֹנ֥וֹ כְּעַ֖ב מַלְקוֹֽשׁ׃ 16קְנֵה־חָכְמָ֥ה מַה־טּ֑וֹב מֵחָרֽוּץ וּקְנ֖וֹת בִּינָ֣ה נִבְחָ֣ר מִכָּֽסֶף׃ 17מְסִלַּ֣ת יְ֭שָׁרִים סוּר֣ מֵרָ֑ע שֹׁמֵ֥ר נַ֝פְשׁ֗וֹ נֹצֵ֥ר דַּרְכּ֑וֹ׃ 18לִפְנֵי־שֶׁ֥בֶר גָּא֑וֹן וְלִפְנֵ֖י כְּשָׁל֣וֹן גֹּ֣בַהּ רֽוּחַ׃ 19טוֹב֩ שְׁפַל־רֽוּחַ֨ אֶת־עֲנָיִ֜ים מֵחַלֵּ֣ק שָׁלָ֗ל אֶת־גֵּאִֽים׃ 20מַשְׂכִּ֣יל עַל־דָּ֭בָר יִמְצָא־טּ֑וֹב וּבוֹטֵ֖חַ בַּיהוָ֣ה אַשְׁרָֽיו׃ 21לַחֲכַם־לֵ֭ב יִקָּרֵ֣א נָבוֹן֑ וּמֶ֥תֶק שְׂפָתַ֝ים יֹסִ֥יף לֶֽקַח׃ 22מְקוֹר֣ חַיִּ֣ים שֵׂ֭כֶל בְּעָלָ֑יו וּמוּסַ֖ר אֱוִלִ֣ים אִוֶּֽלֶת׃ 23לֵ֭ב חָכָ֣ם יַשְׂכִּ֣יל פִּ֑יהוּ וְעַל־שְׂפָתָ֥יו יֹסִ֖יף לֶֽקַח׃ 24צוּף־דְּבַ֥שׁ אִמְרֵי־נֹ֑עַם מָת֥וֹק לַנֶּ֖פֶשׁ וּמַרְפֵּ֣א לָעָֽצֶם׃ 25יֶשׁ֮ דֶּ֤רֶךְ יָ֗שָׁר לִפְנֵי־אִ֫ישׁ֥ וְאַחֲרִיתָ֥הּ דַּרְכֵי־מָֽוֶת׃ 26נֶ֭פֶשׁ עָמֵ֣ל עָמְלָ֑ה לִ֝֗ו כִּי־אָכַ֥ף עָלָֽיו פִּיהוּ׃ 27אִישׁ֮ בְּלִיַּ֪עַל כֹּרֶ֫ה רָעָ֥ה וְעַל־שְׂפָתָ֑יו כְּאֵ֖שׁ צָרֶבֶֽת׃ 28אִ֭ישׁ תַּהְפֻּכ֣וֹת יְשַׁלַּ֣ח מָד֑וֹן וְנִרְגָּ֥ן מַפְרִ֝יד אַלּֽוּף׃ 29אִישׁ֣ חָ֭מָס יְפַתֶּ֣ה רֵעֵ֑הוּ וְ֝הוֹלִיכוֹ֗ בְּדֶ֣רֶךְ לֹא־טֽוֹב׃ 30עֹצֶ֣ה עֵינָ֣יו לַחְשֹׁ֣ב תַּהְפֻּכ֑וֹת קֹרֵ֥ץ שְׂפָתָ֗יו כִּלָּ֥ה רָעָֽה׃ 31עֲטֶ֣רֶת תִּפְאֶ֣רֶת שֵׂיבָ֑ה בְּדֶ֥רֶךְ צְדָקָ֖ה תִּמָּצֵֽא׃ 32טוֹב֮ אֶ֤רֶךְ אַפַּ֨יִם֙ מִגִּבּ֣וֹר וּמֹשֵׁ֖ל בְּרוּחוֹ֑ מִלֹּכֵ֖ד עִֽיר׃ 33בַּחֵ֣יק יוּטַ֣ל אֶת־הַגּוֹרָ֑ל וּמֵיְהוָ֥ה כָּל־מִשְׁפָּטֽוֹ׃

Mahugûlo-bwiri

16, 1: Ciru omuntu ankahiga erhi na Nyakasane onagwêrhe akanwa kazinda, bulya hali amango ebilalire bilala: nnahyo afê erhi alwâle: Yk 4, 15.

16, 4: Lwo lusiku bayilagiriz'ecîgaye, ebone oku Ow'Enyanya arharhabirwakwo. 16, 7: Omwira arhenge omu mushombanyi, ahinduke munywa-zimu nka kulya Paolo ahinduka 16, 14: Emigani eri aha: eyêrekîre abasengezi 16, 12-15; sinza 20, 2; 19, 12. 16, 15: Hali amango enkuba yàkazagilonzibwa, omu mwêzi gwa kali ikumi, ogwa kasharhu n'ogwa kani: nkuba ya kuyêza emburho, yo nkuba nzinda ekasîmwa bwenêne.

16, 33: Enshembe abantu bàkazàg'iyambala, zo bànakazâg'ikayêsha cigole, bamanye mpu zirya nshêmhe zo zibabwizire emyanzi n’obwo Nyakasane yenêne: sinza Ehj 1, 26.

17

Obwîrhonzi

[1] Ecikâmbi c'omugati mûmu omuntu alya n'omurhûla, co cikulu aha nyumpa eyunjwîre nyama z'enterekêro y'omu mbaka.

[2] Omushizi mwenge ye mukulu hali bene nnakâ basirhe, âyishishângira akashambala haguma nabo.

[3] Omuliro gurhangula amarhale, n'ecibêye amasholo. emirhima yôhe Nyakasane oyirhangula.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[4] Omumînya akanwa kabi ko ayumvîrhiza, n'omurhebanyi kanwa kanywesi ayumvîrhiza.

[5] Oshekera omukenyi erhi Omulemi wâge agayisize, n'oshekera ohanyagîre, arhabula kuhanwa.

[6] Ecimanè c'abashosi: bâna b'abâna bâbo, okukengwa kw'abâna erhi îshe.

[7] Iderha lirhakwânana musirhe, nalwo lulimi lunywesi, lurhahimwa kushuha omuluzi

[8] Omu masù g'oyihâbirwe, entanda ebâ njuma ya citwîro cidârhi.

[9] Obwikira ecibî c'owundi erhi bwîra akomire, ci ojà aderha ccibi ca bene anashombanye aba ayinjibine.

[10] Okukalihirwa kuyumvisa omwenge, n'eminyuli ikumi ebule buyumvisa idâga.

[11] Omubi arhalonza oburhali bugoma, ci muganda mumînya banamurhumira.

[12] Aha omuntu ankashigâna omusirhe ogurusire. ankabugâna mpunga banyazire abâna.

[13] Ogalula obubî oku bwinjà, obuhanya burhankarhenga aha mwâge.

[14] Okuzusa olubanja kubà kufukulira amîshi, onacîzibuke lwo lurhacikula.

[15] Okulika omugoma, n'okutumuza omwêru-kwêru, bibirhi Nyakasane ashomba ebyo.

[16] Obugale omu nfune z'omuhwinja erhi bwa bici? Ka mpu agule mwo oburhimanya? Ci arhajira irhwe!

[17] Mwîra wa muntu obâ amuzigire ngasî mango, kw'anabâ nka mwene wâbo omuntu omu mbaka.

[18] Ali muhwinja omuntu oshiga haguma n'owâbo agalibâ ye cihana yêne ncungura.

[19] Okusîma akadali kubà kusîma empimbo, n'olengeza izù erhi kushâba alonza.
[20] Ow'omurhima mubî arhabêrwa, n'ow'akalimi kuhanyagala ahanyagala.

Obuhwinja burhabukwa

[21] Oburha omuhwinja mutula aburhira, ntà kushagaluka kw'îshe w'ecingolo-ngolo.

[22] Omurhima gurhwângusire, bufumu nkana, murhima-ali mungo, anayumye omuntu orhuvuha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[23] Endyâlya enalye bufûnda-fûnda, entânda y'okuhabula obushinganyanya, [24] Entagengwa ebwa burhimanya eyêrekeza amalanga, amasù g'omuhwinja gôhe, kuzimêra gazimêra enyuma ly'ebihugo.

[25] Omwâna muhwinja mutula gw'îshe, gwo na mûngo gw'omuzire wàmuburhaga. [26] Kurhaba kwinjà okuhôngesa omushinganyanya, n'okushûrha abarhambo kuciri kubî kulusha.

[27] Omuntu ogera ebinwa byâge erhi amanyire, n'ow'omurhima mwîrhonzi ye mwenge.

[28] Ciru n'omusirhe akahulika naye anabonekane nka mugula, orhabumbwîre akanwa anabonekane nka mwenge.

Proverbs 17

טֽוֹב פַּת חֲרֵבָה וְשַׁלְוָה־בָּהּ מִבַּיִת מָלֵא זִבְחֵי־רִיב׃ עֶבֶד־מַשְׂכִּיל יִמְשֹׁל בְּבֵן מֵבִישׁ וּבְתוֹךְ אַחִים יַחֲלֹק
נַחֲלָה׃ מַצְרֵף לַכֶּסֶף וְכוּר לַזָּהָב וּבֹחֵן לִבּוֹת יְהוָה׃ מֵרַע מַקְשִׁיב עַל־שִׂפַת־אָוֶן שֶׁקֶר מֵזִין עַל־לְשׁוֹן הַוּוֹת׃ לֹעֵג
לָרָשׁ חֵרֵף עֹשֵׂהוּ שָׂמֵחַ לְאֵיד לֹא יִנָּקֶה׃ עֲטֶרֶת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם׃ לֹא־נָאוָה לִנָבָל שְׂפַת־יֶתֶר
אַף כִּי־לִנְדִיב שִׂפַת־שָׁקֶר׃ אֶבֶן־חֵן הַשֹּׁחַד בְּעֵינֵי בְעָלָיו אֶל־כָּל־אֲשֶׁר יִפְנֶה יַשְׂכִּיל׃ מְכַסֶּה־פֶּשַׁע מְבַקֵּשׁ אַהֲבָה
וְשֹׁנֶה בְּדָבָר מַפְרִיד אַלּוּף׃ תֵּחַת גְּעָרָה בְמֵבִין מֵהַכּוֹת כְּסִיל מֵאָה׃ אַךְ־מְרִי יְבַקֶּשׁ־רָע וּמַלְאָךְ אַכְזָרִי
יְשֻׁלַּח־בּוֹ׃ פָּגוֹשׁ דֹּב שַׁכּוּל בְּאִישׁ וְאַל־כְּסִיל בְּאִוַּלְתּוֹ׃ מְשֵׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה לֹא־תָמִישׁ רָעָה מִבֵּיתוֹ׃ פּוֹטֵר
מַיִם רֵאשִׁית מָדוֹן וְלִפְנֵי הִתְגַּלַּע הָרֵיב נְטֹשׁ׃ מַצְדִּיק רָשָׁע וּמַרְשִׁיעַ צַדִּיק תּוֹעֲבַת יְהוָה גַּם־שְׁנֵיהֶם׃ לָמָּה־זֶּה
מְחִיר בְּיַד־כְּסִיל לִקְנוֹת חָכְמָה וְלֵב־אָיִן׃ בְּכָל־עֵת אֹהֵב הָרֵעַ וְאָח לְצָרָה יִוָּלֵד׃ אָדָם חֲסַר־לֵב תּוֹקֵעַ כָּף עֹרֵב
עֲרֵבָה לִפְנֵי רֵעֵהוּ׃ אֹהֵב פֶּשַׁע אֹהֵב מַצָּה מַגְבִּיהַּ פִּתְחוֹ מְבַקֵּשׁ־שָׁבֶר׃ עִקְּשׁ־לֵב לֹא יִמְצָא־טוֹב וְנֶהְפָּךְ בִּלְשׁוֹנוֹ
יִפּוֹל בְּרָעָה׃ יֹלֵד בֶּסִיל לְתוּגָה לוֹ וְלֹא־יִשְׂמַח אֲבִי נָבָל׃ לֵב שָׂמֵחַ יֵיטַב גֵּהָה וְרוּחַ נְכֵאָה תְּיַבֶּשׁ־גָּרֶם׃ שֹׁחַד
מֵחֵיק רָשָׁע יִקָּח לְהַטּוֹת אָרְחוֹת מִשְׁפָּט׃ אֶת־פְּנֵי מֵבִין חָכְמָה וְעֵינֵי כְסִיל בִּקְצֵה־אָרֶץ׃ כַּעַס לְאָבִיו בֵּן כְּסִיל
וּמֶמֶר לְיוֹלַדְתּוֹ׃ גַּם עָנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא־טוֹב לְהַכּוֹת נְדִיבִים עַל־יֹשֶׁר׃ חוֹשֵׂךְ אֲמָרָיו יוֹדֵעַ דָּעַת וְקַר־רוּחַ אִישׁ
תְּבוּנָה׃ גַּם אֱוִיל מַחֲרִישׁ חָכָם יֵחָשֵׁב אֹטֵם שְׂפָתָיו נָבוֹן׃

Mahugûlo-bwiri

p 17, 18: Sinza 6, 1; 22, 26: Abayahudi barhanzi erhi bàlonzagya okusêza akanwa nîsi erhi mulagi, banahanane okuboko. Nka kula abâna balagânana nabo banahânana omunwe gw'akâshâna- shânwe, bagali bwîra owabatwîra.

17, 22: Olira oku ntânya arhatwera.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18

Obuhwinja isirhe

[1] Owayîrha obwîra arhabula ngwârhiro, ngasi ihano erhi na libî.

[2] Omuhwinja arhadôsa mirhima, ci asîma bamanye ngasi kumuli emurhima.

[3] Ah'obulyâlya bwàjire harhabula kagayo, owatûha kutumula arhanga.

[4] Ebinwa by'omurhimanya, nyânja ya mogôge, nshôko ya buzîne, lwîshi luyunjwîre.

[5] Kurhaba kwinjà okuyumva endyâlya, n'okuyâgîsa omurhimanya omu kutwa olubanja,

[6] Olulimi lw'ecinganyi lunacihêke ekagômbe, n'akanwa kaco kanatule entembala.

[7] Ecinganyi kanwa kaco kaciyisa, n'olulimi lwâco, gubà murhego guyôrha gucirhezire.

[8] Ebinwa by'omwanzi gw'obunywesi, kwo biri nka bihimbi bya nyama nnûnu, binywengerera omu nda kuhika kuli nya-mulà.

[9] Ngasi oyôlohera omukolo, ye muguma bone kashâba.

[10] Izîno lya Nyakasane ye: Nkingi-nzibu. mwo omushinganyanya ayâkira barhanacimuhikekwo.

[11] Omugale ebirugu byâge lwo na lwakiro lwâge, oku bwâge mpu côgo cizibu cimuzônzire.

[12] Omurhima gw'omuntu nka gwasherêra, kuhîmba gurhânga, ci nka gwajà irenge kurhôha gurhanga.

Omurhima ye muntu

[13] Oshuza arhanaciyûmva, kuyêrekana ayêrekana obuhwinja bwamubonêsa nshonyi;

[14] Endwâla, omurhima gw'omuntu gwanayirembera, ci omurhima omuntu amàrhiba, ndi wankaguzûsa?

[15] Omurhima gw'omurhimanya gukûnda ihano, okurhwîri kw'abarhimanya kusîma kuyumve bwinjà.

[16] Nyalulêrha ntà lûmvi arhigula, anahike ciru n'omu masù g'abakulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[17] Orhangiderha aha ngombe ye bahâ n'olubanja, erhi owâbo ayisha balushubiremwo.

Okuyîrha n'okuciza, olulimi lukugwêrhe

[18] Kuyêsha cigole kutwa akadali; kwo kunafunga ba-ciri-misî.

[19] Omuntu orhabirwe na mwene wâbo, kw'ali nka lugo luyûbake buzibu. n'abîra kwo bali nka kahamikizo kazibu-zibu.

[20] Mukolo gwa kanwa wanda ayigurha, omuntu, mukolo gwa kanwa kâge ashêga.

[21] Okuyîrha n'okuciza, olulimi lukugwêrhe, abalusîma bayûmva eci lubâmwo. [22] Owàbwîne omukazi erhi hinjà arhôzire, erhi ngalo ya Nyakasane abwîne.

[23] Iderha ly'.omugûnda, kusengera; omugale arhashuza n'oburhali bukali.

[24] Hali abîra bakenya omuntu, hali n'aba omuntu arhonya kulusha mwene wâbo.

Proverbs 18

לְתַאֲוָה יְבַקֵּשׁ נִפְרָד בְּכָל־תּוּשִׁיָּה יִתְגַּלָּע׃ לֹא־יַחְפֹּץ כְּסִיל בִּתְבוּנָה כִּי אִם־בְּהִתְגַּלּוֹת לִבּוֹ׃ בְּבוֹא־רָשָׁע בָּא גַם־בּוּז
וְעִם־קָלוֹן חֶרְפָּה׃ מַיִם עֲמֻקִּים דִּבְרֵי פִי־אִישׁ נַחַל נֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה׃ שְׂאֵת פְּנֵי־רָשָׁע לֹא־טוֹב לְהַטּוֹת צַדִּיק
בַּמִּשְׁפָּט׃ שִׂפְתֵי כְסִיל יָבֹאוּ בְרִיב וּפִיו לְמַהֲלֻמוֹת יִקְרָא׃ פִּי־כְסִיל מְחִתָּה־לּוֹ וּשְׂפָתָיו מוֹקֵשׁ נַפְשׁוֹ׃ דִּבְרֵי נִרְגָּן
כִּמְתְלַהֲמִים וְהֵם יָרְדוּ חַדְרֵי־בָטֶן׃ גַּם מִתְרַפֶּה בִּמְלַאכְתּוֹ אָח הוּא לְבַעַל מַשְׁחִית׃ מִגְדַּל־עֹז שֵׁם יְהוָה בּוֹ־יָרוּץ
צַדִּיק וְנִשְׂגָּב׃ הוֹן עָשִׁיר קִרְיַת עֻזּוֹ וּכְחוֹמָה נִשְׂגָּבָה בְּמַשְׂכִּיתוֹ׃ לִפְנֵי־שֶׁבֶר יִגְבַּהּ לֵב־אִישׁ וְלִפְנֵי כָבוֹד
עֲנָוָה׃ מֵשִׁיב דָּבָר בְּטֶרֶם יִשְׁמָע אִוֶּלֶת הִיא־לּוֹ וּכְלִמָּה׃ רוּחַ־אִישׁ יְכַלְכֵּל מַחֲלֵהוּ וְרוּחַ נְכֵאָה מִי יִשָּׂאֶנָּה׃ לֵב
נָבוֹן יִקְנֶה־דָּעַת וְאֹזֶן חֲכָמִים תְּבַקֶּשׁ־דָּעַת׃ מַתַּן אָדָם יַרְחִיב לּוֹ וְלִפְנֵי גְדֹלִים יַנְחֶנּוּ׃ צַדִּיק הָרִאשׁוֹן בְּרִיבוֹ
יָבֹא־וְרֵעֵהוּ וַחֲקָרוֹ׃ מַדְיָנִים יַשְׁבִּית הַגּוֹרָל וּבֵין עֲצוּמִים יַפְרִיד׃ אָח נִפְשָׁע מִקִּרְיַת־עֹז וּמִדְוָנִים כִּבְרִיחַ
אַרְמוֹן׃ מִפְרִי פִי־אִישׁ תִּשְׂבַּע בִּטְנוֹ תְּבוּאֵת שְׂפָתָיו יִשְׂבָּע׃ מָוֶת וְחַיִּים בְּיַד־לָשׁוֹן וְאֹהֲבֶיהָ יֹאכַל פִּרְיָהּ׃ מָצָא
אִשָּׁה מָצָא טוֹב וַיָּפֶק רָצוֹן מֵיְהוָה׃ תַּחֲנוּנִים יְדַבֶּר־רָשׁ וְעָשִׁיר יַעֲנֶה עַזּוֹת׃ אִישׁ רֵעִים לְהִתְרֹעֵעַ וְיֵשׁ אֹהֵב דָּבֵק
מֵאָח׃

Mahugûlo-bwiri

18, 2: Omuhwinja ye muguma n'endaha: ekabereka erhi yanaberesire; «endaha erhabisha bubere».

18, 8: Ebinwa bya «mpêmba nkubwîre», birhabula bali miru g'okubiyûmva: Sinza 16, 28; 26, 20-22; n'obwo, olukabereka mahwe lurhanga, n'orhabirînda arhabirya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18, 18: «Hilwira babirhi muguma ohihêka, bahiyêshe cigole kwo aba burhanzi bàkag'itwa emmanja.

19

Dibi-dibi garhali magulu

[1] Omugûnda orhali mudahemuka ye mukulu, oku mugale w'omusirhe na wa kanwa kabî.

[2] Obushiru burhâgerereza burhali bwo, n'amagulu mabidu-mabidu ganahabuke. [3] Obuhwinja bw'omuntu bunamusherêgeze amajira, omurhima gwâge gubâge Nyakasane ye gutumuza.

[4] Obugale buluza abîra, omukenyi yêhe ciru n'omwîra muguma anamuyâke.

[5] Omuhamirizi w'obunywesi ârhakabula buhanwa, naye kanywesi yêne ârhakafuma buhane.

[6] Omuntu ohâna, banji bamusengera, ohâna bôshi bamurhonya.

[7] Erhi bene wâbo omuntu wamâkena bamushomba bôshi, kurhi abîra bâge boki bankabulaga bwamuyâka.

[8] Owabwîne ahika oku mûka, anacîtakire, n'omuntu okola n'oburhimanya ye bandana obucire.

Okurhuza kw'omugula

[9] Omuhamirizi w'obunywesi arhabula buhanwa, naye kanywesi yêne, kuhera ânahere.

[10] Obwigusi burhakwânana musirhe, omujà naye kushuhwa ashuhwa n'okurhegeka ba nnawâbo.

[11] Oburhimanya bw'omulume bumanyirwa oku kurhûza kwâge, n'irenge lyâge lirhalibirira ebigalugalu.

[12] Okukaliha kwa mwâmi kwo kuyôrha nka mululumo gwa ngoromora, okurhonya kwâge kwo kuyôrha nka lumè oku byasi.

[13] Omwâna muhwinja buhanya bw'îshe, omukazi w'embaka kw'ali nka mirhônyi yarhoga oku nyumpa bur hahusa.

[14] Enyumpa y'ebirugu, kashâmbala k'îshe wa muntu, ci omukazi mwîrhonzi, ngalo ya Nyakasane.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 Obwôlo njingo buvuna, murhima mwângu, arhafuma ishali.

Murhima mwinjà omuntu asîmirwa

16 Olanga amarhegeko kucilânga acilânga yêne, ci omuntu olekerera enjira yâge kufâ ajifâ.

17 Obabalira omukenyi erhi Nyakasane abîsize, yêne ye wâjuhe.

18 Ohane mugala wâwe liciri duba, ci kwône orhacîhiraga oku ntuli y'okumuyîrha.

19 Omukali yêne ocijira, okumulekerera kunali kuyûshûla obuhanya bwâge.

20 Oyumve ihano onaleke bakuhakanye, lyo ozinda oli murhimanya.

21 Emihigo y'omurhima gw'omuntu eluga, ci omuhigo gwa Nyakasane gwo guêra.

22 Murhima mwinjà omuntu asîmirwa, n'omukenyi ye mukulu aha munywesi.

23 Okurhînya Nyakasane eba njira ya kalamo, ecimubâ co cinamubâ, n'omubâ arhaganya buligo.

Okuhanùla

24 Omwôlo analikire okuboko oku cishânjo, arhânakuhise ciru n'ekanwa.

25 Shûrha ogayana, omuhwinja ayengehe, kalihira omwenge akûlemwo ihano.

26 Okolera Îshe amaligo akanahulusa nnina, ali mwâna muhanya na muhehêrere.

27 Mwâna wâni, olekage n'okuyumva amahano, akaba kuyâka walonza okuyâka ebinwa by'oburhimanya.

28 Muhamiriza mubî oshekera abashamuka e kagombe, akanwa k'endyâlya kugulinjika kagulinjika amaligo.

29 Akarhi kanali ka kuhana abagambana, n'empimbo zibâ zirinzire omugongo gw'abahwinja.

Proverbs 19

טוֹב־רָ֥שׁ הוֹלֵ֗ךְ בְּתֻמּ֫וֹ מְעֻקַּ֣שׁ שְׂפָתָ֣יו וְהוּא֮ כְּסִ֪יל׃ גַּם־בְּלֹא־דַ֥עַת נֶ֫פֶשׁ לֹא־טֽוֹב וְאָ֣ץ בְּרַגְלַ֣יִם חוֹטֵ֑א׃ אִוֶּ֣לֶת אָ֭דָם
תְּסַלֵּ֣ף דַּרְכּ֑וֹ וְעַל־יְהוָ֥ה יִזְעַ֝ף לִבּֽוֹ׃ הוֹן֮ יֹסִ֪יף רֵעִ֫ים רַבִּ֥ים וְדָ֥ל מֵרֵעֵ֑הוּ יִפְרֵֽד׃ עֵ֤ד שֶׁ֖קֶר לֹ֣א יִנָּקֶ֑ה וְיָפִ֥יחַ כְּ֝זָבִ֗ים לֹ֣א

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יִמָּלֵט׃ 6רַבִּים יְחַלּוּ פְנֵי־נָדִיב וְכָל־הָרֵעַ לְאִישׁ מַתָּן׃ 7כָּל אֲחֵי־רָשׁ | שְׂנֵאֻהוּ אַף כִּי מֵרֵעֵהוּ רָחֲקוּ מִמֶּנּוּ מְרַדֵּף אֲמָרִים
לֹא־הֵמָּה׃ 8קֹנֶה־לֵב אֹהֵב נַפְשׁוֹ שֹׁמֵר תְּבוּנָה לִמְצֹא־טוֹב׃ 9עֵד שֶׁקָרִים לֹא יִנָּקֶה וְיָפִיחַ כְּזָבִים יֹאבֵד׃ פ
10לֹא־נָאוָה לִכְסִיל תַּעֲנוּג אַף כִּי־לְעֶבֶד | מְשֹׁל בְּשָׂרִים׃ 11שֵׂכֶל אָדָם הֶאֱרִיךְ אַפּוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ עֲבֹר עַל־פָּשַׁע׃ 12נַהַם
כַּכְּפִיר זַעַף מֶלֶךְ וּכְטַל עַל־עֵשֶׂב רְצוֹנוֹ׃ 13הַוַּת לְאָבִיו בֵּן כְּסִיל וְדֶלֶף טֹרֵד מִדְיְנֵי אִשָּׁה׃ 14בַּיִת וְהוֹן נַחֲלַת אָבוֹת
וּמֵיְהוָה אִשָּׁה מַשְׂכֶּלֶת׃ 15עַצְלָה תַּפִּיל תַּרְדֵּמָה וְנֶפֶשׁ רְמִיָּה תִרְעָב׃ 16שֹׁמֵר מִצְוָה שֹׁמֵר נַפְשׁוֹ בּוֹזֵה דְרָכָיו
יָמוּת׃ 17מַלְוֵה יְהוָה חוֹנֵן דָּל וּגְמֻלוֹ יְשַׁלֶּם־לוֹ׃ 18יַסֵּר בִּנְךָ כִּי־יֵשׁ תִּקְוָה וְאֶל־הֲמִיתוֹ אַל־תִּשָּׂא נַפְשֶׁךָ׃ 19גְּרַל־חֵמָה
נֹשֵׂא עָנֶשׁ כִּי אִם־תַּצִּיל וְעוֹד תּוֹסֵף׃ 20שְׁמַע עֵצָה וְקַבֵּל מוּסָר לְמַעַן תֶּחְכַּם בְּאַחֲרִיתֶךָ׃ 21רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב־אִישׁ
וְעֲצַת יְהוָה הִיא תָקוּם׃ 22תַּאֲוַת אָדָם חַסְדּוֹ וְטוֹב־רָשׁ מֵאִישׁ כָּזָב׃ 23יִרְאַת יְהוָה לְחַיִּים וְשָׂבֵעַ יָלִין בַּל־יִפָּקֵד
רָע׃ 24טָמַן עָצֵל יָדוֹ בַּצַּלָּחַת גַּם־אֶל־פִּיהוּ לֹא יְשִׁיבֶנָּה׃ 25לֵץ תַּכֶּה וּפֶתִי יַעְרִם וְהוֹכִיחַ לְנָבוֹן יָבִין דָּעַת׃ 26מְשַׁדֵּד־אָב
יַבְרִיחַ אֵם בֵּן מֵבִישׁ וּמַחְפִּיר׃ 27חֲדַל־בֵּנִי לִשְׁמֹעַ מוּסָר לִשְׁגּוֹת מֵאִמְרֵי־דָעַת׃ 28עֵד בְּלִיַּעַל יָלִיץ מִשְׁפָּט וּפִי רְשָׁעִים
יְבַלַּע־אָוֶן׃ 29נָכוֹנוּ לַלֵּצִים שְׁפָטִים וּמַהֲלֻמוֹת לְגֵו כְּסִילִים׃

20

Omwenge anayâke endalwe, obukali n'obwôlo

[1] Idivayi liyishi oku lishekera omulume, n'amamvu galuza akadugundu; ocirhegago ntà burhimanya agwêrhe.

[2] Okukaliha kwa mwâmi, kwo kuyôrha nka mululumo gwa ngoromora; omujira burhe anacîzûkize nyammanjà.

[3] Buli bulume okuyogôlo embaka, muhwinja ocihîra muli zo.

[4] Omwôlo arhahinga nk'abandi bâhinga, nka bakola basârûla ye murhanzi, ci lerhaga!

[5] Ihano omu murhima gw'omuntu, kwo liri nka mugemeromulîri, mwo omwenge âgendidômera. Ntà mwinjà obula ishêmbo

[6] Bantu banji baciderha binjà, ci omwikubagirwa ndi wankamubona?

[7] Omushinganyanya, ilabarha lyâge, lya mudahemuka; abâna asiga, abasiga bany'iragi.

[8] Mwâmi otamîre aha kagombe mmanja àtwa, ajira amasù gayerûla ngasi hibi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[9] Ndi wamkaderha, erhi: «omurhima gwâni gucire», ntayimbwâkwo câha»? [10] Obuzirho oku
bwâbo, omulengo oku gundi, bibirhi Nyakasane arhakwirirwa ebyo.

[11] Amashârha gw'omwâna murhò, ganayêrekane erhi ebijiro byâge byâyishibâ bya bucese
n’obushinganyanya. Birharhenga aharhali kanwa kinja

[12] Okurhwîri kuyumva, n'isù libona, byombi Nyakasane wàbijiraga.

[13] Omanye orharhonyagya iro wankanakena, ozibûke waluza ebiryo orhaluse.

[14] «Birhali byo, birhali byo», gwârhi owâgula, kurhânahangè arhaja acìshinga.

[15] Banasime amasholo n'omwandu gw'amagerha, ci kwône ntâco cikwânana omuntu nka
kanwa kamanyire emyanzi.

Bwîrhonzi bulwa amatumu

[16] Omunyâge ecirondo bulyala acîhânyire ncungura oku w'ihanga, na kuli oyu orhamanyiri
omuhûnekwoye ecikinja.

[17] Omugati gw'obushuma guyishi oku gununira omuntu, erhi gucîbûmba akanwa gushube
mushênyi!

[18] Omuhigo maliano ga bandi gaguzibuhya, n'amatumu bwîrhonzi bugalwa.

[19] Ow'akalimi anabase amahwe, orhahîra okakômera oderha bwenêne. [20] Oderha îshe na
nnina buligo, ânazimirwe n'akamole omu ndunduli y'omwizimya.

[21] Obugale burhangira duba n'okukula duba, bunazinde erhi burhacibona mugisho.

Okucîkubagira Nyamuzinda

[22] Orhaderhaga, erhi: nacîhòla», ocîkubagire Nyakasane yêne âkulîkûza.

[23] Nyakasane ashomba obuzirho oku bundi, omunzâni bagolongohize gurhahimwa kubiha.

[24] Nyakasane yêne olangûla amagulu gw'omuntu enjira, kurhi omuntu ankaciderheraga mpu
amanya bwinjà enjira alimwo?

[25] Guli murhego oku muntu okuhamagaza erhi: «eyi eri nterekêro!» n'enyuma ly'eciragâne
acîganye. Omûka kamole kamoleka omurhima

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[26] Omwâmi murhimanya kuyêrûla ayêrûla enkolamaligo, abulibarhogeza-kwo amaligo gâbo.

[27] Omûka gw'omuntu kabâ kamole ka Nyakasane, kamoleka omuntu yeshi kuhika oku nyômvu y'omurhima.

[28] Obukenge n'obudahemukira mwâmi bo balanzi bamulanga; obukenge byo bikondo by'entebe yâge.

[29] Buzibu basimira abâna b'emisole, n'abashosi mvi bakengêrwa.

[30] Ebibande byajababa mukò bwo bufumu buhasha obumînya, empimbo aha nsholo y'omurhima zihika.

Proverbs 20

1לַ֣יִן הַיַּ֣יִן הֹמֶ֑ה שֵׁכָ֥ר וְכָל־שֹׁגֶ֖ה בֹּ֣ו לֹ֣א יֶחְכָּֽם׃ 2נַהֲם֥ כְּכְפִ֖יר אֵימַ֣ת מֶ֑לֶךְ מִתְעַבְּרֹ֖ו חוֹטֵ֣א נַפְשֹֽׁו׃ 3כָּב֣וֹד לָאִ֣ישׁ שֶׁ֭בֶת
מֵרִ֑יב וְכָל־אֱוִ֥יל יִתְגַּלָּֽע׃ 4מֵֽחֹרֶף֮ עָצֵ֪ל לֹא־יַ֫חֲרֹ֥שׁ יִשְׁאַ֣ל בַּקָּצִ֣יר וְאָ֑יִן׃ 5מַ֤יִם עֲמֻקִּ֨ים ׀ עֵצָ֬ה בְּלֶב־אִ֗ישׁ וְאִ֣ישׁ תְּבוּנָ֣ה
יְדַלֶּנָּֽה׃ 6רַ֤ב־אָ֨דָם ׀ יִקְרָ֬א אִ֣ישׁ חַסְדֹּ֑ו וְאִ֥ישׁ אֱ֝מוּנִ֗ים מִ֣י יִמְצָֽא׃ 7מִתְהַלֵּ֣ךְ בְּתֻמֹּ֣ו צַדִּ֣יק אַשְׁרֵ֣י בָנָ֣יו אַחֲרָֽיו׃ 8מֶ֤לֶךְ יֹושֵׁב
עַל־כִּסֵּא־דִ֨ין ׀ מְזָרֶ֬ה בְּעֵינָ֗יו כָּל־רָֽע׃ 9מִֽי־יֹ֭אמַר זִכִּ֣יתִי לִבִּ֑י טָהַ֥רְתִּי מֵחַטָּאתִֽי׃ 10אֶ֣בֶן וָאֶ֣בֶן אֵיפָ֣ה וָאֵיפָ֑ה תֹּועֲבַ֖ת יְהוָ֣ה
גַּם־שְׁנֵיהֶֽם׃ 11גַּ֤ם ׀ בְּמַעֲלָלָ֗יו יִתְנַכֶּר־נָ֫עַ֥ר אִם־זַ֥ךְ וְאִם־יָשָׁ֗ר פָּעֳלֹֽו׃ 12אָ֤זֶן שֹׁמַ֨עַת ׀ וְעַ֬יִן רֹאָ֗ה יְהוָ֥ה עָשָׂ֥ה
גַּם־שְׁנֵיהֶֽם׃ 13אַל־תֶּֽאֱהַ֣ב שֵׁ֭נָה פֶּן־תִּוָּרֵ֑שׁ פְּקַ֥ח עֵינֶ֝֗יךָ שְׂבַע־לָ֥חֶם׃ 14רַ֤ע רַ֨ע ׀ יֹאמַ֬ר הַקֹּונֶ֗ה וְאָ֣זַל לֹו֮ אָ֪ז יִתְהַלָּֽל׃ 15יֵ֤שׁ
זָ֨הָב ׀ וְרֶב־פְּנִינִ֗ים וּכְלִ֣י יְקָ֣ר שִׂפְתֵי־דָ֑עַת׃ 16לָקַ֤ח־בִּגְדֹו֙ כִּי־עָ֣רַב זָ֔ר וּבְעַד֖ נָכְרִיֹּ֣ות חַבְּלֵֽהוּ׃ 17עָרֵ֣ב לָאִ֣ישׁ לֶ֭חֶם שֶׁ֑קֶר
וְאַחַ֥ר יְמַלֵּא־פִ֝֗יהוּ חָצָֽץ׃ 18מַחֲשָׁבוֹת֮ בְּעֵצָה֒ תָּכֹ֣ון וְ֭בִתַחְבֻּלֹות עֲשֵׂה־מִלְחָמָֽה׃ 19גֹּולֶ֣ה־סֹ֣וד הוֹלֵ֣ךְ רָכִ֑יל וּלְפֹתֶ֥ה שְׂפָתָ֝֗יו
לֹ֣א תִתְעָרֵֽב׃ 20מְקַלֵּ֣ל אָבִ֣יו וְאִמֹּ֑ו יִ֝דְעֲךָ֗ נֵרֹ֥ו בְּאֶ֣ישׁוֹן חֹֽשֶׁךְ׃ 21נַחֲלָ֤ה מְבֻהֶ֨לֶת ׀ בָּרִאשֹׁנָ֗ה וְאַחֲרִיתָ֥הּ לֹ֝א
תְבֹרָֽךְ׃ 22אַל־תֹּ֭אמַר אֲשַׁלְּמָה־רָ֑ע קַוֵּ֖ה לַיהוָ֣ה וְיֹשַׁ֣ע לָֽךְ׃ 23תֹּועֲבַ֣ת יְ֭הוָה אֶ֣בֶן וָאָ֑בֶן וּמֹאזְנֵ֖י מִרְמָ֣ה לֹא־טֹֽוב׃ 24מֵיְהוָ֥ה
מִצְעֲדֵי־גֶ֑בֶר וְאָדָ֥ם מַה־יָּ֝בִ֗ין דַּרְכֹּֽו׃ 25מֹוקֵ֣שׁ אָ֭דָם יָלַ֣ע קֹ֑דֶשׁ וְאַחַ֖ר נְדָרִ֣ים לְבַקֵּֽר׃ 26מְזָרֶ֣ה רָ֭שָׁעִים מֶ֣לֶךְ חָכָ֑ם וַיָּ֖שֶׁב
עֲלֵיהֶ֣ם אֹופָֽן׃ 27נֵ֣ר יְ֭הוָה נִשְׁמַ֣ת אָדָ֑ם חֹפֵ֖שׂ כָּל־חַדְרֵי־בָֽטֶן׃ 28חֶ֣סֶד וֶ֭אֱמֶת יִצְּרוּ־מֶ֑לֶךְ וְסָעַ֖ד בַּחֶ֣סֶד כִּסְאֹֽו׃ 29תִּפְאֶ֣רֶת
בַּחוּרִ֣ים כֹּ֭חָם וַהֲדַ֣ר זְקֵנִ֑ים שֵׂיבָֽה׃ 30חַבֻּרֹ֣ות פֶּ֭צַע תַּמְרִ֣יק בְּרָ֑ע וּ֝מַכּ֗וֹת חַדְרֵי־בָֽטֶן׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

21

Okukola ebishingânîne

[1] Omurhima gwa mwâmi kwo guli omu nfune za Nyakasane nka mugezi gwa mîshi, emunda alonzize yo anaguhengulira.

[2] Omu masù g'omuntu yêne, enjira zâge zôshi zishingânîne, ci Nyakasane yêhe mirhima ahombaganya.

[3] Okukola ebishingânîne bikwânîne omu masù ga Nyakasane, kwo kukulu aha nterekêro.

[4] Okulolera abandi oku cirhugo kugayana, enkola-maligo erhakola agarhali maligo.

[5] Omwîrhonzi murhima adôsa na kuyunguka ayunguka, ebya duba-duba cizombo binafulusa.

[6] Obugale burhenga omu bunywesi cihemu, oku burhimanga kwo bunali bwa mihera yalonza olufù.

[7] Obulala bw'enkola-maligo bwo bwânazihezè, bulyala zàlahire bwakola ebishingânîne.

Rhinga bwinjà bwonene bujirwa

[8] Enjira y'enkola-maligo erhashongera, ebijiro by'entagengwa byohe bibâ bishongire.

[9] Aha omuntu ankabera haguma n'omukazi w'embaka, ankacijira oku kanshôsho k'enyumpa.

[10] Enkola-maligo erhalongeza bandi kalamo, aha bwâge owâbo arhankababalirwa.

[11] Bakahana omugâmbanyi, omunyi anabè murhimanya, n'omurhimanya bakamuhanûla anayengehe.

[12] Omushinganyanya analolereza enyumpa y'endyâlya; abulindike enkola-maligo omu buhanya.

[13] Ofuka amarhwîri mpu arhagiyumva izù ly'omukenyi, naye ânaciyâme abule n'ecishuzize.

[14] Ebihânwa bushâla-shâla binarhûze oburhè, n'ebihânwa bufunda-funda binarhûze obukali.

[15] Oku mushinganyanya, okukola ebishingânîne kulyâ ntânda, ci, oku nkola-maligo, kurhahimwa câbà. Ow'amîru arhagala

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[16] Ocikûla omu njira y'obwîrhonzi omu ndêko y'abalinda-mboho afuduka akola ali.

[17] Ow'amîru arhagala, ntakwo agale omuntu osîma amamvu n'amashushi.

[18] Enkola-maligo yo ncungulà y'entagengwa, n'endyâlya yo eba ncungulà
y'abashinganyanya.

[19] Aba wankabêra nyumpa nguma n'omukazi w'embaka oyôrha arhûnzize, wankacîbêrera
omu cihugo cirhabâmwo ndi.

[20] Aba mw'omurhimanya habâ ebinjà, habâ n'amavurha, omuhwinja yêhe abishandâze.

[21] Okulikira enjira y'obushinganyanya n'ey'olukogo, ye hika oku kalamo n'oku irenge.

[22] Omurhimanya ànahime olugo lw'entwâli, anahôngole olwâkiro bacîkubagira.

[23] Olanga akanwa n'olulimi lwâge, oku mutula acilanga.

Banyamakobwa bali banji

[24] Izîno ly'omuntu ogambana, onagayana: ye Nyamakobwa, ngasi ebi akola kagayo
abikolamwo.

[25] Enyifinjo z'omwôlo kuyîrha ziyîrha, bulyala enfune zâge zirhaziga zakola.

[26] Enkola-maligo enalegerere yacîfinja ebya bene, oku omushinganyanya ahâna ebyâge.
[27] Enterekêro enkola-maligo zirherekèra erhi na bishwèka, k'oliìnga lyobe
bakazirhcrekèra n'omurhima gubizire amaligo.

[28] Ohamiriza obunywesi erhi muhera, ci omuntu orhangiyumvîrhiza ye manyiderha.

[29] Endyâlya busù bukulu eciha, omushinganyanya yêhe kulola aj'alola aha âgera.

[30] Ntà burhimanya, ntà bwîrhonzi, na nt'ihano lyankacigererakwo Nyamubâho.

[31] Olusiku lw 'okulwa, abantu biterusi barheganya, ci kwône Nyamuzinda ye bôshi
banasengera mpu abahimire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Proverbs 21

1 פַּלְגֵי־מַיִם לֵב־מֶלֶךְ בְּיַד־יְהוָה עַל־כָּל־אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יַטֶּנּוּ׃ 2 כָּל־דֶּרֶךְ־אִישׁ יָשָׁר בְּעֵינָיו וְתֹכֵן לִבּוֹת יְהוָה׃ 3 עֲשֹׂה צְדָקָה
וּמִשְׁפָּט נִבְחָר לַיהוָה מִזָּבַח׃ 4 רוּם־עֵינַיִם וּרְחַב־לֵב נֵר רְשָׁעִים חַטָּאת׃ 5 מַחְשְׁבוֹת חָרוּץ אַךְ־לְמוֹתָר וְכָל־אָץ
אַךְ־לְמַחְסוֹר׃ 6 פֹּעַל אוֹצָרוֹת בִּלְשׁוֹן שֶׁקֶר הֶבֶל נִדָּף מְבַקְשֵׁי־מָוֶת׃ 7 שֹׁד־רְשָׁעִים יְגוֹרֵם כִּי מֵאֲנוּ לַעֲשׂוֹת
מִשְׁפָּט׃ 8 הַפַּכְפַּךְ דֶּרֶךְ אִישׁ וְזָר וְזַךְ יָשָׁר פָּעֳלוֹ׃ 9 טוֹב לָשֶׁבֶת עַל־פִּנַּת־גָּג מֵאֵשֶׁת מִדְיָנִים וּבֵית חָבֶר׃ 10 נֶפֶשׁ רָשָׁע
אִוְּתָה־רָע לֹא־יֵחַן בְּעֵינָיו רֵעֵהוּ׃ 11 בַּעְנָשׁ־לֵץ יֶחְכַּם־פֶּתִי וּבְהַשְׂכִּיל לְחָכָם יִקַּח־דָּעַת׃ 12 מַשְׂכִּיל צַדִּיק לְבֵית רָשָׁע
מְסַלֵּף רְשָׁעִים לָרָע׃ 13 אֹטֵם אָזְנוֹ מִזַּעֲקַת־דָּל גַּם־הוּא יִקְרָא וְלֹא יֵעָנֶה׃ 14 מַתָּן בַּסֵּתֶר יִכְפֶּה־אָף וְשֹׁחַד בַּחֵק חֵמָה
עַזָּה׃ 15 שִׂמְחָה לָצַדִּיק עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וּמְחִתָּה לְפֹעֲלֵי אָוֶן׃ 16 אָדָם תּוֹעֶה מִדֶּרֶךְ הַשְׂכֵּל בִּקְהַל רְפָאִים יָנוּחַ׃ 17 אִישׁ
מַחְסוֹר אֹהֵב שִׂמְחָה אֹהֵב יַיִן־וָשֶׁמֶן לֹא יַעֲשִׁיר׃ 18 כֹּפֶר לַצַּדִּיק רָשָׁע וְתַחַת יְשָׁרִים בּוֹגֵד׃ 19 טוֹב שֶׁבֶת בְּאֶרֶץ־מִדְבָּר
מֵאֵשֶׁת מִדְוָנִים וְכָעַס׃ 20 אוֹצָר | נֶחְמָד וָשֶׁמֶן בִּנְוֵה חָכָם וּכְסִיל אָדָם יְבַלְּעֶנּוּ׃ 21 רֹדֵף צְדָקָה וָחָסֶד יִמְצָא חַיִּים צְדָקָה
וְכָבוֹד׃ 22 עִיר גִּבֹּרִים עָלָה חָכָם וַיֹּרֶד עֹז מִבְטֶחָהּ׃ 23 שֹׁמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ שֹׁמֵר מִצָּרוֹת נַפְשׁוֹ׃ 24 זֵד יָהִיר לֵץ שְׁמוֹ עוֹשֶׂה
בְּעֶבְרַת זָדוֹן׃ 25 תַּאֲוַת עָצֵל תְּמִיתֶנּוּ כִּי־מֵאֲנוּ יָדָיו לַעֲשׂוֹת׃ 26 כָּל־הַיּוֹם הִתְאַוֶּה תַּאֲוָה וְצַדִּיק יִתֵּן וְלֹא יַחְשֹׂךְ׃ 27 זֶבַח
רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה אַף כִּי־בְזִמָּה יְבִיאֶנּוּ׃ 28 עֵד־כְּזָבִים יֹאבֵד וְאִישׁ שׁוֹמֵעַ לָנֶצַח יְדַבֵּר׃ 29 הֵעַז אִישׁ רָשָׁע בְּפָנָיו וְיָשָׁר
הוּא | יָבִין דַּרְכּוֹ׃ 30 אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְהוָה׃ פ
31 סוּס מְוּכָן לְיוֹם מִלְחָמָה וְלַיהוָה הַתְּשׁוּעָה׃

Mahugûlo-bwiri

21, 3: Ezi nyigîrizo ziri hanjî omu Ndagâno ya·Mîra: Am 5, 22-24; Hoz 6, 6; Iz 7, 21-23.
21, 4: «Enshule erhaburha akarhali ka bushûnju». 21, 12: «Omushinganyanya» Nyamuzinda oyo!
21, 15: Omushambo arhakunda bamumolekere amango ali abûndabûnnda, n'obw'orhajira iragi arhahona câmolekera.
21, 17: Mavurha gw'omu nu'.ìnyu crhî ga kucîshîga.
21, 18: Nnâmahanga alanga ahashinganyanya, n'ahabî anahagalulire obuhi bwaho, omwina bàhumbiraga omushinganyanya babè honene hwo banagurhogeramwo, obwôge barheganyize omushinganyanya, bone babunywe barhanacimanyirî.
21, 22: Ko bàdesire, mpu: aha wankahurha omuzibu. wankahurha omwenge.
21, 28: Anamany'iderha bulya àrhanzir'idôsa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

22

Okubâ n'izîno linjà

[1] Aha wankaluza ebirugu, wankajira izîno nkana, aha wakashegema amarhale n'amasholo, wankaja irenge.

[2] Omugale n'omugunda babuganine mw'oku: bombi Nyakasane wàbalemaga.

[3] Omwenge akabona obuhanya anabuyâke, abahwinja bôhe mpu barharhaluka, bayandûle.

[4] Oluhembo lw'obwîrhôhye n'okurhînya Nyakasane, bubâ irenge n'akalamo.

Ebikwânana izîno ly'omuntu

[5] Mishûgi n'emirhego omu njira y'ababî, omuntu ocilanzire yêhe kuyâka ayiyâka.

[6] Oyigîrize omwâna wâwe enjira âgeramwo, âbâ akola mushosi erhi yo anacibâmwo.

[7] Mugale orhegeka abakenyi, ohuna mpu bamuhoze, ye mujà w'owamuhozagya.

[8] Orhwêra amaligo buhanya ahaka, karhi ka burhe bwâge kamushurha.

[9] Ayâgirwe mâshi omuntu obâ lukogo, omuntu ohâ mukenyi oku cijumbu!

[10] Ohuluse omugambanyi entambala ehwe; embaka n'ebijâci byanarhûla.

[11] Nyakasane arhonya emirhima ecîre, oyishiderha ye mwâmi arhonya.

[12] Masù ga Nyakasane galanga omurhimanya, ci kwône ebinwa by'endyâlya ye bibula-buza.

Ebibihya izîno

[13] Omwôlo nk'aderha, mpu: «entale eri embuga», erhi: «banyirhira omu muhânda». [14] Akanwa k'abakazi b'embuga ebâ nyènga, oyu Nyakasane ashombire ye yirhogeramwo. [15] Obuhwinja buba bunanîre oku murhima gw'omwâna, akarhi k'obuhane kanamulîkûze kuli bwo. [16] Okurhindibuza omukenyi kubà kumugaza, n'okushobôza omugale kubà kumukenya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

III. Ebinwa by'abarhimanya

17 Binwa bya burhimanya, orhege ebinwa byâni okurhwîri, orhege omurhima ly'obimanya bwinjà.

18 Bulyala wâyumva osîmire okubibikirira oku murhima gwâwe, n'okubona byôshi bikuli ngasi mango omu kanwa.

19 Kuderha nti okaziyôrha ocikubagire Nyakasane, kwo kurhumire nalonza okukumanyîsa ene enjira washimba.

20 Ka ntabonaga nàkuyandikira bigabi makumi asharhu, bya mahano n'obulenga?

21 Kuderha, nti omanye okunali, onahashishuza n'ebinwa bikwânîne ngasi yeshi wakudôsa.

22 Orhanyâgiraga omukenyi okubâ mukenyi, n'ohanyâgire orhamulibulizagya aha lûmvi.

23 Bulya Nyakasane ye basambira, n'abahàguzi, yêhe mûka abahêka.

24 Orhayinjibanaga omuntu okunira bwenêne, orhakaz'îgigenda n'omuntu obà burhe duba.

25 Wakanayîga enjira zâge. obone wamâfâ.

26 Orhabaga wa muli balya bashurha omu nfune, bacihâna cikinja oku myenda.

27 Erhi wankabà orhagwêrhi ebi wâjuha, banakunyonyôla n'encingo ogwishirakwo.

28 Orhahîra okahindula olubibi lwa mîra, oku abashakulûza bâwe bàtwaga.

29 K'obwîne omuntu mubidu omu kukola? ye wankakolera mwâmi oyo, arhakayôrha akolera abantu kwône.

Proverbs 22

1נִבְחָר שֵׁם מֵעֹשֶׁר רָב מִכֶּסֶף וּמִזָּהָב חֵן טֽוֹב׃ 2עָשִׁיר וָרָשׁ נִפְגָּשׁוּ עֹשֵׂה כֻלָּם יְהוָֽה׃ 3עָרוּם | רָאָה רָעָה
וְיִסְתָּר ׀ פְּתָיִים עָבְרוּ וְנֶעֱנָשׁוּ׃ 4עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת יְהוָה עֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים׃ 5צִנִּים פַּחִים בְּדֶרֶךְ עִקֵּשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ
יִרְחַק מֵהֶם׃ 6חֲנֹךְ לַנַּעַר עַל־פִּי דַרְכּוֹ גַּם כִּי־יַזְקִין לֹא־יָסוּר מִמֶּנָּה׃ 7עָשִׁיר בָּרָשִׁים יִמְשֹׁל וְעֶבֶד לֹוֶֽה לְאִישׁ
מַלְוֶֽה׃ 8זוֹרֵעַ עָוְלָה יִקְצָור־אָוֶן וְשֵׁבֶט עֶבְרָתוֹ יִכְלֶֽה׃ 9טוֹב־עַיִן הוּא יְבֹרָךְ כִּי־נָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּֽל׃ 10גָּרֵשׁ לֵץ וְיֵצֵא מָדוֹן
וְיִשְׁבֹּת דִּין וְקָלוֹן׃ 11אֹהֵב טְהָור־לֵב חֵן שְׂפָתָיו רֵעֵהוּ מֶֽלֶךְ׃ 12עֵינֵי יְהוָה נָצְרוּ דָעַת וַיְסַלֵּף דִּבְרֵי בֹגֵד׃ 13אָמַר עָצֵל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲרֵי בַחוּץ בִּתּוֹךְ רְחֹבוֹת אֶרְצֵחַ׃ 14שׁוּחָה עֲמֻקָּה פִּי זָרוֹת זְעוּם יְהוָה יִפּוֹל־שָׁם׃ 15אֱוִלֶת קְשׁוּרָה בְלֵב־נָעַר שֵׁבֶט
מוּסָר יַרְחִיקֶנָּה מִמֶּנּוּ׃ 16עֹשֶׁק דָּל לְהַרְבּוֹת לוֹ נֹתֵן לְעָשִׁיר אַךְ־לְמַחְסוֹר׃ 17הֵט אָזְנְךָ וּשְׁמַע דִּבְרֵי חֲכָמִים וְלִבְּךָ
תָּשִׁית לְדַעְתִּי׃ 18כִּי־נָעִים כִּי־תִשְׁמְרֵם בְּבִטְנֶךָ יִכֹּנוּ יַחְדָּו עַל־שְׂפָתֶיךָ׃ 19לְהִוָּת בַּיהוָה מִבְטַחֶךָ הוֹדַעְתִּיךָ הַיּוֹם
אַף־אָתָּה׃ 20הֲלֹא כָתַבְתִּי לְךָ שָׁלִשֹׁם בְּמוֹעֵצֹת וָדָעַת׃ 21לְהוֹדִיעֲךָ קְשֹׁט אִמְרֵי אֱמֶת לְהָשִׁיב אֲמָרִים אֱמֶת
לִשְׁלְחֶיךָ׃ פ
22אַל־תִּגְזָל־דָּל כִּי דַל־הוּא וְאַל־תְּדַכֵּא עָנִי בַּשָּׁעַר׃ 23כִּי־יְהוָה יָרִיב רִיבָם וְקָבַע אֶת־קֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ׃ 24אַל־תִּתְרַע
אֶת־בַּעַל אָף וְאֶת־אִישׁ חֵמוֹת לֹא תָבוֹא׃ 25פֶּן־תֶּאֱלַף אְרְחֹתָו וְלָקַחְתָּ מוֹקֵשׁ לְנַפְשֶׁךָ׃ 26אַל־תְּהִי בְתֹקְעֵי־כָף
בַּעֹרְבִים מַשָּׁאוֹת׃ 27אִם־אֵין־לְךָ לְשַׁלֵּם לָמָּה יִקַּח מִשְׁכָּבְךָ מִתַּחְתֶּיךָ׃ 28אַל־תַּסֵּג גְּבוּל עוֹלָם אֲשֶׁר עָשׂוּ
אֲבוֹתֶיךָ׃ 29חָזִיתָ אִישׁ ׀ מָהִיר בִּמְלַאכְתּוֹ לִפְנֵי־מְלָכִים יִתְיַצָּב בַּל־יִתְיַצֵּב לִפְנֵי חֲשֻׁכִּים׃ פ

23

Omushigo gurhahasha ngasi mulume

[1] Nk'oli oku cîbo mweshi n'omukulu, onalole bwinjà ehiri embere zâwe.

[2] Akaba odambiha, ohire akêre aha mumiro gwâwe.

[3] Orhacîfinjaga ebiryo byâge by'olununirizi, hyankanaba biryo bya kurhebana.

Omwonganwa

[4] Orhacîrhamagya mpu walwira okuhirhira, oleke n'okuyungukira oku bandi.

[5] Obuhirhi obukonolire amasù, orhabubwini. Bulyala kwo bujira ebyubi nk'ikozi, lyo liyakira oku nkuba.

[6] Orhahîra okalîra haguma n'omwônganwa, orhahîra okacîfinja ebiryo byâge;

[7] Bulya ebi âgerereza emurhima gwâge, ye nyamuderha erhi: «mâshi lyaga onasûze», n'obwo omurhima gwâge gurhakulikwo.

[8] Wâshala ehi wamâmira, obone wamaheza ebinwa binjà wacikazâg'iderha.

Amahano gw'obulezi

[9] Irhondo orhahîraga okaderhera omu kurhwîri kw'ecingolo-ngolo, cankanagayaguza oburhimanya bw'ebinwa byâwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] Orhahîraga okahindula olubibi lwa mîra, orhayankaga n'amashwa g'enfûzi,

[11] bulyala Ogala-byôshi ye mwihôzi wâbo, ye wânayanka olubanja lwâbo akuyâgîrize.

[12] Omurhima gwâwe ogurhegêre, gurhegêre ihano, n'amarhwîri gâwe ogarhege ebinwa by'abalenga.

[13] Orhahîraga okababalira omwâna mpu orhâmuhana, bulyala erhi wankamushûrha, akarhi karhâmuyirhe.

[14] Kâli ciru okamushûrha akarhi karhankamuyîrha, kwakûla omûka gwâge ekuzimu.

Oburhimanya n'omurhima

[15] Mwâna, wâni, erhi wankanabâ ogwêrhe omurhima gw'oburhimanya, nâni ogwâni murhima gwanarhimûkwa.

[16] Obulâ bundi omu ndâ bwanarhâmba, bubona akâwe kanwa kâderha ebishingânîne.
[17] Omurhima gwâwe gurhayagalagwa n'enkola-maligo, ci guyôrhe gurhînya Nyakasane ngasi mango.

[18] Bulyala irhondo ho liri, n'obulangâlire bwâwe burhâfanânde.

[19] Nkubwîre mwâna wâni, obè murhimanya, onayêrekeze omurhima gwâwe omu njira nnungêdu.

[20] Orhahîraga okakerekera ekarhî ka ba-cambali-nzoga, nîsi erhi ekarhî k'àbaziga enyama,

[21] bulyala abanywi bakulu n'ab'amîru banacikenye, n'obwôlo bunarhume omuntu ayambala obwikûnjè.

[22] Okaziyûmva sho wàkuburhaga, orhanagayaga nyoko mpu akola mugikulu.

[23] Olonze okumanya okuli, ci orhabaga: «mpemba-nkubwîre» ocihangane omanye oburhimanya, ihano n'okumany'iyumva.

. [24] Okubâ îshe w'omushinganyanya: kulya ntânda; okubâ îshe w'omurhimanya: busìme bunji.

[25] Orhangishagalusa sho, n'omuzire wàkuburhaga naye ashagaluka.

[26] Mwâna wâni, yumva nkubwîre; amasù gâwe gayêrekere amahano nâkuhà:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[27] Omukazi w'ecirala: lushâyo; n'omukazi w'embuga, iriba lya bunwa buhûnde!

[28] Bwifulikwe alinga nka cishûngu, na barhebwa banji ajira ekarhî k'abalume.

Obulalwe

[29] Ba «namahera», na ba «yajoowe» babà ba ndi?

Zibâ za ndi entambala?

ebà ya ndi emirenge? Zibâ za ndi empimbo?

Gabâ ga ndi amasù g'ebirenge-renge?

[30] Bibâ bya bala barharhenga aha c'âmamvu, bibâ bya mudûmbi-orhashubûka.

[31] Orhahîra okakonolera amamvu amasù: mpu ala nka gayinjiha! Mpu alà nka gabirira bwinjà omu kabêhe, mpu ala oku gahona bunyi-bunyi!

[32] Ganazînde erhi galumana nka njoka, gakômole nka njoka ya mpiri!

[33] Amasù gâwe gabone ebingeru-ngeru obwo, n'omurhima gwâwe guderhe eby'amahabwe;

[34] Nâwe obè nka muntu ogwîshîre omu nyanja emuhengere, erhi nka muntu ogwîshîre oku murhi.

[35] «Banshûsire na ntaho hânduma! «bambàmbwîre, ntanayumvîrhe! «mangaci nazûka nshubihûna orhùndi!»

Proverbs 23

1כִּי־תֵשֵׁב לִלְחֹום אֶת־מֹושֵׁל בִּין תָּבִין אֶת־אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ׃ 2וְשַׂמְתָּ שַׂכִּין בִּלְעֶךָ אִם־בַּעַל נֶפֶשׁ
אָתָּה׃ 3אַל־תִּתְאָו לְמַטְעַמֹּותָיו וְהוּא לֶחֶם כְּזָבִים׃ 4אַל־תִּיגַע לְהַעֲשִׁיר מֵבִינָתְךָ חֲדָל׃ 5הַתָּעוף עֵינֶיךָ בֹּו וְאֵינֶנּוּ כִּי
עָשֹׂה יַעֲשֶׂה־לֹּו כְּנָפַיִם כְּנָשֶׁר וָעִיף הַשָּׁמָיִם׃ פ
6אַל־תִּלְחַם אֶת־לֶחֶם רַע עָיִן וְאַל־תִּתְאָו לְמַטְעַמֹּותָיו׃ 7כִּי | כְּמוֹ־שָׁעַר בְּנַפְשֹׁו כֵּן־הוּא אֶכֹל וּשְׁתֵה יֹאמַר לָךְ וְלִבֹּו
בַּל־עִמָּךְ׃ 8פִּתְּךָ־אָכַלְתָּ תְּקִיאֶנָּה וְשִׁחַתָּ דְּבָרֶיךָ הַנְּעִימִים׃ 9בְּאָזְנֵי כְסִיל אַל־תְּדַבֵּר כִּי־יָבֹוז לְשֵׂכֶל מִלֶּיךָ׃ 10אַל־תַּסֵּג
גְּבוּל עֹולָם וּבִשְׂדֵי יְתֹומִים אַל־תָּבֹא׃ 11כִּי־גֹאֲלָם חָזָק הוּא־יָרִיב אֶת־רִיבָם אִתָּךְ׃ 12הָבִיאָה לַמּוסָר לִבֶּךָ וְאָזְנְךָ
לְאִמְרֵי־דָעַת׃ 13אַל־תִּמְנַע מִנַּעַר מּוסָר כִּי־תַכֶּנּוּ בַשֵּׁבֶט לֹא יָמוּת׃ 14אַתָּה בַשֵּׁבֶט תַּכֶּנּוּ וְנַפְשֹׁו מִשְּׁאֹול תַּצִּיל׃ 15בְּנִי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אִם־חָכַם לִבֶּךָ יִשְׂמַח לִבִּי גַם־אָנִי׃ 16וְתַעְלֻזְנָה כִלְיוֹתָי בְּדַבֵּר שְׂפָתֶיךָ מֵישָׁרִים׃ 17אַל־יְקַנֵּא לְבָבְךָ בַּחַטָּאִים כִּי
אִם־בְּיִרְאַת־יְהוָה כָּל־הַיּוֹם׃ 18כִּי אִם־יֵשׁ אַחֲרִית וְתִקְוָתְךָ לֹא תִכָּרֵת׃ 19שִׁמְעַ־אַתָּה בְנִי וַחֲכָם וְאַשֵּׁר בַּדֶּרֶךְ
לִבֶּךָ׃ 20אַל־תְּהִי בְסֹבְאֵי־יָיִן בְּזֹלְלֵי בָשָׂר לָמוֹ׃ 21כִּי־סֹבֵא וְזוֹלֵל יִוָּרֵשׁ וּקְרָעִים תַּלְבִּישׁ נוּמָה׃ 22שְׁמַע לְאָבִיךָ זֶה יְלָדֶךָ
וְאַל־תָּבוּז כִּי־זָקְנָה אִמֶּךָ׃ 23אֱמֶת קְנֵה וְאַל־תִּמְכֹּר חָכְמָה וּמוּסָר וּבִינָה׃ 24גִּיל יָגִיל אֲבִי צַדִּיק יוֹלֵד חָכָם
וְיִשְׂמַח־בּוֹ׃ 25יִשְׂמַח־אָבִיךָ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ׃ 26תְּנָה־בְנִי לִבְּךָ לִי וְעֵינֶיךָ דְּרָכַי תִּרְצֶנָה׃ 27כִּי־שׁוּחָה עֲמֻקָּה זוֹנָה
וּבְאֵר צָרָה נָכְרִיָּה׃ 28אַף־הִיא כְּחֵתֶף תֶּאֱרֹב וּבוֹגְדִים בְּאָדָם תּוֹסִף׃ 29לְמִי אוֹי לְמִי אֲבוֹי לְמִי מְדָנִים | לְמִי שִׂיחַ לְמִי
פְּצָעִים חִנָּם לְמִי חַכְלִלוּת עֵינָיִם׃ 30לַמְאַחֲרִים עַל־הַיָּיִן לַבָּאִים לַחְקֹר מִמְסָךְ׃ 31אַל־תֵּרֶא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם כִּי־יִתֵּן
בַּכּוֹס עֵינוֹ יִתְהַלֵּךְ בְּמֵישָׁרִים׃ 32אַחֲרִיתוֹ כְּנָחָשׁ יִשָּׁךְ וְכִצְפְעֹנִי יַפְרִשׁ׃ 33עֵינֶיךָ יִרְאוּ זָרוֹת וְלִבְּךָ יְדַבֵּר
תַּהְפֻּכוֹת׃ 34וְהָיִיתָ כְּשֹׁכֵב בְּלֵב־יָם וְכִשֹׁכֵב בְּרֹאשׁ חִבֵּל׃ 35הִכּוּנִי בַל־חָלִיתִי הָלָמוּנִי בַל־יָדָעְתִּי מָתַי אָקִיץ אוֹסִיף
אֲבַקְשֶׁנּוּ עוֹד׃

24

[1] Orhahîraga okayônganwa n'enkola-maligo, orhanalonzagya okuzikômera.

[2] Bulyala omurhima gwâbo gurhagerêreza ebirhali bigalugalu, n'akanwa kâbo karhahâna erhali mihigo mibî.

[3] Burhimanya omuntu ayûbakamwo enyumpa, bwîrhonzi omuntu ahûmbamwo eciriba câyo;

[4] Bushiru bubûmba enguli y'omuntu, bira binjà-binjà byôshi bija ecibuye.

[5] Aha omuntu ankaluza emisî ankaluza oburhimanya, aha ankabâ ciri-misî, ankabâ mulenga.

[6] Bulyala kuyêsha kwinjà emirhima: kuhima ntambala, n'okubâ na bahanûzi banji kwo kuhimira omuntu.

[7] Omuhwinja mpu oburhimanya buli enyanya bwenêne, arhanabumbûla kanwa aha ngombe.

[8] Olonza okujira amabî, ye baderha cishûngu!

[9] Omuhwinja arhalôrha ebirhali bibi, n'omugambanyi, abandi barhamubâkwo.

[10] Akaba wàrhibire omurhima olusiku lw'amarhangulo, erhi obuzibu bwâwe bunali ntabwo.

[11] Ogalukire abâhêkwa ebwa lufù, ofûngire n'abadwîrhwe nk'eyajibâgwa.

[12] Ka kwo wâyishiderha, erhi: kâli rhurhâli rhumanyire? K'orhamanyiri oku Olyala olâba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

emirhima ntâco ahabire? K'orhamanyiri oku omulanzi olànga omurhima gwâwe, Oku arhahabiri bici? Ye wahêmbe ngasi muguma nk'oku ànakozire.

[13] Okazirya oku bûci mwâna wâni, bulya bubâ bwinjà, n'ebigukulu hy'obûci hirhahimwa kununa omu kanwa.

[14] Ntyo kwo n'oburhimanya nabwo buli omu murhima gwâwe, erhi wankabuhikakwo wanabona ensiku, n'obulangâlire bwâwe burhâfânandè.

[15] Orhahîraga okahira omurhego omu nyumpa y'omushinganya, orhanamushâbiraga enyumpa.

[16] Bulyala kali nda omushinganyanya akulumba anashubizûka, ba-nyankola-maligo bôhe kugwa bagwa omu buhanya.

[17] Erhi omushombanyi wâwe ankakulumba, orhacishîngaga; omurhima gwâwe gurhasîmaga mpu obwenge amâsârhala.

[18] Nyakasane akanagaya omu kubona ntyo, obone arhacimurhûzirikwo mûngo.

[19] Orhahîraga okalubira enkola-maligo, orhayagalagwa n'endyâlya,

[20] Bulya ntà irhôndo ly'enkola-maligo: akamole k'endyâlya kuzima kanazima.

[21] Mwâna wâni, orhînye Nyakasane, orhînye na mwâmi, orhahîraga okajira oyu wagomera muli abwo bombi;

[22] Bulya obuhane bwâbo burhalâliza, na bulya, ndi omanyire citumule cici bâyishikuhirakwo bombi?

IV. Ebindi binwa by'abarhimanya

Okugwasanya

[23] Ebi nabyo biri binwa bya barhimanya: Okulola ola ye ndi nka watwa olubanja, kurhabâ kwinjà.

[24] Obwîra omumînya mpu ali mushinganyanya, kuhehêrerwa ahehêrerwa n'amashanja, kugaywa anagaywa n'abandi.

[25] Ci kwône abatwa olubanja bwinjà, banayumve basîmire: mugisho banajâkwo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[26] Omuntu wakushuze bwinjà [m], erhi hinûnugurho akuhizire oku kanwa.

[27] Orheganyize omukolo gwâwe embuga, oshubija aho ohînge ishwa lyâwe[n], wabona oku watunga enyumpa yâwe.

[28] Orhahîra okayêmera duba obuhamirizi bwayâgiriza omulungu, orhanahîra okarheba omuntu n'akâwe kanwa.

[29] Orhaderhaga, erhi: nâmukolera ebi ànkolîre! erhi nâhà ngasi muguma nk'oku ànakozire»

Obwôlo

[30] Nàgeraga aha kw'omwòlo, aba ishwa ly'ecingolo-ngolo,

[31] Alà oku lyôshi lyàli limeziremwo omushadu, lyôshi lyàliyumjwire mishûgi, n'olugurhu-gurhu lw'amabuye erhi lwàhongosire.

[32] Omu kubona ntyo nadôsa emirhima, okubona ebyo kwàmpà ezo nkengêro.

[33] Mpu «wârhangibunga hitya, warhangibâ nka waheba olugohe oku lundi, warhengibâ nka wahira okuboko oku kwâbo, ocihêngeke;

[34] Oku ecizômbo cahânda aha mwâwe nka mubalama, n'ecizômbo cakutulikakwo amatumu!»

Proverbs 24

1אַל־תְּקַנֵּא בְּאַנְשֵׁי רָעָה וְאַל־תְּאַו לִהְיוֹת אִתָּם: 2כִּי־שֹׁד יֶהְגֶּה לִבָּם וְעָמָל שִׂפְתֵיהֶם תְּדַבֵּרְנָה: 3בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת
וְנִבְוֹנָה יִתְכּוֹנָן: 4וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ כָּל־הוֹן יָקָר וְנָעִים: 5גֶּבֶר־חָכָם בַּעֹוז וְאִישׁ־דַּעַת מְאַמֶּץ־כֹּחַ: 6כִּי
בֶתַחְבֻּלוֹת תַּעֲשֶׂה־לְּךָ מִלְחָמָה וּתְשׁוּעָה בְּרֹב יוֹעֵץ: 7רָאמוֹת לֶאֱוִיל חָכְמוֹת בַּשַּׁעַר לֹא יִפְתַּח־פִּיהוּ: 8מְחַשֵּׁב לְהָרֵעַ
לֹו בַּעַל־מְזִמּוֹת יִקְרָאוּ: 9זִמַּת אִוֶּלֶת חַטָּאת וְתוֹעֲבַת לְאָדָם לֵץ: 10הִתְרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה צַר כֹּחֶכָה: 11הַצֵּל לְקֻחִים
לַמָּוֶת וּמָטִים לַהֶרֶג אִם־תַּחְשׂוֹךְ: 12כִּי־תֹאמַר הֵן לֹא־יָדַעְנוּ זֶה הֲלֹא־תֹכֵן לִבֹּות ׀ הוּא־יָבִין וְנֹצֵר נַפְשְׁךָ הוּא יֵדָע
וְהֵשִׁיב לְאָדָם כְּפָעֳלֹו: 13אֱכָל־בְּנִי דְבַשׁ כִּי־טֹוב וְנֹפֶת מָתוֹק עַל־חִכֶּךָ: 14כֵּן ׀ דְּעֵה חָכְמָה לְנַפְשֶׁךָ אִם־מָצָאתָ וְיֵשׁ
אַחֲרִית וְתִקְוָתְךָ לֹא תִכָּרֵת: פ

---

[m] **24.26** Omuntu akakushuza bwinjà, onayumve oku akusîmire; nâwe onamusîme, n'ehinûnu gurho nahyo buba bwôrhere bwa kulamusanya emw'Abayahudi.
[n] **24.27** Ihano bahire omwâna wajà omu buhya, nka kula bankanabwîra omuntu; mpu: «ohinge onayêze», «otule onabinje».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 אַל־תֶּאֱרַב רָשָׁע לְנְוֵה צַדִּיק אַל־תְּשַׁדֵּד רִבְצֹו׃ 16 כִּי שֶׁבַע | יִפּוֹל צַדִּיק וָקָם וּרְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ בְרָעָה׃ 17 בִּנְפֹל
אֹויִבְךָ אַל־תִּשְׂמָח וּבִכָּשְׁלֹו אַל־יָגֵל לִבֶּךָ׃ 18 פֶּן־יִרְאֶה יְהוָה וְרַע בְּעֵינָיו וְהֵשִׁיב מֵעָלָיו אַפֹּו׃ 19 אַל־תִּתְחַר בַּמְרֵעִים
אַל־תְּקַנֵּא בָּרְשָׁעִים׃ 20 כִּי | לֹא־תִהְיֶה אַחֲרִית לָרָע נֵר רְשָׁעִים יִדְעָךְ׃ 21 יְרָא־אֶת־יְהוָה בְּנִי וָמֶלֶךְ עִם־שׁוֹנִים
אַל־תִּתְעָרָב׃ 22 כִּי־פֶתְאֹם יָקוּם אֵידָם וּפִיד שְׁנֵיהֶם מִי יוֹדֵעַ׃ ס
23 גַּם־אֵלֶּה לַחֲכָמִים הַכֵּר־פָּנִים בְּמִשְׁפָּט בַּל־טֹוב׃ 24 אָמַר | לָרָשָׁע צַדִּיק אָתָּה יְקֻבֶּהוּ עַמִּים יִזְעָמוּהוּ
לְאֻמִּים׃ 25 וְלַמֹּוכִיחִים יִנְעָם וַעֲלֵיהֶם תָּבוֹא בִרְכַּת־טֹוב׃ 26 שְׂפָתַיִם יִשָּׁק מֵשִׁיב דְּבָרִים נְכֹחִים׃ 27 הָכֵן בַּחוּץ |
מְלַאכְתֶּךָ וְעַתְּדָהּ בַּשָּׂדֶה לָךְ אַחַר וּבְנִיתָ בֵיתֶךָ׃ פ
28 אַל־תְּהִי עֵד־חִנָּם בְּרֵעֶךָ וַהֲפִתִּית בִּשְׂפָתֶיךָ׃ 29 אַל־תֹּאמַר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה־לִי כֵּן אֶעֱשֶׂה־לֹּו אָשִׁיב לָאִישׁ
כְּפָעֳלֹו׃ 30 עַל־שְׂדֵה אִישׁ־עָצֵל עָבַרְתִּי וְעַל־כֶּרֶם אָדָם חֲסַר־לֵב׃ 31 וְהִנֵּה עָלָּה כֻלֹּו | קִמְשֹׂנִים כָּסּוּ פָנָיו חֲרֻלִּים וְגֶדֶר
אֲבָנָיו נֶהֱרָסָה׃ 32 וָאֶחֱזֶה אֲנִכִי אָשִׁית לִבִּי רָאִיתִי לָקַחְתִּי מוּסָר׃ 33 מְעַט שֵׁנוֹת מְעַט תְּנוּמֹות מְעֹט | חִבֶּק יָדַיִם
לִשְׁכָּב׃ 34 וּבָא־מִתְהַלֵּךְ רֵישֶׁךָ וּמַחְסֹרֶיךָ כְּאִישׁ מָגֵן׃ פ

25

V. Ecitabu ca kabirhi c'emigani yayandikagwa na Salomoni

1 Lâba eyindi migani ya Salomoni, yàyandikagwa na bambali ba Hezekiyahu, mwâmi w'e
Yudeya.

2 Okufulika omwanzi, libà irenge lya Nyamuzinda, ci okusholera olubanja libà irenge lya
mwâmi.

3 Amalunga go gabâ enyanya n'igulu lyo libà idako, omurhima gw'abâmi gwohe libâ ishâmba.

Ebwâmi erhabêra orhali mwîrhônzi

4 Ecûma, ocibalazekwo amazi g'ecûma, wabona oku cayisha cirî-cirî;

5 Okûle endyâlya omu masù ga mwâmi wàbona oku entebe yâge yasêra omu
bushinganyanya.

6 Orhahîraga okacihiramwo amakangarasa nk'oli omu masù ga mwâmi, orhanahîraga mpu
wâjitamala halya h'abakulu-bakulu:

7 Bulya aha bankakuyôza omu burhwâli, bankakubwîra mpu «ogere».

Ebi amasù gâwe gàbwîne, 8 orhabihêkaga duba-duba aha kagombe, bulya kurhi okolaga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wajira obwo, erhi owinyu ankakuyâgîriza?

[9] Olongôle mweshi n'owinyu, ci kwône orhabasagya ihwe lya bene;

[10] nnalyo akanakuyûmva obone amâkugaya, nâwe wêne oheze olukêngwa.

[11] Akanwa kalîke amango mînja, irehe lya masholo oku mbale y'amarhale.

[12] Ehigondo hy'amasholo n'enjuma y'amasholo gacire, kwo binali nka kanwa k'omurhimanya wakalihira okurhwîri kwayumva.

[13] Omurhumwa mûmva, kw'ali omu masù g'owamurhumaga nka mîshi maholo-maholo amango bâsârûla, garhuliriz'omurhima.

[14] Omuntu ohâna omulagi arhâjirè, kw'ali nka bitù n'empûsi erhakulikîrwi na nkuba.

[15] Oburhûza bunarhume omurhambo agômba, olulimi lw'omuntu murhûza lunabeze akavuha.

[16] Erhi wankashânga obûci, onalye oyigurhe, ci kwône omanye wankacîhakabo, wankanagogwa.

[17] Orhahîraga okakômera enyumpa y'omulûngu, akanarhama obone mwamâshombana.
[18] Omuntu ohambâra omwalungwe, buli buhiri, ngôrho, mwampi mwôji.

[19] Okucìkubagira endyâlya olusiku luhanya, kunashube lino libolo, kugulu kwâhegera.

[20] Okuhogola ensirha n'emboho eri, kubà kubulagira enkalishi oku cibânde, kuyimbira omurhima guli burhe.

[21] Omushombanyi wâwe erhi ankashalika, onamushalûle, erhi ankagwârhwa n'enyôrha, onamuhe anywe.

[22] Kuli kuliìnda amakala oku irhwe lyâge, Nyakasane akugalulira.

[23] Hali empûsi elêrha enkuba, olulimi lubà mwanzi nalwo lunalerhere omuntu oburhè.

[24] Aba omuntu ankabèra nyumpa nguma n'omukazi mudârhi, ankayûbaka oku kanshòsho k'enyumpa.

[25] Omwanzi mwinjà gwarhenga emahanga, kwo guli nka mìshi aba mumiro gw'omuntu oli nyòrha.

[26] Omushinganyanya oyôbohire enkola-maligo, ye muguma n'iriba lilabarhanyè nîsi erhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nshôko bahemwîre.

[27] Okulya obiki bunji kurhabà kwinjà, okurhehwa n'ebinwa by'oluhohòlolo nakwo kurhabà kwinjà.

[28] Olugo lw'omwerûlè, lulya lurhalikwo côgo, lwo lugumà n'omuntu orhajira murhima.

Proverbs 25

1 גַּם־אֵלֶּה מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר הֶעְתִּיקוּ אַנְשֵׁי | חִזְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה: 2 כְּבֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר וּכְבֹד מְלָכִים חֲקַר
דָּבָר: 3 שָׁמַיִם לָרוּם וָאָרֶץ לָעֹמֶק וְלֵב מְלָכִים אֵין חֵקֶר: 4 הָגְּוֹ סִיגִים מִכֶּסֶף וְיֵצֵא לַצֹּרֵף כֶּלִי: 5 הָגְּוֹ רָשָׁע לִפְנֵי־מֶלֶךְ
וְיִכּוֹן בַּצֶּדֶק כִּסְאוֹ: 6 אַל־תִּתְהַדַּר לִפְנֵי־מֶלֶךְ וּבִמְקוֹם גְּדֹלִים אַל־תַּעֲמֹד: 7 כִּי טוֹב אֲמָר־לְךָ עֲלֵה הֵנָּה מֵהַשְׁפִּילְךָ לִפְנֵי
נָדִיב אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ: 8 אַל־תֵּצֵא לָרִב מַהֵר פֶּן מַה־תַּעֲשֶׂה בְּאַחֲרִיתָהּ בְּהַכְלִים אֹתְךָ רֵעֶךָ: 9 רָרִיבְךָ רִיב אֶת־רֵעֶךָ
וְסוֹד אַחֵר אַל־תְּגֶלֶּ: 10 פֶּן־יְחַסֶּדְךָ שֹׁמֵעַ וְדִבָּתְךָ לֹא תָשׁוּב: 11 תַּפּוּחֵי זָהָב בְּמַשְׂכִּיּוֹת כֶּסֶף דָּבָר דָּבֻר
עַל־אָפְנָיו: 12 נֶזֶם זָהָב וַחֲלִי־כֶתֶם מוֹכִיחַ חָכָם עַל־אׇזֶן שֹׁמַעַת: 13 כִּצִנַּת־שֶׁלֶג | בְּיוֹם קָצִיר צִיר נֶאֱמָן לְשֹׁלְחָיו וְנֶפֶשׁ
אֲדֹנָיו יָשִׁיב: פ
14 נְשִׂיאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אָיִן אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת־שָׁקֶר: 15 בְּאׇרֶךְ אַפַּיִם יְפֻתֶּה קָצִין וְלָשׁוֹן רַכָּה תִּשְׁבָּר־גֶּרֶם: 16 דְּבַשׁ
מָצָאתָ אֱכֹל דַּיֶּךָּ פֶּן־תִּשְׂבָּעֶנּוּ וַהֲקֵאתוֹ: 17 הֹקַר רַגְלְךָ מִבֵּית רֵעֶךָ פֶּן־יִשְׂבָּעֲךָ וּשְׂנֵאֶךָ: 18 מֵפִיץ וָחֶרֶב וְחֵץ שָׁנוּן אִישׁ
עָנֶה בְרֵעֵהוּ עֵד שָׁקֶר: 19 שֵׁן רֹעָה וְרֶגֶל מוּעָדֶת מִבְטָח בּוֹגֵד בְּיוֹם צָרָה: 20 מַעֲדֶה בֶּגֶד | בְּיוֹם קָרָה חֹמֶץ עַל־נָתֶר
וְשָׁר בַּשִּׁרִים עַל לֵב־רָע: פ
21 אִם־רָעֵב שׂנַאֲךָ הַאֲכִלֵהוּ לָחֶם וְאִם־צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם: 22 כִּי גֶחָלִים אַתָּה חֹתֶה עַל־רֹאשׁוֹ וַיהוָה
יְשַׁלֶּם־לָךְ: 23 רוּחַ צָפוֹן תְּחוֹלֵל גֶּשֶׁם וּפָנִים נִזְעָמִים לְשׁוֹן סָתֶר: 24 טוֹב שֶׁבֶת עַל־פִּנַּת־גָּג מֵאֵשֶׁת מִדְוָנִים וּבֵית
חָבֶר: 25 מַיִם קָרִים עַל־נֶפֶשׁ עֲיֵפָה וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאֶרֶץ מֶרְחָק: 26 מַעְיָן נִרְפָּשׁ וּמָקוֹר מָשְׁחָת צַדִּיק מָט
לִפְנֵי־רָשָׁע: 27 אָכֹל דְּבַשׁ הַרְבּוֹת לוֹ־טוֹב וְחֵקֶר כְּבֻדָם כָּבוֹד: 28 עִיר פְּרוּצָה אֵין חוֹמָה אִישׁ אֲשֶׁר אֵין מַעְצָר לְרוּחוֹ:

26

Obuhwinja burhabukwa

[1] Oku ecânda cishuhwa n'enkuba y'olubula erhi nkuba kwône, kwo n'omusirhe ashuhwa n'olukengwa.

[2] Kula akafûnzi kaburuduka, na kulira ehiremberembe hiheneka, kwo n'enfûlago y'obumâma egênda ciru.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] Nka kula bayîkira eciterusi akarhi, n'ecihêsi omukòba kwo banabikira abahwinja emihini.

[4] Orhahîra okadumiza omusirhe oku isirhc lyâge, wakanabà akâge nâwe.

[5] Omusirhe omushuze nk'oku isirhc lyâge linali, akâmanya mpu ali murhimanya.

[6] Kubula-bula na kucîtwa amaboko, okurhuma omuganda w'ecingolo-ngolo.

[7] Entege z'ow'akagulu zirhajira nsimiko, zo nguma n'omugani omu kwanwa k'ecingolo-ngolo.

[8] Kunanîriza ibuye oku mujàleti, okuhà ecingolo-ngolo irenge.

[9] Omugani omu kanwa k'ecingolo-ngolo, ihaji lya kashugi-shugi omu nfune z'omulalwe.

[10] Omulwî wâlasha ngasi muntu wacìgerera, ye muguma n'omuntu oziga akolerwa n'ecingolo-ngolo.

[11] Kulira akabwa kashubirira ebishaliza, kwo n'omuhwinja naye ashubirira obuhwinja bwâge.

[12] K'okola oshanzire omuntu ôcibwîne burhimanya? Omusirhe ye mukulu hali ye.

[13] Omwôlo erhi engoromora eri emuhanda, «entale eri emuhanda!»

[14] Omwôlo kwo ahinduluka aha ncîngo, kula olumvi luhinduluka omu mulirango.

[15] Omwôlo anazinde alikira okuboko oku cishânjo, okukuyêrekeza ekanwa kumurhamye.

[16] Omwôlo kw'amanya mpu ye murhimanya olushine, walusha bantu nda bashuza n'obwîrhonzi.

[17] Okucihira omu lubanja lwa bene, kubà kugwârha amarhwîri g'akabwa.

[18] Kwo ali ak'omusirhe walasha omuherho gulikwo emyampi êkolîre, gulikwo n'empiru n'olufù,

[19] omuntu orheba owâbo, abuliderha, erhi: «byâli bihinza!»

[20] Cibula ca nshâli cizimya omuliro entambala nayo enahwe nka ntà rukozo-wâkoza.

[21] Omuntu mukunizi kw'azûsa akadali kulira, amakala gazûsa omuliro, kulira bahira enshâli oku cîko.

[22] Ebinwa by'omuntu w'omwânzi bubâ bununîrizi, buyandagalira omu nda kuhika oku nyômvu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[23] Buhomo oku nyûngu y'ibûmba, ko kanwa k'omuntu oganira n'olubohôlolo, n'obwo omurhima gwâge guli mubî.

[24] Oshombana ajira oku arhebana n'ebinwa, n'obwo omurhima gwâge guyubarhîre obulyâlya;

[25] ciru akaderha n'obwonjo, orhamuyêmêraga, bulyala omu murhima gwâge muli bigalugalu nda.

[26] Enshômbo hali amango ecihundikira obulenga, omu ndêko mwo eciyêrekanira.

[27] Ohûmba omwîna anagugwemwo, ohirika ibuye linamugalukekwo.

[28] Olulimi lunywesi lushômba okuli, akanwa kashigîriza kushâba kashâba.

Proverbs 26

1 בַּקַּיִץ וְכַמָּטָר בַּקָּצִיר כֵּן לֹא־נָאוֶה לִכְסִיל כָּבוֹד׃ 2 כַּצִּפּוֹר לָנוּד כַּדְּרוֹר לָעוּף כֵּן קְלָלַת חִנָּם לֹא תָבֹא׃ 3 שׁוֹט
לַסּוּס מֶתֶג לַחֲמוֹר וְשֵׁבֶט לְגֵו כְּסִילִים׃ 4 אַל־תַּעַן כֶּסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן־תִּשְׁוֶה־לּוֹ גַּם־אָתָּה׃ 5 עֲנֵה כֶסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן־יִהְיֶה
חָכָם בְּעֵינָיו׃ 6 מְקַצֵּה רַגְלַיִם חָמָס שֹׁתֶה שֹׁלֵחַ דְּבָרִים בְּיַד־כְּסִיל׃ 7 דַּלְיָיו שֹׁקִים מִפִּסֵּחַ וּמָשָׁל בְּפִי כְסִילִים׃ 8 כִּצְרֹר
אֶבֶן בְּמַרְגֵּמָה כֵּן־נוֹתֵן לִכְסִיל כָּבוֹד׃ 9 חוֹחַ עָלָה בְיַד־שִׁכּוֹר וּמָשָׁל בְּפִי כְסִילִים׃ 10 רַב מְחוֹלֵל־כֹּל וְשֹׂכֵר כְּסִיל וְשֹׂכֵר
עֹבְרִים׃ 11 כְּכֶלֶב שָׁב עַל־קֵאוֹ כְּסִיל שׁוֹנֶה בְאִוַּלְתּוֹ׃ 12 רָאִיתָ אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ׃ 13 אָמַר עָצֵל שַׁחַל
בַּדֶּרֶךְ אֲרִי בֵּין הָרְחֹבוֹת׃ 14 הַדֶּלֶת תִּסּוֹב עַל־צִירָהּ וְעָצֵל עַל־מִטָּתוֹ׃ 15 טָמַן עָצֵל יָדוֹ בַּצַּלָּחַת נִלְאָה לַהֲשִׁיבָהּ
אֶל־פִּיו׃ 16 חָכָם עָצֵל בְּעֵינָיו מִשִּׁבְעָה מְשִׁיבֵי טָעַם׃ 17 מַחֲזִיק בְּאָזְנֵי־כֶלֶב עֹבֵר מִתְעַבֵּר עַל־רִיב לֹא־לוֹ׃ 18 כַּמִּתְלַהְלֵהַ
הַיֹּרֶה זִקִּים חִצִּים וָמָוֶת׃ 19 כֵּן־אִישׁ רִמָּה אֶת־רֵעֵהוּ וְאָמַר הֲלֹא־מְשַׂחֵק אָנִי׃ 20 בְּאֶפֶס עֵצִים תִּכְבֶּה־אֵשׁ וּבְאֵין נִרְגָּן
יִשְׁתֹּק מָדוֹן׃ 21 פֶּחָם לְגֶחָלִים וְעֵצִים לְאֵשׁ וְאִישׁ מְדָנִים לְחַרְחַר־רִיב׃ פ
22 דִּבְרֵי נִרְגָּן כִּמְתַלַהֲמִים וְהֵם יָרְדוּ חַדְרֵי־בָטֶן׃ 23 כֶּסֶף סִיגִים מְצֻפֶּה עַל־חֶרֶשׂ שְׂפָתַיִם דֹּלְקִים
וְלֵב־רָע׃ 24 בְּשִׂפְתָו יְנַכֵּר שׂוֹנֵא וּבְקִרְבּוֹ יָשִׁית מִרְמָה׃ 25 כִּי־יְחַנֵּן קוֹלוֹ אַל־תַּאֲמֶן־בּוֹ כִּי שֶׁבַע תּוֹעֵבוֹת
בְּלִבּוֹ׃ 26 תִּכַּסֶּה שִׂנְאָה בְּמַשָּׂאוֹן תִּגָּלֶה רָעָתוֹ בְקָהָל׃ 27 כֹּרֶה־שַׁחַת בָּהּ יִפֹּל וְגֹלֵל אֶבֶן אֵלָיו תָּשׁוּב׃ 28 לָשׁוֹן־שֶׁקֶר
יִשְׂנָא דַכָּיו וּפֶה חָלָק יַעֲשֶׂה מִדְחֶה׃

27

[1] Orhacikubagiraga omulegerege gw'irhôndo, bulya orhamanyiri bici byarhenga mw'ogu gw'ene.

[2] Wundi wâkukûnga ci arhali kanwa kâwe wêne, muntu wârhenga kuli ci arhali wêne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] Ibuye lizidoha n'omushenyi kwo na kwo, ci omûngo omusirhe alerhera omuntu gucilushire.

[4] Omutula gubà mumînya, n'obukali gubà muhûsi, omûngo gw'owamânyagwa gwohe ndi wankagulîndira?

[5] Aha wankasîmwa n'orhaderha, wankakalihirwa n'owakubwîririra.

[6] Omwîra anakulubira obone n'oku alubire, ci omwânzi anakuhôbera erhi anakuhigîre.

[7] Mumiro guyigusire anagalule obûci, mumiro gushalisire ananunirwe n'ebilulu.

[8] Omuntu ogenda-genda ahike kulî n'ecihugo àburhagwamwo, kwo ali nka akanyunyi kayâbukira kuli n'olwogo lwako.

[9] Amavurha gabaya bwinjà kushagalusa gashagalusa omurhima, nakwo okujira omwîra nkana kunabômbeze omurhima.

[10] Orhahîra okalekêrera omwîra wâwe nîsi erhi omwîra wa sho, orhahîra okajà aha mwa bene winyu olusiku oli burhe. Mwîra oli hôfi, ye mukulu hali muci wa muntu oli kuli.

[11] Mwâna wâni, hinduka murhimanya lyo oshagalusa omurhima gwâni, lyo mumanya oku nashuza ngasi abangayisize.

[12] Omwenge akabona obuhanya anacîfulike, omuhwinja yêhe mpu abugeraho aciyandulire!

[13] Omunyâge ecirôndo, bulyala acihânyire ncungulâ oku w'ihanga, na kuli oyu orhamanyiri omuhûnekwoye ecikinja.

[14] Omuntu wagisha owâbo n'izù linene sêzi-sêzi[o], abandi banamugânjire omu balozi!

[15] Omukazi w'embaka ye muguma na kula obona emirhônyi, era mirhônyi ehona oku nyumpa burhahusa olusiku lw'omudûmbi.

[16] Ogwêrhe owa bene oyo erhi mpûsi agwêrhe, n'okuboko kwâge kulyo muavurha kufumbasire.

[17] Cûma cirhyaza ecûma, muntu oyengehya owâbo.

[18] Olanga emizêti ye nayirya amalehe. olanga nnawâbo ye najà irenge.

[19] Kulira obusù burhashusha bwâbo, kwo n'emirhima y'abantu erhashushana.

---

[o] **27.14** Abayahudi bàli hanzibwe okulamusanya n'omuntu arhacijira omusengero gw'esêzi: sinza Ebibliya y'e Yeruzalemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[20] Wa-nyênga na Wa-kuzimu, abo bombi barhîgurha. kwo n'amasù gw'omuntu garhîgurha.

[21] Hali ecibeye c'amarhale hali n'eca amasholo: Omuntu yêne okwânîne ayirukire ayumva ebinwa by'okulimîrhiza.

[22] Omusirhe ciru wankamushakulira omu cishakulo; isirhe lyâge lirhankamurhengakwo.

[23] Omanye ebintu byâwe bwinjà, obusò bwâwe obushîbirire;

[24] bulyala obugale burhabâ bw'ensiku n'amango. obuhirhi burhasigirwa iburha n'erindi.

[25] Obà wamâkolôla, n'oburheme bwamavûnda. wamânasingula ebyâsi by'oku ntondo,

[26] obè n'abâna-buzi ly'obona eci wâyambala, obè na bihebe nka binga wakatwamwo olubanja lwamashwa gâwe;

[27] obè na marha manji ga mpene, bibè bijumbu kuli we, oku ba aha mwâwe na kuli bambali-kazi bâwe.

Proverbs 27

1 אַל־תִּתְהַלֵּל בְּיוֹם מָחָר כִּי לֹא־תֵדַע מַה־יֵּלֵד יוֹם׃ 2 יְהַלֶּלְךָ זָר וְלֹא־פִיךָ נָכְרִי וְאַל־שְׂפָתֶיךָ׃ 3 כֹּבֶד־אֶבֶן וְנֵטֶל הַחוֹל
וְכַעַס אֱוִיל כְּבֵד מִשְּׁנֵיהֶם׃ 4 אַכְזְרִיּוּת חֵמָה וְשֶׁטֶף אָף וּמִי יַעֲמֹד לִפְנֵי קִנְאָה׃ 5 טוֹבָה תּוֹכַחַת מְגֻלֶּה מֵאַהֲבָה
מְסֻתָּרֶת׃ 6 נֶאֱמָנִים פִּצְעֵי אוֹהֵב וְנַעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׂוֹנֵא׃ 7 נֶפֶשׁ שְׂבֵעָה תָּבוּס נֹפֶת וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה כָּל־מַר
מָתוֹק׃ 8 כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן־קִנָּהּ כֵּן־אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ׃ 9 שֶׁמֶן וְקְטֹרֶת יְשַׂמַּח־לֵב וּמֶתֶק רֵעֵהוּ מֵעֲצַת־נָפֶשׁ׃ 10 רֵעֲךָ
וְרֵעַ אָבִיךָ אַל־תַּעֲזֹב וּבֵית אָחִיךָ אַל־תָּבוֹא בְּיוֹם אֵידֶךָ טוֹב שָׁכֵן קָרוֹב מֵאָח רָחוֹק׃ 11 חֲכַם בֵּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי
וְאָשִׁיבָה חֹרְפִי דָּבָר׃ 12 עָרוּם רָאָה רָעָה נִסְתָּר פְּתָאיִם עָבְרוּ וְנֶעֱנָשׁוּ׃ 13 קַח־בִּגְדּוֹ כִּי־עָרַב זָר וּבְעַד נָכְרִיָּה
חַבְּלֵהוּ׃ 14 מְבָרֵךְ רֵעֵהוּ ׀ בְּקוֹל גָּדוֹל בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּים קְלָלָה תֵּחָשֵׁב לוֹ׃ 15 דֶּלֶף טוֹרֵד בְּיוֹם סַגְרִיר וְאֵשֶׁת
מִדְוָנִים נִשְׁתָּוָה׃ 16 צוֹפְנֶיהָ צָפַן־רוּחַ וְשֶׁמֶן יְמִינוֹ יִקְרָא׃ 17 בַּרְזֶל בְּבַרְזֶל יָחַד וְאִישׁ יַחַד פְּנֵי־רֵעֵהוּ׃ 18 נֹצֵר תְּאֵנָה יֹאכַל
פִּרְיָהּ וְשֹׁמֵר אֲדֹנָיו יְכֻבָּד׃ 19 כַּמַּיִם הַפָּנִים לַפָּנִים כֵּן לֵב־הָאָדָם לָאָדָם׃ 20 שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן לֹא תִשְׂבַּעְנָה וְעֵינֵי הָאָדָם לֹא
תִשְׂבַּעְנָה׃ 21 מַצְרֵף לַכֶּסֶף וְכוּר לַזָּהָב וְאִישׁ לְפִי מַהֲלָלוֹ׃ 22 אִם תְּכַתֵּוֹשׁ־אֶת־הָאֱוִיל ׀ בַּמַּכְתֵּשׁ בְּתוֹךְ הָרִיפוֹת בַּעֲלֵי
לֹא־תָסוּר מֵעָלָיו אִוַּלְתּוֹ׃ פ

23 יָדֹעַ תֵּדַע פְּנֵי צֹאנֶךָ שִׁית לִבְּךָ לַעֲדָרִים׃ 24 כִּי לֹא לְעוֹלָם חֹסֶן וְאִם־נֵזֶר לְדֹר־וָדֹר׃ 25 גָּלָה חָצִיר וְנִרְאָה־דֶּשֶׁא
וְנֶאֶסְפוּ עִשְׂבוֹת הָרִים׃ 26 כְּבָשִׂים לִלְבוּשֶׁךָ וּמְחִיר שָׂדֶה עַתּוּדִים׃ 27 וְדֵי ׀ חֲלֵב עִזִּים לַלַּחְמְךָ לְלֶחֶם בֵּיתֶךָ וְחַיִּים
לְנַעֲרוֹתֶיךָ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

28

[1] Omumînya anayâke na ntâye omulibisirekwo; omushinganyanya yêhe kwo abâ adêkerîre nka mwâna wa ntale.

[2] Bubî bwa ba-ciri-misî butula entamhala, omurhimanya ayifûnge.

[3] Omumînya wâlibuza omuhanya, ye muguma n'enkuba yâshereza emyâka, olônze eciribwa, ocibule!

[4] Omuntu okulekerera irhegeko: kuyinjibana enkola-maligo, ci omuntu oshimba irhegeko, arhabona oku nkola-maligo.

[5] Enkola-maligo zirhumva hishingânîne, abalonza Nyakasane bôhe byôshi bayumva.

[6] Owabâ ali mukenyi nka anali mudahemuka, ye mukulu oku muntu w'enjira z'ebinzongo-nzongo ciru akabâ mugale.

[7] Oshimba irhegeko ye mwâna mwenge, okômera enkonola-masù anabonese bene îshenshonyi.

[8] Omuntu ogala n'eby'obungûnganya n'oyungukira oku bandi, analundikire abâyishibigabîra abakenyi.

[9] Omuntu ocîfuka amarhwîri mpu bankanamukengêza amarhegeko omusengero gwâge gurhahika.

[10] Omuntu ohabulira obushinganyanya omu njira mbî, arhakabula bugwa omu mwina ahûmbaga yêne.

[11] Omugale kwo aderha mpu ali murhimanya, n'obwo omugûnda w'amakengu anamuyenje anamugwase.

[12] Abashinganyanya bakayaza ntâye orhasîma, endyâlya zikaja eruhya abagula banayôngoloke muguma-muguma.

[13] Omuntu ofulika amabî gâge kuyabirwa anayabirwa, ci omuntu ocîshobeka akanagaleka kubabalirwa anababalirwa,

[14] Iragi lyâge omuntu oyôrha akomekire, ci kwône omuntu w'omurhima muzibu nk'ibuye, kuhanyagala anahanyagala.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 Kw'ali nka ntale yalûmba, nka ciryanyi ciri ishali, omuntu obihira olubaga.

16 Omuluzi akabula bwâge bwenge ly'anyagana, oshômba eby'obuhagwe ye rihya ensiku.

17 Oyu balibirhakwo mpu ayîsire omuntu, ânalinde ahika aha nshinda erhi kuyâka ayâka, orhahîra okamuhumakwo.

18 Omuntu ojira obwôrhere bushingânîne ârhakabâ kurhi, ci omuntu odûngira eyi n'eyi: arhabula olunda arhogîre!

19 Omuntu ohinga ishwa lyâge ye nabona ecijumbu ayikula, n'olibirha oku mpûsi ye yîgurha ecizômbo.

20 Orhabêsha ye banabûmba mugisho, olonza okugala duba arhabula butumula.

21 Kurhaba kwinjà okujira akanânâ, ci kwône ehihimbi hy'ecijumbu hinarhume omuntu alyâlyanya.

22 Owa amâgene anabishwire, ahabe oku olusiku lw'ecizômbo luciri nyuma.

23 Okalihira omuntu anazinde erhi arhona, kulusha ow'akalimi kalimîrhiza.

24 Ozimba îshe na nnina mpu «cirhali câha» erhi alingiyinjibana ebishambo.

25 Mwonganwa otula entambala, oyêgemera Nyakasane arhakabona itâka.

26 Ocîkubagira obwenge bwâge yenene erhi muhwinja, omuntu ogenda acîrhônzire arhabâ kurhi.

27 Omuntu oha abakenyi arhashalika, ci kwône ogenda azibire erhi mujâcire.

28 Endyâlya zikayimuka, abantu banacîfulike ci kwône zikaherêrekera, abashinganyanya banaluge.

Proverbs 28

1נָסוּ וְאֵין־רֹדֵף רָשָׁע וְצַדִּיקִים כִּכְפִיר יִבְטָח׃ 2בְּפֶשַׁע אֶרֶץ רַבִּים שָׂרֶיהָ וּבְאָדָם מֵבִין יֹדֵעַ כֵּן יַאֲרִיךְ׃ 3גֶּבֶר רָשׁ וְעֹשֵׁק
דַּלִּים מָטָר סֹחֵף וְאֵין לָחֶם׃ 4עֹזְבֵי תוֹרָה יְהַלְלוּ רָשָׁע וְשֹׁמְרֵי תוֹרָה יִתְגָּרוּ בָם׃ פ
5אַנְשֵׁי־רָע לֹא־יָבִינוּ מִשְׁפָּט וּמְבַקְשֵׁי יְהוָה יָבִינוּ כֹל׃ 6טוֹב־רָשׁ הוֹלֵךְ בְּתֻמּוֹ מֵעִקֵּשׁ דְּרָכַיִם וְהוּא עָשִׁיר׃ 7נוֹצֵר תּוֹרָה
בֵּן מֵבִין וְרֹעֶה זוֹלְלִים יַכְלִים אָבִיו׃ 8מַרְבֶּה הוֹנוֹ בְּנֶשֶׁךְ וְבַתַּרְבִּית לְחוֹנֵן דַּלִּים יִקְבְּצֶנּוּ׃ 9מֵסִיר אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ תּוֹרָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

גַּם־תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה: 10מַשְׂגֶּה יְשָׁרִים | בְּדֶרֶךְ רָע בִּשְׁחוּתוֹ הוּא־יִפּוֹל וְתִמִּימִים יִנְחֲלוּ־טוֹב: 11חָכָם בְּעֵינָיו אִישׁ עָשֵׁיר
וְדַל מֵבִין יַחְקְרֶנּוּ: 12בַּעֲלֹץ צַדִּיקִים רַבָּה תִּפְאָרֶת וּבְקוּם רְשָׁעִים יֵחָפֵשׂ אָדָם: 13מְכַסֶּה פְּשָׁעָיו לֹא יַצְלִיחַ וּמוֹדֶה
וְעֹזֵב יְרֻחָם: 14אַשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה: 15אַרְיֵה־נֹהֵם וְדֹב שׁוֹקֵק מֹשֵׁל רָשָׁע עַל
עַם־דָּל: 16נָגִיד חֲסַר תְּבוּנוֹת וְרַב מַעֲשַׁקּוֹת שֹׂנֵאי בֶּצַע יַאֲרִיךְ יָמִים: פ
17אָדָם עָשֵׁק בְּדַם־נֶפֶשׁ עַד־בּוֹר יָנוּס אַל־יִתְמְכוּ־בוֹ: 18הוֹלֵךְ תָּמִים יִוָּשֵׁעַ וְנֶעְקַשׁ דְּרָכַיִם יִפּוֹל בְּאֶחָת: 19עֹבֵד
אַדְמָתוֹ יִשְׂבַּע־לֶחֶם וּמְרַדֵּף רֵקִים יִשְׂבַּע־רִישׁ: 20אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב־בְּרָכוֹת וְאָץ לְהַעֲשִׁיר לֹא יִנָּקֶה: 21הַכֵּר־פָּנִים
לֹא־טוֹב וְעַל־פַּת־לֶחֶם יִפְשַׁע־גָּבֶר: 22נִבְהָל לַהוֹן אִישׁ רַע עָיִן וְלֹא־יֵדַע כִּי־חֶסֶר יְבֹאֶנּוּ: 23מוֹכִיחַ אָדָם אַחֲרֵי חֵן
יִמְצָא מֵמַחֲלִיק לָשׁוֹן: 24גּוֹזֵל | אָבִיו וְאִמּוֹ וְאֹמֵר אֵין־פֶּשַׁע חָבֵר הוּא לְאִישׁ מַשְׁחִית: 25רְחַב־נֶפֶשׁ יְגֶרֶה מָדוֹן וּבוֹטֵחַ
עַל־יְהוָה יְדֻשָּׁן: 26בּוֹטֵחַ בְּלִבּוֹ הוּא כְסִיל וְהוֹלֵךְ בְּחָכְמָה הוּא יִמָּלֵט: 27נוֹתֵן לָרָשׁ אֵין מַחְסוֹר וּמַעְלִים עֵינָיו
רַב־מְאֵרוֹת: 28בְּקוּם רְשָׁעִים יִסָּתֵר אָדָם וּבְאָבְדָם יִרְבּוּ צַדִּיקִים:

29

[1] Omuntu oyumva bamukalihira acîkenyagule, kukenyuka anakenyuka burhalûnga.

[2] Nka barhimanya barhegeka, olugaga lunayumve lusîmire, nka ndyâlya ziri oku ntebe, olubaga kulaka lulaka.

[3] Omuntu orhonya oburhimanya ye simîsa îshe, orhonya abakazi b'ebishungu, kusherêza anasherêza e birugu byâge.

[4] Bushinganyanya mwâmi ayôlolosamwo ecihugo, ow'obuhagwe yêhe kusherêza acisherêza.

[5] Olimîrhiza owundi, erhi murhegomulabarhe amufulisire.

[6] Endyâlya enalambagire erhi enali ntege, omushinganyanya yêhe âgenda ashagalusire.

[7] Omushinganyanya anakaziyumva olubanja lw'abakenyi, endyâlya erhishi-luyumvîrhiza.

[8] Abagambanyi banayôce ekà, ci abagula bôhe aha bali kufûnga bafûnga entambala.
[9] Omugula wajisa omusirhe kadali, anakaliha erhi ashese ci erhi anayâzire.

[10] Ebishungu birhabona oku mushinganyanya, abashinganyanya bôhe kugendêrera bagendêrera obuzîne bwâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Muhwinja oziga omutula gwamurhaluka[p], omurhimanya yêhe anagurhûlirize.

[12] Omurhambo okâyumvîrhiza ngasi binwa bya bunywesi, abambali bôshi oku banali barhabonekemwo orhali mubî.

[13] Omugûnda n'omugale babuganine muli oku: bombi Nyakasane obamolekera mûshi.

[14] Omwâmi otwîra abagûnda olubanja n'abushinganyanya. entebe yâge kusera yânayôrhe esêra.

[15] Okushûrhwa n'okukalihirwa binahe omuntu oburhimanya omwâna balekêrera ye bonêsa nnina nshonyi.

[16] Nka nkola-maligo ziri oku ntebe ly'obubî buluga, ci kwône abashinganyanya banayishibona oku zahunguluka.

[17] Okazihanûla mugala wâwe, wâbona oku acikushagalusa, anarhume omurhima gwâwe gwarhimûkwa.

[18] Nka ntà mulêbi, olubaga lunabe nka kulya balunika, yêhe w'iragi omuntu oshimba irhegeko.

[19] Omujà arhadundwa na binwa, anabè abiyumvîrhe arhânabishimbè.

[20] K'obwîne ola muntu ohamira oku binwa? omusirhe ye mukulu hali ye.

[21] Orhogoza omujà ociri murhò, erhi akula anamukulire.

[22] Omuntu oluba duba ntambala atula; n'omukali arhahwa arhâlogorha!

[23] Okugayana kunarhume omuntu ashuba nyamakobwa, n'omuntu acirhôhya ye najà irenge.

[24] Kunali kulukira haguma n'ecishambo, na kucîhanyagaza, okuyumva bakûngulira oyu burhalikwo, okanahulika.

[25] Oyôboha abantu arhimangigwa omu murhego, ocîkubagira Nyakasane agwêrhe ah'agwêrhe.

[26] Banji balwira okurhona emunda omurhambo ali, ci kwône Nyakasane yêne ohà omuntu olubanja.

---

[p] **29.11** Omutula gunarhaluke omuntu, nka kula amamvu gazônga omuntu. Kwo n'oburhè nabo bunaderheza omuntu ebigalu-galu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[27] Abashinganyanya barhakwirirwa nkola-maligo, n'enkola-maligo erhabona oku muntu mushinganyanya.

Proverbs 29

1 אִישׁ תּוֹכָחוֹת מַקְשֶׁה־עֹרֶף פֶּתַע יִשָּׁבֵר וְאֵין מַרְפֵּא׃ 2 בִּרְבוֹת צַדִּיקִים יִשְׂמַח הָעָם וּבִמְשֹׁל רָשָׁע יֵאָנַח
עָם׃ 3 אִישׁ־אֹהֵב חָכְמָה יְשַׂמַּח אָבִיו וְרֹעֶה זוֹנוֹת יְאַבֵּד־הוֹן׃ 4 מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ וְאִישׁ תְּרוּמוֹת
יֶהֶרְסֶנָּה׃ 5 גֶּבֶר מַחֲלִיק עַל־רֵעֵהוּ רֶשֶׁת פּוֹרֵשׂ עַל־פְּעָמָיו׃ 6 בְּפֶשַׁע אִישׁ רָע מוֹקֵשׁ וְצַדִּיק יָרוֹן וְשָׂמֵחַ׃ 7 יוֹדֵעַ צַדִּיק דִּין
דַּלִּים רָשָׁע לֹא־יָבִין דָּעַת׃ 8 אַנְשֵׁי לָצוֹן יָפִיחוּ קִרְיָה וַחֲכָמִים יָשִׁיבוּ אָף׃ 9 אִישׁ־חָכָם נִשְׁפָּט אֶת־אִישׁ אֱוִיל וְרָגַז וְשָׂחַק
וְאֵין נָחַת׃ 10 אַנְשֵׁי דָמִים יִשְׂנְאוּ־תָם וְיִשָּׁרִים יְבַקְשׁוּ נַפְשׁוֹ׃ 11 כָּל־רוּחוֹ יוֹצִיא כְסִיל וְחָכָם בְּאָחוֹר יְשַׁבְּחֶנָּה׃ 12 מֹשֵׁל
מַקְשִׁיב עַל־דְּבַר־שֶׁקֶר כָּל־מְשָׁרְתָיו רְשָׁעִים׃ 13 רָשׁ וְאִישׁ תְּכָכִים נִפְגָּשׁוּ מֵאִיר־עֵינֵי שְׁנֵיהֶם יְהוָה׃ 14 מֶלֶךְ שׁוֹפֵט
בֶּאֱמֶת דַּלִּים כִּסְאוֹ לָעַד יִכּוֹן׃ 15 שֵׁבֶט וְתוֹכַחַת יִתֵּן חָכְמָה וְנַעַר מְשֻׁלָּח מֵבִישׁ אִמּוֹ׃ 16 בִּרְבוֹת רְשָׁעִים יִרְבֶּה־פָּשַׁע
וְצַדִּיקִים בְּמַפַּלְתָּם יִרְאוּ׃ 17 יַסֵּר בִּנְךָ וְיָנִיחֶךָּ וְיִתֵּן מַעֲדַנִּים לְנַפְשֶׁךָ׃ פ

18 בְּאֵין חָזוֹן יִפָּרַע עָם וְשֹׁמֵר תּוֹרָה אַשְׁרֵהוּ׃ 19 בִּדְבָרִים לֹא־יִוָּסֵר עֶבֶד כִּי־יָבִין וְאֵין מַעֲנֶה׃ 20 חָזִיתָ אִישׁ אָץ בִּדְבָרָיו
תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ׃ 21 מְפַנֵּק מִנַּעַר עַבְדּוֹ וְאַחֲרִיתוֹ יִהְיֶה מָנוֹן׃ 22 אִישׁ־אַף יְגָרֶה מָדוֹן וּבַעַל חֵמָה רַב־פָּשַׁע׃ 23 גַּאֲוַת
אָדָם תַּשְׁפִּילֶנּוּ וּשְׁפַל־רוּחַ יִתְמָךְ כָּבוֹד׃ 24 חוֹלֵק עִם־גַּנָּב שׂוֹנֵא נַפְשׁוֹ אָלָה יִשְׁמַע וְלֹא יַגִּיד׃ 25 חֶרְדַּת אָדָם יִתֵּן
מוֹקֵשׁ וּבוֹטֵחַ בַּיהוָה יְשֻׂגָּב׃ 26 רַבִּים מְבַקְשִׁים פְּנֵי־מוֹשֵׁל וּמֵיְהוָה מִשְׁפַּט־אִישׁ׃ 27 תּוֹעֲבַת צַדִּיקִים אִישׁ עָוֶל וְתוֹעֲבַת
רָשָׁע יִשַׁר־דָּרֶךְ׃ פ

30

VI. Ebinwa bya Aguri

[1] Ebinwa bya Aguri, mwene Yâkehe w'è Masi.

Alaga ebinwa Oyo muntu[q] àrhumiraga Itiyeli, kuli Itiyeli bona Ukala.

[2] Ntà muhwinja akâni omu bantu, ntajira makengu ga muntu,

[3] Oburhimanya ntabuyigaga, n'obumanye bw'abimâna[r]

[4] Ndi okola osôkîre emalunga anabuligaluka?

---

[q] **30.1** 30, 1: Ebinwa by'ecihabraniya biri aha, abalenga barhabiyûmva kuguma bôshi.
[r] **30.3** 30, 3: Kwo kuderha obumanye omwimâna yêne ayigîriza. Bukenge burhumire bamuderha nka hanji. ntabuyishi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ndi okola ofûmbasire empûsi omu nfune zâge?

ndi okola obohire amîshi omu cirôndo câge?

ndi wàtwaga embibi z'igulu zôshi? K'oyishi izîno lyâge?

K'oyishi izîno ly'omugala?

[5] Ngasi luderho lwa Nyamuzinda lubâ lucesîbwe n'omuliro;

abâ mpenzi y'oyegemire muli ye.

[6] Akanwa kâge orhahîra okakahebakwo akandi,

wankanatumula bakujire munywesi.

Omusengero

[7] Bibirhi nkusêngîre, orhabinyimaga, obinshobôze ntacifà:

[8] Oncînge oku bunywesi n'oku bulênzi,

orhampâga bukenyi orhampâga na bugale,

ci ondeke nâni ndye oku mugati[s].

[9] Kuderha nti nakayigurha obone namâkuhaba,

obone nkola naderha nti: Nyamuzinda ye ndi oyo!

nîsi erhi nshalike obone nkola nazimba,

obone namahemukira izîno lya Nyamubâho.

[10] Orhahîraga okashobeka omujà emunda nnabamwabo ali,

ankanakuhehêrera ohanyagale.

[s] **30.8** Omu Vulgata: «casinga ompè eci nalya»,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

VII. Emigani erimwo emibalè

Enyumpa mbî ziri inni, n'ebirhayumvîkana ho biri

11 Hali obûko, oku bàjacira îshe, kwo na nnina barhamukênziri.

12 Hali obûko bumanya mpu buli bwa bêru-kwêru, n'obwo izinga lyâbo libananîrekwo.

13 Hali obûko bulolera abandi oku cikanyi, n'ebisike biyunjwîre kagayo.

14 Hali obûko bujira engôrho mpu mîno, n'orhwere mpu myangânga,

rhwo bashanyangulamwo abagûnda,

babarhenze hano igulu, banasigise abakenyi abâbo bantu.

Hali binni birhîgurha

15 Omushûndwe gujira banyere babirhi: bo ba lêrha! lêrha!

Hali bisharhu birhîgurha na binni birhaderha mpu: «lekaga»!

16 Okuzimu, endâ y'engûmba, idaho lirhigurha mîshi,

n'omuliro gurhaderha mpu: lekaga!

17 Amasù omuntu akengulamwo îshe, âgagayira nnina wa muntu obugikulu,

bihûngu by'oku lwîshi byâgarhulè, bigukuma byâgashege!

18 Hali bisharhu nyumva bintalusire, na binni ntishi:

19 enjira ya lubakà emalunga,

enjira y'enjoka oku mbyâ,

enjira y'obwârho omu karhi k'enyanja,

enjira y'omulume omu mwanahyâ[t],

[t] **30.19** Omu mwâna-hya: mukazi wa muhya, arhali kuhaba obulyo hw'okumuhima, ci ihwe ly'ukuba izîmi n'okuburha!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[20] Enjira y'omukazi w'ecishûngu yôshi eyo:

anabà amâlya ahôrhole nakanwa, erhi:

«ntà bubî nàjizire».

[21] Hali bisharhu bigeza igulu mw'omusisi: na binni birhalindwa:

[22] omujà wamâhinduka mwâmi,

n'omusirhe wamagala,

[23] Omunyere bàkazagibênga wamâheruka,

n'omujà-nyere wamàyîmûla nn'omu-mwâbo!

Ebinyînyî nabyo hiba binni

[24] Hano igulu habâ binyinyi binni: cikwône barhimanya omu barhimanya.

[25] Obunyegere, lubâ lubaga lwa butya-butya, ci kwône buyishi oku bahaka enguli canda.

[26] Ebishegeshe, ebâ ngabo ya mbula-misî, ci kwône biyishiyûbaka omu mabâle.

[27] Enzige, zirhajira murhambo, ci kwône bwinjà zihinda.

[28] Omusherebera, nfune egugwârha, cikwône omu bwâmi guyâlukiza[u].

Abayishikânânda

[29] Hali basharhu bayishicûka, na banni bayishikânânda.

[30] Wa-ntale, ntwâli omu by'erubala, arhayôboha bici!

[31] Nyaluhazè wakânânda omu karhi k'engoko,

n'ecihebe cayâbula obusò,

---

[u] **30.28** Nka kula baderha eno mwîrhu Bushi, mpu: omuntu anashombe nyalugaka babul'iyalukiza nyumpa nguma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

na mwâmi omu ngabo yâge.

32 Erhi wankahabuka okakaliha, n'erhi wakabà wàcijire emurhima,

onahire enfune oku kanwa!

33 Bulyala, amarha, omuntu akagatûnda, ganarhengemwo amakâfè;

izûlu, omuntu akalisinaga bwenêne, linarhengemwo omukò,

n'oburhè, okubunanîriza kunarhengemwo entambala.

Proverbs 30

1 דִּבְרֵי ׀ אָגוּר בִּן־יָקֶה הַמַּשָּׂא נְאֻם הַגֶּבֶר לְאִיתִיאֵל לְאִיתִיאֵל וְאֻכָל׃ 2 כִּי בַעַר אָנֹכִי מֵאִישׁ וְלֹא־בִינַת אָדָם
לִי׃ 3 וְלֹא־לָמַדְתִּי חָכְמָה וְדַעַת קְדֹשִׁים אֵדָע׃ 4 מִי עָלָה־שָׁמַיִם ׀ וַיֵּרֶד מִי אָסַף־רוּחַ ׀ בְּחָפְנָיו מִי צָרַר־מַיִם ׀ בַּשִּׂמְלָה
מִי הֵקִים כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ מַה־שְּׁמוֹ וּמַה־שֵּׁם־בְּנוֹ כִּי תֵדָע׃ 5 כָּל־אִמְרַת אֱלוֹהַּ צְרוּפָה מָגֵן הוּא לַחוֹסִים בּוֹ׃ 6 אַל־תּוֹסֵף
עַל־דְּבָרָיו פֶּן־יוֹכִיחַ בְּךָ וְנִכְזָבְתָּ׃ פ
7 שְׁתַּיִם שָׁאַלְתִּי מֵאִתָּךְ אַל־תִּמְנַע מִמֶּנִּי בְּטֶרֶם אָמוּת׃ 8 שָׁוְא ׀ וּדְבַר־כָּזָב הַרְחֵק מִמֶּנִּי רֵאשׁ וָעֹשֶׁר אַל־תִּתֶּן־לִי
הַטְרִיפֵנִי לֶחֶם חֻקִּי׃ 9 פֶּן אֶשְׂבַּע ׀ וְכִחַשְׁתִּי וְאָמַרְתִּי מִי יְהוָה וּפֶן־אִוָּרֵשׁ וְגָנַבְתִּי וְתָפַשְׂתִּי שֵׁם אֱלֹהָי׃ פ
10 אַל־תַּלְשֵׁן עֶבֶד אֶל־אֲדֹנָיו פֶּן־יְקַלֶּלְךָ וְאָשַׁמְתָּ׃ 11 דּוֹר אָבִיו יְקַלֵּל וְאֶת־אִמּוֹ לֹא יְבָרֵךְ׃ 12 דּוֹר טָהוֹר בְּעֵינָיו וּמִצֹּאָתוֹ
לֹא רֻחָץ׃ 13 דּוֹר מָה־רָמוּ עֵינָיו וְעַפְעַפָּיו יִנָּשֵׂאוּ׃ 14 דּוֹר ׀ חֲרָבוֹת שִׁנָּיו וּמַאֲכָלוֹת מְתַלְעֹתָיו לֶאֱכֹל עֲנִיִּים מֵאָרֶץ
וְאֶבְיוֹנִים מֵאָדָם׃ פ
15 לָעֲלוּקָה ׀ שְׁתֵּי בָנוֹת ׀ הַב ׀ הַב תִּשְׁבֶּעְנָה לֹא תִשְׂבַּע לֹא־אָמְרוּ הוֹן׃ 16 שְׁאוֹל ׀ וְעֹצֶר רָחַם אֶרֶץ
לֹא־שָׂבְעָה מַיִם וְאֵשׁ לֹא־אָמְרָה הוֹן׃ 17 עַיִן ׀ תִּלְעַג לְאָב ׀ וְתָבֶז לִיקְהַת־אֵם יִקְּרוּהָ עׇרְבֵי־נַחַל וְיֹאכְלוּהָ בְּנֵי־נָשֶׁר׃ פ
18 שְׁלֹשָׁה הֵמָּה נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי וְאַרְבָּע לֹא יְדַעְתִּים׃ 19 דֶּרֶךְ הַנָּשֶׁר ׀ בַּשָּׁמַיִם ׀ דֶּרֶךְ נָחָשׁ עֲלֵי צוּר דֶּרֶךְ־אֳנִיָּה בְלֶב־יָם
וְדֶרֶךְ גֶּבֶר בְּעַלְמָה׃ 20 כֵּן ׀ דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאָפֶת אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ וְאָמְרָה לֹא־פָעַלְתִּי אָוֶן׃ פ
21 תַּחַת שָׁלוֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְתַחַת אַרְבַּע לֹא־תוּכָל שְׂאֵת׃ 22 תַּחַת־עֶבֶד כִּי יִמְלֹךְ וְנָבָל כִּי יִשְׂבַּע־לָחֶם׃ 23 תַּחַת
שֶׂנוּאָה כִּי תִבָּעֵל וְשִׁפְחָה כִּי־תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ׃ פ
24 אַרְבָּעָה הֵם קְטַנֵּי־אָרֶץ וְהֵמָּה חַכָמִים מְחֻכָּמִים׃ 25 הַנְּמָלִים עַם לֹא־עֹז וַיָּכִינוּ בַקַּיִץ לַחְמָם׃ 26 שְׁפַנִּים עַם לֹא־עָצוּם
וַיָּשִׂימוּ בַסֶּלַע בֵּיתָם׃ 27 מֶלֶךְ אֵין לָאַרְבֶּה וַיֵּצֵא חֹצֵץ כֻּלּוֹ׃ 28 שְׁמָמִית בְּיָדַיִם תִּתָּפֵשׂ וְהִיא בְּהֵיכְלֵי מֶלֶךְ׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

29 שְׁלֹשָׁה הֵמָּה מֵיטִיבֵי צָעַד וְאַרְבָּעָה מֵיטִבֵי לָכֶת׃ 30 לַיִשׂ גִּבּוֹר בַּבְּהֵמָה וְלֹא־יָשׁוּב מִפְּנֵי־כֹל׃ 31 זַרְזִיר מָתְנַיִם
אוֹ־תָיִשׁ וּמֶלֶךְ אַלְקוּם עִמּוֹ׃ 32 אִם־נָבַלְתָּ בְהִתְנַשֵּׂא וְאִם־זַמּוֹתָ יָד לְפֶה׃ 33 כִּי מֵיץ חָלָב יוֹצִיא חֶמְאָה וּמִיץ־אַף יוֹצִיא
דָּם וּמִיץ אַפַּיִם יוֹצִיא רִיב׃ פ

31

VIII. Ebinwa bya Lemuweli

1 Ebinwa bya Lemuweli mwâmi w'e Masa, nnina wàmubwîrizagyabyo.

2 Mâshi mwâna wâni, mâshi k'omu ndâ! Mâshi busìngo busìnga omuliro!

3 Irhondo orhahîraga okarhega abakazi emisî yâwe, orhahîraga okacirhega bakaheza-
k'abâmi.

4 Kurhahimwa kushuha abâmi, Lemuweli, kurhahimwa okushuha abâmi okucirhega amamvu,
ciru n'oku baluzi okurhonya enzoga kurhabâ kwo!

5 Kuderha mpu okunywa kwankanabayibagiza olushika bàtwaga bône, obone bamâlenganya
abarhindibuzîbwe.

6 Amamvu makali onagahe omuhera, idivayi onalihe ogwêrhwe n'omutula,

7 anywe, ayibagire obuhanya bumulikwo; anywe arhacikengêraga bulya bulagîrire bwâge.

8 Okazibumbûla akanwa oderhere akaduma, oderhere n'enfûzi;

9 Okazibumbûla akanwa otwe olubanja bwinjà;

omukenyi n'àbarhindibuzîbwe, okazibatwîra olubanja.

IX. Irenge ly'omukazi nkana

10 Omukazi nkana ndi wankamubona? agwêrhe ecitwîro cilushire ec'amagerha[v].

11 Omurhima gw'ibà ye gubà gucikubagire, na ntakwo abule buyunguka omugwêrhe.

12 Ensiku zôshi z'obuzîne bwâge, kuciza amuciza, ci arhamulibuza.

13 Anaje aho alonze obwôya bw'ecibuzi n'ecitâni, ahirekwo n'obulenga bw'amaboko gâge.

---

[v] **31.10** Er'irenge ly'omukazi nkana (murhim'ali ekà) Iuli lwiganyo lw'oburhimanya bw'omuntu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14 Kw'abâ nka bwârho bwa murhunzi, bwo buged'ishundira kuli

15 Azûka buciri budufu, ayîkuze ab'aha kâ, agabire n'abambalikazi omukolo.

16 Akalonza ishwa analibone; bunguke bw'omu maboko gâge arhweresamwo emizâbîbu.

17 Omushângi buzibu agukobeka, n'emisî ya amaboko gâge kukolêsa ayikolêsa.

18 Anakaziba ayumvîrhe oku obushanja bwâge buli bwinjà, na budufu akamole kâge karhazima[w].

19 Okuboko anakulîkire oku bushanja, n'eminwe yâge ebûngule omugozi.

20 Anabumbûlire omukenyi enfune, alambûlire n'omugûnda okuboko.

21 Arhayôbohera enyumpa yâge oku nkuba y'olubula, bulyala ab'omu mwâge bôshi, ntà wa mushângi muguma.

22 Amalengeti gâge yêne ogaluka, omushângi gwâge gw'akaduku n'ecitâni.

23 Aha ngombe ibà agwêrheho olukengwa, ho atamala aha karhî k'abagula b'ecihugo.

24 Nyâmà wâni anakaziluka emishângi y'ecitâni aguza, n'omukaba agugulize omurhunzi.

25 Obuzibu n'olukengwa gwo mwambalo gwâge[x], âsheka ene, asheke n'irhondo.

26 Anakazibumbûla akanwa n'oburhimanya, n'oku lulimi lwâge kanwa ka butûdu kakubâ.

27 Arhahabiri enjira zirhenga omu mwâge n'ezimujà[y], arhanalya mugati gwa bwôlo.

28 Abagala bayimanzire, mpu baderhe oku ali muny'iragi, ibà naye anakazimukûnga.

29 Abakazi bàkozire ebinjà bali banji, ci kwône w'oyo ocibalushire bôshi.

30 Iranga kurhebana lirhebana, n'obwinjà buba bwa busha,

omukazi orhînya Nyakasane ye kwânîne okukêngwa[z].

---

[w] **31.18** Anayumve asîmire omukolo gwâge bulya gumubêrire. Okuderha; mpu: «itara lyâge lirhazima budufu, arhali mpu oku ciko alâla, nanga, ci mpu enyumpa yâge ecîkenzire, bulya mîra emwa Ahayahudi, enyumpa ecikenzire erhazimagamwo muliro, muliro gw'oku itara, n'okuzima kwâgo erhi mishîbo, kandi erhi bundi buhanya (sinza Ayu 18, 6).

[x] **31.25** Arhaganya buligo, arhanabulânga.

[y] **31.27** Ayôsire ali masù ali na mushîbirizi, bakayigula olumvi aha mwâge arhahaba!

[z] **31.30** Ahâla «Septante», erhi LXX, kandi erhi Ebibliya y'omu cigereki, ko ahahindwîre, mpu: «omukazi murhimanya» ye wajà

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[31] Mumuhè oku binjà by'omu mukolo gwâge

n'aha ngombe, emirimo yâge ederhe irenge lyâge.

Proverbs 31

1דִּבְרֵי לְמוּאֵל מֶלֶךְ מַשָּׂא אֲשֶׁר־יִסְּרַתּוּ אִמּוֹ׃ 2מַה־בְּרִי וּמַה־בַּר־בִּטְנִי וּמָה בַּר־נְדָרָי׃ 3אַל־תִּתֵּן לַנָּשִׁים חֵילֶךְ וְדַרְכֶיךָ
לְמַחֹות מְלָכִין׃ 4אַל לַמְלָכִים | לְמוּאֵל אַל לַמְלָכִים שְׁתוֹ־יָיִן וְלִרוֹזְנִים אֵו שֵׁכָר׃ 5פֶּן־יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח מְחֻקָּק וְיַשַּׁנֶּה דִּין
כָּל־בְּנֵי־עֹנִי׃ 6תְּנוּ־שֵׁכָר לְאוֹבֵד וְיַיִן לְמָרֵי נָפֶשׁ׃ 7יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח רִישׁוֹ וַעֲמָלוֹ לֹא יִזְכָּר־עוֹד׃ 8פְּתַח־פִּיךָ לְאִלֵּם אֶל־דִּין
כָּל־בְּנֵי חֲלוֹף׃ 9פְּתַח־פִּיךָ שְׁפָט־צֶדֶק וְדִין עָנִי וְאֶבְיוֹן׃ פ
10אֵשֶׁת־חַיִל מִי יִמְצָא וְרָחֹק מִפְּנִינִים מִכְרָהּ׃ 11בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר׃ 12גְּמָלַתְהוּ טוֹב וְלֹא־רָע כֹּל יְמֵי
חַיֶּיהָ׃ 13דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ׃ 14הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ׃ 15וַתָּקָם | בְּעוֹד
לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ׃ 16זָמְמָה שָׂדֶה וַתִּקָּחֵהוּ מִפְּרִי כַּפֶּיהָ נָטְעָ כָּרֶם׃ 17חָגְרָה בְעוֹז מָתְנֶיהָ
וַתְּאַמֵּץ זְרוֹעֹתֶיהָ׃ 18טָעֲמָה כִּי־טוֹב סַחְרָהּ לֹא־יִכְבֶּה בַלַּיְלָ נֵרָהּ׃ 19יָדֶיהָ שִׁלְּחָה בַכִּישׁוֹר וְכַפֶּיהָ תָּמְכוּ פָּלֶךְ׃ 20כַּפָּהּ
פָּרְשָׂה לֶעָנִי וְיָדֶיהָ שִׁלְּחָה לָאֶבְיוֹן׃ 21לֹא־תִירָא לְבֵיתָהּ מִשֶּׁלֶג כִּי כָל־בֵּיתָהּ לָבֻשׁ שָׁנִים׃ 22מַרְבַדִּים עָשְׂתָה־לָּהּ שֵׁשׁ
וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁהּ׃ 23נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עִם־זִקְנֵי־אָרֶץ׃ 24סָדִין עָשְׂתָה וַתִּמְכֹּר וַחֲגוֹר נָתְנָה
לַכְּנַעֲנִי׃ 25עֹז־וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן׃ 26פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה וְתוֹרַת־חֶסֶד עַל־לְשׁוֹנָהּ׃ 27צוֹפִיָּה הֲלִיכוֹת
בֵּיתָהּ וְלֶחֶם עַצְלוּת לֹא תֹאכֵל׃ 28קָמוּ בָנֶיהָ וַיְאַשְּׁרוּהָ בַּעְלָהּ וַיְהַלְלָהּ׃ 29רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל וְאַתְּ עָלִית
עַל־כֻּלָּנָה׃ 30שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי אִשָּׁה יִרְאַת־יְהוָה הִיא תִתְהַלָּל׃ 31תְּנוּ־לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ וִיהַלְלוּהָ בַשְּׁעָרִים
מַעֲשֶׂיהָ׃

---

irenge; okurhînya Nyamuzinda ko kwankakakûngwa. «Ye murhimanya». Lolà Mig 8, 22; Burh 8, 2.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ECC - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Muh

MUHANÛZI

OMUHANÛZI Qohelet קהלת

OMUHANÛZI Qohelet קהלת

1

OMUHANÛZI

Enshokolezi

Ecigabi cirhanzi c'eci citabu ciderhwa: «Ebinwa by'Omuhanûzi». Omu ci hebraniya Omuhanuzi aderhwa Koheleti. Koheleti kwo kuderha: omuntu oha nûla omu ndêko. Omuhanûzi anaciderhe «Mwâna wa Daudi Mwâmi w'e Yeru zalemu,. Kwo binali, owayandikaga eci citabu arhali Salomoni, ci wundi muntu waderhaga mpu Salomoni ye waciyandikaga. Owayandikaga eci citabu alonza gya engerêrezo zâge zifungirwe n'omuntu mukengwa bwenêne.

Eci citabu cirharhondekanya bwinjà ebinwa. Cinakavanga engerêrezo n'okugalukagaluka omu binwa byashambirwe mîra. «Busha buno, ngasi kantu kôshi kabâ ka busha» (1,2; 12,8). Akalamo k'omuntu ebâ ntondekanye y'ebijiro bya ngasi lubero birhagwêrhi nda na mugongo (3,1-11). Akalamo kahwera omu malibuko g'omu bushosi (12,1-7). Obuzinda bw'omuntu kuli kufà. Bôshi kufà banafè (3,14-20).

Idôso ly'ecitabu c'Omuhanûzi lyo na liguma n'idôso /ya Ayubu. Ishuzo ly'Omuhanûzi lidesire mpu: «Okuli kurhahemberwa hano igulu». Ayubu n'omuhanûzi bo baguma bulya omuhanûzi ali muntu orhagwêrhe malibuko. A rhalonza okushambâla ebiyêrekîre amalibuko aka Ayubu walibuzibagwa bwe nêne. Omuhanûzi abona kwône oku amasîma ga hano igulu gaba ga busha. Acirhûliriza n'obushagaluke busungunu bw'akalamo ka hano igulu (3,12-13; 8-15; 9,7-9).

Omuhanûzi ali muntu wa buyêmêre, cikwône orhadekereza murhima kulya kubà akalamo k'abantu karhegekwa na Nyamuzinda. Omuhanûzi ayêmêra okurhahêka Nyamuzinda lubanja (3,11-14; 7,13). Okushimba amarhegeko ga Nnâmahanga n'okumukenga kuli kwa bulagirire bulya Ye yishi byôshi. Ecitabu c'Omuhanûzi ciyêrekana okujà enyanya kw'enyigîrizo z'idini, ci rhuyigîriza oku kurhegesirwe okuyâka akalamo kinja ka hano igulu. Obugale burhankalêrha akalamo kinja kw'okuli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

EBIRIMWO

1. Ecigabi cirhanzi: Akalamo ka Salomoni: cigabi 1-2 2.

2. Ecigabi ca kabirhi: Okufà n'omulala: c. 3,1-16 3.

3. Ecigabi ca kasharhu: Amahano ga ngasi lubero: c. 7-12.

[1] Emyanzi y'Omuhanûzi Koheleti, mwene Daudi, mwâmi w'e Yeruzalemu.

Ecigabi cirhanzi Enshula-mwanzi

[2] Busha-busha, gwârhi omuhanûzi Koheleti, busha bwenêne. Byôshi bunabà busha. [3] Bunguke buci omuntu akûla omu kurhama arhama hano îdako ly'izûba? [4] Abarhanzi banagende, abandi bayishe, erhi n'igulu ho linayôsire liri. [5] Onabone izûba linyonyôke, izûba lizike, obone ligende lihike, lijinyonyôkera emunda lyajâga. [6] Empûsi onabone erhenge njir'îdako eyêrekere njira-nyanya, obone erhangibinduluka, kandi ehârhûle. [7] Enyîshi zôshi ebwa nyanja zija n'enyanja erhanayunjule, n'enyîshi zirhahwa zirhabululira emunda zâhwêra. [8] Ntâco cirharhamya. Ntâye wakaderha mpu aga masù garhabonaga obu, nîsi erhi mpu aga marhwîri garhasag'iyumva gasîme!

[9] Okwali kwo kwanabâ, n'okwabire kwacibâ; na ntà kantu kahyâhya hanola îdako ly'izûba. [10] Nka kula akantu baderhire, mpu: «lâba! mpu kahyâhya aka!» Okwola kukola kubîre omu gandi mango. [11] Ci bulya kwône ntâye ocikengire ebya mîra; ciru n'enyuma, ntâye wakengêra omu nsiku zâyisha.

Akalamo ka Salomoni

[12] Niono Koheleti[a], nàli mwâmi w'Israheli, aha Yeruzalemu. [13] Najîre aho nalongereza n'oburhimanya ebijirwa banola îdako ly'izûba byôshi. Wâni sho, bushanja bubî Nyamuzinda ahîre abantu. [14] Nasingirîze ebijirwa hanola îdako ly'izûba: kâli byôshi kubà kurhebwa kunabâ kubiva empûsi! [15] Ehiri hiniole hirhankaba hilongêdu, ehirhahali hirhankaganjirwa omu bindi.

[16] Nacîderhêza niene obwo: nti oburhimanya ngwêrhe burhali bunyi, nti burhalusire abantangaga aha Yeruzalemu bôshi. Nalolêrize oburhimanya bwôshi n'obumanye bwôshi. [17] Naciyigîrize oburhimanya nayiga n'ebiyigwa, nashanga oku isirhe na buhwinja. Nayumwa oku ciru n'okwo, gali mango gafire busha. [18] Burhimanya bunji, mutula munji, obumanye oku buli bunji kwo bunarhamya.

---

[a] **1.12** Niono "Muhanûzi«, kuli kuderha olya mwandisi wayandikaga ecigabi cinene c'ecîra citabu, cidesirwe oku mpu ye mwâmi Salomoni, mwâmi w'Israheli, kulya kubà ye wali muntu w'obukengêre bunji.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Kohelet/Ecclesiastes 1

1 דִּבְרֵי קֹהֶלֶת בֶּן-דָּוִד, מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלִָם.

2 הֲבֶל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת, הֲבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל.

3 מַה-יִּתְרוֹן, לָאָדָם: בְּכָל-עֲמָלוֹ--שֶׁיַּעֲמֹל, תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.

4 דּוֹר הֹלֵךְ וְדוֹר בָּא, וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עֹמָדֶת.

5 וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ, וּבָא הַשָּׁמֶשׁ; וְאֶל-מְקוֹמוֹ--שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא, שָׁם.

6 הוֹלֵךְ, אֶל-דָּרוֹם, וְסוֹבֵב, אֶל-צָפוֹן; סוֹבֵב סֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, וְעַל-סְבִיבֹתָיו שָׁב הָרוּחַ.

7 כָּל-הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל-הַיָּם, וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא; אֶל-מְקוֹם, שֶׁהַנְּחָלִים הֹלְכִים--שָׁם הֵם שָׁבִים, לָלָכֶת.

8 כָּל-הַדְּבָרִים יְגֵעִים, לֹא-יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר; לֹא-תִשְׂבַּע עַיִן לִרְאוֹת, וְלֹא-תִמָּלֵא אֹזֶן מִשְּׁמֹעַ.

9 מַה-שֶּׁהָיָה, הוּא שֶׁיִּהְיֶה, וּמַה-שֶּׁנַּעֲשָׂה, הוּא שֶׁיֵּעָשֶׂה; וְאֵין כָּל-חָדָשׁ, תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.

10 יֵשׁ דָּבָר שֶׁיֹּאמַר רְאֵה-זֶה, חָדָשׁ הוּא: כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים, אֲשֶׁר הָיָה מִלְּפָנֵנוּ.

11 אֵין זִכְרוֹן, לָרִאשֹׁנִים; וְגַם לָאַחֲרֹנִים שֶׁיִּהְיוּ, לֹא-יִהְיֶה לָהֶם זִכָּרוֹן--עִם שֶׁיִּהְיוּ, לָאַחֲרֹנָה. {פ}

12 אֲנִי קֹהֶלֶת, הָיִיתִי מֶלֶךְ עַל-יִשְׂרָאֵל--בִּירוּשָׁלִָם.

13 וְנָתַתִּי אֶת-לִבִּי, לִדְרוֹשׁ וְלָתוּר בַּחָכְמָה, עַל כָּל-אֲשֶׁר נַעֲשָׂה, תַּחַת הַשָּׁמָיִם; הוּא עִנְיַן רָע, נָתַן אֱלֹהִים לִבְנֵי הָאָדָם--לַעֲנוֹת בּוֹ.

14 רָאִיתִי, אֶת-כָּל-הַמַּעֲשִׂים, שֶׁנַּעֲשׂוּ, תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ; וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל, וּרְעוּת רוּחַ.

15 מְעֻוָּת, לֹא-יוּכַל לִתָקֵן; וְחֶסְרוֹן, לֹא-יוּכַל לְהִמָּנוֹת.

16 דִּבַּרְתִּי אֲנִי עִם-לִבִּי, לֵאמֹר--אֲנִי הִנֵּה הִגְדַּלְתִּי וְהוֹסַפְתִּי חָכְמָה, עַל כָּל-אֲשֶׁר-הָיָה לְפָנַי עַל-יְרוּשָׁלִָם; וְלִבִּי רָאָה הַרְבֵּה, חָכְמָה וָדָעַת.

17 וָאֶתְּנָה לִבִּי לָדַעַת חָכְמָה, וְדַעַת הוֹלֵלוֹת וְשִׂכְלוּת: יָדַעְתִּי, שֶׁגַּם-זֶה הוּא רַעְיוֹן רוּחַ.

18 כִּי בְּרֹב חָכְמָה, רָב-כָּעַס; וְיוֹסִיף דַּעַת, יוֹסִיף מַכְאוֹב.

2

[1] Naderha obwo: nti nkola narhangirêreza n'ebinuna: lâba iragi! nakwo kurhebwa. [2] Amasheka, nti: isirhe! Ebinuna nti cirigi cici? [3] Nalonza okugereka omubiri gwâni omu ndalwe, n'omurhima nagubêza omu burhimanya; nalonza okucishwekera oku isirhe, nti nyumwe obununu abantu bayumva, n'ebi bajira omu buzîne bwâbo banôla îdako ly'izûba. [4] Najà omu by'obukulu, nayûbaka enyumpa nènênè, nahinga ishwa ly'emizâbîbu. [5] Njira amasâne n'emirhi y'amalehe, ntà mulehe ntahiragamwo. [6] Nasîka ebiyanja by'amîshi nti nkazidômereramwo amasâne. [7] Nabona nashîgwa n'abashizi, nashîgwa n'abajànyere. Naluza abantu, naluza n'ebintu, enkafu n'ebibuzi, kulya ku rhasagiboneka bundi aha Yeruzalemu. [8] Nalundula ensaranga n'amasholo, nayûbaka ecibîkiro c'abâmi naluza n'ebihugo; najaho nalâlika abimbiza b'abalume n'ab'abakazi,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ebi abantu balimbamwo byoshî, nabumba amasanduku n'amasanduku. [9] Nagala narhaluka abantangaga aha Yerusalemu, erhi nangwêrhage n'obushinganyanya obwo[b]. [10] Eb' îsù lisîma byôshi nalihabyo, ngasi hinunu omurhima gusîma hyôshi, ntâhyo naguyîmire, omukolo gwâni gwôshi nayumva gunansimîsize, kwabâ kwo na kwâni omu mirimo yôshi. [11] Nagerêreza ebiyêrekîre emikolo amaboko gâni gakola, n'ebiyêrekîre okurhama nàrhamire, nti kwôshi kwamabâ kurhebwa, nti na ntà bunguke bubâ hanôla igulu.

[12] Nadôsa emirhima oku biyêrekîre oburhimanya, obuhwinja n'isirhe. Ka ndolage! owayîma omu bya mwâmi bici ajira? Bici byajizirwe!. [13] Mbwinage neci oku oburhimanya bwo bukulu oku isirhe, n'omûshi gwomukulu aha budufu: [14] Omurhimanya anabone aha agera, oku omusirhe aja atunduza. Kubàge! Ci kwône mmanyire oku bombi obuzinda bwâbo buli buguma.

[15] Naderha obwo, nti oku omusirhe ayishibâ kwo n'omurhimanya ayishibâ, akabâ ntyo, oburhimanya buligi bwa cici? Naderha obwo nti nakwo kunali ku rhebwa. [16] Bulyala ntâye okengêrwa kasanzi, ôli omurhimanya, ôli omusirhe; erhi ensiku zinalondana nka kanga, erhi bamanayibagira bombi na bombi; omurhimanya kufà anafa aka omusirhe. [17] Akalamo ntakakwirirwa, bulyala okubà hanôla igulu ntakusîma; byôshi kuli kurhebwa, ganali mango gafire busha.

[18] Ntasîma bankwirize omukolo nakozire hanôla igulu, omukolo ndekire omwâna wayishiyîma omu byâni. [19] Câba mushâna, ndi omanyire erhi ayishibâ murhimanya erhi musirhe? Ye wanayishiyîma omu mirimo yâni yôshi, muli ebira byajàgamwo entûbano n'oburhimanya bw'obuzîne bwâni bwôshi. Nanga kuli kurhebwa kunali kuhaba lwôshi. [20] Mpakanyirage okurhama narhamire hano igulu.

[21] Omuntu wakozire n'oburhimanya, n'obulenga, anayêrekana oku aha shire, ebyâge abisigîre omwôlo! [22] Bunguke buci akûzirage omu kurhama a rhamire, omu misî yôshi ajizire, amango acihali? [23] N'ensiku zâge z'amalibuko, n'okugenderera akazâgigenderera ebyâge, n'okurhanya akazâgilâla arhanya? Kurhebwa okwo hacu.

[24] Okusîma kw'omuntu, kunali okulya n'okunywa, n'amango minjà omu mukolo[c]. Kwo nambona nk'ebyo byôshi omu nfune za Nyamuzinda birhenga, [25] bulyala obugale n'obukenyi Nyamuzinda birhengakwo: [26] oyu alonzize anamuhe okurhimanya, okumanya n'okusîma, anarhume n'omunya-byâha mpu alongeze analundikire oyu Nyamuzinda arhonyize, nanga, okwo kuli kurhebwa ganali mango gafire busha.

---

[b] **2.9** 2, 9: Oku biyêrekire obugale bwa mwâmi Salomini, lolà muli 1 BÂM 10, 14-25; 2 Nga 9, 13-28; oku biyêrekire obushinganyanya bwâge, olole muli 1 BÂM 3-4. 2, 12: Akaba kwo binali oburhimanya n'obwenge bijira amakwânane manji, ago makwânane galî ga busha bulya abandi bantu banagashereze, bulya oburhimanya n'obwenge byôshi kuhwa byanacihwe.

[c] **2.24** Omwandisi arhamanyiri bwinjinjà kurhi akalamo k'omuntu kayishiyôrha enyuma ly'okufà kwâge, na ntyo, arhankahashîshuza bwinjà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Kohelet/Ecclesiastes 2

1אָמַרְתִּי אֲנִי בְלִבִּי לְכָה־נָּא אֲנַסְּכָה בְשִׂמְחָה וּרְאֵה בְטוֹב וְהִנֵּה גַם־הוּא הָבֶל: 2לִשְׂחוֹק אָמַרְתִּי מְהוֹלָל וּלְשִׂמְחָה
מַה־זֹּה עֹשָׂה: 3תַּרְתִּי בִלִבִּי לִמְשׁוֹךְ בַּיַּיִן אֶת־בְּשָׂרִי וְלִבִּי נֹהֵג בֶּחָכְמָה וְלֶאֱחֹז בְּסִכְלוּת עַד אֲשֶׁר־אֶרְאֶה אֵי־זֶה טוֹב
לִבְנֵי הָאָדָם אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמַיִם מִסְפַּר יְמֵי חַיֵּיהֶם: 4הִגְדַּלְתִּי מַעֲשָׂי בָּנִיתִי לִי בָּתִּים נָטַעְתִּי לִי כְּרָמִים: 5עָשִׂיתִי
לִי גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים וְנָטַעְתִּי בָהֶם עֵץ כָּל־פֶּרִי: 6עָשִׂיתִי לִי בְּרֵכוֹת מָיִם לְהַשְׁקוֹת מֵהֶם יַעַר צוֹמֵחַ עֵצִים: 7קָנִיתִי
עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וּבְנֵי־בַיִת הָיָה לִי גַּם מִקְנֶה בָקָר וָצֹאן הַרְבֵּה הָיָה לִי מִכֹּל שֶׁהָיוּ לְפָנַי בִּירוּשָׁלָם: 8כָּנַסְתִּי לִי
גַּם־כֶּסֶף וְזָהָב וּסְגֻלַּת מְלָכִים וְהַמְּדִינוֹת עָשִׂיתִי לִי שָׁרִים וְשָׁרוֹת וְתַעֲנוּגֹת בְּנֵי הָאָדָם שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת: 9וְגָדַלְתִּי
וְהוֹסַפְתִּי מִכֹּל שֶׁהָיָה לְפָנַי בִּירוּשָׁלִָם אַף חָכְמָתִי עָמְדָה לִי: 10וְכֹל אֲשֶׁר שָׁאֲלוּ עֵינַי לֹא אָצַלְתִּי מֵהֶם לֹא־מָנַעְתִּי
אֶת־לִבִּי מִכָּל־שִׂמְחָה כִּי־לִבִּי שָׂמֵחַ מִכָּל־עֲמָלִי וְזֶה־הָיָה חֶלְקִי מִכָּל־עֲמָלִי: 11וּפָנִיתִי אֲנִי בְּכָל־מַעֲשַׂי שֶׁעָשׂוּ יָדַי
וּבֶעָמָל שֶׁעָמַלְתִּי לַעֲשׂוֹת וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ וְאֵין יִתְרוֹן תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: 12וּפָנִיתִי אֲנִי לִרְאוֹת חָכְמָה
וְהוֹלֵלוֹת וְסִכְלוּת כִּי | מָה הָאָדָם שֶׁיָּבוֹא אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֶת אֲשֶׁר־כְּבָר עָשׂוּהוּ: 13וְרָאִיתִי אֲנִי שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן לַחָכְמָה
מִן־הַסִּכְלוּת כְּיִתְרוֹן הָאוֹר מִן־הַחֹשֶׁךְ: 14הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ וְהַכְּסִיל בַּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ וְיָדַעְתִּי גַם־אֲנִי שֶׁמִּקְרֶה אֶחָד
יִקְרֶה אֶת־כֻּלָּם: 15וְאָמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי כְּמִקְרֶה הַכְּסִיל גַּם־אֲנִי יִקְרֵנִי וְלָמָּה חָכַמְתִּי אֲנִי אָז יוֹתֵר וְדִבַּרְתִּי בְלִבִּי
שֶׁגַּם־זֶה הָבֶל: 16כִּי אֵין זִכָּרוֹן לֶחָכָם עִם־הַכְּסִיל לְעוֹלָם בְּשֶׁכְּבָר הַיָּמִים הַבָּאִים הַכֹּל נִשְׁכָּח וְאֵיךְ יָמוּת הֶחָכָם
עִם־הַכְּסִיל: 17וְשָׂנֵאתִי אֶת־הַחַיִּים כִּי רַע עָלַי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנַּעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּי־הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ: 18וְשָׂנֵאתִי
אֲנִי אֶת־כָּל־עֲמָלִי שֶׁאֲנִי עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ שֶׁאַנִּיחֶנּוּ לָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה אַחֲרָי: 19וּמִי יוֹדֵעַ הֶחָכָם יִהְיֶה אוֹ סָכָל וְיִשְׁלַט
בְּכָל־עֲמָלִי שֶׁעָמַלְתִּי וְשֶׁחָכַמְתִּי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ גַּם־זֶה הָבֶל: 20וְסַבּוֹתִי אֲנִי לְיַאֵשׁ אֶת־לִבִּי עַל כָּל־הֶעָמָל שֶׁעָמַלְתִּי
תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: 21כִּי־יֵשׁ אָדָם שֶׁעֲמָלוֹ בְּחָכְמָה וּבְדַעַת וּבְכִשְׁרוֹן וּלְאָדָם שֶׁלֹּא עָמַל־בּוֹ יִתְּנֶנּוּ חֶלְקוֹ גַּם־זֶה הֶבֶל וְרָעָה
רַבָּה: 22כִּי מֶה־הָוָה לָאָדָם בְּכָל־עֲמָלוֹ וּבִרְעָיוֹן לִבּוֹ שֶׁהוּא עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: 23כִּי כָל־יָמָיו מַכְאֹבִים וְכַעַס עִנְיָנוֹ
גַּם־בַּלַּיְלָה לֹא־שָׁכַב לִבּוֹ גַּם־זֶה הֶבֶל הוּא: 24אֵין־טוֹב בָּאָדָם שֶׁיֹּאכַל וְשָׁתָה וְהֶרְאָה אֶת־נַפְשׁוֹ טוֹב בַּעֲמָלוֹ גַּם־זֹה
רָאִיתִי אָנִי כִּי מִיַּד הָאֱלֹהִים הִיא: 25כִּי מִי יֹאכַל וּמִי יָחוּשׁ חוּץ מִמֶּנִּי: 26כִּי לְאָדָם שֶׁטּוֹב לְפָנָיו נָתַן חָכְמָה וְדַעַת
וְשִׂמְחָה וְלַחוֹטֶא נָתַן עִנְיָן לֶאֱסֹוף וְלִכְנוֹס לָתֵת לְטוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים גַּם־זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

Olufù

[1] Ngasi kantu kajira amango gako,

habà n'amango g'okukola ngasi kantu kanali îdako ly'izûba.

[2] Habà amango g'okuburha n'amango g'okufà;

amango g'okurhwêra, n'amango g'okurhwerûla.

[3] Habà amango g'okuyîrha, n'amango g'okufumya; amango g'okushâba, n'amango g'okuyûbaka.

[4] Habà amango g'okulaka, n'amango g'okusheka;

n'amango g'endûlù n'aga okusâma.

[5] Habà amango g'okubanda amabâle, n'amango g'okugarhôlogola;

amango g'okubagalira, n'ag'okuleka okubagalira.

[6] Habà amango g'okulongereza, n'amango g'okuheza;

amango g'okubîka, n'ag'okukabulira.

[7] Habà amango g'okubera, n'amango g'okuhanga; amango g'okuganîra n'aga okuhulika.
[8] Haba amango g'okurhonya, n'amango g'okushômba;

amango g'entambala n'aga omurhûla.

[9] Bici omuntu akolera[d] ebi akola? [10] Ndwîrhe nalolêreza obulenga Nyamuzinda aha abantu. [11] Ngasi ehi ajira, hikwânana amango gahyo, ci kwône omu kulola amango gôshi, ebi Nyamuzinda ajira kurhenga emurhondêro kuhika ebuzinda, birhumvikana. [12] Nyumvîrhage oku obusîme bw'omuntu mwone bubà omu kununirwa n'omu kushagaluka amango acihali. [13] Okulya n'okunywa, okucihà ehisanzi omu mirimo, eri ngalo ya Nyamuzinda. [14] Manyire oku oburhegesi bwa Nyamuzinda burhajira mihindûlo. Kala kantu karhajakwo kandi, n'akalâla

[d] **3.9** : Omwigîriza acîdôsize bulya gurhi omuntu arhacîhangâna okukola na bici birhuma arhindibuka hano igulu? Omwigîriza ashuzize kuli elyo idôso omu mulongo gwa 10 n'ogukulikire oku Nyamuzinda ye rhegeka byôshi; rhurhakamanya ebibà Nyamuzinda emurhima, bulya rhuli barhôrho bwenêne embere zâge, co cirhumire erhi Nyamuzinda akashobôza omuntu iragi, kukwânîne ashagaluke anakome akagasha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

karhashôsholwakwo: Nyamuzinda alonzize abantu bakazimurhînya. [15] Ehiri ene, arhali ene erhi hibà; okwayishibà, mîra kwabaga; Nyamuzinda asîma oyu bashimbulwire.

[16] Kwône ncidwîrhe nasinza hanôla igulu: aha batwîra olubanja, bushungu buhali oku ntebe y'omushinganyanya, cishungu cikuli. [17] Kwo kuderhaga: nti Nyamuzinda atwa olubanja lw'omushinganyanya, atwe n'olw'ecishungu, bu lyala hali amango g'okujirira byôshi hanôla. [18] Nashubiderha kandi obwo, nti kwo abantu banali ntyo: kuderha mpu Nyamuzinda yêne abayêrekane oku 3, 9: Omwigiriza acîdôsize bulya gurhi omuntu arhacihangana okukola na bici birhuma arhindibuka hano igulu? Omwigîriza ashuzize kuli elyo idôso omu mulongo gwa 10 n'ogukulikire oku Nyamuzinda yerhegeka byôshi; rhurhakamanya ebiba Nyamuzinda emurhima, bulya rhuli barhôrho bwenêne embere zâge, co cirhumire erhi Nyamuzinda akashobôza omuntu iragi, kukwânîne ashagaluke anakome akagasha. banali, anamanyîse oku: omuntu oku wâbomuntu cibà ciryanyi kula eciryanyi cinabà. [19] Neci obuzinda bw'omuntu n'obw'ecintu bwo na buguma, omuntu anafè n'ecintu cifè bombi buzîne buguma babà bagwêrhe; eci omuntu alushire ecintu ciri ntâco. [20] Bombi haguma banajà; bombi omu budaka barhenga, n'omu budaka bashubira bombi. [21] Ndi omanyire erhi omûka gw'abantu guna sôkere enyanya, erhi omûka gw'ebintu gunayandagalire ekuzimu.

[22] Niehe mbwîne oku okusîma omuntu akasîma, kunali kusîmîsibwa n'emikolo yâge kwône, bulya kwo analemirwe ntyo. Ndi wayishigimuyêreka ebyayishibà enyuma zage?

Kohelet/Ecclesiastes 3

לַכֹּ֖ל זְמָ֑ן וְעֵ֥ת לְכָל־חֵ֖פֶץ תַּ֥חַת הַשָּׁמָֽיִם׃ ס

עֵ֥ת לָלֶ֖דֶת וְעֵ֣ת לָמ֑וּת עֵ֥ת לָטַ֖עַת וְעֵ֥ת לַעֲקֹ֖ר נָטֽוּעַ׃ עֵ֥ת לַהֲרוֹג֙ וְעֵ֣ת לִרְפּ֔וֹא עֵ֥ת לִפְרֹ֖וץ וְעֵ֥ת לִבְנֽוֹת׃ עֵ֥ת לִבְכּ֖וֹת וְעֵ֣ת לִשְׂח֑וֹק עֵ֥ת סְפֹ֖וד וְעֵ֥ת רְקֽוֹד׃ עֵ֥ת לְהַשְׁלִ֖יךְ אֲבָנִ֑ים וְעֵ֥ת כְּנ֖וֹס אֲבָנִ֔ים עֵ֥ת לַחֲב֖וֹק וְעֵ֥ת לִרְחֹ֖ק מֵחַבֵּֽק׃ עֵ֥ת לְבַקֵּ֖שׁ וְעֵ֣ת לְאַבֵּ֑ד עֵ֥ת לִשְׁמ֖וֹר וְעֵ֥ת לְהַשְׁלִֽיךְ׃ עֵ֥ת לִקְר֖וֹעַ וְעֵ֣ת לִתְפּ֑וֹר עֵ֥ת לַחֲשׁ֖וֹת וְעֵ֥ת לְדַבֵּֽר׃ עֵ֥ת לֶאֱהֹ֖ב וְעֵ֣ת לִשְׂנֹ֑א עֵ֥ת מִלְחָמָ֖ה וְעֵ֥ת שָׁלֽוֹם׃ ס

מַה־יִּתְרוֹן֙ הָעוֹשֶׂ֔ה בַּאֲשֶׁ֖ר הֽוּא־עָמֵ֑ל׃ רָאִ֗יתִי אֶת־הָעִנְיָן֙ אֲשֶׁ֣ר נָתַ֔ן אֱלֹהִ֖ים לִבְנֵ֣י הָאָדָ֑ם לַעֲנ֖וֹת בּֽוֹ׃ אֶת־הַכֹּ֥ל עָשָׂ֛ה יָפֶ֖ה בְּעִתּ֑וֹ גַּ֣ם אֶת־הָעֹלָ֗ם נָתַ֤ן בְּלִבָּם֙ מִבְּלִ֣י אֲשֶׁר֩ לֹא־יִמְצָ֨א הָאָדָ֜ם אֶת־הַמַּעֲשֶׂ֧ה אֲשֶׁר־עָשָׂ֛ה הָאֱלֹהִ֖ים מֵרֹ֥אשׁ וְעַד־סֽוֹף׃ יָדַ֕עְתִּי כִּ֥י אֵין־ט֖וֹב בָּ֑ם כִּ֣י אִם־לִשְׂמֹ֔חַ וְלַעֲשׂ֥וֹת ט֖וֹב בְּחַיָּֽיו׃ וְגַם֩ כָּל־הָאָדָ֨ם שֶׁיֹּאכַ֜ל וְשָׁתָ֗ה וְרָאָ֥ה ט֛וֹב בְּכָל־עֲמָלֹ֖ו מַתַּ֣ת אֱלֹהִ֑ים הִֽיא׃ יָדַ֕עְתִּי כִּ֚י כָּל־אֲשֶׁ֣ר יַעֲשֶׂ֔ה הָאֱלֹהִ֖ים הִ֣וא יִהְיֶ֑ה לְעוֹלָ֣ם עָלָ֔יו אֵ֥ין לְהוֹסִ֖יף וּמִמֶּ֣נּוּ אֵ֑ין לְגֹרַ֕ע וְהָאֱלֹהִ֖ים עָשָׂ֥ה שֶׁיִּרְא֖וּ מִלְּפָנָֽיו׃ מַה־שֶּׁהָיָ֥ה כְבָ֖ר הֽוּא־וַאֲשֶׁ֣ר לִהְיוֹת֮ כְּבָר֒ הָיָה֒ וְהָאֱלֹהִ֖ים יְבַקֵּ֥שׁ אֶת־נִרְדָּֽף׃ וְעוֹד֩ רָאִ֨יתִי תַּ֜חַת הַשֶּׁ֗מֶשׁ מְקֹ֤ום הַמִּשְׁפָּט֙ שָׁ֣מָּה הָרֶ֔שַׁע וּמְקֹ֥ום הַצֶּ֖דֶק שָׁ֥מָּה הָרָֽשַׁע׃ אָמַ֕רְתִּי אֲנִ֥י

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּלִבִּי אֶת־הַצַּדִּיק וְאֶת־הָרָשָׁע יִשְׁפֹּט הָאֱלֹהִים כִּי־עֵת לְכָל־חֵפֶץ וְעַל כָּל־הַמַּעֲשֶׂה שָׁם׃ 18אָמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי
עַל־דִּבְרַת בְּנֵי הָאָדָם לְבָרָם הָאֱלֹהִים וְלִרְאוֹת שִׁהֵם־בְּהֵמָה הֵמָּה לָהֶם׃ 19כִּי מִקְרֶה בְנֵי־הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה
וּמִקְרֶה אֶחָד לָהֶם כְּמוֹת זֶה כֵּן מוֹת זֶה וְרוּחַ אֶחָד לַכֹּל וּמוֹתַר הָאָדָם מִן־הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל׃ 20הַכֹּל הוֹלֵךְ
אֶל־מָקוֹם אֶחָד הַכֹּל הָיָה מִן־הֶעָפָר וְהַכֹּל שָׁב אֶל־הֶעָפָר׃ 21מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמָעְלָה וְרוּחַ
הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ׃ 22וְרָאִיתִי כִּי אֵין טוֹב מֵאֲשֶׁר יִשְׂמַח הָאָדָם בְּמַעֲשָׂיו כִּי־הוּא חֶלְקוֹ כִּי מִי יְבִיאֶנּוּ
לִרְאוֹת בְּמֶה שֶׁיִּהְיֶה אַחֲרָיו׃

4

Rhugende banga...

[1] Ncidwîrhe nàsinza oku abantu barhindibuka hano igulu: lâba emirenge y'abalibuzibwa, barhanagwêrhi carhûliriza; lâba n'olunda lw'abalibuza abandi, emisî! barhagwêrhi cârhûliriza. [2] Co cirhumire ncîsîmira banyakwigendera bacifirîre kulusha abazîne bacirimwo omûka. [3] Na kulusha abo bombi, ye nsîmire olya orhaciburhwa, arhanacibona amaligo gakolwa hanôla igulu. [4] Mbwîne oku ngasi kucihangâna na ngasi lubanja omuntu ayazize, bunali bwagalwa bw'omuntu oku wâbo. Kuli kurhebwa ganali mango gafire busha. [5] Omusirhe nderaminwe, anacîrye, gwârhi abaderha, ci kwône, [6] aha omuntu akaluha kabirhi n'okuheza amango, akaluhùka liguma lya bulume.

Okubà kahûmba

[7] Ncidwîrhe nabona okundi kurhebwa kubà hanôla igulu: [8] Rhuderhe omuntu òli kahûmba: orhajira mwâna arhajira na wâbo: omukolo gwâge gurhaheka, n'amasù gâge garhajira oku gankagala. Obwola kwo biri ntyo, ndi ndwirhage nâkolera nieki mbule bwanacîsimîsa? Nanga birhali byo; kunali kurhebwa.

[9] Aba omuntu akaba kahumba, bakabà babirhi, kulya kubà go mango omukolo gugwêrhe obunguke. [10] Erhi hankajira owakulûmba, owâbo anamuzûsa: Ci kwône owakulumba nka ali yêne, arhanagwêrhi càzûsa, yêne oku lwâge: [11] N'abantu bakagwîshira babirhi banayumve idûrhu; ci oli yêne kurhi akabona idûrhu?

[12] Akahumba kanakubwe, ababirhi basêre, n'olukoba lwa migozi isharhu lurhatwîka duba. [13] Omurhumba mukenyi na murhimanya ye mukulu aha mwâmi mushosi na muhwinja, orhayishidôsa ihano. [14] Omurhumba anarhenga omu mugozi ajiyanka oburhegesi, nîsi erhi aburhwe mukenyi omu bwâmi. [15] Mbwîne oku abali buno ye barhonyize omurhumba, owa kabirhi, owa- shamula oburhegesi. [16] Ayimangîre olubaga lunji-lunji; ntà burhe akabà

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bacîyûnjuza buzinda! neci kuli kurhebwa ganali mango gafire busha.

17 Omanye igenda lyâwe nka wajà omu kâ-Nyamuzinda. Ojè hôfi lyo oyumvîrhiza: enterekêro yo nkulu aha ntûlo y'abasirhe, ciru akaba barhamanyiri oku kubî bajizire.

Kohelet 4

1 וְשַׁבְתִּי אֲנִי וָאֶרְאֶה אֶת־כָּל־הָעֲשֻׁקִים אֲשֶׁר נַעֲשִׂים תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהִנֵּה ׀ דִּמְעַת הָעֲשֻׁקִים וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם וּמִיַּד
עָשְׁקֵיהֶם כֹּחַ וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם: 2 וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת־הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ מִן־הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עֲדֶנָה: 3 וְטוֹב
מִשְּׁנֵיהֶם אֶת אֲשֶׁר־עֲדֶן לֹא הָיֶה אֲשֶׁר לֹא־רָאָה אֶת־הַמַּעֲשֶׂה הָרָע אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: 4 וְרָאִיתִי אֲנִי
אֶת־כָּל־עָמָל וְאֵת כָּל־כִּשְׁרוֹן הַמַּעֲשֶׂה כִּי הִיא קִנְאַת־אִישׁ מֵרֵעֵהוּ גַּם־זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ: 5 הַכְּסִיל חֹבֵק אֶת־יָדָיו
וְאֹכֵל אֶת־בְּשָׂרוֹ: 6 טּוֹב מְלֹא כַף נָחַת מִמְּלֹא חָפְנַיִם עָמָל וּרְעוּת רוּחַ: 7 וְשַׁבְתִּי אֲנִי וָאֶרְאֶה הֶבֶל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: 8 יֵשׁ
אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי גַּם בֵּן וָאָח אֵין־לוֹ וְאֵין קֵץ לְכָל־עֲמָלוֹ גַּם־עֵינָיו לֹא־תִשְׂבַּע עֹשֶׁר וּלְמִי ׀ אֲנִי עָמֵל וּמְחַסֵּר אֶת־נַפְשִׁי
מִטּוֹבָה גַּם־זֶה הֶבֶל וְעִנְיַן רָע הוּא: 9 טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן־הָאֶחָד אֲשֶׁר יֵשׁ־לָהֶם שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלָם: 10 כִּי אִם־יִפֹּלוּ
הָאֶחָד יָקִים אֶת־חֲבֵרוֹ וְאֵילוֹ הָאֶחָד שֶׁיִּפּוֹל וְאֵין שֵׁנִי לַהֲקִימוֹ: 11 גַּם אִם־יִשְׁכְּבוּ שְׁנַיִם וְחַם לָהֶם וּלְאֶחָד אֵיךְ
יֵחָם: 12 וְאִם־יִתְקְפוֹ הָאֶחָד הַשְּׁנַיִם יַעַמְדוּ נֶגְדּוֹ וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק: 13 טוֹב יֶלֶד מִסְכֵּן וְחָכָם מִמֶּלֶךְ
זָקֵן וּכְסִיל אֲשֶׁר לֹא־יָדַע לְהִזָּהֵר עוֹד: 14 כִּי־מִבֵּית הָסוּרִים יָצָא לִמְלֹךְ כִּי גַּם בְּמַלְכוּתוֹ נוֹלַד רָשׁ: 15 רָאִיתִי
אֶת־כָּל־הַחַיִּים הַמְהַלְּכִים תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ עִם הַיֶּלֶד הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר יַעֲמֹד תַּחְתָּיו: 16 אֵין־קֵץ לְכָל־הָעָם לְכֹל אֲשֶׁר־הָיָה
לִפְנֵיהֶם גַּם הָאַחֲרוֹנִים לֹא יִשְׂמְחוּ־בוֹ כִּי־גַם־זֶה הֶבֶל וְרַעְיוֹן רוּחַ: 17 שְׁמֹר רַגְלְיךָ כַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ אֶל־בֵּית הָאֱלֹהִים
וְקָרוֹב לִשְׁמֹעַ מִתֵּת הַכְּסִילִים זָבַח כִּי־אֵינָם יוֹדְעִים לַעֲשׂוֹת רָע:

5

1 Orhakazâgiderha duba-duba, orhanahîraga okahà Nyamuzinda omuhigo duba-duba; bulya Nyamuzinda yo abà emalunga nâwe hano igulu. Kwo kuderha oku orhaluzagya ebinwa:
2 Emanja nyinji zo zilêrha ebilôrho n'ebinwa binji bilerhe okuderha nka musirhe.

3 Erhi wankahà Nyamuzinda omuhigo, onacisêzagye n'okugujira, bulya Nyamuzinda arhasîma abalimwo isirhe: omuhigo wamuhire onagusêzagye. 4 Ciru, ah'omuntu ankahâna omuhigo arhakole, ankaleka bwaguhâna kwo kukulu. 5 Orhazigaga akanwa kâwe kakujira mulenzi, orhanajagibwîra malahika wâwe mpu orhakujizire n'oluhinzo. Cankarhuma wahà Nyamuzinda igwârhiro ly'okukalihira ebinwa byâwe n'ery'okushâba obûbake bw'amaboko gâwe? 6 Ebilôrho binji byo bilêrha okurhebwa, n'ebinwa binji bilêrhe okufumwa n'amango. Obwo kwo biri ntyo okazirhînya Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obulenzi

7 Irhondo okabona banyaga omukenyi muli cihugo cirebe, obone balyâlyâ nye banalenganye, orhasômeragwa. Bakubwîra mpu mukulu mulebe, akulirwe n'owundi mukulu, na ntyo na ntyo. 8 Bakubwîre mpu binjà bya lubaga bi rhumire, na mpu mwâmi balwira.

Amagerha

9 Osîma ensaranga, arhabona ezamuyigusa, n'osîma obugale arhajira aha burhenga; kunali kurhebwa okwo nakwo. 10 Aha ebirugu biluga ho haluga n'abasengezi; na nnabyo cici agwêrhage? Kusîma kwa masù. 11 Iro ly'omukòzi lirhahimwa kununa, ciru akalya hinyi erhi hinji; ci omugale yêhe obwigusi bwâge burhamuzigira ahunga.

12 Hali obulênzi mbona buluga hano igulu: obugale nnabwo abîka bumule rhere omuhona. 13 Oburhunzi bwahona, bunarhume aherwa n'ebyâge, aburhe omwâna amango arhacigwêrhi bici. 14 Aburhagwa bushugunu, ashubibà mu shugunu; omukolo gwâge gurhamurhengeragamwo ehyasigala omu nfune. 15 Kuli kulenga bwenêne okubà yeshubiribà mushugunu: bunguke buci akuzirage omu kubà busha akolîre? 16 N'ensiku zâge zôshi mwo zihwera omu burhe, omu mutula, omu ntanya, endwâla n'omungo.

17 Alaga oku mbwîne: okasîma omuntu, akasîma kuli kulya n'okunywa, n'okubona obuluhûkiro omu mukolo akola hano igulu, erhi n'ensiku Nyamuzi nda ahâga omuntu zanayisha zâgera, bulyâlya kwo omuntu analemirwe ntyo. 18 N'amango Nyamuzinda ahîre omuntu obugale mpu ahirhire, bulya bugale omuntu anabuyumanyanyagye, abulye, asîme anacîsime omu mukolo gwâge, bulyâlya eri ngalo ya Nyamuzinda. 19 Lyôki ciru omuntu ankarhangibà nk'ayibagira ensiku z'obuzîne bwâge, amango Nyamuzinda aciyibàgizize omuntu n'ago masîma.

Kohelet/Ecclesiastes 5.

1 אַל־תְּבַהֵל עַל־פִּיךָ וְלִבְּךָ אַל־יְמַהֵר לְהוֹצִיא דָבָר לִפְנֵי הָאֱלֹהִים כִּי הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם וְאַתָּה עַל־הָאָרֶץ עַל־כֵּן יִהְיוּ
דְבָרֶיךָ מְעַטִּים׃ 2 כִּי בָּא הַחֲלוֹם בְּרֹב עִנְיָן וְקוֹל כְּסִיל בְּרֹב דְּבָרִים׃ 3 כַּאֲשֶׁר תִּדֹּר נֶדֶר לֵאלֹהִים אַל־תְּאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי
אֵין חֵפֶץ בַּכְּסִילִים אֵת אֲשֶׁר־תִּדֹּר שַׁלֵּם׃ 4 טוֹב אֲשֶׁר לֹא־תִדֹּר מִשֶּׁתִּדֹּור וְלֹא תְשַׁלֵּם׃ 5 אַל־תִּתֵּן אֶת־פִּיךָ לַחֲטִיא
אֶת־בְּשָׂרֶךָ וְאַל־תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ כִּי שְׁגָגָה הִיא לָמָּה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל־קוֹלֶךָ וְחִבֵּל אֶת־מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ׃ 6 כִּי בְרֹב
חֲלֹמוֹת וַהֲבָלִים וּדְבָרִים הַרְבֵּה כִּי אֶת־הָאֱלֹהִים יְרָא׃ 7 אִם־עֹשֶׁק רָשׁ וְגֵזֶל מִשְׁפָּט וָצֶדֶק תִּרְאֶה בַּמְּדִינָה אַל־תִּתְמַהּ
עַל־הַחֵפֶץ כִּי גָבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר וּגְבֹהִים עֲלֵיהֶם׃ 8 וְיִתְרוֹן אֶרֶץ בַּכֹּל הִיא מֶלֶךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד׃ 9 אֹהֵב כֶּסֶף
לֹא־יִשְׂבַּע כֶּסֶף וּמִי־אֹהֵב בָּהָמוֹן לֹא תְבוּאָה גַּם־זֶה הָבֶל׃ 10 בִּרְבוֹת הַטּוֹבָה רַבּוּ אוֹכְלֶיהָ וּמַה־כִּשְׁרוֹן לִבְעָלֶיהָ כִּי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אִם־רְאִית עֵינֶיו׃ 11מְתוּקָהּ שְׁנַת הָעֹבֵד אִם־מְעַט וְאִם־הַרְבֵּה יֹאכֵל וְהַשָּׂבְעַ לֶעָשִׁיר אֵינֶנּוּ מַנִּיחַ לוֹ לִישֹׁון׃ 12יֵשׁ רָעָה
חוֹלָה רָאִיתִי תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ עֹשֶׁר שָׁמוּר לִבְעָלָיו לְרָעָתוֹ׃ 13וְאָבֵד הָעֹשֶׁר הַהוּא בְּעִנְיַן רָע וְהוֹלִיד בֵּן וְאֵין בְּיָדוֹ
מְאוּמָה׃ 14כַּאֲשֶׁר יָצָא מִבֶּטֶן אִמּוֹ עָרֹום יָשׁוּב לָלֶכֶת כְּשֶׁבָּא וּמְאוּמָה לֹא־יִשָּׂא בַעֲמָלוֹ שְׁיֹלֵךְ בְּיָדוֹ׃ 15וְגַם־זֹה רָעָה
חוֹלָה כָּל־עֵמֶת שֶׁבָּא כֵּן יֵלֵךְ וּמַה־יִּתְרוֹן לֹו שֶׁיַּעֲמֹל לָרוּחַ׃ 16גַּם כָּל־יָמָיו בַּחֹשֶׁךְ יֹאכֵל וְכָעַס הַרְבֵּה וְחָלְיֹו
וָקֶצֶף׃ 17הִנֵּה אֲשֶׁר־רָאִיתִי אָנִי טֹוב אֲשֶׁר־יָפֶה לֶאֱכוֹל־וְלִשְׁתּוֹת וְלִרְאוֹת טוֹבָה בְּכָל־עֲמָלוֹ ׀ שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת־הַשֶּׁמֶשׁ
מִסְפַּר יְמֵי־חַיָּיו אֲשֶׁר־נָתַן־לֹו הָאֱלֹהִים כִּי־הוּא חֶלְקֹו׃ 18גַּם כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר נָתַן־לֹו הָאֱלֹהִים עֹשֶׁר וּנְכָסִים וְהִשְׁלִיטֹו
לֶאֱכָל מִמֶּנּוּ וְלָשֵׂאת אֶת־חֶלְקֹו וְלִשְׂמֹחַ בַּעֲמָלֹו זֹה מַתַּת אֱלֹהִים הִיא׃ 19כִּי לֹא הַרְבֵּה יִזְכֹּר אֶת־יְמֵי חַיָּיו כִּי הָאֱלֹהִים
מַעֲנֶה בְּשִׂמְחַת לִבֹּו׃

6

[1] Hali obundi buhanya ncibwîne hano igulu, oku irhwe ly'abantu. [2] Omuntu Nyamuzinda ahîre okugala, okubîka n'okukengwa: olya orhaganya buligo arhanabulanga. Nyamuzinda amuyêreke arhanamuzigire alya, ci kwône aleke ow'embuga abè yebirya. Kuli kurhebwa okwo, kunali kulibuka bwenêne! [3] Nîsi erhi omuntu waligwêrhe bâna bâge igana n'okulama myâka minji, owanaga likola àli mulamu. Bayumve mpu bamusigîsize ebyâge abule ciru n'enshinda abishwamwo! Lyo nkaderhaga nti «ecimomano co cikulu».

[4] Arhenge omu mwizimya, anaje omu mwizimya; ci kwône naye izîno lyâge lijirekwo omwizimya. [5] Arhabonaga izûba, arhanabwini buluhûkiro; omurhanzi arhalushiri owâbo. [6] Ciru ankalamire kabirhi kabirhi myâka cihumbi, buzira kulya oku byâge, kâli bombi haguma bahwerire?

[7] Okulya kw'omuntu arhamira, n'enda erhi erhanasîma; [8] Bici omurhimanya alushire omusirhe? Kurhi rhwankaderha oku omukenyi ayishi oku omuntu ayôrha omu bandi? [9] K'ehyaboneka hyo hikulu oku hiri omu nda? Kuli kurhebwa ganali mango gafire busha.

[10] Okwarhanziribà bamanyire izîno lyakwo, banamanyire omuntu ali cici: arhankalwîsa omulushire misî[e]. [11] Omuntu akaluza ebinwa, analuze n'ebi aciyunjuliza, kucirigi kwa bici okuluza ebinwa? [12] Ndi omanyire ebyankakwânana omuntu.ocizîne, ngasi lusiku lujà oku nkuba lunakwirhe obulenzi, naye anayisha ayonda nka cizunguzungu! Ndi wakamubwîra ebyayishibà bano igulu enyuma zâge?

[e] **6.10** Mwene omuntu yêne arhankahashirhegeka akalamo kâge, ntà mango amanye ebyabà irhondo, ebyarhamanyaga embere z'amango. Co cirhumire kuli kwinjà mwene omuntu amanye akacibera irhwe. Ci kwônene aleke Nyamuzinda yêne ajire eby'alonzize. Rhurhegesirwe rhumuyemêre.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Kohelet/Ecclesiastes 6

1 יֵ֣שׁ רָעָ֔ה אֲשֶׁ֥ר רָאִ֖יתִי תַּ֣חַת הַשָּׁ֑מֶשׁ וְרָבָ֖ה הִ֥יא עַל־הָאָדָֽם׃ 2 אִ֣ישׁ אֲשֶׁר־יִתֶּן־לוֹ֩ הָאֱלֹהִ֨ים עֹ֜שֶׁר וּנְכָסִ֣ים וְכָבֽוֹד וְאֵינֶ֨נּוּ
חָסֵ֤ר לְנַפְשׁוֹ֙ | מִכֹּ֣ל אֲשֶׁר־יִתְאַוֶּ֔ה וְלֹא־יַשְׁלִיטֶ֥נּוּ הָאֱלֹהִ֖ים לֶאֱכֹ֣ל מִמֶּ֑נּוּ כִּ֥י אִ֛ישׁ נָכְרִ֥י יֹאכְלֶ֖נּוּ זֶ֣ה הֶ֑בֶל וְחֶלְי֖ רָ֥ע
הֽוּא׃ 3 אִם־יוֹלִ֤יד אִישׁ֙ מֵאָ֔ה וְשָׁנִ֥ים רַבּ֖וֹת יִֽחְיֶ֑ה וְרַ֣ב | שְׁיֵהְי֗וּ יְמֵי־שָׁנָיו֙ וְנַפְשׁ֣וֹ לֹא־תִשְׂבַּ֣ע מִן־הַטּוֹבָ֔ה וְגַם־קְבוּרָ֖ה
לֹא־הָיְתָ֣ה לּ֑וֹ אָמַ֕רְתִּי טוֹ֥ב מִמֶּ֖נּוּ הַנָּֽפֶל׃ 4 כִּֽי־בַהֶ֣בֶל בָּ֔א וּבַחֹ֖שֶׁךְ יֵלֵ֑ךְ וּבַחֹ֖שֶׁךְ שְׁמ֥וֹ יְכֻסֶּֽה׃ 5 גַּם־שֶׁ֥מֶשׁ לֹא־רָ֖אָה וְלֹ֣א
יָדָ֑ע נַ֥חַת לָזֶ֖ה מִזֶּֽה׃ 6 וְאִלּ֤וּ חָיָה֙ אֶ֣לֶף שָׁנִ֔ים פַּעֲמַ֖יִם וְטוֹבָ֑ה לֹ֥א רָאָ֖ה הֶ֣לֶא אֶל־מָק֥וֹם אֶחָ֖ד הַכֹּ֥ל הוֹלֵֽךְ׃ 7 כָּל־עֲמַ֤ל
הָאָדָם֙ לְפִ֣יהוּ וְגַם־הַנֶּ֖פֶשׁ לֹ֥א תִמָּלֵֽא׃ 8 כִּֽי מַה־יּוֹתֵ֥ר לֶחָכָ֖ם מִן־הַכְּסִ֑יל מַה־לֶּ֣עָנִ֔י יוֹדֵ֖עַ לַהֲלֹ֥ךְ נֶ֖גֶד הַחַיִּֽים׃ 9 טֽוֹב מַרְאֵ֥ה
עֵינַ֖יִם מֵהֲלַ֣ךְ־נָ֑פֶשׁ גַּם־זֶ֥ה הֶ֖בֶל וּרְעוּת רֽוּחַ׃ 10 מַה־שֶּׁהָיָ֥ה כְּבָ֖ר נִקְרָ֣א שְׁמ֑וֹ וְנוֹדָ֗ע אֲשֶׁר־הוּא֙ אָדָ֔ם וְלֹא־יוּכַ֥ל לָדִ֖ין עִם
שֶׁהַתַּקִּ֥יף מִמֶּֽנּוּ׃ 11 כִּ֣י יֵ֤שׁ־דְּבָרִים֙ הַרְבֵּ֣ה מַרְבִּ֔ים הֶ֖בֶל מַה־יֹּתֵ֥ר לָאָדָֽם׃ 12 כִּ֣י מִֽי־יוֹדֵ֗עַ מַה־טּ֤וֹב לָאָדָם֙ בַּחַיִּ֔ים מִסְפַּ֖ר
יְמֵי־חַיֵּ֣י הֶבְלֹ֑ו וְיַעֲשֵׂ֣ם כַּצֵּ֔ל אֲשֶׁ֥ר מִי־יַגִּ֖יד לָאָדָ֑ם מַה־יִּהְיֶ֥ה אַחֲרָ֖יו תַּ֥חַת הַשָּֽׁמֶשׁ׃

7

Ecigabi ca kabiri

Enshokolezi

[1] Izîno lyo likulu oku mavurha g'engulo ndârhi; n'olusiku lw'okufà lwo lukulu aha lusiku lw'okuburhwa. [2] Aha omuntu ankaja aha balya, ankaja aha balaka, bulya bwo buzinda bwa ngasi muntu, n'omuntu naye anakengêre okwo. [3] Aha omuntu ankasheka ankabà burhe, n'obukali bw'ebusù buyinjiha. [4] Omurhimanya anakazigerêreza oguli ebufire n'omusirhe yêhe akengêrage ahâli amasîma. [5] Aha omuntu ankayumvîrhiza olwimbo lw'omusirhe, ankayumvîrhiza ihano ly'omurhimanya. [6] Bulyala olwimbo lw'omusirhe kwo lujira olubi nka nshâli za mishûgi îdako ly'enyungu; kuli kurhebwa. [7] N'amasheka ganahwìnjagaze omurhìmanya, n'amasìma ganahûse omu rhima.

Obuhane

[8] Aha wankabà aha barhondêra akantu wankabà aha kâshwìnjwa, omurhima gw'okulinda, gwomukulu aha bwihâmbi. [9] Orhahîra okacîdîrhibula duba-duba, bulyala murhima gwa musirhe gubà mwo entanya. [10] Orhaderhaga erhi: cìcî cirhumire ensiku zàli burhanzi zilusha eziri buno? Kulya kubà eryôla idôso lirhali lya burhimanya. [11] Oburhimanya kwo buyinjiha nka kashambala, abali hanôla igulu bwo bukwânana. [12] Bulyala olwakiro lw'oburhimanya lwo na lwakiro lw'ensaranga, n'obu nguke bw'obumanye kunali kulya oburhimanya buciza nnabo. [13] Orhangilola omukolo gwa Nyamuzìnda: ndî wankagondôla ehi agô ndesire? [14] Olusiku lw'obusîme,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

onashagaluke; n'olusìku lw'obuhanya, olole kwône: Nyamuzinda wabijiraga byombi, mpu ly'omuntu alekîbona akantu enyuma zage yêne[f]. 15 Omu buzîne bwâni bw'omurhebwa, bàbwîne omushìnganyanya afa omu bushinganyanya bwâge, n'enkola-maligo yasigala omu maligo gâyo. 16 Orhabàga mushinganyanya okurhalusire olugero, orhacijiraga murhima nya omu masù g'abandi; cici carhuma wacilibuza? 17 Orhahîraga okabîha okurhalusire olugero, omanye wankanasirhaha; ca rhuma wafa embere amango gâwe gahike. 18 Kukwânîne omuntu asêze ehi buzira kuleka hira, bulyala okenga Nyamuzinda, anabihikekwo byombi. 19 Oburhimanya bunahè omurhimanya emisî elushire eya barhambo ìkumî omu lugo luguma. 20 Hanôla igulu harhali omuntu mushinganyanya olya wankakola amìnja buzira kulogorha cìru n'eriguma. 21 Obwo kwo birî ntyo, orhahîraga okayumvîrhiza emyanzi minji-minji, wa nkanayumva baderha oku mwambali wâwe akuderhaga buligo. 22 Nâwe wêne omurhima gwâwe gurhahabiri kanga wamaderha abandi ku bî! 23 Ebyo byôshi nabigeziremwo n'oburhimanya, namanya nti nnandi mu rhimanya, ci kwône bindushire bulî. 24 Akantu kali kandushire bulî, kali emwina kuli kuli, ndi wankakahika-kwo? 25 Nashubijà aho nacihangâna nti nongereze oburhimanya haguma n'oluhe mbo; nti manye oku obubî linali isirhe, n'oku okuhwinjagala kunali kuhaba. 26 Ka ntabugâna ebirhalusire olufu bululu: omukazi wa! bulyala omukazi gubà murhego, n'omurhima gwâge kabà keshe, n'amaboko gâge bubà budagule: orhînya Nyamuzinda yefuma abakazi, ci enkola-maligo erhafuma. 27 Alaga ebi, mbwîne, Koheleti okudesire, erhi nankabihira haguma byôshi. 28 Ishiriza, nalonzize nalonza, ci ntarhôlaga. Mulume muguma omu cihu mbî, neci mmubwîne, mukazi muguma muli bôshi ntamubwini. 29 Alaga kwône ebi mbwîne obwo: Nyamuzinda ajizire omuntu mwîrhôhye, naye yêne yedwirhage alonza okuhalûla ebihazire!

Kohelet/Ecclesiastes 7

1 טֽוֹב שֵׁם מִשֶּׁמֶן טֽוֹב וְיוֹם הַמָּוֶת מִיּוֹם הִוָּלְדֽוֹ׃ 2 טֽוֹב לָלֶכֶת אֶל־בֵּית־אֵבֶל מִלֶּכֶת אֶל־בֵּית מִשְׁתֶּה בַּאֲשֶׁר הׇוּא סוֹף
כָּל־הָאָדָם וְהַחַי יִתֵּן אֶל־לִבּֽוֹ׃ 3 טֽוֹב כַּעַס מִשְּׂחֹק כִּי־בְרַע פָּנִים יִיטַב לֵֽב׃ 4 לֵב חֲכָמִים בְּבֵית אֵבֶל וְלֵב כְּסִילִים בְּבֵית
שִׂמְחָה׃ 5 טֽוֹב לִשְׁמֹעַ גַּעֲרַת חָכָם מֵאִישׁ שֹׁמֵעַ שִׁיר כְּסִילִים׃ 6 כִּי כְקוֹל הַסִּירִים תַּחַת הַסִּיר כֵּן שְׂחֹק הַכְּסִיל וְגַם־זֶה
הָֽבֶל׃ 7 כִּי הָעֹשֶׁק יְהוֹלֵל חָכָם וְיאַבֵּד אֶת־לֵב מַתָּנָה׃ 8 טֽוֹב אַחֲרִית דָּבָר מֵרֵאשִׁיתוֹ טֽוֹב אֶֽרֶךְ־רוּחַ
מִגְּבַהּ־רֽוּחַ׃ 9 אַל־תְּבַהֵל בְּרוּחֲךָ לִכְעֹס כִּי כַּעַס בְּחֵיק כְּסִילִים יָנֽוּחַ׃ 10 אַל־תֹּאמַר מֶֽה הָיָה שֶׁהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים הָיוּ
טוֹבִים מֵאֵלֶּה כִּי לֹא מֵחָכְמָה שְׁאֵלְתָּ עַל־זֶֽה׃ 11 טוֹבָה חָכְמָה עִם־נַחֲלָה וְיֹתֶר לְרֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ׃ 12 כִּי בְצֵל הַחָכְמָה בְּצֵל
הַכֶּסֶף וְיִתְרֽוֹן דַּֽעַת הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְעָלֶיהָ׃ 13 רְאֵה אֶת־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי מִי יוּכַל לְתַקֵּן אֵת אֲשֶׁר עִוְּתוֹ׃ 14 בְּיוֹם
טוֹבָה הֱיֵה בְטֽוֹב וּבְיוֹם רָעָה רְאֵה גַּם אֶת־זֶה לְעֻמַּת־זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים עַל־דִּבְרַת שֶׁלֹּא יִמְצָא הָאָדָם אַחֲרָיו

[f] **7.14** Nk'oku biyôsire oku buzindazinda bw'ebindi bigabi (3, 11.22; 6, 12; 8, 7;9, 12; 10, 14; 11, 5), omuhanûzi akengêzize kulusha oku omuntu arhankamanya ebyayisha, arhankanahashicibwîra yêne ehi Nyamuzinda alongize igulu. Ntyo oku omuntu akajira, kuli kuyemêra ebi Nyainuzinda alemire nka kulya yêne alonzagya mpu biyôrhe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מְאוּמָה׃ 15אֶת־הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי יֵשׁ צַדִּיק אֹבֵד בְּצִדְקוֹ וְיֵשׁ רָשָׁע מַאֲרִיךְ בְּרָעָתוֹ׃ 16אַל־תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה
וְאַל־תִּתְחַכַּם יוֹתֵר לָמָּה תִּשּׁוֹמֵם׃ 17אַל־תִּרְשַׁע הַרְבֵּה וְאַל־תְּהִי סָכָל לָמָּה תָמוּת בְּלֹא עִתֶּךָ׃ 18טוֹב אֲשֶׁר תֶּאֱחֹז
בָּזֶה וְגַם־מִזֶּה אַל־תַּנַּח אֶת־יָדֶךָ כִּי־יְרֵא אֱלֹהִים יֵצֵא אֶת־כֻּלָּם׃ 19הַחָכְמָה תְּעֹז לֶחָכָם מֵעֲשָׂרָה שַׁלִּיטִים אֲשֶׁר הָיוּ
בָּעִיר׃ 20כִּי אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה־טּוֹב וְלֹא יֶחֱטָא׃ 21גַּם לְכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יְדַבֵּרוּ אַל־תִּתֵּן לִבֶּךָ אֲשֶׁר
לֹא־תִשְׁמַע אֶת־עַבְדְּךָ מְקַלְלֶךָּ׃ 22כִּי גַּם־פְּעָמִים רַבּוֹת יָדַע לִבֶּךָ אֲשֶׁר גַּם־אַתָּה קִלַּלְתָּ אֲחֵרִים׃ 23כָּל־זֶה נִסִּיתִי
בֶחָכְמָה אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי׃ 24רָחוֹק מַה־שֶּׁהָיָה וְעָמֹק | עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ׃ 25סַבּוֹתִי אֲנִי וְלִבִּי לָדַעַת
וְלָתוּר וּבַקֵּשׁ חָכְמָה וְחֶשְׁבּוֹן וְלָדַעַת רֶשַׁע כֶּסֶל וְהַסְכְלוּת הוֹלֵלוֹת׃ 26וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת־הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־הִיא
מְצוֹדִים וַחֲרָמִים לִבָּהּ אֲסוּרִים יָדֶיהָ טּוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה וְחוֹטֵא יִלָּכֵד בָּהּ׃ 27רְאֵה זֶה מָצָאתִי אָמְרָה
קֹהֶלֶת אַחַת לְאַחַת לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן׃ 28אֲשֶׁר עוֹד־בִּקְשָׁה נַפְשִׁי וְלֹא מָצָאתִי אָדָם אֶחָד מֵאָלֶף מָצָאתִי וְאִשָּׁה
בְּכָל־אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי׃ 29לְבַד רְאֵה־זֶה מָצָאתִי אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם יָשָׁר וְהֵמָּה בִּקְשׁוּ חִשְׁבֹנוֹת רַבִּים׃

8

[1] Ndi oli ak'omurhimanya, na ndi bad[osa anamanyîshuza? Oburhimanya bunarhume omuntu ashagaluka, n'obusù bwâge, bunahinduke n'obwo bwali bukali. [2] Naderha obwo: nti oshimbe irhegeko lya mwâmi erhi ndahiro ya Nyamuzinda erhuma. [3] Orhalirhibaga duba-duba: orhacinanîrizagya omu bwôrhere bubî, bulyala okwalonzize kwôshi ajira.

[4] Akanwa ka mwâmi kali kaguma, na ndi wankamubwîra, erhi: «Bici ebyo wajira?» [5] Omuntu ojira oku arhegesirwe arhabanyagala; n'omurhimanya ayôsire amanyire oku hali amango hali n'okutwa olubanja. [6] Bulya neci hali amango hali n'okutûbirwa ngasi kantu katûbirwa olubanja, na ntà muntu oyôrha amango nyire kurhi lwatûbwa. [7] Bulya kandi ntà muntu oyishi ebyâbà na ndi wabwîra omuntu hano bibà. Empûsi crhabà ya ndi akaderhaga mpu arhayilika, olusiku n'olufu nabyo birhali bya ndi. [8] Amatabâro nago garhalindisibwa, n'obumînya burhaciza nnabwo.

[9] Ebyo byôshi, mbimanyire, omu kulolêreza ebibà bano igulu, amango omuntu arhegesire owâbomuntu, buhanya bwâge. [10] Ci kandi mbwinage abâminya bahêkwa ebwa kubishwa, n'abantu banarhenge omu ka Nyamuzinda bajibahera obukenge ekà, kulya kubà bajizire ntyo, kuli kurhebwa! [11] Kulya kubà olusiku batwîraga omuntu olubanja arhali lyo anajuha, abantu nabo banakazibà bayunjwîre irala ly'okujira okubî.

[12] Enkola-maligo enagakole kal'igana enabuli lama. Mmanyire neci oku banaderhe mpu abarhînya Nyamuzinda banabone iragi kulya kurhînya Nyamuzinda kurhumire. [13] Mmanyire n'oku ntà kusîma kw'omumînya n'okula ma kwâge kunali kulibuka kwa cizunguzungu, kulya kubà arharhînya Nyamuzinda. [14] Ci kwône binji birhebana hanôla igulu, bulyala hali abashinga nyanya barhogerwa n'ebyali bikwânîne ebijiro by'enkola-maligo; hali n'enkola-maligo zibona

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okwali kukwânîne ebijiro by'abashinganyanya. Ndesire nti kurhebwa okwo!

Ndà bakolera

15 Niehe okusîma kwo ndesire kukulu, bulya iragi ly'omuntu mwone libà omu kulya, omu kunywa n'omu kucisîmîsa. Ebyo byo bilusa omukolo gwâge e nsiku z'obuzîne Nyamuzinda amuhire hanôla igulu. Obuzigire 16 Erhi mba namacihangâna okumanya oburhimanya, nalonza okulola bu shanja buci omuntu ajira hano igulu. Omanye oku omuntu arhabona lya mûshi arhabona lya budufu. 17 Mbwinage n'omukolo gwa Nyamuzinda gwôshi: omu ntu arhankavulûla omukolo gujirwa hano igulu, gulya gwakubwîriza ecirhuma omuntu arhama alonza buzira kuhikakwo ehi alonza, n'omurhimanya ciru akacîhamba mpu ayishi ecirhuma, arhankacihikakwo.

Kohelet/Ecclesiastes 8

1 מִי כְהֶחָכָם וּמִי יוֹדֵעַ פֵּשֶׁר דָּבָר חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו וְעֹז פָּנָיו יְשֻׁנֶּא׃ 2 אֲנִי פִּי־מֶלֶךְ שְׁמֹר וְעַל דִּבְרַת שְׁבוּעַת
אֱלֹהִים׃ 3 אַל־תִּבָּהֵל מִפָּנָיו תֵּלֵךְ אַל־תַּעֲמֹד בְּדָבָר רָע כִּי כָל־אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יַעֲשֶׂה׃ 4 בַּאֲשֶׁר דְּבַר־מֶלֶךְ שִׁלְטוֹן וּמִי
יְאמַר־לוֹ מַה־תַּעֲשֶׂה׃ 5 שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דָּבָר רָע וְעֵת וּמִשְׁפָּט יֵדַע לֵב חָכָם׃ 6 כִּי לְכָל־חֵפֶץ יֵשׁ עֵת וּמִשְׁפָּט
כִּי־רָעַת הָאָדָם רַבָּה עָלָיו׃ 7 כִּי־אֵינֶנּוּ יֹדֵעַ מַה־שֶּׁיִּהְיֶה כִּי כַאֲשֶׁר יִהְיֶה מִי יַגִּיד לוֹ׃ 8 אֵין אָדָם שַׁלִּיט בָּרוּחַ לִכְלוֹא
אֶת־הָרוּחַ וְאֵין שִׁלְטוֹן בְּיוֹם הַמָּוֶת וְאֵין מִשְׁלַחַת בַּמִּלְחָמָה וְלֹא־יְמַלֵּט רֶשַׁע אֶת־בְּעָלָיו׃ 9 אֶת־כָּל־זֶה רָאִיתִי וְנָתוֹן
אֶת־לִבִּי לְכָל־מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ׃ 10 וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבֻרִים
וָבָאוּ וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ וְיִשְׁתַּכְּחוּ בָּעִיר אֲשֶׁר כֵּן־עָשׂוּ גַּם־זֶה הָבֶל׃ 11 אֲשֶׁר אֵין־נַעֲשָׂה פִּתְגָם מַעֲשֶׂה הָרָעָה
מְהֵרָה עַל־כֵּן מָלֵא לֵב בְּנֵי־הָאָדָם בָּהֶם לַעֲשׂוֹת רָע׃ 12 אֲשֶׁר חֹטֶא עֹשֶׂה רָע מְאַת וּמַאֲרִיךְ לוֹ כִּי גַם־יוֹדֵעַ אָנִי אֲשֶׁר
יִהְיֶה־טּוֹב לִירֵאֵי הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יִירְאוּ מִלְּפָנָיו׃ 13 וְטוֹב לְאֹ־יִהְיֶה לָרָשָׁע וְלֹא־יַאֲרִיךְ יָמִים כַּצֵּל אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יָרֵא מִלִּפְנֵי
אֱלֹהִים׃ 14 יֶשׁ־הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר | יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים וְיֵשׁ רְשָׁעִים
שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקִים אָמַרְתִּי שֶׁגַּם־זֶה הָבֶל׃ 15 וְשִׁבַּחְתִּי אֲנִי אֶת־הַשִּׂמְחָה אֲשֶׁר אֵין־טוֹב לָאָדָם תַּחַת
הַשָּׁמֶשׁ כִּי אִם־לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׂמֹחַ וְהוּא יִלְוֶנּוּ בַעֲמָלוֹ יְמֵי חַיָּיו אֲשֶׁר־נָתַן־לוֹ הָאֱלֹהִים תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ 16 כַּאֲשֶׁר
נָתַתִּי אֶת־לִבִּי לָדַעַת חָכְמָה וְלִרְאוֹת אֶת־הָעִנְיָן אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל־הָאָרֶץ כִּי גַם בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה שֵׁנָה בְּעֵינָיו אֵינֶנּוּ
רֹאֶה׃ 17 וְרָאִיתִי אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי לֹא יוּכַל הָאָדָם לִמְצוֹא אֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת־הַשָּׁמֶשׁ בְּשֶׁל
אֲשֶׁר יַעֲמֹל הָאָדָם לְבַקֵּשׁ וְלֹא יִמְצָא וְגַם אִם־יֹאמַר הֶחָכָם לָדַעַת לֹא יוּכַל לִמְצֹא׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9

Ebiyêrekîre obuzîne bw'omuntu: Ntakwinja

[1] Bulya neci narhimanyize kuli ebyo byôshi, nayumva oku abashinganyanya n'abarhimanya n'emikolo yâbo omu nfune za Nyamuzinda babâ. Oli obuzigire, oli enshômbo, ntà ciguma omuntu ayishi n'omu masù gâge, byombi biri birhebanyi. [2] Buzinda buguma bagwêrhe bôshi: omushinganyanya n'omumînya ocigwêrhe bwinjà n'orhacigwêrhi bwinjà, owarherekêra n'orharherekêra; kwo nakuguma. Naye kwo na kwo, omuntu mwinjà n'omunya-byâha, owacîgasha n'owarhînya kwacîgasha. [3] Kubî okwôla, okubona obuzinda bw'ebijirwa hano igulu byôshi buli buguma kuli bôshi n'okubona omurhima gw'omuntu guyunjwîre mababale, n'okubona isirhe libîkîrwe abantu amango bacizîne n'e nyumpa amango bamafâ wâni! [4] Bulya neci ôciri omu buzîne erhi analangâlire, n'akabwa kazine ko kakulu oku ntale efire. 5 Abazîne bamanyire ciru oku kufâ bafâ, abafire bôhe barhamanyiri cici; barhacigwêrhi luhembo, bulyala ntâye ocibakengire. [6] Obuzigire bwâbo, enshombo zâbo n'obwagalwa bwâbo, byôshi byahezire; barhâcishangire ciru n'eriguma oku bikolwa hanôla igulu.

[7] Kanya, olye ehigati hyâwe n'obusime onanywe orhwamvu rhwâwe n'omu rhima gushongwire; bulyala Nyamuzinda mîra ageraga ebijiro byâwe. [8] Okaziyôrha oyambîrhe ebyêru-byêru, n'amavurha garhakalaga oku irhwe lyâwe! [9] Oyanke akalamo n'omukazi ozigire, ensiku z'obuzîne bw'akalengane Nyamuzinda akuhîre hanôla igulu, bulyala kwo walemirwe ensiku onalibukira hanôla igulu. [10] Ngasi bushanja onabwîne wankarhangira, onabukole amango onacizîne, bulyala ekuzimu wayishija, erhabà kukola, nîsi erhi kuganja, erhi kumanya erhi kurhimanya.

Obuhanya burhalaliza

[11] Nshubirisinza hanôla nshi: abalibisi bakulu, arhali bo bajà mashigwè g'okulibirha, n'abazibu-zibu arhali bo balwa. Ntà mugati abarhimanya bajira, na ntà bugale ab'obukengêre bajira n'Abanya-bumanye ntà burhonyi bajira, bulyala bôshi banarhibukirwe n'obuhanya. [12] Omuntu arhabà ayishi ensa yâge: kulyâla enfî zigwârhwa omu keshe kafulike, nîsi erhi ebinyunyi oku murhego, kwo n'omuntu naye agwârhwa n'obuhanya, amango bumurhibukîre buzira kulâliza.

Oburhimanya bw'omukenyi burhakengwa

[13] Mbwîne okundi kubî hanôla igulu, nabwîne nka kurhalusire olugero. 9, 10: Kuli kwinjà ensiku z'akalamo kâwe hano igulu ozigeze omu kukazijira aminja. Bulya amango wâbà wafire ntâco ciru n'eciguma wakacijira. [14] Hali lugo luguma lusungunu, lurhalimwo bantu banji, Mwâmi muguma muzibu ayisha alurhêra, alugorha analuyûbakira ebinene n'ebinjà. [15] Ci kwône

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abuganamwo omukenyi murhimanya, yewafungiraga olwo lugo n'oburhimanya bwâge. Oyomukenyi barharhamagimuyibagira! [16] Kwo kuderhaga nti oburhimanya bwo bukulu aha misî, ci kwône oburhimanya bw'omukenyi barhalonza okubumanya, n'ebinwa byâge barhabiyumvîrhiza. [17] Ebinwa binjà by'omurhimanya banabiyumvîrhize kulusha okuyâma kw'omwâmi w'abasirhe. [18] Oburhimanya bwo bukulu aha matumu, ci kwône ishembo liguma linashereze binjà binji.

Kohelet/Ecclesiastes 9

1כִּי אֶת־כָּל־זֶה נָתַתִּי אֶל־לִבִּי וְלָבוּר אֶת־כָּל־זֶה אֲשֶׁר הַצַּדִּיקִים וְהַחֲכָמִים וַעֲבָדֵיהֶם בְּיַד הָאֱלֹהִים גַּם־אַהֲבָה
גַּם־שִׂנְאָה אֵין יוֹדֵעַ הָאָדָם הַכֹּל לְפָנֵיהֶם: 2הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל מִקְרֶה אֶחָד לַצַּדִּיק וְלָרָשָׁע לַטּוֹב וְלַטָּהוֹר וְלַטָּמֵא
וְלַזֹּבֵחַ וְלַאֲשֶׁר אֵינֶנּוּ זֹבֵחַ כַּטּוֹב כֵּחוֹטֶא הַנִּשְׁבָּע כַּאֲשֶׁר שָׁבוּעָה יָרֵא: 3זֶה ׀ רָע בְּכָל אֲשֶׁר־נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ
כִּי־מִקְרֶה אֶחָד לַכֹּל וְגַם לֵב בְּנֵי־הָאָדָם מָלֵא־רָע וְהוֹלֵלוֹת בִּלְבָבָם בְּחַיֵּיהֶם וְאַחֲרָיו אֶל־הַמֵּתִים: 4כִּי־מִי אֲשֶׁר
יְחֻבַּר אֶל כָּל־הַחַיִּים יֵשׁ בִּטָּחוֹן כִּי־לֶכֶלֶב חַי הוּא טוֹב מִן־הָאַרְיֵה הַמֵּת: 5כִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים שֶׁיָּמֻתוּ וְהַמֵּתִים אֵינָם
יוֹדְעִים מְאוּמָה וְאֵין־עוֹד לָהֶם שָׂכָר כִּי נִשְׁכַּח זִכְרָם: 6גַּם אַהֲבָתָם גַּם־שִׂנְאָתָם גַּם־קִנְאָתָם כְּבָר אָבָדָה וְחֵלֶק
אֵין־לָהֶם עוֹד לְעוֹלָם בְּכֹל אֲשֶׁר־נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: 7לֵךְ אֱכָל בְּשִׂמְחָה לַחְמֶךָ וּשְׁתֵה בְלֵב־טוֹב יֵינֶךָ כִּי כְבָר רָצָה
הָאֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֶׂיךָ: 8בְּכָל־עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים וְשֶׁמֶן עַל־רֹאשְׁךָ אַל־יֶחְסָר: 9רְאֵה חַיִּים עִם־אִשָּׁה אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ
כָּל־יְמֵי חַיֵּי הֶבְלֶךָ אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כָּל יְמֵי הֶבְלֶךָ כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר־אַתָּה עָמֵל תַּחַת
הַשָּׁמֶשׁ: 10כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בִּשְׁאוֹל אֲשֶׁר אַתָּה הֹלֵךְ
שָׁמָּה: ס

11שַׁבְתִּי וְרָאָה תַחַת־הַשֶּׁמֶשׁ כִּי לֹא לַקַּלִּים הַמֵּרוֹץ וְלֹא לַגִּבּוֹרִים הַמִּלְחָמָה וְגַם לֹא לַחֲכָמִים לֶחֶם וְגַם לֹא לַנְּבֹנִים
עֹשֶׁר וְגַם לֹא לַיֹּדְעִים חֵן כִּי־עֵת וָפֶגַע יִקְרֶה אֶת־כֻּלָּם: 12כִּי גַּם לֹא־יֵדַע הָאָדָם אֶת־עִתּוֹ כַּדָּגִים שֶׁנֶּאֱחָזִים בִּמְצוֹדָה
רָעָה וְכַצִּפֳּרִים הָאֲחֻזוֹת בַּפָּח כָּהֶם יוּקָשִׁים בְּנֵי הָאָדָם לְעֵת רָעָה כְּשֶׁתִּפּוֹל עֲלֵיהֶם פִּתְאֹם: 13גַּם־זֶה רָאִיתִי חָכְמָה
תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וּגְדוֹלָה הִיא אֵלָי: 14עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעָט וּבָא־אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אֹתָהּ וּבָנָה עָלֶיהָ
מְצוֹדִים גְּדֹלִים: 15וּמָצָא בָהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם וּמִלַּט־הוּא אֶת־הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת־הָאִישׁ הַמִּסְכֵּן
הַהוּא: 16וְאָמַרְתִּי אֲנִי טוֹבָה חָכְמָה מִגְּבוּרָה וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים: 17דִּבְרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת
נִשְׁמָעִים מִזַּעֲקַת מוֹשֵׁל בַּכְּסִילִים: 18טוֹבָה חָכְמָה מִכְּלֵי קְרָב וְחוֹטֶא אֶחָד יְאַבֵּד טוֹבָה הַרְבֵּה:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10

[1] Enzi zifire zinashereze enjebe y'amavurha g'amalashi, isirhe lisungunu linakole kulusha oburhimanya n'olukengwa. [2] Omurhimanya bwinjà ahêka, n'omusirhe agende oluhengu. [3] Omusirhe aje omu mulimbwa kwône: abule irhwe anayêreke abandi oku ali musirhe. [4] Erhi mwâmi akakuhêkakwo oburhè, orhahinyagya, bulyala okurhûza kunarhume omuntu arhalogorha. [5] Hali obubî mbwîne hano nshi kulinziribà nka kuhaba kw'omukulu: [6] isirhe libè lyo bayîmika, n'abagale bakeresibwe halya hababonêsa nshonyi. [7] Ndwîrhe nabona abajà bagenda oku nfarasi n'abarhwâli bagende n'amagulu nka bajà.

[8] Ohumba omwina anagugwemwo, n'ohumba olukûta, enjoka enamulume. [9] Olengeza amabuye, ganamuyagaze, obeza enshâli naye hali amango aciyaga za. [10] Embasha ekatûha, kubula carhyaza kurhuma, omuntu anayibande n'emisî; ci kwône obunguke bw'oburhimanya, kuli kuhasha. [11] Enjoka erhi yankaluma omuntu, kubula cashungurhira kurhuma, burhali bunguke bwa mushâke. [12] Akanwa k'abarhimanya binjà kaderha, akanwa k'omusirhe yêhe ko kanamuheza.

Obugula n'isirhe

[13] Emyanzi yâge ayirhangira ya bihalarhi, ayishwinje likola isirhe. [14] Omusirhe yeluza emyanzi: omuntu arhishi ebyabà; mbwîraga ndi wankamubwîriza ebyayishibà enyuma zâge? [15] Omukolo gw'abasirhe gunabashologorhe, orhamanyiri njira arhankajà omu lugo.

[16] Wamahera we cihugo mwâmi ali murhumba, n'abarhambo balegerere ha lya kurhenga sêzi. [17] Iragi ly'ecihugo omwâmi aburhwa muluzi, n'abarhambo balye amango gakwânîne, kuderha mpu babone emisî, ci arhali mpu banywe. [18] Okubà ntabiruba kunarhume omutungo gwahonongoka n'okubula cakombêra kunarhume enyumpa yaloba. [19] Ci kwône mpu ntâye bahanzize okusheka nk'ali oku cibo! mpu amamvu ye mushagalusa! mpu n'ogwêrhe igerha erhi ntâco arhagwêrhi! [20] Orhahîra okasigira mwâmi enfûlago, ciru akaba omu nkengêro orhahîra, orhahehêreraga omugale, ciru akaba omu lwâwe oli, bulyala akanyunyi kanahêke emyanzi, n'okubà omwanzi gujira ebyubi.

Kohelet/Ecclesiastes 10

זְבוּבֵי מָוֶת יַבְאִישׁ יַבִּיעַ שֶׁמֶן רוֹקֵחַ יֶקָר מֵחָכְמָה מִכָּבוֹד סִכְלוּת מְעָט׃ לֵב חָכָם לִימִינוֹ וְלֵב כְּסִיל 1 2
לִשְׂמֹאלוֹ׃ וְגַם־בַּדֶּרֶךְ כְּשֶׁהסָּכָל הֹלֵךְ לִבּוֹ חָסֵר וְאָמַר לַכֹּל סָכָל הוּא׃ אִם־רוּחַ הַמּוֹשֵׁל תַּעֲלֶה עָלֶיךָ מְקוֹמְךָ 3 4
אַל־תַּנַּח כִּי מַרְפֵּא יַנִּיחַ חֲטָאִים גְּדוֹלִים׃ יֵשׁ רָעָה רָאִיתִי תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כִּשְׁגָגָה שֶׁיֹּצֵא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט׃ נְתַן הַסָּכָל 5 6

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בַּמְרוֹמִים רַבִּים וַעֲשִׂירִים בַּשֵּׁפֶל יֵשֵׁבוּ׃ 7רָאִיתִי עֲבָדִים עַל־סוּסִים וְשָׂרִים הֹלְכִים כַּעֲבָדִים עַל־הָאָרֶץ׃ 8חֹפֵר גּוּמָּץ
בּוֹ יִפּוֹל וּפֹרֵץ גָּדֵר יִשְׁכֶּנּוּ נָחָשׁ׃ 9מַסִּיעַ אֲבָנִים יֵעָצֵב בָּהֶם בּוֹקֵעַ עֵצִים יִסָּכֵן בָּם׃ 10אִם־קֵהָה הַבַּרְזֶל וְהוּא לֹא־פָנִים
קִלְקַל וַחֲיָלִים יְגַבֵּר וְיִתְרוֹן הַכְשֵׁיר חָכְמָה׃ 11אִם־יִשֹּׁךְ הַנָּחָשׁ בְּלוֹא־לָחַשׁ וְאֵין יִתְרוֹן לְבַעַל הַלָּשׁוֹן׃ 12דִּבְרֵי פִי־חָכָם
חֵן וְשִׂפְתוֹת כְּסִיל תְּבַלְּעֶנּוּ׃ 13תְּחִלַּת דִּבְרֵי־פִיהוּ סִכְלוּת וְאַחֲרִית פִּיהוּ הוֹלֵלוּת רָעָה׃ 14וְהַסָּכָל יַרְבֶּה דְבָרִים
לֹא־יֵדַע הָאָדָם מַה־שֶּׁיִּהְיֶה וַאֲשֶׁר יִהְיֶה מֵאַחֲרָיו מִי יַגִּיד לוֹ׃ 15עֲמַל הַכְּסִילִים תְּיַגְּעֶנּוּ אֲשֶׁר לֹא־יָדַע לָלֶכֶת
אֶל־עִיר׃ 16אֲי־לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נָעַר וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר יֹאכֵלוּ׃ 17אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן־חוֹרִים וְשָׂרַיִךְ בְּעֵת יֹאכְלוּ
בִּגְבוּרָה וְלֹא בַשְּׁתִי׃ 18בַּעֲצַלְתַּיִם יִמַּךְ הַמִּקְרֶה וּבְשִׁפְלוּת יָדַיִם יִדְלֹף הַבָּיִת׃ 19לִשְׂחוֹק עֹשִׂים לֶחֶם וְיַיִן יְשַׂמַּח חַיִּים
וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת־הַכֹּל׃ 20גַּם בְּמַדָּעֲךָ מֶלֶךְ אַל־תְּקַלֵּל וּבְחַדְרֵי מִשְׁכָּבְךָ אַל־תְּקַלֵּל עָשִׁיר כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ
אֶת־הַקּוֹל וּבַעַל הַכְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר׃

11

[1] Kweba omugati gwâwe oku mîshi, wazinda erhi washubigurhôla. [2] Obegere bantu nda erhi munâni bulyala orhamanyiri buhanya buci bwakayisha hano igulu. [3] Ebitù bikayunjula nkuba, binayidubulire oku idaho. N'omurhi gukakulumba, njira nyanya erhi njira îdako gulya murhi ho gunahwêra halya gwahongokeraga. [4] Osingiriza empûsi arhamìra, ololêreza ebitù a rhasârûla. [5] Nka kula orhishi enjira y'empûsi, orhishi n'amahwe g'omukazi ôli izîmi, kwo orhakanamanya n'omukolo gwa Nyamuzinda orhegeka byôshi. [6] Sêzi oyanke emburho yâwe oyimîre na bijingo orhayôrhaga kwône. Bulyala muli ebyo byombi, orhamanyiri ciguma cakubêra; akanabà byombi-byombi bihisize haguma omu bwinjà.

Obukulu n'oburho

[7] Omûshi guyinjiha, n'amasù gasîma gabone izûba. [8] Omuntu akalama myâka minji, akwânîne ayikolêse yôshi, akengêre n'oku ensiku z'omudumbi zabà nyinji; ngasi hyayishe erhi na kalengane. [9] We mwâna osîme obu ociri musole, onacîshinge ensiku ociri murhò oshimbe enjira omurhima gukuhire, n'enyifinjo amasù gakuyêresire. Ci kwône omanye oku muli ebyo byôshi, Nyamuzinda akuhamagala omu lubanja. [10] Okûle oburhè omu murhima ohêke kuli n'omubiri gwâwe ogurhenzekwo ngasi mababale. Ci kwône obusole n'ensiku z'emvîri nyêru, byôshi kunali kurhebwa.

Kohelet/Ecclesiastes 11

1שַׁלַּח לַחְמְךָ עַל־פְּנֵי הַמָּיִם כִּי־בְרֹב הַיָּמִים תִּמְצָאֶנּוּ׃ 2תֵּן־חֵלֶק לְשִׁבְעָה וְגַם לִשְׁמוֹנָה כִּי לֹא תֵדַע מַה־יִּהְיֶה רָעָה
עַל־הָאָרֶץ׃ 3אִם־יִמָּלְאוּ הֶעָבִים גֶּשֶׁם עַל־הָאָרֶץ יָרִיקוּ וְאִם־יִפּוֹל עֵץ בַּדָּרוֹם וְאִם בַּצָּפוֹן מְקוֹם שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ שָׁם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יְהוּא׃ 4שִׁמֶר רוּחַ לֹא יִזְרֵע וְרֹאֶה בֶּעָבִים לֹא יִקְצוֹר׃ 5כַּאֲשֶׁר אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה־דֶּרֶךְ הָרוּחַ כַּעֲצָמִים בְּבֶטֶן הַמְּלֵאָה
כָּכָה לֹא תֵדַע אֶת־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת־הַכֹּל׃ 6בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת־זַרְעֶךָ וְלָעֶרֶב אַל־תַּנַּח יָדֶךָ כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ
אֵי זֶה יִכְשָׁר הֲזֶה אוֹ־זֶה וְאִם־שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד טוֹבִים׃ 7וּמְתֹק הָאוֹר וְטוֹב לָעֵינַיִם לִרְאוֹת אֶת־הַשָּׁמֶשׁ׃ 8כִּי אִם־שָׁנִים
הַרְבֵּה יִחְיֶה הָאָדָם בְּכֻלָּם יִשְׂמָח וְיִזְכֹּר אֶת־יְמֵי הַחֹשֶׁךְ כִּי־הַרְבֵּה יִהְיוּ כָּל־שֶׁבָּא הֶבֶל׃ 9שְׂמַח בָּחוּר בְּיַלְדוּתֶיךָ
וְיִיטַבְךָ לִבְּךָ בִּימֵי בְחוּרוֹתֶךָ וְהַלֵּךְ בְּדַרְכֵי לִבְּךָ וּבְמַרְאֵי עֵינֶיךָ וְדָע כִּי עַל־כָּל־אֵלֶּה יְבִיאֲךָ הָאֱלֹהִים בַּמִּשְׁפָּט׃ 10וְהָסֵר
כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ כִּי־הַיַלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הָבֶל׃

12

[1] Onakazikengêra omulemi wâwe ensiku ociri murhò, oku ensiku mbî zirhaciyisha, n'oku erhaciyisha erya myâka wayishiderha erhi «ntayirikwo eyo». [2] Onakazimukengêra oku izûba n'omûshi, omwêzi n'enyenyêzi birhacija mwo omwizimya; n'oku ebitù birhacigaluka n'enkuba yahumbûka. [3] Okazimukengêra olusiku abalanzi b'enyumpa bageramwo omusisi, olusiku abalume bazibu-zibu bagombamwo lulya abakazi balekamwo okushwa, bulyala omûshi gwamahorha aha kabonezo, [4] n'olumvi lukola luyigale emuhanda; amango olwanjikwa lurhacivuga, amango akanyunyi karhacilyogôla, n'amango abimbiza bahulika, [5] galya mango abantu barhînya okusôka, banagaliyahagira omu njira. Amango omulehe guyasa, n'oluzige luyigurhe n'amango omurhi gw'entoborhobo gujakwo ecirhumbwe, galya mango omuntu aja ebwa nyumpa yâge y'ensiku n'amango. N'abalasi bajinduluke omu muhanda; [6] embere ehigozi hy'amarhale hitwike, embere itara ly'izahabu libereke, embere akabindi kaberekere aha iriba, embere omugozi gw'adôma gutwikire omu iriba; [7] n'embere akatulo kashubire omu idaho nk'oku kanarhengagamwo, n'obuzîne emwa Nyamuzinda wabuhânaga[9]. [8] Busha-busha mâshi, gwârhi Koheleti, byôshi busha!

Okushwinja

[9] Kurhaderhwa kwôhe oku Koheleti àli murhimanya, ci kandi ayigîrize obumanye; ayanka ahira oku munzâni, agerekanya anakubûla migani minji. [10] Koheleti àli alonzize okuyandika emyanzi minunu n'okusiriba bwinjà enkengêro z'okunali. [11] Ebinwa by'abarhimanya kwo biri nka kababo, kwo biyôrha nka birhi bigwike, kulonza obwôloloke bw'obusò bwâge kurhuma lungere abikolêsa. [12] Kulusha aho, mwâna wâni, oyôrhe omanyire oku okujira ebitabu bubà bushanja burhayunjula, n'oku amasomo manji ganarhamye omubiri. [13] Okushwinja emyanzi: byôshi biyumvîkine. Orhînye Nyamuzinda onashimbe amarhegeko gâge, bulya gwomukolo gwa ngasi muntu. [14] Kulya kubà ebijiro byôshi, Nyamuzinda anabihêke omu lubanja, na kandi anabone na ngasi hifulike, hibè

[9] **12.7** Ngasi kantu kôshi ojira karhenga omu idaho, mwo kananashubire. ci kwône omuntu ajira akantu karharhenga omu idaho. Ako kantu karhengaga emwa Nyamuzinda, yo kananashubire (Lolà 3, 20-21).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

hinjà hibè hibi.

Kohelet/Ecclesiastes 12

1 וּזְכֹר֙ אֶת־בּוֹרְאֶ֔יךָ בִּימֵ֖י בְּחוּרֹתֶ֑יךָ עַ֣ד אֲשֶׁ֤ר לֹא־יָבֹ֙אוּ֙ יְמֵ֣י הָרָעָ֔ה וְהִגִּ֥יעוּ שָׁנִ֖ים אֲשֶׁ֣ר תֹּאמַ֑ר אֵ֥ין־לִ֖י בָּהֶ֥ם חֵֽפֶץ׃ 2 עַ֣ד
אֲשֶׁ֤ר לֹא־תֶחְשַׁ֙ךְ֙ הַשֶּׁ֣מֶשׁ וְהָאוֹר֮ וְהַיָּרֵחַ֒ וְהַכּוֹכָבִים֙ וְשָׁ֣בוּ הֶעָבִ֔ים אַחַ֖ר הַגָּֽשֶׁם׃ 3 בַּיּ֗וֹם שֶׁיָּזֽוּעוּ֙ שֹׁמְרֵ֣י הַבַּ֔יִת וְהִתְעַוְּת֖וּ
אַנְשֵׁ֣י הֶחָ֑יִל וּבָטְל֣וּ הַטֹּחֲנ֔וֹת כִּ֥י מִעֵ֖טוּ וְחָשְׁכ֥וּ הָרֹאִ֖ות בָּאֲרֻבּֽוֹת׃ 4 וְסָגְר֤וּ דְלָתַ֙יִם֙ בַּשּׁ֣וּק בִּשְׁפַ֔ל קוֹל֙ הַטַּחֲנָ֔ה וְיָק֥וּם
לְק֖וֹל הַצִּפֹּ֑ור וְיִשַּׁ֙חוּ֙ כָּל־בְּנ֣וֹת הַשִּׁ֔יר׃ 5 גַּ֣ם מִגָּבֹ֔הַּ יָרֵ֖אוּ וְחִתְחִתִּ֣ים בַּדָּ֑רֶךְ וְיָנֵ֣אץ הַשָּׁקֵ֔ד וְיִסְתַּבֵּ֖ל הֶחָגָ֑ב וְתָפֵ֣ר הָאֲבִיּ֔וֹנָה
כִּֽי־הֹלֵ֤ךְ הָאָדָם֙ אֶל־בֵּ֣ית עֹולָ֔מֹו וְסָבְב֥וּ בַשּׁ֖וק הַסֹּפְדִֽים׃ 6 עַ֣ד אֲשֶׁ֤ר לֹא־יֵרָחֵ֙ק֙ חֶ֣בֶל הַכֶּ֔סֶף וְתָרֻ֖ץ גֻּלַּ֣ת הַזָּהָ֑ב וְתִשָּׁבֵ֤ר
כַּד֙ עַל־הַמַּבּ֔וּעַ וְנָרֹ֥ץ הַגַּלְגַּ֖ל אֶל־הַבּֽוֹר׃ 7 וְיָשָׁ֥ב הֶעָפָ֖ר עַל־הָאָ֑רֶץ כְּשֶׁהָיָ֔ה וְהָרוּחַ֙ תָּשׁ֣וּב אֶל־הָאֱלֹהִ֔ים אֲשֶׁ֥ר
נְתָנָֽהּ׃ 8 הֲבֶל֙ הֲבָלִ֔ים אָמַ֖ר הַקֹּוהֶ֑לֶת הַכֹּ֖ל הָבֶֽל׃ 9 וְיֹתֵ֣ר שֶׁהָיָ֣ה קֹהֶ֔לֶת חָכָ֖ם עֹ֑וד לִמַּד־דַּ֣עַת אֶת־הָעָ֔ם וְאִזֵּ֥ן וְחִקֵּ֖ר תִּקֵּ֥ן
מְשָׁלִ֖ים הַרְבֵּֽה׃ 10 בִּקֵּ֣שׁ קֹהֶ֔לֶת לִמְצֹ֖א דִּבְרֵי־חֵ֑פֶץ וְכָתוּב֙ יָשָׁ֣ר דִּבְרֵי־אֱמֶֽת׃ 11 דִּבְרֵ֤י חֲכָמִים֙ כַּדָּרְבֹנ֔וֹת וּכְמַשְׁמְרֹ֖ות
נְטוּעִ֣ים בַּעֲלֵ֑י אֲסֻפֹּ֥ות נִתְּנ֖וּ מֵרֹ֥עֶה אֶחָֽד׃ 12 וְיֹתֵ֣ר מֵהֵ֔מָּה בְּנִ֖י הִזָּהֵ֑ר עֲשׂ֤וֹת סְפָרִים֙ הַרְבֵּ֣ה אֵ֔ין קֶ֖ץ וְלַהַ֥ג הַרְבֵּ֖ה יְגִעַ֥ת
בָּשָֽׂר׃ 13 סֹ֥וף דָּבָ֖ר הַכֹּ֣ל נִשְׁמָ֑ע אֶת־הָאֱלֹהִ֣ים יְרָ֔א וְאֶת־מִצְוֹתָ֖יו שְׁמֹ֑ור כִּי־זֶ֖ה כָּל־הָאָדָֽם׃ 14 כִּ֣י אֶת־כָּל־מַעֲשֶׂ֗ה הָאֱלֹהִים֙
יָבִ֣א בְמִשְׁפָּ֔ט עַ֖ל כָּל־נֶעְלָ֑ם אִם־טֹ֖וב וְאִם־רָֽע׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

SNG - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Lwi

LWIMBO

OLWIMBO LW'ENYIMBO Shir Hashirim מירישה ריש

OLWIMBO LW'ENYIMBO Shir Hashirim הש יר ים ש יר

1

OLWIMBO LW'ENYIMBO

Enshokolezi

Olwimbo lw' Enyimbo, kwo kuderha lwimbo lwinjinjà lulushire ezindi nyimbo zôshi. Omu mpindulo ya ngasi lubero, eci citabu ciyimbire olwimbo lw'obuzigire bw'abasîmîne babirhi: omuhya-mulume n'omuhya. Obwo buzigire bugera omu marhangulo manji: hali amango busera, buzibuhe; hali n'amango buba nk'obufire, buhune okulumulwa.

Muli eci citabu omuhya-mulume ali aderhwa «mwâmi» (1, 4-12), erhi «Salomoni» (3, 7-9) n'omuhya naye mpu ye «Sulamita» (7, 1-6). Okushimba ebinwa n'olulimi lw'eci citabu, rhwanaderha oku cayandikagwa omu mango gali kurhenga mwâka gwa 450 kuhika mwâka gwa 400 embere Yezu Kristu aburhwe.

Abalenga b'Abayahudi badesire oku enyigîrizo z'ecitabu c'Olwimbo lw'Enyimbo luli lwiganyo lw'obuzigire bwa Nyamuzinda n'Israheli, lubaga lwâge lwîshogwa. Amandiko Matagatîfu kwo gayêrekana Obuzigire bwa Nyamuzinda nka buzigire bwa Lungere oku bintu byâge, nka buzigire bwa muhya-mulume oku muhya. Ecitabu c'Olwimbo lw'Enyimbo ciyimbire okwo kusîmana kw'omu hya-mulume n'omuhya, mpu luyumvise omurhimanya wasoma, oku obuzigire bwa Nyamuzinda burhajira lugero.

Bashakulûza b'e Ekleziya bagerire olwo lwiganyo lw'obuzigire bw'abahya oku ihwe ly'obuhya bwa Yezu Kristu n'e Ekleziya yâge. Abandi bagerera ebinwa by'eci citabu oku buzigire bw'okunali bulunga omulume n'omukazi omu buhya nkana. Rhumanye buzinda oku ezi nyigîrizo ziyêrekîre obuzigire bwa ngasi muntu kuli Nyamuzinda.

Eci citabu cirimwo ihano likulu bwenêne na linjà na lwiganyo lwa Nyamuzinda oku bashebine n'abayankine, owalonza agashongwire adôma ah'iriba. Ndigi olushire Nnâmahanga okurhuhâ ihano. Rhuyumvîrhe oku nka mushebine erhi muyankine:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1. Mulolere Nnâmahanga kw'olwiganyo. Erhi acîshoga Israheli ayêrekîne oku obuzigire burhagulwa. Ye Muzigirwa na Musîmwa ali akunga Cirangashana wâge, Muzira izâbyo wâge. Ciru abakoyakoya bakakoyakoya, Engûkù yâge eri nguma yône. Nnâmahanga acêsize enderho, enkengêro n'ebijiro abayankine bajirirana omu buzigire.

*2. Orharhînyaga okubwîra owinyu oku enderho, enkengêro, n'ebirumbu byâge byôshi bikusîmîsa. Omubwîre lyo aba cinogerwa câwe anarhimûkwe. Ciru wakabona abakukeyakeyakwo, banakuba engohe, oderhe, erh*i : *«Engûkù yâni eri nguma yone, ye mukânie, ye ibanie!»*

Abâna bîrhu babè ba Burhashengwa na ba Murhonyi arhaniampa gubaya. Ababona oku muzigirana bakayagalwa kulya amashanja gakagiyagalwa na Israheli.

EBIRIMWO

1. Olwimbo lurhanzi: cigabi 1, 1-2, 7

2. Olwimbo lwa kabirhi: c. 2, 8-3, 5

3. Olwimbo lwa kasharhu: c. 3, 6-5, 1

4. Olwimbo lwa kani: c. 5, 2-6, 3

5. Olwimbo lwa karhânu: c. 6, 4-8, 4

«6. Olwimbo lwa kali ndarhu: c. 8, 5-14

Izîno ly'ecitabu n'enshula-mwanzi

1

[1] Olwimbo lw'Enyimbo. Lwa Salomoni.

Omuhya

[2] Ayishe anûnugurhe n'ehinûnugurho hy'akanwa kâge.

Okusîmwa nâwe kwo kununu ah'idivayi.

[3] Amavurha ocîshizire ala nka gahumula bwinjà!

izîno lyâwe ciru lyône, mavurha gadubuka,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

co cirhuma abanyere bakusîma[h].

[4] Onkeme nkushimbe, rhukanye!

Mwâmi ampesire omu mwâge;

We wâbà busîme na bushagaluke bwîrhu.

Okusîmwa nâwe kwarhulalusa kulusha idivayi[i];

Bayazize abakusîma.

Ecitak'iro cirhanzi

Omuhya

[5] Ndi mwîru ci ndi mwinjà[j], wâni mwe banyere b'e Yeruzalemu,

kwo ndi aka amahema g'e Kedari, aka ebihando by'e Shalma.

[6] Murhalolaga omubiri gwâni mwîru, izûba eryo lyambabaga?

Bagala ba nyâma[k] abâla bandubiraga, banjira mulanzi wa mizâbîbu.

Elyani ishwa ly'emizâbîbu ntalilangaga!

[7] Mbwîraga mâshi Muzigirwa w'omurhima gwâni:

ngahi wayabulira obusò?

ngahi waziyahula hano zirhenga omu iziko?

Lyo ntagija nageragera nka cirala

---

[h] **1.3** Omuhya: Israheli yeri muhya wa Nyamuzinda: naye Nyamuzinda yêne ye Muhya-Mulume.
[i] **1.4** Abanyere go mashanja. Arhali Israheli yêne walolakwo Nyamuzinda obucire. Agandi mashanja goshi nago ye Muciza wago. -Nyamuzinda ye Mwâmi w'oluhaga lwâge. -Omu kâ-Nyamuzinda k'e Yeruzalemu. -Banaderha mpu omuntu anayigurhe obusîme. Omu Mwandiko Mutagatîfu namwo banaderhe mpu obusîme bunalaluse nka mamvu.
[j] **1.5** Ndi mwîru ci ndi mwinjà: -Israheli arhahezagya obwinjà bwâge ciru akaba ali omu bujà e Babiloni. -Kedari na Shalma, bishagala by'e Buharabu. Amahema g'abagendagenda omu irûngu (babedwini), gaba gajizirwe n'empù z'empene ganaba miru.
[k] **1.6** Bagala ba nyâma: Ngâbo ya Bakaldeyi ba Nabukondonozori: bo bàshâbaga Yeruzalemu. Abakaldeyi bali bene wâbo Israheli bulya Abrahamu âli w'e Huri emwa Abakaldeyi (Murh 11, 28.31). -Bujà bw'e Babiloni. -Israheli oyo obuja bwàkulaga aha mwâge, bwamuheka emwa bene.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

emunda amasò[l] g'abinyu gayabukire.

Abîmbiza

[8] Akaba orhamanyiri wâni namwinja w'abakazi bôshi[m],

okulikire enshando z'obusò

onayabulire abâna-hene bâwe

entambi z'ebwa bigala by'abangere.

Omuhya-mulume

[9] Wâni Musimwa wâni,

namakushushanya na kahesi wâni

bashwekire oku ngale ya Faraoni![n]

[10] Amarhama gâwe nka gayinjiha

aha karhi k'ebisikiyo,

ala ehigosi ogwêrhe omu karhî k'amagerha.

[11] Bisikiyo bya masholo[o] rhwakulongeza

n'olugole lw'amarhale.

Bône na nnene: omuhya n'omuhya-mulume

[12] Oku nnakuno ali omu côgo câge,

n'obukù bwâni bwayuduka.

[13] Omuzigirwa wâni hiri hirhu hya buku,

hidêkerîre aha karhî k'amabere gombi.

---

[l] **1.7** -Muzigirwa w'omurhima gwâni, nk'omuhya ye waderha -Nyamubâho ye Lungere wa Israheli. -Agandi masò, go gandi mashanja.
[m] **1.8** Israheli, ishanja lîshogwa. Namwinja w'abakazi bôshi ye Israheli, ishanja lîshogwa.
[n] **1.9** Obuja bw'e Babiloni bushushine na bulya bw'e Mîsiri.
[o] **1.11** Okuyambikwa ebisikiyo bihyâhya kuli kuyêrekwa oburhonyi: akolaga aleka ebi ali agwêrhe amango ali mujà, ayambale ebihyâhya. Rhulole muli Luk 15, 22.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[14] Omuzigirwa ali cihadu ca mukû

omu ishwa ly'emizâbîbu y'e En-Gadi[p].

[15] -Ala nka wayinjiha, Muzigirwa wâni, ala nka wayinjiha!

Amasu gâwe ziri nguku

[16] -Nka wayinjiha Muzigirwa wâni,

nka wanuna wâni! Encingo[q] yîrhu ishamba.

[17] -Emitungo y'enyumpa yîrhu eri ya nduluma

n'oburhungiri buli bwa nsindani.

Hoheslied/Canticles 1

1 שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה׃
2 יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי־טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן׃
3 לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ עַל־כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ׃
4 מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָּרוּצָה הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ נַזְכִּירָה דֹדֶיךָ מִיַּיִן מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ׃ ס
5 שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם כְּאָהֳלֵי קֵדָר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה׃
6 אַל־תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת שֶׁשֱּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ־בִי שָׂמֵנִי נֹטֵרָה אֶת־הַכְּרָמִים כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי׃
7 הַגִּידָה לִּי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִּרְעֶה אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם שַׁלָּמָה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה עַל עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ׃
8 אִם־לֹא תֵדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי־לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן וּרְעִי אֶת־גְּדִיֹּתַיִךְ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרֹעִים׃ ס
9 לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה דִּמִּיתִיךְ רַעְיָתִי׃
10 נָאוּוּ לְחָיַיִךְ בַּתֹּרִים צַוָּארֵךְ בַּחֲרוּזִים׃
11 תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה־לָּךְ עִם נְקֻדּוֹת הַכָּסֶף׃
12 עַד־שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ׃

---

[p] **1.14** 1, 14: Olwo lugo kwo luderhwa buno mpu ye "Ain Djidi«, omu iderha ly'Abahàrabu), ebwa Nyanja y'Omunyu. -Obusò n'abâna-hene, gwo muzinzi gw'abajà erhi aharhenga bujà. -Ntondo ya Siyoni yo abâmi b'Israheli bayûbakagakwo.
[q] **1.16** 1, 16: Encingo, co cihugo ca Paalestina-Israheli, cihugo cigishe, cirya ciyêramwo ngasi hyâsi na ngasi lushogo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13 צְרֹור הַמֹּר | דֹודִי לִי בֵּין שָׁדַי יָלִין׃
14 אֶשְׁכֹּל הַכֹּפֶר | דֹודִי לִי בְּכַרְמֵי עֵין גֶּדִי׃ ס
15 הִנֵּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנֵּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים׃
16 הִנְּךָ יָפֶה דֹודִי אַף נָעִים אַף־עַרְשֵׂנוּ רַעֲנָנָה׃
17 קֹרֹות בָּתֵּינוּ אֲרָזִים רַחִיטֵנוּ בְּרֹותִים׃

2

[1] -Nciberire nshungululu y'e Saroni, Lisi y'e rubanda[r]. [2] Kwo ali nka lisi omu marhadu omusîmwa wâni omu karhi k'abâna-hya.

[3] -Kwo ali nka mulehe ekarhî k'emirhi y'omu busâne, omuzigirwa[s] wâni omu karhi k'abâna-rhabana. Ntamîre omu cizunguzungu câge nacîfinjaga, n'irehe lyâge liri linunu omu kanwa kani.

[4] Andengerize aha cengero, n'ecêrekanè anongerîzekwo, ye buzigire.

[5] Citûntume ca muzâbîbu mwandengezamwo hano, mumpembule n'irehe linjà, bulya ndi bufa n'obuzigire.

[6] Okuboko kwâge kulembe kwo nshegemire, n'okulyo kwo kunzonzire.

[7] -Banyere b'e Yeruzalemu mwe mukasinga, mwe mukalya empene mulye n'orhushafu rhw'emuzirhu, murhatule, murhazûse Musîmwa n'amango gâge g'okusîma garhacihika.

Ecîtakîro ca kabirhi

Omuhya

[8] Namayumva Muzigirwa wâni; Neci ye yishire; ayisha ahama oku ntondo, ayisha ashembuka orhurhondo.

[9] Muzigirwa wâni kwo ali nka kashafu, nka mutwîra gwa kashafu. Laba oku ayimanzire enyuma ly'ecôgo cîrhu Adwîrhe alolera omu kabonezo, adwîrhe alolera omu murhule.

---

[r] **2.1** Cibandâna c'ebwa nyanja nnene (Mediteraneya, kwo kuderha Nyanja y'e karhî ka Bulaya na Afrika), aha karhi ka Karmeli na Jafa.
[s] **2.3** Busîme bw'okubà n'Omusîmwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10 Muzigirwa wâni amalengeza izù amanyakûza[t], erhi: «J'eno, Musîmwa wâni. Namwinja wâni, yisha.

11 Laba oku empondo[u] yagezire, ensiku z'emidumbi zahwire, zagenzire.

12 Omu ishwa lirhu emyâka ekola yayâsa. Amango g'enyimbo[v] z'obusîme gahisire, enyimbo z'enguku zidwîrhe zashakanya omu ishwa lirhu.

13 Omutini gwamayâna amalehe marhanzi n'emizâbîbu eyâsize amauwa g'ehibayo hinjà. Yimanga, Musîmwa wâni, Namwinja wâni, yishaga.

14 Nguku yâni nfulike omu migâku y'olukunda, omu ngobe y'amabâle, nyêreka obusù bwâwe, nyumvisa izù lyâwe, bulyala omulenge ojira gurhajira wundi, n'iranga lyâwe kwo na kwo.

15 Mâshi murhugwarhire bala banyambwe[w] mâshi, obwola bunyambwe budwîrhe bwarhuyonera emizâbîbu n'obwo emizâbîbu ekola yayâsa!

16 Muzigirwa wâni ali wâni, nâni ndi wâge. Mwo ayâbulire obusò bwâge omu karhî k'obwaso bwa lisi.

17 Oku emboho y'obuce erhacishungûrha, n'oku omwizimya gurhacihirigirha, ogaluke... Muzigirwa wâni obè nka kashafu nka mutwîra gwa kashafu omu ntondo z'Ecihango[x].

Hoheslied/Canticles 2

אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים׃ כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעְיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת׃ כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דּוֹדִי
בֵּין הַבָּנִים בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי וּפִרְיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי׃ הֱבִיאַנִי אֶל־בֵּית הַיָּיִן וְדִגְלוֹ עָלַי אַהֲבָה׃ סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת

[t] **2.10** Omuhya n'omuhya-mulume bayisha balonzanya.
[u] **2.11** Empondo erhi mango ga mboho: kurhengera mwêzi gwa kali ikumi na liguma kuhika o gwa kabirhi erhi gwa kasharhu,
[v] **2.12** Erhi amango g'emboho gahwa, banarhangira amango minjà, mpu yo «printemps»: emirhi eyase, ebinyunyi biryogôle.
[w] **2.15** Abo «banyambwe», bo balungu babî badwîrhe bayônera Israheli. (Rhulole rnuli Ezr 4, 2; 9, 2; 10, 18; Neh 2, 19; 3, 34). 2, 16: Israheli, lubaga lwa Nyamubâho; na Nyamubâho yêne Israheli ayishi. Kwo kuderha oku Nyamubâho ashubûzize olubaga lwâge. Alugalula omu Paalestina-Israheli-Israheli (Lolà 2,1).
[x] **2.17** Erhi «entondo z'ebintu biberange». Ako kanwa kakengezize ecihango ca Nyamuzinda bo na Abrahamu (Murh 15, 9-10). Go mango Nyamuzinda ahâga Abrahamu omulagi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

רַפְּדוּנִי בַּתַּפּוּחִים כִּי־חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי׃ 6שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וימינו [וִימִינוֹ] תְּחַבְּקֵנִי׃ 7הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם
בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ | וְאִם־תְּעוֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ׃ ס

8קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה־זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל־הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל־הַגְּבָעוֹת׃ 9דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים הִנֵּה־זֶה עוֹמֵד
אַחַר כָּתְלֵנוּ מַשְׁגִּיחַ מִן־הַחַלֹּנוֹת מֵצִיץ מִן־הַחֲרַכִּים׃ 10עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי־לָךְ׃ 11כִּי־הִנֵּה
הַסְּתָו עָבָר הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ׃ 12הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ׃ 13הַתְּאֵנָה
חָנְטָה פַּגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים | סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ קוּמִי לָכְי רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי־לָךְ׃ ס
14יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה הַרְאִינִי אֶת־מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעִנִי אֶת־קוֹלֵךְ כִּי־קוֹלֵךְ עָרֵב וּמַרְאֵיךְ נָאוֶה׃ ס
15אֶחֱזוּ־לָנוּ שׁוּעָלִים שׁוּעָלִים קְטַנִּים מְחַבְּלִים כְּרָמִים וּכְרָמֵינוּ סְמָדַר׃ 16דּוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ הָרֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃ 17עַד
שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים סֹב דְּמֵה־לְךָ דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים עַל־הָרֵי בָתֶר׃ ס

3

[1] Aha ngwîshîre, budufu, namàlonzagya omuzigirwa w'omurhima gwâni, namalonzagya ci lerhaga!

[2] Nkolaga nayimuka ngeragere omu lugo[y]! Omu njira n'omu ngo, nalongezamwo olya omurhima gwâni guzigira. Namulonzize ci ntamubwîne!

[3] Abalâlizi bambuganyire, balya bagera-gera omu lugo: «Nti ka murhabwîne olyala omurhima gwâni guzigira?».

[4] Ene mba namabarhaluka, namabugâna olyala omurhima gwâni guzigira. Namamugwârha ntanacimulîke, kuhika nmuhise omu nyumpa ya nyâma[z], omu mw'olya muzire wamburhaga.

Omuhya-mulume:

[5] Banyere b'e Yeruzalemu mwe mukasinga, mwe mukalya empene n'orhushafu rhw'emuzirhu, murhatule, murhatule Musimwa wâni n'ensa y'okushâsha kwâge erhacihika.

---

[y] **3.2** Lugo lwa Yeruzalemu olwôla; kulya kubà banyere b'e Yeruzalemu bayakûzibwe, na Kâ-Nyamuzinda k'e Yeruzalemi badwîrhe haderha (1, 4, 17; 3, 4; 5, 10-16).
[z] **3.4** «Omu mwa nnina», kwo kuderha omu «kâ-Nyamuzinda », k'e Yeruzalemu; Bene-Israheli barhanzi, balya bàyûbakaga akâ-Nyamuzinda abôla adesire mpu nnina! Omu «hatagatîfu-hatagatîfu».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ecîtakîro ca kasharhu

Kabala-myanzi

6 Lero cici cira casôka omu irûngu nka mugi mulî-mulî[a], nka mûka mudûrhu gwa buku, obubâni n'amalashi g'ekuli gôshi!

7 Laba ecipoyi ca Salomoni[b], bambali makumi gali ndarhu bamugosire, ntwali za muli bene-Israheli.

8 Bôshi, balenga ba kuhuma engôrho, balwî ba kurhenga mîra. Ngasi muguma ahizire engôrho oku cikanyi mpu bakanarherwa budufu.

9 Mwâmi Salomoni abinjisize entebe[c] y'obwâmi n'omurhi gw'e Libano.

10 Emitungo y'eyo ntebe eri ya marhale n'olulenga lwâyo lwa masholo, ecibwârhalo ciri ca kaduku na nyamwegemerwa wayo wa kaduku.

11 Mwe banyere b'e Siyoni mukanye mubone: Mwâmi Salomoni ayambîrhe ishungwè[d] nnina amuyambikaga olusiku lw'obuhya bwâge, olusiku lw'obusime bw'omurhima gwâge.

Hoheslied/Canticles 3

עַל־מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת בִּקַּשְׁתִּי אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו׃ 2 אָקוּמָה נָּא וַאֲסוֹבְבָה בָעִיר בַּשְׁוָקִים
וּבָרְחֹבוֹת אֲבַקְשָׁה אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו׃ 3 מְצָאֻנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי
רְאִיתֶם׃ 4 כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי מֵהֶם עַד שֶׁמָּצָאתִי אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֲחַזְתִּיו וְלֹא אַרְפֶּנּוּ עַד־שֶׁהֲבִיאתִיו אֶל־בֵּית אִמִּי
וְאֶל־חֶדֶר הוֹרָתִי׃ 5 הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ | וְאִם־תְּעוֹרְרוּ
אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ׃ ס

---

[a] **3.6** Omugî mulî-mulî cibà cimanyîso ciyêrekîre aha Nyamuzinda ali. (Lub 13,22). Omu lubungo lwa kabirhi, Nyamuzinda yêne ogalwire abali bahêsirwe bujà (Iz 40,3). Abarhunzi b'omu Israheli bàkagijà malashi cingana e Buharabu n'emwa Abahindi (Ezr 17, 4; 27, 13-25).

[b] **3.7** Eri izîno «Shalomô, (Salama), kwo liri nka kula rhwakaderha «Murhûla» omu mashi. Abâli omu bujà bakazâgiringa oku «omurhûla» gwâyisha obuja buhwa (Iz 11, 6; 9, 5-6; Ezr 34, 23-25). Salomoni badesire aha, arhali olya murhanzi, ci omwâmi wayisha n'omurhûla: Masiha.

[c] **3.9** Bakengezize enyumpa Salomoni akazâgitwiramwo emmanja n'entebe 3 kazagitamalakwo ago mango.

[d] **3.11** Mpu balole oku bayimika omwâmi w'omurhûla: Masiha. Oyo nnina wa mwâmi, lwo lubaga lwa Nyamubâho (1, 5; 3, 4). Omu Israheli, mwâmi arharhangira omukolo n'olubaga lu rhacimuyankirira, ciru akahà Nyamuzinda yêne wacimwishogaga (1 Sam 11,5; 1 Nga 11, 10, 29, 22). Olwo lusiku lw'obuhya, lwo lusiku lw'okugaluka kw'omukazi wali ogenzire; lwa kushubirhona kw'owali wamashombehala: okwo kwâbà omu mango ga Masiha (Iz 61, 10; 62, 3-5).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6 מִי זֹאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר כִּתֵּימֹרוֹת עָשָׁן מְקֻטֶּרֶת מוֹר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל׃ 7 הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים
גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל׃ 8 כֻּלָּם אֲחֲזֵי חֶרֶב מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חַרְבּוֹ עַל־יְרֵכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת׃ ס
9 אַפִּרְיוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן׃ 10 עַמּוּדָיו עָשָׂה כֶּסֶף רְפִידָתוֹ זָהָב מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן תּוֹכוֹ רָצוּף אַהֲבָה
מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם׃ 11 צְאֶינָה | וְרֶאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה־לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת
לִבּוֹ׃ ס

4

Omuhya-mulume

1 Ala nka wayinjiha, Musîmwa wâni, ala nka wayinjiha! Amasù gâwe ngûkù mw'ogu mushangi[e] gukubwisire emvîri zâwe busò bwa mpene za bishamvu buyabukire omu lurhambi-rhambi lwa Galaadi.

2 Amîno gâwe[f] gali nka busò bwa bibuzi bimome byayinamuka kurhenga aha mugomero. Ngasi rîno ly'enyanya ligwêrhe eryâbo ly'idako. ngasi ciguma n'ecâbo c'omu mahasha, na ntà mwihala gubirimwo.

3 Akanwa kâwe nka higozi hya kaduku, n'emyanzi yâwe minunu-minunu! Amarhama gâwe nka mpande za grenadi[g] omu mushangi gukuli ebusù.

4 Igosi[h] lyâwe kwo liri aka enkingi ya Daudi, eri ngwike buzibu-zibu; emanisirwekwo ecihumbi c'empenzi; emyampi y'abarhabâzi yôshi kwo emanikwa.

5 Amabêre gakuli oku cifuba gombi, bâna-hene babirhi, mahasha ga kashafu, gayabukîre omu karhî k'obwaso bwa lisi.

6 Oku emboho y'obuce erhacishungûrha, n'oku omwizimya gurhacihirigirha, nabà najà oku ntondo y'obukù n'oku ntondo y'obubâni.

7 Wamâyinjiha, mushâna, Musîmwa wâni, we «Nt'izâbyo»[i].

---

[e] **4.1** Olushungi lw'omuhya, lwakazâgihona ebusù, lubwikire (Murh 24, 65; 29, 23-25). Empene z'e Israheli-Palestina-Israheli ziba za bishamvu na nyîru.
[f] **4.2** Amîno mêru: Amango omushaku guciri murhò, go mango biyeruha bwenêne.
[g] **4.3** «Grenade», libà irehe lirhenga oku murhi mpu ye «grenadier»; murhi gumera omu bihugo biri eburhambi bw'enyanja y'e «Mediteraneyo».
[h] **4.4** Magerha gali omu igosi ago (Iz 27, 10-11). 4, 6: Ntondo barherekêrerakwo eyo. Yo enabâkwo akâ-Nyamuzinda k'e Yeruzalemu.
[i] **4.7** Israheli acêsibwe n'amalibuko abwîne e Babiloni (Iz 40,2); akola acibêrire «muzirizâbyo». Oburhè bw'owamuhanaga bwahwire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Nj'eno orhenge e Libano, mukazi wâni[j], nj'eno orhenge e Libano, ja omu nyumpa. Oyimange oku ntondo ya Amana olole bwandagala, n'oku ntondo ya Samiri na Hermoni, lukunda lwa ngoromora ntondo za bakapiri.

[9] Ci wamampêka omurhima mâshi mwâli wîrhu, mukazi wâni, wamampêka omurhima n'amasù ogwêrhe, n'igerha likuli omu igosi ciru lyône!

[10] Ala nka kwasimîsa okusîmwa nâwe, wâni mwâli wîrhu, mukazi wâni! Ala nka kwanuna okusîmwa nâwe... agandi mavurha gacihambâge!

[11] Akanwa kâwe mukazi wâni, lero muke gwa bûci kali kashongôla bûci kali kashongôla la! Aha idako ly'olulimi lwâwe, bûci buhali n'amarha[k]; obwehe bw'emishangi yâwe, kwo buli nka malashi g'e Libano.

[12] Ali busâne[l] bulikwo olugurhu, mwâli wîrhu, omukazi wâni, busâni bulikwo olugurhu iriba liyûbakirwe.

[13] Emirhi ekumezirekwo ejizire obusâne bw'engrenadi, olikwo emirhi erhabonekerera: [14] Aha mirhi y'esindani yahûmula bwinjà, aha y'obukû n'eya amashahi, ebisheke n'e kinamomi[m], emirhi y'e Libano yôshi emirhi y'amane-mane n'eya olowesi, na ngasi hyâsi hihûmula bwinjà.

[15] Oli nshôko edômera obusane, iriba ly'amîshi gahulula, lwîshi lwâhona e Libano.

Omuhya

[16] Yimuka, kaboho-boho k'ekuli. Yimuka, kaboho-boho k'emahanga, shungurhira omu busâne bwâni, buyenge amavurha minjà! Omuzigirwa wâni aje omu busâne bwâge, ayumve obununu bw'amalehe gamuli.

---

[j] **4.8** Mukazi wâni: Israheli kwo abire nka mukazi ibà ahulusize erhi bulala bwâge burhuma (Hoz 2, 4; Yer 3, 1-8; Iz 54, 6-7); amango g'okugendimugalula, galigi nka ga kusheba (Hoz 2, 21-22; Iz 49. 18). Oyimanzire oku ntondo ya Hermoni, anabone Israheli-Palestina-Israheli bwinjà. Israheli nk'aderha ahabisha bamuhekaga bujà, kwo abaderha mpu biryanyi: ngoromora erhi kapiri (Yer 4, 7; 5, 6; Nah 2, 12-14).

[k] **4.11** Ecihugo ciyêzire, kudûdusa cidûdusa, cibaye bwinjà (Hoz 14. 17). Omukazi wâbwîne nyumpa naye, anabaye enyumpa! Okurhwinja kwâge kunayumvise oku abwîne e nyumpa!

[l] **4.12** busâne: Abalêbi bayôrha baderha oku Israheli muhyâhya âbâ busâni bwa Nyamuzinda, busâni bulimwo emirhi yahûmula bwinjà: Hoz 14, 6-7; Eze 3, 35; Iz 51, 3.

[m] **4.14** «Kinamomi» guli murhi gurhaba eno Bushi; rhugudesire nk'oku gunadesirwe omu Cihabraniya n'omu Cigereki; nk'oku rhunaderha omurhi gwa «karadusi» nk'oku gunaderhwa omu cilatini.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מֵהַר גִּלְעָד: 2שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר
הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן־הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם: 3כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ וּמִדְבָּרֵיךְ נָאוֶה כְּפֶלַח
הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ: 4כְּמִגְדַּל דָּוִיד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים: 5שְׁנֵי
שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תְּאוֹמֵי צְבִיָּה הָרוֹעִים בַּשּׁוֹשַׁנִּים: 6עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים אֵלֵךְ לִי אֶל־הַר הַמֹּור
וְאֶל־גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה: 7כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ: ס
8אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי תָּשׁוּרִי | מֵרֹאשׁ אֲמָנָה מֵרֹאשׁ שְׂנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְּעֹנוֹת אֲרָיוֹת מֵהַרְרֵי
נְמֵרִים: 9לִבַּבְתִּנִי אֲחֹתִי כַּלָּה לִבַּבְתִּינִי בְּאַחַד מֵעֵינַיִךְ בְּאַחַד עָנָק מִצַּוְּרֹנָיִךְ: 10מַה־יָּפוּ דֹדַיִךְ אֲחֹתִי כַּלָּה מַה־טֹּבוּ
דֹדַיִךְ מִיַּיִן וְרֵיחַ שְׁמָנַיִךְ מִכָּל־בְּשָׂמִים: 11נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ כַּלָּה דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ וְרֵיחַ שַׂלְמֹתַיִךְ כְּרֵיחַ
לְבָנוֹן: ס
12גַּן | נָעוּל אֲחֹתִי כַּלָּה גַּל נָעוּל מַעְיָן חָתוּם: 13שְׁלָחַיִךְ פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים עִם פְּרִי מְגָדִים כְּפָרִים עִם־נְרָדִים: 14נֵרְדְּ |
וְכַרְכֹּם קָנֶה וְקִנָּמוֹן עִם כָּל־עֲצֵי לְבוֹנָה מֹר וַאֲהָלוֹת עִם כָּל־רָאשֵׁי בְשָׂמִים: 15מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנֹזְלִים
מִן־לְבָנוֹן: 16עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן הָפִיחִי גַּנִּי יִזְלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מְגָדָיו:

5

Omuhya-mulume

[1] Namaja omu busâne bwâni, wâni mwâli wîrhu, mukazi wâni; nkola ndwîrhe nahûmbûla obukû bwâni n'amashahi gâni, ndwîrhe nalya omuke gwâni n'obuci bwâni, ndwîrhe nanywa idivayi lyâni n'amarha gâni. Cinyweri bîra bani, munywe mulaluke, barhonyi bâni.

Ecîtakîro ca kani

Omuhya

[2] Ngwishîre ci omurhima gwâni guzîne. Namâyumva Muzigirwa wâni akomomba oku lumwi[n]: Nyigulira mâshi mwâli wîrhu, mukazi wâni, mâshi ngûkù yâni, mâshi Mwinjà-Muzira-ishembo. Kali irhwe linyunjwîre lume, emvîri zinyunjwîre mirhonyi ya budufu.

[3] Nahogwire iropo lyâni, kurhi nashubigi riyambala? Nashusire amagulu, Kurhi nashibigigazinza?

---

[n] **5.2** Olumè ciri cimanyîso c'omugisho gwa Nyamubâho, bwenêne omugisho gw'amango gâyi sha (Lolà Hoz 14.6).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[4] Musimwa wâni agezize okuboko omu murhule gw'olumvi; namayumva omurhima gwadûrha.

[5] Nti nazûka, nti nyigulire Muzigirwa wâni, enfune zâni zamayunjula mavurha, eminwe yâni namàrhônya mavurha mangu! oku kahamikizo k'olumvi[o].

[6] Nti nàyigulira Muzigirwa wâni, kusiga agalusire arhaciboneka! Okugenda kwâge kwarhuma narhibuka omurhima. Namulonzize ci ntacimubwîne, namuhamagire ci arhacishuzize.

[7] Abalâlîzi bambuganyire, bala bagera-gera omu ngo budufu. Banshûsire[p] bànyagaza, banyaga ecirondo câni, balya balanga ebyôgo by'olugo.

[8] Banyere b'e Yeruzalemu, mwe mukasinga, bici mwabwîra Muzigirwa wâni mukamubona? Nalwâzire endwâla y'obuzigire

Abimbiza

[9] Omuzigirwa wâwe bici alushire abandi, wâni Mwinjà-Olushire abandi bakazi. Omuzigirwa wâwe bici alushire abandi obwo warhuyimbirira ntyo?

Omuhya

[10] Omuzigirwa wâni aciri musole gukanyire, arhankahabwa omu cihumbi.

[11] Irhwe lyâge lya masholo gacire bwenêne, emvîri zâge, mashami ga mirhanda, nyîru-nyîru aka hungwe[q].

[12] Amasu gâge nka ngûkù, oku mîshi omu lwôgero, nka kulyâla ziyôga omu marha, nka kulya zigwa omu nyanja.

[13] Amarhama gâge nka malingo ga mubono-bono, nka ntondo za bukù. Akanwa kâge nka bwâso bwa lisi, amavurha gayenga garhabamwo izâbyo.

[14] Enfune zâge nshangabuye za masholo, ziyunjwîre mabuye g'e Tarsis, enda yâge eri nka muntinda gw'ihembe, guli nka kulya baguyambika enjuma z'e Safiri.

[15] Amagulu gâge nka nkingi za mabuye mêru, nkingi ziyimangire oku masholo gacire

---

[o] **5.5** Emunda omuhya-mulume aderheraga mpu ayigule olumvi lumuyabîra, àsiga amavurha g'amalashi gàmuli omu nfune gahûmula oku lumvi. Asiga olumvi lwabaya!!
[p] **5.7** Abôla balâlizi burhanzi barhakafukunyize (3, 3); lero kukola kuhiva bahiva n'okushurha nyamukazi.
[q] **5.11** Omuhya acirhonyize! Kwo abwîne omulume wâge nka bûbake buzibu-zibu, bwenêne obûbake bw'akâ-Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwenêne. Enshusho yâge, kwo ashushire aka Libano[r], ntwâli nka nduluma.

16 Emyanzi yâge minunu-minunu, naye yêne mushagalusa; kwo ali ntyo Omuzigirwa wâni,
kwo ali ntyo omulume wâni, wâni mwe banyere b'e Yeruzalemi.

Hoheslied/Canticles 5

1 בָּאתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כַלָּה אָרִיתִי מוֹרִי עִם־בְּשָׂמִי אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם־דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם־חֲלָבִי אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ
וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים: ס

2 אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל | דּוֹדִי דוֹפֵק פִּתְחִי־לִי אֲחֹתִי רַעְיָתִי יוֹנָתִי תַּמָּתִי שֶׁרֹּאשִׁי נִמְלָא־טָל קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי
לָיְלָה: 3 פָּשַׁטְתִּי אֶת־כֻּתָּנְתִּי אֵיכֶכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה רָחַצְתִּי אֶת־רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם: 4 דּוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ מִן־הַחֹר וּמֵעַי הָמְו
עָלָיו: 5 קַמְתִּי אֲנִי לְפְתֹחַ לְדוֹדִי וְיָדַי נָטְפוּ־מוֹר וְאֶצְבְּעֹתַי מֹור עֹבֵר עַל כַּפּוֹת הַמַּנְעוּל: 6 פָּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי
חָמַק עָבָר נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי: 7 מְצָאַנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר הִכּוּנִי
פְצָעוּנִי נָשְׂאוּ אֶת־רְדִידִי מֵעָלַי שֹׁמְרֵי הַחֹמוֹת: 8 הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם אִם־תִּמְצְאוּ אֶת־דּוֹדִי מַה־תַּגִּידוּ לוֹ
שְׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי: 9 מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד הַיָּפָה בַּנָּשִׁים מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד שֶׁכָּכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ: 10 דּוֹדִי צַח וְאָדֹום דָּגוּל
מֵרְבָבָה: 11 רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב: 12 עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל־אֲפִיקֵי מָיִם רְחֲצוֹת בֶּחָלָב יֹשְׁבוֹת
עַל־מִלֵּאת: 13 לְחָיָו כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם מִגְדְּלוֹת מֶרְקָחִים שִׂפְתוֹתָיו שֹׁושַׁנִּים נֹטְפוֹת מֹור עֹבֵר: 14 יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב
מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ מֵעָיו עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלֶּפֶת סַפִּירִים: 15 שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְיֻסָּדִים עַל־אַדְנֵי־פָז מַרְאֵהוּ כַּלְּבָנוֹן בָּחוּר
כָּאֲרָזִים: 16 חִכּוֹ מַמְתַקִּים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים זֶה דוֹדִי וְזֶה רֵעִי בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם:

6

Abîmbiza

1 Ngahi Omuzigirwa wâwe ajirage, wâni Mwinjà-Olushire abandi bakazi? Ngahi ayêrekirage,
Omuzigirwa wâwe, rhumulonze haguma nâwe?

Omuhya

2 Omuzigirwa wâni ayandagalire omu busâne[s] bwâge, omu mivungiro yahûmula bwinjà, kulonza mpu ayâbulire obusò bwâge omu busâne, anahumbule obwaso bwa Iisi.

---

[r] **5.15** Aka.-Nyamuzinda ka Salomoni, kàli kayûbasirwe n'emirhi y'e Libano.
[s] **6.2** Obwo busâne, kuli kuderha ecihugo ca Paalestina-Israheli, kunali kuderha omuhya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[3] Niono ndi wa Muzigirwa wâni, naye Muzigirwa wâni ali wâni. Ayâbulire obusò bwâge omu mauwa ga lisi.

Ecîtakîro ca karhânu

Omuhya-mulume

[4] Mwîra-kazi wâni, kwo oyinjiha aka Tirsa, kwo osoleha aka Yeruzalemu. We côbohwa nk'engabo z'amatabâro.

[5] Orhandole ntya, amasù ogwêrhe gamambuza omurhima. Emvîri zikuli oku irhwe busò bwa mpene, kula bunahona oku mwandagalo gwa Galadi.

[6] Amino ogwêrhe, busò bwa bibuzi, kula bisôka byarhenga omu izîko. Ngasi ciguma n'ecâbo c'omu mahasha, na ntà mwîhala gubirimwo.

[7] Amarhama gâwe nka mpande za gerenadi, omu mushangi gukuli ebusù.

[8] Abagoli bali makumi-gali ndarhu, abakazi baherula bali makumi gali munâni, n'abâna-nyere (barhaganjwa) mwandu.

[9] Engûkù yâni eri nguma[t]. Muguma-obula-ishembo ali muguma nie nnaye. Ali wago-wago omu mwâbo, murhonyi w'omuzîre wamuburhaga Abahya bamubwîne bàmusîma. Abagoli n'abakazi baherula bamuyûnamira

[10] “mpu ye ndi oyo oyishire nka mucera-cera, mwinjà nka mwêzi. Ayisha amoleka nk'izûba, mudârhi nka ngabo za balwî[u]”.

[11] Nayandagalira omu busâni bw'amalehe nti ndole oku emburho yamera omu lubanda, nti ndole oku emizâbîbu yashabuka nti ndole erhi emirehe ekola yâyâsa.

[12] Ntamanyiri kurhi,... Ci omurhima gwankweba omu ngâle z'olubaga lwâni, nka murhambo.

---

[t] **6.9** Ogwo mwandu gw'abakazi gukengêzize balya baka Salomoni (mulongo. 8 na 9). Omurhonyi anali muguma: Israheli, ci erhi n'abandi ho banali: go gandi mashanja.
[u] **6.10** Ebi binwa bikengêzize okurhenga omu bujà bw'e Babiloni; bikengezize n'amango g'aba- lwi ha Daudi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Hoheslied/Canticles 6

1 אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ וּנְבַקְשֶׁנּוּ עִמָּךְ׃ 2 דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם לִרְעוֹת בַּגַּנִּים
וְלִלְקֹט שֽׁוֹשַׁנִּים׃ 3 אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הָרֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃ ס

4 יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי כְּתִרְצָה נָאוָה כִּירוּשָׁלִָם אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת׃ 5 הָסֵבִּי עֵינַיִךְ שֶׁהֵם הִרְהִיבֻנִי שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים
שֶׁגָּלְשׁוּ מִן־הַגִּלְעָד׃ 6 שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים שֶׁעָלוּ מִן־הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם׃ 7 כְּפֶלַח הָרִמּוֹן
רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ׃ 8 שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וּשְׁמֹנִים פִּילַגְשִׁים וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר׃ 9 אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי אַחַת
הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה הִיא לְיוֹלַדְתָּהּ רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילַגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ׃ ס
10 מִי־זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ־שָׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת׃ ס
11 אֶל־גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל לִרְאוֹת הֲפָרְחָה הַגֶּפֶן הֵנֵצוּ הָרִמֹּנִים׃ 12 לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי
מַרְכְּבוֹת עַמִּי־נָדִיב׃

7

Abimbiza

[1] Galuka galuka Sulamita[v], galuka galuka rhukulole ebusù. Cici mwâlolakwo Sulamita mwanasamira okwo bigamba byombi?

Omuhya-mulume

[2] Ala amagulu gâwe nka gayinjiha omu mikarabanda yâwe, wâni mwâli wa Nnahano!

[3] Omunyunyu[w] ogwêrhe! kwo guli nka ntabunganwa erhalimwo idivayi. Enda yâwe cirundo ca ngano cizonzirwe n'obwaso bwa lisi.

[4] Amabêre[x] gâwe gombi, bâna-hene babirhi, mahasha ga kashafu.

[5] Igosi lyâwe kwo liri nka nkingi y'ihembe. Amasu gâwe kwo gali ak'enyôgero za Hesboni, aha muhango gwa Bati-Rabimi. Izûlu lyâwe nka munara gw'e Libanomuzamu

[v] **7.1** «Sulamita», kwo kuderha: olyala okola ogwêrhe omurhûla; shalom: orhûzize, salama, Omurhûla gwâyisha gwo badesire. Israheli muhyâhya âguhâbwa na Salomoni muhyâhya. -Kani kwôshi mpu «galuka, galuka»: kuderha mpu ayishe, arhenge emwa bene. Bôshi badwîrhe balinga olusiku lw'okushubira eka n'okurhenga omu bujà bw'e Babiloni. Hali n'okugalula omurhima gwâ1i guhabusire mpu gugaluke: Hoz 3, 5; 5, 15; Yer 3, 14.

[w] **7.3** Ogwo munyunyu, Yeruzalemu oyo, «muyûbake omu karhi k'amashanja» (Eze 5, 5; 38, 12), oku ntondo ezonzirwe n'orhubanda ci kwône arhali enyunda zôshi. -Eryo idivayi, buzigire obwo. -Entondo ziri emarhambi g'entondo ya Yuda, kwo zishusha nka mihuli myûmu ya ngano, (nka ntondo erikwo omushûshu). N'engano ekengeza okuyêra ecihugo câyishiyêra amango ga Masiha. Hoz 14, 6-9; Lul 72. 1. -Obwaso bwa lisi omu rhubanda bulugibà.

[x] **7.4** Ago mabêre, zo ntondo ibirhi: Ebali na Garizîmi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oyêrekîre e Damasko.

6 Irhwe lyâwe kwo liyimanzire ak'entondo ya Karmeli; ensirha balilukire kwo ziri nka kaduku. Mwâmi arhonyize emihunga yâwe.

7 Nka wayinjiha wâni; nka wasoleha wâni!

8 Kwo osogorosire nka murhanda, n'amabêre gâwe nsisi za murhanda.

9 Nanaciderha nti narhangishonera oku murhanda, nyankekwo bihadu nka binga. Amabêre gâwe gabè nka nsisi za muzâbîbu, n'obwehe bw'omûka gwâwe buhûmule nk'irehe linjà;

10 ebinwa byâwe bibè nk'irivayi linunu!

Omuhya

Liryâla Omuzigirwa wâni akananywa, liryâla akanabêza omu kanwa aha karhî k'amino.

11 Niono ndi wa Muzigirwa wâni, n'omurhima gwâge emunda ndi guyêrekîre.

12 Yisha Muzigirwa wâni, yisha rhujè omu mashwa! Mwo rhwajilâla omu bishagala,

13 buca sêzi[y] rhujè omu ishwa ly'emizâbîbu. Rhwalola erhi omuzâbîbu gukola gushabusire, erhi kuyasa gukola gwayasa, erhi emirhi y'engerenadi ekola yayâsa. Lyo nakuhà obuzigire bwâni ago mango.

14 Amandragori[z] gohe gakola gadwîrhe gabaya, n'amalehe minjà gôshi aha lusò garhuli. Amahyâhya n'amarhanzi, nkubikirego wâshi Muzigirwa wâni.

Hoheslied/Canticles 7

1 שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית שׁוּבִי שׁוּבִי וְנֶחֱזֶה־בָּךְ מַה־תֶּחֱזוּ בַּשּׁוּלַמִּית כִּמְחֹלַת הַמַּחֲנָיִם׃ 2 מַה־יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים
בַּת־נָדִיב חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן׃ 3 שָׁרְרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר אַל־יֶחְסַר הַמָּזֶג בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים סוּגָה
בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃ 4 שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תָּאֳמֵי צְבִיָּה׃ 5 צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן עַל־שַׁעַר בַּת־רַבִּּים
אַפֵּךְ כְּמִגְדַּל הַלְּבָנוֹן צוֹפֶה פְּנֵי דַמָּשֶׂק׃ 6 רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים׃ 7 מַה־יָּפִית

[y] **7.13** Obudufu n'esêzi, mango ga marhangulo; gayishihwa amango ga Masiha (1, 7; 3, 1; 5, 2).
[z] **7.14** Mandragori: mirhi ya malehe eyo nayo; n'obwâso bwâyo burhahimwa. kubaya bwinjà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּמַה־נָּעֲמְתְּ אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים: 8זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר וְשָׁדַיִךְ לְאַשְׁכֹּלוֹת: 9אָמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר אֹחֲזָה
בְּסַנְסִנָּיו וְיִהְיוּ־נָא שָׁדַיִךְ כְּאֶשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרֵיחַ אַפֵּךְ כַּתַּפּוּחִים: 10וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב
שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים: 11אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ: ס

12לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה נָלִינָה בַּכְּפָרִים: 13נַשְׁכִּימָה לַכְּרָמִים נִרְאֶה אִם פָּרְחָה הַגֶּפֶן פִּתַּח הַסְּמָדַר הֵנֵצוּ הָרִמּוֹנִים
שָׁם אֶתֵּן אֶת־דֹּדַי לָךְ: 14הַדּוּדָאִים נָתְנוּ־רֵיחַ וְעַל־פְּתָחֵינוּ כָּל־מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם־יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ:

8

[1] Ocibaga mushinja wîrhu, olya wayonkaga ibêre lya nyâma[a]! Singa amango nkubuganyire embuga nanakuhôbera abandi barhanangaye.

[2] Nanakuheka nkuhise omu mwa nyâma[b] nâwe onyigîrize. Nankakulabuzize oku irivayi lyâni linjinja n'oku murhobo gwâni gw'engerenadi;

[3] Okuboko kwâge kulembe kwo nshegemire, n'okulyo kwâge kwo kunzonzire.

Omuhya-mulume

[4] Banyere b'e Yeruzalemu, mwe mukasinga, murhatule, murhatule Musîmwa wâni n'ensa y'okushâsha kwâge erhacihika.

Okushwinja

[5] Mwa ndi ôla wayinamuka arhenga omu irûngu ayegemîre Omuzigirwa wâge? Ho nakutuliraga aha murhi gw'epomi, halya nyoko ayankiraga izîmi lyâwe honene, halyâla ayankiraga izîmi omuzire wakuburhaga[c].

Omuhya

[6] Ompire nka ciziriko oku murhima gwâwe, nka ciziriko oku kuboko kwâwe. Bulyala obuzigire kwo buzibuha nka lufù[d], emitula yo miguma n'okuzimu, naye ye karhagomba. Emyampi y'emitula gubà muliro, ngulumira ya Nyamuzinda.

---

[a] **8.1** Kucifinja okwo Sulamita acîfinjire, erhi: nka wali mwene nyâma! Ci kwône Nyamuzinda, ibà w'Israheli, arhali muntu. Ensiku aciderha «Mwene muntu», «Nyamuzinda haguma nîrhu,, », «Emanûweli» zo zicifinjirwe.
[b] **8.2** *Omu mwa nyâma* muli omu kâ-Nyamuzinda (3, 4).
[c] **8.5** 8, 5: Omuzire wàburhaga Israheli (Eze 16, 3, 44-45). Bene-Israheli emwâbo e Kanâni, îshe wâbo Muamoriti; nnina Muhititi.
[d] **8.6** Obuzjgire amango bwamarhabâla, kwo kuli nka olufù, burhajibwa omu irhwe. -Emitula kwo eri nka luhali; aha eri, kwo hali nk'aha omuliro guli: kuyokêra eyokêra. -Anagaya birya birugu, bulya birhalêrha buzigire. Byanagendera busha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] Amîshi galuge kurhi, garhazimiza buzigire, nanga obuzigire burhahêkwa na lwîshi. Owahâna ebiri omu mwâge byôshi mpu agule enzigi, kagayo kwône akayungukamwo.

Enyûshûlo

Bashinja bâbo omuhya

[8] Mwâli wîrhu[e] ali murhò: ibêre lyâge lirhacihona; Lero kurhi rhwajira mwâli wîrhu olusiku bâmuganîza?

Omuhya-mulume

[9] Akaba ali lukûta, rhwalushwinja n'amarhale, gukabà muhango, rhunâgusêze n'embaho z'enduluma.

Omuhya

[10] Nciberire lukûta, n'amabêre gâni go galigi minara. Omu masù gâge, ndi nka mbwîne omurhûla obu!

[11] Salomoni âjiraga ishwa ly'emizâbîbu aha Baali-Hamoni. Alilangisa abalanzi, mpu ngasi muguma ayishimugalulira ebyafa by'amalehe: cihumbi ca magerha.

[12] Eryani ishwa ly'emizâbîbu ndwîrhe nalilangîra: Wâni Salomoni ebihumbi by'amagerha byo byâwe, n'amagana abirhi g'abalanzi b'amalehe.

Omuhya-mulume

[13] Nâwe wabêra omu masâne, abîrhu badwîrhe bakuyumva. Nâni, obè nka walinyumvisa! izù lyâwe[f]!

Omuhya

[14] Yâka, Muzigirwa wâni obè nka kashafu, nka mutwîra gwa kashafu kalume, oyâkire oku ntondo z'amalashi!

---

[e] **8.8** Mwâli wîrhu ye Yeruzalemu oyo badesire: ishwa lirhali linganaci, arhanagwêrhi côgo cizibu cakamufungire oku babisha.
[f] **8.13** Omuhya oyo bâbirwe; bamujizire «burhimanya» balonzize okuyumva n'okumanya (Bush 8, 2). Abalenga b'omwandiko kwo bacîkêbwa mpu ogu musemwa gwayushûlagwa buzinda, erhi n'ecitabu cikola ciyunjwîre, kuderha mpu bahugûle ebinwa bimuli. Mpu omuhya wa muli eci citabu: Burhimanya, bwo budesirwe muli co. Nka kulya omu Bush 8, 2-3, burhimanya oli nka mu hya wakanasîmwa, n'omu Mig 31, 10-31, oburhimanya buli nka mukazi mwîkubagirwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Hoheslied/Canticles 8

1מִֽי יִתְּנְךָ֤ כְאָח֙ לִ֔י יוֹנֵ֖ק שְׁדֵ֣י אִמִּ֑י אֶמְצָאֲךָ֣ בַח֔וּץ אֶשָּׁקְךָ֖ גַּם לֹא־יָבֻ֥זוּ לִֽי׃ 2אֶנְהָגֲךָ֙ אֲבִיאֲךָ֣ אֶל־בֵּ֔ית אִמִּ֖י תְּלַמְּדֵ֑נִי
אַשְׁקְךָ֙ מִיַּ֣יִן הָרֶ֔קַח מֵעֲסִ֖יס רִמֹּנִֽי׃ 3שְׂמֹאלוֹ֙ תַּ֣חַת רֹאשִׁ֔י וִֽימִינ֖וֹ תְּחַבְּקֵֽנִי׃ 4הִשְׁבַּ֙עְתִּי֙ אֶתְכֶ֣ם בְּנ֔וֹת יְרוּשָׁלִָ֑ם מַה־תָּעִ֙ירוּ֙
׀ וּמַה־תְּעֹרְרוּ֙ אֶת־הָאַהֲבָ֔ה עַ֖ד שֶׁתֶּחְפָּֽץ׃ ס

5מִֽי זֹאת֙ עֹלָ֣ה מִן־הַמִּדְבָּ֔ר מִתְרַפֶּ֖קֶת עַל־דּוֹדָ֑הּ תַּ֣חַת הַתַּפּ֔וּחַ עוֹרַרְתִּ֖יךָ שָּׁ֣מָּה חִבְּלָ֔תְךָ אִמֶּ֖ךָ שָּׁ֣מָּה חִבְּלָ֔ה
יְלָדַ֖תְךָ׃ 6שִׂימֵ֨נִי֙ כַּחוֹתָ֣ם עַל־לִבֶּ֔ךָ כַּחוֹתָ֖ם עַל־זְרוֹעֶ֑ךָ כִּֽי־עַזָּ֤ה כַמָּ֙וֶת֙ אַהֲבָ֔ה קָשָׁ֥ה כִשְׁא֖וֹל קִנְאָ֑ה רְשָׁפֶ֥יהָ רִשְׁפֵּי־אֵ֖שׁ
שַׁלְהֶ֥בֶתְיָֽהּ׃ 7מַ֚יִם רַבִּ֔ים לֹ֥א יוּכְל֖וּ לְכַבּ֣וֹת אֶת־הָאַהֲבָ֑ה וּנְהָר֖וֹת לֹ֥א יִשְׁטְפ֖וּהָ אִם־יִתֵּ֣ן אִ֤ישׁ אֶת־כָּל־הׇ֙וֹן֙ בֵּית֔וֹ בָּאַהֲבָ֖ה
בּ֥וֹז יָבֻ֖זוּ לֽוֹ׃ ס

8אָחֹ֣ות לָ֔נוּ קְטַנָּ֖ה וְשָׁדַ֣יִם אֵ֑ין לָ֙הּ֙ מַה־נַּעֲשֶׂ֣ה לַאֲחֹתֵ֔נוּ בַּיּ֖וֹם שֶׁיְּדֻבַּר־בָּֽהּ׃ 9אִם־חוֹמָ֣ה הִ֔יא נִבְנֶ֥ה עָלֶ֖יהָ טִירַ֣ת כָּ֑סֶף
וְאִם־דֶּ֥לֶת הִ֖יא נָצ֥וּר עָלֶ֖יהָ לוּחַ־אָֽרֶז׃ 10אֲנִ֣י חוֹמָ֔ה וְשָׁדַ֖י כַּמִּגְדָּלֹ֑ות אָ֣ז הָיִ֔יתִי בְּעֵינָ֖יו כְּמֹוצְאֵ֥את שָׁלֽוֹם׃ פ
11כֶּ֣רֶם הָיָ֤ה לִשְׁלֹמֹה֙ בְּבַ֣עַל הָמ֔וֹן נָתַ֥ן אֶת־הַכֶּ֖רֶם לַנֹּטְרִ֑ים אִ֣ישׁ יָבִ֗א בְּפִרְיֹו֙ אֶ֣לֶף כָּ֔סֶף 12כַּרְמִ֥י שֶׁלִּ֖י לְפָנָ֑י הָאֶ֤לֶף לְךָ֙
שְׁלֹמֹ֔ה וּמָאתַ֖יִם לְנֹטְרִ֥ים אֶת־פִּרְיֹֽו׃ 13הַיּוֹשֶׁ֣בֶת בַּגַּנִּ֔ים חֲבֵרִ֖ים מַקְשִׁיבִ֣ים לְקוֹלֵ֑ךְ הַשְׁמִיעִ֖ינִי׃ 14בְּרַ֤ח ׀ דּוֹדִ֙י֙ וּדְמֵה־לְךָ֔
לִצְבִ֥י אֹו֙ לְעֹ֣פֶר הָאַיָּלִ֔ים עַ֖ל הָרֵ֥י בְשָׂמִֽים׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

WIS - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Bush

BUSHINGANYANYA

OBUSHINGANYANYA

OBUSHINGANYANYA

1

OBUSHINGANYANYA

Enshokolezi

Eci citabu cayandikagwa omu lulimi lw'e cigereki myâka hôfi 100 embere ly'okuburhwa kwa Yezu Kristu. Cayandikagwa na Muyahudi muguma w'omu cishagala c'e Aleksandriya omu cihugo c'e Mîsiri. Izîno lyâge lirhaba limanyirwi. Aciyandikaga oku bwimangizi bwa Nyamuzinda yêne, nk'oku byali omu mikolo yâge ya kurhenga mîra bwenêne; obwo burhimanya bwo burhegeka igulu lyôshi; ci bwenêne bwo burhabâla omuntu omu mikolo yâge. Obwo bushinganyanya bwo bwalangaga olubaga lw'Israheli nalwo erhi Abayahudi barhacibâ basungunu, erhi babêra e Mîsiri n'erhi bagera omw'irûngu, n'omu kalamo kâbo kôshi. Owayandikaga eci citabu ayêrekana oku buli buhwinja bunene okuharâmya enshushano.

Ecitabu c'Obushinganyanya ciyêrekîre Abayahudi balama e Mîsiri, Owaciyandikaga alonzagya okuhà abacisoma amîru gw'okubà n'oburhimanya bw'okuli; n'okurhûliriza ngasi bali balibuzibwa. Abayîgîriza oku obuyêmêre bw'okuli n'obwôrhere bwinjà bulêrha oluhembo lw'ensiku zôshi.

Omu mango ga mîra, eci citabu caderhagwa « Burhimanya bwa Salomoni» bulya ebinwa byâco bishushana n'ebya Salomoni yêne. Salomoni ali mwîgîriza mukulu w'oburhimanya.

Owaciyandikaga alonzagya okuyâsa Abayahudi mpu lyo barhag'ibâ bajà b'amasîma g'ebirugu by'en'igulu. Abayîgîriza obushinganyanya bw'okuli Nyamuzinda amanyîsagya olubaga lwâge erhi bwonjo bwâge yêne burhuma.

Ntyo eci citabu c'obushinganyanya cikûla ngasi nyankola-maligo omu bubî, cimumolekera n'okulangaliza abali balibuzibwa kurhenga myâka minji: «Ebyayandikagwa mîra byôshi, rhwe byayandikiragwa, mpu bibê nyîgîrizo zirhu, lyo rhuba n'obulangâlire» (Rom 15, 4), kwo Paolo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

arhukengêzize. Yumvagi isala liri muli eci citabu:

EBIRIMWO

1. *Obushinganyanya n'omuhigo gw'omuntu: cigabi 1-5, 23*
2. *Obwôrhere bw'obushinganyanya: c. 6, l-9, 18*
3. *Omukolo gw'obushinganyanya omu kalamo k'olubaga lwîshogwa: c. 10, 1-19, 22*

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

I. Obushinganyanya n'obwôrhere bw'omuntu

Okulongereza Nyamuzinda n'okuyâka ecâha. Okulwira ohushinganyanya

1 Muzigire obushinganyanya[u], mwe murhegeka igulu omu bya Nyakasane, mukaz'igerêreza
enkengêro zishingânîne mukaz'imulonza n'omurhima gushongwire. 2 Bulyala abarhamurhega,
anabaleke bamuhikeko, n'abacimwikubagira, anaciyêrekebo. 3 Enkengêro z'ebinzongo-nzongo
zinahambule omuntu kuli Nyamuzinda; n'Ogala-byôshi bakamurhega anabonese
abasirhenshonyi. 4 Nanga, Obushinganyanya burhaja omu murhima mubî, burhaja n'omu mubiri
gushangîra ecâha. 5 Na Mûka Mwimâna orhulera, anakaz'iyâka enderha-kubirhi, arhalirâna
abagerêreza buzira bukengêre arhanakwirirwa obubî buyishe. 6 Obushinganyanya gubà mûka
gusîma abantu, ci kwône burhakabula bwahana enderha-maligo oku binwa byâyo; bulyala
Nyamuzinda anakaz'ibona ensiko[v] zâyo. Ye ciri-ebulabi c'okunali c'omurhima gwâyo n'ebinwa
byâyo anabiyumve. 7 Neci, Omûka gwa Nyakasane guyunjwîre igulu lyôshi, na bulya gwo
gugwâsa[w] byôshi haguma, guyishi ngasi kanwa kaderhwa.

Akasheba ka Nyamuzinda

8 Ntâye ôderha akanwa kagalugalu wakafume, akasheba ka Nyamuzinda karhankamusiga.
9 Emirali y'enkola-maligo bayidôkereza bayimanye, izù ly'ebinwa byâge lyahikako Nyakasane lyo
obulala bwâge buhanwa.

10 Okurhwîri kuli-luhali byôshi kuyumvîrhiza ciru n'izù ly'owaciduduma erhi kunaliyumvîrhe,
11 Mumanyage okuciduduma kwa busha busha, Mulange akanwa kinyu oku iderha libi; akanwa
kafuma omuntu karhagenda cîru, akanwa kanywesi lufu kalerhera omuntu,

Olufù

12 Murhacîhamagaliraga olufù n'amahabwe g'obuzîne bwinyu, murhacîhamagaliraga okuhera
n'emikolo y'amaboko ginyu. 13 Nyamuzinda arhalemaga olufù[x], arhakwirirwa okuhera kwa

---

[u] **1.1** - Obushinganyanya badesire aha, kwo kushimba amarhegeko ga Nyakasane, nk'oku gayandisirwe omu citabu c'rhegeko erhi omu murhima nkana. Kwo kunali nka kula omuntu ana shimba enjira buzira kuyahuka na buzira kuhabuka. - Omwandisi w'eci citabu acîhizire ahâli ha Salomoni (9, 7-8, 12); kwo kubwîraga abandi ba rhegesi ihano. Ci kwône arhali Salomoni ci ihugubà lya muyahudi walonza okuhanûla abâbo Bayahudi mpu bakanarhebwa n'abapagani. - Okulonza Nyamuzinda: kanji kanji abalêbi (Am 5, 4) n'abarhimanya b'omu Israheli (Mig 8, 17) balâlika abantu mpu balonze Nyamuzinda. Kwo kulwira obushinganyanya.

[v] **1.6** Emwa Abayahudi, ensiko kwo ziri aka omurhima: zo zisîma zo zinafa mungo (Mig 23, 13; Lul 16, 7; 73, 21; Ayu 19, 27). Omurhima nago, gunasîme, gugerêreze erhi gubè n'amakengu. Ka nji kanji ensiko n'omurhima bija haguma (Lul 7, 10; 26, 2; Yer 11, 20; 17, 10; Maf2, 23) oku kude rha omuntu yeshi nka kula rhuderha omubi mpu abihire obula n'obudiku. Okumanya omuntu omurhima n'ensiko, kwo kumumanya yêshi.

[w] **1.7** Okayumva mpu ebirumbu by'omuntu byagwârha haguma erhi mûka! Eby'eno igulu nabyo, byôshi biba bigwarhine, ci mûka gwa Nyamuzinda gurhuma hyagwârha haguma. Kwo kuderha oku akanlu Nyamuzinda amalika ntâko kabeho. Nyamuzinda orhubîka (Kl 1, 17; Hbr 1, 3).

[x] **1.13** Hali olufù lw'omubiri, n'olufù lw'iroho lulerhwa n'ecâha lunahêka ehwa lufù l'ensiku n'amango. Igulu lyàlemagwa na

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abazîne. [14] Alemire byôshi mpu byôshi bihabe[y], ebiremwa by'eno igulu biba bya kuciza, birhabamo bwôge bwa kuyîrha ciru ehitya, n'okuzimu arhali kwo kurhegeka igulu; [15] bulyala obushinganyanya bujira akalamo karhahwa[z].

Enkola-maligo

[16] Enkola-maligo[a] zohe zinabe zamakema olufù zishub'inaluhamagala, mpu zamabona aha omwîra ali, zimurhamirage obwo, zimunywâne, bulya ziyumvîrhe zisîmire okubà mwanya gwâge.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 1

[1] ’Αγαπήσατε δικαιοσύνην, οἱ κρίνοντες τὴν γῆν, φρονήσατε περὶ τοῦ κυρίου ἐν ἀγαθότητι καὶ ἐν ἁπλότητι καρδίας ζητήσατε αὐτόν. [2] ὅτι εὑρίσκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν αὐτόν, ἐμφανίζεται δὲ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ. [3] σκολιοὶ γὰρ λογισμοὶ χωρίζουσιν ἀπὸ θεοῦ, δοκιμαζομένη τε ἡ δύναμις ἐλέγχει τοὺς ἄφρονας. [4] ὅτι εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι κατάχρεῳ ἁμαρτίας. [5] ἅγιον γὰρ πνεῦμα παιδείας φεύξεται δόλον καὶ ἀπαναστήσεται ἀπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων καὶ ἐλεγχθήσεται ἐπελθούσης ἀδικίας. [6] φιλάνθρωπον γὰρ πνεῦμα σοφία καὶ οὐκ ἀθῳώσει βλάσφημον ἀπὸ χειλέων αὐτοῦ· ὅτι τῶν νεφρῶν αὐτοῦ μάρτυς ὁ θεὸς καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐπίσκοπος ἀληθὴς καὶ τῆς γλώσσης ἀκουστής. [7] ὅτι πνεῦμα κυρίου πεπλήρωκεν τὴν οἰκουμένην, καὶ τὸ συνέχον τὰ πάντα γνῶσιν ἔχει φωνῆς.

[8] διὰ τοῦτο φθεγγόμενος ἄδικα οὐδεὶς μὴ λάθῃ, οὐδὲ μὴ παροδεύσῃ αὐτὸν ἐλέγχουσα ἡ δίκη. [9] ἐν γὰρ διαβουλίοις ἀσεβοῦς ἐξέτασις ἔσται, λόγων δὲ αὐτοῦ ἀκοὴ πρὸς κύριον ἥξει εἰς ἔλεγχον ἀνομημάτων αὐτοῦ· [10] ὅτι οὖς ζηλώσεως ἀκροᾶται τὰ πάντα, καὶ θροῦς γογγυσμῶν οὐκ ἀποκρύπτεται. [11] Φυλάξασθε τοίνυν γογγυσμὸν ἀνωφελῆ καὶ ἀπὸ καταλαλιᾶς φείσασθε γλώσσης· ὅτι φθέγμα λαθραῖον κενὸν οὐ πορεύσεται, στόμα δὲ καταψευδόμενον ἀναιρεῖ ψυχήν.

[12] μὴ ζηλοῦτε θάνατον ἐν πλάνῃ ζωῆς ὑμῶν μηδὲ ἐπισπᾶσθε ὄλεθρον ἐν ἔργοις χειρῶν ὑμῶν·

Nyamuzinda, lyâli lishingânîne: harhâli lufù, harhâli bulyâlya, ha rhâli ciryanyi. Gwali gulya murhûla Yesha'yahu adesire gwâba amango ga Masiha (11, 6). Omuntu yêne ye wàdwîrhe obubî ci arhali wundi wundi, arhanali Nyamuzinda. Ntà lufù na ntà buhanya bulushire okugomera Nyamuzinda: obwo bugoma, lwo lufù lw'enkola-maligo. Omushi nganyanya yêhe, âyôrha ashizire Nyakasane-Mukunda-Kalamo, okufà kwâge, kurhabà kufà ci kurhabaluka. Akalamo k'ensiku n'amango ko bamulemire, yo na ntanda bamubikire.

[y] **1.14** Nyamuzinda ye Nyamubâho; ye nn'okubâho kwôshi: erhi âlema, alonza habe ebi âha ngira oku kubâho kwâge. Alonza bihabè!

[z] **1.15** Omuntu ôkulikira amarhegeko ga Nyakasane, ye mushinganyanya; njira yahêka ebwa kalamo aba akulikire.

[a] **1.16** -Enkola-maligo zidesirwe ahâla, bali Bayahudi ba mihabà: balya bâlesire okwâbo bashimba okwa abapagani. Nkaba ciru n'abapagani bakola ebigalugalu nabo baganjirwe muli ezo nkola-maligo. Enkola-maligo ziri mwanya gwa Walufù, nka kulya Jsraheli gwo mwanya Nyamuzinda acîshozire (Lush 32, 9; Zak 2, 16), na Nyamuzinda gwo mwanya gw'omushinganyanya (Lul 16, 5; 73, 26;

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).

Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).

Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).

Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.

https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).

https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).

https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13 ὅτι ὁ θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ τέρπεται ἐπ᾽ ἀπωλείᾳ ζώντων. 14 ἔκτισεν γὰρ εἰς τὸ εἶναι
τὰ πάντα, καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ κόσμου, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς φάρμακον ὀλέθρου οὔτε
ᾅδου βασίλειον ἐπὶ γῆς.

15 δικαιοσύνη γὰρ ἀθάνατός ἐστιν. 16 ᾽Ασεβεῖς δὲ ταῖς χερσὶν καὶ τοῖς λόγοις προσεκαλέσαντο
αὐτόν, φίλον ἡγησάμενοι αὐτὸν ἐτάκησαν καὶ συνθήκην ἔθεντο πρὸς αὐτόν, ὅτι ἄξιοί εἰσιν τῆς
ἐκείνου μερίδος εἶναι.

2

1 Nka bakola bacîderheza omu buhwinja bwâbo, banayishe erhi: «Akalamo kîrhu kali kofi
kanayunjwîre mirenge, ntà bufumu amango olufù lwamahambira omuntu, ntà mulenga
wakalîkûza omuntu omu nfune za nnakuzimu. 2 «Kahanga rhwaburhirwe, rhwazinda erhi rhuli
nka abarhahali. Omûka rhuyisa gunali mugi kwône, n'enkengêro zirhu, enali nkunyakunye
ecibàlalira erhi omurhima gu-rhinda; 3 eyo nkunyakunye ekazima, n'omubiri gwirhu gunashube
luvu, n'omûka gunahirigirhe nka hiboho hyangu. 4 Oku ensiku zagera erhi n'izîno lirhu
lyânayibagirwa, ntâye wacikengêre emirimo yîrhu, obuzîne bwîrhu kwo bwagera nka nshando za
citu, bunyamûke nka lwikungu lwo luhivwa n'emisholo y'izûba, lwo lunyamûka erhi luyumva
ehidûrhu hy'izûba. 5 Neci, ensiku zirhu ziri kugera kwa cizunguzungu, olufù lurhashubira
enyuma, ifundo lyàmafundikwa: ntâye ogaluka. 6 «Erhi hiri eyo! Rhulye ebinjà-binjà, rhukolêse
ebiremwa n'obushiru nka bâna ba misole. 7 Rhunywe amamvu rhulaluke rhunacîshîge amalashi,
rhurhalindaga obwâso bw'empondo bwahungumuka. 8 Rhujire ebimane bya amauwa ga roza
rhuhire oku irhwe, rhujire duba rhurhacihungumuka[b]. 9 Harhajiraga owa muli rhwe warhala, ngasi
hantu rhulekeho ecêrekane c'obusîme bwîrhu: gwo mwanya gwirhu co na cigabi cîrhu.

Erhi rhuhimbe amalala

10 Omushinganyanya[c], orhagwêrhi hyâge rhumulibuze, ciru n'omukana, emvi z'omushosi okola
mulamu rhurhazikengaga. 11 Emisî yîrhu libè lyo likola irhegeko ly'obushinganyanya, bulyala
ôrhajira misî ye na busha. 12 Rhushimbûlule omushinganyanya bulyala ye rhusisire,
ashimbulwire olugendo lwîrhu. bulya adwîrhe arhutumuza okuvuna amarhegeko, anadwîrhe
arhushobeka obulenzi oku balezi bàrhuleraga. 13 Adwîrhe acîkunga mpu yeyishi Nyamuzinda,
anadwîrhe aciderha mugala wa Nyakasane. 14 Okubaho kwâge kuli kutumula kw'enkengêro
zirhu, rhukamulolakwo kwône, rhunayumve rhutumwire. 15 Oku ayôrha arhali kwo abandi

---

142, 6).
[b] **2.8** Vulgata ayushwire aha, erhi «ntà bulambo rhurhayâbukiremwo».
[c] **2.10** Omushinganyanya ali muntu orhagenda nabo, kushekera hamushekire, mpu "mushahu ôrhajira cici«, bulyala yêhe arhazimba, mpu bici akakengêrwa!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bayôrha, obwôrhere bwâge bubà bwâgo bwâgo. [16] Omu masù gâge rhuli bikabulirwa[d]; kuyâka arhuyaka nka kula bayaka ishembo. Anaje ahamagaza mpu olufù lw'abashinganyanya lubà lw'iragi; n'okucikunga mpu yêhe Nyamuzinda y'îshe. [17] Muleke rhulole erhi ebinwa byâge biri by'okuli, rhusingirize obuzinda bwâge oku bwaba. [18] Akaba omushinganyanya ali mwene Nyamuzinda, Nyamuzinda amuyimangira, amurhenza omu nfune z'abashombanyi bâge. [19] Rhurhang'imugera, rhumujàcire, rhumulibuze rhuyîsh'imanya ntyo erhi anali mutûdu, rhwâmanya erhi ayîsh'ihira omurhima omu nda. [20] Rhumutwîre olufù lubi, bulya acîkubagîre mpu bamurhabâla[e]».

Okuhaba kw'enkola-maligo

[21] Kwo ziderha ntyôla enkola-maligo, ci kwône kuli kuhaba; obubî bwâbo bunakaz'ibahilsa. [22] Barhishi amahwe ga Nyamuzinda, barhalinga okuhemberwa obushinganyanya, barhanalonza ciru okuyêmêra oku hali oluhembo lw'amaroho gacîre. [23] Neci, Nyamuzinda alemire omuntu okurhafa, amujira nshusho y'obwôrhere bwâge. [24] Bwagalwa bwa shetani[f] bwarhumire olufù lilja omu igulu abamushiga nabo bone bacibonerakwo.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 2

[1] εἶπον γὰρ ἐν ἑαυτοῖς λογισάμενοι οὐκ ὀρθῶς Ὀλίγος ἐστὶν καὶ λυπηρὸς ὁ βίος ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τελευτῇ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ὁ ἀναλύσας ἐξ ᾅδου. [2] ὅτι αὐτοσχεδίως ἐγενήθημεν καὶ μετὰ τοῦτο ἐσόμεθα ὡς οὐχ ὑπάρξαντες· ὅτι καπνὸς ἡ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν, καὶ ὁ λόγος σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν, [3] οὗ σβεσθέντος τέφρα ἀποβήσεται τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα διαχυθήσεται ὡς χαῦνος ἀήρ. [4] καὶ τὸ ὄνομα ἡμῶν ἐπιλησθήσεται ἐν χρόνῳ, καὶ οὐθεὶς μνημονεύσει τῶν ἔργων ἡμῶν· καὶ παρελεύσεται ὁ βίος ἡμῶν ὡς ἴχνη νεφέλης καὶ ὡς ὁμίχλη διασκεδασθήσεται διωχθεῖσα ὑπὸ ἀκτίνων ἡλίου καὶ ὑπὸ θερμότητος αὐτοῦ βαρυνθεῖσα. [5] σκιᾶς γὰρ πάροδος ὁ καιρὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἀναποδισμὸς τῆς τελευτῆς ἡμῶν, ὅτι κατεσφραγίσθη καὶ οὐδεὶς ἀναστρέφει. [6] δεῦτε οὖν καὶ ἀπολαύσωμεν τῶν ὄντων ἀγαθῶν καὶ χρησώμεθα τῇ κτίσει ὡς ἐν νεότητι σπουδαίως· [7] οἴνου πολυτελοῦς καὶ μύρων πλησθῶμεν, καὶ μὴ παροδευσάτω ἡμᾶς ἄνθος ἔαρος· [8] στεψώμεθα ῥόδων κάλυξιν πρὶν ἢ μαρανθῆναι· [9] μηδεὶς ἡμῶν ἄμοιρος ἔστω τῆς ἡμετέρας ἀγερωχίας, πανταχῇ καταλίπωμεν σύμβολα τῆς εὐφροσύνης, ὅτι αὕτη ἡ μερὶς ἡμῶν καὶ ὁ κλῆρος οὗτος.

---

[d] **2.16** Mpu abashinganyanya bâzinda erhi bo bayâzize «kulya Ayubu abâga amakena anashub'i shumbûka, agala arhalusa aharhanzi.

[e] **2.20** Ebi binwa, burhanzi bo babibwiragwa Abayahudi b'e Aleksandriya, balya balahiraga bwashimba enkômedu z'e mahanga. Abâbo Bayahudi, irumbi mpu basirimu, bàkaz'ibashekera. Buzinda, omu Ndagâno Mpyâhya, abakristu bayumva oku biyêrekîre binaganîre okubabala kwa Kristu, mushinganyanya ôrhajibwa omu irhwe, ye washekeragwa n'enkola-maligo (Heb 12, 3; Mt 27. 43).

[f] **2.24** Lolà muli Maf 12. 9: 20, 2; Ywn 8, 44: 1 Ywn 3, 8. Olufù shetani adwîrhe omu igulu, lunali lufu lw'iroho n'ebilukulikira: lufu lw'omubiri (Bush 1, 13; Rom 5, 12. Olole n'amahugûlo g'ecigabi ca burhanzi 1, 13).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10 καταδυναστεύσωμεν πένητα δίκαιον, μὴ φεισώμεθα χήρας μηδὲ πρεσβύτου ἐντραπῶμεν
πολιὰς πολυχρονίους· 11 ἔστω δὲ ἡμῶν ἡ ἰσχὺς νόμος τῆς δικαιοσύνης, τὸ γὰρ ἀσθενὲς
ἄχρηστον ἐλέγχεται. 12 ἐνεδρεύσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστιν καὶ ἐναντιοῦται τοῖς
ἔργοις ἡμῶν καὶ ὀνειδίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα νόμου καὶ ἐπιφημίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα παιδείας
ἡμῶν· 13 ἐπαγγέλλεται γνῶσιν ἔχειν θεοῦ καὶ παῖδα κυρίου ἑαυτὸν ὀνομάζει· 14 ἐγένετο ἡμῖν εἰς
ἔλεγχον ἐννοιῶν ἡμῶν, βαρύς ἐστιν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, 15 ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις ὁ βίος
αὐτοῦ, καὶ ἐξηλλαγμέναι αἱ τρίβοι αὐτοῦ· 16 εἰς κίβδηλον ἐλογίσθημεν αὐτῷ, καὶ ἀπέχεται τῶν
ὁδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν· μακαρίζει ἔσχατα δικαίων καὶ ἀλαζονεύεται πατέρα θεόν.
17 ἴδωμεν εἰ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀληθεῖς, καὶ πειράσωμεν τὰ ἐν ἐκβάσει αὐτοῦ· 18 εἰ γάρ ἐστιν ὁ δίκαιος
υἱὸς θεοῦ, ἀντιλήμψεται αὐτοῦ καὶ ῥύσεται αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνθεστηκότων. 19 ὕβρει καὶ βασάνῳ
ἐτάσωμεν αὐτόν, ἵνα γνῶμεν τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ καὶ δοκιμάσωμεν τὴν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ·
20 θανάτῳ ἀσχήμονι καταδικάσωμεν αὐτόν, ἔσται γὰρ αὐτοῦ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ.

21 Ταῦτα ἐλογίσαντο, καὶ ἐπλανήθησαν· ἀπετύφλωσεν γὰρ αὐτοὺς ἡ κακία αὐτῶν, 22 καὶ οὐκ
ἔγνωσαν μυστήρια θεοῦ οὐδὲ μισθὸν ἤλπισαν ὁσιότητος οὐδὲ ἔκριναν γέρας ψυχῶν ἀμώμων.
23 ὅτι ὁ θεὸς ἔκτισεν τὸν ἄνθρωπον ἐπ᾽ ἀφθαρσίᾳ καὶ εἰκόνα τῆς ἰδίας ἀϊδιότητος ἐποίησεν αὐτόν·
24 φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, πειράζουσιν δὲ αὐτὸν οἱ τῆς ἐκείνου
μερίδος ὄντες.

3

Abashinganyanya n'enkola-maligo

1 Amaroho g'abashinganyanya gôhe, omu nfune za Nyamuzinda gaba, na ntà malibuko
gabahikakwo. 2 Omu masù g'abahwinja, ko bali nka abafire; okurhenga kwâbo hano igulu kwâbà
nka kuhanyagala, 3 n'okurhusiga kwâbo kwâbà nka kuhera, ci kwône bôhe omu murhûla[g]
bacîbêrîre. 4 Akabaga omu masù g'abantu buhane bahâbirwe, bàli bayunjwîre bulangâlire bwa
kurhafa; 5 oku malibuko masungunu, bâyîsh'ihâbwa binjà binji; kurhangula Nyamuzinda
abarhangulaga, anabugâna bamukwânîne. 6 Abarhangula nka masholo omu cibeye,
abayankirira nka nterekêro. 7 Olusiku ayîsh'ibarhandûla kulangashana balangashana, bakanye
nka nkunya-kunye ya bukere bw'oku nyumpa. 8 Bârhegeka amashanja banalye ebihugo, naye
Nyakasane abarhegeka ensiku n'amango. 9 Abacîkubagîreye bâyumva bwinjà, n'abàli bemêzi
babêra aha burhambi bwâge omu buzigire, bulyala abîshogwa[h] bâge bo babona oburhonyi
n'olukogo.

---

[g] **3.3** Omurhûla, cirhali cibula ca ntamhala cône, ci kunali kulugirwa n'ebinjà omu bwâmi bwa Nyamuzinda (3, 7-8).
[h] **3.9** Oluhemho lwa abarhonyi ba Nyamuzinda, kwayîsh'ibà kukula omu burhonyi bwâge n'okumulirâna: kwo kumumanya bwinjà. Ntyo, oluhembo buli bumanye n'ohurhonyi (Rhulole muli Ywn 15, 9; 17, 3.26).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Enkola-maligo

10 Abalenzi, kulya kubà bàlêkerire omushinganyanya banacirhenza kuli Nyakasane, bahâbwa obuhane bw'ekengêro zâbo. 11 Neci bali bahanya[i] abantu bagayaguza oburhimanya bakagayaguza n'ihano, busha balangâlire, busha badwîrhe barhamira, na ntà bunguke bw'emikolo yabo; 12 bakâbo basirhe, abâna bâbo bigamba, iburha lyâbo liri lihehêrere.

Aha omuntu akaburha kubî akagumba

13 Iragi lyâge omukazi orhaburha[j] ci arhalikwo ishembo, olya nn'encingo erhahêkwako ishârha; olusiku lw'okurhandûlwa kw'amaroho, lyo babona oku muzire. 14 Naye ali w'iragi omulume bashahwire ci kwône wa kuboko kurhakola maligo, arhanagerêreza nkengêro ngalugalu kuli Nyakasane: ashobôla engalo y'okunali oku budahemuka bwâge, mwanya mununu ashobôla omu ngombe ya Nyakasane. 15 Bulyala obunguke bw'emikolo minjà buyunjwîre irenge, gurhahirigirha omuzi gw'oburhimanya. 16 Ci kwône abâna b'oku lugurhu barhakatwa, iburha ly'omu bugonyi kuherêrekera lyaherêrekere. 17 Ciru bakalama kurhi barhashibirirwe, bazinda erhi bashosihala buzira irenge; 18 na bakafà duba barhabone calangaliza, barhabone carhûliriza olusiku lw'olubanja; 19 neci, kuminya ziminya ensiku nzinda z'enyumpa mbî.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 3

1 Δικαίων δὲ ψυχαὶ ἐν χειρὶ θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἅψηται αὐτῶν βάσανος. 2 ἔδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἡ ἔξοδος αὐτῶν 3 καὶ ἡ ἀφ᾽ ἡμῶν πορεία σύντριμμα, οἱ δέ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ. 4 καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἐὰν κολασθῶσιν, ἡ ἐλπὶς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης· 5 καὶ ὀλίγα παιδευθέντες μεγάλα εὐεργετηθήσονται, ὅτι ὁ θεὸς ἐπείρασεν αὐτοὺς καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ· 6 ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτοὺς καὶ ὡς ὁλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς. 7 καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσιν καὶ ὡς σπινθῆρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται· 8 κρινοῦσιν ἔθνη καὶ κρατήσουσιν λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας. 9 οἱ πεποιθότες ἐπ᾽ αὐτῷ συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ. 10 Οἱ δὲ ἀσεβεῖς καθὰ ἐλογίσαντο ἔξουσιν ἐπιτιμίαν οἱ ἀμελήσαντες τοῦ δικαίου καὶ τοῦ κυρίου ἀποστάντες· 11 σοφίαν γὰρ καὶ παιδείαν ὁ ἐξουθενῶν ταλαίπωρος, καὶ κενὴ ἡ ἐλπὶς αὐτῶν, καὶ οἱ κόποι ἀνόνητοι, καὶ ἄχρηστα τὰ ἔργα αὐτῶν· 12 αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἄφρονες, καὶ πονηρὰ τὰ τέκνα αὐτῶν, ἐπικατάρατος ἡ γένεσις αὐτῶν. 13 ὅτι μακαρία στεῖρα ἡ ἀμίαντος, ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν

---

[i] **3.11** «Omwâna Orhumva îshe na nina ayumwa muguma wa ngunga». Oburhimanya badesire aha burhali bw'emurhima, ci hurhimanya omu bwôrhere n'omu lugendo: lugendo lukulikire enjira eyerekinwe n'oburhimanya bw'emurhima. Kuyumva ihano n'okulikulikira.

[j] **3.13** Oku Muyahudi obugumba bwali buhanya, ciru zàli nshonyi oku muntu. Iburha cali cêrekanè c'omugisho gwa Nyamuzinda. Omukazi w'engumha nk'ali mudahemuka, obwîrhonzi bwâge bwayêreka bunayemêze abandi oku ali muzire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

παραπτώματι, ἕξει καρπὸν ἐν ἐπισκοπῇ ψυχῶν, [14] καὶ εὐνοῦχος ὁ μὴ ἐργασάμενος ἐν χειρὶ ἀνόμημα μηδὲ ἐνθυμηθεὶς κατὰ τοῦ κυρίου πονηρά, δοθήσεται γὰρ αὐτῷ τῆς πίστεως χάρις ἐκλεκτὴ καὶ κλῆρος ἐν ναῷ κυρίου θυμηρέστερος. [15] ἀγαθῶν γὰρ πόνων καρπὸς εὐκλεής, καὶ ἀδιάπτωτος ἡ ῥίζα τῆς φρονήσεως. [16] τέκνα δὲ μοιχῶν ἀτέλεστα ἔσται, καὶ ἐκ παρανόμου κοίτης σπέρμα ἀφανισθήσεται. [17] ἐάν τε γὰρ μακρόβιοι γένωνται, εἰς οὐθὲν λογισθήσονται, καὶ ἄτιμον ἐπ᾽ ἐσχάτων τὸ γῆρας αὐτῶν· [18] ἐάν τε ὀξέως τελευτήσωσιν, οὐχ ἕξουσιν ἐλπίδα οὐδὲ ἐν ἡμέρᾳ διαγνώσεως παραμύθιον· [19] γενεᾶς γὰρ ἀδίκου χαλεπὰ τὰ τέλη.

4

Enkômedu nyinjà

[1] Owaba arhagwêrhi mwâna nka agwêrhe enkômedu[k] nyinjà, ye mukulu, bulyala okurhafa kunanîre oku kukengêrwa enkômedu nyinjà. Nyamuzinda aba ayirhonyize, n'abantu kwo na kwo. [2] Enkômedu, nk'eri hôfi, banayiyige, nk'erhali hôfi bacifinjeyo, eyambisirwe ecimanè c'okuhimana ensiku n'amango, bulyala yahimine omu ntambala buzira kuhemuka.

Enyumpa mbî...

[3] Iburha ly'endyâlya, ciru lyakaluga, linali lya busha, kwo liyisha nka mashami ga cisholo, lirhamere mizi[l], lirhanabone nsimiko lyayimangirakwo. [4] Ciru lyakarhang'ibà nka lyaluza amashami, bulyala lirhagwêrhi nsimiko oku idaho, empûsi yanalihenangula likunduke n'omuhûsi gw'erya mpûsi. [5] amashami g'eryôla iburha gavunika ganaciri marho, amalehe galyo garharhengemwo bunguke buci, garhalibwe erhi kurhôha kurhuma, garhanakole kafu ka ruguru. [6] Abâna barhenga omu iro ly'obulyâlya, hano Nyamuzinda akola abadôsa, bone bo banayêrekana obubî bwa ababusi bâbo.

Okufà murhò kw'omushinganyanya

[7] Omushinganyanya yêhe ciru akafa murhò, arhabule kuluhuka[m]. [8] Obushosi bukengwa, arhali bula bulerhwa n'ensiku nyinji, nîsi erhi bula baganjira emyâka; [9] Oburhimanya nabwo zinabe mvi z'omuntu, akalamo karhalimwo izâbyo nako erhi bunali bukulu. [10] Ali asîmîsize Nyamuzinda anarhona emunda ali, na bulyala omu karhi k'enkola-maligo ali, azurundukanwa. [11] Ahêkwa ntyo mpu lyo obubî bulek'ishereza obukengêre bwâge, n'obulyâlya bulek'ihabula omurhima gwâge; [12] bulyâlya okuhenekera obubî kunasîke obwinjà, n'enzungu amagene galêrha, enashereze

[k] **4.1** Okukengêrwa kuli kurhafà. Oyu bakengîre erhi azîne omu bukengêre. Ntyo, ôwafa nka akozire ecijiro cinjà, abandi bâkaz'imudulirakwo, kwo ali nk'ôrhafiri.
[l] **4.3** Okumera emizi kuli kusêra, kwo kumina kw'emburho okwo, kwo kunarhuma yajinîrira.
[m] **4.7** 4. 7: Okwo kuluhûka kwo kujà omu murhûla (rhulole 3. 3).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omurhima gurhâli gucibiha. [13] Okutwa bwinjà na duba, kwarhuma ashuba mulamu. [14] Omurhima gwâge gwali gusimîsize Nyakasane, okwola kwarhuma amurhenza duba omu nkola-maligo. Olubaga lunabone okwo erhi lurhanayumvîrhi kwo kuderha kurhi, bulyala barhahiziri aka kanwa oku murhima: [15] Abîshogwa ba Nyakasane banasîme babona babêrîrwe obwonjo, n'abatagatîfu bâge bashanga olwakiro.

Barhafà kuguma

[16] Omushinganyanya ofire ayâgiriza ababî bazîne, n'oburho buhisire duha oku bugula, buyâgirize obulamu bw'enkola-maligo. [17] Oluhaga lunabone okuyûrha kw'omurhimanya, ci erhi barhanayumvîrhi mirâli mici Nyamuzinda agwêrhe kuli ye, nîsi erhi ecirhumire Nyakasane amukema. [18] Okubona banabone barhânashibirire, ci kwône Nyakasane yêhe kushekera abashekera. [19] Barhârham'ihinduke cijandagwa ca cirunda, omu karhi k'ababire bagwârhwa n'enshonyi z'ensiku n'amango. Nyakasane abakwêba barhoge butuli, burhashagala, abashugula abakûle oku nsimikiro zâbo; baherêrekere lwôshi lwôshi, bayumve emikero mibishi, n'izîno lyâbo liherêrekere.

Enkola-maligo aha rukîko

[20] Hano babà bakola baganjirwa ebyâha, bayisha bayunjwîre bihamba, amaligo gâbo go gabajisa lubanja ganabashobeke.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 4

[1] κρείσσων ἀτεκνία μετὰ ἀρετῆς· ἀθανασία γάρ ἐστιν ἐν μνήμῃ αὐτῆς, ὅτι καὶ παρὰ θεῷ γινώσκεται καὶ παρὰ ἀνθρώποις. [2] παροῦσάν τε μιμοῦνται αὐτὴν καὶ ποθοῦσιν ἀπελθοῦσαν· καὶ ἐν τῷ αἰῶνι στεφανηφοροῦσα πομπεύει τὸν τῶν ἀμιάντων ἄθλων ἀγῶνα νικήσασα.

[3] πολύγονον δὲ ἀσεβῶν πλῆθος οὐ χρησιμεύσει καὶ ἐκ νόθων μοσχευμάτων οὐ δώσει ῥίζαν εἰς βάθος οὐδὲ ἀσφαλῆ βάσιν ἐδράσει· [4] κἂν γὰρ ἐν κλάδοις πρὸς καιρὸν ἀναθάλῃ, ἐπισφαλῶς βεβηκότα ὑπὸ ἀνέμου σαλευθήσεται καὶ ὑπὸ βίας ἀνέμων ἐκριζωθήσεται. [5] περικλασθήσονται κλῶνες ἀτέλεστοι, καὶ ὁ καρπὸς αὐτῶν ἄχρηστος, ἄωρος εἰς βρῶσιν καὶ εἰς οὐθὲν ἐπιτήδειος· [6] ἐκ γὰρ ἀνόμων ὕπνων τέκνα γεννώμενα μάρτυρές εἰσιν πονηρίας κατὰ γονέων ἐν ἐξετασμῷ αὐτῶν.

[7] Δίκαιος δὲ ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται· [8] γῆρας γὰρ τίμιον οὐ τὸ πολυχρόνιον οὐδὲ ἀριθμῷ ἐτῶν μεμέτρηται, [9] πολιὰ δέ ἐστιν φρόνησις ἀνθρώποις καὶ ἡλικία γήρως βίος ἀκηλίδωτος. [10] εὐάρεστος θεῷ γενόμενος ἠγαπήθη καὶ ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη· [11] ἡρπάγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ· [12] βασκανία γὰρ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά, καὶ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. [13] τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσεν χρόνους μακρούς· [14] ἀρεστὴ γὰρ ἦν κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας· οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες καὶ μὴ νοήσαντες μηδὲ θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτο, [15] ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ.

[16] κατακρινεῖ δὲ δίκαιος καμὼν τοὺς ζῶντας ἀσεβεῖς καὶ νεότης τελεσθεῖσα ταχέως πολυετὲς γῆρας ἀδίκου· [17] ὄψονται γὰρ τελευτὴν σοφοῦ καὶ οὐ νοήσουσιν τί ἐβουλεύσατο περὶ αὐτοῦ καὶ εἰς τί ἡσφαλίσατο αὐτὸν ὁ κύριος. [18] ὄψονται καὶ ἐξουθενήσουσιν· αὐτοὺς δὲ ὁ κύριος ἐκγελάσεται, [19] καὶ ἔσονται μετὰ τοῦτο εἰς πτῶμα ἄτιμον καὶ εἰς ὕβριν ἐν νεκροῖς δι᾽ αἰῶνος, ὅτι ῥήξει αὐτοὺς ἀφώνους πρηνεῖς καὶ σαλεύσει αὐτοὺς ἐκ θεμελίων, καὶ ἕως ἐσχάτου χερσωθήσονται καὶ ἔσονται ἐν ὀδύνῃ, καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν ἀπολεῖται.

[20] ἐλεύσονται ἐν συλλογισμῷ ἁμαρτημάτων αὐτῶν δειλοί, καὶ ἐλέγξει αὐτοὺς ἐξ ἐναντίας τὰ ἀνομήματα αὐτῶν.

5

[1] Ago mango lyo omushinganyanya ayimanga buzira bwôba, omu masù g'abakazâg'imurhindibuza, balya bakazâg'ikengula amalibuko gâge. [2] Amango bamubona, musisi bageramwo, basômerwe n'okubona ye wamacira. [3] Babwirane obwo n'ebihamba emurhima, n'ebirenge-renge n'ecifufu: [4] «Erhi kali olya rhwakazâg'ishekera mîra oyo wâni, olya rhwakazâg'ijacira rhwanamukwâma, omu buhwinja bwîrhu, obuzîne bwâge rhwabujira isirhe, n'olufù lwâge rhwalujira kufà kwa nshahu [5] Kurhi amaganjiragwa omu karhî ka bene Nyamuzinda? Kurhi amabonaga ogwâge mwanya omu karhî k'abatagatîfu? [6] Neci kuhabuka rhwali rhuhabusire[n], rhwarhenga omu njira y'okunali, akamole k'obushinganyanya karharhumolekeraga, n'izûba arhali rhwe lyàbashîre. [7] Rhwayigurhîre omu njira z'ababî n'ez'emihera rhwâtwîkanya omu mpinga zirhabamwo njira, n'enjira ya Nyakasane rhwayihaba. [8] Okugayana kwirhu bici kwarhudwirhîre? Bunguke buci rhwakuzire omu bugale n'omu bulimbi? [9] Ebyo byôshi kwo byagezire nka cizunguzungu, nkakula balibirhana omwanzi. [10] Nka kula obona obwârho bwagera omu mulaba, orhânacibone omukaba bwayishagamwo, nîsi erhi omubunda batwâga omu kubera amîshi. [11] Nka kula obona akanyunyi kabalala omu cirêre orhanabone omukaba kageziremwo; onabone kaje kashûrha empûsi kayirhimbe ebyubi, onabone kaje kakâba emboho yanayisha yashungûrha, kacihe enjira omu kurhimba ebyubi, orhânacibone ciru ecimanyîso ciguma c'aha kageraga. [12] Nka kula onabona omwampi guhenesire, emboho gwarhulaga enashubire haguma, orhanacimanye njira ehi gwayishagamwo. [13] Nîrhu kwo na kwo: oku rhwaciburhwa ntya, mpu arhacihali! rhurhanayêrekanè, rhurhayêrekanè cimanyîso ciru

[n] **5.6** Kuhabuka bulya balesire: «Njira y'Obushinganyanya» (Mig 16, 31; 21. 16).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'olushando luguma lw'obwôrhere bwinjà: omu bubî bwîrhu rhuhwerire[o]». [14] Neci, obulangâlire bw'enkola-maligo, kwo buli aka obwôya bwo buyehûlwa n'empûsi, kwo buli aka omufula empûsi ebalaza, kwo buhirigirha nka mugi empûsi eyehwire, nka kukengêrwa kw'ecigolo ca lusiku luguma.

Enkola-maligo n'obulangâlire bw'abashinganyanya

[15] Abashinganyanya bôhe, akalamo kâbo ka nsiku n'amango; oluhembo lwâbo omu nfune za Nyakasane luli, n'Ow'Enyanya abashibirire[p]. [16] Nyakasane yêne wabayambika n'okuboko kwâge, ishungwè ly'obwâmi n'irenge, n'ecimanè c'okuboko kwâge, bulyala kulyo kwâge abacingamwo, kuboko kwâge kwababera mpenzi. [17] Ayîsh'iyanka obushiru bw'obwagalwa bwâge ebè mirasano, afumbike ebiremwa amatumu g'okucihôla oku babisha. [18] Ayanka obushinganyanya ebè mpenzi, n'okutwa oluhanja-burhalenganya yo nsirha àyambala; [19] âyanka obwimâna bwâge burhajibwa omu irhwe ebè yo mpenzi yâge. [20] Omutula gwâge gurharhula âgujira ebè ngôrho nyoji, n'igulu lyamulusa oku matabâro baj'ilwîsa engabo y'Ebîrhumva. [21] Orhumeme rhwâpamuka nka myampi milashe, rhurhenge omu bitu nka kulya rhurhenga oku muherhomufôle bwinjà, rhugend'igwa aharhêge. [22] Amasini gakaz'ibanda olubula luyunjwîre mutula, amashinji gazûka gabahekekwo omutula, n'enyîshi zâbahêkakwo omuhûsi gw'omujina. [23] Omûka gw'obulume gwabafûhira, gubayerûle kula empûsi ejira. Ntyo kwo obubî bwâshaba igulu lyôshi, n'obumînya bukundule entebe z'abagale.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 5

[1] Τότε στήσεται ἐν παρρησίᾳ πολλῇ ὁ δίκαιος κατὰ πρόσωπον τῶν θλιψάντων αὐτὸν καὶ τῶν ἀθετούντων τοὺς πόνους αὐτοῦ. [2] ἰδόντες ταραχθήσονται φόβῳ δεινῷ καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας· [3] ἐροῦσιν ἐν ἑαυτοῖς μετανοοῦντες καὶ διὰ στενοχωρίαν πνεύματος στενάξονται καὶ ἐροῦσιν [4] Οὗτος ἦν, ὃν ἔσχομέν ποτε εἰς γέλωτα καὶ εἰς παραβολὴν ὀνειδισμοῦ οἱ ἄφρονες· τὸν βίον αὐτοῦ ἐλογισάμεθα μανίαν καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἄτιμον. [5] πῶς κατελογίσθη ἐν υἱοῖς θεοῦ καὶ ἐν ἁγίοις ὁ κλῆρος αὐτοῦ ἐστιν; [6] ἄρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας, καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης φῶς οὐκ ἐπέλαμψεν ἡμῖν, καὶ ὁ ἥλιος οὐκ ἀνέτειλεν ἡμῖν· [7] ἀνομίας ἐνεπλήσθημεν τρίβοις καὶ ἀπωλείας καὶ διωδεύσαμεν ἐρήμους ἀβάτους, τὴν δὲ ὁδὸν κυρίου οὐκ ἐπέγνωμεν. [8] τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἡ ὑπερηφανία; καὶ τί πλοῦτος μετὰ ἀλαζονείας συμβέβληται ἡμῖν; [9] παρῆλθεν ἐκεῖνα πάντα ὡς σκιὰ καὶ ὡς ἀγγελία παρατρέχουσα· [10] ὡς ναῦς διερχομένη κυμαινόμενον ὕδωρ, ἧς διαβάσης οὐκ ἔστιν ἴχνος εὑρεῖν οὐδὲ ἀτραπὸν τρόπιος αὐτῆς ἐν κύμασιν· [11] ἢ ὡς ὀρνέου διιπτάντος ἀέρα οὐθὲν εὑρίσκεται τεκμήριον πορείας, πληγῇ δὲ

---

[o] **5.13** Ahâla, Vulgata ayushwire erhi: "Binwa ba nyankola-maligo bàderhaga omu kuzimu ebyo«.
[p] **5.15** 5, 15: Nîsi erhi «Oluhemho lwâbo muli Nyakasane luli», yêne ye "mwanya« gwâbo (rhulole muli Lul 16, 5-6; 73. 26)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

μαστιζόμενον ταρσῶν πνεῦμα κοῦφον καὶ σχιζόμενον βίᾳ ῥοίζου κινουμένων πτερύγων διωδεύθη, καὶ μετὰ τοῦτο οὐχ εὑρέθη σημεῖον ἐπιβάσεως ἐν αὐτῷ· [12] ἢ ὡς βέλους βληθέντος ἐπὶ σκοπὸν τμηθεὶς ὁ ἀὴρ εὐθέως εἰς ἑαυτὸν ἀνελύθη ὡς ἀγνοῆσαι τὴν δίοδον αὐτοῦ· [13] οὕτως καὶ ἡμεῖς γεννηθέντες ἐξελίπομεν καὶ ἀρετῆς μὲν σημεῖον οὐδὲν ἔσχομεν δεῖξαι, ἐν δὲ τῇ κακίᾳ ἡμῶν κατεδαπανήθημεν. [14] ὅτι ἐλπὶς ἀσεβοῦς ὡς φερόμενος χνοῦς ὑπὸ ἀνέμου καὶ ὡς πάχνη ὑπὸ λαίλαπος διωχθεῖσα λεπτὴ καὶ ὡς καπνὸς ὑπὸ ἀνέμου διεχύθη καὶ ὡς μνεία καταλύτου μονοημέρου παρώδευσεν.

[15] Δίκαιοι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσιν, καὶ ἐν κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντὶς αὐτῶν παρὰ ὑψίστῳ. [16] διὰ τοῦτο λήμψονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς κυρίου, ὅτι τῇ δεξιᾷ σκεπάσει αὐτοὺς καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. [17] λήμψεται πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ καὶ ὁπλοποιήσει τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν· [18] ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνην καὶ περιθήσεται κόρυθα κρίσιν ἀνυπόκριτον· [19] λήμψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον ὁσιότητα, [20] ὀξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὀργὴν εἰς ῥομφαίαν, συνεκπολεμήσει δὲ αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονας. [21] πορεύσονται εὔστοχοι βολίδες ἀστραπῶν καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἁλοῦνται, [22] καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ῥιφήσονται χάλαζαι· ἀγανακτήσει κατ᾽ αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως· [23] ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως καὶ ὡς λαῖλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς· καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν.

6

II. Salomoni n'okulongereza obushinganyanya

Abâmi bakwânîne balongereze obushinganyanya

[1] Muyumve mwe bâmi, muyumvîrhize bwinjà. Mucîyîgîrize, mwe bâmi b'e mahanga. [2] Murhege okurhwîri mwe murhegeka embaga, mwe mulimbira obunji bw'engabo zinyu. [3] Nyakasane ye wamuhaga obuhashe, n'obukulu, Ow'Enyanya wamuhagâbo, Yêne ye walola emikolo yinyu anasingirize enkengêro zinyu, [4] N'akabâga oku muli barhonyi omu bwâmi bwâge, murharhegekaga n’obushinganyanya, murhakulikiraga irhegeko, murhanakulikiraga enjira y'obulonza bwa Nyamuzinda, [5] akolaga amuhonera n'obukali bwôshi buzira kulaliza. Bulya neci abanènenè bâyîsh'itwîrwa olubanja n'obukali[q], [6] omunyinyi, olukogo bamubêrire lunarhume ababalirwa; ci abarhegesi bayîsh'ihanwa bwenêne. [7] Bulyala Omukulu w'abakulu arharhînya ndi, ntayce arhinyira obunene: abanyinyi n'abanènenè yêne wabajiraga, bôshi kuguma abashîbirira; [8] Abanya-buhashe badôsibwa n'obuhashe bulushine. [9] Mwe mhwizire obwo, mw'oyo mwe bâmi,

[q] **6.5** : Nka kulya bahaga Mûsa mpu arhahike omu cihugo c'amalaganyo (rhulole muli : Mib 20, 12) nîsi erhi kulya kwa Daudi (rhulole muli 2 Sam 24, 10-17).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kuderha nti muyîgîrize obushinganyanya mulek'ihirima; [10] bulyala ababîka bwinjà ebitagatîfu, bâyîsh'iboneka oku bali batagatîfu; n'abacîyîgîrizâbyo, bâmanyiramwo kurhi bishuza. [11] Mucîfinjage ebinwa byâni, mubisîme mwâkûlamwo ihano.

Obushinganyanya bwone buciyêrekana

[12] Ohurhimanya kulabuka bulabuka, burhanajakwo ngisha. Ababurhonya barharham'ibubone, bwône buciyêreka ahabulonza. [13] Kucirhangira bucîrhangîra abacîfinjirebwo, bunarhang"ibà bo buciyêrekana. [14] Owazukiriza àbulonza sêzi-sêzi arhakarhama, ho abushanga butamire aha lusò. [15] Okubumalîra obushiru, bwo bwîrhonzi bwimâna, n'owalâla oku ciko bwo burhuma, arhakarham'ifuma entanya. [16] Bwône bunaje hôshi hôshi, bulonze[r] balya babukwânîne, bunaje aho bucîyêrekebwo n'enshagali omu njira, bucîrhangire buj'ibugana enkengêro zâbo zôshi. [17] Bulyala omurhangiro gwâbo mwinjà, kucîfinja okubuyiga n'okulonza okubumanya, kwo na kuburhonya, [18] n'okuburhonya kwo na kulanga amarhegeko gâbo, n'okushimha amarhegeko gâbo kwo kurhafa kwôshi okwo, [19] n'okurhafa kunahise omuntu hali Nyamuzinda, [20] ntyo, olwifinjo lw'oburhimanya lunahise omuntu kwo obwâmi. [21] Akabâga entebe n'amashungwè binamusîmîse mwe barhegesi b'amashanja, mukenge oburhimanya, lyo muyîma emyâka n'emyâka.

Omuhigo gw'okumanyîsa ohurhimanya

[22] Nkolaga naganira oburhimanya buli cici na kurhi bwameraga; amahwe gâbo ntagafulike, nashimbûlira enshando zâbo kurheng'emurhondêro, n'oku bumanywa nakuhira ahabona ntanaderhe nti ngere kuli n'okuli; [23] nanga ntagere njira nguma n'obwagalwa burhuma omuntu ahorha[s], kulya kubà burhimbanwa n'oburhimanya. [24] Okuluza abarhimanya, kwo kucira kw'igulu, n'omwâmi murhimanya gwomurhûla gw'olubaga. [25] Mulekage ebi binwa byâni bimuyîgîrize: mwabikûlamwo obunguke.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 6

[1] Ἀκούσατε οὖν, βασιλεῖς, καὶ σύνετε· μάθετε, δικασταὶ περάτων γῆς· [2] ἐνωτίσασθε, οἱ κρατοῦντες πλήθους καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν· [3] ὅτι ἐδόθη παρὰ κυρίου ἡ κράτησις ὑμῖν καὶ ἡ δυναστεία παρὰ ὑψίστου, ὃς ἐξετάσει ὑμῶν τὰ ἔργα καὶ τὰς βουλὰς διερευνήσει· [4] ὅτι ὑπηρέται ὄντες τῆς αὐτοῦ βασιλείας οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς οὐδὲ ἐφυλάξατε νόμον οὐδὲ κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἐπορεύθητε. [5] φρικτῶς καὶ ταχέως ἐπιστήσεται ὑμῖν, ὅτι κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς

---

[r] **6.16** : Ahâla burhimanya ali nka muntu: oku bamulonza naye «âja alonza balya bamukwânîne».
[s] **6.23** Hali obwâgalwa burhuma omuntu abula iro. Ayâgalwe n'obwigusi bwa bene. zishube ntanya, aje ahorha. Omu bwâgalwa buli ntyo, omuntu arhankaderha mpu amanyisa owundi oku akengire, k'erhi arhamanyire mpu amuciza!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὑπερέχουσιν γίνεται. [6] ὁ γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστιν ἐλέους, δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται· [7] οὐ γὰρ ὑποστελεῖται πρόσωπον ὁ πάντων δεσπότης οὐδὲ ἐντραπήσεται μέγεθος, ὅτι μικρὸν καὶ μέγαν αὐτὸς ἐποίησεν ὁμοίως τε προνοεῖ περὶ πάντων, [8] τοῖς δὲ κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφίσταται ἔρευνα. [9] πρὸς ὑμᾶς οὖν, ὦ τύραννοι, οἱ λόγοι μου, ἵνα μάθητε σοφίαν καὶ μὴ παραπέσητε· [10] οἱ γὰρ φυλάξαντες ὁσίως τὰ ὅσια ὁσιωθήσονται, καὶ οἱ διδαχθέντες αὐτὰ εὑρήσουσιν ἀπολογίαν. [11] ἐπιθυμήσατε οὖν τῶν λόγων μου, ποθήσατε καὶ παιδευθήσεσθε.

[12] Λαμπρὰ καὶ ἀμάραντός ἐστιν ἡ σοφία καὶ εὐχερῶς θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπώντων αὐτὴν καὶ εὑρίσκεται ὑπὸ τῶν ζητούντων αὐτήν, [13] φθάνει τοὺς ἐπιθυμοῦντας προγνωσθῆναι. [14] ὁ ὀρθρίσας πρὸς αὐτὴν οὐ κοπιάσει· πάρεδρον γὰρ εὑρήσει τῶν πυλῶν αὐτοῦ. [15] τὸ γὰρ ἐνθυμηθῆναι περὶ αὐτῆς φρονήσεως τελειότης, καὶ ὁ ἀγρυπνήσας δι᾽ αὐτὴν ταχέως ἀμέριμνος ἔσται· [16] ὅτι τοὺς ἀξίους αὐτῆς αὐτὴ περιέρχεται ζητοῦσα καὶ ἐν ταῖς τρίβοις φαντάζεται αὐτοῖς εὐμενῶς καὶ ἐν πάσῃ ἐπινοίᾳ ὑπαντᾷ αὐτοῖς. [17] ἀρχὴ γὰρ αὐτῆς ἡ ἀληθεστάτη παιδείας ἐπιθυμία, φροντὶς δὲ παιδείας ἀγάπη, [18] ἀγάπη δὲ τήρησις νόμων αὐτῆς, προσοχὴ δὲ νόμων βεβαίωσις ἀφθαρσίας, [19] ἀφθαρσία δὲ ἐγγὺς εἶναι ποιεῖ θεοῦ· [20] ἐπιθυμία ἄρα σοφίας ἀνάγει ἐπὶ βασιλείαν. [21] εἰ οὖν ἥδεσθε ἐπὶ θρόνοις καὶ σκήπτροις, τύραννοι λαῶν, τιμήσατε σοφίαν, ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσητε.

[22] τί δέ ἐστιν σοφία καὶ πῶς ἐγένετο, ἀπαγγελῶ καὶ οὐκ ἀποκρύψω ὑμῖν μυστήρια, ἀλλὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς γενέσεως ἐξιχνιάσω καὶ θήσω εἰς τὸ ἐμφανὲς τὴν γνῶσιν αὐτῆς καὶ οὐ μὴ παροδεύσω τὴν ἀλήθειαν. [23] οὔτε μὴν φθόνῳ τετηκότι συνοδεύσω, ὅτι οὗτος οὐ κοινωνήσει σοφίᾳ. [24] πλῆθος δὲ σοφῶν σωτηρία κόσμου, καὶ βασιλεὺς φρόνιμος εὐστάθεια δήμου. 25ὥστε παιδεύεσθε τοῖς ῥήμασίν μου, καὶ ὠφεληθήσεσθε.

7

Salomoni ali muntu nka abandi

[1] Nâni ndi muntu wankafa, ak'abandi bôshi, w'oku muntu murhanzi wabumbagwa n'ebidaka. Omu nda ya nyâma mwo nayânkiraga enshusho y'omubiri, [2] myêzi ikumi yôshi, erhi nayisha nâfunûnuka omu mukò gwâge, kurhenga oku mburho y'omushamuka, omu mbongerezi y'iro. [3] Erhi mburhwa nâni nayîsa emboho abandi bayîsa, narhibukira oku idaho lirhuyankirira rhweshi, izù lyâni lirhanzi, aka erya abandi bôshi, lwali lujamu. [4] Ngozi nâkazâg'igwarhwamwo, nanarhamya abalezi. [5] Ntà mwâmi warhangire akalamo kundi kundi; [6] kuli bôshi, enjira y'okujà omu kalamo eri nguma, n'ey'okukarhengamwo nayo eri nguma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okurhonya ohurhimanya kwa Salomoni

[7] Okwo kwarhuma nâshenga, nanashobôla obukengêre, nasengera bwenêne, nashobôla omurhima gw'oburhimanya. [8] Nayumva ngurhonyize kulusha ishungwè n'entebe, nabona oku obugale buli ntâco aha burhambi hw'oburhimanya. [9] Ntaderhaga nti mbugerere oku mabuye galushîne cicîro, amasholo g'igulu omu masù g'obushinganyanya gunali mushenyi mutyungunu; aha burhambi bwâbo, ensaranga binali bijondo byône. [10] Nayumva mburhonyize kulusha amagala n'obwinjà, naburhonya kulusha omûshi, kulya kubà bwôhe burhahwa burhamoleka. [11] Ci nayishig'ishobôla ehinja byôshi; bwampisakwo obugale burhakaganjwa. [12] Ebyo binjà byôshi nayumva binsîmîsize kulya kubà burhimanya bubidwîrhe; erhi ntanamanyiri oku bwo bubiburha. [13] Nabuyigaga buzira karhinda, nanabumanyîsa buzira kuyongwa, ntanafulike obuhirhi bwâbwo. [14] Oku bantu, buli bugale burhaheka, ababuhikakwo bunabashobôze obwîra bwa Nyamuzinda, n'ebinjà by'enyîgîrizo zâbwo binarhume bârhona emunda ali.

Okuhûna oburhabâle bwa Nyamuzinda

[15] Nyamubâho âmpe mbuganîre nk'oku alonzize, nantengemwo enkengêro ziringânîne enshôkano zâge, bulyala yêne ye rhegeka oburhimanya ye nalangula abarhimanya enjira; [16] omu nfune zâge rhuba, rhw'ono n'ebinwa bîrhu, n'obwîrhonzi bwîrhu haguma n'obulenga bwîrhu. [17] Yêne ye wampâga okumanya bwinjà ebiri; ye wâmmanyîsagya kurhi igulu liri liyûbake n'obwôrhere bw'ebiremwa, [18] omurhondêro, obushwinjiro n'aha karhi k'amango, okukulikirana kw'ensiku ndi n'enyofi, n'okukûlana kw'amango, [19] okulondana kw'emyâka n'emirhwe y'enyenyêzi, [20] obwôrhere bw'ebintu n'enkômedu z'eby'erubala, obuhashe bw'abazimu n'enkengêro z'abantu, emilala y'âbâsi n'obuhashe bw'emizi. [21] Ngasi kantu kafulike na ngasi kaboneka nakayîga, bulyala, mulenga w'ebintu byôshi, ye wânyîgîrizagya oburhimanya.

Irenge ly'oburhimanya

[22] Bulya neci bubamwo[t] omûka gw'obukengêre, Mwimâna, gwâgogwâgo, gulimwo kunjikunji, munyinyi-nyinyi, mubidu, mwôji-mwôji, buzira izinga, gwalangala, gurhababala, gurhonya ehinja, lugembe; [23] ntaminikwa, nkola-minjà, nkunda-bantu, ntadundwa, muzibu-kadundu-ntashugulwa, ntabiruba, gugala-byôshi, gunalâba-byôshi, gusheshera omu mirhima yôshi, ey'obukengêre,

---

[t] **7.22** - Ho omurhima gw'emyanzi y'obushinganyanya guli aha: 7, 25- 8, 1.. - Obushinganyanya burhenzirekwo Nyamubâho bwanashangîra obwôrhere bwâge. Aka Nyamuzinda yêne, obushinganyanya bugwêrhe okuhasha byôshi (7, 27); bubamwo omûka mwimâna (7, 22); mûka gugala byôshi (7, 23); mûka gw'obuhashe bwa Nyamuzinda (7, 25); cerekanè c'obwinjà bwâge (7, 26); buha nshubizo y'obumoleke bw'ensiku n'amango. Buba burhumirwe emwa abantu (7, 27; 9, 10). Bushangire oku burhegesi bw'igulu (8, 1) n'oku bulyo bwaliremaga (7, 12.21; R, 6). Buba burhonyire emwa Nyamuzinda. - Okula oburhimanya budesirwe, kurheganyize obufulûle bw'endagâno Mpyâhya. Mutagatîfu Paolo na Yowane, bâyîsh'iyumva banamanyisc oku Kristu ye Luderho ye na Burhimanya wacijiraga muntu. (Lolà Mig 8. 22 n'amahugulo gahali). - Ebi binwa baderhire ohurhimanya burheganyize n'okumanyîsa Endagâno Mpyâhya yâyi sh'imanyisa Mûka Mwimâna. Eci citabu c'oburhimanya cirinzir'iderha nka kulya oburhimanya ye Mûka Mwimâna (lolà l, 6; 9, 17; 7. 22; 7, 24).

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ecîre n'eminyinyi-nyinyi. [24] Bulyala oburhimanya bwo bukanya kurhalusa ebikanya byôshi, byôshi buhulukâna erhi kushongôla kwâbwo kurhuma. [25] Obushinganyanya mûka gw'obuhashe bwa Nyamuzinda, nshongôle[u] y'obumoleke bw'irenge ly'Ogala-hyôshi, na nt'izinga lyankabuhikakwo. [26] Buba nshubizo y'obumoleke bw'ensiku n'amango, cirolero buzir'izinga c'ikola lya Nyamuzinda, cerekanè c'obwinjà bwâge. [27] Buli buguma ci buhashire byôshi, buzira kucirhengamwo, bunashashule ngasi kantu. Amango gôshi, buyôrha budubukira omu maroho gacîre, mpu lyo bugajira bîra ba Nyamuzinda n'aba abalêbi, [28] bulya obêra bo n'oburhimanya ye Nyamuzinda asîma. [29] Neci buba bulushire izûba kuyinjiha, bulushire enyenyêzi zôshi, erhi wankabugerera oku mûshi, wânabona bugulushire. [30] Bulyala omûshi kuhundusa guhundusa obudufu, oburhimanya bwôhe ntâko buhimwe n'obubî.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 7

[1] Εἰμὶ μὲν κἀγὼ θνητὸς ἄνθρωπος ἴσος ἅπασιν καὶ γηγενοῦς ἀπόγονος πρωτοπλάστου· καὶ ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφην σὰρξ [2] δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ παγεὶς ἐν αἵματι ἐκ σπέρματος ἀνδρὸς καὶ ἡδονῆς ὕπνῳ συνελθούσης. [3] καὶ ἐγὼ δὲ γενόμενος ἔσπασα τὸν κοινὸν ἀέρα καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοιοπαθῆ κατέπεσον γῆν πρώτην φωνὴν τὴν ὁμοίαν πᾶσιν ἴσα κλαίων· [4] ἐν σπαργάνοις ἀνετράφην καὶ φροντίσιν. [5] οὐδεὶς γὰρ βασιλέων ἑτέραν ἔσχεν γενέσεως ἀρχήν, [6] μία δὲ πάντων εἴσοδος εἰς τὸν βίον ἔξοδός τε ἴση.

[7] διὰ τοῦτο εὐξάμην, καὶ φρόνησις ἐδόθη μοι· ἐπεκαλεσάμην, καὶ ἦλθέν μοι πνεῦμα σοφίας. [8] προέκρινα αὐτὴν σκήπτρων καὶ θρόνων καὶ πλοῦτον οὐδὲν ἡγησάμην ἐν συγκρίσει αὐτῆς· [9] οὐδὲ ὠμοίωσα αὐτῇ λίθον ἀτίμητον, ὅτι ὁ πᾶς χρυσὸς ἐν ὄψει αὐτῆς ψάμμος ὀλίγη, καὶ ὡς πηλὸς λογισθήσεται ἄργυρος ἐναντίον αὐτῆς· [10] ὑπὲρ ὑγίειαν καὶ εὐμορφίαν ἠγάπησα αὐτὴν καὶ προειλόμην αὐτὴν ἀντὶ φωτὸς ἔχειν, ὅτι ἀκοίμητον τὸ ἐκ ταύτης φέγγος. [11] ἦλθεν δέ μοι τὰ ἀγαθὰ ὁμοῦ πάντα μετ᾽ αὐτῆς καὶ ἀναρίθμητος πλοῦτος ἐν χερσὶν αὐτῆς· [12] εὐφράνθην δὲ ἐπὶ πᾶσιν, ὅτι αὐτῶν ἡγεῖται σοφία, ἠγνόουν δὲ αὐτὴν γενέτιν εἶναι τούτων. [13] ἀδόλως τε ἔμαθον ἀφθόνως τε μεταδίδωμι, τὸν πλοῦτον αὐτῆς οὐκ ἀποκρύπτομαι· [14] ἀνεκλιπὴς γὰρ θησαυρός ἐστιν ἀνθρώποις, ὃν οἱ κτησάμενοι πρὸς θεὸν ἐστείλαντο φιλίαν διὰ τὰς ἐκ παιδείας δωρεὰς συσταθέντες.

[15] ᾽Εμοὶ δὲ δῴη ὁ θεὸς εἰπεῖν κατὰ γνώμην καὶ ἐνθυμηθῆναι ἀξίως τῶν δεδομένων, ὅτι αὐτὸς καὶ τῆς σοφίας ὁδηγός ἐστιν καὶ τῶν σοφῶν διορθωτής. [16] ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν πᾶσά τε φρόνησις καὶ ἐργατειῶν ἐπιστήμη. [17] αὐτὸς γάρ μοι ἔδωκεν τῶν ὄντων γνῶσιν ἀψευδῆ εἰδέναι σύστασιν κόσμου καὶ ἐνέργειαν στοιχείων, [18] ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητα χρόνων, τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς καιρῶν, [19] ἐνιαυτοῦ κύκλους καὶ ἄστρων

[u] **7.25** Enshongôlè: nka kula bashongôla obûci; omukè eba nshongôlè ya bûci: omurhobo ebà nshongôlè ya cirhende: Owayumva

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

θέσεις, [20] φύσεις ζῴων καὶ θυμοὺς θηρίων, πνευμάτων βίας καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, διαφορὰς φυτῶν καὶ δυνάμεις ῥιζῶν, [21] ὅσα τέ ἐστιν κρυπτὰ καὶ ἐμφανῆ ἔγνων· ἡ γὰρ πάντων τεχνῖτις ἐδίδαξέν με σοφία.

[22] Ἔστιν γὰρ ἐν αὐτῇ πνεῦμα νοερόν, ἅγιον, μονογενές, πολυμερές, λεπτόν, εὐκίνητον, τρανόν, ἀμόλυντον, σαφές, ἀπήμαντον, φιλάγαθον, ὀξύ, [23] ἀκώλυτον, εὐεργετικόν, φιλάνθρωπον, βέβαιον, ἀσφαλές, ἀμέριμνον, παντοδύναμον, πανεπίσκοπον καὶ διὰ πάντων χωροῦν πνευμάτων νοερῶν καθαρῶν λεπτοτάτων. [24] πάσης γὰρ κινήσεως κινητικώτερον σοφία, διήκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρότητα· [25] ἀτμὶς γάρ ἐστιν τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως καὶ ἀπόρροια τῆς τοῦ παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής· διὰ τοῦτο οὐδὲν μεμιαμμένον εἰς αὐτὴν παρεμπίπτει. [26] ἀπαύγασμα γάρ ἐστιν φωτὸς ἀιδίου καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ θεοῦ ἐνεργείας καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. [27] μία δὲ οὖσα πάντα δύναται καὶ μένουσα ἐν αὐτῇ τὰ πάντα καινίζει καὶ κατὰ γενεὰς εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα φίλους θεοῦ καὶ προφήτας κατασκευάζει· [28] οὐθὲν γὰρ ἀγαπᾷ ὁ θεὸς εἰ μὴ τὸν σοφίᾳ συνοικοῦντα. [29] ἔστιν γὰρ αὕτη εὐπρεπεστέρα ἡλίου καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄστρων θέσιν. φωτὶ συγκρινομένη εὑρίσκεται προτέρα· [30] τοῦτο μὲν γὰρ διαδέχεται νύξ, σοφίας δὲ οὐ κατισχύει κακία.

8

[1] Bugwârhîre aha cikwî c'igulu bwahika oku cindi aka ciri-misî; bunarhegesire igulu bwinjà-bwinjà.

Ebinjà byôshi omu burhimanya bishundwa

[2] Nàrhangiraga okubusîma n'okubulonza erhi nciri murhò, nalonza okurhôlabwo kula barhôla omukazi, nabusîmira iranga lyâbwo. [3] Okubêra bubêra haguma na Nyamuzinda kunayêrekane obuluzi bw'enyumpa burhengamwo, Nyakasane Nnâmahanga naye kusîma abusîma. [4] Neci, bubà bushangire obumanye bwa Nyamuzinda bunashangire n'oku mikolo yâge. [5] Akaba omu kalamo k'omuntu obugale kali kantu kinja kankacifinjwa, ka hali obugale bulushire oburhimanya obwo bukola ngasi mukolo? [6] N'akaba makengu gakola, ndi wakozire kuli eri igulu kulusha oburhimanya? [7] N'akaba hali osîmire oburhimanya, enkômedu nyinjà go malehe buyâna, kulya kubà bwo buyîgîriza okurhadambiha, obwîrhonzi, obushinganyanya, oburhwâli n'omu kalamo k'abantu, ntà kantu kagwêrhe amakwânane kulusha ebyo. [8] Omuntu akalonza obumanye bunji, oburhimanya burhahabiri ebyagezire, bwanacigereka n'omu byaciyisha; buyishi oku bahalûla ebinwa, buyishi n'emigani, bunamanye ebimanyîso n'ebirhangâzo embere biyishe, burhanahabiri kurhi amango n'ebyanda bikulikirana.

---

ayuvagye «enshongôlè y'obumoleke bw'irenge ly'Ogala-byôshi kwo kuderha kurhi! Vulgata ahindwîre mpu “lubwiko!”

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Oburhimanya bukwânana abarhegesi

[9] Nalalira obwo nti nâbuyanka bubè wîrhu rhwabêra rhwe naye, nabona oku bwanampanûla omu binjà, bunantulirize omu maganya n'omu malibuko. [10] Naderha obwo nti bwâmpisa oku irenge omu lubaga, nti omu bashosi, nabà ndi murhò nnambone olukengwa. [11] Nti aha ngombe bâyîsh'insîmira okuyumva duba na bwinjà, n'abakulu bakaz'irhangâla bamambona. [12] Oku ntacibumbûla akanwa erhi banadwîrhe banninga, nkola naderha, barhege okurhwîri, nkalihya emyanzi. bahire okuboko oku kanwa. [13] Bwâmpisa oku kurhafà, bunarhume nasigira abayisha enyuma zâni akakengêzo k'ensiku n'amango-. [14] Nârhegeka amashanja, n'ab'emahanga bâyisha banshige. [15] Abâmi badârhi bâgeramwo omusisi bayuma izîno lyâni, ci omu karhî k'olubaga lwâni nâciyêrekana mwinjà, nnambe ntwâli omu matabâro. [16] Nkola nashubûka ntamûkire aha burhambi bw'oburhimanya, bulyala, ôli nabwo arhayumva burhe, n'obukômera arhayumva mungo, ci ayôrha ali omu nshagali n'obusîme.

Salomoni alongereza oburhimanya

[17] Nakaz'igerereza ntyo niene bushala-shala, nayumva omu murhima obwo oku okurhafà mwo kubà omu kulungana n'oburhimanya, [18] oku obusîme bushongwire, mwo bubà omu kuyinjibana n'oburhimanya, n'obugale burhaheka, mwo bubà omu nfune z'emikolo y'oburhimanya, n'obwenge omu kukômera oburhimanya bubà, n'irenge omu kubuganîza libà; ntaho ntajaga nti ndonze kurhi nankabuhisa aha ka! [19] Nali mwâna muburhe, naburhanwa omurhima nkana. [20] Nali mwinjà, kwo nderhage, nayisha omu mubiri gurhalikwo izâbyo. [21] Ci erhi mmanya oku ntankahika oku burhimanya nka ntabushobwîri emwa Nyamuzinda, -bukengêre obwo, okumanya aha eyo nshôkano erhenga-, nayêrekera emunda Nyakasane ali namushenga, namuganiza n'omurhima gwôshi.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 8

[1] διατείνει δὲ ἀπὸ πέρατος ἐπὶ πέρας εὐρώστως καὶ διοικεῖ τὰ πάντα χρηστῶς.

[2] Ταύτην ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός μου καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ καὶ ἐραστὴς ἐγενόμην τοῦ κάλλους αὐτῆς. [3] εὐγένειαν δοξάζει συμβίωσιν θεοῦ ἔχουσα, καὶ ὁ πάντων δεσπότης ἠγάπησεν αὐτήν· [4] μύστις γάρ ἐστιν τῆς τοῦ θεοῦ ἐπιστήμης καὶ αἱρετὶς τῶν ἔργων αὐτοῦ. [5] εἰ δὲ πλοῦτός ἐστιν ἐπιθυμητὸν κτῆμα ἐν βίῳ, τί σοφίας πλουσιώτερον τῆς τὰ πάντα ἐργαζομένης; [6] εἰ δὲ φρόνησις ἐργάζεται, τίς αὐτῆς τῶν ὄντων μᾶλλόν ἐστιν τεχνῖτις; [7] καὶ εἰ δικαιοσύνην ἀγαπᾷ τις, οἱ πόνοι ταύτης εἰσὶν ἀρεταί· σωφροσύνην γὰρ καὶ φρόνησιν ἐκδιδάσκει, δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν, ὧν χρησιμώτερον οὐδέν ἐστιν ἐν βίῳ ἀνθρώποις. [8] εἰ δὲ καὶ πολυπειρίαν ποθεῖ τις, οἶδεν τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ μέλλοντα εἰκάζει, ἐπίσταται στροφὰς λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων, σημεῖα καὶ τέρατα προγινώσκει καὶ ἐκβάσεις καιρῶν καὶ χρόνων.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[9] ἔκρινα τοίνυν ταύτην ἀγαγέσθαι πρὸς συμβίωσιν εἰδὼς ὅτι ἔσται μοι σύμβουλος ἀγαθῶν καὶ παραίνεσις φροντίδων καὶ λύπης. [10] ἔξω δι᾽ αὐτὴν δόξαν ἐν ὄχλοις καὶ τιμὴν παρὰ πρεσβυτέροις ὁ νέος· [11] ὀξὺς εὑρεθήσομαι ἐν κρίσει καὶ ἐν ὄψει δυναστῶν θαυμασθήσομαι· [12] σιγῶντά με περιμενοῦσιν καὶ φθεγγομένῳ προσέξουσιν καὶ λαλοῦντος ἐπὶ πλεῖον χεῖρα ἐπιθήσουσιν ἐπὶ στόμα αὐτῶν. [13] ἔξω δι᾽ αὐτὴν ἀθανασίαν καὶ μνήμην αἰώνιον τοῖς μετ᾽ ἐμὲ ἀπολείψω. [14] διοικήσω λαούς, καὶ ἔθνη ὑποταγήσεταί μοι· [15] φοβηθήσονταί με ἀκούσαντες τύραννοι φρικτοί, ἐν πλήθει φανοῦμαι ἀγαθὸς καὶ ἐν πολέμῳ ἀνδρεῖος. [16] εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκόν μου προσαναπαύσομαι αὐτῇ· οὐ γὰρ ἔχει πικρίαν ἡ συναναστροφὴ αὐτῆς οὐδὲ ὀδύνην ἡ συμβίωσις αὐτῆς, ἀλλὰ εὐφροσύνην καὶ χαράν.

[17] ταῦτα λογισάμενος ἐν ἐμαυτῷ καὶ φροντίσας ἐν καρδίᾳ μου ὅτι ἀθανασία ἐστὶν ἐν συγγενείᾳ σοφίας [18] καὶ ἐν φιλίᾳ αὐτῆς τέρψις ἀγαθὴ καὶ ἐν πόνοις χειρῶν αὐτῆς πλοῦτος ἀνεκλιπὴς καὶ ἐν συγγυμνασίᾳ ὁμιλίας αὐτῆς φρόνησις καὶ εὔκλεια ἐν κοινωνίᾳ λόγων αὐτῆς, περιήειν ζητῶν ὅπως λάβω αὐτὴν εἰς ἐμαυτόν. [19] παῖς δὲ ἤμην εὐφυὴς ψυχῆς τε ἔλαχον ἀγαθῆς, [20] μᾶλλον δὲ ἀγαθὸς ὢν ἦλθον εἰς σῶμα ἀμίαντον. [21] γνοὺς δὲ ὅτι οὐκ ἄλλως ἔσομαι ἐγκρατής, ἐὰν μὴ ὁ θεὸς δῷ— καὶ τοῦτο δ᾽ ἦν φρονήσεως τὸ εἰδέναι τίνος ἡ χάρις—, ἐνέτυχον τῷ κυρίῳ καὶ ἐδεήθην αὐτοῦ καὶ εἶπον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας μου

9

Omusengero gwa Salomoni gw'okuhûna oburhimanya

[1] «Nyamuzinda wa balarha, Nyakasane w'olukogo, we walemaga igulu n'oluderho lwâwe, [2] we wabumbaga omuntu n'oburhimanya bwâwe, mpu abè murhambo w’ebiremwa birhenga omu nfune zâwe, [3] mpu arhegeke igulu omu butagatîfu n'omu bushinganyanya, mpu akaz'itwa emmanja n'omurhima gushingânîne, [4] onshobôze nâni oburhimanya bukwânîne entebe yâwe orhanankagaga omu bâna bâwe. [5] Bulyala ndi mwambali-kazi wâwe, nnandi mugala wa mwambali-kazi wâwe, muntu muzamba na wa nsiku nyofi, nnandi munyi w'okuyumva oburhimanya n'amarhegeko; [6] bulyala omuntu ciru ankaba mwimâna omu karhi k'ababusirwe n'abantu, nk'arhagwêrhi oburhimanya burhenga emwâwe, kwo banamulola nka busha. [7] Wacinyishozire mpu nyimangire olubaga lwâwe, mpu ntegeke bagala bâwe na bali bâwe, [8] Wantegesire mpu nkuyûbakire akâ-Nyamuzinda oku ntondo yâwe ntagatîfu, n'oluhêrero mw'olu lugo wagwisiremwo ihêma cerekane c'ihêma litagatîfu oyôsire orheganyize kurhenga emurhondêro. [9] Obushinganyanya haguma nâwe buba, buyishi n'emirimo yâwe; ho bwâli amango walemaga igulu; burhahabiri ebirhona omu masù gâwe, n'ebiringânîne n’amarhegeko gâwe. [10] Oburhume kurhenga emalunga gâwe matagatîfu, oburhume kurhenga aha ntebe yâwe y'irenge, buyishe bungwase bunakole haguma nâni, lyo mumanya bici bikusîmîsa. [11] Kulya kubà oburhimanya ntâco buhabire, na ntâco cibuyabîra kwayumva. bwo bwampabûla omu mirimo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yâni yôshi bunandange n'irhegeko lyâbwo. [12] Ntyo, emikolo yâni yanakusîmîsa, nanyimangire olubaga lwâwe n’obushinganyanya nnankwânane entebe ya larha.

Bushinganyanya bumanyîsa omuntu obulonza bwa Nyamuzinda

[13] Muntu obi wankamanya omuhigo gwa Nyakasane? Ndi wakagerêreza ebi Nyakasane alonza? [14] Enkengêro za banyakuhola-wahole kurhindira zikaz'irhindira, n'emihigo yîrhu kuneganega eneganega; [15] bulyala omubiri gwabole kuzidoha guzidohera iroho, n'ecîra cirâlo c'ibumba kuzidohya cikaz'izidohya omûka guyêsha emirhima. [16] Ehya hanôla igulu rhubimanyira kasanzi. n'ebîrhuli hôfi okubihikakwo kurhama; ebiri empingu byôhe ndi wankabisâgarha? [17] N'obulonza hwâwe ndi wankabumanyire nka wêne orhahânaga oburhimanya na nk'orharhumaga omûka gwâwe Mwimâna kurhenga enyanya? [18] Kwo kwarhumire enjira za ab'en'igulu ziba nnungêdu, n'abantu bayîgîrizibwa ebi osîma banacira n'oburhimanya bwâwe.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 9

[1] Θεὲ πατέρων καὶ κύριε τοῦ ἐλέους ὁ ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ σου [2] καὶ τῇ σοφίᾳ σου κατασκευάσας ἄνθρωπον, ἵνα δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων [3] καὶ διέπῃ τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν εὐθύτητι ψυχῆς κρίσιν κρίνῃ, [4] δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν καὶ μή με ἀποδοκιμάσῃς ἐκ παίδων σου. [5] ὅτι ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου, ἄνθρωπος ἀσθενὴς καὶ ὀλιγοχρόνιος καὶ ἐλάσσων ἐν συνέσει κρίσεως καὶ νόμων· [6] κἂν γάρ τις ᾖ τέλειος ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων, τῆς ἀπὸ σοῦ σοφίας ἀπούσης εἰς οὐδὲν λογισθήσεται. [7] σύ με προείλω βασιλέα λαοῦ σου καὶ δικαστὴν υἱῶν σου καὶ θυγατέρων· [8] εἶπας οἰκοδομῆσαι ναὸν ἐν ὄρει ἁγίῳ σου καὶ ἐν πόλει κατασκηνώσεώς σου θυσιαστήριον, μίμημα σκηνῆς ἁγίας, ἣν προητοίμασας ἀπ’ ἀρχῆς. [9] καὶ μετὰ σοῦ ἡ σοφία ἡ εἰδυῖα τὰ ἔργα σου καὶ παροῦσα, ὅτε ἐποίεις τὸν κόσμον, καὶ ἐπισταμένη τί ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου καὶ τί εὐθὲς ἐν ἐντολαῖς σου. [10] ἐξαπόστειλον αὐτὴν ἐξ ἁγίων οὐρανῶν καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης σου πέμψον αὐτήν, ἵνα συμπαροῦσά μοι κοπιάσῃ, καὶ γνῶ τί εὐάρεστόν ἐστιν παρὰ σοί. [11] οἶδε γὰρ ἐκείνη πάντα καὶ συνίει καὶ ὁδηγήσει με ἐν ταῖς πράξεσί μου σωφρόνως καὶ φυλάξει με ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς· [12] καὶ ἔσται προσδεκτὰ τὰ ἔργα μου, καὶ διακρινῶ τὸν λαόν σου δικαίως καὶ ἔσομαι ἄξιος θρόνων πατρός μου.

[13] τίς γὰρ ἄνθρωπος γνώσεται βουλὴν θεοῦ; ἢ τίς ἐνθυμηθήσεται τί θέλει ὁ κύριος; [14] λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοί, καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι ἡμῶν· [15] φθαρτὸν γὰρ σῶμα βαρύνει ψυχήν, καὶ βρίθει τὸ γεῶδες σκῆνος νοῦν πολυφρόντιδα. [16] καὶ μόλις εἰκάζομεν τὰ ἐπὶ γῆς καὶ τὰ ἐν χερσὶν εὑρίσκομεν μετὰ πόνου· τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς τίς ἐξιχνίασεν; [17] βουλὴν δέ σου τίς ἔγνω, εἰ μὴ σὺ ἔδωκας σοφίαν καὶ ἔπεμψας τὸ ἅγιόν σου πνεῦμα ἀπὸ ὑψίστων; [18] καὶ οὕτως διωρθώθησαν αἱ τρίβοι τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἀρεστά σου ἐδιδάχθησαν ἄνθρωποι, καὶ τῇ σοφίᾳ ἐσώθησαν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10

III. Obushinganyanya bwa Nyamuzinda omu nsiku za mîra

Kurhenga Adamo kuhika Mûsa

[1] Omuntu murhanz'iremwa wa Nyamuzinda, îshe w'igulu[v], oku aciri yêne muleme, obushinganyanya bwamulanga, bwanamurhenza omu câha câge [2] bwamuha n'emisî y'okurhegeka byôshi. [3] Enkola-maligo mpu yacîkûla oku bushinganyanya n'oburhè n'oburhè, yaherêrekera n'omungo gw'okuyîrha mwene wâbo[w]. [4] Amango igulu lyalohomaga erhi yerhuma, kandi bushinganyanya bwaligalukire, bwageza omushinganyanya omu mîshi, oku irumbi mpu murhi[x]. [5] N'amango amashanja gayumvanyagya omu bubî galinda gacigusha haguma[y], kandi burhimanya bwagabwinemwo omushinganyanya, bwamulanga buzira izâbyo omu masù ga Nyamuzinda, bwamuzibuhya ahima omurhima gw'olukogo lw'omwâna wâge. [6] Amango bazigululaga enkola-maligo oburhimanya bwaciza omushinganyanya erhi bayaka omuliro[z] gwamanukiraga Bishagalabirhânu, ye Pentapolis. [7] Ecêrekane c'obwo bubî: haciri ecihugo calibwîre citumbûka mugî, emirhi y'eco cihugo enakaz'irhengakwo amalehe garhayera; n'oku kukengêza olw'embula-buyêmêre, enshusho-cirundo y'omunyu[a] eciba eyimanzire. [8] Abantu mpu bayâka enjira y'oburhimanya, bacîhêka omu njira yâbahamisa ebinjà, basigira abazîne akakengêzo k'isirhe lyâbo[b], na ntyo, amabî gâbo garhaciyôrhaga mafulike. [9] Oburhimanya bwôhe bwalîkûza abambali oku malibuko g'amarhangulo. [10] Burhimanya bwalangûlaga omushinganyanya enjira nnungêdu, erhi ayâka ho na halya omujina gwa mukulu wâge[c], bwanamuyêrekeza obwâmi bwa Nyamuzinda, bwamuhà n'okumanya ebitagatîfu. Bwamurhabâla okuyâza emmanja zage, n'okubêrwa omu mirimo yâge, [11] Oburhimanya bwamuclnga oku babisha bali mpu bamunyâge, bwanamuha omwandu gw'ebirugu. [12] Bwamucinga oku bashombanyi na kuli balyala bali mpu bamurhezire, bwanamuhimira entambala ndârhi mpu lyo amanya oku ntabyo burhahima. [13] Oburhimanya burhalikiriraga omushinganyanya amango bâli bamuguzize[d], cikwône bwamucinga oku câha.

---

[v] **10.1** Adamu oyo badesire aha, mpu, îshe w'igulu». Kunali kuderha mpu abâna bâge, omu buzamba bwâbo, barharhibaga omurhima ci bacîkubagire (rhulole 11, 23).
[w] **10.3** Kayini oyu wàyirhaga omulumuna.
[x] **10.4** Bene Adamu bâdwîrhe obubî bwa amango ga Nûhu. Nûhu oyo badesire mpu «mushinganyanya» (Murh 6, 9). Obwârho bwâge nabo bo badesire «murhi gwa busha», erhi «murhi kwône».
[y] **10.5** Bulya bajà haguma mpu bayûbake omunâra (inkingi) gwa Babeli (Murh 11, 1-9). Kuhamagalwa kwa Abrahamu (Murh 12, 1-3).
[z] **10.6** Loti oyo «mushinganyanya» badesire (rholole 2 Pt 2, 7-8). N'ebishagala birhanu, ali Sodomo, Gomora, Adama, Seboyimi na Segoti (Murh 19, 18-22).
[a] **10.7** Nkabaga mukà Loti oyo (Murh 19, 26).
[b] **10.8** Ngasi kakengêzo k'obubî n'obuhane bwabô: 19, 1: okushâbwa kwa Sodomo. Lolà muli Lush 29, 21-23. Ciru obuhane bwa Sodomo gwàshubire mugani (Amo 4, 11; Iz 13, 19; Yer 50, 40).
[c] **10.10** Galya mango Yakôbo ayakiraga mukulu wâge Ezau e Mezopotamiya (27, 41-45). Galya mango Yakôbo bamuyerekaga bamalahika (Murh 28, 10-22) n'obûko bwâge (28, 13-15).
[d] **10.13** Oyo "mushinganyanya« ye Yozefu, mwene Yakôbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14 Bwayandagalira bo naye omu mpamikwa, burhanamulîkiriraga omu mugozi, ciru bwamuhisa oku ishungwè ly'obwâmi n'oku buhashe bw'okurhegeka abarhegesi bakag'imulibuza burhanzi, ciru bwayîgîriza n'âbâli bamushobesire obunywesi, bwanamuhà irenge ly'ensiku n'amango.

Amango g'olubungo lw'okurhenga e Mîsiri

15 Bwo bwakûlaga olubaga lutagatîfu lw'entagengwa omu nfune z'olubaga lwakag'ilulibuza. 16 Bwo bwâjaga omu murhima gw'omushinganyanya wa Nyakasane, bwakoza n'ebimanyîso n'ebisômerine abâmi badârhi. 17 Bwo bwahâga abatagatîfu oluhembo lw'omurhamo gwâbo, bwabageza omu njira y'okurhangâza bwanababêra mâkiro g'omûshi na bumoleke bwa nyenyêzi budufu. 18 Bwo bwabayikizagya enyanja ndukula, bwanabageza omu mîshi manji. 19 Bwazisa abashombanvi bâbo bwanabashala barhenga omu musîma gw'enyanja. 20 Entagengwa zashokôla enkola-maligo, zacîtakira izîno lyâwe litagatîfu, Nyakasane, n'okuboko kwâwe kwabalîkûzagya bacitakirakwo na murhima muguma. 21 Obushinganyanya erhi bwamadumûla akanwa k'orhuduma, erhi bwamanalikûla olulimi lw'ebirhaba.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 10

1 Αὕτη πρωτόπλαστον πατέρα κόσμου μόνον κτισθέντα διεφύλαξεν καὶ ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ παραπτώματος ἰδίου 2 ἔδωκέν τε αὐτῷ ἰσχὺν κρατῆσαι ἁπάντων. 3 ἀποστὰς δὲ ἀπ᾽ αὐτῆς ἄδικος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ ἀδελφοκτόνοις συναπώλετο θυμοῖς. 4 δι᾽ ὃν κατακλυζομένην γῆν πάλιν ἔσωσεν σοφία δι᾽ εὐτελοῦς ξύλου τὸν δίκαιον κυβερνήσασα. 5 αὕτη καὶ ἐν ὁμονοίᾳ πονηρίας ἐθνῶν συγχυθέντων ἔγνω τὸν δίκαιον καὶ ἐτήρησεν αὐτὸν ἄμεμπτον θεῷ καὶ ἐπὶ τέκνου σπλάγχνοις ἰσχυρὸν ἐφύλαξεν. 6 αὕτη δίκαιον ἐξαπολλυμένων ἀσεβῶν ἐρρύσατο φυγόντα καταβάσιον πῦρ Πενταπόλεως, 7 ἧς ἔτι μαρτύριον τῆς πονηρίας καπνιζομένη καθέστηκε χέρσος, καὶ ἀτελέσιν ὥραις καρποφοροῦντα φυτά, ἀπιστούσης ψυχῆς μνημεῖον ἑστηκυῖα στήλη ἁλός. 8 σοφίαν γὰρ παροδεύσαντες οὐ μόνον ἐβλάβησαν τοῦ μὴ γνῶναι τὰ καλά, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀφροσύνης ἀπέλιπον τῷ βίῳ μνημόσυνον, ἵνα ἐν οἷς ἐσφάλησαν μηδὲ λαθεῖν δυνηθῶσιν. 9 σοφία δὲ τοὺς θεραπεύοντας αὐτὴν ἐκ πόνων ἐρρύσατο. 10 αὕτη φυγάδα ὀργῆς ἀδελφοῦ δίκαιον ὡδήγησεν ἐν τρίβοις εὐθείαις· ἔδειξεν αὐτῷ βασιλείαν θεοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ γνῶσιν ἁγίων· εὐπόρησεν αὐτὸν ἐν μόχθοις καὶ ἐπλήθυνεν τοὺς πόνους αὐτοῦ· 11 ἐν πλεονεξίᾳ κατισχυόντων αὐτὸν παρέστη καὶ ἐπλούτισεν αὐτόν· 12 διεφύλαξεν αὐτὸν ἀπὸ ἐχθρῶν καὶ ἀπὸ ἐνεδρευόντων ἠσφαλίσατο· καὶ ἀγῶνα ἰσχυρὸν ἐβράβευσεν αὐτῷ, ἵνα γνῷ ὅτι παντὸς δυνατωτέρα ἐστὶν εὐσέβεια. 13 αὕτη πραθέντα δίκαιον οὐκ ἐγκατέλιπεν, ἀλλὰ ἐξ ἁμαρτίας ἐρρύσατο αὐτόν· 14 συγκατέβη αὐτῷ εἰς λάκκον καὶ ἐν δεσμοῖς οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἕως ἤνεγκεν αὐτῷ σκῆπτρα βασιλείας καὶ ἐξουσίαν τυραννούντων αὐτοῦ· ψευδεῖς τε ἔδειξεν τοὺς μωμησαμένους αὐτὸν καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόξαν αἰώνιον.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 Αὕτη λαὸν ὅσιον καὶ σπέρμα ἄμεμπτον ἐρρύσατο ἐξ ἔθνους θλιβόντων· 16 εἰσῆλθεν εἰς ψυχὴν
θεράποντος κυρίου καὶ ἀντέστη βασιλεῦσιν φοβεροῖς ἐν τέρασι καὶ σημείοις. 17 ἀπέδωκεν ὁσίοις
μισθὸν κόπων αὐτῶν, ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ὁδῷ θαυμαστῇ καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς σκέπην ἡμέρας
καὶ εἰς φλόγα ἄστρων τὴν νύκτα. 18 διεβίβασεν αὐτοὺς θάλασσαν ἐρυθρὰν καὶ διήγαγεν αὐτοὺς
δι᾽ ὕδατος πολλοῦ· 19 τοὺς δὲ ἐχθροὺς αὐτῶν κατέκλυσεν καὶ ἐκ βάθους ἀβύσσου ἀνέβρασεν
αὐτούς. 20 διὰ τοῦτο δίκαιοι ἐσκύλευσαν ἀσεβεῖς καὶ ὕμνησαν, κύριε, τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου τήν τε
ὑπέρμαχόν σου χεῖρα ᾔνεσαν ὁμοθυμαδόν· 21 ὅτι ἡ σοφία ἤνοιξεν στόμα κωφῶν καὶ γλώσσας
νηπίων ἔθηκεν τρανάς.

11

1 Burhimanya bwarhumaga babêrwa n'emirimo yabo, omu maboko g'omulêbi[e] mutagatîfu.
2 Bagera omu mpinga, omu nyama-wandya, bagwîka amahêma aharhabà nyumpa. 3 Bajâna
omu irhwe n'abashombanyi, banatundulika ababisha. 4 Erhi bagwârhwa n'enyôrha bakuyâkûza[f],
bakula amîshi omu lwâla, bakûla agâtwa enyôrha omu ibuye lyumu-lyumu.

Amîshi, oku go gàhezagya ab'e Mîsiri, gàciza bene Israheli

5 Ntyo, ebyabîre buhane bw'abashombanyi bâbo, byababêra bunguke omu malagîrire gâbo.
6 Oku buhane bw'irhegeko lyâbo ly'okuyîrha orhubonjo, abarhanzi bayôrhana enshôko erhagana
y'olwîshi lw'ebirhwange by'omukò n'ebyondo[g]. 7 Bamhali bâwe hôhe wabahêra amîshi manji
aharhabà-mîshi; 8 wayêrekana ntyo n'enyôrha yàbagwêrhe buhane buci wali ohanyiremwo
abashombanyi bâbo[h]. 9 Ago marhangulo, n'obwo kukubûla olukogo lwâwe lwabakubûlaga,
gàbayumvisa malumwa maci olubanja lutubwa n'oburhè luyumvisa enkola-maligo; 10 bulyala
bôhe, wakazâg'ibarhangula nka muzire warhonda omwâna, ci abandi kwo wakazâg'ibahana nka
mwâmi mudârhi otumuzize omwambali. 11 Babè kulî babè hôfi kuguma bali bababire[i]. 12 Omungo
kubirhi gwabagwasire; balaka banalakûla omu kukengêra ebyâbîre: 13 omu kuyumva oku
ehyabahànaga hyo hyacizize abandi, bayumva okuboko kwa Nyakasane, 14 n'olya bajiraga
bikabulirwa babul'imujira bijandagwa n'okumushekera[j], abazâna erhi babona ebyabîre buzinda,
n'erhi bayumva enyôrha ebagwârha oku erhagwârha abashinganyanya.

---

[e] **11.1** Mûsa oyo badesire (rhulole Mib 12. 7; Lush 18, 15).
[f] **11.4** Nyamubâho oyo bàyâkûzagya. Omu myanzi ekulikire aha, kuleka 14, 2. 5. barhâciderha bushinganya- nya ci Nyamubâho, omûka gwâge (11. 20; 12. 1); Oluderho lwâge (12. 9; 16, 12; 18, 15); enfune zâge (11, 17; 14, 6; 16, 15; 19, 8) nîsi erhi kuboko kwâge (11, 21; 16. 16).
[g] **11.6** Bulya amîshi ga Nili gahinduka mukò, obwo badesire (Lub 7, 14-25),
[h] **11.8** Amarhangulo g'enyôrha, nkabaga n'agandi mababale Bene Israheli bâbwîne omu irûngu, gàli ga kubayumvisa oku Bene Mîsiri bâbabire n'obuhane bâhirwe.
[i] **11.11** Bene Mîsiri abo: erhi Bene Israheli bàrhacigenda, Bene Mîsiri bababazibwa n'orhunji rhunji (emihusha, ebikere, amîshi gahindusire mukò n'ebindi). Ben'Israheli bâbire bamagenda, Bene Mîsiri babul'ikababala bâkengêra Israheli; alikûzibagwa n'obwo bôhe bàhanwa; n'omu kuyu-mva ebinjà akolîre Bene Israheli omu irûngu, mungo gwabagwârha.
[j] **11.14** Mûsa: rhulole Lub 1, 22; 2, 3.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abakag'iharâmya eby'erubala, byabahindamukira

15 Kulya kubà enkengêro za busha busha zali zibahabwîre, bakaz'iharâmya ensimba zibulula
enda oku idaho, n'orhundi rhusimba rhwa busha busha; lero, oku kubahana, wabarhumira
omwandu gw'orhusimba[k] 16 mpu lyo bayumva oku ehi omuntu akolamo amaligo, hyo
anahanwamwo[l]. 17 Arhali kuyabirwa kwali kuyabirwe okuboko kwâwe kugala byôshi, -kwo
walemagamwo igulu n'ebingeru-ngeru-, kurhayabîragwa n'okubarhumira endubu erhi entale
ndârhi; 18 nîsi erhi ebiryanyi bikali birhasag'iboneka, birya byaciremwa binayunjwîre bukali, hirya
byashala omûka gw'engulumira, birya byarhengamwo ecûka cabaya, erhi ebya amasù
garhengamwo orhukengulo rhw'okuyôbohya, 19 birya byakakolera abantu nàbê bibazugulule,
erhi bibayirhe ciru n'ebihamba byône. 20 Buzira okwo, omûka gwâwe gwône gwâli gwabahira oku
idaho, amagala gabalye erhi maligo gâbo garhuma, erhi omûka gw'obuhashe bwâwe
gubashandâze. Cikwône wayumanyanya byôshi, waganja, wagera obuzirho wahiramwo
n'olugero.

Igwârhiro ly'olwo lugero omu buhane

21 Byabà ntyo bulyala obuhashe bwâwe bunji wêne oburhegeka, emisî y'okuboko kwâwe
ndiwankayija omu irhwe? 22 Igulu lyôshi, omu masù gâwe, kwo liri nka mmogomogo ya lutulo oku
munzâni, nka kula omurhonyi gw'olumè gurhogera oku idaho sêzi. 23 Bantu bôshi obêra bwonjo,
bulyala ohashire byôshi, onabe nk'orhabwini ebyâha bya abantu, kuderha mpu baciyûnjuze.
24 Neci ebihaba byôshi kuzigira obizigira, na ntà kantu oshomba omu biremwa byâwe, bulya
ocibâga oshombire kantu kalebe, orhânkakalemire. 25 Câba mushâna, kurhi kantu kalebe
kankahabîre nk'ôrhâli okalonzize? Kurhi kankabêzireho nk'ôrhâli okahamagireho? 26 Cikwône,
byôshi obabalira bulyala byôshi bibà byâwe, Nyakasane, Mukunda-Buzine!

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 11

1 Εὐόδωσεν τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν χειρὶ προφήτου ἁγίου. 2 διώδευσαν ἔρημον ἀοίκητον καὶ ἐν
ἀβάτοις ἔπηξαν σκηνάς· 3 ἀντέστησαν πολεμίοις καὶ ἐχθροὺς ἠμύναντο. 4 ἐδίψησαν καὶ
ἐπεκαλέσαντό σε, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκ πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ καὶ ἴαμα δίψης ἐκ λίθου
σκληροῦ.

5 δι᾽ ὧν γὰρ ἐκολάσθησαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, διὰ τούτων αὐτοὶ ἀποροῦντες εὐεργετήθησαν. 6 ἀντὶ
μὲν πηγῆς ἀενάου ποταμοῦ αἵματι λυθρώδει ταραχθέντος 7 εἰς ἔλεγχον νηπιοκτόνου διατάγματος
ἔδωκας αὐτοῖς δαψιλὲς ὕδωρ ἀνελπίστως 8 δείξας διὰ τοῦ τότε δίψους πῶς τοὺς ὑπεναντίους

---

[k] **11.15** Buhane bwa Bene Mîsiri: kulya barhumiragwa ebikere (Lub 8, 1-2), emihusha (Lub 8, 13-14); enzige (Lub 10, 12•15).
[l] **11.16** Rholole 12, 23; 16, I; 18, 4; Lul 7. 15-17; 57, 7; Mig 1, 31; 5, 22.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐκόλασας. [9] ὅτε γὰρ ἐπειράσθησαν, καίπερ ἐν ἐλέει παιδευόμενοι, ἔγνωσαν πῶς μετ᾽ ὀργῆς κρινόμενοι ἀσεβεῖς ἐβασανίζοντο· [10] τούτους μὲν γὰρ ὡς πατὴρ νουθετῶν ἐδοκίμασας, ἐκείνους δὲ ὡς ἀπότομος βασιλεὺς καταδικάζων ἐξήτασας. [11] καὶ ἀπόντες δὲ καὶ παρόντες ὁμοίως ἐτρύχοντο· [12] διπλῆ γὰρ αὐτοὺς ἔλαβεν λύπη καὶ στεναγμὸς μνημῶν τῶν παρελθόντων· [13] ὅτε γὰρ ἤκουσαν διὰ τῶν ἰδίων κολάσεων εὐεργετημένους αὐτούς, ᾐσθοντο τοῦ κυρίου. [14] ὃν γὰρ ἐν ἐκθέσει πάλαι ῥιφέντα ἀπεῖπον χλευάζοντες, ἐπὶ τέλει τῶν ἐκβάσεων ἐθαύμασαν οὐχ ὅμοια δικαίοις διψήσαντες.

[15] ἀντὶ δὲ λογισμῶν ἀσυνέτων ἀδικίας αὐτῶν, ἐν οἷς πλανηθέντες ἐθρήσκευον ἄλογα ἑρπετὰ καὶ κνώδαλα εὐτελῆ, ἐπαπέστειλας αὐτοῖς πλῆθος ἀλόγων ζῴων εἰς ἐκδίκησιν, [16] ἵνα γνῶσιν ὅτι, δι᾽ ὧν τις ἁμαρτάνει, διὰ τούτων κολάζεται. [17] οὐ γὰρ ἠπόρει ἡ παντοδύναμός σου χεὶρ καὶ κτίσασα τὸν κόσμον ἐξ ἀμόρφου ὕλης ἐπιπέμψαι αὐτοῖς πλῆθος ἄρκων ἢ θρασεῖς λέοντας [18] ἢ νεοκτίστους θυμοῦ πλήρεις θῆρας ἀγνώστους ἤτοι πυρπνόον φυσῶντας ἄσθμα ἢ βρόμον λικμωμένους καπνοῦ ἢ δεινοὺς ἀπ᾽ ὀμμάτων σπινθῆρας ἀστράπτοντας, [19] ὧν οὐ μόνον ἡ βλάβη ἠδύνατο συνεκτρῖψαι αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἡ ὄψις ἐκφοβήσασα διολέσαι. [20] καὶ χωρὶς δὲ τούτων ἐνὶ πνεύματι πεσεῖν ἐδύναντο ὑπὸ τῆς δίκης διωχθέντες καὶ λικμηθέντες ὑπὸ πνεύματος δυνάμεώς σου· ἀλλὰ πάντα μέτρῳ καὶ ἀριθμῷ καὶ σταθμῷ διέταξας.

[21] τὸ γὰρ μεγάλως ἰσχύειν σοὶ πάρεστιν πάντοτε, καὶ κράτει βραχίονός σου τίς ἀντιστήσεται; [22] ὅτι ὡς ῥοπὴ ἐκ πλαστίγγων ὅλος ὁ κόσμος ἐναντίον σου καὶ ὡς ῥανὶς δρόσου ὀρθρινὴ κατελθοῦσα ἐπὶ γῆν. [23] ἐλεεῖς δὲ πάντας, ὅτι πάντα δύνασαι, καὶ παρορᾷς ἁμαρτήματα ἀνθρώπων εἰς μετάνοιαν. [24] ἀγαπᾷς γὰρ τὰ ὄντα πάντα καὶ οὐδὲν βδελύσσῃ ὧν ἐποίησας· οὐδὲ γὰρ ἂν μισῶν τι κατεσκεύασας. [25] πῶς δὲ διέμεινεν ἄν τι, εἰ μὴ σὺ ἠθέλησας, ἢ τὸ μὴ κληθὲν ὑπὸ σοῦ διετηρήθη; [26] φείδῃ δὲ πάντων, ὅτι σά ἐστιν, δέσποτα φιλόψυχε·

12

[1] N'omu ngasi kantu mubà akarhashaja kâwe k'omûka. [2] Hitya hitya ojà wâhana abahirimire, kurhonda ojà wabarhonda n'okukengêza ngasi babîhire, kuderha mpu bayônôke oku mabî, banakuyêmêre, Yâgirwa Nyakasane.

Olugero omu kuhana ab'e Kanani

[3] Abantu barhanzi bali omu cihugo câwe citagatîfu, wàli wamabagaya, [4] bulyala bakazâg'ikola amaligo g'okushologosa, bali bamaluza amafumu n'enterekêro zirhalizo. [5] Abo bîsi b'abâna[m], abo banyamulya-malà aha balya enyama z'abantu, abôla bâkazâg'iherherwa omu ndalwe

[m] **12.5** Abantu b'e Kanani bàkazâg'irherekêra abâna bâbo, bababâge nka kula bakanarherekêra e-ngumha y'ecibuzi (Lush 12, 31;18, 10).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

z'orhudali, [6] abo babusi bayîrha ebirhaba birhacirhabâla, wahiga okubaholola n'amaboko ga balarha, [7] mpu eryo ishwa orhonya omu bihugo byôshi, liyûbakwe n'omurhwe nkana gw'abâna ba Nyamuzinda. [8] Abôla nabo wabababalira bulyala bali bantu, wabarhumira enyisîmbo mpu zibê bamushonza-ntambala b'engabo yâwe y'abalwi, mpu babahungumule hitya-hitya. [9] Kurhali kuderha mpu orhankahashir'ihisa enkola-maligo omu nfune z'abashinganyanya, kuli cigamba ciguma c'abalwi, nîsi erhi okubahungumula oku liguma n'akanwa kabî, nîsi erhi omu kubahà ebiryanyi; [10] cikwône omu kubahana hitya hitya, wabahà amango g'okucîyunjuza. N'obwo orhali ohabire oku obûko bwâbo bubà bubî, n'oku obubî bwâbo kaburhano, n'oku ntà mango enkengêro z'emirhima yâbo zankakubûka, [11] bulyala obûko bwâbo buli buhehêrere kurhenga emurhondêro; burhanali bwôba bwa muntu mulebe bwarhumaga obabalira ebyâha byâbo.

Igwârhiro ly'olwo lugero omu buhane

[12] Ndi wankakudôsa mpu kurhi okwo wajizire obwo? Ndi wankatwa omu kanwa kâwe? Ndi wankakuyandika mpu wahungumwire amashanja walemaga? Ndi wankakuja omu irhwe we mwihôzi w'amabî g'abantu? [13] Nanga, aha nyuma zâwe, ntà wundi Nyakasane ôshîbirira ebintu byôshi mpu wamuyêreka oku omu kutwa emmanja orhalyalyanya. [14] Ntà mwâmi na ntà murhwâli wankakujîsa kadali, mpu aderhera aba wêne wàhâhaga. [15] Kulya kubà oli mushinganyanya, byôshi bushinganyanya obirhegekamwo. Onakaz'ibà obwîne oku okuhana ôrhakwânîni buhane kurhalinganini n'obuhashe bwâwe. [16] Obuzibu bwâwe ye nyamwegemerwa w'obushinganyanya bwâwe, na bulya we nnabyo byôshi co cirhuma obibêra lukogo byôshi. [17] Bo oyêreka emisî yâwe balya barhayêmêra oku we nna-byo-byôshi; n'abayishi obwo buhashe-bwâwe-kuli-byôshi bakanaburhwâlihirakwo bo otulutumbya. [18] Onakaz'iheba olugero omu buhane bulyala wêne we ciri-misî, oburhegesi orhurhegekamwo bubâmwo bulembêdu bunji, bulyala nk'olonzize, obuhashe we nnabwo.

Nyamuzinda ashûrha ci arhavuna kavuha

[19] Omu kujira ntyo, wayîgîriza olubaga lwâwe, oku omushinganyanya akwânîne abè muntu, n'abâna bâwe, wâbà obalangalize oku ôwamajira okubî, ocimuhîre oku acîyûnjuza. [20] Erhi abâga wahanyire abashombanyi ba abâna bâwe n'olukogo lutyo na buzira cikalarhu, n'obwo ciru lufu bali bàkwânîne, erhi abâga wabahîre amango n'amakengu g'okurhenga omu bubî, [21] abâna bâwe bôhe murhima muci wabatwîriremwo olubanja we walagaga ba shakulûza bâbo endagâno nyinjà kulya, onywâna mwe nabo obul'ihirakwo n'endahiro. [22] Kusiga oku odwîrhe warhudunda kwône rhwehe, ônadwîrhe wahana abashombanyi bîrhu bwenêne kulusha, mpu lyo rhukengêra obwinjà bwâwe nka rhwe rhwatwîra abandi obuhane, na nka rhwe babutwîrire, rhukengêre olukogo lwâwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obuhane bunayîgîrize

[23] Kwo kwarhumire àbâlimwo isirhe ly'okukola amaligo, wabalirûsa na birya bingerungeru bakazâg'iharâmya. [24] Neci bali bahisire kulî omu njira y'okuhabuka, balinda baharâmya orhusimba rhurhagwêrhi nda na mugongo mpu banyamuzinda, barhebwa nka bâna barhò. [25] Okwo kwarhuma wabarhumira obuhane bwabayandaza n'enshonyi nka bâna ba birhaba. [26] Aba obuhane bunyi burhumvisagya, bayumva n'obuhane bwa Nyamuzinda. [27] Omu kubona orhusimba rhwabalibuzagya, rhulya bali badesire mpu bo banyamuzinda bâbo, omu kubona rhwo rhukola rhwabahàna, bajà bayumva banamanyirira oku neci ye Nyamuzinda w'okuli olya barhangag'ihaba[n]. Na ntyo obuhane budârhi bwabarhibukira.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 12

[1] τὸ γὰρ ἄφθαρτόν σου πνεῦμά ἐστιν ἐν πᾶσιν. [2] Διὸ τοὺς παραπίπτοντας κατ᾽ ὀλίγον ἐλέγχεις καὶ ἐν οἷς ἁμαρτάνουσιν ὑπομιμνήσκων νουθετεῖς, ἵνα ἀπαλλαγέντες τῆς κακίας πιστεύσωσιν ἐπὶ σέ, κύριε.

[3] καὶ γὰρ τοὺς πάλαι οἰκήτορας τῆς ἁγίας σου γῆς [4] μισήσας ἐπὶ τῷ ἔχθιστα πράσσειν, ἔργα φαρμακειῶν καὶ τελετὰς ἀνοσίους [5] τέκνων τε φονὰς ἀνελεήμονας καὶ σπλαγχνοφάγον ἀνθρωπίνων σαρκῶν θοῖναν καὶ αἵματος, ἐκ μέσου μύστας θιάσου [6] καὶ αὐθέντας γονεῖς ψυχῶν ἀβοηθήτων, ἐβουλήθης ἀπολέσαι διὰ χειρῶν πατέρων ἡμῶν, [7] ἵνα ἀξίαν ἀποικίαν δέξηται θεοῦ παίδων ἡ παρὰ σοὶ πασῶν τιμιωτάτη γῆ. [8] ἀλλὰ καὶ τούτων ὡς ἀνθρώπων ἐφείσω ἀπέστειλάς τε προδρόμους τοῦ στρατοπέδου σου σφῆκας, ἵνα αὐτοὺς κατὰ βραχὺ ἐξολεθρεύσωσιν. [9] οὐκ ἀδυνατῶν ἐν παρατάξει ἀσεβεῖς δικαίοις ὑποχειρίους δοῦναι ἢ θηρίοις δεινοῖς ἢ λόγῳ ἀποτόμῳ ὑφ᾽ ἓν ἐκτρῖψαι, [10] κρίνων δὲ κατὰ βραχὺ ἐδίδους τόπον μετανοίας οὐκ ἀγνοῶν ὅτι πονηρὰ ἡ γένεσις αὐτῶν καὶ ἔμφυτος ἡ κακία αὐτῶν καὶ ὅτι οὐ μὴ ἀλλαγῇ ὁ λογισμὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. [11] σπέρμα γὰρ ἦν κατηραμένον ἀπ᾽ ἀρχῆς, οὐδὲ εὐλαβούμενός τινα ἐφ᾽ οἷς ἡμάρτανον ἄδειαν ἐδίδους.

[12] τίς γὰρ ἐρεῖ Τί ἐποίησας; ἢ τίς ἀντιστήσεται τῷ κρίματί σου; τίς δὲ ἐγκαλέσει σοι κατὰ ἐθνῶν ἀπολωλότων ἃ σὺ ἐποίησας; ἢ τίς εἰς κατάστασίν σοι ἐλεύσεται ἔκδικος κατὰ ἀδίκων ἀνθρώπων; [13] οὔτε γὰρ θεός ἐστιν πλὴν σοῦ, ᾧ μέλει περὶ πάντων, ἵνα δείξῃς ὅτι οὐκ ἀδίκως ἔκρινας, [14] οὔτε βασιλεὺς ἢ τύραννος ἀντοφθαλμῆσαι δυνήσεταί σοι περὶ ὧν ἐκόλασας. [15] δίκαιος δὲ ὢν δικαίως τὰ πάντα διέπεις αὐτὸν τὸν μὴ ὀφείλοντα κολασθῆναι καταδικάσαι ἀλλότριον ἡγούμενος τῆς σῆς δυνάμεως. [16] ἡ γὰρ ἰσχύς σου δικαιοσύνης ἀρχή, καὶ τὸ πάντων σε δεσπόζειν πάντων φείδεσθαί σε ποιεῖ. [17] ἰσχὺν γὰρ ἐνδείκνυσαι ἀπιστούμενος ἐπὶ δυνάμεως τελειότητι καὶ ἐν τοῖς εἰδόσι τὸ

---

[n] **12.27** Faraoni, amango bàhanaga ecihugo ca Mîsiri, ali arhanzir'ihakana mpu arhâlika Bene Israheli (Lub 12,-31-32), erhi âbona abâna b'enfula bàmufîra, lyo àyishir'ijà ayemêra. Kuyemêza bamuyemêzize.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

θράσος ἐξελέγχεις· [18] σὺ δὲ δεσπόζων ἰσχύος ἐν ἐπιεικείᾳ κρίνεις καὶ μετὰ πολλῆς φειδοῦς διοικεῖς ἡμᾶς· πάρεστιν γάρ σοι, ὅταν θέλῃς, τὸ δύνασθαι.

[19] ’Εδίδαξας δέ σου τὸν λαὸν διὰ τῶν τοιούτων ἔργων ὅτι δεῖ τὸν δίκαιον εἶναι φιλάνθρωπον, καὶ εὐέλπιδας ἐποίησας τοὺς υἱούς σου ὅτι διδοῖς ἐπὶ ἁμαρτήμασιν μετάνοιαν. [20] εἰ γὰρ ἐχθροὺς παίδων σου καὶ ὀφειλομένους θανάτῳ μετὰ τοσαύτης ἐτιμωρήσω προσοχῆς καὶ διέσεως δοὺς χρόνους καὶ τόπον, δι’ ὧν ἀπαλλαγῶσι τῆς κακίας, [21] μετὰ πόσης ἀκριβείας ἔκρινας τοὺς υἱούς σου, ὧν τοῖς πατράσιν ὅρκους καὶ συνθήκας ἔδωκας ἀγαθῶν ὑποσχέσεων; [22] ‘Ημᾶς οὖν παιδεύων τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἐν μυριότητι μαστιγοῖς, ἵνα σου τὴν ἀγαθότητα μεριμνῶμεν κρίνοντες, κρινόμενοι δὲ προσδοκῶμεν ἔλεος.

[23] ὅθεν καὶ τοὺς ἐν ἀφροσύνῃ ζωῆς βιώσαντας ἀδίκως διὰ τῶν ἰδίων ἐβασάνισας βδελυγμάτων· [24] καὶ γὰρ τῶν πλάνης ὁδῶν μακρότερον ἐπλανήθησαν θεοὺς ὑπολαμβάνοντες τὰ καὶ ἐν ζῴοις τῶν αἰσχρῶν ἄτιμα νηπίων δίκην ἀφρόνων ψευσθέντες. [25] διὰ τοῦτο ὡς παισὶν ἀλογίστοις τὴν κρίσιν εἰς ἐμπαιγμὸν ἔπεμψας. [26] οἱ δὲ παιγνίοις ἐπιτιμήσεως μὴ νουθετηθέντες ἀξίαν θεοῦ κρίσιν πειράσουσιν. [27] ἐφ’ οἷς γὰρ αὐτοὶ πάσχοντες ἠγανάκτουν, ἐπὶ τούτοις, οὓς ἐδόκουν θεούς, ἐν αὐτοῖς κολαζόμενοι ἰδόντες, ὃν πάλαι ἠρνοῦντο εἰδέναι, θεὸν ἐπέγνωσαν ἀληθῆ· διὸ καὶ τὸ τέρμα τῆς καταδίκης ἐπ’ αὐτοὺς ἐπῆλθεν.

13

Okuharâmya ebiremwa

[1] Neci, bali ba busha bwenêne balya bôshi barhamanyaga NNyamuzinda, n'omu kubona ebiboneka barhahashag'imanya Nyamubâho, n'omu kubona obushanja barhamanyaga omulenga wabukolaga[o]. [2] Ci bôhe bamanya mpu omuliro, empûsi, emboho, nîsi erhi amalunga n'enyenyêzi ziyiba, nîsi erhi omuhûsi gw'amîshi erhi ebimole by'oku nkuba, bamanya mpu bo banyamuzinda, mpu bo ba nna-amahanga-gôshi. [3] Akabaga bânunîrwe n'obwinjà bw'ebyo kwarhuma babijira banyamuzinda, bamanyâge n'oku nnabyo abikulîre, bulya Namulemi w'obwinjà yêne wabiremaga. [4] N'akaba obuhashe n'emikolo yabyo yabarhangazize, bamanyirageho oku ôwabijiraga abilushire buhashe. [5] Bulyala obunene n'obwinjà bw'ebiremwa cibà cêrekane c'owabilemaga. [6] Cikwône abôla barhali ba kugaywa bwenêne, bulyala nkaba ciru bahabusire erhi balonza Nyamuzinda mpu bamuhikekwo. [7] Okubà omu karhî k'obushanja akolaga kunarhume bacisêza okubusingiriza burhagaluka, ciru banalinde barhebwa n'iranga erhi bwinjà bw'ebi babwîne burhuma. [8] Bone erhi barhanali ba kubabalirwa: [9] Akaba babwîne buhika oku bumanye, balinda basâgarha igulu, kurhi Nnalyo yeki babulaga bwamuhikakwo duba?

---

[o]**13.1** Endagâno ntanzi eyôrha ekengêza obuhashe bwa Nyamuzinda omu biremwa byâge (rhu ole omu Burh 43, 9-12; Lul 19, 2; Ayu 26, 22-26; Iz40, 12-14). Cikwône bwo burhanzi obu Endagâno ntanzi eyêrekana ebiremwa nka «bushanja bwa mulenga».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okuharâmya enshusho

10 Cikwône bali bahanya abacîkubagira emifiriri[p], abaderha emikolo y'enfune z'abantu mpu
banyamuzinda, amasholo, amarhale matule n'obulenga, enshushano z'ensimba, ibuye lya
busha-busha lyakolagwa n'okuboko kwa mîra. 11 Omuntu aj'emuzirhu, akube gulya murhi
gwankanaziga gwabinjwa, agugongôlekwo ecula bwinjà bwinjà, agwire agubinja, akulemwo
orhulugu rhukwânîne akalamo. 12 Obuvungunyukiza bwa gulya mukolo, abuguke nshâli
bakaz'imuyenderamwo ebi alya, kukolaga kulwîsa ishali. 13 N'ehindi hihimbi hyasigalaga[q], hirya
hirhali hinjà, higolôlosire hinali hya mahaji-mahaji. ahiyanke ahibinje n'obushiru bw'omuntu
wafuluka, ahirhendêze n'obulenga bw'omuntu wahûmûka, ahikûlemwo obusù bw'omuntu, 14 nîsi
erhi arhenzemwo ehisimba hya bushabusha, ahisinde olukuyu, ahihembe omugôla, ahire
n'obulembo ngasi hali ecibande. 15 Abul'ija aho, obushanja bwâge abuyûbakire enyumpa
ebukwânîne, abugwase omu lukûta anabusegezemwo n'omusumari. 16 Kuderha mpu obushanja
bwâge bwankanarhibuka, amanyire bwinjà oku burhankacirhabâla bwône, eri nsanamu
erhankacîrhabâla. 17 Kurhahangè arhanayisengera mpu eyimangire ebyâge, amahya g'aha
mwâge n'abâna bâge; arhali na nshonyi za kushambâza omurhi mumu; amagala agalolere oku
buzamba, 18 akalamo akalongeze oku lufu, oburhabâle abuhûne engonyi, akola abalama
agend'ishenga ehirhahinya kugulu mpu hyalambagira! 19 Akajà burhunzi, mpu lyo ayunguka
anabêrwe omu mirimo y'okuboko kwâge, agend'isengera ehyo hirhagwêrhi nsimiko omu
maboko!

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 13

1 Μάταιοι μὲν γὰρ πάντες ἄνθρωποι φύσει, οἷς παρῆν θεοῦ ἀγνωσία καὶ ἐκ τῶν ὁρωμένων
ἀγαθῶν οὐκ ἴσχυσαν εἰδέναι τὸν ὄντα οὔτε τοῖς ἔργοις προσέχοντες ἐπέγνωσαν τὸν τεχνίτην,
2 ἀλλ᾽ ἢ πῦρ ἢ πνεῦμα ἢ ταχινὸν ἀέρα ἢ κύκλον ἄστρων ἢ βίαιον ὕδωρ ἢ φωστῆρας οὐρανοῦ
πρυτάνεις κόσμου θεοὺς ἐνόμισαν. 3 ὧν εἰ μὲν τῇ καλλονῇ τερπόμενοι ταῦτα θεοὺς
ὑπελάμβανον, γνώτωσαν πόσῳ τούτων ὁ δεσπότης ἐστὶ βελτίων, ὁ γὰρ τοῦ κάλλους
γενεσιάρχης ἔκτισεν αὐτά· 4 εἰ δὲ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν ἐκπλαγέντες, νοησάτωσαν ἀπ᾽ αὐτῶν
πόσῳ ὁ κατασκευάσας αὐτὰ δυνατώτερός ἐστιν· 5 ἐκ γὰρ μεγέθους καὶ καλλονῆς κτισμάτων
ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται. 6 ἀλλ᾽ ὅμως ἐπὶ τούτοις μέμψις ἐστὶν ὀλίγη, καὶ γὰρ
αὐτοὶ τάχα πλανῶνται θεὸν ζητοῦντες καὶ θέλοντες εὑρεῖν· 7 ἐν γὰρ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ
ἀναστρεφόμενοι διερευνῶσιν καὶ πείθονται τῇ ὄψει, ὅτι καλὰ τὰ βλεπόμενα. 8 πάλιν δ᾽ οὐδ᾽ αὐτοὶ

---

[p] **13.10** Izûba n'omwêzi, era nkuba ebanda.... ebyo byôshi oku binali, bibà bidârhi, bibà nka hizîne; cikwône ensanamu baharâmya, kwo ziyôrha nka birunda, eba mifiriri.

[q] **13.13** Oyumve oku abalume bashekera abâbo! Omurhi mwinjà..... bagukulemwo orhulugu bakaz'ikolêsa; ehihimbi hyasigalaga, hirya hya amahajimahaji, hirhankarhengamwo bwârho, hi-rhankarhengamwo kabehe, bahibinje n'obushiru bw'omuntu wafuluka -olya ôrhamire- olya wali ôhêsire omulegerege gwâge handi.. Obushanja bwâge abuyûbakire, bulyala burhankahash'icîyûbakira? Abul'ibushenga mpu bumuyûbakire! Ye nyamuzinda abapagani bâharâmya oyo!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

συγγνωστοί· [9] εἰ γὰρ τοσοῦτον ἴσχυσαν εἰδέναι ἵνα δύνωνται στοχάσασθαι τὸν αἰῶνα, τὸν τούτων δεσπότην πῶς τάχιον οὐχ εὗρον;

[10] Ταλαίπωροι δὲ καὶ ἐν νεκροῖς αἱ ἐλπίδες αὐτῶν, οἵτινες ἐκάλεσαν θεοὺς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τέχνης ἐμμελέτημα καὶ ἀπεικάσματα ζῴων ἢ λίθον ἄχρηστον χειρὸς ἔργον ἀρχαίας. [11] εἰ δὲ καί τις ὑλοτόμος τέκτων εὐκίνητον φυτὸν ἐκπρίσας περιέξυσεν εὐμαθῶς πάντα τὸν φλοιὸν αὐτοῦ καὶ τεχνησάμενος εὐπρεπῶς κατεσκεύασεν χρήσιμον σκεῦος εἰς ὑπηρεσίαν ζωῆς, [12] τὰ δὲ ἀποβλήματα τῆς ἐργασίας εἰς ἑτοιμασίαν τροφῆς ἀναλώσας ἐνεπλήσθη, [13] τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπόβλημα εἰς οὐθὲν εὔχρηστον, ξύλον σκολιὸν καὶ ὄζοις συμπεφυκός, λαβὼν ἔγλυψεν ἐν ἐπιμελείᾳ ἀργίας αὐτοῦ καὶ ἐμπειρίᾳ συνέσεως ἐτύπωσεν αὐτό, ἀπείκασεν αὐτὸ εἰκόνι ἀνθρώπου [14] ἢ ζῴῳ τινὶ εὐτελεῖ ὠμοίωσεν αὐτὸ καταχρίσας μίλτῳ καὶ φύκει ἐρυθήνας χρόαν αὐτοῦ καὶ πᾶσαν κηλῖδα τὴν ἐν αὐτῷ καταχρίσας [15] καὶ ποιήσας αὐτῷ αὐτοῦ ἄξιον οἴκημα ἐν τοίχῳ ἔθηκεν αὐτὸ ἀσφαλισάμενος σιδήρῳ. [16] ἵνα μὲν οὖν μὴ καταπέσῃ, προενόησεν αὐτοῦ εἰδὼς ὅτι ἀδυνατεῖ ἑαυτῷ βοηθῆσαι· καὶ γάρ ἐστιν εἰκὼν καὶ χρείαν ἔχει βοηθείας. [17] περὶ δὲ κτημάτων καὶ γάμων αὐτοῦ καὶ τέκνων προσευχόμενος οὐκ αἰσχύνεται τῷ ἀψύχῳ προσλαλῶν καὶ περὶ μὲν ὑγιείας τὸ ἀσθενὲς ἐπικαλεῖται, [18] περὶ δὲ ζωῆς τὸ νεκρὸν ἀξιοῖ, περὶ δὲ ἐπικουρίας τὸ ἀπειρότατον ἱκετεύει, περὶ δὲ ὁδοιπορίας τὸ μηδὲ βάσει χρῆσθαι δυνάμενον, [19] περὶ δὲ πορισμοῦ καὶ ἐργασίας καὶ χειρῶν ἐπιτυχίας τὸ ἀδρανέστατον ταῖς χερσὶν εὐδράνειαν αἰτεῖται.

14

[1] N'owundi, akola aja omu nyanja mpu ayikire, akakengêra obudârhi bw'omulaba, arhang'igwira agashâniza omurhi gwakenyuka duba kulusha omurhi gw'obwârho bumudwîrhe. [2] Obwo bwârho, magene ga bunguke gabukengêraga, oburhimanya bw'omulenga bwabuyunjuza[r]; [3] cikwône okubona-mbere[s] kwâwe, Larha, ye mwêrekeza obuheka, we watwaga enjira ciru n'omu nyanja, wageza n'omukâba gurhalimwo côba omu karî k'amîshi; [4] wayêrekana ntyo oku ntabyo orhankacingakwo omuntu, na ntyo, ciru n'omuntu orhakômiri anahash'igera omu nyanja. [5] Orhalonzizi emikolo y'oburhimanya bwâwe esigale bugumba, co cirhuma abantu baziga bajà oku murhi mwangu, bayikire enyanja n'obwârho bwangu-bwangu, banabul'ihika aha bajàga. [6] Ciru n'emurhondêro, bulya bazigulula baciri-misî mpu bacibona, obulangâlire bw'igulu bwayakira omu bwârho[t] bwangu, bulya wêne wali mwêrekeza wabô, basigira igulu emburho y'iburha lihyâhya. [7] Neci gulimwo omugisho, omurhi gukolera obushinganyanya[u]. [8] Cikwône eri mpehêrere enshushano erhenga omu nfune z'abantu, ye, n'omubinji wayo, ye, bulya

[r] **14.2** Oburhimanya bunayîgîrize obulenga (Bush 8, 6).
[s] **14.3** Endagâno ntanzi eyôrha eyîgîriza «Okubona-mbere kwa Nyamubâho, n'okushîbirira ayôrha ashîbirira ebiremwa byâge (rhulole muli Lul 145, 8.9.15.16; 147, 9).
[t] **14.6** Bulya bwârho bwa Nûhu obwo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anayibinjire, nayo, bulya bàyidesire mpu Nyamuzinda n'obwo eri ya kubola. [9] Neci, Nyamuzinda oku ashomba enkola-maligo, kwo ashomba n'ebirhenga omu maligo. [10] Omukolo n'omukòzi, kuguma bàhànwa. [11] Kwo kuderha oku hayîsh'ibà n'obuhashe bw'enshushano z'amashanja, kulya kubà, omu karhî k'ebiremwa bya Nyamuzinda, ezo nshushano kabire kafinjo, zabire nsarhazo oku maroho g'abantu na mirhego ya kugwasa ebingolongolo.

Kurhi bârhangiraga okugashâniza enshushano?

[12] Omurhondêro gw'obukuze bw'enshushano, gwo na murhondêro gw'obûmaguza; okuzilêrha eka kwashereza n'obwôrhere bw'abantu[v]. [13] Bulyala ezo nshushano zirhahali burhanzi, zirhanayôrhe zihabà. [14] Kulimbirira busha kwa bantu kwazidwîrhe eno igulu; lâba n'oku olw'okuhwa kwazo mîra lwatûbagwa. [15] Muzire muguma, erhi ali omu mishîbo n'omungo gw'omwâna omufirire murhò, abinjisa enshusho y'omwâna-nyakufà; agwira ayigashâniza nka Nyamuzinda, olyala acizind'ibona muntu-ôfire anahà abambali amarhegeko g'okugashâniza. [16] Okubundi, erhi ensiku zigera, yashuba nkômedu nzibu, yashimbillirwa nka lushika. [17] Abarhwâli nabo barhegeka mpu ensanamu zibinjwe abantu bakaz'izigashâniza. Abarhahashag'ikuzibwa bone erhi kubà kulî kurhuma, obusù buli kulî babuhira hôfi omu kubinja enshusho yaboneka y'omwâmi bakenzire; ntyo, obwo bushiru bwarhuma bakaz'iharâmya omwâmi oli kulî nka kulya ankabire hôfi. [18] ciru, obushiru bw'omubinji bwarhuma abarhal'ibamuyishi nabo bahash'ikengesa omukulu. [19] Omu kulonza okurhona emunda mwâmi ali, omubinji akolêsa obulenga bwâge bwôshi oku kujira enshusho nyinjà kulusha obusù bwonênè. [20] Olubaga nalwo, erhi lucirhonya obwinjà bwa bulya bushanja, lwarhangira lwagashâniza oyu mîra bakazâg'ikenga nka muntu. [21] Lâba oku gwashuba murhego barhezire abantu: okuyôboha ecitumule n'obukali bw'abaluzi, kwarhuma bahogeka emirhi n'amabuye izîno lirhashangirwa.

Amabi galerhwa n'okugashâniza enshushano.

[22] Bahabuka omu kumanya Nyamubâho barhanarhimukagwa[w]; oku obuhwinja bubabêzize omu ntambala erhali nyi, babul'iyirika amaligo mangana aho izîno ly'omurhûla. [23] Barhal'ibâga abâna mpu nterekêro, barhal'irherekêra enterekêro z'obwifulikwe. barhal'iyîza omu isirhe ly'endalwe n'orhudali. [24] Kwo kuhaba obucêse omu buzîne erhi omu buhya, ci omuntu ayirhire owâbo omujina, erhi amujire burhè omu kumusheregeza obuyumpa. [25] Enshandalè yacibêra: okubulaga omukò n'okuyîrha abantu, okuzimbana n'okurhebana, okuyîgîrizanya obubî n'okulenganya abandi; okutula entambala n'okulahirirana ebîrà; [26] okubonêsa abakengwa nshonyi n'okuyibagira ehinja omuntu ajirirwe, okushereza emirhima y'abandi n'okutungôlana, okuhira ishârha omu

---

[u] **14.7** Balya bîgîriza ba mîra, rhuderha "B'îshe wa Ekleziya« hanji bàbwîne omusalaba gwa Kristu mw'ogo murhi.
[v] **14.12** Okuhabuka omu nkengêro, kwarhuma ahantu bâhabuka n'omu bwôrhere.
[w] **14.22** Vulgata, abalenga b'e Bukafu bayankirekwo oku kuhindula aha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

by'ohuhya, obugonyi na ngasi bûmaguza. [27] Bulyâla okugashâniza enshusho za bushabusha, lyo igwârhiro, gwo murhondêro na bushwinjiro bwa ngasi bubî. [28] Barhâsiraha amango badwîrhe bàcîsîmîsa, balagule abantu eby'obunywesi, nîsi erhi babè n'obwôrhere bw'obulenzi, erhi bacîgashe ebîrà. [29] Kulya kubà mifiriri ya nsanamu bacîkubagira, barhanamanyiri oku hali oku bankababala bamacîgasha ebîrà. [30] Cikwône barhabule kuhanirwa aga mabî gombi: okugashâniza enshushano kwarhuma bakubya enkengêro ziyêrekîre Nyakasane obulyâlya bwâbo bwarhuma bakaz'icîgasha ebîrà, banagayaguza oburhimanya. [31] Obuhane abagoma bakwânîne bwo burhibukira oku bulenzi bw'enkola-maligo, ci arhali obuhashe bw'akantu bàcîgashaga.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 14

[1] Πλοῦν τις πάλιν στελλόμενος καὶ ἄγρια μέλλων διοδεύειν κύματα τοῦ φέροντος αὐτὸν πλοίου σαθρότερον ξύλον ἐπιβοᾶται. [2] ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὄρεξις πορισμῶν ἐπενόησεν, τεχνῖτις δὲ σοφία κατεσκεύασεν· [3] ἡ δὲ σή, πάτερ, διακυβερνᾷ πρόνοια, ὅτι ἔδωκας καὶ ἐν θαλάσσῃ ὁδὸν καὶ ἐν κύμασι τρίβον ἀσφαλῆ [4] δεικνὺς ὅτι δύνασαι ἐκ παντὸς σώζειν, ἵνα κἂν ἄνευ τέχνης τις ἐπιβῇ. [5] θέλεις δὲ μὴ ἀργὰ εἶναι τὰ τῆς σοφίας σου ἔργα· διὰ τοῦτο καὶ ἐλαχίστῳ ξύλῳ πιστεύουσιν ἄνθρωποι ψυχὰς καὶ διελθόντες κλύδωνα σχεδίᾳ διεσώθησαν. [6] καὶ ἀρχῆς γὰρ ἀπολλυμένων ὑπερηφάνων γιγάντων ἡ ἐλπὶς τοῦ κόσμου ἐπὶ σχεδίας καταφυγοῦσα ἀπέλιπεν αἰῶνι σπέρμα γενέσεως τῇ σῇ κυβερνηθεῖσα χειρί. [7] εὐλόγηται γὰρ ξύλον, δι᾽ οὗ γίνεται δικαιοσύνη· [8] τὸ χειροποίητον δέ, ἐπικατάρατον αὐτὸ καὶ ὁ ποιήσας αὐτό, ὅτι ὁ μὲν ἠργάζετο, τὸ δὲ φθαρτὸν θεὸς ὠνομάσθη. [9] ἐν ἴσῳ γὰρ μισητὰ θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ· [10] καὶ γὰρ τὸ πραχθὲν σὺν τῷ δράσαντι κολασθήσεται. [11] διὰ τοῦτο καὶ ἐν εἰδώλοις ἐθνῶν ἐπισκοπὴ ἔσται, ὅτι ἐν κτίσματι θεοῦ εἰς βδέλυγμα ἐγενήθησαν καὶ εἰς σκάνδαλα ψυχαῖς ἀνθρώπων καὶ εἰς παγίδα ποσὶν ἀφρόνων. [12] ᾽Αρχὴ γὰρ πορνείας ἐπίνοια εἰδώλων, εὕρεσις δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς. [13] οὔτε γὰρ ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς οὔτε εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται· [14] κενοδοξίᾳ γὰρ ἀνθρώπων εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τοῦτο σύντομον αὐτῶν τὸ τέλος ἐπενοήθη. [15] ἀώρῳ γὰρ πένθει τρυχόμενος πατὴρ τοῦ ταχέως ἀφαιρεθέντος τέκνου εἰκόνα ποιήσας τόν ποτε νεκρὸν ἄνθρωπον νῦν ὡς θεὸν ἐτίμησεν καὶ παρέδωκεν τοῖς ὑποχειρίοις μυστήρια καὶ τελετάς· [16] εἶτα ἐν χρόνῳ κρατυνθὲν τὸ ἀσεβὲς ἔθος ὡς νόμος ἐφυλάχθη. [17] καὶ τυράννων ἐπιταγαῖς ἐθρησκεύετο τὰ γλυπτά, οὓς ἐν ὄψει μὴ δυνάμενοι τιμᾶν ἄνθρωποι διὰ τὸ μακρὰν οἰκεῖν τὴν πόρρωθεν ὄψιν ἀνατυπωσάμενοι ἐμφανῆ εἰκόνα τοῦ τιμωμένου βασιλέως ἐποίησαν, ἵνα ὡς παρόντα τὸν ἀπόντα κολακεύωσιν διὰ τῆς σπουδῆς. [18] εἰς ἐπίτασιν δὲ θρησκείας καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας ἡ τοῦ τεχνίτου προετρέψατο φιλοτιμία· [19] ὁ μὲν γὰρ τάχα κρατοῦντι βουλόμενος ἀρέσαι ἐξεβιάσατο τῇ τέχνῃ τὴν ὁμοιότητα ἐπὶ τὸ κάλλιον· [20] τὸ δὲ πλῆθος ἐφελκόμενον διὰ τὸ εὔχαρι τῆς ἐργασίας τὸν πρὸ ὀλίγου τιμηθέντα ἄνθρωπον νῦν σέβασμα ἐλογίσαντο. [21] καὶ τοῦτο ἐγένετο τῷ βίῳ εἰς ἔνεδρον, ὅτι ἢ συμφορᾷ ἢ τυραννίδι δουλεύσαντες ἄνθρωποι τὸ ἀκοινώνητον ὄνομα λίθοις καὶ ξύλοις περιέθεσαν. [22] Εἶτ᾽

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

οὐκ ἤρκεσεν τὸ πλανᾶσθαι περὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν μεγάλῳ ζῶντες ἀγνοίας πολέμῳ τὰ τοσαῦτα κακὰ εἰρήνην προσαγορεύουσιν. [23] ἢ γὰρ τεκνοφόνους τελετὰς ἢ κρύφια μυστήρια ἢ ἐμμανεῖς ἐξάλλων θεσμῶν κώμους ἄγοντες [24] οὔτε βίους οὔτε γάμους καθαροὺς ἔτι φυλάσσουσιν, ἕτερος δ᾽ ἕτερον ἢ λοχῶν ἀναιρεῖ ἢ νοθεύων ὀδυνᾷ. [25] πάντα δ᾽ ἐπιμὶξ ἔχει αἷμα καὶ φόνος, κλοπὴ καὶ δόλος, φθορά, ἀπιστία, τάραχος, ἐπιορκία, [26] θόρυβος ἀγαθῶν, χάριτος ἀμνηστία, ψυχῶν μιασμός, γενέσεως ἐναλλαγή, γάμων ἀταξία, μοιχεία καὶ ἀσέλγεια. [27] ἡ γὰρ τῶν ἀνωνύμων εἰδώλων θρησκεία παντὸς ἀρχὴ κακοῦ καὶ αἰτία καὶ πέρας ἐστίν· [28] ἢ γὰρ εὐφραινόμενοι μεμήνασιν ἢ προφητεύουσιν ψευδῆ ἢ ζῶσιν ἀδίκως ἢ ἐπιορκοῦσιν ταχέως· [29] ἀψύχοις γὰρ πεποιθότες εἰδώλοις κακῶς ὀμόσαντες ἀδικηθῆναι οὐ προσδέχονται. [30] ἀμφότερα δὲ αὐτοὺς μετελεύσεται τὰ δίκαια, ὅτι κακῶς ἐφρόνησαν περὶ θεοῦ προσέχοντες εἰδώλοις καὶ ἀδίκως ὤμοσαν ἐν δόλῳ καταφρονήσαντες ὁσιότητος· [31] οὐ γὰρ ἡ τῶν ὀμνυμένων δύναμις, ἀλλ᾽ ἡ τῶν ἁμαρτανόντων δίκη ἐπεξέρχεται ἀεὶ τὴν τῶν ἀδίκων παράβασιν.

15

Israheli arhagashâniza nshushano

[1] Wêhe Nyamuzinda Wîrhu, obà mwinjà, orhabêsha orhanakunira duba, byôshi lukogo obirhegekamwo. [2] Ciru rhwankajira ebyâha erhi rhunali bâwe, bulya rhurhahabiri obuhashe bwâwe; cikwône rhurhâbijirè bulya rhuli bawe. [3] Bulyala okukumanya bwo bushinganyanya bwimîna, okumanya obuhashe bwâwe lyo igwârhiro ly'okurhafà [4] Nanga Yâgirwa, okusinga abantu basingaga obulenga bubî, kurharhuhabulaga, n'omukolo gwa bushabusha gw'ababinji gurharhurhebaga, rhurharhebagwa ciru n'ensanamu z'amarangi marangi garhanalingânîni. [5] Omuhwinja yêhe akaz'ilolakwo anayumve amîru, anayumve amacîfinja enshusho y'ensanamu zirhalimwo mûka. [6] Nkunda-maligo abacîkubagira ebiri ntyo, ababikola, abacîfinja byo n'ababiharâmya.

Nt'isirhe lilushire ery'okubumba n'okuharâmya enshushano

[7] Laba oku omubumbi amahinaga ibumba lyâge; amabumbamwo ebirugu rhunakolêsa. Eryôla ibumba lyonênè, lyo lyarhenziremwo ebikamirwa n'ebikabulirwa. Muli ebyo birugu, cihi cakolesibwa kulebe erhi kulebe, omubumbi yêne wâlutwa[x]. [8] Na kandi, -cikwône kucirhamiza busha-, ebyo byondo byonene abumbamwo irumbi mpu Nyamuzinda, byo yêne acizind'irhengamwo lishinjo, byo anashubiramwo, -ye muntu wabirhengagamwo-, hano bakola bamusambisa oku buzîne bwâge. [9] Ali aho, arhashibiriri olufù lwâge, arhanamanyiri oku ensiku zâge ziri nyofi; cikwône yêhe oku batuzi b'amasholo n'amarhale acîgerera, ayige abatuzi

[x] **15.7** Ebinwa bishokwire, byali bya kushekera ebibinjwa n'abantu bigashânizibwe mpu banyamuzinda. Ebinwa bikulikire aha, bishekire ababinja n'abatula ebya bene ebyo. Burhanzi: irumbi mpu bushanja; kabirhi: irumbi mpu balenga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

b'ecûma, alongeze n'irenge omu kubumba ebirhali byo. [10] Omurhima gwâge luvu, n'ebi ahirakwo omurhima byo bidaka kulusha ebidaka, n'obuzîne bwâge bwo bugalugalu oku ibumba. [11] Kulya kubà arhishi omubumbi wamubumbaga olya wamuhiragamwo omurhima gukola emikolo, anamubûhiramwo omûka gw'obuzîne. [12] Kâli ciru obuzîne bwîrhu kwo abulola nka masharha ga bâna, n'okubâho kwirhu kwo akulola nka cambu bashimbamwo obunguke; gwârhi yêne, mpu «ntaho omuntu arhayungukira, ciru n'omu bubî». [13] Kulusha abandi, oyôla arhahabiri oku câha aba ajizire, ye muntu oyanka idaho abumbamwo ebirugu bibereka, abulikûlamwo n'ensanamu za banyamuzinda!

Isirhe ly'Ab'e Mîsiri bagashâniza orhusimba

[14] Abasirhe bali banji, cikwône abali basirhe kulusha, n'abali bazamba kulusha omurhima gw'ecirhaba, banali abashombanyi b'olubaga lwâwe, balya balulibuzagya[y]. [15] Bôhe mpu banyamuzinda b'amashanja bôshi banali banyamuzinda, n'obwo barhankahash'icîbonera n'agâbo masù, nîsi erhi bakolese amazûlu gâbo mpu bayîsemwo omûka, erhi marhwîri gâbo mpu bayumvemo, erhi eminwe y'enfune zâbo mpu bagwarhemwo hirebe, nîsi erhi amagulu gâbo mpu balambagiremwo. [16] Bulyala muntu wàbajiraga, muntu oyîsa omûka muhôzanyo wababumbaga. Cikwône ntà muntu wankahas'ibumba enshushano emushushire. [17] Nyakuhola-wahole, enkola-maligo zage mpu nfune, zirhakola ogurhali mifiriri. Yêne ye mukulu hali ebyôla agashâniza, bulya yêhe abwîne cahiramwo omûka, ci byôhe ntà mango! [18] Banagashânize ciru na rhunyamakobwa rhw'ensimba bulya rhwo rhulushire ebindi bingolongolo. [19] Orho rhusimba rhurhalimwo bwinjà buci bwankarhuma rhwayagalana kula omuntu ankayâgalwa n'ecintu: rhwôhe kurhala rhwarhazire oku irenge n'omugisho gwa Nyamuzinda.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 15

[1] Σὺ δέ, ὁ θεὸς ἡμῶν, χρηστὸς καὶ ἀληθής, μακρόθυμος καὶ ἐλέει διοικῶν τὰ πάντα. [2] καὶ γὰρ ἐὰν ἁμάρτωμεν, σοί ἐσμεν, εἰδότες σου τὸ κράτος· οὐχ ἁμαρτησόμεθα δέ, εἰδότες ὅτι σοὶ λελογίσμεθα. [3] τὸ γὰρ ἐπίστασθαί σε ὁλόκληρος δικαιοσύνη, καὶ εἰδέναι σου τὸ κράτος ῥίζα ἀθανασίας. [4] οὔτε γὰρ ἐπλάνησεν ἡμᾶς ἀνθρώπων κακότεχνος ἐπίνοια οὐδὲ σκιαγράφων πόνος ἄκαρπος, εἶδος σπιλωθὲν χρώμασιν διηλλαγμένοις, [5] ὧν ὄψις ἄφροσιν εἰς ὄρεξιν ἔρχεται, ποθεῖ τε νεκρᾶς εἰκόνος εἶδος ἄπνουν. [6] κακῶν ἐρασταὶ ἄξιοί τε τοιούτων ἐλπίδων καὶ οἱ δρῶντες καὶ οἱ ποθοῦντες καὶ οἱ σεβόμενοι.

[7] Καὶ γὰρ κεραμεὺς ἁπαλὴν γῆν θλίβων ἐπίμοχθον πλάσσει πρὸς ὑπηρεσίαν ἡμῶν ἓν ἕκαστον· ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ἀνεπλάσατο τά τε τῶν καθαρῶν ἔργων δοῦλα σκεύη τά τε ἐναντία,

---

[y] **15.14** : Kukola kushubira omu myanzi y'olubaga lwa Nyamuzinda n'Ab'e Mîsiri amango g'olubungo. Omwandisi anali arhanzir'iyireka, ayanka akanwa k'embalâlîzi kayêrekîre banyamuzi-nda b'obwîhambi (13, 1-15, 13).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πάντα ὁμοίως· τούτων δὲ ἑτέρου τίς ἑκάστου ἐστὶν ἡ χρῆσις, κριτὴς ὁ πηλουργός. [8] καὶ κακόμοχθος θεὸν μάταιον ἐκ τοῦ αὐτοῦ πλάσσει πηλοῦ ὃς πρὸ μικροῦ ἐκ γῆς γενηθεὶς μετ᾽ ὀλίγον πορεύεται ἐξ ἧς ἐλήμφθη, τὸ τῆς ψυχῆς ἀπαιτηθεὶς χρέος. [9] ἀλλ᾽ ἔστιν αὐτῷ φροντὶς οὐχ ὅτι μέλλει κάμνειν οὐδ᾽ ὅτι βραχυτελῆ βίον ἔχει, ἀλλ᾽ ἀντερείδεται μὲν χρυσουργοῖς καὶ ἀργυροχόοις χαλκοπλάστας τε μιμεῖται καὶ δόξαν ἡγεῖται ὅτι κίβδηλα πλάσσει. [10] σποδὸς ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ γῆς εὐτελεστέρα ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ, πηλοῦ τε ἀτιμότερος ὁ βίος αὐτοῦ, [11] ὅτι ἠγνόησεν τὸν πλάσαντα αὐτὸν καὶ τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτῷ ψυχὴν ἐνεργοῦσαν καὶ ἐμφυσήσαντα πνεῦμα ζωτικόν, [12] ἀλλ᾽ ἐλογίσαντο παίγνιον εἶναι τὴν ζωὴν ἡμῶν καὶ τὸν βίον πανηγυρισμὸν ἐπικερδῆ, δεῖν γάρ φησιν ὅθεν δή, κἂν ἐκ κακοῦ, πορίζειν. [13] οὗτος γὰρ παρὰ πάντας οἶδεν ὅτι ἁμαρτάνει ὕλης γεώδους εὔθραυστα σκεύη καὶ γλυπτὰ δημιουργῶν.

[14] πάντες δὲ ἀφρονέστατοι καὶ τάλανες ὑπὲρ ψυχὴν νηπίου οἱ ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ σου καταδυναστεύσαντες αὐτόν, [15] ὅτι καὶ πάντα τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἐλογίσαντο θεούς, οἷς οὔτε ὀμμάτων χρῆσις εἰς ὅρασιν οὔτε ῥῖνες εἰς συνολκὴν ἀέρος οὔτε ὦτα ἀκούειν οὔτε δάκτυλοι χειρῶν εἰς ψηλάφησιν καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ἀργοὶ πρὸς ἐπίβασιν. [16] ἄνθρωπος γὰρ ἐποίησεν αὐτούς, καὶ τὸ πνεῦμα δεδανεισμένος ἔπλασεν αὐτούς· οὐδεὶς γὰρ αὐτῷ ὅμοιον ἄνθρωπος ἰσχύει πλάσαι θεόν· [17] θνητὸς δὲ ὢν νεκρὸν ἐργάζεται χερσὶν ἀνόμοις· κρείττων γάρ ἐστιν τῶν σεβασμάτων αὐτοῦ, ὧν αὐτὸς μὲν ἔζησεν, ἐκεῖνα δὲ οὐδέποτε.— [18] καὶ τὰ ζῷα δὲ τὰ ἔχθιστα σέβονται· ἀνοίᾳ γὰρ συγκρινόμενα τῶν ἄλλων ἐστὶ χείρονα· [19] οὐδ᾽ ὅσον ἐπιποθῆσαι ὡς ἐν ζῴων ὄψει καλὰ τυγχάνει, ἐκπέφευγεν δὲ καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ἔπαινον καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ.

16

Ab'e Mîsiri na Bene Israheli: baguma ebikere n'abandi enkwâle

[1] Kwo kwarhumire bahâbwa obuhane bubakwânîne, bahanwa n’ebya benê ebyo; balibuzibwa n'omwandu gw'orhusimba. [2] Oku wahana abandi, olubaga lwâwe lwohe walukolera ebinjà; amango lwâli lulwâzire amîru, walurheganyiza ebiryo binjinja mpu lulye: zirya nkwâle. [3] Ab'e Mîsiri nabo bali bagwêrhwe n'iralà ly'okulya, cikwône erhi babona enshusho y'okushologosa y'orhusimba[z] bali babarhumire, iralà bâli Iy'okulya lyahirigirha; olubaga lwâwe lwohe, lwâli lurhanzir'ibà lwàshalika hisungunu lw'abul'irhôla ebiryo binjinja. [4] Kwâli kukwânîne abarhanzi, banyakulibuza olubaga lwâwe, bajekwo ishali ly'akîrumè, bambali bâwe nabo, kwâli kukwânîne bayêrekwe ciru kwône oku abashombanyi bâbo bâlibuka.

Abantu banahanwe barhânahanwe kuguma

[5] Galya mango ebiryanyi bidârhi bibarhûlakwo omujina, bulya bakaz'ifà n'amanjokà-njokà,

[z] **16.3** Birya bikere by'omu citabu c'Olubungo (7, 27-29; 8, 2).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oburhè wali obire burhàli bwa nsiku n'amango. [6] Kwàli kukalihira wabakalihiraga, wanabà nka wabakangaza hisanzi hisungunu, bulya bàli bagwêrhe ecêrekane c'obucire c'okukengêza ebinwa by'irhegeko lyâwe. [7] Na ngasi wayêrekîre eco cêrekane, arhafumiraga okubà acilozirekwo, ci wêne we wanamufumize, Muciza w'abantu. [8] Wayêreka abashombanyi bîrhu ntyo oku wêne we Mulîkûza ôlîkûza abantu oku ngasi mabî. [9] Abashombanyi bàkaz'ilumwa n'enzi n'enzige bànakaz'ifà, harhanabonekaga obufumu bwankabaciza, bulya banali bakwânîne okuhanwa n'ebya bene ebyo. [10] Bagala bâwe bôhe ciru n'amajoka-njoka garhabahàshaga, bulyala olukogo Iwâwe Iwàli luyishir'ibarhabàla Iwanabaciza. [11] Ago mino g'enjoka kukengêza gàkazâg'ibakengêza ebinwa byâwe, -byali bibande bya kufuma duba[a]-, kuderha mpu bankanayibagira bwenêne obone barhacihisiri oku burhabâle bwâwe. [12] Arhanali badundu nîsi erhi mashahi gàbafumize, ci luderho Iwâwe, Yâgirwa, Iwo lufumya ngasi kantu. [13] Neci, wêne we rhegeka olufù n'akalamo, we yandagaliza omuntu ekuzimu oNashub'imuyinamula. [14] Omu bubî bwâge, omuntu ànayîrha owundi, ci arhankagalula omûka gwamagenda, nîsi erhi alîkûze oyu okuzimu kwamahisa omu nfune.

Mîsiri na Israheli: okuhanwa baguma kwabà kulîkûza abandi

[15] Kurhankahashikana omuntu afume okuhoko kwâwe. [16] Ba-nyankola-maligo[b] erhi bali mpu barhakuyishi, lero wabahàna n'obuhashe bw'okuboko kwâwe; enkuba erhasag'iboneka bundi, enkuba y'olubula, erya ya dubu-dubu, yacihonda kulibo, n'enkuba-ebanda yabayoca yasirîza. [17] Ecikasômezagya kulusha, omu karhî k'amîshi, n'obwo go gazimya ebindi byôshi, omuliro gwakolêra bwinjà bwinjà[c], bulyala igulu linakaz'ilwira ahashinganyanya. [18] Hali amango engulumira yakazâg'ibà nka yâhorha mpu yankanayôca ebiryanyi bàli barhumire enkola-maligo; kwali kuderha mpu babone banayumve oku buhane bwa Nyamuzinda bubashimbire. [19] Haligi n'amango engulumira nkali yakazâg'iyâka bwenêne omu karhi k'amîshi, kuderha mpu esirîze emyâka y'omu ishwa ly'enkola-maligo. [20] Olubaga lwâwe lwôhe waluyikuza n'ebiryo bya bamalahika, buzira kurhama. walurhumira ebiryo birheganye kurhenga enyanya, biryo byankashagalusa ngasi muntu, na ntâye birhankasîmîsa[d]. [21] N'ebyo biryo wakazâg'ihâna, byakaz'iyêrekana obwinjà bwâwe oku bâna bâwe; byakaz'isîmisa ngasi obirire byanakaz'ihinduka kulya owabirya alonzize. [22] Olubula n'olumè byakaz'irinda omuliro buzira kujonga, kuderha mpu abantu bamanye oku omuliro gwakaz'iyâka buzira kuhorha omu lubula n'omu nkuba, mpu gusingônole emyâka y'abashombanyi, [23] banamanye oku gwàkazâg'iyibagira obwôrhere bwâgwo lyo gurhag'ishereza ebiryo bya abashinganyanya. [24] Byàbâga ntyo bulya

---

[a] **16.11** Rhulole muli Vulgata. 16, 13: Obuhashe bwa Nyamuzinda burhagwêrhi lubibi. Amango amalonza ntâco arhakalikûzakwo omuntu, anamulikûza oku lufù (rhulole muli Iz 38, 10-17; Lul 9, 14; 107,18-19); agwêrhe ciru n'okurhenza omuntu omu balindamboho (rhulole muli 1 BÂM 17, 17-23; 2 BÂM 4, 33-35; 13, 21).
[b] **16.16** Lub 9, 23-24.
[c] **16.17** Lub 9, 24-25. Hali amango enkuha ebanda, engulumira ezûke halya yabamlaga.
[d] **16.20** Mâna ago (rhulole muli Lub 16. 31: Lul 78, 25).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ebiremwa biba bikushizire we mulemi wabyo; kal'ibala bikola nka bîrhumirwe mpu bihane endyâlya, kurhuza bîrhuza nka bîrhumirwe oku makwânane g'abakulangâlira. [25] Ntyôla, ebiremwa byakaz'icijira barhumisi b'obuhanyi bwâwe bulisa ngasi kantu, kwo kwarhumire bikaz'ihinduka nk'oku ôbilagîrîrekwo alonzize; [26] ntyo, Yâgirwa Nyakasane, abâna bazigirwa bamanya oku arhali emilala y'emburho y'omu ishwa yo eyikuza omuntu, ci akanwa kâwe ko kabika abakuyêmêra. [27] Bulyala ebi omuliro gurhahashag'ishereza, byakaz'ijonga biyumva idûrhu ly'omwonzi munyi gw'izûba, [28] kuderha mpu oyîgîrize bôshi oku kukwânîne bashokolere izûba bakola bavuga omunkwa, banakaz'ishenga embere izûba libashe. [29] Bulyala obulangâlire bw'omugambanyi kwo bujonga nka lubula lwa mpondo. Kwo budwa nka mîshi masigala.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 16

[1] Διὰ τοῦτο δι᾽ ὁμοίων ἐκολάσθησαν ἀξίως καὶ διὰ πλήθους κνωδάλων ἐβασανίσθησαν. [2] ἀνθ᾽ ἧς κολάσεως εὐεργετήσας τὸν λαόν σου εἰς ἐπιθυμίαν ὀρέξεως ξένην γεῦσιν τροφὴν ἡτοίμασας ὀρτυγομήτραν, [3] ἵνα ἐκεῖνοι μὲν ἐπιθυμοῦντες τροφὴν διὰ τὴν εἰδέχθειαν τῶν ἐπαπεσταλμένων καὶ τὴν ἀναγκαίαν ὄρεξιν ἀποστρέφωνται, αὐτοὶ δὲ ἐπ᾽ ὀλίγον ἐνδεεῖς γενόμενοι καὶ ξένης μετάσχωσι γεύσεως. [4] ἔδει γὰρ ἐκείνοις μὲν ἀπαραίτητον ἔνδειαν ἐπελθεῖν τυραννοῦσιν, τούτοις δὲ μόνον δειχθῆναι πῶς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐβασανίζοντο.

[5] Καὶ γὰρ ὅτε αὐτοῖς δεινὸς ἐπῆλθεν θηρίων θυμὸς δήγμασίν τε σκολιῶν διεφθείροντο ὄφεων, οὐ μέχρι τέλους ἔμεινεν ἡ ὀργή σου· [6] εἰς νουθεσίαν δὲ πρὸς ὀλίγον ἐταράχθησαν σύμβολον ἔχοντες σωτηρίας εἰς ἀνάμνησιν ἐντολῆς νόμου σου· [7] ὁ γὰρ ἐπιστραφεὶς οὐ διὰ τὸ θεωρούμενον ἐσῴζετο, ἀλλὰ διὰ σὲ τὸν πάντων σωτῆρα. [8] καὶ ἐν τούτῳ δὲ ἔπεισας τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ὅτι σὺ εἶ ὁ ῥυόμενος ἐκ παντὸς κακοῦ· [9] οὓς μὲν γὰρ ἀκρίδων καὶ μυιῶν ἀπέκτεινεν δήγματα, καὶ οὐχ εὑρέθη ἴαμα τῇ ψυχῇ αὐτῶν, ὅτι ἄξιοι ἦσαν ὑπὸ τοιούτων κολασθῆναι· [10] τοὺς δὲ υἱούς σου οὐδὲ ἰοβόλων δρακόντων ἐνίκησαν ὀδόντες, τὸ ἔλεος γάρ σου ἀντιπαρῆλθεν καὶ ἰάσατο αὐτούς. [11] εἰς γὰρ ὑπόμνησιν τῶν λογίων σου ἐνεκεντρίζοντο καὶ ὀξέως διεσῴζοντο, ἵνα μὴ εἰς βαθεῖαν ἐμπεσόντες λήθην ἀπερίσπαστοι γένωνται τῆς σῆς εὐεργεσίας. [12] καὶ γὰρ οὔτε βοτάνη οὔτε μάλαγμα ἐθεράπευσεν αὐτούς, ἀλλὰ ὁ σός, κύριε, λόγος ὁ πάντας ἰώμενος. [13] σὺ γὰρ ζωῆς καὶ θανάτου ἐξουσίαν ἔχεις καὶ κατάγεις εἰς πύλας ᾅδου καὶ ἀνάγεις· [14] ἄνθρωπος δὲ ἀποκτέννει μὲν τῇ κακίᾳ αὐτοῦ, ἐξελθὸν δὲ πνεῦμα οὐκ ἀναστρέφει οὐδὲ ἀναλύει ψυχὴν παραλημφθεῖσαν.

[15] Τὴν δὲ σὴν χεῖρα φυγεῖν ἀδύνατόν ἐστιν· [16] ἀρνούμενοι γάρ σε εἰδέναι ἀσεβεῖς ἐν ἰσχύι βραχίονός σου ἐμαστιγώθησαν ξένοις ὑετοῖς καὶ χαλάζαις καὶ ὄμβροις διωκόμενοι ἀπαραιτήτοις καὶ πυρὶ καταναλισκόμενοι. [17] τὸ γὰρ παραδοξότατον, ἐν τῷ πάντα σβεννύντι ὕδατι πλεῖον ἐνήργει τὸ πῦρ, ὑπέρμαχος γὰρ ὁ κόσμος ἐστὶν δικαίων· [18] ποτὲ μὲν γὰρ ἡμεροῦτο φλόξ, ἵνα μὴ καταφλέξῃ τὰ ἐπ᾽ ἀσεβεῖς ἀπεσταλμένα ζῷα, ἀλλ᾽ αὐτοὶ βλέποντες εἰδῶσιν ὅτι θεοῦ κρίσει ἐλαύνονται· [19] ποτὲ δὲ καὶ μεταξὺ ὕδατος ὑπὲρ τὴν πυρὸς δύναμιν φλέγει, ἵνα ἀδίκου γῆς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

γενήματα διαφθείρῃ. [20] ἀνθ᾽ ὧν ἀγγέλων τροφὴν ἐψώμισας τὸν λαόν σου καὶ ἕτοιμον ἄρτον ἀπ᾽ οὐρανοῦ παρέσχες αὐτοῖς ἀκοπιάτως πᾶσαν ἡδονὴν ἰσχύοντα καὶ πρὸς πᾶσαν ἁρμόνιον γεῦσιν· [21] ἡ μὲν γὰρ ὑπόστασίς σου τὴν σὴν πρὸς τέκνα ἐνεφάνιζεν γλυκύτητα, τῇ δὲ τοῦ προσφερομένου ἐπιθυμίᾳ ὑπηρετῶν πρὸς ὅ τις ἐβούλετο μετεκιρνᾶτο. [22] χιὼν δὲ καὶ κρύσταλλος ὑπέμεινε πῦρ καὶ οὐκ ἐτήκετο, ἵνα γνῶσιν ὅτι τοὺς τῶν ἐχθρῶν καρποὺς κατέφθειρε πῦρ φλεγόμενον ἐν τῇ χαλάζῃ καὶ ἐν τοῖς ὑετοῖς διαστράπτον· [23] τοῦτο πάλιν δ᾽, ἵνα τραφῶσιν δίκαιοι, καὶ τῆς ἰδίας ἐπιλέλησται δυνάμεως. [24] Ἡ γὰρ κτίσις σοὶ τῷ ποιήσαντι ὑπηρετοῦσα ἐπιτείνεται εἰς κόλασιν κατὰ τῶν ἀδίκων καὶ ἀνίεται εἰς εὐεργεσίαν ὑπὲρ τῶν ἐπὶ σοὶ πεποιθότων. [25] διὰ τοῦτο καὶ τότε εἰς πάντα μεταλλευομένη τῇ παντοτρόφῳ σου δωρεᾷ ὑπηρέτει πρὸς τὴν τῶν δεομένων θέλησιν, [26] ἵνα μάθωσιν οἱ υἱοί σου, οὓς ἠγάπησας, κύριε, ὅτι οὐχ αἱ γενέσεις τῶν καρπῶν τρέφουσιν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ῥῆμά σου τοὺς σοὶ πιστεύοντας διατηρεῖ. [27] τὸ γὰρ ὑπὸ πυρὸς μὴ φθειρόμενον ἁπλῶς ὑπὸ βραχείας ἀκτῖνος ἡλίου θερμαινόμενον ἐτήκετο, [28] ὅπως γνωστὸν ᾖ ὅτι δεῖ φθάνειν τὸν ἥλιον ἐπ᾽ εὐχαριστίαν σου καὶ πρὸς ἀνατολὴν φωτὸς ἐντυγχάνειν σοι· [29] ἀχαρίστου γὰρ ἐλπὶς ὡς χειμέριος πάχνη τακήσεται καὶ ῥυήσεται ὡς ὕδωρ ἄχρηστον.

17

Mîsiri na Israheli: baguma omu mwizimya, abandi omu bumoleke

[1] Neci Yâgirwa, emihigo yâwe erhaba nshâhu, erhanayumvîkana; emirhima y'ebingolongolo yohe mpu yamabona enjira, n'obwo kuhabuka. [2] Banyankola-maligo, oku bali mpu lero bamajaga bahinaga olubaga lutagatîfu, babugâna bakola bali omu mugozi gw'omwizimya[e], omu migozi y'obudufu burhatwîkanuka, babugâna bali bashwêkere omu mwabâbwè, banakola bakage barhaciri omu kubona-mbere kw'ensiku n'amango-. [3] Oku bamanyire mpu bayôrha bwifulikwe bo n'ebyâha byâbo by'obufundafunda, enyuma z'ecisîka cîru-cîru c'okubà bàyibagirwe, bàbona kukola kushandâzibwa bashandâzibwa, bànagwârhwa n'ebihamba binene, bànakangwa n'eri nka myomoka. [4] Bulyala n'enyumpa bàli mpu bacîfulisiremwo erhabacingaga oku bwôba, n'olubi lw'okuyôbohya lwàkazag'iyumvîkana eburhambi bwâbo. n'abali nka bazimu bagwêrhe obusù bwîrubwîru bàkaz'ibaboneke-ra. [5] Na ntà muliro gwabwîne obuhashe bw'okubamolekera, ciru n'obumoleke bw'enyenyêzi burhahashag'imolekera obwo budufu bw'ecôbà. [6] Cikwône, eciriro cinene càkazag'icîyâsa ciciyêrekane cinabasigire ecôbà, n'erhi ebyo byabâga byamagera, omu bwôba bwâbo, bakaz'iderha mpu ntà côba cicilushire eco bayumvîrhe. [7] Mpu bakolêsa amafumu, nago gayabirwa, mpu bayengeha lero bayengehulwa, enshonyi zahabumha, [8] bulyala abakazâg'icikunga mpu bànakangûla omuntu olimwo ecikango, bone zaba nkumba erhi kukanguka kurhuma. [9] Ciru bankabire barhakangusiri n'akantu k'ecôbà, ebiryanyi byagera, n'olushungûrho lw'ensimba ziyandala binabakange: bakaz'ifà bàgeramwo

[e] **17.2** Buhane bwa kali mwenda: omwizmlya (olole muli Lub 10, 21-23).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omusisi erhi bwôba burhuma, balahire ciru okugalamula amasù mpu babone ecirêre n'obwo ntâko omuntu abule bwacibona. [f]Baherêrekera bàkaz'igeramwo omusisi n'obwôba, balahira ciru okulola kuli ebyo, ciru na ntakwo bankacicîfumizemwo. [10] Omanye oku obubî ye mwôba murhanzi, bwone bunacîyâgiriza; erhi bulisa omuntu n'amagala, anamanye mpu ye kola mubî kulusha abandi. [11] Obwôba cirhali cindi aha nyuma ly'okuleka oburhabâle bw'entimanyo. [12] Bulyala amango omuntu omu murhima gwâge, arhacilinda burhahâle buci, go mango acîkêbwa mpu ecirhumire c'amalibuko gâge cirhali cinyi, n'obwo arhacimanyiri. [13] Ega obwôla, mw'obwo budufu abalume bàhulabulaga, budufu ndundulya y'omurhindi Nnakuzimu[g], oku bôshi iro liguma bàli, [14] bakarhangâla, barhal'ibona bashimbirwe n'emyômoka, barhal'iyumva omurhima guli budûrhuka erhi bwôba bwàli bubarhibukîre burhuma. [15] Na ntyo ngasi owali okulumbire,ciru ankabire ye ndi, anabè nka kulya bamuhiramwo emmambo banamwigalire omu mpamikwa nzira-kahamikizo. [16] Omuntu, abè murhunzi erhi abè lungere, ciru ankabire omuntu buhumba akola, erhi ankabire amagwârhwa, amango amanashangwa n'omwizimya, arhacigwêrhi kundi-kundi ankajira. bulyala ogwomugozi gw'omwizimya bôshi gwàli gushwesire. [17] Empûsi yàhûsa, olwimbo lw'ebinyunyi byalyogôlera omu mashaka, olubi lw'amabuye gàhonongoka, [18] emirindi y'ebiryanyi byàgundumuka, okuyâma kw'eby'erubala bikali, omulenge gw'izù entondo zigalwire, ebyo byôshi byakaz'irhuma bàgurumanwa n'obwôba. [19] Ago mango obwo erhi igulu lyôshi limolekirwe n'omûshi gw'akalengerêrè, na ngasi muguma erhi ali omu mirimo yâge buzira kurhangwa. [20] Cikwône bôhe bonebone, endundulya y'omwizimya yacibululira kulibo, ci erhi na bone bacizidohire, kulusha omwizimya.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 17

[1] Μεγάλαι γάρ σου αἱ κρίσεις καὶ δυσδιήγητοι· διὰ τοῦτο ἀπαίδευτοι ψυχαὶ ἐπλανήθησαν. [2] ὑπειληφότες γὰρ καταδυναστεύειν ἔθνος ἅγιον ἄνομοι δέσμιοι σκότους καὶ μακρᾶς πεδῆται νυκτὸς κατακλεισθέντες ὀρόφοις φυγάδες τῆς αἰωνίου προνοίας ἔκειντο. [3] λανθάνειν γὰρ νομίζοντες ἐπὶ κρυφαίοις ἁμαρτήμασιν ἀφεγγεῖ λήθης παρακαλύμματι ἐσκορπίσθησαν θαμβούμενοι δεινῶς καὶ ἰνδάλμασιν ἐκταρασσόμενοι. [4] οὐδὲ γὰρ ὁ κατέχων αὐτοὺς μυχὸς ἀφόβους διεφύλαττεν, ἦχοι δ᾽ ἐκταράσσοντες αὐτοὺς περιεκόμπουν, καὶ φάσματα ἀμειδήτοις κατηφῆ προσώποις ἐνεφανίζετο. [5] καὶ πυρὸς μὲν οὐδεμία βία κατίσχυεν φωτίζειν, οὔτε ἄστρων ἔκλαμπροι φλόγες καταυγάζειν ὑπέμενον τὴν στυγνὴν ἐκείνην νύκτα. [6] διεφαίνετο δ᾽ αὐτοῖς

[f] **17.9** Omu *Ebibliya Ntagatîfu* ya Verbum Bible, Kinshasa, 1992, ogu mulongo gwa 9, gurhenziremwo ibirhi: 9 na 10, LXX yêhe guli mulongo muguma, Bible de Jérusalem kwo na kuguma. Ntyo eci cigabi Obushinganyanya 17, ahâli ha milongo 20 caligwêrhe milongo 21. Okushimba LXX na BJ, rhushubire oku milongo 20, bulya 9 na 10 gukola mulongo gwa 9 gwône yombi ejiremwo « 9 Ciru bankabire barhakangusiri n'akantu k'ecôbà, ebiryanyi byagera, n'olushungûrho lw'ensimha ziyandala binabakange: bakaz'ifà bugeramwo omusisi erhi bwôba burhuma, balahire ciru okugalamula amasù mpu babone ecirêre n'obwo ntâko omuntu abule bwacibona. 10 Baherêrkera. bakaz'igeramwo omusisi n'obwôba, balahira ciru okulola kuli ebyo, Ciru na ntakwo bankacicifumizemwo.

[g] **17.13** Budufu burhenzire ornu kuzimu. Yo rhuderha «ndundulya ya Nnakuzimu».

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

μόνον αὐτομάτη πυρὰ φόβου πλήρης, ἐκδειματούμενοι δὲ τῆς μὴ θεωρουμένης ἐκείνης ὄψεως ἡγοῦντο χείρω τὰ βλεπόμενα. [7] μαγικῆς δὲ ἐμπαίγματα κατέκειτο τέχνης, καὶ τῆς ἐπὶ φρονήσει ἀλαζονείας ἔλεγχος ἐφύβριστος· [8] οἱ γὰρ ὑπισχνούμενοι δείματα καὶ ταραχὰς ἀπελαύνειν ψυχῆς νοσούσης, οὗτοι καταγέλαστον εὐλάβειαν ἐνόσουν. [9] καὶ γὰρ εἰ μηδὲν αὐτοὺς ταραχῶδες ἐφόβει, κνωδάλων παρόδοις καὶ ἑρπετῶν συριγμοῖς ἐκσεσοβημένοι διώλλυντο ἔντρομοι καὶ τὸν μηδαμόθεν φευκτὸν ἀέρα προσιδεῖν ἀρνούμενοι. [10] δειλὸν γὰρ ἰδίῳ πονηρία μάρτυρι καταδικαζομένη, ἀεὶ δὲ προσείληφεν τὰ χαλεπὰ συνεχομένη τῇ συνειδήσει· [11] οὐθὲν γάρ ἐστιν φόβος εἰ μὴ προδοσία τῶν ἀπὸ λογισμοῦ βοηθημάτων, [12] ἔνδοθεν δὲ οὖσα ἥττων ἡ προσδοκία πλείονα λογίζεται τὴν ἄγνοιαν τῆς παρεχούσης τὴν βάσανον αἰτίας. [13] οἱ δὲ τὴν ἀδύνατον ὄντως νύκτα καὶ ἐξ ἀδυνάτου ᾅδου μυχῶν ἐπελθοῦσαν τὸν αὐτὸν ὕπνον κοιμώμενοι [14] τὰ μὲν τέρασιν ἠλαύνοντο φαντασμάτων, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς παρελύοντο προδοσίᾳ· αἰφνίδιος γὰρ αὐτοῖς καὶ ἀπροσδόκητος φόβος ἐπεχύθη. [15] εἶθ᾽ οὕτως, ὃς δή ποτ᾽ οὖν ἦν ἐκεῖ καταπίπτων, ἐφρουρεῖτο εἰς τὴν ἀσίδηρον εἱρκτὴν κατακλεισθείς· [16] εἴ τε γὰρ γεωργὸς ἦν τις ἢ ποιμὴν ἢ τῶν κατ᾽ ἐρημίαν ἐργάτης μόχθων, προλημφθεὶς τὴν δυσάλυκτον ἔμενεν ἀνάγκην, μιᾷ γὰρ ἀλύσει σκότους πάντες ἐδέθησαν· [17] εἴ τε πνεῦμα συρίζον ἢ περὶ ἀμφιλαφεῖς κλάδους ὀρνέων ἦχος εὐμελὴς ἢ ῥυθμὸς ὕδατος πορευομένου βίᾳ ἢ κτύπος ἀπηνὴς καταρριπτομένων πετρῶν [18] ἢ σκιρτώντων ζῴων δρόμος ἀθεώρητος ἢ ὠρυομένων ἀπηνεστάτων θηρίων φωνὴ ἢ ἀντανακλωμένη ἐκ κοιλότητος ὀρέων ἠχώ, παρέλυεν αὐτοὺς ἐκφοβοῦντα. [19] ὅλος γὰρ ὁ κόσμος λαμπρῷ κατελάμπετο φωτὶ καὶ ἀνεμποδίστοις συνείχετο ἔργοις· [20] μόνοις δὲ ἐκείνοις ἐπετέτατο βαρεῖα νὺξ εἰκὼν τοῦ μέλλοντος αὐτοὺς διαδέχεσθαι σκότους, ἑαυτοῖς δὲ ἦσαν βαρύτεροι σκότους.

18

[1] Oku batagatîfu bâwe bôhe, bwàli bumoleke bunji bwenêne. Ab'e Mîsiri, omu kuyumva ecihôgêro c'izù lyâbo buzira kubabona, bàkaz'ibaderha bany'iragi bulya bôhe bàrhali bababire. [2] Babavuga omunkwa gw'okubà barhali bacihôlire amabî bàjirirwe, banabahûna obwonjo oku bijiro byâbo by'obushombanyi. [3] Oku Ab'e Mîsiri bali omu mwizimya, abatagatîfu bâwe bôhe wàbahâ omunâra gwàbamolekera, gubalangûle enjira y'ihanga gunababêre izûba lirhakoma ndi omu lubungo lwâbo lw'irenge. [4] Abo bandi bali bakwânîne banyagwe akamole bashwêkerwe n'omu mwizimya; abantu bagwârhaga abâna bâwe mpira wâni, n'obwo bâli barhumirwe mpu bahereze igulu akamole karhazima k'irhegeko lyâwe!

Mîsiri na Israheli - Okurhumwa kwa Kaheza

[5] Bali bahizire okuyirhira abatagatîfu abâna hôshi, cikwône, muguma alobôka omu bâna bàli bakabulirwe bôshi, erhi okola wàbahana, wabanyaga omwandu gw'abâna bàli hagwcerhe, bôshi bahwera omu muhûsi gw'amîshi. [6] Obwo budufu, balarha bàli erhi babubwizirwe, na ntyôla, okumanya endahiro bali bayêmîre kwabahà omurhima n'obusîme. [7] Olubaga lwâwe lwakaz'ilinga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okucira kw'abashinganyanya n'okuhera kw'abashombanyi, [8] bulya neci abashombanyi bîrhu wali ôbahanyire, nîrhu rhwêne warhuhà irenge erhi orhuhamagala emunda oli. [9] Obwôla abâna b'abashinganyanya barherekêrera omu mwabâbwè kushimba amarhegeko g'obwôrhere bwa Nyamuzinda, bôshi haguma balahira ibango, mpu bashinganyanya bakaba barhagwasinyi oku binjà n'oku ntambala; agôla mango obwo, bagwira bàyimba enyimbo za bishe. [10] Olubî lw'ecihôgêro c'abashombanyi bâbo byayumvîkana, haguma n'endûlù y'abadwîrhe balakira abâna bâbo. [11] Obuhane bwàgwârha omushizi bwànajakwo nnawâbo, oku omugunda ababire kwo mwâmi naye anabababala. [12] Bôshi haguma obwo, na lufù luguma, bôshi bafirwa nk'aha bwaceraga. Abazîne banyihira okubisha abafire erhi entwâli z'obûko bwâbo zamahungumukira oku liguma. [13] Ntyo, aba amafumu gâbo gàbuzagya buyêmêra, erhi babona bàfirwa n'enfula, bajà bayêmêra oku olu lubaga ali mwene Nyamuzinda. [14] Oku byôshi biri bibohe omu kahwenyenye, n'oku obudufu bwahika omu karhî k'enjira yâbo, [15] kurhenga emalunga, Oluderho lwâwe[h] lugala-byôshi, lwacirhunika kurhenga oku ntebe y'obwâmi, lwayandagala nka mulwî wa ntwâli, lwacihirà omu karhî k'ecihugo c'okuhezibwa. Lwayisha lufumbasire engôrho nyoji, gwomuhigo gwâwe gurhashuba-nyuma. [16] Lwayimanga, lwabumba igulu lyôshi lufù, lwahuma oku nkuba lunayimanzire oku idaho. [17] Ho n'aho, ensanamu z'ebilôrho bibi zabagezamwo omusisi, ebihamba byàbagwârha barhamanyiri n'oku biyishire. [18] Oku zabahizire oku idaho eyi n'eyi, banali nk'abafire, bôshi bakaz'imanyîsa igwârhiro ly'olufù lwâbo; [19] ebilôrho byàbagezagyamwo omusisi, byàli biyôsire bibahànîrîze, kuderha mpu bankanahungumuka barhanamanyiri bici bafirekwo.

Bene Israheli babona omungo n'olukogo lwa Nyamubâho

[20] Cikwône, obwo buhane bw'olufù bwàgwasire ciru n'abashinganyanya banji bwàbagwarhira omu irûngu. Oku iragi lyâbo, omungo gwa Nyamuzinda gurhashingaga kasanzi. [21] Mulume muguma ntagengwa abalwirakwo: ahuma amatumu g'omukolo gwâge, omusengero n'obubâni bw'okuhûna obwonjo, arhungâna omutula gwa Nyamuzinda, ahima olya kaheza, àyêrekana ntyo oku anali mwambali wâwe. [22] Akuba akabisha obwo, cikwône arhali oku buzibu bw'omubiri gwâge; nîsi erhi oku buhashe bw'amatumu gâge; buhashe bwa luderho àyazizemwo nyakuhana abantu, àkengêza endagâno n'endahiro balahiriraga bishe. [23] Oku emirhumha ekola elunzirwe oku nsinga, aj'eluhya, ayonôla omungo anagusîka mpu gwankanayêrekera omu njira y'abazîne. [24] Bulyala ecishûli câge calikwo igulu lyôshi, amazîno g'irenge lya bishe erhi gali mahumbe muli milongo ini y'amabuye g'ecitwîro cidârhi, n'ecimanè càli oku irhwe lyâge erhi ciyandisirwekwo obwâmi bwâwe. [25] Omu kubona ebyo, Kaheza arhînya ashubira nyuma; wali obire nka

[h] **18.15** Oluderho lwa Nyamuzinda ludesirwe aha nka muganda warhabâla (rhulole muli Hoz 6, 5; Iz 55,11; Yer 23, 29; Hbr 2, 2; Maf 19, 15).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wayêrekana omungo gwâwe kwône lwanahwa.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 18

[1] Τοῖς δὲ ὁσίοις σου μέγιστον ἦν φῶς· ὧν φωνὴν μὲν ἀκούοντες μορφὴν δὲ οὐχ ὁρῶντες, ὅτι μὲν οὐ κἀκεῖνοι ἐπεπόνθεισαν, ἐμακάριζον, [2] ὅτι δ᾽ οὐ βλάπτουσιν προηδικημένοι, ηὐχαρίστουν καὶ τοῦ διενεχθῆναι χάριν ἐδέοντο. [3] ἀνθ᾽ ὧν πυριφλεγῆ στῦλον ὁδηγὸν μὲν ἀγνώστου ὁδοιπορίας, ἥλιον δὲ ἀβλαβῆ φιλοτίμου ξενιτείας παρέσχες. [4] ἄξιοι μὲν γὰρ ἐκεῖνοι στερηθῆναι φωτὸς καὶ φυλακισθῆναι σκότει οἱ κατακλείστους φυλάξαντες τοὺς υἱούς σου, δι᾽ ὧν ἤμελλεν τὸ ἄφθαρτον νόμου φῶς τῷ αἰῶνι δίδοσθαι.

[5] Βουλευσαμένους δ᾽ αὐτοὺς τὰ τῶν ὁσίων ἀποκτεῖναι νήπια καὶ ἑνὸς ἐκτεθέντος τέκνου καὶ σωθέντος εἰς ἔλεγχον τὸ αὐτῶν ἀφείλω πλῆθος τέκνων καὶ ὁμοθυμαδὸν ἀπώλεσας ἐν ὕδατι σφοδρῷ. [6] ἐκείνη ἡ νὺξ προεγνώσθη πατράσιν ἡμῶν, ἵνα ἀσφαλῶς εἰδότες οἷς ἐπίστευσαν ὅρκοις ἐπευθυμήσωσιν. [7] προσεδέχθη ὑπὸ λαοῦ σου σωτηρία μὲν δικαίων, ἐχθρῶν δὲ ἀπώλεια· [8] ᾧ γὰρ ἐτιμωρήσω τοὺς ὑπεναντίους, τούτῳ ἡμᾶς προσκαλεσάμενος ἐδόξασας. [9] κρυφῇ γὰρ ἐθυσίαζον ὅσιοι παῖδες ἀγαθῶν καὶ τὸν τῆς θειότητος νόμον ἐν ὁμονοίᾳ διέθεντο τῶν αὐτῶν ὁμοίως καὶ ἀγαθῶν καὶ κινδύνων μεταλήμψεσθαι τοὺς ἁγίους πατέρων ἤδη προαναμέλποντες αἴνους. [10] ἀντήχει δ᾽ ἀσύμφωνος ἐχθρῶν ἡ βοή, καὶ οἰκτρὰ διεφέρετο φωνὴ θρηνουμένων παίδων· [11] ὁμοίᾳ δὲ δίκῃ δοῦλος ἅμα δεσπότῃ κολασθεὶς καὶ δημότης βασιλεῖ τὰ αὐτὰ πάσχων, [12] ὁμοθυμαδὸν δὲ πάντες ἐν ἑνὶ ὀνόματι θανάτου νεκροὺς εἶχον ἀναριθμήτους· οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸ θάψαι οἱ ζῶντες ἦσαν ἱκανοί, ἐπεὶ πρὸς μίαν ῥοπὴν ἡ ἐντιμοτέρα γένεσις αὐτῶν διέφθαρτο. [13] πάντα γὰρ ἀπιστοῦντες διὰ τὰς φαρμακείας ἐπὶ τῷ τῶν πρωτοτόκων ὀλέθρῳ ὠμολόγησαν θεοῦ υἱὸν λαὸν εἶναι. [14] ἡσύχου γὰρ σιγῆς περιεχούσης τὰ πάντα καὶ νυκτὸς ἐν ἰδίῳ τάχει μεσαζούσης [15] ὁ παντοδύναμός σου λόγος ἀπ᾽ οὐρανῶν ἐκ θρόνων βασιλείων ἀπότομος πολεμιστὴς εἰς μέσον τῆς ὀλεθρίας ἥλατο γῆς ξίφος ὀξὺ τὴν ἀνυπόκριτον ἐπιταγήν σου φέρων [16] καὶ στὰς ἐπλήρωσεν τὰ πάντα θανάτου καὶ οὐρανοῦ μὲν ἥπτετο, βεβήκει δ᾽ ἐπὶ γῆς. [17] τότε παραχρῆμα φαντασίαι μὲν ὀνείρων δεινῶν ἐξετάραξαν αὐτούς, φόβοι δὲ ἐπέστησαν ἀδόκητοι, [18] καὶ ἄλλος ἀλλαχῇ ῥιφεὶς ἡμίθνητος δι᾽ ἣν ἔθνῃσκον αἰτίαν ἐνεφάνιζεν· [19] οἱ γὰρ ὄνειροι θορυβήσαντες αὐτοὺς τοῦτο προεμήνυσαν, ἵνα μὴ ἀγνοοῦντες δι᾽ ὃ κακῶς πάσχουσιν ἀπόλωνται.

[20] Ἥψατο δὲ καὶ δικαίων πεῖρα θανάτου, καὶ θραῦσις ἐν ἐρήμῳ ἐγένετο πλήθους. ἀλλ᾽ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἔμεινεν ἡ ὀργή· [21] σπεύσας γὰρ ἀνὴρ ἄμεμπτος προεμάχησεν τὸ τῆς ἰδίας λειτουργίας ὅπλον προσευχὴν καὶ θυμιάματος ἐξιλασμὸν κομίσας· ἀντέστη τῷ θυμῷ καὶ πέρας ἐπέθηκε τῇ συμφορᾷ δεικνὺς ὅτι σός ἐστιν θεράπων· [22] ἐνίκησεν δὲ τὸν χόλον οὐκ ἰσχύι τοῦ σώματος, οὐχ ὅπλων ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ λόγῳ τὸν κολάζοντα ὑπέταξεν ὅρκους πατέρων καὶ διαθήκας ὑπομνήσας. [23] σωρηδὸν γὰρ ἤδη πεπτωκότων ἐπ᾽ ἀλλήλων νεκρῶν μεταξὺ στὰς ἀνέκοψε τὴν ὀργὴν καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

διέσχισεν τὴν πρὸς τοὺς ζῶντας ὁδόν. [24] ἐπὶ γὰρ ποδήρους ἐνδύματος ἦν ὅλος ὁ κόσμος, καὶ πατέρων δόξαι ἐπὶ τετραστίχου λίθων γλυφῆς, καὶ μεγαλωσύνη σου ἐπὶ διαδήματος κεφαλῆς αὐτοῦ. [25] τούτοις εἶξεν ὁ ὀλεθρεύων, ταῦτα δὲ ἐφοβήθη· ἦν γὰρ μόνη ἡ πεῖρα τῆς ὀργῆς ἱκανή.

19

Ab'e Mîsiri bayishakwo Bene Israheli luminomino

[1] Enkola-maligo zôhe bazinda bazirhûlakwo dubu-dubu w'omutula, bulya Nyamuzinda ali ayôsire amanyire bici bàli balalire okukola; [2] ali ayôsire amanyire oku hano babà bamayêmêra olubaga lwâge lugende, na hano babà bamaluminika mpu lugendage, bayîsh'ihindula omulâli banaluyishekwo luminomino. [3] Kwo byànayishir'ibà: oku baciri omu mishîbo, banacidwîrhe bàlakira aha nshinda z'abâna bâbo, bajàmwo erindi isirhe mpu bwenge, bakanyakwo balya bayimbîriraga mpu bagende, babalibirhakwo nka kulya balibirha oku muntu wàyâka. [4] Buhanya bwàbalimwo, erhi banabukwânîne, bwo bwàbakolesagya ebiri ntyo, bwànabayibagiza ebi bàbwîne, bwarhuma bàyûshûla oku malibuko gâbo, agandi mababale barhàli bacibona, [5] bayîsh'ifà okurhafûbwa, oku olubaga lwâwe lwayisha lwabona ebirhangâzo omu njira. [6] Bulyala erhi ôkola wàcinga abâna bâwe oku ngasi bubî, ebiremwa byôshi wabirhegeka byàyumva, byàshubira omu bwôrhere bwâbyo. [7] Bàlangira ecitû càbululira ehibohôlolo oku icumbi, n'agàli mîshi gafununukamwo idaho lizibu; enyanja ndukula yashuba njira nkana, emilaba y'enyanja yahinduka cizenga. [8] n'olubaga lwâwe lwôshi lwayikira, erhi lulanzirwe n'okuboko kwâwe lunadwîrhe lwàrhangâla n'ebisômerine. [9] Omu lwâbuko bàli nka nfarasi; bàkaz'icanacana nka bâna-buzi erhi bakola bacikwîtakira, we Nyakasane, Muciza wâbo.

Ebiremwa omu bwôrhere bwâbyo

[10] Erhi banacidwîrhe bakengêra ebyabaga omu lubungo lwâbo obwola, oku emingwenyenye yarhengaga omu idaho ahâli h'okurhenga omu biremwa bizîne, oku olwîshi lwàrhengagamwo omwandu gw'emidoke ahâli h'okurhengamwo enfî. [11] Buzinda bwa nyuma, erhi bàgwârhwa m'amîru bànalakira ehya amîru, babona omuhindûlo omu kuburhwa kw'ebinyunyi birho; [12] neci, omu kulonza mpu barh'imûkwe, enkwâle[i] zanyonyoka omu nyanja!

Mîsiri abiha kulusha Sodoma

[13] Cikwône, Abanya-byâha bôhe, obuhane bwabahonera, bulya buhane bwàli bushokolirwe n'emilazo, nka mushonza-ntambala; kwanali kushingânîne bababale erhi maligo[j] gâbo garhuma,

[i] **19.12** Ezo nkwâle yo zarhengaga ebwa nyanja (rhulole muli Mib 11, 31). Ahâla omwandisi aziyêrekîne nka kulya omu nyanja zayômokaga.
[j] **19.13** Abantu b'e Sodomo, Lolà muli Murh 19.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kulya kubà bali babikire ecigolo omujina mubî bwenêne. [14] Abandi barhayankiriraga ebigolo erhi biyisha; bôhe kwâbà kugwârha bagwârha mpira ebigolo byàli bijizire ebinjà. [15] Kurhalusa aho,-n'okwo bakudôsibwa-, abarhanzi bàli bayirukire bàyêrekana obushomhanyi emunda ebigolo biri. [16] Ab'e Mîsiri bôhe bazimâna olubaga lwâwe bwinjà bwinjà, erhi babà bamabayêmêrera okuyûbaka n'okulya ebyâbo bwinjà, bàbarhindibuza n'emikolo ya ngasi lusiku. [17] Bahûrhiraga aha lumvi lw'omushinganyanya, omwizimya[k] gwàbagorha, ngasi muguma aja alonza oku akahika aha lumvi lwâge.

Obwôrhere buhyâhya bw'ebiremwa

[18] Ntyôla, ebiremwa byakaz'ihinganula obwôrhere, nka kulya omuzihi aheba omuhindûlo omu mulya gwâge, n'obwo acisêzize izù ly'olwimbo; okwôla kubonekine omu kusingiriza bwinjà ebyabîre. [19] Ebiremwa by'oku idaho byahinduka bikola by'erwîshi, n'ebiyôga byaboneka oku idaho[l]. [20] Omuliro gwabonera emisî omu mîshi, n'amîshi gayibagira obwôrhere bwâgo bw'okuzimya omuliro. [21] Olundi lunda, engulumira yaleka erhahumaga oku nyama y'ensimba zakag'ibâ ziri nsungununungunu zinabul'iyikira omuliro; ebiryo bya Nyamuzinda nabyo birhajongaga n'obwo byali bishushire olubula lwo lujonga duba.

Okushwinja

[22] Neci Yâgirwa, olubaga lwâwe wali olukuzize muli ebyo wanaluhà irenge; orhalugayaga ci wakaz'ibâ oluyimangire ngasi mango na ngasi hantu!

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝΟΣ WIS 19

[1] Τοῖς δὲ ἀσεβέσιν μέχρι τέλους ἀνελεήμων θυμὸς ἐπέστη· προῄδει γὰρ αὐτῶν καὶ τὰ μέλλοντα, [2] ὅτι αὐτοὶ ἐπιτρέψαντες τοῦ ἀπιέναι καὶ μετὰ σπουδῆς προπέμψαντες αὐτοὺς διώξουσιν μεταμεληθέντες. [3] ἔτι γὰρ ἐν χερσὶν ἔχοντες τὰ πένθη καὶ προσοδυρόμενοι τάφοις νεκρῶν ἕτερον ἐπεσπάσαντο λογισμὸν ἀνοίας καὶ οὓς ἱκετεύοντες ἐξέβαλον, τούτους ὡς φυγάδας ἐδίωκον. [4] εἵλκεν γὰρ αὐτοὺς ἡ ἀξία ἐπὶ τοῦτο τὸ πέρας ἀνάγκη καὶ τῶν συμβεβηκότων ἀμνηστίαν ἐνέβαλεν, ἵνα τὴν λείπουσαν ταῖς βασάνοις προσαναπληρώσωσιν κόλασιν, [5] καὶ ὁ μὲν λαός σου παράδοξον ὁδοιπορίαν πειράσῃ, ἐκεῖνοι δὲ ξένον εὕρωσι θάνατον. [6] ὅλη γὰρ ἡ κτίσις ἐν ἰδίῳ γένει πάλιν ἄνωθεν διετυποῦτο ὑπηρετοῦσα ταῖς σαῖς ἐπιταγαῖς, ἵνα οἱ σοὶ παῖδες φυλαχθῶσιν ἀβλαβεῖς. [7] ἡ τὴν παρεμβολὴν σκιάζουσα νεφέλη, ἐκ δὲ προϋφεστῶτος ὕδατος ξηρᾶς ἀνάδυσις γῆς ἐθεωρήθη, ἐξ ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁδὸς ἀνεμπόδιστος καὶ χλοηφόρον πεδίον

---

[k] **19.17** Bulya buhane bw'omwizimya ab'e Mîsiri bàhâbagwa. Omushinganyanya: Loti oyo. Rhulole muli 10, 6; Murh 19; 2 Pt 2, 6-8.
[l] **19.19** Bene Israheli n'ebintu byâbo, bàgera omu nyanja nka kulya bakagera oku idaho. Birya bikere byajaga eka omu cihugo ca Mislri.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐκ κλύδωνος βιαίου· [8] δι᾽ οὗ πανεθνεὶ διῆλθον οἱ τῇ σῇ σκεπαζόμενοι χειρὶ θεωρήσαντες θαυμαστὰ τέρατα. [9] ὡς γὰρ ἵπποι ἐνεμήθησαν καὶ ὡς ἀμνοὶ διεσκίρτησαν αἰνοῦντές σε, κύριε, τὸν ῥυσάμενον αὐτούς. [10] ἐμέμνηντο γὰρ ἔτι τῶν ἐν τῇ παροικίᾳ αὐτῶν, πῶς ἀντὶ μὲν γενέσεως ζῴων ἐξήγαγεν ἡ γῆ σκνῖπα, ἀντὶ δὲ ἐνύδρων ἐξηρεύξατο ὁ ποταμὸς πλῆθος βατράχων. [11] ἐφ᾽ ὑστέρῳ δὲ εἶδον καὶ γένεσιν νέαν ὀρνέων, ὅτε ἐπιθυμίᾳ προαχθέντες ᾐτήσαντο ἐδέσματα τρυφῆς· [12] εἰς γὰρ παραμυθίαν ἐκ θαλάσσης ἀνέβη αὐτοῖς ὀρτυγομήτρα. [13] Καὶ αἱ τιμωρίαι τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἐπῆλθον οὐκ ἄνευ τῶν προγεγονότων τεκμηρίων τῇ βίᾳ τῶν κεραυνῶν· δικαίως γὰρ ἔπασχον ταῖς ἰδίαις αὐτῶν πονηρίαις, καὶ γὰρ χαλεπωτέραν μισοξενίαν ἐπετήδευσαν. [14] οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἀγνοοῦντας οὐκ ἐδέχοντο παρόντας· οὗτοι δὲ εὐεργέτας ξένους ἐδουλοῦντο. [15] καὶ οὐ μόνον, ἀλλ᾽ ἥ τις ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτῶν, ἐπεὶ ἀπεχθῶς προσεδέχοντο τοὺς ἀλλοτρίους· [16] οἱ δὲ μετὰ ἑορτασμάτων εἰσδεξάμενοι τοὺς ἤδη τῶν αὐτῶν μετεσχηκότας δικαίων δεινοῖς ἐκάκωσαν πόνοις. [17] ἐπλήγησαν δὲ καὶ ἀορασίᾳ ὥσπερ ἐκεῖνοι ἐπὶ ταῖς τοῦ δικαίου θύραις, ὅτε ἀχανεῖ περιβληθέντες σκότει ἕκαστος τῶν ἑαυτοῦ θυρῶν τὴν δίοδον ἐζήτει. [18] Δι᾽ ἑαυτῶν γὰρ τὰ στοιχεῖα μεθαρμοζόμενα, ὥσπερ ἐν ψαλτηρίῳ φθόγγοι τοῦ ῥυθμοῦ τὸ ὄνομα διαλλάσσουσιν, πάντοτε μένοντα ἤχῳ, ὅπερ ἐστὶν εἰκάσαι ἐκ τῆς τῶν γεγονότων ὄψεως ἀκριβῶς· [19] χερσαῖα γὰρ εἰς ἔνυδρα μετεβάλλετο, καὶ νηκτὰ μετέβαινεν ἐπὶ γῆς· [20] πῦρ ἴσχυεν ἐν ὕδατι τῆς ἰδίας δυνάμεως, καὶ ὕδωρ τῆς σβεστικῆς φύσεως ἐπελανθάνετο· [21] φλόγες ἀνάπαλιν εὐφθάρτων ζῴων οὐκ ἐμάραναν σάρκας ἐμπεριπατούντων, οὐδὲ τηκτὸν κρυσταλλοειδὲς εὔτηκτον γένος ἀμβροσίας τροφῆς. [22] Κατὰ πάντα γάρ, κύριε, ἐμεγάλυνας τὸν λαόν σου καὶ ἐδόξασας καὶ οὐχ ὑπερεῖδες ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ παριστάμενος.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

SIR - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Burh

BURHIMANYA

OBURHIMANYA BWA MWENE-SIRA

OBURHIMANYA BWA MWENE-SIRA

1

OBURHIMANYA

Enshokolezi

Oburhimanya Mwene-Sira ayigîriza burhenga kuli Nyamuzinda, buyigîriza okukenga Nyamuzinda bunalêrha akalamo kinja. Eci citabu c'oburhimanya bwa Mwene-Sira cayandikagwa na Yezu, mugala wa Sira (50, 27). Omwinjikulu acihugula omu Cigereki erhi ali alama e Mîsiri. Erhi ali e Yeruzalemu abona n'amasù gâge kurhi Abayahudi banji bali bamavu-na amarhegeko g'idini erhi bantu bayishig'iyîma omu cihugo câbo barhuma.

Nyamuzinda amumolekera mpu ayandike eco citabu lyo Abayahudi ba-rhag'iheza obuyêmêre bwâbo, mpu lyo bashimba Amarhegeko n'enyigîrizo z'oburhimanya bwa kurhenga mîra. Abakengeza akalamo k'Israheli n'a k'abarhegesi bâge lyo abarhwalihya omu mango g'amalibuko.

Mwene-Sira akengêza ebisômerîne Nyamuzinda ajiraga. Nyamuzinda ajira eciragâne na Nûhu, Abrahamu, Yakôbo, Mûsa, Aròni na Daudi; ciragâne n'olubaga lwîshogwa, ci cinayêrekîre milala miguma miguma, nshôkano ya nsiku nyinji.

Bulya ali mwîrhonzi w'okuli, Mwene-Sira alangâlira oku olubaga lwâge lwarhenga omu bujà. Okurhenga omu bujà lwayîsh'ibà luhembo lwa Nyamuzinda nka lwankashimba amarhegeko gâge.

EBIRIMWO

1. Oburhimanya omu kalamo kw'omuntu: cigabi 1-42, 14[m]

[m]**1.0** Ngasi habulisire omulongo omu LXX, rhuli rhwahazâbûla n'oburhabâle bwa Vulgata (https: / /www.academic-bible.com/en/online-bibles/biblia-sacra-vulgata/read-the-bible-text/bibel/text/lesen/stelle / 43 / 220001 / 229999/ch / 549aad1a89fa5e1a4109a70598f4606e /) na Ebibliya Ntagatîfu, Verbum Bible, Kinshasa, 1992

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2. Oburhimanya en'igulu n'omu ngasi mango: c. 42, 15-50

3. Okuyûshûla: c. 51, 1-30

Akanwa k'omuhinduzi

[1] Abandisi b'ecitabu c'Amarhegeko; Abalêbi [2] n'abandi bandisi bali enyuma zâbo barhusigîre enyigîrizo nkulu bwenêne ziyêrekîne obumanye n'oburhimanya bw'Israheli. [3] Co cirhumire Israheli akonkwa. [4] Na bulya omuntu akwânîne ayirigîrire n'okusoma, [5] na hano akola ayigîrîre, naye arhondêre okuyigîriza abandi b'embuga, [6] omu nderho n'omu myandiko yâge: [7] naye shakulûza wâni Yezu, erhi aba amasimika omu kuciyigîriza [8] ecitabu c'Amangorhegeko, [9] Abalêbi, [10] n'ebindi bitabu bya bashakulûza, [11] abona akol'âhalûsire kurhali kunyi, [12] arhondêra naye okuyandika binwa biguma-by'okuyigîriza n'okurhimanya, [13] mpu ly'abantu balonza okuyigîrira n'omurhima nkana, banalonzize okushimba aga mahano, [14] babone kurhi balama n'okushimba irhegeko bwinjà. [15] Nkuhûnyirage nâni we musomi, [16] osome eci citabu bwinjà, [17] omanye! olole bwinjà, [18] onabe wa lukogo [19] aha wakabona [20] ntamanyir'ihindula olulimi omu lundi, ciru akaba mpu ncisêzize. [21] Kuli kuderha oku birhagenda kuguma, [22] ebinwa byarhanzir'iderhwa omu cihabraniya, ntâko wakabiderha omu lundi lulimi; [23] ciru, [24] n'erhi wankalola ecitabu c'irhegeko oku ciri, Abalêbi, [25] n'ebindi bitabu; [26] erhi bihindulwa omu lindi iderha birhaciyûmânanaga lwôshi lwôshi n'iderha lirhanzi-rhanzi. [27] Omu mwâka gwa makumi asharhu na munâni, nyakufa mwâmi Yergeti ali oku ntebe, [28] najà e Mîsiri, n'oku ndi eyo, [29] narhimâna ecitabu cirimwo enyigîrizo nkulu bwenêne,. [30] nâni nacîsêza, nacîshwêkerera n'emisî yôshi nti kuhika mpindule eci citahu. [31] Nacisêzize obudufu n'omûshi haguma n'obulcenga bwôshi, [32] ago mango nti [33] lyo nyukiriza omukolo nanguyêrekane, [34] nti abandi nabo, balya bali kuli, ihanga, banalonzize okuciyigîriza, [35] babone kurhi bayinjihya engeso zâbo, banalame nk'oku Irhegeko linarhegesire.

Ebiderhwa biluga

Ihwe ly'oburhimanya

[1] Oburhimanya bwôshi emwa Nyamuzinda burhenga[n] hôfi naye buba ensiku n'amango. [2] Ndi wankahasha okuganja omushenyi gw'enyanja, emirhonyi y'enkuba erhi ensiku ziba ensiku n'amango? [3] Ndi okola ohisire aha amalunga gahekera, ndi oyishi obugali bw'igulu, nîsi ndi okola

[n] **1.1** Olwîko lw'omuzi gw'oburhimanya ndi ogumanyire, Nyamuzinda yêne oyishi ebyâge, yênène onabimanyisa abalonzize: lolà Ayu 28, 12-28.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ojirisâgarha aha okuzimu kuhekîre? [4] Oburhimanya bwalemirwe embere lya byôshi, obukengêre-burhimanya burhali bwa mango n'ene. [5] Enshôko y'obushinganyanya, kaba kanwa ka Nnâmahanga omu mpingu; n'enjira zâge go marhegeko g'ensiku n'amango. [6] Ndi wafululîrwe ecisiki c'obumanye? Obuhirhi bwâge ndi obumanyire? [7] Ndi bafululîre obumanye bw'obushinganyanya? n'obuhirhi bw'enjira zâge, ndi obumanyire? [8] Omurhimanya anali muguma, ali na wa kuyôbohwa nk'atamîre oku ntebe yâge. [9] Nyamuzinda ly'izîno lyâge, ye walemaga oburhimanya, àbulola anabukereka, àbugabanya emikolo yâge yôshi, [10] àbuhira omu ngasi ciremwa nk'oku analonzize, àbugabîra abantu bamuzigira.

[11] Okurhînya Nyamuzinda[o] kuli kulimba kuli na kuj'irenge, buli bushagaluke eri na nsirha ya busîme. [12] Okurhînya Nyamuzinda kushagalusa omurhima, kusimîse omuntu amwemwerhwe, kunamuhe akalamo karhali kanyi. [13] Omuntu orhînya Nyamuzinda, obuzinda bwâge murhûla, olusiku lw'okufà kwâge mugisho, [14] Omurhondêro gw'oburhimanya kuli kurhînya Nyamuzinda; oburhimanya bwàlemirwe n'abemêzi, buli nâbo kurhenga omu nda ya bannina. [15] Oburhimanya bwayûbasire ekarhî k'abantu, bwagwika eciriba c'ensiku n'amango, bwanacishwêkera oku buko bw'abantu. [16] Okurhînya Nyamuzinda bwo bushwinjiro bw'oburhimanya, bujira n'amalehe galalusa abantu. [17] Bunahire obugale omu nyumpa zâbo, n'enguli zâbo buzibumbe muhako. [18] Obushwinjiro bw'oburhimanya kuli kurhînya Nyamuzinda, kunahâne omurhûla n'amagala. [19] Nyamuzinda abwîne, abubwîne anabukereka, adubula obumanye n'obukengêre, àlengeza irenge ly'abarhimanya. [20] Omuzi gw'oburhimanya, kurhînya Nyamuzinda, ebibabi byabwo kalamo kanene. [21] Okurhînya Nyamuzinda kunarhenze ebyâha, omuntu ocihangâna muli okwo, anacikûlekwo oburhè bwa Nyamuzinda. [22] Amagene g'omubî garhamuhà lubanja, obuzirho bwâgo ekuzimu buhêka. [23] Omuntu w'omurhima gurhulwire kulinda alinda amango, n'erhi gayisha gubè mwîshingo. [24] Arhabadukira omu binwa, n'abandi banabone oku ali wa bukengêre.

[25] Omu cibîkiro c'oburhimanya mubà bizibu binji by'obumanye, ci omunya-byâha arhakwirirwa obukunda-Lulema. [26] K'ohubîre oburhimanya? Shimba amarhegeko, Nyamuzinda akushobôza-bwo. [27] Bulya okurhînya Nyamuzinda buli burhimanya zinali nyigîrizo, eci Nyamuzinda azigira bwikubagirwa n'obutûdu. [28] Orhabâga ntumwa omu biyêrekîre okurhînya Nyamuzinda, n'omu kukulikira okurhînya Nyamuzinda, orhabâga wa mirhima ihiri. [29] Orhabâga ndyâlya omu masù g'igulu, onalange akanwa kâwe. [30] Orhacîhiraga enyanya, bulya warhoga, enshonyi zikugwârhe, bulya Nyamuzinda anakajalûla ebikuli emurhima, omu karhî k'endêko, akushenye oku idaho, Ntyo kumanyîkane oku orharhînya Nyamuzinda, n'oku omurhima gwâwe guyunjwîre bulyâlya[p].

---

[o] **1.11** Okurhînya Nyamuzinda kurhali kurhînya kwa bwôba, ntemu ya kumuyâka, ci kurhînya kwa bukenge, kula omuntu arhînya ababusi bâge, erhi nnawâbo n'obwo abazigire, bulya ahâli nku-lwe, harhakulwa.

[p] **1.30** nâni nacîsêza, nacîshwêkerera n'emisî yôshi nti kuhika mpindule eci citahu, kuli kuderha oku ecitabu c'Oburhimanya cali ciyandike omu ciherbraniya, hali abaderha oku babwîne ehisharhi hya kulico omu cihebraniya aha Masada, hôfi n'Enyanja y'Omunyu.

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 1

[1] Πᾶσα σοφία παρὰ κυρίου καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ἐστιν εἰς τὸν αἰῶνα. [2] ἄμμον θαλασσῶν καὶ σταγόνας ὑετοῦ καὶ ἡμέρας αἰῶνος τίς ἐξαριθμήσει; [3] ὕψος οὐρανοῦ καὶ πλάτος γῆς καὶ ἄβυσσον καὶ σοφίαν τίς ἐξιχνιάσει; [4] προτέρα πάντων ἔκτισται σοφία καὶ σύνεσις φρονήσεως ἐξ αἰῶνος. [5] 6 ῥίζα σοφίας τίνι ἀπεκαλύφθη; καὶ τὰ πανουργεύματα αὐτῆς τίς ἔγνω; [7] 8 εἷς ἐστιν σοφός, φοβερὸς σφόδρα, καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ. [9] κύριος αὐτὸς ἔκτισεν αὐτὴν καὶ εἶδεν καὶ ἐξηρίθμησεν αὐτὴν καὶ ἐξέχεεν αὐτὴν ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, [10] μετὰ πάσης σαρκὸς κατὰ τὴν δόσιν αὐτοῦ, καὶ ἐχορήγησεν αὐτὴν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

[11] Φόβος κυρίου δόξα καὶ καύχημα καὶ εὐφροσύνη καὶ στέφανος ἀγαλλιάματος. [12] φόβος κυρίου τέρψει καρδίαν καὶ δώσει εὐφροσύνην καὶ χαρὰν καὶ μακροημέρευσιν. [13] τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον εὖ ἔσται ἐπ᾽ ἐσχάτων, καὶ ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς αὐτοῦ εὐλογηθήσεται. [14] ᾽Αρχὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ μετὰ πιστῶν ἐν μήτρᾳ συνεκτίσθη αὐτοῖς. [15] μετὰ ἀνθρώπων θεμέλιον αἰῶνος ἐνόσσευσεν καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν ἐμπιστευθήσεται. [16] πλησμονὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον καὶ μεθύσκει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῆς· [17] πάντα τὸν οἶκον αὐτῶν ἐμπλήσει ἐπιθυμημάτων καὶ τὰ ἀποδοχεῖα ἀπὸ τῶν γενημάτων αὐτῆς. [18] στέφανος σοφίας φόβος κυρίου ἀναθάλλων εἰρήνην καὶ ὑγίειαν ἰάσεως. [19] καὶ εἶδεν καὶ ἐξηρίθμησεν αὐτήν, ἐπιστήμην καὶ γνῶσιν συνέσεως ἐξώμβρησεν καὶ δόξαν κρατούντων αὐτῆς ἀνύψωσεν. [20] ῥίζα σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς μακροημέρευσις. [21] [22] Οὐ δυνήσεται θυμὸς ἄδικος δικαιωθῆναι· ἡ γὰρ ῥοπὴ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ πτῶσις αὐτῷ. [23] ἕως καιροῦ ἀνθέξεται μακρόθυμος, καὶ ὕστερον αὐτῷ ἀναδώσει εὐφροσύνη· [24] ἕως καιροῦ κρύψει τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ χείλη πολλῶν ἐκδιηγήσεται σύνεσιν αὐτοῦ.

[25] ᾽Εν θησαυροῖς σοφίας παραβολαὶ ἐπιστήμης, βδέλυγμα δὲ ἁμαρτωλῷ θεοσέβεια. [26] ἐπιθυμήσας σοφίαν διατήρησον ἐντολάς, καὶ κύριος χορηγήσει σοι αὐτήν. [27] σοφία γὰρ καὶ παιδεία φόβος κυρίου, καὶ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ πίστις καὶ πραότης. [28] μὴ ἀπειθήσῃς φόβῳ κυρίου καὶ μὴ προσέλθῃς αὐτῷ ἐν καρδίᾳ δισσῇ. [29] μὴ ὑποκριθῇς ἐν στόμασιν ἀνθρώπων καὶ ἐν τοῖς χείλεσίν σου πρόσεχε. [30] μὴ ἐξύψου σεαυτόν, ἵνα μὴ πέσῃς καὶ ἐπαγάγῃς τῇ ψυχῇ σου ἀτιμίαν, καὶ ἀποκαλύψει κύριος τὰ κρυπτά σου καὶ ἐν μέσῳ συναγωγῆς καταβαλεῖ σε, ὅτι οὐ προσῆλθες φόβῳ κυρίου καὶ ἡ καρδία σου πλήρης δόλου. [36] ἐννόμως βιοτεύειν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2

Okurhînya Nyamuzinda omu malibuko

[1] Mwâna wâmi, okacihambira okukolera Nyamuzinda, ocîrheganye n'oku malibuko. [2] Bâ
n'omurhima gushingânîne, obè na ntwâli, orhazigaga bakuhabula amango g'amalibuko.
[3] Omusere-mwo, orhamujâga kuli, ly'okuzibwa omu lusiku luzinda. [4] Ngasi ebi akurhumire,
obiyankirire, omu buzamba bwâwe, okazibirembera, [5] bulya amasholomuliro bagarhangulamwo,
n'abashinganyanya omu cibêye c'obwîrhôhye barhangulirwa. [6] Langâlira Nyamuzinda,
akurhabâla, jâ n'obulangâlire omu njira ekubûsire. [7] Mwe murhînya Nyamuzinda, mulangâlire
obwonjo bwâge, murharhengaga omu njira yâge lyo mulekihirima. [8] Mwe murhînya Nyamuzinda
mumulangâlire n'oluhembo lwinyu lurharhêreke. [9] Mwe murhînya Nyamuzinda, mulangâlire
aminja gâge, mulangâlire obusîme bw'ensiku n'amango n'obwonjo bwâge. [10] Mulole amaburhwa
ga mîra, mubone: Ndi mwàyumvîrhe olangâlire Nyamuzinda agalibulabula? Erhi ndi
mwàyumvîrhe amusêzirekwo, Nyamuzinda agalimurhiba? Erhi ndi wàmulakîre, abula
kumuyumva? [11] Nyamuzinda arhahimwa lukogo, abâ wa bwonjo, anakule ebyâha, acize
n'amango g'amalibuko. [12] Buhanya bw'ab'emirhima myôba, n'ab'amaboko gahozire, buhanya
bw'omunya-byâha w'olugendo lw'okurhebana. [13] Buhanya bw'omuntu w'omurhima mwôlo
n'orhajira buyêmêre, bulyala arhakabona câfungira. [14] Buhanya bwinyu mwe mwàrhibire
omurhima, kurhi mwajira amango Nyamuzinda ayishimmurhangula? [15] Abarhînya Nyamuzinda
barhavuna omu kanwa kâge, njira yâge abamuzigira bakulikira. [16] Abarhînya Nyamuzinda
balonza okumusîmîsa, amarhegeko[q] gâge lubà lûma lw'abamuzigira. [17] Abarhînya Nyamuzinda,
omurhima gwâbo yêne guyôrha gulinga, banayîsh'icîrhôhya omu masù gâge. [18] Rhuyakire omu
maboko ga Nyamuzinda, ahâli h'okucîkwêba omu g'abantu, oku obukulu bwâge buli kwo
n'obwonjo bwâge buli.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 2

[1] Τέκνον, εἰ προσέρχῃ δουλεύειν κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν· [2] εὔθυνον τὴν
καρδίαν σου καὶ καρτέρησον καὶ μὴ σπεύσῃς ἐν καιρῷ ἐπαγωγῆς· [3] κολλήθητι αὐτῷ καὶ μὴ
ἀποστῇς, ἵνα αὐξηθῇς ἐπ᾽ ἐσχάτων σου. [4] πᾶν, ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι, δέξαι καὶ ἐν ἀλλάγμασιν
ταπεινώσεώς σου μακροθύμησον· [5] ὅτι ἐν πυρὶ δοκιμάζεται χρυσὸς καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν
καμίνῳ ταπεινώσεως. [6] πίστευσον αὐτῷ, καὶ ἀντιλήμψεταί σου· εὔθυνον τὰς ὁδούς σου καὶ
ἔλπισον ἐπ᾽ αὐτόν. [7] Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον, ἀναμείνατε τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ μὴ ἐκκλίνητε, ἵνα
μὴ πέσητε. [8] οἱ φοβούμενοι κύριον, πιστεύσατε αὐτῷ, καὶ οὐ μὴ πταίσῃ ὁ μισθὸς ὑμῶν. [9] οἱ

---

[q] **2.16** Amarhegeko: omuntu ozigira Nyamuzinda arharhama acîdôsa mpu kàshimba irhegeko lirebe erhi nanga, bulya okuzigira Nyamuzinda n'okumuyumva byo biguma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

φοβούμενοι κύριον, ἐλπίσατε εἰς ἀγαθὰ καὶ εἰς εὐφροσύνην αἰῶνος καὶ ἔλεος. [10] ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενεὰς καὶ ἴδετε· τίς ἐνεπίστευσεν κυρίῳ καὶ κατῃσχύνθη; ἢ τίς ἐνέμεινεν τῷ φόβῳ αὐτοῦ καὶ ἐγκατελείφθη; ἢ τίς ἐπεκαλέσατο αὐτόν, καὶ ὑπερεῖδεν αὐτόν; [11] διότι οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος καὶ ἀφίησιν ἁμαρτίας καὶ σῴζει ἐν καιρῷ θλίψεως. [12] Οὐαὶ καρδίαις δειλαῖς καὶ χερσὶν παρειμέναις καὶ ἁμαρτωλῷ ἐπιβαίνοντι ἐπὶ δύο τρίβους. [13] οὐαὶ καρδίᾳ παρειμένῃ, ὅτι οὐ πιστεύει· διὰ τοῦτο οὐ σκεπασθήσεται. [14] οὐαὶ ὑμῖν τοῖς ἀπολωλεκόσιν τὴν ὑπομονήν· καὶ τί ποιήσετε ὅταν ἐπισκέπτηται ὁ κύριος; [15] οἱ φοβούμενοι κύριον οὐκ ἀπειθήσουσιν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν συντηρήσουσιν τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. [16] οἱ φοβούμενοι κύριον ζητήσουσιν εὐδοκίαν αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν ἐμπλησθήσονται τοῦ νόμου. [17] οἱ φοβούμενοι κύριον ἑτοιμάσουσιν καρδίας αὐτῶν καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ταπεινώσουσιν τὰς ψυχὰς αὐτῶν. [18] ἐμπεσούμεθα εἰς χεῖρας κυρίου καὶ οὐκ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων· ὡς γὰρ ἡ μεγαλωσύνη αὐτοῦ, οὕτως καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

3

Sho na Nyoko

[1] Bâna bâni, munyumve, nie sho, mushimbe oku mmubwizire, mwacira. [2] Nyamuzinda nk'ahà omushamuka irenge, anamuhe abâna, yenazibuhya obuhashe bw'omuzire omu bagala. [3] Omwâna okenga îshe erhi mwenda alyuzire, [4] omwâna okuza nnina erhi buhirhi abisire. [5] Okenga îshe, naye âbona obusîme omu bâge bâna, olusiku lw'okushenga, Nyamuzinda ayumva omusengero gwâge. [6] Okuza îshe, âbona akalamo k'ensiku n'ensiku, osîmîsa nnina erhi Nyamuzinda akenzire. [7] Ababusi bâge kw'abakolera nk'owakolera Nyakasane. [8] Okenge sho omubijiro n'omu nderho zâwe, wabona oku omugisho gwâge gwakuhikako. [9] Obwangà bw'omushamuka kuyûbaka buyûbakira abâna bâge, enfûlago ya nnina wa muntu yôhe kushâba eshâbira omuntu eciriba. [10] Sho akabiha, orhacîshingaga, bulya nt'irenge warhenza omu bubî bwa sho. [11] Irenge ly'îshe wa muntu erhi ry'omuntu yêne, nnina wa muntu akashekerwa erhi omuntu yêne oshekirwe. [12] Mwâna wâni, rhabâla sho omu bushosi bwâge, orhamujiraga burhe amango acizîne. [13] Ciru obukengêre bwâge bwakazambaha, obè n'omurhima gw'olukogo, orhamugayaguzagya w'eciri musole. [14] Aminja wâjirire sho garhakayibagirwa, garhuma wabona ciru n'obwonjo oku byâha byâwe. [15] Nyamuzinda âkukengêra olusiku lw'amalibuko, ebyâha byâwe kwo byâhirigirha kul'olubula lujonga oku izûba. [16] Kw'ali nk'ojacîre Nyamuzinda omwâna oyibagîre îshe, n'ôjira nnina mungo, ali mwâna wahehêrirwe emwa Nyakasane.

Obwîrhôhye

[17] Mwâna wâni, okole n'obutûdu omukolo gwâwe, wârhona kulusha omurhonyi. [18] Oku obukulu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwâwe buli, kwo n'obwîrhôhye[r] bwâwe bunabâge, ly'orhona emwa Nyamuzinda. [19] Abantu b'obuîibone n'abany'irenge bali banji, cikwône abîrhôhye bwo amanyîsa amahwe gâge. [20] Bulya Nyamuzinda aba mukulu, ci bîrhôhye bamuharâmya. [21] Orhakâgicihambira ebi orhagale, orhasingirizagya ebikulushire misî. [22] Akanwa wabwizirwe, okasêzeko omurhima, ebiciri mahwe byôhe, orhacirhamagya mpu wabisâgarha. [23] Orhacirhamagya n'ebilushire obukengêre bwâwe, ciru ebi wàyigîrizibwe bikola binji oku bukengêre bw'omuntu. [24] Bantu banji bahabusire n'obucîbone, okucîkunga kwâbo kwabahàbula enkengêro.

Obucîbone

[25] Okubula emmonyi kwo na kubula obulangashane, okabula obumanye, orhacîshomagya mpu wayigîriza. [26] Murhima-arhumva buhanya afâna, n'osîma entambala arhayihumba[s]. [27] Murhima-arhumva arhahwa burhe, n'osîma ebyâha bindi abona. [28] Obuhanya bwa cibone burhabukwa, bulyal'obubî bwàmumezizemwo emizi. [29] Omuntu mwenge emurhima adôkeza omugani, n'okubwîra owayumva, kw'omuntu murhimanya acîfinja. · Okurhabâla ab'obuligo [30] Amîshi ganazimye engulumira, n'okuhâ ow'obuligo kunazaze ebyâha. [31] Kujira-bwinjà ali mubîsi, olusiku abâ buligo, arhabule carhabâla.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 3

[1] ’Εμοῦ τοῦ πατρὸς ἀκούσατε, τέκνα, καὶ οὕτως ποιήσατε, ἵνα σωθῆτε· [2] ὁ γὰρ κύριος ἐδόξασεν πατέρα ἐπὶ τέκνοις καὶ κρίσιν μητρὸς ἐστερέωσεν ἐφ’ υἱοῖς. [3] ὁ τιμῶν πατέρα ἐξιλάσκεται ἁμαρτίας, [4] καὶ ὡς ὁ ἀποθησαυρίζων ὁ δοξάζων μητέρα αὐτοῦ. [5] ὁ τιμῶν πατέρα εὐφρανθήσεται ὑπὸ τέκνων καὶ ἐν ἡμέρᾳ προσευχῆς αὐτοῦ εἰσακουσθήσεται. [6] ὁ δοξάζων πατέρα μακροημερεύσει, καὶ ὁ εἰσακούων κυρίου ἀναπαύσει μητέρα αὐτοῦ· [7] καὶ ὡς δεσπόταις δουλεύσει ἐν τοῖς γεννήσασιν αὐτόν. [8] ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ τίμα τὸν πατέρα σου, ἵνα ἐπέλθῃ σοι εὐλογία παρ’ αὐτοῦ· [9] εὐλογία γὰρ πατρὸς στηρίζει οἴκους τέκνων, κατάρα δὲ μητρὸς ἐκριζοῖ θεμέλια. [10] μὴ δοξάζου ἐν ἀτιμίᾳ πατρός σου, οὐ γάρ ἐστίν σοι δόξα πατρὸς ἀτιμία· [11] ἡ γὰρ δόξα ἀνθρώπου ἐκ τιμῆς πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ὄνειδος τέκνοις μήτηρ ἐν ἀδοξίᾳ. [12] τέκνον, ἀντιλαβοῦ ἐν γήρᾳ πατρός σου καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτὸν ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ· [13] κἂν ἀπολείπῃ σύνεσιν, συγγνώμην ἔχε καὶ μὴ ἀτιμάσῃς αὐτὸν ἐν πάσῃ ἰσχύι σου. [14] ἐλεημοσύνη γὰρ πατρὸς οὐκ ἐπιλησθήσεται καὶ ἀντὶ ἁμαρτιῶν προσανοικοδομηθήσεταί σοι. [15] ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου ἀναμνησθήσεταί σου· ὡς εὐδία ἐπὶ παγετῷ, οὕτως ἀναλυθήσονταί σου αἱ ἁμαρτίαι. [16] ὡς βλάσφημος ὁ ἐγκαταλιπὼν πατέρα, καὶ κεκατηραμένος ὑπὸ κυρίου ὁ παροργίζων μητέρα αὐτοῦ.

---

[r] **3.18** Ly'arhona emwa Nyamuzinda: omukulu walonza okusîmîsa Nyamuzinda abè mwirho-hye, amanye endalwe y'obukulu: lolà Mt 20, 26-28.

[s] **3.26** Kunazâze ebyâha: ojira bwinjà bundi ajirwa, omuntu ojirira owâbo aminja Nyamuzinda orhumire, naye Nyamuzinda amubabalira, lolà 1 Pt 4,8. 4.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17 Τέκνον, ἐν πραΰτητι τὰ ἔργα σου διέξαγε, καὶ ὑπὸ ἀνθρώπου δεκτοῦ ἀγαπηθήσῃ. 18 ὅσῳ
μέγας εἶ, τοσούτῳ ταπείνου σεαυτόν, καὶ ἔναντι κυρίου εὑρήσεις χάριν· 19 20 ὅτι μεγάλη ἡ
δυναστεία τοῦ κυρίου καὶ ὑπὸ τῶν ταπεινῶν δοξάζεται. 21 χαλεπώτερά σου μὴ ζήτει καὶ
ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε· 22 ἃ προσετάγη σοι, ταῦτα διανοοῦ, οὐ γάρ ἐστίν σοι χρεία τῶν
κρυπτῶν. 23 ἐν τοῖς περισσοῖς τῶν ἔργων σου μὴ περιεργάζου· πλείονα γὰρ συνέσεως
ἀνθρώπων ὑπεδείχθη σοι. 24 πολλοὺς γὰρ ἐπλάνησεν ἡ ὑπόλημψις αὐτῶν, καὶ ὑπόνοια πονηρὰ
ὠλίσθησεν διανοίας αὐτῶν.

25 26 καρδία σκληρὰ κακωθήσεται ἐπ᾽ ἐσχάτων, καὶ ὁ ἀγαπῶν κίνδυνον ἐν αὐτῷ ἀπολεῖται. 27 καρδία
σκληρὰ βαρυνθήσεται πόνοις, καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς προσθήσει ἁμαρτίαν ἐφ᾽ ἁμαρτίαις. 28 ἐπαγωγῇ
ὑπερηφάνου οὐκ ἔστιν ἴασις· φυτὸν γὰρ πονηρίας ἐρρίζωκεν ἐν αὐτῷ. 29 καρδία συνετοῦ διανοηθήσεται
παραβολήν, καὶ οὖς ἀκροατοῦ ἐπιθυμία σοφοῦ.

30 πῦρ φλογιζόμενον ἀποσβέσει ὕδωρ, καὶ ἐλεημοσύνη ἐξιλάσεται ἁμαρτίας. 31 ὁ ἀνταποδιδοὺς
χάριτας μέμνηται εἰς τὰ μετὰ ταῦτα καὶ ἐν καιρῷ πτώσεως αὐτοῦ εὑρήσει στήριγμα.

4

1 Mwâna wâni, orhayîmaga omukenyi ehyamubîka, orhalungumarhazagya abali buligo.
2 Orhalibuzagya omushalye, ow'obuligo orhahîraga okamulisa n'amagala. 3 Orharhindibuzagya
owarhindibusire, orhalegerezagya n'omukenyi olikuhûna. 4 Orhakumîraga omukenyi
orhindibwîre, orhakengulaga omukenyi. 5 Orhakengulaga omuntu olagirîre, omanye irhondo
orharhumaga bakusigira enfûlago. 6 Bulya erhi omuntu olagirire akakusigira enfûlago omu
bulagirire bwâge, Nyamuzinda wamulemaga anamuyumva omulenge gwâge. 7 Obè musîmwa
eka, okazikenga abakulu. 8 Orhege omukenyi okurhwîri, akakulamusa, nâwe omulamuse
n'obutûdu. 9 Ofungire oyu badwîrhe barhindibuza, orhabâga mwôba nka watwa olubanja. 10 Obè
îshe w'enfûzi, orhabâle abakana. Ntyo wabâ nka mwene Ow'Enyanya, akusîma kulusha oku
nyoko akusîma.

Oburhimanya kulera bulera

11 Oburhimanya bunalere abâna bâbwo[t], bushibirire ababulonza. 12 Omuntu ozigira
oburhimanya erhi buzîne azigire, abantu babukulikira kurhenga sêzi, bayumva obusîme.
13 Owabuhisirekwo, ayîma omu irenge, ngasi hantu akajà, ajâne n'omugisho gwa Nyamuzinda.
14 Abakolera oburhimanya, Nyamuzinda bakolera, n'ababusîma, basîmwa naye. 15 Omuntu

[t] **4.11** Ababulonza: Oburhimanya budesirwe nka muntu, lolà Mig 1,25; 8,12; Luk 7,35.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oyumva izù ly'oburhimanya, bwinjà atwîra olubaga olubanja, omwîra wâbwo agwêrhe eciyimangîre. [16] Ocîkubagira oburhimanya kushobôla abushobôlako, n'iburha lyâge libuyimemwo. [17] Kulya kubà bwamarhangimuheka omu njira y'ebinzongonzongo, bumuyôbohye yêshi ashukume, bumulibuze, bumukome yêshi, kuhika abè wa kucîkubagirwa, yêshi akangavuke, [18] buzinda, bumugalule obwo, ho n'aho bumushubize omu njira ekubûsire, bumumanyîse amahwe gabwo. [19] Omuntu akacikenyagula, bunamurhibe, bumuleke agende lwâge.

Hali enshonyi n'enshonyi

[20] Mwâna wâni, lolà eburhambi n'obundi, ocizibuke amabî, orhacigayaga kulya kw'obuho. [21] Bulya hali enshonyi ziheka omuntu omu câha, hali n'enshonyi ziri irenge n'inema. [22] Orhabiiga mukali kuli we wêne okurhalusire, oleke n'okubà nshonyi kwarhuma wacihcza. [23] Orhamiraga akanwa kankaciza, orhafulikaga oburhimanya bwâwe. [24] Bulya binwa bimanyîsa oburhimanya, n'ekanwa yo erhenga ihano. [25] Orhaderhaga okurhali, ci oyumve enshonyi z'okubii muhwinja. [26] Orhabiiga nshonyi z'okuyêmêra ecâha câwe, orhahîraga okaheka muhusi gw'olwîshi kwo ebikanyiili. [27] Orhacirhegaga omusirhe, orhahîraga okazimbira omugale olubanja. [28] Olwire obushinganyanya kuhika okufà, nâwe Nyakasane Nyamuzinda akulwira. [29] Orhabiiga ntwiili omu binwa, ogaliba mwolo na mwoba omu bijiro. [30] Orhabiiga nka ntale omu mwâwe ogalibii mwoba embere za bambali bawe. [31] Okuboko kwâwe kurhabiduhiraga okuhiibwa, kukanazidohera okugalula.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 4

[1] Τέκνον, τὴν ζωὴν τοῦ πτωχοῦ μὴ ἀποστερήσῃς καὶ μὴ παρελκύσῃς ὀφθαλμοὺς ἐπιδεεῖς. [2] ψυχὴν πεινῶσαν μὴ λυπήσῃς καὶ μὴ παροργίσῃς ἄνδρα ἐν ἀπορίᾳ αὐτοῦ. [3] καρδίαν παρωργισμένην μὴ προσταράξῃς καὶ μὴ παρελκύσῃς δόσιν προσδεομένου. [4] ἱκέτην θλιβόμενον μὴ ἀπαναίνου καὶ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ πτωχοῦ. [5] ἀπὸ δεομένου μὴ ἀποστρέψῃς ὀφθαλμὸν καὶ μὴ δῷς τόπον ἀνθρώπῳ καταράσασθαί σε· [6] καταρωμένου γάρ σε ἐν πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ τῆς δεήσεως αὐτοῦ ἐπακούσεται ὁ ποιήσας αὐτόν. [7] προσφιλῆ συναγωγῇ σεαυτὸν ποίει καὶ μεγιστᾶνι ταπείνου τὴν κεφαλήν σου. [8] κλῖνον πτωχῷ τὸ οὖς σου καὶ ἀποκρίθητι αὐτῷ εἰρηνικὰ ἐν πραΰτητι. [9] ἐξελοῦ ἀδικούμενον ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος καὶ μὴ ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῷ κρίνειν σε. [10] γίνου ὀρφανοῖς ὡς πατὴρ καὶ ἀντὶ ἀνδρὸς τῇ μητρὶ αὐτῶν· καὶ ἔσῃ ὡς υἱὸς ὑψίστου, καὶ ἀγαπήσει σε μᾶλλον ἢ μήτηρ σου.

[11] Ἡ σοφία υἱοὺς αὐτῆς ἀνύψωσεν καὶ ἐπιλαμβάνεται τῶν ζητοῦντων αὐτήν. [12] ὁ ἀγαπῶν αὐτὴν ἀγαπᾷ ζωήν, καὶ οἱ ὀρθρίζοντες πρὸς αὐτὴν ἐμπλησθήσονται εὐφροσύνης. [13] ὁ κρατῶν αὐτῆς κληρονομήσει δόξαν, καὶ οὗ εἰσπορεύεται, εὐλογεῖ κύριος. [14] οἱ λατρεύοντες αὐτῇ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

λειτουργήσουσιν ἁγίῳ, καὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὴν ἀγαπᾷ ὁ κύριος. [15] ὁ ὑπακούων αὐτῆς κρινεῖ ἔθνη, καὶ ὁ προσέχων αὐτῇ κατασκηνώσει πεποιθώς. [16] ἐὰν ἐμπιστεύσῃ, κατακληρονομήσει αὐτήν, καὶ ἐν κατασχέσει ἔσονται αἱ γενεαὶ αὐτοῦ· [17] ὅτι διεστραμμένως πορεύσεται μετ᾽ αὐτοῦ ἐν πρώτοις, φόβον καὶ δειλίαν ἐπάξει ἐπ᾽ αὐτὸν καὶ βασανίσει αὐτὸν ἐν παιδείᾳ αὐτῆς, ἕως οὗ ἐμπιστεύσῃ τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, καὶ πειράσει αὐτὸν ἐν τοῖς δικαιώμασιν αὐτῆς· [18] καὶ πάλιν ἐπανήξει κατ᾽ εὐθεῖαν πρὸς αὐτὸν καὶ εὐφρανεῖ αὐτὸν καὶ ἀποκαλύψει αὐτῷ τὰ κρυπτὰ αὐτῆς. [19] ἐὰν ἀποπλανηθῇ, ἐγκαταλείψει αὐτὸν καὶ παραδώσει αὐτὸν εἰς χεῖρας πτώσεως αὐτοῦ.

[20] Συντήρησον καιρὸν καὶ φύλαξαι ἀπὸ πονηροῦ καὶ περὶ τῆς ψυχῆς σου μὴ αἰσχυνθῇς· [21] ἔστιν γὰρ αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρτίαν, καὶ ἔστιν αἰσχύνη δόξα καὶ χάρις. [22] μὴ λάβῃς πρόσωπον κατὰ τῆς ψυχῆς σου καὶ μὴ ἐντραπῇς εἰς πτῶσίν σου. [23] μὴ κωλύσῃς λόγον ἐν καιρῷ χρείας· [24] ἐν γὰρ λόγῳ γνωσθήσεται σοφία καὶ παιδεία ἐν ῥήματι γλώσσης. [25] μὴ ἀντίλεγε τῇ ἀληθείᾳ καὶ περὶ τῆς ἀπαιδευσίας σου ἐντράπηθι. [26] μὴ αἰσχυνθῇς ὁμολογῆσαι ἐφ᾽ ἁμαρτίαις σου καὶ μὴ βιάζου ῥοῦν ποταμοῦ. [27] καὶ μὴ ὑποστρώσῃς ἀνθρώπῳ μωρῷ σεαυτὸν καὶ μὴ λάβῃς πρόσωπον δυνάστου. [28] ἕως θανάτου ἀγώνισαι περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ κύριος ὁ θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. [29] μὴ γίνου θρασὺς ἐν γλώσσῃ σου καὶ νωθρὸς καὶ παρειμένος ἐν τοῖς ἔργοις σου. [30] μὴ ἴσθι ὡς λέων ἐν τῷ οἴκῳ σου καὶ φαντασιοκοπῶν ἐν τοῖς οἰκέταις σου. [31] μὴ ἔστω ἡ χείρ σου ἐκτεταμένη εἰς τὸ λαβεῖν καὶ ἐν τῷ ἀποδιδόναι συνεσταλμένη.

5

Obuhirhi n'obucîbone

[1] Orhacîkubagiraga obuhirhi[u], orhaderhaga, erhi: «Nalamirako ebi». [2] Orhayêmêraga enyifinjo n'emisî yâwe yakuhêka omu magene g'omurhima. [3] Orhaderhaga, erhi: «Ndi wampasha?», bulya Nyamuzinda arhabule kwakuhana. [4] Orhaderhaga. erhi: «Ci nàbwîne najira ecâha, kurhigi nabire?», bulya Nyamuzinda ayishivumbika gwahalâla. [5] Orhacîkubagiraga okubabalirwa, olinde oyûshûla ebyâha oku bindi. [6] Orhaderhaga. erhi: «Nyamuzinda arhahimwa bwonjo, k'arhambabalira?» bulya neci ali wa bwonjo, ci ye lumbikunira, n'obukunizi bwâge kurhibuka burhibukira Abanya-byâha. [7] Orharhindiraga bwashubîrira Nyakasane, orhalindaga ensiku zacikonya, bulyala oburhè bwâge ye cirhibuka, wakabona wamagenda omu nsanya olusiku lw'obuhane. [8] Orhacîkubagiraga ebirugu bizimbano, birhakucize hano obuhanya buyisha.

Ogwârhe obuzibu onasimike

[9] Orhakagiyerulira ngasi mpûsi, orhakulikiraga ngasi njira, (omunya-byâha w'enderhera-habiri yeki ojira ntyo). [10] osêze buzibu ebikuli emurhima, obè na kanwa kaguma. [11] Obè mûmvirhiza

[u] **5.1** 5, 1: Lolà 11, 24; Luk 12, 15-21.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mubidu, ci orhabâga wa kuhalabuka omu kushuza. [12] Akaba omanyire eci washuza, oshuze owinyu, ci âkaba nanga, obumbe akanwa. [13] Ekanwa erhenga obukuze, erhenge n'enshonyi, n'olulimi lunayîse nnalwo. [14] Oleke okujà kwaderha abandi, orhabaga murhimbuzi wa kalimi, bulya oku enshonyi zigwârha omushambo, kwo n'obuhane bugwârha endyâlya. [15] Omu hinene n'omu hinyi ocilange oku byâha, orhahindukaga mushombanyi n'obwo wali mwîra.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 5

[1] Μὴ ἔπεχε ἐπὶ τοῖς χρήμασίν σου καὶ μὴ εἴπῃς Αὐτάρκη μοί ἐστιν. [2] μὴ ἐξακολούθει τῇ ψυχῇ σου καὶ τῇ ἰσχύι σου πορεύεσθαι ἐν ἐπιθυμίαις καρδίας σου· [3] καὶ μὴ εἴπῃς Τίς με δυναστεύσει; ὁ γὰρ κύριος ἐκδικῶν ἐκδικήσει. [4] μὴ εἴπῃς Ἥμαρτον, καὶ τί μοι ἐγένετο; ὁ γὰρ κύριός ἐστιν μακρόθυμος. [5] περὶ ἐξιλασμοῦ μὴ ἄφοβος γίνου προσθεῖναι ἁμαρτίαν ἐφ᾽ ἁμαρτίαις· [6] καὶ μὴ εἴπῃς Ὁ οἰκτιρμὸς αὐτοῦ πολύς, τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μου ἐξιλάσεται· ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ᾽ αὐτῷ, καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυμὸς αὐτοῦ. [7] μὴ ἀνάμενε ἐπιστρέψαι πρὸς κύριον καὶ μὴ ὑπερβάλλου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας· ἐξάπινα γὰρ ἐξελεύσεται ὀργὴ κυρίου, καὶ ἐν καιρῷ ἐκδικήσεως ἐξολῇ. [8] Μὴ ἔπεχε ἐπὶ χρήμασιν ἀδίκοις· οὐδὲν γὰρ ὠφελήσει σε ἐν ἡμέρᾳ ἐπαγωγῆς. [9] μὴ λίκμα ἐν παντὶ ἀνέμῳ καὶ μὴ πορεύου ἐν πάσῃ ἀτραπῷ· οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ δίγλωσσος. [10] ἴσθι ἑστηριγμένος ἐν συνέσει σου, καὶ εἷς ἔστω σου ὁ λόγος. [11] Γίνου ταχὺς ἐν ἀκροάσει σου καὶ ἐν μακροθυμίᾳ φθέγγου ἀπόκρισιν. [12] εἰ ἔστιν σοι σύνεσις, ἀποκρίθητι τῷ πλησίον· εἰ δὲ μή, ἡ χείρ σου ἔστω ἐπὶ τῷ στόματί σου. [13] δόξα καὶ ἀτιμία ἐν λαλιᾷ, καὶ γλῶσσα ἀνθρώπου πτῶσις αὐτῷ. [14] Μὴ κληθῇς ψίθυρος καὶ τῇ γλώσσῃ σου μὴ ἐνέδρευε ἐπὶ γὰρ τῷ κλέπτῃ ἐστὶν αἰσχύνη καὶ κατάγνωσις πονηρὰ ἐπὶ διγλώσσου. [15] ἐν μεγάλῳ καὶ ἐν μικρῷ μὴ ἀγνόει καὶ ἀντὶ φίλου μὴ γίνου ἐχθρός· ὄνομα γὰρ πονηρὸν αἰσχύνην καὶ ὄνειδος κληρονομήσει· οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ δίγλωσσος.

6

[1] Bulya okuderhwa kubî n'olubaga lwôshi, ziri nshonyi bwenêne, kw'ali ntyo omunya-byâha w'enderha-kubirhi. [2] Orhaîrekêreraga ebwa murhima gw'amagene, gwakanakuyâgaza nka mpanzi nkali, [3] erhi gukuyône, gukunînibuze gurhakusigire ehishulo, obone wamacibêra karhi-kumu. [4] Murhima guli magene, lushilmyo oku muntu, gunarhume abashombanyi bâwe bakushekera.

Obwîra

[5] Akanwa kinja kanalerhere omuntu bîra banji, oluderho lw'obutûdu lunarhume omuntu ashuzibwa bwinjà. [6] Okômere bantu banji, ci nka muhanûzi walonza, orhôle muguma omu cihumbi. [7] Nka walonza omwîra, orhangimurhangula, orhayirukiraga wâmubwîra amahwe gâwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Bulya omwîra w'ebijingo, anakurhibemwo sêzi ehibanja hikujakwo. [9] Mwîra-ngwêrhe anahinduke mushombanyi-ngwêrhc, akubcre enda, enshonyi zikugwarhe. [10] Mwîra-ngwêrhe, analire oku mêza gâwe, hano ohanyagala, akuyâke. [11] Amango ogwêrhe, we ye aha mwâwe erhi aha mwâge, [12] lindag'okene, obè mubisha omu babisha, akuyâke wakanamulola omu masù. [13] Ocîzibuke abashombanyi bâwe, ci omanye n'abîra bawe. [14] Burhabâle bunene, omwîra nkana, okumubona kuli kuhirhira. [15] Omwîra nkana arhagulwa, ntâye wankabona ecitwîro amugula. [16] Mavurha ga buzîne, omwîra mwinjà, abarhînya Nyamuzinda bone bamubona. [17] Omuntu orhînya Nyamuzinda, alonza abîra binjà, bulya oku omuntu ali kw'anayinjibana.

Okuyiga oburhimanya

[18] Mwâna wiâni, kurhenga eburho bwâwe, osîme okuciyigîriza, kuhika obè wa mvi, wabona oburhimanya. [19] Kul'omuhinzi n'omurhwezi banajira, nâwe oshibirire oburhimanya, olingûze oku bwayêra, warhama nsiku nsungunu z'okuhinga, ci amango g'okusârûla, wâyumva osîmire. [20] Kurhamya barhamya abahwinja, ecingolongolo cirhabukwirirwa. [21] Kuzidoha buzidohera nk'ibuye lizirho, arhimangibukabulira. [22] Bulya neci ihano likwânîne izîno lyalyo, lirhabona ngasi ye. [23] Yumva, mwâna wâni, enkengêro zâni, orhalahiraga ihano lyâni, [24] Oyêmêre emigozi y'oburhimanya ekushwêke amagulu, n'empogo yabwo ekuje omu igosi. [25] Oburhege ecirhugo buzidoherekwo, orhacîdirhibulaga mpu bwakushwêka. [26] Obuje hôfi n'omurhima gwôshi, ojè omu njira yabwo n'emisî yôshi. [27] Okulikire amashando gabwo, obulongereze, wâbona oku bwacimanyîsa, orhacihulîkaga hano obuhikakwo. [28] Bulya aha buzinda wâburhamukiramwo, gubè mwîshingo gwâwe. [29] Eyàli migozi eshube mpenzi, n'ezàli mpogo gabè magerha ga mulimbo. [30] Ogwàli muzigo gw'obuja guhe mwambalo gw'irenge, eyàli migozi ya kushwêka zibe nnigi za mulimbo. [31] Okubundi oburhimanya obuyambale nka mwambalo gwa lusiku lukulu, ohwinje bwinjà, obuyambale buny'ishungwè ly'ebwâmi. [32] Mwâna wâni, erhi wankalonza wanacîyîgîriza, n'obutûdu bwâwe bwakuhisa oku bukengêre. [33] Wâyiga akaba osîma okuyumvîrhiza, akaba oyishirhega amarhwîri, wâbà murhimanya. [34] Osîme okujà ah'abashosi bali, n'okabona omurhimanya, omukòmekwo obwîra. [35] Oyumvîrhize ngasi kanwa karhengako Nyamuzinda, emigani mizibu erhakufumaga. [36] Mang'okabona omuntu murhimanya, onalamukire aha burhambi bwâge, amagulu gâwe gamutwîre ec'olusò. [37] Amarhegeko ga Nyamuzinda okazigagerêreza, okazigashîbirira bwaca bwayira. Ye wakuzibuhya omurhima, n'oburhimanya odwîrhe wacîfinja wâbu-shobola.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 6

1 [2] Μὴ ἐπάρῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ ψυχῆς σου, ἵνα μὴ διαρπαγῇ ὡς ταῦρος ἡ ψυχή σου· [3] τὰ φύλλα σου καταφάγεσαι καὶ τοὺς καρπούς σου ἀπολέσεις καὶ ἀφήσεις σεαυτὸν ὡς ξύλον ξηρόν. [4] ψυχὴ πονηρὰ ἀπολεῖ τὸν κτησάμενον αὐτὴν καὶ ἐπίχαρμα ἐχθρῶν ποιήσει αὐτόν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Λάρυγξ γλυκὺς πληθυνεῖ φίλους αὐτοῦ, καὶ γλῶσσα εὔλαλος πληθυνεῖ εὐπροσήγορα. [6] οἱ εἰρηνεύοντές σοι ἔστωσαν πολλοί, οἱ δὲ σύμβουλοί σου εἷς ἀπὸ χιλίων. [7] εἰ κτᾶσαι φίλον, ἐν πειρασμῷ κτῆσαι αὐτὸν καὶ μὴ ταχὺ ἐμπιστεύσῃς αὐτῷ. [8] ἔστιν γὰρ φίλος ἐν καιρῷ αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου. [9] καὶ ἔστιν φίλος μετατιθέμενος εἰς ἔχθραν καὶ μάχην ὀνειδισμοῦ σου ἀποκαλύψει. [10] καὶ ἔστιν φίλος κοινωνὸς τραπεζῶν καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου· [11] καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς σου ἔσται ὡς σὺ καὶ ἐπὶ τοὺς οἰκέτας σου παρρησιάσεται· [12] ἐὰν ταπεινωθῇς, ἔσται κατὰ σοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυβήσεται. [13] ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σου διαχωρίσθητι καὶ ἀπὸ τῶν φίλων σου πρόσεχε. [14] φίλος πιστὸς σκέπη κραταιά, ὁ δὲ εὑρὼν αὐτὸν εὗρεν θησαυρόν. [15] φίλου πιστοῦ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα, καὶ οὐκ ἔστιν σταθμὸς τῆς καλλονῆς αὐτοῦ. [16] φίλος πιστὸς φάρμακον ζωῆς, καὶ οἱ φοβούμενοι κύριον εὑρήσουσιν αὐτόν. [17] ὁ φοβούμενος κύριον εὐθυνεῖ φιλίαν αὐτοῦ, ὅτι κατ᾽ αὐτὸν οὕτως καὶ ὁ πλησίον αὐτοῦ.

[18] Τέκνον, ἐκ νεότητός σου ἐπίλεξαι παιδείαν, καὶ ἕως πολιῶν εὑρήσεις σοφίαν. [19] ὡς ὁ ἀροτριῶν καὶ ὁ σπείρων πρόσελθε αὐτῇ καὶ ἀνάμενε τοὺς ἀγαθοὺς καρποὺς αὐτῆς· ἐν γὰρ τῇ ἐργασίᾳ αὐτῆς ὀλίγον κοπιάσεις καὶ ταχὺ φάγεσαι τῶν γενημάτων αὐτῆς. [20] ὡς τραχεῖά ἐστιν σφόδρα τοῖς ἀπαιδεύτοις, καὶ οὐκ ἐμμενεῖ ἐν αὐτῇ ἀκάρδιος· [21] ὡς λίθος δοκιμασίας ἰσχυρὸς ἔσται ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ οὐ χρονιεῖ ἀπορρῖψαι αὐτήν. 22σοφία γὰρ κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστιν καὶ οὐ πολλοῖς ἐστιν φανερά. [23] ″Ακουσον, τέκνον, καὶ ἔκδεξαι γνώμην μου καὶ μὴ ἀπαναίνου τὴν συμβουλίαν μου· [24] καὶ εἰσένεγκον τοὺς πόδας σου εἰς τὰς πέδας αὐτῆς καὶ εἰς τὸν κλοιὸν αὐτῆς τὸν τράχηλόν σου· [25] ὑπόθες τὸν ὦμόν σου καὶ βάσταξον αὐτὴν καὶ μὴ προσοχθίσῃς τοῖς δεσμοῖς αὐτῆς· [26] ἐν πάσῃ ψυχῇ σου πρόσελθε αὐτῇ καὶ ἐν ὅλῃ δυνάμει σου συντήρησον τὰς ὁδοὺς αὐτῆς· [27] ἐξίχνευσον καὶ ζήτησον, καὶ γνωσθήσεταί σοι, καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος μὴ ἀφῇς αὐτήν· [28] ἐπ᾽ ἐσχάτων γὰρ εὑρήσεις τὴν ἀνάπαυσιν αὐτῆς, καὶ στραφήσεταί σοι εἰς εὐφροσύνην· [29] καὶ ἔσονταί σοι αἱ πέδαι εἰς σκέπην ἰσχύος καὶ οἱ κλοιοὶ αὐτῆς εἰς στολὴν δόξης. [30] κόσμος γὰρ χρύσεός ἐστιν ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς κλῶσμα ὑακίνθινον· [31] στολὴν δόξης ἐνδύσῃ αὐτὴν καὶ στέφανον ἀγαλλιάματος περιθήσεις σεαυτῷ. [32] ᾽Εὰν θέλῃς, τέκνον, παιδευθήσῃ, καὶ ἐὰν ἐπιδῷς τὴν ψυχήν σου, πανοῦργος ἔσῃ· [33] ἐὰν ἀγαπήσῃς ἀκούειν, ἐκδέξῃ, καὶ ἐὰν κλίνῃς τὸ οὖς σου, σοφὸς ἔσῃ. [34] ἐν πλήθει πρεσβυτέρων στῆθι· καὶ τίς σοφός; αὐτῷ προσκολλήθητι. [35] πᾶσαν διήγησιν θείαν θέλε ἀκροᾶσθαι, καὶ παροιμίαι συνέσεως μὴ ἐκφευγέτωσάν σε. [36] ἐὰν ἴδῃς συνετόν, ὄρθριζε πρὸς αὐτόν, καὶ βαθμοὺς θυρῶν αὐτοῦ ἐκτριβέτω ὁ πούς σου. [37] διανοοῦ ἐν τοῖς προστάγμασιν κυρίου καὶ ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ μελέτα διὰ παντός· αὐτὸς στηριεῖ τὴν καρδίαν σου, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς σοφίας δοθήσεταί σοι.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7

Amahano ga ngasi lubero

[1] Oleke okujira amabî, n'amabî garhakuyâlule; [2] oyâke obulyâlya, n'obulyâlya bwâkuyâka.
[3] Mwâna wâni, oleke okurhwêra omu mpinga y'obulyâlya, ly'olek'isârûla akal'ibala.
[4] Orhasengeraga Nyamuzinda entebe ya burhanzi, orhahûnaga na mwâmi ecikono c'irenge.
[5] Orhacikungaga mushinganyanya embere za Nyamuzinda, n'embere za mwâmi orhahimhaga amarhimanya. [6] Mwâna wâni, orhahambiraga omukolo gw'obucîranuzi akaba orhankahashimanyula obulyâlya, bulya omugale anakuhira olunda lwâge, obone wamabà ndyâlya nâwe. [7] Orhacîshubulaga omu ndêko y'olugo, orhabâga wa busha embere z'olubaga.
[8] Orhayêmêraga bakukulula kabiri mpu ojire amabî, bulya n'eliguma orhalifume. [9] Orhaderhaga, erhi: «Ka Nyamuzinda arhâlola entûlo zâni, erhi k'arhâziyankirire hano nzirhûla emund'ali».
[10] Nka washenga oleke okucîdirhibula, orhalekaga n'okuhâna entûlo y'omukenyi. [11] Oleke okushekera omuntu ohanyâgire, bulya hali amango ôwamuhebagakwo[v] obwo buhanya ankacimuzûsa. [12] Orhakazâgisingira mwene winyu obunywesi, n'omwîra wâwe kwo n'okwo.
[13] Omanye okunywerha, bulya ntà minjà garhengamwo. [14] Orhabaga muvole omu ndêko y'abashosi, oleke n'orhunwa rhunji-rhunji omu masâla. [15] Orhayâkaga emikolo mizibu, ciru n'omukolo gw'enfuka, bulya Ow'Enyanya ye wagujiraga. [16] Orhacîhiraga oku lukere lw'Abanya-byâha, omanye oku obukunizi burhâlegame [17] Obè mwîrhôhye bwenêne, bulya omuliro n'emivunyu bwo buhane bw'enkola-maligo. [18] Omanyceomwîra wankamugera ebirugu, nîsi erhi mwene winyu omugere amasholo g'e Yofiri. [19] Omukazi nkana na murhimanya, orhahîra okamushomba, obwinjà bwâge bulushire amasholo cicîro. [20] Oleke okurhindibuza omujà okozire bwinjà, nîsi erhi mwambali wâwe ocîhanganyire. [21] Ozigire omujà[w] w'obukengêre nk'oku ocîzigira wêne, orhabulaga bwacîmwirikira.

Abâna

[22] K'ojira amasò[x]? Ogashibirire; akaba galimwo obunguke, ogalange bwinjà. [23] K'ojira abâna? Obalere bwinjà, obagombye kurheng'eburho bwâbo. [24] K'ojira abanyere? Obashîbirire omubiri gwabo bwinjà, ci kwône obayêreke obusù bukali. [25] Oyâluse mwâli wâwe, kuli kwinjà bwenêne, ci omuhe omulume mwinjà. [26] Ka mukazi nkana ojira? Omanye wankamuhulusa, n'akaba oyu ogwêrhe arhali ye, orhacîkubagiraga-ye.

---

[v] **7.11** Owamuhebagakwo: hali amango Nyamuzinda arhangula omuntu n'amalibuko, lolà Ayubu.
[w] **7.21** Obuhuru bwâge: omujà ocîkenzire akwânîne alolwe nk'abandi bantu, ahabwe okubà ntagengwa kwâge nk'akola amanyire obuhuru co cici. Lolà Filemoni.
[x] **7.22** Amasô: masô ga bintu, nkafu, bihuzi...

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ababusi

27 Okenge sho n'omurhima gwôshi, n'amalibuko nyoko[y] abwîne orhahîra okagayibàgira.
28 Gerêreza oku bo bakuburhaga: mbwîraga bici wàbagalulire oku minjà bàkujirire?

Abadâhwa

29 Orhînye Nyamuzinda n'omûka gwâwe gwôshi, okenge n'abadâhwa bâge[z]. 30 Owakulemaga omuzigire n'emisî yâwe yôshi, n'abarhumisi bâge orhabahàbaga. 31 Orhînye Nyamuzinda, okenge n'omudâhwa, omuhe omwanya gwâge bamutwîrîre: omwâka muhyâhya, enterekêro y'okucîyunjuza, entûlo y'oluziha, enterekêro y'okushukûlwa, n'ebirhanzi n'ebitagatîfu.

Abakenyi n'Abahanyagîre

32 Olambûle enfune, ohè omukenyi, ly'obona omugisho mwimâna. 33 Ohè ngasi oyîsa omûka omunkwa, ciru n'abafire nabo orhabayibàgiraga[a]. 34 Orhayâkag'abadwîrhe balaka, ofe mûmgo gw'abalaka. 35 Orhayôbohaga okushîbirira abalwâla, okwo kwarhuma nâwe wâsîmwa. 36 Omu bijiro byâwe byôshi, kengêra obuzinda bwâwe, na ntyo wayâka ebyâha.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 7

1 Μὴ ποίει κακά, καὶ οὐ μή σε καταλάβῃ κακόν· 2 ἀπόστηθι ἀπὸ ἀδίκου, καὶ ἐκκλινεῖ ἀπὸ σοῦ.
3 υἱέ, μὴ σπεῖρε ἐπ᾽ αὔλακας ἀδικίας, καὶ οὐ μὴ θερίσῃς αὐτὰ ἑπταπλασίως. 4 μὴ ζήτει παρὰ κυρίου ἡγεμονίαν μηδὲ παρὰ βασιλέως καθέδραν δόξης. 5 μὴ δικαιοῦ ἔναντι κυρίου καὶ παρὰ βασιλεῖ μὴ σοφίζου. 6 μὴ ζήτει γενέσθαι κριτής, μὴ οὐκ ἰσχύσεις ἐξᾶραι ἀδικίας, μήποτε εὐλαβηθῇς ἀπὸ προσώπου δυνάστου καὶ θήσεις σκάνδαλον ἐν εὐθύτητί σου. 7 μὴ ἁμάρτανε εἰς πλῆθος πόλεως καὶ μὴ καταβάλῃς σεαυτὸν ἐν ὄχλῳ. 8 μὴ καταδεσμεύσῃς δὶς ἁμαρτίαν· ἐν γὰρ τῇ μιᾷ οὐκ ἀθῷος ἔσῃ. 9 μὴ εἴπῃς Τῷ πλήθει τῶν δώρων μου ἐπόψεται καὶ ἐν τῷ προσενέγκαι με θεῷ ὑψίστῳ προσδέξεται. 10 μὴ ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῇ προσευχῇ σου καὶ ἐλεημοσύνην ποιῆσαι μὴ παρίδῃς. 11 μὴ καταγέλα ἄνθρωπον ὄντα ἐν πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ· ἔστιν γὰρ ὁ ταπεινῶν καὶ ἀνυψῶν. 12 μὴ ἀροτρία ψεῦδος ἐπ᾽ ἀδελφῷ σου μηδὲ φίλῳ τὸ ὅμοιον ποίει. 13 μὴ θέλε ψεύδεσθαι πᾶν ψεῦδος· ὁ γὰρ ἐνδελεχισμὸς αὐτοῦ οὐκ εἰς ἀγαθόν. 14 μὴ ἀδολέσχει ἐν πλήθει πρεσβυτέρων καὶ μὴ δευτερώσῃς λόγον ἐν προσευχῇ σου. 15 μὴ μισήσῃς ἐπίπονον ἐργασίαν καὶ γεωργίαν ὑπὸ ὑψίστου ἐκτισμένην. 16 μὴ προσλογίζου σεαυτὸν ἐν πλήθει ἁμαρτωλῶν· μνήσθητι ὅτι ὀργὴ οὐ χρονιεῖ. 17 ταπείνωσον σφόδρα τὴν ψυχήν σου, ὅτι ἐκδίκησις ἀσεβοῦς πῦρ καὶ σκώληξ. 18 Μὴ

---

[y] **7.27** Nyoko àbwîne: okenge sho na nyoko, liri irhegeko lya Nyamuzinda, lolà Murh 20, 12... okukengêra amalibuko nyoko abwîne werhumire kurhume kandi wamukenga kulusha.
[z] **7.29** omûka: iroho, buzîne: abadâhwa bâge: omudâhwa akwânîne olukengwa bulya ali mu-rhumisi wa Nnâmahanga, lolà "omuganda akengêrwa nnawâbo«.
[a] **7.33** Okukuza abafire: abafire bacikwânîne okukengwa bulya bali muli Nyamuzinda, lolà Tob I, 17; 12.12.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀλλάξῃς φίλον ἕνεκεν διαφόρου μηδὲ ἀδελφὸν γνήσιον ἐν χρυσίῳ Σουφιρ. [19] μὴ ἀστόχει γυναικὸς σοφῆς καὶ ἀγαθῆς· ἡ γὰρ χάρις αὐτῆς ὑπὲρ τὸ χρυσίον. [20] μὴ κακώσῃς οἰκέτην ἐργαζόμενον ἐν ἀληθείᾳ μηδὲ μίσθιον διδόντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· [21] οἰκέτην συνετὸν ἀγαπάτω σου ἡ ψυχή, μὴ στερήσῃς αὐτὸν ἐλευθερίας.

[22] κτήνη σοί ἐστιν; ἐπισκέπτου αὐτά· καὶ εἰ ἔστιν σοι χρήσιμα, ἐμμενέτω σοι. [23] τέκνα σοί ἐστιν; παίδευσον αὐτὰ καὶ κάμψον ἐκ νεότητος τὸν τράχηλον αὐτῶν. [24] θυγατέρες σοί εἰσιν; πρόσεχε τῷ σώματι αὐτῶν καὶ μὴ ἱλαρώσῃς πρὸς αὐτὰς τὸ πρόσωπόν σου. [25] ἔκδου θυγατέρα, καὶ ἔσῃ τετελεκὼς ἔργον μέγα, καὶ ἀνδρὶ συνετῷ δώρησαι αὐτήν. [26] γυνή σοί ἐστιν κατὰ ψυχήν; μὴ ἐκβάλῃς αὐτήν· καὶ μισουμένῃ μὴ ἐμπιστεύσῃς σεαυτόν.

[27] ’Εν ὅλῃ καρδίᾳ σου δόξασον τὸν πατέρα σου καὶ μητρὸς ὠδῖνας μὴ ἐπιλάθῃ· [28] μνήσθητι ὅτι δι᾽ αὐτῶν ἐγεννήθης, καὶ τί ἀνταποδώσεις αὐτοῖς καθὼς α

ὐτοὶ σοί; [29] ἐν ὅλῃ ψυχῇ σου εὐλαβοῦ τὸν κύριον καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ θαύμαζε. [30] ἐν ὅλῃ δυνάμει ἀγάπησον τὸν ποιήσαντά σε καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλίπῃς. [31] φοβοῦ τὸν κύριον καὶ δόξασον ἱερέα καὶ δὸς τὴν μερίδα αὐτῷ, καθὼς ἐντέταλταί σοι, ἀπαρχὴν καὶ περὶ πλημμελείας καὶ δόσιν βραχιόνων καὶ θυσίαν ἁγιασμοῦ καὶ ἀπαρχὴν ἁγίων.

[32] Καὶ πτωχῷ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου, ἵνα τελειωθῇ ἡ εὐλογία σου. [33] χάρις δόματος ἔναντι παντὸς ζῶντος, καὶ ἐπὶ νεκρῷ μὴ ἀποκωλύσῃς χάριν. [34] μὴ ὑστέρει ἀπὸ κλαιόντων καὶ μετὰ πενθούντων πένθησον. [35] μὴ ὄκνει ἐπισκέπτεσθαι ἄρρωστον ἄνθρωπον· ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων ἀγαπηθήσῃ. [36] ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐχ ἁμαρτήσεις.

8

Okucîrhonda n'okugerêreza

[1] Orhalwisagya omukulu, bulya akanakulagîriza. [2] Orhalwâga mwe n'omugale, bulya ankakuhima kuhonga: omanye oku amasholo gahezize banji, galembya ciru n'omurhima gw'abâmi. [3] Orhajâga kadali mwe na kadegende, kuli kuhira enshâli oku cîko. [4] Orhajiraga obuzâla mwe n'omuntu walezirwe kubî, bulya yêhe anajâcira na bashakulûza b'omuntu. [5] Orhakalihiraga omunya-byâha ocîyunjuzize, kengêra oku rhweshi rhwabîhire. [6] Orhagâyaguzagya omushosi, bulya nîrhu rhwankacîshosihala. [7] Orhacishingiraga okufà kw'owundi, kengêra oku olufu luli lwîrhu rhweshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okw'abakulûkulu

[8] Orhagayaguzagya akanwa k'abakulûkulù, kanji-kanji ogaluke omu binwa byâbo, bulya bo bakuyigîriza oyîgirire, omanye n'obulenga abantu bashigamo. [9] Orhakengulaga ebinwa by'abashosi, bulya bo barhanziriyîgira oku babusi bâbo, bo wâyîgirakwo okucirhonda, n'obulenga bw'okushuza nka mugula.

Okucirhonda

[10] Orhakolêzagya enshâli z'omunya-byâha, bulya engulumira y'omuliro gwâge yakuyôca. [11] Omanye obukali bw'owundi muntu bwakakuhabisa, gwakanaba murhego gwarhuma walogorha. [12] Orhahaga omuntu okulenzire misî akantu mpu wamuhoza, n'okamuhoza oderhe oku wanahezirwe. [13] Orhayîmangiraga owâlya omwenda gukulenzire buli, okamuyîmangira onacirheganyagye n'okulyûla. [14] Orhajâga lubanja mwe n'omucîranuzi, bulya hano balutwa oku irenge lyâge, ye baluhà. [15] Orhabâlamaga mwe n'ecishungu, bulya akuhêka olunda orhishi: okw'ali kw'anagenda, arhabwirwa: isirhe lyâge lyânakuyîrhira omu mpinga mwe naye. [16] Orhajâga kadali mwe n'omuntu okunira duba, orhanageraga mwe naye aharhabà nyumpa, bulya akômerîre okubulaga omukò. [17] Ihwe lyâwe orhalibwîraga encinganyi, bulyala cirhakamanyibîka ihwe lyâwe. [18] Ecijiro c'okuyôrha ciri mahwe-mahwe, orhacikolaga embere z'ow'embuga, bulyala orhamanyiri bici akakusingira. [19] Orhabohôleraga ngasi yêshi omurhima gwâwe, orhacîkebagwa n'iduba mpu akola wâwe.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 8

[1] Μὴ διαμάχου μετὰ ἀνθρώπου δυνάστου, μήποτε ἐμπέσῃς εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. [2] μὴ ἔριζε μετὰ ἀνθρώπου πλουσίου, μήποτε ἀντιστήσῃ σου τὴν ὀλκήν· πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν τὸ χρυσίον καὶ καρδίας βασιλέων ἐξέκλινεν. [3] μὴ διαμάχου μετὰ ἀνθρώπου γλωσσώδους καὶ μὴ ἐπιστοιβάσῃς ἐπὶ τὸ πῦρ αὐτοῦ ξύλα. [4] μὴ πρόσπαιζε ἀπαιδεύτῳ, ἵνα μὴ ἀτιμάζωνται οἱ πρόγονοί σου. [5] μὴ ὀνείδιζε ἄνθρωπον ἀποστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας· μνήσθητι ὅτι πάντες ἐσμὲν ἐν ἐπιτίμοις. [6] μὴ ἀτιμάσῃς ἄνθρωπον ἐν γήρᾳ αὐτοῦ· καὶ γὰρ ἐξ ἡμῶν γηράσκουσιν. [7] μὴ ἐπίχαιρε ἐπὶ νεκρῷ· μνήσθητι ὅτι πάντες τελευτῶμεν.

[8] μὴ παρίδῃς διήγημα σοφῶν καὶ ἐν ταῖς παροιμίαις αὐτῶν ἀναστρέφου· ὅτι παρ᾽ αὐτῶν μαθήσῃ παιδείαν καὶ λειτουργῆσαι μεγιστᾶσιν. [9] μὴ ἀστόχει διηγήματος γερόντων, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἔμαθον παρὰ τῶν πατέρων αὐτῶν· ὅτι παρ᾽ αὐτῶν μαθήσῃ σύνεσιν καὶ ἐν καιρῷ χρείας δοῦναι ἀπόκρισιν.

[10] μὴ ἔκκαιε ἄνθρακας ἁμαρτωλοῦ, μὴ ἐμπυρισθῇς ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτοῦ. [11] μὴ ἐξαναστῇς ἀπὸ προσώπου ὑβριστοῦ, ἵνα μὴ ἐγκαθίσῃ ὡς ἔνεδρον τῷ στόματί σου. [12] μὴ δανείσῃς ἀνθρώπῳ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἰσχυροτέρῳ σου· καὶ ἐὰν δανείσῃς, ὡς ἀπολωλεκὼς γίνου. [13] μὴ ἐγγυήσῃ ὑπὲρ δύναμίν σου· καὶ ἐὰν ἐγγυήσῃ, ὡς ἀποτείσων φρόντιζε. [14] μὴ δικάζου μετὰ κριτοῦ· κατὰ γὰρ τὴν δόξαν αὐτοῦ κρινοῦσιν αὐτῷ. [15] μετὰ τολμηροῦ μὴ πορεύου ἐν ὁδῷ, ἵνα μὴ βαρύνηται κατὰ σοῦ· αὐτὸς γὰρ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιήσει, καὶ τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ συναπολῇ. [16] μετὰ θυμώδους μὴ ποιήσῃς μάχην καὶ μὴ διαπορεύου μετ᾽ αὐτοῦ τὴν ἔρημον· ὅτι ὡς οὐδὲν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ αἷμα, καὶ ὅπου οὐκ ἔστιν βοήθεια, καταβαλεῖ σε. [17] μετὰ μωροῦ μὴ συμβουλεύου· οὐ γὰρ δυνήσεταί λόγον στέξαι. [18] ἐνώπιον ἀλλοτρίου μὴ ποιήσῃς κρυπτόν· οὐ γὰρ γινώσκεις τί τέξεταί. [19] παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ ἔκφαινε σὴν καρδίαν, καὶ μὴ ἀναφερέτω σοι χάριν.

9

Abakazi

[1] Orhayagalagwa na mukâwe, orhamuhaga enkengêro z'okukujirira kubî. [2] Orhacîhânaga emw'omukazi, wakanabona yekola okukulire. [3] Orhashimbaga omukazi w'ecishungu, wakanagwa omu mirhego yâge[b]. [4] Orhakômeraga omukazi mwîmbiza, wakanagwârhwa omu menge gâge. [5] Orhasingirizagya omunyere, wankanahanirwa haguma nâye. [6] Orhacîhiraga omu nfune z'embaraga, yakanakuyusa ebirugu. [7] Orhasingirizagya hôshi-hôshi omu lugo, orhakômeraga n'enjira zàhômbîre. [8] Omuhya mwinjà, orhahîra okamukonolera amasù, orhanahîraga okasingiriza mukà bene. Banji barhebirwe n'iranga ly'omukazi, amagene gâbo gayaka nka muliro. [9] Oleke amazâla haguma n'omukazi ogwêrhe omu mwâge, omurhima gwâwe gwankanahya n'obwinjà bwâge, obone amagene gamakuhira ecîko.

Oku omuntu ayôrha omu bandi

[10] Orhalekaga omwîra wa mîra, omuhyâhya arhamulushe. Omwira muhyâhya, mavu ga cibabe, linda gahole ly'oganywa bwinjà. [11] Orhayagalagwa n'okubêrwa kw'omubî, orhamanyiri obuzinda bwâge. [12] Orhakungaga okubêrwa kw'ababî, kengêra oku barhabule bwahanirwa hano igulu. [13] Oyâkire ogwêrhe obuhashe bw'oukuyirha abantu kulî, ntyo ecôbà c'olufu cakurhengamwo. N'erhi wankamuyêgêra, omulabe bwinjà, omanye akurhenzamwo omûka. Omanye bwinjà oku emirhego ekuzonzire, n'oku elugerêro oli. [14] Okomerane mwe n'omulungu wâwe nk'oku onahashire, onakazidôsa abagula ihano. [15] Olonze okukashambala mweshi n'abantu nkana, n'enshambâlo yâwe eyêrekere irhegeko ly'Ow'Enyanya. [16] Abashinganyanya babè bo bîra mulîra haguma, orhanalimbiraga okurhali kurhînya Nyamuzinda. [17] Bushanja bwa mulenga bukengwa, yêhe muntu okulîre olubaga akwânîne abè mulenga omu binwa. [18] Kishiderha kuyôbohwa ayôbohwa eka, na kadegende arhabonwakwo.

---

[b] **9.3** 9, 3: Emirhege yâge: lolà Mig 7,6-27; 23.27; 29,3.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 9

[1] Μὴ ζήλου γυναῖκα τοῦ κόλπου σου μηδὲ διδάξῃς ἐπὶ σεαυτὸν παιδείαν πονηράν. [2] μὴ δῷς γυναικὶ τὴν ψυχήν σου ἐπιβῆναι αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἰσχύν σου. [3] μὴ ὑπάντα γυναικὶ ἑταιριζομένῃ, μήποτε ἐμπέσῃς εἰς τὰς παγίδας αὐτῆς. [4] μετὰ ψαλλούσης μὴ ἐνδελέχιζε, μήποτε ἀλῷς ἐν τοῖς ἐπιχειρήμασιν αὐτῆς. [5] παρθένον μὴ καταμάνθανε, μήποτε σκανδαλισθῇς ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτῆς. [6] μὴ δῷς πόρναις τὴν ψυχήν σου, ἵνα μὴ ἀπολέσῃς τὴν κληρονομίαν σου. [7] μὴ περιβλέπου ἐν ῥύμαις πόλεως καὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις αὐτῆς μὴ πλανῶ. [8] ἀπόστρεψον ὀφθαλμὸν ἀπὸ γυναικὸς εὐμόρφου καὶ μὴ καταμάνθανε κάλλος ἀλλότριον· ἐν κάλλει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν, καὶ ἐκ τούτου φιλία ὡς πῦρ ἀνακαίεται. [9] μετὰ ὑπάνδρου γυναικὸς μὴ κάθου τὸ σύνολον καὶ μὴ συμβολοκοπήσῃς μετ᾽ αὐτῆς ἐν οἴνῳ, μήποτε ἐκκλίνῃ ἡ ψυχή σου ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ τῷ πνεύματί σου ὀλίσθῃς εἰς ἀπώλειαν. [10] Μὴ ἐγκαταλίπῃς φίλον ἀρχαῖον, ὁ γὰρ πρόσφατος οὐκ ἔστιν ἔφισος αὐτῷ· οἶνος νέος φίλος νέος· ἐὰν παλαιωθῇ, μετ᾽ εὐφροσύνης πίεσαι αὐτόν. [11] μὴ ζηλώσῃς δόξαν ἁμαρτωλοῦ· οὐ γὰρ οἶδας τί ἔσται ἡ καταστροφὴ αὐτοῦ. [12] μὴ εὐδοκήσῃς ἐν εὐδοκίᾳ ἀσεβῶν· μνήσθητι ὅτι ἕως ᾅδου οὐ μὴ δικαιωθῶσιν. [13] μακρὰν ἄπεχε ἀπὸ ἀνθρώπου, ὃς ἔχει ἐξουσίαν τοῦ φονεύειν, καὶ οὐ μὴ ὑποπτεύσῃς φόβον θανάτου· κἂν προσέλθῃς, μὴ πλημμελήσῃς, ἵνα μὴ ἀφέληται τὴν ζωήν σου· ἐπίγνωθι ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις καὶ ἐπὶ ἐπάλξεων πόλεως περιπατεῖς. [14] κατὰ τὴν ἰσχύν σου στόχασαι τοὺς πλησίον καὶ μετὰ σοφῶν συμβουλεύου. [15] μετὰ συνετῶν ἔστω ὁ διαλογισμός σου καὶ πᾶσα διήγησίς σου ἐν νόμῳ ὑψίστου. [16] ἄνδρες δίκαιοι ἔστωσαν σύνδειπνοί σου, καὶ ἐν φόβῳ κυρίου ἔστω τὸ καύχημά σου. [17] ἐν χειρὶ τεχνιτῶν ἔργον ἐπαινεσθήσεται, καὶ ὁ ἡγούμενος λαοῦ σοφὸς ἐν λόγῳ αὐτοῦ. [18] φοβερὸς ἐν πόλει αὐτοῦ ἀνὴρ γλωσσώδης, καὶ ὁ προπετὴς ἐν λόγῳ αὐτοῦ μισηθήσεται.

10

Abarhegesi

[1] Omurhegesi murhimanya kulanga alanga ecihugo omu njira nyinjà, n'obukulu bw'omurhimanya bunarhinde bwinjà. [2] Oku mwâmi ayimire, kw'anashîgwa, n'oku omurhambo ali, kwo n'abantu bâge banahimba. [3] Mwâmi muhwinja, buhanya oku bambali, bukengêre bwa barhegesi buyinamula ecihugo. [4] Nyamuzinda ye nn'oburhegesi bw'igulu, amango abwîne go anagoshôla omurhegesi okwânîne. [5] Okubêrwa kw'omuntu emwa Nyamuzinda kurhenga, ye ha abajira amarhegeko irenge.

Okulwîsa obucîbone

[6] Oleke okubîkira owinyu akarhinda ciru ankabiha, oleke okuhingira omujina. [7] Obucîbone bugayisa Nyamuzinda n'omuntu, bombi kandi barhabona oku bulyâlya. [8] Ecihugo cinalye ecâbo oburhegesi, obulyâlya, okuniga n'ensaranga bîrhumire. [9] Cirhuma obudaka n'oluvù bicîbona,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'obwo oku acizîne erhi n'obula mîra bwàbayaga? [10] Endwâla y'omujânyi erhumva bufumu, mwâmi ene, irhondo erhi afîre. [11] Owafire gukola munyama gwa bigûku, nsimba na mivunyu. [12] Okuleka Nyamuzinda, n'okurhenzako Lulema omurhima, yo ntangiriro y'obucîbone. [13] Omurhondêro gw'obucîbone co câha. Bulyala ecâha lyo igwârhiro ly'ohucîbone, n'omwîra waco buhanya alêrha eka. Co carhumire Nyamuzinda amuhà obuhane budârhi, kuhika aha buzinda. [14] Nyamuzinda arhenzize abagale oku ntebe, ahebakwo abatûdu. [15] Nyamuzinda àkûzire olubaga lw'abacîbonyi. n'aha mwâbo ahiraho abîrhôhye. [16] Nyamuzinda ashâbire ebihugo by'amashanja, abishâba kuhika oku ciriba ciri omu idaho. [17] Hali n'amango abimanywire, abishâba lwôshi, abizâza omu igulu birekikengêrwa. [18] Ohucibone burhali bulume, n'obukunizi bw'okuyîrha burhali bw'oku bûko bw'omukazi.

Abantu bakwânîne olukengwa

[19] Bûko buhi bukwânîne olukengwa? Bûko bw'omuntu. Bûko buhi bukwânîne olukengwa? Bûko bw'abarhînya Nyamuzinda. Bûko buhi bukwânîne okugaywa? Bûko bw'omuntu. Bûko buhi bukwânîne okugaywa? Bûko bw'abavuna irhegeko. [20] Omurhegesi anakengwe na bene wâbo, n'abarhînya Nyamuzinda banakuzibwe naye. [21] Okurhînya Nyakasane gw'omurhondêro gw'okuzihwa; obucibone n'obuzibu bw'omurhima gw'omurhondêro gw'okugaya-guzibwa. [22] Omugale, omurhonyi, nîsi erhi omukenyi, alimbîre okurhînya Nyamuzinda. [23] Kurhakwânîni okugayaguza omukenyi w'obukengêre, kurhashigânîni kandi okuhâ enkola-maligo okukengwa. [24] Omurhegesi, omucirâmuzi bali bakulu, kukwânînc okubakenga, ci ntà mukulu olushire omuntu orhînya Nyamuzinda. [25] Omujà murhimanya anashigwe n'abalengerîre, n'omuntu wayigîrizibwe bwinjà arhacîduduma

Obwîrhôhye n'okuli

[26] Omanye wakacîbona bwenge nka oli omu mukolo, omanye wakacîkunga n'obwo oli omu bulagirire. [27] Omuntu wâkola, abè mugale ye mukulu, aha muntu ogenda acîkûnga n'obwo ntyo alâla. [28] Mwâna wâni, ocîkunge n'olugero, olole oli wa lugero lunganaci. [29] Omuntu ocîbîhire yêne, ndi wakamunywêra emizimu? nîsi ndi wankakenga orhakenziri obuzîne bwâge yêne? [30] Omukenyi akengêrwa murhima gwâge, n'omugale bamukengêre ebirugu byâge. [31] Mukenge omu bukenyi, hano agala lyohe kurhi? Mugaywa omu bugale, lyohe hano akena kurhi?

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 10

[1] Κριτὴς σοφὸς παιδεύσει τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἡγεμονία συνετοῦ τεταγμένη ἔσται. [2] κατὰ τὸν κριτὴν τοῦ λαοῦ οὕτως καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸν ἡγούμενον τῆς πόλεως πάντες οἱ κατοικοῦντες αὐτήν. [3] βασιλεὺς ἀπαίδευτος ἀπολεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πόλις οἰκισθήσεται ἐν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

συνέσει δυναστῶν. [4] ἐν χειρὶ κυρίου ἡ ἐξουσία τῆς γῆς, καὶ τὸν χρήσιμον ἐγερεῖ εἰς καιρὸν ἐπ᾽ αὐτῆς. [5] ἐν χειρὶ κυρίου εὐοδία ἀνδρός, καὶ προσώπῳ γραμματέως ἐπιθήσει δόξαν αὐτοῦ. [6] Ἐπὶ παντὶ ἀδικήματι μὴ μηνιάσῃς τῷ πλησίον καὶ μὴ πρᾶσσε μηδὲν ἐν ἔργοις ὕβρεως. [7] μισητὴ ἔναντι κυρίου καὶ ἀνθρώπων ὑπερηφανία, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων πλημμελὴς ἡ ἀδικία. [8] βασιλεία ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος μετάγεται διὰ ἀδικίας καὶ ὕβρεις καὶ χρήματα. [9] τί ὑπερηφανεύεται γῆ καὶ σποδός; ὅτι ἐν ζωῇ ἔρριψα τὰ ἐνδόσθια αὐτοῦ. [10] μακρὸν ἀρρώστημα, σκώπτει ἰατρός· καὶ βασιλεὺς σήμερον, καὶ αὔριον τελευτήσει. [11] ἐν γὰρ τῷ ἀποθανεῖν ἄνθρωπον κληρονομήσει ἑρπετὰ καὶ θηρία καὶ σκώληκας. [12] Ἀρχὴ ὑπερηφανίας ἀνθρώπου ἀφίστασθαι ἀπὸ κυρίου, καὶ ἀπὸ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν ἀπέστη ἡ καρδία αὐτοῦ. [13] ὅτι ἀρχὴ ὑπερηφανίας ἁμαρτία, καὶ ὁ κρατῶν αὐτῆς ἐξομβρήσει βδέλυγμα· διὰ τοῦτο παρεδόξασεν κύριος τὰς ἐπαγωγὰς καὶ κατέστρεψεν εἰς τέλος αὐτούς. [14] θρόνους ἀρχόντων καθεῖλεν ὁ κύριος καὶ ἐκάθισεν πραεῖς ἀντ᾽ αὐτῶν· [15] ῥίζας ἐθνῶν ἐξέτιλεν ὁ κύριος καὶ ἐφύτευσεν ταπεινοὺς ἀντ᾽ αὐτῶν· [16] χώρας ἐθνῶν κατέστρεψεν ὁ κύριος καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰς ἕως θεμελίων γῆς· [17] ἐξῆρεν ἐξ αὐτῶν καὶ ἀπώλεσεν αὐτοὺς καὶ κατέπαυσεν ἀπὸ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. [18] οὐκ ἔκτισται ἀνθρώποις ὑπερηφανία οὐδὲ ὀργὴ θυμοῦ γεννήμασιν γυναικῶν. [19] Σπέρμα ἔντιμον ποῖον; σπέρμα ἀνθρώπου. σπέρμα ἔντιμον ποῖον; οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον. σπέρμα ἄτιμον ποῖον; σπέρμα ἀνθρώπου. σπέρμα ἄτιμον ποῖον; οἱ παραβαίνοντες ἐντολάς. [20] ἐν μέσῳ ἀδελφῶν ὁ ἡγούμενος αὐτῶν ἔντιμος, καὶ οἱ φοβούμενοι κύριον ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. [21] [22] πλούσιος καὶ ἔνδοξος καὶ πτωχός, τὸ καύχημα αὐτῶν φόβος κυρίου. [23] οὐ δίκαιον ἀτιμάσαι πτωχὸν συνετόν, καὶ οὐ καθήκει δοξάσαι ἄνδρα ἁμαρτωλόν. [24] μεγιστὰν καὶ κριτὴς καὶ δυνάστης δοξασθήσεται, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῶν τις μείζων τοῦ φοβουμένου τὸν κύριον. [25] οἰκέτῃ σοφῷ ἐλεύθεροι λειτουργήσουσιν, καὶ ἀνὴρ ἐπιστήμων οὐ γογγύσει. [26] Μὴ σοφίζου ποιῆσαι τὸ ἔργον σου καὶ μὴ δοξάζου ἐν καιρῷ στενοχωρίας σου. [27] κρείσσων ἐργαζόμενος καὶ περισσεύων ἐν πᾶσιν ἢ περιπατῶν δοξαζόμενος καὶ ἀπορῶν ἄρτων. [28] τέκνον, ἐν πραΰτητι δόξασον τὴν ψυχήν σου καὶ δὸς αὐτῇ τιμὴν κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς. [29] τὸν ἁμαρτάνοντα εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίς δικαιώσει; καὶ τίς δοξάσει τὸν ἀτιμάζοντα τὴν ζωὴν αὐτοῦ; [30] πτωχὸς δοξάζεται δι᾽ ἐπιστήμην αὐτοῦ, καὶ πλούσιος δοξάζεται διὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ. [31] ὁ δεδοξασμένος ἐν πτωχείᾳ, καὶ ἐν πλούτῳ ποσαχῶς; καὶ ὁ ἄδοξος ἐν πλούτῳ, καὶ ἐν πτωχείᾳ ποσαχῶς;

11

Embuga: galangala erhi na malunde

[1] Omukenyi nk'ali murhimanya, irhwe ayînamula, n'ekarhî k'abakulu abwârhala. [2] Orhakùngiraga omuntu mubî obulî, orhanagayiraga omuntu amagala manyi. [3] Olujuci lubà lunyi omu bibalala ci ebi lujira birhahimwa bununu. [4] Orhalimbiraga emyambalo yâwe, orhacîbonaga bamakukùnga: bulya emikolo ya Nyamuzinda erhahimwa bwinjà, ci kwône eri mifulike omu masù g'abantu. [5] Kanji abâmi barhenzibwe oku ntebe, n'ecigolo cayambala ishungwè lyâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Kanji baciri-misi bayandazibwe burhaba, na bannahano bakulu bashuba bashizi.

Okugerêreza n'okuyisha bunyi-bunyi

[7] Orhaganyagya embere orhangule bwinjà, gerêreza burhanzi, obuliganya. [8] Orhashuzagya orhanaciyumva, orhatwîraga owinyu omu binwa. [9] Orhakalihiraga olubanja lurhakuyêrekîri. orhajâga omu ntambala y'Abanya-byâha. [10] Mwâna wâni, oleke okuhambalikanya emmanja, zikalugirira orhazifume, ciru wankalibirha, orhashegûke, n'okuyâka kurhakufumye. [11] Abacîkanangula ho bali: barhame, balibirhe, ci oku balibisire, kwo n'emunda bajà yabayâka.

Okulangâlira Nyamuzinda

[12] Hali abazamba bahûna oburhabâle: bakenyi ba birugu ci bakenyi bagale, Nyamuzinda kurhonya abarhonya, anabayînamule omu buligo bwâbo. [13] Nyamuzinda anarhume bashubiyînamula amalanga, abandi hasômerwe obwo. [14] Aminja n'amabî, akalamo n'olufu, obukenyi n'obugale byôshi emwa Nyamuzinda birhenga. [15] Obushinganyanya. obwenge n'okumanya irhegeko rhubihâbwa na Nyakasane, obuzigire n'ebijiro binjà byôshi emwâge birhenga, [16] isirhe n'obumînya byalemeragwa Abanya-byâha, banyankola-maligo, obuhanya buli bwâbo. [17] Enshôkano za Nyamuzinda zishohôlwa n'abamukunda, n'oburhonyi bwâge bubalusize ensiku zôshi. [18] Hali abantu bagala erhi kubîkirira okujinika kurhumire, lolaga oluhembo lwâbo[c]: [19] Olusiku baderha, erhi: «Nakarhamukaga, birhali binyi ebi, nâlamira aha», barhamanyiri nsiku inga zisigîre: bàbisiga, bafe, abandi babirye. [20] Mwâna wâni, ocisêgereze oku mukolo gwâwe, okazigushîbirira, olinde oshosihaliramwo. [21] Orhayâgalagwa n'emikolo y'omunya-byâha, ocîkubagire Nyamuzinda, osêre oku mukolo gwâwe. Bulya kuli kulembu emwa Nyamuzinda, okugaza omukenyi bunobuno, mwa kano kanya. [22] Omugisho gwa Nyamuzinda lwo luhembo lw'omuntu omurhînya, kano kanya, omugisho gwa Nyamuzinda gwamanajako obwâso. [23] Orhaderhaga, erhi: «Bici ndagirirekwo? kurhenga ene, ebyâni biri binganaci bulya?» [24] Orhaderhaga, erhi: «Ka ntakola mugale, kurhi naciba?» [25] Olusiku lw'iragi omuntu arhakengêra amalibuko, n'olusiku lw'obuhanya, omuntu anayibagire iragi. [26] Kwo kuderha oku, emwa Nyamuzinda, kuli kulembu, olusiku lw'okufù, anahembe ngasi muntu nk'oku ebijiro byâge binali. [27] Hisanzi hitya hya malibuko hinayibagize obwîgusi, n'omu kanya kazinda k'omuntu mwo emikolo yâge ebonekera. [28] Orhakùngaga iragi ly'owundi anacizine, bulya omuntu amanyirwa aha buzinda bwâge[d].

Okucîlanga oku mubî

[29] Enyumpa yâwe erhabaga ishubûkiro lya ngasi yêshi, bulya amenge g'omubî gali manji.

---

[c] **11.18** Oluhembo lwâbo: en'igulu emwa mugulûza, ntà kucîbona. lolà Ayu 27, 16... Luk 12, 16..

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

30 Kula bagwârha enkwâle, bayihira omu irhonga, kwo guli omurhima gw'omucîbonyi, ye mujishamba walinda oku wafa. 31 Omunywcsi anahindule chinja hihi, n'ehinja hirhabula ishembo emund'ali. 32 Isasi ly'omuliro linayâse ecibêye, omubî anaîbundike àkol'alingihuma omukò. 33 Omanye omubî bulya ye kabindi-afunikira-obubî, omanye akuhirakwo akafinjo. 34 Ow'embuga omuhire aha mwâwe, kuyôkêra ohayôkire, wabona oku akukoza oku ba-aha-mwâwe.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 11

1 σοφία ταπεινοῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἐν μέσῳ μεγιστάνων καθίσει αὐτόν. 2 Μὴ αἰνέσῃς ἄνδρα ἐν κάλλει αὐτοῦ καὶ μὴ βδελύξῃ ἄνθρωπον ἐν ὁράσει αὐτοῦ. 3 μικρὰ ἐν πετεινοῖς μέλισσα, καὶ ἀρχὴ γλυκασμάτων ὁ καρπὸς αὐτῆς. 4 ἐν περιβολῇ ἱματίων μὴ καυχήσῃ καὶ ἐν ἡμέρᾳ δόξης μὴ ἐπαίρου· ὅτι θαυμαστὰ τὰ ἔργα κυρίου, καὶ κρυπτὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀνθρώποις. 5 πολλοὶ τύραννοι ἐκάθισαν ἐπὶ ἐδάφους, ὁ δὲ ἀνυπονόητος ἐφόρεσεν διάδημα. 6 πολλοὶ δυνάσται ἠτιμάσθησαν σφόδρα, καὶ ἔνδοξοι παρεδόθησαν εἰς χεῖρας ἑτέρων.

7 Πρὶν ἐξετάσῃς, μὴ μέμψῃ· νόησον πρῶτον καὶ τότε ἐπιτίμα. 8 πρὶν ἢ ἀκοῦσαι μὴ ἀποκρίνου καὶ ἐν μέσῳ λόγων μὴ παρεμβάλλου. 9 περὶ πράγματος, οὗ οὐκ ἔστιν σοι χρεία, μὴ ἔριζε καὶ ἐν κρίσει ἁμαρτωλῶν μὴ συνέδρευε. 10 Τέκνον, μὴ περὶ πολλὰ ἔστωσαν αἱ πράξεις σου· ἐὰν πληθύνῃς, οὐκ ἀθῳωθήσῃ· καὶ ἐὰν διώκῃς, οὐ μὴ καταλάβῃς· καὶ οὐ μὴ ἐκφύγῃς διαδράς. 11 ἔστιν κοπιῶν καὶ πονῶν καὶ σπεύδων, καὶ τόσῳ μᾶλλον ὑστερεῖται.

12 ἔστιν νωθρὸς προσδεόμενος ἀντιλήμψεως, ὑστερῶν ἰσχύι καὶ πτωχείᾳ περισσεύει· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπέβλεψαν αὐτῷ εἰς ἀγαθά, καὶ ἀνώρθωσεν αὐτὸν ἐκ ταπεινώσεως αὐτοῦ 13 καὶ ἀνύψωσεν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπεθαύμασαν ἐπ᾽ αὐτῷ πολλοί. 14 ἀγαθὰ καὶ κακά, ζωὴ καὶ θάνατος, πτωχεία καὶ πλοῦτος παρὰ κυρίου ἐστίν. 15 16 17 δόσις κυρίου παραμένει εὐσεβέσιν, καὶ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα εὐοδωθήσεται. 18 ἔστιν πλουτῶν ἀπὸ προσοχῆς καὶ σφιγγίας αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἡ μερὶς τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ· 19 ἐν τῷ εἰπεῖν αὐτόν Εὗρον ἀνάπαυσιν καὶ νῦν φάγομαι ἐκ τῶν ἀγαθῶν μου, καὶ οὐκ οἶδεν τίς καιρὸς παρελεύσεται καὶ καταλείψει αὐτὰ ἑτέροις καὶ ἀποθανεῖται. 20 Στῆθι ἐν διαθήκῃ σου καὶ ὁμίλει ἐν αὐτῇ καὶ ἐν τῷ ἔργῳ σου παλαιώθητι.

21 μὴ θαύμαζε ἐν ἔργοις ἁμαρτωλοῦ, πίστευε δὲ κυρίῳ καὶ ἔμμενε τῷ πόνῳ σου· ὅτι κοῦφον ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου διὰ τάχους ἐξάπινα πλουτίσαι πένητα. 22 εὐλογία κυρίου ἐν μισθῷ εὐσεβοῦς, καὶ ἐν ὥρᾳ ταχινῇ ἀναθάλλει εὐλογίαν αὐτοῦ. 23 μὴ εἴπῃς Τίς ἐστίν μου χρεία, καὶ τίνα ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται μου τὰ ἀγαθά; 24 μὴ εἴπῃς Αὐτάρκη μοί ἐστιν, καὶ τί ἀπὸ τοῦ νῦν κακωθήσομαι; 25 ἐν ἡμέρᾳ ἀγαθῶν ἀμνησία κακῶν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν οὐ μνησθήσεται ἀγαθῶν· 26 ὅτι κοῦφον ἔναντι κυρίου ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς ἀποδοῦναι ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. 27 κάκωσις ὥρας ἐπιλησμονὴν ποιεῖ τρυφῆς, καὶ ἐν συντελείᾳ ἀνθρώπου ἀποκάλυψις ἔργων αὐτοῦ. 28 πρὸ

---

[d] **11.28** buzinda bwâge: okufà bwinjà ly'iragi, ofe oli murhonyi emwa Nyamuzinda; ah'obugale bwankakurhanga, bwankakuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τελευτῆς μὴ μακάριζε μηδένα, καὶ ἐν τέκνοις αὐτοῦ γνωσθήσεται ἀνήρ.

[29] Μὴ πάντα ἄνθρωπον εἴσαγε εἰς τὸν οἶκόν σου· πολλὰ γὰρ τὰ ἔνεδρα τοῦ δολίου. [30] πέρδιξ θηρευτὴς ἐν καρτάλλῳ, οὕτως καρδία ὑπερηφάνου, καὶ ὡς ὁ κατάσκοπος ἐπιβλέπει πτῶσιν· [31] τὰ γὰρ ἀγαθὰ εἰς κακὰ μεταστρέφων ἐνεδρεύει καὶ ἐν τοῖς αἱρετοῖς ἐπιθήσει μῶμον. [32] ἀπὸ σπινθῆρος πυρὸς πληθύνεται ἀνθρακιά, καὶ ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς εἰς αἷμα ἐνεδρεύει. [33] πρόσεχε ἀπὸ κακούργου, πονηρὰ γὰρ τεκταίνει, μήποτε μῶμον εἰς τὸν αἰῶνα δῷ σοι. [34] ἐνοίκισον ἀλλότριον, καὶ διαστρέψει σε ἐν ταραχαῖς καὶ ἀπαλλοτριώσει σε τῶν ἰδίων σου.

12

Aminja

[1] Okajira aminja, omanye na ndi ogajirire, galeke okuhera busha. [2] Aminja. ogajirire omuntu orhînya Nyamuzinda, bulya akugalulirago, yêne erhi Nyamuzinda. [3] Orhajiriraga entagoyôla omu bubî aminja, n'omuntu orhakwîrirwa okujira ehy'obuzigire. [4] Ohè omuntu ozigira Nyamuzinda, oleke enkola-maligo, orhayirhabâlaga. [5] Aminja ogajirire omwîrhôhye, oleke cîbone ojacira Nyamuzinda. Omuyime ciru ebi alya, orhamuhâga, ankanakulenga misî; bulya omunkwa gwâge mabî kabiri, oku minjà gôshi wamujirire. [6] Ciru Nyamuzinda naye arhabona oku banya-byâha, ababî kuhana abahàna. [7] Ohè omuntu mwinjà, oleke omubî.

Abîra n'abarhali bo

[8] Amango oli mugale, kuli kuzibu okumanya omwîra w'okuli, ci linda okene, omushombanyi arhacifulike. [9] Amango omuntu ali omu iragi, abashombanyi bâge banadikîrire, hano ajâkwo obuhanya, ciru n'omwîra anamuyâke. [10] Orhacîkubagiraga omushombanyi, kul'ecûma cijâkwo engisha, kwo n'obubî bwâge buli, [11] Ciru akacirhôhya akanayisha abunda-bunda, omanye orhacîkubagiragaye. Omuyôrhekwo kula bakombeza ecilolero, kengêra oku engisha zâge zirhayimangirhenge. [12] Orhamuhiraga hôfi nâwe, bulya anakurhenzaho, ahaje. Orhamubwarhazagya ekulyo kwâwe, bulya anakunyaga entebe, obone buzinda ly'okola wayumva ebinwa byâni, ocîyunjuze obwo, aka kanwa okakengêre. [13] Mbwîra ndi wakabêra omugwasi w'enjoka lukogo nka yamamuluma, erhi ndi wankalubêra abajà balwîsa ebiryanyi? [14] Kwo biri ntyo oku muntu oyinjibana omubî, n'oshangîra obubî bwâge. [15] Amango ociyimanzire buzibu, arhankacîyêrekana, oleke obè nka warherera obone oku akujira. [16] Omumînya anajire ebinwa by'olubohôlolo, ci emurhima gwâge bulyo bwa kukukwêba omu nyenga adwîrhe alonza. Omubisha anarhoze emirenge, ci amango ahashire, arhashukira. [17] Amango olikwo obuhanya, onamubone ye murhanzi, omanye mpu kurhabâla ali, n'obwo kuholêreza. [18] Anadunde irhwe, akome na kagasha, ci arhahundmula binwa, n'obusù bwâge nzinzibalè.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 12

[1] Ἐὰν εὖ ποιῇς, γνῶθι τίνι ποιεῖς, καὶ ἔσται χάρις τοῖς ἀγαθοῖς σου. [2] εὖ ποίησον εὐσεβεῖ, καὶ εὑρήσεις ἀνταπόδομα, καὶ εἰ μὴ παρ᾽ αὐτοῦ, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ὑψίστου. [3] οὐκ ἔσται ἀγαθὰ τῷ ἐνδελεχίζοντι εἰς κακὰ καὶ τῷ ἐλεημοσύνην μὴ χαριζομένῳ. [4] δὸς τῷ εὐσεβεῖ καὶ μὴ ἀντιλάβῃ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. [5] εὖ ποίησον ταπεινῷ καὶ μὴ δῷς ἀσεβεῖ· ἐμπόδισον τοὺς ἄρτους αὐτοῦ καὶ μὴ δῷς αὐτῷ, ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς σε δυναστεύσῃ· διπλάσια γὰρ κακὰ εὑρήσεις ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς, οἷς ἂν ποιήσῃς αὐτῷ. [6] ὅτι καὶ ὁ ὕψιστος ἐμίσησεν ἁμαρτωλοὺς καὶ τοῖς ἀσεβέσιν ἀποδώσει ἐκδίκησιν. [7] δὸς τῷ ἀγαθῷ καὶ μὴ ἀντιλάβῃ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. [8] Οὐκ ἐκδικηθήσεται ἐν ἀγαθοῖς ὁ φίλος, καὶ οὐ κρυβήσεται ἐν κακοῖς ὁ ἐχθρός. [9] ἐν ἀγαθοῖς ἀνδρὸς οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν λύπῃ, καὶ ἐν τοῖς κακοῖς αὐτοῦ καὶ ὁ φίλος διαχωρισθήσεται. [10] μὴ πιστεύσῃς τῷ ἐχθρῷ σου εἰς τὸν αἰῶνα· ὡς γὰρ ὁ χαλκὸς ἰοῦται, οὕτως ἡ πονηρία αὐτοῦ· [11] καὶ ἐὰν ταπεινωθῇ καὶ πορεύηται συγκεκυφώς, ἐπίστησον τὴν ψυχήν σου καὶ φύλαξαι ἀπ᾽ αὐτοῦ καὶ ἔσῃ αὐτῷ ὡς ἐκμεμαχὼς ἔσοπτρον καὶ γνώσῃ ὅτι οὐκ εἰς τέλος κατίωσεν. [12] μὴ στήσῃς αὐτὸν παρὰ σεαυτῷ, μὴ ἀνατρέψας σε στῇ ἐπὶ τὸν τόπον σου· μὴ καθίσῃς αὐτὸν ἐκ δεξιῶν σου, μήποτε ζητήσῃ τὴν καθέδραν σου καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτων ἐπιγνώσῃ τοὺς λόγους μου καὶ ἐπὶ τῶν ῥημάτων μου κατανυγήσῃ. [13] τίς ἐλεήσει ἐπαοιδὸν ὀφιόδηκτον καὶ πάντας τοὺς προσάγοντας θηρίοις; [14] οὕτως τὸν προσπορευόμενον ἀνδρὶ ἁμαρτωλῷ καὶ συμφυρόμενον ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ. [15] ὥραν μετὰ σοῦ διαμενεῖ, καὶ ἐὰν ἐκκλίνῃς, οὐ μὴ καρτερήσῃ. [16] καὶ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ γλυκανεῖ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ βουλεύσεται ἀνατρέψαι σε εἰς βόθρον· ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ δακρύσει ὁ ἐχθρός, καὶ ἐὰν εὕρῃ καιρόν, οὐκ ἐμπλησθήσεται ἀφ᾽ αἵματος. [17] κακὰ ἐὰν ὑπαντήσῃ σοι, εὑρήσεις αὐτὸν πρότερον ἐκεῖ σου, καὶ ὡς βοηθῶν ὑποσχάσει πτέρναν σου· [18] τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κινήσει καὶ ἐπικροτήσει ταῖς χερσὶν αὐτοῦ καὶ πολλὰ διαψιθυρίσει καὶ ἀλλοιώσει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

13

Okujà haguma n'abinyu

[1] Omuntu akahuma oku bulembo, bunamunanîrekwo, bumuzinze, n'okômera omucîbonyi anamushushe. [2] Orhabarhulaga omuzigo orhagale, orhayinjibanaga omuzibu n'omugale kulusha we. Cici cankarhuma wahira enyungu y'ibumba haguma n'ey'ecûma? n'obwo erhi zankahukulana, ey'ibumba yanabereka? [3] Omugale anahe amanyagana abulinalîmbirana, omukenyi ananyagwe ehyâge, abulihisengera. [4] Omugale amango omukwânîne anakukolêse. n'amango wamanyihya obushiru anakujandike, [5] amango ocigwêrhe ehyâwe, buciri bwîra, ci erhi analinzire, buzira nshonyi, mpu akunyagehyo. [6] Amango alagirire oku burhabâle bwâwe, anakurhonye, akuyêreke amasheka, olangâlire, akubwîre ebinwa binjà, mpu: «bici olagîrîrekwo?» [7] Kurhâhanga arhakubonêsa nshonyi hano akol'agaba, ciru anakunyâge kabiri-kasharhu, na buzinda akuhè ebinioko. Hano akulangira, akuyâke, adunde irhwe acîzongere.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Omanye orharhebagwa, balekikubonêsa nshonyi erhi buhwinja bwâwe burhuma. [9] Okabona omugale akuhamagala, onabe nk'orhumvîrhi, wabona oku akuyimbîrira. [10] Orhacîhunikaga bulya banakugalula nyuma, kandi orhabêraga kuli bwenêne bulya banakuyibàgira. [11] Orhakômeraga omugale, omanye ebinwa byâge binji-binji. Orhayêmêre ebinwa byâge binji-binji byo biri bya murhego, oku ali mpu ashagalusire, n'obwo alikwo akuyenja. [12] Omanye omurhûnzi w'ebinwa, arhakushurhîsa, akushwêkêse. [13] Omanye-omanye, bulya obuhanya bukulusize omu njira. [14] Erhi wankayumva okwo amango ol'iro, onazûke; omu kalamo kâwe kôshi, ozigire Nyakasane onamuyakûze akuciza.

Omugale n'omukenyi

[15] Ngasi cintu cizîne côshi cisîma ecâbo, na ngasi muntu kwo n'okwo. [16] Ensimba erhahambarha erhali ya bûko bwâyo, n'omuntu naye wâbomuntu ayinjibana. [17] K'onabwîne oku eciryanyi cakayumvanya n'omwâna-buzi? omuntu mubî n'orhînya Nyamuzinda, nabo kwo na kuguma. [18] K'onabwîne oku omurhûla gwankaba ekarhî ka mpunga n'akabwa? kwo-na-kuguma ntà murhûla ekarhî k'omugale n'omukenyi. [19] Ensimha nto byo biryo by'entale emuzirhu, ntyo, abakenyi yo minyama y'abagale. [20] Emw'omucîbonyi obwîrhôhye kuli kushûbuka, ntyo, omugale naye arhabona oku mukenyi. [21] Omugale abè nk'asarhala kwône, abîra hage banamugwarhirire, ow'obuligo akahirima, ciru n'abîra bâge banamusige. [22] Omugale àkasarhala, banamugwarhirire banji, akaderha ebirhali byo, banakongôrheze. Ow'obuligo akasârhala, banamulongôze, na ciru akaderha ebinwa binjà, barhabihiramwo izù. [23] Omugale akabumbula akanwa, bôshi banahwekêre, n'akanwa kâge kamanyikane hôshi-hôshi. Omukenyi akabumbula akanwa, banaderhe, mpu: «hya ngahi ehi?». Akasârhala banamususunike oku idaho. [24] Obugale buli bwinjà nka burhalikwo câha, omu iderha ly'enkola-maligo obukenyi buli bubî. [25] Murhima guhà omuntu iranga, gulijire linjà erhi libî. [26] Omurhima mwinjà bwo na busù bwinjà, okusinga emigani gubà mukolomuzibu.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 13

[1] Ὁ ἁπτόμενος πίσσης μολυνθήσεται, καὶ ὁ κοινωνῶν ὑπερηφάνῳ ὁμοιωθήσεται αὐτῷ. [2] βάρος ὑπὲρ σὲ μὴ ἄρῃς καὶ ἰσχυροτέρῳ σου καὶ πλουσιωτέρῳ μὴ κοινώνει. τί κοινωνήσει χύτρα πρὸς λέβητα; αὕτη προσκρούσει, καὶ αὕτη συντριβήσεται. [3] πλούσιος ἠδίκησεν, καὶ αὐτὸς προσενεβριμήσατο· πτωχὸς ἠδίκηται, καὶ αὐτὸς προσδεηθήσεται. [4] ἐὰν χρησιμεύσῃς, ἐργᾶται ἐν σοί· καὶ ἐὰν ὑστερήσῃς, καταλείψει σε. [5] ἐὰν ἔχῃς, συμβιώσεταί σοι καὶ ἀποκενώσει σε, καὶ αὐτὸς οὐ πονέσει. [6] χρείαν ἔσχηκέν σου, καὶ ἀποπλανήσει σε καὶ προσγελάσεταί σοι καὶ δώσει σοι ἐλπίδα· λαλήσει σοι καλὰ καὶ ἐρεῖ Τίς ἡ χρεία σου; [7] καὶ αἰσχυνεῖ σε ἐν τοῖς βρώμασιν αὐτοῦ, ἕως οὗ ἀποκενώσῃ σε δὶς ἢ τρίς, καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτων καταμωκήσεταί σου· μετὰ ταῦτα ὄψεταί σε καὶ καταλείψει σε καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κινήσει ἐπὶ σοί. [8] πρόσεχε μὴ ἀποπλανηθῇς καὶ μὴ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ταπεινωθῇς ἐν ἀφροσύνῃ σου. [9] Προσκαλεσαμένου σε δυνάστου ὑποχωρῶν γίνου, καὶ τόσῳ μᾶλλόν σε προσκαλέσεται· [10] μὴ ἔμπιπτε, μὴ ἀπωσθῇς, καὶ μὴ μακρὰν ἀφίστω, ἵνα μὴ ἐπιλησθῇς. [11] μὴ ἔπεχε ἰσηγορεῖσθαι μετ᾽ αὐτοῦ καὶ μὴ πίστευε τοῖς πλείοσιν λόγοις αὐτοῦ· ἐκ πολλῆς γὰρ λαλιᾶς πειράσει σε καὶ ὡς προσγελῶν ἐξετάσει σε. [12] ἀνελεήμων ὁ μὴ συντηρῶν λόγους καὶ οὐ μὴ φείσηται περὶ κακώσεως καὶ δεσμῶν. [13] συντήρησον καὶ πρόσεχε σφοδρῶς, ὅτι μετὰ τῆς πτώσεώς σου περιπατεῖς. [14]

[15] Πᾶν ζῷον ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιον αὐτῷ καὶ πᾶς ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ· [16] πᾶσα σὰρξ κατὰ γένος συνάγεται, καὶ τῷ ὁμοίῳ αὐτοῦ προσκολληθήσεται ἀνήρ. [17] τί κοινωνήσει λύκος ἀμνῷ; οὕτως ἁμαρτωλὸς πρὸς εὐσεβῆ. [18] τίς εἰρήνη ὑαίνῃ πρὸς κύνα; καὶ τίς εἰρήνη πλουσίῳ πρὸς πένητα; [19] κυνήγια λεόντων ὄναγροι ἐν ἐρήμῳ· οὕτως νομαὶ πλουσίων πτωχοί. [20] βδέλυγμα ὑπερηφάνῳ ταπεινότης· οὕτως βδέλυγμα πλουσίῳ πτωχός. [21] πλούσιος σαλευόμενος στηρίζεται ὑπὸ φίλων, ταπεινὸς δὲ πεσὼν προσαπωθεῖται ὑπὸ φίλων. [22] πλουσίου σφαλέντος πολλοὶ ἀντιλήμπτορες· ἐλάλησεν ἀπόρρητα, καὶ ἐδικαίωσαν αὐτόν. ταπεινὸς ἔσφαλεν, καὶ προσεπετίμησαν αὐτῷ· ἐφθέγξατο σύνεσιν, καὶ οὐκ ἐδόθη αὐτῷ τόπος. [23] πλούσιος ἐλάλησεν, καὶ πάντες ἐσίγησαν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ ἀνύψωσαν ἕως τῶν νεφελῶν. πτωχὸς ἐλάλησεν καὶ εἶπαν Τίς οὗτος; κἂν προσκόψῃ, προσανατρέψουσιν αὐτόν. [24] ἀγαθὸς ὁ πλοῦτος, ᾧ μή ἐστιν ἁμαρτία, καὶ πονηρὰ ἡ πτωχεία ἐν στόματι ἀσεβοῦς. [25] Καρδία ἀνθρώπου ἀλλοιοῖ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐάν τε εἰς ἀγαθὰ ἐάν τε εἰς κακά. [26] ἴχνος καρδίας ἐν ἀγαθοῖς πρόσωπον ἱλαρόν, καὶ εὕρεσις παραβολῶν διαλογισμοὶ μετὰ κόπων.

14

Iragi ly'okuli

[1] Iragi ly'omuntu orhasagijira ecâha omu nderho, n'orhayumva omurhima gw'ebyâha byâge gwamulya. [2] Iragi lyâge omuntu orhacîtumuzizi cici, omuntu orharhiba murhima.

Okuyâgalwa n'obujinisi

[3] Obugale burhakwânana nshahu, n'oku muntu w'amagene, ebirugu binji birigi bya cici? [4] Ohaka n'ishali lyamuyîrha, bandi ahakira, ebyâge byalîbwa n'abandi. [5] Owaciyîrha yêne, ndi akaciza? owayôboha ciru okuhuma oku byâge. [6] Ntà mwîsi mubî kulusha ocîyîrha yêne, lwo luhembo lw'okumînya kwâge. [7] Okujira aminja kwâge kunabe nka kuhugwa, buzinda anayêrekane obumînya bwâge. [8] Ali mumînya omuntu w'amasù g'oluhubo, kukengula akengula n'okugayaguza abandi. [9] Omuyâgalwa arhasîma ehi agwêrhe, amagene kuyumya gayumya omurhima. [10] Omujinisi arhalîka bulye, n'amêza gâge cizombo. [11] Mwâna wâni, nk'ogwêrhe onalye, orhûle na Nyamuzinda entûlo ahûnyire. [12] Orhayibagiraga oku olufu omu njira luli, n'oku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omulâli gw'ab'ekuzimu ntâye osagikubwirago. [13] Ojirire abîra bawe aminja oku orhacifa, ohâne nk'oku onahashire. [14] Orhalahiraga iragi lya buno, orhanenaga ehinja omurhima gucîfinjire. [15] Kâli obugale bwâwe bandi wabusigire? n'ebirugu byâwe kâli iragi lyâbigaba? [16] Ohûne, onahâbwe. osîme, arhali ekuzimu yo balongeza obusîme. [17] Ngasi mubiri kwo gukoya nka bwikunje, okufà liri irhegeko ly'ensiku n'amango. [18] Kul'obona orhwâsi rhw'omurhi gujagalîre, rhurhaliholoka rhurhalishoga, kwo n'amaburhwa g'omubiri, n'omu gali, oku baguma bafà abandi bâburhwa. [19] Ngasi bushanja bukoya kuhwa bunahwa, na nnabwo bombi bagendanwa.

Iragi ly'omuntu murhimanya

[20] Iragi lyâge omuntu okengêra oburhimanya, n'orhimanya n'obukengêre bwâge, [21] agerêreze emurhima enjira z'oburhimanya, anakulikire amahwe gabwo. [22] Kw'abushimba nka muhivi, oku njira yabwo alingûkiza; [23] anaje ah'idirisha lyabwo, atamale aha lusò lwâbwo; [24] acumbike eburhambi bwâbwo, agwike omulindizo omu côgo câbwo; [25] ayûbake eburhambi bwâbwo, abwârhale omu kahwenyenye k'omurhûla. [26] Abuyûbuze abâna bâge, naye yêne ayâkîre omu mashami gâbwo. [27] Omu cihôho câbwo mwo akaziyakira idûrhu, na ntyo aje omu irenge lyâbwo.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 14

[1] μακάριος ἀνήρ, ὃς οὐκ ὠλίσθησεν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ καὶ οὐ κατενύγη ἐν λύπῃ ἁμαρτιῶν· [2] μακάριος οὗ οὐ κατέγνω ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ὃς οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ.

[3] Ἀνδρὶ μικρολόγῳ οὐ καλὸς ὁ πλοῦτος, καὶ ἀνθρώπῳ βασκάνῳ ἵνα τί χρήματα; [4] ὁ συνάγων ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ συνάγει ἄλλοις, καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ τρυφήσουσιν ἕτεροι. [5] ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ τίνι ἀγαθὸς ἔσται; καὶ οὐ μὴ εὐφρανθήσεται ἐν τοῖς χρήμασιν αὐτοῦ. [6] τοῦ βασκαίνοντος ἑαυτὸν οὐκ ἔστιν πονηρότερος, καὶ τοῦτο ἀνταπόδομα τῆς κακίας αὐτοῦ· [7] κἂν εὖ ποιῇ, ἐν λήθῃ ποιεῖ, καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτων ἐκφαίνει τὴν κακίαν αὐτοῦ. 8πονηρὸς ὁ βασκαίνων ὀφθαλμῷ, ἀποστρέφων πρόσωπον καὶ ὑπερορῶν ψυχάς. [9] πλεονέκτου ὀφθαλμὸς οὐκ ἐμπίπλαται μερίδι, καὶ ἀδικία πονηρὰ ἀναξηραίνει ψυχήν. [10] ὀφθαλμὸς πονηρὸς φθονερὸς ἐπ᾽ ἄρτῳ καὶ ἐλλιπὴς ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτοῦ. [11] Τέκνον, καθὼς ἐὰν ἔχῃς, εὖ ποίει σεαυτὸν καὶ προσφορὰς κυρίῳ ἀξίως πρόσαγε· [12] μνήσθητι ὅτι θάνατος οὐ χρονιεῖ καὶ διαθήκη ᾅδου οὐχ ὑπεδείχθη σοι· [13] πρίν σε τελευτῆσαι εὖ ποίει φίλῳ καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου ἔκτεινον καὶ δὸς αὐτῷ. [14] μὴ ἀφυστερήσῃς ἀπὸ ἀγαθῆς ἡμέρας, καὶ μερὶς ἐπιθυμίας ἀγαθῆς μή σε παρελθάτω. [15] οὐχὶ ἑτέρῳ καταλείψεις τοὺς πόνους σου καὶ τοὺς κόπους σου εἰς διαίρεσιν κλήρου; [16] δὸς καὶ λαβὲ καὶ ἀπάτησον τὴν ψυχήν σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ζητῆσαι τρυφήν. [17] πᾶσα σὰρξ ὡς ἱμάτιον παλαιοῦται· ἡ γὰρ διαθήκη ἀπ᾽ αἰῶνος Θανάτῳ ἀποθανῇ. [18] ὡς φύλλον θάλλον ἐπὶ δένδρου δασέος, τὰ μὲν καταβάλλει, ἄλλα δὲ φύει, οὕτως γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵματος, ἡ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δὲ γεννᾶται. [19] πᾶν ἔργον σηπόμενον ἐκλείπει, καὶ ὁ ἐργαζόμενος αὐτὸ μετ᾽ αὐτοῦ ἀπελεύσεται.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[20] Μακάριος ἀνήρ, ὃς ἐν σοφίᾳ μελετήσει καὶ ὃς ἐν συνέσει αὐτοῦ διαλεχθήσεται, [21] ὁ διανοούμενος τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτῆς ἐννοηθήσεται. [22] ἔξελθε ὀπίσω αὐτῆς ὡς ἰχνευτὴς καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῆς ἐνέδρευε. [23] ὁ παρακύπτων διὰ τῶν θυρίδων αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῶν θυρωμάτων αὐτῆς ἀκροάσεται, [24] ὁ καταλύων σύνεγγυς τοῦ οἴκου αὐτῆς καὶ πήξει πάσσαλον ἐν τοῖς τοίχοις αὐτῆς, [25] στήσει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ κατὰ χεῖρας αὐτῆς καὶ καταλύσει ἐν καταλύματι ἀγαθῶν, [26] θήσει τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν τῇ σκέπῃ αὐτῆς καὶ ὑπὸ τοὺς κλάδους αὐτῆς αὐλισθήσεται, [27] σκεπασθήσεται ὑπ᾽ αὐτῆς ἀπὸ καύματος καὶ ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς καταλύσει.

15

[1] Kw'ajira ntyo omuntu orhînya Nyamuzinda; ôyankirira irhegeko burhimanya ashobôla. [2] Kwo bumuyankirira nka kula nnina wa muntu amuyankirira, bumuyankirire nka muhya wayankirira ibà; [3] bumulise akalyo k'obwîrhonzi, bumunywese amîshi g'oburhimanya; [4] abuyegemere, arhanacidundagane, abusêrekwo, arhanacibulabule. [5] Bumulengereze enyanya ly'abâbo, omu karhî k'endêko, bumubumbûle akanwa. [6] Ayumve omurhûla anabone ecimanè c'obusîme, ahabwe irenge ly'ensiku n'amango. [7] Abasirhe ntà mango babuhikekwo, n'Abanya-byâha barhakabubona. [8] Oburhimanya burhabonanako n'obucîbone, n'abanywesi barhabukwîrirwa. [9] Obukuze burhaba omu kanwa k'omubî, bulya Nyamuzinda arhamuhiribwo. [10] Bulya oburhimanya bwo buyêrekana obukuze, na Nyamuzinda ye bulangûla enjira.

Obuhuru bw'omuntu

[11] Orhaderhaga, erhi: «Nyamuzinda warhumire najira ecâha», bulya Nyamuzinda arhankajira ebi ashomba[e]. [12] Orhaderhaga, erhi: «Nyamuzinda warhumire nahabuka», bulya ntâco ajira n'omunya-byâha. [13] Ntà bikabulirwa Nyamuzinda akwîrirwa, n'abantu bamurhînya barhabikwîrirwa... [14] Kurheng'aha murhondêro ye walemaga omuntu, anamuleka omurhima gwâge gumuhe. [15] Nk'olonzize, amarhegeko wanagakulikira, okubêra omu njira nyinjà okuhashire. [16] Embere zâwe, ahebireyo omuliro n'amîshi, lambûla okuboko, orhole eci olonzize. [17] Embere z'abantu, eri obuzîne n'olufu, muli byombi, eci balonzize co banacîshoga. [18] Bulya oburhimanya bwa Nyamuzinda burhajira lugero, byôshi ahashire na byôshi abona. [19] Amasù gâge gayêrekîre balya bamurhînya, amanyire yêne emikolo yôshi y'abantu. [20] Ntâye akol'arhegesire mpu abè nkola-maligo, na ntâye akola ayêmêrire mpu abè mugoma.

---

[e] **15.11** : Ebi ashomba: omuntu agwêrhe obuhuru, anacîshoga ehi omurhima gumuhire; yêne anacijâmwo, aderhe «nalonza hirebe, najira hirebe; ntâlonza, ntâjire... » buzira kusêzibwa na ndi, Omuntu arhankashobeka Nyamuzinda mpu ye wamujirîsize amabî: Iolà Yk 1, 13-14.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 15

[1] Ὁ φοβούμενος κύριον ποιήσει αὐτό, καὶ ὁ ἐγκρατὴς τοῦ νόμου καταλήμψεται αὐτήν· [2] καὶ ὑπαντήσεται αὐτῷ ὡς μήτηρ καὶ ὡς γυνὴ παρθενίας προσδέξεται αὐτόν· [3] ψωμιεῖ αὐτὸν ἄρτον συνέσεως καὶ ὕδωρ σοφίας ποτίσει αὐτόν· [4] στηριχθήσεται ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ οὐ μὴ κλιθῇ, καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς ἐφέξει καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῇ· [5] καὶ ὑψώσει αὐτὸν παρὰ τοὺς πλησίον αὐτοῦ καὶ ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ· [6] εὐφροσύνην καὶ στέφανον ἀγαλλιάματος εὑρήσει καὶ ὄνομα αἰῶνος κατακληρονομήσει. [7] οὐ μὴ καταλήμψονται αὐτὴν ἄνθρωποι ἀσύνετοι, καὶ ἄνδρες ἁμαρτωλοὶ οὐ μὴ ἴδωσιν αὐτήν· [8] μακράν ἐστιν ὑπερηφανίας, καὶ ἄνδρες ψεῦσται οὐ μὴ μνησθήσονται αὐτῆς. [9] Οὐχ ὡραῖος αἶνος ἐν στόματι ἁμαρτωλοῦ, ὅτι οὐ παρὰ κυρίου ἀπεστάλη· [10] ἐν γὰρ σοφίᾳ ῥηθήσεται αἶνος, καὶ ὁ κύριος εὐοδώσει αὐτόν.

[11] μὴ εἴπῃς ὅτι Διὰ κύριον ἀπέστην· ἃ γὰρ ἐμίσησεν, οὐ ποιήσει. [12] μὴ εἴπῃς ὅτι Αὐτός με ἐπλάνησεν· οὐ γὰρ χρείαν ἔχει ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ. [13] πᾶν βδέλυγμα ἐμίσησεν ὁ κύριος, καὶ οὐκ ἔστιν ἀγαπητὸν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. [14] αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρωπον καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ διαβουλίου αὐτοῦ. [15] ἐὰν θέλῃς, συντηρήσεις ἐντολὰς καὶ πίστιν ποιῆσαι εὐδοκίας. [16] παρέθηκέν σοι πῦρ καὶ ὕδωρ· οὗ ἐὰν θέλῃς, ἐκτενεῖς τὴν χεῖρά σου. [17] ἔναντι ἀνθρώπων ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος, καὶ ὃ ἐὰν εὐδοκήσῃ, δοθήσεται αὐτῷ. [18] ὅτι πολλὴ ἡ σοφία τοῦ κυρίου· ἰσχυρὸς ἐν δυναστείᾳ καὶ βλέπων τὰ πάντα, [19] καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν, καὶ αὐτὸς ἐπιγνώσεται πᾶν ἔργον ἀνθρώπου. [20] οὐκ ἐνετείλατο οὐδενὶ ἀσεβεῖν καὶ οὐκ ἔδωκεν ἄνεσιν οὐδενὶ ἁμαρτάνειν.

16

Obuhanya bw'ababî

[1] Orhacîfinjaga okuburha ba-bunji-bwa-busha, orhacîshingiraga abâna b'ebyâbi. [2] Orhacîshingaga ciru bankaluga, nka barharhînya Nyamuzinda. [3] Orhalangaliraga okulama kwâbo, orhalangaliraga n'enjira balimwo, bulya muguma nkana ye mukulu aha cihumbi, n'aha omuntu akaburha enkola-maligo, akacîfira buzira mwâna. [4] Omuntu muguma nkana anabumbe olugo, iburha ly'ababî kuhwa linahwa. [5] Niene nabwîne n'amasù gâni bintu binji bishushana; nanayumva n'amarhwîri gâni ebiri bizibu. [6] Omuliro gucîtuzire omu ndêko y'endyâlya, n'obukunizi buzûsire omu ngabo y'abagoma. [7] Nyamuzinda arhahabaliraga balya ba ciri-misî ha mîra, bagomaga erhi kulimbira emisî kurhuma[f]. [8] Arhababaliraga olugo Loti[g] aliyûhasiremwo, erhi obucîbone bwa bene-lwo bwamamugayisa. [9] Arhabaga bwonjo oku bûko bw'emihera[h], bôshi

[f] **16.7** Muhimbo gwa busha: lolà Murh 6, 1-7.
[g] **16.8** Loti: mwene wâbo Ahrahamu: lolà Murh 19. 1-29.
[h] **16.9** Emihera: ab'e Kanâni barhanzi, balya barhashangîraga na Nyamuzinda w'okuli:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

baholoka erhi byâha byâho bîrhuma. [10] Akujirira n'engabo ya bihumbi magana galindarhu[i], balya bacîhindulaga[j] erhi buzibu bwa mirhima yâbo burhuma. [11] Ciru ankabire muntu muguma cikanyi-cirhagomba, okumuleka arhahanyirwi kwanasômerana, bulya obwonjo n'obukunizi biri bya Nyamuzinda, nn'olukogo ye na nn'oburhè. [12] Obwonjo bwâge buluga, ci n'obukali bwâge burhali bunyi, anatwe olubanja lw'abantu nk'oku emikolo yâbo enali. [13] Arhaleka buzira kuhana omunya-byâha n'amabî gâge, arhanalindisa busha omuntu omurhînya. [14] Aba wa lukogo lunji, ci ngasi muguma ashobôla nk'oku ebijiro byâge binali. [15] Nyamuzinda adundaguzize omurhima gwa Faraoni mpu lyo amanyîsa emikolo yâge hano igulu. [16] Obwonjo bwâge bucîyêrekana oku biremwa byôshi, obulangashane n'omwizimya abijirire abantu bôshi.

Oluhemho ho luli

[17] Orhaderhaga, erhi: «Ka ntacîfulika oyo Nyamuzinda, eyo nyanya ndi wânkengêra?» «Ndi wajà anfukula omu karhî k'entuliri y'abantu?» «Ndi ntâye ekarhî k'ebiremwa binji[k] ntya». [18] Lolà: empingu, enyanya kurhaluka amalunga, ekuzimu n'igulu, okuyisha kwâge kwamabigezamwo omusisi. [19] Caligumiza entondo n'eciriba c'igulu, byamageramwo ogwa nyugunyu embere zâge. [20] Ci kwône barhakengêra ebyo byôshi, ndi ogerêreza ogw'enjira zâge? [21] Ciru n'omusirûla gurhabonekana, hôfi emikolo yâge yôshi gali mahwe. [22] «Emikolo y'obushinganyanya[l], ndi wayimanyîsa? Ndi wayirinda? Bulya endagâno eri kuli». [23] Zo nkengêro z'omuntu w'obukengêre bwofi ezo, omuhwinja n'omuhabà barhalôrha elirhali isirhe.

Omuntu omu biremwa

[24] Nyumva, mwâna wâni, oyigîrire, ebinwa nakubwîra obirhege omurhima. [25] Nakuyêreka olugero lw'enjira, nacîhangana nkuyumvise omanye. [26] aha murhondêro, erhi Nyamuzinda alema ebiremwa byâge[m], oku ayusirema, agabîra ngasi ciguma aha cabêra. [27] Ebiremwa byâge abiha olukere lw'ensiku n'amango, kurheng'emurhondêro gwâbyo kuhika okuli kw'amango. Ebiremwa byâge birhafà ishali, birhafà murhamo, na ntà mango bireka omukolo gwâbyo. [28] Ntâco cisagihukula ecâbo, na ntà mango bibula kumuyumva. [29] Nyamuzinda asinza igulu obwo, aliyunjuza ebinjà byâge. [30] Alihiramwo ngasi bûko bwa nsimba, n'omu idaho zânâshubire.

---

[i] **16.10** murhima gwâbo mubî: lolà Lub 12, 37.
[j] **16.9** Emihera: ab'e Kanâni barhanzi, balya barhashangîraga na Nyamuzinda w'okuli.
[k] **16.17** Binji ntya: lolà Murh 3, 10; 4, 9.
[l] **16.22** Eri kuli: owalinda endagâno ya Nyamuzinda ahire omurhima omu nda, ntà kuderha mpu amango!egama. arhâciyishe!
[m] **16.26** Ebiremwa byâge : lolà Murh 1, 1: okulemwa kw'igulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 16

[1] Μὴ ἐπιθύμει τέκνων πλῆθος ἀχρήστων μηδὲ εὐφραίνου ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβέσιν· [2] ἐὰν πληθύνωσιν, μὴ εὐφραίνου ἐπ᾽ αὐτοῖς, εἰ μή ἐστιν φόβος κυρίου μετ᾽ αὐτῶν. [3] μὴ ἐμπιστεύσῃς τῇ ζωῇ αὐτῶν καὶ μὴ ἔπεχε ἐπὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν· κρείσσων γὰρ εἷς ἢ χίλιοι καὶ ἀποθανεῖν ἄτεκνον ἢ ἔχειν τέκνα ἀσεβῆ. [4] ἀπὸ γὰρ ἑνὸς συνετοῦ συνοικισθήσεται πόλις, φυλὴ δὲ ἀνόμων ἐρημωθήσεται. [5] Πολλὰ τοιαῦτα ἑόρακεν ὁ ὀφθαλμός μου, καὶ ἰσχυρότερα τούτων ἀκήκοεν τὸ οὖς μου. [6] ἐν συναγωγῇ ἁμαρτωλῶν ἐκκαυθήσεται πῦρ, καὶ ἐν ἔθνει ἀπειθεῖ ἐξεκαύθη ὀργή. [7] οὐκ ἐξιλάσατο περὶ τῶν ἀρχαίων γιγάντων, οἳ ἀπέστησαν τῇ ἰσχύι αὐτῶν· [8] οὐκ ἐφείσατο περὶ τῆς παροικίας Λωτ, οὓς ἐβδελύξατο διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν· [9] οὐκ ἠλέησεν ἔθνος ἀπωλείας τοὺς ἐξηρμένους ἐν ἁμαρτίαις αὐτῶν [10] καὶ οὕτως ἑξακοσίας χιλιάδας πεζῶν τοὺς ἐπισυναχθέντας ἐν σκληροκαρδίᾳ αὐτῶν. [11] Κἂν ᾖ εἷς σκληροτράχηλος, θαυμαστὸν τοῦτο εἰ ἀθῳωθήσεται· ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ᾽ αὐτῷ, δυνάστης ἐξιλασμῶν καὶ ἐκχέων ὀργήν. [12] κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, οὕτως καὶ πολὺς ὁ ἔλεγχος αὐτοῦ· ἄνδρα κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ κρινεῖ. [13] οὐκ ἐκφεύξεται ἐν ἁρπάγματι ἁμαρτωλός, καὶ οὐ μὴ καθυστερήσει ὑπομονὴ εὐσεβοῦς. [14] πάσῃ ἐλεημοσύνῃ ποιήσει τόπον, ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ εὑρήσει. [15] [16] [17] Μὴ εἴπῃς ὅτι Ἀπὸ κυρίου κρυβήσομαι, καὶ ἐξ ὕψους τίς μου μνησθήσεται; ἐν λαῷ πλείονι οὐ μὴ γνωσθῶ, τίς γὰρ ἡ ψυχή μου ἐν ἀμετρήτῳ κτίσει; [18] ἰδοὺ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ, ἄβυσσος καὶ γῆ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ σαλευθήσονται· [19] ἅμα τὰ ὄρη καὶ τὰ θεμέλια τῆς γῆς ἐν τῷ ἐπιβλέψαι εἰς αὐτὰ τρόμῳ συσσείονται. [20] καὶ ἐπ᾽ αὐτοῖς οὐ διανοηθήσεται καρδία, καὶ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τίς ἐνθυμηθήσεται; [21] καὶ καταιγίς, ἣν οὐκ ὄψεται ἄνθρωπος, τὰ δὲ πλείονα τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐν ἀποκρύφοις. [22] ἔργα δικαιοσύνης τίς ἀναγγελεῖ; ἢ τίς ὑπομενεῖ; μακρὰν γὰρ ἡ διαθήκη. [23] ἐλαττούμενος καρδίᾳ διανοεῖται ταῦτα, καὶ ἀνὴρ ἄφρων καὶ πλανώμενος διανοεῖται μωρά.

[24] Ἄκουσόν μου, τέκνον, καὶ μάθε ἐπιστήμην καὶ ἐπὶ τῶν λόγων μου πρόσεχε τῇ καρδίᾳ σου· [25] ἐκφανῶ ἐν σταθμῷ παιδείαν καὶ ἐν ἀκριβείᾳ ἀπαγγελῶ ἐπιστήμην. [26] Ἐν κρίσει κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀπ᾽ ἀρχῆς, καὶ ἀπὸ ποιήσεως αὐτῶν διέστειλεν μερίδας αὐτῶν. [27] ἐκόσμησεν εἰς αἰῶνα τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν εἰς γενεὰς αὐτῶν· οὔτε ἐπείνασαν οὔτε ἐκοπίασαν καὶ οὐκ ἐξέλιπον ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν· [28] ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ οὐκ ἐξέθλιψεν, καὶ ἕως αἰῶνος οὐκ ἀπειθήσουσιν τοῦ ῥήματος αὐτοῦ. [29] καὶ μετὰ ταῦτα κύριος εἰς τὴν γῆν ἐπέβλεψεν καὶ ἐνέπλησεν αὐτὴν τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ· [30] ψυχῇ παντὸς ζῴου ἐκάλυψεν τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ εἰς αὐτὴν ἡ ἀποστροφὴ αὐτῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17

[1] Nyamuzinda arhenzize omuntu omu budaka, na buzinda omu idaho amushubiza[n]. [2] Abantu àbatwîrîre ensiku n'amango gagerêrîre, abahà obuhashe oku byôshi[o] biri en'igulu. [3] Nk'oku yêne ali, abahà emisî, abalema bamushushire[p]. [4] Ahà ngasi ciremwa okuyôboha omuntu, ly'omuntu akulira ensimba n'ebinyunyi. [5] Bashobôla okukolêsa mahashe arhânu ga Nyakasane, nka buhashe bwa kalindarhu, bahabwa okukolêsa obwenge n'obushinganyanya nka buhashe bwa kalinda, buhugûla ago mahashe gâge. [6] Abalema bagwêrhe akanwa, olulimi, amasù, amarhwîri, abahà omurhima gw'oburhimanya. [7] Abayunjuza bumanye n'obukengêre, abamanyîsa ehibî n'ehinja. [8] Abahir'obumoleke omu murhima, mpu babone obunji bw'emikolo[q] yâge. [9] Anabahà okujira obukuze bw'ebisômerîne byâge, ensiku n'amango. [10] Bakuze izîno lyâge limâna, baganire obunji bw'ebi ajizire. [11] Anabahe obumanye, kandi anabamanyîse irhegeko ly'akalamo. [12] Ajira haguma nabo endagâno y'ensiku n'amango, abamanyîsa enkengêro[r] zâge. [13] amasù gâbo gabona obunji bw'irenge lyâge, amarhwîri gâbo gayumva obunene n'obwinjà bw'izù lyâge. [14] Ababwîra, erhi: «Mucilange oku bubî bwôshi», abahà amarhegeko bakulikira ngasi muguma oku wâbo.

Nyamuzinda mutwî w'emmanja

[15] Olugendo lwâbo kubona alubona ensiku zôshi, ntà mango lucîfulike aha arhalubone. [16] Kurhenga oburho bwâbo, enjira yabo erhabayêreecza oburhali bubî, ciru barhanahashaga okuhindula omurhima gwâbo guli nk'ibâle, gubè murhima gwa muntu. [17] Ngasi lubaga aluhîre omurhambo wâlurhegeka, Israheli yêhe guli mwanya gwa Nyamuzinda yêne. [18] Bulya ye murhanzi, amulera omu bwôrhere nkana, omu kubà amuyunjuzize bulangashane bw'obuzigire bwâge, arhacimulikiriraga. [19] Ebijiro byâbo byôshi biri nk'izûba embere zâge, amasù gâge garhahusa kwalola olugendo lwâbo. [20] Obulyâlya bwâbo burhacifulisiri amasù gâge, ebyâha byâbo byôshi biri embere za Nyamuzinda. [21] Cikwône Nyakasane aba mwinjà, ayishi n'eciremwa câge, Arhabiherêrekeza erhi kubilîkirira, ci kulanga abilanga. [22] Okuhâna kw'obuzigire kuli kubîka kw'omuntu, kunalange ecijiro cinjà nka mbonyi y'isù. [23] Olusiku Nyamuzinda abahemba ho luciri, abavangulire oku irhwe omugisho gw'oluhembo lwâbo. [24] Abacîyunjuzize anabahe omurhima gw'okugaluka, arhûlirize abacîzigulusire.

---

[n] **17.1** Amushubiza: lolà Murh 2: omuntu kufà afà.
[o] **17.2** byôshi: lolà Murh 1, 28.
[p] **17.3** Bamushushire: lolà Murh 2, 27.
[q] **17.8** Emikolo yâge: lolà Rom 1. 19-20.
[r] **17.12** Enkengêro zage: Marhegeko Nyamuzinda ahâga Mûsa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Mucîyunjuze

[25] Ogaluke emunda Nyamuzinda ali, oleke ebyâha byâwe, omushenge bwinjà, oleke okumugayisa. [26] Oshubire Ow'Enyanya, oleke obulyâlya, oshomhe lwôshi lwôshi obulenzi. [27] Bulya ndigi wankajikuza Nyamuzinda ekuzimu, akaba abazîne barhamukuzizi, bamuhà irenge lyâge? [28] Obukuze burhaba emw'emifù nk'oku burhaba emw'abarhahali, ozîne agwêrhe n'amagala ye Nyamuzinda. [29] Neci, obwonjo bwa Nyamuzinda bubà bunji, olukogo lwâge oku bantu bayêrekîre emund'ali. [30] bulya omuntu arhankabà na byôshi, mwene-omuntu arhali karhafà. [31] Bici bimoleka kulusha izûba? Kurhahanga lirhafulikwa n'ecitû. Omubiri n'omukò maligo byaka- nakola. [32] Nyamuzinda ye lolà ngasi buhashe buli enyanya emalunga, abantu bôshi bunaba budaka na luvu.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 17

[1] Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς ἄνθρωπον καὶ πάλιν ἀπέστρεψεν αὐτὸν εἰς αὐτήν. [2] ἡμέρας ἀριθμοῦ καὶ καιρὸν ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν ἐπ᾽ αὐτῆς. [3] καθ᾽ ἑαυτὸν ἐνέδυσεν αὐτοὺς ἰσχὺν καὶ κατ᾽ εἰκόνα αὐτοῦ ἐποίησεν αὐτούς. [4] ἔθηκεν τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ πάσης σαρκὸς καὶ κατακυριεύειν θηρίων καὶ πετεινῶν. [5] [6] διαβούλιον καὶ γλῶσσαν καὶ ὀφθαλμούς, ὦτα καὶ καρδίαν ἔδωκεν διανοεῖσθαι αὐτοῖς. [7] ἐπιστήμην συνέσεως ἐνέπλησεν αὐτοὺς καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ ὑπέδειξεν αὐτοῖς. [8] ἔθηκεν τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καρδίας αὐτῶν δεῖξαι αὐτοῖς τὸ μεγαλεῖον τῶν ἔργων αὐτοῦ, [9] [10] καὶ ὄνομα ἁγιασμοῦ αἰνέσουσιν, ἵνα διηγῶνται τὰ μεγαλεῖα τῶν ἔργων αὐτοῦ. [11] προσέθηκεν αὐτοῖς ἐπιστήμην καὶ νόμον ζωῆς ἐκληροδότησεν αὐτοῖς. [12] διαθήκην αἰῶνος ἔστησεν μετ᾽ αὐτῶν καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ ὑπέδειξεν αὐτοῖς. [13] μεγαλεῖον δόξης εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, καὶ δόξαν φωνῆς αὐτοῦ ἤκουσεν τὸ οὖς αὐτῶν. [14] καὶ εἶπεν αὐτοῖς Προσέχετε ἀπὸ παντὸς ἀδίκου· καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς ἑκάστῳ περὶ τοῦ πλησίον. [15] Αἱ ὁδοὶ αὐτῶν ἐναντίον αὐτοῦ διὰ παντός, οὐ κρυβήσονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. [16] [17] ἑκάστῳ ἔθνει κατέστησεν ἡγούμενον, καὶ μερὶς κυρίου Ισραηλ ἐστίν. [18] [19] ἄπαντα τὰ ἔργα αὐτῶν ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐνδελεχεῖς ἐπὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. [20] οὐκ ἐκρύβησαν αἱ ἀδικίαι αὐτῶν ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ἔναντι κυρίου. [21] [22] ἐλεημοσύνη ἀνδρὸς ὡς σφραγὶς μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ χάριν ἀνθρώπου ὡς κόρην συντηρήσει. [23] μετὰ ταῦτα ἐξαναστήσεται καὶ ἀνταποδώσει αὐτοῖς καὶ τὸ ἀνταπόδομα αὐτῶν εἰς κεφαλὴν αὐτῶν ἀποδώσει· [24] πλὴν μετανοοῦσιν ἔδωκεν ἐπάνοδον καὶ παρεκάλεσεν ἐκλείποντας ὑπομονήν. [25] ᾽Επίστρεφε ἐπὶ κύριον καὶ ἀπόλειπε ἁμαρτίας, δεήθητι κατὰ πρόσωπον καὶ σμίκρυνον πρόσκομμα· [26] ἐπάναγε ἐπὶ ὕψιστον καὶ ἀπόστρεφε ἀπὸ ἀδικίας καὶ σφόδρα μίσησον βδέλυγμα. [27] ὑψίστῳ τίς αἰνέσει ἐν ᾅδου ἀντὶ ζώντων καὶ διδόντων ἀνθομολόγησιν; [28] ἀπὸ νεκροῦ ὡς μηδὲ ὄντος ἀπόλλυται ἐξομολόγησις· ζῶν καὶ ὑγιὴς αἰνέσει τὸν κύριον. [29] ὡς μεγάλη ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ κυρίου καὶ ἐξιλασμὸς τοῖς ἐπιστρέφουσιν ἐπ᾽ αὐτόν. [30] οὐ γὰρ δύναται πάντα εἶναι ἐν ἀνθρώποις, ὅτι οὐκ ἀθάνατος υἱὸς ἀνθρώπου. [31] τί φωτεινότερον ἡλίου; καὶ τοῦτο ἐκλείπει· καὶ πονηρὸν ἐνθυμηθήσεται σὰρξ καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αἷμα. [32] δύναμιν ὕψους οὐρανοῦ αὐτὸς ἐπισκέπτεται, καὶ ἄνθρωποι πάντες γῆ καὶ σποδός.

18

Nyamuzinda abà mukulu

[1] Nyamubâho ensiku n'amango ye walemaga byôshi. [2] Nyamuzinda yêne mushinganyanya. [3] Ntà wundi omulushire, yerhegeka igulu n'akashanashanwe, byôshi bikenga obulonza bwâge, bulya ye mwâmi wa byôshi, oku buhashe bwâge ye berûla ebitagatîfu n'ebirhali bitagatîfu. [4] Ndi àhîre obuhashe bw'okuderha ebijiro byâge, na ndi wankavûlula ebinjà byâge? [5] Ndi wankagera obuhashe bw'obwâmi bwâge, na ndi wankaganira obwonjo bwâge? [6] Ntâco omuntu ankanyihyakwo na ntâco ankayûshûlakwo, ntâye wankavûlula ebinjà bya Nyamuzinda byôshi. [7] Erhi omuntu ayûsa, gwo gukola murhondêro, erhi kwo kukola kurhangira, n'erhi ahusa kubè kurhângâla[s].

Omuntu aba ntâye

[8] Omuntu aba cici? Abà wa bici? Ngahi ayinjihira na ngahi abihira? [9] Akalamo kâge? Emyâka igana nk'eri minji. [10] Murhônyi gudômwa omu nyanja, mbeke ya mushenyi, kwo eyo myâka eri embere z'ensiku n'amango. [11] Co cirhuma Nyamuzinda alember'abantu, co cinarhuma anabarhulirako olukogo lwâge [12] Abwîne, amanyire oku obuzinda bwâbo bubà buligo, co cirhuma aluza obwonjo. [13] Omuntu ababalira omulungu wâge, ci Nyamuzinda yêhe ababalira ngasi muntu yêshi, anahanûle, akubûle, ayîgîrize, arhange kul'omungere anajira obusò bwâge[t]. [14] Olukogo lwâge lubà oku bantu bakulikire enjira yâge, balya balongereza okushimba amarhegeko gâge.

Okuhâna kulimwo kubiri

[15] Mwâna wâni, aminja ojirire omuntu orhagakulikizagyako bijâci, n'ebi wahâna, orhabihânaga wanacîduduma. [16] Olumè lunanyihye idûrhu bulya? Akanwa kinja kalushire okuhâna. [17] Neci, akanwa kinja kalushire okuhâna, ci omuntu nkana byombi haguma abihira. [18] Omusirhe anabè arhahâna anabulijâcirana, n'omwâgalwa anahâne ehi alakira.

Okucirhonda n'okulalira

[19] Embere ojè lubanja, orhangidôsa emirhima, ocîbuke oku orhacilwâla. [20] Ocîyâze embere ojè lubanja, hano olujà, bakulîka. [21] Ocîrhôhye embere olwâle, yêrekana oku ocîyunjuzize nka wamajira ecâha. [22] Harhajiraga ecakuhanza kwayûkiriza eciragâne câwe bwacibona,

---

[s] **18.7** Kurhângâla: ebya Nyamuzinda birhaheka, omuntu akwânîne alole, asômerwe, kandi aharamye owabijiraga.
[t] **18.13** Obusò bwâge: Nyamuzinda arhahimwa lukogo oku bantu, lolà 2 Mak 6, 13; Bush 12,19...

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

orhalindaga olufù mpu lyo obà mwinjà. [23] Gerêreza embere olaganye Nyamuzinda, olekiyôrha nk'owarhangula Nyamuzinda. [24] Kengêra obukunizi bw'ensiku nzinda, amango g'okucihôla, amango Nyamuzinda akengulana. [25] Amango oyezize, kengêra ecizomho, n'amango ohirhire, kengêra obukenyi n'obuligo. [26] Kurhenga sêzi kuhika bijingo, akasanzi karhayimanga, byôshi kugera bigera duba embere za Nyamuzinda. [27] Omurhimanya kucîlanga acîlanga muli byôshi, omu nsiku z'obugoma, anacilange oku bulenzi. [28] Omuntu w'obukengêre yêshi ayishi oburhimanya; owabuhisirekwo kukûnga abukûnga. [29] Abantu b'obukengêre n'abadesi nkana nabo bashibirire oburhimanya, n'ebi baganira eri migani ekwânîne obushinganyanya.

Okucîrhegeka kw'omuntu

[30] Orhayêmêraga amagene g'àbakulula, oshube oku nyifinjo zâwe. [31] Okushimba enshumi z'amagene gâwe, kwanarhuma abashombanyi bâwe bakushekera. [32] Omanye wakarhonya obunùnîrizi bw'amasîma, orhayinjibanaga ab'enkômedu ziri ntyo. [33] Orhajiraga ensiku nkulu n'ensaranga mpozanyo, amango enshoho yâwe eri nyûmu.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 18

[1] Ὁ ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἔκτισεν τὰ πάντα κοινῇ· [2] κύριος μόνος δικαιωθήσεται. [3] [4] οὐθενὶ ἐξεποίησεν ἐξαγγεῖλαι τὰ ἔργα αὐτοῦ· καὶ τίς ἐξιχνεύσει τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ; [5] κράτος μεγαλωσύνης αὐτοῦ τίς ἐξαριθμήσεται; καὶ τίς προσθήσει ἐκδιηγήσασθαι τὰ ἐλέη αὐτοῦ; [6] οὐκ ἔστιν ἐλαττῶσαι οὐδὲ προσθεῖναι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐξιχνιάσαι τὰ θαυμάσια τοῦ κυρίου· [7] ὅταν συντελέσῃ ἄνθρωπος, τότε ἄρχεται· καὶ ὅταν παύσηται, τότε ἀπορηθήσεται. [8] Τί ἄνθρωπος, καὶ τί ἡ χρῆσις αὐτοῦ; τί τὸ ἀγαθὸν αὐτοῦ, καὶ τί τὸ κακὸν αὐτοῦ; [9] ἀριθμὸς ἡμερῶν ἀνθρώπου πολλὰ ἔτη ἑκατόν· [10] ὡς σταγὼν ὕδατος ἀπὸ θαλάσσης καὶ ψῆφος ἄμμου, οὕτως ὀλίγα ἔτη ἐν ἡμέρᾳ αἰῶνος. [11] διὰ τοῦτο ἐμακροθύμησεν κύριος ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ ἐξέχεεν ἐπ᾽ αὐτοὺς τὸ ἔλεος αὐτοῦ. [12] εἶδεν καὶ ἐπέγνω τὴν καταστροφὴν αὐτῶν ὅτι πονηρά· διὰ τοῦτο ἐπλήθυνεν τὸν ἐξιλασμὸν αὐτοῦ. [13] ἔλεος ἀνθρώπου ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἔλεος δὲ κυρίου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· ἐλέγχων καὶ παιδεύων καὶ διδάσκων καὶ ἐπιστρέφων ὡς ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. [14] τοὺς ἐκδεχομένους παιδείαν ἐλεᾷ καὶ τοὺς κατασπεύδοντας ἐπὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ. [15] Τέκνον, ἐν ἀγαθοῖς μὴ δῷς μῶμον καὶ ἐν πάσῃ δόσει λύπην λόγων. [16] οὐχὶ καύσωνα ἀναπαύσει δρόσος; οὕτως κρείσσων λόγος ἢ δόσις. [17] οὐκ ἰδοὺ λόγος ὑπὲρ δόμα ἀγαθόν; καὶ ἀμφότερα παρὰ ἀνδρὶ κεχαριτωμένῳ. [18] μωρὸς ἀχαρίστως ὀνειδιεῖ, καὶ δόσις βασκάνου ἐκτήκει ὀφθαλμούς. [19] Πρὶν ἢ λαλῆσαι μάνθανε καὶ πρὸ ἀρρωστίας θεραπεύου. [20] πρὸ κρίσεως ἐξέταζε σεαυτόν, καὶ ἐν ὥρᾳ ἐπισκοπῆς εὑρήσεις ἐξιλασμόν. [21] πρὶν ἀρρωστῆσαί σε ταπεινώθητι καὶ ἐν καιρῷ ἁμαρτημάτων δεῖξον ἐπιστροφήν. [22] μὴ ἐμποδισθῇς τοῦ ἀποδοῦναι εὐχὴν εὐκαίρως καὶ μὴ μείνῃς ἕως θανάτου δικαιωθῆναι. [23] πρὶν εὕξασθαι ἑτοίμασον σεαυτὸν καὶ μὴ γίνου ὡς ἄνθρωπος πειράζων τὸν κύριον. [24] μνήσθητι θυμοῦ ἐν ἡμέραις τελευτῆς καὶ καιρὸν ἐκδικήσεως ἐν ἀποστροφῇ προσώπου. [25] μνήσθητι καιρὸν λιμοῦ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐν καιρῷ πλησμονῆς, πτωχείαν καὶ ἔνδειαν ἐν ἡμέραις πλούτου. [26] ἀπὸ πρωίθεν ἕως ἑσπέρας μεταβάλλει καιρός, καὶ πάντα ἐστὶν ταχινὰ ἔναντι κυρίου. [27] ῎Ανθρωπος σοφὸς ἐν παντὶ εὐλαβηθήσεται καὶ ἐν ἡμέραις ἁμαρτιῶν προσέξει ἀπὸ πλημμελείας. 28πᾶς συνετὸς ἔγνω σοφίαν καὶ τῷ εὑρόντι αὐτὴν δώσει ἐξομολόγησιν. [29] συνετοὶ ἐν λόγοις καὶ αὐτοὶ ἐσοφίσαντο καὶ ἀνώμβρησαν παροιμίας ἀκριβεῖς. [30] ’Οπίσω τῶν ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύου καὶ ἀπὸ τῶν ὀρέξεών σου κωλύου· [31] ἐὰν χορηγήσῃς τῇ ψυχῇ σου εὐδοκίαν ἐπιθυμίας, ποιήσει σε ἐπίχαρμα τῶν ἐχθρῶν σου. [32] μὴ εὐφραίνου ἐπὶ πολλῇ τρυφῇ, μὴ προσδεθῇς συμβολῇ αὐτῆς. [33] μὴ γίνου πτωχὸς συμβολοκοπῶν ἐκ δανεισμοῦ, καὶ οὐδέν σοί ἐστιν ἐν μαρσιππίῳ.

19

[1] Omuntu ojira ntyo arhakagala, n'ogaya ehinyi agwêrhe, bukenyi ahingira. [2] amamvu n'abakazi b'ebishungu byo bihûsa abalume omurhima, n'omwîra w'embaraga arhabâ nshonyi[u]. [3] Oyo muntu guli munyama gw'ebigûku n'emivunyu, n'ecirala cirhafuma aho.

Omanye okudegenda

[4] Oyêmêra dudaduba erhi wa murhima mwangu, n'ojira ecâha yêne ocîkolera amabî. [5] Osîma amabî ayishihanwa. [6] Orhakwîrirwa kalimi afuma lunji. [7] Omwanzi gwa bene orhagubwîraga owundi, ntâye wakushombera okwo. [8] Gwa bene orhagubwîra ndi: oli omwîra wâwe, oli omushombanyi wâwe, nkaba libè irhegeko emund'oli ly'okuderha lyo oyâka ecâha. [9] Bânakurhega amarhwîri, bâkukemerane, buzinda bakushombe. [10] Ka bakubwizire omwanzi? Ocibêre nshinda. Yaah! Ocisêze orhabashe! [11] Mwanzi musungunu baguhe omwerûzi, gumuheke nka mukazi wabigabigwa n'emikero mibishi. [12] Omwanzi babwîra ecinganyi, guli nka mwampi bamulashire omu cibero.

Wayumvîrhe, gendaga olole wêne

[13] J'emw'omwîra wâwe: kwankanaba ntâko anajizire, n'akaba hali oku anajijire, arhacishubirire. [14] J'emw'omulungu wâwe, kwankanaba ntakwo anadesire, n'akabâ hali oku anadesire, arhacikuderhe. [15] Ja wêne emw'omwîra wâwe: bulya abantu barhahimwa kunywerha, orhayêmêrezagya ngasi côshi bakubwizire. [16] Kanji olulimi lufuma omuntu n'obwo arhakulonzagya, ndi akanwa karhasâgifuma? [17] Genda oshambâze mulungu wâwe embere omujise luhanja, kulikira amarhegeko g'Ow'Enyanya orhajira burhe. [18] Amarhegeko ga Nyamuzinda gwo gubà murhwe gw'olukogo lwâge, n’obushinganyanya buyunguka obuzigire

---

[u] **19.2** Omu kukulikira La bible de Jérusalem, otremolet.free.fr, rhukûzire emilongo yalijire yashubirirwa kabiri n'okuleka emihenge y'olukere lukûlisirwe kuli milongo miguma miguma omu mandiko g'ecigereki garhenga muli LXX

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwâge. [19] Okumanya amarhegeko ga Nyamuzinda[v] n'okugakulikira yo njira y'akalamo, abajira ebimusîmîsa banahumbûle oku murhi gw'obuzîne bw'ensiku n'amango.

Oburhimanya bw'okuli n'oburhali bwo

[20] Ngasi burhimanya kubà kurhînya Nyamuzinda, na ngasi burhimanya bubâmo okuyûkiriza irhegeko n'okumanya obuhashe bwâge. [21] Omushizi obwîra nnawâbo erhi: «Ntajire ehi walonza». ciru ankahijira buzinda, kugayîsa agayîsa omuha eci alya. [22] Okumanya amabî burhaba burhimanya, n'ihano ly'Abanya-byâha burhaba bwîrhonzi. [23] Hali obulenga burhali bwo, musirhe, omuntu orhajira burhimanya. [24] Owaba na bwenge bunyi akanarhînya Nyamuzinda, ye mukulu aha mwenge-mwenge wavuna irhegeko. [25] Hali obulungu bw'obulyâlya, hali abanywerha mpu lyo babona eci balonza. [26] Hali abantu bagenda bajonjoboka n'omûngo, n'obwo kwa bwengûza. [27] Obone akube igosi, abè nka wa bihuli, ye na murhanzikola amaligo hano abona obulyo. [28] Hali onunirwa n'obuzamha bw'okujira ecâha, hano abona akasanzi k'okucijira erhi na yêshi oyo. [29] Ebusù omuntu amanyirwa, omuntu nkana abonekana emalanga. [30] Myamhalo y'omuntu emanyîsa omukolo gwâge, n'olugendo lwâge luyêrekane al muntu muci[w].

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 19

[1] ἐργάτης μέθυσος οὐ πλουτισθήσεται· ὁ ἐξουθενῶν τὰ ὀλίγα κατὰ μικρὸν πεσεῖται. [2] οἶνος καὶ γυναῖκες ἀποστήσουσιν συνετούς, καὶ ὁ κολλώμενος πόρναις τολμηρότερος ἔσται· [3] σήπη καὶ σκώληκες κληρονομήσουσιν αὐτόν, καὶ ψυχὴ τολμηρὰ ἐξαρθήσεται. [4] Ὁ ταχὺ ἐμπιστεύων κοῦφος καρδίᾳ, καὶ ὁ ἁμαρτάνων εἰς ψυχὴν αὐτοῦ πλημμελήσει. [5] ὁ εὐφραινόμενος καρδίᾳ καταγνωσθήσεται, [6] καὶ ὁ μισῶν λαλιὰν ἐλαττονοῦται κακίᾳ. [7] μηδέποτε δευτερώσῃς λόγον, καὶ οὐθέν σοι οὐ μὴ ἐλαττονωθῇ. [8] ἐν φίλῳ καὶ ἐχθρῷ μὴ διηγοῦ, καὶ εἰ μή ἐστίν σοι ἁμαρτία, μὴ ἀποκάλυπτε· [9] ἀκήκοεν γάρ σου καὶ ἐφυλάξατό σε, καὶ ἐν καιρῷ μισήσει σε. [10] ἀκήκοας λόγον; συναποθανέτω σοι· θάρσει, οὐ μή σε ῥήξει. [11] ἀπὸ προσώπου λόγου ὠδινήσει μωρὸς ὡς ἀπὸ προσώπου βρέφους ἡ τίκτουσα. [12] βέλος πεπηγὸς ἐν μηρῷ σαρκός, οὕτως λόγος ἐν κοιλίᾳ μωροῦ. [13] Ἔλεγξον φίλον, μήποτε οὐκ ἐποίησεν, καὶ εἴ τι ἐποίησεν, μήποτε προσθῇ. [14] ἔλεγξον τὸν πλησίον, μήποτε οὐκ εἶπεν, καὶ εἰ εἴρηκεν, ἵνα μὴ δευτερώσῃ. [15] ἔλεγξον φίλον, πολλάκις γὰρ γίνεται διαβολή, καὶ μὴ παντὶ λόγῳ πίστευε. [16] ἔστιν ὀλισθάνων καὶ οὐκ ἀπὸ ψυχῆς, καὶ τίς οὐχ ἥμαρτεν ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ; [17] ἔλεγξον τὸν πλησίον σου πρὶν ἢ ἀπειλῆσαι καὶ δὸς τόπον νόμῳ ὑψίστου. [18] [19] [20] Πᾶσα σοφία φόβος κυρίου, καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ ποίησις νόμου· [21] [22] καὶ οὐκ ἔστιν σοφία πονηρίας ἐπιστήμη, καὶ οὐκ ἔστιν ὅπου βουλὴ ἁμαρτωλῶν φρόνησις. [23] ἔστιν πανουργία

---

[v] **19.19** Okashimba amarhegeko gâge wâbà n'olukogo lwâge, n'obushinganyanya bwâwe bwâkulêrhera obuzigire bwâge.
[w] **19.30** Rhwamayimangira oku milongo 30 eri omu Ebibliya Ntagatîfu, Verbum Bible, Kinshasa, 1992, n'obwo LXX ahisire oku milongo 35

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καὶ αὕτη βδέλυγμα, καὶ ἔστιν ἄφρων ἐλαττούμενος σοφίᾳ· [24] κρείττων ἡττώμενος ἐν συνέσει ἔμφοβος ἢ περισσεύων ἐν φρονήσει καὶ παραβαίνων νόμον. [25] ἔστιν πανουργία ἀκριβὴς καὶ αὕτη ἄδικος, καὶ ἔστιν διαστρέφων χάριν τοῦ ἐκφᾶναι κρίμα. [26] ἔστιν πονηρευόμενος συγκεκυφὼς μελανίᾳ, καὶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ πλήρη δόλου· [27] συγκρύφων πρόσωπον καὶ ἐθελοκωφῶν, ὅπου οὐκ ἐπεγνώσθη, προφθάσει σε· [28] καὶ ἐὰν ὑπὸ ἐλαττώματος ἰσχύος κωλυθῇ ἁμαρτεῖν, ἐὰν εὕρῃ καιρόν, κακοποιήσει. [29] ἀπὸ ὁράσεως ἐπιγνωσθήσεται ἀνήρ, καὶ ἀπὸ ἀπαντήσεως προσώπου ἐπιγνωσθήσεται νοήμων· [30] στολισμὸς ἀνδρὸς καὶ γέλως ὀδόντων καὶ βήματα ἀνθρώπου ἀναγγελεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ. [31] πολλὴν ἀγρυπνίαν καὶ ἐπιστήμην προσενεγκάμενος [32] ἐν τῷ διαστήματι τοῦ χρόνου [33] πρὸς τὸ ἐπὶ πέρας ἀγαγόντα τὸ βιβλίον ἐκδόσθαι [34] καὶ τοῖς ἐν τῇ παροικίᾳ βουλομένοις φιλομαθεῖν [35] προκατασκευαζομένους τὰ ἤθη

20

Okuhulika n'okuderha

[1] Hali ebinwa by'obukali birhalusire, hali n'okuhulika kuyêrekana omuntu w'obukengêre. [2] Okukaliha kwo kukulu aha kubîka obukunizi. [3] Omuntu ocîshobeka yêne erhi buhane afumire. [4] Kw'ali nk'enshahu yashimba okugwârha omunyere, omuntu wacîhambira okutwa olubanja n'akadali. [5] Lebe acîhulikire, abonekana murhimanya, oku lebe w'engamîzi acîshombanya n'omuvovo gwâge. [6] Lebe ahulisire kubula eci aderha, na lebe ahulisire kulinda agâge mango g'okuderha. [7] Omurhimanya mango agera g'okuhulika, ci kadegende n'omusirhe barhishigera mango. [8] Kadesi acîshombanya, n'omanya mpu yêne oyishiderha, nshombo acizûkiza.

Ebisômeza biluga

[9] Lebe ânacirira omu buhanya; hali oyu obuhanya buciza, haligi n'amango obucire bulêrha nyamanja. [10] Hali okuhâna kurhayûguka, haligi n'okuhâna kuyunguka kabiri, [11] Hali amango irenge lirhôhya omuntu, haligi n'abantu balengerera omu buligo bwâbo. [12] Hali ogula birugu binji n'ensaranga nsungunu, n'obwo bamukanzire kali nda kulusha. [13] Omurhimanya anasîmirwe ebinwa byâge, n'okuhâna kw'omuhwinja kuhere busha. [14] Ebi omusirhe ahâna birhaciza, bulya abikonolire amasù mpu omugalulire kali kangana halya. [15] Oku arhahanyiri bici, abulihûna kulusha, anahâne nk'owahamagaza, ene akuhoze, irhondo ayishikulyûza: aba wa kukobwa. [16] Omusirhe anaderhe, erhi: «Ntajira mwîra, mbona mpâna ci ntabona cavuga omunkwa, [17] abalya ebyâni bajira akalimi kabi». Owa bene oyo barhahwa barhamushekera.

Akanwa kabi

[18] Okusârhala n'amagulu kwo kukulu aha kusârhala n'olulimi; isârhala lya bene eryo lirhahumba mubî. [19] Omuhwinja kw'ali nka lulibi, ebinganyi bilujire lwimbo. [20] Ecihwinja cirhatwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mugani gwâkûngwa, cihabe amango abandi bagutwa. [21] Hali oyu obukenyi bubera mpenzi ya kurhanga ecâha, amango g'okurhamûka, omurhima gurhamulya. [22] Hali ocîheza erhi nshonyi zirhuma, acîheze mpu akenga omusirhe. [23] Hali olaganyiza omwîra wâge omu bwôba, hayishizûka enshombo y'obumâma.

Obunywesi

[24] Okunywerha kubà kucîshûbula bwenêne, kurhahwa ekanwa k'ebinganyi. [25] Ecishambo co cikulu aha munywesi mukulu, cikwône bombi kuhera banahera. [26] Enkômedu y'okunywerha bubâ buhanya, n'omunywesi nshonyi zirhahwa zirhamubumbiri.

Obukulu n'embaka z'omurhimanya

[27] Omurhimanya acîkengêsa n'ebinwa byâge, n'omuntu mwenge ye abakulu basîma. [28] Omuhinzi kusârûla asârûla, n'osîmwa n'abakulu, anatumule anabuli babalirwa amabî. [29] Okushegulwa n'okurhûlwa binarhume abagula bahurha amasù, kubè kubashwêka akanwa mpu bakanaderha. [30] Oburhimanya bufulike n'obuhirhi bubishe, bunguke buci bijira? [31] Omuntu wafulika isirhe lyâge, ye mukulu oku wafulika oburhimanya bwâge.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 20

[1] Ἔστιν ἔλεγχος ὃς οὐκ ἔστιν ὡραῖος, καὶ ἔστιν σιωπῶν καὶ αὐτὸς φρόνιμος. [2] ὡς καλὸν ἐλέγξαι ἢ θυμοῦσθαι, [3] καὶ ὁ ἀνθομολογούμενος ἀπὸ ἐλαττώσεως κωλυθήσεται. [4] ἐπιθυμία εὐνούχου ἀποπαρθενῶσαι νεάνιδα, οὕτως ὁ ποιῶν ἐν βίᾳ κρίματα. [5] ἔστιν σιωπῶν εὑρισκόμενος σοφός, καὶ ἔστιν μισητὸς ἀπὸ πολλῆς λαλιᾶς. [6] ἔστιν σιωπῶν, οὐ γὰρ ἔχει ἀπόκρισιν, καὶ ἔστιν σιωπῶν εἰδὼς καιρόν. [7] ἄνθρωπος σοφὸς σιγήσει ἕως καιροῦ, ὁ δὲ λαπιστὴς καὶ ἄφρων ὑπερβήσεται καιρόν. [8] ὁ πλεονάζων λόγῳ βδελυχθήσεται, καὶ ὁ ἐνεξουσιαζόμενος μισηθήσεται. [9] Ἔστιν εὐοδία ἐν κακοῖς ἀνδρί, καὶ ἔστιν εὕρεμα εἰς ἐλάττωσιν. [10] ἔστιν δόσις, ἣ οὐ λυσιτελήσει σοι, καὶ ἔστιν δόσις, ἧς τὸ ἀνταπόδομα διπλοῦν. [11] ἔστιν ἐλάττωσις ἕνεκεν δόξης, καὶ ἔστιν ὃς ἀπὸ ταπεινώσεως ἦρεν κεφαλήν. [12] ἔστιν ἀγοράζων πολλὰ ὀλίγου καὶ ἀποτιννύων αὐτὰ ἐπταπλάσιον. [13] ὁ σοφὸς ἐν λόγοις ἑαυτὸν προσφιλῆ ποιήσει, χάριτες δὲ μωρῶν ἐκχυθήσονται. [14] δόσις ἄφρονος οὐ λυσιτελήσει σοι, οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀνθ᾽ ἑνὸς πολλοί [15] ὀλίγα δώσει καὶ πολλὰ ὀνειδίσει καὶ ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς κῆρυξ· σήμερον δανιεῖ καὶ αὔριον ἀπαιτήσει, μισητὸς ἄνθρωπος ὁ τοιοῦτος. [16] μωρὸς ἐρεῖ Οὐχ ὑπάρχει μοι φίλος, καὶ οὐκ ἔστιν χάρις τοῖς ἀγαθοῖς μου· [17] οἱ ἔσθοντες τὸν ἄρτον αὐτοῦ φαῦλοι γλώσσῃ, ποσάκις καὶ ὅσοι καταγελάσονται αὐτοῦ; [18] ᾽Ολίσθημα ἀπὸ ἐδάφους μᾶλλον ἢ ἀπὸ γλώσσης, οὕτως πτῶσις κακῶν κατὰ σπουδὴν ἥξει. [19] ἄνθρωπος ἄχαρις, μῦθος ἄκαιρος· ἐν στόματι ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται. [20] ἀπὸ στόματος μωροῦ ἀποδοκιμασθήσεται παραβολή· οὐ γὰρ μὴ εἴπῃ αὐτὴν ἐν καιρῷ αὐτῆς. [21] Ἔστιν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κωλυόμενος ἁμαρτάνειν ἀπὸ ἐνδείας, καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει αὐτοῦ οὐ κατανυγήσεται. [22] ἔστιν ἀπολλύων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ δι᾽ αἰσχύνην, καὶ ἀπὸ ἄφρονος προσώπου ἀπολεῖ αὐτήν. [23] ἔστιν χάριν αἰσχύνης ἐπαγγελλόμενος φίλῳ, καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν ἐχθρὸν δωρεάν. [24] Μῶμος πονηρὸς ἐν ἀνθρώπῳ ψεῦδος, ἐν στόματι ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται. [25] αἱρετὸν κλέπτης ἢ ὁ ἐνδελεχίζων ψεύδει, ἀμφότεροι δὲ ἀπώλειαν κληρονομήσουσιν. [26] ἦθος ἀνθρώπου ψευδοῦς ἀτιμία, καὶ ἡ αἰσχύνη αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ ἐνδελεχῶς. [27] Ὁ σοφὸς ἐν λόγοις προάξει ἑαυτόν, καὶ ἄνθρωπος φρόνιμος ἀρέσει μεγιστᾶσιν. [28] ὁ ἐργαζόμενος γῆν ἀνυψώσει θημωνιὰν αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρέσκων μεγιστᾶσιν ἐξιλάσεται ἀδικίαν. [29] ξένια καὶ δῶρα ἀποτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν καὶ ὡς φιμὸς ἐν στόματι ἀποτρέπει ἐλεγμούς. [30] σοφία κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς ἀφανής, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις; [31] κρείσσων ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ ἢ ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ.

21

Embero z'ebyâha

[1] Mwâna wâni, ka wajizire ecâha? orhacishubiriraga, ohûne obwonjo oku byâha byâwe byôshi bya mîra. [2] Oyâke ecâha kula onayâka enjoka: okaciyegera, cakuluma, amino gâco gali nka ga mpangaza, go gazigulula omurhima gw'abantu. [3] Ngasi câha eba ngôrho ya môji abiri, aha yatwâga hanaje akafinjo. [4] Obukali n'entambala, kwo n'enyumpa ya cibone eshâbûka ntyo. [5] Omusengero gw'omukenyi omu marhwîri ga Nyamuzinda guhika, n'okushuza kwâge kurhalegama. [6] Orhasîma bamukalihire, kajira ka banya-byâha akulikira, orhînya Nyamuzinda yêhe murhima agalula. [7] Kishiderha anaje irenge hôshi-hôshi, ci omuntu w'obukengêre arhahabiri obuzamba bw'okwo. [8] Okuyûbaka aha mwâwe n'ebirugu bya bene, kuli kucîhumbira enshinda wanabona nk'olunda amabuye omu mpondo. [9] Endêko y'ababî, nsinga ya muliro, obuzinda bwâyo kukwebwa ecîko. [10] Enjira y'ababî erhahimwa kukoma, ci ekuzimu[x] ehêka.

Omurhimanya n'omusirhe

[11] Omuntu oshîbirira irhegeko kushuba ashuba oku magene gâge, obwimâna bw'okurhînya Nyamuzinda buba burhimanya. [12] Hali oyâbirwa n'okucîyigîriza, kubula irhwe kurhuma, ci haligi n'obà agwêrhe eyo nshôkano y'irhwe emurhindibuze. [13] Omurhimanya eba nyenga ya bumanye, n'obulonza bwâge, iriba lya nshongôle ya kalamo. [14] Omurhima gw'omusirhe, ndaha mbere, yo erhabîka bici. [15] Omuntu mwenge akayumva akanwa kinja, anakabîke emurhima, ayûshûlekwo n'akâge; leka omusirhe akayumve, asheke, kwo na kuyibàgira. [16] Ebinwa by'omusirhe biba nka muzigo guyâbire omubalama, ci ekanwa k'omurhimanya binjà biyirhenga. [17] Akanwa k'omuntu

[x] **21.10** Ekuzimu: lolà Mt 7, 13.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nkana basîma okukayumva omu ndêko, oku adesire, ngasi muguma anakuhire emurhima. [18] Nyumpa ya mushaka bwo burhimanya bw'ecihwinja, n'obumanye bw'omusirhe, binwa birhagwêrhi nda na mugongo. [19] Emw'omusirhe, enjira ly'akalamo gubà mugozi emagulu, kabangiro emaboko. [20] Omusirhe nk'asheka, analinzi basha, ocikenzire yêhe kugera agera amasheka gâge. [21] Emw'omuntu nkana, irhegeko gali masholo ga bulimbi, ngolo ekuboko kulyo. [22] Ecinganyi cinacishokoze okudâha, omuntu mwenge arhangiba nk'alinda; [23] ecinganyi cinakâhêngûliza oku lumvi omu nyumpa, omuntu ocikenzire anabè nk'aciyegûla. [24] Okuyumvîrhiza aha lumvi kubà kwa muntu orhaleragwa, nshonyi kubonêsa omuntu. [25] Akanwa ka bakadegende karhahwa kujumbulusa ebinwa bya bene, enderho z'abarhimanya zôhe zijira olugero. [26] Omurhima gw'ebinganyi ekanwa gubà, ci akanwa k'abarhimanya, murhima gwâbo. [27] Omubî anahehêrere omushombanyi wâge, n'obwo yêne ocêhehêrîre. [28] Omuntu ohambara abâbo, yêne ocîkolera amabî, kushombwa ashombwa n'abalungu bâge.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 21

[1] Τέκνον, ἥμαρτες; μὴ προσθῇς μηκέτι καὶ περὶ τῶν προτέρων σου δεήθητι. [2] ὡς ἀπὸ προσώπου ὄφεως φεῦγε ἀπὸ ἁμαρτίας· ἐὰν γὰρ προσέλθῃς, δήξεταί σε· ὀδόντες λέοντος οἱ ὀδόντες αὐτῆς ἀναιροῦντες ψυχὰς ἀνθρώπων. [3] ὡς ῥομφαία δίστομος πᾶσα ἀνομία, τῇ πληγῇ αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἴασις. [4] καταπληγμὸς καὶ ὕβρις ἐρημώσουσιν πλοῦτον· οὕτως οἶκος ὑπερηφάνου ἐρημωθήσεται. [5] δέησις πτωχοῦ ἐκ στόματος ἕως ὠτίων αὐτοῦ, καὶ τὸ κρίμα αὐτοῦ κατὰ σπουδὴν ἔρχεται. [6] μισῶν ἐλεγμὸν ἐν ἴχνει ἁμαρτωλοῦ, καὶ ὁ φοβούμενος κύριον ἐπιστρέψει ἐν καρδίᾳ. [7] γνωστὸς μακρόθεν ὁ δυνατὸς ἐν γλώσσῃ, ὁ δὲ νοήμων οἶδεν ἐν τῷ ὀλισθάνειν αὐτόν. [8] ὁ οἰκοδομῶν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐν χρήμασιν ἀλλοτρίοις ὡς συνάγων αὐτοῦ τοὺς λίθους εἰς χειμῶνα. [9] στιππύον συνηγμένον συναγωγὴ ἀνόμων, καὶ ἡ συντέλεια αὐτῶν φλὸξ πυρός. [10] ὁδὸς ἁμαρτωλῶν ὠμαλισμένη ἐκ λίθων, καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτων αὐτῆς βόθρος ᾅδου. [11] Ὁ φυλάσσων νόμον κατακρατεῖ τοῦ ἐννοήματος αὐτοῦ, καὶ συντέλεια τοῦ φόβου κυρίου σοφία. [12] οὐ παιδευθήσεται ὃς οὐκ ἔστιν πανοῦργος, ἔστιν δὲ πανουργία πληθύνουσα πικρίαν. [13] γνῶσις σοφοῦ ὡς κατακλυσμὸς πληθυνθήσεται καὶ ἡ βουλὴ αὐτοῦ ὡς πηγὴ ζωῆς. [14] ἔγκατα μωροῦ ὡς ἀγγεῖον συντετριμμένον καὶ πᾶσαν γνῶσιν οὐ κρατήσει. [15] λόγον σοφὸν ἐὰν ἀκούσῃ ἐπιστήμων, αἰνέσει αὐτὸν καὶ ἐπ᾽ αὐτὸν προσθήσει· ἤκουσεν ὁ σπαταλῶν, καὶ ἀπήρεσεν αὐτῷ, καὶ ἀπέστρεψεν αὐτὸν ὀπίσω τοῦ νώτου αὐτοῦ. [16] ἐξήγησις μωροῦ ὡς ἐν ὁδῷ φορτίον, ἐπὶ δὲ χείλους συνετοῦ εὑρεθήσεται χάρις. [17] στόμα φρονίμου ζητηθήσεται ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ διανοηθήσονται ἐν καρδίᾳ. [18] Ὡς οἶκος ἠφανισμένος οὕτως μωρῷ σοφία, καὶ γνῶσις ἀσυνέτου ἀδιεξέταστοι λόγοι. [19] πέδαι ἐν ποσὶν ἀνοήτου παιδεία καὶ ὡς χειροπέδαι ἐπὶ χειρὸς δεξιᾶς. [20] μωρὸς ἐν γέλωτι ἀνυψοῖ φωνὴν αὐτοῦ, ἀνὴρ δὲ πανοῦργος μόλις ἡσυχῇ μειδιάσει. [21] ὡς κόσμος χρυσοῦς φρονίμῳ παιδεία καὶ ὡς χλιδὼν ἐπὶ βραχίονι δεξιῷ. [22] ποὺς μωροῦ ταχὺς εἰς οἰκίαν, ἄνθρωπος δὲ πολύπειρος αἰσχυνθήσεται ἀπὸ προσώπου. [23] ἄφρων ἀπὸ θύρας

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

παρακύπτει εἰς οἰκίαν, ἀνὴρ δὲ πεπαιδευμένος ἔξω στήσεται. [24] ἀπαιδευσία ἀνθρώπου ἀκροᾶσθαι παρὰ θύραν, ὁ δὲ φρόνιμος βαρυνθήσεται ἀτιμίᾳ. [25] χείλη ἀλλοτρίων ἐν τούτοις διηγήσονται, λόγοι δὲ φρονίμων ἐν ζυγῷ σταθήσονται. [26] ἐν στόματι μωρῶν ἡ καρδία αὐτῶν, καρδία δὲ σοφῶν στόμα αὐτῶν. [27] ἐν τῷ καταρᾶσθαι ἀσεβῆ τὸν σατανᾶν αὐτὸς καταρᾶται τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. [28] μολύνει τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὁ ψιθυρίζων καὶ ἐν παροικήσει μισηθήσεται.

22

Omwolo

[1] Omwôlo kwo ali nk'ibuye banîrekwo, ngasi wagera na kuheba olushungûrho. [2] Omwôlo kwo ali nka camvu ca njalira, mazingonoko, ngasi ogahumakwo kuhôrhola anahôrhola enfume.

Emifiriri y'abâna

[3] Zibâ nshonyi z'omulume okuburha ecirala c'omurhabana, ci okuburha ecirala c'omunyere kôhe kulengana bwenêne. [4] Omunyere nkana, buhirhi bw'owamuyanka, ci omunyere mubî, mûngo gw'owamuburhaga. [5] Cikala-nshonyi w'omunyere, îshe na nnina azibonêsa, bombi kukaga bamukaga. [6] Obukali burhagwêrhi lugero, lwimbo lwa mishîbo, ci okushûrha n'okuhanûla buba burhimanya bukwânîne[y]. [7] Abâna bagwêrhe ecibâlya banali bîrhonzi, banabuke ababusi bâbo omungo. [8] Abâna bagayanyi na mbula bukenge, banajâcize obwôrhere bwinjà bw'omulala gwâbo.

Oburhimanya n'isirhe

[9] Okuyigîriza omusirhe kubà kuhanga orhujo, kubà kuzusa omuntu wafîre n'iro. [10] Okuhanûla omusirhe, kubà kuhanûla omuntu oli iro, buzinda akudôse, mpu: «Bici ebyo?» [11] Olakire ofire: agenzire, arhakàcibona izûba, olakire omusirhe: arhacigwêrhi murhima, gwàhûsire; kunyi wâlakira ofire, bulya kurhamûka ajire, ci kuli omusirhe, olufu lwo lukulu aha kalamo kâge. [12] Emishîbo y'ofire ziba nsiku nda, ey'omusirhe n'omubî, nsiku zôshi z'akalamo kâbo. [13] Orhabwîraga omusirhe binwa binji-binji, orhajâga ciru emund'ali, omanye akulerhera embaka za busha, omanye akuzinza. Omuyâke, wabona omurhûla, ebihenyango byâge birhacikulibuze. [14] Bicigi bizirho kulusha amabuye? Kurhi biderhwa? Cingolongolo. [15] Omushenyi, omunyu, enundo y'ebyûma, byo byangu by'okubarhulwa aha cingolongolo. [16] Oburhungiri buyûbake n'emirhi mizibu, burhagagajwa na musisi, omurhima gurhanziricidôsa gubulihiga, gurbâbombagana omu mango g'entambala. [17] Omurhima guyêgemire enkengêro z'oburhimanya, guli nka kulya bayinjihya olukûta n'irangi lyananîra bwinjà. [18] Orhubuye rhutya-rhutya

[y] **22.6** Bukwânîne: okuhana n'okushûrha: lolà Mig 13,24; 19,18; 22,15; 23, 13-14; 29, 15-17.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ah'irhwerhwe ly'olukûta, rhurhalindira mpûsi, omurhima gw'ecingolongolo ebi gugerêreza byo binaguyôbohy.

Obwîra

19 Bakashûrha isù, linadwe emirenge, bakahika omuntu oku nyomvu y'omurhima, banamanye ecikuli. 20 Obanda irongo, abalaza orhunyunyi, ohângala omwîra, bwîra ayîrha. 21 Akaba wayômolire omwîra engôrho, orharhâga omurhima, kwankanaba acigaluka; 22 akaba waderhire omwira kubî, orhayôbohaga, mwanaciyumvanya; ci omuhe rubanda, hôshi aho, obwîra bunafe. 23 Mulungu wâwe akenyire, mulole bwinjà, hano agala, wasîma haguma nâye; akajakwo obuhanya, orhamurhibagamwo, hano afuma olwo, mwe naye mwagabâna ebyâge. 24 Engulumira mugi guyishokolera, kwo n'okwo bijâci bishokolera omukò. 25 Ntakaba nshonyi z'okufungira omwîra, ntakanacîfulika ye. 26 Akabâga ye n'enganya, abandi bakuyumva bamujire ndyâlya.

Obè masù

27 Lero ndi wakampira omulanzi oku kanwa, ahire oku binwa byâni akashè-ecinwa c'obukengêre, lyo ndekisârhala byo bîrhumire, olulimi lulekimpeza?

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 22

1 Λίθῳ ἡρδαλωμένῳ συνεβλήθη ὀκνηρός, καὶ πᾶς ἐκσυριεῖ ἐπὶ τῇ ἀτιμίᾳ αὐτοῦ. 2 βολβίτῳ κοπρίων συνεβλήθη ὀκνηρός, πᾶς ὁ ἀναιρούμενος αὐτὸν ἐκτινάξει χεῖρα. 3 αἰσχύνη πατρὸς ἐν γεννήσει ἀπαιδεύτου, θυγάτηρ δὲ ἐπ᾽ ἐλαττώσει γίνεται. 4 θυγάτηρ φρονίμη κληρονομήσει ἄνδρα αὐτῆς, καὶ ἡ καταισχύνουσα εἰς λύπην γεννήσαντος· 5 πατέρα καὶ ἄνδρα καταισχύνει ἡ θρασεῖα καὶ ὑπὸ ἀμφοτέρων ἀτιμασθήσεται. 6 μουσικὰ ἐν πένθει ἄκαιρος διήγησις, μάστιγες δὲ καὶ παιδεία ἐν παντὶ καιρῷ σοφίας. 7 z 8 9 συγκολλῶν ὄστρακον ὁ διδάσκων μωρόν, ἐξεγείρων καθεύδοντα ἐκ βαθέος ὕπνου. 10 διηγούμενος νυστάζοντι ὁ διηγούμενος μωρῷ, καὶ ἐπὶ συντελείᾳ ἐρεῖ Τί ἐστιν; 11 ἐπὶ νεκρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπεν γὰρ φῶς, καὶ ἐπὶ μωρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπεν γὰρ σύνεσιν· ἧδιον κλαῦσον ἐπὶ νεκρῷ, ὅτι ἀνεπαύσατο, τοῦ δὲ μωροῦ ὑπὲρ θάνατον ἡ ζωὴ πονηρά. 12 πένθος νεκροῦ ἑπτὰ ἡμέραι, μωροῦ δὲ καὶ ἀσεβοῦς πᾶσαι αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς αὐτοῦ. 13 μετὰ ἄφρονος μὴ πληθύνῃς λόγον καὶ πρὸς ἀσύνετον μὴ πορεύου· φύλαξαι ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἵνα μὴ κόπον ἔχῃς καὶ οὐ μὴ μολυνθῇς ἐν τῷ ἐντιναγμῷ αὐτοῦ· ἔκκλινον ἀπ᾽ αὐτοῦ καὶ εὑρήσεις ἀνάπαυσιν καὶ οὐ μὴ ἀκηδιάσῃς ἐν τῇ ἀπονοίᾳ αὐτοῦ. 14 ὑπὲρ μόλιβον τί βαρυνθήσεται; καὶ τί αὐτῷ ὄνομα ἀλλ᾽ ἢ μωρός; 15 ἄμμον καὶ ἅλα καὶ βῶλον σιδήρου εὔκοπον ὑπενεγκεῖν ἢ ἄνθρωπον ἀσύνετον.

---

z **22.7** Ngasi habulisire omulongo omu LXX, rhuli rhwahazabûla n'oburhabâle bwa Vulgata (https: / /www.academic-bible.com/en/online-bibles/biblia-sacra-vulgata/read-the-bible-text/bibel/text/lesen/stelle / 43 / 220001 / 229999/ch / 549aad1a89fa5e1a4109a70598f4606e /) na Ebibliya Ntagatîfu, Verbum Bible, Kinshasa, 1992

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

16 ῾Ιμάντωσις ξυλίνη ἐνδεδεμένη εἰς οἰκοδομὴν ἐν συσσεισμῷ οὐ διαλυθήσεται· οὕτως καρδία
ἐστηριγμένη ἐπὶ διανοήματος βουλῆς ἐν καιρῷ οὐ δειλιάσει. 17 καρδία ἡδρασμένη ἐπὶ διανοίας
συνέσεως ὡς κόσμος ψαμμωτὸς τοίχου ξυστοῦ. 18 χάρακες ἐπὶ μετεώρου κείμενοι κατέναντι
ἀνέμου οὐ μὴ ὑπομείνωσιν· οὕτως καρδία δειλὴ ἐπὶ διανοήματος μωροῦ κατέναντι παντὸς
φόβου οὐ μὴ ὑπομείνῃ. 19 ῾Ο νύσσων ὀφθαλμὸν κατάξει δάκρυα, καὶ νύσσων καρδίαν ἐκφαίνει
αἴσθησιν. 20 βάλλων λίθον ἐπὶ πετεινὰ ἀποσοβεῖ αὐτά, καὶ ὁ ὀνειδίζων φίλον διαλύσει φιλίαν.
21 ἐπὶ φίλον ἐὰν σπάσῃς ῥομφαίαν, μὴ ἀφελπίσῃς, ἔστιν γὰρ ἐπάνοδος· 22 ἐπὶ φίλον ἐὰν ἀνοίξῃς
στόμα, μὴ εὐλαβηθῇς, ἔστιν γὰρ διαλλαγή· πλὴν ὀνειδισμοῦ καὶ ὑπερηφανίας καὶ μυστηρίου
ἀποκαλύψεως καὶ πληγῆς δολίας, ἐν τούτοις ἀποφεύξεται πᾶς φίλος. 23 πίστιν κτῆσαι ἐν πτωχείᾳ
μετὰ τοῦ πλησίον, ἵνα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ ὁμοῦ πλησθῇς· ἐν καιρῷ θλίψεως διάμενε αὐτῷ, ἵνα
ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ συγκληρονομήσῃς. 24 πρὸ πυρὸς ἀτμὶς καμίνου καὶ καπνός· οὕτως πρὸ
αἱμάτων λοιδορίαι. 25 φίλον σκεπάσαι οὐκ αἰσχυνθήσομαι καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οὐ μὴ
κρυβῶ, 26 καὶ εἰ κακά μοι συμβήσεται δι᾽ αὐτόν, πᾶς ὁ ἀκούων φυλάξεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. 27 Τίς δώσει
ἐπὶ στόμα μου φυλακὴν καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων μου σφραγῖδα πανοῦργον, ἵνα μὴ πέσω ἀπ᾽ αὐτῆς
καὶ ἡ γλῶσσά μου ἀπολέσῃ με;

23

1 Yâgirwa Nyamuzinda, we Larha we na Nnawâbo akalamo kâni, orhandekaga omu magene
gâhyo, orhayêmêraga nasârhala muli byo. 2 Lero ndi wayêreka enkengêro zâni omu kuzirhula
omurhima gwâni, aguyêreke ihano ly'oburhimanya, aleke okuntogoza amango mpabusire,
ndekiyûbakwa n'ebyâha. 3 Ntyo, amabî gâni garhayushuke, ebyâha byâni birhaluge, ndeke
okuhirima omu maboko g'abashomhanyi bâni, omushombanyi wâni abule aha angwarhira.
4 Nyakasane-k'emirenge, Larha na Nyamuzinda w'akalamo kâni, ontabâle nyâke obucîbone.
5 Oncînge oku bwâgalwa, 6 amagene n'amîru mabî garhampimaga, orhanampanaga emunda
enyifinjo mbî ziri.

Endahiro

7 Mwe bâna, muyumve ebinwa byâni, obikulikîre arhakabulabula. 8 Omunya-byâha yêne
ocishwêka n'ebinwa byâge, byo bihirimya omuhambûzi n'omucîbonyi. 9 Lek'enkômedu
y'okucîgasha, orhakômerere okulahira izîno ly'Omwimâna. 10 Kul'omubôyi barhangula ngasi
kasanzi arhafuma mpimbo, kwo n'omuntu ocîgasha n'okuderhaderha izîno lya Nyamuzinda,
arhafuma ecâha. 11 Omuntu osîma okucîgasha ali mubî, obuhanya burharhenga aha mwâge.
Akajira ecâha, ecâha câge cimuhonere; akaderha mpu ahalîza, abîhire kabiri; akalahira ebirà,
arhafungirwe, obuhanya bwamuhandira aha ka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ebinwa bibî

[12] Hali iderha liyâkuza olufu, okwo ntà mango kubâge muli bene Yakôbo, bulya abantu nkana barhakwîrirwa ntyo, barhacîjandika n'omu câha. [13] Orhakomerezagya akanwa kâwe eby'obûmaguza, byo bibamo akanwa k'ecâha. [14] Kengêra sho na nyoko amango oli ekarhî k'abakulu, omanye wacîjandaga embere zâbo, kubè kuyôrha nka cingolongolo, obone wamacînfinja abarhaburhagwa, otumuze olusiku waburhagwa. [15] Omuntu wakômerire ebinwa bibî arhakubûlwa. [16] Hali bibiri biluza ebyâha, n'ecâha kasharhu cilerhe oburhè; [17] gala mîru gayôca nka muliro, garhatwîka garhanayîgusiri, omuntu ocîfinja omubiri gwâge yêne, arhalèkè n'omuliro gurhacimuyôca, oku muntu mûmaguza, ngasi biryo erhi binunu, lufu lwo lwamutwa amîru. [18] Omuntu ojirira ecâha aha ncingo yâge, n'okuderha, erhi: «Ndi wambona'? Omwizimya gundi eburhambi, ebizimbêro bincîkirize, ntâye wambona, bicigi nayôboha? Ow'Enyanya arhankakengêra ebyâha byâni». [19] Oyo masù ga bantu gône ayôbohire, arhamanyiri oku amasù ga Nyamuzinda, galushire izûba bumolcke kali bihumbi ikumi, oku ganabône ebijiro by'abantu byôshi, gahike n'omu ngasi hyongobana. [20] Embere aleme, ali ayishi ebintu byôshi, n'erhi ayûsa kwo n'okwo. [21] Oya muntu omu njira w'olugo ahanirwa, obuhanya bwamamurhibukira amango arhalâliri.

Omukazi mugonyi

[22] Omukazi ohemukira ibà naye kw'ali ntyo, anamulerhere omwâna w'embuga mpu yo nfula. [23] Burhanzi avunyire irhegeko lya Nyamuzinda, kandi abîhîre ibà; n'obwa kasharhu. acîshûbwîre n'okuhusha, haguma n'okwola kujishunda abâna embuga. [24] Omu ndêko bâheka olubanja lwâge, n'abâna bâge babasingirize. [25] Abâna bâge barhâmerekwomuzi, amashami gâge garhajekwo hiciza. [26] Bakazimukengêrera okuhehêrerwa ahehêrîrwe, na ntâye wamukûle enshonyi. [27] Ntyo, abali enyuma zâge bamanya oku okurhînya Nyamuzinda kwône kushingânine, n'oku ntà cinjà cilushire okushimba amarhegeko gâge.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 23

[1] κύριε πάτερ καὶ δέσποτα ζωῆς μου, μὴ ἐγκαταλίπῃς με ἐν βουλῇ αὐτῶν, μὴ ἀφῇς με πεσεῖν ἐν αὐτοῖς. [2] τίς ἐπιστήσει ἐπὶ τοῦ διανοήματός μου μάστιγας καὶ ἐπὶ τῆς καρδίας μου παιδείαν σοφίας, ἵνα ἐπὶ τοῖς ἀγνοήμασίν μου μὴ φείσωνται καὶ οὐ μὴ παρῇ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, [3] ὅπως μὴ πληθυνθῶσιν αἱ ἄγνοιαί μου καὶ αἱ ἁμαρτίαι μου πλεονάσωσιν καὶ πεσοῦμαι ἔναντι τῶν ὑπεναντίων καὶ ἐπιχαρεῖταί μοι ὁ ἐχθρός μου; [4] κύριε πάτερ καὶ θεὲ ζωῆς μου, μετεωρισμὸν ὀφθαλμῶν μὴ δῷς μοι [5] καὶ ἐπιθυμίαν ἀπόστρεψον ἀπ᾽ ἐμοῦ· [6] κοιλίας ὄρεξις καὶ συνουσιασμὸς μὴ καταλαβέτωσάν με, καὶ ψυχῇ ἀναιδεῖ μὴ παραδῷς με. [7] Παιδείαν στόματος ἀκούσατε, τέκνα, καὶ ὁ φυλάσσων οὐ μὴ ἁλῷ. [8] ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ καταληφθήσεται ἁμαρτωλός, καὶ λοίδορος

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καὶ ὑπερήφανος σκανδαλισθήσονται ἐν αὐτοῖς. [9] ὅρκῳ μὴ ἐθίσῃς τὸ στόμα σου καὶ ὀνομασίᾳ τοῦ ἁγίου μὴ συνεθισθῇς· [10] ὥσπερ γὰρ οἰκέτης ἐξεταζόμενος ἐνδελεχῶς ἀπὸ μώλωπος οὐκ ἐλαττωθήσεται, οὕτως καὶ ὁ ὀμνύων καὶ ὀνομάζων διὰ παντὸς ἀπὸ ἁμαρτίας οὐ μὴ καθαρισθῇ. [11] ἀνὴρ πολύορκος πλησθήσεται ἀνομίας, καὶ οὐκ ἀποστήσεται ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μάστιξ· ἐὰν πλημμελήσῃ, ἁμαρτία αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ, κἂν ὑπερίδῃ, ἥμαρτεν δισσῶς· καὶ εἰ διὰ κενῆς ὤμοσεν, οὐ δικαιωθήσεται, πλησθήσεται γὰρ ἐπαγωγῶν ὁ οἶκος αὐτοῦ. [12] Ἔστιν λέξις ἀντιπαραβεβλημένη θανάτῳ, μὴ εὑρεθήτω ἐν κληρονομίᾳ Ιακωβ· ἀπὸ γὰρ εὐσεβῶν ταῦτα πάντα ἀποστήσεται, καὶ ἐν ἁμαρτίαις οὐκ ἐγκυλισθήσονται. [13] ἀπαιδευσίαν ἀσυρῆ μὴ συνεθίσῃς τὸ στόμα σου· ἔστιν γὰρ ἐν αὐτῇ λόγος ἁμαρτίας. [14] μνήσθητι πατρὸς καὶ μητρός σου, ἀνὰ μέσον γὰρ μεγιστάνων συνεδρεύεις, μήποτε ἐπιλάθῃ ἐνώπιον αὐτῶν καὶ τῷ ἐθισμῷ σου μωρανθῇς καὶ θελήσεις εἰ μὴ ἐγεννήθης καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ τοκετοῦ σου καταράσῃ. [15] ἄνθρωπος συνεθιζόμενος λόγοις ὀνειδισμοῦ ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οὐ μὴ παιδευθῇ. [16] Δύο εἴδη πληθύνουσιν ἁμαρτίας, καὶ τὸ τρίτον ἐπάξει ὀργήν· [17] ψυχὴ θερμὴ ὡς πῦρ καιόμενον, οὐ μὴ σβεσθῇ ἕως ἂν καταποθῇ· ἄνθρωπος πόρνος ἐν σώματι σαρκὸς αὐτοῦ, οὐ μὴ παύσηται ἕως ἂν ἐκκαύσῃ πῦρ· ἀνθρώπῳ πόρνῳ πᾶς ἄρτος ἡδύς, οὐ μὴ κοπάσῃ ἕως ἂν τελευτήσῃ. [18] ἄνθρωπος παραβαίνων ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτοῦ λέγων ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ Τίς με ὁρᾷ; σκότος κύκλῳ μου, καὶ οἱ τοῖχοί με καλύπτουσιν, καὶ οὐθείς με ὁρᾷ· τί εὐλαβοῦμαι; τῶν ἁμαρτιῶν μου οὐ μὴ μνησθήσεται ὁ ὕψιστος. [19] καὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπων ὁ φόβος αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔγνω ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου μυριοπλασίως ἡλίου φωτεινότεροι ἐπιβλέποντες πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων καὶ κατανοοῦντες εἰς ἀπόκρυφα μέρη. [20] πρὶν ἢ κτισθῆναι τὰ πάντα ἔγνωσται αὐτῷ, οὕτως καὶ μετὰ τὸ συντελεσθῆναι. [21] οὗτος ἐν πλατείαις πόλεως ἐκδικηθήσεται, καὶ οὗ οὐχ ὑπενόησεν, πιασθήσεται. [22] Οὕτως καὶ γυνὴ καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα καὶ παριστῶσα κληρονόμον ἐξ ἀλλοτρίου. [23] πρῶτον μὲν γὰρ ἐν νόμῳ ὑψίστου ἠπείθησεν, καὶ δεύτερον εἰς ἄνδρα αὐτῆς ἐπλημμέλησεν, καὶ τὸ τρίτον ἐν πορνείᾳ ἐμοιχεύθη καὶ ἐξ ἀλλοτρίου ἀνδρὸς τέκνα παρέστησεν. [24] αὕτη εἰς ἐκκλησίαν ἐξαχθήσεται, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐπισκοπὴ ἔσται. [25] οὐ διαδώσουσιν τὰ τέκνα αὐτῆς εἰς ῥίζαν, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς οὐκ οἴσουσιν καρπόν. [26] καταλείψει εἰς κατάραν τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ τὸ ὄνειδος αὐτῆς οὐκ ἐξαλειφθήσεται, [27] καὶ ἐπιγνώσονται οἱ καταλειφθέντες ὅτι οὐθὲν κρεῖττον φόβου κυρίου καὶ οὐθὲν γλυκύτερον τοῦ προσέχειν ἐντολαῖς κυρίου.

24

Oburhimanya bwaderha nka muntu

[1] Oburhimanya bukolaga bwacîvuga, bukolaga bwarhangifekembera omu karhî k'olubaga[a]. [2] Bwamàderha ntya omu ndêko y'Ow'enyanya, bwàmilyêrekana irenge lyabwo embere

[a] **24.1** Ohurhimanya bwaderha: ahâla oburhimanya kwo buli nka muntu, n'eci cigabi kwo ciri nka murhima gw'eci citabu. Lolà Mig 8, 22. Omu Liturjiya katolika. ebi binwa Ekleziya ebiyêreke-zize Bikira Mariya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

z'Obuhashe, erhi: [3] «Ndi nkonôka y'oku Kanwa k'Ow'Enyanya, nàyisha nacibulula nka lwikungu nàbwikira igulu. [4] Aha mwâni, emalunga, entebe yâni gwàli mulunga gwa bitù. [5] Niene, kuno na ndi, nazungulusire engo y'emalunga, nàjire kuli kuhika ekuzimu. [6] Obwâmi bwâmi bwàgandazize omu nyanja, omu igulu, oku ngasi lubaga n'oku ngasi cihugo. [7] Emwa bôshi nàlonzize ahantu nâdêkerera, nàlonzize ngahi nâgwike icumbi lyâni. [8] Lero Lulema w'igulu ànacimpa irhegeko, owàndemaga angwikîsa ihêma lyâni, àmbwîra, erhi: «Yûbaka muli Yakôbo, ojè omu kashambala k'Israheli». [9] Embere ly'amango, kurhenga omurhondêro ly'andemaga, ensiku n'amango erhi ho mba. [10] Omu cihando citagatîfu, embere zâge nagashâniza, na ntyo nacumbika omu Siyoni[b], [11] nàbêra omu Lugo Lurhonyire, omu Yeruzalemu mwo obuhashe bwâni buba. [12] Nàmezire emizi emw'olubaga lw'irenge, omu kwa Nyamuzinda, omu cishumba câge. [13] Nàkuliremwo nka nduluma y'e Libano, nka murhi oku ntondo ya Hermoni. [14] Nakula nka mubô gw'En-Gadi, nka mirhô ya bwâso bw'e Yeriko, nka muzêti gunagirîre omu lubanda, nakula nkanduluma ya murhi. [15] Obwehe bwâni buli nk'obw'ecinamoma na nk'obw'omusipalata, akîsûnunu kâni kali nk'ak'enshângi ntumîrira, nk'ak'egalbanumo, onikisi n'obubâni, nka cidûrhu ca nshangi omu Cihando. [16] Nàlandiza amashami nka murhi gwa terbenta, mashami ga bwinjà n'irenge. [17] Kwo ndi nka muzâbîbu gulandizize emirhô minjà-minjà, n'obwâso bwâni eba mburho y'irenge n'obuhirhi. [18] [Nie nnina w'obuzigire nkana, nie nnina w'olukengwa, nnina w'obumanye n'obulangâlire; nahîrwe lwôshi abâna bâni bôshi, balya Yêne agoshôlaga kurhenga ensiku n'amango.][c] [19] Muyishe emwâni, mwe mucînyifinja, mulye oku mburho yâni. [20] Bulya okunkengêra kulushire obununu bw'obûci, akashambala kâni ko kinja aha cigukulu c'obûci. [21] Abandya barhakaleka okushwira emunda ndi, n'abanywa barhakàgambwa. [22] Oyumva ebi mmubwîra, arhankabibêra burhe, n'abajira emikolo yâni barhakàhirima omu câha.

Oburhimanya n'irhegeko

[23] Ebyo byôshi citabu c'Endagâno ya Nyamuzinda w'Enyanya eco. Irhegeko lyàmanyîsibagwa na Mûsa, ko kashambala kàsigiragwa endêko za Yakôbo. [24] Murhalekaga okucîzibuhya muli Nyakasane, mumusêrekwo lyo amu-zibuhya, Nyakasane w'Emirhwe yêne Nyamuzinda, buziraye, ntà wundi muciza. [25] Er'irhegeko lyo liluza oburhimanya nka mîshi ga Pishone, nka kula olwîshi lwa Tigri luyunjula amango emyâka eyêzire; [26] lyo liluza obukengêre nka mîshi g'Efrati, nk'aga Yordani amango bakalala; [27] lyo lihûna enjira nk'olwîshi lwa Nili, na nka Gihini omu nsiku bahumbûla emizâbîbu. [28] Oku omurhanzi arhaciyûsa okulimya, kwo n'omuzinda aciri kulî nalyo. [29] Bulya obukengêre bwalyo bulushire enyanja bunji, n'emihigo yalyo yo miri kulusha enyenga. [30] Niono, kwo ndi nka mubunda gwârhenga omu lwîshi, nka hîshi hihesire omu ishwa ly'amasîma. [31] Nâdesire, nti: «Nkola nadômerera omu kwâni, ngeze amîshi omu ishwa lyâni». Lero nabona omubunda gwâni gwahinduka lwîshi, n'olwîshi yashuba nyanja. [32] Nkolaga

[b] **24.10** Nàrhumikire omukolo omu kâ-Nyamuzinda guli mukolo gwa Burhimanya: lolà 24, 23...

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nalomeka enjira kurhenga sêzi, akamole kabone kuhika emahanga. [33] Navangula enyigîrizo nka bulêbi, zihike n'oku maburhwa gali nyuma. [34] K'obwîne: arhali nie nacîlongeza, ci nakolera balya bôshi bazilonza.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 24

[1] ‘Η σοφία αἰνέσει ψυχὴν αὐτῆς καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ αὐτῆς καυχήσεται· [2] ἐν ἐκκλησίᾳ ὑψίστου στόμα αὐτῆς ἀνοίξει καὶ ἔναντι δυνάμεως αὐτοῦ καυχήσεται [3] ’Εγὼ ἀπὸ στόματος ὑψίστου ἐξῆλθον καὶ ὡς ὁμίχλη κατεκάλυψα γῆν· [4] ἐγὼ ἐν ὑψηλοῖς κατεσκήνωσα, καὶ ὁ θρόνος μου ἐν στύλῳ νεφέλης· [5] γῦρον οὐρανοῦ ἐκύκλωσα μόνη καὶ ἐν βάθει ἀβύσσων περιεπάτησα· [6] ἐν κύμασιν θαλάσσης καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ καὶ ἐν παντὶ λαῷ καὶ ἔθνει ἐκτησάμην. [7] μετὰ τούτων πάντων ἀνάπαυσιν ἐζήτησα καὶ ἐν κληρονομίᾳ τίνος αὐλισθήσομαι. [8] τότε ἐνετείλατό μοι ὁ κτίστης ἁπάντων, καὶ ὁ κτίσας με κατέπαυσεν τὴν σκηνήν μου καὶ εἶπεν ’Εν Ιακωβ κατασκήνωσον καὶ ἐν Ισραηλ κατακληρονομήθητι. [9] πρὸ τοῦ αἰῶνος ἀπ’ ἀρχῆς ἔκτισέν με, καὶ ἕως αἰῶνος οὐ μὴ ἐκλίπω. [10] ἐν σκηνῇ ἁγίᾳ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐλειτούργησα καὶ οὕτως ἐν Σιων ἐστηρίχθην· [11] ἐν πόλει ἠγαπημένῃ ὁμοίως με κατέπαυσεν, καὶ ἐν Ιερουσαλημ ἡ ἐξουσία μου· [12] καὶ ἐρρίζωσα ἐν λαῷ δεδοξασμένῳ, ἐν μερίδι κυρίου, κληρονομίας αὐτοῦ. [13] ὡς κέδρος ἀνυψώθην ἐν τῷ Λιβάνῳ καὶ ὡς κυπάρισσος ἐν ὄρεσιν Αερμων· [14] ὡς φοῖνιξ ἀνυψώθην ἐν Αιγγαδοις καὶ ὡς φυτὰ ῥόδου ἐν Ιεριχω, ὡς ἐλαία εὐπρεπὴς ἐν πεδίῳ, καὶ ἀνυψώθην ὡς πλάτανος. [15] ὡς κιννάμωμον καὶ ἀσπάλαθος ἀρωμάτων δέδωκα ὀσμὴν καὶ ὡς σμύρνα ἐκλεκτὴ διέδωκα εὐωδίαν, ὡς χαλβάνη καὶ ὄνυξ καὶ στακτὴ καὶ ὡς λιβάνου ἀτμὶς ἐν σκηνῇ. [16] ἐγὼ ὡς τερέμινθος ἐξέτεινα κλάδους μου, καὶ οἱ κλάδοι μου κλάδοι δόξης καὶ χάριτος. [17] ἐγὼ ὡς ἄμπελος ἐβλάστησα χάριν, καὶ τὰ ἄνθη μου καρπὸς δόξης καὶ πλούτου. [18] [19] προσέλθετε πρός με, οἱ ἐπιθυμοῦντές μου, καὶ ἀπὸ τῶν γενημάτων μου ἐμπλήσθητε· [20] τὸ γὰρ μνημόσυνόν μου ὑπὲρ τὸ μέλι γλυκύ, καὶ ἡ κληρονομία μου ὑπὲρ μέλιτος κηρίον. [21] οἱ ἐσθίοντές με ἔτι πεινάσουσιν, καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσιν. [22] ὁ ὑπακούων μου οὐκ αἰσχυνθήσεται, καὶ οἱ ἐργαζόμενοι ἐν ἐμοὶ οὐχ ἁμαρτήσουσιν. [23] Ταῦτα πάντα βίβλος διαθήκης θεοῦ ὑψίστου, νόμον ὃν ἐνετείλατο ἡμῖν Μωυσῆς κληρονομίαν συναγωγαῖς Ιακωβ, [24] [25] ὁ πιμπλῶν ὡς Φισων σοφίαν καὶ ὡς Τίγρις ἐν ἡμέραις νέων, [26] ὁ ἀναπληρῶν ὡς Εὐφράτης σύνεσιν καὶ ὡς Ιορδάνης ἐν ἡμέραις θερισμοῦ, [27] ὁ ἐκφαίνων ὡς φῶς παιδείαν, ὡς Γηων ἐν ἡμέραις τρυγήτου. [28] οὐ συνετέλεσεν ὁ πρῶτος γνῶναι αὐτήν, καὶ οὕτως ὁ ἔσχατος οὐκ ἐξιχνίασεν αὐτήν· [29] ἀπὸ γὰρ θαλάσσης ἐπληθύνθη διανόημα αὐτῆς καὶ ἡ βουλὴ αὐτῆς ἀπὸ ἀβύσσου μεγάλης. [30] Κἀγὼ ὡς διῶρυξ ἀπὸ ποταμοῦ καὶ ὡς ὑδραγωγὸς ἐξῆλθον εἰς παράδεισον· [31] εἶπα Ποτιῶ μου τὸν κῆπον καὶ μεθύσω μου τὴν πρασιάν· καὶ ἰδοὺ ἐγένετό μοι ἡ διῶρυξ εἰς ποταμόν, καὶ ὁ ποταμός μου ἐγένετο εἰς θάλασσαν. [32] ἔτι παιδείαν ὡς ὄρθρον φωτιῶ καὶ ἐκφανῶ αὐτὰ ἕως εἰς μακράν· [33] ἔτι διδασκαλίαν ὡς προφητείαν ἐκχεῶ καὶ καταλείψω αὐτὴν εἰς γενεὰς αἰώνων. [34] ἴδετε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα, ἀλλ’ ἅπασιν

---

[c] **24.18** Ohushinganyanya bwayishigererwako Yezu Kristu. Lolà Ywn I4, 6.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτήν.

25

Emigani

[1] Hali bisharhu omurhima gwâni gucîfinja, birhahimwa kusîmisa Nyamuzinda n'abantu; okuyumvanya kw'abaguma, enyumpa omulume na mukage bayumvanyamwo. [2] Haligi na bantu basharhu omurhima gwâni gurhabonakwo, na nkayumva oku ho bacibâ nnânshologorhwe; omukenyi w'obucîbone, omugale munywesi, omushosi w'enkonola-masù bagwârha omu mwa bene.

Abashosi

[3] Amango orhabikaga ociri musole, bici wabonage okola mushosi? [4] Ala nka zayinjiha emvi zigwêrhe ihano! Okumanya ihano kw'abakulûkulù nako kuyinjiha. [5] Ala nka bwayinjiha oburhimanya bw'abashosi, n'obukengêre bwinjà bw'abakulu b'er'igulu. [6] Irenge ly'abashosi kuli kulya kubà «Babwîne binji», okulimba kwâbo kunali kulya «Babwîne binji», okulimba kwâbo kunali kulya kurhînya Nyamuzinda. Okurhînya Nyamuzinda bwône bukulu [7] Hali bintu mwenda nkengîre[d], nambwîne oku birimwo iragi, n'eca kali ikumi nakubwiraco: Omuntu obona omwîshingo omw'iburha lyâge, ye obona omu kalamo kâge oku abashombanyi bâge baherêrekera; [8] Iragi lyâge ojira omukazi mwîrhonzi, omuntu orhahingan'empanzi na punda, omuntu orhasagijira ecâha omu nderho, omuntu wabwîne omushigo mwinjà. [9] Iragi lyâge owahisire oku bwîrhonzi, n'obwîra owayumva. [10] Neci, ali mukulu owahisire oku burhimanya, ci ntâye ocilushire orhînya Nyamuzinda. [11] Okurhînya Nyamuzinda kurhalusire byôshi, owahisire aho, bici ankagererwakwo?

Abakazi babî

[12] Okurhînya Nyakasane gwo gubà murhondêro gw'obuzigire bwâge, ci, oku buyêmêre barhondêrera n'okumusêrako. [13] Oyâgalike ci orhayâgalikaga omurhima! oshimbe obumînya, ci orhashimânaga obumînya bw'omukazi! [14] Bubè buhanya, ci burhabâga bwa kuhubuka emw'omubisha! bubè bulyâlya, ci burhabâga bwa kuhubuka emw'omushomhanyi! [15] Ntà bwêge bubî kulusha amanjokanjoka, ntà nshombo nkulu kulusha ey'omubisha. [16] Okubêra haguma n'empangaza erhi enkuba-joka, kwo kukulu aha kubêra nyumpa nguma n'omukazi mumînya. [17] Obumînya bw'omukazi bunamuhindule obusù, abange enzizi, omanye mpu akola ciryanyi.

---

[d] **25.7** Abashombanyi bahirime: Nnawîrhu Yezu Kristu arhegesire rhuzigire abantu bôshi, ciru n'abashombanyi bîrhu, lolà Mt 5, 44; 9-40: Luk 6, 27-35.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18 Oku ibà ali oku mêza haguma n'abalungu bâge, erhi adwîrhe adwira n'omu nda nk'ihiri. 19 Obumînya bwôshi ntabwo buhisire oku buminya bw'omukazi: mâshi! abona eci Abanya-byâha babona! 20 Nsinga ya mushenyi omu magulu g'omushosi, ye mukazi w'akalimi aha mw'omulume w'omurhûla. 21 Omanye warhebwa n'iranga ly'omukazi, orhahîra okaleka omukazi akubuza murhima. 22 Kurhahimwa kujira omuntu burhe, kumubulise obukenge, kunamubonêse nshonyi, okuyumva mpu mukà lebè yekola obîka ibà. 23 Burhe omu murhima, burhe emalanga, cibande cifulike, gwomukolo gw'omukazi mumînya. Maboko gahozire, madwi gakomanya, ye mukazi ohanyagaza ibà, arhalerha bushagaluke. 24 Ecâha oku mukazi càrhondêreraga, na mukazi warhumire rhweshi rhukafa. 25 Orhasîkûliraga amîshi, orhahâga n'omukazi mumînya oluhya lw'okuderha. 26 Akaba arhayumvîrhiri oku munwe erhi omu masù, omuyâke.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 25

1 Ἐν τρισὶν ὡραΐσθην καὶ ἀνέστην ὡραία ἔναντι κυρίου καὶ ἀνθρώπων· ὁμόνοια ἀδελφῶν, καὶ φιλία τῶν πλησίον, καὶ γυνὴ καὶ ἀνὴρ ἑαυτοῖς συμπεριφερόμενοι. 2 τρία δὲ εἴδη ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου καὶ προσώχθισα σφόδρα τῇ ζωῇ αὐτῶν· πτωχὸν ὑπερήφανον, καὶ πλούσιον ψεύστην, γέροντα μοιχὸν ἐλαττούμενον συνέσει. 3 Ἐν νεότητι οὐ συναγείοχας, καὶ πῶς ἂν εὕροις ἐν τῷ γήρᾳ σου; 4 ὡς ὡραῖον πολιαῖς κρίσις καὶ πρεσβυτέροις ἐπιγνῶναι βουλήν. 5 ὡς ὡραία γερόντων σοφία καὶ δεδοξασμένοις διανόημα καὶ βουλή. 6 στέφανος γερόντων πολυπειρία, καὶ τὸ καύχημα αὐτῶν φόβος κυρίου. 7 Ἐννέα ὑπονοήματα ἐμακάρισα ἐν καρδίᾳ καὶ τὸ δέκατον ἐρῶ ἐπὶ γλώσσης· ἄνθρωπος εὐφραινόμενος ἐπὶ τέκνοις, ζῶν καὶ βλέπων ἐπὶ πτώσει ἐχθρῶν· 8 μακάριος ὁ συνοικῶν γυναικὶ συνετῇ, καὶ ὃς ἐν γλώσσῃ οὐκ ὠλίσθησεν, καὶ ὃς οὐκ ἐδούλευσεν ἀναξίῳ ἑαυτοῦ· 9 μακάριος ὃς εὗρεν φρόνησιν, καὶ ὁ διηγούμενος εἰς ὦτα ἀκουόντων· 10 ὡς μέγας ὁ εὑρὼν σοφίαν· ἀλλ᾽ οὐκ ἔστιν ὑπὲρ τὸν φοβούμενον τὸν κύριον· 11 φόβος κυρίου ὑπὲρ πᾶν ὑπερέβαλεν, ὁ κρατῶν αὐτοῦ τίνι ὁμοιωθήσεται; 12 13 Πᾶσαν πληγὴν καὶ μὴ πληγὴν καρδίας, καὶ πᾶσαν πονηρίαν καὶ μὴ πονηρίαν γυναικός· 14πᾶσαν ἐπαγωγὴν καὶ μὴ ἐπαγωγὴν μισούντων, καὶ πᾶσαν ἐκδίκησιν καὶ μὴ ἐκδίκησιν ἐχθρῶν. 15 οὐκ ἔστιν κεφαλὴ ὑπὲρ κεφαλὴν ὄφεως, καὶ οὐκ ἔστιν θυμὸς ὑπὲρ θυμὸν ἐχθροῦ. 16 συνοικῆσαι λέοντι καὶ δράκοντι εὐδοκήσω ἢ συνοικῆσαι μετὰ γυναικὸς πονηρᾶς. 17 πονηρία γυναικὸς ἀλλοιοῖ τὴν ὄρασιν αὐτῆς καὶ σκοτοῖ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὡς ἄρκος· 18 ἀνὰ μέσον τῶν πλησίον αὐτοῦ ἀναπεσεῖται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καὶ ἀκουσίως ἀνεστέναξεν πικρά. 19 μικρὰ πᾶσα κακία πρὸς κακίαν γυναικός, κλῆρος ἁμαρτωλοῦ ἐπιπέσοι αὐτῇ. 20 ἀνάβασις ἀμμώδης ἐν ποσὶν πρεσβυτέρου, οὕτως γυνὴ γλωσσώδης ἀνδρὶ ἡσύχῳ. 21 μὴ προσπέσῃς ἐπὶ κάλλος γυναικὸς καὶ γυναῖκα μὴ ἐπιποθήσῃς. 22 ὀργὴ καὶ ἀναίδεια καὶ αἰσχύνη μεγάλη γυνὴ ἐὰν ἐπιχορηγῇ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. 23 καρδία ταπεινὴ καὶ πρόσωπον σκυθρωπὸν καὶ πληγὴ καρδίας γυνὴ πονηρά· χεῖρες παρειμέναι καὶ γόνατα παραλελυμένα ἥτις οὐ μακαριεῖ τὸν ἄνδρα αὐτῆς. 24 ἀπὸ γυναικὸς ἀρχὴ ἁμαρτίας, καὶ δι᾽ αὐτὴν ἀποθνῄσκομεν πάντες. 25 μὴ δῷς ὕδατι διέξοδον μηδὲ γυναικὶ πονηρᾷ παρρησίαν· 26 εἰ μὴ πορεύεται κατὰ χεῖράς σου, ἀπὸ τῶν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

σαρκῶν σου ἀπότεμε αὐτήν.

26

Omukazi mwinjà n'omubî

[1] Iragi lyâge omulume ojira omukazi nkana, omubalè gw'ensiku zâge gwayûshûka kabiri. [2] Omukazi nkana busîme emw'ibà, ibà ayunjula 'omurhûla emyâka yâge yôshi. [3] Omukazi nkana eba nshôkano yâgoyâgo, eshobâlwa n'abalume barhînya Nyamuzinda. [4] Babè bagale erhi bakenyi, busîme buli emurhima gwâbo, ensiku zôshi busù bwa nshagali. [5] Hali bisharhu nyôboha, binkangalaza omurhima: n'eca kani musisi cingezâmwo: obunywesi bulumira eka, okunyagwa kw'olubaga, okuhêka owundi lubanja omu ndêko oku busha: ebyo bibâ bibi kulusha olufù; [6] ci kuli nka kurhîngamira omuntu, gali malumwa omukazi okuyâgalwa n'owâbo, okwo kwôshi abâ nyamanjà olerhwa n'akalimi. [7] Omukazi mumînya, murhamba gwa mpanzi bashwesire kubî; okacihamba mpu wamugomhya kuli kugwârha cilumira-habiri. [8] Omukazi mulalwe ali wakujira omuntu burhe, enshonyi acibonêsa zirhayibagirwa. [9] Omukazi w'ecirala omu masù ahonekera, kukema-kema kwâge kumuyêrekana. [10] Omanye omunyere oyengehusire kubî, orhamufume hano abona obuzamba bwâwe. [11] Omanye amasuù gahwîremwo enshonyi, orhacisômeragwa hano gakuhira omu mashumi. [12] Kw'ayâshama aka mubalama enyôrha egwêrhe, amîshi ashimanyire go ananywa, obugonyi bwâge ntaho arhabuhêka, omubiri gwâge agurhege ngasi myampi-izinga. [13] Obwinjà bw'omukazi busîme bulerhera ibà, obukengêre bwâge misî bumuyûshûlira. [14] Omukazi orhaderhêra eba ngalo ya Nyamuzinda, oyu balezire bwinjà ntâco ankagererwakwo. [15] Omukazi ocîkenga aba mwinjà kabiri, ow'omurhima gucîre arhagwêrhi buhirhi akagererwako. [16] Kul'izûba lishoshoka oku ntondo za Nyamuzinda, kwo n'obwinjà bw'omukazi buyôrha omu nyumpa alimo. [17] Kula akamole kanayôrha emugamba omu kâ-Nyamuzinda, kwo n'iranga linjà linayôrha oku mubiri gw'omwânahya. [18] Mitungo ya masholo omu ciriba c'ebyûma, amagulu minjà oku rhunsisirha rhuzibu. [19] «Mwâna wâni, omanye wahemula obusole bwâwe n'emisî yâwe orhayihaga Abanya-mahanga. [20] Hano obà wamalonza ishwa liyêra kulusha agandi g'omu cihugo, orhwêremwo emburho yâwe, kucîkubagira oburhwa bw'obûko bwâwe kurhumire. [21] Ntyo, abâna wânasige bayishikâcîkunga, bulya bamanyire oku ziri ntwâli. [22] Omukazi omuntu arhizagya arhali ciru nka bikâyiza, omukazi w'obuyumpa aba muzibu nka mulunga (gwa lufu). [23] Omukazi w'ecishungu ayishigabirwa omunya-byâha, omukazi mwîrhonzi ayishihâbwa omuntu orhînya Nyakasane. [24] Omukazi mûmaguza wahwîre kw'enshonyi kuzigira azigira okuhemu-ka, omukazi orhayûmaguza bwinjà ayôrha, ciru na nk'ali n'ibà. [25] Entwâli y'omukazi erhakengwa kulusha akabwa, cikwône omukazi mwîrhôhye kuyôboha ayôboha Nyakasane. [26] Omukazi okengêsa ibà abâ murhimanya omu masù ga bôshi, cikwône obonêsa ibà nshonyi, kugayaguzibwa agayaguzibwa omu bucibone bwâge. Ali muny'iragi omulume ojira omukazi nkana, bulya omubalè gw'ensiku zage hano igulu gwayushuka kabirhi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[27] Omukazi oderhaderha na w'akajamwe gubà mushekera gutula entambala, ngasi mulume ojira owamwen'oyo arhahwa ntambala omu kalamo kâge.»

Ebintu by'oburhè

[28] Hali bibiri nyumva bindumire omurhima n'eca kasharhu candwâza ecirungula: okubona owafungiraga ecihugo afa bushosi omu buligo, okubona abantu barhimanya bahirwakwo akagayo, omuntu ocirhenza omu njira nyinjà aja omu y'ecâha, yêhengôrho ya Nyamuzinda yamuyîrha.

Oburhunzi

[29] Oku murhunzi, okuhima amashumi kuli kuzibu, omugulirwa, kuzibu okuyâka ecâha.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 26

[1] Γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνήρ, καὶ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ διπλάσιος. [2] γυνὴ ἀνδρεία εὐφραίνει τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τὰ ἔτη αὐτοῦ πληρώσει ἐν εἰρήνῃ. [3] γυνὴ ἀγαθὴ μερὶς ἀγαθή, ἐν μερίδι φοβουμένων κύριον δοθήσεται· [4] πλουσίου δὲ καὶ πτωχοῦ καρδία ἀγαθή, ἐν παντὶ καιρῷ πρόσωπον ἱλαρόν. [5] ’Απὸ τριῶν εὐλαβήθη ἡ καρδία μου, καὶ ἐπὶ τῷ τετάρτῳ προσώπῳ ἐδεήθην· διαβολὴν πόλεως, καὶ ἐκκλησίαν ὄχλου, καὶ καταψευσμόν, ὑπὲρ θάνατον πάντα μοχθηρά. [6] ἄλγος καρδίας καὶ πένθος γυνὴ ἀντίζηλος ἐπὶ γυναικὶ καὶ μάστιξ γλώσσης πᾶσιν ἐπικοινωνοῦσα. [7] βοοζύγιον σαλευόμενον γυνὴ πονηρά, ὁ κρατῶν αὐτῆς ὡς ὁ δρασσόμενος σκορπίου. [8] ὀργὴ μεγάλη γυνὴ μέθυσος καὶ ἀσχημοσύνην αὐτῆς οὐ συγκαλύψει. [9] πορνεία γυναικὸς ἐν μετεωρισμοῖς ὀφθαλμῶν καὶ ἐν τοῖς βλεφάροις αὐτῆς γνωσθήσεται. [10] ἐπὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ στερέωσον φυλακήν, ἵνα μὴ εὐροῦσα ἄνεσιν ἑαυτῇ χρήσηται· [11] ὀπίσω ἀναιδοῦς ὀφθαλμοῦ φύλαξαι καὶ μὴ θαυμάσῃς, ἐὰν εἰς σὲ πλημμελήσῃ· [12] ὡς διψῶν ὁδοιπόρος τὸ στόμα ἀνοίξει καὶ ἀπὸ παντὸς ὕδατος τοῦ σύνεγγυς πίεται, κατέναντι παντὸς πασσάλου καθήσεται καὶ ἔναντι βέλους ἀνοίξει φαρέτραν. [13] Χάρις γυναικὸς τέρψει τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ πιανεῖ ἡ ἐπιστήμη αὐτῆς. [14] δόσις κυρίου γυνὴ σιγηρά, καὶ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα πεπαιδευμένης ψυχῆς· [15] χάρις ἐπὶ χάριτι γυνὴ αἰσχυντηρά, καὶ οὐκ ἔστιν σταθμὸς πᾶς ἄξιος ἐγκρατοῦς ψυχῆς. [16] ἥλιος ἀνατέλλων ἐν ὑψίστοις κυρίου καὶ κάλλος ἀγαθῆς γυναικὸς ἐν κόσμῳ οἰκίας αὐτῆς· [17] λύχνος ἐκλάμπων ἐπὶ λυχνίας ἁγίας καὶ κάλλος προσώπου ἐπὶ ἡλικίᾳ στασίμῃ· [18] στῦλοι χρύσεοι ἐπὶ βάσεως ἀργυρᾶς καὶ πόδες ὡραῖοι ἐπὶ στέρνοις εὐσταθοῦς. [19] [20] [21] [22] [23] [24] [25] [26] [27] [28] ’Επὶ δυσὶ λελύπηται ἡ καρδία μου, καὶ ἐπὶ τῷ τρίτῳ θυμός μοι ἐπῆλθεν· ἀνὴρ πολεμιστὴς ὑστερῶν δι’ ἔνδειαν, καὶ ἄνδρες συνετοὶ ἐὰν σκυβαλισθῶσιν, ἐπανάγων ἀπὸ δικαιοσύνης ἐπὶ ἁμαρτίαν· ὁ κύριος ἑτοιμάσει εἰς ῥομφαίαν αὐτόν. [29] Μόλις ἐξελεῖται ἔμπορος ἀπὸ πλημμελείας, καὶ οὐ δικαιωθήσεται κάπηλος ἀπὸ ἁμαρτίας.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

27

[1] Banji bahirima omu câha erhi kusîma obunguke kurhuma, owalonza obugale arhafa bwonjo. [2] Banafunde omurhi ekarhî k'amabuye gaGwârhine, ekarhî k'okugula n'okuguza ecâha ciyija. [3] Omuntu orhasêzizi okurhînya Nyamuzinda, enyumpa yâge erhi yanajire oku idaho.

Enderho

[4] Nka bashebula ensheke zinasigale oku kayungiro, kwo n'okwo binwa bya muntu bimanyîsa ishembo lyâge. [5] Omubumbi muliro arhangulamwo obuzibu bw'enyungu zâge, omuntu naye binwa byâge bamurhangulamwo. [6] Ishwa limanyirwa oku mburho yarhengamwo, kwo n'okwo ebinwa by'omuntu bimanyîsa eciri emurhima gwâge. [7] Orhakûngaga omuntu embere oyumve eci adesire, aho ho wamugwârhira.

Obushinganyanya

[8] Erhi wakakulikira obushinganyanya, wanabuhikakwo, obuyambale obwo nka mwambalo gwa lusiku lukulu. [9] Ecihungu cirhagwa aharhali câbo, obushinganyanya bulonza obukulikire. [10] Entale kulingûza eringûza omunyama gwâyo, ecâha naco cisîma abalyâlyanya. [11] Ebinwa by'omuntu nkana ensiku zôshi kurhimanya, ci ecingolongolo kwo cihinduka nka mwêzi. [12] Nk'oli mwe n'ebingolongolo, onagere amango, ci nk'oli mwe n'abantu nkana, ogende buzira bwôba. [13] Ebinwa by'abahwinja bibî bya kushologosa, okusheka kwâbo erhi kucishingira byâha. [14] Ebinwa by'osîma okucîgasha, binarhume emvîri ziri oku irhwe ly'omuntu zagurumanwa. Okulongôla kwâge kunafuke abantu amarhwîri. [15] Okulongôla kw'abacîbonyi mukò kubulaga, n'ebijâci byâbo bibî bya kushaza.

Amahwe

[16] Omuntu obêra amahwe arhalangalirwa, na ntà mwîra nkana abona. [17] Osîme onalangâlire omwîa wâwe, ci olusiku wâbera amahwe gâge, erhi na hôshi aho obwîra bwamafa; [18] bulya kwo wayisire obwîra nka kula bayîrha omubisha. [19] Kul'omuntu akanalîka akanyunyi afumbirhe, kacibàlalira, kwo nâwe walîsire omwîra, orhâcimubone. [20] Orhamukulikiraga, mîra akol'ali kulî, acîgendîre kula akashafu kayâka omurhego. [21] Banarhube ecihulu, bababalire n'ecijâci, ci omuntu wàbasize ihwe, nanga.

Obulyâlya

[22] Omuntu okomakomya erhi bulyâlya adwîrhe asinga, na ntâye wamurhanga. [23] Amango ali embere zâwe. ye Iûbika, ebinwa byâwe binamurhwe yêshi, buzinda akunioke, akuderhere oku orhadesire, aderhe mpu wajâcire lebè. [24] Nshomba binji, ci Oyo muntu ntamubonakwo, na

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda arhamusîma. [25] Obanda ibuye emalunga, ah'irhwe acibandalyo, olibandira obulenzi yêne ocîrenganya. [26] Ohumba omwîna, agurhogeramwo, orhega omurhego gunamugwârhe. [27] Ecibî cirha nnaco, arhamanya ciru olunda cahubuka. [28] Akanego n'ebijâci biba bya mucîbonyi, ci kwône olwîhôlo lumulingûzize nka ntale. [29] Omu murhego bagwa abantu bacîshingira okuhanyagala kw'abantu binjà, abôla amagala gabalya embere bafe.

Obumvu

[30] Obumvu n'obukunizi nabyo bindi bikabulirwa, bimera omu ishwa ly'enkola-maligo.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 27

[1] χάριν διαφόρου πολλοὶ ἥμαρτον, καὶ ὁ ζητῶν πληθῦναι ἀποστρέψει ὀφθαλμόν. [2] ἀνὰ μέσον ἁρμῶν λίθων παγήσεται πάσσαλος, καὶ ἀνὰ μέσον πράσεως καὶ ἀγορασμοῦ συντριβήσεται ἁμαρτία. [3] ἐὰν μὴ ἐν φόβῳ κυρίου κρατήσῃ κατὰ σπουδήν, ἐν τάχει καταστραφήσεται αὐτοῦ ὁ οἶκος. [4] Ἐν σείσματι κοσκίνου διαμένει κοπρία, οὕτως σκύβαλα ἀνθρώπου ἐν λογισμῷ αὐτοῦ. [5] σκεύη κεραμέως δοκιμάζει κάμινος, καὶ πειρασμὸς ἀνθρώπου ἐν διαλογισμῷ αὐτοῦ. [6] γεώργιον ξύλου ἐκφαίνει ὁ καρπὸς αὐτοῦ, οὕτως λόγος ἐνθυμήματος καρδίας ἀνθρώπου. [7] πρὸ λογισμοῦ μὴ ἐπαινέσῃς ἄνδρα· οὗτος γὰρ πειρασμὸς ἀνθρώπων.

[8] Ἐὰν διώκῃς τὸ δίκαιον, καταλήμψῃ καὶ ἐνδύσῃ αὐτὸ ὡς ποδήρη δόξης. [9] πετεινὰ πρὸς τὰ ὅμοια αὐτοῖς καταλύσει, καὶ ἀλήθεια πρὸς τοὺς ἐργαζομένους αὐτὴν ἐπανήξει. [10] λέων θήραν ἐνεδρεύει, οὕτως ἁμαρτία ἐργαζομένους ἄδικα. [11] διήγησις εὐσεβοῦς διὰ παντὸς σοφία, ὁ δὲ ἄφρων ὡς σελήνη ἀλλοιοῦται. [12] εἰς μέσον ἀσυνέτων συντήρησον καιρόν, εἰς μέσον δὲ διανοουμένων ἐνδελέχιζε. [13] διήγησις μωρῶν προσόχθισμα, καὶ ὁ γέλως αὐτῶν ἐν σπατάλῃ ἁμαρτίας. [14] λαλιὰ πολυόρκου ἀνορθώσει τρίχας, καὶ ἡ μάχη αὐτῶν ἐμφραγμὸς ὠτίων. [15] ἔκχυσις αἵματος μάχη ὑπερηφάνων, καὶ ἡ διαλοιδόρησις αὐτῶν ἀκοὴ μοχθηρά.

[16] Ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια ἀπώλεσεν πίστιν καὶ οὐ μὴ εὕρῃ φίλον πρὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. [17] στέρξον φίλον καὶ πιστώθητι μετ' αὐτοῦ· ἐὰν δὲ ἀποκαλύψῃς τὰ μυστήρια αὐτοῦ, μὴ καταδιώξῃς ὀπίσω αὐτοῦ. [18] καθὼς γὰρ ἀπώλεσεν ἄνθρωπος τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, οὕτως ἀπώλεσας τὴν φιλίαν τοῦ πλησίον· [19] καὶ ὡς πετεινὸν ἐκ χειρός σου ἀπέλυσας, οὕτως ἀφῆκας τὸν πλησίον καὶ οὐ θηρεύσεις αὐτόν. [20] μὴ αὐτὸν διώξῃς, ὅτι μακρὰν ἀπέστη καὶ ἐξέφυγεν ὡς δορκὰς ἐκ παγίδος. [21] ὅτι τραῦμα ἔστιν καταδῆσαι, καὶ λοιδορίας ἔστιν διαλλαγή, ὁ δὲ ἀποκαλύψας μυστήρια ἀφήλπισεν.

[22] Διανεύων ὀφθαλμῷ τεκταίνει κακά, καὶ οὐδεὶς αὐτὰ ἀποστήσει ἀπ' αὐτοῦ· [23] ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου γλυκανεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν λόγων σου ἐκθαυμάσει, ὕστερον δὲ διαστρέψει τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς λόγοις σου δώσει σκάνδαλον. [24] πολλὰ ἐμίσησα καὶ οὐχ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὡμοίωσα αὐτῷ, καὶ ὁ κύριος μισήσει αὐτόν. [25] ὁ βάλλων λίθον εἰς ὕψος ἐπὶ κεφαλὴν αὐτοῦ βάλλει, καὶ πληγὴ δολία διελεῖ τραύματα. [26] ὁ ὀρύσσων βόθρον εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται, καὶ ὁ ἱστῶν παγίδα ἐν αὐτῇ ἁλώσεται. [27] ὁ ποιῶν πονηρά, εἰς αὐτὸν κυλισθήσεται, καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῷ πόθεν ἥκει αὐτῷ. [28] ἐμπαιγμὸς καὶ ὀνειδισμὸς ὑπερηφάνῳ, καὶ ἡ ἐκδίκησις ὡς λέων ἐνεδρεύσει αὐτόν. [29] παγίδι ἁλώσονται οἱ εὐφραινόμενοι πτώσει εὐσεβῶν, καὶ ὀδύνη καταναλώσει αὐτοὺς πρὸ τοῦ θανάτου αὐτῶν.

[30] Μῆνις καὶ ὀργή, καὶ ταῦτά ἐστιν βδελύγματα, καὶ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ἐγκρατὴς ἔσται αὐτῶν.

28

[1] Omuntu ocihôla naye arhâfume olwihôlo lwa Nyamuzinda, Nyamuzinda ye yishi oku ebyâha biganjwa. [2] Babalira owinyu obubî bwâge, lyo nâwe, hano oshenga, obabalirwa. [3] Kurhi omuntu obikîre owâbo obumvu akashenga mpu Nyamuzinda amufumye? [4] Omuntu orhaba bwonjo oku wâbo, kurhi akashenga mpu yêhe abâge ye babalirwa ebyâha? [5] Ye muntu kwône abikîre owâbo omujina, ndigi yeki abwîne wamubabalira ebyâha? [6] Kengêra obuzinda, oleke okushombana, kengêra okufà n'okubola, o-shimbe n'amarhegeko. [7] Kengêra amarhegeko, oleke okubîka omujina, okuze endagâno y'Ow'Enyanya, oyibàgire ecijâci.

Entambala

[8] Oyâke entambala, wayâka ecâha, omuntu w'amagene ye nyankozi omu bâbo. [9] Omubî kavango ahira omu bîra, ye côkêza-malambo ekarhî k'abantu barhulwîre. [10] Oku enshâli ziri kwo n'omuliro gugulumira, oku entambala ekozîbwe, kw'enaluga. Omuntu arukûza nk'oku emisî yâge enali, n'oku obugale bwâge buli, kw'anakunira. [11] Entambala y'obushâlashâla enazûse omuliro, ennongwe y'obuhwinja enabulage omukò. [12] Bûha oku isese omuliro guyâke, ogutwîreko guzime, obonereho obuhashe bw'akanwa kâwe.

Olulimi

[13] Omanye kadegende n'enderhera-habiri, abo bombi bahezize abantu balicîbêrire omu murhûla. [14] Akalimi kàyimusize bantu banji, kabashandâza cihugo omu cindi; kahongwîre ebishagala bizibuzibu, kashâbira n'abarhwâli enyumpa. [15] Akalimi kahulusize abakazi omu mwâbo, kabanyagisa emyâka yabo. [16] Oyumvîrhiza omudesi-wagwo arhaja iro, anabule omurhûla. [17] Bashûrhe omuntu akarhi, kasiga omubambu, bamushûrhe akalimi, kamujonjaga yêshi. [18] Bantu banji bafire n'engôrho, ci abafire n'akalimi bo banji kulusha. [19] Iragi lyâge oyu karhasâgihikakwo, oyu karhali omu njira yâge, oyu karhasâgijira mujà wâko, oyu karhasâgiziriringa n'emigozi yako. [20] Obuja bwâko buha bujà buzibu, n'emigozi yako, migozi ya budagule. [21] Olufù lwâko, lufù lubi bwenêne, ekuzimu yo nkulu kuli lwo. [22] Akalimi karhahasha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abantu barhînya Nyamuzinda, engulumira yako erhabayâsha. [23] Abacîrhenza kuli Nyamuzinda, yo minyama yako, engulumira yako erhazima muli bo, kwo kabahiva nka ntale, kabashangule nka ngwi. [24] Yumva: oyûbake ecôgo c'emishllgi aha mwâwe, osêze ebirugu n'obugale bwâwe. [25] Ohire enderho zâwe oku munzâni, ozigere, ohire omurhemere n'igu-fuli oku kanwa. [26] Omanye wakasârhalira ekanwa, olekigwa omu maboko g'okugungezize.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 28

[1] ὁ ἐκδικῶν παρὰ κυρίου εὑρήσει ἐκδίκησιν, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ διατηρῶν διατηρήσει. [2] ἄφες ἀδίκημα τῷ πλησίον σου, καὶ τότε δεηθέντος σου αἱ ἁμαρτίαι σου λυθήσονται. [3] ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ συντηρεῖ ὀργήν, καὶ παρὰ κυρίου ζητεῖ ἴασιν; [4] ἐπ᾽ ἄνθρωπον ὅμοιον αὐτῷ οὐκ ἔχει ἔλεος, καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεῖται; [5] αὐτὸς σὰρξ ὢν διατηρεῖ μῆνιν, τίς ἐξιλάσεται τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ; [6] μνήσθητι τὰ ἔσχατα καὶ παῦσαι ἐχθραίνων, καταφθορὰν καὶ θάνατον, καὶ ἔμμενε ἐντολαῖς. [7] μνήσθητι ἐντολῶν καὶ μὴ μηνίσῃς τῷ πλησίον, καὶ διαθήκην ὑψίστου καὶ πάριδε ἄγνοιαν.

[8] ᾽Απόσχου ἀπὸ μάχης, καὶ ἐλαττώσεις ἁμαρτίας· ἄνθρωπος γὰρ θυμώδης ἐκκαύσει μάχην, [9] καὶ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ταράξει φίλους καὶ ἀνὰ μέσον εἰρηνευόντων ἐμβαλεῖ διαβολήν. [10] κατὰ τὴν ὕλην τοῦ πυρὸς οὕτως ἐκκαυθήσεται, καὶ κατὰ τὴν στερέωσιν τῆς μάχης ἐκκαυθήσεται· κατὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀνθρώπου ὁ θυμὸς αὐτοῦ ἔσται, καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον ἀνυψώσει ὀργὴν αὐτοῦ. [11] ἔρις κατασπευδομένη ἐκκαίει πῦρ, καὶ μάχη κατασπεύδουσα ἐκχέει αἷμα. [12] ἐὰν φυσήσῃς εἰς σπινθῆρα, ἐκκαήσεται, καὶ ἐὰν πτύσῃς ἐπ᾽ αὐτόν, σβεσθήσεται· καὶ ἀμφότερα ἐκ τοῦ στόματός σου ἐκπορεύεται.

[13] Ψίθυρον καὶ δίγλωσσον καταράσασθε· πολλοὺς γὰρ εἰρηνεύοντας ἀπώλεσεν. [14] γλῶσσα τρίτη πολλοὺς ἐσάλευσεν καὶ διέστησεν αὐτοὺς ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος καὶ πόλεις ὀχυρὰς καθεῖλεν καὶ οἰκίας μεγιστάνων κατέστρεψεν. [15] γλῶσσα τρίτη γυναῖκας ἀνδρείας ἐξέβαλεν καὶ ἐστέρεσεν αὐτὰς τῶν πόνων αὐτῶν. [16] ὁ προσέχων αὐτῇ οὐ μὴ εὕρῃ ἀνάπαυσιν οὐδὲ κατασκηνώσει μεθ᾽ ἡσυχίας. [17] πληγὴ μάστιγος ποιεῖ μώλωπα, πληγὴ δὲ γλώσσης συγκλάσει ὀστᾶ. [18] πολλοὶ ἔπεσαν ἐν στόματι μαχαίρας, καὶ οὐχ ὡς οἱ πεπτωκότες διὰ γλῶσσαν. [19] μακάριος ὁ σκεπασθεὶς ἀπ᾽ αὐτῆς, ὃς οὐ διῆλθεν ἐν τῷ θυμῷ αὐτῆς, ὃς οὐχ εἵλκυσεν τὸν ζυγὸν αὐτῆς καὶ ἐν τοῖς δεσμοῖς αὐτῆς οὐκ ἐδέθη· [20] ὁ γὰρ ζυγὸς αὐτῆς ζυγὸς σιδηροῦς, καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς δεσμοὶ χάλκειοι· [21] θάνατος πονηρὸς ὁ θάνατος αὐτῆς, καὶ λυσιτελὴς μᾶλλον ὁ ᾅδης αὐτῆς. [22] οὐ μὴ κρατήσῃ εὐσεβῶν, καὶ ἐν τῇ φλογὶ αὐτῆς οὐ καήσονται. [23] οἱ καταλείποντες κύριον ἐμπεσοῦνται εἰς αὐτήν, καὶ ἐν αὐτοῖς ἐκκαήσεται καὶ οὐ μὴ σβεσθῇ· ἐπαποσταλήσεται αὐτοῖς ὡς λέων καὶ ὡς πάρδαλις λυμανεῖται αὐτούς. [24] ἰδὲ περίφραξον τὸ κτῆμά σου ἀκάνθαις, τὸ ἀργύριόν σου καὶ τὸ χρυσίον κατάδησον· [25] καὶ τοῖς λόγοις σου ποίησον ζυγὸν καὶ σταθμὸν καὶ τῷ στόματί σου ποίησον θύραν καὶ μοχλόν. [26] πρόσεχε μήπως ὀλίσθῃς ἐν αὐτῇ, μὴ πέσῃς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κατέναντι ἐνεδρεύοντος.

29

Okuhoza

[1] Okuhoza owinyu kuli kumufà lukogo, okumurhabâla kuli kushimba amarhegeko. [2] Kuli kwinjà okuhoza owinyu amango alagîrîre, ci kukwânîne okulyûla amango mwalagânîne. [3] Orhatwâga omu kanwa kâwe, onayumvanye n'abandi, n'amango walagirira, wabona oburhabâle. [4] Banji bahoza bamanye mpu kubêrwa, bayumîrize balya babàhozagya. [5] Embere ly'okuhoza, kurhângishisha nyakuhozibwa, kukunga obugale bwâge, olusiku lw'okulyûla lulegerere, lubè lwa mirongwe, oyumve mpu amango gali mabî! [6] Ka balyûla Nyakulyûza akabona ecihimbi c'ebyâge erhi abêrîrwe. Akaba arhalyûzirwi, ebirugu bimuhere. kandi abè n'omushombanyi w'obumâma, oku alyûla ajâcira n'okutulagula, ebijâci gubè gwomunkwa bwo na bukenge. [7] Bantu banji - burhali bulonza bubî- balahira kuhoza, barhalonza ebyâbo bihere.

Okuhâna

[8] Obè wa lukogo oku b'obuligo, orhabayumukizagya aha mwâwe bali-nda oburhabâle. [9] Oshimbe irhegeko, orhabâle omukenyi; alagîrîre, orhamugalulaga maboko mûmu. [10] Ebirugu byâwe bije emwa mwene winyu n'omwîra, birhaboleraga emwîna busha. [11] Okolêse obugale bwâwe nk'oku Nyamuzinda arhegesire, wâgala kulusha. [12] Okuhâna guli muhako gwâwe, gwakuciza amango g'obuhanya. [13] Okuhâna kwo kukulu aha mpenzi nzibu, ah'itumu lyôji, kwâkulwira embere z'omushombanyi.

Okucîhâna cikinja

[14] Omuntu nkana anacihâne cikinja erhi wâbo orhuma, bulya okumuliki-rira ziri nshonyi nkulu. [15] Orhayibagiraga aminja g'owakufungiraga, acîhâna yêne ahâli hâwe. [16] Omubî arhakengêra obwinjà bw'omufungizi, n'omugâmbanyi anayi-bagire omuciza. [17] Ecikinja cakenyize àbali bagale, cabahêka eyi n'eyi nka mulaba gw'omu nyanja. [18] Caluliza abantu banênênè, bahabukira omu bihugo, emahanga. [19] Omuminya anashwire okucihâna cikinja, mpu ly'ayunguka, n'obwo buhanya ashwirîre. [20] Orhabâle owinyu nk'oku onahashire, ci omanye nâwe wâhirima.

Okubà cigolo

[21] Akantu karhanzi k'okulama: mîshi, kalyo, mwambalo n'enyumpa y'okulâla. [22] Okubêra mukenyi aha mwâwe, omu nyumpa yâwe y'obukere, kwo kukulu aha kukâyigurhira omu nyumpa nyinjà ya bene. [23] Ogale erhi okene, osîme, orhacijiraga cigolo. [24] Kalamo kabî, okuhandûla ene

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'irhondo, aha wankaja, ntà kubumbûla akanwa; [25] oli ho cigolo, n'enshonyi zâwe haguma, n'ebinwa bakubwîra, bya kanego: [26] «Bwîra oyo w'ekuli, ayishe arheganye amêza. arhujirire ebi rhwâlya». [27] «Ewâni sho! orhenge omwo, bulya mwâja owundi w'olukengwa: mwene wîrhu ambalamîre, mwo nanamuhandisa omwo». [28] Nshonyi ezomuntu w'obukengêre okucinaguzibwa ntyo oku cihando, n'okulolwa nka muntu oli omu mwenda.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 29

[1] Ὁ ποιῶν ἔλεος δανιεῖ τῷ πλησίον, καὶ ὁ ἐπισχύων τῇ χειρὶ αὐτοῦ τηρεῖ ἐντολάς. [2] δάνεισον τῷ πλησίον ἐν καιρῷ χρείας αὐτοῦ καὶ πάλιν ἀπόδος τῷ πλησίον εἰς τὸν καιρόν· [3] στερέωσον λόγον καὶ πιστώθητι μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὑρήσεις τὴν χρείαν σου. [4] πολλοὶ ὡς εὕρεμα ἐνόμισαν δάνος καὶ παρέσχον κόπον τοῖς βοηθήσασιν αὐτοῖς. [5] ἕως οὗ λάβῃ, καταφιλήσει χεῖρας αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν χρημάτων τοῦ πλησίον ταπεινώσει φωνήν· καὶ ἐν καιρῷ ἀποδόσεως παρελκύσει χρόνον καὶ ἀποδώσει λόγους ἀκηδίας καὶ τὸν καιρὸν αἰτιάσεται. [6] ἐὰν ἰσχύσῃ, μόλις κομίσεται τὸ ἥμισυ καὶ λογιεῖται αὐτὸ ὡς εὕρεμα· εἰ δὲ μή, ἀπεστέρησεν αὐτὸν τῶν χρημάτων αὐτοῦ, καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν ἐχθρὸν δωρεάν· κατάρας καὶ λοιδορίας ἀποδώσει αὐτῷ καὶ ἀντὶ δόξης ἀποδώσει αὐτῷ ἀτιμίαν. [7] πολλοὶ οὐ χάριν πονηρίας ἀπέστρεψαν, ἀποστερηθῆναι δωρεὰν εὐλαβήθησαν. [8] Πλὴν ἐπὶ ταπεινῷ μακροθύμησον καὶ ἐπ᾽ ἐλεημοσύνῃ μὴ παρελκύσῃς αὐτόν. [9] χάριν ἐντολῆς ἀντιλαβοῦ πένητος καὶ κατὰ τὴν ἔνδειαν αὐτοῦ μὴ ἀποστρέψῃς αὐτὸν κενόν. [10] ἀπόλεσον ἀργύριον δι᾽ ἀδελφὸν καὶ φίλον, καὶ μὴ ἰωθήτω ὑπὸ τὸν λίθον εἰς ἀπώλειαν. [11] θὲς τὸν θησαυρόν σου κατ᾽ ἐντολὰς ὑψίστου, καὶ λυσιτελήσει σοι μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον. [12] σύγκλεισον ἐλεημοσύνην ἐν τοῖς ταμιείοις σου, καὶ αὕτη ἐξελεῖταί σε ἐκ πάσης κακώσεως· [13] ὑπὲρ ἀσπίδα κράτους καὶ ὑπὲρ δόρυ ὁλκῆς κατέναντι ἐχθροῦ πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. [14] ᾽Ανὴρ ἀγαθὸς ἐγγυήσεται τὸν πλησίον, καὶ ὁ ἀπολωλεκὼς αἰσχύνην ἐγκαταλείψει αὐτόν. [15] χάριτας ἐγγύου μὴ ἐπιλάθῃ· ἔδωκεν γὰρ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ σοῦ. [16] ἀγαθὰ ἐγγύου ἀνατρέψει ἁμαρτωλός, καὶ ἀχάριστος ἐν διανοίᾳ ἐγκαταλείψει ῥυσάμενον. [17] ἐγγύη πολλοὺς ἀπώλεσεν κατευθύνοντας καὶ ἐσάλευσεν αὐτοὺς ὡς κῦμα θαλάσσης· [18] ἄνδρας δυνατοὺς ἀπῴκισεν, καὶ ἐπλανήθησαν ἐν ἔθνεσιν ἀλλοτρίοις. [19] ἁμαρτωλὸς ἐμπεσὼν εἰς ἐγγύην καὶ διώκων ἐργολαβίας ἐμπεσεῖται εἰς κρίσεις. [20] ἀντιλαβοῦ τοῦ πλησίον κατὰ δύναμίν σου καὶ πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐμπέσῃς. [21] ᾽Αρχὴ ζωῆς ὕδωρ καὶ ἄρτος καὶ ἱμάτιον καὶ οἶκος καλύπτων ἀσχημοσύνην. [22] κρείσσων βίος πτωχοῦ ὑπὸ σκέπην δοκῶν ἢ ἐδέσματα λαμπρὰ ἐν ἀλλοτρίοις. [23] ἐπὶ μικρῷ καὶ μεγάλῳ εὐδοκίαν ἔχε, καὶ ὀνειδισμὸν παροικίας οὐ μὴ ἀκούσῃς. [24] ζωὴ πονηρὰ ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν, καὶ οὗ παροικήσεις, οὐκ ἀνοίξεις στόμα· [25] ξενιεῖς καὶ ποτιεῖς εἰς ἀχάριστα καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις πικρὰ ἀκούσῃ [26] Πάρελθε, πάροικε, κόσμησον τράπεζαν, καὶ εἴ τι ἐν τῇ χειρί σου, ψώμισόν με· [27] ἔξελθε, πάροικε, ἀπὸ προσώπου δόξης, ἐπεξένωταί μοι ὁ ἀδελφός, χρεία τῆς οἰκίας. [28] βαρέα ταῦτα ἀνθρώπῳ ἔχοντι φρόνησιν, ἐπιτίμησις οἰκίας καὶ ὀνειδισμὸς δανειστοῦ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

30

Okulera

[1] Omubusi ozigira omwâna wâge arhamurhogoza, irhondo erhi olya mwâna yekola cimala-mungo. [2] Olera bwinjà omwâna wâge âsîma, bâmukûnga ekarhî k'abîra bâge. [3] Oyigîriza bwinjà omwâna wâge, buyâgalwa azukiza omushombanyi wâge, ci busîme ekarhî k'abîra bâge. [4] Ciru îshe w'omwâna mulere akafà, kurhali kufà afire, bulya asizire oli nka ye. [5] Acizîne, abwîne obusîme muli ye, buno akol'afà, ntà burhe. [6] Asizire entwâli y'okucîhôla oku bashombanyi, asigîre abîra bâge owa-bavuga omunkwa oku minjà bamujirîre. [7] Orhogoza omwana wâge, acirheganye n'okukârhuba ebibande, ngasi kuyâma, omurhima gumukangalale. [8] Enfarasi nshwêke kubî enagâmbane, karhagobaga naye kubî akula. [9] Nêci, orhogoze omwâna, kwône acikukanga, omushâse kwône, wâcicîlakira. [10] Orhashekaga mwe naye âkaba orhalonza okulaka mwe naye, wâcizinzibala obusù. [11] Orhamulekêreraga amango acikula, orhazibaga mpu orhagibona obubî bwâge. [12] Omuyumvise bwinjà oku acikula, ciru n'okumushûrha amango aciri mwâna, bulya cikaba cigamba arhakàkuyumva, n'oburhè bukugwaârhe. [13] Lera onaherhe bwinjà omwâna, ly'oleka okuyishirhindibuka n'obugamba bwâge.

Amagala minjà

[14] Omukenyi muzibu w'amagala minjà, ye mukulu aha mugale w'amaga-la magalugalu. [15] Amagala minjà n'emisî bilushire obuhirhi bwôshi bw'igulu, amagala mazibu galushire obugale. [16] Ntà buhirhi bulushire amagala, na ntà bugale hulushire obusîmc bw'omurhima. [17] Olufù lwo lukulu aha kalamo k'omutula, obuluhûke bw'ensiku n'amango bwo bwinjà aha ndwâla erhafuma. [18] Okuhira entûlo aha nshinda, kwo kuguma n'okuhira ebiryo oku kanwa kabumbe, [19] Ebi barhûla ensalamu êrhalya erhanahinya, bibâ bya cici? Ntyo kw'ali omuntu Nyamuzinda ashimhire. [20] Analabaganye, ayise mutya. Kw'ali nka kulya bashahula omuntu ba-bulimuha omukazi, abande enani.

Obusime

[21] Orhabâga we nnaburhè, orhacirhegega entânya zilêrha omutula. [22] Busîme bw'omurhima ko kalamo k'omuntu, bushagaluke kwo kuyûshûla ensiku zâge. [23] Orhebe entanya zâwe, orhûlirize omurhima, ohive oburhè: bulya omugungunu gwâyîsire banji, ntà bûnguke gwankalêrha. [24] Amagene n'obukunizi binanyihye akalamo, entanya zinabiduhye obu-shosi. [25] Nka omurhima gushagalusire, ebiryo binazigire omuntu, ehi omuntu àlyaga himugwe bwinjà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 30

[1] Ὁ ἀγαπῶν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐνδελεχήσει μάστιγας αὐτῷ, ἵνα εὐφρανθῇ ἐπ᾽ ἐσχάτων αὐτοῦ· [2] ὁ παιδεύων τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὀνήσεται ἐπ᾽ αὐτῷ καὶ ἀνὰ μέσον γνωρίμων ἐπ᾽ αὐτῷ καυχήσεται· [3] ὁ διδάσκων τὸν υἱὸν αὐτοῦ παραζηλώσει τὸν ἐχθρὸν καὶ ἔναντι φίλων ἐπ᾽ αὐτῷ ἀγαλλιάσεται. [4] ἐτελεύτησεν αὐτοῦ ὁ πατήρ, καὶ ὡς οὐκ ἀπέθανεν· ὅμοιον γὰρ αὐτῷ κατέλιπεν μετ᾽ αὐτόν. [5] ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εἶδεν καὶ εὐφράνθη καὶ ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ οὐκ ἐλυπήθη· [6] ἐναντίον ἐχθρῶν κατέλιπεν ἔκδικον καὶ τοῖς φίλοις ἀνταποδιδόντα χάριν. [7] περιψύχων υἱὸν καταδεσμεύσει τραύματα αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πάσῃ βοῇ ταραχθήσεται σπλάγχνα αὐτοῦ. [8] ἵππος ἀδάμαστος ἐκβαίνει σκληρός, καὶ υἱὸς ἀνειμένος ἐκβαίνει προαλής. [9] τιθήνησον τέκνον, καὶ ἐκθαμβήσει σε· σύμπαιξον αὐτῷ, καὶ λυπήσει σε. [10] μὴ συγγελάσῃς αὐτῷ, ἵνα μὴ συνοδυνηθῇς, καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτων γομφιάσεις τοὺς ὀδόντας σου. [11] μὴ δῷς αὐτῷ ἐξουσίαν ἐν νεότητι· [12] θλάσον τὰς πλευρὰς αὐτοῦ, ὡς ἔστιν νήπιος, μήποτε σκληρυνθεὶς ἀπειθήσῃ σοι. [13] παίδευσον τὸν υἱόν σου καὶ ἔργασαι ἐν αὐτῷ, ἵνα μὴ ἐν τῇ ἀσχημοσύνῃ αὐτοῦ προσκόψῃς. [14] Κρείσσων πτωχὸς ὑγιὴς καὶ ἰσχύων τῇ ἕξει ἢ πλούσιος μεμαστιγωμένος εἰς σῶμα αὐτοῦ. [15] ὑγίεια καὶ εὐεξία βελτίων παντὸς χρυσίου, καὶ σῶμα εὔρωστον ἢ ὅλβος ἀμέτρητος. [16] οὐκ ἔστιν πλοῦτος βελτίων ὑγιείας σώματος, καὶ οὐκ ἔστιν εὐφροσύνη ὑπὲρ χαρὰν καρδίας. [17] κρείσσων θάνατος ὑπὲρ ζωὴν πικρὰν καὶ ἀνάπαυσις αἰῶνος ἢ ἀρρώστημα ἔμμονον. [18] ἀγαθὰ ἐκκεχυμένα ἐπὶ στόματι κεκλεισμένῳ θέματα βρωμάτων παρακείμενα ἐπὶ τάφῳ. [19] τί συμφέρει κάρπωσις εἰδώλῳ; οὔτε γὰρ ἔδεται οὔτε μὴ ὀσφρανθῇ· οὕτως ὁ ἐκδιωκόμενος ὑπὸ κυρίου. [20] βλέπων ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ στενάζων ὥσπερ εὐνοῦχος περιλαμβάνων παρθένον καὶ στενάζων. [21] Μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν ψυχήν σου καὶ μὴ θλίψῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ σου. [22] εὐφροσύνη καρδίας ζωὴ ἀνθρώπου, καὶ ἀγαλλίαμα ἀνδρὸς μακροημέρευσις. [23] ἀπάτα τὴν ψυχήν σου καὶ παρακάλει τὴν καρδίαν σου καὶ λύπην μακρὰν ἀπόστησον ἀπὸ σοῦ· πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν ἡ λύπη, καὶ οὐκ ἔστιν ὠφέλεια ἐν αὐτῇ. [24] ζῆλος καὶ θυμὸς ἐλαττοῦσιν ἡμέρας, καὶ πρὸ καιροῦ γῆρας ἄγει μέριμνα. 25λαμπρὰ καρδία καὶ ἀγαθὴ ἐπὶ ἐδέσμασιν τῶν βρωμάτων αὐτῆς ἐπιμελήσεται.

31

Obuhirhi

[1] Okubula iro buhirhi bukulêrha, kurhamya kunarhamya omubiri, entanya z'obuhirhi iro zihiva. [2] Entanya z'omûshi zinarhume omuntu arhaja iro, endwâla nkali enaha-nze îro. [3] Omugale akola mpu ly'ebirugu byâge biluga, n'okurhamûka kwâge erhi kucîsîmîsa; [4] omukenyi akola mpu ly'abona eci alya, n'okurhamûka kwâge bushube buligo. [5] Osîma ensaranga arhafuma câha, ohubira obunguke bwo bunamuhubya. [6] Banji ensaranga zayîsire, lufù bàlimo, barhakabuzire bufà. [7] Gubà murhego oku bantu bazisîma, n'abahwinja bôshi mo bahwêra. [8] Iragi lyâge omugale oyôsire buzira izâbyo, n'orhashimbulula masholo. [9] Ye ndi oyo rhumusîme? ajirire olubaga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

aminja garhankaderhwa. [10] Ndi wajire muli ebyo anarhengamwo mugumagumà? ndi oyo wabulaga bujira ecâha n'obwo ali akuhashire? abula bujirira abandi amabî, n'obwo àkagajizire? [11] Obugale bwâge burhahuligane, n'endêko yâmanyîsa aminja àjizire.

Ebiryo

[12] K'amêza olikwo gahirhîre? orhaderhaga n'okucîkunga, mpu: «Neci, ene nayîgurha, byamâluga!» [13] Kengêra obubî bw'amasù g'obudambyè: ka hali eciremwa cibî kulusha isù? erilakira obusha! [14] Orhalikiraga okuboko ah'okulalisire ayêrekîze okwâge, orhaci-rhunikaga oku cîbo kuguma nâye. [15] Manyira owinyu kuli we wêne, na muli byôshi obè murhimanya. [16] Olye nka mugula ehi bakuhîre, oleke okuvûkuza amarhama, n'okucîbonêsa nshonyi. [17] Obè we rhangireka okulya, bugula obwo, orhahùbaga zakanaba nshonyi. [18] Akaba muli banji oku mêza, orhacîhaga embere z'abandi. [19] Hitya hiyîgusa omulume! erhi agwîshira, ayise bwinjà. [20] Hunga bwinjà, ntalya-binene, omuntu asagizûka duba, anayumve irhwe liri lyangu. Enkananga, olushalo, okulumwa omu nda, lwo luhembo lw'omudambyè. [21] Kwankanaba wasêzîbwe okudambiha, yîmuka, ojè embuga, oshale, wayumva okola mwangu. [22] Nyumva, mwâna wâni, orhangayaga, buzinda lyo wayumva ebi nku-bwizire. Obè n'olugero omu ngasi mukolo wakola, wabona oku ntà mango endwâla yakuhikeko. [23] Omushamuka olalikîne akaluza ebiryo bwenêne asîmwa, banajire nsiku baderha okuhâna kwâge. [24] Ci kwône olalikîne akabijinikira kushekerwa ashekerwa omu lugo, n'obujinisi bwâge kuderhwa buderhwa.

Amamvu

[25] Orhabâga ntwâli y'amamvu, amamvu gahezize banji. [26] Eluganda, muliro barhangulamwo ecûma, ntyo kw'amamvu garha-ngula emirhima aha abalume banywera. [27] Amamvu ko kalamo k'omulume, casinga omuntu anywe galya g'oluge-ro. [28] Bushagaluke bwa murhima, busîme bw'omuntu, go mamvu omuntu anywa ensa nyinjà, n'omu lugero lwinjà. [29] Kaheza, go mamvu omuntu anywa nk'ahagula, aganywere amîru n'omujina. [30] Endalwè enazûkize omuhwinja enongwè yamuheza, emuheze, emisî enyihe n'okulwa kuhaje, evune enjingo abulilêrha amalwa. [31] Muli oku mêza, orhasholoshonzagya owinyu, orhamushekeraga akajàmwo orukara, orhamubonêsagya nshonyi, orhanamujiraga burhe mpu akulyûlage.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 31

[1] Ἀγρυπνία πλούτου ἐκτήκει σάρκας, καὶ ἡ μέριμνα αὐτοῦ ἀφιστᾷ ὕπνον. [2] μέριμνα ἀγρυπνίας ἀποστήσει νυσταγμόν, καὶ ἀρρώστημα βαρὺ ἐκνήψει ὕπνον. [3] ἐκοπίασεν πλούσιος ἐν συναγωγῇ χρημάτων καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐμπίμπλαται τῶν τρυφημάτων αὐτοῦ. [4] ἐκοπίασεν πτωχὸς ἐν ἐλαττώσει βίου καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐπιδεὴς γίνεται. [5] Ὁ ἀγαπῶν χρυσίον οὐ δικαιωθήσεται, καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὁ διώκων διάφορα ἐν αὐτοῖς πλανηθήσεται. [6] πολλοὶ ἐδόθησαν εἰς πτῶμα χάριν χρυσίου, καὶ ἐγενήθη ἡ ἀπώλεια αὐτῶν κατὰ πρόσωπον αὐτῶν. [7] ξύλον προσκόμματός ἐστιν τοῖς ἐνθουσιάζουσιν αὐτῷ, καὶ πᾶς ἄφρων ἀλώσεται ἐν αὐτῷ. [8] μακάριος πλούσιος, ὃς εὑρέθη ἄμωμος καὶ ὃς ὀπίσω χρυσίου οὐκ ἐπορεύθη· [9] τίς ἐστιν; καὶ μακαριοῦμεν αὐτόν· ἐποίησεν γὰρ θαυμάσια ἐν λαῷ αὐτοῦ. [10] τίς ἐδοκιμάσθη ἐν αὐτῷ καὶ ἐτελειώθη; καὶ ἔσται αὐτῷ εἰς καύχησιν. τίς ἐδύνατο παραβῆναι καὶ οὐ παρέβη, καὶ ποιῆσαι κακὰ καὶ οὐκ ἐποίησεν; [11] στερεωθήσεται τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐλεημοσύνας αὐτοῦ ἐκδιηγήσεται ἐκκλησία.

[12] Ἐπὶ τραπέζης μεγάλης ἐκάθισας; μὴ ἀνοίξῃς ἐπ᾽ αὐτῆς φάρυγγά σου καὶ μὴ εἴπῃς Πολλά γε τὰ ἐπ᾽ αὐτῆς· [13] μνήσθητι ὅτι κακὸν ὀφθαλμὸς πονηρός. πονηρότερον ὀφθαλμοῦ τί ἔκτισται; διὰ τοῦτο ἀπὸ παντὸς προσώπου δακρύει. [14] οὗ ἐὰν ἐπιβλέψῃ, μὴ ἐκτείνῃς χεῖρα καὶ μὴ συνθλίβου αὐτῷ ἐν τρυβλίῳ. [15] νόει τὰ τοῦ πλησίον ἐκ σεαυτοῦ καὶ ἐπὶ παντὶ πράγματι διανοοῦ. [16] φάγε ὡς ἄνθρωπος τὰ παρακείμενά σοι καὶ μὴ διαμασῶ, μὴ μισηθῇς. [17] παῦσαι πρῶτος χάριν παιδείας καὶ μὴ ἀπληστεύου, μήποτε προσκόψῃς· [18] καὶ εἰ ἀνὰ μέσον πλειόνων ἐκάθισας, πρότερος αὐτῶν μὴ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρά σου. [19] Ὡς ἱκανὸν ἀνθρώπῳ πεπαιδευμένῳ τὸ ὀλίγον, καὶ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ οὐκ ἀσθμαίνει. [20] ὕπνος ὑγιείας ἐπὶ ἐντέρῳ μετρίῳ· ἀνέστη πρωί, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. πόνος ἀγρυπνίας καὶ χολέρας καὶ στρόφος μετὰ ἀνδρὸς ἀπλήστου· [21] καὶ εἰ ἐβιάσθης ἐν ἐδέσμασιν, ἀνάστα ἔμεσον πόρρω, καὶ ἀναπαύσῃ. [22] ἄκουσόν μου, τέκνον, καὶ μὴ ἐξουδενήσῃς με, καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτων εὑρήσεις τοὺς λόγους μου· ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου γίνου ἐντρεχής, καὶ πᾶν ἀρρώστημα οὐ μή σοι ἀπαντήσῃ. [23] λαμπρὸν ἐπ᾽ ἄρτοις εὐλογήσει χείλη, καὶ ἡ μαρτυρία τῆς καλλονῆς αὐτοῦ πιστή. [24] πονηρῷ ἐπ᾽ ἄρτῳ διαγογγύσει πόλις, καὶ ἡ μαρτυρία τῆς πονηρίας αὐτοῦ ἀκριβής.

[25] Ἐν οἴνῳ μὴ ἀνδρίζου· πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν ὁ οἶνος. [26] κάμινος δοκιμάζει στόμωμα ἐν βαφῇ, οὕτως οἶνος καρδίας ἐν μάχῃ ὑπερηφάνων. [27] ἔφισον ζωῆς οἶνος ἀνθρώποις, ἐὰν πίνῃς αὐτὸν ἐν μέτρῳ αὐτοῦ. τίς ζωὴ ἐλασσουμένῳ οἴνῳ; καὶ αὐτὸς ἔκτισται εἰς εὐφροσύνην ἀνθρώποις. [28] ἀγαλλίαμα καρδίας καὶ εὐφροσύνη ψυχῆς οἶνος πινόμενος ἐν καιρῷ αὐτάρκης· [29] πικρία ψυχῆς οἶνος πινόμενος πολὺς ἐν ἐρεθισμῷ καὶ ἀντιπτώματι. [30] πληθύνει μέθη θυμὸν ἄφρονος εἰς πρόσκομμα ἐλαττῶν ἰσχὺν καὶ προσποιῶν τραύματα. [31] ἐν συμποσίῳ οἴνου μὴ ἐλέγξῃς τὸν πλησίον καὶ μὴ ἐξουθενήσῃς αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ αὐτοῦ· λόγον ὀνειδισμοῦ μὴ εἴπῃς αὐτῷ καὶ μὴ αὐτὸν θλίψῃς ἐν ἀπαιτήσει.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

32

Ebiryo by'olusiku lukulu

[1] Bakujizire mukulu w'amêza, orhajiraga bucîbone, obere ekarhî k'abinyu nka muntu akâbo, obagabulire obulibwârhala nâwe. [2] Wamajira emikolo yâwe yôshi oku enali, bwârhalaga, nâwe osîme haguma n'abinyu, bakusîme, lwo luhembo lw'omukolo mwinjà wa-kozire. [3] We mushosi, derhaga, kuli kwinjà emund'oli, ci bunyi-bunyi, o-rhahulisagya enyimbo. [4] Amango bali bayumvîrhiza oluzihwa, orhaluzagya olubî, oleke okuhahàbuka. [5] Amango bali oku mêza, olulanga aba namulisa, kuli nka kula bayûshûla enjuma nyinjà-nyinjà oku magerha. [6] Cifungo ca hibuye hinjinja omu burhunge bw'amasholo, lwo lulanga lw'omulya mwinjà amango banywa orhwamvu rhwinja. [7] Derhaga, nâwe musole, akaba kwa bulagirire, akabiri karhali kanyi erhi bakàkudôsa. [8] Oyofihye ebinwa byâwe, oderhe binji omu bisungunu, obè wa kuhulika-kwa-muhya[e]. [9] Orhaderhezagya abakulu nka binyu mûmanîne mweshi, owundi muntu akaderha, oshube oku byâwe binwa. [10] Mukemezo gushokolera omukungulo, inêma lishokolera omuntu murhimanya. [11] Amango gâwe gamahika, gendaga, orhacilegerere, libirhira eka, oleke okula kusharhira omu njira. [12] Aha ka, ocîmîmîse, oshârhe, orhabîhaga omu kuderha buzira lugero. [13] Ovuge Lulema omunkwa kuli byôshi, ye kushobôza aminja gâge.

Okurhînya Nyamuzinda

[14] Omuntu orhînya Nyamuzinda, ayumva akanwa kâge, abamulonza ku-rhona barhona emwâge. [15] Omuntu odôkereza irhegeko kuyîgusa limuyîgusa, ci endyâlya kusârhaza liyîsârhaza. [16] Abarhînya Nyamuzinda banajirwe bashinganyanya, ebijiro byôbo binjà kwo bimoleka nka kamole. [17] Omubî arhaziga bamuhanûla, arhabula igwârhiro ly'okujira obulonza bwâge. [18] Omuntu nkana arhagaya ihano, mubî-ogayana yêhe arhaba lugwêgwè. [19] Orhajiraga bici buzira kugerêreza, ntyo orhacîyunjuze kw'ebi wàjizire. [20] Orhageraga omu njira y'ebikunguzo, orhagija wasârhala. [21] Orhacîkubagiraga enjira ekubûsire, [22] n'abâna bâwe nabo orhacîkubagiragâbo. [23] Ocîlange wêne muli byôshi, ocîyumve omuli; okwo nakwo kuli kushimba amarhegeko. [24] Omuntu ocîkubagire irhegeko, kushimba ashimba ebi lirhegesire, olangâlira Nyamuzinda arhabulabula.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 32

[1] ʽΗγούμενόν σε κατέστησαν; μὴ ἐπαίρου· γίνου ἐν αὐτοῖς ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν, φρόντισον αὐτῶν καὶ οὕτω κάθισον· [2] καὶ πᾶσαν τὴν χρείαν σου ποιήσας ἀνάπεσε, ἵνα εὐφρανθῇς δι᾽ αὐτοὺς καὶ

[e] **32.8** Kuhulika kwa muhya: omuntu anahulike n'ohwo arhahuziri eci âderha; ci kwa burhima-nya, kuyumvirhiza ebi abandi baderha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εὐκοσμίας χάριν λάβῃς στέφανον. [3] Λάλησον, πρεσβύτερε, πρέπει γάρ σοι, ἐν ἀκριβεῖ ἐπιστήμῃ καὶ μὴ ἐμποδίσῃς μουσικά. [4] ὅπου ἀκρόαμα, μὴ ἐκχέῃς λαλιὰν καὶ ἀκαίρως μὴ σοφίζου. [5] σφραγὶς ἄνθρακος ἐπὶ κόσμῳ χρυσῷ σύγκριμα μουσικῶν ἐν συμποσίῳ οἴνου· [6] ἐν κατασκευάσματι χρυσῷ σφραγὶς σμαράγδου μέλος μουσικῶν ἐφ᾽ ἡδεῖ οἴνῳ. [7] Λάλησον, νεανίσκε, εἰ χρεία σου, μόλις δὶς ἐὰν ἐπερωτηθῇς· [8] κεφαλαίωσον λόγον, ἐν ὀλίγοις πολλά· γίνου ὡς γινώσκων καὶ ἅμα σιωπῶν. [9] ἐν μέσῳ μεγιστάνων μὴ ἐξισάζου καὶ ἑτέρου λέγοντος μὴ πολλὰ ἀδολέσχει. [10] πρὸ βροντῆς κατασπεύδει ἀστραπή, καὶ πρὸ αἰσχυντηροῦ προελεύσεται χάρις. [11] ἐν ὥρᾳ ἐξεγείρου καὶ μὴ οὐράγει, ἀπότρεχε εἰς οἶκον καὶ μὴ ῥᾳθύμει· [12] ἐκεῖ παῖζε καὶ ποίει τὰ ἐνθυμήματά σου καὶ μὴ ἁμάρτῃς λόγῳ ὑπερηφάνῳ. [13] καὶ ἐπὶ τούτοις εὐλόγησον τὸν ποιήσαντά σε καὶ μεθύσκοντά σε ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ.

[14] Ὁ φοβούμενος κύριον ἐκδέξεται παιδείαν, καὶ οἱ ὀρθρίζοντες εὑρήσουσιν εὐδοκίαν. [15] ὁ ζητῶν νόμον ἐμπλησθήσεται αὐτοῦ, καὶ ὁ ὑποκρινόμενος σκανδαλισθήσεται ἐν αὐτῷ. [16] οἱ φοβούμενοι κύριον εὑρήσουσιν κρίμα καὶ δικαιώματα ὡς φῶς ἐξάψουσιν. [17] ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς ἐκκλινεῖ ἐλεγμὸν καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ εὑρήσει σύγκριμα. [18] Ἀνὴρ βουλῆς οὐ μὴ παρίδῃ διανόημα, ἀλλότριος καὶ ὑπερήφανος οὐ καταπτήξει φόβον. [19] ἄνευ βουλῆς μηθὲν ποιήσῃς καὶ ἐν τῷ ποιῆσαί σε μὴ μεταμελοῦ. [20] ἐν ὁδῷ ἀντιπτώματος μὴ πορεύου καὶ μὴ προσκόψῃς ἐν λιθώδεσιν. [21] μὴ πιστεύσῃς ἐν ὁδῷ ἀπροσκόπῳ [22] καὶ ἀπὸ τῶν τέκνων σου φύλαξαι. [23] ἐν παντὶ ἔργῳ πίστευε τῇ ψυχῇ σου· καὶ γὰρ τοῦτό ἐστιν τήρησις ἐντολῶν. [24] ὁ πιστεύων νόμῳ προσέχει ἐντολαῖς, καὶ ὁ πεποιθὼς κυρίῳ οὐκ ἐλαττωθήσεται.

33

[1] Orhînya Nyamuzinda, obubî bunamugere kulî, ciru n'amarhangulo gabwo anagafume. [2] Oshomba irhegeko arhali murhimanya, n'oli mpu alishimbire arhanalishimbiri kw'ali nka bwârho omu mulaba. [3] Omuntu w'obukengêre kucîkubagira acîkubagira irhegeko, oku bwâge likwânîne okuyêmêrwa nka mulêbi. [4] Ogerêreze eci waderha lyo bakuyumva, ocije emurhifma embere oshuze. [5] Ebiba emurhima gw'ecinganyi kwo biyôrha nka mizizi ya ngâlè, obukengêre bwâge kwo buzunguluka nka masini [6] Enfarasi nto kw'eri nka mwîra olimbira amasheka, bakagerêreza mpu bayishonakwo, eyâne.

Birhûmâna

[7] Cirhuma ensiku zirhayûmânana? n'obwo omwâka gwôshi, omûshi oku izûba gurhenga? [8] Kuli kuderha oku Nyamuzinda arhayûmânyanyagya ensiku: ye wajira- ga ecanda n'empondo n'ensiku nkulu. [9] Akuza anayîmânika nguma-nguma, ezindi azijira nsiku kwône. [10] Abantu bôshi barhenga omu budaka, Adamu budaka àlemagwamwo. [11] Nyamuzinda omu burhimanya bwâge ababerûla, abagerera ngasi muguma kwâge-kwâge. [12] Hali baguma agishire, abahira enyanya,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abagoshôla, abahira hôfi naye, hali n'aba akâzire, àbarhanya, àbakaga aha bàli. [13] Kul'ibumba liyôrha omu nfune z'omubumbi, alibûmbe oku alonzize, kwo n'abantu bayôsire omu masù ga Lulema, ye bagabîra n'obushinganyanya bwâge. [14] Obwinjà buyîmanzire omu masù g'obubî, n'obuzîne buyîmanzire omu masù g'olufù, ntyo n'omunya-byâha omu masù g'omuntu nkana. [15] Osingirize ebiremwa by'Ow'Enyanya byôshi, byôshi bigenda bibiri- bibiri biyêrekerîne[f]. [16] Niono, nie muzindiyisha, nàyirîrwe, nabà nk'omurholigozi wayisha enyuma z'âbasârûla. [17] Omugisho gwa Nyamuzinda gwanjira wa burhanzi, nka musârûzi, nabumba olurhanda. [18] Omanye kwône oku ntakoleraga bûnguke bwâni bwône, ci n'obwa balya bôshi basîma okuyîgîrira. [19] Munyumve, mweshi bakulu b'olubaga, mwe mukulire endêko, murhege amarhwîri.

Okubà ntagengwa kw'omuntu

[20] Aha mwâwe, mango ocizîne, orhalekaga mpu omwâna wâwe, mukà- we, mwene winyu, omwîra wâwe akurhegeke. Orhahaga owundi ebirugu byâwe, kwanaba kucîyunjuza buzinda mango wabihûna. [21] Oku ocizîne onacidwîrhe wayîsa omûka, orhacîjiraga mujà wa ndi. [22] Okuhûnwa n'abâna bâwe, kwo kukulu aha kuyêrekera abâna oburha wabahûna. [23] Ngasi kantu wajira kôshi, oyôrhe we nnako, omanye wankacîshubula, oheze irenge lyâwe. [24] Amango wâbà wamayunjuza ensiku z'akalamo kâwe, lwo kusiku lw'okufà, ogabe ebyâwe.

Abajà

[25] Ecihêsi ciri ca byahirwa, karhi na mizigo, omujà ali wa biryo, buhane[g] na mukolo. [26] Okolese omujà wâwe, wabona omurhûla, omuleke buzira mukolo, wabona oku naye alonza kurhi ankarhenga omu bujà. [27] Omurhamba n'olukoba, binagombye ecihêsi, obukali n'akarhi binatwe ifêka, ly'omushizi mubî. [28] Omuhe omukolo, akole, aleke okuyôloha, bulya kuyôloha kuyîgîriza amenge mabî. [29] Omuhe omukolo gumukwânîne, n'akakalahira, omuhogeke omugozi. [30] Ci oleke obukali bw'okumînya oku bantu, okulikire obushinganyanya. [31] K'ogwêrhe mujà muguma yêne? omulole nka ye we, bulya wamulibukîre. [32] Ka mujà muguma yêne ogwêrhe? omulole nka mwene winyu, bulya omulagîrirekwo. [33] Bulya okamukolêsa kubî, akuyâka, ngahi wacimurhangira?

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 33

[1] Τῷ φοβουμένῳ κύριον οὐκ ἀπαντήσει κακόν, ἀλλ᾽ ἐν πειρασμῷ καὶ πάλιν ἐξελεῖται. [2] ἀνὴρ σοφὸς οὐ μισήσει νόμον, ὁ δὲ ὑποκρινόμενος ἐν αὐτῷ ὡς ἐν καταιγίδι πλοῖον. [3] ἄνθρωπος συνετὸς ἐμπιστεύσει νόμῳ, καὶ ὁ νόμος αὐτῷ πιστὸς ὡς ἐρώτημα δήλων. [4] ἑτοίμασον λόγον καὶ

[f] **33.15** Biyerekerîne: lolà 42,24; Murh 3,1-8.
[g] **33.25** Abajà: obukenge oku bajà, lolà Ef 6,9; Kl 4,1; Fm 16.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

οὕτως ἀκουσθήσῃ, σύνδησον παιδείαν καὶ ἀποκρίθητι. [5] τροχὸς ἁμάξης σπλάγχνα μωροῦ, καὶ ὡς ἄξων στρεφόμενος ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ. [6] ἵππος εἰς ὀχείαν ὡς φίλος μωκός, ὑποκάτω παντὸς ἐπικαθημένου χρεμετίζει.

[7] Διὰ τί ἡμέρα ἡμέρας ὑπερέχει, καὶ πᾶν φῶς ἡμέρας ἐνιαυτοῦ ἀφ᾽ ἡλίου; [8] ἐν γνώσει κυρίου διεχωρίσθησαν, καὶ ἠλλοίωσεν καιροὺς καὶ ἑορτάς· [9] ἀπ᾽ αὐτῶν ἀνύψωσεν καὶ ἡγίασεν καὶ ἐξ αὐτῶν ἔθηκεν εἰς ἀριθμὸν ἡμερῶν. [10] καὶ ἄνθρωποι πάντες ἀπὸ ἐδάφους, καὶ ἐκ γῆς ἐκτίσθη Αδαμ· [11] ἐν πλήθει ἐπιστήμης κύριος διεχώρισεν αὐτοὺς καὶ ἠλλοίωσεν τὰς ὁδοὺς αὐτῶν· [12] ἐξ αὐτῶν εὐλόγησεν καὶ ἀνύψωσεν καὶ ἐξ αὐτῶν ἡγίασεν καὶ πρὸς αὐτὸν ἤγγισεν· ἀπ᾽ αὐτῶν κατηράσατο καὶ ἐταπείνωσεν καὶ ἀνέστρεψεν αὐτοὺς ἀπὸ στάσεως αὐτῶν. [13] ὡς πηλὸς κεραμέως ἐν χειρὶ αὐτοῦ— πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ—, οὕτως ἄνθρωποι ἐν χειρὶ τοῦ ποιήσαντος αὐτοὺς ἀποδοῦναι αὐτοῖς κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ. [14] ἀπέναντι τοῦ κακοῦ τὸ ἀγαθόν, καὶ ἀπέναντι τοῦ θανάτου ἡ ζωή, οὕτως ἀπέναντι εὐσεβοῦς ἁμαρτωλός· [15] καὶ οὕτως ἔμβλεψον εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ὑψίστου, δύο δύο, ἓν κατέναντι τοῦ ἑνός. [16] Κἀγὼ ἔσχατος ἠγρύπνησα ὡς καλαμώμενος ὀπίσω τρυγητῶν· [17] ἐν εὐλογίᾳ κυρίου ἔφθασα καὶ ὡς τρυγῶν ἐπλήρωσα ληνόν. [18] κατανοήσατε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα, ἀλλὰ πᾶσιν τοῖς ζητοῦσιν παιδείαν. [19] ἀκούσατέ μου, μεγιστᾶνες λαοῦ, καὶ οἱ ἡγούμενοι ἐκκλησίας, ἐνωτίσασθε.

[20] Υἱῷ καὶ γυναικί, ἀδελφῷ καὶ φίλῳ μὴ δῷς ἐξουσίαν ἐπὶ σὲ ἐν ζωῇ σου· καὶ μὴ δῷς ἑτέρῳ τὰ χρήματά σου, ἵνα μὴ μεταμεληθεὶς δέῃ περὶ αὐτῶν. [21] ἕως ἔτι ζῇς καὶ πνοὴ ἐν σοί, μὴ ἀλλάξῃς σεαυτὸν ἐν πάσῃ σαρκί· [22] κρεῖσσον γάρ ἐστιν τὰ τέκνα δεηθῆναί σου ἢ σὲ ἐμβλέπειν εἰς χεῖρας υἱῶν σου. [23] ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου γίνου ὑπεράγων, μὴ δῷς μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου. [24] ἐν ἡμέρᾳ συντελείας ἡμερῶν ζωῆς σου καὶ ἐν καιρῷ τελευτῆς διάδος κληρονομίαν.

[25] Χορτάσματα καὶ ῥάβδος καὶ φορτία ὄνῳ, ἄρτος καὶ παιδεία καὶ ἔργον οἰκέτῃ. [26] ἔργασαι ἐν παιδί, καὶ εὑρήσεις ἀνάπαυσιν· ἄνες χεῖρας αὐτῷ, καὶ ζητήσει ἐλευθερίαν. [27] ζυγὸς καὶ ἱμὰς τράχηλον κάμψουσιν, καὶ οἰκέτῃ κακούργῳ στρέβλαι καὶ βάσανοι· [28] ἔμβαλε αὐτὸν εἰς ἐργασίαν, ἵνα μὴ ἀργῇ, πολλὴν γὰρ κακίαν ἐδίδαξεν ἡ ἀργία· [29] εἰς ἔργα κατάστησον, καθὼς πρέπει αὐτῷ, κἂν μὴ πειθαρχῇ, βάρυνον τὰς πέδας αὐτοῦ. [30] καὶ μὴ περισσεύσῃς ἐπὶ πάσῃ σαρκὶ καὶ ἄνευ κρίσεως μὴ ποιήσῃς μηδέν. [31] Εἰ ἔστιν σοι οἰκέτης, ἔστω ὡς σύ, ὅτι ἐν αἵματι ἐκτήσω αὐτόν· [32] εἰ ἔστιν σοι οἰκέτης, ἄγε αὐτὸν ὡς ἀδελφόν, ὅτι ὡς ἡ ψυχή σου ἐπιδεήσεις αὐτῷ· [33] ἐὰν κακώσῃς αὐτὸν καὶ ἀπάρας ἀποδρᾷ, ἐν ποίᾳ ὁδῷ ζητήσεις αὐτόν;

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

34

Ebilôrho

[1] Okulangâlira obusha n'ebirhaboneke, kuli kwa musirhe, n'ebingolo-ngolo byo birhambira
ebilôrho. [2] Kuli kugwârha ecizunguzungu na kushimba empûsi, okulegerera oku bilôrho.
[3] Ecililero n'ebilôrho bishushîne, ocililoremwo, wabona obusù bwâwe. [4] Cinjà cici cirhenga omu
izinga? K'okuli kunarhenge omu bunywesi? [5] Okulagula, okukera engoko, ebilôrho, byôshi
busha, kahalalo ka mukazi oli izîmi. [6] Akaba arhali Nyamuzinda obîrhumire, orhabishîbiriraga.
[7] Ebilôrho byarhebire banji, banji balibilangalîre bahona. [8] Amarhegeko garhanywerha, Irhegeko
lyôhe linakulikirwe buzira kurhebana, oburhimanya nabo buba bwimâna burhabêsha.

Okubalama

[9] Okubalama kuyigîriza binji, owagezire omu bihugo binji anamanye na binji, n'omuntu
wabwîne binji yenayishiganîra. [10] Omuntu orhasâgija omu malibuko, arhishi binji, ci owàgenzire
ayishi orhunjirhunji. [11] Nabwîne binji ebwa kubalama, ebi nayumvîrhe byo binji kulusha ebi
nakamanyiderha. [12] Olufù lwampushire kanji kanji, nanatwa oku isî, alagi kurhi: [13] Abarhînya
Nyamuzinda balama, bulya bamulangâlîre, bulya bacîkubagîre owakanabaciza. [14] Orhînya
Nyamuzinda arhayôboha cici, arhajuguma, Nyamuzinda ye aba acîkubagîre. [15] Iragi ly'omuntu
orhînya Nyamuzinda. Ndi ayimangîrekwo? Ndi ayêgemîre?

[16] Amasù ga Nyakasane, gayêrekîre balya bamusîma, ye mulîkûza, mu-tuga muzibu, ye
mâkiro, omu mpûsi y'omu irûngu, ye mbohôlolo oku idûrhu ly'akasirahinga[h], ye mucika-
ntambala, ye na mukoma-afungira-abali-bahirima. [17] Kulengereza alengereza emirhima, azibûle
amasù, ahûne amagala, akalamo n'omugisho.

Enterekêro

[18] Okurhûla Nyamuzinda ebizimbano kuli kumushekera, entûlo z'ababî zirhamusimîsa.
[19] Ow'Enyanya arhabona oku ntûlo z'ababî, arhali bunji bwa mbâgwa burhuma ababalira
ebyâha[i]. [20] Kuli kuniga omwâna n'îshe asinza, okurhûla Nyamuzinda ebirugu wanyagaga
abakenyi. [21] Ehitya hy'omukenyi ko kalamo kâge, okumunyagahyo kuli kumuyîrha. [22] Kuli kuniga
owinyu okumunyaga ehi alamirakwo, oyîma omukòzi oluhembo lwâge erhi mwîsi wa bantu.
[23] Muguma ayûbake, owundi ashâbe, bunguke buci barhenzamwo aha nyuma ly'oburhè.
[24] Muguma agishe, owundi ahehêrere: muguma ohi Nyakasane ayumva? [25] Owacîshuka kulya

[h] **34.16** Akasirahinga: gala mango izûba lija omu nkuba karhî, ntâye wahinga erhi idûrhu lirhuma "okuhinga kumuzire«.
[i] **34.19** Ebyâha: lolà Am 5, 21

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kubà anahumire omurhumba akanashubiguhuma-ko, erhi cici acîshukirage? [26] Kw'ali ntyo omuntu ocîshalisa oku byâha byâge, buzinda kandi abishubîrire! ndi okolaga ayumva omusengero gwâge? bunguke buci burhenzirage muli okwo kucîrhôhya?

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 34

[1] Κεναὶ ἐλπίδες καὶ ψευδεῖς ἀσυνέτῳ ἀνδρί, καὶ ἐνύπνια ἀναπτεροῦσιν ἄφρονας. [2] ὡς δρασσόμενος σκιᾶς καὶ διώκων ἄνεμον οὕτως ὁ ἐπέχων ἐνυπνίοις· [3] τοῦτο κατὰ τούτου ὅρασις ἐνυπνίων, κατέναντι προσώπου ὁμοίωμα προσώπου. [4] ἀπὸ ἀκαθάρτου τί καθαρισθήσεται; καὶ ἀπὸ ψευδοῦς τί ἀληθεύσει; [5] μαντεῖαι καὶ οἰωνισμοὶ καὶ ἐνύπνια μάταιά ἐστιν, καὶ ὡς ὠδινούσης φαντάζεται καρδία· [6] ἐὰν μὴ παρὰ ὑψίστου ἀποσταλῇ ἐν ἐπισκοπῇ, μὴ δῷς εἰς αὐτὰ τὴν καρδίαν σου· [7] πολλοὺς γὰρ ἐπλάνησεν τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες ἐπ᾽ αὐτοῖς. 8ἄνευ ψεύδους συντελεσθήσεται νόμος, καὶ σοφία στόματι πιστῷ τελείωσις.

[9] ᾽Ανὴρ πεπλανημένος ἔγνω πολλά, καὶ ὁ πολύπειρος ἐκδιηγήσεται σύνεσιν· [10] ὃς οὐκ ἐπειράθη, ὀλίγα οἶδεν, ὁ δὲ πεπλανημένος πληθυνεῖ πανουργίαν. [11] πολλὰ ἑώρακα ἐν τῇ ἀποπλανήσει μου, καὶ πλείονα τῶν λόγων μου σύνεσίς μου· [12] πλεονάκις ἕως θανάτου ἐκινδύνευσα καὶ διεσώθην τούτων χάριν. [13] πνεῦμα φοβουμένων κύριον ζήσεται· ἡ γὰρ ἐλπὶς αὐτῶν ἐπὶ τὸν σῴζοντα αὐτούς. [14] ὁ φοβούμενος κύριον οὐδὲν εὐλαβηθήσεται καὶ οὐ μὴ δειλιάσῃ, ὅτι αὐτὸς ἐλπὶς αὐτοῦ. [15] φοβουμένου τὸν κύριον μακαρία ἡ ψυχή· τίνι ἐπέχει; καὶ τίς αὐτοῦ στήριγμα; [16] οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, ὑπερασπισμὸς δυναστείας καὶ στήριγμα ἰσχύος, σκέπη ἀπὸ καύσωνος καὶ σκέπη ἀπὸ μεσημβρίας, φυλακὴ ἀπὸ προσκόμματος καὶ βοήθεια ἀπὸ πτώσεως, [17] ἀνυψῶν ψυχὴν καὶ φωτίζων ὀφθαλμούς, ἴασιν διδούς, ζωὴν καὶ εὐλογίαν.

[18] Θυσιάζων ἐξ ἀδίκου προσφορὰ μεμωμημένη, καὶ οὐκ εἰς εὐδοκίαν δωρήματα ἀνόμων. [19] οὐκ εὐδοκεῖ ὁ ὕψιστος ἐν προσφοραῖς ἀσεβῶν οὐδὲ ἐν πλήθει θυσιῶν ἐξιλάσκεται ἁμαρτίας. [20] θύων υἱὸν ἔναντι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὁ προσάγων θυσίαν ἐκ χρημάτων πενήτων. [21] ἄρτος ἐπιδεομένων ζωὴ πτωχῶν, ὁ ἀποστερῶν αὐτὴν ἄνθρωπος αἱμάτων. [22] φονεύων τὸν πλησίον ὁ ἀφαιρούμενος ἐμβίωσιν, καὶ ἐκχέων αἷμα ὁ ἀποστερῶν μισθὸν μισθίου. [23] εἷς οἰκοδομῶν, καὶ εἷς καθαιρῶν· τί ὠφέλησαν πλεῖον ἢ κόπους; [24] εἷς εὐχόμενος, καὶ εἷς καταρώμενος· τίνος φωνῆς εἰσακούσεται ὁ δεσπότης; [25] βαπτιζόμενος ἀπὸ νεκροῦ καὶ πάλιν ἁπτόμενος αὐτοῦ, τί ὠφέλησεν ἐν τῷ λουτρῷ αὐτοῦ; [26] οὕτως ἄνθρωπος νηστεύων ἐπὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ καὶ πάλιν πορευόμενος καὶ τὰ αὐτὰ ποιῶν· τῆς προσευχῆς αὐτοῦ τίς εἰσακούσεται; καὶ τί ὠφέλησεν ἐν τῷ ταπεινωθῆναι αὐτόν;

34, 19: Ebyâha: lolà Am 5,21..

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

35

Amarhegeko n'enterekêro

[1] Okushimba irhegeko kuli kuluza entûlo, okusêra oku marhegeko[j] kuli kuhâna enterekêro y'omurhûla. [2] Okujira akantu k'obuzigire kuli kurhûla obwâso bw'enshâno, okurhabâla abakenyi kuli kuhâna enterekêro y'obukuze. [3] Ecisimisa Nyamuzinda kuli kuleka amabî, okuyâka obulyâlya kuli kuhâna enterekêro y'okubabalirwa ebyâha. [4] Orhajaga embere za Nyakasane maboko mûmu, ojire ebyo byôshi bulya birhegesirwe. [5] Entûlo y'omushinganyanya ebâ nyinjà aha luhêro, akîsûnunu kâyo emw'Ow'Enyanya kayînamukira. [6] Enterekêro y'omushinganyanya erhahimwa kusîmwa, ntà mango yayibàgirwe. [7] Kuza Nyamuzinda n'obushiru, orhayâgalagwa n'omwâka muhyâhya warhûla. [8] Nka warhûla, orhûle oshagalusire, n'entûlo y'abakenyi oyihâne n'obu-sîme. [9] Orhûle Nyamuzinda nk'oku ànakuhîre, ohâne n'obushiru nk'oku onagwêrhe. [10] Bulya Nyamuzinda kalembu ahâna, washobôla kali nda kali nk'oku ohânyire.

Ohushinganyanya bwa Nyamuzinda

[11] Omanye wankagèreza mpu wahôngera Nyamuzinda, arhakaziga; o-rhacîkubagiraga enterekêro y'obushambo. [12] Bulya Nyamuzinda abâ mutwî wa mmanja, yêhe arhajira kabôlo k'irenge lya bantu. [13] Nyamuzinda arhajira kabôlo ka kulenganya omukenyi, kuyumvîrhiza ayumvîrhiza omulenge gw'oyu badwîrhe bâlibuza. [14] Arhakengula enfûzi emulakire, arhayibàgira n'emirenge y'omukana. [15] K'emirenge y'omukana erhahulula omu marhama gâge bulya, k'endûlù yâge erhabonêsa nshonyi owamulasagya? [16] Omuntu okolera Nyamuzinda n'omurhima gwôshi kurhona arhona, n'izù lyâge enyanya lihika. [17] Omusengero gw'omwîrhôhye bitù gurhulukânya, arharhûlirira gurhanacihika. [18] Arhagoheka na Nyamuzinda arhacimushuza, nka Nyamuzinda arhacitwa olubanja lw'abashinganyanya, n'okukubûla enjira y'obushinganyanya. [19] Nyamuzinda arhâlegame, arhâlembere emihera, [20] kuhika avune ezo ncuku omugongo, acîhôle oku mashanja; [21] kuhika aherêrekeze bacibone bôshi, avune akarhi k'oburhegesi bw'endyâlya; [22] kuhika ahembe ngasi muguma nk'oku ebijiro byâge binali, atwîre abantu olubanja nk'oku emirhima yâbo eri; [23] kuhika atwîre olubaga lwâge olubanja lw'obushinganyanya, alushobôze obusîme bw'obwonjo bwâge. [24] Obwonjo burhahimwa kuyinjiha amango g'amalibuko, nka kula ecitû c'enkuba cinaboneka canda.

---

[j] **35.1** 35. 1: Amarhegcko n'enterekêro: okurherekêra liri irhegeko, ci arhali hôshi aho, hali agandi marhegeko ganali makulu: obushinganyanya n'obuzigire: lolà Luk 11,42.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 35

[1] Ὁ συντηρῶν νόμον πλεονάζει προσφοράς, θυσιάζων σωτηρίου ὁ προσέχων ἐντολαῖς. [2] ἀνταποδιδοὺς χάριν προσφέρων σεμίδαλιν, καὶ ὁ ποιῶν ἐλεημοσύνην θυσιάζων αἰνέσεως. [3] εὐδοκία κυρίου ἀποστῆναι ἀπὸ πονηρίας, καὶ ἐξιλασμὸς ἀποστῆναι ἀπὸ ἀδικίας. 4μὴ ὀφθῇς ἐν προσώπῳ κυρίου κενός· πάντα γὰρ ταῦτα χάριν ἐντολῆς. [5] προσφορὰ δικαίου λιπαίνει θυσιαστήριον, καὶ ἡ εὐωδία αὐτῆς ἔναντι ὑψίστου. [6] θυσία ἀνδρὸς δικαίου δεκτή, καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῆς οὐκ ἐπιλησθήσεται. [7] ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ δόξασον τὸν κύριον καὶ μὴ σμικρύνῃς ἀπαρχὴν χειρῶν σου. [8] ἐν πάσῃ δόσει ἱλάρωσον τὸ πρόσωπόν σου καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἁγίασον δεκάτην. [9] δὸς ὑψίστῳ κατὰ τὴν δόσιν αὐτοῦ καὶ ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ καθ᾽ εὕρεμα χειρός· [10] ὅτι κύριος ἀνταποδιδούς ἐστιν καὶ ἑπταπλάσια ἀνταποδώσει σοι.

[11] Μὴ δωροκόπει, οὐ γὰρ προσδέξεται, καὶ μὴ ἔπεχε θυσίᾳ ἀδίκῳ· [12] ὅτι κύριος κριτής ἐστιν, καὶ οὐκ ἔστιν παρ᾽ αὐτῷ δόξα προσώπου. [13] οὐ λήμψεται πρόσωπον ἐπὶ πτωχοῦ καὶ δέησιν ἠδικημένου εἰσακούσεται· [14] οὐ μὴ ὑπερίδῃ ἱκετείαν ὀρφανοῦ καὶ χήραν, ἐὰν ἐκχέῃ λαλιάν· [15] οὐχὶ δάκρυα χήρας ἐπὶ σιαγόνα καταβαίνει καὶ ἡ καταβόησις ἐπὶ τῷ καταγαγόντι αὐτά; [16] θεραπεύων ἐν εὐδοκίᾳ δεχθήσεται, καὶ ἡ δέησις αὐτοῦ ἕως νεφελῶν συνάψει· [17] προσευχὴ ταπεινοῦ νεφέλας διῆλθεν, καὶ ἕως συνεγγίσῃ, οὐ μὴ παρακληθῇ· [18] καὶ οὐ μὴ ἀποστῇ, ἕως ἐπισκέψηται ὁ ὕψιστος καὶ κρινεῖ δικαίοις καὶ ποιήσει κρίσιν. [19] καὶ ὁ κύριος οὐ μὴ βραδύνῃ οὐδὲ μὴ μακροθυμήσῃ ἐπ᾽ αὐτοῖς, [20] ἕως ἂν συντρίψῃ ὀσφὺν ἀνελεημόνων καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀνταποδώσει ἐκδίκησιν, [21] ἕως ἐξάρῃ πλῆθος ὑβριστῶν καὶ σκῆπτρα ἀδίκων συντρίψει, [22] ἕως ἀνταποδῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν, [23] ἕως κρίνῃ τὴν κρίσιν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ εὐφρανεῖ αὐτοὺς ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ. [24] ὡραῖον ἔλεος ἐν καιρῷ θλίψεως αὐτοῦ ὡς νεφέλαι ὑετοῦ ἐν καιρῷ ἀβροχίας.

36

Omusengero gw'okulîkûza n'okuyûbaka Israheli buhyâhya

[1] Orhubabalire, Nyamwagirwa, Nyamuzinda w'igulu, lolà, ojugumye amashanja gôshi. [2] Oshunge amashanja g'ihanga okuboko, gabone oku buhashe onajira. [3] Kulya wabayêrekaga oku oli Mwimâna, warhulibuza banasinza, kw'ojirage buno, nîrhu orhuyêreke obukulu bwâwe kuli bo. [4] Bakumanye nk'oku nîrhu rhwamanyaga oku ntà wundi Nyamuzinda kuleka We, Nyamwagirwa. [5] Oshubirire okujira ebirhangâzo, ojire cbindi bisômerîne, oyêrekane obukulu bwâwe, okengêse okuboko kwâwe, okulyo kwâwe kuj'irenge. [6] Ozuse omungo, obulage omutula, oyîrhe omubisha, oherêrekeze omushombanyi. [7] Obiduhye ago mango, kengêra ecihango, ojire rhukuze ebijiro byâwe by'oburhwâli. [8] Omuliro gwâwe gw'olwihôlo gusingônole

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abasigîre, balya barhindibuza olubaga lwâwe baherêrekere. [9] Otuntume amarhwe ga balya bakulu b'ihanga, bashombanyi baderha, mpu: «Mâshi rhwêne!» [10] Oshûbûze emilala ya Yakôbo yôshi, oyigalulire omwanya gwâyo nk'oku byâli burhanzi. [11] Nyakasane k'emirenge, babalira olubaga luderhwa izîno lyâwe: babalira Israheli, we wamujiraga nfula yâwe. [12] Olukogo lw'ecishagala câwe citagatîfu lukugwârhe, lukogo lwa Yeruzalemi, ho mwâwe orhamûkira. [13] Siyoni, omuyunjuze bukuze bwâwe, n'akarhwa-bwâmi kâwe okajire kayunjule irenge. [14] Oyîmangire ebiremwa byâwe birhanzi: oyêrekane okuli kw'obulêbi bwajiragwa oku izîno lyâwe. [15] Orhimûle abakulangâlira, kubonekane oku abalêbi bâwe bo banyamuderha-kubà. [16] Nyakasane, oyumvîrhize omusengero gwa bambali bâwe, kulyâla kw'omugisho gwa Aròni oku lubaga lwâwe. [17] Bôshi, en'igulu, bamanye oku we Nyakasane, Nyamuzinda w'ensiku n'amango.

Okuhugûkwa

[18] Olurholero luyankirira ngasi kalyo luhabirwe, ci hali ebiryo binjà kulusha ebindi. [19] Olulimi lumanyira ehisimbi-simbi oku bwehe bwahyo, kwo n'okwo omurhima murhonde gurhahaba ebinwa by'obunywesi. [20] Omurhima mubî gunayîrhe mutula, ci omuntu wâbona kucîlanga acîlanga kuli gô.

Okulonza omukazi

[21] Omukazi arhayîra mulume, ci abanyere babamwo bamunyere nkana na bacinyere kwône. [22] Obwinjà bw'omukazi kusîmîsa busimisa amasù, kwo n'omurhima gw'omulume gulakira. [23] Omukazi ogwêrhe obwinjà n'obutûdu ekanwa, ibà ali w'iragi ekarhî k'abandi. [24] Okuyanka omukazi gubà murhondêro gw'obuhirhi, ye murhabâzi oli akâge, nyamwegemerwa wâge. [25] Ishwa lirhajira côgo lirhahwa kuyônwa, buzira mukazi, omulume ye milumbo na muhabuka. [26] Kurhi wakacîkubagira cishamho-ali-magala. Orhali eyo arhali n'eno? [27] Ntyo kw'ali omulume orhajira aha abâ, olâla ah'obudufu bunamushimanyire.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 36

[1] Ἐλέησον ἡμᾶς, δέσποτα ὁ θεὸς πάντων, καὶ ἐπίβλεψον καὶ ἐπίβαλε τὸν φόβον σου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη· [2] ἔπαρον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ ἔθνη ἀλλότρια, καὶ ἰδέτωσαν τὴν δυναστείαν σου. 3ὥσπερ ἐνώπιον αὐτῶν ἡγιάσθης ἐν ἡμῖν, οὕτως ἐνώπιον ἡμῶν μεγαλυνθείης ἐν αὐτοῖς· [4] καὶ ἐπιγνώτωσάν σε, καθάπερ καὶ ἡμεῖς ἐπέγνωμεν ὅτι οὐκ ἔστιν θεὸς πλὴν σοῦ, κύριε. [5] ἐγκαίνισον σημεῖα καὶ ἀλλοίωσον θαυμάσια, δόξασον χεῖρα καὶ βραχίονα δεξιόν· [6] ἔγειρον θυμὸν καὶ ἔκχεον ὀργήν, ἔξαρον ἀντίδικον καὶ ἔκτριψον ἐχθρόν. [7] σπεῦσον καιρὸν καὶ μνήσθητι ὁρκισμοῦ, καὶ ἐκδιηγησάσθωσαν τὰ μεγαλεῖά σου. [8] ἐν ὀργῇ πυρὸς καταβρωθήτω ὁ σῳζόμενος, καὶ οἱ κακοῦντες τὸν λαόν σου εὕροισαν ἀπώλειαν. [9] σύντριψον κεφαλὰς ἀρχόντων ἐχθρῶν λεγόντων

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Οὐκ ἔστιν πλὴν ἡμῶν. [10] συνάγαγε πάσας φυλὰς Ιακωβ καὶ κατακληρονόμησον αὐτοὺς καθὼς ἀπ᾽ ἀρχῆς. [11] ἐλέησον λαόν, κύριε, κεκλημένον ἐπ᾽ ὀνόματί σου καὶ Ισραηλ, ὃν πρωτογόνῳ ὡμοίωσας. [12] οἰκτίρησον πόλιν ἁγιάσματός σου, Ιερουσαλημ τόπον καταπαύματός σου· [13] πλῆσον Σιων ἀρεταλογίας σου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης σου τὸν λαόν σου. [14] δὸς μαρτύριον τοῖς ἐν ἀρχῇ κτίσμασίν σου καὶ ἔγειρον προφητείας τὰς ἐπ᾽ ὀνόματί σου· [15] δὸς μισθὸν τοῖς ὑπομένουσίν σε, καὶ οἱ προφῆταί σου ἐμπιστευθήτωσαν. [16] εἰσάκουσον, κύριε, δεήσεως τῶν ἱκετῶν σου κατὰ τὴν εὐλογίαν Ααρων περὶ τοῦ λαοῦ σου, [17] καὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς ὅτι κύριος εἶ ὁ θεὸς τῶν αἰώνων. [18] Πᾶν βρῶμα φάγεται κοιλία, ἔστιν δὲ βρῶμα βρώματος κάλλιον. [19] φάρυγξ γεύεται βρώματα θήρας, οὕτως καρδία συνετὴ λόγους ψευδεῖς. [20] καρδία στρεβλὴ δώσει λύπην, καὶ ἄνθρωπος πολύπειρος ἀνταποδώσει αὐτῷ. [21] πάντα ἄρρενα ἐπιδέξεται γυνή, ἔστιν δὲ θυγάτηρ θυγατρὸς κρείσσων. [22] κάλλος γυναικὸς ἱλαρύνει πρόσωπον καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἀνθρώπου ὑπεράγει· [23] εἰ ἔστιν ἐπὶ γλώσσης αὐτῆς ἔλεος καὶ πραΰτης, οὐκ ἔστιν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καθ᾽ υἱοὺς ἀνθρώπων. [24] ὁ κτώμενος γυναῖκα ἐνάρχεται κτήσεως, βοηθὸν κατ᾽ αὐτὸν καὶ στῦλον ἀναπαύσεως. [25] οὗ οὐκ ἔστιν φραγμός, διαρπαγήσεται κτῆμα· καὶ οὗ οὐκ ἔστιν γυνή, στενάξει πλανώμενος. [26] τίς γὰρ πιστεύσει εὐζώνῳ λῃστῇ ἀφαλλομένῳ ἐκ πόλεως εἰς πόλιν; 27οὕτως ἀνθρώπῳ μὴ ἔχοντι νοσσιὰν καὶ καταλύοντι οὗ ἐὰν ὀψίσῃ.

37

Irumhi mpu bîra

[1] Ngasi mwîa anaderhe: «Nâni ndi mwîra wâwe», ci hali omwîra w'izîno kwône. [2] Ka gurhali mutula munene oku muntu okubona owinyu erhi mwîra ahinduka mushombanyi? [3] Aye! murhima mubî, kurhi weki walemirwe, mpu ohire obuminya omw'igulu? [4] Winyu kwône ali mwîra amango ayôsire bwinjà, hano ensiku zicîkwihindulira, naye acîhindule. [5] Winyu kwône ali mwîra amango akulinzirekwo akantu, amango g'entambala akutulikekwo amatumu. [6] Orhayibàgiraga omwîra w'okuli omu ntambala, omubîke emurhima omu bugale bwâwe.

Abahanûzi

[7] Ngasi muhanûzi mahano ahâna, ci hali abagahânira okulonza obunguke. [8] Omanye omuhanûzi, burhanzi cîdôse bulagirire buci bumugwêrhe - kwankanaba bûnguke bwâge bwône alonza, - alekikuhirakwo akarhunzi. [9] Arhakubwîraga erhi «njira nyinjà eyo olimo, abule na bwaja ebulabi akabona oku byâbà. [10] Orhadôsagya ihano emw'orhakusîma, n'abayâgalwa nâwe orhAbabwîraga emihigo yâwe. [11] Orhadôsagya omukazi ihano liyêrekîre mukibà, n'omwôba orhamudôsagya ihano ly'okulwa, n'omurhunzi orhamudôsagya ery'okurhîmbûla, n'owagula orhamudôsagya ery'okuguza, n'omuyâgalwa orhamudosagya ery'okuvuga omunkwa, n'omujinisi orhamudôsagya ery'okuhâna, n'omwôlo orhamudôsagya ery'okukola, n'omulimya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

orhamudôsagya ery'okuyûsa omukolo, omushizi mwôlo orhamudosagya ery'omukolomuzibu; abo nt'ihano bankakuhà. 12 Ci ohûne ihano emw'omuntu orhînya Nyamuzinda, olya omanyire oku ashimba amarhegeko, olya omurhima guli nk'ogwâwe, olya wakufà lukogo erhi wankayâbirwa. 13 Buzinda, osêre oku ihano ly'omurhima gwâwe, bulya ntà mwîra okurhonya kugulusha. 14 Kanji kanji omurhima gw'omuntu gunamurhonde bwinjà, kulusha bajishamba nda bali oku ntondo. 15 Kulushisa aho, oshenge Nyamuzinda: ayêrekeze amagulu gâwe omu njira y'okuli.

Oburhimanya: obw'okuli n'obw'obunywesi

16 Omurhondêro gwa ngasi cijiro, bukengêre, gerêreza embere orho-ndêre omukolo. 17 Omuzi gw'enkengêro, murhima, gugwêrhe mashami ani: 18 aminja n'amabî, obuzîne n'olufù, n'ensiku zôshi olulimi luyôsire lubiyimangire. 19 Wanabona ali mulenga w'okuyigîriza abandi, n'obwo kuli ye yêne ali wa busha; 20 lebè: w'akalimi, ye nyamakobwa, azinda erhi ishali lyamuyîrha, 21 bulya Nyakasane arhamurhonyizi, ntà burhimanya agwêrhe. 22 Lebè abà murhimanya omu nkengêro zâge yêne, n'omu iderha lyâge, obukengêre bwâge liri ishwa liyêra. 23 Omurhimanya w'okuli lubaga lwâge ayigîriza, n'emikolo y'obukengêre bwâge esêzire. 24 Omurhimanya abà ayunjwîre mugisho, abamubona bôshi bamuderha w'iragi. 25 Ensiku z'akalamo k'omuntu ziri nganje, ci ez'Israheli zoki zirhankaganjwa. 26 Omurhimanya, ekarhî k'olubaga, ali mwîkubagirwa, izîno lyâge lyabâho ensiku n'amango.

Onyihye oku miru gâwe

27 Mwâna wâni, amango ocizîne, omanye obwôrhere bwâwe, hi-rhakujîri, orhahîhambiraga. 28 Bulya arhali ngasi kantu kakwânana hôshi arhali na ngasi muntu okômera byôshi. 29 Orhahubiraga ngasi hyanuna, oleke okuziga ebiryo, 30 bulya obudambye buli bubî, nda-yabyo arhahwa kulumwa omu nda. 31 Banji balîre n'obudambye, omuntu ocîlanga bwinjà anayûshûla akalamo kâge.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 37

1 Πᾶς φίλος ἐρεῖ Ἐφιλίασα κἀγώ· ἀλλ᾽ ἔστιν φίλος ὀνόματι μόνον φίλος. 2 οὐχὶ λύπη ἕνι ἕως θανάτου ἑταῖρος καὶ φίλος τρεπόμενος εἰς ἔχθραν; 3 ὦ πονηρὸν ἐνθύμημα, πόθεν ἐνεκυλίσθης καλύψαι τὴν ξηρὰν ἐν δολιότητι; 4 ἑταῖρος φίλου ἐν εὐφροσύνῃ ἥδεται καὶ ἐν καιρῷ θλίψεως ἔσται ἀπέναντι· 5 ἑταῖρος φίλῳ συμπονεῖ χάριν γαστρός, ἔναντι πολέμου λήμψεται ἀσπίδα. 6 μὴ ἐπιλάθῃ φίλου ἐν τῇ ψυχῇ σου καὶ μὴ ἀμνημονήσῃς αὐτοῦ ἐν χρήμασίν σου. 7 Πᾶς σύμβουλος ἐξαίρει βουλήν, ἀλλ᾽ ἔστιν συμβουλεύων εἰς ἑαυτόν. 8 ἀπὸ συμβούλου φύλαξον τὴν ψυχήν σου καὶ γνῶθι πρότερον τίς αὐτοῦ χρεία— καὶ γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ βουλεύσεται—, μήποτε βάλῃ ἐπὶ σοὶ κλῆρον 9 καὶ εἴπῃ σοι Καλὴ ἡ ὁδός σου, καὶ στήσεται ἐξ ἀναντίας ἰδεῖν τὸ συμβησόμενόν σοι. 10 μὴ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

βουλεύου μετὰ τοῦ ὑποβλεπομένου σε καὶ ἀπὸ τῶν ζηλούντων σε κρύψον βουλήν, [11] μετὰ γυναικὸς περὶ τῆς ἀντιζήλου αὐτῆς καὶ μετὰ δειλοῦ περὶ πολέμου, μετὰ ἐμπόρου περὶ μεταβολίας καὶ μετὰ ἀγοράζοντος περὶ πράσεως, μετὰ βασκάνου περὶ εὐχαριστίας καὶ μετὰ ἀνελεήμονος περὶ χρηστοηθείας, μετὰ ὀκνηροῦ περὶ παντὸς ἔργου καὶ μετὰ μισθίου ἐφετείου περὶ συντελείας, οἰκέτῃ ἀργῷ περὶ πολλῆς ἐργασίας, μὴ ἔπεχε ἐπὶ τούτοις περὶ πάσης συμβουλίας· [12] ἀλλ᾽ ἢ μετὰ ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ἐνδελέχιζε, ὃν ἂν ἐπιγνῷς συντηροῦντα ἐντολάς, ὃς ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τὴν ψυχήν σου, καὶ ἐὰν πταίσῃς, συναλγήσει σοι. [13] καὶ βουλὴν καρδίας στῆσον, οὐ γὰρ ἔστιν σοι πιστότερος αὐτῆς· [14] ψυχὴ γὰρ ἀνδρὸς ἀπαγγέλλειν ἐνίοτε εἴωθεν ἢ ἑπτὰ σκοποὶ ἐπὶ μετεώρου καθήμενοι ἐπὶ σκοπῆς. [15] καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις δεήθητι ὑψίστου, ἵνα εὐθύνῃ ἐν ἀληθείᾳ τὴν ὁδόν σου. [16] ᾽Αρχὴ παντὸς ἔργου λόγος, καὶ πρὸ πάσης πράξεως βουλή. [17] ἴχνος ἀλλοιώσεως καρδίας τέσσαρα μέρη ἀνατέλλει, [18] ἀγαθὸν καὶ κακόν, ζωὴ καὶ θάνατος, καὶ ἡ κυριεύουσα ἐνδελεχῶς αὐτῶν γλῶσσά ἐστιν. [19] ἔστιν ἀνὴρ πανοῦργος πολλῶν παιδευτής, καὶ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ ἐστιν ἄχρηστος. [20] ἔστιν σοφιζόμενος ἐν λόγοις μισητός, οὗτος πάσης τροφῆς καθυστερήσει· [21] οὐ γὰρ ἐδόθη αὐτῷ παρὰ κυρίου χάρις, ὅτι πάσης σοφίας ἐστερήθη. [22] ἔστιν σοφὸς τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ, καὶ οἱ καρποὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ ἐπὶ στόματος πιστοί. [23] ἀνὴρ σοφὸς τὸν ἑαυτοῦ λαὸν παιδεύσει, καὶ οἱ καρποὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ πιστοί. [24] ἀνὴρ σοφὸς πλησθήσεται εὐλογίας, καὶ μακαριοῦσιν αὐτὸν πάντες οἱ ὁρῶντες. [25] ζωὴ ἀνδρὸς ἐν ἀριθμῷ ἡμερῶν, καὶ αἱ ἡμέραι τοῦ Ισραηλ ἀναρίθμητοι. [26] ὁ σοφὸς ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ κληρονομήσει πίστιν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. [27] Τέκνον, ἐν ζωῇ σου πείρασον τὴν ψυχήν σου καὶ ἰδὲ τί πονηρὸν αὐτῇ καὶ μὴ δῷς αὐτῇ· [28] οὐ γὰρ πάντα πᾶσιν συμφέρει, καὶ οὐ πᾶσα ψυχὴ ἐν παντὶ εὐδοκεῖ. [29] μὴ ἀπληστεύου ἐν πάσῃ τρυφῇ καὶ μὴ ἐκχυθῇς ἐπὶ ἐδεσμάτων· [30] ἐν πολλοῖς γὰρ βρώμασιν ἔσται νόσος, καὶ ἡ ἀπληστία ἐγγιεῖ ἕως χολέρας· [31] δι᾽ ἀπληστίαν πολλοὶ ἐτελεύτησαν, ὁ δὲ προσέχων προσθήσει ζωήν.

38

Omufumu (Munganga), amafumu n'endwâla

[1] Okenge munganga, nk'oku akwânîne okukengwa erhi mikolo yâge erhuma, bulya nâye Nyamuzinda wamulemaga. [2] Okufuma emwa Ow'Enyanya kurhenga, kwo kuyîsha nka nshôkano y'ebwmami. [3] Obumanye bwa munganga bwo burhuma akananda, bwo bunasômeza abagale. [4] Nyamuzinda analengeze abanyinyi, omuntu wabona arhabagayaguza. [5] Kali karhi lushâli kayinjihagya amîshi[k], kayêrekana obuhashe. [6] Nyamuzinda ye hà kandi abantu obukengêre, kandi ye hà abantu obuhashe, mpu bacitakîrire ebinjà by'obuhashe bwâge. [7] Anabikolêse, oku kubuka n'okurhûliriza, omufumu anarhôle atuntumire haguma kwône. [8] Ntyo emikoio yâge erhahwa, ye lumiza n'aminja omu igulu. [9] Mwâna wâni, mango walwâla, oleke okulumbwîja,

[k] **38.5** Obukulu omu mîshi: lolà Lub 15,23: ecisômerine c'e Mara.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

shenga Nyamuzinda akafumya. [10] Oleke obubî bwâwe, onalange n'enfune zâwe omu bucêse, onashuke omurhima gwâwe ko ebyâha. [11] N'akakengêzo k'obwâso bw'enshâno, orhûle nk'oku obugale bwâwe bunali. [12] Kandi ojè emwa munganga, bulya naye Nyamuzinda wamulemaga, orhamulahiraga, omulagirîrekwo., [13] Hali amango okufuma kuli omu maboko ga bamuganga. [14] Nabo bakolaga bashenga Nyamuzinda, mpu abashobôze engalo y'okurhûliriza, n'ey'okufumya lyo bamanyigalukira abandi. [15] Omuntu ojira ecâha omu masù ga Lulema, akumbe omu maboko ga Muganga.

Olufù n'emishîbo

[16] Mwâna wâni, olakire owâwe ofire, olake omutula gwâwe, ci oku bwâge omubiri gwâge guli mukembûle, o-rhayibàgiraga n'okukâkenga ecûsho câge. [17] Olake bwenêne, olake omutula gwâwe, oshîbe nk'oku nyakufa anakwânîne[l], lusiku luguma erhi ibiri, bulya ekanwa k'abantu ebabwa, buzinda omutula gwâwe gurhûlirire. [18] Bulya omutula gunayîrhe, omurhima gwamarhoga ntà buzibu gucigwêrhe. [19] Wamabisha omuntu wâwe, oyibàgirage omutula gwâwe, omutula gurhalamirwakwo. [20] Orhabîkiriraga omutula emurhima, ogurhenze, kengêra okuhwa kw'akalamo kâwe. [21] Orhayibàgiraga, ejibwa ci erharhengwa[m], emirenge yâwe erhagalule nyakufa: nâwe wêne kucibàbaza ocibàbazize. [22] Kengêra aka kanwa kani, kaba kâwe nâwe: «injo erhi nie ene ali we». [23] Mango wamabisha omuntu wâwe, orhingiba nka waleka okumukengêra, obu omûka gwamurhenziremwo, orhûlirirage nâwe.

Obushanja bw'amaboko

[24] Oburhimanya bw'omwandisi buyîgwa amango g'okurhamuka, n'orhaliko mmanja yeba murhimanya. [25] Kurhi akaba murhimanya omuntu ozukira oku ngâlè y'okuhinga, omuntu irenge lyâge lyôshi liri omu kufumbarha akarhi k'okuyâbula, omuntu ojà atunda empanzi anaziregerereko, ôrhaderha ogurhali gwa nkafu![n] [26] Omurhima gwâge guli omu by'okuhinga, n'ebijingo byôshi erhi ayahi-rira amanina. [27] Kwo na kuguma n'abanyakasi n'abanya bushanja bôshi, bali oku kasi buca-buyira, barhagoheka, abajira obulenga bw'okubinja ebimanyîso[o], bahindulage ene n'irhondo ecimanyîso babijirire: mpu lyo bayumanyanya n'ecisiki, balâle oku ciko mpu lyo bashwinja obushanja bwâbo. [28] Kwo na kuguma n'abatuzi eluganda: obone arhole ecûma, idûrhu ly'omuliro limuyûdukire omubiri, yêshi arhubanukirwe; okutôrha kw'enyundo kumufuke amarhwîri, arhasinza handi, cirya cûma cône; omurhima gwôshi kwa gulya mukolo gunali, oku ciko alâla mpu lyo ayûnjuza. [29] Kwo na kuguma na nababumbi, aha bushanja bwâge,

---

[l] **38.17** Ekanwa ebâbwa: hali ebihugo bijira enkômedu erhi wakabula bulakira omuntu ofire, banakushobeke mpu we muyisire'..
[m] **38.21** Erhagalukwa: ekuzimu.
[n] **38.25** Empanzi: omuntu orhagerêreza bindi bici ogurhali mukolo gwâge gwône, erya nkômedu n'erya nka masini, acibuzire akantu; oburhimanya buhûnyire omuntu acîdôse «cici cirhuma njira ntya?»
[o] **38.27** Ebimanyîso: kantu kamanyisa nn'akantu bakananisirekwo, kandi erhi kashè.,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ayôkoleze n'a-magulu; obushanja bumuli aha nyomvu, n'okucîbûnda guli mulâli; [30] amaboko gabûmbe ibûmba, amagulu galilabarhe, emurhima kuko-mbeza bwinjà kwône, na ngasi bijingo kuhyajira amasiga. [31] Abo bantu bôshi bacîkubagire amaboko gâbo, ngasi muguma ali mule-nga omu bushanja bwâge. [32] Buzira bo, ntà lugo lwankayûbakwa, ntâye wankabalama erhi kujiyûbaka handi. [33] Ci kwône orhabashimâne omu ihano ly'ecihugo, barhali n'omu lugero lw'abakulu b'endêko. Barhali bazûzi, barhanayumva irhegeko oku ligenda. [34] Barhali bayigîriza, barhali ba kugerêreza bwenêne, barhali b'omu mu-rhwe gw'abajizi b'emigani. Ci kwône bali mutungo omu igulu, n'omusengero gwâbo gubà guyêrekîre obushanja bwâbo.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 38

[1] Τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας αὐτοῦ τιμαῖς αὐτοῦ, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισεν κύριος· [2] παρὰ γὰρ ὑψίστου ἐστὶν ἴασις, καὶ παρὰ βασιλέως λήμψεται δόμα. [3] ἐπιστήμη ἰατροῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔναντι μεγιστάνων θαυμασθήσεται. [4] κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς φάρμακα, καὶ ἀνὴρ φρόνιμος οὐ προσοχθιεῖ αὐτοῖς. [5] οὐκ ἀπὸ ξύλου ἐγλυκάνθη ὕδωρ εἰς τὸ γνωσθῆναι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ; [6] καὶ αὐτὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐπιστήμην ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ· [7] ἐν αὐτοῖς ἐθεράπευσεν καὶ ἦρεν τὸν πόνον αὐτοῦ, μυρεψὸς ἐν τούτοις ποιήσει μεῖγμα, [8] καὶ οὐ μὴ συντελεσθῇ ἔργα αὐτοῦ, καὶ εἰρήνη παρ᾽ αὐτοῦ ἐστιν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς. [9] Τέκνον, ἐν ἀρρωστήματί σου μὴ παράβλεπε, ἀλλ᾽ εὖξαι κυρίῳ, καὶ αὐτὸς ἰάσεταί σε· [10] ἀπόστησον πλημμέλειαν καὶ εὔθυνον χεῖρας καὶ ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καθάρισον καρδίαν· [11] δὸς εὐωδίαν καὶ μνημόσυνον σεμιδάλεως καὶ λίπανον προσφορὰν ὡς μὴ ὑπάρχων. [12] καὶ ἰατρῷ δὸς τόπον, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισεν κύριος, καὶ μὴ ἀποστήτω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεία. [13] ἔστιν καιρὸς ὅτε καὶ ἐν χερσὶν αὐτῶν εὐοδία· [14] καὶ γὰρ αὐτοὶ κυρίου δεηθήσονται, ἵνα εὐοδώσῃ αὐτοῖς ἀνάπαυσιν καὶ ἴασιν χάριν ἐμβιώσεως. [15] ὁ ἁμαρτάνων ἔναντι τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν ἐμπέσοι εἰς χεῖρας ἰατροῦ. [16] Τέκνον, ἐπὶ νεκρῷ κατάγαγε δάκρυα καὶ ὡς δεινὰ πάσχων ἔναρξαι θρήνου, κατὰ δὲ τὴν κρίσιν αὐτοῦ περίστειλον τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν ταφὴν αὐτοῦ. [17] πίκρανον κλαυθμὸν καὶ θέρμανον κοπετὸν καὶ ποίησον τὸ πένθος κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἡμέραν μίαν καὶ δύο χάριν διαβολῆς καὶ παρακλήθητι λύπης ἕνεκα· [18] ἀπὸ λύπης γὰρ ἐκβαίνει θάνατος, καὶ λύπη καρδίας κάμψει ἰσχύν. [19] ἐν ἐπαγωγῇ παραμένει καὶ λύπη, καὶ βίος πτωχοῦ κατὰ καρδίας. [20] μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν καρδίαν σου, ἀπόστησον αὐτὴν μνησθεὶς τὰ ἔσχατα· [21] μὴ ἐπιλάθῃ, οὐ γάρ ἐστιν ἐπάνοδος, καὶ τοῦτον οὐκ ὠφελήσεις καὶ σεαυτὸν κακώσεις. [22] μνήσθητι τὸ κρίμα μου, ὅτι οὕτως καὶ τὸ σόν· ἐμοὶ ἐχθὲς καὶ σοὶ σήμερον. [23] ἐν ἀναπαύσει νεκροῦ κατάπαυσον τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ καὶ παρακλήθητι ἐν αὐτῷ ἐν ἐξόδῳ πνεύματος αὐτοῦ. [24] Σοφία γραμματέως ἐν εὐκαιρίᾳ σχολῆς, καὶ ὁ ἐλασσούμενος πράξει αὐτοῦ σοφισθήσεται. [25] τί σοφισθήσεται ὁ κρατῶν ἀρότρου καὶ καυχώμενος ἐν δόρατι κέντρου, βόας ἐλαύνων καὶ ἀναστρεφόμενος ἐν ἔργοις αὐτῶν, καὶ ἡ διήγησις αὐτοῦ ἐν υἱοῖς ταύρων; [26] καρδίαν αὐτοῦ δώσει ἐκδοῦναι αὔλακας, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ εἰς χορτάσματα δαμάλεων. [27] οὕτως πᾶς τέκτων καὶ ἀρχιτέκτων, ὅστις νύκτωρ ὡς ἡμέρας διάγει·

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

οἱ γλύφοντες γλύμματα σφραγίδων, καὶ ἡ ἐπιμονὴ αὐτοῦ ἀλλοιῶσαι ποικιλίαν· καρδίαν αὐτοῦ δώσει εἰς ὁμοιῶσαι ζωγραφίαν, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ τελέσαι ἔργον. [28] οὕτως χαλκεὺς καθήμενος ἐγγὺς ἄκμονος καὶ καταμανθάνων ἔργα σιδήρου· ἀτμὶς πυρὸς τήξει σάρκας αὐτοῦ, καὶ ἐν θέρμῃ καμίνου διαμαχήσεται· φωνῇ σφύρης κλινεῖ τὸ οὖς αὐτοῦ, καὶ κατέναντι ὁμοιώματος σκεύους οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ· καρδίαν αὐτοῦ δώσει εἰς συντέλειαν ἔργων, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ κοσμῆσαι ἐπὶ συντελείας. [29] οὕτως κεραμεὺς καθήμενος ἐν ἔργῳ αὐτοῦ καὶ συστρέφων ἐν ποσὶν αὐτοῦ τροχόν, ὃς ἐν μερίμνῃ κεῖται διὰ παντὸς ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἐναρίθμιος πᾶσα ἡ ἐργασία αὐτοῦ· [30] ἐν βραχίονι αὐτοῦ τυπώσει πηλὸν καὶ πρὸ ποδῶν κάμψει ἰσχὺν αὐτοῦ· καρδίαν ἐπιδώσει συντελέσαι τὸ χρῖσμα, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ καθαρίσαι κάμινον. [31] Πάντες οὗτοι εἰς χεῖρας αὐτῶν ἐνεπίστευσαν, καὶ ἕκαστος ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ σοφίζεται· [32] ἄνευ αὐτῶν οὐκ οἰκισθήσεται πόλις, καὶ οὐ παροικήσουσιν οὐδὲ περιπατήσουσιν. [33] ἀλλ᾽ εἰς βουλὴν λαοῦ οὐ ζητηθήσονται καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ οὐχ ὑπεραλοῦνται· ἐπὶ δίφρον δικαστοῦ οὐ καθιοῦνται καὶ διαθήκην κρίματος οὐ διανοηθήσονται. [34] οὐδὲ μὴ ἐκφάνωσιν παιδείαν καὶ κρίμα καὶ ἐν παραβολαῖς οὐχ εὑρεθήσονται, ἀλλὰ κτίσμα αἰῶνος στηρίσουσιν, καὶ ἡ δέησις αὐτῶν ἐν ἐργασίᾳ τέχνη

39

Omwandisi

[1] Kundi kundi ayôrha omuntu osêgeza omurhima n'enkengêro oku irhegeko ly'Ow'Enyanya. Kulongereza alongereza oburhimanya bw'abakulûkulù bôshi, amango gâge g'okurhamûka, arhamûkire oku bulêbi. [2] Kubîka abîkirira emyanzi y'abantu bajire irenge, asheshere omu rhwonga-rhwonga rhw'emigani. [3] Analongereze okuhundûla omugani, ayumve irala ly'amahwe g'emigani. [4] Ekarhî k'abakulu yo akolera, wamushimâna haguma n'abarhegesi. Abalame, aj'ihanga, abwîne ebinjà n'ebibi bibâ omu bantu akengêra. [5] Kurhenga sêzi, n'omurhima gwôshi, emwa Nyamuzinda, Lulema wâge ayêrekera, ayinamulîre omurhima emw'Ow'Enyanya, arhenge omu kanwa, ashenge, ahûne obwonjo oku byâha byâge yêne. [6] Omukulu Nyamuzinda akalonza, amuyunjuza mûka gwa bukengêre. Naye yêne aderha ebinwa by'oburhimanya, ashenga avuge Nyamuzinda omunkwa. [7] Abona obumanye n'ihano lishingânîne n'amahwe mafulike aga-shwêkere oku murhima. [8] Ebi ayigîrizîbwe abiyêrekana, analimbire irhegeko ly'endagâno ya Nyamuzinda. [9] Banji bakunga obukengêre bwâge, na ntà mango ayibàgirwe. Barhakahusa kumukengêra, izîno lyâge lyâlama omu ngasi maburhwa. [10] Amashanja gâganira oburhimanya bwâge, n'endêko ekuze irenge lyâge. [11] Erhi akalama bwenêne, izîno lyâge lyaj'irenge kulusha ecihumbi, n'cerhi akafà duba, gurhali muhona.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Mukuze Nyamuzinda

[12] Nnonzire okushubiderha enkengêro zâni, omurhima gwâni guyunjwîre nka mwêzi mukulu. [13] Munyumve bâna bâni bakungwa, mukule nka roza ntwêre oku cikunguzo c'olwlîshi. [14] Murhengemwo akîsûnunu kinja nka nshangi, muyâse nka mburho, o-bwehe bwinyu buyudûke, muyimbe olwimbo, mukuze Nyamuzinda oku mikolo yâge. [15] Mukuze izîno lyâge, muyâlize irenge lyâge, muyimbe muzihe, muderhe mpu: [16] Neci mushâna, erhahimwa kuyinjiha emikolo ya Nyamuzinda! oku adesire kwo binabâ. Ntà kuderha mpu: Byo bici ebyo? Cirhumire bibâ ntyo? Ngasi kantu kayîgwa omu mango gâko. [17] Oluderho lwâge lwône lunasike amîshi, lugasingike, izù lyâge linafukule amîshi, [18] oku adesire kunabe, ntâye wankacika ecijiro câge c'okuciza. [19] Ebi abantu bajira byôshi abimanyire, kurhankahashikana habe eci arhabona. [20] Kubona abona kurhenga ensiku n'amango, ntâco cimusômera. [21] Ntà kuderha mpu: Co cici eco? Cirhumire bibà ntyo? ngasi kantu kagwêrhe eci kalemîrwe. [22] Kul'omugisho gwâge gwalumiraga byôshi nka lwîshi, gwajomya idaho nka nkuba y'ecihonzi, [23] kw'agabîra amashanja obukunizi bwâge, ntyo kw'ahindulaga amîshi[p] mûnyu. [24] Oku enjira zâge zishinganyire oku bantu bamurhînya, kwo zinali za bikunguzo oku bantu babî. [25] Ebinjà byàlemîrwe abinja kurhenga emurhondêro, n'ebibî ababî. [26] Akantu karhanzi k'obulagirire omu kalamo k'omuntu: mîshi, muliro, cûma c'omûnyu, nshâno, marha n'obûci, murhobo gw'oku muzabiîbu, mavurha n'omwambalo. [27] Ebyo byôshi bibâ binjà oku binjà, ci oku babî, binahinduke bibî. [28] Hali empûsi balemeraga okuhâna, oku bukunizi bwâge ayijira buhanya. amango g'obuhane enayishe n'omuhûsi gwâyo, ejire omukolo obukunizi bwa Lulema buyirhumire. [29] Omuliro, olubula, ecizombo n'olufù, ebyo byôshi byalemirwe okubà buhane. [30] Amîno g'ebiryanyi, endumira-mucira, enjoka engôrho y'olwihôlo lw'okuheza ababî, [31] byôshi ebà nganda yâge y'okujira oku adesire, biri en'igulu byalinga okurhumwa, hano amango gahika, birharhenguhe. [32] Co carhumaga nyanka omuhigo kurhenga emurhondêro. nagerêreza nasiga amandiko nti: [33] «Emikolo ya Nyamuzinda yôshi eba minjà aha nsa ekwânîne, anashobôze olagirîre. [34] Ntà kuderha mpu: ehi hirhali hinjà nka hira, bulya ngasi kantu kali ki-nja omu mango gâko. [35] Bun6ôa, n'omurhima gwôshi muyashamage, muyimbe, mukuze izîno lya Nyamuzinda!»

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 39

[1] Πλὴν τοῦ ἐπιδιδόντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ διανοουμένου ἐν νόμῳ ὑψίστου, σοφίαν πάντων ἀρχαίων ἐκζητήσει καὶ ἐν προφητείαις ἀσχοληθήσεται, [2] διήγησιν ἀνδρῶν ὀνομαστῶν συντηρήσει καὶ ἐν στροφαῖς παραβολῶν συνεισελεύσεται, [3] ἀπόκρυφα παροιμιῶν ἐκζητήσει καὶ ἐν αἰνίγμασι παραβολῶν ἀναστραφήσεται. [4] ἀνὰ μέσον μεγιστάνων ὑπηρετήσει καὶ ἔναντι ἡγουμένων ὀφθήσεται· ἐν γῇ ἀλλοτρίων ἐθνῶν διελεύσεται, ἀγαθὰ γὰρ καὶ κακὰ ἐν ἀνθρώποις

[p] **39.23** Agahindula mûnyu: lolà Murh 19, 24-26.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐπείρασεν. [5] τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπιδώσει ὀρθρίσαι πρὸς κύριον τὸν ποιήσαντα αὐτὸν καὶ ἔναντι ὑψίστου δεηθήσεται· καὶ ἀνοίξει στόμα αὐτοῦ ἐν προσευχῇ καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεηθήσεται. [6] ἐὰν κύριος ὁ μέγας θελήσῃ, πνεύματι συνέσεως ἐμπλησθήσεται· αὐτὸς ἀνομβρήσει ῥήματα σοφίας αὐτοῦ καὶ ἐν προσευχῇ ἐξομολογήσεται κυρίῳ· [7] αὐτὸς κατευθυνεῖ βουλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπιστήμην καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτοῦ διανοηθήσεται· [8] αὐτὸς ἐκφανεῖ παιδείαν διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ ἐν νόμῳ διαθήκης κυρίου καυχήσεται. [9] αἰνέσουσιν τὴν σύνεσιν αὐτοῦ πολλοί, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος οὐκ ἐξαλειφθήσεται· οὐκ ἀποστήσεται τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται εἰς γενεὰς γενεῶν· [10] τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγήσονται ἔθνη, καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἐκκλησία· [11] ἐὰν ἐμμείνῃ, ὄνομα καταλείψει ἢ χίλιοι, καὶ ἐὰν ἀναπαύσηται, ἐκποιεῖ αὐτῷ.

[12] Ἔτι διανοηθεὶς ἐκδιηγήσομαι καὶ ὡς διχομηνία ἐπληρώθην. [13] εἰσακούσατέ μου, υἱοὶ ὅσιοι, καὶ βλαστήσατε ὡς ῥόδον φυόμενον ἐπὶ ῥεύματος ὑγροῦ [14] καὶ ὡς λίβανος εὐωδιάσατε ὀσμὴν καὶ ἀνθήσατε ἄνθος ὡς κρίνον. διάδοτε ὀσμὴν καὶ αἰνέσατε ᾄσμα, εὐλογήσατε κύριον ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἔργοις, [15] δότε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μεγαλωσύνην καὶ ἐξομολογήσασθε ἐν αἰνέσει αὐτοῦ ἐν ᾠδαῖς χειλέων καὶ ἐν κινύραις καὶ οὕτως ἐρεῖτε ἐν ἐξομολογήσει [16] Τὰ ἔργα κυρίου πάντα ὅτι καλὰ σφόδρα, καὶ πᾶν πρόσταγμα ἐν καιρῷ αὐτοῦ ἔσται· οὐκ ἔστιν εἰπεῖν Τί τοῦτο; εἰς τί τοῦτο; πάντα γὰρ ἐν καιρῷ αὐτοῦ ζητηθήσεται. [17] ἐν λόγῳ αὐτοῦ ἔστη ὡς θημωνιὰ ὕδωρ καὶ ἐν ῥήματι στόματος αὐτοῦ ἀποδοχεῖα ὑδάτων. [18] ἐν προστάγματι αὐτοῦ πᾶσα ἡ εὐδοκία, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐλαττώσει τὸ σωτήριον αὐτοῦ. [19] ἔργα πάσης σαρκὸς ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν κρυβῆναι ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ· [20] ἀπὸ τοῦ αἰῶνος εἰς τὸν αἰῶνα ἐπέβλεψεν, καὶ οὐθέν ἐστιν θαυμάσιον ἐναντίον αὐτοῦ. [21] οὐκ ἔστιν εἰπεῖν Τί τοῦτο; εἰς τί τοῦτο; πάντα γὰρ εἰς χρείας αὐτῶν ἔκτισται. [22] Ἡ εὐλογία αὐτοῦ ὡς ποταμὸς ἐπεκάλυψεν καὶ ὡς κατακλυσμὸς ξηρὰν ἐμέθυσεν· [23] οὕτως ὀργὴν αὐτοῦ ἔθνη κληρονομήσει, ὡς μετέστρεψεν ὕδατα εἰς ἅλμην. [24] αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ τοῖς ὁσίοις εὐθεῖαι, οὕτως τοῖς ἀνόμοις προσκόμματα· [25] ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἔκτισται ἀπ᾽ ἀρχῆς, οὕτως τοῖς ἁμαρτωλοῖς κακά. [26] ἀρχὴ πάσης χρείας εἰς ζωὴν ἀνθρώπου, ὕδωρ καὶ πῦρ καὶ σίδηρος καὶ ἅλας καὶ σεμίδαλις πυροῦ καὶ γάλα καὶ μέλι, αἷμα σταφυλῆς καὶ ἔλαιον καὶ ἱμάτιον· [27] ταῦτα πάντα τοῖς εὐσεβέσιν εἰς ἀγαθά, οὕτως τοῖς ἁμαρτωλοῖς τραπήσεται εἰς κακά. [28] Ἔστιν πνεύματα, ἃ εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισται καὶ ἐν θυμῷ αὐτοῦ ἐστερέωσεν μάστιγας αὐτῶν· ἐν καιρῷ συντελείας ἰσχὺν ἐκχεοῦσιν καὶ τὸν θυμὸν τοῦ ποιήσαντος αὐτοὺς κοπάσουσιν. [29] πῦρ καὶ χάλαζα καὶ λιμὸς καὶ θάνατος, πάντα ταῦτα εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισται· [30] θηρίων ὀδόντες καὶ σκορπίοι καὶ ἔχεις καὶ ῥομφαία ἐκδικοῦσα εἰς ὄλεθρον ἀσεβεῖς· [31] ἐν τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ εὐφρανθήσονται καὶ ἐπὶ τῆς γῆς εἰς χρείας ἑτοιμασθήσονται καὶ ἐν καιροῖς αὐτῶν οὐ παραβήσονται λόγον. [32] Διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ἐστηρίχθην καὶ διενοήθην καὶ ἐν γραφῇ ἀφῆκα [33] Τὰ ἔργα κυρίου πάντα ἀγαθὰ καὶ πᾶσαν χρείαν ἐν ὥρᾳ αὐτῆς χορηγήσει, [34] καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν Τοῦτο τούτου πονηρότερον, πάντα γὰρ ἐν καιρῷ εὐδοκιμηθήσεται. [35] καὶ νῦν ἐν πάσῃ καρδίᾳ καὶ στόματι ὑμνήσατε καὶ εὐλογήσατε τὸ ὄνομα κυρίου.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

40

Obuligo

[1] Obuhanya bwàjire oku bantu bôshi, omucîmba gw'obuja gwârhamize bene Adamu, kurhenga olusiku omuntu arhenga omu nda ya nnina, kuhika olusiku ashubira emwa nnina wa bôshi[q]. [2] Enkengêro zâbo, obwôba bubali emurhima, binali birya bihamba by'olusiku luminya lw'okufà. [3] Mwâmi otamîre oku ntebe y'irenge, na nyakahuku otamîre omu mvu-ngu n'omu luvù, [4] omukulu oyambalîre obugale, ensirha y'obukulu omu irhwe, na hibushangi-bufundike, kuli bôshi burhe, mutula, ntemu, musisi, bwâba bwa kufà, ntambala n'enongwe. [5] îro ly'obudufu, mango omuntu agwishîre, mpu arhamûka, libà lya kuyibàgiza kwône amaganya: [6] hano omuntu aderha mpu akarhamûkaga, ayumve oku liguma nka gukola mûshi, n'obwo ali îro, bamugezemwo omusisi[r], nka muntu washugunusire amatumu. [7] Erhi asinsimuka-atulûka, gabè nka go mango bamulîkûzize, asômerwe yêne n'obwôba bwâge. [8] Oku ngasi ciremwa, kurhenga oku omuntu kuhika oku nsimba, ci bwenêne kali nda oku banya-byâha: [9] lufù, mukò, ntambala n'engôrho, mutula, cizombo, buhanya, ye lwa-bôshi! [10] Ebyo byôshi byalemîrwe Abanya-byâha, bo barhumaga n'ecihonzi cinene cimirîra igulu. [11] Ngasi hirhenga omu budaka, omu budaka hishubira, na ngasi hirhenga omu mîshi, omu nyanja hija.

Emigani

[12] Okuhonga n'okulenganya byacihwa, ci obuyêmêre bw'omurhima nkana bwayôrha ensiku n'amango. [13] Abagale b'endyâlya bahuba nka mugezi, bâhirigirha nka mulazo gwa nkuba nyâmûka, [14] Omubî akabumbûla enfune anacîshinge, n'obwo kukola kuhera[s] kwâge. [15] Iburha ly'ababî lirhaluza mashami, emizî migalugalu erhabugâna agarhali mabâle. [16] Kasheke akunda amîshi n'ebikunguzo, ye barhangitwa. [17] Okurhona kwo kuli nk'ishwa liyunjwîre mugisho, n'okusholôlera omukenyi, mugisho gw'ensiku n'amango.

Ebinjà

[18] Entagengwa n'ogwêrhe omukolo gwâge bajira akalamo kinja, ci owarhôzire obuhirhi acirhalusire. [19] Abâna n'olugo lûbake banalamye izîno, ci okuhika oku burhimanya kucilushire. Okushwêka enkafu, okubà n'amashwa, kunajîse irenge, ci okuyanka omukazi nkana kulushire. [20] Erivayi n'obulenga binashagaluse omuntu, ci okuzigira oburhimanya kucilushire. [21] Akarhêra n'oluzihwa binanyunye olwimbo, ci izù linjà lilushire. [22] Iranga n'igenda linjà binashagaluse

---

[q] **40.1** Olukulu: lubanja lukulu, buhanya bwa kufà; nnina wa bôshi: budaka, ekuzimu, lolà Ayu 14, 1-2.
[r] **40.6** Omusisi: kuyôboha okufà ngasi mango ecikango c'olufù câjîre omu bantu, omu nyanja: lolà 40, 10; Muh 1, 7; Murh 3, 19: Lul 146.
[s] **40.14** Okuhera kwâge: omuhwinja w'ensiku...

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amasù, ci olwange luli omu ishwa lucilushire. [23] Abîra n'abayumanîne banashimânane, ci okushimânana kw'omulume na mukâge kwo kukulu. [24] Bene winyu n'abunkwa babà bakukurhabâla amango oli omu mbaka, ci okusholôlera omukenyi kunamugalukire bwenêne kulusha. [25] Amasholo n'ensaranga binalimbîse omuntu, ci ihano linjà licikwânîne kulusha. [26] Obugale n'emisî binarhwalihye omurhima, ci okurhînya Nyamuzinda kulushire. [27] Okurhînya Nyamuzinda kuli nk'ishwa lirimwo omwavu, irenge lyakwo lilushire agandi gôshi kumanyilanga.

Okujà kwahûna

[28] Mwâna wâni, orhalamiraga okujà kwahûna, okufà kwo kukulu aha kuhûniriza ene n'irhondo. [29] Omuntu okonolera ebya bene amasù, akalamo kâge karhakaderhwa kalamo. Kuli kushâhuka okukalâlira eby'embuga, omuntu balezire banamuhanûla, arhakômera eyo njira. [30] Ekanwa k'owahwîrekwo enshonyi, okuhûniriza kubà kwinjà, ci kwône erhi na muliro omu nda yâge.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 40

[1] ’Ασχολία μεγάλη ἔκτισται παντὶ ἀνθρώπῳ καὶ ζυγὸς βαρὺς ἐπὶ υἱοὺς Αδαμ ἀφ’ ἡμέρας ἐξόδου ἐκ γαστρὸς μητρὸς αὐτῶν ἕως ἡμέρας ἐπιστροφῆς εἰς μητέρα πάντων· [2] τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν καὶ φόβον καρδίας, ἐπίνοια προσδοκίας, ἡμέρα τελευτῆς. [3] ἀπὸ καθημένου ἐπὶ θρόνου ἐνδόξου καὶ ἕως τεταπεινωμένου ἐν γῇ καὶ σποδῷ, [4] ἀπὸ φοροῦντος ὑακίνθινον καὶ στέφανον καὶ ἕως περιβαλλομένου ὠμόλινον θυμὸς καὶ ζῆλος καὶ ταραχὴ καὶ σάλος καὶ φόβος θανάτου καὶ μηνίαμα καὶ ἔρις. [5] καὶ ἐν καιρῷ ἀναπαύσεως ἐπὶ κοίτης ὕπνος νυκτὸς ἀλλοιοῖ γνῶσιν αὐτοῦ· ὀλίγον ὡς οὐδὲν ἐν ἀναπαύσει, καὶ ἀπ’ ἐκείνου ἐν ὕπνοις ὡς ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς τεθορυβημένος ἐν ὁράσει καρδίας αὐτοῦ ὡς ἐκπεφευγὼς ἀπὸ προσώπου πολέμου· [7] ἐν καιρῷ χρείας αὐτοῦ ἐξηγέρθη καὶ ἀποθαυμάζων εἰς οὐδένα φόβον. [8] μετὰ πάσης σαρκὸς ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλῶν ἐπταπλάσια πρὸς ταῦτα· [9] θάνατος καὶ αἷμα καὶ ἔρις καὶ ῥομφαία, ἐπαγωγαί, λιμὸς καὶ σύντριμμα καὶ μάστιξ. [10] ἐπὶ τοὺς ἀνόμους ἐκτίσθη ταῦτα πάντα, καὶ δι’ αὐτοὺς ἐγένετο ὁ κατακλυσμός. [11] πάντα, ὅσα ἀπὸ γῆς, εἰς γῆν ἀναστρέφει, καὶ ἀπὸ ὑδάτων, εἰς θάλασσαν ἀνακάμπτει.

[12] Πᾶν δῶρον καὶ ἀδικία ἐξαλειφθήσεται, καὶ πίστις εἰς τὸν αἰῶνα στήσεται. [13] χρήματα ἀδίκων ὡς ποταμὸς ξηρανθήσεται καὶ ὡς βροντὴ μεγάλη ἐν ὑετῷ ἐξηχήσει· [14] ἐν τῷ ἀνοῖξαι αὐτὸν χεῖρας εὐφρανθήσεται, οὕτως οἱ παραβαίνοντες εἰς συντέλειαν ἐκλείψουσιν. [15] ἔκγονα ἀσεβῶν οὐ πληθυνεῖ κλάδους, καὶ ῥίζαι ἀκάθαρτοι ἐπ’ ἀκροτόμου πέτρας· [16] ἄχι ἐπὶ παντὸς ὕδατος καὶ χείλους ποταμοῦ πρὸ παντὸς χόρτου ἐκτιλήσεται. [17] χάρις ὡς παράδεισος ἐν εὐλογίαις, καὶ ἐλεημοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα διαμενεῖ.

[18] Ζωὴ αὐτάρκους καὶ ἐργάτου γλυκανθήσεται, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ὁ εὑρίσκων θησαυρόν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[19] τέκνα καὶ οἰκοδομὴ πόλεως στηρίζουσιν ὄνομα, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ ἄμωμος λογίζεται. [20] οἶνος καὶ μουσικὰ εὐφραίνουσιν καρδίαν, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ἀγάπησις σοφίας. [21] αὐλὸς καὶ ψαλτήριον ἡδύνουσιν μέλη, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γλῶσσα ἡδεῖα. [22] χάριν καὶ κάλλος ἐπιθυμήσει ὀφθαλμὸς καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα χλόην σπόρου. [23] φίλος καὶ ἑταῖρος εἰς καιρὸν ἀπαντῶντες, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ μετὰ ἀνδρός. [24] ἀδελφοὶ καὶ βοήθεια εἰς καιρὸν θλίψεως, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ἐλεημοσύνη ῥύσεται. [25] χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐπιστήσουσιν πόδα, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα βουλὴ εὐδοκιμεῖται. [26] χρήματα καὶ ἰσχὺς ἀνυψώσουσιν καρδίαν, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα φόβος κυρίου· οὐκ ἔστιν ἐν φόβῳ κυρίου ἐλάττωσις, καὶ οὐκ ἔστιν ἐπιζητῆσαι ἐν αὐτῷ βοήθειαν· [27] φόβος κυρίου ὡς παράδεισος εὐλογίας, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν ἐκάλυψεν αὐτόν.

[28] Τέκνον, ζωὴν ἐπαιτήσεως μὴ βιώσῃς· κρεῖσσον ἀποθανεῖν ἢ ἐπαιτεῖν. [29] ἀνὴρ βλέπων εἰς τράπεζαν ἀλλοτρίαν, οὐκ ἔστιν αὐτοῦ ὁ βίος ἐν λογισμῷ ζωῆς, ἀλισγήσει ψυχὴν αὐτοῦ ἐν ἐδέσμασιν ἀλλοτρίοις· ἀνὴρ δὲ ἐπιστήμων καὶ πεπαιδευμένος φυλάξεται. [30] ἐν στόματι ἀναιδοῦς γλυκανθήσεται ἐπαίτησις, καὶ ἐν κοιλίᾳ αὐτοῦ πῦρ καήσεται.

41

Olufu

[1] Lufù mâshi! okukengêra oku h'oli kurhahimwa bululu oku muntu oli n'iragi ekarhî k'ebyâge, kuli kàshêga, oyu byôshi bibêrîre, n'owacîhasha okulya yêne. [2] Mâshi lufù, kâli irhegeko lyâwe licîfinjirwe emwa kàlibwîre[t], oyu amagala gàrhibire mîra, emw'omushosi civandagwa olâl'arhânya, owarhibire omurhima arhiba n'obulangâlire. [3] Orhayôbohaga ogwa olufù, kengêra àbakushokolîre n'abali nyuma zâwe. [4] Liri irhegeko Nyamuzinda àhebirekwo ngasi muntu cakarhuma wacikenyagulira obulonza bw'Ow'Enyanya? Olame myâka ikumi, myâka igana erhi myâka cihumbi, ekuzimu barhakutumuze obula-mu bwâwe.

Oluhembo lw'abantu babî

[5] Bâna ba mihera endyâlya ziburha, abakômera enyumpa z'enkola-maligo. [6] Akashambala basigira abâna baburhwa na Abanya-byâha kuhera kanahera, iburha lyâbo cijâci ca ngasi lusiku. [7] Omubusi mubî kujâcirwa ajâcirwa n'abâna bâge, bulya kulî ye ecibî carhengaga. [8] Buhanya bwinyu, mwe nkola-maligo, bulya mwalesire irhegeko lya Nyamuzinda w'Enyanya. [9] Mwabusirwe, mwaburhirwa obuhanya, mwâfa, mufâne n'obuhanya. [10] Ngasi hirhenga omu budaka, omu budaka hishubira, enkola-maligo kwo na kwo, bahehêrirwe na kuhera bahera. [11] Emishîbo bajirira abafîre eba eyêrekîre emigogo yâbo, ci izîno ly'emihera kuhera linahera. [12] Oshîbirire izîno lyâwe bulya lyo lyasigala, lyo likulu aha buhirhi bw'ensaranga. [13] Akalamo

[t] **41.2** Emwa kàlibwîre: amalibuko ganarhuma omuntu acîfinja ôwafire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

k'iragi kanashinge nsiku, ci izîno ly'irenge libà ly'ensiku n'amango.

Enshonyi

14 Bâna bâni, mubîkirire n'omurhûla enyigîrizo zâni, Burhimanya bufuli-ke na buhirhi
burhaboneka, makwânane maci byâkabona? 15 Omuntu wafulika oku ali musirhe ye mukulu, oku
muntu wafulika oburhimanya bwâge. 16 Ntyo mukaziyumva enshonyi nk'oku namubwîra, bulya
enshonyi zibàmo kunji, hali ezikwânîne omuntu, hali n'ezirhamukwânîni, n'abantu bôshi
barhazibà kuguma. 17 Mubè nshonyi z'obûmaguza embere za sho na nyoko, n'ez'okunywe-rha
embere z'omurhegesi n'omukulu, 18 ez'okuvuna irhegeko embere z'omuzûzi, n'embere
z'omurhambo w'a- bazûzi, n'ez'okubà mubî embere z'endêko y'olubaga. 19 Obè nshonyi
z'obulyâlya embere z'owinyu n'omwîra, n'ez'obushambo eka; 20 embere z'okuli kwa Nyamuzinda
n'endagâno yâge; obè nshonyi z'okuhira engofola oku mêza[u], 21 ez'okuhânira embere
z'abagayanyi, ez'okurhâgalula omusingo gw'âbakulamusize: 22 ez'okulolêreza embaraga,
n'ez'okuyôza ow'emwinyu; 23 ez'okunyaga omwanya gw'owundi erhi akantu bamuhîre,
ez'okuloleêreza omukazi ogwêrhe ibà; 24 ez'okushâsa mwambali-kazi wâwe, omanye encingo
yâge. 25 Ez'okuderha kubî embere z'abîra bâwe, n'oyu wahâga orhamuka-ngulaga; 26 ez'okujà
kwaderha n'okulumîza omwanzi wayumvîrhe, n'okuderha amahwe ga bene. 27 Ntyo wanamanya
enshonyi zikwânîne, n'abandi bôshi bânakurhonya.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 41

1 Ὦ θάνατε, ὡς πικρόν σου τὸ μνημόσυνόν ἐστιν ἀνθρώπῳ εἰρηνεύοντι ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν
αὐτοῦ, ἀνδρὶ ἀπερισπάστῳ καὶ εὐοδουμένῳ ἐν πᾶσιν καὶ ἔτι ἰσχύοντι ἐπιδέξασθαι τροφήν. 2 ὦ
θάνατε, καλόν σου τὸ κρίμα ἐστὶν ἀνθρώπῳ ἐπιδεομένῳ καὶ ἐλασσουμένῳ ἰσχύι, ἐσχατογήρῳ
καὶ περισπωμένῳ περὶ πάντων καὶ ἀπειθοῦντι καὶ ἀπολωλεκότι ὑπομονήν. 3 μὴ εὐλαβοῦ κρίμα
θανάτου, μνήσθητι προτέρων σου καὶ ἐσχάτων· 4 τοῦτο τὸ κρίμα παρὰ κυρίου πάσῃ σαρκί, καὶ τί
ἀπαναίνῃ ἐν εὐδοκίᾳ ὑψίστου; εἴτε δέκα εἴτε ἑκατὸν εἴτε χίλια ἔτη, οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ἐλεγμὸς
ζωῆς. 5 Τέκνα βδελυρὰ γίνεται τέκνα ἁμαρτωλῶν καὶ συναναστρεφόμενα παροικίαις ἀσεβῶν·
6 τέκνων ἁμαρτωλῶν ἀπολεῖται κληρονομία, καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν ἐνδελεχιεῖ ὄνειδος.
7 πατρὶ ἀσεβεῖ μέμψεται τέκνα, ὅτι δι᾽ αὐτὸν ὀνειδισθήσονται. 8 οὐαὶ ὑμῖν, ἄνδρες ἀσεβεῖς, οἵτινες
ἐγκατελίπετε νόμον θεοῦ ὑψίστου· 9 καὶ ἐὰν γεννηθῆτε, εἰς κατάραν γεννηθήσεσθε, καὶ ἐὰν
ἀποθάνητε, εἰς κατάραν μερισθήσεσθε. 10 πάντα, ὅσα ἐκ γῆς, εἰς γῆν ἀπελεύσεται, οὕτως ἀσεβεῖς
ἀπὸ κατάρας εἰς ἀπώλειαν. 11 Πένθος ἀνθρώπων ἐν σώμασιν αὐτῶν, ὄνομα δὲ ἁμαρτωλῶν οὐκ
ἀγαθὸν ἐξαλειφθήσεται. 12 φρόντισον περὶ ὀνόματος, αὐτὸ γάρ σοι διαμενεῖ ἢ χίλιοι μεγάλοι

---

[u] **41.20** Engofola oku mêza: kuli kubula bukenge okuhira engofola oku mêza amango walya, kwo kuguma n'okuhira okuboko ah'irhama..

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

θησαυροὶ χρυσίου· 13 ἀγαθῆς ζωῆς ἀριθμὸς ἡμερῶν, καὶ ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶνα διαμενεῖ. 14 παιδείαν ἐν εἰρήνῃ συντηρήσατε, τέκνα· σοφία δὲ κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς ἀφανής, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις; 15 κρείσσων ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ ἢ ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ. 16 Τοιγαροῦν ἐντράπητε ἐπὶ τῷ ῥήματί μου· οὐ γάρ ἐστιν πᾶσαν αἰσχύνην διαφυλάξαι καλόν, καὶ οὐ πάντα πᾶσιν ἐν πίστει εὐδοκιμεῖται. 17 αἰσχύνεσθε ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς περὶ πορνείας καὶ ἀπὸ ἡγουμένου καὶ δυνάστου περὶ ψεύδους, 18 ἀπὸ κριτοῦ καὶ ἄρχοντος περὶ πλημμελείας καὶ ἀπὸ συναγωγῆς καὶ λαοῦ περὶ ἀνομίας, 19 ἀπὸ κοινωνοῦ καὶ φίλου περὶ ἀδικίας καὶ ἀπὸ τόπου, οὗ παροικεῖς, περὶ κλοπῆς, 20 ἀπὸ ἀληθείας θεοῦ καὶ διαθήκης καὶ ἀπὸ πήξεως ἀγκῶνος ἐπ᾽ ἄρτοις, 21 ἀπὸ σκορακισμοῦ λήμψεως καὶ δόσεως καὶ ἀπὸ ἀσπαζομένων περὶ σιωπῆς, 22 ἀπὸ ὁράσεως γυναικὸς ἑταίρας καὶ ἀπὸ ἀποστροφῆς προσώπου συγγενοῦς, 23 ἀπὸ ἀφαιρέσεως μερίδος καὶ δόσεως καὶ ἀπὸ κατανοήσεως γυναικὸς ὑπάνδρου, 24 ἀπὸ περιεργίας παιδίσκης αὐτοῦ καὶ μὴ ἐπιστῇς ἐπὶ τὴν κοίτην αὐτῆς, 25 ἀπὸ φίλων περὶ λόγων ὀνειδισμοῦ καὶ μετὰ τὸ δοῦναι μὴ ὀνείδιζε, 26 ἀπὸ δευτερώσεως καὶ λόγου ἀκοῆς καὶ ἀπὸ καλύψεως λόγων κρυφίων· 27 καὶ ἔσῃ αἰσχυντηρὸς ἀληθινῶς καὶ εὑρίσκων χάριν ἔναντι παντὸς ἀνθρώπου.

42

1 Ci kwône, orhabâga nshonyi z'ebîra bikulikîre[v], orhajiraga ecâha erhi bwôba bwa bantu burhuma. 2 Orhabêraga irhegeko lya Nyamuzinda n'endagâno yâgenshonyi, orhabâga nshonyi z'okutwîra enkola-maligo olubanja lwâbo, 3 ez'okushâmbâla n'abinyu muli mweshi, ez'okuhà abîra bâwe oku byâwe sho àkusigiraga. 4 okulola bwinjà omunzâni n'olugero lwâgwo, okubà n'obunguke busungunu erhi bunene bw'olugero, 5 okuyunguka omu burhunzi bwâwe, okukalihira abâna bâwe, busungunu n'akarhi omujà mubî. 6 Embere z'omukazi wakulonzako emyanzi, okuhulika kwo kukulu, n'aha abantu bahumahuma, orhayibàgiraga okufûnikira bwinjà. 7 Okuganja n'okugera bwinjà kwo kumanyibîka, ebyâwe n'ebya bene byôshi biyandikwe. 8 Orhabâga nshonyi z'okuhabûla omuhwinja n'omusirhe, n'omushosi w'emvi wajà kadali n'emisole. Kwo wayêrekana ntyo oku wàlezirwe bwinjà, n'abandi bôshi bakusîma.

Entanya z'îshe w'omunyere

9 Buzira kumanya, omunyere ntanya nyinji alerhera îshe, enkengêro amulerhera zinamuhanze kujà îro: nka aciri murhò, bwôba mpu nkaba ârhayishiheruke duba; erhi aheruka, bwôba mpu k'abona obunyumpa bwinjà! 10 Oku aciri munyere, bwôba mpu erhi bakamurhebaga, abêre ifûnze aha mwâbo! Amango akol'agwêrhe ibà, bwôba mpu erhi akagumbaga 11 Mwâli wâwe arhayumva? Omulange bwinjà, omanye akubonêsa nshonyi emw'abashombanyi bâwe, olekiba

[v] **42.1** Enshonyi zirhakwânîni: hali enshonyi z'obukenge, zo nyinjà; hali n'enshonyi z'obuhwinja n'ohwôba, zo mbî, zinayise nnazo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lwimbo oku lugo, muderhwa w'esêzi n'ow'ebijingo, abantu bôshi bakakushunga omunwe!

Abakazi

12 Oleke okulolêreza iranga lya ngasi muntu, oleke n'okukâbwârhala haguma n'abakazi.
13 Bulya omwambalo gujira obugukuzimu bwâgwo, n'omukazi naye agwêrhe obubî bw'omukazi.
14 Obubî bw'omulume bwo bukulu aha bwinjà bw'omukazi: omukazi analerhe ihanja[w] n'ecitumulè.

II. lrenge lya Nyamuzinda

15 Buno, nkolaga naganira ogw'emikolo ya Nyamuzinda, nkola naganira ebi nàbwîne. Luderho lwâge[x] Nyamuzinda àjiragamwo emikolo yâge, n'ebiremwa byâge oku alonzize kwo bijira.
16 Izûba kumoleka limoleka, libone ngasi kantu, n'omukolo gwa Nyamuzinda guyunjwîre irenge lyâge. 17 Nyamuzinda àrhahâga abatagatîfu obuhashe bw'okuganira ebinjà byâge byôshi, ebi Nyamuzinda, nnawâbo-byôshi, asimbanyize mpu ly'igulu libêra omu irenge lyâge. 18 Alikîre isù omu cirumbi c'enyanga n'omu murhima gw'omuntu, abona amenge gâbo, bulyal'Ow'Enyanya ye nn'obumanye bwôshi, alolerîze ebimanyîso by'amango. 19 Anayêrekane ebyàgezire n'ebyâyisha; amanyîse n'ebifulike. 20 Ntà nkengêro ahabire, ntà kanwa kamuhuzire[y]. 21 Ebinjà byâge byôshi àbirhondesire n'oburhimanya, bulya ali w'ensiku n'amango, ntâco ankayûshûlirwa, na ntâco bankamunyaga, a-rhalagîrîri oku ihano lya ndi. 22 Emikolo yâge yôshi erhahimwa bwinjà, kw'eri kula omuntu akalolêreza enkunya-kunye. 23 Ebyo byôshi ho bibà binali by'ensiku n'amartgo, na ngasi mango biyumva oku adesire. 24 Ebiremwa byôshi bigenda bibirhi-bibirhi biyêrekerîne, ntâco ajizire cirhayûmânîni. 25 Ngasi ciremwa ciyêrekîne obwinjà bw'ecindi, ndi wankarhama n'okusingiriza irenge lyâge?

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 42

1 Μὴ περὶ τούτων αἰσχυνθῇς καὶ μὴ λάβῃς πρόσωπον τοῦ ἁμαρτάνειν· 2 περὶ νόμου ὑψίστου καὶ διαθήκης καὶ περὶ κρίματος δικαιῶσαι τὸν ἀσεβῆ, 3 περὶ λόγου κοινωνοῦ καὶ ὁδοιπόρων καὶ περὶ δόσεως κληρονομίας ἑταίρων, 4 περὶ ἀκριβείας ζυγοῦ καὶ σταθμίων καὶ περὶ κτήσεως πολλῶν καὶ ὀλίγων, 5 περὶ διαφόρου πράσεως ἐμπόρων καὶ περὶ παιδείας τέκνων πολλῆς καὶ οἰκέτῃ πονηρῷ πλευρὰν αἰμάξαι· 6 ἐπὶ γυναικὶ πονηρᾷ καλὸν σφραγίς, καὶ ὅπου χεῖρες πολλαί, κλεῖσον· 7 ὃ ἐὰν παραδιδῷς, ἐν ἀριθμῷ καὶ σταθμῷ, καὶ δόσις καὶ λῆμψις, πάντα ἐν γραφῇ·

8 περὶ παιδείας ἀνοήτου καὶ μωροῦ καὶ ἐσχατογήρως κρινομένου πρὸς νέους· καὶ ἔσῃ πεπαιδευμένος ἀληθινῶς καὶ δεδοκιμασμένος ἔναντι παντὸς ζῶντος. 9 Θυγάτηρ πατρὶ

---

[w] **42.14** Ihanja: Lolà Muh 7, 26-28.
[x] **42.15** Luderho lwâge: lolà Murh 1, 3; Ywn 1,1.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀπόκρυφος ἀγρυπνία, καὶ ἡ μέριμνα αὐτῆς ἀφιστᾷ ὕπνον· ἐν νεότητι αὐτῆς, μήποτε παρακμάσῃ, καὶ συνῳκηκυῖα, μήποτε μισηθῇ· [10] ἐν παρθενίᾳ, μήποτε βεβηλωθῇ καὶ ἐν τοῖς πατρικοῖς αὐτῆς ἔγκυος γένηται· μετὰ ἀνδρὸς οὖσα, μήποτε παραβῇ, καὶ συνῳκηκυῖα, μήποτε στειρωθῇ. [11] ἐπὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ στερέωσον φυλακήν, μήποτε ποιήσῃ σε ἐπίχαρμα ἐχθροῖς, λαλιὰν ἐν πόλει καὶ ἔκκλητον λαοῦ, καὶ καταισχύνῃ σε ἐν πλήθει πολλῶν.

[12] παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ ἔμβλεπε ἐν κάλλει καὶ ἐν μέσῳ γυναικῶν μὴ συνέδρευε· [13] ἀπὸ γὰρ ἱματίων ἐκπορεύεται σὴς καὶ ἀπὸ γυναικὸς πονηρία γυναικός. [14] κρείσσων πονηρία ἀνδρὸς ἢ ἀγαθοποιὸς γυνή, καὶ γυνὴ καταισχύνουσα εἰς ὀνειδισμόν.

[15] Μνησθήσομαι δὴ τὰ ἔργα κυρίου, καὶ ἃ ἑόρακα, ἐκδιηγήσομαι· ἐν λόγοις κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ. [16] ἥλιος φωτίζων κατὰ πᾶν ἐπέβλεψεν, καὶ τῆς δόξης κυρίου πλῆρες τὸ ἔργον αὐτοῦ. [17] οὐκ ἐξεποίησεν τοῖς ἁγίοις κυρίου ἐκδιηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ἃ ἐστερέωσεν κύριος ὁ παντοκράτωρ στηριχθῆναι ἐν δόξῃ αὐτοῦ τὸ πᾶν. [18] ἄβυσσον καὶ καρδίαν ἐξίχνευσεν καὶ ἐν πανουργεύμασιν αὐτῶν διενοήθη· ἔγνω γὰρ ὁ ὕψιστος πᾶσαν εἴδησιν καὶ ἐνέβλεψεν εἰς σημεῖον αἰῶνος [19] ἀπαγγέλλων τὰ παρεληλυθότα καὶ τὰ ἐσόμενα καὶ ἀποκαλύπτων ἴχνη ἀποκρύφων· [20] οὐ παρῆλθεν αὐτὸν πᾶν διανόημα, οὐκ ἐκρύβη ἀπ᾽ αὐτοῦ οὐδὲ εἷς λόγος. [21] τὰ μεγαλεῖα τῆς σοφίας αὐτοῦ ἐκόσμησεν, ὡς ἔστιν πρὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα· οὔτε προσετέθη οὔτε ἠλαττώθη, καὶ οὐ προσεδεήθη οὐδενὸς συμβούλου. [22] ὡς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐπιθυμητὰ καὶ ὡς σπινθῆρός ἐστιν θεωρῆσαι· [23] πάντα ταῦτα ζῇ καὶ μένει εἰς τὸν αἰῶνα ἐν πάσαις χρείαις, καὶ πάντα ὑπακούει. [24] πάντα δισσά, ἓν κατέναντι τοῦ ἑνός, καὶ οὐκ ἐποίησεν οὐδὲν ἐλλεῖπον· [25] ἓν τοῦ ἑνὸς ἐστερέωσεν τὰ ἀγαθά, καὶ τίς πλησθήσεται ὁρῶν δόξαν αὐτοῦ;

43

Izûba

[1] Okulîmba kw'amalunga, ecirêre cilangashane, ntyo kw'amalunga ga- bonekana omu irenge lyâgo. [2] Izûba erhi lishoshôka sêzi linahamagaze: «Ala akalugu kinja bw'omukolo gw'Ow'Enyanya!» [3] Erhi lija omu nkuba-karhî, likaze igulu, ciru ndi wankalinda idûrhu lijira! [4] Cibêye batwâna àbalonza idûrhu linji, izûba lyôhe linayôce entondo kasharhu kalushire; citumbûkemo ecidûrhu cayôca, lirike emisholo yalyo, amasù gahune. [5] Mushâna, Nyakasane waliremaga ali mukulu, na luderho lwâge luliyeêreka enjira lyageramo buhena.

Omwêzi

[6] Omwêzi nago ngasi mango gwo na gulya, gwo gugaba emyêzi gutwe n'amango. [7] Gwo

---

[y] **42.20** Ntà kamuhuzire: Nyamuzinda ntâco ahabire, ayîshi byôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gumanyîsa ensiku nkulu, cibà cimole cishubira eburho, n'obwo carhenga ebukulu. [8] Mwêzi-cimole gurhengako omwêzi-nsiku, gunaje gwâkula-bugenda-njira, cibà cimanyîso c'engabo z'e malunga, co cimolekera ecirêre oku nkuba.

Enyenyêzi

[9] Obumoleke bw'enyenyêzi bwo buyêrekana obwinjà bw'emalunga, zirhahimwa kuyinjihya amalunga ga Nyamuzinda. [10] Oku Mwimâna adesire kwo zinahêka, zirhagosa omukolo gwâzo.

Omutirigongo

[11] Lolà omutirigongo, okuze Lulema, gurhahimwa bwinjà omu mya-mbalo yagwo. [12] Gubà muherho gw'irenge ly'emalunga, kuboko kwa Nyamuzinda kwa-gugokaga.

Obwinjà bw'ebiremwa

[13] Nyamuzinda oku bulonza bwâge ananiêse olubula, arhume n'emikemezo. [14] Obone enfûnikire zâge zifûnuke, ebitù bibalale nka binyunyi. [15] Oku buhashe bwâge, ebitù binànage, bihinduke mabuye. [16] Oku buhashe bwâge, oku bulonza bwâge, empûsi y'ifô enahûse. [17] Izù ly'omukungulo gwâge linajugumye idaho, kul'omusirûla guhubuka enyanya bo na kalemêra. [18] Kul'orhunyunyi rhugwa oku idaho, kw'arhoza olubula, lugwe nka nzige. Amasù gasômerwe n'okuhona olwêru-lwêru, obukengêre burhangâle n'okulubona. [19] Kandi, idaho alibulagirekwo oguli nka mûnyu, lume lwanazire n'emboho, luhinduke rhushûgi-rhushûgi. [20] Empûsi y'emboho y'enyanya yamahûsa, ebigakala byanamera oku mîshi, ngasi cidekêra ca mîshi cinajekwo ebigakala gabiyambale nka mpenzi. [21] Wampûsi anayabuke entondo, ahyajire empinga, asingônole ebyâsi nka muliro. [22] Lero obwo, ebitù nabyo birhinde nka bufumu, olume lugalule obuzîne ecanda càmâhwa. [23] Nyamuzinda, oku mulali gwâge, ahima enyanja, n'omu nyanja, amezamwo ebirhwa. [24] Abagera omu nyanja banarhubwîre ebibamwo; emyanzi yâbo eri ya kurhusômeza: [25] kutwa batwa oku isi, barhangâle: aha nsimba za ngasi lubero, aha mahirahira g'omu nyanja. [26] Iragi, Nyamuzinda anabihêke bwinjà: na byôshi bishimbe oluderho lwa malahika wâge. [27] Erhi rhwankaganira ebyo, bwanaca bunayire; arhankaderhwa: «Ye byôshi». [28] Mbwîraga aha emisi yarhenga y'okumukuza? bulya ye Shabukuru, enyanya lya byôshi, [29] Nyakasane, Côbohwa Nnâmahanga, Obuhashe bwâge busômerine. [30] Mucitakîrire Nyamuzinda nk'oku munahashire, arhankaderhwa. Mumukuze n'emisî yôshi, murharhamaga, bulya murhayuse. [31] Ndi okol'omubwîne wankaderha oku ali? ndi wakamukuza oku akwânîne? [32] Amahwe gâge rhurhishi go manji kulusha ebyo; bulya ebi rhubona biri binyi omu mikolo yâge. [33] Nyakasane ye walemaga byôshi, ye hà n'abantu bamurhînya oburhimanya bajira.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

43. 23: Ebilwa (ebirhwa): hihugo erhi cihugo ciri omu karhi k'enyanja.
43, 25: Mahirahira g'omu nyanja: biryanyi by'omu nyanja.
43. 27: Ye byôshi: Ye nna-byôshi. Byôshi emwâge biba yo binarhenga.
43, 28: Shabukuru (Shabukulu): Ye Nn'obukulu bwôshi, Ye Mukulu wa byôshi.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 43

[1] Γαυρίαμα ὕψους στερέωμα καθαριότητος, εἶδος οὐρανοῦ ἐν ὁράματι δόξης. [2] ἥλιος ἐν ὀπτασίᾳ διαγγέλλων ἐν ἐξόδῳ σκεῦος θαυμαστόν, ἔργον ὑψίστου· [3] ἐν μεσημβρίᾳ αὐτοῦ ἀναξηραίνει χώραν, καὶ ἐναντίον καύματος αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; [4] κάμινον φυσῶν ἐν ἔργοις καύματος, τριπλασίως ἥλιος ἐκκαίων ὄρη· ἀτμίδας πυρώδεις ἐκφυσῶν καὶ ἐκλάμπων ἀκτῖνας ἀμαυροῖ ὀφθαλμούς. [5] μέγας κύριος ὁ ποιήσας αὐτόν, καὶ ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέσπευσεν πορείαν. 6Καὶ ἡ σελήνη ἐν πᾶσιν εἰς καιρὸν αὐτῆς, ἀνάδειξιν χρόνων καὶ σημεῖον αἰῶνος· [7] ἀπὸ σελήνης σημεῖον ἑορτῆς, φωστὴρ μειούμενος ἐπὶ συντελείας. [8] μὴν κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστιν αὐξανόμενος θαυμαστῶς ἐν ἀλλοιώσει, σκεῦος παρεμβολῶν ἐν ὕψει, ἐν στερεώματι οὐρανοῦ ἐκλάμπων. [9] κάλλος οὐρανοῦ δόξα ἄστρων, κόσμος φωτίζων ἐν ὑψίστοις κυρίου· [10] ἐν λόγοις ἁγίου στήσονται κατὰ κρίμα καὶ οὐ μὴ ἐκλυθῶσιν ἐν φυλακαῖς αὐτῶν. [11] ἰδὲ τόξον καὶ εὐλόγησον τὸν ποιήσαντα αὐτὸ σφόδρα ὡραῖον ἐν τῷ αὐγάσματι αὐτοῦ· [12] ἐγύρωσεν οὐρανὸν ἐν κυκλώσει δόξης, χεῖρες ὑψίστου ἐτάνυσαν αὐτό. [13] Προστάγματι αὐτοῦ κατέσπευσεν χιόνα καὶ ταχύνει ἀστραπὰς κρίματος αὐτοῦ· [14] διὰ τοῦτο ἠνεῴχθησαν θησαυροί, καὶ ἐξέπτησαν νεφέλαι ὡς πετεινά· [15] ἐν μεγαλείῳ αὐτοῦ ἴσχυσεν νεφέλας, καὶ διεθρύβησαν λίθοι χαλάζης· [16] καὶ ἐν ὀπτασίᾳ αὐτοῦ σαλευθήσεται ὄρη, ἐν θελήματι αὐτοῦ πνεύσεται νότος. [17] φωνὴ βροντῆς αὐτοῦ ὠνείδισεν γῆν καὶ καταιγὶς βορέου καὶ συστροφὴ πνεύματος. [18] ὡς πετεινὰ καθιπτάμενα πάσσει χιόνα, καὶ ὡς ἀκρὶς καταλύουσα ἡ κατάβασις αὐτῆς· κάλλος λευκότητος αὐτῆς ἐκθαυμάσει ὀφθαλμός, καὶ ἐπὶ τοῦ ὑετοῦ αὐτῆς ἐκστήσεται καρδία. [19] καὶ πάχνην ὡς ἅλα ἐπὶ γῆς χέει, καὶ παγεῖσα γίνεται σκολόπων ἄκρα. [20] ψυχρὸς ἄνεμος βορέης πνεύσει, καὶ παγήσεται κρύσταλλος ἐφ᾽ ὕδατος· ἐπὶ πᾶσαν συναγωγὴν ὕδατος καταλύσει, καὶ ὡς θώρακα ἐνδύσεται τὸ ὕδωρ. [21] καταφάγεται ὄρη καὶ ἔρημον ἐκκαύσει καὶ ἀποσβέσει χλόην ὡς πῦρ. [22] ἴασις πάντων κατὰ σπουδὴν ὁμίχλη, δρόσος ἀπαντῶσα ἀπὸ καύσωνος ἰλαρώσει. [23] Λογισμῷ αὐτοῦ ἐκόπασεν ἄβυσσον καὶ ἐφύτευσεν ἐν αὐτῇ νήσους. [24] οἱ πλέοντες τὴν θάλασσαν διηγοῦνται τὸν κίνδυνον αὐτῆς, καὶ ἀκοαῖς ὠτίων ἡμῶν θαυμάζομεν· [25] καὶ ἐκεῖ τὰ παράδοξα καὶ θαυμάσια ἔργα, ποικιλία παντὸς ζῴου, κτίσις κητῶν. [26] δι᾽ αὐτὸν εὐοδοῖ ἄγγελος αὐτοῦ, καὶ ἐν λόγῳ αὐτοῦ σύγκειται τὰ πάντα. [27] Πολλὰ ἐροῦμεν καὶ οὐ μὴ ἀφικώμεθα, καὶ συντέλεια λόγων Τὸ πᾶν ἐστιν αὐτός. [28] δοξάζοντες ποῦ ἰσχύσομεν; αὐτὸς γὰρ ὁ μέγας παρὰ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. [29] φοβερὸς κύριος καὶ σφόδρα μέγας, καὶ θαυμαστὴ ἡ δυναστεία αὐτοῦ. [30] δοξάζοντες κύριον ὑψώσατε καθ᾽ ὅσον ἂν δύνησθε, ὑπερέξει γὰρ καὶ ἔτι· καὶ ὑψοῦντες αὐτὸν πληθύνατε ἐν ἰσχύι, μὴ κοπιᾶτε, οὐ γὰρ μὴ ἀφίκησθε. [31] τίς ἑόρακεν αὐτὸν καὶ ἐκδιηγήσεται; καὶ τίς μεγαλυνεῖ αὐτὸν καθώς ἐστιν; [32] πολλὰ ἀπόκρυφά ἐστιν μείζονα τούτων, ὀλίγα γὰρ ἑωράκαμεν τῶν ἔργων αὐτοῦ· [33] πάντα γὰρ ἐποίησεν ὁ κύριος καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἔδωκεν σοφίαν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

44

Irenge ly'abashakulûza

[1] Rhuderhage ogw'abajire irenge, bashakulûza[z] nk'oku banakulikirine. [2] Nyamuzinda aluzize irenge, ayêrekana obukulu bwâge kurhenga ensiku za mîra. [3] Omu balume, baguma bahâbwa obwâmi, banajà irenge erhi burhwâli bwâbo burhuma, abandi babà balenga omu kuhâna ihano, batwa emigani y'obulêbi. [4] Abandi barhegeka olubaga n'amahano gâbo, n'obukengêre burhimanya omu lubaga, banayigîriza n'ebinwa by'oburhimanya. [5] Abandi bashuba bazihi, bayandika n'ebinwa binunu. [6] Abandi bahirhira oku birugu n'oku buhashe, balama n'omurhûla aha mwâbo. [7] Bôshi oku banali babà n'olukengwa, emw'abantu b'amango gâbo, bakuzibwa omu kalamo kâbo. [8] Baguma muli bo basiga izîno, izîno liciderhwa n'obukenge kuhika ene, [9] Abandi barhasigaga kashambala; bagenzire nk'abarhahali. Kwo bali nka kuno barhali en'igulu, kwo n'okwo iburha lyâbo enyuma zâbo. [10] Ci lolaga abagabo, aba aminja gâbo garhayibagiragwa. [11] Iburha lyâbo lyalanzire akashambala kâbo, omwîmo gwâbo guli mwîmo gwa bulume. [12] Obûko bwâbo bukulikire amarhegeko, n'abâna bâbo omu njira yâbo. [13] Obûko bwâbo bukulikire amarhegeko lwôshi, n'abâna bâbo omu njira yâbo barhaheze irenge lyâbo. [11] Iburha lyâbo lyâbâho ensiku zôshi, irenge lyâbo lirhakageramo citù, [14] Emibiri yâbo yabishirwe n'omurhûla: izîno lyâbo liyôsire lizîne omu maburhwa. [15] Ebihugo byaderha oburhimanya bwâbo, n'endêko emanyîse obukuze bwâbo.

Henoki

[16] Henoki asimîsa Nyamuzinda, Nyamuzinda amuhêka, lwinganyo lw'okuhinduka kw'amaburhwa.

Nûhu

[17] Nûhu abonekana okunali muntu mushinganyanya, omu mango g'obukunizi, aba ye nyamerè: oku burhabâle bwâge, igulu lyayôrhana kasigwa[a], amango ecihonzi camirîraga igulu. [18] Muli ye, endagâno z'ensiku zôshi zajirwa,: mpu ly'abantu baleki- shubiholoka n'ecihûsi.

Abrahamu

[19] Abrahamu, shakulûza w'irenge w'amashanja mwandu, ntâye wàhisire oku irenge lyâge. [20] Akulikira irhegeko ly'Ow'Enyanya; àjira n'eciragâne haguma naye. Eco ciragâne acîjira omu

---

[z] **44.1** Abakulùkulu bîrhu: balarha, bashakulûza.
[a] **44.17** Kasigwa: mwâna îshe afire amusiga omu izîmi erhi amusiga aciburhwa ntya: Nûhu n'omulala gwâge ali «kasigwa»; kwo kuderha owasigire yêne abandi bôshi bàmafà., lolà Iz 4,3.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mubiri gwâge, n'erhi arhangulwa, abonekana oku anali mwemêzi. 21 Co carhumire Nyamuzinda amulaganya n'ecihango, oku agisha amashanja gôshi omu iburha lyâge, n'oku aluza obûko bwâge nka katulo k'oku idaho, analengereze iburha lyâge nka nyenyêzi z'emalunga, abahè ecihugo bayîmamwo, kurhenga oku nyanja kuhika oku yindi, kurhenga oku lwîshi kuhika ah'igulu lihekera.

Izaki na Yakôbo

22 Kuli Izaki na Yakôbo, erhi îshe Abrahamu orhuma, Nyamuzinda ashub'ishâshula, 23 omugisho gwâge oku bantu bôshi muli Izaki, erhi îshe Abrahamu orhuma; adekereza ecihango oku irhwe lya Yakôbo. Amuyîmika omu mugisho gwâge; amugabîra n'ecihugo c'omwîmo, acitwâmwo mpande, acigabanyiza emilala oku enali ikumin'ibiri.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 44

1 Αἰνέσωμεν δὴ ἄνδρας ἐνδόξους καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν τῇ γενέσει· 2 πολλὴν δόξαν ἔκτισεν ὁ κύριος, τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ ἀπ᾽ αἰῶνος. 3 κυριεύοντες ἐν ταῖς βασιλείαις αὐτῶν καὶ ἄνδρες ὀνομαστοὶ ἐν δυνάμει· βουλεύοντες ἐν συνέσει αὐτῶν, ἀπηγγελκότες ἐν προφητείαις· 4 ἡγούμενοι λαοῦ ἐν διαβουλίοις καὶ συνέσει γραμματείας λαοῦ, σοφοὶ λόγοι ἐν παιδείᾳ αὐτῶν· 5 ἐκζητοῦντες μέλη μουσικῶν καὶ διηγούμενοι ἔπη ἐν γραφῇ· 6ἄνδρες πλούσιοι κεχορηγημένοι ἰσχύι, εἰρηνεύοντες ἐν κατοικίαις αὐτῶν· 7 πάντες οὗτοι ἐν γενεαῖς ἐδοξάσθησαν, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν καύχημα. 8 εἰσὶν αὐτῶν οἳ κατέλιπον ὄνομα τοῦ ἐκδιηγήσασθαι ἐπαίνους· 9 καὶ εἰσὶν ὧν οὐκ ἔστιν μνημόσυνον καὶ ἀπώλοντο ὡς οὐχ ὑπάρξαντες καὶ ἐγένοντο ὡς οὐ γεγονότες καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν μετ᾽ αὐτούς. 10 ἀλλ᾽ ἢ οὗτοι ἄνδρες ἐλέους, ὧν αἱ δικαιοσύναι οὐκ ἐπελήσθησαν· 11 μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν διαμενεῖ, ἀγαθὴ κληρονομία ἔκγονα αὐτῶν· 12 ἐν ταῖς διαθήκαις ἔστη τὸ σπέρμα αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν δι᾽ αὐτούς· 13 ἕως αἰῶνος μενεῖ σπέρμα αὐτῶν, καὶ ἡ δόξα αὐτῶν οὐκ ἐξαλειφθήσεται· 14 τὰ σώματα αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ ἐτάφη, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ζῇ εἰς γενεάς· 15σοφίαν αὐτῶν διηγήσονται λαοί, καὶ τὸν ἔπαινον ἐξαγγέλλει ἐκκλησία. 16 Ενωχ εὐηρέστησεν κυρίῳ καὶ μετετέθη ὑπόδειγμα μετανοίας ταῖς γενεαῖς.

17 Νωε εὑρέθη τέλειος δίκαιος, ἐν καιρῷ ὀργῆς ἐγένετο ἀντάλλαγμα· διὰ τοῦτον ἐγενήθη κατάλειμμα τῇ γῇ, ὅτε ἐγένετο κατακλυσμός· 18 διαθῆκαι αἰῶνος ἐτέθησαν πρὸς αὐτόν, ἵνα μὴ ἐξαλειφθῇ κατακλυσμῷ πᾶσα σάρξ.

19 Αβρααμ μέγας πατὴρ πλήθους ἐθνῶν, καὶ οὐχ εὑρέθη ὅμοιος ἐν τῇ δόξῃ· 20 ὃς συνετήρησεν νόμον ὑψίστου καὶ ἐγένετο ἐν διαθήκῃ μετ᾽ αὐτοῦ· ἐν σαρκὶ αὐτοῦ ἔστησεν διαθήκην καὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέθη πιστός· 21 διὰ τοῦτο ἐν ὅρκῳ ἔστησεν αὐτῷ ἐνευλογηθῆναι ἔθνη ἐν σπέρματι αὐτοῦ, πληθῦναι αὐτὸν ὡς χοῦν τῆς γῆς καὶ ὡς ἄστρα ἀνυψῶσαι τὸ σπέρμα αὐτοῦ καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κατακληρονομῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης καὶ ἀπὸ ποταμοῦ ἕως ἄκρου τῆς γῆς.

[22] καὶ ἐν τῷ Ισαακ ἔστησεν οὕτως δι᾽ Αβρααμ τὸν πατέρα αὐτοῦ. [23] εὐλογίαν πάντων ἀνθρώπων καὶ διαθήκην κατέπαυσεν ἐπὶ κεφαλὴν Ιακωβ· ἐπέγνω αὐτὸν ἐν εὐλογίαις αὐτοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐν κληρονομίᾳ· καὶ διέστειλεν μερίδας αὐτοῦ, ἐν φυλαῖς ἐμέρισεν δέκα δύο.

45

Mûsa

[1] Nyamuzinda arhôlamwo Yakôbo omuntu nkana, musîmwa emwa bôshi, murhonyi wâge n'ow'abantu, ye Mûsa, mukengêre-okengererwa-omugisho. [2] Amuhà irenge liyumânîne n'ery'abatagatîfu, amuhà obuhashe bw'okujugumya abashombanyi. [3] Oku cinwa ca Mûsa, Nyamuzinda ayimanza ebirhangâzo[b], amukuza embere z'abâmi, amuhà amarhegeko oku lubaga lwâge, aba nk'amuyereka oku irenge lyâge. [4] Omu bwemêzi n'omu butûdu amuyinjihya, acîshogaye ekarhî k'abazîne bôshi; [5] amuyumvisa izù lyâge, amuheka omu bitù, amuhira embere zâge, amuhà amarhegeko, irhegeko lya kalamo n'obukengêre, ga kuyigiîriza Yakôbo endagâno, ga kuyêreka Israheli enjira.

Aròni

[6] Azûsa Aròni, mutagatîfu aka Mûsa, mwene wâbo, w'oku mulala gwa Levi. [7] Afundika haguma naye endagâno y'ensiku zôshi, amuhà obudâhwa bw'olubaga. Amujira w'iragi omu myambalo yâge, amubwîka omwambalo gw'irenge[c]. [8] Amuhondakwo irenge linene, amuyambika ebirugu by'ecinya-bugale, emyambalo y'omu ndalâlà, ecirondo c'oku nyanya n'omuroha. [9] Emyambalo yâge ayihirakwo amashondo, n'enzege z'amasholo, nyinjà bwenêne eburhambi n'obundi: oku agenda zajegera, baziyumve omu kâ-Nyamuzinda, kantu olubaga lwakâmukengêrerakwo[d]. [10] Amuyambika omwambalo gw'amasholo gw'ecirhînyiro, gwa mukara na mudukula, bushanja bwa mulenga; amuhà ecimanyîso c'okuli c'ekagombe, Urimu na Tumimu[e], cidukula, kandi bushanja bwa mulenga. [11] Amuhà olunigi lwinjinjà lw'enjuma ziyandisirweko n'akali nka kashè, zinarhunzirwe -oku mugozi gw'amasholo, mukolo gwa murhûnzi mulenga, mpu ebè nkumbu, haguma n'amandiko mabinje, nk'oku emilala y'Israheli enali. [12] Amuhà ishungwè ly'amasholo mpu akaliyambalira oku citambara bu-nya-nsirha, baliyandisirekwo oku ali mwîshogwa wa Nyamuzinda, mandiko ga bulenga, mukolo mukombêre: busîme oku masù eyo myambalo yôshi.

---

[b] **45.3** Birhanâzo embere z'abâmi, lolà Lub 8,8; 9,33... oku irenge lyâge: lolà Lub 19.1; 33.20..
[c] **45.7** Mwambalo gw'irenge: Lolà Lub 28.
[d] **45.9** Lwâkâmukngêrerakwo: kukengêra oku lebe ayôrhaga, oku ayambalaga.
[e] **45.10** Urimu na Tumimu: lolà Lub 28,6; 1 Sam 14.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] Embere zâge barhalisâgibuna ebyo bundi, na ntà mango ôw'embuga abiyambîrhe: bâna bâge bone n'omulala gwâge ensiku zôshi. [14] Enterekêro zâge z'okusingônoka lwôshi, kabiri omu lusiku amango gôshi. [15] Mûsa ye wamuyambikaga akashala k'omwîshogwa[f], anamushîga amavurha matagatîfu, Yabà ndagâno y'ensiku n'amango kuli ye n'oku bûko bwâge amango amalunga ganacihabâ, mpu akulire abarherekêzi, akole omukolo gw'obudâhwa, agishe n'olubaga oku izîno lya Nyakasane. [16] Nyamuzinda acîshoga ye ekarhî k'abazîne bôshi, mpu abè mu- rherekczi wa Nyakasane, atûmbûse enshangi n'obukù bw'akake-ngêro, arherekêre enterekêro y'olubôle[g] oku byâha by'olubaga. [17] Amuhà amarhegeko gâge, amubwîra na kurhi gashimbwa, mpu ayigiîrize Yakôbo eyo njira, anamolekere Israheli omu biyêrekîre irhegeko lya Nyakasane. [18] Ebigolo byanaciyisha, byamujira ihinzi[h], bayâgalwa naye omu irûngu, omurhwe gwa Datani na Abirami, n'ogwa Korè, ba bumvu na ba ntambala. [19] Lero Nyamuzinda ababona, akunira, obukunizi bwâge bwabahu-ngumula. Abahirakwo ebirhangâzo, bahungumuka n'engulumira[i] y'omuliro gwâge. [20] Ayûshûla irenge lya Aròni, omuhà omwanya, amushobôza okurhûlwa omwâka muhyâhya[j], burhanzi omugati gwakayîgusa. [21] Enterekêro Nyamuzinda arherekêrwa byo biryo balya, yêne wamuhâga cco cikono ahà n'obûko bwâge[k]. [22] Ci omu cihugo arhajiramwo lyâge ishwa, arhajira gwâge mwanya omu lubaga, Nyamuzinda yêne ye mwanya gwâge.

Pinâsi

[23] Pinâsi naye, mwene Eleyazari, ye wa kasharhu oku irenge, bulya ayêrekîne obushiru bw'okurhînya Nyamuzinda, asimika n'oburhwâli b'omurhima embere z'olubaga n'obwo lwamàgoma[l], Israheli ababalirwa erhi yerhuma. [24] Endagâno y'omurhûla yafundikwa naye, yamujira mukulu w'Ecirhi-nyiro ca Nyamuzinda n'ow'olubaga, na ntyo ye bo n'iburha lyâge, bàgwêrhe ecikono c'omudâhwa mukulu w'ensiku n'amango. [25] Hâbire endagâno haguma na Daudi, mwene Yese, w'oku mulala gwa Yuda, mwîmo gwa bwâmi; yêne omu bâna îshe aburha, ayambala akashâmbala. Aròni yêhe, akashâmbala kâge kali k'obûko bwâge bwôshi. [26] Mâshi, Nyamuzinda ajire mubè barhimanya emurhima, murhegeke n'obushinganyanya olubaga lwâge, lyo amalume ga bashakulûza galek'ihera, lyo n'abâna bâbo bakaziyôrha bayambîrhe akashâmbala k'irenge lya bîshe.

---

[f] **45.15** Omwîshogwa: lolà Lev 8,1-13; Obukù: kantu kabaya bwinjà, marashi.
[g] **45.16** Kuzimiza, kufungira, kubwîra olubaga mpu luciyunjuze, lolà Lev 16,1.
[h] **45.18** Ihinzi: ihano abantu bayumvinyemwo mpu bajire kulebe, kwinjà erhi kubî.
[i] **45.19** Ngulumira: lolà Mib 16,1; 17,15.
[j] **45.20** Mirhangisârûlwa: busârûlle burhanzi, emyâka erhangiyêra, lolà Mib 18, 12-13.
[k] **45.21** Obûko bwâge: lolà Lub 29,28.
[l] **45.23** Lwamàgoma: lolà Mib 25,7.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 45

[1] Καὶ ἐξήγαγεν ἐξ αὐτοῦ ἄνδρα ἐλέους εὑρίσκοντα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς πάσης σαρκὸς ἠγαπημένον ὑπὸ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων Μωυσῆν, οὗ τὸ μνημόσυνον ἐν εὐλογίαις· [2] ὡμοίωσεν αὐτὸν δόξῃ ἁγίων καὶ ἐμεγάλυνεν αὐτὸν ἐν φόβοις ἐχθρῶν· [3] ἐν λόγοις αὐτοῦ σημεῖα κατέπαυσεν, ἐδόξασεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον βασιλέων· ἐνετείλατο αὐτῷ πρὸς λαὸν αὐτοῦ καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τῆς δόξης αὐτοῦ· [4] ἐν πίστει καὶ πραΰτητι αὐτὸν ἡγίασεν, ἐξελέξατο αὐτὸν ἐκ πάσης σαρκός· [5] ἠκούτισεν αὐτὸν τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν γνόφον καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κατὰ πρόσωπον ἐντολάς, νόμον ζωῆς καὶ ἐπιστήμης, διδάξαι τὸν Ιακωβ διαθήκην καὶ κρίματα αὐτοῦ τὸν Ισραηλ. [6] Ααρων ὕψωσεν ἅγιον ὅμοιον αὐτῷ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐκ φυλῆς Λευι· [7] ἔστησεν αὐτὸν διαθήκην αἰῶνος καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἱερατείαν λαοῦ· ἐμακάρισεν αὐτὸν ἐν εὐκοσμίᾳ καὶ περιέζωσεν αὐτὸν περιστολὴν δόξης· [8] ἐνέδυσεν αὐτὸν συντέλειαν καυχήματος καὶ ἐστερέωσεν αὐτὸν σκεύεσιν ἰσχύος, περισκελῆ καὶ ποδήρη καὶ ἐπωμίδα· [9] καὶ ἐκύκλωσεν αὐτὸν ῥοΐσκοις, χρυσοῖς κώδωσιν πλείστοις κυκλόθεν, ἠχῆσαι φωνὴν ἐν βήμασιν αὐτοῦ, ἀκουστὸν ποιῆσαι ἦχον ἐν ναῷ εἰς μνημόσυνον υἱοῖς λαοῦ αὐτοῦ· [10] στολῇ ἁγίᾳ, χρυσῷ καὶ ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ, ἔργῳ ποικιλτοῦ, λογείῳ κρίσεως, δήλοις ἀληθείας, κεκλωσμένῃ κόκκῳ, ἔργῳ τεχνίτου, [11] λίθοις πολυτελέσιν γλύμματος σφραγῖδος ἐν δέσει χρυσίου, ἔργῳ λιθουργοῦ, εἰς μνημόσυνον ἐν γραφῇ κεκολαμμένῃ κατ᾽ ἀριθμὸν φυλῶν Ισραηλ· [12] στέφανον χρυσοῦν ἐπάνω κιδάρεως, ἐκτύπωμα σφραγῖδος ἁγιάσματος, καύχημα τιμῆς, ἔργον ἰσχύος, ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν κοσμούμενα· [13] ὡραῖα πρὸ αὐτοῦ οὐ γέγονεν τοιαῦτα, ἕως αἰῶνος οὐκ ἐνεδύσατο ἀλλογενὴς πλὴν τῶν υἱῶν αὐτοῦ μόνον καὶ τὰ ἔκγονα αὐτοῦ διὰ παντός. [14] θυσίαι αὐτοῦ ὁλοκαρπωθήσονται καθ᾽ ἡμέραν ἐνδελεχῶς δίς. [15] ἐπλήρωσεν Μωυσῆς τὰς χεῖρας καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ· ἐγενήθη αὐτῷ εἰς διαθήκην αἰῶνος καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἐν ἡμέραις οὐρανοῦ λειτουργεῖν αὐτῷ ἅμα καὶ ἱερατεύειν καὶ εὐλογεῖν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν τῷ ὀνόματι. [16] ἐξελέξατο αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ζῶντος προσαγαγεῖν κάρπωσιν κυρίῳ, θυμίαμα καὶ εὐωδίαν εἰς μνημόσυνον, ἐξιλάσκεσθαι περὶ τοῦ λαοῦ σου. [17] ἔδωκεν αὐτῷ ἐν ἐντολαῖς αὐτοῦ ἐξουσίαν ἐν διαθήκαις κριμάτων διδάξαι τὸν Ιακωβ τὰ μαρτύρια καὶ ἐν νόμῳ αὐτοῦ φωτίσαι Ισραηλ. [18] ἐπισυνέστησαν αὐτῷ ἀλλότριοι καὶ ἐζήλωσαν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἄνδρες οἱ περὶ Δαθαν καὶ Αβιρων καὶ ἡ συναγωγὴ Κορε ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ· [19] εἶδεν κύριος καὶ οὐκ εὐδόκησεν, καὶ συνετελέσθησαν ἐν θυμῷ ὀργῆς· ἐποίησεν αὐτοῖς τέρατα καταναλῶσαι ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτοῦ. [20] καὶ προσέθηκεν Ααρων δόξαν καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν· ἀπαρχὰς πρωτογενημάτων ἐμέρισεν αὐτῷ, ἄρτον πρώτοις ἡτοίμασεν πλησμονήν· [21] καὶ γὰρ θυσίας κυρίου φάγονται, ἃς ἔδωκεν αὐτῷ τε καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. [22] πλὴν ἐν γῇ λαοῦ οὐ κληρονομήσει, καὶ μερὶς οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἐν λαῷ· αὐτὸς γὰρ μερίς σου καὶ κληρονομία. [23] Καὶ Φινεες υἱὸς Ελεαζαρ τρίτος εἰς δόξαν ἐν τῷ ζηλῶσαι αὐτὸν ἐν φόβῳ κυρίου καὶ στῆναι αὐτὸν ἐν τροπῇ λαοῦ ἐν ἀγαθότητι προθυμίας ψυχῆς αὐτοῦ· καὶ ἐξιλάσατο περὶ τοῦ Ισραηλ. [24] διὰ τοῦτο ἐστάθη αὐτῷ διαθήκη εἰρήνης προστατεῖν ἁγίων καὶ λαοῦ αὐτοῦ, ἵνα αὐτῷ ᾖ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἱερωσύνης μεγαλεῖον εἰς τοὺς αἰῶνας. [25] καὶ διαθήκη τῷ Δαυιδ υἱῷ Ιεσσαι ἐκ φυλῆς Ιουδα κληρονομία βασιλέως υἱοῦ ἐξ υἱοῦ μόνου· κληρονομία Ααρων καὶ τῷ σπέρματι

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτοῦ. [26] δῴη ὑμῖν σοφίαν ἐν καρδίᾳ ὑμῶν κρίνειν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα μὴ ἀφανισθῇ τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς γενεὰς αὐτῶν.

46

Yozwè

[1] Ali ntwâli omu matabâro[m], Yozwè, mwene Nûni, mukûla wa Mûsa omu mukolo gw'okulêba, izîno lyanamukwânana, aciyêrekana mukulu wa kuciza abîshogwa, ahana abashombanyi bagoma, adêkereza Israheli omu cihugo câge. [2] Neci, yàli ntwâli, erhi wakamubwîne amaboko enyanya, engôrho omu nfune, ajirhêra ebishagala by'ababisha! [3] Muntu ndi, embeze zâge, wahisire aho oku burhwâli? Yêne àshokolera abalwi b'amatumu ga Nyamuzinda. [4] Kali ye wabwîraga izûba mpu liyimange[n]: omulegerege muguma yabà ibiri? [5] Ashenga Nyamuzinda, erhi akol'aminisire abashombanyi hingole-ngole enyunda zôshi, Nyamuzinda ayumva omusengero gwâge, aniêsa enkuba y'olubula okurhasagiboneka. [6] Arhibukira oku ngabo y'abashombanyi, abâminikakwo akabayirhira oku mwandagalo: ayêreka amashanja oku amatumu gâge garhaji-bwa omu irhwe, mpu lyo bamanya oku Nyamuzinda badwîrhe balwîsa.

Kalebu

[7] Bulya àli muntu wa Nyamuzinda, mîra, amango ga Mûsa, ayêrekana obushiru bw'omurhima nkana, bona Kalebu, mwene Yefunè, go mango bahagalikaga omwandu gw'abantu, bahanza olubaga okujira ecâha, bahulisa n'okucîduduma[o] kubî. [8] Bombi bone barhahumagwakwo, ekarhî ka bihumbi magana ndarhu ga balwî, mpu bahike oku kashambala, omu cihugo ciluza amarha n'obûci. [9] Nyamuzinda aha Kalebu emisî, n'eyo misî ayiyôrhana kuhika ebushosi, amusôsa oku ntondo ziri omu cihugo, ko kàbire kashambala abâna bâge bayimiremo buno, [10] mpu ly'Israheli yêshi abona oku neci, kunali kwinjà okukulikira Nyamuzinda.

Abacîranuzi

[11] Abacîranuzi, ngasi muguma nk'oku anahamagîrwe, balya bôshi baàrhagomaga murhima, barhacîhinduliraga Nyamuzinda, okubakengêra gubê mugisho' [12] Amavuha gâbo gazibuhe ekuzimu, amazîno gâbo galame, abo bany'irenge bagashânire abâna bâbo.

Samwel

---

[m] **46.1** Matabâro: matumu, birha, kulwa. Izîno limukwânine: Yozwè erhi Yezu; kwo kuderha: Nyamuzinda kuciza aciza: ye Muciza, Côkola.
[n] **46.4** Liyimange: lolà Yoz 10,13.
[o] **46.7** Okucîduduma kubî: lolà Mib 14,6-10.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13 Samwel[p] arhona bwenêne emwa Nyamuzinda, ashuba mulêbi wa Nyamuzinda, anayimânika
obwâmi, ashîga abâmi b'ecihugo amavurha. 14 Akâtwa emmanja z'endêko omu kukulikira
amarhegeko ga Nyamuzinda, na ntyo Nyamuzinda aba haguma na Yakôbo. 15 Omu bwemêzi
bwâge, abonekana oku anali mulêbi, omu nderho zâge, acîmanyîsa oku ye nyamuderha kubà.
16 Ashenga Nyamuzinda Ogala-byôshi, amango abashombanyi balimu- gosire enyunda zôshi,
arherekêra omwâna-buzi orhalikwo izâbyo. 17 Nyamuzinda, kurhenga emalunga, avuza
omukungulo, enkuba yàkungula, izù lyâge lyayumvîkana; 18 àhungumula abakulu
b'abashombanyi b'e Filisteya, n'Abanya-Tiri. 19 Samwel, embere aluhûke ensiku n'amango,
acîgasha emunda Nyamuzinda na mwâmi bali, erhi: «Niono ntà muntu nalenganyize oku hyâge;
ciru enkwêrho y'emigozi yo nyi». Na ntâye wamuhêsire lubanja. 20 Abire amafà abulirêba, abwîra
mwâmi oku obwâmi bwâge bwàhwire; izù lyâge lyarhenga ekuzimu; lyalêba kwa kuzaza obubî
bw'olubaga.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 46

1 Κραταιὸς ἐν πολέμῳ ’Ιησοῦς Ναυη καὶ διάδοχος Μωυσῆ ἐν προφητείαις, ὃς ἐγένετο κατὰ τὸ
ὄνομα αὐτοῦ μέγας ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐκλεκτῶν αὐτοῦ ἐκδικῆσαι ἐπεγειρομένους ἐχθρούς, ὅπως
κατακληρονομήσῃ τὸν Ισραηλ. 2 ὡς ἐδοξάσθη ἐν τῷ ἐπᾶραι χεῖρας αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ ἐκτεῖναι
ῥομφαίαν ἐπὶ πόλεις. 3 τίς πρότερος αὐτοῦ οὕτως ἔστη; τοὺς γὰρ πολέμους κυρίου αὐτὸς
ἐπήγαγεν. 4 οὐχὶ ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἐνεποδίσθη ὁ ἥλιος καὶ μία ἡμέρα ἐγενήθη πρὸς δύο;
5 ἐπεκαλέσατο τὸν ὕψιστον δυνάστην ἐν τῷ θλῖψαι αὐτὸν ἐχθροὺς κυκλόθεν, καὶ ἐπήκουσεν
αὐτοῦ μέγας κύριος ἐν λίθοις χαλάζης δυνάμεως κραταιᾶς· 6 κατέρραξεν ἐπ’ ἔθνος πόλεμον καὶ
ἐν καταβάσει ἀπώλεσεν ἀνθεστηκότας, ἵνα γνῶσιν ἔθνη πανοπλίαν αὐτοῦ ὅτι ἐναντίον κυρίου ὁ
πόλεμος αὐτοῦ.

7 Καὶ γὰρ ἐπηκολούθησεν ὀπίσω δυνάστου καὶ ἐν ἡμέραις Μωυσέως ἐποίησεν ἔλεος αὐτὸς καὶ
Χαλεβ υἱὸς Ιεφοννη ἀντιστῆναι ἔναντι ἐκκλησίας κωλῦσαι λαὸν ἀπὸ ἁμαρτίας καὶ κοπάσαι
γογγυσμὸν πονηρίας. 8 καὶ αὐτοὶ δύο ὄντες διεσώθησαν ἀπὸ ἑξακοσίων χιλιάδων πεζῶν
εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς κληρονομίαν εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. 9 καὶ ἔδωκεν ὁ κύριος τῷ
Χαλεβ ἰσχύν, καὶ ἕως γήρους διέμεινεν αὐτῷ, ἐπιβῆναι αὐτὸν ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα
αὐτοῦ κατέσχεν κληρονομίαν, 10 ὅπως ἴδωσιν πάντες οἱ υἱοὶ Ισραηλ ὅτι καλὸν τὸ πορεύεσθαι
ὀπίσω κυρίου.

11 Καὶ οἱ κριταί, ἕκαστος τῷ αὐτοῦ ὀνόματι, ὅσων οὐκ ἐξεπόρνευσεν ἡ καρδία καὶ ὅσοι οὐκ
ἀπεστράφησαν ἀπὸ κυρίου, εἴη τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἐν εὐλογίαις· 12 τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ἀναθάλοι
ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ἀντικαταλλασσόμενον ἐφ’ υἱοῖς δεδοξασμένων αὐτῶν.

---

[p] **46.13** Samwel: lolà 1 Sam 10,1..... 16.13.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] ’Ηγαπημένος ὑπὸ κυρίου αὐτοῦ Σαμουηλ προφήτης κυρίου κατέστησεν βασιλείαν καὶ ἔχρισεν ἄρχοντας ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ· [14] ἐν νόμῳ κυρίου ἔκρινεν συναγωγήν, καὶ ἐπεσκέψατο κύριος τὸν Ιακωβ· [15] ἐν πίστει αὐτοῦ ἠκριβάσθη προφήτης καὶ ἐγνώσθη ἐν ῥήμασιν αὐτοῦ πιστὸς ὁράσεως. [16] καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν κύριον δυνάστην ἐν τῷ θλῖψαι ἐχθροὺς αὐτοῦ κυκλόθεν ἐν προσφορᾷ ἀρνὸς γαλαθηνοῦ· [17] καὶ ἐβρόντησεν ἀπ’ οὐρανοῦ ὁ κύριος καὶ ἐν ἤχῳ μεγάλῳ ἀκουστὴν ἐποίησεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ [18] καὶ ἐξέτριψεν ἡγουμένους Τυρίων καὶ πάντας ἄρχοντας Φυλιστιιμ. [19] καὶ πρὸ καιροῦ κοιμήσεως αἰῶνος ἐπεμαρτύρατο ἔναντι κυρίου καὶ χριστοῦ αὐτοῦ Χρήματα καὶ ἕως ὑποδημάτων ἀπὸ πάσης σαρκὸς οὐκ εἴληφα· καὶ οὐκ ἐνεκάλεσεν αὐτῷ ἄνθρωπος. [20] καὶ μετὰ τὸ ὑπνῶσαι αὐτὸν προεφήτευσεν καὶ ὑπέδειξεν βασιλεῖ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ καὶ ἀνύψωσεν ἐκ γῆς τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἐν προφητείᾳ ἐξαλεῖψαι ἀνομίαν λαοῦ.

47

Natani

[1] Hayisha Natani enyuma lya Samwel, alêba oku ngoma ya Daudi.

Daudi

[2] Kula bananûla amashushi oku cimasha c'enterekêro y'okuvuga omunkwa, kwo Daudi acîshozirwe ekarhî ka bene-Israheli. [3] Ashâsa empangaza kula bashâsa omwâna-hene, eciryanyi kula bajira omwâna-buzi. [4] K'arhabâga aciri murhò ayîrha n'entwâli, akûla ecihugo nshonyi: ahè-ba ehibuye oku muzâreti, ahibanda hyanakoza, atwa Goliyati ifeka? [5] Aho erhi amàshenga Nyamuzinda w'Enyanya, naye Nyamuzinda amuhà emisî y'okuyîrha omulwî mukulu, n'okuzûsa ihembe lya Israheli[q]. [6] Okwo kwarhuma bamuhà irenge lya bihumbi ikumi[r], bàmukuza omu mugisho gwa Nyamuzinda, bàmuyambika akashala k'irenge. [7] Ashâbira abashombanyi bali eburhambi, aherêrekeza abashombanyi b'e Filisteya, àbalambika burhazûka. [8] Omu mikolo yâge yôshi, akuza Omwimâna w'Enyanya n'ebinwa by'irenge[s]; acîtakiraye n'omurhima gwôshi, ayêrekana oku azigira Lulema. [9] Ahira ennanga aha luhêro, omulya gwâzo gwàkazirhuma izùu ly'abazihi lyayinjiha okurhalusire. [10] Ayinjihya ensiku nkulu, zalangashana okulushine, Obwimâna bw'Iziîno lya Nyamuzinda bwakuzibwa, ecirhînyiro[t] ca Nyamuzinda cakazi-dumûka kurhenga sêzi. [11] Nyamuzinda àmubabalira ebyâha byâge[u], àlengereza obuhashe bwâge ensiku zôshi, amuhà endagâno y'obwami, entebe y'irenge omu Israheli.

---

[q] **47.5** Israheli: lolà 1 Sam 17.
[r] **47.6** Bihumbi ikumi, lolà 1 Sam 18,7.
[s] **47.8** Binwa by'irenge: Nnanga za Daudi, lolà 2 Sam 23,1.
[t] **47.10** Cirhînyiro: hantu harhînywa, ha lukengwa, aha luhêrero.
[u] **47.11** Ebyâha byâge: lolà 2 Sam 12,13,24, ensiku n'amango, amujirira endagâno y'obwâmi, amuhà entebe y'irenge omu Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Salomoni

[12] Salomoni, mwene Daudi, muntu mwîrhonzi, ayîma omu by'îshe; n'oku burhabâle bw'îshe alama omu iragi. [13] Salomoni arhegeka ecihugo omu mango g'omurhûla, Nyamuzinda àmuhira omurhûla eburhambi n'obundi, mpu ly'ayûbakira Izîno lyâge enyumpa, anarheganye ecirhînyiro c'ensiku n'amango. [14] Neci, wàli murhimanya omu busole bwâwe, wàli wa bukengêre bunji nka mîshi! [15] Obukengêre bwâwe bwahundikire igulu, waliyunjuza migani mizibu. [16] Irenge lyâwe lyahika emahanga, wazigirwa omu murhûla gwâwe. [17] Ennanga, emigani, obulenga omu binwa n'amashuzo gâwe byasômeza igulu. [18] Oku izîno lya Nyakasane Nyamuzinda, ye Nyamuzinda rhuderha w'Israheli, walundika amasholo nka byûma, n'ensaranga zakulugira nka mabuye[v]. [19] Ci aye! mubiri gwâwe wagurhega abakazi, wacîjira mujà w'amagene gâwe. [20] Ntyo wadôkôza irenge lyâwe, wahira ihanja oku bûko bwâwe, warhuma obukunizi bwacîhonda oku bâna bâwe n'omutula oku iburha lyâwe: [21] amâmimâmi gazûka, Efrayimu azûkamwo obugoma. [22] Ci kwône Nyamuzinda arhayibagiraga obwonjo bwâge, arhatwâga omu kanwa kâge, arhayimaga omwîshogwa wâge iburha, arhaherêrekezagya obûko bw'owalimuzigîre. Ntyo àlekera Yakôbo hikasigwa, na Daudi omuzi gwa kuli ye.

Roboami

[23] Salomoni ajirhamûka haguma na bîshe, asiga ow'oku mulala gwâge, musirhe bwenêne ekarhî k'olubaga, muntu orhagwêrhi bukengêre buci: ye Roboami, ye wasunikaga ecihugo omu bugoma.

Yerobwâmi

[24] Yerobwâmi mwene Nabati naye, ajirîsa Israheli ecâha, ayigîriza Efrayimu enjira y'amabî. Kurhenga ago mango, ebyâha byâbo byalugîrira, byarhuma balulizibwa kulî n'ecihugo câbo. [25] Bali bacihêsire omu bibi bya ngasi lubero, byarhuma bahâbwa obuhane.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 47

[1] Καὶ μετὰ τοῦτον ἀνέστη Ναθαν προφητεύειν ἐν ἡμέραις Δαυιδ.

[2] ὥσπερ στέαρ ἀφωρισμένον ἀπὸ σωτηρίου, οὕτως Δαυιδ ἀπὸ τῶν υἱῶν Ισραηλ. [3] ἐν λέουσιν ἔπαιξεν ὡς ἐν ἐρίφοις καὶ ἐν ἄρκοις ὡς ἐν ἄρνασι προβάτων. [4] ἐν νεότητι αὐτοῦ οὐχὶ ἀπέκτεινεν γίγαντα καὶ ἐξῆρεν ὀνειδισμὸν ἐκ λαοῦ ἐν τῷ ἐπᾶραι χεῖρα ἐν λίθῳ σφενδόνης καὶ καταβαλεῖν γαυρίαμα τοῦ Γολιαθ; [5] ἐπεκαλέσατο γὰρ κύριον τὸν ὕψιστον, καὶ ἔδωκεν ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ

---

[v] **47.18** 47. 18: Nka mabuye: obugale bwa Salomoni bwàli bunji bwenêne: lolà 1 Sam 10,11....; Mt 6,29. 47, 19: Mujà w'amagene gâwe: lolà 1 BÂM 11,1-13.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κράτος ἐξᾶραι ἄνθρωπον δυνατὸν ἐν πολέμῳ ἀνυψῶσαι κέρας λαοῦ αὐτοῦ. [6] οὕτως ἐν μυριάσιν ἐδόξασαν αὐτὸν καὶ ᾔνεσαν αὐτὸν ἐν εὐλογίαις κυρίου ἐν τῷ φέρεσθαι αὐτῷ διάδημα δόξης· [7] ἐξέτριψεν γὰρ ἐχθροὺς κυκλόθεν καὶ ἐξουδένωσεν Φυλιστιιμ τοὺς ὑπεναντίους, ἕως σήμερον συνέτριψεν αὐτῶν κέρας. [8] ἐν παντὶ ἔργῳ αὐτοῦ ἔδωκεν ἐξομολόγησιν ἁγίῳ ὑψίστῳ ῥήματι δόξης· ἐν πάσῃ καρδίᾳ αὐτοῦ ὕμνησεν καὶ ἠγάπησεν τὸν ποιήσαντα αὐτόν. [9] καὶ ἔστησεν ψαλτῳδοὺς κατέναντι τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐξ ἠχοῦς αὐτῶν γλυκαίνειν μέλη· [10] ἔδωκεν ἐν ἑορταῖς εὐπρέπειαν καὶ ἐκόσμησεν καιροὺς μέχρι συντελείας ἐν τῷ αἰνεῖν αὐτοὺς τὸ ἅγιον ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἀπὸ πρωίας ἠχεῖν τὸ ἁγίασμα. [11] κύριος ἀφεῖλεν τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ καὶ ἀνύψωσεν εἰς αἰῶνα τὸ κέρας αὐτοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην βασιλέων καὶ θρόνον δόξης ἐν τῷ Ισραηλ.

[12] Μετὰ τοῦτον ἀνέστη υἱὸς ἐπιστήμων καὶ δι᾽ αὐτὸν κατέλυσεν ἐν πλατυσμῷ· [13] Σαλωμων ἐβασίλευσεν ἐν ἡμέραις εἰρήνης, ᾧ ὁ θεὸς κατέπαυσεν κυκλόθεν, ἵνα στήσῃ οἶκον ἐπ᾽ ὀνόματι αὐτοῦ καὶ ἑτοιμάσῃ ἁγίασμα εἰς τὸν αἰῶνα. [14] ὡς ἐσοφίσθης ἐν νεότητί σου καὶ ἐνεπλήσθης ὡς ποταμὸς συνέσεως. [15] γῆν ἐπεκάλυψεν ἡ ψυχή σου, καὶ ἐνέπλησας ἐν παραβολαῖς αἰνιγμάτων· [16] εἰς νήσους πόρρω ἀφίκετο τὸ ὄνομά σου, καὶ ἠγαπήθης ἐν τῇ εἰρήνῃ σου· [17] ἐν ᾠδαῖς καὶ παροιμίαις καὶ παραβολαῖς καὶ ἐν ἑρμηνείαις ἀπεθαύμασάν σε χῶραι. [18] ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐπικεκλημένου θεοῦ Ισραηλ συνήγαγες ὡς κασσίτερον τὸ χρυσίον καὶ ὡς μόλιβον ἐπλήθυνας ἀργύριον. [19] παρανέκλινας τὰς λαγόνας σου γυναιξὶν καὶ ἐνεξουσιάσθης ἐν τῷ σώματί σου· [20] ἔδωκας μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου καὶ ἐβεβήλωσας τὸ σπέρμα σου ἐπαγαγεῖν ὀργὴν ἐπὶ τὰ τέκνα σου καὶ κατανυγῆναι ἐπὶ τῇ ἀφροσύνῃ σου [21] γενέσθαι δίχα τυραννίδα καὶ ἐξ Εφραιμ ἄρξαι βασιλείαν ἀπειθῆ. [22] ὁ δὲ κύριος οὐ μὴ καταλίπῃ τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ διαφθείρῃ ἀπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ οὐδὲ μὴ ἐξαλείψῃ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ ἔκγονα καὶ σπέρμα τοῦ ἀγαπήσαντος αὐτὸν οὐ μὴ ἐξάρῃ· καὶ τῷ Ιακωβ ἔδωκεν κατάλειμμα καὶ τῷ Δαυιδ ἐξ αὐτοῦ ῥίζαν.

[23] Καὶ ἀνεπαύσατο Σαλωμων μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ καὶ κατέλιπεν μετ᾽ αὐτὸν ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ λαοῦ ἀφροσύνην καὶ ἐλασσούμενον συνέσει Ροβοαμ, ὃς ἀπέστησεν λαὸν ἐκ βουλῆς αὐτοῦ.

[24] καὶ Ιεροβοαμ υἱὸς Ναβατ, ὃς ἐξήμαρτεν τὸν Ισραηλ καὶ ἔδωκεν τῷ Εφραιμ ὁδὸν ἁμαρτίας· καὶ ἐπληθύνθησαν αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν σφόδρα ἀποστῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν· [25] καὶ πᾶσαν πονηρίαν ἐξεζήτησαν, ἕως ἐκδίκησις ἔλθῃ ἐπ᾽ αὐτούς.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

48

Eliya

[1] Lero omulêbi Eliya anacizûka nka muliro, ebinwa byâge bwakâyôca nka ngoke. [2] Ye
wàbahamagaliraga ecizombo, n'omu bushiru bwâge, abahungumula. [3] Oku luderho lwa
Nyamuzinda, àhangamya enkuba, kasharhu kôshi àmanula omuliro emalunga. [4] Eliya neci wàli
ojire irenge omu birhangâzo byâwe! ndi muntu wankabà n'obucîbone bw'okucîgerera kuli we ?
[5] We wàkûlaga omuntu omu nfune z'olufù, wamurhenza ekuzimu, oku luderho lw'Ow'Enyanya.
[6] We wàshâbiraga abâmi, abakulu wàbarhenza oku ntebe. [7] We wayumvagya obukali oku Sinayi,
n'irhegeko ly'olwîhôlo oku Ho-rebu, [8] washîga abâmi b'okucîhôla amavurha, washîga n'abakûla
bâwe amavurha g'obulêbi, [9] wàhêkwa muli kalemera w'omuliro[w], oku ngâlè, y'ebihesi by'omuliro,
[10] we wacishogeragwa obukali bwayisha, mpu obè murhûliriza w'obukunizi embere buyishe, mpu
oshubize omurhima gw'îshe w'omwâna oku mwâna[x], onayinamule emilala ya Yakôbo. [11] Iragi
lyabayishikubona, n'abafânîne obuzigire, bulya nîrhu rhwayishiba n'obuzîne.

Elisha'

[12] Ntyo kwo Eliya ali, ye muntu wahekagwa muli kalemêra. Omûka gwâge gwayunjuza Elisha';
omu nsiku z'akalamo kâge, ntà murhegesi wakamuyâshire, ntâye wakamugombize. [13] Ntâco
camuyabîraga,ciru abîre ali n'ekuzimu omubiri gwâge gwagalilêba![y]. [14] Amango àli azîne ajira
ebirhangâzo, anabire amâfa ajira n'ebisômerîne.

Obugoma n'obuhane

[15] Byabà ntyo, ci omurhima gw'olubaga gurhagalukaga, basera oku byâha byâbo, balinda
balulizibwa kuli n'ecihugo câbo, bàbashandabanya omu igulu lyôshi. [16] Hasigala amahûnga
g'olwàli lubaga, n'omurhambo w'oku mulala gwa Daudi. Muli bo, baguma baguma basimîsa
Nyamuzinda, ci abandi bashubikaluza ebyâha.

Hezekiyahu

[17] Hezekiyahu azibuhya ecishagala, ahisa amîshi omu lugo lwâge, arhula ibuye n'ecûma,
ayûbaka iriba ly'amîshi. [18] Mw'ago mango, Senakeribu amera omu muherho, arhuma
Rabushakè, naye Rabushakè omu bucîbone bwâge, arhêra Siyoni. [19] Lero bajuguma amaboko

---

[w] **48.9** By'omuliro: lolà 2 BÂM 2,1-11.
[x] **48.10** Oku mwâna: lolà Mal 3,24.
[y] **48.13** Ali n'ekuzimu: lolà 2BÂM 13, 20-21, kandi rhwanaderha nti: "owalêbaga ciru ali n'ekuzimu".

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'omurhima, balumwa nka mukazi wajà aha lubako[z], 20 bayâkûza Nyamuzinda w'obwonjo, bamurhega amaboko, Omwimâna abayumva kurhenga empingu, abaciza n'okuboko kwa Yesha'yahu. 21 alasa ebihando by'ab'e Sîriya, malahika wâge abahungumula.

Yeshayahu

22 Byabà ntyo bulya Hezekiyahu amasimîsa Nyamuzinda, acîyêrekana mu-zibu omu kukulikira enjira y'îshe Daudi, nk'oku omulêbi Yesha'yahu ali amurhegesire, Yesha'yahu mukulu na mutabêsha omu bulêbi bwâge. 23 Omu nsiku zâge, iziûba lyàgenda cinyumanyuma, n'akalamo ka mwâmi[a] kayûshûka. 24 Abonera omu buhashe bwa Mûka oku ensiku zahwire, arhûliriza abagogomirwe b'e Siyoni, 25 amanyîsa ebyâyisha binaciri kuli omu mwizimya gw'ensiku n'amango, n'ebifulike abimanyîsa embere bibonekane.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 48

1 Καὶ ἀνέστη Ηλιας προφήτης ὡς πῦρ, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ὡς λαμπὰς ἐκαίετο· 2 ὃς ἐπήγαγεν ἐπ᾽ αὐτοὺς λιμὸν καὶ τῷ ζήλῳ αὐτοῦ ὠλιγοποίησεν αὐτούς· 3 ἐν λόγῳ κυρίου ἀνέσχεν οὐρανόν, κατήγαγεν οὕτως τρὶς πῦρ. 4 ὡς ἐδοξάσθης, Ηλια, ἐν θαυμασίοις σου· καὶ τίς ὅμοιός σοι καυχᾶσθαι; 5ὁ ἐγείρας νεκρὸν ἐκ θανάτου καὶ ἐξ ᾅδου ἐν λόγῳ ὑψίστου· 6 ὁ καταγαγὼν βασιλεῖς εἰς ἀπώλειαν καὶ δεδοξασμένους ἀπὸ κλίνης αὐτῶν· 7 ἀκούων ἐν Σινα ἐλεγμὸν καὶ ἐν Χωρηβ κρίματα ἐκδικήσεως· 8 ὁ χρίων βασιλεῖς εἰς ἀνταπόδομα καὶ προφήτας διαδόχους μετ᾽ αὐτόν· 9 ὁ ἀναλημφθεὶς ἐν λαίλαπι πυρὸς ἐν ἅρματι ἵππων πυρίνων· 10 ὁ καταγραφεὶς ἐν ἐλεγμοῖς εἰς καιροὺς κοπάσαι ὀργὴν πρὸ θυμοῦ, ἐπιστρέψαι καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱὸν καὶ καταστῆσαι φυλὰς Ιακωβ. 11 μακάριοι οἱ ἰδόντες σε καὶ οἱ ἐν ἀγαπήσει κεκοιμημένοι· καὶ γὰρ ἡμεῖς ζωῇ ζησόμεθα.

12 Ηλιας ὃς ἐν λαίλαπι ἐσκεπάσθη, καὶ Ελισαιε ἐνεπλήσθη πνεύματος αὐτοῦ· καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ οὐκ ἐσαλεύθη ὑπὸ ἄρχοντος, καὶ οὐ κατεδυνάστευσεν αὐτὸν οὐδείς. 13 πᾶς λόγος οὐχ ὑπερῆρεν αὐτόν, καὶ ἐν κοιμήσει ἐπροφήτευσεν τὸ σῶμα αὐτοῦ· 14 καὶ ἐν ζωῇ αὐτοῦ ἐποίησεν τέρατα, καὶ ἐν τελευτῇ θαυμάσια τὰ ἔργα αὐτοῦ.

15 ’Εν πᾶσιν τούτοις οὐ μετενόησεν ὁ λαὸς καὶ οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ἕως ἐπρονομεύθησαν ἀπὸ γῆς αὐτῶν καὶ διεσκορπίσθησαν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. 16 καὶ κατελείφθη ὁ λαὸς ὀλιγοστός, καὶ ἄρχων ἐν τῷ οἴκῳ Δαυιδ· τινὲς μὲν αὐτῶν ἐποίησαν τὸ ἀρεστόν, τινὲς δὲ ἐπλήθυναν ἁμαρτίας.

---

[z] **48.19** Aha lubako: okujà aha lubako kuli kuhurha.
[a] **48.23** Akalamo ka Mwâmi kayushûka: lolà 2 BÂM 20, 4-11; Iz 38,4-8.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[17] Εζεκιας ὠχύρωσεν τὴν πόλιν αὐτοῦ καὶ εἰσήγαγεν εἰς μέσον αὐτῆς ὕδωρ, ὤρυξεν σιδήρῳ ἀκρότομον καὶ ᾠκοδόμησεν κρήνας εἰς ὕδατα. [18] ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη Σενναχηριμ καὶ ἀπέστειλεν Ραψακην, καὶ ἀπῆρεν· καὶ ἐπῆρεν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ Σιων καὶ ἐμεγαλαύχησεν ἐν ὑπερηφανίᾳ αὐτοῦ. [19] τότε ἐσαλεύθησαν καρδίαι καὶ χεῖρες αὐτῶν, καὶ ὠδίνησαν ὡς αἱ τίκτουσαι· [20] καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν κύριον τὸν ἐλεήμονα ἐκπετάσαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ ἅγιος ἐξ οὐρανοῦ ταχὺ ἐπήκουσεν αὐτῶν καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐν χειρὶ Ησαιου· [21] ἐπάταξεν τὴν παρεμβολὴν τῶν ᾽Ασσυρίων, καὶ ἐξέτριψεν αὐτοὺς ὁ ἄγγελος αὐτοῦ.

[22] ἐποίησεν γὰρ Εζεκιας τὸ ἀρεστὸν κυρίῳ καὶ ἐνίσχυσεν ἐν ὁδοῖς Δαυιδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἃς ἐνετείλατο Ησαιας ὁ προφήτης ὁ μέγας καὶ πιστὸς ἐν ὁράσει αὐτοῦ. [23] ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνεπόδισεν ὁ ἥλιος καὶ προσέθηκεν ζωὴν βασιλεῖ. [24] πνεύματι μεγάλῳ εἶδεν τὰ ἔσχατα καὶ παρεκάλεσεν τοὺς πενθοῦντας ἐν Σιων. [25] ἕως τοῦ αἰῶνος ὑπέδειξεν τὰ ἐσόμενα καὶ τὰ ἀπόκρυφα πρὶν ἢ παραγενέσθαι αὐτά.

49

Yosiyahu na Yeremiya

[1] Yosiyahu okumukengêra kuli nka kujira envange nyinjà y'obubâni kula omuvanzi w'amarâshi anajira; buli nka bûci bwo bununa omu ngasi kanwa, nka lulanga lwazihwa omu idinye. [2] Aj'aho, Yosiyahu, akulikira enjira nyinjà, erya y'okugalula omurhima gw'olubaga, arhenza obugalugalu bulya bukakàbulirwa; [3] omurhima gwâge aguyêrekeza Nyamuzinda, n'omu mango g'amabî, a-lwîsa anahimira obukunda-Lulema.

Abâmi n'abalêbi bazinda

[4] Kuleka ba Daudi, Hezekiyahu, na Yosiyahu, abandi bôshi baluza obugoma, bajàhika irhegeko ly'Ow'Enyanya: abâmi b'e Yudeya bahwa. [5] Obuzibu bwâbo erhi babulekîre abandi, irenge lyâbo erhi balirekîre ecihugo c'emahanga. [6] Ecishagala citagatîfu cîshogwa, abashombanyi baciyôca, emihanda yaco bayihambya, [7] Kulya Yeremiya anaderhaga. Bàli bamulibuzize n'obwo ali mulêbi mwîshogwa kurhenga omu nda ya nina, mpu akundule, ashâbe analambike, ci kwône kandi mpu ayûbake anarhwere[b]. [8] Ezekiyeli abonekerwa n'irenge, Nyamuzinda amuyêrekalyo oku nyanya ly'engâlè ya Bakerubi[c]. [9] akengêra abashombanyi omu nkuba y'ecihonzi, mpu lyo ahimira abakulikira enjira nyinjà. [10] Balya balêbi ikumi na babiri nabo, amavuha gâbo gashabuke nka mburho omu nshinda zâbo, bulya barhûlirîze Yakôbo, bamuciza omu buyêmêre n'omu bulangâlire.

---

[b] **49.7** Anarhwera: lolà Yer 1,10.
[c] **49.8** Bakerubi: lolà Eze 1-3; 9-10.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Zorobabeli na Yozwè

[11] Kurhi rhwacitakirira Zorobabeli? Kw'ali nka kashè omu kuboko ku-lyo[d]; [12] naye owâbo Yozwè, mwene Yosedeki, bombi, omu mango gâbo. bayûbaka akâ-Nyamuzinda, bayabulira Nyamuzinda olubaga luta-gatifu, lubaga lubikirwe irenge ly'ensiku n'amango.

Nehemiya

[13] Nehemiya naye ali mukulu w'okukengêrwa, ye warhuzûkizagya enkuta zàli zamahongoka, ajira enyumvi anazisimbanya, ayinamula eka.

Okushubûlula

[14] Ntâye en'igulu walemirwe mpu ayûmânane na Enoki; ye bàbalalanaga kurhenga igulu.. [15] Ntâye kandi wabusirwe oli nka Yozefu, arhona emwa bakulu bâge, aba nyamwegemerwa w'olubaga lwâge, amavuha gâge gajirekwo omugisho. [16] Semu na Seti nabo bajire irenge omu bantu, ci kwône Adamu yenaciri enyanya lya ngasi ciremwa cizîne.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 49

[1] Μνημόσυνον Ιωσιου εἰς σύνθεσιν θυμιάματος ἐσκευασμένον ἔργῳ μυρεψοῦ· ἐν παντὶ στόματι ὡς μέλι γλυκανθήσεται καὶ ὡς μουσικὰ ἐν συμποσίῳ οἴνου. [2] αὐτὸς κατευθύνθη ἐν ἐπιστροφῇ λαοῦ καὶ ἐξῆρεν βδελύγματα ἀνομίας· [3] κατεύθυνεν πρὸς κύριον τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐν ἡμέραις ἀνόμων κατίσχυσεν τὴν εὐσέβειαν.

[4] Πάρεξ Δαυιδ καὶ Εζεκιου καὶ Ιωσιου πάντες πλημμέλειαν ἐπλημμέλησαν· κατέλιπον γὰρ τὸν νόμον τοῦ ὑψίστου, οἱ βασιλεῖς Ιουδα ἐξέλιπον· [5] ἔδωκαν γὰρ τὸ κέρας αὐτῶν ἑτέροις καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔθνει ἀλλοτρίῳ. 6ένεπύρισαν ἐκλεκτὴν πόλιν ἁγιάσματος καὶ ἠρήμωσαν τὰς ὁδοὺς αὐτῆς [7] ἐν χειρὶ Ιερεμιου· ἐκάκωσαν γὰρ αὐτόν, καὶ αὐτὸς ἐν μήτρᾳ ἡγιάσθη προφήτης ἐκριζοῦν καὶ κακοῦν καὶ ἀπολλύειν, ὡσαύτως οἰκοδομεῖν καὶ καταφυτεύειν. [8] Ιεζεκιηλ ὃς εἶδεν ὅρασιν δόξης, ἣν ὑπέδειξεν αὐτῷ ἐπὶ ἅρματος χερουβιν· [9] καὶ γὰρ ἐμνήσθη τῶν ἐχθρῶν ἐν ὄμβρῳ καὶ ἀγαθῶσαι τοὺς εὐθύνοντας ὁδούς. [10] καὶ τῶν δώδεκα προφητῶν τὰ ὀστᾶ ἀναθάλοι ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν· παρεκάλεσαν γὰρ τὸν Ιακωβ καὶ ἐλυτρώσαντο αὐτοὺς ἐν πίστει ἐλπίδος.

[11] Πῶς μεγαλύνωμεν τὸν Ζοροβαβελ; καὶ αὐτὸς ὡς σφραγὶς ἐπὶ δεξιᾶς χειρός, [12] οὕτως ᾽Ιησοῦς υἱὸς Ιωσεδεκ, οἳ ἐν ἡμέραις αὐτῶν ᾠκοδόμησαν οἶκον καὶ ἀνύψωσαν ναὸν ἅγιον κυρίῳ ἡτοιμασμένον εἰς δόξαν αἰῶνος.

---

[d] **49.11** Kulyo: okuboko kulyo haba hantu ha bukenge, muntu mukengwa bahira ekulyo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] καὶ Νεεμιου ἐπὶ πολὺ τὸ μνημόσυνον τοῦ ἐγείραντος ἡμῖν τείχη πεπτωκότα καὶ στήσαντος πύλας καὶ μοχλοὺς καὶ ἀνεγείραντος τὰ οἰκόπεδα ἡμῶν.

[14] Οὐδεὶς ἐκτίσθη ἐπὶ τῆς γῆς τοιοῦτος οἷος Ενωχ· καὶ γὰρ αὐτὸς ἀνελήμφθη ἀπὸ τῆς γῆς. [οὐδὲ] ὡς Ιωσηφ ἐγεννήθη ἀνὴρ ἡγούμενος ἀδελφῶν, στήριγμα λαοῦ, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐπεσκέπησαν. [16] Σημ καὶ Σηθ ἐν ἀνθρώποις ἐδοξάσθησαν, καὶ ὑπὲρ πᾶν ζῷον ἐν τῇ κτίσει Αδαμ.

50

Omudâhwa Simoni

[1] Omudâhwa mukulu, Simoni, mwene Oniasi, ye washakalaga akâ-Nyamuzinda, amango acihali, azibuhya n'ecirhînyiro. [2] Ye wabandaga eciriba c'okuyûbaka banyamwegemerwa babirhi omu bululîrî bw'akâ-Nyamuzinda. [3] Amango gâge lyo bahumbaga ecibîkiro c'amîshi, bahumba ecîna cigali bwenêne nka nyanja. [4] Ayûbaka buzibu olugo, mpu ly'acingira bwinjà olubaga amango lurhezirwe. [5] Arhàhimagwa kukwânanwa ekarhî k'olubaga, erhi abàga ahuluka omu nyumpa arhenga ebwa lusîka, [6] nka nyenyêzi y'esêzi omu bitù, nka mwêzi mukulu[e], [7] nka myonzi y'izûba oku nyanya ly'akâ-Nyamuzinda kw'Ow'Enyanya, nka mutirigongo gwalangashana omu bitù by'irenge, [8] nka bwâso bwa rôza omu mpondo, nka bwâso bwa lisi emezire hôfi n'iriba, nk'ihaji lya murhi gwa kasuku omu canda, [9] nka muliro n'obubâni omu cetêzo, nka kabindi ka masholo, katâke n'ensobeke y'ensobeke y'enjuma za ngasi lubero, [10] nka muzêti gujagalîre malehe, nka murhi gwa nsindani guhisire omu nkuba karhî. [11] Oku akazâgikwânanwa erhi abâga ayambalîre olusiku lukulu, arhôle n'emyambalo y'obukulu, erhi abâga akola ayinamukira aha luhêrero lutagatîfu, amanabumba obululi bw'akâ-Nyamuzinda bwôshi irenge! [12] Ala oku ayinjihaga erhi abaga akola ayankirira eby'enterekêro omu maboko g'abadâhwa, erhi abaga ayimanzire yêne ebwa karhî k'oluhêrero, na bene wâbo bamuyimanzirage eburhambi buna cimanè! Onabone ayôsire nka nduluma y'e Libano n'amashami gâyo, nka kula omubô gubà guzonzirwe n'amashami gâgwo. [13] Ala oku ayinjihaga amango bene Aròni bôshi omu irenge lyâbo babâga bafumbîrhe entûlo za Nyakasane, baligi embere z'endêko ya bene Israheli, [14] naye yêne adwirhage arherekêra aha Luhêrero, analiko ashumbiriza n'obukenge Ow'Enyanya entûlo z'obukulu [15] Obone alambûlire okuboko oku kabehe, ayanke ntonyi nsungunu za murhobo gwa muzâbîbu, azibulagire aha nsimikiro y'oluhêrero, hazûke ehisûnunu hy'okusîmîsa Ow'Enyanya, Nnâmahanga gôshi. [16] Ago mango lyo bene Aròni bakazâgibanda orhuhababo, babuhe emîshekera yâbo minene y'amarhale, izù lishakânye, mpu kabe kake-ngêzo emw'Ow'Enyanya. [17] Erhi bahikaga aho, onabone olubaga lwôshi, luhwere oku idaho caligumiza, luharamye Nyakasane Ogala byôshi, Nyamubâho w'Enyanya bwenêne. [18] Abimbiza nabo bayankirire,

---

[e] **50.6** : Cirhêbo ca mwêzi: gala mango omwêzi gukola mukulu, gukola guyunjwire, muburunguse, nka cirhêho c'aha ngombe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bayimbe obukuze, ogwomulenge gwôshi gwakazishuba lwimbo lwinjinjà. [19] Olubaga lusengerage Nyamuzinda w'Enyanya obwo, lushenge Nyakasane k'emirenge, kuhika ogwomukolo gw'okurhumikira Nyamuzi-enda guhwe. [20] Enyuma ly'aho, onabone ayandagale, alambûlire endêko y'olubaga lw'Israheli kw'amaboko, n'izù linene, abahe omugisho gwa Nyamuzinda, erhi anagwêrhe irenge ly'obuhashe bw'okuderha eryol'izîno. [21] Aho, bukolaga bwa kabiri obwo, olubaga lwanafukama luyankirire omugisho gw'Ow'Enyanya.

Musêze omurhima

[22] Na bunôla, kuzagi Nyamuzinda Nnâmahanga, yejira ebinjà n'ebinênênè ngasi hôshi, ye walengezagya ensiku zirhu kurhenga omu nda za banyâma, arhujirira nk'oku obwonjo bwâge bunali. [23] Arhuhage n'omurhima gushagalusire, arhushobôze omurhûla mwa zi-no nsiku zirhu, gugandâze omu Israheli ensiku n'amango. [24] Inêma lyâge liyôrhe libà haguma nîrhu, anarhulîkûze mwa gano mango.

Omugani

[25] Hali mashanja abiri ntabonakwo, erya kasharhu lirhali ishanja: [26] abantu b'entondo y'e Samâriya, Abafilistini, n'olubaga lw'abahwinja b'e Sikemi.

Enfundika-binwa

[27] Nyigîrizo za burhimanya n'obumanye ezîra Yezu, Mwene-Sira, Eleyazari w'e Yeruzalemu, asiribire mw'eci citabu, adubuliramo oburhimanya bw'omurhima gwâge, nka kul'enkuba enadubuka. [28] Iragi lyâge omuntu ogwêrhe amango g'okucîyigîriza, anabone oburhimanya n'okubuheba e murhima. [29] Akahêka ntyo, âba ali muzibu ngasi mango, bulya akamole ka Nyamuzinda yo njira yâge.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 50

[1] Σιμων Ονιου υἱὸς ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς ἐν ζωῇ αὐτοῦ ὑπέρραψεν οἶκον καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἐστερέωσεν ναόν· [2] καὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐθεμελιώθη ὕψος διπλῆς, ἀνάλημμα ὑψηλὸν περιβόλου ἱεροῦ· [3] ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἐλατομήθη ἀποδοχεῖον ὑδάτων, λάκκος ὡσεὶ θαλάσσης τὸ περίμετρον· [4] ὁ φροντίζων τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἀπὸ πτώσεως καὶ ἐνισχύσας πόλιν ἐν πολιορκήσει. [5] ὡς ἐδοξάσθη ἐν περιστροφῇ λαοῦ, ἐν ἐξόδῳ οἴκου καταπετάσματος· [6] ὡς ἀστὴρ ἑωθινὸς ἐν μέσῳ νεφελῶν, ὡς σελήνη πλήρης ἐν ἡμέραις, [7] ὡς ἥλιος ἐκλάμπων ἐπὶ ναὸν ὑψίστου καὶ ὡς τόξον φωτίζον ἐν νεφέλαις δόξης, [8] ὡς ἄνθος ῥόδων ἐν ἡμέραις νέων, ὡς κρίνα ἐπ᾽ ἐξόδῳ ὕδατος, ὡς βλαστὸς Λιβάνου ἐν ἡμέραις θέρους, [9] ὡς πῦρ καὶ λίβανος ἐπὶ πυρείου, ὡς σκεῦος χρυσίου ὁλοσφύρητον κεκοσμημένον παντὶ λίθῳ πολυτελεῖ, [10] ὡς ἐλαία ἀναθάλλουσα καρποὺς καὶ ὡς κυπάρισσος

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὑψουμένη ἐν νεφέλαις. [11] ἐν τῷ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν στολὴν δόξης καὶ ἐνδιδύσκεσθαι αὐτὸν συντέλειαν καυχήματος, ἐν ἀναβάσει θυσιαστηρίου ἁγίου ἐδόξασεν περιβολὴν ἁγιάσματος· [12] ἐν δὲ τῷ δέχεσθαι μέλη ἐκ χειρῶν ἱερέων, καὶ αὐτὸς ἑστὼς παρ᾽ ἑσχάρᾳ βωμοῦ, κυκλόθεν αὐτοῦ στέφανος ἀδελφῶν ὡς βλάστημα κέδρων ἐν τῷ Λιβάνῳ καὶ ἐκύκλωσαν αὐτὸν ὡς στελέχη φοινίκων, [13] καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ααρων ἐν δόξῃ αὐτῶν καὶ προσφορὰ κυρίου ἐν χερσὶν αὐτῶν ἔναντι πάσης ἐκκλησίας Ισραηλ, [14] καὶ συντέλειαν λειτουργῶν ἐπὶ βωμῶν κοσμῆσαι προσφορὰν ὑψίστου παντοκράτορος, [15] ἐξέτεινεν ἐπὶ σπονδείου χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἔσπεισεν ἐξ αἵματος σταφυλῆς, ἐξέχεεν εἰς θεμέλια θυσιαστηρίου ὀσμὴν εὐωδίας ὑψίστῳ παμβασιλεῖ. [16] τότε ἀνέκραγον οἱ υἱοὶ Ααρων, ἐν σάλπιγξιν ἐλαταῖς ἤχησαν, ἀκουστὴν ἐποίησαν φωνὴν μεγάλην εἰς μνημόσυνον ἔναντι ὑψίστου· [17] τότε πᾶς ὁ λαὸς κοινῇ κατέσπευσαν καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν προσκυνῆσαι τῷ κυρίῳ αὐτῶν παντοκράτορι θεῷ ὑψίστῳ· [18] καὶ ᾖνεσαν οἱ ψαλτῳδοὶ ἐν φωναῖς αὐτῶν, ἐν πλείστῳ ἤχῳ ἐγλυκάνθη μέλος· [19] καὶ ἐδεήθη ὁ λαὸς κυρίου ὑψίστου ἐν προσευχῇ κατέναντι ἐλεήμονος, ἕως συντελεσθῇ κόσμος κυρίου καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ ἐτελείωσαν. [20] τότε καταβὰς ἐπῆρεν χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἐκκλησίαν υἱῶν Ισραηλ δοῦναι εὐλογίαν κυρίου ἐκ χειλέων αὐτοῦ καὶ ἐν ὀνόματι αὐτοῦ καυχήσασθαι· [21] καὶ ἐδευτέρωσαν ἐν προσκυνήσει ἐπιδέξασθαι τὴν εὐλογίαν παρὰ ὑψίστου.

[22] Καὶ νῦν εὐλογήσατε τὸν θεὸν πάντων τὸν μεγάλα ποιοῦντα πάντῃ, τὸν ὑψοῦντα ἡμέρας ἡμῶν ἐκ μήτρας καὶ ποιοῦντα μεθ᾽ ἡμῶν κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. [23] δῴη ἡμῖν εὐφροσύνην καρδίας καὶ γενέσθαι εἰρήνην ἐν ἡμέραις ἡμῶν ἐν Ισραηλ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος· [24] ἐμπιστεύσαι μεθ᾽ ἡμῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν λυτρωσάσθω ἡμᾶς.

[25] ᾽Εν δυσὶν ἔθνεσιν προσώχθισεν ἡ ψυχή μου, καὶ τὸ τρίτον οὐκ ἔστιν ἔθνος· [26] οἱ καθήμενοι ἐν ὄρει Σαμαρείας καὶ Φυλιστιιμ καὶ ὁ λαὸς ὁ μωρὸς ὁ κατοικῶν ἐν Σικιμοις.

[27] Παιδείαν συνέσεως καὶ ἐπιστήμης ἐχάραξεν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ᾽Ιησοῦς υἱὸς Σιραχ Ελεαζαρ ὁ Ιεροσολυμίτης, ὃς ἀνώμβρησεν σοφίαν ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ. [28] μακάριος ὃς ἐν τούτοις ἀναστραφήσεται, καὶ θεὶς αὐτὰ ἐπὶ καρδίαν αὐτοῦ σοφισθήσεται· [29] ἐὰν γὰρ αὐτὰ ποιήσῃ, πρὸς πάντα ἰσχύσει· ὅτι φῶς κυρίου τὸ ἴχνος αὐτοῦ.

51

Okucitakira kw'omunkwa

[1] Nkola nilkuvuga omunkwa, Yâgirwa Mwâmi, nakukuza, Nyamuzinda, Muciza wâni, [2] Wàndwirîre, wànfungira, wandikûza omu mîno ga nyamulûmba, wa- ntenza omu murhego gw'olulimi lubî, wankûla ekanwa k'abanywesi; wanyimangira embere z'abangosire, wanciza, [3] omu lukogo lwâwe lunji n'oku bukuze bw'izîno lyâwe, wandikûza omu kanwa k'abayashamire

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mpu bandye, wantenza omu maboko g'aba-nshimbire mpu banyîrhe, omu malibuko gôshi nabwîne, [4] wankûla ecîko nnankola ndi buhuba, wankûla omu muliromuhangala! [5] wandikuza oku budambye, oku lulimi lw'obulyâlya, n'oku nderho z'obunywesi. [6] - kalimi ka balenzi omu bwâmi.- Nashugunuka olufù, omûka gwâni gwagalukira aha nshinda-burhambi. [7] Bangorha nieshi, nabula n'ecirhabîre; nalola eyi n'eyi nti nkaba Nabona owîrhu wantabâla, namubula. [8] Ka lêro ntakengêra obwonjo bwâwe, Nyakasane k'emirenge, emikolo yâwe ya kurhenga ensiku n'amango, nakengêra oku we ciza abakulangâlira, obakûle omu maboko g'abashombanyi. [9] Omusengero gwâni gwayînamukira emund'oli, nashenga nti ondîkûze omu lufù. [10] Nashenga Nyakasane, îshe wa Nnahamwîrhu, nti: «Orhantibe omu nsiku z'amalibuko, omu nsiku z'abacîbonyi n'abalenzi. Nâkuza izîno lyâwe ngasi mango, nâcîtakiriralyo, mvuge omunkwa». [11] Omusengero gwâni gwàyankirirwa, wantenza ekuzimu, wandikûza oku mango g'obubî. [12] Co cirhumire nacîtakira, nkuvuge omunkwa, nkuze izîno lya Nyakasane.

Olulanga lw'oburhimanya

[13] Omu busole bwâni, erhi nàbaga nabalama, nantangishenga, nsengere n'obwâlagale oburhimanya. [14] Nabusengerera aha lusò lw'ecirhînyiro: na kuhika olusiku lwâni luzinda erhi bwo nankulikire. [15] Amango bwàli buyâsize, nka muzâbîbu guyanyire, omurhima gwâni gwabusîma. Amagulu gâni gajà omu njira ekubûsire, kurhenga ebusole bwâni erhi burhimanya nnongereza. [16] Naburhega okurhwîri, nanabuhabwa, nahika oku nyigîrizo nyinji. [17] Nàgenda bwinjà bwo burhumire, nàkuza owampaga oburhimanya. [18] Bulya narhozire omuhigo gw'okubukulikira, nalongereza n'obushiru enjira y'aminja, ntà mango nâbulabule. [19] Iroho lyâni lyabulwira, nacîsêza okushimba irhegeko, nayinamulira amaboko enyanya, nahuna obwonjo oku buhwinja bwâni. [20] Omurhima gwâni gwàyêrekera emunda buli, nàbushimâna n'omurhima gucîre; bw'obûla nkulikire kurhenga emurhondêro, co carhuma ntasigala omu marhabi, [21] Nayekemba enda erhi bwo burhuma, nàbushimâna, nàrhimana ebinjà. [22] Nyamuzinda ampire, ampa engalo y'olulimi lw'okumukuza, [23] Muyishe emunda ndi, mwe bahwinja, mujè omu masomo gâni. [24] Cirhumire mucijira bakenyi, n'obwo enyôrha y'oburhimanya emugwêrhe? [25] Nabumbwîre akanwa nti nderhe: gulagi, burhafa nsaranga[f], [26] mugombe ecikanyi ah'idako ly'omurhamba, muyigîrizibwe, enyigîrizo hôfi hôfi ninyu ziri. [27] Ninyu mwene mucîbonere: mubwîne okuntarhamaga bwenêne, nabulibona obuluhûkiro bw'enkwîra. [28] Muhâne birugu binji oku nyigîrizo, zammuhisa oku mwandu gw'amasholo. [29] Omurhima gwinyu, gurhimukwe n'olukogo lwa Nyakasane, murhabâga nshonyi z'okumukuza. [30] Mujire omukolo gwinyu oku amango garhacihika, olusiku hano luyisha, ammuhà. oluhembo lwinyu. Nyakasane akuzibwe emyâka yôshi, n'izîno lyâge liyimbwe kurhenga oku iburha kujà oku lindi iburha.

[f] **51.25** Burhafà nsaranga: lolà Iz 55,1; Mig 4,5-7.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omunwe muzinda: Burhimanya bwa Yezu! Mwene -Sira.

ΣΟΦΙΑ ΣΙΡΑΧ 51

[1] ’Εξομολογήσομαί σοι, κύριε βασιλεῦ, καὶ αἰνέσω σε θεὸν τὸν σωτῆρά μου, ἐξομολογοῦμαι τῷ ὀνόματί σου, [2] ὅτι σκεπαστὴς καὶ βοηθὸς ἐγένου μοι καὶ ἐλυτρώσω τὸ σῶμά μου ἐξ ἀπωλείας καὶ ἐκ παγίδος διαβολῆς γλώσσης, ἀπὸ χειλέων ἐργαζομένων ψεῦδος καὶ ἔναντι τῶν παρεστηκότων ἐγένου βοηθὸς καὶ ἐλυτρώσω με [3] κατὰ τὸ πλῆθος ἐλέους καὶ ὀνόματός σου ἐκ βρυγμῶν ἕτοιμον εἰς βρῶμα, ἐκ χειρὸς ζητούντων τὴν ψυχήν μου, ἐκ πλειόνων θλίψεων, ὧν ἔσχον, [4] ἀπὸ πνιγμοῦ πυρᾶς κυκλόθεν καὶ ἐκ μέσου πυρός, οὗ οὐκ ἐξέκαυσα, [5] ἐκ βάθους κοιλίας ᾅδου καὶ ἀπὸ γλώσσης ἀκαθάρτου καὶ λόγου ψευδοῦς. [6] βασιλεῖ διαβολὴ γλώσσης ἀδίκου. ἤγγισεν ἕως θανάτου ἡ ψυχή μου, καὶ ἡ ζωή μου ἦν σύνεγγυς ᾅδου κάτω. [7] περιέσχον με πάντοθεν, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν· ἐνέβλεπον εἰς ἀντίλημψιν ἀνθρώπων, καὶ οὐκ ἦν. [8] καὶ ἐμνήσθην τοῦ ἐλέους σου, κύριε, καὶ τῆς ἐργασίας σου τῆς ἀπ’ αἰῶνος, ὅτι ἐξαιρῇ τοὺς ὑπομένοντάς σε καὶ σῴζεις αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν. [9] καὶ ἀνύψωσα ἀπὸ γῆς ἱκετείαν μου καὶ ὑπὲρ θανάτου ῥύσεως ἐδεήθην· [10] ἐπεκαλεσάμην κύριον πατέρα κυρίου μου μή με ἐγκαταλιπεῖν ἐν ἡμέραις θλίψεως, ἐν καιρῷ ὑπερηφανιῶν ἀβοηθησίας· αἰνέσω τὸ ὄνομά σου ἐνδελεχῶς καὶ ὑμνήσω ἐν ἐξομολογήσει. [11] καὶ εἰσηκούσθη ἡ δέησίς μου· ἔσωσας γάρ με ἐξ ἀπωλείας καὶ ἐξείλου με ἐκ καιροῦ πονηροῦ. [12] διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι καὶ αἰνέσω σε καὶ εὐλογήσω τῷ ὀνόματι κυρίου. [13] Ἔτι ὢν νεώτερος πρὶν ἢ πλανηθῆναί με ἐζήτησα σοφίαν προφανῶς ἐν προσευχῇ μου. [14] ἔναντι ναοῦ ᾐξίουν περὶ αὐτῆς καὶ ἕως ἐσχάτων ἐκζητήσω αὐτήν. [15] ἐξ ἄνθους ὡς περκαζούσης σταφυλῆς εὐφράνθη ἡ καρδία μου ἐν αὐτῇ. ἐπέβη ὁ πούς μου ἐν εὐθύτητι, ἐκ νεότητός μου ἴχνευον αὐτήν. [16] ἔκλινα ὀλίγον τὸ οὖς μου καὶ ἐδεξάμην καὶ πολλὴν εὗρον ἐμαυτῷ παιδείαν. [17] προκοπὴ ἐγένετό μοι ἐν αὐτῇ· τῷ διδόντι μοι σοφίαν δώσω δόξαν. [18] διενοήθην γὰρ τοῦ ποιῆσαι αὐτὴν καὶ ἐζήλωσα τὸ ἀγαθὸν καὶ οὐ μὴ αἰσχυνθῶ. [19] διαμεμάχισται ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῇ καὶ ἐν ποιήσει νόμου διηκριβασάμην. τὰς χεῖράς μου ἐξεπέτασα πρὸς ὕψος καὶ τὰ ἀγνοήματα αὐτῆς ἐπένθησα. [20] τὴν ψυχήν μου κατεύθυνα εἰς αὐτὴν καὶ ἐν καθαρισμῷ εὗρον αὐτήν. καρδίαν ἐκτησάμην μετ’ αὐτῆς ἀπ’ ἀρχῆς· διὰ τοῦτο οὐ μὴ ἐγκαταλειφθῶ. [21] καὶ ἡ κοιλία μου ἐταράχθη τοῦ ἐκζητῆσαι αὐτήν· διὰ τοῦτο ἐκτησάμην ἀγαθὸν κτῆμα. [22] ἔδωκεν κύριος γλῶσσάν μοι μισθόν μου, καὶ ἐν αὐτῇ αἰνέσω αὐτόν. [23] ἐγγίσατε πρός με, ἀπαίδευτοι, καὶ αὐλίσθητε ἐν οἴκῳ παιδείας. [24] τί ὅτι ὑστερεῖσθαι λέγετε ἐν τούτοις καὶ αἱ ψυχαὶ ὑμῶν διψῶσι σφόδρα; [25] ἤνοιξα τὸ στόμα μου καὶ ἐλάλησα Κτήσασθε ἑαυτοῖς ἄνευ ἀργυρίου. [26] τὸν τράχηλον ὑμῶν ὑπόθετε ὑπὸ ζυγόν, καὶ ἐπιδεξάσθω ἡ ψυχὴ ὑμῶν παιδείαν. ἐγγύς ἐστιν εὑρεῖν αὐτήν. [27] ἴδετε ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ὅτι ὀλίγον ἐκοπίασα καὶ εὗρον ἐμαυτῷ πολλὴν ἀνάπαυσιν. [28] μετάσχετε παιδείας ἐν πολλῷ ἀριθμῷ ἀργυρίου καὶ πολὺν χρυσὸν κτήσασθε ἐν αὐτῇ. [29] εὐφρανθείη ἡ ψυχὴ ὑμῶν ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ, καὶ μὴ αἰσχυνθείητε ἐν αἰνέσει αὐτοῦ. [30] ἐργάζεσθε τὸ ἔργον ὑμῶν πρὸ καιροῦ, καὶ δώσει τὸν μισθὸν ὑμῶν ἐν καιρῷ αὐτοῦ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ISA - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Iz

IZAYA

IZAYA YESHAYAHU והיעשי

IZAYA YESHAYAHU והיעשי

1

EBITATU BY'ABALÊBI

Enshokolezi

Oluderho «mulêbi» luli luderho lwa cihabraniya. Lwanahugûlwa ntya: «Ohamagîrwe na Nnâmahanga» kandi erhi «Oyâlîza Akanwa ka Nnâmahanga». Abalêbi bayishi oku bali nka kanwa ka Nnâmahanga. Co cirhuma barhangira ngasi mango kuhanûla n'ezi nderho: «Ntyo kwo Nyakasane adesire» erhi «Akanwa ka Nnâmahanga aka» na ntyo na ntyo.

Bitabu bini biderhwa bya «Balêbi Bakulu: Yeshayahu, Yeremiya, Ezekiyeli na Daniyeli. Hali na bindi bitabu ikumi na bibirhi biderhwa bya «Balêbi Basungunu» bulya biba byofôfi.

Enyigîrizo z'abalêbi zaliyêrekîre bwenêne abantu b'amango gâbo. Kanji kanji abalêbi bakag'ilêba ebyayîsh'ibà. Nyamuzinda ayîshi ebyayîsh'ibà byôshi. Nyamuzinda analengereza entumwa yâge emanye ebyayîsh'ibà byôshi. Abalêbi badesire binwa binji biyêrekîre Masiha n'ebiyêrekîre amango mazinda. Rhwe rhukola rhulama ago mango amalêbi gayunjulire, rhwanahash'imanya bwinjinjà ago malêbi kulusha abalêbi bâgo.

Erhi rhwankakengêra ebi rhwadesire oku bulêbi byôshi, rhwanayumva oku Ebibliya yaderha mpu Mûsa ye mulêbi murhanzi na mukulu kulusha abandi bôshi. Abandi balêbi b'enyuma bali baganda ba Mûsa, nka Yozwè, Debora, Samwel n'abandi n'abandi. Hali abalêbi barhayandikaga citabu, hali n'abalêbi bayandisire. Omulêbi Amosi alamaga omu mwâka gwa 750 embere ly'okuburhwa kwa Kristu. Abalêbi bakulu babirhi bahanûlaga olubaga lwa Israheli embere lululizibwe e Babiloni, bwo Yesha'yahu na Yeremiya. Ago mango gonênè, Hozeya, Mikeyo, Nahumu, Sofoniya na Hahakuki nabo bajàbayigîriza. Omulêbi mukulu w'amango gw'okululizibwa ye irûngu. Abalêbi bakozire enyuma ly'okurhenga e Babiloni bwo Hageyo na Zakariya. Malakiya, Abudiya, Yoweli, Yôna na Daniyeli nabo bakulikira.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abalêbi bakag'isêgereza bwenêne kuli ebi binwa binene bisharhu: okuyêmêra Nyamuzinda muguma yêne, akalamo nkana kashingânîne n'idini ly'emurhima, Masiya. Daniyeli abwîne okuyîsha kwa «Mwene-Omuntu» oku bitù by'emalunga. Mwene-Omuntu âyîsh' ihâbwa okurhegeka amashanja gôshi n' obwâmi bwâge bwayôrhaho ensiku n'amango. Endagâno Mpyâhya eyêrekeza ebyo binwa by'abalêbi byôshi kuli Yezu Kristu.

IZAYA Yeshayahu ישעיהו

Enshokolezi

Yeshayahu ahamagalwa na Nyamuzinda omu kâ-Nyamuzinda k'e Yeruzalemu omu mwâka gwa 740 embere ly'okuburhwa kwa Yezu Kristu, mpu amanyîse oku Israheli na Yuda bayîsh'ihanwa erhi kurhashimba amarhegeko ga Nyamuzinda kurhuma.

Yeshayahu ajira ogwomukolo Nyamuzinda amuhâga myâka makumi ani. Ago mango obwâmi bwa Asuru bwali buzibu bwenêne. Abâmi b'eburhambi bacihira haguma mpu lyo balwîsa Asuru. Yeshayahu arhola omuhigo gw' okurhabâla anabwîra abo bâmi mpu balangâlire Nyamuzinda yêne. Izaya amanyîsa omwanzi gw'okuburhwa kwa Emanûweli, Mucunguzi w'igulu (c. 6-12).

*Yeshayahu ye mulêbi mukulu bwenêne kulusha abandi balêbi bôshi. Ayigîriza oku Nyamuzinda ali mwimâna. Bulya Israheli arhayêmêraga Nyamuzinda, **â**yish'itwîrwa olubanja n'okuherêrekezibwa. Cikwône abâyîsh'isigala **bâ**yish'i**g**alukira Nyamuzinda n'okucungulwa (4, 3).*

Omulêbi Yeshayahu ali murhegesi mukulu w'ishanja lyâge na ntyo bantu banji bamukulikira ciru omu myâka yakulikiraga. Abo bemêzi bayûshûla emyandiko yâge. Ntyo ecigabi ca kabirhi (c. 40-55) cayandikagwa n'omulêbi walondaga Yeshayahu amango Babeli alibahebire omu bujà. Oyomulêbi ayâlîza oku ecihugo bàyûbakamwo hano barhenga omu bujà ciri hôfi, n'oku Yeruzalemu âyûbakwa buhyâhya. Eco citabu ciderhwa «citabu c'okurhulirira kwa Israheli.

Ecigabi ca kasharhu (c. 55-66) ciyûshûla eca kabirhi, bene Israheli bamayûs'igaluka e Yeruzalemu. Cikwône babona oku barhebirwe, bulya barhayûbaka-ga akâ-Nyamuzinda n'ecishagala erhi Basamariya barhuma. Omulêbi ababwîra mpu kuli kwa bulagirire bagalukire Nyamuzinda omu lugendo lwâbo. Amango-nyisa irenge lya Nyamuzinda amango gw'okulinda Omucunguzi.

EBIRIMWO

1. Ecigabi c'omulêbi Yeshayahu: cigabi 1-39

2. Okurhûlirira kwa Israheli: cigabi 40-55

3. Abalêbi bamanyîsa oku Israheli ayîsh'iyagaluka: cigabi 56-66.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

I. Yuda ahêkwa lubanja

Izîno ly'ecitabu

[1] Obulêbi Yeshayahu, mwene Amotsi abonaga, buyêrekîre Yuda na Yeruzalemu, oku ngoma ya Ûziyahu, na Yotami, na Ahazi, na Hizekiyahu[g], bâmi ba Yuda.

Olubaga lurhasîma

[2] Mwe malunga, muyumve, nâwe we igulu, orhege amarhiwiri, bulya Nyakasane odesire, erhi: «Nalîsize abâna nanabàlera, ci bôhe bangomera. [3] Enkafu enamanye nnayo, n'endogomi enamanye eciranga ca nnawâbo; Israheli yêhe arhajira bumanye, olubaga lwâni lurhayumva. [4] Yajewe! ishanja linya-byâha, olubaga luyunjwîre mabî, iburha lya banyankola-maligo, abâna b'emihera! Bajahisire Nyakasane, bagayaguza Omwimâna w'Israheli; bamuhindamulira omugongo. [5] Ngahi mwankacishûrhirwa, mwe bantahwa-bugoma? Irhwe lyôshi liri lilwâla, n'omurhima gwôshi gwarhozire. [6] Kurhangirira oku nshando z'amagulu kuhika oku irhwe, ntà cirumbu cigumagumà: ci bironda byône n'ebibande n'ebihulu byadwa masira, birhasâg'ijakwo bufumu, erhi kurhubwa, erhi kuhirwakwo amavurha. [7] Ecihugo cinyu cikola bwerûle, ebishagala binyu byadûlisirwe muliro, Abanya-mahanga balîre amashwa ginyu erhi munadwîrhe mwasinza: Abanya-mahanga bagayoniremwo, bagasiga bwâmwa. [8] Mwâli wa Siyoni[h] asigîre yêne nka cifumba omu lukoma lw'emizâbîbu, nka higombe omu ishwa ly'emirhandagule, nka cishagala cigorhe. [9] Acibiga Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe arhali arhulekîre amahûnga g'emisigala, rhwankabîre aka Sodomo rhunashushe Gomora.

Obulyâlya

[10] Yumvi akanwa ka Nyakasane, wâni baluzi b'e Sodomomurhege okurhwîri, muyumve irhegeko lya Nyamuzinda wîrhu, mwe lubaga lw'e Gomora. [11] «Bici gwankwânana omwandu gw'enterekêro zinyu?» Nyakasane okudesire. «Ntamire n'embâgwa z'enganda-buzi n'amashushi g'amanina; omukò gw'empanzi n'ogw'abâna-buzi n'ogw'ebihebe, ntagukwirirwa! [12] Nka muyishir'ibona obusù bwâni, ndi ommubwîra mpu mulabarhe omu byôgo byâni? [13] Muleke okukalêrha entûlo za busha! Omugî gw'enshangi ntacigubonakwo! Emyêzi mihyâhya, esabato n'endêko zinyu, obubî n'ensiku nkulu, ntabikwirirwal [14] Emyêzi yinyu mihyâhya n'ensiku nkulu

---

[g] **1.1** Aga mazîno g'Abayahudi, ecigreki n'enfarasè n'ecilatini byagayegwire n'enshôko yago, cihebraniya, ci rhwacisêza oku gayegeza hôfi n'oku bagaderha omu cihebrahiya. munkwa oku "Abadâhwa baburhwa b'e Bukavu" na C.D.P.C.L. bo barhuhaga binji omu kuhindula Bibliya omu mashi, rhulole *Ebibliya Ntagatîfu*, Verbum Bible, Kinshasa 1992. Osiyasi ye Ûziyahu; Ahaz ye Akazi; Hizekiyahu ye Hezekiyahu

[h] **1.8** Mwâli wa Siyoni, kwo kuderha Yeruzalemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

zinyu, ntabibâkwo: byantamize, ntakanacibirembera. [15] Mukalambûla amaboko, nnambwikire obusù bwâni ndek'ibona; ciru mwankayûshûla emisengero, niono ntayiyumvîrhiza: bulya amaboko ginyu gayunjwîre mukò. [16] Mucishuke, mucicêse! Murhenze obubî bw'ebijiro binyu omu masù gâni! Muleke okukakola amabî; [17] muyige okukûjira aminja! Mulongereze obushinganyanya, mufungire odwi-rhe walibuzibwa! Muhalire enfûzi, mufungire omukana! [18] Muyishe rhujè kadali, kwo Nyakasane adesire. Ebyâha binyu bikaba bidu-kwire nka mwambalo gwa kaduku, byahinduka byêru nka lubula; bikaba bidukulîze nka mugôla, byayeruha nka bôya bwêru! [19] Mukayêmêra okubà bumvi, mwalya oku minjà g'ecihugo. [20] Ci mukalahira, mukaba cikanyi-cirhagomba, mwahungumuka n·engôrho, bulya kanwa ka Nyakasane kakudesire.

Yeruzalemu acêsibwa

[21] Kurhigi cahindusire nka mukazi wa cishungu[i], cirya cishagala cemêzi? Cali ciyunjwîre burhimanya, muli co mwo obushinganyanya bwahandaga, lero buno cikola ca bisi ba bantu! [22] Ensaranga zâwe zahindusire mazi ga cûma, irivayi lyâwe likola nshanjire ya mîshi. [23] Abaluzi bâwe babire bagoma na bira b'ebishambo bôshi bôshi babire banyakushundira omu nshoho zâbo na banyakulomokera empembo. Enfûzi barhayiha lubanja n'endûlù y'omukana barhayirhega kurhwîri. [24] Co cirhumire, Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, Nyamwegemerwa w'Israheli okudesire: Neci: nacihôla oku bashombanyi bâni, nageza olwihôlo omu bânzi bâni! [25] Nâkulambûlirakwo okuboko kwâni, nâkushukula weshi, nkurhenzekwo izinga lyâwe lyôshi. [26] Abacîranuzi bawe nâshub'ibahindula nk'oku banayôrhaga burhanzi, n'abahanûzi bâwe nka kulya bali mîra. Enyuma z'aho bâkakuderha «Cishagala ca bushinganyanya», «lugo lwa bemêzi». [27] Siyoni ayôkolwa n'obwîrhonzi, n'abantu bâge bacîyunjuzize bayôkolwa n’obushinganyanya. [28] Ci abagoma n'Abanya-byâha, haguma bahungumukira! Abagomera Nyakasane bagukumuka.

Emirhi y'amahêro

[29] Neci, enshonyi zâmmububumba kuli erya mirhi yinyu y'amahêromulimbira, mwâgwârhwa n'eza mêmè kuli glya masâne mucikubagira. [30] Bulya kwo mwabà ak'eyo mirhi y'amahêro amango ehungumusire ebibabi, erhi nk'obusâne amango buyumusire buzira mîshi. [31] Omuntu muzibu alembaguka nka bwâso n'omukolo gwâge gubè nka nkunyekunye: byombi byasingônokera haguma, na ntâye wâzimya omuliro.

[i] **1.21** Ahâla hône ho Yesha'yahu ashushanyize Israheli nka mukazi wa cishungu. Yêhe Hozeya arhahusagya kuderha ntyo (lolà Hoz 1, 2; 2, 7; 3, 3...). Yeremiya na irûngu bacikudesire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Jesaja/Isaiah 1

1חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ אֲשֶׁר חָזָה עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּהוּ מַלְכֵי יְהוּדָה: 2שִׁמְעוּ שָׁמַיִם
וְהַאֲזִינִי אֶרֶץ כִּי יְהוָה דִּבֶּר בָּנִים גִּדַּלְתִּי וְרוֹמַמְתִּי וְהֵם פָּשְׁעוּ בִי: 3יָדֵעַ שׁוֹר קֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֵבוּס בְּעָלָיו יִשְׂרָאֵל לֹא
יָדַע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנָן: 4הוֹי | גּוֹי חוֹטֵא עַם כֶּבֶד עָוֹן זֶרַע מְרֵעִים בָּנִים מַשְׁחִיתִים עָזְבוּ אֶת־יְהוָה נִאֲצוּ אֶת־קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל נָזֹרוּ אָחוֹר: 5עַל מֶה תֻּכּוּ עוֹד תּוֹסִיפוּ סָרָה כָּל־רֹאשׁ לָחֳלִי וְכָל־לֵבָב דַּוָי: 6מִכַּף־רֶגֶל וְעַד־רֹאשׁ אֵין־בּוֹ מְתֹם
פֶּצַע וְחַבּוּרָה וּמַכָּה טְרִיָּה לֹא־זֹרוּ וְלֹא חֻבָּשׁוּ וְלֹא רֻכְּכָה בַּשָּׁמֶן: 7אַרְצְכֶם שְׁמָמָה עָרֵיכֶם שְׂרֻפוֹת אֵשׁ אַדְמַתְכֶם
לְנֶגְדְּכֶם זָרִים אֹכְלִים אֹתָהּ וּשְׁמָמָה כְּמַהְפֵּכַת זָרִים: 8וְנוֹתְרָה בַת־צִיּוֹן כְּסֻכָּה בְכָרֶם כִּמְלוּנָה בְמִקְשָׁה כְּעִיר
נְצוּרָה: 9לוּלֵי יְהוָה צְבָאוֹת הוֹתִיר לָנוּ שָׂרִיד כִּמְעָט כִּסְדֹם הָיִינוּ לַעֲמֹרָה דָּמִינוּ: ס
10שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה קְצִינֵי סְדֹם הַאֲזִינוּ תּוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עַם עֲמֹרָה: 11לָמָּה־לִּי רֹב־זִבְחֵיכֶם יֹאמַר יְהוָה שָׂבַעְתִּי עֹלוֹת
אֵילִים וְחֵלֶב מְרִיאִים וְדַם פָּרִים וּכְבָשִׂים וְעַתּוּדִים לֹא חָפָצְתִּי: 12כִּי תָּבֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי מִי־בִקֵּשׁ זֹאת מִיֶּדְכֶם רְמֹס
חַצֵרָי: 13לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא מִנְחַת־שָׁוְא קְטֹרֶת תּוֹעֵבָה הִיא לִי חֹדֶשׁ וְשַׁבָּת קְרֹא מִקְרָא לֹא־אוּכַל אָוֶן
וַעֲצָרָה: 14חָדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שָׂנְאָה נַפְשִׁי הָיוּ עָלַי לָטֹרַח נִלְאֵיתִי נְשֹׂא: 15וּבְפָרִשְׂכֶם כַּפֵּיכֶם אַעְלִים עֵינַי מִכֶּם גַּם
כִּי־תַרְבּוּ תְפִלָּה אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ יְדֵיכֶם דָּמִים מָלֵאוּ: 16רַחֲצוּ הִזַּכּוּ הָסִירוּ רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם מִנֶּגֶד עֵינָי חִדְלוּ הָרֵעַ: 17לִמְדוּ
הֵיטֵב דִּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אַשְּׁרוּ חָמוֹץ שִׁפְטוּ יָתוֹם רִיבוּ אַלְמָנָה: ס
18לְכוּ־נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְהוָה אִם־יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ אִם־יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ: 19אִם־תֹּאבוּ
וּשְׁמַעְתֶּם טוּב הָאָרֶץ תֹּאכֵלוּ: 20וְאִם־תְּמָאֲנוּ וּמְרִיתֶם חֶרֶב תְּאֻכְּלוּ כִּי פִּי יְהוָה דִּבֵּר: ס
21אֵיכָה הָיְתָה לְזוֹנָה קִרְיָה נֶאֱמָנָה מְלֵאתִי מִשְׁפָּט צֶדֶק יָלִין בָּהּ וְעַתָּה מְרַצְּחִים: 22כַּסְפֵּךְ הָיָה לְסִיגִים סָבְאֵךְ מָהוּל
בַּמָּיִם: 23שָׂרַיִךְ סוֹרְרִים וְחַבְרֵי גַּנָּבִים כֻּלּוֹ אֹהֵב שֹׁחַד וְרֹדֵף שַׁלְמֹנִים יָתוֹם לֹא יִשְׁפֹּטוּ וְרִיב אַלְמָנָה לֹא־יָבוֹא
אֲלֵיהֶם: פ
24לָכֵן נְאֻם הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת אֲבִיר יִשְׂרָאֵל הוֹי אֶנָּחֵם מִצָּרַי וְאִנָּקְמָה מֵאוֹיְבָי: 25וְאָשִׁיבָה יָדִי עָלַיִךְ וְאֶצְרֹף כַּבֹּר
סִיגֵיךְ וְאָסִירָה כָּל־בְּדִילָיִךְ: 26וְאָשִׁיבָה שֹׁפְטַיִךְ כְּבָרִאשֹׁנָה וְיֹעֲצַיִךְ כְּבַתְּחִלָּה אַחֲרֵי־כֵן יֵקָרֵא לָךְ עִיר הַצֶּדֶק קִרְיָה
נֶאֱמָנָה: 27צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה וְשָׁבֶיהָ בִּצְדָקָה: 28וְשֶׁבֶר פֹּשְׁעִים וְחַטָּאִים יַחְדָּו וְעֹזְבֵי יְהוָה יִכְלוּ: 29כִּי יֵבֹשׁוּ מֵאֵילִים
אֲשֶׁר חֲמַדְתֶּם וְתַחְפְּרוּ מֵהַגַּנּוֹת אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם: 30כִּי תִהְיוּ כְּאֵלָה נֹבֶלֶת עָלֶהָ וּכְגַנָּה אֲשֶׁר־מַיִם אֵין לָהּ: 31וְהָיָה
הֶחָסֹן לִנְעֹרֶת וּפֹעֲלוֹ לְנִיצוֹץ וּבָעֲרוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו וְאֵין מְכַבֶּה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2

Yeruzalemu, ishubûkiro ly'amashanja

[1] Obulêbi Yesha'yahu, mwene Amotsi abonaga, buyêrekîre Yuda na Yeruzalcemu. [2] Kwânacibe, omu nsiku zayisha, entondo y'akâ-Nyamuzinda yâhirwa enyanya y'ezindi ntondo, erhaluke orhurhondo rhwôshi. Amashanja gôshi gayish'ikâshûbûkira emunda eri. [3] Mashanja manji gayîsh'ilongôlerayo, gaderhe, mpu: «Yîshi rhusôkere ebwa ntondo ya Nyakasane, ebwa nyumpa ya Nyamuzinda wa Yakôbo. Arhuyigîriza enjira zage, nîrhu rhushimhe enjira zage!» Bulya e Siyoni yo irhegeko lirhenga, n'e Yeruzalemu yo erhenga akanwa ka Nyakasane. [4] Abà mucîranuzi w'amashanja, anabè mutwî w'emmanja w'amashanja manji. Engôrho zâbo bâzitulemwo enfuka, n'amatumu gâbo bâgatulamwo emigushu. Ntà ishanja lyânacimôlere elyâbo engôrho, na ntâbo bâcicîyigîrize okulwa amatumu. [5] Bene Yakôbo. yîshi, rhulambagire omu bulangashane bwa Nyakasane!

Olusiku lwa Nyakasane

[6] Neci, wàlekerîre olubaga lwâwe, enyumpa ya Yakôbo, bulya bakola bayunjulamwo abashonga ak'ab'ebuzûk'izûba n'abakurungu aka emwa Abafilistini, banakola bayinjibana n'abâna b'amashanja g'ihanga. [7] Ecihugo ciyunjwîre marhale n'amasholo: obuhirhi bwâco burhacigwêrhi lugero! Ecihugo ciyunjwîre biterusi: engâlè[j] zâco zirhankaciganjwa! [8] Ecihugo ciyunjwîre nshusho za banyamuzinda b'obwîhambe: bakola ba-fukamira ebyajiragwa n'enfune zâbo, eby'eminwe yâbo yakolaga. [9] Eco co carhumaga iburha ly'Adamu lyafunyâla n'abantu bahwêra oku idaho: nâwe orhabàbaliraga! [10] Yongoberera omu lwâla. ocifulike omu katulo, oyâke obukunizi bwa Nyakasane n'omulazo gw'irenge lyâgel [11] Amasù g'abacîbonyi gayubûbya, obucîbone bw'abantu bwâbona eza mêmè; Nyakasane yêne waj'irenge olwo lusiku. [12] Neci, lwâyisha olusiku[k] Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe agombya nga-si yeshi ocîbona n'ocîhira enyanya, amufunyâze; [13] agomhya emirhi y'e Libano yôshi, elya elihûsire kuhika oku nkuba karhî, n'emirhi y'e Bashani yôshi; [14] agombya entondo elihûsire yôshi n'orhurhondo rhulîrî rhwôshi; [15] agombya ngasi munâra muliri na ngasi lugurhu luzibuzibu; [16] agombya amârho g'e Tarsi gôshi na ngasi nkuge za citwîro cidârhi. [17] Obucîbone bw'iburha ly'Adamu bwagomba, n'abantu bafôkanana bafunyâla; Nyakasane yêne waj'irenge olwo lusiku. [18] Ci enshusho za banyamuzinda b'obwîhambe zahirigirha zôshi. [19] Bayongoberera omu nkunda z'enyâla n'omu idaho, mpu bayâke obukunizi bwa Nyakasane n'omulazo gw'irenge lyâge, amango anayimuke mpu ageze igulu mw'omusisi. [20] Olwo lusiku, abantu banarhôle enshusho z'amarhale n'amasholo

---

[j] **2.7** Ezo ngâlè ziri za kurhabâla. Omu kulâba amango ecihugo càli ciyôlolosire kuli mwâmi: Yerobwâmi (2 8am 14. 25: 2 Nga 26. 7; 27. 3). Obunji bw'engâlè buyêrekîne oku banacikubagira emisî yâbo, obwemêre babuheba enyuma. Omu nsiku zâyisha. Nyamubâho alonzize aherêrekeze engâlè n'ebiterusi (Rhulole muli Yoz 3,1; Am 2, 15; 4, 10; Hoz 14, 4).

[k] **2.12** Olusiku lwa Nyakasane: olole Am 5. 18; Iz 13, 9; Eze 7. 10; Sof 1, 15.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

za banyamuzinda bâbo b'obwîhambe, zirya bone batulaga mpu bakâz'iziha-ramya, bâzikwêbe amalindye na bakubukubu, [21] bâcîjire omu nkunda z'enyâla n'omu myongobana y'amabuye erhi bwôba bwa Nyakasane n'obw'omulazo gw'irenge lyâge burhuma, amango anayimuke mpu ageze igulu mw'omusisi. [22] Kuziga muleke okucîkubagira omuntu, oyîsa omûka emazûlu: kalamo kaci agwêrhage?

Jesaja/Isaiah 2

1 הַדָּבָר אֲשֶׁר חָזָה יְשַׁעְיָהוּ בֶּן־אָמוֹץ עַל־יְהוּדָה וּירוּשָׁלִָם: 2 וְהָיָה | בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית־יְהוָה בְּרֹאשׁ
הֶהָרִים וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל־הַגּוֹיִם: 3 וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ | וְנַעֲלֶה אֶל־הַר־יְהוָה אֶל־בֵּית אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב וְיֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר־יְהוָה מִירוּשָׁלִָם: 4 וְשָׁפַט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים
רַבִּים וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת לֹא־יִשָּׂא גּוֹי אֶל־גּוֹי חֶרֶב וְלֹא־יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה: פ
5 בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר יְהוָה: 6 כִּי נָטַשְׁתָּה עַמְּךָ בֵּית יַעֲקֹב כִּי מָלְאוּ מִקֶּדֶם וְעֹנְנִים כַּפְּלִשְׁתִּים וּבְיַלְדֵי נָכְרִים
יַשְׂפִּיקוּ: 7 וַתִּמָּלֵא אַרְצוֹ כֶּסֶף וְזָהָב וְאֵין קֵצֶה לְאֹצְרֹתֶיהָ וַתִּמָּלֵא אַרְצוֹ סוּסִים וְאֵין קֵצֶה לְמַרְכְּבֹתֶיהָ: 8 וַתִּמָּלֵא אַרְצוֹ
אֱלִילִים לְמַעֲשֵׂה יָדָיו יִשְׁתַּחֲוּוּ לַאֲשֶׁר עָשׂוּ אֶצְבְּעֹתָיו: 9 וַיִּשַּׁח אָדָם וַיִּשְׁפַּל־אִישׁ וְאַל־תִּשָּׂא לָהֶם: 10 בְּוֹא בַצּוּר וְהִטָּמֵן
בֶּעָפָר מִפְּנֵי פַּחַד יְהוָה וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ: 11 עֵינֵי גַבְהוּת אָדָם שָׁפֵל וְשַׁח רוּם אֲנָשִׁים וְנִשְׂגָּב יְהוָה לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: ס
12 כִּי יוֹם לַיהוָה צְבָאוֹת עַל כָּל־גֵּאֶה וָרָם וְעַל כָּל־נִשָּׂא וְשָׁפֵל: 13 וְעַל כָּל־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן הָרָמִים וְהַנִּשָּׂאִים וְעַל
כָּל־אַלּוֹנֵי הַבָּשָׁן: 14 וְעַל כָּל־הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל כָּל־הַגְּבָעוֹת הַנִּשָּׂאוֹת: 15 וְעַל כָּל־מִגְדָּל גָּבֹהַּ וְעַל כָּל־חוֹמָה
בְּצוּרָה: 16 וְעַל כָּל־אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ וְעַל כָּל־שִׂכְיוֹת הַחֶמְדָּה: 17 וְשַׁח גַּבְהוּת הָאָדָם וְשָׁפֵל רוּם אֲנָשִׁים וְנִשְׂגָּב יְהוָה
לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: 18 וְהָאֱלִילִים כָּלִיל יַחֲלֹף: 19 וּבָאוּ בִּמְעָרוֹת צֻרִים וּבִמְחִלּוֹת עָפָר מִפְּנֵי פַּחַד יְהוָה וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ
בְּקוּמוֹ לַעֲרֹץ הָאָרֶץ: 20 בַּיּוֹם הַהוּא יַשְׁלִיךְ הָאָדָם אֶת אֱלִילֵי כַסְפּוֹ וְאֶת אֱלִילֵי זְהָבוֹ אֲשֶׁר עָשׂוּ־לוֹ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לַחְפֹּר
פֵּרוֹת וְלָעֲטַלֵּפִים: 21 לָבוֹא בְּנִקְרוֹת הַצֻּרִים וּבִסְעִפֵי הַסְּלָעִים מִפְּנֵי פַּחַד יְהוָה וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ בְּקוּמוֹ לַעֲרֹץ
הָאָרֶץ: 22 חִדְלוּ לָכֶם מִן־הָאָדָם אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ כִּי־בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא: פ

3

Ishabâbè e Yeruzalemu

[1] Ala oku Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe akola anyaga Yeruzalemu na Yuda ngasi nsimikiro na ngasi burhabâle bwa mugati n'obw'amîshi. [2] entwâli n'omulwî, omutwî w'emmanja n'omulêbi, omushonga n'omugula, [3] omukulu w'abasirika makumi arhânu n'omurhonyi, omuhanûzi, omusho-nga n'omufumu. [4] Nabahâ abâna barhò babè bo babarhambula n'ebirhaba bibè byo bibarhegeka. [5] Olubaga lukola lwakalyâna, ngasi muntu owâbo, ngasi muguma omulu-ngu wâge; omwâna murhò akâlimbira omushosi, n'omugalugalu akâlimbira omuluzi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Omuntu anarhulube mwene wâbo, omu nyumpa y'îshe, amubwîre, erhi: «We gwêrhe ecishûli, oyishe, obè murhambo wîrhu, orhegeke ebira bigûkà!» [7] Olwo lusiku, owâbo naye anashuze, aderhe, erhi: «Ntaba mufumu; aha mwâni harhayimbwa kalyo erhi cishûli; murhanjiraga murhambo w'olubaga!» [8] Neci, Yeruzalemu adwîrhe adungubêja na Yuda ahindagîre, bulya ebinwa byâbo n'ebijiro byâbo birhayêrekiri Nyakasane, kuhika bagomera obusù bw'irenge lyâge. [9] Okulola kwâbo kwône kunabashobeke; aka Sodomo, bône banaje bayi-mba obubî bwâbo, babule oku bankabufulika. Bali bahanya, bulya bonene bacilerhera amahanya! [10] Mubwîre omushinganyanya oku ali muny'iragi; bulya ayîsh'ilya omukolo gw'ebijiro byâge! [11] Buhanya bwâge omuntu mubî, nyankola-maligo; bulya anagalulirwe nk'oku ebijiro by'amaboko gâge bikwânîne! [12] Wâni lubaga lwâni! Mwâna wa cirhaba okola olurhambula; bakazi bakola balurhegeka! Wâni lubaga lwâni! Abarhegesi bâwe bo badwîrhe bakuhabula n'oku-vonyola enjira zâwe! [13] Nyakasane ayimanzire mpu aje lubanja, ayimanzire mpu atwîre embaga oluhanja. [14] Nyakasane akola aja lubanja bôshi n'abagula n'abarhambo b'olubaga lwâge: «Mwe mwasherezize olukoma lw'emizâbîbu: ebi mwanyagaga omukenyi, omu nyumpa zinyu biri. [15] Carhuma mudwîrhe mwandibuziza olubaga n'okulabarhanya abakenyi?» Kwo adesire ntyo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe.

Abakazi b'e Yeruzalemu

[16] Nyakasane adesire, erhi: Kulya kubà abâna-nyere b'e Siyoni badwîrhe bacîbona, bajà bagenda bakuba igosi n'amasù g'obushumya, bajà bagendera oku mano enyanya banajegeza amashondo gabali emagulu, [17] Nyakasane akola ahira ebibungu omu marhwe g'abâna-nyere b'e Siyoni anabamôme emikungu. [18] Olwo lusiku Nyakasane abanyaga ebibalimbamwo: orhugondo rhwabo rhw'amagulu, ensanamu z'izûba n'ez'omwêzi, [19] orhugondo rhw'omu marhwîri, emilinga n'engole, [20] ebimane, enyerere, emikaba, amahongo n'enshanga, [21] orhugondo rhw'omu minwe n'orh'oku mazûlu, [22] emyambalo y'olusiku lukulu n'ebihundikirwa, ebitambara by'ebirhugo n'enshoho z'okufumbarhwa, [23] ebilolero, emyambalo yalangashana, ensirha n'eshela. [24] Ahâli h'omugavu, byâbà bibolereza; ahâli h'omukaba, lwâba lukoba; ahâli h'emvîri mpunge, lyâba irhwe lihalanguzè; ahâli h'akanzu, bwâba busunzu; ahâli h'obwinjà, yâba myokêro.

Abakana b'e Yeruzalemu

[25] Abalume bâwe bayîrhwa n'engôrho n'entwâli zâwe zahwêra omu bîrha. [26] Emihango yâwe yalaka enalakûle, na hano okola oli omu mirhânyo, ovondame omu katulo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1כִּי֩ הִנֵּ֨ה הָאָד֜וֹן יְהוָ֣ה צְבָא֗וֹת מֵסִ֤יר מִירוּשָׁלַ֙͏ִם֙ וּמִיהוּדָ֔ה מַשְׁעֵ֖ן וּמַשְׁעֶנָ֑ה כָּל־מִשְׁעַן־לֶ֖חֶם וְכָל־מִשְׁעַן־מָֽיִם׃ 2גִּבּ֣וֹר
וְאִ֔ישׁ מִלְחָמָ֖ה שׁוֹפֵ֣ט וְנָבִ֑יא וְקֹסֵ֖ם וְזָקֵֽן׃ 3שַׂר־חֲמִשִּׁ֖ים וּנְשׂוּא־פָנִ֑ים וְיוֹעֵ֗ץ וַחֲכַ֤ם חֲרָשִׁים֙ וּנְבוֹן֙ לָ֔חַשׁ׃ 4וְנָתַתִּ֥י נְעָרִ֖ים
שָׂרֵיהֶ֑ם וְתַעֲלוּלִ֖ים יִמְשְׁלוּ־בָֽם׃ 5וְנִגַּ֣שׂ הָעָ֔ם אִ֖ישׁ בְּאִ֣ישׁ וְאִ֣ישׁ בְּרֵעֵ֑הוּ יִרְהֲב֤וּ הַנַּ֙עַר֙ בַּזָּקֵ֔ן וְהַנִּקְלֶ֖ה בַּנִּכְבָּֽד׃ 6כִּֽי־יִתְפֹּ֣שׂ
אִ֣ישׁ בְּאָחִ֗יהוּ בֵּ֚ית אָבִ֔יו שִׂמְלָ֥ה לְכָ֖ה קָצִ֣ין תִּהְיֶה־לָּ֑נוּ וְהַמַּכְשֵׁלָ֥ה הַזֹּ֖את תַּחַ֥ת יָדֶֽךָ׃ 7יִשָּׂ֨א בַיּ֜וֹם הַה֗וּא ׀ לֵאמֹר֮
לֹא־אֶהְיֶה֒ חֹבֵ֔שׁ וּבְבֵיתִ֖י אֵ֣ין לֶ֑חֶם וְאֵ֣ין שִׂמְלָ֔ה לֹ֥א תְשִׂימֻ֖נִי קְצִ֥ין עָֽם׃ 8כִּֽי כָשְׁלָ֤ה יְרוּשָׁלַ֙͏ִם֙ וִיהוּדָ֣ה נָפָ֔ל כִּֽי־לְשׁוֹנָ֥ם
וּמַעַלְלֵיהֶ֖ם אֶל־יְהוָ֑ה לַמְר֥וֹת עֵינֵ֖י כְּבוֹדֽוֹ׃ 9הַכָּרַ֤ת פְּנֵיהֶם֙ עָ֣נְתָה בָּ֔ם וְחַטָּאתָ֥ם כִּסְדֹ֖ם הִגִּ֑ידוּ לֹ֥א כִחֵ֖דוּ אוֹי֩ לְנַפְשָׁ֨ם
כִּֽי־גָמְל֜וּ לָהֶ֗ם רָעָֽה׃ 10אִמְרוּ֙ צַדִּ֔יק כִּי־טֽוֹב כִּי־פְרִ֖י מַעַלְלֵיהֶ֥ם יֹאכֵֽלוּ׃ 11אוֹי֙ לָרָשָׁ֣ע רָ֔ע כִּי־גְמ֥וּל יָדָ֖יו יֵעָשֶׂ֥ה
לֽוֹ׃ 12עַמִּ֣י נֹגְשָׂ֔יו מְעוֹלֵ֖ל וְנָשִׁ֣ים מָשְׁל֣וּ בּ֑וֹ עַמִּ֣י מְאַשְּׁרֶ֔יךָ מַתְעִ֖ים וְדֶ֥רֶךְ אָרְחֹתֶ֖יךָ בִּלָּֽעוּ׃ ס
13נָצָ֥ב לָרִ֖יב יְהוָ֑ה וְעֹמֵ֖ד לָדִ֥ין עַמִּֽים׃ 14יְהוָ֞ה בְּמִשְׁפָּ֣ט יָבֹ֗וא עִם־זִקְנֵ֤י עַמּוֹ֙ וְשָׂרָ֔יו וְאַתֶּ֖ם בִּעַרְתֶּ֣ם הַכֶּ֑רֶם גְּזֵלַ֥ת הֶעָנִ֖י
בְּבָתֵּיכֶֽם׃ 15מַלָּכֶ֥ם תְּדַכְּא֖וּ עַמִּ֑י וּפְנֵ֥י עֲנִיִּ֖ים תִּטְחָנ֑וּ נְאֻם־אֲדֹנָ֥י יְהוִ֖ה צְבָאֽוֹת׃ ס
16וַיֹּ֣אמֶר יְהוָ֔ה יַ֚עַן כִּ֣י גָבְה֔וּ בְּנ֖וֹת צִיּ֑וֹן וַתֵּלַ֨כְנָ֜ה נְטוּיֹ֣ות גָּר֗וֹן וּמְשַׂקְּרוֹת֙ עֵינָ֔יִם הָלוֹ֥ךְ וְטָפֹ֖ף תֵּלַ֑כְנָה וּבְרַגְלֵיהֶ֖ם
תְּעַכַּסְנָֽה׃ 17וְשִׂפַּ֤ח אֲדֹנָי֙ קָדְקֹ֣ד בְּנ֣וֹת צִיּ֔וֹן וַיהוָ֖ה פָּתְהֶ֥ן יְעָרֶֽה׃ ס
18בַּיּ֣וֹם הַה֗וּא יָסִ֤יר אֲדֹנָי֙ אֶת־תִּפְאֶ֣רֶת הָעֲכָסִ֔ים וְהַשְּׁבִיסִ֖ים וְהַסַּהֲרֹנִֽים׃ 19הַנְּטִיפ֥וֹת וְהַשֵּׁרוֹת֖ וְהָרְעָלֽוֹת׃ 20הַפְּאֵרִ֔ים
וְהַצְּעָדוֹת֙ וְהַקִּשֻּׁרִ֔ים וּבָתֵּ֥י הַנֶּ֖פֶשׁ וְהַלְּחָשִֽׁים׃ 21הַטַּבָּעוֹת֙ וְנִזְמֵ֣י הָאָ֔ף׃ 22הַמַּחֲלָצוֹת֙ וְהַמַּעֲטָפ֔וֹת וְהַמִּטְפָּחֽוֹת
וְהָחֲרִיטִֽים׃ 23וְהַגִּלְיֹנִ֔ים וְהַסְּדִינִ֖ים וְהַצְּנִיפ֥וֹת וְהָרְדִידִֽים׃ 24וְהָיָ֗ה תַּ֚חַת בֹּ֣שֶׂם מַ֔ק יִהְיֶ֖ה וְתַ֣חַת חֲגוֹרָ֔ה נִקְפָּ֑ה וְתַ֣חַת
מַעֲשֶׂ֔ה מִקְשֶׁ֖ה קָרְחָ֑ה וְתַ֣חַת פְּתִיגִ֔יל מַחֲגֶ֖רֶת שָׂ֑ק כִּי־תַ֥חַת יְפִֽי׃ 25מְתַיִךְ֙ בַּחֶ֣רֶב יִפֹּ֔לוּ וּגְבוּרָתֵ֖ךְ בַּמִּלְחָמָֽה׃ 26וְאָנ֥וּ
וְאָבְל֖וּ פְּתָחֶ֑יהָ וְנִקְּתָ֥ה לָאָ֖רֶץ תֵּשֵֽׁב׃

4

[1] Olwo lusiku, bakazi nda barhuluba mulume muguma[l], bamubwîre, mpu: «Rhwakâlya ebiryo bîrhu rhunayambale emyambalo yîrhu, casinga orhuyêmêrere okuheka izîno lyâwe; orhukûle enshonyi!»

Siyoni alaganyibwa Omucunguzi

[2] Olwo lusiku, emburho Nyakasane amêza yâba bukuze n'irenge, n'emyâka yayêra omu

[l] **4.1** Bakazi nda oku mulume muguma, bulya balume banji bafà n'ebîrha na banji bajà ornu mpamikwa. Bene Israheli babona oku ntâko bankacibona iburha. Hano abwo bakazi babona ntyo, bâlonza mulume muguma akâbakûla enshonyi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cihugo yâba mulimbo na bulangashane bw'amahûnga gasigîre omu Israheli. [3] Okubundi amahûnga g'omu Siyoni n'emisigala y'omu Yeruzalemu bâderhwa «batagatîfu», balya bôshi bali bandike omu citabu c'obuzîne omu Yeruzalemu. [4] Mango Nyakasane âba amarhenza izinga ly'abâna-nyere b'e Siyoni n'okushuka omukò gwabulagîrwe omu Yeruzalemu n'omûka g'obucîrânuzi bwâge n'omûka gw'engulumira y'omuliro gwâge, [5] Nyamuzinda ahira oku ntondo ya Siyoni na kuli ngasi bôshi bâkubugânana ecitù mûshi, n'omugî gwalangashana nka muliro budufu; bulya irenge lya Nyakasane lyâbwîkira byôshi; [6] na mûshi endâro yakâjira ecihôho amango g'akalengerêrè, mwo bânakaz'ikayâkira ecihûsi n'enkuba.

Jesaja/Isaiah 4

וְהֶחֱזִיקוּ שֶׁבַע נָשִׁים בְּאִישׁ אֶחָד בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר לַחְמֵנוּ נֹאכֵל וְשִׂמְלָתֵנוּ נִלְבָּשׁ רַק יִקָּרֵא שִׁמְךָ עָלֵינוּ אֱסֹף חֶרְפָּתֵנוּ׃ ס

בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה צֶמַח יְהוָה לִצְבִי וּלְכָבוֹד וּפְרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת לִפְלֵיטַת יִשְׂרָאֵל׃ וְהָיָה | הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ כָּל־הַכָּתוּב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלִָם׃ אִם | רָחַץ אֲדֹנָי אֶת צֹאַת בְּנוֹת־צִיּוֹן וְאֶת־דְּמֵי יְרוּשָׁלַם יָדִיחַ מִקִּרְבָּהּ בְּרוּחַ מִשְׁפָּט וּבְרוּחַ בָּעֵר׃ וּבָרָא יְהוָה עַל כָּל־מְכוֹן הַר־צִיּוֹן וְעַל־מִקְרָאֶהָ עָנָן | יוֹמָם וְעָשָׁן יְרוּשָׁלַם מְקֹרֶבֶּהּ בְּרֵוַח מִשְׁפֵּט וּבְרוּחַ בָּעֵר׃ וְנִגַּהּ אֵשׁ לֶהָבָה לָיְלָה כִּי עַל־כָּל־כָּבוֹד חֻפָּה׃ וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל־יוֹמָם מֵחֹרֶב וּלְמַחְסֶה וּלְמִסְתּוֹר מִזֶּרֶם וּמִמָּטָר׃ פ

5

Olwimbo lw'olukoma lw'emizâbîbu

[1] Nkola nayimbira omwîra wâni olwimbo, lwo lwimbo omuzigirwa wâni ayimbiraga olukoma lwâge lw'emizâbîbu. Omuzigirwa wâni ali agwêrhe olukoma lwâge lw'emizâbîbu oku mwandagalo gw'entondo eyêra bwenêne. [2] Aguhînga, ashandâza amabuye, arhwêramwo emizâbîbu midukula. Ayûbakamwo omutungo, ahumbamwo n'olwîna lw'omukenzi. Alangâlira mpu olukoma lwâge lwayânamwo emizâbîbu minjà, ci lwôhe; lwayâna emizâbîbu mibi. [3] Mwe mubà muno Yeruzalemu, ninyu bantu ba Yuda, muntwîrage nâni olubanja, nie rhwe n'olukoma lwâni lw'emizâbîbu. [4] Bici nal'inkwânîne okujirira olukoma lwâni lw'emizâbîbu, nabula n'okulujirirabyo? Carhumaga nnangalira nti lwanyanira emizâbîbu minjà, lwôhe lwabul'iyâna emizâbîbu mibi? [5] Niehe nkolaga nammubwîra kurhi najirira olukoma lwâni: nalukûlakwo olugurhu, lusigale bwerûle, nashâba ecôgo câlwo, lulabarhwe n'abâgera. [6] Nalujira bigûkà, lurhacife lwâkolwîrwe erhi kushogolerwa; emisihe n'emishûgi yâkaz'ilumeramwo; narhegeka ebitù irhondo birhacihîra bikaluniêsakwo enkuba.» [7] Neci! olukoma lw'emizâbîbu lwa Nyakasane

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda w'Emirhwe, yo nyumpa y'Israheli; nabo abantu ba Yuda, yo mburho arhonyagya. Abalingakwo obushinganyanya, ci bôhe babà banyankola-maligo; abalonzakwo oburhondekezi, ci zàba ndûlù.

Amahanya

[8] Buhanya bwâbo abakâja bayûshûla enyumpa oku yindi banajà bananika ishwa olu lindi! Buzinda erhi barhôzire hôshi hôshi, erhi bône bakola bali omu cihugo. [9] Nayumvîrhe Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe acîgasha, erhi: «Mbo fà ecihango câni, nyumpa mwandu zirhashâbûka, ezo ndâro nyinjinjà na nnênênè zirhasigala bigûkà! [10] Bulya enshumba y'olukoma lw'emizâbîbu yakaz'ikandwamwo mirengo makumi abirhi yône ya mamvu; na hakajira owarhwêra ntanda igana za mburho, arhasarûle ezirhali ntanda ikumi zône.» [11] Buhanya bwâbo balya bakaz'ija bazukira oku mamvu makândirire, balinde bahika budufu bagalikwo banakola balimwo orukara! [12] Ennanga, enzenze, engoma n'orhurhera, n'endalwe, byône balegerera; ci ebijiro bya Nyakasane barhabikwîrirwa, barhanabona emikolo y'enfune zâge. [13] Co cirhumire olubaga lwâni lukola lwahêkwa bujà, kulya kubà barhatwâga ihuzihuzi, abaluzi bâlwo bâhwa n'ishali n'orhutu rhw'abantu rhuhungumuke n'enyôrha! [14] Co cirhumire wakuzimu ayâshama, ayâshamize akanwa karhalusa oluge-ro; abaluzi n'olubaga bakwebwamwo haguma n'ecihôgêro câbo n'amango-sâmo gâbo. [15] Abantu bayûnama, balume obudaka; bene-Adamu bafunyâla, n'amasù g'abacîbonyi gakomakomya. [16] Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe aj'irenge omu bucîrânuzi bwâge; Nyamubâho mwimâna ayêrekana obwimâna bwâge omu bushinganyanya bwâge. [17] Abâna-buzi bayâbukira omu bigûkà nka kulya biyâbukira ebulambo, n'abanahene bâkakereramwo akahasi. [18] Buhanya bwâbo abayisha bakulula obubî n'emigozi y'obulyâlya n'ecâha nka kula bakulula engâlè. [19] Bo balya bakaz'iderha, mpu: «K'arhajiraga duba! K'ebi ajira arhabijiraga nîrhu rhukabona! Guyishage gunayunjule gulya muhigo gw'Omutagatîfu w'Israheli, nîrhu rhumanye!» [20] Buhanya bwâbo abadwîrhe baderha ehinja mpu hibî n'ehibî mpu hyo hinjà! Banabul'icikebwa ehiri hyêru mpu hyo hiru n'ehîru mpu hyo hyêru. Ehinunu banahihindule mpu hyo hyalula n'ehyalula mpu hyo hinunu. [21] Buhanya bwâbo abacîbona mpu bali barhimanya n'okucîkunga banyabukengêre! [22] Buhanya bwâbo entwâli omu kunywa n'abalenga omu kukanda amamvu makali! [23] Bayêza nyankola-maligo nka amabahongera n'omwêru-kwêru bamuyîme olubanja! [24] Neci, nka kula engulumira y'omuliro efonfomera ebijangala, nka kula ehyâsi hyumu hihirigirha omu ngulumira y'omuliro, ntyo kwo emizi yâbo yâba bibolereza n'obwâso bwâbo buhinduke katulo, kulya kubà bànenaguzize irhegeko lya Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe banagayaguza omwimâna w'Israheli.

Oburhè bwa Nyakasane

[25] Okwo kwarhuma oburhè bwa Nyakasane buyâkira olubaga lwâge, âlulengereza okuboko

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ânaluhimbaguliza; entondo zâgeramwo omusisi n'emirhumba y'abantu yalambama omu njira nka camvu. Ci okôla kurharhuma oburhè bwâge bwarhûla n'okuboko kwâge kurhayôrha kulambûle.

Nyakasane arhumira olubaga lwâge ababisha

26 Akola akema ishanja[m] ly'ihanga, âliyâkuza kurhenga aha kafende-fende k'igulu. Ly'eryo liyiruka, liyishire buhena. 27 Lirhalimwomurhamà erhi owadungubêja; ntâye wahungahunga na ntâye ogwêrhwe n'iro; ntâye omukaba gufundusire omu cibunu na ntâye omugozi gw'enkwêrho gushwekusire. 28 Emyampi yalyo eri migoye n'emiherho yalyo eri mifôle; ensenyi z'ebiterusi byâlyo ziri nzibuzibu nka nshagabuye, n'emizizi y'engâlè zâlyo yayisha yahûma nka mpûsi ya kalemêra. 29 Omulûmbo gwâlyo guli nka gwa ntale; lyayisha lyalumba nka micûka ya ntale; lidwîrhe lyalumba lyanacirhunika oku nsimba yalyo, liyigendane na ntâye wâderhe mpu ayilîkûza. 30 Olwo lusiku lyâlûmbira olubaga nka kulya enyanja enalumba. Banasinze ecihugo, babone ekola ndunduli na mirhanyo, n'obulangashane erhi bwahwerîre omu bitù.

Jesaja/Isaiah 5

1 אָשִׁירָה נָּא לִידִידִי שִׁירַת דּוֹדִי לְכַרְמוֹ כֶּרֶם הָיָה לִידִידִי בְּקֶרֶן בֶּן־שָׁמֶן: 2 וַיְעַזְּקֵהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ וַיִּטָּעֵהוּ שֹׂרֵק וַיִּבֶן
מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ וְגַם־יֶקֶב חָצֵב בּוֹ וַיְקַו לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בְּאֻשִׁים: 3 וְעַתָּה יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ יְהוּדָה שִׁפְטוּ־נָא
בֵּינִי וּבֵין כַּרְמִי: 4 מַה־לַּעֲשׂוֹת עוֹד לְכַרְמִי וְלֹא עָשִׂיתִי בּוֹ מַדּוּעַ קִוֵּיתִי לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בְּאֻשִׁים: 5 וְעַתָּה
אוֹדִיעָה־נָּא אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר־אֲנִי עֹשֶׂה לְכַרְמִי הָסֵר מְשׂוּכָתוֹ וְהָיֶה לְבָעֵר פָּרֹץ גְּדֵרוֹ וְהָיָה לְמִרְמָס: 6 וַאֲשִׁיתֵהוּ בָתָה
לֹא יִזָּמֵר וְלֹא יֵעָדֵר וְעָלָה שָׁמִיר וָשֵׁית וְעַל הֶעָבִים אֲצַוֶּה מֵהַמְטִיר עָלָיו מָטָר: 7 כִּי כֶרֶם יְהוָה צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְאִישׁ יְהוּדָה נְטַע שַׁעֲשׁוּעָיו וַיְקַו לְמִשְׁפָּט וְהִנֵּה מִשְׂפָּח לִצְדָקָה וְהִנֵּה צְעָקָה: ס
8 הוֹי מַגִּיעֵי בַיִת בְּבַיִת שָׂדֶה בְשָׂדֶה יַקְרִיבוּ עַד אֶפֶס מָקוֹם וְהוּשַׁבְתֶּם לְבַדְּכֶם בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: 9 בְּאָזְנָי יְהוָה צְבָאוֹת
אִם־לֹא בָתִּים רַבִּים לְשַׁמָּה יִהְיוּ גְּדֹלִים וְטוֹבִים מֵאֵין יוֹשֵׁב: 10 כִּי עֲשֶׂרֶת צִמְדֵי־כֶרֶם יַעֲשׂוּ בַּת אֶחָת וְזֶרַע חֹמֶר
יַעֲשֶׂה אֵיפָה: פ
11 הוֹי מַשְׁכִּימֵי בַבֹּקֶר שֵׁכָר יִרְדֹּפוּ מְאַחֲרֵי בַּנֶּשֶׁף יַיִן יַדְלִיקֵם: 12 וְהָיָה כִנּוֹר וָנֶבֶל תֹּף וְחָלִיל וָיַיִן מִשְׁתֵּיהֶם וְאֵת פֹּעַל
יְהוָה לֹא יַבִּיטוּ וּמַעֲשֵׂה יָדָיו לֹא רָאוּ: 13 לָכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי־דָעַת וּכְבוֹדוֹ מְתֵי רָעָב וַהֲמוֹנוֹ צָחֵה צָמָא: 14 לָכֵן
הִרְחִיבָה שְׁאוֹל נַפְשָׁהּ וּפָעֲרָה פִּיהָ לִבְלִי־חֹק וְיָרַד הֲדָרָהּ וַהֲמוֹנָהּ וּשְׁאוֹנָהּ וְעָלֵז בָּהּ: 15 וַיִּשַּׁח אָדָם וַיִּשְׁפַּל־אִישׁ וְעֵינֵי

[m] **5.26** Ishanja l'ihanga: Kwo kuderha bantu b'e Asuru. Nnâmahanga amabakema mpu bayishe bahane Abayahudi. Lolà muli Yoz 1, 7-9; 10, 23.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

גְּבֹהִים תִּשְׁפָּלְנָה׃ 16וְיִגְבַּהּ יְהוָה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדָּשׁ בִּצְדָקָה׃ 17וְרָעוּ כְבָשִׂים כִּדְבָרָם וְחָרְבוֹת
מֵחִים גָּרִים יֹאכֵלוּ׃ 18הוֹי מֹשְׁכֵי הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה׃ 19הָאֹמְרִים יְמַהֵר | יָחִישָׁה מַעֲשֵׂהוּ
לְמַעַן נִרְאֶה וְתִקְרַב וְתָבוֹאָה עֲצַת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְנֵדָעָה׃ ס
20הוֹי הָאֹמְרִים לָרַע טוֹב וְלַטּוֹב רָע שָׂמִים חֹשֶׁךְ לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ שָׂמִים מַר לְמָתוֹק וּמָתוֹק לְמָר׃ ס
21הוֹי חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם וְנֶגֶד פְּנֵיהֶם נְבֹנִים׃ 22הוֹי גִּבּוֹרִים לִשְׁתּוֹת יָיִן וְאַנְשֵׁי־חַיִל לִמְסֹךְ שֵׁכָר׃ 23מַצְדִּיקֵי רָשָׁע עֵקֶב
שֹׁחַד וְצִדְקַת צַדִּיקִים יָסִירוּ מִמֶּנּוּ׃ ס
24לָכֵן כֶּאֱכֹל קַשׁ לְשׁוֹן אֵשׁ וַחֲשַׁשׁ לֶהָבָה יִרְפֶּה שָׁרְשָׁם כַּמָּק יִהְיֶה וּפִרְחָם כָּאָבָק יַעֲלֶה כִּי מָאֲסוּ אֶת תּוֹרַת יְהוָה
צְבָאוֹת וְאֶת אִמְרַת קְדוֹשׁ־יִשְׂרָאֵל נִאֵצוּ׃ 25עַל־כֵּן חָרָה אַף־יְהוָה בְּעַמּוֹ וַיֵּט יָדוֹ עָלָיו וַיַּכֵּהוּ וַיִּרְגְּזוּ הֶהָרִים וַתְּהִי
נִבְלָתָם כַּסּוּחָה בְּקֶרֶב חוּצוֹת בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה׃ 26וְנָשָׂא־נֵס לַגּוֹיִם מֵרָחוֹק וְשָׁרַק לוֹ מִקְצֵה
הָאָרֶץ וְהִנֵּה מְהֵרָה קַל יָבוֹא׃ 27אֵין־עָיֵף וְאֵין־כּוֹשֵׁל בּוֹ לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן וְלֹא נִפְתַּח אֵזוֹר חֲלָצָיו וְלֹא נִתַּק שְׂרוֹךְ
נְעָלָיו׃ 28אֲשֶׁר חִצָּיו שְׁנוּנִים וְכָל־קַשְׁתֹתָיו דְּרֻכוֹת פַּרְסוֹת סוּסָיו כַּצַּר נֶחְשָׁבוּ וְגַלְגְּלָיו כַּסּוּפָה׃ 29שְׁאָגָה לוֹ כַּלָּבִיא
וְשִׁאֲג כַּכְּפִירִים וְיִנְהֹם וְיֹאחֵז טֶרֶף וַיַּפְלִיט וְאֵין מַצִּיל׃ 30וְיִנְהֹם עָלָיו בַּיּוֹם הַהוּא כִּנַהֲמַת־יָם וְנִבַּט לָאָרֶץ וְהִנֵּה־חֹשֶׁךְ
צַר וָאוֹר חָשַׁךְ בַּעֲרִיפֶיהָ׃ פ

6

Yeshayahu ahamagalwa

[1] Omwâka mwâmi Ûziyahu afâgamwo, nanacibona Nyakasane erhi atamîre oku ntebe yâge ndîri y'obwâmi, n'erhi ecikwi c'omwambalo gwâge cibumbire akâ-Nyamuzinda. [2] Baserafi bali bayimanzire aha nyanya zâge, na ngasi muguma ali agwêrhe byubi ndarhu: bibirhi bya kucîbwîka obusù, bibirhi bya kucîbwîka amagulu na bibirhi bya kubalala. [3] Erhi banadwîrhe bayakûzanya, mpu: «Mwimâna, Mwimâna, Mwimâna, Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe! Igulu lyôshi liyunjwîre irenge lyâge.» [4] Ebiriba by'omuhango byadirhimana erhi kushakanya kw'eryo izù kurhuma, n'akâ-Nyamuzinda kôshi kayunjula mugi. [5] Nanaciderha obwo, nti: «Namajâkwo obuhanya! Lêro namahera! Bulya ndi muntu wa kanwa kazinzire, olubaga mbâmwo luli lwa kanwa kazinzire, n'amasù gâni ganabul'isinzakwo Mwâmi Nyamuzinda w'Emirhwe!» [6] Okuhandi muguma wa muli balya Baserafi ayisha abalalira emunda ndi, erhi afumbasire isese adahulaga n'orhugondôzo oku muliro g'oku luhêro. [7] Ampuma oku kanwa anambwîra, erhi: «Obu ehi hyamakuhika oku kanwa, obubî bwâwe bwamarhenga n'ecâha câwe camakûlwa.» [8] Okubundi nanaciyumva izù lya Nyakasane lyaderha, erhi: «Ndi narhuma? Ndi warhugendera?» Nanacishuza, nti: «Nie ono, ontume!» [9] Ambwîra, erhi: «Genda, oj'ibwîra olu lubaga, erhi: Mwakaz'iyumvîrhiza, murhânayumve; mwakaz'ilolêreza, murhânabone. [10] Ozidohye omurhima gw'olu lubaga, obafûnike amarhwîri onabazibye amasù, lyo barhabone n'amasù gâbo,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banalek'iyumva n'amarhwîri gâbo, lyo n'omurhima gwâbo gurhacîrhegêreze, lyo barhahinduke binjà, lyo ntanabafumya!» [11] Nanaciderha, nti: «Kuhika mangaci, Yâgirwa?» Anshuza, erhi: «Kuhika engo ziyôrhe bwâmwa, zibule abazibêramwo; kuhika enyumpa ziyôrhe bûmu, buzira mûntu; kuhika amashwa gahinduke bwerûle bw'irûngu. [12] Nyakasane alulîriza abantu kuli, ecihugo cisigale bwerûle cinahâmbe. [13] N'erhi hankasigala cihimbi ciguma ca kali ikumi, nabo bânahungumuka! Ci nka kula omutudu n'omuhumbahumha bikatûbwa, ecigundu cinasigale, ntyo kwo ecigundu câyîsh'ibà mburho ntagatîfu.»

Jesaja/Isaiah 6

1 בִּשְׁנַת־מוֹת הַמֶּלֶךְ עֻזִּיָּהוּ וָאֶרְאֶה אֶת־אֲדֹנָי יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא וְשׁוּלָיו מְלֵאִים אֶת־הַהֵיכָל׃ 2 שְׂרָפִים עֹמְדִים |
מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָּנָיו וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף׃ 3 וְקָרָא זֶה
אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ 4 וַיָּנֻעוּ אַמּוֹת הַסִּפִּים מִקּוֹל הַקּוֹרֵא וְהַבַּיִת
יִמָּלֵא עָשָׁן׃ 5 וָאֹמַר אוֹי־לִי כִּי־נִדְמֵיתִי כִּי אִישׁ טְמֵא־שְׂפָתַיִם אָנֹכִי וּבְתוֹךְ עַם־טְמֵא שְׂפָתַיִם אָנֹכִי יוֹשֵׁב כִּי
אֶת־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת רָאוּ עֵינָי׃ 6 וַיָּעָף אֵלַי אֶחָד מִן־הַשְּׂרָפִים וּבְיָדוֹ רִצְפָּה בְּמֶלְקָחַיִם לָקַח מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ׃ 7 וַיַּגַּע
עַל־פִּי וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָגַע זֶה עַל־שְׂפָתֶיךָ וְסָר עֲוֹנֶךָ וְחַטָּאתְךָ תְּכֻפָּר׃ 8 וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל אֲדֹנָי אֹמֵר אֶת־מִי אֶשְׁלָח וּמִי
יֵלֶךְ־לָנוּ וָאֹמַר הִנֵּנִי שְׁלָחֵנִי׃ 9 וַיֹּאמֶר לֵךְ וְאָמַרְתָּ לָעָם הַזֶּה שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ וְאַל־תָּבִינוּ וּרְאוּ רָאוֹ וְאַל־תֵּדָעוּ׃ 10 הַשְׁמֵן
לֵב־הָעָם הַזֶּה וְאָזְנָיו הַכְבֵּד וְעֵינָיו הָשַׁע פֶּן־יִרְאֶה בְעֵינָיו וּבְאָזְנָיו יִשְׁמָע וּלְבָבוֹ יָבִין וָשָׁב וְרָפָא לוֹ׃ 11 וָאֹמַר עַד־מָתַי
אֲדֹנָי וַיֹּאמֶר עַד אֲשֶׁר אִם־שָׁאוּ עָרִים מֵאֵין יוֹשֵׁב וּבָתִּים מֵאֵין אָדָם וְהָאֲדָמָה תִּשָּׁאֶה שְׁמָמָה׃ 12 וְרִחַק יְהוָה
אֶת־הָאָדָם וְרַבָּה הָעֲזוּבָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ 13 וְעוֹד בָּהּ עֲשִׂרִיָּה וְשָׁבָה וְהָיְתָה לְבָעֵר כָּאֵלָה וְכָאַלּוֹן אֲשֶׁר בְּשַׁלֶּכֶת
מַצֶּבֶת בָּם זֶרַע קֹדֶשׁ מַצַּבְתָּהּ׃ פ

7

Yeshayahu emwa mwâmi Ahazi

[1] Oku ngoma ya Ahazi, mwene Yotami, mwene Ûziyahu, mwâmi w'e Yudeya, Rasoni, mwâmi w'e Aramu, bo na Pekahi, mwene Ramalyahu, mwâmi w'Israheli, banayisha barhabâlîre Yeruzalemu mpu bamulwîse, ci bayabirwa. [2] Omwanzi gwanacihika oku bwâmi bwa Daudi, mpu: «Aramu ahika omu cihugo c'Efrayimu.» Omurhima gwa mwâmi n'omurhima gw'olubaga gwarhondêra gwadûrha omu nda nka kula emirhi endundagana emuzirhu n'empûsi. [3] Nyakasane anacibwîra Yeshayahu, erhi: «Yimuka, ojè emunda Ahazi ali, mwe na mugala wâwe Sheyari-Yashubu, aha buzinda bw'omugezi gw'eciyanja ciri enyanya, oku njira ejire omu ishwa lya Cimeshûla. [4] Omubwîre, erhi: «Omanye warhemuka, orhayôbohaga, orharhâga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omurhima erhi orhwo rhuhimbi rhubiri rhw'enshâli rhudwîrhe rhwatumbûka mugi rhurhuma n'obwôba bw'okuyufûka kwa Rasoni, na Aramu, na mwene Ramalyahu. [5] Kulya kubà Aramu, bona Efrayimu na mwene Ramalyahu bahizire okukuheza, mpu: [6] «Rhurhêre Yuda, rhumurhemule, rhumugwârhe rhunamuyîmikemwo mwene Tabeli», [7] Nyakasane Nvamuzinda adesire, erhi: «Okwôla kurhahashîkane, okwôla kurhâbe [8] Bulya irhwe lya Aramu, ye Damasko, n'irhwe lya Damasko, ye Rasoni. Hacisigîre myâka makumi gali ndarhu n'irhanu yône, omu Efrayimu murhâcibe lubaga. [9] Irhwe lya Efrayimu, ye Samâriya, n'irhwe lya Samâriya, ye mwene Remalyahu. Mukaba murhasêziri omu buyêmêre, ntà nsimiko mwankabona!»

Ecimanyîso ca Emanûweli

[10] Nyakasane ashub'ibwîra Ahazi, erhi: [11] «Hûna Nyakasane Nyamuzinda wâwe ecimanyîso c'omu kuzimu erhi c'oku nkuba emalunga.» [12] Ahazi anacishuza, erhi: «Ntahûne bici, ntarhangula Nyakasane.» [13] Lero Yeshayahu amubwîra, erhi: «Yumvagyi, wâni bene Daudi! Ka mubwînage oku okurhamya abantu kuli kunyi, obûla mwalonza okurhamya Nnawîrhu Nyamuzinda? [14] Nyakasane yêne akolaga ammuhà ecimanyîso[n]. Alagîco: Omwâna-nyere mubikira amaba izîmi, amaburha omugala, amanamuyirika izîno lya Emanûweli. [15] Ayîsh'ikâlya amarha n'obûci, kuhika amanye okulahira ehibi n'okucîshoga ehinja. [16] Ci embere nyamwâna amanye okulahira ehibi n'okucîshoga ehinja, eco cihugo c'abôla bâmi bombi badwîrhe bakujugumya, casigala bigûkà. [17] Nyakasane akulerhera, we n'olubaga lwâwe n'omulala gwa sho, ensiku zirhasâg'ibonekana bundi kurhenga Efrayimu acîberûla kuli Yuda (mwâmi w'e Asîriya).»

Okumanyîsa oku hâba ecirhêro

[18] Olwo lusiku Nyakasane ayâkûza ensusi ziri ebuzinda bw'enyîshi z'e Mîsiri n'enjuci ziri omu cihugo c'e Asîriya. [19] Zayisha, zije zagwa zôshi-zôshi omu nyîshi z'oku manga n'omu myo-ngobana y'amabuye, omu ngasi ishaka n'omu ngasi bulambo bwa kahasi. [20] Olwo lusiku, n'olugembe agend'irhiza ishiriza ly'Olwîshi, ye mwâmi w'e Asîriya, Nyakasane âmôma irhwe n'obwôya buli oku magulu, ciru n'obwânwa. [21] Olwo lusiku, ngasi muntu ashweka ndaku nguma na mpene ibirhi. [22] Na kulya kubà amarha gayîsh'iluga, bakalya amashanza. Ngasi bôshi bânâsigale omu cihugo, bakâlya amashanza n'obûci. [23] Olwo lusiku, ngasi ishwa lyalimwo magulu cihumbi ca mizâbîbu gankafà ecihumbi c'ensaranga, lyahinduka marhadu na mishûgi. [24] Bakaz'ijâmwo n'emyampi n'emiherho, bulya ecihugo côshi cashuba marhadu na mishûgi. [25] Entondo bakâg'ihingamwo n'enfuka zône, ntâye wacigerêreze mpu azigeramwo erhi kuyôboha amarhadu n'emishûgi kurhuma: zashuba magisha ga nkafu na lwâbuko lwa bibuzi.

---

[n] **7.14** Obwo bwo bulêbi bukulu buyêrekîre Omucunguzi Mwâmi Yezu. Emanûweli kwo kude-rha: Nyamuzinda-haguma-nîrhu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וַיְהִי בִּימֵי אָחָז בֶּן־יוֹתָם בֶּן־עֻזִּיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עָלָה רְצִין מֶלֶךְ־אֲרָם וּפֶקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם
לַמִּלְחָמָה עָלֶיהָ וְלֹא יָכֹל לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ: 2 וַיֻּגַּד לְבֵית דָּוִד לֵאמֹר נָחָה אֲרָם עַל־אֶפְרָיִם וַיָּנַע לְבָבוֹ וּלְבַב עַמּוֹ כְּנוֹעַ
עֲצֵי־יַעַר מִפְּנֵי־רוּחַ: 3 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְשַׁעְיָהוּ צֵא־נָא לִקְרַאת אָחָז אַתָּה וּשְׁאָר יָשׁוּב בְּנֶךָ אֶל־קְצֵה תְּעָלַת הַבְּרֵכָה
הָעֶלְיוֹנָה אֶל־מְסִלַּת שְׂדֵה כוֹבֵס: 4 וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִשָּׁמֵר וְהַשְׁקֵט אַל־תִּירָא וּלְבָבְךָ אַל־יֵרַךְ מִשְּׁנֵי זַנְבוֹת הָאוּדִים
הָעֲשֵׁנִים הָאֵלֶּה בְּחָרִי־אַף רְצִין וַאֲרָם וּבֶן־רְמַלְיָהוּ: 5 יַעַן כִּי־יָעַץ עָלֶיךָ אֲרָם רָעָה אֶפְרַיִם וּבֶן־רְמַלְיָהוּ לֵאמֹר: 6 נַעֲלֶה
בִיהוּדָה וּנְקִיצֶנָּה וְנַבְקְעֶנָּה אֵלֵינוּ וְנַמְלִיךְ מֶלֶךְ בְּתוֹכָהּ אֶת בֶּן־טָבְאַל: ס
7 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא תָקוּם וְלֹא תִהְיֶה: 8 כִּי רֹאשׁ אֲרָם דַּמֶּשֶׂק וְרֹאשׁ דַּמֶּשֶׂק רְצִין וּבְעוֹד שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה
יֵחַת אֶפְרַיִם מֵעָם: 9 וְרֹאשׁ אֶפְרַיִם שֹׁמְרוֹן וְרֹאשׁ שֹׁמְרוֹן בֶּן־רְמַלְיָהוּ אִם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי לֹא תֵאָמֵנוּ: ס
10 וַיֹּסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֶל־אָחָז לֵאמֹר: 11 שְׁאַל־לְךָ אוֹת מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַעְמֵק שְׁאָלָה אוֹ הַגְבֵּהַּ לְמָעְלָה: 12 וַיֹּאמֶר
אָחָז לֹא־אֶשְׁאַל וְלֹא־אֲנַסֶּה אֶת־יְהוָה: 13 וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא בֵּית דָּוִד הַמְעַט מִכֶּם הַלְאוֹת אֲנָשִׁים כִּי תַלְאוּ גַּם
אֶת־אֱלֹהָי: 14 לָכֵן יִתֵּן אֲדֹנָי הוּא לָכֶם אוֹת הִנֵּה הָעַלְמָה הָרָה וְיֹלֶדֶת בֵּן וְקָרְאת שְׁמוֹ עִמָּנוּ אֵל: 15 חֶמְאָה וּדְבַשׁ
יֹאכֵל לְדַעְתּוֹ מָאֹס בָּרָע וּבְחוֹר בַּטּוֹב: 16 כִּי בְּטֶרֶם יֵדַע הַנַּעַר מָאֹס בָּרָע וּבְחֹר בַּטּוֹב תֵּעָזֵב הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה קָץ
מִפְּנֵי שְׁנֵי מְלָכֶיהָ: 17 יָבִיא יְהוָה עָלֶיךָ וְעַל־עַמְּךָ וְעַל־בֵּית אָבִיךָ יָמִים אֲשֶׁר לֹא־בָאוּ לְמִיּוֹם סוּר־אֶפְרַיִם מֵעַל יְהוּדָה
אֶת מֶלֶךְ אַשּׁוּר: פ
18 וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁרֹק יְהוָה לַזְּבוּב אֲשֶׁר בִּקְצֵה יְאֹרֵי מִצְרָיִם וְלַדְּבוֹרָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר: 19 וּבָאוּ וְנָחוּ כֻלָּם
בְּנַחֲלֵי הַבַּתּוֹת וּבִנְקִיקֵי הַסְּלָעִים וּבְכֹל הַנַּעֲצוּצִים וּבְכֹל הַנַּהֲלֹלִים: 20 בַּיּוֹם הַהוּא יְגַלַּח אֲדֹנָי בְּתַעַר הַשְּׂכִירָה בְּעֲבְרֵי
נָהָר בְּמֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת־הָרֹאשׁ וְשַׂעַר הָרַגְלַיִם וְגַם אֶת־הַזָּקָן תִּסְפֶּה: ס
21 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יְחַיֶּה־אִישׁ עֶגְלַת בָּקָר וּשְׁתֵּי־צֹאן: 22 וְהָיָה מֵרֹב עֲשׂוֹת חָלָב יֹאכַל חֶמְאָה כִּי־חֶמְאָה וּדְבַשׁ יֹאכֵל
כָּל־הַנּוֹתָר בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: 23 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה כָּל־מָקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָּׁם אֶלֶף גֶּפֶן בְּאֶלֶף כֶּסֶף לַשָּׁמִיר וְלַשַּׁיִת
יִהְיֶה: 24 בַּחִצִּים וּבַקֶּשֶׁת יָבוֹא שָׁמָּה כִּי־שָׁמִיר וָשַׁיִת תִּהְיֶה כָּל־הָאָרֶץ: 25 וְכָל הֶהָרִים אֲשֶׁר בַּמַּעְדֵּר יֵעָדֵרוּן לֹא־תָבוֹא
שָׁמָּה יִרְאַת שָׁמִיר וָשָׁיִת וְהָיָה לְמִשְׁלַח שׁוֹר וּלְמִרְמַס שֶׂה: פ

8

Okuburhwa kwa Maher-Shalal-Hash-Baz

[1] Nyakasane anacimbwîra, erhi: Orhôle olupaho lunênênè, oyandikekwo na kala kalâmu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abantu bakolêsa, erhi: Maher-Shalal-Hash-Baz. [2] Nanaciyanka bahamîrizi babirhi bankacîkubagirwa, bo Uriya, mudâhwa, na Zakariya, mwene Yeberekiya. [3] Okubundi nanaciyegera omulêbi-kazi. Arhôla izîmi, aburha omwâna-rhabana. Nyakasane anacimbwîra, erhi: «Omuyiîrike izîno[o] lya Maher-Shalal-Hash-Baz. [4] Bulya embere oyo mwâna amanye okudada, mpu «larha», erhi «nyâma», babà erhi bahesire obugale bw'e Damasko n'eminyago y'e Samâriya embere z'omwâmi w'e Asîriya.

Silowè na Efrata

[5] Nyakasane ashub'imbwîra, erhi: [6] «Obu olu lubaga lwagayire amîshi ga Silowè, agahulula bunyi-bunyi, lwabul'ikadirhimana embere za Rasoni na mwene Ramalyahu. [7] omanyâge oku akola abarhulirakwo amîshi g'Olwîshi, mîshi ga muhûsi munene na manji bwenêne, ye mwâmi w'e Asîriya n'irenge lyâge lyôshi. Lwayisha lwagera oku mibunda yalo yôshi, luyunjulire kuhika oku bikunguzo byâlo byôshi. [8] Lwacihandalika-handalika, lwàjà cingana omu lya Yuda, lwabirira, lwagera omu kagarhî, kuhika omu igosi, na mw'okwo kujà lwashanjûla emyaro yalwo, lulinde luyunjuza ecihugo câwe côshi, wâni Emanûweli! [9] Mumanye, mwe mhaga mweshi, munajugumane! Murhege amarhwîri, mwe bihugo b'ihanga mweshi! Muyambale emirasano yinyu, munajugumane! Muyambale emirasano yinyu, munajugumane! [10] Muhige emihigo: yafananda; muderhe akanwa: karhâgwarhe, bulya «Nyamuzinda ali haguma nîrhu.»

Obugo bwa Yeshayahu

[11] Neci, ntyâla kwo Nyakasane ambwîzire erhi angwarhira oku kuboko, a-ntonda mpu ntashimbaga amajira g'olu lubaga, erhi: [12] «Murhaderhaga «bugoma» ngasi kôshi olula lubaga luderha «bugoma»; murhayôbohaga ebi badwîrhe bayôboha, murhajugumanaga. [13] Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, ye mukwânîne okuderha mutagatîfu, yêne mukwânîne okurhînya. [14] Ye wâbà luhêro, ibuye ly'okusarhaza na lwâla lw'okuhirimya enyumpa ibirhi z'Israheli; âba mugozi na murhego oku bantu b'e Yeruzalemu. [15] Banji bâsârhala, bâhirima banavunike, bâgwa omu murhego banagwaârhwe. [16] Obwo buhamîrizi obuhamike, ezo nyigîrizo ozihirekwo eciziriko omu murhima gw'abashimbulizi bâni.» [17] Ncîkubagire Nyakasane ofulisire bene Yakôbo obusù bwâge, ye nangalîre. [18] Niono n'abâna Nyakasane ampâga, rhuli bimanyîso na birhangâzo omu Israheli, byarhenga emwa Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe ojira endâro yâge oku ntondo ya Siyoni. [19] Neci, bammubwîra, mpu: «Muj'idôsa abazimu n'abashonga bakaz'ihwehwerheza n'okushungûrha. K'olubaga lurhakwânîni ludôse banyamuzinda bâlwo n'okurhûla olw'abazîne emw'abafù?» [20] Ako kanwa bakaderha mpu bayigîrize banahamîrize, ci barhakàbona buce!

---

[o] **8.3** Nyakasane akahâna izîno erhi hali ecirhumire. Abâna bakag'iyîrikwa omu kushimba nk'oku babusirwe erhi omu kushimba oku Nyamuzinda âmurheganyize (Murh 30, 6...).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abarhakabona buce

[21] Bâgeragera omu cihugo, bagogomirwe, n'enda yayekemba; na hano ishali libà lyamabaluma bwenêne, bakunira, barhondêre okuhehêrera mwâmi wâbo na Nyamuzinda wâbo. Bâgalamira emalunga; [22] kandi bashub'ilola oku idaho: barhabona erhali mirhanyo n'omwizimya, endûnduli y'okujugumya n'obudufu burhagwêrhi hya bulangashane ciru n'ehisungunu. [23] Ka gurhali mwizimya guciri omu cihugo cirimwo emirhanyo?

Omuluzi w'omurhûla

Omu nsiku ntanzi, Nyakasane abonêsize ecihugo ca Zabuloni n'eca Nefutali enshonyi; omu nsiku zâyisha, âkuza enjira y'oku nyanja, ishiriza lya Yordani, n'ecihugo c'olubaga.

Jesaja/Isaiah 8

1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קַח־לְךָ גִּלָּיוֹן גָּדוֹל וּכְתָב עָלָיו בְּחֶרֶט אֱנוֹשׁ לְמַהֵר שָׁלָל חָשׁ בַּז׃ 2 וְאָעִידָה לִּי עֵדִים נֶאֱמָנִים אֶת
אוּרִיָּה הַכֹּהֵן וְאֶת־זְכַרְיָהוּ בֶּן יְבֶרֶכְיָהוּ׃ 3 וָאֶקְרַב אֶל־הַנְּבִיאָה וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קְרָא שְׁמוֹ מַהֵר שָׁלָל
חָשׁ בַּז׃ 4 כִּי בְטֶרֶם יֵדַע הַנַּעַר קְרֹא אָבִי וְאִמִּי יִשָּׂא ׀ אֶת־חֵיל דַּמֶּשֶׂק וְאֵת שְׁלַל שֹׁמְרוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ ס
5 וַיֹּסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֵלַי עוֹד לֵאמֹר׃ 6 יַעַן כִּי מָאַס הָעָם הַזֶּה אֵת מֵי הַשִּׁלֹּחַ הַהֹלְכִים לְאַט וּמְשׂוֹשׂ אֶת־רְצִין
וּבֶן־רַמַלְיָהוּ׃ 7 וְלָכֵן הִנֵּה אֲדֹנָי מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם אֶת־מֵי הַנָּהָר הָעֲצוּמִים וְהָרַבִּים אֶת־מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶת־כָּל־כְּבוֹדוֹ וְעָלָה
עַל־כָּל־אֲפִיקָיו וְהָלַךְ עַל־כָּל־גְּדוֹתָיו׃ 8 וְחָלַף בִּיהוּדָה שָׁטַף וְעָבַר עַד־צַוָּאר יֵגִיעַ וְהָיָה מֵטוֹת כְּנָפָיו מְלֹא רֹחַב־אַרְצְךָ
עִמָּנוּ אֵל׃ ס
9 רֹעוּ עַמִּים וָחֹתּוּ וְהַאֲזִינוּ כֹּל מֶרְחַקֵּי־אָרֶץ הִתְאַזָּרוּ וָחֹתּוּ הִתְאַזְּרוּ וָחֹתּוּ׃ 10 עֵצוּ עֵצָה וְתֻפָר דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי
עִמָּנוּ אֵל׃ ס
11 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֵלַי בְּחֻזְקַת הַיָּד וְיִסְּרֵנִי מִלֶּכֶת בְּדֶרֶךְ הָעָם־הַזֶּה לֵאמֹר׃ 12 לֹא־תֹאמְרוּן קֶשֶׁר לְכֹל אֲשֶׁר־יֹאמַר
הָעָם הַזֶּה קֶשֶׁר וְאֶת־מוֹרָאוֹ לֹא־תִירְאוּ וְלֹא תַעֲרִיצוּ׃ 13 אֶת־יְהוָה צְבָאוֹת אֹתוֹ תַקְדִּישׁוּ וְהוּא מוֹרַאֲכֶם וְהוּא
מַעֲרֻצְכֶם׃ 14 וְהָיָה לְמִקְדָּשׁ וּלְאֶבֶן נֶגֶף וּלְצוּר מִכְשׁוֹל לִשְׁנֵי בָתֵּי יִשְׂרָאֵל לְפַח וּלְמוֹקֵשׁ לְיוֹשֵׁב יְרוּשָׁלִָם׃ 15 וְכָשְׁלוּ בָם
רַבִּים וְנָפְלוּ וְנִשְׁבָּרוּ וְנוֹקְשׁוּ וְנִלְכָּדוּ׃ ס
16 צוֹר תְּעוּדָה חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמֻּדָי׃ 17 וְחִכִּיתִי לַיהוָה הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב וְקִוֵּיתִי־לוֹ׃ 18 הִנֵּה אָנֹכִי וְהַיְלָדִים
אֲשֶׁר נָתַן־לִי יְהוָה לְאֹתוֹת וּלְמוֹפְתִים בְּיִשְׂרָאֵל מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת הַשֹּׁכֵן בְּהַר צִיּוֹן׃ ס
19 וְכִי־יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם דִּרְשׁוּ אֶל־הָאֹבוֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים הַמְצַפְצְפִים וְהַמַּהְגִּים הֲלוֹא־עַם אֶל־אֱלֹהָיו יִדְרֹשׁ בְּעַד הַחַיִּים
אֶל־הַמֵּתִים׃ 20 לְתוֹרָה וְלִתְעוּדָה אִם־לֹא יֹאמְרוּ כַּדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֵין־לוֹ שָׁחַר׃ 21 וְעָבַר בָּהּ נִקְשֶׁה וְרָעֵב וְהָיָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כִּי־יִרְעַב וְהִתְקַצַּף וְקִלֵּל בְּמַלְכּוֹ וּבֵאלֹהָיו וּפָנָה לְמָעְלָה׃ 22וְאֶל־אֶרֶץ יַבִּיט וְהִנֵּה צָרָה וַחֲשֵׁכָה מְעוּף צוּקָה וַאֲפֵלָה
מְנֻדָּח׃ 23כִּי לֹא מוּעָף לַאֲשֶׁר מוּצָק לָהּ כָּעֵת הָרִאשׁוֹן הֵקַל אַרְצָה זְבֻלוּן וְאַרְצָה נַפְתָּלִי וְהָאַחֲרוֹן הִכְבִּיד דֶּרֶךְ הַיָּם
עֵבֶר הַיַּרְדֵּן גְּלִיל הַגּוֹיִם׃

9

[1] Olubaga lwàyishaga lwagenda omu mwizimya, lwàbwîne obumoleke bu-nene; nabo abàli omu cihugo c'empehema[p], obulangashane bwàbamole-kire. [2] Waluzize olubaga, wayûshûla amasîma galwo bacîshingira embere zâwe nka kula bacîshinga abadwîrhe basârûla, nka kula bacîshinga abadwîrhe bagaba eby'obuhagwè. [3] Bulya omuzigo gwali gubagogomire, omurhamba gwabali aha lurhugo, akarhi k'owakag'ibalibuza, wabivungunyula nka lulya lusiku lwa Ma-diyani. [4] Bulya ngasi nkwêrho z'abarhabâzi zilabarha ecihugo n'ebishùli byâbo biyunjwîre mukò byôshi, byâkwebwa omu muliro, bisingônoke. [5] Bulya neci omwâna arhuburhîrwe, omwâna-rhabana arhuhîrwe; oburhegesibumuli ebirhugo; izîno bamuyîrisire mpu ye: «Muhanûzi w'okurhangâza, Ntwâli ya Nyamuzinda, Mubusi w'ensiku n'amango, Muluzi w'omurhûla!» [6] Oburhegesi bwâge bwagandâza n'omurhûla gurhakaciyûrha oku ntebe y'obwâmi bwa Daudi n'omu bwâmi bwâge. Obwâmi bwâge bwayîmangira bunasimikire oku bushinganyanya n'obwimâna kurhenga bunôla kuhika ensiku n'amango. Buzigire bwa Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe bwâkola ebyôla.

Obuhane bwa Efrayimu

[7] Nyakasane arhumire Yakôbo akanwa, karhinda kuli Israheli. [8] Olubaga lwôshi lwâkamanya, bene Efrayimu na ngasi bayûbaka omu Samâriya, bakag'ikaderha omu bucîbone bwâbo n'omu murhima gwâbo gubangalire, mpu: [9] «Amadafali gahongosire, rhukolaga rhwayûbaka n'amabuye marhendêze; emitudu yatûbirwe, rhukola rhwayihingûla n'emirhi mizibuzibu!» [10] Ci Nyakasane amabarhulirakwo abaluzi ba Rasoni, amarhwâlihya aba-shombanyi bâbo: [11] Ebuzûk'izûba, Aramu; ebuzikiro, Abafilistini: bamafômera Israheli, babumba amarhama. Ci okwôla kurharhume oburhè bwâge bwâtwîka n'okuboko kwâge kurhayôrha kulambûle. [12] Ci kwônene olubaga lurhagalukaga emwa olyâla walushurhaga, lurhashibiriraga Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe. [13] Okwo kwarhuma Nyakasane atwa Israheli irhwe n'omucira, ecigundu n'amashami omu lusiku luguma. [14] Omugula n'omurhambo, bo irhwe; n'omulêbi oj'ayigîriza ebyo'obunywesi, gwomucira. [15] Ebirongôzi by'olu lubaga baluhabwîre, na banyakulongozibwa nabo baàshimba enjira mbî. [16] Co cirhumire Nyakasane arhacibabalire emisole yâbu, arhacife enfûzi zâbo n'abakana bâbo lukogo; bulya bôshi bôshi bali bagoma na banyankola-maligo, na ntà kanwa karhaciderha mabî. Ci okwôla kurharhume oburhè bwâge bwatwîka n'okuboko kwâge kurhayôrhe kulambûle.

[p] **9.1** 9, 1: Okuhika kwa Kristu e Galileya kwayunjuliza obwo bulêbi (Mt 4, 13-16).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[17] Neci, obubî kwo buyôca nka muliro, bunafômere emishûgi n'amakereêrhe, bunayôkêre amashaka g'omu muzirhu, busôkeze n'ebitù by'omugî emalunga. [18] Ecihugo camahya mabîra erhi bukunizi bwa Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe burhuma, n'olubaga lwo lukola nshâli z'omuliro. Ntâye wacifa mwene wâbo lukogo. [19] Bàtwîre ecihimbi c'ebwa kuboko kulyo, ishali lirhahwe; bàjabwîre ecindi cihimbi ebwa kulembe, barhayigurhe. Ngasi muguma adwîrhe afôrha omunyafu gw'okuboko kw'omulungu wâge. [20] Menashè adwîrhe alya Efrayimu, naye Efrayimu adwîrhe alya Menashè; bombi bamarhêra Yuda. Ci okwôla kurharhume oburhè bwâge bwatwîka n'okuboko kwâge kurhayôrhe kulambûle.

Jesaja/Isaiah 9

1 הָעָם֙ הַהֹלְכִ֣ים בַּחֹ֔שֶׁךְ רָא֥וּ א֖וֹר גָּד֑וֹל יֹשְׁבֵ֤י בְאֶֽרֶץ־צַלְמָ֙וֶת֙ א֣וֹר נָגַ֔הּ עֲלֵיהֶֽם׃ 2 הִרְבִּ֥יתָ הַגּ֖וֹי לֹ֣א הִגְדַּ֑לְתָּ שָׂמְח֤וּ לְפָנֶ֙יךָ֙ כְּשִׂמְחַ֣ת בַּקָּצִ֔יר כַּאֲשֶׁ֥ר יָגִ֖ילוּ בְּחַלְּקָ֥ם שָׁלָֽל׃ 3 כִּ֣י | אֶת־עֹ֤ל סֻבָּלוֹ֙ וְאֵ֣ת מַטֵּ֔ה שִׁבְמ֖וֹ שֵׁ֣בֶט הַנֹּגֵ֑שׂ בָּ֥וֹ הַחִתֹּ֖תָ כְּי֥וֹם מִדְיָֽן׃ 4 כִּ֣י כָל־סְא֤וֹן סֹאֵן֙ בְּרַֽעַשׁ֔ וְשִׂמְלָ֖ה מְגוֹלָלָ֑ה בְּדָמִ֥ים וְהָיְתָ֖ה לִשְׂרֵפָ֥ה מַאֲכֶ֖לֶת אֵֽשׁ׃ 5 כִּי־יֶ֤לֶד יֻלַּד־לָ֙נוּ֙ בֵּ֣ן נִתַּן־לָ֔נוּ וַתְּהִ֥י הַמִּשְׂרָ֖ה עַל־שִׁכְמ֑וֹ וַיִּקְרָ֣א שְׁמ֗וֹ פֶּ֚לֶא יוֹעֵ֣ץ אֵ֔ל גִּבּ֖וֹר אֲבִיעַ֣ד שַׂר־שָׁלֽוֹם׃ 6 לְמַרְבֵּ֤ה הַמִּשְׂרָה֙ וּלְשָׁל֣וֹם אֵ֔ין־קֵ֖ץ עַל־כִּסֵּ֣א דָוִ֑ד וְעַל־מַמְלַכְתּ֗וֹ לְהָכִ֤ין אֹתָהּ֙ וּלְסַעֲדָ֣הּ בְּמִשְׁפָּ֔ט וּבִצְדָקָ֖ה מֵעַתָּ֥ה וְעַד־עוֹלָ֑ם קִנְאַ֥ת יְהוָ֖ה צְבָאֽוֹת תַּעֲשֶׂה־זֹּֽאת׃ ס

7 דָּבָ֥ר שָׁלַ֖ח אֲדֹנָ֑י בְּיַעֲקֹ֔ב וְנָפַ֖ל בְּיִשְׂרָאֵֽל׃ 8 וְיָדְע֥וּ הָעָ֖ם כֻּלּ֑וֹ אֶפְרַ֤יִם וְיוֹשֵׁב֙ שֹׁמְר֔וֹן בְּגַאֲוָ֥ה וּבְגׇדֶל־לֵ֖ב לֵאמֹֽר׃ 9 לְבֵנִ֣ים נָפָ֔לוּ וְגָזִ֖ית נִבְנֶ֑ה שִׁקְמִ֣ים גֻּדָּ֔עוּ וַאֲרָזִ֖ים נַחֲלִֽיף׃ 10 וַיְשַׂגֵּ֤ב יְהוָה֙ אֶת־צָרֵ֣י רְצִ֔ין עָלָ֖יו וְאֶת־אֹיְבָ֥יו יְסַכְסֵֽךְ׃ 11 אֲרָ֥ם מִקֶּ֖דֶם וּפְלִשְׁתִּ֣ים מֵאָח֑וֹר וַיֹּאכְל֥וּ אֶת־יִשְׂרָאֵ֖ל בְּכָל־פֶּ֥ה בְּכׇל־זֹ֛את לֹא־שָׁ֥ב אַפּ֖וֹ וְע֣וֹד יָד֑וֹ נְטוּיָֽה׃ 12 וְהָעָ֛ם לֹא־שָׁ֥ב עַד־הַמַּכֵּ֖הוּ וְאֶת־יְהוָ֥ה צְבָא֖וֹת לֹ֥א דָרָֽשׁוּ׃ ס

13 וַיִּכְרֹ֤ת יְהוָה֙ מִיִּשְׂרָאֵ֔ל רֹ֖אשׁ וְזָנָ֑ב כִּפָּ֥ה וְאַגְמ֖וֹן יוֹם־אֶחָֽד׃ 14 זָקֵ֥ן וּנְשׂוּא־פָנִ֖ים הוּא֙ הָרֹ֣אשׁ וְנָבִ֔יא מוֹרֶ֥ה שֶׁ֖קֶר הוּא֙ הַזָּנָֽב׃ 15 וַיִּהְי֤וּ מְאַשְּׁרֵי֙ הָעָ֣ם הַזֶּ֔ה מַתְעִ֖ים וּמְאֻשָּׁרָ֑יו מְבֻלָּעִֽים׃ 16 עַל־כֵּ֤ן עַל־בַּחוּרָיו֙ לֹא־יִשְׂמַ֣ח | אֲדֹנָ֔י וְאֶת־יְתוֹמָ֖יו וְאֶת־אַלְמְנֹתָ֑יו לֹ֣א יְרַחֵ֔ם כִּ֤י כֻלּוֹ֙ חָנֵ֣ף וּמֵרַ֔ע וְכָל־פֶּ֥ה דֹּבֶ֖רֶת נְבָלָ֑ה בְּכׇל־זֹ֛את לֹא־שָׁ֥ב אַפּ֖וֹ וְע֣וֹד יָד֑וֹ נְטוּיָֽה׃ 17 כִּֽי־בָעֲרָ֤ה כָאֵשׁ֙ רִשְׁעָ֔ה שָׁמִ֥יר וָשַׁ֖יִת תֹּאכֵ֑ל וַתִּצַּ֣ת בְּסִבְכֵ֣י הַיַּ֔עַר וַיִּתְאַבְּכ֖וּ גֵּאֻ֥ת עָשָֽׁן׃ 18 בְּעֶבְרַ֤ת יְהוָה֙ צְבָא֔וֹת נֶעְתַּ֖ם אֶ֣רֶץ וַיְהִ֣י הָעָ֔ם כְּמַאֲכֶ֖לֶת אֵ֑שׁ אִ֥ישׁ אֶל־אָחִ֖יו לֹ֥א יַחְמֹֽלוּ׃ 19 וַיִּגְזֹ֖ר עַל־יָמִ֑ין וְרָעֵ֣ב וַיֹּאכַ֗ל עַל־שְׂמֹאול֙ וְלֹ֣א שָׂבֵ֔עוּ אִ֖ישׁ בְּשַׂר־זְרֹעֽוֹ יֹאכֵֽלוּ׃ 20 מְנַשֶּׁ֖ה אֶת־אֶפְרַ֑יִם וְאֶפְרַ֖יִם אֶת־מְנַשֶּׁ֑ה יַחְדָּ֥ו הֵ֖מָּה עַל־יְהוּדָ֑ה בְּכׇל־זֹ֛את לֹא־שָׁ֥ב אַפּ֖וֹ וְע֣וֹד יָד֑וֹ נְטוּיָֽה׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10

[1] Buhanya bwâbo abajira amarhegeko g'obubî, na nka bayandika, bayandike ebinwa by'okurhindibuza abâbo. [2] Balya bayîma abanyinyi obucîranuzi n'okunyaga abakenyi b'omu lubaga lwâni olubanja, na ntyo balibuze abakana[q] n'okunyagûza enfûzi! [3] Lero bici mwanajire olusiku lw'obuhane, amango obuhanya bwarhenga erhali hôfi bwâmmurhindakwo? Emwa ndi mwâyâkire lyo mubona oburhabâle? Ngahi mwabîke obuhirhi bwinyu? [4] Ntà kundi kucimmusigalîre okurhali kugonya irhwe nka bigorogo nîsi erhi okurhibukira oku idaho omu kagarhî k'emifù. Ci okwôla kurharhume oburhè bwâge bwatwîka n'okuboko kwâge kurhayôrha kulambuûe.

Obubanya bw'Asîriya.

[5] Buhanya bwâge Asîriya, ye karhi kw'obukunizi bwâni, ye buhiri bw'olwihôlo lwâni! [6] Ye ntumire nti agend'ihana olubaga lw'endyâlya, ye ntegesire nti aj'ilwîsa olubaga ludwîrhe lwasholoshonza obukunizi bwâni, lyo alunyaga analunyagûse, alulabarhe nka bijondo by'omu njira. [7] Ci yêhe arhayumvagya ntyo arhanarhimanyagya ntyo omu murhima gwâge, bulya omu murhima gwâge ali alonzize okumalîra n'okuhe-rêrekeza omwandu gw'amashanja. [8] Kali kwo akaz'iderha, mpu: «Ka abarhambo bâni bôshi barhali bâmi? [9] Kalno, ka arhali aka Kûrikemishi? Hamati, ka arhali aka Arapadi? Samâriya, ka arhali aka Damasko? [10] kulya okuboko kwâni kwarhibukiraga oku mâmi gaharâmya banyamuzinda bw'obwîhambe, agagwêrhe enshusho zilushire ez'e Ye-ruzalemu n'e Samâriya obunji; [11] kulya nakoleraga Samâriya na banyamuzinda bâge bw'obwîhambe, ka ntakukolere Yeruzalemu n'enshusho zâge?» [12] Ci hano Nyakasane aba amayûsa omukolo gwâge gwôshi oku ntondo y'e Siyoni n'omu Yeruzalemu, lyo ayîsh'ihana omulà gw'omurhima guyunjwîre bucîbone gw'omwâmi w'e Asîriya n'obugayanyi bw'amasù gâge garhahimwa okulimbirana. [13] Bulya àdesire, erhi: «Misî ya kuboko kwâni yampaga n'oburhimanya bwâni, bulya ndi murhimanya! Natwîre oku bihugo by'amashanja, nahagula embîko zâbo, na nka ntwâli y'okunali, narhenzize abâmi oku ntebe zâbo. [14] Nka kula bagwarhira akanyunyi omu lwogo, enfune zâni zanyazire obuhirhi bw'amashanja, na nka kula barhôlogola amaji majandike, nashamasire igulu lyôshi. Ntà cubi cahinyize, ntà mulomo gwabumbirwe mpu gwavigîra.» [15] Ka embasha enalimbire oyifumbasire? Ka olukero lwankaderha mpu lulushire odwîrhe walukolêsa? Ka akarhi kankahash'ihugunya owakalengeza, nîsi erhi obuhiri buhash'ihinya olurhali lushâli? [16] Okwola kwo kurhumire Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe arhumira abo bayunjwîre mashushi obuhorho, irenge lyâge lyayâsa amakala, ebè ngulumira ya muliro. [17] Obulangashane bw'Israheli bwahinduka muliro, n'Omutagatîfu wâge ahinduka ngulumira yagulumiza enamalîre emishûgi yâge n'amakerêrhe gâge omu lusiku luguma. [18]

---

[q] **10.2** Kulibuza abakana n'okunyagûza enfuzi: kwo kuderha kubazimba.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obwinjà bw'omuzirhu gwâge n'obw'obusâne bwâge bw'emirehe abusingônola lwôshi lwôshi; bwashusha n'omulwâla wayûmûka. [19] Emisigala y'emirhi y'omu muzirhu gwâge yabà minyi bwenêne, ciru n'omwâna anahash'iyiganja.

Amâhunga gasigala

[20] Olwo lusiku, amahûnga g'Israheli ab'omu nyumpa ya Yakôbo hafume olufu, baleka okukâyegemera olya okabashûrha; ci bakola bakâyegemera okunali Nyakasane, Mwimâna w'Israheli. [21] Amâhunga ganagaluke, amâhunga g'omu nyumpa ya Yakôbo gânagalukire Nyamuzinda Ciri-misî. [22] Neci, ciru olubaga lwâwe lucibâga lunji nka mushenyi gw'omu nyanja, wâni Israheli, mâhunga gâgaluka. Okuherêrekera kwalalîrwe, obushinganyanya bwâshimba enjira yabwo. [23] Bulya okwôla kuherêrekera kurhegesirwe, Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe ayunjuza akanwa kâge omu cihugo côshi.

Obukunda Lulema

[24] Co cirhumire Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe kwo amaderha ntya: «We lubaga lwâni lubà omu Siyoni, orhayôbohaga Asîriya! Adwîrheakushûrha akarhi, adwîrhe akurhimba obuhiri nka kulya kw'Abanya-Mîsiri. [25] Bulya hindi hitya hyône oburhè bwayûrha, ohukunizi bwâni bwâbamalîra.» [26] Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe azunguziza Asîriya kw'akarhi, nka kulya ashûrhaga Madiyani aha lwâla Iwa Horebu; nka kulya akoleraga abanya Mîsiri, kwo alengeza akarhi kâge oku nyanja. [27] Olwo lusiku, omuzigo gw'Asîriya gwakurhenga aha lurhugo, n'omurhamba gwâge gwakurhenga omu igosi, n'ahâli h'omurhamba, bukola bwaba buhirhi.

Omushomhanyi ahika hôfi [28] Y'oyo wahika aha Ayati, y'oyo wagera e Migroni; amasiga emizigo yâge e Mikimasi. [29] Bamayikira omugezi, mpu: «Aha Geba ho rhwahanda!» Rama amageramw'omusisi; Gibeya, cishagala ca Saulo, amakul'idârhi. [30] Obande endûlù, Bat-Galimu! Nâwe Layisha, orhege okurhwîri! Yajewe, Anatoti! [31] Mademena anacîyâkîre, nabo abantu b'e Gebimu bacîfulisire. [32] Ene lyo nênè ayimanga aha Nobu, azunguze okuboko kwâge ebw'entondo ya mwâli wa Siyoni, hyo hirhondo hya Yeruzalemu. [33] Ala oku Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe akola atwa amashami n'embasha: amalîri gamatûbwa, n'agalîhûsire gàmalambikwa oku idaho. [34] Amashaka g'omu muzirhu gamakondwa n'omugushu, naye Libano amahôngoka n'irenge lyâge lyôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1הוֹי הַחֹקְקֵי־אָוֶן וּמְכַתְּבִים עָמָל כָּתֵבוּ: 2לְהַטּוֹת מִדִּין דַּלִּים וְלִגְזֹל מִשְׁפַּט עֲנִיֵּי עַמִּי לִהְיוֹת אַלְמָנוֹת שְׁלָלָם
וְאֶת־יְתוֹמִים יָבֹזּוּ: 3וּמַה־תַּעֲשׂוּ לְיוֹם פְּקֻדָּה וּלְשׁוֹאָה מִמֶּרְחָק תָּבוֹא עַל־מִי תָּנוּסוּ לְעֶזְרָה וְאָנָה תַּעַזְבוּ
כְּבוֹדְכֶם: 4בִּלְתִּי כָרַעַ תַּחַת אַסִּיר וְתַחַת הֲרוּגִים יִפֹּלוּ בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה: ס
5הוֹי אַשּׁוּר שֵׁבֶט אַפִּי וּמַטֶּה־הוּא בְיָדָם זַעְמִי: 6בְּגוֹי חָנֵף אֲשַׁלְּחֶנּוּ וְעַל־עַם עֶבְרָתִי אֲצַוֶּנּוּ לִשְׁלֹל שָׁלָל וְלָבֹז בַּז
וּלְשׂוּמוֹ מִרְמָס כְּחֹמֶר חוּצוֹת: 7וְהוּא לֹא־כֵן יְדַמֶּה וּלְבָבוֹ לֹא־כֵן יַחְשֹׁב כִּי לְהַשְׁמִיד בִּלְבָבוֹ וּלְהַכְרִית גּוֹיִם לֹא
מְעָט: 8כִּי יֹאמַר הֲלֹא שָׂרַי יַחְדָּו מְלָכִים: 9הֲלֹא כְּכַרְכְּמִישׁ כַּלְנוֹ אִם־לֹא כְּאַרְפַּד חֲמָת אִם־לֹא כְּדַמֶּשֶׂק
שֹׁמְרוֹן: 10כַּאֲשֶׁר מָצְאָה יָדִי לְמַמְלְכֹת הָאֱלִיל וּפְסִילֵיהֶם מִירוּשָׁלַם וּמִשֹּׁמְרוֹן: 11הֲלֹא כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְשֹׁמְרוֹן
וְלֶאֱלִילֶיהָ כֵּן אֶעֱשֶׂה לִירוּשָׁלַם וְלַעֲצַבֶּיהָ: ס
12וְהָיָה כִּי־יְבַצַּע אֲדֹנָי אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂהוּ בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלִָם אֶפְקֹד עַל־פְּרִי־גֹדֶל לֵבַב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וְעַל־תִּפְאֶרֶת רוּם
עֵינָיו: 13כִּי אָמַר בְּכֹחַ יָדִי עָשִׂיתִי וּבְחָכְמָתִי כִּי נְבֹנֹתִי וְאָסִיר | גְּבוּלֹת עַמִּים וַעֲתִידֹתֵיהֶם שׁוֹסֵיתִי וְאוֹרִיד כַּאבִּיר
יוֹשְׁבִים: 14וּתִמְצָא כַקֵּן | יָדִי לְחֵיל הָעַמִּים וְכֶאֱסֹף בֵּיצִים עֲזֻבוֹת כָּל־הָאָרֶץ אֲנִי אָסָפְתִּי וְלֹא הָיָה נֹדֵד כָּנָף וּפֹצֶה פֶּה
וּמְצַפְצֵף: 15הֲיִתְפָּאֵר הַגַּרְזֶן עַל הַחֹצֵב בּוֹ אִם־יִתְגַּדֶּל הַמַּשּׂוֹר עַל־מְנִיפוֹ כְּהָנִיף שֵׁבֶט וְאֶת־מְרִימָיו כְּהָרִים מַטֶּה
לֹא־עֵץ: 16לָכֵן יִשַׁלַּח הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת בְּמִשְׁמַנָּיו רָזוֹן וְתַחַת כְּבֹדוֹ יֵקַד יְקֵד כִּיקוֹד אֵשׁ: 17וְהָיָה אוֹר־יִשְׂרָאֵל
לְאֵשׁ וּקְדוֹשׁוֹ לְלֶהָבָה וּבָעֲרָה וְאָכְלָה שִׁיתּוֹ וּשְׁמִירוֹ בְּיוֹם אֶחָד: 18וּכְבוֹד יַעְרוֹ וְכַרְמֹלּוֹ מִנֶּפֶשׁ וְעַד־בָּשָׂר יְכַלֶּה וְהָיָה
כְּמְסֹס נֹסֵס: 19וּשְׁאָר עֵץ יַעְרוֹ מִסְפָּר יִהְיוּ וְנַעַר יִכְתְּבֵם: פ
20וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא לֹא־יוֹסִיף עוֹד שְׁאָר יִשְׂרָאֵל וּפְלֵיטַת בֵּית־יַעֲקֹב לְהִשָּׁעֵן עַל־מַכֵּהוּ וְנִשְׁעַן עַל־יְהוָה קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל בֶּאֱמֶת: 21שְׁאָר יָשׁוּב שְׁאָר יַעֲקֹב אֶל־אֵל גִּבּוֹר: 22כִּי אִם־יִהְיֶה עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם שְׁאָר יָשׁוּב בּוֹ כְּלָיוֹן
חָרוּץ שׁוֹטֵף צְדָקָה: 23כִּי כָלָה וְנֶחֱרָצָה אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת עֹשֶׂה בְּקֶרֶב כָּל־הָאָרֶץ: ס
24לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת אַל־תִּירָא עַמִּי יֹשֵׁב צִיּוֹן מֵאַשּׁוּר בַּשֵּׁבֶט יַכֶּכָּה וּמַטֵּהוּ יִשָּׂא־עָלֶיךָ בְּדֶרֶךְ
מִצְרָיִם: 25כִּי־עוֹד מְעַט מִזְעָר וְכָלָה זַעַם וְאַפִּי עַל־תַּבְלִיתָם: 26וְעוֹרֵר עָלָיו יְהוָה צְבָאוֹת שׁוֹט כְּמַכַּת מִדְיָן בְּצוּר
עוֹרֵב וּמַטֵּהוּ עַל־הַיָּם וּנְשָׂאוֹ בְּדֶרֶךְ מִצְרָיִם: 27וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יָסוּר סֻבְלוֹ מֵעַל שִׁכְמֶךָ וְעֻלּוֹ מֵעַל צַוָּארֶךָ וְחֻבַּל
עֹל מִפְּנֵי־שָׁמֶן: 28בָּא עַל־עַיִּת עָבַר בְּמִגְרוֹן לְמִכְמָשׂ יַפְקִיד כֵּלָיו: 29עָבְרוּ מַעְבָּרָה גֶּבַע מָלוֹן לָנוּ חָרְדָה הָרָמָה
גִּבְעַת שָׁאוּל נָסָה: 30צַהֲלִי קוֹלֵךְ בַּת־גַּלִּים הַקְשִׁיבִי לַיְשָׁה עֲנָיָה עֲנָתוֹת: 31נָדְדָה מַדְמֵנָה יֹשְׁבֵי הַגֵּבִים הֵעֵיזוּ: 32עוֹד
הַיּוֹם בְּנֹב לַעֲמֹד יְנַפֵּף יָדוֹ הַר בַּית־צִיּוֹן גִּבְעַת יְרוּשָׁלִָם: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

33 הִנֵּה הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת מְסָעֵף פֹּארָה בְּמַעֲרָצָה וְרָמֵי הַקּוֹמָה גְּדוּעִים וְהַגְּבֹהִים יִשְׁפָּלוּ׃ 34 וְנִקַּף סִבְכֵי הַיָּעַר
בַּבַּרְזֶל וְהַלְּבָנוֹן בְּאַדִּיר יִפּוֹל׃ ס

11

Omwâmi w'omurhûla

1 Ihaji lyarhenga oku cikundukundu ca Yese[r], ishami limerêra lyamera oku mizi yâge, 2 Omûka
gwa Nyakasane gwamudêkererakwo: mûka gw'oburhimanya n'obukengêre, mûka gw'ihano
n'emisî, mûka gw'obumanye n'okurhînya Nyakasane; 3 gwamulangûla okukarhînya Nyakasane.
Arhakatwa olubanja omu kukulikira ebi amasù gadwîrhe gabona, arhanakacîranula omu
kushimba ebi amarhwîri gadwîrhe gayumva. 4 Akâtwîra abazamba olubanja okushingânîne,
anakacîranulira abantu banyinyi b'omu cihugo okukwânîne. Anyulika igulu n'omunyuli
gw'akanwa kâge, anarhingamire ngasi nyankola-maligo n'omûka gw'ekanwa kâge.
5 Obushinganyanya gwo gwâba mukaba gwâge, n'okuli gubè mwirhero gwâge. 6 Nyamugunga
ayâbukira haguma n'omwâna-buzi, n'engwi elâle aha burhambi bw'omwâna-hene. Akanina,
omwâna w'entale n'embogo, byakaja busò baguma[s], n'omwâna murhò abiyâbule. 7 Enkafu
n'engoromora byakâkerera haguma, n'amanina gâbo galâle haguma: entale yâkakera akahasi
nka nkafu. 8 Ecirhaba cakârhabîra oku mwina gwa cibugusha, n'omwâna murhò alikire okuboko
omu mwina gw'empiri. 9 Ntà bubî na ntà buligo bwacikolwe oku ntondo yâni ntagatîfu yôshi,
bulya ecihugo cayunjula bumanye bwa Nyakasane, nka kula omuhengere gw'enyanja
guyunjulira mîshi.

Okuyâgaluka kw'abacisigire

10 Mw'olwo lusiku, ecikundukundu ca Yese cayâlagala, cibè cêrekanè c'embaga; amashanja
gacilongeza aha nshi n'aha nyanya, n'endâro yaco yayunjul'irenge. 11 Mw'olwo lusiku,
Nyakasane ayash'iLambûla okuboko, mpu lyo alikuza abasigire bw'omu lubaga lwâge; balya
bâge bacisigire omu Asîriya n'omu Mîsiri, omu Patrosi n'omu Kushi n'omu Elamu, omu Sinazi
n'omu Hamati n'omu birhwa by'enyanja, 12 Ayimangiza amashanja ecimanyîso; ashûbûza
abalulize bw'omu Israheli, anashûbûze bene Yuda bashandabîne omu mpande ini z'igulu. 13 Lero
obumvu bwa Efrayimu bwanahirigirha obwo, n'abashombanyi ba Yuda bahungumuke. Efrayimu
arhakacîbikira Yuda bumvu na Yuda arhakacishomba Efrayimu. 14 Barhibukirakwo Abafilistini
olunda lw'ebuzikiro bw'izûba, haguma bagend'ihagula amashanja g'ebushoshokero. Bâgwârha
Edomu na Mowabu, na bene Amoni babashiga. 15 Nyakasane ayumya enshumo z'e Mîsiri,
alambûlire okuboko kwâge oku lwîshi, analurhunike n'omuhûsi gw'omûka gwâge. Alugabanya-

---

[r] **11.1** Kurhondêrera kw'olu lukere lwa burhanzi kuhika lwa kali mwenda, bishambîrwe biyerekîre obulêbi bw'Omucunguzi.
[s] **11.6** Ezo nyiganyo zihugwire oku omu nsiku z'obucunguzi, rhwashub'iyishilama n'omurhûla nka kulya byàli omu ishwa ly'amasîma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwo migezi nda, lyo bahash'ikaluyikira buzira kuhogol'enkwêrho. [16] Hânabe omulimbwa gw'abasigire b'omu lubaga lwâge, balya bâbe baciri omu Asîriya, nka kulya byabâga erhi Israheli arhenga e Mîsiri.

Jesaja/Isaiah 11

וְיָצָא חֹטֶר מִגֵּזַע יִשָׁי וְנֵצֶר מִשָּׁרָשָׁיו יִפְרֶה׃ וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת
וְיִרְאַת יְהוָה׃ וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְהוָה וְלֹא־לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט וְלֹא־לְמִשְׁמַע אָזְנָיו יוֹכִיחַ׃ וְשָׁפַט בְּצֶדֶק דַּלִּים
וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְוֵי־אָרֶץ וְהִכָּה־אֶרֶץ בְּשֵׁבֶט פִּיו וּבְרוּחַ שְׂפָתָיו יָמִית רָשָׁע׃ וְהָיָה צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו וְהָאֱמוּנָה
אֵזוֹר חֲלָצָיו׃ וְגָר זְאֵב עִם־כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם־גְּדִי יִרְבָּץ וְעֵגֶל וּכְפִיר וּמְרִיא יַחְדָּו וְנַעַר קָטֹן נֹהֵג בָּם׃ וּפָרָה וָדֹב
תִּרְעֶינָה יַחְדָּו יִרְבְּצוּ יַלְדֵיהֶן וְאַרְיֵה כַּבָּקָר יֹאכַל־תֶּבֶן׃ וְשִׁעַשַׁע יוֹנֵק עַל־חֻר פָּתֶן וְעַל מְאוּרַת צִפְעוֹנִי גָּמוּל יָדָו
הָדָה׃ לֹא־יָרֵעוּ וְלֹא־יַשְׁחִיתוּ בְּכָל־הַר קָדְשִׁי כִּי־מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת־יְהוָה כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים׃ פ
וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא שֹׁרֶשׁ יִשַׁי אֲשֶׁר עֹמֵד לְנֵס עַמִּים אֵלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ וְהָיְתָה מְנֻחָתוֹ כָּבוֹד׃ פ
וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יוֹסִיף אֲדֹנָי | שֵׁנִית יָדּוֹ לִקְנוֹת אֶת־שְׁאָר עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשְׁאַר מֵאַשּׁוּר וּמִמִּצְרַיִם וּמִפַּתְרוֹס וּמִכּוּשׁ
וּמֵעֵילָם וּמִשִּׁנְעָר וּמֵחֲמָת וּמֵאִיֵּי הַיָּם׃ וְנָשָׂא נֵס לַגּוֹיִם וְאָסַף נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יְקַבֵּץ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת
הָאָרֶץ׃ וְסָרָה קִנְאַת אֶפְרַיִם וְצֹרְרֵי יְהוּדָה יִכָּרֵתוּ אֶפְרַיִם לֹא־יְקַנֵּא אֶת־יְהוּדָה וִיהוּדָה לֹא־יָצַר
אֶת־אֶפְרָיִם׃ וְעָפוּ בְכָתֵף פְּלִשְׁתִּים יָמָּה יַחְדָּו יָבֹזּוּ אֶת־בְּנֵי־קֶדֶם אֱדוֹם וּמוֹאָב מִשְׁלוֹח יָדָם וּבְנֵי עַמּוֹן
מִשְׁמַעְתָּם׃ וְהֶחֱרִים יְהוָה אֶת לְשׁוֹן יָם־מִצְרַיִם וְהֵנִיף יָדוֹ עַל־הַנָּהָר בַּעְיָם רוּחוֹ וְהִכָּהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים וְהִדְרִיךְ
בַּנְּעָלִים׃ וְהָיְתָה מְסִלָּה לִשְׁאָר עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר מֵאַשּׁוּר כַּאֲשֶׁר הָיְתָה לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם עֲלֹתוֹ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

12

Olulanga lw'okuvug'omunkwa

[1] Mw'olwôla lusiku wanâderhe, erhi: «Namakukuza, Nyakasane!

Wali onkunirire, ci obukunizi bwâwe bwàrhulwîre, wanantulirîze.

[2] Nyamuzinda ye bucire bwâni: Ye ncîkubagîre, ntâco naciyôboha;

bulya Nyakasane yo misî yâni lwo na lwimbo lwâni, ye bucire bwâni.

[3] Mwanadôme amîshi n'omwîshingo aha maliba g'obucire.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[4] Mw'olwôla lusiku mwanâderhe, erhi «Mukuze Nyakasane,

mushenge izîno lyâge; mumanyîse emikolo yâge omu mashanja;

muhamagaze oku izîno lyâge liri likulu bwenêne!

[5] Muyimbire Nyakasane,

bulya ajizire ebirhangâzo bimanyîkîne omu igulu lyôshi.

[6] Mucîshinge, mubande orhubûli, mwe mubà omu Siyoni,

bulya Omwimâna w'Israheli ajir'irenge ekarhî kinyu.

Jesaja/Isaiah 12

וְאָמַרְתָּ֖ בַּיּ֣וֹם הַה֑וּא אוֹדְךָ֣ יְהוָ֔ה כִּ֤י אָנַפְתָּ֙ בִּ֣י יָשֹׁ֔ב אַפְּךָ֖ וְתְנַחֲמֵ֑נִי׃ הִנֵּ֤ה אֵל֙ יְשׁוּעָתִ֔י אֶבְטַ֖ח וְלֹ֣א אֶפְחָ֑ד כִּֽי־עָזִּ֤י וְזִמְרָת֙ יָ֣הּ יְהוָ֔ה וַיְהִי־לִ֖י לִישׁוּעָֽה׃ וּשְׁאַבְתֶּ֥ם־מַ֛יִם בְּשָׂשׂ֖וֹן מִמַּעַיְנֵ֣י הַיְשׁוּעָֽה׃ וַאֲמַרְתֶּ֣ם בַּיּ֣וֹם הַה֗וּא הוֹד֤וּ לַיהוָה֙ קִרְא֣וּ בִשְׁמ֔וֹ הוֹדִ֥יעוּ בָעַמִּ֖ים עֲלִילֹתָ֑יו הַזְכִּ֣ירוּ כִֽי־נִשְׂגָּ֖ב שְׁמֽוֹ׃ זַמְּר֤וּ יְהוָה֙ כִּ֣י גֵא֔וּת עָשָׂ֖ה מֹדַ֣עַת זֹ֑את בְּכָל־הָאָֽרֶץ׃ צַהֲלִ֤י וְרֹנִי֙ יוֹשֶׁ֣בֶת צִיּ֔וֹן כִּי־גָד֥וֹל בְּקִרְבֵּ֖ךְ קְד֥וֹשׁ יִשְׂרָאֵֽל׃ פ

13

Obulêbi buyêrekîre Babiloni

[1] Obulêbi buyêrekîre Babiloni Yeshayahu, mwene Amotsi abonaga. [2] Muyimanz'ecimanyîso oku ntondo erhalikwo hyâsi, muhamagaz'emunda bali; mubakeme n'okuboko, bayîshe, bagerere omu mihango y'abaluzi. [3] Niene ntegesire balya banterekîrwe; nie nnampamagîre entwâli zâni omu bukunizi bwâni, bo balwî bâni b'enkwîra. [4] Muyumve ecihôgêro cinene oku ntondo: ciri nka ca lubaga mwandu! Muyumve ecihôgêro c'amâmi n'amashanja gashûbûzinye: Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe oyo waj'agera ekarhî k'ebigâmba by'abalwî bâge. [5] Barhenga omu cihugo c'ihanga n'ebuzinda bw'emalunga, Nyakasane n'emirasano akolêsa omu bukunizi bwâge, mpu aherêrekeze igulu lyôshi. [6] Muband'endûlù, bulya olusiku lwa Nyakasane luli hôfi, luyîshire nka kaheza k'Ogala-byôshi. [7] Co cirhumire ngasi maboko gârha enjingo na ngasi bantu batwîka omurhima. [8] Barhunzirwe n'obwôba, badwîrhe bageramwo ogwa nyugunyu banalîbwa n'amalumwa; badwîrhe baciluma olulimi n'okuyumva emikero ak'omukazi oli buburha; badwîrhe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

balolanakwo banarhangire; amalanga gâbo gadukulîze nka muliro. [9] Olusiku lwa Nyakasane lw'olwo luyîruka, lusiku ludârhi, luyunjwîre bukunizi n'oburhè n'obukali; lwahindula igulu lishube irûngu lunaherêrekeze abanyabyâha. [10] Neci, enyenyêzi z'oku nkuba n'ebirundo byâzo zahusa okulangashana; izûba lyashuba mwizimya aha kuzûka kwâlyo, n'omwêzi gwaleka okukamoleka. [11] Nahanira igulu obubî bwâlyo na banyankola-maligo mbahanire obugoma bwâbo; nayûsa obucîbone bwa bacikanyi-cirhagomba, na- mperêrekeze omulimbo gw'abâmi balibuza abashi bâbo. [12] Abantu banyihuka kulusha amasholo garhalimwomuvange, na bene Adamu banyihuka kulusha amasholo g'e Ofiri. [13] Neci, amalunga gadundagana, igulu lijugume omu makondo gâlyo, erhi bukunizi bwa Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe burhuma, olusiku omutula gwâge mudârhi gwabasha. [14] Nka kashafu kayâka omuhivi, nka bibuzi birhagwêrhi cayâbula. ngasi muguma ashubira emwa bene wâbo, ngasi muntu ayâkira omu cihugo câbo. [15] Ngasi abanabugânwe batumirhwa, n'abanagwârhwe bahirima oku bwôji bw'engôrho. [16] Abâna bâbo b'ebirhaba bahinagirwa omu masù gâbo, enyumpa zâbo zahagulwa, na bakâbo bakolerwe ebikongo. [17] Ala oku nâbasunikakwo Abamedi, abarhalonza nsaranga barhana-shîbirira masholo. [18] Emiherho yamalîra abâna bâbo b'emisole, barhayumva bwonjo oku mburho y'omu nda, barhafe abâna barhò lukogo. [19] Babiloni, irenge ly'amâmi, mulimbo gw'Abakaldeyi, kw'aba nka kulya Sodomo na Gomora bàbâga, erhi Nyamuzinda àbaherêrekeza. [20] Arhakaciyûbakwamwo bundi, ntà muntu wacigwîkemwo endâro ku-rhcnga iburha kuhika oku lindi. Omuharâbu arhakacigwîkamwo ecihando câge, n'abangere barhakacilâzamwo amasò gâbo. [21] Nsimba z'omu irûngu zo zâyîsh'icibêreramwo, ebirifufu byayunjula omu nyumpa zâbo, zashuba nyôgo za nyunda, n'ebihebe byâkâsâmiramwo. [22] Banyamugunga bayîsh'ikâyanira omu ndâro zâbo na banyambwe omu ntûmba zâbo. Amango gâge gali hôfi n'ensiku zâge zirhacilegame.

Jesaja/Isaiah 13

1 מַשָּׂא בָּבֶל אֲשֶׁר חָזָה יְשַׁעְיָהוּ בֶּן־אָמוֹץ: 2 עַל הַר־נִשְׂפֶּה שְׂאוּ־נֵס הָרִימוּ קוֹל לָהֶם הָנֵיפוּ יָד וְיָבֹאוּ פִּתְחֵי
נְדִיבִים: 3 אֲנִי צִוֵּיתִי לִמְקֻדָּשָׁי גַּם קָרָאתִי גִבּוֹרַי לְאַפִּי עַלִיזֵי גַּאֲוָתִי: 4 קוֹל הָמוֹן בֶּהָרִים דְּמוּת עַם־רָב קוֹל שְׁאוֹן
מַמְלְכוֹת גּוֹיִם נֶאֱסָפִים יְהוָה צְבָאוֹת מְפַקֵּד צְבָא מִלְחָמָה: 5 בָּאִים מֵאֶרֶץ מֶרְחָק מִקְצֵה הַשָּׁמָיִם יְהוָה וּכְלֵי זַעְמוֹ
לְחַבֵּל כָּל־הָאָרֶץ: 6 הֵילִילוּ כִּי קָרוֹב יוֹם יְהוָה כְּשֹׁד מִשַּׁדַּי יָבוֹא: 7 עַל־כֵּן כָּל־יָדַיִם תִּרְפֶּינָה וְכָל־לֵבָב אֱנוֹשׁ
יִמָּס: 8 וְנִבְהָלוּ | צִירִים וַחֲבָלִים יֹאחֵזוּן כַּיּוֹלֵדָה יְחִילוּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ יִתְמָהוּ פְּנֵי לְהָבִים פְּנֵיהֶם: 9 הִנֵּה יוֹם־יְהוָה בָּא
אַכְזָרִי וְעֶבְרָה וַחֲרוֹן אַף לָשׂוּם הָאָרֶץ לְשַׁמָּה וְחַטָּאֶיהָ יַשְׁמִיד מִמֶּנָּה: 10 כִּי־כוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וּכְסִילֵיהֶם לֹא יָהֵלּוּ אוֹרָם
חָשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצֵאתוֹ וְיָרֵחַ לֹא־יַגִּיהַ אוֹרוֹ: 11 וּפָקַדְתִּי עַל־תֵּבֵל רָעָה וְעַל־רְשָׁעִים עֲוֹנָם וְהִשְׁבַּתִּי גְּאוֹן זֵדִים וְגַאֲוַת

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עָרִיצִים אַשְׁפִּיל׃ 12אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז וְאָדָם מִכֶּתֶם אוֹפִיר׃ 13עַל־כֵּן שָׁמַיִם אַרְגִּיז וְתִרְעַשׁ הָאָרֶץ מִמְּקוֹמָהּ בְּעֶבְרַת
יְהוָה צְבָאוֹת וּבְיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ׃ 14וְהָיָה כִּצְבִי מֻדָּח וּכְצֹאן וְאֵין מְקַבֵּץ אִישׁ אֶל־עַמּוֹ יִפְנוּ וְאִישׁ אֶל־אַרְצוֹ
יָנוּסוּ׃ 15כָּל־הַנִּמְצָא יִדָּקֵר וְכָל־הַנִּסְפֶּה יִפּוֹל בֶּחָרֶב׃ 16וְעֹלְלֵיהֶם יְרֻטְּשׁוּ לְעֵינֵיהֶם יִשַּׁסּוּ בָּתֵּיהֶם וּנְשֵׁיהֶם
תִּשָּׁגַלְנָה׃ 17הִנְנִי מֵעִיר עֲלֵיהֶם אֶת־מָדָי אֲשֶׁר־כֶּסֶף לֹא יַחְשֹׁבוּ וְזָהָב לֹא יַחְפְּצוּ־בוֹ׃ 18וּקְשָׁתוֹת נְעָרִים תְּרַטַּשְׁנָה
וּפְרִי־בֶטֶן לֹא יְרַחֵמוּ עַל־בָּנִים לֹא־תָחוּס עֵינָם׃ 19וְהָיְתָה בָבֶל׀ צְבִי מַמְלָכוֹת תִּפְאֶרֶת גְּאוֹן כַּשְׂדִּים כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים
אֶת־סְדֹם וְאֶת־עֲמֹרָה׃ 20לֹא־תֵשֵׁב לָנֶצַח וְלֹא תִשְׁכֹּן עַד־דּוֹר וָדוֹר וְלֹא־יַהֵל שָׁם עֲרָבִי וְרֹעִים לֹא־יַרְבְּצוּ
שָׁם׃ 21וְרָבְצוּ־שָׁם צִיִּים וּמָלְאוּ בָתֵּיהֶם אֹחִים וְשָׁכְנוּ שָׁם בְּנוֹת יַעֲנָה וּשְׂעִירִים יְרַקְּדוּ־שָׁם׃ 22וְעָנָה אִיִּים בְּאַלְמְנוֹתָיו
וְתַנִּים בְּהֵיכְלֵי עֹנֶג וְקָרוֹב לָבוֹא עִתָּהּ וְיָמֶיהָ לֹא יִמָּשֵׁכוּ׃

14

Okugaluka kw'abalulize

[1] Neci, Nyakasane âbabalira Yakôbo âNashub'icîshoga Israheli; âshub'ibadekereza omu cihugo câbo. Abantu b'embuga bacîgusha haguma nabo banalungane n'enyumpa ya Yakôbo. [2] Embaga zayîsh'ibarhôla, zibahêke emwâbo; enyumpa y'Israheli yâbarhambula omu cihugo ca Nyakasane, ebajire bajà, abalume n'abakazi. Abakâg'ibakolêsa nka bigorogo, bâbajira bigorogo, banarhambule abàli babarhambwîre.

Okufà kw'omwâmi w'e Babiloni

[3] Olusiku Nyakasane akugalulira omuluhûko enyuma ly'amalumwa n'amalibuko n'obuja budârhi wàlimwo, [4] wâyimbîsa olu lwimbo lw'okutwa omwâmi w'e Babiloni akanego, erhi: «Kurhigi amayûrha olya wàjaga alibuzanya? Kurhigi bwamayûrha obucîbone bwâge? [5] Nyakasane avunyungwire omunyûli gwa banyankola-maligo n'akarhi k'abarhegesi, [6] balya bàkâg'ihimbaguliza embaga burhahusa omu bukunizi bunene, bàkarhambula amashanja n'omujina n'okugalibuza burhagoheka. [7] Igulu lyôshi lyamarhamûka lyanarhûlûla; lidwîrhe lyayimba enyimbo z'enshagali. [8] Ciru n'ensidano n'emirhi y'e Libano nayo eri omu mwîshingo erhi we orhumire, mpu: «Kurhenga okumbire lugali, kakonda-mirhi arhacisôkera enôla munda al'irhutwa! [9] Idako, wakuzimu adwîrhe acîshinga erhi we orhuma, mpu akuyankirire. Akol'azûsa ebizunguzungu we orhumire, ngasi bàli bakulire abâbo en'igulu; âyimusa oku ntebe zâbo abâmi b'amashanja bôshi. [10] Bôshi babumbûl'akanwa, bakubwîre, mpu: «Yoo! Ka nâwe wàmajo-njolekana akirhu, onakola orhushushire! [11] Irenge lyâwe lyayandagalîre ekuzimu haguma n'omulya gw'ennanga zâwe. Emivunyu yo ekola ncingo ogwishirekwo, n'obulyôka bwo bukola bushiro bukubwisire! [12] Kurhi wahonyirage emalunga, wâni nyenyêzi cilangashana, mugala w'omucêracêra? Kurhi wahenganukirage oku idaho, wâni lugalika mashanja? [13] K'arhali

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

w'olya wakâg'icidesa emurhima, erhi: «Nkola nasôka mpike emalunga, entebe yâni nagend'iyigwîka enyanya ly'enyenyêzi za Nyamuzinda. Naj'ibwârhala oku ntondo y'endêko, emunda mwênè ahekera! [14] Nasôkera enyanya ly'ebitù, nyumânane n'Ow'Enyanya!»à [15] Ci omu kuzimu mwo wabungulukîre, kuhika aha nteberhebe y'omwîna. [16] Ngasi bâkubona, badwîrhe bakusinza, bakulolêreze, mpu: «Kali olya muntu wakazâg'ijugumya igulu oyu, olya wakazâg'ihirimy'amâmi? [17] Ahindwîre igulu bwerûlè, ashâba ebishagala, arhanazigaga bayigulira ababohe empamikwa! [18] Abâmi bôshi b'amashanja kuluhûka bâluhûkira bôshi n'irenge ngasi muguma omu nshinda zâbo. [19] Ci wêhb bakukabulire buzira cûsho nk'ishami libozire, omu kagarhî k'abalindamboho bàyirhagwa n'engôrho bànakabulirwa oku mabuye g'enshinda, nka mufu gudwîrhe gwalabarhwa, [20] Ci wêhe orhababugâne omu nshinda, bulyala washerêzize ecihugo câwe, wamalîra olubaga lwâwel Ntà mango iburha lya banyankola-maligo lyanâciderhwe. [21] Murheganyize abagala aha babanigûliza erhi bubî bw'îshe burhuma, lyo balek'iyimuka mpu bayîme omu igulu banabumbe ecihugo ngo!» [22] Nabayimukira, kwo adesire Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, mperêrekeze izîno lya Babiloni na ngasi ebi asigaline byôshi, nahana n'iburha, kwo Nyakasane adesire. [23] Namuhindula acîbere ishubûkiro lya bishegeshe anashube luziba; namuhyajira na kaheza w'ecihyajiro, kwo adesire Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe.»

Obulêbi buyêrekîre Asîriya

[24] Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe acîgashire, aderha. erhi: «Neci, oku nahigaga kwo byanaha, oku nàlaliraga kwo nànajira. [25] Navungunyula Asîriya muno cihugo câni. namurhindagirira oku ntondo zâni. Omushigo gwâge gukola gwayûrha n'omuzigo gwâge gukola gwabarhenga aha lurhugo.» [26] Ogwo gwomuhigo nàhigîre igulu lyôshi, okwo kwo kuhoko nàlambulîre oku mashanja gôshi. [27] Nka Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe amarhôla omuhigo, ndi wa- nkacimurhanga? Nk'amalambûla okuboko, ndi wankacikugalula?

Nâwe Filistiya, oband'endûlù!

[28] Obula bulêbi buli bwa gulya mwâka mwâmi Ahazi afâgamwo: [29] «Mumanye mwankacishinga mweshi, wâni Bafilistini, mpu akarhi kakâg'imushûrha kavunisire, bulya omu cisiki c'enjoka mwârhenga empiri, n'omw'iji lyâyomurhenge enkuba-joka yajà yabalala nka kanyunyi. [30] Abagalugalu balya bayîgurhe, n'abakenyi baluhûka n'omurhûla, ci iburha lyâwe nalihungumula n'ishali, na ngasi abasigala, nabaniguûza. [31] Obande endûlù, wâni muhango, obande akahababo, wâni lugo! Ogeremw'omusisi weshi weshi, wâni Filistiya! Bulya olunda lw'emwênè erhenzire omugî, n'abarhabâzi barhalimwo osigir'enyuma.» [32] Kurhigi bashuza entumwa z'olwo lubaga? Oku Nyakasane ye wayûbakaga Siyoni, mwo abakenyi b'omu luhaga lwâge bakâyakira.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1כִּי֩ יְרַחֵ֨ם יְהוָ֜ה אֶת־יַעֲקֹ֗ב וּבָחַר֙ עוֹד֙ בְּיִשְׂרָאֵ֔ל וְהִנִּיחָ֖ם עַל־אַדְמָתָ֑ם וְנִלְוָ֤ה הַגֵּר֙ עֲלֵיהֶ֔ם וְנִסְפְּח֖וּ עַל־בֵּ֥ית
יַעֲקֹֽב׃ 2וּלְקָח֥וּם עַמִּ֖ים וֶהֱבִיאוּ֑ם אֶל־מְקוֹמָ֔ם וְהִתְנַחֲל֤וּם בֵּית־יִשְׂרָאֵל֙ עַל אַדְמַ֣ת יְהוָ֔ה לַעֲבָדִ֖ים וְלִשְׁפָח֑וֹת וְהָי֗וּ שֹׁבֵ֛ים
לְשֹׁבֵיהֶ֖ם וְרָד֥וּ בְּנֹגְשֵׂיהֶֽם׃ ס

3וְהָיָ֗ה בְּי֤וֹם הָנִיחַ֙ יְהוָ֣ה לְךָ֔ מֵֽעָצְבְּךָ֖ וּמִן־הָרַגְזֶ֑ךָ וּמִן־הָעֲבֹדָ֥ה הַקָּשָׁ֖ה אֲשֶׁ֥ר עֻבַּד־בָּֽךְ׃ 4וְנָשָׂ֥אתָ הַמָּשָׁ֖ל הַזֶּ֑ה עַל־מֶ֣לֶךְ בָּבֶ֔ל
וְאָמַ֕רְתָּ אֵ֖יךְ שָׁבַ֣ת נֹגֵ֑שׂ שָׁבְתָ֖ה מַדְהֵבָֽה׃ 5שָׁבַ֤ר יְהוָה֙ מַטֵּ֣ה רְשָׁעִ֔ים שֵׁ֖בֶט מֹשְׁלִֽים׃ 6מַכֶּ֤ה עַמִּים֙ בְּעֶבְרָ֔ה מַכַּ֖ת בִּלְתִּ֣י
סָ֑רָה רֹדֶ֤ה בָאַף֙ גּוֹיִ֣ם מְרֻדָּ֔ף בְּלִ֥י חָשָֽׂךְ׃ 7נָ֥חָה שָׁקְטָ֖ה כָּל־הָאָ֑רֶץ פָּצְח֥וּ רִנָּֽה׃ 8גַּם־בְּרוֹשִׁ֣ים שָׂמְח֔וּ לְךָ֖ אַרְזֵ֣י לְבָנ֑וֹן מֵאָ֗ז
שָׁכַ֤בְתָּ לֹֽא־יַעֲלֶ֙ה הַכֹּרֵ֣ת עָלֵ֔ינוּ׃ 9שְׁא֣וֹל מִתָּ֔חַת רָגְזָ֥ה לְךָ֖ לִקְרַ֣את בּוֹאֶ֑ךָ עוֹרֵ֤ר לְךָ֙ רְפָאִ֔ים כֹּ֖ל עַתּוּדֵ֥י אָ֛רֶץ הֵקִ֥ים
מִכִּסְאוֹתָ֖ם כֹּ֥ל מַלְכֵ֥י גּוֹיִֽם׃ 10כֻּלָּ֤ם יַעֲנ֙וּ֙ וְיֹאמְר֣וּ אֵלֶ֔יךָ גַּם־אַתָּ֥ה חֻלֵּ֖יתָ כָּמֹ֑ונוּ אֵלֵ֥ינוּ נִמְשָׁלְתָּ׃ 11הוּרַ֤ד שְׁא֙וֹל֙ גְּאוֹנֶ֔ךָ
הֶמְיַ֥ת נְבָלֶ֖יךָ תַּחְתֶּ֣יךָ יֻצַּ֑ע רִמָּ֥ה וּמְכַסֶּ֖יךָ תּוֹלֵעָֽה׃ 12אֵ֚יךְ נָפַ֣לְתָּ מִשָּׁמַ֔יִם הֵילֵ֖ל בֶּן־שָׁ֑חַר נִגְדַּעְתָּ֙ לָאָ֔רֶץ חוֹלֵ֖שׁ
עַל־גּוֹיִֽם׃ 13וְאַתָּ֣ה אָמַ֔רְתָּ בְּלִבְבְךָ֖ הַשָּׁמַ֣יִם אֶֽעֱלֶ֑ה מִמַּ֤עַל לְכֹוכְבֵי־אֵל֙ אָרִ֣ים כִּסְאִ֔י וְאֵשֵׁ֖ב בְּהַר־מוֹעֵ֑ד בְּיַרְכְּתֵ֖י
צָפֽוֹן׃ 14אֶֽעֱלֶ֥ה עַל־בָּמֳתֵי֙ עָ֔ב אֶדַּמֶּ֖ה לְעֶלְיֽוֹן׃ 15אַ֚ךְ אֶל־שְׁא֣וֹל תּוּרַ֔ד אֶל־יַרְכְּתֵי־בֽוֹר׃ 16רֹאֶ֙יךָ֙ אֵלֶ֣יךָ יַשְׁגִּ֔יחוּ אֵלֶ֖יךָ
יִתְבּוֹנָ֑נוּ הֲזֶ֤ה הָאִישׁ֙ מַרְגִּ֣יז הָאָ֔רֶץ מַרְעִ֖ישׁ מַמְלָכֽוֹת׃ 17שָׂ֤ם תֵּבֵל֙ כַּמִּדְבָּ֔ר וְעָרָ֖יו הָרָ֑ס אֲסִירָ֗יו לֹֽא־פָתַ֥ח
בֵּיתָֽה׃ 18כָּל־מַלְכֵ֥י גּוֹיִ֖ם כֻּלָּ֣ם שָׁכְב֑וּ בְּכָב֖וֹד אִ֥ישׁ בְּבֵיתֽוֹ׃ 19וְאַתָּ֥ה הָשְׁלַכְתָּ֙ מִקִּבְרְךָ֔ כְּנֵ֥צֶר נִתְעָ֖ב לִבְ֣וּשׁ הֲרֻגִ֑ים מְטֹעֲנֵי֙
חֶ֣רֶב יוֹרְדֵ֔י אֶל־אַבְנֵי־בֹ֖ור כְּפֶ֥גֶר מוּבָֽס׃ 20לֹֽא־תֵחַ֥ד אִתָּ֖ם בִּקְבוּרָ֑ה כִּי־אַרְצְךָ֙ שִׁחַ֣תָּ עַמְּךָ֔ הָרֶ֥גְתָּ לֹֽא־יִקָּרֵ֖א לְעוֹלָ֥ם זֶ֥רַע
מְרֵעִֽים׃ 21הָכִ֥ינוּ לְבָנָ֖יו מִטִּבְחָ֣ה בַּעֲוֹ֔ן אֲבוֹתָ֗ם בַּל־יָקֻ֙מוּ֙ וְיִרְשׁ֣וּ אָ֔רֶץ וּמָלְא֥וּ פְנֵי־תֵבֵ֖ל עָרִֽים׃ 22וְקַמְתִּ֤י עֲלֵיהֶם֙ נְאֻ֣ם
יְהוָ֔ה צְבָאֹ֑ות וְהִכְרַתִּ֤י לְבָבֶל֙ שֵׁ֣ם וּשְׁאָ֔ר וְנִ֖ין וָנֶ֑כֶד נְאֻם־יְהוָֽה׃ 23וְשַׂמְתִּיהָ֙ לְמוֹרַ֣שׁ קִפֹּ֔ד וְאַגְמֵי־מָ֖יִם וְטֵאטֵאתִ֣יהָ
בְּמַטְאֲטֵ֑א הַשְׁמֵ֥ד נְאֻם יְהוָ֖ה צְבָאֹֽות׃ פ

24נִשְׁבַּ֤ע יְהוָה֙ צְבָאֹ֔ות לֵאמֹ֖ר אִם־לֹ֑א כַּאֲשֶׁ֥ר דִּמִּ֖יתִי כֵּ֣ן הָיָ֑תָה וְכַאֲשֶׁ֥ר יָעַ֖צְתִּי הִ֥יא תָקֽוּם׃ 25לְשָׁבְּרִ֤י אַשּׁוּר֙ בְּאַרְצִ֔י
וְעַל־הָרַ֖י אֲבוּסֶ֑נּוּ וְסָ֤ר מֵעֲלֵיהֶם֙ עֻלּ֔וֹ וְסֻבְלֹ֖ו מֵעַ֥ל שִׁכְמֹ֖ו יָסֽוּר׃ 26זֹ֣את הָעֵצָ֔ה הַיְעוּצָ֖ה עַל־כָּל־הָאָ֑רֶץ וְזֹ֣את הַיָּ֔ד
הַנְּטוּיָ֖ה עַל־כָּל־הַגּוֹיִֽם׃ 27כִּֽי־יְהוָ֣ה צְבָאֹ֔ות יָעָ֖ץ וּמִ֣י יָפֵ֑ר וְיָדֹ֥ו הַנְּטוּיָ֖ה וּמִ֥י יְשִׁיבֶֽנָּה׃ פ

28בִּשְׁנַ֥ת מֹ֛ות הַמֶּ֥לֶךְ אָחָ֖ז הָיָ֣ה הַמַּשָּׂ֥א הַזֶּֽה׃ 29אַל־תִּשְׂמְחִ֤י פְלֶשֶׁת֙ כֻּלָּ֔ךְ כִּ֥י נִשְׁבַּ֖ר שֵׁ֣בֶט מַכֵּ֑ךְ כִּי־מִשֹּׁ֤רֶשׁ נָחָשׁ֙ יֵצֵ֣א
צֶ֔פַע וּפִרְיֹ֖ו שָׂרָ֥ף מְעֹופֵֽף׃ 30וְרָע֣וּ בְכֹורֵ֣י דַלִּ֔ים וְאֶבְיוֹנִ֖ים לָבֶ֣טַח יִרְבָּצ֑וּ וְהֵמַתִּ֤י בָרָעָב֙ שָׁרְשֵׁ֔ךְ וּשְׁאֵרִיתֵ֖ךְ
יַהֲרֹֽג׃ 31הֵילִ֤ילִי שַׁעַר֙ זַעֲקִי־עִ֔יר נָמ֖וֹג פְּלֶ֣שֶׁת כֻּלָּ֑ךְ כִּ֤י מִצָּפוֹן֙ עָשָׁ֣ן בָּ֔א וְאֵ֥ין בּוֹדֵ֖ד בְּמֹועָדָֽיו׃ 32וּמַה־יַּעֲנֶ֕ה מַלְאֲכֵי־גֹ֑וי כִּ֤י
יְהוָה֙ יִסַּ֣ד צִיּ֔וֹן וּבָ֖הּ יֶחֱסוּ֙ עֲנִיֵּ֣י עַמּ֔וֹ׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15

Obuhanya bwa Mowabu

[1] Obulêbi buyêrekîre Mowabu. «Neci, obudufu anyagagwamwo. Ar-Mowabu aherêrekera. Neci, obudufu anyagagwamwo, Kir-Mowabu aherêrekera. [2] Bakola basôkera ebwa mahêro e Diboni mpu bagend'ilakirayo. E Nebo n'e Madaba, Mowabu ali omu mulenge: amarhwe gôshi gali makungûle, n'amânwa gôshi gali mamôme. [3] Abagera omu njira, masunzu bayambîrhe; oku burhungiri bw'enyumpa n'omungo, bôshi badwîrhe babanda endûlù banadubula emirenge. [4] Heshiboni na Eleyâle badwîrhe bayâma; izù lyâbo lidwîrhe lyayumvîkana kuhika e Yahasi. Co cirhumire abalwî b'e Mowabu badwîrhe babanda orhuhababo; yeshi yeshi anajongonosire. [5] Omurhima gwâni gudwîrhe gwalakira Mowabu: abantu bâge bâbo bajà bayâka kuhika e Sowari n'Egalati-Shelishiya! Omurhezi gwa Luhiti badwîrhe bagusôka erhi banajà balaka; omu njira y'e Horo-Nayimi bayisha babanda endûlù! [6] Amîshi ga Nimurimu gàganyire; olubala lwàyumire, akahasi kahirigi-rhe, harhaciyimbwa hyâsi hibishi! [7] Okwo kwarhuma ebirugu byàli bicisigîre, ebi bàli bacijire babîka, babiyîkirana ishiriza ly'omugezi gw'Emirhanda. [8] Neci, akahababo kâbo kalumîre hôshi omu cihugo ca Mowabu, enduûu zâbo zahisire cingana e Egalayimu, zayumvîkîne cingana e Bari-Elimu. [9] Amîshi ga Dimoni gakola gayunjwîre mukò! Ci nacishulira Dimoni obundi buhanya: entale zâciguga oku bàfumire olufu lw'e Mowabu, na kuli balya bâba bacisigire omu cihugo!»

Jesaja/Isaiah 15

1 מַשָּׂא מוֹאָב ׀ כִּי בְּלֵיל שֻׁדַּד עָר מוֹאָב נִדְמָה כִּי בְּלֵיל שֻׁדַּד קִיר־מוֹאָב נִדְמָה׃ 2 עָלָה הַבַּיִת וְדִיבֹן הַבָּמוֹת לְבֶכִי
עַל־נְבוֹ וְעַל מֵידְבָא מוֹאָב יְיֵלִיל בְּכָל־רֹאשָׁיו קָרְחָה כָּל־זָקָן גְּרוּעָה׃ 3 בְּחוּצֹתָיו חָגְרוּ שָׂק עַל גַּגּוֹתֶיהָ וּבִרְחֹבֹתֶיהָ
כֻּלָּה יְיֵלִיל יֹרֵד בַּבֶּכִי׃ 4 וַתִּזְעַק חֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה עַד־יַהַץ נִשְׁמַע קוֹלָם עַל־כֵּן חֲלָצֵי מוֹאָב יָרִיעוּ נַפְשׁוֹ יָרְעָה לוֹ׃ 5 לִבִּי
לְמוֹאָב יִזְעָק בְּרִיחֶיהָ עַד־צֹעַר עֶגְלַת שְׁלִשִׁיָּה כִּי | מַעֲלֵה הַלּוּחִית בִּבְכִי יַעֲלֶה־בּוֹ כִּי דֶּרֶךְ חוֹרֹנַיִם זַעֲקַת־שֶׁבֶר
יְעֹרֵרוּ׃ 6 כִּי־מֵי נִמְרִים מְשַׁמּוֹת יִהְיוּ כִּי־יָבֵשׁ חָצִיר כָּלָה דֶּשֶׁא יֶרֶק לֹא הָיֶה׃ 7 עַל־כֵּן יִתְרָה עָשָׂה וּפִקֻּדָתָם עַל נַחַל
הָעֲרָבִים יִשָּׂאוּם׃ 8 כִּי־הִקִּיפָה הַזְּעָקָה אֶת־גְּבוּל מוֹאָב עַד־אֶגְלַיִם יְלֻלָתָהּ וּבְאֵר אֵילִים יְלֻלָתָהּ׃ 9 כִּי מֵי דִימוֹן מָלְאוּ
דָּם כִּי־אָשִׁית עַל־דִּימוֹן נוֹסָפוֹת לִפְלֵיטַת מוֹאָב אַרְיֵה וְלִשְׁאֵרִית אֲדָמָה׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

16

Mowabu ahûna Yeruzalemu oburhabâle

[1] Kurhenga e Sela, omu irûngu, kuhika oku ntondo y'omwâna-nyere Siyoni, murhumire mwâmi
w'ecihugo omwâna-buzi. [2] Nka binyunyi byaja byayâka, nka byananyunyi bishabîrwe olôgo, ntyo
kwo bali abâna-nyere b'e Mowabu aha mazîko ga Amoni! [3] Badwîrhe baderha, mpu: «Mujè
ihano, murhôle omuhigo! Mûshi kalengerêre, ecihôho câwe ocihindule mwizimya gwa budufu;
ofulike ababunga, omanye wankafulûla abayisha bayâka! [4] Ababunga b'e Mowabu oyêmêre
babere aha mwâwe; obè lwâkiro lwâbo embere za kashâba! Neci, kashâba ahirigisire, ishabâbe
lyàhwîre, na kaheza arhaciri omu cihugo! [5] Entebe y'obwâmi yâsimikira oku lukogo; n'omu
cihando ca Daudi, omucîranuzi mwîkubagirwa w'okulongereza obushinganyanya n'eby'okuli,
abwârhala kuli eyo ntebe.» [6] Rhwayumvîrhe emyanzi y'obucîbone bwa Mowabu, mpu
arhahimwa kucîbona; rhwayumva emyanzi y'omuhimbo gwâge, n'obucîbone bwâge, n'omumino
gwâge, n'ey'obucîtîme bwâge.

Endûlù ya Mowabu

[7] Co cirhumire abantu b'e Mowabu badwîrhe balakira Mowabu; bôshi bôshi badwîrhe babanda
endûlù. Emigati y'emizâbîbu y'e Kir-Harê-seti yo badwîrhe balakira banazanyirwe! [8] Neci,
enkoma z'emizâbîbu y'e Heshiboni zayumusire, n'olukoma lw'emizâbîbu y'e Sibima, eyi irivayi
lyâyo lyakazâg'ijimbîsa abarhegesi b'amashanja, kwo na kwo. Yakazâg'ilanda kuhika e Yazeri,
ehabukire omu irûngu, n'amashami gâyo galande, garhaluke enyanja. [9] Co cirhumire ndwîrhe
nalakira olukoma lw'emizâbîbu y'e Sibima rhwe n'abantu b'e Yazeri. Nakudômerera n'emirenge,
wâni Heshiboni, na nâwe Eleyali, bulya akahababo[t] kayumvîkine omu busarûle bwâwe n'omu
myâka yâwe. [10] Omwîshingo n'enshagali byàhirigisire omu mashwa, n'omu nkoma z'emizâbîbu
murhaciyumvîkana nyimbo nîsi erhi izù ly'enshagali. Abakânzi barhacikandira irivayi omu
mikenzi; izù ly'enshagali lirhaciyumvîkana. [11] Co cirhumire âmalà gâni gadwîrhe gadogoma nka
lulanga erhi Mowabu orhuma, n'omurhima gwâni gudwîrhe gwahumagirira Kir-Harêseti.
[12] Bayîsh'ibona Mowabu aj'ayahagira, âsôkera oku ntondo, âgend'ishengera omu luhêro lwâge;
ci arhamira busha.» [13] Ako ko kanwa Nyakasane aderhaga kuli Mowabu kurhenga mîra. [14] Ci na
bunoôa Nyakasane adesire, erhi: «Enyuma lya myâka isharhu, nka kula baganja emyâka
y'omulimya, irenge lya Mowabu lyalabarhwa, ciru akaba abantu bâge bali mwandu. Asigalana
amahunga garhankagerwa bici.»

[t] **16.9** Kahababo ka bushagaluke k'abasârûla emizâbîbu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1שִׁלְחוּ־כָר מֹשֵׁל־אֶרֶץ מִסֶּלַע מִדְבָּרָה אֶל־הַר בַּת־צִיּוֹן: 2וְהָיָה כְּעוֹף־נוֹדֵד קֵן מְשֻׁלֵּחַ תִּהְיֶינָה בְּנוֹת מוֹאָב מַעְבָּרֹת
לְאַרְנוֹן: 3הָבִיאוּ עֵצָה עֲשׂוּ פְלִילָה שִׁיתִי כַלַּיְלָה צִלֵּךְ בְּתוֹךְ צָהֳרַיִם סַתְּרִי נִדָּחִים נֹדֵד אַל־תְּגַלִּי: 4יָגוּרוּ בָךְ נִדָּחַי מוֹאָב
הֱוִי־סֵתֶר לָמוֹ מִפְּנֵי שׁוֹדֵד כִּי־אָפֵס הַמֵּץ כָּלָה שֹׁד תַּמּוּ רֹמֵס מִן־הָאָרֶץ: 5וְהוּכַן בַּחֶסֶד כִּסֵּא וְיָשֶׁב עָלָיו בֶּאֱמֶת
בְּאֹהֶל דָּוִד שֹׁפֵט וְדֹרֵשׁ מִשְׁפָּט וּמְהֵר צֶדֶק: 6שָׁמַעְנוּ גְאוֹן־מוֹאָב גֵּא מְאֹד גַּאֲוָתוֹ וּגְאוֹנוֹ וְעֶבְרָתוֹ לֹא־כֵן בַּדָּיו: ס

7לָכֵן יְיֵלֵיל מוֹאָב לְמוֹאָב כֻּלֹּה יְיֵלִיל לַאֲשִׁישֵׁי קִיר־חֲרֶשֶׁת תֶּהְגּוּ אַךְ־נְכָאִים: 8כִּי שַׁדְמוֹת חֶשְׁבּוֹן אֻמְלָל גֶּפֶן שִׂבְמָה
בַּעֲלֵי גּוֹיִם הָלְמוּ שְׂרוּקָיָהּ עַד־יַעְזֵר נָגָעוּ תָּעוּ מִדְבָּר שֻׁלֲחוֹתֶיהָ נִטְּשׁוּ עָבְרוּ יָם: 9עַל־כֵּן אֶבְכֶּה בִּבְכִי יַעְזֵר גֶּפֶן
שִׂבְמָה אֲרַוֵּךְ דִּמְעָתִי חֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה כִּי עַל־קֵיצֵךְ וְעַל־קְצִירֵךְ הֵידֵד נָפָל: 10וְנֶאֱסַף שִׂמְחָה וְגִיל מִן־הַכַּרְמֶל
וּבַכְּרָמִים לְא־יֵרָנֵּן לָא יָרִיעַ יַיִן בַּיְקָבִים לְא־יִדְרֹךְ הַדֹּרֵךְ הֵידַד הִשְׁבַּתִּי: 11עַל־כֵּן מֵעַי לְמוֹאָב כַּכִּנּוֹר יֶהֱמָיוּ וְקִרְבִּי
לְקִיר חָרֶשׂ: 12וְהָיָה כִּי־נִרְאָה כִּי־נִלְאָה מוֹאָב עַל־הַבָּמָה וּבָא אֶל־מִקְדָּשׁוֹ לְהִתְפַּלֵּל וְלֹא יוּכָל: 13זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מוֹאָב מֵאָז: 14וְעַתָּה דִּבֶּר יְהוָה לֵאמֹר בְּשָׁלֹשׁ שָׁנִים כִּשְׁנֵי שָׂכִיר וְנִקְלָה כְּבוֹד מוֹאָב בְּכָל הֶהָמוֹן הָרָב
וּשְׁאָר מְעַט מִזְעָר לֹוא כַבִּיר: ס

17

Obulêbi buyêrekîre Damasko n'Israheli

[1]Obulêbi buyêrekîre Damasko. Ala oku Damasko lurhaciri lugo, cikola cirundu ca bijonjolekeza. [2]Engo zâge zajandisirwe, zikola zicibêra lwâbuko lwa masô; gakâz'ishiramamwo harhanajire owagahugûga. [3]Ntà nyumpa nzibuzibu ziciri omu Efrayimu, na ntà bwâmi buciri omu Damasko. Irenge ly'abasigala omu Asîriya lyâgererwa oku irenge lya bene Israheli. Kwo adesire ntyo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe. [4]Olwo lusiku, irenge lya Yakôbo lyâfananda, n'amashushi g'oku mubiri gwâge gayûmirira. [5]Kwo byâyîsh'ibà nka kula abasârûzi basârûla emburho, nka kula amaboko gâbo gasârûla emihuli. Kwo byâbe nka kula bahumbûza emihuli omu lubanda lwa Refayimi. [6]Harhacibonekane ebirhali bisigaliza by'okurhumbûla, nka kula banahungumula amalehe g'omuzêti: malehe abirhi erhi asharhu oku irhwêrhwe, ani erhi arhânu omu mashami g'omulehe. Kwo adesire ntyo Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli. [7]Olwo lusiku, omuntu ahindulira Lulema wâge obusù, n'amasù gâge gakasinza Omwimâna w'Israheli. [8]Arhakaciyêrekeza amasû ebwa mpêro, eyo mikolo yàjiragwa n'eminwe yâge: emitungo y'amahêro n'orhujo rhw'okuyôkera enshangi. [9]Olwo lusiku, engo akâg'icifulikamwo zashuba bigûkà, nka kulya engo z'Abamoriti n'Abahiviti zàbâga embere za bene Israheli. Ntyo obuhanya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwanaja oku bundi. [10] Kulya kubà wàyibagire Nyamuzinda Muciza wâwe, orhanayîbukaga Kabuye, lwâkiro lwâwe, okolaga odwîrhe warhwera emirhi y'amasîma n'okuhinga emburho z'ihanga. [11] Olusiku warhweraga, onameze, na sêzi buca, wânabona emburho yâwe ekola yayâsa; ci emyâka wàsârûlaga yâhirigirha olusiku lw'obuhanya, n'obwo buhanya burhankahash'ibukwa. [12] Yajewe! Kavango ka mbaga mwandu! Kavango kali nka mulaba gwahûsa omu nyanja! Kavango ka mashanja, kali nka mukungulo gw'omwandu gw'amîshi. [13] Akavango k'amashanja kali nka mukungulo gw'omwandu gw'amîshi, ci Nyakasane amagakankamira: gamayâkira kuli, gamayehûlwa nka kula ehyâsi hy'omu ntondo hiyehûlwa n'empûsi, nka kula kalemêra w'omutulo ayehûlwa n'empûsi ya kadaga. [14] Bijingo, erhi mirhanyo; embere bucâmule, erhi ntâco cicihali! Eco co cigabi ca balya bayîsh'ikârhushokôla, ogwo gwo mwânya gwa balya bayîsh'ikârhuhagula.

Jesaja/Isaiah 17

1 מַשָּׂא דַּמֶּשֶׂק הִנֵּה דַמֶּשֶׂק מוּסָר מֵעִיר וְהָיְתָה מְעִי מַפָּלָה: 2 עֲזֻבוֹת עָרֵי עֲרוֹעֵר לַעֲדָרִים תִּהְיֶינָה וְרָבְצוּ וְאֵין
מַחֲרִיד: 3 וְנִשְׁבַּת מִבְצָר מֵאֶפְרַיִם וּמַמְלָכָה מִדַּמֶּשֶׂק וּשְׁאָר אֲרָם כִּכְבוֹד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת: ס
4 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִדַּל כְּבוֹד יַעֲקֹב וּמִשְׁמַן בְּשָׂרוֹ יֵרָזֶה: 5 וְהָיָה כֶּאֱסֹף קָצִיר קָמָה וּזְרֹעוֹ שִׁבֳּלִים יִקְצוֹר וְהָיָה כִּמְלַקֵּט
שִׁבֳּלִים בְּעֵמֶק רְפָאִים: 6 וְנִשְׁאַר־בּוֹ עוֹלֵלֹת כְּנֹקֶף זַיִת שְׁנַיִם שְׁלִשָּׁה גְּרוֹגְרִים בְּרֹאשׁ אָמִיר אַרְבָּעָה חֲמִשָּׁה בְּסְעִפֶיהָ
פְּרִי־נְאֻם־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: ס
7 בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁעֶה הָאָדָם עַל־עֹשֵׂהוּ וְעֵינָיו אֶל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל תִּרְאֶינָה: 8 וְלֹא יִשְׁעֶה אֶל־הַמִּזְבְּחוֹת מַעֲשֵׂה יָדָיו
וַאֲשֶׁר עָשׂוּ אֶצְבְּעֹתָיו לֹא יִרְאֶה וְהָאֲשֵׁרִים וְהַחַמָּנִים: 9 בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיוּ | עָרֵי מָעֻזּוֹ כַּעֲזוּבַת הַחֹרְשׁ וְהָאָמִיר אֲשֶׁר
עָזְבוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיְתָה שְׁמָמָה: 10 כִּי שָׁכַחַתְּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵךְ וְצוּר מָעֻזֵּךְ לֹא זָכָרְתְּ עַל־כֵּן תִּטְעִי נִטְעֵי נְעַמָנִים
וּזְמֹרַת זָר תִּזְרָעֶנּוּ: 11 בְּיוֹם נִטְעֵךְ תְּשַׂגְשֵׂגִי וּבַבֹּקֶר זַרְעֵךְ תַּפְרִיחִי גֶּד קָצִיר בְּיוֹם נַחֲלָה וּכְאֵב אָנוּשׁ: ס
12 הוֹי הֲמוֹן עַמִּים רַבִּים כַּהֲמוֹת יַמִּים יֶהֱמָיוּן וּשְׁאוֹן לְאֻמִּים כִּשְׁאוֹן מַיִם כַּבִּירִים יִשְׁאָיוּן: 13 לְאֻמִּים כִּשְׁאוֹן מַיִם רַבִּים
יִשְׁאָיוּן וְגָעַר בּוֹ וְנָס מִמֶּרְחָק וְרֻדַּף כְּמֹץ הָרִים לִפְנֵי־רוּחַ וּכְגַלְגַּל לִפְנֵי סוּפָה: 14 לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה בַלָּהָה בְּטֶרֶם בֹּקֶר
אֵינֶנּוּ זֶה חֵלֶק שׁוֹסֵינוּ וְגוֹרָל לְבֹזְזֵינוּ: ס

18

Obulêbi buyêrekîre Kushi

[1] Yajewe! Eci cihugo cakubakubwamwo ebyûbi[u], ishiriza ly'enyîshi z'e Kushi! [2] We kârhuma

[u] **18.1** Omu cihugo c'e Mîsiri n'e Kushi mwàli migù minji.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abajà-bugo bagera omu nyanja, mpu bagende omu maârho g'enfinjo omu mîshi! Kanyîrizi, mwe bajà-bugo babidu, emwa liry'ishanja ly'abantu balî-balî bagwêrhe omubiri gwalangashana, liry'ishanja lirhinywa eno munda n'ihanga, liry'ishanja lya ba-ntagagajwa na lya bahula-mbaga, omu cihugo cirhulukanyîrwe n'enyîshi[v]. 3 Mw'oyo mweshi, mwe muli hanôla igulu, mwe muyûbaka eno igulu, amango bayîmanza ecimanyîso oku ntondo, musinze, irhondo izù ly'omushekera likashakânya, munayumvîrhize! 4 Bulyala ntya kwo Nyakasane ambwîzire, erhi: «Kurhenga aha ndi, nakâlâba burhadûndagana, nk'idûrhu likali omu bulangashane, nka citù, c'olumè omu idûrhu amango basârûla. 5 Neci, embere basârûle, gala mango amashami gaba gàmayâsa, amango obwâso bukola buhindusire bihadu, banaje barhema amashami gayunjwîre malehe n'omugushu, barhôle ebidurhu, bakabulire amâsi. 6 Ebyo byôshi byalekerwa enkongôro z'omu ntondo n'ensimba z'erubala. Aho ho enkongôro zakâshubukira amango g'ecanda n'ensimba z'erubala zôshi amango g'empondo. 7 Muli agôla mango, bâlerhera Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe entûlo zarhenga emwa liry'ishanja ly'abantu balî-balî bagwêrhe omubiri gwalangashana, liry'ishanja lirhinywa eno munda n'ihanga, liry'islmnja lya bantagagajwa na lya bakahula-mbaga, omu cihugo cirhulukanyirwe n'enyîshi. Ezo ntûlo bazihêka omu ndâro y'izîno lya Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, oku ntondo ya Siyoni.

Jesaja/Isaiah 18

1 הוֹי אֶרֶץ צִלְצַל כְּנָפָיִם אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לְנַהֲרֵי־כוּשׁ: 2 הַשֹּׁלֵחַ בַּיָּם צִירִים וּבכלי־גֹמֶא עַל־פְּנֵי־מַיִם לְכוּ | מַלְאָכִים קַלִּים
אֶל־גּוֹי מְמֻשָּׁךְ וּמוֹרָט אֶל־עַם נוֹרָא מִן־הוּא וָהֶלְאָה גּוֹי קַו־קָו וּמְבוּסָה אֲשֶׁר־בָּזְאוּ נְהָרִים אַרְצוֹ: 3 כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל
וְשֹׁכְנֵי אֶרֶץ כִּנְשֹׂא־נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקֹעַ שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ: ס
4 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֵלַי אֶשְׁקְטָה וְאַבִּיטָה בִּמְכוֹנִי כְּחֹם צַח עֲלֵי־אוֹר כְּעָב טַל בְּחֹם קָצִיר: 5 כִּי־לִפְנֵי קָצִיר
כְּתֻם־פֶּרַח וּבֹסֶר גֹּמֵל יִהְיֶה נֵצֶא וְכָרַת הַזַּלְזַלִּים בַּמַּזְמֵרוֹת וְאֶת־הַנְּטִישׁוֹת הֵסִיר הֵתַז: 6 יֵעָזְבוּ יַחְדָּו לְעֵיט הָרִים
וְלִבֶּהֱמַת הָאָרֶץ וְקַץ עָלָיו הָעַיִט וְכָל־בֶּהֱמַת הָאָרֶץ עָלָיו תָּחֳרֶף: 7 בָּעֵת הַהִיא יוּבַל־שַׁי לַיהוָה צְבָאוֹת עַם מְמֻשָּׁךְ
וּמוֹרָט וּמֵעַם נוֹרָא מִן־הוּא וָהֶלְאָה גּוֹי | קַו־קָו וּמְבוּסָה אֲשֶׁר בָּזְאוּ נְהָרִים אַרְצוֹ אֶל־מְקוֹם שֵׁם־יְהוָה צְבָאוֹת
הַר־צִיּוֹן: ס

[v] **18.2** Yeshayahu abwîzire abarhambo b'e Mîsiri baleke okukaz'ikoza abantu, mpu barhabalire Asuru; cikwône bagaluke emwâbo e Mîsiri.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

19

Obulêbi buyêrekîre Mîsiri

[1] Obulêbi buyêrekîre Mîsiri. Ala oku Nyakasane amashonera oku citù cibidu, amaj'e Mîsiri. Banyamuzinda b'obwîhambe b'e Mîsiri bamadûndagana embere zâge, n'Abanya-Mîsiri omurhima gwamabarhoga omu nda. [2] Nkola nakoza Abanya-Mîsiri bone na nnène; bâlwisanya bone na nnène: ngasi muntu alwîsa mwene wâbo, ngasi muntu âlwîsa omulungu wâge, ecishagala câlwîsa ecâbo cishagala, n'obwâmi bulwise obwâbo bwâmi. [3] Omûka gwa Mîsiri gwamurhengamwo, n'emihigo yâge nayitulutu-mbya. Bâgwira okudôsa banyamuzinda b'obwîhambe, n'abazimu. n'emyômoka n'abashonga. [4] Nalikirira Mîsiri omu maboko g'omurhegesi mudârhi, n'omwâmi muminya ayîma muli bo. Kwo adesire ntyo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe. [5] Amîshi gâhirigirha omu nyanja, olwîshi lwâgana lunayumuke. [6] Emibunda yakaz'ibaya, amîshi g'omu nyîshi z'e Mîsiri gajà gahonga n'okuyuma amasheke n'amashâsha gayûmûka. [7] Amalambo gali eburhambi bwa Nili n'agali hala Nili acilohera omu nyanja, na ngasi ebi Nili amêza byôshi byâyûmûka, bihêkwe n'empûsi binahirigirhe. [8] Abashâna balaka banalakûle; ngasi bakweba olulobo omu Nili bajà bôshi omu mishîbo; na balya bôshi bakaz'ilambulira orhweshe rhwâbo omu mîshi, bazânwa. [9] Ngasi bakâg'ihinga ecitâni bâtulutumba; abakazi bakûg'izâbûla ecitâni n'abalume bakâg'icihunga, batulûla n'entânya. [10] Abalusi b'emyenda bâgogomerwa, ngasi bôshi bakûla omushego omu mukolo gwâbo batwîka omurhima. [11] Neci, kwo binali, abaluzi b'e Sowâni bacibêra bingolongolo! Abagula b'omu bahanuzi ba Faraoni badwîrhe basinga ihano ly'obuhwinja. Kurhigi mwankahash'ibwîra Faraoni, mpu: «Ndi mugala w'abagula, nkomokà y'oku bâmi ba mîra? » [12] Ngahi baligi abagula bâwe? Lero bakubwîrizagye banakumanyîse mi-gâbo mici Nyakasane Nyamuzinda w'emirhwe ahigire Abanya-Mîsiri. [13] Abaluzi b'e Sowâni bashubire bingolongolo; abaluzi b'e Nofu badwîrhe bacirheba bone; nabo abarhambo b'ebishagala byâge badwîrhe bahabula Mîsiri. [14] Nyakasane anabahiziremwo omurhima gw'ecizungu; badwîrhe bahabula Mîsiri omu bijiro byâge byôshi, nka kula omulalwe aja adandabagana emunda aja ashalira. [15] N'omu Mîsiri murhacijirika mukolo, oli ogu irhwe lyankajira, oli ogu omucira gwankajira, oli ogu ecigundu nîsi erhi ogu amashushi gankajira.

Okucîyûnjuza kw'Abanya-Mîsiri

[16] Mw'olwôla lusiku, Abanya-Mîsiri babà nka kula abakazi bayôrha: bâjuguma banarhemuke n'obwôba babona Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe abadundira okuboko[w]. [17] Ecihugo ca Yuda cashuba côba kuli Mîsiri: ngasi mango ânayumve baciderha, ânageremwo omusisi

[w] **19.16** Emyanzi y'obucunguzi eyigirizibwe oku bantu bôshi, ci arhali ya bene Israheli bône. (Lolà muli lz 40-45; Yer 44, 1).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

akengêra omuhigo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe amuhigiraga. [18] Mw'olwo lusiku, omu cihugo c'e Mîsiri mwâbe bishagala birhânu byakaderha olulimi lw'e Kanani binakacîgashira Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe. Ciguma ca muli byo caderhwa «Cishagala c'Izûba». [19] Mw'olwôla lusiku, omu kagarhî k'ecihugo c'e Mîsiri mwâba oluheêro lurherekîrwe Nyakasane, na hôfi h'olubibi bagwîka ibuye ly'okuyîbuka Nyakasane. [20] Caba cimanyîso ca kuhamîriza Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe omu cihugo c'e Mîsiri. Amango balakira Nyakasane mpu abarhabâle oku babisha babalibuza, âbarhumira Omucunguzi wabacinga anabalîkûze. [21] Olwo lusiku Nyakasane acimanyîsa oku Banya-Mîsiri, nabo Abanya-Mîsiri bamanya Nyakasane; bâkâmulerhera enterekêro n'entûlo; bâkâjirira Nyakasane ebiragâne banabiyûkirize. [22] Nyakasane âshûrha Abanya-Mîsiri; âshûrha anafumye; bâgaluka emunda Nyakasane ali, naye âbayumvîrhiza anabafumye. [23] Olwo lusiku, haba omulimbwa gwarhenga e Mîsiri guje e Asîriya; ab'e Asîriya bakâj'e Mîsiri n'Abanya-Mîsiri baj'e Asîriya, n'Abanya-Mîsiri bâkaz'irhumikira Asîriya; gwâba mugisho omu kagarhî k'igulu. [24] Olwo lusiku, Israheli aba w'omu basharhu bôshi na Mîsiri n'Asîriya; gwâba mugisho omu kagarhî k'igulu. [25] Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe ânabagishe aderhe, erhi: «Agishwe Mîsiri, lubaga lwâni, n'Asîriya, mukolo gw'amaboko gâni, n'Israheli, cigabi câni c'omwîmo».

Jesaja/Isaiah 19

1 מַשָּׂא מִצְרָיִם הִנֵּה יְהוָה רֹכֵב עַל־עָב קַל וּבָא מִצְרַיִם וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפָּנָיו וּלְבַב מִצְרַיִם יִמַּס
2 בְּקִרְבּוֹ׃ וְסִכְסַכְתִּי מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם וְנִלְחֲמוּ אִישׁ־בְּאָחִיו וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ עִיר בְּעִיר מַמְלָכָה בְּמַמְלָכָה׃
3 וְנִבְקָה רוּחַ־מִצְרַיִם בְּקִרְבּוֹ וַעֲצָתוֹ אֲבַלָּע וְדָרְשׁוּ אֶל־הָאֱלִילִים וְאֶל־הָאֹבֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים׃
4 וְסִכַּרְתִּי אֶת־מִצְרַיִם בְּיַד אֲדֹנִים קָשֶׁה וּמֶלֶךְ עַז יִמְשָׁל־בָּם נְאֻם הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת׃
5 וְנִשְׁתּוּ־מַיִם מֵהַיָּם וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ׃ 6 וְהֶאֶזְנִיחוּ נְהָרוֹת דָּלְלוּ וְחָרְבוּ יְאֹרֵי מָצוֹר קָנֶה וָסוּף קָמָלוּ׃ 7 עָרוֹת עַל־יְאוֹר עַל־פִּי יְאוֹר וְכֹל מִזְרַע יְאוֹר
8 יִבַּשׁ נִדַּף וְאֵינֶנּוּ׃ וְאָנוּ הַדַּיָּגִים וְאָבֵלּוּ כָּל־מַשְׁלִיכֵי בַיְאוֹר חַכָּה וּפֹרְשֵׂי מִכְמֶרֶת עַל־פְּנֵי־מַיִם אֻמְלָלוּ׃ 9 וּבֹשׁוּ עֹבְדֵי
פִשְׁתִּים שְׂרִיקוֹת וְאֹרְגִים חוֹרָי׃ 10 וְהָיְוּ שְׁתוֹתֶיהָ מְדֻכָּאִים כָּל־עֹשֵׂי שֵׂכָר אַגְמֵי־נָפֶשׁ׃ 11 אַךְ־אֱוִלִים שָׂרֵי צֹעַן חַכְמֵי
יֹעֲצֵי פַרְעֹה עֵצָה נִבְעָרָה אֵיךְ תֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה בֶּן־חֲכָמִים אֲנִי בֶּן־מַלְכֵי־קֶדֶם׃ 12 אַיֵּם אַפּוֹא חֲכָמֶיךָ וְיַגִּידוּ נָא לָךְ
וְיֵדְעוּ מַה־יָּעַץ יְהוָה צְבָאוֹת עַל־מִצְרָיִם׃ 13 נָוֹאֲלוּ שָׂרֵי צֹעַן נִשְּׂאוּ שָׂרֵי נֹף הִתְעוּ אֶת־מִצְרַיִם פִּנַּת שִׁבְטֶיהָ׃ 14 יְהוָה
מָסַךְ בְּקִרְבָּהּ רוּחַ עִוְעִים וְהִתְעוּ אֶת־מִצְרַיִם בְּכָל־מַעֲשֵׂהוּ כְּהִתָּעוֹת שִׁכּוֹר בְּקִיאוֹ׃ 15 וְלֹא־יִהְיֶה לְמִצְרַיִם מַעֲשֶׂה
אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה רֹאשׁ וְזָנָב כִּפָּה וַאֲגְמוֹן׃ ס
16 בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִצְרַיִם כַּנָּשִׁים וְחָרַד | וּפָחַד מִפְּנֵי תְּנוּפַת יַד־יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר־הוּא מֵנִיף עָלָיו׃ 17 וְהָיְתָה
אַדְמַת יְהוּדָה לְמִצְרַיִם לְחָגָּא כֹּל אֲשֶׁר יַזְכִּיר אֹתָהּ אֵלָיו יִפְחָד מִפְּנֵי עֲצַת יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר־הוּא יוֹעֵץ עָלָיו׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18 בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיוּ֙ חָמֵ֣שׁ עָרִ֔ים בְּאֶ֖רֶץ מִצְרַ֑יִם מְדַבְּרוֹת֙ שְׂפַ֣ת כְּנַ֔עַן וְנִשְׁבָּעוֹת֙ לַיהוָ֣ה צְבָאוֹת֔ עִ֥יר הַהֶ֖רֶס יֵאָמֵ֥ר
לְאֶחָ֖ת׃ ס
19 בַּיּוֹם הַהוּא֙ יִהְיֶ֣ה מִזְבֵּ֔חַ לַיהוָ֖ה בְּתוֹךְ֙ אֶ֣רֶץ מִצְרָ֔יִם וּמַצֵּבָ֥ה אֵצֶ֖ל־גְּבוּלָ֑הּ לַיהוָֽה׃ 20 וְהָיָ֤ה לְאוֹת֙ וּלְעֵ֣ד לַיהוָ֣ה צְבָא֔וֹת
בְּאֶ֖רֶץ מִצְרָ֑יִם כִּֽי־יִצְעֲק֤וּ אֶל־יְהוָה֙ מִפְּנֵ֣י לֹחֲצִ֔ים וְיִשְׁלַ֥ח לָהֶ֖ם מוֹשִׁ֣יעַ וְרָ֑ב וְהִצִּילֵֽם׃ 21 וְנוֹדַ֤ע יְהוָה֙ לְמִצְרַ֔יִם וְיָדְע֥וּ
מִצְרַ֖יִם אֶת־יְהוָ֣ה בַּיּ֑וֹם הַהֽוּא֙ וְעָבְד֣וּ זֶ֔בַח וּמִנְחָ֖ה וְנָדְר֣וּ נֶ֔דֶר לַיהוָ֖ה וְשִׁלֵּֽמוּ׃ 22 וְנָגַ֤ף יְהוָה֙ אֶת־מִצְרַ֔יִם נָג֥וֹף וְרָפֹ֖וא
וְשָׁ֣בוּ עַד־יְהוָ֑ה וְנֶעְתַּ֥ר לָהֶ֖ם וּרְפָאֵֽם׃ 23 בַּיּ֣וֹם הַה֗וּא תִּֽהְיֶ֤ה מְסִלָּה֙ מִמִּצְרַ֣יִם אַשּׁ֔וּרָה וּבָֽא־אַשּׁ֖וּר בְּמִצְרַ֑יִם וּמִצְרַ֖יִם
בְּאַשּׁ֥וּר וְעָבְד֖וּ מִצְרַ֥יִם אֶת־אַשּֽׁוּר׃ ס
24 בַּיּ֣וֹם הַה֗וּא יִהְיֶ֤ה יִשְׂרָאֵל֙ שְׁלִישִׁיָּ֔ה לְמִצְרַ֖יִם וּלְאַשּׁ֑וּר בְּרָכָ֖ה בְּקֶ֥רֶב הָאָֽרֶץ׃ 25 אֲשֶׁ֤ר בֵּרַכוֹ֙ יְהוָ֣ה צְבָא֔וֹת לֵאמֹ֖ר
בָּר֣וּךְ עַמִּ֤י מִצְרַ֙יִם֙ וּמַעֲשֵׂ֣ה יָדַ֔י אַשּׁ֖וּר וְנַחֲלָתִ֑י יִשְׂרָאֵֽל׃ ס

20

Mîsiri ahimwa n'Asîriya

[1] Omwâka omukulu w'abasirika ahikaga aha Ashidodi arhumirwe na Saragoni, mwâmi w'e Asîriya, anacigorha olwo lugo analugwârha. [2] Mw'ago mango, Nyakasane anaciderhera omu kanwa ka Yeshayahu, mwene Amo-tsi, erhi: «Genda, ofundûle oyo sunzu okuli ecibunu, ohogole n'ekwerho zikuli emagulu.» Anacikujira: akàj'agenda bushugunu na buzira nkwêrho. [3] Okuhandi Nyakasane anaciderha, erhi: «Nka kulyâla omurhumisi wâni Yeshayahu ajag'agenda bushugunu na buzira nkwêrho myâka isharhu, mpu abè cimanyîso na bulêbi kuli Mîsiri na Kushi, [4] ntyo kw'omwâmi w'e Asîriya âyîsh'ihêka ebigorogo by'e Mîsiri n'empira z'e Kushi, emisole n'abashosi, bushugunu, buzira nkwêrho n'amahiji mabwikûle: zibenshonyi za Mîsiri! [5] Bazânwa n'enshonyi zibabumbe erhi Kushi bakazâg'icikubagira orhuma na Mîsiri wakazâg'ibalimbîsa. [6] Olwo lusiku, abantu babà luno lunda lw'emashinji bânaderhe, mpu: «Alaga oku bàbire balyâla rhwakag'icîkubagira, balyâla rhwakâg'ilonza okuyakira emwâbo nti barhurhabâle banarhulîkûze oku mwâmi w'e Asîriya! Lero ngahi rhwacig'ilongeza obucire?»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בִּשְׁנַת בֹּא תַרְתָּן אַשְׁדּוֹדָה בִּשְׁלֹח אֹתוֹ סַרְגּוֹן מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּלָּחֶם בְּאַשְׁדּוֹד וַיִּלְכְּדָהּ׃ 2בָּעֵת הַהִיא דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד
יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ לֵאמֹר לֵךְ וּפִתַּחְתָּ הַשַּׂק מֵעַל מָתְנֶיךָ וְנַעֲלְךָ תַחֲלֹץ מֵעַל רַגְלֶיךָ וַיַּעַשׂ כֵּן הָלַךְ עָרֹום וְיָחֵף׃ ס
3וַיֹּאמֶר יְהוָה כַּאֲשֶׁר הָלַךְ עַבְדִּי יְשַׁעְיָהוּ עָרֹום וְיָחֵף שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֹות וּמוֹפֵת עַל־מִצְרַיִם וְעַל־כּוּשׁ׃ 4כֵּן יִנְהַג
מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֶת־שִׁבְיֵי מִצְרַיִם וְאֶת־גָּלוּת כּוּשׁ נְעָרִים וּזְקֵנִים עָרֹום וְיָחֵף וַחֲשׂוּפֵי שֵׁת עֶרְוַת מִצְרָיִם׃ 5וְחַתּוּ וָבֹשׁוּ
מִכּוּשׁ מַבָּטָם וּמִן־מִצְרַיִם תִּפְאַרְתָּם׃ 6וְאָמַר יֹשֵׁב הָאִי הַזֶּה בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה־כֹה מַבָּטֵנוּ אֲשֶׁר־נַסְנוּ שָׁם לְעֶזְרָה
לְהִנָּצֵל מִפְּנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֵיךְ נִמָּלֵט אֲנָחְנוּ׃ ס

21

Okuhongoka kwa Babiloni

[1] Obulêbi buyêrekîre irûngu liri ebwa nyanja. Nka kula empûsi ya kalemêra ehûkiza omu Nêgebu, kwo bârhenga ebw'irûngu, omu cihugo c'ecôbà. [2] Ali nyamanja w'obulêbi nafululirwe: «Omulenzi adwîrhe aja alenganya n'omuhaguzi adwîrhe ahagula. Cirhunikage, wâni Elamu! Ogorhage, wâni Mêdi!» Nâhulisa ngasi mirenge. [3] Okwo kwo kurhumire ensiko zâni zidwîrhe zadirhimana, ngwêrhwe n'emikero nka mukazi waling'iburha. Amalumwa garhankacinzigir'okuyumva n'obwôba burhankaci-nzigir'okubona. [4] Omurhima gwâni gwàkangusire, ecôbà canshamwire. Ecajingwe nakag'icîfinja nti cinderhere ehibohôlolo, campindukîre côba. [5] Barheganyize ecîbo, balambulirekwo emyenda; bakola badwîrhe balya bananywa. «Yimuki, mwe barhambo b'abasirika! rheganyi empenzi zinyu!» [6] Bulyala kwo Nyakasane ambwîzire ntya, erhi: «Kanya, orhume omuntu wajà bulâbi! Ebi akabona, abimanyîse! [7] Akalangîra ebiterusi, n'abashona oku biterusi babiri babiri, n'abandi bashonyire oku ndogomi, abandi oku ngamiya, anabè masù, alabe bwinjinjà». [8] Omulêbi anaciyama. erhi: «Yâgirwa, ndegerera omûshi gwôshi ndi ebulâbi, n'obudufu bwôshi erhi nyimanzire burhahinga ndi ebulâbi! [9] Ci yamashusha engabo y'abasirika bashonyire oku biterusi, bibiri bibiri!» Ashubiza, aderha, erhi: «Ahongosire, ahongosire, olya Babiloni! Enshusho za banyamuzinda bâge b'obwîhambe zo ezo buvunguvungu oku idaho!» [10] We nahuzire nka kula banahula engano omu cibuga, oku namanyîsîbwe na Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli, kwo nkubwizire.

Obulêbi buyêrekîre Edomu

[11] Obulêbi buyêrekîre Duma. Kurhenga Seyiri badwîrhe banyakûza, mpu: «Wâni mulanzi. ngahi obudufu bwahika? Wâni mulanzi, ngahi obudufu bwahika ?» [12] Naye omulanzi ashûza,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi: «Obuce buyîruka, na kandi obudufu. Mukalonza okudôsa, mudôse, mushib'igaluka!»

Obulêbi buyêrekîre Arabiya

[13] Obulêbi omu Arabiya. Omu mashaka, omu Arabiya mwo mwalâla, mwe mizinzi y'Abadedani. [14] Abagwêrhwe n'enyôrha, mubahêkere amîshi! Mwe bantu b'e Tema, abajà bayâka, mubahêkere ebiryo! [15] Bulya bajà bayâka engôrho, engôrho nyomole, n'omuherhomufôle; bajà bayâka obukali bw'ebîrhà. [16] Neci, ntyâla kwo Nyakasane ambwîzire, erhi: «Hacisigîre mwâka mu guma, lusiku oku lundi, irenge lya Kedari lihirigirhe lyôshi lyôshi. [17] Na muli gulya mwandu gw'entwâli z'abalwî b'emiherho b'e Kedari, mâhunga gône gâsigala, bulya Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli okudesire».

Jesaja/Isaiah 21

מַשָּׂא מִדְבַּר־יָם כְּסוּפוֹת בַּנֶּגֶב לַחֲלָף מִמִּדְבָּר בָּא מֵאֶרֶץ נוֹרָאָה: חָזוּת קָשָׁה הֻגַּד־לִי הַבּוֹגֵד | בּוֹגֵד וְהַשּׁוֹדֵד |
שׁוֹדֵד עֲלִי עֵילָם צוּרִי מָדָי כָּל־אַנְחָתָהּ הִשְׁבַּתִּי: עַל־כֵּן מָלְאוּ מָתְנַי חַלְחָלָה צִירִים אֲחָזוּנִי כְּצִירֵי יוֹלֵדָה נַעֲוֵיתִי
מִשְּׁמֹעַ נִבְהַלְתִּי מֵרְאוֹת: תָּעָה לְבָבִי פַּלָּצוּת בִּעֲתָתְנִי אֶת נֶשֶׁף חִשְׁקִי שָׂם לִי לַחֲרָדָה: עָרֹךְ הַשֻּׁלְחָן צָפֹה הַצָּפִית
אָכוֹל שָׁתוֹ קוּמוּ הַשָּׂרִים מִשְׁחוּ מָגֵן: פ
כִּי כֹה אָמַר אֵלַי אֲדֹנָי לֶךְ הַעֲמֵד הַמְצַפֶּה אֲשֶׁר יִרְאֶה יַגִּיד: וְרָאָה רֶכֶב צֶמֶד פָּרָשִׁים רֶכֶב חֲמוֹר רֶכֶב גָּמָל
וְהִקְשִׁיב קֶשֶׁב רַב־קָשֶׁב: וַיִּקְרָא אַרְיֵה עַל־מִצְפֶּה | אֲדֹנָי אָנֹכִי עֹמֶד תָּמִיד יוֹמָם וְעַל־מִשְׁמַרְתִּי אָנֹכִי נִצָּב
כָּל־הַלֵּילוֹת: וְהִנֵּה־זֶה בָּא רֶכֶב אִישׁ צֶמֶד פָּרָשִׁים וַיַּעַן וַיֹּאמֶר נָפְלָה נָפְלָה בָּבֶל וְכָל־פְּסִילֵי אֱלֹהֶיהָ שִׁבַּר
לָאָרֶץ: מְדֻשָּׁתִי וּבֶן־גָּרְנִי אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מֵאֵת יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִגַּדְתִּי לָכֶם: ס
מַשָּׂא דוּמָה אֵלַי קֹרֵא מִשֵּׂעִיר שֹׁמֵר מַה־מִּלַּיְלָה שֹׁמֵר מַה־מִּלָּיְלָה: אָמַר שֹׁמֵר אָתָה בְקֶר וְגַם־לָיְלָה אִם־תִּבְעָיוּן
בְּעָיוּ שֻׁבוּ אֵתָיוּ: ס
מַשָּׂא בַּעֲרָב בַּיַּעַר תָּלִינוּ אֹרְחוֹת דְּדָנִים: לִקְרַאת צָמֵא הֵתָיוּ מָיִם יֹשְׁבֵי אֶרֶץ תֵּימָא בְּלַחְמוֹ קִדְּמוּ
נֹדֵד: כִּי־מִפְּנֵי חֲרָבוֹת נָדֻדוּ מִפְּנֵי | חֶרֶב נְטוּשָׁה וּמִפְּנֵי קֶשֶׁת דְּרוּכָה וּמִפְּנֵי כֹּבֶד מִלְחָמָה: ס
כִּי־כֹה אָמַר אֲדֹנָי אֵלַי בְּעוֹד שָׁנָה כִּשְׁנֵי שָׂכִיר וְכָלָה כָּל־כְּבוֹד קֵדָר: וּשְׁאָר מִסְפַּר־קֶשֶׁת גִּבּוֹרֵי בְנֵי־קֵדָר יִמְעָטוּ
כִּי יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל דִּבֵּר: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

22

Yeruzalemu arhondwa

[1] Obulêbi buyêrekîre «Olubanda lw'Okubonekerwa»[x]. Cirhumire mwasôkera mweshi oku nyumpa, [2] wâni lugo lushâmîra bwenêne, lugo lwa kadugundu, lugo lwa masîma? Emifù yâwe erhali ngôrho yayiyisire, arhali oku ntambala yafîrîre. [3] Abarhambo b'abasirika bâwe baciyâkire bôshi caligumiza, bagwârhwa n'abafôla emiherho; abantu bâwe bôshi bàbaGwârhire mpira haguma bàli bakola mpu bayâkira kulî. [4] Co carhumaga nderha, nti: «Murhandolagakwo, muleke ndake ndakûle! Murhacirhamagya mpu mwantûliriza kw'obu buhanya bwarhogire mwâli w'olubaga lwâni». [5] Bulya luli lusiku lwa côba, lwa kurhindibuka n'okubonêsibwa eza mêmè, lusiku lurhumirwe na Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe. Omu Lubanda lw'Okubonekerwa, enkûta zahongosire banakola badwîrhe balongeza oburhabâle ebwa ntondo. [6] Elamu amacibàmbîza emyampi, n'abantu bashonyire oku ngâlè n'oku biterusi, naye Kiri amaharhamwo empenzi, [7] Orhubanda rhwâwe rhulushire orhundi obwinjà rhuyunjwîre ngâlè, nabo banakushona oku biterusi bakuhandîre aha lusò. [8] Na ntyôla Yuda arhacigwrhi cafungira[y]. Olwo lusiku, wâyêrekeza amasù ebwa nnundo y'emirasano mibike omu nyumpa y'omu mizirhu! [9] N'emirhule eri omu lugo lwa Daudi, mwabwîne oku eri minji! Mwacihakire amîshi omu ciyanja ciri ah'idako. [10] Mwaganjire enyumpa ziri omu Yeruzalemu, mwanahongola enyumpa mpu lyo muzibuhya enkûta. [11] Mwanaciyûbaka ecibîkiro ekarhî k'enkûta zombi, mpu lyo mushâhulizamwo amîshi g'eciyanja ca miîa. Ci murhaciderhaga mpu mwayêrekeza amasù emw'olya okola ebyo byôshi, olya wabirheganyagya kurhenga mîra, murhamubonaga. [12] Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe ali ammulalisire olwo lusiku mpu mulake munabande endûlù, mukungûlwe irhwe munayambalc sunzu. [13] Ci gwàba mwîshingo n'obushagaluke: okubâga enkafu, okuniga ebibuzi. okulya enyama n'okunywa amamvu, mpu: «Rhulye rhunanywe, bulya irhondo rhwacifira!» [14] Nyamuzinda w'Emirhwe anacinfululira aka kanwa, ambwîra, erhi: «Eco câha cirhakababalirwa kuhika okufà kwinyu», kwo adesire Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe.

Obulâhi buyêrekîre Shebena

[15] Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe anacimbwîra, erhi: «Kanya. ojè emunda Shebena ali, ye murhindisi w'ecôgo ca mwâmi omubwîre, erhi: [16] «Mwânya muci ojira hanôla na ndi wakuhâga akashambala, obûla wacîhumbiraho enshinda», obûla wayigôya burherema, n'obûla wacîrhendêzeza icumbi omu lwâla? [17] Ala oku Nyakasane akola akudundaganya, akukwêbe kulî, wâni sho! anakurhulube bwinjinjà, [18] akuzingezinge anakuhirike ojè wahenanguka nk'ibâle

[x] **22.1** Yeshayahu àshambîre ebi binwa erhi Hezekiyahu amayusihima abanya Asuru, mwâka gwa 701 e-mbere z'okuburhwa kwa Yezu.
[y] **22.8** Mwakengire oku cibikira amîshi muhako, ci, mwayibagira okuhûna oburhabâle emwa Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lyahonera omu bulamho bugali-gali. Yo wafira eyo munda, we n'engâle olimbira, we okâhemula ccôgo ca nnahamwinyu! [19] Nâkunyaga ecikono câwe, nnankurhenze aha mwâwe. [20] Na muli olwo lusiku lwonênè, nâhamagala omurhumisi wâni Eliyakimu, mwene Hilikiyahu. [21] Nâmuyambika ecishûli câwe, mmukenyeze olunigi lwâwe, nnamuhè obuhashe bwâwe, abè y'îshe w'abantu b'omu Yeruzalemu n'ab'omu nyumpa ya Yuda, [22] Namuhira olwîgulo lw'enyumpa ya Daudi aha lurhugo, akaz'ihamûla, na ntâye wacihamike, akazihamika, na ntâye wacihamûle. [23] Namugwîka nka lubambo omu budaka buzihu, abè ntebe y'irenge omu nyumpa y'îshe. [24] Ye irenge ly'enyumpa y'îshe lyôshi lyâmananakwo, ababusi n'abâna, n'orhulugu rhutya-rhutya, kurhenga orhubehe kuhika oku rhubindi rhwa ngasi lubero. [25] Muli olwôla lusiku, kanwa ka Nyamuzinda w'Emirhwe, lulya lubambo lugwîke omu budaka buzibu lwamanyuka, lushuguke lunarhoge, na gulya muzigo gwakag'imananakwo, gwarhihuka, bulya kwo Nyakasane adesire ntyo.

Jesaja/Isaiah 22

1 מַשָּׂא גֵּיא חִזָּיוֹן מַה־לָּךְ אֵפוֹא כִּי־עָלִית כֻּלָּךְ לַגַּגוֹת׃ 2 תְּשֻׁאוֹת | מְלֵאָה עִיר הוֹמִיָּה קִרְיָה עַלִּיזָה חֲלָלַיִךְ לֹא
חַלְלֵי־חֶרֶב וְלֹא מֵתֵי מִלְחָמָה׃ 3 כָּל־קְצִינַיִךְ נָדְדוּ־יַחַד מִקֶּשֶׁת אֻסָּרוּ כָּל־נִמְצָאַיִךְ אֻסְּרוּ יַחְדָּו מֵרָחוֹק בָּרֵחוּ׃ 4 עַל־כֵּן
אָמַרְתִּי שְׁעוּ מִנִּי אֲמָרֵר בַּבֶּכִי אַל־תָּאִיצוּ לְנַחֲמֵנִי עַל־שֹׁד בַּת־עַמִּי׃ 5 כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוכָה לַאדֹנָי יְהוִה
צְבָאוֹת בְּגֵיא חִזָּיוֹן מְקַרְקַר קִר וְשׁוֹעַ אֶל־הָהָר׃ 6 וְעֵילָם נָשָׂא אַשְׁפָּה בְּרֶכֶב אָדָם פָּרָשִׁים וְקִיר עֵרָה מָגֵן׃ 7 וַיְהִי
מִבְחַר־עֲמָקַיִךְ מָלְאוּ רֶכֶב וְהַפָּרָשִׁים שֹׁת שָׁתוּ הַשָּׁעְרָה׃ 8 וַיְגַל אֵת מָסַךְ יְהוּדָה וַתַּבֵּט בַּיּוֹם הַהוּא אֶל־נֶשֶׁק בֵּית
הַיָּעַר׃ 9 וְאֵת בְּקִיעֵי עִיר־דָּוִד רְאִיתֶם כִּי־רַבּוּ וַתְּקַבְּצוּ אֶת־מֵי הַבְּרֵכָה הַתַּחְתּוֹנָה׃ 10 וְאֶת־בָּתֵּי יְרוּשָׁלַם סְפַרְתֶּם
וַתִּתְּצוּ הַבָּתִּים לְבַצַּר הַחוֹמָה׃ 11 וּמִקְוֶה | עֲשִׂיתֶם בֵּין הַחֹמֹתַיִם לְמֵי הַבְּרֵכָה הַיְשָׁנָה וְלֹא הִבַּטְתֶּם אֶל־עֹשֶׂיהָ וְיֹצְרָהּ
מֵרָחוֹק לֹא רְאִיתֶם׃ 12 וַיִּקְרָא אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד וּלְקָרְחָה וְלַחֲגֹר שָׂק׃ 13 וְהִנֵּה | שָׂשׂוֹן
וְשִׂמְחָה הָרֹג | בָּקָר וְשָׁחֹט צֹאן אָכֹל בָּשָׂר וְשָׁתוֹת יָיִן אָכוֹל וְשָׁתוֹ כִּי מָחָר נָמוּת׃ 14 וְנִגְלָה בְאָזְנֵי יְהוָה צְבָאוֹת
אִם־יְכֻפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד־תְּמֻתוּן אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת׃ פ
15 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת לֵךְ־בֹּא אֶל־הַסֹּכֵן הַזֶּה עַל־שֶׁבְנָא אֲשֶׁר עַל־הַבָּיִת׃ 16 מַה־לְּךָ פֹּה וּמִי לְךָ פֹּה
כִּי־חָצַבְתָּ לְךָ פֹּה קֶבֶר חֹצְבֵי מָרוֹם קִבְרוֹ חֹקְקִי בַסֶּלַע מִשְׁכָּן לוֹ׃ 17 הִנֵּה יְהוָה מְטַלְטֶלְךָ טַלְטֵלָה גֶּבֶר וְעֹטְךָ
עָטֹה׃ 18 צָנוֹף יִצְנָפְךָ צְנִפָּה כַּדּוּר אֶל־אֶרֶץ רַחֲבַת יָדָיִם שָׁמָּה תָמוּת וְשָׁמָּה מַרְכְּבוֹת כְּבוֹדְךָ קְלוֹן בֵּית
אֲדֹנֶיךָ׃ 19 וְהִדַּפְתִּיךָ מִמַּצָּבֶךָ וּמִמַּעֲמָדְךָ יֶהֱרָסֶךָּ׃ 20 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְקָרָאתִי לְעַבְדִּי לְאֶלְיָקִים
בֶּן־חִלְקִיָּהוּ׃ 21 וְהִלְבַּשְׁתִּיו כֻּתָּנְתֶּךָ וְאַבְנֵטְךָ אֲחַזְּקֶנּוּ וּמֶמְשַׁלְתְּךָ אֶתֵּן בְּיָדוֹ וְהָיָה לְאָב לְיוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם וּלְבֵית
יְהוּדָה׃ 22 וְנָתַתִּי מַפְתֵּחַ בֵּית־דָּוִד עַל־שִׁכְמוֹ וּפָתַח וְאֵין סֹגֵר וְסָגַר וְאֵין פּוֹתֵחַ׃ 23 וּתְקַעְתִּיו יָתֵד בְּמָקוֹם נֶאֱמָן וְהָיָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְכַסֵּא כָבוֹד לְבֵית אָבִיו: 24וְתָלוּ עָלָיו כָּל | כְּבוֹד בֵּית־אָבִיו הַצֶּאֱצָאִים וְהַצְּפֹעוֹת כָּל כְּלֵי הַקָּטֶן מִכְּלֵי הָאַגָּנוֹת וְעַד
כָּל־כְּלֵי הַנְּבָלִים: 25בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת תָּמוּשׁ הַיָּתֵד הַתְּקוּעָה בְּמָקוֹם נֶאֱמָן וְנִגְדְּעָה וְנָפְלָה וְנִכְרְתָה
הַמַּשָּׂא אֲשֶׁר־עָלֶיהָ כִּי יְהוָה דִּבֵּר: ס

23

Obulêbi buyêrekîre Tiri

[1] Obulêbi buycrckire Tiri. Mwe mârho g'e Tarsisi muhubulize mwayaâma, bulya olwâkiro lwinyu lwashabirwe: ntà nyumpa ecisigîre! Erhi barhenga e Kitimi lyo bàyumvîrhe ogwôla mwanzi. [2] Murhungwe n'obwôba, mwe muyûbaka eburhamhi bw'enyanja mwe barhimbûzi b'e Sidoni, mwe abajà-bugo binyu bakâyikira enyanja! [3] Emburho z'e Nili n'emyâka y'eburhambi bw'Olwîshi bakazâg'igereza omu nyanja ngali, bwo bwâli buhirhi bwâge! ye wali cibuye c'amashanja. [4] Enshonyi zikubumbe, wâni Sidoni, lugerêro lw'oku nyanja! Bulya enyanja yamaderha, mpu: «Ntafumbaga izîmi. ntaburhaga, ntanaleraga bâna-rhahana erhi bâna-nyere!» [5] Olusiku ogwo mwanzi gwâmanyibwa omu Mîsiri, bâgeramwo omusisi bayumva ebyabîre e Tiri. [6] Muyikirire e Tarsisi, mujè mwayâma, mwe muyûbaka oku burhambi bw'enyanja. [7] Ka co cishagala cinyu mwakâg'ilimbira eco, cirya cishagala càsingagwa kurhenga mîra-mîra; cirya cishagala cakag'ihika omu bihugo by'ekuli cagend'iyûbakayo? [8] Ndi warholaga muhigo gwa bene ogwôla kuli Tiri wakâg'igaba amashungwè g'abâmi, n'abarhimbûzi bâge bali baluzi n'abaguzi bâge bali bantu ba lukengwa hano igulu? [9] Nyamuzinda w'Emirhwe ye warhôlaga ogwomuhigo, mpu afunyâze obucîbone bwa ngasi balya bôshi balonza okukuzibwa, anarhôhye ngasi bakulu b'eno igulu. [10] Ohingâge ecihugo câwe, nk'oku bajira oku burhambi bwa Nili, wâni munyere w'e Tarsisi, bulya ntà izîko licihali! [11] Nyakasane alambûlire okuboko kwâge oku nyanja, ajugumya amâmi. Arhegesire mpu amâkiro g'omu Kanani gahongolwè. [12] Anaciderha, erhi: «Orhakaciderha mpu wacîbona, bulya washerire, wâni munyere w'e Sidoni! Yimuka, oyîkirire e Kitimi! Ci ciru n'eyo munda ntà buholo wâbuganayo!» [13] Loli ecihugo c'Abanya-Kaldeya: olwo lubaga lurhacihabâ. Asîriya alujizire ishubûkiro lya misimbi; bali erhi bàgwîsiremwo emitungo, banayûbakamwo enyumpa nzibu-zibu, ci abihindwire cisinga ca bujonjolekeza. [14] Mubande endûlù, mwe mârho g'e Tarsisi, bulya olwâkiro lwinyu lwahongosire! [15] Okuhandi obwo Tiri âyôrha ayibagirwe myâka makumi gali nda, mango gali nka kalamo k'omwâmi. Enyuma y'eyôla myâka makumi gali nda Tiri âhinduka lwimbo lw'omukazi w'ecishungu: [16] «Rhôla olulanga, ozunguluke olugo, wâni mukazi w'ecishungu mwibagire! Ozihe bwinjinjà, oyimbe onayimbize, lyo bashub'ikuyîbuka!» [17] Okuhandi, enyuma za myâka makumi gali nda, Nyakasane âyîsh'i-rhangula Tiri, naye aNashub'ikâkamarha oluhembo lwâge, aNashub'ikahusha n'amâmi gôshi g'omu bihugo biba en'igulu. [18] Ci obunguke bwâge n'oluhembo lwâge byakayîsh'irherekêrwa Nyakasane: birhakalundikwa birhakanabikwa muhako, ci obuyunguke bwâge bwakûhûbwa halya bayôrha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

baha emalanga ga Nyakasane, lyo babona eci balya bayigurhe n'emyambalo y'obulimbi.

Jesaja/Isaiah 23

1 מַשָּׂא צֹר הֵילִילוּ | אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ כִּי־שֻׁדַּד מִבַּיִת מִבֹּוא מֵאֶרֶץ כִּתִּים נִגְלָה־לָמוֹ: 2 דֹּמּוּ יֹשְׁבֵי אִי סֹחֵר צִידוֹן עֹבֵר יָם
מִלְאוּהָ: 3 וּבְמַיִם רַבִּים זֶרַע שִׁחֹר קְצִיר יְאֹר תְּבוּאָתָהּ וַתְּהִי סְחַר גּוֹיִם: 4 בֹּושִׁי צִידוֹן כִּי־אָמַר יָם מָעוֹז הַיָּם לֵאמֹר
לְא־חַלְתִּי וְלְא־יָלַדְתִּי וְלְא גִדַּלְתִּי בַּחוּרִים רוֹמַמְתִּי בְתוּלוֹת: 5 כַּאֲשֶׁר־שֶׁמַע לְמִצְרַיִם יָחִילוּ כִּשֶּׁמַע צֹר: 6 עִבְרוּ
תַּרְשִׁישָׁה הֵילִילוּ יֹשְׁבֵי אִי: 7 הֲזֹאת לָכֶם עַלִּיזָה מִימֵי־קֶדֶם קַדְמָתָהּ יִבְלוּהָ רַגְלֶיהָ מֵרָחוֹק לָגוּר: 8 מִי יָעַץ זֹאת
עַל־צֹר הַמַּעֲטִירָה אֲשֶׁר סֹחֲרֶיהָ שָׂרִים כְּנַעֲנֶיהָ נִכְבְּדֵי־אָרֶץ: 9 יְהוָה צְבָאוֹת יְעָצָהּ לְחַלֵּל גְּאוֹן כָּל־צְבִי לְהָקֵל
כָּל־נִכְבְּדֵי־אָרֶץ: 10 עִבְרִי אַרְצֵךְ כַּיְאֹר בַּת־תַּרְשִׁישׁ אֵין מֵזַח עוֹד: 11 יָדוֹ נָטָה עַל־הַיָּם הִרְגִּיז מַמְלָכוֹת יְהוָה צִוָּה
אֶל־כְּנַעַן לַשְׁמֵד מָעֻזֶּיהָ: 12 וַיֹּאמֶר לֹא־תוֹסִיפִי עוֹד לַעְלוֹז הַמְעֻשָּׁקָה בְּתוּלַת בַּת־צִידוֹן כִּתִּיִּם קוּמִי עֲבֹרִי גַּם־שָׁם
לֹא־יָנוּחַ לָךְ: 13 הֶן | אֶרֶץ כַּשְׂדִּים זֶה הָעָם לֹא הָיָה אַשּׁוּר יְסָדָהּ לְצִיִּים הֵקִימוּ בַחֵילָיו עֹרְרוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ שָׂמָהּ
לְמַפֵּלָה: 14 הֵילִילוּ אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ כִּי שֻׁדַּד מָעֻזְּכֶן: ס
15 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְנִשְׁכַּחַת צֹר שִׁבְעִים שָׁנָה כִּימֵי מֶלֶךְ אֶחָד מִקֵּץ שִׁבְעִים שָׁנָה יִהְיֶה לְצֹר כְּשִׁירַת הַזּוֹנָה: 16 קְחִי
כִנּוֹר סֹבִּי עִיר זוֹנָה נִשְׁכָּחָה הֵיטֵיבִי נַגֵּן הַרְבִּי־שִׁיר לְמַעַן תִּזָּכֵרִי: 17 וְהָיָה מִקֵּץ | שִׁבְעִים שָׁנָה יִפְקֹד יְהוָה אֶת־צֹר
וְשָׁבָה לְאֶתְנַנָּהּ וְזָנְתָה אֶת־כָּל־מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: 18 וְהָיָה סַחְרָהּ וְאֶתְנַנָּהּ קֹדֶשׁ לַיהוָה לֹא יֵאָצֵר וְלֹא
יֵחָסֵן כִּי לַיֹּשְׁבִים לִפְנֵי יְהוָה יִהְיֶה סַחְרָהּ לֶאֱכֹל לְשָׂבְעָה וְלִמְכַסֶּה עָתִיק: פ

24

Obuhane bw'igulu

[1] Ala oku Nyakasane amashereza igulu amanalishâba, amabindamya obusù bwâlyo amanashandabanya abalibâmwo. [2] Oku byâbà oku mudâhwa kwo byâbà n'oku lubaga, oku byâbà kuli nnaka kwo byâbà n'oku mujà wâge, oku byâbà oku mugoli kwo byâbà n'oku mujà-kazi wâge, oku byâbà oku waguza kwo byâbà. n'oku wagula, oku byâbà oku wahoza kwo byâbà n'oku wacihoza, oku byâbà oku walibirwe omwenda, kwo byâbà n'oku wagulire. [3] Igulu lyamasherêra okurhankaderhwa, lyamahagulwa bwa nkwira; neci, Nyakasane odesire akôla kanwa. [4] Igulu liri omu mishîbo, lyàbengire; igulu lyàsherire, lyàshâbûsire; amalunga nago gabengire haguma n'igulu. [5] Igulu lyahemwirwe n'amagulu g'abalibâmwo, bulya bavunyire amarhegeko, barhajiraga ebishingânîne, banavuna endagâno y'ensiku n'amango. [6] Okwo kwarhuma igulu lihehêrerwa n'obuhane burhogera abalibâmwo; okwo kwarhuma abalibâmwo bahungumuka, n'abasigire gakola mâhunga gone.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olwimbo oku cishagala cishûbusire

[7] Amamvu g'omurhobo gali omu mishîbo, enkoma z'emizâbîbu zaganûsire, n'entwâli z'enshagali zidwîrhe zaniha. [8] Obushagaluke bw'abarhimba engoma bwahwîre, olubi lw'abantu bali oku nsiku nkulu lwahirigisire, n'omuhimbo gw'olulanga gwadumire. [9] Barhacinywa mamvu nka bayimba, amamvu gakola galulira baluganywa. [10] Lukola bijonjolekeza, lulya lugo lulimbira obusha; enyumpa zôshi ziri mpamike, zirhankacihash'ijibwâmwo. [11] Abantu bakola bajà balakira amamvu omu njira; enshagali yazimangine lwôshi; amasîma gahirigisire omu cihugo. [12] Nyamanja wa bigûkà yêne okola osigire omu lugo; olumvi lwâlo lwajonjolekine, lukola lubà mulangabulè. [13] Neci, okwâbà omu mashanja ga hano igulu, kwâyîsh'ibà nka kula owaja atwa amashami g'amalehe g'omuzêti, nka kula owaja ahumbûza emizâbîbu bamayus'isârûla. [14] Ci bôhe badwîrhe bayâkûza n'izù linene, banashamambira irenge lya Nyakasane kurhenga ebuzikiro bw'izûba. [15] Badwîrhe bakuza Nyakasane ebushoshokero bw'izûba, badwîrhe bakuza izîno lya Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli oku birhwa by'omu nyanja. [16] Kurheng'emunda igulu lihekera, rhwamayumva bayimba, mpu; «Irenge oku Mushinganyanya!»

Entambala nzinda

Ci niehe nanaciderha, nti: «Lero namahera! Lero nieshi oyu! Namajakwo obuhanya! Abalenzi balenganyize! Abalenzi badwîrhe balyâlyânya!» [17] Ecôbà, enyenga n'omurhego bidwîrhe byammulinda; mwe mubà en'igulu! [18] Owaderhe mpu ayâka ecôbà, arhogere omu nyenga, anagwârhwe n'omurhego. Neci, emihango y'amîshi g'emalunga yamayîguka, n'ebiriba by'igulu byamajuguma. [19] Igulu lyahahanyusire, lyacibêrire bijonjolekeza; igulu lidwîrhe lyadunga, lyanadungadunga. [20] Igulu lidwîrhe lyadândabagana nka mulalwe, lidwîrhe lyadundagana nka cifumba. Obubî bwâlyo buligogomize; likola lyahenanguka, lirhakacizûka. [21] Mw'olwo lusiku, Nyakasane ahana omurhwe guli omu malunga[z] enyanya, na hano idako abâmi bali en'igulu. [22] Bayîsh'ishûbûzibwa omu mwîna nka bigorogo; bayîsh'ihêkwa omu mpamikwa, na hano hagera nsiku zirhali nyi, bâhâhwa obuhane bwâbo. [23] Omwêzi gwanâtulûle n'izûba enshonyi zilibumbe, bulya Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe ye wanâyîme oku ntondo ya Siyoni n'aha Yeruzalemu; irenge lyâge lyanalangashanire embere z'abagula bâge.

Jesaja/Isaiah 24

1 הִנֵּה יְהוָה בּוֹקֵק הָאָרֶץ וּבוֹלְקָהּ וְעִוָּה פָּנֶיהָ וְהֵפִיץ יֹשְׁבֶיהָ׃ 2 וְהָיָה כָעָם כַּכֹּהֵן כַּעֶבֶד כַּאדֹנָיו כַּשִּׁפְחָה כַּגְּבִרְתָּהּ
כַּקּוֹנֶהּ כַּמּוֹכֵר כַּמַּלְוֶה כַּלֹּוֶה כַּנֹּשֶׁה נֹשֶׁא בּוֹ׃ 3 הִבּוֹק תִּבּוֹק הָאָרֶץ וְהִבּוֹז תִּבּוֹז | כִּי יְהוָה דִּבֶּר אֶת־הַדָּבָר

[z] **24.21** Omurhwe guli omu malunga enyanya: kwo kuderha nyenyêzi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַזֶּה׃ 4אָבְלָה נֻבְלָה הָאָרֶץ אֻמְלְלָה נָבְלָה תֵּבֵל אֻמְלְלוּ מְרוֹם עַם־הָאָרֶץ׃ 5וְהָאָרֶץ חָנְפָה תַּחַת יֹשְׁבֶיהָ כִּי־עָבְרוּ
תוֹרֹת חָלְפוּ חֹק הֵפֵרוּ בְּרִית עוֹלָם׃ 6עַל־כֵּן אָלָה אָכְלָה אֶרֶץ וַיֶּאְשְׁמוּ יֹשְׁבֵי בָהּ עַל־כֵּן חָרוּ יֹשְׁבֵי אֶרֶץ וְנִשְׁאַר
אֱנוֹשׁ מִזְעָר׃ 7אָבַל תִּירוֹשׁ אֻמְלְלָה־גָּפֶן נֶאֶנְחוּ כָּל־שִׂמְחֵי־לֵב׃ 8שָׁבַת מְשׂוֹשׂ תֻּפִּים חָדַל שְׁאוֹן עַלִּיזִים שָׁבַת מְשׂוֹשׂ
כִּנּוֹר׃ 9בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ־יָיִן יֵמַר שֵׁכָר לִשֹּׁתָיו׃ 10נִשְׁבְּרָה קִרְיַת־תֹּהוּ סָגַר כָּל־בַּיִת מִבּוֹא׃ 11צְוָחָה עַל־הַיַּיִן בַּחוּצוֹת
עָרְבָה כָּל־שִׂמְחָה גָּלָה מְשׂוֹשׂ הָאָרֶץ׃ 12נִשְׁאַר בָּעִיר שַׁמָּה וּשְׁאִיָּה יֻכַּת־שָׁעַר׃ 13כִּי כֹה יִהְיֶה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ בְּתוֹךְ
הָעַמִּים כְּנֹקֶף זַיִת כְּעוֹלֵלֹת אִם־כָּלָה בָצִיר׃ 14הֵמָּה יִשְׂאוּ קוֹלָם יָרֹנּוּ בִּגְאוֹן יְהוָה צָהֲלוּ מִיָּם׃ 15עַל־כֵּן בָּאֵרִים כַּבְּדוּ
יְהוָה בְּאִיֵּי הַיָּם שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ ס
16מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִרֹת שָׁמַעְנוּ צְבִי לַצַּדִּיק וָאֹמַר רָזִי־לִי רָזִי־לִי אַוֵּי לִי בֹּגְדִים בָּגָדוּ וּבֶגֶד בּוֹגְדִים בָּגָדוּ׃ 17פַּחַד וָפַחַת
וָפָח עָלֶיךָ יוֹשֵׁב הָאָרֶץ׃ 18וְהָיָה הַנָּס מִקּוֹל הַפַּחַד יִפֹּל אֶל־הַפַּחַת וְהָעוֹלֶה מִתּוֹךְ הַפַּחַת יִלָּכֵד בַּפָּח כִּי־אֲרֻבּוֹת
מִמָּרוֹם נִפְתָּחוּ וַיִּרְעֲשׁוּ מוֹסְדֵי אָרֶץ׃ 19רֹעָה הִתְרֹעֲעָה הָאָרֶץ פּוֹר הִתְפּוֹרְרָה אֶרֶץ מוֹט הִתְמוֹטְטָה אָרֶץ׃ 20נוֹעַ
תָּנוּעַ אֶרֶץ כַּשִּׁכּוֹר וְהִתְנוֹדְדָה כַּמְלוּנָה וְכָבֵד עָלֶיהָ פִּשְׁעָהּ וְנָפְלָה וְלֹא־תֹסִיף קוּם׃ ס
21וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד יְהוָה עַל־צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל־מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל־הָאֲדָמָה׃ 22וְאֻסְפּוּ אֲסֻפָּה אַסִּיר
עַל־בּוֹר וְסֻגְּרוּ עַל־מַסְגֵּר וּמֵרֹב יָמִים יִפָּקֵדוּ׃ 23וְחָפְרָה הַלְבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי־מָלַךְ יְהוָה צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן
וּבִירוּשָׁלַם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד׃ פ

25

Olwimbo lw'okuvuga omunkwa

[1] Nyakasane, we Nyamuzinda wâni, nnonzize okuyâliza irenge lyâwe n'okukuza izîno lyâwe, bulya wayunjuzize emihigo y'okurhangâza wali olalire okujira kurhenga mîra, mihigo ekomîre enakwânîne okucikubagirwa. [2] Neci, ecishagala wacihindwire cirundo ca mabuye, n'olugo luzibuzibu waluhindula nsinga ya bishahukiza. Olugerêro lw'ababisha lurhaciri lugo, lurhakanacifà lwayûbasirwe. [3] Co cirhumire olubaga lwa baciri-misî lwayâliza irenge lyâwe, n'olugo lw'amashanja garhinywa lwakuyôboha. Bulya we lwâkiro lw'omuzamba, we nyamwegemerwa w'omukenyi omu bulagirire bwâge, we kacîkirizo k'enkuba y'ecihonzi, we cihôho c'okulanga oku idûrhu ly'izûba. Bulya omûka gw'abantu bakali kwo guli nka cihonzi c'amango g'e- mpôndo. [4] Nka kula idûrhu oku idaho liyûmûsire, kwo kuhubya akavulindi k'ababisha; nka kula idûrhu omu cihôho c'ecitû, kwo n'ecihôgêro c'abantu bakali cizimangana.

Ishêga lirheganyizîbwe amashanja gôshi

[6] Kuli eyira ntondo, Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe ârheganyiza amashanja gôshi ishêga ly'enyama zashushagira, ishêga ly'amamvu manunu, n'enyama zajà zajembuka omongo,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'amamvu gashongwîre. [7] Kuli eyira ntondo, asharhula omwenda gwàli gubwisire amashanja gôshi, n'ecishiro (ecibambwa) cali cifunisire embaga zôshi. [8] Ahirigisa olufu ensiku n'amango, Nyakasane Nyamuzinda ahôrhola emirenge oku ngasi busù, akûla olubaga lwâge enshonyi omu igulu lyôshi. Neci, Nyakasane yêne okudesire! [9] Muli olwôla lusiku banâderhe, mpu: «Ye oyo, ye Nyamuzinda wîrhu, ye rhwàli rhulangâlire oku arhuciza; ye Nyakasane rhwacîkubagiraga. Rhusime rhunacîshingire obucunguzi bwâge. [10] Okuboko kwa Nyakasane kwadêkerera kw'eyi ntondo». Mowabu yêhe alabarhirwa ahanali, nka kula banalabarhira ebyâsi omu mwîna gw'ecamvu. [11] Omu kagarhî k'entondo, alambûla amaboko, nka kula owayôga agalambûla; ci obucîbone bwâge bwafunyâla, ciru amaboko gâge gankacîsêza bwenêne. [12] Enkûta zâwe nzibuzibu azikundula, azijonjole anazihenangulire oku idaho omu katulo.

Jesaja/Isaiah 25

1 יְהוָה אֱלֹהַי אַתָּה אֲרוֹמִמְךָ אוֹדֶה שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא עֵצוֹת מֵרָחוֹק אֱמוּנָה אֹמֶן׃ 2 כִּי שַׂמְתָּ מֵעִיר לַגָּל קִרְיָה
בְצוּרָה לְמַפֵּלָה אַרְמוֹן זָרִים מֵעִיר לְעוֹלָם לֹא יִבָּנֶה׃ 3 עַל־כֵּן יְכַבְּדוּךָ עַם־עֹז קִרְיַת גּוֹיִם עָרִיצִים יִירָאוּךָ׃ 4 כִּי־הָיִיתָ
מָעוֹז לַדָּל מָעוֹז לָאֶבְיוֹן בַּצַר־לוֹ מַחְסֶה מִזֶּרֶם צֵל מֵחֹרֶב כִּי רוּחַ עָרִיצִים כְּזֶרֶם קִיר׃ 5 כְּחֹרֶב בְּצִיּוֹן שְׁאוֹן זָרִים
תַּכְנִיעַ חֹרֶב בְּצֵל עָב זְמִיר עָרִיצִים יַעֲנֶה׃ פ
6 וְעָשָׂה יְהוָה צְבָאוֹת לְכָל־הָעַמִּים בָּהָר הַזֶּה מִשְׁתֵּה שְׁמָנִים מִשְׁתֵּה שְׁמָרִים שְׁמָנִים מְמֻחָיִם שְׁמָרִים
מְזֻקָּקִים׃ 7 וּבִלַּע בָּהָר הַזֶּה פְּנֵי־הַלּוֹט | הַלּוֹט עַל־כָּל־הָעַמִּים וְהַמַּסֵּכָה הַנְּסוּכָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם׃ 8 בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח
וּמָחָה אֲדֹנָי יְהוִה דִּמְעָה מֵעַל כָּל־פָּנִים וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל־הָאָרֶץ כִּי יְהוָה דִּבֵּר׃ פ
9 וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה יְהוָה קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ׃ 10 כִּי־תָנוּחַ
יַד־יְהוָה בָּהָר הַזֶּה וְנָדוֹשׁ מוֹאָב תַּחְתָּיו כְּהִדּוּשׁ מַתְבֵּן בְּמֵי מַדְמֵנָה׃ 11 וּפֵרַשׂ יָדָיו בְּקִרְבּוֹ כַּאֲשֶׁר יְפָרֵשׂ הַשֹּׂחֶה
לִשְׂחוֹת וְהִשְׁפִּיל גַּאֲוָתוֹ עִם אָרְבּוֹת יָדָיו׃ 12 וּמִבְצַר מִשְׂגַּב חוֹמֹתֶיךָ הֵשַׁח הִשְׁפִּיל הִגִּיעַ לָאָרֶץ עַד־עָפָר׃ ס

26

Olwimbo lw'okukuza Nyakasane

[1] Muli olwôla lusiku, omu cihugo ca Yuda bayimba, mpu: «Rhugwêrhe olugo luzibuzibu! Aluzungulusize olukûta n'ecûgo mpu lyo arhufungira. [2] Muhamûle enyumvi: olubaga lushinganyanya lugere, lwo lubaga lurhahemuka! [3] Buzibu olanga omurhûla, bulya we bacikubagira. [4] Mukâcikubagira Nyakasane ensiku zôshi, bulya Nyakasane abâ lwâla lw'ensiku n'amango. [5] Neci, ahenangwire abàli bayûbasire oku ntondo, n'ecishagala càli cilengerire acirhimba oku idaho, acivumvuza omu katulo. [6] Carhindagirwa n'amagulu, amagulu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

g'abagalugalu n'enshando z'abazamba». [7] Enjira y'omushinganyanya buba bwîrhonzi, we otwîra omushinganyanya enjira nnongêdu. [8] Neci, omu njira y'obucîranuzi bwâwe mwo rhwakazâg'ikulindira, Yâgirwa Nyakasane! Okuderha izîno lyâwe n'okukuyîbuka kwo omurhima gwirhu gucîfinja. [9] Omurhima gwâni we gucîfînja budufu, n'omûka gundimwo we gulongereza. Bulya amango otwîra igulu emmanja, lyo abantu b'en'igulu bamanya obushinganyanya. [10] Erhi bankababalira nyankola-maligo, arhankayigîriraho obushinganyanya; omu cihugo c'obwîrhonzi, yêhe anakajira ebigalugalu, arhankanabona obukulu bw'irenge lya Nyakasane. [11] Yâgirwa Nyakasane, okuboko kwâwe kuli kulambûle, ci bôhe barhadwîrhi bakubona! Bacibona kurhi oyagalwa n'olu lubaga, n'enshonyi zibabumbe! Neci, omuliro gurheganyizîbwe abanzi bâwe, nabo gwâbafonfo-mera! [12] Yâgirwa Nyakasane, we orhushobûza omurhûla, n'ebijiro bîrhu byôshi, wêne orhukolerabyo. [13] Yâgirwa Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu, abandi barhegesi barhali we barhurhambwîre; ci izîno lyâwe dolodolo rhukola rhugashâniza. [14] Banyakwigendera barhakac'ishubiramw'omûka, ebizunguzungu birhakac'ifûla! Bulya wabahànyire wanabamalîra, wazâza ciru n'izîno lyâbo. [15] Wayushwîre olubaga, Yâgirwa Nyakasane! Wayushwîre olubaga, wayêrekana irenge lyâwe; watundugusire embibi z'ecihugo zôshi. [16] Yâgirwa Nyakasane. omu marhabi, bàkubirikire; erhi bagogomerwa n'obuhane bwâwe, bàgwira bakushenga. [17] Nka kula omukazi oli izîmi, erhi amango gâge g'okuburha gahika, ayâma erhi mikero erhuma, ntyôlaa kwo nîrhu rhwâli rhuyosire embere zâwe, Yâgirwa Nyakasane! [18] Rhwàbire izîmi, rhwàyumva emikero, ci rhwàbà nk'abamaburha empûsi! Ntà bucire rhwalerhîre ecihugo, na ntà bantu bahyâhya rhwàburhire igulu! [19] Abafù bâwe bâshubiramw'omûka, n'emirhumba yâbo yafûka. Zûki, muyimbe n'omwîshingo, mwe mugwishîre omu katulo! Bulya olumè lwâwe luli lume lwa bulangashane, n'igulu lyâshub'iburha balya bàli bakola bizunguzungu».

Obukunizi bwa Nyakasane

[20] «Kanya, lubaga lwâni. ojè omu nyumpa zâwe, onaciyîgalirekwo enyumvi; orhang'icîfulika kasanzi kasungunu kuhika obukunizi bugere. [21] Bulya, ala oku Nyakasane oyo wamahuluka omu ndâro yâge, mpu ayîsh'ihana amabî g'abantu ba hano igulu. Nalyo idaho likola lyâshala omukò lyanywire, lirhakanaciderha mpu lyafulika abantu bâlyo banizirwe.

Jesaja/Isaiah 26

בַּיּוֹם הַהוּא יוּשַׁר הַשִּׁיר־הַזֶּה בְּאֶרֶץ יְהוּדָה עִיר עָז־לָנוּ יְשׁוּעָה יָשִׁית חוֹמוֹת וָחֵל׃ פְּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גוֹי־צַדִּיק
שֹׁמֵר אֱמֻנִים׃ יֵצֶר סָמוּךְ תִּצֹּר שָׁלוֹם | שָׁלוֹם כִּי בְךָ בָּטוּחַ׃ בִּטְחוּ בַיהוָה עֲדֵי־עַד כִּי בְיָהּ יְהוָה צוּר עוֹלָמִים׃ כִּי
הֵשַׁח יֹשְׁבֵי מָרוֹם קִרְיָה נִשְׂגָּבָה יַשְׁפִּילֶנָּה יַשְׁפִּילָהּ עַד־אֶרֶץ יַגִּיעֶנָּה עַד־עָפָר׃ תִּרְמְסֶנָּה רָגֶל רַגְלֵי עָנִי פַּעֲמֵי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

דַּלִּים׃ 7אֹרַח לַצַּדִּיק מֵישָׁרִים יָשָׁר מַעְגַּל צַדִּיק תְּפַלֵּס׃ 8אַף אָרַח מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה קִוִּינוּךָ לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרְךָ
תַּאֲוַת־נָפֶשׁ׃ 9נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ בַּלַּיְלָה אַף־רוּחִי בְקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ כִּי כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לָאָרֶץ צֶדֶק לָמְדוּ יֹשְׁבֵי
תֵבֵל׃ 10יֻחַן רָשָׁע בַּל־לָמַד צֶדֶק בְּאֶרֶץ נְכֹחוֹת יְעַוֵּל וּבַל־יִרְאֶה גֵּאוּת יְהוָה׃ ס
11יְהוָה רָמָה יָדְךָ בַּל־יֶחֱזָיוּן יֶחֱזוּ וְיֵבֹשׁוּ קִנְאַת־עָם אַף־אֵשׁ צָרֶיךָ תֹּאכְלֵם׃ ס
12יְהוָה תִּשְׁפְּתָ שָׁלוֹם לָנוּ כִּי גַם כָּל־מַעֲשֵׂינוּ פָּעַלְתָּ לָּנוּ׃ 13יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעָלוּנוּ אֲדֹנִים זוּלָתֶךָ לְבַד־בְּךָ נַזְכִּיר
שְׁמֶךָ׃ 14מֵתִים בַּל־יִחְיוּ רְפָאִים בַּל־יָקֻמוּ לָכֵן פָּקַדְתָּ וַתַּשְׁמִידֵם וַתְּאַבֵּד כָּל־זֵכֶר לָמוֹ׃ 15יָסַפְתָּ לַגּוֹי יְהוָה יָסַפְתָּ לַגּוֹי
נִכְבָּדְתָּ רִחַקְתָּ כָּל־קַצְוֵי־אָרֶץ׃ 16יְהוָה בַּצַּר פְּקָדוּךָ צָקוֹן לַחַשׁ מוּסָרֶךָ לָמוֹ׃ 17כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת תָּחִיל תִּזְעַק
בַּחֲבָלֶיהָ כֵּן הָיִינוּ מִפָּנֶיךָ יְהוָה׃ 18הָרִינוּ חַלְנוּ כְּמוֹ יָלַדְנוּ רוּחַ יְשׁוּעֹת בַּל־נַעֲשֶׂה אֶרֶץ וּבַל־יִפְלוּ יֹשְׁבֵי תֵבֵל׃ 19יִחְיוּ
מֵתֶיךָ נְבֵלָתִי יְקוּמוּן הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר כִּי טַל אוֹרֹת טַלֶּךָ וָאָרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל׃ ס
20לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ וְסְגֹר דְּלָתְךָ בַּעֲדֶךָ חֲבִי כִמְעַט־רֶגַע עַד־יַעֲבָור־זָעַם׃ 21כִּי־הִנֵּה יְהוָה יֹצֵא מִמְּקוֹמוֹ לִפְקֹד עֲוֹן
יֹשֵׁב־הָאָרֶץ עָלָיו וְגִלְתָה הָאָרֶץ אֶת־דָּמֶיהָ וְלֹא־תְכַסֶּה עוֹד עַל־הֲרוּגֶיהָ׃ ס

27

[1] Olwo lusiku, n'engôrho yâge nyôji, nnênênè na nzibuzibu Nyakasane âhana Leviyatani, olya wanjoka okaj'ayongobera, Leviyatani, olya wanjoka w'ebinzongo; âyîrha wankuba-joka w'omu nyanja.

Nyakasane n'olukoma lwâge lw'emizâbîbu

[2] Olwo lusiku, olukoma lw'emizâbîbu minunu[a], muluyimbire! [3] Niene Nyakasane, nie mulanzi walwo, nnankaludômerera ngasi mango; ndulanga mûshi na budufu lyo balek'ilushereza. [4] -Ntagwêrhi lugurhu. Ye ndigi wanjira nshube mishûgi na mashaka? -Nalutulira ebîrha nnaludûlike muliro. [5] Ci abayâkira obulanzi bwâni, bajira omurhûla nâni, bajira omurhûla nâni!

Okubabalirwa n'okuhanwa kwa Yakôbo

[6] Omu nsiku zâyisha, Yakôbo amerakwo emizl, Israheli ayâsa obwâso anajekwo amashami. anayunjuze igulu malehe gâge. [7] Ka amushusire empimbo nka kulya ashurhaga abakâg'imushûrha? Erhi nîsi amuyîrha nka kulya ayirhaga abakâg'imuyîrha? [8] Abahànyire erhi abakaga n'okubaluliza; abalibirhakwo n'omûka gwâge mudârhi guli nka mpûsi y'ebushoshokero bw'izûba! [9] Neci, ntyo kw'obubî bwa Yakôbo bwazâzibwa; obwo bwo bunguke abona omu kubabalirwa ecâha câge: amabuye g'oluhêro lwâge gôshi agavungunyula gabè nka birabuye

[a] **27.2** Olukoma lw'emizâbîbu minunu ye Israheli, cikwône Israheli odesirwe ahâla, ali Israheli mweme-zi; arhali Israheli w'omugoma badesire omu cigabi ca 4, 1-7.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bya ngwa! Emitungo y'amahêro n'orhujo rhw'okuyôkera enshangi birhakacifà byabonekîne. [10] Neci, cirya cishagala cizibu-zibu cirhaciyimbwâmwo muntu: cikola cicibêra bigûkà na mushaka nk'irûngu. Mwo amanina gakola gayâbuka, mwo gakola gashiramira n'okukerera akahasi. [11] Amashami nka gamayuma banagavune, abakazi banayishe, bagadûlike muliro. Kwo binali, olu lubaga lurhajira bukengêre: co cirhumire omulêmi walwo arhalufa bonjo, n'owalubambaga ârhalubabalire.

Okugaluka kwa bene-Israheli

[12] Olwo lusiku, Nyakasane ârhangira okuhûla emyâka yâge, kurhenga oku lwîshi lwa Efrata kuhika aha lushûmo lw'e Mîsiri. Ninyu mwâyîsh'ija mwarhôlagulwa muguma muguma, mwe, bene Israheli. [13] Olwo lusiku, omu mushekera munene, na balya bàli baherire omu cihugo c' Asîriya n'abàli bashandabîne omu cihugo c'e Mîsiri bâyîsha, bâkaz'iharâmya Nyakasane oku ntondo yâge ntagatîfu y'e Yeruzalemu.

Jesaja/Isaiah 27

1 בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד יְהוָה בְּחַרְבּוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְּדוֹלָה וְהַחֲזָקָה עַל לִוְיָתָן נָחָשׁ בָּרִחַ וְעַל לִוְיָתָן נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן וְהָרַג
אֶת־הַתַּנִּין אֲשֶׁר בַּיָּם: ס
2 בַּיּוֹם הַהוּא כֶּרֶם חֶמֶד עַנּוּ־לָהּ: 3 אֲנִי יְהוָה נֹצְרָהּ לְרָגָעִים אַשְׁקֶנָּה פֶּן יִפְקֹד עָלֶיהָ לַיְלָה וְיוֹם אֶצֳּרֶנָּה: 4 חֵמָה אֵין לִי
מִי־יִתְּנֵנִי שָׁמִיר שַׁיִת בַּמִּלְחָמָה אֶפְשְׁעָה בָּהּ אַצִיתֶנָּה יָחַד: 5 אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעוּזִּי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם
יַעֲשֶׂה־לִּי: 6 הַבָּאִים יַשְׁרֵשׁ יַעֲקֹב יָצִיץ וּפָרַח יִשְׂרָאֵל וּמָלְאוּ פְנֵי־תֵבֵל תְּנוּבָה: ס
7 הַכְּמַכַּת מַכֵּהוּ הִכָּהוּ אִם־כְּהֶרֶג הֲרֻגָיו הֹרָג: 8 בְּסַאסְאָה בְּשַׁלְּחָהּ תְּרִיבֶנָּה הָגָה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה בְּיוֹם קָדִים: 9 לָכֵן
בְּזֹאת יְכֻפַּר עֲוֹן־יַעֲקֹב וְזֶה כָּל־פְּרִי הָסֵר חַטָּאתוֹ בְּשׂוּמוֹ | כָּל־אַבְנֵי מִזְבֵּחַ כְּאַבְנֵי־גִר מְנֻפָּצוֹת לֹא־יָקֻמוּ אֲשֵׁרִים
וְחַמָּנִים: 10 כִּי עִיר בְּצוּרָה בָּדָד נָוֶה מְשֻׁלָּח וְנֶעֱזָב כַּמִּדְבָּר שָׁם יִרְעֶה עֵגֶל וְשָׁם יִרְבָּץ וְכִלָּה סְעִפֶּיהָ: 11 בְּיִבְשׁ קְצִירָהּ
תִּשָּׁבַרְנָה נָשִׁים בָּאוֹת מְאִירוֹת אוֹתָהּ כִּי לֹא עַם־בִּינוֹת הוּא עַל־כֵּן לֹא־יְרַחֲמֶנּוּ עֹשֵׂהוּ וְיֹצְרוֹ לֹא יְחֻנֶּנּוּ: ס
12 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יַחְבֹּט יְהוָה מִשִּׁבֹּלֶת הַנָּהָר עַד־נַחַל מִצְרָיִם וְאַתֶּם תְּלֻקְּטוּ לְאַחַד אֶחָד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ס
13 וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַיהוָה בְּהַר
הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלִָם:

28

Obuhanya bwarhibukira Samâriya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Buhanya oku cimanè c'obucîbone c'abalalwe b'omu Samâriya n'oku bwâso buyûmûsire bw'irenge alimbira, enyanya ly'akabanda kayêra bwenêne, mwe mukaz'iyôrha mulalusire! [2] Ala oku arhumirwe na Nyakasane omulume w'entwâli. Ali nka muhûsi gwa lubula, nka mulaba gwâja gwahongola ebintu byôshi, nka nkuba ya cihônzi yajà yahulula; âlika okuboko, âbindulire byôshi oku idaho. [3] Câlabarhwa n'amagulu cirya cimanè abalalwe b'omu Efrayimu balimbira! [4] Na bulya bwâso buyûmûsire bw'irenge alimbira, enyanya y'akabanda kayêra bwenêne, kwo bwâbà nk'irehe ly'omutini liyezire embere ecanda cibè: olilangîre, analidôrhola, alimiranguse. [5] Olwôla lusiku, Nyakasane Nyamuzinda w'emirhwe, yêne ashuba cimanê c'irenge n'ishungwè ly'obulimbi ly'amâhunga gasigîre g'olubaga lwâge; [6] ye wâbwîriza abatwi b'emmanja obushinganyanya, anabè burhwâli bwa balya bahagalikira ababisha aha muhango gw'ecishagala.

Abalêbi b'obunywesi

[7] Abâla nabo badwîrhe baderhaguza erhi idivayi lirhuma, badwîrhe bajà badungadunga erhi mamvu makali garhuma: abadâhwa n'abalêbi bakola baderhaguza erhi mamvu makali garhuma, badwîrhe bazâbalikanya erhi idivayi lirhuma, badwîrhe bajà badungadunga erhi mamvu makali garhuma, badwîrhe bahahabuka omu malêbi gâbo n'okunegemba nka batwa emmanja. [8] Neci, ebîbo byâbo byôshi biyunjwîre bishaliza byahûsa; ntà hantu hacîre! [9] «Ndi alonz'iyigîriza obumanye? Ndi alonz'ihugûlira obulêbi? Ka bâna baciyûs'inenêsa amonka, balya bacirhenga oku mabêre ga bannina? [10] Mpu: Irhegeko oku irhegeko, irhegeko oku irhegeko; ihano oku ihano, ihano oku ihano; hitya hala, hitya halîra![b]» [11] Neci, omu nderho ziri nka za mwâna wadada n'omu lulimi lw'ihanga mwo yêhe akola akaganiza olu lubaga. [12] Ali erhi ababwîzire, erhi: «Obuluhûkiro obu; leki oluhire aluhûke! Ahantu h'obuholo aha!» Ci bôhe barhalonzagya okuyumva. [13] Lero Nyakasane akola ababwîra aka kanwa, erhi: «Irhegeko oku irhegeko, irhegeko oku irhegeko; ihano oku ihano, ihano oku ihano; hitya ahâla, hitya halîra», lyo bajà bazuzurhira banahenganuka, bavunike, bagwe omu murhego banagwârhwe.

Abahanûzi babî

[14] Co cirhumire, muyumve akanwa ka Nyakasane, mwe bagalalambi murhambula olûla lubaga lw'e Yeruzalemu. [15] Munakaderha, mpu: «Rhwajizire eciragâne rhwe n'olufu, rhwanywîre ecihango rhwe n'okuzimu. Obuhanya bwazûka, burharhujire kurhi, bulya obunywesi bwo rhwajizire lwâkiro lwîrhu, n'obulyâlya bwo rhwajizire mwêgemero gwirhu». [16] Co cirhumire, ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamuzinda: «Ala oku mpizire omu Siyoni enshangabuye, ibuye-kaboko-ka-nyumpa, lya citwîro cidârhi, ibuye-ciriba; ngasi ocîlikubagire arhankahuligana.

[b] **28.10** Abadâhwa babî n'abalêbi h'obunywesi bashekera Izaya n'okukaziderha mpu ngasi bamuyumvirhiza bôshi banali bâna barhò bonebone; mpu ciru anakolesc enderho ziri nka mwâna wayiga okudâda. Yeshayahu abayêresire, erhi: «Ciru ninyu Nyamuzinda amuyigîriza omu lulimi lw'ihà-nga (kwo kuderha omu lulimi lw'abasirika b'e Asûru).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17 Obwimâna bwo najira mulengo gwâni, n'obushinganyanya bwo bwâbà lugero lwâni. Ci olubula lwahyajira olwâkiro lwinyu lw'obunywesi n'amîshi gâyunjuliza omwêgemero gwinyu. 18 Eciragâne cinyu mwe n'olufu cavunwa, n'ecihango cinyu mwe n'okuzimu cirhâsêre. Amango obuhanya bwazûka, bwammuvungunyula. 19 Ngasi kugera, bwanammugwârha, bulyâla bwâkazigera ngasi sêzi, ngasi mûshi na ngasi budufu, na bwôba bone bwayumvisa obulêbi. 20 Neci, encingo yâbà nyôfi mpu omuntu acilambulirekwo, n'obushiro bwâbà bunyi mpu omuntu acîbwikebo. 21 Bulyala, nka kulya ajiraga oku ntondo ya Perasimi, Nyakasane ashigalika; nka kulya ajiraga omu lubanda lwa Gabaoni, akunira hano akol'ajira omukolo gwâge, omukolo gwâge g'okurhangâza, hano akol'ayûkiriza omulimo gwâge, omulimo gwâge gurhankahash'iyumvîkana. 22 Lero mulekâge okukagalalamba, lyo enkoba zinyu zilekisêra nakuyumvîrhe omu kanwa ka Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe: okuherêrekera kw'ecihugo côshi mîra kwàlaliragwa.

Omugani gw'omuhinzi

23 Murhege okurhwîri, muyumve izù lyâni; muhwekêre, muyumve akanwa kani. 24 Ka lusiku lwôshi omuhinzi ahinya mpu lyo arhwêra, atwe emikororonzi omu ishwa lyâge analiberemwo amalongo? 25 Erhi aba amagalagaza obudaka, k'arharhwêra enkôle, amîre obulo, akulikize engano n'amahemba, eyindi ngano nzibu emuhûlo gw'ishwa lyâge? 26 Nyamuzinda wâge wamuhâga obwo bulenga, ye wanamuyigîrizagya. · 27 Barhahubûla enkolè n'engâlè, n'emizizi ya bomboro barhayigeza oku bulo; ci karhi bakubirhamwo enkôle, na karhi bakubirhamwo obulo. 28 Nka bahûla engano, barhayivungunyula; banayigezekwo emizizi y'engâlè n'ebiterusi, ci barhayituntuma. 29 Okwo nakwo eri nshôkano ya Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, ye muhanûzi w'okurhangâza, ye na mulenga orhajira lugero.

Jesaja/Isaiah 28

1 הוֹי עֲטֶרֶת גְּאוּת שִׁכֹּרֵי אֶפְרַיִם וְצִיץ נֹבֵל צְבִי תִפְאַרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ גֵּיא־שְׁמָנִים הַלְוּמֵי יָיִן: 2 הִנֵּה חָזָק וְאַמִּיץ
לֵאדֹנָי כְּזֶרֶם בָּרָד שַׂעַר קֶטֶב כְּזֶרֶם מַיִם כַּבִּירִים שֹׁטְפִים הִנִּיחַ לָאָרֶץ בְּיָד: 3 בְּרַגְלַיִם תֻּרָמַסְנָה עֲטֶרֶת גְּאוּת שִׁכּוֹרֵי
אֶפְרָיִם: 4 וְהָיְתָה צִיצַת נֹבֵל צְבִי תִפְאַרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ גֵּיא שְׁמָנִים כְּבִכּוּרָה בְּטֶרֶם קַיִץ אֲשֶׁר יִרְאֶה הָרֹאֶה אוֹתָהּ
בְּעוֹדָהּ בְּכַפּוֹ יִבְלָעֶנָּה: ס

5 בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה צְבָאוֹת לַעֲטֶרֶת צְבִי וְלִצְפִירַת תִּפְאָרָה לִשְׁאָר עַמּוֹ: 6 וּלְרוּחַ מִשְׁפָּט לַיּוֹשֵׁב עַל־הַמִּשְׁפָּט
וְלִגְבוּרָה מְשִׁיבֵי מִלְחָמָה שָׁעְרָה: ס

7 וְגַם־אֵלֶּה בַּיַּיִן שָׁגּוּ וּבַשֵּׁכָר תָּעוּ כֹּהֵן וְנָבִיא שָׁגּוּ בַשֵּׁכָר נִבְלְעוּ מִן־הַיַּיִן תָּעוּ מִן־הַשֵּׁכָר שָׁגּוּ בָּרֹאֶה פָּקוּ פְּלִילִיָּה: 8 כִּי
כָּל־שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מָקוֹם: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9 אֶת־מִי יוֹרֶה דֵּעָה וְאֶת־מִי יָבִין שְׁמוּעָה גְּמוּלֵי מֵחָלָב עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם: 10 כִּי צַו לָצָו צַו לָצָו קַו לָקָו קַו לָקָו זְעֵיר שָׁם
זְעֵיר שָׁם: 11 כִּי בְלַעֲגֵי שָׂפָה וּבְלָשׁוֹן אַחֶרֶת יְדַבֵּר אֶל־הָעָם הַזֶּה: 12 אֲשֶׁר | אָמַר אֲלֵיהֶם זֹאת הַמְּנוּחָה הָנִיחוּ לֶעָיֵף
וְזֹאת הַמַּרְגֵּעָה וְלֹא אָבוּא שְׁמוֹעַ: 13 וְהָיָה לָהֶם דְּבַר־יְהוָה צַו לָצָו צַו לָצָו קַו לָקָו קַו לָקָו זְעֵיר שָׁם זְעֵיר שָׁם לְמַעַן
יֵלְכוּ וְכָשְׁלוּ אָחוֹר וְנִשְׁבְּרוּ וְנוֹקְשׁוּ וְנִלְכָּדוּ: פ
14 לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה אַנְשֵׁי לָצוֹן מֹשְׁלֵי הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִָם: 15 כִּי אֲמַרְתֶּם כָּרַתְנוּ בְרִית אֶת־מָוֶת
וְעִם־שְׁאוֹל עָשִׂינוּ חֹזֶה שׁוֹט שׁוֹטֵף כִּי־ֽיַעֲבֹר לֹא יְבוֹאֵנוּ כִּי שַׂמְנוּ כָזָב מַחְסֵנוּ וּבַשֶּׁקֶר נִסְתָּרְנוּ: ס
16 לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי יִסַּד בְּצִיּוֹן אֶבֶן אֶבֶן בֹּחַן פִּנַּת יִקְרַת מוּסָּד מוּסָּד הַמַּאֲמִין לֹא יָחִישׁ: 17 וְשַׂמְתִּי
מִשְׁפָּט לְקָו וּצְדָקָה לְמִשְׁקֶלֶת וְיָעָה בָרָד מַחְסֵה כָזָב וְסֵתֶר מַיִם יִשְׁטֹפוּ: 18 וְכֻפַּר בְּרִיתְכֶם אֶת־מָוֶת וְחָזוּתְכֶם
אֶת־שְׁאוֹל לֹא תָקוּם שׁוֹט שׁוֹטֵף כִּי יַעֲבֹר וְהְיִיתֶם לוֹ לְמִרְמָס: 19 מִדֵּי עָבְרוֹ יַקַּח אֶתְכֶם כִּי־בַבֹּקֶר בַּבֹּקֶר יַעֲבֹר בַּיּוֹם
וּבַלַּיְלָה וְהָיָה רַק־זְוָעָה הָבִין שְׁמוּעָה: 20 כִּי־קָצַר הַמַּצָּע מֵהִשְׂתָּרַע וְהַמַּסֵּכָה צָרָה כְּהִתְכַּנֵּס: 21 כִּי כְהַר־פְּרָצִים יָקוּם
יְהוָה כְּעֶמֶק בְּגִבְעוֹן יִרְגָּז לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂהוּ זָר מַעֲשֵׂהוּ וְלַעֲבֹד עֲבֹדָתוֹ נָכְרִיָּה עֲבֹדָתוֹ: 22 וְעַתָּה אַל־תִּתְלוֹצָצוּ פֶּן־יֶחְזְקוּ
מוֹסְרֵיכֶם כִּי־כָלָה וְנֶחֱרָצָה שָׁמַעְתִּי מֵאֵת אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת עַל־כָּל־הָאָרֶץ: 23 הַאֲזִינוּ וְשִׁמְעוּ קוֹלִי הַקְשִׁיבוּ וְשִׁמְעוּ
אִמְרָתִי: 24 הֲכֹל הַיּוֹם יַחְרֹשׁ הַחֹרֵשׁ לִזְרֹעַ יְפַתַּח וִישַׂדֵּד אַדְמָתוֹ: 25 הֲלוֹא אִם־שִׁוָּה פָּנֶיהָ וְהֵפִיץ קֶצַח וְכַמֹּן יְזָרֵק וְשָׂם
חִטָּה שׂוֹרָה וּשְׂעֹרָה נִסְמָן וְכֻסֶּמֶת גְּבֻלָתוֹ: 26 וְיִסְרֹו לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהָיו יוֹרֶנּוּ: 27 כִּי לֹא בֶחָרוּץ יוּדַשׁ קֶצַח וְאוֹפַן עֲגָלָה
עַל־כַּמֹּן יוּסָּב כִּי בַמַּטֶּה יֶחְבָּט קֶצַח וְכַמֹּן בַּשָּׁבֶט: 28 לֶחֶם יוּדָק כִּי לֹא לָנֶצַח אָדוֹשׁ יְדוּשֶׁנּוּ וְהָמַם גַּלְגַּל עֶגְלָתוֹ
וּפָרָשָׁיו לֹא־יְדֻקֶּנּוּ: 29 גַּם־זֹאת מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת יָצָאָה הִפְלִיא עֵצָה הִגְדִּיל תּוּשִׁיָּה: ס

29

Obulêbi buyêrekîre Yeruzalemu

1 Buhanya kuli Ariyeli, Ariyeli, lula lugo Daudi ali ahanziremwo! Muyûshûle omwâka oku gundi
mwâka, ensiku nkulu ziyûse zakulikirana, 2 najira Ariyeli buligo: âhinduka ndûlù na mirenge,
ânabe omu masù gâni nka luhêro bayôkeraho enterekêro. 3 Nkolaga natwa icumhi omu
marhambi gâwe mwoshi, nka kula Daudi ajiraga, nkugorhe nnankufukire enjira y'okuhûna
oburhabâle. 4 Wafunyâla weshi, izù lyâwe lyakarhenga omu idaho, lyâkâyumvîkana omu budaka
nka bihunzi. Nk'izù lya mwômoka, izù lyâwe lyakarhenga omu kuzimu. lyâkâyumvîkana omu
budaka nk'izù ly'odwîrhe wahwehwerheza. 5 Engabo z'abashombanyi bâwe kwo zâyîsh'ibà hitulo
hishengeshere, n'engabo y'ababisha bâwe nka nnundo y'ebyâsi yayehûlwa n'empûsi. Oku irindo
liguma, oku caligumiza, 6 Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe akurhandûla omu mikumgulo, omu
misisi, omu cihôgêro, omu mpûsi ya kalemêra, omu mulaba n'omu ngulumira y'omuliro yâja
yasingônola byôshi. 7 Nka bilôrho, bila omuntu abona budufu, kwo omwandu gw'amashanja
gôshi gakag'irhêra Ariyeli gwâbè, na balya bôshi bakâg'imulwîsa n'okumugorha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'okumurhindibuza. [8] Kwo byâbè nka kula omuntu oshalisire alôrha adwîrhe alya, ci erhi asinsimuka, ayumve enda eri bwâmwe; nîsi erhi nka kula omuntu ogwêrhwe n'enyôrha alôrha adwîrhe anywa, ci erhi asinsimuka, ayumve abengire anayûmûsire omumiro. Ntyo kwo gwâbà ogwôla mwandu gw'amashanja gadwîrhe galwîsa entondo ya Siyoni. [9] Murhangâle munarhemuke, mubè mihûrha munabule okukâbona; mubè balalwe, ci arhali ba mamvu, mujè mwandandabagana, ci arhali kubà mwanywîre, [10] bulya Nyakasane anammuhiziremwo omûka gw'obudandaguzi; anammuhizire olubwîbwî omu masù -mwe balêbi-, anammufunika irhwe -mwe banyakubona ebifulike-. [11] Ngasi bulêbi byammubêrîre nka binwa bya lwandiko luzirike. Erhi bankaluhereza omuntu oyîsh'isoma, bamubwîre, mpu: «Somaga», anashuza, erhi: «Ntankahasha, bulya olwandiko luli luzirike». [12] Lero banalushumbiriza omuntu orhish'isoma, bamubwîre, mpu: «Somaga»; ci anashuza, erhi: «Ntish'isoma». [13] Nyakasane amaderha, erhi: «Kulya kubà olula lubaga ludwîrhe lwanyêgêra omu nderho zône n'okunkuza n'akanwa kône, nobwo omurhima gwâbo guli kulî nâni, na kulya kubà obukenge bankenga libà irhegeko na nyigîrizo zirhenga emw'abantu, [14] nkolaga Nashub'ikasomeza olu lubaga n'ebirhangâzo byâni, na ntyo butulutumbe oburhimanya bw'abarhimanya, bunahirigirhe obukengêre bw'ab'obukengêre bunji.

Obushinganyanya bwahima

[15] Buhanya bwâbo abacîbundika mpu bafulike Nyakasane emihigo yâbo, abajirira ebijiro byâbo omu mwizimya, baderhe, mpu: «Ndi odwîrhe warhubona? Ndi orhumanyire?» [16] Kurhi okwo mwaderha butuli! Ka omubumbi ankâgererwa oku ibumba? Ka akalugu kankabwîra omubinji wako, erhi: «Arhali ye wambijaga»? Nîsi erhi enyungu ebwîre omubumbi wayo, erhi: «Ntâco ayishi»? [c] [17] Kali kasanzi kasungunu konene kacisigire Libano âhinduke ishwa lya milehe, n'ishwa ly'emilehe bamanye mpu gukola muzirhu! [18] Mw'olwôla lusiku, ebihuli byayumva ebinwa biri omu citabu, n'amasù g'emihûrha, hano gaba gâmarhenga omu lubwîbwî n'omu mwizimya, gâbona. [19] Abagalugalu bakaz'ibona amasîma ngasi mangomuli Nyakasane, nabo abakenyi omu bantu bakaz'icîshingira Omutagatîfu w'Israheli. [20] Bulya harhâcibè mwâmi kalibuza, abagalalambi bahirigirha, na ngasi bôshi balingûza amabî baherêrekera: [21] bo balya bashobeka abandi omu nderho zâbo, balya barhegera omutwî w'emmanja aha muhango, n'abalonza okuheza omwêru-kwêru. [22] Co cirhumire, kwo adesire ntayâla Nyakasane Nyamuzinda w'enyumpa ya Yakôbo, olya wacungulaga Abrahamu: «Kurheng'ene Yakôbo arhakacirhà omurhima, n'omu busù bwâge ntà nshonyi zacimubè, [23] bulya hano abona abâna bâge, gwomukolo gw'amaboko gâni, akuza izîno lyâni, akuza Omutagatîfu wa Yakôbo, arhînya Nyamuzinda w'Israheli. [24] Ab'omurhima gw'obuhalanjisi, bâyiga oburhimanya, nabo baburhunduli bâyiga obumanye».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1הֹוי אֲרִיאֵ֗ל אֲרִיאֵל֙ קִרְיַ֣ת חָנָ֔ה דָּוִ֖ד סְפ֣וּ שָׁנָ֑ה עַל־שָׁנָ֖ה חַגִּ֥ים יִנְקֹֽפוּ׃ 2וַהֲצִיקֹותִי֙ לַאֲרִיאֵ֔ל וְהָיְתָ֥ה תַאֲנִיָּ֖ה וַאֲנִיָּ֑ה
וְהָיְתָה֙ לִ֣י כַּאֲרִיאֵֽל׃ 3וְחָנִיתִי֙ כַּדּ֣וּר עָלָ֔יִךְ וְצַרְתִּ֥י עָלַ֖יִךְ מָצֹ֑ב וַהֲקִימֹותִ֥י עָלַ֖יִךְ מְצֻרֹֽת׃ 4וְשָׁפַלְתְּ֙ מֵאֶ֣רֶץ תְּדַבֵּ֔רִי וּמֵעָפָ֖ר
תִּשַּׁ֣ח אִמְרָתֵ֑ךְ וְהָיָ֨ה כְאֹ֤וב מֵאֶ֙רֶץ֙ קוֹלֵ֔ךְ וּמֵעָפָ֖ר אִמְרָתֵ֥ךְ תְּצַפְצֵֽף׃ 5וְהָיָ֗ה כְּאָבָק֙ דַּק֙ הֲמ֣וֹן זָרָ֔יִךְ וּכְמֹ֥ץ עֹבֵ֖ר הֲמ֣וֹן
עָרִיצִ֑ים וְהָיָ֖ה לְפֶ֥תַע פִּתְאֹֽם׃ 6מֵעִ֣ם יְהוָ֔ה צְבָא֖וֹת תִּפָּקֵ֑ד בְּרַ֣עַשׁ וְקֹ֔ול גָּד֖וֹל סוּפָ֥ה וְסַעֲרָ֛ה וְלַהַ֥ב אֵ֖שׁ
אֹוכְלָֽה׃ 7וְהָיָ֞ה כַּחֲלֹ֣ום חֲזֹ֗ון לַ֚יְלָה הֲמ֣וֹן כָּל־הַגֹּויִ֔ם הַצֹּבְאִ֖ים עַל־אֲרִיאֵ֑ל וְכָל־צֹבֶ֣יהָ֔ וּמְצֻדָתָ֖הּ וְהַמְּצִיקִ֥ים לָֽהּ׃ 8וְהָיָ֕ה
כַּאֲשֶׁ֥ר יַחֲלֹ֛ם הָרָעֵ֖ב וְהִנֵּ֣ה אֹוכֵ֑ל וְהֵקִיץ֙ וְרֵיקָ֣ה נַפְשֹׁ֔ו וְכַאֲשֶׁ֥ר יַחֲלֹ֛ם הַצָּמֵ֖א וְהִנֵּ֣ה שֹׁתֶ֑ה וְהֵקִיץ֙ וְהִנֵּ֣ה עָיֵ֔ף וְנַפְשֹׁ֖ו
שֹׁוקֵקָ֑ה כֵּ֣ן יִהְיֶ֗ה הֲמ֤וֹן כָּל־הַגֹּויִם֙ הַצֹּבְאִ֔ים עַל־הַ֖ר צִיֹּֽון׃ ס

9הִתְמַהְמְהוּ֙ וּתְמָהוּ֙ הִשְׁתַּעֲשְׁע֣וּ וְשֹׁ֔עוּ שָׁכְר֥וּ וְלֹא־יַ֖יִן נָ֑עוּ וְלֹ֥א שֵׁכָֽר׃ 10כִּֽי־נָסַ֤ךְ עֲלֵיכֶם֙ יְהוָ֔ה רֹ֖וחַ תַּרְדֵּמָ֑ה וַיְעַצֵּ֗ם
אֶת־עֵינֵיכֶם֙ אֶת־הַנְּבִיאִ֔ים וְאֶת־רָאשֵׁיכֶ֖ם הַחֹזִ֥ים כִּסָּֽה׃ 11וַתְּהִ֤י לָכֶם֙ חָזֹ֣ות הַכֹּ֔ל כִּדְבְרֵ֥י הַסֵּפֶ֖ר הֶחָתוּם֙ אֲשֶׁר־יִתְּנ֣וּ
אֹתֹ֔ו אֶל־יֹודֵ֥עַ הַסֵּפֶ֖ר לֵאמֹ֣ר קְרָא־נָ֣א זֶ֑ה וְאָמַ֖ר לֹ֥א אוּכַ֛ל כִּ֥י חָתֻ֖ום הֽוּא׃ 12וְנִתַּ֤ן הַסֵּפֶר֙ עַל֙ אֲשֶׁ֣ר לֹא־יָדַ֔ע סֵ֖פֶר
לֵאמֹ֣ר קְרָא־נָ֣א זֶ֑ה וְאָמַ֖ר לֹ֥א יָדַ֖עְתִּי סֵֽפֶר׃ ס

13וַיֹּ֣אמֶר אֲדֹנָ֗י יַ֚עַן כִּ֣י נִגַּ֣שׁ הָעָ֣ם הַזֶּ֔ה בְּפִ֖יו וּבִשְׂפָתָ֣יו כִּבְּדֻ֑נִי וְלִבֹּ֣ו רִחַ֔ק מִמֶּ֖נִּי וַתְּהִ֣י יִרְאָתָ֑ם אֹתִ֥י מִצְוַ֖ת אֲנָשִׁ֥ים
מְלֻמָּדָֽה׃ 14לָכֵ֗ן הִנְנִ֤י יֹוסִף֙ לְהַפְלִ֣יא אֶת־הָעָ֣ם הַזֶּ֔ה הַפְלֵ֥א וָפֶ֖לֶא וְאָבְדָ֣ה חָכְמַ֣ת חֲכָמָ֑יו וּבִינַ֥ת נְבֹנָ֖יו תִּסְתַּתָּֽר׃ ס
15הֹוי֙ הַמַּעֲמִיקִ֣ים מֵיהוָ֔ה לַסְתִּ֖ר עֵצָ֑ה וְהָיָ֥ה בְמַחְשָׁךְ֙ מַעֲשֵׂיהֶ֔ם וַיֹּאמְר֖וּ מִֽי רֹאֵ֥נוּ וּמִ֖י יֹודְעֵֽנוּ׃ 16הַפִּכְכֶ֕ם אִם־כְּחֹ֥מֶר
הַיֹּצֵ֖ר יֵחָשֵׁ֑ב כִּֽי־יֹאמַ֤ר מַעֲשֶׂה֙ לְעֹשֵׂ֣הוּ֔ לֹ֥א עָשָׂ֖נִי וְיֵצֶ֣ר אָמַ֔ר לְיֹוצְרֹ֖ו לֹ֥א הֵבִֽין׃ 17הֲלֹוא־עֹ֗וד מְעַ֤ט מִזְעָר֙ וְשָׁ֣ב לְבָנֹ֔ון
לַכַּרְמֶ֖ל וְהַכַּרְמֶ֥ל לַיַּ֖עַר יֵחָשֵֽׁב׃ 18וְשָׁמְע֣וּ בַיֹּום־הַה֗וּא הַחֵרְשִׁים֙ דִּבְרֵי־סֵ֔פֶר וּמֵאֲפֵ֖ל וּמֵחֹ֑שֶׁךְ עֵינֵ֥י עִוְרִ֖ים
תִּרְאֶֽינָה׃ 19וְיָסְפ֤וּ עֲנָוִים֙ בַּיהוָ֔ה שִׂמְחָ֖ה וְאֶבְיֹונֵ֣י אָדָ֑ם בִּקְדֹ֥ושׁ יִשְׂרָאֵ֖ל יָגִֽילוּ׃ 20כִּֽי־אָפֵ֤ס עָרִיץ֙ וְכָלָ֣ה לֵ֔ץ וְנִכְרְת֖וּ
כָּל־שֹׁקְדֵ֥י אָֽוֶן׃ 21מַחֲטִיאֵ֥י אָדָ֖ם בְּדָבָ֑ר וְלַמֹּוכִ֣יחַ בַּשַּׁ֔עַר יְקֹשֵׁ֖ון וַיַּטּ֥וּ בַתֹּ֖הוּ צַדִּֽיק׃ ס

22לָכֵ֗ן כֹּה־אָמַ֤ר יְהוָה֙ אֶל־בֵּ֣ית יַעֲקֹ֔ב אֲשֶׁ֥ר פָּדָ֖ה אֶת־אַבְרָהָ֑ם לֹֽא־עַתָּ֤ה יֵבֹושׁ֙ יַעֲקֹ֔ב וְלֹ֥א עַתָּ֖ה פָּנָ֥יו יֶחֱוָֽרוּ׃ 23כִּ֣י
בְרְאֹתֹ֗ו יְלָדָיו֙ מַעֲשֵׂ֣ה יָדַ֔י בְּקִרְבֹּ֖ו יַקְדִּישׁ֣וּ שְׁמִ֑י וְהִקְדִּישׁוּ֙ אֶת־קְדֹ֣ושׁ יַעֲקֹ֔ב וְאֶת־אֱלֹהֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל יַעֲרִֽיצוּ׃ 24וְיָדְע֣וּ
תֹעֵי־רֹ֔וחַ בִּינָ֖ה וְרוֹגְנִ֣ים יִלְמְד֔וּ־לֶ֖קַח׃

---

[c] **29.16**Olu lwiganyo lwalikolêsibwa bwenêne n'abalêli omu kulonza okuderha oku omuntu, Nyamuzinda ayegemera na kandi oku okuvunika kw'omuntu kubà kulemhu nka kulaenyungu erhimang'ibereka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

30

Okunywâna na Mîsiri kuli kurhamira busha

[1] Buhanya bwâbo abâna bagomi! Nyakasane okudesire. Banakarhoôa emihigo erhali yâni n'okujira ebiragâne ntababwîraga, na ntyo balundike obubî oku bundi. [2] Badwîrhe barhôla enjira y'okujà e Mîsiri barhanandôsizi, mpu balongeze oburhabâle emwa Faraoni banalongeze olwâkiro omu cihôho ca Mîsiri, [3] Ci oburhabâle bwa Faraoni burhabâlêrhere ezirhali nshonyi, n'olwâkiro omu cihôho ca Mîsiri lwababumba ntemu. [4] Neci, abaluzi bâge bali e Sowâni, n'abajà-bugo bâge bahika cingana e Hanesi. [5] Bôshi bôshi badwîrhe barhebwa n'olubaga lurhankabakwânana cici; olurhankabalerhera burhabâle nîsi erhi bunguke, ci nshonyi zône zône n'entemu. [6] Obulêbi buyêrekîre ensimba z'e Nêgebu. Omu cihugo c'amalibuko n'amaganya, omu cihugo cilûmbamwo entale nkazi n'endume, omu cihugo c'empiri n'enkuba-joka yâja yâbalala nka kanyunyi, b'âbo badwîrhe obuhirhi bwâbo oku ndogo-mi, n'ebirugu by'engulo ndârhi oku ngamiya, babihêkera olubaga lurhâbakwânane cici: [7] oburhabâle bw'Abanya-Mîsiri buli bwa burhebanyi bunali bwa busha. Co cirhumire nyîrika eco cihugo elya «Rahabu ntahuligana»!

Endagâno

[8] Ci lero ogendage, oj'iyandika ako kanwa embere zâbo oku hipaho, okasiribe omu citabu, lyo buyîsh'ibà buhamîrizi bw'ensiku n'amango omu nsiku zayîsha. [9] Bulya luli lubaga lugoma, bali bâna balyâlya, bâna barhalonza okuyumva amarhegeko ga Nyakasane. [10] Banakaz'ibwîra abalêbi, mpu: «Murhalêbaga!» na banyakubona ebifulike, mpu: «Murharhufulûliraga eby'okuli, murhubwîre ebya okurhusimîsa, mubone eby'oburhebanyi! [11] Murhenge omu njira, muyegûke omu mulimbwa, munarhenzeho Omutagatîfu w'Israheli!» [12] Co cirhumire, ntyâla kwo adesire Omutagatîfu w'Israheli: «Ebwa kubà mwagayaguzize akâla kanwa, mwacîkubagira obunywesi n'obulyâlya mwanabuyêgemera, [13] eco câha cikola câmmuhindukira nka bubere buberesire omu lukûta lulîrî; lunayôrhe nka kurhunda lwamarhunda, lero obone oku kuhongoka lwamahongoka oku caligumiza. [14] Olwo lukûta kwo lwâbà buvunguvungu nka kula akabindi k'omubumbi kavungunyuka buzira owâkafà lukogo, obone barhankacirhôlamwo ehijo hy'okudahulirakwo omuliro ecîko, nîsi erhi okulegerakwo amîshi omu cidêka». [15] Bulya ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamuzinda, Omutagatîfu w'Israheli: «Omu kugaluka emunda ndi n'omu kuyôrha murhulwire mwo mwarhenga obucire bwinyu; omu kudêkerera n'omu kundangalira mwo mwarhenza oburhwâli bwinyu», ci murhalonzagya! [16] Ci mwêhe, mpu: «Nanga! Rhwashona oku biterusi, rhuciyâkire!» Neci, kuyâka mwanayâka! Kandi, mpu: «Rhwashona oku ngâlè mbidu!» Ci abammuminisire babà bahidu kummulusha! [17] Ecihumbi c'abantu câminikwa na muntu muguma; bantu barhânu bammulibisa, kuhika abâbe basigîre muli mwe bayôrhe nka nturûro ngwîke ah'irhwerhwe ly'entondo, nka cimanyîso ciri oku hirhondo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olukogo lwa Nyakasane

[18] Ci Nyakasane adwîrhe alinga amango ammubabalira; co cirhumire amayîmuka mpu ammuyêreke olukogo lwâge, bulya Nyakasane aba Nyamuzinda mushinganyanya; iragi lyâbo ngasi bôshi bamulangâlira! [19] Neci, wâni lubaga lwa Siyoni lubà omu Yeruzalemu, orhakacirhoza mulenge bundi. Mango okabanda endûlù, âkufà lukogo, mango âkayumva izù lyâwe, akushuza. [20] Omu ntânya, Nyakasane ammuha omugati, n'omu malibuko, ammuha amîshi. Omuyigîriza wâwe arhakacicîfulika bundi, n'amasù gâwe gakola gakabona Omuyigîriza wâwe. [21] Amarhwîri gâwe gânayumve baderha omu nyuma zâwe, mpu: «Eyi yo njira, muyishimbe, abè ebwa kulyo erhi ebwa kumosho!» [22] Mwâkaz'ilola nk'izinga enshushano zinyu zàtulagwa n'amarhale n'ensalamu zinyu nshige masholo. Okabikabulira kulî nk'izinga, obibwîre, erhi: «Rhengi!» [23] Akuniêkeza enkuba oku mburho wânarhwere omu idaho; ebiryo byânarhenge omu budaka byaluga binanune; mw'olwo lusiku, amasò gâwe ganayabukire omu kahasi kagali. [24] Enkafu n'endogomi zihinga idaho, zâkalya akahasi kalimw'omuloba, kaberûle bwinjà n'akasale n'olwîbo. [25] Oku ngasi ntondo ndîrî na ngasi karhondo kayînamusire, kwâbà emigezi n'enyîshi, olusiku lw'okumalirwa kw'omwandu gw'abantu, amango enkingi zâhongoka. [26] Obulângale bw'omwêzi bwahinduka nka bulângale bw'izûba, n'obulângale bw'izûba buyushuke kali nda, nka bulângale bwa nsiku nda, olusiku Nyakasane anarhube ebihulu by'olubaga lwâge anayumye enzigo z'ebibande byâlwo.

Okuherêrekera kw'Asîriya

[27] Ala oku izîno lya Nyakasane ly'eryo lyarhenga erhali hôfi; ayîsha ankuza n'oburhè bunji burhankalindwa. Akanwa kâge kayunjwîre bukali, n'olulimi lwâge lwayisha lwalaza nka ngulumira ya muliro. [28] Omûka gwâge gugwêrhe omuhûsi guli nka gwa nshalalo ya lwîshi yankahika omuntu omu igosi. Ayîshir'iyerûla amashanja n'olwîbo lw'okubamalîra n'okubahira akacîkirizo k'okubahabula omu mishaya. [29] Mwarhondêra okuyimba, nka kula banajira obudufu bw'olusiku lukulu; mwayumva amasîma emurhima, nka kula bangenda baziha orhurhêra amango bajà oku ntondo ya Nyakasane, Lwâla lw'Israheli. [30] Nyakasane âyumvisa izù lyâge ly'irenge, anayêrekane obuzirho bw'okuboko kwâge, omu bukunizi bunene n'omu ngulumira y'omuliro, omu milazo, omu nkuba y'ecihûsi n'ey'olubula. [31] Asîriya ageramwo omusisi hano ayumva izù lya Nyakasane, ol'imushûrha n'akarhi kâge. [32] Ngasi muhûsi gwa karhi Nyakasane amurhimba gwakulikirwa n'engoma, ennanga. Amulwîsa anadwîrhe azunguza okuboko. [33] Neci, ennundo y'enshâli eri nteganye kurhenga mîra; erheganyizîbwe mwâmi naye. Omu mwîna muliri na mugali, enshâli mwandu z'okutwâna omuliro ziri nnunde. Omûka gwa Nyakasane, nka nshalalo ya cibiriti, gwahirakwo omuliro.

Jesaja/Isaiah 30

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 הָוֺי בָּנִים סוֹרְרִים נְאֻם־יְהוָה לַעֲשׂוֹת עֵצָה וְלֹא מִנִּי וְלִנְסֹךְ מַסֵּכָה וְלֹא רוּחִי לְמַעַן סְפוֹת חַטָּאת
עַל־חַטָּאת: 2 הַהֹלְכִים לָרֶדֶת מִצְרַיִם וּפִי לֹא שָׁאָלוּ לָעוֹז בְּמָעוֹז פַּרְעֹה וְלַחְסוֹת בְּצֵל מִצְרָיִם: 3 וְהָיָה לָכֶם מָעוֹז
פַּרְעֹה לְבֹשֶׁת וְהֶחָסוּת בְּצֵל־מִצְרַיִם לִכְלִמָּה: 4 כִּי־הָיוּ בְצֹעַן שָׂרָיו וּמַלְאָכָיו חָנֵס יַגִּיעוּ: 5 כֹּל הֹבִאישׁ עַל־עַם
לֹא־יוֹעִילוּ לֶמוֹ לֹא לְעֶזְרָה וְלֹא לְהוֹעִיל כִּי לְבֹשֶׁת וְגַם־לְחֶרְפָּה: ס

6 מַשָּׂא בַּהֲמוֹת נֶגֶב בְּאֶרֶץ צָרָה וְצוּקָה לָבִיא וְלַיִשׁ מֵהֶם אֶפְעֶה וְשָׂרָף מְעוֹפֵף יִשְׂאוּ עַל־כֶּתֶף עֲיָרִים חֵילֵהֶם
וְעַל־דַּבֶּשֶׁת גְּמַלִּים אוֹצְרֹתָם עַל־עַם לֹא יוֹעִילוּ: 7 וּמִצְרַיִם הֶבֶל וְרִיק יַעְזֹרוּ לָכֵן קָרָאתִי לָזֹאת רַהַב הֶם שָׁבֶת: 8 עַתָּה
בּוֹא כָתְבָה עַל־לוּחַ אִתָּם וְעַל־סֵפֶר חֻקָּהּ וּתְהִי לְיוֹם אַחֲרוֹן לָעַד עַד־עוֹלָם: 9 כִּי עַם מְרִי הוּא בָּנִים כְּחָשִׁים בָּנִים
לֹא־אָבוּ שְׁמֹעַ תּוֹרַת יְהוָה: 10 אֲשֶׁר אָמְרוּ לָרֹאִים לֹא תִרְאוּ וְלַחֹזִים לֹא תֶחֱזוּ־לָנוּ נְכֹחוֹת דַּבְּרוּ־לָנוּ חֲלָקוֹת חֲזוּ
מַהֲתַלּוֹת: 11 סוּרוּ מִנֵּי־דֶרֶךְ הַטּוּ מִנֵּי־אֹרַח הַשְׁבִּיתוּ מִפָּנֵינוּ אֶת־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: ס

12 לָכֵן כֹּה אָמַר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יַעַן מָאַסְכֶם בַּדָּבָר הַזֶּה וַתִּבְטְחוּ בְּעֹשֶׁק וְנָלוֹז וַתִּשָּׁעֲנוּ עָלָיו: 13 לָכֵן יִהְיֶה לָכֶם הֶעָוֹן
הַזֶּה כְּפֶרֶץ נֹפֵל נִבְעֶה בְּחוֹמָה נִשְׂגָּבָה אֲשֶׁר־פִּתְאֹם לְפֶתַע יָבוֹא שִׁבְרָהּ: 14 וְשִׁבְרָהּ כְּשֹׁבֶר נֶבֶל יוֹצְרִים כָּתוּת לֹא
יַחְמֹל וְלֹא־יִמָּצֵא בְמִכְתָּתוֹ חֶרֶשׂ לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד וְלַחְשׂף מַיִם מִגֶּבֶא: פ

15 כִּי כֹה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּבָה וָנַחַת תִּוָּשֵׁעוּן בְּהַשְׁקֵט וּבְבִטְחָה תִּהְיֶה גְּבוּרַתְכֶם וְלֹא
אֲבִיתֶם: 16 וַתֹּאמְרוּ לֹא־כִי עַל־סוּס נָנוּס עַל־כֵּן תְּנוּסוּן וְעַל־קַל נִרְכָּב עַל־כֵּן יָקֵלּוּ רֹדְפֵיכֶם: 17 אֶלֶף אֶחָד מִפְּנֵי גַּעֲרַת
אֶחָד מִפְּנֵי גַּעֲרַת חֲמִשָּׁה תָּנֻסוּ עַד אִם־נוֹתַרְתֶּם כַּתֹּרֶן עַל־רֹאשׁ הָהָר וְכַנֵּס עַל־הַגִּבְעָה: 18 וְלָכֵן יְחַכֶּה יְהוָה לַחֲנַנְכֶם
וְלָכֵן יָרוּם לְרַחֶמְכֶם כִּי־אֱלֹהֵי מִשְׁפָּט יְהוָה אַשְׁרֵי כָּל־חוֹכֵי לוֹ: ס

19 כִּי־עַם בְּצִיּוֹן יֵשֵׁב בִּירוּשָׁלִַם בָּכוֹ לֹא־תִבְכֶּה חָנוֹן יָחְנְךָ לְקוֹל זַעֲקֶךָ כְּשָׁמְעָתוֹ עָנָךְ: 20 וְנָתַן לָכֶם אֲדֹנָי לֶחֶם צָר וּמַיִם
לָחַץ וְלֹא־יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת־מוֹרֶיךָ: 21 וְאָזְנֶיךָ תִּשְׁמַעְנָה דָּבָר מֵאַחֲרֶיךָ לֵאמֹר זֶה הַדֶּרֶךְ לְכוּ בּוֹ
כִּי תַאֲמִינוּ וְכִי תַשְׂמְאִילוּ: 22 וְטִמֵּאתֶם אֶת־צִפּוּי פְּסִילֵי כַסְפֶּךָ וְאֶת־אֲפֻדַּת מַסֵּכַת זְהָבֶךָ תִּזְרֵם כְּמוֹ דָוָה צֵא תֹּאמַר
לוֹ: 23 וְנָתַן מְטַר זַרְעֲךָ אֲשֶׁר־תִּזְרַע אֶת־הָאֲדָמָה וְלֶחֶם תְּבוּאַת הָאֲדָמָה וְהָיָה דָשֵׁן וְשָׁמֵן יִרְעֶה מִקְנֶיךָ בַּיּוֹם הַהוּא כַּר
נִרְחָב: 24 וְהָאֲלָפִים וְהָעַיָרִים עֹבְדֵי הָאֲדָמָה בְּלִיל חָמִיץ יֹאכֵלוּ אֲשֶׁר־זֹרֶה בָרֹחַת וּבַמִּזְרֶה: 25 וְהָיָה | עַל־כָּל־הַר גָּבֹהַ
וְעַל כָּל־גִּבְעָה נְשָׂאָה פְּלָגִים יִבְלֵי־מָיִם בְּיוֹם הֶרֶג רָב בִּנְפֹל מִגְדָּלִים: 26 וְהָיָה אוֹר־הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה
יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים בְּיוֹם חֲבֹשׁ יְהוָה אֶת־שֶׁבֶר עַמּוֹ וּמַחַץ מַכָּתוֹ יִרְפָּא: ס

27 הִנֵּה שֵׁם־יְהוָה בָּא מִמֶּרְחָק בֹּעֵר אַפּוֹ וְכֹבֶד מַשָּׂאָה שְׂפָתָיו מָלְאוּ זַעַם וּלְשׁוֹנוֹ כְּאֵשׁ אֹכֶלֶת: 28 וְרוּחוֹ כְּנַחַל שׁוֹטֵף
עַד־צַוָּאר יֶחֱצֶה לַהֲנָפָה גּוֹיִם בְּנָפַת שָׁוְא וְרֶסֶן מַתְעֶה עַל לְחָיֵי עַמִּים: 29 הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֶּשׁ־חָג וְשִׂמְחַת
לֵבָב כַּהוֹלֵךְ בֶּחָלִיל לָבוֹא בְהַר־יְהוָה אֶל־צוּר יִשְׂרָאֵל: 30 וְהִשְׁמִיעַ יְהוָה אֶת־הוֹד קוֹלוֹ וְנַחַת זְרוֹעוֹ יַרְאֶה בְּזַעַף אַף
וְלַהַב אֵשׁ אוֹכֶלָה נֶפֶץ וָזֶרֶם וְאֶבֶן בָּרָד: 31 כִּי־מִקּוֹל יְהוָה יֵחַת אַשּׁוּר בַּשֵּׁבֶט יַכֶּה: 32 וְהָיָה כָּל מַעֲבַר מַטֵּה מוּסָדָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲשֶׁר יָנֵיַח יְהוָה עָלָיו בְּתֻפִּים וּבְכִנֹּרוֹת וּבְמִלְחֲמוֹת תְּנוּפָה נִלְחַם־בָּהּ׃ 33כִּי־עָרוּךְ מֵאֶתְמוֹל תָּפְתֶּה גַם־הוּא לַמֶּלֶךְ
הוּכַן הֶעְמִיק הִרְחִב מְדֻרָתָהּ אֵשׁ וְעֵצִים הַרְבֵּה נִשְׁמַת יְהוָה כְּנַחַל גָּפְרִית בֹּעֲרָה בָּהּ׃ ס

31

Abanya-Mîsiri bali bantu kwône

[1] Buhanya bwâbo abayandagalir'e Mîsiri mpu bagend'ilongezayo obu-rhabâle. Bacîkubagira ebiterusi byâbo, balangâlira engâlè zâbo mpu kwe-nge ziri nyinyi, n'abashona oku biterusi mpu kwenge bali bazibu, ci barhagalamira emunda Omutagatîfu w'Israheli ali, barhanadôsa Nyakasane. [2] Nobwo naye aba murhimanya: anahash'ilêrha obuhanya, arhanashuba omu kanwa kâge! Azûka, âhagalike ogwomurhwe gw'abantu babî n'oburhabâle bwa banyankola-maligo. [3] Omunya-Mîsiri ali muntu kwône, ci arhali Nyamuzinda; ebiterusi byâge biri bya bûnya-mubiri, ci birhali bya bunya-mûka. Hano Nyakasane aba nk'alambûla okuboko, omurhabâzi adungubeja, na nyakurhabâlwa âhenganuke: bombi na bombi bâherêrekera. Nyakasane ye muciza wa Yeruzalemu [4] Neci, ntyâla kwo Nyakasane ambwîzire: «Nka kula entale erhi omwâna w'entale elumba mpu efungire omunyama gwâyo, ciru bangere banji bankayîshagamukira, erhayôboha izù lyâbo erhanayâka akahababo kâbo, ntyo kwo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe anayandagalire oku ntondo ya Siyoni, oku hirhondo hyâge, al'ikozakwo entambala. [5] Nka kula ebinyunyi bilambûla ebyûbi byâbyo, ntyo kwo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe afungira Yeruzalemu; âmufungira ânamucize, âmubabalira anamulikuze. [6] Galuki emwa olya mwâli mugomire, bene Israheli! [7] Neci, muli olwo lusiku, ngasi muguma âkabulira enshushano zâge z'amarhale n'ensanamu zâge z'amasholo, ezi mwatulaga n'amaboko ginyu manya-byâha. [8] Asîriya ayîrhwa n'engôrho, ci erhali ya muntu; agera omu bôji bw'engôrho, ci arhali ya muntu; Asîriya âkûla idârhi abona eyo ngôrho, n'abâna bâge b'emisole bâgwârhwa mpira. [9] Ecôbà cârhuma alekêrera olwâla lwâge, n'abarhambo b'abasirika bâge, omu kutwîka omurhima, barhiba ecimanyîso câbo. Akola kali ka Nyakasane, ojira omuliro gwâge aha Siyoni, n'ecibêye câge aha Yeruzalemu.

Jesaja/Isaiah 31

1הַוֹי הַיֹּרְדִים מִצְרַיִם לְעֶזְרָה עַל־סוּסִים יִשָּׁעֵנוּ וַיִּבְטְחוּ עַל־רֶכֶב כִּי רָב וְעַל פָּרָשִׁים כִּי־עָצְמוּ מְאֹד וְלֹא שָׁעוּ
עַל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־יְהוָה לֹא דָרָשׁוּ׃ 2וְגַם־הוּא חָכָם וַיָּבֵא רָע וְאֶת־דְּבָרָיו לֹא הֵסִיר וְקָם עַל־בֵּית מְרֵעִים
וְעַל־עֶזְרַת פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ 3וּמִצְרַיִם אָדָם וְלֹא־אֵל וְסוּסֵיהֶם בָּשָׂר וְלֹא־רוּחַ וַיהוָה יַטֶּה יָדוֹ וְכָשַׁל עוֹזֵר וְנָפַל עָזָר וְיַחְדָּו
כֻּלָּם יִכְלְיוּן׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כִּי כֹה אָמַר־יְהוָה | אֵלַי כַּאֲשֶׁר יֶהְגֶּה הָאַרְיֵה וְהַכְּפִיר עַל־טַרְפּוֹ אֲשֶׁר יִקָּרֵא עָלָיו מְלֹא רֹעִים מִקּוֹלָם לֹא יֵחָת 4
וּמֵהֲמוֹנָם לֹא יַעֲנֶה כֵּן יֵרַד יְהוָה צְבָאוֹת לִצְבֹּא עַל־הַר־צִיּוֹן וְעַל־גִּבְעָתָהּ: 5כְּצִפֳּרִים עָפוֹת כֵּן יָגֵן יְהוָה צְבָאוֹת
עַל־יְרוּשָׁלִָם גָּנוֹן וְהִצִּיל פָּסֹחַ וְהִמְלִיט: 6שׁוּבוּ לַאֲשֶׁר הֶעְמִיקוּ סָרָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 7כִּי בַיּוֹם הַהוּא יִמְאָסוּן אִישׁ אֱלִילֵי
כַסְפּוֹ וֵאלִילֵי זְהָבוֹ אֲשֶׁר עָשׂוּ לָכֶם יְדֵיכֶם חֵטְא: 8וְנָפַל אַשּׁוּר בְּחֶרֶב לֹא־אִישׁ וְחֶרֶב לֹא־אָדָם תְּאכְלֶנּוּ וְנָס לוֹ
מִפְּנֵי־חֶרֶב וּבַחוּרָיו לָמַס יִהְיוּ: 9וְסַלְעוֹ מִמָּגֹר יַעֲבֹור וְחַתּוּ מִנֵּס שָׂרָיו נְאֻם־יְהוָה אֲשֶׁר־אוּר לוֹ בְּצִיּוֹן וְתַנּוּר לוֹ
בִּירוּשָׁלִָם: ס

32

Mwâmi mushinganyanya

[1] Ala oku hayisha omwâmi mushinganyanya n'abaluzi barhambula nk'oku binashingânîne. [2] Ngasi muguma abè nka kacîkirizo ka mpûsi na lwâkiro bayâkiraho enkuba y'ecihûsi, bâba nka nyîshi omu budaka buyûmûsire, nka cihôho ca lwâla lunenene omu cihugo c'idûrhu likali. [3] Amasù ga banyakubona garhakacihûrha, n'amarhwîri g'abumvîrhizi gakola gakayumva bwinjà. [4] Abarhacija emurhima bakola bakacîrhegereza, n'olulimi lw'engagamizi lwâkaderha bwinjà. [5] Omugalugalu arhakaderhwa mpu ye muluzi, nîsi endyâlya mpu ye muhanyi.

Omugalugalu n'omuntu nkana

[6] Bulya omugalugalu bigalugalu aderha, n'omurhima gwâge bubî gukengêra: anakajira nka nyankola-maligo n'okujacira Nyakasane, anakaleka omushalye afa n'ishali n'okuyîma ogwêrhwe n'enyôrha ecinyôbwa. [7] Endyâlya yôhe, ebijiro byâyo biba bibi: enakahiga emigâbo y'okuherêrekeza abanyinyi omu kuhamîriza eby'obunywesi, ciru abakenyi bakabàbahashire okuyêrekana oku bo bayâzize. [8] Ci omuntu nkana, migâbo nkana ahiga, arhanajira ebirhali bijiro nkana.

Oku bakazi bolo

[9] Mwe bakazi balera-ngolo, yîmuki, muyumve izù lyâni! Mwe binyere birhashîbirira bici, murhege okurhwîri, muyumve akanwa kâni! [10] Enyuma lya mwâka muguma na nsiku nsungunu, mwâgeramwo omusisi, wâni balera-ngolo, bulya harhacibe kuhumbûla emizâbîbu nîsi erhi okusarûla emyâka. [11] Mujugume, wâni balera-ngolo, mudirhimane. mwe murhashibiriri bici! Muhogole emyambalo yinyu, muyôrhe busha, mushwekere sunzu ecibunu. [12] Mucikomombe ecifuba, mulakire amashwa ginyu minjinjà n'emizâbîbu yinyu yakazag'iyâna bwenêne. [13] Mulakire obudaka bw'olubaga lwâni, omudwîrhe mwamera emishûgi n'amarhadu, mulakire ciru n'enyumpa zôshi z'amasîma n'olula lugo lw'enshagali lwôshi. [14] Bulya enyumpa y'ebwâmi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yalekêrerwa, ecishagala cakag'idudûsa cashuba bigûkà, olugo lwa Ofeli n'enkingi yalwo y'ebulabi byahinduka bulumba bwa nsimba oku nsiku n'amango, bicibêre ishubûkiro ly'endogomi na lwabuko lw'amasò.

Omurhûla yo mburho y'obushinganyanya

15 Ci buzinda rhwâbulagirwakwo omûka gw'enyanya. Obwo irûngu lyanahinduka ishwa lya
milehe, n'ishwa ly'emilehe bamanye mpu gukola muzirhu! 16 Obucîranuzi bwayîsh'iyîma
omw'irûngu n'obushinganyanya bwayûbaka omu ishwa ly'emilehe. 17 Emburho
y'obushinganyanya gwâbà murhûla, n'obushinganyanya bwâlêrha obuholo n'akahwenyenye
ensiku n'amango. 18 Olubaga lwâni lwayûbaka ahantu h'omurhûla, omu nyumpa zirimwo
akahwenyenye, n'omu ndâro zirimwo obuholo, 19 ciru enkuba y'olubula yankakundula omuzirhu,
erhi olugo luhongoke. 20 Iragi linyu mwe mwâkamîra emburho ngasi hôshi hali amîshi
n'okukâleka enkafu n'endogomi zinyu zayâbuka nk'oku zilonzize!

Jesaja/Isaiah 32

1 הֵן לְצֶדֶק יִמְלָךְ־מֶלֶךְ וּלְשָׂרִים לְמִשְׁפָּט יָשֹׂרוּ: 2 וְהָיֶה־אִישׁ כְּמַחֲבֵא־רוּחַ וְסֵתֶר זָרֶם כְּפַלְגֵי־מַיִם בְּצִיָּון כְּצֵל
סֶלַע־כָּבֵד בְּאֶרֶץ עֲיֵפָה: 3 וְלֹא תִשְׁעֶינָה עֵינֵי רֹאִים וְאָזְנֵי שֹׁמְעִים תְּקַשֵּׁבְנָה: 4 וּלְבַב נְמָהֲרִים יָבִין לָדָעַת וּלְשׁוֹן עִלְּגִים
תְּמַהֵר לְדַבֵּר צָחוֹת: 5 לֹא־יִקָּרֵא עוֹד לְנָבָל נָדִיב וּלְכִילַי לֹא יֵאָמֵר שׁוּעַ: 6 כִּי נָבָל נְבָלָה יְדַבֵּר וְלִבּוֹ יַעֲשֶׂה־אָוֶן לַעֲשׂוֹת
חֹנֶף וּלְדַבֵּר אֶל־יְהוָה תּוֹעָה לְהָרִיק נֶפֶשׁ רָעֵב וּמַשְׁקֵה צָמֵא יַחְסִיר: 7 וּכְלֵי כֵלָיו רָעִים הוּא זִמּוֹת יָעָץ לְחַבֵּל
עֲנִיִּים בְּאִמְרֵי־שֶׁקֶר וּבְדַבֵּר אֶבְיוֹן מִשְׁפָּט: 8 וְנָדִיב נְדִיבוֹת יָעָץ וְהוּא עַל־נְדִיבוֹת יָקוּם: פ
9 נָשִׁים שַׁאֲנַנּוֹת קֹמְנָה שְׁמַעְנָה קוֹלִי בָּנוֹת בְּטֻחוֹת הַאֲזֵנָּה אִמְרָתִי: 10 יָמִים עַל־שָׁנָה תִּרְגַּזְנָה בְּטֻחוֹת כִּי כָלָה בָּצִיר
אֹסֶף בְּלִי יָבוֹא: 11 חִרְדוּ שַׁאֲנַנּוֹת רְגָזָה בְּטֻחוֹת פְּשֵׁטָה וְעֻרָה וַחֲגֹרָה עַל־חֲלָצָיִם: 12 עַל־שָׁדַיִם סֹפְדִים
עַל־שְׁדֵי־חֶמֶד עַל־גֶּפֶן פֹּרִיָּה: 13 עַל אַדְמַת עַמִּי קוֹץ שָׁמִיר תַּעֲלֶה כִּי עַל־כָּל־בָּתֵּי מָשׂוֹשׂ קִרְיָה עַלִּיזָה: 14 כִּי־אַרְמוֹן
נֶטֹּשׁ הֲמוֹן עִיר עֱזֻב עֹפֶל וָבַחַן הָיָה בְעַד מְעָרוֹת עַד־עוֹלָם מְשׂוֹשׂ פְּרָאִים מִרְעֵה עֲדָרִים: 15 עַד־יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ
מִמָּרוֹם וְהָיָה מִדְבָּר לַכַּרְמֶל וְכַרְמֶל לַיַּעַר יֵחָשֵׁב: 16 וְשָׁכַן בַּמִּדְבָּר מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בַּכַּרְמֶל תֵּשֵׁב: 17 וְהָיָה מַעֲשֵׂה
הַצְּדָקָה שָׁלוֹם וַעֲבֹדַת הַצְּדָקָה הַשְׁקֵט וָבֶטַח עַד־עוֹלָם: 18 וְיָשַׁב עַמִּי בִּנְוֵה שָׁלוֹם וּבְמִשְׁכְּנוֹת מִבְטָחִים וּבִמְנוּחֹת
שַׁאֲנָנוֹת: 19 וּבָרָד בְּרֶדֶת הַיָּעַר וּבַשְּׁפֵלָה תִּשְׁפַּל הָעִיר: 20 אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל־כָּל־מָיִם מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל־הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר: ס

33

Obuyôkoke bwa Yeruzalemu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Buhanya bwâwe, we kashâba orhashâbirwa, we mulenzi orhalenganywa! Amango wâbà wamayus'ishâba, nâwe washâbwa, amango wâbà wamâyus'ilenganya, nâwe wâlenganyibwa! [2] Yâgirwa Nyakasane, orhufe lukogo, rhucîkwibagire! Okazibà kuboko kwirhu ngasi sêzi na bucire bwîrhu omu mango g'amalibuko. [3] Zikayumva babanda akakù, embaga zinakûle idârhi; erhi wankanayîmuka ntya, amashanja ganashandabane. [4] Ebi wanyagaga kwo babigûkà nka kula baguka amahanzi; kwo bacîhunika kuli byo nka hitù hya nzige. [5] Nyakasane alengerîre, bulya endâro yâge yo eba emalunga; ayunjuza Siyoni obucîranuzi n'obushinganyanya. [6] Ye nyamwegemerwa w'ensiku z'obuzîne bwâwe. Obugale bwankaciza, bwo burhimanya n'obumanye; okurhînya Nyakasane, bwo buhirhi bwâwe. [7] Ala oku abantu b'e Ariyeli badwîrhe babandira orhuhababo omu njira; abajà-bugo b'omurhûla bayîsha balaka banalakûla. [8] Omu mirimbwa murhaciyimbwa ndi, ntâye ocidwîrhe wagera omu njira. Bavunyire eciragâne, bagayaguza abahàmirizi, barhacikenga ndi. [9] Ecihugo ciri omu mishîbo, cidwîrhe cafananda; Libano enshonyi zàmubumbire, ayûmûsire Saroni kwo akola acibêra nk'irûngu; Bashani na Karmeli barhacimerakwo hyâsi. [10] «Lero nkolaga nayimanga, Nyakasane okudesire, nkolaga nayîmuka, nkolaga nalengerera. [11] Mwabire izîmi ly'akahasi, mwaburha ebijangala; omûka gwâni gwammusingônola nka muliro. [12] Amashanja gâsingônoka, gashube nka luvu lwa nshwagara; nka mishûgi mirhemagule, bâkwebwa omu muliro, egulumire. [13] Mwe muli kulî, muyumve ebi najizire, ninyu mwe muli hôfi, mumanye oburhwâli bwâni!» [14] Omu Siyoni, Abanya-byâha bamârhungwa n'obwôba; banyankola-maligo bamageramwo omusisi, mpu: «Ndi mulirhwe wankahash'ibêra mw'eco cibeye cayâka ensiku n'amango?» [15] Omuntu oshimba enjira y'obushinganyanya, anaderhe ebishingânîne, -oshologorhwa n'eby'obunyazi anashuba okuboko kwâge alek'iyungukira oku bandi; -ofuka amarhwîri gâge alek'iyumva, ebinwa by'obwîsi, azibe n'amasù gâge alekâbona ebibî, [16] oyo ye wâbere ahalengerîre, enyâla nzibuzibu zibe lwâkiro lwâge, akâbona eci alya, akâbona n'eci anywa.

Okuyagalukira e Yeruzalemu

[17] Amasù gâwe gakâsinza mwâmi omu bwinjà bwâge, gakâbona ecihugo cigaligali. [18] Wakâcij'emurhima, ocîdôse n'ecôbà, erhi: «Ngahi ali olya wakâg'ija aganja? Ngahi ali olya wakâg'ija agera obuzirho? Ngahi ali olya wakag'ija alola engerero z'abasirika?» [19] Ntà mango wânacibone olwo lubaga lurhakenga ndi, lubaga luderha olulimi lurhayumvîkana, lubaga lujira iderha ly'ihanga lirhankamanywa. [20] Sinza Siyoni, lugo lw'ensiku nkulu zirhu! Amasù gâwe gâbona Yeruzalemu, ndâro erhabâmwo kadugundu, cihando cirhashegûka, cirhakûlwamwo mitungo cirhakatwîkamwo mugozi ciru n'eliguma. [21] Bulya ahola ho Nyakasane arhuyêreka irenge lyâge, ahola ho hahulula enyîshi n'emigezi migaligali. Harhakagera nkuge zivugamwa n'engasi, harhakanayîkirwa n'amârho manênênè. [22] Neci, Nyakasane ye mucîranuzi wîrhu, ye na murhegesi wîrhu. Nyakasane ye mwâmi wîrhu, ye na mucunguzi wîrhu. [23] Emigozi yâwe mîra yashumûkaga, erhacisêza omutungo gw'enkuge; erhanacimanika ecimanyîso. Okubundi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banarhondêra okugabâna omunyagomunji-munji; ciru n'abakunagizi nabo bahagula. [24] Ntà mulungu waciderhe, erhi: «Ndi mulwâla». Olubaga lw'omu Yeruzalemu lwakûlirwa obubî bwâlwo.

Jesaja/Isaiah 33

1הֲוֹי שׁוֹדֵד וְאַתָּה לֹא שָׁדוּד וּבוֹגֵד וְלֹא־בָגְדוּ בּוֹ כַּהֲתֻמְּךָ שׁוֹדֵד תּוּשַׁד כַּנִּלְאֹתְךָ לִבְגֹּד יִבְגְּדוּ־בָךְ׃ ס
2יְהוָה חָנֵנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרוֹעָם לַבְּקָרִים אַף־יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה׃ 3מִקּוֹל הָמוֹן נָדְדוּ עַמִּים מֵרוֹמְמוּתְךָ נָפְצוּ
גוֹיִם׃ 4וְאֻסַּף שְׁלַלְכֶם אֹסֶף הֶחָסִיל כְּמַשַּׁק גֵּבִים שׁוֹקֵק בּוֹ׃ 5נִשְׂגָּב יְהוָה כִּי שֹׁכֵן מָרוֹם מִלֵּא צִיּוֹן מִשְׁפָּט
וּצְדָקָה׃ 6וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּיךָ חֹסֶן יְשׁוּעֹת חָכְמַת וָדָעַת יִרְאַת יְהוָה הִיא אוֹצָרוֹ׃ ס
7הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חֻצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָיוּן׃ 8נָשַׁמּוּ מְסִלּוֹת שָׁבַת עֹבֵר אֹרַח הֵפֵר בְּרִית מָאַס עָרִים לֹא חָשַׁב
אֱנוֹשׁ׃ 9אָבֵל אֻמְלְלָה אָרֶץ הֻחְפִּיר לְבָנוֹן קָמֵל הָיֶה הַשָּׁרוֹן וֶּעֱרָבָה וְנוֹעַר בָּשָׁן וְכַרְמֶל׃ 10עַתָּה אָקוּם יאמַר יְהוָה
עַתָּה אֵרוֹמָם עַתָּה אֶנָּשֵׂא׃ 11תַּהֲרוּ חֲשַׁשׁ תֵּלְדוּ קַשׁ רוּחֲכֶם אֵשׁ תֹּאכַלְכֶם׃ 12וְהָיוּ עַמִּים מִשְׂרְפוֹת שֵׂיד קוֹצִים
כְּסוּחִים בָּאֵשׁ יִצָּתוּ׃ ס
13שִׁמְעוּ רְחוֹקִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וּדְעוּ קְרוֹבִים גְּבֻרָתִי׃ 14פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים אָחֲזָה רְעָדָה חֲנֵפִים מִי | יָגוּר לָנוּ אֵשׁ
אוֹכְלָה מִי־יָגוּר לָנוּ מוֹקְדֵי עוֹלָם׃ 15הֹלֵךְ צְדָקוֹת וְדֹבֵר מֵישָׁרִים מֹאֵס בְּבֶצַע מַעֲשַׁקּוֹת נוֹעֵר כַּפָּיו מִתְמֹךְ בַּשֹּׁחַד
אׇטֵם אָזְנוֹ מִשְׁמַע דָּמִים וְעֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרָע׃ 16הוּא מְרוֹמִים יִשְׁכֹּן מְצָדוֹת סְלָעִים מִשְׂגַּבּוֹ לַחְמוֹ נִתָּן מֵימָיו
נֶאֱמָנִים׃ 17מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ תֶּחֱזֶינָה עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מַרְחֹקִים׃ 18לִבְּךָ יֶהְגֶּה אֵימָה אַיֵּה סֹפֵר אַיֵּה שֹׁקֵל אַיֵּה סֹפֵר
אֶת־הַמִּגְדָּלִים׃ 19אֶת־עַם נוֹעַז לֹא תִרְאֶה עַם עִמְקֵי שָׂפָה מִשְּׁמוֹעַ נִלְעַג לָשׁוֹן אֵין בִּינָה׃ 20חֲזֵה צִיּוֹן קִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ
עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַם נָוֶה שַׁאֲנָן אֹהֶל בַּל־יִצָּעֶן בַּל־יִסַּע יְתֵדֹתָיו לָנֶצַח וְכָל־חֲבָלָיו בַּל־יִנָּתֵקוּ׃ 21כִּי אִם־שָׁם אַדִּיר
יְהוָה לָנוּ מְקוֹם־נְהָרִים יְאֹרִים רַחֲבֵי יָדָיִם בַּל־תֵּלֵךְ בּוֹ אֳנִי־שַׁיִט וְצִי אַדִּיר לֹא יַעַבְרֶנּוּ׃ 22כִּי יְהוָה שֹׁפְטֵנוּ יְהוָה
מְחֹקְקֵנוּ יְהוָה מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ׃ 23נִטְּשׁוּ חַבָלַיִךְ בַּל־יְחַזְּקוּ כֵּן־תָּרְנָם בַּל־פָּרְשׂוּ נֵס אָז חֵלֶק עַד־שָׁלָל מַרְבֶּה
פִּסְחִים בָּזּוּ בָז׃ 24וּבַל־יֹאמַר שָׁכֵן חָלִיתִי הָעָם הַיּוֹשֵׁב בָּהּ נְשֵׂא עָוֹן׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

34

Edomu atwîrwa olubanja

[1] Mwe mashanja, yegeri, muyumve; mwe mbaga, murhege amarhwîri! Igulu liyumve haguma
na ngasi libiâamwo byôshi, amahanga na ngasi bagabâmwo bôshi! [2] Bulya Nyakasane akunirîre
amashanja gôshi, engabo z'abalwî zâbo zôshi azikalihîre. Ahizire okubamalîra bôshi
n'okubalongôlana ebwa ibâgiro. [3] Abânigwa muli bo bâkabulirwa oku mpinga, akabayo
kâkarhenga omu mirhumba yâbo, n'entondo zakâhulula mukò gwâbo. [4] Engabo y'abalwî
b'emalunga yôshi yajonga, amalunga gazingwa nka kula bazinga ecitabu, n'engabo yâgo
yahungumuka nka kula ebyâsi by'omuzâbîbu bihungumuka, nka kula ebyâsi by'omulehe
bihungumuka. [5] Neci, engôrho yâni yamajâmwo orukara emalunga: yamahonera kuli bene-
Edomu, lulya luhaga natwîraga okuherêrekera, lyo nduhana. [6] Engôrho ya Nyakasane ekola
eyunjulirîne mukò, ekola nshige mashushi n'omukò gw'abâna-buzi n'ogw'ebihebe, n'amashushi
g'ensiko z'engandabuzi. Bulya Nyakasane adwîrhe arherekêrwa enterekêro e Bosra, badwîrhe
bamubâgira omu cihugo ca Edomu. [7] Embogo nazo zahenanguka haguma n'orhunina
n'empanzi; ecihugo câbo cayunjulirana mukò, n'obudaka buyîgurhe mashushi. [8] Neci, lusiku lwa
Nyakasane lw'okucihôla, guli mwâka gwa kutwîra abashombanyi ba Siyoni olubanja. [9] Enyîshi
zâge zâhinduka bulembo, obudaka bwâge bwâhinduka cibiriti, n'ecihugo câge cihinduke
bulembo budwîrhe bwadurha muliro. [10] Oli mûshi, oli budufu, gurhâzima, n'omugî gwâgo
gusôkera burhahusa emalunga. Kurhenga oku ihurha kujà oku lindi, eco cihugo cafananda,
cirhakacifa cagêzirwemwo n'omuntu. [11] Ebihunira n'ebishekeshe byâyîmamwo, n'ebirifufu na
bahungwe bakâyabukiramwo. Nyakasane âcilambûlirakwo omugozi g'okucijira bwâmwa
n'oluge-ro lw'okucijira bwerûlè. [12] Murhakac'iyimbwa baluzi b'okucîshoga omwâmi, n'abarhambo
bâhirigirhamwo bôshi. [13] Omu nyumpa z'ebwâmi mwâmera amashaka g'emishûgi. n'omu
ngerero z'abasirika mumere orhulunzi n'amakererhe. Cashuba bulumba bwa banyambwè
n'ishubûkiro ly'amakozi. [14] Emisimbisimbi yakâbugânamwo banyamugunga, n'ebihebe
bikâvakuzanya. Omwôla mwo muzimu -kazi Liliti agwîka icumbi lyâge, mwo aluhûkira. [15] Omwôa
mwo enjoka zakâjira enyôgo zâzo, zirhere, na hano ziba zamalâlîra amaji gâzo omu cihôho,
zigaberagule. Omwôla mwo n'enkongôro zishubûkira, zibugânane n'ezâbo. [16] Mulongereze omu
citabu ca Nyakasane, musomemwo: Ntâyo ciru n'enguma ebulikine muli zo, ntâyo yayôboha
mpu eyâbo erhahali, bulya kanwa kâge kàkurhegekaga, na mûka gwâge gwàzishubulizagya
haguma. [17] Yêne ye wàyesheraga ngasi muguma ecigole, na kuboko kwâge kwàzigereraga
n'okuzigabîra ecihugo. Zacirya emyâka n'emyâka, bânacîberemwo kurhenga oku ihurha kujà
oku lindi».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 קִרְבוּ גוֹיִם לִשְׁמֹעַ וּלְאֻמִּים הַקְשִׁיבוּ תִּשְׁמַע הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ תֵּבֵל וְכָל־צֶאֱצָאֶיהָ׃ 2 כִּי קֶצֶף לַיהוָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם
וְחֵמָה עַל־כָּל־צְבָאָם הֶחֱרִימָם נְתָנָם לַטֶּבַח׃ 3 וְחַלְלֵיהֶם יֻשְׁלָכוּ וּפִגְרֵיהֶם יַעֲלֶה בָאְשָׁם וְנָמַסּוּ הָרִים מִדָּמָם׃ 4 וְנָמַקּוּ
כָּל־צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנָגֹלּוּ כַסֵּפֶר הַשָּׁמָיִם וְכָל־צְבָאָם יִבּוֹל כִּבְּל עָלֶה מִגֶּפֶן וּכְנֵבֶלֶת מִתְּאֵנָה׃ 5 כִּי־רָוְתָה בַשָּׁמַיִם חַרְבִּי
הִנֵּה עַל־אֱדוֹם תֵּרֵד וְעַל־עַם חֶרְמִי לְמִשְׁפָּט׃ 6 חֶרֶב לַיהוָה מָלְאָה דָם הֻדַּשְׁנָה מֵחֶלֶב מִדַּם כָּרִים וְעַתּוּדִים מֵחֶלֶב
כִּלְיוֹת אֵילִים כִּי זֶבַח לַיהוָה בָּבְצְרָה וְטֶבַח גָּדוֹל בְּאֶרֶץ אֱדוֹם׃ 7 וְיָרְדוּ רְאֵמִים עִמָּם וּפָרִים עִם־אַבִּירִים וְרָוְתָה
אַרְצָם מִדָּם וַעֲפָרָם מֵחֶלֶב יִדֶּשֶׁן׃ 8 כִּי יוֹם נָקָם לַיהוָה שְׁנַת שִׁלּוּמִים לְרִיב צִיּוֹן׃ 9 וְנֶהְפְּכוּ נְחָלֶיהָ לְזֶפֶת וַעֲפָרָהּ
לְגָפְרִית וְהָיְתָה אַרְצָהּ לְזֶפֶת בֹּעֵרָה׃ 10 לַיְלָה וְיוֹמָם לֹא תִכְבֶּה לְעוֹלָם יַעֲלֶה עְשָׁנָהּ מִדּוֹר לָדוֹר תֶּחֱרָב לְנֵצַח נְצָחִים
אֵין עֹבֵר בָּהּ׃ 11 וִירֵשׁוּהָ קָאַת וְקִפּוֹד וְינְשׁוֹף וְעֹרֵב יִשְׁכְּנוּ־בָהּ וְנָטָה עָלֶיהָ קַו־תֹּהוּ וְאַבְנֵי־בֹהוּ׃ 12 חֹרֶיהָ וְאֵין־שָׁם
מְלוּכָה יִקְרָאוּ וְכָל־שָׂרֶיהָ יִהְיוּ אָפֶס׃ 13 וְעָלְתָה אַרְמְנֹתֶיהָ סִירִים קִמּוֹשׂ וְחוֹחַ בְּמִבְצָרֶיהָ וְהָיְתָה נְוֵה תַּנִּים חָצִיר
לִבְנוֹת יַעֲנָה׃ 14 וּפָגְשׁוּ צִיִּים אֶת־אִיִּים וְשָׂעִיר עַל־רֵעֵהוּ יִקְרָא אַךְ־שָׁם הִרְגִּיעָה לִילִית וּמָצְאָה לָהּ מָנוֹחַ׃ 15 שָׁמָּה
קִנְּנָה קִפּוֹז וּבָקְעָה וְדָגְרָה בְצִלָּהּ אַךְ־שָׁם נִקְבְּצוּ דַיּוֹת אִשָּׁה רְעוּתָהּ׃ 16 דִּרְשׁוּ מֵעַל־סֵפֶר יְהוָה וּקְרָאוּ אַחַת
מֵהֵנָּה לֹא נֶעְדָּרָה אִשָּׁה רְעוּתָהּ לֹא פָקֵדוּ כִּי־פִי הוּא צִוָּה וְרוּחוֹ הִוא קִבְּצָן׃ 17 וְהוּא־הִפִּיל לָהֶן גּוֹרָל וְיָדוֹ חִלְּקָתָה
לָהֶם בַּקָּו עַד־עוֹלָם יִירָשׁוּהָ לְדֹר וָדֹר יִשְׁכְּנוּ־בָהּ׃ ס

35

Masiha ayîsh'icungula Israheli

1 Irungu n'ebiherabuga bishagaluke, obulambo bwâcishinga bunameremwo akahasi[d]. 2 Bwâmeramwo obwâso, busîme bunabande empundu. Bwahâbwa irenge lya Libano n'obwinjà bwa Karmeli n'obwa Saroni. Bâbona irenge lya Nyakasane n'obukuze bwa Nyamuzinda wîrhu. 3 Muzibubye amaboko garhîre enjingo, n'amadwi gadwîrhe gakomanya mugakomeze. 4 Mubwîre ab'emirhima erhozire, mpu: «Muzibuhe, murhayôbohaga! Nyamuzinda winyu oyu! Ayîshir'icîhôla, adwîrhe obuhane bwa Nyamuzinda. Yêne ye oyîshir'immuciza». 5 Obwo amasù g'emihurha gahurhûka, n'amarhwîri g'ebihuli gâzibûke. 6 Okubundi abakunagizi bakaz'ihama nka kashafu n'olulimi lw'akaduma lubande akabûli. Amîshi gakâhulula omu irûngu n'enyîshi

[d] **35.1** Eci cigabi cirhuhugulire gurhi abalulize bayagaluka kurhenga e Babeli (bigabi 40-55).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

zifunûnuke omu bulamho. [7] Obudaka buyûmûsire bwahinduka ciyanja, n'ecihugo c'enyôrha cishube nshoko ya mîshi. Ahâli hakola ishubûkiro lya banyambwè hamera amasheke n'enfinjo. [8] Hâyîsh'ibà omulimhwa gwakûz'iderhwa njira ntagatîfu. Abarhacîri barhakayigeramwo, bulya Nyakasane yêne wayîsh'iyîgula eyo njira, n'orhudundaguzi rhurhakaderha mpu rhwâhabukiramwo. [9] Murhakabonekana ntale, na ntà nsimba nkali yanalabarhemwo; nanga, erhakabonekanamwo, ci abacungule bo bakâyigeramwo. [10] Aba Nyakasane ayîsh'ibà alikuzize bâgaluka, bahike omu Siyoni bayîsha baband'empundu banabarhwîre amasîma g'ensiku n'amango oku irhwe. Bâyunjula mwîshingo n'amasîma; emirhânyo n'endûlù byâhirigirha.

Jesaja/Isaiah 35

1 יְשִׂשׂוּם מִדְבָּר וְצִיָּה וְתָגֵל עֲרָבָה וְתִפְרַח כַּחֲבַצָּלֶת׃ 2 פָּרֹחַ תִּפְרַח וְתָגֵל אַף גִּילַת וְרַנֵּן כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן נִתַּן־לָהּ הֲדַר
הַכַּרְמֶל וְהַשָּׁרוֹן הֵמָּה יִרְאוּ כְּבוֹד־יְהוָה הֲדַר אֱלֹהֵינוּ׃ ס
3 חַזְּקוּ יָדַיִם רָפּוֹת וּבִרְכַּיִם כֹּשְׁלוֹת אַמֵּצוּ׃ 4 אִמְרוּ לִנְמְהֲרֵי־לֵב חִזְקוּ אַל־תִּירָאוּ הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם נָקָם יָבוֹא גְּמוּל
אֱלֹהִים הוּא יָבוֹא וְיוֹשִׁיעֲכֶם׃ 5 אָז תִּפָּקַחְנָה עֵינֵי עִוְרִים וְאָזְנֵי חֵרְשִׁים תִּפָּתַחְנָה׃ 6 אָז יְדַלֶּג כָּאַיָּל פִּסֵּחַ וְתָרֹן לְשׁוֹן
אִלֵּם כִּי־נִבְקְעוּ בַמִּדְבָּר מַיִם וּנְחָלִים בָּעֲרָבָה׃ 7 וְהָיָה הַשָּׁרָב לַאֲגַם וְצִמָּאוֹן לְמַבּוּעֵי מָיִם בִּנְוֵה תַנִּים רִבְצָהּ חָצִיר
לְקָנֶה וָגֹמֶא׃ 8 וְהָיָה־שָּׁם מַסְלוּל וָדֶרֶךְ וְדֶרֶךְ הַקֹּדֶשׁ יִקָּרֵא לָהּ לֹא־יַעַבְרֶנּוּ טָמֵא וְהוּא־לָמוֹ הֹלֵךְ דֶּרֶךְ וֶאֱוִילִים לֹא
יִתְעוּ׃ 9 לֹא־יִהְיֶה שָׁם אַרְיֵה וּפְרִיץ חַיּוֹת בַּל־יַעֲלֶנָּה לֹא תִמָּצֵא שָׁם וְהָלְכוּ גְּאוּלִים׃ 10 וּפְדוּיֵי יְהוָה יְשֻׁבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן
בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל־רֹאשָׁם שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה׃ פ

36

Senakeribu arhêra Yeruzalemu

[1] Omu mwâka gwa kali ikumi na kani gw'obwâmi bwa Hizkiyahu[e], Senakeribu, mwâmi w'e Asîriya, ayîsh'ikoza ebishagala bizibu-zibu byôshi by'omu bwâmi bwa Yuda, anabigwârha. [2] Kurhenga e Lakishi, oyôla mwâmi w'e Asîriya arhuma omurhambo w'omu lurhamba lwâge, ye n'engabo nyinji y'abalwî, emwa mwâmi Hizkiyahu e Yeruzalemu. Anacicumbika hôfi h'omugezi gw'eciyanja ciri enyanya, oku njira ejire omu ishwa lya Cimeshûla. [3] Omurhambo w'oku bwâmi, Eliyakimu, mwene Hilikiya, bôshi n'omwandisi Shebuna na Yowahi, mwene Asafi, mubîsi w'ebitabu, bamujâyo. [4] Omurhambo w'omu lurhamba ababwîra, erhi: «Mugend'ibwîra Hizkiyahu, mpu: Ntyâla kwo adesire omwâmi mukulu, mwâmi w'e Asîriya: Bulangâlire buci obula

[e] **36.1** Ecigabi ca 36 kuhika ca 39, kuleka 38; 9-20, birhushambalire oku myanzi erya yonênè yabulaga bugendekera muli 2BÂM 18, 13-20. Ebigabi bya Yeshaya'hu biyêrekîne emizobôlo y'ebiri omu 2BÂM

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ocikubagire? [5] K'ocikebirwe mpu ebinwa byône byanaha omuntu ihano n'oburhwâli bw'okulwa amatumu? Ndigi ocîkubagire ntyo obûla wacîshomya okungomcra? [6] Ala oku ocîkubagire Mîsiri, lula lusheke lushenyusire lurhula n'okuyâgaza enfune za ngasi oluyegemeza. Kwo ali ntyo Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri, kuli ngasi bôshi bacîmwikubagira. [7] Mmanyire neci oku mwanshuza, mpu: «Nyakasane Nyamuzinda wîrhu ye rhucîkubagire!» K'arhali ye olya Hizkiyahu ashâbiraga empêro n'enyûsho, erhi abwîra abantu b'omu lya Yuda n'ab'e Yeruzalemu, erhi: «Ahâla luhêrero ho mwâkaharâmya!» [8] Kwokwo, mushigânanage mwe na nnâhamwirhu, omwâmi w'e Asîriya: nakuhà biterusi bihumbi bibiri, akaba wankabona abasirika bâkabishonakwo. [9] Kurhi wankahash'ihagalika woyu ciru omunyi w'omu barhambo ba nnâhamwirhu? Onadwîrhage wacîkubagira Mîsiri obwo mpu ye wakuhè engâlè n'abashona oku biterusi! [10] Ciru n'okundi, ka buzira buyêmêre bwa Nyakasane nyîshir'ikoza eci cihugo nti nciherêrekeze? Nyakasane yêne wambwîraga, erhi: «Oj'ikoza eci cihugo n'okucîherêrekeza!» [11] Eliyakimu, mwene Hilikiya, Shebuna na Yowahi banacibwîra omurhambo w'olurhamba, mpu: «Oderheze bambali bâwe omu maharamiya, bulya rhunagayumve, ci omanye orharhuderhezagya omu mayahudi, olu lubaga luli uku lukûta lwankayumva». [12] Ci olya nyamurhambo w'olurhamba anacishuza, erhi: «Ka wamanya mpu nnâhamwinyu nîsi erhi we nnawîrhu antumirekwo mpu nderhe ebyo binwa? K'arhali abâla bantu batamîre oku lukûta, badwîrhe bâlya amazi gâbo n'okunywa amashû gâbo haguma ninyu?» [13] Okubundi olya murhambo w'olurhamba anaciyîmanga, ayakûza n'izù linene omu mayahudi, aderha, erhi: «Muyumve ebinwa bya mwâmi mukulu, ye mwâmi w'e Asîriya! [14] Ntyâla kwo mwâmi adesire: Mumanye mwarhebwa na Hizkiyahu, bulya ntà buhashe agwêrhe bw'okummukûla omu marhabi! [15] Hizkiyahu arhammushumikaga okucîkubagira Nyakasane, mpu: «Kwo binali, Nyakasane arhuyôkola; eci cishagala cirhagwârhwe n'omwâmi w'e Asîriya!» [16] Murhayumvagya Hizkiyahu, bulya kwo adesire ntyâla omwâmi w·e Asîriya: «Mukome obwîra nâni, munacîlerhe mwene emunda ndi, lyo ngasi muguma muli mwe ahash'ilya oku muzâbîbu gwâge na lyo ngasi muguma muli mwe ahash'ilya oku mulehe gwâge, lyo ngasi muntu ahash'inywa oku mîshi g'omu iriba lyâge [17] kuhika nyîsh'immurhôla, mmuhêke omu cihugo nk'eci cinyu, cihugo ca ngano n'idivayi, cihugo ca mugati n'emizâbîbu. [18] Hizkiyahu arhammurhebaga, mpu: «Nyakasane arhuciza!» Ka banyamuzinda b'agandi mashanja bahashire okuciza ngasi muguma ecihugo câge n'okucîrhenza omu maboko gw'omwâmi w'e Asîriya? [19] Ngahi baligi balya banyamuzinda b'e Hamati n'ab'e Arpadi? Ngahi baligi balya banyamuzinda b'e Sefarayimi? Ka balîkûzize Samâriya omu maboko gâni? [20] Muli abo banyamuzinda bôshi ba ebyôla bihugo, bahi bahashire okulîkûza ecihugo câbo omu maboko gâni, lyo Nyakasane alîkûza Yeruzalemu omu maboko gâni? [21] Bacîhulikira, barhashuzagya cici, bulya mwâmi ali arhegesire, erhi: «Murhamushuzagya cici». [22] Okuhandi, omurhambo w'oku bwâmi, Eliyakimu, mwene Hilikiya, bôshi n'omwandisi Shebuna na Yowahi, bashubira emunda Hizkiyahu ali n'emyambalo misharhule, banacimurhondêreza birya binwa by'omurhambo w'olurhamba.

Jesaja/Isaiah 36

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיְהִי בְּאַרְבַּעׂ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ עָלָה סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת וַ יִּתְפְּשֵׂם׃ 2וַיִּשְׁלַח
מֶלֶךְ־אַשּׁוּר | אֶת־רַב־שָׁקֵה מִלָּכִישׁ יְרוּשָׁלַ‍ִם אֶל־הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ בְּחַיִל כָּבֵד וַיַּעֲמֹד בִּתְעָלַת הַבְּרֵכָה הָעֶלְיוֹנָה
בִּמְסִלַּת שְׂדֵה כוֹבֵס׃ 3וַיֵּצְא אֵלָיו אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר עַל־הַבָּיִת וְשֶׁבְנָא הַסֹּפֵר וְיוֹאָח בֶּן־אָסָף
הַמַּזְכִּיר׃ 4וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רַב־שָׁקֵה אִמְרוּ־נָא אֶל־חִזְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר מָה הַבִּטָּחוֹן הַזֶּה
אֲשֶׁר בָּטָחְתָּ׃ 5אָמַרְתִּי אַךְ־דְּבַר־שְׂפָתַיִם עֵצָה וּגְבוּרָה לַמִּלְחָמָה עַתָּה עַל־מִי בָטַחְתָּ כִּי מָרַדְתָּ בִּי׃ 6הִנֵּה בָטַחְתָּ
עַל־מִשְׁעֶנֶת הַקָּנֶה הָרָצוּץ הַזֶּה עַל־מִצְרַ‍ִים אֲשֶׁר יִסְמֹךְ אִישׁ עָלָיו וּבָא בְכַפּוֹ וּנְקָבָהּ כֵּן פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַ‍ִים
לְכָל־הַבֹּטְחִים עָלָיו׃ 7וְכִי־תֹאמַר אֵלַי אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בָּטָחְנוּ הֲלוֹא־הוּא אֲשֶׁר הֵסִיר חִזְקִיָּהוּ אֶת־בָּמֹתָיו
וְאֶת־מִזְבְּחֹתָיו וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלַ‍ִם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה תִּשְׁתַּחֲווּ׃ 8וְעַתָּה הִתְעָרֵב נָא אֶת־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אַשּׁוּר
וְאֶתְּנָה לְךָ אַלְפַּ‍ִם סוּסִים אִם־תּוּכַל לָתֶת לְךָ רֹכְבִים עֲלֵיהֶם׃ 9וְאֵיךְ תָּשִׁיב אֶת פְּנֵי פַּחַת אַחַד עַבְדֵי אֲדֹנִי הַקְטַנִּים
וַתִּבְטַח לְךָ עַל־מִצְרַ‍ִים לָרֶכֶב וּלְפָרָשִׁים׃ 10וְעַתָּה הֲמִבַּלְעֲדֵי יְהוָה עָלִיתִי עַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְהַשְׁחִיתָהּ יְהוָה אָמַר
אֵלַי עֲלֵה אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְהַשְׁחִיתָהּ׃ 11וַיֹּאמֶר אֶלְיָקִים וְשֶׁבְנָא וְיוֹאָח אֶל־רַב־שָׁקֵה דַּבֶּר־נָא אֶל־עֲבָדֶיךָ אֲרָמִית
כִּי שֹׁמְעִים אֲנָחְנוּ וְאַל־תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ יְהוּדִית בְּאָזְנֵי הָעָם אֲשֶׁר עַל־הַחוֹמָה׃ 12וַיֹּאמֶר רַב־שָׁקֵה הַאֶל אֲדֹנֶיךָ וְאֵלֶיךָ
שְׁלָחַנִי אֲדֹנִי לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲלֹא עַל־הָאֲנָשִׁים הַיֹּשְׁבִים עַל־הַחוֹמָה לֶאֱכֹל אֶת־חֹרְאֵיהֶם וְלִשְׁתּוֹת
אֶת־שֵׁינֵיהֶם עִמָּכֶם׃ 13וַיַּעֲמֹד רַב־שָׁקֵה וַיִּקְרָא בְקוֹל־גָּדוֹל יְהוּדִית וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ
אַשּׁוּר׃ 14כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ אַל־יַשִּׁא לָכֶם חִזְקִיָּהוּ כִּי לֹא־יוּכַל לְהַצִּיל אֶתְכֶם׃ 15וְאַל־יַבְטַח אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְהוָה
לֵאמֹר הַצֵּל יַצִּילֵנוּ יְהוָה לֹא תִנָּתֵן הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ 16אַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ ס
כִּי כֹה אָמַר הַמֶּלֶךְ אַשּׁוּר עֲשׂוּ־אִתִּי בְרָכָה וּצְאוּ אֵלַי וְאִכְלוּ אִישׁ־גַּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֵנָתוֹ וּשְׁתוּ אִישׁ מֵי־בוֹרוֹ׃ 17עַד־בֹּאִי
וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ כְּאַרְצְכֶם אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ לֶחֶם וּכְרָמִים׃ 18פֶּן־יַסִּית אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר יְהוָה
יַצִּילֵנוּ הַהִצִּילוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ אֶת־אַרְצוֹ מִיַּד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ 19אַיֵּה אֱלֹהֵי חֲמָת וְאַרְפָּד אַיֵּה אֱלֹהֵי סְפַרְוַיִם
וְכִי־הִצִּילוּ אֶת־שֹׁמְרוֹן מִיָּדִי׃ 20מִי בְּכָל־אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־הִצִּילוּ אֶת־אַרְצָם מִיָּדִי כִּי־יַצִּיל יְהוָה
אֶת־יְרוּשָׁלַ‍ִם מִיָּדִי׃ 21וַיַּחֲרִישׁוּ וְלֹא־עָנוּ אֹתוֹ דָּבָר כִּי־מִצְוַת הַמֶּלֶךְ הָיָא לֵאמֹר לֹא תַעֲנֵהוּ׃ 22וַיָּבֹא אֶלְיָקִים
בֶּן־חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת וְשֶׁבְנָא הַסּוֹפֵר וְיוֹאָח בֶּן־אָסָף הַמַּזְכִּיר אֶל־חִזְקִיָּהוּ קְרוּעֵי בְגָדִים וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת דִּבְרֵי
רַב־שָׁקֵה׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

37

Hizkiyahu aj'idôsa omulêbi Yeshayahu

1 Erhi mwâmi Hizkiyahu abiyumva, asharhula emyambalo[f] yâge, ayambala sunzu, aja omu kâ-
Nyamuzinda. 2 Arhuma omurhambo w'oku bwâmi, Eliyakimu n'omwandisi Shebuna, bo
n'abagula b'abadâhwa emw'omulêbi Yeshayahu, mwene Amotsi; bànacigenda bayambîrhe
sunzu. 3 Bànacimubwîra, mpu: «Kwo adesire ntyâla Hizkiyahu: Olu lusiku lwamâba lusiku lwa
marhânya, lwa buhane n'enshonyi, bulya abâna bahika aha luhugurhu, ci abazîre babula emisî
y'okubaburha. 4 Kwankabà Nyakasane Nyamuzinda wâwe ayumva ebinwa by'omurhambo
w'olurhamba orhumirwe na nnâhamwâbo, omwâmi w'e Asîriya, mpu ayish'ijacira Nyamuzinda
ozîne! Kwankanaba amuhanira ebyo binwa Nyakasane Nyamuzinda wâwe anayumvîrhe! Mashi
osengererage aga mahunga g'olubaga lwâge gacisigire!»

5 Erhi abambali ba mwâmi Hizkiyahu bamuhikaho. 6 Yeshayahu anacibabwîra, erhi:
«Mugend'ibwèira nnâhamwinyu, erhi: Kwo adesire ntyâla Nyakasane: Orharhemukaga n'ebinwa
oyumvîrhe, ebinwa abaganda b'omwâmi w'e Asâriya bandogorhiremwo. 7 Ala oku
namamuhiramwo omuzimu wamuzimuha: omwanzi ayumva gwarhuma ashubira omu cihugo
câge. Omu cihugo câge namuneshera, anigwa n'engôrho. Omurhambo w'olurhamba ajirhimâna
mwâmi w'e Asîriya 8 Omurhambo w'olurhamba anacigaluka, agend'ibugâna omwâmi w'e Asiîriya
e Libna, erhi yo arhabâlire, kulya kubà ali amayumva oku arhenzire e Lakishi. 9 Bulya
Senakeribu ali ayumvîrhe ogu mwanzi guyêrekîre Tirhaka, mwâmi w'e Kushi, mpu: «Ye oyo omu
njira, ayishir'okurhêra.

Senakeribu ashubirhumira Hizkiyahu abajà-bugo

Kwo na kushub'irhumira Hizkiyahu, abajà-bugo, erhi: 10 «Muj'ibwîra Hizkiyahu, mwâmi w'e
Yudeya, mpu: Omanye Nyamuzinda wâwe ocîkubagire akurheba, mpu: Yeruzalemu
arhagwârhwa n'omwâmi w'e Asîriya. 11 Wayumvîrhe ebi abâmi b'e Asîriya bakolîre ebihugo
byôshi banabiherêrekeza, wanagal'imanya mpu wêhe wafuma! 12 Ka banyamuzinda bâbo
balîkûzize amashanja balarha baherêrekezagya e Gozani, e Harani, e Resefu, na bene-Edeni
babâ e Telasari? 13 Ngahi akola aba omwâmi w'e Hamati, omwâmi w'e Arpadi, omwâmi
w'ebishagala by'e Sefarayimi, e Hena n'e Yiva?» 14 Hizkiyahu anacirhôla galya maruba omu
maboko g'abajà-bugo. agasoma. Okubundi ayinamukiraomu kâ-Nyamuzinda, àgabungulira
embere za Nyakasane. 15 Hizkiyahu àrhondêra ashenga Nyakasane, erhi: 16 «Nyakasane
w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli, we bwârhala enyanya za Bakerubi, wêne we Nyamuzinda

[f] **37.1** Erhi bayumva oburhè bunene bayumva n'ecifufu, Abayahudi bàsharhula myambalo yâbo kurhengerera omu igosi, kuhika oku mukaba; ciru nkaba bayambala na sunzu; n'okucîshiga oluvu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

dolodolo w'amâmi g'igulu gôshi, we walemaga amalunga n'igulu. [17] Orhege okurhwîri, Yâgirwa Nyakasane, oyumve; ozibûle amasù. Yâgirwa Nyakasane, ocibonere! Oyumve ebinwa bya Senakeribu orhumire abayîsh'ijacira Nyamuzinda ozîne. [18] Neci, kwo binali, Yâgirwa Nyakasane, abâmi b'e Asîriya baherêrekîze amashanja gôshi n'ebihugo byâbo. [19] Badûlisire banyamuzinda bâbomuliro, bulya barhali banyamuzinda bw'okuli, ci mukolo gw'amahoko g'abantu, mirhi erhi mabaâe; na ntyo babavunyungula. [20] Ci wêhe, Nyakasane Nyamuzinda wiîrhu, orhuyôkole omu maboko gâge, lyo amâmi g'igulu gôshi gamanya oku wêne we onaba Nyamuzinda, Yâgirwa Nyakasane!»

Obulêbi bwa Yeshayahu

[21] Yeshayahu, mwene Amotsi, anacirhuma abagend'ibwîra Hizkiyahu, erhi: «Ntyâla kwo adesire Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli, wàsengeraga oku biyêrekîre Senakeribu, mwâmi w'e Asîriya. [22] Alaga akanwa Nyakasane adesire kuli ye: Amakugayaguza, amakushekera, omubikira, omwâna-nyere Siyoni; amakukengula omwâna-nyere Yeruzalemu! [23] Ndi olya wajâciraga ? ndi olya walôgorheraga, ndi olya walengerezagya izù n'okumumôlera amasù g'obucîbone? Kali Mutagatîfu w'Israheli? [24] Wakolesize bambali bâwe mpu ojacire Nyakasane, ene oderha, mpu: «N'omwandu gw'engâlè zâni nasôkire oku ntondo, nahika cingana oku irhwerhwe lya Libano. Natwîrekwo enduluma z'emirhi n'ensindani zâge nyinjinjà. Nahisire oku masongezo gâge mazindazinda, omu busâne bwâge bw'emirhi. [25] Niene nahumbire amaliba, nananywa amîshi g'amashanja g'ihanga; n'olushando lw'amagulu gâni naganyize enyîshi z'omu Mîsiri zôshi». [26] K'orhamanyiri oku kurhenga emyâka erhi byôshi kurheganya mbirheganya, n'oku kurhenga mîra erhi kuhiga mpiga eyo mihigo? Bunôla nkola nayiyunjuliza. Omukolo gwâwe kwali kuhindula ebishagala bizibuzibu bishube bigûkà. [27] Abantu bâmwo bayumva barhacigwêrhi misî, barhungwa n'obwôba n'enshonyi zababumba, bayôrha nka hyâsi hy'omu ishwa, nka kahasi k'omu bulambo, nka lubala lumezire oku nyumpa lubabuka n'empûsi y'ebushoshokero bw'izûba. [28] Okayimanga erhi okatamala, okahuluka wagenda erhi okagaluka, mmanyire, ciru n'amango onkunirire. [29] Kulya kubà onkunirire na kulya kubà obucibone bwâwe bwayumvîkine omu marhwîri gâni, nkolaga nakuhira ehigondo hyâni omu izûlu n'omurhamba gwâni ekanwa, nkugalule omu njira wàyishagamwo.

Obuhane bwa Asîriya

[30] N'ecîra co cimanyîso wahâbwa: guno mwâka balya emburho zarhogaga, mwâka irhondo ezacîmezagya zône, ci omwâka gwa kasharhu, mumîre munasârûle, murhwere emizâbîbu munalye oku mburho yayo. [31] Amâhunga g'omu nyumpa ya Yuda gasigala, gashub'imera emizi omu idaho ganayâne emburho enyanya. [32] Neci, omu Yeruzalemu mwârhenga âbasigala n'oku ntondo ya Siyoni kwâyimanga abafulumusire olufu. Buzigire buyunjwîre bwâgalwa bwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe bwâkola ebyôla! · [33] Co cirhumire amaderha ntyâla Nyakasane oku biyêrekîre omwâmi w'e Asîriya: Arhalabarhemwo eci cishagala arhânalashemwo mwampi, arhanacigorhe n'engurhu. [34] Omu nira àyishagamwo mwo anagaluka; ârhalabarhemwo eci cishagala. Kwo adesire ntyo Nyakasane! [35] Nafungira eci cishagala nnaciyôkole, irenge lyâni lirhumire na mwambali wâni Daudi orhumire».

Senakeribu ahanwa anagandûla

[36] Okubundi Malahika wa Nyakasane anacipamuka, anigûza bantu bihumbi igana na gali munâni na birhânu omu icumbi ly'Abasîriya. Erhi buca sêzi, erhi bôshi bafîre ekola mirhumba! [37] Senakeribu, mwene Asîriya, agandûla, ashubira e Ninive, abêrayo. [38] Kwanacibà lusiku luguma, erhi adwîrhe aharâmya omu nyumpa ya Nyamuzinda wâge Nisiroki, bagala bâge Adarameleki na Sarazêri bamufunda engôrho banacîyâkira omu cihugo ca Ararati. Omugala Asarahadoni ayîma ahâli hâge.

Jesaja/Isaiah 37

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וַיִּתְכַּס בַּשָּׂק וַיָּבֹא בֵּית יְהוָה׃ וַיִּשְׁלַח אֶת־אֶלְיָקִים אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת
וְאֶת | שֹׁבְנָא הַסּוֹפֵר וְאֵת זִקְנֵי הַכֹּהֲנִים מִתְכַּסִּים בַּשַּׂקִּים אֶל־יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר
חִזְקִיָּהוּ יוֹם־צָרָה וְתוֹכֵחָה וּנְאָצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי בָאוּ בָנִים עַד־מַשְׁבֵּר וְכֹחַ אַיִן לְלֵדָה׃ אוּלַי יִשְׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת
| דִּבְרֵי רַב־שָׁקֵה אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ מֶלֶךְ־אַשּׁוּר | אֲדֹנָיו לְחָרֵף אֱלֹהִים חַי וְהוֹכִיחַ בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְנָשָׂאתָ תְפִלָּה בְּעַד הַשְּׁאֵרִית הַנִּמְצָאָה׃ וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְשַׁעְיָהוּ׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְשַׁעְיָהוּ כֹּה
תֹאמְרוּן אֶל־אֲדֹנֵיכֶם כֹּה | אָמַר יְהוָה אַל־תִּירָא מִפְּנֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר גִּדְּפוּ נַעֲרֵי מֶלֶךְ־אַשּׁוּר
אוֹתִי׃ הִנְנִי נוֹתֵן בּוֹ רוּחַ וְשָׁמַע שְׁמוּעָה וְשָׁב אֶל־אַרְצוֹ וְהִפַּלְתִּיו בַּחֶרֶב בְּאַרְצוֹ׃ וַיָּשָׁב רַב־שָׁקֵה וַיִּמְצָא אֶת־מֶלֶךְ
אַשּׁוּר נִלְחָם עַל־לִבְנָה כִּי שָׁמַע כִּי נָסַע מִלָּכִישׁ׃ וַיִּשְׁמַע עַל־תִּרְהָקָה מֶלֶךְ־כּוּשׁ לֵאמֹר יָצָא לְהִלָּחֶם אִתָּךְ וַיִּשְׁמַע
וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר׃ כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר אַל־יַשִּׁאֲךָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה
בּוֹטֵחַ בּוֹ לֵאמֹר לֹא תִנָּתֵן יְרוּשָׁלַם בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ הִנֵּה | אַתָּה שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר לְכָל־הָאֲרָצוֹת
לְהַחֲרִימָם וְאַתָּה תִּנָּצֵל׃ הַהִצִּילוּ אוֹתָם אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִשְׁחִיתוּ אֲבוֹתַי אֶת־גּוֹזָן וְאֶת־חָרָן וְרֶצֶף וּבְנֵי־עֵדֶן אֲשֶׁר
בִּתְלַשָּׂר׃ אַיֵּה מֶלֶךְ־חֲמָת וּמֶלֶךְ אַרְפָּד וּמֶלֶךְ לָעִיר סְפַרְוַיִם הֵנַע וְעִוָּה׃ וַיִּקַּח חִזְקִיָּהוּ אֶת־הַסְּפָרִים מִיַּד
הַמַּלְאָכִים וַיִּקְרָאֵהוּ וַיַּעַל בֵּית יְהוָה וַיִּפְרְשֵׂהוּ חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ וַיִּתְפַּלֵּל חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְהוָה לֵאמֹר׃ יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם
וְאֶת־הָאָרֶץ׃ הַטֵּה יְהוָה | אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח יְהוָה עֵינֶיךָ וּרְאֵה וּשְׁמַע אֶת כָּל־דִּבְרֵי סַנְחֵרִיב אֲשֶׁר שָׁלַח לְחָרֵף

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֱלֹהִים חָי׃ 18אָמְנָם יְהוָה הֶחֱרִיבוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר אֶת־כָּל־הָאֲרָצוֹת וְאֶת־אַרְצָם׃ 19וְנָתַן אֶת־אֱלֹהֵיהֶם בָּאֵשׁ כִּי לֹא
אֱלֹהִים הֵמָּה כִּי אִם־מַעֲשֵׂה יְדֵי־אָדָם עֵץ וָאֶבֶן וַיְאַבְּדוּם׃ 20וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הוֹשִׁיעֵנוּ מִיָּדוֹ וְיֵדְעוּ כָּל־מַמְלְכוֹת
הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה יְהוָה לְבַדֶּךָ׃ 21וַיִּשְׁלַח יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ אֶל־חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
הִתְפַּלַּלְתָּ אֵלַי אֶל־סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ 22זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה עָלָיו בָּזָה לְךָ לָעֲגָה לְךָ בְּתוּלַת בַּת־צִיּוֹן
אַחֲרֶיךָ רֹאשׁ הֵנִיעָה בַּת יְרוּשָׁלִָם׃ 23אֶת־מִי חֵרַפְתָּ וְגִדַּפְתָּ וְעַל־מִי הֲרִימוֹתָה קוֹל וַתִּשָּׂא מָרוֹם עֵינֶיךָ אֶל־קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל׃ 24בְּיַד עֲבָדֶיךָ חֵרַפְתָּ | אֲדֹנָי וַתֹּאמֶר בְּרֹב רִכְבִּי אֲנִי עָלִיתִי מְרוֹם הָרִים יַרְכְּתֵי לְבָנוֹן וְאֶכְרֹת קוֹמַת אֲרָזָיו
מִבְחַר בְּרֹשָׁיו וְאָבוֹאָ מְרוֹם קִצּוֹ יַעַר כַּרְמְלוֹ׃ 25אֲנִי קָרְתִּי וְשָׁתִיתִי מָיִם וְאַחְרִבְ בְּכַף־פְּעָמַי כֹּל יְאֹרֵי
מָצוֹר׃ 26הֲלוֹא־שָׁמַעְתָּ לְמֵרָחוֹק אוֹתָהּ עָשִׂיתִי מִימֵי קֶדֶם ויצרתיה [וַיְצַרְתִּיהָ] עַתָּה הֲבִאוֹתִיהָ וּתְהִי לְהַשְׁאוֹת גַּלִּים נִצִּים עָרִים
בְּצֻרוֹת׃ 27וְיֹשְׁבֵיהֶן קִצְרֵי־יָד חַתּוּ וּבֹשׁוּ הָיוּ עֵשֶׂב שָׂדֶה וְיֶרֶק דֶּשֶׁא חֲצִיר גַּגּוֹת וּשְׁדֵמָה לִפְנֵי קָמָה׃ 28וְשִׁבְתְּךָ וְצֵאתְךָ
וּבוֹאֲךָ יָדָעְתִּי וְאֶת הִתְרַגִּזְךָ אֵלָי׃ 29יַעַן הִתְרַגִּזְךָ אֵלַי וְשַׁאֲנַנְךָ עָלָה בְאָזְנָי וְשַׂמְתִּי חַחִי בְאַפֶּךָ וּמִתְגִּי בְּשִׂפָתֶיךָ
וְהֵשַׁבְתִּיךָ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־בָּאתָ בָּהּ׃ 30וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת אָכוֹל הַשָּׁנָה סָפִיחַ וּבַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית שָׁחִיס וּבַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית
זִרְעוּ וְקִצְרוּ וְנִטְעוּ כְרָמִים וְאִכְלוּ פִרְיָם׃ 31וְיָסְפָה פְּלֵיטַת בֵּית־יְהוּדָה הַנִּשְׁאָרָה שֹׁרֶשׁ לְמַטָּה וְעָשָׂה פְּרִי
לְמָעְלָה׃ 32כִּי מִירוּשָׁלַ͏ִם תֵּצֵא שְׁאֵרִית וּפְלֵיטָה מֵהַר צִיּוֹן קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה־זֹּאת׃ ס
33לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֶל־מֶלֶךְ אַשּׁוּר לֹא יָבוֹא אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְלֹא־יוֹרֶה שָׁם חֵץ וְלֹא־יְקַדְּמֶנָּה מָגֵן וְלֹא־יִשְׁפֹּךְ
עָלֶיהָ סֹלְלָה׃ 34בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־בָּא בָּהּ יָשׁוּב וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת לֹא יָבוֹא נְאֻם־יְהוָה׃ 35וְגַנּוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת
לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי׃ ס
36וַיֵּצֵא | מַלְאַךְ יְהוָה וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר מֵאָה וּשְׁמֹנִים וַחֲמִשָּׁה אָלֶף וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהִנֵּה כֻלָּם פִּגְרִים
מֵתִים׃ 37וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וַיֵּשֶׁב בְּנִינְוֵה׃ 38וַיְהִי הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה בֵּית | נִסְרַךְ אֱלֹהָיו וְאַדְרַמֶּלֶךְ
וְשַׂרְאֶצֶר בָּנָיו הִכֻּהוּ בַחֶרֶב וְהֵמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אֲרָרָט וַיִּמְלֹךְ אֵסַר־חַדֹּן בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

38

Okulwâla n'okufuma kwa Hizkiyahu

[1] Mw'ago mango, endwâla yanacigwârha Hizkiyahu, alonz'ifà. Omulêbi Yeshayahu, mwene Amotsi, ayish'imubwîra, erhi: «Ntyâla kwo Nyakusane adesire: Rhegûla bwinjà enyumpa yâwe, bulya okola wafà, orhalame:» [2] Hizkiyahu ahindamukira ebwa nyasi, ashenga Nyakasane. [3] Amubwîra, erhi: «Mâshi Nyakasane, kengêra oku embere zâwe nal'inyôsire mwemezi na wa murhima mwimâna, n'oku nakazâg'ijira ebinjà omu masù gâwe». Okuhandi Hizkiyahu anacigwîra avugumula emirenge. [4] Lero akanwa ka Nyakasane kanacirhindakwo Yeshayahu, erhi: [5] «Genda, oj'ibwîra Hizkiyahu, mpu: Kwo adesire ntyâla Nyakasane, Nyamuzinda wa sho Daudi: Nàyumvîrhe omusengero gwâwe, nàbwîne n'emirenge yâwe. Ala oku nkola nayûshûla myâka ikumi n'irhanu oku nsiku z'akalamo kâwe. [6] Nakulikuûza, we n'ecishagala, omu mfune z'omwâmi w'e Asîriya. Nâfungira eci cishagala. [7] Alaga ecimanyîso Nyakasane akuhîre c'okukuyêreka oku Nyakasane ajira okwo adesire: [8] Nkola nashubiza ecizunguzungu nyuma mashonezo ikumi, izûba lyàli lyamayandagala oku nsa y'Ahazi. Izûba lyànacishûba mashonezo ikumi oku mashonezo lyàli lyamayandagala.

Hizkiyahu avug'omunkwa

[9] Olwimbo lw'Hizkiyahu, mwâmi w'e Yuda, erhi alwâla anafuma endwâla yâge:

[10] Nàkag'iderha, nti: Omu kagarhî k'ensiku z'akalamo kâni, nkolaga nagenda; emyâka ecinsigalire nkola nayigereza aha muhango gw'ekuzimu!

[11] Nàkag'iderha, nti: Ntakacibonakwo Nyakasane hanôla igulu ly'abazîne; ntakacisinzakwo oderhwa muntu muli aba bôshi babà omu igulu!

[12] Ecirâlo câni bacinyazire, bàcikweba kuli nka cigala ca bangere; obuzîne bwâni nabuhunga nka kula omuhunzi ahunga omwenda, bantwîre nka kula batwa omulendwe oku muzingo. Kurhenga sêzi kuhika budufu mîra wammalîraga!

[13] Kuhika sêzi erhi kuyâma ndwîrhe nayâma. Nka kula entale enajira, kwo (Nyakasane) adwîrhe akugurha orhuvuha rhwâni rhwôshi. Kurhenga sêzi kuhika budufu erhi mîra wammalîraga.

[14] Ndwîrhe navigîra nka hiremberembe nîsi erhi muhangâli, ndwîrhe nagûkubira nka ngûkù. Amasù gampwêrîre emalunga mpenesire. Nkola ngombire, Yâgirwa Nyakasane, onfungire!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 Ci kurhigi naderha na bici namubwîra? Yêne wakolaga ebyo byôshi. Nâheka omutula omu murhima gwâni emyâka yôshi y'obuzîne bwâni.

16 Aba Nyakasane ali eburhambi, bâbona akalamo; mûka gwâge gulanga ngasi kantu kalimwo obuzîne. Onfumye onanshuhizemwo omûka!

17 Ala oku amarhabi gâni gamahinduka murhûla! We walanzire obuzîne bwâni bulêk'irhogera omu nyênga, erhi ojugucira ebyâha byâni byôshi enyuma z'omugongo gwâwe.

18 Bulya âbali omu kuzimu barhakukuza, n'Emifù erhayimba irenge lyâwe. Abayandagalira omu nshinda barhacicîkubagira oku obà mudarhebana.

19 Ocizîne, ocirimwo omûka yeki wankahash'ikukuza, nk'okûla ndwîrhe najira ene. Ababusi bayish'iyigîriza abâna bâbo oku we mudarhebana.

20 Yâgirwa wamanciza! Rhukolaga rhwakâmukuza n'omulya gw'olulanga ensiku zôshi z'obuzîne bwîrhu omu ndâro ya Nyakasane!

21 Yeshayahu anaciderha, erhi: «Balerhe obuntu bw'amalehe gw'omutini, baburhubire oku kafinjo: âfuma!»

22 Naye Hizkiyahu aderha. erhi: «Cimanyîso cici namanyirakwo oku Nashub'ikarheremera omu ndâro ya Nyakasane?»

Jesaja/Isaiah 38

1 בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חִזְקִיָּהוּ לָמוּת וַיָּבוֹא אֵלָיו יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה צַו לְבֵיתֶךָ כִּי מֵת
אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה: 2 וַיִּסֹּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל־הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה: 3 וַיֹּאמַר אָנָּה יְהוָה זְכָר־נָּא אֵת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי
לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי וַיֵּבְךְּ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל: ס
4 וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יְשַׁעְיָהוּ לֵאמֹר: 5 הָלוֹךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי דָּוִד אָבִיךָ שָׁמַעְתִּי
אֶת־תְּפִלָּתֶךָ רָאִיתִי אֶת־דִּמְעָתֶךָ הִנְנִי יוֹסֵף עַל־יָמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה: 6 וּמִכַּף מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אַצִּילְךָ וְאֶת הָעִיר
הַזֹּאת וְגַנּוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת: 7 וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת מֵאֵת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֵּר: 8 הִנְנִי
מֵשִׁיב אֶת־צֵל הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה בְּמַעֲלוֹת אָחָז בַּשֶּׁמֶשׁ אֲחֹרַנִּית עֶשֶׂר מַעֲלוֹת וַתָּשָׁב הַשֶּׁמֶשׁ עֶשֶׂר מַעֲלוֹת
בַּמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרָדָה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בַּחֳלֹתּוֹ וַיְחִי מֵחָלְיוֹ׃ 10אֲנִי אָמַרְתִּי בִּדְמִי יָמַי אֵלְכָה בְּשַׁעֲרֵי שְׁאוֹל פֻּקַּדְתִּי יֶתֶר
שְׁנוֹתָי׃ 11אָמַרְתִּי לֹא־אֶרְאֶה יָהּ יָהּ בְּאֶרֶץ הַחַיִּים לֹא־אַבִּיט אָדָם עוֹד עִם־יוֹשְׁבֵי חָדֶל׃ 12דּוֹרִי נָסַע וְנִגְלָה מִנִּי כְּאֹהֶל
רֹעִי קִפַּדְתִּי כָאֹרֵג חַיַּי מִדַּלָּה יְבַצְּעֵנִי מִיּוֹם עַד־לַיְלָה תַּשְׁלִימֵנִי׃ 13שִׁוִּיתִי עַד־בֹּקֶר כָּאֲרִי כֵּן יְשַׁבֵּר כָּל־עַצְמוֹתָי מִיּוֹם
עַד־לַיְלָה תַּשְׁלִימֵנִי׃ 14כְּסוּס עָגוּר כֵּן אֲצַפְצֵף אֶהְגֶּה כַיּוֹנָה דַּלְּוּ עֵינַי לַמָּרוֹם אֲדֹנָי עָשְׁקָה־לִּי עָרְבֵנִי׃ 15מֶה־אֲדַבֵּר
וְאֶמַר־לִי וְהוּא עָשָׂה אֲדַדֵּה כָל־שְׁנוֹתַי עַל־מַר נַפְשִׁי׃ 16אֲדֹנָי עֲלֵיהֶם יִחְיוּ וּלְכָל־בָּהֶן חַיֵּי רוּחִי וְתַחֲלִימֵנִי
וְהַחֲיֵנִי׃ 17הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר־לִי מָר וְאַתָּה חָשַׂקְתָּ נַפְשִׁי מִשַּׁחַת בְּלִי כִּי הִשְׁלַכְתָּ אַחֲרֵי גֵוְךָ כָּל־חַטָּאָי׃ 18כִּי לֹא שְׁאוֹל
תּוֹדְךָ מָוֶת יְהַלְלֶךָּ לֹא־יְשַׂבְּרוּ יוֹרְדֵי־בוֹר אֶל־אֲמִתֶּךָ׃ 19חַי חַי הוּא יוֹדֶךָ כָּמוֹנִי הַיּוֹם אָב לְבָנִים יוֹדִיעַ
אֶל־אֲמִתֶּךָ׃ 20יְהוָה לְהוֹשִׁיעֵנִי וּנְגִנוֹתַי נְנַגֵּן כָּל־יְמֵי חַיֵּינוּ עַל־בֵּית יְהוָה׃ 21וַיֹּאמֶר יְשַׂעְיָהוּ יִשְׂאוּ דְּבֶלֶת תְּאֵנִים
וְיִמְרְחוּ עַל־הַשְּׁחִין וְיֶחִי׃ 22וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ מָה אוֹת כִּי אֶעֱלֶה בֵּית יְהוָה׃ ס

39

Abajà-bugo b'e Babiloni

[1] Mw'ago mango, Merodaki-Baladani, mwene Baladani, mwâmi w'e Babiloni, anacirhumira Hizkiyahu amaruba n'entûlo, bulya bali bamu-bwizire oku ali mulwâla n'oku akola afumire. [2] Hizkiyahu asîma anayêreka abajàbugo enyumpa y'embîko zâge, amarhale, amasholo, obukû n'amavurha g'engulo ndârhi; àbayêreka omu abikira emirasano yâge na ngasi byôshi byali omu mbîko zâge. Ntà kantu Hizkiyahu arhabayêrekaga oku bwâmi bwâge n'omu cihugo câge côshi. [3] Okubundi omulêbi Yeshayahu anacija emwa mwâmi Hizkiyahu, amudôsa, erhi: «Kurhi abo bantu badesire na ngahi barhengaga?» Hizkiyahu anacishuza, erhi: «Barhengaga kuli omu cihugo c'ihanga e Babiloni». [4] Ashubiza, erhi: «Bici babwîne omu burhwâli bwâwe?» Hizkiyahu anacishuza, erhi: «Babwîne ngasi byôshi binabà omu burhwâli bwâni: ntâhyo hiba omu mbîko zâni ntabayêresire». [5] Okubundi Yeshayahu anacibwîra Hizkiyahu, erhi: «Yumva akanwa ka Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe: [6] Ensiku ziyiruka, ngasi byôshi biri omu burhwâli bwâwe, ngasi byôshi basho wâwe balunziremwo kuhika olusiku lw'ene, byahêkwa e Babiloni. Harhasigale kantu ciru n'akaguma, kwo Nyakasane adesire. [7] N'omu bâna bâwe, balya oburha wêne, baguma bahêkwa, bagend'ijirwa bibwindi by'omu burhwâli bw'omwâmi w'e Babiloni». [8] Hizkiyahu ashuza Yeshayahu, erhi: «Kali kinja akola kanwa ka Nyakasane ombwîzire!» Bulya akazâg'iderha omu murhima gwâge, erhi: «Kuziga oku ncibâmwo omûka, hâbà omurhûla n'akalembe!»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בָּעֵת הַהִוא שָׁלַח מְרֹדַךְ֩ בַּלְאֲדָן בֶּן־בַּלְאֲדָן מֶלֶךְ־בָּבֶל סְפָרִים וּמִנְחָה אֶל־חִזְקִיָּהוּ וַיִּשְׁמַע כִּי חָלָה וַיֶּחֱזָק׃ וַיִּשְׂמַח
עֲלֵיהֶם֙ חִזְקִיָּהוּ֔ וַיַּרְאֵם֙ אֶת־בֵּ֣ית נְכֹתֹ֔ו וְאֶת־הַכֶּ֖סֶף וְאֶת־הַזָּהָ֑ב וְאֶת־הַבְּשָׂמִ֗ים וְאֶת֙ | הַשֶּׁ֣מֶן הַטּ֔וֹב וְאֵת֙ כָּל־בֵּ֣ית כֵּלָ֔יו
וְאֵת֙ כָּל־אֲשֶׁ֣ר נִמְצָ֔א בְּאֹצְרֹתָ֑יו לֹא־הָיָ֣ה דָבָ֔ר אֲשֶׁ֥ר לֹא־הֶרְאָ֖ם חִזְקִיָּ֣הוּ בְּבֵיתֹ֑ו וּבְכָל־מֶמְשַׁלְתֹּ֖ו׃ וַיָּבֹא֙ יְשַׁעְיָ֣הוּ הַנָּבִ֔יא
אֶל־הַמֶּ֖לֶךְ חִזְקִיָּ֑הוּ וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֗יו מָ֚ה אָמְר֣וּ | הָאֲנָשִׁ֣ים הָאֵ֔לֶּה וּמֵאַ֥יִן בָּ֖אוּ אֵלֶ֑יךָ וַיֹּ֣אמֶר חִזְקִיָּ֔הוּ מֵאֶ֥רֶץ רְחוֹקָ֖ה בָּ֥אוּ
אֵלַ֛י מִבָּבֶֽל׃ וַיֹּ֣אמֶר מָ֔ה רָא֖וּ בְּבֵיתֶ֑ךָ וַיֹּ֣אמֶר חִזְקִיָּ֗הוּ אֵ֚ת כָּל־אֲשֶׁ֣ר בְּבֵיתִ֔י רָא֖וּ לֹא־הָיָ֣ה דָבָ֔ר אֲשֶׁ֥ר לֹא־הִרְאִיתִֽים
בְּאוֹצְרֹתָֽי׃ וַיֹּ֣אמֶר יְשַׁעְיָ֔הוּ אֶל־חִזְקִיָּ֖הוּ שְׁמַ֣ע דְּבַר־יְהוָ֑ה צְבָאֹ֖ות׃ הִנֵּ֣ה יָמִ֗ים בָּאִים֙ וְנִשָּׂ֣א | כָל־אֲשֶׁ֣ר בְּבֵיתְךָ֔ וַאֲשֶׁ֥ר
אָצְרוּ֙ אֲבֹתֶ֣יךָ עַד־הַיֹּ֔ום הַזֶּ֖ה בָּבֶ֑לָה לֹא־יִוָּתֵ֥ר דָּבָ֖ר אָמַ֥ר יְהוָֽה׃ וּמִבָּנֶ֙יךָ֙ אֲשֶׁ֣ר יֵצְא֔וּ מִמְּךָ֖ אֲשֶׁ֣ר תֹּולִ֑יד יִקָּ֗חוּ וְהָיוּ֙
סָרִיסִ֣ים בְּהֵיכַ֔ל מֶ֖לֶךְ בָּבֶֽל׃ וַיֹּ֣אמֶר חִזְקִיָּ֔הוּ אֶל־יְשַׁעְיָ֖הוּ טֹ֣וב דְּבַר־יְהוָ֑ה אֲשֶׁ֥ר דִּבַּ֖רְתָּ וַיֹּ֣אמֶר כִּ֤י יִהְיֶה־שָׁלֹום֙ וֶאֱמֶ֔ת
בְּיָמָֽי׃ פ

40

II. Nyamuzinda âyôkola olubaga lwâge

Olubaga lwamanyîsibwa oku lwâyokolwa

[1] Murhûlulize, murhûlelizc olubaga lwâni, kwo adesire Nyamuzinda winyu. [2] Mubwîre Yeruzalemu akanwa kamujà omu murhima munabirikire oku obuja bwâge bwahwire, oku ecâha câge càbabalirwe, oku okuboko kwa Nyakasane kwàmuhanyire kabiri oku mabî gâge gôshi. [3] Izù lidwîrhe lyayakûza: «Omu irûngu murheganyize Nyakasane enjira! Omu bulambomuyumanyize Nyamuzinda wîrhu omulimbwa! [4] Ngasi lubanda luyunjuzibwe, ngasi ntondo na ngasi hirhondo bigalagazibwe, ngasi hakubire hakubûlwe, na ngasi rhubanda-rhubanda zibe njira nnongêdu! [5] Okubundi irenge lya Nyakasane lyâciyêrekana na ngasi muntu âlibona, bulya kanwa ka Nyakasane kakudesire». [6] Izù lidwîrhe lyaderha, erhi: «Ohamagaze!» nâni nti: «Bici nâhamagaza?» -«Ngasi muntu ali hyâsi n'irenge lyâge lyôshi kwo liri nka bwâso bw'omu ishwa. [7] Ehyâsi kuyuma hiyuma, obwâso kugokomba bugokomba omûka gwa Nyakasane gukabigerakwo. Neci, olubaga luli hyâsi! [8] Ehyâsi kuyuma hiyuma, obwâso kugokomba bugokomba, ci akanwa ka Nyamuzinda wîrhu kayôrha kahabà ensiku n'amango». [9] Sôkera oku ntondo ndîrî, wâni mujà-bugo wa Siyoni; longêza izù, osêze, wâni mujà-bugo wa Yeruzalemu; longêza izù, orhayôbohaga, obwîre engo za Yuda, erhi: «Ali Nyamuzinda winyu! [10] Ali Nyakasane Nyamuzinda! Ayîshire n'obuhashe, n'okuboko kwâge kwayîma. Ayîshire n'engalo zâge omu nfune, n'oluhembo lwâge lumushokolîre. [11] Aka lungere, kuyâbula ayâbula obusò

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwâge, aj'ashûbûza abâna-buzi n'okuboko kwâge, ababagalire oku cifuba câge, anayîshe ahuga bunyi bunyi ebibuzi byayonsa».

Obukulu bwa Nyamuzinda[g]

12 Ndi okola ogerîre amîshi g'enyanja omu bula bw'enfune yâge, akanakora amakoro
g'amalunga n'eminwe yâge? Ndi okola ogerîre akatulo kw'obudaka omu mulengo? Ndi okola
odesire mpu agere obuzirho bw'entondo erhi obw'orhurhondo? 13 Ndi okola odesire mpu agere
omûka gwa Nyakasane, erhi mpu abè muhanûzi w'okumuyigîriza? 14 Ndi akola adôsize ihano
mpu amuyêreke kurhi ajira, anamuyigîrize enjira y'obushinganyanya, amubwîrize obumanye,
anamuyêreke enjira y'obwîrhonzi? 15 Ala oku amashanja kwo gali nka ntônyi ya mîshi omu
ndômo; kwo gali nka hitulo omu munzâni! Ala oku ebirwa kwo biri nka hishano hityanguli
16 Libano arhankabona enshâli z'okutwâna omuliro, n'ensimba zâmwo zôshi zirhalinganîni
enterekêro ekwânîne! 17 Amashanja gôshi kwo gali nka busha embere zâge, garhali kantu,
garhali bici omu masù gâge. 18 Ndi mwankâgererakwo Nyamuzinda? Nshusho nci
mwankamulinganyanyizâkwo? 19 Omubumbi abumba enshushano, omutuzi ayishige amasholo,
ayitulire n'emigufi y'amarhale. 20 Orhagwêrhi eby'arhûla nterekêro, anacîshoge omurhi
gurhankalundwa, aje alonza omubinji mulenga wankamubinjira enshushano erhadundagana.
21 Ka kuhaba mukuhabire? Ka murhasâg'ikuyumva? ka barhasâg'imuganîrirakwo kurhenga
emurhondêro? Ka murhamanyiri ndi wasîmikaga igulu? 22 Atamîre oku ntebe yâge y'obwâmi
enyanya ly'ecirêre c'igulu, n'abalibâmwo kwo bali nka nzige. Amalunga àgabungwîre nka
mwambalo agalambûla nk'ihêma ly'okucumbikamwo. 23 Abâmi ye bahindula busha,
n'abacîranuzi b'en'igulu ye bafunyâza. 24 Oku banacirhwerwa ntya, oku omulangasi gwâbo
gwanacirhinda ntya omu budaka, anababûhirakwo omûka gwâge, bayûme, n'empûsi ya kadaga
yanabayehukana nka hyâsi. 25 Ndi wankangererakwo, olya rhuyumanîne? Kwo adôsize
Omutagatîfu. 26 Yinamuliri amasù enyanya mucibonere: ndi wâjiraga ebyo biremwa? K'arhali
olya okeresa omurhwe gwâbyo n'okuhamagala ngasi ciguma omu izîno lyâco? Embere
z'obuhashe bwâge bunene n'oburhwâli bwâge, ntâco cankabula bwabâho. 27 Cirhumaga ocija
waderha, wâni Yakôbo, cirhumaga ocikebwa, wâni Israheli, mpu: «Enjira yâni eri nfulike embere
za Nyakasane, olubanja lwâni lurhankamanyibwa na Nyamuzinda wâni?» 28 Ka kuhaba
okuhabire? K'orhasâg'ikuyumva? Nyakasane ye Nyamuzinda w'ensiku n'amango, ye walemaga
igulu kuhika aha lihekera, ye ntaluha ye na ntagoyôla n'oburhimanya bwâge burhajira lugero.
29 Ye oluhûla oluhire, Ye ozibuhya engonyi. 30 Abâna banarhame n'okurhâ enjingo emisole
enadungubeje. 31 Ci abacîkubagira Nyakasane, emisî yâbo kuyûshûka eyûshûka, banamerekwo
ebyîbi nka nyunda, banakâlibirha burharhama, banakâgenda burhagoyôla.

---

[g]**40.12** Muli eyi milongo 12-26: Omulêbi akuzize obukulu, obushinganyanya n'obumanye bwa Nyamuzinda; n'obuhashe bwâge bunji bwenêne. Omulêbi alonzize okubwîra Abayahudi mpu bakolere Nyamubâho, baleke banyamuzinda b'obunywesi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱלֹהֵיכֶם: 2דַּבְּרוּ עַל־לֵב יְרוּשָׁלַ͏ִם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מָלְאָה צְבָאָהּ כִּי נִרְצָה עֲוֹנָהּ כִּי לָקְחָה
מִיַּד יְהוָה כִּפְלַיִם בְּכָל־חַטֹּאתֶיהָ: ס
3קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר פַּנּוּ דֶּרֶךְ יְהוָה יַשְׁרוּ בָּעֲרָבָה מְסִלָּה לֵאלֹהֵינוּ: 4כָּל־גֶּיא יִנָּשֵׂא וְכָל־הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ וְהָיָה
הֶעָקֹב לְמִישׁוֹר וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה: 5וְנִגְלָה כְּבוֹד יְהוָה וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי יְהוָה דִּבֵּר: ס
6קוֹל אֹמֵר קְרָא וְאָמַר מָה אֶקְרָא כָּל־הַבָּשָׂר חָצִיר וְכָל־חַסְדּוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה: 7יָבֵשׁ חָצִיר נָבֵל צִיץ כִּי רוּחַ יְהוָה
נָשְׁבָה בּוֹ אָכֵן חָצִיר הָעָם: 8יָבֵשׁ חָצִיר נָבֵל צִיץ וּדְבַר־אֱלֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם: ס
9עַל הַר־גָּבֹהַ עֲלִי־לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן הָרִימִי בַכֹּחַ קוֹלֵךְ מְבַשֶּׂרֶת יְרוּשָׁלַ͏ִם הָרִימִי אַל־תִּירָאִי אִמְרִי לְעָרֵי יְהוּדָה הִנֵּה
אֱלֹהֵיכֶם: 10הִנֵּה אֲדֹנָי יְהוִה בְּחָזָק יָבוֹא וּזְרֹעוֹ מֹשְׁלָה לוֹ הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו: 11כְּרֹעֶה עֶדְרוֹ יִרְעֶה בִּזְרֹעוֹ
יְקַבֵּץ טְלָאִים וּבְחֵיקוֹ יִשָּׂא עָלוֹת יְנַהֵל: ס
12מִי־מָדַד בְּשָׁעֲלוֹ מַיִם וְשָׁמַיִם בַּזֶּרֶת תִּכֵּן וְכָל בַּשָּׁלִשׁ עֲפַר הָאָרֶץ וְשָׁקַל בַּפֶּלֶס הָרִים וּגְבָעוֹת בְּמֹאזְנָיִם: 13מִי־תִכֵּן
אֶת־רוּחַ יְהוָה וְאִישׁ עֲצָתוֹ יוֹדִיעֶנּוּ: 14אֶת־מִי נוֹעָץ וַיְבִינֵהוּ וַיְלַמְּדֵהוּ בְּאֹרַח מִשְׁפָּט וַיְלַמְּדֵהוּ דַּעַת וְדֶרֶךְ תְּבוּנוֹת
יוֹדִיעֶנּוּ: 15הֶן גּוֹיִם כְּמַר מִדְּלִי וּכְשַׁחַק מֹאזְנַיִם נֶחְשָׁבוּ הֵן אִיִּים כַּדַּק יִטּוֹל: 16וּלְבָנוֹן אֵין דֵּי בָּעֵר וְחַיָּתוֹ אֵין דֵּי עוֹלָה:
ס
17כָּל־הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ מֵאֶפֶס וָתֹהוּ נֶחְשְׁבוּ־לוֹ: 18וְאֶל־מִי תְדַמְּיוּן אֵל וּמַה־דְּמוּת תַּעַרְכוּ לוֹ: 19הַפֶּסֶל נָסַךְ חָרָשׁ
וְצוֹרֵף בַּזָּהָב יְרַקְּעֶנּוּ וּרְתֻקוֹת כֶּסֶף צוֹרֵף: 20הַמְסֻכָּן תְּרוּמָה עֵץ לֹא־יִרְקַב יִבְחַר חָרָשׁ חָכָם יְבַקֶּשׁ־לּוֹ לְהָכִין פֶּסֶל לֹא
יִמּוֹט: 21הֲלוֹא תֵדְעוּ הֲלוֹא תִשְׁמָעוּ הֲלוֹא הֻגַּד מֵרֹאשׁ לָכֶם הֲלוֹא הֲבִינֹתֶם מוֹסְדוֹת הָאָרֶץ: 22הַיֹּשֵׁב עַל־חוּג הָאָרֶץ
וְיֹשְׁבֶיהָ כַּחֲגָבִים הַנּוֹטֶה כַדֹּק שָׁמַיִם וַיִּמְתָּחֵם כָּאֹהֶל לָשָׁבֶת: 23הַנּוֹתֵן רוֹזְנִים לְאָיִן שֹׁפְטֵי אֶרֶץ כַּתֹּהוּ עָשָׂה: 24אַף
בַּל־נִטָּעוּ אַף בַּל־זֹרָעוּ אַף בַּל־שֹׁרֶשׁ בָּאָרֶץ גִּזְעָם וְגַם־נָשַׁף בָּהֶם וַיִּבָּשׁוּ וּסְעָרָה כַקַּשׁ תִּשָּׂאֵם: ס
25וְאֶל־מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמַר קָדוֹשׁ: 26שְׂאוּ־מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי־בָרָא אֵלֶּה הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם לְכֻלָּם
בְּשֵׁם יִקְרָא מֵרֹב אוֹנִים וְאַמִּיץ כֹּחַ אִישׁ לֹא נֶעְדָּר: ס
27לָמָּה תֹאמַר יַעֲקֹב וְתֹדַבֵּר יִשְׂרָאֵל נִסְתְּרָה דַרְכִּי מֵיְהוָה וּמֵאֱלֹהַי מִשְׁפָּטִי יַעֲבוֹר: 28הֲלוֹא יָדַעְתָּ אִם־לֹא שָׁמַעְתָּ
אֱלֹהֵי עוֹלָם | יְהוָה בּוֹרֵא קְצוֹת הָאָרֶץ לֹא יִיעַף וְלֹא יִגָּע אֵין חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ: 29נֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה
יַרְבֶּה: 30וְיֵעָפוּ נְעָרִים וְיִגָּעוּ וּבַחוּרִים כָּשׁוֹל יִכָּשֵׁלוּ: 31וְקוֵי יְהוָה יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים יָרוּצוּ וְלֹא יִיגְעוּ יֵלְכוּ
וְלֹא יִיעָפוּ: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

41

Mwâmi Sirusi, ntumwa ya Nnâmahanga

[1] Mwe birhwa, muhwekêre, munyumvîrhize! Ninyu mwe mashanja, muzibuhe! Bacihebe eruhya, baderhe! Rhujisanye lubanja! [2] Ndi wazûsagya omucîranuzi ebushoshokero bw'izûba, anamuhamagala mpu amushimbe? Arhegesire mpu amashanja gamurhumikire, anarhambule abâmi. Engôrho yâge enabahindule katulo n'omuherho gwâge gubajire nka hyâsi hyayehûlwa n'empûsi. [3] Abakulikîre buhena, amatwîkanya buzira mbaka, amagera omu njira buzira okulabarha oku idaho. [4] Ndi wàkolaga n'okuyûkiriza okwôla kwôshi? Anali olya olondesa amaburha kurhenga aha murhondêro, niono Nyakasane, nie Murhanzi nie nayish'ibà Muzinda omu bazinda. [5] Ebirhwa byàbwîne, byamarhungwa n'obwôba; amarhwêrhwè g'igulu gadwîrhe gagerawo omusisi. Byamaja byayegera, byamahira njira. [6] Ngasi muntu adwîrhe agwâsa owâbo, anamubwîre, erhi: «Humura!» [7] Omubinji adwîrhe aha omutuzi w'amasholo omurhima, owagombeza ecûma n'enyundo adwîrhe aha owacitulira eluganda omurhima, abwîre owacishomeka oku cindi, erhi: «Ntyo!» Anacizibuhya n'embambo lyo cirhadundagana.

Israheli arhaciyôbohaga, Nyakasane ye mufungizi wâge

[8] Ci woyo Israheli, murhumisi wâni, Yakôbo, mwîshogwa wâni, iburha ly'Abrahamu, mwîra wâni, [9] we nagwârhaga kurhenga ebuzinda bw'igulu, nakuhamagala kurhenga emu bihugo by'ihanga, nakubwîra, nti: «Oli murhumisi wâni, nacikwîshozire, ntakulikiriraga!» [10] Orhayôhohaga, bulya ndi haguma nâwe, orhabaga bihamba, bulya nie Nyamuzinda wâwe. Nakuzibuhize nanakurhabâla, nakugwâsa n'okulyo kw'obucîranuzi bwâni. [11] Ala oku babumbwa n'enshonyi banaturutumbe balya bôshi bali bakuhigire. Bahungumuka banafanande balya bakaz'ikulonzâkwo akadali. [12] Wâbalonza obabule balya bakâg'ikutulakwo entambala. Bâhungumuka banaherêrekere balya bakaz'ikutulirakwo amatumu. [13] Bulya niono, Nyakasane Nyamuzinda wâwe, nkuGwârhire oku kuboko kulyo, nankubwizire, nti: «Orhayôbohaga, nie nakurhabâla!» [14] Orhayôbohaga, wâni muvunyu gwa Yakôbo, wâni munyole gw'Israheli! Nie nâkurhabâla, Nyakasane okudesire; côkola wâwe, ye Mutagatîfu w'Israheli. [15] Ala oku nkujizire nka ngâlè y'okuhûla (engano), ngâlè mpyâhya ya môji abiri: watuntuma entondo, ozivungunyule, n'orhurhondo orhujire nka hirere. [16] Wâyerûlarho, empûsi erhuyehûkane, ecihûsi carhushandabanya. Ci wêhe wacishingira Nyakasane, wakuzibwa n'Omutagatîfu w'Israheli. [17] Abagalugalu n'abakenyi bajà balonza amîshi, ci ntago! Olulimi lwâho lwàyûmûsire n'enyôrha. Niono, Nyakasane, nâbayumvîrhiza, niono, Nyamuzinda w'Israheli, ntabalîkirire. [18] Najira enyîshi zihulule oku manga, n'orhubanda rhufunukemwo amaliba; irûngu nalihindula lishube ciyanja, n'obudaka buyûmûsire bushube nshôko za mîshi. [19] Omu irûngu narhweramwo emirhi mirîmirî, ey'akasiya, ey'omugorhi n'ey'omuzêti. Omu bulambo nahiramwo ensindani haguma

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'orhushingishingi n'emikalakala, [20] Lyo bâbona banamanye, barhimanye banayumve oku kuboko kwa Nyakasane kwakolaga ebyo, oku Mutagatîfu w'Israheli wabilemaga.

Nyakasane yêne Nyamuzinda

[21] Lerhagi olubanja lwinyu, kwo Nyakasane adesire, bûlanagi, kwo Mwâmi wa Yakôbo adesire. [22] Bayegerage hano, barhumanyîse ebyâba. Ehyàgezire, babiderhe! Murhubwirebyo, nîrhu rhucije emurhima, rhubone erhi byayunjwîre! Nîsi erhi mubâge ebyayîsh'ibà byomurhubwîra! [23] Murhumanyîsagye ebyayîsh'ibà, nîrhu rhumanye oku muli banyamuzinda! Ciru mubâge nka mwajira aminja erhi mabî, lyo rhucija emurhima rhunageremwo ecôbà! [24] Ci ala oku murhali ciru nka busha bwo bunyi, n'emikolo eri busha! Abacimwîshogaga, nabo banali ba kusholog osa! [25] Namuhamagire kurhenga ebulembe, ye oyu oyîshire; kurhenga ebushoshokero bw'izûba, namuyakûza omu izîno lyâge. Ayîsh'alabarha abarhegesi b'ebihugo nka bijondo, kula omubumbi ahinanga ibumba. [26] Ndi wabîre abâla ogwo mwanzi kurhenga emurhondêro, mpu rhugumanye? erhi omu kurhenga ensiku za mîra, lyo rhuderha, nti: «Neci, kwo binali»? Nanga, ntâye wabîre abâla ogwo mwanzi; ntâye wagumanyîsize; ntâye wayumvîrhe ebinwa binyu! [27] Omu Siyoni mwo namanyîsagya okwo burhangiriza, narhuma omujà-bugo omu Yeruzalemu. [28] Nanacilola, ci ntabonaga muntu ciru n'omuguma! Muli bo, ntà muhanûzi ciru n'omuguma, oyu nankahash'idôsa anashuze! [29] Ala oku bôshi bali busha, emikolo yâbo eri busha, enshushano zâbo ziri mûsi, ziri ntâco!

Jesaja/Isaiah 41

1 הַחֲרִישׁוּ אֵלַי אִיִּים וּלְאֻמִּים יַחֲלִיפוּ כֹחַ יִגְּשׁוּ אָז יְדַבֵּרוּ יַחְדָּו לַמִּשְׁפָּט נִקְרָבָה׃ 2 מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ
לְרַגְלוֹ יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְלָכִים יֹרֵד יִתֵּן כֶּעָפָר חַרְבּוֹ כְּקַשׁ נִדָּף קַשְׁתּוֹ׃ 3 יִרְדְּפֵם יַעֲבֹר שָׁלוֹם אֹרַח בְּרַגְלָיו לֹא
יָבוֹא׃ 4 מִי־פָעַל וְעָשָׂה קֹרֵא הַדֹּרוֹת מֵרֹאשׁ אֲנִי יְהוָה רִאשׁוֹן וְאֶת־אַחֲרֹנִים אֲנִי־הוּא׃ 5 רָאוּ אִיִּים וְיִירָאוּ קְצוֹת הָאָרֶץ
יֶחֱרָדוּ קָרְבוּ וַיֶּאֱתָיוּן׃ 6 אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ יַעְזֹרוּ וּלְאָחִיו יֹאמַר חֲזָק׃ 7 וַיְחַזֵּק חָרָשׁ אֶת־צוֹרֵף מַחֲלִיק פַּטִּישׁ אֶת־הוֹלֶם
פָּעַם אֹמֵר לַדֶּבֶק טוֹב הוּא וַיְחַזְּקֵהוּ בְמַסְמְרִים לֹא יִמּוֹט׃ ס
8 וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי׃ 9 אֲשֶׁר הֶחֱזַקְתִּיךָ מִקְצוֹת הָאָרֶץ וּמֵאֲצִילֶיהָ קְרָאתִיךָ
וָאֹמַר לְךָ עַבְדִּי־אַתָּה בְּחַרְתִּיךָ וְלֹא מְאַסְתִּיךָ׃ 10 אַל־תִּירָא כִּי עִמְּךָ־אָנִי אַל־תִּשְׁתָּע כִּי־אֲנִי אֱלֹהֶיךָ אִמַּצְתִּיךָ
אַף־עֲזַרְתִּיךָ אַף־תְּמַכְתִּיךָ בִּימִין צִדְקִי׃ 11 הֵן יֵבֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ כֹּל הַנֶּחֱרִים בָּךְ יִהְיוּ כְאַיִן וְיֹאבְדוּ אַנְשֵׁי רִיבֶךָ׃ 12 תְּבַקְשֵׁם
וְלֹא תִמְצָאֵם אַנְשֵׁי מַצֻּתֶךָ יִהְיוּ כְאַיִן וּכְאֶפֶס אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֶּךָ׃ 13 כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מַחֲזִיק יְמִינֶךָ הָאֹמֵר לְךָ
אַל־תִּירָא אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14 אַל־תִּירְאִי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב מְתֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֲזַרְתִּיךְ נְאֻם־יְהוָה וְגֹאֲלֵךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ 15 הִנֵּה שַׂמְתִּיךְ לְמוֹרַג חָרוּץ
חָדָשׁ בַּעַל פִּיפִיּוֹת תָּדוּשׁ הָרִים וְתָדֹק וּגְבָעוֹת כַּמֹּץ תָּשִׂים׃ 16 תִּזְרֵם וְרוּחַ תִּשָּׂאֵם וּסְעָרָה תָּפִיץ אוֹתָם וְאַתָּה תָּגִיל
בַּיהוָה בִּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל תִּתְהַלָּל׃ פ
17 הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים מְבַקְשִׁים מַיִם וָאַיִן לְשׁוֹנָם בַּצָּמָא נָשְׁתָּה אֲנִי יְהוָה אֶעֱנֵם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֹא אֶעֱזֹבֵם׃ 18 אֶפְתַּח
עַל־שְׁפָיִים נְהָרוֹת וּבְתוֹךְ בְּקָעוֹת מַעְיָנוֹת אָשִׂים מִדְבָּר לַאֲגַם־מַיִם וְאֶרֶץ צִיָּה לְמוֹצָאֵי מָיִם׃ 19 אֶתֵּן בַּמִּדְבָּר אֶרֶז
שִׁטָּה וַהֲדַס וְעֵץ שֶׁמֶן אָשִׂים בָּעֲרָבָה בְּרוֹשׁ תִּדְהָר וּתְאַשּׁוּר יַחְדָּו׃ 20 לְמַעַן יִרְאוּ וְיֵדְעוּ וְיָשִׂימוּ וְיַשְׂכִּילוּ יַחְדָּו כִּי
יַד־יְהוָה עָשְׂתָה זֹּאת וּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בְּרָאָהּ׃ פ
21 קִרְבוּ רִיבְכֶם יֹאמַר יְהוָה הַגִּישׁוּ עֲצֻמוֹתֵיכֶם יֹאמַר מֶלֶךְ יַעֲקֹב׃ 22 יַגִּישׁוּ וְיַגִּידוּ לָנוּ אֵת אֲשֶׁר תִּקְרֶינָה הָרִאשֹׁנוֹת |
מָה הֵנָּה הַגִּידוּ וְנָשִׂימָה לִבֵּנוּ וְנֵדְעָה אַחֲרִיתָן אוֹ הַבָּאוֹת הַשְׁמִיעֻנוּ׃ 23 הַגִּידוּ הָאֹתִיּוֹת לְאָחוֹר וְנֵדְעָה כִּי אֱלֹהִים
אַתֶּם אַף־תֵּיטִיבוּ וְתָרֵעוּ וְנִשְׁתָּעָה וְנִרְאֶה יָחְדָּו׃ 24 הֵן־אַתֶּם מֵאַיִן וּפָעֳלְכֶם מֵאָפַע תּוֹעֵבָה יִבְחַר בָּכֶם׃ 25 הַעִירֹתִי
מִצָּפוֹן וַיֹּאת מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ יִקְרָא בִשְׁמִי וְיָבֹא סְגָנִים כְּמוֹ־חֹמֶר וּכְמוֹ יוֹצֵר יִרְמָס־טִיט׃ 26 מִי־הִגִּיד מֵרֹאשׁ וְנֵדָעָה
וּמִלְפָנִים וְנֹאמַר צַדִּיק אַף אֵין־מַגִּיד אַף אֵין מַשְׁמִיעַ אַף אֵין־שֹׁמֵעַ אֲמָרֵיכֶם׃ 27 רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלַם
מְבַשֵּׂר אֶתֵּן׃ 28 וְאֵרֶא וְאֵין אִישׁ וּמֵאֵלֶּה וְאֵין יוֹעֵץ וְאֶשְׁאָלֵם וְיָשִׁיבוּ דָבָר׃ 29 הֵן כֻּלָּם אָוֶן אֶפֶס מַעֲשֵׂיהֶם רוּחַ וָתֹהוּ
נְסִכֵּיהֶם׃ פ

42

Olwimbo lurhanzi lw'Omurhumisi [h]

1 Oyu ye murhumisi wâni nGwârhire oku kuboko, ye mwîshogwa wâni omurhima gwâni
gucîshingira. Namuhiziremwo omûka gwâni; ye wamanyîsa amashanja obucîrannzi.
2 Arhakabanda kahababo, arhakanaja ahamagaza, izù lyâge lirhakayumvîkana oku irango.
3 Arhakahumanula olusheke luvunisire, arhakanazimya ecirere cidwîrhe catumbûka. Amanyîsa
obucîranuzi omu kushimba okunali. 4 Arharhame arhanagonyahale, kuhika ayimanze
obushinganyanya omu igulu. Ebirhwa bidwîrhe byalinga enyigîrizo zâge. 5 Kwo adesire ntyôla
Nyamuzinda, Yâgirwa Nyakasane, owalemaga amalunga anagabungûla, owazibuhyagya igulu
n'ebiburhwâmwo, owahâga abantu balibâmwo obuzîne anahà abaligerâmwo omûka: 6 «Nie
Nyamuzinda nakuhamagalaga omu bushinganyanya, nàkugwârhira oku kuboko, nàkubumba
nanakuyimanza nti nkujire ndagâno y'olubaga na bumoleke bw'amashanja, 7 Lyo ozibûla amasù
g'emihûrha, orhenze abashwêke omu mpamikwa n'abali omu ndunduli y'omwizimya
obashwekûle. 8 Nie Nyakasane, elyo lyo izîno lyâni! Irenge lyâni ntankalihâ wundi, n'obukuze
bunkwânîne ntankabulekera enshushano! 9 Ebirhanzi mîra byabâga, nankola nammumanyîsa

[h] **42.1** emilongo 1- 4: Ezi nderho ziyêrekîre Mwâmi Yezu, Masiha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ebihyâhya. Mmubwîzirebyo embere birhangire okubà.

Olwimbo lwa Buhimane

10 Yimbiri Nyakasane olwimbo luhyâhya, kuhika emunda igulu lihekera, muyimbe irenge lyâge
mwe muyikira enyanja n'ebiremwa byâmwo byôshi, mwe birhwa n'ababiyûbakakwo bôshi.
11 Irungu n'ebishagala byâmwo bibande akahababo; engo za Kedari zicîshinge; abayûbaka omu
Lwâla babande empundu, bahubulirize oku marhwerhwe g'entondo! 12 Bahe Nyakasane
obukuze, Bayimbe irenge lyâge omu birhwa byôshi! 13 Nyakasane akomekire nka ntwâli,
ayîsh'arûkûza nka mulwî wa ntambala, ayîsh'abanda akahababo k'okukoza ebirha, ababisha
bâge abakolera akal'ibala. 14 Narhanzir'ihulika kurhenga mango garhali manyi, nacîhumbira,
navumbika gwahalâla. Lero nkolaga nayâma nka muzire waling'iburha, ndi nk'oli obuhuba,
nnandwîrhe nayahagira. 15 Namalîra entondo n'orhubanda, nnanyumyekwo ngasi hyâsi hibishi,
Enyîshi nâzihinduka budaka bûmu, n'enziba nziyumye. 16 Nâgeza emihûrha omu njira erhishi,
nâyilongolana emu mikaâba erhasâg'igerwamwo bundi. Embere zâbo, omwizimya nâguhindula
bulangashane, n'enjira z'orhubanda-rhubanda nzijire nnongêdu. Eyo mihigo nâyiyunjuza,
ntabule bwayiyûkiriza. 17 Bakola bajà bacitunda cinyumanyuma banagwêrhwe n'enshonyi balya
bacîkubagira enshushano, balya bakabwîra ensanamu z'ecûma, mpu: «Mwe banyamuzinda
bîrhu!»

Bene-Israheli, bihuli na mihûrha

18 Mwe bihuli, muyumve! Mwe mihûrha, mukonole amasù, mulole! 19 Ndi oli muhûrha, kuleka
omurhumisi wâni? Ndi oli cihuli nk'omujà-bugo ntumire? Ndi oli muhûrha ak'olya nàcungulaga na
ndi oli cihuli ak'omurhumisi wa Nyakasane? 20 Wàbwîne binji, ci orhatwâga ihuzihuzi; wàrhezire
amarhwîri, ci orhayumvagya akantu. 21 Omu bwimâna bwâge, Nyakasane alonzize okuyêrekana
obwinjà n'irenge ly'irhegeko lyâge. 22 Ci luli lubaga lwanyazirwe akibo n'akabale! Bôshi bali
bashwêkere omu nkunda, bayîgalîrwe omu mpamikwa, banyazirwe, na ntâye wàfafungire,
bàkolerwa akal'ibala, na ntâye wàdesire, erhi: «Galula!» 23 Ndi muli mwe wàrhegir'ebyôla
okurhiwiri? Ndi wâtw'ihuzihuzi anayumve kurhenga ene? 24 Ndi wàzigaga Yakôbo anyagwa
n'Israheli àhagulwa? K'arhali Nyakasane rhwàgomeraga? Barhalonzagya okushimba enjira
zâge, barhanayumvagya irhegeko lyâge. 25 Anacidubulirakwo Israheli oburhè bw'obukunizi
bwâge n'akadugundu k'ebîrha. Obwo bukunizi bwamuyôhakwo engulumira y'omuliro, ci
arhayumvagya, bwamudûlika muliro, ci arhashibiriraga!

Jesaja/Isaiah 42

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1הֵן עַבְדִּי אֶתְמָךְ־בּוֹ בְּחִירִי רָצְתָה נַפְשִׁי נָתַתִּי רוּחִי עָלָיו מִשְׁפָּט לַגּוֹיִם יוֹצִיא: 2לֹא יִצְעַק וְלֹא יִשָּׂא וְלֹא־יַשְׁמִיעַ
בַּחוּץ קוֹלוֹ: 3קָנֶה רָצוּץ לֹא יִשְׁבֹּור וּפִשְׁתָּה כֵהָה לֹא יְכַבֶּנָּה לֶאֱמֶת יוֹצִיא מִשְׁפָּט: 4לֹא יִכְהֶה וְלֹא יָרוּץ עַד־יָשִׂים
בָּאָרֶץ מִשְׁפָּט וּלְתוֹרָתוֹ אִיִּים יְיַחֵלוּ: פ
5כֹּה־אָמַר הָאֵל | יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם רֹקַע הָאָרֶץ וְצֶאֱצָאֶיהָ נֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ וְרוּחַ לַהֹלְכִים בָּהּ: 6אֲנִי
יְהוָה קְרָאתִיךָ בְצֶדֶק וְאַחְזֵק בְּיָדֶךָ וְאֶצָּרְךָ וְאֶתֶּנְךָ לִבְרִית עָם לְאוֹר גּוֹיִם: 7לִפְקֹחַ עֵינַיִם עִוְרוֹת לְהוֹצִיא מִמַּסְגֵּר
אַסִּיר מִבֵּית כֶּלֶא יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ: 8אֲנִי יְהוָה הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא־אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים: 9הָרִאשֹׁנוֹת הִנֵּה־בָאוּ
וַחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד בְּטֶרֶם תִּצְמַחְנָה אַשְׁמִיע אֶתְכֶם: פ
10שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ מִקְצֵה הָאָרֶץ יוֹרְדֵי הַיָּם וּמְלֹאֹו אִיִּים וְיֹשְׁבֵיהֶם: 11יִשְׂאוּ מִדְבָּר וְעָרָיו חֲצֵרִים תֵּשֵׁב
קֵדָר יָרֹנּוּ יֹשְׁבֵי סֶלַע מֵרֹאשׁ הָרִים יִצְוָחוּ: 12יָשִׂימוּ לַיהוָה כָּבוֹד וּתְהִלָּתוֹ בָּאִיִּים יַגִּידוּ: 13יְהוָה כַּגִּבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ
מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה יָרִיעַ אַף־יַצְרִיחַ עַל־אֹיְבָיו יִתְגַּבָּר: ס
14הֶחֱשֵׁיתִי מֵעוֹלָם אַחֲרִישׁ אֶתְאַפַּק כַּיּוֹלֵדָה אֶפְעֶה אֶשֹּׁם וְאֶשְׁאַף יָחַד: 15אַחֲרִיב הָרִים וּגְבָעוֹת וְכָל־עֶשְׂבָּם אוֹבִישׁ
וְשַׂמְתִּי נְהָרוֹת לָאִיִּים וַאֲגַמִּים אוֹבִישׁ: 16וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ לֹא יָדָעוּ בִּנְתִיבוֹת לֹא־יְדָעוּ אַדְרִיכֵם אָשִׂים מַחְשָׁךְ
לִפְנֵיהֶם לָאוֹר וּמַעֲקַשִּׁים לְמִישׁוֹר אֵלֶּה הַדְּבָרִים עֲשִׂיתִם וְלֹא עֲזַבְתִּים: 17נָסֹגוּ אָחוֹר יֵבֹשׁוּ בֹּשֶׁת הַבֹּטְחִים בַּפֶּסֶל
הָאֹמְרִים לְמַסֵּכָה אַתֶּם אֱלֹהֵינוּ: ס
18הַחֵרְשִׁים שִׁמְעוּ וְהַעִוְרִים הַבִּיטוּ לִרְאוֹת: 19מִי עִוֵּר כִּי אִם־עַבְדִּי וְחֵרֵשׁ כְּמַלְאָכִי אֶשְׁלָח מִי עִוֵּר כִּמְשֻׁלָּם וְעִוֵּר
כְּעֶבֶד יְהוָה: 20רֹאֹת רַבּוֹת וְלֹא תִשְׁמֹר פָּקוּחַ אָזְנַיִם וְלֹא יִשְׁמָע: 21יְהוָה חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה
וְיַאְדִּיר: 22וְהוּא עַם־בָּזוּז וְשָׁסוּי הָפֵחַ בַּחוּרִים כֻּלָּם וּבְבָתֵּי כְלָאִים הָחְבָּאוּ הָיוּ לָבַז וְאֵין מַצִּיל מְשִׁסָּה וְאֵין־אֹמֵר
הָשֵׁב: 23מִי בָכֶם יַאֲזִין זֹאת יַקְשֵׁב וְיִשְׁמַע לְאָחוֹר: 24מִי־נָתַן לִמְשִׁסָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבֹזְזִים הֲלֹוא יְהוָה זֶּה חָטָאנוּ
לוֹ וְלֹא־אָבוּ בִדְרָכָיו הָלוֹךְ וְלֹא שָׁמְעוּ בְתוֹרָתוֹ: 25וַיִּשְׁפֹּךְ עָלָיו חֲמָה אַפּוֹ וְעֻזּוֹ מִלְחָמָה וַתְּלַהֲטֵהוּ מִסָּבִיב וְלֹא יָדָע
וַתִּבְעַר־בּוֹ וְלֹא־יָשִׂים עַל־לֵב: פ

43

Israheli, murhonyi wa Nyakasane

[1] Lero bunôla ntyâla kwo adesire Nyakasane, owakulemaga, wâni Yakôbo, owakubumbaga, wâni Israheli[i]: Orhayôbohaga, bulya nàkucungwîre, nàkuhamagîre omu izîno lyâwe: oli wâni. [2] Erhi wankalambagira omu mîshi, ndi haguma nâwe, enyîshi zirhankakuzîsa. Erhi wankâgera omu muliro, orhankahya, engulumira yâgo erhankakuyôca. [3] Bulya nie Nyakasane, Nyamuzinda

[i] **43.1** Emilongo 1-13: Erhi ayûs'iyerekana obuzigire bwa Nyamuzinda oku lubaga lwâge lwîshogwa, omulêbi akengêzize kandi Abayahudi oku Nyamuzinda aba muguma. Bulya abalungu bâbo bakagiharâmya banyamuzinda banjibanji bw'obwîhambe, ago gàli mashumi manji oku Bayahudi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wâwe, nie Mutagatîfu w'Israheli, Mucunguzi wâwe. Nahanyire Mîsiri nti nkucungule, Kushi na Seba ahâli hâwe. [4] Kulya kubà orhali munyi omu masù gâni, oli wa citwîro cihamu, ntanahimwa kukurhonya, nahanyire abantu ahâli hâwe nanakuhingâna agandi mashanja. [5] Orhayôbohaga, bulya ndi haguma nâwe. Iburha lyâwe nâlirhenza Ebushoshokero, nâlishûbûza kurhenga Ebuzikiro. [6] Nabwîra Emwênè, nti: «Lerha!» n'Emukondwè, nti: «Orhabahàgalike! Galula bagala bâni barhenge omu bihugo b'ihanga, na bali bâni barhenge emunda igulu lihekera, [7] ngasi balya bôshi bajira izîno lyâni, balya nalemeraga irenge lyâni, nàbabumba nanabajira!

Nyakasane yêne ye Nyamuzinda

[8] Hulusa olu lubaga lw'emihûrha egwêrhe amasù, ebi bihuli bigwêrhe amarhwîri!» [9] Amashanja gashûbûzanye gôshi, n'ebihugo bibugânane! Ndi muli bo wàmanyîsize ebyôla anarhubwîra ebyàjiragwa kurhenga mîra? Balerhage abahàmirizi bâbo bayêrekane oku bo bayâzize! Abâbayumva baderhe, mpu: «Neci, kwo binali ntyo!» [10] Mwe bahamirizi bâni, kwo adesire Nyakasane, mwe murhumisi wâni nacishogaga, nti lyo mumanyirira bwinjà, munyêmêre munayumve oku nie nyôrha mbâho: embere zâni ntà Nyamuzinda wàbumbirwe, n'enyuma zâni ntâye wânacibeho. [11] Niono nie Nyakasane; kuleka nie, ntà mucunguzi! [12] Niono nie nalêbaga nanalêrha obucire, nie nabumanyîsagya, ci arhali Nyamuzinda w'ihanga ekarhî kinyu. Mwoyomuli bahamirizi bâni, kwo adesire Nyakasane, nâni ndi Nyamuzinda, [13] oly'obâho ensiku n'amango. Ntâye wankantenza akantu omu nfune; oku nàjiraga, ndi wakacikuhindula?

Obulêbi buyêrekîre Babiloni

[14] Ntyâla kwo adesire Nyakasane, mucunguzi winyu, Omutagatîfu w'Israheli: Mwe mwarhumire ntuma abantu e Babiloni, nâhamûla orhuhamikizo rhw'empamikwa zôshi, empûndu z'omwîshingo w'Abakaldeyi zâhinduka ndûlù. [15] Nie Nyakasane, Omutagatîfu winyu, Lulema w'Israheli, mwâmi winyu.

Birhangâzo by'olubungo luhyâhya

[16] Ntyâla kwo adesire Nyakasane, owatwâga enjira omu nyanja n'omukâba omu mîshi makali bwenêne, [17] owarhumaga engâlè n'ebiterusi oku bîrha, omurhwe gw'abasirika haguma n'abalwî b'entwâli; bahenanguka burhazûka, bazimangana nka ngoke, baherêrekera. [18] Murhacikengêraga ebyàli mîra, murhacigerêrezagya ebyàgezire. [19] Ala oku nkola najira akantu kahyâhya, ciru na mîra karhangire okubà; ka murhac'ikabona? Neci, nâtw'enjira omw'irûngu, mpire n'enyîshi omu bulambo. [20] Ensimba zânkuza, banyambwe n'enkôngoro, bulya nàhizire amîshi omw'irûngu, n'enyîshi omu bulambo, lyo nkanywêsa olubaga lwâni, omwîshogwa wâni. [21] Olwo lubaga niene nàjaga nashûbûza lwâkayâlîza irenge lyâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Israheli arhavugag'omunkwa

22 Ci orhanshengaga, wâni Yakôbo, orhacirhamagya mpu wanshîbirira, wâni Israheli.
23 Orhantûlaga abâna-buzi bâwe mbâgwa, orhananku zagya n'enterekêro zâwe. Ntakulibuzagya
n'enshângi. 24 Ntarhumaga waheza ebirugu byâwe omu kugula omugavu[j], orhananyîgusagya
n'amashushi g'enterekêro zâwe. Ci nie wàjizire mujà wâwe n'ebyâha byâwe, wanantamya
n'amabî gâwe. 25 Niono, niene nkola nazûza amabî gâwe, n'ebyâha byâwe ntacibiyîbuka bundi.
26 Onkengêze, rhujè lubanja rhwembi; orhang'iderha we murhanzi lyo oyâza! 27 Sho wâwe
murhanzi àjizire ecâha, n'abalagizi bâwe bangomîre. 28 Lero nanacikolera abakulu b'akâ-
Nyamuzinda kâni nka banyankola-maligo; nàlekêrera Yakôbo nti bamuherêrekeze n'Israheli nti
bamujâcire.

Jesaja/Isaiah 43

וְעַתָּה כֹּה־אָמַר יְהוָה בֹּרַאֲךָ יַעֲקֹב וְיֹצֶרְךָ יִשְׂרָאֵל אַל־תִּירָא כִּי גְאַלְתִּיךָ קָרָאתִי בְשִׁמְךָ לִי־אָתָּה׃ כִּי־תַעֲבָר בַּמַּיִם
אִתְּךָ־אָנִי וּבַנְּהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּךָ כִּי־תֵלֵךְ בְּמוֹ־אֵשׁ לֹא תִכָּוֶה וְלֶהָבָה לֹא תִבְעַר־בָּךְ׃ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעֶךָ נָתַתִּי כָפְרְךָ מִצְרַיִם כּוּשׁ וּסְבָא תַּחְתֶּיךָ׃ מֵאֲשֶׁר יָקָרְתָּ בְעֵינַי נִכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ וְאֶתֵּן אָדָם
תַּחְתֶּיךָ וּלְאֻמִּים תַּחַת נַפְשֶׁךָ׃ אַל־תִּירָא כִּי אִתְּךָ־אָנִי מִמִּזְרָח אָבִיא זַרְעֶךָ וּמִמַּעֲרָב אֲקַבְּצֶךָּ׃ אֹמַר לַצָּפוֹן תֵּנִי
וּלְתֵימָן אַל־תִּכְלָאִי הָבִיאִי בָנַי מֵרָחוֹק וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ׃ כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו
אַף־עֲשִׂיתִיו׃ הוֹצִיא עַם־עִוֵּר וְעֵינַיִם יֵשׁ וְחֵרְשִׁים וְאָזְנַיִם לָמוֹ׃ כָּל־הַגּוֹיִם נִקְבְּצוּ יַחְדָּו וְיֵאָסְפוּ לְאֻמִּים מִי בָהֶם יַגִּיד
זֹאת וְרִאשֹׁנוֹת יַשְׁמִיעֵנוּ יִתְּנוּ עֵדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ וְיִשְׁמְעוּ וְיֹאמְרוּ אֱמֶת׃ אַתֶּם עֵדַי נְאֻם־יְהוָה וְעַבְדִּי אֲשֶׁר בָּחָרְתִּי
לְמַעַן תֵּדְעוּ וְתַאֲמִינוּ לִי וְתָבִינוּ כִּי־אֲנִי הוּא לְפָנַי לֹא־נוֹצַר אֵל וְאַחֲרַי לֹא יִהְיֶה׃ ס
אָנֹכִי אָנֹכִי יְהוָה וְאֵין מִבַּלְעָדַי מוֹשִׁיעַ׃ אָנֹכִי הִגַּדְתִּי וְהוֹשַׁעְתִּי וְהִשְׁמַעְתִּי וְאֵין בָּכֶם זָר וְאַתֶּם עֵדַי נְאֻם־יְהוָה
וַאֲנִי־אֵל׃ גַּם־מִיּוֹם אֲנִי הוּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל אֶפְעַל וּמִי יְשִׁיבֶנָּה׃ ס
כֹּה־אָמַר יְהוָה גֹּאַלְכֶם קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל לְמַעַנְכֶם שִׁלַּחְתִּי בָבְלָה וְהוֹרַדְתִּי בָרִיחִים כֻּלָּם וְכַשְׂדִּים בָּאֳנִיּוֹת
רִנָּתָם׃ אֲנִי יְהוָה קְדוֹשְׁכֶם בּוֹרֵא יִשְׂרָאֵל מַלְכְּכֶם׃ ס
כֹּה אָמַר יְהוָה הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה׃ הַמּוֹצִיא רֶכֶב־וָסוּס חַיִל וְעִזּוּז יַחְדָּו יִשְׁכְּבוּ בַל־יָקוּמוּ דָּעֲכוּ
כַּפִּשְׁתָּה כָּבוּ׃ אַל־תִּזְכְּרוּ רִאשֹׁנוֹת וְקַדְמֹנִיּוֹת אַל־תִּתְבֹּנָנוּ׃ הִנְנִי עֹשֶׂה חֲדָשָׁה עַתָּה תִצְמָח הֲלוֹא תֵדָעוּהָ אַף

[j] **43.24** Abapagani bakagikolêsa amasheke gagwêrhe obuhumule bwinjà amango bagashâniza banyamuzinda bâbo b'obwîhambe. Rhulole muli Eze 27, 19; Lwi 4, 14.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אָשִׁים בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ בִּישִׁמּוֹן נְהָרוֹת׃ 20תְּכַבְּדֵנִי חַיַּת הַשָּׂדֶה תַּנִּים וּבְנוֹת יַעֲנָה כִּי־נָתַתִּי בַמִּדְבָּר מַיִם נְהָרוֹת בִּישִׁימֹן
לְהַשְׁקוֹת עַמִּי בְחִירִי׃ 21עַם־זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ׃ ס
22וְלֹא־אֹתִי קָרָאת יַעֲקֹב כִּי־יָגַעְתָּ בִּי יִשְׂרָאֵל׃ 23לֹא־הֵבֵיאת לִי שֵׂה עֹלֹתֶיךָ וּזְבָחֶיךָ לֹא כִבַּדְתָּנִי לֹא הֶעֱבַדְתִּיךָ
בְּמִנְחָה וְלֹא הוֹגַעְתִּיךָ בִּלְבוֹנָה׃ 24לֹא־קָנִיתָ לִי בַּכֶּסֶף קָנֶה וְחֶלֶב זְבָחֶיךָ לֹא הִרְוִיתָנִי אַךְ הֶעֱבַדְתַּנִי בְּחַטֹּאותֶיךָ
הוֹגַעְתַּנִי בַּעֲוֹנֹתֶיךָ׃ ס
25אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְּשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר׃ 26הַזְכִּירֵנִי נִשָּׁפְטָה יָחַד סַפֵּר אַתָּה לְמַעַן
תִּצְדָּק׃ 27אָבִיךָ הָרִאשׁוֹן חָטָא וּמְלִיצֶיךָ פָּשְׁעוּ בִי׃ 28וָאֲחַלֵּל שָׂרֵי קֹדֶשׁ וְאֶתְּנָה לַחֵרֶם יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לִגְדוּפִים׃ ס

44

Omugisho kuli Israheli

[1] Ci lero oyumvagye, wâni Yakôbo, murhumisi wâni, nâwe Israheli, mwîshogwa wâni! [2] Kwo
adesire ntyâla Nyakasane, wakulemaga, ye wakubumbaga kurhenga omu nda ya nyoko ye na
murhabâzi wâwe: Orhayôbohaga, wâni murhumisi wâni Yakôbo, wâni Yeshuruni, mwîshogwa
wâni! [3] Bulya nkola nabulagira amîshi oku cihugo cifîre n'ecûmwe, nnampuluze enyîshi omu
budaka buyûmûsire. Nabulagira omûka gwâni oku buko bwâwe, n'obwangà bwâni oku iburha
lyâwe. [4] Bâmera banakule nka byâsi by'omu mîshi, nka masheke g'oku burhambi bw'olwîshi.
[5] Muguma anâderhe, erhi: «Ndi wa Nyakasanel» Owundi anâlonze okukâderhwa izîno lya
Yakôbo. Hajire n'owayandika omu mfune zâge, erhi: «Wa Nyakasane», ayîrikwe izîno ly'Israheli.
Nyamuzinda ali muguma yêne [6] Kwo adesire ntyâla Nyakasane, mwâmi w'Israheli, muyokozi
wâge, Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe: Nie murhanzi, nie na muzinda, ntà wundi
Nyamuzinda kuleka nie! [7] Ndi wankacinyigererakwo? Ajag'eruhya! aderhe anampugûlire nâni,
arhondêreze ciguma ciguma ebyàbire kurhenga nsinga olubaga lwa mîra ga Kêra; arhubwîre
n'ebyâciyisha! [8] Murhajugumaga, murhayôbohaga! Ka ntakubwîraga n'okukumanyîsakwo
kurhenga mîra? Muli bahamirizi bâni; ka hali owundi Nyamuzinda kuleka nie? Nanga, ndi wundi
Kabuye! Ntâye mmanyire ciru n'omuguma!

Banyamuzinda b'obwîhambe!

[9] Abatula ensanamu, bôshi bali busha[k], n'emikolo y'obulenga bwâbo ntà bukwânane bwâyo!
Yo eri bahamirizi bâbo, ci bali bahamirizi barhabona barhanayîshi kantu; enshonyi zâbahumba.

[k] **44.9** - Omulêbi ali arhonda abapagani, abayêresire oku bali bahwinja bala baharâmya ensanamu bône babinjaga, zirhabâzizîne: eba misingala ya marhale, biba bihimbi bya mirhi byône-byône.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] Ndi obumba Nyamuzinda w'obwîhambe n'okutula enshushano arhanalangaliri bunguke? [11] Ala oku abashimbulizi bâge bôshi enshonyi zababumba; ababinji nabo banali bantu nka bandi. Bashûbûzanye bôshi, bacihebe eruhya; barhungwe n'obwôba, n'enshonyi zibabumbè! [12] Omutuzi anatulire embasha oku makala, ayikombeze n'enyundo. Ayitula n'emisî y'okuboko kwâge. alinde ashalike n'emisî emuhwere; n'akaba arhanywîri mîshi, wanabona yeshi amahenanguka! [13] Naye omubinji w'emirhi anayanka omugozi, ajire enshushano n'akalamu, ayibinjûle n'enkololo yâge anayigezekwo olugero; ayihe iranga ly'omuntu, iranga linjinja ly'omuntu, mpu lyo ebêra omu nyumpa. [14] Anatwa emirhi mirî-mirî, acishoge omujimbu n'omuhumbahumba, ayireke ekule enazibuhe haguma n'eyindi mirhi y'emuzirhu. Kandi anarhwêra omuberebere, enkuba eyish'igumeza. [15] Ebyo byôshi omuntu abikolêsa nka nshâli za kutwâna omuliro: anarholakwo, akalûke; atwâne omuliro, aduge obuntu. Kandi anabinjamwo enshushano, ayifukamire. [16] Ecihimbi, anacidulike muliro, ayôkerekwo enyama, alye, ayigurhe. Okubundi anarhondêra okukaluka, aderhe, erhi: «Awa! namakaluka, namayumva idûrhu!» [17] Ecihimbi cicisigire, anabinjamwo Nyamuzinda, ajire enshusho akâz'iharâmya; anayifukamira, ayishenge, aderhe, erhi: «Oncize, bulya we Nyamuzinda wâni!» [18] Barhishi barhanagerêreza, bulya olubwîbwî lubali ebusù lurhankaziga babona, olubali omu murhima lurhankaziga barhimanya! [19] Ntâye muli bo wankacij'emurhima, ntâye wankamanya anakengêre okucidôsa, erhi: «Kali cihi-mbî ciguma nacitwanyire muliro, nadugirakwo obuntu nanayôkerakwo eyi nyama ndwîrhe nalya, n'ecihimbi cisigire nkolaga narhenzamwo akantu k'okushologosa! Kali lushâli olu nafukamira!» [20] Mulyi w'oluvù! Murhima muhûrha na muhera! Ntâko ankacihasha okucîciza n'okuderha, erhi: «Akâla kantu mfumbasire, ka burhali bunywesi?»

Omanye wankayibagira

[21] Okengêre ebyôla, Yakôbo, nâwe Israheli, bulya oli murhumisi wâni. Niene nakubumbaga, oli murhumisi wâni; Israheli, ntà mango nakuyibàgire! [22] Nazazize amabî gâwe nka lwikungu, n'ebyâha byâwe nka citù. Shubira emunda ndi, bulya nie nakuyôkolaga. [23] Muband'empundu, mwe malunga, bulya Nyakasane akozire akîrumè! Mukome kagasha, mwe nyenga z'ekuzimu! Mubande orhubûli, mwe ntondo, ninyu mwe mizirhu n'emirhi emmubâmwo! Bulya Nyakasane ayôkwire Yakôbo, ayêrekîne irenge lyâge omu Israheli.

Nyamuzinda ye Lulema

[24] Kwo adesire ntyâla Nyakasane. mucunguzi wâwe, owakubumbaga kurhenga omu nda ya nyoko: Niono, nie Nyakasane nalemaga byôshi; nienene nabungûlaga amalunga, nanazibuhya igulu buzira kurhabâlwa na ndi. [25] Nie ntulutumbya amalêbi g'abashonga, nie njira abalaguzi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

rhutumbaguzi; nie ngeza abarhimanya cinyumà-nyumà n'amenge gâbo ngahindule isirhe. [26] Nie nyunjuza akanwa k'omurhumisi wâni nnanyûkirize emihigo y'abajà-bugo bâni; nie mbwîra Yeruzalemu, nti: «Washub'iyunjula bantu», n'ebishagala bya Yuda, nti: «Mwashub'iyûbakwa, n'ebishabûkiza byâge Nashub'ibiyimanza!» [27] Nie mbwîra emihengere y'enyanja, nti: «Ganûki, nayumûsa enyîshi zinyu!» [28] Nie mbwîra Sirûsi, nti: «Oli mungere wâni!» Ayûkiriza obulonza bwâni bwôshi, omu kubwîra Yeruzalemu, erhi: «Washub'iyûbakwa», n'akâ-Nyamuzinda, erhi: «Washub'iyimanzihwa!»

Jesaja/Isaiah 44

וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדִּי וְיִשְׂרָאֵל בָּחַרְתִּי בוֹ׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה עֹשְׂךָ וְיֹצֶרְךָ מִבֶּטֶן יַעְזְרֶךָּ אַל־תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב
וְישֻׁרוּן בָּחַרְתִּי בוֹ׃ כִּי אֶצֹק־מַיִם עַל־צָמֵא וְנֹזְלִים עַל־יַבָּשָׁה אָצֹק רוּחִי עַל־זַרְעֶךָ וּבִרְכָתִי עַל־צֶאֱצָאֶיךָ׃ וְצָמְחוּ
בְּבֵין חָצִיר כַּעֲרָבִים עַל־יִבְלֵי־מָיִם׃ זֶה יֹאמַר לַיהוָה אָנִי וְזֶה יִקְרָא בְשֵׁם־יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לַיהוָה וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל
יְכַנֶּה׃ פ
כֹּה־אָמַר יְהוָה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים׃ וּמִי־כָמוֹנִי יִקְרָא
וְיַגִּידָהּ וְיַעַרְכָהּ לִי מִשּׂוּמִי עַם־עוֹלָם וְאֹתִיּוֹת וַאֲשֶׁר תָּבֹאנָה יַגִּידוּ לָמוֹ׃ אַל־תִּפְחֲדוּ וְאַל־תִּרְהוּ הֲלֹא מֵאָז הִשְׁמַעְתִּיךְ
וְהִגַּדְתִּי וְאַתֶּם עֵדָי הֲיֵשׁ אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדָי וְאֵין צוּר בַּל־יָדָעְתִּי׃ יֹצְרֵי־פֶסֶל כֻּלָּם תֹּהוּ וַחֲמוּדֵיהֶם בַּל־יוֹעִילוּ וְעֵדֵיהֶם
הֵמָּה בַּל־יִרְאוּ וּבַל־יֵדְעוּ לְמַעַן יֵבֹשׁוּ׃ מִי־יָצַר אֵל וּפֶסֶל נָסָךְ לְבִלְתִּי הוֹעִיל׃ הֵן כָּל־חֲבֵרָיו יֵבֹשׁוּ וְחָרָשִׁים הֵמָּה
מֵאָדָם יִתְקַבְּצוּ כֻלָּם יַעֲמֹדוּ יִפְחֲדוּ יֵבֹשׁוּ יָחַד׃ חָרַשׁ בַּרְזֶל מַעֲצָד וּפָעַל בַּפֶּחָם וּבְמַקָּבוֹת יִצְּרֵהוּ וַיִּפְעָלֵהוּ בִּזְרוֹעַ
כֹּחוֹ גַּם־רָעֵב וְאֵין כֹּחַ לֹא־שָׁתָה מַיִם וַיִּיָּעָף׃ חָרַשׁ עֵצִים נָטָה קָוֹ יְתָאֲרֵהוּ בַשֶּׁרֶד יַעֲשֵׂהוּ בַּמַּקְצֻעוֹת וּבַמְּחוּגָה
יְתָאֲרֵהוּ וַיַּעֲשֵׂהוּ כְּתַבְנִית אִישׁ כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת׃ לִכְרֹת־לוֹ אֲרָזִים וַיֵּקַח תִּרְזָה וְאַלּוֹן וַיְאַמֵּץ־לוֹ
בַּעֲצֵי־יָעַר נָטַע אֹרֶן וְגֶשֶׁם יְגַדֵּל׃ וְהָיָה לְאָדָם לְבָע�ֵר וַיִּקַּח מֵהֶם וַיָּח�om אַף־יַשִּׁיק וְאָפָה לֶחֶם אַף־יִפְעַל־אֵל וַיִּשְׁתָּחוּ
עָשָׂהוּ פֶּסֶל וַיִּסְגָּד־לָמוֹ׃ חֶצְיוֹ שָׂרַף בְּמוֹ־אֵשׁ עַל־חֶצְיוֹ בָּשָׂר יֹאכֵל יִצְלֶה צָלִי וְיִשְׂבָּע אַף־יָחֹם וְיֹאמַר הֶאָח חַמּוֹתִי
רָאִיתִי אוּר׃ וּשְׁאֵרִיתוֹ לְאֵל עָשָׂה לְפִסְלוֹ יִסְגֹּוד־לוֹ וְיִשְׁתַּחוּ וְיִתְפַּלֶּל אֵלָיו וְיֹאמַר הַצִּילֵנִי כִּי אֵלִי אָתָּה׃ לֹא יָדְעוּ
וְלֹא יָבִינוּ כִּי טָח מֵרְאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבֹּתָם׃ וְלֹא־יָשִׁיב אֶל־לִבּוֹ וְלֹא דַעַת וְלֹא־תְבוּנָה לֵאמֹר חֶצְיוֹ שָׂרַפְתִּי
בְמוֹ־אֵשׁ וְאַף אָפִיתִי עַל־גֶּחָלָיו לֶחֶם אָצְלָה בָשָׂר וְאֹכֵל וְיִתְרוֹ לְתוֹעֵבָה אֶעֱשֶׂה לְבוּל עֵץ אֶסְגּוֹד׃ רֹעֶה אֵפֶר לֵב
הוּתַל הִטָּהוּ וְלֹא־יַצִּיל אֶת־נַפְשׁוֹ וְלֹא יֹאמַר הֲלוֹא שֶׁקֶר בִּימִינִי׃ ס
זְכָר־אֵלֶּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל כִּי עַבְדִּי־אָתָּה יְצַרְתִּיךָ עֶבֶד־לִי אַתָּה יִשְׂרָאֵל לֹא תִנָּשֵׁנִי׃ מָחֵיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן
חַטֹּאותֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ׃ רָנּוּ שָׁמַיִם כִּי־עָשָׂה יְהוָה הָרִיעוּ תַּחְתִּיּוֹת אָרֶץ פִּצְחוּ הָרִים רִנָּה יַעַר וְכָל־עֵץ בּוֹ
כִּי־גָאַל יְהוָה יַעֲקֹב וּבְיִשְׂרָאֵל יִתְפָּאָר׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כֹּה־אָמַר יְהוָה גֹּאֲלֵךְ וְיֹצָרְךָ מִבֶּטֶן אָנֹכִי יְהוָה עֹשֶׂה כֹּל נֹטֶה שָׁמַיִם לְבַדִּי רֹקַע הָאָרֶץ מִי אִתִּי׃ 25 מֵפֵר אֹתוֹת בַּדִּים
וְקֹסְמִים יְהוֹלֵל מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר וְדַעְתָּם יְשַׁבֵּל׃ 26 מֵקִים דְּבַר עַבְדּוֹ וַעֲצַת מַלְאָכָיו יַשְׁלִים הָאֹמֵר לִירוּשָׁלַם
תּוּשָׁב וּלְעָרֵי יְהוּדָה תִּבָּנֶינָה וְחָרְבוֹתֶיהָ אֲקוֹמֵם׃ 27 הָאֹמֵר לַצּוּלָה חָרֵבִי וְנַהֲרֹתַיִךְ אוֹבִישׁ׃ 28 הָאֹמֵר לְכוֹרֶשׁ רֹעִי
וְכָל־חֶפְצִי יַשְׁלֵם וְלֵאמֹר לִירוּשָׁלַם תִּבָּנֶה וְהֵיכָל תִּוָּסֵד׃ ס

45

Sirusi, mwîshogwa wa Nyakasane

[1] Ntyâla kwo Nyakasane abwîzire Sirusi, àshigaga amavurha g'obwâmi, erhi: «NamuGwârhire oku kuboko kulyo, nti agombye amashanja anayimûle abâmi; nti ayîgule emihango embere zâge, mpu na ntà lumvi lwaciyôrha luli luhamike. [2] Niene nakushokolera nti enjira za rhubanda-rhubanda njè nazijira nnongêdu; enyumvi z'omulinga nazijonjoga n'orhuhamikizo rhw'ecûma ntuvungunyule. [3] Nakugabîra ngasi buhirhi bufulike na ngasi mbîko mbishe, lyo omanya oku nie Nyakasane okuhamagire omu izîno lyâwe, Nyamuzinda w'Israheli. [4] Mwambali wâni Yakôbo n'omwîshogwa wâni Israheli bo barhumire nkuhamagala omu izîno lyâwe nnankuha obuhashe, n'obwo orhanyishi. [5] Nie Nyakasane, ntà wundi, kuleka nie, ntà wundi Nyamuzinda! Nakuyîmisire, n'obwo orhanyîshi, [6] lyo kurhenga ebushoshokero kuhika ebuzikiro bw'izûba, bamanya oku ntà wundi aha nyuma zâni: niono, nie Nyakasane, ntà wundi. [7] Nie njira obulangashane, nie nandema omwizimya, nie mpâna iragi ndêrhe n'obuhanya, niono, nie Nyakasane okola ebyo byôshi.

Omusengero

[8] Mwe malunga, murhoze olumè kurhenga enyanya,
n'ebitu birhengemwo obushinganyanya;
idaho lifunuke, buyeremwo obucunguzi,
bunameremwo obushinganyanya caligumiza!
Nie Nyakasane nalemaga ebyo».

Oburhegesi bukulu bwa Nnâmahanga

[9] Buhanya bwâge owakadalika n'owàmubumbaga, n'obwo hiri hijo omu rhundi rhujo rhw'ebidaka! K'ibumba lyankabwîra omubumbi walyo, erhi: «Bici ebyo wâjira? Omukolo gwâwe gurhagwêrhi kamalo!» [10] Buhanya bwâge owankabwîra îshe, erhi: «Cici eci wàbusire?» Nîsi erhi nnina, erhi: Cici eci càkurhenzire omu nda?» [11] Ntyâla kwo adesire Nyakasane, Omutagatîfu w'Israheli na Lulema wâge: «Wabona, mwalonza okundôsa oku biyêrekîre abâna bâni,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'okuntegeka oku biyêrekîre omukolo gw'amaboko gâni! [12] Nie nàjiraga igulu nanalema abantu balibâmwo nie nabungulaga amalunga n'amaboko gâni, nie nnantegeka emirhwe ebâmwo yôshi. [13] Nie nàmuzûsagya omu bushingayanya, nie nânakombêza amajira gâge gôshi. Ye washubiyûbaka olugo lwâni analike abalulize bâni bagaluke buzira kujuha encûngulà erhi luhembo», kwo adesire Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe.

Amashanja g'abapagani gâyêmêra Nyamuzinda

[14] Kwo adesire ntyâla Nyakasane: «Emburho y'omukolo gw'abanya Mîsiri, obunguke bw'oburhunzi bwa bene-Kushi, n'obw'abantu balî-balî b'e Seba bâkulerherabyo, bibè byâwe. Bakuyîsha nyuma bali bashwêke, bacîrhimbe aha magulu gâwe, bakukunge, mpu: «Mâshi emwâwe yône eba Nyamuzinda! Nanga, ntà wundi, ntà wundi Nyamuzinda!» [15] Kwo binali, we Nyamuzinda mufulike Nyamuzinda w'Israheli, Yâgirwa Côkola! [16] Babumbwa n'enshonyi banaturutumbe oku banali bôshi, bagendana ecihemu ebusù balya batula enshushano. [17] Israheli ayôkolwa na Nyakasane, ayôkolwa oku nsiku n'amango. Murhakacifa mwabwînenshonyi murhakanacifa mwaturutumbire. [18] Bulyala kwo adesire ntyâla Nyakasane, owalemaga amalunga, Nyamuzinda wabumbaga anajira igulu, ye wanaliyimanzagya. Arhalilemaga mpu liyôrhe bwerûlè, ci àlibumba mpu baliyûbakemo. Nie Nyakasane, ntà wundi! [19] Ntaderhaga bwifulikwe, omu hantu h'omu cihugo c'omwizimya, Ntabwîraga obuko bwa Yakôbo, nti: Munongeze aharhankabonekana bici!» Nie Nyakasane, nie nderha ebishingânîne, nie mmanyîsa eby'okuli!

Nyamuzinda, Lungwe w'igulu.

[20] Shûbûzanyi, muyîshe, muyegere eno, mwe mâhunga g'amashanja mwasigîre! Bali bahwinja abajà babarhula enshusho zâbo z'emirhi, abakashenga Nyamuzinda orhankaciza ndi. [21] Lerhagi olubanja lwinyu, muhirane, ciru munadôsanye Ndi wamanyîsize ebyôla kurhenga mîra, ndi wabifulwire kurhenga ago mango? K'arhali nie, Nyakasane? Ntà wundi Nyamuzinda kuleka nie! Nyamuzinda mushinganyanya na muciza, ntà wundi kuleka nie! [22] Muyêrekerage emunda ndi, lyo mucira mwe bihugo byôshi by'enigulu! Bulya nie Nyamuzinda, ntà wundi! [23] Ncigashire ecihango câni, ekanwa kâni erhenga ebishingânîne, erhenga oluderho lurhankacishubirwâmwo: Ngasi idwî lyânfukamira na ngasi lulimi lwâcinyigashira endahiro, mpu: [24] «Muli Nyakasane mwône mubà obushinganyanya n'emisî» Bayîsha emunda ali bayunjwîrenshonyi balya bôshi bali bamukunirîre. [25] Muli Nyakasane mwo iburha lyôshi ly'Israheli lyakûla obuhime n'irenge.

Jesaja/Isaiah 45

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כֹּה־אָמַר יְהוָה לִמְשִׁיחוֹ לְכוֹרֶשׁ אֲשֶׁר־הֶחֱזַקְתִּי בִימִינוֹ לְרַד־לְפָנָיו גּוֹיִם וּמָתְנֵי מְלָכִים אֲפַתֵּחַ לִפְתֹּחַ לְפָנָיו דְּלָתַיִם
וּשְׁעָרִים לֹא יִסָּגֵרוּ: אֲנִי לְפָנֶיךָ אֵלֵךְ וַהֲדוּרִים אְיַשֵּׁר דַּלְתוֹת נְחוּשָׁה אְשַׁבֵּר וּבְרִיחֵי בַרְזֶל אֲגַדֵּעַ: וְנָתַתִּי לְךָ
אוֹצְרוֹת חֹשֶׁךְ וּמַטְמֻנֵי מִסְתָּרִים לְמַעַן תֵּדַע כִּי־אֲנִי יְהוָה הַקּוֹרֵא בִשְׁמְךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: לְמַעַן עַבְדִּי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל
בְּחִירִי וָאֶקְרָא לְךָ בִּשְׁמֶךָ אֲכַנְּךָ וְלֹא יְדַעְתָּנִי: אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד זוּלָתִי אֵין אֱלֹהִים אֲאַזֶּרְךָ וְלֹא יְדַעְתָּנִי: לְמַעַן
יֵדְעוּ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ וּמִמַּעֲרָבָה כִּי־אֶפֶס בִּלְעָדָי אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד: יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא רָע
אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה כָל־אֵלֶּה: ס

הַרְעִיפוּ שָׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁחָקִים יִזְלוּ־צֶדֶק תִּפְתַּח־אֶרֶץ וְיִפְרוּ־יֶשַׁע וּצְדָקָה תַּצְמִיחַ יַחַד אֲנִי יְהוָה בְּרָאתִיו: ס

הוֹי רָב אֶת־יֹצְרוֹ חֶרֶשׂ אֶת־חַרְשֵׁי אֲדָמָה הֲיֹאמַר חֹמֶר לְיֹצְרוֹ מַה־תַּעֲשֶׂה וּפָעָלְךָ אֵין־יָדַיִם לוֹ: ס

הָוֹי אֹמֵר לְאָב מַה־תּוֹלִיד וּלְאִשָּׁה מַה־תְּחִילִין: ס

כֹּה־אָמַר יְהוָה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְיֹצְרוֹ הָאֹתִיּוֹת שְׁאָלוּנִי עַל־בָּנַי וְעַל־פֹּעַל יָדַי תְּצַוֻּנִי: אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ
בָּרָאתִי אֲנִי יָדַי נָטוּ שָׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם צִוִּיתִי: אָנֹכִי הַעִירֹתִיהוּ בְצֶדֶק וְכָל־דְּרָכָיו אְיַשֵּׁר הוּא־יִבְנֶה עִירִי וְגָלוּתַי
יְשַׁלַּח לֹא בִמְחִיר וְלֹא בְשֹׁחַד אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: פ

כֹּה | אָמַר יְהוָה יְגִיעַ מִצְרַיִם וְסֹחַר־כּוּשׁ וּסְבָאִים אַנְשֵׁי מִדָּה עָלַיִךְ יַעֲבֹרוּ וְלָךְ יִהְיוּ אַחֲרַיִךְ יֵלֵכוּ בַּזִקִים יַעֲבֹרוּ
וְאֵלַיִךְ יִשְׁתַּחֲוּוּ אֵלַיִךְ יִתְפַּלָּלוּ אַךְ בָּךְ אֵל וְאֵין עוֹד אֶפֶס אֱלֹהִים: אָכֵן אַתָּה אֵל מִסְתַּתֵּר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מוֹשִׁיעַ: בּוֹשׁוּ וְגַם־נִכְלְמוּ כֻּלָּם יַחְדָּו הָלְכוּ בַכְּלִמָּה חָרָשֵׁי צִירִים: יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּיהוָה תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים
לֹא־תֵבֹשׁוּ וְלֹא־תִכָּלְמוּ עַד־עוֹלְמֵי עַד: פ

כִּי כֹה אָמַר־יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם הוּא הָאֱלֹהִים יֹצֵר הָאָרֶץ וְעֹשֶׂהָ הוּא כוֹנְנָהּ לֹא־תֹהוּ בְרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ אֲנִי
יְהוָה וְאֵין עוֹד: לֹא בַסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי בִּמְקוֹם אֶרֶץ חֹשֶׁךְ לֹא אָמַרְתִּי לְזֶרַע יַעֲקֹב תֹּהוּ בַקְּשׁוּנִי אֲנִי יְהוָה דֹּבֵר צֶדֶק
מַגִּיד מֵישָׁרִים: הִקָּבְצוּ וָבֹאוּ הֵתְנַגְּשׁוּ יַחְדָּו פְּלֵיטֵי הַגּוֹיִם לֹא יָדְעוּ הַנֹּשְׂאִים אֶת־עֵץ פִּסְלָם וּמִתְפַּלִּים אֶל־אֵל לֹא
יוֹשִׁיעַ: הַגִּידוּ וְהַגִּישׁוּ אַף יִוָּעֲצוּ יַחְדָּו מִי הִשְׁמִיעַ זֹאת מִקֶּדֶם מֵאָז הִגִּידָהּ הֲלוֹא אֲנִי יְהוָה וְאֵין־עוֹד אֱלֹהִים
מִבַּלְעָדַי אֵל־צַדִּיק וּמוֹשִׁיעַ אַיִן זוּלָתִי: פְּנוּ־אֵלַי וְהִוָּשְׁעוּ כָּל־אַפְסֵי־אֶרֶץ כִּי אֲנִי־אֵל וְאֵין עוֹד: בִּי נִשְׁבַּעְתִּי יָצָא
מִפִּי צְדָקָה דָּבָר וְלֹא יָשׁוּב כִּי־לִי תִכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: אָךְ בַּיהוָה לִי אָמַר צְדָקוֹת וָעֹז עָדָיו יָבוֹא
וְיֵבֹשׁוּ כֹּל הַנֶּחֱרִים בּוֹ: בַּיהוָה יִצְדְּקוּ וְיִתְהַלְלוּ כָּל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל:

46

Okuherêrekera kwa banyamuzinda b'obwîhambi

[1] Bàli agondamire, Nebo[l] aherhemire: enshusho zâbo zahizirwe oku bihesi, oku mugongo

[l] **46.1** 46, 1: Bàli na Nebo bàli banyamuzinda b'obwihamhe b'e Babeli, nshanga za bazimu Abanya-Babiloni bakazâg'iharâmya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gw'ensimba! Emizigo mwakazâgibarhula mwene, ekola yabarhulwa n'ensimba zikoyire! [2] Baherhamire, bagondamire, bôshi caligumiza, ntâko bankahashiciza ebibabarhwirhe, nabo bône kululizibwa balulizîbwe. [3] Yumvi nyumpa ya Yakôbo, na ninyu mweshi mucisigîre b'omu nyumpa y'Israheli, mwe nàbagaliraga okuburhwa kwinyu nanammuhêka kurhenga muciri omu nda. [4] Kuhika obushosi bwinyu, nayôrha ndi nie n'olya, kuhika mumere emvi kubagalira ncimmubagalira. Niene nàkolaga ebyo, niene nammushîbirira, niene nâmmugwâsa nnammucize. [5] Ndi mwankangererakwo erhi ndi mwankaderha mpu rhuyumânîne rhweshi? Ndi mwankashushanya erhi ndi mwankaderha mpu rhulingânîne? [6] Haligi abacîhuma omu nshoho barhenzemwo amasholo, banagerere amarhale oku munzâni, bayumvanye n'omutuzi w'amasholo mpu abatulire Nyamuzinda, barhangire okufukama n'okuharâmya. [7] Banamubarhula aha lurhugo, bamuhêke, bagendimudêkereza halya anabêra, buzira kuhinya erhi okucidunda mpu ashegukire handi. Ciru bankayâma mpu bamusengere, arhankashuza; ntâye ankarhenza omu marhabi! [8] Mukayîbuka okwo, muzibuhe omurhima! Mucij'emurhima, ezi ndyâlya! [9] Kengêri ebyàbire kurhenga amango ga mîra, bulya nie Nyamuzinda, ntà wundi. Nie Nyamuzinda, ntà wundi oli akâni. [10] Kurhenga aha murhondêro, nnamanyîse okwayishibà, n'ebirhasâgibâho, nnambe nabiderha mîra embcee bwenêne. Nnanderhe, nti: «Omuhigo gwâni gwayunjula, na ngasi oku nnonzize nakujira». [11] Kurhenga ebushoshokero bw'izûba, nâhamagala enyunda, na kurhenga ecihugo c'ihanga, omuntu wâyukiriza emihigo yâni. Oku nàdesire kwo nnanjira, Oku mpiga kwo nnanyûkiriza. [12] Muyumvagye, mwe b'emirhima mizibu, mwe muli n'obushinganyanya. [13] Nâshegeza obushinganyanya bwâni hôfi, burhali kulî, n'obucire bwâni burhalegame. Nâhira obucire bwâni omu Siyoni n'irenge lyâni omu Israheli.

Jesaja/Isaiah 46

1 כָּרַע בֵּל֙ קֹ֣רֵס נְבֹ֔ו הָי֥וּ עֲצַבֵּיהֶ֖ם לַחַיָּ֑ה וְלַבְהֵמָ֔ה נְשָׂאֹתֵיכֶ֥ם עֲמוּסֹ֖ות מַשָּׂ֥א לַעֲיֵפָֽה׃ 2 קָרְסּ֥וּ בָרְע֖וּ יַחְדָּ֑ו לֹ֣א יָכְל֔וּ מַלֵּ֖ט
מַשָּׂ֥א וְנַפְשָׁ֖ם בַּשִּׁבְיָ֥ הָלָֽכָה׃ ס

3 שִׁמְע֤וּ אֵלַי֙ בֵּ֣ית יַעֲקֹ֔ב וְכָל־שְׁאֵרִ֖ית בֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֑ל הַעֲמֻסִ֤ים מִנִּי־בֶ֙טֶן֙ הַנְּשֻׂאִ֣ים מִנִּי־רָ֔חַם׃ 4 וְעַד־זִקְנָ֥ה אֲנִ֖י הֽוּא
וְעַד־שֵׂיבָ֥ה אֲנִ֖י אֶסְבֹּ֑ל אֲנִ֤י עָשִׂ֙יתִי֙ וַאֲנִ֣י אֶשָּׂ֔א וַאֲנִ֥י אֶסְבֹּ֖ל וַאֲמַלֵּֽט׃ ס

5 לְמִ֤י תְדַמְּיוּנִי֙ וְתַשְׁוּ֔וּ וְתַמְשִׁלֻ֖נִי וְנִדְמֶֽה׃ 6 הַזָּלִ֤ים זָהָב֙ מִכִּ֔יס וְכֶ֖סֶף בַּקָּנֶ֣ה יִשְׁקֹ֑לוּ יִשְׂכְּר֤וּ צוֹרֵף֙ וְיַעֲשֵׂ֣הוּ אֵ֔ל יִסְגְּד֖וּ
אַף־יִשְׁתַּחֲוֽוּ׃ 7 יִשָּׂאֻ֙הוּ֙ עַל־כָּתֵ֣ף יִסְבְּלֻ֔הוּ וְיִנִּיחֻ֖הוּ תַּחְתָּ֑יו וְיַעֲמֹ֙ד מִמְּקוֹמ֣וֹ לֹ֤א יָמִישׁ֙ אַף־יִצְעַ֣ק אֵלָ֔יו וְלֹ֥א יַעֲנֶ֖ה מִצָּרָתֹ֑ו
לֹ֥א יֹושִׁיעֶֽנּוּ׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

8 זִכְרוּ־זֹאת וְהִתְאַשָּׁשׁוּ הָשִׁיבוּ פוֹשְׁעִים עַל־לֵב׃ 9 זִכְרוּ רִאשֹׁנוֹת מֵעוֹלָם כִּי אָנֹכִי אֵל וְאֵין עוֹד אֱלֹהִים וְאֶפֶס
כָּמוֹנִי׃ 10 מַגִּיד מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית וּמִקֶּדֶם אֲשֶׁר לֹא־נַעֲשׂוּ אֹמֵר עֲצָתִי תָקוּם וְכָל־חֶפְצִי אֶעֱשֶׂה׃ 11 קֹרֵא מִמִּזְרָח עַיִט
מֵאֶרֶץ מֶרְחָק אִישׁ עֲצָתִי אַף־דִּבַּרְתִּי אַף־אֲבִיאֶנָּה יָצַרְתִּי אַף־אֶעֱשֶׂנָּה׃ ס
12 שִׁמְעוּ אֵלַי אַבִּירֵי לֵב הָרְחוֹקִים מִצְּדָקָה׃ 13 קֵרַבְתִּי צִדְקָתִי לֹא תִרְחָק וּתְשׁוּעָתִי לֹא תְאַחֵר וְנָתַתִּי בְצִיּוֹן תְּשׁוּעָה
לְיִשְׂרָאֵל תִּפְאַרְתִּי׃ ס

47

Obuhane bwa Babiloni

[1] Honoka, obwârhale omu katulo, wâni mubikira, munyere w'e Babiloni! Bwârhala oku idaho, buzira entebe yâwe y'obwâmi, we munyere w'Abanya-Kaldeya bulya ntà mango banacikuderhe mpu we mutûdu; mpu we na mwinjinja. [2] Rhola nkagasi ibiri, oshwe enshâno; bwîkula obusù bwâwe, ofunye ebishumiro by'omwambalo gwâwe, obwikûle ebibero, oyikire enyîshi. [3] Obushugunu bwâwe bubonekane onayôrhe bwâmwe. Nkolaga nacihôla, harhajire owampagalika. [4] Côkola wîrhu ye Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, ye Mutagatîfu w'Israheli! [5] Tamala omu kahwenyenye, ocîfulike omu mwizimya wâni munyere w'Ahanya-Kaldeya bulya barhakacifa bakuderha mwâmi-kazi w'amâmi. [6] Nali nkunirire olubaga lwâni, naleka bahemula akashambala kâni, nakulikiraga. Wêhe orhabafaga lukogo, ciru n'abashosi wabavondamya n'omuzigo gwâwe! [7] Wakazidera, erhi: «Nayôrha mbà mwâmi-kazi ensiku n'amango» Ci orhacîjaga emurhima mpu okengêre ehyôla, orhatwâga ihuzihuzi oku byânayishe. [8] Yumvagya lero, wâni mwîra w'amasîma, we otamîre bwinjinjà orhulwîre, we odwîrhe wacîdôsa, erhi: «Niene, ntà wundi! Ntaganya kukana, ntanaganya kufîsa abâna!» [9] Ago mahanya gali mahanya gâkurhindakwo gomhi oku caligumiza omu lusiku luguma: okufîrwa n'abâna n'okukana byakurhibukira oku irindo liguma ciru wankacîkubagira obunji bw'amalozi gâwe n'obuhashe bw'amakurungu gâwe. [10] Wakâgiyegemera olugendo lwâwe lubî, wakâderha, erhi: «Ntâye odwîrhe wambona». Burhimanya bwâwe na bwenge bwâwe byo byakuhabwîre. Wakaziderha obwo omu murhima gwâwe, erhi: «Niene, ntà wundil» [11] Obuhanya bwakurhibukirakwo, ohabe kurhi wâburhanga: ibala lyâkurhogerakwo, ohabe kurhi waliyâka; nyamanja acîkwîhondakwo oku irindo liguma orhanamanyiri. [12] Ocîhanganage oku makurungu n'oku malozi gâwe warhindibukiraga kurhenga obusole bwâwe. Kwankanaba warhenzamwo obunguke, kwankanaba byarhuma bakurhînya! [13] Wakozire n'omwandu gwabahanûzi bâwe! Bayishage bakulikuze balya bajà bagera emalunga, balya bakazilolêreza enyenyêzi balya bakazimanyîsa aha ngasi kubaluka kw'omwêzi ebyakuyishira! [14] Ala oku kwo bali nka bijangala: omuliro gwabasingônola, barhafume oyôla nyanduma w'engulumira! Garhâbe makala ga kukaluka, nîsi erhi muliro gwa kutamalwâkwo eburhambi! [15] Ntyôla kwo bâbà abashonga bâwe wakâgikoyera kurhenga obusole bwâwe. Bagenda myahu-myahu, ngasi muguma lwâge lunda, ntâye ciru

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

רְדִי | וּשְׁבִי עַל־עָפָר בְּתוּלַת בַּת־בָּבֶל שְׁבִי־לָאָרֶץ אֵין־כִּסֵּא בַּת־כַּשְׂדִּים כִּי לֹא תוֹסִיפִי יִקְרְאוּ־לָךְ רַכָּה
וַעֲנֻגָּה׃ קְחִי רֵחַיִם וְטַחֲנִי קָמַח גַּלִּי צַמָּתֵךְ חֶשְׂפִּי־שֹׁבֶל גַּלִּי־שׁוֹק עִבְרִי נְהָרוֹת׃ תִּגָּל עֶרְוָתֵךְ גַּם תֵּרָאֶה חֶרְפָּתֵךְ
נָקָם אֶקָּח וְלֹא אֶפְגַּע אָדָם׃ ס
גֹּאֲלֵנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ שְׁבִי דוּמָם וּבְאִי בַחֹשֶׁךְ בַּת־כַּשְׂדִּים כִּי לֹא תוֹסִיפִי יִקְרְאוּ־לָךְ גְּבֶרֶת
מַמְלָכוֹת׃ קָצַפְתִּי עַל־עַמִּי חִלַּלְתִּי נַחֲלָתִי וָאֶתְּנֵם בְּיָדֵךְ לֹא־שַׂמְתְּ לָהֶם רַחֲמִים עַל־זָקֵן הִכְבַּדְתְּ עֻלֵּךְ
מְאֹד׃ וַתֹּאמְרִי לְעוֹלָם אֶהְיֶה גְּבֶרֶת עַד לֹא־שַׂמְתְּ אֵלֶּה עַל־לִבֵּךְ לֹא זָכַרְתְּ אַחֲרִיתָהּ׃ ס
וְעַתָּה שִׁמְעִי־זֹאת עֲדִינָה הַיּוֹשֶׁבֶת לָבֶטַח הָאֹמְרָה בִּלְבָבָהּ אֲנִי וְאַפְסִי עוֹד לֹא אֵשֵׁב אַלְמָנָה וְלֹא אֵדַע
שְׁכֹל׃ וְתָבֹאנָה לָךְ שְׁתֵּי־אֵלֶּה רֶגַע בְּיוֹם אֶחָד שְׁכֹל וְאַלְמֹן כְּתַמָּם בָּאוּ עָלַיִךְ בְּרֹב כְּשָׁפַיִךְ בְּעָצְמַת חֲבָרַיִךְ
מְאֹד׃ וּתְבְטְחִי בְרָעָתֵךְ אָמַרְתְּ אֵין רֹאָנִי חָכְמָתֵךְ וְדַעְתֵּךְ הִיא שׁוֹבְבָתֶךְ וַתֹּאמְרִי בִלְבָּךְ אֲנִי וְאַפְסִי עוֹד׃ וּבָא
עָלַיִךְ רָעָה לֹא תֵדְעִי שַׁחְרָהּ וְתִפֹּל עָלַיִךְ הוֹוָה לֹא תוּכְלִי כַּפְּרָהּ וְתָבֹא עָלַיִךְ פִּתְאֹם שׁוֹאָה לֹא תֵדָעִי׃ עִמְדִי־נָא
בַחֲבָרַיִךְ וּבְרֹב כְּשָׁפַיִךְ בַּאֲשֶׁר יָגַעַתְּ מִנְּעוּרָיִךְ אוּלַי תּוּכְלִי הוֹעִיל אוּלַי תַּעֲרוֹצִי׃ נִלְאֵית בְּרֹב עֲצָתָיִךְ יַעַמְדוּ־נָא
וְיוֹשִׁיעֻךְ הֹבְרֵי שָׁמַיִם הֶחֹזִים בַּכּוֹכָבִים מוֹדִיעִם לֶחֳדָשִׁים מֵאֲשֶׁר יָבֹאוּ עָלָיִךְ׃ הִנֵּה הָיוּ כְקַשׁ אֵשׁ שְׂרָפָתַם
לֹא־יַצִּילוּ אֶת־נַפְשָׁם מִיַּד לֶהָבָה אֵין־גַּחֶלֶת לַחֻמָּם אוּר לָשֶׁבֶת נֶגְדּוֹ׃ כֵּן הָיוּ־לָךְ אֲשֶׁר יָגָעַתְּ סֹחֲרַיִךְ מִנְּעוּרַיִךְ אִישׁ
לְעֶבְרוֹ תָּעוּ אֵין מוֹשִׁיעֵךְ׃ ס

48

Nyakasane, Côkola w'Israheli

[1] Yumvi, wâni nyumpa ya Yakôbo, mwe mulimbira izîno ly'Israheli, mwe mwarhengaga omu mîshi ga Yuda, mwe mukazilahira oku izîno lya Nyakasane munashenge Nyamuzinda w'Israheli ci arhali nk'oku kukwânîne kunashingânîne. [2] Neci, balimbira izîno ly'ecishagala citagatîfu banayêmêra Nyamuzinda w'Israheli, oderhwa Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe! [3] Ehirhanzi-rhanzi mîra nàhimanyîsagya, omu kanwa kâni byarhegaga, nanali erhi nammubwîzirebyo. Erhi ncibikola, byâbà ho n'aho. [4] Bulya nyîshi oku obà cigamba[m], - oku ecikanyi câwe kwo cizibuha

[m] **48.4** Ngasi mango abalêbi bakazigikalihira Abayahudi erhi kurhayumva kwâbo kurhumire, Israheli luli lubaga lwa cikanyi cirhagomha. Rhulole muli Lub 2. 9; Lush 9. 13; 2 BÂM 17, 14; Yer 7, 26.. lwacijizire muhûrha, lurhayumva: Iz 6, 9-10; 42, 19-20; 43, 8, erhi lulahira mpu lurhakakolera Nyamuzinda n'omu kuvuna amarhegeko, Yer 2, 20; 5, 5. Olubaga lw'Israheli lwàhanwa, lwàrhindibuzibwa n'olubaga lw'ilianga, Lush 28, 48. Cikwône Nyakasane arhalikiriraga olubaga !wâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nka cûma n' oku obusù bwâwe buli bwa mulinga, [5] Lero nabà nakumanyîsâbyo, nabà nakubwirabyo embere bibè, nti lyo irhondo orhaja waderha, erhi: «Nshanga yabijiraga, nshushano yâni na nsalamu yâni yabirhegekaga ». [6] Wayumvîrhe wanabona ebyôla byôshi; ka murhalonzizi okubihamiriza? Bunôla nkolaga nakumanyîsa ebintu bihyâhya byàli bifulike orhanali obiyîshi. [7] Bunôla lyo bicilemirwe, ci arhali kurhenga mîra; embere ly'olu lusiku lw'ene, ntà mango waliyumvîrhe, lyo olekiderha, erhi: «Kali nalimbimanyire!» [8] Ci orhalisâgibiyumva orhalisâgibimanya na ntà mango warhezire okurhwîri, bulya nyôrha nyîshi oku obà ndyâlya, n'oku izîno lyâwe we «Mugoma kurhenga omu nda ya nyoko»! [9] Izîno lyâni lyo lyarhumire ntangicîka obukunizi bwâni, irenge lyâni, lyo lyarhumire nkulembera, nti ntakumalîra. [10] Ala oku nakucêsize kula bacêkeza amarhale omu ciko, nakurhangulîre omu cibeye c' amalibuko. [11] Niene ntà wundi, niene narhumaga nkola ebyo bulya ntalembera okubona izîno lyâni lya gayaguzibwa. Irenge lyâni ntankaliha wundi!

Nyamuzinda acîshozire Sirusi

[12] Yumva wâni Yakôbo, wâni Israheli niene nahamagalaga! Nie ono, nie murhanzi, nie na muzinda. [13] Kuboko kwâni kwagwîkaga igulu, kulyo kwâni kwabungûlaga amalunga. nkaba nka nabihamagala, binayishe bulibirha. [14] Shûbûzanyi mweshi, muyumve! Ndi muli mwe wamanyîsize ebyôla? Omurhonyi wa Nyakasane âyunjuza emihigo yâge. Kuli Babiloni n'iburha ly'Abanya-Kaldeya. [15] Niene, neci niene nkudesire, niene nàmuhamagala, nàmurhumiza nanarhuma abêrwa omu majira gâge.

Ebyali bibîkîrwe Israheli

[16] Munyegere, muyumve ebîra: Kurhenga emurhondêro, ntâco naderhire omu bwifulikwe; Kurhenga birhangira okubà erhi ho ndi. Bunôla Nyakasane Nyamubâho ye ontumire n'omûka gwâge. [17] Kwo adesire ntyâla Nyakasane, Côkola wâwe, Omutagatîfu w'Israheli: Nie Nyakasane Nyamuzinda wâwe, nie nkuyigîrizize ebikukwânîne, nie nankushokolera omu njira ogeremwo. [18] Ociyumvagya amarhegeko gâni, singa omûhula gwâwe kwo guhulula nka lwîshi, n'obushinganyanya bwâwe nka mivumba y'omu nyanja. [19] iburha lyâwe singa kwo liri nka mushenyi, n'abâna b'omu nda yâwe nka mwandu gw'emogomogo! Singa izîno lyâwe lirhankazâzibwa emalanga gâni.

Abalulize bâgalulwa omu cihugo câbo

[20] Rhengi omu Babiloni, muyâke Abanya-Kaldeya! Mubande orhubuli rhw'omwîshingo, muyâlîze munamanyîse ogu mwanzi; mugulumîze kuhika emunda igulu lihekera muderhe mpu: Nyakasane ayôkwire Omurhumisi wâge Yakôbo!» [21] Barhagwârhagwa na nyôrha omu bihugo by'irûngu abahêkaga. Abashalaliza amîshi omu lwâla: Ahahanyula ibuye, n'amîshi gahulula.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[22] Ntà murhûla kuli banyankola-maligo, kwo Nyakasane adesire.

Jesaja/Isaiah 48

[1] שִׁמְעוּ־זֹאת בֵּית־יַעֲקֹב הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל וּמִמֵּי יְהוּדָה יָצָאוּ הַנִּשְׁבָּעִים | בְּשֵׁם יְהוָה וּבֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַזְכִּירוּ
לֹא בֶאֱמֶת וְלֹא בִצְדָקָה: [2] כִּי־מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ נִקְרָאוּ וְעַל־אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נִסְמָכוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ: ס
[3] הָרִאשֹׁנוֹת מֵאָז הִגַּדְתִּי וּמִפִּי יָצְאוּ וַאַשְׁמִיעֵם פִּתְאֹם עָשִׂיתִי וַתָּבֹאנָה: [4] מִדַּעְתִּי כִּי קָשֶׁה אָתָּה וְגִיד בַּרְזֶל עָרְפֶּךָ
וּמִצְחֲךָ נְחוּשָׁה: [5] וָאַגֶּיד לְךָ מֵאָז בְּטֶרֶם תָּבוֹא הִשְׁמַעְתִּיךָ פֶּן־תֹּאמַר עָצְבִּי עָשָׂם וּפִסְלִי וְנִסְכִּי צִוָּם: [6] שָׁמַעְתָּ חֲזֵה
כֻלָּּה וְאַתֶּם הֲלוֹא תַגִּידוּ הִשְׁמַעְתִּיךָ חֲדָשׁוֹת מֵעַתָּה וּנְצֻרוֹת וְלֹא יְדַעְתָּם: [7] עַתָּה נִבְרְאוּ וְלֹא מֵאָז וְלִפְנֵי־יוֹם וְלֹא
שְׁמַעְתָּם פֶּן־תֹּאמַר הִנֵּה יְדַעְתִּין: [8] גַּם לֹא־שָׁמַעְתָּ גַּם לֹא יָדַעְתָּ גַּם מֵאָז לֹא־פִתְּחָה אָזְנֶךָ כִּי יָדַעְתִּי בָּגוֹד תִּבְגֹּוד
וּפֹשֵׁעַ מִבֶּטֶן קֹרָא לָךְ: [9] לְמַעַן שְׁמִי אַאֲרִיךְ אַפִּי וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם־לָךְ לְבִלְתִּי הַכְרִיתֶךָ: [10] הִנֵּה צְרַפְתִּיךָ וְלֹא בְכֶסֶף
בְּחַרְתִּיךָ בְּכוּר עֹנִי: [11] לְמַעֲנִי לְמַעֲנִי אֶעֱשֶׂה כִּי אֵיךְ יֵחָל וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא־אֶתֵּן: ס
[12] שְׁמַע אֵלַי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל מְקֹרָאִי אֲנִי־הוּא אֲנִי רִאשׁוֹן אַף אֲנִי אַחֲרוֹן: [13] אַף־יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ וִימִינִי טִפְּחָה שָׁמָיִם
קֹרֵא אֲנִי אֵלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו: [14] הִקָּבְצוּ כֻלְּכֶם וּשְׁמָעוּ מִי בָהֶם הִגִּיד אֶת־אֵלֶּה יְהוָה אֲהֵבוֹ יַעֲשֶׂה חֶפְצוֹ בְּבָבֶל וּזְרֹעוֹ
כַּשְׂדִּים: [15] אֲנִי אֲנִי דִּבַּרְתִּי אַף־קְרָאתִיו הֲבִיאֹתִיו וְהִצְלִיחַ דַּרְכּוֹ: [16] קִרְבוּ אֵלַי שִׁמְעוּ־זֹאת לֹא מֵרֹאשׁ בַּסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי
מֵעֵת הֱיוֹתָהּ שָׁם אֲנִי וְעַתָּה אֲדֹנָי יְהוִה שְׁלָחַנִי וְרוּחוֹ: פ
[17] כֹּה־אָמַר יְהוָה גֹּאֲלֶךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְלַמֶּדְךָ לְהוֹעִיל מַדְרִיכְךָ בְּדֶרֶךְ תֵּלֵךְ: [18] לוּ הִקְשַׁבְתָּ
לְמִצְוֹתָי וַיְהִי כַנָּהָר שְׁלוֹמֶךָ וְצִדְקָתְךָ כְּגַלֵּי הַיָּם: [19] וַיְהִי כַחוֹל זַרְעֶךָ וְצֶאֱצָאֵי מֵעֶיךָ כְּמֹעֹתָיו לֹא־יִכָּרֵת וְלֹא־יִשָּׁמֵד שְׁמוֹ
מִלְּפָנָי: [20] צְאוּ מִבָּבֶל בִּרְחוּ מִכַּשְׂדִּים בְּקוֹל רִנָּה הַגִּידוּ הַשְׁמִיעוּ זֹאת הוֹצִיאוּהָ עַד־קְצֵה הָאָרֶץ אִמְרוּ גָּאַל יְהוָה
עַבְדּוֹ יַעֲקֹב: [21] וְלֹא צָמְאוּ בֶּחָרְבוֹת הוֹלִיכָם מַיִם מִצּוּר הִזִּיל לָמוֹ וַיְבַקַּע־צוּר וַיָּזוּבוּ מָיִם: [22] אֵין שָׁלוֹם אָמַר יְהוָה
לָרְשָׁעִים: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

49

Olwimbo lwa kabirhi lw'Omurhumisi

[1] Mwe birhwa, munyumve, mwe mashanja g'ihanga, muyumvîrhize! Nyakasane àmpamagire kurhenga omu nda ya nyâma, kurhenga omu nda ya nyâma, aderha izîno lyâni. [2] Akanwa kâni akajizire nka ngôrho nyôji, anfulisire omu cihôho c'okuhoko kwâge, anjizire mwampi mugôye ananfulika omu murhana gwâge. [3] Ambwîra, erhi: «Oli murhumisi wâni, Israheli, we nkolêsa oku kuyêrekana irenge lyâni». [4] Ci niehe nanaciderha, nti: «Busha nàrhamire, husha nàkoyire buzira bunguke. Ci kwône olubanja lwâni omu maboko ga Nyakasane luli, n'oluhembo lwâni omu maboko ga Nyamuzinda luli. [5] Bunôla Nyakasane amaderha ye wàmbumbaga kurhenga omu nda ya nyâma mpu mbè murhumisi wâge, mpu mmugalulire Yakôbo nnâmushûbûlize Israheli. Neci, ecitwîro câni cirhali cinyi omu masù ga Nyakasane, na Nyamuzinda wâni ye misî yâni. [6] Aderha, erhi: «Kuli kunyi okukujira murhumisi wâni, nti ogend'iyimanza amashanja ga Yakôbo, onagend'igalula abàfumire olufu, muli bene-Israheli. Nkujizire kamole k'amashanja, lyo olumîza obucunguzi bwâni kuhika ebuzinda bw'iguu!.» [7] Kwo adesire ntyâla Nyakasane, Côkola na Mutagatîfu w'Israheli, àkubwîra oyu bagayaguza, oshombwa n'abantu, Omujà w'abarhegesi, erhi: «Hano abâmi babona, bâyimuka, nabo abaluzi bâfukama, mpu bayêreke Nyakasane obukenge bwâbo, ye mudahemuka, ye Mwimâna w'Israheli wakwishogaga.»

Okugaluka kw'abalulize

[8] Kwo adesire ntyâla Nyakasane: Omu mango gakwânîne nakuyumvîrhîze, om lusiku lw'obucire nakurhabîre. Nakubumbire nanakuyimanza nti nkujire ndagâno y'olubaga, lyo oyinamula ecihugo, oyîme omu byàli byamasârûlwa, [9] onabwîre abashwêke, erhi: «huluki!» n'abali omu ndunduli y'omwizimya, erhi: «Ciyêrekani!» Bayabukira omu njira, banatwîre akahasi oku rhurhondo. [10] Barhakacigwârhwa n'ishali barhakanacifa nyôrha; oli ehidurhu hy'empûsi, oli izûba, birhakacibajira kurhi; bulya âbafa lukogo ye wanabalongôlana, abahêke aha maliba g'amîshi. [11] Entondo zâni zôshi nazihindula zishube milimbwa, n'enjira zâni zôshi zakombêzibwa. [12] Bâbo barhenga ihanga, baguma emwênè n'ebuzikiro, abandi omu cihugo c'e Sinimi. [13] Muband'empundu, mwe malunga, ocîshinge, we, igulu, mubande orhubûli, mwe ntondo! Bulya Nyakasane àrhulirîze olubaga lwâge, n'abakenyi bâge àbafà bwonjo. [14] Siyoni akâg'iderha, erhi: «Nyakasane andikirîre, Nnâhamwirhu anyibagire! [15] K'omuzire anayibagire akabonjo adwîrhe ayonsa, k'omwâna w'omu nda yâge ankabula bwamufa lukogo? Ciru bankayibagira, niêhe ntakuyibagire![n] [16] Ala oku nakuyandisire omu bula bw'enfune zâni, n'olugo lwâwe luyôrha luli embere zâni ngasi mango. [17] Abashub'ikuyûbaka bâbo bayishire bulibirha, abakushâbaga

[n] **49.15** Eyi milongo ibiri 14-15, Lolà 40, 27; 54, 4-10; Hoz 11. 8-9.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banakuhagula baciyegulira kuli nâwe. [18] Lolà eburhambi bwâwe: bôshi bashûbûzînye, bayishire emunda oli. Mb'ofa obuzîne bwâni, Nyakasane okudesire, akaba orhacihundikiribo bôshi nka mwambalo gwa bulimbi, n'akaba orhabazongizi ecibunu nka mukaba, kula omunyere waheruka ajira. [19] neci, engo zâwe nshâbe, ebigûkà byâwe, ecihugo câwe cirhacibâmwo nyumpa, bikola binyihire oku bantu bayûbakamwo, nabo balya bakag'ilonza okukuherêrekeza bâyâkira erhali hôfi. [20] Abâna bàli bamakunyaga bashub'ikakuhwehwerheza, mpu: «Namâfundêra, obè nka wayegûka hitya, lyo mubona nâni aha nabêra.» [21] Okuhandi ocidôse obwo, erhi: «Ndi wamburhiraga abâna? Ntàcigwêrhe bâna nanàli ngumba, nali ndulizîbwe nanàli nshombe-kazi; abâla ndigi wabaleraga? Nàli nsigire buhumba, abâla ngahigi bàli?» [22] Kwo adesire ntyâla Nyakasane Nyamuzinda: «Ala oku nayinamulira okuboko kwâni emunda amashanja gali, nayimanza ecimanyîso câni omu mbaga: bâyisha babagalire bagala bâwe omu maboko, na bâli bâwe bayishe babaherhe emugongo. [23] Abâmi bo bâbà balezi bâwe, n'abaluzi-nyere babè balîsa bâwe. Bakufukamira, bahwêre oku idaho, bamîme akatulo k'amagulu gâwe. Ntyo wamanya oku nie Nyakasane, n'oku abacînyîkubagira ntà mango bankabulabula.» [24] K'entwâli bakayirhôla omunyago gwâyo? K'omushwêkwa ankacîkûla omu maboko g'owamuhiraga omu mpamikwa? [25] Kwo adesire ntyâla Nyakasane: «Neci, omushwêkwa w'entwâli amàkûlwa omu maboko, na ciri-misî arhôlwa omunyago gwâge. Niêhe nkola nalwîsa abanzi bâwe, abâna bâwe niene nabalîkûza. [26] Abadwîrhe bakulibuza, nâbalîsa enyama z'emibiri yâbo, bâlaluka omukò gwâbo nka kula banalaluka amamvu manunu. Ngasi muntu amanya obwo oku nie Nyakasane, Mucunguzi wâwe, oku nie Ntwâli ya Yakôbo, Côkola wâwe.»

Jesaja/Isaiah 49

1 שִׁמְעוּ אִיִּים אֵלַי וְהַקְשִׁיבוּ לְאֻמִּים מֵרָחוֹק יְהוָה מִבֶּטֶן קְרָאָנִי מִמְּעֵי אִמִּי הִזְכִּיר שְׁמִי: 2 וַיָּשֶׂם פִּי כְּחֶרֶב חַדָּה בְּצֵל
יָדוֹ הֶחְבִּיאָנִי וַיְשִׂימֵנִי לְחֵץ בָּרוּר בְּאַשְׁפָּתוֹ הִסְתִּירָנִי: 3 וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי־אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בְּךָ אֶתְפָּאָר: 4 וַאֲנִי
אָמַרְתִּי לָרִיק יָגַעְתִּי לְתֹהוּ וְהֶבֶל כֹּחִי כִּלֵּיתִי אָכֵן מִשְׁפָּטִי אֶת־יְהוָה וּפְעֻלָּתִי אֶת־אֱלֹהָי: 5 וְעַתָּה | אָמַר יְהוָה יֹצְרִי
מִבֶּטֶן לְעֶבֶד לוֹ לְשׁוֹבֵב יַעֲקֹב אֵלָיו וְיִשְׂרָאֵל לֹא יֵאָסֵף וְאֶכָּבֵד בְּעֵינֵי יְהוָה וֵאלֹהַי הָיָה עֻזִּי: 6 וַיֹּאמֶר נָקֵל מֶהְיוֹתְךָ לִי
עֶבֶד לְהָקִים אֶת־שִׁבְטֵי יַעֲקֹב וּנְצִירֵי יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב וּנְתַתִּיךָ לְאוֹר גּוֹיִם לִהְיוֹת יְשׁוּעָתִי עַד־קְצֵה הָאָרֶץ: ס
7 כֹּה אָמַר־יְהוָה גֹּאֵל יִשְׂרָאֵל קְדוֹשׁוֹ לִבְזֹה־נֶפֶשׁ לִמְתָעֵב גּוֹי לְעֶבֶד מֹשְׁלִים מְלָכִים יִרְאוּ וָקָמוּ שָׂרִים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְמַעַן
יְהוָה אֲשֶׁר נֶאֱמָן קְדֹשׁ יִשְׂרָאֵל וַיִּבְחָרֶךָּ: 8 כֹּה | אָמַר יְהוָה בְּעֵת רָצוֹן עֲנִיתִיךָ וּבְיוֹם יְשׁוּעָה עֲזַרְתִּיךָ וְאֶצָּרְךָ וְאֶתְּנְךָ
לִבְרִית עָם לְהָקִים אֶרֶץ לְהַנְחִיל נְחָלוֹת שֹׁמֵמוֹת: 9 לֵאמֹר לָאֲסוּרִים צֵאוּ לָאֲשֶׁר בַּחֹשֶׁךְ הִגָּלוּ עַל־דְּרָכִים יִרְעוּ
וּבְכָל־שְׁפָיִים מַרְעִיתָם: 10 לֹא יִרְעָבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ וְלֹא־יַכֵּם שָׁרָב וְשָׁמֶשׁ כִּי־מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם וְעַל־מַבּוּעֵי מָיִם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יְנַהֵלֵם: 11וְשַׂמְתִּי כָל־הָרַי לַדֶּרֶךְ וּמְסִלֹתַי יְרֻמּוּן: 12הִנֵּה־אֵלֶּה מֵרָחוֹק יָבֹאוּ וְהֵנֵּה־אֵלֶּה מִצָּפוֹן וּמִיָּם וְאֵלֶּה מֵאֶרֶץ
סִינִים: 13רָנְנוּ שָׁמַיִם וְגִילִי אֶרֶץ יִפְצְחוּ הָרִים רִנָּה כִּי־נִחַם יְהוָה עַמּוֹ וַעֲנִיָּו יְרַחֵם: ס
14וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזָבַנִי יְהוָה וַאדֹנָי שְׁכֵחָנִי: 15הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָהּ מֵרַחֵם בֶּן־בִּטְנָהּ גַּם־אֵלֶּה תִשְׁכַּחְנָה וְאָנֹכִי לֹא
אֶשְׁכָּחֵךְ: 16הֵן עַל־כַּפַּיִם חַקּוֹתִיךְ חוֹמֹתַיִךְ נֶגְדִּי תָּמִיד: 17מִהֲרוּ בָנָיִךְ מְהָרְסַיִךְ וּמַחֲרִבַיִךְ מִמֵּךְ יֵצֵאוּ: 18שְׂאִי־סָבִיב
עֵינַיִךְ וּרְאִי כֻּלָּם נִקְבְּצוּ בָּאוּ־לָךְ חַי־אָנִי נְאֻם־יְהוָה כִּי כֻלָּם כָּעֲדִי תִלְבָּשִׁי וְתִקָּשְׁרִים כַּכַּלָּה: 19כִּי חָרְבֹתַיִךְ וְשֹׁמְמֹתַיִךְ
וְאֶרֶץ הֲרִסָתֵיךְ כִּי עַתָּה תֵּצְרִי מִיּוֹשֵׁב וְרָחֲקוּ מְבַלְּעָיִךְ: 20עוֹד יֹאמְרוּ בְאָזְנַיִךְ בְּנֵי שִׁכְלֵיךְ צַר־לִי הַמָּקוֹם גְּשָׁה־לִּי
וְאֵשֵׁבָה: 21וְאָמַרְתְּ בִּלְבָבֵךְ מִי יָלַד־לִי אֶת־אֵלֶּה וַאֲנִי שְׁכוּלָה וְגַלְמוּדָה גֹּלָה | וְסוּרָה וְאֵלֶּה מִי גִדֵּל הֵן אֲנִי נִשְׁאַרְתִּי
לְבַדִּי אֵלֶּה אַיּפֹה הֵם: פ
22כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה אֶשָּׂא אֶל־גּוֹיִם יָדִי וְאֶל־עַמִּים אָרִים נִסִּי וְהֵבִיאוּ בָנַיִךְ בְּחֹצֶן וּבְנֹתַיִךְ עַל־כָּתֵף
תִּנָּשֶׂאנָה: 23וְהָיוּ מְלָכִים אֹמְנַיִךְ וְשָׂרוֹתֵיהֶם מֵינִיקֹתָיִךְ אַפַּיִם אֶרֶץ יִשְׁתַּחֲווּ לָךְ וַעֲפַר רַגְלַיִךְ יְלַחֵכוּ וְיָדַעַתְּ כִּי־אֲנִי
יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־יֵבֹשׁוּ קֹוָי: ס
24הֲיֻקַּח מִגִּבּוֹר מַלְקוֹחַ וְאִם־שִׁבְיִ צַדִּיק יִמָּלֵט: 25כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה גַּם־שִׁבְיֵ גִבּוֹר יֻקָּח וּמַלְקוֹחַ עָרִיץ יִמָּלֵט
וְאֶת־יְרִיבֵךְ אָנֹכִי אָרִיב וְאֶת־בָּנַיִךְ אָנֹכִי אוֹשִׁיעַ: 26וְהַאֲכַלְתִּי אֶת־מוֹנַיִךְ אֶת־בְּשָׂרָם וְכֶעָסִיס דָּמָם יִשְׁכָּרוּן וְיָדְעוּ
כָל־בָּשָׂר כִּי אֲנִי יְהוָה מוֹשִׁיעֵךְ וְגֹאֲלֵךְ אֲבִיר יַעֲקֹב: ס

50

Obuhane bw'Israheli

[1] Kwo adesire ntyâla Nyakasane: «Ngahi ciri ecerhe[o] c'okuvuna obuhya cihamiriza oku nahulusize nyoko? Nîsi erhi emwa ndi nammuguzize bujà nti lyo mumulyûla emyenda mmubâmwo? Mabî ginyu gàrhumaga muguzibwa, bugoma bwinyu bwarhumaga nyoko ahulusibwa. [2] Amango nayîshaga, carhumaga ntabugana ndi? Erhi mpamagala, carhumaga barhanyakûza? K'okuboko kwâni kuligi kofi bwenêne, na ntyo kwayabirwa okummulîkûza, nîsi ka misî mbuzire y'okummuciza? Kali nkakaliha hitya, nnanganye enyanja, n'enyîshi nzihindule irûngu. Lero obwo amîshi ganacibulikana, efi zimubà zânarhangira okubola, zife n'enyôrha. [3] Nie mbwikira amalunga n'omwizimya nnangahundikire sunzu.

[o]**50.1** Ecerhe: Nyamuzinda arhal'ikiriraga Abayahudi; kunali nka kulya omukazi wahulusîbwe n'ibà buzira cerhe c'okuvuna obuhya, anagaluka amango amacîyûnjuza. Abayahudi nabo erhi bakaciyu-njuza bakagalukira Nnâmahanga, anabayankirira anabashibirire buhyâhya nka bâna bâge. Ecerhe c'okuvuna obuhya: Lolà muli Mt 5, 31; 19, 7; Mrk 10. 4...

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olwimbo lwa kasharhu lw'Omurhumisi[p]

[4] Nyakasane Nyamuzinda ampîre olulimi lw'omushimbulizi, lyo mupasha okuyegemeza ngasi obengire. Ngasi sêzi anamparhule amarhwîri, lyo mupash'iyumvîrhiza nka mushimbûlizi. [5] Nyakasane Nyamuzinda anzibwîre amarhwîri, nâni ntahambiraga, ntanashubiraga nyuma, [6] Abanshurhaga nabarhezire ebirhugo, n'abangûgulaga obwânwa nabarhega amarhama. Ababakag'injacira n'abakag'intwîra ebusù ntaderhaga nti nabayâsa amalanga gâni. [7] Nyakasane Nyamuzinda ye burhabâle bwâni, co cirhuma ntabulabula; co cirhumire nzibuhya obusù bwâni nk'ibuye, nnamanyire oku ntâbone nshonyi. [8] Owampa olubanja ali hôfi; ye ndigi waciderha mpu ambûlanya? Rhujâge eruhya rhwebi naye! Ye ndigi walonza okumpêka lubanja? Acihandage emalanga gâni! [9] Nyakasane Nyamuzinda ye burhabâle bwâni; ndigi wankaciderha mpu anyâza? Kali bôshi kwo bashâja nka bwikunje banalîbwe n'ebibungu! [10] Ndi muli mwe orhînya Nyakasane, anayumve izù ly'omurhumisi wâge, agende omu mwizimya buzira kubona obumoleke ciru n'obusungunu? Acikubagire izîno lya Nyakasane anacishwêkere kuli Nyamuzinda wâge! [11] Ci mwe mweshi mudwîrhe mwayâsa omuliro, mwe mudwîrhe mwacibambiza n'emyampi y'engulumira, mujè omu ngulumira y'omuliro gwinyu, omu kagarhî k'emyampi mudwîrhe mwadukumbîsa! Kuboko kwâni kwammukolera ebyôla: amababale go gashuba ncingo yinyu!

Jesaja/Isaiah 50

1 כֹּה | אָמַר יְהוָה אֵי ׀ זֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּיהָ אוֹ מִי מִנּוֹשַׁי אֲשֶׁר־מָכַרְתִּי אֶתְכֶם לוֹ הֵן בַּעֲוֹנֹתֵיכֶם
נִמְכַּרְתֶּם וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם: 2 מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה הֲקָצוֹר קָצְרָה יָדִי מִפְּדוּת
וְאִם־אֵין־בִּי כֹחַ לְהַצִּיל הֵן בְּגַעֲרָתִי אַחֲרִיב יָם אָשִׂים נְהָרוֹת מִדְבָּר תִּבְאַשׁ דְּגָתָם מֵאֵין מַיִם וְתָמֻת בַּצָּמָא: 3 אַלְבִּישׁ
שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם: ס
4 אֲדֹנָי יְהוִה נָתַן לִי לְשׁוֹן לִמּוּדִים לָדַעַת לָעוּת אֶת־יָעֵף דָּבָר יָעִיר | בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר יָעִיר לִי אׇזֶן לִשְׁמַע
כַּלִּמּוּדִים: 5 אֲדֹנָי יְהוִה פָּתַח־לִי אׇזֶן וְאָנֹכִי לֹא מָרִיתִי אָחוֹר לֹא נְסוֹגֹתִי: 6 גְּוִיָּ נָתַתִּי לְמַכִּים וּלְחָיַי לְמֹרְטִים פָּנַי לֹא
הִסְתַּרְתִּי מִכְּלִמּוֹת וְרֹק: 7 וַאדֹנָי יְהוִה יַעֲזָר־לִי עַל־כֵּן לֹא נִכְלָמְתִּי עַל־כֵּן שַׂמְתִּי פָנַי כַּחַלָּמִישׁ וָאֵדַע כִּי־לֹא
אֵבוֹשׁ: 8 קָרוֹב מַצְדִּיקִי מִי־יָרִיב אִתִּי נַעַמְדָה יָחַד מִי־בַעַל מִשְׁפָּטִי יִגַּשׁ אֵלָי: 9 הֵן אֲדֹנָי יְהוִה יַעֲזָר־לִי מִי־הוּא
יַרְשִׁיעֵנִי הֵן כֻּלָּם כַּבֶּגֶד יִבְלּוּ עָשׁ יֹאכְלֵם: 10 מִי בָכֶם יְרֵא יְהוָה שֹׁמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ אֲשֶׁר | הָלַךְ חֲשֵׁכִים וְאֵין נֹגַהּ לוֹ
יִבְטַח בְּשֵׁם יְהוָה וְיִשָּׁעֵן בֵּאלֹהָיו: 11 הֵן כֻּלְּכֶם קֹדְחֵי אֵשׁ מְאַזְּרֵי זִיקוֹת לְכוּ | בְּאוּר אֶשְׁכֶם וּבְזִיקוֹת בְּעַרְתֶּם מִיָּדִי
הָיְתָה־זֹּאת לָכֶם לְמַעֲצֵבָה תִּשְׁכָּבוּן: פ

[p] **50.4** emilongo, 4-11: gali mafulûlo kuli Masiha, Nnawîrhu Yezu Kristo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

51

Israheli acîkubagira Nyakasane

[1] Muyumvîrhize, mwe mushimba obushinganyanya, mwe mulongereza Nyakasane. Lolêrezi ibuye mwarhengagamwo n'enyenga mwakulagwâmwo. [2] Lolêrezi Abrahamu, sho winyu, na Sara wammuburhaga. Ali yêne erhi mmuhamagala, ci namugisha, najira ayôloloka. [3] Neci, Nyakasane ababalîre Siyoni, ababalîre ebigûkà byâge byôshi. Irungu lyâge alijira aka Edeni, n'idaho lyûmu alihindula ishwa lya Nyakasane. Bâbonamwo obushagaluke n'amasîma; bâkaz'ivugiramwo omunkwa n'okuzihiramwo ennanga.

Obushinganyanya bwa Nyamuzinda bwâgandaza

[4] Onyumve bwinjà, we lubaga lwâni, we ishanja lyâni, ontege okurhwîri. Bulya irhegeko likola lyarhenga emunda ndi, n'obushinganyanya bwâni bwaba kamole k'amashanja. [5] Obucîranuzi bwâni buli hôfi. obucire bwâni buyîruka n'amaboko gâni gakola gatwa emmanja z'amashanja. Ebirhwa byampebakwo obulangâlire bwâbo, na ntyo bicîkubagire okuboko kwâni. [6] Galamiri emalunga, mulole igulu bwandagala, bulya amalunga gâyishicîberamwo nka mugi, igulu lyâyôrha mirendwe nka mwambalo, n'abayûbaka muli lyo, nabo bagukumuka nka nzi. Ci obucire bwâni bwayôrha buli ho ensiku n'amango, n'obushinganyanya bwâni burhakayûrha. [7] Munyumve bwinjà, mwe muyishi obushinganyanya, wâni lubaga lubîkirira irhegeko lyâni emurhima. Murhayôbohaga ebijâci by'abantu, murharhemukaga ebwa kubà bamammulogorhera. [8] Bulya kwo babà nka mushangi gwalîrwe n'enshwa, na nka môya gamalîrwe n'ecibungu. Ci obushinganyanya bwâni bwâyârha bubâho ensiku n'amango, n'ohucire bwâni kurhenga iburha kuhika oku lindi.

Butulûko bwa Nyakasane

[9] Zûka, zûka, cihundikire emisî yâwe, wâni kuboko kwa Nyakasane!

Zûka nka omu nsiku za mîra, nka omu myâka yageraga!

[10] K'arhali w'olya watumirhaga Rahabu wanarhulungula Wankuba-joka?

K'arhali w'olya waganyagya enyanja n'amîshi g'ekuzimu?

K'arhali w'olya watwâga enjira emuhengere mpu lyo balya wacungulaga bayîkira?

[11] Abalîkûzibagwa na Nyakasane bâyish'igaluka,

bâyish'ija omu Siyoni erhi banayisha babanda orhuhababo rhw'obushagaluke,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'obusîme bw'ensiku n'amango bwamoleka amalanga gâbo;
obushagaluke n'omwîshingo byâbayunjula,
amalibuko n'endûlù byâhirigirha.

Nyamuzinda ye Murhûliriza

12 Niene, niene nie ndwîrhe nammurhûliriza!
Oligi ndi wayôboha omuntu wânafe,
omuntu oburhwa n'owundi, oli nka hyâsi?

13 Wayibagire Nyakasane wakulemaga,
owabungulaga amalunga anasimika igulu;
wakayôrha wa juguma omulegerege gwôshi
erhi bukali bw'okakurhindibuza burhuma,
bulya ko ali nk'odwîrhe wacirheganya okukuherêrekeza.

Ci ngahigi buli obukunizi bw'olya odwîrhe akulibuza?
14 Omushwêkwa ali hôfi ashwêkulwe,
arhacfîre omu mpamikwa, arhanacibule eci alya,

15 Nie ono nie Nyakasane, Nyamuzinda wâwe,
ovanganya enyanja n'empimbi z'amîshi gâyo.
Izîno lyâni, nie Nyakasane, Nyamuzinda w'Emirhwe,

16 Mpizire ebinwa byâni omu kanwa kâwe,
nnankubwikire n'ecihôho c'okuboko kwâni, omu kugwîka amalunga,
omu kusinga igulu n'omu kubwîra Siyoni, nti: «We lubaga lwâni!»

Yeruzalemu ayimanzibwa na Nyakasane

17 Zûka, zûka, yimanga, wâni Yeruzalemu,
we wanyweraga omu maboko ga Nyakasane akahe k'obukunizi bwâge,
we wanywaga wanashongôza akabêhè k'okudandabaganya!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[18] Ciru ntà muguma wamuhabwîre muli balya bagala aburhaga,
ntâye ciru n'omuguma wamuGwârhire oku kuboko
muli balya bâna bôshi aleraga!

[19] Alaga mahanya abiri gacihondire kuli we: ndi wakulakira?
Okuhagulwa n'okushabirhwa, ishali n'engôrho: ndi wakurhûliriza?
[20] Abâna bâwe babengîre, bakola balamblûkîre omu ngasi marhambi g'enjira zôshi,
bakola bali nka kula akashafu kagwârhwa omu murhego,

bamazigânwa n'obukunizi bwa Nyakasane,
n'omuhigo gwa Nyamuzindawâwe.
[21] Co cirhumire, yumvagya okûla, oyu muhanya,
oyu mulalwe, ci arhali ndalwe ya mamvu!

[22] Kwo adesire ntyâla, Nyakasane Nyamubâho,
Nyamuzinda wâwe, ofungira olubaga lwâge:
«Ala oku nkola narhenza akabêhè k'okudandabaganya omu nfune zâwe,
akabêhè k'obukunizi bwâni; orhakacikanywakwo bundi,

[23] Nakahira omu nfune z'abanzi bâwe, balya bakag'ikubwîra,
mpu: Gwishira oku idaho, rhukugerekwo!
Na ntyo wakaz'iherhamya omugongo gwâwe nka njira y'oku idaho,
nka mulimbwa bakaz'igeramwo».

Jesaja/Isaiah 51

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1שִׁמְעוּ אֵלַי רֹדְפֵי צֶדֶק מְבַקְשֵׁי יְהוָה הַבִּיטוּ אֶל־צוּר חֻצַבְתֶּם וְאֶל־מַקֶּבֶת בּוֹר נֻקַּרְתֶּם: 2הַבִּיטוּ אֶל־אַבְרָהָם אֲבִיכֶם
וְאֶל־שָׂרָה תְּחוֹלְלְכֶם כִּי־אֶחָד קְרָאתִיו וַאֲבָרְכֵהוּ וְאַרְבֵּהוּ: ס
3כִּי־נִחַם יְהוָה צִיּוֹן נִחַם כָּל־חָרְבֹתֶיהָ וַיָּשֶׂם מִדְבָּרָהּ כְּעֵדֶן וְעַרְבָתָהּ כְּגַן־יְהוָה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּצֵא בָּהּ תּוֹדָה וְקוֹל
זִמְרָה: ס
4הַקְשִׁיבוּ אֵלַי עַמִּי וּלְאוּמִּי אֵלַי הַאֲזִינוּ כִּי תוֹרָה מֵאִתִּי תֵּצֵא וּמִשְׁפָּטִי לְאוֹר עַמִּים אַרְגִּיעַ: 5קָרוֹב צִדְקִי יָצָא יְשׁוּעִי
וּזְרֹעַי עַמִּים יִשְׁפֹּטוּ אֵלַי אִיִּים יְקַוּוּ וְאֶל־זְרֹעִי יְיַחֵלוּן: 6שְׂאוּ לַשָּׁמַיִם עֵינֵיכֶם וֶהָבִּיטוּ אֶל־הָאָרֶץ מִתַּחַת כִּי־שָׁמַיִם
כֶּעָשֵׁן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה וְיֹשְׁבֶיהָ כְּמוֹ־כֵן יְמוּתוּן וִישׁוּעָתִי לְעוֹלָם תִּהְיֶה וְצִדְקָתִי לֹא תֵחָת: ס
7שִׁמְעוּ אֵלַי יֹדְעֵי צֶדֶק עַם תּוֹרָתִי בִלְבָבָם אַל־תִּירְאוּ חֶרְפַּת אֱנוֹשׁ וּמִגִּדֻּפָתָם אַל־תֵּחָתּוּ: 8כִּי כַבֶּגֶד יֹאכְלֵם עָשׁ
וְכַצֶּמֶר יֹאכְלֵם סָס וְצִדְקָתִי לְעוֹלָם תִּהְיֶה וִישׁוּעָתִי לְדֹר דֹּרִים: ס
9עוּרִי עוּרִי לִבְשִׁי־עֹז זְרוֹעַ יְהוָה עוּרִי כִּימֵי קֶדֶם דֹּרוֹת עוֹלָמִים הֲלוֹא אַתְּ־הִיא הַמַּחֲצֶבֶת רַהַב מְחוֹלֶלֶת
תַּנִּין: 10הֲלוֹא אַתְּ־הִיא הַמַּחֲרֶבֶת יָם מֵי תְּהוֹם רַבָּה הַשָּׂמָה מַעֲמַקֵּי־יָם דֶּרֶךְ לַעֲבֹר גְּאוּלִים: 11וּפְדוּיֵי יְהוָה יְשׁוּבוּן
וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל־רֹאשָׁם שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּן נָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה: ס
12אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מְנַחֶמְכֶם מִי־אַתְּ וַתִּירְאִי מֵאֱנוֹשׁ יָמוּת וּמִבֶּן־אָדָם חָצִיר יִנָּתֵן: 13וַתִּשְׁכַּח יְהוָה עֹשֶׂךָ נוֹטֶה שָׁמַיִם
וְיֹסֵד אָרֶץ וַתְּפַחֵד תָּמִיד כָּל־הַיּוֹם מִפְּנֵי חֲמַת הַמֵּצִיק כַּאֲשֶׁר כּוֹנֵן לְהַשְׁחִית וְאַיֵּה חֲמַת הַמֵּצִיק: 14מְהֵר צֹעֶה
לְהִפָּתֵחַ וְלֹא־יָמוּת לַשַּׁחַת וְלֹא יֶחְסַר לַחְמוֹ: 15וְאָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ רֹגַע הַיָּם וַיֶּהֱמוּ גַּלָּיו יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ: 16וָאָשִׂים
דְּבָרַי בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךָ לִנְטֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסֹד אָרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי־אָתָּה: ס
17הִתְעוֹרְרִי הִתְעוֹרְרִי קוּמִי יְרוּשָׁלַ͏ִם אֲשֶׁר שָׁתִית מִיַּד יְהוָה אֶת־כּוֹס חֲמָתוֹ אֶת־קֻבַּעַת כּוֹס הַתַּרְעֵלָה שָׁתִית
מָצִית: 18אֵין־מְנַהֵל לָהּ מִכָּל־בָּנִים יָלָדָה וְאֵין מַחֲזִיק בְּיָדָהּ מִכָּל־בָּנִים גִּדֵּלָה: 19שְׁתַּיִם הֵנָּה קֹרָאוֹתַיִךְ מִי יָנוּד לָךְ
הַשֹּׁד וְהַשֶּׁבֶר וְהָרָעָב וְהַחֶרֶב מִי אֲנַחֲמֵךְ: 20בָּנַיִךְ עֻלְפוּ שָׁכְבוּ בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת כְּתוֹא מִכְמָר הַמְלֵאִים חֲמַת־יְהוָה
גַּעֲרַת אֱלֹהָיִךְ: 21לָכֵן שִׁמְעִי־נָא זֹאת עֲנִיָּה וּשְׁכֻרַת וְלֹא מָיִן: ס
22כֹּה־אָמַר אֲדֹנַיִךְ יְהוָה וֵאלֹהַיִךְ יָרִיב עַמּוֹ הִנֵּה לָקַחְתִּי מִיָּדֵךְ אֶת־כּוֹס הַתַּרְעֵלָה אֶת־קֻבַּעַת כּוֹס חֲמָתִי לֹא־תוֹסִיפִי
לִשְׁתּוֹתָהּ עוֹד: 23וְשַׂמְתִּיהָ בְּיַד־מוֹגַיִךְ אֲשֶׁר־אָמְרוּ לְנַפְשֵׁךְ שְׁחִי וְנַעֲבֹרָה וַתָּשִׂימִי כָאָרֶץ גֵּוֵךְ וְכַחוּץ לָעֹבְרִים: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

52

Nyakasane anâcishublre e Siyoni

[1] Zûka, zûka, ocihundikire emisî yâwe, wâni Siyoni! Yambala emyambalo yâwe minjinjà, wâni Yeruzalemu, lugo lutagatîfu! Bulya bantakembûlwa n'abantu bagalugalu barhakacija emwâwe. [2] Ocigukumule akatulo, oyimuke we wàli muhêke bujà, wâni Yeruzalemu! Ocishwekûle emigozi ekuli omu igosi, we wàli muhêke bujà, wâni mwâli wa Siyoni! [3] Neci, kwo adesire ntyâla Nyakasane: «Busha mwàguzibagwa na kandi buzira kulyûla nsaranga mwaguluûlwal» [4] Bulyâla kwo adesire ntyâla Nyakasane Nyamubâho: Olubaga lwâni lwanaciyandagalira e Mîsiri omu mango ga mîra mpu luj'ibêrayo, kandi Asîriya alulibuza buzira igwârhiro. [5] Ci bunôla bici ncidwîrhe najira hanôla? Nyakasane okudesire, bulya olubaga lwâni lwàlulizîbwe buzira igwârhiro, abanzi bâge bàyisha babanda orhuhababo, Nyakasane okudesire, na ngasi mango, omulegerege gwôshi, izîno lyâni badwîrhe baligayaguza. [6] Eco co cirhumire oluhaga lwâni lyâyish'imanya izîno lyâni; olwo lusiku bamanya oku niene nkudesire: «Nie ono!»

Omwanzi gw'akalembe

[7] Neci wâni, gabà minjà amagulu g'omujà-bugo omu njira y'oku ntondo, omujà-bugo w'omurhûla odwîrhe emyanzi y'akalembe n'obucire, odwîrhe wabwîra Siyoni, erhi: «Nyamuzinda wâwe aylmirel»

[8] Abalanzi bâwe badwîrhe bayâkûza bôshi haguma, banadwîrhe bahamagala n'izù linene, kulya kubà bamabona n'amasù gâbo oku Nyakasane ashubîre e Siyoni.

[9] Mushagaluke, munacîshinge haguma, mishaka y'e Yeruzalemu, bulya Nyakasane amarhûliriza olubaga lwâge, amayôkola Yeruzalemu.

[10] Nyakasane abwikwîre okuboko kwâge kutagatîfu embere z'amashanja gôshi, n'ebihugo byôshi by'ebuzinda bw'igulu byabwîne obucire bwa Nyamuzinda wîrhu.

[11] Gendi, gendi, rhengi hano, ntà higalugalu muhumagekwo. Huluki omwôla, muciyôbôle, mwe muhêka ebirugu bya Nyakasane!

[12] Murhagendaga n'empa, murhanabaga nk'abayâka, bulya Nyakasane ayish'alambagira embere zinyu, n'omurhwe gwinyu muzinda ali Nyamuzinda w'Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olwimbo lwa kani lw'Omurhumisi

13 Ala oku Omurhumisi wâni

aba n'omugisho omu majira gâge,

ayûshûka, akula anaj'irenge bwenêne.

14 Nka kulya banji barhemukaga erhi bamubona,

bulya obusù bwâge burhaciri nka bwa muntu

n'enshusho yâge erhaciri nka ya mwene-Adamu,

15 ntyôla kwo âyôbohya amashanja manji,

abâmi bâhûmbarhala embere zâge,

ebwa kubà bamabona ebi barhasag'ibwîrwa

bamanayumva ebi barhasag'iyumva baderha.

Jesaja/Isaiah 52

עוּרִי עוּרִי לִבְשִׁי עֻזֵּךְ צִיּוֹן לִבְשִׁי | בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם עִיר הַקֹּדֶשׁ כִּי לֹא יוֹסִיף יָבֹא־בָךְ עוֹד עָרֵל
וְטָמֵא: הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַ͏ִם הִתְפַּתְּחִוֹ מוֹסְרֵי צַוָּארֵךְ שְׁבִיָּה בַּת־צִיּוֹן: ס
כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם וְלֹא בְכֶסֶף תִּגָּאֲלוּ: כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה מִצְרַיִם יָרַד־עַמִּי בָרִאשֹׁנָה לָגוּר שָׁם
וְאַשּׁוּר בְּאֶפֶס עָשָׁקוֹ: וְעַתָּה מַי־לִי־פֹה נְאֻם־יְהוָה כִּי־לֻקַּח עַמִּי חִנָּם מֹשְׁלָו יְהֵילִילוּ נְאֻם־יְהוָה וְתָמִיד כָּל־הַיּוֹם שְׁמִי
מְנֹאָץ: לָכֵן יֵדַע עַמִּי שְׁמִי לָכֵן בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־אֲנִי־הוּא הַמְדַבֵּר הִנֵּנִי: מַה־נָּאוּ עַל־הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר מַשְׁמִיעַ
שָׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב מַשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה אֹמֵר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ: קוֹל צֹפַיִךְ נָשְׂאוּ קוֹל יַחְדָּו יְרַנֵּנוּ כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב
יְהוָה צִיּוֹן: פִּצְחוּ רַנְּנוּ יַחְדָּו חָרְבוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם כִּי־נִחַם יְהוָה עַמּוֹ גָּאַל יְרוּשָׁלָ͏ִם: חָשַׂף יְהוָה אֶת־זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ לְעֵינֵי
כָּל־הַגּוֹיִם וְרָאוּ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ: ס
סוּרוּ סוּרוּ צְאוּ מִשָּׁם טָמֵא אַל־תִּגָּעוּ צְאוּ מִתּוֹכָהּ הִבָּרוּ נֹשְׂאֵי כְּלֵי יְהוָה: כִּי לֹא בְחִפָּזוֹן תֵּצֵאוּ וּבִמְנוּסָה לֹא תֵלֵכוּן
כִּי־הֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם יְהוָה וּמְאַסִּפְכֶם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: ס
הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד: כַּאֲשֶׁר שָׁמְמוּ עָלֶיךָ רַבִּים כֵּן־מִשְׁחַת מֵאִישׁ מַרְאֵהוּ וְתֹאָרוֹ מִבְּנֵי
אָדָם: כֵּן יַזֶּה גּוֹיִם רַבִּים עָלָיו יִקְפְּצוּ מְלָכִים פִּיהֶם כִּי אֲשֶׁר לֹא־סֻפַּר לָהֶם רָאוּ וַאֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ הִתְבּוֹנָנוּ:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

53

[1] Ndi wayemire oku rhwabwiragwa, n'okuboko kwa Nyakasane emwa ndi kwaciyêrekîne?

[2] Akula embere zâge nka mburho yamera, nka muzi gwashoshôka omu idaho lyûmu. Arhagwêrhe iranga nîsi erhi bwinjà buci bwankarhumire rhwamumanyîrira, erhi nshusho yankarhumire rhwamusîma.

[3] Agayaguzibwa ananenwa n'abantu; àli muntu wa malumwa, arhahusagya kubabala; àli ashushire olya abandi bacibwîkira obusù omu kumubona; àli agayaguzlbwe, na ntyo nîrhu rhwamulola nka bikabulirwa[q].

[4] N'obwo malumwa gîrhu al'icihêsize anacibarhuza amalibuko gîrhu. Rhwehe rhwamulola nka muntu muhane, oshûsirwe na Nyamuzinda anarhôhibwa.

[5] Ci yêhe atumirhwa erhi mabî gîrhu garhuma, avungunyulwa erhi bugoma bwîrhu burhuma. Ahanyirwe mpu lyo rhubona omurhûla, na bibande byâge byarhufumize.

[6] Rhweshi rhwali rhushandabîne nka bibuzi bihezire, na Nyakasane amubarhuzize amabî gîrhu rhweshi.

[7] Erhi alibuzibwa, yêhe acirhôhya, arhabumbûlaga kanwa; nka mwâna-buzi waj'ibâgwa, nka cibuzi caguguma embere z'owacigûgula amôya, arhabumbûlaga kanwa.

[8] Bamugwârha mpu bamubohe banamutwîre olubanja: ndi wamushibirîre? Bàmukuzire omu igulu ly'abazîne, bàmushûrha erhi bubî bw'olubaga lwâge burhuma.

[9] Bahûrmba ecûsho câge ekarhî ka banyankola-maligo, n'enshinda yâge ekarhî k'abagale, n'obwo ntà bubî ajizire, na ntà bunywesi bwàrhenzire omu kanwa kâge.

[10] Nyakasane àlonzize okumuvungunyula n'amalibuko: akâhana obuzîne bwâge mpu bubè nterekêro y'okukûla ebyâha, âbà n'iburha anayûshûle ensiku z'obuzîne bwâge, n'obulonza bwa Nyakasane bwagendekera erhi ye rhuma.

[11] Hano âbà àmarhangulwa, âbona obulangashane ânabêrwe. Omu bumanye bwâge, Omurhumisi wâni mwêru kwêru ayôkola ba-nji, âcibàrhuza amabî gâbo.

[12] Co cirhumire namugabîra omwandu gw'abantu, âgabâna omunyago bo na baciri-misî, bulya acihânyire kuhika okufà anaganjirwa omu banyankola-maligo. Abarhwîre

---

[q] **53.3** Lolà muli Lul 22, 6-7.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ebyâha by'omwandu gw'abantu, anasengerera Abanya-byâha.

Jesaja/Isaiah 53

מִ֣י הֶאֱמִ֔ין לִשְׁמֻעָתֵ֑נוּ וּזְר֥וֹעַ יְהוָ֖ה עַל־מִ֥י נִגְלָֽתָה׃ וַיַּ֤עַל כַּיּוֹנֵק֙ לְפָנָ֔יו וְכַשֹּׁ֖רֶשׁ מֵאֶ֣רֶץ צִיָּ֑ה לֹא־תֹ֤אַר לוֹ֙ וְלֹ֣א הָדָ֔ר
וְנִרְאֵ֖הוּ וְלֹא־מַרְאֶ֥ה וְנֶחְמְדֵֽהוּ׃ נִבְזֶ֣ה וַחֲדַל֙ אִישִׁ֔ים אִ֖ישׁ מַכְאֹב֑וֹת וִידֽוּעַ֙ חֹ֔לִי וּכְמַסְתִּ֥ר פָּנִ֖ים מִמֶּ֣נּוּ נִבְזֶ֔ה וְלֹ֥א
חֲשַׁבְנֵֽהוּ׃ אָכֵ֣ן חֳלָיֵ֔נוּ ה֖וּא נָשָׂ֑א וּמַכְאֹבֵ֣ינוּ סְבָלָ֔ם וַאֲנַ֖חְנוּ חֲשַׁבְנֻ֣הוּ נָגוּ֑עַ מֻכֵּ֖ה אֱלֹהִ֥ים וּמְעֻנֶּֽה׃ וְה֣וּא מְחֹלָ֔ל
מִפְּשָׁעֵ֖נוּ מְדֻכָּ֣א מֵעֲוֹנֹתֵ֑ינוּ מוּסַ֤ר שְׁלוֹמֵ֙נוּ֙ עָלָ֔יו וּבַחֲבֻרָתוֹ֙ נִרְפָּא־לָֽנוּ׃ כֻּלָּ֤נוּ כַצֹּאן֙ תָּעִ֔ינוּ אִ֖ישׁ לְדַרְכּ֣וֹ פָנִ֑ינוּ וַיהוָ֗ה
הִפְגִּ֤יעַ בּוֹ֙ אֶת עֲוֹ֣ן כֻּלָּ֔נוּ׃ נִגַּ֥שׂ וְה֖וּא נַעֲנֶ֑ה וְלֹ֥א יִפְתַּ֖ח פִּ֑יו כַּשֶּׂ֤ה לַטֶּ֙בַח֙ יוּבָ֔ל וּכְרָחֵ֖ל לִפְנֵ֣י גֹזְזֶ֑יהָ וְנֶאֱלָ֖מָה וְלֹ֥א יִפְתַּ֖ח
פִּֽיו׃ מֵעֹ֤צֶר וּמִמִּשְׁפָּט֙ לֻקָּ֔ח וְאֶת־דּוֹרוֹ֙ מִ֣י יְשׂוֹחֵ֔חַ כִּ֣י נִגְזַ֔ר מֵאֶ֖רֶץ חַיִּ֑ים מִפֶּ֥שַׁע עַמִּ֛י נֶ֥גַע לָמֽוֹ׃ וַיִּתֵּ֤ן אֶת־רְשָׁעִים֙ קִבְר֔וֹ
וְאֶת־עָשִׁ֖יר בְּמֹתָ֑יו עַ֚ל לֹא־חָמָ֣ס עָשָׂ֔ה וְלֹ֥א מִרְמָ֖ה בְּפִֽיו׃ וַיהוָ֣ה חָפֵ֔ץ דַּכְּא֖וֹ הֶחֱלִ֑י אִם־תָּשִׂ֤ים אָשָׁם֙ נַפְשׁ֔וֹ יִרְאֶ֥ה
זֶ֖רַע יַאֲרִ֣יךְ יָמִ֑ים וְחֵ֥פֶץ יְהוָ֖ה בְּיָד֥וֹ יִצְלָֽח׃ מֵעֲמַ֤ל נַפְשׁוֹ֙ יִרְאֶ֣ה יִשְׂבָּ֔ע בְּדַעְתּ֥וֹ יַצְדִּ֛יק צַדִּ֥יק עַבְדִּ֖י לָרַבִּ֑ים וַעֲוֹנֹתָ֖ם הֽוּא
יִסְבֹּֽל׃ לָכֵ֞ן אַחֲלֵק־לוֹ֙ בָּרַבִּ֔ים וְאֶת־עֲצוּמִ֖ים יְחַלֵּ֣ק שָׁלָ֑ל תַּ֚חַת אֲשֶׁ֣ר הֶעֱרָ֣ה לַמָּ֔וֶת וְאֶת־פֹּשְׁעִ֖ים נִמְנָ֑ה וְה֣וּא
חֵטְא־רַבִּ֤ים נָשָׂא֙ וְלַפֹּשְׁעִ֔ים יַפְגִּֽיעַ׃ ס

54

Yeruzalemu muhyâhya

[1] Oband'empundu, we ngumba erhaburha; ohubulize, ocîshinge, we orharhulaga izîmi, bulya abâna b'omushombe-kazi bo bakola banji kulusha ab'ogwêrhe omulume, Nyakasane okudesire[r]. [2] Galihya ecihando câwe, shanjula ebisîka by'enyumpa yâwe, orhayûbakiraga bwôlo-kazi! Olihye emigozi, osêze n'emitungo, [3] bulya wayunjulirana ebwa kulyo n'ebwa kulembe; iburha lyâwe lyâhima amashanja linayûbake ebishagala byàli bikola bwerûlè. [4] Orhayôbohaga, bulya ntâko wankabulabula; orhabâga nshonyi, bulya ntâco cankacikuhemula. Neci, wâyibagira enshonyi zàli zikugwêrhe amango waciri musole, orhacikengêre n'ezakubumbaga erhi okana. [5] Bulya owakulemaga ye balo, izîno lyâge ye Nyakasane w'Emirhwe, n'Omucunguzi wâwe ye Mutagatîfu w'Israheli, oderhwa Nyamuzinda w'igulu lyôshi. [6] Neci, nka mushombe-kazi oli omu ntanya, Nyakasane akuhamagire, erhi: «Ka omuhya w'obusole ankalekêrerwa?» Nyamuzinda

[r] **54.1** Yeruzalemu muhyâhya: Nkakula entumwa Paolo akudesire, olu lwiganyo luyêrekîre akâ-Nyamuzinda kàli e Yeruzalemu muhyâhya (GI 4, 27).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wâwe okudesire. [7] Nàbâga nka nakuleka hisanzi hitya, ci nâshub'ikuyankirira n'olukogo lunji. [8] Omu bukunizi bwâni, nàkufulika obusù bwâni hisanzi hisungunu, ci nkola nâkufa bwonjo[s] erhi buzigire bwâni bw'ensiku n'amango burhuma, kwo adesire Nyakasane, Mucunguzi wâwe. [9] Kwo nâberwa kulya byabâga omu nsiku za Nûhu, erhi ncîgasha nti amîshi ga Nûhu garhacifaga gamirîre igulu bundi: kwo nshubir'icîgasha nti ntakacikukûnirira bundi ntakanacikuhîgira amabî. [10] Neci, ciru entondo zakâcîyegûla n'orhurhondo rhudundagane, obuzigire bwâni ntà mango bwankakulîkirira, n'endagâno yâni y'omurhûla ntà mango yankadundagana, kwo adesire Nyakasane okuli lukogo. [11] Ewâni, nyakubula-iragi, we wadundagwa n'empûsi wanabula ecarhûliriza, ala oku nadekereza amabuye omu bisika nnankuyûbakire oku mabuye g'enshangabuye! [12] Enkingi zâwe nâzijira zibe za mabuye ga masholo, n'enyumvi zâwe zibe za mabuye ga cilolero, n'omu ntambi zôshi wâyûbakwa n'amabuye g'engulo ndârhi. [13] Bagala bâwe bôshi babà baganda ba Nyakasane, n'omurhûla gw'abâna bâwe gwaba murhûla munene. [14] Wasimikira oku bushinganyanya; na bulya orhaciri na mirhanyo, ntâco wankacicîfufumuka; ntà kuciba n'obwôba, bulya burhankacikuyegera. [15] Erhi hankajira okurhabâlire, ntali muli okwo ciru n'ehitya; n'owaderhe mpu akurhêra, ahenanguka. [16] Ala oku nie nalemaga omutuzi, nti akaz'ibuhereza amakala gadurha omuliro anakûlemwo omurasano akûlemwo eci alonzize. Kandi nie nalemaga kashanda, nti akaz'ishâba. [17] Ngasi murasano gwatulwe mpu bakurhêremwo, kufananda gwakaz'ifananda, na ngasi kalimi kânakujise lubanja, kuyâga wânakayâze. Ogwôla gwomulagi gw'abarhumisi ba Nyakasane, ecôla co cigabi mbashobôzize, kwo adesire Nyakasane.

Jesaja/Isaiah 54

רָנִּי עֲקָרָה לֹא יָלָדָה פִּצְחִי רִנָּה וְצַהֲלִי לֹא־חָלָה כִּי־רַבִּים בְּנֵי־שׁוֹמֵמָה מִבְּנֵי בְעוּלָה אָמַר יְהוָה: 2הַרְחִיבִי | מְקוֹם
אָהֳלֵךְ וִירִיעוֹת מִשְׁכְּנוֹתַיִךְ יַטּוּ אַל־תַּחְשֹׂכִי הַאֲרִיכִי מֵיתָרַיִךְ וְיתֵדֹתַיִךְ חַזֵּקִי: 3כִּי־יָמִין וּשְׂמֹאול תִּפְרֹצִי וְזַרְעֵךְ גּוֹיִם
יִירָשׁ וְעָרִים נְשַׁמּוֹת יוֹשִׁיבוּ: 4אַל־תִּירְאִי כִּי־לֹא תֵבוֹשִׁי וְאַל־תִּכָּלְמִי כִּי לֹא תַחְפִּירִי כִּי בֹשֶׁת עֲלוּמַיִךְ תִּשְׁכָּחִי
וְחֶרְפַּת אַלְמְנוּתַיִךְ לֹא תִזְכְּרִי־עוֹד: 5כִּי בֹעֲלַיִךְ עֹשַׂיִךְ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ וְגֹאֲלֵךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי כָל־הָאָרֶץ
יִקָּרֵא: 6כִּי־כְאִשָּׁה עֲזוּבָה וַעֲצוּבַת רוּחַ קְרָאָךְ יְהוָה וְאֵשֶׁת נְעוּרִים כִּי תִמָּאֵס אָמַר אֱלֹהָיִךְ: 7בְּרֶגַע קָטֹן עֲזַבְתִּיךְ
וּבְרַחֲמִים גְּדֹלִים אֲקַבְּצֵךְ: 8בְּשֶׁצֶף קֶצֶף הִסְתַּרְתִּי פָנַי רֶגַע מִמֵּךְ וּבְחֶסֶד עוֹלָם רִחַמְתִּיךְ אָמַר גֹּאֲלֵךְ יְהוָה: ס

[s] **54.8** Nakufa bzonjo: Oku omulume azigira omwâna wâge, lwanabà lwiganyo lw'obuzigire bwa Nyamuzinda oku lubaga lwâge (Hoz 1,6; 2, 1;Yer 31, 20; lz 49, 14-16). • Obuzigire bwa Nyamuzinda rhwanabushushanya n'obuzigire omuntu ajira kuli mukâge. • Obuzigire bwa Nyamuzinda kubà kufà obwonjo. • Omu buzigire, Nyamuzinda akashobôza omuntu n'akamuhamagala, arhacigalula akanwa kâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9כִּי־מֵי נֹחַ זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבֹר מֵי־נֹחַ עוֹד עַל־הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקְצֹף עָלַיִךְ וּמִגְּעָר־בָּךְ׃ 10כִּי הֶהָרִים
יָמוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תְּמוּטֶנָה וְחַסְדִּי מֵאִתֵּךְ לֹא־יָמוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תָמוּט אָמַר מְרַחֲמֵךְ יְהוָה׃ ס
11עֲנִיָּה סוּעָרָה לֹא נֻחָמָה הִנֵּה אָנֹכִי מַרְבִּיץ בַּפּוּךְ אֲבָנַיִךְ וִיסַדְתִּיךְ בַּסַּפִּירִים׃ 12וְשַׂמְתִּי כַּדְכֹד שִׁמְשֹׁתַיִךְ וּשְׁעָרַיִךְ
לְאַבְנֵי אֶקְדָּח וְכָל־גְּבוּלֵךְ לְאַבְנֵי־חֵפֶץ׃ 13וְכָל־בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ׃ 14בְּצְדָקָה תִּכּוֹנָנִי רַחֲקִי מֵעֹשֶׁק
כִּי־לֹא תִירָאִי וּמִמְּחִתָּה כִּי לֹא־תִקְרַב אֵלָיִךְ׃ 15הֵן גּוֹר יָגוּר אֶפֶס מֵאוֹתִי מִי־גָר אִתָּךְ עָלַיִךְ יִפּוֹל׃ 16הִנֵּה אָנֹכִי בָּרָאתִי
חָרָשׁ נֹפֵחַ בְּאֵשׁ פֶּחָם וּמוֹצִיא כְלִי לְמַעֲשֵׂהוּ וְאָנֹכִי בָּרָאתִי מַשְׁחִית לְחַבֵּל׃ 17כָּל־כְּלִי יוּצַר עָלַיִךְ לֹא יִצְלָח וְכָל־לָשׁוֹן
תָּקוּם־אִתָּךְ לַמִּשְׁפָּט תַּרְשִׁיעִי זֹאת נַחֲלַת עַבְדֵי יְהוָה וְצִדְקָתָם מֵאִתִּי נְאֻם־יְהוָה׃ ס

55

Yishi mweshi mwe mugwêrhwe n'enyôrha

[1] Mweshi mwe mugwêrhwe n'enyôrha, muyishe ebwa mîshi;

ciru na ninyu mwe murhagwêrhi nsaranga, muyishe!

Mugule munanywe amamvu n'amarha buzira nsaranga na buzira kulyûla bici!

[2] Cirhuma muheza ensaranga oku gurhali mugati munarhindibukire ebirhayîgusa?

Munyumvîrhize lyo mukaz'irya ebinunu, munacîshinge omu kulya ebishushagîre.

[3] Murhege okurhwîri munayishe emunda ndi; muyumvîrhize lyo mubona akalamo!

Nafundika endagâno y'ensiku n'amango[t] haguma ninyu,

yo mihigo erhakahigûlwa nalaganyagya Daudi.

[4] Loli oku ye nayimanzize, nàmujira muhamîrizi w'amashanja,

muluzi w'okurhambula embaga.

[5] Ala oku wahamagala ishanja orhayishi,

[t] **55.3** Endagâno y'ensiku n'amango: yo ndagâno mpyâhya: Lolà muli Yer 31, 31.....

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'ishanja lirhakuyishi lyakulibirhira

erhi Nyakasane Nyamuzidna wâwe orhuma,

Mutagatîfu w'Israheli, ye wàkuhire irenge.

[6] Mulongereze Nyakasane oku aciri aboneka,

mumushenge oku aciri hôfi.

[7] Omubî aleke okwâge, na nyankola-maligo akabulire enkengêro zâge,

agaluke emwa Nyakasane, naye amubabalira,

agaluke emwa Nyamuzinda wîrhu,

bulya aba wa bwonjo bunji.

[8] Bulya enkengêro zâni zirhali zo nkengêro zinyu,

n'enjira zâni zirhali zo njira zinyu, kwo adesire Nyakasane

[9] Nka kula amalunga gali kulî enyanya ly'igulu,

kwo enjira zâni ziri kulî n'enjira zinyu,

kwo n'enkengêro zâni ziri kulî enyanya ly'enkengêro zinyu.

[10] Nka kula enkuba n'olubula birhoga emalunga birhanagalukayo birhanaj'ibombêza idaho n'okuliyêza n'okumezâmwo emburho, lihe omurhwezi emyâka n'oshalisire eci alya, [11] ntyo kwo nalo luli oluderho lurhenga omu kanwa kâni: lurhankangalukira busha, ci lwanajira eci nalonzagya, lunayûkirize oku lwàrhumagwa. [12] Neci, mwâgenda muyunjwîre bushagaluke munaje nwayêrekwa enjira y'omurhûla; entondo n'orhurhondo byâkaz'immukomera kagasha, n'emirhi yôshi y'erubala ekûbize. [13] Ahantu harhasag'imera mishûgi hakola hamera ensindani, n'ahantu hàmeraga olushusha hakola hamera omurhi gw'obukû. Lyâbà irenge kuli Nyakasane na cimanyîso cirhazâzika ensiku n'amango.

Jesaja/Isaiah 55

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1הָוֹי כָּל־צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם וַאֲשֶׁר אֵין־לוֹ כֶּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ וֶאֱכֹלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְלוֹא־כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב: 2לָמָּה
תִשְׁקְלוּ־כֶסֶף בְּלוֹא־לֶחֶם וִיגִיעֲכֶם בְּלוֹא לְשָׂבְעָה שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ אֵלַי וְאִכְלוּ־טוֹב וְתִתְעַנַּג בַּדֶּשֶׁן נַפְשְׁכֶם: 3הַטּוּ אָזְנְכֶם
וּלְכוּ אֵלַי שִׁמְעוּ וּתְחִי נַפְשְׁכֶם וְאֶכְרְתָה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים: 4הֶן עֵד לְאוּמִּים נְתַתִּיו נָגִיד וּמְצַוֶּה
לְאֻמִּים: 5הֶן גּוֹי לֹא־תֵדַע תִּקְרָא וְגוֹי לֹא־יְדָעוּךָ אֵלֶיךָ יָרֻוצוּ לְמַעַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פֵאֲרֶךָ: ס
6דִּרְשׁוּ יְהוָה בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בְּהיוֹתוֹ קָרוֹב: 7יַעֲזָב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשָׁב אֶל־יְהוָה וִירַחֲמֵהוּ
וְאֶל־אֱלֹהֵינוּ כִּי־יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ: 8כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דְּרָכָי נְאֻם יְהוָה: 9כִּי־גָבְהוּ שָׁמַיִם
מֵאָרֶץ כֵּן גָּבְהוּ דְרָכַי מִדַּרְכֵיכֶם וּמַחְשְׁבֹתַי מִמַּחְשְׁבֹתֵיכֶם: 10כִּי כַאֲשֶׁר יֵרֵד הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג מִן־הַשָּׁמַיִם וְשָׁמָּה לֹא
יָשׁוּב כִּי אִם־הִרְוָה אֶת־הָאָרֶץ וְהוֹלִידָהּ וְהִצְמִיחָהּ וְנָתַן זֶרַע לַזּוֹרֵעַ וְלֶחֶם לָאֹכֵל: 11כֵּן יִהְיֶה דְבָרִי אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי
לֹא־יָשׁוּב אֵלַי רֵיקָם כִּי אִם־עָשָׂה אֶת־אֲשֶׁר חָפַצְתִּי וְהִצְלִיחַ אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיו: 12כִּי־בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן
הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם רִנָּה וְכָל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ־כָף: 13תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה בְּרוֹשׁ ׀ תַּחַת הַסִּרְפָּד
יַעֲלֶה הֲדַס וְהָיָה לַיהוָה לְשֵׁם לְאוֹת עוֹלָם לֹא יִכָּרֵת: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

56

III. Israheli ayish'iyâgaluka Akâ-Nyamuzinda kaguma oku mashanja gôshi.

[1] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Mushimbe amarhegekomunakaz'ijira okushingânîne, bulya obucunguzi bwâni buyiruka n'obushinganyanya bwâni bukola bwâciyêrekana.»[u] [2] Iragi lyâge omuntu okajira ntyo na mwene-Adamu ocîshwêkera kuli ebyo, olanga olwa-sabato buzira kuluhemukira analange okuboko kwâge kulek'ijira amabî. [3] Mwene-ecigolo ocishwêkirekwo Nyakasane, arhaderhaga, erhi: «Ntâco carhuma arhanyegûla omu lubaga lwâge!» N'enkone erhaderhaga, erhi: «Kali niehe ncîbêrire murhi mumu!» [4] Bulyala ntyâla kwo Nyakasane adesire, erhi: «Enkone zilanga ensiku zâni za sabato, ezishimba obulonza bwâni zinacishwêkera oku ndagâno yâni, [5] nazihêra omu nyumpa yâni n'omu byôgo byâni irenge n'izîno bilushire abâna-rhabana n'abâna-nyere; naziha izîno ly'ensiku n'amango lirhakazâzika. [6] Nabo bene-ebigolo bacîshwêkerakwo Nyakasane, omu kumurhumikira n'omu kuzigira izîno lya Nyakasane, mpu lyo bahinduka bambali, na ngasi bôshi bâkaz'ilanga olwa-sabato buzira kuluhemukira banacishwêkere oku ndagâno yâni, [7] nâbahêka oku ntondo yâni ntagatîfu nnâbasimikize omu nyumpa yâni y'okushenga[v]. Embâgwa zâbo n'enterekêro zâbo zâyankirirwa bwinjà aha luhêrero lwâni, bulya enyumpa yâni yakaz'iderhwa nyumpa amashanja gôshi gakaâshengeramwo. [8] Kwo adesire ntyâla Nyakasane Nyamubûho, oshûbûza bene-Israheli bàli bashandabîne: «Nâshûbûliza abandi haguma na balya bàli bamashubûka.»

Abarhamho bagalugalu

[9] Mweshi, mwe nsimba[w] z'erubala, muyishe mufonfomere! Nwe nsimba z'emuzirhu, muyishe mweshi! [10] Abalâlîzi bâge babire mihûrha, bôshi bôshi barhishi cici; bôshi bôshi kwo bali nka rhubwa rhuduma rhurhankahash 'imoka; rhunakaz'ilôrhera halya rhunagwîshîre, rhusîma okuhunira. [11] Orhwo rhubwa rhugwêrhe omumiromuhubu rhurhanahûga, bo bangere barhankahash'iyumwa cici! Bôshi banakaz'ishimba ngasi muguma enjira yâge, ngasi muguma anakalonza obunguke bwâge: [12] «Yishi, nkola nalêrha amamvu, rhunywe rhunalaluke; n'irhondo kwo na kuguma: gacisigîre manji!»

---

[u] **56.1** Ezi nderho za Nyamuzinda ziyalizize obucunguzi bw'amashanja goshi.
[v] **56.7** Enyumpa y'okushenga: Rhulole muli Mt 21, 13.
[w] **56.9** Ezo nsimba, luli lwiganyo lw'abakulu n'abashombanyi b'Israheli. Abàli bakulire olubaga embere z'olubungo, barhàli bantu nkana.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1כֹּה אָמַר יְהוָה שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי־קִרוֹבָה יְשׁוּעָתִי לָבוֹא וְצִדְקָתִי לְהִגָּלוֹת: 2אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַעֲשֶׂה־זֹּאת
וּבֶן־אָדָם יַחֲזִיק בָּהּ שֹׁמֵר שַׁבָּת מֵחַלְּלוֹ וְשֹׁמֵר יָדוֹ מֵעֲשׂוֹת כָּל־רָע: ס
3וְאַל־יֹאמַר בֶּן־הַנֵּכָר הַנִּלְוֶה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר הַבְדֵּל יַבְדִּילַנִי יְהוָה מֵעַל עַמּוֹ וְאַל־יֹאמַר הַסָּרִיס הֵן אֲנִי עֵץ יָבֵשׁ: ס
4כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה לַסָּרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת־שַׁבְּתוֹתַי וּבָחֲרוּ בַּאֲשֶׁר חָפָצְתִּי וּמַחֲזִיקִים בִּבְרִיתִי: 5וְנָתַתִּי לָהֶם
בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וָשֵׁם טוֹב מִבָּנִים וּמִבָּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֶתֵּן־לוֹ אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת: ס
6וּבְנֵי הַנֵּכָר הַנִּלְוִים עַל־יְהוָה לְשָׁרְתוֹ וּלְאַהֲבָה אֶת־שֵׁם יְהוָה לִהְיוֹת לוֹ לַעֲבָדִים כָּל־שֹׁמֵר שַׁבָּת מֵחַלְּלוֹ וּמַחֲזִיקִים
בִּבְרִיתִי: 7וַהֲבִיאוֹתִים אֶל־הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי עוֹלֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל־מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי
בֵּית־תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל־הָעַמִּים: 8נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה מְקַבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד אֲקַבֵּץ עָלָיו לְנִקְבָּצָיו: 9כֹּל חַיְתוֹ שָׂדָי
אֵתָּיוּ לֶאֱכֹל כָּל־חַיְתוֹ בַּיָּעַר: ס
10צֹפָיו עִוְרִים כֻּלָּם לֹא יָדָעוּ כֻּלָּם כְּלָבִים אִלְּמִים לְא יוּכְלוּ לִנְבֹּחַ הֹזִים שֹׁכְבִים אֹהֲבֵי לָנוּם: 11וְהַכְּלָבִים עַזֵּי־נֶפֶשׁ לְא
יָדְעוּ שָׂבְעָה וְהֵמָּה רֹעִים לְא יָדְעוּ הָבִין כֻּלָּם לְדַרְכָּם פָּנוּ אִישׁ לְבִצְעוֹ מִקְצֵהוּ: 12אֵתָיוּ אֶקְחָה־יָּיִן וְנִסְבְּאָה שֵׁכָר
וְהָיָה כָזֶה יוֹם מָחָר גָּדוֹל יֶתֶר מְאֹד:

57

[1] Omushinganyanya amaherêrekera, na ntâye ciru n'omuguma omushîbirîre; abantu bajira aminja badwîrhe bahirigirha, n'okwôla kurhamanyikîni! Neci, bubî budwîrhe bwarhuma omushinganyanya ahirigirha! [2] Acîgendera n'omurhûla, na balya bakulikira enjira y'obushinganyanya baluhûkira omu ncingo zâbo.

Okucîlanga oku by'obukurungu

[3] Ci mwêhe muyegere hano, aba bâna b'omukazi mukurungu, er'iburha lya citwamba n'ecishungu! [4] Ndi mudwîrhe mwashâsa? Ndi mudwîrhe mwafôkafôkera mwanalashira olulimi? Ka murhali bâna ba bugoma n'iburha lya bulyâlya? [5] Munakaz'ishumikana aha musinga n'aha ngasi murhi mubishi! Mudwîrhe mwagend'ibâgira abâna[x] binyu omu rhubanda, omu nyâla z'amabuye! [6] Amabuye makombêze g'omu nshalalo z'amîshi go gakola gaba mwanya gwâwe, go ganakola cigabi ocîkubagira! Kuli go kwo okôla ojirira enterekêro z'embulaga kwo onakola ohânira ezindi ntûlo! Ka nakaziga kwa bene okwôla? [7] Oku ntondo nnene enalihûsire kwo

[x] **57.5** Hali amango erhi abâna babâzirwe amango g'obugashânize bw'ecipagani; kwàli kuga-shâniza banyamuzinda b'obunywesi na b'obwîhambi, bazimu n'enshanga abapagani bacîkumbabo. Rhulole muli Lub 18, 21.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wajir'itwa encingo yâwe! N'eyôla munda yo okaz'isôkera okwôla waj'irherekêra! [8] Enyuma ly'olumvi n'ely'omulirango wàjire wahirayo ecimanyîso caâwe. Kulî na nâni wàrhondêra okukûla emyambalo, washona, washanjula encingo yâwe; wayumvanya mweshi na balya orhonyeza encingo, warhondêra okulolêreza. [9] Wajire emwa Mêleki erhi odwîrhe amavurha haguma n'omwandu gw'emvange y'obukù. Wàlikirayo entumwa erhi onaciri kulî, wàcinyihya kuhika wàhwera omu kuzimu. [10] Okujà wagenda kwarhuma warhama, ci orhaderhaga, erhi: «Kurhamira busha kuno!» Wàyûshûla okucîhangana, buzira kuyabirwa. [11] Ndi wakâg'irhînya, ndi wakâg'iyôboha, owarhumaga onteba onaleka okukaz'inyibuka n'okukaz'inshîbirira? Ka niehe ntacihulikiraga kurhenga mîra? Ci w'oyo orhantinya! [12] Cikwâne nâyâliza obushinganyanya bwâwe n'emikolo yâwe, eyi orhakulagamwo bunguke buci. [13] Mango okayâma, bakulikuzagye abôla banyamuzinda b'obwîhambe banji-banji! Bôshi bayehûkanwe n'empûsi, bayehûlwè n'omuyaga! Ci ngasi yeshi olongeza olwâkiro aha burhambi bwâni, ayîma omu cihugo anabêre oku ntondo yâni ntagatîfu.

Nyamubâho ayôkola olubaga lwâge

[14] Bayish'ikaz'iderha, mpu «Mutwe, mutwe enjira, mukombêze omuli-mbwa! Murhenze ngasi cihanzo omu njira y'olubaga lwâni!» [15] Neci, kwo adesire ntyâla Ow'Enyanya emalunga, oyôrha abâho ensiku n'amango; izîno lyâge liri litagatîfu: «Nie mba enyanya omu ndâro ntagatîfu; ci mbêra haguma n'omuntu ocîyunjuzize n'ow'omurhima mwirhôhye, lyo mupira obuzîne omu myûka y'abîrhôhye, lyo nnampira obuzîne omu mirhima y'abacîyunjuzize. [16] Bulya ntalonza nkaz'iyôrha najà kadali, erhi okukaz'iyôrha nkunire ngasi mango, singa embere zâni omûka n'obuzîne nalemaga byanafananda. [17] Obubî bwâge bwarhumire nakunira, nàmushûrha erhi nnandwîrhe nafulika obusù bwâni, nàkunira bwenêne; ci yêhe aciberera omu buhalanjisi bwâge, àkaz'ishimba oku omurhima gwâge gunamubwizire. [18] Nàbwîne enjira zâge, ci nàmufumya, nâmulongolana nnâmuyunjuze burhulirize, ye n'abâge bali omu mishîbo. [19] Nâbaha okukaz'iderha omu kanwa kâbo, mpu: «Buholo! buholo oku bali kuli n'oku bali hôfi, kwo adesire Nyakasane! Neci, nâbafumya!» [20] Ci abantu babî kwo bali nka nyanja yamatulûla erhankanacihasha oku-rhulûla; emihûsi y'emilaba yâge yanakaz'iyisha ekumbirikinye omushenyi n'ebijondo. [21] Ntà murhûla oku bantu babî, kwo adesire Nyamuzinda wâni!

Jesaja/Isaiah 57

1 הַצַּדִּיק אָבָד וְאֵין אִישׁ שָׂם עַל־לֵב וְאַנְשֵׁי־חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מֵבִין כִּי־מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק׃ 2 יָבוֹא שָׁלוֹם
יָנוּחוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם הֹלֵךְ נְכֹחוֹ׃ 3 וְאַתֶּם קִרְבוּ־הֵנָּה בְּנֵי עוֹנֵנָה זֶרַע מְנָאֵף וַתִּזְנֶה׃ 4 עַל־מִי תִּתְעַנָּגוּ עַל־מִי תַּרְחִיבוּ
פֶּה תַּאֲרִיכוּ לָשׁוֹן הֲלוֹא־אַתֶּם יִלְדֵי־פֶשַׁע זֶרַע שָׁקֶר׃ 5 הַנֶּחָמִים בָּאֵלִּים תַּחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן שֹׁחֲטֵי הַיְלָדִים בַּנְּחָלִים

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

תַּחַת סִעְפֵי הַסְּלָעִים׃ 6בְּחַלְקֵי־נַחַל חֶלְקֵךְ הֵם הֵם גּוֹרָלֵךְ גַּם־לָהֶם שָׁפַכְתְּ נֶסֶךְ הֶעֱלִית מִנְחָה הַעַל אֵלֶּה
אֶנָּחֵם׃ 7עַל הַר־גָּבֹהַּ וְנִשָּׂא שַׂמְתְּ מִשְׁכָּבֵךְ גַּם־שָׁם עָלִית לִזְבֹּחַ זָבַח׃ 8וְאַחַר הַדֶּלֶת וְהַמְּזוּזָה שַׂמְתְּ זִכְרוֹנֵךְ כִּי מֵאִתִּי
גָלִית וַתַּעֲלִי הִרְחַבְתְּ מִשְׁכָּבֵךְ וַתִּכְרָת־לָךְ מֵהֶם אָהַבְתְּ מִשְׁכָּבָם יָד חָזִית׃ 9וַתָּשֹׂרִי לַמֶּלֶךְ בַּשָּׁמֶן וַתַּרְבִּי רְקָחֵיךְ
וַתִּשְׁלְחִי צִרַיִךְ עַד־מֵרָחֹק וַתִּשְׁפְּלִי עַד־שְׁאוֹל׃ 10בְּרֹב דַּרְכֵּךְ יָגַעַתְּ לֹא אָמַרְתְּ נוֹאָשׁ חַיַּת יָדֵךְ מָצָאת עַל־כֵּן לֹא
חָלִית׃ 11וְאֶת־מִי דָּאַגְתְּ וַתִּירְאִי כִּי תְכַזְּבִי וְאוֹתִי לֹא זָכַרְתְּ לֹא־שַׂמְתְּ עַל־לִבֵּךְ הֲלֹא אֲנִי מַחְשֶׁה וּמֵעוֹלָם וְאוֹתִי לֹא
תִירָאִי׃ 12אֲנִי אַגִּיד צִדְקָתֵךְ וְאֶת־מַעֲשַׂיִךְ וְלֹא יוֹעִילוּךְ׃ 13בְּזַעֲקֵךְ יַצִּילֵךְ קִבּוּצַיִךְ וְאֶת־כֻּלָּם יִשָּׂא־רוּחַ יִקַּח־הֶבֶל
וְהַחוֹסֶה בִּי יִנְחַל־אֶרֶץ וְיִירַשׁ הַר־קָדְשִׁי׃ 14וְאָמַר סְלוּ־סְלוּ פַּנּוּ־דָרֶךְ הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדֶּרֶךְ עַמִּי׃ ס
15כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכֹּן וְאֶת־דַּכָּא וּשְׁפַל־רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים
וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים׃ 16כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב וְלֹא לָנֶצַח אֶקְצוֹף כִּי־רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטֹוף וּנְשָׁמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי׃ 17בַּעֲוֹן
בִּצְעוֹ קָצַפְתִּי וְאַכֵּהוּ הַסְתֵּר וְאֶקְצֹף וַיֵּלֶךְ שׁוֹבֵב בְּדֶרֶךְ לִבּוֹ׃ 18דְּרָכָיו רָאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ וְאַנְחֵהוּ וַאֲשַׁלֵּם נֶחָמִים לוֹ
וְלַאֲבֵלָיו׃ 19בּוֹרֵא נוּב שְׂפָתָיִם שָׁלוֹם שָׁלוֹם ׀ לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְהוָה וּרְפָאתִיו׃ 20וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרֶשׁ כִּי הַשְׁקֵט
לֹא יוּכָל וַיִּגְרְשׁוּ מֵימָיו רֶפֶשׁ וָטִיט׃ 21אֵין שָׁלוֹם אָמַר אֱלֹהַי לָרְשָׁעִים׃ ס

58

Okucîshalisa kusimîsa Nyakasane

1 Oyakûze n'izù linene burhahusa, oshekêreze nka mushekera, obwîre olubaga lwâni ebyâha byâlwo, n'enyumpa ya Yakôbo amabî gâyo.[y] 2 Nie bakaz'ilonza ngasi lusiku, banacifinje okumanya enjira zâni, nk'ishanja lishimba obushinganyanya lirhanasâg'ilekerera Nyamuzinda walyo. Banakaz'indôsa oku biyêrekîre amarhegeko gashingânîne, banacifinje okuyegera Nyamuzinda. 3 «Cici cankarhuma rhwacîshalisa akaba orhakubwini? cici cankarhuma rhwacibàbaza akaba orhakumanyiri?» Ewe, kali omu lusiku lwinyu lw'okucîshalisa, munabe binyu binyu byomukòla mugugumirizekwo n'okurhindibuza abarhumisi binyu bôshi! 4 Neci, omu mirongwe n'omu ntamba]a mwomugereza okucîshalisa kwinyu, munakaz'ishurhana ebifundo bikali. Murhacihîra mukacicîshalisa nk'olw'ene mukalonza izù linyu liyumvîkane enyanya! 5 Ka kwo kucîshalisa nnonza okwôla'! Ka luligi lusiku omuntu ankaderha mpu acîshalisizemwo olwôla? Okulegerera okubire igosi nk'ishasha, okucibwîka sunzu n'okucîshiga oluvù: ka okwôla kwo odesirage kucîshalisa, kulyâla kwankasimîsa Nyakasane? 6 Okucîshalisa nnonza ka kurhali kw'okûla: okushwêkûla enkoba z'obubî, Okutwa obudagulè okulîka abali omu mpamikwa n'okutwa ngasi budagulè? 7 Kali kuli kukâgabâna ebiryo byâwe n'oshalisire, okukâhandisa abakenyi barhajira nyumpa, okukâyambika ab'obwîne barhambirhi buzira okuyâka owinyu muntu? 8 Ntyo wânalangashana nka buce bwa sêzi, ebibande byâwe byanafuma dubaduba,

[y] **58.1** Obuyêmêre nkana: burhanzi kali kantu k'omu murhima, ci arhali kubonekana embuga konene. (Lolà muli Am 5, 21).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

obushinganyanya bwâwe bwanakaz'ikushokolera, n'irenge lya Nyakasane lyanakaz'ikukulikira. [9] Obwo wânayakûza na Nyakasane âkushuze, wânahamagala, naye âderhe, erhi: «Nie ono!» Erhi wankarhenza budagulè emwâwe, okaleka okukaz'ishunga omunwe n'okuderha ebinwa bibî; [10] erhi wâkahà omushalye akalyo wankasimîre olye, n'erhi wankayigûsa oli omu malibuko, akamole kâwe kânayâka omu mwizizi, n'omwizimya gwâwe gwânabà nka kasirahinga, [11] Nyakasane ânakaz'ikushokolera ngasi mango ânakuyiguse omu irûngu; anakomeza amavuha gâwe, obè nk'ishwa lidômerirwe na nk'iriba lirhahubamwo mîshi. [12] Ebyàli bigûkà byâNashub'ihinduka mûbako, wânashub'iyimanza emyûbako kurhenga oku iburha kujà oku lindi; bâkuyirika elya Cûbaka ciyûbaka eyali ekola yalangala, elya Nyamuhambûla-njira zàli zikola zihambire, mpu lyo babona aha bayûbaka.

Olwa Sabato

[13] Erhi wankaleka okukaz'ilambagira olwa sabato n'okujira eby'oburhimbûzi bwâwe omu lusiku lwâni lutagatîfu, erhi wankayirika olwa-sabato «masîma» n'olusiku lutagatîfu lwa Nyakasane «lukengwa», erhi wankalukenga, okaleka okukâgenda n'okukâjira eby'oburhunzi bwâwe n'okujà wadalika, [14] Obwo wanabona omwîshingo muli Nyakasane, nânakulengeza oku ngâlè omu nkuba-karhî y'ecihugo, nkushobôze akashambala ka sho Yakôbo, olye oyigurhe. Neci, kanwa ka Nyakasane kakudesire!

Jesaja/Isaiah 58

1 קְרָ֤א בְגָרוֹן֙ אַל־תַּחְשֹׂ֔ךְ כַּשּׁוֹפָ֖ר הָרֵ֣ם קוֹלֶ֑ךָ וְהַגֶּ֤ד לְעַמִּי֙ פִּשְׁעָ֔ם וּלְבֵ֥ית יַעֲקֹ֖ב חַטֹּאתָֽם׃ 2 וְאוֹתִ֥י יוֹם֙ יוֹם֙ יִדְרֹשׁ֔וּן וְדַ֥עַת
דְּרָכַ֖י יֶחְפָּ֑צוּן כְּג֡וֹי אֲשֶׁר־צְדָקָ֣ה עָשָׂ֩ה֩ וּמִשְׁפַּ֨ט אֱלֹהָ֜יו לֹ֣א עָזָ֗ב יִשְׁאָלוּנִי֙ מִשְׁפְּטֵי־צֶ֔דֶק קִרְבַ֥ת אֱלֹהִ֖ים יֶחְפָּצֽוּן׃ 3 לָ֣מָּה
צַ֠מְנוּ וְלֹ֨א רָאִ֜יתָ עִנִּ֤ינוּ נַפְשֵׁנוּ֙ וְלֹ֣א תֵדָ֔ע הֵ֚ן בְּי֣וֹם צֹמְכֶ֔ם תִּמְצְא֖וּ־חֵ֑פֶץ וְכָל־עַצְבֵּיכֶ֖ם תִּנְגֹּשֽׂוּ׃ 4 הֵ֣ן לְרִ֤יב וּמַצָּה֙ תָּצ֔וּמוּ
וּלְהַכּ֥וֹת בְּאֶגְרֹ֖ף רֶ֣שַׁע לֹא־תָצ֑וּמוּ כַּיּ֥וֹם לְהַשְׁמִ֖יעַ בַּמָּר֥וֹם קוֹלְכֶֽם׃ 5 הֲכָזֶ֥ה יִֽהְיֶ֖ה צ֣וֹם אֶבְחָרֵ֑הוּ י֚וֹם עַנּ֣וֹת אָדָ֔ם נַפְשׁ֖וֹ
הֲלָכֹ֣ף כְּאַגְמ֑וֹן רֹאשׁ֕וֹ וְשַׂ֥ק וָאֵ֖פֶר יַצִּ֣יעַ הֲלָזֶ֤ה תִקְרָא־צ֙וֹם֙ וְי֣וֹם רָצ֔וֹן לַיהוָֽה׃ 6 הֲלֹ֣וא זֶ֔ה צ֥וֹם אֶבְחָרֵ֖הוּ פַּתֵּ֣חַ חַרְצֻבּ֑וֹת
רֶ֚שַׁע הַתֵּ֣ר אֲגֻדּ֔וֹת מוֹטָ֖ה וְשַׁלַּ֣ח רְצוּצִ֑ים חָפְשִׁ֖ים וְכָל־מוֹטָ֥ה תְּנַתֵּֽקוּ׃ 7 הֲלוֹא֙ פָּרֵ֣ס לָרָעֵ֔ב לַחְמֶ֖ךָ וַעֲנִיִּ֣ים מְרוּדִ֑ים תָּבִ֣יא
בָ֔יִת כִּֽי־תִרְאֶ֥ה עָר֖וֹם וְכִסִּיתּ֑וֹ וּמִבְּשָׂרְךָ֖ לֹ֥א תִתְעַלָּֽם׃ 8 אָ֣ז יִבָּקַ֤ע כַּשַּׁחַר֙ אוֹרֶ֔ךָ וַאֲרֻכָתְךָ֖ מְהֵרָ֣ה תִצְמָ֑ח וְהָלַ֤ךְ לְפָנֶ֙יךָ֙
צִדְקֶ֔ךָ כְּב֥וֹד יְהוָ֖ה יַאַסְפֶֽךָּ׃ 9 אָ֣ז תִּקְרָ֔א וַיהוָ֖ה יַעֲנֶ֑ה תְּשַׁוַּ֥ע וְיֹאמַ֖ר הִנֵּ֑נִי אִם־תָּסִ֤יר מִתּוֹכְךָ֙ מוֹטָ֔ה שִׁלַּ֖ח אֶצְבַּ֥ע
וְדֹבֶר־אָֽוֶן׃ 10 וְתָפֵ֤ק לָרָעֵב֙ נַפְשֶׁ֔ךָ וְנֶ֥פֶשׁ נַעֲנָ֖ה תַּשְׂבִּ֑יעַ וְזָרַ֤ח בַּחֹ֙שֶׁךְ֙ אוֹרֶ֔ךָ וַאֲפֵלָתְךָ֖ כַּצָּהֳרָֽיִם׃ 11 וְנָחֲךָ֤ יְהוָה֙ תָּמִ֔יד
וְהִשְׂבִּ֥יעַ בְּצַחְצָח֖וֹת נַפְשֶׁ֑ךָ וְעַצְמֹתֶ֣יךָ יַחֲלִ֔יץ וְהָיִ֥יתָ כְּגַ֖ן רָוֶ֑ה וּכְמוֹצָ֥א מַ֙יִם֙ אֲשֶׁ֣ר לֹא־יְכַזְּב֥וּ מֵימָֽיו׃ 12 וּבָנ֣וּ מִמְּךָ֔ חָרְב֖וֹת
עוֹלָ֑ם מוֹסְדֵ֥י דוֹר־וָד֖וֹר תְּקוֹמֵ֣ם וְקֹרָ֔א לְךָ֖ גֹּדֵ֣ר פֶּ֑רֶץ מְשֹׁ֥בֵב נְתִיבוֹת֙ לָשָׁ֔בֶת׃ 13 אִם־תָּשִׁ֤יב מִשַּׁבָּת֙ רַגְלֶ֔ךָ עֲשׂ֥וֹת חֲפָצֶ֖יךָ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְהוָה מְכֻבָּד וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר: 14 אָז תִּתְעַנַּג
עַל־יְהוָה וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל־בָּמֳתֵי אָרֶץ וְהַאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ כִּי פִּי יְהוָה דִּבֵּר: ס

59

Okucîyunjuza kwo kulêrha obucunguzi

[1] Nanga! Okuboko kwa Nyakasane kurhali kofi kwa kubaciza, n'okurhwîri kwâge kurhaba na buzibu bwa kuyumva! [2] Ci mabî ginyu go garhuma murhaba hôfi na Nyamuzinda winyu, n'ebyâha binyu byo bimmufulika obusù bwâge, mubule kumuyumva. [3] Bulya amaboko ginyu gàhemusire omu kubulaga omukò, n'eminwe yinyu yàhemusire n'amabî. Orhunwa rhwinyu rhunakaz'iderha eby'obunywesi, n'olulimi lwinyu ludwîrhe lwahwehwerheza eby'obulyâlya. [4] Ntâye ciru n'omuguma wankaderha mpu aheka aha kagombe oluba-nja kushingânîne, ntâye obûlana omu kuderha eby'okuli; banakâyegemera ebyâzo birhali byo n'okuderha eby'obunywesi, banahige obuhanya, baburhe obubî. [5] Banakaz'iberaguza amaji ga cibugusha, baluke n'enyôgo za nyalwirhangulira. Ngasi yeshi olyakwo amaji gâbo, anafè; n'owâgalabarha, ganarhengamwo empiri. [6] Enyûzi zâbo zirhankarhengamwo mwambalo, barhankanacibwîka ehy'omu bushanja bwâbo. Obushanja bwâbo buli bushanja bwa mabî gonene, na bijiro bibî byône bibaba omu nfune. [7] Amagulu gâbo kugend'ijira amabî galibirhira, barhanahimwa okubiduha nka bagend'ibulaga omukò gw'omweêru-kwêru. Enkengêro zâbo ziri za mabî gône; okushanda n'okunyaga byône bibî omu njira zâbo! [8] Enjira y'omurhûla barhayiyishi, n'obushinganyanya burhabà omu majira gâbo. Enjira zâbo banazijire za binzongonzongo; ngasi ozigeramwo arhabona murhûla. [9] Okwo kwo kwarhumire obucîranuzi bwacîyegûla nîrhu n'obushinganyanya burharhuhikayo. Rhwakâg'ilingûza obulangashane, lero gwàbire mwizimya go guyi-sha! Rhwakâg'ilongereza omulengezi, lero omu ndûnduli y'omwizizi mwo rhudwîrhe rhwalambagira! [10] Rhudwîrhe rhwatunduza nka mihûrha yajà yamâmârha oku cizimbêro; rhwaja rhwamâmârha nka bantu barhajira masù! Rhunajè rhwadungubeja omu kasirahinga nka bantu bajà bafûfûrha cajingwe; kwo rhuli nka mifû n'obwo rhurhalwâla! [11] Rhunajè rhwalumba nka ngoromora, rhurhahwa kulugûrha nka ngûkù. Rhunalingêze oku rhwatwîrwa olubanja, rhukubule! rhunalingûze obucunguzi, ci bucîyegûle kuli nîrhu! [12] Okwôla ebwa kubà obugoma bwîrhu bwàlûzire embere zâwe, n'ebyâha bîrhu byône byarhushombanyîsize. Neci, ebyâha bîrhu birhuli emalanga, n'amabî gîrhu rhurhagababiri. [13] Rhwalenganyize, rhwagomire Nyakasane, rhwayêrekîze Nyamuzinda wîrhu omugongo. Rhwagwîra okukaderha eby'okushâba n'eby'obugoma, okukâhiga n'okukâlalira eby'obunywesi omu murhima. [14] Ntyo rhwakwêba obucîranuzi enyuma, n'obushinganyanya rhwabuyimanza erhali hôfi. Okuli kurhaciderhwa aha kagombe, n'obushinganyanya bwo hahe: burhacihayêrekera! [15] Okuli kwàhirigisire, n'owaderha mpu yêhe arhajira kubî erhi kwo na kucînyagîsa! Nyakasane àbwîne okwôla naye, anashologorhwa n'okwôla kubula obucîranuzi. [16] Abwîne oku ntà muntu ciru n'omuguma,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

asômerwa n'okubona oku ntâye wadesire mpu ahanze abâbo. Lero okuboko kwâge kwâmugwâsa, n'obushinganyanya bwâge yâbà yo nsimiko yâge. [17] Acihundikira obushinganyanya nka mpenzi, n'obucire yâbà yo nsirha y'omu irhwe lyâge. Ayambala emyambalo y'olwihôlo nka cirondo, âcîhundikira n'olûji nka cishûli. [18] Ahembera ngasi muntu ebi àkozire: obukunizi oku bashombanyi bâge n'obuhane oku banzi bâge; ebirhwa abirheganyize olwihôlo. [19] Kurhenga ebuzikiro bw'izûba barhînya izîno lya Nyakasane, n'irenge lyâge kurhenga ebuzûk'izûba, bulya kwo ayisha nka lwîshi luhumbarhaze lwayisha lwatundugurhwa n'omûka gwa Nyakasane. [20] Omuciza wa Siyoni amayisha, al'iciza balya bene Yakôbo baleka obugoma bwâbo, Nyakasane okudesire. [21] Oku bwâni, Nyakasane okudesire, alaga endagâno yâni rhweshi nabo: Omûka gwâni gukulimwo n'ebinwa byâni nâhiraga omu kanwa kâwe, birharhenge omu kanwa kâwe, n'omu kanwa k'abâna bâwe, nîsi erhi omu kanwa k'iburha lyâwe, Nyakasane okudesire, bunôla na kuhika emyâka n'emyâka.

Jesaja/Isaiah 59

1 הֶן לֹא־קָצְרָה יַד־יְהוָה מֵהוֹשִׁיעַ וְלֹא־כָבְדָה אָזְנוֹ מִשְּׁמוֹעַ: 2 כִּי אִם־עֲוֹנֹתֵיכֶם הָיוּ מַבְדִּלִים בֵּינֵכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם
וְחַטֹּאותֵיכֶם הִסְתִּירוּ פָּנִים מִכֶּם מִשְּׁמוֹעַ: 3 כִּי כַפֵּיכֶם נְגֹאֲלוּ בַדָּם וְאֶצְבְּעוֹתֵיכֶם בֶּעָוֹן שִׂפְתוֹתֵיכֶם דִּבְּרוּ־שֶׁקֶר
לְשׁוֹנְכֶם עַוְלָה תֶהְגֶּה: 4 אֵין־קֹרֵא בְּצֶדֶק וְאֵין נִשְׁפָּט בֶּאֱמוּנָה בָּטוֹחַ עַל־תֹּהוּ וְדַבֵּר־שָׁוְא הָרָיוֹ עָמָל וְהוֹלִיד אָוֶן: 5 בֵּיצֵי
צִפְעוֹנִי בָּקֵעוּ וְקוּרֵי עַכָּבִישׁ יֶאֱרֹגוּ הָאֹכֵל מִבֵּיצֵיהֶם יָמוּת וְהַזּוּרֶה תִּבָּקַע אֶפְעֶה: 6 קוּרֵיהֶם לֹא־יִהְיוּ לְבֶגֶד וְלֹא יִתְכַּסּוּ
בְּמַעֲשֵׂיהֶם מַעֲשֵׂיהֶם מַעֲשֵׂי־אָוֶן וּפְעַל חָמָס בְּכַפֵּיהֶם: 7 רַגְלֵיהֶם לָרָע יָרֻצוּ וְיִמַהֲרוּ לִשְׁפֹּךְ דָּם נָקִי מַחְשְׁבוֹתֵיהֶם
מַחְשְׁבוֹת אָוֶן שֹׁד וָשֶׁבֶר בִּמְסִלוֹתָם: 8 דֶּרֶךְ שָׁלוֹם לֹא יָדָעוּ וְאֵין מִשְׁפָּט בְּמַעְגְּלוֹתָם נְתִיבוֹתֵיהֶם עִקְּשׁוּ לָהֶם כָּל דֹּרֵךְ
בָּהּ לֹא יָדַע שָׁלוֹם: 9 עַל־כֵּן רָחַק מִשְׁפָּט מִמֶּנּוּ וְלֹא תַשִּׂיגֵנוּ צְדָקָה נְקַוֶּה לָאוֹר וְהִנֵּה־חֹשֶׁךְ לִנְגֹהוֹת בָּאֲפֵלוֹת
נְהַלֵּךְ: 10 נְגַשְּׁשָׁה כַעִוְרִים קִיר וּכְאֵין עֵינַיִם נְגֻשֵּׁשָׁה כָּשַׁלְנוּ בַצָּהֳרַיִם כַּנֶּשֶׁף בָּאַשְׁמַנִּים כַּמֵּתִים: 11 נָהֱמֶה כַדֻּבִּים כֻּלָּנוּ
וְכַיּוֹנִים הָגֹה נֶהְגֶּה נְקַוֶּה לַמִּשְׁפָּט וָאַיִן לִישׁוּעָה רָחֲקָה מִמֶּנּוּ: 12 כִּי־רַבּוּ פְשָׁעֵינוּ נֶגְדֶּךָ וְחַטֹּאותֵינוּ עָנְתָה בָּנוּ
כִּי־פְשָׁעֵינוּ אִתָּנוּ וַעֲוֹנֹתֵינוּ יְדַעֲנוּם: 13 פָּשֹׁעַ וְכַחֵשׁ בַּיהוָה וְנָסוֹג מֵאַחַר אֱלֹהֵינוּ דַּבֶּר־עֹשֶׁק וְסָרָה הָרוֹ וְהֹגוֹ מִלֵּב
דִּבְרֵי־שֶׁקֶר: 14 וְהֻסַּג אָחוֹר מִשְׁפָּט וּצְדָקָה מֵרָחוֹק תַּעֲמֹד כִּי־כָשְׁלָה בָרְחוֹב אֱמֶת וּנְכֹחָה לֹא־תוּכָל לָבוֹא: 15 וַתְּהִי
הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת וְסָר מֵרָע מִשְׁתּוֹלֵל וַיַּרְא יְהוָה וַיֵּרַע בְּעֵינָיו כִּי־אֵין מִשְׁפָּט: 16 וַיַּרְא כִּי־אֵין אִישׁ וַיִּשְׁתּוֹמֵם כִּי אֵין
מַפְגִּיעַ וַתּוֹשַׁע לוֹ זְרֹעוֹ וְצִדְקָתוֹ הִיא סְמָכָתְהוּ: 17 וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כַּשִּׁרְיָן וְכוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ וַיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם
תִּלְבֹּשֶׁת וַיַּעַט כַּמְעִיל קִנְאָה: 18 כְּעֵל גְּמֻלוֹת כְּעַל יְשַׁלֵּם חֵמָה לְצָרָיו גְּמוּל לְאֹיְבָיו לָאִיִּים גְּמוּל יְשַׁלֵּם: 19 וְיִרְאוּ
מִמַּעֲרָב אֶת־שֵׁם יְהוָה וּמִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ אֶת־כְּבוֹדוֹ כִּי־יָבוֹא כַנָּהָר צָר רוּחַ יְהוָה נֹסָסָה בּוֹ: 20 וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

פֶּשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְהוָה׃ 21וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְהוָה רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְּפִיךָ לֹא־יָמוּשׁוּ
מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ ס

60

Irenge lya Yeruzalemu muhyâhya

[1] Zûka, oyunjule bumoleke! bulya obulangashane bwâwe bw'obwo buyishire, n'irenge lya Nyakasane lyakumolekire. [2] Neci, oku omwizimya guhundikîre igulu n'oku omwizizi gubwikîre amashanja, kuli we wêhe Nyakasane ayimanzire, n'irenge lyâge lyajà lyalangashana muli we. [3] Amashanja g'abantu gahira njira, gashimbûlîre obulangashane bwâwe, n'abâmi bashimbûlira obumoleke bw'omucêracêra gwâwe. [4] Yinamula amasù eburhambi bwâwe, osinze: bôshi bashûbûzinye, bayishire emunda oli. Bagala bâwe barhenga kuli na bâli bâwe bayishire baherhwe emugongo. [5] Hano obona okwôla washagaluka, omurhima gwâwe gwarhwangûka, gushagaluke, bulya amagale g'omu nyanja galêrhwa emunda oli, n'amahirhi g'amashanja bayisha bagalundûlire emunda oli. [6] Amasô g'engamiya gakuzunguluka, kuguma n'orhunina rhw'engamiya z'e Madiyani n'ez'Efa. Abarhenga e Saba bôshi bayisha bakudwîrhîre amasholo n'ensha-ngi, banayishe bayimba irenge lya Nyakasane. [7] Amasô g'e Kedari gôshi gashubûkira emwâwe; engandabuzi z'emwa Nebayoti we wâkaz'izikolêsa; zakasôkera ebwa luhêrero lwâni, zintûlwe. Neci, nakuza endâro y'irenge lyâni! [8] Bo bahi bala bayisha bayêrera emalunga nka bitù, bajà babalala nka ngûkù ziyêrekîre ebwa nyôgo zâbo? [9] Neci, nie ebirhwa bicîkubagîre: amârho g'e Tarsisi go marhangiriza, gâyisha gadîjrhe abâna bâwe barhenga kuli, bacîyikîre amarhale n'amasholo gâbo, mpu baj'ikuza iziîo lya Nyakasane Nyamuzinda wâwe, Omwimâna w'Israheli wàkujîsagya irenge. [10] Abantu b'ihanga bâshub'iyûbaka engo zâwe, n'abâmi bâbo bâkaz'ikurhumikira. Omu bukunizi bwâni nàkushusire, ci omu bwonjo bwâni nakubîre lukogo. [11] Emihango yâwe ekola yakaz'iyôrha eri miyîgule, erhakayîgalwa n'ôli mûshi n'ôli budufu, lyo bâkaz'ikulerhera amahirhi g'amashanja gayîsha garhuzirwe n'abâmi. [12] Bulya ishanja erhi obwâmi byâbule bwakurhumikira byahirigirha, n'amashanja gâgukumûke. [13] Irenge lya Libano lyâja emunda oli, n'omurhi gw'ensindani, omukalakala n'omuberebere bakaz'iyisha bakudwirhireyo haguma, mpu eyinjihye endâro yâni ntagatîfu, mpu nkuze halya ndekereza amagulu gâni. [14] Abâna ba balya bakazag'ikulibuza, bâkâyisha emunda oli bafukamire, bakacirhimba aha magulu gâwe ngasi bôshi bakazâg'ikugayaguza, bâkaz'ikuderha mpu we «lugo lwa Nyakasane», mpu we «Siyoni w'Omwimâna w'Israheli». [15] Ahâli h'okubà cijandagwa, mushombwa buzira owaderha mpu akugeraho, nkola nâkujira lukengwa lw'ensiku n'amango na nsîko ya busîme kurhenga oku iburha kujà oku lindi. [16] Wayish'iyonka amônka g'amashanja, wâyish'iyonka amabêre g'abâmi, onamanye oku niêne Nyakasane nie Mucunguzi wâwe, n'oku Omuyôkozi wâwe ye Ciri-misî Ntwâli ya Yakôbo. [17] Ahâli h'omulinga, nakulerhera amasholo, ahâli h'eûuma, nakulerhera amarhale, ahâli h'enshâli, akulerhera omulinga, n'ahâli h'amabuye,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nakulerhera ecûma. Abacîranuzi nâkuhà gomurhûla, n'abarhambo bâwe bwâba Bushinganyanya. [18] Barhakaciyumva akavulindi kaderhwa omu cihugo câwe, nîsi erhi buhaguzi erhi ishabâbè omu mbibi zâwe, Ebizimbêro byâwe wâbiyîrika erya «Bucire», n'emihango yâwe erya «Bukuze». [19] Izûba arhali lyo lyacikaz'ikumolekera mûshi, arhanali mwêzi gwo gwacikaz'ikumolekera budufu: Nyakasane ye okola wâbà bumoleke bwâwe ensiku n'amango. na Nyamuzinda wâwe ye okola wâbà irenge lyâwe. [20] Izûba lyâwe lirhakacizika, n'omwêzi gwâwe gurhakacihera, bulya Nyakasane ye okola wâbà bumoleke bwâwe bw'ensiku n'amango, n'ensiku z'emishîbo yâwe lero zikola zâhwa. [21] Omu lubaga lwâwe murhakacibonekana aharhali bashinganyanya, bayîma omu cihugo ensiku n'amango, yo mimera y'omu ishwa lyâni, gwo na mukolo gw'amaboko gâni, mpu lyo bayêrekana irenge lyâni. [22] Owali munyi lero akola aj'ibà bihumbi n'owali munegeshe lero akola aj'ibà ishanja lizibuzibu. Nie ono, Nyakasane, hano amango gahika, okwôla nakujira oku irindo liguma.

Jesaja/Isaiah 60

1 קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ וּכְבוֹד יְהוָה עָלַיִךְ זָרָח׃ 2 כִּי־הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה־אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאֻמִּים וְעָלַיִךְ יִזְרַח יְהוָה
וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה׃ 3 וְהָלְכוּ גוֹיִם לְאוֹרֵךְ וּמְלָכִים לְנֹגַהּ זַרְחֵךְ׃ 4 שְׂאִי־סָבִיב עֵינַיִךְ וּרְאִי כֻּלָּם נִקְבְּצוּ בָאוּ־לָךְ בָּנַיִךְ
מֵרָחוֹק יָבֹאוּ וּבְנֹתַיִךְ עַל־צַד תֵּאָמַנָה׃ 5 אָז תִּרְאִי וְנָהַרְתְּ וּפָחַד וְרָחַב לְבָבֵךְ כִּי־יֵהָפֵךְ עָלַיִךְ הֲמוֹן יָם חֵיל גּוֹיִם יָבֹאוּ
לָךְ׃ 6 שִׁפְעַת גְּמַלִּים תְּכַסֵּךְ בִּכְרֵי מִדְיָן וְעֵיפָה כֻּלָּם מִשְּׁבָא יָבֹאוּ זָהָב וּלְבוֹנָה יִשָּׂאוּ וּתְהִלֹּת יְהוָה יְבַשֵּׂרוּ׃ 7 כָּל־צֹאן
קֵדָר יֵקָבְצוּ לָךְ אֵילֵי נְבָיוֹת יְשָׁרְתוּנֵךְ יַעֲלוּ עַל־רָצוֹן מִזְבְּחִי וּבֵית תִּפְאַרְתִּי אַפְאֵר׃ 8 מִי־אֵלֶּה כָּעָב תְּעוּפֶינָה וְכַיּוֹנִים
אֶל־אֲרֻבֹּתֵיהֶם׃ 9 כִּי־לִי | אִיִּים יְקַוּוּ וָאֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ בָּרִאשֹׁנָה לְהָבִיא בָנַיִךְ מֵרָחוֹק כַּסְפָּם וּזְהָבָם אִתָּם לְשֵׁם יְהוָה
אֱלֹהָיִךְ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פֵאֲרֵךְ׃ 10 וּבָנוּ בְנֵי־נֵכָר חוֹמֹתַיִךְ וּמַלְכֵיהֶם יְשָׁרְתוּנֵךְ כִּי בְקִצְפִּי הִכִּיתִיךְ וּבְרְצוֹנִי
רִחַמְתִּיךְ׃ 11 וּפִתְחוּ שְׁעָרַיִךְ תָּמִיד יוֹמָם וָלַיְלָה לֹא יִסָּגֵרוּ לְהָבִיא אֵלַיִךְ חֵיל גּוֹיִם וּמַלְכֵיהֶם נְהוּגִים׃ 12 כִּי־הַגּוֹי
וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא־יַעַבְדוּךְ יאבֵדוּ וְהַגּוֹיִם חָרֵב יֶחֱרָבוּ׃ 13 כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן אֵלַיִךְ יָבוֹא בְּרוֹשׁ תִּדְהָר וּתְאַשּׁוּר יַחְדָּו
לְפָאֵר מְקוֹם מִקְדָּשִׁי וּמְקוֹם רַגְלַי אֲכַבֵּד׃ 14 וְהָלְכוּ אֵלַיִךְ שְׁחוּחַ בְּנֵי מְעַנַּיִךְ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ עַל־כַּפּוֹת רַגְלַיִךְ כָּל־מְנַאֲצַיִךְ
וְקָרְאוּ לָךְ עִיר יְהוָה צִיּוֹן קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ 15 תַּחַת הֱיוֹתֵךְ עֲזוּבָה וּשְׂנוּאָה וְאֵין עוֹבֵר וְשַׂמְתִּיךְ לִגְאוֹן עוֹלָם מְשׂוֹשׂ דּוֹר
וָדוֹר׃ 16 וְיָנַקְתְּ חֵלֶב גּוֹיִם וְשַׁד מְלָכִים תִּינָקִי וְיָדַעַתְּ כִּי אֲנִי יְהוָה מוֹשִׁיעֵךְ וְגֹאֲלֵךְ אֲבִיר יַעֲקֹב׃ 17 תַּחַת הַנְּחֹשֶׁת
אָבִיא זָהָב וְתַחַת הַבַּרְזֶל אָבִיא כֶּסֶף וְתַחַת הָעֵצִים נְחֹשֶׁת וְתַחַת הָאֲבָנִים בַּרְזֶל וְשַׂמְתִּי פְקֻדָּתֵךְ שָׁלוֹם וְנֹגְשַׂיִךְ
צְדָקָה׃ 18 לֹא־יִשָּׁמַע עוֹד חָמָס בְּאַרְצֵךְ שֹׁד וָשֶׁבֶר בִּגְבוּלָיִךְ וְקָרָאת יְשׁוּעָה חוֹמֹתַיִךְ וּשְׁעָרַיִךְ תְּהִלָּה׃ 19 לֹא־יִהְיֶה־לָּךְ
עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם וּלְנֹגַהּ הַיָּרֵחַ לֹא־יָאִיר לָךְ וְהָיָה־לָּךְ יְהוָה לְאוֹר עוֹלָם וֵאלֹהַיִךְ לְתִפְאַרְתֵּךְ׃ 20 לֹא־יָבוֹא עוֹד

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

שִׁמְשֵׁךְ וִירֵחֵךְ לֹא יֵאָסֵף כִּי יְהוָה יִהְיֶה־לָּךְ לְאוֹר עוֹלָם וְשָׁלְמוּ יְמֵי אֶבְלֵךְ׃ 21וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ
נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר׃ 22הַקָּטֹן יִהְיֶה לָאֶלֶף וְהַצָּעִיר לְגֹוי עָצוּם אֲנִי יְהוָה בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה׃ ס

61

Omushîgwa wa Nyakasane amanyîsa emyanzi y'akalembe

[1] Omûka gwa Nyakasane Nyamubâho guli kuli nie, bulya Nyakasane anshîzire amavurha[z]; antuma mpu ngend'iyigîriza abakenyi emyanzi y'akalembe, nfumye abababîre omu murhima, nyâlîze omwanzi gw'obuyôkozi emwa abali omu bujà, nnambwîre abali omu mpamikwa oku balîkûzibwa; [2] ndâlike omwâka gw'obwonjo bwa Nyakasane n'olusiku lw'olwihôlo lwa Nyamuzinda wîrhu, ntûlirize abali omu mishîbo bôshi; [3] ndêrhere abali aha Siyoni omwîshingo, mbayambise ecimanè ahâli h'oluvù, mbashîge amavurha g'obushagaluke ahâli h'omwambalo gw'emishîbo, mbayambise omwenda gw'olusiku lukulu ahâli h'omurhima gwârhanya. Bâyish'ikaderhwa mitudu y'obushinganyanya, ndimiro y'irenge lya Nyakasane. [4] Bâshub'iyûbaka ebyali bikola bigûkà, bashub'iyimanza enyumpa za bashakulûza bâbo zàli erhi zâho-ngosire; bâshub'iyûbaka engo zali erhi zashabûsire n'enyumpa z'abantu b'amaburhwa ga mîra. [5] Ebigolo byâyish'ikâyâbula amasô ginyu, abantu barhenga ihanga bo babà bahinzi binyu na bakolozi b'enkoma zinyu. [6] Ci mwêhe mwaderhwa badâhwa ba Nyakasane, mwayîrikwa erya barhumisi ba Nyamuzinda wîrhu. Mwâkaz'ikalya oku buhirhi bw'amashanja, n'irenge lyâbo mwe mwâliyîmamwo. [7] Ahâli h'enshonyi, mwâhabwa bigabi bibirhi, n'ahâli h'ebijâci, nabo bakola baband'empundu. Okwo kwârhuma bâyûshûlirwa kabirhi ogwâbo mwanya omu cihugo câbo, na ntyo babone amasîma g'ensiku n'amango. [8] Neci, nie ono Nyakasane, bushinganyanya ntonya, ci ntakwîrirwa obushambo n'obulyâlya. Nkola nâbahà empyûlo y'okunali, nnanjire rhweshi nabo endagâno y'ensiku n'amango. [9] Iburha lyâbo lyâj'irenge omu gandi mashanja, n'obûko bwâbo bwayôloloka omu zindi mbaga; ngasi bôshi banâbabone bayish'ikaderha oku liri ishanja ligishwa lya Nyakasane.

Okuvug'omunkwa

[10] Ndwîrhe nacishinga muli Nyakasane,

omurhima gwâni gwamarhwangûka muli Nyamuzinda wâni,

bulya anyambisize emyenda y'obucire,

ampundikira ecishûli c'obushinganyanya,

[z] **61.1** : Lolà muli Luk 4. 18-19.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nka kula omuhya-mulume ayambala ishungwè,

na nka kula omuhya ajagalira emyambalo yâge.

[11] Neci, kulya idaho lifunûkamwo emburho

na kulya ishwa limeramwo emburho,

kwo Nyakasane Nyamubâho amêza obushinganyanya

n'obukuze embere z'amashanja.

Jesaja/Isaiah 61

רוּחַ אֲדֹנָי יְהוִה עָלָי יַעַן מָשַׁח יְהוָה אֹתִי לְבַשֵּׂר עֲנָוִים שְׁלָחַנִי לַחֲבֹשׁ לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב לִקְרֹא לִשְׁבוּיִם דְּרוֹר וְלַאֲסוּרִים
פְּקַח־קוֹחַ: לִקְרֹא שְׁנַת־רָצוֹן לַיהוָה וְיוֹם נָקָם לֵאלֹהֵינוּ לְנַחֵם כָּל־אֲבֵלִים: לָשׂוּם | לַאֲבֵלֵי צִיּוֹן לָתֵת לָהֶם פְּאֵר
תַּחַת אֵפֶר שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן תַּחַת אֵבֶל מַעֲטֵה תְהִלָּה תַּחַת רוּחַ כֵּהָה וְקֹרְאָ לָהֶם אֵילֵי הַצֶּדֶק מַטַּע יְהוָה
לְהִתְפָּאֵר: וּבָנוּ חָרְבוֹת עוֹלָם שֹׁמְמוֹת רִאשֹׁנִים יְקוֹמֵמוּ וְחִדְּשׁוּ עָרֵי חׇרֶב שֹׁמְמוֹת דּוֹר וָדוֹר: וְעָמְדוּ זָרִים וְרָעוּ
צֹאנְכֶם וּבְנֵי נֵכָר אִכָּרֵיכֶם וְכֹרְמֵיכֶם: וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי יְהוָה תִּקָּרֵאוּ מְשָׁרְתֵי אֱלֹהֵינוּ יֵאָמֵר לָכֶם חֵיל גּוֹיִם תֹּאכֵלוּ
וּבִכְבוֹדָם תִּתְיַמָּרוּ: תַּחַת בָּשְׁתְּכֶם מִשְׁנֶה וּכְלִמָּה יָרֹנּוּ חֶלְקָם לָכֵן בְּאַרְצָם מִשְׁנֶה יִירָשׁוּ שִׂמְחַת עוֹלָם תִּהְיֶה
לָהֶם: כִּי אֲנִי יְהוָה אֹהֵב מִשְׁפָּט שֹׂנֵא גָזֵל בְּעוֹלָה וְנָתַתִּי פְעֻלָּתָם בֶּאֱמֶת וּבְרִית עוֹלָם אֶכְרֹת לָהֶם: וְנוֹדַע בַּגּוֹיִם
זַרְעָם וְצֶאֱצָאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים כָּל־רֹאֵיהֶם יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ יְהוָה: ס
שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּיהוָה תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי־יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי כֶּחָתָן יְכַהֵן פְּאֵר וְכַכַּלָּה תַּעֲדֶה
כֵּלֶיהָ: כִּי כָאָרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָהּ וּכְגִנָּה זֵרוּעֶיהָ תַצְמִיחַ כֵּן | אֲדֹנָי יְהוִה יַצְמִיחַ צְדָקָה וּתְהִלָּה נֶגֶד כָּל־הַגּוֹיִם:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

62

Irenge lya Yeruzalemu

[1] Ntahulike erhi Siyoni orhuma, ntadêkerere erhi Yeruzalemu orhuma, kuhika obushinganyanya bwâge bubonekane n'obwâlagale, n'obucire bwâge bumoleke nka kamole. [2] Amashanja gabona obushinganyanya bwâwe, n'abâmi bôshi babona irenge lyâwe. Bakuyîrika izîno lihyâhya akanwa ka Nyakasane kamanyîsa. [3] Wâbà cimanè calangashana omu nfune za Nyakasane, ishungwè ly'obwâmi omu bula bw'enfune za Nyamuzinda wâwe. [4] Barhakacikuderha mpu we «Cijandagwa!» n'ecihugo câwe cirhakaciderhwa mpu «Bigûkà!» Ci wakâderhwa «Nshagi yâni», n'ecihugo «Muhya», ebwa kubà Nyakasane akurhonya, n'ecihugo câwe câbona owâciyanka. [5] Nka kulyâla omulamba anayanka omunyere, kwo n'owâkuyûbaka akuyanka nâwe; na nka kulya omuhya-mulume anashagaluka omuhya orhuhimire, kwo na Nyamuzinda wâwe âshagaluka we orhumire. [6] Oku nkûta zâwe, Yeruzalemu, nàhizirekwo abalâlîzi; ôli mûshi ôli budufu, ntà mango bankabulika. Ewe! mwe mukaz'iyîbuka Nyakasane, murhagohekaga! [7] Murhamulekaga aluhûka, kuhika ashub'iyûbaka Yeruzalemu, kuhika ashub'imujira irenge ly'igulu. [8] Nyakasane acîgashire okulyo kwâge n'okuboko kwâge kugala-byôshi, erhi: «Ntakaciziga nti emburho yâwe elibwe n'abashombanyi bâwe; n'abantu b'ihanga barhakac'igorhomera amamvu waluhiraga. [9] Ci ngasi abanâsârûle emburho, bo banayiryekwo banakuze Nyakasane, na ngasi abanâtwe emijôco, bo banâyinywekwo amamvu omu bululi bw'endâro yâni ntagatîfu». [10] Mugere, mugere omu mihango, murheganyize olubaga lwâni enjira; mukombeze, mukombeze omulimbwa, murhenzemwo amabuye; mumanike ecimanyîso c'okushûbûza olubaga! [11] Ala oku Nyakasane amabirikira kuhika ebuzinda bw'igulu, erhi: «Mubwîre mwâli wa Siyoni, mpu: 'Omucunguzi wâwe oyo oyiruka, ayîshire n'oluhembo lwâge, n'empyûlo yâge emushokolîre'. [12] Bâkaz'iderhwa 'Lubaga lutagatîfu', 'Abacungulagwa na Nyakasane'; nâwe wêne bâkâkuderha 'Owakâg'ilongerizibwa', 'Lugo lukombêre'».

Jesaja/Isaiah 62

1 לְמַעַן צִיּוֹן לֹא אֶחֱשֶׁה וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַם לֹא אֶשְׁקוֹט עַד־יֵצֵא כַנֹּגַהּ צִדְקָהּ וִישׁוּעָתָהּ כְּלַפִּיד יִבְעָר׃ 2 וְרָאוּ גוֹיִם צִדְקֵךְ
וְכָל־מְלָכִים כְּבוֹדֵךְ וְקָרָא לָךְ שֵׁם חָדָשׁ אֲשֶׁר פִּי יְהוָה יִקְּבֶנּוּ׃ 3 וְהָיִית עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת בְּיַד־יְהוָה וּצְנִוף מְלוּכָה
בְּכַף־אֱלֹהָיִךְ׃ 4 לֹא־יֵאָמֵר לָךְ עוֹד עֲזוּבָה וּלְאַרְצֵךְ לֹא־יֵאָמֵר עוֹד שְׁמָמָה כִּי לָךְ יִקָּרֵא חֶפְצִי־בָהּ וּלְאַרְצֵךְ בְּעוּלָה
כִּי־חָפֵץ יְהוָה בָּךְ וְאַרְצֵךְ תִּבָּעֵל׃ 5 כִּי־יִבְעַל בָּחוּר בְּתוּלָה יִבְעָלוּךְ בָּנָיִךְ וּמְשׂוֹשׂ חָתָן עַל־כַּלָּה יָשִׂישׂ עָלַיִךְ
אֱלֹהָיִךְ׃ 6 עַל־חוֹמֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַם הִפְקַדְתִּי שֹׁמְרִים כָּל־הַיּוֹם וְכָל־הַלַּיְלָה תָּמִיד לֹא יֶחֱשׁוּ הַמַּזְכִּרִים אֶת־יְהוָה אַל־דֳּמִי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לָכֶם׃ 7וְאֶל־תִּתְּנוּ דֳּמִי לוֹ עַד־יְכוֹנֵן וְעַד־יָשִׂים אֶת־יְרוּשָׁלַם תְּהִלָּה בָּאָרֶץ׃ 8נִשְׁבַּע יְהוָה בִּימִינוֹ וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ אִם־אֶתֵּן
אֶת־דְּגָנֵךְ עוֹד מַאֲכָל לְאֹיְבַיִךְ וְאִם־יִשְׁתּוּ בְנֵי־נֵכָר תִּירוֹשֵׁךְ אֲשֶׁר יָגַעַתְּ בּוֹ׃ 9כִּי מְאַסְפָיו יֹאכְלֵהוּ וְהִלְלוּ אֶת־יְהוָה
וּמְקַבְּצָיו יִשְׁתֻּהוּ בְּחַצְרוֹת קָדְשִׁי׃ ס
10עִבְרוּ עִבְרוּ בַּשְּׁעָרִים פַּנּוּ דֶּרֶךְ הָעָם סֹלּוּ סֹלּוּ הַמְסִלָּה סַקְלוּ מֵאֶבֶן הָרִימוּ נֵס עַל־הָעַמִּים׃ 11הִנֵּה יְהוָה הִשְׁמִיעַ
אֶל־קְצֵה הָאָרֶץ אִמְרוּ לְבַת־צִיּוֹן הִנֵּה יִשְׁעֵךְ בָּא הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו׃ 12וְקָרְאוּ לָהֶם עַם־הַקֹּדֶשׁ גְּאוּלֵי
יְהוָה וְלָךְ יִקָּרֵא דְּרוּשָׁה עִיר לֹא נֶעֱזָבָה׃ ס

63

Obuhane bwa Edomu

[1] Ye ndi oyôla warhenga e Edomu, arhenga e Basra anayambîrhe emyenda yayisha yalaza? Ali mwinjà omu myambalo yâge, anayisha akananda n'emisî yâge yôshi: «Niêne[a] nie nderha n’obushinganyanya, nie ntwali omu kuciza». [2] Cirhumire omwambalo gwâwe gulikwo akaduku, cirhumire oyambîrhe nka mukanzi? [3] «Aha mukenzi niêne niêne nàliho nàkanda, na ntâye omu lubaga wàntabire. Obwo omu burhe bwâni nanacibakanda, nabalabarha omu bukunizi bwâni; omukò gwâbo gwampamira oku mishangi, na ntyo nazinza emyambalo yâni. [4] Neci, omu murhima gwâni muli olusiku lw'olwihôlo, n'omwâka gw'obucunguzi bwâni gwamâhika. [5] Nàlozire eyi n'eyi: ntà murhabâzi! Nàzânwa: ntabonaga burhabâle! Lero okuboko kwâni kwàntabâla n'obukunizi bwâni bwànzibuhya. [6] Omu burhe bwâni nàlabarha embaga, omu bukunizi bwâni nàbavungunyula, omukò gwâbo nàgubulagira oku idaho.»

Nyamubâho ye Muciza

[7] Nkola nâkuza engalo za Nyakasane n'irenge lya Nyamubâho, ngasi kantu Nyakasane arhujirire kwôshi, n'aminja gâge garhajira lugero ajirire enyumpa y'Israheli, Arhuyêresire obwonjo bwâge erhi arhubabalira n'erhi arhushobôza omwandu gw'engalo zâge. [8] Anaciderha, erhi: “Neci, bâmaba lubaga lwâni, bâna bâni barhankannenganya»; ànacibaciza. [9] Omu malibuko gâbo gôshi, arhali ntumwa nîsi erhi malahika, ci yêne wàyishir'ibacungula. Omu buzigire n'omu lukogo lwâge, yêne wàbayôkwire; àbabarhula, àbahêka yêne omu nsiku za mîra zôshi zôshi. [10] Ci bôhe bamugomera banakuniza Omûka gwâge mwimâna. Lero ànacihinduka mushombanyi wâbo, yêne abatulakwo enta-mbala. [11] Obwo bàkengêra ensiku za mîra, amango g'omurhumisi wâge Mûsa. Ngahi àjirage olya wabayôkolaga omu nyanja, olya lungere w'obusò bwâge? Ngahi aligi olya wàbahiragamwo Omûka gwâge mwimâna? [12] Ye olya wajag'alusa okulyo kwa Mûsa n'okuboko kwâge kw'irenge, olya wàgabanyagya amîshi ember zâbo, mpu lyo izîno lyâge

[a] **63.1** 63, 1: Ezo nderho eri nshambalo ya Nyamuzinda bône omulêbi. Edomu luli lwiganyo lw'aba-shombanyi bôshi ba Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

likuzibwa ensiku n'amango. [13] Ye olya wàbagezagya emuhengere nka citerusi cagera omu irûngu, barhanàhuliganaga, [14] ci baciyôrhera nka bishwêkwa byàyandagalira omu lubanda. Omûka gwa Nyakasane gwabahêka ah'iluhûkiro. Ntyo kwo wàlongoline olubaga lwâwe, mpu lyo izîno lyâwe lij'irenge. [15] Sinza kurheng'emalunga, ocîbonere kurheng'ebwa ndâro yâwe ntagatîfu n'ey'iranga. Ngahigi olûji lwâwe n'oburhwâli bwâwe byàjire? K'okuboko kwâwe n'obwonjo bwâwe kuli nie byàhwire? [16] Neci, we larha! Bulyala Abrahamu arharhuyishi, naye Israheli arhankacirhumanya. W'oyo, Nyakasane, we larha, we Muciza wîrhu kurhenga ensiku n'amango, lyo izîno lyâwe. [17] Cici cirhumirage, Yâgirwa Nyakasane, oleka rhwahabukira kulî, rhwarhenga omu njira zâwe, n'okudundaguza emirhima yîrhu ebule kukurhînya? Galuka erhi buzigire bw'abarhumisi bâwe burhuma n'obw'amashanja gw'omwîmo gwâwe. [18] Gali manyi amango olubaga lwâwe lutagatîfu lwayîmiremwo ako kashambala; abashombanyi bîrhu bahumânyize endâro yâwe ntagatîfu. [19] Kurhenga mîra rhurhaciyôrha nka lubaga orhegeka, olurhacijira izîno lyâwe. Acibâga wankabera amalunga, okayandagala! Entondo zânageramwo omusisi embere zâwe!

Jesaja/Isaiah 63

1 מִי־זֶה | בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה זֶה הָדָור בִּלְבוּשׁוֹ צֹעֶה בְּרֹב כֹּחוֹ אֲנִי מְדַבֵּר בְּצְדָקָה רַב
לְהוֹשִׁיעַ: 2 מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ וּבְגָדֶיךָ כְּדֹרֵךְ בְּגַת: 3 פּוּרָה | דָּרַכְתִּי לְבַדִּי וּמֵעַמִּים אֵין־אִישׁ אִתִּי וְאֶדְרְכֵם בְּאַפִּי
וְאֶרְמְסֵם בַּחֲמָתִי וְיֵז נִצְחָם עַל־בְּגָדַי וְכָל־מַלְבּוּשַׁי אֶגְאָלְתִּי: 4 כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וּשְׁנַת גְּאוּלַי בָּאָה: 5 וְאַבִּיט וְאֵין עֹזֵר
וְאֶשְׁתּוֹמֵם וְאֵין סוֹמֵךְ וַתּוֹשַׁע לִי זְרֹעִי וַחֲמָתִי הִיא סְמָכָתְנִי: 6 וְאָבוּס עַמִּים בְּאַפִּי וַאֲשַׁכְּרֵם בַּחֲמָתִי וְאוֹרִיד לָאָרֶץ
נִצְחָם: ס
7 חַסְדֵי יְהוָה | אַזְכִּיר תְּהִלֹּת יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־גְּמָלָנוּ יְהוָה וְרַב־טוּב לְבֵית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־גְּמָלָם כְּרַחֲמָיו וּכְרֹב
חֲסָדָיו: 8 וַיֹּאמֶר אַךְ־עַמִּי הֵמָּה בָּנִים לֹא יְשַׁקֵּרוּ וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ: 9 בְּכָל־צָרָתָם | לֹא צָר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם
בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחָמְלָתוֹ הוּא גְאָלָם וַיְנַטְּלֵם וַיְנַשְּׂאֵם כָּל־יְמֵי עוֹלָם: 10 וְהֵמָּה מָרוּ וְעִצְּבוּ אֶת־רוּחַ קָדְשׁוֹ וַיֵּהָפֵךְ לָהֶם
לְאוֹיֵב הוּא נִלְחַם־בָּם: 11 וַיִּזְכֹּר יְמֵי־עוֹלָם מֹשֶׁה עַמּוֹ אַיֵּה | הַמַּעֲלֵם מִיָּם אֶת רֹעֵי צֹאנוֹ אַיֵּה הַשָּׂם בְּקִרְבּוֹ אֶת־רוּחַ
קָדְשׁוֹ: 12 מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ בּוֹקֵעַ מַיִם מִפְּנֵיהֶם לַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם עוֹלָם: 13 מוֹלִיכָם בַּתְּהֹמוֹת כַּסּוּס
בַּמִּדְבָּר לֹא יִכָּשֵׁלוּ: 14 כַּבְּהֵמָה בַּבִּקְעָה תֵּרֵד רוּחַ יְהוָה תְּנִיחֶנּוּ כֵּן נָהַגְתָּ עַמְּךָ לַעֲשׂוֹת לְךָ שֵׁם תִּפְאָרֶת: 15 הַבֵּט
מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה מִזְּבֶל קָדְשְׁךָ וְתִפְאַרְתֶּךָ אַיֵּה קִנְאָתְךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ הֲמוֹן מֵעֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ אֵלַי הִתְאַפָּקוּ: 16 כִּי־אַתָּה אָבִינוּ
כִּי אַבְרָהָם לֹא יְדָעָנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יַכִּירֵנוּ אַתָּה יְהוָה אָבִינוּ גֹּאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ: 17 לָמָּה תַתְעֵנוּ יְהוָה מִדְּרָכֶיךָ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

תַּקְשִׁיחַ לִבֵּנוּ מִיִּרְאָתֶךָ שׁוּב לְמַעַן עֲבָדֶיךָ שִׁבְטֵי נַחֲלָתֶךָ׃ 18לַמִּצְעָר יָרְשׁוּ עַם־קָדְשֶׁךָ צָרֵינוּ בּוֹסְסוּ מִקְדָּשֶׁךָ׃ 19הָיִינוּ
מֵעוֹלָם לֹא־מָשַׁלְתָּ בָּם לֹא־נִקְרָא שִׁמְךָ עֲלֵיהֶם לוּא־קָרַעְתָּ שָׁמַיִם יָרַדְתָּ מִפָּנֶיךָ הָרִים נָזֹלוּ׃

64

[1] Nka kula omuliro gugulumiza enshâli, erhi nka kula gunabirundula obwâlike, lyo omanyîsa izîno lyâwe emwa abashombanyi bâwe: amashanja gôshi gàjuguma embere zâwe.

[2] Erhi ojira ebirhangâzo by'ecifudukwe birhasâg'iboneka bundi, wàyandagala: entondo zàgeramwo omusisi embere zâwe.

[3] Ntà mango bal'isâg'iyumva, ntà mango bal'isâg'ibwirwa, nt'isù lyal'isâgibona oku hali owundi Nyamuzinda aha nyuma zâwe, wankahash'irhabâla omuntu ocimwîkubagira.

[4] Onayankirire ngasi abasîma okulama omu bushinganyanya na balya bakengêra okushimba enjira zâwe. Neci, wàrhukunirire, bulya rhwàjizire ebyâha; ci omu kushimba enjira zâwe za kurhenga mîra, rhwàcira.

[5] Rhweshi rhweshi rhukola rhucibêra nka bantu bahemusire, n'ebijiro bîrhu binjà nka mushangi guzinzire. Rhweshi rhuyumirîre nka bijangala, n'amabî gîrhu kuyehûkana garhuyehûkana nka mpûsi.

[6] Ntâye ocidwîrhe ayakuza izîno lyâwe, ntâye ociderha mpu azûka acishwêkere kuli we, bulya wàrhufulisire obusù bwâwe, wànaziga amabî gîrhu garhuyehûkana.

[7] Cikwône, Yâgirwa Nyakasane, we onali larha; rhw'ono rhuli ibumba, nâwe we mubumbi wîrhu; rhweshi rhuli bushanja bw'enfune zâwe.

[8] Orhakuniraga okurhalusire, Nyakasane, orhacihîra okayîbuka obubî bwîrhu. Ala oku rhweshi rhuli lubaga lwâwe!

[9] Engo zâwe ntagatîfu zikola zicibêra bwêrûlè, Siyoni akola acibêra irûngu, na Yeruzalemu akola acibêra bigûkà.

[10] Enyumpa yîrhu ntagatîfu n'ey'irenge, mulya balarha bakazâg'ikukuziza, mîra yadulikagwa muliro, na ngasi buhirhi rhwàgwêrhe bwàherêrekire.

[11] Ka wabona okwôla kwôshi, onadekerere, Yâgirwa Nyakasane? Ka onakolaga wacîhulikira na ntyo orhubonêse enshonyi kurhalusire olugero?

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 בִּקְדָ֣ח אֵ֔שׁ הֶמָּסִ֖ים מַ֑יִם תִּבְעֶ֤ה־אֵשׁ֙ לְהוֹדִ֣יעַ שִׁמְךָ֔ לְצָרֶ֖יךָ מִפָּנֶ֥יךָ גּוֹיִ֖ם יִרְגָּזוּ׃ 2 בַּעֲשׂוֹתְךָ֥ נוֹרָאוֹת֙ לֹ֣א נְקַוֶּ֔ה יָרַ֖דְתָּ
מִפָּנֶ֣יךָ הָרִ֑ים נָזֹ֖לוּ׃ 3 וּמֵעוֹלָ֞ם לֹא־שָׁמְע֣וּ לֹ֤א הֶאֱזִ֙ינוּ֙ עַ֣ין לֹא־רָ֔אְתָה אֱלֹהִ֖ים זוּלָתְךָ֑ יַעֲשֶׂ֥ה לִמְחַכֵּה־לֽוֹ׃ 4 פָּגַ֥עְתָּ אֶת־שָׂשׂ
וְעֹשֵׂ֣ה צֶ֔דֶק בִּדְרָכֶ֖יךָ יִזְכְּרוּ֑ךָ הֵן־אַתָּ֣ה קָצַ֔פְתָּ וַנֶּחֱטָ֖א בָּהֶ֣ם עוֹלָ֑ם וְנִוָּשֵׁ֥עַ׃ 5 וַנְּהִ֣י כַטָּמֵ֣א כֻּלָּ֔נוּ וּכְבֶ֥גֶד עִדִּ֖ים כָּל־צִדְקֹתֵ֑ינוּ
וְנָבֵ֤ל כֻּלָּ֙נוּ֙ כָּעָ֔לֶה וַעֲוֹנֵ֖נוּ כָּר֥וּחַ יִשָּׂאֻֽנוּ׃ 6 וְאֵין־קוֹרֵ֣א בְשִׁמְךָ֔ מִתְעוֹרֵ֖ר לְהַחֲזִ֣יק בָּ֑ךְ כִּי־הִסְתַּ֤רְתָּ פָּנֶ֙יךָ֙ מִמֶּ֔נּוּ וַתְּמוגֵ֖נוּ
בְּיַד־עֲוֹנֵֽנוּ׃ 7 וְעַתָּ֥ה יְהוָ֖ה אָבִ֣ינוּ אָ֑תָּה אֲנַ֤חְנוּ הַחֹמֶר֙ וְאַתָּ֣ה יֹצְרֵ֔נוּ וּמַעֲשֵׂ֥ה יָדְךָ֖ כֻּלָּֽנוּ׃ 8 אַל־תִּקְצֹ֥ף יְהוָ֖ה עַד־מְאֹ֑ד
וְאַל־לָ֥עַד תִּזְכֹּ֖ר עָוֹ֑ן הֵ֣ן הַבֶּט־נָ֔א עַמְּךָ֖ כֻּלָּֽנוּ׃ 9 עָרֵ֣י קָדְשְׁךָ֔ הָי֖וּ מִדְבָּ֑ר צִיּ֥וֹן מִדְבָּ֖ר הָיָ֥תָה יְרוּשָׁלַ֖͏ִם שְׁמָמָֽה׃ 10 בֵּ֣ית
קָדְשֵׁ֔נוּ וְתִפְאָרְתֵּ֔נוּ אֲשֶׁ֥ר הִֽלְל֖וּךָ אֲבֹתֵ֑ינוּ הָיָ֣ה לִשְׂרֵפַ֔ת אֵ֔שׁ וְכָל־מַחֲמַדֵּ֖ינוּ הָיָ֥ה לְחָרְבָּֽה׃ 11 הַעַל־אֵ֨לֶּ֔ה תִּתְאַפַּ֖ק יְהוָ֑ה
תֶּחֱשֶׁ֖ה וּתְעַנֵּ֥נוּ עַד־מְאֹֽד׃ ס

65

Obuhane bw'ababàrâmya banyamuzinda bw'obwîhambe

[1] Nalembire okuyegerwa n'abarhakâg'indôsa, nayêmîre okushimanwa n'abarhakâg'innonza. Nanacibwîra ishanja lirhashenga izîno lyâni, nti: «Nie ono! Nie ono!»

[2] Ngasi lusiku nakiuambulira amaboko gâni cbwa lubaga lw'entumva, ebwa balya bakulikira enjira mbî omu kushimba amiru gâbo.

[3] Luli lubaga lukaz'insholoshonza burhahusa: banakaz'irherekera omu mashwa n'okusingônolera obukù oku madofali.

[4] Banayûbakac omu byusho n'okujà bacifulika budufu; banakaz'ilya enyama y'engulube n'okuyunjuza embehe zâbo n'ebiryo bigalugalu.

[5] Banakaz'iderha, mpu: «Ocîyêgûle, orhanyegeraga, bulya ndi mwimâna kukulusha!» Ebyola kwo biri nka mugi omu mazûlu gâni, nka muliro guyôrha gwadurha ngasi mango.

[6] Ala oku biyandisirwe embere z'amasù gâni; ntahulike kuhika mpane nnampane lwôshi lwôshi

[7] amabî ginyu n'amabî ga basho, gôshi haguma, Nyakasane okudesire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Bakazag'igend'iyôkera obukù oku ntondo n'okundogorhera oku rhurhondo; ebijiro bya mîra nkolaga nabigerera oku lugero lukwânîne.

[8] Ntyâla kwo Nyakasane adesire: Nka kula abamashimâna omurhobo omu cihadu c'omuzâbîbu, banaderhe mpu: «Omanye orhacisherêzagya, bulya muli omugisho», ntyôla kwo najira erhi barhumisi bani barhuma, ndek'ishereza byôshi.

[9] Olubaga lwa Yakôbo naluha iburha, na muli Yuda nakulamwo owayima omu ntondo zâni: abîshogwa bani bazihabwa n'abarhumisi bani baziberakwo.

[10] Saroni âhiduka lwâbuko lwa bibuzi, n'olubanda lwa Akori lwâba cirâlo c'enkafu kuli olwôla lubaga lwâni lwakazâg'innongereza.

[11] Ci mw'oyo, mwe mwàlekereraga Nyakasane, mwe mwàyibagiraga entondo yâni ntagatîfu, mwe mwagwîkiraga Gadi oluhêro mwanakaz'ibumbira Meni akabêhè,

[12] ngôrho mmubîkîre. Mweshi mweshi mwânigirwa aha ibâgiro, bulya nàhamagazize murhanayàkuzagya, nàdesire murhanayùmvagya; ebi mbona bibi byo mwajizire, n'ebinshologorha byo mwêhe mwaciîshozire,

[13] Co cirhumire aderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho; Ala oku abarhumisi bâni bâbona eci balya oku mw'oyo mwahungumuka n'ishali! Ala oku abarhumisi bâni bâbona eci banywa oku mw'oyo mwafà n'enyôrha! Ala oku abarhumisi bâni bahama n'omwîshingo oku mw'oyo enshonyi zammubumba!

[14] Ala oku abarhumisi bâni bâkaz'ibanda empundu z'omwîshingo n'obusîme omu murhima oku mw'oyo mwâbanda endulu z'entanya omu murhima, na ntyo mulake munatwike omurhima!

[15] Mwâsiga izîno linyu liyôrhe ndahiro y' abîshogwa bâni, bâkaz' iderha, mpu: «Nyakasane Nyamubâho akakurhingamira!» Ci abarhumisi bâge âkabaderha omu lindi izîno.

[16] Ngasi yeshi wânalonze omugisho omu cihugo, ânagishwe na Nyamuzinda w'okuli, na ngasi wânalonze okunywa akasheba omu cihugo, anacîgashe oku izîno lya Nyamuzinda w'okuli. Bulya amalibuko ga mîra gâyibagirwa, gafulikwe kuli n'amasù gâni.

[17] Ala oku nkola nalema amalunga mahyâhya n'igulu lihyâhya[b]; barhakacikengêra ebyàgezire, barhakacibiyîbuka bundi.

---

[b] **65.17** Lolà Maf 21, 1; 2 Pt 3, 13.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[18] Ci mushagaluke munahame n'omwîshingo ensiku n'amango erhi ebi nâlema birhuma. Neci, nkola nahindula Yeruzalemu abè mwîshingo, n'oluba ga lwâge bubè busime

. [19] Nacishingira Yeruzalemu nnashagaluke erhi lubaga lwâge lurhuma; murhakaciyumvîkana ndûlù erhi cihôgêro.

[20] Murhakacibonekana hibonjo hyalama nsiku nsungunu, nîsi erhi mushosi orhâyunjuze ensiku zâge zôshi; bulya omusole oku myâka igana, n'orhahisiri oku myâka igana erhi ali muhehêrere.

[21] Bâkaz'iyûbaka enyumpa banazibêre mwo, bâkaz'irhwêra olukoma lw'e mizâbîbu banalye amalehe gâyo.

[22] Barhakaciyûbaka enyumpa mpu owundi muntu abè ye oyihandamwo, barhakacirhwêra mpu owundi muntu abè ye obirya; bulya ensiku z'olubaga lwâni zaluga nk'ez'omurhi, n'abîshogwa bâni bâkaz'ishajîsa ebyàlukagwa n'amaboko gâbo.

[23] Barhakacirhamira busha, barhanakaciburhira mishîbo; ci bwâba bûko bw'abagishwa ba Nyakasane, bo n'abâna bâbo.

[24] Niene nâkaz'ibashuza embere bampamagale[c]; bâkaz'ibà barhaciyusa okuderha erhi mîra nabayumvîrhizagya.

[25] Ecihazi n'omwâna-buzi bakâkerera haguma; entale yakâkera akahasi nka nkafu; n'enjoka yôhe yakâlya omutulo. Ntà bubî na ntà buligo byacikolwe oku ntondo yâni ntagatîfu yôshi, kwo Nyakasane adesire.

Jesaja/Isaiah 65

נִדְרַשְׁתִּי לְלֹוא שָׁאָלוּ נִמְצֵאתִי לְלֹא בִקְשֻׁנִי אָמַרְתִּי הִנֵּנִי הִנֵּנִי אֶל־גֹּוי לְא־קֹרָא בִשְׁמִי: 2 פֵּרַשְׂתִּי יָדַי כָּל־הַיֹּום
אֶל־עַם סֹורֵר הַהֹלְכִים הַדֶּרֶךְ לֹא־טֹוב אַחַר מַחְשְׁבֹתֵיהֶם: 3 הָעָם הַמַּכְעִיסִים אוֹתִי עַל־פָּנַי תָּמֵיד זֹבְחִים בַּגַּנּוֹת
וּמְקַטְּרִים עַל־הַלְּבֵנִים: 4 הַיֹּשְׁבִים בַּקְּבָרִים וּבַנְּצוּרִים יָלִינוּ הָאֹכְלִים בְּשַׂר הַחֲזִיר וּפִרַק פִּגֻּלִים כֵּלֵיהֶם: 5 הָאֹמְרִים
קְרַב אֵלֶיךָ אַל־תִּגַּשׁ־בִּי כִּי קְדַשְׁתִּיךָ אֵלֶּה עָשָׁן בְּאַפִּי אֵשׁ יֹקֶדֶת כָּל־הַיֹּום: 6 הִנֵּה כְתוּבָה לְפָנַי לֹא אֶחֱשֶׁה כִּי
אִם־שִׁלַּמְתִּי וְשִׁלַּמְתִּי עַל־חֵיקָם: 7 עֲוֹנֹתֵיכֶם וַעֲוֹנֹת אֲבוֹתֵיכֶם יַחְדָּו אָמַר יְהוָה אֲשֶׁר קִטְּרוּ עַל־הֶהָרִים וְעַל־הַגְּבָעוֹת
חֵרְפוּנִי וּמַדֹּתָי פְּעֻלָּתָם רִאשֹׁנָה עֶל־חֵיקָם: ס

[c] **65.24** 65, Rhulole ecigabi ca 11, 7. 9.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

8כֹּה׀ אָמַר יְהוָה כַּאֲשֶׁר יִמָּצֵא הַתִּירוֹשׁ בָּאֶשְׁכּוֹל וְאָמַר אַל־תַּשְׁחִיתֵהוּ כִּי בְרָכָה בּוֹ כֵּן אֶעֱשֶׂה לְמַעַן עֲבָדַי לְבִלְתִּי
הַשְׁחִית הַכֹּל: 9וְהוֹצֵאתִי מִיַּעֲקֹב זֶרַע וּמִיהוּדָה יוֹרֵשׁ הָרַי וּיְרֵשׁוּהָ בְחִירַי וַעֲבָדַי יִשְׁכְּנוּ־שָׁמָּה: 10וְהָיָה הַשָּׁרוֹן
לִנְוֵה־צֹאן וְעֵמֶק עָכוֹר לְרֶבֶץ בָּקָר לְעַמִּי אֲשֶׁר דְּרָשׁוּנִי: 11וְאַתֶּם עֹזְבֵי יְהוָה הַשְּׁכֵחִים אֶת־הַר קָדְשִׁי הָעֹרְכִים לַגַּד
שֻׁלְחָן וְהַמְמַלְאִים לַמְנִי מִמְסָךְ: 12וּמָנִיתִי אֶתְכֶם לַחֶרֶב וְכֻלְּכֶם לַטֶּבַח תִּכְרָעוּ יַעַן קָרָאתִי וְלֹא עֲנִיתֶם דִּבַּרְתִּי וְלֹא
שְׁמַעְתֶּם וַתַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבַאֲשֶׁר לֹא־חָפַצְתִּי בְּחַרְתֶּם: פ
13לָכֵן כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה עֲבָדַי | יֹאכֵלוּ וְאַתֶּם תִּרְעָבוּ הִנֵּה עֲבָדַי יִשְׂתּוּ וְאַתֶּם תִּצְמָאוּ הִנֵּה עֲבָדַי יִשְׂמָחוּ
וְאַתֶּם תֵּבֹשׁוּ: 14הִנֵּה עֲבָדַי יָרֹנּוּ מִטּוּב לֵב וְאַתֶּם תִּצְעֲקוּ מִכְּאֵב לֵב וּמִשֶּׁבֶר רוּחַ תְּיֵלִילוּ: 15וְהִנַּחְתֶּם שִׁמְכֶם
לִשְׁבוּעָה לִבְחִירַי וֶהֱמִיתְךָ אֲדֹנָי יְהוִה וְלַעֲבָדָיו יִקְרָא שֵׁם אַחֵר: 16אֲשֶׁר הַמִּתְבָּרֵךְ בָּאָרֶץ יִתְבָּרֵךְ בֵּאלֹהֵי אָמֵן
וְהַנִּשְׁבָּע בָּאָרֶץ יִשָּׁבַע בֵּאלֹהֵי אָמֵן כִּי נִשְׁכְּחוּ הַצָּרוֹת הָרִאשֹׁנוֹת וְכִי נִסְתְּרוּ מֵעֵינָי: 17כִּי־הִנְנִי בוֹרֵא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים
וָאָרֶץ חֲדָשָׁה וְלֹא תִזָּכַרְנָה הָרִאשֹׁנוֹת וְלֹא תַעֲלֶינָה עַל־לֵב: 18כִּי־אִם־שִׂישׂוּ וְגִילוּ עֲדֵי־עַד אֲשֶׁר אֲנִי בוֹרֵא כִּי הִנְנִי
בוֹרֵא אֶת־יְרוּשָׁלַם גִּילָה וְעַמָּהּ מָשׂוֹשׂ: 19וְגַלְתִּי בִירוּשָׁלַם וְשַׂשְׂתִּי בְעַמִּי וְלֹא־יִשָּׁמַע בָּהּ עוֹד קוֹל בְּכִי וְקוֹל
זְעָקָה: 20לֹא־יִהְיֶה מִשָּׁם עוֹד עוּל יָמִים וְזָקֵן אֲשֶׁר לֹא־יְמַלֵּא אֶת־יָמָיו כִּי הַנַּעַר בֶּן־מֵאָה שָׁנָה יָמוּת וְהֶחוֹטֶא
בֶּן־מֵאָה שָׁנָה יְקֻלָּל: 21וּבָנוּ בָתִּים וְיָשֵׁבוּ וְנָטְעוּ כְרָמִים וְאָכְלוּ פִּרְיָם: 22לֹא יִבְנוּ וְאַחֵר יֵשֵׁב לֹא יִטְּעוּ וְאַחֵר יֹאכֵל
כִּי־כִימֵי הָעֵץ יְמֵי עַמִּי וּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם יְבַלּוּ בְחִירָי: 23לֹא יִיגְעוּ לָרִיק וְלֹא יֵלְדוּ לַבֶּהָלָה כִּי זֶרַע בְּרוּכֵי יְהוָה הֵמָּה
וְצֶאֱצָאֵיהֶם אִתָּם: 24וְהָיָה טֶרֶם־יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וַאֲנִי אֶשְׁמָע: 25זְאֵב וְטָלֶה יִרְעוּ כְאֶחָד וְאַרְיֵה
כַּבָּקָר יֹאכַל־תֶּבֶן וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ לֹא־יָרֵעוּ וְלֹא־יַשְׁחִיתוּ בְּכָל־הַר קָדְשִׁי אָמַר יְהוָה: ס

66

Okuharâmya kushingânîne

1 Ntyâla kwo Nyakasane adesire: Empingu yo ntebe yâni y'obwâmi, n'igulu co citumbi mpirakwo amagulu. Nyumpa nci mwankanyûbakira na ngahi hankabà buluhûkiro bwâni?

2 Ebyôla byôshi maboko gâni gabijiraga, biri byâni ebyôla byôshi, Nyakasane okudesire. Alaga oyu ndolakwo: omukenyi n'omunyinyi, ogeramwo omusisi omu kuyumva oluderho lwâni.

3 Banarherekêre enkafu bagal'igend'iyîrha omuntu! banarherekêre omwâna-buzi banagal'igend'iniola akabwa igosi! Banarhule enterekêro, ci ya mwamba gwa ngulube! Banasirîze enshangi, ci erhi banaharâmya banyamuzinda b'obwîhambe![d]

[d] **66.3** Ebyo byo bijiro by'ecipagani byalihanzibwe n'irhegeko,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Bôhe bàcishozire enjira zâbo, n'emirhima yâbo omu bibîbibi mwo elongeza amasîma!

[4] Nâni nkola nacîshoga ebiri bibi kuli bo, nabahondakwo obuhanya badwîrhe barhînya, bulya nahamagire, na ntâye wayakûzize, nadesire, na ntâye wayumvîrhe; bajizire ebiri bibi omu masù gâni, n'ebingayisa byo bacishozire.

Obushagaluke omu Yeruzalemu

[5] Yumvagi akanwa ka Nyakasane, mw'oyo mwe murhînya akanwa kaâge! Balya bene winyu bammushôshôba banammulibirhakwo izîno lyâni lirhuma, badesire, mpu: «Nyakasane ayêrekanage irenge lyâge, lyo nîrhu rhubona obusîme bwinyu!» Cikwône bo enshonyi zabumba!

[6] Akashakanyo kali omu lugo, akahâye kali ebwa kâ-Nyamuzinda : izù lya Nyakasane elyo, al'ihâ abashombanyi bâge oluhembo lubakwânîne.

[7] Embere arhangire okufumba, erhi mîra aburhaga; embere arhangire okuyumva emikero, âhebaho omwâna-rhabana.

[8] Ndi okola oyumvîrhe kwa bene okwôla, ndi okola obwîne kwa bene okwôla? Ka ecihugo cankaburhirwa oku lusiku luguma'? Ka ishanja lyankaburhwa caligumiza? Oku anacirhangira okufumba, Siyoni amaburha abâna bâge.

[9] Ewe! ka nankayigula enda y'omuzire buzira kumubusamwo omwâna? Nyakasane okudesire. N'akaba nie mburhîsa, ka nankaderha nti nkola nafunika enda? Nyamuzinda wâwe okudesire.

[10] Cishingi mweshi na Yeruzalemu, shagaluki erhi ye orhuma, mweshi mwe mumuzigira! Yunjuli busîme haguma naye, mweshi mwe mwàli omu mishîbo haguma naye!

[11] lyo muhash'iyonka munayigurhe amonka gâge g'oburhulirize, lyo munûnugurha munacîshingire ibêre lyâge ly'irenge.

[12] Bulyala ntyâla kwo Nyakasane adesire, erhi: Ala oku namuyêrekeza omurhûla nka kula olwîshi luhulula, namuyêrekeza irenge ly'amashanja nka mugezi guyunjulîre. Mwayonkesibwa, muhêkwe emugongomunajûhirizibwe oku madwi.

[13] Nka kula omuzire arhûliriza omwâna wâge, kwo nâni nammurhûliriza, murhimûkwe e Yeruzalemu.

[14] Mwabona okwôla, omurhima gwinyu guyunjule mwîshingo; amavuha ginyu, nka kula

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

olubala luyâsa, kwo nago gayâsa. Okuboko kwa Nyakasane kwamanyîsibwa omu barhumisi bâge, n'obukunizi bwâge omu bashombanyi bâge.

15 Neci, Nyakasane oyo oyishire omu ngulumira y'omuliro, n'engâle zâge ziri nka mpûsi ya cihûsi, mpu lyo ayîsh'iyumvisa obukali bw'obukunizi bwâge, n'emihigo yâge omu ndimi z'omuliro.

16 Neci, omu muliro atwîra ngasi muntu olubanja, erhi anafumbasire engôrho yâge anayiyêrekîze ngasi muntu: abanigûsibwa na Nyakasane bali banji!

17 Balya bacicêsa n'okucîshukira omu mashwa, mpu bashimbe olya ogalimwo ekagarhî, ngasi balya banalya enyama y'engulube, ebiryo bigalugalu n'amalindye, abôla bôshi bâhungumukira haguma, Nyakasane okudesire[e].

Amashanja gôshi gashûbûzibwa

18 Nie ono mmanyire ebijiro byabo n'enkengêro zâbo. Nyishir'ishûbûza amashanja gôshi n'abantu ba ngasi lulimi, bayisha babone irenge lyâni. 19 Nâbahebakwo ecimanyîso, na balya bafulumukaga olufù muli bo, nâbarhuma emw'amashanja: e Tarsisi, e Puti n'e Ludi -emwa balya bafôla omuherho-, nâbarhuma e Tubali, e Yavani n'omu birhwa bya kulî-kulî, birya birhasâg'iyumva naderhwa birhanâsag'ibona irenge lyâni; bâyîsh'imanyîsa irenge lyâni. 20 Barhenza bene winyu bôshi ebw'amashanja gôshi, babalerhe nka nterekêro yarhulwa Nyakasane: bâyisha oku biterusi, oku ngâle, oku bitanda, oku ndogomi n'oku ngamiya, baj'ebwa ntondo yâni ntagatîfu, e Yeruzalemu, kwo adesire Nyakasane; na bene Israheli bâyisha badwîrhe entûlo omu rhulugu rhwinjinja, bazihêke omu kâ-Nyamuzinda. 21 Ciru narhôla muli bo ababà badâhwa n'abaleviti, kwo adesire Nyakasane.

22 Neci, nk'oku amalunga mahyâhya n'igulu lihyâhya nâlema byâyôrha bibâho embere zâni, kwo adesire Nyakasane, ntyo kwo obûko bwinyu n'izîno linyu byâyôrha bibâho. 23 Kurhenga oku mwêzi gwabaluka kuhika oku gundi gwabaluka, na kurhenga oku sabato kujà oku wundi sabato, ngasi muntu ayîsh'ikaz'ifukama embere zâni, kwo adesire Nyakasane. 24 Okubundi obwo banajà bashimâna emirhumba y'abantu bàngomeraga, bulya omuvunyu gwâbo gurhâfè n'omuliro gwâbo gurhazimè; bayôrhe bali côba oku bantu bôshi.

Jesaja/Isaiah 66

[e] **66.17** bijiro bya cipagani ebyo,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי אֵי־זֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ־לִי וְאֵי־זֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי: 2וְאֶת־כָּל־אֵלֶּה
יָדִי עָשָׂתָה וַיִּהְיוּ כָל־אֵלֶּה נְאֻם־יְהוָה וְאֶל־זֶה אַבִּיט אֶל־עָנִי וּנְכֵה־רוּחַ וְחָרֵד עַל־דְּבָרִי: 3שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מַכֵּה־אִישׁ
זוֹבֵחַ הַשֶּׂה עֹרֵף כֶּלֶב מַעֲלֵה מִנְחָה דַּם־חֲזִיר מַזְכִּיר לְבֹנָה מְבָרֵךְ אָוֶן גַּם־הֵמָּה בָּחֲרוּ בִּדְרָכֵיהֶם וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם נַפְשָׁם
חָפֵצָה: 4גַּם־אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלֻלֵיהֶם וּמְגוּרֹתָם אָבִיא לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה דִּבַּרְתִּי וְלֹא שָׁמֵעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע
בְּעֵינַי וּבַאֲשֶׁר לֹא־חָפַצְתִּי בָּחָרוּ: ס
5שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה הַחֲרֵדִים אֶל־דְּבָרוֹ אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שֹׂנְאֵיכֶם מְנַדֵּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד יְהוָה וְנִרְאֶה בְשִׂמְחַתְכֶם
וְהֵם יֵבֹשׁוּ: 6קוֹל שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מֵהֵיכָל קוֹל יְהוָה מְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאֹיְבָיו: 7בְּטֶרֶם תָּחִיל יָלָדָה בְּטֶרֶם יָבוֹא חֶבֶל לָהּ
וְהִמְלִיטָה זָכָר: 8מִי־שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה הֲיוּחַל אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד אִם־יִוָּלֵד גּוֹי פַּעַם אֶחָת כִּי־חָלָה גַּם־יָלְדָה
צִיּוֹן אֶת־בָּנֶיהָ: 9הַאֲנִי אַשְׁבִּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה אִם־אֲנִי הַמּוֹלִיד וְעָצַרְתִּי אָמַר אֱלֹהָיִךְ: ס
10שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ כָּל־אֹהֲבֶיהָ שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל־הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ: 11לְמַעַן תֵּינְקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשְׁדּ
תַּנְחֻמֶיהָ לְמַעַן תָּמֻצוּ וְהִתְעַנַּגְתֶּם מִזִּיז כְּבוֹדָהּ: ס
12כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה־אֵלֶיהָ כְּנָהָר שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וִינַקְתֶּם עַל־צַד תִּנָּשֵׂאוּ וְעַל־בִּרְכַּיִם
תְּשָׁעֲשָׁעוּ: 13כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תְנַחֲמֶנּוּ כֵּן אָנֹכִי אֲנַחֲמְכֶם וּבִירוּשָׁלַם תְּנֻחָמוּ: 14וּרְאִיתֶם וְשָׂשׂ לִבְּכֶם וְעַצְמוֹתֵיכֶם
כַּדֶּשֶׁא תִּפְרַחְנָה וְנוֹדְעָה יַד־יְהוָה אֶת־עֲבָדָיו וְזָעַם אֶת־אֹיְבָיו: 15כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכַסּוּפָה מַרְכְּבֹתָיו לְהָשִׁיב
בְּחֵמָה אַפּוֹ וְגַעֲרָתוֹ בְּלַהֲבֵי־אֵשׁ: 16כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבְחַרְבּוֹ אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוּ חַלְלֵי יְהוָה: 17הַמִּתְקַדְּשִׁים
וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַגַּנּוֹת אַחַר אַחַד בַּתָּוֶךְ אֹכְלֵי בְּשַׂר הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעַכְבָּר יַחְדָּו יָסֻפוּ נְאֻם־יְהוָה: 18וְאָנֹכִי
מַעֲשֵׂיהֶם וּמַחְשְׁבֹתֵיהֶם בָּאָה לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְּשֹׁנוֹת וּבָאוּ וְרָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי: 19וְשַׂמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשִׁלַּחְתִּי
מֵהֶם | פְּלֵיטִים אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלוּד מֹשְׁכֵי קֶשֶׁת תֻּבַל וְיָוָן הָאִיִּים הָרְחוֹקִים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעִי
וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ אֶת־כְּבוֹדִי בַּגּוֹיִם: 20וְהֵבִיאוּ אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם מִכָּל־הַגּוֹיִם | מִנְחָה | לַיהוָה בַּסּוּסִים
וּבָרֶכֶב וּבַצַּבִּים וּבַפְּרָדִים וּבַכִּרְכָּרוֹת עַל הַר קָדְשִׁי יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה כַּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּנְחָה בִּכְלִי
טָהוֹר בֵּית יְהוָה: 21וְגַם־מֵהֶם אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לַלְוִיִּם אָמַר יְהוָה: 22כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הֶחָדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר
אֲנִי עֹשֶׂה עֹמְדִים לְפָנַי נְאֻם־יְהוָה כֵּן יַעֲמֹד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם: 23וְהָיָה מִדֵּי־חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבוֹא
כָּל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר יְהוָה: 24וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפֹּשְׁעִים בִּי כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא
תִכְבֶּה וְהָיוּ דֵרָאוֹן לְכָל־בָּשָׂר:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

JER - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Yer

YEREMIYA

YEREMIYA YEREMIYAHU והימרי

YEREMIYA YEREMIYAHU ירמיהו

Enshokolezi

Yeremiyahu aburhagwa enyuma lya hôfi myâka igana kurhenga lzaya abusirwe, omu mwâka gwa 650 embere z'okuburhwa kwa Yezu Kristu. Aburhiragwa hôfi n'e Yeruzalemu. Ali w'omu mulala gw'abadâhwa bakulu. Nyamuzinda amuhamagala erhi aciri murhò (1, 2). Alamire amango obwâmi bwa Yuda bwali omu malibuko. Nabukondonozori, mwâmi w'e Babeli ayîma omu Israheli-Palestina. Omu mwâka gwa 597 embere ly'okuburhwa kwa Yezu, ahima Yeruzalemu, ashâba akâ-Nyamuzinda. Ago mango erhi Yeremiyahu ali ayigîriza, alibuzibwa n'abasirika bâge; bamu-kwêba omu mpamikwa. Erhi oyo mwâmi ayanka Yeruzalemu, Yeremiyahu acîshoga okulama omu Israheli-Palestina. Erhi Abayahudi bayâboha, bayâkira e Mîsiri. Yeremiyahu abakulikira. Hali amango erhi yo anafirire. Yeremiyahu agwêrhe omurhima gw'obwonjo, omurhima gw'obuzigire. Ali muntu walonzagya omurhûla. Omu kalamo kâge kôshi alwisize bene wâbo, abâmi, abadâhwa, abalêbi bw'obunywesi, olubaga lwôshi, lyo omurhûla guyîma. Omukolo ahâbagwa na Nyamuzinda gwalimulibuzize. Okushambâla kwâge omu murhima na Nyamuzinda kwâli mirenge: «Cirhuma amababale gâni garhahwa?» (15, 18). Omu myandiko y'okurheganya, Ayubu anaciderha, erhi: «Olusiku nàburhagwa lukaba luhehêrere» (20, 14). Ago mababale gamucêsa iroho ganaliyigula kuli Nyamuzinda. Ecirhuma Yeremiyahu aba murhonyi emwîrhu buli obwo buyêmêre n'obwinjà bw'omurhima bw'akalamo kâge. Embere ly'okufà kwâge, aj'irenge bwenêne. Enyigîrizo zâge zayishiyunjula erhi idini ly'omurhima mwinjà lirhuma. Yeremiyahu ali lwiganyo lw'akalamo n'amalibuko ga Yezu.

EBIRIMWO

1. *Okuhimwa kwa Yuda: cigabi 1-25*
2. *Yeremiyahu aleba oku omurhûla gwaba: cigabi 26-45*
3. *Okuleba ebiyêrekîre amashanja: cigabi 46-51*
4. *Okuyûshûla: cigabi 52.*

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

YEREMIYAHU YEREMIYA

Izîno ly'ecitabu

[1] Ebinwa bya Yeremiyahu, mwene Hilkiya, w'omu badâhwa bali e Anatoli, emwa Benyamini. [2] Akanwa ka Nyakasane kamurhindakwo oku ngoma ya Yosiyahu, mwene Amoni, mwâmi w'e Yuda, omu mwâka gwa kali ikumi na kasharhu gw'obwâmi, [3] kashubimurhindakwo oku ngoma ya Yehoyakimu, mwene Yosiyahu, mwâmi w'e Yuda, kuhika omwâka gwa kali ikumi na liguma gwa Sedekyahu, mwene Yosiyahu, mwâmi w'e Yuda, kuhika oku lubungo lwa Yeruzalemu, lwabaga mwêzi gwa karhânu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

I. Ebinwa biyêrekîre Yuda na Yeruzalemu

Okuhamagalwa kwa Yeremiyahu

[4] Akanwa ka Nyakasane kantindakwo, erhi: [5] Embere nkuleme omu nda ya nyoko, erhi nkuyîshi[f], embere orhenge omu nda erhi namakwîshoga, nakujira nti obè mulêbi w'amashanja. [6] Naderha obwo, nti: «Aa, Yâgirwa Nyakasane, lolà, oku ntishiderha, ndi mwâna!» [7] Cikwône Nyakasane anshuza, erhi: Orhaderhaga: «Ndi mwâna!» Ci ojè emunda bali aba nakurhumakwo bôshi, na ngasi ebi nakurhegeka byôshi obiderhe. [8] Orhayôbohaga amasù gâbo, bulyala ndi haguma nâwe nti nkulange, Kanwa ka Nyakasane. [9] Okuhandi Nyakasane alambûla okuboko, ampuma oku kanwa ambwîra, erhi: Lolà oku namahira ebinwa byâni ekanwa kâwe. [10] Lâba oku ene eri namakulengereza enyanya z'amashanja n'amâmi, nti omânyule wanalambika, ohungumule onashâbe, oyûbake onarhwêre. [11] Akanwa ka Nyakasane kantindakwo, mpu: «Yeremiyahu, bici obwîne?» Nashuza nti mbwîne ishami ly'omushekedi. [12] Naye Nyamuzinda erhi: «obwîne bwinjà» bulyala kushîbirira akanwa kâni nti nkajire. [13] Akanwa ka Nyamuzinda kantindakwo obwa kabirhi, mpu: «Bici obwîne?» Nashuza nti mbwîne enyungu y'obwalike bahengesire kurhengera e mwênè. [14] Oku bundi Nyakasane ambwîra, erhi: e mwênè obuhanya bwâbamwo eci cihugo budwîrhe bwabirira. [15] Lâba oku nkola nahamagala amâmi g'e mwênè gôshi, kanwa ka Nyakasane. Bakola bayîsha badekereze ngasi muguma entebe yâge emuhanda aha nyumvi za Yeruzalemu, oku byôgo byâge, oku burhambi ntya, n'emuhanda gw'emirhundu ya Yuda. [16] Naderha ebinwa by'okutwa olubanja lwâbo, ebiyêrekîre amaligo gâbo gôshi bulyala bàndekerîre bagendigashâniza banyamuzinda b'emwa bene, bagendiharâmya obushanja bw'enfune zâbo. [17] We nabwîra ohwinje bwinjà, oyîmuke ojibabwîra ngasi byôshi nâkurhegeka niono. Orhadirhimanaga omu masù gâbo, nakanakudirhimanya embere zâbo. [18] Lâba oku niene nkuyimanzize ene nka murhundu muyûbakire, nka mutungo gwa cûma na nka côgo ca marhale, omu masù g'eci cihugo côshi: abâmi ba Yuda n'abaluzi bâge, abadâhwa bâge n'olubaga lw'ecihugo. [19] Bâkulwîsa ci barhâkuhimè, bulya ndi haguma nâwe nti nkulîkûze, Nyakasane okudesire.

Jeremia/Jeremiah 1

1 דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ בֶּן־חִלְקִיָּהוּ מִן־הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן׃ 2 אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ
בֶן־אָמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמָלְכוֹ׃ 3 וַיְהִי בִּימֵי יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־תֹּם עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה
שָׁנָה לְצִדְקִיָּהוּ בֶן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־גְּלוֹת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי׃ ס

[f] **1.5** Okurnanya omuntu kwa Nyamuzinda kwo kucimwîshoga, lolà Am 5, 2; Rom 8, 29.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 5בְּטֶרֶם אֶצָּורְךָ בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מֵרֶחֶם הִקְדַּשְׁתִּיךָ נָבִיא לַגּוֹיִם
נְתַתִּיךָ: 6וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִֹה הִנֵּה לֹא־יָדַעְתִּי דַּבֵּר כִּי־נַעַר אָנֹכִי: פ
7וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תֹּאמַר נַעַר אָנֹכִי כִּי עַל־כָּל־אֲשֶׁר אֶשְׁלָחֲךָ תֵּלֵךְ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוְּךָ תְּדַבֵּר: 8אַל־תִּירָא
מִפְּנֵיהֶם כִּי־אִתְּךָ אֲנִי לְהַצִּלֶךָ נְאֻם־יְהוָה: 9וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדּוֹ וַיִּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרַי
בְּפִיךָ: 10רְאֵה הפְקַדְתִּיךָ | הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם וְעַל־הַמַּמְלָכוֹת לִנְתֹּושׁ וְלִנְתֹּוץ וּלְהַאֲבִיד וְלַהֲרוֹס לִבְנוֹת וְלִנְטוֹעַ: פ
11וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מָה־אַתָּה רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וָאֹמַר מַקֵּל שָׁקֵד אֲנִי רֹאֶה: 12וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הֵיטַבְתָּ לִרְאוֹת
כִּי־שֹׁקֵד אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשֹׂתוֹ: פ
13וַיְהִי דְבַר־יְהוָה | אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מָה אַתָּה רֹאֶה וָאֹמַר סִיר נָפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו מִפְּנֵי צָפוֹנָה: 14וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה עַל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: 15כִּי | הִנְנִי קֹרֵא לְכָל־מִשְׁפְּחוֹת מַמְלְכוֹת צָפוֹנָה נְאֻם־יְהוָה וּבָאוּ
וְנָתְנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ פֶּתַח | שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה: 16וְדִבַּרְתִּי מִשְׁפָּטַי אוֹתָם עַל
כָּל־רָעָתָם אֲשֶׁר עָזָבוּנִי וַיְקַטְּרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם: 17וְאַתָּה תֶּאְזַר מָתְנֶיךָ וְקַמְתָּ וְדִבַּרְתָּ
אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אָנֹכִי אֲצַוֶּךָּ אַל־תֵּחַת מִפְּנֵיהֶם פֶּן־אֲחִתְּךָ לִפְנֵיהֶם: 18וְאָנֹכִי הִנֵּה נְתַתִּיךָ הַיּוֹם לְעִיר מִבְצָר
וּלְעַמּוּד בַּרְזֶל וּלְחֹמוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ לְכֹהֲנֶיהָ וּלְעַם הָאָרֶץ: 19וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יוּכְלוּ
לָךְ כִּי־אִתְּךָ אֲנִי נְאֻם־יְהוָה לְהַצִּילֶךָ: פ

2

Enyigîrizo ntanzi: Obugoma bwa Israheli

[1] Akanwa ka Nyakasane kantindakwo, erhi: [2] «Ogende, oyakûlize ebi binwa omu kurhwîri kwa Yeruzalemu. Ntya kwo Nyakasane adesire: Namakengêra oku wantonyagya erhi ociri murhò, oku wanzigiraga amango nakâgikusheba, wakazinshimba omu irûngu, omu ishwa lirhajâmwo mburho. [3] Israheli yali nterekwa ya Nyakasane, mburho ntanzisârûlwa, owakayirirekwo ali akwânîne ahonge: akâgirhibukirwa n'obuhanya, kanwa ka Nyakasane. [4] Yumva akanwa ka Nyakasane, wâni nyumpa ya Yakôbo n'emilala y'enyumpa ya Israheli eyumve. [5] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Bulenzi buci ba sho bambwînemwo obûla bacihambwîre kuli nie? Mpu bakulikira obusha nabo bahinduka busha [6] Ahâli h'okuderha mpu: ngahi ali Nyakasane warhurhenzagya omu cihugo ca Mîsiri, arhugeza omu irûngu, Omu cihugo c'idaho lyûmu, liyunjwîre migâku, emunda ecanda n'empehema y'olufu bishundwa, emunda erhagerwa na muntu erya munda erhaba nyumpa?» [7] Niene namudwîrhe omu cihugo ciyêra nti muyigurhe amalehe n'ebinjà bibâmwo. Ci mwêhe, oku mwanahanda ntya, mwampemulira ecihugo, akashambala kâni mwakajira bikabulirwa. [8] Abadâhwa[g] barhaderhaga, mpu: Nyakasane ngahi

[g] **2.8** Amango ga Yeremiyahu, abadâhwa barhalicishibirîre amarhegeko ga Nyamuzinda. Yeremiyahu àbakalihira kuli okwo omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ali? Abalenga b'amarhegeko bampabire, balungere bangomîre, abalêbi balêbire oku izîno lya Baali, bakulikira engonyi. [9] Nkolaga namuyâgiriza, ye kudesire Nyakasane, mwoyo na bagala na bagala binyu. [10] Murhangija omu birhwa bya Kitimi[h] mubone, nîsi erhi murhume abajà e Kedari! Muyumvîrhize munalole bwinjà, erhi bakola babwîne ebiri ntyo. [11] Mukabugana aha ishanja likola lihindwire banyamuzinda, n'obwo ciru bali ba bwihambi kwône! Olubaga lwâni lwohc lwahingana irenge oku bya busha busha [12] Mwe malunga murhangisOmcrwa n'okwomurhangale mujemwo ecikango, Nyakasane okudesire. [13] Bulyala olubaga lwâni kubirhi lwashûbûsire: bandeka, nie n'iriba ly'amîshi gahulula, bagendihumba yâbo yâbo migomero, eryâla erimwo obubere, eryâla erharhanga mîshi. [14] K'Israheli aligi mujà nîsi erhi mwâna wa mushizi erhi bamuhâkaga mpira? [15] Entale zamamumokera, zamamulumbira, ecihugo bamacihindula bwêrûlè ebishagala byâge bamabiyôca, birhaciyimbwâmwomuntu. [16] Ciru bene Nofu na bene Tapanesi bamakumôma empanga. [17] K'orhabwîne okwo ene okola watwîka Nyakasane, Nyamuzinda wâwe? [18] Na bunôla, bici okolaga wajâkwo e Mîsiri[i], wajinywa amîshi ga Nili? Cici okola wajakwo e Asîriya, wajinywa amîshi g'omu Lwîshi? [19] Maligo gâwe gakuhana, mabî gâwe gakukabya: oyumve onabone oku kuli kubî na kululu okutwîka Nyamubâho Nyamuzinda wâwe n'okubula bwa ntinya. Yekudesire Nyakasane Nyamuzinda w'emirhwe. [20] Neci, arhali ene wajahikaga omushigo gwâwe, watwa enkoba waderha erhi «ntâshiga». Kurhahangaga orhagwîshira nka mukazi wa cishungu oku ngasi ntondo ndîrî, n'ah'idako lya ngasi murhi mubishi[j]. [21] N'obwo niehe nàli nkugwîsire nka cirhi cinjà ca muzâbîbu cirhi ca bûko nkana. Lero kurhi wacihindusirage washuba mburho y'oku cisholo, oshuba muzâbîbu gwa ciharahara. [22] Ciru wakacishuka omuhulula wakanahirakwo luvu lunji, okuhemuka wahemusire kuyôsire kuli kuyandike omu masù gâni, Yekudesire Nyakasane Nyamubâho. [23] Kurhi wakaderhaga erhi: «ntalikwo cihemu, ntakulikiraga ba Baali»? Lâba omukwâba gwâwe omu lubanda[k], yêmêra ebi wàjizire. Musirhe wa ngamiya, arhalija eyi arhalija eyi, [24] amayâka irûngu, omu idûrhu ly'omurhima gwâge, amayîsa omûka, nk'amalonza empanzi ndi wakamurhanga? Owamulonza arhakarhama: anabugâna ahambasirwe! [25] Omanyâge enkwêrho zakurhenga ekugulu!, omanyâge wakayuma omumiro! Caba wêhe erhi: «Nanga! ntâco eco! Bulyala nsîma ab'embuga, na nnonzize mbashimbe.» [26] Kula enshonyi zibumba ecishambo nka camagwârhwa, kwo n'aba omu nyumpa ya Israheli nabo bayishiba: bo n'abâmi bâbo n'abarhambo, abadâhwa n'abalêbi bâbo. [27] Ewani! Abantu babwîra omurhi mpu: «We larha»! babwîra n'ibuye mpu: «we wamburhaga! Zâbagwârha bulya banyêrekezize omugongo, ahâli h'obusù; cikwône amango bâjakwo obuhanya lyo bâyakûza,

---

kulangâlira obwonjo bwa Nyamuzinda bakacîyunjuza. Baali· Muzimu w'ecipagani.

[h] **2.10** Ebirhwa bya Kitimi byali olunda lw'e mwênè, Kedari càli cihugo c'e bushoshokero bw'izûba. Yeremiyahu adesire aho mpu balole o!unda n'olundi.

[i] **2.18** Kurhâlishingânîne Abayahudi okuhûna abanya-Mîsiri oburhabale. Nyamuzinda ankabar-habire bacimushengaga n'obwîrhohye.

[j] **2.20** Okurherekêra ehy'obukurungu erhi banyamuzinda b'eburhambi kudesirwe bugonyi bulya oku Nyamuzinda azigiragamwo Abayahudi n'okubajira lubaga lwîshogwa bibonekine nka buhya, lwo lwiganyo lw'obuzigire bunene.

[k] **2.23** 2, 23: Lwo lubanda lwa Hinomu bakâgirherekêramwo omuzirnu odesirwe Moloki.

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).

Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).

Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).

Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.

https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).

https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).

https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi: «Zûka orhucize». [28] Ngahi baligi balya banyamuzinda bâwe wajiraga? Bazûkage akaba bakakuciza amango wamahanyagala, Bulya wâni Yuda, banyamuzinda bâwe bali banji ak'ebishagala byâwe. N'oku emihanda enali omu Yeruzalemu, kwo n'empêrero za Baali zinalimwo. [29] Kadali kaci mwanjirira? mweshi oku munali mwangomire Yekudesire Nyamubâho. [30] Nashûsire bagala binyu, barhanayankiriraga ihano: engôrho yinyu yamulya abalêbi, nka ntale yahaha. [31] Eri iburha wâni! Rhangi muyumve akanwa ka Nyamuzinda! Ka kuli Israheli nabà mpinga erhi ishwa lya mwizimya. Cirhumirage olubaga lwâni luderha: erhi «rhudwîrhe rhwahula-hula ci rhurhaje emunda oli»? [32] K'ensûli enayibagire amagerha? Nîsi erhi omunyere washebwa ayibagire omukaba gwâge? Olubaga lwâni lwôhe lwanyibagire, ensiku zirhakaciganjwa. [33] Orhahaba njira nka walonza oluzigirwa! Ala oku ciru enjira zâwe wakazikômerize obulala. [34] Ciru n'omu nfune zâwe muli omukò gw'abêru-kwêru: bantu orhagwasire babasa olumvi! Bacikudôsa ogw'abôla bôshi. [35] Onadwirhage waderha erhi: «ndi mwêru-kwêru omungo gwâge arhaciri nie bagurhûlakwo». Lâba oku lubanja lwâwe nditwa wedwîrhe waderha erhi «ntajiraga câhal!» [36] Oku wacîshûbwirage wâni mpu wahindula enjira zâwe! Mîsiri ye wanakuyâgîriza, nka kulya Asîriya akujiraga. [37] Warhengayo nayo erhi amaboko gakuli oku irhwe, bulyala aba wali ocîkubagire, Nyamuzinda abakazire, na ntà bunguke wabakûlakwo.

Jeremia/Jeremiah 2

1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 2 הָלֹךְ וְקָרָאתָ בְאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת
כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה׃ 3 קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ כָּל־אֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ רָעָה
תָּבֹא אֲלֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה׃ פ
4 שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכֹל־מִשְׁפְּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ 5 כֹּה | אָמַר יְהוָה מַה־מָּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עָוֶל כִּי רָחֲקוּ
מֵעָלָי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ׃ 6 וְלֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַמּוֹלִיךְ אֹתָנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ
עֲרָבָה וְשׁוּחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצַלְמָוֶת בְּאֶרֶץ לֹא־עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא־יָשַׁב אָדָם שָׁם׃ 7 וָאָבִיא אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ הַכַּרְמֶל
לֶאֱכֹל פִּרְיָהּ וְטוּבָהּ וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת־אַרְצִי וְנַחֲלָתִי שַׂמְתֶּם לְתוֹעֵבָה׃ 8 הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְהוָה וְתֹפְשֵׂי
הַתּוֹרָה לֹא יְדָעֻונִי וְהָרֹעִים פָּשְׁעוּ בִי וְהַנְּבִיאִים נִבְּאוּ בַבַּעַל וְאַחֲרֵי לֹא־יוֹעִלוּ הָלָכוּ׃ 9 לָכֵן עֹד אָרִיב אִתְּכֶם
נְאֻם־יְהוָה וְאֶת־בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב׃ 10 כִּי עִבְרוּ אִיֵּי כִתִּיִּם וּרְאוּ וְקֵדָר שִׁלְחוּ וְהִתְבּוֹנָנוּ מְאֹד וּרְאוּ הֵן הָיְתָה
כָּזֹאת׃ 11 הֲהֵימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהֵמָּה לֹא אֱלֹהִים וְעַמִּי הֵמִיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל׃ 12 שֹׁמּוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשַׂעֲרוּ חָרְבוּ
מְאֹד נְאֻם־יְהוָה׃ 13 כִּי־שְׁתַּיִם רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר | מַיִם חַיִּים לַחְצֹב לָהֶם בֹּארוֹת בֹּארֹת נִשְׁבָּרִים
אֲשֶׁר לֹא־יָכְלוּ הַמָּיִם׃ 14 הַעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יְלִיד בַּיִת הוּא מַדּוּעַ הָיָה לָבַז׃ 15 עָלָיו יִשְׁאֲגוּ כְּפִירִים נָתְנוּ קוֹלָם וַיָּשִׁיתוּ
אַרְצוֹ לְשַׁמָּה עָרָיו נִצְּתָה מִבְּלִי יֹשֵׁב׃ 16 גַּם־בְּנֵי־נֹף וְתַחְפַּנֵחֵס יִרְעוּךְ קָדְקֹד׃ 17 הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עָזְבֵךְ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהַיִךְ בְּעֵת מוֹלִיכֵךְ בַּדָּרֶךְ׃ 18 וְעַתָּה מַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מֵי שִׁחוֹר וּמַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר לִשְׁתּוֹת מֵי

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

נָהָר׃ 19תְּיַסְּרֵךְ רָעָתֵךְ וּמְשֻׁבוֹתַיִךְ תּוֹכִחֵךְ וּדְעִי וּרְאִי כִּי־רַע וָמָר עָזְבֵךְ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךְ וְלֹא פַחְדָתִי אֵלַיִךְ
נְאֻם־אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת׃ 20כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֻלֵּךְ נִתַּקְתִּי מוֹסְרוֹתַיִךְ וַתֹּאמְרִי לֹא אֶעֱבֹד כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גְּבֹהָה
וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן אַתְּ צֹעָה זֹנָה׃ 21וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שֹׂרֵק כֻּלָּה זֶרַע אֱמֶת וְאֵיךְ נֶהְפַּכְתְּ לִי סוּרֵי הַגֶּפֶן נָכְרִיָּה׃ 22כִּי
אִם־תְּכַבְּסִי בַּגֶּפֶר וְתַרְבִּי־לָךְ בֹּרִית נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ 23אֵיךְ תֹּאמְרִי לֹא נִטְמֵאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים
לֹא הָלַכְתִּי רְאִי דַרְכֵּךְ בַּגַּיְא דְּעִי מֶה עָשִׂית בִּכְרָה קַלָּה מְשָׁרֶכֶת דְּרָכֶיהָ׃ 24פֶּרֶה | לִמֵּד מִדְבָּר בְּאַוַּת נַפְשָׁהּ שָׁאֲפָה
רֽוּחַ תַּאֲנָתָהּ מִי יְשִׁיבֶנָּה כָּל־מְבַקְשֶׁיהָ לֹא יִיעָפוּ בְּחָדְשָׁהּ יִמְצָאוּנָהּ׃ 25מִנְעִי רַגְלֵךְ מִיָּחֵף וּגְרוֹנֵךְ מִצָּמְאָה וַתֹּאמְרִי
נוֹאָשׁ לֹוא כִּי־אָהַבְתִּי זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֵךְ׃ 26כְּבֹשֶׁת גַּנָּב כִּי יִמָּצֵא כֵּן הֹבִישׁוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה מַלְכֵיהֶם שָׂרֵיהֶם
וְכֹהֲנֵיהֶם וּנְבִיאֵיהֶם׃ 27אֹמְרִים לָעֵץ אָבִי אַתָּה וְלָאֶבֶן אַתְּ יְלִדְתָּנִי כִּי־פָנוּ אֵלַי עֹרֶף וְלֹא פָנִים וּבְעֵת רָעָתָם יֹאמְרוּ
קוּמָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃ 28וְאַיֵּה אֱלֹהֶיךְ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יָקוּמוּ אִם־יוֹשִׁיעוּךְ בְּעֵת רָעָתֵךְ כִּי מִסְפַּר עָרַיִךְ הָיוּ אֱלֹהֶיךְ יְהוּדָה׃
ס
29לָמָּה תָרִיבוּ אֵלַי כֻּלְּכֶם פְּשַׁעְתֶּם בִּי נְאֻם־יְהוָה׃ 30לַשָּׁוְא הִכֵּיתִי אֶת־בְּנֵיכֶם מוּסָר לֹא לָקָחוּ אָכְלָה חַרְבְּכֶם
נְבִיאֵיכֶם כְּאַרְיֵה מַשְׁחִית׃ 31הַדּוֹר אַתֶּם רְאוּ דְבַר־יְהוָה הֲמִדְבָּר הָיִיתִי לְיִשְׂרָאֵל אֶם אֶרֶץ מַאְפֵּלִיָּה מַדּוּעַ אָמְרוּ
עַמִּי רַדְנוּ לֹוא־נָבוֹא עוֹד אֵלֶיךָ׃ 32הֲתִשְׁכַּח בְּתוּלָה עֶדְיָהּ כַּלָּה קִשָּׁרֶיהָ וְעַמִּי שְׁכֵחוּנִי יָמִים אֵין מִסְפָּר׃ 33מַה־תֵּיטִבִי
דַּרְכֵּךְ לְבַקֵּשׁ אַהֲבָה לָכֵן גַּם אֶת־הָרָעוֹת לִמַּדְתִּי אֶת־דְּרָכָיִךְ׃ 34גַּם בִּכְנָפַיִךְ נִמְצְאוּ דֶם נַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים נְקִיִּם
לֹא־בַמַּחְתֶּרֶת מְצָאתִים כִּי עַל־כָּל־אֵלֶּה׃ 35וַתֹּאמְרִי כִּי נִקֵּיתִי אַךְ שָׁב אַפּוֹ מִמֶּנִּי הִנְנִי נִשְׁפָּט אוֹתָךְ עַל־אָמְרֵךְ לֹא
חָטָאתִי׃ 36מַה־תֵּזְלִי מְאֹד לְשַׁנּוֹת אֶת־דַּרְכֵּךְ גַּם מִמִּצְרַיִם תֵּבוֹשִׁי כַּאֲשֶׁר־בֹּשְׁתְּ מֵאַשּׁוּר׃ 37גַּם מֵאֵת זֶה תֵּצְאִי וְיָדַיִךְ
עַל־רֹאשֵׁךְ כִּי־מָאַס יְהוָה בְּמִבְטַחַיִךְ וְלֹא תַצְלִיחִי לָהֶם׃

3

Okugalukira Nyamuzinda

[1] (Akanwa ka Nyamubâho kantindakwo, kambwîra erhi): Omuntu erhi akahulusa mukâge, na nyamukazi erhi akagenda akajà omu mwa owundi mulume[l], k'Oyo mukazi akacishubira omu mw'ibà murhanzi? K'eryôla ishwa erhi lirhahemusiri obwo? Nâwe we washungwîre na balume banji, mpu wacishubira emwâni ! Nyamubâho okudesire. [2] Rhanga ogalamire ebwa ntondo mpalangule, olole, ka hali entondo orhashunguliragakwo? K'orhakazâgilegerera oku njira walinga abîra bâwe, nka muharabu omu irûngu? washâbwîre ecihugo n'amalala haguma n'amaligo gâwe. [3] Enkuba mpangûka erhacihangûkaga, n'enkuba nzinda erhacibonekaga. Amasù gâwe gakola gayôrha nka ga mbaraga, garhacibamwo lugwegwe. [4] Nkabaga lero orhanyakûza erhi «Larha! We mwîra wâni w'eburho! [5] Ka yeki akolaga ayôrha alubire? K'ayôrha

[l] **3.1** Ecitabu c'olushika cilahîre obwo buhya: Lolà Lush 24, 1-4. Amanema manji gankagalula Israheli omu buzigire bwa Nyamuzinda:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ali burhe ensiku n'amango?» Kwo oderha ntyo, onabulikola amaligo gâwe, obûla obà mpeneka.

Israheli na Yuda balalahire okubozire!

6 Oku ngoma ya Yosiyahu, Nyamubâho ambwîra erhi ka wabwîne ebi olya mugoma Israheli
akozire? Ajire oku ngasi ntondo elengerire na hali ngasi murhi mubishi, abaragirayo[m].
7 Nakâmanya nti hano amakola ebyo byôshi, agaluka emwâni, ci arhagalukaga la! N'omulumuna
Yuda, w'ecirala, abwîne ebyo. 8 Abwîne n'oku nahulusa Israheli w'omugoma, erhi malala gâge
garhuma, nanamufumbasa amaruba g'okuyêrekana oku namuhulusize, N'omulumuna Yuda
w'ecirala, arhanarhînyaga, aka akanya naye ajicîshûbula. 9 Buzinda ahemula ecihugo côshi
n'amalala gâge buzira lugwegwe, ahusha n'amabuye ahusha n'emirhi. 10 Na kulusha aho,
omulumuna Yuda w'ecirala, arhaderhaga mpu ashubira emwâni n'omurhima gwôshi, ci
n'obulyâlya; yekudesire Nyamubâho. 11 Nyamubâho ambwîra obwo erhi: Yuda w'ecirala
owamugerere kuli Israheli w'omugoma, anabona oku Israheli yeri nka mushinganyanya.
12 Okanyagye oyakûze, oderhe ebi binwa onayêrekîre emwênè: Galuka wâni Israheli
w'omugoma, yekudesire Nyamubâho, Ntakacikulola n'obusù bukali, bulya ndi wa lukogo, kanwa
ka Nyamubâho. Ntabika mungo gwa nsiku n'amango. 13 Oyêmêre kwône obubî bwâwe:
wagomîre Nyakasane Nyamuzinda wâwe, wahula-hulîre emunda ab'embuga bàli, n'izù lyâni
orhaliyumvîrhizagya ye kudesire Nyamubâho

Olubaga lwîshogwa aha Siyoni

14 Mugaluke mwe bâna bagoma, Nyakasane okudesire, bulya niene nie Nnâhamwinyu,
nayishimurhôla muguma arhenge muli lugo lulebe, babirhi barhenge mulala muguma,
nyishimuhisa e Sioni. 15 Namuhà balungere omurhima gwâni gusîmire, abôla bamuyâbula
n'oburhimanya n'obumanye. 16 N'amango mwâbà mwayôlolisire mwanalehekera mw'eco cihugo,
ago mango, Nyakasane akudesire, barhaciderhe mpu: «ngahi omuciîmba gw'amalaganyo ga
Nyakasane guli». Barhâgugerêreze, barhâgukengêre, barhakanacibinja gundi[n]. 17 Ago mango,
Yeruzalemu bakazimuderha «Ntebe ya Nyakasane», mwo amashanja gôshi gabugânana, oku
izîno lya Nyakasane; garhânacizige gahârhanwa n'omurhima gwâbomubî. 18 Ago mango
enyumpa ya Yuda yâbugânana n'eya Israheli; zinayishe zom-bi kurhengera e mwênè zije omu
cihugo niene nàhâga bishe wâbo nti kashambala kâbo.

Lolà Hoz 1, 3.

[m] **3.6** Ahâli omurhi mubishi h'okurherekêra abazimu na ba nyamuzinda b'ohwihambi.

[n] **3.16** Omucîmba: Yeruzalemu yeshi yekola aba Mucîmha gwa Nyakasane, co cirhumire ntà gundi mucîmba gw'amalaganyo babinja. Erya ntumba yahongolaga Yeruzalemu yo yanashandazize omucîmba gw'amalaganyo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ebinwa byakulikira eby'obuhindule

[19] Niehe kwo nakazâgiderha omu murhima: nti owabonaga nkuhisa omu bâna bâni, nkamuha ecihugo c'amasîma kashambala kakungwa omu mashanja. Namanya nti wakazimbwîra mpu «larha» nti orhakacintengaho. [20] Cikwône kulyâla omukazi alenganya ibà kwo enyumpa ya Israheli nayo yandenganyize Yekudesire Nyamubâho. [21] Endûlù zayumvîkine oku ntondo mpalangule, ndûlù n'emirenge ya bene Israheli kwo kuderha oku bagolongohize enjira yâbo, bàyibagire Nyakasane Nyamuzinda wâbo. [22] Galuki mwe bâna b'ebirala, nnonzize okufumya obugoma bwinyu! Rhw'ono rhuyishire emunda oli, bulya we Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, [23] Kwo binali, entondo bunali bunywesi, n'akadugundu k'oku ntondo kwo na kwo. Neci kwo binali, Nyakasane Nyamuzinda wîrhu yêne bucire bw'Israheli. [24] Bya-nshonyi byalire omukolo gwa ba larha kurhenga eburho bwîrhu, ebintu byâbo binyinyi n'ebinênêne bagala bâbo na bâli bâbo. [25] Muleke rhugwîshîre omu nshonyi zirhu, muleke zirhubumbe eza mèmè bulyala rhwàgayisize Nyakasane Nyamuzinda rhweshi na balarha, kurhenga oburho bwîrhu kuhika buno, rhurhayumvagya izù lya Nyakasane Nyamuzinda wîrhu.

Jeremia/Jeremiah 3

1 לֵאמֹ֗ר הֵ֣ן יְשַׁלַּ֤ח אִישׁ֙ אֶת־אִשְׁתּ֔וֹ וְהָלְכָ֥ה מֵאִתּ֖וֹ וְהָיְתָ֣ה לְאִישׁ־אַחֵ֑ר הֲיָשׁ֥וּב אֵלֶ֖יהָ עֹ֥וד הֲלֹ֛וא חָנֹ֥וף תֵּחֳנַ֖ף הָאָ֣רֶץ
2 הַהִ֑יא וְאַתְּ֤ זָנִית֙ רֵעִ֣ים רַבִּ֔ים וְשׁ֖וּב אֵלַ֥י נְאֻם־יְהוָֽה: שְׂאִי־עֵינַ֙יִךְ֙ עַל־שְׁפָיִ֔ם וּרְאִ֕י אֵיפֹ֖ה לֹ֣א שֻׁגַּ֑לְתְּ עַל־דְּרָכִים֙ יָשַׁ֣בְתְּ
לָהֶ֔ם כַּעֲרָבִ֖י בַּמִּדְבָּ֑ר וַתְּחַנְפִּ֤י אֶ֙רֶץ֙ בִּזְנוּתַ֔יִךְ וּבְרָעָתֵֽךְ: 3 וַיִּמָּנְע֖וּ רְבִבִ֑ים וּמַלְקֹושׁ֙ לֹ֣וא הָיָ֔ה וּמֵ֥צַח אִשָּׁ֖ה זוֹנָ֣ה הָיָ֑ה לָ֛ךְ
מֵאַנְתְּ֥ הִכָּלֵֽם: 4 הֲלֹ֣וא מֵעַ֗תָּה קָרָ֤את לִי֙ אָבִ֔י אַלּ֖וּף נְעֻרַ֥י אָתָּ֑ה: 5 הֲיִנְטֹ֥ר לְעוֹלָ֖ם אִם־יִשְׁמֹ֣ר לָנֶ֑צַח הִנֵּ֤ה דִבַּ֙רְתְּ֙ וַתַּעֲשִׂ֣י
הָרָעֹ֔ות וַתּוּכָֽל׃ פ

6 וַיֹּ֨אמֶר יְהוָ֜ה אֵלַ֗י בִּימֵי֙ יֹאשִׁיָּ֣הוּ הַמֶּ֔לֶךְ הֲרָאִ֕ית אֲשֶׁ֥ר עָשְׂתָ֖ה מְשֻׁבָ֣ה יִשְׂרָאֵ֑ל הָלְכָ֤ה הִיא֙ עַל־כָּל־הַ֣ר גָּבֹ֔הַּ וְאֶל־תַּ֖חַת
כָּל־עֵ֥ץ רַעֲנָ֛ן וַתִּזְנִ֥י־שָֽׁם: 7 וָאֹמַ֕ר אַחֲרֵ֥י עֲשׂוֹתָ֖הּ אֶת־כָּל־אֵ֣לֶּה אֵלַ֑י תָּשׁ֣וּב וְלֹא־שָׁ֔בָה וַתֵּ֥רֶא בָּגוֹדָ֖ה אֲחוֹתָ֥הּ
יְהוּדָֽה: 8 וָאֵ֕רֶא כִּ֣י עַל־כָּל־אֹדוֹת֮ אֲשֶׁ֣ר נָֽאֲפָה֒ מְשֻׁבָ֣ה יִשְׂרָאֵ֗ל שִׁלַּחְתִּ֤יהָ וָאֶתֵּן֙ אֶת־סֵ֣פֶר כְּרִיתֻ֔תֶיהָ אֵלֶ֖יהָ וְלֹ֣א יָרְאָ֑ה
בְּגֶ֥דֶת יְהוּדָ֖ה אֲחוֹתָ֑הּ וַתֵּ֣לֶךְ וַתִּ֔זֶן גַּם־הִ֖יא: 9 וְהָיָ֕ה מִקֹּ֥ל זְנוּתָ֖הּ וַתֶּחֱנַ֣ף אֶת־הָאָ֑רֶץ וַתִּנְאַ֖ף אֶת־הָאֶ֥בֶן
וְאֶת־הָעֵֽץ: 10 וְגַם־בְּכָל־זֹ֣את לֹא־שָׁ֤בָה אֵלַי֙ בְּגוֹדָ֣ה אֲחוֹתָ֣הּ יְהוּדָ֔ה בְּכָל־לִבָּ֖הּ כִּ֣י אִם־בְּשֶׁ֑קֶר נְאֻם־יְהוָֽה: פ
11 וַיֹּ֥אמֶר יְהוָ֖ה אֵלַ֑י צִדְּקָ֤ה נַפְשָׁהּ֙ מְשֻׁבָ֣ה יִשְׂרָאֵ֔ל מִבֹּגֶ֖דָה יְהוּדָֽה: 12 הָלֹ֣ךְ וְקָרָ֗אתָ אֶת־הַדְּבָרִ֤ים הָאֵלֶּה֙ צָפֹ֣ונָה וְאָמַרְתָּ֔
שׁ֚וּבָה מְשֻׁבָ֣ה יִשְׂרָאֵ֔ל נְאֻם־יְהוָ֖ה לֹא־אַפִּ֣יל פָּנַ֣י בָּכֶ֑ם כִּֽי־חָסִ֤יד אֲנִי֙ נְאֻם־יְהוָ֔ה לֹ֥א אֶטֹּ֖ור לְעֹולָֽם: 13 אַךְ֩ דְּעִ֨י עֲוֹנֵ֜ךְ כִּי֩
בַּיהוָ֨ה אֱלֹהַ֜יִךְ פָּשָׁ֗עַתְּ וַתְּפַזְּרִ֤י אֶת־דְּרָכַ֙יִךְ֙ לַזָּרִ֔ים תַּ֖חַת כָּל־עֵ֣ץ רַעֲנָ֑ן וּבְקֹולִ֖י לֹא־שְׁמַעְתֶּ֥ם נְאֻם־יְהוָֽה: 14 שׁ֚וּבוּ בָנִ֔ים
שֹׁובְבִ֖ים נְאֻם־יְהוָ֑ה כִּ֥י אָנֹכִ֖י בָּעַ֣לְתִּי בָכֶ֑ם וְלָקַחְתִּ֤י אֶתְכֶם֙ אֶחָ֣ד מֵעִ֔יר וּשְׁנַ֖יִם מִמִּשְׁפָּחָ֑ה וְהֵבֵאתִ֥י אֶתְכֶ֖ם

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

צִיּוֹן׃ 15וְנָתַתִּי לָכֶם רֹעִים כִּלְבָבִי וְרָעוּ אֶתְכֶם דֵּעָה וְהַשְׂכֵּיל׃ 16וְהָיָה כִּי תִרְבּוּ וּפְרִיתֶם בָּאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵמָּה נְאֻם־יְהוָה
לֹא־יֹאמְרוּ עוֹד אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וְלֹא יַעֲלֶה עַל־לֵב וְלֹא יִזְכְּרוּ־בוֹ וְלֹא יִפָּקְדוּ וְלֹא יֵעָשֶׂה עוֹד׃ 17בָּעֵת הַהִיא יִקְרְאוּ
לִירוּשָׁלַם כִּסֵּא יְהוָה וְנִקְווּ אֵלֶיהָ כָּל־הַגּוֹיִם לְשֵׁם יְהוָה לִירוּשָׁלִָם וְלֹא־יֵלְכוּ עוֹד אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבָּם הָרָע׃ ס
18בַּיָּמִים הָהֵמָּה יֵלְכוּ בֵית־יְהוּדָה עַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיָבְאוּ יַחְדָּו מֵאֶרֶץ צָפוֹן עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִנְחַלְתִּי
אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם׃ 19וְאָנֹכִי אָמַרְתִּי אֵיךְ אֲשִׁיתֵךְ בַּבָּנִים וְאֶתֶּן־לָךְ אֶרֶץ חֶמְדָּה נַחֲלַת צְבִי צִבְאוֹת גּוֹיִם וָאֹמַר אָבִי
תִּקְרְאִו־לִי וּמֵאַחֲרַי לֹא תָשׁוּבוּ׃ 20אָכֵן בָּגְדָה אִשָּׁה מֵרֵעֶהָ כֵּן בְּגַדְתֶּם בִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה׃ 21קוֹל עַל־שְׁפָיִים
נִשְׁמָע בְּכִי תַחֲנוּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי הֶעֱוּוּ אֶת־דַּרְכָּם שָׁכְחוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃ 22שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפֶּה
מְשׁוּבֹתֵיכֶם הִנְנוּ אָתָנוּ לָךְ כִּי אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ 23אָכֵן לַשֶּׁקֶר מִגְּבָעוֹת הָמוֹן הָרִים אָכֵן בַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ תְּשׁוּעַת
יִשְׂרָאֵל׃ 24וְהַבֹּשֶׁת אָכְלָה אֶת־יְגִיעַ אֲבוֹתֵינוּ מִנְּעוּרֵינוּ אֶת־צֹאנָם וְאֶת־בְּקָרָם אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם׃ 25נִשְׁכְּבָה
בָּבָשְׁתֵּנוּ וּתְכַסֵּנוּ כְלִמָּתֵנוּ כִּי׀ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ מִנְּעוּרֵינוּ וְעַד־הַיּוֹם הַזֶּה וְלֹא שָׁמַעְנוּ בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ ס

4

[1] Erhi wakagaluka, Israheli, ye kudesire Nyamubâho, onagaluke emunda ndi. Erhi wakanaleka amaligo gâwe, orhakacihabukira kuli nâni. [2] Erhi wakanalahira Nyamuzinda Ozîne, buzira bîrà, omu bushinganyanya n'oburhabêsha, ago mango amashanja ganacishinga muli we, ganacikwîtakira. [3] Bulyala kwo Nyamubâho adesire ntya: Kwo abwîzire abantu b'emwa Yuda n'ab'e Yeruzalemu: Mukolôle bwinjà amashwa ginyu, murhahîraga mukamîra emburho omu mishûgi. [4] Mukembûlirwe Nyamuzinda, mukembûle omurhima gwinyu mwe bantu b'emwa Yuda n'ab'e Yeruzalemu, n'akaba nanga, omungo gwâni kwo gwayâka nka muliro, gwayôkera na ntâye wâguzimya, erhi bubî bw'ebijiro binyu burhuma.

Okurhêrwa n'abarhenga e Mwênè

[5] Mugumanyîse omu ca Yuda, guyumvîkane omu Yeruzalemu, mubûhe omushekera omu cihugo, muyakûze n'izù linene, erhi: «Mweshi mubugânane»! Rhujè omu bishagala biyûbakire. [6] Mulengeze ecimanyîsomuciyêrekeze emunda Siyoni ali. Mukanye muyâke, murhimangaga. Kulya kubà buhanya nakula emwênè, buhanya burhali bunyi. [7] Engoromora yarhenzire omu mashaka, Cishâba mashanja arhabîre, arhenzire omu mwâge mpu ecihugo côshi acîjire irûngu: emirhundu yôshi âyishâba erhasigalemwo omuntu. [8] Mubâge mwayamhala basunzu mulake mubande endûl*, bulyala omungo gwa Nyamuzinda gurharhulesiri. [9] Mw'ago mango, kanwa ka Nyamubâho, mwâmi ârhiba omurhima, abarhambo nabo bâgurhiba, abadâhwa bârhangâla n'abalâbi bâzanwa! [10] Naderhe obwo: erhi waliha Nyakasane kwabîrage kurheba warhurhebire erhi oderha erhi «mwâbona omurhûla» enakolaga ngôrho eno erhuli emumiro. [11] Mw'ago mango

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bâbwîra olu lubaga na Yeruzalemu erhi: Empûsi ndûrhu-ndûrhu y'oku ntondo, edwîrhe yahûsa kurhenga omu irûngu, kujà emunda oli, mwâli w'olubaga lwâni. Erhali ya kuyerûla erhanali ya kucêsa. [12] Mpûsi ndârhi eyishire oku irhegeko lyâni. Nie nkolaga naderha akanwa k'okutwa olubanja lwâbo. [13] Lâba oku kashâba asoka nka citù, engâlè yâge kwo eri nka mpûsi, endogomi zâge zo zâkanya kulusha amakozi, rhwamahera! rhwamahwa! [14] Yeruzalemu, kûla obubî oku murhima gwâwe ly'ocira! Kuhika mangaci zâkubêramwo, enkengêro zâwe ngalugalu? [15] Bulyala omwanzi bàguyalizize kurhenga e Dani, kurhenga oku ntondo ya Efrayimu, gwa buhanya bâderha. [16] Mugumanyîse, muguderhe omu ca Yuda, mubwîre Yeruzalemu, erhi: ababisha barhenzire omu cihugo c'ekuli, badwîrhe babandira ebishagala bya Yuda akahababo, [17] bagosire Yeruzalemu nka balanzi b'ishwa, kulya kubà angomire, Kanwa ka Nyakasane. [18] Bulala bwâwe n'ebijiro byâwe bikudwîrhîre okwo. Bunguke bw'amaligo gâwe obwo: nka bwalula! Bwanakuhika oku nsholo y'omurhima. [19] Ala ehindi omu nda wee! ala enda wee! ala nka yaluma wee! Omurhima bamagudunda. Ntankahashihulika bulya namayumva babûha omushekera. Cihogero ca ngabo yajà oku matabâro. [20] Erhi baciderha mwanzi erhi na gwa buhanya, ecihugo mpu côshi càhire ebihando byâni mpu byàshabûsire. Olwâkiro lwâni mpu lwahirigisire. [21] Lero mangaci nahusa okubona ecimanyîso, mpuse n'okuyumva omushekera gw'okulâlika? [22] Neci olubaga lwàli lwahwinjagîre: lurhanyishi, luli nka bâna bo barhadôsa mirhima, ntà bukengêre bagwêrhe bali balenga ba bubî, ci barhishikola ehinja. [23] Nalolerize igulu: nabugâna mpinga! nti nalola amalunga, nashanga omûshi gwahirigisire. [24] Nalola entondo, nàbona zidwîrhe zageramwo omusisi n'orhurhondo narho nàbona rhwàdundagana. [25] Nalola: lerhaga omuntu ciru n'omuguma ebinyunyi by'emalunga byôshi byàyâsire. [26] Nalola ecifungo bashundamwo emirhi, cashubire irûngu, n'eyali mirhundu bikola bigûkà yashâbwa n'omutula gwâge. [27] Neci, kwo adesire ntya Nyamubâho: Ecihugo côshi câshâbwa, côshi nâcilambika. [28] Kuli okwo, igulu lyâjira emishîbo n'amalunga gali enyanya gâjamwo omwizimya bulyala nadesire ntânacigalule akanwa nàfundisire ntanacifundûle. [29] Omu kuyumva ecihôgêro c'abali oku nfarasi n'abafumbasire emiherho, ecihugo côshi càyâsire: bayâkire oku mashaka, bàshona n'oku mabuye; Ntà lugo lusigiremwo omuntu. [30] Nâwe, bici okolaga wâjira? Ciru okayambala eby'akaduku, ciru okayambala enjuma z'amasholo, ciru okagalihya amasù n'okushîga ebisike, busha wârhamira mpu wâcijira mwinjà. Abîra bâwe bakubênzire, gukola mûka gwâwe bashimbire. [31] Namayumva omuniho guli nka gwa muzire izîmi lyamakoma, omulenge guli nka gwa muhya wayig'iburha, mwâli wa Siyoni odwîrhe alaka alengezize n'amaboko erhi: namahera! namafa n'empimbo za balya bakaheza ngabo.

Jeremia/Jeremiah 4

1 אִם־תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל | נְאֻם־יְהוָה אֵלַי תָּשׁוּב וְאִם־תָּסִיר שִׁקּוּצֶיךָ מִפָּנַי וְלֹא תָנוּד: 2 וְנִשְׁבַּעְתָּ חַי־יְהוָה בֶּאֱמֶת
בְּמִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה וְהִתְבָּרְכוּ בוֹ גוֹיִם וּבוֹ יִתְהַלָּלוּ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה לְאִישׁ יְהוּדָה וְלִירוּשָׁלִַם נִירוּ לָכֶם נִיר וְאַל־תִּזְרְעוּ אֶל־קוֹצִים: 4הִמֹּלוּ לַיהוָה וְהָסִרוּ עָרְלוֹת
לְבַבְכֶם אִישׁ יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם פֶּן־תֵּצֵא כָאֵשׁ חֲמָתִי וּבָעֲרָה וְאֵין מְכַבֶּה מִפְּנֵי רַע מַעַלְלֵיכֶם: 5הַגִּידוּ בִיהוּדָה
וּבִירוּשָׁלִַם הַשְׁמִיעוּ וְאִמְרוּ וּתְקִעוּ שׁוֹפָר בָּאָרֶץ קִרְאוּ מָלְאוּ וְאִמְרוּ הֵאָסְפוּ וְנָבוֹאָה אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר: 6שְׂאוּ־נֵס
צִיּוֹנָה הָעֱיזוּ אַל־תַּעֲמֹדוּ כִּי רָעָה אָנֹכִי מֵבִיא מִצָּפוֹן וְשֶׁבֶר גָּדוֹל: 7עָלָה אַרְיֵה מִסֻּבְכּוֹ וּמַשְׁחִית גּוֹיִם נָסָע יָצָא
מִמְּקוֹמוֹ לָשׂוּם אַרְצֵךְ לְשַׁמָּה עָרַיִךְ תִּצֶּינָה מֵאֵין יוֹשֵׁב: 8עַל־זֹאת חִגְרוּ שַׂקִּים סִפְדוּ וְהֵילִילוּ כִּי לֹא־שָׁב חֲרוֹן
אַף־יְהוָה מִמֶּנּוּ: פ
9וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה יֹאבַד לֵב־הַמֶּלֶךְ וְלֵב הַשָּׂרִים וְנָשַׁמּוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים יִתְמָהוּ: 10וָאֹמַר אֲהָהּ | אֲדֹנָי
יְהוִה אָכֵן הִשֵּׁא הִשֵּׁאתָ לָעָם הַזֶּה וְלִירוּשָׁלִַם לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה לָכֶם וְנָגְעָה חֶרֶב עַד־הַנָּפֶשׁ: 11בָּעֵת הַהִיא יֵאָמֵר
לָעָם־הַזֶּה וְלִירוּשָׁלִַם רוּחַ צָח שְׁפָיִים בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ בַּת־עַמִּי לוֹא לִזְרוֹת וְלוֹא לְהָבֵר: 12רוּחַ מָלֵא מֵאֵלֶּה יָבוֹא לִי
עַתָּה גַּם־אֲנִי אֲדַבֵּר מִשְׁפָּטִים אוֹתָם: 13הִנֵּה | כֶּעָנָנִים יַעֲלֶה וְכַסּוּפָה מַרְכְּבוֹתָיו קַלּוּ מִנְּשָׁרִים סוּסָיו אָוֹי לָנוּ כִּי
שֻׁדָּדְנוּ: 14כַּבְּסִי מֵרָעָה לִבֵּךְ יְרוּשָׁלִַם לְמַעַן תִּוָּשֵׁעִי עַד־מָתַי תָּלִין בְּקִרְבֵּךְ מַחְשְׁבוֹת אוֹנֶךְ: 15כִּי קוֹל מַגִּיד מִדָּן
וּמַשְׁמִיעַ אָוֶן מֵהַר אֶפְרָיִם: 16הַזְכִּירוּ לַגּוֹיִם הִנֵּה הַשְׁמִיעוּ עַל־יְרוּשָׁלִַם נֹצְרִים בָּאִים מֵאֶרֶץ הַמֶּרְחָק וַיִּתְּנוּ עַל־עָרֵי
יְהוּדָה קוֹלָם: 17כִּשְׁמְרֵי שָׂדַי הָיוּ עָלֶיהָ מִסָּבִיב כִּי־אֹתִי מָרָתָה נְאֻם־יְהוָה: 18דַּרְכֵּךְ וּמַעַלָלַיִךְ עָשׂוּ אֵלֶּה לָךְ זֹאת
רָעָתֵךְ כִּי מָר כִּי נָגַע עַד־לִבֵּךְ: ס
19מֵעַי | מֵעַי אוֹחִילָה קִירוֹת לִבִּי הֹמֶה־לִּי לִבִּי לֹא אַחֲרִישׁ כִּי קוֹל שׁוֹפָר שָׁמַעַתְּ נַפְשִׁי תְּרוּעַת מִלְחָמָה: 20שֶׁבֶר
עַל־שֶׁבֶר נִקְרָא כִּי שֻׁדְּדָה כָּל־הָאָרֶץ פִּתְאֹם שֻׁדְּדוּ אָהָלַי רֶגַע יְרִיעֹתָי: 21עַד־מָתַי אֶרְאֶה־נֵּס אֶשְׁמְעָה קוֹל שׁוֹפָר: ס
22כִּי | אֱוִיל עַמִּי אוֹתִי לֹא יָדָעוּ בָּנִים סְכָלִים הֵמָּה וְלֹא נְבוֹנִים הֵמָּה חֲכָמִים הֵמָּה לְהָרַע וּלְהֵיטִיב לֹא יָדָעוּ: 23רָאִיתִי
אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה־תֹהוּ וָבֹהוּ וְאֶל־הַשָּׁמַיִם וְאֵין אוֹרָם: 24רָאִיתִי הֶהָרִים וְהִנֵּה רֹעֲשִׁים וְכָל־הַגְּבָעוֹת
הִתְקַלְקָלוּ: 25רָאִיתִי וְהִנֵּה אֵין הָאָדָם וְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם נָדָדוּ: 26רָאִיתִי וְהִנֵּה הַכַּרְמֶל הַמִּדְבָּר וְכָל־עָרָיו נִתְּצוּ מִפְּנֵי
יְהוָה מִפְּנֵי חֲרוֹן אַפּוֹ: ס
27כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה שְׁמָמָה תִּהְיֶה כָּל־הָאָרֶץ וְכָלָה לֹא אֶעֱשֶׂה: 28עַל־זֹאת תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְקָדְרוּ הַשָּׁמַיִם מִמָּעַל עַל
כִּי־דִבַּרְתִּי זַמֹּתִי וְלֹא נִחַמְתִּי וְלֹא־אָשׁוּב מִמֶּנָּה: 29מִקּוֹל פָּרָשׁ וְרֹמֵה קֶשֶׁת בֹּרַחַת כָּל־הָעִיר בָּאוּ בָּעָבִים וּבַכֵּפִים עָלוּ
כָּל־הָעִיר עֲזוּבָה וְאֵין־יוֹשֵׁב בָּהֶן אִישׁ: 30וְאַתְּ שָׁדוּד מַה־תַּעֲשִׂי כִּי־תִלְבְּשִׁי שָׁנִי כִּי־תַעְדִּי עֲדִי־זָהָב כִּי־תִקְרְעִי בַפּוּךְ
עֵינַיִךְ לַשָּׁוְא תִּתְיַפֵּי מָאֲסוּ־בָךְ עֹגְבִים נַפְשֵׁךְ יְבַקֵּשׁוּ: 31כִּי קוֹל כְּחוֹלָה שָׁמַעְתִּי צָרָה כִּמְבַכִּירָה קוֹל בַּת־צִיּוֹן תִּתְיַפַּח
תִּפְרֹשׂ כַּפֶּיהָ אוֹי־נָא לִי כִּי־עָיְפָה נַפְשִׁי לְהֹרְגִים: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

5

Ka bàbîha babule na kwahanwa?

[1] Mugere omu mihanda y'e Yeruzalemu yôshi, mulolêrezagye munadôse mulongeze aha ngombe ziri omwo lugo, mukabugâna hali omugula wâtwa olubanja bwinjà, olyâla washimbulira olubanja oku lunali nânababalira ogu murhundu, ye kudesire Nyamubâho [2] Ciru n'amango balahîre mpu: «Nyamuzinda ôzine là» erhi na bîrà banalahîre. [3] Nyamuzinda, kali by'okuli amasù gâwe galonza gabone? Abôla wabashûsire barhanayumvîrhe wabahinazire barhanagokwire. Obusù bwâbo babujizire buzibu kulusha ibuye, banalahîre bwaleka okwâbo. [4] Kwo nakazâgiderha nti abagunda bône bakola nka basirhe, bulya barhishi enjira ya Nyakasane barhanayishi ebya Nyamuzinda wâbo [5] Nkolaga najà aha abakulu bali nabo mbabwîre, bulya bôhe bamanyire enjira za Nyakasane, bamanyire akanwa ka Nyamuzinda wâbo. Kali ciru nabo banatwa enkoba, bàjahisire omushigo, [6] Co cirhumire entale y'emuzirhu yâbarhêra, nyambwe w'ebulambo abayônera, na kapiri alingire aha lusò lw'omurhundu gwâbo: ngasi wagurhengamwo erhi anahanyagîre bulyala amaligo gâbo gali manji, amagoma gâbo gàluzire okubozire. [7] Nkubabalire bulya kurhi? Bagala bâwe bantwîsire, bagendishiga abarhali banyamuzinda! Erhi nabâga namabayigusa banagedihusha, bakazâgikômera enyumpa y'omukazi w'ecishungu. [8] Zali nfarasi ziyigusire zinaminyire, ngasi nguma akazihambarha mukà omulungu. [9] Ka mpu mbule kuhana ebijiro biri ntyo? Yekudesire Nyamubâho. Nîsi erhi ishanja liri nk'eryo mbule bucihôleralyo! [10] Musôkere oku nyanya mushâbe, mukondagule muhebe oku idaho. Emizâbîbu muyishugule bulyala erhali ya Nyamuzinda[o]. [11] Yandenganyize oku balenganya enyumpa ya Israheli n'eyumpa ya Yuda, Yekudesire Nyamubâho. [12] Bahakanyire Nyamuzinda, baderha mpu «kali ntâye». Mpu ntâko rhwâbà., rhurhâjemwo ngôrho rhurhânajekwo cizombo. [13] Abalêbi kwo bali nka mpûsi, akanwa karhali mulibwo. Alaga oku byayishibabêra: [14] Co cirhumire aderha ntya Nyakasane, Nyamuzinda w'Emirhwe bulya kwo badesire ntyo, Niono nkolaga najira ebinwa byâni, bibè muliro omu kanwa kâwe, n'olwo lubaga nâlujira lubè nshâli ogwomuliro gwamakûza. [15] Niono nkolaga najimulerhera olubaga lwârhenga kulî-kulî wâni nyumpa ya Israheli, Yekudesire Nyakasane. Luli lubaga lwa ntwâli, lubaga lwa kurhenga mîra! Lubaga orhishi oku luderha, orhanayumva ebi luderha. [16] Enshoho bagwasâmwo emyampi eri nshinda nfunule bôshi banali ngabo ya ntwâli [17] Eyo ngabo yâkulya empenzi n'akabale, yâkulya abâna-rhabana n'abâna-nyere, yâkulya enkafu n'ebibuzi, ekulye omuzâbîbu n'omulehe, yâkushâbira ebishagala biyûbakaire, birya wali ocikubagire!

---

[o] **5.10** Nyamubula buyêmêre ye derha oku Nyamuzinda arhahaha n'oku ntâbyo ankahashijira (Lolà Lul 14,1 n'ebikulikîre).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Oku mwàlonzagya mwâkubona

[18] Cikwône, ciru n'ago mango, Yekudesire Nyamubâho, ntâshâbe lwôshi-lwôshi. [19] Na hano badôsa mpu: Cici carhumaga Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu, arhukolera ebiri nk'ebi? Woyôla wayishibashuza erhi: «Nka kulya mwoyo mwalekaga Nyamubâho mwagashâniza banyamuzinda b'obwîhambi omu cihugo cinyu, kwo n'okwo mwanashigira ab'ihanga omu cihugo cirhali cinyu.

Amango g'ecizombo

[20] Mumanyîse ebi omu nyumpa ya Yakôbomubiyumvise omu ca Yuda: [21] mpu yumvi n'okûla olu lubaga lw'entumva n'embula-murhima bali mpu bagwêrhe amasù barhanabona mpu bagwêrhe amarhwîri barhanayumva! [22] Ka murhakanyôboha, Kanwa ka Nyamuzinda, ka murhakarhînya obusù bwâni? Nie najiraga omushenyi lubibi lw'enyanja, nagujira lubibi erhakafa yahamire: yanalwiririra erhanahime, emivumba y'enyanja yanaluluma erhanatwe olubibi. [23] Cikwône olu lubaga lugwêrhe omurhima gw'entumva n'abagoma bagalusire banagenda. [24] Barhacijaga emurhima bakaderha mpu Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, rhumurhinye, ye niêsa enkuba mpangûka n'enzinda, nk'oku amango gâyo ganali, Ye rhuhisa oku migobe yêne ayimanzagya y'okusârûla. [25] Amaligo ginyu gahindwîre ebyo, amabî ginyu garhumire ebinjà byamuyâka.

Amabî g'olubaga galuzire

[26] Neci olubaga lwâni lulimwo enkola-maligo, zikazirhega orhusirha, nka barhezi ba binyunyi, zinakazirhega emirhego mpu zigwasemwo abantu. [27] Kula ecôgo ciyunjwîre binyunyi, kwo enyumpa zâbo ziyunjwîre bya buhagwe. Bàgazirage n'ebyo banakula. [28] Bàluza amagala banatwera. Kwo biri ntyo, barhalusize olugero lw'obubî: Barhakenziri olubanja lwa bene, barhakenziri olubanja lw'enfûzi mpu ciru nazo zisîme barhakenziri olubanja lw'abagunda. [29] Ka mpu mbule bwahana ebijiro biri ntyo, Yekudesire Nyamuzinda, nîsi erhi mpu olubaga luli ntyo omurhima gwani gubule bwaluhekakwo omungo! [30] Ebigalugalu, birya byakashologosa, bidwîrhe byajirwa mw'eci cihugo: [31] Abalêbi badwîrhe baderha eby'obunywesi, abadâhwa badwîrhe bayigîriza byâbo-byâbo. N'olubaga lwâni lusîmire okwo! Bici mwâjira hano luhumba obwo?

Jeremia/Jeremiah 5

1 שׁוֹטְטוּ֙ בְּחוּצ֣וֹת יְרוּשָׁלַ֔͏ִם וּרְא֥וּ־נָ֖א וּדְע֑וּ וּבַקְּשׁ֣וּ בִרְחֹבוֹתֶ֔יהָ אִם־תִּמְצְא֥וּ אִ֛ישׁ אִם־יֵ֥שׁ עֹשֶׂ֖ה מִשְׁפָּ֑ט מְבַקֶּ֣שׁ אֱמוּנָ֔ה
וְאֶסְלַ֖ח לָֽהּ׃ 2 וְאִם־חַ֥י יְהוָ֖ה יֹאמֵ֑רוּ לָכֵ֥ן לַשֶּׁ֖קֶר יִשָּׁבֵֽעוּ׃ 3 יְהוָ֕ה עֵינֶ֖יךָ הֲלוֹא֙ לֶאֱמוּנָ֔ה הִכִּיתָ֖ה אֹתָ֑ם וְלֹא־חָ֣לוּ כִלִּיתָ֔ם
מֵאֲנ֥וּ קַחַ֖ת מוּסָ֑ר חִזְק֤וּ פְנֵיהֶם֙ מִסֶּ֔לַע מֵאֲנ֖וּ לָשֽׁוּב׃ 4 וַאֲנִ֣י אָמַ֔רְתִּי אַךְ־דַּלִּ֥ים הֵ֖ם נוֹאֲל֣וּ כִ֑י לֹ֣א יָדְע֔וּ דֶּ֖רֶךְ יְהוָ֥ה מִשְׁפַּ֖ט
אֱלֹהֵיהֶֽם׃ 5 אֵלְכָ֥ה־לִּ֖י אֶל־הַגְּדֹלִ֑ים וַאֲדַבְּרָ֣ה אוֹתָ֔ם כִּ֥י הֵ֛מָּה יָדְע֥וּ דֶּ֖רֶךְ יְהוָ֑ה מִשְׁפַּ֖ט אֱלֹהֵיהֶ֑ם אַ֚ךְ הֵ֣מָּה יַחְדָּ֔ו שָׁבְר֥וּ עֹ֖ל
נִתְּק֥וּ מוֹסֵרוֹֽת׃ 6 עַל־כֵּ֞ן הִכָּ֣ם אַרְיֵ֤ה מִיַּ֙עַר֙ זְאֵ֣ב עֲרָב֔וֹת יְשָׁדְדֵ֖ם נָמֵ֣ר שֹׁקֵ֑ד עַל־עָרֵיהֶ֗ם כָּל־הַיּוֹצֵ֤א מֵהֶנָּה֙ יִטָּרֵ֔ף כִּ֥י רַבּ֖וּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

פִּשְׁעֵיהֶם עָצְמוּ מְשֻׁבוֹתֵיהֶם׃ 7אֵי לָזֹאת אֶסְלַוח־לָךְ בָּנַיִךְ עֲזָבُונִי וַיִּשָּׁבְעוּ בְּלֹא אֱלֹהִים וָאַשְׂבֵּעַ אוֹתָם וַיִּנְאָפוּ וּבֵית
זוֹנָה יִתְגֹּדָדוּ׃ 8סוּסִים מְיֻזָּנִים מַשְׁכִּים הָיוּ אִישׁ אֶל־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ יִצְהָלוּ׃ 9הַעַל־אֵלֶּה לוֹא־אֶפְקֹד נְאֻם־יְהוָה וְאִם בְּגוֹי
אֲשֶׁר־כָּזֶה לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי׃ ס
10עֲלוּ בְשָׁרוֹתֶיהָ וְשַׁחֵתוּ וְכָלָה אַל־תַּעֲשׂוּ הָסִירוּ נְטִישׁוֹתֶיהָ כִּי לוֹא לַיהוָה הֵמָּה׃ 11כִּי בָגוֹד בָּגְדוּ בִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל
וּבֵית יְהוּדָה נְאֻם־יְהוָה׃ 12כִּחֲשׁוּ בַּיהוָה וַיֹּאמְרוּ לֹא־הוּא וְלֹא־תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה וְחֶרֶב וְרָעָב לוֹא נִרְאֶה׃ 13וְהַנְּבִיאִים
יִהְיוּ לְרוּחַ וְהַדִּבֵּר אֵין בָּהֶם כֹּה יֵעָשֶׂה לָהֶם׃ ס
14לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת יַעַן דַּבֶּרְכֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הִנְנִי נֹתֵן דְּבָרַי בְּפִיךְ לְאֵשׁ וְהָעָם הַזֶּה עֵצִים
וַאֲכָלָתַם׃ 15הִנְנִי מֵבִיא עֲלֵיכֶם גּוֹי מִמֶּרְחָק בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה גּוֹי ׀ אֵיתָן הוּא גּוֹי מֵעוֹלָם הוּא גּוֹי לֹא־תֵדַע
לְשֹׁנוֹ וְלֹא תִשְׁמַע מַה־יְדַבֵּר׃ 16אַשְׁפָּתוֹ כְּקֶבֶר פָּתוּחַ כֻּלָּם גִּבּוֹרִים׃ 17וְאָכַל קְצִירְךָ וְלַחְמֶךָ יֹאכְלוּ בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ
יֹאכַל צֹאנְךָ וּבְקָרֶךָ יֹאכַל גַּפְנְךָ וּתְאֵנָתֶךָ יְרֹשָׁשׁ עָרֵי מִבְצָרֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בוֹטֵחַ בָּהֶנָּה בֶּחָרֶב׃ 18וְגַם בַּיָּמִים הָהֵמָּה
נְאֻם־יְהוָה לֹא־אֶעֱשֶׂה אִתְּכֶם כָּלָה׃ 19וְהָיָה כִּי תֹאמְרוּ תַּחַת מֶה עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָנוּ אֶת־כָּל־אֵלֶּה וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר עֲזַבְתֶּם אוֹתִי וַתַּעַבְדוּ אֱלֹהֵי נֵכָר בְּאַרְצְכֶם כֵּן תַּעַבְדוּ זָרִים בְּאֶרֶץ לֹא לָכֶם׃ ס
20הַגִּידוּ זֹאת בְּבֵית יַעֲקֹב וְהַשְׁמִיעוּהָ בִיהוּדָה לֵאמֹר׃ 21שִׁמְעוּ־נָא זֹאת עַם סָכָל וְאֵין לֵב עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ
אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ׃ 22הַאוֹתִי לֹא־תִירָאוּ נְאֻם־יְהוָה אִם מִפָּנַי לֹא תָחִילוּ אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם חָק־עוֹלָם
וְלֹא יַעַבְרֶנָּהוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ וְלֹא יוּכָלוּ וְהָמוּ גַלָּיו וְלֹא יַעַבְרֶנָּהוּ׃ 23וְלָעָם הַזֶּה הָיָה לֵב סוֹרֵר וּמוֹרֶה סָרוּ
וַיֵּלֵכוּ׃ 24וְלֹא־אָמְרוּ בִלְבָבָם נִירָא נָא אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הַנֹּתֵן גֶּשֶׁם וּיֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בְּעִתּוֹ שָׁבֻעוֹת חֻקּוֹת קָצִיר
יִשְׁמָר־לָנוּ׃ 25עֲוֹנוֹתֵיכֶם הִטּוּ־אֵלֶּה וְחַטֹּאותֵיכֶם מָנְעוּ הַטּוֹב מִכֶּם׃ 26כִּי־נִמְצְאוּ בְעַמִּי רְשָׁעִים יָשׁוּר כְּשַׁךְ יְקוּשִׁים
הַצִּיבוּ מַשְׁחִית אֲנָשִׁים יִלְכָּדוּ׃ 27כִּכְלוּב מָלֵא עוֹף כֵּן בָּתֵּיהֶם מְלֵאִים מִרְמָה עַל־כֵּן גָּדְלוּ וַיַּעֲשִׁירוּ׃ 28שָׁמְנוּ עָשְׁתוּ גַּם
עָבְרוּ דִּבְרֵי־רָע דִּין לֹא־דָנוּ דִּין יָתוֹם וְיַצְלִיחוּ וּמִשְׁפַּט אֶבְיוֹנִים לֹא שָׁפָטוּ׃ 29הַעַל־אֵלֶּה לֹא־אֶפְקֹד נְאֻם־יְהוָה אִם
בְּגוֹי אֲשֶׁר־כָּזֶה לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי׃ ס
30שַׁמָּה וְשַׁעֲרוּרָה נִהְיְתָה בָּאָרֶץ׃ 31הַנְּבִיאִים נִבְּאוּ־בַשֶּׁקֶר וְהַכֹּהֲנִים יִרְדּוּ עַל־יְדֵיהֶם וְעַמִּי אָהֲבוּ כֵן וּמַה־תַּעֲשׂוּ
לְאַחֲרִיתָהּ׃

6

Okushubirhêrwa

[1] Bene Benyamini muyâke, muyâke murhenge e Yeruzalemu. Mwe muli e Tekowa mubûhe omushekera muyimanze ecêrekane kuli Betakeremi. Bulya hali obuhanya bwarhenga emwênè. Buhanya bunji bwenêne. [2] Ka bulambo bwa kahasi nagererakwo mwâli Siyoni? [3] Emunda ali yo balungere bashubûkira ho n'amasô gâbo! Omu marhambi gâge bayûbasiremwo ebihando, ngasi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muguma ayâbula ebinali aha kuboko kwâge. [4] Murherekêrere amatabâro. Mukanye rhumurhêre kalengerêre. Rhwamahera izûba likolizika, ebizungu-zungu by'ebijingo byamalîhûka. [5] Mukanye rhumurhêre budufu, mukanye rhumushâbire enyumpa! [6] Bulya kwo adesire ntya Nyamuzinda Ogala-byôshi mpu mukube emirhi yâge Yeruzalemu yeshi mumugorhe, lubà lugo lwa bunywesi, lwo warhangirhâbalira. [7] Kula iriba lirhengamwo amîshi kwo naye arhengamwo amabî gâge, okutula entambala n'okushâba yo myanzi baderha eyo, omu masù gâni, ngasi mango endwâla n'ebibande. [8] Leka bakubwîrize Yeruzalemu Omurhima gwani gwakanakurhengakwo, wakabona namakujira bwerûlè, bulya burhabâmwomuntu. [9] Kwo adesire ntya Nyamuzinda Ogala-byôshi. Rhôlogoza rhôlogoza kulya barhôlogoza omu ishwa ly'emizâbîbu, ngasi hisigire omu Israheli oshubigezaho okuboko ak'owahumbûla amalehe g'omuzâbîbu, omu lwîbo. [10] Ndi nâbwîra? Ndi nâyimbirira nti ayumvîrhize. Kali okurhwîri kwâbo kurhaba kukembûle, barhakayumva. Akanwa ka Nyakasane kashubire ka nshonyi kulibô, barhacinunirwa nakô. [11] Cikwône niehe nyunjwîre mutula gwa Nyamuzinda, nadesire nti ngurhange narhama k'orhagurhulira oku mwâna w'emuhanda n'omu ndêko y'abâna b'emisole. Bayishigwârhwa bôshi: omulume na mukâge, okola mushosi n'okola kajo. [12] Enyumpa zâbo, bandi bazishobôla, amashwa gâbo na bakâbo kwo na kwo. Neci nalambûlira okuboko oku bantu ba muli eci cihugo, Yekudesire Nyakasane. [13] Bulyala omurho n'omukulu, bôshi buhagwe balonza. Omulêbi n'omudâhwa bôshi mukanga bayêsha: kurhebana balimo. [14] Bali mpu barhuba ecihulu c'olubaga mpu murhûla, murhûla mâshi! n'obwo omurhûla ntâgwo[p]. [15] Enshonyi z'ebijiro byâbo zâbabumba; ci ciru barhacibà nshonyi barhaba lugwegwe oku masù. Mwo bânahirimira omu karhî k'abâhirima, kusârhala basârhala olusiku nâbarhandûla Yekudesire Nyakasane.

[16] Kwo Nyakasane adesire ntya: Mujè omu njira za mîra, mudôse bwinjà enjira za mîra, ngahi yàli enjira y'obwinjà? muyiyankage, mwabona oku mwaluhûka. Ci bôhe badesire mpu «rhurhâyishimbe». [17] Najire aho nabahà abasholeza[q] nti «muyumvîrhize omushekera» Ci bôhe mpu «rhurhaguyumvîrhize». [18] Yumvagya mwe mashanja: omanyireho, we ndêko, ebi ndi bukola. [19] Oyumve igulu! Lâba oku ndwîrhîre olu lubaga obuhanya bugoma bwâbo bukudwîrhe, bulyala ebinwa byâni barhabirheziri kurhwîri, n'irhegeko lyâni bàligayaguzize. [20] Bici nâjira n'enshangi yarhenga e Saba nîsi erhi olusheke lw'obukù lw'omu cihugo c'e kulî? Embâgwa zinyu ntazisimiri n'enterekêro zinyu zirhansimisizi, [21] Kwo kurhumire Nyamuzinda aderha ntya: erhi lâba oku olu lubaga nkola nâlurhega ebi lwâsarhalakwo. Omushamuka n'omugala oku banali, abalungu n'abîra bôshi bahungumuka.

[22] Kwo adesire ntya Nyakasane: Lâba oku ishanja lyârhenga omu cihugo c'emwênè lubaga lurhali lunyi lwârhengerera aha kafende k'igulu, [23] Bafumbasire omuherho n'omwampi, bali

[p] **6.14** Entambala yâlula ekarhî k'omulêbi Yeremiyahu n'abadâhwa bulya bali barheba olubaga mpu murhûla n'obwo guli gwa bunywesi.
[q] **6.17** Basholezi: Nabahà abalêbi b'okunali.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bâminya barhakuba kâzûka, ecihôgero câbo kwo ciri nka mukungulo gwa nyanja bashonyire oku nfarasi, ngasi muguma akomekerire amatabâro we barhabâlîre, wâni mwâli Siyoni. [24] Rhwayumvîrhe ogwo mwanzi, mâshi rhwatwîka enjingo rhwagwârhwa n'ebihamba, rhwayumva n'emikero-mibishi ciru; [25] murhajâga ebwa mashwa, murhageraga omu mirimbwa bulyala eyo munda ngôrho za babisha, bihamba enyunda zôshi. [26] Mwâli w'olubaga lwâni yambala sunzu, civuluvunze omu luvù, jira emishîbo kulya banashibà omwâna w'ecûsha obande endûlù, bulyala alingirhuhikakwo, kaheza.

[27] Nakujizire murhanguzi w'olubaga lwâni, nti ly'omanya onarhangule obwôrhere bwâbo. [28] Bôshi bali bagoma, bakazija banywerhera abandi, bôshi basherîre, bali bazibu nka marhale n'ecûma. Bôshi barhahwa kushandâza. [29] Omuvubo gudwîrhe gwavugurhiza mpu lyo ecûma cilibwa n'omuliro. Omutuzi adwîrhe avugurhizavugurhiza busha ci amazî g'ecûma garhacirhengâkwo. [30] «Lufaranga lufire», kwo babaderha. Neci, Nyamuzinda obajàhisire.

Jeremia/Jeremiah 6

1 הָעִזּוּ ׀ בְּנֵי בִנְיָמִן מִקֶּרֶב יְרוּשָׁלַ͏ִם וּבִתְקוֹעַ תִּקְעוּ שׁוֹפָר וְעַל־בֵּית הַכֶּרֶם שְׂאוּ מַשָּׂא כִּי רָעָה נִשְׁקְפָה מִצָּפוֹן וְשֶׁבֶר
גָּדוֹל: 2 הַנָּוָה וְהַמְעֻנָּגָה דָּמִיתִי בַּת־צִיּוֹן: 3 אֵלֶיהָ יָבֹאוּ רֹעִים וְעֶדְרֵיהֶם תָּקְעוּ עָלֶיהָ אֹהָלִים סָבִיב רָעוּ אִישׁ
אֶת־יָדוֹ: 4 קַדְּשׁוּ עָלֶיהָ מִלְחָמָה קוּמוּ וְנַעֲלֶה בַּצָּהֳרַיִם אוֹי לָנוּ כִּי־פָנָה הַיּוֹם כִּי יִנְּטוּ צִלְלֵי־עָרֶב: 5 קוּמוּ וְנַעֲלֶה בַלָּיְלָה
וְנַשְׁחִיתָה אַרְמְנוֹתֶיהָ: ס

6 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כִּרְתוּ עֵצָהּ וְשִׁפְכוּ עַל־יְרוּשָׁלַ͏ִם סֹלְלָה הִיא הָעִיר הָפְקֹד כֻּלָּהּ עָשֹׁק בְּקִרְבָּהּ: 7 כְּהָקִיר
בַּוֹר מֵימֶיהָ כֵּן הֵקֳרָה רָעָתָהּ חָמָס וָשֹׁד יִשָּׁמַע בָּהּ עַל־פָּנַי תָּמִיד חֳלִי וּמַכָּה: 8 הִוָּסְרִי יְרוּשָׁלַ͏ִם פֶּן־תֵּקַע נַפְשִׁי מִמֵּךְ
פֶּן־אֲשִׁימֵךְ שְׁמָמָה אֶרֶץ לוֹא נוֹשָׁבָה: פ

9 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עוֹלֵל יְעוֹלְלוּ כַגֶּפֶן שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל הָשֵׁב יָדְךָ כְּבוֹצֵר עַל־סַלְסִלוֹת: 10 עַל־מִי אֲדַבְּרָה
וְאָעִידָה וְיִשְׁמָעוּ הִנֵּה עֲרֵלָה אָזְנָם וְלֹא יוּכְלוּ לְהַקְשִׁיב הִנֵּה דְבַר־יְהוָה הָיָה לָהֶם לְחֶרְפָּה לֹא יַחְפְּצוּ־בוֹ: 11 וְאֶת
חֲמַת יְהוָה ׀ מָלֵאתִי נִלְאֵיתִי הָכֵיל שְׁפֹךְ עַל־עוֹלָל בַּחוּץ וְעֶל סוֹד בַּחוּרִים יַחְדָּו כִּי־גַם־אִישׁ עִם־אִשָּׁה יִלָּכֵדוּ זָקֵן
עִם־מְלֵא יָמִים: 12 וְנָסַבּוּ בָתֵּיהֶם לַאֲחֵרִים שָׂדוֹת וְנָשִׁים יַחְדָּו כִּי־אַטֶּה אֶת־יָדִי עַל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ נְאֻם־יְהוָה: 13 כִּי
מִקְטַנָּם וְעַד־גְּדוֹלָם כֻּלּוֹ בוֹצֵעַ בָּצַע וּמִנָּבִיא וְעַד־כֹּהֵן כֻּלּוֹ עֹשֶׂה שָׁקֶר: 14 וַיִּרְפְּאוּ אֶת־שֶׁבֶר עַמִּי עַל־נְקֹלָה לֵאמֹר
שָׁלוֹם שָׁלוֹם ׀ וְאֵין שָׁלוֹם: 15 הֹבֹשׁוּ כִּי תוֹעֵבָה עָשׂוּ גַּם־בֹּושׁ לֹא־יֵבֹושׁוּ גַּם־הַכְלֵם לֹא יָדָעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בַּנֹּפְלִים
בְּעֵת־פָּקְדָתִים יִכָּשְׁלוּ אָמַר יְהוָה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

16 כֹּה אָמַר יְהוָה עִמְדוּ עַל־דְּרָכִים וּרְאוּ וְשַׁאֲלוּ | לִנְתִיבוֹת עוֹלָם אֵי־זֶה דֶּרֶךְ הַטּוֹב וּלְכוּ־בָהּ וּמִצְאוּ מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁכֶם
וַיֹּאמְרוּ לֹא נֵלֵךְ׃ 17 וַהֲקִמֹתִי עֲלֵיכֶם צֹפִים הַקְשִׁיבוּ לְקוֹל שׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ לֹא נַקְשִׁיב׃ 18 לָכֵן שִׁמְעוּ הַגּוֹיִם וּדְעִי עֵדָה
אֶת־אֲשֶׁר־בָּם׃ 19 שִׁמְעִי הָאָרֶץ הִנֵּה אָנֹכִי מֵבִיא רָעָה אֶל־הָעָם הַזֶּה פְּרִי מַחְשְׁבוֹתָם כִּי עַל־דְּבָרַי לֹא הִקְשִׁיבוּ
וְתוֹרָתִי וַיִּמְאֲסוּ־בָהּ׃ 20 לָמָּה־זֶּה לִי לְבוֹנָה מִשְּׁבָא תָּבוֹא וְקָנֶה הַטּוֹב מֵאֶרֶץ מֶרְחָק עֹלוֹתֵיכֶם לֹא לְרָצוֹן וְזִבְחֵיכֶם
לֹא־עָרְבוּ לִי׃ ס
21 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן אֶל־הָעָם הַזֶּה מִכְשֹׁלִים וְכָשְׁלוּ בָם אָבוֹת וּבָנִים יַחְדָּו שָׁכֵן וְרֵעֵהוּ יֹאבֵדוּ׃ 22 כֹּה אָמַר
יְהוָה הִנֵּה עַם בָּא מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְגוֹי גָּדוֹל יֵעוֹר מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ׃ 23 קֶשֶׁת וְכִידֹּון יַחֲזִיקוּ אַכְזָרִי הוּא וְלֹא יְרַחֵמוּ קוֹלָם
כַּיָּם יֶהֱמֶה וְעַל־סוּסִים יִרְכָּבוּ עָרוּךְ כְּאִישׁ לַמִּלְחָמָה עָלַיִךְ בַּת־צִיּוֹן׃ 24 שָׁמַעְנוּ אֶת־שָׁמְעוֹ רָפוּ יָדֵינוּ צָרָה הֶחֱזִיקַתְנוּ
חִיל כַּיּוֹלֵדָה׃ 25 אַל־תֵּצְאִי הַשָּׂדֶה וּבַדֶּרֶךְ אַל־תֵּלֵכִי כִּי חֶרֶב לְאוֹיֵב מָגוֹר מִסָּבִיב׃ 26 בַּת־עַמִּי חִגְרִי־שָׂק וְהִתְפַּלְשִׁי
בָּאֵפֶר אֵבֶל יָחִיד עֲשִׂי לָךְ מִסְפֵּד תַּמְרוּרִים כִּי פִתְאֹם יָבֹא הַשֹּׁדֵד עָלֵינוּ׃ 27 בָּחוֹן נְתַתִּיךָ בְעַמִּי מִבְצָר וְתֵדַּע וּבָחַנְתָּ
אֶת־דַּרְכָּם׃ 28 כֻּלָּם סָרֵי סוֹרְרִים הֹלְכֵי רָכִיל נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל כֻּלָּם מַשְׁחִיתִים הֵמָּה׃ 29 נָתַר מַפֶּחַ מֵאֵשׁתַּם עוֹפֶרֶת לַשָּׁוְא
צָרַף צָרוֹף וְרָעִים לֹא נִתָּקוּ׃ 30 כֶּסֶף נִמְאָס קָרְאוּ לָהֶם כִּי־מָאַס יְהוָה בָּהֶם׃ פ

7

Enterekêro y'okunali

a) Ebiyêrekîre akâ-Nyamuzinda

1 Akanwa Yeremiyahu abwîragwa na Nyakasane: 2 «Oyimange aha lumvi lw'akâ-Nyamuzinda,
oyakûlizeho, oderhe aka kanwa erhi: muyumve Nyakasane adesire mwe Banya-Yudeya
mudwîrhe mwageramwo ogu muhango mpu mujiharâmya Nyakasane. 3 Kwo adesire ntya
Nyakasane Ogala-byôshi, Nyamuzinda w'Israheli. Muyinjihye enjira n'emikolo yinyu; namubêza
muli eri ishwa. 4 Murhashimbaga ebinwa by'obunywesi mpu «engombe ya Nyakasane eyo,
engombe, engombe ya Nyakasane eyo, engombe ya Nyakasane eyo». 5 Cikwône, mukayinjihya
enjira n'emikolo yinyu; erhi mwakanashîbirira obushinganyanya ngasi muguma n'owâbo, 6 mukà-
ba murharhindibuzizi ecigolo, enfûzi n'omukana, mukaba murhabulagiri omukò mwêru-kwêru
hano, na mukaba murhacihanyagazizi mpu mwashimba abandi banyamuzinda, 7 ago mango,
namubêza mw'eri ishwa, mw'eci cihugo nahaâga basho kurhenga mîra na kuhika ensiku
n'amango. 8 Cikwône alaga oku mwêhe mudwîrhe mwacikubagira ebinwa by'obunywesi
birhamujiriri bici. 9 Ka mpu muzimbe, munigane, muhushe, mulahire ebîrâ, mugashânize Baali,
mukulikire ba Nyamuzinda b'obwîhambi balya murhishi, 10 mubuliyisha munyi-mange omu masù
mw'eyi nyumpa ederhwa n'izîno lyâni, mpu «rhurhâcibè kurhi!» Kandi mushubirire amaligo
ginyu? 11 Ka omu kubona kwinyu mw'eyi nyumpa ederhwa n'izîno lyâni likolaga libà ishubûkiro
lya bishambo? Niono kubona mbona ntali muhurha, kanwa ka Nyakasane. 12 Mukanye mujè aha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwâni e Silo: ho izîno lyâni lyayûbakaga burhanzi, mulole ebi nahakolîre erhi bubî bwa lubaga lwâni lwa Israheli burhuma[r]. [13] Na bunôla, kulya kubà lwakozire ago maligo gôshi, kanwa ka Nyakasane, kulya kubà murhayumvagya erhi nkazimubwîra bwaca bwayira, namuhamagala mu rhanashuzagya, [14] eyi ngombe ederhwa n'izîno lyâni, eyôla mucikubagire, n'eri ishwa namuhaga mwe na basho nkolaga nayikolera birya nakoleraga Silo. [15] Nkolaga namukaga muntenge omu masù, kulyâla nakagaga bene winyu bene Efrayimu.

b) Banyamuzinda b'obwîhambi

[16] Woyo oleke orhasengereraga olu lubaga, orhaderhaga mpu walengeza omulenge n'omusengero gw'okubalagira nîsi erhi mpu wayimbirira, bulyala ntakuyumvîrhize. [17] Nkabaga orhabwini ebi badwîrhe bakola omu bishagala bya Yuda n'omu mihanda ya Yeruzalemu. [18] Oku abâna bashenya enshâli, b'îshe bakoleza omuliro, n'abakazi barhanza enshâno mpu badugira Omwâmikazi w'Empingu[s]. Cazindà barherekêre banyamuzinda b'ihanga mpu lyo bambabaza! [19] Ka nie bababazize, Yekudesire Nyakasane; kali bône bacibabazize, bône bacibonesizenshonyi ? [20] Kwo Nyakasane Nyamubâho adesirage ntya: Lâbi oku omutula gwâni, omungo gwâni, gukola gwacirhulira ahâla, oku bantu n'oku bintu, oku mîshi g'omu mashwa n'oku malehe g'omu ishwa; gwayôca burhazima.

c) Enterekêro erhashingânîni

[21] Kwo adesire ntya Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli. Muyûshûle ebimasha binyu oku êzinyu, mulye ezo nyama! [22] Bulya oku biyêrekîre enterekêro n'ebimasha, ntâko nàbwizire na ntâko nàrhegesire basho erhi mbakula omu cihugo ca Mîsiri[t]. [23] Cikwône irhegeko nàli mbahire eyo eri: Nti mukaziyumva izù lyâni, lyo muba Nyamuzinda winyu ninyu mubè lubaga lwâni. Mukulikire enjira mmurhegesire yôshi lyo mucira. [24] Cikwône, aye, bàrhumvîrhizagya barhanarhegaga okurhwîri, bôhe bakulikira oluhengu lw'omurhima gwâbomubî, bampa ebirhugo ahâli h'okunyêrekera. [25] Kurhenga olusiku basho barhengaga e Mîsiri kuhika ene, nàmurhumire abaganda bâni b'abalêbi, ngasi lusiku burhahusa. [26] Ci barhanyumvagya, barhaderhaga mpu barhega okurhwîri, bacibêra ba cikanyi-cirhagomba, babiha barhalusa b'îshe. [27] Wanababwîra ebyo binwa byôshi: ci barhakuyumve, wanabahamagala ci ba-rhakushuze. [28] Obabwîre erhi lolà olubaga lurhumva izù lya Nyakasane Nyamuzinda lurhanaziga lwabwîrizibwa. Ecihango cirhacihaba, cabarhenzire oku kanwa.

d) Enterekêro mbî ekagîsa

[r] **7.12** Omu cihugo ca Silo, mwo Abayahudi bayûbakairaga aka Nyamuzinda karhanzi. Lolà omu citahu c'Abacîranuzi.
[s] **7.18** Erhi izîno ly'okuderha mpu "Mwamikazi w'Empingu' ye wali mwâmikazi erhi nyamuzinda w'obwîhambi olozire iburha. Ye wali oderhwa Istari.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[29] Moma ebiviri byâwe biri-biri, obikabulire. Sôkera oku ntondo mpalangule obandirekwo endûlù. Bulyala Nyamuzinda amakaga obûko bumugayîsa. [u] [30] Neci, bene Yuda bakozire ehi nshomba, ye kudesire Nyakasane. Baàgwasize ebikabulirwa byâbo omu kâ-Nyamuzinda kaderhwa n'izîno lyâni, mpu bakahemule; [31] bayûbakire oluhêrero lwa Tofeti omu cibanda ca Ben-Hinomu, mpu bakazisingônolerakwo bagala na bâli bâbo, n'obwo okwo ntakuderhaga na ntà mango nakugerêrîze. [32] Alaga oku n'ensiku zayishire, ye kudesire Nyakasane, Tofeti arhâciderhwe, n'ecihanda ca Ben-Hinomu cirhâciderhwe, ci cibâgiro co caderhwa. Abantu bâbishwa e Tofeti[v] erhi kubula handi kurhuma. [33] N'emirhumba y'olwo lubaga yabà lwîko lwa binyunyi by'emalunga, haguma n'ebyerubala, barhaboneke n'omuntu wabihiva. [34] Omu bishagala bya Yuda n'omu mihanda ya Yeruzalemu nahulisamwo izù ly'omwîshingo n'ely'obusîme; izù ly'omuhya n'ery'omuhya-mulume, bulyala ecihugo cahinduka mwerûlè.

Jeremia/Jeremiah 7

1הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר: 2עֲמֹד בְּשַׁעַר בֵּית יְהוָה וְקָרָאתָ שָׁם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְאָמַרְתָּ
שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה כָּל־יְהוּדָה הַבָּאִים בַּשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לַיהוָה: ס
3כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וַאֲשַׁכְּנָה אֶתְכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה: 4אַל־תִּבְטְחוּ לָכֶם
אֶל־דִּבְרֵי הַשֶּׁקֶר לֵאמֹר הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הֵמָּה: 5כִּי אִם־הֵיטֵיב תֵּיטִיבוּ אֶת־דַּרְכֵיכֶם
וְאֶת־מַעַלְלֵיכֶם אִם־עָשׂוֹ תַּעֲשׂוּ מִשְׁפָּט בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ: 6גֵּר יָתוֹם וְאַלְמָנָה לֹא תַעֲשֹׁקוּ וְדָם נָקִי אַל־תִּשְׁפְּכוּ
בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תֵלְכוּ לְרָע לָכֶם: 7וְשִׁכַּנְתִּי אֶתְכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי
לַאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן־עוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: 8הִנֵּה אַתֶּם בֹּטְחִים לָכֶם עַל־דִּבְרֵי הַשֶּׁקֶר לְבִלְתִּי הוֹעִיל: 9הֲגָנֹב | רָצֹחַ וְנָאֹף
וְהִשָּׁבֵעַ לַשֶּׁקֶר וְקַטֵּר לַבַּעַל וְהָלֹךְ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתֶּם: 10וּבָאתֶם וַעֲמַדְתֶּם לְפָנַי בַּבַּיִת הַזֶּה
אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו וַאֲמַרְתֶּם נִצַּלְנוּ לְמַעַן עֲשׂוֹת אֶת כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה: 11הַמְעָרַת פָּרִצִים הָיָה הַבַּיִת הַזֶּה
אֲשֶׁר־נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו בְּעֵינֵיכֶם גַּם אָנֹכִי הִנֵּה רָאִיתִי נְאֻם־יְהוָה: ס
12כִּי לְכוּ־נָא אֶל־מְקוֹמִי אֲשֶׁר בְּשִׁילוֹ אֲשֶׁר שִׁכַּנְתִּי שְׁמִי שָׁם בָּרִאשׁוֹנָה וּרְאוּ אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי לוֹ מִפְּנֵי רָעַת עַמִּי
יִשְׂרָאֵל: 13וְעַתָּה יַעַן עֲשׂוֹתְכֶם אֶת־כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה נְאֻם־יְהוָה וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם הַשְׁכֵּם וְדַבֵּר וְלֹא שְׁמַעְתֶּם
וָאֶקְרָא אֶתְכֶם וְלֹא עֲנִיתֶם: 14וְעָשִׂיתִי לַבַּיִת | אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו אֲשֶׁר אַתֶּם בֹּטְחִים בּוֹ וְלַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נָתַתִּי
לָכֶם וְלַאֲבוֹתֵיכֶם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְשִׁלוֹ: 15וְהִשְׁלַכְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל פָּנַי כַּאֲשֶׁר הִשְׁלַכְתִּי אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם אֵת כָּל־זֶרַע
אֶפְרָיִם: ס

---

[t] **7.22** Nyamuzinda alonza abantu bamuharamye n'omurhima kulusha okumulerhera enterekêro z'embâgwa: Lolà Am 5, 21; lz 6, 20.
[u]

[v] **7.32** 7, 31: Tofeti hali hantu bakaginigira orhuhonjo oku ngoma y'omuzimu Moloki. Mwâmi Ahazi aheba olwo luhêrero omu kabanda ka Hinomu. Buzinda lwakaderhwa Yehenami, rhuderha Cihenama.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

16וְאַתָּה אַל־תִּתְפַּלֵּל | בְּעַד־הָעָם הַזֶּה וְאַל־תִּשָּׂא בַעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה וְאַל־תִּפְגַּע־בִּי כִּי־אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ אֹתָךְ: 17הֲאֵינְךָ
רֹאֶה מָּה הֵמָּה עֹשִׂים בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִָם: 18הַבָּנִים מְלַקְטִים עֵצִים וְהָאָבוֹת מְבַעֲרִים אֶת־הָאֵשׁ וְהַנָּשִׁים
לָשׁוֹת בָּצֵק לַעֲשׂוֹת כַּוָּנִים לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּךְ נְסָכִים לֵאלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְעִסֵנִי: 19הַאֹתִי הֵם מַכְעִסִים
נְאֻם־יְהוָה הֲלוֹא אֹתָם לְמַעַן בֹּשֶׁת פְּנֵיהֶם: ס
20לָכֵן כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִֹה הִנֵּה אַפִּי וַחֲמָתִי נִתֶּכֶת אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה עַל־הָאָדָם וְעַל־הַבְּהֵמָה וְעַל־עֵץ הַשָּׂדֶה
וְעַל־פְּרִי הָאֲדָמָה וּבָעֲרָה וְלֹא תִכְבֶּה: ס
21כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹלוֹתֵיכֶם סְפוּ עַל־זִבְחֵיכֶם וְאִכְלוּ בָשָׂר: 22כִּי לֹא־דִבַּרְתִּי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם וְלֹא
צִוִּיתִים בְּיוֹם הוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־דִּבְרֵי עוֹלָה וָזָבַח: 23כִּי אִם־אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה צִוִּיתִי אוֹתָם לֵאמֹר שִׁמְעוּ
בְקוֹלִי וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי לְעָם וַהֲלַכְתֶּם בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אֶתְכֶם לְמַעַן יִיטַב לָכֶם: 24וְלֹא
שָׁמְעוּ וְלֹא־הִטּוּ אֶת־אָזְנָם וַיֵּלְכוּ בְּמֹעֲצוֹת בִּשְׁרִרוּת לִבָּם הָרָע וַיִּהְיוּ לְאָחוֹר וְלֹא לְפָנִים: 25לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר יָצְאוּ
אֲבוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה וָאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־עֲבָדַי הַנְּבִיאִים יוֹם הַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ: 26וְלוֹא שָׁמְעוּ אֵלַי
וְלֹא הִטּוּ אֶת־אָזְנָם וַיַּקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם הֵרֵעוּ מֵאֲבוֹתָם: 27וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֵלֶיךָ
וְקָרָאתָ אֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲנוּכָה: 28וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹוא־שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהָיו וְלֹא לָקְחוּ מוּסָר אָבְדָה
הֶאֱמוּנָה וְנִכְרְתָה מִפִּיהֶם: ס
29גֻּזִּי נִזְרֵךְ וְהַשְׁלִיכִי וּשְׂאִי עַל־שְׁפָיִם קִינָה כִּי מָאַס יְהוָה וַיִּטֹּשׁ אֶת־דּוֹר עֶבְרָתוֹ: 30כִּי־עָשׂוּ בְנֵי־יְהוּדָה הָרַע בְּעֵינַי
נְאֻם־יְהוָה שָׂמוּ שִׁקּוּצֵיהֶם בַּבַּיִת אֲשֶׁר־נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו לְטַמְּאוֹ: 31וּבָנוּ בָמוֹת הַתֹּפֶת אֲשֶׁר בְּגֵיא בֶן־הִנֹּם לִשְׂרֹף
אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם בָּאֵשׁ אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי וְלֹא עָלְתָה עַל־לִבִּי: ס
32לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־יֵאָמֵר עוֹד הַתֹּפֶת וְגֵיא בֶן־הִנֹּם כִּי אִם־גֵּיא הַהֲרֵגָה וְקָבְרוּ בְתֹפֶת מֵאֵין
מָקוֹם: 33וְהָיְתָה נִבְלַת הָעָם הַזֶּה לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ וְאֵין מַחֲרִיד: 34וְהִשְׁבַּתִּי | מֵעָרֵי יְהוּדָה
וּמֵחֻצוֹת יְרוּשָׁלִַם קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה כִּי לְחָרְבָּה תִּהְיֶה הָאָרֶץ:

8

[1] Mw'ago mango, ye kudesire Nyakasane, babishûla amavuha g'abâmi b'emwa Yuda, ag'abakulu, ag'abadâhwa, ag'abalêbi n'ag'abantu kone b'e Yeruzalemu. [2] Bagayanika oku izûba, omwêzi engabo y'emalunga bali barhonyize n'okukolera zirya bashimbaga banakazizidôsa, zirya bakazâgiharâmya, ago mavuha garhacife garhôlagwîrwe nîsi erhi kushubibishwa. Gakolaga gabêra oku idaho nka binazo. [3] N'oku banyi balobôka muli obwo bûko bw'emihera, ngasi aha nakabahàbulira, ye kudesire Nyakasane w'Emirhwe, olufù lwâba lwo lukulu aha buzîne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Endûlù, amahano, obugoma bw'Israheli

[4] Obabwîre, erhi kwo adesire ntya Nyakasane mpu k'ohirima arhazûka, k'ohabuka
arhahabûlwa? [5] Cirhumirage olwo lubaga lubêra omu bugoma buzira kuhusa. Basêzizagye
obunywesi balahîre bugaluka. [6] Najire aho nabayumvîrhiza: barhadwîrhi baderha nk'oku
bikwânîne. Barhalimwo owagaya obubî bwâge akaderha erhi «lêro bici bino nàkozire»? Bôshi
oku bahabusire kwo banahâsire, nka nfarasi yajilwa. [7] Ciru na nyakadekere nk'ali emalunga,
ayishi akasanzi kâge. Akafunzi, ehiremberembe n'omuhangali, biyishi amango gâbyo
g'okubunga. Olubaga lwâni lwôhe lurhishi obushinganyanya bwâni.

Irhegeko omu nfune z'abadâhwa

[8] Kurhi mwakaderhaga mpu «rhuli barhimanya rhugwêrhe irhegeko lya Nyakasane!» Kwo
binali; mwalihindwîre binywerhe oburhûza, bunywesi bw'abandisi. [9] Abagula enshonyi
zababumba, basômerwa hano bagwârhwa omu murhego Bôhe mpu bagayaguza akanwa ka
Nyakasane. Mbwîraga, obugula bwâbo, bici bubakwâniîage? [10] Bakâbo nkolaga nabahà abandi
balume amashwa gâbo ngahereze bandi-bandi. Bulya kurhenga oku murhò kuhika oku mukulu,
bôshi bya buhagwe balonza abalêbi n'abadâhwa, bôshi kurhebana balimwo. [11] Bali mpu babuka
ecibande ca mwâli w'olubaga lwâni, badwîrhe baderhera oku mino mpu «murhûla, murhûla»
n'obwo ntà murhûla. [12] Enshonyi z'amaligo gâbo zababumba. Caba mushâna, barhacibà
nshonyi, barhaciyishi olugwegwe lwo luci. Bafurhama omu karhî ka abafurhama bakomanya
olusiku nayishibarhangula, Nyakasane okudesire.

Emizâbîbu ya Yuda

[13] Nakasimire nsarille emwâbo, ye kudesire Nyamubâho. Cikwône emizâbîbu yâbo
erhalehesire, ciru n'omulehe gwâbo gurhayanyiri ebyâsi ciru byône bifunyire nali mbahire
ababishandazagya. [14] Cirhumirage rhutamire, rhufiremwo obûla Nyakasane Nyamuzinda wîrhu
yêne orhuyisire ye narhunywesize amîshi mahereke, erhi mabî rhwamujirire garhuma.
[15] Rhwakazâgiringa omurhûla: ci lerhaga! Rhwakagiringa amango g'okufuma: bikolaga bihamba.
[16] Kurhenga emwa Dani omulumbo gw'enfarasi zâge guyumvîkîne n'ecimorogo c'amadaku
g'enfarasi cidirhimanyize ecihugo côshi[w] bayishirirya ecihugo n'ebinjà bimuli olugo na benalo.
[17] Neci, lâba oku we ntumîre enjoka nkali zirya zirhadogêzibwa; zakuluma, ye kudesire
Nyakasane na ntà bufumu.

Omulenge gw'omulêbi amango g'ecizombo

[18] Namayumva amagala gandya omurhima gurhaciri gwani! [19] Yumva endûlù ya mwâli

[w] **8.16** Abashombanyi barhengera emwênè.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

w'olubaga lwîrhu, yamazûka omu cihugo côshi mpu «ka Nyamubâho arhacibà omu Siyoni, k'omwâmi w'e Siyoni arhaciyiba? (Carhumaga banjira burhe n'enshusho zâbo ebyo birhali byo byarhenga ihanga). [20] Bayûsize basârûla, ecanda cahwire, n'okucira n'orhaciziri! [21] Ecibande ca mwâli w'olubaga lwîrhu, cimbabazize, ndi nka nie mbanzirwe. [22] Ka ntà mavurha gaciba omu Galadi? ka ntà mufumu ocibâmwo? Cirhumirage cirhafuma ecibande ca mwâli w'olubaga lwîrhu? [23] Owahindula irhwe lyâni likashuba iriba, n'amasù gâni ngahinduke nshôko ya mirenge! Owampa nkalakira mûshi na budufu abayîsirwe omu bâna ba mwâli w'olubaga lwîrhu!

Jeremia/Jeremiah 8

1 בָּעֵת הַהִיא נְאֻם־יְהוָה וְיוֹצִיאוּ אֶת־עַצְמוֹת מַלְכֵי־יְהוּדָה וְאֶת־עַצְמוֹת־שָׂרָיו וְאֶת־עַצְמוֹת הַכֹּהֲנִים וְאֶת | עַצְמוֹת
הַנְּבִיאִים וְאֶת עַצְמוֹת יוֹשְׁבֵי־יְרוּשָׁלִַם מִקִּבְרֵיהֶם: 2 וּשְׁטָחוּם לַשֶּׁמֶשׁ וְלַיָּרֵחַ וּלְכֹל | צְבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר אֲהֵבוּם
וַאֲשֶׁר עֲבָדוּם וַאֲשֶׁר הָלְכוּ אַחֲרֵיהֶם וַאֲשֶׁר דָּרְשׁוּם וַאֲשֶׁר הִשְׁתַּחֲוּ לָהֶם לֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא יִקָּבֵרוּ לְדֹמֶן עַל־פְּנֵי
הָאֲדָמָה יִהְיוּ: 3 וְנִבְחַר מָוֶת מֵחַיִּים לְכֹל הַשְּׁאֵרִית הַנִּשְׁאָרִים מִן־הַמִּשְׁפָּחָה הָרָעָה הַזֹּאת בְּכָל־הַמְּקֹמוֹת הַנִּשְׁאָרִים
אֲשֶׁר הִדַּחְתִּים שָׁם נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת: ס

4 וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה הֲיִפְּלוּ וְלֹא יָקוּמוּ אִם־יָשׁוּב וְלֹא יָשׁוּב: 5 מַדּוּעַ שׁוֹבְבָה הָעָם הַזֶּה יְרוּשָׁלַם מְשֻׁבָה
נֶצַח הֶחֱזִיקוּ בַּתַּרְמִית מֵאֲנוּ לָשׁוּב: 6 הקְשַׁבְתִּי וָאֶשְׁמָע לוֹא־כֵן יְדַבֵּרוּ אֵין אִישׁ נִחָם עַל־רָעָתוֹ לֵאמֹר מֶה עָשִׂיתִי
כֻּלֹּה שָׁב בְּמֵרֹצָותָם כְּסוּס שׁוֹטֵף בַּמִּלְחָמָה: 7 גַּם־חֲסִידָה בַשָּׁמַיִם יָדְעָה מוֹעֲדֶיהָ וְתֹר וְסוּס וְעָגוּר שָׁמְרוּ אֶת־עֵת
בֹּאָנָה וְעַמִּי לֹא יָדְעוּ אֶת מִשְׁפַּט יְהוָה: 8 אֵיכָה תֹּאמְרוּ חֲכָמִים אֲנַחְנוּ וְתוֹרַת יְהוָה אִתָּנוּ אָכֵן הִנֵּה לַשֶּׁקֶר עָשָׂה עֵט
שֶׁקֶר סֹפְרִים: 9 הֹבִישׁוּ חֲכָמִים חַתּוּ וַיִּלָּכֵדוּ הִנֵּה בִדְבַר־יְהוָה מָאָסוּ וְחָכְמַת־מֶה לָהֶם: ס
10 לָכֵן אֶתֵּן אֶת־נְשֵׁיהֶם לַאֲחֵרִים שְׂדוֹתֵיהֶם לְיוֹרְשִׁים כִּי מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל כֻּלֹּה בֹּצֵעַ בֶּצַע מִנָּבִיא וְעַד־כֹּהֵן כֻּלֹּה עֹשֶׂה
שָׁקֶר: 11 וַיְרַפּוּ אֶת־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי עַל־נְקֵלָה לֵאמֹר שָׁלוֹם | שָׁלוֹם וְאֵין שָׁלוֹם: 12 הֹבֹשׁוּ כִּי תוֹעֵבָה עָשׂוּ גַּם־בֹּושׁ
לֹא־יֵבֹשׁוּ וְהִכָּלֵם לֹא יָדָעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בַּנֹּפְלִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם יִכָּשְׁלוּ אָמַר יְהוָה: ס
13 אָסֹף אֲסִיפֵם נְאֻם־יְהוָה אֵין עֲנָבִים בַּגֶּפֶן וְאֵין תְּאֵנִים בַּתְּאֵנָה וְהֶעָלֶה נָבֵל וָאֶתֵּן לָהֶם יַעַבְרוּם: 14 עַל־מָה אֲנַחְנוּ
יְשְׁבִים הֵאָסְפוּ וְנָבוֹא אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר וְנִדְמָה־שָּׁם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הַדְמָנוּ וַיַּשְׁקֵנוּ מֵי־רֹאשׁ כִּי חָטָאנוּ
לַיהוָה: 15 קַוֵּה לְשָׁלוֹם וְאֵין טוֹב לְעֵת מַרְפֵּה וְהִנֵּה בְעָתָה: 16 מִדָּן נִשְׁמַע נַחְרַת סוּסָיו מִקּוֹל מִצְהֲלוֹת אַבִּירָיו רָעֲשָׁה
כָּל־הָאָרֶץ וַיָּבוֹאוּ וַיֹּאכְלוּ אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ: ס
17 כִּי הִנְנִי מְשַׁלַּח בָּכֶם נְחָשִׁים צִפְעֹנִים אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם לָחַשׁ וְנִשְׁכוּ אֶתְכֶם נְאֻם־יְהוָה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18 מַבְלִיגִיתִי עֲלַי יָגוֹן עָלַי לִבִּי דָוֶי׃ 19 הִנֵּה־קוֹל שַׁוְעַת בַּת־עַמִּי מֵאֶרֶץ מַרְחַקִּים הֲיהוָה אֵין בְּצִיּוֹן אִם־מַלְכָּהּ אֵין בָּהּ
מַדּוּעַ הִכְעִסוּנִי בִּפְסִלֵיהֶם בְּהַבְלֵי נֵכָר׃ 20 עָבַר קָצִיר כָּלָה קָיִץ וַאֲנַחְנוּ לוֹא נוֹשָׁעְנוּ׃ 21 עַל־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי הָשְׁבָּרְתִּי
קָדַּרְתִּי שַׁמָּה הֶחֱזִקָתְנִי׃ 22 הֲצֳרִי אֵין בְּגִלְעָד אִם־רֹפֵא אֵין שָׁם כִּי מַדּוּעַ לֹא עָלְתָה אֲרֻכַת בַּת־עַמִּי׃ 23 מִי־יִתֵּן רֹאשִׁי
מַיִם וְעֵינִי מְקוֹר דִּמְעָה וְאֶבְכֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה אֵת חַלְלֵי בַת־עַמִּי׃

9

Okuhemuka kwa Yuda

[1] Lero ndi wakampebera icumbi omu irûngu? Nanayâka olubaga lwâni ncîjîre kuli nabo, bulya bôshi bali bagonyi, ngabo ya ncuku. [2] Kwo bagoka olulimi nka muherho bunywesi buyîmire mw'eci cihugo, ci arhali iderha nkana bâleka maligo bakola gandi barhanayishi Nyamubâho. [3] Ngasi muguma acilange oku mwîra wâge murhanacikubagiraga obugoma: bulyala ngasi mwene wâbo omuntu kwo adwîrhe ajira aka Yakôbo ngasi mwîra kunywerha adwîrhe anywerhera owâbo! [4] Abantu badwîrhe barhebana, barhaderha oku biri bakômerîze olulimi lwâbo okubêsha, bakômerîre amaligo, barhankacigokôla. [5] Barhalikangana barhalirhebana! Banywîre emibuli mpu bakamanya Nyamubâho! [6] Kwo adesirage ntya, Nyakasane w'Emirhwe: Lâba oku mbahebire omu cibeye nti mbagere kurhi nakacijizire obubî bwâbo? [7] Olulimi lwâbo, mwampi gwa kuyîrha, ebinwa byâbo, bunywesi bwône-bwône. Omuntu anaje aha, abwîre owâbo erhi «murhûla» n'obwo emurhima gwâge kurhega amurhezire. [8] Ka mpu ebiri ntyo ntabihane? Yekudesire Nyakasane. Ka mpu mbule bwacih6ôa oku ba bene abo?

Burhe aha Siyoni

[9] Entondomuzilakire, mubande endûlù amalambo g'omu mpinga mugayiganire kula kw'ofirîrwe bulya zayôcirwe zôshi ntâye ocigerayo, ntâye ociyumva ebintu byayanirayo. Oli ebinyunyi by'emalunga, ôli ebintu byôshi byayâsire, byahirigirha. [10] Yeruzalemu namujira nsinga ya mabuye, bulumba bwa banyambwe ebishagala bya Yuda nabijira bigûkà birya birhabamwo ndi. [11] Mugula ohi wakayumva ebyo? na kandi, ôhi Nyakasane abibwizire mpu abimanyîse abandi? Cirhumirage ecihugo cishâbwa. Cinayôcibwa nka mpinga erhagerwamwo na muntu? [12] Nyamuzinda adesire erhi: Kulya kubà balesire irhegeko lyâni, na niene nabahâga lyo, barhanayumvagya izù lyâni, [13] ci bakulikira obuzibu bw'emirhima yâbo, bakulikira ba Baali b'îshe babamanyîsagya, bama-nyiraga kuli b'îshe. [14] Co cirhumirage aderha ntya, Nnâmahanga w'Emirhwe Nyamuzinda w'Israheli: mpu: Lâba oku olu lubaga mutuzo nalulîsa. Ndunywese n'amîshi galimwo obwôge. [15] Nnambashandâze omu karhî k'amashanja barhishi, mashanja bashakulûza bâbo barhamanyaga nârhuma n'engôrho yabakwama, kuhika mbalambike bôshi. [16] Ee wee! Muhamagale abalasi baj'eno. Mulerhe abalenga bayishe. [17] Bakanye barhubandire

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

endûlù. Emirenge evugumuke omu masù gîrhu, ebisike bîrhu bihululemwo emirenge. [18] Neci endûlù yàyumvîkîne omu Siyoni: «mpu yajewe ala nka rhwalengana! ala nka rhwabumbwa n'enshonyi wee, yajewe ala mpu rhuleke eci cihugo bulya barhushâbulîre enyumpa. [19] Mwe bakazi muyumvagye akanwa ka Nyakasane amarhwîri ginyu gajemwo oluderho lw'ekanwa kâge. Muyigîrize bâli binyu olu lwimbo lw'endûlù: muyigirizanye mwêne na nene olu lwimho lw'endûlù.

[20] Olufu lwàgezire omu rhubonezo rhwinyu olufu lwarhujire eka,

lwalambika omwâna w'ecirhaba omu muhanda,

lwalambika abâna b'emisole omu ngo.

[21] Emirhumba y'abantu yashandire nka mashî omu ishwa

nka kulya emiha erhibuka enyuma z'omurhemi,

ebule n'omuntu wayishwêka.

Oburhimanya bw'okunali

[22] Kwo adesire ntya Nyakasane: omurhimanya arhahîraga akacikunga obushinganyanya bwâge! Entwâli erbahiraga ekacikunga oburhwâli bwâyo! Omugale arhahîraga akacikunga obugale bwâge! [23] Cikwône owalonza okucîkunga acîkunge oku: okuyumva n'okummamya, bulyala niono nie Nyamubâho nie nyôrha mbikola n'olukogo, n'obucîranuzi haguma n’obushinganyanya hano igulu neci byo ntonya ebyo, Kanwa ka Nyamubâho.

Okukembûlwa kubî

[24] Lolà oku ziyiruka Yekudesire Nyakasane censiku narhandûlamwo ngasi muntu ôli mukêmbûle omubiri gone: [25] Mîsiri, Yuda, Edomu, Bene-Amoni, Mowabu na bala Bene ebinûniro bimôme[x] bayûbaka omu irûngu. Bulyala aga mashanja gôshi n'enyumpa ya Israeheli yôshi barhali ba murhima mukêmbûle.

Jeremia/Jeremiah 9

1 מִי־יִתְּנֵנִי בַמִּדְבָּר מְלוֹן אֹרְחִים וְאֶעֶזְבָה אֶת־עַמִּי וְאֵלְכָה מֵאִתָּם כִּי כֻלָּם מְנָאֲפִים עֲצֶרֶת בֹּגְדִים׃ 2 וַיִּדְרְכוּ
אֶת־לְשׁוֹנָם קַשְׁתָּם שֶׁקֶר וְלֹא לֶאֱמוּנָה גָּבְרוּ בָאָרֶץ כִּי מֵרָעָה אֶל־רָעָה יָצָאוּ וְאֹתִי לֹא־יָדָעוּ נְאֻם־יְהוָה׃ ס

[x] **9.25** Obwôrhere hw'okumôma emvîri oku irhwe bwàhanzîbwe n'Abayahudi: Lolà Lev 19, 27. Obwôrhere bwa ntyo bwali bwa bantu bakazâgiharâmya banyamuzinda b'obwîhambi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3 אֶ֣יש מֵרֵעֵ֔הוּ הִשָּׁמְר֖וּ וְעַל־כָּל־אָ֣ח אַל־תִּבְטָ֑חוּ כִּ֣י כָל־אָ֗ח עָקֹ֤ב יַעְקֹב֙ וְכָל־רֵ֣עַ רָכִ֣יל יַהֲלֹ֔ךְ׃ 4 וְאִ֥ישׁ בְּרֵעֵ֖הוּ יְהָתֵ֑לּוּ
וֶאֱמֶ֖ת לֹ֣א יְדַבֵּ֔רוּ לִמְּד֤וּ לְשׁוֹנָם֙ דַּבֶּר־שֶׁ֔קֶר הַעֲוֹ֥ה נִלְאֽוּ׃ 5 שִׁבְתְּךָ֖ בְּתָ֣וֶךְ מִרְמָ֑ה בְּמִרְמָ֣ה מֵאֲנ֔וּ דַּ֥עַת־אוֹתִ֖י נְאֻם־יְהוָֽה׃
ס
6 לָכֵ֞ן כֹּ֣ה אָמַ֗ר יְהוָ֛ה צְבָאוֹת֙ הִנְנִ֣י צוֹרְפָ֔ם וּבְחַנְתִּ֖ים כִּֽי־אֵ֣יךְ אֶֽעֱשֶׂ֑ה מִפְּנֵ֥י בַת־עַמִּֽי׃ 7 חֵ֚ץ שָׁח֣וּט לְשׁוֹנָ֔ם מִרְמָ֖ה דִּבֵּ֑ר
בְּפִ֣יו שָׁלֹ֗ום אֶת־רֵעֵ֙הוּ֙ יְדַבֵּ֔ר וּבְקִרְבּ֖וֹ יָשִׂ֣ים אָרְבּֽוֹ׃ 8 הַעַל־אֵ֥לֶּה לֹֽא־אֶפְקֹ֖ד־בָּ֑ם נְאֻם־יְהוָ֔ה אִם־בְּגֹ֥וי אֲשֶׁר־כָּזֶ֖ה לֹ֥א
תִתְנַקֵּ֖ם נַפְשִֽׁי׃ ס
9 עַל־הֶ֣הָרִ֔ים אֶשָּׂ֥א בְכִ֖י וָנֶ֑הִי וְעַל־נְאוֹת֙ מִדְבָּ֔ר קִינָ֖ה כִּֽי־נִצְּת֣וּ מִבְּלִי־אִ֔ישׁ עֹבֵ֖ר וְלֹ֣א שָׁמְע֑וּ קֹ֚ול מִקְנֶ֔ה מֵעֹ֥וף הַשָּׁמַ֖יִם
וְעַד־בְּהֵמָ֥ה נָדְד֖וּ הָלָֽכוּ׃ 10 וְנָתַתִּ֤י אֶת־יְרוּשָׁלַ֙ם֙ לְגַלִּ֔ים מְעֹ֖ון תַּנִּ֑ים וְאֶת־עָרֵ֥י יְהוּדָ֖ה אֶתֵּ֥ן שְׁמָמָ֖ה מִבְּלִ֥י יֹושֵֽׁב׃ ס
11 מִֽי־הָאִ֣ישׁ הֶֽחָכָם֮ וְיָבֶן֒ אֶת־זֹ֔את וַאֲשֶׁ֤ר דִּבֶּר־פִּי־יְהוָה֙ אֵלָ֔יו וְיַגִּדֶ֑הָ עַל־מָ֤ה אָבְדָה֙ הָאָ֔רֶץ נִצְּתָ֥ה כַמִּדְבָּ֖ר מִבְּלִ֥י עֹבֵֽר׃
ס
12 וַיֹּ֣אמֶר יְהוָ֔ה עַל־עָזְבָ֖ם אֶת־תֹּורָתִ֑י אֲשֶׁ֥ר נָתַ֖תִּי לִפְנֵיהֶ֑ם וְלֹא־שָׁמְע֥וּ בְקֹולִ֖י וְלֹא־הָלְכ֥וּ בָֽהּ׃ 13 וַיֵּלְכ֖וּ אַחֲרֵ֣י שְׁרִרֻ֣ות
לִבָּ֑ם וְאַחֲרֵ֖י הַבְּעָלִ֥ים אֲשֶׁר־לִמְּד֖וּם אֲבוֹתָֽם׃ ס
14 לָכֵ֞ן כֹּה־אָמַ֣ר יְהוָ֣ה צְבָאוֹת֮ אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵל֒ הִנְנִ֣י מַאֲכִילָ֔ם אֶת־הָעָ֥ם הַזֶּ֖ה לַ֣עֲנָ֑ה וְהִשְׁקִיתִ֖ים מֵי־רֹֽאש׃ 15 וַהֲפִצֹותִ֖ים
בַּגֹּויִ֑ם אֲשֶׁ֥ר לֹֽא־יָדְע֖וּ הֵ֣מָּה וַאֲבוֹתָ֑ם וְשִׁלַּחְתִּ֤י אַחֲרֵיהֶם֙ אֶת־הַחֶ֔רֶב עַ֖ד כַּלֹּותִ֥י אוֹתָֽם׃ פ
16 כֹּ֣ה אָמַ֗ר יְהוָה֙ צְבָאוֹת֙ הִתְבֹּונָ֣נוּ וְקִרְא֔וּ לַמְקֹונְנֹ֖ות וּתְבוֹאֶ֑ינָה וְאֶל־הַחֲכָמֹ֥ות שִׁלְח֖וּ וְתָבֹ֥ואנָה׃ 17 וּתְמַהֵ֕רְנָה וְתִשֶּׂ֥נָה
עָלֵ֖ינוּ נֶ֑הִי וְתֵרַ֤דְנָה עֵינֵ֙ינוּ֙ דִּמְעָ֔ה וְעַפְעַפֵּ֖ינוּ יִזְלוּ־מָֽיִם׃ 18 כִּ֣י קֹ֤ול נְהִי֙ נִשְׁמַ֣ע מִצִּיֹּ֔ון אֵ֖יךְ שֻׁדָּדְנ֣וּ בֹשְׁנ֑וּ מִאֹ֤ד כִּֽי־עָזַ֙בְנוּ֙
אָ֔רֶץ כִּ֥י הִשְׁלִ֖יכוּ מִשְׁכְּנֹותֵֽינוּ׃ ס
19 כִּֽי־שִׁמַּ֤עְנָה נָשִׁים֙ דְּבַר־יְהוָ֔ה וְתִקַּ֥ח אָזְנְכֶ֖ם דְּבַר־פִּ֑יו וְלַמֵּ֤דְנָה בְנֹותֵיכֶם֙ נֶ֔הִי וְאִשָּׁ֖ה רְעוּתָ֥הּ קִינָֽה׃ 20 כִּֽי־עָלָ֤ה מָוֶת֙
בְּחַלֹּונֵ֔ינוּ בָּ֖א בְּאַרְמְנוֹתֵ֑ינוּ לְהַכְרִ֤ית עוֹלֶל֙ מִחֹ֔וץ בַּחוּרִ֖ים מֵרְחֹבֹֽות׃ 21 דַּבֵּ֗ר כֹּ֤ה נְאֻם־יְהוָה֙ וְנָפְלָ֣ה נִבְלַ֔ת הָאָדָ֖ם כְּדֹמֶ֣ן
עַל־פְּנֵ֣י הַשָּׂדֶ֑ה וּכְעֹמֶ֙ר֙ מֵאַחֲרֵ֣י הַקֹּצֵ֔ר וְאֵ֖ין מְאַסֵּֽף׃ ס
22 כֹּ֣ה | אָמַ֣ר יְהוָ֔ה אַל־יִתְהַלֵּ֥ל חָכָ֖ם בְּחָכְמָתֹ֑ו וְאַל־יִתְהַלֵּ֤ל הַגִּבֹּור֙ בִּגְבוּרָתֹ֔ו אַל־יִתְהַלֵּ֥ל עָשִׁ֖יר בְּעָשְׁרֹֽו׃ 23 כִּֽי
אִם־בְּזֹ֞את יִתְהַלֵּ֣ל הַמִּתְהַלֵּ֗ל הַשְׂכֵּל֙ וְיָדֹ֣עַ אֹותִ֔י כִּ֣י אֲנִ֣י יְהוָ֗ה עֹשֶׂ֤ה חֶ֙סֶד֙ מִשְׁפָּ֣ט וּצְדָקָ֔ה בָּאָ֖רֶץ כִּֽי־בְאֵ֑לֶּה חָפַ֙צְתִּי֙
נְאֻם־יְהוָֽה׃ ס
24 הִנֵּ֤ה יָמִים֙ בָּאִ֔ים נְאֻם־יְהוָ֑ה וּפָקַדְתִּ֖י עַל־כָּל־מ֥וּל בְּעָרְלָֽה׃ 25 עַל־מִצְרַ֥יִם וְעַל־יְהוּדָ֖ה וְעַל־אֱדֹ֣ום וְעַל־בְּנֵ֣י עַמֹּ֑ון
וְעַל־מֹואָ֕ב וְעַל֙ כָּל־קְצוּצֵ֣י פֵּאָ֔ה הַיֹּשְׁבִ֖ים בַּמִּדְבָּ֑ר כִּ֣י כָל־הַגֹּויִ֗ם עֲרֵלִים֙ וְכָל־בֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֔ל עֲרֵלֵי־לֵ֖ב׃ ס

10

Enshusho z'abazimu na Nyamuzinda w'okunali

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Wâni nyumpa ya Israheli, yumva oku Nyakasane akubwîra. [2] Kwo adesire ntya Nyakasane, Murhakazâgikômera enjira z'amashanja, murhakazâgiyôboha ebimanyîso by'oku nkuba ciru akaba amashanja kuyôboha gabiyôboha. [3] Kali obwôba bw' amashanja buba bwa busha, gubà murhi kwône batwa omu muzirhu, gubinjwe n'akere k'omubinji. [4] Oku bundi baguyinjihye n'amasholo haguma n'amarhale, Babulibigwikamwo emisumâri, enyundo eyigwike mpu lyo bisêra (ebirhangâlo byâbo) bilekihinya-hinya. [5] Kwo biba nka buhereko omu ishwa ly'emyungu, birhaderha, kulengezibwa bilengezibwa, bulya birhagenda. Murhakazâgibiyôboha: bulya birhankajira kubî kuci birhakanajira kwinjà kuci. [6] Orhagerwa ndi Nyakasane, oli mukulu, liri likulu izîno lyâwe ligala byôshi. [7] Ndi orhankakurhînya, mwâmi w'amashanja? Neci, oli wa kurhinywa! Bulyala omu bagula b'amashanja bôshi, n'omu mâmi gâbo gôshi, ntâye bakakugererakwo. [8] Bôshi bôshi, bali bahwinja banali bingolongolo. Amahano obusha buhâna nago ganali ntago. [9] Marhale matule nka rhwâsi garhenga cingana e Tarsi n'amasholo g'e Ofiri mukolo gwa mubinji, gwa munwe mulenga gw'omutuzi byôshi bushanja bwa bantu balenga. Babiyambike n'omushangi gw'akaduku obwo. [10] Nyakasane yêhe ye Nyamuzinda w'okuli, ye Nyamuzinda ôzine ye na Mwâmi w'ensiku n'amango. Akaba burhe, igulu linageremwo omusisi, amashanja garhankalinda omutula gwâge. [11] Kwo wababwîra ntya: erhi: banyamuzinda, abarhajiraga amalunga n'igulu baherêrekera hanol'igulu n'idako ly'amalunga. [12] Ye wajiraga igulu n'obuhashe bwâge, ayimanza amahanga n'oburhimanya bwâge n'obukengêre bwâge bwalambûla amalunga. [13] Akalika izù, amîshi ganalulume emalunga, anayinamule ebitu kurhenga aha kafende k'igulu atule n'orhukengulo eshube milazo akûle n'empûsi omu cibîkiro câge. [14] Go mango, ngasi muntu ahwinjagala, ayimange buzira kuyumva go mango ngasi mutuzi agwârhwa n'enshonyi erhi alola enshusho zâge. Bulyala biri bya bunywesi, birhalimwo omûka. [15] Birhaba cici, amango g'okuhanwa kwâbyo, byahirigirha. [16] «Mwanya gwa Yakôbo» yêhe arhali ntyo: bulya ye kabumba kabumbaga byôshi Israheli lyo ishanja mwîmo gwâge. Izîno lyâge ye Nyakasane w'Emirhwe.

Ecihugo cajamwo ecôbà

[17] Oshane ebyâwe, orhenge mw'eci cihugo wâni we mugorhe! [18] Bulya kwo adesire ntya Nyakasane. Lolà oku lero kulibirha n'abalibirhakwo, bajè kulî, ababamwo eci cihugo nabaheba omu malibuko lyo banshanga [19] Namahera, namabandwa! Ecibande câni cirhakanafuma. Nie muntu nakazâgiderha: nti gâni ago mababale, nagalembera. [20] Ihêma lyâni balishâbire emigozi yâni yôshi bayitwîre. Abâna bangenzire bôshi: ntâye ocihali. Harhaciri ciru omuntu w'okuyimânika ihêma. [21] Balungere bo babire bahwinja. Barhalongerizi Nyakasane n'okwola kwarhuma bayabirwa: obusò bwâbo bwôshi bwashandire. [22] Yumva omwanzi! gwo ogwo! Cihôgero cinene carhenga e mwênè mpu ebishagala bya Yuda bihinduke irûngu, bibè lwâkiro lwa banyambwe. [23] Omanyire yâgirwa Nyamubâho, oku enjira y'omuntu erhaba yâge kurhanali kwâge okulambagira n'okusêra omu njira yâge burhanali buhashe bwâge bumuheba omu njira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'okumubêzamwo. [24] Orhuhane Yâgirwa, cikwône omu lugero lwinja buzira mungo, rhwakanahungumuka rhweshi. [25] Orhulire omutula gwâwe oku mashanja garhakuyishi n'oku milala erhagashâniza izù lyâwe. Bulyala balire Yakôbo bamuyûsa, banashâba aha mwâge.

Jeremia/Jeremiah 10

1 שִׁמְעוּ אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עֲלֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ 2 כֹּה | אָמַר יְהוָה אֶל־דֶּרֶךְ הַגּוֹיִם אַל־תִּלְמָדוּ וּמֵאֹתוֹת
הַשָּׁמַיִם אַל־תֵּחַתּוּ כִּי־יֵחַתּוּ הַגּוֹיִם מֵהֵמָּה׃ 3 כִּי־חֻקּוֹת הָעַמִּים הֶבֶל הוּא כִּי־עֵץ מִיַּעַר כָּרָתוֹ מַעֲשֵׂה יְדֵי־חָרָשׁ
בַּמַּעֲצָד׃ 4 בְּכֶסֶף וּבְזָהָב יְיַפֵּהוּ בְּמַסְמְרוֹת וּבְמַקָּבוֹת יְחַזְּקוּם וְלוֹא יָפִיק׃ 5 כְּתֹמֶר מִקְשָׁה הֵמָּה וְלֹא יְדַבֵּרוּ נָשׂוֹא
יִנָּשׂוֹא כִּי לֹא יִצְעָדוּ אַל־תִּירְאוּ מֵהֶם כִּי־לֹא יָרֵעוּ וְגַם־הֵיטִיב אֵין אוֹתָם׃ ס
6 מֵאֵין כָּמוֹךָ יְהוָה גָּדוֹל אַתָּה וְגָדוֹל שִׁמְךָ בִּגְבוּרָה׃ 7 מִי לֹא יְרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה כִּי בְכָל־חַכְמֵי הַגּוֹיִם
וּבְכָל־מַלְכוּתָם מֵאֵין כָּמוֹךָ׃ 8 וּבְאַחַת יִבְעֲרוּ וְיִכְסָלוּ מוּסַר הֲבָלִים עֵץ הוּא׃ 9 כֶּסֶף מְרֻקָּע מִתַּרְשִׁישׁ יוּבָא וְזָהָב
מֵאוּפָּז מַעֲשֵׂה חָרָשׁ וִידֵי צוֹרֵף תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁם מַעֲשֵׂה חֲכָמִים כֻּלָּם׃ 10 וַיהוָה אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא־אֱלֹהִים חַיִּים
וּמֶלֶךְ עוֹלָם מִקְצְפוֹ תִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וְלֹא־יָכְלוּ גוֹיִם זַעְמוֹ׃ ס
11 כְּדָנָה תֵּאמְרוּן לְהוֹם אֱלָהַיָּא דִּי־שְׁמַיָּא וְאַרְקָא לָא עֲבַדוּ יֵאבָדוּ מֵאַרְעָא וּמִן־תְּחוֹת שְׁמַיָּא אֵלֶּה׃ ס
12 עֹשֵׂה אֶרֶץ בְּכֹחוֹ מֵכִין תֵּבֵל בְּחָכְמָתוֹ וּבִתְבוּנָתוֹ נָטָה שָׁמָיִם׃ 13 לְקוֹל תִּתּוֹ הֲמוֹן מַיִם בַּשָּׁמַיִם וַיַּעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה
ָאֶרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה וַיּוֹצֵא רוּחַ מֵאֹצְרֹתָיו׃ 14 נִבְעַר כָּל־אָדָם מִדַּעַת הֹבִישׁ כָּל־צוֹרֵף מִפֶּסֶל כִּי שֶׁקֶר נִסְכּוֹ
וְלֹא־רוּחַ בָּם׃ 15 הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם יאבֵדוּ׃ 16 לֹא־כְאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב כִּי־יוֹצֵר הַכֹּל הוּא
וְיִשְׂרָאֵל שֵׁבֶט נַחֲלָתוֹ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃ ס
17 אִסְפִּי מֵאֶרֶץ כִּנְעָתֵךְ יֹשֶׁבֶת בַּמָּצוֹר׃ ס
18 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי קוֹלֵעַ אֶת־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ בַּפַּעַם הַזֹּאת וַהֲצַרוֹתִי לָהֶם לְמַעַן יִמְצָאוּ׃ ס
19 אוֹי לִי עַל־שִׁבְרִי נַחְלָה מַכָּתִי וַאֲנִי אָמַרְתִּי אַךְ זֶה חֳלִי וְאֶשָּׂאֶנּוּ׃ 20 אָהֳלִי שֻׁדָּד וְכָל־מֵיתָרַי נִתָּקוּ בָּנַי יְצָאֻנִי וְאֵינָם
אֵין־נֹטֶה עוֹד אָהֳלִי וּמֵקִים יְרִיעוֹתָי׃ 21 כִּי נִבְעֲרוּ הָרֹעִים וְאֶת־יְהוָה לֹא דָרָשׁוּ עַל־כֵּן לֹא הִשְׂכִּילוּ וְכָל־מַרְעִיתָם
נָפוֹצָה׃ ס
22 קוֹל שְׁמוּעָה הִנֵּה בָאָה וְרַעַשׁ גָּדוֹל מֵאֶרֶץ צָפוֹן לָשׂוּם אֶת־עָרֵי יְהוּדָה שְׁמָמָה מְעוֹן תַּנִּים׃ ס
23 יָדַעְתִּי יְהוָה כִּי לֹא לָאָדָם דַּרְכּוֹ לֹא־לְאִישׁ הֹלֵךְ וְהָכֵין אֶת־צַעֲדוֹ׃ 24 יַסְּרֵנִי יְהוָה אַךְ־בְּמִשְׁפָּט אַל־בְּאַפְּךָ
פֶּן־תַּמְעִטֵנִי׃ 25 שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ עַל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּךָ וְעַל מִשְׁפָּחוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ כִּי־אָכְלוּ אֶת־יַעֲקֹב
וַאֲכָלֻהוּ וַיְכַלֻּהוּ וְאֶת־נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ׃ פ

11

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yeremiyahu n'ebinwa by'endagâno

[1] Akanwa Yeremiyahu abwîragwa na Nyakasane: [2] «Obwîre abantu b'omu ishwa lya Yuda
n'ab'omu Yeruzalemu. [3] Obabwîre erhi: «Yekudesire Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli erhi:
akahera omuntu orhumva ebinwa by'eyi ndagâno, [4] binwa narhegekaga basho olusiku mbakûla
omu cibeye, omu cihugo c'e Mîsiri. Nababwîra nti «muyumve izù lyâni; munajire ngasi kwôshi
nâkamurhegeka lyo mubà lubaga lwâni, nâni mbè Nyamuzinda winyu. [5] Kuderha nti nyunjulize
gulya mulagi nalahiraga nti ntagujiriri basho gulya gw'okubahàishwa lyahululamwo amarha
n'obûci, nk'oku biri buno. Nâni nashuza nti: «Neci, Nyamwagirwa. [6] Na Nyakasane anacimbwîra
erhi: «omu bishagala bya Yuda n'omu mihanda ya Yeruzalemu oyakûze mpu: muyumve ebinwa
by'eyi ndagânomunabijire. [7] Bulyala narhonzire basho erhi mbakula e Mîsiri, na kuhika buno
nadesire buzira kurhama nti: muyumve izù lyâni. [8] Cikwône barhumvagya barhaderhaga mpu
barhege okurhwîri, ngasi muguma ayêrekera emunda omurhima gwâge mubî gunayêrekîre.
Okubundi nabakolera akal'ibala ebinwa by'eyi ndagâno byôshi byanali bidesire, binwa nali
mbasêzize okushi-mba barhanabishimbaga. [9] Nyakasane ambwîra erhi: Bene Yuda n'ab'omu
Yeruzalemu banywânane. [10] Bashubirire amaiigo ga b'îshe, balahiraga mpu barhayumva ebinwa
byâni: b'abôla bakulikire banyamuzinda b'obwîhambi mpu babè bo bakolera. Enyumpa y'Israheii
n'enyumpa ya Yuda bavunyire omu binwa by'endagâno rhwalagânanaga rhwe na b'îshe. [11] Co
cirhumirage, Yekudesire Nyakasane, lâba oku nkola nabarhumira obuhanya barhafume,
bakanyakûza, ntabashuze. [12] Go mango ebishagaia bya Yuda n'ab'omu Yeruzalemu
bajigashâniza n'enshangi banyamuzinda b'obwîhambi. Abo banyamuzinda barhabarhabâle ciru
n'ehitya amango g'obuhanya. [13] Bulyala wâni Yuda, banyamuzinda bâwe kwo bali banji nka
ebishagala byâwe. [14] N'oku emihanda ya Yeruzalemu eri minji kwo nazo ziri nyinji empêrero
wayûbasire z'okugashâniza Baali.

Abakomera akâ-Nyamuzinda batumuzibwa

[15] Omusimwa wâni bici alijira omu mwâni? Anayunjulize obulonza bwâge bubî. Ewe k'emihigo
n'enyama nterekêre byo byakurhenza mw'obu buhanya olimo ly'omanya oku wacishinga?
[16] Muzeti guyanyire gunajagaiire, lyo izîno Nyakasane ali akuhîre; lero ahizirage omuiiro omu
byasi byâwe; n'amashami gabôyôsire. [17] Na Nyakasane w'Emirhwe wakugwîkaga, akutwîrire
olufù n'ecarhumire, ganali amaligo enyumpa y'Israheli n'eya Yuda zakozire mpu banjire burhe
omu kududûkiza Baali omugî gw'enshangi.

Yeremiyahu alibuzibwa e Anatoti

[18] Nyamubâho anali erhi antonzire: nayôrha mmanyire! Ago mango, Nyakasane, wanzibûla

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amasù mpu gabone ebi balimwo! [19] Niehe kwo nali nka mwâna-buzi[y] wajibagwa, erhi ntanamanyiri emirali bagwêrhe kuli nie. Mpu «rhuhongole omurhi gujinire, rhumukûle omu igulu ly'abazîne, irhondo izîno lyâge lirhakengêragwa»! [20] Cikwône wêhe, Nyakasane w'Emirhwe, we twa emmanja n'obushinganyanya we singiriza ensiko n'omurhima onyêreke mbone oku wacihôlerabo bulya we ntûzire olubanja lwâni. [21] Okwo kwo kurhumire, ntya kwo Nyakasane aderhire abantu b'e Anatoti bashimbire omûka gwâni: «Erhi orhajiraga obulêbi oku izîno lya Nyakasane, lyo orhagiyîrhwa n'enfune zirhu». [22] Lâba oku niono nk'ola najibarhangula. Emisole yâbo, ngôrho yabayiîrha, bagala bâbo na bâli bâbo bafà n'ishali. [23] Barhabemwo owasi-gala hano ndikira obuhanya omu bantu b'e Anatoti.

Jeremia/Jeremiah 11

1 הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר׃ 2 שִׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְדִבַּרְתֶּם אֶל־אִישׁ יְהוּדָה
וְעַל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם׃ 3 וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית
הַזֹּאת׃ 4 אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הוֹצִיאִי־אוֹתָם מֵאֶרֶץ־מִצְרַיִם מִכּוּר הַבַּרְזֶל לֵאמֹר שִׁמְעוּ בְקוֹלִי וַעֲשִׂיתֶם
אוֹתָם כְּכֹל אֲשֶׁר־אֲצַוֶּה אֶתְכֶם וִהְיִיתֶם לִי לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים׃ 5 לְמַעַן הָקִים אֶת־הַשְּׁבוּעָה
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתֵיכֶם לָתֶת לָהֶם אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ כַּיּוֹם הַזֶּה וָאַעַן וָאֹמַר אָמֵן | יְהוָה׃ ס
16 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קְרָא אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִַם לֵאמֹר שִׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית
הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם׃ 7 כִּי הָעֵד הַעִדֹּתִי בַּאֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַעֲלוֹתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְעַד־הַיּוֹם הַזֶּה הַשְׁכֵּם וְהָעֵד
לֵאמֹר שִׁמְעוּ בְקוֹלִי׃ 8 וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא־הִטּוּ אֶת־אָזְנָם וַיֵּלְכוּ אִישׁ בִּשְׁרִרוּת לִבָּם הָרָע וָאָבִיא עֲלֵיהֶם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי
הַבְּרִית־הַזֹּאת אֲשֶׁר־צִוִּיתִי לַעֲשׂוֹת וְלֹא עָשׂוּ׃ ס
9 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי נִמְצָא־קֶשֶׁר בְּאִישׁ יְהוּדָה וּבְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם׃ 10 שָׁבוּ עַל־עֲוֹנֹת אֲבוֹתָם הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר מֵאֲנוּ
לִשְׁמֹעַ אֶת־דְּבָרַי וְהֵמָּה הָלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם הֵפֵרוּ בֵּית־יִשְׂרָאֵל וּבֵית יְהוּדָה אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי
אֶת־אֲבוֹתָם׃ ס
11 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מֵבִיא אֲלֵיהֶם רָעָה אֲשֶׁר לֹא־יוּכְלוּ לָצֵאת מִמֶּנָּה וְזָעֲקוּ אֵלַי וְלֹא אֶשְׁמַע אֲלֵיהֶם׃ 12 וְהָלְכוּ
עָרֵי יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם וְזָעֲקוּ אֶל־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הֵם מְקַטְּרִים לָהֶם וְהוֹשֵׁעַ לֹא־יוֹשִׁיעוּ לָהֶם בְּעֵת רָעָתָם׃ 13 כִּי
מִסְפַּר עָרֶיךָ הָיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה וּמִסְפַּר חֲצוֹת יְרוּשָׁלִַם שַׂמְתֶּם מִזְבְּחוֹת לַבֹּשֶׁת מִזְבְּחוֹת לְקַטֵּר לַבָּעַל׃ ס
14 וְאַתָּה אַל־תִּתְפַּלֵּל בְּעַד־הָעָם הַזֶּה וְאַל־תִּשָּׂא בַעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה כִּי אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ בְּעֵת קָרְאָם אֵלַי בְּעַד רָעָתָם׃ ס

[y] **11.19** 11, 19: Mwanabuzi. Lolà lz 53. 7. Yeremiyahu amaba lwîganyo lw'omucunguzi Yezu Kristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 מֶה לִּידִידִי בְּבֵיתִי עֲשׂוֹתָהּ הָמְזִמָּתָהּ הָרַבִּים וּבְשַׂר־קֹדֶשׁ יַעַבְרוּ מֵעָלַיִךְ כִּי רָעָתֵכִי אָז תַּעֲלֹזִי׃ 16 זַיִת רַעֲנָן יְפֵה
פְרִי־תֹאַר קָרָא יְהוָה שְׁמֵךְ לְקוֹל ׀ הֲמוּלָה גְּדֹלָה הִצִּית אֵשׁ עָלֶיהָ וְרָעוּ דָּלִיּוֹתֶיהָ׃ 17 וַיהוָה צְבָאוֹת הַנּוֹטֵעַ אוֹתָךְ דִּבֶּר
עָלַיִךְ רָעָה ׀ בְּגִלַּל רָעַת בֵּית־יִשְׂרָאֵל וּבֵית יְהוּדָה אֲשֶׁר עָשׂוּ לָהֶם לְהַכְעִסֵנִי לְקַטֵּר לַבַּעַל׃ ס
18 וַיהוָה הוֹדִיעֵנִי וָאֵדָעָה אָז הִרְאִיתַנִי מַעַלְלֵיהֶם׃ 19 וְאֲנִי כְּכֶבֶשׂ אַלּוּף יוּבַל לִטְבֹוחַ וְלֹא־יָדַעְתִּי כִּי־עָלַי ׀ חָשְׁבוּ
מַחֲשָׁבוֹת נַשְׁחִיתָה עֵץ בְּלַחְמוֹ וְנִכְרְתֵנוּ מֵאֶרֶץ חַיִּים וּשְׁמוֹ לֹא־יִזָּכֵר עוֹד׃ 20 וַיהוָה צְבָאוֹת שֹׁפֵט צֶדֶק בֹּחֵן כְּלָיוֹת
וָלֵב אֶרְאֶה נִקְמָתְךָ מֵהֶם כִּי אֵלֶיךָ גָּלִיתִי אֶת־רִיבִי׃ ס
21 לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה עַל־אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת הַמְבַקְשִׁים אֶת־נַפְשְׁךָ לֵאמֹר לֹא תִנָּבֵא בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא תָמוּת בְּיָדֵנוּ׃ ס
22 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי פֹקֵד עֲלֵיהֶם הַבַּחוּרִים יָמֻתוּ בַּחֶרֶב בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם יָמֻתוּ בָּרָעָב׃ 23 וּשְׁאֵרִית לֹא
תִהְיֶה לָהֶם כִּי־אָבִיא רָעָה אֶל־אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת שְׁנַת פְּקֻדָּתָם׃ ס

12

Amasîma g'ababî

[1] Obà mushinganyanya, Nyakasane, ciru nkacihamba nti nakujîsa kadali ci erhi na binwa bya bushinganyanya nakushambâza. Cirhuma enjira y'endyâlya eba ekomire, cirhuma encuku zijira omurhûla. [2] Nàbagwisire bànamera emizi, kukula bakula na malehe bayâna. Hôfi obà n'akanwa kâbo, cikwône kuli n'ensiko zâbo. [3] Wêhe Nyakasane, onyishi na kubona ombona, omurhima gwâni wàgurhangwîre, na haguma nâwe gubà. Obarhenze nka bibuzi byajibâgwa, obabikire olusiku lw'okubâgwa. [4] (Kuhika mangaci ecihugo câba ciri omu mishîbo), n'obwâsi buli ebulambo erhi buyûmire? Ebinyunyi n'ebintu byahwîre n'obubî bw'abantu. Bulya kwo badesire: mpu Nyamuzinda arhabona ebirhulimwo. [5] K'amashigwe g'abantu gakuyâbire, ohashe amashigwe g'enfarasi? Erhi oyumvagya ebihamba omu cihugo cidekerîre, kurhi byayishigiba omu mashaka g'oku Yordani? [6] Kali ciru balumuna bâwe na bene winyu bakurhebeka! Bakuhûrana n'izù linene. Orhahîraga okabayêmêra hano bakubwîra ebinwa binunu.

Lungwe alakira olubaga lwâge

[7] Nalesirage enyumpa yâni, nasiga akashambala kâni. Omurhonyi w'omurhima gwâni namusizire omu nfune z'abashombanyi bâge. [8] Akashambala kâni kamipindukirage, kashuba nka ntale y'erubala: yandulumîr, nayishomba. [9] Akashambala kâni ka kashubirage cinyunyi ca mashala ga butone n'ebinyunyi bihiva byakagorha! Mukanye muhamagale eby'erubala byôshi; mubilerhe bicirhanze. [10] Engabo y'abangere yakûzire ishwa lyâni ly'emizâbîbu, balirhindagira, ishwa lyâni oku ndirhonya, bôhe balijizirage nterere. [11] Mashi balijizire nkûmu, likola lya kushibûkwa omu masù gâni. Ecihugo côshi bacishâbire na ntâye oshibirîre. [12] Entondo zirengerîre omu irûngu zôshi zahisirwekwo n'abashâbi (bulya Nyamubâho afumbasire engôrho

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ye Ntakanjirwa) kurhenga oku cikwî c'ecihugo kuhika oku cindi ntà muntu ogwêrhe omurhûla! [13] Barhwezire engano, basârûla emishûgi; barhamîre busha. Enshonyi z'ebi basarwire zababumbire, erhi mungo gwa Nyakasane gurhuma.

Olubanja n'obucire bw'olubaga

[14] Kwo adesire ntya Nyakasane: Bo ndesire abalungu bâni babî, balya bàhumaga oku kashabala nàhaga olubaga lwâni lw'Israheli. Lâba oku nâbashugula omu cihugo câbo. (Cikwône enyumpa ya Yuda narhangiyishugula omu karhî kâbo). [15] Cikwône hano mba namabashugula, nâshubibabêra bwonjo, nshubibagalula ngasi muguma omu kashambala kâge, ngasi muguma omu ishwa lyâge. [16] N'erhi bakaciyigîriza bwinjà amarhegeko g'olubaga lwâni, bakamanyindahira mpu «ye ndahîre Nyakasane ozîne» nka kulya bayigîrizagya olubaga lwâni okulahira Baali, ago mango banashubira omu karhî k'olubaga lwâni. [17] Cikwône bakabula buyumva olwo lubaga nânalushugula, nnanduherêrekeze, Kanwa ka Nyakasane.

Jeremia/Jeremiah 12

צַדִּיק אַתָּה יְהוָה כִּי אָרִיב אֵלֶיךָ אַךְ מִשְׁפָּטִים אֲדַבֵּר אוֹתָךְ מַדּוּעַ דֶּרֶךְ רְשָׁעִים צָלְחָה שָׁלְוֹ כָּל־בֹּגְדֵי בֶגֶד׃ נָטַעְתָּם
גַּם־שֹׁרָשׁוּ יֵלְכוּ גַּם־עָשׂוּ פֶּרִי קָרוֹב אַתָּה בְּפִיהֶם וְרָחוֹק מִכִּלְיוֹתֵיהֶם׃ וְאַתָּה יְהוָה יְדַעְתָּנִי תִּרְאֵנִי וּבָחַנְתָּ לִבִּי אִתָּךְ
הַתִּקֵם כִּצֹאן לְטִבְחָה וְהַקְדִּשֵׁם לְיוֹם הֲרֵגָה׃ ס
עַד־מָתַי תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְעֵשֶׂב כָּל־הַשָּׂדֶה יִיבָשׁ מֵרָעַת יֹשְׁבֵי־בָהּ סָפְתָה בְהֵמוֹת וָעוֹף כִּי אָמְרוּ לֹא יִרְאֶה
אֶת־אַחֲרִיתֵנוּ׃ כִּי אֶת־רַגְלִים | רַצְתָּה וַיַּלְאוּךָ וְאֵיךְ תְּתַחֲרֶה אֶת־הַסּוּסִים וּבְאֶרֶץ שָׁלוֹם אַתָּה בוֹטֵחַ וְאֵיךְ תַּעֲשֶׂה
בִּגְאוֹן הַיַּרְדֵּן׃ כִּי גַם־אַחֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ גַּם־הֵמָּה בָּגְדוּ בָּךְ גַּם־הֵמָּה קָרְאוּ אַחֲרֶיךָ מָלֵא אַל־תַּאֲמֵן בָּם כִּי־יְדַבְּרוּ
אֵלֶיךָ טוֹבוֹת׃ ס
עָזַבְתִּי אֶת־בֵּיתִי נָטַשְׁתִּי אֶת־נַחֲלָתִי נָתַתִּי אֶת־יְדִדוּת נַפְשִׁי בְּכַף אֹיְבֶיהָ׃ הָיְתָה־לִּי נַחֲלָתִי כְּאַרְיֵה בַּיָּעַר נָתְנָה עָלַי
בְּקוֹלָהּ עַל־כֵּן שְׂנֵאתִיהָ׃ הֲעַיִט צָבוּעַ נַחֲלָתִי לִי הֲעַיִט סָבִיב עָלֶיהָ לְכוּ אִסְפוּ כָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה הֲתָיוּ
לֶאֱכֹלָה׃ רֹעִים רַבִּים שִׁחֲתוּ כַרְמִי בֹּסְסוּ אֶת־חֶלְקָתִי נָתְנוּ אֶת־חֶלְקַת חֶמְדָּתִי לְמִדְבַּר שְׁמָמָה׃ שָׂמָהּ לִשְׁמָמָה
אָבְלָה עָלַי שְׁמֵמָה נָשַׁמָּה כָּל־הָאָרֶץ כִּי אֵין אִישׁ שָׂם עַל־לֵב׃ עַל־כָּל־שְׁפָיִם בַּמִּדְבָּר בָּאוּ שֹׁדְדִים כִּי חֶרֶב לַיהוָה
אֹכְלָה מִקְצֵה־אֶרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ אֵין שָׁלוֹם לְכָל־בָּשָׂר׃ ס
זָרְעוּ חִטִּים וְקוֹצִים קָצָרוּ נָחֲלוּ לֹא יוֹעִלוּ וּבֹשׁוּ מִתְּבוּאֹתֵיכֶם מֵחֲרוֹן אַף־יְהוָה׃ ס
כֹּה | אָמַר יְהוָה עַל־כָּל־שְׁכֵנַי הָרָעִים הַנֹּגְעִים בַּנַּחֲלָה אֲשֶׁר־הִנְחַלְתִּי אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל הִנְנִי נֹתְשָׁם מֵעַל
אַדְמָתָם וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה אֶתּוֹשׁ מִתּוֹכָם׃ וְהָיָה אַחֲרֵי נָתְשִׁי אוֹתָם אָשׁוּב וְרִחַמְתִּים וַהֲשִׁבֹתִים אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ וְאִישׁ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְאַרְצוֹ׃ 16וְהָיָה אִם־לָמֹד יִלְמְדוּ אֶת־דַּרְכֵי עַמִּי לְהִשָּׁבֵעַ בִּשְׁמִי חַי־יְהוָה כַּאֲשֶׁר לִמְּדוּ אֶת־עַמִּי לְהִשָּׁבֵעַ בַּבָּעַל וְנִבְנוּ
בְּתוֹךְ עַמִּי׃ 17וְאִם לֹא יִשְׁמָעוּ וְנָתַשְׁתִּי אֶת־הַגּוֹי הַהוּא נָתוֹשׁ וְאָבֵד נְאֻם־יְהוָה׃ ס

13

Omukaba gubozire

[1] Kwo ambwîzire ntya Nyakasane: Erhi okanye ogule omukaba gw'ecitâni, oguzonze ensiko zombi. Cikwône orhagurhogezagya omu mîshi.» [2] Nagula omukaba, nk'oku Nyakasane ànali antegesire, nanaguzonza ensiko zombi. [3] Akanwa ka Nyakasane kantindakwo obwa kabirhi: [4] «Erhi oyanke omukaba wagulaga, ogula oyambalire oku nsiko, oyimuke, ojè ebwa Efrata ogufulike omu mugaku gw'ibuye.» [5] Nakanya najigufulika ebwa Efrata, nk'oku Nyakasane ali antegesire. [6] Erhi hagera nsiku zirhali nyi, Nyakasane ambwîra, erhi: «Yimuka, ojè ebwa Efrata oyanke yo gulya mukaba nakurhegekaga nti ofulikeyo». [7] Najà ebwa Efrata, nalonza nanabandana omukaba halya nali ngufulisire. Lâba: gwasherire gurhankacikolesibwa. [8] Okubundi akanwa ka Nyakasane kantindakwo. [9] Erhi «kwo adesire ntya Nyakasane; erhi: ntya kwo nashereza ifêka lya Yuda bula bucibone bunji bwa Yeruzalemu. [10] Olu lubaga lubî, abâla bakazilahira bwayumva ebinwa byâni, abâla bakazikulikira obulala bw'omurhima gwâbo n'okushimbulira bandi ba Nyamuzinda b'obwîhambi mpu babakolere banabahàrâmye, olu lubaga kwo lwâba ak'ogu mukaba gu-rhâkacikola bici. [11] Bulyala, nka kula omukaba gusera oku nsiko z'omuntu, kwo nali ncisêgerize oku nyumpa ya Israheli yôshi, enyumpa ya Yuda yôshi, Kanwaka Nyakasane, nti zibe lubaga lwâni, irenge lyâni, lukengwa na bulimbi bwâni. Cikwône barhanyumvagya.

Orhubindi rhw'idivayi rhwahukulana

[12] Obabwîre n'aka kandi kanwa: Kwo adesire ntya Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli: «Ngasi kabindi kanayunjula idivayi». Banakushuza mpu: «ka rhuhabire oku ngasi kabindi kanayunjula idivayi»? [13] Onababwîre erhi: kwo adesire ntya Nyakasane, erhi: lâba oku ababamwo eci cihugo bôshi nâbalalusa, abâmi batamîre oku ntebe ya Daudi, abadâhwa n'abalêbi, n'ab'omu Yeruzalemu bôshi. [14] Okubundi mbahukuze baguma oku bâbo, abashamuka na bagala bâbo burhalondola, kanwa ka Nyakasane, buzira lukogo, buzira bwonjo, nâba-shangula.

Olubungo

[15] Yumvi, murhege okurhwîri muleke n'obucîbone, Nyakasane adwîrhe aderha. [16] Muhe Nyakasane Nyamuzinda winyu irenge duba oku omwizimya gurhacigwa, n'oku amagulu ginyu garhacisârhala, oku birhondo by'obudufu. Mwoyomudwîrhe mwalinda obuce: yêhe mwizimya adwîrhe abulula n'okuguhindula ndundulya ya budufu, [17] N'akaba murhayumvîrhi oku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

namurhonda, nalakira emurhima erhi bucîbone bwinyu burhuma, amasù gâni gâlaka omulenge gw'okubona obusò bwa Nyakasane bwagenda mpira.

Mwâmi Yoyakini

18 Obwîre mwâmi n'omwâmikazi: Tamali oku idaho bulya ecimanè cirya c'irenge carhibusire oku irhwe linyu. 19 Ebishagala by'e Nêgebu bigosirwe birhâjibwamwo. Yuda yeshi bamuhêsire mpira yeshi yeshi.

Okukalihirwa kwa Yeruzalemu

20 Oyinamule amasù, Yeruzalemu, obone, obone ecarhenzire emwênè. Ngahi buli bulya busò bakuyâbuzagya, birya bibuzi wakazâgilimbira? 21 Bici waderha hano bayishikuhana, we wabaleraga? Bîra bâwe bayisha bashokolîre ababisha bakurhera. K'orhagwârhwe n'amalumwa gali nka mikero-mibishi obwo? 22 Wamaderhaga omu murhima gwâwe: erhi «nieki cirhumire oyo nj'obone anyishira?» Bunene bwa mabî gâwe bwarhumire balengeza emishangi yâwe n'okurhabîra oku bishugulu byâwe. 23 K'omuntu w'e Etiyopiya akahindula omubiri gwâge, n'engwi obutone bwâyo? Ninyu mwe, ka mwakajira bwinjà, mwe mwakomerire amabî? 24 Nkologa namushandaza nka byâsi byumu empûsi y'omu irûngu yâbabalaza. 25 Hyo hyâwe ehyo, gwo mwanya bakuhîre. Nie gurhenzirekwo, Kanwa ka Nyakasane bulyala nie wayibagiraga, wacikubagira obunywesi. 26 Niene nalengeza emishangi kuhika ebusù, babone obusha bwâwe. 27 Ya! Obugonyi bwâwe n'amasheka gâwe wâni! n'amalala wahimbire wâni! Oku ntondo n'omu mashwa, nabwîne amaligo gâwe. Wamahera wâni Yeruzalemu, bulyala orhacesibwi. Kuhika mangaci kwône?

Jeremia/Jeremiah 13

1 כֹּה־אָמַר יְהוָה אֵלַי הָלֹוךְ וְקָנִיתָ לְךָ אֵזֹור פִּשְׁתִּים וְשַׂמְתָּו עַל־מָתְנֶיךָ וּבַמַּיִם לֹא תְבִאֵהוּ׃ 2 וָאֶקְנֶה אֶת־הָאֵזֹור כִּדְבַר
יְהוָה וָאָשֶׂם עַל־מָתְנָי׃ ס
3 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר׃ 4 קַח אֶת־הָאֵזֹור אֲשֶׁר קָנִיתָ אֲשֶׁר עַל־מָתְנֶיךָ וְקוּם לֵךְ פְּרָתָה וְטָמְנֵהוּ שָׁם
בִּנְקִיק הַסָּלַע׃ 5 וָאֵלֵךְ וָאֶטְמְנֵהוּ בִּפְרָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אוֹתִי׃ 6 וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים רַבִּים וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם לֵךְ
פְּרָתָה וְקַח מִשָּׁם אֶת־הָאֵזֹור אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְטָמְנוֹ־שָׁם׃ 7 וָאֵלֵךְ פְּרָתָה וָאֶחְפֹּר וָאֶקַּח אֶת־הָאֵזֹור מִן־הַמָּקֹום
אֲשֶׁר־טְמַנְתִּיו שָׁמָּה וְהִנֵּה נִשְׁחֲתָה הָאֵזֹור לֹא יִצְלַח לַכֹּל׃ פ
8 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 9 כֹּה אָמַר יְהוָה כָּכָה אַשְׁחִית אֶת־גְּאֹון יְהוּדָה וְאֶת־גְּאֹון יְרוּשָׁלִָם הָרָב׃ 10 הָעָם
הָרָע הַמֵּאֲנִים | לִשְׁמֹועַ אֶת־דְּבָרַי הַהֹלְכִים בִּשְׁרִרוּת לִבָּם וַיֵּלְכוּ אֲחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם
וְיִהְיוּ כָּאֵזֹור הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא־יִצְלַח לַכֹּל׃ 11 כִּי כַּאֲשֶׁר יִדְבַּק הָאֵזֹור אֶל־מָתְנֵי־אִישׁ כֵּן הִדְבַּקְתִּי אֵלַי אֶת־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֶת־כָּל־בֵּית יְהוּדָה נְאֻם־יְהוָה לֶהְיוֹת לִי לְעָם וּלְשֵׁם וְלִתְהִלָּה וּלְתִפְאֶרֶת וְלֹא שָׁמֵעוּ׃ 12וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה ס

כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־נֵבֶל יִמָּלֵא יַיִן וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ הֲיָדֹעַ לֹא נֵדַע כִּי כָל־נֵבֶל יִמָּלֵא יָיִן׃ 13וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה הִנְנִי מְמַלֵּא אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶת־הַמְּלָכִים הַיֹּשְׁבִים לְדָוִד עַל־כִּסְאוֹ וְאֶת־הַכֹּהֲנִים וְאֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת כָּל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם שִׁכָּרוֹן׃ 14וְנִפַּצְתִּים אִישׁ אֶל־אָחִיו וְהָאָבוֹת וְהַבָּנִים יַחְדָּו נְאֻם־יְהוָה לֹא־אֶחְמוֹל וְלֹא־אָחוּס וְלֹא אְרַחֵם מֵהַשְׁחִיתָם׃ ס

15שִׁמְעוּ וְהַאֲזִינוּ אַל־תִּגְבְּהוּ כִּי יְהוָה דִּבֶּר׃ 16תְּנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּבוֹד בְּטֶרֶם יַחְשִׁךְ וּבְטֶרֶם יִתְנַגְּפוּ רַגְלֵיכֶם עַל־הָרֵי נָשֶׁף וְקִוִּיתֶם לְאוֹר וְשָׂמָהּ לְצַלְמָוֶת יְשִׁית לַעֲרָפֶל׃ 17וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּהָ בְּמִסְתָּרִים תִּבְכֶּה־נַפְשִׁי מִפְּנֵי גֵּוֶה וְדָמֹעַ תִּדְמַע וְתֵרַד עֵינִי דִּמְעָה כִּי נִשְׁבָּה עֵדֶר יְהוָה׃ ס

18אֱמֹר לַמֶּלֶךְ וְלַגְּבִירָה הַשְׁפִּילוּ שְׁבוּ כִּי יָרַד מֵרַאֲשׁוֹתֵיכֶם עֲטֶרֶת תִּפְאַרְתְּכֶם׃ 19עָרֵי הַנֶּגֶב סֻגְּרוּ וְאֵין פֹּתֵחַ הָגְלָת יְהוּדָה כֻּלָּהּ הָגְלַת שְׁלוֹמִים׃ ס

20שְׂאִי עֵינַיִךְ וּרְאִי הַבָּאִים מִצָּפוֹן אַיֵּה הָעֵדֶר נִתַּן־לָךְ צֹאן תִּפְאַרְתֵּךְ׃ 21מַה־תֹּאמְרִי כִּי־יִפְקֹד עָלַיִךְ וְאַתְּ לִמַּדְתְּ אֹתָם עָלַיִךְ אַלָּפִים לְרֹאשׁ הֲלוֹא חֲבָלִים יֹאחֲזוּךְ כְּמוֹ אֵשֶׁת לֵדָה׃ 22וְכִי תֹאמְרִי בִּלְבָבֵךְ מַדּוּעַ קָרָאֻנִי אֵלֶּה בְּרֹב עֲוֹנֵךְ נִגְלוּ שׁוּלַיִךְ נֶחְמְסוּ עֲקֵבָיִךְ׃ 23הֲיַהֲפֹךְ כּוּשִׁי עוֹרוֹ וְנָמֵר חַבַּרְבֻּרֹתָיו גַּם־אַתֶּם תּוּכְלוּ לְהֵיטִיב לְמֻדֵּי הָרֵעַ׃ 24וַאֲפִיצֵם כְּקַשׁ־עוֹבֵר לְרֽוּחַ מִדְבָּר׃ 25זֶה גּוֹרָלֵךְ מְנָת־מִדַּיִךְ מֵאִתִּי נְאֻם־יְהוָה אֲשֶׁר שָׁכַחַתְּ אוֹתִי וַתִּבְטְחִי בַּשֶּׁקֶר׃ 26וְגַם־אֲנִי חָשַׂפְתִּי שׁוּלַיִךְ עַל־פָּנָיִךְ וְנִרְאָה קְלוֹנֵךְ׃ 27נַאֲפַיִךְ וּמְצַהֲלוֹתַיִךְ זִמַּת זְנוּתֵךְ עַל־גְּבָעוֹת בַּשָּׂדֶה רָאִיתִי שִׁקּוּצַיִךְ אוֹי לָךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם לֹא תִטְהֲרִי אַחֲרֵי מָתַי עֽוֹד׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

Ecanda cikali

[1] Kanwa Nyakasane abwîraga Yeremiyahu amango g'ecanda. [2] Eca Yuda omu mishîbo ciri
n'ebishagala byâge mutula birimwo oku idaho biri n'omulenge gwa Yeruzalemu
enyanya gusokire gwalwira.

[3] Abagale badwîrhe barhuma abâna mpu bajilonza amîshi. Abâna badwîrhe bajà ebwa
maliba ci barhabona mîshi, badwîrhe bakazigalukana orhubindi rhurhalimwo bici,
n'omûmà n'ehishonyi n'irhwe libwikire.

[4] Kulya kubà idaho lyaberesire erhi kubula mîshi kurhuma abahinzi enshonyi zababumbire
kubwikira babwikire irhwe.

[5] Ciru n'erubala akashafu kabusire kanaleka omwâna wako bulya ntà bwâsi.

[6] Endogomi ziyimanzire oku ntondo, zayisa emboho aka banyambwe, amasù gâbo gafukire
bulya ntà bwâsi.

[7] Akabaga ebyâha bîrhu birhushobesire, ojirage yâgirwa obukuze bw'izîno lyâwe. Neci,
garhali manyi amalala gîrhu, wêne rhwabihîre. [8] Nyakasane bulangâlire bw'Israheli,
we Muciza omulîkûza amango alagirîre, Cirhumirage ohugalala mw'eci cihugo, nka
mubalama ohanzire budufu buguma.

[9] Cici cirhumire oshusha olimwo ecikango? nka ntwali erhankaciza ndi? N'obwo y'oli ekarhî-
karhî, Nyakasane, n'izîno lyâwe lyo barhuderha mâshi orharhulekêreraga mâshi!

[10] Ntya kwo Nyakasane aderhire olu lubaga, mpu: Basîmirage okugenda-genda wâni! Co cirhuma Nyakasane arhabasîma. Akolaga akengire amaligo gâbo. Anakolaga ahana ebyâha byâbo. [11] Nyakasane àmbwîra obwo, erhi: «orhasengereraga olu lubaga mpu lulo bôke. [12] Ciru bakacîshalisa, ntayumvîrhize omusengero gwâbo, ciru bakarhûla embâgwa n'enterekêro, ntakabiyêmêra. Bulyala nnonzize okubahungumula n'engôrho, n'ishali n'ecâhira.» [13] Nàshuza obwo: «Nti Yâgirwa Nyakasane, kali abalêbi badwîrhe bababwîra: erhi murhabone engôrho, murhashalike, kulya kubà niene namushobôza omurhûla gw'enkwîra mw'eci cihugo.» [14] Oku bundi Nyakasane àmbwîra, erhi: «bunywesi obwôla abo balêbi badwîrhe baderha oku izîno lyâni; ntabarhumaga na ntâco nabarhegesire, ciru ntababwîraga akanwa. Badwîrhe bamubwîra mpu babonekîrwe n'obwo kubêsha, mpu bamulêbera n'obwo bya busha, bilôrho byâbo bône». [15] Ebyo byàrhuma Nyakasane àshubiderha, erhi: «Aho balêbi badwîrhe balêba oku izîno lyâni

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'obwo ntabarhumiri, banadwîrhe bamubwîra erhi: «eci cihugo cirhajemwo ngôrho, cirhajemwo cizombo» oleke kwône, abo balêbi ngôrho yabalambika n'ishali haguma. [16] N'abadwîrhe babwîrwa nabo, omu mihanda ya Yeruzalemu bakwêbwa, ngôrho n'ishali byâbalambika barhâbone cabisha: ôli bo, ôli bakâbo, ôli abâna-rhabana bâbo, ôli abâna-nyere bâbo; nabadubulirakwo amaligo gâbo. [17] Obabwîre n'aka kanwa:

Amasù gâni gali galaka omulenge, obudufu n'omushi, buzira kuhusa bulya kuyagalika ayagalisire olya munyere, mwâli w'olubaga lwâni. Cinali cibande cinene.

[18] Erhi nacija omu mashwa, lâba enkumba engôrho yajijire erhi nacishubira omu lugo, laba enkumba ishali lyajijire; Omudâhwa n'omulêbi, nabo bagezire omu cihugo, bahabire byo bici ebi!

[19] Ka Yuda kukaga wamukazire loshi ? Nîsi erhi Siyoni kurhenga akurhenzire emurhima! Cici carhumire warhubambula omubambu gurharhundûke? Rhwakazâgilinga omurhûla, ci ntà kwinjà amango g'okufuma, ci lolaga ebihamba.

[20] Yâgirwa Nyakasane, neci rhuyemîre amaligo rhwajijire, amabî ga balarha bulya neci rhwakubihîre.

[21] Oku bukuze bw'izîno lyâwe orharhulekêreraga, irenge ly'izîno lyâwe lirhumire, orharhulekêreraga. Omanye wakabonêsa entebe y'irenge lyâwenshonyi. Okengêre mâshi orhatwaga omu ndagâno warhulaganyagya.

[22] K'omu bikabulirwa by'amashanja hali eciniêsa enkuba? Ka malunga garhuma enkuba yania? K'arhali we, Yâgirwa Nyamuzinda wîrhu? We rhucikubagira bulya wekola ebyo byôshi.

Jeremia/Jeremiah 14

1 אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ עַל־דִּבְרֵי הַבַּצָּרוֹת: 2 אָבְלָה יְהוּדָה וּשְׁעָרֶיהָ אֻמְלְלוּ קָדְרוּ לָאָרֶץ וְצִוְחַת יְרוּשָׁלִָם
עָלָתָה: 3 וְאַדִּרֵיהֶם שָׁלְחוּ צְעִוֹרֵיהֶם לַמָּיִם בָּאוּ עַל־גֻּבִּים לֹא־מָצְאוּ מַיִם שָׁבוּ כְלֵיהֶם רֵיקָם בֹּשׁוּ וְהָכְלְמוּ וְחָפְּוּ
רֹאשָׁם: 4 בַּעֲבוּר הָאֲדָמָה חַתָּה כִּי לֹא־הָיָה גֶשֶׁם בָּאָרֶץ בֹּשׁוּ אִכָּרִים חָפְּוּ רֹאשָׁם: 5 כִּי גַם־אַיֶּלֶת בַּשָּׂדֶה יָלְדָה וְעָזָוֹב
כִּי לֹא־הָיָה דֶּשֶׁא: 6 וּפְרָאִים עָמְדוּ עַל־שְׁפָיִם שָׁאֲפוּ רוּחַ כַּתַּנִּים כָּלוּ עֵינֵיהֶם כִּי־אֵין עֵשֶׂב: 7 אִם־עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָּנוּ יְהוָֹה
עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי־רַבּוּ מְשׁוּבֹתֵינוּ לְךָ חָטָאנוּ: 8 מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעוֹ בְּעֵת צָרָה לָמָּה תִּהְיֶה כְּגֵר בָּאָרֶץ וּכְאֹרֵחַ
נָטָה לָלוּן: 9 לָמָּה תִּהְיֶה כְּאִישׁ נִדְהָם כְּגִבּוֹר לֹא־יוּכַל לְהוֹשִׁיעַ וְאַתָּה בְקִרְבֵּנוּ יְהוָֹה וְשִׁמְךָ עָלֵינוּ נִקְרָא אַל־תַּנִּחֵנוּ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10כֹּה־אָמַר יְהוָה לָעָם הַזֶּה כֵּן אָהֲבוּ לָנוּעַ רַגְלֵיהֶם לֹא חָשָׂכוּ וַיהוָה לֹא רָצָם עַתָּה יִזְכֹּר עֲוֹנָם וְיִפְקֹד חַטֹּאתָם: ס
11וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תִּתְפַּלֵּל בְּעַד־הָעָם הַזֶּה לְטוֹבָה: 12כִּי יָצֻמוּ אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ אֶל־רִנָּתָם וְכִי יַעֲלוּ עֹלָה וּמִנְחָה אֵינֶנִּי
רֹצֶם כִּי בַחֶרֶב וּבָרָעָב וּבַדֶּבֶר אָנֹכִי מְכַלֶּה אוֹתָם: ס
13וָאֹמַר אֲהָהּ | אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה הַנְּבִאִים אֹמְרִים לָהֶם לֹא־תִרְאוּ חֶרֶב וְרָעָב לֹא־יִהְיֶה לָכֶם כִּי־שְׁלוֹם אֱמֶת אֶתֵּן לָכֶם
בַּמָּקוֹם הַזֶּה: ס
14וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי שֶׁקֶר הַנְּבִאִים נִבְּאִים בִּשְׁמִי לֹא שְׁלַחְתִּים וְלֹא צִוִּיתִים וְלֹא דִבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם חֲזוֹן שֶׁקֶר וְקֶסֶם
וֶאֱלִול וְתַרְמוּת לִבָּם הֵמָּה מִתְנַבְּאִים לָכֶם: ס
15לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה עַל־הַנְּבִאִים הַנִּבְּאִים בִּשְׁמִי וַאֲנִי לֹא־שְׁלַחְתִּים וְהֵמָּה אֹמְרִים חֶרֶב וְרָעָב לֹא יִהְיֶה בָּאָרֶץ
הַזֹּאת בַּחֶרֶב וּבָרָעָב יִתַּמּוּ הַנְּבִאִים הָהֵמָּה: 16וְהָעָם אֲשֶׁר־הֵמָּה נִבְּאִים לָהֶם יִהְיוּ מֻשְׁלָכִים בְּחֻצוֹת יְרוּשָׁלַם מִפְּנֵי |
הָרָעָב וְהַחֶרֶב וְאֵין מְקַבֵּר לָהֵמָּה הֵמָּה נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם וְשָׁפַכְתִּי עֲלֵיהֶם אֶת־רָעָתָם: 17וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה תֵּרַדְנָה עֵינַי דִּמְעָה לַיְלָה וְיוֹמָם וְאַל־תִּדְמֶינָה כִּי שֶׁבֶר גְּדוֹל נִשְׁבְּרָה בְתוּלַת בַּת־עַמִּי מַכָּה נַחְלָה
מְאֹד: 18אִם־יָצָאתִי הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה חַלְלֵי־חָרֶב וְאִם בָּאתִי הָעִיר וְהִנֵּה תַּחֲלוּאֵי רָעָב כִּי־גַם־נָבִיא גַּם־כֹּהֵן סָחֲרוּ
אֶל־אֶרֶץ וְלֹא יָדָעוּ: ס
19הֲמָאֹס מָאַסְתָּ אֶת־יְהוּדָה אִם־בְּצִיּוֹן גָּעֲלָה נַפְשֶׁךָ מַדּוּעַ הִכִּיתָנוּ וְאֵין לָנוּ מַרְפֵּא קַוֵּה לְשָׁלוֹם וְאֵין טוֹב וּלְעֵת
מַרְפֵּא וְהִנֵּה בְעָתָה: 20יָדַעְנוּ יְהוָה רִשְׁעֵנוּ עֲוֹן אֲבוֹתֵינוּ כִּי חָטָאנוּ לָךְ: 21אַל־תִּנְאַץ לְמַעַן שִׁמְךָ אַל־תְּנַבֵּל כִּסֵּא
כְבוֹדֶךָ זְכֹר אַל־תָּפֵר בְּרִיתְךָ אִתָּנוּ: 22הֲיֵשׁ בְּהַבְלֵי הַגּוֹיִם מַגְשִׁמִים וְאִם־הַשָּׁמַיִם יִתְּנוּ רְבִבִים הֲלֹא אַתָּה־הוּא יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ וּנְקַוֶּה־לָּךְ כִּי־אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־כָּל־אֵלֶּה: פ

15

[1] Nyakasane ambwîra obwo erhi ciru Mûsa na Samwel bakayimanga omu masù gâni, olwo lubaga ntakalubêra lukogo! Obalibirhekwo, bagende bantengeho. [2] Bakakudôsa mpu ngahi rhujage? onababwîre erhi: kwo adesire ntya Nyakasane:

Ow'okuhêkwa n'ecihùsi, ahêkwa naco,

Ow'okuhêkwa n'engôrho, ahêkwe nayo

Ow'okuhêkwa n'obuligo, ahêkwe nabwo

Ow'okuhêkwa bujà, abuhêkwe.

[3] Nâhirakwo milala ini ya maligo,

yekudesire Nyakanane:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

engôrho y'okuyîrha,

ebibwa by'okushanshanyula,

eby'erubala n'ebinyunyi by'emalunga,

eby'okulya n'okushâba.

[4] Nâbajira kantu ka kuyôbohya oku mâmi g'igulu gôshi, erhi Menashè orhuma, mwene Hizikiyahu, mwâmi w'omu Yuda n'ebi akozire omu Yeruzalemu.

Obuhanya burhenga omu ntambala

[5] Ndi okubabalirage wâni Yeruzalemu? Ndi okufirire bwonjo? Ndi oyahusire mpu adôse kurhi wabîrage? [6] Oshuba wanjandaga wêne, kanwa ka Nyamubâho, wampa ebirhugo. Lero nakulikira okuboko nakushâba, narhamire n'okubà lukogo. [7] Nayansire akibo nabayerûlira emuhanda gw'ecihugo. Olubaga lwâni naluyisire nshuzo, naluhezize bone banabula kuleka enjira zâbo. [8] Abakana bâbo, bo bali banji kulusha omushenyi gw'enyanja. Nina w'entwâli, namudwîrhîre kaheza mûshi kalengerêre kano kanya, nàmudubulirakwo ebihamba n'ecihango. [9] Ayongobosire omuzire, nina wa bâna nda, arhacigwêrhi nsimiko. Abwîne obwîre kabirhi. Yoyo zabumbire enshonyi n'omungo! N'abanyi basigîre muli bo nâbarhega engêrho abashombanyi bâbo bâcitakira, Kanwa ka Nyakasane.

Okuhamagalwa obwa kabirhi

[10] Namahera, nyâma nieki, we wambusire muntu wa kadali n'enongwe omu cihugo côshi! Oku ntalya ntanahana mwenda, kurhahanga bôshi barhanshomba.

[11] Okuli, okuli Nyakasane ka ntakukoleraga okwâni kwôshi? Ka ntakusengeraga amango g'obuhanya n'entanya?

[12] Ewâni, k'ecûma canavuna ecûma c'emwênè n'ec'amarhale.

[13] Obuhirhi n'obugale bwâwe narhangibiha ababihagula buzira kugalula akantu, erhi byâha byâbo omu cihugo côshi birhuma.

[14] Nâkujira mujà w'abashombanyi bâwe, omu cihugo orhishi, bulyala omutula gwâni mîra gwàyâsagya omuliro n'ogwomuliro mwe gwayishiyâca.

[15] Wêhe orhababiri Nyakasane onkengêre, ontangule onambuke omungo gw'aba banshimbulwire. Omu kulindalinda kw'oburhè bwâwe, orhampêkaga orhanarhumaga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bampeza; omanye oku werhumire natumula.

16 Ebinwa byâwe, erhi byampikagakwo, nambivuguse, akanwa kâwe, bwaba busîme bwâni, bwaba bushagaluke bw'omurhima gwâni; kulya kubà izîno lyâwe banderha: Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe.

17 Ntà mango natamîre omu ndêko y'abagambanyi nti mbuke ihuga okuboko kwâwe kwèli kusêzire nabera niene obwo bulyala wàli onyujuzize burhe.

18 Cirhumirage amababale garhayonda, ecibande câni cirhafuma, cirhâyumva bâsi. Wamberirage kishi kabêsha mushâna, kalya k'amîshi garhacikubagirwa.

19 Oku bundi Nyakasane ashuza: erhi: «okagaluka, nkakugalula niene, wanayimanga omu masù gâni. Ebiri bya busha, erhi wankakulamwo akantu kinja wanaba nka we kanwa kâni. Bôbe bâshubira emunda oli, ci wêhe, orhâshubire emunda bali! 20 Nâkujira obêre olwo lubaga nka côgo cizibu-zibu c'amarhale, bâyishikulwîsa ci barhakuhashe, bulyala ndi haguma nâwe, nti nkucize nnankulîkûze, Kanwaka Nyakasane. 21 Nâkukûla omu nfune z'ababisha, nnankugule orhenge omu nfune za baciri-misî.

Jeremia/Jeremiah 15

1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אִם־יַעֲמֹד מֹשֶׁה וּשְׁמוּאֵל לְפָנַי אֵין נַפְשִׁי אֶל־הָעָם הַזֶּה שַׁלַּח מֵעַל־פָּנַי וְיֵצֵאוּ׃ 2 וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ
אֵלֶיךָ אָנָה נֵצֵא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֲשֶׁר לַמָּוֶת לַמָּוֶת וַאֲשֶׁר לַחֶרֶב לַחֶרֶב וַאֲשֶׁר לָרָעָב לָרָעָב וַאֲשֶׁר
לַשְּׁבִי לַשֶּׁבִי׃ 3 וּפָקַדְתִּי עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִשְׁפָּחוֹת נְאֻם־יְהוָה אֶת־הַחֶרֶב לַהֲרֹג וְאֶת־הַכְּלָבִים לְסָחֳב וְאֶת־עוֹף הַשָּׁמַיִם
וְאֶת־בֶּהֱמַת הָאָרֶץ לֶאֱכֹל וּלְהַשְׁחִית׃ 4 וּנְתַתִּים לְזַוְעָה לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ בְּגִלַּל מְנַשֶּׁה בֶן־יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַל
אֲשֶׁר־עָשָׂה בִּירוּשָׁלִָם׃ 5 כִּי מִי־יַחְמָל עָלַיִךְ יְרוּשָׁלִַם וּמִי יָנוּד לָךְ וּמִי יָסוּר לִשְׁאֹל לְשָׁלֹם לָךְ׃ 6 אַתְּ נָטַשְׁתְּ אֹתִי
נְאֻם־יְהוָה אָחוֹר תֵּלֵכִי וָאֵט אֶת־יָדִי עָלַיִךְ וָאַשְׁחִיתֵךְ נִלְאֵיתִי הִנָּחֵם׃ 7 וָאֲזָרֵם בְּמִזְרֶה בִּשַׁעֲרֵי הָאָרֶץ שִׁכַּלְתִּי אִבַּדְתִּי
אֶת־עַמִּי מִדַּרְכֵיהֶם לוֹא־שָׁבוּ׃ 8 עָצְמוּ־לִי אַלְמְנֹתָו מֵחֹול יַמִּים הֵבֵאתִי לָהֶם עַל־אֵם בָּחוּר שֹׁדֵד בַּצָּהֳרַיִם הִפַּלְתִּי
עָלֶיהָ פִּתְאֹם עִיר וּבֶהָלוֹת׃ 9 אֻמְלְלָה יֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה נָפְחָה נַפְשָׁהּ בָּאָה שִׁמְשָׁהּ בְּעֹד יוֹמָם בּוֹשָׁה וְחָפֵרָה וּשְׁאֵרִיתָם
לַחֶרֶב אֶתֵּן לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה׃ ס

10 אִוֵּי־לִי אִמִּי כִּי יְלִדְתִּנִי אִישׁ רִיב וְאִישׁ מָדוֹן לְכָל־הָאָרֶץ לֹא־נָשִׁיתִי וְלֹא־נָשׁוּ־בִי כֻּלֹּה מְקַלְלָוֹנִי׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11 אָמַר יְהוָה אִם־לֹא שֵׁרוּתְךָ לְטוֹב אִם־לֹוא | הִפְגַּעְתִּי בְךָ בְּעֵת־רָעָה וּבְעֵת צָרָה אֶת־הָאוֹיֵב: 12 הֲיֻרָּע בַּרְזֶל | בַּרְזֶל
מִצָּפוֹן וּנְחֹשֶׁת: 13 חֵילְךָ וְאוֹצְרוֹתֶיךָ לָבַז אֶתֵּן לֹא בִמְחִיר וּבְכָל־חַטֹּאוֹתֶיךָ וּבְכָל־גְּבוּלֶיךָ: 14 וְהַעֲבַרְתִּי אֶת־אֹיְבֶיךָ
בְּאֶרֶץ לֹא יָדָעְתָּ כִּי־אֵשׁ קָדְחָה בְאַפִּי עֲלֵיכֶם תּוּקָד: ס
15 אַתָּה יָדַעְתָּ יְהוָה זָכְרֵנִי וּפָקְדֵנִי וְהַנְקֶם לִי מֵרֹדְפַי אַל־לְאֶרֶךְ אַפְּךָ תִּקָּחֵנִי דַּע שְׂאֵתִי עָלֶיךָ חֶרְפָּה: 16 נִמְצְאוּ
דְבָרֶיךָ וָאֹכְלֵם וַיְהִי דְבָרְךָ לִי לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחַת לִבִּי כִּי־נִקְרָא שִׁמְךָ עָלַי יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת: ס
17 לֹא־יָשַׁבְתִּי בְסוֹד־מְשַׂחֲקִים וָאֶעְלֹז מִפְּנֵי יָדְךָ בָּדָד יָשַׁבְתִּי כִּי־זַעַם מִלֵּאתָנִי: ס
18 לָמָּה הָיָה כְאֵבִי נֶצַח וּמַכָּתִי אֲנוּשָׁה מֵאֲנָה הֱרָפֵא הָיוֹ תִּהְיֶה לִי כְּמוֹ אַכְזָב מַיִם לֹא נֶאֱמָנוּ: ס
19 לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אִם־תָּשׁוּב וַאֲשִׁיבְךָ לְפָנַי תַּעֲמֹד וְאִם־תּוֹצִיא יָקָר מִזּוֹלֵל כְּפִי תִּהְיֶה יָשֻׁבוּ הֵמָּה אֵלֶיךָ וְאַתָּה
לֹא־תָשׁוּב אֲלֵיהֶם: 20 וּנְתַתִּיךָ לָעָם הַזֶּה לְחוֹמַת נְחֹשֶׁת בְּצוּרָה וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יוּכְלוּ לָךְ כִּי־אִתְּךָ אֲנִי לְהוֹשִׁיעֲךָ
וּלְהַצִּילֶךָ נְאֻם־יְהוָה: 21 וְהִצַּלְתִּיךָ מִיַּד רָעִים וּפְדִתִיךָ מִכַּף עָרִיצִים: פ

16

Akanwa k'omulêbi kali cimanyîso

1 Akanwa ka Nyakasane kantindakwo, kambwîra mpu: 2 orhahîraga okarhôla omukazi,
orhakabona kanyere erhi karhabana eno munda. 3 Bulyala ntya kwo Nyakasane abwîzire
abanyere n'abarhabana baburhirwa eno munda, abazîre bababurha n'abalume bayishiburhira
muli eci cihugo: 4 Bafà olufu lubî, barhâlakirwe barhânabishwe, bâbà binazo by'idaho. Ngôrho
yâbalambika, n'ecizombo. n'emirhumba yâbo yashube bushêge bw'ebinyunyi by'emalunga,
n'ebiryanyi by'erubala. 5 Neci, kw'adesire ntya Nyakasane mpu orhahîraga okajà omu nyumpa
balimwo omu mishîbo. Orhajagibanda endûlù erhi okurhûliriza bene balya, bulyala olwo lubaga
nalunyazire omurhûla gwâni, oburhonyi n'obwonjo, kanwa ka Nyakasane. 6 Abakulu n'abarho,
bâfamwo eci cihugo banabule câbisha babule na câlakira, ntâye wâshâkwa na ntâye wamômwa
mukungu[z]. 7 Oli omu mishîbo barhamubegere mugati mpu bamurhulirize bulya afirîrwe,
barhaâmuhêreze akabêhè k'okumurhûliriza omu bufire bwa nina erhi bw'îshe. 8 Orhajâga n'omu
nyumpa bajira olukulu mpu otamale olye onanywe haguma nabo. 9 Bulyala kw'adesire ntya
Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'I-srahcli: Lâba, nârhenza aha omu nsiku zinyu erhi
mwânabona orhubûli rhw'omwîshingo, enyimbo z'omulamba wâsheba, n'ez'omunyere
wâshebwa. 10 Hano obà wamabwîra olu lubaga ebi binwa byôshi, bamânakudôsa mpu: «Cici
cirhumire Nyakasane arhuderherakwo obuhanya bungana âha; cici rhutumwîre, câha cici
rhwàjirire Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu»? 11 Ago mango ânabashuze erhi: Basho bantwîsire,
kanwa ka Nyamubâho, bakulikira bandi ba Nyamuzinda b'obwîhambi, babakolera

[z] **16.6** Bwàli bwôrhere bw'Abayahudi bwayishirikûlwa n'irhegeko lihyâhya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banabahàrâmya. Niehe bantwîka n'irhegeko lyâni barhalikulikiraga. [12] Na ninyu, mwe mwàjizire kubî kulusha basho; lolà ngasi muguma muli mwe, adwîrhe akulikira omurhima gwâge mubî gwa amahabwè, buzira kuyumva. [13] Nkolaga nâmuhulusa muli eci cihugo, mujè omu cihugomurhishi, ôli mwe, ôi basho: eyo munda mwajikolera abandi ba Nyamuzinda b'obwîhambi, mûshi na budufu, bulyala ntâmufire bwonjo.

Okugaluka kwa Bene-Israheli bashandîre

[14] Lâba oku ziyiruka ensiku, akanwa ka Nyakasane, barhakaciderhamwo mpu «Nyakasane ôzine, ye wayinamulaga bene-Israheli kurhenga omu cihugo c'e Mîsiri!» [15] Ciru Nyakasane ôzine, ye wayinamulage bene-Israheli kurhenga omu cihugo c'emwênè na kurhenga emunda àli abashandabanyize». Nâbashubiza omu cihugo nàlimpîre b'îshe!

Okurhêrwa

[16] Lâba oku narhuma omwandu gw'abadubi babaduba, yekudesire Nyakasane, nshubijaho ntume omwandu gw'abahivi bâbahivulula oku ngasi ntondo, oku ngasi karhondo n'omu ngasi mugaku gw'amabâle. [17] Bulyala amasù gâni gadwîrhe gabona enjira zâbo: zirhali nfulike, n'obugoma bwâbo barhankacîfulika omu masù gâni. [18] Nkolaga nâjuha kabirhi obugoma n'ecâha câbo, bulyala bahemwîre ecihugo câni n'emirhumba enshusho zâbo n'akashambala kâni bakayunjuzize bikabulirwa byâbo.

Amashanja gayêrekera Lungwe

[19] Nyamuzinda, we buzibu we n'ibuye ncifulikaho, nyakiraho amango mpanyâgire! Amashanja gayîsha emunda oli kurhenga ebwa kafende k'igulu gaderhe mpu: balarha bya bunywesi bayîmiremwo, bya busha birhajira mukolomuci. [20] K'omuntu akacîbumbira banyamuzinda b'obwîhambi, câba barhanali banyamuzinda, irumbi kwône. [21] Lâbaga ebi nkola nabayêreka, lero nabamanyîsa bamanye okuboko kwâni n'obuhashe bwâni, bamanye obwo iku izîno lyâni nie Nyamuzinda.

Jeremia/Jeremiah 16

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 1 2 לֹא־תִקַּח לְךָ אִשָּׁה וְלֹא־יִהְיוּ לְךָ בָנִים וּבָנוֹת בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃ 3 כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה
עַל־הַבָּנִים וְעַל־הַבָּנוֹת הַיִּלּוֹדִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל־אִמּוֹתָם הַיֹּלְדוֹת אוֹתָם וְעַל־אֲבוֹתָם הַמּוֹלִדִים אוֹתָם בָּאָרֶץ
הַזֹּאת׃ 4 מְמוֹתֵי תַחֲלָאִים יָמֻתוּ לֹא יִסָּפְדוּ וְלֹא יִקָּבֵרוּ לְדֹמֶן עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ וּבַחֶרֶב וּבָרָעָב יִכָּלוּ וְהָיְתָה נִבְלָתָם
לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

5כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה אַל־תָּבוֹא בֵּית מַרְזֵחַ וְאַל־תֵּלֵךְ לִסְפּוֹד וְאַל־תָּנֹד לָהֶם כִּי־אָסַפְתִּי אֶת־שְׁלוֹמִי מֵאֵת הָעָם־הַזֶּה
נְאֻם־יְהוָה אֶת־הַחֶסֶד וְאֶת־הָרַחֲמִים: 6וּמֵתוּ גְדֹלִים וּקְטַנִּים בָּאָרֶץ הַזֹּאת לֹא יִקָּבְרוּ וְלֹא־יִסְפְּדוּ לָהֶם וְלֹא יִתְגֹּדַד
וְלֹא יִקָּרַח לָהֶם: 7וְלֹא־יִפְרְסוּ לָהֶם עַל־אֵבֶל לְנַחֲמוֹ עַל־מֵת וְלֹא־יַשְׁקוּ אוֹתָם כּוֹס תַּנְחוּמִים עַל־אָבִיו
וְעַל־אִמּוֹ: 8וּבֵית־מִשְׁתֶּה לֹא־תָבוֹא לָשֶׁבֶת אוֹתָם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת: ס
9כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מַשְׁבִּית מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה לְעֵינֵיכֶם וּבְימֵיכֶם קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה
קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה: 10וְהָיָה כִּי תַגִּיד לָעָם הַזֶּה אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ עַל־מָּה דִּבֶּר יְהוָה עָלֵינוּ אֵת
כָּל־הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וּמֶה עֲוֹנֵנוּ וּמֶה חַטָּאתֵנוּ אֲשֶׁר חָטָאנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ: 11וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם עַל אֲשֶׁר־עָזְבוּ
אֲבוֹתֵיכֶם אוֹתִי נְאֻם־יְהוָה וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּעַבְדוּם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם וְאֹתִי עָזָבוּ וְאֶת־תּוֹרָתִי לֹא
שָׁמָרוּ: 12וְאַתֶּם הֲרֵעֹתֶם לַעֲשׂוֹת מֵאֲבוֹתֵיכֶם וְהִנְּכֶם הֹלְכִים אִישׁ אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבּוֹ־הָרָע לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ
אֵלָי: 13וְהִטַלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל הָאָרֶץ הַזֹּאת עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתֶּם אַתֶּם וַאֲבוֹתֵיכֶם וַעֲבַדְתֶּם־שָׁם אֶת־אֱלֹהִים
אֲחֵרִים יוֹמָם וָלָיְלָה אֲשֶׁר לֹא־אֶתֵּן לָכֶם חֲנִינָה: ס
14לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־יֵאָמֵר עוֹד חַי־יְהוָה אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: 15כִּי
אִם־חַי־יְהוָה אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צָפוֹן וּמִכֹּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדִּיחָם שָׁמָּה וַהֲשִׁבֹתִים עַל־אַדְמָתָם
אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבוֹתָם: ס
16הִנְנִי שֹׁלֵחַ לְדַוָּגִים רַבִּים נְאֻם־יְהוָה וְדִיגוּם וְאַחֲרֵי־כֵן אֶשְׁלַח לְרַבִּים צַיָּדִים וְצָדּُום מֵעַל כָּל־הַר וּמֵעַל כָּל־גִּבְעָה
וּמִנְּקִיקֵי הַסְּלָעִים: 17כִּי עֵינַי עַל־כָּל־דַּרְכֵיהֶם לֹא נִסְתְּרוּ מִלְּפָנָי וְלֹא־נִצְפַּן עֲוֹנָם מִנֶּגֶד עֵינָי: 18וְשִׁלַּמְתִּי רִאשׁוֹנָה
מִשְׁנֶה עֲוֹנָם וְחַטָּאתָם עַל חַלְלָם אֶת־אַרְצִי בְּנִבְלַת שִׁקּוּצֵיהֶם וְתוֹעֲבוֹתֵיהֶם מָלְאוּ אֶת־נַחֲלָתִי: ס
19יְהוָה עֻזִּי וּמָעֻזִּי וּמְנוּסִי בְּיוֹם צָרָה אֵלֶיךָ גּוֹיִם יָבֹאוּ מֵאַפְסֵי־אָרֶץ וְיֹאמְרוּ אַךְ־שֶׁקֶר נָחֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ הֶבֶל וְאֵין־בָּם
מוֹעִיל: 20הֲיַעֲשֶׂה־לּוֹ אָדָם אֱלֹהִים וְהֵמָּה לֹא אֱלֹהִים: 21לָכֵן הִנְנִי מוֹדִיעָם בַּפַּעַם הַזֹּאת אוֹדִיעֵם אֶת־יָדִי
וְאֶת־גְּבוּרָתִי וְיָדְעוּ כִּי־שְׁמִי יְהוָה: ס

17

Amabi g'ab'emwa Yuda

[1] Ecâha ca Yuda ciri ciyandike n'akalamu k'ecûma, ciri ciyandike n'omusholo gw'ecûma c'amarhale, oku mbaho y'omurhima gwâbo n'omu marhwerhwe g'empêrero zâbo, [2] bulyala bagala bâbo banacikengêre empêrero zâbo n'emirinzi yâbo aha burhambi bw'emirhi mibishi oku ntondo ndîrî. [3] «Wâni ntondo yâni y'omu cibandâna, obuguke bwâwe n'obuhirhi bwâwe nabihâna babihagule erhi amabî wakozire omu cihugo côshi garhuma. [4] kukwânînage ohêke akashambala nàli nkuhîre nâkujira mujà w'abashombanyi bâwe omu cihugo orhîshi. Bulyala omuliro mwasîmbwîre gw'omutula gwâni gw'akaziyâka ensiku n'amango.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Binwa bya burhimanya

[5] Kwo Nyakasane adesire ntya: «Ali muhanya omuntu ocîkubagira omuntu, oyegemera omubiri oyu omurhima gucîyegulakwo Nyamubâho. [6] Kw'ali nk'irhadu omu mpinga, arhumva bici erhi obucire buyîsha, mwo abêra omu bwihîrà bw'irûngu, idaho lya munyu, lirhabâkwo ndi. [7] Yerino omuntu ocîkubagira Nyakasane ôheba Nyakasane kwo omurhima. [8] Kwo ashusha nka murhi gumezire aha lwîshi gwo guyêrekeza emizi ebwa cikunguzo c'olwîshi, gurhôboha gala mango idûrhu liyîsha ebyâsi byâgo biyinjihire omwâka gw'ecanda cirî gurhababala bici gurhanahusa buyâna. [9] Omurhima gwo guyengeha gwârhalusa, gucigwêrhage n'oburhebanyi, ndi wakagumanya? [10] Nie Nyakasane, nie nsingiriza omurhima nie nyenja ensiko, lyo ngabîra ngasi muguma nk'oku ebijiro byâge binakwânîne, nk'oku amalehe g'emirimo yâge ganali. [11] Enkwâle enalalire amaji erharheraga. Yo nguma n'omuntu ogala n'ebizimbano anabisige omu karhî k'ensiku zâge, anazinde erhi abonekana oku ali muhwinja. Okucikubagira akâ-Nyamuzinda ua Nyakasane [12] Entebe y'irenge eri enyanya kurhenga emurhondêro, ho hantu h'akâ-Nyamuzinda kîrhu. [13] Nyakasane mwîkubagirwa w'Israheli, abakutwîka bôshi enshonyi zababumba, abakurhengaho bayandikwa omu idaho bulyala balesire enshôko y'amîshi gahulula, Nyakasane.

Omusengero gw'ocihiila

[14] Onfumye, Nyakasane lyo nfuma, oncize lyo ncira, bulya wêne we ncîtakîra [15] Lâba, badwîrhe bambwîra mpu: «Ngahi kaligi akanwa ka Nyakasane? Kabâge!» [16] Niehe ntakuminikaga nti orhume obuhanya ntanacîfinjaga olusiku luminya, wêne orhahabiri, ngasi ebintenga ekanwa erhi wanabibona. [17] Orhanjiraga côba we nayakiraho olusiku luminya. [18] Enshonyi zigwârhe abashombanyi bâni; ci niehe zirhangwârhe Bajemwo ecikango, ci niehe cirhanjagamwo. Obarhogezekwo olusiku luminya.

Olukulu lwa Sabato

[19] Kwo Nyakasane ambwîzire ntya: «erhi okanye oyimange aha muhango gw'Abâna b'Olubaga, halya abâmi ba Yuda bagera nka bahuluka na nka bashubûka, n'aha nyumvi za Yeruzalemu zôshi. [20] Oderhe erhi: Yumvi akanwa ka Nyakasane mwe bâmi ba Yuda. [21] Yekudesire Nyakasane: Mucilange murhanahîraga mukabarhula omuzigo olwa Sabato, murhahîraga mukagugeza omu mihango ya Yeruzalemu. [22] Murhahulusagya omuzigo mpu gurhenge omu nyumpa zinyu olwa Sabato, murhanahîraga mukakola bûkomukolo. Olwa Sabatomulujire lutagatîfu nka kulya narhegekaga basho. [23] Bôe barhayumvagya, barhaderhaga mpu barhege okurhwîri; bacîjira bacikanyi cirhagomba mpu barhagiyumva n'okuyankirira ihano. [24] Mwêhe mukanyumva bwinjà, yekudesi-re Nyakasane, olwa Sabato, murhahîraga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mukashesheza[a] omuzigo omu mihango y'olu lugo. Olwa Sabata erhi mwakalujira lutagatîfu omu kuleka ngasi bûkomukolo, [25] ago mango, abâmi n'abaluzi bayîmire omu bya Daudi, emihango y'olu lugo yo bagezâmwo abali omu ngâlè n'abali oku nfarasi, mwo bagera bône n'abaluzi bâbo, abantu b'emwa Yuda n'abayûbaka omu Yeruzalemu. Olu lugo lwayôrha lulimwo abantu ensiku zôshi. [26] Bakazirhenga omu bishagala by'emwa Yuda n'entambi z'e Yeruzalemu, entambi z'emwa Benyamini n'ebwa cihugo ciri embanda, n'eciri oku ntondo n'oku Nêgebu, bakayîsha badwîrhe embâgwa, enterekêro, entûlo n'enshangi mpu barhûe enterekêro y'okuvuga omunkwa omu kâ-Nyamuzinda. [27] Cikwône erhi mwakaba murhayumvîrhi, irhegeko lyâni ly'okulujira lutagatîfu, okuleka okubarhula emizigo n'okuleka okugera omu mihango ya Yeruzalemu olwa Sabata, ago mango nanatwâna omuliro aha mihango yâge: gumîme enyumpa z'oku bwâni omu Yeruzalemu gurhanacife gwâzimire.

Jeremia/Jeremiah 17

חַטַּאת יְהוּדָה כְּתוּבָה בְּעֵט בַּרְזֶל בְּצִפָּרֶן שָׁמִיר חֲרוּשָׁה עַל־לֻוַח לִבָּם וּלְקַרְנוֹת מִזְבְּחוֹתֵיכֶם: כְּזִכְרֹ֨ בְּנֵיהֶ֜ם
מִזְבְּחוֹתָ֗ם וַאֲשֵׁרֵיהֶם֙ עַל־עֵ֣ץ רַעֲנָ֔ן עַ֖ל גִּבְעֹ֥ות הַגְּבֹהֹ֑ות: הֲרָרִ֤י בַּשָּׂדֶה֙ חֵילֵ֔ךְ כָּל־אֹוצְרוֹתֵ֖יךְ לָבַ֣ז אֶתֵּ֑ן בָּמֹתַ֖יִךְ
בְּחַטָּ֥את בְּכָל־גְּבוּלֵֽיךְ: וְשָׁמַטְתְּ֗ה וּבְךְ֙ מִנַּחֲלָתֵ֔ךְ אֲשֶׁ֥ר נָתַ֖תִּי לָ֑ךְ וְהַעֲבַדְתִּ֣יךְ אֶת־אֹיְבַ֔יִךְ בָּאָ֖רֶץ אֲשֶׁ֣ר לֹ֣א יָדָ֑עְתְּ
כִּֽי־אֵ֣שׁ קְדַחְתֶּ֔ם בְּאַפִּ֖י עַד־עֹולָ֥ם תּוּקָֽד: ס

כֹּ֣ה | אָמַ֣ר יְהוָ֔ה אָר֖וּר הַגֶּ֣בֶר אֲשֶׁר֙ יִבְטַ֣ח בָּאָדָ֔ם וְשָׂ֥ם בָּשָׂ֖ר זְרֹעֹ֑ו וּמִן־יְהוָ֖ה יָסֻ֥ור לִבֹּֽו: וְהָיָ֤ה כְּעַרְעָר֙ בָּעֲרָבָ֔ה וְלֹ֥א
יִרְאֶ֖ה כִּי־יָבֹ֣וא טֹ֑וב וְשָׁכַ֞ן חֲרֵרִ֤ים בַּמִּדְבָּר֙ אֶ֣רֶץ מְלֵחָ֔ה וְלֹ֥א תֵשֵֽׁב: ס

בָּר֣וּךְ הַגֶּ֔בֶר אֲשֶׁ֥ר יִבְטַ֖ח בַּיהוָ֑ה וְהָיָ֥ה יְהוָ֖ה מִבְטַחֹֽו: וְהָיָ֤ה כְּעֵץ֙ | שָׁתוּל֙ עַל־מַ֔יִם וְעַל־יובל֙ יְשַׁלַּ֣ח שָׁרָשָׁ֔יו וְלֹ֣א
יִרְאֶ֔ה כִּֽי־יָבֹ֥א חֹ֖ם וְהָיָ֣ה עָלֵ֑הוּ רַעֲנָ֣ן וּבְשַׁנַּ֤ת בַּצֹּ֨רֶת֙ לֹ֣א יִדְאָ֔ג וְלֹ֥א יָמִ֖ישׁ מֵעֲשׂ֥וֹת פֶּֽרִי: עָקֹ֥ב הַלֵּ֛ב מִכֹּ֖ל וְאָנֻ֣שׁ הֽוּא֮ מִי
יֵדָעֶנּ֒וּ: אֲנִ֣י יְהוָ֔ה חֹקֵ֖ר לֵ֑ב בֹּחֵ֣ן כְּלָיֹ֔ות וְלָתֵ֥ת לְאִ֖ישׁ כִּדְרָכֹ֑ו כִּפְרִ֖י מַעֲלָלָֽיו: ס

קֹרֵ֣א דָגַ֔ר וְלֹ֥א יָלָ֖ד עֹשֶׂ֣ה עֹשֶׁר֑ וְלֹ֣א בְמִשְׁפָּ֔ט בַּחֲצִ֥י יָמָ֖ו יַעַזְבֶ֑נּוּ וּבְאַחֲרִיתֹ֖ו יִהְיֶ֥ה נָבָֽל: כִּסֵּ֥א כָבֹ֛וד מָר֥וֹם מֵרֹאשֹׁ֖ון
מְקֹ֣ום מִקְדָּשֵׁ֑נוּ: מִקְוֵ֣ה יִשְׂרָאֵ֔ל יְהוָ֔ה כָּל־עֹזְבֶ֖יךָ יֵבֹ֑שׁוּ סוּרֵ֣י בָּאָ֔רֶץ יִכָּתֵ֖בוּ כִּ֣י עָזְב֔וּ מְקֹ֥ור מַ֖יִם־חַיִּ֑ים אֶת־יְהוָֽה: ס

רְפָאֵ֨נִי֙ יְהוָ֔ה וְאֵרָפֵ֑א הוֹשִׁיעֵ֙נִי֙ וְאִוָּשֵׁ֔עָה כִּ֥י תְהִלָּתִ֖י אָתָּ֑ה: הִנֵּ֣ה־הֵ֔מָּה אֹמְרִ֖ים אַיֵּ֥ה דְבַר־יְהוָ֖ה יָבֹֽוא
נָּֽא: וַאֲנִ֞י לֹא־אַצְתִּי֙ | מֵרֹ֣עֶה אַחֲרֶ֔יךָ וְיֹ֥ום אָנ֖וּשׁ לֹ֣א הִתְאַוִּ֑יתִי אַתָּ֥ה יָדַ֖עְתָּ מוֹצָ֥א שְׂפָתַ֛י נֹכַ֥ח פָּנֶ֖יךָ
הָיָֽה: אַל־תְּהִיֶה־לִּ֥י לְמְחִתָּ֖ה מַחֲסִ֣י־אַ֑תָּה בְּיֹ֖ום רָעָֽה: יֵבֹ֤שׁוּ רֹדְפַי֙ וְאַל־אֵבֹ֣שָׁה אָ֔נִי יֵחַתּ֖וּ הֵ֑מָּה וְאַל־אֵחַתָּ֥ה אָ֛נִי
הָבֵ֥יא עֲלֵיהֶ֖ם יֹ֣ום רָעָ֑ה וּמִשְׁנֶ֥ה שִׁבָּרֹ֖ון שָׁבְרֵֽם: ס

כֹּֽה־אָמַ֤ר יְהוָה֙ אֵלַ֔י הָלֹ֥ךְ וְעָמַדְתָּ֖ בְּשַׁ֣עַר בְּנֵי־עָ֑ם אֲשֶׁ֨ר יָבֹ֤אוּ בֹו֙ מַלְכֵ֣י יְהוּדָ֔ה וַאֲשֶׁ֖ר יֵצְא֣וּ בֹ֑ו וּבְכָל֙ שַׁעֲרֵ֣י
יְרוּשָׁלִָֽם: וְאָמַרְתָּ֖ אֲלֵיהֶ֑ם שִׁמְעוּ֙ דְּבַר־יְהוָ֔ה מַלְכֵ֥י יְהוּדָ֖ה וְכָל־יְהוּדָ֑ה וְכֹ֖ל יֹשְׁבֵ֥י יְרוּשָׁלִַ֛ם הַבָּאִ֥ים בַּשְּׁעָרִ֖ים הָאֵֽלֶּה: ס

[a] **17.24** murhahîraga mukabwisa omuzigo, gwârhi, *Ebibliya Ntagatîfu*, Verbum Bible, Kinshasa, 1992

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כֹּה אָמַר יְהוָה הִשָּׁמְרוּ בְנַפְשֹׁתֵיכֶם וְאַל־תִּשְׂאוּ מַשָּׂא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וַהֲבֵאתֶם בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִָם׃ 22וְלֹא־תוֹצִיאוּ
מַשָּׂא מִבָּתֵּיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְכָל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם׃ 23וְלֹא
שָׁמְעוּ וְלֹא הִטּוּ אֶת־אָזְנָם וַיַּקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם לְבִלְתִּי שְׁמוֹעַ וּלְבִלְתִּי קַחַת מוּסָר׃ 24וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּן אֵלַי
נְאֻם־יְהוָה לְבִלְתִּי | הָבִיא מַשָּׂא בְּשַׁעֲרֵי הָעִיר הַזֹּאת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וּלְקַדֵּשׁ אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְבִלְתִּי
עֲשׂוֹת־בּוֹ כָּל־מְלָאכָה׃ 25וּבָאוּ בְשַׁעֲרֵי הָעִיר הַזֹּאת מְלָכִים | וְשָׂרִים יֹשְׁבִים עַל־כִּסֵּא דָוִד רֹכְבִים | בָּרֶכֶב וּבַסּוּסִים
הֵמָּה וְשָׂרֵיהֶם אִישׁ יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם וְיָשְׁבָה הָעִיר־הַזֹּאת לְעוֹלָם׃ 26וּבָאוּ מֵעָרֵי־יְהוּדָה וּמִסְּבִיבוֹת יְרוּשָׁלִַם
וּמֵאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּמִן־הַשְּׁפֵלָה וּמִן־הָהָר וּמִן־הַנֶּגֶב מְבִאִים עוֹלָה וְזֶבַח וּמִנְחָה וּלְבוֹנָה וּמְבִאֵי תוֹדָה בֵּית
יְהוָה׃ 27וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֵלַי לְקַדֵּשׁ אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וּלְבִלְתִּי | שְׂאֵת מַשָּׂא וּבֹא בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִַם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת
וְהִצַּתִּי אֵשׁ בִּשְׁעָרֶיהָ וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת יְרוּשָׁלִַם וְלֹא תִכְבֶּה׃ פ

18

Yeremiyahu emw'omubumbi

[1] Akanwa Yeremiyahu abwîragwa na Nyakasane: [2] erhi «yimuka oyandagalire emwa omubumbi, yo nakuyumvîkiza ebinwa byâni». [3] Nayandagalira emwa omubumbi, lâba oku adwîrhe akolera oku rhugôndo. [4] Cikwône ecirugu akazâgibumba casherêra nka kula ibumba linakaziba omu nfune z'omubumbi. Ashubirhangira buhyâhya, abumba akandi kanoga, nk'oku nyamubumbi anali alonzize. [5] Okubundi akanwa ka Nyakasane kantindakwo kambwîra; mpu: [6] Nyumpa y'Israheli, ka ntakamujira nk'oku oyu mubumbi adwîrhe ajira? Kanwaka Nyakasane. Kwomuli omu nfune zâni nk'ibumba omu nfune z'omubumbi, nyumpa y'Israheli. [7] Hali amango nderha nti lubaga lulebe erhi bwâmi bulebe, nabushugula, mbuhongole, mbushâbe. [8] Cikwône olwo lubaga nahigiraga, erhi lwakahinduka lukaleka bulya bubî nnancîyunjuze obubî nalimpizire nti nalukolera. [9] Hali amango nderha nti lubaga lulebe erhi bwâmi bulebe buyûbake bunarhwêre, [10] cikwône erhi lulya lubaga lwakakola ebigalugalu omu masù gâni, lukalahira bwayumva izù lyâni, nnancîyunjuze ebinjà nali mpizire okulukolera. [11] Okanyagye obwîre ab'emwa Yuda na ab'omu Yeruzalemu ntya: «mpu kwo adesire ntya Nyakasane: Mpu lâbi oku ndwîrhe namurheganyiza obuhanya, (mmugwêrhîre n'omuhigo) mmumanyire n'obwenge. Mubâge mwarhenga ngasi muguma omu njira zinyu mbî; muyinjihye obwôrhere n'ebijiro binyu». [12] Cikwône kwo bâderha, mpu: «busha warhamira! Emihigo yîrhu yo rhwanakulikira; ngasi muguma obuî bw'omurhima gwâge mugalugalu bwo anakola. Israheli ayibagîre Nyamuzinda [13] Kwo Nyakasane adesirage ntya: Murhangidôsa amashanja: ndi okola oyumvîrhe ebiri ntyo? Muziro ajizire, olya munyere w'Israheli. [14] K'olubula lw'e Libano lunaleke ibuye ly'omu ishwa? Ka ganagane amîshi g'ekuli, amîshi maholo-maholo g'ahulula? [15] Olubaga lwâni lwôhe lwanyibagîre! Bôhe obusha banaburherekêra enshangi. Bàbasârhazize omu mirimbwa yâbo, omu njira zâbo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

za mîra, mpu lyo bagera omu rhujira mulimbwa gurhali mubere, [16] mpu lyo ecihugo câbo cishuba côbohwa masheka garhahwa, Ngasi yeshi ogeraho anasomerwe, adunde irhwe. [17] Kwo nâbashandabanya ak'empûsi y'ebushoshokero bw'izûba, omu malanga g'omushombanyi. Mugongo gwâni nabayêrekeza c'arhali busù bwâni, olusiku lw'okuherêrekera kwâbo.

Yeremiyahu ahanyagîre

[18] Badesire mpu «Muyishe rhukemerane Yeremiyahu! Bulyala, irhegeko lirhahwêre kubula mudâhwa, nîsi erhi ihano libulikanire kubula bagula, nîsi erhi akanwa kabulikanire kubula balêbi[b]. Muyishe rhumukômole n'olulimi rhurhanajiraga akanwa kâge rhwarhega okurhwîri».

[19] Ontege okurhwîri, Nyakasane,

onayumve ebinwa by'abashombanyi bâni.

[20] K'omuntu anagalule obubî oku minjà?

Bobe badwirhage bampumbira omwîna.

Kengêra oku nayimangaga embere zâwe nti mbaderhere ebinjà,

nti mbayâse oburhè bwâwe.

[21] Abâna bâbo obasigire ishali,

onabarhege obwôji bw'engôrho;

Bakâbo bashube ngumba banakane!

B'ibà bafe n'ecihûsi.

Babandirwe n'engôrho omu matabâro.

[22] Bayumve endûlù zirhenge omu nyumpa zâbo

hano obarhêran'ebishungu birhabâlira?

Bulyala bahumbire omwîna mpu bangwâse,

n'aha magulu gâni bafulikaho emishego.

---

[b] **18.18** Ahahanûzi bakulu bali: abadâhwa, abalêbi n'abagula (barhimanya).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[21] Cikwône wêhe Nyakasane,

orhahabiri emihigo yâbo mibî kuli nie,

orhababaliraga obubî bwâbo,

orhazazagya ecâha câbo omu masù gâwe.

Barhibuke omu malanga gâwe,

amango g'omutula gwâwe, obakolere akalibala.

Jeremia/Jeremiah 18

1הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר: 2קוּם וְיָרַדְתָּ בֵּית הַיּוֹצֵר וְשָׁמָּה אַשְׁמִיעֲךָ אֶת־דְּבָרָי: 3וָאֵרֵד בֵּית
הַיּוֹצֵר וְהִנֵּהוּ עֹשֶׂה מְלָאכָה עַל־הָאָבְנָיִם: 4וְנִשְׁחַת הַכְּלִי אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה בַּחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר וְשָׁב וַיַּעֲשֵׂהוּ כְּלִי אַחֵר
כַּאֲשֶׁר יָשַׁר בְּעֵינֵי הַיּוֹצֵר לַעֲשׂוֹת: פ
5וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 6הַכְיּוֹצֵר הַזֶּה לֹא־אוּכַל לַעֲשׂוֹת לָכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה הִנֵּה כַחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר
כֵּן־אַתֶּם בְּיָדִי בֵּית יִשְׂרָאֵל: ס
7רֶגַע אֲדַבֵּר עַל־גּוֹי וְעַל־מַמְלָכָה לִנְתֹּושׁ וְלִנְתֹּוץ וְלְהַאֲבִיד: 8וְשָׁב הַגּוֹי הַהוּא מֵרָעָתוֹ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עָלָיו וְנִחַמְתִּי
עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר חָשַׁבְתִּי לַעֲשׂוֹת לוֹ: ס
9וְרֶגַע אֲדַבֵּר עַל־גּוֹי וְעַל־מַמְלָכָה לִבְנֹות וְלִנְטֹעַ: 10וְעָשָׂה הָרַע בְּעֵינַי לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ בְּקוֹלִי וְנִחַמְתִּי עַל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר
אָמַרְתִּי לְהֵיטִיב אוֹתוֹ: ס
11וְעַתָּה אֱמָר־נָא אֶל־אִישׁ־יְהוּדָה וְעַל־יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה אָנֹכִי יוֹצֵר עֲלֵיכֶם רָעָה וְחֹשֵׁב
עֲלֵיכֶם מַחֲשָׁבָה שׁוּבוּ נָא אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וְהֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם: 12וְאָמְרוּ נוֹאָשׁ כִּי־אַחֲרֵי מַחְשְׁבוֹתֵינוּ
נֵלֵךְ וְאִישׁ שְׁרִרוּת לִבּוֹ־הָרָע נַעֲשֶׂה: ס
13לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁאֲלוּ־נָא בַגּוֹיִם מִי שָׁמַע כָּאֵלֶּה שַׁעֲרֶרֶת עָשְׂתָה מְאֹד בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל: 14הֲיַעֲזֹב מִצּוּר שָׂדִי
שֶׁלֶג לְבָנוֹן אִם־יִנָּתְשׁוּ מַיִם זָרִים קָרִים נוֹזָלִים: 15כִּי־שְׁכֵחַנִי עַמִּי לַשָּׁוְא יְקַטֵּרוּ וַיַּכְשְׁלוּם בְּדַרְכֵיהֶם שְׁבִילֵי עוֹלָם
לָלֶכֶת נְתִיבוֹת דֶּרֶךְ לֹא סְלוּלָה: 16לָשׂוּם אַרְצָם לְשַׁמָּה שְׁרוּקַת עוֹלָם כָּל עוֹבֵר עָלֶיהָ יִשֹּׁם וְיָנִיד
בְּרֹאשׁוֹ: 17כְּרוּחַ־קָדִים אֲפִיצֵם לִפְנֵי אוֹיֵב עֹרֶף וְלֹא־פָנִים אָרְאֵם בְּיוֹם אֵידָם: ס
18וַיֹּאמְרוּ לְכוּ וְנַחְשְׁבָה עַל־יִרְמְיָהוּ כִּי לֹא־תֹאבַד תּוֹרָה מִכֹּהֵן וְעֵצָה מֵחָכָם וְדָבָר מִנָּבִיא לְכוּ וְנַכ�ֵּהוּ
בַלָּשׁוֹן וְאַל־נַקְשִׁיבָה אֶל־כָּל־דְּבָרָיו: 19הַקְשִׁיבָה יְהוָה אֵלָי וּשְׁמַע לְקוֹל יְרִיבָי: 20הֵישָׁלַם תַּחַת־טוֹבָה רָעָה כִּי־כָרוּ
שׁוּחָה לְנַפְשִׁי זְכֹר | עָמְדִי לְפָנֶיךָ לְדַבֵּר עֲלֵיהֶם טוֹבָה לְהָשִׁיב אֶת־חֲמָתְךָ מֵהֶם: 21לָכֵן תֵּן אֶת־בְּנֵיהֶם לָרָעָב וְהַגִּרֵם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עַל־יְדֵי־חֶרֶב֙ וְתִֽהְיֶ֣ינָה נְשֵׁיהֶ֔ם שַׁכֵּל֖וֹת וְאַלְמָנ֑וֹת וְאַנְשֵׁיהֶ֗ם יִֽהְיוּ֙ הֲרֻגֵ֣י מָ֔וֶת בַּחֻורֵיהֶ֖ם מֵחֶ֣רֶב בַּמִּלְחָמָֽה׃ 22תִּשְׁמַ֣ע
זְעָקָ֔ה מִבָּתֵּיהֶ֖ם כִּי־תָבִ֣יא עֲלֵיהֶ֑ם גְּדֽוּד פִּתְאֹ֔ם כִּי־כָרְ֥וּ שִׁיחָ֖ה לְלָכְדֵ֑נִי וּפַחִ֥ים טָמְנ֖וּ לְרַגְלָֽי׃ 23וְאַתָּ֥ה יְהוָ֖ה יָדַ֣עְתָּ
אֶת־כָּל־עֲצָתָ֥ם עָלַ֖י לַמָּ֑וֶת אַל־תְּכַפֵּ֣ר עַל־עֲוֹנָ֔ם וְחַטָּאתָ֖ם מִלְּפָנֶ֣יךָ אַל־תֶּ֑מְחִי וִֽהְיוּ֙ מֻכְשָׁלִ֣ים לְפָנֶ֔יךָ בְּעֵ֥ת אַפְּךָ֖ עֲשֵׂ֥ה
בָהֶ֛ם׃ ס

19

Akabindi kashanguka

[1] Okubundi Nyakasane abwîra Yeremiyahu. erhi: J'ogule akabindi k'omubumbi. Mugende mweshi n'abagula b'olubaga n'abakulu omu badâhwa. [2] Ohuluke ojè ebwa lubanda lwa Ben-Hinomu lubà aha muhango gw'olumvi lw'ababumbi. Ahôla ho wâderhera ebinwa nâkubwîra. [3] Oderhereho, erhi: Muyumve akanwa ka Nyakasane, mwe mâmi ba Yuda na ninyu mwe muyûbaka omu Yeruzalemu. Kwo, adesire ntya, Nyamubâho w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli: Lâbi oku nalêrha obuhanya ahâla, oyu bagubwîa yeshi ayumva enzênene omu marhwîri; [4] kulya kubà banyâsire, n'ahôla hantu bahahindwîre ha bene, barherekîreho enshangi kuli banyamuzinda bw'obwiha-mbî b'emahanga, balyala barhâli bayîshi ôli bo bône ôli b'îshe, ôli abâmi b'emwa Yuda. Ahâla hantu bahabumbire mukò gw'abêru-kwêru. [5] Bulyala bayûbasire «orhw'enyanya» rhwa Baali mpu bakazisingônolerakwo bagala baâbo, bakola barherekêra Baali, okwôla ntà mango nakurhegesire, ntà mango nakudesire, ntà mango nakugererîze. [6] Alagi oku ensiku ziyishire, yekudesire Nyakasane, ahâla harhacikâderhwa Tofeti nîsi erhi cibanda ca Ben-Hinomu, ci hâkaziderhwa lubanda lwa cibâgiro. [7] Yuda na Yeruzalemu nabagukumulamwo ihano lyôshi, erhi ahâla harhuma. Nabarhibula n'engôrho omu masù g'abashombanyi bâbo, na kuboko kwa balya barhabâlongeza kalamo kwabarhibula, emirhumba yâbo nayiha ebinyunyi by'emalunga n'ebiryanyi bya hano nshi. [8] Olu lugo nâlujira lubè hantu ha cikango n'olushungûrho, ngasi wâgera afuduke abande n'ehishungûrho[c] omu kubona ebibande bityo. [9] Nabalisa enyama za bagala bâbo n'eza bali bâbo: balyâna erhi ntanya n'obulagirire burhuma; ababalagîriza banali abashombanyi bâbo n'abarhabâmirira marhî. [10] Aka kabindi okaberere omu masù g'abâyishikulusa, [11] onababwîre erhi: «Kw'adesire ntya Nnâmahanga w'Emirhwe: erhi olu lubaga n'olu lugo nabishangula nka kulya banabera obushanja bw'omubumbi, bwo burhahangwa. Abantu bâbishwa aha Tofeti erhi kubula aha babishirwe kurhuma. [12] Kwo najira aha hantu ntyo, kanwa ka Nyamubâho, n'abayûbakaho kwo nabajira; olu lugo kwo nalujira lushushe Tofeti. [13] Enyumpa za Yeruzalemu n'eza abâmi b'emwa Yuda zahemuka, aka ahâla Tofeti, ezi nyumpa zôshi barherekêreraga obubâni oku burhungiri bwâzo ene bàkola bagashâniza emirhwe y'e malunga babulagira n'amamvu oku ibuye mpu bagashânizemwo

[c] **19.8** Okubanda ehishungûrho, kandi erhi kuheba ehishungûrho, kuli kubaduka kw'osomîrwe n'ebibî byasherezize halebe erhi hilebe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banyamuzinda b'emwa bene.» [14] Erhi Yeremiyahu arhenga e Tofeti, Nyakasane ali amurhumire mpu ajire obulêbi, ayimanga emuhanda omu ngo y'akâ-Nyamuzinda, ayakûza olubaga lwôshi erhi: [15] «Ntya kw'adesire Nnâmahanga w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli. Erhi lâbi oku nalerhera olu lugo n'emirhundu eluliranyire amahanya naluhigiraga gôshi, bulyala bashubire bacikanyi cirhagomba erhi kubula bwayumva ebinwa byâni kurhuma.»

Jeremia/Jeremiah 19

כֹּה אָמַר יְהוָה הָלוֹךְ וְקָנִיתָ בַקְבֻּק יוֹצֵר חֶרֶשׂ וּמִזִּקְנֵי הָעָם וּמִזִּקְנֵי הַכֹּהֲנִים: 2וְיָצָאתָ אֶל־גֵּיא בֶן־הִנֹּם אֲשֶׁר פֶּתַח
שַׁעַר הַחַרְסִית וְקָרָאתָ שָׁם אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ: 3וְאָמַרְתָּ שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה מַלְכֵי יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם
כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִיא רָעָה עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר כָּל־שֹׁמְעָהּ תִּצַּלְנָה אָזְנָיו: 4יַעַן | אֲשֶׁר
עֲזָבֻנִי וַיְנַכְּרוּ אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיְקַטְּרוּ־בוֹ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּם הֵמָּה וַאֲבוֹתֵיהֶם וּמַלְכֵי יְהוּדָה וּמָלְאוּ
אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה דַּם נְקִיִּם: 5וּבָנוּ אֶת־בָּמוֹת הַבַּעַל לִשְׂרֹף אֶת־בְּנֵיהֶם בָּאֵשׁ עֹלוֹת לַבַּעַל אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִי וְלֹא דִבַּרְתִּי
וְלֹא עָלְתָה עַל־לִבִּי: פ
6לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־יִקָּרֵאלְ לַמָּקוֹם הַזֶּה עוֹד הַתֹּפֶת וְגֵיא בֶן־הִנֹּם כִּי אִם־גֵּיא הַהֲרֵגָה: 7וּבַקֹּתִי
אֶת־עֲצַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְהִפַּלְתִּים בַּחֶרֶב לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְנָתַתִּי אֶת־נִבְלָתָם
לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ: 8וְשַׂמְתִּי אֶת־הָעִיר הַזֹּאת לְשַׁמָּה וְלִשְׁרֵקָה כָּל עֹבֵר עָלֶיהָ יִשֹּׁם וְיִשְׁרֹק
עַל־כָּל־מַכּוֹתֶהָ: 9וְהַאֲכַלְתִּים אֶת־בְּשַׂר בְּנֵיהֶם וְאֵת בְּשַׂר בְּנוֹתֵיהֶם וְאִישׁ בְּשַׂר־רֵעֵהוּ יֹאכֵלוּ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר
יָצִיקוּ לָהֶם אֹיְבֵיהֶם וּמְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם: 10וְשָׁבַרְתָּ הַבַּקְבֻּק לְעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים אוֹתָךְ: 11וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר
| יְהוָה צְבָאוֹת כָּכָה אֶשְׁבֹּר אֶת־הָעָם הַזֶּה וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאת כַּאֲשֶׁר יִשְׁבֹּר אֶת־כְּלִי הַיּוֹצֵר אֲשֶׁר לֹא־יוּכַל לְהֵרָפֵה
עוֹד וּבְתֹפֶת יִקְבְּרוּ מֵאֵין מָקוֹם לִקְבּוֹר: 12כֵּן־אֶעֱשֶׂה לַמָּקוֹם הַזֶּה נְאֻם־יְהוָה וּלְיוֹשְׁבֶיו וְלָתֵת אֶת־הָעִיר הַזֹּאת
כְּתֹפֶת: 13וְהָיוּ בָּתֵּי יְרוּשָׁלִַם וּבָתֵּי מַלְכֵי יְהוּדָה כִּמְקוֹם הַתֹּפֶת הַטְּמֵאִים לְכֹל הַבָּתִּים אֲשֶׁר קִטְּרוּ עַל־גַּגֹּתֵיהֶם לְכָל־
צְבָא הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּךְ נְסָכִים לֵאלֹהִים אֲחֵרִים: פ
14וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ מֵהַתֹּפֶת אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה שָׁם לְהִנָּבֵא וַיַּעֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית־יְהוָה וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־הָעָם: ס
15כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִי אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְעַל־כָּל־עָרֶיהָ אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עָלֶיהָ
כִּי הִקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם לְבִלְתִּי שְׁמוֹעַ אֶת־דְּבָרָי:

20

Yeremiyahu ashwêkwa

[1] Lero omudâhwa Pashehuru, mwene Imeri, wali mukulu w'abasirika ba akâ-Nyamuzinda, anaciyumva Yeremiyahu aderha ako kanwa. [2] Pashehuru ashûrha omulêbi Yeremiyahu,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okubundi amuhira omu mpamikwa aha muhango mulî gwa Benyamini, gulya guyirukîre omu kâ-Nyamuzinda. [3] Erhi buca sêzi, Pashehuru akula Yeremiyahu omu mpamikwa. Okubundi Yeremiyahu amubwîra erhi: «arhaciri lya Pashehuru Nyamuzinda akudesire, ci lya: Côbacirieyin'eyi. [4] Bulyala kwo adesire ntya Nyakasane: Lâba oku nakuhà côba woyo mwe n'abâna bâwe, barhemulwa n'engôrho y'abashombanyi bâbo: amasù gâwe gabona okwo! Yuda yeshi naye kwo na kwo, nâmuhira omu nfune z'omwâmi w'e Babiloni, ye wahêka abantu e Babiloni anabarhimbe engôrho. [5] Nagaba n'ebirugu by'ogu murhundu byôshi, emihako yago yôshi, ngasi hinjà gunajira, amahirhi g'abâmi ba yuda gôshi, nagaheba omu nfune z'abashombanyi bâbo, bahagule, babarhule bahêke e Babiloni. [6] Nâwe wâni Pashehuru, na ngasi bahanda aha mwâwe bôshi wahêkwa mpira; e Babiloni wânâje, yo wafira, yo wanabishwa woyo mwe n'abîra bâwe wakazâgilêbera obunywesi.»

Omulenge gwa Yeremiyahu

[7] Wantizize, Nyakasane, nanayêmêra narhizibwa, wampashire wanampîma[d]. Lwâni badwîrhe balegerera bayîmba, abandi bôshi nie badwîrhe bashekera.

[8] Erhi naciderha erhi kuyâma n'okuyakûza mpu: zâtula akavù, zinashûbe. Akanwa ka Nyakasane kabîrage kuli nie, igwârhiro ly'okugâywa n'okushekerwa bwaca-bwayîra.

[9] Nakazaàgiderha nti «lero ntâcimugerêreze, ntâciderhe oku izîno lyâge», cikwône omu murhima gwâni, kwo yali nka ngulumira ya muliro bayigalire omu kavuha. Ntâko ntajiraga nti nagurhanga ci ntahashaga.

[10] Nayumva bambêshcra bwenêne: «Cikango eyi n'eyi! Shobeki, shobekiye!» Ngasi abayumvagya nâni, bakaziringa oku nahirima mpu «nkabaga aleka bamurhize? Rhwamulusha misî rhunacihôle kuli ye.»

[11] Cikwône Nyamubâho ali haguma nâni nka ntwâli nzibu. Co carhuma abashombanyi bâni zâbahira oku idaho, bajogonje Enshonyi z'okubula-bula kwâbo zâbabumba, lugwegwe lwa nsiku zôshi, lulya lurhayibagirwa.

[12] Nnâmahanga w'Emirhwe, we singiriza omushinganyanya we bona ensiko n'omurhima, nâbona oku wacîbukira omungo kulibo bulya we ntûzire olubanja lwâni.

[13] Muyimbe Nyamubâho, mukuze Nyakasane bulyala omûka gw'omuhanya agulîkûzize omu nfune z'enkola-maligo.

---

[d] **20.7** Ebinwa by'okuhimwa kw'omuntu na Nyakasane biyêrekire obuzibu n'obukulu bwa Nyakasane kulusha omuntu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[14] Lumoherêrekera wâni olusiku naburhagwa. Olusiku nyama amburhaga mâshi lurhabonaga mugisho![e]

[15] Amoherêrekera wâni omulume wajagibwîra larha ogu mwanzi mpu «mwâna murhabana bakuburhîre» gumubumba mwîshingo.

[16] Oyo muntu mâshi abè aka birya bishagala Nyakasane ashandaga buzira bwonjo, ayumve sêzi babande akaku k'entambala, mûshi kalengerêre ayumve akaku k'amatabâro,

[17] bulyala arhanyîrhiraga omu nda, nyâma akaba nshinda yâni n'olula lwâge lukayôrha lunyômeka.

[18] Lero cici carhumaga ntenga omu nda mpu ndibuke, ntindibuke nnanyûse ensiku zâni omu nshonyi?

Jeremia/Jeremiah 20

1וַיִּשְׁמַע פַּשְׁחוּר בֶּן־אִמֵּר הַכֹּהֵן וְהוּא־פָקִיד נָגִיד בְּבֵית יְהוָה אֶת־יִרְמְיָהוּ נִבֵּא אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: 2וַיַּכֵּה פַּשְׁחוּר
אֶת יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא וַיִּתֵּן אֹתוֹ עַל־הַמַּהְפֶּכֶת אֲשֶׁר בְּשַׁעַר בִּנְיָמִן הָעֶלְיוֹן אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוָה: 3וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֹּצֵא
פַּשְׁחוּר אֶת־יִרְמְיָהוּ מִן־הַמַּהְפֶּכֶת וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִרְמְיָהוּ לֹא פַשְׁחוּר קָרָא יְהוָה שְׁמֶךָ כִּי אִם־מָגוֹר מִסָּבִיב: פ

4כִּי כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֶנְךָ לְמָגוֹר לְךָ וּלְכָל־אֹהֲבֶיךָ וְנָפְלוּ בְּחֶרֶב אֹיְבֵיהֶם וְעֵינֶיךָ רֹאוֹת וְאֶת־כָּל־יְהוּדָה אֶתֵּן בְּיַד
מֶלֶךְ־בָּבֶל וְהִגְלָם בָּבֶלָה וְהִכָּם בֶּחָרֶב: 5וְנָתַתִּי אֶת־כָּל־חֹסֶן הָעִיר הַזֹּאת וְאֶת־כָּל־יְגִיעָהּ וְאֶת־כָּל־יְקָרָהּ וְאֵת
כָּל־אוֹצְרוֹת מַלְכֵי יְהוּדָה אֶתֵּן בְּיַד אֹיְבֵיהֶם וּבְזָזוּם וּלְקָחוּם וְהֵבִיאוּם בָּבֶלָה: 6וְאַתָּה פַּשְׁחוּר וְכֹל יֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ תֵּלְכוּ
בַּשֶּׁבִי וּבָבֶל תָּבוֹא וְשָׁם תָּמוּת וְשָׁם תִּקָּבֵר אַתָּה וְכָל־אֹהֲבֶיךָ אֲשֶׁר־נִבֵּאתָ לָהֶם בַּשֶּׁקֶר: ס

7פִּתִּיתַנִי יְהוָה וָאֶפָּת חֲזַקְתַּנִי וַתּוּכָל הָיִיתִי לִשְׂחוֹק כָּל־הַיּוֹם כֻּלֹּה לֹעֵג לִי: 8כִּי־מִדֵּי אֲדַבֵּר אֶזְעָק חָמָס וָשֹׁד אֶקְרָא
כִּי־הָיָה דְבַר־יְהוָה לִי לְחֶרְפָּה וּלְקֶלֶס כָּל־הַיּוֹם: 9וְאָמַרְתִּי לֹא־אַזְכִּרֶנּוּ וְלֹא־אֲדַבֵּר עוֹד בִּשְׁמוֹ וְהָיָה בִלְבִּי כְּאֵשׁ
בֹּעֶרֶת עָצֻר בְּעַצְמֹתָי וְנִלְאֵיתִי כַּלְכֵל וְלֹא אוּכָל: 10כִּי שָׁמַעְתִּי דִּבַּת רַבִּים מָגוֹר מִסָּבִיב הַגִּידוּ וְנַגִּידֶנּוּ כָּל אֲנוֹשׁ
שְׁלוֹמִי שֹׁמְרֵי צַלְעִי אוּלַי יְפֻתֶּה וְנוּכְלָה לּוֹ וְנִקְחָה נְקָמָתֵנוּ מִמֶּנּוּ: 11וַיהוָה אוֹתִי כִּגִבּוֹר עָרִיץ עַל־כֵּן רֹדְפַי יִכָּשְׁלוּ וְלֹא
יָכֵלוּ בֹּשׁוּ מְאֹד כִּי־לֹא הִשְׂכִּילוּ כְּלִמַּת עוֹלָם לְאׇ תִשָּׁכֵחַ: 12וַיהוָה צְבָאוֹת בֹּחֵן צַדִּיק רֹאֵה כְלָיוֹת וָלֵב אֶרְאֶה נְקָמָתְךָ
מֵהֶם כִּי אֵלֶיךָ גָּלִיתִי אֶת־רִיבִי: ס

[e] **20.14** Yeremiyahu ahehêrera olusiku lwâge lw'okuburhwa: cimanyîso c'amalibuko manene g'omulêbi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13 שִׁירוּ לַיהוָה הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כִּי הִצִּיל אֶת־נֶפֶשׁ אֶבְיוֹן מִיַּד מְרֵעִים: ס
14 אָרוּר הַיּוֹם אֲשֶׁר יֻלַּדְתִּי בּוֹ יוֹם אֲשֶׁר־יְלָדַתְנִי אִמִּי אַל־יְהִי בָרוּךְ: 15 אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר בִּשֵּׂר אֶת־אָבִי לֵאמֹר
יֻלַּד־לְךָ בֵּן זָכָר שַׂמֵּחַ שִׂמֲחֻהוּ: 16 וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא כֶּעָרִים אֲשֶׁר־הָפַךְ יְהוָה וְלֹא נִחָם וְיִשְׁמַע זְעָקָה בַּבֹּקֶר וּתְרוּעָה
בְּעֵת צָהֳרָיִם: 17 אֲשֶׁר לֹא־מוֹתַתֵנִי מֵרֶחֶם וַתְּהִי־לִי אִמִּי קִבְרִי וְרַחְמָהּ הֵרֶת עוֹלָם: 18 לָמָּה זֶּה מֵרֶחֶם יָצָאתִי לִרְאוֹת
עָמָל וְיָגוֹן וַיִּכְלְוּ בַבּשֶׁת יָמָי: פ

21

Sedekyahu ashuzibwa

[1] Akanwa karhindakwo Yeremiyahu kurhengakwo Nyakasane, amango mwâmi Sedekyahu amurhumiraga Pashehuru, mwene Malkiya, n'omudâhwa Shefaniya mwene Maseya mpu amubwîre erhi: [2] «Mashi orhudôkeze Nyakasane, bulyala Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni arhutulisirekwo amatumu; ahâli Nyakasane arhujirira ebisômerine mwo birya byâge byôshi, na ntyo omushombanyi arhuyâka, aje kuli nîrhu». [3] Yeremiyahu ababwîra, erhi «ntya kwo mwashuza Sedekyahu: [4] Kw'adesire ntya, Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli. Lâbi oku naderha bagalule amatumu mafumbarhe, galya mulwîsamwo omwâmi w'e Babiloni, n'Abakaldeyi bamugosire emuhanda gw'ecôgo, nagahira haguma omu karhî k'ogu murhundu. [5] Niene nie namulwîsa n'enfune n'okuboko kw'obuhashe, ndambûle n'oburhè n'obukali n'omungomunji, [6] nahukula aba k'ogu murhundu, abantu n'ebintu, bâfà n'ecihûsi cibîcibî. [7] Enyuma ly'aho, kanwa ka Nyamubâho, nâhana Sedekyahu, mwâmi w'e Yuda, ye n'abambali, olubaga na balya bôshi bâfume ecihûsi, engôrho n'ecizombo, nâbahisa omu nfune za Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, omu nfune z'abashombanyi bâbo, n'omu nfune za balya barhabâlongeza kalamo, burhababalira ndi, burhafa bwonjo, buzira lukogo». [8] N'olwo lubaga olubwîre, erhi: «kw'adesire ntya Nyakasane. Lâba oku mpizire omu masù gâwe, enjira y'akalamo n'enjira y'olufu. [9] Owakabêra mw'ogu murhundu âfà n'engôrho, n'ishali n'ecihûsi. Ci owakarhengamwo akajà emwa Abakaldeyi, bo bamurhezire, âlama, abêrana omûka gwâge nka munyago. [10] Bulyala ogu murhundu nkola naguhindamukira kuderha mpu guhanyagale, c'arhali mpu gucire, kanwa ka Nyakasane, gwâhirwa omu nfune z'omwâni w'e Babiloni, ye waguyôca n'omuliro.»

Akanwa kayêrekîre Yehoyakimu na Yeruzalemu

[11] Enyumpa ya Mwâmi w'e Yuda oyibwîre erhi: Yumva akanwa ka Nyamubâho, [12] Nyumpa ya Daudi. Kwo adesire ntya Nyamubâho: Ngasi sêzi mutwe olubanja, mulîkûze oyu balibuzize arhenge omu nfune z'omuminya. Omungo gwâni gwakanacînika nka muliro, guyôce gubule n'ecazimya, erhi bubî bw'ebijiro binyu burhuma. [13] We mbwîzire, weyûbaka omu lubanda,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Kabuye-ali-e Cibanda, Kanwa ka Nyakasane, mwe mukaziderha mpu ndi warhuhonera anahike omu nyumpa zirhu? [14] Nâmuhanira amalehe g'ebijiro binyu, Kanwa ka Nyamubâho. Nadûlika omuliro omu muzirhu gwâge, gumôme amarhambi gâge gôshi.

Jeremia/Jeremiah 21

1הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה בִּשְׁלֹחַ אֵלָיו הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ אֶת־פַּשְׁחוּר בֶּן־מַלְכִּיָּה וְאֶת־צְפַנְיָה
בֶן־מַעֲשֵׂיָה הַכֹּהֵן לֵאמֹר: 2דְּרֹשׁ־נָא בַעֲדֵנוּ אֶת־יְהוָה כִּי נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל נִלְחָם עָלֵינוּ אוּלַי׀ יַעֲשֶׂה יְהוָה אוֹתָנוּ
כְּכָל־נִפְלְאֹתָיו וְיַעֲלֶה מֵעָלֵינוּ: ס
3וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֲלֵיהֶם כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־צִדְקִיָּהוּ: 4כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵסֵב׀ אֶת־כְּלֵי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר
בְּיֶדְכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם נִלְחָמִים בָּם אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל׀ וְאֶת־הַכַּשְׂדִּים הַצָּרִים עֲלֵיכֶם מִחוּץ לַחוֹמָה וְאָסַפְתִּי אוֹתָם אֶל־תּוֹךְ
הָעִיר הַזֹּאת: 5וְנִלְחַמְתִּי אֲנִי אִתְּכֶם בְּיָד נְטוּיָה וּבִזְרוֹעַ חֲזָקָה וּבְאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל: 6וְהִכֵּיתִי אֶת־יוֹשְׁבֵי הָעִיר
הַזֹּאת וְאֶת־הָאָדָם וְאֶת־הַבְּהֵמָה בְּדֶבֶר גָּדוֹל יָמֻתוּ: 7וְאַחֲרֵי־כֵן נְאֻם־יְהוָה אֶתֵּן אֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־עֲבָדָיו
׀ וְאֶת־הָעָם וְאֶת־הַנִּשְׁאָרִים׀ בָּעִיר הַזֹּאת מִן־הַדֶּבֶר ׀ מִן־הַחֶרֶב וּמִן־הָרָעָב בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד אֹיְבֵיהֶם
וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְהִכָּם לְפִי־חָרֶב לֹא־יָחוּס עֲלֵיהֶם וְלֹא יַחְמֹל וְלֹא יְרַחֵם: 8וְאֶל־הָעָם הַזֶּה תֹּאמַר כֹּה אָמַר יְהוָה
הִנְנִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם אֶת־דֶּרֶךְ הַחַיִּים וְאֶת־דֶּרֶךְ הַמָּוֶת: 9הַיֹּשֵׁב בָּעִיר הַזֹּאת יָמוּת בַּחֶרֶב וּבָרָעָב וּבַדֶּבֶר וְהַיּוֹצֵא׀ וְנָפַל
עַל־הַכַּשְׂדִּים הַצָּרִים עֲלֵיכֶם יִחְיֶה וְהָיְתָה־לּוֹ נַפְשׁוֹ לְשָׁלָל: 10כִּי שַׂמְתִּי פָנַי בָּעִיר הַזֹּאת לְרָעָה וְלֹא לְטוֹבָה
נְאֻם־יְהוָה בְּיַד־מֶלֶךְ בָּבֶל׀ תִּנָּתֵן וּשְׂרָפָהּ בָּאֵשׁ: ס
11וּלְבֵית מֶלֶךְ יְהוּדָה שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה: 12בֵּית דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה דִּינוּ לַבֹּקֶר מִשְׁפָּט וְהַצִּילוּ גָזוּל מִיַּד עוֹשֵׁק
פֶּן־תֵּצֵא כָאֵשׁ חֲמָתִי וּבָעֲרָה וְאֵין מְכַבֶּה מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיהֶם: 13הִנְנִי אֵלַיִךְ יֹשֶׁבֶת הָעֵמֶק צוּר הַמִּישֹׁר נְאֻם־יְהוָה
הָאֹמְרִים מִי־יֵחַת עָלֵינוּ וּמִי יָבוֹא בִּמְעוֹנוֹתֵינוּ: 14וּפָקַדְתִּי עֲלֵיכֶם כִּפְרִי מַעַלְלֵיכֶם נְאֻם־יְהוָה וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּיַעְרָהּ
וְאָכְלָה כָּל־סְבִיבֶיהָ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

22

[1] Kwo adesire ntya Nyakasane, yandagalira oku bwâmi bwa mwani w'e Yoda, yo wajiderhera aka kanwa: [2] «Yumva akanwa ka Nyakasane, mwâmi w'e Yuda, wetamire oku ntebe ya Daudi, we mwe na bambali bâwe n'abantu bâwe bagera mw'eyi mihango. [3] Kwo adesire ntya Nyakasane: Mukà-zitwa emmanja munajire obushinganyanya; mukazilîkûza oyu bahorhezize, arhenge omu nfune z'omuminya; murhahîraga mukalibuza n'okurhindibuza ecigolo, enfûzi n'omukana, murhahîraga mukabulagira omukò gw'omwêru-kwêru aha. [4] Bulyala erhi mwakacîsêza okushimba aka kanwa, emihango y'obu bwâmi yanagerwamwo n'abâmi batamîre oku ntebe ya Daudi, banayîsha bali omu ngâlè erhi oku nfarasi, bo na bambali bâbo n'abantu bâbo. [5] Ci erhi mwakaba murhayumvîrhi ebi binwa, niene ncilahîre, kanwa ka Nyakasane, eyi nyumpa y'obwâmi yashâbwa. [6] Bulyala, ntya kwo Nyamubâho aderhire enyumpa y'obwâmi ya mwaâmi w'e Yuda: mpu kuli nie kwo wàli Galadi, ak'Irango lya Libano ci kurharhume ntakujira irûngu, lugo lurhabamwo bantu. [7] Nkola nagisha abajikushâba, ngasi muguma n'amatumu gâge; enduluma zâwe nyinjà baziheba oku idaho, banazikwêbe ecîko. [8] N'amango emizinzi y'amashanja yagera hôfi n'olu lugo, abantu kwo bakazibwîrana mpu «carhumaga Nyakasane akolera olugo lutya ebiri nk'ebi? [9] Bashuze mpu: «kulya kubà balesire endagâno ya Nyakasane, Nyamuzinda wâbo, baharâmya bandi banyamuzinda b'obwîhambi bâna-bakolera».

Akanwa kayêrekîre Yoyakazi

[10] Murhakulikiraga owafire, murhamushibaga. Mulakire owagenzire erhi ye, bulyala arhakacigaluka, arhakacilola eka. [11] Bulyala ntya Nyamubâho aderhîre Shalumu, mwene Yosiyahu, mwâmi w'e Yuda. Yewayimaga omu by'îshe Yosiyahu: «Owamarhenga ahâla, arhakacishubiraho, [12] Cikwône yo afira emunda bâmuhêke mpira n'eci cihugo arhakacicilolakwo.

Akanwa kayêrekîre Yehoyakimu

[13] Ali muhanya oyûbaka enyumpa yâge buzira bushinganyanya, n'ebyûmpa by'enyanya buzira kuyâza, omuntu okolêsa owâbo busha, buzira kumuha oluhembo. [14] Oderha erhi «nâyûbaka entakabunga, y'ebyûmpa bigali na birîrî», anabiyûbakemwo amadirisha, abihebe ebirhebo by'omuvûla emarhambi abishige irangi lidukula,. [15] Nkabaga kurhonya omuvûla kwakujizire mwâmi? Ka sho yêhe arhalyaga arhananywâga? Ci yêhe akagitwa emmanja anajire obushinganyanya? Ago mango byàli biyôsire bwinjà. [16] Akagitwa olubanja lw'omukenyi n'olw'omuhanya kwanali kwinjà. K'arhali kwo kummanya okwo? Kanwa ka Nnâmahanga. [17] Wêhe amasù n'omurhima gwâwe gahenekire obunguke bwâwe bwône, n'okubulaga omukò gw'omwêru-kwêru, okulibuza abanyinyi n'okutula entambala. [18] Ebyo birhumire, ntya kwo Nyakasane adesire. Yehoyakimu, mwene Yosiyahu, mwâmi w'e Yuda. Arhalakirwe, mpu «Ala

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwâna wîrhu wee! mpu «ala mwâli wîrhu wee! Nanga arhalakirwe mpu: Yajewe, Nnâhamwirhu wee! Mpu yajewe, Nyamwagirwa wee! [19] Kw'anabishwa kula banabisha eciterusi. Bayisha bamubululula bakabulire, kuli n'emihango ya Yeruzalemu.

Akanwa kayêrekîre Yoyakini

[20] Yinamukira e Libano oyakûze, oku Bashani, olikirekwo izù, oyakûlize oku Abarimu bulya abîra bâwe bahimirwe. [21] Amango wàli ohimbire nàkushambâza, wàderha erhi: «Ntakakuyumva!» Kwo wanayôrheraga kurhenga eburho bwâwe, okwo kurhayumva izù lyâni. [22] Balungere bâwe, mpûsi yâjibayabula, n'abîra bâwe bahêkwa nka mpira. Neci enshonyi zâkubumba odukulize, erhi bugalugalu bwâwe burhuma. [23] We wajiriyûbakira e Libano, wahizire ologo omu mirhi y'emibumbu kulaka walaka hano amalumwa gakuyishira, kwo gayishiba nka ga mikero-mibishi. [24] Buzîne bwâni ndahîre, Kanwaka Nyakasane, ciru Konyahu[f] mwene Yehoyakimu, mwâmi w'e Yuda, akabire ali ngolo, omu kuboko kwâni kulyo, nali nâmuhogola. [25] Nâkuhâna nkuhîre omu nfune za balya ba-rhakulongeza kalamo, omu nfune za balya bakugezamwo omusisi, omu nfune za Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, n'omu nfune z'Abakaldeyi. [26] Nankukwêbe omu cindi cihugo, w'oyo mwe na nyoko okuburha arhali mwo mwaburhagwa cikwône mwo mwafira. [27] Eci cihugo balonzize okushubiramwo naco, barhakacishubiramwo. [28] K'oyu mulume Konyahu k'arhali nnaga mbere k'arhali kalugu kajandâge obu? Cirhumirage bamulibirhakwo, ye n'obûko bwâge, Cirhumirage bakwêbwa omu cihugo barhishi? [29] Igulu wee! Igulu wee! Igulu wee! Yumva akanwa ka Nyakasane. [30] Kw'adesire ntya Nyakasane: Erhi «yandika oyu muntu arhagwêrhi bâna, muntu orhahambûlaga omu mango gâge kulya kubà ntà muntu w'omu bûko bwâge wayishitamala oku ntebe ya Daudi anarhegeke omu ca Yuda.

Jeremia/Jeremiah 22

1כֹּה אָמַר יְהוָה רֵד בֵּית־מֶלֶךְ יְהוּדָה וְדִבַּרְתָּ שָׁם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: 2וְאָמַרְתָּ שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה מֶלֶךְ יְהוּדָה הַיֹּשֵׁב
עַל־כִּסֵּא דָוִד אַתָּה וַעֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ הַבָּאִים בַּשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה: ס
3כֹּה | אָמַר יְהוָה עֲשׂוּ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה וְהַצִּילוּ גָזוּל מִיַּד עָשֻׁק וְגֵרׄ יָתוֹם וְאַלְמָנָה אַל־תּוֹנוּ אַל־תֶּחְמֹסוּ וְדָם נָקִי
אַל־תִּשְׁפְּכוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה: 4כִּי אִם־עָשׂוֹ תַּעֲשׂוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וּבָאוּ בְשַׁעֲרֵי הַבַּיִת הַזֶּה מְלָכִיםׄ יֹשְׁבִים לְדָוִד
עַל־כִּסְאוֹ רֹכְבִים בָּרֶכֶב וּבַסּוּסִים הוּא וַעֲבָדָו וְעַמּוֹ: 5וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְהוָה
כִּי־לְחָרְבָּה יִהְיֶה הַבַּיִת הַזֶּה: ס

[f] **22.24** Mpu Koniyasi gwârhi Abagereki n'Abanfransa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה עַל־בֵּית מֶלֶךְ יְהוּדָה גִּלְעָד אַתָּה לִי רֹאשׁ הַלְּבָנוֹן אִם־לֹא אֲשִׁיתְךָ מִדְבָּר עָרִים לֹא
נוֹשָׁבָה: 7וְקִדַּשְׁתִּי עָלֶיךָ מַשְׁחִתִים אִישׁ וְכֵלָיו וְכָרְתוּ מִבְחַר אֲרָזֶיךָ וְהִפִּילוּ עַל־הָאֵשׁ: 8וְעָבְרוּ גוֹיִם רַבִּים עַל הָעִיר
הַזֹּאת וְאָמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ עַל־מֶה עָשָׂה יְהוָה כָּכָה לָעִיר הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת: 9וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּעַבְדוּם: ס
10אַל־תִּבְכּוּ לְמֵת וְאַל־תָּנֻדוּ לוֹ בְּכוֹ בָכֹה לַהֹלֵךְ כִּי לֹא יָשׁוּב עוֹד וְרָאָה אֶת־אֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ: ס
11כִּי כֹה אָמַר־יְהוָה אֶל־שַׁלֻּם בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הַמֹּלֵךְ תַּחַת יֹאשִׁיָּהוּ אָבִיו אֲשֶׁר יָצָא מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה
לֹא־יָשׁוּב שָׁם עוֹד: 12כִּי בִּמְקוֹם אֲשֶׁר־הִגְלוּ אֹתוֹ שָׁם יָמוּת וְאֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לֹא־יִרְאֶה עוֹד: ס
13הוֹי בֹּנֶה בֵיתוֹ בְּלֹא־צֶדֶק וַעֲלִיּוֹתָיו בְּלֹא מִשְׁפָּט בְּרֵעֵהוּ יַעֲבֹד חִנָּם וּפָעֳלוֹ לֹא יִתֶּן־לוֹ: 14הָאֹמֵר אֶבְנֶה־לִּי בֵּית מִדּוֹת
וַעֲלִיּוֹת מְרֻוָחִים וְקָרַע לוֹ חַלּוֹנָי וְסָפוּן בְּאֹרֶז וּמָשׁוֹחַ בַּשָּׁשַׁר: 15הֲתִתְמְלֹךְ כִּי אַתָּה מִתַּחֶרֶה בָּאָרֶז אָבִיךָ הֲלוֹא אָכַל
וְשָׁתָה וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה אָז טוֹב לוֹ: 16דָּן דִּין־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָז טוֹב הֲלוֹא־הֵיא הַדֵּעַת אֹתִי נְאֻם־יְהוָה: 17כִּי אֵין
עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ כִּי אִם־עַל־בִּצְעֶךָ וְעַל דַּם־הַנָּקִי לִשְׁפּוֹךְ וְעַל־הָעֹשֶׁק וְעַל־הַמִּרוּצָה לַעֲשׂוֹת: ס
18לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֶל־יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֹא־יִסְפְּדוּ לוֹ הוֹי אָחִי וְהוֹי אָחוֹת לֹא־יִסְפְּדוּ לוֹ הוֹי אָדוֹן
וְהוֹי הֹדָהּ: 19קְבוּרַת חֲמוֹר יִקָּבֵר סָחוֹב וְהֻשְׁלַךְ מֵהֲלְאָה לְשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִָם: ס
20עֲלִי הַלְּבָנוֹן וּצְעָקִי וּבַבָּשָׁן תְּנִי קוֹלֵךְ וְצַעֲקִי מֵעֲבָרִים כִּי נִשְׁבְּרוּ כָּל־מְאַהֲבָיִךְ: 21דִּבַּרְתִּי אֵלַיִךְ בְּשַׁלְוֹתַיִךְ אָמַרְתְּ לֹא
אֶשְׁמָע זֶה דַרְכֵּךְ מִנְּעוּרַיִךְ כִּי לֹא־שָׁמַעַתְּ בְּקוֹלִי: 22כָּל־רֹעַיִךְ תִּרְעֶה־רוּחַ וּמְאַהֲבַיִךְ בַּשִּׁבְיָ יֵלֵכוּ כִּי אָז תֵּבֹשִׁי וְנִכְלַמְתְּ
מִכֹּל רָעָתֵךְ: 23יֹשֶׁבְתִּי בַּלְּבָנוֹן מְקֻנָּנְתִּי בָּאֲרָזִים מַה־נֶּחְנַחְתְּ בְּבֹא־לָךְ חֶבְלִים חִיל כַּיּוֹלֵדָה: 24חַי־אָנִי נְאֻם־יְהוָה כִּי
אִם־יִהְיֶה כָּנְיָהוּ בֶן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה חוֹתָם עַל־יַד יְמִינִי כִּי מִשָּׁם אֶתֶּקְנֶךָּ: 25וּנְתַתִּיךָ בְּיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשֶׁךָ וּבְיַד
אֲשֶׁר־אַתָּה יָגוֹר מִפְּנֵיהֶם וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד הַכַּשְׂדִּים: 26וְהִטַלְתִּי אֹתְךָ וְאֶת־אִמְּךָ אֲשֶׁר יְלָדַתְךָ עַל
הָאָרֶץ אַחֶרֶת אֲשֶׁר לֹא־יֻלַּדְתֶּם שָׁם וְשָׁם תָּמוּתוּ: 27וְעַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הֵם מְנַשְּׂאִים אֶת־נַפְשָׁם לָשׁוּב שָׁם שָׁמָּה לֹא
יָשׁוּבוּ: ס
28הַעֶצֶב נִבְזֶה נָפוּץ הָאִישׁ הַזֶּה כֶּנְיָהוּ אִם־כְּלִי אֵין חֵפֶץ בּוֹ מַדּוּעַ הָוטְלוּ הוּא וְזַרְעוֹ וְהָשְׁלְכוּ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
לֹא־יָדָעוּ: 29אֶרֶץ אֶרֶץ אֶרֶץ שִׁמְעִי דְּבַר־יְהוָה: ס
30כֹּה | אָמַר יְהוָה כִּתְבוּ אֶת־הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי גֶּבֶר לֹא־יִצְלַח בְּיָמָיו כִּי לֹא יִצְלַח מִזַּרְעוֹ אִישׁ יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא דָוִד
וּמֹשֵׁל עוֹד בִּיהוּדָה:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

23

Akanwa kayêrekîre abangere babî

[1] Bali bahanya abangere bahabula n'okushandabanya ebibuzi by'obusò bwani, kanwa ka Nyakasane. [2] Co cirhumire, yekudesire Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli, abangere b'okuyâbula olubaga lwâni bo mbwîzire: mwashandabanyize ebibuzi byâni, mwabilibirhakwomurhanacibishibiriraga. Lâbi oku niehe nkola namurhabâlira erhi maligo ginyu garhuma. [3] Nâshûbûza niene ebibuzi byâni byasigire, kurhenga omu bihugo byôshi nàli mbishandabanyize, nabigalula omu lwabuko: byaburhana biyôloloke. [4] Nabizûkiza aba-ngere babiyâbula birhakaciba na côba nîsi erhi bihamba; birhabêmwo ecahera, kanwa ka Nyakasane. [5] Lâba oku ziyishire, Kanwa ka Nyakasane- ensiku nâzukizamwo Daudi, omwâmi mushinganyanya, obà mwâmi w'okunali, anayishiba murhimanya âkazitwa emmanja anayîmike obushinganyanya. [6] Omu mango gâge Yuda âcira, na Israheli âdêkerera n'omurhûla. Lâba izîno bâkazimuderha: «Nyakasane, Bushinganyanya bwîrhu.» [7] Lâbaga oku ensiku ziyishire, Kanwa ka Nyakasane mulizo barhakaciderha, mpu: «azîne Nyakasane owayinamulaga Bene-Israheli kurhenga omu cihugo c'e Mîsiri». [8] Ci mpu: «azîne Nyakasane owayinamulaga anagalula obûko bw'enyumpa y'Israheli kurhenga omu cihugo c'emwênè na kurhenga omu bihugo byôshi àli abashandabanyize mpu babêre omu ishwa lyâbo.

Abalêbi b'obunywesi

[9] Oku balêbi. Omurhima gwantwîkîre omu nda, ndwîrhage nageramwo omusisi nieshi. Kwo ndi nka mulalwè, nka muntu idivayi lyahashire, erhi yerhuma Nyakasane n'ebinwa byâge bitagatîfu. [10] Bulyala ecihugo ciyunjwîre bagonyi, neci, ecihugo ciri omu mishîbo erhi kuhehêrerwa kurhuma, n'aha ebintu biyâbukira omu irûngu abantu badwîrhe bashwira ebigalugalu, banadwîrhe barhamira okulenganya. [11] Ciru n'omudâhwa n'omulêbi nabo ziri nkola-maligo, ciru n'omu nyumpa yâni nabuganyiremwo amaligo gâbo, Kanwa ka Nyakasane. [12] Enjira zâbo zikolaga zahinduka za biduku; bakulukuzibwa mulizo n'omwizimya guli, bacirhimbe oku idaho. Bulyala n'abalerhakwo obuhanya, omwâka gw'okuhanwa kwâbo, kanwa ka Nyakasane. [13] Omu balêbi b'e Samâriya, namwo nabwînemwo obugalugalu, bakazâgilêba oku izîno lya Baali, banakazihabula olubaga lwâni lw'Israheli. [14] Ebinabwîne emwa abalêbi ba Yeruzalemu, byôhe bya kushologosa: obugonyi, okusêza obunywesi, okurhabâla enkola-maligo mpu hakanajira owarhenga omu bubî bwâge. Omu masù gâni bôshi kwo bali aka Sodomo, n'abayûbakamwo kwo bali aka Gomora. [15] Cirhumirage aderha ntya Nyakasane omul kubwîra abalêbi, «mpu lâbi oku nabalîsa omutuzo, mbanywêse n'amîshi galimwo obwôge, bulya kurhengera oku balêbi b'e Yeruzalemu, obubî bwashandire omu cihugo côshi. [16] Kwo adesire ntya Nyakasane, w'Emirhwe: Murhakazâgiyumva ebinwa by'aba balêbi bamulêbera kurheba badwîrhe bamurheba, badwîrhe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

baderha ebi babwîne omu mirhima yâbo, ci ehyarhenga omu kanwa ka Nyakasane ntâhyo, [17] badwîrhe babwîra abangayaguza: mpu «Nyakasane anadesire: mwabona omurhûla» n'abakulikira obulala bw'omurhima gwâbo, mpu «murhajekwo akabî». [18] Ci kwône, ndi okola ojire omu ihano lya Nyakasane mpu abone anayumve akanwa kâge? Ndi okola orhezire akanwa kâge okurhwîri anakayumva? [19] Lâbi empûsi ya Nyakasane omutula gwâge gwamacinîka, cikundula wa mpûsi, gwo enayishire amarhwe g'enkola-maligo; [20] Omutula gwa Nyakasane gurhayônôke gurhanacikola n'okuyumvîrhiza emihigo y'omurhima gwâge: Aha buzinda bw'ensiku lyo muwayumva okwo bwinjà. [21] Ntarhumaga abo balêbi babuliyîsha bahenesire, ntababwîraga akanwa banabulikalêba. [22] Acibaga bali bajire omu ihano lyâni, olubaga lwâni bali baluyumvîsa ebinwa byâni, bàli babagalula barhenge omu njira yâbo mbî, n'omu bubî bw'ebijiro byâbo. [23] Ka mpu ndi Nyakasane, nka ndi hôfi, Kanwa ka Nyakasane, ci nka ndi kuli ntacibe Nyakasane? [24] K'omuntu akacîfulika ahantu habishe mbule bwamubona? Kanwa ka Nyakasane. Ka ntabumbiri empingu n'igulu niono? Kanwa ka Nyakasane. [25] Nayumvîrhe kurhi baderha abalêbi balêba eby'obunywesi oku izîno lyâni: Mpu «nshuba nalôrha, nshuba nalôrha! [26] Kuhika mangaci abalêbi bagwâsirwe okubamwo abalêba eby'obunywesi, n'enshumi y'omurhima gwâbo? [27] Nkabaga izîno lyâni balonzize okuyibàgiza olubaga lwâni n'ebilôrho byâbo, ngasi muguma aja abwîra owâbo, nka kulyâla b'îshe bayibàgiraga izîno lyâni erhi Baali orhuma. [28] Omulêbi ogwêrhe ecilôrho, aganîre! Owayumvîrhe akanwa kâni, aderhe bwinjà akanwa kâni. Bici omusîsi gugânwa n'ihemba? Kanwa ka Nyakasane. [29] K'akanwa kani karhali nka muliro? Yekudesire Nyakasane. Ka karhali nka nyundo yashenyula ibuye? [30] Labagi oku niono nkola nabwîra abalêbi, Yekudesire Nyakasane, balya bafà bazimbana ebinwa byani. [31] Labi oku bo natumuza abalêbi, Yekudesire Nyakasane, balya badunda olulimi mpu balîka akanwa. [32] Laba oku bo ntumuzize balya balcba ebilôrho by'oburhebanyi, kanwa ka Nyakasane, babiganire banahabftlc olubaga lwâni n'okucikunga kwâbo n'okubesha haguma, Niono ntabarhumire, ntabarhegesire, ntâco bakolera olubaga lwâni, kanwa ka Nyakasane.

Basherezize omuzigo gwa Nnâmahanga

[33] Olusiku bakudôsa, akaba olu lubaga, akaba mulêbi mulebe, akaba mudâhwa mulebe mpu: «Omuzigo gwa Nyakasane gwo guhi? Onabashuze mpu: Mw'oyo mwe muzigo gwa Nyakasane, mwe nahekula», kanwa ka Nyakasane. [34] N'omulêbi, omudâhwa nîsi erhi omuntu w'omu lubaga waderha erhi «muzigo gwa Nyakasane», Oyo muntu ntamuhabe, ntahabe n'aha mwâge, [35] Ntya kwo mwâganira mwene na nnene, omu cinyabuguma. Ntya kwo mwâderha, ngasi muguma akola abwîra owâbo, ngasi muguma akola abwîra mwene wâbo: «Bici Nyakasane ashuzize?» Bici Nyakasane adesire?» [36] Cikwône murhaciderhe «omuzigo gwa Nyakasane», bulya kuli ngasi muguma omuzigo kanali akanwa kâge yêne, Munadwîrhe mwagolongohya ebinwa bya Nyakasane ôzîne, Nyakasane w'Emirhwe. Nyamuzinda wîrhu. ? [37] Kwo wâbwîra omulêbi ntya; mpu: «kurhi Nyakasane akushuzize? nîsi erhi «Cici Nyakasane adesire?» [38] Cikwône erhi

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwakaciderha mpu «Muzigo gwa Nyakasane» ago mango, ntya kwo Nyamubâho adesire: Obûla mudwîrhe mwaderha aka kanwa «Muzigo gwa Nyamubâho» n'obwo namurhônzire nti murhahîra mukaderha «Muzigo gwa Nyakasane». [39] Lâbi oku okwôla kwo kwanarhuma namuzimbarha nnamukwêbe kuli n'amalanga gâni, mw'oyo n'omurhundu namuhâga mwene basho. [40] Namubumba nshonyi z'ensiku n'amango, nshonyi zirhaheka zirhanayibagirwa.

Jeremia/Jeremiah 23

1הֲוֹי רֹעִים מְאַבְּדִים וּמְפִצִּים אֶת־צֹאן מַרְעִיתִי נְאֻם־יְהוָה: 2לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל־הָרֹעִים הָרֹעִים
אֶת־עַמִּי אַתֶּם הֲפִצֹתֶם אֶת־צֹאנִי וַתַּדִּחוּם וְלֹא פְקַדְתֶּם אֹתָם הִנְנִי פֹקֵד עֲלֵיכֶם אֶת־רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם נְאֻם־יְהוָה: 3וַאֲנִי
אֶקַבֵּץ אֶת־שְׁאֵרִית צֹאנִי מִכֹּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר־הִדַּחְתִּי אֹתָם שָׁם וַהֲשִׁבֹתִי אֹתָהֶן עַל־נָוֵהֶן וּפָרוּ וְרָבוּ: 4וַהֲקִמֹתִי
עֲלֵיהֶם רֹעִים וְרָעוּם וְלֹא־יִירְאוּ עוֹד וְלֹא־יֵחַתּוּ וְלֹא יִפָּקֵדוּ נְאֻם־יְהוָה: ס

5הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וַהֲקִמֹתִי לְדָוִד צֶמַח צַדִּיק וּמָלַךְ מֶלֶךְ וְהִשְׂכִּיל וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ: 6בְּיָמָיו
תִּוָּשַׁע יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכֹּן לָבֶטַח וְזֶה־שְּׁמוֹ אֲשֶׁר־יִקְרְאוֹ יְהוָה | צִדְקֵנוּ: ס
7לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־יֵאָמְרוּ עוֹד חַי־יְהוָה אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: 8כִּי
אִם־חַי־יְהוָה אֲשֶׁר הֶעֱלָה וַאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת־זֶרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צָפוֹנָה וּמִכֹּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתִּים שָׁם
וְיָשְׁבוּ עַל־אַדְמָתָם: ס
9לַנְּבִאִים נִשְׁבַּר לִבִּי בְקִרְבִּי רָחֲפוּ כָּל־עַצְמוֹתַי הָיִיתִי כְּאִישׁ שִׁכּוֹר וּכְגֶבֶר עֲבָרוֹ יָיִן מִפְּנֵי יְהוָה וּמִפְּנֵי דִבְרֵי
קָדְשׁוֹ: 10כִּי מְנָאֲפִים מָלְאָה הָאָרֶץ כִּי־מִפְּנֵי אָלָה אָבְלָה הָאָרֶץ יָבְשׁוּ נְאוֹת מִדְבָּר וַתְּהִי מְרוּצָתָם רָעָה וּגְבוּרָתָם
לֹא־כֵן: 11כִּי־גַם־נָבִיא גַם־כֹּהֵן חָנְפוּ גַּם־בְּבֵיתִי מָצָאתִי רָעָתָם נְאֻם־יְהוָה: 12לָכֵן יִהְיֶה דַרְכָּם לָהֶם כַּחֲלַקְלַקּוֹת
בָּאֲפֵלָה יִדָּחוּ וְנָפְלוּ בָהּ כִּי־אָבִיא עֲלֵיהֶם רָעָה שְׁנַת פְּקֻדָּתָם נְאֻם־יְהוָה: 13וּבִנְבִיאֵי שֹׁמְרוֹן רָאִיתִי תִפְלָה הִנַּבְּאוּ
בַּבַּעַל וַיִּתְעוּ אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל: ס
14וּבִנְבִאֵי יְרוּשָׁלַם רָאִיתִי שַׁעֲרוּרָה נָאָוף וְהָלְךְ בַּשֶּׁקֶר וְחִזְקוּ יְדֵי מְרֵעִים לְבִלְתִּי־שָׁבוּ אִישׁ מֵרָעָתוֹ הָיוּ־לִי כֻלָּם
כִּסְדֹם וְיֹשְׁבֶיהָ כַּעֲמֹרָה: ס
15לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עַל־הַנְּבִאִים הִנְנִי מַאֲכִיל אוֹתָם לַעֲנָה וְהִשְׁקִתִים מֵי־רֹאשׁ כִּי מֵאֵת נְבִיאֵי יְרוּשָׁלַם
יָצְאָה חֲנֻפָּה לְכָל־הָאָרֶץ: פ
16כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אַל־תִּשְׁמְעוּ עַל־דִּבְרֵי הַנְּבִאִים הַנִּבְּאִים לָכֶם מַהְבִלִים הֵמָּה אֶתְכֶם חֲזוֹן לִבָּם יְדַבֵּרוּ לֹא
מִפִּי יְהוָה: 17אֹמְרִים אָמוֹר לְמְנַאֲצַי דִּבֶּר יְהוָה שָׁלוֹם יִהְיֶה לָכֶם וְכֹל הֹלֵךְ בִּשְׁרִרוּת לִבּוֹ אָמְרוּ לֹא־תָבוֹא עֲלֵיכֶם
רָעָה: 18כִּי מִי עָמַד בְּסוֹד יְהוָה וַיֵּרֶא וְיִשְׁמַע אֶת־דְּבָרוֹ מִי־הִקְשִׁיב דְּבָרִי וַיִּשְׁמָע: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

19הִנֵּה | סַעֲרַת יְהוָה חֵמָה יָצְאָה וְסַעַר מִתְחוֹלֵל עַל רֹאשׁ רְשָׁעִים יָחוּל׃ 20לֹא יָשׁוּב אַף־יְהוָה עַד־עֲשֹׂתוֹ
וְעַד־הֲקִימוֹ מְזִמּוֹת לִבּוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים תִּתְבּוֹנְנוּ בָהּ בִּינָה׃ 21לֹא־שָׁלַחְתִּי אֶת־הַנְּבִאִים וְהֵם רָצוּ לֹא־דִבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם
וְהֵם נִבְּאוּ׃ 22וְאִם־עָמְדוּ בְּסוֹדִי וַיַּשְׁמִעוּ דְבָרַי אֶת־עַמִּי וְיַשִּׁבוּם מִדַּרְכָּם הָרָע וּמֵרַע מַעַלְלֵיהֶם׃ ס
23הַאֱלֹהֵי מִקָּרֹב אֲנִי נְאֻם־יְהוָה וְלֹא אֱלֹהֵי מֵרָחֹק׃ 24אִם־יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא־אֶרְאֶנּוּ נְאֻם־יְהוָה הֲלוֹא
אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא נְאֻם־יְהוָה׃ 25שָׁמַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר־אָמְרוּ הַנְּבִאִים הַנִּבְּאִים בִּשְׁמִי שֶׁקֶר לֵאמֹר
חָלַמְתִּי חָלָמְתִּי׃ 26עַד־מָתַי הֵיֵשׁ בְּלֵב הַנְּבִאִים נִבְּאֵי הַשֶּׁקֶר וּנְבִיאֵי תַּרְמִת לִבָּם׃ 27הַחֹשְׁבִים לְהַשְׁכִּיחַ אֶת־עַמִּי שְׁמִי
בַּחֲלֹמֹתָם אֲשֶׁר יְסַפְּרוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ כַּאֲשֶׁר שָׁכְחוּ אֲבוֹתָם אֶת־שְׁמִי בַּבַּעַל׃ 28הַנָּבִיא אֲשֶׁר־אִתּוֹ חֲלוֹם יְסַפֵּר חֲלוֹם
וַאֲשֶׁר דְּבָרִי אִתּוֹ יְדַבֵּר דָּבָר אֱמֶת מַה־לַּתֶּבֶן אֶת־הַבָּר נְאֻם־יְהוָה׃ 29הֲלוֹא כֹה דְבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם־יְהוָה וּכְפַטִּישׁ
יְפֹצֵץ סָלַע׃ ס
30לָכֵן הִנְנִי עַל־הַנְּבִאִים נְאֻם־יְהוָה מְגַנְּבֵי דְבָרַי אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ׃ 31הִנְנִי עַל־הַנְּבִיאִם נְאֻם־יְהוָה הַלְקְחִים לְשׁוֹנָם
וְיִנְאֲמוּ נְאֻם׃ 32הִנְנִי עַל־נִבְּאֵי חֲלֹמוֹת שֶׁקֶר נְאֻם־יְהוָה וַיְסַפְּרוּם וַיַּתְעוּ אֶת־עַמִּי בְּשִׁקְרֵיהֶם וּבְפַחֲזוּתָם וְאָנֹכִי
לֹא־שְׁלַחְתִּים וְלֹא צִוִּיתִים וְהוֹעֵיל לֹא־יוֹעִילוּ לָעָם־הַזֶּה נְאֻם־יְהוָה׃ 33וְכִי־יִשְׁאָלְךָ הָעָם הַזֶּה אוֹ־הַנָּבִיא אוֹ־כֹהֵן
לֵאמֹר מַה־מַּשָּׂא יְהוָה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־מַה־מַּשָּׂא וְנָטַשְׁתִּי אֶתְכֶם נְאֻם־יְהוָה׃ 34וְהַנָּבִיא וְהַכֹּהֵן וְהָעָם אֲשֶׁר
יֹאמַר מַשָּׂא יְהוָה וּפָקַדְתִּי עַל־הָאִישׁ הַהוּא וְעַל־בֵּיתוֹ׃ 35כֹּה תֹאמְרוּ אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶל־אָחִיו מֶה־עָנָה יְהוָה
וּמַה־דִּבֶּר יְהוָה׃ 36וּמַשָּׂא יְהוָה לֹא תִזְכְּרוּ־עוֹד כִּי הַמַּשָּׂא יִהְיֶה לְאִישׁ דְּבָרוֹ וַהֲפַכְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵינוּ׃ 37כֹּה תֹאמַר אֶל־הַנָּבִיא מֶה־עָנָךְ יְהוָה וּמַה־דִּבֶּר יְהוָה׃ 38וְאִם־מַשָּׂא יְהוָה תֹּאמֵרוּ לָכֵן כֹּה אָמַר
יְהוָה יַעַן אֲמָרְכֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה מַשָּׂא יְהוָה וָאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם לֵאמֹר לֹא תֹאמְרוּ מַשָּׂא יְהוָה׃ 39לָכֵן הִנְנִי וְנָשֵׁיתִי
אֶתְכֶם נָשֹׂא וְנָטַשְׁתִּי אֶתְכֶם וְאֶת־הָעִיר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם וְלַאֲבוֹתֵיכֶם מֵעַל פָּנָי׃ 40וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם חֶרְפַּת עוֹלָם
וּכְלִמּוּת עוֹלָם אֲשֶׁר לֹא תִשָּׁכֵחַ׃ ס

24

Birhiri bibirhi bya malehe

[1] Lâba oku Nyakasane amanyêreka birhiri bibirhi bya malehe ga mizêti, bidêkerezibwa aha muhango gw'akâ-Nyamuzinda. Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni ali amahêka mpira, kulî na Yeruzalemu, Yekonyahu, mwene Yehoyakimu, mwâmi w'e Yuda, bôshi n'abarhambo b'emwa Yuda, abatuzi n'ababinji, ali amababhêka e Babiloni [2] Cirhiri ciguma calimwo amalehe minjà-minjà g'emizêti; ecindi calimwo agabozire, gali gabozire bwenêne, garhankacirîbirwe, [3] Nyakasane ànambwîra erhi: «Bici obwîne Yeremiyahu? Nani nti «mulehe gwa muzêti. Aminja gali minjà-minjà, amabî gabozire bwenêne garhankacirîbwa», [4] Oku bundi akanwa ka Nyakasane kantindakwo, mpu: [5] «Kw'adesire ntya Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli. Nk'okûla kw'amalehe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

minjà, kwo nnonzize okushîbirira ababunga ba Yuda, balya narhumagamwo kurhenga eno kujà omu cihugo c'ab'e Kaldeyi. [6] Nnonzize okubalambûlirakwo amasù bayôloloke, okubagalulamwô eci cihugo, okushubibayûbakira ahâli h'okubashâbira okubarhwêra ahâli h'okubashugula, [7] Nâbaha omurhima gw'okumanya oku nie Nyakasane, bâbà lubaga lwâni, nâni nâbà Nyamuzinda wâbo, bulyala banshubirira n'omurhima gwâbo gwôshi [8] Cikwône, kulya bajira amalehe mabî, galya gabozire garhankanacirîbwa, neci kwo Nyakasane adesire, kwo najira Sedekyahu, mwâmi w'e Yuda, abarhambo bâge, n'abasigiîre omu Yeruzalemu, abasigire mw'eci cihugo kuguma n'abayûbasire omu cihugo ca Mîsiri [9] Nâbajira babè bakushologosa, banabe buhanya oku mâmi g'igulu gôshi; cibonya-nshonyi, lwimbo, masheka g'abagera, ihanja ngasi hôshi n'abahàbulira. [10] Nabalikiramwo engôrho, ecizombo n'ecihûsi, balinde bahêrerekera mw'er'ishwa nabahàga bo na b'îshe.

Jeremia/Jeremiah 24

1 הֶרְאַנִי יְהוָה וְהִנֵּה שְׁנֵי דוּדָאֵי תְאֵנִים מוּעָדִים לִפְנֵי הֵיכַל יְהוָה אַחֲרֵי הַגְלוֹת נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־יְכָנְיָהוּ
בֶן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־שָׂרֵי יְהוּדָה וְאֶת־הֶחָרָשׁ וְאֶת־הַמַּסְגֵּר מִירוּשָׁלַם וַיְבִאֵם בָּבֶל: 2 הַדְּוִד אֶחָד תְּאֵנִים
טֹבוֹת מְאֹד כִּתְאֵנֵי הַבִּכֻּרוֹת וְהַדְּוִד אֶחָד תְּאֵנִים רָעוֹת מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־תֵאָכַלְנָה מֵרֹעַ: ס
3 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מֶה־אַתָּה רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וָאֹמַר תְּאֵנִים הַתְּאֵנִים הַטֹּבוֹת טֹבוֹת מְאֹד וְהָרָעוֹת רָעוֹת מְאֹד אֲשֶׁר
לֹא־תֵאָכַלְנָה מֵרֹעַ: פ
4 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 5 כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּתְּאֵנִים הַטֹּבוֹת הָאֵלֶּה כֵּן־אַכִּיר אֶת־גָּלוּת יְהוּדָה אֲשֶׁר
שִׁלַּחְתִּי מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה אֶרֶץ כַּשְׂדִּים לְטוֹבָה: 6 וְשַׂמְתִּי עֵינִי עֲלֵיהֶם לְטוֹבָה וַהֲשִׁבֹתִים עַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וּבְנִיתִים
וְלֹא אֶהֶרֹס וּנְטַעְתִּים וְלֹא אֶתּוֹשׁ: 7 וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב לָדַעַת אֹתִי כִּי אֲנִי יְהוָה וְהָיוּ־לִי לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים
כִּי־יָשֻׁבוּ אֵלַי בְּכָל־לִבָּם: ס
8 וְכַתְּאֵנִים הָרָעוֹת אֲשֶׁר לֹא־תֵאָכַלְנָה מֵרֹעַ כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה כֵּן אֶתֵּן אֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־שָׂרָיו וְאֵת |
שְׁאֵרִית יְרוּשָׁלַם הַנִּשְׁאָרִים בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְהַיֹּשְׁבִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: 9 וּנְתַתִּים לְזַוְעָה לְרָעָה לְכָל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ
לְחֶרְפָּה וּלְמָשָׁל לְשִׁנִינָה וְלִקְלָלָה בְּכָל־הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר־אַדִּיחֵם שָׁם: 10 וְשִׁלַּחְתִּי בָּם אֶת־הַחֶרֶב אֶת־הָרָעָב
וְאֶת־הַדֶּבֶר עַד־תֻּמָּם מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם וְלַאֲבוֹתֵיהֶם: פ

25

Babiloni kwo karhi ka Nyamuzinda

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Kanwa kayêrekîre olubaga lwa Yuda lwôshi, karhindagakwo Yeremiyahu omwâka gwa kani
gwa Yehoyakimu, mwene Yosiyahu, mwâmi w'e Yuda, (kwo kuderha, omwâka murhanzi gwa
Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni), [2] Omulêbi Yeremiyahu akaderhera embere z'olubaga
lwa Yuda lwôshi n'ab'omu Yeruzalemu bôshi. [3] Kurhenga omwâka gwa kal'ikumi na kasharhu
gwa Yosiyahu, mwene Amoni, mwâmi w'e Yuda, kuhika ene, ekola myâka makumi abirhi
n'isharhu ene, erhi nabwîrwa akanwa ka Nyakasane erhi nâni, buzira kurhama,
nanamu-bwîrakwo ci murhayumvagya. [4] Na kandi, buzira kurhama, Nyakasane amurhumire
abalêbi, banali bambali bâge bôshi, cikwône murhumvîrhizagya murhanarhegaga okurhwîri mpu
muyumve. [5] N'ako kanwa kali k'aka: mpu mugaluke mweshi, ngasi muguma, murhenge omu
njira yinyu mbî n'omu bubî bw'ebijiro binyu; na ntyo mwayishiyûbaka ecihugo Nyakasane
amuhaga. mw'oyo mwe na basho, kurhenga ensiku n'amango. [6] Murhahîraga mukakulikira
abandi banyamuzinda mpu mubakolere munabahàrâmye; murhanahîraga mukanjira burhe
n'ebijiro by'enfune zinyu, n'ago mango ntamuhumekwo. [7] Ci mwêhe murhayumvagya, Kanwa ka
Nyakasane, na ntyo, mwanjira burhe n'emikolo y'amaboko ginyu, n'obuhanya bunali bwinyu.
[8] Co cirhumire aderha ntya Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe: Kulya kubà
murhayumvîrhizagya ebinwa byâni, [9] lâbi oku ntumire nti bajilonza amashanja gôshi g'e mwênè,
kanwa ka Nyakasane. Kuli Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, mwambali wâni nabalêrha
balwîse eci cihugo, balwîse abaciyûbakamwo, balwîse n'amashanja gaciba eburhambi;
nâbahehêrera nnambajire babè ba kukaziyâkwa, ba kukazishekerwa, mishaka y'ensiku zôshi.
[10] Emwâbo nahulisayo izù ly'obusîme n'omwîshingo, izù ly'omuhyamulume n'ery'omuhya, olubi
lw'olwanjikwa n'obumoleke bw'itara. [11] Eci cihugo côshi cashâbwa cihinduke irûngu, n'aga
mashanja gashinga myâka makumi galinda, erhi gakolera mwâmi w'e Babiloni. [12] Cikwône hano
eyo myâka makumi gali nda eyunjula, nârhandûla omwâmi w'e Babiloni, nârhandûla n'er'ishanja,
yekudesire Nyakasane, erhi bubî bwâbo burhuma, nârhandûla n'ecihugo c'Abakaldeyi, ncîjîre
mushaka gw'ensiku zôshi. [13] Nâjira eci cihugo ebinwa naciderheragakwo byôshi biciyishire,
ngasi kan-wa kanayandisirwe mw'eco citabu.

II. Enshokolezi y' obulêbi oku mashanja gôshi

Ebi Yeremiyahu alêbera amashanja gôshi. Akabêhè k'oburhè bwa Nyamuzinda

[14] (Kulya kubà nago gahêkwa bujà n'amashanja mazibu, n'abâmi badârhi, nagahemba nk'oku
ebijiro byâbo binali, na nk'oku omukolo gw'enfune zâbo gunali). [15] Nyakasane, Nyamuzinda
w'Israheli kw'ambwîzire ntya: Erhi kayanke omu nfune zâni, aka kabehe k'idivayi ly'omutula,
onakanywêse amashanja go-shi nakurhuma emunda gali, [16] gânywa gadandabagane
ganasirahe erhi engôrho narhuma ekarhî kâbo erhuma. [17] Narhôla akabêhè omu nfune za
Nyakasane, nakanywêsa amashanja Nyakasane ali antumirekwo: [18] Yeruzalemu n'ebishagala
by'e Buyahudi, abâmi bâyo n'abaluzi bâyo, kuderha mpu bishube bigûkà, libè iherero, babè

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kushekerwa, gunabè mugereko nk'oku biri ene. [19] Nakanywêsa Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri, ye n'abambali, abarhambo bâge n'olubaga lwâge lwôshi, [20] n'omwandu gw'ababalama (abâmi b'e Uzi bôshi), abâmi bôshi b'omu cihugo c'Abafilistini, nakanywêsa Askaloni, Gaza, Ekroni, n'abandi bâmi ba Ashdodi, [21] Edomu, Mowabu na bene Amoni, [22] abâmi b'e Tiri bôshi, abâmi b'e Sidoni bôshi, n'abâmi b'ecirhwa ciri olundi lunda lw'enyanja, [23] Dedani, Tema, Buzi balya b'ebinûniro bimôme. [24] Abâmi b'e Buharabu bayûbaka omu irûngu, bôshi haguma n'amâmimâmi g'ekulî. [25] Abâmi b'e Zi-mri bôshi, abâmi b'e Elami bôshi n'abâmi b'e Mêdi bôshi. [26] Abâmi b'e mwênè, aba hôfi n'aba kuli, muguma akurhenga owundi akuje, n'amâmi gali kunola igulu gôshi. Omwâmi w'e Shasheki yêhe, ye wanywa enyuma zâbo. [27] Obabwîre, erhi kw'adesire ntya Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli: «Munywe, mulaluke, mushale! Mwakumba burhazûka hanomubona engôrho narhuma ekarhî kinyu». [28] Bakalahira bwarholera omu nfune zâwe akabêhè banywa, onababwîre erhi: «kw'adesire ntya Nyakasane w'Emirhwe: Okunywa kwo mwananywa, [29] bulyala, lâba oku olugo luderhwa lwâni lwo narhangihana; ka mpu mwêhe murhajirwe kurhi? Nanga, murhalekwe ciru bulya niene nie nanahamagala ahayûbake oku igulu bôshi, engôrho yabakolera akal'ibala, kanwa ka Nyakasane w'Emirhwe. [30] Nâwe obabwîre ebi binwa byôshi oderhe erhi: Nyakasane amayamira emalunga, amalengeza izù kurhenga ahatagatîfu hâge. Abandira olwabuko lw'ebintu byâgc akahababo, amabanda akahababo aka abakandira omu mukenzi, amakabandira ab'eno igulu bôshi. [31] Omulenge gwahika oku kafendefende k'igulu, bulya hali olubanja aha karhî ka Nyamuzinda bon'amashanja: Yejisa ngasi muntu lubanja; enkola-maligo, ngôrho aziyêreka, kanwa ka Nyakasane. [32] Kwo adesire ntya Nyakasane w'Emirhwe: Lâbi oku obuhanya bwarhenga oku ishanja buyandûkire oku lindi, n'oku empûsi nnene yazûka ebwa rhufende rhw'igulu. [33] Olwo lusiku enkumba Nyamuzinda âjira zâlambama, kurhenga oku cikwî c'igulu kuhika oku cindi, barhanabishwe. Kwo babêra oku idaho nka binazô. [34] Mubande akahababo, mwe bangere, muyâme bwenêne, mucîhirike oku idaho wâni balungere. Bulyala zahisire ensiku zinyu z'okubâgwa n'ez'okushandâzibwa. Kwo mwarhibuka nka kabindi karhumîrira. [35] Abangere barhabone aha bayâkira, ciru balungere barhalobôke. [36] Yumvi omulenge gw'abangere, yumvi endûlù za balungere, bulyala Nyamubâho ashandazize olwabuko bayâbuliramwo, [37] Amalambo garhagwêrhi kadali, bagahulisize, erhi budârhi bw'omungo gwa Nyakasane burhuma. [38] Entale yamarhenga omu bulumba, n'ecihugo câbo cahindusire bigûkà, erhi yo erhuma engôrho-kaheza, erhi bwo burhuma obudârhi bw'omungo gwâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה עַל־יִרְמְיָהוּ עַל־כָּל־עַם יְהוּדָה בַּשָּׁנָה הָרְבִעִית לִיהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הִיא הַשָּׁנָה
הָרִאשׁוֹנִית לִנְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל: 2אֲשֶׁר דִּבֶּר יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא עַל־כָּל־עַם יְהוּדָה וְאֶל כָּל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם
לֵאמֹר: 3מִן־שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְיֹאשִׁיָּהוּ בֶן־אָמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה וְעַד | הַיּוֹם הַזֶּה זֶה שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה הָיָה
דְּבַר־יְהוָה אֵלַי וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם אַשְׁכֵּים וְדַבֵּר וְלֹא שְׁמַעְתֶּם: 4וְשָׁלַח יְהוָה אֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־עֲבָדָיו הַנְּבִאִים הַשְׁכֵּם
וְשָׁלֹחַ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וְלֹא־הִטִּיתֶם אֶת־אָזְנְכֶם לִשְׁמֹעַ: 5לֵאמֹר שׁוּבוּ־נָא אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמֵרֹעַ מַעַלְלֵיכֶם וּשְׁבוּ
עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָכֶם וְלַאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן־עוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: 6וְאַל־תֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם
וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם וְלֹא־תַכְעִיסוּ אוֹתִי בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם וְלֹא אָרַע לָכֶם: 7וְלֹא־שְׁמַעְתֶּם אֵלַי נְאֻם־יְהוָה לְמַעַן
הַכְעִסֻנִי בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם לְרָע לָכֶם: ס

8לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת יַעַן אֲשֶׁר לֹא־שְׁמַעְתֶּם אֶת־דְּבָרָי: 9הִנְנִי שֹׁלֵחַ וְלָקַחְתִּי אֶת־כָּל־מִשְׁפְּחוֹת צָפוֹן
נְאֻם־יְהוָה וְאֶל־נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עַבְדִּי וַהֲבֵאתִים עַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְעַל־יֹשְׁבֶיהָ וְעַל כָּל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה סָבִיב
וְהַחֲרַמְתִּים וְשַׂמְתִּים לְשַׁמָּה וְלִשְׁרֵקָה וּלְחָרְבוֹת עוֹלָם: 10וְהַאֲבַדְתִּי מֵהֶם קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל
כַּלָּה קוֹל רֵחַיִם וְאוֹר נֵר: 11וְהָיְתָה כָּל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְחָרְבָּה לְשַׁמָּה וְעָבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל שִׁבְעִים
שָׁנָה: 12וְהָיָה כִמְלֹאת שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד עַל־מֶלֶךְ־בָּבֶל וְעַל־הַגּוֹי הַהוּא נְאֻם־יְהוָה אֶת־עֲוֹנָם וְעַל־אֶרֶץ כַּשְׂדִּים
וְשַׂמְתִּי אֹתוֹ לְשִׁמְמוֹת עוֹלָם: 13וְהֵבֵאתִי עַל־הָאָרֶץ הַהִיא אֶת־כָּל־דְּבָרַי אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי עָלֶיהָ אֵת כָּל־הַכָּתוּב בַּסֵּפֶר
הַזֶּה אֲשֶׁר־נִבָּא יִרְמְיָהוּ עַל־כָּל־הַגּוֹיִם: 14כִּי עָבְדוּ־בָם גַּם־הֵמָּה גּוֹיִם רַבִּים וּמְלָכִים גְּדוֹלִים וְשִׁלַּמְתִּי לָהֶם כְּפָעֳלָם
וּכְמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם: ס

15כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵלַי קַח אֶת־כּוֹס הַיַּיִן הַחֵמָה הַזֹּאת מִיָּדִי וְהִשְׁקִיתָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
אָנֹכִי שֹׁלֵחַ אוֹתְךָ אֲלֵיהֶם: 16וְשָׁתּוּ וְהָתְגֹּעֲשׁוּ וְהִתְהוֹלָלוּ מִפְּנֵי הַחֶרֶב אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁלֵחַ בֵּינֹתָם: 17וָאֶקַּח אֶת־הַכּוֹס
מִיַּד יְהוָה וָאַשְׁקֶה אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שְׁלָחַנִי יְהוָה אֲלֵיהֶם: 18אֶת־יְרוּשָׁלַ͏ִם וְאֶת־עָרֵי יְהוּדָה וְאֶת־מְלָכֶיהָ אֶת־שָׂרֶיהָ
לָתֵת אֹתָם לְחָרְבָּה לְשַׁמָּה לִשְׁרֵקָה וְלִקְלָלָה כַּיּוֹם הַזֶּה: 19אֶת־פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְאֶת־עֲבָדָיו וְאֶת־שָׂרָיו
וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ: 20וְאֵת כָּל־הָעֶרֶב וְאֵת כָּל־מַלְכֵי אֶרֶץ הָעוּץ וְאֵת כָּל־מַלְכֵי אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְאֶת־אַשְׁקְלוֹן וְאֶת־עַזָּה
וְאֶת־עֶקְרוֹן וְאֵת שְׁאֵרִית אַשְׁדּוֹד: 21אֶת־אֱדוֹם וְאֶת־מוֹאָב וְאֶת־בְּנֵי עַמּוֹן: 22וְאֵת כָּל־מַלְכֵי־צֹר וְאֵת כָּל־מַלְכֵי צִידוֹן
וְאֵת מַלְכֵי הָאִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיָּם: 23וְאֶת־דְּדָן וְאֶת־תֵּימָא וְאֶת־בּוּז וְאֵת כָּל־קְצוּצֵי פֵּאָה: 24וְאֵת כָּל־מַלְכֵי עֶרֶב וְאֵת
כָּל־מַלְכֵי הָעֶרֶב הַשֹּׁכְנִים בַּמִּדְבָּר: 25וְאֵת | כָּל־מַלְכֵי זִמְרִי וְאֵת כָּל־מַלְכֵי עֵילָם וְאֵת כָּל־מַלְכֵי מָדָי: 26וְאֵת |
כָּל־מַלְכֵי הַצָּפוֹן הַקְּרֹבִים וְהָרְחֹקִים אִישׁ אֶל־אָחִיו וְאֵת כָּל־הַמַּמְלָכוֹת הָאָרֶץ אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמֶלֶךְ שֵׁשַׁךְ
יִשְׁתֶּה אַחֲרֵיהֶם: 27וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כֹּה־אָמַר׀ יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ וּקְיוּ וְנִפְלוּ וְלֹא תָקוּמוּ מִפְּנֵי הַחֶרֶב אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁלֵחַ
בֵּינֵיכֶם׃ 28וְהָיָה כִּי יְמָאֲנוּ לָקַחַת־הַכּוֹס מִיָּדְךָ לִשְׁתּוֹת וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת שָׁתוֹ תִשְׁתּוּ׃ 29כִּי׀ הִנֵּה
בָּעִיר אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי עָלֶיהָ אָנֹכִי מֵחֵל לְהָרַע וְאַתֶּם הִנָּקֵה תִנָּקּוּ לֹא תִנָּקּוּ כִּי חֶרֶב אֲנִי קֹרֵא עַל־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃ 30וְאַתָּה תִּנָּבֵא אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם יְהוָה מִמָּרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְּעוֹן
קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל־נָוֵהוּ הֵידָד כְּדֹרְכִים יַעֲנֶה אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃ 31בָּא שָׁאוֹן עַד־קְצֵה הָאָרֶץ כִּי רִיב
לַיהוָה בַּגּוֹיִם נִשְׁפָּט הוּא לְכָל־בָּשָׂר הָרְשָׁעִים נְתָנָם לַחֶרֶב נְאֻם־יְהוָה׃ ס
32כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנֵּה רָעָה יֹצֵאת מִגּוֹי אֶל־גּוֹי וְסַעַר גְּדוֹלָה תֵּעוֹר מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ׃ 33וְהָיוּ חַלְלֵי יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ לֹא יִסָּפְדוּ וְלֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא יִקָּבֵרוּ לְדֹמֶן עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ׃ 34הֵילִילוּ הָרֹעִים
וְזַעֲקוּ וְהִתְפַּלָּשׁוּ אַדִּירֵי הַצֹּאן כִּי־מָלְאוּ יְמֵיכֶם לִטְבוֹחַ וּתְפוּצוֹתֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם כִּכְלִי חֶמְדָּה׃ 35וְאָבַד מָנוֹס מִן־הָרֹעִים
וּפְלֵיטָה מֵאַדִּירֵי הַצֹּאן׃ 36קוֹל צַעֲקַת הָרֹעִים וִילֶלֶת אַדִּירֵי הַצֹּאן כִּי־שֹׁדֵד יְהוָה אֶת־מִרְעִיתָם׃ 37וְנִדְמוּ נְאוֹת
הַשָּׁלוֹם מִפְּנֵי חֲרוֹן אַף־יְהוָה׃ 38עָזַב כַּכְּפִיר סֻכּוֹ כִּי־הָיְתָה אַרְצָם לְשַׁמָּה מִפְּנֵי חֲרֹן הַיּוֹנָה וּמִפְּנֵי חֲרוֹן אַפּוֹ׃ פ

26

III. Obulêbi bw'enshagali

Yeremiyahu ashwêkwa

[1] Emurhondêro gw'oburhegesi bwa Yehoyakimu, mwene Yosiyahu, mwâmi w'e Yuda, aka kanwa karhindakwo Yeremiyahu, erhi karhenga kuli Nyakasane. [2] Kwo adesire ntya Nyakasane: mpu ojiyimanga omu ngo y'aha kâ-Nyamuzinda. Abantu b'omu bishagala by'e Yuda bôshi, abakayîsha baliharâmya omu kâ-Nyamuzinda onababwîre ebinwa byôshi nkurhegesire nti obabwîre, orhabinyîhagyamwo ciru n'akanwa kaguma. [3] Ahâli nkaba lero bayumva, na ngasi muguma arhenge omu njira yâge ngalugalu; ago mango nâni nanacîyûnjuza obuhanya ndwîrhe nagerêreza nti mbahanemwo oku bubî bw'ebijiro byâbo. [4] Okolaga wababwîra obwo, erhi: «kwo adesire ntya Nyakasane: mukaba murhanyumvîrhi mukanashimba eri irhegeko lyâni mpizire omu masù ginyu, [5] n'omu kurhegêra ebinwa bya bambali bâni b'abalêbi, ncidwîrhe nacirhamya okumurhumirabo n'obwo murhabayumva, [6] aka kâ-Nyamuzinda kwo nakajira kulya najiraga Silo, n'olu lugo nalujira lubè cêrekane cayêreka amashanja gôshi g'igulu, kurhi olugo luhehêrerwa. [7] Abadâhwa, abalêbi n'olubaga lwôshi bayumva oku Yeremiyahu aderha ebyo binwa omu kâ-Nyamuzinda. [8] Erhi Yeremiyahu ayûsa aganîra ngasi kwôshi Nyakasane ali amurhegesire mpu abwîre olubaga, ahadâhwa n'abalêbi bamugwârha mpu «kufà wanafà. [9] Carhumaga oderha obwo bulêbi oku izîno lya Nyakasane mpu aka Nyamuzinda kwo kaba aka Silo, mpu olu lugo balushâba lushube bigûkà. N'olubaga lwôshi lwagorha Yeremiyahu omu kâ-Nyamuzinda ka Nyakasane. [10] Omu kuyumva ntyo, abagula b'e Yuda, barhenga omu bwâmi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

basôkera ebwa kâ-Nyamuzinda baheba endêko aha muhango gw'olumvi luhyâhya lw'akâ-Nyamuzinda.

[11] Oku bundi ahadâhwa n'abalêbi babwîra abarhwali n'olubaga lwôshi erhi «lufu anakwânîne oyu muntu, bulyala kubî alêbire olugo, nk'oku mwanayumvîrhe n'aginyu marhwîri». [12] Yeremiyahu anacishuza abarhwali n'olubaga lwôshi erhi: Nyakasane ye wantumaga mpu ndêbere akâ-Nyamuzinda, n'olu lugo, nnanderhe ebyo binwa munayumvîrhe byôshi. [13] Mukubûlage igenda linyu n'ebijiro binyu; murhegêre muyumvîrhize izù lya Nyakasane, Nyamuzinda winyu, lyôki akugalula, lyôki akacîyunjuza agalule obuhanya amuderhîre. [14] Niehe, lâbi oku omu maboko ginyu, ndi, munjire oku mwakabona kuli kwinjà kunashingânîne. [15] Cikwône mumanye bwinjà oku mukanyîrha, erhi na mukò mwêru kwêru mucîhebirekwo, mwaguheba kuli olu lugo n'oku bantu balubâmwo. Kulya kubà, buzira kubêsha, Nyakasane wantumaga emunda muli, mpu ebi binwa byôshi biderherwe omu marhwîri ginyu.

[16] Oku bundi abarhwali n'olubaga lwôshi, babwîra abadâhwa n'abalêbi erhi «oyu muntu arhali wa kufà, bulyala akanwa arhubwîzire kali ka kuli Nyakasane Nyamuzinda wîrhu. [17] Ago mango, baguma omu bagula b'ecihugo, bayîmuka babwîra olubaga lwôshi lwàli lulundumîne: [18] erhi «Mikeyo w'e Meresheti, erhi àli mulêbi omu mango ga Hizikyahu, mwâmi w'e Yuda, àbwîra olubaga lw'emwa Yuda, erhi: Kwadesire ntya Nyakasane w'Emirhwe, Siyoni yâshuba ndimiro, Yeruzalemu ashube nsinga ya mabuye, n'entondo y'akâ-Nyamuzinda gashube muzirhu guli enyanya.

[19] Ka Hiwikyahu, mwâmi w'e Yuda, na Yuda yeshi, kuyîrha bamuyirhîre okwo? K'arhali kurhînya barhînyire Nyamubâho, banamuharâmya, Nyamubâho alinda aciyûnjuliza obuhanya àli abahigîrize? Nîrhu rhwe? Ka mpu rhucibarhuze ecâha cingan'aho?»

[20] Hali na mulume muguma wakazâgilêba oku izîno lya Nyakasane, ye wali Uriyahu, mwene Shemayahu, w'e Kiririat-Yarimu. Alêbera olu lugo n'eci cihugo ebidârhi, kulyâla kwa Yeremiyahu. [21] Okubundi mwâmi Yehoyakimu, bo n'abarhambo n'abarhwali bâge, erhi ayumva ebyo binwa, alonza oku akamuyiîrha. Uriyahu akumanya n'obwôba bwarhuma ayâka alinda ahika e Mîsiri. [22] Mwâmi Yehoyakimu naye anacirhuma e Mîsiri; arhumayo Elnatani mwene Akbari, erhi alusibwe na bandi nka banga. [23] Bàrhalamula Uriyahu e Mîsiri, bayîsha bamudwîrhîre mwâmi Yehoyakimu, amushosha engôrho n'omurhumba gwâge agukwêba omu nshinda z'abantu kwône. [24] Yeremiyahu yêhe, Ahika-mu, mwene Shafani amugalukana; kwo kwarhumire arhagwa omu nfune z'olubaga lw'akagilonza okumuyîrha.

Jeremia/Jeremiah 26

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1בְּרֵאשִׁית מַמְלְכוּת יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר: 2כֹּה | אָמַר יְהוָה עֲמֹד
בַּחֲצַר בֵּית־יְהוָה וְדִבַּרְתָּ עַל־כָּל־עָרֵי יְהוּדָה הַבָּאִים לְהִשְׁתַּחֲוֹת בֵּית־יְהוָה אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְדַבֵּר
אֲלֵיהֶם אַל־תִּגְרַע דָּבָר: 3אוּלַי יִשְׁמְעוּ וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וְנִחַמְתִּי אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי חֹשֵׁב לַעֲשׂוֹת לָהֶם
מִפְּנֵי רַע מַעַלְלֵיהֶם: 4וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֵלַי לָלֶכֶת בְּתוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי
לִפְנֵיכֶם: 5לִשְׁמֹעַ עַל־דִּבְרֵי עֲבָדַי הַנְּבִאִים אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁלֵחַ אֲלֵיכֶם וְהַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם: 6וְנָתַתִּי אֶת־הַבַּיִת
הַזֶּה כְּשִׁלֹה וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאת אֶתֵּן לְקִלָּלָה לְכֹל גּוֹיֵי הָאָרֶץ: ס
7וַיִּשְׁמְעוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִאִים וְכָל־הָעָם אֶת־יִרְמְיָהוּ מְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּבֵית יְהוָה: 8וַיְהִי | כְּכַלּוֹת יִרְמְיָהוּ
לְדַבֵּר אֵת כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְדַבֵּר אֶל־כָּל־הָעָם וַיִּתְפְּשׂוּ אֹתוֹ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִאִים וְכָל־הָעָם לֵאמֹר מוֹת
תָּמוּת: 9מַדּוּעַ נִבֵּאתָ בְשֵׁם־יְהוָה לֵאמֹר כְּשִׁלוֹ יִהְיֶה הַבַּיִת הַזֶּה וְהָעִיר הַזֹּאת תֶּחֱרַב מֵאֵין יוֹשֵׁב וַיִּקָּהֵל כָּל־הָעָם
אֶל־יִרְמְיָהוּ בְּבֵית יְהוָה: 10וַיִּשְׁמְעוּ | שָׂרֵי יְהוּדָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּעֲלוּ מִבֵּית־הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ בְּפֶתַח
שַׁעַר־יְהוָה הֶחָדָשׁ: ס
11וַיֹּאמְרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִאִים אֶל־הַשָּׂרִים וְאֶל־כָּל־הָעָם לֵאמֹר מִשְׁפַּט־מָוֶת לָאִישׁ הַזֶּה כִּי נִבָּא אֶל־הָעִיר הַזֹּאת
כַּאֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם בְּאָזְנֵיכֶם: 12וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־כָּל־הַשָּׂרִים וְאֶל־כָּל־הָעָם לֵאמֹר יְהוָה שְׁלָחַנִי לְהִנָּבֵא אֶל־הַבַּיִת
הַזֶּה וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם: 13וְעַתָּה הֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וְשִׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְיִנָּחֶם יְהוָה אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עֲלֵיכֶם: 14וַאֲנִי הִנְנִי בְיֶדְכֶם עֲשׂוּ־לִי כַּטּוֹב וְכַיָּשָׁר בְּעֵינֵיכֶם: 15אַךְ | יָדֹעַ
תֵּדְעוּ כִּי אִם־מְמִתִים אַתֶּם אֹתִי כִּי־דָם נָקִי אַתֶּם נֹתְנִים עֲלֵיכֶם וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְאֶל־יֹשְׁבֶיהָ כִּי בֶאֱמֶת שְׁלָחַנִי
יְהוָה עֲלֵיכֶם לְדַבֵּר בְּאָזְנֵיכֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: ס
16וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם אֶל־הַכֹּהֲנִים וְאֶל־הַנְּבִיאִים אֵין־לָאִישׁ הַזֶּה מִשְׁפַּט־מָוֶת כִּי בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר
אֵלֵינוּ: 17וַיָּקֻמוּ אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־קְהַל הָעָם לֵאמֹר: 18מִיכָיְהוּ הַמּוֹרַשְׁתִּי הָיָה נִבָּא בִּימֵי חִזְקִיָּהוּ
מֶלֶךְ־יְהוּדָה וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־עַם יְהוּדָה לֵאמֹר כֹּה־אָמַר | יְהוָה צְבָאוֹת צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַיִם עִיִּים תִּהְיֶה וְהַר
הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר: 19הֲהָמֵת הֱמִתֻהוּ חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְכָל־יְהוּדָה הֲלֹא יָרֵא אֶת־יְהוָה וַיְחַל אֶת־פְּנֵי יְהוָה וַיִּנָּחֶם
יְהוָה אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר־דִּבֶּר עֲלֵיהֶם וַאֲנַחְנוּ עֹשִׂים רָעָה גְדוֹלָה עַל־נַפְשׁוֹתֵינוּ: 20וְגַם־אִישׁ הָיָה מִתְנַבֵּא בְּשֵׁם יְהוָה
אוּרִיָּהוּ בֶּן־שְׁמַעְיָהוּ מִקִּרְיַת הַיְעָרִים וַיִּנָּבֵא עַל־הָעִיר הַזֹּאת וְעַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת כְּכָל דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ: 21וַיִּשְׁמַע
הַמֶּלֶךְ־יְהוֹיָקִים וְכָל־גִּבּוֹרָיו וְכָל־הַשָּׂרִים אֶת־דְּבָרָיו וַיְבַקֵּשׁ הַמֶּלֶךְ הֲמִיתוֹ וַיִּשְׁמַע אוּרִיָּהוּ וַיִּרָא וַיִּבְרַח וַיָּבֹא
מִצְרָיִם: 22וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים אֲנָשִׁים מִצְרַיִם אֵת אֶלְנָתָן בֶּן־עַכְבּוֹר וַאֲנָשִׁים אִתּוֹ אֶל־מִצְרָיִם: 23וַיּוֹצִיאוּ
אֶת־אוּרִיָּהוּ מִמִּצְרַיִם וַיְבִאֻהוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים וַיַּכֵּהוּ בֶּחָרֶב וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־נִבְלָתוֹ אֶל־קִבְרֵי בְּנֵי הָעָם: 24אַךְ יַד
אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן הָיְתָה אֶת־יִרְמְיָהוּ לְבִלְתִּי תֵּת־אֹתוֹ בְּיַד־הָעָם לַהֲמִיתוֹ: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abayahudi omu bujà bw'omwâmi w'e Babeli

[1] (Emurhondêro gw'oburhegesi bwa Sedekyahu mwene Yosiyahu, mwaâmi w'e Yuda, aka kanwa karhindakwo Yeremiyahu, nako erhi kali ka kuli Nyakasane). [2] Nyamubâho ambwîra ntya: Erhi ohunge emigozi oshane n'omucîmba onabihire oku cikanyi câwe. [3] Okuhandi obiyanke obirhumire omwâmi w'e Edomu, omwâmi w'e Mowabu, n'omwâmi w'aba Amoniti, omwâmi w'e Tiri n'omwâmi w'e Sidoni, omu maboko g'entumwa zâbo ziyishire e Yeruzalemu, oku bwâmi bwa Sedekyahu mwâmi w'e Buyuda. [4] Onabarhume bajibwîra bannawâbo ntya: «Mpu kwo adesire ntya Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli. Mubwîrage ba Nnawinyu: [5] Niene nie najiraga n'obuhashe bwâni bunji n'okuboko kwâni kulambûle, igulu, omuntu n'ebintu biba en'igulu; nnambigabire oyu nsîmire okubigabîra. [6] Bunôla, ebyo bihugo byôshi nabihizire omu nfune za Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, mwambali wâni; namugabîre ciru n'ensimba z'erubala mpu zimushige. [7] Amashanja gôshi gâmukolera, ye n'omugala n'omwinjikulu, kuhika nago amango gayandikîrwe ecihugo câge gahike, lyo amashanja mazibu-zibu n'amâmi makomokomo bamuyandagaza. [8] Ishanja nîsi erhi obwâmi bwabula bushiga Nabukondonozori, mwaâmi w'e Babiloni, obwabula burhega omucîmba gwa mwâmi w'e Babiloni ecikanyi, eryôla ishanja, engôrho n'ecizombo n'ecahira nâlirhangulamwo, kanwa ka Nyakasane, kuhika mmuhebelyo omu nfune. [9] Ninyu mw'oyo, murhumvagya abalêbi, abashonga, abashâsi n'abenge bakamubwîra «mpu murhashige omwâmi w'e Babiloni!» [10] Bunali bunywesi bakazimulêbera: kuderha mpu bamurhenza omu ishwa linyu nâni mmuhuluse muhere. [11] Cikwône ishanja lyarhega omucîmba gw'omwâmi w'e Babiloni ecikanyi likanamushiga, nalihà okurhamûkira omu ishwa lyâlyo, kanwa ka Nyakasane, lyâlihinga linaliyûbake. [12] Naye Sedekyahu mwâmi w'e Yuda nàmushambalira okwo kwonanênè; nàmubwîra: «nti murhege omuzigo gw'omwâmi w'e Babiloni ebikanyi binyu, mumukolere, ye n'olubaga lwâge, mwâlama. [13] (Carhuma walonza w'oyo n'olubaga, okufà n'engôrho, n'ecizombo n'ecahira, kulyâla Nyakasane ayôbohagya n'ebyo olubaga lurhashiziri omwâmi w'e Babiloni?) [14] Murhanayumvagya ebinwa badwîrhe bamubwîra abalêbi: «murhabe bajà ba mwâmi w'e Babiloni». Bwo bunywesi badwîrhe babalêbera[g]. [15] Bulyala abo ntabarhumaga, kanwa ka Nyakasane, bunywesi badwîrhe bamulêbera[h], omu iziîo lyâni, mpu lyo ngaya mmushandabanye muherêrekere, mw'oyo n'abalêbi badwîrhe bamulêbera. [16] N'abadâhwa n'olu lubaga lwôshi, nababwîra ntya: «Nti kwo adesire ntya Nyakasane. Murhumvagya ebinwa by'abalêbi binyu badwîrhe bamulêbera mpu «Lâbi, ebirugu by'akâ-Nyamuzinda kurhenga e Babiloni, byagalulwa buzira kurhindira, bunywesi badwîrhe, okumulêbera. [17] Murhayumvagya. Mu-shige omwâmi w'e Babiloni, mwalama. Cakarhuma olu lugo lwashuba bigûkà? [18] Akaba banali balêbi, akabaga oluderho lwa Nyakasane luli nabo, bashengage Nyakasane w'emirhwe, lyo rhulekijà e Babiloni, orhulugu rhusigîre omu kâ-

[g] **27.14** babalêbera (*wanayowaagulia, wanayowaambia manabii*): ciswahili cahizire ebi omu mashi, kuli kuderha: «bamulêbera» Ambwîra, akubwîra,amubwîra, arhubwîra, amubwîra, ababwîra; *akaniambia, akakwambia, akamwambia, akatwambia, akawambia, akawambia*

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda n'omu nyumpa ya mwâmi e Yuda, n'aha Yeruzalemu. 19 Bulyala kwo adesire ntya
Nyakasane oku biyêrekîre (emitungo, enyanja, eciriba) n'ebindi birugu byasigire mw'olu lugo,
20 biryâla birhahagulagwa na Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, amango ahêkaga bujà
kurhenga e Yeruzalemu kujà e Babiloni, Yekonyahi mwene Yehoyakimu, mwâmi w'e Yuda (ye
n'abarhambo b'e Yuda na Yeruzalemu). 21 Neci kwo adesire ntya Nyakasane w'Emirhwe,
Nyamuzinda w'Israheli, oku biyêrekîre ebirugu bisigîre omu kâ-Nyamuzinda, n'omu nyumpa ya
mwâmi e Yuda n'e Yeruzalemu; 22 byaheêkwa e Babiloni, (binabêreyo kuhika olusiku
nâbirhandûla), kanwa ka Nyakasane. Ago mango, lyo nâbiyînamula nnambigalule muli eci
cihugo.»

Jeremia/Jeremiah 27

1בְּרֵאשִׁית מַמְלֶכֶת יְהוֹיָקִם בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר: 2כֹּה־אָמַר יְהוָה
אֵלַי עֲשֵׂה לְךָ מוֹסֵרוֹת וּמֹטוֹת וּנְתַתָּם עַל־צַוָּארֶךָ: 3וְשִׁלַּחְתָּם אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם וְאֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב וְאֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן
וְאֶל־מֶלֶךְ צֹר וְאֶל־מֶלֶךְ צִידוֹן בְּיַד מַלְאָכִים הַבָּאִים יְרוּשָׁלַם אֶל־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה: 4וְצִוִּיתָ אֹתָם אֶל־אֲדֹנֵיהֶם
לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כֹּה תֹאמְרוּ אֶל־אֲדֹנֵיכֶם: 5אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶת־הָאָרֶץ אֶת־הָאָדָם
וְאֶת־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ בְּכֹחִי הַגָּדוֹל וּבִזְרוֹעִי הַנְּטוּיָה וְנֹתֵתִּיהָ לַאֲשֶׁר יָשָׁר בְּעֵינָי: 6וְעַתָּה אָנֹכִי נָתַתִּי
אֶת־כָּל־הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה בְּיַד נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עַבְדִּי וְגַם אֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לוֹ לְעָבְדוֹ: 7וְעָבְדוּ אֹתוֹ
כָּל־הַגּוֹיִם וְאֶת־בְּנוֹ וְאֶת־בֶּן־בְּנוֹ עַד בֹּא־עֵת אַרְצוֹ גַּם־הוּא וְעָבְדוּ בוֹ גּוֹיִם רַבִּים וּמְלָכִים גְּדֹלִים: 8וְהָיָה הַגּוֹי
וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא־יַעַבְדוּ אֹתוֹ אֶת־נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וְאֵת אֲשֶׁר לֹא־יִתֵּן אֶת־צַוָּארוֹ בְּעֹל מֶלֶךְ בָּבֶל בַּחֶרֶב
וּבָרָעָב וּבַדֶּבֶר אֶפְקֹד עַל־הַגּוֹי הַהוּא נְאֻם־יְהוָה עַד־תֻּמִּי אֹתָם בְּיָדוֹ: 9וְאַתֶּם אַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־נְבִיאֵיכֶם
וְאֶל־קֹסְמֵיכֶם וְאֶל חַלֹּמֹתֵיכֶם וְאֶל־עֹנְנֵיכֶם וְאֶל־כַּשָּׁפֵיכֶם אֲשֶׁר־הֵם אֹמְרִים אֲלֵיכֶם לֵאמֹר לֹא תַעַבְדוּ אֶת־מֶלֶךְ
בָּבֶל: 10כִּי שֶׁקֶר הֵם נִבְּאִים לָכֶם לְמַעַן הַרְחִיק אֶתְכֶם מֵעַל אַדְמַתְכֶם וְהִדַּחְתִּי אֶתְכֶם וַאֲבַדְתֶּם: 11וְהַגּוֹי אֲשֶׁר יָבִיא
אֶת־צַוָּארוֹ בְּעֹל מֶלֶךְ־בָּבֶל וַעֲבָדוֹ וְהִנַּחְתִּיו עַל־אַדְמָתוֹ נְאֻם־יְהוָה וַעֲבָדָהּ וְיָשַׁב בָּהּ: 12וְאֶל־צִדְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה
דִּבַּרְתִּי כְּכָל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר הָבִיאוּ אֶת־צַוְּארֵיכֶם בְּעֹל מֶלֶךְ־בָּבֶל וְעִבְדוּ אֹתוֹ וְעַמּוֹ וִחְיוּ: 13לָמָּה תָמֻותוּ
אַתָּה וְעַמְּךָ בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדֶּבֶר כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא־יַעֲבֹד אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל: 14וְאַל־תִּשְׁמְעוּ
אֶל־דִּבְרֵי הַנְּבִאִים הָאֹמְרִים אֲלֵיכֶם לֵאמֹר לֹא תַעַבְדוּ אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל כִּי שֶׁקֶר הֵם נִבְּאִים לָכֶם: 15כִּי לֹא שְׁלַחְתִּים
נְאֻם־יְהוָה וְהֵם נִבְּאִים בִּשְׁמִי לַשֶּׁקֶר לְמַעַן הַדִּיחִי אֶתְכֶם וַאֲבַדְתֶּם אַתֶּם וְהַנְּבִאִים הַנִּבְּאִים לָכֶם: 16וְאֶל־הַכֹּהֲנִים
וְאֶל־כָּל־הָעָם הַזֶּה דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה אַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־דִּבְרֵי נְבִיאֵיכֶם הַנִּבְּאִים לָכֶם לֵאמֹר הִנֵּה כְלֵי
בֵית־יְהוָה מוּשָׁבִים מִבָּבֶלָה עַתָּה מְהֵרָה כִּי שֶׁקֶר הֵמָּה נִבְּאִים לָכֶם: 17אַל־תִּשְׁמְעוּ אֲלֵיהֶם עִבְדוּ אֶת־מֶלֶךְ־בָּבֶל

---

[h] **27.15** bamulêbera: go mashi gahire ago

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְחָיְוּ לָמָּה תִּהְיֶה הָעִיר הַזֹּאת חָרְבָּה׃ 18וְאִם־נְבִאִים הֵם וְאִם־יֵשׁ דְּבַר־יְהוָה אִתָּם יִפְגְּעוּ־נָא בַּיהוָה צְבָאוֹת
לְבִלְתִּי־בֹּאוּ הַכֵּלִים | הַנּוֹתָרִים בְּבֵית־יְהוָה וּבֵית מֶלֶךְ יְהוּדָה וּבִירוּשָׁלִַם בָּבֶלָה׃ פ
19כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֶל־הָעַמֻּדִים וְעַל־הַיָּם וְעַל־הַמְּכֹנֹת וְעַל יֶתֶר הַכֵּלִים הַנּוֹתָרִים בָּעִיר הַזֹּאת׃ 20אֲשֶׁר
לְאֹ־לָקָחָם נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בֶּגְלוֹתוֹ אֶת־יְכָנְיָה בֶן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה מִירוּשָׁלִַם בָּבֶלָה וְאֶת כָּל־חֹרֵי יְהוּדָה
וִירוּשָׁלִָם׃ ס
21כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל־הַכֵּלִים הַנּוֹתָרִים בֵּית יְהוָה וּבֵית מֶלֶךְ־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃ 22בָּבֶלָה
יוּבָאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ עַד יוֹם פָּקְדִי אֹתָם נְאֻם־יְהוָה וְהֶעֱלִיתִים וַהֲשִׁבֹתִים אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ פ

28

Yeremiyahu n'omulêbi w'obunywesi Hanâniya

[1] Ogwo mwâka gwonênè, omurhondêro gw'oburhegesi bwa Sedekyahu, mwâmi w'e Yuda, mwâka gwa kani, mwêzi gwa karhânu, omulêbi Hanâniya, mwene Azuru w'e Gabaoni, ashambalira Yeremiyahu omu kâ-Nyamuzinda omu masù g'abadâhwa n'olubaga. [2] Erhi: «ntya kwo adesire Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli. Narhibwîre omucîmba gw'omwâmi w'e Babiloni! [3] Yindi myâka ibirhi yone, nâderha bagalule hanôla ngasi kalugu k'akâ-Nyamuzinda ka Nyamubâho, Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, akûlaga aha mpu akahêke e Babiloni. [4] Kwo na kwo, Yekonyahu mwene Yehoyakimu, mwâmi w'e Yuda, ye bo na abalulizibagwa kurhenga e Yuda mpu bajè e Babiloni, nâjira bagaluke aha, kanwa ka Nyakasane, bulyâla nkola nashangula omucîmba gwa mwâmi w'e Babiloni.

[5] Okubundi omulêbi Yeremiyahu ashuza omulêbi Hanâniya, omu masù g'abadâhwa n'olubaga lwàli omu kâ-Nyamuzinda. [6] Omulêbi Yeremiyahu aderha obwo, erhi: «Bibè ntyo mâshi!» Nyamubâho ajire ntyo mâshi. Ayunjulize ebyo binwa by'obulêbi odesire, anagalule kurhenga e Babiloni, ebirugu byôshi by'omu kâ-Nyamuzinda, n'abahêsirwe bujà bôshi. [7] Cikwône, yumva bwinjà akanwa nabwîra amarhwîri gâwe n'ag'olubaga lwôshi: [8] Abalêbi barhushokoleraga, w'oyo na nâni, kurhenga mîra bàdesire eby'obulêbi biyêrekîre bihugo binji na mâmi garhali manyi, byantambala n'amahanya n'ecahira: [9] Omulêbi walêba eby'omurhûla, erhi akanwa kâge kaba go mango bayêmêra oku neci yanali ntumwa ya Nyakasane.

[10] Okubundi omulêbi Hanâniya arhenza omucîmba oku birhugo by'omulêbi Yeremiyahu agushangula. [11] Hanâniya anaciderha omu masù g'olubaga: erhi «Kwadesire ntya Nyakasane, erhi; ntyâla kwo enyuma za myâka ibirhi, nâshangula omucîmba gwa Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, nâgukûla oku birhugo by'amashanja gôshi». N'omulêbi Yeremiyahu acîgendera.

[12] N'okusiga, erhi omulêbi Hanâniya ayûsa ashangula omushigo gwali oku birhugo bya omulêbi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yeremiyahu, akanwa ka Nyakasane karhindakwo Yeremiyahu: [13] Erhi kanya obwîre Hanâniya oku kwo adesire ntya Nyakasane. Kali micîmba ya mirhi odwîrhe washangula'? Ma! wayihinganula n'emicîmba y'ecûma obu! [14] Bulyâla ntya kw'adesire Nyakasane w'Emirhwe, Nyamnzinda w'Israheli: guli gwa cûma omucîmba mpizire oku cikanyi c'ago mashanja gôshi, kuderha mpu gashige Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni. (Kushiga gâmushiga, nnâmufumbisire ciru n'ensimba z'erubala).

[15] Omulêbi Yeremiyahu anacibwîra omulêbi Hanâniya, erhi: «yumva bwinjà Hanâniya: Nyakasane arhakurhumire abulirhuma olu lubaga lwacîkubagira obunywesi. [16] Co cirhuumire aderha ntya Nyakasane, erhi: Lâba oku namakuhezaoku busù bw'igulu, wafà guno mwâka (bulyâla wayigîrize abantu okugomera Nyamubâho). [17] Omulêbi Hanâniya anafà ogwo mwâka gwonênè, omu mwêzi gwa kali nda.

Jeremia/Jeremiah 28

1 וַיְהִי ׀ בַּשָּׁנָה הַהִיא בְּרֵאשִׁית מַמְלֶכֶת צִדְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה בַּשָּׁנָה הָרְבִעִית בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי אָמַר אֵלַי חֲנַנְיָהּ
בֶּן־עַזּוּר הַנָּבִיא אֲשֶׁר מִגִּבְעוֹן בְּבֵית יְהוָה לְעֵינֵי הַכֹּהֲנִים וְכָל־הָעָם לֵאמֹר: 2 כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר שָׁבַרְתִּי אֶת־עֹל מֶלֶךְ בָּבֶל: 3 בְּעוֹד ׀ שְׁנָתַיִם יָמִים אֲנִי מֵשִׁיב אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה אֶת־כָּל־כְּלֵי בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר
לָקַח נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיְבִיאֵם בָּבֶל: 4 וְאֶת־יְכָנְיָה בֶן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־כָּל־גָּלוּת
יְהוּדָה הַבָּאִים בָּבֶלָה אֲנִי מֵשִׁיב אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה נְאֻם־יְהוָה כִּי אֶשְׁבֹּר אֶת־עֹל מֶלֶךְ בָּבֶל: 5 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא
אֶל־חֲנַנְיָה הַנָּבִיא לְעֵינֵי הַכֹּהֲנִים וּלְעֵינֵי כָל־הָעָם הָעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה: 6 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא אָמֵן כֵּן יַעֲשֶׂה יְהוָה
יָקֵם יְהוָה אֶת־דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר נִבֵּאתָ לְהָשִׁיב כְּלֵי בֵית־יְהוָה וְכָל־הַגּוֹלָה מִבָּבֶל אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה: 7 אַךְ־שְׁמַע־נָא הַדָּבָר
הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר בְּאָזְנֶיךָ וּבְאָזְנֵי כָּל־הָעָם: 8 הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנַי וּלְפָנֶיךָ מִן־הָעוֹלָם וַיִּנָּבְאוּ אֶל־אֲרָצוֹת רַבוֹת
וְעַל־מַמְלָכוֹת גְּדוֹלוֹת לְמִלְחָמָה וּלְרָעָה וּלְדָבֶר: 9 הַנָּבִיא אֲשֶׁר יִנָּבֵא לְשָׁלוֹם בְּבֹא דְּבַר הַנָּבִיא יִוָּדַע הַנָּבִיא
אֲשֶׁר־שְׁלָחוֹ יְהוָה בֶּאֱמֶת: 10 וַיִּקַּח חֲנַנְיָה הַנָּבִיא אֶת־הַמּוֹטָה מֵעַל צַוַּאר יִרְמְיָה הַנָּבִיא וַיִּשְׁבְּרֵהוּ: 11 וַיֹּאמֶר חֲנַנְיָהּ
לְעֵינֵי כָל־הָעָם לֵאמֹר כֹּה׀ אָמַר יְהוָה כָּכָה אֶשְׁבֹּר אֶת־עֹל ׀ נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים מֵעַל־צַוַּאר
כָּל־הַגּוֹיִם וַיֵּלֶךְ יִרְמְיָה הַנָּבִיא לְדַרְכּוֹ: פ
12 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָה אַחֲרֵי שְׁבֹּר חֲנַנְיָה הַנָּבִיא אֶת־הַמּוֹטָה מֵעַל צַוַּאר יִרְמְיָה הַנָּבִיא לֵאמֹר: 13 הָלוֹךְ
וְאָמַרְתָּ אֶל־חֲנַנְיָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה מוֹטוֹת עֵץ שָׁבָרְתָּ וְעָשִׂיתָ תַחְתֵּיהֶן מֹטוֹת בַּרְזֶל: 14 כִּי כֹה־אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹל בַּרְזֶל נָתַתִּי עַל־צַוַּאר ׀ כָּל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לַעֲבֹד אֶת־נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וַעֲבָדֻהוּ וְגַם
אֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לוֹ: 15 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא אֶל־חֲנַנְיָה הַנָּבִיא שְׁמַע־נָא חֲנַנְיָה לֹא־שְׁלָחֲךָ יְהוָה וְאַתָּה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הִבְטַחְתָּ אֶת־הָעָם הַזֶּה עַל־שֶׁקֶר׃ 16לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מְשַׁלֵּחַךְ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה הַשָּׁנָה אַתָּה מֵת כִּי־סָרָה
דִבַּרְתָּ אֶל־יְהוָה׃ 17וַיָּמָת חֲנַנְיָה הַנָּבִיא בַּשָּׁנָה הַהִיא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃ פ

29

Amaruba garhumiragwa abali bahêsirwe mpira

[1] Alaga ebinwa n'amaruba omulêbi Yeremiyahu arhumaga kurhenga e Yeruzalemu, agarhumira abazinda b'omu barhanzi bahêkagwa mpira, abadâhwa, abalêbi n'olubaga lwôshi Nabukondonozori ahêkaga mpira e Babiloni kurhenga e Yeruzalemu. [2] Mwâmi Yekonyahu ali amarhenga e Yeruzalemu ye bo n'omwâmi-kazi n'ebibwindi, n'abasahizi b'e Yuda n'e Yeruzalemu, n'abatuzi n'ahabinji. [3] Ye wagahêkaga Eleasa, mugala wa Shafani bo na Gemarya, mugala wa Hilkiya, Sedekyahu, mwâmi w'e Yuda, ali abarhumire e Babiloni emwa Nabukondonozori mwâmi w'e Babiloni. Ago maruba gàli gadesire ntya:

[4] «Kwo adesire ntya, Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli; bo abwîzire abahêkagwa mpira kurhenga e Yeruzalemu kujà e Babiloni: [5] Muyûbake enyumpa munafumbâmire; murhwêre amashwa munalye amalehe gâmwo. [6] Muyanke abakazi, muburhe akanyere n'akarhabana; na bagala binyu mubalongeze abakazi; muhe na bâli binyu abalume, baburhe akanyere n'akarhabana, mulugire eyo munda, murhanyihaga! [7] Olugo namululizagyamwo, mululongeze omurhûla mulusengerere emunda Nyakasane ali. [8] Bulyâla kwo adesire ntya Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli: murhahabulagwa n'abalêbi bali ekarhî kinyu nîsi abashonga binyu: murhayumvagya ebilôrhomudwîrhe mwalôrha. [9] Kulya kubà bunywesi badwîrhe bamulêbera oku izîno lyâni. Niono ntabarhumaga, Kanwa ka Nyakasane. [10] Bulyâla kwo adesire ntya Nyakasane: Amango emyâka makumi gali nda e Babiloni yâbà yamâhika, nâmurhandûla nnanyunjuze omulagi namulaganyagya gw'okumugalula eno munda. [11] Bulya nâni niene mmanyire enkengêro ngwêrhe kuli mwe, kanwa ka Nyakasane, nkengêro za murhûla ci zirhali za buhanya, za kumushobôza okuhwa mudwîrhe mwacîfinja kw'ebi. [12] Mwanyakûza munayishe, mwanshenga mmuyumve. [13] Mwannonza munambone bulya mwannonza n'omurhima gwinyu gwôshi. [14] Nâleka munshange, kanwa ka Nyakasane. Empira zinyu nâzigalula, nnâmubuganyazo kurhenga omu mashanja gôshi na kurhenga n'emunda namuhabulîre yôshi, kanwa ka Nyakasane. Nâmugalula ahâla mwàli erhi mushandabana.

[15] Obwôla mudwîrhe mwaderha, mpu: Nyamubâho arhuzûkîze abîrhu baleêbi e Babiloni. [16] Alagi ebi Nyakasane aderhîre omwâmi ôli ntebe ya Daudi n'olubaga lwôshi lulimw'olu logo bulya bene winyu barhamushimbaga erhi muhêkwa mpira. [17] Kwo adesire ntya Nyakasane w'Emirhwe: mpu lâbi oku nâbalikiramwo engôrho, ecizombo n'ecahira, nâbahindula bashube nka malehe gabozire, galya gasherîre ciru garhankacirîbwa. [18] Nâbayishakwo luminimino

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'engôrho, n'ecizombo n'ecahira; nabajira babè ha côba oku mâmi g'igulu, ba cibonya-nshonyi, cikango, masheka oku mashanja gôshi g'emunda nâbahabulira. [19] Kwo kuderha oku barhayumvîrhizagya ebinwa byâni, kanwa ka Nyakasane, n'obwo nakazîribarhumira buzira kurhama, abambali bâni b'abalêbi, cikwône barhabayumvîrhizagya, kanwa ka Nyakasane. [20] Ninyu mw'oyo mwe mwahêsirwe mpira, mwe nârhumaga e Babiloni kurhengera e Yeruzalemu, muyumve mweshi akanwa ka Nyakasane.

[21] Kw'adesire ntya Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli, oku biyêrekîre Ahâbu, mwene Kolaya bona Sidikiyabu, mwene Maseya. Abo bombi bakazâgilêba eby'obunywesi oku izîno Iyâni. Lâba oku nkola nabaheba omu nfune za Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, abahànire omu masù ginyu. [22] Barhengakwo omugani gw'okuhehêrera gukazikolesibwa na balya boshi bahesirwe mpira, kurhengera Yuda kujà e Babiloni mpu: «Nyakasane akujire aka Sidikiyahu na Ahâbu, bo bayôcibagwa n'omwâmi w'e Babiloni. [23] Kwo kuderha oku bakozire ebirhajirwa omu Israheli, bahusha na bakà omulungu, baderha n'ebinwa by'obunywesi omu izîno lyâni, ntabarhumirikwo. Mmanyire niene nnampamirîze, kanwa ka Nyakasane.

Ebi balêbîre Shemayahu

[24] Naye Shemayahu w'e Nahalamu, omubwîre ntya, erhi: [25] «Ntya kwo adesire Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli: «kulya kubà warhumire amaruba oku buhashe bwâwe wêne, wagarhumira olubaga luli e Yeruzalemu lwôshi, n'omudâhwa Sefaniya, mwene Maseya, n'abadâhwa bôshi. [26] Mpu «Nyamubâho akuyimanzize mpu obè mudâhwa ahâli h'omudâhwa Yehoyada, mpu olange omurhûla omu kâ-Nyamuzinda, olole ngasi musirhe wakaderha mpu acîhira omu by'obulêbi; onamuhire omu mugozi n'omu mpamikwa. [27] Carhumirage orhahakanya Yeremiyahu we Anatoti odwîrhe alêbera ekarhî kinyu? [28] Na kurhalusa aho, ali arhurhumîre amaruba e Babiloni, erhi «Byaliho ebi! Muyûbake enyumpa muzijemwo, muhinge amashawa munalye omwâka gwamurhenga». [29] Omudâhwa Sefaniya ali asomirwe n'aga maruba erhi n'omulêbi Yeremiyahu anahali. [30] Akanwa ka Nyakasane kanacirhindakwo Yeremiyahu, [31] erhi aka kanwa okahisekwo balya bagenzire mpira: «Kwo adesire ntya Nyakasane oku biyêrekîre Shemayahu w'e Nahalamu. Obwôla Shemayahu amulêbîre, n'obwo ntàli mmurhumire, n'obwôla arhumire mwacîkubagira eby'obunywesi, [32] obwo kwo biri ntyo, ntya kwo Nyakasane adesire: «Nkolaga nahana Shemayahu w'e Nahalamu ye n'obûko bwâge. Ntâye wakuliye wâyûbake omu karhî k'olu lubaga, mpu abone ebinjà nâjirira oluhaga lwâni, kanwa ka Nyakasane, bulyâla anashumisire abandi okugomera Nyakasane.

Jeremia/Jeremiah 29

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וְאֵלֶּה֙ דִּבְרֵ֣י הַסֵּ֔פֶר אֲשֶׁ֣ר שָׁלַ֗ח יִרְמְיָ֤ה הַנָּבִיא֙ מִירוּשָׁלִַ֔ם אֶל־יֶ֥תֶר זִקְנֵ֖י הַגּוֹלָ֑ה וְאֶל־הַכֹּהֲנִ֣ים וְאֶל־הַנְּבִיאִ֔ים
וְאֶל־כָּל־הָעָ֖ם אֲשֶׁ֣ר הֶגְלָ֑ה נְבוּכַדְנֶאצַּ֛ר מִירוּשָׁלִַ֖ם בָּבֶֽלָה׃ 2אַחֲרֵ֣י צֵ֔את יְכָנְיָ֖ה הַמֶּ֣לֶךְ וְהַגְּבִירָ֑ה וְהַסָּרִיסִ֣ים שָׂרֵ֣י יְהוּדָ֔ה
וִירוּשָׁלִַ֖ם וְהֶחָרָ֥שׁ וְהַמַּסְגֵּ֖ר מִירוּשָׁלִָֽם׃ 3בְּיַד֙ אֶלְעָשָׂ֣ה בֶן־שָׁפָ֔ן וּגְמַרְיָ֖ה בֶּן־חִלְקִיָּ֑ה אֲשֶׁ֣ר שָׁלַ֗ח צִדְקִיָּ֤ה מֶֽלֶךְ־יְהוּדָה֙
אֶל־נְבוּכַדְנֶאצַּ֣ר מֶֽלֶךְ בָּבֶ֔ל בָּבֶ֖לָה לֵאמֹ֑ר ס
4כֹּ֚ה אָמַ֣ר יְהוָ֔ה צְבָאוֹת֙ אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל לְכָל־הַגּוֹלָ֕ה אֲשֶׁ֥ר־הִגְלֵ֖יתִי מִירוּשָׁלִַ֑ם בָּבֶֽלָה׃ 5בְּנ֤וּ בָתִּים֙ וְשָׁבוּ֔ וְנִטְע֖וּ גַּנּ֥וֹת
וְאִכְל֖וּ אֶת־פִּרְיָֽן׃ 6קְח֤וּ נָשִׁים֙ וְהוֹלִ֣ידוּ֔ בָּנִ֥ים וּבָנ֖וֹת וּקְח֣וּ לִבְנֵיכֶ֗ם נָשִׁים֙ וְאֶת־בְּנֹתֵיכֶ֣ם תְּנ֔וּ לַאֲנָשִׁ֖ים וְתֵלַ֣דְנָ֔ה בָּנִ֖ים
וּבָנ֑וֹת וּרְב֥וּ־שָׁ֖ם וְאַל־תִּמְעָֽטוּ׃ 7וְדִרְשׁ֞וּ אֶת־שְׁל֣וֹם הָעִ֗יר אֲשֶׁ֨ר הִגְלֵ֤יתִי אֶתְכֶם֙ שָׁ֣מָּה וְהִתְפַּ֣לְל֔וּ בַּעֲדָ֖הּ אֶל־יְהוָ֑ה כִּ֣י
בִשְׁלוֹמָ֔הּ יִהְיֶ֥ה לָכֶ֖ם שָׁלֽוֹם׃ פ
8כִּֽי֩ כֹ֨ה אָמַ֜ר יְהוָ֣ה צְבָא֗וֹת אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵל֮ אַל־יַשִּׁ֣יאוּ לָכֶם֒ נְבִיאֵיכֶ֤ם אֲשֶׁר־בְּקִרְבְּכֶם֙ וְקֹסְמֵיכֶ֔ם וְאַל־תִּשְׁמְע֖וּ
אֶל־חֲלֹמֹתֵיכֶ֑ם אֲשֶׁ֥ר אַתֶּ֖ם מַחְלְמִֽים׃ 9כִּ֣י בְשֶׁ֔קֶר הֵ֥ם נִבְּאִ֖ים לָכֶ֣ם בִּשְׁמִ֑י לֹ֥א שְׁלַחְתִּ֖ים נְאֻם־יְהוָֽה׃ ס
10כִּֽי־כֹ֚ה אָמַ֣ר יְהוָ֔ה כִּ֛י לְפִ֥י מְלֹ֖את לְבָבֶ֣ל שִׁבְעִ֑ים שָׁנָ֣ה אֶפְקֹ֤ד אֶתְכֶם֙ וַהֲקִמֹתִ֣י עֲלֵיכֶ֔ם אֶת־דְּבָרִ֥י הַטּ֖וֹב לְהָשִׁ֥יב
אֶתְכֶ֖ם אֶל־הַמָּקֽוֹם הַזֶּֽה׃ 11כִּ֣י אָנֹכִ֗י יָדַ֙עְתִּי֙ אֶת־הַמַּחֲשָׁבֹ֔ת אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י חֹשֵׁ֣ב עֲלֵיכֶ֑ם נְאֻם־יְהוָ֗ה מַחְשְׁבוֹת֙ שָׁל֣וֹם וְלֹא
לְרָעָ֔ה לָתֵ֥ת לָכֶ֖ם אַחֲרִ֥ית וְתִקְוָֽה׃ 12וּקְרָאתֶ֥ם אֹתִ֖י וַהֲלַכְתֶּ֑ם וְהִתְפַּלַּלְתֶּ֥ם אֵלַ֖י וְשָׁמַעְתִּ֥י אֲלֵיכֶֽם׃ 13וּבקַשְׁתֶּ֥ם אֹתִ֖י
וּמְצָאתֶ֑ם כִּ֥י תִדְרְשֵׁ֖נִי בְּכָל־לְבַבְכֶֽם׃ 14וְנִמְצֵאתִי֙ לָכֶ֔ם נְאֻם־יְהוָ֑ה וְשַׁבְתִּ֣י אֶת־שְׁבִיתְכֶ֗ם וְקִבַּצְתִּי֙ אֶתְכֶ֣ם מִכָּל־הַגּוֹיִ֔ם
וּמִכָּל־הַמְּקוֹמ֔וֹת אֲשֶׁ֥ר הִדַּחְתִּ֖י אֶתְכֶ֣ם שָׁ֑ם נְאֻם־יְהוָ֔ה וַהֲשִׁבֹתִ֖י אֶתְכֶ֣ם אֶל־הַמָּקוֹם֙ אֲשֶׁר־הִגְלֵ֣יתִי אֶתְכֶ֔ם מִשָּֽׁם׃ 15כִּֽי
אֲמַרְתֶּ֕ם הֵקִ֥ים לָ֖נוּ יְהוָ֥ה נְבִאִ֖ים בָּבֶֽלָה׃ ס
16כִּֽי־כֹ֣ה | אָמַ֣ר יְהוָ֔ה אֶל־הַמֶּ֖לֶךְ הַיּוֹשֵׁ֣ב אֶל־כִּסֵּ֣א דָוִ֔ד וְאֶל־כָּל־הָעָ֖ם הַיּוֹשֵׁ֣ב בָּעִ֣יר הַזֹּ֔את אֲחֵיכֶ֖ם אֲשֶׁ֣ר לֹא־יָצְא֑וּ
אִתְּכֶ֖ם בַּגּוֹלָֽה׃ 17כֹּ֚ה אָמַ֣ר יְהוָ֔ה צְבָאוֹת֙ הִנְנִ֣י מְשַׁלֵּ֤חַ בָּם֙ אֶת־הַחֶ֣רֶב אֶת־הָרָעָ֔ב וְאֶת־הַדֶּ֖בֶר וְנָתַתִּ֑י אוֹתָ֗ם כַּתְּאֵנִים֙
הַֽשֹּׁעָרִ֔ים אֲשֶׁ֥ר לֹא־תֵאָכַ֖לְנָה מֵרֹֽעַ׃ 18וְרָדַפְתִּ֤י אַחֲרֵיהֶם֙ בַּחֶ֣רֶב בָּרָעָ֔ב וּבַדֶּ֖בֶר וּנְתַתִּ֑ים לְזַוְעָ֗ה לְכָל | מַמְלְכ֥וֹת הָאָ֖רֶץ
לְאָלָ֣ה וּלְשַׁמָּ֔ה וְלִשְׁרָקָ֖ה וּלְחֶרְפָּ֑ה בְּכָל־הַגּוֹיִ֕ם אֲשֶׁר־הִדַּחְתִּ֥ים שָֽׁם׃ 19תַּ֗חַת אֲשֶׁר־לֹא־שָׁמְע֤וּ אֶל־דְּבָרַי֙ נְאֻם־יְהוָ֔ה
אֲשֶׁ֨ר שָׁלַ֤חְתִּי אֲלֵיהֶם֙ אֶת־עֲבָדַ֣י הַנְּבִאִ֔ים הַשְׁכֵּ֥ם וְשָׁלֹ֖חַ וְלֹ֣א שְׁמַעְתֶּ֑ם נְאֻם־יְהוָֽה׃ 20וְאַתֶּ֥ם שִׁמְע֖וּ דְּבַר־יְהוָ֑ה
כָּל־הַגּוֹלָ֔ה אֲשֶׁר־שִׁלַּ֥חְתִּי מִירוּשָׁלִַ֖ם בָּבֶֽלָה׃ ס
21כֹּה־אָמַ֞ר יְהוָ֣ה צְבָא֗וֹת אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵל֮ אֶל־אַחְאָב֒ בֶּן־קוֹלָיָ֤הוּ וְאֶל־צִדְקִיָּ֙הוּ֙ בֶּן־מַעֲשֵׂיָ֔ה הַנִּבְּאִ֥ים לָכֶ֖ם בִּשְׁמִ֣י שָׁ֑קֶר
הִנְנִ֞י | נֹתֵ֤ן אֹתָם֙ בְּיַד֙ נְבוּכַדְרֶאצַּ֣ר מֶֽלֶךְ־בָּבֶ֔ל וְהִכָּ֖ם לְעֵינֵיכֶֽם׃ 22וְלָקַ֤ח מֵהֶם֙ קְלָלָ֔ה לְכֹ֖ל גָּל֣וּת יְהוּדָ֑ה אֲשֶׁ֥ר בְּבָבֶ֖ל
לֵאמֹ֥ר יְשִׂמְךָ֙ יְהוָ֔ה כִּצְדְקִיָּ֖הוּ וּכְאָחְאָ֑ב אֲשֶׁ֥ר קָלָ֛ם מֶ֥לֶךְ־בָּבֶ֖ל בָּאֵֽשׁ׃ 23יַ֗עַן אֲשֶׁר֩ עָשׂ֨וּ נְבָלָ֜ה בְּיִשְׂרָאֵ֗ל וַיְנָאֲפ֞וּ אֶת־נְשֵׁ֤י
רֵעֵיהֶם֙ וַיְדַבְּרוּ֩ דָבָ֨ר בִּשְׁמִ֜י שֶׁ֗קֶר אֲשֶׁ֤ר לֹוא֙ צִוִּיתִ֔ם וְאָנֹכִ֥י הַיּוֹדֵ֖עַ וָעֵ֑ד נְאֻם־יְהוָֽה׃ ס
24וְאֶל־שְׁמַעְיָ֥הוּ הַנֶּחֱלָמִ֖י תֹּאמַ֥ר לֵאמֹֽר׃ 25כֹּה־אָמַ֞ר יְהוָ֣ה צְבָא֗וֹת אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵל֮ לֵאמֹר֒ יַ֗עַן אֲשֶׁ֨ר אַתָּ֜ה שָׁלַ֤חְתָּ
בִּשְׁמְךָ֙ סְפָרִ֔ים אֶל־כָּל־הָעָ֖ם אֲשֶׁ֣ר בִּירוּשָׁלִַ֑ם וְאֶל־צְפַנְיָ֤ה בֶן־מַעֲשֵׂיָה֙ הַכֹּהֵ֔ן וְאֶל כָּל־הַכֹּהֲנִ֖ים לֵאמֹֽר׃ 26יְהוָ֣ה נְתָנְךָ֔

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כֹּהֵן תַּחַת יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן לִהְיוֹת פְּקִדִים בֵּית יְהוָה לְכָל־אִישׁ מְשֻׁגָּע וּמִתְנַבֵּא וְנָתַתָּה אֹתוֹ אֶל־הַמַּהְפֶּכֶת
וְאֶל־הַצִּינָק: 27וְעַתָּה לָמָּה לֹא גָעַרְתָּ בִּירְמְיָהוּ הָעֲנָתֹתִי הַמִּתְנַבֵּא לָכֶם: 28כִּי עַל־כֵּן שָׁלַח אֵלֵינוּ בָּבֶל לֵאמֹר אֲרֻכָּה
הִיא בְּנוּ בָתִּים וְשֵׁבוּ וְנִטְעוּ גַּנּוֹת וְאִכְלוּ אֶת־פְּרִיהֶן: 29וַיִּקְרָא צְפַנְיָה הַכֹּהֵן אֶת־הַסֵּפֶר הַזֶּה בְּאָזְנֵי יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא: פ
30וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר: 31שְׁלַח עַל־כָּל־הַגּוֹלָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה אֶל־שְׁמַעְיָה הַנֶּחֱלָמִי יַעַן אֲשֶׁר
נִבָּא לָכֶם שְׁמַעְיָה וַאֲנִי לֹא שְׁלַחְתִּיו וַיַּבְטַח אֶתְכֶם עַל־שָׁקֶר: 32לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה הִנְנִי פֹקֵד עַל־שְׁמַעְיָה הַנֶּחֱלָמִי
וְעַל־זַרְעוֹ לֹא־יִהְיֶה לוֹ אִישׁ | יוֹשֵׁב | בְּתוֹךְ־הָעָם הַזֶּה וְלֹא־יִרְאֶה בַטּוֹב אֲשֶׁר־אֲנִי עֹשֶׂה־לְעַמִּי נְאֻם־יְהוָה כִּי־סָרָה
דִבֶּר עַל־יְהוָה: ס

30

Nyamuzinda âyôkola olubaga lwâge

[1] Akanwa ka Nyakasane karhindakwo Yeremiyahu[i]; [2] erhi: kwo adesire ntya Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli. Ciyandikire wêne omu citabu ebinwa nakubwîra byôshi. [3] Bulyâla, lâba k'orhabwini oku ensiku zayisha, yekudesire Nyakasane, zo nâgalulamwo empira z'olubaga lwâni lw'Israheli (na Yuda), kanwa ka Nyakasane, nâbashubiza omu cihugo nahaga b'îshe cishube câbo. [4] Lâbaga n'ebinwa Nyakasane abwîraga Israheli (na Yuda): [5] Kwo adesire ntya Nyakasane «nayumvîrhe izù ly'oku bihamba, lya bihamba ci lirhali lya murhûla. [6] Mudôsagye munalolêreze, erhi omulume anaburhe. Cici cirhumirage ndwîrhe nabona abalume bacigwarhirire oku nziha, nka mukazi waburha? Cici cirhumirage ngasi busù buhindulîrwe? [7] Obuhanya! Lwanabà lusiku ludârhi! Ntà lundi luli nk'olu! Mango ga malibuko kuli Yakôbo cikwône agafulumukamwomutaraga. [8] Olwo lusiku -kwo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe adesire- nashangula omuzingo guzidohire oku igosi na ntwe emibanga yâwe. Lero obwo orhakaciba mujà w'ab'ihanga. [9] Cikwône Israheli na Yuda bâkazikolera Nyakasane Nyamuzinda waâbo, na Daudi ye mwâmi wâbo nâyishibaha. [10] Nâwe, we mwambali wâni Yakôbo, orhaciyôbohaga kwo Nyakasane adesire, orhacirhe omurhima, wâni Israheli, bulya nyîshire nti nkuyôkole mw'ebyo bihugo by'ekuli, nâyôkola n'abâna bâwe, omu cihugo bahekagwa bujà. Yakôbo agaluka anashubibona obuholo n'omurhûla. Na ntâye wacimurhemula. [11] Ndi haguma nâwe nti nkucize, kwo Nyakasane adesire, hano mmalîra amashanja gôshi nali kushandabanyizemwo, wêhe wêne ntaherêre- keze. Cikwône nâkuhana nk'oku bishingânîne. Ntankakujirira nka kuno oli mwêru-kwêru, ciru akaba! [12] Ntya kwo Nyakasane adesire. Obuvune bwâwe burhalunge ecihulu câwe kali kafinjo. [13] Ntâye wahaliza mpu akusambira, haba ebidundu by'okubuka obulema ci kuli we ntà bufumu! [14] Abakuzigira bôshi bakuyibàgire barhacikushîbirira w'oyo bulya nàkushûsire nka kulya omushombanyi wâwe akanakushûrha, nàkuka-lihira n'obukali budârhi (bulya obubî bwâwe

[i] **30.1** Eci cigabi 30, 1-31,22, aha haderhwa Citabu ca kurhûliriza ciyêrekîne obwinjà bwa Nyakasane ocisîmi-re Israheli, alonza okumuheba omu cinyabuguma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

buli bunene, n'ebyâha byâne byàli mwandu). [15] Cirhumire walakira obuvune bwâwe n'obu amalumwa gâwe garhanka-rhûlirizibwa? Bugoma bwâwe n'ebyâha byâwe binjibinji, bya-rhumire nàkujira ntyo! [16] Cikwône ngasi bôshi bakulya nabo, bakolaga bâlibwa ngasi abashombanyi bâwe bôshi, bakola bâgwârhwa mpira; ngasi bàhagulaga ebirugu bwâwe, nabo ebyâbo byâhagulwa; na ngasi bàkugaya-guzagya nabo bakolaga bâgayaguzibwa. [17] Nkolaga nâkubuka, nanfumye ebihulu byâwe, kwo Nyakasane adesire, bulya bakuyîrisire mpu we «mushombe-kazi», mpu we Siyoni «orhacishîbirirwa na ndi». [18] Ntya kwo Nyakasane adesire: Loli oku nagalula cmpira omu mahêma ga Yakôbo n'emyûbako yâge nâyifira bwonjo. Ecishagala cashubiyûbakwa omu ciriba câco n'enyumpa nyinjinjà halya yanali burhanzi. [19] Omwo mwarhenga emisengero y'okuvuga omunkwa n'izù ly'abashagalusire lyâshakanya. Nâmuluza, lero murhakacinyîha. Nâmukengêsa, lero murhakacigayaguzibwa. [20] Abâna bâge bashubiyôrha nka kulya kwa mîra bashubikashûbûzanya omu ndêko embere zâni. Nayishihana bwenêne ngasi bakâbalibuza. [21] Omurhambo wâge arhenga muli ye, n'omurhegesi wâge ayîshiba w'omu iburha lyâge. Nâyishimuhamagala, naye âyishibêra aha ndi. Ndi wankahalizize okunyegêra? Kwo Nyakasane adesire. [22] Mwashubiba lubaga lwâni nâni nayîshiba Nyamuzinda winyu. [23] Yumvi oku ecihûsi ca Nyakasane ciyiruka: bukunizi bwâge obwo! Kalemêra amacihugunya amarhogera oku irhwe ly'Abanya-byâha. [24] Obukunizi bunene bwa Nyakasane burhahube arhanacihubula, n'okuyunjuliza omuhigo àligwêrhe emurhima. Mwayîshiyumva ebyo omu nsiku nzinda.

Jeremia/Jeremiah 30

1הַדָּבָר֙ אֲשֶׁ֣ר הָיָ֔ה אֶל־יִרְמְיָ֖הוּ מֵאֵ֣ת יְהוָ֑ה לֵאמֹֽר׃ 2כֹּֽה־אָמַ֞ר יְהוָ֣ה אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל לֵאמֹר֙ כְּתָב־לְךָ֣ אֶת כָּל־הַדְּבָרִ֔ים
אֲשֶׁר־דִּבַּ֥רְתִּי אֵלֶ֖יךָ אֶל־סֵֽפֶר׃ 3כִּ֣י הִנֵּ֤ה יָמִים֙ בָּאִ֣ים נְאֻם־יְהוָ֔ה וְשַׁבְתִּי֙ אֶת־שְׁבוּת֣ עַמִּ֔י יִשְׂרָאֵ֖ל וִיהוּדָ֑ה אָמַ֣ר יְהוָ֔ה
וַהֲשִׁבֹתִ֖ים אֶל־הָאָ֣רֶץ אֲשֶׁר־נָתַ֣תִּי לַאֲבוֹתָ֑ם וִירֵשׁוּהָ׃ פ
4וְאֵ֖לֶּה הַדְּבָרִ֥ים אֲשֶׁ֛ר דִּבֶּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־יִשְׂרָאֵ֣ל וְאֶל־יְהוּדָֽה׃ 5כִּֽי־כֹ֤ה אָמַר֙ יְהוָ֔ה קוֹל֙ חֲרָדָ֣ה שָׁמָ֔עְנוּ פַּ֖חַד וְאֵ֥ין
שָׁלֽוֹם׃ 6שַׁאֲלוּ־נָ֣א וּרְאוּ֮ אִם־יֹלֵ֣ד זָכָר֒ מַדּוּעַ֩ רָאִ֨יתִי כָל־גֶּ֜בֶר יָדָ֣יו עַל־חָלָצָ֗יו כַּיּוֹלֵדָה֙ וְנֶהֶפְכ֣וּ כָל־פָּנִ֔ים לְיֵרָקֽוֹן׃ 7הוֹי֙ כִּֽי
גָד֣וֹל הַיּ֣וֹם הַה֗וּא מֵאַ֤יִן כָּמֹ֙הוּ֙ וְעֵת־צָרָ֣ה הִ֔יא לְיַעֲקֹ֖ב וּמִמֶּ֥נָּה יִוָּשֵֽׁעַ׃ 8וְהָיָ֣ה בַיּ֣וֹם הַה֗וּא נְאֻם֙ | יְהוָ֣ה צְבָאוֹת֔ אֶשְׁבֹּ֥ר
עֻלּ֖וֹ מֵעַ֣ל צַוָּארֶ֑ךָ וּמוֹסְרוֹתֶ֖יךָ אֲנַתֵּ֥ק וְלֹא־יַעַבְדוּ־בוֹ֙ עוֹד֙ זָרִ֔ים׃ 9וְעָבְד֥וּ אֵת֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיהֶ֔ם וְאֵת֙ דָּוִ֣ד מַלְכָּ֔ם אֲשֶׁ֥ר
אָקִ֖ים לָהֶֽם׃ ס
10וְאַתָּ֣ה אַל־תִּירָ֣א עַבְדִּ֔י יַעֲקֹ֖ב נְאֻם־יְהוָ֑ה וְאַל־תֵּחַ֣ת יִשְׂרָאֵ֔ל כִּ֚י הִנְנִ֣י מוֹשִׁיעֲךָ֔ מֵרָח֖וֹק וְאֶת־זַרְעֲךָ֣ מֵאֶ֣רֶץ שִׁבְיָ֑ם וְשָׁ֤ב
יַעֲקֹב֙ וְשָׁקַ֣ט וְשַׁאֲנַ֔ן וְאֵ֥ין מַחֲרִ֖יד׃ 11כִּֽי־אִתְּךָ֥ אֲנִ֛י נְאֻם־יְהוָ֖ה לְהוֹשִׁיעֶ֑ךָ כִּ֣י אֶעֱשֶׂ֤ה כָלָה֙ בְּכָל־הַגּוֹיִ֔ם | אֲשֶׁ֥ר הֲפִצוֹתִ֖יךָ
שָּׁ֑ם אַ֚ךְ אֹתְךָ֣ לֹא־אֶעֱשֶׂ֣ה כָלָ֔ה וְיִסַּרְתִּ֖יךָ לַמִּשְׁפָּ֑ט וְנַקֵּ֥ה לֹא֙ אֲנַקֶּ֔ךָּ׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

12כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אָנוּשׁ לְשִׂבְרָךְ נַחְלָה מַכָּתֵךְ׃ 13אֵין־דָּן דִּינֵךְ לְמָזוֹר רְפֻאוֹת תְּעָלֶה אֵין לָךְ׃ 14כָּל־מְאַהֲבַיִךְ
שְׁכֵחוּךְ אוֹתָךְ לֹא יִדְרֹשׁוּ כִּי מַכַּת אוֹיֵב הִכִּיתִיךְ מוּסַר אַכְזָרִי עַל רֹב עֲוֹנֵךְ עָצְמוּ חַטאֹתָיִךְ׃ 15מַה־תִּזְעַק עַל־שִׁבְרֵךְ
אָנוּשׁ מַכְאֹבֵךְ עַל ׀ רֹב עֲוֹנֵךְ עָצְמוּ חַטאֹתַיִךְ עָשִׂיתִי אֵלֶּה לָךְ׃ 16לָכֵן כָּל־אֹכְלַיִךְ יֵאָכֵלוּ וְכָל־צָרַיִךְ כֻּלָּם בַּשִּׁבְיָ יֵלֵכוּ
וְהָיוּ שֹאסַיִךְ לִמְשִׁסָּה וְכָל־בֹּזְזַיִךְ אֶתֵּן לָבַז׃ 17כִּי אַעֲלֶה אֲרֻכָה לָךְ וּמִמַּכּוֹתַיִךְ אֶרְפָּאֵךְ נְאֻם־יְהוָה כִּי נִדָּחָה קָרְאוּ לָךְ
צִיּוֹן הִיא דֹּרֵשׁ אֵין לָהּ׃ ס
18כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה הִנְנִי־שָׁב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹוב וּמִשְׁכְּנֹתָיו אֲרַחֵם וְנִבְנְתָה עִיר עַל־תִּלָּהּ וְאַרְמוֹן עַל־מִשְׁפָּטוֹ
יֵשֵׁב׃ 19וְיָצָא מֵהֶם תּוֹדָה וְקוֹל מְשַׂחֲקִים וְהִרְבִּתִים וְלֹא יִמְעָטוּ וְהִכְבַּדְתִּים וְלֹא יִצְעָרוּ׃ 20וְהָיוּ בָנָיו כְּקֶדֶם וַעֲדָתוֹ
לְפָנַי תִּכּוֹן וּפָקַדְתִּי עַל כָּל־לֹחֲצָיו׃ 21וְהָיָה אַדִּירוֹ מִמֶּנּוּ וּמֹשְׁלוֹ מִקִּרְבּוֹ יֵצֵא וְהִקְרַבְתִּיו וְנִגַּשׁ אֵלָי כִּי ׀ מִי הוּא־זֶה עָרַב
אֶת־לִבּוֹ לָגֶשֶׁת אֵלַי נְאֻם־יְהוָה׃ 22וְהֱיִיתֶם לִי לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים׃ ס
23הִנֵּה ׀ סַעֲרַת יְהוָה חֵמָה יָצְאָה סַעַר מִתְגּוֹרֵר עַל רֹאשׁ רְשָׁעִים יָחוּל׃ 24לֹא יָשׁוּב חֲרוֹן אַף־יְהוָה עַד־עֲשֹׂתוֹ
וְעַד־הֲקִימוֹ מְזִמּוֹת לִבּוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים תִּתְבּוֹנְנוּ בָהּ׃

31

[1] Mw'ago mango -kwo Nyakasane adesire- nâbà Nyamuzinda w'emilala yôshi y'Israheli. Nabo babè lubaga lwâni. [2] Ntya kwo Nyakasane adesire: Omu irûngu, nàyêrekîne olukogo lwâni erhi olubaga lufuma engôrho. Lero Israheli akola âlama n'omurhûla[j]. [3] Akagiderha, erhi: «Nyakasane ayishiricîyêrekana kuli nie erhali hôfi». Lero nâni namubwîra, nti: «Nkurhonya kurhenga ensiku zôshi[k], co cirhumire nyôrha ncîkwîshwekîrekwo bwenêne». [4] Nashubikudêkereza we mwâna-nyere w'Israheli, kandi washubirhôla ehigoma hyâwe, ocihebe eruhya n'omwîshingo haguma n'abasâma. [5] Okola washubibarha emizâbîbu oku ntondo z'e Samâriya, abahinzi bakarhwêra n'okusârûla. [6] Neci, lwo lusiku abadwîrhe bayîza babandira orhubuli oku ntondo za Efrayimu mpu: «Yimuka! Rhusôkere e Siyoni, hôfi na Nyakasane-Nyamuzinda wîrhu». [7] Bulya kwo Nyakasane adesire: Mubandire Israheli orhuhababo rhw'o-mwîshingo, mushokolere omurhwe gw'amashanja mukomere Nyakasane kagasha, mulengeze ecihôgêromuderhe mpu: «Nyakasane, cungula olubaga lwâwe, cungula amahanga gasigîre g'Israheli.» Bulya ntya kwo Nyakasane adesire, erhi: [8] Nâbashûbûza kurhenga omu cihugo c'enjira nyanya, n'ambahuluza kurhenga emahanga g'igulu. Bo balimwo emihurha n'enkunagizi, abakazi bali nda, n'abazîre, bôshi haguma, olubaga lwâni lugaluke oku lwànali. [9] Bayishire balaka, nâni mbadwîrhe nayisha nabarhûliriza. N'abahêka ah'iriba. Omu njira nungêdu elya barhankasârhalamwo. Bulya ndi îshe wa Israheli, na Efrayimu[l] yo nfula yâni. [10] Mwe bihugo by'e mahanga, yumvi akanwa ka Nyakasane! Munakayaâlize oku birhwa biri kulî; mukaziderha erhi: «Nyakasane alirhanziri

[j] **31.2** Omu irûngu kandi, Israheli âgera n'omurhûla: Lolà Hoz 2, 14: Iz 40, 3.
[k] **31.3** Nkurhonya: Lolà Iz 54, 8: Yer 30, 17; Hoz 11, 1-9.
[l] **31.9** Efrayimu: ali mwene Yozefu. Lolà Murh 41, 59.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

shandâza Israheli, lero amashubimukumakuma erhi àmushîbirira nka kula lungere ashîbirira ebibuzi byâge. [11] Bulya Nyakasane ayôkwire Yakôbo, àmufumya kw'abamulushire miîsi. [12] Bayîshiyîsha, n'orhuhababo rhw'enshagali oku ntondo ye Siyoni, n'okulibirhira caligumiza ebw'ebi Nyakasane abashobôzize: engano, idivayi lyacikandagwa, n'amavurha, ebibuzi n'enkafu; bayiîshiyôrha nk'ishwa ly'omu luziba, barhakacishalika bundi. [13] Obwôla, abâna-nyere banajà oku cigamba, na bôshi haguma, emisole n'abashosi; na ntyo, nâyishihôrhola emirenge yâbo, mpebeho enshagali. Nâyishibarhûliriza, enyuma ly'amalibuko gabè masheka. [14] Nâyishikashêgera abadâhwa bâni enyama zishushagîre, n'okushobôza olubaga lwâni ebinjà bya ngasi lubero. Kwo Nyakasane ogala byôshi adesire.

[15] Nyakasane ashubiriderha erhi: Kurhenga e Rama, izù lyâyumvîkana, mirenge ya burhe. Rasheli[m] oyo walakira abâna bâge; arhalonza ciru arhûlirizibwe bulya abâna bâge bafire. [16] Ci Nyakasane kwo adesire ntya: Hulika, ohôrhole emirenge! Bulya wâcihemberwa amalibuko gâwe, nie Nyakasane nkudesire. Abâna bâwe bacirhenga emw'abalenzi. [17] Kuziga haciri obulangâlire oku iburha lyâwe, Nyakasane okudesire. abâna bâwe bashubigaluka omu cihugo câbo. [18] Nayumvîrhe bwinjinjà oku abantu b'emwa Efrayimu badwîrhe balaka banaderha, mpu: «Nyakasane warhukubwîre bwenêne nka kula banakubûla empanzi ntôrhò eyâbirana. Ci lero orhushubizagye emunda oli, lyo rhuba bâwe lwôshi, bulya w'oyo Nyakasane, wêne-ne Nyamuzinda wîrhu. [19] Neci, rhwali erhi rhwakugomîre, cikwône buno rhuyemire oku rhwaàbihire, wàrhulangwîre obubî bwîrhu, rhuli rhwakomomba aha murhima, eza meme zarhubumbire, rhwafirenshonyi z'ebijiro bîrhu byakurhenga eburho. [20] Efrayimu ye mugala wâni muzigirwa, mwâna nsîma bwenêne. Ngasi mango erhi nderha nti nakaliha, nankayumva arhantenga omu bukengêre, bulya mmuzigira bwenêne. Ntâko nakabula kumufa bwonjo. [21] Yimanza olugurhu, ohire ecôgo oku njira yâwe. Okengêre enjira walikulikire, engeso walishimbire. Galuka mâshi Israheli muzigirwa. Shubira omu cihugo câwe. [22] Kuhika mangaci lyo ohiga ebishingânîne, oyu mwananyere w'ecigamba? Bulya Nyakasane ânaleme ebihyâhya[n] omu igulu: Omukazi yekola wakazilonza omulune.

Amalaganyo g'okushubiyûbaka Yuda

[23] Alagi ebi Nyakasane w'emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli adesire: Hano ngalula bene Yuda omu cihugo câbo, bâshubikaderha ebi binwa: Mâshi Nyamuzinda akugishe, ntondo ntagatîfu ya Siyoni, karhwa bwâmi k'obucunguzi!» [24] Ago mango, abantu b'omu bishagala bya Yuda bôshi haguma, abahinzi, n'abangere b'ebibuzi. [25] Bulya nâshubihà emisî ngasi bakola barhamire, na ngasi ba buligo nabahà ebi banalagîrîrekwo. [26] Na ntyo ene nzûka, nàmabona oku iro lyantabîre.

---

[m] **31.15** Rasheli, ali nina wa Yozefu na Benyamini, bene Yakôbo, binjikulûza b'Abrahamu.
[n] **31.22** Yeremiyahu ashambîre aha oku obûko bw'Abayahudi, bayîshigalukira Nyamuzinda n'okucîyûnjuza ebyâha byâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Israheli na Yuda

[27] Ensiku ziyiruka, kwo Nyakasane adesire, nayâliza abantu n'ebintu omu bûko bwa Israheli, n'ebwa Yuda nka kula banagalagaza emburho omu ndikè. [28] Nka kulya niene nàbahanaga, nàkundula, nanashereza, nàbamalîra; kwo n'okwo, niene nâshubibayîmanza, mbahebemwo omûka, kanwa ka Nyakasane.

Ngasi muntu âkahanirwa ecâha câge

[29] Lero ntâye wâcitwe omugani mpu: «Bashakulûza bàlire amalehe g'ecigadu, abâna bâbo bo gàlwazize amino». [30] Bulya owamalya amalehe garhahiri ye ganalumisa amino; ngasi muntu âkazisamba olwâge.

Amalaganyo mahyâhya

[31] Amango gayiruka, kwo Nyakasane adesire, nâfundika n'omulala gw'Israheli (n'ogwa Yuda) endagâno mpyanhya[o]. [32] Erhaciri nk'elya ndagâno nàfundikaga na bashakulûza bâbo, amango nàbarhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri. Eyo ndagâno bône bayifundûla, n'obwo nie nanàli Nnawâbo, kwo Nyakasane adesire. [33] Lôlagi amalaganyo nâyishifundika na bene Israheli muli ago mango -Kwo Nyakasane adesire- Nâbahebamwo amarhegeko gâni, ngayandike omu mirhima yâbo. Nâbà Nyamuzinda wâbo, nabo lubaga lwâni. [34] Ciru n'omuguma muli bo, ntâye wanacidôse owâbo erhi mulungu mpu amumanyîse izîno lyâni, bulya bôshi bayîshiba balimanyire; -kwo Nyakasane adesire- bôshi kurhenga akabonjo kuhika omushosi. Bulya nâbababalira amabî bajirire, ntakacikengêra ebyâha byâbo.

Israheli âlama ensiku zôshi

[35] Ntyo kwo Nyakasane adesire; Ye walemaga izûba mpu likamoleka omu mulegerege, Ye rhegeka omwêzi n'enyenyêzi mpu bikamoleka omu budufu, Ye zûsa omulaba omu nyanja, amîshi gakungule. Izîno lyâge ye Nyamuzinda w'Emirhwe. [36] Amango nâderhe nti ebyo birhegeka en'igulu, bukola busha, kwo Nyakasane adesire, nanderhage nti bene Israheli Iurhaciri lubaga! [37] Ntya kwo Nyakasane adesire: Erhi bakahasha okugera obuli n'obugali bw'empingu kurhenga enyanya, n'ankabakambwîra obulenga igulu libà liyûbakîrwekwo, lyôki, nakabayêmêrera nâkabulira olubaga lw'Israheli oku maligo gôshi lwajijire.

Okushubiyûbakwa n'obukulu bwa Yeruzalemu

---

[o] **31.31** Nyamuzinda âmanyisa endagâno mpyâhya. Eyo ndagâno yajirwa n'emisigala muli balya bâyishisigala enyuma ly'amahanya: Lolà Iz 54, 9-10; yânayishiyôrha ensiku zôshi: Lolà Iz 54, 9-10; Nâyîshiba Nyamuzinda wâbo nabo lubè lubaga lwâni: Lolà Eze 11, 20; 36, 28; 37, 27.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[38] Ensiku ziyiruka, kwo Nyakasane adesire, Yeruzalemu ashubiyûbakwa buhyâhya oku izîno lya Nyakasane, kurhenga aha munâra gwa Hananeeli kuhika aha muhango gw'ebusîka. [39] Bâshubitwa olubibi kurhenga oku irango ly'e Garebe, na kurhengaho kuzongera e Goa. [40] Ngasi lubanda, n'emifù yabishirwemwo, n'oluvù lulimwo, na ngasi malambo kuhika oku mubunda gw'e Cidroni, na kuhika oku lumvi lw'enfarasi, olundi lw'e bushoshokero bw'izûba, byôshi byamberûlirwa. Ntà kashâko erhi isherêza byanâciderhwe.

Jeremia/Jeremiah 31

בָּעֵת הַהִיאֹ נְאֻם־יְהוָה אֶהְיֶה לֵאלֹהִים לְכֹל מִשְׁפְּחוֹת יִשְׂרָאֵל וְהֵמָּה יִהְיוּ־לִי לְעָם: ס

2כֹּה אָמַר יְהוָה מָצָא חֵן בַּמִּדְבָּר עַם שְׂרִידֵי חָרֶב הָלוֹךְ לְהַרְגִּיעוֹ יִשְׂרָאֵל: 3מֵרָחֹוק יְהוָה נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם
אֲהַבְתִּיךְ עַל־כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד: 4עֹוד אֶבְנֵךְ וְנִבְנֵית בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל עֹוד תַּעְדִּי תֻפַּיִךְ וְיָצָאת בִּמְחֹול מְשַׂחֲקִים: 5עֹוד
תִּטְּעִי כְרָמִים בְּהָרֵי שֹׁמְרֹון נָטְעוּ נֹטְעִים וְחִלֵּלוּ: 6כִּי יֵשׁ־יֹום קָרְאוּ נֹצְרִים בְּהַר אֶפְרָיִם קוּמוּ וְנַעֲלֶה צִיֹּון אֶל־יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ: פ

7כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה וְצַהֲלוּ בְּרֹאשׁ הַגּוֹיִם הַשְׁמִיעוּ הַלְלוּ וְאִמְרוּ הוֹשַׁע יְהוָה אֶת־עַמְּךָ אֵת
שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל: 8הִנְנִי מֵבִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ צָפֹון וְקִבַּצְתִּים מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ בָּם עִוֵּר וּפִסֵּחַ הָרָה וְיֹלֶדֶת יַחְדָּו קָהָל גָּדֹול
יָשׁוּבוּ הֵנָּה: 9בִּבְכִי יָבֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אֹובִילֵם אֹולִיכֵם אֶל־נַחֲלֵי מַיִם בְּדֶרֶךְ יָשָׁר לֹא יִכָּשְׁלוּ בָּהּ כִּי־הָיִיתִי לְיִשְׂרָאֵל
לְאָב וְאֶפְרַיִם בְּכֹרִי הוּא: ס

10שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה גֹּויִם וְהַגִּידוּ בָאִיִּים מִמֶּרְחָק וְאִמְרוּ מְזָרֵה יִשְׂרָאֵל יְקַבְּצֶנּוּ וּשְׁמָרֹו כְּרֹעֶה עֶדְרֹו: 11כִּי־פָדָה יְהוָה
אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלֹו מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ: 12וּבָאוּ וְרִנְּנוּ בִמְרֹום־צִיֹּון וְנָהֲרוּ אֶל־טּוּב יְהוָה עַל־דָּגָן וְעַל־תִּירֹשׁ וְעַל־יִצְהָר
וְעַל־בְּנֵי־צֹאן וּבָקָר וְהָיְתָה נַפְשָׁם כְּגַן רָוֶה וְלֹא־יֹוסִיפוּ לְדַאֲבָה עֹוד: 13אָז תִּשְׂמַח בְּתוּלָה בְּמָחֹול וּבַחֻרִים וּזְקֵנִים
יַחְדָּו וְהָפַכְתִּי אֶבְלָם לְשָׂשֹׂון וְנִחַמְתִּים וְשִׂמַּחְתִּים מִיגֹונָם: 14וְרִוִּיתִי נֶפֶשׁ הַכֹּהֲנִים דֶּשֶׁן וְעַמִּי אֶת־טּוּבִי יִשְׂבְּעוּ
נְאֻם־יְהוָה: ס

15כֹּה | אָמַר יְהוָה קֹול בָּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רָחֵל מְבַכָּה עַל־בָּנֶיהָ מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל־בָּנֶיהָ כִּי אֵינֶנּוּ: ס
16כֹּה | אָמַר יְהוָה מִנְעִי קֹולֵךְ מִבֶּכִי וְעֵינַיִךְ מִדְּמָעָה כִּי יֶשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתֵךְ נְאֻם־יְהוָה וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ
אֹויֵב: 17וְיֵשׁ־תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ נְאֻם־יְהוָה וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם: ס
18שָׁמֹועַ שָׁמַעְתִּי אֶפְרַיִם מִתְנֹודֵד יִסַּרְתַּנִי וָאִוָּסֵר כְּעֻגֶל לֹא לֻמָּד הֲשִׁיבֵנִי וְאָשׁוּבָה כִּי אַתָּה יְהוָה אֱלֹהָי: 19כִּי־אַחֲרֵי
שׁוּבִי נִחַמְתִּי וְאַחֲרֵי הִוָּדְעִי סָפַקְתִּי עַל־יָרֵךְ בֹּשְׁתִּי וְגַם־נִכְלַמְתִּי כִּי נָשָׂאתִי חֶרְפַּת נְעוּרָי: 20הֲבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם אִם
יֶלֶד שַׁעֲשֻׁעִים כִּי־מִדֵּי דַבְּרִי בֹּו זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עֹוד עַל־כֵּן הָמוּ מֵעַי לֹו רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נְאֻם־יְהוָה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

21הַאֲיבִי לָךְ צִיֻּנִים שֻׂמִי לָךְ תַּמְרוּרִים שִׁתִי לִבֵּךְ לַמְסִלָּה דֶּרֶךְ הָלָכְתִּי שׁוּבִי בְתוּלַת יִשְׂרָאֵל שֻׁבִי אֶל־עָרַיִךְ
אֵלֶּה: 22עַד־מָתַי תִּתְחַמָּקִין הַבַּת הַשּׁוֹבֵבָה כִּי־בָרָא יְהוָה חֲדָשָׁה בָּאָרֶץ נְקֵבָה תְּסוֹבֵב גָּבֶר: ס
23כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד יֹאמְרוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וּבְעָרָיו בְּשׁוּבִי אֶת־שְׁבוּתָם יְבָרֶכְךָ
יְהוָה נְוֵה־צֶדֶק הַר הַקֹּדֶשׁ: 24וְיָשְׁבוּ בָהּ יְהוּדָה וְכָל־עָרָיו יַחְדָּו אִכָּרִים וְנָסְעוּ בַּעֵדֶר: 25כִּי הִרְוֵיתִי נֶפֶשׁ עֲיֵפָה
וְכָל־נֶפֶשׁ דָּאֲבָה מִלֵּאתִי: 26עַל־זֹאת הֵקִיצוֹתִי וָאֶרְאֶה וּשְׁנָתִי עָרְבָה לִי: ס
27הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְזָרַעְתִּי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה זֶרַע אָדָם וְזֶרַע בְּהֵמָה: 28וְהָיָה כַּאֲשֶׁר
שָׁקַדְתִּי עֲלֵיהֶם לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ וְלַהֲרֹס וּלְהַאֲבִיד וּלְהָרֵעַ כֵּן אֶשְׁקֹד עֲלֵיהֶם לִבְנוֹת וְלִנְטוֹעַ נְאֻם־יְהוָה: 29בַּיָּמִים הָהֵם
לֹא־יֹאמְרוּ עוֹד אָבוֹת אָכְלוּ בֹסֶר וְשִׁנֵּי בָנִים תִּקְהֶינָה: 30כִּי אִם־אִישׁ בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת כָּל־הָאָדָם הָאֹכֵל הַבֹּסֶר תִּקְהֶינָה
שִׁנָּיו: ס
31הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְכָרַתִּי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה: 32לֹא כַּבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַתִּי
אֶת־אֲבוֹתָם בְּיוֹם הֶחֱזִיקִי בְיָדָם לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲשֶׁר־הֵמָּה הֵפֵרוּ אֶת־בְּרִיתִי וְאָנֹכִי בָּעַלְתִּי בָם
נְאֻם־יְהוָה: 33כִּי זֹאת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֶכְרֹת אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי הַיָּמִים הָהֵם נְאֻם־יְהוָה נָתַתִּי אֶת־תּוֹרָתִי בְּקִרְבָּם
וְעַל־לִבָּם אֶכְתֲּבֶנָּה וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים וְהֵמָּה יִהְיוּ־לִי לְעָם: 34וְלֹא יְלַמְּדוּ עוֹד אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־אָחִיו
לֵאמֹר דְּעוּ אֶת־יְהוָה כִּי־כוּלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד־גְּדוֹלָם נְאֻם־יְהוָה כִּי אֶסְלַח לַעֲוֹנָם וּלְחַטָּאתָם לֹא
אָזְכָּר־עוֹד: ס
35כֹּה | אָמַר יְהוָה נֹתֵן שֶׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם חֻקֹּת יָרֵחַ וְכוֹכָבִים לְאוֹר לָיְלָה רֹגַע הַיָּם וַיֵּהֱמוּ גַּלָּיו יְהוָה צְבָאוֹת
שְׁמוֹ: 36אִם־יָמֻשׁוּ הַחֻקִּים הָאֵלֶּה מִלְּפָנַי נְאֻם־יְהוָה גַּם זֶרַע יִשְׂרָאֵל יִשְׁבְּתוּ מִהְיוֹת גּוֹי לְפָנַי כָּל־הַיָּמִים: ס
37כֹּה | אָמַר יְהוָה אִם־יִמָּדּוּ שָׁמַיִם מִלְמָעְלָה וְיֵחָקְרוּ מוֹסְדֵי־אֶרֶץ לְמָטָּה גַּם־אֲנִי אֶמְאַס בְּכָל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל
עַל־כָּל־אֲשֶׁר עָשׂוּ נְאֻם־יְהוָה: ס
38הִנֵּה יָמִים ׀ ׀ נְאֻם־יְהוָה וְנִבְנְתָה הָעִיר לַיהוָה מִמִּגְדַּל חֲנַנְאֵל שַׁעַר הַפִּנָּה: 39וְיָצָא עוֹד קָוֶה הַמִּדָּה נֶגְדּוֹ עַל
גִּבְעַת גָּרֵב וְנָסַב גָּעָתָה: 40וְכָל־הָעֵמֶק הַפְּגָרִים | וְהַדֶּשֶׁן וְכָל־הַשְּׂרֵמוֹת עַד־נַחַל קִדְרוֹן עַד־פִּנַּת שַׁעַר הַסּוּסִים
מִזְרָחָה קֹדֶשׁ לַיהוָה לֹא־יִנָּתֵשׁ וְלֹא־יֵהָרֵס עוֹד לְעוֹלָם: ס

32

Ecijiro c'okugula ishwa, cimanyîso c'omurhûla omu mango gayisha

[1] Akanwa ka Nyamuzinda karhindakwo Yeremiyahu omu mwâka gwa kali ikumi gwa Sedekyahu, mwâmi w'e Yuda, go gunaligi mwâka gwa kali ikumi na munâni gw'oburhegesi bwa Nabukondonozori. [2] Abasirika ba mwâmi w'e Babiloni banacirhabâlira e Yeruzalemu, omulêbi Yeremiyahu naye, erhi ali mushwêkere omu côgo c'abasirika, aja ebwâmi e Yuda. [3] Ho

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Sedekyahu, mwâmi w'e Yuda ali amushwêkîre mpu bwenge amakaziyigîriza; anacimudôsa erhi: «Cici cirhumire odwîrhe wabwîra abantu mpu kwo Nyakasane adesire erhi: ogu murhundu gwinyu nkola nagugabîra mwâmi w'e Babiloni, abè ye guyimamwo. [4] Ciru na Sedekyahu, mwâmi w'e Yuda arhashugunuke bene Kalideya, ahimwa banamugwârhe mpira bamuhêke agendisamba emalanga ga mwâmi w'e Babiloni ye nene, bakazilolana omu masù, amushuze n'ebi amudoôsa byôshi. [5] Buzinda bahêke Sedekiyahu e Babiloni, ajibêra yo (kuhika amango nashubimukengêra). Kwo Nyakasane adesire ntyo. Erhi ciru mwankayanka amatumu mpu mulwise bene Babiloni, barhamuhume mashigisha anga!»

[6] Yeremiyahu akazigiderha erhi: nayumvîrhe Nyakasane anderheza ambwîra erhi: [7] Muzâla wâwe Hanameli, mwene nyakalume Shalumu, ayisha muganire ebiyêrekîre ishwa lyâge ajira e Anatoti. Ayisha akubwîre erhi: «ongulire elyo ishwa lyâni bulya oligi mwene wîrhu[p], we nakanarhangidôsa burhangiriza». [8] Nk'oku Nyakasane anabimbwîraga, oyomuzâla wâni Hanameli ayisha, ambugâna mw'ecôla côgo nàlinshwêkirwe, ambwîra, erhi: «mâshi, ongulire lira ishwa lyâni libà e Anatoti omu cishagala ca Benyamini, bulya oli mwene wîrhu, oligwêrhekwo oluhya. Oligule licibêre lyâwe.» Obwo nayumva oku Nyakasane ye na nêne wanganizagya. [9] Nàguliraga mwene wîrhu Hanameli elyo ishwa lyâge ly'e Anatoti, namuganjira nfranga mafundo ikumi na nda. [10] Aha z'abalume, namuyandikira ecimanyîso c'okugula, rhwàyandika maruba abirhi, nashûrhakwo n'akashè kâni, n'ezo nfranga rhwàzigeramwo bwinjà, namuhêreza- zo. [11] Ago maruba gombi, agalikwo akashè n'agarhàli magonye. [12] nagayanka nagahêreza Baruki mwene Neriya mwinjukulu Maseya (nk'oku binayandisirwe omu marhegeko), hali muzâla wâni Hanameli n'abalume bàrhuhiriragakwo ecunkumwe n'abandi bashamuka bàli omu côgo aha bwâmi olwo lusiku. [13] Nanacibwîra Baruki aha karhî k'abo balume nti, Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe adesire: [14] «Oyanke ebyo byemêzo by'obuguzi byombi, ecirikwo akashè n'ecindi cirhali cigonye obigwâse omu isanduku ly'ibuye birhagisherêra n'ensiku. Kwo Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli arhegesire ntyo. [15] Bulya Nyamubâho, Nyamuzinda w'Israheli adesire, erhi: «ensiku zâciyisha bashubikazigula enyumpa n'amashwa n'enkoma z'emizâbîbu muli eci cihugo.»

[16] Erhi nyusiha Baruki mwene Neriya eco cemêzo c'okugula, narhûla Nyakasane ogu muscngero nti:

[17] Neci Nyakasane Nyamuzinda, wayêrekîne oburhwâli bwâwe n'obulenga erhi oLambûla okuboko kwâwe walema empingu n'igulu. We ogala byôshi!

[18] Onayêreke embaga z'abantu olukogo lwâwe, ci kwônene amango ababusi bakugomire erhi okola walyûza onahane abâna bâbo, babè bo batumula. We Nyamuzinda

[p] **32.7** Elyo irhegeko ly'okuguliza mwene wâbo omuntu wanalisoma omu citabu ca Bene-Levi 25,25.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mukulu, ntagengwa, izîno lyâwe Nyakasane w'emirhwe.

19 We nn'oburhimanya omu mihigo midârhi we n'obulenga bôshi, onakazisingiriza abantu
ly'oyishimanyihemba ngasi muguma nk'oku ebijiro n'engeso zâge binali!

20 We wajiraga ebisômerine, wayêrekana n'ebirhangâzo e Mîsiri, na kuhika ene omu Israheli,
n'ahandi hôshi. Kuhika ene ntâye orhakuyîshi, na ntâye orhakurhînya.

21 Warhenza bene Israheli omu bujà bw'e Mîsiri, wabayêreka ebirhankaderhwa erhi olambûla
okuboko kwâwe bagwârhwa n'ecôbà bwenêne.

22 Buzinda wabahà el'ishwa walaganyagya bashakulûza bâbo, eci cihugo cihululamwo
amarha n'obûci.

23 Bàyisha, bayûbakamwo, ci aye! barhayumvagya, barhanashimbaga amarhegeko gâwe.
Barhajiraga ciru n'ehitya muli ebi wàli obahûnyire., lêro banacikulilira obu buhanya
rhudwîrhe rhwabona ene.

24 Bene Babiloni bano bakola bayîsha bârhunyaga co; aha engôrho yâbo yamagera
hakulikire ishali n'agandi maligo ga ngasi lubero, Yeruzalemu akola ali omu maboko
ga bene Kaldeya. Ebi wàderhaga bino byabîrage, nâwe wêne onali wakubona.

25 Mâshi, k'arhali wêne waàmhwiraga erhi: «Gula elyo ishwa, oliganjire enfranka aha
balume», n'obwo omurhundu gwirhu gwagwîre omu maboko ga bene Kaldeya!»

26 Muli ago mango nanaciyumva izù lya Nyakasane lyàmbwîra erhi: 27 Lôla oku nie
Nyamuzinda, Nyakasane, Lulema w'ebibâho byôshi; ka hali ebyankanyabira en'igulu? 28 Co
cirhumire, ndesire oku nâhà bene Kaldeya olu lugo lwinyu, nluhire omu maboko ga
Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni[q]; 29 engabo z'e Kalideya zidwîrhe zabalwîsa, zâyanka
ecishagala cinyu, zâcitwanirakwo omuliro, zâyôca na zirya nyumpa bakazâgirherekêreramwo
Baali[r], bakaziginamurhûlamwo obukù n'amamvu, bàshengeramwo na banyamuzinda b'agandi
mahanga, bàngayisize bwenêne. 30 Bulya, kwo Nnâmahanga adesire, nàbwîne oku kurhenga
mîra bwenêne, bene Israheli na bene Yuda barhahwa barhakola ebigalugalu, (bene Israheli
banshologosire n'ebijiro byâbo). 31 Nabwîne oku kurhenga baguyûbasire, ogu murhundu gwinyu
gwànjizire oburhè bwenêne, na kuhika ene ncigayire bwenêne. Nkolaga naderha bagushenye,
guntenge omu masù. 32 Bulya ebyâha bya bene Israheli na bene Yuda byaluzire bwenêne, ôli
bonene, ôli abâmi bâbo, abarhambo bâbo, abadâhwa n'abalêbi bâbo, oli olubaga lw'e Buyuda

[q] **32.28** Okuhimwa kwa Yeruzalemu: Lolà 2 BÂM 25. 1-11: 2 Nga 36, 17-21.
[r] **32.29** Baali: Izîno ly'omuzimu w'akagirherekêrwa omu mashanja g'amahanga, n'okumurhûla nka Nyamuzinda. Olubaga lw'Israheli nalo erhi luhemuka lwarhangira okukuza oyo Baali.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'olw'e Yeruzalemu. [33] Banyêrekeza omugongo banfulika obusù bwâbo, n'erhi mbahugûla, ntâye wantezire amarhwîri mpu ciru ayumve ebi ndwîrhe nabahanûla. [34] Ci bwenêne, bàlêrha enshusho zâbo omu kâ-Nyamuzinda kâni. Bàkashahula kwôshi bàkahemula. [35] Bàyûbakira amahêro ga Baali omu kabanda k'e Ben-Hinomu mpu bakazibagiramwo bagala bâbo n'abâli bâbo nterekêro emwa omuzimu oderhwa Moleki; ebyo ntalizigibigerêreza, okuhemuka kwa mênè okwo oku mulala gwa Yuda. [36] Co cirhumire muyumvagye oku Nyakasane aderhire ogu murhundu badwîrhe baderhera mpu «ebyoji, akalengwe n'ecihûsi byo mwâmi w'e Babiloni arhuhimiremwo». [37] Nâshûbûza olubaga lwâni kurhenga omu mahanga bàyaki-raga oburhè bwâni, nkolaga nabashanganya mbabwarhaze badekerere omu murhûla. [38] Babè lubaga lwâni, bulya nie Nyamuzinda wâbo. [39] Nkola naâshubibaha murhima muguma na ngesò nguma, lyo bashubinkenga lwôshi, nâbaha oluhembo na buzinda abâna bâbo. [40] Nashubisêza rhweshi nabo amalaganyo garhakahwa, nâbashimbulira, njè nabahugûla, bakazirhînya enjira mbî, bakulikire ezâni nâbayêreka. [41] Omwîshingo gwâni guli omu kubarhabâla, nâbayûbakira muli eci cihugo: bo bulonza bwâni bôshi obwo. [42] Nyakasane adesire erhi nka kulyâla nàbayohagakwo amaligo manji manji, kwo nâbashobôza n'ebinjà bya ngasi lubero mbalaganyize. [43] Bâshubigula amashwa muli eci cihugo badwîrhe baderha mpu «cikola cicibêra bwerûlè, ntà bicidundamwo: ntà muntu, ntà hisimba erhi bene Kalideya bayusicihima». [44] Bâshubikazihimiûla amashwa, bâkazikomêreza ebyemêzo by'okugula, bâhirekwo n'akashè, balonze n'ababihirakwo ecunkumwe omu cishagala ca Benyamini n'omu bindi bishagala binayêgîre Yeruzalemu, n'omu bishagala bya Yuda na muli birhondo bya Nêgebu[s]. Bulya Nyakasane adesire erhi, nkola nashubigalula balyala bene Israheli balibamajirwa bajà.

Jeremia/Jeremiah 32

1 הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה בַּשָּׁנָה הָעֲשִׂרִית לְצִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הִיא הַשָּׁנָה שְׁמֹנֶה־עֶשְׂרֵה שָׁנָה
2 לִנְבוּכַדְרֶאצַּר: וְאָז חֵיל מֶלֶךְ בָּבֶל צָרִים עַל־יְרוּשָׁלִָם וְיִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא הָיָה כָלוּא בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה אֲשֶׁר בֵּית־מֶלֶךְ
3 יְהוּדָה: אֲשֶׁר כְּלָאוֹ צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר מַדּוּעַ אַתָּה נִבָּא לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן אֶת־הָעִיר הַזֹּאת
4 בְּיַד מֶלֶךְ־בָּבֶל וּלְכָדָהּ: וְצִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֹא יִמָּלֵט מִיַּד הַכַּשְׂדִּים כִּי הִנָּתֹן יִנָּתֵן בְּיַד מֶלֶךְ־בָּבֶל וְדִבֶּר־פִּיו
עִם־פִּיהוּ וְעֵינָיו אֶת־עֵינָיו תִּרְאֶינָה: 5 וּבָבֶל יוֹלֵךְ אֶת־צִדְקִיָּהוּ וְשָׁם יִהְיֶה עַד־פָּקְדִי אֹתוֹ נְאֻם־יְהוָה כִּי תִלָּחֲמוּ
אֶת־הַכַּשְׂדִּים לֹא תַצְלִיחוּ: פ
6 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ הָיָה דְּבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 7 הִנֵּה חֲנַמְאֵל בֶּן־שַׁלֻּם דֹּדְךָ בָּא אֵלֶיךָ לֵאמֹר קְנֵה לְךָ אֶת־שָׂדִי אֲשֶׁר
בַּעֲנָתוֹת כִּי לְךָ מִשְׁפַּט הַגְּאֻלָּה לִקְנוֹת: 8 וַיָּבֹא אֵלַי חֲנַמְאֵל בֶּן־דֹּדִי כִּדְבַר יְהוָה אֶל־הַחָצֵר הַמַּטָּרָה וַיֹּאמֶר אֵלַי קְנֵה
נָא אֶת־שָׂדִי אֲשֶׁר־בַּעֲנָתוֹת אֲשֶׁר | בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִין כִּי־לְךָ מִשְׁפַּט הַיְרֻשָּׁה וּלְךָ הַגְּאֻלָּה קְנֵה־לָךְ וָאֵדַּע כִּי דְבַר־יְהוָה

[s] **32.44** Nêgebu: cishagala cirhalugiyeramwo bici c'omu kajira idako (e mwênè) ka Palestina-Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הִוא: 9וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי־כֵן: 10וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: 11וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן: 12וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: 13וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי: 14וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלָּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים: 15וְהָיוּ לִמְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן: 16וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת־הַמָּאוֹר הַגָּדֹל לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת־הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים: 17וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ: 18וְלִמְשֹׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: 19וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי: 20וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל־הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם: 21וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֵת כָּל־עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: 22וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הַמָּיִם בַּיַּמִּים וְהָעוֹף יִרֶב בָּאָרֶץ: 23וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם חֲמִישִׁי: 24וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ־אֶרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי־כֵן: 25וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֵת כָּל־רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: 26וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ: 27וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם: 28וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל־הָאָרֶץ: 29וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל־עֵשֶׂב זֹרֵעַ זֶרַע אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־הָעֵץ אֲשֶׁר־בּוֹ פְרִי־עֵץ זֹרֵעַ זָרַע לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה: 30וּלְכָל־חַיַּת הָאָרֶץ וּלְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת־כָּל־יֶרֶק עֵשֶׂב לְאָכְלָה וַיְהִי־כֵן: 31וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי: 1וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: 2וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: 3וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת: 4אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: 5וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְכָל־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח כִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָרֶץ וְאָדָם אַיִן לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה: 6וְאֵד יַעֲלֶה מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת־כָּל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: 7וַיִּיצֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה: 8וַיִּטַּע יְהוָה אֱלֹהִים גַּן־בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר: 9וַיַּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע: 10וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים: 11שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסֹּבֵב אֵת כָּל־אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר שָׁם הַזָּהָב: 12וְזְהַב הָאָרֶץ הַהִוא טוֹב שָׁם הַבְּדֹלַח וְאֶבֶן הַשֹּׁהַם: 13וְשֵׁם־הַנָּהָר הַשֵּׁנִי גִּיחוֹן הוּא הַסּוֹבֵב אֵת כָּל־אֶרֶץ כּוּשׁ: 14וְשֵׁם הַנָּהָר הַשְּׁלִישִׁי חִדֶּקֶל הוּא הַהֹלֵךְ קִדְמַת אַשּׁוּר וְהַנָּהָר הָרְבִיעִי הוּא פְּרָת: 15וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וַיַּנִּחֵהוּ בְּגַן־עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ: 16וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל: 17וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת: 18וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לֹא־טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה־לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ: 19וַיִּצֶר יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל־עוֹף הַשָּׁמָיִם וַיָּבֵא אֶל־הָאָדָם לִרְאוֹת מַה־יִּקְרָא־לוֹ וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא־לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ: 20וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת לְכָל־הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּלְאָדָם לֹא־מָצָא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ: 21וַיַּפֶּל יְהוָה אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל־הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה: 22וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הַצֵּלָע אֲשֶׁר־לָקַח מִן־הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבִאֶהָ אֶל־הָאָדָם: 23וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפַּעַם עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לֻקְחָה־זֹּאת: 24עַל־כֵּן יַעֲזָב־אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד: 25וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִּים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבּוֹשָׁשׁוּ: 1וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה אַף כִּי־אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגָּן: 2וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־הַנָּחָשׁ מִפְּרִי עֵץ־הַגָּן נֹאכֵל: 3וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ פֶּן־תְּמֻתוּן: 4וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל־הָאִשָּׁה לֹא־מוֹת תְּמֻתוּן: 5כִּי יֹדֵעַ אֱלֹהִים כִּי בְּיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם וִהְיִיתֶם כֵּאלֹהִים יֹדְעֵי טוֹב וָרָע: 6וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה־הוּא לָעֵינַיִם וְנֶחְמָד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל: 7וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי עֵירֻמִּם הֵם וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת: 8וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגָּן: 9וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הָאָדָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַיֶּכָּה: 10וַיֹּאמֶר אֶת־קֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בַגָּן וָאִירָא כִּי עֵירֹם אָנֹכִי וָאֵחָבֵא: 11וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם אָתָּה הֲמִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי אֲכָל־מִמֶּנּוּ אָכָלְתָּ: 12וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתְנָה־לִּי מִן־הָעֵץ וָאֹכֵל: 13וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לָאִשָּׁה מַה־זֹּאת עָשִׂית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַנָּחָשׁ הִשִּׁיאַנִי וָאֹכֵל: 14וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הַנָּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ זֹּאת אָרוּר אַתָּה מִכָּל־הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל־גְּחֹנְךָ תֵלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ: 15וְאֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זַרְעֲךָ וּבֵין זַרְעָהּ הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב: 16אֶל־הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבָּה אַרְבֶּה עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל־אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ וְהוּא יִמְשָׁל־בָּךְ: 17וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וַתֹּאכַל מִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אָרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: 18וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה: 19בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם עַד שׁוּבְךָ אֶל־הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לֻקָּחְתָּ כִּי־עָפָר אַתָּה וְאֶל־עָפָר תָּשׁוּב: 20וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הִוא הָיְתָה אֵם כָּל־חָי: 21וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם: 22וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה פֶּן־יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וָחַי לְעֹלָם: 23וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגַּן־עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם: 24וַיְגָרֶשׁ אֶת־הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן־עֵדֶן אֶת־הַכְּרֻבִים וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמֹר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים: 1וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת־קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת־יְהוָה: 2וַתֹּסֶף לָלֶדֶת אֶת־אָחִיו אֶת־הָבֶל וַיְהִי־הֶבֶל רֹעֵה צֹאן וְקַיִן הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה: 3וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַיהוָה: 4וְהֶבֶל הֵבִיא גַם־הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ וּמֵחֶלְבֵהֶן וַיְהוָה שָׁעָה אֶל־הֶבֶל וְאֶל־מִנְחָתוֹ: 5וְאֶל־קַיִן וְאֶל־מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד וַיִּפְּלוּ פָנָיו: 6וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־קָיִן לָמָּה חָרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ: 7הֲלוֹא אִם־תֵּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תֵיטִיב לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל־בּוֹ: 8וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה וַיָּקָם קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ: 9וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־קַיִן אֵי הֶבֶל אָחִיךָ וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי: 10וַיֹּאמֶר מָה עָשִׂיתָ קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן־הָאֲדָמָה: 11וְעַתָּה אָרוּר אָתָּה מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת־פִּיהָ לָקַחַת אֶת־דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדֶךָ: 12כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה לֹא תֹסֵף תֵּת כֹּחָהּ לָךְ נָע וָנָד תִּהְיֶה בָּאָרֶץ: 13וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־יְהוָה גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא: 14הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ וְהָיָה כָּל־מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי: 15וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה לָכֵן כָּל־הֹרֵג קַיִן שִׁבְעָתַיִם יֻקָּם וַיָּשֶׂם יְהוָה לְקַיִן אוֹת לְבִלְתִּי הַכּוֹת אֹתוֹ כָּל־מֹצְאוֹ: 16וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־נוֹד קִדְמַת־עֵדֶן: 17וַיֵּדַע קַיִן אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת־חֲנוֹךְ וַיְהִי בֹּנֶה עִיר וַיִּקְרָא שֵׁם הָעִיר כְּשֵׁם בְּנוֹ חֲנוֹךְ: 18וַיִּוָּלֶד לַחֲנוֹךְ אֶת־עִירָד וְעִירָד יָלַד אֶת־מְחוּיָאֵל וּמְחוּיָאֵל יָלַד אֶת־מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל יָלַד אֶת־לָמֶךְ: 19וַיִּקַּח־לוֹ לֶמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאַחַת עָדָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלָּה: 20וַתֵּלֶד עָדָה אֶת־יָבָל הוּא הָיָה אֲבִי יֹשֵׁב אֹהֶל וּמִקְנֶה: 21וְשֵׁם אָחִיו יוּבָל הוּא הָיָה אֲבִי כָל־תֹּפֵשׂ כִּנּוֹר וְעוּגָב: 22וְצִלָּה גַּם־הִוא יָלְדָה אֶת־תּוּבַל קַיִן לֹטֵשׁ כָּל־חֹרֵשׁ נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל וַאֲחוֹת תּוּבַל־קַיִן נַעֲמָה: 23וַיֹּאמֶר לֶמֶךְ לנשיו [לְנָשָׁיו] עָדָה וְצִלָּה שְׁמַעַן קוֹלִי נְשֵׁי לֶמֶךְ הַאְזֵנָּה אִמְרָתִי כִּי אִישׁ הָרַגְתִּי לְפִצְעִי וְיֶלֶד לְחַבֻּרָתִי: 24כִּי שִׁבְעָתַיִם יֻקַּם־קָיִן וְלֶמֶךְ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה: 25וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שָׁת־לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל כִּי הָרָגוֹ קָיִן: 26וּלְשֵׁת גַּם־הוּא יֻלַּד־בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אֱנוֹשׁ אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם יְהוָה: 1זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם בִּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ: 2זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמָם אָדָם בְּיוֹם הִבָּרְאָם: 3וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת: 4וַיִּהְיוּ יְמֵי־אָדָם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שֵׁת שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: 5וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי אָדָם אֲשֶׁר חָיָה תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיָּמֹת: 6וַיְחִי שֵׁת חָמֵשׁ שָׁנִים וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־אֱנוֹשׁ: 7וַיִּחְיֶה שֵׁת אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־אֱנוֹשׁ שֶׁבַע שָׁנִים וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: 8וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי שֵׁת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת: 9וַיְחִי אֱנוֹשׁ תִּשְׁעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־קֵינָן: 10וַיִּחְיֶה אֱנוֹשׁ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־קֵינָן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: 11וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי אֱנוֹשׁ חָמֵשׁ שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת: 12וַיְחִי קֵינָן שִׁבְעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־מַהֲלַלְאֵל: 13וַיִּחְיֶה קֵינָן אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מַהֲלַלְאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: 14וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי קֵינָן עֶשֶׂר שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת: 15וַיְחִי מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־יָרֶד: 16וַיִּחְיֶה מַהֲלַלְאֵל אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־יָרֶד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: 17וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת: 18וַיְחִי יֶרֶד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־חֲנוֹךְ: 19וַיִּחְיֶה יֶרֶד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־חֲנוֹךְ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: 20וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי יֶרֶד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת: 21וַיְחִי חֲנוֹךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־מְתוּשָׁלַח: 22וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת־הָאֱלֹהִים אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מְתוּשֶׁלַח שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: 23וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי חֲנוֹךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה: 24וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת־הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים: 25וַיְחִי מְתוּשֶׁלַח שֶׁבַע וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־לָמֶךְ: 26וַיִּחְיֶה מְתוּשֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־לֶמֶךְ שְׁתַּיִם וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: 27וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי מְתוּשֶׁלַח תֵּשַׁע וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וְתֵשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת: 28וַיְחִי לֶמֶךְ שְׁתַּיִם וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בֵּן: 29וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֵרְרָהּ יְהוָה: 30וַיְחִי לֶמֶךְ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־נֹחַ חָמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: 31וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי לֶמֶךְ שֶׁבַע וְשִׁבְעִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת: 32וַיְהִי נֹחַ בֶּן־חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד נֹחַ אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת: 1וַיְהִי כִּי־הֵחֵל הָאָדָם לָרֹב עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וּבָנוֹת יֻלְּדוּ לָהֶם: 2וַיִּרְאוּ בְנֵי־הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכֹּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ: 3וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא־יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם בְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה: 4הַנְּפִלִים הָיוּ בָאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם וְגַם אַחֲרֵי־כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְּנֵי־הָאֱלֹהִים אֶל־בְּנוֹת הָאָדָם וְיָלְדוּ לָהֶם הַמָּה הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אַנְשֵׁי הַשֵּׁם: 5וַיַּרְא יְהוָה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל־יֵצֶר מַחְשְׁבֹת לִבּוֹ רַק רַע כָּל־הַיּוֹם: 6וַיִּנָּחֶם יְהוָה כִּי עָשָׂה אֶת־הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל־לִבּוֹ: 7וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶמְחֶה אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמָיִם כִּי נִחַמְתִּי כִּי עֲשִׂיתִם: 8וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה: 9אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת־הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ־נֹחַ: 10וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת: 11וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס: 12וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי הִשְׁחִית כָּל־בָּשָׂר אֶת־דַּרְכּוֹ עַל־הָאָרֶץ: 13וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל־בָּשָׂר בָּא לְפָנַי כִּי־מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת־הָאָרֶץ: 14עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת־הַתֵּבָה וְכָפַרְתָּ אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר: 15וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה אֹרֶךְ ה

וְהִשַּׁבְתִּים לָבֶטַח׃ 38וְהָיוּ לִי לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים׃ 39וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב אֶחָד וְדֶרֶךְ אֶחָד לְיִרְאָה אוֹתִי
כָּל־הַיָּמִים לְטוֹב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם׃ 40וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית עוֹלָם אֲשֶׁר לֹא־אָשׁוּב מֵאַחֲרֵיהֶם לְהֵיטִיבִי אוֹתָם
וְאֶת־יִרְאָתִי אֶתֵּן בִּלְבָבָם לְבִלְתִּי סוּר מֵעָלָי׃ 41וְשַׂשְׂתִּי עֲלֵיהֶם לְהֵטִיב אוֹתָם וּנְטַעְתִּים בָּאָרֶץ הַזֹּאת בֶּאֱמֶת בְּכָל־לִבִּי
וּבְכָל־נַפְשִׁי׃ ס
42כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה כַּאֲשֶׁר הֵבֵאתִי אֶל־הָעָם הַזֶּה אֵת כָּל־הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת כֵּן אָנֹכִי מֵבִיא עֲלֵיהֶם
אֵת־כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר עֲלֵיהֶם׃ 43וְנִקְנָה הַשָּׂדֶה בָּאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר | אַתֶּם אֹמְרִים שְׁמָמָה הִיא מֵאֵין אָדָם
וּבְהֵמָה נִתְּנָה בְּיַד הַכַּשְׂדִּים׃ 44שָׂדֹות בַּכֶּסֶף יִקְנוּ וְכָתֹוב בַּסֵּפֶר | וְחָתוֹם וְהָעֵד עֵדִים בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּבִסְבִיבֹת יְרוּשָׁלַם
וּבְעָרֵי יְהוּדָה וּבְעָרֵי הָהָר וּבְעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וּבְעָרֵי הַנֶּגֶב כִּי־אָשִׁיב אֶת־שְׁבוּתָם נְאֻם־יְהוָה׃ פ

33

Eyindi ndagâno y'obwôloloke

[1] Amango Yeremiyahu ali mushwêkere omu côgo c'abasirika aha bwâmi, Nyakasane ashubimuganîza amubwîra erhi: [2] Oyumve oku Nyamuzinda arhumire, ye walemaga igulu, alibumba analiyimanza. Izîno lyâge ye Nyakasane! [3] Onshenge, nakushobôza: nakumanyîsa amahwe manene orhashubigiyumva. [4] Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli adesire oku enyumpa za muli olu lugo n'ez'abâmi b'e Yuda bâzishâba omu ntambala, [5] n'abantu badwîrhe balwîsa bene Kaldeya, balonza okubumba ecishagala côshi mirhumba, balya bantu niene nàhanaga erhi burhe n'omutula birhuma, balya bene Israheli obubî bwâbo bwàrhumaga nkola nahehêrera Yeruzalemu. [6] Lolaga oku nkola nashubibabà lukogo, nâbaha obufumu n'okubabuka, nâsêza n'amalaganyo gâni g'omurhûla, n'obudahemuka rhweshi nabo. [7] Nâgalula·bene Yuda na bene Israheli n'okubakûla omu bujà, nâshubibayûbakira nka kulyâla byanali burhanzi. [8] Nâbacêsa nambababalire ebyâha byâbo byàli bingayisize, byàrhumaga barhakulikira amarhegeko gâni. [9] Yeruzalemu lyâbà izîno lya mwîshingo bwenêne, na lya cikengwa embere z'agandi mahanga gôshi g'en'igulu, hano gayumva ebi nâjira gâgwârhwa n'obwôba bwenêne bulya aminja nâkolera Yeruzalemu guli mwandu.

[10] Nyakasane àderha erhi: eno badwîrhe baderha mpu: «bikola bigûkà birhalimwo ciru n'omuntu ciru n'ehisimba», n'omu njira z'e Yuda n'ez'e Yeruzalemu murhacigera hyadunda, bakola bashubiyumvamwo [11] ecihôgero c'omwîshingo, n'enyimbo z'abahya n'ez'abandi bantu bajihana enterekêro n'entûlo zâbo z'okuvuga omunkwa omu kâ-Nyamuzinda, bayishikazicitakira mpu: «Ayâgirwe Nyakasane w'emirhwe bulya ali mwinjà, obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango». Bulyâla adesire erhi nâgalula ngasi balya babire bajà, mbashubize omu cihugo câbo, nka kulyâla byanali burhanzi. [12] Nyakasane Nyamuzinda adesire erhi: muli eci cihugo banyagaga, ntà muntu, ntà nsimba bicicidundamwo, hasigiremwo amalambo gône,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banaciyâbuliramwo ebibuzi. [13] Ashubiderha erhi: omu bishagala by'omu ntondo, n'omu bihugo by'olunda lw'idako, n'e Nêgebu kuhika emwa bene Benyamini, n'eburhambi bwa Yeruzalemu n'omu bishagala bya Yuda, ebibuzi bikola byâshubira omu masô g'ababiyabwîre.

Amarhegeko g'ensiku zâyisha

[14] Nyakasane adesire erhi, alagi oku ensiku ziyishire, ezi nayukirizamwo amalaganyo mahyâhya g'obusîme nalaganyagya bene Israheli na bene Yuda. [15] Muli ezo nsiku, n'ago mango, nâhà Daudi oluburha lw'okuli, lwo lwalandiza obudahemuka n'obushinganyanga omu cihugo côshi. [16] Muli ago mango nâyôkola Yuda na Yeruzalemu arhulûle. Ecishagala cinyu baciyîrika elya «Nyamuzinda-okuli-kwirhu».

[17] Bulya Nyakasane adesire erhi, ntà mango ciru n'amaguma Daudi abula omwîmo omu bwâmi bw'Israheli. [18] Na ntà mango hâbulike abadâhwa b'abaleviti bakazintûla enterekêro n'okukazitumbûla enshangi n'okuhêra karhahusa buca buyîra.

[19] Kandi ebinwa bya Nyakasane byarhindakwo Yeremiyahu erhi: [20] Kwo Nyaakasane adesire ntya: Amango hanabe owahindula irhegeko nahire obudufu n'omûshi nti bikazikulikirana oku nanabibwîraga, [21] lyo n'amalaganyo gâni na Daudi gahwa, lyo hânabule n'owayîma oku ntebe yâge, obwôla lyo n'amalaganyo nàjizire na bene Levi gahwa, lyo habulike abadâhwa bakazirhûla enterekêro omu maboko gâni. [22] Nka kula emirhwe y'empingu erhankaganjwa, n'omushenyi gw'enyanja gurhankaganjwa, kwo nayûshûla iburha lya mwambali wâni Daudi, n'okuluza ahadâhwa bakazinterekêra.

[23] Kandi Yeremiyahu anaciyumva akanwa ka Nyamuzinda erhi: [24] K'orhashubigibona oku abantu banakaziyisha mpu: «lero erya milala ibirhi Nyakasane àzigiraga anayijanzire!» Bakola bakazishekera olubaga lwâni, barhanacilubona nka lwîshogwa. [25] Lero Nyamuzinda ayisha erhi: Ankaba arhali nie nalemaga omûshi n'obudufu, n'akaba arhali nie ntegeka en'igulu, [26] lyôki nankalekêrera bene Yakoho n'omulala gwa mwambali wâni Daudi; lyôki nankabula n'okuyîmika omwâmi w'obushanja bwâge nti arhambule bene Abrahamu, bene Izaki na bene Yakôbo! Bulya nkola nâshubishûbûza ababîre bajà, mbayêreke olukogo lwâni.

Jeremia/Jeremiah 33

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ שֵׁנִית וְהוּא עָצוּר בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה לֵאמֹר׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה עֹשֶׂה יְהוָה יוֹצֵר אוֹתָהּ
לַהֲכִינָהּ יְהוָה שְׁמוֹ׃ קְרָא אֵלַי וְאֶעֱנֶךָּ וְאַגִּידָה לְךָ גְּדֹלוֹת וּבְצֻרוֹת לֹא יָדַעְתָּם׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל־בָּתֵּי הָעִיר הַזֹּאת וְעַל־בָּתֵּי מַלְכֵי יְהוּדָה הַנִּתָּצִים אֶל־הַסֹּלְלוֹת
וְאֶל־הֶחָרֶב: 5בָּאִים לְהִלָּחֵם אֶת־הַכַּשְׂדִּים וּלְמַלְאָם אֶת־פִּגְרֵי הָאָדָם אֲשֶׁר־הִכֵּיתִי בְאַפִּי וּבַחֲמָתִי וַאֲשֶׁר הִסְתַּרְתִּי
פָנַי מֵהָעִיר הַזֹּאת עַל כָּל־רָעָתָם: 6הִנְנִי מַעֲלֶה־לָּהּ אֲרֻכָה וּמַרְפֵּא וּרְפָאתִים וְגִלֵּיתִי לָהֶם עֶתֶרֶת שָׁלוֹם
וֶאֱמֶת: 7וְהֵשֵׁבְתִּי אֶת־שְׁבוּת יְהוּדָה וְאֶת שְׁבוּת יִשְׂרָאֵל וּבְנָתָם כְּבָרִאשֹׁנָה: 8וְטִהַרְתִּים מִכָּל־עֲוֹנָם אֲשֶׁר חָטְאוּ־לִי
וְסָלַחְתִּי לְכָל־עֲוֹנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר חָטְאוּ־לִי וַאֲשֶׁר פָּשְׁעוּ בִי: 9וְהָיְתָה לִּי לְשֵׁם שָׂשׂוֹן לְתִהֳלָּה וּלְתִפְאֶרֶת לְכֹל גּוֹיֵי הָאָרֶץ
אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּ אֶת־כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי עֹשֶׂה אוֹתָם וּפָחֲדוּ וְרָגְזוּ עַל כָּל־הַטּוֹבָה וְעַל כָּל־הַשָּׁלוֹם אֲשֶׁר אֲנֹכִי עֹשֶׂה
לָהּ: ס
10כֹּה | אָמַר יְהוָה עוֹד יִשָּׁמַע בַּמָּקוֹם־הַזֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים חָרֵב הִוא מֵאֵין אָדָם וּמֵאֵין בְּהֵמָה בְּעָרֵי יְהוּדָה
וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַם הַנְשַׁמּוֹת מֵאֵין אָדָם וּמֵאֵין יוֹשֵׁב וּמֵאֵין בְּהֵמָה: 11קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה קוֹל
אֹמְרִים הוֹדוּ אֶת־יְהוָה צְבָאוֹת כִּי־טוֹב יְהוָה כִּי־לְעוֹלָם חַסְדּוֹ מְבִאִים תּוֹדָה בֵּית יְהוָה כִּי־אָשִׁיב אֶת־שְׁבוּת־הָאָרֶץ
כְּבָרִאשֹׁנָה אָמַר יְהוָה: ס
12כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עוֹד יֶהְיֶה | בַּמָּקוֹם הַזֶּה הֶחָרֵב מֵאֵין־אָדָם וְעַד־בְּהֵמָה וּבְכָל־עָרָיו נְוֵה רֹעִים מַרְבִּצִים
צֹאן: 13בְּעָרֵי הָהָר בְּעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וּבְעָרֵי הַנֶּגֶב וּבְאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּבִסְבִיבֹת יְרוּשָׁלַם וּבְעָרֵי יְהוּדָה עוֹד תַּעֲבֹרְנָה הַצֹּאן
עַל־יְדֵי מוֹנֶה אָמַר יְהוָה: ס
14הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וַהֲקִמֹתִי אֶת־הַדָּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל־בֵּית יְהוּדָה: 15בַּיָּמִים
הָהֵם וּבָעֵת הַהִיא אַצְמִיחַ לְדָוִד צֶמַח צְדָקָה וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ: 16בַּיָּמִים הָהֵם תִּוָּשַׁע יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם
תִּשְׁכֹּן לָבֶטַח וְזֶה אֲשֶׁר־יִקְרָא־לָהּ יְהוָה | צִדְקֵנוּ: ס
17כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה לֹא־יִכָּרֵת לְדָוִד אִישׁ יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא בֵּית־יִשְׂרָאֵל: 18וְלַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם לֹא־יִכָּרֵת אִישׁ מִלְּפָנַי
מַעֲלֶה עוֹלָה וּמַקְטִיר מִנְחָה וְעֹשֶׂה זֶבַח כָּל־הַיָּמִים: ס
19וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר: 20כֹּה אָמַר יְהוָה אִם־תָּפֵרוּ אֶת־בְּרִיתִי הַיּוֹם וְאֶת־בְּרִיתִי הַלָּיְלָה וּלְבִלְתִּי הֱיוֹת
יוֹמָם־וָלַיְלָה בְּעִתָּם: 21גַּם־בְּרִיתִי תֵּפַר אֶת־דָּוִד עַבְדִּי מִהְיוֹת־לוֹ בֵן מֹלֵךְ עַל־כִּסְאוֹ וְאֶת־הַלְוִיִּם הַכֹּהֲנִים
מְשָׁרְתָי: 22אֲשֶׁר לֹא־יִסָּפֵר צְבָא הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִמַּד חוֹל הַיָּם כֵּן אַרְבֶּה אֶת־זֶרַע דָּוִד עַבְדִּי וְאֶת־הַלְוִיִּם מְשָׁרְתָי אֹתִי:
ס
23וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר: 24הֲלֹוא רָאִיתָ מָה־הָעָם הַזֶּה דִּבְּרוּ לֵאמֹר שְׁתֵּי הַמִּשְׁפָּחוֹת אֲשֶׁר בָּחַר יְהוָה
בָּהֶם וַיִּמְאָסֵם וְאֶת־עַמִּי יִנְאָצוּן מִהְיוֹת עוֹד גּוֹי לִפְנֵיהֶם: ס
25כֹּה אָמַר יְהוָה אִם־לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא־שָׂמְתִּי: 26גַּם־זֶרַע יַעֲקוֹב וְדָוִד עַבְדִּי אֶמְאַס
מִקַּחַת מִזַּרְעוֹ מֹשְׁלִים אֶל־זֶרַע אַבְרָהָם יִשְׂחָק וְיַעֲקֹב כִּי־אָשִׁוב אֶת־שְׁבוּתָם וְרִחַמְתִּים: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obuhanya bwayishiraga Sedekyahu

[1] Yeremiyahu anaciyumva akanwa ka Nyamuzinda, gali galya mango Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, n'omurhwe gw'engabo zâge gôshi, n'ezindi mbaga z'en'igulu ali amahima, câba n'ahandi hantu hôshi erhi bacihindulîre Yeruzalemu n'ebishagala byâge; [2] anaciyumva erhi: Kwo Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli arhumire ntya: Ogende! Ojirhûngâna Sedekyahu, mwâmi w'e Yuda, omubwîre erhi: Oyumve oku Nyakasane adesire: Erhi alaga oku nâhâna omu maboko ga mwâmi w'e Babiloni eci cishagala, naye ayishiciyôca. [3] Nâwe orhafume bulyâla bakugwârha mpira bakugwâse omu ikumi ly'eminwe yâge. Okazilâba mwâmi w'e Babiloni omu masù naye akazikuderhêza mâsi-mâsi. Buzinda bakujâne e Babiloni. [4] Cikwône, waliha Sedekyahu mwâmi w'e Yuda, yumvîrhiza oku Nnâmahanga arhumire! Orhege amarhwîri ebikuyêrekîre Nyakasane adesire bakubwîra, erhi: Orhafe côji; [5] bulya wanafà n'obuholo. Nanka kulyâla habâga enshangi olu lwa bashakulûza bâwe, bo bali bakushokolîre omu kuyîma kuli eyi ntebe, kwo na nâwe bayishitumbûla omugî gw' enshangi, bakukuzemwo, bâkazicîtakira banakaziyimba gulya mulenge mpu: «Ajewe Nyakasane, omwâmi wîrhu amafuluka!» Niene nkudesire, kanwa ka Nyamuzinda. [6] Kwo n'okwo aha Yeruzalemu, omulêbi Yeremiyahu akazishambalira Sedekyahu, mwâmi w'e Yuda eyo myanzi. [7] Ago mango erhi engabo za mwâmi w'e Babiloni zitulisire amatumu kuli Yeruzalemu n'emirhundu ya Yuda yali ecisigiîre yalimwo Lakishi na Azeka, bulya omu mirhundu ya Yuda yôshi eyo ibirhi yali miyûbake buzibu.

Ebiyêrekîre okulikûlwa kw'abajà

[8] Yumvagyi akanwa Nyamuzinda abwîraga omulêbi Yeremiyahu, ago mango erhi Sedekyahu amayusirhôla omuhigo, bôshi n'olubaga lw'e Yeruzalemu lwôshi, [9] oku ngasi yeshi ashwêkûle abajà n'abajà-kazi ba Banyahebraniya. Ntâye omu baluzi n'omu lubaga loshi bayankaga ogwomuhigo, ntâye wali ogwâsirwe ajire mwene wâbo w'omunya-Yudeya mpu abè mujà wâge. [10] Abaluzi n'olubaga bàli aha eyo ndagâno yafundikagwa, bôshi bàlikûla ngasi muguma abajà bâge, abalume n'abakazi; bôshi bayêmêra, ntâye wasigire omu bujà. [11] Cikwône enyllma z'aho, batwa omu kanwa kâbo, bàshubiza balya bene wâbo bali bamalikûla Omu bujà bwa mîra. Bàshubirira abajà n'abajà-kazi bâbo. [12] Co carhumire Nyamuzinda arhuma omulêbi Yeremiyahu, [13] erhi: Kwo Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli adesire ntya: Nàbonaga nàyanka omuhigo rhweshi na basho erhi mbakûla omu bujà e Mîsiri, erhi nyûsibayôkola omu marhabi. Nàbabwîra nti: [14] «Hano kugera myâka nda, ngasi muguma muli mwe, âna-shwêkûle ngasi mwene wâbomuhebraniya bamugulizagya ciru barharhegaga amarhwîri. [15] N'obwo mwêhe mwàli mwamaleka ezo ngesò mbî za bashakulûza, mwàrhondêra okukazikola ebishingânîne omu masù gâni; mwakazikûla bene winyu bali omu bûja, mànacigasha ciru, embere zâni, omu kâ-Nyamuzinda. [16] Buzinda mwàshubicihindula, mwàgayaguza izîno lyâni, ngasi muguma àshubirharhanya balya bajà, n'abajà-kazi, mwàli mwamalîkûza, mwashubibasêza, balya mwàli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwamalika, mwabashubiza omu bujà. [17] Co cirhumire Nyamuzinda aderha, erhi: Bulya murharhumikiraga erhi mbahûna nti ngasi muguma âkûle mwene wâbo omu bujà, nkolaga nacîhindulira mwe. Nâmukululira ebyôji, ecizombo n'ecihûsi. Nkola nâmuhindula bishahu by'abandi bâmi b'en'igulu. [18] Na balya bashamuka bàhakanaga amarhegeko gâni, barhanakulikiraga amalaganyo balagànanaga omu masù gâni, nâbajira nka kulyala bàjiraga gulya mutwîra gw'akanina barhemagamwo kabirhi babulikazigera ekarhî k'ebihimbi byâkwo. [19] Abarhambo b'e Yuda n'ab'e Yeruzalemu, abalamba, abadâhwa, n'olubaga lwôshi, ngasi balya banageraga ekarhî ka kalya kanina. [20] Mpizire oku nabahimîsa bagwè omu maboko g'abalenzi, n'omu mîno ga Nyamwilumbà. Ebirunda byâbo bibulilîrwa omu mpinga, enyunyi z'omu cirêre, n'ensimba z'emuzirhu zibashege. [21] Sedekyahu mwâmi wa Yuda naye, n'abaluzi bôshi, nabo nâbahana omu maboko g'abalenzi, omu maboko g'ababakulikire, n'omu maboko g'abasirika ba mwâmi w'e Babiloni n'obwo anali amarhangiyegûla engabo zâge. [22] Nkola nârhegeka, kanwa ka Nyamuzinda akwo, narhegeka bashubitulika amatumu gâbo kuli eci cishagala, bashubicilwîsa, baciyanke, bacitwânirekwo n'omuliro. Buzinda emirhundu ya Yuda yôshi ecibêre kahûmbwè karhalimwo hyadunda.

Jeremia/Jeremiah 34

1הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה וּנְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל | וְכָל־חֵילוֹ וְכָל־מַמְלְכוֹת אֶרֶץ מֶמְשַׁלְתָּ יָדוֹ
וְכָל־הָעַמִּים נִלְחָמִים עַל־יְרוּשָׁלַם וְעַל־כָּל־עָרֶיהָ לֵאמֹר: 2כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָלוֹךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־צִדְקִיָּהוּ
מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן אֶת־הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ־בָּבֶל וּשְׂרָפָהּ בָּאֵשׁ: 3וְאַתָּה לֹא תִמָּלֵט
מִיָּדוֹ כִּי תָפֹשׂ תִּתָּפֵשׂ וּבְיָדוֹ תִּנָּתֵן וְעֵינֶיךָ אֶת־עֵינֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל תִּרְאֶינָה וּפִיהוּ אֶת־פִּיךָ יְדַבֵּר וּבָבֶל תָּבוֹא: 4אַךְ שְׁמַע
דְּבַר־יְהוָה צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה כֹּה־אָמַר יְהוָה עָלֶיךָ לֹא תָמוּת בֶּחָרֶב: 5בְּשָׁלוֹם תָּמוּת וּכְמִשְׂרְפוֹת אֲבוֹתֶיךָ
הַמְּלָכִים הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ כֵּן יִשְׂרְפוּ־לָךְ וְהוֹי אָדוֹן יִסְפְּדוּ־לָךְ כִּי־דָבָר אֲנִי־דִבַּרְתִּי נְאֻם־יְהוָה: ס
6וַיְדַבֵּר יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּירוּשָׁלִַם: 7וְחֵיל מֶלֶךְ־בָּבֶל נִלְחָמִים
עַל־יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה הַנִּוֹתָרוֹת אֶל־לָכִישׁ וְאֶל־עֲזֵקָה כִּי הֵנָּה נִשְׁאֲרוּ בְעָרֵי יְהוּדָה עָרֵי מִבְצָר: פ
8הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה אַחֲרֵי כָּרֹת הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ בְּרִית אֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם לִקְרֹא
לָהֶם דְּרוֹר: 9לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִי וְהָעִבְרִיָּה חָפְשִׁים לְבִלְתִּי עֲבָד־בָּם בִּיהוּדִי אָחִיהוּ
אִישׁ: 10וַיִּשְׁמְעוּ כָּל־הַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־בָּאוּ בַבְּרִית לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ חָפְשִׁים לְבִלְתִּי
עֲבָד־בָּם עוֹד וַיִּשְׁמְעוּ וַיְשַׁלֵּחוּ: 11וַיָּשׁוּבוּ אַחֲרֵי־כֵן וַיָּשִׁבוּ אֶת־הָעֲבָדִים וְאֶת־הַשְּׁפָחוֹת אֲשֶׁר שִׁלְּחוּ חָפְשִׁים
וַיִּכְבְּישׁוּם לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת: ס
12וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר: 13כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי כָּרַתִּי בְרִית אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם
בְּיוֹם הוֹצִאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים לֵאמֹר: 14מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תְּשַׁלְּחוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו הָעִבְרִי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲשֶׁר־יִמְכֹּר לְךָ֣ וַעֲבָדְךָ֗ שֵׁ֚שׁ שָׁנִ֣ים וְשִׁלַּחְתּוֹ֮ חָפְשִׁי֒ מֵעִמָּ֗ךְ וְלֹא־שָׁמְע֤וּ אֲבוֹתֵיכֶם֙ אֵלַ֔י וְלֹ֥א הִטּ֖וּ אֶת־אָזְנָֽם׃ 15וַתָּשֻׁ֣בוּ
אַתֶּ֗ם הַיּוֹם֙ וַתַּעֲשׂ֣וּ אֶת־הַיָּשָׁ֔ר בְּעֵינַ֖י לִקְרֹ֣א דְרוֹ֑ר אִ֚ישׁ לְרֵעֵ֔הוּ וַתִּכְרְת֥וּ בְרִ֖ית לְפָנַ֑י בַּבַּ֕יִת אֲשֶׁר־נִקְרָ֥א שְׁמִ֖י
עָלָֽיו׃ 16וַתָּשֻׁ֣בוּ וַתְּחַלְּל֗וּ אֶת־שְׁמִי֙ וַתָּשִׁ֣בוּ אִ֔ישׁ אֶת־עַבְדּ֥וֹ וְאִ֖ישׁ אֶת־שִׁפְחָתּ֑וֹ אֲשֶׁ֤ר שִׁלַּחְתֶּם֙ חָפְשִׁ֔ים לְנַפְשָׁ֔ם
וַתִּכְבְּשׁ֥וּ אֹתָ֖ם לִֽהְיוֹת֥ לָכֶ֛ם לַעֲבָדִ֖ים וְלִשְׁפָחֹֽות׃ ס
17לָכֵ֗ן כֹּה־אָמַ֤ר יְהוָה֙ אַתֶּ֣ם לֹא־שְׁמַעְתֶּ֔ם אֵלַ֖י לִקְרֹ֣א דְרוֹ֑ר אִ֚ישׁ לְאָחִ֔יו וְאִ֖ישׁ לְרֵעֵ֑הוּ הִנְנִ֨י קֹרֵ֤א לָכֶם֙ דְּרוֹר֙ נְאֻם־יְהוָ֔ה
אֶל־הַחֶ֖רֶב אֶל־הַדֶּ֣בֶר וְאֶל־הָרָעָ֑ב וְנָתַתִּ֥י אֶתְכֶ֛ם לְזַוְעָ֖ה לְכֹ֣ל מַמְלְכ֥וֹת הָאָֽרֶץ׃ 18וְנָתַתִּי֙ אֶת־הָאֲנָשִׁ֔ים הָעֹבְרִ֖ים
אֶת־בְּרִתִּ֑י אֲשֶׁ֤ר לֹא־הֵקִ֙ימוּ֙ אֶת־דִּבְרֵ֣י הַבְּרִ֔ית אֲשֶׁ֥ר כָּרְת֖וּ לְפָנַ֑י הָעֵ֙גֶל֙ אֲשֶׁ֣ר כָּרְת֔וּ וַיַּעַבְר֖וּ בֵּ֥ין בְּתָרָֽיו׃ 19שָׂרֵ֣י
יְהוּדָ֗ה וְשָׂרֵ֤י יְרוּשָׁלִַ֙ם֙ הַסָּרִסִ֔ים וְהַכֹּהֲנִ֖ים וְכֹ֣ל עַם־הָאָ֑רֶץ הָעֹבְרִ֕ים בֵּ֖ין בִּתְרֵ֥י הָעֵֽגֶל׃ 20וְנָתַתִּ֞י אוֹתָ֗ם בְּיַד֙ אֹיְבֵיהֶ֔ם וּבְיַד֙
מְבַקְשֵׁ֣י נַפְשָׁ֔ם וְהָיְתָ֥ה נִבְלָתָ֖ם לְמַאֲכָ֑ל לְעֹ֥וף הַשָּׁמַ֖יִם וּלְבֶהֱמַ֥ת הָאָֽרֶץ׃ 21וְאֶת־צִדְקִיָּ֤הוּ מֶֽלֶךְ־יְהוּדָה֙ וְאֶת־שָׂרָ֔יו אֶתֵּ֖ן
בְּיַד֙ אֹיְבֵיהֶ֔ם וּבְיַד֙ מְבַקְשֵׁ֣י נַפְשָׁ֔ם וּבְיַד֙ חֵ֣יל מֶֽלֶךְ־בָּבֶ֔ל הָעֹלִ֖ים מֵֽעֲלֵיכֶֽם׃ 22הִנְנִ֥י מְצַוֶּ֖ה נְאֻם־יְהוָ֑ה וַהֲשִׁבֹתִ֣ים אֶל־הָעִ֣יר
הַזֹּאת֮ וְנִלְחֲמ֣וּ עָלֶ֒יהָ֒ וּלְכָדוּהָ֙ וּשְׂרָפֻ֣הָ בָאֵ֔שׁ וְאֶת־עָרֵ֥י יְהוּדָ֖ה אֶתֵּ֣ן שְׁמָמָ֑ה מֵאֵ֖ין יֹשֵֽׁב׃ פ

35

Olwiganyo lw'Abarekabiti

1 Aka kanwa karhindakwo Yeremiyahu, erhi karhenga kuli Nyakasane, omu mango ga
Yehoyakimu, mugala wa Yosiyahu mwâmi w'e Yuda, erhi: 2 «Genda, ojè emwa Abarekabiti,
obashambâze onabalerhe muli cûmpa ciguma c'akâ-Nyamuzinda, obahè n'idivayi banywe.
3 Nakanya obwo, najilonza Yazanyahu, mugala wa Yimeyaha, mwâna wa Habasinya, ye na
bene wâbo n'a bagala bôshi, omulala gw'Abarekabiti gwôshi, 4 nàbahisa omu kâ-Nyamuzinda,
omu cûmpa ca Ben-Yohanamu, mugala wa Yigdalyahu, muntu wa Nyamuzinda, cirya cûmpa
cibà hôfi n'ec'abarhambo, oku nyanya z'eca Maseya, mugala wa Shalumu mulanzi w'ec'olusò,
5 embere za balya bantu b'omurhwe gw'Abarekabiti nadêkerezayo orhubindi rhuyunjwîre irivayi
nàhiraho n'orhubehe nanababwîra, nti: «nywagi idivayi». 6 Ci bôhe bashuza, mpu: «Rhurhanywa
idivayi, bulya shakulu wîrhu Yonadahu, mugala wa Rekabu arhurhegesire, erhi: Murhahîraga
mukanywa idivayi, ôl mwe, ôli abâna binyu». 7 Murhanahîraga mukayûbaka enyumpa erhi
okurhwêra emburho, erhi okugwîka omuzâbîbu erhi okubà n'ishwa, ci omu maheêma mwo
mwakaziyôrha muhanzire ensiku z'akalamo kinyu kwôshi, ntyo kwo mwalama myâka minji
mw'eci cihugo ca bene mulimwo. 8 Nîrhu kwo rhwana-shimbirage okwo rhwarhegekagwa na
shakulu wîrhu Yonadabu mugala wa Rekabu: rhwono na bakîrhwe na bagala bîrhu n'abâli bîrhu,
rhurhanywa idivayi ciru n'eriguma, 9 buzira kuyûbaka enyumpa z'okuhandamwo, n'okurhwêra
olukoma lw'emizâbîbu, buzira ishwa erhi mburho. 10 Ntyo, rhwayumviîrhe n'okukulikira lwôshi
irhegeko lya shakulu wîrhu Yonadabu. 11 Cikwône amango Nabukondonozori mwâmi w'e
Babiloni arhêraga eci cihugo, rhwaàbwîrana mpu muyishe rhujè omu Yeruzalemu lyo rhufuma

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

engabo y'Abakaldeyi n'eya Aramu. Go mango rhwayishirigibêra omu Yeruzalemu».

12 Okubundi, akanwa ka Nyakasane kanacirhindakwo Yeremiyahu, erhi: 13 kwo adesire ntya
Nyakasane w'emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli: Genda obwîre abantu b'e Yuda n'ab'e
Yeruzalemu erhi: kali murhalonza kuyumva ihano, n'okushimba ebinwa byâni? Yekudesire
Nyakasane. 14 Akanwa ka Yonadabu, mwene Rekabu, kashimbirwe: ahanza abagala okunywa
erivayi na kuhika buno barhalinywa, kuderha mpu bashimhe irhegeko lya shakulu wâbo. Nâni
nie namushambâzize buzira kurhama na buzira kuhalîza, murhayumvagya. 15 Nàmurhumîre
buzira kurhama na kanji kanji bambali bâni b'abalêbi bôshi, nti bamubwîre mugaluke, ngasi
muguma arhenge omu njira yâge mbî, nti muyinjihye ebijiro binyu, murhashimhaga bandi
banyamuzinda mpu mubakolere: ago mango, mwanabêra omu cihugo nàmuhire mweshi na
basho. Cikwône murharhegaga okurhwîri, murhanyumvagya. 16 Ntyo, abâna ba Yonadabu
mwene Rekabu bashimbire irhegeko bahabagwa na shakulu wâbo, Cikwône niehe olu lubaga
lurhanyumvagya. 17 Co cirhumire Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli
aderha ntya: “Sinza oku nkolaga nâhondakwo Yuda n'abantu b'e Yeruzalemu bôshi bulya
buhanya nàbahigîrizagya. Kunali kulya kubà nàbabwizire barhananyumvagya, nabahamagala
ba-rhanandumizagya”. 18 Okubundi Yeremiyahu àbwîra omulala gw'Abarekabiti, erhi: kwo
adesire ntya Nyakasane w'emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli. Kulya kubà mwayumvîrhe irhegeko
lya shakulu winyu Yonadabu, mwanakulikira amarhegeko gâge gôshi, mwanajira ngasi oku ali
amurhegesire, 19 yekudesire Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli, omu mwa
Yonadabu mwene Rekabu, ntà mango mwâbulikane omwâna wâge wayîmanga embere zâni.

Jeremia/Jeremiah 35

1 הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה בִּימֵי יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֵאמֹר׃ 2 הָלוֹךְ אֶל־בֵּית הָרֵכָבִים
וְדִבַּרְתָּ אוֹתָם וְהֵבֵאתָם בֵּית יְהוָה אֶל־אַחַת הַלְּשָׁכוֹת וְהִשְׁקִיתָ אוֹתָם יָיִן׃ 3 וָאֶקַּח אֶת־יַאֲזַנְיָה בֶּן־יִרְמְיָהוּ
בֶּן־חֲבַצִּנְיָה וְאֶת־אֶחָיו וְאֶת־כָּל־בָּנָיו וְאֵת כָּל־בֵּית הָרֵכָבִים׃ 4 וָאָבִא אֹתָם בֵּית יְהוָה אֶל־לִשְׁכַּת בְּנֵי חָנָן בֶּן־יִגְדַּלְיָהוּ
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־אֵצֶל לִשְׁכַּת הַשָּׂרִים אֲשֶׁר מִמַּעַל לְלִשְׁכַּת מַעֲשֵׂיָהוּ בֶן־שַׁלֻּם שֹׁמֵר הַסַּף׃ 5 וָאֶתֵּן לִפְנֵי | בְּנֵי
בֵית־הָרֵכָבִים גְּבִעֹים מְלֵאִים יַיִן וְכֹסוֹת וָאֹמַר אֲלֵיהֶם שְׁתוּ־יָיִן׃ 6 וַיֹּאמְרוּ לֹא נִשְׁתֶּה־יָּיִן כִּי יוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב אָבִינוּ צִוָּה
עָלֵינוּ לֵאמֹר לֹא תִשְׁתּוּ־יַיִן אַתֶּם וּבְנֵיכֶם עַד־עוֹלָם׃ 7 וּבַיִת לֹא־תִבְנוּ וְזֶרַע לֹא־תִזְרָעוּ וְכֶרֶם לֹא־תִטָּעוּ וְלֹא יִהְיֶה לָכֶם
כִּי בָּאֳהָלִים תֵּשְׁבוּ כָּל־יְמֵיכֶם לְמַעַן תִּחְיוּ יָמִים רַבִּים עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם גָּרִים שָׁם׃ 8 וַנִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוֹנָדָב
בֶּן־רֵכָב אָבִינוּ לְכֹל אֲשֶׁר צִוָּנוּ לְבִלְתִּי שְׁתוֹת־יַיִן כָּל־יָמֵינוּ אֲנַחְנוּ נָשֵׁינוּ בָּנֵינוּ וּבְנֹתֵינוּ׃ 9 וּלְבִלְתִּי בְּנוֹת בָּתִּים לְשָׁבְתֵּנוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְכֶרֶם וְשָׂדֶה וְזֶרַע לֹא יִהְיֶה־לָּנוּ׃ 10וַנָּשֻׁב בָּאֳהָלִים וַנִּשְׁמַע וַנַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּנוּ יוֹנָדָב אָבִינוּ׃ 11וַיְהִי בַּעֲלוֹת
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל ׀ אֶל־הָאָרֶץ וַנֹּאמֶר בֹּאוּ וְנָבוֹא יְרוּשָׁלַם מִפְּנֵי חֵיל הַכַּשְׂדִּים וּמִפְּנֵי חֵיל אֲרָם וַנֵּשֶׁב בִּירוּשָׁלָם׃
פ

12וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר׃ 13כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָלֹךְ וְאָמַרְתָּ לְאִישׁ יְהוּדָה וּלְיוֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלִַם הֲלוֹא תִקְחוּ מוּסָר לִשְׁמֹעַ אֶל־דְּבָרַי נְאֻם־יְהוָה׃ 14הוּקַם אֶת־דִּבְרֵי יְהוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב אֲשֶׁר־צִוָּה אֶת־בָּנָיו
לְבִלְתִּי שְׁתוֹת־יַיִן וְלֹא שָׁתוּ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה כִּי שָׁמְעוּ אֶת מִצְוַת אֲבִיהֶם וְאָנֹכִי דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם הַשְׁכֵּם וְדַבֵּר וְלֹא
שְׁמַעְתֶּם אֵלָי׃ 15וָאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־עַבְדַּי הַנְּבִאִים | הַשְׁכֵּים וְשָׁלֹחַ | לֵאמֹר שֻׁבוּ־נָא אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה
וְהֵיטִיבוּ מַעַלְלֵיכֶם וְאַל־תֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם וּשְׁבוּ אֶל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָכֶם וְלַאֲבֹתֵיכֶם וְלֹא
הִטִּיתֶם אֶת־אָזְנְכֶם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם אֵלָי׃ 16כִּי הֵקִימוּ בְּנֵי יְהוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב אֶת־מִצְוַת אֲבִיהֶם אֲשֶׁר צִוָּם וְהָעָם הַזֶּה לֹא
שָׁמְעוּ אֵלָי׃ ס

17לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִיא אֶל־יְהוּדָה וְאֶל כָּל־יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם אֶת כָּל־הָרָעָה
אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עֲלֵיהֶם יַעַן דִּבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם וְלֹא שָׁמְעוּ וָאֶקְרָא לָהֶם וְלֹא עָנוּ׃ 18וּלְבֵית הָרֵכָבִים אָמַר יִרְמְיָהוּ כֹּה־אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעַן אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם עַל־מִצְוַת יְהוֹנָדָב אֲבִיכֶם וַתִּשְׁמְרוּ אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו וַתַּעֲשׂוּ כְּכֹל
אֲשֶׁר־צִוָּה אֶתְכֶם׃ ס

19לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֹא־יִכָּרֵת אִישׁ לִיהוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב עֹמֵד לְפָנַי כָּל־הַיָּמִים׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

36

IV. Amalibuko ga Yeremiyahu

Ecifumba ca 605-604

1 Omu mwâka gwa kani gwa Yehoyakimu, mugala wa Yosiyahu, mwâmi w'e Yuda, aka kanwa
ka kuli Nyakasane kanacirhindakwo Yeremiyahu, erhi: 2 «Oyanke ecizingo c'ecitabu
onayandikekwo birya binwa nàkubwîraga biyêrekîre Yeruzalemu byôshi, ebiyêrekîre Yuda,
n'amashanja gôshi, kurhenga olusiku nàrhangiraga okukushambâza oku ngoma ya Yosiyahu,
kuhika ene. 3 Ahâli nkaba ab'omu nyumpa ya Yuda, omu kuyumva akal'ibala mpizire
okubakolera, bagaluka barhenge ngasi muguma omu njira yâge ngalugalu: ago mango
nânababalira amaligo n'ebyâha byâbo. 4 Yeremiyahu ahamagala Baruki[t], mugala wa Neriya,
amuyandikîsa oku cizingo c'ecitabu ebinwa Nyakasane ali abwizire omulêbi byôshi.

5 Okubundi Yeremiyahu arhegeka Baruki, erhi: «Mpanzîbwe ntanacihashiri okujà omu kâ-
Nyamuzinda. 6 Cikwône w'oyo, oyishigenda, osomere olubaga omu cizingo c'ecitabu
nakuyandikisagya birya binwa bya Nyakasane byôshi omu kâ-Nyamuzinda kâge, olusiku
lw'okucîshalisa, obisomere n'aba emwa Yuda bôshi bakanarhenga omu mirhundu yâbo. 7 Ahâli
nkaba bayêrekeza Nyakasane amingingo gâbo banagaluke barhenge ngasi muguma omu njira
yâge ngalugalu, bulya oburhè n'omutula Nyakasane abahigire nago guli munji. 8 Baruki, mugala
wa Neriya, anacikola nk'oku omulêbi Yeremiyahu ali amurhegesire: àsomera omu kâ-
Nyamuzinda, ecitabu c'ebinwa bya Nyakasane. 9 Okubundi, omu mwâka gwa karhânu gwa
Yehoyakimu, mugala wa Yosiyahu, mwâmi w'e Yuda, omu mwêzi gwa mwenda, hayisha
irhegeko ly'okucîshalisa embere za Nyakasane, oku lubaga lwôshi lw'e Yeruzalemu, n'oku
lubaga lwôshi lwàli lurhenzire omu bishagala bya Yuda n'okujà e Yeruzalemu. 10 Baruki
anacisoma omu citabu ebinwa bya Yeremiyahu; mwo bàli omu kâ-Nyamuzinda, omu cûmpa ca
Gemariyahu, mugala w'omwandisi Shafani, omu ngo eri enyanya, ebwa muhango muhyâhya
gw'akâ-Nyamuzinda: olubaga lwôshi lwàli luhashiriyumva.

11 Erhi Mikeyahu mwene Gemariyahu, mwâna wa Shafani, ayusiyumva ebinwa bya Nyakasane
byasomagwa omu citabu, 12 ayandagalira oku bwâmi, ayîrukira omu kagombe k'obwandisi.
Abarhambo bôshi erhi balimwo omu ihano: mwàli omwandisi Elishama, mwàli Delayahu, mugala
wa Shemayahu; Elnatani, mugala wa Akibori, Gemariyahu, mugala wa Shafani, Sidikiyahu,
mugala wa Hananyahu, n'abarhonyi bôshi. 13 Mikeyahu abarhondêreza ngasi byôshi ayumvîrhe
amango Baruki akagisomera omu marhwîri g'olubaga. 14 Okubundi, abarhambo bôshi

[t] **36.4** Baruki ali mwandisi mwîkubagirwa wa Yeremiyahu. Amushimbire kuhika e Mîsiri.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banacirhuma Yehudi, mugala wa Netamiyahi na Shele-miyahu mwâna wa Kushi mpu agendibwîra Baruki, erhi: «Oyishe odwîrhe eco cizingo c'ecitabu wasomeragamwo olubaga». Baruki arhôla cirya citabu ayisha ababugâna. [15] Bamubwîra, erhi: «Burhamala orhusomere nîrhu». Baruki anaciburhamala obwo abasomeraco. [16] Erhi babà bamayumva ebinwa byôshi, barhemuka, balolanakwo, babwîra Baruki, erhi: «Kukwânîne rhujimanyîsa mwâmi byôshi». [17] Okuhandi badôsa Baruki, erhi: «Rhubwîre kurhi wayandikaga ebi binwa byôshi». [18] Baruki abashuza, erhi: «Yeremiyahu akazâgibiderha byôshi nâni nakazibiyandika n'obwîno omu citabu. [19] Abarhambo babwîra Baruki mpu: «mugende mucîfulike oku muli babirhi, Yeremiyahu na nâwe, harhajiraga omuntu wamanya aha muli!» [20] Okubundi banacisiga cirya citabu omu kagombe k'omwandisi Elishama, bayandagalira omu bwâmi, bamanyîsa mwâmi olwo lwôshi.

[21] Mwâmi anacirhuma Yehudi mpu ajilonza cirya cizingo; ayisha acidwîrhe anacisoma n'izù linene embere za mwâmi n'abarhambo bâge bôshi oku bànali bayîmanzire eburhambi bwâge. [22] Mwâmi erhi ali omu nyumpa yâge y'amango g'emboho, gwàli mwêzi gwa cambasè, n'omuliro gw'amakala erhi gukolîre embere zâge. [23] Erhi Yehudi ayusagya asoma nka milongo isharhu erhi ini, mwâmi anayitwe n'akere k'omwandisi, ayikwêbe omu muliro oku ciko, akazijira ntyo kuhika cirya citabu côshi casingônoka. [24] Cikwône, ôli mwâmi yêne, ôli abambali omu kuyumva ebyo binwa byôshi ntâye warhemusire erhi aderhe mpu abera emyambalo yâge. [25] N'obwo Elnatani, Deleyahu na Gemariyahu bali bayimbirîre mwâmi mpu arhayôcagya eco cizingo cikwône arhabayumvagya. [26] Cikwône yêhe arhegeka omurhwâli Yerahemeli, na Serayahu, mugala wa Azeriyali na Shelemiyahu mugala wa Abudeyeli mpu bagendigwârha omwandisi Baruki n'omulêbi Yeremiyahu. Cikwône Nyakasane ali erhi àbafulisire.

[27] Erhi mwâmi aba amayûsa ayôca ecitatu calimwo ebinwa Yeremiyahu ayandikisagya Baruki, akanwa ka Nyakasane karhindakwo Yeremiyahu, erhi: [28] «Yanka ecindi cizingo oshubiyandikakwo birya binwa byôshi oku byanali kuli cirya cizingo cirhanzi Yehoyakimu mwâmi w'e Yuda àyôcagya. [29] Na kuli Yehoyakimu, mwâmi w'e Yuda, oderhe erhi: ntya kwo Nyakasane adesire: Wayôcire eci cizingo waderha, erhi «cici carhumaga bayandika mpu kwo binali mwâmi w'e Babiloni ayisha ashande eci cihugo anaherêrekeze eci cihugo, abantu n'ebintu? [30] Co cirhumirage Nyakasane aderha ntya kuli Yehoyakimu mwâmi w'e Yuda, arhâbone wa kuli ye wâtamala oku ntebe ya Daudi, n'omurhumba gwâge omu idûrhu ly'omûshi n'omu mboho y'obudufu. [31] Yêne n'obûko bwâge n'abambali, nâbahanira amaligo nàbahigirizagya barhanayumvagya».

[32] Yeremiyahu ayanka ecindi cizingo, aciha omwandisi Baruki, mugala wa Neriya, naye ayandikakwo ebi Yeremiyahu amuyandikîsagya, birya binwa byôshi oku byanali muli cirya citabu Yehoyakimu, mwâmi w'e Yuda ayôcagya; anayûshûlakwo bindi binwa binji bya bene birya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיְהִי בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִת לִיהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר: 2קַח־לְךָ
מְגִלַּת־סֵפֶר וְכָתַבְתָּ אֵלֶיהָ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי אֵלֶיךָ עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְהוּדָה וְעַל־כָּל־הַגּוֹיִם מִיּוֹם דִּבַּרְתִּי
אֵלֶיךָ מִימֵי יֹאשִׁיָּהוּ וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה: 3אוּלַי יִשְׁמְעוּ בֵּית יְהוּדָה אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי חֹשֵׁב לַעֲשׂוֹת לָהֶם לְמַעַן
יָשׁוּבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וְסָלַחְתִּי לַעֲוֹנָם וּלְחַטָּאתָם: ס
4וַיִּקְרָא יִרְמְיָהוּ אֶת־בָּרוּךְ בֶּן־נֵרִיָּה וַיִּכְתֹּב בָּרוּךְ מִפִּי יִרְמְיָהוּ אֵת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלָיו
עַל־מְגִלַּת־סֵפֶר: 5וַיְצַוֶּה יִרְמְיָהוּ אֶת־בָּרוּךְ לֵאמֹר אֲנִי עָצוּר לֹא אוּכַל לָבוֹא בֵּית יְהוָה: 6וּבָאתָ אַתָּה וְקָרָאתָ בַּמְּגִלָּה
אֲשֶׁר־כָּתַבְתָּ־מִפִּי אֶת־דִּבְרֵי יְהוָה בְּאָזְנֵי הָעָם בֵּית יְהוָה בְּיוֹם צוֹם וְגַם בְּאָזְנֵי כָל־יְהוּדָה הַבָּאִים מֵעָרֵיהֶם
תִּקְרָאֵם: 7אוּלַי תִּפֹּל תְּחִנָּתָם לִפְנֵי יְהוָה וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה כִּי־גָדוֹל הָאַף וְהַחֵמָה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־הָעָם
הַזֶּה: 8וַיַּעַשׂ בָּרוּךְ בֶּן־נֵרִיָּה כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּהוּ יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא לִקְרֹא בַסֵּפֶר דִּבְרֵי יְהוָה בֵּית יְהוָה: ס
9וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִשִּׁית לִיהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בַּחֹדֶשׁ הַתְּשִׁעִי קָרְאוּ צוֹם לִפְנֵי יְהוָה כָּל־הָעָם בִּירוּשָׁלִָם
וְכָל־הָעָם הַבָּאִים מֵעָרֵי יְהוּדָה בִּירוּשָׁלִָם: 10וַיִּקְרָא בָרוּךְ בַּסֵּפֶר אֶת־דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ בֵּית יְהוָה בִּלְשְׁכַּת גְּמַרְיָהוּ
בֶן־שָׁפָן הַסֹּפֵר בֶּחָצֵר הָעֶלְיוֹן פֶּתַח שַׁעַר בֵּית־יְהוָה הֶחָדָשׁ בְּאָזְנֵי כָּל־הָעָם: 11וַיִּשְׁמַע מִכָּיְהוּ בֶן־גְּמַרְיָהוּ בֶּן־שָׁפָן
אֶת־כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה מֵעַל הַסֵּפֶר: 12וַיֵּרֶד בֵּית־הַמֶּלֶךְ עַל־לִשְׁכַּת הַסֹּפֵר וְהִנֵּה־שָׁם כָּל־הַשָּׂרִים יוֹשְׁבִים אֱלִישָׁמָע
הַסֹּפֵר וּדְלָיָהוּ בֶן־שְׁמַעְיָהוּ וְאֶלְנָתָן בֶּן־עַכְבּוֹר וּגְמַרְיָהוּ בֶן־שָׁפָן וְצִדְקִיָּהוּ בֶן־חֲנַנְיָהוּ וְכָל־הַשָּׂרִים: 13וַיַּגֶּד לָהֶם מִכָּיְהוּ
אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע בִּקְרֹא בָרוּךְ בַּסֵּפֶר בְּאָזְנֵי הָעָם: 14וַיִּשְׁלְחוּ כָל־הַשָּׂרִים אֶל־בָּרוּךְ אֶת־יְהוּדִי בֶּן־נְתַנְיָהוּ
בֶּן־שֶׁלֶמְיָהוּ בֶן־כּוּשִׁי לֵאמֹר הַמְּגִלָּה אֲשֶׁר קָרָאתָ בָּהּ בְּאָזְנֵי הָעָם קְחֶנָּה בְיָדְךָ וָלֵךְ וַיִּקַּח בָּרוּךְ בֶּן־נֵרִיָּהוּ אֶת־הַמְּגִלָּה
בְּיָדוֹ וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם: 15וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו שֵׁב נָא וּקְרָאֶנָּה בְּאָזְנֵינוּ וַיִּקְרָא בָרוּךְ בְּאָזְנֵיהֶם: 16וַיְהִי כְּשָׁמְעָם אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים
פָּחֲדוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ אֶל־בָּרוּךְ הַגֵּד נַגִּיד לַמֶּלֶךְ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: 17וַיִּשְׁאֲלוּ אֶת־בָּרוּךְ לֵאמֹר
הַגֶּד־נָא לָנוּ אֵיךְ כָּתַבְתָּ אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּיו: 18וַיֹּאמֶר לָהֶם בָּרוּךְ מִפִּיו יִקְרָא אֵלַי אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְאָנֹכִי כֹּתֵב עַל־הַסֵּפֶר בַּדְיוֹ: פ
19וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים אֶל־בָּרוּךְ לֵךְ הִסָּתֵר אַתָּה וְיִרְמְיָהוּ וְאִישׁ אַל־יֵדַע אֵיפֹה אַתֶּם: 20וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ חָצֵרָה
וְאֶת־הַמְּגִלָּה הִפְקִדוּ בְּלִשְׁכַּת אֱלִישָׁמָע הַסֹּפֵר וַיַּגִּידוּ בְּאָזְנֵי הַמֶּלֶךְ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים: 21וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אֶת־יְהוּדִי
לָקַחַת אֶת־הַמְּגִלָּה וַיִּקָּחֶהָ מִלִּשְׁכַּת אֱלִישָׁמָע הַסֹּפֵר וַיִּקְרָאֶהָ יְהוּדִי בְּאָזְנֵי הַמֶּלֶךְ וּבְאָזְנֵי כָּל־הַשָּׂרִים הָעֹמְדִים מֵעַל
הַמֶּלֶךְ: 22וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בֵּית הַחֹרֶף בַּחֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי וְאֶת־הָאָח לְפָנָיו מְבֹעָרֶת: 23וַיְהִי | כִּקְרֹוא יְהוּדִי שְׁלֹשׁ דְּלָתוֹת
וְאַרְבָּעָה יִקְרָעֶהָ בְּתַעַר הַסֹּפֵר וְהַשְׁלֵךְ אֶל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר אֶל־הָאָח עַד־תֹּם כָּל־הַמְּגִלָּה עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר
עַל־הָאָח: 24וְלֹא פָחֲדוּ וְלֹא קָרְעוּ אֶת־בִּגְדֵיהֶם הַמֶּלֶךְ וְכָל־עֲבָדָיו הַשֹּׁמְעִים אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: 25וְגַם אֶלְנָתָן

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּדְלָיָהוּ וּגְמַרְיָהוּ הִפְגִּעוּ בַּמֶּלֶךְ לְבִלְתִּי שְׂרֹף אֶת־הַמְּגִלָּה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם׃ 26וַיְצַוֶּה֩ הַמֶּלֶךְ אֶת־יְרַחְמְאֵ֨ל בֶּן־הַמֶּ֜לֶךְ
וְאֶת־שְׂרָיָהוּ בֶן־עַזְרִיאֵ֗ל וְאֶת־שֶׁלֶמְיָהוּ֙ בֶּן־עַבְדְּאֵ֔ל לָקַחַת֙ אֶת־בָּרוּךְ֙ הַסֹּפֵ֔ר וְאֶת יִרְמְיָהוּ הַנָּבִ֖יא וַיַּסְתֵּ֣ר יְהוָ֑ה ס
27וַיְהִי דְבַר־יְהוָ֞ה אֶל־יִרְמְיָ֣הוּ אַחֲרֵי | שְׂרֹ֤ף הַמֶּ֙לֶךְ֙ אֶת־הַמְּגִלָּ֔ה וְאֶת־הַדְּבָרִ֖ים אֲשֶׁ֣ר כָּתַ֑ב בָּרוּךְ֙ מִפִּ֣י יִרְמְיָ֔הוּ
לֵאמֹ֖ר׃ 28שׁ֣וּב קַח־לְךָ֗ מְגִלָּה֙ אַחֶ֔רֶת וּכְתֹ֖ב עָלֶ֑יהָ אֵ֚ת כָּל־הַדְּבָרִ֣ים הָרִאשֹׁנִ֔ים אֲשֶׁ֥ר הָי֛וּ עַל־הַמְּגִלָּ֖ה הָרִאשֹׁנָ֑ה אֲשֶׁ֥ר
שָׂרַ֛ף יְהוֹיָקִ֥ים מֶֽלֶךְ־יְהוּדָֽה׃ 29וְעַל־יְהוֹיָקִ֥ים מֶֽלֶךְ־יְהוּדָ֖ה תֹּאמַ֑ר כֹּ֣ה אָמַ֔ר יְהוָ֖ה אַתָּ֥ה שָׂרַ֛פְתָּ אֶת־הַמְּגִלָּ֥ה הַזֹּ֖את
לֵאמֹ֑ר מַדּ֣וּעַ כָּתַ֔בְתָּ עָלֶ֖יהָ לֵאמֹ֥ר בֹּא־יָבֹ֛וא מֶ֥לֶךְ־בָּבֶ֖ל וְהִשְׁחִ֣ית אֶת־הָאָ֣רֶץ הַזֹּ֑את וְהִשְׁבִּ֥ית מִמֶּ֖נָּה אָדָ֥ם וּבְהֵמָֽה׃ ס
30לָכֵ֗ן כֹּה־אָמַ֤ר יְהוָה֙ עַל־יְהוֹיָקִ֣ים מֶֽלֶךְ יְהוּדָ֔ה לֹא־יִהְיֶה־לּ֥וֹ יוֹשֵׁ֖ב עַל־כִּסֵּ֣א דָוִ֑ד וְנִבְלָתוֹ֙ תִּֽהְיֶ֣ה מֻשְׁלֶ֔כֶת לַחֹ֥רֶב בַּיּ֖וֹם
וְלַקֶּ֥רַח בַּלָּֽיְלָה׃ 31וּפָקַדְתִּ֤י עָלָיו֙ וְעַל־זַרְעוֹ֙ וְעַל־עֲבָדָ֔יו אֶת־עֲוֹנָ֖ם וְהֵבֵאתִ֣י עֲלֵיהֶ֑ם וְעַל־יֹשְׁבֵ֣י יְרוּשָׁלַ֗͏ִם וְאֶל־אִ֙ישׁ יְהוּדָ֔ה
אֵ֥ת כָּל־הָרָעָ֖ה אֲשֶׁר־דִּבַּ֣רְתִּי אֲלֵיהֶ֑ם וְלֹ֥א שָׁמֵ֖עוּ׃ ס
32וְיִרְמְיָ֣הוּ לָקַ֗ח | מְגִלָּה֙ אַחֶ֣רֶת וַיִּתְּנָ֔הּ אֶל־בָּרֽוּךְ֙ בֶּן־נֵרִיָּ֣הוּ הַסֹּפֵ֔ר וַיִּכְתֹּ֥ב עָלֶ֖יהָ מִפִּ֣י יִרְמְיָ֑הוּ אֵ֚ת כָּל־דִּבְרֵ֣י הַסֵּ֔פֶר
אֲשֶׁ֥ר שָׂרַ֛ף יְהוֹיָקִ֥ים מֶֽלֶךְ־יְהוּדָ֖ה בָּאֵ֑שׁ וְעֹ֣וד נוֹסָ֔ף עֲלֵיהֶ֕ם דְּבָרִ֥ים רַבִּ֖ים כָּהֵֽמָּה׃ ס

37

Ebiyêrekîre Sedekyahu

[1] Sedekyahu, mugala wa Yosiyahu, anaciyima omu bya Koniyasi, mugala wa Yehoyakimu, ye Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni ali ajizire mwâmi omu cihugo ca Yuda. [2] Cikwône, ôli ye, ôli abambali, ôli olubaga lwali omu cihugo, ntâye wayumvîrhize ebinwa Nyakasane ababwîraga n'akanwa k'omulêbi Yeremiyahu. Sedekyahu ahâna Yeremiyahu ihano [3] Mwâmi, Sedekyahu arhuma Yukali, mugala wa Shêlemiya, bo n'omudaahwa Sefaniya, mugula wa Maseya, emunda omulêbi Yeremiyahu ali mpu bamubwîre, erhi: «Mâshi yâga, orhusengerere emunda Nyakasane Nyamuzinda wîrhu ali». [4] Yeremiyahu akazâgigeragera omu lubaga: barhàli bacimuhira omu mpamikwa. [5] Cikwône engabo y'abalwî ba Faraoni yàli erhi yamarhenga e Mîsiri. Abakaldeyi bàli bagosire Yeruzalemu erhi bayumva ntyo, bagandûla. [6] Okubundi akanwa ka Nyakasane karhindakwo omulêbi Yeremiyahu, erhi: [7] «Ntya kwo Nyakasane, Nyamuzinda w'îsraheli adesire: Omwâmi w'e Yuda amurhumire emunda ndi mpu mundôse, kwo mwamushuza ntya: K'engabo y'abalwî ba Faraoni eri omu njira, we erilwîra? Kugaluka yânagaluka eshubire emwâbo e Mîsiri! [8] Abantu b'e Sîriya bâgaluka bâshubirhera olu lugo, bâluyanka banaludûlike muliro. [9] Kwo adesire ntya Nyakasane: Murhacirhebaga mwene, omu kucîkebwa, mpu: Abantu b'e Sîriya lwôshi-lwôshi barhenzire emwîrhu bulya barhagenziri. [10] Ciru mwakahima engabo y'abantu b'e Sîriya yôshi, eyîra edwîrhe yamulwîsa, hasigala ababanzirwe bône, abôla bânayimuka ngasi muguma omu cihando câge anayôce olu lugo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okushwêkwa kwa Yeremiyahu

Ago mango omurhwe gw'abantu b'e Sîriya gwagandûlaga guleka Yeruzalemu erhi murhwe gwa Faraoni gurhuma, [12] Yeremiyahu alonza okurhenga omu Yeruzalemu mpu aje omu cihugo ca Benyamini, kuderha mpu arhôleyo ebyâge birugu by'omwîmo bagabâne bo na ab'emwâbo. [13] Erhi ahika aha muhango gwa Benyamini, ashanga Yiriyahi mwene Shelemiya, mwâna wa Hanâniya y'eri oku izâmu. Yiriyahi anaciyîmanza omulêbi Yeremiyahu, n'okuyakûza, erhi: emwa abantu b'e Sîriya eyi wayakira! [14] Yeremiyahu amushuza, erhi: «Kubêsha; ntâyâkire emwa Abanya-Kaldeya.» Ci Yiriyahi arhayumvagya Yeremiyahu, amushwêka anamuhêka emwa abakulu bâge. [15] Nabo bakalihira Yeremiyahu bwenêne bamushûrha banamuhira omu mpamikwa omu mw'omwandisi Yehonatani, banamuyîgaliramwo. [16] Ntyo kwo Yeremiyahu ahamikiragwa omu cûmpa c'idako, anabêramwo nsiku zirhali nyi. [17] Mwâmi Sedekyahu anacirhuma mpu bajimulola. Mwâmi amudekeza omu mwâge bufundafunda, erhi: «Ka hali akanwa ka Nyakasane? «Yeremiyahu ashuza, erhi: «neci ho kali» Anashubiderha, erhi: «Bamakuheba omu nfune z'omwâmi w'e Babiloni». [18] Okuhandi Yeremiyahu abwîra mwâmi Sedekyahu, erhi «Cibî cici nàkujirire erhi najirira bambali bâwe nîsi erhi olubaga lwâwe, obûla mwandâhyagya omu mpamikwa? [19] Ngahi baligi balya balêbi bâwe bàkubwîraga, mpu: omwâmi w'e Babiloni arhakurhêre w'oyo erhi ecihugo câwe? [20] Yumvagya, Yâgirwa Mwâmi, omusengero gwâni gukusîmîse: orhaderhaga mpu bangalule emwa omwandisi Yehonatani nâkanafirayo». [21] Okuhandi mwâmi Sedekyahu arhegeka mpu balangire Yeremiyahu omu ngo y'abalâlîzi, mpu na ngasi lusiku bamuhe omugati, bagugereze omu njira y'abajira omugati, kuhika olusiku harhaciri mugati omu lugo! Kwo Yeremiyahu abêzire ntyo omu ngo y'abalâlîzi.

Jeremia/Jeremiah 37

1 וַיִּמְלֹךְ־מֶ֗לֶךְ צִדְקִיָּ֤הוּ בֶן־יֹאשִׁיָּ֙הוּ֙ תַּחַ֣ת כָּנְיָ֔הוּ בֶּן־יְהוֹיָקִ֖ים אֲשֶׁ֣ר הִמְלִ֑יךְ נְבוּכַדְרֶאצַּ֞ר מֶ֤לֶךְ־בָּבֶל֙ בְּאֶ֣רֶץ יְהוּדָ֔ה׃ 2 וְלֹ֣א
שָׁמַ֔ע הֽוּא֙ וַעֲבָדָ֣יו וְעַ֔ם הָאָ֖רֶץ אֶל־דִּבְרֵ֣י יְהוָ֑ה אֲשֶׁ֖ר דִּבֶּ֥ר בְּיַד֙ יִרְמְיָ֣הוּ הַנָּבִ֔יא׃ 3 וַיִּשְׁלַ֞ח הַמֶּ֣לֶךְ צִדְקִיָּ֗הוּ אֶת־יְהוּכָ֤ל
בֶּן־שֶׁלֶמְיָה֙ וְאֶת־צְפַנְיָ֣הוּ בֶן־מַעַשֵׂיָ֔הוּ הַכֹּהֵ֖ן אֶל־יִרְמְיָ֣הוּ הַנָּבִ֑יא לֵאמֹ֗ר הִתְפַּלֶּל־נָ֤א בַעֲדֵ֙נוּ֙ אֶל־יְהוָ֣ה אֱלֹהֵ֔ינוּ׃ 4 וְיִרְמְיָ֖הוּ
בָּ֣א וְיֹצֵ֑א בְּתוֹךְ֙ הָעָ֔ם וְלֹא־נָתְנ֥וּ אֹת֖וֹ בֵּ֥ית הַכְּלִֽיא׃ 5 וְחֵ֣יל פַּרְעֹ֗ה יָצָא֙ מִמִּצְרָ֔יִם וַיִּשְׁמְע֥וּ הַכַּשְׂדִּ֖ים הַצָּרִ֣ים עַל־יְרוּשָׁלַ֑͏ִם
אֶת־שִׁמְעָ֖ם וַיֵּעָל֥וּ מֵעַ֖ל יְרוּשָׁלִָֽם׃ פ
6 וַיְהִ֥י דְבַר־יְהוָ֖ה אֶל־יִרְמְיָ֣הוּ הַנָּבִ֑יא לֵאמֹֽר׃ 7 כֹּֽה־אָמַ֞ר יְהוָ֣ה אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל כָּֽה תֹּאמְרוּ֙ אֶל־מֶ֣לֶךְ יְהוּדָ֔ה הַשֹּׁלֵ֥חַ
אֶתְכֶ֖ם אֵלַ֣י לִדְרֹשֵׁ֑נִי הִנֵּ֣ה | חֵ֤יל פַּרְעֹה֙ הַיֹּצֵ֣א לָכֶ֔ם לְעֶזְרָ֖ה שָׁ֥ב לְאַרְצ֖וֹ מִצְרָֽיִם׃ 8 וְשָׁ֣בוּ֔ הַכַּשְׂדִּ֖ים וְנִלְחֲמ֣וּ עַל־הָעִ֣יר
הַזֹּ֑את וּלְכָדֻ֖הָ וּשְׂרָפֻ֥הָ בָאֵֽשׁ׃ ס

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9כֹּה | אָמַר יְהוָה אַל־תַּשִּׁאוּ נַפְשֹׁתֵיכֶם לֵאמֹר הָלֹךְ יֵלְכוּ מֵעָלֵינוּ הַכַּשְׂדִּים כִּי־לֹא יֵלֵכוּ׃ 10כִּי אִם־הִכִּיתֶם כָּל־חֵיל
כַּשְׂדִּים הַנִּלְחָמִים אִתְּכֶם וּנְשָׁאֲרוּ בָם אֲנָשִׁים מְדֻקָּרִים אִישׁ בְּאָהֳלוֹ יָקוּמוּ וְשָׂרְפוּ אֶת־הָעִיר הַזֹּאת בָּאֵשׁ׃ 11וְהָיָה
בְּהֵעָלוֹת חֵיל הַכַּשְׂדִּים מֵעַל יְרוּשָׁלִָם מִפְּנֵי חֵיל פַּרְעֹה׃ ס
12וַיֵּצֵא יִרְמְיָהוּ מִירוּשָׁלִַם לָלֶכֶת אֶרֶץ בִּנְיָמִן לַחֲלֵק מִשָּׁם בְּתוֹךְ הָעָם׃ 13וַיְהִי־הוּא בְּשַׁעַר בִּנְיָמִן וְשָׁם בַּעַל פְּקֻדֹּת
וּשְׁמוֹ יִרְאִיָּה בֶּן־שֶׁלֶמְיָה בֶּן־חֲנַנְיָה וַיִּתְפֹּשׂ אֶת־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא לֵאמֹר אֶל־הַכַּשְׂדִּים אַתָּה נֹפֵל׃ 14וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ
שֶׁקֶר אֵינֶנִּי נֹפֵל עַל־הַכַּשְׂדִּים וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו וַיִּתְפֹּשׂ יִרְאִיָּהּ בִּירְמְיָהוּ וַיְבִאֵהוּ אֶל־הַשָּׂרִים׃ 15וַיִּקְצְפוּ הַשָּׂרִים
עַל־יִרְמְיָהוּ וְהִכּוּ אֹתוֹ וְנָתְנוּ אוֹתוֹ בֵּית הָאֱסוּר בֵּית יְהוֹנָתָן הַסֹּפֵר כִּי־אֹתוֹ עָשׂוּ לְבֵית הַכֶּלֶא׃ 16כִּי בָא יִרְמְיָהוּ
אֶל־בֵּית הַבּוֹר וְאֶל־הַחֲנֻיוֹת וַיֵּשֶׁב־שָׁם יִרְמְיָהוּ יָמִים רַבִּים׃ פ
17וַיִּשְׁלַחְ הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ וַיִּקָּחֵהוּ וַיִּשְׁאָלֵהוּ הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ בַּסֵּתֶר וַיֹּאמֶר הֲיֵשׁ דָּבָר מֵאֵת יְהוָה וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ יֵשׁ
וַיֹּאמֶר בְּיַד מֶלֶךְ־בָּבֶל תִּנָּתֵן׃ ס
18וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ מֶה חָטָאתִי לְךָ וְלַעֲבָדֶיךָ וְלָעָם הַזֶּה כִּי־נְתַתֶּם אוֹתִי אֶל־בֵּית
הַכֶּלֶא׃ 19וְאַיּוֹ נְבִיאֵיכֶם אֲשֶׁר־נִבְּאוּ לָכֶם לֵאמֹר לֹא־יָבֹא מֶלֶךְ־בָּבֶל עֲלֵיכֶם וְעַל הָאָרֶץ הַזֹּאת׃ 20וְעַתָּה שְׁמַע־נָא
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ תִּפָּל־נָא תְחִנָּתִי לְפָנֶיךָ וְאַל־תְּשִׁבֵנִי בֵּית יְהוֹנָתָן הַסֹּפֵר וְלֹא אָמוּת שָׁם׃ 21וַיְצַוֶּה הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ וַיִּפְקְדוּ
אֶת־יִרְמְיָהוּ בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה וְנָתוֹן לוֹ כִכַּר־לֶחֶם לַיּוֹם מִרְחוֹב הָאֹפִים עַד־תֹּם כָּל־הַלֶּחֶם מִן־הָעִיר וַיֵּשֶׁב יִרְמְיָהוּ בַּחֲצַר
הַמַּטָּרָה׃

38

Yeremiyahu akwêbwa omu cîna

[1] Shefatiya, mugala wa Matani, bona Godalia, mugala wa Pashehuri, na Yukali, mugala wa Shelemiya bo na Pashehuri, mugala wa Malkiya, bayumva ebinwa Yeremiyahu akagibwîra ngasi bôshi bakâgigera aho, erhi: [2] «Ntya kwo Nyakasane adesire: ngasi yeshi wakabêramwo olu lugo afiramwo n'engôrho, ecizombo erhi n'ecâhira. Cikwône ngasi wakahuluka acîyegûla abantu b'e Sîriya alama, okulama gwo gwâge munyago, kulama analama. [3] Ntya kwo Nyakasane adesire: oburhabêsha, olu lugo lwamâgwa omu nfune z'omu-rhwe gw'abalwî ba mwâmi w'e Babiloni, ye wânalunyâge!» [4] Okubundi, abo barhambo babwîra mwâmi, mpu: «oyu muntu ayîrhwe: Adwîrheavuna n'iderha lyâge en jingo z'abalwî basigîre mw'olu Jugo n'ez'olubaga lwôshi. Olu lubaga oyu muntu arhadwîrhi alulongeza kalamo ci buhanya. [5] Mwâmi Sedekyahu abashuza, erhi: «Yoyo ôli omu nfune zinyu, bulya mwâmi ntà buhashe agwêrhe embere zinyu!» [6] Bagwârha Yeremiyahu obwo, bamukwêba omu cîna ca Melkiyahu, cabâga omu ngo y'abalâlîzi. Bamuyandagaza n'emigozi. Eco cîna cirhalimwo mîshi ci bijondo byône. Yeremiyahu abishâyamwo. [7] Lero Ebed-Meleki, mukushi, cibwindi c'omu bwâmi, ayumva oku ba- kwebire

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yeremiyahu omu cîna. Mwâmi naye erhi ayîmanzirage aha muhango gwa Benyamini. [8] Ebed-Meleki arhenga omu bwâmi, ajibwîra nnakuno, erhi: [9] Yâgirwa mwâmi, balya bantu kubî bajizire ene bajirira omulêbi Yeremiyahu okwa bêne oku: bamukwêbîre afiramwo n'ishali obûla emigati yahwire eno ka!» [10] Okubundi mwâmi anacirhegeka olya mukushi Ebed-Meleki, erhi: «Yanka bantu basharhu mugende mweshi: muyînamule omulêbi Yeremiyahu arhenge mwo eco cîna oku arhacifa». [11] Ebed-Meleki arhola abo bantu bagenda bôshi, aja omu bwâmi, omu nyumpa babikira, arholamwo cmishangi esharhangusire, erya y'obwikunje, ayishwêka n'omugozi ayihereza Yeremiyahu mulya cîna. [12] Ebed-Meleki, mukushi, ayakûza Yeremiyahu, erhi: ebi bisharhangukiza by'obwikunje, obiheke omu kwaha n'okundi, ogwasêkwo emigozi». Yeremiyahu akujira. [13] Okubundi balengeza Yeremiyahu n'erya migozi, bamusôsa, arhenga mulya cîna. Yeremiyahu abera omu ngo y'abalâlîzi.

Yeremiyahu ashubishambâza Sedekyahu

[14] Mwâmi Sedekyahu arhumiza mpu bajimulerhera Yeremiyahu amushange aha muhango gwa kasharhu gw'akâ-Nyamuzinda. Mwâmi abwîra Yeremiyahu, erhi: «Hali akanwa nakudôsa, orhakanfulikaga. [15] Yeremiyahu ashuza Sedekyahu, erhi: «K'erhi nakakubwîrakwo, arhali kuyîrha wanyîrha? n'erhi nakakuhanûla orhanyumve!» [16] Okubundi Sedekyahu ajira eyi ndahiro mahwe-mahwe, omu masù ga Yeremiyahu, erhi: «Ye ndahîre Nyamuzinda ozîne, ye warhuhaga obu buzîne, ntakuyîse ntanakuhebe omu nfune z'aba bantu barhakumirira marhî!» [17] Yeremiyahu abwîra Sedekyahu obwo, erhi: «Kw'adesire ntya Nyakasane, Nyamuzinda w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli. Erhi wakahuluka ocishegula abarhambo ba mwâmi w'e Babiloni wanagalukira obuzîne bwâwe, n'olu lugo lurhacidûlikwe muliro. Wanalama, we n'omulala gwâwe. [18] Ci erhi wâkanaba orhahulusiri okaciheka emwa abarhambo ba mwâmi w’e Babiloni olu lugo erhi lwamanagwa omu nfune za abantu b'e Sîriya, bo bânaludûlika muliro, nâwe wêne orhafulumuke omu nfune zâbo». [19] Okubundi, mwâmi Sedekyahu abwîra Yeremiyahu, erhi: «nyôbohire Abayahudi bacîshegwîre abantu b'e Sîriya, hali amango nakanahânwa emunda bali bankolere amaligo». [20] Yeremiyahu amushuza, erhi: «nanga, barhajire ntyo. Yumverheza izù lya Nyakasane lyambwîra ebi nkubwîzire: wayumva okola oyosire bwinjà, orhanacibe kurhi. [21] Cikwône erhi wâkalahira kwahuluka, lâba ebi Nyakasane anyêresire: [22] Alaga: Abagoli baciri omu bwâmi bwa mwâmi w'e Yuda bôshi, bamahêkwa emunda abarhambo ba mwâmi w'e Babiloni bali; n'abagoli bayimba, mpu: Bakurhebire, bakuhima, abîra bâwe! Amagulu gâwe gadekerîre omu lujondo? Bôhe bacigendire! [23] Neci, bakâwe n'abâna bâwe bâhêkwa emwa aba Sîriya nâwe wêne o-rhafulumuke omu nfune zâbo, ci wayôrha oli mushwêke, omu nfune za mwâmi w'e Babiloni. Olugo nalo, kuhya lwanahya. [24] Sedekyahu abwîra Yeremiyahu, erhi: harhajiraga owamanya ebi binwa; bikamanywa erhi wamanafa. [25] Abarhambo bakulu erhi bakamanya oku rhwashambîrre rhwembi n'erhi bakayishikubwîra, erhi: orhumanyîse bici wabwizire mwâmi, naye bici akubwîzire, orharhufulikaga bici rhwakanakuyîrha. [26] Onababwîre

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ntya, erhi: nakagiyinginga mwâmi nti arhanshubizaga emwa Yonatani nakanafirayo». [27] Kwanaba neci, abarhambo bôshi bayisha emunda Yeremiyahu ali n'okumudôsa. Ababwîra byôshi nk'oku mwâmi anamurhegekaga. Bamuleka n'omurhûla obwo, bulya ntà kanwa bayumwîrhe omu nganîro yâbo. [28] Yeremiyahu abera omu ngo y'abalâlîzi, kuhika olusiku Yeruzalemu agwârhagwa.

Jeremia/Jeremiah 38

1 וַיִּשְׁמַ֗ע שְׁפַטְיָ֨ה בֶן־מַתָּ֜ן וּגְדַלְיָ֤הוּ בֶן־פַּשְׁחוּר֙ וְיוּכַ֣ל בֶּן־שֶׁלֶמְיָ֔הוּ וּפַשְׁחוּר֙ בֶּן־מַלְכִּיָּ֔ה אֶת־הַדְּבָרִ֔ים אֲשֶׁ֥ר יִרְמְיָ֖הוּ מְדַבֵּ֑ר
אֶל־כָּל־הָעָ֖ם לֵאמֹֽר׃ ס

2 כֹּ֤ה׀ אָמַ֣ר יְהוָה֮ הַיֹּשֵׁב֒ בָּעִ֣יר הַזֹּאת֮ יָמ֣וּת בַּחֶ֣רֶב֮ בָּרָעָב֒ וּבַדֶּ֣בֶר֮ וְהַיֹּצֵא֒ אֶל־הַכַּשְׂדִּ֣ים יִחְיֶ֔ה וְהָיְתָ֥ה לּ֛וֹ נַפְשׁ֖וֹ לְשָׁלָ֑ל
וָחָ֥י׃ ס

3 כֹּ֣ה אָמַ֗ר יְהוָה֙ הִנָּתֹ֣ן תִּנָּתֵ֔ן הָעִ֥יר הַזֹּ֖את בְּיַ֣ד חֵ֣יל מֶֽלֶךְ־בָּבֶ֑ל וּלְכָדָ֖הּ׃ 4 וַיֹּאמְר֤וּ הַשָּׂרִים֙ אֶל־הַמֶּ֔לֶךְ יוּמַ֥ת נָא֙
אִ֣ישׁ הַזֶּ֔ה כִּֽי־עַל־כֵּ֞ן הוּא־מְרַפֶּ֣א אֶת־יְדֵ֗י אַנְשֵׁ֤י הַמִּלְחָמָה֙ הַנִּשְׁאָרִ֣ים | בָּעִ֣יר הַזֹּ֔את וְאֵת֙ יְדֵ֣י כָל־הָעָ֔ם לְדַבֵּ֥ר
אֲלֵיהֶ֖ם כַּדְּבָרִ֣ים הָאֵ֑לֶּה כִּ֣י | הָאִ֤ישׁ הַזֶּה֙ אֵינֶ֣נּוּ דֹרֵ֣שׁ לְשָׁל֔וֹם לָעָ֖ם הַזֶּ֑ה כִּ֥י אִם־לְרָעָ֖ה׃ 5 וַיֹּ֣אמֶר֮ הַמֶּ֣לֶךְ צִדְקִיָּ֒הוּ
הִנֵּה־ה֤וּא בְיֶדְכֶם֙ כִּֽי־אֵ֣ין הַמֶּ֔לֶךְ יוּכַ֥ל אֶתְכֶ֖ם דָּבָֽר׃ 6 וַיִּקְח֤וּ אֶת־יִרְמְיָהוּ֙ וַיַּשְׁלִ֣כוּ אֹת֔וֹ אֶל־הַבּ֖וֹר | מַלְכִּיָּ֣הוּ בֶן־הַמֶּ֑לֶךְ
אֲשֶׁ֣ר בַּחֲצַ֣ר הַמַּטָּרָ֗ה וַיַּשְׁלִ֙חוּ֙ אֶת־יִרְמְיָ֣הוּ בַּחֲבָלִ֔ים וּבַבּ֖וֹר אֵין־מַ֣יִם כִּ֣י אִם־טִ֑יט וַיִּטְבַּ֥ע יִרְמְיָ֖הוּ בַּטִּֽיט׃ ס

7 וַיִּשְׁמַ֗ע עֶבֶד־מֶ֙לֶךְ֙ הַכּוּשִׁ֣י אִ֣ישׁ סָרִ֔יס וְהוּא֙ בְּבֵ֣ית הַמֶּ֔לֶךְ כִּֽי־נָתְנ֥וּ אֶת־יִרְמְיָ֖הוּ אֶל־הַבּ֑וֹר וְהַמֶּ֣לֶךְ יוֹשֵׁ֔ב בְּשַׁ֖עַר
בִּנְיָמִֽן׃ 8 וַיֵּצֵ֥א עֶבֶד־מֶ֖לֶךְ מִבֵּ֣ית הַמֶּ֑לֶךְ וַיְדַבֵּ֥ר אֶל־הַמֶּ֖לֶךְ לֵאמֹֽר׃ 9 אֲדֹנַ֤י הַמֶּ֙לֶךְ֙ הֵרֵ֣עוּ הָאֲנָשִׁ֣ים הָאֵ֔לֶּה אֵ֚ת כָּל־אֲשֶׁ֣ר
עָשׂ֔וּ לְיִרְמְיָ֖הוּ הַנָּבִ֑יא אֵ֚ת אֲשֶׁר־הִשְׁלִ֣יכוּ אֶל־הַבּ֔וֹר וָיָ֥מָת תַּחְתָּ֖יו מִפְּנֵ֣י הָרָעָ֑ב כִּ֥י אֵ֛ין הַלֶּ֖חֶם עֽוֹד בָּעִֽיר׃ 10 וַיְצַ֤ו
הַמֶּ֙לֶךְ֙ אֶת עֶבֶד־מֶ֣לֶךְ הַכּוּשִׁ֔י לֵאמֹ֖ר קַ֣ח בְּיָדְךָ֣ מִזֶּ֔ה שְׁלֹשִׁ֖ים אֲנָשִׁ֑ים וְהַעֲלִ֣יתָ אֶת־יִרְמְיָ֣הוּ הַנָּבִ֔יא מִן־הַבּ֖וֹר בְּטֶ֥רֶם
יָמֽוּת׃ 11 וַיִּקַּ֣ח | עֶבֶד־מֶ֗לֶךְ אֶת־הָאֲנָשִׁים֙ בְּיָד֔וֹ וַיָּבֹ֕א בֵּית־הַמֶּ֖לֶךְ אֶל־תַּ֣חַת הָאוֹצָ֑ר וַיִּקַּ֨ח מִשָּׁ֜ם בְּלוֹיֵ֤י הַסְּחָבוֹת֙ וּבְלוֹיֵ֣י
מְלָחִ֔ים וַיְשַׁלְּחֵ֥ם אֶל־יִרְמְיָ֖הוּ אֶל־הַבּ֑וֹר בַּחֲבָלִֽים׃ 12 וַיֹּ֣אמֶר עֶבֶד־מֶ֠לֶךְ הַכּוּשִׁ֨י אֶל־יִרְמְיָ֜הוּ שִׂ֣ים נָ֗א בְּלוֹאֵי֙ הַסְּחָבוֹת֙
וְהַמְּלָחִ֔ים תַּ֖חַת אַצִלוֹת֙ יָדֶ֔יךָ מִתַּ֖חַת לַחֲבָלִ֑ים וַיַּ֥עַשׂ יִרְמְיָ֖הוּ כֵּֽן׃ 13 וַיִּמְשְׁכ֤וּ אֶת־יִרְמְיָהוּ֙ בַּחֲבָלִ֔ים וַיַּעֲל֥וּ אֹת֖וֹ מִן־הַבּ֑וֹר
וַיֵּ֥שֶׁב יִרְמְיָ֖הוּ בַּחֲצַ֥ר הַמַּטָּרָֽה׃ ס

14 וַיִּשְׁלַ֞ח הַמֶּ֣לֶךְ צִדְקִיָּ֗הוּ וַיִּקַּ֙ח֙ אֶת־יִרְמְיָ֣הוּ הַנָּבִ֔יא אֵלָ֕יו אֶל־מָבוֹא֙ הַשְּׁלִישִׁ֔י אֲשֶׁ֖ר בְּבֵ֣ית יְהוָ֑ה וַיֹּ֣אמֶר הַמֶּ֣לֶךְ
אֶל־יִרְמְיָ֗הוּ שֹׁאֵ֤ל אֲנִי֙ אֹתְךָ֣ דָּבָ֔ר אַל־תְּכַחֵ֥ד מִמֶּ֖נִּי דָּבָֽר׃ 15 וַיֹּ֤אמֶר יִרְמְיָהוּ֙ אֶל־צִדְקִיָּ֔הוּ כִּֽי אַגִּ֥יד לְךָ֖ הֲלוֹא֙ הָמֵ֣ת
תְּמִיתֵ֔נִי וְכִ֥י אִיעָצְךָ֖ לֹ֣א תִשְׁמַ֑ע אֵלָֽי׃ 16 וַיִּשָּׁבַ֣ע הַמֶּ֤לֶךְ צִדְקִיָּ֙הוּ֙ אֶל־יִרְמְיָ֔הוּ בַּסֵּ֖תֶר לֵאמֹ֑ר חַי־יְהוָ֗ה את אֲשֶׁ֤ר עָשָׂה־לָ֙נוּ֙
אֶת־הַנֶּ֣פֶשׁ הַזֹּאת֮ אִם־אֲמִיתֶ֣ךָ֒ וְאִם־אֶתֶּנְךָ֗ בְּיַד֙ הָאֲנָשִׁ֣ים הָאֵ֔לֶּה אֲשֶׁ֥ר מְבַקְשִׁ֖ים אֶת־נַפְשֶׁ֑ךָ׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־צִדְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִם־יָצֹא תֵּצֵא אֶל־שָׂרֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל וְחָיְתָה
נַפְשֶׁךָ וְהָעִיר הַזֹּאת לֹא תִשָּׂרֵף בָּאֵשׁ וְחָיִתָה אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ 18 וְאִם לֹא־תֵצֵא אֶל־שָׂרֵי מֶלֶךְ בָּבֶל וְנִתְּנָה הָעִיר הַזֹּאת
בְּיַד הַכַּשְׂדִּים וּשְׂרָפוּהָ בָּאֵשׁ וְאַתָּה לֹא־תִמָּלֵט מִיָּדָם׃ ס
19 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ אֲנִי דֹאֵג אֶת־הַיְהוּדִים אֲשֶׁר נָפְלוּ אֶל־הַכַּשְׂדִּים פֶּן־יִתְּנוּ אֹתִי בְּיָדָם
וְהִתְעַלְּלוּ־בִי׃ פ
20 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ לֹא יִתֵּנוּ שְׁמַע־נָא | בְּקוֹל יְהוָה לַאֲשֶׁר אֲנִי דֹבֵר אֵלֶיךָ וְיִיטַב לְךָ וּתְחִי נַפְשֶׁךָ׃ 21 וְאִם־מָאֵן אַתָּה
לָצֵאת זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר הִרְאַנִי יְהוָה׃ 22 וְהִנֵּה כָל־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ בְּבֵית מֶלֶךְ־יְהוּדָה מוּצָאוֹת אֶל־שָׂרֵי מֶלֶךְ בָּבֶל
וְהֵנָּה אֹמְרוֹת הִסִּיתוּךָ וְיָכְלוּ לְךָ אַנְשֵׁי שְׁלֹמֶךָ הָטְבְּעוּ בַבֶּץ רַגְלֶךָ נָסֹגוּ אָחוֹר׃ 23 וְאֶת־כָּל־נָשֶׁיךָ וְאֶת־בָּנֶיךָ מוֹצִאִים
אֶל־הַכַּשְׂדִּים וְאַתָּה לֹא־תִמָּלֵט מִיָּדָם כִּי בְיַד מֶלֶךְ־בָּבֶל תִּתָּפֵשׂ וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאת תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ׃ פ
24 וַיֹּאמֶר צִדְקִיָּהוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ אִישׁ אַל־יֵדַע בַּדְּבָרִים־הָאֵלֶּה וְלֹא תָמוּת׃ 25 וְכִי־יִשְׁמְעוּ הַשָּׂרִים כִּי־דִבַּרְתִּי אִתָּךְ וּבָאוּ
אֵלֶיךָ וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ הַגִּידָה־נָּא לָנוּ מַה־דִּבַּרְתָּ אֶל־הַמֶּלֶךְ אַל־תְּכַחֵד מִמֶּנּוּ וְלֹא נְמִיתֶךָּ וּמַה־דִּבֶּר אֵלֶיךָ
הַמֶּלֶךְ׃ 26 וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם מַפִּיל־אֲנִי תְחִנָּתִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לְבִלְתִּי הֲשִׁיבֵנִי בֵּית יְהוֹנָתָן לָמוּת שָׁם׃ פ
27 וַיָּבֹאוּ כָל־הַשָּׂרִים אֶל־יִרְמְיָהוּ וַיִּשְׁאֲלוּ אֹתוֹ וַיַּגֶּד לָהֶם כְּכָל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה הַמֶּלֶךְ וַיַּחֲרְשׁוּ מִמֶּנּוּ כִּי
לֹא־נִשְׁמַע הַדָּבָר׃ פ
28 וַיֵּשֶׁב יִרְמְיָהוּ בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה עַד־יוֹם אֲשֶׁר־נִלְכְּדָה יְרוּשָׁלִָם ס
וְהָיָה כַּאֲשֶׁר נִלְכְּדָה יְרוּשָׁלִָם׃ פ

39

Okugwârhwa kwa Yeruzalemu

1 Omu mwâka gwa kali mwenda, Sedekyahu mwâmi w'e Yuda, omu mwêzi gwa muhaho, Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, ayisha n'engabo yâge yôshi alirhêra Yeruzalemu. 2 Omu mwâka gwa kali ikumi na muguma gwa Sedekyahu, omu nsiku mwenda z'omwêzi gwa cigogo, ab'e Sîriya bahongola lunda luguma lw'ecôgo c'olugo.

3 Okubundi abarhambo ba mwâmi w'e Babiloni bajà mulya lugo, batwa amarâro aha muhango gw'ekarhî. Aho hali Nergal-Shareza, muluzi w'e Sini-Magiri, murhambo mukulu w'engabo z'abalwî, Nabusharbani, murhambo mukulu, Sarsekimi, murhambo w'enkonè n'abandi barhambo bakulu b'engabo za mwâmi w'e Babiloni.

4 Sedekyahu, mwâmi w'e Yuda, ye n'abalwî bâge bôshi, erhi babona ntyo, bayâka budufu, erhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bakola barhenga omu lugo, bagera ebwa busâne bwa mwâmi, omu muhango aha karhî k'ebyôgo bibirhi barhôla enjira y'e Araba. [5] Cikwône engabo y'Abanya-Sîriya yabacinagirakwo yâgendigwârhira Sedekyahu omu lubanda lwa Yeriko. Bamugwârha mpira, bamuhêka e Ribla, omu cihugo ca Hamati, bamuhisa hali Nabukondonozori mwâmi w'e Babiloni, ye wamutwîrire olubanja. [6] Eyo Ribla, mwâmi w'e Babiloni ànigiraga bagala ba Sedekyahu omu masù gâge. Mwâmi w'e Babiloni aniga n'abarhambo ba Yuda bôshi. [7] Okubundi arhomola Sedekyahu amasù anamuhogeka obudagulè mpu bamuhêke e Babiloni. [8] Abanya-Sîriya bayôca enyumpa ya mwâmi n'enyumpa z'abantu kwône; bahongola ebyôgo bya Yeruzalemu. [9] Nabuzardani, murhambo w'engabo y'abalâlîzi, ahêka e Babiloni olubaga lwasigalaga omu lugo, n'abàli bamacîshegulaye bône, n'abalenga bali bacisigîre. [10] Cikwône Nabuzardani, murhambo w'engabo y'abalâlîzi asiga omu cihugo ca Yuda ecihimbi c'abantu kwâne, balya barhagwêrhe cici, anabagabîra enkoma z'emizâbîbu n'amashwa.

[11] Kuli Yeremiyahu, Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni ali arhegesire Nabuzardani, murhambo w'engabo y'abalâlîzi, erhi: [12] «Omurhôle, omulange bwinjà, orhamuhumagakwo, ci omujirire oku akanakubwîra. [13] Okubundi Nabuzardani, murhambo w'engabo y'abalâlîzi, na Nabushazibani, murhonyi mukulu, na Nergal-Shareza, murhambo mukulu n'abarhambo ba mwâmi w'e Babiloni bôshi. [14] Banacirhuma abantu mpu barhenze Yeremiyahu omu ngo y'abalâlîzi, bamulîka mpu aje agenda oku analonza. Kwo Yeremiyahu abêzire omu lubaga ntyo.

Akanwa k'obucire kuli Êbed Mêleki

[15] Amango Yeremiyahu ali muyigalire omu ngo y'abalâlîzi, akanwa ka Nyakasane kàli kamurhinzirekwo, erhi: [16] «Ogende obwîre Êbed Mêleki, munya-Kushi, erhi: kwo adesire ntya Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli: Lâba oku nkola nakolera olu lugo ebi nàlulaganyagya omu binwa byâni. bya buhanya ci birhali bya mugisho. Amango byâjirika omu masù gâwe, lusiku lulebe. [17] Nâkuciza olwo lusiku, kanwa ka Nyakasane, orhanagwe omu nfune z'abantu bakugezizemwo omusisi, [18] cikwône nakugeza obafume, engôrho erhakuhumekwo, obuzîne bugumaguma gwo gwaba munyago gwâwe, bulya wacinyikubagîre, kanwa ka Nyakasane.

Jeremia/Jeremiah 39

בַּשָּׁנָה הַתְּשִׁעִית לְצִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂרִי בָּא נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וְכָל־חֵילוֹ אֶל־יְרוּשָׁלַם וַיָּצֻרוּ 1
עָלֶיהָ׃ ס
בְּעַשְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְצִדְקִיָּהוּ בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ הָבְקְעָה הָעִיר׃ 3וַיָּבֹאוּ כָּל שָׂרֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל וַיֵּשְׁבוּ 2
בְּשַׁעַר הַתָּוֶךְ נֵרְגַּל שַׂר־סְאֶצֶר סַמְגַּר־נְבוֹ שַׂר־סְכִים רַב־סָרִיס נֵרְגַּל שַׂר־אֶצֶר רַב־מָג וְכָל־שְׁאֵרִית שָׂרֵי מֶלֶךְ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בָּבֶל׃ 4וְיֹהֳי כַּאֲשֶׁר ׀ רָאָם צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְכָל | אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וַיִּבְרְחוּ וַיֵּצְאוּ לַיְלָה מִן־הָעִיר דֶּרֶךְ גַּן הַמֶּלֶךְ
בְּשַׁעַר בֵּין הַחֹמֹתָיִם וַיֵּצֵא דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה׃ 5וַיִּרְדְּפוּ חֵיל־כַּשְׂדִּים אַחֲרֵיהֶם וַיַּשִּׂגוּ אֶת־צִדְקִיָּהוּ בְּעַרְבוֹת יְרֵחוֹ וַיִּקְחֻהוּ
אֹתוֹ וַיַּעֲלֵהוּ אֶל־נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל רִבְלָתָה בְּאֶרֶץ חֲמָת וַיְדַבֵּר אִתּוֹ מִשְׁפָּטִים׃ 6וַיִּשְׁחַט מֶלֶךְ בָּבֶל אֶת־בְּנֵי
צִדְקִיָּהוּ בְּרִבְלָה לְעֵינָיו וְאֵת כָּל־חֹרֵי יְהוּדָה שָׁחַט מֶלֶךְ בָּבֶל׃ 7וְאֶת־עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ עִוֵּר וַיַּאַסְרֵהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם לְבִיא
אֹתוֹ בָּבֶלָה׃ 8וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת־בֵּית הָעָם שָׂרְפוּ הַכַּשְׂדִּים בָּאֵשׁ וְאֶת־חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַם נָתָצוּ׃ 9וְאֵת יֶתֶר הָעָם
הַנִּשְׁאָרִים בָּעִיר וְאֶת־הַנֹּפְלִים אֲשֶׁר נָפְלוּ עָלָיו וְאֶת יֶתֶר הָעָם הַנִּשְׁאָרִים הֶגְלָה נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים
בָּבֶל׃ 10וּמִן־הָעָם הַדַּלִּים אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם מְאוּמָה הִשְׁאִיר נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וַיִּתֵּן לָהֶם כְּרָמִים
וְיֻגָבִים בַּיּוֹם הַהוּא׃ 11וְיֶצֶו נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עַל־יִרְמְיָהוּ בְּיַד נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים לֵאמֹר׃ 12קָחֵהוּ וְעֵינֶיךָ שִׂים
עָלָיו וְאַל־תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה רָע כִּי אִם כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אֵלֶיךָ כֵּן עֲשֵׂה עִמּוֹ׃ 13וַיִּשְׁלַח נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים וּנְבוּשַׁזְבָּן
רַב־סָרִיס וְנֵרְגַל שַׂר־אֶצֶר רַב־מָג וְכֹל רַבֵּי מֶלֶךְ־בָּבֶל׃ 14וַיִּשְׁלְחוּ וַיִּקְחוּ אֶת־יִרְמְיָהוּ מֵחֲצַר הַמַּטָּרָה וַיִּתְּנוּ אֹתוֹ
אֶל־גְּדַלְיָהוּ בֶּן־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן לְהוֹצִיאֵהוּ אֶל־הַבָּיִת וַיֵּשֶׁב בְּתוֹךְ הָעָם׃ ס
15וְאֶל־יִרְמְיָהוּ הָיָה דְבַר־יְהוָה בְּהִיתֹו עָצוּר בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה לֵאמֹר׃ 16הָלוֹךְ וְאָמַרְתָּ לְעֶבֶד־מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי לֵאמֹר
כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִי אֶת־דְּבָרַי אֶל־הָעִיר הַזֹּאת לְרָעָה וְלֹא לְטוֹבָה וְהָיוּ לְפָנֶיךָ בַּיּוֹם
הַהוּא׃ 17וְהַצַּלְתִּיךָ בַּיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה וְלֹא תִנָּתֵן בְּיַד הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־אַתָּה יָגוֹר מִפְּנֵיהֶם׃ 18כִּי מַלֵּט אֲמַלֶּטְךָ
וּבַחֶרֶב לֹא תִפֹּל וְהָיְתָה לְךָ נַפְשְׁךָ לְשָׁלָל כִּי־בָטַחְתָּ בִּי נְאֻם־יְהוָה׃ ס

40

Kundi kurhi Yeremiyahu abire?

[1] Akanwa Yeremiyahu abwîragwa na Nyakasane, amango Nabuzardani, murhambo w'abalâlîzi amuhulusagya mpu arhenge e Rama, eyo munda, ali amukuzire omu bandi, erhi ali mushwêkere omu karhî k'empira z'e Yeruzalemu zôshi n'eza Yuda zahekagwa e Babiloni.

[2] Omurhambo w'abalâlîzi erhi aba amayegûla Yeremiyahu, amubwîra, erhi: Nyakasane Nyamuzinda wâwe ali erhi alêbire eci cihugo obu buhanya, [3] bwo n'obûla adwîrhage Nyakasane ajizire nk'oku anahigîrizagya. Kwo kuderha oku mwagomire Nyakasane, mwabula buyumva izù lyâge: bwôshi buhanya bumujirekwo. [4] Lâbaga oku namakulîkûza ene lyo na nnene, kw'ezi nkoba zikuli emaboko. Okalonza okundusa e Babiloni oyishe: nakulanga. Lolà: ecihugo côshi cilambusire embere zâwe: wânaja aha osîmire n'ahakukwânîne. [5] Kwo kuderha oku wânayêrekera olunda lwa Gedolyahu, mugala wa Ahikamu, mwene Safani, ye omwâmi w'e Babiloni ajizire murhegesi w'emirhundu ya Yuda, onabere mwe naye omu karhî k'olubaga nîsi erhi ojè ngasi hôshi hakukwânîne. Okubundi omurhambo w'abalâlîzi amuhà olwîko amuhà n'ehy'obunya-luhembo, amulîka agenda. [6] Naye Yeremiyahu aja e Mispa emwa Gedolyahu,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mugala wa Ahikamu, ajibêra bo naye omu karhî k'olubaga lwàli lusigire omu cihugo.

Okuyîrhwa kw'Omurhegesi Gedolyahu

7 Abarhambo b'engabo z'abalwî, bo n'engabo zâbo, bàli baciri omu matabâro, bayumva oku
mwâmi w'e Babiloni anajizire Gedolyahu, mugala wa Ahikamu, murhegesi w'ecihugo, n'oku
anamuhire okurhegeka abalume, abakazi n'abâna n'engabo y'abantu b'omu cihugo, balya
barhahêkagwa e Babiloni. 8 Banaciyisha emunda Gedolyahu ali e Mispa, haligi Ismaeli mugala
wa Netanya, Yohanâni, mugala wa Karea, Seraya, mugala wa Tanehumeti, bagala ba Efayi w'e
Netofa na Yezaniya w'e Maka, bo n'abantu bâbo. 9 Gedolyahu, mugala wa Ahikamu, mwâna wa
Shafani, abahà akanwa bo n'abantu bâbo, erhi: «Mu-rhayôhohaga bwashiga ab'e Sîriya.
Musigale omu cihugo, mushige mwâmi w'Abanya-Sîriya, mwayumva omurhûla. 10 Niehe
mubwîne oku aha Mispa, ho mbêzire nka mwimangizi w'Abanya-Sîriya bayisha emwîrhu. Ci
mwêhe muhu-mbûle idivai, amalehe n'amavurha, mubumbe orhubindi munagendibêra omu
mirhundu yinyu, muyishubiremwo».

11 Kwo na kuguma, Abayahudi bali e Mowabu emwa Abamoriti e Edomu n'omu bihugo byôshi,
bayumva oku mwâmi w'e Babiloni àli àbalesire basigala e Yuda, n'oku Gedolyahu, mugala wa
Ahikamu, mwene wa Shafani, ye bahîre oburhegesi. 12 Abo Bayudeyi bôshi banaciyagaluka
kurhenga emunda bali bashandabîne, erhi babà bamashubûkira omu cihugo ca Yuda, aha
burhambi bwa Gedolyahu e Mispa, asârûla erivayi na malehe manji bwenêne.

13 Yohanâni mwene Karea bo n'abandi barhambo b'engabo z'abalwî baciri omu matabâro,
bayishibugana Gedolyahu aha Mispa. 14 Bamubwîre, mpu: «K'omanyire oku Balisi, mwâmi
w'Abamoniti arhumire Yismaeli, mugala wa Netanya, mpu akukûlemwo omûka?» Ci Gedolyahu
mugala wa Ahikamu arhabayêmêreraga.» 15 Ciru Yohanâni, mugala wa Karea ajîsa Gedolyahu
mahwe ahôla Mispa, erhi: «Najiyîrha Yismaeli, mugala wa Netanya. Cici cakarhuma
âkukulamwo omûka kurhume Abayudeyi bakuli eburhambi bashandabâna? Cakarhuma
abasigalaga e Yuda bahungumuka?» 16 Cikwône Gedolyahu, mwene Ahikamu, ashuza
Yohanâni, mugala wa Karea erhi orhajiraga ntyo, okwo oderhîre Yismaeli arhali kwo biri ntyo.

Jeremia/Jeremiah 40

1הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה אַחַר | שַׁלַּח אֹתוֹ נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים מִן־הָרָמָה בְּקַחְתּוֹ אֹתוֹ
וְהוּא־אָסוּר בָּאזִקִים בְּתוֹךְ כָּל־גְּלוּת יְרוּשָׁלַ͏ִם וִיהוּדָה הַמֻּגְלִים בָּבֶלָה: 2וַיִּקַּח רַב־טַבָּחִים לְיִרְמְיָהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ דִּבֶּר אֶת־הָרָעָה הַזֹּאת אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה: 3וַיָּבֵא וַיַּעַשׂ יְהוָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר כִּי־חֲטָאתֶם לַיהוָה וְלֹא־שְׁמַעְתֶּם
בְּקוֹלוֹ וְהָיָה לָכֶם ׃הַדָּבָר הַזֶּה: 4וְעַתָּה הִנֵּה פִּתַּחְתִּיךָ הַיּוֹם מֵן־הָאזִקִים אֲשֶׁר עַל־יָדֶךָ אִם־טוֹב בְּעֵינֶיךָ לָבוֹא אִתִּי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בָּבֶל בֹּא וְאָשִׂים אֶת־עֵינִי עָלֶיךָ וְאִם־רָע בְּעֵינֶיךָ לָבוֹא־אִתִּי בָּבֶל חֲדַל רְאֵה כָּל־הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ אֶל־טוֹב וְאֶל־הַיָּשָׁר
בְּעֵינֶיךָ לָלֶכֶת שָׁמָּה לֵךְ: 5וְעוֹדֶנּוּ לֹא־יָשׁוּב וְשֻׁבָה אֶל־גְּדַלְיָה בֶן־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן אֲשֶׁר הִפְקִיד מֶלֶךְ־בָּבֶל בְּעָרֵי
יְהוּדָה וְשֶׁב אִתּוֹ בְּתוֹךְ הָעָם אוֹ אֶל־כָּל־הַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ לָלֶכֶת לֵךְ וַיִּתֶּן־לוֹ רַב־טַבָּחִים אֲרֹחָה וּמַשְׂאֵת
וְיִשַׁלְּחֵהוּ: 6וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ אֶל־גְּדַלְיָה בֶן־אֲחִיקָם הַמִּצְפָּתָה וַיֵּשֶׁב אִתּוֹ בְּתוֹךְ הָעָם הַנִּשְׁאָרִים בָּאָרֶץ: ס
7וַיִּשְׁמְעוּ כָּל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה הֵמָּה וַאֲנָשֵׁיהֶם כִּי־הִפְקִיד מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם בָּאָרֶץ וְכִי |
הִפְקִיד אִתּוֹ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָף וּמִדַּלַּת הָאָרֶץ מֵאֲשֶׁר לֹא־הָגְלוּ בָּבֶלָה: 8וַיָּבֹאוּ אֶל־גְּדַלְיָה הַמִּצְפָּתָה וְיִשְׁמָעֵאל
בֶּן־נְתַנְיָהוּ וְיוֹחָנָן וְיוֹנָתָן בְּנֵי־קָרֵחַ וּשְׂרָיָה בֶן־תַּנְחֻמֶת וּבְנֵי | עוֹפַי הַנְּטֹפָתִי וְיezַנְיָהוּ בֶּן־הַמַּעֲכָתִי הֵמָּה
וַאֲנָשֵׁיהֶם: 9וַיִּשָּׁבַע לָהֶם גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן וּלְאַנְשֵׁיהֶם לֵאמֹר אַל־תִּירְאוּ מֵעֲבוֹד הַכַּשְׂדִּים שְׁבוּ בָאָרֶץ
וְעִבְדוּ אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל וְיִיטַב לָכֶם: 10וַאֲנִי הִנְנִי יֹשֵׁב בַּמִּצְפָּה לַעֲמֹד לִפְנֵי הַכַּשְׂדִּים אֲשֶׁר יָבֹאוּ אֵלֵינוּ וְאַתֶּם אִסְפוּ יַיִן
וְקַיִץ וְשֶׁמֶן וְשִׂמוּ בִּכְלֵיכֶם וּשְׁבוּ בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר־תְּפַשְׂתֶּם: 11וְגַם כָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר־בְּמוֹאָב | וּבִבְנֵי־עַמּוֹן וּבֶאֱדוֹם
וַאֲשֶׁר בְּכָל־הָאֲרָצוֹת שָׁמְעוּ כִּי־נָתַן מֶלֶךְ־בָּבֶל שְׁאֵרִית לִיהוּדָה וְכִי הִפְקִיד עֲלֵיהֶם אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶּן־אֲחִיקָם
בֶּן־שָׁפָן: 12וַיָּשֻׁבוּ כָל־הַיְּהוּדִים מִכָּל־הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר נִדְּחוּ־שָׁם וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ־יְהוּדָה אֶל־גְּדַלְיָהוּ הַמִּצְפָּתָה וַיַּאַסְפוּ יַיִן
וְקַיִץ הַרְבֵּה מְאֹד: פ
13וְיוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְכָל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בָּאוּ אֶל־גְּדַלְיָהוּ הַמִּצְפָּתָה: 14וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הֲיָדֹעַ תֵּדַע כִּי בַּעֲלִיס |
מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן שָׁלַח אֶת־יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה לְהַכּוֹתְךָ נֶפֶשׁ וְלֹא־הֶאֱמִין לָהֶם גְּדַלְיָהוּ בֶּן־אֲחִיקָם: 15וְיוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ
אָמַר אֶל־גְּדַלְיָהוּ בַּסֵּתֶר בַּמִּצְפָּה לֵאמֹר אֵלְכָה נָּא וְאַכֶּה אֶת־יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה וְאִישׁ לֹא יֵדָע לָמָּה יַכֶּכָּה נֶפֶשׁ
וְנָפֹצוּ כָּל־יְהוּדָה הַנִּקְבָּצִים אֵלֶיךָ וְאָבְדָה שְׁאֵרִית יְהוּדָה: 16וַיֹּאמֶר גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם אֶל־יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ
אַל־תַּעַשׂ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה כִּי־שֶׁקֶר אַתָּה דֹבֵר אֶל־יִשְׁמָעֵאל: ס

41

[1] Omu mwêzi gwa kali nda, Ismaeli, mugala wa Netanya, mwâna wa Elishama, muluzi lwôshi lwôshi, ayisha na bantu ikumi emunda Gedolyahu, mugala wa Ahikamu ali e Mispa. N'oku badwîrhe balira haguma, aho Mispa, [2] Ismaeli, mugala wa Netanya, ayimuka na balya bantu bâge ikumi, bashosha Gedolyahu mugala wa Ahikamu, mwâna wa Shafani engôrho. Bamuyîrha ntyo, n'obwo ye mwâmi w'e Babiloni ali ajizire murhegesi w'ecihugo. [3] Kwo nabo bakolîrwe ntyo Abayudeyi bali bayîshire oku lusiku lukulu bôshi, Abanya- Sîriya baliho nabo kwo na kwo, n'obwo bali balwî ba ntambala, nabo Yismaeli àbaniga. [4] Omulegerege gwa kabirhi enyuma z'okunigwa kwa Gedolyahu, erhi na ntâye ocimanya, [5] hayisha abantu barhenga e Sikemi, e Silo n'e Samâriya, bali makumi gali munâni, erhi bamômirwe obwânwa, bayambîrhe n'emishangi esharhangusire, bànali bashâke-bashâke, bàli badwîrhe entûlo n'enshangi mpu bâbirhûla omu kâ-Nyamuzinda. [6] Ismaeli, mugala wa Netenya, arhenga e Mispa, ayishibayankirira, aligi omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

njira obwo, anayisha alaka. Erhi abahikaho, ababwîra, erhi: Muyishe emwa Gedolyahu, mugala wa Ahikamu.» [7] Cikwône erhi bahika omu karhî k'olugo, Yismaeli mugala wa Netanya, ye na balya bantu bâge, abanigûza anaderha mpu bakabulire omu cîna c'amîshi. [8] Muli abo bantu hajira ikumi lyabwîra Ismaeli, mpu: «Mâshi yaga orharhuyîrhe, bulyâla omu mashwa gîrhu, rhugwêrhemwo ebiryo bifulike, engano kwône n'engano y'omushushu, amavurha n'obûci. Abaleka obwo, arhacibayîrhaga bo na bene wâbo. [9] Ecîna c'amîshi Ismaeli akwêbagamwo emirhumba y'abo bantu ayiîrhaga bôshi càli cîna cinênênè; Mwâmi Asa wàcihumbîsagya erhi alwîsa Basha, mwâmi w'Israheli. Co Ismaeli, mugala wa Netanya, abumbire mirhumba. [10] Okubundi Ismaeli agukumba olubaga lwôshi lwali lusigire e Mispa, n'abaluzinyere Nabuzardani, murhambo w'abalâlîzi, àli alangîsize Gedolyahu, mugala wa Ahikamu: sêzi mucêra-cêra, Ismaeli mugala wa Netanya, aja omu njira abahêka emwa Abamoniti. [11] Yohanâni, mugala wa Karea, ye na abarhambo b'engabo z'abalwî bàli bo naye, erhi bayumva ago maligo ga Ismaeli, mugala wa Netanya, [12] bahamagala abalwî bâbo, bakanya bàrhêra Ismaeli mugala wa Netanya. Bàmushanga aha ciyanja ca Gabaoni. [13] Erhi abona Yohanâni mugala wa Karea, n'abarhambo b'engabo z'abalwî bàli bamulusize, olubaga Ismacli ali agukumire lwôshi, lwahamira omu nyanya n'obusîme. [14] Abo bantu Ismaeli akûlaga e Mispa bamutwîka, bashubiraho Yohonâni, mugala wa Karea. [15] Naye Ismaeli, mwene Netanya, ashugunuka Yohanâni na bantu bâge munâni; ayâkira emwa Abamoniti. [16] Okubundi Yohanâni, mugala wa Karea, ye n'abarhambo b'engabo z'abalwî bali bamulusize, ashûbûza olubaga lwasigalagakwo lulya Ismaeli, mwene Netanya arhenzagya e Mispa erhi aba amayîrha Gedolyahu, mugala wa Ahikamu: abalume, abakazi, abâna ebibwindi, babagalula bôshi kurhenga e Gabaoni. [17] Bashûrha enjira, bagendihanda e Kani ka Kimuhamu, hôfi na Betelehemu. Omulali kwàli kujà e Mîsiri, [18] kulî n'Abanya-Sîriya, bali babayôbohire bwenêne: bulya Ismaeli mwene Netanya ali amayîrha Gedolyahu mugala wa Ahikamu, mwâmi àli ahire okurhegeka ecihugo.

Jeremia/Jeremiah 41

וַיְהִי ׀ בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בָּא יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה בֶּן־אֱלִישָׁמָע מִזֶּרַע הַמְּלוּכָה וְרַבֵּי הַמֶּלֶךְ וַעֲשָׂרָה אֲנָשִׁים אִתּוֹ 1
אֶל־גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם הַמִּצְפָּתָה וַיֹּאכְלוּ שָׁם לֶחֶם יַחְדָּו בַּמִּצְפָּה: וַיָּקָם יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה וַעֲשֶׂרֶת הָאֲנָשִׁים ׀ 2
אֲשֶׁר־הָיוּ אִתּוֹ וַיַּכּוּ אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן בַּחֶרֶב וַיָּמֶת אֹתוֹ אֲשֶׁר־הִפְקִיד מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּאָרֶץ: וְאֵת 3
כָּל־הַיְהוּדִים אֲשֶׁר־הָיוּ אִתּוֹ אֶת־גְּדַלְיָהוּ בַּמִּצְפָּה וְאֶת־הַכַּשְׂדִּים אֲשֶׁר נִמְצְאוּ־שָׁם אֶת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הִכָּה
יִשְׁמָעֵאל: וַיְהִי בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי לְהָמִית אֶת־גְּדַלְיָהוּ וְאִישׁ לֹא יָדָע: וַיָּבֹאוּ אֲנָשִׁים מִשְּׁכֶם מִשִּׁלֹו וּמִשֹּׁמְרוֹן שְׁמֹנִים אִישׁ 4 5
מְגֻלָּחֵי זָקָן וּקְרֵעֵי בְגָדִים וּמִתְגֹּדְדִים וּמִנְחָה וּלְבוֹנָה בְּיָדָם לְהָבִיא בֵּית יְהוָה: וַיֵּצֵא יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה לִקְרָאתָם 6
מִן־הַמִּצְפָּה הֹלֵךְ הָלוֹךְ וּבֹכֶה וַיְהִי כִּפְגְּשׁוֹ אֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בֹּאוּ אֶל־גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיְהִי כְּבוֹאָם אֶל־תֹּוךְ הָעִיר וַיִּשְׁחָטֵם יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָהוּ אֶל־תֹּוךְ הַבֹּור הִוא וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־אִתֹּו׃ 8וַעֲשָׂרָה
אֲנָשִׁים נִמְצְאוּ־בָם וַיֹּאמְרוּ אֶל־יִשְׁמָעֵאל אַל־תְּמִתֵּנוּ כִּי־יֶשׁ־לָנוּ מַטְמֹנִים בַּשָּׂדֶה חִטִּים וּשְׂעֹרִים וְשֶׁמֶן וּדְבָשׁ וַיֶּחְדַּל
וְלֹא הֱמִיתָם בְּתֹוךְ אֲחֵיהֶם׃ 9וְהַבֹּור אֲשֶׁר הִשְׁלִיךְ שָׁם יִשְׁמָעֵאל אֵת ׀ כָּל־פִּגְרֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִכָּה בְּיַד־גְּדַלְיָהוּ
הִוא אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ אָסָא מִפְּנֵי בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֹתֹו מִלֵּא יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָהוּ חֲלָלִים׃ 10וַיִּשְׁבְּ ׀ יִשְׁמָעֵאל
אֶת־כָּל־שְׁאֵרִית הָעָם אֲשֶׁר בַּמִּצְפָּה אֶת־בְּנוֹת הַמֶּלֶךְ וְאֶת־כָּל־הָעָם הַנִּשְׁאָרִים בַּמִּצְפָּה אֲשֶׁר הִפְקִיד נְבוּזַרְאֲדָן
רַב־טַבָּחִים אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶּן־אֲחִיקָם וַיִּשְׁבֵם יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה וַיֵּלֶךְ לַעֲבֹר אֶל־בְּנֵי עַמֹּון׃ ס
11וַיִּשְׁמַע יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְכָל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר אִתֹּו אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה׃ 12וַיִּקְחוּ
אֶת־כָּל־הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ לְהִלָּחֶם עִם־יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה וַיִּמְצְאוּ אֹתֹו אֶל־מַיִם רַבִּים אֲשֶׁר בְּגִבְעֹון׃ 13וַיְהִי כִּרְאֹות
כָּל־הָעָם אֲשֶׁר אֶת־יִשְׁמָעֵאל אֶת־יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְאֶת כָּל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר אִתֹּו וַיִּשְׂמָחוּ׃ 14וַיָּסֹבּוּ כָּל־הָעָם
אֲשֶׁר־שָׁבָה יִשְׁמָעֵאל מִן־הַמִּצְפָּה וַיָּשֻׁבוּ וַיֵּלְכוּ אֶל־יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ׃ 15וְיִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה נִמְלַט בִּשְׁמֹנָה אֲנָשִׁים
מִפְּנֵי יוֹחָנָן וַיֵּלֶךְ אֶל־בְּנֵי עַמֹּון׃ ס
16וַיִּקַּח יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְכָל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר־אִתֹּו אֵת כָּל־שְׁאֵרִית הָעָם אֲשֶׁר הֵשִׁיב מֵאֵת יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָהוּ
מִן־הַמִּצְפָּה אַחַר הִכֹּה אֶת־גְּדַלְיָה בֶּן־אֲחִיקָם גִּבֹּרִים אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וְנָשִׁים וְטַף וְסָרִיסִים אֲשֶׁר הֵשִׁיב
מִגִּבְעֹון׃ 17וַיֵּלְכוּ וַיֵּשְׁבוּ בְּגֵרוּת כִּמְוֹהָם אֲשֶׁר־אֵצֶל בֵּית לָחֶם לָלֶכֶת לָבוֹא מִצְרָיִם׃ 18מִפְּנֵי הַכַּשְׂדִּים כִּי יָרְאוּ מִפְּנֵיהֶם
כִּי־הִכָּה יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶּן־אֲחִיקָם אֲשֶׁר־הִפְקִיד מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּאָרֶץ׃ ס

42

Okuyâkira e Mîsiri

[1] Okubundi abarhambo b'engabo z'abalwî, aligi Yohanâni, mugala wa Karea, Azariya, mugala wa Hoshaya. n'olubaga lwôshi, abarho n'abakulu, [2] bayishibwîra omulêbi Yeremiyahu, erhi: «oyumvîrhize omusengero gwirhu. Osengerêre ogûla musigala gw'olubaga emwa Nyakasane Nyamuzinda wâwe, bulyâla rhusigîre banyi bwenêne n'obwo rhwàli banji, nâwe wêne obwîne n'amasù gâwe. [3] Nyakasaane Nyamuzinda wâwe arhuyêreke njira ebi rhugwâsirwe rhushimbe, bici rhugwâsirwe rhujire». [4] Yeremiyahu, mulêbi, ashuza, erhi: «Nyumvîrhe, nkolaga nashenga Nyakasane Nyamuzinda wîrhu nk'oku mumpunyire, na ngasi kanwa Nyakasane Nyamuzinda winyu akashuza, namumanyîsakwo, ntamufulike bici». [5] Nabo babwîra Yeremiyahu. erhi: Nyakasane ye rhulahîre, arhabêsha arhanarhebana, rhukaba rhurhajiziri nk'oku akanwa Nyakasane Nyamuzinda akurhuma warhubwîra kadesire. [6] Karhusîmîse karharhusîmîse, rhwakulikira izù lya Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, ye rhurhakurhumirekwo na ntyo rhwanaha n'obusîme bw'okubà rhwakulikîre izù lya Nyakasane Nyamuzinda wîrhu. [7] Enyuma lya nsiku ikumi, akanwa ka Nyakasane karhindakwo Yeremiyahu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Okubundi ahamagala Yohanâni, mugala wa Karea, n'abarhambo b'engabo z'abalwî bàli bo naye, ahamagala n'olubaga lwôshi, abarho n'abakulu. [9] Ababwîra, erhi: Ntya kw'adesire Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli, mwàli muntumire kuli ye mpu mmuhisekwo omusengero gwinyu. [10] Mukalonza okudêkerera mw'eci cihugo, namuyûbaka ntakanacimushâba, mmurhwêre ntakanacimushugula, bulya nâni ncîganyize okubî namujirire. [11] Murhayôbohaga oyu mwâmi w'e Babiloni murhinyire murhamuyôbohaga, ye kudesire Nyakasane, bulya ndi haguma ninyu nti mmucize nnâmulîkûze omu nfune zâge. [12] Najira amufe bwonjo, obwonjo bwinyu bumugwârhe anamuleke mugaluke omu cihugo cinyu. [13] Cikwône erhi mwakaderha, mpu: rhurhalonza kubêra mw'eci cihugo, ago mangomulahire bwayumva izù lya Nyakasane Nyamuzinda winyu; [14] erhi mwakaderha, mpu: nanga, e Mîsiri yo rhulonzize okujà, yo rhurhâcibone ntambala, rhurhâciyumve mishekera yarhulâlika, rhurhâcibone eci cibula c'omugati, yo rhulonzize okubêra, [15] ago mango, musigala gwa Yuda, yumvi akanwa ka Nyakasane. Ntya kw'adesire, Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli. Erhi mwakahiga mpu yo mwajà e Mîsiri, mukà-nayija mpu mubêreyo, [16] engôrhomuyôbohire yamushanga eyo munda, omu cihugo ca Mîsiri; n'ecizombomurhînyire, camushimba lumino-mino, eyo munda e Mîsiri, yo mwanasigala! [17] N'abahizire mpu bajà e Mîsiri bôshi, mpu yo hajibêra, yo banafira n'engôrho n'ecizombo n'ecihûsi, ntà muntu ciru n'omuguma wayîshifulumuka obuhanya nâbarhumira. [18] Neci, yekudesire Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli. Nka kulyâla omutula n'oburhè bwâni byadubukiraga oku bantu b'e Yeruzalemu, kwo n'omutula gwâni gwacîrhulira kuli mwe, mukaja e Mîsiri: mukola mwaba bashombe, bamubôlwa, balya bahehêrîrwe, balya b'okushekerwa, murhakanacilolakwo eci cihugo.

[19] Yeremiyahu ashuza, erhi: «Musigala gwa Yuda, Nyakasane yekubwîzire, erhi; orhafe e Mîsiri!» Omanyâge bwinjà oku kurhonda okwo namurhondaga ene. [20] Kucigasha mwacîgashire erhi muntuma emunda Nyakasane Nyamuzinda winyu ali, erhi muderha, erhi: orhusengerere emunda Nyakasane Nyamuzinda wîrhu ali, na ngasi kantu Nyakasane Nyamuzinda wîrhu akarhegeka, orhumanyîseko rhukakole». [21] N'ene namamumanyîsako, murhanayumvîrhe izù lya Nyakasane Nyamuzinda winyu, ci akanwa kaguma omu binwa antumire mpu mmubwîre. [22] Mumanyage obwo oku mwafa n'engôrho, n'ecizombo, n'ecahira, eyo munda mucîfinjire okujà mpu yo mwajibêra.

Jeremia/Jeremiah 42

וְיִגְּשׁוּ כָּל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים וְיוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְיִזַנְיָה בֶּן־הוֹשַׁעְיָה וְכָל־הָעָם מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל׃ וַיֹּאמְרוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא
תִּפָּל־נָא תְחִנָּתֵנוּ לְפָנֶיךָ וְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדֵנוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּעַד כָּל־הַשְּׁאֵרִית הַזֹּאת כִּי־נִשְׁאַרְנוּ מְעַט מֵהַרְבֵּה
כַּאֲשֶׁר עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֹתָנוּ׃ וְיַגֶּד־לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נֵלֵךְ־בָּהּ וְאֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה׃ וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא שָׁמַעְתִּי הִנְנִי מִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כִּדְבָרֵיכֶם וְהָיָה כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר־יַעֲנֶה יְהוָה אֶתְכֶם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אַגִּיד לָכֶם לֹא־אֶמְנַע מִכֶּם דָּבָר׃ 5וַיֹּאמְרוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ יְהִי יְהוָה בָּנוּ לְעֵד אֱמֶת וְנֶאֱמָן אִם־לֹא כְּכָל־הַדָּבָר אֲשֶׁר
יִשְׁלָחֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵלֵינוּ כֵּן נַעֲשֶׂה׃ 6אִם־טוֹב וְאִם־רָע בְּקוֹל | יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ שֹׁלְחִים אֹתְךָ אֵלָיו נִשְׁמַע
לְמַעַן אֲשֶׁר יִיטַב־לָנוּ כִּי נִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ ס
7וַיְהִי מִקֵּץ עֲשֶׂרֶת יָמִים וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ׃ 8וַיִּקְרָא אֶל־יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְאֶל כָּל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר אִתּוֹ
וְלִכָל־הָעָם לְמִקְטָן וְעַד־גָּדוֹל׃ 9וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שְׁלַחְתֶּם אֹתִי אֵלָיו לְהַפִּיל
תְּחִנַּתְכֶם לְפָנָיו׃ 10אִם־שָׁוֹב תֵּשְׁבוּ בָּאָרֶץ הַזֹּאת וּבָנֵיתִי אֶתְכֶם וְלֹא אֶהֲרֹס וְנָטַעְתִּי אֶתְכֶם וְלֹא אֶתּוֹשׁ כִּי נִחַמְתִּי
אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לָכֶם׃ 11אַל־תִּירְאוּ מִפְּנֵי מֶלֶךְ בָּבֶל אֲשֶׁר־אַתֶּם יְרֵאִים מִפָּנָיו אַל־תִּירְאוּ מִפָּנוּ נְאֻם־יְהוָה
כִּי־אִתְּכֶם אֲנִי לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וּלְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדוֹ׃ 12וְאֶתֵּן לָכֶם רַחֲמִים וְרִחַם אֶתְכֶם וְהֵשִׁיב אֶתְכֶם
אֶל־אַדְמַתְכֶם׃ 13וְאִם־אֹמְרִים אַתֶּם לֹא נֵשֵׁב בָּאָרֶץ הַזֹּאת לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ 14לֵאמֹר לֹא כִּי אֶרֶץ
מִצְרַיִם נָבוֹא אֲשֶׁר לֹא־נִרְאֶה מִלְחָמָה וְקוֹל שׁוֹפָר לֹא נִשְׁמָע וְלַלֶּחֶם לֹא־נִרְעָב וְשָׁם נֵשֵׁב׃ 15וְעַתָּה לָכֵן שִׁמְעוּ
דְבַר־יְהוָה שְׁאֵרִית יְהוּדָה כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִם־אַתֶּם שׂוֹם תְּשִׂמוּן פְּנֵיכֶם לָבֹא מִצְרַיִם וּבָאתֶם
לָגוּר שָׁם׃ 16וְהָיְתָה הַחֶרֶב אֲשֶׁר אַתֶּם יְרֵאִים מִפָּנָהּ שָׁם תַּשִּׂיג אֶתְכֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהָרָעָב אֲשֶׁר־אַתֶּם | דֹּאֲגִים
מִמֶּנּוּ שָׁם יִדְבַּק אַחֲרֵיכֶם מִצְרַיִם וְשָׁם תָּמֻתוּ׃ 17וְיִהְיוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׂמוּ אֶת־פְּנֵיהֶם לָבוֹא מִצְרַיִם לָגוּר שָׁם
יָמֻתוּ בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדֶּבֶר וְלֹא־יִהְיֶה לָהֶם שָׂרִיד וּפָלִיט מִפְּנֵי הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא עֲלֵיהֶם׃ ס
18כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר נִתַּךְ אַפִּי וַחֲמָתִי עַל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם כֵּן תִּתַּךְ חֲמָתִי עֲלֵיכֶם בְּבֹאֲכֶם
מִצְרָיִם וְהְיִיתֶם לְאָלָה וּלְשַׁמָּה וְלִקְלָלָה וּלְחֶרְפָּה וְלֹא־תִרְאוּ עוֹד אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ 19דִּבֶּר יְהוָה עֲלֵיכֶם שְׁאֵרִית
יְהוּדָה אַל־תָּבֹאוּ מִצְרָיִם יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי־הַעִידֹתִי בָּכֶם הַיּוֹם׃ 20כִּי הִתְעֵתֶּם בְּנַפְשׁוֹתֵיכֶם כִּי־אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם אֹתִי
אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֵאמֹר הִתְפַּלֵּל בַּעֲדֵנוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וּכְכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כֵּן הַגֶּד־לָנוּ
וְעָשִׂינוּ׃ 21וָאַגֵּד לָכֶם הַיּוֹם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְכֹל אֲשֶׁר־שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם׃ 22וְעַתָּה יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי
בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדֶּבֶר תָּמֻתוּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר חֲפַצְתֶּם לָבוֹא לָגוּר שָׁם׃ ס

43

[1] Cikwône erhi Yeremiyahu ayûs'ibwîra olubaga ebinwa bya Nyakasane Nyamuzinda wâbo byôshi, ebi Nyakasane ali amurhumire mpu aBabwîre, ebi binwa binadesirwe byôshi. [2] Azariya, mugala wa Hoshaya, Yohanâni, mugala wa Karea, n'aba bantu ba cikala-nshonyi b'abagoma bashuza Yeremiyahu, erhi: «Kubêsha wabêsha, Nyakasane arhakurhumire mpu orhubwîre, erhi: Murhajaga e Mîsiri mpu mujibêrayo. [3] Ci Baruki, mugala wa Neriya arhukozize kuli we, mpu lyo rhuhanwa omu nfune z'Abakaldeyi lyo barhuyîrha erhi barhuhêke e Babiloni!» [4] Cikwône Yohanâni, mugala wa Karea abarhambo b'ebigamba by'abalwî n'olubaga lwôshi barhayumvagya izù lya Nyakasane mpu babêre omu cihugo ca Yuda. [5] Yohanâni, mugala wa Karea, n'aharhambo b'engabo bôshi bahêka omusigala gwa Yuda gwôshi, abàli bamayagaluka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kurhenga omu mashanja bàli bamashandabâna, mpu bashubire omu cihugo ca Yuda,
[6] abalume, abakazi n'abâna, abaluzinyere na balya bôshi Nabuzardani murhambo w'abaliâlîzi ali asigire Gedolyahu, mugala wa Ahikamu, mwâna wa Shafani, bo bàlimwo omulêbi Yeremiyahu na Baruki, mugala wa Neriya. [7] Banacijà e Mîsiri obwo, kulya kubà barhayumvagya izù lya Nyakasane, bahika e Tapenesi.

Yeremiyahu alêba oku Nabukondonozori arhêra Mîsiri

[8] Eyo munda e Tapenesi, akanwa ka Nyakasane karhindakwo Yeremiyahu erhi: [9] «Oyanke amabuye manênênè erhi Abayudeyi banasinza, ogahumbire omu nsîma eri omu ngo y'omuraba eri aha muhango gw'obwâmi bwa Faraoni, aha Tapenesi. [10] Okubundi obwîre abo bantu, erhi: «ntya kwo Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli adesire: Lâbi oku nkola narhumiza Nabukondonozori, mwambali wâni, mwâmi w'e Babiloni; agwîka entebe yâge kuli aga mabuye nfulisire, âba agalambulirekwo ihêma lyâge. [11] Ayisha anajonjage ecihugo ca Mîsiri:

ow'okuhêkwa n'ecihûsi, ahêkwe naco,

ow'okuhêkwa bujà, ahêkwe bujà,

ow'okuhêkwa n'engôrho, ahêkwe n'engôrho.

[12] Engombe za banyamuzinda b'obwîhambi b'e Mîsiri, azidûlika muliro, ayôca abo banyamuzinda erhi abahêke mpira, âcêsa ecihugo ca Mîsiri nka kula omungere anacîhundikira omwambalo gwâge, na buzinda arhengeyo buholo-buholo. [13] Ajonjaga emitungo y'amabuye eba omu ngombe ya W'îzûba eri aha Oni, ayôca engombe za banyamuzinda b'obwîhambi b'e Mîsiri.

Jeremia/Jeremiah

1 וַיְהִי֙ כִּכְלּ֣וֹת יִרְמְיָ֔הוּ לְדַבֵּ֕ר אֶל־כָּל־הָעָ֖ם אֶת־כָּל־דִּבְרֵ֣י יְהוָ֑ה אֱלֹהֵיהֶ֗ם אֲשֶׁ֤ר שְׁלָחוֹ֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיהֶ֔ם אֲלֵיהֶ֖ם אֵ֥ת
כָּל־הַדְּבָרִ֥ים הָאֵֽלֶּה׃ ס

2 וַיֹּ֨אמֶר֩ עֲזַרְיָ֨ה בֶן־הוֹשַׁעְיָ֜הוּ וְיוֹחָנָ֣ן בֶּן־קָרֵ֗חַ וְכָל־הָאֲנָשִׁ֤ים הַזֵּדִים֙ אֹמְרִ֣ים אֶל־יִרְמְיָ֔הוּ שֶׁ֖קֶר אַתָּ֣ה מְדַבֵּ֑ר לֹ֣א שְׁלָחֲךָ֗
יְהוָ֤ה אֱלֹהֵ֙ינוּ֙ לֵאמֹ֔ר לֹ֥א־תָבֹ֖אוּ מִצְרַ֣יִם לָג֑וּר שָֽׁם׃ 3 כִּ֣י בָרוּךְ֩ בָּ֨רֻךְ֙ אֶתְךָ֜ בֶּן־נֵרִיָּ֗ה מַסִּ֤ית אֹתְךָ֙ בָּ֣נוּ לְמַ֔עַן תֵּ֥ת אֹתָ֛נוּ בְּיַד־הַכַּשְׂדִּ֖ים
לְהָמִ֣ית אֹתָ֑נוּ וּלְהַגְלוֹת֙ אֹתָ֔נוּ בָּבֶֽל׃ 4 וְלֹא־שָׁמַ֥ע יוֹחָנָ֛ן בֶּן־קָרֵ֥חַ וְכָל־שָׂרֵ֖י הַחֲיָלִ֑ים וְכָל־הָעָ֕ם בְּקֹ֖ול יְהוָ֥ה לָשֶׁ֛בֶת בְּאֶ֥רֶץ
יְהוּדָֽה׃ 5 וַיִּקַּ֣ח יוֹחָנָ֣ן בֶּן־קָרֵ֗חַ וְכָל־שָׂרֵ֤י הַחֲיָלִים֙ אֵ֣ת כָּל־שְׁאֵרִ֣ית יְהוּדָ֔ה אֲשֶׁר־שָׁ֖בוּ מִכָּל־הַגּוֹיִ֑ם אֲשֶׁ֥ר נִדְּחוּ־שָׁ֖ם לָג֥וּר
בְּאֶ֥רֶץ יְהוּדָֽה׃ 6 אֶת־הַגְּבָרִ֣ים וְאֶת־הַנָּשִׁ֗ים וְאֶת־הַטַּ֙ף֙ וְאֶת־בְּנ֣וֹת הַמֶּ֔לֶךְ וְאֵ֖ת כָּל־הַנֶּ֣פֶשׁ אֲשֶׁ֣ר הִנִּ֣יחַ נְבוּזַרְאֲדָ֗ן
רַב־טַבָּחִים֙ אֶת־גְּדַלְיָ֣הוּ בֶן־אֲחִיקָ֔ם בֶּן־שָׁפָ֖ן וְאֵ֣ת יִרְמְיָ֑הוּ הַנָּבִ֕יא וְאֶת־בָּר֖וּךְ בֶּן־נֵרִיָּֽהוּ׃ 7 וַיָּבֹ֖אוּ אֶ֣רֶץ מִצְרַ֑יִם כִּ֥י לֹ֛א
שָׁמְע֥וּ בְקֹ֖ול יְהוָ֑ה וַיָּבֹ֖אוּ עַד־תַּחְפַּנְחֵֽס׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ בְּתַחְפַּנְחֵס לֵאמֹר: 9הֲשָׁכַח בִּיְדֻדֶיךָ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וּטְמַנְתָּם בַּמֶּלֶט בַּמַּלְבֵּן אֲשֶׁר בְּפֶתַח
בֵּית־פַּרְעֹה בְּתַחְפַּנְחֵס לְעֵינֵי אֲנָשִׁים יְהוּדִים: 10וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי שֹׁלֵחַ
וְלָקַחְתִּי אֶת־נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עַבְדִּי וְשַׂמְתִּי כִסְאוֹ מִמַּעַל לָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר טָמַנְתִּי וְנָטָה
אֶת־שֻׁפְרוּרוֹ עֲלֵיהֶם: 11וּבָּאָה וְהִכָּה אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר לַמָּוֶת לַמָּוֶת וַאֲשֶׁר לַשִּׁבְי לַשִּׁבְי וַאֲשֶׁר לַחֶרֶב
לֶחָרֶב: 12וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּבָתֵּי אֱלֹהֵי מִצְרַיִם וּשְׂרָפָם וְשָׁבָם וְעָטָהּ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם כַּאֲשֶׁר־יַעְטֶה הָרֹעֶה אֶת־בִּגְדּוֹ וְיָצָא
מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם: 13וְשִׁבַּר אֶת־מַצְּבוֹת בֵּית שֶׁמֶשׁ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶת־בָּתֵּי אֱלֹהֵי־מִצְרַיִם יִשְׂרֹף בָּאֵשׁ: ס

44

Abakazi bagashâniza Omwâmikazi w'e Malunga

[1] Akanwa karhindakwo Yeremiyahu mpu akabwîre Abayahudi bôshi oku banali omu cihugo c'e Mîsiri, àbabâga e Migidoli, e Tapenesi n'e Nofu omu cihugo ca Patrosi:

[2] «Ntya kw'adesire, Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli: MwAbwîne amahanya gôshi nahongolirekwo Yeruzalemu n'emirhundu ya Yuda yôshi; Ioli oku olw'ene eri mishaka n'ebigûkà. [3] Amabi bàjizire g'okungayisa go gàrhumire, kulya kugendigashâniza n'okukolera banyamuzinda b'obwîhambi b'emwa bene, balyâla bône barhayishi n'ôli mwe n'ôli basho. [4] Buzira kurhuma, nàmurhumire bambali bâni n'abalêbi, nabarhuma nti baderhe, mpu: Murhajiraga ebyo bikabulirwa, ntabikwîrirwa. [5] Cikwône, barhayumvagya, barhanarhegaga okurhwîri mpu barhenge omu bubî bwâbo banaleke okukazigashâniza banyamuzinda b'emwa bene. [6] Lero naleka oburhè n'omutula gwâni gwacîrhulira kuli bo, gwasingônola emirhundu ya Yuda n'emihanda ya Yeruzalemu, byahindusire bigûkà n'irûngu, nk'okula biri ene. [7] Na bunôla, yekudesire Nyakasane, Nyamuzinda w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli: cârhuma mwacîlerhera mwene amabî mangana aha? Ka mpu murhume baherêrekeza omu cihugo ca Yuda, abalume, abakazi, abâna n'orhubonjo, harhaciyôrhaga ciru omusigala, [8] kulya kubà mwamanjira burhe n'ebijiro by'enfune zinyu, omu kugashâniza banyamuzinda b'obwîhambi b'emwa bene mw'eci cihugo c'e Mîsiri muyishiribêramwo; omu kujira ntyo mwamacîherêrekeza, n'oku gandi mashanja muhindusire ba kuhehêrerwa n'okujacirwa. [9] Ka mwayibagire amaligo ga basho, ag'abâmi ba Yuda n'aga bakâbo, amabî ginyu n'aga bakînywe, agajizirwe omu cihugo ca Yuda n'omu mihanda ya Yeruzalemu? [10] Kuhika ene, barhumvagya bacîyunjuzize erhi okuyumva bayôbohire, barhanayishaga omu njira y'olushika n'amarhegeko nabahàga niene omu masù ginyu n'omu masù ga basho. [11] Co cirhumirage, yekudesire Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli. Lâbi nkola natulumukirwa muhanyagale, na Yuda aherêrekere yeshi. [12] Narhenza omusigala gwa Yuda, gulya gwahigaga okuyisha omu cihugo ca Mîsiri mpu gubêremwo: bahungumukira bôshi omu cihugo ca Mîsiri, baholoka n'engôrho, bagukumuka n'ecizombo, abarho n'aba-kulu, bafà n'engôrho bafe n'ecizombo, bâshombwa banakange abagera, bâhehêrerwa banashekerwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] Kwo nayishirhandûla abayûbasire e Mîsiri nka kulya barhandûlaga Yeruzalemu: n'engôrho, n'ecizombo, n'ecihûsi. [14] Muli ogu musigala gwa Yuda gwayishigibêra omu cihugo ca Mîsiri, barhâfulumukemwo ciru n'omuguma, mpu ashubire omu cihugo ca Yuda, n'obwo badwîrhe bacîfinja okuyishubira n'okuyibêra».

[15] Na kandi, abalume bàli bamanyire oku bakâbo bakazâgigashâniza banyamuzinda b'obwîhambi b'emwa bene, n'abakazi bali aho, mbugânano erhali nyi (n'olubaga lwàli omu cihugo ca Mîsiri lwôshi n'abali e Patrosi), bashuza Yeremiyahu, mpu: [16] Oku biyêrekîre akanwa warhubwîraga oku izîno lya Nyakasane, rhurhalonzizi rhukuyumve; [17] cikwône rhwashubikajira oku rhwanalaganyagya: okurherekêra omwâmikazi w'eMalunga n'enshangi n'okumudubulira ebinyôbwa nk'oku rhwanayôrhaga rhujira, rhwe na balarha, abâmi bîrhu n'abakulu bîrhu omu mirhundu ya Yuda n'omu mihanda ya Yeruzalemu: ago mango lyo rhwàli rhugazire oku migati, rhwàli rhusîmire rhurhanajagakwo buhanya buci. [18] Cikwône kurhenga rhulesire okurherekêra omwâmikazi w'eMalu-nga enshangi n'okumudubilira ebinyôbwa, rhwabula byôshi, gona mango rhwahwire n'engôrho n'ecizombo». [19] N'abakazi nabo bayisha, erhi: Câba mu-shâna amango rhwarhûla Omwâmikazi w'eMalunga entûlo y'enshangi n'amango rhwamudubulira ebinyôbwa ka kuyongoloka rhuyongoloka abalume bîrhu amango rhwaduga emigati emuyêrekîre n'amango rhwamudubulira ebinyôbwa?»

[20] Yeremiyahu anacibwîra olubaga lwôshi, abalume n'abakazi, na ngasi bôshi bamushuzagya ntya, erhi: [21] Eyo nshangi mwarherekêraga omu mirhundu ya Yuda n'omu mihanda ya Yeruzalemu, mwe na basho, abâmi binyu n'abakulu binyu, n'olubaga lw'ecihugo, k'arhali byo Nyakasane akengire ebyo byanamu-shologosa? [22] Nyakasane arhakacirembîre kasanzi obubî bw'ebijiro binyu, amanabona ebikabulirwa mwàjiraga: kwo n'ecihugo cinyu canahindusire irungu ntyo, cashuba ca côba, cihehêrere, ecirhabamwo bantu nk'oku biri ene. [23] Kunali kulya kubà mwarhûzire enshangi mwanagomera Nyakasane mwabula bwayumva izù lya Nyakasane, mwabula bwakulikira olushika lwâge, amangorhegeko gâge, n'amahano gâge: co carhumire obu buhanya bumurhibukira nk'okôla biri ene.

[24] Cazinda, Yeremiyahu abwîra olubaga lwôshi bwenêne abakazi bôshi, erhi: «Muyumve akanwa ka Nyakasane: [25] Ntya kwo Nyakasane w'Emirhwe adesire, Nyamuzinda w'Israheli: Mwe bakazi, ebi akanwa kinyu kalaganyire, kukwânîne amaboko ginyu gabikole! Mwadesire, mpu: rhwakola lwôshi-lwôshi emihigo rhwahigaga: okurhûla Omwâmikazi w'eMalunga enshangi, n'okumu-dubulira ebinyôbwa! Ci mw'oyo, muyunjuze emihigo yinyu, mudubule bwinjà ebinyôbwa binyu! [26] Cikwône, muyumve akanwa ka Nyakasane, mweshi mwe Bayudeya muli omu cihugo ca Mîsiri. Lâbi, lyo ndahîre izîno linene, Nyakasane okudesire. Omu cihugo ca Mîsiri côshi, izîno lyâni lirhakaciderhwa n'omuntu w'omu ca Yuda! Ntâye waderhe, erhi: «bwo ndahîre obuzîne bwa Nyakasane Nyamuzinda.» [27] Loli oku nkola nabamalîra obushiru bahanyagale,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ba-rhâlobêke: abantu b'omu ca Yuda bali omu cihugo c'e Mîsiri bâhungumuka n'engôrho n'ecizonmbo, kuhika bahwe bôshi. [28] Cikwône abakafuma engôrho, barhâbe banji, barhenga omu cihugo c'e Mîsiri bashubire omu ca Yuda. Ago mango, omusigala gwa Yuda guyishire omu cihugo c'e Mîsiri mpu gubêremwo, lyo bâmanya kanwa kahi kadârhi, akâni erhi akâbo!

[29] Lôlagi ninyu, kanwa ka Nyakasane, obuhamirizi bw'oku nayishimurhandûla eno munda: ago mango lyo muwâmay'irira oku ebinwa mmuhigiremwo byayunjula. [30] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Loli oku nâhana Faraoni Hofra, mwâmi w'e Mîsiri, nâmuheba omu nfune z'abashombanyi bâge n'eza halya barhamumirira marhî, nka kulya nàhânaga Sedekyahu, mwâmi w'e Yuda, omu nfune za Nahukondonozori. mwâmi w'e Babiloni, mushombanyi wâge, arhàmulongezagya kalamo.

Jeremia/Jeremiah 44

1הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ אֶל כָּל־הַיְהוּדִים הַיֹּשְׁבִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַיֹּשְׁבִים בְּמִגְדֹּל וּבְתַחְפַּנְחֵס וּבְנֹף וּבְאֶרֶץ
פַּתְרוֹס לֵאמֹר׃ ס
2כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אַתֶּם רְאִיתֶם אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר הֵבֵאתִי עַל־יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה
וְהִנָּם חָרְבָּה הַיּוֹם הַזֶּה וְאֵין בָּהֶם יוֹשֵׁב׃ 3מִפְּנֵי רָעָתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ לְהַכְעִסֵנִי לָלֶכֶת לְקַטֵּר לַעֲבֹד לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּם הֵמָּה אַתֶּם וַאֲבֹתֵיכֶם׃ 4וָאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־עַבְדַי הַנְּבִיאִים הַשְׁכֵּים וְשָׁלֹחַ לֵאמֹר אַל־נָא תַעֲשׂוּ
אֶת דְּבַר־הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׂנֵאתִי׃ 5וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא־הִטּוּ אֶת־אָזְנָם לָשׁוּב מֵרָעָתָם לְבִלְתִּי קַטֵּר לֵאלֹהִים
אֲחֵרִים׃ 6וַתִּתַּךְ חֲמָתִי וְאַפִּי וַתִּבְעַר בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִַם וַתִּהְיֶינָה לְחָרְבָּה לְשִׁמָּמָה כַּיּוֹם הַזֶּה׃ ס
7וְעַתָּה כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לָמָּה אַתֶּם עֹשִׂים רָעָה גְדוֹלָה אֶל־נַפְשֹׁתֵיכֶם לְהַכְרִית לָכֶם
אִישׁ־וְאִשָּׁה עוֹלֵל וְיוֹנֵק מִתּוֹךְ יְהוּדָה לְבִלְתִּי הוֹתִיר לָכֶם שְׁאֵרִית׃ 8לְהַכְעִסֵנִי בְּמַעֲשֵׂי יְדֵיכֶם לְקַטֵּר לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר־אַתֶּם בָּאִים לָגוּר שָׁם לְמַעַן הַכָּרֵת לָכֶם וּלְמַעַן הֱיוֹתְכֶם לִקְלָלָה וּלְחֶרְפָּה בְּכֹל גּוֹיֵי
הָאָרֶץ׃ 9הֲשְׁכַחְתֶּם אֶת־רָעוֹת אֲבוֹתֵיכֶם וְאֶת־רָעוֹת | מַלְכֵי יְהוּדָה וְאֵת רָעוֹת נָשָׁיו וְאֵת רָעָתְכֶם וְאֵת רָעַת נְשֵׁיכֶם
אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִָם׃ 10לֹא דֻכְּאוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְלֹא יָרֵאוּ וְלֹא־הָלְכוּ בְּתוֹרָתִי וּבְחֻקֹּתַי
אֲשֶׁר־נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם וְלִפְנֵי אֲבוֹתֵיכֶם׃ ס
11לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי שָׂם פָּנַי בָּכֶם לְרָעָה וּלְהַכְרִית אֶת־כָּל־יְהוּדָה׃ 12וְלָקַחְתִּי
אֶת־שְׁאֵרִית יְהוּדָה אֲשֶׁר־שָׂמוּ פְנֵיהֶם לָבוֹא אֶרֶץ־מִצְרַיִם לָגוּר שָׁם וְתַמּוּ כֹל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם יִפֹּלוּ בַּחֶרֶב בָּרָעָב יִתַּמּוּ
מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל בַּחֶרֶב וּבָרָעָב יָמֻתוּ וְהָיוּ לְאָלָה לְשַׁמָּה וְלִקְלָלָה וּלְחֶרְפָּה׃ 13וּפָקַדְתִּי עַל הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
כַּאֲשֶׁר פָּקַדְתִּי עַל־יְרוּשָׁלִַם בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדָּבֶר׃ 14וְלֹא יִהְיֶה פָּלִיט וְשָׂרִיד לִשְׁאֵרִית יְהוּדָה הַבָּאִים לָגוּר־שָׁם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְלָשׁוּב ׀ אֶרֶץ יְהוּדָה אֲשֶׁר־הֵמָּה מְנַשְּׂאִים אֶת־נַפְשָׁם לָשׁוּב לָשֶׁבֶת שָׁם כִּי לֹא־יָשׁוּבוּ כִּי אִם־פְּלֵטִים׃

ס

15וַיַּעֲנוּ אֶת־יִרְמְיָהוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים הַיֹּדְעִים כִּי־מְקַטְּרוֹת נְשֵׁיהֶם לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וְכָל־הַנָּשִׁים הָעֹמְדוֹת קָהָל גָּדוֹל
וְכָל־הָעָם הַיֹּשְׁבִים בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם בְּפַתְרוֹס לֵאמֹר׃ 16הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ אֵלֵינוּ בְּשֵׁם יְהוָה אֵינֶנּוּ שֹׁמְעִים
אֵלֶיךָ׃ 17כִּי עָשֹׂה נַעֲשֶׂה אֶת־כָּל־הַדָּבָר ׀ אֲשֶׁר־יָצָא מִפִּינוּ לְקַטֵּר לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּיךְ־לָהּ נְסָכִים כַּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ
אֲנַחְנוּ וַאֲבֹתֵינוּ מְלָכֵינוּ וְשָׂרֵינוּ בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִָם וַנִּשְׂבַּע־לֶחֶם וַנִּהְיֶה טוֹבִים וְרָעָה לֹא רָאִינוּ׃ 18וּמִן־אָז
חָדַלְנוּ לְקַטֵּר לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּךְ־לָהּ נְסָכִים חָסַרְנוּ כֹל וּבַחֶרֶב וּבָרָעָב תֻּמְנוּ׃ 19וְכִי־אֲנַחְנוּ מְקַטְּרִים לִמְלֶכֶת
הַשָּׁמַיִם וּלְהַסֵּךְ לָהּ נְסָכִים הֲמִבַּלְעֲדֵי אֲנָשֵׁינוּ עָשִׂינוּ לָהּ כַּוָּנִים לְהַעֲצִבָּהּ וְהַסֵּךְ לָהּ נְסָכִים׃ פ

20וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־כָּל־הָעָם עַל־הַגְּבָרִים וְעַל־הַנָּשִׁים וְעַל־כָּל־הָעָם הָעֹנִים אֹתוֹ דָּבָר לֵאמֹר׃ 21הֲלוֹא אֶת־הַקִּטֹּר
אֲשֶׁר קִטַּרְתֶּם בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִַם אַתֶּם וַאֲבוֹתֵיכֶם מַלְכֵיכֶם וְשָׂרֵיכֶם וְעַם הָאָרֶץ אֹתָם זָכַר יְהוָה וַתַּעֲלֶה
עַל־לִבּוֹ׃ 22וְלֹא־יוּכַל יְהוָה עוֹד לָשֵׂאת מִפְּנֵי רַע מַעַלְלֵיכֶם מִפְּנֵי הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם וַתִּהְיֶי אַרְצְכֶם לְחָרְבָּה
וּלְשַׁמָּה וְלִקְלָלָה מֵאֵין יוֹשֵׁב כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃ 23מִפְּנֵי אֲשֶׁר קִטַּרְתֶּם וַאֲשֶׁר חֲטָאתֶם לַיהוָה וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹל יְהוָה
וּבְתֹרָתוֹ וּבְחֻקֹּתָיו וּבְעֵדוֹתָיו לֹא הָלַכְתֶּם עַל־כֵּן קָרָאת אֶתְכֶם הָרָעָה הַזֹּאת כַּיּוֹם הַזֶּה׃ ס

24וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־כָּל־הָעָם וְאֶל כָּל־הַנָּשִׁים שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה כָּל־יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ ס

25כֹּה־אָמַר יְהוָה־צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַתֶּם וּנְשֵׁיכֶם וַתְּדַבֵּרְנָה בְּפִיכֶם וּבִידֵיכֶם מִלֵּאתֶם ׀ לֵאמֹר עָשֹׂה
נַעֲשֶׂה אֶת־נְדָרֵינוּ אֲשֶׁר נָדַרְנוּ לְקַטֵּר לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וּלְהַסֵּךְ לָהּ נְסָכִים הָקֵים תָּקִימְנָה אֶת־נִדְרֵיכֶם וְעָשֹׂה תַּעֲשֶׂינָה
אֶת־נִדְרֵיכֶם׃ פ

26לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה כָּל־יְהוּדָה הַיֹּשְׁבִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם הִנְנִי נִשְׁבַּעְתִּי בִשְׁמִי הַגָּדוֹל אָמַר יְהוָה אִם־יִהְיֶה עוֹד
שְׁמִי נִקְרָא ׀ בְּפִי כָּל־אִישׁ יְהוּדָה אֹמֵר חַי־אֲדֹנָי יְהוִה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 27הִנְנִי שֹׁקֵד עֲלֵיהֶם לְרָעָה וְלֹא לְטוֹבָה
וְתַמּוּ כָל־אִישׁ יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם בַּחֶרֶב וּבָרָעָב עַד־כְּלוֹתָם׃ 28וּפְלִיטֵי חֶרֶב יְשֻׁבוּן מִן־אֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרֶץ
יְהוּדָה מְתֵי מִסְפָּר וְיָדְעוּ כָּל־שְׁאֵרִית יְהוּדָה הַבָּאִים לְאֶרֶץ־מִצְרַיִם לָגוּר שָׁם דְּבַר־מִי יָקוּם מִמֶּנִּי
וּמֵהֶם׃ 29וְזֹאת־לָכֶם הָאוֹת נְאֻם־יְהוָה כִּי־פֹקֵד אֲנִי עֲלֵיכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה לְמַעַן תֵּדְעוּ כִּי קוֹם יָקוּמוּ דְּבָרַי עֲלֵיכֶם
לְרָעָה׃ ס

30כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן אֶת־פַּרְעֹה חָפְרַע מֶלֶךְ־מִצְרַיִם בְּיַד אֹיְבָיו וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשׁוֹ כַּאֲשֶׁר נָתַתִּי אֶת־צִדְקִיָּהוּ
מֶלֶךְ־יְהוּדָה בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל אֹיְבוֹ וּמְבַקֵּשׁ נַפְשׁוֹ׃ ס

45

Akanwa k'okurhûliriza Baruki

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Binwa omulêbi Yeremiyahu abwîraga Baruki, mugala wa Neriya, amango Baruki ayandikaga ebi binwa na Yeremiyahu adwîrhe amuyandikisabyo, mwâka gwa kani gwa Yehoyakimu, mwene Yosiyahu, mwâmi w'e Yuda. [2] Kwo Nyakasane, Nyamuzinda wa Israheli adesire ntya kuli Baruki: [3] «Kulya kubà wadesire, erhi: Namahera bulya Nyakasane ambikîre enundo y'amarhangulo n'amalibuko, narhamire n'okuniha ntanahumûka ciru n'ehitya». [4] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Eyi nàli namayûbaka nayishâba, ebi nàli namarhwêra nabishugula: igulu lyôshi nâhukula. [5] Nâwe odwîrhage wahûna mpu bakuhè byâwe-byâwe. Orhahûne, bulyâla, sinza: buhanya nâlerhera ngasi mubiri, Nyakasane okudesire. Na nâwe, omunyago nkuhîre, bunali obuzîne bwâwe, ngasi aha wakanaja».

Jeremia/Jeremiah 45

1 הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־בָּרוּךְ בֶּן־נֵרִיָּה בְּכָתְבוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל־סֵפֶר מִפִּי יִרְמְיָהוּ בַּשָּׁנָה
הָרְבִעִית לִיהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֵאמֹר׃ ס
2 כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עָלֶיךָ בָּרוּךְ׃ 3 אָמַרְתָּ אוֹי־נָא לִי כִּי־יָסַף יְהוָה יָגוֹן עַל־מַכְאֹבִי יָגַעְתִּי בְאַנְחָתִי וּמְנוּחָה
לֹא מָצָאתִי׃ ס
4 כֹּה | תֹאמַר אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה אֲשֶׁר־בָּנִיתִי אֲנִי הֹרֵס וְאֵת אֲשֶׁר־נָטַעְתִּי אֲנִי נֹתֵשׁ וְאֵת־כָּל־הָאָרֶץ
הֵיא׃ 5 וְאַתָּה תְּבַקֶּשׁ־לְךָ גְדֹלוֹת אַל־תְּבַקֵּשׁ כִּי הִנְנִי מֵבִיא רָעָה עַל־כָּל־בָּשָׂר נְאֻם־יְהוָה וְנָתַתִּי לְךָ אֶת־נַפְשְׁךָ לְשָׁלָל
עַל כָּל־הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר תֵּלֵךְ־שָׁם׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

46

[1] Akanwa ka Nyakasane kayêrekîre amashanja karhindakwo omulêbi Yeremiyahu.

V. Ebinwa biyêrekîre amashanja

Ebinwa biyêrekîre Mîsiri

[2] Kanwa kayêrekîre Mîsiri, kanwa karhumirwe okμ cigamba c'omurhwe gw'abalwî ba Faraoni Neko, mwâmi w'e Mîsiri, càlikerekîre eburhambi bwa Efrata kuyêrekera e Karkemishi, amango Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni àbahimaga. Gwali mwâka gwa kani oku ngoma ya Yehoyakimu, mugala wa Yosiyahu, mwâmi w'e Yuda.

[3] Rheganyi empenzi n'ensiribo. Hârhûli, mujè oku matabâro

[4] Shumûli ebiterusi, shoni, mwe balwî b'oku biterusi yambali ensirha z'amarhale! Rhyâzi amatumu. Hagarhiri emirasano.

[5] Ewe, kurhi oku mbabwîne? Kuziga barhûnzirwe n'obwôba, bàrhenzire erugamba; entwâli zâbo zàhimirwe. Akola magulu-agabe barhâcikabagana. Cikola côba cône empande zôshi. Kanwa ka Nyakasane.

[6] Omwangu kulusha arhâcihashe ayâka, omurhwe gw'entwâli gurhaciîrhamye mpu gwâfulumuka. Era lugulu, oku bikombo bya Efrata, bàfire bàrhibuka n'okukulumba.

[7] Ndigi oyu oyishire abirira nka Nili nka lwîshi lwajahûsa nk'ibala.

[8] Mîsiri oyo wajabirira nka Nili, nka lwîshi lwajahûsa nk'ibala? Anajaderha, erhi: «nâbirira mmire igulu, mperêrekeze ebishagala n'abantu babiyûbakamwo.»

[9] Shembuki, mwe biterusi, kûli omulindi, mwe ngâlè! Mwengabo z'entwâli hiri mbere, bantu b'e Kushi n'ab'e Puti, bacinga mpenzi, bantu b'e Ludi, nfôla muherho!

[10] Olu lwo lusiku, kuli Nyakasane, Nyamuzinda w'Emirhwe lw'olwihôlo, kucihôla oku bashombanyi bâge. Engôrho ekola yatula yanabinja, eyône, eshembuke mukò. Bulya kuli kushirama kwa Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe. Omu bihugo by'e lugulu, eburhambi bwa Efrata.

[11] Sôkera e Galadi wâni mubikira mwananyere w'e Mîsiri, orhôle omugavu n'obukù. Omanye warhamira busha okuyûshûla amafumu: ntà bufumu bwagwârha kuli we.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Amashanja gayumvîrhe okuhanyagala kwâwe, endûlù yâwe eyunjwîre igulu lyôshi, bulya entwâli edwîrhe yahuliganya banakumbire bombi oku idaho.

Okurhêrwa kw'e Mîsiri

[13] Akanwa ka Nyakasane karhindakwo omulêbi Yeremiyahu, amango Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, ayishigirhêra ecihugo c'e Mîsiri. [14] Mukayâlize e Mîsiri, mukamanyîse e Migdoli, mukahise e Nofu n'e Tahipanesi. Mubabwîre mpu: Mucihire eruhya, mucibambize, bulya engôrho ekola yatula yanabinja ebulungu bwâwe. [15] Kurhigi Apisi ànayasire burhakabagana? Kurhigi Entwâli yâwe erhalinziri kahuku? Neci, Nyakasane ànamucinaguzize. [16] Anacinaguzize banji ngasi muguma adwîrhe ahirima oku wâbo! Badwîrhe babwîrana mpu: «Zuki! Rhushubire omu ishanja lirhu n'omu cihugo cîrhu, kuli n'eyi ngôrho edwîrhe yahuma na gombi». [17] Bayirika Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri eri izîno: «Lubî luberegêza busha». [18] Ndahîre oku ncihaba kanwa ka Mwâmi, olya oderhwa lya Nyakasane, Nayamuzinda w'Emirhwe; ayishiyisha, nka kula Tabora anabà omu ntondo, kula Karmeli alengerera oku nyanja. [19] Shana ebikunga byâwe, mwananyere olama e Mîsiri, Nofu, ahinduka kabanda ka mirenge ashandwe n'abayûbakamwo balulizibwe. [20] Mîsiri gwali mutwîra mwinjinja: empangaza yahubuka e Lugulu yamuhamirakwo. [21] Emirenge y'abalwî b'enkonola masù balishushire amanina gashu-shagire: nabo bamaniôla enshando, bahwerîre bôshi oku mashaka, barhalinziri kahuku. Bulya olusiku lwâbo lwàhisire, lusiku lwa kuherêrekera, mango ga kuhanwa. [22] Omulenge gwâge guli nk'izù lya njoka yashungûrha, bulya katu k'abantu kayishire okucîhonda kuli ye n'embasha; nderhage abakonda embala; [23] bamakonda omuzirhu gwâge, kanwa ka Nyakasane, n'obwo gurhahulukanwâmwo, bulya, balushire enzige bunji, kuganja kutuka. [24] Enshonyi zamakubumba, mwananyere w'e Mîsiri wagwîre omu nfune z'ishanja ly'e lugulu.

[25] Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli adesire erhi: «Lolà oku nahana Amoni wa No, Faraoni w'e Mîsiri, banyamuzinda bâge n'abâmi bâge, Faraoni na ngasi bôshi bacîmwikubagira. [26] Nabahâna omu maboko ga balya babalongeza olufu, omu maboko ga Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni n'omu maboko g'engabo zâge. Cikwêne buzinda enyuma ly'aho Mîsiri âshubiyagaluka nk'omu nsiku za mîra, Kanwaka Nyakasane. [27] Cikwône, w'oyo Israheli, mwambali wâni Yakôbo, orhayôbohaga. Bulya lolà oku nyîshire okuyishikuciza, kurhenga omu bihugo by'e kulî n'iburha lyâwe, lyârhenga omu cihugo c'obujà. Yakôbo âshubiyagaluka anadêke n'omurhûla, adêkerera n'obuholo na ntâye wacimuhugûga. [28] W'oyomurhumisi wâni Yakôbo, orhayôbohaga, Kanwaka Nyakasane, bulya ndi haguma nâwe. Nkola nakabya galya mashanja gôshi nàkushandazagyamwo, ci wêhe ntakuherêrekeze, cikwône nakuhana omu kushimba olushika, orhakalekwa buzira buhane.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא עַל־הַגּוֹיִם: 2לְמִצְרַיִם עַל־חֵיל פַּרְעֹה נְכוֹ מֶלֶךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר־הָיָה
עַל־נְהַר־פְּרָת בְּכַרְכְּמִשׁ אֲשֶׁר הִכָּה נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בִּשְׁנַת הָרְבִיעִית לִיהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה: 3עִרְכוּ מָגֵן וְצִנָּה וּגְשׁוּ לַמִּלְחָמָה: 4אִסְרוּ הַסּוּסִים וַעֲלוּ הַפָּרָשִׁים וְהִתְיַצְּבוּ בְּכוֹבָעִים מִרְקוּ הָרְמָחִים לִבְשׁוּ
הַסְרִיֹנֹת: 5מַדּוּעַ רָאִיתִי הֵמָּה חַתִּים נְסֹגִים אָחוֹר וְגִבּוֹרֵיהֶם יֻכַּתּוּ וּמָנוֹס נָסוּ וְלֹא הִפְנֶה מָגוֹר מִסָּבִיב
נְאֻם־יְהוָה: 6אַל־יָנוּס הַקַּל וְאַל־יִמָּלֵט הַגִּבּוֹר צָפוֹנָה עַל־יַד נְהַר־פְּרָת כָּשְׁלוּ וְנָפָלוּ: 7מִי־זֶה כַּיְאֹר יַעֲלֶה כַּנְּהָרוֹת
יִתְגָּעֲשׁוּ מֵימָיו: 8מִצְרַיִם כַּיְאֹר יַעֲלֶה וְכַנְּהָרוֹת יִתְגָּעֲשׁוּ מָיִם וַיֹּאמֶר אֶעֱלֶה אְכַסֶּה־אֶרֶץ אֹבִידָה עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ: 9עֲלוּ
הַסּוּסִים וְהִתְהֹלְלוּ הָרֶכֶב וְיֵצְאוּ הַגִּבּוֹרִים כּוּשׁ וּפוּט תֹּפְשֵׂי מָגֵן וְלוּדִּים תֹּפְשֵׂי דֹרְכֵי קָשֶׁת: 10וְהַיּוֹם הַהוּא לַאדֹנָי
יְהוִה צְבָאוֹת יוֹם נְקָמָה לְהִנָּקֵם מִצָּרָיו וְאָכְלָה חֶרֶב וְשָׂבְעָה וְרָוְתָה מִדָּמָם כִּי זֶבַח לַאדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ צָפוֹן
אֶל־נְהַר־פְּרָת: 11עֲלִי גִלְעָד וּקְחִי צֳרִי בְּתוּלַת בַּת־מִצְרָיִם לַשָּׁוְא הִרְבֵּיתִי רְפֻאוֹת תְּעֻלָה אֵין לָךְ: 12שָׁמְעוּ גוֹיִם
קְלוֹנֵךְ וְצִוְחָתֵךְ מָלְאָה הָאָרֶץ כִּי־גִבּוֹר בְּגִבּוֹר כָּשְׁלוּ יַחְדָּיו נָפְלוּ שְׁנֵיהֶם: פ
13הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא לָבוֹא נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל לְהַכּוֹת אֶת־אֶרֶץ מִצְרָיִם: 14הַגִּידוּ
בְמִצְרַיִם וְהַשְׁמִיעוּ בְמִגְדֹּול וְהַשְׁמִיעוּ בְנֹף וּבְתַחְפַּנְחֵס אִמְרוּ הִתְיַצֵּב וְהָכֵן לָךְ כִּי־אָכְלָה חֶרֶב סְבִיבֶיךְ: 15מַדּוּעַ
נִסְחַף אַבִּירַיִךְ לֹא עָמַד כִּי יְהוָה הֲדָפוֹ: 16הִרְבֶּה כּוֹשֵׁל גַּם־נָפַל אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ קוּמָה | וְנָשׁוּבָה אֶל־עַמֵּנוּ
וְאֶל־אֶרֶץ מוֹלַדְתֵּנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב הַיּוֹנָה: 17קָרְאוּ שָׁם פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם שָׁאוֹן הֶעֱבִיר הַמּוֹעֵד: 18חַי־אָנִי נְאֻם־הַמֶּלֶךְ
יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ כִּי כְּתָבוֹר בֶּהָרִים וּכְכַרְמֶל בַּיָּם יָבוֹא: 19כְּלֵי גוֹלָה עֲשִׂי לָךְ יוֹשֶׁבֶת בַּת־מִצְרָיִם כִּי־נֹף לְשַׁמָּה
תֶּחֱרֵב וְנִצְּתָה מֵאֵין יוֹשֵׁב: ס
20עֶגְלָה יְפֵה־פִיָּה מִצְרַיִם קֶרֶץ מִצָּפוֹן בָּא בָא: 21גַּם־שְׂכִרֶיהָ בְקִרְבָּהּ כְּעֶגְלֵי מַרְבָּק כִּי־גַם־הֵמָּה הִפְנוּ נָסוּ יַחְדָּיו לֹא
עָמָדוּ כִּי יוֹם אֵידָם בָּא עֲלֵיהֶם עֵת פְּקֻדָּתָם: 22קוֹלָהּ כַּנָּחָשׁ יֵלֵךְ כִּי־בְחַיִל יֵלֵכוּ וּבְקַרְדֻּמוֹת בָּאוּ לָהּ כְּחֹטְבֵי
עֵצִים: 23כָּרְתוּ יַעְרָהּ נְאֻם־יְהוָה כִּי לֹא יֵחָקֵר כִּי רַבּוּ מֵאַרְבֶּה וְאֵין לָהֶם מִסְפָּר: 24הֹבִישָׁה בַּת־מִצְרָיִם נִתְּנָה בְּיַד
עַם־צָפוֹן: 25אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי פוֹקֵד אֶל־אָמוֹן מִנֹּא וְעַל־פַּרְעֹה וְעַל־מִצְרַיִם וְעַל־אֱלֹהֶיהָ
וְעַל־מְלָכֶיהָ וְעַל־פַּרְעֹה וְעַל הַבֹּטְחִים בּוֹ: 26וּנְתַתִּים בְּיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד־עֲבָדָיו
וְאַחֲרֵי־כֵן תִּשְׁכֹּן כִּימֵי־קֶדֶם נְאֻם־יְהוָה: ס
27וְאַתָּה אַל־תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְאַל־תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשִׁעֲךָ מֵרָחוֹק וְאֶת־זַרְעֲךָ מֵאֶרֶץ שִׁבְיָם וְשָׁב יַעֲקֹוב
וְשָׁקַט וְשַׁאֲנַן וְאֵין מַחֲרִיד: ס
28אַתָּה אַל־תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב נְאֻם־יְהוָה כִּי אִתְּךָ אֲנִי כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל־הַגּוֹיִם | אֲשֶׁר הִדַּחְתִּיךָ שָּׁמָּה וְאִתְּךָ
לֹא־אֶעֱשֶׂה כָלָה וְיִסַּרְתִּיךָ לַמִּשְׁפָּט וְנַקֵּה לֹא אֲנַקֶּךָּ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

47

Akanwa ka Nyakasane kayêrekîre Abafilistini

[1] Akanwa ka Nyakasane kayêrekîre Abafilistini karhindakwo omulêbi Yeremiyahu embere Faraoni arhêre Gaza: [2] Ntya kwo Nyakasane adesire: Lolà amîshi gayisha gabirira kurhenga elugulu, gahinduka lwîshi ludârhi lurhankahamwa lwajamirira ecihugo na ngasi bimuli, ebishagala n'ababiyûbakamwo. Abantu bajàyâma, bajàlumba, bôshi oku banayûbakaga omu cihugo, [3] erhi midindiri y'ensenyi z'ebiterusi, emilulumo y'engâlè n'olubî lw'emiziziyazo erhuma. Abashamuka barhacikabagana abâna bâbo, amaboko garhîre enjingo, [4] bulya olusiku luminya lwahisire lw'okuherêrekeza Abafilistini bôshi, gakola mango Tiri na Sidoni bâbona omu barhabâzi bâbo bazinda, ntà muguma, ciru n'omuguma barhayândazizi burhaba. Neci, Nyakasane ahungumwîre Abafilistini bôshi, musigala g'okucirhwa c'e Kafutori. [5] E Gaza, ekola mikungu ya mishîbo. E Askaloni kahwenyenye ka lufu; nâwe musigala gw'e lubanda lwâbo kuhika mangaci wacîyûnjuza n'okucîshâkashâka omubiri? [6] Mashi, we ngôrho ya Nyakasane mangaci warhamûka? Shubira omu lubà lwâwe orhûlirire. [7] Cikwône kurhigi yarhûlirira obwo amango ehîrwe amarhegeko na Nyakasane? Askaloni n'e ntambi z'e mashinji, yo mihigo yayûkirizibwa.

Jeremia/Jeremiah 47

1 אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־פְּלִשְׁתִּים בְּטֶרֶם יַכֶּה פַרְעֹה אֶת־עַזָּה: ס
2 כֹּה | אָמַר יְהוָה הִנֵּה־מַיִם עֹלִים מִצָּפוֹן וְהָיוּ לְנַחַל שׁוֹטֵף וְיִשְׁטְפוּ אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ וְזָעֲקוּ הָאָדָם וְהֵילֵל
כָּל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ: 3 מִקּוֹל שַׁעֲטַת פַּרְסוֹת אַבִּירָיו מֵרַעַשׁ לְרִכְבּוֹ הֲמוֹן גַּלְגִּלָּיו לֹא־הִפְנוּ אָבוֹת אֶל־בָּנִים מֵרְפְיוֹן
יָדָיִם: 4 עַל־הַיּוֹם הַבָּא לְשַׁדּוֹד אֶת־כָּל־פְּלִשְׁתִּים לְהַכְרִית לְצֹר וּלְצִידוֹן כָּל שָׂרִיד עֹזֵר כִּי־שֹׁדֵד יְהוָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים
שְׁאֵרִית אִי כַפְתּוֹר: 5 בָּאָה קָרְחָה אֶל־עַזָּה נִדְמְתָה אַשְׁקְלוֹן שְׁאֵרִית עִמְקָם עַד־מָתַי תִּתְגּוֹדָדִי: ס
6 הוֹי חֶרֶב לַיהוָה עַד־אָנָה לֹא תִשְׁקֹטִי הֵאָסְפִי אַל־תַּעֲרֵךְ הֶרְגְעִי וְדֹמִי: 7 אֵיךְ תִּשְׁקֹטִי וַיהוָה צִוָּה־לָהּ אֶל־אַשְׁקְלוֹן
וְאֶל־חוֹף הַיָּם שָׁם יְעָדָהּ: ס

48

Ebinwa bya Nyakasane biyêrekîre Mowabu

[1] Kuli Mowabu, ntya kwo Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli adesire: Buhanya bwâwe Neko, bulya wâshandwa, Kiryatayimi enshonyi zimubumbire anagwâsirwe mpira,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nshonyi n'ecoôba oku ngombe. [2] Yahwerîrwe, erhaciri irenge lya Mowabu! E Heshiboni bajire irhigi ly'obuhanya bwâge: Bangaduki: Rhumukûle omu mashanjal» Nawe, Madmeni, orhacibumbûle akanwa, engôrho ekugosire bwinjà- bwinjà. [3] Endûlù zamayimuka kurhenga e Horonayimu «kushâba! kushereza kal'ibala!» [4] Mowabu ashabirwe, orhwana rhwâge rhudwîrhe rhwabanda endûlù. [5] Neci wâni, omurhezi gwa Luhiti, bali bagusôka n'emirenge. Neci wâni, omu kuyandagala e Horonayimi, omuntu kuyumva endûlù y'amaganya: [6] Magulu agabe, cizi akalamo kinyu. Mushushe Arueri «omu irûngu!» [7] Neci, bulya walangâlire ebijiro byâwe n'emihako yâwe, nâwe wama-gwârhwa mpira. Kemoshi alulizibwa haguma n'abadâhwa bâge n'a-baluzi bâge. [8] Kaheza ayishihandira ngasi cishagala ntâco ciru n'eciguma ayishibabalira: Olubanda lwalagalira, olwimâna lwasherêzibwa, kwo Nyakasane adesire. [9] Rheganyizi Mowabu enshinda bulya ntà handi aciyâkira! Ebishagala byâge byahinduka mishaka kulya kubà ntà muntu wacilamamwo. [10] (Ali muhehêrere oyûkiriza omukolo gwa Nyakasane n'emirhâlûka! Muhehêrere orhuma engôrho yâge erhabulaga omukò!) [11] Kurhenga obusole bwâge erhi Mowabu alama omu murhûla, adêkere-ra nka mukondo gw'amamvu, gugwêrhe akasanzi k'okurha idûrhu, kubula ecavunûla kurhuma ntà mango alulizîbwe analiyôrhîne obununu n'obwehe bwâge bwinjà.

[12] Co cirhumire, alaga ensiku zayishire, Kanwa ka Nyakasime, nârhumamwo abavunûzi, bayishibavunûla; bayishidubula orhubindi rhwaâbo banayishijonjaga endaha zâbo. [13] Ago mango, Mowabu ayishibona enshonyi erhi Kemoshi[u] orhuma nka kulya omulala gwa bene Israheli gwabonaga enshonyi kuli Beteli gwàlicikubagîre. [14] Kurhi mwankahashiderha mpu: «Rhwàli ntwâli, nkongo za balwî.» [15] Mowabu anashandirwe, bagosire ebishagala byâge, omurhwe gw'entwâliy'emisole yâge yarhogire ah'ibâgiro, Kanwa ka Mwâmi ode-rhwa Nyakasane w'Emirhwe. [16] Okushâbûka kwa Mowabu kuli hôfi, obuhanya bwâge buli bulibirha. [17] Lakiri ye mwe balungu bâge mweshi, mwe muyishi mweshi izîno lyâge. Muderhe mpu: «kurhi kuno! Bwavunisire buhiri budârhi, lulya lubuzi lw'irenge». [18] Ewe mwananyere w'e Diboni, shonoka omu irenge lyâwe, tamala oku idaho lyumulyumu, bulya kaheza wa Mowabu oyo wasôka ali ku-rhêra, âshâba engombe zâwe. [19] Mwe bantu b'e Arueri, mugorhe enjira munalinge, mudôse owajayâka n'empira yashunûsire. Mudokereze mpu: «Kurhi byabîre?» [20] «Mowabu afirenshonyi z'okushâbwa kwâge; mulake munabande endûlù! Mumanyîse omwanzi omu Amoni oku Mowabu asherîre. [21] Obucîranuzi bwarhogire ecihugo c'oku hirhondo kuli Holoni, Yasa, Mefati, [22] Diboni, Nebo, Bet-Diblatayimi. [23] Kiryatayimi, Bet-Ga-muli, Bet-Meoni, [24] Keriyoti, Bosra n'oku bishagala byôshi by'omu cihugo ca Mowabu, eby'ekuli nk'ebiri hôfi. [25] Obuhashe bwa Mowabu bwashangusire, okuboko kwâge kwavunisire, kwanwa ka Nyakasane. [26] Lalusiye, bulya àlicihindulîre Nyakasane: Mowabu acîvuluvunze omu bishaliza byâge anahinduke naye masheka g'abagera. [27] Ka Israheli arhali masheka gâwe? Ka hali amango agwârhirwe omu bishambo wabula kudunda irhwe ngasi kumuderha? [28] Rhengi omu bishagala, mujihanda omu

[u] **48.13** 48, 13; Kemoshi na Beteli hali hakujirira enterekêro. Lolà 2 BÂM l7, 28; 23, 15.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nyâla, mwe bantu b'e Mowabu! Muyig'engûkù yo engendiyûbakira olwogo lwâyo oku munwa gw'entuli. [29] Rhwàyumvîrhe baderha ogw'obucîbone bwa Mowabu: ogw'obulimbi bwâge burhagwêrhi lugero, ogw'omuhimbo gwâge, ogw'omumino gwâge! Ogw'omurhima gw'okucîhira enyanya. [30] Mmanyire nâni obucîbone bwâge, kanwa ka Nyakasane, enderho zâge zirhagwêrhi nda na mugongo, ebijiro byâge birhagwêrhi nda na mugongo.

[31] Co cirhumire ndi nalakira Mowabu, ndwîrhe nabanda endûlù kuli Mowabu yeshi, bali balumbwija erhi Kir-Heresi orhuma. [32] Muzâbîbu gw'e Sibma, we ndwîrhe nalakira kulusha Yazeri. Amashami gâwe gàlihire garhaluka enyanja gagendihika e Yazeri. Oku malehe n'oku myâka yâwe kwarhibukire kaheza. [33] Amasîma n'omwîshingo byahwîre omu nkoma n'omu cihugo c'e Mowabui. Naganyize irivayi omu rhubindi, omukênzi arhacikanda, izù ly'omwîshingo lirhaciyumvîkana. [34] Omulenge gwa Hashoboni n'ogw'e Eleale guli gwahamagaza kuhikae Yahasi, badwîrhe bayâkûza kurhenga Sowari kuhika e Horonayimu n'e Eglat-Shelishiya, bulya ciru n'amîshi ga Nimrimi gahindusire hantu ha cumwe. [35] Nakula lwôshi lwôshi omu Mowabu, kanwa ka Nyakasane, ngasi yeshi orherekêra oku ntondo na ngasi otumbîkiza banyamuzinda wâge bw'obunywesi. [36] Omurhima gwâni gudwîrhe gwashakânya Mowabu orhuma nka kula orhurhera rhushakânya. Omurhima gwâni gudwîrhe gwashakânya erhi bantu b'e Kir-Heresi barhuma, bulya amaheza omuhako àli ahasire. [37] Neci ngasi irhwe lyakûngwîrwe, ngasi bwânwa bwàmomirwe, ngasi nfune zirikwo ebikojobikojo na ngasi muguma ayambîrhe sunzu ecibuno. [38] Omu ngasi côgo c'e Mowabu n'oku ngasi malango gâge, ndûlù yone, bulya nàshangwîre Mowabu nka kula omuntu anashangula enyungu eberesire, kanwa ka Nyakasane. [39] Bulya anashâbirwe, bandi endûlù! Bulya Mowabu, n'enshonyi ebusù, ayêrekîne omugongo! Mowabu ahindusire masheka g'abagera na cêrekane ca kuyôbohya oku balungu.

[40] Ntya kwo Nyakasane adesire: (nka kula Nyunda alambûla ebyûbi anaj'ayerêra enyanya za Mowabu). [41] Ebishagala byagwâsirwe mpira. Ebyôgo bizibu by'abalwî byashâbwîrwe (n'omurhima gw'omurhwe gw'abalwî b'e Mowabu, m'olwo lusiku, gwàli nka gwa mukazi odwîrhe afumba.) [42] Mowabu aherêrekîre lwôshi arhaciri ishanja lya lubaga, bulya acîbwîne mukulu kulusha Nyakasane. [43] Ecôbà, ikombe, omurhego bikulinzire we yûbaka Mowabu, kanwa ka Nyakasane. [44] Owayâkira kulî n'ecôbà, arhogera omu ikombe n'owayûlubuka omw'ikombe âgwârhwa n'omurhego. Neci nâlêrha ebyo byôshi kuli Mowabu omu mwâka gw'obuhane bwâge, kanwa ka Nyakasane. [45] Emirhama y'abajâga bayâka balibirhira omu lwakiro lwa Hesboni, ci omuliro gwarhenga omu Hesboni, ngulumira yarhenga omu lurhamba lwa Sihoni yafômera amarhama ga Mowabu n'empanga y'iburha ly'olubî. [46] Buhanya bwâwe, wâni Mowabu! Wamâhera we lubaga lw'e Kemoshi bulya emisole yâwe yalulizîbwe n'ensûli zâwe bahindusire bajà-nyere. [47] Ci kwônene lusiku luguma, nacigalula empira za Mowabu zàhêsirwe bujà, kanwa ka Nyakasane. Obucîranuzi bwa Mowabu buhwêrîre aha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1לְמוֹאָב כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹי אֶל־נְבוֹ כִּי שֻׁדָּדָה הֹבִישָׁה נִלְכְּדָה קִרְיָתַיִם הֹבִישָׁה הַמִּשְׂגָּב
וָחֻתָּה: 2אֵין עוֹד תְּהִלַּת מוֹאָב בְּחֶשְׁבּוֹן חָשְׁבוּ עָלֶיהָ רָעָה לְכוּ וְנַכְרִיתֶנָּה מִגּוֹי גַּם־מַדְמֵן תִּדֹּמִי אַחֲרַיִךְ תֵּלֶךְ
חָרֶב: 3קוֹל צָעָקָה מֵחֹרוֹנָיִם שֹׁד וָשֶׁבֶר גָּדוֹל: 4נִשְׁבְּרָה מוֹאָב הִשְׁמִיעוּ זְעָקָה צְעוֹרֶיהָ: 5כִּי מַעֲלֵה הַלֻּחוֹת בִּבְכִי
יַעֲלֶה־בֶּכִי כִּי בְמוֹרַד חוֹרֹנַיִם צָרֵי צָעֲקַת־שֶׁבֶר שָׁמֵעוּ: 6נֻסוּ מַלְטוּ נַפְשְׁכֶם וּתְהִיֶּינָה כַּעֲרוֹעֵר בַּמִּדְבָּר: 7כִּי יַעַן בִּטְחֵךְ
בְּמַעֲשַׂיִךְ וּבְאוֹצְרוֹתַיִךְ גַּם־אַתְּ תִּלָּכְדִי וְיָצָא כְמוֹשׁ בַּגּוֹלָה כֹּהֲנָיו וְשָׂרָיו יַחְדָּו: 8וְיָבֹא שׁוֹדֵד אֶל־כָּל־עִיר וְעִיר לֹא תִמָּלֵט
וְאָבַד הָעֵמֶק וְנִשְׁמַד הַמִּישֹׁר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה: 9תְּנוּ־צִיץ לְמוֹאָב כִּי נָצוֹא תֵּצֵא וְעָרֶיהָ לְשַׁמָּה תִּהְיֶינָה מֵאֵין יוֹשֵׁב
בָּהֶן: 10אָרוּר עֹשֵׂה מְלֶאכֶת יְהוָה רְמִיָּה וְאָרוּר מֹנֵעַ חַרְבּוֹ מִדָּם: 11שַׁאֲנַן מוֹאָב מִנְּעוּרָיו וְשֹׁקֵט הוּא אֶל־שְׁמָרָיו
וְלֹא־הוּרַק מִכְּלִי אֶל־כְּלִי וּבַגּוֹלָה לֹא הָלָךְ עַל־כֵּן עָמַד טַעְמוֹ בּוֹ וְרֵיחוֹ לֹא נָמָר: ס
12לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְשִׁלַּחְתִּי־לוֹ צֹעִים וְצֵעֻהוּ וְכֵלָיו יָרִיקוּ וְנִבְלֵיהֶם יְנַפֵּצוּ: 13וּבֹשׁ מוֹאָב מִכְּמוֹשׁ
כַּאֲשֶׁר־בָּשׁוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִבֵּית אֵל מִבְטַחָם: 14אֵיךְ תֹּאמְרוּ גִּבּוֹרִים אֲנָחְנוּ וְאַנְשֵׁי־חַיִל לַמִּלְחָמָה: 15שֹׁדַד מוֹאָב
וְעָרֶיהָ עָלָה וּמִבְחַר בַּחוּרָיו יָרְדוּ לַטֶּבַח נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ: 16קָרוֹב אֵיד־מוֹאָב לָבוֹא וְרָעָתוֹ מִהֲרָה
מְאֹד: 17נֻדוּ לוֹ כָּל־סְבִיבָיו וְכֹל יֹדְעֵי שְׁמוֹ אִמְרוּ אֵיכָה נִשְׁבַּר מַטֵּה־עֹז מַקֵּל תִּפְאָרָה: 18רְדִי מִכָּבוֹד יֹשְׁבִי בַצָּמָא
יֹשֶׁבֶת בַּת־דִּיבוֹן כִּי־שֹׁדֵד מוֹאָב עָלָה בָּךְ שִׁחֵת מִבְצָרָיִךְ: 19אֶל־דֶּרֶךְ עִמְדִי וְצַפִּי יוֹשֶׁבֶת עֲרוֹעֵר שַׁאֲלִי־נָס וְנִמְלָטָה
אִמְרִי מַה־נִּהְיָתָה: 20הֹבִישׁ מוֹאָב כִּי־חַתָּה הֵילִילִי | וְזַעֲקִי הַגִּידוּ בְאַרְנֹון כִּי שֹׁדַד מוֹאָב: 21וּמִשְׁפָּט בָּא אֶל־אֶרֶץ
הַמִּישֹׁר אֶל־חֹלון וְאֶל־יַהְצָה וְעַל־מֵופָעַת: 22וְעַל־דִּיבֹון וְעַל־נְבֹו וְעַל־בֵּית דִּבְלָתָיִם: 23וְעַל קִרְיָתַיִם וְעַל־בֵּית גָּמוּל
וְעַל־בֵּית מְעוֹן: 24וְעַל־קְרִיּוֹת וְעַל־בָּצְרָה וְעַל כָּל־עָרֵי אֶרֶץ מוֹאָב הָרְחֹקוֹת וְהַקְּרֹבוֹת: 25נִגְדְּעָה קֶרֶן מוֹאָב וּזְרֹעוֹ
נִשְׁבְּרָה נְאֻם יְהוָה: 26הַשְׁכִּירֻהוּ כִּי עַל־יְהוָה הִגְדִּיל וְסָפַק מוֹאָב בְּקִיאוֹ וְהָיָה לִשְׂחֹק גַּם־הוּא: 27וְאִם | לוֹא הַשְׂחֹק
הָיָה לְךָ יִשְׂרָאֵל אִם־בְּגַנָּבִים נִמְצָאָה כִּי־מִדֵּי דַבֶּרְךָ בּוֹ תִּתְנוֹדָד: 28עִזְבוּ עָרִים וְשִׁכְנוּ בַּסֶּלַע יֹשְׁבֵי מוֹאָב וִהְיוּ כְיוֹנָה
תְּקַנֵּן בְּעִבְרֵי פִי־פָחַת: 29שָׁמַעְנוּ גְאוֹן־מוֹאָב גֵּאֶה מְאֹד גְּבְהֹו וּגְאוֹנֹו וְגַאֲוָתוֹ וְרֶם לִבּוֹ: 30אֲנִי יָדַעְתִּי נְאֻם־יְהוָה
עֶבְרָתוֹ וְלֹא־כֵן בַּדָּיו לֹא עָשׂוּ: 31עַל־כֵּן עַל־מוֹאָב אֵילִיל וּלְמוֹאָב כֻּלֹּה אֶזְעָק אֶל־אַנְשֵׁי קִיר־חֶרֶשׂ יֶהְגֶּה: 32מִבְכִי
יַעְזֵר אֶבְכֶּה־לָּךְ הַגֶּפֶן שִׂבְמָה נְטִישֹׁתַיִךְ עָבְרוּ יָם עַד יָם יַעְזֵר נָגָעוּ עַל־קֵיצֵךְ וְעַל־בְּצִירֵךְ שֹׁדֵד נָפָל: 33וְנֶאֱסְפָה
שִׂמְחָה וָגִיל מִכַּרְמֶל וּמֵאֶרֶץ מוֹאָב וְיַיִן מִיקְבִים הִשְׁבַּתִּי לֹא־יִדְרֹךְ הַיְדָד הֵידָד לֹא הֵידָד: 34מִזַּעֲקַת חֶשְׁבּוֹן
עַד־אֶלְעָלֵה עַד־יַהַץ נָתְנוּ קוֹלָם מִצֹּעַר עַד־חֹרֹנַיִם עֶגְלַת שְׁלִשִׁיָּה כִּי גַּם־מֵי נִמְרִים לְמַשַּׁמּוֹת יִהְיוּ: 35וְהִשְׁבַּתִּי לְמוֹאָב
נְאֻם־יְהוָה מַעֲלֶה בָמָה וּמַקְטִיר לֵאלֹהָיו: 36עַל־כֵּן לִבִּי לְמוֹאָב כַּחֲלִלִים יֶהֱמֶה וְלִבִּי אֶל־אַנְשֵׁי קִיר־חֶרֶשׂ כַּחֲלִילִים
יֶהֱמֶה עַל־כֵּן יִתְרַת עָשָׂה אָבָדוּ: 37כִּי כָל־רֹאשׁ קָרְחָה וְכָל־זָקָן גְּרֻעָה עַל כָּל־יָדַיִם גְּדֵדֹת וְעַל־מָתְנַיִם שָׂק: 38עַל
כָּל־גַּגּוֹת מוֹאָב וּבְרְחֹבֹתֶיהָ כֻּלָּה מִסְפֵּד כִּי־שָׁבַרְתִּי אֶת־מוֹאָב כִּכְלִי אֵין־חֵפֶץ בּוֹ נְאֻם־יְהוָה: 39אֵיךְ חַתָּה הֵילִילוּ אֵיךְ
הִפְנָה־עֹרֶף מוֹאָב בּוֹשׁ וְהָיָה מוֹאָב לִשְׂחֹק וְלִמְחִתָּה לְכָל־סְבִיבָיו: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

40כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנֵּה כַּנֶּשֶׁר יִדְאֶה וּפָרַשׂ כְּנָפָיו אֶל־מוֹאָב: 41נִלְכְּדָה הַקְּרִיּוֹת וְהַמְּצָדוֹת נִתְפָּשָׂה וְהָיָה לֵב גִּבּוֹרֵי
מוֹאָב בַּיּוֹם הַהוּא כְּלֵב אִשָּׁה מְצֵרָה: 42וְנִשְׁמַד מוֹאָב מֵעָם כִּי עַל־יְהוָה הִגְדִּיל: 43פַּחַד וָפַחַת וָפָח עָלֶיךָ יוֹשֵׁב מוֹאָב
נְאֻם־יְהוָה: 44הַנָּס מִפְּנֵי הַפָּחַד יִפֹּל אֶל־הַפַּחַת וְהָעֹלֶה מִן־הַפַּחַת יִלָּכֵד בַּפָּח כִּי־אָבִיא אֵלֶיהָ אֶל־מוֹאָב שְׁנַת
פְּקֻדָּתָם נְאֻם־יְהוָה: 45בְּצֵל חֶשְׁבּוֹן עָמְדוּ מִכֹּחַ נָסִים כִּי־אֵשׁ יָצָא מֵחֶשְׁבּוֹן וְלֶהָבָה מִבֵּין סִיחוֹן וַתֹּאכַל פְּאַת מוֹאָב
וְקָדְקֹד בְּנֵי שָׁאוֹן: 46אוֹי־לְךָ מוֹאָב אָבַד עַם־כְּמוֹשׁ כִּי־לֻקְחוּ בָנֶיךָ בַּשֶּׁבִי וּבְנֹתֶיךָ בַּשִּׁבְיָה: 47וְשַׁבְתִּי שְׁבוּת־מוֹאָב
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נְאֻם־יְהוָה עַד־הֵנָּה מִשְׁפַּט מוֹאָב: ס

49

Akanwa ka Nyakasane kayêrekîre Amoni

[1] Kuli bene Amoni. Ntyakwo Nyakasane adesire: Ka Israheli arhajira bâna? K'abula omwîmo? Carhumaga Milkomu ayîma e Gadi n'ishanja lyâge liyûbasire omu bishagala? [2] Lêro! Mukolaga mwabona ensiku zayisha, Kanwa ka Nyakasane. Nayumvisamwo kuli Raba w' Abaamoniti ehihababo by'ebîrha. Ahinduke kabazâne wa bigûkà, abananyere bâge bakwêbwe omu ngulumira y'omuliro. Ago mango Israheli ayîme omu mîmo yâge. [3] Banda endûlù, Hesboni, bulya Ayi ànashâbirwe. Bandi orhuhababo bananyere b'e Raba! Yambali ba sunzu, mubande endûlù mutulutumbe omu byôgo! Bulya Milkomu akola ahêkwa bujà haguma n'abadâhwa bâge n'abalanzi bâge bôshi. [4] Oku walimbiraga olubanda lwâwe, wâni munyere wagomire, oku wacîkubagira emihako yâwe: «mpu ndi wankacishomya okuntêra'?» [5] Alaga oku nkolaga nakuhondakwo côbohya, kanwa ka Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, akugorhe empande zôshi, mwâlibirhwakwo mweshi, mugende mihanda erhashimânana na ntâye waâshûbûze abajàyâka. [6] (Cikwône buzinda nayishikûla empira za bene Abaamoniti omu bujà! Kanwa ka Nyakasane).

Akanwa kayêrekîre Edomu

[7] Kuli Edomu. Ntya kwo Nyakasane w'Emirhwe adesire: Ewe, ka ntà bushinganyanya buciba e Temani? Ewe, k'ihano lyahirigisire emw'abanyabukengêre. K'oburhimanya bwâbo bwâhirigirha? [8] Mulibirhe! Mukule idârhi! Mucicizininika kulî, mwe mubià e Dedani, bulya namulerhera okuherêrekera mwe iburha lya Ezau, go mango g'okumuhana gano. [9] Hano abalitwa emizâbîbu bayisha emwinyu, barhâsige ecihadu ciru n'eciguma. Hano budufu ebishambo, byâshereza byôshi kuhika bigambwe. [10] Nie nâbasiga bwâmwa ntyo, bene Ezau, nie nâbafulula aha bacîfulisire. Ntaho bacigwêrhe bacibundika. Kwo kuherêrekera kôshi okwo kw'obwo bûko. Bacibâho, abalungu bâbo, ntâbyo byâsigala. [11] Harhârhenge owaderha erhi nâkulerera enfuzi zâwe, n'abakana bâwe barhacicifufumukaga ndi, bulya ho ndi. [12] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Yumvi bwinjà: aba ntalirheganyize okunywa akabêhè, bâkanywa. Nâwe, erhi ntâko nabà, ntâbè

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

iga! Ntanzi la! Ako kabehe, wâkanywa bwinjà bwinjà! [13] Ncigashire ecihango câni nk'oku nnandi Nyamuzinda, ecishagala câwe cinene ca Bosra câhinduka ca kuyôbohya, cijâci, ibala, mahorhe, irûngu lya mishaka oku nsiku zôshi». Ntyo kwo Nyakasane adesire. [14] Nayumvîrhe omwanzi gwarhenga emwa Nyakasane, oku entumwa ya- rhumirwe emw'amashanja mpu egabwîre, erhi: «Shubllzanyi, mugendirhera Edomu! Hozi aho! Mujè oku lugamba! [15] Edomu, nâkujira obè ishanja lya buzinda omu gandi mashanja gôshi, lirya ly'okugayaguzibwa n'abantu bôshi. [16] Wakagiyôbohya abantu bôshi, wakazicîkebwa mpu oli mukulu bwencêne kubalusha cikwône kurheba wakagicîrheba. We bêra omu lwala lw'amabuye, wâmanana oku masongerwe g'entondo, ciru akaba wajirimanika olwôgo lwâwe enyanya bwenêne nka lw'ikozi, nâkubungulula eyo munda». Kwo Nyakasane adesire ntyo. [17] Edomu ahinduka ishwa lya kuyôbohya, abagera bôshi bâkazisômerwa, bayôbohe banahebe olushungûrho babona kurhi asherîre. [18] Kwo âyôrha nka kulya Sodomo na Gomora bashereraga haguma n'ebishagala byàli bimuliranyire. Nyakasane okudesire. Ntà muntu ciru n'omuguma wanâcikuyûbakemwo, ntâye wânacibêre muli we. [19] «Kwo nâyôrha nka ntale yarhenga omu mashaka ga Yordani, erya yajà omu bulambo bw'akahasi kinja, Nyakasane adesire, erhi: omu kugohya liguma ntya, nacendabuka oku bantu bamwo bôshi. Okuhandi obwo omu Edomu nyimikemwo omurhambo nâyishiba nàcishozire. Ndigi oyumânîne nâni? Ndi wankagerêreza okundyûza akantu? Na kandi murhegesi ohi wankanja omu irhwe»? [20] Yumvagyi lêro omulâli Nyakasane agwêrhe kuli Edomu, emihigo a-rheganyize abantu babà e Temani: Mumanye bwinjinjà oku nka ngonyo bababulula. Olwabuko lwâbo, balulabarhanya banabona. [21] Igulu lyamadirhimana n'omudindiri gw'okurhibuka kwâbo, izù ly'okuyâma kwâbo lidwîrhe lyayumvîkana kuhika ebwa Nyanja y'Amasheke. [22] Kwo ali nk'ikozi lishanjwîre ebyûbi, amàsoka n'okulembêra enyanya za Bosra. Olwo lusiku emirhima y'abasirika b'entwâli ba Edomu yayôrha ak'omurhima gw'omukazi odwîrhe alumwa n'emikero y'okuburha.

Enkômo y'akanwa oku bishagala by'e Siriya

[23] Enkômo kuli Damasi. Ebishagala by'e Hamati na Arpadi byazânyirwe erhi omwanzi mubî bayumvîrhe gurhuma. Byakangalire omurhima gurhankanacirhûlûla. [24] Abantu b'e Damasi batwîsire omurhima, bahindwîre omugongo bayaâka, badirhimanyire n'omusisi; balikwo amalibuko n'amalumwa ak'omukazi walumwa n'emikero y'okuburha. [25] Kurhi kwankahashikana cirya cishagala c'irenge kulya, gulya murhundu gw'amasîma gusigwe bwâmwa buzira bantu? [26] Emisole yamwo yajà yahirima omu ngo, olwo lusiku abasirika bagwo bôshi bahungumuka, Nyakasane w'Emirhwe okudesire. [27] Ecishagala ca Damasi nâcidulika muliro; gwâsingônola enyumpa ya Ben-Hadadi.

Enkômo y'ebinwa oku Baharabu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[28] Enkomo oku Baharabu b'e Kedari n'amâmi g'e Hasori, balya bàhimagwa na Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni. Ntya kwo Nyakasane adesire: Kanyi, muhamire kuli Kedari! Musherêze byôshi emw'abantu b'o-mw'irûngu. [29] Babanyâge amahêma gâbo n'amasô gâbo g'ebintu, amashîro gâbo n'ebirugu byâbo byôshi binyagwe. Banyagwe engamiya zâbo banabalumizekwo ecôbà, empande zôshi. [30] Libirhi, mugende duba, mucifulike bwinjinjà mwe bantu b'e Hasori, kwo Nyakasane adesire ntyo. Bulya mwâmi Nebukadreza amugûngêzize, ahizire oku ammurhêra. [31] Kanyi, Nyakasane okudesire, muhamire kuli bala bantu barhacîgonza cici, abakâgicîkêbwa mpu bacilamira omu murhûla, abarhajira lumvi, barhajira kahamikizo, balama omu lwihweko! [32] Omushombanyi ârhôla engamiya zâbo n'amasò gâbo manji manji munyago. Nâbashandabanya enyunda zôshi abo bakaziramushaku. Ntâko obuhanya burhâbarhuluke, kwo Nyakasane adesire. [33] Ecishagala ca Hasori cashuba irûngu lya côba oku nsiku zôshi. Ntâye ciru n'omuguma waciciyûbakamwo, omuntu oyîsa omûk

a. Enkomo y'ebinwa kuli Elamu

[34] Aka kali kanwa ka Nyakasane karhindagakwo Yeremiyahu aha murhondêro gw'obwâmi bwa Sedekiyahu, mwâmi w'e Yûda. [35] Ntya kwo Nyakasane w'Emirhwe adesire: «Nâvuna omuherho gwa Elamu, gwo anegenera. [36] Empande ini z'igulu nâzirhumira Elamu, kurhenga ebulyo kuhika ebulembe, ebushoshokero bw'izûba n'ebuzikiro bwâlyo, Nâbashandâza empande zôshi. Ntà cihugo cirhabemwo Abaelamiti bajà bayâka. [37] Abaelamiti nâbadirhimanya embere z'abashombanyi bâbo, embere za balya babalongeza olufu. Nâbarhumira obuhanya omu bukunizi bwâni bunene. Nâbashimbulula n'ebîrha kuhika mbamalîre. [38] Nâkula mwâmi n'abarhambo omu Elamu, ngwîkemwo entehe yâni y'obwâmi. Ntyo kwo Nyakasane adesire. [39] Ci kwoki, kanwa ka Nyakasane, hano kugera nsiku, Abaelamiti mbayagalula, bashubire emwababwe.

Jeremia/Jeremiah 49

לִבְנֵי עַמּוֹן כֹּה אָמַר יְהוָה הֲבָנִים אֵין לְיִשְׂרָאֵל אִם־יוֹרֵשׁ אֵין לוֹ מַדּוּעַ יָרַשׁ מַלְכָּם אֶת־גָּד וְעַמּוֹ בְּעָרָיו יָשָׁב׃ לָכֵן
הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְהִשְׁמַעְתִּי אֶל־רַבַּת בְּנֵי־עַמּוֹן תְּרוּעַת מִלְחָמָה וְהָיְתָה לְתֵל שְׁמָמָה וּבְנֹתֶיהָ בָּאֵשׁ
תִּצַּתְנָה וְיָרַשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת־יְרֻשָּׁיו אָמַר יְהוָה׃ הֵילִילִי חֶשְׁבּוֹן כִּי שֻׁדְּדָה־עַי צְעַקְנָה בְּנוֹת רַבָּה חֲגֹרְנָה שַׂקִּים סְפֵּדְנָה
וְהִתְשׁוֹטַטְנָה בַּגְּדֵרוֹת כִּי מַלְכָּם בַּגּוֹלָה יֵלֵךְ כֹּהֲנָיו וְשָׂרָיו יַחְדָּיו׃ מַה־תִּתְהַלְלִי בָּעֲמָקִים זָב עִמְקֵךְ הַבַּת הַשּׁוֹבֵבָה
הַבֹּטַחַת בְּאֹצְרֹתַיִךְ מִי יָבוֹא אֵלָי׃ הִנְנִי מֵבִיא עָלַיִךְ פַּחַד נְאֻם־אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת מִכָּל־סְבִיבָיִךְ וְנִדַּחְתֶּם אִישׁ לְפָנָיו
וְאֵין מְקַבֵּץ לַנּוֹדֵד׃ וְאַחֲרֵי־כֵן אָשִׁיב אֶת־שְׁבוּת בְּנֵי־עַמּוֹן נְאֻם־יְהוָה׃ ס
לֶאֱדוֹם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הַאֵין עוֹד חָכְמָה בִּתֵימָן אָבְדָה עֵצָה מִבָּנִים נִסְרְחָה חָכְמָתָם׃ נֻסּוּ הָפְנוּ הֶעְמִיקוּ
לָשֶׁבֶת יֹשְׁבֵי דְדָן כִּי אֵיד עֵשָׂו הֵבֵאתִי עָלָיו עֵת פְּקַדְתִּיו׃ אִם־בֹּצְרִים בָּאוּ לָךְ לֹא יַשְׁאִרוּ עוֹלְלוֹת אִם־גַּנָּבִים בַּלַּיְלָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הִשְׁחִיתוּ דַיָּם: 10כִּי־אָנֹכִי חָשַׂפְתִּי אֶת־עֵשָׂו גִּלֵּיתִי אֶת־מִסְתָּרָיו וְנֶחְבָּה לֹא יוּכַל שַׁדַּד זַרְעוֹ וְאֶחָיו וּשְׁכֶנָיו
וְאֵינֶנּוּ: 11עָזְבָה יְתֹמֶיךָ אֲנִי אֲחַיֶּה וְאַלְמְנֹתֶיךָ עָלַי תִּבְטָחוּ: ס

12כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה הִנֵּה אֲשֶׁר־אֵין מִשְׁפָּטָם לִשְׁתּוֹת הַכּוֹס שָׁתוֹ יִשְׁתּוּ וְאַתָּה הוּא נָקֹה תִּנָּקֶה לֹא תִנָּקֶה כִּי שָׁתֹה
תִּשְׁתֶּה: 13כִּי בִי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְהוָה כִּי־לְשַׁמָּה לְחֻרְפָּה לְחֹרֶב וּלְקִלָּלָה תִּהְיֶה בָצְרָה וְכָל־עָרֶיהָ תִּהְיֶינָה לְחָרְבוֹת
עוֹלָם: 14שְׁמוּעָה שָׁמַעְתִּי מֵאֵת יְהוָה וְצִיר בַּגּוֹיִם שָׁלוּחַ הֵתָקְבְּצוּ וּבֹאוּ עָלֶיהָ וְקוּמוּ לַמִּלְחָמָה: 15כִּי־הִנֵּה קָטֹן
נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם בָּזוּי בָּאָדָם: 16תִּפְלַצְתְּךָ הִשִּׁיא אֹתָךְ זְדוֹן לִבֶּךָ שֹׁכְנִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע תֹּפְשִׂי מְרוֹם גִּבְעָה כִּי־תַגְבִּיהַ כַּנֶּשֶׁר
קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם־יְהוָה: 17וְהָיְתָה אֱדוֹם לְשַׁמָּה כָּל עֹבֵר עָלֶיהָ יִשֹּׁם וְיִשְׁרֹק עַל־כָּל־מַכּוֹתֶהָ: 18כֶּמַהְפֵּכַת סְדֹם
וַעֲמֹרָה וּשְׁכֵנֶיהָ אָמַר יְהוָה לֹא־יֵשֵׁב שָׁם אִישׁ וְלֹא־יָגוּר בָּהּ בֶּן־אָדָם: 19הִנֵּה כְּאַרְיֵה יַעֲלֶה מִגְּאוֹן הַיַּרְדֵּן אֶל־נְוֵה
אֵיתָן כִּי־אַרְגִּיעָה אַרְיִצֵנּוּ מֵעָלֶיהָ וּמִי בָחוּר אֵלֶיהָ אֶפְקֹד כִּי מִי כָמוֹנִי וּמִי יוֹעִדֵנִי וּמִי־זֶה רֹעֶה אֲשֶׁר יַעֲמֹד לְפָנָי: ס
20לָכֵן שִׁמְעוּ עֲצַת־יְהוָה אֲשֶׁר יָעַץ אֶל־אֱדוֹם וּמַחְשְׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חָשַׁב אֶל־יֹשְׁבֵי תֵּימָן אִם־לֹא יִסְחָבוּם צְעִירֵי הַצֹּאן
אִם־לֹא יַשִּׁים עֲלֵיהֶם נָוֵהֶם: 21מִקּוֹל נִפְלָם רָעֲשָׁה הָאָרֶץ צָעָקָה בְיַם־סוּף נִשְׁמַע קוֹלָהּ: 22הִנֵּה כַנֶּשֶׁר יַעֲלֶה וְיִדְאֶה
וְיִפְרֹשׂ כְּנָפָיו עַל־בָּצְרָה וְהָיָה לֵב גִּבּוֹרֵי אֱדוֹם בַּיּוֹם הַהוּא כְּלֵב אִשָּׁה מְצֵרָה: ס

23לְדַמֶּשֶׂק בּוֹשָׁה חֲמָת וְאַרְפָּד כִּי־שְׁמֻעָה רָעָה שָׁמְעוּ נָמֹגוּ בַּיָּם דְּאָגָה הַשְׁקֵט לֹא יוּכָל: 24רָפְתָה דַמֶּשֶׂק הִפְנְתָה
לָנוּס וְרֶטֶט | הֶחֱזִיקָה צָרָה וַחֲבָלִים אֲחָזַתְהָ כַּיּוֹלֵדָה: 25אֵיךְ לֹא־עֻזְּבָה עִיר תְּהִלָּה קִרְיַת מְשׂוֹשִׂי: 26לָכֵן יִפְּלוּ
בַחוּרֶיהָ בִּרְחֹבֹתֶיהָ וְכָל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה יִדְּמוּ בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת: 27וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת דַּמֶּשֶׂק וְאָכְלָה
אַרְמְנוֹת בֶּן־הֲדָד: ס

28לִקֵדָר | וְלִמַמְלְכוֹת חָצוֹר אֲשֶׁר הִכָּה נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל כֹּה אָמַר יְהוָה קוּמוּ עֲלוּ אֶל־קֵדָר וְשָׁדְדוּ
אֶת־בְּנֵי־קֶדֶם: 29אָהֳלֵיהֶם וְצֹאנָם יִקָּחוּ יְרִיעוֹתֵיהֶם וְכָל־כֵּלֵיהֶם וּגְמַלֵּיהֶם יִשְׂאוּ לָהֶם וְקָרְאוּ עֲלֵיהֶם מָגוֹר
מִסָּבִיב: 30נֻסוּ נֻדוּ מְאֹד הֶעְמִיקוּ לָשֶׁבֶת יֹשְׁבֵי חָצוֹר נְאֻם־יְהוָה כִּי־יָעַץ עֲלֵיכֶם נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עֵצָה וְחָשַׁב
עֲלֵיהֶם מַחֲשָׁבָה: 31קוּמוּ עֲלוּ אֶל־גּוֹי שַׁלֵּיו יוֹשֵׁב לָבֶטַח נְאֻם־יְהוָה לֹא־דְלָתַיִם וְלֹא־בְרִיחַ לוֹ בָּדָד יִשְׁכֹּנוּ: 32וְהָיוּ
גְמַלֵּיהֶם לָבַז וַהֲמוֹן מִקְנֵיהֶם לְשָׁלָל וְזֵרִתִּים לְכָל־רוּחַ קְצוּצֵי פֵאָה וּמִכָּל־עֲבָרָיו אָבִיא אֶת־אֵידָם נְאֻם־יְהוָה: 33וְהָיְתָה
חָצוֹר לְמָעוֹן תַּנִּים שְׁמָמָה עַד־עוֹלָם לֹא־יֵשֵׁב שָׁם אִישׁ וְלֹא־יָגוּר בָּהּ בֶּן־אָדָם: ס

34אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־עֵילָם בְּרֵאשִׁית מַלְכוּת צִדְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר: 35כֹּה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת הִנְנִי שֹׁבֵר אֶת־קֶשֶׁת עֵילָם רֵאשִׁית גְּבוּרָתָם: 36וְהֵבֵאתִי אֶל־עֵילָם אַרְבַּע רוּחוֹת מֵאַרְבַּע קְצוֹת הַשָּׁמַיִם
וְזֵרִתִּים לְכָל הָרוּחוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא־יִהְיֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא־יָבוֹא שָׁם נִדְּחֵי עוּלָם: 37וְהַחִתַּתִּי אֶת־עֵילָם לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם
וְלִפְנֵי | מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְהֵבֵאתִי עֲלֵיהֶם | רָעָה אֶת־חֲרוֹן אַפִּי נְאֻם־יְהוָה וְשִׁלַּחְתִּי אַחֲרֵיהֶם אֶת־הַחֶרֶב עַד כַּלּוֹתִי
אוֹתָם: 38וְשַׂמְתִּי כִסְאִי בְּעֵילָם וְהַאֲבַדְתִּי מִשָּׁם מֶלֶךְ וְשָׂרִים נְאֻם־יְהוָה: 39וְהָיָה | בְּאַחֲרִית הַיָּמִים
אָשִׁוב אֶת־שְׁבִית עֵילָם נְאֻם־יְהוָה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

50

Okushâbûka kwa Babiloni n'okurhenga omu bujà kwa Bene-Israheli

1 Aka kali kanwa Nyakasane aderhezagya omulêbi Yeremiyahu kayêrekîre Babiloni[v] n'ecihugo
c' Abakaldeya. 2 Muyâlize ogu mwanzi ekarhî k'amashanja, mugushongêze, murhafulikaga
akantu. Mubabwîre oku «Babiloni agwâsirwe, Bali bamubonesize za mêmè, Marduki[w]
anashângusire, enshanga zâge zikola hêru, ebyo bishwêka byâge byaherêrekîre. 3 Bulya ishanja
lyarhenga njiranyanya lyamamurhogera, lirimulwîsa, ecihugo câge lyamacihindula irûngu:
cirhakacibonekamwo ehiyîsa omûka. Abantu n'ensimba byôshi byàyâsire. Arhakaciyimbwamwo
akantu. 4 Mw'ezo nsiku na mw'ago mango gonènè, kwo Nyakasane adesire, bene Israheli
bagaluka haguma na bene Yuda. Bagwârha enjira bajè balonza Nyakasane Nyamuzinda wâbo.
5 Bayisha badôsa enjira yajà e Siyoni, yo munda bayêrekîre. Bayishire balibugâna Nyakasane,
bafundike haguma naye endagâno y'ensiku n'amango, erya y'enkwîra erya barhakaciyibagira
ciru n'eriguma. 6 Olubaga lwâni lwali lukola lubà busò bwa bibuzi bihezire. Abangere bâbyo bàli
erhi babihabwîre, babireka byaja byagenda mihabuka omu ntondo. Ntà ntondo na ntà rhurhondo
byacihabaga, byalinda biyibagira ecôgo c'aha kà. 7 Abashombanyi barhangîriza babibuganaga,
bakazibifomera burharhindira, banacidesa erhi: «Ntà kubî rhwajizire, aba bantu babihire
Nyamuzinda wâbo, ye wali bucire bwâbo bw'okuli na bulangâlire bwa bashakulûza bâbo».
8 Yaki, murhenge e Babiloni, kwo Nyakasane adesire, murhenge mw'eci cihugo c'Abakaldeya,
mukubûle enjira, nka kula ebihebe bishokolera obusò. 9 Bulya nkola nâhamagala omurhwe
gw'amashanja manene gwayishirhêra Babiloni. Abo bantu bayisha kurhenga omu cihugo ca
njira nyanya, bagorhe Babiloni banamugwârhe. Emyampi yâbo erhagaluke cîru, nka kula
omusirika w'entwâli arhagaluka maboko mûmu. 10 Ecihugo c'Abakaldeya bâcihagula. Ngasi
bôshi bayigurha bagambwe, kwo Nyakasane adesire. 11 Neci, musîme munacîshinge mwe
mwanyagaga ebyâni! Mwanahashija mwahama nka mitwîra ya manina omu bulambo,
n'okuyâma buhanzi. 12 Mulole kuli nyoko erhi kwo, co cirigi cihugo cinyu cammuburhaga:
enshonyi zàcibumbire, bikola byanshonyi kuli co, c'eco cikola ca buzinda omu gandi mashanja,
irûngu, bwerûlè bûmu bûmu. 13 Bukunizi bwa Nyakasane burhumire ciyôrha buzira muntu, côshi
liri irûngu. Ngasi bôshi bagera hôfi naco bakazijuguma, bashungûrhe n'obwôba babona gurhi
casherîre. 14 Mwe nfôla-miherho mweshi, muyishe mugorhe Babiloni mumuzunguluke.
Mumulikirekwo emyampi yinyu, murhayibabaliraga, bula agomire Nyakasane. 15 Mumubandire
orhuhababo rhwinyu rhw'ebîrha empande zôshi. Y'oyo wacilêrha alengezize amaboko.
Emitungo yâge yashâbirwe, ebyôgo byâge byahondôsire. Lwihôlo lwa Nyakasane olwo,
mucihôlage kuli Babiloni, mumukolere biri nka birya akolîre abandi. 16 Mukule muli Babiloni

---

[v] **50.1** Ebinwa bakomwire Babeli byakumubwîra oku amaherêrekera. Ebi bikomwîre Israheli byakumubwîra oku alangâlire, âciyagaluka.
[w] **50.2** Bali ye na Marduki: muzimu w'e Babeli: Lolà Iz 46, 1; Bar 6, 40.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abahinzi n'abasârûzi. Ngasi muntu acizibuke engôrho nkali, ashubire emwa benewâbo, ngasi muntu ayâkire omu cihugo c'emwâbo. [17] Israheli ali akola ayôsire nka bibuzi bihezire, byaja byahivwa n'entale. Omurhanzirhanzi wabirirekwo ali mwâmi w'e Asuru. Enyuma z'okwo, ayisha mwâmi Nabukondonozori w'e Babiloni, amubederhera orhuvuha. [18] Ntya kwo Nyakasane w'Emirhwe adesire, erhi: «Nkolaga nahana omwâmi w'e Babiloni haguma n'ecihugo câge, nka kulya, mîra nahanaga omwâmi w'e Asuru. [19] Cikwône nashubilongolana Israheli omu lwabuko lwâge. Akerera oku ntondo ya Karmeli n'omu Bashani; arhabule kantu oku ntondo ya Efrayimu n'omu cihugo ca Galadi-Akera, ayigurhe, anagambwe. [20] Mw'ezo nsiku na mw'ago mango, kwo Nyakasane adesire, bâlonza obubî bwa Israheli, barhâcibubone, balonze ebyâha bya Yuda, barhâcibibone, bulya nâbabalira ngasi bôshi basigîre.

Babwîre Yeruzalemu oku Babiloni ârhoga âshanguke

[21] Murhêre ecihugo ca Meratayimu, murhêre n'abayûbaka e Pekodi, oyi-rhe, onigûze abasigire eyo munda, kwo Nyakasane adesire, oyukirize ngasi byôshi nakurhegesire. [22] Cihogêro ca bîrha omu cihugo! Hôshi, lubi Iunji lunji! [23] Ka kwankanaba? Olya Babiloni wàli nyundo yakâgivunyungula igulu lyôshi! Naye akavunyunguka bushangukizà. Abè irûngu lya kuyôbohya omu gandi mashanja gôshi! Nka gurhi obwo! [24] Babiloni, nalikurhezire omulabarho. wamagugwamwo orhan'ishi! w'oyu okola hêru, mîra bakusamaga! Bulya nie wàli wamahuma omu isù, niono Nyakasane. [25] Nyakasane amayigula embîko yâge. Omu bukunizi n'omu burhe bwâge akolaga ayêrekana emirasano akûzire mw'eyo mbîko. Babona omukolo gwa Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe omu cihugo c'Abakaldeya. [26] Murhenge empande zôshi, muyishire Babiloni, muhamûle enguli zâge! Mumulundike nsingansinga, munamusherêze. Arhacisigalagamwo kantu! [27] Enfizi zâge zôshi, muzinigûze. Mujizimorogeza aha babâgira. Buhanya bwâbo, bamahera, bulya amango Nyakasane abahànamwo gahisire. [28] Yumvi olubî abayasire abo, abafulumusire e Babiloni, badwîrhe omwanzi e Siyoni, mpu: Nyakasane Nyamuzinda wîrhu anacihôzire, anacihôlire akâ-Nyamuzinda kâge katagatîfu.

Ecâha c'okugagaja Ntagagajwa

[29] Muhuluze enfôla-muherho zôshi, bajirhêra Babiloni. Bamugorhe, banamufukire orhusheshero rhwôshi. Bamugalulire obubî ajizire, bamukolere ebi akolîre abandi! Bulya arhambala Nyamuzinda, Mutagatifu w'Israheli. [30] Emisole yâge yôshi yâhirima omu mihanda yâge, n'abasirika bâge bôshi bâfunyâla, bagukumuke olwo lusiku, kwo Nyakasane adesire. [31] Weshi oyu! wâni cibonè! Kwo Nyamuzinda, Nyakasane w'Emirhwe adesire, olusiku lwâwe Iwayishire, nkola nkuyishîre, ndi kuhana. [32] Ngasi ocîbona asarhala anahirime, na ntâye wamuzûsa. Ebishagala byâge nâbidulika muliro, gusingônole n'abamuzungulusire bôshi. [33] Ntya kwo Nyakasane Nyamuzinda w'Israheli adesire: «Bene Israheli na bene Yuda bàlibuzîbwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ababalulizagya babagwasire buzibu, balahîre okubalîka. [34] Niono, Mufungizi wâbo, ndi muzibu, nie Nyakasane w'Emirhwe. Nafumbarha niene olubanja lwâbo, lyo nderha omurhûla omu igulu, n'akashâbo omu bantu b'e Babiloni.

Omulâli gwa Nyakasane kuli Babiloni

[35] Engôrho oku Bakaldeya, kwo Nyakasane adesire, oku bantu b'e Babiloni, oku baluzi bâge n'oku bashinganyanya bâge! [36] Engôrho oku balaguzi bâge bahurhiremwo irhwe! Engôrho oku basiri- ka bâge. batwike omurhima! [37] Engôrho oku biterusi byâge, oku ngale zâge, oku mashanja ga ngasi lubero gamulwirakwo; bôshi bahinduke ngonyi za bakazi! Engôrho oku bahirhi bâge, bôshi bahagulwe! [38] Engôrho oku nyîshi zâge, zôshi ziyumûke. Bulya ciri cihugo ca nshu-sho za bazimu, ebyo bihenyango bihûsa ababiharâmya. [39] Co cirhumire banyambwe na nyamugunga bayishiyunjula omu cishagala, enyunda zâyunjulamwo. Babiloni âyârha buzira bantu oku nsiku zôshi, arhakacibêrwamwo emyâka n'emyâka. [40] Namutulamya nk'oku najiraga Sodomo, Gomora n'ebishagala byàli eburhamhi, kwo Nyakasane adesire. Ntà muntu ciru n'omuguma wâciyûbake muli ye, ntâye oyîsa omûka wâcibêre muli ye. [41] Ishanja liyishe lyarhenga ebulembe, ishanja linene, abâmi b'obuhashe bârhenga ebwa kafende-fende k'igulu. [42] Abasirika bâbo bajà bashaganya amatumu n'engôrho, bali nka by'erubala barhabâlira ndi. Baja bajira olubi nka kula enyanja ekungula. Bashonyire oku biterusi banacikeresire bwinjinjà oku lugamba lw'amatabâro, w'oyo bayishîre wâni Babiloni. [43] Omwâmi w'e Babiloni obu ayumvîrhe ogwo mwanzi, amarhoga amaboko, entemu yamamushamula ak'omukazi walumwa n'emikero y'okuburha. [44] Kwo nâyôrha nka kula entale erhenga omu mashaka ga Yordani esôkere ebwa kahasi kabishi, kwo Nyakasane adesire. Mbalibirhekwo bôshi oku caligumiza. Okubundi nyimike omurhambo nacîshozire niene omu Babiloni. Ndigi wankacîgerera kuli nie. Na murhegesi ohi wakampigiza? [45] Yumvagyi lero mulali muci Nyakasane ajirîre Babiloni, mihigo mici a-rheganyize abantu b'omu cihugo. Okunali, bôshi bagenda bakululwa nka bibuzi kuhika oku muzinda-zinda. Ecihugo câbo naco cône câbakabulira n'entemu. [46] Erhi ogwo mwanzi gunamanywa, mpu: «Babiloni agwâsirwe», igulu lyàdirhimana, ecihôgero cinene càmazûka omu mashanja gôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־בָּבֶל אֶל־אֶרֶץ כַּשְׂדִּים בְּיַד יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא: 2הַגִּידוּ בַגּוֹיִם וְהַשְׁמִיעוּ
אַל־תְּכַחֵדוּ אִמְרוּ נִלְכְּדָה בָבֶל הֹבִישׁ בֵּל חַת מְרֹדָךְ הֹבִישׁוּ עֲצַבֶּיהָ חַתּוּ גִלּוּלֶיהָ: 3כִּי עָלָהּ עָלֶיהָ גּוֹי מִצָּפוֹן
הוּא־יָשִׂית אֶת־אַרְצָהּ לְשַׁמָּה וְלֹא־יִהְיֶה יוֹשֵׁב בָּהּ מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה נָדְדוּ הָלָכוּ: 4בַּיָּמִים הָהֵמָּה וּבָעֵת הַהִיא
נְאֻם־יְהוָה יָבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה וּבְנֵי־יְהוּדָה יַחְדָּו הָלוֹךְ וּבָכוֹ יֵלֵכוּ וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם יְבַקֵּשׁוּ: 5צִיּוֹן יִשְׁאֲלוּ דֶּרֶךְ
הֵנָּה פְנֵיהֶם בָּאוּ וְנִלְווּ אֶל־יְהוָה בְּרִית עוֹלָם לֹא תִשָּׁכֵחַ: ס
6צֹאן אֲבֵדוֹת הָיָה עַמִּי רֹעֵיהֶם הִתְעוּם הָרִים שׁוֹבְבִים מֵהַר אֶל־גִּבְעָה הָלָכוּ שָׁכְחוּ רִבְצָם: 7כָּל־מוֹצְאֵיהֶם אֲכָלוּם
וְצָרֵיהֶם אָמְרוּ לֹא נֶאְשָׁם תַּחַת אֲשֶׁר חָטְאוּ לַיהוָה נְוֵה־צֶדֶק וּמִקְוֵה אֲבוֹתֵיהֶם יְהוָה: ס
8נֻדּוּ מִתּוֹךְ בָּבֶל וּמֵאֶרֶץ כַּשְׂדִּים יִצְאוּ וִהְיוּ כִּעַתּוּדִים לִפְנֵי־צֹאן: 9כִּי הִנֵּה אָנֹכִי מֵעִיר וּמַעֲלֶה עַל־בָּבֶל קְהַל־גּוֹיִם
גְּדֹלִים מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְעָרְכוּ לָהּ מִשָּׁם תִּלָּכֵד חִצָּיו כְּגִבּוֹר מַשְׁכִּיל לֹא יָשׁוּב רֵיקָם: 10וְהָיְתָה כַשְׂדִּים לְשָׁלָל כָּל־שֹׁלְלֶיהָ
יִשְׂבָּעוּ נְאֻם־יְהוָה: 11כִּי תִשְׂמְחוּ כִּי תַעַלְזוּ שֹׁסֵי נַחֲלָתִי כִּי תָפוּשׁוּ כְּעֶגְלָה דָּשָׁה וְתִצְהֲלִי כָּאֲבִרִים: 12בּוֹשָׁה אִמְּכֶם
מְאֹד חָפְרָה יוֹלַדְתְּכֶם הִנֵּה אַחֲרִית גּוֹיִם מִדְבָּר צִיָּה וַעֲרָבָה: 13מִקֶּצֶף יְהוָה לֹא תֵשֵׁב וְהָיְתָה שְׁמָמָה כֻּלָּהּ כָּל עֹבֵר
עַל־בָּבֶל יִשֹּׁם וְיִשְׁרֹק עַל־כָּל־מַכּוֹתֶיהָ: 14עִרְכוּ עַל־בָּבֶל | סָבִיב כָּל־דֹּרְכֵי קֶשֶׁת יְדוּ אֵלֶיהָ אַל־תַּחְמְלוּ אֶל־חֵץ כִּי
לַיהוָה חָטָאָה: 15הָרִיעוּ עָלֶיהָ סָבִיב נָתְנָה יָדָהּ נָפְלוּ אָשְׁוֹתֶיהָ נֶהֶרְסוּ חוֹמוֹתֶיהָ כִּי נִקְמַת יְהוָה הִיא הִנָּקְמוּ בָהּ
כַּאֲשֶׁר עָשְׂתָה עֲשׂוּ־לָהּ: 16כִּרְתוּ זוֹרֵעַ מִבָּבֶל וְתֹפֵשׂ מַגָּל בְּעֵת קָצִיר מִפְּנֵי חֶרֶב הַיּוֹנָה אִישׁ אֶל־עַמּוֹ יִפְנוּ וְאִישׁ
לְאַרְצוֹ יָנֻסוּ: ס
17שֶׂה פְזוּרָה יִשְׂרָאֵל אֲרָיוֹת הִדִּיחוּ הָרִאשׁוֹן אֲכָלוֹ מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְזֶה הָאַחֲרוֹן עִצְּמוֹ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל: ס
18לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי פֹקֵד אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֶל־אַרְצוֹ כַּאֲשֶׁר פָּקַדְתִּי אֶל־מֶלֶךְ
אַשּׁוּר: 19וְשֹׁבַבְתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל אֶל־נָוֵהוּ וְרָעָה הַכַּרְמֶל וְהַבָּשָׁן וּבְהַר אֶפְרַיִם וְהַגִּלְעָד תִּשְׂבַּע נַפְשׁוֹ: 20בַּיָּמִים הָהֵמָּה
וּבָעֵת הַהִיא נְאֻם־יְהוָה יְבֻקַּשׁ אֶת־עֲוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ וְאֶת־חַטֹּאת יְהוּדָה וְלֹא תִמָּצֶאינָה כִּי אֶסְלַח לַאֲשֶׁר
אַשְׁאִיר: 21עַל־הָאָרֶץ מְרָתַיִם עֲלֵה עָלֶיהָ וְאֶל־יוֹשְׁבֵי פְקוֹד חָרֹב וְהַחֲרֵם אַחֲרֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה וַעֲשֵׂה כְּכֹל אֲשֶׁר
צִוִּיתִיךְ: ס
22קוֹל מִלְחָמָה בָּאָרֶץ וְשֶׁבֶר גָּדוֹל: 23אֵיךְ נִגְדַּע וַיִּשָּׁבֵר פַּטִּישׁ כָּל־הָאָרֶץ אֵיךְ הָיְתָה לְשַׁמָּה בָּבֶל בַּגּוֹיִם: 24יָקֹשְׁתִּי לָךְ
וְגַם־נִלְכַּדְתְּ בָּבֶל וְאַתְּ לֹא יָדָעַתְּ נִמְצֵאת וְגַם־נִתְפַּשְׂתְּ כִּי בַיהוָה הִתְגָּרִית: 25פָּתַח יְהוָה אֶת־אוֹצָרוֹ וַיּוֹצֵא אֶת־כְּלֵי
זַעְמוֹ כִּי־מְלָאכָה הִיא לַאדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים: 26בֹּאוּ־לָהּ מִקֵּץ פִּתְחוּ מַאֲבֻסֶיהָ סָלُוהָ כְמוֹ־עֳרֵמִים
וְהַחֲרִימוּהָ אַל־תְּהִי־לָהּ שְׁאֵרִית: 27חִרְבוּ כָּל־פָּרֶיהָ יֵרְדוּ לַטֶּבַח הוֹי עֲלֵיהֶם כִּי־בָא יוֹמָם עֵת פְּקֻדָּתָם: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

28קוֹל נָסִים וּפְלֵטִים מֵאֶרֶץ בָּבֶל לְהַגִּיד בְּצִיּוֹן אֶת־נִקְמַת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נִקְמַת הֵיכָלוֹ: 29הַשְׁמִיעוּ אֶל־בָּבֶל | רַבִּים
כָּל־דֹּרְכֵי קָשֶׁת חֲנוּ עָלֶיהָ סָבִיב אַל־יְהִי־פְלֵטָה שַׁלְּמוּ־לָהּ כְּפָעֳלָהּ כְּכֹל אֲשֶׁר עָשְׂתָה עֲשׂוּ־לָהּ כִּי אֶל־יְהוָה זָדָה
אֶל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: 30לָכֵן יִפְּלוּ בַחוּרֶיהָ בִּרְחֹבֹתֶיהָ וְכָל־אַנְשֵׁי מִלְחַמְתָּהּ יִדַּמּוּ בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה: ס
31הִנְנִי אֵלֶיךָ זָדוֹן נְאֻם־אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת כִּי בָּא יוֹמֶךָ עֵת פְּקַדְתִּיךָ: 32וְכָשַׁל זָדוֹן וְנָפַל וְאֵין לוֹ מֵקִים וְהִצַּתִּי אֵשׁ
בְּעָרָיו וְאָכְלָה כָּל־סְבִיבֹתָיו: ס
33כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עֲשׁוּקִים בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי־יְהוּדָה יַחְדָּו וְכָל־שֹׁבֵיהֶם הֶחֱזִיקוּ בָּם מֵאֲנוּ שַׁלְּחָם: 34גֹּאֲלָם |
חָזָק יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ רִיב יָרִיב אֶת־רִיבָם לְמַעַן הַרְגִּיעַ אֶת־הָאָרֶץ וְהִרְגִּיז לְיֹשְׁבֵי בָבֶל: 35חֶרֶב עַל־כַּשְׂדִּים
נְאֻם־יְהוָה וְאֶל־יֹשְׁבֵי בָבֶל וְאֶל־שָׂרֶיהָ וְאֶל־חַכָמֶיהָ: 36חֶרֶב אֶל־הַבַּדִּים וְנֹאָלוּ חֶרֶב אֶל־גִּבּוֹרֶיהָ וְחַתּוּ: 37חֶרֶב
אֶל־סוּסָיו וְאֶל־רִכְבּוֹ וְאֶל־כָּל־הָעֲרֶב אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ וְהָיוּ לְנָשִׁים חֶרֶב אֶל־אוֹצְרֹתֶיהָ וּבֻזָּזוּ: 38חֹרֶב אֶל־מֵימֶיהָ וְיֵבָשׁוּ
כִּי אֶרֶץ פְּסִלִים הִיא וּבְאֵימִים יִתְהֹלָלוּ: 39לָכֵן יֵשְׁבוּ צִיִּים אֶת־אִיִּים וְיָשְׁבוּ בָהּ בְּנוֹת יַעֲנָה וְלֹא־תֵשֵׁב עוֹד לָנֶצַח וְלֹא
תִשְׁכֹּון עַד־דֹּור וָדוֹר: 40כִּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת־סְדֹם וְאֶת־עֲמֹרָה וְאֶת־שְׁכֵנֶיהָ נְאֻם־יְהוָה לֹא־יֵשֵׁב שָׁם אִישׁ וְלֹא־יָגוּר
בָּהּ בֶּן־אָדָם: 41הִנֵּה עַם בָּא מִצָּפוֹן וְגוֹי גָּדוֹל וּמְלָכִים רַבִּים יֵעֹרוּ מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ: 42קֶשֶׁת וְכִידֹן יַחֲזִיקוּ אַכְזָרִי הֵמָּה
וְלֹא יְרַחֵמוּ קוֹלָם כַּיָּם יֶהֱמֶה וְעַל־סוּסִים יִרְכָּבוּ עָרוּךְ כְּאִישׁ לַמִּלְחָמָה עָלַיִךְ בַּת־בָּבֶל: 43שָׁמַע מֶלֶךְ־בָּבֶל
אֶת־שִׁמְעָם וְרָפוּ יָדָיו צָרָה הֶחֱזִיקַתְהוּ חִיל כַּיּוֹלֵדָה: 44הִנֵּה כְּאַרְיֵה יַעֲלֶה מִגְּאוֹן הַיַּרְדֵּן אֶל־נָוֶה אֵיתָן כִּי־אַרְגִּיעָה
אֲרוּצֵם מֶעָלֶיהָ וּמִי בָחוּר אֵלֶיהָ אֶפְקֹד כִּי מִי כָמוֹנִי וּמִי יוֹעֲדָנִי וּמִי־זֶה רֹעֶה אֲשֶׁר יַעֲמֹד לְפָנָי: 45לָכֵן שִׁמְעוּ
עֲצַת־יְהוָה אֲשֶׁר יָעַץ אֶל־בָּבֶל וּמַחְשְׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חָשַׁב אֶל־אֶרֶץ כַּשְׂדִּים אִם־לֹא יִסְחָבוּם צְעִירֵי הַצֹּאן אִם־לֹא יַשִּׁים
עֲלֵיהֶם נָוֵה: 46מִקּוֹל נִתְפְּשָׂה בָבֶל נִרְעֲשָׁה הָאָרֶץ וּזְעָקָה בַגּוֹיִם נִשְׁמָע: ס

51

Kanwa ka Nyakasane kuli Babiloni

[1] Ntya kwo Nyakasane adesire: Nahûkiza kuli Babiloni n'abayûbaka e Kaldeya empûsi ndârhi y'akashâbo. [2] Nâlikira kuli Babiloni abashandâza[x] lyo bamushandâza, n'okusherêza ecihugo câge, bulya bayishimugorha enyunda zôshi muli olwo lusiku lw'obuhanya. [3] Owalasha emyampi arharhamaga, acibàmbîzize emyampi acîhangâne. Emisole yâge erhabonaga aha yayâkira. Muhungumule omurhwe gw'abasirika bâge bôshi. [4] Abayagalisire bayôrha balambâmire omu cihugo c'Abakaldeya. N'abatumirheomu mihanda y'e Babiloni. [5] Bulya Israheli na Yuda barhahezagya Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, ciru akaba ecihugo câbo cagomîre Nyamuzinda Mutagatîfu w'Israheli. [6] Yaki! murhenge omu Babiloni, (ngasi muguma alwîre oku gâge); murhacîkululire omu buhane bwâge. Bulya go mango g'olwihôlo lwa Nyakasane gano,

[x] **51.2** Abashandâza: bo bantu b'emahanga, bâyishilwîsa Babiloni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

akola amugalulira nk'oku anakwânîne. [7] Babiloni ali kabehe ka masholo oku kuboko kwa Nyakasane. Amashanja gakaziginywa oku idivayi lyâge, co carhumire gasiraha. [8] Lero ahirimire oku caligumiza, y'oyo wamashanguka. Mumubandirage endûlù, mulonze obufumu mumurhûlirizemwo amalumwa gâge. Ka kurhankanaba erhi ankacifuma. [9] Rhwàbusire Babiloni, ci arhafuma. Rhumulekage na ngasi muguma acishubirire emwâbo. Bulya obuhane bumurhogirekwo buli bunene, busôsire bwahika emalunga. [10] Rhwe Nyakasane ahire olubanja yishi! Rhuciyâliza omu Siyoni ecijiro ca Nyakasane Nyamuzinda wîrhu. [11] Hagiki ebisonga binyu. Nyakasane amazûsa oburhè bw'abâmi b'Abamedi, bulya ahizire mpu kuhika ashâbe Babiloni. Lwihôlo lwa Nyakasane olwo. Lwihôlo lw'akâ-Nyamuzinda kâge. Murhyaze emyampi yinyu, muyibumbe emirhama. [12] Mumanike ibendêra ly'amatabâro oku byôgo bya Babiloni. Muyûshûle abalanzi b'okulanga, muhireko abalâlîzi, murheganye ab'okujà ebulabi. Bulya Nyakasane anàhizire okujira ngasi byôshi àderhaga oku bantu b'e Babiloni. [13] We yûbaka oku burhambi bw'enyishi, we mugale omu mihako, ôlwâwe lwahwîre, amango gakuhikîre. [14] Nyakasane w'Emirhwe acîgashire ecihango câge erhi: «Mbo fa ecihango câni nie Nyamuzinda, ntakurhulîrikwo abantu mwandu bali nkacitû ca nzige, bâkubandirakwo olwôho lw'ebîrha.» [15] Alemire obudaka oku buhashe bwâge, abumba igulu oku bumanye bwâge, n'oku bukengêre bwâge àjira amalunga. [16] Oku irhegeko lyâge amîshi ganacîlunde oku nkuba, ecitû cinênênè cisôke emalunga, emilazo elêrhe enkuba, empûsi erhenge aha ebêra. [17] Abantu bôshi banayôrhe bagungumire, buzira kuyumva akantu. Ngasi bàbumbire enshusho zâbo banagwârhwe n'enshonyi zàrhumaga bazibumba, bulya enshusho zâbo ziba za kurhebana, zirhimbwamwo mûka. [18] Biba bintu birhagwêrhi kalamo, bintu birhagwêrhi nda na mugongo. Byanahirigirha amango Nyakasane arhuma obuhanya. [19] Kuli Israheli yêhe, birhali ntyo. Bulya Nyaksane ye walemaga igulu, na Israheli gomulala acîshozire, lzino lyâge Nyakasane w'Emirhwe.

Obuhiri bwa Nyakasane

[20] Wampîre obuhiri, mpu mbukolese, mirasano ya bîrha[y]. [21] We nakolesize oku kuvungunyula ebiterusi n'ababishonakwo, engâlè n'abazihêka. [22] We nakolesize oku kuvungunyula abalume n'abakazi, emisole n'abashosi, abarhabana n'abanyere. [23] We nakolesize oku kuvungunyula abangere n'obusò bwâbo; abahinzi n'ebishwêkwa byâbo, abarhegesi n'abarhambo bâbo. [24] Cikwône, kwo Nyakasane adesire, mukolaga mwabona lero kurhi nagalulira Babiloni n'abantu bâge amabî gôshi bajizire e Siyoni. [25] Neci, namakuyishira Babiloni, eci cingiringiri c'okusherêza, we kazisherêza byôshi en'igulu, kwo Nyakasane adesire. Nâkulambûlira-kwo okuboko kwâni. Nâkuhirika kurhenga oku lwâla, enyanya. Nâkujira obè ntondo ya muliro. [26] Erya

[y] **51.20** : Obuhiri: mweci cinwa balonza okuderha Babiloni nka mushombanyi w'Israheli. Omulêbi Yeremiyahu ajiraga eci cijiro omu mwâka gwa 593, Mwâmi Yezu àrhaciburhwa. Alonza okuyêreka- na obuyêmêre bwâge oku luderho lwa Nyakasane, na kandi kuli kuyêrekana obuhanya bwâyishira Babiloni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhankacirhôlwakwo, ciru ibuye liguma, lyakaba kaboko ka nyumpa, erhi lyakuyûbakirwakwo, bulya wâbà muhehêrere, ensiku n'amango. Kwo Nyakasane ogala byôshi adesire. [27] Mumanike ibendêra omu igulu lyôshi, mubûhe omushekera omu mashanja. Mushubûlize abantu bôshi kuli Babiloni, muhamagale amâmi g'e Ararati, ag'e Mini n'ag'e Ashekenazi; mumurhumizekwo abasirika, mushumûle biterusi binji nka hitù hya nzige. [28] Mushubûlize amashanja gôshi lyo galw'amatumu kuli ye: abâmi b'e Mêdi, abarhambo bâge, abacîranuzi bâge n'ecihugo câge côshi. [29] Igulu lyamadirhimana, lyamageramwo omusisi n'obwôba; bulya omu-higo gwa Nyakasane kuli Babiloni gwamahika. Ecihugo ca Babiloni acîhindula irûngu lya kujugumya, lirya lirhimbwamwomuntu. [30] Abasirika b'entwâli b'e Babiloni bamaleka okulwa bamacîfulika omu mashaka. Oburhwâli bwâbo bwabahwêrîre, bakola bayôsire nka bakazi. Emihango y'ecishagala yakundusire, enyumpa zâmwo bazidulisire muliro. [31] Entumwa zajà zabugânana, zikûzire omulindi zâgendibwîra mwâmi, w'e Babiloni oku ecihugo cagwâsirwe empande zôshi, [32] enjira z'okujamwo zôshi zagosirwe, ebyôgo byahire ntugurhirà, abasirika bâge bôshi barhemusire n'obwôba. [33] Bulya ntya kwo Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli adesire: Omwânanyere we Babiloni kwali nka ngô amango bali bayirhindagira. Hisanzi hitya hyône hicimusigalire, amango g'okusârûla gamuhikîre.

Nyakasane acîhôla

[34] Nabukondonozori mwâmi w'e Babiloni ammirangusize anyûsa, ansiga mûmu nka nambi erhalikwo ciru bisigaliza. Ammirangusa nka njoka, àbumba enda yâge embere ànkabulire. [35] Abantu b'e Siyoni bàderha, mpu: «Amababale Babiloni àrhujirire gamugalukekwo mâshi!» Abantu b'e Yeruzalemu nabo baderhe, mpu: «Abantu b'e Babiloni balyûle omukò gwirhu bàbulazire Mâshi!» [36] Ntya kwo Nyakasane aderhîre Yeruzalemu, erhi: «Niene nkolaga nakulwakwo, nacikwihôlera, nkola naganya olwîshi lwâge, nfuke n'enshôko zâge. [37] Babiloni nâmujira mushaka, abè bulumba bwa banyambwe, cishagala cirhayimbwamwomuntu, ca kurhangâza na ca kuyôbohya. [38] Bunôla abantu b'e Babiloni bôshi kwo bakola bali nka ntale zaluluma, badwîrhe balumba nka nsimba. [39] Oku omwifinjo gwâbo gwajà gwaluga, nâni nabarheganyiza ishêga: nâbalalusa basirahe, bagwîshîre burhazûka oku nsiku zôshi, kwo Nyakasane adesire. [40] Nabahêka ah'ibagiro, nka bibuzi, nka biganda-buzi erhi bihebe.»

Endûlù kuli Babiloni

[41] Kurhi byabîre ntyo! Ecishagala ca Sheshaki cija irenge omu igulu lyôshi cagwâsirwe! Kurhi oku Babiloni yekola irûngu lya côba omu gandi mashanja? [42] Enyanja yasôsire yahika kuli Babiloni amîshi gamumirîre. [43] Ebishagala byâge bikola biri irûngu lyûmu, ecihugo côshi cikola mpala-manga ya mabuye, cirhaciyimbwamwomuntu, buzira ciru omuntu ocicigeramwo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane âhana banyamuzinda bw'obwîhambi

[44] Nyakasane amanyîsize, erhi: «Namahana Bali, Nyamuzinda w'e Babiloni; namushaza ngasi byôshi adwîrhe amirangusa. Amashanja gahusa okukazija emwâge? Ecôgo ca Babiloni cahongosire. [45] Mwe lubaga lwâni, rhengi omu cishagala, ngasi muguma acize amagala gâge embere ly'obukunizi bwâni bunene. [46] Mumanye mwankarhâ omurhima. Murhayôbohaga emyanzi yajà yagera omu cihugo: Mwanzi mulebe gunaderhwe mw'ogu mwâka, ogundi mwâka haderhwe gundi mwanzi mulebe: kavulindi omu igulu, ciri-misî wagonyagonya owundi ciri-misî mpu amurhenze oku ntebe y'obwâmi. [47] Ensiku ziyîruka, ezi nâhanamwo enshusho z'abazimu b'e Babiloni, ecihugo côshi cârhindibuka. Emifù yakaziyôrha elambâmire oku idaho omu cishagala. [48] Go mango empingu n'igulu na ngasi bimuba byôshi byabanda endûlù kuli Babiloni, bulya abamushandâza bayiruka, bahubuka olunda lw'enyanya. Ntyo kwo Nyakasane ogala byôshi adesire. [49] Nka kulya ajiraga nkumba mwandu omu Israheli, Babiloni naye âshuba nkumba bulya banji bafire omu igulu erhi yerhuma. [50] Mugende, murhaciyîmange, mwe mwafulumusire engôrho yâge. Kurhenga eyo munda, mukazigerêreza Nyakasane, muyêrekere omurhima e Yeruzalemu. [51] Oku rhwakagiyumva enshonyi zarhubumba erhi rhwayumvagya ebijaci! Enshonyi zakazirhusôka kuhika emalanga amango rhwabonaga Abanya-mahanga bashesherera omu cirhînyiro ca Nyakasane. [52] Nyakasane adesire, erhi: «Ensiku ziyiruka, ezi nâhanamwo enshusho z'abazimu b'e Babiloni. Omulumbo gw'abayâgalisire gwayumvîkana omu cihugo côshi. [53] Ciru Babiloni ankabîre anahasha okusôkera emalunga anatweyo ecirâlo câge cirhankahikwakwo, nânarhegeka bakaheza bamuhikekwo eyo munda.» [54] Muyumve endûlù zarhenga omu Babiloni, obuhanya bunene bwamaja omu cihugo c'Abakaldeya. [55] Nyakasane oyo washerêza Babiloni, akolaga ahulisa olubî lwâge lune-ne. Omushombanyi amaheba olwôho nka mulaba gw'omu nyanja, omu lubî lw'omukungulo. [56] Kaheza amuyegera akola âmukoza, entwâli zâge âzishwêka avune n'emiherho y'ebîrha. Bulya Nyakasane ye Nyamuzinda mwihôzi, ye ryûla nk'oku binashingânîne. [57] Nâbalalusa, abaluzi n'abashinganyanya bâge, abarhambo bâge, abajinji n'emirhwe/entwâli z'abalwî bâge, bayishigwîshira n'okujà iro ly'ensiku n'amango, barhankacizûka bundi, kwo Mwâmi Mukulu oderhwa Nyakasane w'Emirhwe adesire.

Babiloni ashâbwa

[58] Nyakasane w'Emirhwe amashubiyûshûla ntya, erhi: «Ebyôgo by'e Babiloni byàkundusire lwôshi lwôshi, enyumvi zâge zagulumîre, embaga zidwîrhe zacirhamya oku busha, muliro amashanja gadwîrhe garhindibukira!».

Omwanzi gwakabuliragwa omu Efrata.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[59] Seraya mugala wa Neriya mwinjikulu wa Maseya, àli murhabâzi w'oku côgo ca mwâmi Sedekyahu w'e Yudeya. Omu mwâka gwa kani gw'obwâmi bwa Sedekyahu, alusa mwâmi e Babiloni. [60] Yeremiyahu naye oku bwâge àli ayandisire amahanya gahonera kuli Babiloni gôshi omu citabu, erya myanzi enadesirwe ahâla nyanya. Yeremiyahu anacikomêreza Seraya, erhi: [61] «Hano onahika e Babiloni, onakengêre okusona ebi binwa n'izù linene. [62] Cazinda oderhe, erhi: Nyakasane, wenênè waderhaga oku eci cishagala cayishisherêra, oku cirhâsigalemwomuntu ôli ecintu, oku cahinduka irûngu lyûmu oku nsiku zôshi. [63] Hano onayûsa okusoma eci citabu, onacishwêkerekwo ibuye, ocikabu-lire omu Efrata, [64] okubundi oderhe ebi binwa, erhi: Ntyo kwo Babiloni ayishihirigirha, arhakanacizûka omu buhanya Nyakasane amurhumîre. «Amashanja gamalibuka.» Obwo bwo buzinda bw'ebinwa bya Yeremiyahu.

Jeremia/Jeremiah 51

1כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מֵעִיר עַל־בָּבֶל וְאֶל־יֹשְׁבֵי לֵב קָמָי רוּחַ מַשְׁחִית: 2וְשִׁלַּחְתִּי לְבָבֶל | זָרִים וְזֵרוּהָ וְיִבְקְקוּ
אֶת־אַרְצָהּ כִּי־הָיוּ עָלֶיהָ מִסָּבִיב בְּיוֹם רָעָה: 3אֶל־יִדְרֹךְ הַדֹּרֵךְ קַשְׁתּוֹ וְאֶל־יִתְעַל בְּסִרְיֹנוֹ וְאַל־תַּחְמְלוּ
אֶל־בַּחֻרֶיהָ הַחֲרִימוּ כָּל־צְבָאָהּ: 4וְנָפְלוּ חֲלָלִים בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים וּמְדֻקָּרִים בִּחוּצוֹתֶיהָ: 5כִּי לֹא־אַלְמָן יִשְׂרָאֵל וְיהוּדָה
מֵאֱלֹהָיו מֵיְהוָה צְבָאוֹת כִּי אַרְצָם מָלְאָה אָשָׁם מִקְּדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: 6נֻסוּ | מִתּוֹךְ בָּבֶל וּמַלְטוּ אִישׁ נַפְשׁוֹ אַל־תִּדַּמּוּ
בַּעֲוֹנָהּ כִּי עֵת נְקָמָה הִיא לַיהוָה גְּמֻל הוּא מְשַׁלֵּם לָהּ: 7כּוֹס־זָהָב בָּבֶל בְּיַד־יְהוָה מְשַׁכֶּרֶת כָּל־הָאָרֶץ מִיֵּינָהּ שָׁתוּ
גּוֹיִם עַל־כֵּן יִתְהֹלְלוּ גוֹיִם: 8פִּתְאֹם נָפְלָה בָבֶל וַתִּשָּׁבֵר הֵילִילוּ עָלֶיהָ קְחוּ צֳרִי לְמַכְאוֹבָהּ אוּלַי
תֵּרָפֵא: 9רִפֵּאנוּ אֶת־בָּבֶל וְלֹא נִרְפָּתָה עִזְבוּהָ וְנֵלֵךְ אִישׁ לְאַרְצוֹ כִּי־נָגַע אֶל־הַשָּׁמַיִם מִשְׁפָּטָהּ וְנִשָּׂא
עַד־שְׁחָקִים: 10הוֹצִיא יְהוָה אֶת־צִדְקֹתֵינוּ בֹּאוּ וּנְסַפְּרָה בְצִיּוֹן אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ: 11הָבֵרוּ הַחִצִּים מִלְאוּ
הַשְּׁלָטִים הֵעִיר יְהוָה אֶת־רוּחַ מַלְכֵי מָדַי כִּי־עַל־בָּבֶל מְזִמָּתוֹ לְהַשְׁחִיתָהּ כִּי־נִקְמַת יְהוָה הִיא נִקְמַת
הֵיכָלוֹ: 12אֶל־חוֹמַת בָּבֶל שְׂאוּ־נֵס הַחֲזִיקוּ הַמִּשְׁמָר הָקִימוּ שֹׁמְרִים הָכִינוּ הָאֹרְבִים כִּי גַּם־זָמַם יְהוָה גַּם־עָשָׂה אֵת
אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֶל־יֹשְׁבֵי בָבֶל: 13שֹׁכַנְתִּי עַל־מַיִם רַבִּים רַבַּת אוֹצָרֹת בָּא קִצֵּךְ אַמַּת בִּצָּעֵךְ: 14נִשְׁבַּע יְהוָה צְבָאוֹת
בְּנַפְשׁוֹ כִּי אִם־מְלֵאתִיךָ אָדָם כַּיֶּלֶק וְעָנוּ עָלַיִךְ הֵידֵד: ס
15עֹשֵׂה אֶרֶץ בְּכֹחוֹ מֵכִין תֵּבֵל בְּחָכְמָתוֹ וּבִתְבוּנָתוֹ נָטָה שָׁמָיִם: 16לְקוֹל תִּתּוֹ הֲמוֹן מַיִם בַּשָּׁמַיִם וַיַּעַל נְשִׂאִים
מִקְצֵה־אֶרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה וַיּוֹצֵא רוּחַ מֵאֹצְרֹתָיו: 17נִבְעַר כָּל־אָדָם מִדַּעַת הֹבִישׁ כָּל־צוֹרֵף מִפֶּסֶל כִּי שֶׁקֶר נִסְכּוֹ
וְלֹא־רוּחַ בָּם: 18הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם יֹאבֵדוּ: 19לֹא־כְאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹוב כִּי־יוֹצֵר הַכֹּל הוּא
וְשֵׁבֶט נַחֲלָתוֹ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

20מַפִּץ־אַתָּה לִּי כְּלֵי מִלְחָמָה וְנִפַּצְתִּי בְךָ גּוֹיִם וְהִשְׁחַתִּי בְךָ מַמְלָכוֹת: 21וְנִפַּצְתִּי בְךָ סוּס וְרֹכְבוֹ וְנִפַּצְתִּי בְךָ רֶכֶב
וְרֹכְבוֹ: 22וְנִפַּצְתִּי בְךָ אִישׁ וְאִשָּׁה וְנִפַּצְתִּי בְךָ זָקֵן וָנָעַר וְנִפַּצְתִּי בְךָ בָּחוּר וּבְתוּלָה: 23וְנִפַּצְתִּי בְךָ רֹעֶה וְעֶדְרוֹ וְנִפַּצְתִּי
בְךָ אִכָּר וְצִמְדּוֹ וְנִפַּצְתִּי בְךָ פַּחוֹת וּסְגָנִים: 24וְשִׁלַּמְתִּי לְבָבֶל וּלְכֹל | יוֹשְׁבֵי כַשְׂדִּים אֵת כָּל־רָעָתָם אֲשֶׁר־עָשׂוּ בְצִיּוֹן
לְעֵינֵיכֶם נְאֻם יְהוָה: ס
25הִנְנִי אֵלֶיךָ הַר הַמַּשְׁחִית נְאֻם־יְהוָה הַמַּשְׁחֶית אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְנָטִיתִי אֶת־יָדִי עָלֶיךָ וְגִלַּגְתִּיךָ מִן־הַסְּלָעִים וּנְתַתִּיךָ
לְהַר שְׂרֵפָה: 26וְלֹא־יִקְחוּ מִמְּךָ אֶבֶן לְפִנָּה וְאֶבֶן לְמוֹסָדוֹת כִּי־שִׁמְמוֹת עוֹלָם תִּהְיֶה נְאֻם־יְהוָה: 27שְׂאוּ־נֵס בָּאָרֶץ
תִּקְעוּ שׁוֹפָר בַּגּוֹיִם קַדְּשׁוּ עָלֶיהָ גוֹיִם הַשְׁמִיעוּ עָלֶיהָ מַמְלָכוֹת אֲרָרַט מִנִּי וְאַשְׁכְּנַז פְּקֹדוּ עָלֶיהָ טִפְסָר הַעֲלוּ־סוּס
כְּיֶלֶק סָמָר: 28קַדְּשׁוּ עָלֶיהָ גוֹיִם אֶת־מַלְכֵי מָדַי אֶת־פַּחוֹתֶיהָ וְאֶת־כָּל־סִגְנֶיהָ וְאֵת כָּל־אֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ: 29וְתִרְעַשׁ
הָאָרֶץ וַתָּחֹל כִּי קָמָה עַל־בָּבֶל מַחְשְׁבוֹת יְהוָה לָשׂוּם אֶת־אֶרֶץ בָּבֶל לְשַׁמָּה מֵאֵין יוֹשֵׁב: 30חָדְלוּ גִבּוֹרֵי בָבֶל לְהִלָּחֵם
יָשְׁבוּ בַּמְּצָדוֹת נָשְׁתָּה גְבוּרָתָם הָיוּ לְנָשִׁים הִצִּיתוּ מִשְׁכְּנוֹתֶיהָ נִשְׁבְּרוּ בְרִיחֶיהָ: 31רָץ לִקְרַאת־רָץ וְרָוּץ וּמַגִּיד לִקְרַאת
מַגִּיד לְהַגִּיד לְמֶלֶךְ בָּבֶל כִּי־נִלְכְּדָה עִירוֹ מִקָּצֶה: 32וְהַמַּעְבָּרוֹת נִתְפָּשׂוּ וְאֶת־הָאֲגַמִּים שָׂרְפוּ בָאֵשׁ וְאַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה
נִבְהָלוּ: ס
33כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בַּת־בָּבֶל כְּגֹרֶן עֵת הִדְרִיכָהּ עוֹד מְעַט וּבָאָה עֵת־הַקָּצִיר
לָהּ: 34אֲכָלַנִי הֲמָמַנִי נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל הִצִּיגָנוּ כְּלִי רִיק בְּלָעַנוּ כַּתַּנִּין מִלָּא כְרֵשׂוֹ מֵעֲדָנַי הֱדִיחָנוּ: 35חֲמָסִי
וּשְׁאֵרִי עַל־בָּבֶל תֹּאמַר יֹשֶׁבֶת צִיּוֹן וְדָמִי אֶל־יֹשְׁבֵי כַשְׂדִּים תֹּאמַר יְרוּשָׁלִָם: ס
36לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי־רָב אֶת־רִיבֵךְ וְנִקַּמְתִּי אֶת־נִקְמָתֵךְ וְהַחֲרַבְתִּי אֶת־יַמָּהּ וְהֹבַשְׁתִּי אֶת־מְקוֹרָהּ: 37וְהָיְתָהּ
בָּבֶל | לְגַלִּים | מְעוֹן־תַּנִּים שַׁמָּה וּשְׁרֵקָה מֵאֵין יוֹשֵׁב: 38יַחְדָּו כַּכְפִרִים יִשְׁאֲגוּ נָעֲרוּ כְּגוֹרֵי אֲרָיוֹת: 39בְּחֻמָּם אָשִׁית
אֶת־מִשְׁתֵּיהֶם וְהִשְׁכַּרְתִּים לְמַעַן יַעֲלֹזוּ וְיָשְׁנוּ שְׁנַת־עוֹלָם וְלֹא יָקִיצוּ נְאֻם יְהוָה: 40אוֹרִידֵם כְּכָרִים לִטְבוֹחַ כְּאֵילִים
עִם־עַתּוּדִים: 41אֵיךְ נִלְכְּדָה שֵׁשַׁךְ וַתִּתָּפֵשׂ תְּהִלַּת כָּל־הָאָרֶץ אֵיךְ הָיְתָה לְשַׁמָּה בָּבֶל בַּגּוֹיִם: 42עָלָה עַל־בָּבֶל הַיָּם
בַּהֲמוֹן גַּלָּיו נִכְסָתָה: 43הָיוּ עָרֶיהָ לְשַׁמָּה אֶרֶץ צִיָּה וַעֲרָבָה אֶרֶץ לֹא־יֵשֵׁב בָּהֵן כָּל־אִישׁ וְלֹא־יַעֲבֹר בָּהֶן
בֶּן־אָדָם: 44וּפָקַדְתִּי עַל־בֵּל בְּבָבֶל וְהוֹצֵאתִי אֶת־בִּלְעוֹ מִפִּיו וְלֹא־יִנָּהֲרוּ אֵלָיו עוֹד גּוֹיִם גַּם־חוֹמַת בָּבֶל נָפָלָה: 45צְאוּ
מִתּוֹכָהּ עַמִּי וּמַלְּטוּ אִישׁ אֶת־נַפְשׁוֹ מֵחֲרוֹן אַף־יְהוָה: 46וּפֶן־יֵרַךְ לְבַבְכֶם וְתִירְאוּ בַּשְּׁמוּעָה הַנִּשְׁמַעַת בָּאָרֶץ וּבָא
בַשָּׁנָה הַשְּׁמוּעָה וְאַחֲרֵיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁמוּעָה וְחָמָס בָּאָרֶץ וּמֹשֵׁל עַל־מֹשֵׁל: 47לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים וּפָקַדְתִּי עַל־פְּסִילֵי
בָּבֶל וְכָל־אַרְצָהּ תֵּבוֹשׁ וְכָל־חֲלָלֶיהָ יִפְּלוּ בְתוֹכָהּ: 48וְרָנְנוּ עַל־בָּבֶל שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכֹל אֲשֶׁר בָּהֶם כִּי מִצָּפוֹן יָבוֹא־לָהּ
הַשּׁוֹדְדִים נְאֻם־יְהוָה: 49גַּם־בָּבֶל לִנְפֹּל חַלְלֵי יִשְׂרָאֵל גַּם־לְבָבֶל נָפְלוּ חַלְלֵי כָל־הָאָרֶץ: 50פְּלֵטִים מֵחֶרֶב הִלְכוּ
אַל־תַּעֲמֹדוּ זִכְרוּ מֵרָחוֹק אֶת־יְהוָה וּירוּשָׁלִַם תַּעֲלֶה עַל־לִבְבְכֶם: 51בֹּשְׁנוּ כִּי־שָׁמַעְנוּ חֶרְפָּה כִּסְּתָה כְלִמָּה פָּנֵינוּ כִּי
בָּאוּ זָרִים עַל־מִקְדְּשֵׁי בֵּית יְהוָה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

52לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וּפָקַדְתִּי עַל־פְּסִילֶיהָ וּבְכָל־אַרְצָהּ יֵאָנֵק חָלָל: 53כִּי־תַעֲלֶה בָבֶל הַשָּׁמַיִם וְכִי תְבַצֵּר
מְרוֹם עֻזָּהּ מֵאִתִּי יָבֹאוּ שֹׁדְדִים לָהּ נְאֻם־יְהוָה: ס
54קוֹל זְעָקָה מִבָּבֶל וְשֶׁבֶר גָּדוֹל מֵאֶרֶץ כַּשְׂדִּים: 55כִּי־שֹׁדֵד יְהוָה אֶת־בָּבֶל וְאִבֵּד מִמֶּנָּה קוֹל גָּדוֹל וְהָמְיוּ גַלֵּיהֶם כְּמַיִם
רַבִּים נִתֵּן שְׁאוֹן קוֹלָם: 56כִּי בָא עָלֶיהָ עַל־בָּבֶל שׁוֹדֵד וְנִלְכְּדוּ גִּבּוֹרֶיהָ חִתְּתָה קַשְׁתוֹתָם כִּי אֵל גְּמֻלוֹת יְהוָה שַׁלֵּם
יְשַׁלֵּם: 57וְהִשְׁכַּרְתִּי שָׂרֶיהָ וַחֲכָמֶיהָ פַּחוֹתֶיהָ וּסְגָנֶיהָ וּגִבּוֹרֶיהָ וְיָשְׁנוּ שְׁנַת־עוֹלָם וְלֹא יָקִיצוּ נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת
שְׁמוֹ: ס
58כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת חֹמוֹת בָּבֶל הָרְחָבָה עַרְעֵר תִּתְעָרְעָר וּשְׁעָרֶיהָ הַגְּבֹהִים בָּאֵשׁ יַצֻּתוּ וְיִגְעוּ עַמִּים בְּדֵי־רִיק
וּלְאֻמִּים בְּדֵי־אֵשׁ וְיָעֵפוּ: ס
59הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה | יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶת־שְׂרָיָה בֶן־נֵרִיָּה בֶּן־מַחְסֵיָהּ בְּלֶכְתּוֹ אֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בָּבֶל בִּשְׁנַת
הָרְבִעִית לְמָלְכּוֹ וּשְׂרָיָה שַׂר מְנוּחָה: 60וַיִּכְתֹּב יִרְמְיָהוּ אֶת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר־תָּבוֹא אֶל־בָּבֶל אֶל־סֵפֶר אֶחָד אֵת
כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַכְּתֻבִים אֶל־בָּבֶל: 61וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־שְׂרָיָה כְּבֹאֲךָ בָבֶל וְרָאִיתָ וְקָרָאתָ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה: 62וְאָמַרְתָּ יְהוָה אַתָּה דִּבַּרְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה לְהַכְרִיתוֹ לְבִלְתִּי הֱיוֹת־בּוֹ יוֹשֵׁב לְמֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה
כִּי־שְׁמָמוֹת עוֹלָם תִּהְיֶה: 63וְהָיָה כְּכַלֹּתְךָ לִקְרֹא אֶת־הַסֵּפֶר הַזֶּה תִּקְשֹׁר עָלָיו אָבֶן וְהִשְׁלַכְתּוֹ אֶל־תּוֹךְ
פְּרָת: 64וְאָמַרְתָּ כָּכָה תִּשְׁקַע בָּבֶל וְלֹא־תָקוּם מִפְּנֵי הָרָעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵבִיא עָלֶיהָ וְיָעֵפוּ עַד־הֵנָּה דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ: ס

52

VI. Enyûshûlo

Nabukondonozori àgwârha Sedekyahu

[1] Sedekyahu aligwêrhe myâka makumi abirhi na muguma erhi ajirwa mwâmi w'e Yuda; ayîma myâka ikumi na muguma e Yeruzalemu. Nnina, izîno lyâge ye wali Hamutali, mwâli wa Yimeyahu w'e Libna. [2] Sedekyahu àjira ebigalugalu birhasîmisizi Nyakasane aka Yehoyakimu. [3] Ebyabîre ago mango e Yeruzalemu n'omu bwâmi bw'e Yuda byasholoshonza obukunizi bwa Nyakasane, lêro naye akabulira olubaga lwâge kuli bwenêne naye.

Sedekyahu agomera mwâmi Nabukondonozori w'e Babiloni. [4] Lero ayisha obwo e Yeruzalemu n'engabo y'abasirika bâge bôshi. Emirhwe yâge yatwa icumbi embere z'ecishagala yanazungulusa Yeruzalemu mîna. Gwàli mwâka gwa kali mwenda gw'obwâmi bwa Sedekyahu, omu nsiku ikumi z'omwêzi gwa muhaho. [5] Ecishagala càgorhwa ntyo kuhika omu mwâka gwa kali ikumi na muguma gw'obwâmi bwa Sedekyahu. [6] Ecizombo cadârhabala bwenêne omu cishagala, cirhâcirimwo biryo by'okulîsa olubaga. [7] Abakaldeya barhula akasheshero omu côgo cizungulusire ecishagala. Erhi kubà budufu, mwâmi Sedekyahu haguma n'engabo y'abalwî

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bôshi basheshera halya, omu côgo hôfi n'ishwa lya mwâmi. Abakaldeya erhi bagosire olugo. Barhenga omu Yeruzalemu bagerera,omu muhango guli ekarhî ka byôgo bibirhi hôfi n'ishwa lya mwâmi. Bagwârha enjira y'omu lubanda lwa Yordani. [8] Engabo y'Abakaldeya yanacilibirhakwo mwâmi Sedekyahu, yajimugwarhira omu lubanda lwa Yeriko, engabo yâge yôshi erhi yashandîre yàmuleka. [9] Abakaldeya bàmugwârha, bàmuhekera mwaâmi Nabukondonozori aha Ribula, omu cihugo ca Hamati. Eyo munda yo Nabukondonozori àtwîrîre olubanja lwa Sedekyahu. [10] Kandi eyo munda yo Nabukondonozori agwârhire bagala ba Sedekyahu, àbafunda engôrho erhi n'îshe wâbo asinza, haguma n'abarhambo bakulu b'e Yuda bôshi. [11] Enyuma ly'aho, mwâmi w'e Babiloni ayanka Sedekyahu yêne àmurhomola amasù, amuhira omu lukoba, amuhêka mubohe e Babiloni. [12] Omu mwêzi gwa karhânu, zali nsiku nda zâgwo, mwâka gw'ikumi na mwenda gw'obwâni bwa Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, Nabuzardani, cirongôzi c'enganda za murhamho wa mwâmi w'e Babiloni, àhandira Yeruzalemu. [13] Akâ-Nyamuzinda akahà muliro, enyumpa z'oku bwâmi n'enyumpa z'e Yeruzalemu zôshi àzidûlika muliro. [14] Engabo alidwîrhe yôshi yacihonda oku byôgo bya Yeruzalemu, yabiha oku idaho. [15] Okubundi Nebuzaradani, murhambo w'engaho, ashanashana olubaga lwôshi lwàlicisigîre omu cishagala, haguma n'abàli bamacihêka bone emwa mwâmi w'e Babiloni, n'agandi mâhûngà g'olubaga, àluliza e Babiloni. [16] Cikwône àleka obuhinzi butya bw'ecihugo mpu bukahinga bunakakolôlera enkoma. [17] Abakaldeya bàjonjaga emitungo y'omulinga yàli aha lusò lw'akâ-Nyamuzinda, haguma n'engâlè n'omukenzi munene byàli omu karhî k'engo. Bahêka ogwomulinga gôshi e Babiloni. [18] Barhola kandi n'ebirugu by'omulinga byôshi byakagikolesibwa oku burherekêre: ebyungu by'okugukiramwo oluvù, empaho, ebirhôlo, orhubehe rhw'okuhiramwo amîshi g'okukangûla n'orhuzinzi. [19] Omurhambo w'engabo ashubirhôla n'ebirugu byôshi by'amasholo n'eby'amarhale: ensahani, amabakuli, orhubehe rhw'amîshi g'okukangûla, embehe z'okugukiza oluvù, ebinâra, n'orhuzinzi. [20] Kwàli kuzibu okugera obuzirho bw'ecûma c'ebyo birugu by'omulinga byôshi mwâmi Salomoni ajiriraga akâ-Nyamuzinda ka Nyakasane: emitungo ibirhi, omukenzi munene haguma n'empanzi ikumi n'ibirhi gwakagiyimangirakwo, n'engâlè. [21] Olwiganyo: eyo mitungo ngasi muguma gwàli gwa bulî bwa makoro mwenda, kwankanakwânîne mugozi gwa bulî bwa makoro ndarhu oku kuguzunguluka, eyo mitungo yàli ya mûlulu, obunene bw'eciguno c'ecûma câyo bwàli bwa minwe munâni. [22] Ngasi muguma gwagwêrhe irhwerhwe ly'omulinga, lya bulî bwa makoro abirhi n'ecihimbi, litâsirwekwo akali nka kasirha ka mulinga n'amalinga n'amangog'amakomanga, nago ga mulinga. Eyo mitungo yombi yali eyumânîne kuguma. [23] Omu marhambi mwàli malehe makumi gali mwenda na ndarhu ga makomanga, go gàligi malehe igana gôshi haguma galizungulusire akasirha ko-shi. [24] Oyomurhambo mukulu w'enganda ashwêka omudâhwa mukulu Seraya, bo n'omukulikire Sefaniya haguma n'abadâhwa basharhu balanzi b'omuhango gw'akâ-Nyamuzinda. [25] Ashwêka kandi n'omukarâni mukulu w'abasirika, na bantu nda b'omu côgo c'ebwâmi, kandi n'omukarâni mukulu w'omurhambo w'abasirika, owakagiyandika ngasi bajà omu mukolo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gw'obusirika, haguma na balume makumi gali ndarhu b'e Yuda, abo bantu bôshi bo baciri e Yeruzalemu. [26] Nebuzaradani anacibahêkera mwâmi w'e Babiloni aha Ribla. [27] Naye anacibafunda engôrho ho n'aho, omu cihugo c'e Hamati. Ntyo kwo olubaga lw'e Yuda lwalulizîbwe kuli n'ecihugo câlwo. [28] Alaga omubalè gw'abantu Nabukondonozori alulizize: omu mwâka gwa kali nda gw'obwâmi bwa Nabukondonozori: Bayahudi bihumbi bisharhu na makumi abirhi na basharhu; [29] omu mwâka gwa kali ikumi na munâni gw'obwâmi bwâge, àluliza bantu magana gali munâni na makumi asharhu na babirhi b' e Yeruzalemu; [30] omu mwâka gwa kali makumi abirhi n'isharhu, Nebuzaradani, murhambo w'enganda, kandi ashubililuliza Bayahudi magana gali nda na makumi ani na barhânu. Bayunjula bôshi haguma bihumbi bini na magana gali ndarhu[z].

Omwâmi w'e Babiloni ashwêkula Yoyakini

[31] Omu mwâka gwa makumi asharhu na nda gw'okululizibwa kwa Yoyakini mwâmi w'e Yuda, Evili-Merodaki, àba mwâmi w'e Babiloni. Omu nsiku makumi abirhi na nda z'omwêzi gw'ikumi na kabirhi z'ogwo mwâka, ababalira Yoyakini anamurhenza omu mpamikwa. [32] Amushambâza bwinjinjà n'olukogo anamuhà ecikono c'enyanya kulusha ec'abâmi bàli haguma naye e Babiloni. [33] Yoyakini ayêmêrerwa okurhacikayambala emyambalo y'ab'omu mpamikwa, na kurhenga olwo lusiku, akazilîra ngasi lusiku oku cibo ca mwâmi w'e Babiloni. [34] Ntyo kwo Yoyakini akagihâbwa na mwâmi w'e Babiloni ngasi byôshi ànali àlagîrîrekwo omu kalamo kâge kôshi kuhika okufà kwâge.

Jeremia/Jeremiah 52

בֶּן־עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צִדְקִיָּהוּ בְמָלְכֹו וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ חֲמִיטַל בַּת־יִרְמְיָהוּ 1
מִלִּבְנָה: 2וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוֹיָקִים: 3כִּי | עַל־אַף יְהוָה הָיְתָה בִּירוּשָׁלִַם וִיהוּדָה עַד־הִשְׁלִיכוֹ
אוֹתָם מֵעַל פָּנָיו וַיִּמְרֹד צִדְקִיָּהוּ בְּמֶלֶךְ בָּבֶל: 4וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַתְּשִׁעִית לְמָלְכֹו בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בָּא
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל הוּא וְכָל־חֵילוֹ עַל־יְרוּשָׁלִַם וַיִּחֲנוּ עָלֶיהָ וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ דָּיֵק סָבִיב: 5וַתָּבֹא הָעִיר בַּמָּצוֹר עַד
עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ: 6בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ וַיֶּחֱזַק הָרָעָב בָּעִיר וְלֹא־הָיָה לֶחֶם לְעַם
הָאָרֶץ: 7וַתִּבָּקַע הָעִיר וְכָל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה יִבְרְחוּ וַיֵּצְאוּ מֵהָעִיר לַיְלָה דֶּרֶךְ שַׁעַר בֵּין־הַחֹמֹתַיִם אֲשֶׁר עַל־גַּן הַמֶּלֶךְ
וְכַשְׂדִּים עַל־הָעִיר סָבִיב וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה: 8וַיִּרְדְּפוּ חֵיל־כַּשְׂדִּים אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּשִּׂיגוּ אֶת־צִדְקִיָּהוּ בְּעַרְבֹת יְרֵחוֹ
וְכָל־חֵילוֹ נָפְצוּ מֵעָלָיו: 9וַיִּתְפְּשׂוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל רִבְלָתָה בְּאֶרֶץ חֲמָת וַיְדַבֵּר אִתּוֹ

[z] **52.30** Okuhêkwa bujà kwa burhanzi kwàli omu mwâka gwa 598, okwa kabirhi 587, okwa kasharhu omu 582.,..

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מִשְׁפָּטִים: 10וַיִּשְׁחָט מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־בְּנֵי צִדְקִיָּהוּ לְעֵינָיו וְגַם אֶת־כָּל־שָׂרֵי יְהוּדָה שָׁחַט בְּרִבְלָתָה: 11וְאֶת־עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ
עִוֵּר וַיַּאַסְרֵהוּ בַנְחֻשְׁתַּיִם וַיְבִאֵהוּ מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּבֶלָה וַיִּתְּנֵהוּ בבֵית־הַפְּקֻדֹת עַד־יוֹם מוֹתוֹ: 12וּבַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בֶּעָשׂוֹר
לַחֹדֶשׁ הִיא שְׁנַת תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּא נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים עֹמֵד לִפְנֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל
בִּירוּשָׁלִָם: 13וַיִּשְׂרֹף אֶת־בֵּית־יְהוָה וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־בָּתֵּי יְרוּשָׁלִַם וְאֵת־כָּל־בֵּית הַגָּדוֹל שָׂרַף
בָּאֵשׁ: 14וְאֶת־כָּל־חוֹמוֹת יְרוּשָׁלִַם סָבִיב נָתְצוּ כָּל־חֵיל כַּשְׂדִּים אֲשֶׁר אֶת־רַב־טַבָּחִים: 15וּמִדַּלּוֹת הָעָם וְאֶת־יֶתֶר הָעָם
| הַנִּשְׁאָרִים בָּעִיר וְאֶת־הַנֹּפְלִים אֲשֶׁר נָפְלוּ אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֶת יֶתֶר הֶאָמוֹן הֶגְלָה נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים: 16וּמִדַּלּוֹת
הָאָרֶץ הִשְׁאִיר נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים לְכֹרְמִים וּלְיֹגְבִים: 17וְאֶת־עַמּוּדֵי הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לְבֵית־יְהוָה וְאֶת־הַמְּכֹנֹת
וְאֶת־יָם הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר בְּבֵית־יְהוָה שִׁבְּרוּ כַשְׂדִּים וַיִּשְׂאוּ אֶת־כָּל־נְחֻשְׁתָּם בָּבֶלָה: 18וְאֶת־הַסִּרוֹת וְאֶת־הַיָּעִים
וְאֶת־הַמְזַמְּרוֹת וְאֶת־הַמִּזְרָקֹת וְאֶת־הַכַּפּוֹת וְאֵת כָּל־כְּלֵי הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־יְשָׁרְתוּ בָהֶם לָקָחוּ: 19וְאֶת־הַסִּפִּים
וְאֶת־הַמַּחְתּוֹת וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת וְאֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַמְּנֹרוֹת וְאֶת־הַכַּפּוֹת וְאֶת־הַמְּנַקִּיּוֹת אֲשֶׁר זָהָב זָהָב וַאֲשֶׁר־כֶּסֶף
כֶּסֶף לָקַח רַב־טַבָּחִים: 20הָעַמּוּדִים | שְׁנַיִם הַיָּם אֶחָד וְהַבָּקָר שְׁנֵים־עָשָׂר נְחֹשֶׁת אֲשֶׁר־תַּחַת הַמְּכֹנֹות אֲשֶׁר עָשָׂה
הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְבֵית יְהוָה לֹא־הָיָה מִשְׁקָל לִנְחֻשְׁתָּם כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה: 21וְהָעַמּוּדִים שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה אַמָּה
קוֹמַה הָעַמֹּד הָאֶחָד וְחוּט שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה אַמָּה יְסֻבֶּנּוּ וְעָבְיוֹ אַרְבַּע אֲצְבָּעוֹת נָבוּב: 22וְכֹתֶרֶת עָלָיו נְחֹשֶׁת וְקוֹמַת
הַכֹּתֶרֶת הָאַחַת חָמֵשׁ אַמּוֹת וּשְׂבָכָה וְרִמּוֹנִים עַל־הַכּוֹתֶרֶת סָבִיב הַכֹּל נְחֹשֶׁת וְכָאֵלֶּה לָעַמּוּד הַשֵּׁנִי וְרִמּוֹנִים: 23וַיִּהְיוּ
הָרִמֹּנִים תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה רוּחָה כָּל־הָרִמּוֹנִים מֵאָה עַל־הַשְּׂבָכָה סָבִיב: 24וַיִּקַּח רַב־טַבָּחִים אֶת־שְׂרָיָהּ כֹּהֵן הָרֹאשׁ
וְאֶת־צְפַנְיָה כֹּהֵן הַמִּשְׁנֶה וְאֶת־שְׁלֹשֶׁת שֹׁמְרֵי הַסַּף: 25וּמִן־הָעִיר לָקַחְ סָרִיס אֶחָד אֲשֶׁר־הָיָה פָקִיד | עַל־אַנְשֵׁי
הַמִּלְחָמָה וְשִׁבְעָה אֲנָשִׁים מֵרֹאֵי פְנֵי־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר נִמְצְאוּ בָעִיר וְאֵת סֹפֵר שַׂר הַצָּבָא הַמַּצְבֵּא אֶת־עַם הָאָרֶץ
וְשִׁשִּׁים אִישׁ מֵעַם הָאָרֶץ הַנִּמְצְאִים בְּתוֹךְ הָעִיר: 26וַיִּקַּח אוֹתָם נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים וַיֹּלֶךְ אוֹתָם אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל
רִבְלָתָה: 27וַיַּכֵּה אוֹתָם מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְמִתֵם בְּרִבְלָה בְּאֶרֶץ חֲמָת וַיִּגֶל יְהוּדָה מֵעַל אַדְמָתוֹ: 28זֶה הָעָם אֲשֶׁר הֶגְלָה
נְבוּכַדְרֶאצַּר בִּשְׁנַת־שֶׁבַע יְהוּדִים שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה: 29בִּשְׁנַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לִנְבוּכַדְרֶאצַּר מִירוּשָׁלִַם
נֶפֶשׁ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וּשְׁנָיִם: 30בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים לִנְבוּכַדְרֶאצַּר הֶגְלָה נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים יְהוּדִים נֶפֶשׁ
שִׁבַע מֵאוֹת אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה כָּל־נֶפֶשׁ אַרְבַּעַת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: פ
31וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים וָשֶׁבַע שָׁנָה לְגָלוּת יְהוֹיָכִן מֶלֶךְ־יְהוּדָה בִּשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ נָשָׂא אֱוִיל
מְרֹדַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל בִּשְׁנַת מַלְכֻתוֹ אֶת־רֹאשׁ יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־יְהוּדָה וַיֹּצֵא אוֹתוֹ מִבֵּית הַכְּלִיא: 32וַיְדַבֵּר אִתּוֹ טֹבוֹת וַיִּתֵּן
אֶת־כִּסְאוֹ מִמַּעַל לְכִסֵּא ־מְלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּבָבֶל: 33וְשִׁנָּה אֶת בִּגְדֵי כִלְאוֹ וְאָכַל לֶחֶם לְפָנָיו תָּמִיד כָּל־יְמֵי
חַיָּיו: 34וַאֲרֻחָתוֹ אֲרֻחַת תָּמִיד נִתְּנָה־לּוֹ מֵאֵת מֶלֶךְ־בָּבֶל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ עַד־יוֹם מוֹתוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּיו:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

LAM - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

End

NDÛLÙ

ENDÛLÙ Eikha

ENDÛLÙ Eikha

ENDÛLÙ

Enshokolezi

Eci Citabu c' Endûlù cayandikagwa na muntu muguma oku burhegesi n'obuhabûzi bwa Mukà Mutagatîfu. Oyo muntu alamaga omu Palestina-Israheli embere ly'okulibuzibwa kwa Yeruzalemu, omu mwâka gwa 587, embere ly'okuburhwa kwa Kristu.

Endûlù ziba nyimbo za mishîbo. Abayahudi bakagiziyimba amango gw'oburherekêre omu kâ-Nyamuzinda.

Endûlù, ziba nyimbo za kumanyîsa oku Yeruzalemu n'abantu ba muli ye balibuzibwa. Ecitabu c'endûlù ciyêrekana oburhè bw'okunali haguma n'obulangâlire: «Nyamuzinda aba Mwinjà oku bayishimulinda» (3,25).

Ekleziya Katolika ekolêsa Endûlù omu Liturjiya ly'Omugobe Mutagatîfu, ogu rhukengêramwo okulibuzibwa kwa Yezu Kristu.

EBIRIMWO

Omu Citabu c' Endûlù mubà bigabi birhânu:

1. Endûlù ntanzi: cigabi 1

2. Endûlù ya kabirhi: c. 2

3. Endûlù ya kasharhu: c. 3

4. Endûlù ya kani: c. 4

5. Endûlù ya karhânu: c. 5

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

ENDÛLÙ

Endûlù ntanzi

[1] Yajêwe! Ala gulya murhundu[a] gwayunjulaga bantu mîra oku gukola guyôsire gwône! Gulya gwàgwêrhe irenge kulya omu gandi mashanja, gukola guli nka mukana. Nnjo erhi ali muluzi-nyere okulire ebishagala, lero akolesibwe obukukuru bw'abajà.

[2] Akola ageza obudufu bwôshi alaka, amarhama gâge gakazihulula mirenge. Muli balya bamuzigiraga bôshi, ntâye ciru n'omuguma w'okumurhûliriza. Abîra bâge[b] bôshi bamulesire, bahindusirage bashombanyi bâge.

[3] Yuda amahêkwa ihanga lya bene mpu alibuzibwe n'okulembera obujà: Ayûbasire ekarhî k'entakembûlwa, ntà bushagaluke agwêrhe. Abakagimulibuza bôshi bàmugwanyanyize bamugwârhira omu maganya gâge.

[4] Enjira z'e Siyoni ziri omu mishîbo, zalesirwe na balya bakagiyishija oku lusiku lukulu. Emihango yâge yôshi eri bwâmwa, abadâhwa bâge bali omu mulenge. Ensûli zâge zatwisire omurhima. Ala oku ebyo byôshi byâdarhabâlira Siyoni yâga!

[5] Abashombanyi bâge bo bahimire, abanzi bâge badekerîre. Nyakasane oyo wamubabazize erhi bugamba bwâge bunji burhuma. Abagala barhôrhò bajà batundulikwa n'omubisha wabagwâsire mpira abahêka bujà.

[6] Siyoni amabona oku ebyakagirhuma aj'irenge byagenda[c]. Abarhambo bâge bakola bali nka rhushafu rhwabuzire akahasi rhwakera, rbulya rhwaja rhwayâka omuhivi rhurhanacigwêrhi misî ya kulibirha.

[7] Mw'ezo nsiku z'amababale n'obuhanya bwâge, Yeruzalemu akazikengêra birya azigiraga byôshi, birya byàli by'omu nsiku za mîra. Erhi abantu bâge bôshi bakaz'ihirima oku bwôji bw'engôrho y'omushombanyi, hanabulikana ciru n'omuntu muguma w'okubarhabâla.

[8] Yeruzalemu akozire amaligo manene bwenêne, co cirhumire akola ali wa kushologorhana.

---

[a] **1.1** Ogu murhundu gw'e Yeruzalemu. Omuzihi aliaderha obwôrhere bugalugalu Yeruzalemu âja mwo erhi bubî bwâge burhuma.
[b] **1.2** Abîra ba Yuda ba mîra, balya anywânanaga nabo mpu bakamurhabâla; lero bôshi bamamulekêrera. Lolà muli Yer 4, 30; 30, 14: Eze 16, 37-40; 23, 22-29.
[c] **1.6** Sinza Eze 10, 18; 11, 22; 16, 37; Iz 47, 3.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abamukengaga lero badwîrhe bamugayaguza, ene babona akola ali bushungunu. Asigalirage okukaziyâma kwône n'okuhinduka ashubira nyuma.

[9] Omwambalo gwâge gunanirekwo ebirhobero by'izinga Iyâge. Arhali amanyire bici byâmuyishira; ntyo kwo ayandagîre, ntà muntu waci-muhà omurhima. Amaderha erhi: «Mâshi Nyakasane, lolà buno buhanya bundikwo: obone oku omushombanyi wâni ye wahimîne.»

[10] Omubisha ahêsire obuhiri bwâge bwôshi omu nfune. Ciru anabwîne n'oku abapagani bayenjerera omu cirhînyiro ca Nyakasane. N'obwo, Yâgirwa Nyakasane, wêne wahanzagya mpu irhondo abo bapagani ba-rhajaga ahantu h'endêko yâwe.

[11] Olubaga lwa Yeruzalemu ludwîrhe lwayâma lwalonza eci lwalya. Ludwîrhe lwahâna akantu luzigira kulusha, luhâbwe eci lwalya lubonemwo amagala n'emisî. Lwamashenga erhi: «Olole Nyakasane, kuno ndwîrhe nagayaguzibwa.»

[12] Mwe mudwîrhe mwagera omu njira mweshi, mulole ninyu erhi hali amalibuko gali nk'aga gandikwo, aga Nyakasane ampiragakwo omu lusiku lw'obukunizi bwâge budârhi.

[13] Kurhenga enyanya ambulagire omuliro omu rhuvuha rhwâni, rhwanaya-birwa nagwo. Antezire akasirha mpu angwâse amagulu, anankuba. A-njizire muntu wâgo wâgo, na mulwâla buca buyira.

[14] Amabi najizire arhagarhenzakwo isù, gayosire nka kuno agonya ecifundo omu kuboko kwâge, gasosire gahika omu igosi lyâni. Nyakasane afunyazize emisî yâni ampâna omu maboko g'abashombanyi, balya ntankahasha.

[15] Abasirika b'entwâli nagwêrhe abajugucîre nka bikabulirwa. Antumira omurhwe gw'abalwî mpu bahinage emisole yâni. Niono Siyoni w'omu Yuda, ampinazire nka kula banahinagira emizâbîbu omu mukenzi.

[16] Obwo buhanya bwo burhuniire ndwîrhe nalaka emirenge yâni yôshi. Owakantuliriza ashubingalulira emisî y'okulama, ali kulî. Abâna bâni balesirwe maboko mûmu, bulya omushombanyi abahimire.

[17] Siyoni adwîrhe alambûla amaboko, ci ntâye ciru n'omuguma abwîne w'okumurhûliriza. Oku irhegeko lya Nyakasane, abalungu b'Israheli bo bahindusire bashombanyi bâge. Muli bo Yeruzalemu ahindusirage kantu ka kushologosa.

[18] Nyakasane ye Mushinganyanya. bulya nagomîre irhegeko lyâge. Mwe muli hano mweshi,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muyumve bwinjà, munalole gano mababale gâni: ensûli zâni n'emisole yâni bakola ebwa kulibuzibwa ihanga.

19 Nahamagîre abanzigiraga, kurharhumire barhandeka nahirima. Abadâhwa bâni n'abahanûzi bâni baholire omu cishagala, n'obwo kulonza bajàga balonza eci balya mpu hashubibonamwo emisî.

20 Nyakasane, olole, obone mababale manganaci gano gangwêrhe obulà buli bwajugumana na buno omurhima gubangalîre, bulya nakugomire kubî bwenêne! Engôrho yanyukîze abâna omu njira, n'omu nyumpa mifu yone yone elambâmire. 21 Oyumve kuno ndwîrhe nahûmagukwa, ntâye ciru n'omuguma w'okuntûliriza. Abashombanyi bâni bôshi bàyumvîrhe emyanzi y'obuhanya bwâni, bàcîshinga kuli okûla wanjizire. Olerhage lulya lusiku waderhaga, nabo babè kuno nabîre. 22 Obubî bwâbo bwôshi buyâlagale embere zâwe, obakolere nabo nk'ebira wankolîre erhi bugamba bwâni burhuma. Obwîne oku malumwa gano gone gandikwo, omurhima gwâni gwababîre lwôshi.

Lamentations 1

1 אֵיכָה ׀ יָשְׁבָה בָדָד הָעִיר רַבָּתִי עָם הָיְתָה כְּאַלְמָנָה רַבָּתִי בַגּוֹיִם שָׂרָתִי בַּמְּדִינוֹת הָיְתָה לָמַס׃ ס

2 בָּכוֹ תִבְכֶּה בַּלַּיְלָה וְדִמְעָתָהּ עַל לֶחְיָהּ אֵין־לָהּ מְנַחֵם מִכָּל־אֹהֲבֶיהָ כָּל־רֵעֶיהָ בָּגְדוּ בָהּ הָיוּ לָהּ לְאֹיְבִים׃ ס

3 גָּלְתָה יְהוּדָה מֵעֹנִי וּמֵרֹב עֲבֹדָה הִיא יָשְׁבָה בַגּוֹיִם לֹא מָצְאָה מָנוֹחַ כָּל־רֹדְפֶיהָ הִשִּׂיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים׃ ס

4 דַּרְכֵי צִיּוֹן אֲבֵלוֹת מִבְּלִי בָּאֵי מוֹעֵד כָּל־שְׁעָרֶיהָ שׁוֹמֵמִין כֹּהֲנֶיהָ נֶאֱנָחִים בְּתוּלֹתֶיהָ נוּגוֹת וְהִיא מַר־לָהּ׃ ס

5 הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ אֹיְבֶיהָ שָׁלוּ כִּי־יְהוָה הוֹגָהּ עַל רֹב־פְּשָׁעֶיהָ עוֹלָלֶיהָ הָלְכוּ שְׁבִי לִפְנֵי־צָר׃ ס

6 וַיֵּצֵא מִן־בַּת־צִיּוֹן כָּל־הֲדָרָהּ הָיוּ שָׂרֶיהָ כְּאַיָּלִים לֹא־מָצְאוּ מִרְעֶה וַיֵּלְכוּ בְלֹא־כֹחַ לִפְנֵי רוֹדֵף׃ ס

7 זָכְרָה יְרוּשָׁלַם יְמֵי עָנְיָהּ וּמְרוּדֶיהָ כֹּל מַחֲמַדֶּיהָ אֲשֶׁר הָיוּ מִימֵי קֶדֶם בִּנְפֹל עַמָּהּ בְּיַד־צָר וְאֵין עוֹזֵר לָהּ רָאוּהָ צָרִים שָׂחֲקוּ עַל מִשְׁבַּתֶּהָ׃ ס

8 חֵטְא חָטְאָה יְרוּשָׁלַם עַל־כֵּן לְנִידָה הָיָתָה כָּל־מְכַבְּדֶיהָ הִזִּילוּהָ כִּי־רָאוּ עֶרְוָתָהּ גַּם־הִיא נֶאֱנָחָה וַתָּשָׁב אָחוֹר׃ ס

9 טֻמְאָתָהּ בְּשׁוּלֶיהָ לֹא זָכְרָה אַחֲרִיתָהּ וַתֵּרֶד פְּלָאִים אֵין מְנַחֵם לָהּ רְאֵה יְהוָה אֶת־עָנְיִי כִּי הִגְדִּיל אוֹיֵב׃ ס

10 יָדוֹ פָּרַשׂ צָר עַל כָּל־מַחֲמַדֶּיהָ כִּי־רָאֲתָה גוֹיִם בָּאוּ מִקְדָּשָׁהּ אֲשֶׁר צִוִּיתָה לֹא־יָבֹאוּ בַקָּהָל לָךְ׃ ס

11 כָּל־עַמָּהּ נֶאֱנָחִים מְבַקְשִׁים לֶחֶם נָתְנוּ מַחֲמַדֵּיהֶם בְּאֹכֶל לְהָשִׁיב נָפֶשׁ רְאֵה יְהוָה וְהַבִּיטָה כִּי הָיְיתִי זוֹלֵלָה׃ ס

12 לֹוא אֲלֵיכֶם כָּל־עֹבְרֵי דָּרֶךְ הַבִּיטוּ וּרְאוּ אִם־יֵשׁ מַכְאוֹב כְּמַכְאֹבִי אֲשֶׁר עוֹלַל לִי אֲשֶׁר הוֹגָה יְהוָה בְּיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ׃ ס

13 מִמָּרוֹם שָׁלַח־אֵשׁ בְּעַצְמֹתַי וַיִּרְדֶּנָּה פָּרַשׂ רֶשֶׁת לְרַגְלַי הֱשִׁיבַנִי אָחוֹר נְתָנַנִי שֹׁמֵמָה כָּל־הַיּוֹם דָּוֵה׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14 נִשְׁקַד עֹל פְּשָׁעַי בְּיָדוֹ יִשְׂתָּרְגוּ עָלוּ עַל־צַוָּארִי הִכְשִׁיל כֹּחִי נְתָנַנִי אֲדֹנָי בִּידֵי לֹא־אוּכַל קוּם: ס
15 סָלָה כָּל־אַבִּירַי | אֲדֹנָי בְּקִרְבִּי קָרָא עָלַי מוֹעֵד לִשְׁבֹּר בַּחוּרָי גַּת דָּרַךְ אֲדֹנָי לִבְתוּלַת בַּת־יְהוּדָה: ס
16 עַל־אֵלֶּה | אֲנִי בוֹכִיָּה עֵינִי | עֵינִי יֹרְדָה מַּיִם כִּי־רָחַק מִמֶּנִּי מְנַחֵם מֵשִׁיב נַפְשִׁי הָיוּ בָנַי שׁוֹמֵמִים כִּי גָבַר אוֹיֵב: ס
17 פֵּרְשָׂה צִיּוֹן בְּיָדֶיהָ אֵין מְנַחֵם לָהּ צִוָּה יְהוָה לְיַעֲקֹב סְבִיבָיו צָרָיו הָיְתָה יְרוּשָׁלַם לְנִדָּה בֵּינֵיהֶם: ס
18 צַדִּיק הוּא יְהוָה כִּי פִיהוּ מָרִיתִי שִׁמְעוּ־נָא כָל־ָעַמִּים וּרְאוּ מַכְאֹבִי בְּתוּלֹתַי וּבַחוּרָי הָלְכוּ בַשֶּׁבִי: ס
19 קָרָאתִי לַמְאַהֲבַי הֵמָּה רִמּוּנִי כֹּהֲנַי וְזִקְנַי בָּעִיר גָּוָעוּ כִּי־בִקְשׁוּ אֹכֶל לָמוֹ וְיָשִׁיבוּ אֶת־נַפְשָׁם: ס
20 רְאֵה יְהוָה כִּי־צַר־לִי מֵעַי חָמַרְמָרוּ נֶהְפַּךְ לִבִּי בְקִרְבִּי כִּי מָרוֹ מָרִיתִי מִחוּץ שִׁכְּלָה־חֶרֶב בַּבַּיִת כַּמָּוֶת: ס
21 שָׁמְעוּ כִּי נֶאֱנָחָה אָנִי אֵין מְנַחֵם לִי כָּל־אֹיְבַי שָׁמְעוּ רָעָתִי שָׂשׂוּ כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ הֵבֵאתָ יוֹם־קָרָאתָ וְיִהְיוּ כָמוֹנִי: ס
22 תָּבֹא כָל־רָעָתָם לְפָנֶיךָ וְעוֹלֵל לָמוֹ כַּאֲשֶׁר עוֹלַלְתָּ לִי עַל כָּל־פְּשָׁעָי כִּי־רַבּוֹת אַנְחֹתַי וְלִבִּי דָוֶי: פ

2

Endûlù ya kabirhi

1 Yajêwe! Nyakasane omu bukunizi bwâge bunene anabwîne ecitù ciru enyanya za
Yeruzalemu. Eryâli irenge ly'Israheli, alijugucîre oku idaho kurhenga enyanya
empingu. Amango oburhè bwâge bwabirûnduka kuli Siyoni, ayibagira oku co càli
citumbi c'okuhirakwo amagulu gâge.

2 Nyakasane amirangusize omwîmo gwa Yakôbo gwôshi buzira lukogo. Omu bukunizi
bwâge, anahongwîre ebishagala bizibubizibu bya Yuda byôshi, obwâmi
n'ababurhegeka bôshi ahemwîre, abirhimba oku idaho.

3 Ihembe Israheli alimbagamwo, analivunyire omu bukunizi bwâge budârhi, alahira kufungira
olubaga erhi lurhêrwa n'omushombanyi.

4 Afôzire omuherho gwâge nka mushombanyi, okuboko kwâge kulyo kulingûzize okulasha.
Anaciyêrekîne mushombanyi wîrhu bulya amahungumula ebyakagirhusîmisa.
Adubulire omutula gwâge nka muliro oku kâ-Nyamuzinda ka Yeruzalemu[d].

5 Nyakasane anacîjizire nka mushombanyi wîrhu, amirangusize Israheli oku caligumiza
haguma n'enyumpa zâge nyinjinjà zôshi, ebyôgo byâge abihebire oku idaho, aja
alumîza oburhè hôshi hôshi omu lubaga lw'e Yuda.

6 Ahugunyire olugurhu lw'ishwa lyâge, ashâba ahantu akâgirhubugâna. Nyakasane

[d] **2.4** Nk'omu Yer 12, 7; 30, 14; bayêresire Nyakasane nka mushombanyi wa lubaga lwâge lwi-shogwa: Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ayibagizize ensiku nkulu n'eza sabato e Siyoni. Mw'okwo kubîka omutula gwâge agayaguza ciru na mwâmi n'abadâhwa.

7 Nyakasane arhacilonza oluhêrero lwâge, analesire ahantu hage hatagatîfu, enyumpa nyinjinjà z'e Siyoni analesire zarhibukira omu maboko g'omushombanyi. Olubî lwàli lunji bwenêne omu kâ-Nyamuzinda nka kula binayôrha amango g'olusiku lukulu![e]

8 Nyakasane ali ahizire okusherêza ebisika bya Yeruzalemu. Alambwîre omugozi gw'okugalagaza, àrhacîsire okuboko kwâge mpu kurhashâbaga. Ci ebyôgo n'ebisika abihebire omu mishîbo. Byashubire migandu byôshi haguma.

9 Emihango y'ecishagala yahongosire, orhuhamikizo rhwaco rhwôshi arhuvungunywîre. Mwâmi n'abarhambo bagwîre omu maboko g'abapagâni banyamahanga. Ntâye ciru n'omuguma w'okuderha ebi Nyamuzinda alonza; ciru n'abalêbi barhacimanya obulêbi bwarhenga emwa Nyakasane.

10 Abahanûzi b'e Siyoni babwârhire oku idaho banaguguma, amarhwe gâbo bagashîzire omutulo banayambala babusunzu. N'ensûli z'e Yeruzalemu zayûnamîre oku idaho.

11 Amasù gâni garhûnzire n'okulaka emirenge, omurhima gundimwo gwa-rhozire, ntankabula bwaziguluka kw'obu buhanya bwamarhinda oku lubaga lwâni, bulya abâna b'ebirhaba n'abaciri oku ibêre badwîrhe bafira omu ngo z'ebishagala n'enyôrha.

12 Abâna badwîrhe badôsa bannina, mpu: «Ka ntà kantu kalîbwa ka- nkaciboneka?» Erhi banajà bahirima nk'abatumirhîrwe omu njira z'ebishagala banarhengeremwo omûka omu bifuba bya nnina.

13 Ntacimanyiri kurhi nankakubwîra yaga Yeruzalemu, obwôrhere bwâwe burhashushini na bundi buhi! Ndigi nankakushushanya naye, nti lyo nkurhûliriza we munyere[f] w'e Siyoni? Obuhanya bwâwe buli bunene nka nyanja, ndigi wankacikufumya? 14 Abalêbi bâwe[g] barhakulêberaga ebirhali bya bunywesi, babula kukuvuhûlira obubî bwâwe, mpu bakugalulire akalamo k'iragi. Emyanzi yabo kuli we bwwànali bunywesi bwône bwône n'obuhalanjisi.

15 Abadwîrhe bagera omu njira bakazikoma kagasha bôshi, badwîrhe bakubandira olwôho we Yeruzalemu, banakudundira irhwe baderhe, mpu: Ka ko binali co cirya cishagala

---

[e] **2.7** Eco cihôgêro cirhàli ca mwishingo nka kulya bashamambira, bagashâniza olusiku lukulu, ci càli ca bashombanyi balirhêra akâ-Nyamuzinda.
[f] **2.13** «Munyere w'e Siyoni»: ko kuderha Yeruzalemu.
[g] **2.14** «Abalêbi bâwe»: Balêbi b'obunywesi, halya hàdesire eby'obunywesi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bakâgiderha mpu «Cinjinja buzira izâbyo na busîme bw'igulu lyôshi eci wâni?»

16 Abashombanyi bâwe bôshi badwîrhe bakushanyangulira, bakugurhe amiîno baderhe, mpu: «Rhwamamuherêrekeza! Lwo lulya lusiku rhwakagicîfinja kurhenga mîra olu. Lwahisirage lero nîrhu, rhwalu-bwinagel »

17 Nyakasane anakozire ebi àkagihiga, ayunjuzize akanwa àderhaga kurhenga mîra. Anashâbwîre buzira lukogo, asîmisize omushombanyi n'obuhanya bwâwe, azibuhize obucîbone bw'omubisha wâwe.

18 Yeruzalemu, osôkeze endûlù z'okulaka kwâwe emwa Nyakasane. Oleke emirenge ekuhulule omu marhama nka nshalalo ngasi mûshi ma budufu. Orhagohekaga walaka, emirenge yâwe erhahubaga.

19 Yimanga, obande endûlù budufu, gala mango bayîza, odubulire omurhima gwâwe nka mîshi embere za Nyakasane. Omulambûlire amaboko, ly'ociza obuzîne bw'abâna bâwe b'ebirhaba, balya bajà baholera n'ishali omu mashango g'enjira zôshi.

20 Nyakasane, lolà obone ndi ojirîre ntyo. Mâshi Nyakasane, kurhi abakazi bankahika cingana aha, kulya abâna boburhaga bone banabalera? Kurhi abashombanyi bankalinda bahika aha kuyîrhira abadâhwa n'abalêbi omu cirhînyiro câwe?

21 Emisole n'abashosi bajîre balambama oku idaho omu njira, abânarhabana bâni n'abâna-nyere bahwêrire oku bwôji bw'engôrho. Wabayisire omu lusiku lw'omutula gwâwe, wanigûza buzira lukogo.

22 Abashombanyi bâni badârhi wàbalalisire nk'oku lusiku lukulu. Yâgirwa Nyakasane, olusiku omutula gwâwe gwabashaga, harhajiraga omuntu wasigala erhi ashugunuke. Omushombanyi àhungumwîre abâna nàle-raga nanakazâgihêka emugongo.

Lamentations 2

1 אֵיכָהּ יָעִיב בְּאַפּוֹ | אֲדֹנָי אֶת־בַּת־צִיּוֹן הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶֽרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא־זָכַר הֲדֹם־רַגְלָיו בְּיוֹם אַפּוֹ: ס

2 בִּלַּע אֲדֹנָי ׀ לֹא חָמַל אֶת כָּל־נְאוֹת יַעֲקֹב הָרַס בְּעֶבְרָתוֹ מִבְצְרֵי בַת־יְהוּדָה הִגִּיעַ לָאָרֶץ חִלֵּל מַמְלָכָה וְשָׂרֶיהָ: ס

3 גָּדַע בָּחֳרִי־אַף כָּל קֶרֶן יִשְׂרָאֵל הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב וַיִּבְעַר בְּיַעֲקֹב כְּאֵשׁ לֶהָבָה אָכְלָה סָבִיב: ס

4 דָּרַךְ קַשְׁתּוֹ כְּאוֹיֵב נִצָּב יְמִינוֹ כְּצָר וַיַּהֲרֹג כֹּל מַחֲמַדֵּי־עָיִן בְּאֹהֶל בַּת־צִיּוֹן שָׁפַךְ כָּאֵשׁ חֲמָתוֹ: ס

5 הָיָה אֲדֹנָי ׀ כְּאוֹיֵב בִּלַּע יִשְׂרָאֵל בִּלַּע כָּל־אַרְמְנוֹתֶיהָ שִׁחֵת מִבְצָרָיו וַיֶּרֶב בְּבַת־יְהוּדָה תַּאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה: ס

6 וַיַּחְמֹס כַּגַּן שֻׂכּוֹ שִׁחֵת מוֹעֲדוֹ שִׁכַּח יְהוָה ׀ בְּצִיּוֹן מוֹעֵד וְשַׁבָּת וַיִּנְאַץ בְּזַעַם־אַפּוֹ מֶלֶךְ וְכֹהֵן: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7 זָנַח אֲדֹנָי | מִזְבְּחוֹ נִאֵר מִקְדָּשׁוֹ הִסְגִּיר בְּיַד־אוֹיֵב חוֹמֹת אַרְמְנוֹתֶיהָ קוֹל נָתְנוּ בְּבֵית־יְהוָה כְּיוֹם מוֹעֵד: ס
8 חָשַׁב יְהוָה | לְהַשְׁחִית חוֹמַת בַּת־צִיּוֹן נָטָה קָו לֹא־הֵשִׁיב יָדוֹ מִבַּלֵּעַ וַיַּאֲבֶל־חֵל וְחוֹמָה יַחְדָּו אֻמְלָלוּ: ס
9 טָבְעוּ בָאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ אִבַּד וְשִׁבַּר בְּרִיחֶיהָ מַלְכָּהּ וְשָׂרֶיהָ בַגּוֹיִם אֵין תּוֹרָה גַּם־נְבִיאֶיהָ לֹא־מָצְאוּ חָזוֹן מֵיְהוָה: ס
10 יֵשְׁבוּ לָאָרֶץ יִדְּמוּ זִקְנֵי בַת־צִיּוֹן הֶעֱלוּ עָפָר עַל־רֹאשָׁם חָגְרוּ שַׂקִּים הוֹרִידוּ לָאָרֶץ רֹאשָׁן בְּתוּלֹת יְרוּשָׁלִָם: ס
11 כָּלוּ בַדְּמָעוֹת עֵינַי חָמַרְמְרוּ מֵעַי נִשְׁפַּךְ לָאָרֶץ כְּבֵדִי עַל־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי בֵּעָטֵף עוֹלֵל וְיוֹנֵק בִּרְחֹבוֹת קִרְיָה: ס
12 לְאִמּוֹתָם יֹאמְרוּ אַיֵּה דָגָן וָיָיִן בְּהִתְעַטְּפָם כֶּחָלָל בִּרְחֹבוֹת עִיר בְּהִשְׁתַּפֵּךְ נַפְשָׁם אֶל־חֵיק אִמּוֹתָם: ס
13 מֶה־אָעִידֵךְ מָה אֲדַמֶּה־לָּךְ הַבַּת יְרוּשָׁלִַם מָה אַשְׁוֶה־לָּךְ וַאֲנַחֲמֵךְ בְּתוּלַת בַּת־צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל כַּיָּם שִׁבְרֵךְ מִי יִרְפָּא־לָךְ: ס
14 נְבִיאַיִךְ חָזוּ לָךְ שָׁוְא וְתָפֶל וְלֹא־גָלוּ עַל־עֲוֹנֵךְ לְהָשִׁיב שְׁבִיתֵךְ וַיֶּחֱזוּ לָךְ מַשְׂאוֹת שָׁוְא וּמַדּוּחִים: ס
15 סָפְקוּ עָלַיִךְ כַּפַּיִם כָּל־עֹבְרֵי דָּרֶךְ שָׁרְקוּ וַיָּנִעוּ רֹאשָׁם עַל־בַּת יְרוּשָׁלִַם הֲזֹאת הָעִיר שֶׁיֹּאמְרוּ כְּלִילַת יֹפִי מָשׂוֹשׂ לְכָל־הָאָרֶץ: ס
16 פָּצוּ עָלַיִךְ פִּיהֶם כָּל־אֹיְבַיִךְ שָׁרְקוּ וַיַּחַרְקוּ־שֵׁן אָמְרוּ בָּלַעְנוּ אַךְ זֶה הַיּוֹם שֶׁקִּוִּינֶהוּ מָצָאנוּ רָאִינוּ: ס
17 עָשָׂה יְהוָה אֲשֶׁר זָמַם בִּצַּע אִמְרָתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה מִימֵי־קֶדֶם הָרַס וְלֹא חָמָל וַיְשַׂמֵּח עָלַיִךְ אוֹיֵב הֵרִים קֶרֶן צָרָיִךְ: ס
18 צָעַק לִבָּם אֶל־אֲדֹנָי חוֹמַת בַּת־צִיּוֹן הוֹרִידִי כַנַּחַל דִּמְעָה יוֹמָם וָלָיְלָה אַל־תִּתְּנִי פוּגַת לָךְ אַל־תִּדֹּם בַּת־עֵינֵךְ: ס
19 קוּמִי | רֹנִּי בַלַּיְלָה לְרֹאשׁ אַשְׁמֻרוֹת שִׁפְכִי כַמַּיִם לִבֵּךְ נֹכַח פְּנֵי אֲדֹנָי שְׂאִי אֵלָיו כַּפַּיִךְ עַל־נֶפֶשׁ עוֹלָלַיִךְ הָעֲטוּפִים בְּרָעָב בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת: ס
20 רְאֵה יְהוָה וְהַבִּיטָה לְמִי עוֹלַלְתָּ כֹּה אִם־תֹּאכַלְנָה נָשִׁים פִּרְיָם עֹלְלֵי טִפֻּחִים אִם־יֵהָרֵג בְּמִקְדַּשׁ אֲדֹנָי כֹּהֵן וְנָבִיא: ס
21 שָׁכְבוּ לָאָרֶץ חוּצוֹת נַעַר וְזָקֵן בְּתוּלַתַּי וּבַחוּרַי נָפְלוּ בֶּחָרֶב הָרַגְתָּ בְּיוֹם אַפֶּךָ טָבַחְתָּ לֹא חָמָלְתָּ: ס
22 תִּקְרָא כְיוֹם מוֹעֵד מְגוּרַי מִסָּבִיב וְלֹא הָיָה בְּיוֹם אַף־יְהוָה פָּלִיט וְשָׂרִיד אֲשֶׁר־טִפַּחְתִּי וְרִבִּיתִי אֹיְבִי כִלָּם: פ

3

Endûlù ya kasharhu

1 Nie muntu wabwîne amalumwa g'akarhi k'obukunizi bwa Nyakasane.

2 Ansunika embere zâge, angeza omu mwizimya, buzira kamole.

3 Niene niene acikubûlîre okuboko buca buyira.

4 Arhumire omubiri gwâni gwahorha kurhangirira oku irhwe kuhika omu magulu, amvunyungwîre orhuvuha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Ayimanzize eciri nka côgo ca malumwa n'amalibuko eburhambi bwâni.

[6] Anjugucîre omu mwizimya nka mufu gwa mîra-mîra.

[7] Anjirîre ecisikirizo mpu cimpanze okurhengamwo, anziriringa n'obudagulè.

[8] Nayâmire namuhamagala, ci omusengero gwâni arhaguyumvîrhîze.

[9] Anfukîre enjira n'amabuye magôye, enjira zâni aziyêrekeza ebwa kuhabuka.

[10] Anambêrîre nka mpangaza elingûzize, nka ntale ecifulisire omu ishaka.

[11] Enjira zâni azihindwîre: anandesire; ansizire kahumba, côbohwa.

[12] Afôzire omuherho gwâge, antega mpu ankoze.

[13] Anantulungwîre ensiko nieshi n'ebisonga byâge.

[14] Abantu bôshi badwîrhe banshekera, lwâni ludwîrhe lwayimbwa buca- buyira.

[15] Anyunjuzize malumwa, andalusize n'omutula.

[16] Anansêzize okukugurha olukalabuye, anantindagirira omu katulo[h].

[17] Anyasize akalamo k'omurhûla, nayibagira iragi kwo kuderha kurhi.

[18] Naderha nti; «Ntà kalamo nacibone, ntabyo ncilangalîre by'emwa Nyakasane».

[19] Kengêra amalumwa gâni n'obuhanya bwâni, ko buli nka boge bwashakamira.

[20] Omurhima gwâni erhi gubikengêra, nieshi nnanjogonokerwe ebirumbu.

[21] Ci kwonô, kwo nkolaga nakengêra ntya, kurhume nalangâlira.

[22] Olukogo lwa Nyakasane lurhacîkwa, obuzigire bwâge burhaheka.

[23] Olukogo lwâge lushâshuka ngasi sêzi. Ala oku obwîkubagirwa bwâwe bwaluga,
Nyakasane!

[24] Kwo ndesire: nti «Nyakasane ye kuhirhira kwâni, co cirhumire mmula-ngalira[i].

---

[h] **3.16** «Kukugurha olukalabuye» ko kugalanjuka omu luvù.
[i] **3.24** «Igwarhiro ly'okulangâlira ciru n'omu malibuko»: sinza Lul 16, 5; 73, 26; 3, 30; Iz 50, 6; Mt 5, 39.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[25] Nyakasane aba mwinjà kuli ngasi yeshi umuyegemera, olya omulongereza.

[26] Kuli kwinjà okulangâlira omu kahwenyenye obucire Nyakasane ârhuma.

[27] Kuli kwinjà oku muntu okubarhula omuzigo gwa Nyakasane kurhengera oburho bwâge.

[28] Aciyungulire omu kahwenyenye amango Nyakasane amuhizireko amarhangulo.

[2'9] Ayunamirize kuhika amime akatulo, omu kulangâlira oku Nyakasane ayishimurhabâla.

[30] Irhama lyâge aliyêrekeze owamushûrha, anayêmêre bamuyiguse bijâci [j]

[31] Bulya Nyakasane arhaba wa kukabulira omuntu omu nsiku zôshi.

[32] Bulya ciru ankamubabaza, kurharhuma arhamubabalira omu lukogo lwâge lunene.

[33] Bulya omurhima gwâge gurhasîma kugayisa abantu erhi kubarhindibuza.

[34] Gala mango balabarhanya ababohe b'omu cihugo bôshi.

[35] Amango bagorombekanya olubanja lw'abanyinyi omu masù g'Ow'Enyanya bwenêne.

[36] Amango bayîmira omuntu okuli kwâge ekagombe; ka Nyakasane arhabona ebyo byôshi obwo?

[37] Ndi wankahashiderha akanwa kanabe? K'arhali Nyakasane ohiga?

[38] K'arhali kanwa ka Nyamuzinda w'Enyanya bwenêne kazûsa byôshi, ebibi n'ebinjà?

[39] Bicigi lêro omuntu ankacîdudumira, akaba acizîne, n'obwo agwêrhe mabî manji?

[40] Rhulole bwinjinjà olugendo lwîrhu, rhushubire emwa Nyakasane.

[41] Rhushenge n'omurhima gwirhu gwôshi, rhuyinamulire amaboko emwa Nyamuzinda oli omu mpingu.

[42] Rhwabîre babî na bagoma; nâwe orharhubabaliraga kuli okwo.

[43] Wacibwîkira omu bukunizi bwâwe, warhushimbulula, wanigûza buzira lukogo.

[44] Wacîyegulira enyuma ly'ecitù, mpu lyo ensengero zirhu zirhagikuhikakwo.

---

[j] **3.30** Sinza Mt 5, 39: Iz 50, 6. 3, 32: Abashi mpu: «Engoko enalabarhe omwâna wâyo erhi enamubwîne»: Nyamuzinda ye muzire «Ntahwa lukogo».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

45 Warhujizire bikabulirwa, nka câmvu, omu karhî k'agandi mashanja.

46 Abashombanyi bîrhu bôshi bakazibumbûla akanwa barhusholoshonza.

47 Ecôbà gwo gukolaga mwanya gwirhu, kuhugalala, kusherêra, buhanya bwêne bwône.

48 Amasù gâni gadwîrhe gahona nshalalo ya mirenge, erhi buhanya bw'olubaga lwâni burhuma.

49 Amasù gâni yabire nshoko erhahuba, garhâgoheka.

50 Ndwîrhe nalinga oku Nyakasane ayûnama kurhenga enyanya, alolereze anabone:

51 Ebi byarhinzire oku banyere b'omu cishagala ciru biri bya kundumîsa amasù.

52 Abanshombera obusha bajà bampiva nka kanyunyi.

53 Bantogîze omu mwîma nandi mugumagumà, bahira ibuye enyanya zâni.

54 Amîshi gakazinzungulira aha nyanya z'irhwe; lêro naderha nti namahera.

55 Nakuyâkûzize kurhenga omu kuzimu, Nyakasane.

56 Wanyumvîrhe oku nakubirikira: orhafukaga amarhwîri gâwe oku nsengero zâni n'ndûlù yâni.

57 Amango nàkuhamagalaga wanyegera wanabwîra, erhi: «Orhayôbohaga».

58 We wambulânire, Nyakasane wàciza obuzîne bwâni[k].

59 Obwîne obubî banjirire, Nyakasane, ontwîre luno lubanja.

60 Wabwîne oku bacîhôla kuli nie, wabwîne emihigo yabo kuli nie.

61 Wayumvîrhe ebijâci byâbo, Nyakasane, n'emihigo yâbo mibi kuli nie.

62 Enshambâlo n'enkegêro mbî z'abashombanyi bâni nie zidwîrhe zagerako buca-buyîra.

63 Obone ebi badwîrhe bajira byôshi, nie nashubirage lwimbo lwâbo.

64 Nyakasane, wayishibakolera ebiri nk'ebi bàmkolîre.

---

[k] **3.58** Nyamuzinda ye «mucunguzi» w'olubaga lwâge.

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[65] Wâbatubâza obukengêre, gubè mulagi gwâwe mubî kuli bo.

[66] Wâbashimbûlula n'obukunizi bwâwe, obaherêrekeze lwôshi hano igulu.

Lamentations 3

1 אֲנִי הַגֶּבֶר רָאָה עֳנִי בְּשֵׁבֶט עֶבְרָתוֹ: 2 אוֹתִי נָהַג וַיֹּלַךְ חֹשֶׁךְ וְלֹא־אוֹר: 3 אַךְ בִּי יָשֻׁב יַהֲפֹךְ יָדוֹ כָּל־הַיּוֹם: ס
4 בִּלָּה בְשָׂרִי וְעוֹרִי שִׁבַּר עַצְמוֹתָי: 5 בָּנָה עָלַי וַיַּקַּף רֹאשׁ וּתְלָאָה: 6 בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי כְּמֵתֵי עוֹלָם: ס
7 גָּדַר בַּעֲדִי וְלֹא אֵצֵא הִכְבִּיד נְחָשְׁתִּי: 8 גַּם כִּי אֶזְעַק וַאֲשַׁוֵּעַ שָׂתַם תְּפִלָּתִי: 9 גָּדַר דְּרָכַי בְּגָזִית נְתִיבֹתַי עִוָּה: ס
10 דֹּב אוֹרֵב הוּא לִי אֲרִיֵה בְּמִסְתָּרִים: 11 דְּרָכַי סוֹרֵר וַיְפַשְּׁחֵנִי שָׂמַנִי שֹׁמֵם: 12 דָּרַךְ קַשְׁתּוֹ וַיַּצִּיבֵנִי כַּמַּטָּרָא לַחֵץ: ס
13 הֵבִיא בְכִלְיוֹתָי בְּנֵי אַשְׁפָּתוֹ: 14 הָיֵיתִי שְׂחֹק לְכָל־עַמִּי נְגִינָתָם כָּל־הַיּוֹם: 15 הִשְׂבִּיעַנִי בַמְּרוֹרִים הִרְוַנִי לַעֲנָה: ס
16 וַיַּגְרֵס בֶּחָצָץ שִׁנָּי הִכְפִּישַׁנִי בָּאֵפֶר: 17 וַתִּזְנַח מִשָּׁלוֹם נַפְשִׁי נָשִׁיתִי טוֹבָה: 18 וָאֹמַר אָבַד נִצְחִי וְתוֹחַלְתִּי מֵיְהוָה: ס
19 זְכָר־עָנְיִי וּמְרוּדַי לַעֲנָה וָרֹאשׁ: 20 זָכוֹר תִּזְכּוֹר וְתָשֹׁיחַ עָלַי נַפְשִׁי: 21 זֹאת אָשִׁיב אֶל־לִבִּי עַל־כֵּן אוֹחִיל: ס
22 חַסְדֵי יְהוָה כִּי לֹא־תָמְנוּ כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמָיו: 23 חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ: 24 חֶלְקִי יְהוָה אָמְרָה נַפְשִׁי עַל־כֵּן אוֹחִיל לוֹ: ס
25 טוֹב יְהוָה לְקַוָּו לְנֶפֶשׁ תִּדְרְשֶׁנּוּ: 26 טוֹב וְיָחִיל וְדוּמָם לִתְשׁוּעַת יְהוָה: 27 טוֹב לַגֶּבֶר כִּי־יִשָּׂא עֹל בִּנְעוּרָיו: ס
28 יֵשֵׁב בָּדָד וְיִדֹּם כִּי נָטַל עָלָיו: 29 יִתֵּן בֶּעָפָר פִּיהוּ אוּלַי יֵשׁ תִּקְוָה: 30 יִתֵּן לְמַכֵּהוּ לֶחִי יִשְׂבַּע בְּחֶרְפָּה: ס
31 כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם אֲדֹנָי: 32 כִּי אִם־הוֹגָה וְרִחַם כְּרֹב חֲסָדָו: 33 כִּי לֹא עִנָּה מִלִּבּוֹ וַיְגֶּה בְּנֵי־אִישׁ: ס
34 לְדַכֵּא תַּחַת רַגְלָיו כֹּל אַסִּירֵי אָרֶץ: 35 לְהַטּוֹת מִשְׁפַּט־גֶּבֶר נֶגֶד פְּנֵי עֶלְיוֹן: 36 לְעַוֵּת אָדָם בְּרִיבוֹ אֲדֹנָי לֹא רָאָה: ס
37 מִי זֶה אָמַר וַתְּהִי אֲדֹנָי לֹא צִוָּה: 38 מִפִּי עֶלְיוֹן לֹא תֵצֵא הָרָעוֹת וְהַטּוֹב: 39 מַה־יִּתְאוֹנֵן אָדָם חָי גֶּבֶר עַל־חֲטָאָו: 40 נַחְפְּשָׂה דְרָכֵינוּ וְנֵחְקֹרָה וְנָשׁוּבָה עַד־יְהוָה: 41 נִשָּׂא לְבָבֵנוּ אֶל־כַּפָּיִם אֶל־אֵל בַּשָּׁמָיִם: 42 נַחְנוּ פָשַׁעְנוּ וּמָרִינוּ אַתָּה לֹא סָלָחְתָּ: ס
43 סַכֹּתָה בָאַף וַתִּרְדְּפֵנוּ הָרַגְתָּ לֹא חָמָלְתָּ: 44 סַכּוֹתָה בֶעָנָן לָךְ מֵעֲבוֹר תְּפִלָּה: 45 סְחִי וּמָאוֹס תְּשִׂימֵנוּ בְּקֶרֶב הָעַמִּים: ס
46 פָּצוּ עָלֵינוּ פִּיהֶם כָּל־אֹיְבֵינוּ: 47 פַּחַד וָפַחַת הָיָה לָנוּ הַשֵּׁאת וְהַשָּׁבֶר: 48 פַּלְגֵי־מַיִם תֵּרַד עֵינִי עַל־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי: ס
49 עֵינִי נִגְּרָה וְלֹא תִדְמֶה מֵאֵין הֲפֻגוֹת: 50 עַד־יַשְׁקִיף וְיֵרֶא יְהוָה מִשָּׁמָיִם: 51 עֵינִי עוֹלְלָה לְנַפְשִׁי מִכֹּל בְּנוֹת עִירִי: ס
52 צוֹד צָדוּנִי כַּצִּפּוֹר אֹיְבִי חִנָּם: 53 צָמְתוּ בַבּוֹר חַיָּי וַיַּדּוּ־אֶבֶן בִּי: 54 צָפוּ־מַיִם עַל־רֹאשִׁי אָמַרְתִּי נִגְזָרְתִּי: ס
55 קָרָאתִי שִׁמְךָ יְהוָה מִבּוֹר תַּחְתִּיּוֹת: 56 קוֹלִי שָׁמָעְתָּ אַל־תַּעְלֵם אָזְנְךָ לְרַוְחָתִי לְשַׁוְעָתִי: 57 קָרַבְתָּ בְּיוֹם אֶקְרָאֶךָּ אָמַרְתָּ אַל־תִּירָא: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

58 רָ֥בְתָּ אֲדֹנָ֖י רִיבֵ֣י נַפְשִׁ֑י גָּאַ֖לְתָּ חַיָּֽי׃ 59 רָאִ֥יתָה יְהוָ֛ה עַוָּתָ֖תִי שָׁפְטָ֥ה מִשְׁפָּטִֽי׃ 60 רָאִ֣יתָה כָּל־נִקְמָתָ֔ם כָּל־מַחְשְׁבֹתָ֖ם לִֽי׃
ס
61 שָׁמַ֤עְתָּ חֶרְפָּתָם֙ יְהוָ֔ה כָּל־מַחְשְׁבֹתָ֖ם עָלָֽי׃ 62 שִׂפְתֵ֤י קָמַי֙ וְהֶגְיוֹנָ֔ם עָלַ֖י כָּל־הַיּֽוֹם׃ 63 שִׁבְתָּ֥ם וְקִימָתָ֖ם הַבִּ֣יטָה אֲנִי
מַנְגִּינָתָֽם׃ ס
64 תָּשִׁ֤יב לָהֶם֙ גְּמ֣וֹל יְהוָ֔ה כְּמַעֲשֵׂ֖ה יְדֵיהֶֽם׃ 65 תִּתֵּ֣ן לָהֶ֔ם מְגִנַּת־לֵ֖ב תַּאֲלָתְךָ֥ לָהֶֽם׃ 66 תִּרְדֹּ֤ף בְּאַף֙ וְתַשְׁמִידֵ֔ם מִתַּ֖חַת
שְׁמֵ֥י יְהוָֽה׃ פ

4

Endûlù ya kani

1 Yoo! amasholo[l] galangashana kulya, ecûma cinjinja kulya, kurhi lêro catubîre wâni? Kurhi amabuye matagatîfu gàjire gashandala hôshi hôshi omu mashango ga ngasi njira?

2 Abâna b'e Siyoni, abayûmânanaga n'amasholo oku bwinjà, kurhi lêro ba-nkagereragwa oku nyungu buyungu y'ebidaka?

3 Ciru na banyambwè bajira omurhima gw'okuhà abâna bâbo ibêre. Ci kwône olubaga lwâni lwàbîre muzire wa cihûngo ak'enyûnda z'omu irûngu[m].

4 Abâna baciri oku ibêre, olulimi lwabayumîre ebiraka n'ecûmwe, abâna b'ebirhaba badwîrhe bahûna omugati na ntâye wabahà ciru n'ehihimbi hyâgwo.

5 Abakagirya ebinjà-binjà bishushagîre, lêro bajà balengukira omu njira. Abalereragwa omu by'obugale, bakola bajà bafukula ecavu n'amaboko gombi.

6 Amabî g'olubaga lwâni go manene kulusha ebyâha by'abantu b'e Sodo-mo, ho bàbirundulagwa omu kanya kasungunu buzira ciru n'amango g'okulambûla amaboko mpu babarhabâle.

7 Abaluzi bâlwo bo balangashanaga kulusha olubula, enshusho yâbo yali nyêru kulusha amarhà, n'omubiri gwâbo gwôshi gwàli gwa kaduku. Emisî ebalanganyiremwo yakagishusha enjuma y'akâsi.

8 Lero bakola bali bîru-bîru nka muyeye, barhacidwîrhi bamanywa omu njira. Ecikoba c'omubiri gwâbo cikola cibananîre oku rhuvuha, cikola cûmu-cûmu bushâli.

---

[l] **4.1** Amasholo n'amabuye matagatîfu, cimanyîso c'olubaga lw'e Yeruzalemu
[m] **4.3** Lolà Ayu 39, 13-17.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[9] Okuhirima oku bwôji bw'engôrho kwo kukulu aha omuntu ankafà n'obuligo aja ayûma anagangabala n'ishâli.

[10] Abazîre, oku barhahimwa lukogo, lêro bôhe, bakaziyenda abâna bâbo banabalya, mw'obwo buhanya bunene bwarhogire oku lubaga lwâni.

[11] Nyakasane ayukirize omutula gwâge, adubwîre obukunizi bwâge bunene, ayâsize ntakanjirwa w'engulumira omu Siyoni àyôkera ciru n'ebiriba byôshi.

[12] Abâmi b'igulu ciru n'abantu kwône en'igulu ntâye ciru n'omuguma wa- nkayemîre oku hali lusiku luguma omushombanyi ankahimire agere omu mihango ya Yeruzalemu.

[13] Obwo buhanya budwîrhwe n'ebyâha by'abalêbi bâge, haguma n'amabî g'abadâhwa bâge, bo babulagaga omukò gw'abantu bimâna.

[14] Badwîrhage bajà bahukuza omu njira nka mihûrha, n'emyambalo yâbo ezinzire n'omukò.

[15] Erhi baciba bagera, abantu bababona banayakûzc abâbo, mpu: «Muyâke, muyâke, abo bali b'izinga! Muyâke, murhabayêgeraga!»[n] Oku bajà balibirha barhanamanyiri ngahi bayêrekîre, Abanya-mahanga baderhe, obwo, mpu: «Aba ntâko bankacishinga nsiku eno mwîrhu!»

[16] Nyakasane yêne oyo wabashandâzagya, arhacilonza abalolekwo. Abadâhwa barhacilolagwa isù, ciru ntà bukenge bwaciri oku bashosi.

[17] Amasù gîrhu gàrhama gahengûza aha oburhabâle bwâyisha, bwànabuli-kana. Rhwageza amango gôshi nti rhwalinda ishanja ly'ihanga lyâyishirhuciza, lirhanacirhucizagya[o].

[18] Badwîrhe bayunja enshando zirhu, ntâkwo rhwankacihika aha mwîrhu. Amango gîrhu gahisire, ensiku zirhu zahwîre, bulya obuzinda bwîrhu buli hôfi.

[19] Abarhushimbire bo babidu kulusha ikozi lyabalala omu nkuba-karhî. Baja barhulibirhakwo omu ntondo, bajà barhuhengûza ciru n'omu irungu n'okurhurhega.

[20] Ngasi oyu akalamo kîrhu kàli kacisimikirekwo, oyu kàlicikubagire, omwâmi washîgagwa amavurha na Nyakasane[p], ye rhwakagiderha, nti: «Ye rhwalamirakwo oyu omu karhî k'amashanja», y'oyo naye wagwaâsirwe mpira omu mwîna gw'omushombanyi!

---

[n] **4.15** Emw'Abayahudi, abanya-byâha bàkagilolwa nka bantu ba lushomyo ntâye wa-nkabayegîre embere bacîyûnguze.
[o] **4.17** ishanja ly'ihanga ye Mîsiri bànywananaga naye oku matabâro gâbo mazinda, Mîsiri naye arhayishaga okubarhabâla.
[p] **4.20** Mwâmi Sedekyahu ye wayîmisirwe ayîrikwa ago mazîno: «Mushîgwa wa Nyakasane» Naye abashombanyi bamugwârha mpira, olubaga lwàrha omurhima, lwadaga. Lolà 2 BÂM 25, 6.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[21] Osîmage onacîshinge, we munyere w'e Edomu, we yûbaka omu cihugo c'e Usi[q]. Ci kwône nâwe akabêhè k'omutula kâkuhikakwo, wâkanyweramwo onalaluke, kuhika oyambale obusha!

[22] Obuhane bwâwe bwahwîre, we munyere w'e Siyoni, orhacihêkwe ebwa kululizibwa. Kuli we, wêhe munyere w'e Edomu, Nyakasane ahana amabî gâwe, ajalabule amabî gâwe gôshi.

Lamentations 4

1 אֵיכָה יוּעַם זָהָב יִשְׁנֶא הַכֶּתֶם הַטָּוב תִּשְׁתַּפַּכְנָה אַבְנֵי־קֹדֶשׁ בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת: ס
2 בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְסֻלָּאִים בַּפָּז אֵיכָה נֶחְשְׁבוּ לְנִבְלֵי־חֶרֶשׂ מַעֲשֵׂה יְדֵי יוֹצֵר: ס
3 גַּם־תַּנִּין חָלְצוּ שַׁד הֵינִיקוּ גּוּרֵיהֶן בַּת־עַמִּי לְאַכְזָר כַּיְעֵנִים בַּמִּדְבָּר: ס
4 דָּבַק לְשׁוֹן יוֹנֵק אֶל־חִכּוֹ בַּצָּמָא עֹולָלִים שָׁאֲלוּ לֶחֶם פֹּרֵשׂ אֵין לָהֶם: ס
5 הָאֹכְלִים לְמַעֲדַנִּים נָשַׁמּוּ בַּחוּצוֹת הָאֱמֻנִים עֲלֵי תוֹלָע חִבְּקוּ אַשְׁפַּתּוֹת: ס
6 וַיִּגְדַּל עֲוֹן בַּת־עַמִּי מֵחַטַּאת סְדֹם הַהֲפוּכָה כְּמוֹ־רָגַע וְלֹא־חָלוּ בָהּ יָדָיִם: ס
7 זַכּוּ נְזִירֶיהָ מִשֶּׁלֶג צָחֲחוּ מֵחָלָב אָדְמוּ עֶצֶם מִפְּנִינִים סַפִּיר גִּזְרָתָם: ס
8 חָשַׁךְ מִשְׁחוֹר תָּאֳרָם לֹא נִכְּרוּ בַּחוּצוֹת צָפַד עוֹרָם עַל־עַצְמָם יָבֵשׁ הָיָה כָעֵץ: ס
9 טוֹבִים הָיוּ חַלְלֵי־חֶרֶב מֵחַלְלֵי רָעָב שֶׁהֵם יָזוֹבוּ מְדֻקָּרִים מִתְּנוּבַת שָׂדֶי: ס
10 יְדֵי נָשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת בִּשְּׁלוּ יַלְדֵיהֶן הָיוּ לְבָרוֹתָ לָמוֹ בְּשֶׁבֶר בַּת־עַמִּי: ס
11 כִּלָּה יְהוָה אֶת־חֲמָתוֹ שָׁפַךְ חֲרוֹן אַפּוֹ וַיַּצֶּת־אֵשׁ בְּצִיּוֹן וַתֹּאכַל יְסוֹדֹתֶיהָ: ס
12 לֹא הֶאֱמִינוּ מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכֹל יֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי יָבֹא צַר וְאוֹיֵב בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִָם: ס
13 מֵחַטֹּאת נְבִיאֶיהָ עֲוֹנוֹת כֹּהֲנֶיהָ הַשֹּׁפְכִים בְּקִרְבָּהּ דַּם צַדִּיקִים: ס
14 נָעוּ עִוְרִים בַּחוּצוֹת נְגֹאֲלוּ בַדָּם בְּלֹא יוּכְלוּ יִגְּעוּ בִּלְבֻשֵׁיהֶם: ס
15 סוּרוּ טָמֵא קָרְאוּ לָמוֹ סוּרוּ סוּרוּ אַל־תִּגָּעוּ כִּי נָצוּ גַם־נָעוּ אָמְרוּ בַּגּוֹיִם לֹא יוֹסִיפוּ לָגוּר: ס
16 פְּנֵי יְהוָה חִלְּקָם לֹא יוֹסִיף לְהַבִּיטָם פְּנֵי כֹהֲנִים לֹא נָשָׂאוּ זְקֵנִים לֹא חָנָנוּ: ס
17 עוֹדֵינָה תִּכְלֶינָה עֵינֵינוּ אֶל־עֶזְרָתֵנוּ הָבֶל בְּצִפִּיָּתֵנוּ צִפִּינוּ אֶל־גּוֹי לֹא יוֹשִׁעַ: ס

[q] **4.21** Cihugo ca Usi: co cirimwo abalungu ba bene Israheli, bo balimwo ba Mowabu, Amoni, ab'e Edomu (Lolà Murh 36, 28; Ayu 1,1). Nabo bali barhabâzi ba bene Israheli omu ntamhala, bàbâ kucishinga bacishingira okuhimwa kwa bene Israheli: Lolà Iz 34, 5. Co càrhumaga bene Israheli bàkâgikaga Edomu omu myandiko y'Abalêbi, enyuma ly'okurhenga omu bujà e Babiloni: Lolà Iz 34; Eze 25.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18 צָדוּ צְעָדֵינוּ מִלֶּכֶת בִּרְחֹבֹתֵינוּ קָרֵב קִצֵּינוּ מָלְאוּ יָמֵינוּ כִּי־בָא קִצֵּינוּ: ס
19 קַלִּים הָיוּ רֹדְפֵינוּ מִנִּשְׁרֵי שָׁמָיִם עַל־הֶהָרִים דְּלָקֻנוּ בַּמִּדְבָּר אָרְבוּ לָנוּ: ס
20 רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ יְהוָה נִלְכַּד בִּשְׁחִיתוֹתָם אֲשֶׁר אָמַרְנוּ בְצִלּוֹ נִחְיֶה בַגּוֹיִם: ס
21 שִׂישִׂי וְשִׂמְחִי בַּת־אֱדוֹם יוֹשֶׁבֶתִי בְּאֶרֶץ עוּץ גַּם־עָלַיִךְ תַּעֲבָר־כּוֹס תִּשְׁכְּרִי וְתִתְעָרִי: ס
22 תַּם־עֲוֹנֵךְ בַּת־צִיּוֹן לֹא יוֹסִיף לְהַגְלוֹתֵךְ פָּקֵד עֲוֹנֵךְ בַּת־אֱדוֹם גִּלָּה עַל־חַטֹּאתָיִךְ: פ

5

Endûlù ya karhânu

[1] Nyakasane, orhayibagire okula rhwabîre, olole obone kuno badwîrhe ba-rhujira[r].

[2] Ebirugu bîrhu binjinja byanyazirwe n'abandi, n'enyumpa zirhu zàjibwamwo n'entakembûlwa[s].

[3] Balarha ntâbo bahali, na rhôno rhukola rhuli nfuzi na banyâma babîre bakana.
[4] Rhurhacinywa amîshi g'amaliba gîrhu rhurhanagaguziri nsaranga. N'enshagali ntà kucizibona rhurhanahyûziri igerha.

[5] Abanzi bîrhu rhubahêrhe aha mugongo, rhwalibwîre, rhwàrhama, omurhûla gwàrhuyâsire.

[6] Abanyamisri n'Abanyasîriya[t] bo rhukolaga rhurhega amaboko nti nkabaga bo bârhubonera ebyankarhubuka ishali.

[7] Ababusi bîrhu bakolaga ago mabî barhacibâho, ci kwône rhwe rhukolaga rhubarhwîre amaligo haguma n'amazibu g'obugoma bwâbo.

[8] Abàli bajà bîrhu bo bakolaga barhurhegeka, na ntâye ciru odesirage mpu arhulîkûza kuli bo.

[9] Rhukola rhuja rhwahushwa n'ebishumûsi by'omu irûngu erhi kujà kwalonza ebi rhwalya kurhuma.

[10] Ecikoba c'omubiri gwirhu cikola cirhuyôca nka kuno barhurhogeza omu cibeye c'omuliro, erhi kulumwa n'ishali kurhuma.

---

[r] **5.1** Endûlù ya karhanu omu Vulgata badesire oku gwo musengero gwa Yeremiya.
[s] **5.2** Entakêmbûlwa bo barhali Bayahudi, abarhali b'omu bûko bwa bene-Israheli. Bulya Abayahudi bene Israheli hôshi bàli bakêmbûle (Lolà Murh 17,10.24).
[t] **5.6** Abanyasîriya bo balama e Babeli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Abakazi badwîrhe bakolerwa ebihigo omu Siyoni, n'abanyere kwo na kuguma, omu bishagala bya Yuda.

[12] Bagwâsire abarhambo banabamanika, barhanadesiri ciru mpu bakenge abashosi.

[13] Abâna b'emisole bakazibarhula olwanjikwa, oku abanarhabana bajà badandabagana n'emizigo y'enshâli.

[14] Abashosi ntâho bacidwîrhe bajà omu ihano, n'emisole erhacihuma oku mulya gw'olulanga mpu yâziha.

[15] Ntà bushagaluke bucirhuli emurhima, okusâmira engoma kwirhu kwahindusire mishîbo.

[16] Ishûngwe rhwàgwêrhe oku irhwe lyàrhozire! Yajewe! Ala oku rhwabwîne rhwagomera Nyakasane!

[17] Obu rhukola rhuhîrîre ntya oku nsholo y'omurhima, n'amasù garhurhûnzire n'emirenge:

[18] Kuli kubà bulya entondo ya Siyoni yahindusire irûngu, ekola eba bulumba bwa banyambwè!

[19] Ci kwône wêhe, Nyakasane, obà Mwâmi ensiku zôshi[u], we yôrha orhegeka omu myâka n'emyâka.

[20] Cici cànkarhumire warhuyibagira lwôshi lwôshi? Cankarhuma waârhulekerera lwôshi lwôshi?

[21] Orhugalule emunda oli, Yâgirwa Nyakasane, lyo rhushubira okunali lwôshi emunda oli; akalamo kîrhu oshubikajira kahyâhya nka kulya kwa mîra.

[22] Kurhigi wankarhukabulira lwôshi lwôshi'! Ka wanarhushombaga okungana âho?

Lamentations 5

זִכְרָ֤ה יְהוָה֙ מֶה־הָיָ֣ה לָ֔נוּ הַבִּ֖יטָה וּרְאֵ֥ה אֶת־חֶרְפָּתֵֽנוּ׃ נַחֲלָתֵ֤נוּ נֶהֶפְכָה֙ לְזָרִ֔ים בָּתֵּ֖ינוּ לְנָכְרִֽים׃ יְתוֹמִ֥ים הָיִ֖ינוּ אֵ֣ין אָ֑ב
אִמּוֹתֵ֖ינוּ כְּאַלְמָנֽוֹת׃ מֵימֵ֤ינוּ בְכֶ֙סֶף֙ שָׁתִ֔ינוּ עֵצֵ֖ינוּ בִּמְחִ֥יר יָבֹֽאוּ׃ עַ֤ל צַוָּארֵ֙נוּ֙ נִרְדָּ֔פְנוּ יָגַ֖עְנוּ לֹ֥א הוּנַֽח־לָֽנוּ׃ מִצְרַ֤יִם
נָתַ֙נּוּ֙ יָ֣ד אַשּׁ֔וּר לִשְׂבֹּ֥עַ לָֽחֶם׃ אֲבֹתֵ֤ינוּ חָטְא֙וּ אֵינָ֔ם וַאֲנַ֖חְנוּ עֲוֹנֹתֵיהֶ֥ם סָבָֽלְנוּ׃ עַבָדִ֤ים מָשְׁל֙וּ בָּ֔נוּ פֹּרֵ֖ק אֵ֥ין
מִיָּדָֽם׃ בְּנַפְשֵׁ֙נוּ֙ נָבִ֣יא לַחְמֵ֔נוּ מִפְּנֵ֖י חֶ֥רֶב הַמִּדְבָּֽר׃ עוֹרֵ֙נוּ֙ כְּתַנּ֣וּר נִכְמָ֔רוּ מִפְּנֵ֖י זַלְעֲפ֥וֹת רָעָֽב׃ נָשִׁ֤ים בְּצִיּוֹן֙ עִנּ֔וּ

[u] **5.19** Ciru akahà mpu akâ-Nyamuzinda kâge k'en'igulu kamashâbwa, Nyamuzinda-Nyakasa-ne, ali Ogala-byôshi. Irenge lyâge liri ly'ensiku n'amango. Entebe yâge eri y'ensiku zirhaheka omu mpingu (Lolà Lui 102, 12: 145, 13: 146, 10).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּתֻלֹ֖ת בְּעָרֵ֣י יְהוּדָֽה׃ 12שָׂרִ֥ים בְּיָדָ֖ם נִתְלֽוּ פְּנֵ֣י זְקֵנִ֑ים לֹ֥א נֶהְדָּֽרוּ׃ 13בַּחוּרִ֖ים טְחֹ֣ון נָשָׂ֑אוּ וּנְעָרִ֕ים בָּעֵ֖ץ כָּשָֽׁלוּ׃ 14זְקֵנִ֕ים
מִשַּׁ֥עַר שָׁבָ֖תוּ בַּחוּרִ֣ים מִנְּגִינָתָֽם׃ 15שָׂשׂ֣ון לִבֵּ֔נוּ נֶהְפַּ֥ךְ לְאֵבֶ֖ל מְחֹלֵ֑נוּ 16נָפְלָ֣ה עֲטֶ֣רֶת רֹאשֵׁ֔נוּ אֽוֹי־נָ֥א לָ֖נוּ כִּי
חָטָֽאנוּ׃ 17עַל־זֶ֥ה הָיָ֖ה דָּוֵ֣ה לִבֵּ֑נוּ עַל־אֵ֣לֶּה חָשְׁכ֔וּ עֵינֵֽינוּ׃ 18עַל֙ הַר־צִיּ֣ון שֶׁשָּׁמֵ֔ם שׁוּעָלִ֖ים הִלְּכ֥וּ־בֹֽו׃ פ
19אַתָּ֣ה יְהוָ֔ה לְעוֹלָ֖ם תֵּשֵׁ֑ב כִּסְאֲךָ֖ לְדֹ֥ר וָדֹֽור׃ 20לָ֣מָּה לָנֶ֔צַח תִּשְׁכָּחֵ֖נוּ תַּעַזְבֵ֥נוּ לְאֹ֖רֶךְ יָמִֽים׃ 21הֲשִׁיבֵ֤נוּ יְהוָה֙ | אֵלֶ֔יךָ
וְנָשׁ֑וּבָה חַדֵּ֥שׁ יָמֵ֖ינוּ כְּקֶֽדֶם׃ 22כִּ֣י אִם־מָאֹ֤ס מְאַסְתָּ֙נוּ֙ קָצַ֣פְתָּ עָלֵ֔ינוּ עַד־מְאֹֽד׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

BAR - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Bar

BARUKI

ECITABU CA BARUKI

BARUKI

Enshokolezi

Eci citabu cayandikagwa na bantu banji banji. Omurhondêro gwâco gurhumayisa oku Baruki ye waciyandikaga erhi ali mwandisi w'omulêbi Yeremiya (1,1-14). Cikwône bigabi biguma biguma byayandikagwa n'owundi muntu erhi n'abandi bantu. Buzinda muntu muguma abiheba haguma, càbà citabu ciguma, cahêka izîno lya Baruki, muntu wagwêrhe irenge linene. Eco citabu cirhuyêreka oku Abayahudi bàli kuli na akâ-Nyamuzinda k'e Yeruzalemu bàcihangana okushimbûlira enyigîrizo n'okuyunjuza amarhegeko gâbo: okusalira, okurherekêra omu milungano, okushimba Amarhegeko, okuyumvîkana na bene wâbo b'e Yeruzalemu, okulangâlira okuyisha kw'Omu-cunguzi.

EBIRIMWO

1. Enshokolezi: cigabi 1,1-14

2. Isala ly'abalulize: c. 1,15-3, 8

3. Olwimbo lw'oburhimanya: c. 3,9-4,4

4. Endûlù n'obulangâlire bwa Yeruzalemu: c. 4,5-5,9

Amaruba ga Yeremiya: Okuleka okuharâmya banyamuzinda bw'obunywesi: c. 6

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

BARUKI

Enshula-mwanzi

Baruki embere z'olubaga lw'Abayahudi e Babiloni

[1] Ebi biri binwa by'ecitabu Baruki, mwene Neriyasi[g], Neriyasi ya Masiyasi, Masiyasi ya
Sedekiyasi, Sedesiyasi[h] mwene Asadiyasi[i], mwene Hilkiyasi[j] ayandikiraga e Babiloni, [2] omu
mwâka gwa karhânu, nsiku ndarhu z'omwêzi, galya mango Abakaldeya bàgwârhaga
Yeruzalemu, banamudûlika muliro[k]. [3] Baruki anacisomera ebinwa by'eci citabu embere za
Yekoniya[l] mwene Yehoyakimu, mwâmi w'e Yuda, n'embere z'abantu bôshi balishûbûzinye mpu
bayish'iyumva, [4] embere z'abarhambo na bagala ba mwâmi, embere z'abagula, embere z'abantu
bôshi, abakulu n'abarho, embere za ngasi bôshi bàli e Babiloni, ishiriza ly'olwîshi lwa Sudi.
[5] Abantu bakazilaka, bacîshalisa, banashenga embere za Nyakasane. [6] Okubundi banacisholola
ensaranga, ngasi muguma akaz'ihâna nk'oku anahashire, [7] bazirhuma e Yeruzalemu,
emw'omudâhwa Yowakimu, mugala wa Helkiyasi, mwinjikulu Salomu, n'emwa abandi bantu bali
haguma naye eyo Yeruzalemu. [8] Baruki ye wali erhi ashûbûzize ebirugu by'omu kâ-Nyamuzinda
ka Nyakasane, omu nsiku ikumi z'omwêzi gwa Siwani, byàli birugu bya marhale Sedekiyasi,
mwene YOziyasi mwâmi w'e Yuda àtulisagya, [9] erhi Nabukondonozori mwâmi w'e Babiloni
amayus'iluliza Yekoniya kurhenga e Yeruzalemu anamuhêka e Babiloni haguma n'abarha-mbo,
abashwêke, abakulu b'olubaga n'olubaga lwôshi. [10] Banaciderha, mpu: «Loli oku
rhwammurhumîre ensaranga, ogwo mubalè mugulemwo embâgwa z'okuhâna ntûlo n'enterekêro
oku byâha, mugule enshangi, mujire entûlo, muhâne enterekêro oku luhêrero lwa Nyakasane
Nyamuzinda wîrhu, [11] munasengerere akalamo ka Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni,
n'ak'omugala Baltazari, lyo ensiku zâbo za hano igulu ziba nk'ez'emalunga. [12] Okubundi obwo
Nyakasane arhuhe emisî arhumolekere n'amasù, rhulame idako ly'ecîhôho ca Nabukondonozori
mwâmi w'e Babiloni, n'idako ly'ecihôho c'omugala Baltazari, rhubarhumikire nsiku nyinji
bwenêne rhunarhone omu masù gâbo[m]. [13] Nîrhu murhusengerere emwa Nyakasane
Nyamuzinda wîrhu, bulya rhwàgomîre Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, na kuhika olusiku lw'ene,

---

[g] **1.1** Omu cihebraniya, Neriyasi ye Neriyahu; Masiyasi ye Masyahu;
[h] **1.1** omu cihebraniya, Sedekiyasi ye Sedekiyahu, Masiyasi ye Mashiyahu
[i] **1.1** omu cihebraniya, Asadiyasi ye Asadyahu
[j] **1.1** omu cihebraniya, Hilkiyasi ye Hilkiyahu
[k] **1.2** Mwâka gwa karhanu kurhenga Abayahudi bahêkagwa e Babiloni. Lolà Yer 52, 12; 2 BÂM 25, 8.
[l] **1.3** omu cihebraniya, Yekoniya ye Yekonyahu
[m] **1.12** Okulama idako ly'ecihôho ca Nabukondonozori kwo kulangwa na Nabukondonozori.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oburhe n'obukunizi bwa Nyamuzinda burhasag'irhurhengakwo. [14] Cazindà musome eci citabu rhummurhumire lyo mujira obucîyunjuze bw'ebyâha, omu kâ-Nyamuzinda ka Nyakasane, amango g'olusiku lukulu, n'ezindi nsiku zikwânîne. [15] Muyish'iderha ntya, mpu

I. Isala ly'abalulize

Okufulûla ebyâha

«Obushinganyanya buli bwa Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, ci kwône kuli rhwe, nshonyi ebusù, nk'oku binabonekîne ene! Nshonyi oku muntu w'e Yudeya n'abantu b'e Yeruzalemu[n], [16] nshonyi oku bâmi bîrhu, abarhambo bîrhu, abadâhwa bîrhu, abalêbi bîrhu na balarha. [17] Bulya rhwàbîhîre Nyakasane, [18] rhwàmugomîre, rhurhayumvîrhizagya izù lya Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, owàkâgirhubwîra mpu rhukulikire amarhegeko àhizire embere zirhu. [19] Kurhenga lulya lusiku Nyakasane àrhenzagya balarha omu cihugo c'e Mîsiri kuhika olusiku lw'ene, rhurhasag'ihusa okubà bagoma emunda Nyakasane Nyamuzinda wîrhu ali, rhwanakaz'ikola ebigalugalu omu kurhayumva izù lyâge. [20] Na kandi, nk'oku binabonekîne ene, amahanya garhunanîrekwo, na zirya nfûlago Mûsa mwambali wa Nyamuzinda àderhaga oku irhegeko lya Nyakasane, lulya lusiku àrhenzagya balarha omu cihugo c'e Mîsiri mpu arhuhe ecihugo cihululamwo amarha n'obûci. [21] Rhurhayumvîrhizagya izù lya Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, nk'oku ebinwa hy'abalêbi bâge akagirhurhumira binadesire, [22] ci rhweshi rhwàkâgenda ngasi muguma nk'oku omurhima gwâge mubî gunamubwîzire, okurhumikira abandi banyamuzinda, okujira ebiri biga-lugalu omu masù ga Nyakasane Nyamuzinda wîrhu.

ΒΑΡΟΥΧ 1

[1] Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι τοῦ βιβλίου, οὓς ἔγραψεν Βαρουχ[o] υἱὸς Νηριου υἱοῦ Μαασαιου υἱοῦ Σεδεκιου υἱοῦ Ασαδιου υἱοῦ Χελκιου ἐν Βαβυλῶνι [2] ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ ἐν ἑβδόμῃ τοῦ μηνὸς ἐν τῷ καιρῷ, ᾧ ἔλαβον οἱ Χαλδαῖοι τὴν Ιερουσαλημ καὶ ἐνέπρησαν αὐτὴν ἐν πυρί. [3] καὶ ἀνέγνω Βαρουχ τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου ἐν ὠσὶν Ιεχονιου υἱοῦ Ιωακιμ βασιλέως Ιουδα καὶ ἐν ὠσὶ παντὸς τοῦ λαοῦ τῶν ἐρχομένων πρὸς τὴν βίβλον [4] καὶ ἐν ὠσὶν τῶν δυνατῶν καὶ υἱῶν τῶν βασιλέων καὶ ἐν ὠσὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἐν ὠσὶ παντὸς τοῦ λαοῦ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, πάντων τῶν κατοικούντων ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ ποταμοῦ Σουδ. [5] καὶ ἔκλαιον καὶ ἐνήστευον καὶ ηὔχοντο ἐναντίον κυρίου [6] καὶ συνήγαγον ἀργύριον, καθὰ ἑκάστου ἠδύνατο ἡ χείρ, [7] καὶ ἀπέστειλαν εἰς Ιερουσαλημ πρὸς Ιωακιμ υἱὸν Χελκιου υἱοῦ Σαλωμ τὸν ἱερέα καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τοὺς εὑρεθέντας μετ᾽ αὐτοῦ ἐν Ιερουσαλημ

---

[n] **1.15** Aga mahano gayêrekire gurhi Ahayahudi bacijaga emurhima, bayêmêra oku bàbihire (Bar 1, 15-20), bàgerêreza oku Nyamuzinda abahîre obuhane bushingânîne (Bar 2, 1-10). Rhulole muli Dan 9, 4-19.
[o] **1.1** https: / /www.academic-bible.com/en/online-bibles/septuagint-lxx/read-the-bible-text / (11 / 12 / 2020)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν τὰ σκεύη οἴκου κυρίου τὰ ἐξενεχθέντα ἐκ τοῦ ναοῦ ἀποστρέψαι εἰς γῆν Ιουδα τῇ δεκάτῃ τοῦ Σιουαν, σκεύη ἀργυρᾶ, ἃ ἐποίησεν Σεδεκιας υἱὸς Ιωσια βασιλεὺς Ιουδα [9] μετὰ τὸ ἀποικίσαι Ναβουχοδονοσορ βασιλέα Βαβυλῶνος τὸν Ιεχονιαν καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς δεσμώτας καὶ τοὺς δυνατοὺς καὶ τὸν λαὸν τῆς γῆς ἀπὸ Ιερουσαλημ καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα.

[10] καὶ εἶπαν Ἰδοὺ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς ἀργύριον, καὶ ἀγοράσατε τοῦ ἀργυρίου ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας καὶ λίβανον καὶ ποιήσατε μαννα καὶ ἀνοίσατε ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου θεοῦ ἡμῶν [11] καὶ προσεύξασθε περὶ τῆς ζωῆς Ναβουχοδονοσορ βασιλέως Βαβυλῶνος καὶ εἰς ζωὴν Βαλτασαρ υἱοῦ αὐτοῦ, ἵνα ὦσιν αἱ ἡμέραι αὐτῶν ὡς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. [12] καὶ δώσει κύριος ἰσχὺν ἡμῖν καὶ φωτίσει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, καὶ ζησόμεθα ὑπὸ τὴν σκιὰν Ναβουχοδονοσορ βασιλέως Βαβυλῶνος καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν Βαλτασαρ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ δουλεύσομεν αὐτοῖς ἡμέρας πολλὰς καὶ εὑρήσομεν χάριν ἐναντίον αὐτῶν. [13] καὶ προσεύξασθε περὶ ἡμῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ὁ θυμὸς κυρίου καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἀφ᾽ ἡμῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. [14] καὶ ἀναγνώσεσθε τὸ βιβλίον τοῦτο, ὃ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς ἐξαγορεῦσαι ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς καὶ ἐν ἡμέραις καιροῦ, [15] καὶ ἐρεῖτε Τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν δὲ αἰσχύνη τῶν προσώπων ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀνθρώπῳ Ιουδα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν Ιερουσαλημ [16] καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν καὶ τοῖς προφήταις ἡμῶν καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, [17] ὧν ἡμάρτομεν ἔναντι κυρίου [18] καὶ ἠπειθήσαμεν αὐτῷ καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου θεοῦ ἡμῶν πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασιν κυρίου, οἷς ἔδωκεν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν. [19] ἀπὸ τῆς ἡμέρας, ἧς ἐξήγαγεν κύριος τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἤμεθα ἀπειθοῦντες πρὸς κύριον θεὸν ἡμῶν καὶ ἐσχεδιάζομεν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ. [20] καὶ ἐκολλήθη εἰς ἡμᾶς τὰ κακὰ καὶ ἡ ἀρά, ἣν συνέταξεν κύριος τῷ Μωυσῇ παιδὶ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ, ᾗ ἐξήγαγεν τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. [21] καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ πάντας τοὺς λόγους τῶν προφητῶν, ὧν ἀπέστειλεν πρὸς ἡμᾶς, [22] καὶ ᾠχόμεθα ἕκαστος ἐν διανοίᾳ καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ἐργάζεσθαι θεοῖς ἑτέροις ποιῆσαι τὰ κακὰ κατ᾽ ὀφθαλμοὺς κυρίου θεοῦ ἡμῶν

2

[1] Co cirhumire Nyakasane ayunjuliza akanwa aderhaga kuli rhwe, oku bacîrânuzi bîrhu balirhegesire Israheli, oku bâmi n'abarhambo bîrhu, oku bantu b'Israheli n'ab'e Yuda, [2] hano idako ly'amalunga harhasag'ijirwa ebiri nk'ebi ajizire aha Yeruzalemu, nka kulya binayandisirwe omu Irhegeko lya Mûsa; [3] kuhika rhwalinda rhuhika aha omuntu alya enyama y'omugala, owundi naye alye enyama y'omwâli. [4] Na kulusha aho, Nyakasane abahâna omu buhashe bw'amâmi garhuzungulusire gôshi, mpu lyo rhubà masheka na binioko emw'abantu b'ebihugo bîrhuli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

eburhambi n'obundi, ebi Nyakasane arhushandabanyizemwo. [5] Rhwàbà bashizi, ahâli h'okubà barhegesi, bulya rhwàbîhîre Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, erhi rhubula buyumvîrhiza izù lyâge. [6] Obushinganyanya bunali bwa Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, ci kuli rhwe na kuli balarha, nshonyi ebusù nk'oku binabonekîne ene. [7] Ebi Nyakasane aderhaga kuli rhwe byôshi, ago mahanya gôshi gacihonda kuli rhwe. [8] Rhurhashengaga obusù bwa Nyakasane nti ahindule enkengêro z'omurhima mubî gwa ngasi muguma muli rhwe. [9] Nyakasane naye àbikirira ago mahanya ànarhurhumirago; bulya Nyakasane abà mushinganyanya mw'ebi àrhurhegekaga mpu rhujire byôshi, [10] ci kwône rhurhayumvîrhizagya izù lyâge lyarhubwîraga mpu rhukaz'igera omu njira y'amarhegeko Nyakasane ahizire embere zirhu.

Omusengero gw'amingingo

[11] Lero bunôla, Yâgirwa Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli, we wàrhenza-gya olubaga lwâwe omu cihugo c'e Mîsiri n'okuboko kwâwe kuzibuzibu, omu bimanyîso n'ebirhangâzo, oku buhashe bunene n'okuboko kulambûle, wàcîbo-nera ntyo Izîno ly'irenge kuhika ene[p]. [12] Yâgirwa Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu, rhwajizire ebyâha, rhwàlogosire, rhwàbuzire obushinganyanya oku Marhegeko gâwe. [13] Ojire obukunizi bwâwe burhugere kuli bulya rhukola rhusigîre mâhungà masungunu omu karhî k'amashanja wàrhushandabanyizemwo. [14] Yâgirwa Nyakasane, oyumvîrhize ensengero n'endûlù yîrhu, orhucize erhi lukengwa lwâwe lurhumire, orhuyêrekeze olukogo lwâwe embere z'abantu bàrhululizagya, [15] lyo n'igulu lyôshi limanya oku we Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, bulya Israheli n'iburha lyâge Izîno lyâwe bayirisirwe. [16] Yâgirwa Nyakasane, olole kurhenga ebwa ndâro yâwe ntagatîfu, orhukengêre: rhega okurhwîri, orhuyumvîrhize; [17] lambûla[q] amasù gâwe Nyakasane, obone: Emifù y'ekuzimu, eyarhenzibwe omûka omu mubiri, arhali yo yankahà Nyakasane irenge n'obu-kuze, [18] ci omurhima gugogomirwe bwenêne, omuntu wagenda ayûnamirize anajogonokîrwe; amasù gali buzimangana, n'omurhima gushâlisire, byo bya- nkakuhà irenge n'obukuze, Yâgirwa Nyakasane![r]

[19] Rhurhacikubagiri makwânane ga balarha erhi ga bâmi bîrhu obu rhwadu-bulira ensengero zirhu embere ly'obusù bwâwe, Yâgirwa Nyakasane, Nyamuzinda wîrhu. [20] Bulya warhurhulirekwo oburhè n'omutula gwâwe, nk'oku wanaderhaga mîra omu kanwa k'abalêbi bambali bâwe, amango waderhaga, erhi: [21] «Ntya kwo Nyakasane adesire: Mugombye ebîrhugo, murhumikire mwâmi w'e Babiloni, lyo muyishibêra omu cihugo nahàga bâsho. [22] Ci akaba murhayumvîrhizi izù)ya Nyakasane ommubwizire mpu murhumikire omwâmi w'e Babiloni,

---

[p] **2.11** Okurhenga omu bujà bw'e Mîsiri kw'oluhaga lw'Israheli, kwàrhuma irenge lya Nyamubâho lyalengerera; okwo kwàrhuma babà n'obulangâlire omu ngasi cijiro c'obucire. Omu kucihà olukengwa, Nyamubâho ayôkola Bayahudi baguma (Bar 2, 11-18), ci, barhali balingânîne okubabalirwa (Bar 2, 19-26), cikône Nyamubâho abamanyisa oku olubaga lwâge lucîyunjuze lunamugalukire (Bar 2, 27-35). Isala ly'okucîyunjuza (3, 1-8).

[q] **2.17** lambûla amasù, kandi erhi: "bungûla amasù"

[r] **2.18** «Abirhohye b'en'igulu» bwo balanganyizibwe obucunguzi (Lolà Sof 2, 3).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[23] ncijira kwôshi kuhika izù ly'amasîma n'omwîshingo, izù ly'omuhya-mulume n'ery'omuhya bizimangane omu bishagala bya Yuda birhenge n'omu Yeruzalemu, ecihugo côshi ciyôrhe bwâmwa, ci-rhâciyimbwemwo muntu.» [24] Ci kwône rhurhayumvîrhizagya izù]yâwe lyakâg'irhubwîra mpu rhurhumikire omwâmi w'e Babiloni, lero wayunjuliza ntyo ebinwa waderhaga omu kanwa k'abalêbi bambali bâwe, erhi: «Amavuha g'abâmi bîrhu n'amavuha ga balarha gabishûlwa aha gàli omu nshinda.» [25] Go gano ganakolaga galangisirwe oku idûrhu ly'omûshi n'oku mboho y'olubula lw'obudufu; bafîre omu malumwa madârhi, g'ishali n'engôrho n'obukagwa, [26] n'eyi nyumpa yakâg'iderhwa izîno lyâwe wayihindwîre yayôrha nk'oku ena-kola eyôsire ene, erhi bugamba bw'enyumpa y'Israheli n'enyumpa ya Yuda burhuma.

[27] Ciru na ntyo, Nyakasane, kwo warhujirîre nk'oku obwonjo bwâwe bunali n'obutûdu bwâwe bunji bwenêne, [28] nk'oku wanali erhi wadesire omu kanwa ka mwambali wâwe Mûsa lulya lusiku wamurhegekaga mpu ayandikire Irhegeko lyâwe embere lya bene Israheli, waderha, erhi: [29] «Mukabà murhayumvîrhizi izù lyâni, mwabona oku oyu nyamugege w'abantu yêshi anyiha, babè mâhungà ga bantu omu karhî k'amashanja nayish'ibashandabanyamwo, [30] bulya mmanyire oku barhanyumve, bali lubaga lwa cikanyi-cirhagomba. Ci kwône bacicija emurhima bonene mw'eryo ihanga lya bene balulizibwemwo, [31] banamanye oku nie Nyakasane Nyamuzinda wâbo. Nabahà omurhima n'amarhwîri g'okuyumva. [32] Bampêra irenge mw'eco cihugo balulizibwemwo, bakengêra izîno lyâni; [33] barhacibe bacikanyi-cirhagomba; bashologorhwa n'e- bijiro byâbo bibi bakengêra omwanya gwa bishe bagomeraga Nyakasane. [34] Okubundi nshub'ibagalula omu cihugo nalaganyagya bishe wâbo Abrahamu, Izaki na Yakôbo, baciyîmemwo. Nâbaluza barhanacinyihe. [35] Nâbayîmangiza endagâno y'ensiku n'amango, lyo muba Nyamuzinda wâbo, nabo babè lubaga lwâni. Ciru n'olubaga lwâni lw'Israheli ntakacilurhenza omu cihugo naluhire.»

ΒΑΡΟΥΧ 2

[1] καὶ ἔστησεν κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ, ὃν ἐλάλησεν ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς δικαστὰς ἡμῶν τοὺς δικάσαντας τὸν Ισραηλ καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν καὶ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν καὶ ἐπὶ ἄνθρωπον Ισραηλ καὶ Ιουδα. [2] οὐκ ἐποιήθη ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ καθὰ ἐποίησεν ἐν Ιερουσαλημ κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωυσῆ [3] τοῦ φαγεῖν ἡμᾶς ἄνθρωπον σάρκας υἱοῦ αὐτοῦ καὶ ἄνθρωπον σάρκας θυγατρὸς αὐτοῦ. [4] καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ὑποχειρίους πάσαις ταῖς βασιλείαις ταῖς κύκλῳ ἡμῶν εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς ἄβατον ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τοῖς κύκλῳ, οὗ διέσπειρεν αὐτοὺς κύριος ἐκεῖ. [5] καὶ ἐγενήθησαν ὑποκάτω καὶ οὐκ ἐπάνω, ὅτι ἡμάρτομεν κυρίῳ θεῷ ἡμῶν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.— [6] τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν δὲ καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἡ αἰσχύνη τῶν προσώπων ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. [7] ἃ ἐλάλησεν κύριος ἐφ᾽ ἡμᾶς, πάντα τὰ κακὰ ταῦτα ἦλθεν ἐφ᾽ ἡμᾶς. [8] καὶ οὐκ ἐδεήθημεν τοῦ προσώπου κυρίου τοῦ ἀποστρέψαι ἕκαστον ἀπὸ τῶν νοημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς. [9] καὶ ἐγρηγόρησεν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κύριος ἐπὶ τοῖς κακοῖς, καὶ ἐπήγαγε κύριος ἐφ᾽ ἡμᾶς, ὅτι δίκαιος ὁ κύριος ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐνετείλατο ἡμῖν. [10] καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασιν κυρίου, οἷς ἔδωκεν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν.— [11] καὶ νῦν, κύριε ὁ θεὸς Ισραηλ, ὃς ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν σημείοις καὶ ἐν τέρασιν καὶ ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, [12] ἡμάρτομεν ἠσεβήσαμεν ἠδικήσαμεν, κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ἐπὶ πᾶσιν τοῖς δικαιώμασίν σου. [13] ἀποστραφήτω ὁ θυμός σου ἀφ᾽ ἡμῶν, ὅτι κατελείφθημεν ὀλίγοι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ. [14] εἰσάκουσον, κύριε, τῆς προσευχῆς ἡμῶν καὶ τῆς δεήσεως ἡμῶν καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς ἕνεκεν σοῦ καὶ δὸς ἡμῖν χάριν κατὰ πρόσωπον τῶν ἀποικισάντων ἡμᾶς, [15] ἵνα γνῷ πᾶσα ἡ γῆ ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπεκλήθη ἐπὶ Ισραηλ καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ. [16] κύριε, κάτιδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου καὶ ἐννόησον εἰς ἡμᾶς· κλῖνον, κύριε, τὸ οὖς σου καὶ ἄκουσον· [17] ἄνοιξον, κύριε, τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἰδέ· ὅτι οὐχ οἱ τεθνηκότες ἐν τῷ ᾅδῃ, ὧν ἐλήμφθη τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἀπὸ τῶν σπλάγχνων αὐτῶν, δώσουσιν δόξαν καὶ δικαίωμα τῷ κυρίῳ, [18] ἀλλὰ ἡ ψυχὴ ἡ λυπουμένη ἐπὶ τὸ μέγεθος, ὃ βαδίζει κύπτον καὶ ἀσθενοῦν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ ἐκλείποντες καὶ ἡ ψυχὴ ἡ πεινῶσα δώσουσίν σοι δόξαν καὶ δικαιοσύνην, κύριε. [19] ὅτι οὐκ ἐπὶ τὰ δικαιώματα τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ τῶν βασιλέων ἡμῶν ἡμεῖς καταβάλλομεν τὸν ἔλεον ἡμῶν κατὰ πρόσωπόν σου, κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, [20] ὅτι ἐνῆκας τὸν θυμόν σου καὶ τὴν ὀργήν σου εἰς ἡμᾶς, καθάπερ ἐλάλησας ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν λέγων [21] Οὕτως εἶπεν κύριος Κλίνατε τὸν ὦμον ὑμῶν καὶ ἐργάσασθε τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος καὶ καθίσατε ἐπὶ τὴν γῆν, ἣν ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν· [22] καὶ ἐὰν μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς κυρίου ἐργάσασθαι τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος, [23] ἐκλείψειν ποιήσω ἐκ πόλεων Ιουδα καὶ ἔξωθεν Ιερουσαλημ φωνὴν εὐφροσύνης καὶ φωνὴν χαρμοσύνης, φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης, καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἄβατον ἀπὸ ἐνοικούντων. [24] καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς σου ἐργάσασθαι τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος, καὶ ἔστησας τοὺς λόγους σου, οὓς ἐλάλησας ἐν χερσὶν τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν τοῦ ἐξενεχθῆναι τὰ ὀστᾶ βασιλέων ἡμῶν καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν, [25] καὶ ἰδού ἐστιν ἐξερριμμένα τῷ καύματι τῆς ἡμέρας καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός, καὶ ἀπεθάνοσαν ἐν πόνοις πονηροῖς, ἐν λιμῷ καὶ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν ἀποστολῇ. [26] καὶ ἔθηκας τὸν οἶκον, οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά σου ἐπ᾽ αὐτῷ, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη διὰ πονηρίαν οἴκου Ισραηλ καὶ οἴκου Ιουδα.— [27] καὶ ἐποίησας εἰς ἡμᾶς, κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, κατὰ πᾶσαν ἐπιείκειάν σου καὶ κατὰ πάντα οἰκτιρμόν σου τὸν μέγαν, [28] καθὰ ἐλάλησας ἐν χειρὶ παιδός σου Μωυσῆ ἐν ἡμέρᾳ ἐντειλαμένου σου αὐτῷ γράψαι τὸν νόμον σου ἐναντίον υἱῶν Ισραηλ λέγων [29] Ἐὰν μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς μου, ἦ μὴν ἡ βόμβησις ἡ μεγάλη ἡ πολλὴ αὕτη ἀποστρέψει εἰς μικρὰν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ διασπερῶ αὐτοὺς ἐκεῖ· [30] ὅτι ἔγνων ὅτι οὐ μὴ ἀκούσωσίν μου, ὅτι λαὸς σκληροτράχηλός ἐστιν. καὶ ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν [31] καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν. καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν καὶ ὦτα ἀκούοντα, [32] καὶ αἰνέσουσίν με ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν καὶ μνησθήσονται τοῦ ὀνόματός μου [33] καὶ ἀποστρέψουσιν ἀπὸ τοῦ νώτου αὐτῶν τοῦ σκληροῦ καὶ ἀπὸ πονηρῶν πραγμάτων αὐτῶν, ὅτι μνησθήσονται τῆς ὁδοῦ πατέρων αὐτῶν τῶν ἁμαρτόντων ἔναντι κυρίου. [34] καὶ ἀποστρέψω

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν τῷ Αβρααμ καὶ τῷ Ισαακ καὶ τῷ Ιακωβ, καὶ κυριεύσουσιν αὐτῆς· καὶ πληθυνῶ αὐτούς, καὶ οὐ μὴ σμικρυνθῶσιν· [35] καὶ στήσω αὐτοῖς διαθήκην αἰώνιον τοῦ εἶναί με αὐτοῖς εἰς θεὸν καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν· καὶ οὐ κινήσω ἔτι τὸν λαόν μου Ισραηλ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα αὐτοῖς.—

3

[1] Yâgirwa Nyakasane Ogala-byôshi, Yâgirwa Nyamuzinda w'Israheli, murhima gugogomîrwe, murhima gurhadêkeriri byo bidwîrhe byakubirikira. [2] Oyumvîrhize Nyakasane, onababalire, bulya rhwajizire ebyâha embere zâwe, [3] wêhe oyôrha obâho ensiku zôshi, ci rhwehe. rhwaherêrekire lwôshi! [4] Yagirwa, Nyakasane Ogala-byôshi, Nyamuzinda w'Israheli, oyumvîrhize, Waliha, omusengero gw'eyi mifu y'Israheli, bo bâna ba balya bantu bàkubîhiraga: barhayumvagya izù lya Nyakasane Nyamuzinda wâbo, lêro amahanya ga- rhunanîragekwo. [5] Orhacikengêraga ebyâha bya balarha, ci mwo kano kasanzi, okengêre okuboko kwâwe n'Izîno lyâwe[s], [6] bulya we Nyakasane Nyamuzinda wîrhu, nîrhu rhukâkukuza Nyakasane. [7] Bulya wahizire ecôbà câwe omu mirhima yîrhu, mpu lyo rhukaz'ishenga Izîno lyâwe. Rhulonzize rhukaz'ikukuza mw'obu bukagwa bwîrhu, bulya rhwarhenzize obubî bwa balarha omu mirhima yîrhu, bo bàkujiriraga ebyâha. [8] Ololage oku ene rhuli mw'obu bukagwa warhushandabanyizemwo mpu rhubè banyamakobwa, bahehêrere, erhi mabî ga balarha garhuma bo bacinanûlaga kuli Nyakasane Nyamuzinda wîrhu.

II. Oburhimanya: kashambala Israheli arhashangîra na ndi

[9] Wâni Israheli, yumvîrhiza amarhegeko g'obuzîne, orhege okurhwîri kwâwe, okengukwe, orhacibe idâga.
[10] Kurhi oku, wâni Israheli, ci oli omu cihugo c'abashombanyi bâwe? Ca- rhumire washosihalira ihanga lya bene?
[11] Wàhemukîre omu karhî k'abapagani, bali nka mifu, waganjirwa muli banya-kwigendera bâjà ekuzimu.
[12] Kali bulya wàlesire Enshoko y'Obushinganyanya.
[13] Ocishimbaga enjira ya Nyamuzinda, wankabwîne omurhûla ensiku n'amango.
[14] Manyîrira ngahi obumanye buli, n'emisî, n'obukengêre: lyo omanya ngahi obunji bw'ensiku buli, omanye n'aha obulangashane bw'amasù buli n'omurhûla.

Ntâye wankahash'ifulûla obushingauyanya

[15] Ndi wafulwîre aha obushinganyanya buhanda n'omu Obushinganyanya bubikirwa?
[16] Ngahi baligi balya barhegesi b'amashanja na balya bàkag'ishwêka ensimba z'erubala,

[s] **3.5** Eyi milongo: 3, 5-4, 1, eyêrekîre Obukuze bw'obushinganyanya. Rhulole muli Mig 8; Burh 24; Ayu 28.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17 balya bakag'irhegeka ebinyunyi by'emalunga, balunda ensaranga n'amasholo, byo abantu
bacîkubagira, balya bantu obugale bwâbo burhàgwêrhe lugero?
18 Erhi balya bakâg'itula amarhale n'obushiru bunene kuhika emikolo yabo ya- rhaluka
obukengêre?
19 Bôshi bahirigisire, bakaz'iyandagalira ekuzimu! N'abandi bayisha enyuma zâbo.
20 Abarho kulusha babalimwo, babwîne obumoleke banabêra hano igulu, ci kwône
barhamanyaga enjira y'obushinganyanya,
21 barhashibiriraga okumanya emikâba yabwo, nabo abâna bacîyegûla n'enjira ya bishe.
22 Ntâye wayumvirhe Obushinganyanya bwaderhwa e Kanani, nîsi erhi bwàba- nwa e
Temani,
23 ciru bene Hagari balongereza amalenga ga hano igulu abarhunzi b'e Merani n'ab'e
Temani, abahugûla emigani n'abalongereza amalenga, barhama-nyaga enjira
y'Obushinganyanya barhanashibiriraga okumanya emikâba yabwo.
24 Mâshi Israheli, ala oku enyumpa ya Nyamuzinda[t] yaluga wâni, ala oku ecihugo c'omwîmo
gwâge cagaliha wâni!
25 Cibà cinene cirhajira lubibi, cibà cirîrî kurhalusa olugero!
26 Yo baburhagwa balya bantu banênênè ba mîra, balya bàli balîrî bwenêne na ntwâli omu
bîrha.
27 Arhali bo Nyamuzinda àcîshozire, arhanali bo àyêresire enjira y'Obushinganyanya;
28 bôshi baherêrekera, bulya barhagwêrhe bumanye, baherêrekera erhi buhwi-nja bwâbo
burhuma.
29 Ndi wàsôkire emalunga agend'iburhôla anabuyandagaza kurhenga omu bi-tù?
30 Ndi wayikîre enyanja aj'ibulonza abulêrha oku citwîro ciri nk'ec'amasholo gacîre bwenêne?
31 Ntâye ciru n'omuguma oyishi enjira y'Obushinganyanya, ntâye wankamanya aha bugera.

Nyamuzinda yêne ye hà Israheli obushinganyanya

32 Ci kwône, Olya oyishi byôshi, yeki oyishi enjira yabwo, àyifulûlaga n'obukengêre bwâge:
Yêne wayimanzagya igulu burhadundagana, analiyunjuza nsimba za magulu ani.
33 Anarhume obulangashane mpu bugende; aNashub'ibuhamagala buyishe bwajuguma.
34 Enyenyêzi kulangashana zilangashana, ziyîze n'omwîshingo.
35 Anazihamagale, nazo ziyakûze, mpu: «Ho rhuli hano!» Obwo zilangashane n'omwishingo,
Mulemi wazo orhumire.
36 Oyo ye Nyamuzinda wîrhu, ciru ntà wundi omushusha.
37 Afulwîre enjira z'Obushinganyanya zôshi, azifumbika Yakôbo, mwambali wâge, na Israheli,
murhonyi wâge.
38 Obushinganyanya nabwo bwàpamuka omu igulu, bwàjiyûbaka haguma n'abantu.

BAPOYX 3

1 κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς Ισραηλ, ψυχὴ ἐν στενοῖς καὶ πνεῦμα ἀκηδιῶν κέκραγεν πρὸς σέ.
2 ἄκουσον, κύριε, καὶ ἐλέησον, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον σου· 3 ὅτι σὺ καθήμενος τὸν αἰῶνα, καὶ
ἡμεῖς ἀπολλύμενοι τὸν αἰῶνα. 4 κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς Ισραηλ, ἄκουσον δὴ τῆς προσευχῆς

[t] **3.24** Enyumpa ya Nyamuzinda, kwo kuderha igulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τῶν τεθνηκότων Ισραηλ καὶ υἱῶν τῶν ἁμαρτανόντων ἐναντίον σου, οἳ οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου θεοῦ αὐτῶν καὶ ἐκολλήθη ἡμῖν τὰ κακά. [5] μὴ μνησθῇς ἀδικιῶν πατέρων ἡμῶν, ἀλλὰ μνήσθητι χειρός σου καὶ ὀνόματός σου ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ· [6] ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ αἰνέσομέν σε, κύριε. [7] ὅτι διὰ τοῦτο ἔδωκας τὸν φόβον σου ἐπὶ καρδίαν ἡμῶν τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομά σου, καὶ αἰνέσομέν σε ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, ὅτι ἀπεστρέψαμεν ἀπὸ καρδίας ἡμῶν πᾶσαν ἀδικίαν πατέρων ἡμῶν τῶν ἡμαρτηκότων ἐναντίον σου. [8] ἰδοὺ ἡμεῖς σήμερον ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς ἀρὰν καὶ εἰς ὄφλησιν κατὰ πάσας τὰς ἀδικίας πατέρων ἡμῶν, οἳ ἀπέστησαν ἀπὸ κυρίου θεοῦ ἡμῶν.

[9] Ἄκουε, Ισραηλ, ἐντολὰς ζωῆς, ἐνωτίσασθε γνῶναι φρόνησιν. [10] τί ἐστιν, Ισραηλ, τί ὅτι ἐν γῇ τῶν ἐχθρῶν εἶ, ἐπαλαιώθης ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, [11] συνεμιάνθης τοῖς νεκροῖς, προσελογίσθης μετὰ τῶν εἰς ᾅδου; [12] ἐγκατέλιπες τὴν πηγὴν τῆς σοφίας. [13] τῇ ὁδῷ τοῦ θεοῦ εἰ ἐπορεύθης, κατῴκεις ἂν ἐν εἰρήνῃ τὸν αἰῶνα. [14] μάθε ποῦ ἐστιν φρόνησις, ποῦ ἐστιν ἰσχύς, ποῦ ἐστιν σύνεσις τοῦ γνῶναι ἅμα, ποῦ ἐστιν μακροβίωσις καὶ ζωή, ποῦ ἐστιν φῶς ὀφθαλμῶν καὶ εἰρήνη.

— [15] τίς εὗρεν τὸν τόπον αὐτῆς, καὶ τίς εἰσῆλθεν εἰς τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς; [16] ποῦ εἰσιν οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν καὶ οἱ κυριεύοντες τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, [17] οἱ ἐν τοῖς ὀρνέοις τοῦ οὐρανοῦ ἐμπαίζοντες καὶ τὸ ἀργύριον θησαυρίζοντες καὶ τὸ χρυσίον, ᾧ ἐπεποίθεισαν ἄνθρωποι, καὶ οὐκ ἔστιν τέλος τῆς κτήσεως αὐτῶν, [18] οἱ τὸ ἀργύριον τεκταίνοντες καὶ μεριμνῶντες, καὶ οὐκ ἔστιν ἐξεύρεσις τῶν ἔργων αὐτῶν; [19] ἠφανίσθησαν καὶ εἰς ᾅδου κατέβησαν, καὶ ἄλλοι ἀντανέστησαν ἀντ᾽ αὐτῶν. [20] νεώτεροι εἶδον φῶς καὶ κατῴκησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁδὸν δὲ ἐπιστήμης οὐκ ἔγνωσαν [21] οὐδὲ συνῆκαν τρίβους αὐτῆς οὐδὲ ἀντελάβοντο αὐτῆς· οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν πόρρω ἐγενήθησαν. [22] οὐδὲ ἠκούσθη ἐν Χανααν οὐδὲ ὤφθη ἐν Θαιμαν, [23] οὔτε υἱοὶ Αγαρ οἱ ἐκζητοῦντες τὴν σύνεσιν ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ ἔμποροι τῆς Μερραν καὶ Θαιμαν οἱ μυθολόγοι καὶ οἱ ἐκζητηταὶ τῆς συνέσεως ὁδὸν τῆς σοφίας οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ ἐμνήσθησαν τὰς τρίβους αὐτῆς.— [24] ὦ Ισραηλ, ὡς μέγας ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ καὶ ἐπιμήκης ὁ τόπος τῆς κτήσεως αὐτοῦ· [25] μέγας καὶ οὐκ ἔχει τελευτήν, ὑψηλὸς καὶ ἀμέτρητος. [26] ἐκεῖ ἐγεννήθησαν οἱ γίγαντες οἱ ὀνομαστοὶ οἱ ἀπ᾽ ἀρχῆς, γενόμενοι εὐμεγέθεις, ἐπιστάμενοι πόλεμον. [27] οὐ τούτους ἐξελέξατο ὁ θεὸς οὐδὲ ὁδὸν ἐπιστήμης ἔδωκεν αὐτοῖς· [28] καὶ ἀπώλοντο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν φρόνησιν, ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀβουλίαν αὐτῶν.— [29] τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔλαβεν αὐτὴν καὶ κατεβίβασεν αὐτὴν ἐκ τῶν νεφελῶν; [30] τίς διέβη πέραν τῆς θαλάσσης καὶ εὗρεν αὐτὴν καὶ οἴσει αὐτὴν χρυσίου ἐκλεκτοῦ; [31] οὐκ ἔστιν ὁ γινώσκων τὴν ὁδὸν αὐτῆς οὐδὲ ὁ ἐνθυμούμενος τὴν τρίβον αὐτῆς·

[32] ἀλλὰ ὁ εἰδὼς τὰ πάντα γινώσκει αὐτήν, ἐξεῦρεν αὐτὴν τῇ συνέσει αὐτοῦ· ὁ κατασκευάσας τὴν γῆν εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, ἐνέπλησεν αὐτὴν κτηνῶν τετραπόδων· [33] ὁ ἀποστέλλων τὸ φῶς, καὶ πορεύεται, ἐκάλεσεν αὐτό, καὶ ὑπήκουσεν αὐτῷ τρόμῳ· [34] οἱ δὲ ἀστέρες ἔλαμψαν ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν καὶ εὐφράνθησαν, [35] ἐκάλεσεν αὐτοὺς καὶ εἶπον Πάρεσμεν, ἔλαμψαν μετ᾽

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εὐφροσύνης τῷ ποιήσαντι αὐτούς. [36] οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. [37] ἐξεῦρεν πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ιακωβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ καὶ Ισραηλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ᾽ αὐτοῦ· [38] μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη.

4

[1] Obushinganyanya, co citabu c'Amarhegeko ga Nyamuzinda, na mahano ga kulama ensiku n'amango. Ngasi bôshi bagashimba, bashobôla akalamo, ci abagaleka, kufà banafa. Kukwânîne okubà n’obushinganyanya
[2] Galuka, mashi Yakôbo, ogashimbe, shubira emunda omulengêzi guli obu wacibona.
[3] Irenge lyâwe orhalihe wundi, nîsi erhi okuhà ishanja ly'ebigolo obunguke bwâwe.
[4] Rhuli bany'iragi, mâshi Israheli: bulya ebisîmîsa Nyamuzinda rhwe byàfululîrwe.

Ill. Emirenge n'omulangaliro gwa Yeruzalemu

[5] Ozibuhe, lubaga lwâni, we kashambala k'Israheli!
[6] Bàmmuguzize emw'amashanja, ci kwône murhâhere. Mwàbihîre Nyamuzinda co carhumire muhânwa omu maboko g'abashombanyi.
[7] Bulya mwagayîsize Lulema, mwàrherekêra abazimu, mwàleka Nyamuzinda.
[8] Mwàliyibagire ommuhà eci mwalya, Nyamuzinda w'ensiku n'amango, mwàgayîsa na Yeruzalemu, nyoko.
[9] Bulya erhi àbona oburhè bwa Nyamuzinda bumujàkwo, aderha, erhi:

Yeruzalemu ârhûliriza abâna bâge balulize

«Muyumve, mwe balungu ba Siyoni; Nyamuzinda antumire ibala likulu.
[10] Nàbwîne oku bagala bâni na bâli bâni bahêkwa bujà, n'okwo kwârhenga emwa Nyamuzinda.
[11] Nakag'ibalera erhi nambasîmire, erhi bàhêkwa bujà, nalaka nalakûla.
[12] Mumanyage ntâye ocîshingirage oku ndi: nie nyamugosha na namunyagwa. Niono nkola kahumba erhi byâha by'abâna bâni bîrhuma, bulya bàvunyire Amarhegeko ga Nyamuzinda,
[13] barhamanyaga amahano gâge, barhageraga omu njira z'amarhegeko ga Nyamuzinda, barhanashimbaga enjira y'okubalera omu bushinganyanya bwâge.
[14] Balya balungu ba Siyoni bayishage! Mukengêre obujà Nyamubâho ahiziremwo bagala bâni na bâli bâni. Birhenzire emwa Nyamuzinda.
[15] Bulya àbanisirekwo ishanja lyarhenga ihanga, ishanja lirhafà nshonyi, lya lulimi lurhumvûbwa, lirhakenga mushosi, lirhafa mwâna na cirhaba bwonjo;
[16] lyo lyàhesire abâna bazigirwa b'omukana, lyàmusiga buhumba amafirwa na bâli bâge,
[17] Niono, kurhi nâhash'immurhabâlaga,
[18] Olya wammurhuliragakwo ago mahanya, ye wânammukula omu nfune z'abashombanyi binyu,
[19] Kanyi, bâna bâni, mucîgendere, niehe nie oyu namalekwa mpugalîre, omu buhumba;
[20] nahogwire ecishûli c'omurhûla nayambala sunzu w'emishîbo; nâkaz'ilakira Ow'Enyanya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ensiku z'akalamo kâni zôshi,
21 Muzibuhe, bâna bâni! Mulakire emunda Nyamuzinda ali, âmmurhenza mw'obwo burhegesi
bubî, âmmukula omu maboko g'abashombanyi binyu;
22 bulya niehe Nyamubâho ye mpiziremwo obulangâlire bw'okucira kwinyu, nyunjwîre
mwîshingo gwarhenga emw'Omwimâna: obwonjo bwâmmuyîshira kurhenga
emw'Omwimâna Mucunguzi winyu,
23 Bulya nàmmulekaga mwagenda omu malumwa n'amalibuko, ci kwône Nyamuzinda
âshub'immugalula emunda ndi omu masîma n'omwîshingo gw'ensiku zôshi,
24 Nk'okûla abalungu ba Siyoni badwîrhe babona obujà mulimwo buno, ntyo kwo bânabona
obucire bwinyu bwa muli Nyamuzinda, bwâmmuyishira omu bushagaluke bunene,
oku irenge lya Nyamubâho,
25 Bâna bâni, mulembere obukunizi bwàmmurhengeraga emwa Nyamuzinda,
Omushombanyi wâwe akulibuzize, ci kwône orhâyimang'ibone oku âherêrekera
onamulabarhe igosi,
26 Abâna bâni bazigirwa bàgezire omu njira z'olukalabuye, abashombanyi bàbaheka n'emisî
ak'ezajibâgwa.
27 Mucîsêze, bâna bâni, muyakûze Nyamuzinda. Ye wâmmushûrhaga, Ye
wânammulembûla.
28 Nk'oku mwàgwêrhe omuhigo gw'okuhabukira kulî na Nyamuzinda, ntyo kwomugalukage,
mulongereze Nyamuzinda kal'ikumi kulusha burhanzi.
29 Bulya Ye wàmmuhiragakwo obu buhanya, Ye wânashub'immuhà obusîme bw'ensiku
n'amango, âmmucize.

Omulangaliro gwa Yeruzalemu

30 Zibuha, Yeruzalemu. Olya wàkuhaga izîno lyâwe, âkurhûliriza[u].
31 Buhanya bwâbo balya bàkukoleraga amaligo banacishingira okuhanyagala kwâwe!
32 Biri bihanya birya bishagala abâna bâwe balimwo bujà! Ciri cihanya ecishagala
cayankiriraga abâna bâwe.
33 Bulya, nka kulya cakushekeraga erhi ohirima, canacishingira okushâbûka kwâwe, ntyo kwo
naco câlumwa n'okuhongoka kwâco conene;
34 nâcinyaga omwîshingo gw'okubona cibamwo bantu banji, n'omuhimbo gwâco gwahinduka
malibuko;
35 bulya Nyamubâho w'ensiku n'amango acirhulirakwo omuliro gw'ensiku nyinji cibè icumbi
lya bashetâni nsiku nyinji bwenêne.
36 Yeruzalemu, lolà Ebushoshokero bw'izûba, obone obusîme bukuyîshîre Kurhenga emwa
Nyamuzinda.
37 Alaga, bayîshire abâna wàbonaga bagenda, bayîshire, bashûbûzinye kurhenga
ebushoshokero kuhika ebuzikiro oku kanwa k'Omwîmâna, bâyisha bacishingira
irenge lya Nyamuzinda.

---

[u] **4.30** Omwandisi amarhûliriza ecihugo ca Yeruzalemu omu kucilaganya Omucunguzi wayi-sh'iciyûbaka buhyâhya. Omulêbi ali adesa Yeruzalemu omu nderho ziri zayîbusa Iz 40-55; Yer 31-33.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΒΑΡΟΥΧ 4

[1] αὕτη ἡ βίβλος τῶν προσταγμάτων τοῦ θεοῦ καὶ ὁ νόμος ὁ ὑπάρχων εἰς τὸν αἰῶνα· πάντες οἱ κρατοῦντες αὐτῆς εἰς ζωήν, οἱ δὲ καταλείποντες αὐτὴν ἀποθανοῦνται.— [2] ἐπιστρέφου, Ιακωβ, καὶ ἐπιλαβοῦ αὐτῆς, διόδευσον πρὸς τὴν λάμψιν κατέναντι τοῦ φωτὸς αὐτῆς. [3] μὴ δῷς ἑτέρῳ τὴν δόξαν σου καὶ τὰ συμφέροντά σοι ἔθνει ἀλλοτρίῳ. [4] μακάριοί ἐσμεν, Ισραηλ, ὅτι τὰ ἀρεστὰ τῷ θεῷ ἡμῖν γνωστά ἐστιν. [5] Θαρσεῖτε, λαός μου, μνημόσυνον Ισραηλ. [6] ἐπράθητε τοῖς ἔθνεσιν οὐκ εἰς ἀπώλειαν, διὰ δὲ τὸ παροργίσαι ὑμᾶς τὸν θεὸν παρεδόθητε τοῖς ὑπεναντίοις· [7παρωξύνατε] γὰρ τὸν ποιήσαντα ὑμᾶς θύσαντες δαιμονίοις καὶ οὐ θεῷ. [8] ἐπελάθεσθε δὲ τὸν τροφεύσαντα ὑμᾶς θεὸν αἰώνιον, ἐλυπήσατε δὲ καὶ τὴν ἐκθρέψασαν ὑμᾶς Ιερουσαλημ· [9] εἶδεν γὰρ τὴν ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀργὴν παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ εἶπεν ’Ακούσατε, αἱ πάροικοι Σιων, ἐπήγαγέν μοι ὁ θεὸς πένθος μέγα· [10] εἶδον γὰρ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν υἱῶν μου καὶ τῶν θυγατέρων, ἣν ἐπήγαγεν αὐτοῖς ὁ αἰώνιος· [11] ἔθρεψα γὰρ αὐτοὺς μετ’ εὐφροσύνης, ἐξαπέστειλα δὲ μετὰ κλαυθμοῦ καὶ πένθους. [12] μηδεὶς ἐπιχαιρέτω μοι τῇ χήρᾳ καὶ καταλειφθείσῃ ὑπὸ πολλῶν· ἠρημώθην διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν τέκνων μου, διότι ἐξέκλιναν ἐκ νόμου θεοῦ, [13] δικαιώματα δὲ αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ ἐπορεύθησαν ὁδοῖς ἐντολῶν θεοῦ οὐδὲ τρίβους παιδείας ἐν δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἐπέβησαν. [14] ἐλθάτωσαν αἱ πάροικοι Σιων, καὶ μνήσθητε τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν υἱῶν μου καὶ θυγατέρων, ἣν ἐπήγαγεν αὐτοῖς ὁ αἰώνιος· [15] ἐπήγαγεν γὰρ ἐπ’ αὐτοὺς ἔθνος μακρόθεν, ἔθνος ἀναιδὲς καὶ ἀλλόγλωσσον, οἳ οὐκ ᾐσχύνθησαν πρεσβύτην οὐδὲ παιδίον ἠλέησαν [16] καὶ ἀπήγαγον τοὺς ἀγαπητοὺς τῆς χήρας καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τὴν μόνην ἠρήμωσαν. [17] ἐγὼ δὲ τί δυνατὴ βοηθῆσαι ὑμῖν; [18] ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν τὰ κακὰ ὑμῖν ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ὑμῶν. [19] βαδίζετε, τέκνα, βαδίζετε, ἐγὼ γὰρ κατελείφθην ἔρημος· [20] ἐξεδυσάμην τὴν στολὴν τῆς εἰρήνης, ἐνεδυσάμην δὲ σάκκον τῆς δεήσεώς μου, κεκράξομαι πρὸς τὸν αἰώνιον ἐν ταῖς ἡμέραις μου.— [21] θαρσεῖτε, τέκνα, βοήσατε πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ δυναστείας, ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν. [22] ἐγὼ γὰρ ἤλπισα ἐπὶ τῷ αἰωνίῳ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν, καὶ ἦλθέν μοι χαρὰ παρὰ τοῦ ἁγίου ἐπὶ τῇ ἐλεημοσύνῃ, ἣ ἥξει ὑμῖν ἐν τάχει παρὰ τοῦ αἰωνίου σωτῆρος ὑμῶν. [23] ἐξέπεμψα γὰρ ὑμᾶς μετὰ πένθους καὶ κλαυθμοῦ, ἀποδώσει δέ μοι ὁ θεὸς ὑμᾶς μετὰ χαρμοσύνης καὶ εὐφροσύνης εἰς τὸν αἰῶνα. [24] ὥσπερ γὰρ νῦν ἑωράκασιν αἱ πάροικοι Σιων τὴν ὑμετέραν αἰχμαλωσίαν, οὕτως ὄψονται ἐν τάχει τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ὑμῶν σωτηρίαν, ἣ ἐπελεύσεται ὑμῖν μετὰ δόξης μεγάλης καὶ λαμπρότητος τοῦ αἰωνίου. [25] τέκνα, μακροθυμήσατε τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀργήν· κατεδίωξέν σε ὁ ἐχθρός σου, καὶ ὄψει αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν ἐν τάχει καὶ ἐπὶ τραχήλους αὐτῶν ἐπιβήσῃ. [26] οἱ τρυφεροί μου ἐπορεύθησαν ὁδοὺς τραχείας, ἥρθησαν ὡς ποίμνιον ἡρπασμένον ὑπὸ ἐχθρῶν.— [27] θαρσήσατε, τέκνα, καὶ βοήσατε πρὸς τὸν θεόν, ἔσται γὰρ ὑμῶν ὑπὸ τοῦ ἐπάγοντος μνεία. [28] ὥσπερ γὰρ ἐγένετο ἡ διάνοια ὑμῶν εἰς τὸ πλανηθῆναι ἀπὸ τοῦ θεοῦ, δεκαπλασιάσατε ἐπιστραφέντες ζητῆσαι αὐτόν. [29] ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακὰ ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην μετὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν. [30] Θάρσει, Ιερουσαλημ, παρακαλέσει σε ὁ ὀνομάσας σε. [31] δείλαιοι οἱ σὲ κακώσαντες καὶ ἐπιχαρέντες τῇ σῇ πτώσει, [32] δείλαιαι αἱ πόλεις αἷς ἐδούλευσαν τὰ τέκνα σου, δειλαία ἡ δεξαμένη τοὺς υἱούς σου. [33] ὥσπερ γὰρ ἐχάρη ἐπὶ τῇ σῇ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πτώσει καὶ εὐφράνθη ἐπὶ τῷ πτώματί σου, οὕτως λυπηθήσεται ἐπὶ τῇ ἑαυτῆς ἐρημίᾳ. [34] καὶ περιελῶ αὐτῆς τὸ ἀγαλλίαμα τῆς πολυοχλίας, καὶ τὸ ἀγαυρίαμα αὐτῆς ἔσται εἰς πένθος. [35] πῦρ γὰρ ἐπελεύσεται αὐτῇ παρὰ τοῦ αἰωνίου εἰς ἡμέρας μακράς, καὶ κατοικηθήσεται ὑπὸ δαιμονίων τὸν πλείονα χρόνον.— [36] περίβλεψαι πρὸς ἀνατολάς, Ιερουσαλημ, καὶ ἰδὲ τὴν εὐφροσύνην τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ σοι ἐρχομένην. [37] ἰδοὺ ἔρχονται οἱ υἱοί σου, οὓς ἐξαπέστειλας, ἔρχονται συνηγμένοι ἀπ᾽ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου χαίροντες τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ.—

5

[1] Yeruzalemu, ohogole omushangi gw'emishîbo n'oburhè, oyambale obukuze bw'irenge lya Nyamuzinda ensiku n'amango.
[2] Ocîhundikire ecishûli c'obushinganyanya bwarhenga emwa Nyamuzinda, ohire n'ishûngwe ly'irenge lya Nyamubâho w'ensiku n'amango oku irhwe lyâwe.
[3] Bulya Nyamuzinda ayêrekana obwinjà bwâwe omu igulu lyôshi linaba idako ly'amalunga,
[4] ânakuhe izîno oku nsiku zôshi, eryo izîno ly'eri[v]: «Murhûla-gwa-Bushinganyanya», na «Irenge-lya-Bukunda-Lulema».
[5] Yimuka, Yeruzalemu, oyimange ahalengerîre, olabe ebushoshokero bw'izûba, lolà oku abâna bâwe bashûbûzibwe n'akanwa k'Omwîmâna kurhenga ebuzikiro bw'izûba kuhika emunda lishoshoka, erhi banashangalusire oku Nyamuzinda anakengîre.
[6] Bàrhenzire omu mihango yâwe bàgenda n'amagulu, erhi bâminisirwe n'abashombanyi, ci Nyamuzinda àkugalulîrebo, badwîrhwe omw'irenge nka kula bahêka entebe y'omwâmi.
[7] Bulya Nyamuzinda ànarhegesire okuyofihya ngasi ntondo elihûsire, lyo igulu lyôshi liyumânana, ntyo Israheli anahash'igenda kwinjà omu irenge lya Nyamuzinda.
[8] Ciru n'emizirhu na ngasi murhi gwa buku buhumula bwinjà, nayo yaàrheganyîze Israheli ecihoho câyo, oku bulonza bwa Nyamuzinda.
[9] Bulya Nyamuzinda âhêka Israheli n'obusîme, omu bulangashane bw'irenge lyâge, omu lukogo n’obushinganyanya bwârhenga emwâge.

ΒΑΡΟΥΧ 5

[1] ἔκδυσαι, Ιερουσαλημ, τὴν στολὴν τοῦ πένθους καὶ τῆς κακώσεώς σου καὶ ἔνδυσαι τὴν εὐπρέπειαν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ δόξης εἰς τὸν αἰῶνα. [2] περιβαλοῦ τὴν διπλοΐδα τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνης, ἐπίθου τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου τῆς δόξης τοῦ αἰωνίου. [3] ὁ γὰρ θεὸς δείξει τῇ ὑπ᾽ οὐρανὸν πάσῃ τὴν σὴν λαμπρότητα. [4] κληθήσεται γάρ σου τὸ ὄνομα παρὰ τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα Εἰρήνη δικαιοσύνης καὶ δόξα θεοσεβείας.— [5] ἀνάστηθι, Ιερουσαλημ, καὶ στῆθι ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ περίβλεψαι πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἰδέ σου συνηγμένα τὰ τέκνα ἀπὸ ἡλίου δυσμῶν ἕως ἀνατολῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου χαίροντας τῇ τοῦ θεοῦ μνείᾳ. [6] ἐξῆλθον γὰρ παρὰ σοῦ πεζοὶ

[v] **5.4** Agandi mazîno ga Yeruzalemu, rhulole muli Iz 1, 26; 60, 14; Yer 33, 16; Eze 48, 35. Izîno lihyâhya lirhengerîre kuli Iz 43, 1; 56, 5-6; 62, 2. 4. 12.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀγόμενοι ὑπὸ ἐχθρῶν, εἰσάγει δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς πρὸς σὲ αἰρομένους μετὰ δόξης ὡς θρόνον βασιλείας. [7] συνέταξεν γὰρ ὁ θεὸς ταπεινοῦσθαι πᾶν ὄρος ὑψηλὸν καὶ θῖνας ἀενάους καὶ φάραγγας πληροῦσθαι εἰς ὁμαλισμὸν τῆς γῆς, ἵνα βαδίσῃ Ισραηλ ἀσφαλῶς τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ· [8] ἐσκίασαν δὲ καὶ οἱ δρυμοὶ καὶ πᾶν ξύλον εὐωδίας τῷ Ισραηλ προστάγματι τοῦ θεοῦ· [9] ἡγήσεται γὰρ ὁ θεὸς Ισραηλ μετ᾽ εὐφροσύνης τῷ φωτὶ τῆς δόξης αὐτοῦ σὺν ἐλεημοσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ τῇ παρ᾽

IV. Amaruba ga Yeremiya

Empamîso y'amaruba Yeremiya[x] arhumiraga abàgwârhagwa bahêkwa bujà e Babiloni n'omwâmi w'e Babiloni, mpu ababwîre ebi Nyamuzinda amurhumire.

6

[1] Mwâlulizibwa na Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, muhêkwe e Babiloni, erhi ebyâha mwàjizire bîrhuma[y]. [2] Hanomuhika eyo Babiloni, mwâbêrayo myâka minji bwenêne, ciru kuhika oku maburhwa nda; ci kwône buzinda, nâmmurhenza eyo munda n'omurhûla. [3] Kurhenga ene, eyo munda e Babiloni mwakaz'ibonayo banyamuzinda b'amarhale, ab'amasholo n'ab'emirhi, abakaz'ibarhulwa aha lurhugo banayôbohya amashanja bwenêne. [4] Mumanye! Murhashimbaga okw'ebyo bigolo, erhi nîsi mpu mwayôboha abo banyamuzinda[z] [5] hanomukaz'ibona orhutù rhw'abantu rhuli enyuma n'embere zâbo rhwaja rhwabaharâmya. Ci munakaz'iderha omu murhima gwinyu, erhi: «Yâgirwa, Nyakasane, wênene rhukwânine okuharâmya.» [6] Bulya malahika wâni ali ekarhî kinyu, ye washîbirira akalamo kinyu. [7] Bulya, olulimi lw'ebyo bibomborogo lwakomezibagwa n'omulenga, banababwikirakwo ehyûla hy'amasholo n'amarhale; biba bibomborogo, birhankahash'iderha ciru n'ehitya. [8] Nka kula omwâna-nyere analongereza eby'omulimbo, abo bantu banarhôle amasholo batulemwo ishungwè bahira oku marhwe g'abo banyamuzinda wâbo. [9] Haligi n'amango abadâhwa bâbo babazimba ago masholo n'ago marhale, bagakolese oku makwânane gâbo bone, [10] ciru banalinde bagahêkera n'abakazi b'ebishungu babêra omu nyumpa y'enyanya. N'abo banyamuzinda b'amarhale, b'amasholo n'ab'emirhi, banabaya-mbike emyambalo nka bantu. [11] Ci kwône bonene barhankacîcingakwo ngisha erhi nnundo, oku bayambîrhage ntyo emyambalo y'obwâmi, abantu bâna-kaz'ibahôrhola amalanga, bulya akatulo k'omu mpêro zâbo kanakaz'ibayudû kirakwo kanji bwenêne. [12] Abo banyamuzinda, banabemwo ofumhasire akarhi k'obukulu nka mucîranuzi wa cihugo, n'obwo ciru

[x] **6.0** Yeremiya, omu cihebraniya ye YEREMIYAHU oyo enfarasè n'ecigereki byahindwire Yeremiya, bulya enfarasè n'ecigereki bijira embaka z'okuhubula era herufi H, omu cihebraniya ba «h» bali basharhu: babiri b'ebiraka n'ola ohubulwa nka omu mashi, kiswahili n' ecingereza

[y] **6.1** Aga maruba gàlishambîre kuli ngasi baharâmya banyamuzinda bâbo b'obunywesi.

[z] **6.4** Lolà Yer 10, 1-16; Iz 40, 20.

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).

Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).

Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).

Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.

https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).

https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).

https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

arhankahash'iyîrha owamu-jirire kubî, [13] banabemwo n'ofumbasire engôrho n'embasha, cikwône arha-nkacicinga oku bîrha n'oku bishambo. [14] Kwo binaligi oku barhabà banyamuzinda, kuziga murhabayôbohaga! [15] Nka kula endaha mbere erhakolesibwa kuli bici, [16] kwo n'abo banyamuzinda bali ntyo amango bamabahira omu mpêro zâbo: amasù gâbo ganayunjule katulo kabalazibwa n'abantu bajà omu luhêro. [17] Na kula owajacîre mwâmi bamuhamikira omu nyumpa, balinda okugend'imuniga, ntyo kwo abadâhwa bahamika empêro n'enyumvi buzibuzibu n'orhuhamikizo, mpu abo banyamuzinda bankahêkwa n'ebishumûsi. [18] Banayâse orhumole rhunji rhunji kulusha orhu bankaciyâkiza bonene, n'obwo abo banyamuzinda barhankahash'ibona ciru n'akaguma mulirhwo. [19] Kwo bali nk'era mitungo y'oluhêro: abantu banaderhe mpu enahabe erhi yanalundugusirwe omu ndalâlà, nabo ennu-ndo erhenge omu idaho enabalundugurhe haguma n'emyambalo yâbo, barhanayumve. [20] Barhabona oku busù bwâbo bwayiruhire n'omugî gw'omu luhêro. [21] Bakubukubu, orhwiremberembe n'orhundi rhunyunyi, ebyo byôshi binakaz'ibabalalira oku mubiri gwâbo n'oku irhwe, ciru na babûsi banakaz'ibagerakwo. [22] Co mwamanyirakwo eco oku barhaba banyamuzinda; kuziga murhahîraga mukabayôboha! [23] Babà bashîge masholo g'okubayinjihya, ci kwône nka ntà muntu w'okukaz'igakulakwo engisha, bonene barhankagayinjihya mpu galangashane. Bulya erhi batulwa barhayumvagya akantu. [24] Ebyo bibomborogo banabigule oku citwîro cidârhi. Ci kwônene birhayimbwamwo mûka gwa buzîne. [25] Kulya kubà barhajira magulu, banaje babarhulwa aha lurhugo, buzira hicikirizô, bajè bahûsa abantu amasù. Balya babarhumikira nabo zinali nshonyi kuli bo, bulya erhi bankarhibukira oku idaho barhankacizûsa bonene, kuhika abo bambali bâbo babarhabâle. [26] Erhi abantu babayimanza, bonene barhankahash'icidu-nda, bakabayimanza oluhengu, barhankaderha mpu baciyinamula bonene; n'erhi abantu babarherekêra entûlo, kunali nka kuzirhûla Emifù. [27] N'ebintu bàbarhulaga, abadâhwa bâbo banabiguze bacîboneremwo obunguke; ciru n'ebindi bakâbo babirhwêsemwo omunyu, barhanaderhe ciru mpu babihakwo omukenyi n'omuzamba. Omukazi oli omu mugongo n'owaciburhaga, banahu-ma oku ntûlo z'abo banyamuzinda. [28] Kuziga mwanamanyiraga kw'ezo nyiga-nyo oku barhaba banyamuzinda, murhakâg'ibayôboha! [29] Kurhigi bankaderhwa Nyamuzinda menemene, n'obwo banakazi- rhumikira abo banyamuzinda b'amarhale, b'amasholo n'ab'emirhi? [30] Abadâhwa banahêke engâlè omu mpêro zâbo, basharhule emyambalo bayambîrhe, bacikungule emvîri bamôme n'obwânwa, n'irhwe lirhali libwîkire: [31] barhangirage balumba obwo n'okuyâmira embere za banyamuzinda wâbo nka bantu bali omu mishîbo. [32] Abadâhwa banayanka emyambalo y'abo banyamuzinda bayiyambike bakâbo n'abâna bâbo. [31] Abo banyamuzinda, obajirire kwinjà erhi kuligo, ntâco bankahash'imugalulira; barhankanahash'iyimika mwâmi erhi kumuyîmûla. [34] Na kandi barhankahashivangulira omuntu obugale nîsi erhi okumuhà ciru n'olusaranga luguma; nka hali owabuzire buyunjuliza eciragâne abajirîre, barhakahasha okumudôsa ecarhumire. [35] Barhankayôkola omuntu omu lufu, erhi nîsi okurhenza omuzamba omu maboko ga cirimisi. [36] Barha- nkahurhûla omuhûrha; omuntu oli omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mbaka barhankamukûla muli zo, [37] erhi okufà omukana bwonjo, erhi ciru okubabalira enfûzi. [38] Abo banyamuzinda babwîke amarhale n'amasholo, kwo banali nka gala mabuye bahumba omu ntondo, ababarhumikira nshonyi zâbabumba. [39] Kurhigi rhwankacîkebwa erhi kuderha nti bali banyamuzinda!. [40] Abakaldeya nabo bone banababonese nshonyi : gala mango babona aka-duma bagend'ikayimanza embere za Baali, bamuhune mpu Oyo muntu aderhe, nka kuno oyo Nyamuzinda wâbo ankahash'iyumva[a]; [41] ci barhankahash'irhimanya kw'oko, bakabajàndika, bulya ntà kurhimanya bagwêrhe! [42] Abakazi banashwêkere omugozi ecibunu, baburhamale oku njira, barhangire bayôca omulolo ahâli h'enshangi, [43] na muguma muli bo akakululagwa n'omugera wacigerera mw'eyo njira, akagend'ihusha bo naye, nyamukazi erhi agaluka arhondêre okugayaguza owâbo mpu barhayumanîni naye, bulya yêhe ntâye wacimwishozire, n'omugozi gwâge ntâye wagutwîre. [44] Ngasi byôshi biyêrekîre abo banyamuzinda, bunali bunywesi; kurhigi bankalolwa erhi kuderhwa mpu bali banyamuzinda? [45] Babinji ba mirhi babakolaga n'abatuzi b'amasholo, barhankanahinduka mpu bashusha kundi-kundi okurhali kulya abo balenga balonzagya mpu bayoôrhe. [46] Ciru n'abo bàbakolaga bone barhankalama myâka minji. [47] Kurhigi obulenga bw'amaboko gâbo bwankaba banyamuzinda? Ntyo kwo abo bantu bayishisigira iburha lyâbo obunywesi n'enshonyi. [48] Ebîrha bikayishira abantu erhi mbaka ndebe, abadâhwa b'abo banyamuzinda banajire ihano ly'okulonza ngahi bagend'icifulika haguma na banyamuzinda bâbo. [49] Kurhigi barhankamanywa oku barhali banyamuzinda abarhankahash'icifulumula omu bîrha erhi kucicinga omu mbaka? [50] Binaba bintu bishîge amarhale n'amasholo, buzinda byâyish'ibonekana oku bunali bunywesi bwone; embere za bôshi, embere z'abantu n'amabî, n'oku ntà cijiro ciru n'eciguma ca Nyamuzinda cibabâmwo. [51] Ndigi yeki orhabwini oku kwo kunali abo barhali banyamuzinda? [52] Bulya barhankayimika mwâmi omu cihugo, erhi okuniekeza abantu enkuba; [53] barhankatwa emmanja z'abantu, erhi kuciza olagirizîbwe, kwo banali kula hungwe abalala emalunga, ntà buhashe bajira. [54] Oluhêro lw'abo banyamuzinda babwîke amarhale n'amasholo erhi lwankagwârha muliro, abadâhwa bamwo banaciyâkire bafumye akakoba kâbo, ci bôhe banasingônoke nka bisinde bya mirhi omu karhî k'engulumira. [55] Barhankahash'ilwîsa omwâmi erhi nîsi omushomhanyi. [56] Kurhigi omuntu ankayêmêra erhi kucikebwa mpu bali banyamuzinda? [57] Abo banyamuzinda babwisirwe ecula c'amarhale n'amasholo, barhankahash'icifulumula omu maboko g'ebishambo erhi g'abanyazi, abacîgwârhîre mîsi babanyaga ago masholo n'amarhale, babihêke haguma n'emyambalo bàlibayambisire, ciru barhankahash'icîrhabâla. [58] Kuziga okubà mwâmi wayeêrekana oburhwâli kwo kukulu; nîsi erhi ecirugu c'omu nyumpa cakolesibwa na nnaco co cikulu kulusha abo banyamuzinda b'obunywesi; erhi ciru olumvi lw'omu nyumpa luyigalira ebirugu bimuli, lwo lukulu hali abo banyamuzinda. [59] Izûba, omwêzi n'enyenyêzi bimoleka bijire omukolo byahîrwe, binaguyu-njulize; [60] omulazo nagwo, gukalangashana gunasimîse amasù; empûsi enahûse omu ngasi cihugo, [61] ebitù nabyo biyûkirize irhegeko byahîrwe na Nyamuzinda ly'okugera omu igulu

[a] **6.40** Abakaldeya, aha, badâhwa ba Baali badesirwe. Rhulole muli Dan 2, 2.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lyôshi; n'omuliro gumanuka emalunga gusingônola ento- ntondo n'emizirhu, gunajire omukolo gwarhumirwe. [62] Ci kwône, abo banyamuzinda barhahisiri kw'ebyo oku bwinjà n'oku buhashe. [63] Kuziga ntâkwo rhwa-nkacikebwa erhi kuderha nti bali banyamuzinda, bulya banayabirwe n'okuciraânula, barhankanakwânana abantu bici. [64] Mumanyirage obwo oku barhali banyamuzinda, murhabayôbohaga! [65] Bulya barhankahash'ihehêrera mwâmi erhi kumusûhira obwangà, [66] ntà cimanyîso c'oku nkuba bankahash'iyêreka abantu, barhankalangashana nk'i-zûba erhi kumoleka nka mwêzi. [67] Ensimba z'erubala zibalushire: bulya zohe zinalibirhire ahâli ecigala zicifulike abazishimbire. [68] Ntà kantu ciru n'akaguma kankayêrekana oku bali banyamuzinda, kuziga murhabayôbohaga! [69] Abo banyamuzinda bâbo b'emirhi bashîzirwe amasholo n'amarhale, kwo banali nka cisinde cigwîke omu ishwa ly'emyungu, co cirhalanga cici. [70] Niîi erhi nk'ishaka lya mishûgi omu karhî k'ishwa, lyo lirhwâkwo ebinyunyi bya ngasi lubero, kandi erhi nka murhumba bakabulîre omu mwizimya, ntyo kwo bali abo banyamuzinda b'emirhi bashîzirwe amasholo n'amarhale. [71] Omu kubona emyambalo y'akaduku n'ecitâni byababolerakwo, lyo muwankamanya oku barhali banyamuzinda. Cazinda nabo bone balundugurhwa, bayish'ihinduka nshonyi. [72] Omuntu mushinganyanya orhagashâniza nshusho ya muzimu ye mukulu, yeki wâyish'ifulumuka enshonyi !

LIBER BARUCH (BARUCH) 6

EXEMPLUM EPISTULAE QUAM MISIT HIEREMIAS AD ABDUCTOS CAPTIVOS IN BABYLONIAM A REGE BABYLONIORUM UT NUNTIARET ILLIS SECUNDUM QUOD PRAECEPTUM EST ILLI A DEO

[1] propter peccata quae peccastis ante deum abducemini in Babyloniam captivi a Nabuchodonosor rege Babylonum [2] ingressi itaque in Babyloniam eritis illic annis plurimis et tempus longum usque ad generationes septem post hoc autem educam vos inde cum pace [3] nunc autem videbitis in Babylonia deos aureos et argenteos et lapideos et ligneos in umeros portari ostentantes metum gentibus [4] videte ergo ne et vos similes efficiamini factis alienis et metuatis et metus vos capiat in ipsis [5] visa itaque turba de retro et ab ante adorantes dicite in cordibus vestris tibi oportet adorari Domine [6] angelus autem meus vobiscum est ipse autem exquiram animas vestras [7] nam lingua ipsorum polita a fabro ipsa etiam inaurata et inargentata falsa sunt et non possunt loqui [8] et sicut virgini amanti ornamenti ita accepto auro fabricati sunt [9] coronas certe habent aureas super capita sua dii illorum unde subtrahent sacerdotes ab eis aurum et argentum et erogant illud in semet ipsis [10] dant autem et ex ipso prostitutis et meretrices ornant et iterum cum receperint illud a meretricibus ornant deos suos [11] hii autem non liberantur ab erugine et tinea [12] opertis autem illis veste purpurea extergent faciem ipsorum propter pulverem domus qui est plurimus inter eos [13] sceptrum autem habet ut homo sicut iudex regionis qui in se peccantem non interficit [14] habet etiam gladium in manu et securem se autem de bello et a latronibus non liberat unde vobis notum sit quia non sunt dii [15] ne ergo timueritis eos

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

sicut enim vas hominis confractum inutile efficitur tales sunt et dii illorum [16] constitutis illis in domo oculi eorum pleni sunt pulvere a pedibus introeuntium [17] et sicut alicui qui regem offendit circumseptae sunt ianuae aut sicut ad sepulchrum adductum mortuum ita tutant sacerdotes ostia clusuris et seris ne a latronibus expolientur [18] lucemas accendunt illis et quidem multas ex quibus nullam videre possunt sunt autem sicut trabes in domo [19] corda vero eorum dicunt elingere serpentes qui de terra sunt dum comedent eos et vestimentum ipsorum et non sentiunt [20] nigrae fiunt facies eorum a fumo qui in domo fit [21] supra corpus eorum et supra caput volant noctuae et hirundines et aves etiam similiter et cattae [22] unde scietis quia non sunt dii ne ergo timueritis eos [23] aurum etiam quod habent ad speciem est nîsi aliquis exterserit eruginem non fulgebunt neque enim dum conflarentur sentiebant [24] ex omni pretio empta sunt in quibus spiritus non est in ipsis [25] sine pedibus in umeris portantur ostentantes ignobilitatem suam hominibus confundantur etiam qui colunt ea [26] propterea si ceciderint in terram a semet ipsis non surgent neque si quis eum statuerit rectum per semet ipsum stabit sed sicut mortuis munera eorum illis adponentur [27] hostias illorum sacerdotes ipsorum vendunt et abutuntur similiter et mulieres eorum decerpentes neque infirmo neque mendicanti aliquid inpertiunt [28] de sacrificiis eorum fetae et menstruatae contingunt scientes itaque ex his quia non sunt dii ne timeatis eos [29] unde enim vocantur dii quia mulieres adponunt diis argenteis et aureis et ligneis [30] et in domibus eorum sacerdotes sedent habentes tunicas scissas et capita et barbas rasa quorum capita nuda sunt [31] rugiunt autem clamantes contra deos suos sicut in cena mortui [32] a vestimento eorum auferent sacerdotes et vestiunt uxores suas et filios suos [33] neque si quid mali patiantur ab aliquo neque si quid bonum poterunt retribuere neque regem constituere possunt neque auferre [34] similiter neque divitias dare possunt neque malum retribuere si quis illis votum voverit et non reddiderit nec hoc requirent [35] hominem a morte non liberant neque infimum a potentiore eripient [36] hominem caecum ad visum non restituent de necessitate hominem non liberabunt [37] viduae non miserebuntur neque orfanis benefacient [38] lapidibus de monte similes sunt dii illorum lignei et lapidei aurei et argentei qui autem colunt illa confundentur [39] quomodo ergo aestimandum est aut dicendum illos esse deos [40] adhuc enim ipsis Chaldeis non honorantibus ea qui cum audierint mutum non posse loqui offerent illum ad Bel postulantes ab eo loqui [41] quasi possint sentire qui non habent motum et ipsi cum intellexerint relinquent ea sensum enim non habent ipsi dii illorum [42] mulieres autem circumdatis funibus in viis sedent succendentes ossa olivarum [43] cum autem aliqua ex ipsis adtracta ab aliquo transeunte dormierit proximae suae exprobrat quod ea non sit digna habita sicut ipsa neque funis eius disruptus sit [44] omnia autem quae illis fiunt falsa sunt quomodo ergo aestimandum aut dicendum est esse illos deos [45] a fabris autem et ab aurificibus facta sunt nihil aliud erint nîsi id quod volunt esse sacerdotes [46] aurifices ipsi etiam qui ea faciunt non sunt multi temporis numquid ergo possunt quae ab ipsis fabricata sunt esse dii [47] reliquerunt autem falsa et obprobrium postea futuris [48] nam cum supervenerit illis proelium et mala cogitant post se sacerdotes ubi se abscondant cum illis [49] quomodo ergo sentiri debeant

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

quoniam dii sunt qui nec de bello se liberant neque de malis se eripiunt [50] nam cum sint lignea et inaurata et inargentata scietur postea quia falsa sunt gentibus universis et regibus quae manifestata sunt quia non sunt dii sed opera manuum hominum et nullum opus Dei in illis [51] unde ergo notum est quia non sunt dii sed opera manuum hominum et nullum Dei opus in ipsis est [52] regem regioni non suscitant neque pluviam hominibus dabunt [53] iudicium quoque non discement neque regionem liberabunt ab iniuria quia nihil possunt sicut comiculae inter medium caeli et terrae [54] etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum aureorum et argenteorum sacerdotes quidem ipsorum fugient et liberabuntur ipsi vero sicut trabes in medio conburentur [55] regi autem et bello non resistent quomodo ergo aestimandum est aut recipiendum quia dii sunt [56] non a furibus neque a latronibus se liberabunt dii lignei et lapidei et inaurati et argentati quibus hii qui fortiores sunt [57] aurum et argentum et vestimentum quod operti sunt auferent illis et abibunt nec sibi auxilium ferunt [58] itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam aut vas in domo utile in quo gloriabitur qui possidet illud quam falsi dii vel ostium in domo quod custodit quae in ipsa sunt quam falsi dii [59] sol quidem et luna sidera cum sint splendida et emissa ad utilitates obaudiunt [60] similiter et fulgur cum apparuerit perspicuum est id ipsum autem et spiritus in omni regione spirat [61] et nubes quibus cum imperatum fuerit a Deo perambulare universum orbem perficiunt quod imperatum est eis [62] ignis etiam missus desuper ut consumat montes et silvas facit quod praeceptum est ei haec autem neque speciebus neque virtutibus uni eorum similia sunt [63] unde neque aestimandum est neque dicendum esse illos deos quando non possint neque iudicium iudicare neque benefacere hominibus [64] scientes itaque quia non sunt dii ne ergo timueritis eos [65] neque enim regibus maledicent neque benedicent [66] signa etiam in caelo gentibus non ostendunt neque ut sol lucebunt neque inluminabunt ut luna [67] bestiae meliores sunt illis quae possunt fugere sub tectum ac prodesse sibi [68] nullo itaque modo nobis est manifestum quia sunt dii propter quod ne timeatis eos [69] nam sicut in cucumeraria formido nihil custodit ita sunt dii illorum lignei et argentei et inaurati [70] eodem modo et in horto spina alba supra quam omnis avis sedet similiter et mortuo proiecto in tenebris similes sunt dii illorum lignei et inaurati et inargentati [71] a purpura quoque et marmore quae supra illos tineant scietis itaque quia non sunt dii ipsi etiam postremo comeduntur et erit obprobrium in regione [72] melior est homo iustus qui non habet simulacra nam erit longe ab obprobriis EXPLICIT LIBER BARUCH[b]

[b] **6.72** Cf. https: / /www.academic-bible.com/en/online-bibles/biblia-sacra-vulgata/read-the-bible-text/bibel/text/lesen/stelle / 44 / 60001 / 69999/ch / 3b787e08c1f8955bd0ba1e74c37c1039 / (11 / 12 / 2020). Omu mashi rhulole aga maruba ga Baruki, Ebibliya Ntagatîfu, Verbum Bible, Kinshasa, 1992, Baruki 6 (11 / 12 / 2020).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

EZK - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Eze

EZEKIYELI

EZEKIYELI Yehezqel, Yehezkiyeli

EZEKIYELI Yehezqel, Yehezkiyeli

Enshokolezi

Yehezkiyeli ali mudâhwa mukulu wakag'icîlibuza bwenêne erhi kâ-Nyamuzinda n'oburherekêre bw'emilungano birhuma. Akuhâna amahano nka badâhwa omu bwôrhere bw'obushinganyanya. Cikwône oyu mudâhwa ali mulêbi. Enyigirizo nyinji za Yezekiyeli zirhenga omu kubonekerwa kwâge: okubonekerwa n'engâlè ya Nyamuzinda (c. 1-3), okubona akabanda kw'orhuvuha rhuzîne (c. 37); okucîshalisa erhi kâ-Nyamuzinda kahyâhya karhumire (c. 40-48); abakazi babirhi (c. 23) na ntyo na ntyo.

Ecitabu caYehezekiyeli cimayisa oku Yehezkiyeli ayigirizagya e Babeli kurhenga okubunga kurhanzi (593) kuhika omu mwâka gwa 571 embere Kristu aburhwe. Ayigirizize n'e Yeruzalemu nayo. Ecigabi cirhanzi cishambâla bwenêne bwenêne kuli Yeruzalemu.

Yehezkiyeli ashimba enyigîrizo z'abalêbi bamushokoleraga. Cikwône alêrha engerêrezo mphyâhya: Amalaganyo Mahyâhya bwàli bwonjo Nyamuzinda afîraga abantu (16, 62-63). Omucunguzi walaganyibagwa Yehezkiyeli arhali mwâmi w'okuharâmya ci «lungere» w'amashanja (34, 23; 37, 24), ali murhambo wa Nyamuzinda (34, 24). Nyamuzinda yêne wayish'ibà mwâmi (45, 7 n'ebindi bigabi).

Yehezkiyeli asêza bwenêne oku Nyamuzinda ayish'ihemba ngasi muntu nk'oku akozire (c. 18 na 33). Ayigîriza oku oburherekere, entûlo n'obuzigire biba bya busha amango birhajizirwi n'omurhima gôshi gw'omuntu. Kuli kwa bulagiîrire okubà n'omurhima muhyâhya (11, 19; 36, 26).

Yehezkiyeli ye warhangiraga olubero lw'abandisi bahyâhya babonekeragwa kwâgo kwâgo, olwo lubero lw'abandisi luderhwa lubero lw'abandisi b' «Amafulûlo» gamanyîsa iragi ly'abemêzi olusiku luzinda.

EBIRIMWO

1. Okuhamagalwa kw'omulêbi: cigabi 1-3

2. Okukalihirwa n'okurhegekwa kw'obûko bwa Yuda: c. 4-24

3. Nyamuzinda ashambâza amashanja: c. 25-32

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4. Omulêbi arhûliriza olubaga amango gw'okurhêrwa kwa Yeruzalemu n'omu mango gakulikiraga: c. 33-39

5. Okubonekerwa n'akâ-Nyamuzinda kahyâhya n'okuyumanyanya idini, amango olubaga lwagaluka omu Palestina-Israheli: c. 40-48

1

EZEKIYELI Yehezqel, Yehezkiyeli

Enshula-mwanzi

[1] Omu mwâka gwa makumi asharhu, omu mwêzi gwa kani, omu nsiku irhânu z'omwêzi, erhi ndi ekarhî k'abalulize, oku burhambi bw'olwîshi Kebari, amalunga ganaciyiguka, nabona amalêbi garhenga emwa Nyamuzinda. [2] Omu nsiku irhanu z'omwêzi -gwàli mwâka gwa karhânu kurhenga mwâmi Yoyakini alulizîbwe-, [3] akanwa ka Nyakasane kanacibwîrwa omudâhwa Yehezekiyeli, mwene Buzi, omu cihugo c'Abakaldeya, oku burhambi bw'olwîshi Kebari. Ahôla ho okuboko kwa Nyakasane kwamurhindakwo.

Okubonekerwa n'engâlè ya Nyakasane

[4] Nakâg'isinza: kwanaciyisha empûsi yakâg'ihûsa kurhenga olunda lw'emwênè, cali citù cinênênè cali ciyunjulîne bulangashane bwa muliro n'omu kagarhî gw'ogwomuliro mwakazâg'irhenga engulumira eri nka njuma ya lubula[v]. [5] Omu kagarhî nanacibonamwo ebiri nka nsimba ini. Enshusho yazo kwo yàli nka ya bantu. [6] Zàli zigwêrhe ngasi nguma malanga ani na ngasi nguma byûbi bini. [7] Amagulu gâzo gali bwimâna n'ensenyi zâgo zàli zishushîne n'ensenyi z'enkafu, zànakazâg'ilangashana nka mulinga mushuke. [8] Amaboko gàli nka ga muntu, gali ah'idako ly'ebyûbi byâzo, ganali gayêrekîre ebwa mpande ini z'igulu, n'amalanga gâzo n'ebyûbi byâzo okuziri ini kwo na kwo. [9] Ebyûbi byâzo byàli bilungîne ngasi ciguma oku câbo. Zirhakazâg'ihindamuka erhi zabâga zagenda, ci ngasi nguma yakag'ija embere yayo. [10] Enshusho yamala-nga yazo yàli nshusho y'amalanga ga muntu. Zôshi oku ziri ini zàli zigwêrhe amalanga gali nka ga ntale, ebwa kulyo; zôshi oku ziri ini zali zigwêrhe amala-nga gali nka ga mpanzi, ebwa kumosho; zôshi oku ziri ini zali zigwêrhe amala- nga gali nka ga nyunda. [11] Ehyûbi byâzo bilambtlkîre enyanya. Ngasi nguma yàli egwêrhe byûbi bibiri bilungîne na bindi bibiri bibwikîre omubiri gwâyo. [12] Zakazâg'ija zagenda ngasi nguma embere yayo. Zajaga zajà zinahesirwe na mûka, zirhanajaga zahindamuka erhi zajaga zagenda. [13] Ekagarhî k'ezôla

[v] **1.4** Nyamuzinda alonzize okuyêreka omulêbi n' bandi bôshi bahêsirwe eluhungo oku arhali omu kâ-Nyamuzinda kâge mwône abêra: anahashibêra n'abambali, ciru n'amango bamahêkwa ihanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nsimba yali ngali nka masêsè gatumbûka muliro, gakazâg'imoleka nka bimole, gajaga gajà eyi n'eyi ekarhî k'ezôla nsimba; mw'ogwôla muliro mwakazâg'irhenga obulangashane, na mw'ogwôla muliro mwakazâg'irhenga emilazo. [14] Ezôla nsimba zajaga zagenda zanagaluka zinali nka mulazo. [15] Nanacilolêreza ezôla nsimba: oku idaho kwali omuzizi, aha burhambi bwâzo oku zinali ini. [16] Eyôla mizizi yakazâg'ilangala nka njuma ya njwijwi. Oku enali ini yàli eshushîne; omu kubonekana yali eyôsire nk'ejire yashomekwa ngasi muguma omu gwâbo. [17] Erhi yabaga yagenda, yakag'ija ebwa mpa-nde ini, erhanajaga yahindamuka erhi yabâga yagenda. [18] Obunene bwâyo bwàli bulengerîre, n'oku enali ini yàli eyunjulirîne masù omu marhambi gôshi. [19] Erhi ensimba zabâga zagenda, eyôla mizizi nayo enazigende eburhambi, n'erhi ensimba zabalalaga, eyôla mizizi nayo enabalale. [20] Olunda mûka abaga ayihêsire lwo na lunda eyôla mizizi yakazâg'ija, yanakâg'iyimangira caligumiza, bulya mûka wàli omu nsimba ye wànali muli eyôla mizizi. [21] Erhi ensimba zagendaga, nayo eyôla mizizi enagende, erhi zayimangaga, nayo eyôla mizizi enayimange, n'erhi ensimba zabalalaga, eyo mizizi nayo enabalale, bulya mûka wàli omu nsimba ye wàli n'omu mizizi. [22] Oku marhwe g'ezôla nsimba kwàli oluli nka lurhalarhala lwakazâg'ilangashana nka njuma ya lubula; lwàli lubà-mbulîre aha nyanya ly'agôla marhwe gâzo. [23] Ah'idako ly'olôla lurhalarhala, hali ebyûbi biyêrekerîne ciguma ebwa câbo; ngasi nguma yali egwêrhe byûbi bibiri bizibwisire omubiri. [24] Nanaciyumva olubî lw'ebyôla byûbi byâzo: erhi zabâga zagenda, lwàli nka lubî lwa mîshi manene gavongoboka, nk'izù ly'Ogala-byôshi; lwàli nka lubi lwa mwandu gwa bantu, nka lubî lwa murhwe gwa balwî. Erhi zayimanganga zinafunye ebyûbi byâzo. [25] Kurhenga aha lurhalarhala lwàli aha nyanya ly'amarhwe gâzo, hayumvîkana izù. [26] Aha nyanya ly'olwôla lurhalarhala lwàli aha nyanya ly'agôla marhwe gâzo hàli eliri n'iibuye lyâbuka, lyàli nka ntebe y'obwâmi, n'oku nyanya y'eyôla ntebe kwàli oli nka muntu enyanya bwenêne. [27] Okubundi nanacibona eri nka nshusho yalangala nka njuma, oguli nka muliro omu marhambi gâge mwoshi; kurhenga agali nka marhungu gâge kuhikaenyanya, na kurhenga agali nka marhungu gâge kuhika ahanshi, nanacibona oguli nka muliro gwa kazâg'imoleka omu marhambi mwoshi. [28] Gwàli gushushire omutirigongo gubonekera omu bitù amango g'enkuba: ntyôla kw'obwôla bulangashane bwàli omu marhambi. Bwàli nka buboneke bw'irenge lya Nyaka-sane. Nanacisinza, nakulumba bubî oku idaho; nanaciyumva izù ly'owakazâg'inderheza[w].

[w] **1.28** Abayahudi bayobohaga bwenêne okubona obusù bwa Nyamuzinda. Nk'oku byàli bi-kwânîne, Nyakasane abayêreka "irenge lyâge lyône". Càli cimanyîso c'okuyêrekana oku ye Nya-mubâho.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וַיְהִי | בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה בֶּרְבִיעִי בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ וַאֲנִי בְתוֹךְ־הַגּוֹלָה עַל־נְהַר־כְּבָר נִפְתְּחוּ הַשָּׁמָיִם וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת
אֱלֹהִים: 2 בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ הִיא הַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְגָלוּת הַמֶּלֶךְ יוֹיָכִין: 3 הָיֹה הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יְחִזְקֵאל בֶּן־בּוּזִי
הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים עַל־נְהַר־כְּבָר וַתְּהִי עָלָיו שָׁם יַד־יְהוָה: 4 וָאֵרֶא וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן־הַצָּפוֹן עָנָן גָּדוֹל וְאֵשׁ
מִתְלַקַּחַת וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ: 5 וּמִתּוֹכָהּ דְּמוּת אַרְבַּע חַיּוֹת וְזֶה מַרְאֵיהֶן דְּמוּת אָדָם
לָהֵנָּה: 6 וְאַרְבָּעָה פָּנִים לְאֶחָת וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם לְאַחַת לָהֶם: 7 וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֹגֶל וְנֹצְצִים
כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל: 8 וידֵי אָדָם מִתַּחַת כַּנְפֵיהֶם עַל אַרְבַּעַת רִבְעֵיהֶם וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם לְאַרְבַּעְתָּם: 9 חֻבְּרֹת אִשָּׁה
אֶל־אֲחוֹתָהּ כַּנְפֵיהֶם לֹא־יִסַּבּוּ בְלֶכְתָּן אִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּנָיו יֵלֵכוּ: 10 וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל־הַיָּמִין
לְאַרְבַּעְתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מֵהַשְּׂמְאוֹל לְאַרְבַּעְתָּן וּפְנֵי־נָשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן: 11 וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמָעְלָה לְאִישׁ שְׁתַּיִם
חֹבְרוֹת אִישׁ וּשְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אֵת גְּוִיֹּתֵיהֶנָּה: 12 וְאִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּנָיו יֵלֵכוּ אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָּׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ לֹא
יִסַּבּוּ בְלֶכְתָּן: 13 וּדְמוּת הַחַיּוֹת מַרְאֵיהֶם כְּגַחֲלֵי־אֵשׁ בֹּעֲרוֹת כְּמַרְאֵה הַלַּפִּדִים הִיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין הַחַיּוֹת וְנֹגַהּ לָאֵשׁ
וּמִן־הָאֵשׁ יוֹצֵא בָרָק: 14 וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב כְּמַרְאֵה הַבָּזָק: 15 וָאֵרֶא הַחַיּוֹת וְהִנֵּה אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ אֵצֶל הַחַיּוֹת
לְאַרְבַּעַת פָּנָיו: 16 מַרְאֵה הָאוֹפַנִּים וּמַעֲשֵׂיהֶם כְּעֵין תַּרְשִׁישׁ וּדְמוּת אֶחָד לְאַרְבַּעְתָּן וּמַרְאֵיהֶם וּמַעֲשֵׂיהֶם כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה
הָאוֹפָן בְּתוֹךְ הָאוֹפָן: 17 עַל־אַרְבַּעַת רִבְעֵיהֶן בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ לֹא יִסַּבּוּ בְּלֶכְתָּן: 18 וְגַבֵּיהֶן וְגֹבַהּ לָהֶם וְיִרְאָה לָהֶם וְגַבֹּתָם
מְלֵאֹת עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּן: 19 וּבְלֶכְתָּ הַחַיּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם וּבְהִנָּשֵׂא הַחַיּוֹת מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ
הָאוֹפַנִּים: 20 עַל אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָּׁם הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת וְהָאוֹפַנִּים יִנָּשְׂאוּ לְעֻמָּתָם כִּי רוּחַ הַחַיָּה
בָּאוֹפַנִּים: 21 בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ וּבְעָמְדָם יַעֲמֹדוּ וּבְהִנָּשְׂאָם מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם כִּי רוּחַ הַחַיָּה
בָּאוֹפַנִּים: 22 וּדְמוּת עַל־רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא נָטוּי עַל־רָאשֵׁיהֶם מִלְמָעְלָה: 23 וְתַחַת הָרָקִיעַ
כַּנְפֵיהֶם יְשָׁרוֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ לְאִישׁ שְׁתַּיִם מְכַסּוֹת לָהֵנָּה וּלְאִישׁ שְׁתַּיִם מְכַסּוֹת לָהֶנָּה אֵת גְּוִיֹּתֵיהֶם: 24 וָאֶשְׁמַע
אֶת־קוֹל כַּנְפֵיהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים כְּקוֹל־שַׁדַּי בְּלֶכְתָּם קוֹל הֲמֻלָּה כְּקוֹל מַחֲנֶה בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶן: 25 וַיְהִי־קוֹל
מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶן: 26 וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן־סַפִּיר
דְּמוּת כִּסֵּא וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה: 27 וָאֵרֶא | כְּעֵין חַשְׁמַל כְּמַרְאֵה־אֵשׁ בֵּית־לָהּ
סָבִיב מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמָעְלָה וּמִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה רָאִיתִי כְּמַרְאֵה־אֵשׁ וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב: 28 כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר
יִהְיֶה בֶעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם כֵּן מַרְאֵה הַנֹּגַהּ סָבִיב הוּא מַרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד־יְהוָה וָאֶרְאֶה וָאֶפֹּל עַל־פָּנַי וָאֶשְׁמַע קוֹל
מְדַבֵּר: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2

[1] Anacimbwîra, erhi: «Wâni mwene omuntu[x], yîmanga, nakudôsa». [2] Mûka anacinjamwo nk'oku anali ambwîzire, anyîmanza. Okubundi nanaciyumva olyâla wakag'indesa. [3] Anacimbwîra, erhi: «Wâni mwene omuntu, nkola nakurhuma emwa bene Israheli, emw'olubaga lw'abagoma, abagoma bangomeraga. Bone na bishe bangomire kuhika oku lusiku lw'ene. [4] Emwa abôla bâna bagwêrhe irhwe lizibu n'omurhima gudundagwîre, yo nkurhumire, nti ogend'ibà-mbwîrira, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho! [5] Bakuyumve nîsi erhi babè barhakuyumvîrhi, -bulya eba nyumpa ya bagoma-, bâmanya oku haba omulêbi ekarhî kâbo. [6] Ci woyo, mwene omuntu, orhabayôbohaga, orhanayôbohaga ebinwa byâbo, bulya oli ekarhî kâbo nka ôli ekagarhî k'emishûgi na bulya otamîre oku mahiri-joka. Orhayôbohaga ebinwa byâbo orhanabayôbohaga bône, bulya liri iburha lya bagoma. [7] Obabwîre ebinwa byâni, babiyumve nîsi erhi babè barhabiyumvîrhi, bulya libà iburha lya bagoma. [8] Ci woyo, mwene omuntu, yumva oku nakubwîra: orhabâga mugoma aka eyôla nyumpa y'abagoma; obumbûle akanwa onalye ngasi ebi nakanakuhà». [9] Nanacilolêreza: nabona okuboko kulambulîrwe emunda ndi kunafumbasire ecitabu cizinge. [10] Anacicibungûlira embere zâni: càli ciyandike olunda n'olundi; càli ciyandikekwo: «Ndûlù, njamu, mirenge!»

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 2

1 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם עֲמֹד עַל־רַגְלֶיךָ וַאֲדַבֵּר אִתָּךְ׃ 2 וַתָּבֹא בִי רוּחַ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלַי וַתַּעֲמִדֵנִי עַל־רַגְלַי וָאֶשְׁמַע אֵת
מְדַבֵּר אֵלָי׃ פ
3 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם שׁוֹלֵחַ אֲנִי אוֹתְךָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־גּוֹיִם הַמּוֹרְדִים אֲשֶׁר מָרְדוּ־בִי הֵמָּה וַאֲבוֹתָם פָּשְׁעוּ בִּי
עַד־עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה׃ 4 וְהַבָּנִים קְשֵׁי פָנִים וְחִזְקֵי־לֵב אֲנִי שׁוֹלֵחַ אוֹתְךָ אֲלֵיהֶם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
יְהוִה׃ 5 וְהֵמָּה אִם־יִשְׁמְעוּ וְאִם־יֶחְדָּלוּ כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה וְיָדְעוּ כִּי נָבִיא הָיָה בְתוֹכָם׃ פ
6 וְאַתָּה בֶן־אָדָם אַל־תִּירָא מֵהֶם וּמִדִּבְרֵיהֶם אַל־תִּירָא כִּי סָרָבִים וְסַלּוֹנִים אוֹתָךְ וְאֶל־עַקְרַבִּים אַתָּה יוֹשֵׁב מִדִּבְרֵיהֶם
אַל־תִּירָא וּמִפְּנֵיהֶם אַל־תֵּחָת כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה׃ 7 וְדִבַּרְתָּ אֶת־דְּבָרַי אֲלֵיהֶם אִם־יִשְׁמְעוּ וְאִם־יֶחְדָּלוּ כִּי מְרִי הֵמָּה׃ פ
8 וְאַתָּה בֶן־אָדָם שְׁמַע אֵת אֲשֶׁר־אֲנִי מְדַבֵּר אֵלֶיךָ אַל־תְּהִי־מֶרִי כְּבֵית הַמֶּרִי פְּצֵה פִיךָ וֶאֱכֹל אֵת אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן
אֵלֶיךָ׃ 9 וָאֵרְאֶה וְהִנֵּה־יָד שְׁלוּחָה אֵלַי וְהִנֵּה־בָהּ מְגִלַּת־סֵפֶר׃ 10 וַיִּפְרֹשׂ אוֹתָהּ לְפָנַי וְהִיא כְתוּבָה פָּנִים וְאָחוֹר וְכָתוּב
אֵלֶיהָ קִנִים וְהֶגֶה וָהִי׃ ס

3

[x] **2.1** Mwene omuntu: kuli kulonza okuderha «muntu». Olo luli luderho lurharhenga omu ka-nwa ka Yehezkiyeli, alukolesize kal'igana. Embere z'irenge lya Nyakasane, lirya lirhankayêgerwa buzira kugeramwo omusisi (Eze 1, 28), Yehezkiyeli ali mugalugalu, mwene omuntu (Eze 2, 1.3.6.8); ciru omu bunyi bwâge arhankahashiyimanga embere z'irenge lya Nyakasane.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Anacimbwîra, erhi: «Wâni mwene omuntu, ebyôla bakuyêrekize obilye! Olye ecôla citabu, onakanye, ogendidôsa enyumpa y'Israheli!» [2] Nanacibumbûla akanwa, andîsa cirya citabu. [3] Anacimbwîra, erhi; «Wâni mwene omuntu, lya, oyigurhe eci citabu[y] nkuhîre». Nanacilya: omu kanwa canunira nka buci. [4] Anacimbwîra, erhi: «Wâni mwene omuntu, okanye, ojè emwa bene Israheli, onabahêkere ebinwa byâni. [5] Bulya arhali emwa lubaga lw'iderha li-rhayumvîkana nîsi erhi emwa lubaga lwa lulimi ludârhi yo nkurhumire, ci cemwa bene Israheli. [6] Arhali emwa mbaga mwandu, ez'iderha lirhayumvîkana n'ez'olulimi ludârhi, zirya orhayumva ebi zaderha. Nk'emwâbo nakurhumaga, bali bakuyumva. [7] Ci bene Israheli barhalonzizi okukuyumva, bulya barhalonza okunyumva; kulya kubà enyumpa y'Israheli yôshi eri ya cikanyi-cirhago-mba n'omurhima muzibu. [8] Neci, alaga oku namàjira obusù bwâwe buzibu nk'obusù bwâbo, n'amalanga gâwe mazibu nk'amalanga gâbo. [9] Amalanga gâwe nâgazibuhya nka diyama, yo elusha ibuye okuzibuha. Orhabayôbohaga, orhabarhînyaga, bulya bali iburha lya bagoma». [10] Anacimbwîra, erhi: «Wâni mwene omuntu, ebinwa byôshi nkubwîzire, obibîkirire emurhima, onabiyumvîrhize n'amarhwîri gombi. [11] Okubundi oka-nye, ojè emwa abalulize, emwa bene olubaga lwâwe, ogendibadesa. Bakuyumve nîsi erhi babè barhakuyumvîrhi, oj'ibabwîra, erhi: «Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho!» [12] Okubundi Mûka anacinyehukana, najà nayumva omu nyuma zâni olubî luli nka cihôgêro, lwàjà lwaderha, erhi: «Liganze irenge lya Nyakasane ngasi ahâli n'ah'âbà hôshi!» [13] Olwôla lubî lwàli lwa byûbi bya zirya nsimba byayishaga byakubakubira ngasi ciguma ebwa cindi; lwàli lubî lw'erya mizizi yàli âha burhambi bwâzo, na lubî lwa cihôgêro. [14] Mûka anacinyehûkana, ampêka. Nagenda erhi nnankunîre n'omurhima guyunjwîre burhe, ci n'erhi okuboko kwa Nyakasane kungwêrhe buzirho. [15] Nanacihika aha Tel-Abibu, emwa abalulize, eburhambi bw'olwîshi Kebari, ho bàli bayûbasire; nahandaho nsiku nda ndi nka kadunduguli ekarhî kâbo.

Omulêbi kw'ali nka mulanzi w'olubaga

[16] Erhi kugera nsiku nda, akanwa ka Nyakasane kantindakwo, erhi: [17] «Wâni mwene omuntu, nkujizire mulanzi w'enyumpa ya bene Israheli: mango okayumva oluderho lw'ekanwa kâni, onagend'ibarhonda oku nie nkurhumire. [18] Erhi nankabwîra nyankola-maligo, nti: «Kufà wâfa», nâwe okabula kwakâmurhonda, okabula kwakâderha lyo ohanza oyo nyankola-maligo mpu aleke olugendo lwâge lubî lyo alama, oyôla nyankola-maligo yêhe anafana obubî bwâge, ci omukò gwâge nakulyûzegwo. [19] Ci erhi w'oyo wankarhonda oyo nyankola-maligo, akanabula kugokôla n'okuleka olugendo lwâge lubî, yêhe anafana obubî bwâge, ci w'oyo wanayôkola obuzîne bwâwe. [20] Erhi omushinganyanya akaleka obushinganyanya bwâge, akakola amabî, nanahira omurhego embere zâge: kufà akanafa. Akaba orhàli omurhonzire, afana ecâha câge, n'ebijiro by'obushinganyanya ajizire barhakacibikengêra, ci omukò gwâge nakulyûzegwo. [21] Ci

[y] **3.3** 3, 3: Erhi Yehezkiyeli ayusilya ecitabu, akanwa kâge kayunjula kanwa ka Nnâmahanga (Rhulole muli Iz 6, 3-7; Yer 1, 19; Mal

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi wakarhonda omushinganyanya mpu amanye ankajira ecâha, akanalek'ijira ecâha, kulama akanalama, bulya ali arhonzirwe, nâwe, wêne wanaciza obuzîne bwâwe».

I. Embere Yeruzalemu arhêrwe n'ababisha

Yehezkiyeli, iderha lyamugenda

[22] Ahôla go mango okuboko kwa Nyamubâho kwarhindaga kuli nie, anacimbwîra, erhi: «Yîmuka, okanye ojè ebwa kabanda, najikubwîra». [23] Nanaciyimuka nanacija ebwa kabanda, nalola oku irenge lya Nyamubâho lyàli liyimanzire eyôla munda, lyàli liyôsire nka lirya irenge nanabonaga hôfi na o-lwîshi Kebari, nanacikumba bûbi [24] Okubundi Mûka wa Nyamubâho anacinjamwo, anyîmanza akaz'indesa. Ambwîra, erhi: «Okanye ogend'iciyîgalira omu mwâwe. [25] Wâni mwene omuntu, lolà oku bakola bagend'ikushwêka n'emigozi eryâla orhankahashi cishwêkûla, orhânahash'icîrhenze muli yoᶻ. [26] Olulimi lwâwe nalugobekera ebiraka, wâbà kaduma, waleka okukazibarhonda, bulya liri iburha lya bagoma. [27] Na, amango nânakudese, nâNashub'ikuyîgula akanwa, wanababwîra, erhi: Ntya kwo Nyakasane Nyamubâho adesire: Ngasi yêshi walonza okuyumva, ayumve na ngasi yêshi orhalonza okuyumva, aleke, bulya bacibêra iburha lya bagoma.»

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 3

וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם אֵת אֲשֶׁר־תִּמְצָא אֱכוֹל אֱכוֹל אֶת־הַמְּגִלָּה הַזֹּאת וְלֵךְ דַּבֵּר אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל: וָאֶפְתַּח אֶת־פִּי
וַיַּאֲכִלֵנִי אֵת הַמְּגִלָּה הַזֹּאת: וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם בִּטְנְךָ תַאֲכֵל וּמֵעֶיךָ תְמַלֵּא אֶת הַמְּגִלָּה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן אֵלֶיךָ
וָאֹכְלָה וַתְּהִי בְּפִי כִּדְבַשׁ לְמָתוֹק: פ
וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם לֵךְ־בֹּא אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְדִבַּרְתָּ בִדְבָרָי אֲלֵיהֶם: כִּי לֹא אֶל־עַם עִמְקֵי שָׂפָה וְכִבְדֵי לָשׁוֹן אַתָּה
שָׁלוּחַ אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל: לֹא | אֶל־עַמִּים רַבִּים עִמְקֵי שָׂפָה וְכִבְדֵי לָשׁוֹן אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע דִּבְרֵיהֶם אִם־לֹא אֲלֵיהֶם
שְׁלַחְתִּיךָ הֵמָּה יִשְׁמְעוּ אֵלֶיךָ: וּבֵית יִשְׂרָאֵל לֹא יאבוּ לִשְׁמֹעַ אֵלֶיךָ כִּי־אֵינָם אבִים לִשְׁמֹעַ אֵלַי כִּי כָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל
חִזְקֵי־מֵצַח וּקְשֵׁי־לֵב הֵמָּה: הִנֵּה נָתַתִּי אֶת־פָּנֶיךָ חֲזָקִים לְעֻמַּת פְּנֵיהֶם וְאֶת־מִצְחֲךָ חָזָק לְעֻמַּת מִצְחָם: כְּשָׁמִיר
חָזָק מִצֹּר נָתַתִּי מִצְחֶךָ לֹא־תִירָא אוֹתָם וְלֹא־תֵחַת מִפְּנֵיהֶם כִּי בֵּית־מְרִי הֵמָּה: פ
וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם אֶת־כָּל־דְּבָרַי אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ קַח בְּלִבְּךָ וּבְאָזְנֶיךָ שְׁמָע: וְלֵךְ בֹּא אֶל־הַגּוֹלָה אֶל־בְּנֵי
עַמֶּךָ וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אִם־יִשְׁמְעוּ וְאִם־יֶחְדָּלוּ: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי
קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: וְקוֹל | כַּנְפֵי הַחַיּוֹת מַשִּׁיקוֹת אִשָּׁה אֶל־אַחוֹתָהּ וְקוֹל הָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם

10, 8-11).

ᶻ **3.25** Kwanahashikana erhi Yehezkiyeli aderhaga mpu bamuhanikemwo emigozi mpu lyo amango-nyisa oku obulêbi bw'okurhonda abantu bukolihwa. Obwo bulêhi bwashubirhondêra enyuma ly'okushâbwa kwa kabirhi na kwa buzinda kwa Yeruzalemu (587).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל׃ 14וְרוּחַ נְשָׂאַתְנִי וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ׃ 15וְקוֹל כַּנְפֵי הַחַיּוֹת נֹשְׂקוֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ וְקוֹל הָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל׃ 16וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וַתִּקָּחֵנִי וָאֵלֵךְ מַר בַּחֲמַת רוּחִי וְיַד־יְהוָה עָלַי חָזָקָה׃ 17וָאָבוֹא אֶל־הַגּוֹלָה תֵּל אָבִיב הַיֹּשְׁבִים אֶל־נְהַר־כְּבָר וָאֵשֶׁב שָׁם וָאֵשֵׁב שָׁם שִׁבְעַת יָמִים מַשְׁמִים בְּתוֹכָם׃ 18וַיְהִי מִקְצֵה שִׁבְעַת יָמִים פ

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 19בֶּן־אָדָם צֹפֶה נְתַתִּיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי דָּבָר וְהִזְהַרְתָּ אוֹתָם מִמֶּנִּי׃ 20בְּאָמְרִי לָרָשָׁע מוֹת תָּמוּת וְלֹא הִזְהַרְתּוֹ וְלֹא דִבַּרְתָּ לְהַזְהִיר רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ הָרְשָׁעָה לְחַיּוֹתוֹ הוּא רָשָׁע בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת וְדָמוֹ מִיָּדְךָ אֲבַקֵּשׁ׃ 21וְאַתָּה כִּי־הִזְהַרְתָּ רָשָׁע וְלוֹא־שָׁב מֵרִשְׁעוֹ וּמִדַּרְכּוֹ הָרְשָׁעָה הוּא בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת וְאַתָּה אֶת־נַפְשְׁךָ הִצָּלְתָּ׃ ס

22וּבְשׁוּב צַדִּיק מִצִּדְקוֹ וְעָשָׂה עָוֶל וְנָתַתִּי מִכְשׁוֹל לְפָנָיו הוּא יָמוּת כִּי לֹא הִזְהַרְתּוֹ בְּחַטָּאתוֹ יָמוּת וְלֹא תִזָּכַרְנָה צְדָקֹתָו אֲשֶׁר עָשָׂה וְדָמוֹ מִיָּדְךָ אֲבַקֵּשׁ׃ 23וְאַתָּה כִּי הִזְהַרְתּוֹ צַדִּיק לְבִלְתִּי חֲטֹא צַדִּיק וְהוּא לֹא־חָטָא חָיוֹ יִחְיֶה כִּי נִזְהָר וְאַתָּה אֶת־נַפְשְׁךָ הִצָּלְתָּ׃ ס

24וַתְּהִי עָלַי שָׁם יַד־יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵלַי קוּם צֵא אֶל־הַבִּקְעָה וְשָׁם אֲדַבֵּר אוֹתָךְ׃ 25וָאָקוּמָה וָאֵצֵא אֶל־הַבִּקְעָה וְהִנֵּה־שָׁם כְּבוֹד־יְהוָה עֹמֵד כַּכָּבוֹד אֲשֶׁר רָאִיתִי עַל־נְהַר־כְּבָר וָאֶפֹּל עַל־פָּנָי׃ 26וַתָּבֹא־בִי רוּחַ וַתַּעֲמִדֵנִי עַל־רַגְלַי וַיְדַבֵּר אִתִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי בֹּא הִסָּגֵר בְּתוֹךְ בֵּיתֶךָ׃ 27וְאַתָּה בֶן־אָדָם הִנֵּה נָתְנוּ עָלֶיךָ עֲבוֹתִים וַאֲסָרוּךְ בָּהֶם וְלֹא תֵצֵא בְּתוֹכָם׃ 28וּלְשׁוֹנְךָ אַדְבִּיק אֶל־חִכֶּךָ וְנֶאֱלַמְתָּ וְלֹא־תִהְיֶה לָהֶם לְאִישׁ מוֹכִיחַ כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה׃ 29וּבְדַבְּרִי אוֹתְךָ אֶפְתַּח אֶת־פִּיךָ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַשֹּׁמֵעַ | יִשְׁמָעְ וְהֶחָדֵל | יֶחְדָּל כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה׃ ס

4

Okumanyîsa oku Yeruzalemu âgorhwa

[1] Mwene omuntu, yanka itofali, olihebe embere zâwe: Otâkekwo olugo Yeruzalemu. [2] Enyuma z'aho wânarhangira okugorha olwôla lugo, wanalulundikakwo ebisinga, wanaluhirakwo enkingi, wanaluyunjuza birâlo, wanaluzonza bimpokolo omu marhambi moshi. [3] Okubundi, wanayanka olukalangiro lw'ecûma, lubè nka lwo luyûbasirwe ekarhî kawe n'olugo, Waânayêrekera emunda luli, wânalugorha, loshi oluzonge. Cimanyîso ecôla oku mulala gw'Israheli. [4] Gwesherêra oluhande lw'ekumosho, cibarhuze ecâha c'omulala gw'Israheli, Ensiku wakanagez'ogwishîre ntyôla erhi zo onabarhwîremwo ecâha câbo. [5] Niene nkugerîre emyâka y'ecôla câha câbo, gali mango ga nsiku magana asharhu na makumi gali mwenda, na muli agôla mango wânabarhulamo ecâha c'omulala gwa bene Israheli. [6] Hano obà wamàziyûsa, wânagwesherêra kandi olunda lw'ekulyo, wânacibarhuza ecâha c'omulala gwa Yuda, wanageza nsiku makumi ani. Nâkugerera amango, lusiku luguma oku mwâka muguma, [7] Wânayêrekera lulya lunda Yeruzalemu agorhîrwe, wanayînamula okuboko kwâwe kulyo kurhali kubwîkire na cici, wânaderha ebinwa bya obulêbi kuli Yeruzalemu, [8] Lolà oku nâkushwêka n'emigozi, lyo olekikazihindamukira olunda n'olundi, kuhika omale ezôla nsiku zâwe z'okushwêkwa, [9] Kuziga orholage engano, emparabuka, emporoji, ebishimbo, enkole, obulo: ebyôla byôshi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wânabivanganya haguma, obidêkere nyungu nguma ojiremwo omugati gwâwe, Ensiku wâkanageza oli ogwêsherire lunda luguma erhi na ogwôla mugati gwâwe gwo onadwîrhe wâlyakwo, [10] N'ebyôla biryo wâkazilyakwo, wânakazirhôla lugero lwa sikeli nguma, byo wâkalya oku lusiku, oku lusiku luguma loshi. [11] Wâkazinywa amîshi ci konene ga lugero wânakazinywa ecigabi ca kali ndarhu c'e setiri omu lusiku lugumagumà, [12] Ebyôla biryo byâwe wânakaziryanka mburungusè ya mugati ogu wàyokeraga oku mazî g'abantu erhi bânabona, [14] Wânaderha erhi: «Ntyâla kwo adesire Nyamubâho Nyamuzinda w'Israheli. Ntyôla kwo bene Israheli bâyishikalya ebiryo byâbo bihemusire omu karhî ka amashanja emunda nàbahivire,» [14] Okubundi nanaciderha nti: Mashi! Nyakasane Nyamubâho, iroho lyâni lirhahemusiri. Kurhenga e burhò bwâni kuhika bunôla, ntà mango ciru n'amaguma nkola ndîre enyama yaniolagwa igosi, nîsi erhi eyi bàsharhulaga, ntà mango enyama ngalugalu ekola enjîre e kanwa. [15] Anacimbwîra, erhi akaba ntyôla nkolaga nkuyêmêrîre okaz'ibiyôca n'amashî ahâli h'amazî g'abantu, okwôla kwo wakaziyôkera omugati gwâwe, [16] Kandi àshubimbwîra erhi: Mwene omuntu, lolà oku nkola navunanga nsherêze embîko y'omugati gwa Yeruzalemu: Bâkazilira oku bihamba ecihimbi c'omugati cigere, n'amîshi nago bânakaziganywa erhi bânajuguma bulya nago gali magere, [17] okwôla kôshi ali ebwa kubà omugati n'amîshi byâbulikana: bôshi haguma bâhorha banayûmîri-re erhi byâha byâbo birhuma.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 4

וְאַתָּה בֶן־אָדָם קַח־לְךָ לְבֵנָה וְנָתַתָּה אוֹתָהּ לְפָנֶיךָ וְחַקּוֹתָ עָלֶיהָ עִיר אֶת־יְרוּשָׁלִָם׃ וְנָתַתָּה עָלֶיהָ מָצוֹר וּבְנֵית עָלֶיהָ
דָּיֵק וְשָׁפַכְתָּ עָלֶיהָ סֹלְלָה וְנָתַתָּה עָלֶיהָ מַחֲנוֹת וְשִׂים־עָלֶיהָ כָּרִים סָבִיב׃ וְאַתָּה קַח־לְךָ מַחֲבַת בַּרְזֶל וְנָתַתָּה אוֹתָהּ
קִיר בַּרְזֶל בֵּינְךָ וּבֵין הָעִיר וַהֲכִינוֹתָהּ אֶת־פָּנֶיךָ אֵלֶיהָ וְהָיְתָה בַמָּצוֹר וְצַרְתָּ עָלֶיהָ אוֹת הִיא לְבֵית יִשְׂרָאֵל׃ ס
וְאַתָּה שְׁכַב עַל־צִדְּךָ הַשְּׂמָאלִי וְשַׂמְתָּ אֶת־עֲוֹן בֵּית־יִשְׂרָאֵל עָלָיו מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו תִּשָּׂא
אֶת־עֲוֹנָם׃ וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ אֶת־שְׁנֵי עֲוֹנָם לְמִסְפַּר יָמִים שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְתִשְׁעִים יוֹם וְנָשָׂאתָ עֲוֹן בֵּית־יִשְׂרָאֵל׃ וְכִלִּיתָ
אֶת־אֵלֶּה וְשָׁכַבְתָּ עַל־צִדְּךָ הַיְמָנִי שֵׁנִית וְנָשָׂאתָ אֶת־עֲוֹן בֵּית־יְהוּדָה אַרְבָּעִים יוֹם יוֹם לַשָּׁנָה יוֹם לַשָּׁנָה נְתַתִּיו
לָךְ׃ וְאֶל־מְצוֹר יְרוּשָׁלַ͏ִם תָּכִין פָּנֶיךָ וּזְרֹעֲךָ חֲשׂוּפָה וְנִבֵּאתָ עָלֶיהָ׃ וְהִנֵּה נָתַתִּי עָלֶיךָ עֲבוֹתִים וְלֹא־תֵהָפֵךְ מִצִּדְּךָ
אֶל־צִדֶּךָ עַד־כַּלּוֹתְךָ יְמֵי מְצוֹרֶךָ׃ וְאַתָּה קַח־לְךָ חִטִּין וּשְׂעֹרִים וּפוֹל וַעֲדָשִׁים וְדֹחַן וְכֻסְּמִים וְנָתַתָּה אוֹתָם בִּכְלִי אֶחָד
וְעָשִׂיתָ אוֹתָם לְךָ לְלֶחֶם מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־אַתָּה ׀ שֹׁוכֵב עַל־צִדְּךָ שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְתִשְׁעִים יוֹם תֹּאכְלֶנּוּ׃ וּמַאֲכָלְךָ
אֲשֶׁר תֹּאכְלֶנּוּ בְּמִשְׁקָל עֶשְׂרִים שֶׁקֶל לַיּוֹם מֵעֵת עַד־עֵת תֹּאכְלֶנּוּ׃ וּמַיִם בְּמִשּׁוּרָה תִּשְׁתֶּה שִׁשִּׁית הַהִין מֵעֵת
עַד־עֵת תִּשְׁתֶּה׃ וְעֻגַת שְׂעֹרִים תֹּאכְלֶנָּה וְהִיא בְּגֶלְלֵי צֵאַת הָאָדָם תְּעֻגֶנָּה לְעֵינֵיהֶם׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13 וַיֹּאמֶר יְהוָה בָּכָה יֹאכְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־לַחְמָם טָמֵא בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר אַדִּיחֵם שָׁם׃ 14 וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה
נַפְשִׁי לֹא מְטֻמָּאָה וּנְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא־אָכַלְתִּי מִנְּעוּרַי וְעַד־עַתָּה וְלֹא־בָא בְּפִי בְּשַׂר פִּגּוּל׃ ס
15 וַיֹּאמֶר אֵלַי רְאֵה נָתַתִּי לְךָ אֶת־צְפוּעֵי הַבָּקָר תַּחַת גְּלֵלֵי הָאָדָם וְעָשִׂיתָ אֶת־לַחְמְךָ עֲלֵיהֶם׃ ס
16 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הִנְנִי שֹׁבֵר מַטֵּה־לֶחֶם בִּירוּשָׁלַם וְאָכְלוּ־לֶחֶם בְּמִשְׁקָל וּבִדְאָגָה וּמַיִם בְּמִשּׁוּרָה וּבְשִׁמָּמוֹן
יִשְׁתּוּ׃ 17 לְמַעַן יַחְסְרוּ לֶחֶם וָמַיִם וְנָשַׁמּוּ אִישׁ וְאָחִיו וְנָמַקּוּ בַּעֲוֹנָם׃ פ

5

[1] Nâwe mwene omuntu, yanka engôrho nyôji, oyifumbarhe nka lwembe lumôma bwânwa, yigeze oku irhwe lyâwe n'oku bwânwa bwâwe. Kandi wânarhôla omunzâni, wânarhondêra okugera n'okugabanya erya migohe y'emvîri watwâga. [2] Ecigabi ciguma ca kasharhu, wânacidulika muliro omu karhî k'olugo, ago mango olugo lwâbalugorhe. Wânashubirhôla ecindi cihimbi ca kasharhu wânaja wâcitwa n'engôrho, kuzunguluka olugo loshi. Ecindi cihimbi ca kasharhu cizinda, wânacibuha cihêkwe n'empûsi, erhi nâni namâyisha nyo-mwîre engôrho enyuma zâbo. [3] Kandi wanashubirholakwo rhundi rhuvîri rhusungunu, orhugonyere omu muhiro gw'ecishûli câwe. [4] Kuli orhôla rhuvîri wânashubirhôla kwo kandi rhusungunu, orhukwêbe omu karhî k'omuliro onarhuyôce. Rhwânagarha muliro.

[5] Kandi, wânabwîra omulala gwa bene Israheli bôshi, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, alaga Yeruzalemu nàsimikaga ekarhî k'amashanja, âzungulukwa n'ebihugo by'ihanga. [6] Yeruzalemu abîre mugoma, anahemukîre engeso zâni kulusha amashanja, agayaguza àmarhegeko gâni kulusha ebihugo bimuli eburhambi, bulya àgayire engeso zâni n'amarhegeko gâni arhagashimba.

[7] Co cirhumire aderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho, erhi; «Ebwa kubà mwabîre bagoma kulusha amashanja gamuzongolosire, murhashimba amangorhegeko gâni, murhanalanga engeso zâni, na ciru murhashimba engeso z'amashanja gamuzongolosire, [8] okwôla kwamarhuma aderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho, erhi: «Nâni ntà kuli kwo, nkola nakuhira kwo amahanya, embaga zôshi zirhangâle». [9] Nâjira ntyôla kuli we oku ntasagijira, ntakanacikujira bundi, n'ecarhuma gali agôla mabî gawe magalugalu. [10] Co carhuma, b'îshe w'abâna bakola bakazilira abâna bâbo ekarhî kâwe, n'abâna balye b'îshe wâbo. Nâkuhonda kwo amahane nnanshandabanye abâna bâwe bacisigire bajè enyunda zôshi z'igulu. [11] Co cirhumire, ndahîre oku buzîne bwâni, Nyakasane Nyamubâho okudesire, ebwa kubà wàhemwîre ahantu hâni hatagatîfu n'amabî gâwe magalugalu, nâni nkola nâmujàndika buzira masù ga bwonjo na buzira kubabalira. [12] Cihimbi ciguma ca kasharhu c'abantu bâwe bafà n'ecihûsi, ishali lyâbamalirira ekarhî kâwe, ecindi cihimbi ca kasharhu engôrho yâcimalira eburhambi bwâwe n'ecindi cihimbi ca kasharhu cicisigîre nâcishandabanya balibirhe erhi n'engôrho ebali omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nyuma. [13] Lero obwo, obukunizi bwâni bwânarhimukwa n'oburhè bwâni bwânarhulirira kuli bo bulya namacîhôla; ntyo banamanya oku niene Nyamubâho, nie nahigaga ntyo erhi lûji lurhuma, nâbayûkizakwo oburhè bwâni. [14] Nâwe wêne, nâkujira bwêrûlè, wâbà embere z'amashanja gakuzongolosire na ngasi bagera bôshi. [15] Wâbà masheka, kantu ka nshonyi, lwiganyo lwa kuyôbohya oku mashanja gakuzonzire amango nakujirira ebyôla byôshi omu bucîranuzi bwâni haguma n'oburhe n'obukunizi n'amahane makali. Nie Nyamubâho okudesire. [16] Omu kukurhumira enyampi yâni mikali y'ecizomho, yo yanakumalîra bulya nayirhuma ekuheze, ciru nanyûshûle eryo ishali kuli we, -nânaherêrekeza omugati olya, ogu wali ocicîbikîre. [17] Nâkurhumira ecizombo n'ebiryanyi bikali bikazikulya abâna; ecihûsi n'omukò byâgera emwâwe. Nâkurhumira n'engôrho ekumalîre. Nie Nyamubâho okudesire.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 5

וְאַתָּה בֶן־אָדָם קַח־לְךָ | חֶרֶב חַדָּה תַּעַר הַגַּלָּבִים תִּקָּחֶנָּה לָּךְ וְהַעֲבַרְתָּ עַל־רֹאשְׁךָ וְעַל־זְקָנֶךָ וְלָקַחְתָּ לְךָ מֹאזְנֵי מִשְׁקָל וְחִלַּקְתָּם: שְׁלִשִׁית בָּאוּר תַּבְעִיר בְּתוֹךְ הָעִיר כִּמְלֹאת יְמֵי הַמָּצוֹר וְלָקַחְתָּ אֶת־הַשְּׁלִשִׁית תַּכֶּה בַחֶרֶב סְבִיבוֹתֶיהָ וְהַשְּׁלִשִׁית תִּזְרֶה לָרֽוּחַ וְחֶרֶב אָרִיק אַחֲרֵיהֶם: וְלָקַחְתָּ מִשָּׁם מְעַט בִּמְסְפָּר וְצַרְתָּ אוֹתָם בִּכְנָפֶיךָ: וּמֵהֶם עוֹד תִּקָּח וְהִשְׁלַכְתָּ אוֹתָם אֶל־תּוֹךְ הָאֵשׁ וְשָׂרַפְתָּ אֹתָם בָּאֵשׁ מִמֶּנּוּ תֵצֵא־אֵשׁ אֶל־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל: פ

כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה זֹאת יְרוּשָׁלַ͏ִם בְּתוֹךְ הַגּוֹיִם שַׂמְתִּיהָ וּסְבִיבוֹתֶיהָ אֲרָצוֹת: וַתָּמֶר אֶת־מִשְׁפָּטַי לְרִשְׁעָה מִן־הַגּוֹיִם וְאֶת־חֻקּוֹתַי מִן־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֶיהָ כִּי בְמִשְׁפָּטַי מָאָסוּ וְחֻקּוֹתַי לֹא־הָלְכוּ בָהֶם: ס

לָכֵן כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן הֲמֹנְכֶם מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם בְּחֻקּוֹתַי לֹא הֲלַכְתֶּם וְאֶת־מִשְׁפָּטַי לֹא עֲשִׂיתֶם וְכִמְשְׁפְּטֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם לֹא עֲשִׂיתֶם: ס

לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי עָלַיִךְ גַּם־אֲנִי וְעָשִׂיתִי בְתוֹכֵךְ מִשְׁפָּטִים לְעֵינֵי הַגּוֹיִם: וְעָשִׂיתִי בָךְ אֲשֶׁר לֹא־עָשִׂיתִי וְאֶת אֲשֶׁר־לֹא־אֵעָשֶׂה כָמֹהוּ עוֹד יַעַן כָּל־תּוֹעֲבֹתָיִךְ: ס

לָכֵן אָבוֹת יֹאכְלוּ בָנִים בְּתוֹכֵךְ וּבָנִים יֹאכְלוּ אֲבוֹתָם וְעָשִׂיתִי בָךְ שְׁפָטִים וְזֵרִיתִי אֶת־כָּל־שְׁאֵרִיתֵךְ לְכָל־רוּחַ: פ

לָכֵן חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם־לֹא יַעַן אֶת־מִקְדָּשִׁי טִמֵּאת בְּכָל־שִׁקּוּצַיִךְ וּבְכָל־תּוֹעֲבֹתָיִךְ וְגַם־אֲנִי אֶגְרַע וְלֹא־תָחוֹס עֵינִי וְגַם־אֲנִי לֹא אֶחְמוֹל: שְׁלִשִׁתַּיִךְ בַּדֶּבֶר יָמוּתוּ וּבָרָעָב יִכְלוּ בְתוֹכֵךְ וְהַשְּׁלִשִׁית בַּחֶרֶב יִפְּלוּ סְבִיבוֹתָיִךְ וְהַשְּׁלִישִׁית לְכָל־רוּחַ אֶזָּרֶה וְחֶרֶב אָרִיק אַחֲרֵיהֶם: וְכָלָה אַפִּי וְהַנַּחֹתִי חֲמָתִי בָּם וְהִנָּחֲמְתִּי וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי בְּקִנְאָתִי בְּכַלּוֹתִי חֲמָתִי בָּם: וְאֶתְּנֵךְ לְחָרְבָּה וּלְחֶרְפָּה בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתָיִךְ לְעֵינֵי כָּל־עוֹבֵר: וְהָיְתָה חֶרְפָּה וּגְדוּפָה מוּסָר וּמְשַׁמָּה לַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתָיִךְ בַּעֲשׂוֹתִי בָךְ שְׁפָטִים בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְתֹכְחוֹת חֵמָה אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי: בֶּחָצֵי אֶת־חִצֵּי הָרָעָב הָרָעִים בָּהֶם אֲשֶׁר הָיוּ לְמַשְׁחִית אֲשֶׁר־אַשְׁלַח אוֹתָם לְשַׁחֶתְכֶם וְרָעָב אוֹסֵף עֲלֵיכֶם וְשָׁבַרְתִּי לָכֶם מַטֵּה־לָחֶם: וְשִׁלַּחְתִּי עֲלֵיכֶם רָעָב וְחַיָּה רָעָה וּשְׁכָלֶךָּ וְדֶבֶר וָדָם יַעֲבָר־בָּךְ וְחֶרֶב אָבִיא עָלַיִךְ אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6

Oku biyêrekîre entondo z'Israheli

[1] Oluderho lwa Nnâmahanga lwanacintinda kwomuli ebîra binwa, erhi: [2] Wâni mwene omuntu, oyêrekere ebwa ntondo z'Israheli ozibwîre ebinwa by'obulêbi. [3] Ozibwîre, erhi: Wâni ntondo z'Israheli, yumvagyi oluderho lwa Nyakasane Nyamubâho. Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, aku-bwîzire entondo, akubwîzire orhurhondo, emisîma n'orhubanda[a]. Loli oku nâlêrha abayisha bamuyomolîre engôrho, bashanda empêro zinyu. [4] Empêrero zinyu zashandwa, ebîko binyu bayôkeramwo enshangi byasherezibwa, abayûbaka kuli mwe bôshi nâbahungumula, bânigwa embere s'abazimu binyu, [5] n'amavuha ginyu gôshi nagalundalunda eburhambi bw'empêrero zinyu. [6] Ngasi hôshi muyûbasire, ebishagala byâshandâla, empêro zinyu zahenganulwa, lyo empêrero zinyu zishandâzibwa bananyâge ebiri kwo byôshi, lyo abazimu binyu bajonjagwa banahirigirhe n'ebîko binyu muyôkeramwo enshangi bihashisherêzibwa na ntyo eby'obushanja bwinyu bihirigirhe. [7] Abantu bafu-nde engôrho bâkazihirima omu karhî kinyu, na ntyo mwânamanya oku ho mbà, nie Nyamubâho. [8] Ci konene nâbabalira baguma muli mwe, baguma bâfulumuka engôrho omu mashanja, banashandabane omu mashanja. [9] Okubundi obwôla, ngasi bàfumire olufu bamulimwo, bânashubikaz'inkengêra emwa galya mashanja bàjaga emwâbo, bali bantu nâlumisa omurhima gwandekaga n'amasù gâbo g'obugonyi[b], agajag'icîshwêkera oku bazimu. Bâkaziyumva olushologorho kuli bwo bonene erhi galya mabî gâbo gôshi bajira garhuma. [10] Ntyo, banamanya oku nie Nyamubâho: Nakudesire, n'ebinderha birhaba bya busha, oku nâbakolera amaligo.

Ebyâha b'Israheli

[11] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Mushûrhe omu mahi, mushûrhe n'okugulu okw'idahomunaderhe mpu: Yajeeewe! Oku mabî gôshi gàjiragwa n'omulala gw'Israheli, lêro ndi okolaga wâfà n'engôrho, n'ecizombo n'ecihûsi. [12] Abali kulî bâfa n'ecihûsi, abali hôfi bâyîrhwa n'engôrho, abashugunusire ebyo babagorha bafe n'ishali, ebwa kubà nayûkiza ohurhe bwâni kuli bwo. [13] Mwamanya oku nie Nyamubâho hanôla mubona oku emirhima yâbo migwîke ngôrho eyunjulire ekarhî k'abazimu bâbo, eburhambi bw'e mpêrero zâbo, oku ngasi hirhondo hilengelîre, oku busongerwe bw'entondo zôshi, oku ngasi murhi mubishi, oku ngasi murhi gwa cishakashaka halya ba-rherekêrera omugavu gw'okurhûliriza abazimu bâbo. [14] Nâlambulira okuboko kwâni kuli bwo n'ecihugo côshi ncîjîre bwamwa kurhenga omw'irungu kuhika e Ribla,

---

[a] **6.3** Abanya-Kanani bwo bakag'irherekêra oku ntondo, buzinda Abayahudi nabo babayîganya.
[b] **6.9** Omurhima n'amasù g'obugonyi: olu lulî luderho lulug'iderhwa omu Ndagâno ya Mîra. Abayahudi baleka okukaziharâmya Nyamuzinda, barhondêra okukaziharâmya abazimu; kobinali nkakula omulume akanaleka rnukâge w'obuhya nkana, ashimbe owundi w'eciherula; erhi kula omukazi akaleka ibà afundikaga bonaye ifundo ly'obuhya, abone ehilume hyamulimikirakwo hyo akola arhonyize.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

na ngasi hôshi bayûbaka na ntyo banamanya oku nie Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 6

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל וְהִנָּבֵא אֲלֵיהֶם: וְאָמַרְתָּ הָרֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ
דְּבַר־אֲדֹנָי יְהוִה כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֶהָרִים וְלַגְּבָעוֹת לָאֲפִיקִים וְלַגֵּאָיוֹת הִנְנִי אֲנִי מֵבִיא עֲלֵיכֶם חֶרֶב וְאִבַּדְתִּי
בָּמוֹתֵיכֶם: וְנָשַׁמּוּ מִזְבְּחוֹתֵיכֶם וְנִשְׁבְּרוּ חַמָּנֵיכֶם וְהִפַּלְתִּי חַלְלֵיכֶם לִפְנֵי גִלּוּלֵיכֶם: וְנָתַתִּי אֶת־פִּגְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי
גִּלּוּלֵיהֶם וְזֵרִיתִי אֶת־עַצְמוֹתֵיכֶם סְבִיבוֹת מִזְבְּחוֹתֵיכֶם: בְּכֹל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם הֶעָרִים תֶּחֱרַבְנָה וְהַבָּמוֹת תִּישַׁמְנָה לְמַעַן
יֶחֶרְבוּ וְיֶאְשְׁמוּ מִזְבְּחוֹתֵיכֶם וְנִשְׁבְּתוּ גִּלּוּלֵיכֶם וְנִגְדְּעוּ חַמָּנֵיכֶם וְנִמְחוּ מַעֲשֵׂיכֶם: וְנָפַל חָלָל בְּתוֹכְכֶם
וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה: וְהוֹתַרְתִּי בִּהְיוֹת לָכֶם פְּלֵיטֵי חֶרֶב בַּגּוֹיִם בְּהִזָּרוֹתֵיכֶם בָּאֲרָצוֹת: וְזָכְרוּ פְלֵיטֵיכֶם אוֹתִי בַּגּוֹיִם
אֲשֶׁר נִשְׁבּוּ־שָׁם אֲשֶׁר נִשְׁבַּרְתִּי אֶת־לִבָּם הַזּוֹנֶה אֲשֶׁר־סָר מֵעָלַי וְאֶת עֵינֵיהֶם הַזֹּנּוֹת אַחֲרֵי גִלּוּלֵיהֶם וְנָקְטוּ בִּפְנֵיהֶם
אֶל־הָרָעוֹת אֲשֶׁר עָשׂוּ לְכֹל תּוֹעֲבֹתֵיהֶם: וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה לֹא אֶל־חִנָּם דִּבַּרְתִּי לַעֲשׂוֹת לָהֶם הָרָעָה הַזֹּאת: פ
כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַכֵּה בְכַפְּךָ וּרְקַע בְּרַגְלְךָ וֶאֱמָר־אֲחָ אֶל כָּל־תּוֹעֲבוֹת רָעוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בַּחֶרֶב בָּרָעָב
וּבַדֶּבֶר יִפֹּלוּ: הָרָחוֹק בַּדֶּבֶר יָמוּת וְהַקָּרוֹב בַּחֶרֶב יִפּוֹל וְהַנִּשְׁאָר וְהַנָּצוּר בָּרָעָב יָמוּת וְכִלֵּיתִי חֲמָתִי בָּם: וִידַעְתֶּם
כִּי־אֲנִי יְהוָה בֶּהְיוֹת חַלְלֵיהֶם בְּתוֹךְ גִּלּוּלֵיהֶם סְבִיבוֹת מִזְבְּחוֹתֵיהֶם אֶל כָּל־גִּבְעָה רָמָה בְּכֹל | רָאשֵׁי הֶהָרִים וְתַחַת
כָּל־עֵץ רַעֲנָן וְתַחַת כָּל־אֵלָה עֲבֹתָה מְקוֹם אֲשֶׁר נָתְנוּ־שָׁם רֵיחַ נִיחֹחַ לְכֹל גִּלּוּלֵיהֶם: וְנָטִיתִי אֶת־יָדִי עֲלֵיהֶם וְנָתַתִּי
אֶת־הָאָרֶץ שְׁמָמָה וּמְשַׁמָּה מִמִּדְבַּר דִּבְלָתָה בְּכֹל מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה: פ

7

Oku byayishibà buzinda

[1] Oluderho lwa Nnâmahanga lwanacintinda kwo muli ebîra binwa, erhi: [2] Mwene omuntu, oderhe, erhi: Ntyâla kwo Nyakasane Nyamubâho abwîzire ecihugo c'Israheli, erhi: Hôshi aho! Obuzindazinda bunôla bwamayîsha empande zôshi z'ecihugo. [3] Lero bunôla olwâwe lwamayûrha, nkola nalîkûlira oburhè bwâni kuli we, lyo nkutwîra olubanja oku olugendo lwâwe lunali, n'okukudôsa kuli galya mabî gôshi okazijira. [4] Ntakubere obwonjo, ntà kubabalire, ci nakudôsa oku lugendo lwâwe na kuli galya mabî gâwe gabonekana ekarhî kâwe, na ntyôla wamanya oku nie Nyamubâho.

[5] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Lolà oku obuhanya bwamayisha oku bundi. [6] Obuzindazinda bunôla buyiruka, obuzindazinda bunôla bukuyishire, lolà oku bukuyishire, lolà okubuyiruka. [7] Gakola mango gâwe, ewâni, we oyûbaka omu cihugo. Amango gayiruka, olusiku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

luli hôfi kakola kavango ci burhaciri bushagaluke oku ntondo. [8] Na bunôla nkolaga nakujahika kwo obukunizi bwâni, n'oburhè bwâni mbuyukize kuli we: nkola nakutwîra olubanja nk'oku olugendo lwâwe lunali, nankudôse kuli galya mabî gôshi okazijira. [9] Ntà busù bwa bwonjo nâjira, ntâbabalire, ebwa kubà nakudôsa oku lugendo lwâwe na kuli galya mabî gâwe gabonekana ekarhî kâwe, na ntyo wâmanya oku nie Nyamubâho, nie ndwîrhe nashûrha.

[10] Alaga olusiku, alaga oku luyiruka, amango gâwe gamayisha, obuhanya buli hôfi obucîbone bwâwe bwàmayalagala. [11] Akavango kamayûshûka, kamabà buhanya bwa bwîsi bwonene. [12] Amango gayishire, olusiku luli hôfi. Owagula amanye ankacîshinga, naye owagûza amanye ankacîduduma, ebwa kubà obukunizi bwahonîre ngasi muguma. [13] Owagûza arhacibone ebi anaguzize; ngasi muguma analama omu câha câge buzira kurhabâlwa na ndi. [14] Omushekera gwàmabûhwa, byôshi bikola birheganye, na ntâye wankaderha mpu akola ajilwa, ebwa kubà oburhè bwâni bwaciîhulire oku bantu bôshi.

Ebyâha b'Israheli

[15] Engôrho eri embuga, ecihûsi n'ecizombo nabyo biri omundalâla. Erhi ankabà hali oli omu ishwa, oyôla ananigwe n'engôrho, na ngasi yeshi oli omu lugo, ecizombo n'ecihûsi byânamumalîra[c]. [16] Abankaderha mpu bayâka bakola bayâkira oku ntondo, nka ngûkù zarhenga omu rhubanda, nâyish'ibanigûliza eyôla munda bôshi, ngasi muguma erhi mabî gâge garhuma. [17] Amaboko gôshi ganoga, n'amadwi gôshi gaforhama. [18] Bâyambala sunzu, n'omusisi gwâbabu-mba obusù bôshi bwayunjula nshonyi, amarhwe gôshi gamômwa. [19] Bâjahika ensaranga zâbo omu mirimbwa, n'amasholo gâbo gabageza mwo omusisi. Barhankaciyîgurha, barhakâcibumba enda bulya amasholo n'ensaranga byo bya-rhumaga bahirima omu byâha. [20] Bàkazâg'ilimbira ebisikiyo byâbo: babijira byâbà nsanamu zâbo ngalugalu, byâbà bazimu bâbo. Co carhuma nkola najira kabe kantu kakaz'ibagezamwo omusisi. [21] Ebyôla nâleka abantu b'ihanga bayish'ibinyaga, bigukumbwe n'ebishungu by'omu cihugo. Bânayishibihemula. [22] Nâbayâsa obusù, banayishihemula embîko yâni, abashombanyi b'ihanga bahika muli yo, bayihemule.

[23] Cilukire omugufu bulya ecihugo cayunjwîre mifu ya bantu bajàbânigwa, olugo luyunjwîre kavango. [24] Nayisha ndwîrhe galya mashanja makali bwenêne, gayishibanyaga enyumpa zâbo. Nâfunyaza obucîbone bw'Abanya-buhashe, n'ebirhînyiro byâbo byahemulwa. [25] Okujuguma kuyiruka, balonza omurhûla banagubule. [26] Obuhanya bwâja oku bundi, omwanzi gwâkaziyisha oku gundi: bakazihûna mpu omulêbi abalêberage, omudâhwa abahe amarhegeko, ihano libulikane oku bagula. [27] Mwâmi aja omu mishîbo, omuluzi ayunjula mirhanyo, amaboko g'abantu b'omu cihugo gâgeramwo omusisi. Nâbajirira nk'oku olugendo lwâbo lunakwânîne, nabatwîra

[c] **7.15** Olole Mt 24, 16-18 oku Mwâmi Yezu ashambîre oku biyêrekire amalibuko ga Yeruzalcemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

emmanja nk'oku emmanja zâbo zinali, na ntyo banamanya oku nie Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 7

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: וְאַתָּה בֶן־אָדָם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לְאַדְמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ בָּא הַקֵּץ עַל־אַרְבַּעַת כַּנְפוֹת
הָאָרֶץ: עַתָּה הַקֵּץ עָלַיִךְ וְשִׁלַּחְתִּי אַפִּי בָּךְ וּשְׁפַטְתִּיךְ כִּדְרָכָיִךְ וְנָתַתִּי עָלַיִךְ אֶת כָּל־תּוֹעֲבֹתָיִךְ: וְלֹא־תָחוֹס עֵינִי
עָלַיִךְ וְלֹא אֶחְמֹל כִּי דְרָכַיִךְ עָלַיִךְ אֶתֵּן וְתוֹעֲבוֹתַיִךְ בְּתוֹכֵךְ תִּהְיֶיןָ וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה: פ
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה רָעָה אַחַת רָעָה הִנֵּה בָאָה: קֵץ בָּא בָּא הַקֵּץ הֵקִיץ אֵלַיִךְ הִנֵּה בָּאָה: הַצְּפִירָה אֵלַיִךְ
יוֹשֶׁב הָאָרֶץ בָּא הָעֵת קָרוֹב הַיּוֹם מְהוּמָה וְלֹא־הֵד הָרִים: עַתָּה מִקָּרוֹב אֶשְׁפְּךָה חֲמָתִי עָלַיִךְ וְכִלֵּיתִי אַפִּי בָּךְ
וּשְׁפַטְתִּיךְ כִּדְרָכָיִךְ וְנָתַתִּי עָלַיִךְ אֶת כָּל־תּוֹעֲבוֹתָיִךְ: וְלֹא־תָחוֹס עֵינִי וְלֹא אֶחְמֹל כִּדְרָכַיִךְ עָלַיִךְ אֶתֵּן וְתוֹעֲבוֹתַיִךְ
בְּתוֹכֵךְ תִּהְיֶיןָ וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה מַכֶּה: הִנֵּה הַיּוֹם הִנֵּה בָאָה יָצְאָה הַצְּפִירָה צָץ הַמַּטֶּה פָּרַח הַזָּדוֹן: הֶחָמָס |
קָם לְמַטֵּה־רֶשַׁע לֹא־מֵהֶם וְלֹא מֵהֲמוֹנָם וְלֹא מֵהֶמְהֵם וְלֹא־נֹדַ בָּהֶם: בָּא הָעֵת הִגִּיעַ הַיּוֹם הַקּוֹנֶה אַל־יִשְׂמַח
וְהַמּוֹכֵר אַל־יִתְאַבֵּל כִּי חָרוֹן אֶל־כָּל־הֲמוֹנָהּ: כִּי הַמּוֹכֵר אֶל־הַמִּמְכָּר לֹא יָשׁוּב וְעוֹד בַּחַיִּים חַיָּתָם כִּי־חָזוֹן
אֶל־כָּל־הֲמוֹנָהּ לֹא יָשׁוּב וְאִישׁ בַּעֲוֹנוֹ חַיָּתוֹ לֹא יְתַחַזֵּקוּ: תָּקְעוּ בַתְּקוֹעַ וְהָכִין הַכֹּל וְאֵין הֹלֵךְ לַמִּלְחָמָה כִּי חֲרוֹנִי
אֶל־כָּל־הֲמוֹנָהּ: הַחֶרֶב בַּחוּץ וְהַדֶּבֶר וְהָרָעָב מִבַּיִת אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בַּחֶרֶב יָמוּת וַאֲשֶׁר בָּעִיר רָעָב וָדֶבֶר
יֹאכֵלֻנּוּ: וּפָלְטוּ פְלֵיטֵיהֶם וְהָיוּ אֶל־הָהָרִים כְּיוֹנֵי הַגֵּאָיוֹת כֻּלָּם הֹמּוֹת אִישׁ בַּעֲוֹנוֹ: כָּל־הַיָּדַיִם תִּרְפֶּינָה וְכָל־בִּרְכַּיִם
תֵּלַכְנָה מָיִם: וְחָגְרוּ שַׂקִּים וְכִסְתָה אוֹתָם פַּלָּצוּת וְאֶל כָּל־פָּנִים בּוּשָׁה וּבְכָל־רָאשֵׁיהֶם קָרְחָה: כַּסְפָּם בַּחוּצוֹת
יַשְׁלִיכוּ וּזְהָבָם לְנִדָּה יִהְיֶה כַּסְפָּם וּזְהָבָם לֹא־יוּכַל לְהַצִּילָם בְּיוֹם עֶבְרַת יְהוָה נַפְשָׁם לֹא יְשַׂבֵּעוּ וּמֵעֵיהֶם לֹא יְמַלֵּאוּ
כִּי־מִכְשׁוֹל עֲוֹנָם הָיָה: וּצְבִי עֶדְיוֹ לְגָאוֹן שָׂמָהוּ וְצַלְמֵי תוֹעֲבָתָם שִׁקּוּצֵיהֶם עָשׂוּ בוֹ עַל־כֵּן נְתַתִּיו לָהֶם
לְנִדָּה: וּנְתַתִּיו בְּיַד־הַזָּרִים לָבַז וּלְרִשְׁעֵי הָאָרֶץ לְשָׁלָל וְחִלְּלֻהוּ: וְהַסְבּוֹתִי פָנַי מֵהֶם וְחִלְּלוּ אֶת־צְפוּנִי וּבָאוּ־בָהּ
פָּרִיצִים וְחִלְּלוּהָ: פ
עֲשֵׂה הָרְתּוֹק כִּי הָאָרֶץ מָלְאָה מִשְׁפַּט דָּמִים וְהָעִיר מָלְאָה חָמָס: וְהֵבֵאתִי רָעֵי גוֹיִם וְיָרְשׁוּ אֶת־בָּתֵּיהֶם וְהִשְׁבַּתִּי
גְּאוֹן עַזִּים וְנֶחֱלוּ מִקְדְּשֵׁיהֶם: קִפָּדָה־בָּא וּבִקְשׁוּ שָׁלוֹם וְאָיִן: הַוָּה עַל־הַוָּה תָּבוֹא וּשְׁמֻעָה אֶל־שְׁמוּעָה תִּהְיֶה
וּבִקְשׁוּ חָזוֹן מִנָּבִיא וְתוֹרָה תֹּאבַד מִכֹּהֵן וְעֵצָה מִזְּקֵנִים: הַמֶּלֶךְ יִתְאַבָּל וְנָשִׂיא יִלְבַּשׁ שְׁמָמָה וִידֵי עַם־הָאָרֶץ
תִּבָּהֵלְנָה מִדַּרְכָּם אֶעֱשֶׂה אוֹתָם וּבְמִשְׁפְּטֵיהֶם אֶשְׁפְּטֵם וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה: פ

8

Obulêbi bw'ebyâha bya Yeruzalemu

[1] Omu mwâka gwa kali ndarhu, omu mwêzi gwa kali ndarhu, omu nsiku irhânu z'omwêzi nàli ntamîre aha mwâni, erhi n'abagula b'e Yuda batamîrage nâbo aha mwâni, okuboko kwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamubâho kwanacicîhonda kuli nie. [2] Nakaz'ilolêreza: nàbona hali oli nka muntu. Ebyàkazâg'ibonekana nka nsiko kujà idako, gwàli muliro, na kandi kurhenga oku nsiko kujà enyanya bwàli bulangashane buli nka bwa nyenyêzi. [3] Anacilambûla okuli nka kuboko, angwârhira oku mvîri; mûka anacinyehûkana ekarhî k'amalunga n'igulu, ampêka e Yeruzalemu, omu kuyâgânwa na Nyamuzinda, andêkereza aha muhangogw'omu ndalâlà gudwîrhe gwalola olunda lw'emwênè, ahantu bali bahizire omuzimu w'oluji ye onalêrha oluji. [4] Ci, lolà oku ahôla ho hali irenge lya Nyamuzinda w'Israheli, lyàli nk'oku nanalibonaga omu kabanda. [5] Anacimbwîra erhi: Mwene omuntu, yînamulira amasù olunda lw'emwênè». Nanaciyînamulira amasù olunda lw'emwênè, nàlola olunda lw'omuhango gwàli emwênè aha luhêrero yo munda ali oyôla muzimu w'oluji, aha muhango. [6] Anacimbwîra, erhi: Wâni mwene omuntu, k'obwîne ebibakola bajira? K'obwîne aga magalugalu galushire olugero ben'Israheli bali bajira hano, mpu lyo bantenza omu kâ-Nyamuzinda kâni? Wâcibona kandi agandi magaulgalu manene gâkushologosa. [7] Anacimpêka omu ndalâlà y'akâ-Nyamuzinda. Nanacilolêreza: omurhule gwàli omu lukûta. [8] Anacimbwîra, erhi: «Mwene omuntu, rhula olukûta». Nanacirhula olukûta, hàli omuhango. [9] Anacimbwîra, erhi: «Kanya ojemwo, ojilola agôla magalugalu eyôla munda». [10] Nanacijamwo, nakazilolêreza, nanacibonamwo ensanamu za ngasi lubero: ez'ebinyagâsi n'ez'ensimba zirya zankashologosa omuntu, n'abandi bazimu bôshi b'omulala gwa ben'Israheli, zàli oku nkûta empande zôshi. [11] Na bantu makumi gali nda bw'omu mulala gwa bene Israheli bali bayîmanzire embere z'abôla bazimu na Yazanyahu mugala wa Shafani naye àli ekarhî kâbo, -ngasi muguma erhi anafumbasire ecetêzo câge. N'omugî gw'enshangi erhi gudwîrhe gwadudumuka. [12] Anacimbwîra, erhi: «Kw'obwinage wâni mwene omuntu ebi abagula b'Israheli bajirira omu mwizimya, ngasi muguma omu hiyumpa hyâge hishîge irangi? Banakaziderha mpu: Nyamubâho arharhubona, mpu Nyamubâho arhenzire omu cihugo». [13] Anacimbwîra kandi, erhi: «Wâcibona ebindi bigalugalu bajira». [14] Anacimpêka ebwa muhango gw'akâ-Nyamuzinda gudwîrhe gwalola olunda lw'emwêne, nalola oku eyôla munda yali etamîre abakazi, bakazâg'ilakira Tamuzi[d]. [15] Anacimbwîra, erhi: «Ka wabwîne obwo mwene muntu? Erhi, wacibona ebindi bigalugalu bilushire ebyôla. [16] Anacimpêka omu ndalâlà y'akâ-Nyamuzinda. Nalola oku aha muhango gwa Akâ-Nyamubâho, ekarhî k'ecirhînyiro n'oluhêrero bantu makumi abirhi na barhânu bayêrekîze akâ-Nyamuzinda omugongo, banadwîrhe balola olunda lw'ebuzûka-zûba, olwôla lunda lw'ebuzûka-zûba bakazâg'ifukamiriza yo izûba. [17] Anacimbwîra, erhi: «Ka wabwîne obwo, wâni mwene omuntu? Ka ntakolaga nfuhirwe obwo n'ebîra bijiro bigalugalu ab'omu mulala gwa Yuda bakola bacihebiremwo? Bamabumba ecihugo kavango, banakaz'insholoshonza ntyôla: Lolà oku badwîrhe bayegeza ishami oku izûlu lyâbo. [18] Nâni nkolaga nâbajirira ebya bukali, ntababalire, ntanabere bwonjo. Bâyakuliza bwenêne omu marhwîri gâni ntanabayunvirhize».

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 8

[d] **8.14** Tamuzi: izîno lya muzimu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וַיְהִי | בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ אֲנִי יוֹשֵׁב בְּבֵיתִי וְזִקְנֵי יְהוּדָה יוֹשְׁבִים לְפָנַי וַתִּפֹּל עָלַי שָׁם יַד אֲדֹנָי
2 יְהוִה: וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה דְמוּת כְּמַרְאֵה־אֵשׁ מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה אֵשׁ וּמִמָּתְנָיו וּלְמַעְלָה כְּמַרְאֵה־זֹהַר כְּעֵין
3 הַחַשְׁמַלָה: וַיִּשְׁלַח תַּבְנִית יָד וַיִּקָּחֵנִי בְּצִיצִת רֹאשִׁי וַתִּשָּׂא אֹתִי רוּחַ | בֵּין־הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמָיִם וַתָּבֵא אֹתִי יְרוּשָׁלָמָה
בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים אֶל־פֶּתַח שַׁעַר הַפְּנִימִית הַפּוֹנָה צָפוֹנָה אֲשֶׁר־שָׁם מוֹשַׁב סֵמֶל הַקִּנְאָה הַמַּקְנֶא: 4 וְהִנֵּה־שָׁם כְּבוֹד
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי בַּבִּקְעָה: 5 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם שָׂא־נָא עֵינֶיךָ דֶּרֶךְ צָפוֹנָה וָאֶשָּׂא עֵינַי דֶּרֶךְ
צָפוֹנָה וְהִנֵּה מִצָּפוֹן לְשַׁעַר הַמִּזְבֵּחַ סֵמֶל הַקִּנְאָה הַזֶּה בַּבֹּאָה: 6 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הֲרֹאֶה אַתָּה מָהֵם עֹשִׂים
תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת אֲשֶׁר בֵּית־יִשְׂרָאֵל | עֹשִׂים פֹּה לְרָחֳקָה מֵעַל מִקְדָּשִׁי וְעוֹד תָּשׁוּב תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת: ס
7 וַיָּבֵא אֹתִי אֶל־פֶּתַח הֶחָצֵר וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה חֹר־אֶחָד בַּקִּיר: 8 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם חְתָר־נָא בַקִּיר וָאֶחְתֹּר בַּקִּיר וְהִנֵּה
פֶּתַח אֶחָד: 9 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֹּא וּרְאֵה אֶת־הַתּוֹעֵבוֹת הָרָעוֹת אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים פֹּה: 10 וָאָבוֹא וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה כָל־תַּבְנִית
רֶמֶשׂ וּבְהֵמָה שֶׁקֶץ וְכָל־גִּלּוּלֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל מְחֻקֶּה עַל־הַקִּיר סָבִיב | סָבִיב: 11 וְשִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי בֵית־יִשְׂרָאֵל
וְיַאֲזַנְיָהוּ בֶן־שָׁפָן עֹמֵד בְּתוֹכָם עֹמְדִים לִפְנֵיהֶם וְאִישׁ מִקְטַרְתּוֹ בְיָדוֹ וַעֲתַר עֲנַן־הַקְּטֹרֶת עֹלֶה: 12 וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ
בֶן־אָדָם אֲשֶׁר זִקְנֵי בֵית־יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים בַּחֹשֶׁךְ אִישׁ בְּחַדְרֵי מַשְׂכִּיתוֹ כִּי אֹמְרִים אֵין יְהוָה רֹאָה אֹתָנוּ עָזַב יְהוָה
אֶת־הָאָרֶץ: 13 וַיֹּאמֶר אֵלַי עוֹד תָּשׁוּב תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת אֲשֶׁר־הֵמָּה עֹשִׂים: 14 וַיָּבֵא אֹתִי אֶל־פֶּתַח שַׁעַר
בֵּית־יְהוָה אֲשֶׁר אֶל־הַצָּפוֹנָה וְהִנֵּה־שָׁם הַנָּשִׁים יֹשְׁבוֹת מְבַכּוֹת אֶת־הַתַּמּוּז: ס
15 וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶן־אָדָם עוֹד תָּשׁוּב תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת מֵאֵלֶּה: 16 וַיָּבֵא אֹתִי אֶל־חֲצַר בֵּית־יְהוָה הַפְּנִימִית
וְהִנֵּה־פֶתַח הֵיכַל יְהוָה בֵּין הָאוּלָם וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ כְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ אֲחֹרֵיהֶם אֶל־הֵיכַל יְהוָה וּפְנֵיהֶם קֵדְמָה
וְהֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִיתֶם קֵדְמָה לַשָּׁמֶשׁ: 17 וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶן־אָדָם הֲנָקֵל לְבֵית יְהוּדָה מֵעֲשׂוֹת אֶת־הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר
עָשׂוּ־פֹה כִּי־מָלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ חָמָס וַיָּשֻׁבוּ לְהַכְעִיסֵנִי וְהִנָּם שֹׁלְחִים אֶת־הַזְּמוֹרָה אֶל־אַפָּם: 18 וְגַם־אֲנִי אֶעֱשֶׂה בְחֵמָה
לֹא־תָחוֹס עֵינִי וְלֹא אֶחְמֹל וְקָרְאוּ בְאָזְנַי קוֹל גָּדוֹל וְלֹא אֶשְׁמַע אוֹתָם:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9

Obuhane

[1] Go mango àyakûzize n'izù linene, anderhera omu marhwîri, erhi: «Amahanya galuno lugo gayiruka. Ngasi muguma afumbirhe akalugu kâge k'okushâba[e]». [2] Nalola oku hamayêgera bantu ndarhu, bayishaga ebwa muhangoguli enyanya olunda lw'emwênè, ngasi muguma n'akalugu kâge k'okuyîrha omu nfune. Ekarhî kâbo yali muntu muguma oyambîrhe ebyêru analihagarhîre aha mukaba gwâge olwandiko lw'omwandisi. Banacijà omu nyumpa, bayîmanga aha luhêrero lw'omulinga. [3] Irenge lya Nyamuzinda w'Israheli lyanaciyîmanga kurhenga kuli Kerûbi lyàli lidekerîre, lyàja ebwa muhango gw'akâ-Nyamuzinda. Anacihamagala olya muntu wàli oyambîrhe ebyêru, anahagarhîre olwandiko lw'omwandisi omu mukaba. [4] Anacimubwîra, erhi: «Ozunguluke olugo loshi, ozunguluke Yeruzalemu onaje wahira ecimanyîso c'omusalaba ngasi bantu badwîrhe balaka erhi ebîra bijiro bibî bijirwa mulilwo birhuma». [5] Nayumva anacibwîra abandi, erhi: «Muzunguluke olugo, muyishe enyuma zâge, mujè mwayîsha mwashûrha, ntâye mubêraga obwonjo, ntâye mubabaliraga, [6] abashosi, abâna b'emisole, abananyere, abâna barhò, abakazi, muyîrhe munigûze bôshi. Ci ngasi yeshi ogwêrhc ecimanyîso c'omusalaba aha malanga murhamuhumagakwo. Murhangirire omu kâ-Nyamuzinda kâni». Banacirhangirira oku bashosi bàli embere z'akâ-Nyamuzinda. [7] Anacibabwîra, erhi: «Muhemule akâ-Nyamuzinda, muyunjuze obululi mirhumba munahuluke». Banacihuluka, bakanya bajà banigûza omu lugo mwoshi. [8] Agôla mango bajàga banigûza, nanacibêra halya nali, nanacikumba bubî oku idaho. Nanaciyâma nti: «Mâshi Nyakasane Nyamubâho, ka onakolaga wamalîra ogu musigala gw'Israheli omu kuyâkiza oburhè bwâwe kuli Yeruzalemu?» [9] Anacimbwîra erhi: «Obubî bw'omulala gw'Israheli n'ogwa Yuda buli bunji okurhalusire, ecihugo cayunjulîre mukò, olugo ludwîrhe lwalerengana, bulya badwîrhe baderha, mpu: «Nyamubâho àrhenzire omu cihugo, Nyamubâho arhankabona. [10] Co cirhumire nâni ntâbe na bwonjo buci, ntânababalire ndi, nabadôsa eby'olugendo lwâbo». [11] Go mango olya muntu wàli oyambîrhe ebyêru, anahagarhîre olwandiko omu mukaba, ayishirage alimanyîsa oku anajizire, aderha erhi: «Najizire nk'oku wanantumaga».

---

[e] **9.1** 9, 1: Nyamuzinda alonzize okuyêreka Abayahudi oku abàgomire bwo banahanwa, n'abêru- kwêru bâcungulwamwo obubî.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיִּקְרָ֨א בְאָזְנַ֜י קֹ֣ול גָּדֹ֗ול לֵאמֹר֙ קָרְב֣וּ פְקֻדֹּ֔ות הָעִ֖יר וְאִ֣ישׁ כְּלִי־מַשְׁחֵתֹ֑ו בְּיָדֹֽו׃ וְהִנֵּ֣ה שִׁשָּׁ֣ה אֲנָשִׁ֗ים בָּאִים֙ | מִדֶּ֣רֶךְ־שַׁ֔עַר הָעֶלְיֹ֖ון אֲשֶׁ֣ר | מָפְנֶ֑ה צָפֹונָ֔ה וְאִ֥ישׁ כְּלִי־מַפָּצֹ֖ו בְּיָדֹ֑ו וְאִ֤ישׁ־אֶחָד֙ בְּתֹוכָ֔ם לָבֻ֖שׁ בַּדִּ֥ים וְקֶ֛סֶת הַסֹּפֵ֖ר בְּמָתְנָ֑יו וַיָּבֹ֕אוּ וַיַּעַמְד֖וּ אֵ֣צֶל מִזְבַּ֣ח הַנְּחֹ֑שֶׁת׃ וּכְבֹ֣וד | אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל נַעֲלָ֛ה מֵעַ֥ל הַכְּרוּב֙ אֲשֶׁ֣ר הָיָ֣ה עָלָ֔יו אֶ֖ל מִפְתַּ֣ן הַבָּ֑יִת וַיִּקְרָ֞א אֶל־הָאִ֣ישׁ לָבֻ֗שׁ הַבַּדִּים֙ אֲשֶׁ֣ר קֶ֔סֶת הַסֹּפֵ֖ר בְּמָתְנָ֑יו׃ ס

וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֵלָ֔ו עֲבֹ֥ר בְּתֹ֖וךְ הָעִ֣יר בְּתֹ֣וךְ יְרוּשָׁלִַ֑ם וְהִתְוִיתָ֤ תָּו֙ עַל־מִצְחֹ֣ות הָאֲנָשִׁ֔ים הַנֶּאֱנָחִ֖ים וְהַנֶּאֱנָקִ֑ים עַ֚ל כָּל־הַתֹּועֵבֹ֔ות הַנַּעֲשֹׂ֖ות בְּתֹוכָֽהּ׃ וּלְאֵלֶּ֣ה אָמַ֔ר בְּאָזְנַ֖י עִבְר֣וּ בָעִ֑יר אַחֲרָ֔יו וְהַכּ֖וּ עַל־תָּח�ֹ֣ס עֵינֵיכֶ֑ם וְאַל־תַּחְמֹ֖לוּ׃ זָקֵ֣ן בָּחֻ֔ור וּבְתוּלָ֖ה וְטַ֣ף וְנָשִׁ֑ים תַּהַרְגּ֥וּ לְמַשְׁחִ֖ית וְעַל־כָּל־אִ֣ישׁ אֲשֶׁר־עָלָ֣יו הַתָּ֔ו אַל־תִּגָּ֑שׁוּ וּמִמִּקְדָּשִׁ֖י תָּחֵ֣לּוּ וַיָּחֵ֔לּוּ בָּאֲנָשִׁ֖ים הַזְּקֵנִ֥ים אֲשֶׁ֖ר לִפְנֵ֥י הַבָּֽיִת׃ וַיֹּ֤אמֶר אֲלֵיהֶם֙ טַמְּא֣וּ אֶת־הַבַּ֔יִת וּמַלְא֥וּ אֶת־הַחֲצֵרֹ֖ות חֲלָלִ֑ים צְא֖וּ וְיָצְא֥וּ וְהִכּ֖וּ בָּעִֽיר׃ וַיְהִ֗י כְּהַכֹּותָם֙ וְנֶאשְׁאַ֣ר אֲנִ֔י וָאֶפֹּ֖לָה עַל־פָּנַ֑י וָאֹ֣זְעָקָ֔ה וָאֹמַ֕ר אֲהָהּ֙ אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה הַמַּשְׁחִ֥ית אַתָּ֖ה אֶת כָּל־שְׁאֵרִ֥ית יִשְׂרָאֵ֖ל בְּשָׁפְכְּךָ֥ אֶת־חֲמָתְךָ֖ עַל־יְרוּשָׁלִָֽם׃ וַיֹּ֤אמֶר אֵלַי֙ עֲוֹ֣ן בֵּית־יִשְׂרָאֵ֔ל וִיהוּדָה֙ גָּדֹ֣ול בִּמְאֹ֔ד מְאֹ֖ד וַתִּמָּלֵ֣א הָאָ֑רֶץ דָּמִ֔ים וְהָעִ֖יר מָלְאָ֣ה מֵעִוָּ֑ה כִּ֣י אָמְר֗וּ עָזַ֤ב יְהוָה֙ אֶת־הָאָ֔רֶץ וְאֵ֥ין יְהוָ֖ה רֹאֶֽה׃ וְגַם־אֲנִ֞י לֹא־תָחֹ֤וס עֵינִי֙ וְלֹ֣א אֶחְמֹ֔ל דַּרְכָּ֥ם בְּרֹאשָׁ֖ם נָתָ֥תִּי׃ וְהִנֵּ֣ה הָאִ֔ישׁ | לְבֻ֖שׁ הַבַּדִּ֑ים אֲשֶׁ֤ר הַקֶּ֙סֶת֙ בְּמָתְנָ֔יו מֵשִׁ֥יב דָּבָ֖ר לֵאמֹ֑ר עָשִׂ֖יתִי כַּאֲשֶׁ֥ר צִוִּיתָֽנִי׃ ס

10

[1] Nanacilola: Lolà oku olurhalarhala lwàli ahanyanya ly'irhwe lya bakerûbi lwâli lushushire nk'ibuye lyâlabuka, n'akantu kakazâg'ibonekana nk'ishungwè nako kakaz'ibonekana enyanya lyâbo. [2] Anacibwîra olya muntu wàli oyambîrhe ebyêru, erhi: «Ojè ekarhî k'engâlè, idako lya kerûbi, oshamarhe n'amaboko gombi ogabumbe makala gali ekarhî ka bakerûbi ogend'ishandâliza omu lugo». Anaciyijà erhi nanabona. [3] Bakerûbi bàli ebwa kulyo kw'akâ-Nyamuzinda erhi oyôla muntu ajàmwo, n'olwikungu lwàli lubwîsire obululi omu ndalâlà. [4] Irenge lya Nyamubâho lyanacirhenga kulya kerûbi lyajà ebwa muhango gw'akâ-Nyamuzinda. Akâ-Nyamuzinda kayunjulira lwikungu, n'obululi bwayunjulira bulangashane bw'irenge lya Nyamubâho. [5] N'olubî lw'ebyûbi bya bamalahika lwakaziyumvîkana kuhika omu bululi bwàli emuhanda, nka mukungulo gwa Nyamuzinda Ogala-byôshi amango akola aderha. [6] Gwo mango àhânaga eri irhegeko emwa olya muntu wàli oyambîrhe ebyêru, erhi: «Rhôla omuliro ekarhî k'engâlè, ekarhî ka bakerûbini». Olya muntu àyija agend'iyîmanga hôfi n'omuzizi. [7] Kerûbi alambulira okuboko ebwa muliro gwàli aha karhî ka bakerûbi, agudahula ahira omu maboko g'olya muntu wàli oyambîrhe ebyêru. Oyôla muntu agurhôla anahuluka. [8] Ago mango nabona oku bakerûbi bàli bagwêrhe agali nka maboko idako ly'ebyûbi byâbo. [9] Nanacilolêreza: Hàli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mizizi ini aha burhambi bwa bakerûbi, ngasi muzizi aha burhambi bwa kerûbi muguma, n'eyôla mizizi yakazâg'ilangashana nk'ibuye lya lubula. [10] Yali eshushîne yôshi oku enali inni, nka kula ngasi muzizi gwàli ekarhî kw'ogwâbo. [11] Amango yakazâg'igenda, yakazâg'ija ebwa mpande inni, yakazâg'ija embere ci erhankahindamusire omu kugenda ebwa kubà yakazâg'ijà olunda irhwe linayêrekîre. [12] N'omubiri gwâbo gôshi, omugongo gwâbo, amaboko gâbo n'ebyûbi byâbo haguma n'emizizi, byàli biyujwire masù omu marhambi moshi, eyôla mizizi oku enali inni. [13] Nayumva bayirika eyôla mizizi izîno lya «Galgali». [14] Na ngasi muguma àli agwêrhe malanga anni: amalanga g'omurhanzi gàli malanga ga kerûbi, amalanga gw'owa kabirhi gàli malanga ga muntu, owa kasharhu àli agwêrhe amalanga g'entale n'owa kani àli agwêrhe amalanga g'enyunda. [15] Abôla bakerûbi bayîmanga: yàli erya nsimba nabonaga oku lwîshi lwa Kebari. [16] Erhi bakerûbi bàgendaga bajà embere, nayo eyôla mizizi enaje embere aha burhambi bwâbo, erhi bamalahika bashanjulaga cebyûbi bàbalala, eyôla mizizi erhankahindamusire ciru. [17] Erhi bayîmangaga nayo enayîmange, erhi bayîmukaga, nayo enayimuke bôshi nabo ebwa kubà mûka w'erya nsimba àli muliyo. Irenge lya Nyamubâho lyarhenga omu kâ-Nyamuzinda [18] Irenge lya Nyamuzinda lyarhenga halya muhango gw'akâ-Nyamuzinda, lyashubira enyanya lya bakerûbi. [19] Bamalahika bashubishanjûla ebyûbi byâbo, bayêrera enyanya ly'igulu erhi nandwîrhe nalola oku bagenda, n'emizizi nayo kwo na kuguma bôshi nayo. Banacigend'iyîmanga aha muhango guli olunda lw'e buzûka-zûba lw'akâ-Nyamuzinda erhi nalirya irenge lya Nyamuzinda linali enyanya zâbo. [20] Yàli erya nsimba nabonaga idako-idako lya Nyamubâho w'Israheli hôfi n'olwîshi lwa Kebari, nanamanya oku bàli bakerûbi. [21] Ngasi muguma àli agwêrhe malanga anni na byûbi binni n'ebiri nka maboko ga muntu idako ly'ebyûbi. [22] Amalanga gâbo gàli gashushîne n'amalanga nabonaga hôfi n'olwîshi Kebari. Ngasi muguma akazâg'ija alola embere zâge yonene.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 10

וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אֶל־הָרָקִ֗יעַ אֲשֶׁ֤ר עַל־רֹאשׁ֙ הַכְּרֻבִ֔ים כְּאֶ֥בֶן סַפִּ֖יר כְּמַרְאֵ֣ה דְמ֑וּת כִּסֵּ֥א נִרְאָ֖ה עֲלֵיהֶֽם׃ וַיֹּ֤אמֶר
אֶל־הָאִישׁ֙ ׀ לְבֻ֣שׁ הַבַּדִּ֔ים וַיֹּ֕אמֶר בֹּ֚א אֶל־בֵּינ֣וֹת לַגַּלְגַּ֔ל אֶל־תַּ֖חַת לַכְּרוּב֑ וּמַלֵּ֨א חָפְנֶ֜יךָ גַּחֲלֵי־אֵ֗שׁ מִבֵּינ֣וֹת לַכְּרֻבִ֔ים
וּזְרֹ֖ק עַל־הָעִ֑יר וַיָּבֹ֖א לְעֵינָֽי׃ וְהַכְּרֻבִ֗ים עֹמְדִים֙ מִימִ֣ין לַבַּ֔יִת בְּבֹא֖וֹ הָאִ֑ישׁ וְהֶעָנָ֖ן מָלֵ֥א אֶת־הֶחָצֵ֖ר הַפְּנִימִֽית׃ וַיֶּ֥רֶם
כְּב֣וֹד־יְהוָ֔ה מֵעַ֖ל הַכְּרֽוּב עַ֣ל מִפְתַּ֣ן הַבָּ֑יִת וַיִּמָּלֵ֤א הַבַּ֙יִת֙ אֶת־הֶעָנָ֔ן וְהֶחָצֵ֖ר מָלְאָ֥ה אֶת־נֹ֖גַהּ כְּב֥וֹד יְהוָֽה׃ וְקוֹל֙ כַּנְפֵ֣י
הַכְּרוּבִ֔ים נִשְׁמַ֖ע עַד־הֶחָצֵ֣ר הַחִיצֹנָ֑ה כְּקֹ֖ול אֵל־שַׁדַּ֥י בְּדַבְּרֽוֹ׃ וַיְהִי֙ בְּצַוֹּתוֹ֙ אֶת־הָאִ֣ישׁ לְבֻ֣שׁ־הַבַּדִּ֔ים לֵאמֹ֕ר קַ֖ח אֵ֣שׁ
מִבֵּינ֣וֹת לַגַּלְגַּ֔ל מִבֵּינ֖וֹת לַכְּרוּבִ֑ים וַיָּבֹא֙ וַיַּעֲמֹ֔ד אֵ֖צֶל הָאוֹפָֽן׃ וַיִּשְׁלַ֤ח הַכְּרוּב֙ אֶת־יָד֔וֹ מִבֵּינ֥וֹת לַכְּרוּבִ֖ים אֶל־הָאֵ֣שׁ אֲשֶׁ֑ר
בֵּינ֣וֹת הַכְּרֻבִ֔ים וַיִּשָּׂ֖א וַיִּתֵּ֥ן אֶל־חָפְנֵ֖י לְבֻ֣שׁ הַבַּדִּ֑ים וַיִּקַּ֖ח וַיֵּצֵֽא׃ וַיֵּרָ֤א לַכְּרֻבִים֙ תַּבְנִ֣ית יַד־אָדָ֔ם תַּ֖חַת
כַּנְפֵיהֶֽם׃ וָאֶרְאֶ֗ה וְהִנֵּה֙ אַרְבָּעָ֣ה אוֹפַנִּ֔ים אֵ֖צֶל הַכְּרוּבִ֑ים אוֹפַ֥ן אֶחָ֛ד וְאוֹפַ֥ן אֶחָ֖ד אֵ֣צֶל הַכְּרֽוּב אֶחָ֔ד וְאוֹפַ֥ן אֶחָ֖ד אֵ֣צֶל הַכְּרוּב֑ אֶחָֽד
וּמַרְאֵה֙ הָאוֹפַנִּ֔ים כְּעֵ֖ין אֶבֶ֥ן תַּרְשִֽׁישׁ׃ וּמַרְאֵיהֶ֣ם דְּמ֔וּת אֶחָ֖ד לְאַרְבַּעְתָּ֑ם כַּאֲשֶׁ֥ר יִהְיֶ֛ה הָאוֹפָ֖ן בְּתוֹךְ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הָאוֹפֶן: 11בְּלֶכְתָּם אֶל־אַרְבַּעַת רִבְעֵיהֶם יֵלֵכוּ לֹא יִסַּבּוּ בְּלֶכְתָּם כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִפְנֶה רֹאשׁ אַחֲרָיו יֵלְכוּ לֹא יִסַּבּוּ
בְּלֶכְתָּם: 12וְכָל־בְּשָׂרָם וְגַבֵּהֶם וִידֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם וְהָאוֹפַנִּים מְלֵאִים עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּם אוֹפַנֵּיהֶם: 13לָאוֹפַנִּים
לָהֶם קוֹרָא הַגַּלְגֵּל בְּאָזְנָי: 14וְאַרְבָּעָה פָנִים לְאֶחָד פְּנֵי הָאֶחָד פְּנֵי הַכְּרוּב וּפְנֵי הַשֵּׁנִי פְּנֵי אָדָם וְהַשְּׁלִישִׁי פְּנֵי אַרְיֵה
וְהָרְבִיעִי פְּנֵי־נָשֶׁר: 15וַיֵּרֹמּוּ הַכְּרוּבִים הִיא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי בִּנְהַר־כְּבָר: 16וּבְלֶכֶת הַכְּרוּבִים יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם
וּבְשָׂאֵת הַכְּרוּבִים אֶת־כַּנְפֵיהֶם לָרוּם מֵעַל הָאָרֶץ לֹא־יִסַּבּוּ הָאוֹפַנִּים גַּם־הֵם מֵאֶצְלָם: 17בְּעָמְדָם יַעֲמֹדוּ וּבְרוֹמָם
יֵרוֹמּוּ אוֹתָם כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּהֶם: 18וַיֵּצֵא כְּבוֹד יְהוָה מֵעַל מִפְתַּן הַבָּיִת וַיַּעֲמֹד עַל־הַכְּרוּבִים: 19וַיִּשְׂאוּ הַכְּרוּבִים
אֶת־כַּנְפֵיהֶם וַיֵּרֹמּוּ מִן־הָאָרֶץ לְעֵינַי בְּצֵאתָם וְהָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם וַיַּעֲמֹד פֶּתַח שַׁעַר בֵּית־יְהוָה הַקַּדְמוֹנִי וּכְבוֹד
אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה: 20הִיא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בְּנְהַר־כְּבָר וָאֵדָּע כִּי כְרוּבִים
הֵמָּה: 21אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה פָנִים לְאֶחָד וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם לְאֶחָד וּדְמוּת יְדֵי אָדָם תַּחַת כַּנְפֵיהֶם: 22וּדְמוּת פְּנֵיהֶם הֵמָּה
הַפָּנִים אֲשֶׁר רָאִיתִי עַל־נְהַר־כְּבָר מַרְאֵיהֶם וְאוֹתָם אִישׁ אֶל־עֶבְרָ פָּנָיו יֵלֵכוּ׃

11

Ebindi byâha bya Yeruzalemu

[1] Mûka anyîmukana, ampêka aha muhango guli ebuzûka-zûba bw'akâ-Nyamuzinda, gwomuhango guyêrekîre ebwa buzûka-zûba. Nalola oku aha c'olusò c'ogwôla muhango hàli balume makumi abirhi na barhânu, na muli bo nabona Yazanya mugala wa Azuru na Palatiyahu mugala wa Benayahu, murhambo w'olubaga. [2] Nyamubâho anacimbwîra, erhi: «Mwene omuntu, abôla bantu bali bantu badwîrhe balalira okujira amabî, babumbire olugo n'amahano gâbo mabî. [3] Badwîrhe baderha, mpu: «K'arhali bunôla rhwayûbaka enyumpa? Loli enyûngu n'oku nîrhu rhwe rhuli nyama zirimwo». [4] Co cirhumire ogend'ibabwîra ebîra binwa by'obulêbi, ogend'ibalêbera wâni mwene muntu. [5] Mûka gwa Nyamubâho anacicîrhunika kuli nie, anacimbwîra, erhi: «Oderhe! ntyo kwo Nyamubâho adesire. Neci ntyôla kwo mwaderha wâni mulala gw'Israheli, na mmanyire enkengêro ngalugalu zikuli emurhima. [6] Mwàjire mwayûshûla emirhumba y'abadwîrhe banigwa muli lunôla lugo mwàyunjuzize enjira mirhumba mwakaz'iyîrha. [7] Co cirhumire aderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho, erhi: Eyôla mirhumba mwàhiraga omu karhî k'olugo zo nyama, nalo olugo yo nyûngu, ci konene nabarhenza muliyo. [8] Muyôbohire engôrho ci konene ngôrho nâbalerhera, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [9] Namurhenza muli olwôla lugo, nâmuhâna omu maboko g'abihanga, ntyo kwo namuhana. [10] Ngôrho yamumaliriza omu cihugo c'Israheli, namutwîra olubanja lyo munamanya oku nie Nyamubâho. [11] Olûla lugo lurhâbe kuli mwe nyûngu, murhâbe nyama yadêkerwamwo: omu cihugo c'Israheli mwo namulibûki-za. [12] Na ntyôla mwamanya oku nie Nyamubâho olyâla mwàlekaga bushimba amarhegeko gâge n'engeso zâge mwàzigayaguza, mwagend'ishimba engeso z'abantu bamuzonzire. [13] Ci nk'oku nànalêbaga, Pelatiyahu, mugala wa Benayahu anacifa. Naku-mba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bubî oku idaho, nanaciyâma n'izù linene, nti: «Mâshi Nyakasane Nyamubâho, k'onakolaga wamalîra ogu musigala?»

Eyindi ndagâno y'abalulizîbwe

[14] Okubundi akanwa ka Nnâmahanga kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [15] Mwene omuntu, bali bene winyu, ababusi binyu n'oku mulala gw'Israheli bwo bantu b'e Yeruzalemu bakaz'ibwîra, mpu: «Muli kulî na Nyamubâho, mpu rhwe rhwahîrhwe ecihugo mpu rhuciyimemwo.» [16] Co carhuma ogend'iderha ntyâla, erhi: Ntyâla kwo amaderha Nyakasane Nyamubâho, erhi: Neci nàbahesire kulî omu mashanja, nàbashandabinye omu bihugo b'ihanga, nanaba kulî bwo lwâkiro mango masungunu eyôla munda bàli bajire. [17] Co carhuma ogend'iderha, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Nâmushûbûza murhenge ekarhî k'ezôla mbaga, nâmukula mweshi muli birya bihugo mwàli mushandabinemwo, namuhà ecihugo c'Israheli. [18] Bayisha bacîjemwo, barhenzemwo ngasi hibi hyôshi, na ngasi higalugalu hyôshi. [19] Nâbaha murhima muguma, nânahira mulibwo owundi mûka muhyâhya: narhenza omu mubiri gwâbo, omurhima guli nk'ibuye, mbahe omurhima gw'omuntu, [20] lyo bahashishimba amarhegeko gâni, banalange engeso zâni, banazishimbe. Ntyôla bâbà lubaga lwâni nâni mbè nie Nyamuzinda wâbo. [21] Kuli balya omurhima gwâbo gwacîshwêkîre oku bazimu n'oku ngesò ngalugalu, nâyish'ibadôsa kuli olwôla lugendo lwâbo, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Irenge lya Nyamubâho lyarhenga muli Yeruzalemu

[22] Okubundi bakerûbini banacilambûla ebyûbi byâbo, n'emizizi nayo yarha-ngira okugenda haguma nabo, erhi n'irenge lya Nyamuzinda w'Israheli liri kuli bwo, oku nyanya lyâbo. [23] Irenge lya Nyamubâho lyànaciyimuka, lyarhenga omu lugo, lyagend'iyîmanga oku ntondo eri olunda lw'ebuzûka-zûba lw'olugo. [24] Milka anacingendana, ampêka emwa Abanya-Kaldeya, omu karhi k'abahêkagwa bujà, omu kuyaganwa na milka wa Nyamuzinda, na ntyôla kwahirigirha kulya kuyaganwa nabonaga nnankuhamiriza; [25] nanacishambalira abola bali bahêsirwe bujà cbyola Nyamubâho ali anyêresire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַתִּשָּׂא אֹתִי רוּחַ וַתָּבֵא אֹתִי אֶל־שַׁעַר בֵּית־יְהוָה הַקַּדְמוֹנִי הַפּוֹנֶה קָדִימָה וְהִנֵּה בְּפֶתַח הַשַּׁעַר עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ
וָאֶרְאֶה בְתוֹכָם אֶת־יַאַזַנְיָה בֶן־עַזֻּר וְאֶת־פְּלַטְיָהוּ בֶן־בְּנָיָהוּ שָׂרֵי הָעָם: פ

2וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם אֵלֶּה הָאֲנָשִׁים הַחֹשְׁבִים אָוֶן וְהַיֹּעֲצִים עֲצַת־רָע בָּעִיר הַזֹּאת: 3הָאֹמְרִים לֹא בְקָרוֹב בְּנוֹת בָּתִּים
הֵיא הַסִּיר וַאֲנַחְנוּ הַבָּשָׂר: 4לָכֵן הִנָּבֵא עֲלֵיהֶם הִנָּבֵא בֶּן־אָדָם: 5וַתִּפֹּל עָלַי רוּחַ יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵלַי אֱמֹר כֹּה־אָמַר
יְהוָה כֵּן אֲמַרְתֶּם בֵּית יִשְׂרָאֵל וּמַעֲלוֹת רוּחֲכֶם אֲנִי יָדָעְתִּיהָ: 6הִרְבֵּיתֶם חַלְלֵיכֶם בָּעִיר הַזֹּאת וּמִלֵּאתֶם חוּצֹתֶיהָ
חָלָל: פ

7לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה חַלְלֵיכֶם אֲשֶׁר שַׂמְתֶּם בְּתוֹכָהּ הֵמָּה הַבָּשָׂר וְהִיא הַסִּיר וְאֶתְכֶם הוֹצִיא מִתּוֹכָהּ: 8חֶרֶב
יֵרֵאתֶם וְחֶרֶב אָבִיא עֲלֵיכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 9וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתּוֹכָהּ וְנָתַתִּי אֶתְכֶם בְּיַד־זָרִים וְעָשִׂיתִי בָכֶם
שְׁפָטִים: 10בַּחֶרֶב תִּפֹּלוּ עַל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל אֶשְׁפּוֹט אֶתְכֶם וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה: 11הִיא לֹא־תִהְיֶה לָכֶם לְסִיר וְאַתֶּם
תִּהְיוּ בְתוֹכָהּ לִבָשָׂר אֶל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל אֶשְׁפֹּט אֶתְכֶם: 12וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה אֲשֶׁר בְּחֻקַּי לֹא הָלַכְתֶּם וּמִשְׁפָּטַי לֹא
עֲשִׂיתֶם וּכְמִשְׁפְּטֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם עֲשִׂיתֶם: 13וַיְהִי כְּהִנָּבְאִי וּפְלַטְיָהוּ בֶן־בְּנָיָה מֵת וָאֶפֹּל עַל־פָּנַי וָאֶזְעַק
קוֹל־גָּדוֹל וָאֹמַר אָהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה כָּלָה אַתָּה עֹשֶׂה אֶת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל: פ

14וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 15בֶּן־אָדָם אַחֶיךָ אַנְשֵׁי גְאֻלָּתֶךָ וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּה אֲשֶׁר אָמְרוּ לָהֶם יֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלַם רַחֲקוּ מֵעַל יְהוָה לָנוּ הֵיא נִתְּנָה הָאָרֶץ לְמוֹרָשָׁה: ס

16לָכֵן אֱמֹר כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה כִּי הִרְחַקְתִּים בַּגּוֹיִם וְכִי הֲפִיצוֹתִים בָּאֲרָצוֹת וָאֱהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט בָּאֲרָצוֹת
אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם: ס

17לָכֵן אֱמֹר כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים וְאָסַפְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר נְפוּצוֹתֶם בָּהֶם וְנָתַתִּי
לָכֶם אֶת־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל: 18וּבָאוּ־שָׁמָּה וְהֵסִירוּ אֶת־כָּל־שִׁקּוּצֶיהָ וְאֶת־כָּל־תּוֹעֲבוֹתֶיהָ מִמֶּנָּה: 19וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב אֶחָד
וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וַהֲסִרֹתִי לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׂרָם וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב בָּשָׂר: 20לְמַעַן בְּחֻקַּתַי יֵלֵכוּ וְאֶת־מִשְׁפָּטַי
יִשְׁמְרוּ וְעָשׂוּ אֹתָם וְהָיוּ־לִי לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים: 21וְאֶל־לֵב שִׁקּוּצֵיהֶם וְתוֹעֲבוֹתֵיהֶם לִבָּם הֹלֵךְ דַּרְכָּם
בְּרֹאשָׁם נָתַתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 22וַיִּשְׂאוּ הַכְּרוּבִים אֶת־כַּנְפֵיהֶם וְהָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם וּכְבוֹד אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם
מִלְמָעְלָה: 23וַיַּעַל כְּבוֹד יְהוָה מֵעַל תּוֹךְ הָעִיר וַיַּעֲמֹד עַל־הָהָר אֲשֶׁר מִקֶּדֶם לָעִיר: 24וְרוּחַ נְשָׂאַתְנִי וַתְּבִיאֵנִי
כַשְׂדִּימָה אֶל־הַגּוֹלָה בַּמַּרְאֶה בְּרוּחַ אֱלֹהִים וַיַּעַל מֵעָלַי הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי: 25וָאֲדַבֵּר אֶל־הַגּוֹלָה אֵת כָּל־דִּבְרֵי
יְהוָה אֲשֶׁר הֶרְאָנִי: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

12

Okuyîganya omubunga

[1] Akanwa ka Nnâmahanga kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi; [2] Mwene omuntu, oyûbasire
ekarhî k'iburha ly'abagoma abagwêrhe amasù barhanabona, amarhwîri g'okuyumva
barhanayumva ebwa kubà liri iburha lya bagoma. [3] Ojage ahôla wâni mwene omuntu, ocîshanire
omuzigo gw'omuntu mukage, obunge mâshi erhi banabona[f]. Obunge orhenge ahôla oyûbasire
ojè handi, erhi banadwîrhe basinza. Nkaba bamanyiraho oku linali iburha lya bagoma. [4] Oshane
ebikunga byâwe nka muntu mukage, owagenda mâshi erhi banabona. W'oyo, wânahuluka
bijingo erhi banadwîrhe bakubona, nka kula abakage banagenda. [5] Embere zâbo ojire omurhule
omu lukûta, onagerere muli gwo. [6] Embere zâbo obarhule omuzigo gwâwe, oguhire aha lurhugo,
ogende omu mwizimya; ocibwîke obusù ly'olek'ijà wabona ecihugo, ebwa kubà nâmakujira
lwiganyo oku mulala gw'Israheli. [7] Nanacijira nk'oku nali ntegesirwe, nanacishana ebikunga
byâni nka mukage mâshi, erhi kubà bijingo, n'amaboko gâni najira omurhule omu lukûta
nanacihuluka omu mwinzimya, naheba omuzigo gwâni aha lurhugo erhi banabona. [8] Okubundi,
sêzi, akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa: [9] «Mwene omuntu, omulala gwa
bene Israheli, erhi iburha ly'abagoma, ka barhakudôsize mpu: «bici ebyâla wajira?» [10] Obabwîre
erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Ebîra binwa by'ohulebi bidesirwe e
Yeruzalemu n'omu mulala gwa bene Israheli bôshi ngasi aha banayûbaka. [11] Oderhe, erhi: Kuli
mwe ndi kabala-myanzi, okûla mbajirire kwo banay'ish'ijirirwa; bâlulizibwa bahêkwe bujà.
[12] N'omuluzi obali mwo abarhula omuzigo gwâge aha lurhugo, agende omu mwizimya, agere
omu lukûta barhulaga mpu ho bagera, acibwîkira obusù lyo arhagibona ecihugo, n'amasù gâge.
[13] Nâmurhega, agwârhwe omu kasira kâni; nâmuhêka e Babiloni, omu cihugo c'Abanya-Kaldeya.
Ci konene arhacibone, ciru yo anafira. [14] Na balya bôshi bamulu-size, balya bôshi
bakazâg'imulanga, emirhwe yâge yôshi nâyishandabanya balumire mpande zôshi, na
mbayomolere engôrho omu nyuma zâbo. [15] Ntyo bamanya oku nie na ndi Nyamubâho, hano
mbahêka omu mashanja nnangalishandabanya omu bihugo b'ihanga. [16] Ci naleka baguma muli
bo bafu-lumuke engôrho, bashugunuke ecizombo n'ecihûsi lyo bahash'iyish'ikazishambâla agôla
mabî gâbo emwa agôla mashanja bâja emwâbo, lyo nago gamanya oku nie Nyamubâho.
[17] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [18] «Mwene omuntu, olye
omugati gwâwe erhi onadwîrhe wajuguma, onywe amîshi gâwe erhi onayôbohire. [19] Wânabwîra
olubaga lw'omu cihugo, erhi: Ntyâla kwo Nyakasane Nyamubâho abwîzire abantu b'e
Yeruzalemu, balya bashandâlaga omu Israheli oku bâkazilya omugati gwâbo erhi banayôbohire,
bâkazinywa amîshi gâbo erhi banajuguma, lyo ecihugo na ngasi binabamwo byôshi birhagijakwo
akavango k'abantu bayûbasire muli co. [20] Engo ziri nyûbake zâshandwa n'ecihugo câyôrha

[f] **12.3** Omulêbi alonzize okurnanyîsa abantu b'e Yeruzalemu oku nabo bâcihêkwa erubungo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwâmwa, na ntyo mwâmanya oku nie Nyamubâho.

Emigani ederhwa n'olubaga

21 Akanwa ka Nnâmahanga kanacintidakwomuli ebîra binwa: 22 Mwene omuntu, bici mulonza
okuderha muli ogûla mugani guderhwa omu Israheli mpu: Ensiku zinaje oku zindi n'eby'obulêbi
binahirigirhe? 23 Ee! Obabwîrage, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Nâhanza
ogwôla mugani gurhakaciderhwa bundi omu Israheli. Ci obabwîre, erhi: Ensiku ziyiruka zirya,
ngasi byanalêbirwe byayishibayunjulira muli zo. 24 Bulya harhakaciba eby'obulêbi birhâbe, na ntà
bya bugeremwa byâcibe bya bunywesi ekarhî k'omulala gwa bene Israheli, 25 ebwa kubà niene
nie Nyamubâho nie nâkaz'iderha. Oku nadesire erhi nanakudesire, kunabe buzira kurhalusa
amango; ebwa kubà gali omu mango gâwe, wâni iburha lya abagoma, mwo nanaderhera
akanwa nankayunjulize, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. 26 Akanwa ka Nyamubâho
kantindakwo muli ebîra binwa, erhi: 27 Wâni mwene omuntu, lolà oku ab'omu mulala gwa Israheli
banakaz'iderha, erhi: «Obulêbi oyôla alêba buba bw'amango ga kulî, anakaz'ilêba eby'omu
mango ga kulî.» 28 Ee! Obabwîrage, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Ntà
mango ganacimanyikane g'ebinwa byâni byôshi. Oku ndesire kwânabà, kwo adesire Nyakasane
Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 12

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2בֶּן־אָדָם בְּתוֹךְ בֵּית־הַמֶּרִי אַתָּה יֹשֵׁב אֲשֶׁר עֵינַיִם לָהֶם לִרְאוֹת וְלֹא רָאוּ אָזְנַיִם לָהֶם
לִשְׁמֹעַ וְלֹא שָׁמֵעוּ כִּי בֵּית מְרִי הֵם: 3וְאַתָּה בֶן־אָדָם עֲשֵׂה לְךָ כְּלֵי גוֹלָה וּגְלֵה יוֹמָם לְעֵינֵיהֶם וְגָלִיתָ מִמְּקוֹמְךָ
אֶל־מָקוֹם אַחֵר לְעֵינֵיהֶם אוּלַי יִרְאוּ כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה: 4וְהוֹצֵאתָ כֵלֶיךָ כִּכְלֵי גוֹלָה יוֹמָם לְעֵינֵיהֶם וְאַתָּה תֵּצֵא בָעֶרֶב
לְעֵינֵיהֶם כְּמוֹצָאֵי גוֹלָה: 5לְעֵינֵיהֶם חֲתָר־לְךָ בַּקִּיר וְהוֹצֵאתָ בּוֹ: 6לְעֵינֵיהֶם עַל־כָּתֵף תִּשָּׂא בָּעֲלָטָה תּוֹצִיא פָּנֶיךָ
תְּכַסֶּה וְלֹא תִרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ כִּי־מוֹפֵת נְתַתִּיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל: 7וָאַעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי כֵּלַי הוֹצֵאתִי כִּכְלֵי גוֹלָה יוֹמָם
וּבָעֶרֶב חָתַרְתִּי־לִי בַקִּיר בְּיָד בָּעֲלָטָה הוֹצֵאתִי עַל־כָּתֵף נָשָׂאתִי לְעֵינֵיהֶם: פ
8וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי בַּבֹּקֶר לֵאמֹר: 9בֶּן־אָדָם הֲלֹא אָמְרוּ אֵלֶיךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בֵּית הַמֶּרִי מָה אַתָּה עֹשֶׂה: 10אֱמֹר
אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַנָּשִׂיא הַמַּשָּׂא הַזֶּה בִּירוּשָׁלַם וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־הֵמָּה בְתוֹכָם: 11אֱמֹר אֲנִי
מוֹפֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי כֵּן יֵעָשֶׂה לָהֶם בַּגּוֹלָה בַּשִּׁבְיָ יֵלֵכוּ: 12וְהַנָּשִׂיא אֲשֶׁר־בְּתוֹכָם אֶל־כָּתֵף יִשָּׂא בָּעֲלָטָה וְיֵצֵא
בַּקִּיר יַחְתְּרוּ לְהוֹצִיא בּוֹ פָּנָיו יְכַסֶּה יַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִרְאֶה לָעַיִן הוּא אֶת־הָאָרֶץ: 13וּפָרַשְׂתִּי אֶת־רִשְׁתִּי עָלָיו וְנִתְפַּשׂ
בִּמְצוּדָתִי וְהֵבֵאתִי אֹתוֹ בָּבֶלָה אֶרֶץ כַּשְׂדִּים וְאוֹתָהּ לֹא־יִרְאֶה וְשָׁם יָמוּת: 14וְכָל־ אֲשֶׁר סְבִיבֹתָיו עֶזְרָה וְכָל־אֲגַפָּיו
אֱזָרֶה לְכָל־רוּחַ וְחֶרֶב אָרִיק אַחֲרֵיהֶם: 15וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה בַּהֲפִיצִי אוֹתָם בַּגּוֹיִם וְזֵרִיתִי אוֹתָם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בָּאֲרָצוֹת׃ 16וְהוֹתַרְתִּי מֵהֶם אֲנָשִׁי מִסְפָּר מֵחֶרֶב מֵרָעָב וּמִדֶּבֶר לְמַעַן יְסַפְּרוּ אֶת־כָּל־תּוֹעֲבוֹתֵיהֶם בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאוּ
שָׁם וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ פ
17וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 18בֶּן־אָדָם לַחְמְךָ בְּרַעַשׁ תֹּאכֵל וּמַיִם בִּרְגָזָה וּבְדָאָגָה תִּשְׁתֶּה׃ 19וְאָמַרְתָּ אֶל־עַם
הָאָרֶץ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לִיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם אֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לַחְמָם בְּדָאָגָה יֹאכֵלוּ וּמֵימֵיהֶם בְּשִׁמָּמוֹן יִשְׁתּוּ לְמַעַן
תֵּשַׁם אַרְצָהּ מִמְּלֹאָהּ מֵחֲמַס כָּל־הַיֹּשְׁבִים בָּהּ׃ 20וְהֶעָרִים הַנּוֹשָׁבוֹת תֶּחֱרַבְנָה וְהָאָרֶץ שְׁמָמָה תִּהְיֶה וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי
יְהוָה׃ פ
21וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 22בֶּן־אָדָם מָה־הַמָּשָׁל הַזֶּה לָכֶם עַל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יַאֲרְכוּ הַיָּמִים וְאָבַד
כָּל־חָזוֹן׃ 23לָכֵן אֱמֹר אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִשְׁבַּתִּי אֶת־הַמָּשָׁל הַזֶּה וְלֹא־יִמְשְׁלוּ אֹתוֹ עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כִּי
אִם־דַּבֵּר אֲלֵיהֶם קָרְבוּ הַיָּמִים וּדְבַר כָּל־חָזוֹן׃ 24כִּי לֹא יִהְיֶה עוֹד כָּל־חֲזוֹן שָׁוְא וּמְקֹסָם חָלָק בְּתוֹךְ בֵּית
יִשְׂרָאֵל׃ 25כִּי | אֲנִי יְהוָה אֲדַבֵּר אֶת אֲשֶׁר אֲדַבֵּר דָּבָר וְיֵעָשֶׂה לֹא תִמָּשֵׁךְ עוֹד כִּי בְיֹמֵיכֶם בֵּית הַמֶּרִי אֲדַבֵּר דָּבָר
וַעֲשִׂיתִיו נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ פ
26וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 27בֶּן־אָדָם הִנֵּה בֵּית־יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים הֶחָזוֹן אֲשֶׁר־הוּא חֹזֶה לְיָמִים רַבִּים וּלְעִתִּים
רְחוֹקוֹת הוּא נִבָּא׃ 28לָכֵן אֱמֹר אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא־תִמָּשֵׁךְ עוֹד כָּל־דְּבָרַי אֲשֶׁר אֲדַבֵּר דָּבָר וְיֵעָשֶׂה נְאֻם
אֲדֹנָי יְהוִה׃ ס

13

Oku balêbi b'obunywesi

[1] Akanwa ka Nyakasane kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] Mwene omuntu oderhe ebinwa by'obunywesi ebiyêrekîre abalêbi b'Israheli, olêbe obwîre balya bakazicikunga mpu bali balêbi bacirhuma bonene erhi: Yumvagi akanwa ka Nyamubâho. [3] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Buhanya bwâbo abalêbi bali nka basirhe, abashimba enjira zâbo zonene eby'obukengêre bwâbo bonene buzira kubona akantu. [4] Kula banyanbwe bayôrha omu bwerûlè ntyôla kwo nabo bali abalêhi bâwe wâni, Israheli. [5] Orhasâg'ibona mazibu maci, orhasâg'iyûbakira omulala gwa bene Israheli olugurhu lyo gubona emisî oku lusiku lwa Nyamubâho. [6] Eby'obulêbi byâbo biba bya busha, banakazilêba eby'obusha baderhe, mpu: «Kwo adesire ntyâla Nyamubâho». N'obwo Nyamubâho arhabarhumaga, banabulikaz'ilingûza oku ebyôla binwa byâbo byayunjulira. [7] Ka okunali arhali binwa binyu bya bunywesi mulêba, k'arhali bya bunywesi mubwîra abantu gala mangomuderha, mpu: Kwo adesire ntyâla Nyamubâho n'obwâla ntadesire akantu? [8] Co cirhumire aderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho, erhi: Ebwa kubà mwanywesire, mwanalêbire eby'obunywesi, neci, nâni ndesire oku ntaciri haguma na ninyu, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [9] Okuboko kwâni nâkubangalaliza balya balêbi b'obunywesi, balya bakaz'ilêba ehy'obunywesi: barhakacilabarha omu ndêko y'olubaga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lwâni, barhanakaciyandikwa omu citabu c'omulala gwa bene Israheli, barhakacilabarha omu cihugo ca bene Israheli, na ntyo mwanamanya oku nie Nyakasane Nyamubâho. [10] Bulya bàmakaz'ihabula olubaga lwâni: omu kubabwîra, erhi: «Murhûla» n'obwôla ntà murhûla, n'obwôla agôla mango badwîrhe bayûbaka olugurhu banaluzibuhya n'ibumba[g]. [11] Obwîre abôla badwîrhe bazibuhya olugurhu n'ibumba, erhi: Enkuba y'ecihonzi ekola yania, olubula lukola lwarhoga n'empûsi y'ecisirûla yabayîshira. [12] Loli oku olwôla lugurhu lwamahongoka. Ka barhamudôse mpu: «Ngahi liri lirya ibumha mwashigaga olugurhu?» [13] Co cirhumire aderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho, erhi: Nkola namulikirakwo empûsi y'ecisirûla, omu burhe bwâni, olubula lukola lwania erhi bukali bwâni bwa kubaheza burhuma. [14] Nahongola lulya lugurhu mwashîgaga ibumba, nâluhenangulira oku idaho, ebihimbi by'ekuzimu biyêrekere enyanya. Olwôla lugurhu lwâhongoka, lunamuhongokere mufire muli lwo, na ntyo mwanamanya oku nie Nyamubâho. [15] Amango obukunizi bwâni bwâhwa kuli olûla lukûta n'oku baluyûbakaga bôshi, nânamubwîra nti olugurhu lurhaciri hwo, kuguma n'abaluyûbakaga bàlushiga ibumba, [16] bo balya balêbi b'Israheli bakazâg'ilêba Yeruzalemu omu kuderha mpu murhûla n'obwo harhàcibâga murhûla, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Oku balêbi-kazi b'obunywesi

[17] Nâwe mwene omuntu, oyêrekeze obusù bwâwe emwa abalêbi-kazi b'omu lubaga lwâwe, abakaz'iderha eby'obunywesi bacirhuma bonene, nabo obabwîre ebîra binwa bya obulêbi. [18] Obabwîre, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Buhanya bwâbo balya bakazi bajà bahangira orhushangi oku biboko byôshi, n'abakaz'ilukira ecitambara oku irhwe ly'abantu ba ngasi lubè-ro, lyo mugwârha amaroho gâbo omu mirhego. Munakaz'igwârhira omu murhego abantu b'olubaga lwâni, munagali leka amaroho ginyu mwêhe. [19] Munakaz'imbonêsa nshonyi embere z'olubaga lwâni oku mushamarha musu-ngunu gwa ngano n'erhi bihimbi bisungunu bya mugati birhuma, mwanayîrha ntyôla abantu barhali bakwânîne okufà, munaleke balya bàli bakwânîne okufà, omu kurhebêba olubaga lwâni lusîma okubayumvîrhiza omu by'obunywesi. [20] Co cirhumire aderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho, erhi: Loli oku nâni nkolaga narhabâlira rhulyâla rhutambara rhwinyu mukaz'igwârhamwo amaroho nka kula banagwârhira rhunyunyi oku murhego. Nabusharhangulira omu maboko ginyu, ndikûze agôla marohomulonza okugwârhira omu murhego nka rhunyunyi. [21] Nasharhangula ebitambara binyu, ndikûze olubaga lwâni, ndurhenze omu maboko ginyu, barhâcibè nka nsimba egwâsirwe omu maboko ginyu. Na ntyo, mwanamanya oku nie Nyamubâho. [22] Ebwa kubà munakaz'ilibuza omurhima gw'omushinganyanya erhi bunywesi bwinyu burhuma, n'obwôla niono ntabalibuza, kandi ebwa kubà munakaziha omubî emisî na ntyo arhacihash'irhenge omu mabî gâge, lyo alama, [23] yumvagyi! Murhakacifa mwalêbire eby'obunywesi, murhakacifa mwadesire eby'okurhebana.

---

[g] **13.10** - 13, 10: Ezekiyeli akalihire ngasi balya bôshi haja balangâliza olubaga eby'obunywesi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nalîkûza olubaga lwâni ndurhenze omu maboko ginyu, na ntyo mwânamanya oku nie Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 13

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: בֶּן־אָדָם הִנָּבֵא אֶל־נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבָּאִים וְאָמַרְתָּ לִנְבִיאֵי מִלִּבָּם שִׁמְעוּ
דְּבַר־יְהוָה: כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הוֹי עַל־הַנְּבִיאִים הַנְּבָלִים אֲשֶׁר הֹלְכִים אַחַר רוּחָם וּלְבִלְתִּי רָאוּ: כְּשֻׁעָלִים
בָּחָרְבוֹת נְבִיאֶיךָ יִשְׂרָאֵל הָיוּ: לֹא עֲלִיתֶם בַּפְּרָצוֹת וַתִּגְדְּרוּ גָדֵר עַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד בַּמִּלְחָמָה בְּיוֹם יְהוָה: חָזוּ
שָׁוְא וְקֶסֶם כָּזָב הָאֹמְרִים נְאֻם־יְהוָה וַיהוָה לֹא שְׁלָחָם וַיְחַלּוּ לְקַיֵּם דָּבָר: הֲלוֹא מַחֲזֵה־שָׁוְא חֲזִיתֶם וּמִקְסַם כָּזָב
אֲמַרְתֶּם וְאֹמְרִים נְאֻם־יְהוָה וַאֲנִי לֹא דִבַּרְתִּי: ס
לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן דַּבֶּרְכֶם שָׁוְא וַחֲזִיתֶם כָּזָב לָכֵן הִנְנִי אֲלֵיכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: וְהָיְתָה יָדִי אֶל־הַנְּבִיאִים
הַחֹזִים שָׁוְא וְהַקֹּסְמִים כָּזָב בְּסוֹד עַמִּי לֹא־יִהְיוּ וּבִכְתָב בֵּית־יִשְׂרָאֵל לֹא יִכָּתֵבוּ וְאֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ וִידַעְתֶּם
כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוִה: יַעַן וּבְיַעַן הִטְעוּ אֶת־עַמִּי לֵאמֹר שָׁלוֹם וְאֵין שָׁלוֹם וְהוּא בָּנָה חַיִץ וְהִנָּם טָחִים אֹתוֹ
תָּפֵל: אֱמֹר אֶל־טָחֵי תָפֵל וְיִפֹּל הָיָה | גֶּשֶׁם שׁוֹטֵף וְאַתֶּנָה אַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ תִּפֹּלְנָה וְרוּחַ סְעָרוֹת תְּבַקֵּעַ: וְהִנֵּה
נָפַל הַקִּיר הֲלוֹא יֵאָמֵר אֲלֵיכֶם אַיֵּה הַטִּיחַ אֲשֶׁר טַחְתֶּם: ס
לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וּבְקַעְתִּי רוּחַ־סְעָרוֹת בַּחֲמָתִי וְגֶשֶׁם שׁוֹטֵף בְּאַפִּי יִהְיֶה וְאַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ בְּחֵמָה
לְכָלָה: וְהָרַסְתִּי אֶת־הַקִּיר אֲשֶׁר־טַחְתֶּם תָּפֶל וְהִגַּעְתִּיהוּ אֶל־הָאָרֶץ וְנִגְלָה יְסֹדוֹ וְנָפְלָה וּכְלִיתֶם בְּתוֹכָהּ וִידַעְתֶּם
כִּי־אֲנִי יְהוָה: וְכִלֵּיתִי אֶת־חֲמָתִי בַּקִּיר וּבַטָּחִים אֹתוֹ תָּפֶל וְאֹמַר לָכֶם אֵין הַקִּיר וְאֵין הַטָּחִים אֹתוֹ: נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל
הַנִּבְּאִים אֶל־יְרוּשָׁלַם וְהַחֹזִים לָהּ חֲזוֹן שָׁלוֹם וְאֵין שָׁלוֹם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: פ
וְאַתָּה בֶן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־בְּנוֹת עַמְּךָ הַמִּתְנַבְּאוֹת מִלִּבְּהֶן וְהִנָּבֵא עֲלֵיהֶן: וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה הוֹי
לְמִתְפְּרוֹת כְּסָתוֹת עַל | כָּל־אַצִּילֵי יָדַי וְעֹשׂוֹת הַמִּסְפָּחוֹת עַל־רֹאשׁ כָּל־קוֹמָה לְצוֹדֵד נְפָשׁוֹת הַנְּפָשׁוֹת תְּצוֹדֵדְנָה
לְעַמִּי וּנְפָשׁוֹת לָכֶנָּה תְחַיֶּינָה: וַתְּחַלְּלֻנָה אֹתִי אֶל־עַמִּי בְּשַׁעֲלֵי שְׂעֹרִים וּבִפְתוֹתֵי לֶחֶם לְהָמֵית נְפָשׁוֹת אֲשֶׁר
לֹא־תְמוּתֶנָה וּלְחַיּוֹת נְפָשׁוֹת אֲשֶׁר לֹא־תְחַיֶּינָה בְּכַזַּבְכֶם לְעַמִּי שֹׁמְעֵי כָזָב: ס
לָכֵן כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי אֶל־כִּסְּתוֹתֵיכֶנָּה אֲשֶׁר אַתֶּנָה מְצוֹדְדוֹת שָׁם אֶת־הַנְּפָשׁוֹת לְפָרְחוֹת וְקָרַעְתִּי אֹתָם
מֵעַל זְרוֹעֹתֵיכֶם וְשִׁלַּחְתִּי אֶת־הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר אַתֶּם מְצוֹדְדוֹת אֶת־נְפָשֹׁת לְפָרְחֹת: וְקָרַעְתִּי אֶת־מִסְפְּחֹתֵיכֶם
וְהִצַּלְתִּי אֶת־עַמִּי מִיֶּדְכֶן וְלֹא־יִהְיוּ עוֹד בְּיֶדְכֶן לְמִצוֹדָה וִידַעְתֶּן כִּי־אֲנִי יְהוָה: יַעַן הַכְאוֹת לֵב־צַדִּיק שֶׁקֶר וַאֲנִי לֹא
הִכְאַבְתִּיו וּלְחַזֵּק יְדֵי רָשָׁע לְבִלְתִּי־שׁוֹב מִדַּרְכּוֹ הָרָע לְהַחֲיוֹתוֹ: לָכֵן שָׁוְא לֹא תֶחֱזֶינָה וְקֶסֶם לֹא־תִקְסַמְנָה עוֹד
וְהִצַּלְתִּי אֶת־עַמִּי מִיֶּדְכֶן וִידַעְתֶּן כִּי־אֲנִי יְהוָה:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

Oku biyêrekîre okurhererekêra abazimu

[1] Baguma omu bashamuka b'Israheli bayisha emunda ndi, bajà embere zâni. [2] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [3] Mwene omuntu, abôla bantu bazindisire abazimu bâbo omu mirhima yâbo, barhagokôla oku mango gâbo g'okujira amabî, ka naziga bayishindôsa? [4] Yumvagya ogend'ibaderheza obabwîre, erhi: Ntyâla kwo amaderha Nyakasane Nyamubâho. Ngasi muntu w'omu mulala gw'Israheli, onazindika abazimu omu murhima gwâge, arhanagokôla oku mango gâge g'okujira amabî, kandi abuliyisha mpu alidôsa omulêbi, niene Nyamubâho nie nâmushuza erhi ogwôla mwandu gwâge gw'abazimu gurhuma, [5] lyo mupashihika oku nsholo y'omurhima gwa bene Israheli, bo bantu baciyegûlaga kuli nie erhi abôla bazimu bâbo mwandu barhuma.

[6] Yumvagya, ojibwîra omulala gw'Israheli, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Galuki, muleke abôla bazimu binyu, muleke loshi ngasi bijiro binyu bigalugalu, [7] ebwa kubà kuli ngasi muntu w'omu mulala gw'Israheli, kuli ngasi mubunga wanayûbasire emwa bene Israheli, erhi akanacîyungula kuli nie, abè abazimu bâge bwo ahira emurhima, akanashimbûlira amango gâge g'okujira amabî, n'erhi ankaja emunda omulêbi ali mpu ali ndôsa akantu, niene Nyamubâho nie nankamushuza niene. [8] Nanacihindula kuli oyôla muntu, nanamujira lwiganyo na mugani oku bandi, nanamukûla omu lubaga lwâni, na ntyôla mwanamanya oku nie Nyamubâho. [9] N'erhi omulêbi a-nkayêmêra arhebwa, kandi aderhe ebinwa by'obulêbi, niene Nyamubâho, nie nankamurhebûka, nânamulambulirakwo okuboko, nânamumalîra arhenge ekarhî kw'olubaga lwâni lw'Israheli. [10] Bonene banakazibarhula omuzigo gw'amabî gâbo. Obubî bw'omulêbi bwanaba nk'obubî bw'olyâla walimudôsa. [11] Ntyôla omulala gwa bene Israheli gurhacicirhenze kuli nie, gurhacicihemule n'ebyâha byâge bya ngasi lubero. Babà lubaga lwâni, nâni nâba nie Nyamuzinda wâbo, kw'adesire Nyakasane Nyamubâho.

Obubî bwa ngasi muguma

[12] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [13] Wâni mwene omuntu, erhi ecihugo cakangomera omu kukanjirira ebibî, nânacilambulirakwo okuboko kwâni, ncivungunyulire omugati gw'olwîko, nânacirhumira ecizombo kandi nyîrhe muli co abantu na ngasi hya bûko nyama, [14] n'erhi muli ecôla cihugo mwankaboneka bantu basharhu bali nka Nûhu, Daniyeli na Ayubu, abôla bantu banaciza obuzîne bwâbo erhi bushinganyanya bwâbo burhuma, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [15] Erhi nankaleka ebiryanyi bikazizungula omu cihugo, bikazicirya abâna cirinde cisigala bwâmwa, mulya omuntu arhankacicîgeza erhi kuyôboha ebiryanyi kurhuma, [16] erhi omu cihugo mwankabonekana abantu bali nk'abôla basharhu, ndahîre akalamo, nie Nyakasane Nyamubâho nkudesire, barhankahashilîkûza oli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abanarhabana, oli abananyere, bonene bankacilîkûza, n'ecihugo cisigale bwâmwa. [17] Erhi na-nkaheka engôrhomuli ecôla cihugo, nkaderha nti: «Engôrho egere muli ecîra cihugo, nânanigûzamwo abantu n'ebintu». [18] Na ciru omu cihugo mwankabà abali nk'abôla basharhu, ndahîre akalamo kâni, nie Nyakasane Nyamubâho nkudesire, barhankahashilîkûza oli abanarhabana oli abananyhere, bonene bankacilîkûza. [19] Erhi nankarhuma ecihûsi muli ecôla cihugo n'erhi nankabàyûkizakwo oburhè bwâni omu kushêshemwo omukò, mperêrekeze ebintu n'abantu; [20] n'erhi Nûhu, Daniyeli na Ayubu bankaba muli ecôla cihugo, ndahîre akalamo kâni, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, barhankahashilîkûza oli abanarhabana oli abananyere, ci bonene banalîkûza obuzîne bwâbo erhi bushinganyanya bwâbo burhuma.

[21] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Ciru erhi nankarhôla galya mahanya gâni anni g'okujugumya, engôrho, ecizombo, ebiryanyi n'ecihûsi, nka bihonda kuli Yeruzalemu, lyo mupezamwo ebintu n'abantu, [22] na lero hayishig'ibonekana abâsigala bafume olufu, banafumye abanarhabana na abâna-nyere bâbo, kandi obone bakuyishire mpu wêne obone olugendo lwâbo n'ebijiro byâbo, na mpu ly'orhulûla n'ago mahanya nârhumira Yeruzalemu, n'oku ngasi bindi bibî binji nankamurhumira. [23] Abôla bantu banakurhûliriza, nka wamanabona olugendo lwâbo n'ebijiro byâbo, na kandi okanamanya oku arhali busha najiriraga Yeruzalemu okwôla kôshi namujirîre, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho».

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 14

1 וַיָּבֹוא אֵלַי֙ אֲנָשִׁ֣ים מִזִּקְנֵ֔י יִשְׂרָאֵ֖ל וַיֵּשְׁבוּ֙ לְפָנַ֔י׃ פ

2 וַיְהִ֥י דְבַר־יְהוָ֖ה אֵלַ֥י לֵאמֹֽר׃ 3 בֶּן־אָדָ֗ם הָאֲנָשִׁ֤ים הָאֵלֶּה֙ הֶעֱל֣וּ גִלּוּלֵיהֶ֔ם עַל־לִבָּ֑ם וּמִכְשׁ֥וֹל עֲוֹנָ֖ם נָתְנ֥וּ נֹכַח֙ פְּנֵיהֶ֔ם
הַאִדָּרֵ֥שׁ אִדָּרֵ֖שׁ לָהֶ֑ם׃ ס

4 לָכֵ֞ן דַּבֵּר־אֲלֵיהֶ֣ם וְאָמַרְתָּ֣ אֲלֵיהֶ֗ם כֹּה־אָמַ֞ר | אֲדֹנָ֤י יְהוִה֙ אִ֣ישׁ אִ֣ישׁ מִבֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֔ל אֲשֶׁ֥ר יַעֲלֶ֛ה אֶת־גִּלּוּלָ֖יו אֶל־לִבּ֑וֹ
וּמִכְשׁ֥וֹל עֲוֹנ֖וֹ יָשִׂ֣ים נֹכַ֣ח פָּנָ֔יו וּבֹ֥א אֶל־הַנָּבִ֖יא אֲנִ֣י יְהוָ֗ה נַעֲנֵ֤יתִי לֹו֙ בָּ֔הּ בְּרֹ֖ב גִּלּוּלָֽיו׃ 5 לְמַ֗עַן תְּפֹשׂ֙ אֶת־בֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֔ל
בְּלִבָּ֑ם אֲשֶׁ֥ר נָזְר֖וּ מֵעָלַ֥י בְּגִלּוּלֵיהֶ֖ם כֻּלָּֽם׃ ס

6 לָכֵ֞ן אֱמֹ֤ר | אֶל־בֵּ֣ית יִשְׂרָאֵל֮ כֹּ֣ה אָמַר֒ אֲדֹנָ֤י יְהוִה֙ שׁ֣וּבוּ וְהָשִׁ֔יבוּ מֵעַ֖ל גִּלּוּלֵיכֶ֑ם וּמֵעַ֖ל כָּל־תֹּועֲבֹתֵיכֶ֥ם הָשִׁ֛יבוּ
פְּנֵיכֶֽם׃ 7 כִּ֣י׀ אִ֣ישׁ אִ֣ישׁ מִבֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֗ל וּמִן־הַגֵּר֙ אֲשֶׁר־יָג֣וּר בְּיִשְׂרָאֵ֔ל וְיִנָּזֵ֥ר מֵאַחֲרַ֖י וְיַעַל֙ גִּלּוּלָ֔יו אֶל־לִבּ֑וֹ וּמִכְשׁ֥וֹל עֲוֹנ֖וֹ
יָשִׂ֣ים נֹכַח֙ פָּנָ֔יו וּבָ֥א אֶל־הַנָּבִ֖יא לִדְרָשׁ־לֹ֣ו בִּ֑י אֲנִ֣י יְהוָ֗ה נַעֲנֶ֥ה־לֹּ֛ו בִּ֖י׃ 8 וְנָתַתִּ֤י פָּנַי֙ בָּאִ֣ישׁ הַהֹ֔וא וְהַשַּׁמֹּתִ֖יהוּ לְאֹ֣ות
וְלִמְשָׁלִ֑ים וְהִכְרַתִּ֥יו מִתֹּ֖וךְ עַמִּ֑י וִידַעְתֶּ֖ם כִּי־אֲנִ֥י יְהוָֽה׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְהַנָּבִיא כִּי־יִפְתֶּה וְדִבֶּר דָּבָר אֲנִי יְהוָה פִּתִּיתִי אֶת הַנָּבִיא הַהוּא וְנָטִיתִי אֶת־יָדִי עָלָיו וְהִשְׁמַדְתִּיו מִתּוֹךְ עַמִּי
יִשְׂרָאֵל׃ וְנָשְׂאוּ עֲוֹנָם כַּעֲוֹן הַדֹּרֵשׁ כַּעֲוֹן הַנָּבִיא יִהְיֶה׃ לְמַעַן לֹא־יִתְעֶה עוֹד בֵּית־יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרַי וְלֹא־יִטַּמְּאוּ עוֹד
בְּכָל־פִּשְׁעֵיהֶם וְהָיוּ לִי לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ פ
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן־אָדָם אֶרֶץ כִּי תֶחֱטָא־לִי לִמְעָל־מַעַל וְנָטִיתִי יָדִי עָלֶיהָ וְשָׁבַרְתִּי לָהּ מַטֵּה־לֶחֶם
וְהִשְׁלַחְתִּי־בָהּ רָעָב וְהִכְרַתִּי מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה׃ וְהָיוּ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּתוֹכָהּ נֹחַ דָּנִאֵל וְאִיּוֹב הֵמָּה
בְּצִדְקָתָם יְנַצְּלוּ נַפְשָׁם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ לוּ־חַיָּה רָעָה אַעֲבִיר בָּאָרֶץ וְשִׁכְּלָתָּה וְהָיְתָה שְׁמָמָה מִבְּלִי עוֹבֵר מִפְּנֵי
הַחַיָּה׃ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּתוֹכָהּ חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם־בָּנִים וְאִם־בָּנוֹת יַצִּילוּ הֵמָּה לְבַדָּם יִנָּצֵלוּ
וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה שְׁמָמָה׃ אוֹ חֶרֶב אָבִיא עַל־הָאָרֶץ הַהִיא וְאָמַרְתִּי חֶרֶב תַּעֲבֹר בָּאָרֶץ וְהִכְרַתִּי מִמֶּנָּה אָדָם
וּבְהֵמָה׃ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּתוֹכָהּ חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה לֹא יַצִּילוּ בָנִים וּבָנוֹת כִּי הֵם לְבַדָּם יִנָּצֵלוּ׃ אוֹ
דֶּבֶר אֲשַׁלַּח אֶל־הָאָרֶץ הַהִיא וְשָׁפַכְתִּי חֲמָתִי עָלֶיהָ בְּדָם לְהַכְרִית מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה׃ וְנֹחַ דָּנִאֵל וְאִיּוֹב בְּתוֹכָהּ
חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם־בֵּן אִם־בַּת יַצִּילוּ הֵמָּה בְּצִדְקָתָם יַצִּילוּ נַפְשָׁם׃ פ
כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אַף כִּי־אַרְבַּעַת שְׁפָטַי | הָרָעִים חֶרֶב וְרָעָב וְחַיָּה רָעָה וָדֶבֶר שִׁלַּחְתִּי אֶל־יְרוּשָׁלִַם לְהַכְרִית
מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה׃ וְהִנֵּה נוֹתְרָה־בָּהּ פְּלֵטָה הַמּוּצָאִים בָּנִים וּבָנוֹת הִנָּם יוֹצְאִים אֲלֵיכֶם וּרְאִיתֶם אֶת־דַּרְכָּם
וְאֶת־עֲלִילוֹתָם וְנִחַמְתֶּם עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר הֵבֵאתִי עַל־יְרוּשָׁלִַם אֵת כָּל־אֲשֶׁר הֵבֵאתִי עָלֶיהָ׃ וְנִחֲמוּ אֶתְכֶם כִּי־תִרְאוּ
אֶת־דַּרְכָּם וְאֶת־עֲלִילוֹתָם וִידַעְתֶּם כִּי לֹא חִנָּם עָשִׂיתִי אֶת כָּל־אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בָּהּ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ פ

15

Omugani gw'omuzâbîbu

[1] Akanwa ka Nyamuhaho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] Wâni, mwene omuntu, bici olushâli lw'omuzâbîbu lulushire kwo ezindi nshâli z'amashami g'emirhi y'omu muzirhu? [3] ka bankatwâkwo ecihimbi mpu babinjemwo kalugu kalebe? Ka bankajiramwo engondôzo mpu bakazimanikakwo kantu kalebe? [4] Ala oku banalukwêbe omu muliro, lusingônoke. Omuliro gunasingônole olunda n'olundi; n'aha kagarhî naho hanasingônoke, ka lwankacikolwamwo akantu? [5] Ciru n'amango lwàciri lugumaguma ntâco bankabinjiremwo; lero amango lwamasingônoka na omuliro, ka bankacikûlamwo akantu? [6] Co cirhumire aderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho. Nka olushâli lw'omuzâbîbu omu yindi mirhi y'emuzirhu, olu naàrholaga ndukwêba omu muliro, lunasingônoka, ntyo kwo najirîre abantu b'e Yeruzalemu. [7] Nàhindamwire obusù bwâni kuli bo. Bafumire omuliro, ci muliro gwânabamalîre. Na ntyo mwâmanya oku nandi Nyamubâho, amango nâhindamula obusù bwâni kuli bo. [8] Ecihugo nâcijira bwâmwa, ebwa kubà bangomire, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 15

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2בֶּן־אָדָם הוֹדַע אֶת־יְרוּשָׁלִַם אֶת־תּוֹעֲבֹתֶיהָ: 3וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לִירוּשָׁלִַם מֹרַשְׁתֵּךְ וּמוֹלַדְתֵּךְ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן אָבִיךְ הָאֱמֹרִי וְאִמֵּךְ חִתִּית: 4וּמוֹלַדְתֵּךְ בְּיוֹם הִוָּלְדֵךְ לֹא כֹרַת שָׁרֵךְ וְלֹא רֻחַצְתְּ לַמַּיִם לְמִשְׁעֹל וְלֹא הָמְלַחְתְּ הָמוֹלֹחַ וְלֹא חֻתַּלְתְּ חָתוֹל: 5לֹא חָסָה עָלַיִךְ עַיִן לַעֲשׂוֹת לָךְ אַחַת מֵאֵלֶּה לַחְמֹל עָלַיִךְ וַתֻּשְׁלְכִי עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּגִעְלַת נַפְשֵׁךְ בְּיוֹם הִוָּלְדֵךְ: 6וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמַיִךְ וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי: 7רְבָבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךְ וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתָּבֹאִי בַּעֲדִי עֲדָיִים שָׁדַיִם נָכֹנוּ וּשְׂעָרֵךְ צִמֵּחַ וְאַתְּ עֵרֹם וְעֶרְיָה: 8וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ וְהִנֵּה עִתֵּךְ עֵת דֹּדִים וָאֶפְרֹשׂ כְּנָפִי עָלַיִךְ וָאֲכַסֶּה עֶרְוָתֵךְ וָאֶשָּׁבַע לָךְ וָאָבֹא בִּבְרִית אֶתְּךָ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וַתִּהְיִי לִי: 9וָאֶרְחָצֵךְ בַּמַּיִם וָאֶשְׁטֹף אֶת־דָּמַיִךְ מֵעָלָיִךְ וָאָסֹךְ שָׁמֶן: 10וָאַלְבִּשֵׁךְ רִקְמָה וָאָנְעִלֵךְ תָּחַשׁ וָאֲחַגְרֵךְ שֵׁשׁ וָאַכַסֵּךְ מֶשִׁי: 11וָאֶעְדֵּךְ עֶדִי וָאָתֵן צְמִידִים עַל־יָדַיִךְ וְרָבִיד עַל־גְּרוֹנֵךְ: 12וְנָתַתִּי נֶזֶם עַל־אַפֵּךְ וְעָגִילִים עַל־אָזְנָיִךְ וַעֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת עַל־רֹאשֵׁךְ: 13וַתֵּעְדִּי זָהָב וָכֶסֶף וּמַלְבּוּשֵׁךְ שֵׁשׁ וָמֶשִׁי וְרִקְמָה סֹלֶת וּדְבַשׁ וָשֶׁמֶן אָכָלְתְּ וַתִּפְרְחִי בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּצְלְחִי לִמְלוּכָה: 14וַתֵּצֵא לַגּוֹיִם שִׁמֵךְ בְּיָפְיֵךְ כִּי כָלִיל הוֹדִי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי עָלַיִךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 15וַתִּבְטְחִי בְיָפְיֵךְ וַתִּזְנִי עַל־שְׁמֵךְ וַתִּשְׁפְּכִי אֶת־תַּזְנוּתַיִךְ עַל כָּל־עוֹבֵר לוֹ הָיִתְ: 16וַתִּקְחִי מִבְּגָדַיִךְ וַתַּעֲשִׂי לָךְ בָּמוֹת טְלוּלוֹת וַתִּזְנִי עֲלֵיהֶם לֹא יָבוֹא וְלֹא יִהְיֶה: 17וַתִּקְחִי כְּלֵי תִפְאַרְתֵּךְ מִזְּהָבִי וּמִכַּסְפִּי אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ וַתַּעֲשִׂי לָךְ צַלְמֵי זָכָר וַתִּזְנִי בָּם: 18וַתִּקְחִי אֶת־רִקְמָתֵךְ הַשֵּׁשִׁית וְתָכַסִּימוֹ וַתִּתְּנִי אֶת־שַׁמְנִי וְקְטֹרְתִּי לִפְנֵיהֶם: 19וְלַחְמִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ סֹלֶת וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ הַאֲכַלְתִּיךְ וַתִּתְּנִי אוֹתָם לִפְנֵיהֶם לְרֵיחַ נִיחֹחַ וַיְהִי כֵּן נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 20וַתִּקְחִי אֶת־בָּנַיִךְ וְאֶת־בְּנוֹתַיִךְ אֲשֶׁר יָלַדְתְּ לִי וַתִּזְבְּחִי אוֹתָם לָהֶם לְאָכְלָה הַמִּזְנוֹתֵךְ מַעַט לָךְ: 21וַתִּשְׁחֲטִי אֶת־בָּנָי וַתִּתְּנִי אוֹתָם בְּהַעֲבִיר אוֹתָם לָהֶם: 22וּבְכָל־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ וְתַזְנוּתַיִךְ לֹא זָכַרְתְּ אֶת־יְמֵי נְעוּרַיִךְ וְהָיִית עֵרֹם וְעֶרְיָה מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמַיִךְ הָיִית: 23וְהָיָה אַחֲרֵי כָל־רָעָתֵךְ אוֹי אוֹי לָךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 24וַתִּבְנִי לָךְ גֵּב וַתַּעֲשִׂי לָךְ רָמָה בְּכָל־רְחוֹב: 25אֶל־רֹאשׁ כָּל־דֶּרֶךְ בָּנִית רָמָתֵךְ וַתְּתַעֵבִי אֶת־יָפְיֵךְ וַתִּפְשְׁקִי אֶת־רַגְלַיִךְ לְכָל־עוֹבֵר וַתַּרְבִּי אֶת־תַּזְנוּתָיִךְ: 26וַתִּזְנִי אֶת־בְּנֵי מִצְרַיִם שְׁכֵנַיִךְ גְּדֹלֵי בָשָׂר וַתַּרְבִּי אֶת־תַּזְנוּתַיִךְ לְהַכְעִיסֵנִי: 27וְהִנֵּה נָטִיתִי יָדִי עָלַיִךְ וָאֶגְרַע חֻקֵּךְ וָאֶתְּנֵךְ בְּנֶפֶשׁ שֹׂנְאָיִךְ בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים הַנִּכְלָמוֹת מִדַּרְכֵּךְ זִמָּתֵךְ: 28וַתִּזְנִי אֶת־בְּנֵי אַשּׁוּר מִבְּלִי שָׂבְעַת וַתִּזְנִי גַּם אוֹתָם וְלֹא שָׂבָעְתְּ: 29וַתַּרְבִּי אֶת־תַּזְנוּתַיִךְ אֶל־אֶרֶץ כְּנַעֲנָה כַּשְׂדִּימָה וְגַם־זֹאת לֹא שָׂבָעְתְּ בָּהּ: 30מָה אֶמַּלֵּא לִבֵּךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה בַּעֲשׂוֹתֵךְ אֶת־כָּל־אֵלֶּה מַעֲשֵׂה אִשָּׁה זוֹנָה עַזָּה: 31בְּבָנוֹתֵךְ דַּרְכֵּךְ בְּרֹאשׁ כָּל־דֶּרֶךְ וַעֲשִׂיתֵךְ בָּמָתֵךְ בְּכָל־רְחוֹב וְלֹא הָיִית כְּזוֹנָה בְּבִזְיוֹנָךְ אֶתְנָן: 32אִשָּׁה מְנָאֶפֶת תַּחַת אִישָׁהּ הַזָּרִים תִּקָּח־אֶתְנָן: 33לְכָל־זוֹנוֹת יִתְּנוּ אֶתְנָן וְאַתְּ נָתַתְּ אֶת־כָּל־אֹהֲבַיִךְ וַתְּשַׁחֲדִים אוֹתָם וְיָבֹאוּ אֵלַיִךְ מִסָּבִיב בְּתַזְנוּתָיִךְ: 34וַיְהִי בָּךְ מִנָּשִׁים בְּתַזְנוּתַיִךְ וְאַחֲרַיִךְ לֹא תִזְנֶה וּבְתִתֶּךָ אֶתְנָן וְאֶתְנָן לֹא נִתָּן לָךְ וַתְּהִי לְהֵפֶךְ: 35לָכֵן זוֹנָה שִׁמְעִי דְּבַר־יְהוָה: 36כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן הֻהְרַק נְחֹשְׁתֵּךְ וַתִּגָּלֶה עֶרְוָתֵךְ בְּתַזְנוּתַיִךְ עַל־מְאַהֲבָיִךְ וְכֹל גִּלּוּלֵי תוֹעֲבוֹתַיִךְ וּכְדַם בָּנַיִךְ אֲשֶׁר נָתַתְּ לָהֶם: 37לָכֵן הִנֵּה אֲנִי מְקַבֵּץ אֶת־כָּל־מְאַהֲבַיִךְ אֲשֶׁר עָרַבְתְּ עֲלֵיהֶם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר אָהַבְתְּ עַל כָּל־אֲשֶׁר שָׂנֵאת וְקִבַּצְתִּי אוֹתָם עָלַיִךְ מִסָּבִיב וְגָלִיתִי עֶרְוָתֵךְ אֲלֵיהֶם וְרָאוּ אֶת־כָּל־עֶרְוָתֵךְ: 38וְשָׁפַטְתִּיךְ מִשְׁפְּטֵי נֹאֲפוֹת וְשֹׁפְכוֹת דָּם וְנָתַתִּי אוֹתָךְ דַּם חֵמָה וְקִנְאָה: 39וְנָתַתִּי אוֹתָךְ בְּיָדָם וְהָרְסוּ גַּבֵּךְ וְנִתְּצוּ רָמוֹתַיִךְ וְהִפְשִׁטוּ אוֹתָךְ בְּגָדַיִךְ וְלָקְחוּ כְּלֵי תִפְאַרְתֵּךְ וְהִנִּיחוּךְ עֵרֹם וְעֶרְיָה: 40וְהַעֲלוּ עָלַיִךְ קָהָל וְרָגְמוּ אוֹתָךְ אֶבֶן וְדִקְּרוּךְ בְּחַרְבוֹתָם: 41וְשָׂרְפוּ בָתַּיִךְ בָּאֵשׁ וְעָשׂוּ בָךְ שְׁפָטִים לְעֵינֵי נָשִׁים רַבּוֹת וְהִשְׁבַּתִּיךְ מִזּוֹנָה וְגַם אֶתְנָן לֹא תִתְּנִי עוֹד: 42וְהֵנַחְתִּי חֲמָתִי בָּךְ וְסָרָה קִנְאָתִי מִמֵּךְ וְשָׁקַטְתִּי וְלֹא אֶכְעָס עוֹד: 43יַעַן אֲשֶׁר לֹא זָכַרְתְּ אֶת־יְמֵי נְעוּרַיִךְ וַתִּרְגְּזִי לִי בְּכָל־אֵלֶּה וְגַם אֲנִי הִנֵּה דַּרְכֵּךְ נָתַתִּי בְּרֹאשֵׁךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְלֹא עָשִׂית הַזִּמָּה עַל כָּל־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ: 44הִנֵּה כָּל־הַמְּשֹׁלֵל עָלַיִךְ יִמְשֹׁל עָלַיִךְ לֵאמֹר כְּאִמָּהּ בִּתָּהּ: 45בַּת אִמֵּךְ זָעַלְתְּ אֶת־אִישָׁהּ וְאֶת־בָּנֶיהָ וַאֲחוֹת אֲחוֹתֵךְ אַתְּ אֲשֶׁר זָעֲלוּ אֶת־אִישֵׁיהֶן וְאֶת־בְּנֵיהֶן אִמְּכֶן חִתִּית וַאֲבִיכֶן אֱמֹרִי: 46וַאֲחוֹתֵךְ הַגְּדוֹלָה שֹׁמְרוֹן הִיא וּבְנוֹתֶיהָ הַיּוֹשֶׁבֶת עַל־שְׂמֹאולֵךְ וַאֲחוֹתֵךְ הַקְּטַנָּה מִמֵּךְ הַיּוֹשֶׁבֶת מִיָּמִין סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ: 47וְלֹא בְדַרְכֵּיהֶן הָלַכְתְּ וְכִתּוֹעֲבוֹתֵיהֶן עָשִׂית כִּמְעַט כְּמוּעָט וַתַּשְׁחִתִי מֵהֶן בְּכָל־דְּרָכַיִךְ: 48חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם־עָשְׂתָה סְדֹם אֲחוֹתֵךְ הִיא וּבְנוֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר עָשִׂית אַתְּ וּבְנוֹתָיִךְ: 49הִנֵּה זֹאת הָיָה עֲוֹן סְדֹם אֲחוֹתֵךְ גְּאוֹן שִׂבְעַת לֶחֶם וְשַׁלְוַת הַשְׁקֵט הָיָה לָהּ וְלִבְנוֹתֶיהָ וְיַד עָנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הֶחֱזִיקָה: 50וַתִּגְבַּהְנָה וַתַּעֲשֶׂינָה תּוֹעֵבָה לְפָנָי וָאָסִר אוֹתָן כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי: 51וְשֹׁמְרוֹן לֹא חָטְאָה אֵת מֶחֱצַת חַטֹּאתָיִךְ וַתַּרְבִּי אֶת־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ מֵהֶן וַתַּצְדִּיקִי אֶת־אֲחוֹתַיִךְ בְּכָל־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ אֲשֶׁר עָשִׂית: 52גַּם־אַתְּ שְׂאִי כְלִמָּתֵךְ אֲשֶׁר פָּלַלְתְּ לַאֲחוֹתָיִךְ בְּחַטֹּאתַיִךְ אֲשֶׁר הִתְעַבְתְּ מֵהֶן רַבּוֹת מֵהֵנָּה צַדְּקוֹת הֵנָּה וְגַם־אַתְּ בּוֹשִׁי וּשְׂאִי כְלִמָּתֵךְ בְּצַדֵּק אֶת־אֲחוֹתָיִךְ: 53וְשַׁבְתִּי אֶת־שְׁבוּתָם אֶת־שְׁבוּת סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת־שְׁבוּת שֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ וְשַׁבְתִּי אֶת־שְׁבוּת שִׁבְיַיִךְ בְּתוֹכָהּ: 54לְמַעַן תִּשְׂאִי כְלִמָּתֵךְ וְתִכָּלְמִי מִכֹּל אֲשֶׁר עָשִׂית לָהֶן מְנַחֵם: 55אֲחוֹתַיִךְ סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ תָּשֹׁבְנָה לְקַדְמָתָן וְשֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ תָּשֹׁבְנָה לְקַדְמָתָן וְאַתְּ וּבְנוֹתַיִךְ תָּשֹׁבְנָה לְקַדְמַתְכֶן: 56וְלֹא הָיְתָה שִׁמְעוֹן אֲחוֹתֵךְ לְשִׁמְעָה בְּפִיךְ בְּיוֹם גְּאוֹנָךְ: 57בְּטֶרֶם תִּגָּלֶה רָעָתֵךְ כְּעֵת חֶרְפַּת בְּנוֹת אֲרָם וְכָל־סְבִיבוֹתֶיהָ בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים הַסּוֹחֲרוֹתַיִךְ מִסָּבִיב: 58זִמָּתֵךְ וְתוֹעֲבוֹתַיִךְ אַתְּ נָשָׂאת נְאֻם יְהוָה: 59כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְאֶעֱשֶׂה־לָּךְ כַּאֲשֶׁר עָשִׂית אֲשֶׁר בָּזִית אָלָה לְהָפֵר בְּרִית: 60וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּךְ בִּימֵי נְעוּרָיִךְ וַהֲקִמֹתִי לָךְ בְּרִית עוֹלָמִים: 61וְזָכַרְתְּ אֶת־דְּרָכַיִךְ וְנִכְלַמְתְּ בְּקַחְתֵּךְ אֶת־אֲחוֹתַיִךְ גְּדֹלוֹת מִמֵּךְ וּקְטַנּוֹת מִמֵּךְ וְנָתַתִּי אוֹתָן לָךְ לִבְנוֹת וְלֹא מִבְּרִיתֵךְ: 62וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּךְ וְיָדַעַתְּ כִּי־אֲנִי יְהוָה: 63לְמַעַן תִּזְכְּרִי וְנִכְלַמְתְּ וְלֹא־יִהְיֶה־עוֹד פִּתְחוֹן־פֶּה לָךְ מִפְּנֵי כְלִמָּתֵךְ בְּכַפְּרִי לָךְ לְכֹל אֲשֶׁר עָשִׂית נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה:

16

Akalamo k'Israheli omu nyiganyo

[1] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] Mwene omuntu omanyîse Yeruzalemu amabî gâge magalugalu[h]. [3] Oderhe erhi ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho kuli Yeruzalemu. Omu kulola oku cisiki n'oku kuburhwa kwâwe oli w'omu cihugo ca Kanâni. Sho abaga munya-Hiti. [4] Aha kuburhwa kwâwe, olusiku wajagamwo eno igulu, barhakutwaga enkunga, barhakuhiraga omu mîshi mpu bakushuke, barhakushîgaga munyu, barhakubwikaga n'ebirere. [5] Ntâye wadesire mpu akayûnamira emunda oli akurhabâle muli agôla malagirire gôshi, ebwa kukubêra obwonjo, agôla mango waburhagwa, bakujahika omu lubala bulya barhàkubonagakwo.

[6] Nanacigera hôfi na nâwe, nanàkubona odwîrhe wakubakubira omu mukò gwâwe, nakubwîra nti: «Olame», [7] onakule ogundumuke nka byâsi by'omu mashwa. Wanacikula wagundumuka wayûshûka wahika oku mango wanka-shebagwa, amabêre gâwe garhuna, enviri zâwe zaluga. Ci erhi onali mushugunu wêshi. [8] Okubundi nanacigera hôfi na nâwe, nàkubona. Gali gakola mango gâwe, mango ga kushebwa. Nakulambulirakwo lubuga lw'ecishuli câni, nàbwîkira obushugunu bwâwe. Nacigasha n'endahiro, nàjira endagâno haguma na nâwe, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, -wanaciba wâni. [9] Nanacikuvundika omu mîshi, nanacishuka omukò gwàli gukuyunjwîre, nanakushîga amavurha. [10] Nakuyambisa emyambalo eri kwo obushengerêre, nakuhira enkwêrho z'oluhu e magulu, nakuyambika omukaba gw'ecitâni, n'ecishûli cadirhimana. [11] Wêshi wajagalira enjuma, nakuhira engolo emaboko, n'olunigi omu igosi. [12] Nahira ehigondo oku izûlu lyâwe, ebisikiyo oku marhwîri gâwe, ecimanè cinjinja càkuja

[h] **16.2** Israheli, oyimangirwe na Yeruzalemu, oyu bamushushanyize omukazi w'ecigamba. Israheli agomire nawâbo omu kucîshwêkera oku banyamuzinda bâge bw'obunywesi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oku irhwe. [13] Wàyambaliza amasholo n'amarhale, wacîhundikira ecitâni, emyambalo yadirhimana enali ya bushengerêre. Enshâno y'omula, obûci n'amavurha byo byàli biryo byâwe. [14] Wajà irenge omu mashanja erhi bwinjà burhuma, ebwa kubà bwàli bwinjà loshi, erhi lirya irenge lyâni nàkubwikaga lirhuma, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

[15] Cikône wacîbonera obwinjà bwâwe, okujà irenge kwarhuma wagend'icihemula, wahâna ebya amasîma gâwe emwa ngasi wakanagera. [16] Wàyansire oku myambalo yâwe wagend'iyinjihirizamwo ahantu h'okurhererekêrera, wanajiriraho eby'enshonyi, okurhankaba kurhankanajirwa. [17] Wanacirhôla enjuma zâwe z'amasholo n'eza amarhale ezi nakuhaga wagend'ijiramwo ensanamu z'abalume wanacihemula nazo. [18] Wàyansire oku myambalo yâwe y'obushengerêre waziyambikakwo, n'amavurha gâni n'obukù bwâni wabarherekêra byo. [19] Omugati nakuhaga gw'omu nshâno y'omulà, amavurha n'obûci nakazâgikulisamwo wabihêkera abôla bazimu bâwe mpu lyo obasimîsa. K'obwîne ebyo wàjizire, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

[20] Wàrhôla bagala bâwe na bâli bâwe aba wàmburhiraga, wagend'ibayîrha mpu yo nterekêro y'abôla bazimu bâwe mpu balye. Ka okwôla kuhemuka kwâwe kwàli kunyi obwo? [21] Wànizire bagala bâni, wabahâna mpu babageze omu muliro, mpu lyo abo bazimu bâwe bajà irenge. [22] Mw'ebyôla bijiro byâwe bigalugalu, na muli okwôla kuhemuka kwâwe, orhacikengêraga amango g'ebu-rho bwâwe, galya mango wàli bushugunu wêshi odwîrhe wakubakubira omu mukò.

[23] Lero wanaciyêrekana oku onali mubî lôshi-lôshi, -buhanya, buhanya bwâwe! kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.- [24] Wagend'iyûbaka omusinga, wahajira hantu hâwe ha kurhererekêrera, wabilumiza ngasi hantu. [25] Aha ngasi mashango wajà wayûbaka ho oluhêro lw'okuzinza obwinjà bwâwe n'okuhâna omubiri gwâwe emwa ngasi wagera; wayûshûla ntyo okuhemuka kwâwe. [26] Wagend'ihemukira emwa Abanya-Mîsiri, balungu bâwe, ba mubiri gwa misî, waluza ebihemu byâwe mpu lyo onshologosa. [27] Lolà oku nâkuyinamulira okuboko. Nânyihya ebiryo byâwe, nâkuhâna emwa abashombanyi bâwe b'abakazii, bwo banyere b'Abafilistini, abashologorhagwa n'olugendo Iwâwe lubî. [28] Wàgend'ihemukira emwa Abanyasîriya ebwa kubà orhayîgurhaga. [29] Wayu-shulira obubî bwâwe omu cihugo c'abarhimbûzi, emwa Abanyakaldeya, ciru n'eyôla munda orhaderhaga mpu wanayîgurha.

[30] Oku omurhima gwâwe gwàli muzamba wâni, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, gwo gwakazâgirhuma wajira ebyôla bijiro bibî byôshi ebiringânîne omukazi muhemusi w'omusirhe. [31] Erhi wàyûbakaaga omusinga aha mashango ga ngasi njira, amango wàjaga wayûbaka empêro ngasi hantu, orhali ciru nka mukazi muhemusi owaja walonza oluhembo. [32] Omukazi mugonyi ahâli h'ibà, anayankirire abalume b'ihanga. [13] Abakazi bahemusi banakaziha-bwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oluhembo, ci kônene wêhe we wàjaga wahà abîra-lume bâwe oluhembo, wakazibahà ebya ngasi lubero mpu lyo bakazirhenga ngasi hantu bayandûkire emunda oli, omwôla kuhemuka kwâwe. [34] Wàjizire oku abandi barhajira muli obwôla buhemusi bwâwe, ntà mulume wàlibirhiraga emunda oli, ci kônene wêhe we wakâgihonga orhanahongerwe ebwa kubà wàli erhi wàbihire Ioshi. [35] Ewâni! mukazi muhemusi, yumvagya akanwa ka Nyamubâho. [36] Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, ebwa kubà wayêrekîne enshonyi zâwe, wàbwikula obushugunu bwâwe agôla mango wàjaga wahemuka n'abôla bîra-lume bâwe, kuguma n'abôla bazimu bâwe bagalugalu, kuli gulya mukò gwa bagala bâwe wakazâgibahà. [37] Agôla mabî gôshi gamarhuma nkola nâshûbûza balya bîra-lume bâwe wakazâgicîsimîsa mwe nabo, aba wàli orhonyize n'aba wàli oshombire, nâkushûbûliza bo bôshi bakuzonge lyo babona obwôla bushu-ngunu bwâwe bôshi. [38] Nkola nâkuhà obuhane hw'abakazi bagonyi na bisi ba bantu: nkola nakulekera omu bukunizi n'omu bongwa, [39] Nâkuhira omu maboko gâbo, bakola bashanda emisinga yâwe, banahongole empêro zâwe, bâku-nyaga emishangi oyambîrhe n'enjuma zâwe, bakusige mushugunu. [40] Kandi bânakusunikakwo olubaga, lukubande amabuye, lukufunde engôrho. [41] Enyumpa zâwe bazidûlike muliro, banabulikuhanira embere z'omwandu gw'abaka-zi; nakugokôza okujà wahemuka, orhakacifa wajà wâkamasa oluhembo. [42] Ntyo, nanamala oburhè bwâni kuli we n'oluji lwâni kuli we lwânahwa, nâna-rhulirira n'oburhè bwânayurha, [43] Ebwa kubà orhacikengêraga oku nsiku z'amango g'oburho bwâwe, ebwa kubà orhahusagya kunjira burhe, lolà oku nâni nkolaga nâkubarhuza olwôla lugendo lwâwe lubî, aha irhwe lyâwe, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Ka orhacîbonêsagya nshonyi erhi ebyôla bijiro byâwe bigalugalu birhuma?

[44] Lolà oku abatwî b'emigani bakola batwa muguma kuli we mpu: Olugendo lw'omukazi lwo na lw'abâli. [45] Neci oli mwâli w'olya mukazi washombaga ibà n'abâna bâge, neci we muguma n'abandi banyere ba nyoko abakazâgigayaguza b'ibà wâbo n'abâna habo. Nyoko ahâga munya-Hiti na sho munya-Mori.

[46] Mwâli winyu mukulu ye Samâriya oyubasire ebwa kumosho kwâwe, kuguma n'abali. Mwâli winyu w'omuziba ye Sodomo, oyubasire ekulyo kwâwe kuguma n'abâli. [47] Orhabulaga kushimha obwôrhere bwâbo, nîsi erhi okujira amabî bakazâgijira, ciru wanaciyêrekana mubî kulusha bo omu lugendo lwâwe loshi. [48] Ndahîre obuzîne bwâni, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, mwâli winyu Sodomo kuguma n'abâli barhajiraga amabî wàjizire we na bâli bâwe. [49] Alaga obubî bwa Sodomo, mwâli winyu: Bucîbone, budambye, okucikunga n'okurhashîbirira, zo zàli ngesò mbî za Sodomo n'abâli bâge; barhakazâg'i-rhabâla omukenyi n'olagirire, [50] Babà ba kucîbona, bajira okubî embere zâni, na ntyo nàbaherêrekeza nk'oku wànabwîne. [51] Oku biyêrekîre Samâriya arhahikaga ciru omu cihimhi ca kabirhi c'amabî gâwe.

Wàjizire amabî wàbalushîsa. Erhi ojà wàjira agôla mabî gôshi, wàyêrekana oku ciru bàli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bakulushire bwinjà. [52] Ci kônene, wêne, obarhulage agôla mabî gâwe garhuma bâli binyu balolwa nka binjà: biri birya byâha byàrhumaga obà mubî kubalusha, bakàzibonekana nka bo binjà kukulusha. W'oyo, enshonyi zikugwârhage, onabarhule agôla mabî gâwe erhi onadwîrhe wayêrekana oku bâli binyu bali binjà kukulusha.

[53] Nâshubibayîmanza. Nâshubiyîmanza Sodomo n'abâli, nâshubiyîmanza Samâriya n'abâli, kandi na nâwe nâshubikuyîmanza ekarhî kâbo, [54] lyo ojà wâbarhula obubî bwâwe, onakazibona enshonyi z'ebi wàjizire nabo bâna-rhûlirira. [55] Mwâli winyu Solumo, kuguma n'abâli, bâshubiyôrha nk'okubànali omu mango ga mîra. Samâriya n'abâli, bâshubiyôrha nk'oku bànali omu mango ga mîra, W'oyu na bâli bâwe, mwashubiyôrha nk'oku mwànali burhanzi. [56] Sodomo, mwâli winyu, k'orhàli okola wakazimushekera olusiku lw'okucîbo-na kwâwe, [57] embere bubonekane obushugunu bwâwe? Lero ene we okola bijâci by'abanyere b'e Edomu na ngasi bandi babali eburhambi, bo banyere b'Abafilistini, badwîrhe bakugayagûza bôshi bôshi. [58] Okugaywa kwâwe, n'amabî gâwe wêne wàcibàrhuzagya gwo, kwo adesire Nyamubâho.

[59] Bulya ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Nakujirira nk'oku wànajiraga, we wakazâgigayaguza ebi wahigaga kuhika wanavuna endagâno. [60] Ci kônene nâkazikengêra endagâno najiraga haguma na nâwe, amango waciri murhò, nanàjira oku bunguke bwâwe, endagâno y'ensiku n'amango. [61] Olunda lwâwe, wâkazikengêra olugendo lwâwe, enshonyi zikubumbe mango wâbona oku nâyanka bâli binyu, abakulu n'abarho, kandi nkuhè bo nti bakola bâli bâwe n'obwo ntà ndagâno yàli ensêzize okukujirira ntyôla. [62] Bulya niene nie nâshubiyimanza endagâno[i] yâni na nâwe, na ntyo wanamanya oku mbà Nyamubâho, [63] lyo okaziyôrha wayîbuka, enshonyi zikugwârhe, n'omukucihaba oku wajira, kubè kuhulika ohulika amango nâba namakubabalira ngasi mabî wàna-jizire, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 16

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: בֶּן־אָדָם הוֹדַע אֶת־יְרוּשָׁלַם אֶת־תּוֹעֲבֹתֶיהָ: וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לִירוּשָׁלַם
מְכֹרֹתַיִךְ וּמֹלְדֹתַיִךְ מֵאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי אָבִיךְ הָאֱמֹרִי וְאִמֵּךְ חִתִּית: וּמוֹלְדוֹתַיִךְ בְּיוֹם הוּלֶּדֶת אֹתָךְ לֹא־כָרַת שָׁדֵּךְ וּבַמַּיִם
לֹא־רֻחַצְתְּ לְמִשְׁעִי וְהָמְלֹחַ לֹא הֻמְלַחַתְּ וְהָחְתֵּל לֹא חֻתָּלְתְּ: לֹא־חָסָה עָלַיִךְ עַיִן לַעֲשׂוֹת לָךְ אַחַת מֵאֵלֶּה לְחֶמְלָה
עָלַיִךְ וַתֻּשְׁלְכִי אֶל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּגֹעַל נַפְשֵׁךְ בְּיוֹם הֻלֶּדֶת אֹתָךְ: וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמֶיךְ וָאֹמַר לָךְ
בְּדָמַיִךְ חֲיִי וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי: רְבָבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךְ וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתָּבְאִי בַּעֲדִי עֲדָיִים שָׁדַיִם נָכֹנוּ
וּשְׂעָרֵךְ צִמַּח וְאַתְּ עֵרֹם וְעֶרְיָה: וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ וְהִנֵּה עִתֵּךְ עֵת דֹּדִים וָאֶפְרֹשׂ כְּנָפִי עָלַיִךְ וָאֲכַסֶּה עֶרְוָתֵךְ
וָאֶשָּׁבַע לָךְ וָאָבֹוא בִבְרִית אֹתָךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וַתִּהְיִי לִי: וָאֶרְחָצֵךְ בַּמַּיִם וָאֶשְׁטֹף דָּמַיִךְ מֵעָלָיִךְ וָאֲסֻכֵּךְ

[i] **16.62** Nyakasane alaganana n'olubaga lw'Israheli ciru ankaba barhaciciyunjuza, akujizire lukogo lwâge lurhumire. Obuciyunjuze bwa bene Israheli bwâyisha enyuma, hano babona olukogo n'obwinjà bwa Nyamubâho.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בַּשֶּׁמֶן׃ ׳וַאֲלִבִישֵׁךְ רִקְמָה וָאֶנְעֲלֵךְ תָּחַשׁ וְאֶחְבְּשֵׁךְ בַּשֵּׁשׁ וַאֲכַסֵּךְ מֶשִׁי׃ ׳וָאֶעְדֶּךְ עֶדִי וָאֶתְּנָה צְמִידִים עַל־יָדַיִךְ וְרָבִיד
עַל־גְּרוֹנֵךְ׃ ׳וְאֶתֵּן נֶזֶם עַל־אַפֵּךְ וַעֲגִילִים עַל־אָזְנָיִךְ וַעֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשֵׁךְ׃ ׳וַתַּעְדִּי זָהָב וָכֶסֶף וּמַלְבּוּשֵׁךְ
שֵׁשׁי וָמֶשִׁי וְרִקְמָה סֹלֶת וּדְבַשׁ וָשֶׁמֶן אָכָלְתִּי וַתִּיפִי בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּצְלְחִי לִמְלוּכָה׃ ׳וַיֵּצֵא לָךְ שֵׁם בַּגּוֹיִם בְּיָפְיֵךְ כִּי
כָלִיל הוּא בַּהֲדָרִי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי עָלַיִךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ ׳וַתִּבְטְחִי בְיָפְיֵךְ וַתִּזְנִי עַל־שְׁמֵךְ וַתִּשְׁפְּכִי אֶת־תַּזְנוּתַיִךְ
עַל־כָּל־עוֹבֵר לוֹ־יֶהִי׃ ׳וַתִּקְחִי מִבְּגָדַיִךְ וַתַּעֲשִׂי־לָךְ בָּמוֹת טְלֵאוֹת וַתִּזְנִי עֲלֵיהֶם לֹא בָאוֹת וְלֹא יִהְיֶה׃ ׳וַתִּקְחִי כְּלֵי
תִפְאַרְתֵּךְ מִזְּהָבִי וּמִכַּסְפִּי אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ וַתַּעֲשִׂי־לָךְ צַלְמֵי זָכָר וַתִּזְנִי בָּם׃ ׳וַתִּקְחִי אֶת־בִּגְדֵי רִקְמָתֵךְ וַתְּכַסֵּים וְשַׁמְנִי
וּקְטָרְתִּי נָתַתְּ לְפָנֵיהֶם׃ ׳וְלַחְמִי אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָךְ סֹלֶת וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ הֶאֱכַלְתִּיךְ וּנְתַתָּיהוּ לְפָנֵיהֶם לְרֵיחַ נִיחֹחַ וַיְהִי נְאֻם
אֲדֹנָי יְהוִה׃ ׳וַתִּקְחִי אֶת־בָּנַיִךְ וְאֶת־בְּנוֹתַיִךְ אֲשֶׁר יָלַדְתְּ לִי וַתִּזְבְּחִים לָהֶם לֶאֱכֹל הַמְעַט מִתַּזְנוּתָךְ׃ ׳וַתִּשְׁחֲטִי אֶת־בָּנָי
וַתִּתְּנִים בְּהַעֲבִיר אוֹתָם לָהֶם׃ ׳וְאֵת כָּל־תּוֹעֲבֹתַיִךְ וְתַזְנוּתַיִךְ לֹא זָכַרְתִּי אֶת־יְמֵי נְעוּרַיִךְ בִּהְיוֹתֵךְ עֵרֹם וְעֶרְיָה
מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמֵךְ הָיִית׃ ׳וַיְהִי אַחֲרֵי כָּל־רָעָתֵךְ אוֹי אוֹי לָךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ ׳וַתִּבְנִי־לָךְ גֵּב וַתַּעֲשִׂי־לָךְ רָמָה
בְּכָל־רְחוֹב׃ ׳אֶל־כָּל־רֹאשׁ דֶּרֶךְ בָּנִית רָמָתֵךְ וַתְּתַעֲבִי אֶת־יָפְיֵךְ וַתְּפַשְּׁקִי אֶת־רַגְלַיִךְ לְכָל־עוֹבֵר וַתַּרְבִּי
אֶת־תַּזְנוּתָךְ׃ ׳וַתִּזְנִי אֶל־בְּנֵי־מִצְרַיִם שְׁכֵנַיִךְ גְּדֹלֵי בָשָׂר וַתַּרְבִּי אֶת־תַּזְנֻתֵךְ לְהַכְעִיסֵנִי׃ ׳וְהִנֵּה נָטִיתִי יָדִי עָלַיִךְ וָאֶגְרַע
חֻקֵּךְ וָאֶתֵּנֵךְ בְּנֶפֶשׁ שֹׂנְאוֹתַיִךְ בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים הַנִּכְלָמוֹת מִדַּרְכֵּךְ זִמָּה׃ ׳וַתִּזְנִי אֶל־בְּנֵי אַשּׁוּר מִבְּלִתִּי שָׂבְעֵתְּ וַתִּזְנִים
וְגַם לֹא שָׂבָעַתְּ׃ ׳וַתַּרְבִּי אֶת־תַּזְנוּתֵךְ אֶל־אֶרֶץ כְּנַעַן כַּשְׂדֵּימָה וְגַם־בְּזֹאת לֹא שָׂבָעַתְּ׃ ׳מָה אֱמֻלָה לִבָּתֵךְ נְאֻם אֲדֹנָי
יְהוִה בַּעֲשׂוֹתֵךְ אֶת־כָּל־אֵלֶּה מַעֲשֵׂה אִשָּׁה־זוֹנָה שַׁלָּטֶת׃ ׳בִּבְנוֹתַיִךְ גַּבֵּךְ בְּרֹאשׁ כָּל־דֶּרֶךְ וְרָמָתֵךְ עָשִׂית בְּכָל־רְחוֹב
וְלֹא־הָיִית כַּזּוֹנָה לְקֶלֶס אֶתְּנָן׃ ׳הָאִשָּׁה הַמְנָאֶפֶת תַּחַת אִישָׁהּ תִּקַּח אֶת־זָרִים׃ ׳לְכָל־זֹנוֹת יִתְּנוּ־נֶדֶה וְאַתְּ נָתַתְּ
אֶת־נְדָנַיִךְ לְכָל־מְאַהֲבַיִךְ וַתְּשֹׁחֲדִי אוֹתָם לָבוֹא אֵלַיִךְ מִסָּבִיב בְּתַזְנוּתָיִךְ׃ ׳וַיְהִי־בָךְ הֶפֶךְ מִן־הַנָּשִׁים בְּתַזְנוּתַיִךְ וְאַחֲרַיִךְ
לֹא זוֹנֶה וּבְתִתֵּךְ אֶתְנָן וְאֶתְנָן לֹא נִתַּן־לָךְ וַתְּהִי לְהֶפֶךְ׃ ׳לָכֵן זוֹנָה שִׁמְעִי דְּבַר־יְהוָה׃ פ
׳כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן הִשָּׁפֵךְ נְחֻשְׁתֵּךְ וַתִּגָּלֶה עֶרְוָתֵךְ בְּתַזְנוּתַיִךְ עַל־מְאַהֲבָיִךְ וְעַל כָּל־גִּלּוּלֵי תוֹעֲבוֹתַיִךְ וְכִדְמֵי
בָנַיִךְ אֲשֶׁר נָתַתְּ לָהֶם׃ ׳לָכֵן הִנְנִי מְקַבֵּץ אֶת־כָּל־מְאַהֲבַיִךְ אֲשֶׁר עָרַבְתְּ עֲלֵיהֶם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר אָהַבְתְּ עַל כָּל־אֲשֶׁר
שָׂנֵאת וְקִבַּצְתִּי אוֹתָם עָלַיִךְ מִסָּבִיב וְגִלֵּיתִי עֶרְוָתֵךְ אֲלֵהֶם וְרָאוּ אֶת־כָּל־עֶרְוָתֵךְ׃ ׳וּשְׁפַטְתִּיךְ מִשְׁפְּטֵי נֹאֲפוֹת וְשֹׁפְכֹת
דָּם וּנְתַתִּיךְ דַּם חֵמָה וְקִנְאָה׃ ׳וְנָתַתִּי אוֹתָךְ בְּיָדָם וְהָרְסוּ גַּבֵּךְ וְנִתְצוּ רָמֹתַיִךְ וְהִפְשִׁיטוּ אוֹתָךְ בְּגָדַיִךְ וְלָקְחוּ כְּלֵי
תִפְאַרְתֵּךְ וְהִנִּיחוּךְ עֵירֹם וְעֶרְיָה׃ ׳וְהֶעֱלוּ עָלַיִךְ קָהָל וְרָגְמוּ אוֹתָךְ בָּאֶבֶן וּבְתִקְוּדֵיהֶם בְּחַרְבוֹתָם׃ ׳וְשָׂרְפוּ בָתַּיִךְ בָּאֵשׁ
וְעָשׂוּ־בָךְ שְׁפָטִים לְעֵינֵי נָשִׁים רַבּוֹת וְהִשְׁבַּתִּיךְ מִזּוֹנָה וְגַם־אֶתְנָן לֹא תִתְּנִי־עוֹד׃ ׳וַהֲנִחֹתִי חֲמָתִי בָּךְ וְסָרָה קִנְאָתִי
מִמֵּךְ וְשָׁקַטְתִּי וְלֹא אֶכְעַס עוֹד׃ ׳יַעַן אֲשֶׁר לֹא־זָכַרְתְּ אֶת־יְמֵי נְעוּרַיִךְ וַתִּרְגְּזִי־לִי בְּכָל־אֵלֶּה וְגַם־אֲנִי הִא דַרְכֵּךְ
בְּרֹאשׁ נָתַתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְלֹא עָשִׂיתִי אֶת־הַזִּמָּה עַל כָּל־תּוֹעֲבֹתָיִךְ׃ ׳הִנֵּה כָּל־הַמֹּשֵׁל עָלַיִךְ יִמְשֹׁל לֵאמֹר כְּאִמָּה
בִּתָּהּ׃ ׳בַּת־אִמֵּךְ אַתְּ גֹּעֶלֶת אִישָׁהּ וּבָנֶיהָ וַאֲחוֹת אֲחוֹתֵךְ אַתְּ אֲשֶׁר גָּעֲלוּ אַנְשֵׁיהֶן וּבְנֵיהֶן אִמְּכֶן חִתִּית וַאֲבִיכֶן
אֱמֹרִי׃ ׳וַאֲחוֹתֵךְ הַגְּדוֹלָה שֹׁמְרוֹן הִיא וּבְנוֹתֶיהָ הַיּוֹשֶׁבֶת עַל־שְׂמֹאוֹלֵךְ וַאֲחוֹתֵךְ הַקְּטַנָּה מִמֵּךְ הַיּוֹשֶׁבֶת מִימִינֵךְ סְדֹם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וּבְנוֹתֶיהָ׃ וְלֹא בְדַרְכֵיהֶן הָלַכְתְּ וּבִתּוֹעֲבוֹתֵיהֶן עָשִׂיתִי כִּמְעַט קָט וַתַּשְׁחֶתִי מֵהֶן בְּכָל־דְּרָכָיִךְ׃ חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה
אִם־עָשְׂתָה סְדֹם אֲחוֹתֵךְ הִיא וּבְנוֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר עָשִׂית אַתְּ וּבְנוֹתָיִךְ׃ הִנֵּה־זֶה הָיָה עֲוֹן סְדֹם אֲחוֹתֵךְ גְּאוֹן
שִׂבְעַת־לֶחֶם וְשַׁלְוַת הַשְׁקֵט הָיָה לָהּ וְלִבְנוֹתֶיהָ וְיַד־עָנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הֶחֱזִיקָה׃ וַתִּגְבְּהֶינָה וַתַּעֲשֶׂינָה תוֹעֵבָה לְפָנָי
וָאָסִיר אֶתְהֶן כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי׃ ס
וְשֹׁמְרוֹן כַּחֲצִי חַטֹּאתַיִךְ לֹא חָטָאָה וַתַּרְבִּי אֶת־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ מֵהֶנָּה וַתְּצַדְּקִי אֶת־אֲחוֹתַיִךְ בְּכָל־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ אֲשֶׁר
עָשִׂית׃ גַּם־אַתְּ | שְׂאִי כְלִמָּתֵךְ אֲשֶׁר פִּלַּלְתְּ לַאֲחוֹתֵךְ בְּחַטֹּאתַיִךְ אֲשֶׁר־הִתְעַבְתְּ מֵהֶן תִּצְדַּקְנָה מִמֵּךְ וְגַם־אַתְּ בּוֹשִׁי
וּשְׂאִי כְלִמָּתֵךְ בְּצַדֶּקְתֵּךְ אַחְיוֹתֵךְ׃ וְשַׁבְתִּי אֶת־שְׁבִיתָהֶן אֶת־שְׁבִית סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת־שְׁבִית שֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ
וּשְׁבִית שְׁבִיתַיִךְ בְּתוֹכָהּ׃ לְמַעַן תִּשְׂאִי כְלִמָּתֵךְ וּנְכַלֻּמְתְּ מִכֹּל אֲשֶׁר עָשִׂית בְּנַחֲמֵךְ אֹתָן׃ וַאֲחוֹתַיִךְ סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ
תָּשַׁבְנָ לְקַדְמָתָן וְשֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ תָּשֹׁבְנָ לְקַדְמָתָן וְאַתְּ וּבְנוֹתַיִךְ תְּשֻׁבֶינָה לְקַדְמַתְכֶן׃ וְלוֹא הָיְתָה סְדֹם אֲחוֹתֵךְ
לִשְׁמוּעָה בְּפִיךְ בְּיוֹם גְּאוֹנֵךְ׃ בְּטֶרֶם תִּגָּלֶה רָעָתֵךְ כְּמוֹ עֵת חֶרְפַּת בְּנוֹת־אֲרָם וְכָל־סְבִיבוֹתֶיהָ בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים
הַשָּׂאטוֹת אוֹתָךְ מִסָּבִיב׃ אֶת־זִמָּתֵךְ וְאֶת־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ אַתְּ נָשָׂאתְּ נְאֻם יְהוָה׃ ס
כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְעָשִׂית אוֹתָךְ כַּאֲשֶׁר עָשִׂית אֲשֶׁר־בָּזִית אָלָה לְהָפֵר בְּרִית׃ וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת־בְּרִיתִי אוֹתָךְ
בִּימֵי נְעוּרָיִךְ וַהֲקִמוֹתִי לָךְ בְּרִית עוֹלָם׃ וְזָכַרְתְּ אֶת־דְּרָכַיִךְ וְנִכְלַמְתְּ בְּקַחְתֵּךְ אֶת־אֲחוֹתַיִךְ הַגְּדֹלוֹת מִמֵּךְ אֶל־הַקְּטַנּוֹת
מִמֵּךְ וְנָתַתִּי אֶתְהֶן לָךְ לְבָנוֹת וְלֹא מִבְּרִיתֵךְ׃ וַהֲקִימוֹתִי אֲנִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּךְ וְיָדַעַתְּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ לְמַעַן תִּזְכְּרִי
וּבֹשְׁתְּ וְלֹא יִהְיֶה־לָּךְ עוֹד פִּתְחוֹן פֶּה מִפְּנֵי כְלִמָּתֵךְ בְּכַפְּרִי־לָךְ לְכָל־אֲשֶׁר עָשִׂית נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ ס

17

Olwiganyo lw'enyundà

[1] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] Mwene omuntu, otwe omugani onahâne olwiganyo oku mulala gw'Israheli; [3] oderhe, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Enyundà nnene, ya byûbi birîbirî na ya mujunja mulîrî, eyàli eyunjwîre môya ga ngasi ibara, yanacija e Libano, yanacigwa aha irhwe ly'omurhi gw'omuyerezi. [4] Yanacitwakwo ishami lyàli lijire enyanya kulusha agandi gôshi, yalijâna omu cihugo c'abarhimbûzi, yagend'ilirhûla omu lugo lw'abadwîrhe basaka. [5] Kandi yahêka emburho nguma y'omu cihugo, yayihêka omu ishwa lihinge okucikunguzo c'olwîshi lunene. [6] Lirya ishami lyanacikula lyanacishuba muzâbîbu, gwanacijakwo emirhô n'amashami. [7] Hanaciyisha eyindi nyundà nnênênè, ya byûbi birîrî, ya mashala manji manji. Ala oku gulya muzâbîbu gwanaciyêrekeza emizi yago emunda erya nyundà eri kuguma gwayêrekezayo n'amashami ekaziga-domêrera, kurhenga muli agôla mashwa gàli guhinzirwemwo. [8] Omu ishwa ly'okuyêra, oku burhambi bw'amîshi manene kwo gwàli guhinzirwe, lyo gujakwo amashami gunaleheke, gubè muzâbîbu mwinjinja. [9] Oderhe, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Ka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gwahasha? Ka enyundà erhavune emizi yago, enarhenze amalehe gago birinde hiyûma ehyâsi hihyâhya byaja kuli gwo, buzira kuderha mpu habe emisî minene n'engabo nyinji y'okugukula oku mizi ya-go? [10] Alaga oku ecigundu camashubirhwêrwa, ka camera ciyâne hwinja? Hano ehûsa empûsi y'ebuzûka-zûba, ka gurhayume? Mulya budaka gwamêreraga, gwayumiramwo. [11] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [12] Obwîre ogwoôa murhwe gw'abagoma, erhi: Ka murhamanyirikwo kuderha kuci okwôla? Oderhe, erhi: Loli oku omwâmi w'e Babiloni ajire e Yeruzalemu; arhenza yo mwâmi n'abaluzi anacibahêka emwâge e Babiloni. [13] Anaciyanka omwâna wasigalaga wa mwâmi, anacijira endagâno haguma naye, amusêza mpu acîgashe erhi ayusirhenza abakulu b'ecihugo, [14] lyo obwâmi buyôrha busungunu bulya burhacihambira kukula lyo ahasha okulanga endagâno yâge arhayivune. [15] Ci kônene oyôla muluzi amugomera, arhuma obugo e Mîsiri mpu bagend'imuhunira enfarasi n'engabo nyinji z'okulwa. Ka ahasha? Ka ahima oyôla wajiraga kwa bene okwôla? Ka avune endagâno yâge abulihasha! [16] Ndahîre obuzîne bwâni, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, ndahîre oku: ali mulya cihugo c'olya mwâmi wamuhiraga oku ntebe, olya ajiriraga endahiro agalinayivuna, emwa oyôla mwâmi, omu karhî ka Babiloni anafira. [17] Faraoni arhamucize n'engabo y'abalwî bâge mwandu omu kulwa, ciru bankayûbaka ebisika banatwa emibunda, baheza abantu banji. [18] Aja-ndisire endahiro yâge, avuna n'endagâno yâge n'obwôla ali amahâna eciragâne. Ajizire okwôla kwôshi arhacikufume. [19] Co cirhumire aderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho. Ndahîre oku izîno lyâni, erya ndahiro yâni alahiraga, erya ndagâno yâni avunaga, namuhirabyo aha irhwe lyâge. [20] Namulambulirakwo akasira kâni anagwârhirwe omwôla kasira kâni, nâja namukululira e Babiloni, ngend'imuhanira eyo kuli erya nda-gâno àvunaga. [21] Entwâli z'engabo y'abalwî bâge zôshi bakumba omu ngôrho; abafumire bâshandabâna empande zôshi. Na ntyo mwamanya oku niono Nya-mubaho nakuderhaga. [22] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Nâni nayanka irhwerhwe ly'ogwôla murhi gw'omuyerezi munene oku nyanya ly'agandi mashami kwo nakula eryo ishami, nalirhwera nienene oku ntondo ndiri bwenêne. · [23] Oku ntondo ndiri y'Israheli kwo nalirhwêra. Lyajakwo amashami linayâne amalehe, gunabè muyerezi mwinjinja. Ebinyunyi bya ngasi lubero byayishikaziyûbakakwo, ebibalala binji byayishika-rhamûkira omu mashami gâge. [24] N'emirhi yôshi y'omu mashwa yamanya oku nie Nyamubâho, nie nfu-nyâza omurhi gulihûsire n'okulihya ogufunyîre, oyumya omurhi mubishi, anashubijira mubishi ogwàli gukola mûmu. Niono Nyamubâho, nadesire ntyo, na ntyo kwo nânajira.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 17

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 1 בֶּן־אָדָם חוּד חִידָה וּמְשָׁל מָשָׁל אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל: 3 וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה
הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל גְּדוֹל הַכְּנָפַיִם אֶרֶךְ הָאֵבֶר מָלֵא הַנּוֹצָה אֲשֶׁר־לוֹ הֶרְקָמָה בָּא אֶל־הַלְּבָנוֹן וַיִּקַּח אֶת־צַמֶּרֶת הָאֶרֶז: 4 אֶת
רֹאשׁ יְנִיקוֹתָיו קָטָף וַיְבִיאֵהוּ אֶל־אֶרֶץ כְּנַעַן בְּעִיר רֹכְלִים שָׂמוֹ: 5 וַיִּקַּח מִזֶּרַע הָאָרֶץ וַיִּתְּנֵהוּ בִּשְׂדֵה־זָרַע קָח עַל־מַיִם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

רַבִּים צַפְצָפָה שָׁמוֹ׃ 6וַיִּצְמַח וַיְהִי לְגֶפֶן סָרַחַת שִׁפְלַת קוֹמָה לִפְנוֹת דָּלִיּוֹתָיו אֵלָיו וְשָׁרָשָׁיו תַּחְתֶּיהָ יִהְיוּ וַתְּהִי לְגֶפֶן
וַתַּעַשׂ בַּדִּים וַתְּשַׁלַּח פֹּארוֹת׃ 7וַיְהִי נֶשֶׁר־אֶחָד גָּדוֹל גְּדוֹל כְּנָפַיִם וְרַב־נוֹצָה וְהִנֵּה הַגֶּפֶן הַזֹּאת כָּפְנָה שָׁרָשֶׁיהָ עָלָיו
וְדָלִיּוֹתָיו שִׁלְחָה־לּוֹ לְהַשְׁקוֹת אוֹתָהּ מֵעֲרֻגוֹת מַטָּעָהּ׃ 8אֶל־שָׂדֶה טוֹב אֶל־מַיִם רַבִּים הֻיא שְׁתוּלָה לַעֲשׂוֹת עָנָף
וְלָשֵׂאת פְּרִי לִהְיוֹת לְגֶפֶן אַדֶּרֶת׃ ס
9אֱמֹר כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה תִּצָּלֶח הֲלוֹא אֶת־שָׁרָשֶׁיהָ יְנַתֵּק וְאֶת־פִּרְיָהּ | יְקוֹסֵס וְיָבֵשׁ כָּל־טַרְפֵּי צִמְחָהּ תִּיבָשׁ
וְלֹא־בִזְרוֹעַ גְּדוֹלָה וּבְעַם־רָב לְמַשְׂאוֹת אוֹתָהּ מִשָּׁרָשֶׁיהָ׃ 10וְהִנֵּה שְׁתוּלָה הֲתִצָּלֵח הֲלוֹא כְגַעַת בָּהּ רְוּחַ הַקָּדִים תִּיבַשׁ
יָבֹשׁ עַל־עֲרֻגֹת צִמְחָהּ תִּיבָשׁ׃ פ
11וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 12אֱמָר־נָא לְבֵית הַמֶּרִי הֲלֹא יְדַעְתֶּם מָה־אֵלֶּה אֱמֹר הִנֵּה־בָא מֶלֶךְ־בָּבֶל יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיִּקַּח
אֶת־מַלְכָּהּ וְאֶת־שָׂרֶיהָ וַיָּבֵא אוֹתָם אֵלָיו בָּבֶלָה׃ 13וַיִּקַּח מִזֶּרַע הַמְּלוּכָה וַיִּכְרֹת אִתּוֹ בְּרִית וַיָּבֵא אֹתוֹ בְּאָלָה
וְאֶת־אֵילֵי הָאָרֶץ לָקָח׃ 14לִֽהְיוֹת מַמְלָכָה שְׁפָלָה לְבִלְתִּי הִתְנַשֵּׂא לִשְׁמֹר אֶת־בְּרִיתוֹ לְעָמְדָהּ׃ 15וַיִּמְרָד־בּוֹ לִשְׁלַח
מַלְאָכָיו מִצְרַיִם לָתֶת־לוֹ סוּסִים וְעַם־רָב הֲיִצָּלֵח הֲיִמָּלֵט הָעֹשֶׂה אֵלֶּה וְהֵפֵר בְּרִית וְנִמְלָט׃ 16חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה
אִם־לֹא בִּמְקוֹם הַמֶּלֶךְ הַמַּמְלִיךְ אֹתוֹ אֲשֶׁר בָּזָה אֶת־אָלָתוֹ וַאֲשֶׁר הֵפֵר אֶת־בְּרִיתוֹ אִתּוֹ בְּתוֹךְ־בָּבֶל יָמוּת׃ 17וְלֹא
בְחַיִל גָּדוֹל וּבְקָהָל רָב יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ פַּרְעֹה בַּמִּלְחָמָה בִּשְׁפֹךְ סֹלְלָה וּבִבְנוֹת דָּיֵק לְהַכְרֵית נְפָשׁוֹת רַבּוֹת׃ 18וּבָזָה אָלָה
לְהָפֵר בְּרִית וְהִנֵּה נָתַן יָדוֹ וְכָל־אֵלֶּה עָשָׂה לֹא יִמָּלֵט׃ ס
19לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה חַי־אָנִי אִם־לֹא אָלָתִי אֲשֶׁר בָּזָה וּבְרִיתִי אֲשֶׁר הֵפֵר וּנְתַתִּיו בְּרֹאשׁוֹ׃ 20וּפָרַשְׂתִּי עָלָיו
רִשְׁתִּי וְנִתְפַּשׂ בְּמְצוּדָתִי וַהֲבִיאוֹתִיהוּ בָבֶלָה וְנִשְׁפַּטְתִּי אִתּוֹ שָׁם מַעֲלוֹ אֲשֶׁר מָעַל־בִּי׃ 21וְאֵת כָּל־מִבְרָחָו בְּכָל־אֲגַפָּיו
בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ וְהַנִּשְׁאָרִים לְכָל־רוּחַ יִפָּרֵשׁוּ וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי׃ ס
22כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְלָקַחְתִּי אֲנִי מִצַּמֶּרֶת הָאֶרֶז הָרָמָה וְנָתָתִּי מֵרֹאשׁ יְנִקוֹתֶיהָ רַךְ אֶקְטֹף וְשָׁתַלְתִּי אֲנִי עַל
הַר־גָּבֹהַ וְתָלוּל׃ 23בְּהַר מְרוֹם יִשְׂרָאֵל אֶשְׁתֳּלֶנּוּ וְנָשָׂא עָנָף וְעָשָׂה פֶּרִי וְהָיָה לְאֶרֶז אַדִּיר וְשָׁכְנוּ תַחְתָּיו כָּל צִפּוֹר
כָּל־כָּנָף בְּצֵל דָּלִיּוֹתָיו תִּשְׁכֹּנָּה׃ 24וְיָדְעוּ כָּל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה כִּי אֲנִי יְהוָה הִשְׁפַּלְתִּי | עֵץ גָּבֹהַ הִגְבַּהְתִּי עֵץ שָׁפָל הוֹבַשְׁתִּי
עֵץ לָח וְהִפְרַחְתִּי עֵץ יָבֵשׁ אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

18

Omushinganyanya ahemberwa obushinganyanya bwâge n'omubî ahanirwa obubî bwâge. Omwâna arhatumula h'îshe n'îshe arhatumula hya mwâna

[1] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] Cici cirhuma mukaziyôrha mwaderha ogûla mugani omu cihugo c'Israheli, mpu: «Balarha balîre ebîrhumbwe by'emizâbîbu, amino g'abanarhabana bâbo gabola?» [3] Ndahîre obuzîne bwâni, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, mu-rhacikazâgitwa bundi ogwôla mugani omu Israheli.

[4] Lolagi: Obuzîne bôshi buli bwâni, ôli obuzîne bw'îshe w'omwânarhabana, oli obuzîne bw'omwâna-rhabana bôshi buli bwâni. Owàjizire ecâha ye wâkanafa. [5] Ngasi yêshi oli mushinganyanya ashimba okuli n'obushinganyanya, [6] a-rhalîra oku ntondo, arhalola oku bazimu b'omulala gw'Israheli, arhahemula muk'omulungu wâge, arhayegêra omukazi oli omu mugongo, [7] arhalibuza ndi, agalula ngasi ehi alire cikinja, arhazimba, ashalûla omushalye, ayambika oli bushugunu, [8] arhahôza ehirugu hyâge omu kulonza obunguke[j], arhahambira bunguke, afunya okuhoko kwâge oku mabî, atwa emmanja n'ohushinganyanya embere z'abantu, [9] omu lugendo lwâge ashimbulira amarhegeko gâni, anala-nga engeso zâni lyo ahasha okujira nka oku okuli kunadesire, omuntu wa bene oyâla ali mushinganyanya, kwo adesire Nyamubâho.

[10] Ci kwône erhi ankaburha omwâna w'ecâbi n'ecishungu, ohirimira muli cibî ciguma muli ebîra bibî, [11] n'obwôla îshe yêhe ntâko ajizire ciru n'ehitya, omwâna wakakaz'igend'ilira oku ntondo, omwâna wakahemula mukà bene, [12] owakazilibuza abakenyi n'aharhindibusire, owakazizimba, orhagalula ecikinja ca bene, okazilola oku bazimu, okazijira amabî, [13] okazihôza n'okulinga obunguke, okazihambira obunguke, mwâna wa bene oyôla arhankalama owa-màjira ebijiro bigalugalu bya bene ebyo, omwâna wa bene oyôla akwânîne okufà n'omukò gwâge yênene wanagutumule.

[14] Ci kônene erhi omubusi ankaburha omwâna, n'oyôla mwâna akazibona amabî îshe adwîrhe ajira ci arhamuyige; [15] arhâkazilîrè oku ntondo, arhâkalolè oku bazimu b'omulala gw'Israheli, arhakazizinzc mukà omulungu wâge, [16-] arhâkazilibuza ndi, arhâkazilya ecikinja, arhâkazizimbè, ânakazihana omugati gwâge oku mushalye, ânakaziyambika oli bushugunu omushangi, [17] ânakaziyaâsa okuboko kwâge amabî, arhâhôza n'okushimba obunguke, arhâhambira bunguke, âshimbulira engeso zâni, ânagenda bwinjà omu marhegeko gâni, oyôla arhânkafa erhi mabî g'îshe garhuma, kukwânîne âlame. [18] Ebwa kubà îshe cali cishungu, akazâgizimba, arhalamaga bwinjà ekarhî k'olubaga lwâni, ala oku âfa erhi mabî gâge garhuma. [19] Kandi munakaziderha mpu: «Cici cirhuma omwâna arhabarhula amabî g'îshe?» Ci kônene oyûla

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwâna ashimbire okuli kwinjà n'okushingânîne, ashimbûlîre amarhegcko gâni gôshi, anagalanga, kukwânîne âlame. [20] Owàjizire kubî ye wânkanafa; omwâna arhâkazibarhulè amabî g'îshe, kuguma n'îshe w'omwâna arhânkabarhula omuzigo gw'omwâna wâge, omushinganyanya ahemberwa obushinganyanya bwâge n'omubî ahanirwa obubî bwâge.

[21] Ci erhi omubî ankaciyûnjuza ebyâha byâge byôshi àjizire, akanashi-mbûlira amarhegeko gâni gôshi ânakazijira ebiri binjà n'ebishingânîne, oyôla kukwânîne âlame, arhânkafa[k]. [22] Barhankacikengêra ebyâha byôshi àjizire, ânalama erhi kulya kushingânîne ajiraga kurhuma. [23] Ka nâkasîma omubî âfe, -kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, kali nsîma âleke olugemlo lwâge lubî[l], âlame?

[24] Ci erhi omushinganyanya ankakabulira obushinganyanya bwâge, akarhangira okukajira amabî, akakazijira ebigalugalu nka bîra omubî anajira, k'âlama obwôla? Barhankacikengêra obushinganyanya bôshi àjizire, ci obugoma ajiremwo, n'ecâha ajizire byo byarhuma âfa. [25] Munakaziderha, mpu: Okwôla Nyakasane ajira kurhaba kushingânîne. Yumvagyi, wâni b'omu mulala gw'Israheli: ka oku njira kwo kubà kurhashingânîni? K'arhali okwinyu mujira kwo kubà kurhashingânîni? [26] Amango omushinganyanya amakabulira obushinganyanya bwâge, akakazijira amabî, erhi âkanafa mwo okwôla kubî, bulya bubîàajizire bw'anafiremwo. [27] Omubî erhi ankaleka ecâha akazâgijira, akarhangira okukazijira okwinja n'okushingânîne, oyo akwânîne okulama. [28] Anacishozire okuleka enjira y'amabî akazâgijira, kukwânîne alame, arhankafa. [29] Ci kurharhuma omulala gw'Israheli gurhaderha, erhi: «Okwôla Nyakasane ajira ku-rhaba kushingânîne». Ka okwôla njira kwo kurhaba kushingânîne, wâni mulala gw'Israheli? K'arhali okwinyu mujira kwo kubà kurhashingânîni? [30] Co cirhumire namutwîra olubanja, ngasi muguma nk'oku anajizire, wâni mulala gw'Israheli, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Mugomôke, muleke ebyâha binyu, harhacibâga kuli mwe ecarhuma mwâjira amabî. [31] Mulekage ebyâha binyu byôshi mwakazâgingayisamwomunarhôle omurhima muhyâhya n'omûka muhyâhya. Cici cirhumire wâcilongeza olufu, wâni mulala gw'Israheli? [32] Ntakwîrirwa olufu lw'omuntu, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Mugomôke, mwâlama.

---

[j] **18.8** Irhegeko lyâli lihanzize Abayahudi okuhôza ebirugu erhi nsaranga omu kucilongeza obu-nguke.
[k] **18.21** Kurhali kwa bulagirire mpu abâna balyûle amabî g'ababusi bâbo. Ngasi muntu anababalirwa ebyâha byâge. Nyamuzinda analole omurhima gwa ngasi muntu; amango omunya- byâha amaciyûnjuza ebyâha byâge, Nyamuzinda arhankacimuhanira ehyâha byâge bya mîra (Mt 3,2).
[l] **18.23** Nyamuzinda alonza okuciza abantu bôshi, owaleka olugendo lubî ânacunguka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2מַה־לָּכֶם אַתֶּם מֹשְׁלִים אֶת־הַמָּשָׁל הַזֶּה עַל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אָבוֹת יֹאכְלוּ בֹסֶר
וְשִׁנֵּי הַבָּנִים תִּקְהֶינָה: 3חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם־יִהְיֶה לָכֶם עוֹד מְשֹׁל הַמָּשָׁל הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל: 4הֵן כָּל־הַנְּפָשׁוֹת לִי
הֵנָּה כְּנֶפֶשׁ הָאָב וּכְנֶפֶשׁ הַבֵּן לִי־הֵנָּה הַנֶּפֶשׁ הַחֹטֵאת הִיא תָמוּת: ס
5וְאִישׁ כִּי־יִהְיֶה צַדִּיק וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה: 6אֶל־הֶהָרִים לֹא אָכָל וְעֵינָיו לֹא נָשָׂא אֶל־גִּלּוּלֵי בֵית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֵשֶׁת
רֵעֵהוּ לֹא טִמֵּא וְאֶל־אִשָּׁה נִדָּה לֹא יִקְרָב: 7וְאִישׁ לֹא יוֹנֶה חֲבֹלָתוֹ חוֹבֹ יָשִׁיב גְּזֵלָה לֹא יִגְזֹל לַחְמוֹ לְרָעֵב יִתֵּן וְעֵירֹם
יְכַסֶּה־בָּגֶד: 8בַּנֶּשֶׁךְ לֹא־יִתֵּן וְתַרְבִּית לֹא יִקָּח מֵעָוֶל יָשִׁיב יָדּוֹ מִשְׁפַּט אֱמֶת יַעֲשֶׂה בֵּין אִישׁ לְאִישׁ: 9בְּחֻקֹּתַי יֵהָלֵךְ
וּמִשְׁפָּטַי שָׁמַר לַעֲשׂוֹת אֱמֶת צַדִּיק הוּא חָיֹה יִחְיֶה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 10וְהוֹלִיד בֶּן־פָּרִיץ שֹׁפֵךְ דָּם וְעָשָׂה אָח מֵאַחַד
מֵאֵלֶּה: 11וְהוּא אֶת־כָּל־אֵלֶּה לֹא עָשָׂה כִּי גַם אֶל־הֶהָרִים אָכַל וְאֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ טִמֵּא: 12עָנִי וְאֶבְיוֹן הוֹנָה גְּזֵלוֹת גָּזָל
חֲבֹל לֹא יָשִׁיב וְאֶל־הַגִּלּוּלִים נָשָׂא עֵינָיו תּוֹעֵבָה עָשָׂה: 13בַּנֶּשֶׁךְ נָתָן וְתַרְבִּית לָקָח וָחָי לֹא יִחְיֶה אֵת כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת
הָאֵלֶּה עָשָׂה מוֹת יוּמָת דָּמָיו בּוֹ יִהְיֶה: 14וְהִנֵּה הוֹלִיד בֵּן וַיַּרְא אֶת־כָּל־חַטֹּאת אָבִיו אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּרְאֶה וְלֹא יַעֲשֶׂה
כָּהֵן: 15עַל־הֶהָרִים לֹא אָכָל וְעֵינָיו לֹא נָשָׂא אֶל־גִּלּוּלֵי בֵית יִשְׂרָאֵל אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ לֹא טִמֵּא: 16וְאִישׁ לֹא הוֹנָה
חֲבֹל לֹא חָבָל וּגְזֵלָה לֹא גָזָל לַחְמוֹ לְרָעֵב נָתָן וְעֵרֹם כִּסֶּה־בָגֶד: 17מֵעָנִי הֵשִׁיב יָדוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית לֹא לָקָח מִשְׁפָּטַי
עָשָׂה בְּחֻקֹּתַי הָלָךְ הוּא לֹא יָמוּת בַּעֲוֹן אָבִיו חָיֹה יִחְיֶה: 18אָבִיו כִּי־עָשַׁק עֹשֶׁק גָּזַל גֵּזֶל אָח וַאֲשֶׁר לֹא־טוֹב עָשָׂה
בְּתוֹךְ עַמָּיו וְהִנֵּה־מֵת בַּעֲוֹנוֹ: 19וַאֲמַרְתֶּם מַדּוּעַ לֹא־נָשָׂא הַבֵּן בַּעֲוֹן הָאָב וְהַבֵּן מִשְׁפָּט וּצְדָקָה עָשָׂה אֵת כָּל־חֻקּוֹתַי
שָׁמַר וַיַּעֲשֶׂה אֹתָם חָיֹה יִחְיֶה: 20הַנֶּפֶשׁ הַחֹטֵאת הִיא תָמוּת בֵּן לֹא־יִשָּׂא | בַּעֲוֹן הָאָב וְאָב לֹא יִשָּׂא בַּעֲוֹן הַבֵּן צִדְקַת
הַצַּדִּיק עָלָיו תִּהְיֶה וְרִשְׁעַת ׀ רָשָׁע עָלָיו תִּהְיֶה: ס
21וְהָרָשָׁע כִּי יָשׁוּב מִכָּל־חַטֹּאתָו אֲשֶׁר עָשָׂה וְשָׁמַר אֶת־כָּל־חֻקּוֹתַי וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה חָיֹה יִחְיֶה לֹא
יָמוּת: 22כָּל־פְּשָׁעָיו אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא יִזָּכְרוּ לוֹ בְּצִדְקָתוֹ אֲשֶׁר־עָשָׂה יִחְיֶה: 23הֶחָפֹץ אֶחְפֹּץ מוֹת רָשָׁע נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה
הֲלוֹא בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו וְחָיָה: ס
24וּבְשׁוּב צַדִּיק מִצִּדְקָתוֹ וְעָשָׂה עָוֶל בְּכֹל הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר־עָשָׂה הָרָשָׁע יַעֲשֶׂה וָחָי כָּל־צִדְקֹתָו אֲשֶׁר־עָשָׂה לֹא
תִזָּכַרְנָה בְּמַעֲלָו אֲשֶׁר־מָעַל וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר־חָטָא בָּם יָמוּת: 25וַאֲמַרְתֶּם לֹא יִתָּכֵן דֶּרֶךְ אֲדֹנָי שִׁמְעוּ־נָא בֵּית יִשְׂרָאֵל
הֲדַרְכִּי לֹא יִתָּכֵן הֲלֹא דַרְכֵיכֶם לֹא יִתָּכֵנוּ: 26בְּשׁוּב־צַדִּיק מִצִּדְקָתוֹ וְעָשָׂה עָוֶל וּמֵת עֲלֵיהֶם בְּעַוְלוֹ אֲשֶׁר־עָשָׂה יָמוּת:
ס
27וּבְשׁוּב רָשָׁע מֵרִשְׁעָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיַּעַשׂ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה הוּא אֶת־נַפְשׁוֹ יְחַיֶּה: 28וַיִּרְאֶה וַיָּשׁוּב מִכָּל־פְּשָׁעָיו אֲשֶׁר
עָשָׂה חָיוֹ יִחְיֶה לֹא יָמוּת: 29וְאָמְרוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יִתָּכֵן דֶּרֶךְ אֲדֹנָי הַדַּרְכַּי לֹא יִתָּכְנוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלֹא דַרְכֵיכֶם
לֹא יִתָּכֵן: 30לָכֵן אִישׁ כִּדְרָכָיו אֶשְׁפֹּט אֶתְכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה שׁוּבוּ וְהָשִׁיבוּ מִכָּל־פִּשְׁעֵיכֶם וְלֹא־יִהְיֶה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לָכֶם לְמִכְשׁוֹל עָוֹן׃ 31הַשְׁלִיכוּ מֵעֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־פִּשְׁעֵיכֶם אֲשֶׁר פְּשַׁעְתֶּם בָּם וַעֲשׂוּ לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה וְלָמָּה
תָמֻתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ 32כִּי לֹא אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְהָשִׁיבוּ וִחְיוּ׃ פ

19

Omulenge oku baluzi b'Israheli

[1] W'oyo ojimanyîsa ogûla mulenge oku baluzi b'Israheli. [2] Obabwîre, erhi: Kurhi nyoko ayôrhaga? nka ntale-kazi omuzindi ntale; aka entale-nkazi egwishire ekarhî k'entale ntôrhò, edwîrhe yayoônkesa abâna bâyo[m]. [3] Yanacitusa muguma omu bâna bâyo, anaciba mucûka gwa ntale-ndume, ayiga okukazishanshanyula omunyama gwâge, akazilya abantu. [4] Amashanja gayumvîrhe ogwâge, yanacigwârhirwa omu mwîna gwâbo, bayihêka enalimwo emigera omu cihugo c'e Mîsiri. [5] Wa ntale-nkazi abona oku busha arhamîre, ohulangâlire bwanyiha: Yashubirhôla wundi mwâna muguma omu bâna bâyo, yanacimulera bwinjà, alinda aba mucûkà gwa ntale-ndume. [6] Arhondêra ahîvira omu karhî k'ezindi ntale, anacishuba mucûkà gwa ntale-ndume, ayiga okukazishanshanyula omunyama gwâge, akazilya abantu. [7] Akacirhunika oku nyumpa zâbo, ashereza engo zâbo, ecihugo n'abantu baco bakazigeramwo omusisi erhi bayumvagya omulumbo gwâge. [8] Amashanja gamurhabâlira, byo ebihugo by'eburhambi; banacimurhega n'akasira, anacigwârhirwa omu mwîna gwâbo. [9] N'emigera yâbo bamuhira omu irhonga, bamuhekera mwâmi w'e Babiloni banaciyiheka omu nyumpa eyûbasirwe kulî, lyo balekiyumva izù lyâge, omu ntondo z'Israheli. [10] Nyoko kw'ali nka muzâbîbu, murhwere oku burhambi bw'olwîshi, gwàkaziyâna gwànajira ebyâsi binji, bunji bw'amîshi burhuma. [11] Gwanacimerakwo amashami mazibuzibu, ganaciba rhurhi rhw'obwaâmi; ganacikula, ganaciliha, gahika omu karhî k'ebitu, bakazisômerwa n'obuli bwâgo, n'obunji bw'amashami gâge. [12] Ci kônene bagukûzirage, bagukwêba oku idaho, empûsi y'ebuzûka-zûba yayumya amalehe gâgo, gwanacicivunikira, ishami lyâgo lizibuzibu lyanaciyuma, omuliro gwalisingônola. [13] Lolà gwo gukol'irhwcêwa omu irûngu, omu cihugo ciyûmûsire na c'idûrhu. [14] Omuliro gwanacipamuka omu ishami lwâge, gwanacifonfomera amashami n'irehe lyâge. Gurhakacibona lirya ishami lyâgo lizibuzibu, akali kola karhî k'ebwâmi. Guli mulenge ogwôla; gunakolêsibwe nka mulenge.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 19

1וְאַתָּה שָׂא קִינָה אֶל־נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל׃ 2וְאָמַרְתָּ מָה אִמְּךָ לְבִיָּא בֵּין אֲרָיוֹת רָבְצָה בְּתוֹךְ כְּפִירִים רִבְּתָה גּוּרֶיהָ׃ 3וַתַּעַל
אֶחָד מִגּוֹרֶיהָ כְּפִיר הָיָה וַיִּלְמַד לִטְרָף־טֶרֶף אָדָם אָכָל׃ 4וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו גּוֹיִם בְּשַׁחְתָּם נִתְפָּשׂ וַיְבִאֻהוּ בַּחַחִים אֶל־אֶרֶץ
מִצְרָיִם׃ 5וַתֵּרֶא כִּי נוֹחֲלָה אָבְדָה תִקְוָתָהּ וַתִּקַּח אֶחָד מִגּוֹרֶיהָ כְּפִיר שָׂמָתְהוּ׃ 6וַיִּתְהַלֶּךְ בְּתוֹךְ־אֲרָיוֹת כְּפִיר הָיָה

[m] **19.2** Entale-nkazi lwo lubaga lw'Israheli, abâna bâge bwo balya barhegesi b'Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיִּלְמַד לִטְרָף־טֶרֶף אָדָם אָכָל׃ 7וַיֵּדַע אַלְמְנוֹתָיו וְעָרֵיהֶם הֶחֱרִיב וַתֵּשֵׁם אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ מִקּוֹל שַׁאֲגָתוֹ׃ 8וַיִּתְּנוּ עָלָיו גּוֹיִם
סָבִיב מִמְּדִינוֹת וַיִּפְרְשׂוּ עָלָיו רִשְׁתָּם בְּשַׁחְתָּם נִתְפָּשׂ׃ 9וַיִּתְּנֻהוּ בַסּוּגַר בַּחַחִים וַיְבִאֻהוּ אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל יְבִאֻהוּ
בַּמְּצֻדוֹת לְמַעַן לֹא־יִשָּׁמַע קוֹלוֹ עוֹד אֶל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל׃ פ
10אִמְּךָ כַּגֶּפֶן בְּדָמְךָ עַל־מַיִם שְׁתוּלָה פָּרְיָהּ וַעֲנֻפָּה הָיְתָה מִמַּיִם רַבִּים׃ 11וַיִּהְיוּ־לָהּ מַטּוֹת עֹז אֶל־שִׁבְטֵי מֹשְׁלִים
וַתִּגְבַּהּ קוֹמָתוֹ עַל־בֵּין עֲבֹתִים וַיֵּרָא בְּגָבְהּוֹ בְּרֹב דָּלִיֹּתָיו׃ 12וַתֻּתַּשׁ בְּחֵמָה לָאָרֶץ הֵשְׁלָכָה וְרוּחַ הַקָּדִים הוֹבִישׁ פִּרְיָהּ
הִתְפָּרְקוּ וְיָבֵשׁוּ מַטֵּה עֻזֵּהּ אֵשׁ אֲכָלַתְהוּ׃ 13וְעַתָּה שְׁתוּלָה בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצָמָא׃ 14וַתֵּצֵא אֵשׁ מִמַּטֵּה בַדֶּיהָ
פִּרְיָהּ אָכָלָה וְלֹא־הָיָה בָהּ מַטֵּה־עֹז שֵׁבֶט לִמְשֹׁול קִינָה הִיא וַתְּהִי לְקִינָה׃ פ

20

Emyanzi y'amabî g'Israheli

[1] Omu mwâka gwa kali nda, omu mwêzi gwa karhânu, omu nsiku ikumi z'omwêzi, baguma omu bashamuka b'Israheli bayisha balidôsa Nyamubâho banacitamala embere zâni. [2] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [3] Mwene omuntu, oderheze abôla bashamuka b'Israheli; obabwîre: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Ka kuyishindôsa kurhumire mwayisha? Ndahîre obuzîne bwâni, ntâzige mwadôsa, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [4] Ka wâbatwîra olubanja? Ka wâtwa olubanja wâni mwene omuntu? Obamanyîse amabî magalugalu ga b'îshe wâbo. [5] Obabwîre, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Olusiku nacishogaga Israheli, nîsi erhi olusiku nalambuliraga okuboko ebwa obûko bw'enyumpa ya Yakôbo, nàcîmanyîsize kuli bwo omu cihugo c'e Mîsiri, nayinamulira okuboko kwâni kuli bwo nàderha, nti: Nie Nyamubâho Nyamuzinda winyu. [6] Olwôla lusiku nàlengezize okuboko kwâni kuli bwo nanalahira nti akaba ntabarhenzizi omu cihugo c'e Mîsiri n'okubashubiza omu cihugo nabishogeraga, cihugo cihululamwo amarha n'obûci, cihugo cinjà kulusha ebindi bihugo byôshi. [7] Nanacibabwîra, nti: Mukabulirage ngasi muguma birya ibala mumêkeza amasù, murhahîraga mukacihemula n'abazimu b'e Mîsiri, nie Nyamubâho, Nyamuzinda winyu. [8] Ci bàcihindula kuli nie, barhalonzagya okunyumva. Ntâye ciru n'omuguma wakabulire ebyôla by'ibala bàkazâgimêkeza amasù; barhengaga abazimu b'e Mîsiri. Nàba n'olukengêro lw'okuderha nti nabadubulirakwo obukunizi bwâni, nti mbayûkize kwo oburhè bwâni, omwôla cihugo c'e Mîsiri. [9] Ci nashubikengêra izîno lyâni, nàjira kulya kwankarhuma lirhahemuka omu masù g'agôla mashanja bàli bayûbasire ekarhî kâbo, bulya nàli mbabwizire oku nahêka olubaga lwâni erhi banadwîrhe babona, ndurhenze omu cihugo c'e Mîsiri. [10] Okubundi nanacibarhenza omu cihugo c'e Mîsiri, nabahêka omw'irungu. [11] Nanacibahà amarhegeko gâni, nanacibamanyîsa engesò zâni ezi bàli bagwâsirwe okushimba lyo balama nazo. [12] Ciru nanacibaha ensiku zâni za sabato nti zibe cimanyîso ekarhî kani nabo, lyo bakazimanyirira oku niene nie Nyamubâho ndwîrhe nabacêsa. [13] Ci omulala gw'Israheli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gwàcihindula kuli nie omwôla irungu; barhashimbaga amarhegeko gâni, bàjandika engeso zâni ezi balibagwâsirwe okushimba lyo balama nazo, barhajiraga okurhali kuhemukira ezo nsiku zâni za sabato. Okubundi nanaciba n'olukengêro lw'okuderha oku nkola nabadubulirakwo abukunizi bwâni omwôla irungu, nti mbamalîre. [14] Ci nashubikengêra izîno lyâni, nàjira kulya kwankarhuma lirhahemuka omu masù g'agôla mashanja agabonaga oku nabahêkaga. [15] Kulusha okwôla nanaciyînamulira okuboko kwâni kuli bwo omwôla irungu, omu kulahira nti ntabahêke muli cirya cihugo nabahàga, cihugo cihulula mwo amarha n'obûci, cihugo cinjà omu bindi bihugo byôshi. [16] Bulya bamajandika engeso zâni, barhashimbaga amarhegeko gâni, banahemukira ensiku zâni za sabato, ebwa kubà omurhima gwâbo gucishwêkire bwenêne oku bazimu. [17] Ci kônene nababêra obwonjo, naleka okubamalîra, ntacibahungumuliraga omu irungu.

[18] Nanacibwîra abâna bâbo omwôla irungu, nti: Murhahîra mukashimba enjira za basho, murhashimbaga engeso zâbo, murhacihemulaga n'abazimu bâbo. [19] Nie Nyamubâho Nyamuzinda winyu. Mushimbe amarhegeko gâni, mulange engeso zâni munazishimbûlire. [20] Mukenge ensiku zâni za sabato zibe cimanyîso ekarhî kani na ninyu, bakazimanya oku nie na ndi Nyamubâho, Nyamuzinda winyu. [21] Ci abôla bâna bacihindula kuli nie, barhashimbaga amangorhegeko gâni, barhalangaga barhanashimbaga engeso zâni, ezi bàli bagwâsirwe okushimba lyo balama nazo; bahemukira enâiku zâni za sabato. Okubundi nanaciba n'olukengêro lw'okuderha oku nkola nabadubulirakwo obukunizi bwâni, nti mbayûkizekwo oburhè bwâni omwôla irungu. [22] Ci nagalula okuboko kwâni. nashubikengêra izîno lyâni, najira kulya kwankarhuma lirhahemuka embere z'amashanja, galya gabonaga oku nabahêka. [23] Ci kône kandi nabalambulirakwo okuboko, omwol'irungu, omu kuhiga nti nkola nâbashandabanya omwôla irungu bajè emwa amashanja, bashandabane omu bihugo b'ihanga. [24] Bulya barhashimbaga engeso zâni, bajàndisire amarhegeko gâni banahemukira ensiku zâni za sabato, n'amasù gâbo gacishwêkera oku bazimu ba b'îshe wâbo. [25] Ciru nàli nkola nabahà amarhegeko garhàli minjà n'engeso barhankahashire okushimba n'okulama nazo, [26] nàbazinza n'enterekêro zâbo, omu kubahûna nterekêro abâna bâbo b'enfula, kwàli kubahana, lyo bamanya oku nie na ndi Nyamubâho.

[27] Co cirhumire ogend'iderheza omulala gwa bene Israhelil, wâni mwene omuntu. Obabwîre erhi ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Ahôla ka-ndi basho bàngayisa erhi bànjirira okw'obulyâlya. [28] Kurhanarhumaga obwôla ntabahisa muli cirya cihugo nàlaganaga n'endahiro oku nâbaha co. Babwînemwo orhurhondo rhwa ngasi lubero rhulengerire, emirhi ya ngasi lubero eyunjwîre byasi, banagend'irhererekêrerayo, banahânirayo entûlo zâbo z'okusholog osa, banadêkereza ho obukù bwâbo bw'okurhûliriza banabulagiraho enterekêro yâbo y'embulaga. [29] Nanacibabwîra, nti: Eyo bwa luhêromusôkera kurhi yankaderhwa? Banaciyiyirika izîno lya Bama kuhika oku lusiku lw'ene. [30] Ee! Ogendigibwîra omulala gwa bene Israheli, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Ka kwo binali mudwîrhe mwacihemula omu kubà

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'olugendo luli nka lugendo lwa basho, omu kucihemula n'abazimu bâbo, [31] omu kuhâna entûlo zinyu n'omu kukazigeza abâna binyu omu muliro? Ka kunali kw'okuli okûla mwakaziyôrha mwacihemula n'abazimu binyu bôshi kuhika oku lusiku lw'ene? Ka niono, nanabuligiyêmêra muyishindôsa, wâni mulala gwa Israhcli? Ndahîre oku izîno Iyâni, kw'adesire Nyakasane Nyamubâho, ntâzige mwayishindôsa. [32] Oku biyêrekîre ecilôrho cikaziyôrha ciri omu bukengêre bwinyu, cirhabe nk'okwôla munalôrha, mpu: Rhwaba nk'agandi mashanja, nka ngasi bundi bûko bw'omu bihugo by'ihanga, rhukazikolera emirhi n'amabuye. [33] Ndahîre oku buzîne bwâni. kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, ndahîre oku niene nie nanayîma kulimwe, n'enfune ndârhi, n'okuboko kubangalîre, namuyemêza n'obukunizi bwâni. [34] Nâmurhenza omwôla karhî k'amashanja, nâmushûbûza kurhenga omu bihugo by'ihanga emunda mwàli mushandabîne, nâmurhcnza yo n'enfune ndârhi, n'okuboko kubangalîre, nayîsha mmudwîrhe n'obukunizi bwâni. [35] Nâmuhêka omu irungu ly'amashanja, mmutwîremwo olubanja, busù oku busù. [36] Nk'oku natwîraga basho olubanja omw'irungu ly'ecihugo c'e Mîsiri, ntyôla kwo nâmutwîra olubanja, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [37] Nâmugendesa n'obuhiri, nyishe mmudwîrhemwo bantu basungunu. [38] Nâmuyûngulamwo abagoma, balya bacihindulaga kuli nie, nânabarhenza omu cihugo bayûbasire buno, ci kônene barhâhike omu cihugo c'Israheli, na ntyo mwanamanya oku nie Nyamubâho.

[39] Ewâni w'oyu, mulala gw'Israheli! Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Ngasi muguma ajag'ikolera abazimu bâge, ci enyuma mbabwizire okuli oku mwâcinyumva. Murhâciyishikazihemule izîno litagatîfu Iyâni n'entûlo zinyu n'abazimu binyu. [40] Bulya oku ntondo yâni ntagatîfu, oku ntondo ndiri y'Israheli, -kwo adesire Nyakasanhe Nyamubâho,- yo gwayishikazinkolera omulala gw'Israheli gôshi oku gunali omu cihugo. ômunda yo nayankira bwinjinjà na nshub'ilongeza yo entûlo zinyu, erya ntûlo yinyu elushire ezindi ntûlo zinyu ntagatîfu. [41] Nâmuyankirira nka buku bwa kurhûliriza hano mba namâmurheza ekarhî k'amashanja, nâmushubiza kurhenga omu bihugo mwàli mushandabîne, nâkuzibwa na mwe embere z'amashanja. [42] Na ntyo mwâna-manya oku nie Nyamubâho, hano mba namâmuhisa oku idaho ly'Israheli, omu cihugo nàlaganyangya n'endahiro oku nâciha basho. [43] Eyôla munda yo mwanashubikakengêra olugendo lwinyu na kuli birya bijiro binyu bigalugalu mwàcihemulagamwo, n'aho mwânayumva mucishologorhe mwênene, erhi agôla mabî ginyu mwakazâgijira garhuma. [44] Mwânayishimanya oku nnandi Nyamubâho hanomubona kurhi nàmujiriraga bwinjà erhi izîno lyâni lirhuma, ci arhâcibe oku lugendo lwinyu lubî n'oku bwôrhere bwinyu bubozire, wâni mulala gw'Israheli, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho[n].

[n]**20.44** Ebinwa biba byo biguma, ci ebigabi n'emilongo birhayumanana muli WLC (mandiko ga maboko gali e Bungereza, na BHS (mandiko ga maboko gali e Allemanye, Budaci); aha WLC agwêrhe milongo 49, ci BHS agwêrhe 44; eyi irhanu ebulisire aha ayihebire omu cigabi ca 20; WLC naye abuzire milongo 5 omu cigabi ca 21, bulya mîra ayôrhaga ayihebire omu cigabi ca 20

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיְהִי | בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית בַּחֲמִשִּׁי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בָּאוּ אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָי׃ ס
2וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 3בֶּן־אָדָם דַּבֵּר אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הֲלִדְרֹשׁ אֹתִי אַתֶּם
בָּאִים חַי־אָנִי אִם־אִדָּרֵשׁ לָכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ 4הֲתִשְׁפֹּט אֹתָם הֲתִשְׁפֹּט בֶּן־אָדָם אֶת־תּוֹעֲבֹת אֲבוֹתָם
הוֹדִיעֵם׃ 5וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּיוֹם בָּחֳרִי בְיִשְׂרָאֵל וָאֶשָּׂא יָדִי לְזֶרַע בֵּית יַעֲקֹב וָאִוָּדַע לָהֶם בְּאֶרֶץ
מִצְרָיִם וָאֶשָּׂא יָדִי לָהֶם לֵאמֹר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ 6בַּיּוֹם הַהוּא נָשָׂאתִי יָדִי לָהֶם לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל־אֶרֶץ
אֲשֶׁר־תַּרְתִּי לָהֶם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ צְבִי הִיא לְכָל־הָאֲרָצוֹת׃ 7וָאֹמַר אֲלֵהֶם אִישׁ שִׁקּוּצֵי עֵינָיו הַשְׁלִיכוּ וּבְגִלּוּלֵי מִצְרַיִם
אַל־תִּטַּמָּאוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ 8וַיַּמְרוּ־בִי וְלֹא אָבוּ לִשְׁמֹעַ אֵלַי אִישׁ אֶת־שִׁקּוּצֵי עֵינֵיהֶם לֹא הִשְׁלִיכוּ וְאֶת־גִּלּוּלֵי
מִצְרַיִם לֹא עָזָבוּ וָאֹמַר לִשְׁפֹּךְ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם לְכַלּוֹת אַפִּי בָּהֶם בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 9וָאַעַשׂ לְמַעַן שְׁמִי לְבִלְתִּי הֵחֵל
לְעֵינֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־הֵמָּה בְתוֹכָם אֲשֶׁר נוֹדַעְתִּי אֲלֵיהֶם לְעֵינֵיהֶם לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 10וָאוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
וָאֲבִאֵם אֶל־הַמִּדְבָּר׃ 11וָאֶתֵּן לָהֶם אֶת־חֻקּוֹתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי הוֹדַעְתִּי אוֹתָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם וָחַי
בָּהֶם׃ 12וְגַם אֶת־שַׁבְּתוֹתַי נָתַתִּי לָהֶם לִהְיוֹת לְאוֹת בֵּינִי וּבֵינֵיהֶם לָדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם׃ 13וַיַּמְרוּ־בִי
בֵּית־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר בְּחֻקּוֹתַי לֹא־הָלָכוּ וְאֶת־מִשְׁפָּטַי מָאָסוּ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי חִלְּלוּ
מְאֹד וָאֹמַר לִשְׁפֹּךְ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם בַּמִּדְבָּר לְכַלּוֹתָם׃ 14וָאֶעֱשֶׂה לְמַעַן שְׁמִי לְבִלְתִּי הֵחֵל לְעֵינֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִים
לְעֵינֵיהֶם׃ 15וְגַם־אֲנִי נָשָׂאתִי יָדִי לָהֶם בַּמִּדְבָּר לְבִלְתִּי הָבִיא אוֹתָם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ צְבִי הִיא
לְכָל־הָאֲרָצוֹת׃ 16יַעַן בְּמִשְׁפָּטַי מָאָסוּ וְאֶת־חֻקּוֹתַי לֹא־הָלְכוּ בָהֶם וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַי חִלֵּלוּ כִּי אַחֲרֵי גִלּוּלֵיהֶם לִבָּם
הֹלֵךְ׃ 17וַתָּחָס עֵינִי עֲלֵיהֶם מִשַּׁחֲתָם וְלֹא־עָשִׂיתִי אוֹתָם כָּלָה בַּמִּדְבָּר׃ 18וָאֹמַר אֶל־בְּנֵיהֶם בַּמִּדְבָּר בְּחֻקּוֹתֵיכֶם
אַל־תֵּלֵכוּ וְאֶת־מִשְׁפְּטֵיהֶם אַל־תִּשְׁמֹרוּ וּבְגִלּוּלֵיהֶם אַל־תִּטַּמָּאוּ׃ 19אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּחֻקּוֹתַי לֵכוּ וְאֶת־מִשְׁפָּטַי
שִׁמְרוּ וַעֲשׂוּ אוֹתָם׃ 20וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַי קַדֵּשׁוּ וְהָיוּ לְאוֹת בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לָדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ 21וַיַּמְרוּ־בִי הַבָּנִים
בְּחֻקּוֹתַי לֹא־הָלָכוּ וְאֶת־מִשְׁפָּטַי לֹא־שָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אוֹתָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֶת־שַׁבְּתוֹתַי חִלֵּלוּ
וָאֹמַר לִשְׁפֹּךְ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם לְכַלּוֹת אַפִּי בָּם בַּמִּדְבָּר׃ 22וָהָשֵׁבְתִּי אֶת־יָדִי וָאַעַשׂ לְמַעַן שְׁמִי לְבִלְתִּי הֵחֵל לְעֵינֵי הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אוֹתָם לְעֵינֵיהֶם׃ 23גַּם־אֲנִי נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי לָהֶם בַּמִּדְבָּר לְהָפִיץ אֹתָם בַּגּוֹיִם וּלְזָרוֹת אוֹתָם
בָּאֲרָצוֹת׃ 24יַעַן מִשְׁפָּטַי לֹא־עָשׂוּ וְחֻקּוֹתַי מָאָסוּ וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַי חִלֵּלוּ וְאַחֲרֵי גִלּוּלֵי אֲבוֹתָם הָיוּ עֵינֵיהֶם׃ 25וְגַם־אֲנִי
נָתַתִּי לָהֶם חֻקִּים לֹא טוֹבִים וּמִשְׁפָּטִים לֹא יִחְיוּ בָהֶם׃ 26וָאֲטַמֵּא אוֹתָם בְּמַתְּנוֹתָם בְּהַעֲבִיר כָּל־פֶּטֶר רֶחַם לְמַעַן
אֲשֹׁמֵּם לְמַעַן אֲשֶׁר יֵדְעוּ אֲשֶׁר אֲנִי יְהוָה׃ ס
27לָכֵן דַּבֵּר אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל בֶּן־אָדָם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה עוֹד זֹאת גִּדְּפוּ אוֹתִי אֲבוֹתֵיכֶם בְּמַעַלָם בִּי
מָעַל׃ 28וָאָבִיאֵם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי לָתֵת אוֹתָהּ לָהֶם וַיִּרְאוּ כָל־גִּבְעָה רָמָה וְכָל־עֵץ עָבֹת וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם
אֶת־זִבְחֵיהֶם וַיִּתְּנוּ־שָׁם כַּעַס קָרְבָּנָם וַיָּשִׂימוּ שָׁם רֵיחַ נִיחֹחֵיהֶם וַיַּסִּיכוּ שָׁם אֶת־נִסְכֵּיהֶם׃ 29וָאֹמַר אֲלֵהֶם מָה הַבָּמָה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲשֶׁר־אַתֶּם הַבָּאִים שָׁם וַיִּקְרָא שְׁמָהּ בָּמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ 30לָכֵן אֱמֹר | אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
הַבְּדֶרֶךְ אֲבוֹתֵיכֶם אַתֶּם נִטְמְאִים וְאַחֲרֵי שִׁקּוּצֵיהֶם אַתֶּם זֹנִים׃ 31וּבְשָׂאֵת מַתְּנֹתֵיכֶם בְּהַעֲבִיר בְּנֵיכֶם בָּאֵשׁ אַתֶּם
נִטְמְאִים לְכָל־גִּלּוּלֵיכֶם עַד־הַיּוֹם וַאֲנִי אִדָּרֵשׁ לָכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם־אִדָּרֵשׁ לָכֶם׃ 32וְהָעֹלָה
עַל־רוּחֲכֶם הָיוֹ לֹא תִהְיֶה אֲשֶׁר | אַתֶּם אֹמְרִים נִהְיֶה כַגּוֹיִם כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲרָצוֹת לִשְׁרֹת עֵץ וָאָבֶן׃ 33חַי־אָנִי נְאֻם
אֲדֹנָי יְהוִה אִם־לֹא בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְחֵמָה שְׁפוּכָה אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם׃ 34וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים וְקִבַּצְתִּי
אֶתְכֶם מִן־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר נְפוּצֹתֶם בָּם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְחֵמָה שְׁפוּכָה׃ 35וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־מִדְבַּר
הָעַמִּים וְנִשְׁפַּטְתִּי אִתְּכֶם שָׁם פָּנִים אֶל־פָּנִים׃ 36כַּאֲשֶׁר נִשְׁפַּטְתִּי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם בְּמִדְבַּר אֶרֶץ מִצְרָיִם כֵּן אִשָּׁפֵט
אִתְּכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ 37וְהַעֲבַרְתִּי אֶתְכֶם תַּחַת הַשָּׁבֶט וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם בְּמָסֹרֶת הַבְּרִית׃ 38וּבָרוֹתִי מִכֶּם הַמֹּרְדִים
וְהַפּוֹשְׁעִים בִּי מֵאֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם אוֹצִיא אוֹתָם וְאֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹוא וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ 39וְאַתֶּם
בֵּית־יִשְׂרָאֵל כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה אִישׁ גִּלּוּלָיו לְכוּ עִבְדוּ וְאַחַר אִם־אֵינְכֶם שֹׁמְעִים אֵלָי וְאֶת־שֵׁם קָדְשִׁי לֹא
תְחַלְּלוּ־עוֹד בְּמַתְּנוֹתֵיכֶם וּבְגִלּוּלֵיכֶם׃ 40כִּי בְהַר־קָדְשִׁי בְּהַר | מְרוֹם יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה שָׁם יַעַבְדֻנִי כָּל־בֵּית
יִשְׂרָאֵל כֻּלֹּה בָּאָרֶץ שָׁם אֶרְצֵם וְשָׁם אֶדְרֹושׁ אֶת־תְּרוּמֹתֵיכֶם וְאֶת־רֵאשִׁית מַשְׂאוֹתֵיכֶם בְּכָל־קָדְשֵׁיכֶם׃ 41בְּרֵיחַ נִיחֹחַ
אֶרְצֵה אֶתְכֶם בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר נְפֹצֹתֶם בָּם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָכֶם לְעֵינֵי
הַגּוֹיִם׃ 42וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה בַּהֲבִיאִי אֶתְכֶם אֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי לָתֵת אוֹתָהּ
לַאֲבוֹתֵיכֶם׃ 43וּזְכַרְתֶּם־שָׁם אֶת־דַּרְכֵיכֶם וְאֵת כָּל־עֲלִילֹותֵיכֶם אֲשֶׁר נִטְמֵאתֶם בָּם וּנְקֹטֹתֶם בִּפְנֵיכֶם בְּכָל־רָעֹותֵיכֶם
אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם׃ 44וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה בַּעֲשֹׂותִי אִתְּכֶם לְמַעַן שְׁמִי לֹא כְדַרְכֵיכֶם הָרָעִים וְכַעֲלִילֹותֵיכֶם הַנִּשְׁחָתוֹת
בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ פ

21

Engôrho ya Nyamubâho

[1] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebi binwa: [2] Mwene omuntu, oyêrekere olunda lw'ekulyo, oderhe ebinwa bikali ebwa lunda lw'emukondwè, oderhe ebinwa by'obulêbi oku muzirhu gw'ecihugo ca Negêbu. [3] Obwîre omuzirhu gwa Negêbu, erhi: Yumva akanwa ka Nyamubâho. Lolà oku nkola najikuzûkiza omuliro gwafonfomera ngasi murhi mubishi na ngasi murhi mûmu. Eri ngulumira erhâzima: na ngasi busù bwâbabuka nago kurhenga e Negêbu kujà olunda lw'emwênè. [4] Ngasi muntu âbona oku niene Nyamubâho, nie nànaguyasagya, gurhânazime. [5] Nanaciderha, nti: Mâshi! Nyakasane Nyamubâho, badwîrhe baderha, mpu: Lolà ye kandi! Yoyo odwîrhe ashubirira okuderha ebinwa. [6] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [7] «Mwene omuntu, oyêrekere olunda lw'e Yeruzalemu, oderhe akanwa oku kâ-Nyamuzinda, onaderhe ebinwa by'obulêbi oku cihugo c'Israheli. [8] Obwîre ecihugo c'Israheli. erhi: Ntyâla kwo adesire Nyamubâho. Lolà oku namàcîhindula kuli we; nkola

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nayômola engôrho omu lûba nâmalîra muli we ngasi mushinganyanya na ngasi munya-byâha. [9] Oku kumalîra omushinganyanya n'omunya-byâha kwo kwarhuma engôrho yâni yarhenga omu lûba, yanigûza ngasi muntu kurhenga e Negêbu kujà olunda lw'emwênè. [10] Ntyo ngasi muntu amanya oku nie Nyamubâho nie nayômolaga engôrho omu lûba erhanacishubiramwo.

[11] Nâwe mwene omuntu abande akahababo, orhe omurhima. Ago mango wâbà oyunjwîre burhe, obande orhuhababo erhi onali embere zâbo. [12] N'erhi bankakudôsa mpu orhwôla rhuhababo rhuli rhwa kurhi: wânaderha, erhi: Ecirhumire guli omwanzi mubî guyîshire, emirhima yôshi ekola yârhà n'amaboko galembaguke, emyûka yâba mizamba n'amadwi gâkomanya. Loli oku ogwôla mwanzi guyîruka, kwo byâbà ntyo, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho».

[13] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebira binwa, erhi: [14] Wâni mwene omuntu, oderhe ebinwa by'obulêbi. Oyish'iderha, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamuzinda, erhi: Engôrho, engôrho yamàrhyazibwa yamànacêsibwa. [15] Yamàrhyazibwa mpu lyo emalîra engabo, yamàcêsibwa mpu lyo ejà yabanda ensasi... [16] Yahanyirwe mpu bayishuke lyo bayifumbarha omu nfune, engôrho yarhyàzîbwe yanashukwa lyo ejà omu kuboko kw'omwîsi. [17] Banda olujamu, lumba, wâni mwene omuntu, ebwa kubà olubaga lwâni eyêrekîre; eyêrekîre abaluzi b'Israheli n'olubaga lwâni. Babwîre oku engôrho erhacibaleke bôshi n'olubaga lwâni. Co cirhumire ocîkomombe ecifuba.

[18] Bulya gali marhangulo. Kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [19] Nâwe, wâni mwene omuntu, olêbe, onakome akagasha. Engôrho eyiîrhe kasharhu kulushire, ehungumule embaga, eyo ngôrho kaheza, ekâheza ciru n'abali e burhambi! Y'elambika engabo. [20] Lyo emirhima erhà, lyo nabahungumuka babà mwandu, narhezire ngasi muhango engôrho, yayîsha yâlaza, enashusirwe mpu lyo emalîra embaga. [21] Yêrekana oku oyôjehire e kulyo n'ekumosho ngasi hali ntambala. [22] Nâni nânakazikoma akagasha, nârhûliriza oburhè bwâni. Nie, Nyamubâho, nkudesire.

Mwâmi w'e Babiloni omu mashango g'enjira

[23] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [24] Nawe mwene omuntu otwe njira ibirhi, lyo egera engôrho y'omwâmi w'e Babiloni. Ojire zirhenga oku zinali ibirhi muli cihugo ciguma. Otwe omukâla gwârhenga ahôla, guyêrekane enjira y'olugo, [25] gumanyîse engôrho, enjira y'e Rabawa emwa Abanya-Amoni n'ey'e Yuda na ey'olugo luzibuzibu, y'e Yeruzalemu. [26] Bulya omwâmi w'e Babiloni ayîmanzire aha mashango, aha murhondêro gwa njira adwîrhe adôsa enyungu. Amàshabaganya emyampi yâge, amàdôsa empîvu zâge, amàsingiriza obudiku. [27] Omu kuboko kulyo enyungu zamagwârha Yeruzalemu: mpu yo agendihira ebimokolo byâge biri nka ngandabuzi, mpu ahâne irhegeko ly'okuyîrha embaga, mpu babande orhuhababo rhwa okutula entambala, mpu bahire ebimokolo by'engabuzi oku mihango,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mpu bayûbak'emisinga, banahumbe emibunda. [28] Omu masù gâbo byàli nka bya busha endahiro bàjiraga. Babalaganya oku bakengêza amabî bajizire, agàrhuma bayishigwârhwa bujà. [29] Co cirhumire aderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho, erhi: Ebwa kubà muli bahamîrizi b'amabî ginyu, omu kuyêrekana ebyâha binyu, omu kuyêrekana obubî bwinyu omu ngasi bijiro binyu byôshi, na bulya mwacîyêrekîne loshi, mukola mwâgwârhwa bujà. [30] Kuli we wâni muluzi w'Israheli, nyankola-maligo wàcîhemwire, oyu ensiku nzinda z'amabî ziri hôfi. [31] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: bayanka ishungwè, baârhôla ecimanè, haj'empidûlo, ehyàli idako hikola hyâja enyanya, ehyàli enyanya, hikola hyâja idako. [32] Nâyijira bwerûlè, bwerûlè, bwerûlè! okurhasâgibo-nekana bundi kuhika ayishe olya wahâbirw okutwa olubanja, olya nayîshiyîmika.

Obuhane bwa Amoni

[33] Nâwe mwene omuntu, olêbe, oderhe, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Kuli bene Amoni n'ebijâci byâbo, obabwîre, erhi: Engôrho, engôrho yamàyomolwa mpu eyîrhe; yamàcêsibwa mpu lyo emalîra, mpu eje yâlasha ensasi, [34] omu mango ogwêrhe ebilôrho bya busha, amango odwîrhe wadôsa ebw'obushonga by'obunywesi, kwâbà kumalîra balya bîsi bagalugalu, balyâla olusiku lwâbo luzinda luyîruka na obwîsi bwâbo buzinda bw'amabî gâbo. [35] Oyishubize omu lûba. Kali halya hantu walemeragwa, mulya cihugo waburhiragwa mwo nâkutwîra olubanja. [36] Nâkubulagirakwo obukunizi bwâni, nâkubûhirakwo omuliro gw'oburhè bwâni, nâkuhana omu maboko g'abantu b'ihanga, abalenga b'okushereza. [37] Wâlibwa n'omuliro, omukò gwâwe gwahululira omu karîi k'ecihugo, ciru n'ehitya barhâkazikukengêra kwo, ebwa kubà niene nie Nyamubâho, nkudesire.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 21

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 1 בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ דֶּרֶךְ תֵּימָנָה וְהַטֵּף אֶל־דָּרוֹם וְהִנָּבֵא אֶל־יַעַר הַשָּׂדֶה
נֶגֶב: 2 וְאָמַרְתָּ לְיַעַר הַנֶּגֶב שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי מַצִּית־בְּךָ | אֵשׁ וְאָכְלָה בְךָ כָּל־עֵץ־לַח
וְכָל־עֵץ יָבֵשׁ לֹא־תִכְבֶּה לַהֶבֶת שַׁלְהֶבֶת וְנִצְרְבוּ־בָהּ כָּל־פָּנִים מִנֶּגֶב צָפוֹנָה: 3 וְרָאוּ כָּל־בָּשָׂר כִּי אֲנִי יְהוָה בִּעַרְתִּיהָ
לֹא תִכְבֶּה: 4 וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה הֵמָּה אֹמְרִים לִי הֲלֹא מְמַשֵּׁל מְשָׁלִים הוּא: פ
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 5 בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־יְרוּשָׁלַם וְהַטֵּף אֶל־מִקְדָּשִׁים וְהִנָּבֵא אֶל־אַדְמַת
יִשְׂרָאֵל: 6 וְאָמַרְתָּ לְאַדְמַת יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי אֵלַיִךְ וְהוֹצֵאתִי חַרְבִּי מִתַּעְרָהּ וְהִכְרַתִּי מִמֵּךְ צַדִּיק
וְרָשָׁע: 7 יַעַן אֲשֶׁר־הִכָּרֵתִי מִמֵּךְ צַדִּיק וְרָשָׁע לָכֵן תֵּצֵא חַרְבִּי מִתַּעְרָהּ אֶל־כָּל־בָּשָׂר מִנֶּגֶב צָפוֹן: 8 וְיָדְעוּ כָּל־בָּשָׂר כִּי
אֲנִי יְהוָה הוֹצֵאתִי חַרְבִּי מִתַּעְרָהּ לֹא תָשׁוּב עוֹד: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11וְאַתָּה בֶן־אָדָם הֶאָנַח בְּשִׁבְרֹון מָתְנַיִם וּבְמְרִירוּת תֶּאָנַח לְעֵינֵיהֶם: 12וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ עַל־מָה אַתָּה נֶאֱנָח
וְאָמַרְתָּ אֶל־שְׁמוּעָה כִּי־בָאָה וְנָמַס כָּל־לֵבָב וְרָפוּ כָל־יָדַיִם וְכֵהָתָה כָל־רוּחַ וְכָל־בִּרְכַּיִם תֵּלַכְנָה מַיִם הִנֵּה בָאָה
וְנִהְיָתָה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: פ

13וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 14בֶּן־אָדָם הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱמֹר חֶרֶב חֶרֶב הוּחַדָּה
וְגַם־מְרוּטָה: 15לְמַעַן טְבֹחַ טִבְחָה הוּחַדָּה לְמַעַן־הֱיֵה־לָהּ בָּרָק מֹרָטָה אֹו נָשִׂישׂ שֵׁבֶט בְּנִי מֹאֶסֶת כָּל־עֵץ: 16וַיִּתֵּן
אֹתָהּ לְמָרְטָה לִתְפֹּשׂ בַּכָּף הֵיא־הוּחַדָּה חֶרֶב וְהֵיא מֹרָטָה לָתֵת אוֹתָהּ בְּיַד־הוֹרֵג: 17זַעֲק וְהֵילֵל בֶּן־אָדָם כִּי־הִיא
הָיְתָה בְעַמִּי הֵיא בְּכָל־נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל מְגוּרֵי אֶל־חֶרֶב הָיוּ אֶת־עַמִּי לָכֵן סְפֹק אֶל־יָרֵךְ: 18כִּי בֹּחַן וּמָה אִם־גַּם־שֵׁבֶט
מֹאֶסֶת לֹא יִהְיֶה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: פ

19וְאַתָּה בֶן־אָדָם הִנָּבֵא וְהַךְ כַּף אֶל־כָּף וְתִכָּפֵל חֶרֶב שְׁלִישִׁתָהּ חֶרֶב חַלְלִים הִיא חֶרֶב חָלָל הַגְּדוֹל הַחֹדֶרֶת
לָהֶם: 20לְמַעַן | לָמוּג לֵב וְהַרְבֵּה הַמִּכְשֹׁלִים עַל כָּל־שַׁעֲרֵיהֶם נָתַתִּי אִבְחַת־חָרֶב אָח עֲשׂוּיָה לְבָרֶק מְעֻטָּה
לְטֶבַח: 21הִתְאַחֲדִי הֵימָנִי הָשִׂימִי הַשְׂמִילִי אָנָה פָּנַיִךְ מֻעָדוֹת: 22וְגַם־אֲנִי אַכֶּה כַפִּי אֶל־כַּפִּי וַהֲנִחֹתִי חֲמָתִי אֲנִי יְהוָה
דִּבַּרְתִּי: פ

23וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 24וְאַתָּה בֶן־אָדָם שִׂים־לְךָ | שְׁנַיִם דְּרָכִים לָבוֹא חֶרֶב מֶלֶךְ־בָּבֶל מֵאֶרֶץ אֶחָד יֵצְאוּ
שְׁנֵיהֶם וְיַד בָּרֹא בְּרֹאשׁ דֶּרֶךְ־עִיר בָּרֹא: 25דֶּרֶךְ תָּשִׂים לָבוֹא חֶרֶב אֶת רַבַּת בְּנֵי־עַמֹּון וְאֶת־יְהוּדָה בִּירוּשָׁלִַם
בְּצוּרָה: 26כִּי־עָמַד מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶל־אֵם הַדֶּרֶךְ בְּרֹאשׁ שְׁנֵי הַדְּרָכִים לִקְסֹם־קֶסֶם קִלְקֵל בַּחִצִּים שָׁאַל בַּתְּרָפִים רָאָה
בַּכָּבֵד: 27בִּימִינֹו הָיָה | הַקֶּסֶם יְרוּשָׁלִַם לָשׂוּם כָּרִים לִפְתֹּחַ פֶּה בְּרֹצַח לְהָרִים קוֹל בְּתְרוּעָה לָשׂוּם כָּרִים עַל־שְׁעָרִים
לִשְׁפֹּךְ סֹלְלָה לִבְנוֹת דָּיֵק: 28וְהָיָה לָהֶם כְּקֶסֶם־שָׁוְא בְּעֵינֵיהֶם שְׁבֻעֵי שְׁבֻעוֹת לָהֶם וְהוּא־מַזְכִּיר עָוֹן לְהִתָּפֵשׂ: פ
29לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן הַזְכַּרְכֶם עֲוֹנְכֶם בְּהִגָּלוֹת פִּשְׁעֵיכֶם לְהֵרָאוֹת חַטֹּאותֵיכֶם בְּכֹל עֲלִילוֹתֵיכֶם יַעַן
הִזָּכְרְכֶם בַּכַּף תִּתָּפֵשׂוּ: פ

30וְאַתָּה חָלָל רָשָׁע נְשִׂיא יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בָּא יוֹמֹו בְּעֵת עֲוֹן קֵץ: ס

31כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הָסִיר הַמִּצְנֶפֶת וְהָרִים הֶעָטָרָה זֹאת לֹא־זֹאת הַשְׁפָּלָה הַגְּבֹהָה וְהַגְּבֹהָה הַשְׁפֵּיל: 32עָוְה עָוְה
עָוָה אֲשִׂימֶנָּה גַּם־זֹאת לֹא הָיָה עַד־בָּא אֲשֶׁר־לֹו הַמִּשְׁפָּט וּנְתַתִּיו: פ

33וְאַתָּה בֶן־אָדָם הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אֶל־בְּנֵי עַמֹּון וְאֶל־חֶרְפָּתָם וְאָמַרְתָּ חֶרֶב חֶרֶב פְּתוּחָה לְטֶבַח
מְרוּטָה לְהָכִיל לְמַעַן בָּרָק: 34בַּחֲזוֹת לָךְ שָׁוְא בִּקְסֹם־לָךְ כָּזָב לָתֵת אוֹתְךָ אֶל־צַוְּארֵי חַלְלֵי רְשָׁעִים אֲשֶׁר־בָּא יוֹמָם
בְּעֵת עֲוֹן קֵץ: 35הָשֵׁב אֶל־תַּעְרָהּ בִּמְקֹום אֲשֶׁר־נִבְרֵאת בְּאֶרֶץ מְכֹרֹתַיִךְ אֶשְׁפֹּט אֹתָךְ: 36וְשָׁפַכְתִּי עָלַיִךְ זַעְמִי בְּאֵשׁ
עֶבְרָתִי אָפִיחַ עָלַיִךְ וּנְתַתִּיךְ בְּיַד אֲנָשִׁים בְּעֲרִים חָרָשֵׁי מַשְׁחִית: 37לָאֵשׁ תִּהְיֶה לְאָכְלָה דָּמֵךְ יִהְיֶה בְּתוֹךְ הָאָרֶץ לֹא
תִזָּכְרִי כִּי אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי: פ

22

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] Ka nâwe mwene omuntu wankatwa olubanja; ka wankatwîra olubanja ecîra cihugo cibulaga omukò? Ocibwîre amabî gâco magalugalu. [3] Oderhe erhi ntyaâla kw'adesire Nyakasane Nyamubâho: Ewâni lugo lukazibulagira omukò ekarhî kâwe mpu lyo amango gâwe gakuhikira, ewâni lugo lwaciyûbakiraga abazimu mpu lyo ocihemula. [4] Kuli gulya mukò wabulagaga wêne wàcijira mubî, kuli balya bazimu wàjiraga wênene wàcîhemula, amango gawe wàgabiduhya, okola wamàhisa emyâka yâwe. Co cirhumire namàkujira ibonêsa-nshonyi emwa amashanja, na masheka g'ebihugo byôshi. [5] Bibè bya hôfi, bibè bya kuli, byôshi byâkazikushekera, wâni lugo lw'izîno lyabîhaga, lugo luyunjwîre i-shabâbe. [6] Ala oku emwâwe, abaluzi b'Israheli bali babulaga omukò nk'oku ngasi muguma anahashire. [7] Emwâwe, omuntu anakazigayaguza îshe na nina, emwâwe banakazilibuza ababalama, emwâwe banakazilibuza abakana n'e- nfûzi. [8] Orhajira bukenge buci oku hantu hatagatîfu, orhakenga ensiku zâni za sabato. [9] Emwâwe eba abashobekana mpu lyo babulaza omukò. Emwâwe banakazilîra oku ntondo, emwâwe banakaziyûmaguza. [10] Emwâwe omuntu anabwikûle obushungunu bw'îshe, emwâwe banasherêze omukazi oli omu mugongo. [11] Muguma anajire amabî bôshi na mukà mulungu wâge, owundi anahemule omwâli-kazi bacibonesenshonyi, owundi anarhabirekwo mwâli wâbo, mwâli w'îshe. [12] Emwâwe banakaziyanka oluhembo, mpu lyo babulaga omukò, onakazilya ecikinja n'okukazihôza, onanyagûze mulungu wâwe n'emisî, nâni niene wanyibagîre, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [13] Na lolà oku nkola nkoma akagasha erhi ebyôla by'obushungu bwâwe okazijira birhuma na kuli ogûla mukò gwabulajikîre emwâwe. [14] Ka omurhima gwâwe gwasimika, k'amaboko gâwe gayôrha mazibu omu lusiku nacîhôla kuli we? Niono nie Nyamubâho nkudesire, nânakujira. [15] Nâkushandabanya emwa amashanja, najikuhira eyi n'eyi omu bihugo by'ihanga, nâheza obubî buli ekarhî kâwe. [16] Wâmbonêsa nshonyi cmbere z'amashanja, wânamanya oku nie Nyamubâho.

[17] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [18] Wâni, mwene omuntu, omulala gw'Israhcli kuli nie guli nka cûma cibîcibî: Bôshi bali nka mulinga, bali ba marhale, ba cûma, ba mazi ga cûma gali e luganda, ciri cûma cibîcibî. [19] Co cirhumire amaderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho, erhi: Ebwa kubà mwêshi muli cûma cibîcibî, ceci nkola nâmushûbûliza mwêshi omu karhî ka Yeruzalemu. [20] Nka kula banagusha haguma omu luganda, amarhale, omulinga, amazi g'ecûma n'okuhirakwo omuliro byôshi bijongere haguma, ntyôla kwo nâmushûbûza omu burhe bwâni n'omu bukunizi bwâni nâmuhira omu ituliro. [21] Nâmushûbûza na mwêshi namuhirakwo omuliro gw'oburhè bwâni, nnânjire mwêshi mujongere omu karhî k'olugo. [22] Nka kula amarhale gajongera e ruganda, ntyôla kwo ninyu mwajongera ekarhî kw'olo lugo, mwanamanya oku niene nie Nyamubâho nie nâmubulangirakwo oburhè bwâni.

[23] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [24] Mwene omuntu ocibwîre, erhi: Oli cihugo cirhasagihabwa ôli enkuha, ôli ecihonzi omu lusiku lw'oburhè, [25] oli cihugo eci

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abaluzi ba muli cwo bali nka ntale yajà yalumba nk'ekola yashanshanyula omunyama gwâyo. Bashanyagwîre abantu, barhola obugale, enjuma, baluza n'abakana omu karhî kâco. [26] Abadâhwa bâco bavunyire irhegeko lyâni, bahemwîre ahantu hâni hatagatîfu, emwâbo akantu karherekîrwe n'akarharherererekêragwa byôshi byo na biguma, barhanayigîrizagya abantu oku bankamanya akantu kinja n'akabî, bayêgwîre amasù oku nsiku zâni za sabato, nanàbonêsibwa nshonyi ekarhî kâbo. [27] Abarhambo b'ecôla cihugo, omu karhî k'olugo kwo bali nka rhubwa rhw'emuzirhu rhuli rhwashanshanyagula omunyama gwâbo, ababulaza omukò, abayîrha abantu lyo bazimba ebirugu byâbo. [28] Abalêbi bâge bafulisire ebyôla bibî omu bulêbi bwâbo bw'obunywesi n'omu bulaguzi bwâbo lw'obunywesi. Banaderhe mpu: «Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho», n'obwo Nyamubâho arhadesire akantu. [29] Olubaga lw'omu cihugo lwàluzize okuyîrha n'okunyaga, lwàlibuzize omukenyi n'omuhanya, lwàlibuzize omuntu w'ecigolo n'obwôla ntà buhashe lugwêrhe. [30] Nàlonzize muli bomuntu muguma olya wankayûbaka olukûta, olya wâkanakaziyimanga oku nyanya embere zâni, lyo afungira olugo anampanze oku lushâba, ci ntacibona ciru n'omuguma. [31] Oku bundi lêro, nanacibabulagira kwo oburhè bwâni, nàbayâkiza omu muliro gw'obukunizi bwâni. Nàhira oku irhwe lyâbo olugendo lwâbo, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 22

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2וְאַתָּה בֶן־אָדָם הֲתִשְׁפֹּט הֲתִשְׁפֹּט אֶת־עִיר הַדָּמִים וְהוֹדַעְתָּהּ אֵת
כָּל־תּוֹעֲבוֹתֶיהָ: 3וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה עִיר שֹׁפֶכֶת דָּם בְּתוֹכָהּ לָבוֹא עִתָּהּ וְעָשְׂתָה גִלּוּלִים עָלֶיהָ
לְטָמְאָה: 4בְּדָמֵךְ אֲשֶׁר־שָׁפַכְתְּ אָשַׁמְתְּ וּבְגִלּוּלַיִךְ אֲשֶׁר־עָשִׂית טָמֵאת וַתַּקְרִיבִי יָמַיִךְ וַתָּבוֹאִי עַד־שְׁנוֹתָיִךְ עַל־כֵּן
נְתַתִּיךְ חֶרְפָּה לַגּוֹיִם וְקַלָּסָה לְכָל־הָאֲרָצוֹת: 5הַקְרֹבוֹת וְהָרְחֹקוֹת מִמֵּךְ יִתְקַלְּסוּ־בָךְ טְמֵאַת הַשֵּׁם רַבַּת
הַמְּהוּמָה: 6הִנֵּה נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ לִזְרֹעוֹ הָיוּ בָךְ לְמַעַן שְׁפָךְ־דָּם: 7אָב וָאֵם הֵקַלּוּ בָךְ לַגֵּר עָשׂוּ בָעֹשֶׁק בְּתוֹכֵךְ
יָתוֹם וְאַלְמָנָה הוֹנוּ בָךְ: 8קָדָשַׁי בָּזִית וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי חִלַּלְתְּ: 9אַנְשֵׁי רָכִיל הָיוּ בָךְ לְמַעַן שְׁפָךְ־דָּם וְאֶל־הֶהָרִים אָכְלוּ
בָךְ זִמָּה עָשׂוּ בְּתוֹכֵךְ: 10עֶרְוַת־אָב גִּלָּה־בָךְ טְמֵאַת הַנִּדָּה עִנּוּ־בָךְ: 11וְאִישׁ | אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ עָשָׂה תּוֹעֵבָה וְאִישׁ
בָּךְ זִמָּה עָשׂוּ בְתוֹכֵךְ: 10עֶרְוַת־אָב גִּלָּה־בָךְ טְמֵאַת הַנִּדָּה עִנּוּ־בָךְ: 11וְאִישׁ אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ עָשָׂה תּוֹעֵבָה וְאִישׁ
אֶת־כַּלָּתוֹ טִמֵּא בְּזִמָּה וְאִישׁ אֶת־אֲחֹתוֹ בַּת־אָבִיו עִנָּה־בָךְ: 12שֹׁחַד לָקְחוּ־בָךְ לְמַעַן שְׁפָךְ־דָּם נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית לָקַחַתְּ
וַתִּבְצָעִי רֵעַיִךְ בַּעֹשֶׁק וְאוֹתִי שָׁכַחַתְּ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 13וְהִנֵּה הִכֵּיתִי כַפִּי אֶל־בִּצְעֵךְ אֲשֶׁר עָשִׂית וְעַל־דָּמֵךְ אֲשֶׁר הָיוּ
בְּתוֹכֵךְ: 14הֵיַעֲמָד לִבֵּךְ אִם־תֶּחֱזַקְנָה יָדַיִךְ לַיָּמִים אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה אוֹתָךְ אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי: 15וַהֲפִיצוֹתִי אוֹתָךְ
בַּגּוֹיִם וְזֵרִיתִיךְ בָּאֲרָצוֹת וַהֲתִמּוֹתִי טֻמְאָתֵךְ מִמֵּךְ: 16וְנִחַלְתְּ בָּךְ לְעֵינֵי גוֹיִם וְיָדַעַתְּ כִּי־אֲנִי יְהוָה: פ
17וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 18בֶּן־אָדָם הָיוּ־לִי בֵּית־יִשְׂרָאֵל לְסִגּ כֻּלָּם נְחֹשֶׁת וּבְדִיל וּבַרְזֶל וְעוֹפֶרֶת בְּתוֹךְ כּוּר
סִגִּים כֶּסֶף הָיוּ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

19לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן הֱיוֹת כֻּלְּכֶם לְסִגִים לָכֵן הִנְנִי קֹבֵץ אֶתְכֶם אֶל־תּוֹךְ יְרוּשָׁלָם: 20קְבֻצַת כֶּסֶף וְנְחֹשֶׁת
וּבַרְזֶל וְעוֹפֶרֶת וּבְדִיל אֶל־תּוֹךְ כּוּר לָפַחַת־עָלָיו אֵשׁ לְהַנְתִּיךְ כֵּן אֶקְבֹּץ בְּאַפִּי וּבַחֲמָתִי וְהִנַּחְתִּי וְהִתַּכְתִּי
אֶתְכֶם: 21וְכִנַּסְתִּי אֶתְכֶם וְנָפַחְתִּי עֲלֵיכֶם בְּאֵשׁ עֶבְרָתִי וְנִתַּכְתֶּם בְּתוֹכָהּ: 22כְּהִתּוּךְ כֶּסֶף בְּתוֹךְ כּוּר כֵּן תֵּתְכוּ בְּתוֹכָהּ
וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה שָׁפַכְתִּי חֲמָתִי עֲלֵיכֶם: פ
23וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 24בֶּן־אָדָם אֱמָר־לָהּ אַתְּ אֶרֶץ לֹא מְטֹהָרָה הִיא לֹא גֶשְׁמָה בְּיוֹם זָעַם: 25קֶשֶׁר נְבִיאֶיהָ
בְּתוֹכָהּ כַּאֲרִי שֹׁאֵג טֹרֵף טֶרֶף נֶפֶשׁ אָכָלוּ חֹסֶן וִיקָר יִקָּחוּ אַלְמְנוֹתֶיהָ הִרְבּוּ בְתוֹכָהּ: 26כֹּהֲנֶיהָ חָמְסוּ תוֹרָתִי וַיְחַלְּלוּ
קָדָשַׁי בֵּין־קֹדֶשׁ לְחֹל לֹא הִבְדִּילוּ וּבֵין־הַטָּמֵא לְטָהוֹר לֹא הוֹדִיעוּ וּמִשַּׁבְּתוֹתַי הֶעְלִימוּ עֵינֵיהֶם וָאֵחַל
בְּתוֹכָם: 27שָׂרֶיהָ בְקִרְבָּהּ כִּזְאֵבִים טֹרְפֵי טֶרֶף לִשְׁפֹּךְ־דָּם לְאַבֵּד נְפָשׁוֹת לְמַעַן בָּצַע בָּצַע: 28וּנְבִיאֶיהָ טָחְוּ לָהֶם תָּפֵל
חֹזִים שָׁוְא וְקֹסְמִים לָהֶם כָּזָב אֹמְרִים כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וַיהוָה לֹא דִבֵּר: 29עַם הָאָרֶץ עָשְׁקוּ עֹשֶׁק וְגָזְלוּ גָּזֶל וְעָנִי
וְאֶבְיוֹן הוֹנוּ וְאֶת־הַגֵּר עָשְׁקוּ בְּלֹא מִשְׁפָּט: 30וָאֲבַקֵּשׁ מֵהֶם אִישׁ גֹּדֵר־גָּדֵר וְעֹמֵד בַּפֶּרֶץ לְפָנַי בְּעַד הָאָרֶץ לְבִלְתִּי
שַׁחֲתָהּ וְלֹא מָצָאתִי: 31וָאֶשְׁפֹּךְ עֲלֵיהֶם זַעְמִי בְּאֵשׁ עֶבְרָתִי כִּלִּיתִים דַּרְכָּם בְּרֹאשָׁם נָתַתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: פ

23

Olwa Yeruzalemu na Samâriya omu nyiganyo

[1] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] Mwene omuntu, hali mango maguma bakazi babirhi, banyere ba nina muguma. [3] Bakagishungulira e Mîsiri, bajàga bahulahula kurhenga baciri barho. Eyôla munda yo bakazâgikagwârhira omu cifuba n'okuhuma oku nda yâbo y'obubikira. [4] Alaga amazîno gâbo: Ohola lwo lubere, Oholiba ye mulumuna wâge. Banaciba bâni bakaziburha abanarhabana n'abananyere. Amazîno gâbo gadesire oku Samâriya ye Ohola, Yeruzalemu ye Oholiba. [5] Lero Ohola anacihemuka n'obwôla ali akola aba wâni; arhonya bwenêne abasolomi bâge, Abanya-Asuru, balungu bâge. [6] Bakazâgiyamhala eby'akaduku, bàli barhambo na ha cikono, bôshi banali misole na bakuhangalaza omurhima, bàli balenga b'okugenda oku nfarasi. [7] Anacihâna amasîma gâge omu murhwe gw'entwâli gw'Abanya-Asuru n'emwa ngasi abânasimire bôshi, aja acîhemula n'abazimu bâbo. [8] Arhacilekaga amahemusi gâge arhangiriraga e Mîsiri erhi bagwîshira bôshi naye, kurhenga anaciri murhò, omu kukazigiriginya enda yâge y'obubikira lyo bamuyîsa n'amasîma gâbo. [9] Lêro nanacimuhâna emwa abôla basolomi bâge, emwa Abanya-Asuru abôla anali asîmire. [10] Banacimu-bwîkula ayôrha bushugunu, banacirhôla abagala n'abâli bâge naye yenene banacimuyîrha n'engôrho. Anaciderhwa bwenêne omu bandi bakazi: bulya bamuhana okunashingânîne. [11] Mulumuna wâge Oholiba ye wàli muhamîrizi, ci naye iralà lyâge n'obuhemusi bwâge byàlushîsa, byasârhaza kulusha ebya mukulu wâge. [12] Anacisîma Abanya-Asuru, abàli barhambo, banya-cikono na balungu bâge, bàli bayambîrhe bwinjà bwinjà, bàli balenga b'okugenda n'enfarasi, bôshi bàli misole ya kujejula n'okuhangalaza omurhima

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gw'owababwîne. [13] Nanacibona oku naye amabîha, nanacibona oku bombi bàli bagwêrhe lugendo luguma. [14] Ayushuûa obuhemusi bwâge: Erhi abona abantu bacapirwe oku lukûta, zàli nsanamu za banya-Kaldeya, ezali zicapirwe n'ibara ly'akaduku, [15] Abàli bayambîrhe emikaba omu cibunu n'ensirha zàli oku irhwe lyâbo, abàli bagwêrhe bôshi enshusho y'abarhwâli, bakazâgibonekana oku bali banya-Babiloni b'e Kaldeya - cihugo baburhiragwamwo - [16] erhi ayûsibabona, abayumviza amiru mabî na ntyo abarhumakwo entumwa kuhika e Kaldeya. [17] Abanya-Babiloni banaciyiîsha emunda ali mpu bashangire bôshi naye encingo y'obuhya, bamuhemula n'amasîma gâbo. Erhi ayusihemuka abaleka. [18] Ci konene ajaga aciyêrekana oku enali mbaraga, ayêrekana obushugunu bwâge, lêro nanacimuleka nk'oku nanalekaga mukulu wâge. [19] Ci abaraga kulusha olugero, omu kuyîbuka ebya eburho bwâge, amango akazâgihemukira e Mîsiri, [20] amango àli acîshwêkîre omu bushungu bwâge; bushungu bwàli n'emisî eri nk'ey'endogomi n'obutwamba buli nka bwa nfarasi.

[21] Washubîrigalukira olugcndo lwâwe lubî, olwa galya mango Abanya-Mîsiri, bakazâgikugwarhira omu cifuba n'okukugiriginya amabêre g'obusole. [22] Co cirhumire Oholiha, ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Lolà oku nkola nakushombanyisa emwa abasolomi bâwe balyâla walekaga, nâyîsha mbadwîrhe bakurhabâlire kurhenga empande zôshi. [23] Abanya-Babiloni, Abanya-Kaldeya bôshi aba e Pekodi, ab'e Showa n'aba e Kowa, Abanya-Asuru haguma nabo, bôshi misole ya kujejula na kubangalaza omurhima, bôshi barhambo na ba cikono na balenga bakulu omu kugenda n'enfarasi. [24] Bakurhabâlira kurhenga olunda lw'emwênè omu ngâlè nnene n'ensungunu, bayîsha barhambwîre engabo mwandu. Bâkuyêrekeza empenzi za-âbo ennene n'ensungunu haguma n'ensirha yâbo nzibu-nzibu. Nàbahire obuhashe bw'okukutwîra olubanja, bakutwîra olubanja oku obuhashe bwâbo bunali. [25] Nayêrekeza olûji lwâni emunda oli, bâkulibuza omu bukunizi, bâkukula izûlu n'amarhwîri na ngasi ebi ocisigaline byahenanguka n'engôrho; bagwârha bagala bâwe na bâli bawe n'ebicisigire kuli we byafonfomerwa n'omuliro. [26] Bâkuhogola emyambalo banakunyâge n'enjuma zâwe, [27] nâkuyukiza lula lugendo lubî n'obubaraga bwâwe warhangiriraga e Mîsiri. Orhakacibikabagana na Mîsiri omuyibàgire. [28] Bulya ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Lolà oku nkola nakukwêba omu maboko ga balya washombaga onabaleka. [29] Bâkulibuza erhi mujina gurhuma, bâkunyaga ebi wakazâgikolera bakuleke oli bushugunu. Ntyo enshonyi z'okuhemuka kwâwe zanabonekana. Obûmaguza n'olugendo lwâwe lubi [30] lwo lukudwîrhîre agôla mazibu gôshi bulya omu kucihemula n'amashanja, wacizinza n'abazimu bâbo. [31] Wayîzire olugendo lwa mukulu wâwe, omanyâge oku nâhira akabêhè kâge omu maboko gâwe.

[32] Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Wanywa akabêhè ka mukulu wâwe, kabehe kagali na kalîrî, Wâbà wa kushesa n'okurhangâza erhi bunji bw'ebirimwo birhuma. [33] Wâyunjula ndalwè n'amaganya, Kali kabehe ka kulaka n'okulakûla, akôla kabehe ka mukulu wâwe Samâriya. [34] Wâkanywa okanûnûse, kandi bakabere rhunjonjo, kanakubera enda. Ebwakuba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nkudesire niono Nyakasane Nyamubâho.

[35] Co cirhumire amaderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho. Ebwakuba wayibagîre, wànjadika enyuma zâwe, nâwe wêne ohekage enshonyi zâwe n'obuhemusi bwâwe.

[36] Nyamubâho anacimbwîra, erhi: Mwene omuntu, ka walonza okutwa olubanja lwa Ohola na Oholiba onabakalihire kuli agôla mabî gâbo magalugalu? [37] Ebwakuba bacibêrire bagonyi, amaboko gâbo gakuyîrha, bajire omu bugonyi haguma n'abazimu bâbo. Oku biyêrekîre abâna bàmburhiraga, bàbagezizc omu muliro mpu lyo babasingônola. [38] Kandi bàshubinjira ntyâla: Bahemwîre akâ-Nyamuzinda kâni muli ezîra nsiku, n'ensiku zâni za sabato barhazikengaga. [39] Na, oku badwîrhe barherekêra abâna bâbo emwa abazimu bâbo, banabulikanya muli olwôla lusiku lonene bagendizinza akâ-Nyamuzinda kâni. Obwinage ebi bàjizire omu nyumpa yâni mwonênè. [40] Nakulusha ahôla, abôla bantu barhengaga omu bihugo b'ihanga, abàli bahamagîrwe n'entumwa, banaciyisha: wanagendicîshuka, wanacilabika obusù, wanaciyambaliza amagerha g'obulimbi erhi bo barhuma·. [41] Wanacitamala oku ncingo nyinjinjà, eyi bàli bahizire amêza embere, na kuli agôla mêza wàli obikîrekwo enshangi yâni n'amavurha gâni. [42] Eyôla munda bakaziyumva yo izù ly'abantu barhâcifufumukwa bici, ebwa kubà gwàli mwandu gwa bantu baàrhengaga omu irungu, bayambisize abakazi orhwishûgu omu maboko n'ecimanè cinjà-cinjà oku irhwe lyâbo. [43] Ntyo nakazicidesa oku biyêrekîre oyu omukazi wakoyire n'obugonyi bwâge: kuhika buno kandi ye ciri wâcihemula [44] Banakazijà emunda ali nk'emwa omukazi muhemusi. Ntyôla kwo bajîre emwa Ohola n'emwa Oholiba aôola bakazi b'ebibolêreza. [45] Bantu bashinga-nyanya bo batwîra olubanja nk'oku bankalutwîra abakazi bagonyi, balya bajà bashesha omukò ebwa kubà babà bagonyi n'amaboko gâbo gaba ga bwîsi.

[46] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Balâlike embugânano lyo babahàna, babagezemwo omusisi banabanyâge. [47] Kandi olubaga lw'embugânano lubabande amabuye lunabanigûze n'engôrho; bayîrhe bagala baâbo na bâli bâbo banadûlike omuliro oku nyumpa zâbo. [48] Narhenza ishârha oku cihugo; kwâba na kurhonda abandi bakazi baleke okuyîga lula lugendo lwinyu lubî. [49] Bâmubarhuza obwôla bubî bwinyu, mwânabarhula ntyôla omuzigu gwa ebyâha binyu by'okuharâmya abazimu, mwânamanya ntyo oku nie Nyakasane Nyamubâho.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2בֶּן־אָדָם שְׁתַּיִם נָשִׁים בְּנוֹת אֵם־אַחַת הָיוּ: 3וַתִּזֳנֶינָה בְמִצְרַיִם בִּנְעוּרֵיהֶן זָנוּ שָׁמָּה
מֹעֲכוּ שְׁדֵיהֶן וְשָׁם עִשּׂוּ דַּדֵּי בְתוּלֵיהֶן: 4וּשְׁמוֹתָן אָהֳלָה הַגְּדוֹלָה וְאָהֳלִיבָה אֲחוֹתָהּ וַתִּהְיֶינָה לִי וַתֵּלַדְנָה בָּנִים וּבָנוֹת
וּשְׁמוֹתָן שֹׁמְרוֹן אָהֳלָה וִירוּשָׁלַם אָהֳלִיבָה: 5וַתִּזֶן אָהֳלָה תַּחְתָּי וַתַּעְגַּב עַל־מְאַהֲבֶיהָ אֶל־אַשּׁוּר קְרוֹבִים: 6לְבֻשֵׁי
תְכֵלֶת פַּחוֹת וּסְגָנִים בַּחוּרֵי חֶמֶד כֻּלָּם פָּרָשִׁים רֹכְבֵי סוּסִים: 7וַתִּתֵּן תַּזְנוּתֶיהָ עֲלֵיהֶם מִבְחַר בְּנֵי־אַשּׁוּר כֻּלָּם וּבְכָל
אֲשֶׁר־עָגְבָה בְּכָל־גִּלּוּלֵיהֶם נִטְמָאָה: 8וְאֶת־תַּזְנוּתֶיהָ מִמִּצְרַיִם לֹא עָזָבָה כִּי אוֹתָהּ שָׁכְבוּ בִנְעוּרֶיהָ וְהֵמָּה עִשּׂוּ דַּדֵּי
בְתוּלֶיהָ וַיִּשְׁפְּכוּ תַזְנוּתָם עָלֶיהָ: 9לָכֵן נְתַתִּיהָ בְּיַד־מְאַהֲבֶיהָ בְּיַד בְּנֵי אַשּׁוּר אֲשֶׁר עָגְבָה עֲלֵיהֶם: 10הֵמָּה גָּלוּ עֶרְוָתָהּ
בָּנֶיהָ וּבְנוֹתֶיהָ לָקָחוּ וְאוֹתָהּ בַּחֶרֶב הָרָגוּ וַתִּהְיֹ־שֵׁם לַנָּשִׁים וּשְׁפוּטִים עָשׂוּ בָהּ: ס
11וַתֵּרֶא אֲחוֹתָהּ אָהֳלִיבָה וַתַּשְׁחֵת עַגְבָתָהּ מִמֶּנָּה וְאֶת־תַּזְנוּתֶיהָ מִזְּנוּנֵי אֲחוֹתָהּ: 12אֶל־בְּנֵי אַשּׁוּר עָגְבָה פַּחוֹת
וּסְגָנִים קְרֹבִים לְבֻשֵׁי מִכְלוֹל פָּרָשִׁים רֹכְבֵי סוּסִים בַּחוּרֵי חֶמֶד כֻּלָּם: 13וָאֵרֶא כִּי נִטְמָאָה דֶּרֶךְ אֶחָד
לִשְׁתֵּיהֶן: 14וַתּוֹסֶף אֶל־תַּזְנוּתֶיהָ וַתֵּרֶא אַנְשֵׁי מְחֻקֶּה עַל־הַקִּיר צַלְמֵי כַשְׂדִּיִּים חֲקֻקִים בַּשָּׁשַׁר: 15חֲגוֹרֵי אֵזוֹר
בְּמָתְנֵיהֶם סְרוּחֵי טְבוּלִים בְּרֵאשֵׁיהֶם מַרְאֵה שָׁלִשִׁים כֻּלָּם דְּמוּת בְּנֵי־בָבֶל כַּשְׂדִּים אֶרֶץ מוֹלַדְתָּם: 16וַתַּעְגְּבֵ עֲלֵיהֶם
לְמַרְאֵה עֵינֶיהָ וַתִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֲלֵיהֶם כַּשְׂדִּימָה: 17וַיָּבֹאוּ אֵלֶיהָ בְּנֵי־בָבֶל לְמִשְׁכַּב דֹּדִים וַיְטַמְּאוּ אוֹתָהּ בְּתַזְנוּתָם
וַתִּטְמָא־בָּם וַתֵּקַע נַפְשָׁהּ מֵהֶם: 18וַתִּגַל תַּזְנוּתֶיהָ וַתִּגַל אֶת־עֶרְוָתָהּ וַתֵּקַע נַפְשִׁי מֵעָלֶיהָ כַּאֲשֶׁר נָקְעָה נַפְשִׁי מֵעַל
אֲחוֹתָהּ: 19וַתַּרְבֶּה אֶת־תַּזְנוּתֶיהָ לִזְכֹּר אֶת־יְמֵי נְעוּרֶיהָ אֲשֶׁר זָנְתָה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: 20וַתַּעְגְּבָה עַל פִּלַגְשֵׁיהֶם אֲשֶׁר
בְּשַׂר־חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם וְזִרְמַת סוּסִים זִרְמָתָם: 21וַתִּפְקְדִּי אֶת זִמַּת נְעוּרַיִךְ בַּעֲשׂוֹת מִמִּצְרַיִם דַּדַּיִךְ לְמַעַן שְׁדֵי נְעוּרַיִךְ:
ס
22לָכֵן אָהֳלִיבָה כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי מֵעִיר אֶת־מְאַהֲבַיִךְ עָלַיִךְ אֶת אֲשֶׁר־נָקְעָה נַפְשֵׁךְ מֵהֶם וַהֲבֵאתִים עָלַיִךְ
מִסָּבִיב: 23בְּנֵי בָבֶל וְכָל־כַּשְׂדִּים פְּקוֹד וְשׁוֹעַ וְקוֹעַ כָּל־בְּנֵי אַשּׁוּר אוֹתָם בַּחוּרֵי חֶמֶד פַּחוֹת וּסְגָנִים כֻּלָּם שָׁלִשִׁים
וּקְרוּאִים רֹכְבֵי סוּסִים כֻּלָּם: 24וּבָאוּ עָלַיִךְ ׀ צָפוֹן רֶכֶב וְגַלְגַּל ׀ וּבְקָהָל עַמִּים צִנָּה וּמָגֵן וְקוֹבַע יָשִׂימוּ עָלַיִךְ סָבִיב וְנָתַתִּי
לְפָנֵיהֶם מִשְׁפָּט וּשְׁפָטוּךְ בְּמִשְׁפְּטֵיהֶם: 25וְנָתַתִּי קִנְאָתִי בָּךְ וְעָשׂוּ אוֹתָךְ בְּחֵמָה אַפָּךְ וְאָזְנַיִךְ יָסִירוּ וְאַחֲרִיתֵךְ בַּחֶרֶב
תִּפּוֹל הֵמָּה בָּנַיִךְ וּבְנוֹתַיִךְ יִקָּחוּ וְאַחֲרִיתֵךְ תֵּאָכֵל בָּאֵשׁ: 26וְהִפְשִׁיטוּךְ אֶת־בְּגָדַיִךְ וְלָקְחוּ כְּלֵי תִפְאַרְתֵּךְ: 27וְהִשְׁבַּתִּי
זִמָּתֵךְ מִמֵּךְ וְאֶת־זְנוּתֵךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְלֹא־תִשְׂאִי עֵינַיִךְ אֲלֵיהֶם וּמִצְרַיִם לֹא תִזְכְּרִי־עוֹד: ס
28כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי נֹתְנֵךְ בְּיַד אֲשֶׁר שָׂנֵאת בְּיַד אֲשֶׁר־נָקְעָה נַפְשֵׁךְ מֵהֶם: 29וְעָשׂוּ אוֹתָךְ בִּשְׂנְאָה וְלָקְחוּ
כָּל־יְגִיעֵךְ וְעָזְבוּךְ עֵירֹם וְעֶרְיָה וְנִגְלָה עֶרְוַת זְנוּנַיִךְ וְזִמָּתֵךְ וְתַזְנוּתַיִךְ: 30עָשׂוֹת אֵלֶּה לָךְ בִּזְנוֹתֵךְ אַחֲרֵי גוֹיִם עַל
אֲשֶׁר־נִטְמֵאת בְּגִלּוּלֵיהֶם: 31בְּדֶרֶךְ אֲחוֹתֵךְ הָלָכְתְּ וְנָתַתִּי כוֹסָהּ בְּיָדֵךְ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

32כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה כּוֹס אֲחוֹתֵךְ תִּשְׁתִּי הָעֲמֻקָּה וְהָרְחָבָה תִּהְיֶה לִצְחֹק וּלְלַעַג מְרֻבָּה לְהָכִיל: 33שִׁכָּרוֹן וְיָגוֹן
תִּמָּלְאִי כּוֹס שַׁמָּה וּשְׁמָמָה כּוֹס אֲחוֹתֵךְ שֹׁמְרוֹן: 34וְשָׁתִית אוֹתָהּ וּמָצִית וְאֶת־חַרְשֶׁיהָ תְּגָרְמִי וְשָׁדַיִךְ תְּנַתָּקִי כִּי אֲנִי
דִבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: ס
35לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן שָׁכַחַתְּ אוֹתִי וַתַּשְׁלִיכִי אוֹתִי אַחֲרֵי גַּוֵּךְ וְגַם־אַתְּ שְׂאִי זִמָּתֵךְ וְאֶת־תַּזְנוּתָיִךְ: ס
36וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי בֶּן־אָדָם הֲתִשְׁפּוֹט אֶת־אָהֳלָה וְאֶת־אָהֳלִיבָה וְהַגֵּד לָהֶן אֵת תּוֹעֲבוֹתֵיהֶן: 37כִּי נָאֲפוּ וְדָם בְּיֹדֵיהֶן
וְאֶת־גִּלּוּלֵיהֶן נָאָפוּ וְגַם אֶת־בְּנֵיהֶן אֲשֶׁר יָלְדוּ־לִי הֶעֱבִירוּ לָהֶם לְאָכְלָה: 38עוֹד זֹאת עָשׂוּ לִי טִמְּאוּ אֶת־מִקְדָּשִׁי בַּיּוֹם
הַהוּא וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַי חִלֵּלוּ: 39וּבִשַׁחֲטָם אֶת־בְּנֵיהֶם לְגִלּוּלֵיהֶם וַיָּבֹאוּ אֶל־מִקְדָּשִׁי בַּיּוֹם הַהוּא לְחַלְּלוֹ וְהִנֵּה־כֹה עָשׂוּ
בְּתוֹךְ בֵּיתִי: 40וְאַף כִּי תִשְׁלַחְנָה לַאֲנָשִׁים בָּאִים מִמֶּרְחָק אֲשֶׁר מַלְאָךְ שֻׁלַּח אֲלֵיהֶם וְהִנֵּה־בָּאוּ לַאֲשֶׁר רָחָצְתְּ כָּחַלְתְּ
עֵינַיִךְ וְעָדִית עֲדִי: 41וְיָשַׁבְתְּ עַל־מִטָּה כְבוּדָּה וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ לְפָנֶיהָ וּקְטָרְתִּי וְשַׁמְנִי שַׂמְתְּ עָלָיהָ: 42וְקוֹל הָמוֹן שָׁלֵו
בָהּ וְאֶל־אֲנָשִׁים מֵרֹב אָדָם מוּבָאִים סֹבְאִים מִמִּדְבָּר וַיִּתְּנוּ צְמִידִים אֶל־יְדֵיהֶן וַעֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת
עַל־רָאשֵׁיהֶן: 43וָאֹמַר לַבָּלָה נָאוּפִים עַתָּה יִזְנוּ תַזְנוּתָהּ וְהִיא: 44וַיָּבֹוא אֵלֶיהָ כְּבוֹא אֶל־אִשָּׁה זוֹנָה כֵּן בָּאוּ אֶל־אָהֳלָה
וְאֶל־אָהֳלִיבָה אִשֹּׁת הַזִּמָּה: 45וְאַנְשִׁים צַדִּיקִם הֵמָּה יִשְׁפְּטוּ אוֹתָהֶם מִשְׁפַּט נֹאֲפוֹת וּמִשְׁפַּט שֹׁפְכוֹת דָּם כִּי נֹאֲפֹת
הֵנָּה וְדָם בְּיֹדֵיהֶן: ס
46כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַעֲלֵה עֲלֵיהֶם קָהָל וְנָתֹן אֹתָהֶן לְזַעֲוָה וְלָבַז: 47וְרָגְמוּ עֲלֵיהֶן אֶבֶן קָהָל וּבָרְאָ אוֹתָהֶן
בְּחַרְבוֹתָם בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם יַהֲרֹגוּ וּבָתֵּיהֶן בָּאֵשׁ יִשְׂרֹפוּ: 48וְהִשְׁבַּתִּי זִמָּה מִן־הָאָרֶץ וְנִוַּסְרוּ כָּל־הַנָּשִׁים וְלֹא
תַעֲשֶׂינָה כְּזִמַּתְכֶנָה: 49וְנָתְנוּ זִמַּתְכֶנָה עֲלֵיכֶן וְחַטָּאֵי גִלּוּלֵיכֶן תִּשֶּׂאינָה וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוִה: פ

24

Okurhêrwa kwa Yeruzalemu

1 Omu mwâka gwa kali mwenda omu mwêzi gwa kal'ikumi, omu nsiku ikumi z'omwêzi, akanwa
ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: 2 Mwene omuntu, oyandike olusiku
lw'ene, ebwa kubà omwâmi w'e Babiloni amarhêra Yeruzalemu oku lusiku lw'ene.

3 Oderhage ecinwa c'obulcêbi kuli ogwôla murhwe gw'abagoma. Oyishibabwîra: Ntyâla kwo
adesire Nyakasane Nyamubâho: Ohire enyungu oku cîko, oyihirekwo onabulagiremwo amîshi.
4 Oyûshûlemwo ebihimbi by'enyama, birya binali bihimbi binjinja, by'oluziha n'eby'entugorhugè.
Oyiyunjuze n'amavuha minjinjà. 5 Ocîshoge omu busò, ecibuzi cinjà-cinjà, ocizunguluse enshâli
o-twânirekwo omuliro. Oyende bwinjà bidogome, ciru n'orhuvuha rhuli muli eyo nyungu narho
rhuhye.

6 Bulyâla ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Buhanya bw'olugo lushesha
omukò, nyungu ya ngisha, eyi engisha zirhankacirhenga! Oyikulage ebirimwo, cihimbi oku cindi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

buzira kulondôla[o]. [7] Bulya omukò gwâyo guli ekarhî kâyo, yaguhizire oku ibuye liri bwaâmwa erhaguhizire omu budaka lyo gubwîkirwa n'akatulo. [8] Lyo mubulaga oburhè bwâni, lyo ncihôla, nàhizire omukò gwâge oku ibuye liri bwâmwa, buzira kugubwîkira. [9] Co cirhumire, ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Buhanya bw'olugo lushesha omukò! Nâni nkolaga naniga nnanigûze. [10] Olundikage enshâli, oyâse omuliro, oyende enyama yôshi ehondôke, ohebemwo enungo, orhuvuha rhusingônoke. [11] Kandi odêkereze enyungu erhalimwo cici oku masêsè, ly'omulinga gwâyo gudukumbuka, ly'izinga lirimwo lijonga, lyo n'engisha zisi-gônoka.

[12] Ci ensinga y'engisha erhârhenge n'omuliro. [13] Nàlonzagya okukushuka kwo eryo izinga ly'amabî gawe, ci orhayêmîre washukwa eryo izinga. Kuziga orhâce kuhika oburhè bwâni bukuhwêrekwo. [14] Niono nie Nyamubâho namâderha, okôla ndesire kwâba, nâkujira buzira kushubira nyuma, ntâbabalire, ntâbe na bwonjo. Oku olugendo lwâwe luli n'oku ebijiro byâwe biri kwo bânakutwîra olubanja, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Omulêbi Yehezkiyeli arhangulwa

[15] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [16] Mwene omuntu, ala oku nkola narhenza caligumizà obushagaluke[p] omu masù gâwe. Ci kônene orhacîdudumaga, orhahîra okarhoza emirenge. [17] Olakire emurhima, orhahîra okajà omu mishîbo y'abafire, ofundikire ecitambara câwe omu irhwe, ohire enkwêrho zâwe emagulu, orhabwîkiraga obwânwa bwâwe, orhanalyâga omugati abalungu bakakulerhera[q]. [18] Naganîrira oluhaga sêzi, erhi kubà bijingo, mukânie anacifa. Nanacijira nk'oku nanarhegekagwa. [19] Okubundi olubaga lwanacimbwîra, erhi: «Kawakarhubwîra bwinjà kwo kuderha Kurhi okula odwîrhe wajira?» [20] Nanacibabwîra, nti : «Akanwa ka Nyamubâho kampisirekwomuli ebîra binwa, erhi: [21] Ojibwîra omulala gw'Israheli ebîra binwa: kwo Nyakasane Nyamubâho adesire ntyâla: Loli oku nkola nagendizinza akâ-Nyamuzinda kâni, ho hantu mulimbira, gwo mwîshingo gw'amasù ginyu, go masîma g'emirhima yinyu. Bagala binyu na bâli binyu mwasigaga bakola bajifa n'engôrho. [22] Mwayishijira nk'oku njizire: Murhayishibwîke amânwa ginyu, murhanayishilye omugati bankamulerhera. [23] Mwabêra n'ebitambara binyu omu irhwe n'enkwêrho zinyu emagulu, murhajamîraga, murhanalakaga. Mwaherêrekera erhi mabî ginyu garhuma, na ngasi muguma abandire owâbo endûlù. [24] Yehezkiyeli aba cimanyîso kuli mwe. Mwayishijira nk'oku anajiraga. Na hano okwôla kubà lyo mwâmanya oku nie Nyamubâho.

[25] Nâwe mwene omuntu, k'arhali okunali kwo byanabà ntyôla olusiku narhenza ebi

---

[o] **24.6** Kuli kuderha oku olugo luli lubî bwenêne, ciru n'obuhane burharhenze amabî gâbwo (ngisha ziri mbî bwenêne, kuhunyire bazikûle); kukwânîne olwo lugo luherêrekere, nabo abalimwo barharhangwe n'olukûta ciru n'oluguma, bâkwêbwa embuga.
[p] **24.16** Obushagaluke bw'amasù gâwe, kwo kuderha: mukâwe.
[q] **24.17** Ntyo gwo gàli marhegeko gw'okujà omu mishîbo e Buyahudi. Nyamuzinda abwîra omulêbi oku arhashimbaga agwo marhegeko, ci mpu ayêreke Abayahudi oku hano obuhane bubayishira, bâyishiyâbirwa okushimba agwo marhegeko, bulya obuhanya bwâyisha caligumizà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

basimikiragakwo, ebi balimbira, ebyabâga mwîshingo gw'amasù gâbo, ebyabâga masîma g'omurhima gwâbo, bagala bâbo na bâli bâbo. [26] Owôla lusiku, owafulumusire âyisha emwâwe alimanyîsa omwanzi. [27] Olwôla lusiku akanwa kâwe kayîguka kadese oyôla wafulumusire, wânashambâla orhânacishubibè kaduma; kuli bo wâbà cimanyîso na ntyôla bânamanya oku nie Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 24

1וַיְהִי֙ דְּבַר־יְהוָ֔ה אֵלַ֖י בַּשָּׁנָ֣ה הַתְּשִׁיעִ֑ית בַּחֹ֣דֶשׁ הָעֲשִׂירִ֗י בֶּעָשׂ֛וֹר לַחֹ֥דֶשׁ לֵאמֹ֖ר: 2בֶּן־אָדָ֕ם כְּתָב־לְךָ֥ אֶת־שֵׁ֖ם הַיּ֑וֹם
אֶת־עֶ֣צֶם הַיּ֣וֹם הַזֶּ֔ה סָמַ֥ךְ מֶֽלֶךְ־בָּבֶ֖ל אֶל־יְרוּשָׁלַ֥ם בְּעֶ֖צֶם הַיּ֥וֹם הַזֶּֽה: 3וּמְשֹׁ֤ל אֶל־בֵּית־הַמֶּ֙רִי֙ מָשָׁ֔ל וְאָמַרְתָּ֥ אֲלֵיהֶ֖ם כֹּ֣ה
אָמַ֣ר אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה שְׁפֹ֖ת הַסִּ֑יר שְׁפֹ֣ת וְגַם־יִצֹ֔ק בְּוֹ֖ מָֽיִם: 4אֱסֹ֤ף נְתָחֶ֙יהָ֙ אֵלֶ֔יהָ כָּל־ג֥וֹתַח טוֹב֙ יָרֵ֣ךְ וְכָתֵ֔ף מִבְחַ֥ר עֲצָמִ֖ים
מַלֵּֽא: 5מִבְחַ֥ר הַצֹּ֖אן לָקֹ֑וחַ וְגַ֥ם דּ֛וּר הָעֲצָמִ֖ים תַּחְתֶּ֑יהָ רַתֵּ֥חַ רְתָחֶ֛יהָ גַּם־בָּשְׁל֥וּ עֲצָמֶ֖יהָ בְּתוֹכָ֥הּ: ס
6לָכֵ֞ן כֹּה־אָמַ֣ר | אֲדֹנָ֣י יְהוִ֗ה אוֹי֙ עִ֣יר הַדָּמִ֔ים סִ֖יר אֲשֶׁ֣ר חֶלְאָתָ֣ה בָּ֑הּ וְחֶלְאָתָ֣ה לֹֽא־יָצְאָ֣ה מִמֶּ֔נָּה לִנְתָחֶ֥יהָ לִנְתָחֶ֖יהָ
הוֹצִיאָ֑הּ לֹא־נָפַ֥ל עָלֶ֖יהָ גּוֹרָֽל: 7כִּ֣י דָמָ֗הּ בְּתוֹכָ֛הּ הָיָ֖ה עַל־צְחִיַּ֣ח סֶ֑לַע שָׁ֣מָתְתְּהוּ֙ לֹ֣א שְׁפָכַ֔תְהוּ עַל־הָאָ֖רֶץ לְכַסּ֥וֹת עָלָֽיו
עָפָֽר: 8לְהַעֲלוֹת֙ חֵמָ֣ה לִנְקֹ֔ם נָקָ֖ם נָתַ֣תִּי אֶת־דָּמָ֑הּ עַל־צְחִיַּ֣ח סֶ֔לַע לְבִלְתִּ֖י הִכָּסּֽוֹת: פ
9לָכֵ֞ן כֹּ֣ה אָמַ֗ר אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה אוֹי֙ עִ֣יר הַדָּמִ֔ים גַּם־אֲנִ֖י אַגְדִּ֑יל הַמְּדוּרָֽה: 10הַרְבֵּ֥ה הָעֲצִ֖ים הַדְלֵ֣ק הָאֵ֑שׁ הָתֵ֤ם הַבָּשָׂר֙
וְהֵרַקַּ֣ח הַמָּרְקָחָ֔ה וְהָעֲצָמ֖וֹת יֵחָֽרוּ: 11וְהַעֲמִידֶ֞הָ עַל־גֶּחָלֶ֣יהָ רֵקָ֗ה לְמַ֤עַן תֵּחַם֙ וְתָרָ֣ה נְחֻשְׁתָּ֔הּ וְנִתְּכָ֥ה בְתוֹכָ֖הּ טֻמְאָתָ֑הּ
תִּתֻּ֥ם חֶלְאָתָֽהּ: 12תְּאֻנִ֖ים הֶלְאָ֑ת וְלֹא־תֵצֵ֤א מִמֶּ֙נָּה֙ רַבַּ֣ת חֶלְאָתָ֔הּ בְּאֵ֖שׁ חֶלְאָתָֽהּ: 13בְּטֻמְאָתֵךְ֙ זִמָּ֣ה יַ֔עַן טִהַרְתִּיךְ֙ וְלֹ֣א
טָהַ֔רְתְּ מִטֻּמְאָתֵךְ֙ לֹ֣א תִטְהָ֔רִי־עֹ֖וד עַד־הֲנִיחִ֣י אֶת־חֲמָתִ֑י בָּֽךְ: 14אֲנִ֣י יְהוָ֔ה דִּבַּ֖רְתִּי בָּ֣אָה וְעָשִׂ֑יתִי לֹֽא־אֶפְרַ֥ע וְלֹא־אָח֖וּס
וְלֹ֣א אֶנָּ֔חֵם כִּדְרָכַ֥יִךְ וְכַעֲלִילוֹתַ֖יִךְ שָׁפְט֑וּךְ נְאֻ֖ם אֲדֹנָ֥י יְהוִֽה: פ
15וַיְהִ֥י דְבַר־יְהוָ֖ה אֵלַ֥י לֵאמֹֽר: 16בֶּן־אָדָ֕ם הִנְנִ֥י לֹקֵ֛חַ מִמְּךָ֖ אֶת־מַחְמַ֣ד עֵינֶ֑יךָ בְּמַגֵּפָ֔ה וְלֹ֥א תִסְפֹּ֖ד וְלֹ֣א תִבְכֶּ֑ה וְלֹ֖א
תָּבֹ֥וא דִמְעָתֶֽךָ: 17הֵאָנֵ֖ק | דֹּ֣ם מֵתִ֑ים אֵ֥בֶל לֹא־תַעֲשֶׂ֖ה פְּאֵ֣רְךָ֔ חֲבֹ֥וש עָלֶ֖יךָ וּנְעָלֶ֑יךָ תָּשִׂ֤ים בְּרַגְלֶ֙יךָ֙ וְלֹ֣א תַעְטֶ֔ה
עַל־שָׂפָ֖ם וְלֶ֥חֶם אֲנָשִׁ֖ים לֹ֣א תֹאכֵֽל: 18וָאֲדַבֵּ֥ר אֶל־הָעָ֖ם בַּבֹּ֑קֶר וַתָּ֣מָת אִשְׁתִּ֔י בָּעֶ֖רֶב וָאֶעֱשֶׂ֥ה בַבֹּ֖קֶר כַּאֲשֶׁ֥ר
צֻוֵּֽיתִי: 19וַיֹּאמְר֤וּ אֵלַי֙ הָעָ֔ם הֲלֹא־תַגִּ֥יד לָ֖נוּ מָה־אֵ֑לֶּה לָּ֥נוּ כִּי֙ אַתָּ֣ה עֹשֶׂ֔ה: 20וָאֹמַ֥ר אֲלֵיהֶ֖ם דְּבַר־יְהוָ֥ה הָיָ֖ה אֵלָ֑י
לֵאמֹֽר: 21אֱמֹ֞ר | לְבֵ֣ית יִשְׂרָאֵ֗ל כֹּה־אָמַר֙ אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה הִנְנִ֥י מְחַלֵּ֖ל אֶת־מִקְדָּשִׁ֑י גְּא֣וֹן עֻזְּכֶ֗ם מַחְמַ֤ד עֵינֵיכֶם֙ וּמַחְמַ֣ל
נַפְשְׁכֶ֔ם וּבְנֵיכֶ֥ם וּבְנֹתֵיכֶ֖ם אֲשֶׁ֣ר עֲזַבְתֶּ֑ם בַּחֶ֥רֶב יִפֹּ֖לוּ: 22וַעֲשִׂיתֶ֕ם כַּאֲשֶׁ֥ר עָשִׂ֖יתִי עַל־שָׂפָ֑ם לֹ֣א תַעְט֔וּ וְלֶ֖חֶם אֲנָשִׁ֥ים
לֹ֛א תֹאכֵֽלוּ: 23וּפְאֵרֵכֶ֥ם עַל־רָאשֵׁיכֶ֖ם וְנַעֲלֵיכֶ֣ם בְּרַגְלֵיכֶ֑ם לֹ֣א תִסְפְּד֔וּ וְלֹ֥א תִבְכּ֖וּ וּנְמַקּ֥וֹתֶם֙ בַּעֲוֹנֹתֵיכֶ֔ם וְנַהֲמָתֶ֖ם אִ֥ישׁ
אֶל־אָחִֽיו: 24וְהָיָ֥ה יְחֶזְקֵ֖אל לָכֶ֣ם לְמוֹפֵ֑ת כְּכֹ֥ל אֲשֶׁר־עָשָׂ֖ה תַּעֲשׂ֑וּ בְּבֹאָ֣הּ וִידַעְתֶּ֔ם כִּ֥י אֲנִ֖י אֲדֹנָ֥י יְהוִֽה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאַתָּה בֶן־אָדָם הֲלוֹא בְּיוֹם קַחְתִּי מֵהֶם אֶת־מָעוּזָּם מְשׂוֹשׂ תִּפְאַרְתָּם אֶת־מַחְמַד עֵינֵיהֶם וְאֶת־מַשָּׂא נַפְשָׁם בְּנֵיהֶם 25
וּבְנוֹתֵיהֶם: 26 בַּיּוֹם הַהוּא יָבוֹא הַפָּלִיט אֵלֶיךָ לְהַשְׁמִעוּת אָזְנָיִם: 27 בַּיּוֹם הַהוּא יִפָּתַח פִּיךָ אֶת־הַפָּלִיט וּתְדַבֵּר וְלֹא
תֵאָלֵם עוֹד וְהָיִיתָ לָהֶם לְמוֹפֵת וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה: ס

25

II. Obulêbi bw'okuhana amashanja

Oku biyêrekîre bene Amoni

1 Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa·, erhi: 2 Mwêne omuntu oyêrekere
emunda bene Amoni bali onaderhe ebinwa by'obulêbi kuli bo. 3 Obwîre bene Amoni, erhi: Yumvi
akanwa ka Nyakasane Nyamubâho. Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Kulya kubà
wàdesi-re, erhi: Ha! ha! oku biyêrekîre akâ-Nyamuzinda kâni amango kàhemulagwa n'oku
cihugo c'Israheli amango càhagulagwa, oku mulala gwa Yuda amango gwàhekagwa bujà.
4 Okwo kwarhuma nâni namàkuhâna omu maboko ga bene olunda lw'ebuzûka-zûba. Bakola
batwa ebirâlo byâbo emwâwe, banayûbakeyo. Bo bakola bâjikazilya emburho zâwe bananywe
amarha gâwe[r]. 5 Nâjira Raba ahinduke cirâlo ca ngamiya, n'ezindi ngo za bene Amoni zibe
lwâbuko lwa bibuzi. Na ntyo mwânamanya oku nie nandi Nyamubâho. 6 Ntya kwo adesire
Nyakasane Nyamubâho: Ebwakuba wàkomire akagasha wanadîrha amagulu, wasîma
n'omurhima gwâwe gwàyunjula kagayo erhi cihugo c'Israheli cirhuma. 7 Co cirhumire olola-ge
oku namàkulambulirakwo okuboko, nkolaga nâkuleka amashanja gakuhagule, nkuherêrekeze
omu zindi mbaga nankuherêrekeze omu bindi bihugo. Nâkumalîra ly'omanya oku nie
Nyamubâho.

Kuli Mowabu

8 Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Kulya kubà Mowabu na Seyiri bàdesire, erhi:
«Lolà oku omulala gwa bene Yuda kwo gunali nka agandi mashanja gôshi. 9 Kwo kwarhuma
nâni nkola najibwîkula ebirhugo bya Mowabu nanshande engo zâge zôshi ngasi aha anahi-kira,
bulya ecihugo ciyinjihire, Beti-ha-Yeshimoti, Baali-Meoni na Kiriyatayami. 10 Bene ebuzûka-zûba,
abashombanyi ba Amoni bo mpîre olola lugo, lyo balekishubikaziyîbuka Amoni omu mashanja.
11 Ntyôla kwo nâhanamwo Mowabui, banamanya oku nie Nyamubâho.

[r] **25.4** Kwo kuderha Baharabu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Kuli Edomu

[12] Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Ebwa kubà Edomu àjizire olwihôlo, oku mulala gwa Yuda, àcîjira mubî okulushire erhi agendicîhôla ntyôla. [13] Ko kurhumire Nyakasane Nyamubâho adesire, erhi: Nkola nâlambûla okuboko kuli Edomu naye, nâmaliramwo enyanya[s] n'abantu. Nâjira ayôrhe mwerûlè, kurhenga e Temani kujà e Dadani, bâhungumuka n'engôrho. [14] Nâcîhôla kuli Edomu n'okuboko kw'olubaga lwâni Israheli, bâlibuza Edomu nk'oku obukunizi n'oburhè bwâni binali, na ntyo bânamanya oku luli lwihôlo lwâni, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Oku Bafilistini

[15] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Ebwa kubà Abafilistini bajizire amabî omu kucihôla, bànacîhola n'omurhima gw'akagayo, bànalonza okushanda erhi mujina gurhankahwa kurhuma; [16] ko kurhumire ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Ala oku nkola nâlambûla okuboko kwâni oku Bafilistini, nkola nâmalîra Abanya-Kereti, mpereêrekeze ngasi balya bôshi bàyûbakaga oku burhambi bw'enyanja. [17] Nâbajirakwo enyihôlo z'okujugumya zirya zirhankahamwa nnambahè obuhane bukali, bânayishimanya oku nie Nyamubâho hano babona kurhi nâcihôla kuli bo.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 25

1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 2 בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן וְהִנָּבֵא עֲלֵיהֶם׃ 3 וְאָמַרְתָּ לִבְנֵי עַמּוֹן שִׁמְעוּ דְּבַר־אֲדֹנָי
יְהוִה כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן אָמְרֵךְ הֶאָח אֶל־מִקְדָּשִׁי כִּי־נֹחָל וְאֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל כִּי נָשַׁמָּה וְאֶל־בֵּית יְהוּדָה כִּי
הָלְכוּ בַגּוֹלָה׃ 4 לָכֵן הִנְנִי נֹתְנְךָ לִבְנֵי־קֶדֶם לְמוֹרָשָׁה וְיִשְׁבוּ טִירוֹתֵיהֶם בָּךְ וְנָתְנוּ בָךְ מִשְׁכְּנֵיהֶם הֵמָּה יֹאכְלוּ פִרְיֵךְ
וְהֵמָּה יִשְׁתּוּ חֲלָבֵךְ׃ 5 וְנָתַתִּי אֶת־רַבָּה לְנָוֵה גְמַלִּים וְאֶת־בְּנֵי עַמּוֹן לְמִרְבַּץ־צֹאן וְיָדַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ ס
6 כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן מָחָאַךְ יָד וְרָקַעְךָ בְּרֶגֶל וַתִּשְׂמַח בְּכָל־שָׁאטְךָ בְּנֶפֶשׁ אֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל׃ 7 לָכֵן הִנְנִי
נָטִיתִי אֶת־יָדִי עָלֶיךָ וּנְתַתִּיךָ־לְבַז לַגּוֹיִם וְהִכְרַתִּיךָ מִן־הָעַמִּים וְהַאֲבַדְתִּיךָ מִן־הָאֲרָצוֹת אַשְׁמִידְךָ וְיָדַעְתָּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
ס
8 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן אֲמֹר מוֹאָב וְשֵׂעִיר הִנֵּה כְּכָל־הַגּוֹיִם בֵּית יְהוּדָה׃ 9 לָכֵן הִנְנִי פֹּתֵחַ אֶת־כֶּתֶף מוֹאָב מֵהֶעָרִים
מֵעָרָיו מִקָּצֵהוּ צְבִי אֶרֶץ בֵּית הַיְשִׁימֹת בַּעַל מְעוֹן וְקִרְיָתָמָה׃ 10 לִבְנֵי־קֶדֶם עַל־בְּנֵי עַמּוֹן וּנְתַתִּיהָ לְמוֹרָשָׁה לְמַעַן
לֹא־תִזָּכֵר בְּנֵי־עַמּוֹן בַּגּוֹיִם׃ 11 וּבְמוֹאָב אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ ס

[s] **25.13** enyama n'abantu: ensimba n'abantu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

12כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן עֲשׂוֹת אֱדוֹם בִּנְקֹם נָקָם לְבֵית יְהוּדָה וַיֶּאְשְׁמוּ אָשׁוֹם וְנִקְמוּ בָהֶם: 13לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
יְהוִה וְנָטֵתִי יָדִי עַל־אֱדוֹם וְהִכְרַתִּי מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה וּנְתַתִּיהָ חָרְבָּה מִתֵּימָן וּדְדָנָה בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ: 14וְנָתַתִּי
אֶת־נִקְמָתִי בֶּאֱדוֹם בְּיַד עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְעָשׂוּ בֶאֱדוֹם כְּאַפִּי וְכַחֲמָתִי וְיָדְעוּ אֶת־נִקְמָתִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: פ
15כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן עֲשׂוֹת פְּלִשְׁתִּים בִּנְקָמָה וַיִּנְקְמוּ נָקָם בִּשְׁאָט בְּנֶפֶשׁ לְמַשְׁחִית אֵיבַת עוֹלָם: 16לָכֵן כֹּה
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי נוֹטֶה יָדִי עַל־פְּלִשְׁתִּים וְהִכְרַתִּי אֶת־כְּרֵתִים וְהַאֲבַדְתִּי אֶת־שְׁאֵרִית חוֹף הַיָּם: 17וְעָשִׂיתִי בָם
נְקָמוֹת גְּדֹלוֹת בְּתוֹכְחוֹת חֵמָה וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּתִתִּי אֶת־נִקְמָתִי בָּם: ס

26

Oku biyêrekîre Tiri

[1] Omu mwâka gwa kal'ikumi na muguma, omu lusiku lurhanzi lw'omwêzi, akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] Mwene omuntu, ebwa kubà Tiri anadesire kuli Yeruzalemu, erhi: He! he! alaga oku gwamavunika omuhango gw'amashanja! Akola ayêrekîre emunda ndi, obugale bwâge bwahagwîrwe. [3] Ee! ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Ala oku namàderha nti ntacikulikwo, wâni Tiri. Nâkushubulizakwo amashanja mwandu, nka kula enyanja esôka n'emihûsi yayo. [4] Bâhenangula enkûta za Tiri, banakundule enkingi zâge, nâhyajiramwo akatulo, lisigale ibuye lyonene. [5] Aba, omu karhî k'enyanja, lwanikiro lwa rhweshe. Bulya nàdesire, niono nie Nyakasane Nyamubâho, lwâba lugo lwâlibwa n'amashanja! [6] Oku biyêrekîre abâna bâge bali omu mashwa, bâyishinigwa n'engôrho. Ntyo bânamanya oku nie Nyamubâho. [7] Bulyala ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Lolà oku namàrhumira Tiri, Nabukondonozori, mwâmi e Babiloni, mwâmi w'abâmi, arhenga olunda lw'emwênè, âyishire n'enfarasi, n'engâlè, n'abagenda oku nfarasi, ngabo ya bantu mwandu. [8] Banigûza bâli bâwe n'engôrho omu mashwa, âkuyûbakaira enkûta, âkulundikira emisinga, âkuyêrekeza empenzi. [9] Enkûta zâwe, âzirhulira emihuku eri nka ya ngandabuzi, ahongola cenkingi zâwe n'enfuka zâge. [10] Obunji bw'enfarasi zâge, bwâkuyunjuza katulo. Enkûta zâwe zâgera-mwo omusisi n'olubî lw'abalwî bâge bagenda n'enfarasi, n'o-lw'emizizi n'engâlè, hanôla akola agera omu mihango yâwe nka kula banacihandalika omu lugo lwamanyagwa. [11] Ntà njira zâwe arhâlabarhemwo n'ensenyi z'enfarasi zâge, ânigûza olubaga lwâwe n'engôrho, ahenangula ensanamu z'abazimu bâwe ciru akaba zineneha. [12] Bânyaga obuhirhi bwâwe, bâhagula oburhunzi bwâwe, bahongola e-nkûta zâwe, enyumpa zâwe nyinjinjà bazishâba. Amabuye gâwe, emirhi yâwe y'oburhungiri n'omutulo gwâwe byôshi bâbikwêba emuhengere. [13] Nkola nâhulisa enyimbo zâwe, zifanande na ntâye waciyumve omulya gw'ebitari byâwe. [14] Nâkujira ibuye lyonene, wâbà lwânikiro lwa rhweshe. Orhacishubiyûbakwa, bulya niono Nyamubâho nkudesire, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omulenge kuli Tiri

15 Ntya kwo Nyakasane Nyamubâho abwîzire Tiri. Oku lubî lw'amango wâhirima, amango abamàlemala bakola bayâma, hano bâniguliza abantu ekarhî kâwe, ka ebihugo biri ekarhî k'enyanja birhâjugume? 16 Abaluzi b'omu nyanja bôshi, bashonôka oku ntebe zâbo, bahogola ebishûli byâbo n'emyambalo yâbo y'obushengerêre. Bayambala entemu, bâshurhama oku idaho bâgeramwo omusisi gwa nyegenye bânarhangâle erhi w'orhuma. 17 Bâkujirira olwimbo lw'okukulakira baderhe, mpu: Bici wa! Gurhi wamàhenanguka, wamàhirigirha omu nyanja, wâni Lugo lwàlijire irenge. We wàli lugo lunya-buhashe omu nyanja, we kuguma n'abantu bâwe. 18 Lêro bunôla ebizimba byamageramwo omusisi oku lusiku lw'okuhiri-ma kwâwe. Ebizimba by'omu nyanja byamarhemuka n'okuyûrha kwâwe.

19 Bulyala ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Amango nâkujira lugo luli bwâmwa nka engo zirhacibamwo bantu, amango nâyinamulira wanyanja kuli we n'amîshi g'emuhengere gakufûnika, 20 ago mango nâkuherêrekeza haguma n'abajà ekuzimu, wâshanga abantu ba mîra, nânakuyûbasa omu cihugo c'ekuzimu, omu kahwenyenye k'ensiku n'amango, haguma n'abajà ekuzimu, lyo orhagirhengayo mpu wâyishiyûbaka omu cihugo c'abazîne. 21 Nâkujira obè wakuyôbohwa, orhânacihabe. Bâkazikulonza barhânacikubone bundi, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 26

וַיְהִי בְּעַשְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2 בֶּן־אָדָם יַעַן אֲשֶׁר־אָמְרָה צֹר עַל־יְרוּשָׁלַͤם
הֶאָח נִשְׁבְּרָה דַּלְתוֹת הָעַמִּים נָסַבָּה אֵלָי אִמְלְאָה הָחֳרָבָה: 3 לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי עָלַיִךְ צֹר וְהַעֲלֵיתִי עָלַיִךְ
גּוֹיִם רַבִּים כְּהַעֲלוֹת הַיָּם לְגַלָּיו: 4 וְשִׁחֲתוּ חוֹמוֹת צֹר וְהָרְסוּ מִגְדָּלֶיהָ וְסָחֵיתִי עֲפָרָהּ מִמֶּנָּה וְנָתַתִּי אוֹתָהּ לִצְחִיחַ
סָלַע: 5 מִשְׁטַח חֲרָמִים תִּהְיֶה בְּתוֹךְ הַיָּם כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְהָיְתָה לְבַז לַגּוֹיִם: 6 וּבְנוֹתֶיהָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה
בַּחֶרֶב תֶּהָרַגְנָה וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה: פ
7 כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי מֵבִיא אֶל־צֹר נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל מִצָּפוֹן מֶלֶךְ מְלָכִים בְּסוּס וּבְרֶכֶב וּבְפָרָשִׁים
וְקָהָל וְעַם־רָב: 8 בְּנוֹתַיִךְ בַּשָּׂדֶה בַּחֶרֶב יַהֲרֹג וְנָתַן עָלַיִךְ דָּיֵק וְשָׁפַךְ עָלַיִךְ סֹלְלָה וְהֵקִים עָלַיִךְ צִנָּה: 9 וּמְחִי קָבְלוֹ יִתֵּן
בְּחוֹמוֹתָיִךְ וּמִגְדְּלֹתַיִךְ יִתֹּץ בְּחַרְבוֹתָיו: 10 מִשְׁפַּעַת סוּסָיו יְכַסֶּךָּ אָבָקָם מִקּוֹל פָּרָשׁ וְגַלְגַּל וָרֶכֶב תִּרְעַשְׁנָה חוֹמוֹתַיִךְ
בְּבֹאוֹ בִּשְׁעָרַיִךְ כִּמְבוֹאֵי עִיר מְבֻקָּעָה: 11 בְּפַרְסוֹת סוּסָיו יִרְמֹס אֶת־כָּל־חוּצוֹתָיִךְ עַמֵּךְ בַּחֶרֶב יַהֲרֹג וּמַצְּבוֹת עֻזֵּךְ
לָאָרֶץ תֵּרֵד: 12 וְשָׁלְלוּ חֵילֵךְ וּבָזְזוּ רְכֻלָּתֵךְ וְהָרְסוּ חוֹמוֹתַיִךְ וּבָתֵּי חֶמְדָּתֵךְ יִתֹּצוּ וַאֲבָנַיִךְ וְעֵצַיִךְ וַעֲפָרֵךְ בְּתוֹךְ מַיִם
יָשִׂימוּ: 13 וְהִשְׁבַּתִּי הֲמוֹן שִׁירָיִךְ וְקוֹל כִּנּוֹרָיִךְ לֹא יִשָּׁמַע עוֹד: 14 וּנְתַתִּיךְ לִצְחִיחַ סָלַע מִשְׁטַח חֲרָמִים תִּהְיֶה לֹא
תִבָּנֶה עוֹד כִּי אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לְצֹור הַלֹּא ׀ מְקֹול מַפַּלְתֵּךְ בֶּאֱנֹק חָלָל בֶּהָרֵג הֶרֶג בְּתוֹכֵךְ יִרְעֲשׁוּ הָאִיִּים׃ 16וְיָרְדּוּ מֵעַל
כִּסְאוֹתָם כָּל נְשִׂיאֵי הַיָּם וְהֵסִירוּ אֶת־מְעִילֵיהֶם וְאֶת־בִּגְדֵי רִקְמָתָם יַפְשִׁטוּ חֲרָדוֹת ׀ יִלְבָּשׁוּ עַל־הָאָרֶץ יֵשְׁבוּ וְחָרְדוּ
לְרִגְעִים וְשָׁמְמוּ עָלָיִךְ׃ 17וְנָשְׂאוּ עָלַיִךְ קִינָה וְאָמְרוּ לָךְ אֵיךְ אָבַדְתְּ נוֹשֶׁבֶת מִיַּמִּים הָעִיר הַהֲלָלָה אֲשֶׁר הָיְתָה חֲזָקָה
בַיָּם הִיא וְיֹשְׁבֶיהָ אֲשֶׁר־נָתְנוּ חִתִּיתָם לְכָל־יוֹשְׁבֶיהָ׃ 18עַתָּה יֶחֶרְדוּ הָאִיִּים יֹום מַפַּלְתֵּךְ וְנִבְהֲלוּ הָאִיִּים אֲשֶׁר־בַּיָּם
מִצֵּאתֵךְ׃ ס
19כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּתִתִּי אֹתָךְ עִיר נֶחֱרֶבֶת כֶּעָרִים אֲשֶׁר לֹא־נוֹשָׁבוּ בְּהַעֲלוֹת עָלַיִךְ אֶת־תְּהֹום וְכִסּוּךְ הַמַּיִם
הָרַבִּים׃ 20וְהֹורַדְתִּיךְ אֶת־יֹורְדֵי בֹור אֶל־עַם עֹולָם וְהֹושַׁבְתִּיךְ בְּאֶרֶץ תַּחְתִּיֹּות כָּחֳרָבֹות מֵעֹולָם אֶת־יֹורְדֵי בֹור לְמַעַן
לֹא תֵשֵׁבִי וְנָתַתִּי צְבִי בְּאֶרֶץ חַיִּים׃ 21בַּלָּהֹות אֶתְּנֵךְ וְאֵינֵךְ וְתִבָּקְשִׁי וְלֹא־תִמָּצְאִי עֹוד לְעֹולָם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ ס

27

Okushandwa kwa Tiri

[1] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] Nawe, wâni mwene omuntu oderhe ebinwa by'okulibuka kwa Tiri. [3] O-bwîre Tiri, lwo lugo luli oku burhambi bw'enyanja, lwo lugo embaga nyinji z'omu bizimba zirhimbûliramwo, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Erhi:

Ewâni Tiri we wakazâgiderha, erhi: ndi nkuge eyinjiha ehimana. [4] Obwâmi bwâwe bwàli buhisire omu karhî k'enyanja, n'abakuyûbaka-ga bakuyinjihya kulusha. [5] Bayûbaka amarhambi gâwe n'empaho z'ensindani z'e Seniri. Baya- nsire omwerezi gw'e Libano bakujiriramwo omutungo. [6] Bakujirira engasi n'emirhi minênênè y'e Bashani. Bakuyûbakira i-rheme ly'ihembe ly'enjavu lishomeke ekarhî k'emiyerezi y'omu bizimba bv'e Kitimi. [7] Omulondo gw'ecitâni c'e Mîsiri guli kwo obushengerêre gwàba gwo mwenda gwâwe wàjiramwo olurhalarhala. Emishangi y'akaduku n'eya akalinga y'omu bizimba by'Elisha yo wàyûbasiremwo omu ndalâlà y'eyo nyumpa yâwe. [8] Abantu b'e Sidoni n'ab'e Arvadi bo bàli bashâna bâwe. N'abagula bâwe, wâni Tiri bo bakazâgikola omu mwâwe. [9] Abashamuka b'e Gebali n'abalenga bâyo bàli emwâwe bwo bakazâgi-harhûla ebisherîremwo.

Amârho g'omu nyanja gôshi kuguma n'abashâna bâgo bakazâgiyisha emwâwe balirhimbûlirayo. [10] Abantu b'e Persi, ab'e Ludi n'ab'e Puti, bàli omu ngabo y'abalwî bâwe, bo bakazâgikujîra oku matabâro. Emwâwe yo bakazâgimanika empenzi yâbo n'ensirha yâbo. Bànarhuma wajà irenge. [11] Bene Arvadi, n'omurhwe gw'abalwî bâbo bo bakazâgiyinjihya enkûta zâwe omu marhambi banakazilanga orhuhembe rhwâwe. Bakazâgimanika empenzi zâbo oku nkûta zâwe, ntyo bayûshûla bwenêne obwinjà bwâwe. [12] Tarsisi akazâgiyishigulira emwâwe, abona adwîrhe ayungukira oku bugale bwâwe. Bakazâgikuhà ensaranga, ecûma, akasiteriti

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

(kasigiriti), nâwe wànabahà ebirugu bali gula. [13] Yavani, Tubali na Mesheki, bakazâgiyishirhimbûlira emwâwe. Bakazâgiguza abantu n'ebirugu byâbo by'omulinga nâwe wànabahà oku biryo byâwe. [14] Abantu b'e Beti-Togarma bakazâgikulerhera enfarasi, n'enfarasi zâbo z'oku-ja oku matabâro kuguma n'endogomi. [15] Bene Dodani bakazâgiyishirhibûlira emwâwe; bantu banji b'oku burhambi bw'enyanja bakazâgiyishigulira emwâwe; bakazikujuha amahembe g'enjavu n'embaho nyirubala. [16] Edomu akazâgiyishigulira emwâwe erhi bunji bwa bintu byâwe burhuma: akazâgikujuha ezumaridi, emishangi y'akaduku, ey'obushengerêre n'eyindi eri nka citâni cinjinja n'amarajani n'e akiki, byo bakazâgikujuha oku bintu bagulaga emwêwe. [17] Ciru na Yuda bôshi n'Israheli bakazâgiyishigulira emwâwe: bakazikulerhera engano y'e Miniti, obulo, obûci, amavurha n'enshangi. [18] Damasi akazâgiyishirhibûlira emwâwe erhi bunji bwa birugu byâwe burhuma n'obwo obugale bwâwe bwakazâgikulerhera idivayi ly'e Helboni n'amôya g'ebibu-zi by'e Sethari. [19] Dani na Yavani, kurhenga e Uzali, bakazâgikulerhera ebyûma bitule, orhubati rhw'ecûma n'amasheke byo bakazâgijuha oku birugu byâwe. [20] Dedani ayishigikazirhimbûlira emwâwe, akazikulerhera amalangeti g'enfarasi. [21] Arabiya n'abarhwâli b'e Kedari bôshi bakazâgiyishigulira e- mwâwe, bakazijuha abâna-buzi, engandabuzi, n'ebihebe. [22] Abarhimbûzi b'e Seba n'ab'e Rama bakazâgiyishigulira emwâwe: bakakulerhera obukù bw'engulo ndârhi, amabuye g'engulo ndârhi n'amasholo byo bakazâgikujuha oku birugu byâwe. [23] Harani, Kane na Edeni, abarhimbûzi b'e Seba, ab'e Asuru n'ab'e Kilmadi bayishigikazigulira emwâwe. [24] Bakazikulerhera emishangi mi-nji y'obugale, ebishûli by'akaduku n'eby'obushengerêre, n'emishangi y'amango-bara, emigozi mizibu-zibu byo bakazâgikujuha oku birugu byâwe. [25] Amarho g'e Tarsisi gakazâgiyishira oburhunzi bwâwe. Kuziga wali mugale na wakuja irenge omwo karhî k'enyanja.

[26] Abashâna bakuhêka emuhengere. Empûsi y'ebuzûka-zûba yakuvunira emuhengere gw'enyanja. [27] Obugale bwâwe, eby'oburhimbûzi byâwe, omuhako gwâwe, abûbasi bwâwe, abarhunzi bâwe, abalwî bâwe ojawahêka, n'omwandu gw'Engabo eri omu ndalâlà yâwe bôshi balohoma omu karhî k'enyanja olusiku wâzika. [28] Hano biyumva olubî lw'abashâna bâwe, ebikunguzo byôshi byânage-rwemwo n'omusisi. [29] Oku bundi ngasi bavugama bôshi banarhenga omu marho gâbo, abashâna, abantu bôshi balegerera omu nyanja banajibêra okw'idaho lyûmu. [30] Bâlaka banalakûle erhi we orhumire. Bâcikweba omutulo omu irhwe, bâcivuluvunza omu luvù. [31] Bâcimomogola irhwe erhi we orhumire, bânayambale sunzu. Bâkulakira bavumugule emirenge minene. [32] Bâkaziderha kuli we hano bakola bali omu mishîbo yâwe, bakola bakulakira banaderha, mpu: «Ndi wàli aka Tiri w'obucîbone omu karhî k'enyanja?» [33] Erhi wahakulaga eby'oburhimbuzi bwâwe, ly'oyigusa embaga zôshi n'obugale bwâwe, n'ebiryo byâwe mwandu, wakazâgigaza abâmi b'igulu. [34] Lêro w'oyu wavunisire n'emibungè y'amîshi omu karhî k'enyanja. Omuhako gwâwe n'engabo yâwe mwêshi mwamalohoma. [35] Abantu bayûbaka omu bizimba by'ekuli bàgeziremwo omusisi erhi we orhuma. Abâmi bâbo bamarhangâla, obusù bwâbo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwàmazinzibala. [36] Abarhimbûzi b'embaga bamaheba olushungurho kuli we, bulya wamârhuma bâgeramwo omusisi n'okuherêrekera kwâwe loshi.»

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 27

1וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2וְאַתָּה בֶן־אָדָם שָׂא עַל־צֹר קִינָה: 3וְאָמַרְתָּ לְצֹור הַיֹּשֶׁבְתִּי עַל־מְבוֹאֹת יָם רֹכֶלֶת
הָעַמִּים אֶל־אִיִּים רַבִּים כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צֹור אַתְּ אָמַרְתְּ אֲנִי כְּלִילַת יֹפִי: 4בְּלֵב יַמִּים גְּבוּלָיִךְ בֹּנַיִךְ כָּלְלוּ
יָפְיֵךְ: 5בְּרוֹשִׁים מִשְׂנִיר בָּנוּ לָךְ אֵת כָּל־לֻחֹתָיִם אֶרֶז מִלְּבָנוֹן לָקָחוּ לַעֲשׂוֹת תֹּרֶן עָלָיִךְ: 6אַלּוֹנִים מִבָּשָׁן עָשׂוּ מַשּׁוֹטֵיִךְ
קַרְשֵׁךְ עָשׂוּ־שֵׁן בַּת־אֲשֻׁרִים מֵאִיֵּי כִתִּים: 7שֵׁשׁ־בְּרִקְמָה מִמִּצְרַיִם הָיָה מְפָרְשֵׂךְ לִהְיוֹת לָךְ לְנֵס תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן מֵאִיֵּי
אֱלִישָׁה הָיָה מְכַסֵּךְ: 8יֹשְׁבֵי צִידוֹן וְאַרְוַד הָיוּ שָׁטִים לָךְ חֲכָמַיִךְ צוֹר הָיוּ בָךְ הֵמָּה חֹבְלָיִךְ: 9זִקְנֵי גְבַל וַחֲכָמֶיהָ הָיוּ בָךְ
מַחֲזִיקֵי בְדֶקֵךְ כָּל־אֳנִיּוֹת הַיָּם וּמַלָּחֵיהֶם הָיוּ בָךְ לַעֲרֹב מַעֲרָבֵךְ: 10פָּרַס וְלוּד וּפוּט הָיוּ בְחֵילֵךְ אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֵּךְ מָגֵן
וְכוֹבַע תָּלוּ־בָךְ הֵמָּה נָתְנוּ הֲדָרֵךְ: 11בְּנֵי אַרְוַד וְחֵילֵךְ עַל־חוֹמוֹתַיִךְ סָבִיב וְגַמָּדִים בְּמִגְדְּלוֹתַיִךְ הָיוּ שִׁלְטֵיהֶם תָּלוּ
עַל־חוֹמוֹתַיִךְ סָבִיב הֵמָּה כָּלְלוּ יָפְיֵךְ: 12תַּרְשִׁישׁ סֹחַרְתֵּךְ מֵרֹב כָּל־הוֹן בְּכֶסֶף בַּרְזֶל בְּדִיל וְעוֹפֶרֶת נָתְנוּ
עִזְבוֹנֵיִךְ: 13יָוָן תֻּבַל וָמֶשֶׁךְ הֵמָּה רֹכְלֵיִךְ בְּנֶפֶשׁ אָדָם וּכְלֵי נְחֹשֶׁת נָתְנוּ מַעֲרָבֵךְ: 14מִבֵּית תּוֹגַרְמָה סוּסִים וּפָרָשִׁים
וּפְרָדִים נָתְנוּ עִזְבוֹנֵיִךְ: 15בְּנֵי דְדָן רֹכְלֵיִךְ אִיִּים רַבִּים סְחֹרַת יָדֵךְ קַרְנוֹת שֵׁן וְהֹובְנִים הֵשִׁיבוּ אֶשְׁכָּרֵךְ: 16אֲרָם
סֹחַרְתֵּךְ מֵרֹב מַעֲשָׂיִךְ בְּנֹפֶךְ אַרְגָּמָן וְרִקְמָה וּבוּץ וְרָאמֹת וְכַדְכֹּד נָתְנוּ בְּעִזְבוֹנֵיִךְ: 17יְהוּדָה וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵמָּה
רֹכְלֵיִךְ בְּחִטֵּי מִנִּית וּפַנַּג וּדְבַשׁ וָשֶׁמֶן וָצֳרִי נָתְנוּ מַעֲרָבֵךְ: 18דַּמֶּשֶׂק סֹחַרְתֵּךְ בְּרֹב מַעֲשַׂיִךְ מֵרֹב כָּל־הוֹן בְּיֵין חֶלְבּוֹן
וְצֶמֶר צָחַר: 19וְדָן וְיָוָן מְאוּזָּל בְּעִזְבוֹנַיִךְ נָתָנוּ בַּרְזֶל עָשׂוּת קְדָה וְקָנֶה בְּמַעֲרָבֵךְ הָיָה: 20דְּדָן רֹכַלְתֵּךְ בִּבְגְדֵי־חֹפֶשׁ
לִרְכָבָה: 21עֲרַב וְכָל־נְשִׂיאֵי קֵדָר הֵמָּה סֹחֲרֵי יָדֵךְ בְּכָרִים וְאֵילִים וְעַתּוּדִים בָּם סֹחָרִיךְ: 22רֹכְלֵי שְׁבָא וְרַעְמָה הֵמָּה
רֹכְלַיִךְ בְּרֹאשׁ כָּל־בֹּשֶׂם וּבְכָל־אֶבֶן יְקָרָה וְזָהָב נָתְנוּ עִזְבוֹנֵיִךְ: 23חָרָן וְכַנֵּה וָעֶדֶן רֹכְלֵי שְׁבָא אַשּׁוּר כִּלְמַד
רֹכַלְתֵּךְ: 24הֵמָּה רֹכְלַיִךְ בְּמַכְלֻלִים בִּגְלוֹמֵי תְכֵלֶת וְרִקְמָה וּבְגִנְזֵי בְרֹמִים בַּחֲבָלִים חֲבֻשִׁים וַאֲרָזִים
בְּמַרְכֻלְתֵּךְ: 25אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ שָׁרוֹתַיִךְ מַעֲרָבֵךְ וַתִּמָּלְאִי וַתִּכָּבְדִי מְאֹד בְּלֵב יַמִּים: 26בְּמַיִם רַבִּים הֱבִיאוּךְ הַשָּׁטִים
אַתָּךְ רוּחַ הַקָּדִים שְׁבָרֵךְ בְּלֵב יַמִּים: 27הוֹנֵךְ וְעִזְבוֹנַיִךְ מַעֲרָבֵּךְ מַלָּחַיִךְ וְחֹבְלָיִךְ מַחֲזִיקֵי בְדֶקֵךְ וְעֹרְבֵי מַעֲרָבֵךְ
וְכָל־אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֵּךְ אֲשֶׁר־בָּךְ וּבְכָל־קְהָלֵךְ אֲשֶׁר בְּתוֹכֵךְ יִפְּלוּ בְּלֵב יַמִּים בְּיוֹם מַפַּלְתֵּךְ: 28לְקוֹל זַעֲקַת חֹבְלָיִךְ יִרְעֲשׁוּ
מִגְרְשׁוֹת: 29וְיָרְדוּ מֵאָנִיֹּותֵיהֶם כָּל תֹּפְשֵׂי מָשׁוֹט מַלָּחִים כָּל חֹבְלֵי הַיָּם אֶל־הָאָרֶץ יַעֲמֹדוּ: 30וְהִשְׁמִיעוּ עָלַיִךְ בְּקוֹלָם
וְיִזְעֲקוּ מָרָה וְיַעֲלוּ עָפָר עַל־רָאשֵׁיהֶם בָּאֵפֶר יִתְפַּלָּשׁוּ: 31וְהִקְרִיחוּ אֵלַיִךְ קָרְחָה וְחָגְרוּ שַׂקִּים וּבָכוּ אֵלַיִךְ בְּמַר־נֶפֶשׁ
מִסְפֵּד מָר: 32וְנָשְׂאוּ אֵלַיִךְ בְּנִיהֶם קִינָה וְקוֹנְנוּ עָלַיִךְ מִי כְצוֹר כְּדֻמָּה בְּתוֹךְ הַיָּם: 33בְּצֵאת עִזְבוֹנַיִךְ מִיַּמִּים הִשְׂבַּעַתְּ
עַמִּים רַבִּים בְּרֹב הוֹנַיִךְ וּמַעֲרָבַיִךְ הֶעֱשַׁרְתְּ מַלְכֵי־אֶרֶץ: 34עֵת נִשְׁבַּרְתְּ מִיַּמִּים בְּמַעֲמַקֵּי־מָיִם מַעֲרָבֵךְ וְכָל־קְהָלֵךְ
בְּתוֹכֵךְ נָפָלוּ: 35כָּל יֹשְׁבֵי הָאִיִּים שָׁמְמוּ עָלָיִךְ וּמַלְכֵיהֶם שָׂעֲרוּ שַׂעַר רָעֲמוּ פָּנִים: 36סֹחֲרִים בָּעַמִּים שָׁרְקוּ עָלָיִךְ
בַּלָּהוֹת הָיִית וְאֵינֵךְ עַד־עוֹלָם: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

28

Oku mwâmi w'e Tiri

[1] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] Mwene omuntu, ojibwîra omuluzi w'e Tiri, erhi: Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Bulya omurhima gwâwe guyunjwîre bucîbone, wanaciderha, erhi: «Ndi Nyamuzinda, erhi ndi ntamîre oku ntebe ya Nyamuzinda omu kagarhî k'enyanja». N'obwo oli muntu ci orhali Nyamuzinda, wacikûnga mpu obulonza bwâwe buli bwa Nyamuzinda. [3] Ala oku oli murhimanya kulusha Daneli, ntà murhimanya oli akâwe. [4] Oburhimanya haguma n'obukengêre bwâwe wacîhire obugale, wahasire amasholo n'amarhale omu mbîko zâwe. [5] Obulenga bwâwe bwalushine omu kurhimbûla, wàyushwire obugale bwâwe, omurhima gwâwe gwanaciyunjula bucîbone erhi obo bugale burhuma. [6] Co cirhumire aderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho. Bulya wacikûnzire mpu obulonza bwâwe buli bwa Nyamuzinda, [7] ee! Nkolaga nakuhondakwo ab'ihanga, ishanja libî kulusha agandi mashanja. Bayômolera obwôla burhimanya bwâwe engôrho, bahemula eryo irenge lyâwe. [8] Bakukwêba emwîna, wâfa wabandira obuliji emuhengere gw'enyanja. [9] Ka wâciderhe bundi, erhi: Ndi Nyamuzinda, embere z'abîsi bâwe? Ci, omanye oku oli muntu orhali Nyamuzinda, oyu wâciyîrhira omu maboko gâge. [10] Bantakembulwa bakuyîrha, wâyîrhwa n'ab'ihanga. Bulya nie nkudesire, kanwa ka Nyakasane Nyamubâho.

Okuyûrha kw'omwâmi w'e Tiri

[11] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [12] «Mwene omuntu, ogendiderha ebîra binwa by'okulasa emw'omwâmi w'e Tiri. Wajimubwîra, erhi: Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. We wali lwiganyo lw'obwîmâna, wàli oyunjwîre burhimanya, wàli wakurhangâza oku bwinjà. [13] Wabaga omu Edeni, lyo ishwa lya Nyamuzinda. Mabuye mwandu ga ngulo ndârhi gali galukîrwe oku cishûli câwe: ag'eyakiki, ag'eyakuti y'akâsi, ag'e alumasi, ag'ezabatajadi, ag'eshohamu, ag'eyasipi ag'eyakuti y'ecirala ag'ebaharamani n'ag'ezumaridi, n'amasholo go bàjiziremwo orhugoma rhwâwe n'orhurhêra rhwâwe, ebyôla byaàrheganyibagwa aha kulemwa kwâwe. [14] Nali nkuhizire kwo kerûbini wakazikulanga, wàli oku ntondo ntagatîfu ya Nyamuzinda, wakazâgigera omu karhî k'amasèsè g'omuliro. [15] Wàli lwiganyo omu lugendo lwâwe kurhenga aha kulemwa kwâwe kuhika olusiku obubî bwàbonekanaga muli we. [16] Oburhimbûzi bwâwe bwakuyunjizize budârhi n'ebyâha. Nàkuyandagazize bimbirimbiri okwôla ntondo ya Nyamuzinda, na kerûbini wakazâgikulanga àkulengerize omu karhî k'amasèsè. [17] Omurhima gwâwe gwahemwîre n'obucîbone erhi bwinjà bwâwe burhuma. Wàsherêzize oburhimanya bwâwe erhi irenge lyâwe lirhuma. Nàkukwebire oku idaho, nàkujizire masheka g'abâmi. [18] Obunji bw'amabî gâwe, obulyâlya bw'oburhimbûzi bwâwe, byaàrhumire wahemula enyumpa yâwe y'akâ-Nyamuzinda. Nàkurhenzizemwo omuliro gwakufonfomera. Nàkujizire luvu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ah'igulu embere za balya bakazâgikulolêreza. [19] Omu mashanja, ngasi yeshi wanakuyishigi, anakazifuduka erhi we orhuma, okola obà wa côba, olwâwe lwamayûrha loshi».

Kuli Sidoni

[20] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [21] «Mwene omuntu, oyêrekere olunda lwa Sidoni, onaderhe kuli ye ebîra binwa by'obulêbi». [22] Oderhe, erhi: Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Ntaciri kuli we Sidoni. Nalonza njè irenge omu karhî kawe. Bâmanya oku nie na ndi Nyamubâho, hano mba namamuha obuhane ntyo nanyêrekane obwimîna bwâni muli ye. [23] Namurhumira ecihuûsi, omukò gwâbulajikira omu njira zâge, Emifù yâkazihenangukira omu karhî kâge erhi ngôrho bamuyômolire omu marhambi erhuma, na ntyo bânamanya oku nie Nyamubâho.

Israheli âyôkolwa ekarhî k'amashanja

[24] Murhakacibonekana omu Israheli, oli mushûgi gwankalemaza n'oli lukerêrhe lwankayôgôla, ntà bantu bamuli eburhambi bâcimugayaguze, banamanyiraho oku nie na ndi Nyakasane Nyamubâho. [25] Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Amango nashûbûza omulala gwa bene Israheli kurhenga omu karhî k'amashanja, emunda bali basha- ndabîne, nâyêrekana ntyo obwimâna bwâni embere z'amashanja. Gwayûbaka mulya budaka nàhaga omurhumisi wâni Yakôbo. [26] Bâyûbakamwo n'omurhûla, bâyûbaka enyumpa banarhwêre emizâbîbu; bâyûbakamwo n'omurhûla. Hano nkola nahâna obuhane kuli balya bamuzongolosire bànakazâgimugayaguza, bânamanyamwo oku nie Nyamubâho, Nyamuzinda wâbo.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 28

1וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2בֶּן־אָדָם אֱמֹר לִנְגִיד צֹר כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִֹה יַעַן גָּבַהּ לִבְּךָ וַתֹּאמֶר אֵל אָנִי מוֹשַׁב
אֱלֹהִים יָשַׁבְתִּי בְּלֵב יַמִּים וְאַתָּה אָדָם ׀ וְלֹא־אֵל וַתִּתֵּן לִבְּךָ כְּלֵב אֱלֹהִים: 3הִנֵּה חָכָם אַתָּה מִדָּנִאֵל כָּל־סָתוּם לֹא
עֲמָמוּךָ: 4בְּחָכְמָתְךָ וּבִתְבוּנָתְךָ עָשִׂיתָ לְךָ חָיִל וַתַּעַשׂ זָהָב וָכֶסֶף בְּאוֹצְרוֹתֶיךָ: 5בְּרָב חָכְמָתְךָ בִּרְכֻלָּתְךָ הִרְבֵּיתָ חֵילֶךָ
וַיִּגְבַּהּ לִבָּבְךָ בְּחֵילֶךָ: ס
6לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִֹה יַעַן תִּתְּךָ אֶת־לִבָּבְךָ כְּלֵב אֱלֹהִים: 7לָכֵן הִנְנִי מֵבִיא עָלֶיךָ זָרִים עָרִיצֵי גּוֹיִם וְהֵרִיקוּ
חַרְבוֹתָם עַל־יְפִי חָכְמָתֶךָ וְחִלְלוּ יִפְעָתֶךָ: 8לַשַּׁחַת יוֹרִדוּךָ וָמַתָּה מְמוֹתֵי חָלָל בְּלֵב יַמִּים: 9הֶאָמֹר תֹּאמַר אֱלֹהִים אָנִי
לִפְנֵי הֹרְגֶךָ וְאַתָּה אָדָם וְלֹא־אֵל בְּיַד מְחַלְלֶיךָ: 10מוֹתֵי עֲרֵלִים תָּמוּת בְּיַד־זָרִים כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִֹה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 12בֶּן־אָדָם שָׂא קִינָה עַל־מֶלֶךְ צֹור וְאָמַרְתָּ לֹו כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה חוֹתֵם תָּכְנִית
מָלֵא חָכְמָה וּכְלִיל יֹפִי: 13בְּעֵדֶן גַּן־אֱלֹהִים הָיִיתָ כָּל־אֶבֶן יְקָרָה מְסֻכָתֶךָ אֹדֶם פִּטְדָה וְיָהֲלֹם תַּרְשִׁישׁ שֹׁהַם וְיָשְׁפֵה
סַפִּיר נֹפֶךְ וּבָרֶקֶת וְזָהָב מְלֶאכֶת תֻּפֶּיךָ וּנְקָבֶיךָ בָּךְ בְּיֹום הִבָּרְאֲךָ כוֹנָנוּ: 14אַתְּ־כְּרוּב מִמְשַׁח הַסּוֹכֵךְ וּנְתַתִּיךָ בְּהַר
קֹדֶשׁ אֱלֹהִים הָיִיתָ בְּתוֹךְ אַבְנֵי־אֵשׁ הִתְהַלָּכְתָּ: 15תָּמִים אַתָּה בִּדְרָכֶיךָ מִיֹּום הִבָּרְאֲךָ עַד־נִמְצָא עַוְלָתָה בָּךְ: 16בְּרֹב
רְכֻלָּתְךָ מָלְאוּ תוֹכְךָ חָמָס וַתֶּחֱטָא וָאֲחַלֶּלְךָ מֵהַר אֱלֹהִים וָאַבֶּדְךָ כְּרוּב הַסֹּכֵךְ מִתֹּוךְ אַבְנֵי־אֵשׁ: 17גָּבְהָה לִבְּךָ בְּיָפְיֶךָ
שִׁחַתָּ חָכְמָתְךָ עַל־יִפְעָתֶךָ עַל־אֶרֶץ הִשְׁלַכְתִּיךָ לִפְנֵי מְלָכִים נְתַתִּיךָ לְרַאֲוָה בָּךְ: 18מֵרֹב עֲוֹנֹתֶיךָ בְּעֶוֶל רְכֻלָּתְךָ חִלַּלְתָּ
מִקְדָּשֶׁיךָ וָאוֹצִא־אֵשׁ מִתֹּוכְךָ הִיא אֲכָלַתְךָ וָאֶתֶּנְךָ לְאֵפֶר עַל־הָאָרֶץ לְעֵינֵי כָּל־רֹאֶיךָ: 19כָּל־יוֹדְעֶיךָ בָּעַמִּים שָׁמְמוּ
עָלֶיךָ בַּלָּהוֹת הָיִיתָ וְאֵינְךָ עַד־עוֹלָם: פ
20וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 21בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־צִידוֹן וְהִנָּבֵא עָלֶיהָ: 22וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי
עָלַיִךְ צִידוֹן וְנִכְבַּדְתִּי בְתוֹכֵךְ וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה בַּעֲשׂוֹתִי בָהּ שְׁפָטִים וְנִקְדַּשְׁתִּי בָהּ: 23וְשִׁלַּחְתִּי־בָהּ דֶּבֶר וָדָם
בְּחוּצוֹתֶיהָ וְנִפְלַל חָלָל בְּתוֹכָהּ בְּחֶרֶב עָלֶיהָ מִסָּבִיב וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה: 24וְלֹא־יִהְיֶה עֹוד לְבֵית יִשְׂרָאֵל סִלּוֹן מַמְאִיר
וְקוֹץ מַכְאֵב מִכֹּל סְבִיבוֹתָם הַשָּׂאטִים אוֹתָם וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוִה: ס
25כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּקַבְּצִי | אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל מִן־הָעַמִּים אֲשֶׁר נָפֹצוּ בָם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם לְעֵינֵי הַגֹּויִם וְיָשְׁבוּ
עַל־אַדְמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדִּי לְיַעֲקֹב: 26וְיָשְׁבוּ עָלֶיהָ לָבֶטַח וּבָנוּ בָתִּים וְנָטְעוּ כְרָמִים וְיָשְׁבוּ לָבֶטַח בַּעֲשׂוֹתִי
שְׁפָטִים בְּכֹל הַשָּׂאטִים אֹתָם מִסְּבִיבוֹתָם וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם: ס

29

Kuli Mîsiri

[1] Omu mwâka gwa kal'ikumi, omu mwêzi gwa kal'ikumi, omu nsiku ikumi n'ibiri z'omwêzi, akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] «Mwene omuntu, oyêrekere emunda Faraoni ali, ye mwaâmi w'e Mîsiri, onaderhe ebinwa by'obulêbi kuli ye n'oku cihugo c'e Mîsiri côshi. [3] Oderhe onamubwîre, erhi: Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Ntakuli kwo, wâni Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri, we ngôna[t] elambukire muli ba Nili bâwe, w'odwîrhe waderha, erhi: «Ba Nili bâni banali bâni, niene nàbajiraga». [4] Nakuhira emigera y'endobo omu myanganga, nnanshwêkere oku magamba gawe enfî z'omu ba Nili bâwe, nankukûle muli abôla ba Nili bâwe kuguma n'enfî z'abôla ba Nili bâwe, zôshi nshwêkere oku magamba gâwe. [5] Nakukwêba omw'irungu, we mweshi n'enfî za muli ba Nili bâwe. Wâhenangukira omu budaka buhinge, orhârholwe orhânabishwe. Nâkuhà ensimba z'erubala n'ebinyunyi by'emalunga bikulye. [6] Lyo Abanya-Mîsiri bôshi bamanya oku nie na ndi Nyamubâho. Ebwa kubà bali lusheke nyamwegemerwa oku mulala gwa bene Israheli. [7] Erhi baderhaga mpu bakugwârhirizakwo,

[t] **29.3** engôna ye "mamba" omu kiswahili, ye "crocodile" omu nfarasè

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

onavunikire omu nfune zaâbo, onababwâbwârhule enfune zôshi. Erhi bakuyêgemeraga ona-twîkemwo, bagere omusisi omu nda.

[8] Co cirhumire amâderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho, erhi: Ala oku namâkurhumira engôrho yajinigûza emwâwe abantu n'ebintu. [9] Ecihugo ca Mîsiri câhinduka irungu na buhanya, ntyo bamanya oku nie Nyamuzinda. Bulya adesire, erhi: Nili aba wâni, erhi niene nàmujiraga. [10] Ee! nâni ntacikulikwo, ntaciri n'oku ba Nili bâwe. Ecihugo ca Mîsiri nâcijira irungu na buhanya, kurhenga e Migdoli kujà e Sewene na kuhika oku lubibi lwa Etiyopiya. [11] Okugulu kw'omuntu kurhakacigera eyôla munda, n'amagulu g'ensimba garhacigera eyôla munda: Mîsiri ayôrha bwâmwa kuhika myâka makumi anni. [12] Ecihugo ca Mîsiri nâcijira cibè cihugo cahagwîrwe omu karhî k'ebindi bihugo byahagwîrwe; engo zâge zâba ngo zihagwîrwe omu karhî k'ezindi ngo zahagwiîrwe, kuhika myâka makumi anni. Abanya-Mîsiri nâbashandabanya ekarhî k'amashanja. [13] Bulya ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Hano kuge-ra myâka makumi anni, nâshubishûbûza Abanya-Mîsiri, kurhenga omwôla mashanja bàli bashandabîne. [14] Abâla bahêsirwe bujà nâbarhenza e Mîsiri nange-nd'ibashubiza omu cihugo ca Patrosi, omu cihugo câbo baburhwamwo. Bayuûbaka mwo obwâmi busungunu. [15] Mîsiri âba bwo bwâmi busungunu omu gandi mâmi gôshi, arhakacirhegeka amashanja; namunyîhya lyo aleka okushubikâcikuza oku gandi mashanja. [16] Kuli Israheli arhakaciba ye nyamwîkubagirwa, akazibona oku abarhwîre amabî gâge muli agôla mango àli ayêrekîre emunda ali. Bânamanyiraho oku nie Nyakasane Nyamubâho».

[17] Omu mwâka gwa kali makumi abiri, omu mwêzi gwa burhanzi, omu lusiku lurhanzi akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [18] «Wâni, mwene omuntu, Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni amaârhola omuhigo mwinjà gw'okurhabâlira Tiri. Amarhwe gôshi gamayûnulwa, ebirhugo byamâtunyulwa byôshi, ci ntà bunguke arhenzizemwo ôli kuli ye, ôli oku ngabo yâge, muli ogwôla muhigo ali arhôzire gw'okurhabâlira Tiri. [19] Amaderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho, erhi: Ala oku Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni, namâmuha ecihugo ca Mîsiri. Ahongesa yo obugale, âsabunga yo eminyago, anakungûje yo minyago yâge, n'ebyo lwo lwâba luhembo lw'engabo yâge. [20] Oku murhamo gwâge anarhamiraga e Tiri, nkola nàmuhà ecihugo ca Mîsiri, ebwa kubà nie anakazâgikolera, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [21] Muli agôla mango nâmeza ihembe omu mulala gwa bene Israheli nankuyêmêrere okubumbula akanwa wakaderha ekarhî kâbo. Na ntyo bâmanya oku nie Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 29

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1בַּשָּׁנָה הָעֲשִׂרִית בָּעֲשִׂרִי בִּשְׁנֵים עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ עַל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ
מִצְרַיִם וְהִנָּבֵא עָלָיו וְעַל־מִצְרַיִם כֻּלָּהּ: 3דַּבֵּר וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי עָלֶיךָ פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם הַתַּנִּים
הַגָּדוֹל הָרֹבֵץ בְּתוֹךְ יְאֹרָיו אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וַאֲנִי עֲשִׂיתְנִי: 4וְנָתַתִּי חַחִיים בִּלְחָיֶיךָ וְהִדְבַּקְתִּי דְגַת־יְאֹרֶיךָ
בְּקַשְׂקְשֹׂתֶיךָ וְהַעֲלִיתִיךָ מִתּוֹךְ יְאֹרֶיךָ וְאֵת כָּל־דְּגַת יְאֹרֶיךָ בְּקַשְׂקְשֹׂתֶיךָ תִּדְבָּק: 5וּנְטַשְׁתִּיךָ הַמִּדְבָּרָה אוֹתְךָ וְאֵת
כָּל־דְּגַת יְאֹרֶיךָ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה תִּפּוֹל לֹא תֵאָסֵף וְלֹא תִקָּבֵץ לְחַיַּת הָאָרֶץ וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם נְתַתִּיךָ לְאָכְלָה: 6וְיָדְעוּ
כָּל־יֹשְׁבֵי מִצְרַיִם כִּי אֲנִי יְהוָה יַעַן הֱיוֹתָם מִשְׁעֶנֶת קָנֶה לְבֵית יִשְׂרָאֵל: 7בְּתָפְשָׂם בְּךָ בַּכַּף תִּרּוֹץ וּבָקַעְתָּ לָהֶם
כָּל־כָּתֵף וּבְהִשָּׁעֲנָם עָלֶיךָ תִּשָּׁבֵר וְהַעֲמַדְתָּ לָהֶם כָּל־מָתְנָיִם: ס
8לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי מֵבִיא עָלַיִךְ חֶרֶב וְהִכְרַתִּי מִמֵּךְ אָדָם וּבְהֵמָה: 9וְהָיְתָה אֶרֶץ־מִצְרַיִם לִשְׁמָמָה וְחָרְבָּה
וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה יַעַן אָמַר יְאֹר לִי וַאֲנִי עָשִׂיתִי: 10לָכֵן הִנְנִי אֵלַיִךְ וְאֶל־יְאֹרֶיךָ וְנָתַתִּי אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם לְחָרְבוֹת
חֹרֶב שְׁמָמָה מִמִּגְדֹּל סְוֵנֵה וְעַד־גְּבוּל כּוּשׁ: 11לֹא תַעֲבָר־בָּהּ רֶגֶל אָדָם וְרֶגֶל בְּהֵמָה לֹא תַעֲבָר־בָּהּ וְלֹא תֵשֵׁב
אַרְבָּעִים שָׁנָה: 12וְנָתַתִּי אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁמָמָה בְּתוֹךְ | אֲרָצוֹת נְשַׁמּוֹת וְעָרֶיהָ בְּתוֹךְ עָרִים מֻחֳרָבוֹת תִּהְיֶיןָ שְׁמָמָה
אַרְבָּעִים שָׁנָה וַהֲפִצֹתִי אֶת־מִצְרַיִם בַּגּוֹיִם וְזֵרִיתִים בָּאֲרָצוֹת: פ
13כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה אֲקַבֵּץ אֶת־מִצְרַיִם מִן־הָעַמִּים אֲשֶׁר־נָפֹצוּ שָׁמָּה: 14וְשַׁבְתִּי אֶת־שְׁבוּת
מִצְרַיִם וַהֲשִׁבֹתִי אֹתָם אֶרֶץ פַּתְרוֹס עַל־אֶרֶץ מְכוּרָתָם וְהָיוּ שָׁם מַמְלָכָה שְׁפָלָה: 15מִן־הַמַּמְלָכוֹת תִּהְיֶה שְׁפָלָה
וְלֹא־תִתְנַשֵּׂא עוֹד עַל־הַגּוֹיִם וְהִמְעַטְתִּים לְבִלְתִּי רְדוֹת בַּגּוֹיִם: 16וְלֹא יִהְיֶה־עוֹד לְבֵית יִשְׂרָאֵל לְמִבְטָח מַזְכִּיר עָוֹן
בִּפְנוֹתָם אַחֲרֵיהֶם וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוִה: פ
17וַיְהִי בְּעֶשְׂרִים וְשֶׁבַע שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 18בֶּן־אָדָם נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל
הֶעֱבִיד אֶת־חֵילוֹ עֲבֹדָה גְדֹלָה אֶל־צֹר כָּל־רֹאשׁ מֻקְרָח וְכָל־כָּתֵף מְרוּטָה וְשָׂכָר לֹא־הָיָה לוֹ וּלְחֵילוֹ מִצֹּר עַל־הָעֲבֹדָה
אֲשֶׁר־עָבַד עָלֶיהָ: ס
19לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי נֹתֵן לִנְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְנָשָׂא הֲמֹנָהּ וְשָׁלַל שְׁלָלָהּ וּבָזַז בִּזָּהּ
וְהָיְתָה שָׂכָר לְחֵילוֹ: 20פְּעֻלָּתוֹ אֲשֶׁר־עָבַד בָּהּ נָתַתִּי לוֹ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר עָשׂוּ לִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: ס
21בַּיּוֹם הַהוּא אַצְמִיחַ קֶרֶן לְבֵית יִשְׂרָאֵל וּלְךָ אֶתֵּן פִּתְחוֹן־פֶּה בְּתוֹכָם וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

30

Olusiku Iwa Nyakasane na Mîsiri

[1] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] Wâni, mwene omuntu olêbe oderhe, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Mubande orhuhababo: Yaga! Lusiku luci! [3] Buiya lulya lusiku luyîruka, luyîruka lulya lusiku lwa Nyakasane, lwàba lusiku luyunjwîre bitù, mango g'amashanja. [4] Engôrho yajà omu Mîsiri, Etiyopiya arhungwe n'obôba hano Emifù erho-ndêra okuhenanguka omu Mîsiri, hano bârhangira okugukumba obugale bwâge na hano amakondo gâge gâciyôheka oku idaho. [5] Kusi na Puti na Ludi, Arabiya yôshi na Lubi na bene Endagâno yâni bôshi bafà n'engôrho.

[6] Ntyâla kwo adesire Nyamubâho: Ebyêgemero bya Mîsiri byâhirima, byâhirigirha birya emisî yâge elimbira: kurhenga e Migdoli kujà e Sewene bâkazikumba n'engôrho, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [7] Bâhagulirwa omu bihugo byahagwîrwe; engo zâge zâja omu ngo zikola ziba bwerûlè. [8] Bâmanya oku nie Nyamubâho, hano mpira omuliro kuli Mîsiri na hano abarhabâzi bâge bajonjagwa. [9] Muli olwôla lusiku, entumwa zâni narhuma, zanagende n'amârho g'enkuge bagend'itula akavango e Etiyopiya muli kala kahwenyenye kâge. Obôba bwarhunga abayûbakayo, muli olwo lusiku lwa Mîsiri lw'onw'olwo luyîruka!

[10] Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Nâhungumula gulya mwandu gw'abantu b'e Mîsiri, nâbamalîra n'okuboko kwa Nabukondonozori, mwâmi w'e Babiloni. [11] Ye bôshi n'olubaga lwâge lulya lubà lukali kulusha agandi mashanja gôshi, barhumwa ebwa kugendishanda ecihugo. Bayômolera Mîsiri engôrho, babumbe ecihugo mirhumba, [12] Ba Nili nâbaganya, ecihugo nâciha ebishungu. Nâhagula ecihugo côshi n'ebi cijira byôshi, nâkolêsa okuboko kw'ab'ihanga. Niono Nyamubâho nadesire. [13] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. Nâhirigisa abazimu, nârhenza Nofu bo bazimu b'engandabûzi. Murhakaciba muluzi omu Mîsiri. Nâlumîza obôba omu Mîsiri. [14] Nâhagula Patrosi, nâdûlika omuliro aha Sowani, nâyûkiza amahano gâni e No. [15] Nasheshera oburhè bwâni kuli Sini, ho kanta-rhunganwa k'e Mîsiri; nâmalîra omwandu gw'engabo y'e No. [16] Nâdûlika omuliro omu Mîsiri, Sini arhungwe n'obwôba, e No eyunjulire mîshi n'amîshi ganashandabana. [17] Abâna b'emisole b'e Oni n'ab'e Pi-Beseti bâhirima n'engôrho n'engo zâbo zanyangwa bujà, [18] E Tahipanesi, olusiku lwanâshubeyo budufu nkola nayusayo okushîgwa na Mîsiri na hano eya misî acîkubagira ehwa. Olwîkungu lwâyibwîkira n'abananyere bâge bayishihêkwa bujâ, [19] Ntyôla kwo nâhanamwo Mîsiri. Kandi bânamanya oku nie na ndi Nyamubâho.

[20] Omu mwâka gwa kal'ikumi na muguma omu mwêzi gwa burhanzi, omu nsiku nda z'omwêzi, akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [21] «Mwene omuntu, nàvunyire

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okuboko kwa Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri, na lolà oku ntâye wadesire mpu arhuba ecibande câge ahire kwo obufumu, mpu ahire kwo ecitambara anakushwêke, lyo ashubibona emisî y'okufumbarha engôrho. [22] Co cirhumire aderha ntya Nyakasane Nyamubâho. Lolà oku ntaciri kwo Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri; nâmuvuna amaboko, okuzi-bu n'okwavunisire, nâmurhoza engôrho ekuboko kwâge. [23] Nâshandabanya Mîsiri omu mashanja, najà nâmuheba hala na hala omu bihugo. [24] Nâzibuhya amaboko gw'omwâmi w'e Babiloni, nnamufumbase engôrho yâni omu kuboko kwâge, Nâvuna amaboko ga Faraoni, ashinge n'omulumbo embere z'omushombanyi wâge nka muntu okola wafa. [25] Nâzibuhya amaboko g'omwâmi w'e Babiloni, n'aga Faraoni garhoge. Bânayishimanya ntyo oku nie Nyamubâho hano mpira engôrho yâni omu kuboko kw'omwâmi w'e Babiloni na hano ayiyômolera ecihugo ca Mîsiri. [26] Nâshandabanya Mîsiri omu mashanja, nâja nâmuheba hala na hala omu bihugo; ntyo bâmanya oku nie na ndi Nyamubâho».

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 30

1וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2בֶּן־אָדָם הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הֵילִילוּ הָהּ לַיּוֹם: 3כִּי־קָרוֹב יוֹם וְקָרוֹב
יוֹם לַיהוָה יוֹם עָנָן עֵת גּוֹיִם יִהְיֶה: 4וּבָאָה חֶרֶב בְּמִצְרַיִם וְהָיְתָה חַלְחָלָה בְּכוּשׁ בִּנְפֹל חָלָל בְּמִצְרַיִם וְלָקְחוּ הֲמוֹנָהּ
וְנֶהֶרְסוּ יְסוֹדֹתֶיהָ: 5כּוּשׁ וּפוּט וְלוּד וְכָל־הָעֵרֶב וְכוּב וּבְנֵי אֶרֶץ הַבְּרִית אִתָּם בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ: פ
6כֹּה אָמַר יְהוָה וְנָפְלוּ סֹמְכֵי מִצְרַיִם וְיָרַד גְּאוֹן עֻזָּהּ מִמִּגְדֹּל סְוֵנֵה בַּחֶרֶב יִפְּלוּ־בָהּ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 7וְנָשַׁמּוּ בְּתוֹךְ
אֲרָצוֹת נְשַׁמּוֹת וְעָרֶיהָ בְּתוֹךְ־עָרִים נַחֲרָבוֹת תִּהְיֶינָה: 8וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּתִתִּי־אֵשׁ בְּמִצְרַיִם וְנִשְׁבְּרוּ
כָּל־עֹזְרֶיהָ: 9בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַלְאָכִים מִלְּפָנַי בַּצִּים לְהַחֲרִיד אֶת־כּוּשׁ בֶּטַח וְהָיְתָה חַלְחָלָה בָהֶם בְּיוֹם מִצְרַיִם כִּי
הִנֵּה בָּאָה: ס
10כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְהִשְׁבַּתִּי אֶת־הֲמוֹן מִצְרַיִם בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל: 11הוּא וְעַמּוֹ אִתּוֹ עָרִיצֵי גּוֹיִם מוּבָאִים
לְשַׁחֵת הָאָרֶץ וְהֵרִיקוּ חַרְבוֹתָם עַל־מִצְרַיִם וּמָלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ חָלָל: 12וְנָתַתִּי יְאֹרִים חָרָבָה וּמָכַרְתִּי אֶת־הָאָרֶץ
בְּיַד־רָעִים וַהֲשִׁמֹּתִי אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ בְּיַד־זָרִים אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי: ס
13כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְהַאֲבַדְתִּי גִלּוּלִים וְהִשְׁבַּתִּי אֱלִילִים מִנֹּף וְנָשִׂיא מֵאֶרֶץ־מִצְרַיִם לֹא יִהְיֶה־עוֹד וְנָתַתִּי יִרְאָה
בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: 14וַהֲשִׁמֹתִי אֶת־פַּתְרוֹס וְנָתַתִּי אֵשׁ בְּצֹעַן וְעָשִׂיתִי שְׁפָטִים בְּנֹא: 15וְשָׁפַכְתִּי חֲמָתִי עַל־סִין מָעוֹז
מִצְרָיִם וְהִכְרַתִּי אֶת־הֲמוֹן נֹא: 16וְנָתַתִּי אֵשׁ בְּמִצְרַיִם חוֹל תָּחִיל סִין וְנֹא תִּהְיֶה לְהִבָּקֵעַ וְנֹף צָרֵי יוֹמָם: 17בַּחוּרֵי אָוֶן
וּפִי־בֶסֶת בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ וְהֵנָּה בַּשִּׁבְיָ תֵּלַכְנָה: 18וּבְתַחְפַּנְחֵס חָשַׁךְ הַיּוֹם בְּשִׁבְרִי־שָׁם אֶת־מֹטוֹת מִצְרַיִם וְנִשְׁבַּת־בָּהּ
גְּאוֹן עֻזָּהּ הֵיא עָנָן יְכַסֶּנָּה וּבְנוֹתֶיהָ בַּשִּׁבְיָ תֵּלַכְנָה: 19וְעָשִׂיתִי שְׁפָטִים בְּמִצְרָיִם וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיְהִי בְּאַחַת עֶשְׂרֵהׂ שָׁנָה בֶּרִאשׁוֹן בְּשִׁבְעָה לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 21בֶּן־אָדָם אֶת־זְרוֹעַ פַּרְעֹה
מֶלֶךְ־מִצְרַיִם שָׁבָרְתִּי וְהִנֵּה לֹא־חֻבְּשָׁה לָתֵת רְפֻאֹות לָשׂוּם חִתּוּל לְחָבְשָׁהּ לְחָזְקָהּ לְתָפְשׂ בֶּחָרֶב׃ ס
22לָכֵן כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְשָׁבַרְתִּי אֶת־זְרֹעֹתָיו אֶת־הַחֲזָקָה וְאֶת־הַנִּשְׁבֶּרֶת וְהִפַּלְתִּי
אֶת־הַחֶרֶב מִיָּדוֹ׃ 23וְהֵפִצוֹתִי אֶת־מִצְרַיִם בַּגּוֹיִם וְזֵרִיתֶם בָּאֲרָצוֹת׃ 24וְחִזַּקְתִּי אֶת־זְרֹעוֹת מֶלֶךְ בָּבֶל וְנָתַתִּי אֶת־חַרְבִּי
בְּיָדוֹ וְשָׁבַרְתִּי אֶת־זְרֹעוֹת פַּרְעֹה וְנָאַק נַאֲקוֹת חָלָל לְפָנָיו׃ 25וְהַחֲזַקְתִּי אֶת־זְרֹעוֹת מֶלֶךְ בָּבֶל וּזְרֹעוֹת פַּרְעֹה תִּפֹּלְנָה
וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּתִתִּי חַרְבִּי בְּיַד מֶלֶךְ־בָּבֶל וְנָטָה אוֹתָהּ אֶל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 26וְהֵפִצוֹתִי אֶת־מִצְרַיִם בַּגּוֹיִם וְזֵרִיתִי
אוֹתָם בָּאֲרָצוֹת וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ ס

31

Enduluma y'e Libano

[1] Omu mwâka gwa kal'ikumi na muguma, omu mwêzi gwa kasharhu, omu lusiku lurhanzi lw'omwêzi, akanwa ka Nyamubâho kancintindakwo muli ebîra binwa, erhi:

[2] «Mwene omuntu, obwîre Faraoni mwâmi w'e Mîsiri kuguma n'omwandu gw'abambali, erhi: Bici nankakugerera kwomuli obula bugale bwâwe? [3] Alaga byo: oku muyerezi[u] gw'e Libano ogujira amashami minjinjà, ebyâsi byofofi n'omurhi gulengerîre, omu bitu mwo irhwerhwe lyâge lihikira. [4] Amîshi garhuma gwàkula, omusîma gwarhuma gwàliha, enyîshi zakazâgihulula aha burhambi bw'aha gwàli gurhwezirwe n'emibunda yazo yakazihika oku yindi mirhi yàli omu mashwa, [5] Kwo kwarhumaga gulihûka okwo kulusha eyindi mirhi y'omu mashwa, n'amashami gâgwo galuga, n'amahaji gâgwo galandira bwenêne ebwa obwôla bunji bw'amîshi gakazâgija emunda guli. [6] Ebinyunyi by'emalunga byôshi byayishikaziyûbaka enyôgomuli gwo, ensimba z'erubala zakaziburhira muli gwo, abantu ba ngasi lubero bakazihumûkira omu cîhôho câgo. [7] Gwàli mwinjinja omu buli bwâgo n'omu kulandira kw'amashami gâgwo. Emizi yagwo yakazilandira omu mîshi manene bwenêne. [8] Erhayûmânanaga nagwo emiyerezi y'omu ishwa lya Nyamuzinda, e-nsindani zirhankagerîrwe oku mashami gâgwo ntà yindi mirhi yankalingânîne n'amahaji gâgwo, ntà murhi gw'omu ishwa lya Nyamuzinda gwankagurhalusire bwinjà. [9] Nàleka gwàshabuka bwinjinjà. Gwakaziyagalana kulusha eyindi mirhi y'omu ishwa lya Nyamuzinda.»

[10] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Ebwa kubà gwamashigalika erhi kulihûka kwâge kurhuma, ebwa kubà irhwerhwe lyâge linakazihikira omu bitù, ebwa kubà gukola gukazicîbona erhi okwôla kurhuma, [11] nàguhanyire omu maboko g'omuluzi w'amashanja nti agujirire nk'oku obubî bwge bunali, obubî bwâge bwàrhumire nâgukaga. [12] Abantu b'ihanja bagutwîre bali balya bantu baminya kulusha agandi mashanja gôshi, bâgukubira oku ntondo,

[u] **31.3** muyerezi gwo baderha omu nfarasè mpu cèdre

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amashami gâgo garhogera omu rhubanda rhoshi; abanagaka bâgo bavunirwa omu misîma yôshi y'omu cihugo, amashanja gôshi g'igulu gayâsire ecihôho câgo, bàgukabulira. [13] Oku misigala yago[v], ebinyunyi by'emalunga binakaziyishikabêra kwo, n'omu banagaka bâgomuli ensimba zôshi z'erubala.

[14] Lyo harhagiba omurhi gudomererwa gwacîkuza, erhi bulî bwâgo burhuma, gurhaginaheka obulî bwâgo omu nkuba karhî k'ebitù, lyo harhagiba omurhi gwayunjula mîshi na ntyo gubè gwa bucîbone oku yindi mirhi. Bulya yôshi eligunzibwe n'olufu, yâja ekuzimu omu idaho, yajibêra haguma n'abâna ba abantu balya bayandagalîre ekuzimu. [15] Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Olusiku gwayandagaliraga e kuzimu nàrhegeka nti habe okushibà, nàbwikula ekuzimu, nàyimanza enyishi zâge n'amîshi gâge manjimanji gàyimanzibwe. Nàyimanzize Libano erhi gwo gurhuma, kandi gwàrhuma emirhi yôshi y'omu lubala yahuha. [16] Oku lubî lw'okuhirima kwâgo, amashanja gôshi, nâgagezamwo omusisi, erhi nguyandagaliza ekuzimu haguma na balya bayandagalira omu mwîna. Yajirirhûlirizanya eyôla kuzimu. Eyo mirhi y'e Edeni, yo yàli bulimbi na bwinjà bw'e Libano, ngasi mirhi yanakazâgidomererwa. [17] N'iburha lyâgo lyayûbakaga omu cihôho câgo, omu karhî k'amashanja, nalyo lyàja ekuzimu, emwa abantu bànigagwa n'engôrho.

[18] Guhi mwàli muyumânîne mweshi nago oku kujà irenge n'oku bulî, omu mirhi yôshi y'omu Edeni? Okwôla wâjikwebwa, mweshi n'emirhi y'omu Edeni, omu ndalâlà y'idaho, wâgendigwishira ekarhî k'entakembulwa, haguma n'abayisirwe n'engôrho. Lâba Faraoni n'omwandu gw'engabo yâge, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 31

וַיְהִי בְּאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה בַּשְּׁלִישִׁי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2בֶּן־אָדָם אֱמֹר אֶל־פַּרְעֹה
מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְאֶל־הֲמוֹנוֹ אֶל־מִי דָמִיתָ בְגָדְלֶךָ: 3הִנֵּה אַשּׁוּר אֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יְפֵה עָנָף וְחֹרֶשׁ מֵצַל וּגְבַהּ קוֹמָה וּבֵין
עֲבֹתִים הָיְתָה צַמַּרְתּוֹ: 4מַיִם גִּדְּלוּהוּ תְּהוֹם רֹמְמָתְהוּ אֶת־נַהֲרֹתֶיהָ הֹלֵךְ סְבִיבוֹת מַטָּעָהּ וְאֶת־תְּעָלֹתֶיהָ שִׁלְּחָה אֶל
כָּל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה: 5עַל־כֵּן גָּבְהָא קֹמָתוֹ מִכֹּל עֲצֵי הַשָּׂדֶה וַתִּרְבֶּינָה סַרְעַפֹּתָיו וַתֶּאֱרַכְנָה פֹּארֹתָו מִמַּיִם רַבִּים
בְּשַׁלְחֹו: 6בְּסַעֲפֹתָיו קִנְנוּ כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְתַחַת פֹּארֹתָיו יָלְדוּ כֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּבְצִלּוֹ יֵשְׁבוּ כָּל גּוֹיִם רַבִּים: 7וַיִּיַף
בְּגָדְלוֹ בְּאָרְכּוֹ דָּלִיּוֹתָיו כִּי־הָיָה שָׁרְשׁוֹ אֶל־מַיִם רַבִּים: 8אֲרָזִים לֹא־עִמָּמֻהוּ בְּגַן־אֱלֹהִים בְּרוֹשִׁים לְא דָמוּ אֶל־סַעֲפֹתָיו
וְעַרְמֹנִים לְא־הָיוּ כְּפֹארֹתָיו כָּל־עֵץ בְּגַן־אֱלֹהִים לֹא־דָמָה אֵלָיו בְּיָפְיוֹ: 9יָפֶה עָשִׂיתִיו בְּרֹב דָּלִיּוֹתָיו וַיְקַנְאֻהוּ
כָּל־עֲצֵי־עֵדֶן אֲשֶׁר בְּגַן הָאֱלֹהִים: ס

[v] **31.13** yago arhalikwo "hisegerewo ^ " n'obwo hiri kuli: câgo, gâgo, bâgo, bwâge, lyâge

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10 לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן אֲשֶׁר גָּבַהְתָּ בְקוֹמָה וַיִּתֵּן צַמַּרְתּוֹ אֶל־בֵּין עֲבוֹתִים וְרָם לִבָּבוֹ בְּגָבְהוֹ: 11 וְאֶתְּנֵהוּ בְּיַד
אֵיל גּוֹיִם עָשֹׂה יַעֲשֶׂה לּוֹ כְּרִשְׁעוֹ גֵּרַשְׁתִּהוּ: 12 וַיִּכְרְתֻהוּ זָרִים עָרִיצֵי גּוֹיִם וַיִּטְּשֻׁהוּ אֶל־הֶהָרִים וּבְכָל־גֵּאָיוֹת נָפְלוּ
דָלְיוֹתָיו וַתִּשָּׁבֵרְנָה פְּאֹרֹתָיו בְּכֹל אֲפִיקֵי הָאָרֶץ וַיֵּרְדוּ מִצִּלּוֹ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ וַיִּטְּשֻׁהוּ: 13 עַל־מַפַּלְתּוֹ יִשְׁכְּנוּ כָּל־עוֹף
הַשָּׁמַיִם וְאֶל־פְּאֹרָתָיו הָיוּ כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה: 14 לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִגְבְּהוּ בְקוֹמָתָם כָּל־עֲצֵי־מַיִם וְלֹא־יִתְּנוּ אֶת־צַמַּרְתָּם
אֶל־בֵּין עֲבוֹתִים וְלֹא־יַעַמְדוּ אֵלֵיהֶם בְּגָבְהָם כָּל־שֹׁתֵי מָיִם כִּי־כֻלָּם נִתְּנוּ לַמָּוֶת אֶל־אֶרֶץ תַּחְתִּית בְּתוֹךְ בְּנֵי אָדָם
אֶל־יוֹרְדֵי בוֹר: ס
15 כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּיוֹם רִדְתּוֹ שְׁאוֹלָה הֶאֱבַלְתִּי כִּסֵּיתִי עָלָיו אֶת־תְּהוֹם וָאֶמְנַע נַהֲרוֹתֶיהָ וַיִּכָּלְאוּ מַיִם רַבִּים
וָאַקְדִּר עָלָיו לְבָנוֹן וְכָל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה עָלָיו עֻלְפֶּה: 16 מִקּוֹל מַפַּלְתּוֹ הִרְעַשְׁתִּי גּוֹיִם בְּהוֹרִדִי אֹתוֹ שְׁאוֹלָה אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר
וְנֻחֲמוּ בְּאֶרֶץ תַּחְתִּית כָּל־עֲצֵי־עֵדֶן מִבְחַר וְטוֹב־לְבָנוֹן כָּל־שֹׁתֵי מָיִם: 17 גַּם־הֵם אִתּוֹ יָרְדוּ שְׁאוֹלָה אֶל־חַלְלֵי־חָרֶב
וּזְרֹעוֹ יָשְׁבוּ בְצִלּוֹ בְּתוֹךְ גּוֹיִם: 18 אֶל־מִי דָמִית כֶּכָה בְּכָבוֹד וּבְגֹדֶל בַּעֲצֵי־עֵדֶן וְהוּרַדְתָּ אֶת־עֲצֵי־עֵדֶן אֶל־אֶרֶץ תַּחְתִּית
בְּתוֹךְ עֲרֵלִים תִּשְׁכַּב אֶת־חַלְלֵי־חָרֶב הוּא פַרְעֹה וְכָל־הֲמוֹנֹה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: ס

32

Obuhanya bwa Faraoni n'obw'e Mîsiri

1 Omu mwâka gwa kal'ikumi na kabirhi, omu mwêzi gwa kal'ikumi na kahiri, omu lusiku lurhanzi lw'omwêzi, akanwa ka Nyamubâho kanaci-ntindakwo muli ebîra binwa, erhi: 2 «Mwene omuntu oderhe ebinwa by'okula-kira Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri omubwîre, erhi: Wâni ntale ntorho y'amashanja wamâherêrekera! Wàli oyosire nka kula engôna[w] erhogomerera omu nyanja, wakazâgicirhunika omu nyîshi zâwe; wakazigirhwanza n'amagulu gâwe, ntyo washerêza emibunda yazo. 3 Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Nâkurhega n'akeshe kâni, amashanja gâkugorha, gayishe gâkukulula omu milaga yâni. 4 Nakukwêba ebulambo ngendikuheba omu bulambo, nanjire ebinyunyi by'emalunga byôshi bikazigwa kuli we, ensimba z'omu igulu zikulye ziyigurhe. 5 Nâlambika omurhumba gwâwe oku ntondo, weshi oyunjuze orhubanda bibolereza. 6 Nâdomerera ecihugo n'ebwa kuhulula mwôgomukò, gusôkere ciru n'oku ntondo n'emisîma yôshi yayunjulira n'ogwomukò. 7 Amango obulangashane bwâwe bwâzima nanabwîkira amalunga, mpi-re n'omwizimya omu nyenyêzi, nâbwikira izûba n'ebitù n'omwêzi gurhacikamoleke n'obulangashane bwâgwo. 8 Ebimole by'e malunga byôshi nâbizimya erhi we orhumire, n'ecihugo câwe ncibumbe mwizimya, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. 9 Nâkuniza omurhima gw'embaga nyinji, amango nâmanyîsa omu mashanja, birya bihugo orhishi, ngasi mabî gàkuyishire erhi ohirima.

---

[w] **32.2** engôna mpu ye "crocodile" omu nfarasè

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] Nâhira embaga nyinji omu mirhanyo erhi we orhuma, n'emvîri z'abâmi bâbo zibangalale oku irhwe erhi we orhuma, amango babona nâgeza engôrho yâni embere zâbo. Ntâye orhâgeremwo omusisi yeshi muli olwôla Iusiku wanâhirime. [11] Bulya, ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Engôrho y'omwâmi w'e Babiloni yâkubwabwarhula! [12] Nâmalîra omwandu gw'engabo yâwe n'engôrho y'abalume b'entwâli, bantu bakali omu mashanja gôshi; basabunga obugale bw'e Mîsiri n'omwandu gw'engabo yâge gôshi gwaherêrekera. [13] Ebishwêkwa byâge byôshi nâbimalirira oku burhambi bw'amîshi manji; okugulu kw'omuntu kurhakacigarhwanza, ensenyi z'ensimba zirhakacigarhwanza. [14] Nânyihya amîshi gâzo, n'enyishi zâgo zikazihulula nka mavurha, kwo adesire Nyamubâho.

[15] Amango najira ecihugo ca Mîsiri cibè cihugo cisherîre, cihugo cahagwi-rwe, cihugo cirhacibamwo akantu, amango nâmalîra abantu baciyûbakamwo, ntyo banamanya oku nie na ndi Nyamubâho. [16] Gwomulenge ogwôla, baguyimbe abanyere b'amashanja baguyimbe; baguyimbe, bakola balakira Mîsiri n'omwandu gw'engabo yâge; baguyimbe, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho».

Faraoni ayandagalira ekuzimu

[17] Omu mwâka gwa kal'ikumi na kabirhi, Omu nsiku ikumi n'irhanu z'omêzi, akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [18] «Mwene omu□tu, olakire omwandu gw'engabo z'e Mîsiri, oguyandagaze ekuzimu gonene kuguma na bâli b'amashanja g'abaluzi, gaje omu idaho kuguma na ngasi bandi bajà omu nshinda. [19] Ndi wali omlushire bwinjà? Oyandagalire omu nshinda mweshi n'entake-mbûlwa! [20] Bâkumba bôshi n'abandi banizirwe n'engôrho. Obwo engôrho yamâyomolwa oyishage wakulula Mîsiri n'omwandu gwâge gw'engabo. [21] Abàli ntwâli kulusha, kuguma n'abakazag'imurhabâla, bamuganîrira eyôla kuzimu mpu: Bayandagîre; bakola bacihengesire balya bantakembûlwa, banigagwa n'engôrho!

[22] Eyôla munda eri Asuru bôshi n'engabo yâge, ebyûsho byâge bimuzongolosire; bôshi bali bànizirwe, bafà n'engôrho. [23] Ebyûsho byâge babiheba omu ndalâlà ekuzimu, engabo yâge ezungulusire ecûsho câge; bôshi bâli bani-ziriwe, bafà n'engôrho, n'obwo bwo bakazag'ihira ecâba omu igulu ly'abazîne! [24] Eyôla munda eri Elamu n'omwandu gw'engabo zâge guzungulusire ecu-sho câge, bôshi kunigwa bànizirwe, bafà n'engôrho, ntakembûlwa zàya-ndagaliraga ekuzimu omu idaho; bakazâg'ilumiza ecôbà omu igulu ly'abazîne, bagendanaga enshonyi zâbo eyôla munda emw'abayandagalire ekuzimu. [25] Bà-muha ecirâlo omu karhi k'abanizirwe, ebyusho by'omwandu gw'engabo zâge bimuzonge; ezo ntakembulwa zôshi ngôrho yàziyisire. N'obwo abantu bakazâg'igeramwo omusisi erhi kubayôboha kurhuma hano igulu ly'abazîne; bagendanaga enshonyi zâbo emwa balya bayandagalire ekuzimu. Babahira omu ngabo y'abanizirwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[26] Eyôla munda eri Mesheki, Tubali n'omwandu gwâbo gw'engabo, ebyu-sho byâbo bimuzongolosire; ezôla ntakembulwa zôshi engôrho yàziyisire; n'obwo bàli bamahira ecôbà omu igulu ly'abazîne. [27] Barhâkacihengeka aha burhambi bw'entwâli, abôla b'entakembulwa bafaga, bayandagalira ekuzimu n'emirasano yâbo n·engôrho zâbo bakazizihira aha irhwe lyâbo erhi n'ebyâha bajizire biri omu mavuha gâbo, n'obwo ecôbà c'ezôla ntwàli cali cilumîre igulu ly'abazîne. [28] Ci wêhe wâyirhirwa omu karhî k'entakembulwa, bâkuhengeka aha burhambi bw'abàyirhagwa n'engôrho. [29] Eyôla munda eri Edomu: abâmi bâge hôshi n'abaluzi bâge, ciru akaba ntaho barhahimaga, bakola bàganjîrwe muli balya bàyirhagwa n'engôrho; nabo bakola bacihengesire aha burhambi bw'entakembûlwa, bâbo baya-ndagalire ekuzimu nka bwo.

[30] Eyôla munda eri abaluzi lw'olunda lw'emwênè, bali yo bôshi haguma na Abanya-Sidoni bôshi; bàyandagire kuguma n'abanigagwa, n'obwo barhâhimagwa kujira ecôbà, lêro buno enshonyi z'oburhwâli bàlibagwêrhe zikola zibabu-mbire! Zicihengekage ezôla ntakembûlwa, haguma n'abayirhagwa n'engôrho, banahêke enshonyi zâbo emwa balya bayandagalire ekuzimu! [31] Faraoni âbabona anarhulirira hano abona ogwôla mwandu gw'engabo; nabo ngôrho yâbayîrha Faraoni n'engabo yâge. Kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [32] Neci, nàli mmuyêmêrire ahire ecôbà omu igulu ly'abazîne, ci lolaga oku akola acîhengesire aha burhambi bw'entakembulwa, haguma na balya bayirhagwa n'engôrho. Faraoni kwo àbire ntyôla bôshi n'omwandu gw'engabo zâge, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 32

1 וַיְהִי בִּשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה בִּשְׁנֵי־עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2 בֶּן־אָדָם שָׂא קִינָה
עַל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כְּפִיר גּוֹיִם נִדְמֵיתָ וְאַתָּה כַּתַּנִּים בַּיַּמִּים וַתָּגַח בְּנַהֲרוֹתֶיךָ וַתִּדְלַח־מַיִם בְּרַגְלֶיךָ
וְתִרְפֹּס נַהֲרוֹתָם: 3 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וּפָרַשְׂתִּי עָלֶיךָ אֶת־רִשְׁתִּי בִּקְהַל עַמִּים רַבִּים וְהֶעֱלוּךָ בְּחֶרְמִי: 4 וּנְטַשְׁתִּיךָ
בָּאָרֶץ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה אֲטִילֶךָּ וְהוֹשַׁבְתִּי עָלֶיךָ כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְהִשְׂבַּעְתִּי מִמְּךָ חַיַּת כָּל־הָאָרֶץ: 5 וְנָתַתִּי אֶת־בְּשָׂרְךָ
עַל־הֶהָרִים וּמִלֵּאתִי הַגֵּאָיוֹת רָמוּתֶךָ: 6 וְהִשְׁקֵיתִי אֶרֶץ צָפָתְךָ מִדָּמְךָ אֶל־הֶהָרִים וַאֲפִקִים יִמָּלְאוּ מִמֶּךָּ: 7 וְכִסֵּיתִי
בְכַבּוֹתְךָ שָׁמַיִם וְהִקְדַּרְתִּי אֶת־כּוֹכְבֵיהֶם שֶׁמֶשׁ בֶּעָנָן אֲכַסֶּנּוּ וְיָרֵחַ לֹא־יָאִיר אוֹרוֹ: 8 כָּל־מְאוֹרֵי אוֹר בַּשָּׁמַיִם אַקְדִּירֵם
עָלֶיךָ וְנָתַתִּי חֹשֶׁךְ עַל־אַרְצְךָ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 9 וְהִכְעַסְתִּי לֵב עַמִּים רַבִּים בַּהֲבִיאִי שִׁבְרְךָ בַּגּוֹיִם עַל־אֲרָצוֹת אֲשֶׁר
לֹא־יָדַעְתָּם: 10 וַהֲשֹׁמֹתִי עָלֶיךָ עַמִּים רַבִּים וּמַלְכֵיהֶם יִשְׂעֲרוּ עָלֶיךָ שַׂעַר בְּעוֹפְפִי חַרְבִּי עַל־פְּנֵיהֶם וְחָרְדוּ לִרְגָעִים
אִישׁ לְנַפְשׁוֹ בְּיוֹם מַפַּלְתֶּךָ: ס
11 כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה חֶרֶב מֶלֶךְ־בָּבֶל תְּבוֹאֶךָּ: 12 בְּחַרְבוֹת גִּבּוֹרִים אַפִּיל הֲמוֹנֶךָ עָרִיצֵי גּוֹיִם כֻּלָּם וְשָׁדְדוּ אֶת־גְּאוֹן
מִצְרַיִם וְנִשְׁמַד כָּל־הֲמוֹנָהּ: 13 וְהַאֲבַדְתִּי אֶת־כָּל־בְּהֶמְתָּהּ מֵעַל מַיִם רַבִּים וְלֹא תִדְלָחֵם רֶגֶל־אָדָם עוֹד וּפַרְסוֹת
בְּהֵמָה לֹא תִדְלָחֵם: 14 אָז אַשְׁקִיעַ מֵימֵיהֶם וְנַהֲרוֹתָם כַּשֶּׁמֶן אוֹלִיךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 15 בְּתִתִּי אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

שְׁמָמָה וּנְשַׁמָּה אֶרֶץ מִמְלְאָהּ בְּהַכּוֹתִי אֶת־כָּל־יוֹשְׁבֵי בָהּ וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ 16קִינָה הִיא וְקוֹנְנוּהָ בְּנוֹת הַגּוֹיִם
תְּקוֹנְנֶהָ אוֹתָהּ עַל־מִצְרַיִם וְעַל־כָּל־הֲמוֹנָהּ תְּקוֹנְנֶהָ אוֹתָהּ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ פ
17וַיְהִי בִּשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 18בֶּן־אָדָם נְהֵה עַל־הֲמוֹן מִצְרַיִם
וְהוֹרִדֵהוּ אֹותָהּ וּבְנוֹת גּוֹיִם אַדֶּרֶת אֶל־אֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר׃ 19מִמִּי נָעַמְתְּ רְדָה וְהָשְׁכְּבָה
אֶת־עֲרֵלִים׃ 20בְּתוֹךְ חַלְלֵי־חֶרֶב יִפֹּלוּ חֶרֶב נִתְּנָה מָשְׁכוּ אוֹתָהּ וְכָל־הֲמוֹנֶיהָ׃ 21יְדַבְּרוּ־לֹו אֵלֵי גִּבּוֹרֵים מִתּוֹךְ שְׁאוֹל
אֶת־עֹזְרָיו יָרְדוּ שָׁכְבוּ הָעֲרֵלִים חַלְלֵי־חָרֶב׃ 22שָׁם אַשּׁוּר וְכָל־קְהָלָהּ סְבִיבוֹתָיו קִבְרֹתָיו כֻּלָּם חֲלָלִים הַנֹּפְלִים
בֶּחָרֶב׃ 23אֲשֶׁר נִתְּנוּ קִבְרֹתֶיהָ בְּיַרְכְּתֵי־בֹור וַיְהִי קְהָלָהּ סְבִיבוֹת קִבְרָתָהּ כֻּלָּם חֲלָלִים נֹפְלִים בַּחֶרֶב אֲשֶׁר־נָתְנוּ
חִתִּית בְּאֶרֶץ חַיִּים׃ 24שָׁם עֵילָם וְכָל־הֲמוֹנָהּ סְבִיבוֹת קִבְרָתָהּ כֻּלָּם חֲלָלִים הַנֹּפְלִים בַּחֶרֶב אֲשֶׁר־יָרְדוּ עֲרֵלִים |
אֶל־אֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת אֲשֶׁר נָתְנוּ חִתִּיתָם בְּאֶרֶץ חַיִּים וַיִּשְׂאוּ כְלִמָּתָם אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר׃ 25בְּתוֹךְ חֲלָלִים נָתְנוּ מִשְׁכָּב לָהּ
בְּכָל־הֲמוֹנָהּ סְבִיבוֹתֶיהָ קִבְרֹתֶהָ כֻּלָּם עֲרֵלִים חַלְלֵי־חֶרֶב כִּי־נִתַּן חִתִּיתָם בְּאֶרֶץ חַיִּים וַיִּשְׂאוּ כְלִמָּתָם אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר
בְּתוֹךְ חֲלָלִים נִתָּן׃ 26שָׁם מֶשֶׁךְ תֻּבַל וְכָל־הֲמוֹנָהּ סְבִיבוֹתָיו קִבְרוֹתֶיהָ כֻּלָּם עֲרֵלִים מְחֻלְלֵי חָרֶב כִּי־נָתְנוּ חִתִּיתָם
בְּאֶרֶץ חַיִּים׃ 27וְלֹא יִשְׁכְּבוּ אֶת־גִּבּוֹרִים נֹפְלִים מֵעֲרֵלִים אֲשֶׁר יָרְדוּ־שְׁאוֹל בִּכְלֵי־מִלְחַמְתָּם וַיִּתְּנוּ אֶת־חַרְבוֹתָם תַּחַת
רָאשֵׁיהֶם וַתְּהִי עֲוֹנֹתָם עַל־עַצְמוֹתָם כִּי־חִתִּית גִּבּוֹרִים בְּאֶרֶץ חַיִּים׃ 28וְאַתָּה בְּתוֹךְ עֲרֵלִים תִּשָּׁבֵר וְתִשְׁכַּב
אֶת־חַלְלֵי־חָרֶב׃ 29שָׁמָּה אֱדוֹם מְלָכֶיהָ וְכָל־נְשִׂיאֶיהָ אֲשֶׁר־נִתְּנוּ בִגְבוּרָתָם אֶת־חַלְלֵי־חָרֶב הֵמָּה אֶת־עֲרֵלִים יִשְׁכָּבוּ
וְאֶת־יֹרְדֵי בוֹר׃ 30שָׁמָּה נְסִיכֵי צָפוֹן כֻּלָּם וְכָל־צִדֹנִי אֲשֶׁר־יָרְדוּ אֶת־חֲלָלִים בְּחִתִּיתָם מִגְּבוּרָתָם בוֹשִׁים וַיִּשְׁכְּבוּ
עֲרֵלִים אֶת־חַלְלֵי־חָרֶב וַיִּשְׂאוּ כְלִמָּתָם אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר׃ 31אוֹתָם יִרְאֶה פַרְעֹה וְנִחַם עַל־כָּל־הֲמוֹנָה חַלְלֵי־חָרֶב פַּרְעֹה
וְכָל־חֵילוֹ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ 32כִּי־נָתַתִּי אֶת־חִתִּיתוֹ בְּאֶרֶץ חַיִּים וְהֻשְׁכַּב בְּתוֹךְ עֲרֵלִים אֶת־חַלְלֵי־חָרֶב פַּרְעֹה
וְכָל־הֲמוֹנֹה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ פ

33

Omulêbi ali mulanzi w'olubaga lwa bene Israheli

[1] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] «Mwene omuntu, ogend'ibwîra bene olubaga lwâwe, erhi: Nka namâyômolera ecihugo engôrho, abantu b'ecôla cihugo banayanke muntu muguma muli bo mpu abè mulanzi; [3] oyûla mulanzi, nk'amabona engôrho ekola eyômolîrwe ecihugo, anabuhe omushekera arhonde olubaga. [4] Omuntu wankayumva omushekera gwabûhwa akanabula buyâka, erhi engôrho yankayisha ekanamuhunjukana, yêne wankabarhula omukò gwâge. [5] Anayumvîrhe omulenge gw'omushekera arhanadesire mpu ayâka; omukò gwâge yêne gulikwo; ci kônene erhi ankayâka, oyôla muntu ânaciza obuzîne bwâge. [6] Ci erhi omulanzi akabona engôrho ekola eyômolîrwe ecihugo, akanabula kubûha omushekera gw'okurhonda olubaga n'erhi engôrho yankayisha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ekahunjukana muguma muli bo, neci oyôla afire erhi câha câge cirhuma, ci kônene omukò gw'oyu muntu nagudôsa omulanzi. [7] Nâwe wâni, mwene omuntu, nàkujizire mulanzi w'olubaga lwa bene Israheli: erhi okayumva oluderho lw'ekanwa kani, wanababwîrizakwo oku izîno lyâni. [8] Erhi nankabwîra omuntu mubî nti: «We muntu mubî, okuli wâfa!» erhi wankahulika okabula bwamubwîriza mpu aleke enjira yâge mbî, oyôla muntu anafa erhi câha câge cirhuma; ci kônene we nankadôsa omukò gwâge». [9] Ci kônene erhi wankamubwîriza mpu aleke enjira yâge mbî, akanabula buleka eyôla njira mbî, oyôla muntu anafa erhi câha câge cirhuma, ci kônene wêhe wanaciza obuzîne bwâwe.

Okugoma n'okugomôka

[10] Nâwe wâni mwene omuntu, ojibwîra omulala gwa bene Israheli, erhi: Loli oku munakaziderha ebîra binwa, erhi: Amabi gîrhu n'ebyâha bîrhu rhwênene binali kwo, kandi byo birhuma rhufa; kurhi rhwakalamaga? [11] Ogend'ibabwîra oku: Ndahîre obuzîne bwâni! Kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Ntalonza nti omunyabyâha aherêrekere, ci nti omunyabyâha aleke enjira yâge mbî analame. Mugomôke, mugomôke, muleke enjira mbî! Cici carhuma wâle-kifa, wâni mulala gwa bene Israheli? [12] Nâwe wâni mwene omuntu, obwîre bene olubaga lwâwe, erhi: Obushinganyanya bw'omushinganyanya burhankamuciza nka amaba mugoma, n'omubî arhankafa n'obubî bwâge nka amaleka obôla bubî bwâge, kuguma n'omuntu wàli mushinganyanya arhankalama erhi obôla bushinganyanya bwâge burhuma nka kulya amacihira omu câha. [13] Erhi nankabwîra omushinganyanya nti okuli wâlama, ci yêhe omu kucîkubagira obushinganyanya bwâge, ârhondêre okukazijira amabî, barhankacikengêra ebijiro byâge by'obushinganyanya na bulya bubî bwâge àjiraga bo bwârhuma ankafà. [14] Na nka namaâbwîra omunyabyâha nti wafa okunali, nka akaleka enjira yâge mbî akarhondêra okukazijira ebiri binjà binashingânîne, [15] oyôla muntu mubî erhi anka-lyûla omwenda gwâge, erhi akagalula ebi anyagaga, erhi akanashimba amarhegeko gahâna akalamo, buzira kucishubira omu byâha, okuli ânalama, arha-nkacifa. [16] Barhankacikengêra galya mabî gâge akazâgijira, ajizire ebishingânîne; okuli âlama. [17] Bene olubaga lwâwe badesire mpu: «Enjira ya Nyakasane erhaba eshingânîne». Enjira yâbo bone yo erhaba eshingânîne! [18] Erhi omushinganyanya ankaleka obushinganyanya bwâge akarhondêra okukajira amabî, ânafa erhi okwôla kurhumire; [19] n'omunyabyâha erhi ankaleka obubî bwâge akakazijira ebiri binjà binashingânîne, okwôla kwanarhuma alama. [20] Kurhanarhuma mu-rhaderha mpu: «Enjira ya Nyamubâho erhaba nyinjà». Namutwîra ngasi muguma olubanja nk'oku enjira zinyu zinali, wâni mulala gwa bene Israheli.

Ecihugo ca bene Israheli canyagwa

[21] Omu mwâka gwa kal'ikumi na kabirhi kurhenga rhuli rhuhêsirwe bujà, omu mwêzi gwa kal'ikumi na kabirhi, omu nskiku irhanu z'omwêzi, omuntu wayishaga ayâka kurhenga e

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yeruzalemu ayisha ambwîra, erhi: Olugo lwanyazirwe!» [22] Ci kônene akanwa ka Nyamubâho kali erhi kampisire kwo bijingo embere oyôla muntu wayishaga ayâka ayishe, kanali kamabumbûla akanwa kâni embere aje emunda nali sêzi; akanwa kâni kabumbuka naleka okucibà kaduma.

Akalamo k' Abayahudi balisigire e Palestina-Israheli

[23] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [24] «Wâni mwene omuntu, abaciyûbasire omu bigûkà bya ecihugo ca bene Israheli badwîrhe baderha mpu: «Abrahamu àli yêne, anagalihâbwa eci cihugo nka kashambala kâge; nîrhu rhono rhukolaga rhuli mwandu rhwe rhwahabirwe ecîra cihugo nka kashambala kîrhu. [25] Co carhuma wajibabwîra, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Munakazilya enyama n'omukò gwâyo, munakazirhererekêra abazimu, munakazibulaga omukò, mwamânabuliderha mpu ecihugo ciri cîrhu! [26] Mukola mushiga engôrho yinyu, munakazihenya amabî, munakaz'ihemu-la mukà omulungu winyu munabuliderha mpu ecihugo ciri cinyu! [27] Alaga oku wayishibabwîra, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho erhi: Ndahiîre obuzîne bwâni! Abacisigire ebigûkà, ngôrho yâbayîrha, abali omu mashwa nâjira ensimba zibalye, abali omu nyumpa nzibuzibu nîsi erhi abali omu nyâla cihûsi câbayîrha. [28] Ecihugo nâjira ciyôrhe bwâmwa, ntâye wacigere oku ntondo zâco. [29] Ntyo bamanya oku nie na ndi Nyamubâho hano babona ecihugo cisigala bwâmwa, lishuba irungu erhi agôla mabî gâbo bakazijira garhuma.» [30] Yumva wâni mwene omuntu, abantu b'omu lubaga lwâwe, abadwîrhe bakuderhera omu bizimbêro by'enyumpa n'aha nyumvi zâbo, badwîrhe ba-hwehwerezanya, ngasi muguma na mwene wâbo mpu: «Muyîshe rhuyumve kanwa kahi karhenga emwa Nyamubâho». [31] Balundûkîre emwâwe; olubaga lwâni lwamâbwârhala embere zâwe; badwîrhe bayumvîrhiza ebinwa byâwe barhanabishimbe; banajire birya biri binjà omu kanwa kâbo; omurhima gwâbo bunguke bone guharhira. [32] Lolà oku kuli bo onali na mwimbiza kône olya oyi-mba bwinjà, olya ojira izù linjà n'okuziha bwinjà olulanga; banakaz'iyumvîrhiza ebinwa byâwe barhanabishimbe. [33] Hano kulya kubayishira, na lolà oku kuyiruka, bânamanyiraho oku hali omulêbi wàli ekarhî kâbo.»

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 33

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 1 בֶּן־אָדָם דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי־עַמְּךָ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶרֶץ כִּי־אָבִיא עָלֶיהָ חֶרֶב וְלָקְחוּ
עַם־הָאָרֶץ אִישׁ אֶחָד מִקְצֵיהֶם וְנָתְנוּ אֹתוֹ לָהֶם לְצֹפֶה: 3 וְרָאָה אֶת־הַחֶרֶב בָּאָה עַל־הָאָרֶץ וְתָקַע בַּשּׁוֹפָר וְהִזְהִיר
אֶת־הָעָם: 4 וְשָׁמַע הַשֹּׁמֵעַ אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וְלֹא נִזְהָר וַתָּבוֹא חֶרֶב וַתִּקָּחֵהוּ דָּמוֹ בְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה: 5 אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר
שָׁמַע וְלֹא נִזְהָר דָּמוֹ בּוֹ יִהְיֶה וְהוּא נִזְהָר נַפְשׁוֹ מִלֵּט: 6 וְהַצֹּפֶה כִּי־יִרְאֶה אֶת־הַחֶרֶב בָּאָה וְלֹא־תָקַע בַּשּׁוֹפָר וְהָעָם
לֹא־נִזְהָר וַתָּבוֹא חֶרֶב וַתִּקַּח מֵהֶם נֶפֶשׁ הִוא בַּעֲוֹנוֹ נִלְקָח וְדָמוֹ מִיַּד־הַצֹּפֶה אֶדְרֹשׁ: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7וְאַתָּה בֶן־אָדָם צֹפֶה נְתַתִּיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי דָּבָר וְהִזְהַרְתָּ אֹתָם מִמֶּנִּי: 8בְּאָמְרִי לָרָשָׁע רָשָׁע מָוֹת
תָּמוּת וְלֹא דִבַּרְתָּ לְהַזְהִיר רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ הוּא רָשָׁע בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת וְדָמוֹ מִיָּדְךָ אֲבַקֵּשׁ: 9וְאַתָּה כִּי־הִזְהַרְתָּ רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ
לָשׁוּב מִמֶּנָּה וְלֹא־שָׁב מִדַּרְכּוֹ הוּא בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת וְאַתָּה נַפְשְׁךָ הִצַּלְתָּ: ס
10וְאַתָּה בֶן־אָדָם אֱמֹר אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֵּן אֲמַרְתֶּם לֵאמֹר כִּי־פִשְׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ עָלֵינוּ וּבָם אֲנַחְנוּ נְמַקִּים וְאֵיךְ
נִחְיֶה: 11אֱמֹר אֲלֵיהֶם חַי־אָנִי | נְאֻם | אֲדֹנָי יְהוִה אִם־אֶחְפַּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם־בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה שׁוּבוּ
שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְלָמָּה תָמֻתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל: פ
12וְאַתָּה בֶן־אָדָם אֱמֹר אֶל־בְּנֵי־עַמְּךָ צְדָקַת הַצַּדִּיק לֹא תַצִּילֶנּוּ בְּיוֹם פִּשְׁעוֹ וְרִשְׁעַת הָרָשָׁע לֹא־יִכָּשֵׁל בָּהּ בְּיוֹם שׁוּבוֹ
מֵרִשְׁעוֹ וְצַדִּיק לֹא יוּכַל לְחָיוֹת בָּהּ בְּיוֹם חֲטֹאתוֹ: 13בְּאָמְרִי לַצַּדִּיק חָיֹה יִחְיֶה וְהוּא־בָטַח עַל־צִדְקָתוֹ וְעָשָׂה עָוֶל
כָּל־צִדְקֹתָו לֹא תִזָּכַרְנָה וּבְעַוְלוֹ אֲשֶׁר־עָשָׂה בּוֹ יָמוּת: 14וּבְאָמְרִי לָרָשָׁע מוֹת תָּמוּת וְשָׁב מֵחַטָּאתוֹ וְעָשָׂה מִשְׁפָּט
וּצְדָקָה: 15חֲבֹל יָשִׁיב רָשָׁע גְּזֵלָה יְשַׁלֵּם בְּחֻקּוֹת הַחַיִּים הָלַךְ לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת עָוֶל חָיוֹ יִחְיֶה לֹא
יָמוּת: 16כָּל־חַטֹּאתָו אֲשֶׁר חָטָא לֹא תִזָּכַרְנָה לוֹ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה עָשָׂה חָיוֹ יִחְיֶה: 17וְאָמְרוּ בְּנֵי עַמְּךָ לֹא יִתָּכֵן דֶּרֶךְ
אֲדֹנָי וְהֵמָּה דַּרְכָּם לֹא־יִתָּכֵן: 18בְּשׁוּב־צַדִּיק מִצִּדְקָתוֹ וְעָשָׂה עָוֶל וּמֵת בָּהֶם: 19וּבְשׁוּב רָשָׁע מֵרִשְׁעָתוֹ וְעָשָׂה מִשְׁפָּט
וּצְדָקָה עֲלֵיהֶם הוּא יִחְיֶה: 20וַאֲמַרְתֶּם לֹא יִתָּכֵן דֶּרֶךְ אֲדֹנָי אָישׁ כִּדְרָכָיו אֶשְׁפּוֹט אֶתְכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל: פ
21וַיְהִי בִּשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה בָּעֲשִׂרֵי בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ לְגָלוּתֵנוּ בָּא־אֵלַי הַפָּלִיט מִירוּשָׁלִַם לֵאמֹר הֻכְּתָה
הָעִיר: 22וְיַד־יְהוָה הָיְתָה אֵלַי בָּעֶרֶב לִפְנֵי בּוֹא הַפָּלִיט וַיִּפְתַּח אֶת־פִּי עַד־בּוֹא אֵלַי בַּבֹּקֶר וַיִּפָּתַח פִּי וְלֹא נֶאֱלַמְתִּי
עוֹד: פ
23וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 24בֶּן־אָדָם יֹשְׁבֵי הֶחָרְבוֹת הָאֵלֶּה עַל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים לֵאמֹר אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם
וַיִּירַשׁ אֶת־הָאָרֶץ וַאֲנַחְנוּ רַבִּים לָנוּ נִתְּנָה הָאָרֶץ לְמוֹרָשָׁה: ס
25לָכֵן אֱמֹר אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה עַל־הַדָּם | תֹּאכֵלוּ וְעֵינֵכֶם תִּשְׂאוּ אֶל־גִּלּוּלֵיכֶם וְדָם תִּשְׁפֹּכוּ וְהָאָרֶץ
תִּירָשׁוּ: 26עֲמַדְתֶּם עַל־חַרְבְּכֶם עֲשִׂיתֶן תּוֹעֵבָה וְאִישׁ אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ טִמֵּאתֶם וְהָאָרֶץ תִּירָשׁוּ: ס
27כֹּה־תֹאמַר אֲלֵהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה חַי־אָנִי אִם־לֹא אֲשֶׁר בֶּחָרְבוֹת בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ וַאֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה לַחַיָּה
נְתַתִּיו לְאָכְלָו וַאֲשֶׁר בַּמְּצָדוֹת וּבַמְּעָרוֹת בַּדֶּבֶר יָמוּתוּ: 28וְנָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ שְׁמָמָה וּמְשַׁמָּה וְנִשְׁבַּת גְּאוֹן עֻזָּהּ וְשָׁמְמוּ
הָרֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵין עוֹבֵר: 29וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּתִתִּי אֶת־הָאָרֶץ שְׁמָמָה וּמְשַׁמָּה עַל כָּל־תּוֹעֲבֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ: ס
30וְאַתָּה בֶן־אָדָם בְּנֵי עַמְּךָ הַנִּדְבָּרִים בְּךָ אֵצֶל הַקִּירוֹת וּבִפְתְחֵי הַבָּתִּים וְדִבֶּר־אֶחָד אֶת־אַחַד אִישׁ אֶת־אָחִיו לֵאמֹר
בֹּאוּ־נָא וְשִׁמְעוּ מָה הַדָּבָר הַיּוֹצֵא מֵאֵת יְהוָה: 31וְיָבֹאוּ אֵלֶיךָ כְּמְבוֹא־עָם וְיֵשְׁבוּ לְפָנֶיךָ עַמִּי וְשָׁמְעוּ אֶת־דְּבָרֶיךָ
וְאוֹתָם לֹא יַעֲשׂוּ כִּי־עֲגָבִים בְּפִיהֶם הֵמָּה עֹשִׂים אַחֲרֵי בִצְעָם לִבָּם הֹלֵךְ: 32וְהִנְּךָ לָהֶם כְּשִׁיר עֲגָבִים יְפֵה קוֹל וּמֵטִב
נַגֵּן וְשָׁמְעוּ אֶת־דְּבָרֶיךָ וְעֹשִׂים אֵינָם אוֹתָם: 33וּבְבֹאָהּ הִנֵּה בָאָה וְיָדְעוּ כִּי נָבִיא הָיָה בְתוֹכָם: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okuhiyêrekîre abangere b'Israheli

[1] Akanwa ka Nyamubâho kanacintidakwomuli ebîra binwa, erhi: [2] «Wâni mwene omuntu, oderhe ebinwa by'obulêbi oku balungere b'Israheli, olêbe onababwîre, erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Buhanya kuli balungere babî b'Israheli abarhajira kundi kurhi okurhali kucîyâ-bula bonene! Ka arhali busô bwo balungere bagwâsirwe okuyâbula? [3] Mwe mulya amarha, mwe muyambala emyamhalo y'amôya, mwe munakazirhere-kêra ebibuzi bitwêzire, arhali busô mwayabulaga. [4] Ebishwêkwa byâli bizamba murhabirhabâlaga okubona emisî, murhabukaga ebyàli bilwâla, murharhubaga ebyâli vunisire, murhagalulaga ebyali bihezire, murhanajaga mwalonza ebyàli bihezire, ci mwabihiramwo akavango n'okuniga. [5] Ebyôla bishwêkwa byôshi byashandabâna erhi kubula bangere kurhuma, byâbà biryo by'ensimba zôshi z'omu lubala, byàlumira hôshi. [6] Ebibuzi byâni bishandabîne omu ngasi ntondo n'omu ngasi rhurhondo rhushunjusire, ebibuzi byâni byalumîre hôshi, omu cihugo na ntâye obishibirire, ntâye wajà wabilonza.

[7] Co cirhumire, muyumvagye akanwa ka Nyamubâho wâni balungere: [8] Ndahîre oku izîno lyâni! kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Ebwa kubà ebibuzi byâni babilekêrire byanyagwa, ebwa kubà ebibuzi byâni byo bikola biba biryo by'ensimba z'omu lubala zôshi, kubula mungere kurhuma, ebwa kubà abangere bâni barhashibiriraga ebihuzi byâni ci babà bonene bwo bacîshîbirira, babilekêrera. [9] Okwola kwo kwarhuma, muyumvagye akanwa ka Nyamubâho, wâni balungere: [10] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Nkola nyagulîre abangere; nkola nabalyûza ebibuzi byâni, ntanaciyêmere bayâbula obusò bwâni n'abôla bangere lêro barhâcikâcîlise bonene; ebibuzi byâni nâbiyasa akanwa kâbo, arhali byo bâcikazilya.

[11] Bulya ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Mumbonage nkolaga nashîbirira niene ebibuzi byâni, nkaz'ibirhangula[x]. [12] Nka kula omungere arhangula ebibuzi byâge, olusiku ali olunda ebibuzi byâge biyâbukire, ntyo kwo nâkazirhangula ebibuzi byâni, nâbirhenza ngasi lunda byanahabukîre loshi omu mango g'olwikungu n'ag'omwizimya. [13] Nâbikula omu mbaga, nabishûbûza birhenge omu bihugo, nabishubiza oku budaka bwâbo nambiyâbulire oku ntondo z'Israheli, omu rhubanda n'omu hantu hayâbake omu cihugo. [14] Nâbiyâbulira omu malambo minjà, n'obuhasi bwâbo bwâba oku ntondo ndîrî z'Israheli, yo byâkazilâla eyoia munda omu kahasi kinja, byakaziyâbukira omu bulambo bujinyire, oku ntondo z'Israheli. [15] Niene nakaz'iyâbula ebibuzi byaâni, nambihire aha byarhamukira, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [16] Nâja nalongereza ecihezire, nâkaziyisha ngalwîre ecàli cihabusire; nâkaz'irhuba eciri n'ecibande, nkaz'igalulira emisî cirya càli cikola cizamba; ci konene cirya cakazâg'iciyâbula conene, cirya cakazâg'iciheka n'emisî, nâcisherêza, nâciha obuhane.

---

[x] **34.11** Erhi barhenga elubungo, bene Israheli harhacirhegekagwa n'abâmi nka kulya kw'ce mbere ci barhegekwa na Nyakasane yêne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17 Ninyu wâni, bibuzi byâni, ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Loli oku nkola nâjira
obucîranuzi ekarhî k'ebibuzi, engandabuzi n'ebihebe. 18 Ka okwinja kumukwânîne kurhali
kuyâbukira ahali obulambo bwinjà, mujè mwahonyogola ngasi bicisigîre by'omu bulambo
bwinyu, nîsi ka kurhali kwinjà okunywa amîshi gashongwîre n'agasigîre mugarhwanze n'ensenyi
zinyu? 19 Ebibuzi byâni byo bikolaga bikera ebi mwahonyogolaga, n'okunywa amîshi
mwarhwanzagya n'ensenyi zinyu! 20 Co cirhumire ababwîra ntyâla Nyakasane Nyamubâho, erhi:
Mundolekwo, nkola nâjira obucîranuzi ekarhî k'ecibuzi citwezire n'ecihosire. 21 Ebwa kubà
mwahukwîre n'ecifuba cinyu, n'ebirhugo binyu, kandi mwanatumirha n'amahembe ginyu ngasi
bibuzi byàli bihosire, kuhika mwalinda mubikwêba embuga, 22 niene nalîkûza ebibuzi byâni,
birhacirhwe buhagwe ntyo nâjira obucîranuzi ekarhî k'ebibuzi n'ebibuzi.

23 Nabilongeza lungere muguma, ye wakaz'ibiyâbula, omurhumisi wâni Daudi; oyo ye
wakaz'ibiyâbula, ye wâbà lungere wabyo[y]. 24 Niono Nyamubâho, nâba nie Nyamuzinda wâbo,
n'omurhumisi wâni Daudi aba ye muluzi wâbajà ekagarhî; nie Nyamubâho, niene nkudesire.
25 Nâjira haguma nabo endagâno y'omurhûla; nârhenza ensimba nkali omu cihugo,
bagendiyûbaka n'omurhûla omu irungu, banakaz'irhegeka omu mizirhu[z]. 26 Nâbajira bôshi,
kuguma n'àba- bali eburhambi, babè mugisho; nâkaz'ibaniekeza enkuba amango gakwânîne,
zâba nkuba za mugisho. 27 Omurhi gw'omu mashwa gwanaleheka n'idaho lyanayeramwo
emburho zâge, bâba n'omurhûla omu budaka bwâbo na ntyo banamanya oku nie na ndi
Nyamubâho hano mvuna emirhamba y'omuzigo bakazag'ihêka, na hano mbalîkûza kuli ngasi
bakazâg'ibaiibuza. 28 Ba-rhakaciba gwomunyago gw'amashanja, barhakacilibwa n'ensimba za
hano igulu, bayûbaka omu cihugo câbo n'omurhûla, buzira kadugundu. 29 Nâbamereza emburho
z'irenge, ecizombo cirhakacibarhenza omu cihugo, barhakanacibà bijâci by'amashanja. 30 Na
ntyo bâmanya oku niono Nyamubâho. Nyamuzinda wâbo, ndi ekarhî kâbo n'oku bo bali b'omu
mulala gw'Israheli bo baii lubaga lwâni, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. 31 Ninyu mwe
bibuzi byâni, mwe bibuzi by'omu bulambo bwâni, muli bantu; nâni ndi Nyamuzinda winyu, kwo
adesire Nyakasane Nyamubâho.»

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 34

[y] **34.23** Daudi, kuli kuderha mwene Daudi, muntu w'omu bûko bwâge, ye Yezu Kristu. Omu Myanzi y'Akalembe (Ywn 10, 11-14) Yezu acidesire oku ye Lungere mwinjà.
[z] **34.25** Nyamuzinda yêne ârhegeka olubaga lwâge n'okuboko k'omucunguzi omu bushinganyanya n'omurhûla.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2בֶּן־אָדָם הִנָּבֵא עַל־רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לָרֹעִים כֹּה אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה
הוֹי רֹעֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ רֹעִים אוֹתָם הֲלוֹא הַצֹּאן יִרְעוּ הָרֹעִים: 3אֶת־הַחֵלֶב תֹּאכֵלוּ וְאֶת־הַצֶּמֶר תִּלְבָּשׁוּ הַבְּרִיאָה
תִּזְבֵּחוּ הַצֹּאן לֹא תִרְעוּ: 4אֶת־הַנַּחְלוֹת לֹא חִזַּקְתֶּם וְאֶת־הַחוֹלָה לְא־רִפֵּאתֶם וְלַנִּשְׁבֶּרֶת לֹא חֲבַשְׁתֶּם וְאֶת־הַנִּדַּחַת
לֹא הֲשֵׁבֹתֶם וְאֶת־הָאֹבֶדֶת לֹא בִקַּשְׁתֶּם וּבְחָזְקָה רְדִיתֶם אֹתָם וּבְפָרֶךְ: 5וַתְּפוּצֶינָה מִבְּלִי רֹעֶה וַתִּהְיֶינָה לְאָכְלָה
לְכָל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וַתְּפוּצֶינָה: 6יִשְׁגּוּ צֹאנִי בְּכָל־הֶהָרִים וְעַל כָּל־גִּבְעָה רָמָה וְעַל כָּל־פְּנֵי הָאָרֶץ נָפֻצוּ צֹאנִי וְאֵין דּוֹרֵשׁ
וְאֵין מְבַקֵּשׁ: 7לָכֵן רֹעִים שִׁמְעוּ אֶת־דְּבַר יְהוָה: 8חַי־אָנִי נְאֻם | אֲדֹנָי יְהוִה אִם־לָא יַעַן הֱיוֹת־צֹאנִי | לָבָז וַתִּהְיֶינָה
צֹאנִי לְאָכְלָה לְכָל־חַיַּת הַשָּׂדֶה מֵאֵין רֹעֶה וְלֹא־דָרְשׁוּ רֹעַי אֶת־צֹאנִי וַיִּרְעוּ הָרֹעִים אוֹתָם וְאֶת־צֹאנִי לֹא רָעוּ: ס
9לָכֵן הָרֹעִים שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה: 10כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי אֶל־הָרֹעִים וְדָרַשְׁתִּי אֶת־צֹאנִי מִיָּדָם וְהִשְׁבַּתִּים מֵרְעוֹת
צֹאן וְלֹא־יִרְעוּ עוֹד הָרֹעִים אוֹתָם וְהִצַּלְתִּי צֹאנִי מִפִּיהֶם וְלֹא־תִהְיֶיךָ לָהֶם לְאָכְלָה: ס
11כִּי כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי־אֲנִי וְדָרַשְׁתִּי אֶת־צֹאנִי וּבִקַּרְתִּים: 12כִּבְקֶרַת רֹעֶה עֶדְרוֹ בְּיוֹם־הֱיוֹתוֹ בְתוֹךְ־צֹאנוֹ
נִפְרָשׁוֹת כֵּן אֲבַקֵּר אֶת־צֹאנִי וְהִצַּלְתִּי אֹתָהֶם מִכָּל־הַמְּקוֹמֹת אֲשֶׁר נָפְצוּ שָׁם בְּיוֹם עָנָן וַעֲרָפֶל: 13וְהוֹצֵאתִים
מִן־הָעַמִּים וְקִבַּצְתִּים מִן־הָאֲרָצוֹת וַהֲבִיאֹתִים אֶל־אַדְמָתָם וּרְעִיתִים אֶל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל בָּאֲפִיקִים וּבְכֹל מוֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ: 14בְּמִרְעֶה־טוֹב אֶרְעֶה אוֹתָם וּבְהָרֵי מְרוֹם־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה נָוֵהֶם שָׁם תִּרְבַּצְנָה בְּנָוֶה טוֹב וּמִרְעֶה שָׁמֵן תִּרְעֶינָה
אֶל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל: 15אֲנִי אֶרְעֶה צֹאנִי וַאֲנִי אַרְבִּיצֵם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 16אֶת־הָאֹבֶדֶת אֲבַקֵּשׁ וְאֶת־הַנִּדַּחַת אָשִׁיב
וְלַנִּשְׁבֶּרֶת אֶחְבֹּשׁ וְאֶת־הַחוֹלָה אֲחַזֵּק וְאֶת־הַשְּׁמֵנָה וְאֶת־הַחֲזָקָה אַשְׁמִיד אֶרְעֶנָּה בְּמִשְׁפָּט: 17וְאַתֶּנָּה צֹאנִי כֹּה אָמַר
אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי שֹׁפֵט בֵּין־שֶׂה לָשֶׂה לָאֵילִים וְלָעַתּוּדִים: 18הַמְעַט מִכֶּם הַמִּרְעֶה הַטּוֹב תִּרְעוּ וְיֶתֶר מִרְעֵיכֶם תִּרְמְסוּ
בְּרַגְלֵיכֶם וּמִשְׁקַע־מַיִם תִּשְׁתּוּ וְאֶת הַנּוֹתָרִים בְּרַגְלֵיכֶם תִּרְפְּשׁוּן: 19וְצֹאנִי מִרְמַס רַגְלֵיכֶם תִּרְעֶינָה וּמִרְפַּשׁ רַגְלֵיכֶם
תִּשְׁתֶּינָה: ס
20לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אֲלֵיהֶם הִנְנִי־אֲנִי וְשָׁפַטְתִּי בֵּין־שֶׂה בְרִיָּה וּבֵין שֶׂה רָזֶה: 21יַעַן בְּצַד וּבְכָתֵף תֶּהֱדֹּפוּ
וּבְקַרְנֵיכֶם תְּנַגְּחוּ כָּל־הַנַּחְלוֹת עַד אֲשֶׁר הֲפִיצוֹתֶם אוֹתָנָה אֶל־הַחוּצָה: 22וְהוֹשַׁעְתִּי לְצֹאנִי וְלֹא־תִהְיֶינָה עוֹד לָבָז
וְשָׁפַטְתִּי בֵּין שֶׂה לָשֶׂה: 23וַהֲקִמֹתִי עֲלֵיהֶם רֹעֶה אֶחָד וְרָעָה אֹתָהֶן אֵת עַבְדִּי דָוִיד הוּא יִרְעֶה אֹתָם וְהוּא־יִהְיֶה לָהֶן
לְרֹעֶה: 24וַאֲנִי יְהוָה אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים וְעַבְדִּי דָוִד נָשִׂיא בְתוֹכָם אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי: 25וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית שָׁלוֹם
וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה־רָעָה מִן־הָאָרֶץ וְיָשְׁבוּ בַמִּדְבָּר לָבֶטַח וְיָשְׁנוּ בַּיְעָרִים: 26וְנָתַתִּי אוֹתָם וּסְבִיבוֹת גִּבְעָתִי בְּרָכָה וְהוֹרַדְתִּי
הַגֶּשֶׁם בְּעִתּוֹ גִּשְׁמֵי בְרָכָה יִהְיוּ: 27וְנָתַן עֵץ הַשָּׂדֶה אֶת־פִּרְיוֹ וְהָאָרֶץ תִּתֵּן יְבוּלָהּ וְהָיוּ עַל־אַדְמָתָם לָבֶטַח וְיָדְעוּ
כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּשִׁבְרִי אֶת־מֹטוֹת עֻלָּם וְהִצַּלְתִּים מִיַּד הָעֹבְדִים בָּהֶם: 28וְלֹא־יִהְיוּ עוֹד בַּז לַגּוֹיִם וְחַיַּת הָאָרֶץ לֹא
תֹאכְלֵם וְיָשְׁבוּ לָבֶטַח וְאֵין מַחֲרִיד: 29וַהֲקִמֹתִי לָהֶם מַטָּע לְשֵׁם וְלֹא־יִהְיוּ עוֹד אֲסֻפֵי רָעָב בָּאָרֶץ וְלֹא־יִשְׂאוּ עוֹד
כְּלִמַּת הַגּוֹיִם: 30וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אִתָּם וְהֵמָּה עַמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 31וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן
מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם אֲנִי אֱלֹהֵיכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

35

Obuhanya bw'abantu b'e Edomu

[1] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [2] «Mwene omuntu, oyêrekere entondo ya Seyiri oderhe ebinwa by'obu- lêbi kuliyo oyibwîre, erhi: [3] Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Lolà oku ntakulikwo, wâni ntondo ya Seyiri, nakulambûlirakwo okuboko, nakujira cihugo camâhagulwa, cihugo cikola cibà irungu. [4] Engo zâwe nâzijira bigûkà, wâbà cihugo cihagule: na ntyo wânamanya oku nie Nyamubâho. [5] Ebwa kubà obà n'omungo gw'ensiku n'amango, kandi wànagend'iyîsa bene Israheli n'engôrho amango bàli omu malagirire, amango bàli omu câha cibî bwenêne, [6] okwola kurhumire, ndahîre obuzîne bwâni, -kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: nkola nakudwisa omukò, n'omukò gwa kushimbulula. Neci okunali wàhabire erhi obulaga omukò, omukò gwakushimbulula. [7] Entondo ya Seyiri nayijira ebè irungu, erhakacijibwamwo erhakanacirhengwamwo. [8] Entondo zâge nâzibumba mirhumba yâge, oku rhurhondo rhwâge, omu rhubanda rhwâge n'omu misîma yâge mwayunjula abanizirwe n'engôrho. [9] Nâkujira irungu ly'ensiku n'amango, n'engo zâwe zirhakaciyûbakawamwo: ntyo wâmanya oku nie Nyamubâho. [10] Kulya kubà wàdesire, erhi: «Amashanja gombi n'ebihugo byombi byâbà byâni, ntyo rhubiyimemwo», n'obwo Nyamubâho hwo anali hala!» [11] Kuti okwo, ndahîre obuzîne bwâni, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, nakujirira nk'oku obukunizi bwâwe bwanali, nk'oku omujina gwâwe gwanali, nk'ebi wàbajiriraga erhi mungo gwâwe kuli bo gurhuma, nâmanyîsa oku ndi muli bo hano nkutwîra olubanja. [12] Ntyo wâmanya oku niono Nyamubâho nayumvîrhe ebijâci byâwe wakazâg'ijâciramwo entondo z'Israheli omu kuderha, erhi: Zahagwîrwe, rhwazihabirwe nka lwâbuko! [13] Embere zâni, wàdesire ebinwa by'obucîbone, wàluza n'ebinwa by'obukunizi kuli nie, ebyo byôshi nàbiyumviîrhe. [14] Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Oku bushagaluke bw'igulu lyôshi nâkujira irungu. [15] Nkakulya wàshagalukaga erhi obona halya bene Israheli bayûbakaga hahagulwa, nâwe kwo wânaba akâge: Wâhagulwa, wâni ntondo ya Seyiri, kuguma na Edomu yêshi. Na ntyo bânamanya oku nie na ndi Nyamubâho.»

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 35

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 2 בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ עַל־הַר שֵׂעִיר וְהִנָּבֵא עָלָיו׃ 3 וְאָמַרְתָּ לּוֹ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי
אֵלֶיךָ הַר־שֵׂעִיר וְנָטִיתִי יָדִי עָלֶיךָ וּנְתַתִּיךָ שְׁמָמָה וּמְשַׁמָּה׃ 4 עָרֶיךָ חָרְבָּה אֶשִּׁים וְאַתָּה שְׁמָמָה תִּהְיֶה וְיָדַעְתָּ כִּי־אֲנִי
יְהוָה׃ 5 יַעַן הֱיוֹת לְךָ אֵיבַת עוֹלָם וַתַּגֵּר אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי־חֶרֶב בְּעֵת אֵידָם בְּעֵת עֲוֹן קֵץ׃ 6 לָכֵן חַי־אָנִי נְאֻם
אֲדֹנָי יְהוִה כִּי־לְדָם אֶעֱשְׂךָ וְדָם יִרְדֳּפֶךָּ אִם־לֹא דָם שָׂנֵאתָ וְדָם יִרְדֳּפֶךָּ׃ 7 וְנָתַתִּי אֶת־הַר שֵׂעִיר לְשִׁמְמָה וּשְׁמָמָה
וְהִכְרַתִּי מִמֶּנּוּ עֹבֵר וָשָׁב׃ 8 וּמִלֵּאתִי אֶת־הָרָיו חֲלָלָיו גִּבְעוֹתֶיךָ וְגֵאוֹתֶיךָ וְכָל־אֲפִיקֶיךָ חַלְלֵי־חָרֶב יִפְּלוּ בָהֶם׃ 9 שְׁמָמוֹת

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עוֹלָם֙ אֶתֶּנְךָ֔ וְעָרֶ֖יךָ לֹ֣א תָשׁ֑וּבְנָה וִידַעְתֶּ֖ם כִּי־אֲנִ֥י יְהוָֽה׃ 10יַ֣עַן ׀ אָמַ֣רְךָ֗ אֶת־שְׁתֵּ֨י הַגּוֹיִ֜ם וְאֶת־שְׁתֵּ֤י הָאֲרָצוֹת֙ לִ֣י תִהְיֶ֔ינָה
וְיָרַשְׁנ֖וּהָ וַיהוָ֥ה שָׁ֖ם הָיָֽה׃ 11לָכֵ֗ן חַי־אָ֙נִי֙ נְאֻ֣ם אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה וְעָשִׂ֥יתִי כְאַפְּךָ֖ וּכְקִנְאָתְךָ֑ אֲשֶׁ֤ר עָשִׂ֙יתָה֙ מִשִּׂנְאָתֶ֔יךָ בָּ֖ם
וְנוֹדַעְתִּ֥י בָ֛ם כַּאֲשֶׁ֥ר אֶשְׁפְּטֶ֖ךָּ׃ 12וְיָדַעְתָּ֞ כִּי־אֲנִ֣י יְהוָ֗ה שָׁמַ֙עְתִּי֙ ׀ אֶת־כָּל־נְאָצוֹתֶ֔יךָ אֲשֶׁ֥ר אָמַ֖רְתָּ עַל־הָרֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל
לֵאמֹ֗ר ׀ שֻׁמֵּ֣מָה לָ֔נוּ נִתְּנ֥וּ לְאָכְלָֽה׃ 13וַתַּגְדִּ֤ילוּ עָלַי֙ בְּפִיכֶ֔ם וְהַעְתַּרְתֶּ֥ם עָלַ֖י דִּבְרֵיכֶ֑ם אֲנִ֖י שָׁמָֽעְתִּי׃ ס
14כֹּ֣ה אָמַ֔ר אֲדֹנָ֖י יְהוִ֑ה כִּשְׂמֹ֤חַ כָּל־הָאָ֙רֶץ֙ שְׁמָמָ֔ה אֶעֱשֶׂה־לָּ֖ךְ׃ 15כְּשִׂמְחָתֵ֞ךְ לְנַחֲלַ֣ת בֵּית־יִשְׂרָאֵ֗ל עַל֙ אֲשֶׁר־שָׁמֵ֣מָה כֵּ֔ן
אֶעֱשֶׂה־לָּ֖ךְ שְׁמָמָ֣ה תִהְיֶ֑ה הַר־שֵׂעִ֥יר וְכָל־אֱד֖וֹם כֻּלָּ֣הּ וְיָדְע֣וּ כִּֽי־אֲנִ֔י יְהוָֽה׃ פ

36

Israheli ashubiyûbakwa

[1] Nâwe wâni mwene omuntu, oderhe ebinwa by'obulêbi biyêrekîre entondo z'Israheli, onazibwîre, erhi: Ewâni ntondo z'Israheli muyumve akanwa ka Nyamubâho: [2] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Ebwa kubà omushombanyi akuderhîre erhi: «Hee! hee! entondo za mîra zikola ziba kashambala kîrhu!» [3] Okwôla kwârhuma wâderha ebîra binwa by'obulêbi, erhi: Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Ebwa kubà wàhagwîrwe hôshi wànahindulwa katulo, kuhika wàba kashambala k'agandi mashanja wànahivululwa n'endimi z'obulyâlya n'orhunwanwa rhw'abantu bengehusi, [4] okwôla kwo kwârhuma, wâni ntondo z'Israheli, muyumve akanwa ka Nyakasane Nyamubâho: Ntyâla kwo Nyakasane Nyamubâho abwîzire entondo n'o-rhurhondo, emisîma n'orhubanda, ebigûkà byahagwîwe n'engo zikola ziba bwâmwa, ezanyagûzîbwe zinakola ziba masheka g'agandi mashanja g'abalungu; [5] okwôla kwarhuma, ntyo kw'adesire Nyakasane Nyamubâho: omu bukali bw'obushîbirizi bwâni mwo nderhîre ebîra binwa oku mashanja na kuli Edomu yêshi, bo bàderhaga mpu bamaciha akâbo kashambala, co cihugo câni, bôshi omurhima gwâbo gwashagaluka barhaderhaga mpu barhînya okumalîramwo abantu n'okucihagula.

[6] Okwôla kwo kwârhuma wâderha ebinwa by'obulêbi biyêrekîre ecihugo c'Israheli, obwîre entondo n'orhurhondo, emisîma n'orhubanda erhi ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, alà oku ndesire omu bukali bw'olûji n'omu bukunizi bwâni, mbwîne oku mwalembîre ebijâci by'amashanja. [7] Co cirhumire amâderha ntya Nyakasane Nyamubâho: Nâni namâlengeza okuboko kwâni! Neci amashanja gamuzongolosire nago gakolaga galembera ebijâci.

[8] Ninyu wâni ntondo z'Israheli, mwashabuka munaleheke mulîse olubaga lwâni Israheli; bulya bali hôfi bayishe. [9] Neci lolà oku nyîshire n'oku nkola nyêrekîre emunda muli: mwâhingwa munarhwêrwe. [10] Nâluza abantu muli mwe, omulala gw'Israheli gwôshi gwâluga, engo zashub'ijibwâmwo n'abantu, n'ebigûkà biyûbakwe. [11] Nâluza muli mwe abantu n'ensimba byaluga bibè mwandu; nâjira mushubiyûbakwamwo n'abantu nk'amango ga mîra, nâna-muha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

obuhirhi bulushire obu mwâli mugwêrhe aha murhondêro; ntyo mwanamanya oku nie na ndi Nyamubâho. [12] Nayisha mudwîrhîre abantu, lwo lubaga lwâni lw'Israheli, bâkujira akashambala kâbo, wâbà hantu hâbo, o-rhakanaciyîrha abâna bâbo.

[13] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Ebwa kuha banakaz'i-kubwîra mpu: Wàmalîre abantu wanayîma ishanja abâna bâlyo. [14] Okwôla kwârhuma orhakacimalîra abantu, orhanakaciyima ishanja lyâwe abâna bâlyo, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [15] Ntakaciziga wâjâcirwa n'amashanja, o-rhakanaciba masheka g'embaga na ntyo ishanja lyâwe lirhakacihuligana, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.»

Nyakasane ashûbûza Israheli

[16] Akanwa ka Nyamubâho kanacinatindakwo muli cbira binwa: [17] «Ewani mwene omuntu, amango omulala gwa bene Israheli gwaliguciyûbasire omu cihugo câbo, gwacihemula n'olugendo n'ebijiro byâbo bibî, olugendu lwâbo lwâli lunshologosire nk'obugalugalu bw'omukazi oli omu cirhambo. [18] Ntyo nabavangulirakwo obukunizi bwâni erhi omukò hakazag'ishèshera omu cihugo gurhuma kuguma n'abazimu bâbo bali bacîhemwîremwo. [19] Nanacibasha-ndabanya omu karhi k'amashanja balumira ecihugo; nàbahana nk'oku oluge-ndo n'ebijiro byâbo byanali. [20] Erhi bakola bali emwa agôla mashanja, bashubihemula izîno lyâni litagatîfu, bulya bamâkaz'ibaderhera mpu: «Lwo lubaga lwa Nyamuhaho olu, n'omu cihugo câge lwarhenga». [21] Ntyo nàyumva obwonjo bw'izîno lyâni litagatîfu, eri omulala gwa bene Israheli gwahemulaga omu karhî k'agôla mashanja gwàli gujire. [22] Co carhuma wâbwîra omulala gwa bene Israheli, erhi: Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Arhali we orhumire najira aga minjà ntya, wâni mulala gw'Israheli, ci izîno lyâni litagatîfu lirhumire eri wàhemuliraga mw'agâla mashanja wàlijire emwâbo. [23] Nâkuza izîno lyâni ly'irenge eri wahemuliraga emwa amashanja, emunda wajag'ilihemulira wênene, na ntyo amashanja gâmanya oku nie na ndi Nyakasane Nyamubâho, hano bâbona oku nâcîkuza muli we embere zâbo. [24] Nâkurhenza omu mashanja, nâkushûbûza kurhenga omu bihugo byôshi nkushubize omu cihugo câwe. [25] Nâkukangûla n'amîshi minjà, ntyo wânaba mwinjà; nâkurhenza kwo ngasi izinga ly'amabî gâwe nerya abazimu bâwe bôshi. [27] Nâkuhà omurhima muhyâhya, nankuhiremwo omûka muhyâhya; nâkûla omu mubiri gwâgwe omurhima guli nk'ibuye, nkuhè omurhima gw'obunya-muntu. [27] Nâkuhiramwo omûka gwâni[a], nankuhè emisî y'okushimba engeso zâni, ey'okulanga amangorhegeko gâni n'okugashimba. [28] Mwajiyûbaka ecihugo nàhaga basho, mwajiba lubaga lwâni, nâni mbè nie Nyamuzinda winyu. [29] Namurhenzakwo amabî ginyu gôshi, nâmulerhera engano nanjire eluge bwenêne, ntyo ntakacimurhumira ishali. [30] Nâluza amalehe g'oku mirhi n'emburho z'omu mashwa, ntyo

[a] **36.27** Mûka gwa Nyakasane alema ebiremwa byôshi, abiha obuzîne (Murh 1,2; 2, 7). Mûka gwa Nyakasane anayandagalire abantu. Anahe omuntu emisî erhalusire cyi ayôrha ajira. Amango gw'obucunguzi, Nyamuzinda anâyandagalize kwâgo-kwâgo omûka gwâge oku bantu bôshi (Ebj 2, 16-21: Yer 31.31).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

murhacikabone enshonyi z'ecizombo omu karhî k'amashanja. [31] Mwâkaz'ikcengêra enjira zinyu mbî, n'ebijiro binyu bigalugalu musholog orhwe erhi bubî bwinyu burhuma n'amagalugalu ginyu. [32] Arhali mwe mwarhuma najira agôla minjà, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, mumanye bwinjà, mufenshonyi, mugwârhwe n'enshonyi wâni mulala gw'Israheli.

[33] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Olusiku nâba namâku- rhenzakwo amabî gawe gôshi, nânayunjuza engo zâwe bantu, n'ebigûkà byâwe bishibiyûbakwamwo. [34] Ecihugo cahagulagwa cashubihingwa, n'obwo càli cikola cibonekana bwâmwa oku bagera. [35] Bakaz'iderha mpu: Ecihugo càli cikola bwâmwa lêro cikola nka busâne bw'e Edeni, mpu n'engo zali zamâshabûlwa zananyagwa n'okuhenangulwa, lêro zikola hantu hayûbake. [36] Ntyo amashanja gasigîre eburhambi bwinyu gâmanya oku niene nie Nyamubâho nie nshubiyûbaka ebyahongosire, nie nshubirhwera ahâli hamâhagulwa. Niene Nyamubâho nie nkudesire, nie nanakujira!

[37] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Alaga okundi nâshubigujirira, nayêmêrera omulala gwa bene Israheli guje gwânonza: nâguluza nka kula baluza obusò. [38] Nka masô ganterekîrwe, na nk'engabo eri aha Yeruzalemu oku nsiku nkulu, ntyo kwo engabo y'abantu yabumba engo zàli zikola ziba bwâmwa; bânamanya oku nie na ndi Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 36

וְאַתָּה בֶן־אָדָם הִנָּבֵא אֶל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ הָרֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן אָמֹר
הָאוֹיֵב עֲלֵיכֶם הֶאָח וּבָמוֹת עוֹלָם לְמוֹרָשָׁה הָיְתָה לָּנוּ׃ לָכֵן הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן בְּיַעַן שַׁמּוֹת
וְשָׁאף אֶתְכֶם מִסָּבִיב לִהְיוֹתְכֶם מוֹרָשָׁה לִשְׁאֵרִית הַגּוֹיִם וַתַּעֲלוּ עַל־שִׂפַת לָשׁוֹן וְדִבַּת־עָם׃ לָכֵן הָרֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ
דְּבַר־אֲדֹנָי יְהוִה כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֶהָרִים וְלַגְּבָעוֹת לָאֲפִיקִים וְלַגֵּאָיוֹת וְלֶחֳרָבוֹת הַשֹּׁמְמוֹת וְלֶעָרִים הַנֶּעֱזָבוֹת
אֲשֶׁר הָיוּ לְבַז וּלְלַעַג לִשְׁאֵרִית הַגּוֹיִם אֲשֶׁר מִסָּבִיב׃ ס
לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אִם־לֹא בְּאֵשׁ קִנְאָתִי דִּבַּרְתִּי עַל־שְׁאֵרִית הַגּוֹיִם וְעַל־אֱדוֹם כֻּלָּא אֲשֶׁר נָתְנוּ־אֶת־אַרְצִי
לָהֶם לְמוֹרָשָׁה בְּשִׂמְחַת כָּל־לֵבָב בְּשִׁאָט נֶפֶשׁ לְמַעַן מִגְרָשֶׁהָ לָבֵז׃ לָכֵן הִנָּבֵא עַל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ לֶהָרִים
וְלַגְּבָעוֹת לָאֲפִיקִים וְלַגֵּאָיוֹת כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי בְקִנְאָתִי וּבַחֲמָתִי דִּבַּרְתִּי יַעַן כְּלִמַּת גּוֹיִם נְשָׂאתֶם׃ לָכֵן כֹּה
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אֲנִי נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי אִם־לֹא הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לָכֶם מִסָּבִיב הֵמָּה כְּלִמָּתָם יִשָּׂאוּ׃ וְאַתֶּם הָרֵי יִשְׂרָאֵל
עִנְפְּכֶם תִּתֵּנוּ וּפִרְיְכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קֵרְבוּ לָבוֹא׃ כִּי הִנְנִי אֲלֵיכֶם וּפָנִיתִי אֲלֵיכֶם וְנֶעֱבַדְתֶּם
וְנִזְרַעְתֶּם׃ וְהִרְבֵּיתִי עֲלֵיכֶם אָדָם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּה וְנֹשְׁבוּ הֶעָרִים וְהֶחֳרָבוֹת תִּבָּנֶינָה׃ וְהִרְבֵּיתִי עֲלֵיכֶם אָדָם
וּבְהֵמָה וְרָבוּ וּפָרוּ וְהוֹשַׁבְתִּי אֶתְכֶם כְּקֶדְמוֹתֵיכֶם וְהֵטַבְתִּי מֵרֹאשֹׁתֵיכֶם וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ וְהוֹלַכְתִּי עֲלֵיכֶם
אָדָם אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְיִרְשׁוּךָ וְהָיִיתָ לָהֶם לְנַחֲלָה וְלֹא־תוֹסִף עוֹד לְשַׁכְּלָם׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן אֹמְרִים לָכֶם אֹכֶלֶת אָדָם אָתְּי וּמְשַׁכֶּלֶת גּוֹיֵךְ הָיִית: 14לָכֵן אָדָם לֹא־תֹאכְלִי עוֹד וְגוֹיֵךְ לֹא
תְכַשְׁלִי־עוֹד נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 15וְלֹא־אַשְׁמִיעַ אֵלַיִךְ עוֹד כְּלִמַּת הַגּוֹיִם וְחֶרְפַּת עַמִּים לֹא תִשְׂאִי־עוֹד וְגוֹיַךְ לֹא־תַכְשִׁלִי
עוֹד נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: ס
16וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 17בֶּן־אָדָם בֵּית יִשְׂרָאֵל יֹשְׁבִים עַל־אַדְמָתָם וַיְטַמְּאוּ אוֹתָהּ בְּדַרְכָּם וּבַעֲלִילוֹתָם
כְּטֻמְאַת הַנִּדָּה הָיְתָה דַרְכָּם לְפָנָי: 18וָאֶשְׁפֹּךְ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם עַל־הַדָּם אֲשֶׁר־שָׁפְכוּ עַל־הָאָרֶץ וּבְגִלּוּלֵיהֶם
טִמְּאוּהָ: 19וָאָפִיץ אֹתָם בַּגּוֹיִם וַיִּזָּרוּ בָּאֲרָצוֹת כִּדַרְכָּם וְכַעֲלִילוֹתָם שְׁפַטְתִּים: 20וַיָּבֹוא אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם
וַיְחַלְּלוּ אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי בֶּאֱמֹר לָהֶם עַם־יְהוָה אֵלֶּה וּמֵאַרְצוֹ יָצָאוּ: 21וָאֶחְמֹל עַל־שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר חִלְּלוּהוּ בֵּית
יִשְׂרָאֵל בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁמָּה: ס
22לָכֵן אֱמֹר לְבֵית־יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־לְשֵׁם־קָדְשִׁי אֲשֶׁר
חִלַּלְתֶּם בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאתֶם שָׁם: 23וְקִדַּשְׁתִּי אֶת־שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְחֻלָּל בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר חִלַּלְתֶּם בְּתוֹכָם וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם
כִּי־אֲנִי יְהוָה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה בְּהִקָּדְשִׁי בָכֶם לְעֵינֵיהֶם: 24וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם מִן־הַגּוֹיִם וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל־הָאֲרָצוֹת
וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־אַדְמַתְכֶם: 25וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל־גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר
אֶתְכֶם: 26וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וַהֲסִרֹתִי אֶת־לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב
בָּשָׂר: 27וְאֶת־רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר־בְּחֻקַּי תֵּלֵכוּ וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם: 28וישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
נָתַתִּי לַאֲבֹתֵיכֶם וִהְיִיתֶם לִי לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים: 29וְהוֹשַׁעְתִּי אֶתְכֶם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וְקָרָאתִי אֶל־הַדָּגָן
וְהִרְבֵּיתִי אֹתוֹ וְלֹא־אֶתֵּן עֲלֵיכֶם רָעָב: 30וְהִרְבֵּיתִי אֶת־פְּרִי הָעֵץ וּתְנוּבַת הַשָּׂדֶה לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא תִקְחוּ עוֹד חֶרְפַּת
רָעָב בַּגּוֹיִם: 31וּזְכַרְתֶּם אֶת־דַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וּמַעַלְלֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־טוֹבִים וּנְקֹטֹתֶם בִּפְנֵיכֶם עַל עֲוֹנֹתֵיכֶם וְעַל
תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם: 32לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי־עֹשֶׂה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה יְוֻדַּע לָכֶם בּוֹשׁוּ וְהִכָּלְמוּ מִדַּרְכֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל: ס
33כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּיוֹם טַהֲרִי אֶתְכֶם מִכֹּל עֲוֹנֹתֵיכֶם וְהוֹשַׁבְתִּי אֶת־הֶעָרִים וְנִבְנוּ הֶחָרָבוֹת: 34וְהָאָרֶץ הַנְּשַׁמָּה
תֵּעָבֵד תַּחַת אֲשֶׁר הָיְתָה שְׁמָמָה לְעֵינֵי כָּל־עוֹבֵר: 35וְאָמְרוּ הָאָרֶץ הַלֵּזוּ הַנְּשַׁמָּה הָיְתָה כְּגַן־עֵדֶן וְהֶעָרִים הֶחֳרֵבוֹת
וְהַנְּשַׁמּוֹת וְהַנֶּהֱרָסוֹת בְּצוּרוֹת יָשָׁבוּ: 36וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר יִשָּׁאֲרוּ סְבִיבוֹתֵיכֶם כִּי | אֲנִי יְהוָה בָּנִיתִי הַנֶּהֱרָסוֹת נָטַעְתִּי
הַנְּשַׁמָּה אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי: ס
37כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה עוֹד זֹאת אִדָּרֵשׁ לְבֵית־יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהֶם אַרְבֶּה אֹתָם כַּצֹּאן אָדָם: 38כְּצֹאן קָדְשִׁים כְּצֹאן
יְרוּשָׁלַם בְּמוֹעֲדֶיהָ כֵּן תִּהְיֶינָה הֶעָרִים הֶחֳרֵבוֹת מְלֵאוֹת צֹאן אָדָם וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

37

Olwa amavuha gayûmûsire

[1] Okuboko kwa Nyakasane kwanacimpikakwo, Nyamubâho anacimpulukana bunya-mûka agend'indêkereza omu kabanda: akôla kaba- nda kali kayunjwîre madondolo ga mavuha. [2] Anacingeza hôfi nago eburhambi yôshi, agôla mavuha gali manji bwenêne muli akola kabanda erhi ganayûmûsire bwenêne. [3] Nyakasane anacimbwîra, erhi: «Wâni mwene omuntu, ka agala mavuha gankacifûka galame?» Nanacishuza nti: «Yâgirwa Nyakasane wêne we omanyire». [4] Anacimbwîra, erhi: «Lêbera agala mavuha! ogabwîre, erhi: Mwe mavuha gayûmûsire, yumvi akanwa ka Nyamubâho. [5] Ntya kwo Nyakasane Nyamubâho abwizire agâla mavuha, erhi: Loli oku nkola namuhiramwo omûka mushub'ilama. [6] Nâmushubiza emisî, nâmushubimuhirakwo n'eminyafu, nanyibwîkire kwo oluhu; nâmuhiramwo omûka mushubilama; ntyo mwânama-nya oku nie na ndi Nyamubâho. [7] Obwo nanacilêba nk'oku nanalintegesirwe. Oku nancidwîrhe nalêba ntya, hanacizûka olubi lunji lunji n'emibarangasanyo, galya mavuha gajà gayêgerana ngasi maguma oku gâbo. [8] Nakazilolêreza: nalola oku emisî n'eminyafu yamâgabwîkira n'oku oluhu lwamalambûkira kuli go; ci konene ntà mûka gwàli muli gwo. [9] Anacimbwîra, erhi: Obwîre Mûka ebinwa by'obulêbi, wâni mwene omuntu, obwîre mûka erhi: Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Oyishe, we Mûka orhenge ebwa mpande inni z'igulu obûhire omûka muli aba bànizirwe lyo bashubilama. [10] Nanacilêba nk'oku nanarhegekagwa, omûka gwanacija muli bo, bafûka, bayimangira oku magulu gâbo, gwàli murhwe munene bwenêne gwa ngabo!

[11] Anacimbwîra, erhi: Mwene omuntu, agâla mavuha gw'omulala gwa bene Israheli bôshi. Bulya banakaz'iderha mpu: Amavuha gîrhu gayûmûsire. obulangâlire bwîrhu bwàhwîre rhwahungumusire! [12] Co cirhumire ojilêba obabwîre erhi: Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Loli oku nkola nafunula enshinda zinyu, nâshubimukûla muli ezôla nshinda zinyu, wâni lubaga lwâni, nâmushubiza omu cihugo c'Israheli. [13] Ntyo mwamanya oku nie na ndi Nyamubâho hanomubona nafûnula enshinda zinyu, ngali namurhenza muli ezôla nshinda zinyu, yâga lubaga lwâni. [14] Nâmuhiramwo omûka gwâni mushubilama, na nshubimushubiza omu cihugo cinyu, mwânamanya obwo oku nie Nyamubâho, nkudesire, kwo byânabà, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Nyakasane ashubijira oluhaga lw'Israheli lubè luguma!

[15] Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: [16] «Naâwe, wâni mwene omuntu, yanka akarhi oyandike kuli ko erhi: «Kuli Yuda na kuli bene Israheli bacilunzire haguma naye». Yanka akandi karhi oyandike kuli ko erhi: «Kuli Yozefu: kali karhi ka Efrayimu na ngasi bandi ba omu mulala gwa bene Israheli bacilunzire haguma naye». [17] Oshegeze orhwo rhurhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

haguma lyo rhuba karhi kaguma, kanabe karhi kaguma kafumbasirwe omu nfune zâwe. [18] N'erhi bene olubaga lwâwe bankakudôsa muli ebîra binwa mpu: K'orhârhuhugûlire nîrhu bici walonza okumanyîsa kuli okwôla? Wânababwîra erhi: [19] Ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho erhi: Loli oku nâyanka akarhi ka Yozefu akali omu nfune za Efrayimu, na ntyo emilala ya bene Efrayimu n'eyindi ecilunzire haguma nayo nayilunga oku karhi ka Yuda, kabe karhi kaguma omu nfune zâni.

[20] Orhole orhwo rhurhi oyandisire kwo orhufumbarhe bakaz'ibona. [21] Onababwîre erhi ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho erhi: Lolà oku nkola narhenza bene Israheli omu garhi k'amashanja erya munda bàli bajîre, nâbashûbûza kurhenga empande zôshi, nshubibahêka omu cihugo câbo. [22] Nâbajira bene ishanja liguma omu cihugo, omu ntondo z'Israheli, na mwâmi muguma ye wâbà mwâmi wâbo bôshi, barhâcibe mashanja abirhi, barhâcigabanyikanemwo mâmi abirhi. [23] Barhâcikaz'icihemula n'abazimu bâbo, na galya mabî gâbo, na bulya bwîsi bwâbo. Nâbacungula, mbarhenzekwo obugoma bwàrhumaga bàjira ecâha, nâbacêsa; lwâshuba lubaga lwâni nâni nâba nie Nyamuzinda wâbo. [24] Omurhumisi wâni Daudi âba mwâmi wâbo, âba yêne ye na lungere muguma wâbo bôshi, bashimba engeso zâni, bâlanga amarhegeko gâni banagashimbe. [25] Babere omu cihugo nàhâga mwambali wâni Yakôbo, n'omu b'îshe wâbo bayûbakaga, babêramwo bôshi n'abâna bâbo, ciru n'abâna bâbo ensiku zôshi na mwambali wâni Daudi âba ye mwâmi ensiku zôshi. [26] Nâjira endagâno y'omurhûla rhweshi nabo, yâba ndagâno y'ensiku n'amango nâbadêkereza nambaluze, nampire endâro yâni ekarhî kâbo ensiku zôshi. [27] Ecihando câni cabêra ekarhî kâbo, nâba Nyamuzinda wâbo, nabo babè lubaga lwâni. [28] Ntyo amashanja gôshi gâmanya oku niene nie Nyamubâho nie ndwîrhe nayinjihya Israheli, hano bâbona ecihando câni cibêra emwâbo ensiku zôshi.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 37

1 הָיְתָה עָלַי יַד־יְהוָה וַיּוֹצִאֵנִי בְרוּחַ יְהוָה וַיְנִיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבִּקְעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת: 2 וְהֶעֱבִירַנִי עֲלֵיהֶם סָבִיב |
סָבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת מְאֹד עַל־פְּנֵי הַבִּקְעָה וְהִנֵּה יְבֵשׁוֹת מְאֹד: 3 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הֲתִחְיֶינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וָאֹמַר
אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה יָדָעְתָּ: 4 וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא עַל־הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם הָעֲצָמוֹת הַיְבֵשׁוֹת שִׁמְעוּ
דְּבַר־יְהוָה: 5 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הִנֵּה אֲנִי מֵבִיא בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם: 6 וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם גִּדִים וְהַעֲלֵתִי
עֲלֵיכֶם בָּשָׂר וְקָרַמְתִּי עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה: 7 וְנִבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי וַיְהִי־קוֹל
כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה־רַעַשׁ וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל־עַצְמוֹ: 8 וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה־עֲלֵיהֶם גִּדִים וּבָשָׂר עָלָה וַיִּקְרָם עֲלֵיהֶם עוֹר
מִלְמָעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם: 9 וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא אֶל־הָרוּחַ הִנָּבֵא בֶן־אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל־הָרוּחַ כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה
מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ וּפְחִי בַּהֲרוּגִים הָאֵלֶּה וְיִחְיוּ: 10 וְהִנַּבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צִוָּנִי וַתָּבוֹאוּ בָהֶם הָרוּחַ וַיִּחְיוּ וַיַּעַמְדוּ
עַל־רַגְלֵיהֶם חַיִל גָּדוֹל מְאֹד־מְאֹד: ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה הִנֵּה אֹמְרִים יָבְשׁוּ עַצְמוֹתֵינוּ וְאָבְדָה תִקְוָתֵנוּ נִגְזַרְנוּ
לָנוּ׃ 12 לָכֵן הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה אֲנִי פֹתֵחַ אֶת־קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם
עַמִּי וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל׃ ס
13 וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּפִתְחִי אֶת־קִבְרוֹתֵיכֶם וּבְהַעֲלוֹתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי׃ 14 וְנָתַתִּי רוּחִי בָכֶם וִחְיִיתֶם
וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם עַל־אַדְמַתְכֶם וידעתם וידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻם־יְהוָה׃ פ
15 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 16 וְאַתָּה בֶן־אָדָם קַח־לְךָ עֵץ אֶחָד וּכְתֹב עָלָיו לִיהוּדָה וְלִבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲבֵרָו וּלְקַח עֵץ
אֶחָד וּכְתֹב עָלָיו לְיוֹסֵף עֵץ אֶפְרַיִם וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל חֲבֵרָו׃ 17 וְקָרַב אֹתָם אֶחָד אֶל־אֶחָד לְךָ לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ
לַאֲחָדִים בְּיָדֶךָ׃ 18 וְכַאֲשֶׁר יאמְרוּ אֵלֶיךָ בְּנֵי עַמְּךָ לֵאמֹר הֲלוֹא־תַגִּיד לָנוּ מָה־אֵלֶּה לָךְ׃ 19 דַּבֵּר אֲלֵהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי
יְהוִה הִנֵּה אֲנִי לֹקֵחַ אֶת־עֵץ יוֹסֵף אֲשֶׁר בְּיַד־אֶפְרַיִם וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל חֲבֵרָו וְנָתַתִּי אוֹתָם עָלָיו אֶת־עֵץ יְהוּדָה וַעֲשִׂיתִם
לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ אֶחָד בְּיָדִי׃ 20 וְהָיוּ הָעֵצִים אֲשֶׁר־תִּכְתֹּב עֲלֵיהֶם בְּיָדְךָ לְעֵינֵיהֶם׃ 21 וְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
הִנֵּה אֲנִי לֹקֵחַ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֵּין הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הָלְכוּ־שָׁם וְקִבַּצְתִּי אֹתָם מִסָּבִיב וְהֵבֵאתִי אוֹתָם
אֶל־אַדְמָתָם׃ 22 וְעָשִׂיתִי אֹתָם לְגוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ בְּהָרֵי יִשְׂרָאֵל וּמֶלֶךְ אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּם לְמֶלֶךְ וְלֹא יִהְיֶה־עוֹד לִשְׁנֵי
גוֹיִם וְלֹא יֵחָצוּ עוֹד לִשְׁתֵּי מַמְלָכוֹת עוֹד׃ 23 וְלֹא יִטַּמְּאוּ עוֹד בְּגִלּוּלֵיהֶם וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם וּבְכֹל פִּשְׁעֵיהֶם וְהוֹשַׁעְתִּי אֹתָם
מִכֹּל מוֹשְׁבֹתֵיהֶם אֲשֶׁר חָטְאוּ בָהֶם וְטִהַרְתִּי אוֹתָם וְהָיוּ־לִי לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים׃ 24 וְעַבְדִּי דָוִד מֶלֶךְ
עֲלֵיהֶם וְרוֹעֶה אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּם וּבְמִשְׁפָּטַי יֵלֵכוּ וְחֻקֹּתַי יִשְׁמְרוּ וְעָשׂוּ אוֹתָם׃ 25 וְיָשְׁבוּ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדִּי
לְיַעֲקֹב אֲשֶׁר יָשְׁבוּ־בָהּ אֲבוֹתֵיכֶם וְיָשְׁבוּ עָלֶיהָ הֵמָּה וּבְנֵיהֶם וּבְנֵי בְנֵיהֶם עַד־עוֹלָם וְדָוִד עַבְדִּי נָשִׂיא לָהֶם
לְעוֹלָם׃ 26 וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית שָׁלוֹם בְּרִית עוֹלָם יִהְיֶה אוֹתָם וּנְתַתִּים וְהִרְבֵּיתִי אוֹתָם וְנָתַתִּי אֶת־מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם
לְעוֹלָם׃ 27 וְהָיָה מִשְׁכָּנִי עֲלֵיהֶם וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים וְהֵמָּה יִהְיוּ־לִי לְעָם׃ 28 וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדֵּשׁ
אֶת־יִשְׂרָאֵל בִּהְיוֹת מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם׃ ס

38

Obuhanya bwa Gogi, mwâmi w'e Magogi

1 Akanwa ka Nyamubâho kanacintindakwo muli ebîra binwa, erhi: 2 «Mwene omuntu, yêrekera
emunda Gogi ali omu cihugo ca Magogi, ali muluzi mukulu w'e Mesheki n'e Tubali,
ogend'imubwîra ebinwa by'obulêbi oderhe erhi: 3 Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho
erhi: lolà oku nkola nakurhêra, wêni Gogi, mwâmi mukulu w'e Mesheki n'e Tubali.
4 Nâkusha-ndabanya, nâkuhira engondozo omu myanganga, nâkukwêba erubala we na engaho
y'abalwî bâwe yôshi, enfarasi n'abasirika bâzigendakwo, kuguma n'emi-rasano yâbo yôshi, guli
murhwe mwandu, guhagarhîre empenzi n'ensiribo bôshi bali bantu bayishikolêsa engôrho.
5 Aba-Persi, Abanya-Etiyopiya, Abanya-Libiya bâyisha bôshi haguma nabo, bôshi bayisha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

badwîrhe empenzi n'ensirha zâbo.

[6] Gomeri ârhabâla n'emirhwe yâge, abantu b'e Togarma, abazindazinda b'olunda lw'emwênè
n'ezindi ngabo zâyisha kuguma na nâwe. [7] Obè ocirheganyize, obè wâcirheganya we na
enkumo y'abantu bacilunzire kuli we; wênene obalangâge. [8] Hano kugera nsiku nyinji, wâhâbwa
amarhegeko, hano kugera myâka mi-nji wârhabâlira ishanja lyàfuaga engôrho, lyàjaga
lyàshûbûzibwa omu karhî ka embaga nyinji, lyàja omu ntondo z'Israheli, ezali irungu kurhenga
mîra eryo ishanja lyashûbûzibagwa kurhenga omu mashanja, aha liciyûbakira libahwo
n'omurhûla. [9] Wâgenda, wâbashagamukirakwo nka nkuba ya cihûsi, nka lwîkungu lwabwîkira
igulu, we mweshi n'engabo zâwe n'ezindi mbaga ziri mweshi na nâwe.

[10] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Muli ago mango wâbà na nkengêro nyinji
emurhima, onarhole emihigo mibî[b]. [11] Wâderha erhi nkola nârhabâlira ecihugo cirhajira nyumpa
nzibuzibu; nkola nâjiyongoberera emwa abantu batûdu, bantu ba murhûla, bantu bayûbaka omu
ngo buzira ngurhugurhu, ngo zirhahamikwa zirhanajira nyumvi. [12] Wâjamwo mpu oli hagula,
onasabunge eminyago, okuboko kwâwe kusige bwâmwa engo zàli nyûbake, kurhibukire oku
lubaga lurhajira kavango omu gandi mashanja, lubaga lugwêrhe ebishwêkwa n'ebirugu
mwandu, lubaga luciyûbakira omu munyunyu gw'igulu. [13] Sheba, Dedani, barhimbuzi bakulu b'e
Tarsisi haguma n'entale ntorho zâbo bakubwîra mpu: Ka kuhagula kukudwîrhe, ka
kuyishisabunga eminyago kwarhumaga walundula eyi ngabo mwandu, wayisha mpu oli kungûja
amarhale n'amasholo, mpu onyâge amasò omwo n'ebirugu onaheke omunyagomunji?»

[14] Co carhuma oderhe ebinwa by'obulêbi, wâni mwene omuntu, obwîre Gogi, erhi: Ntyâla kwo
adesire Nyakasane Nyamubâho erhi: Olusiku olubaga lwâni lwâba lukola lucibêrîre n'omurhûla
ka orhakumanye? [15] Oku bundi wânarhenga emwâwe, wânayisha ebuzinda bw'olunda
lw'emwênè, we kuguma n'embaga nyinji mweshi nazo, mwânayisha muhêrhwe n'enfarasi,
mwanayisha ngabo mwandu na murhwe mudârhi. [16] Wânacirhunika oku lubaga lwâni lw'Israheli,
mulufûnike nka lwikungu lwabwîkira ecihugo. Okwôla kwâbà omu nsiku zayisha, go mango
nâjira orhabâlire ecihugo câni, lyo amashanja gâmma-nya hano gabona kurhi nâciha irenge muli
we, wâni Gogi.

[17] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: K'arhali we naderhaga omu mango ga
mîra, abarhumisi bâni b'abalêbi b'omu Israheli, bali erhi balêbire emyâka embere oku
nanakurhume kuli bo. [18] Na muli olwo lusiku byânabe ntyâla: Amango Gogi âja omu Israheli, kwo
adesire Nyakasane Nyamubâho, oburhè bwânanyisha emalanga. [19] Na muli obwôla burhe
bunene, ndesire nti: Okunali olwôla lusiku hâgera omusisi munene omu cihugo c'Israheli.

---

[b] **38.10** Olwo lwo lugo lwa Yeruzalemu. Abayahudi bakagimanya mpu olugo lwâbo lwo lwâli lulushire ezindi ngo zôshi z'omu igulu omu bunene n'omu bukulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[20] Zâgeramwo omusisi embere zâni, enfî z'omu nyan.ia, enyunyi z'emalunga, ensimba z'erubala, ebinyagâsi by'ekuzimu na ngasi muntu wa hano igulu, entondo zâhirima, ebibuye bihenanguke na ngasi nkûta zicirhimbe oku idaho. [21] Nanayômola engôrho kuli ye omu ntondo zôshi, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, na kuli bone na bone banayômolerana engôrho ngasi baguma oku bâbo. [22] Nâyishimuhana n'endwâla y'ecihûsi n'okubulajika kw'omukò, nâmuniekeza enkuba y'ecihonzi, ey'olubula, nârhuma engulumira z'omuliro n'eza ecibiriti kuli ye n'oku bigamba byâge n'oku myandu y'embaga ziri bôshi naye. [23] Nâzikuza nanciheke irenge, nancimanyîse emwa amashanja manji, gamanya oku nie na ndi Nyamubâho.»

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 38

1וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־גּוֹג אֶרֶץ הַמָּגוֹג נְשִׂיא רֹאשׁ מֶשֶׁךְ וְתֻבַל וְהִנָּבֵא עָלָיו: 3וְאָמַרְתָּ
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי אֵלֶיךָ גּוֹג נְשִׂיא רֹאשׁ מֶשֶׁךְ וְתֻבָל: 4וְשֹׁובַבְתִּיךָ וְנָתַתִּי חַחִים בִּלְחָיֶיךָ וְהוֹצֵאתִי אוֹתְךָ
וְאֶת־כָּל־חֵילֶךָ סוּסִים וּפָרָשִׁים לְבֻשֵׁי מִכְלוֹל כֻּלָּם קָהָל רָב צִנָּה וּמָגֵן תֹּפְשֵׂי חֲרָבוֹת כֻּלָּם: 5פָּרַס כּוּשׁ וּפוּט אִתָּם
כֻּלָּם מָגֵן וְכוֹבָע: 6גֹּמֶר וְכָל־אֲגַפֶּיהָ בֵּית תּוֹגַרְמָה יַרְכְּתֵי צָפוֹן וְאֶת־כָּל־אֲגַפֶּיו עַמִּים רַבִּים אִתָּךְ: 7הִכֹּן וְהָכֵן לְךָ אַתָּה
וְכָל־קְהָלֶךָ הַנִּקְהָלִים עָלֶיךָ וְהָיִיתָ לָהֶם לְמִשְׁמָר: 8מִיָּמִים רַבִּים תִּפָּקֵד בְּאַחֲרִית הַשָּׁנִים תָּבוֹא | אֶל־אֶרֶץ |
מְשׁוֹבֶבֶת מֵחֶרֶב מְקֻבֶּצֶת מֵעַמִּים רַבִּים עַל הָרֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־הָיוּ לְחָרְבָּה תָּמִיד וְהִיא מֵעַמִּים הוּצָּאָה וְיָשְׁבוּ לָבֶטַח
כֻּלָּם: 9וְעָלִיתָ כַּשֹּׁאָה תָּבוֹא כֶּעָנָן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ תִּהְיֶה אַתָּה וְכָל־אֲגַפֶּיךָ וְעַמִּים רַבִּים אוֹתָךְ: ס
10כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יַעֲלוּ דְבָרִים עַל־לְבָבֶךָ וְחָשַׁבְתָּ מַחֲשֶׁבֶת רָעָה: 11וְאָמַרְתָּ אֶעֱלֶה עַל־אֶרֶץ
פְּרָזוֹת אָבוֹא הַשֹּׁקְטִים יֹשְׁבֵי לָבֶטַח כֻּלָּם יֹשְׁבִים בְּאֵין חוֹמָה וּבְרִיחַ וּדְלָתַיִם אֵין לָהֶם: 12לִשְׁלֹל שָׁלָל וְלָבֹז בַּז
לְהָשִׁיב יָדְךָ עַל־חֳרָבוֹת נוֹשָׁבֹת וְאֶל־עַם מְאֻסָּף מִגּוֹיִם עֹשֶׂה מִקְנֶה וְקִנְיָן יֹשְׁבֵי עַל־טַבּוּר הָאָרֶץ: 13שְׁבָא וּדְדָן
וְסֹחֲרֵי תַרְשִׁישׁ וְכָל־כְּפִירֶיהָ יֹאמְרוּ לְךָ הֲלִשְׁלֹל שָׁלָל אַתָּה בָּא הֲלָבֹז בַּז הִקְהַלְתָּ קְהָלֶךָ לָשֵׂאת | כֶּסֶף וְזָהָב לָקַחַת
מִקְנֶה וְקִנְיָן לִשְׁלֹל שָׁלָל גָּדוֹל: ס
14לָכֵן הִנָּבֵא בֶּן־אָדָם וְאָמַרְתָּ לְגוֹג כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הֲלוֹא | בַּיּוֹם הַהוּא בְּשֶׁבֶת עַמִּי יִשְׂרָאֵל לָבֶטַח
תֵּדָע: 15וּבָאתָ מִמְּקוֹמְךָ מִיַּרְכְּתֵי צָפוֹן אַתָּה וְעַמִּים רַבִּים אִתָּךְ רֹכְבֵי סוּסִים כֻּלָּם קָהָל גָּדוֹל וְחַיִל רָב: 16וְעָלִיתָ
עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל כֶּעָנָן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים תִּהְיֶה וַהֲבִאוֹתִיךָ עַל־אַרְצִי לְמַעַן דַּעַת הַגּוֹיִם אֹתִי בְּהִקָּדְשִׁי
בְךָ לְעֵינֵיהֶם גּוֹג: ס
17כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַאַתָּה־הוּא אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי בְּיָמִים קַדְמוֹנִים בְּיַד עֲבָדַי נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבְּאִים בַּיָּמִים הָהֵם
שָׁנִים לְהָבִיא אֹתְךָ עֲלֵיהֶם: ס
18וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא בְּיוֹם בּוֹא גוֹג עַל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה תַּעֲלֶה חֲמָתִי בְּאַפִּי: 19וּבְקִנְאָתִי
בְּאֵשׁ־עֶבְרָתִי דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא | בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה רַעַשׁ גָּדוֹל עַל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל: 20וְרָעֲשׁוּ מִפָּנַי דְּגֵי הַיָּם וְעוֹף

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַשָּׁמַיִם וְחַיַּת הַשָּׂדֶה וְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאֲדָמָה וְכֹל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וְנֶהֶרְסוּ הֶהָרִים וְנָפְלוּ
הַמַּדְרֵגוֹת וְכָל־חוֹמָה לָאָרֶץ תִּפּוֹל׃ 21וְקָרָאתִי עָלָיו לְכָל־הָרַי חֶרֶב נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה חֶרֶב אִישׁ בְּאָחִיו
תִּהְיֶה׃ 22וְנִשְׁפַּטְתִּי אִתּוֹ בְּדֶבֶר וּבְדָם וְגֶשֶׁם שׁוֹטֵף וְאַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ אֵשׁ וְגָפְרִית אַמְטִיר עָלָיו וְעַל־אֲגַפָּיו וְעַל־עַמִּים
רַבִּים אֲשֶׁר אִתּוֹ׃ 23וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְנוֹדַעְתִּי לְעֵינֵי גּוֹיִם רַבִּים וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ ס

39

Obundi buhanya kuli Gogi

1 «Wâni mwene omuntu, derha ebinwa by'obulêbi kuli Gogi, oderhe erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Lolà oku namakwihindulira wâni Gogi, mwâmi mukulu w'e Mesheki n'e Tubali: 2 Nâkushandabanya kurhenga ebwa lunda lw'emwênè kujà ebwa ntondo z'Israheli. 3 Nâkuvuni-ra omuherho omu kuboko kumosho nkurhogeze n'emyampi ekuli omu kuboko kulyo. 4 Wâhenangukira oku ntondo z'Israheli we wêne kuguma n'engabo yâwe, mweshi n'ezindi mbaga zikukulikire, wâlibwa n'ebinyunyi by'emalunga bya ngasi lubero, kuguma n'ensimba z'erubala. 5 Wâfira erubala bulya niene nkudesire, nie Nyakasane Nyamubâho. 6 Nâkurhumira omuliro gwârhenga emwa Magogi n'emwa abantu baciyûbakîre n'omurhûla omu bizimba, ntyo banamanya oku nie na ndi Nyamubâho. 7 Ntyo nânaheka izîno lyâni irenge omu karhî ka bene Israheli, ntakanaciziga izîno lyâni lyahemuka, n'amashanja gânamanyira ahôla oku nie Nyamuhaho, nie Mutagatîfu wa Israheli.

8 Lolà oku okwôla kwâba kunayiruka, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho; lwo na lusiku nàderhaga olwôla. 9 Okubundi bene Israheli bali omu ngo banakanya bagend'iyôca emirasano, ensiribo, empenzi, omuherho, obuhiri n'itumu, bajira myâka nda erhi kutwâna banabitwâna. 10 Ebwa kubà eyo mirasano yo bakaz'itwâna oku muliro, bagend'itungôla abakazâg'ibatungôla, bâgend'inyaga abakazâg'ibanyaga, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. 11 Nâha Gogi ahantu h'irenge mwo abishwa omu Israheli, omu kabanda k'abagenzi, olunda lw'ebuzûka-zûba lw'enyanja; ânafuka enjira y'abagenzi. Ahôla hwo bâbisha Gogi bôshi n'engabo yâge mwandu, kandi banahayirike mpu «Hwo kabanda ka Hamoni-Gogi». 12 Kuboko kwa Nyamuzinda kwababi-sha n'ecihugo cayôbolwa kuhika myêzi nda. 13 Olubaga loshi lw'omu cihugo lwâbisha, linabe irenge lyâbomuli olwo lusiku nâciha irenge, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

14 Banarhuma abantu mpu bakaz'igeragera omu cihugo mpu bajè babisha abagenzi bafirire omu cihugo, banarhenza ntyo omu cihugo ngasi byankacihemula[c]. Enyuma lya myêzi nda go mango barhangira okujà kwalonza. 15 Na muli agôla mango bajà bageragera omu cihugo erhi

[c] **39.14** Erhi mugogo (mufu) muguma gwankaba gurhâbishirwe, ecihugo canahemuka n'ehyo bibolêreza omu kushimba amarhegcko ga Mûsa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muguma muli bo ankabona haciri ebidondolo by'omuntu anahira hwo ecimanyîso kuhika ababisha bayishibirhôla n'okugend'ibibisha omu kabanda ka Hamoni-Gogi. [16] Hanayishiba olugo bakaz'iderha mpu lwo Hamona, hano bayûs'iyinjihya ecihugo.

[17] Nâwe wâni mwene omuntu, ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Obwîre ebinyunyi bya ngasi lubero, n'ensimba z'erubala zôshi mpu: Mushûbûzanye munayishe! Mulundumane omu marhambi ago mango nâjirira enterekêro yâni nkulu oku ntondo z'Israheli, mwâlya enyama munanywe omukò. [18] Enyama z'entwâli zo mwâlya, n'omukò gw'abâmi b'omu cihugo gwo mwânywa, ogw'engandabuzi, ebibuzi, ebihebe, empanzi ntôrhò zinadwîrhe zayenjera, zakazag'ishwekerwa e Bashani. [19] Mwâlya oku mashushi nk'oku munalonzize, mwanywa omukò kuhika mulaluke, kuli eyôla nterekêro yâni nâmujirira. [20] Kuli agôla mêza gâni, mwâyigurhirakwo enyama z'enfarasi, ez'entwâlin'ez'abalenga b'okulwa ba ngasi lubero, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Ishwinjiro ly'enyigîrizo za Yehezkiyeli

[21] Nayêrekana irenge lyâni omu mashanja, n'amashanja gôshi gânabona Kurhi nâtwa olubanja na kurhi nâbahà obuhane n'okuboko kwâni. [22] Ntyôla omulala gwa bene Israheli gwânamanya oku nie na ndi Nyamubâho Nyamuzinda wâbo, kurhenga olwôla lusiku n'omu zindi nsiku zâyisha. [23] Ntyo amashanja gôshi gânamanya oku bubî bwa bene Israheli bwo bwarhumaga bahêkwa bujà, bulya hamangomera, kwarhuma nàhafulika obusù bwâni, nàbahâna omu maboko g'abashombanyi bâbo, bôshi bànayirhwe n'engôrho, [24] Kurhemuka kwâbo na bugoma bwâbo byo byàrhumaga nàbajirira ntyo, kwo kwàna-rhumaga mbafulika obusù bwâni, [25] Co cirhumire aderha ntyâla Nyakasane Nyamubâho, erhi: Nkola nashubihindula akalamo ka Yakôbo, nkola nababali-ra omulala gwa bene Israheli gôshi nanciyêrekane wa lûji erhi izîno lyâni lîmâna lirhuma.

[26] Bâyishiyibagira amabî gâbo gôshi n'oku bandêkereraga kwôshi, hano babona bakola bayûbasirce omu cihugo câbo n'omurhuûa, buzira kadundo. [27] Hano mbarhenza emwa embaga, hano mbashûbûza kurhenga emwa abashombanyi bâbo, nanacîkuza muli bo embere z'amashanja manji. [28] Bayishimanya oku nie na ndi Nyamubâho, Nyamuzinda wâbo hano bâkengêra kurhi nabalekaga bujà emwa amashanja na kandi kurhi namâshubibashûbûza nti bajè omu cihugo câbo buzira kuleka ciru n'omuguma eyôla munda. [29] Ntanacikâbafulike obusù bwâni, ebwa kubà nâlumiza omûka gwâni omu mulala gwa Israheli, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וְאַתָּה בֶן־אָדָם הִנָּבֵא עַל־גּוֹג וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי אֵלֶיךָ גּוֹג נְשִׂיא רֹאשׁ מֶשֶׁךְ וְתֻבָל: 2וְשֹׁבַבְתִּיךָ
וְשִׁשֵּׁאתִיךָ וְהַעֲלִיתִיךָ מִיַּרְכְּתֵי צָפוֹן וַהֲבִאוֹתִךָ עַל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל: 3וְהִכֵּיתִי קַשְׁתְּךָ מִיַּד שְׂמֹאולֶךָ וְחִצֶּיךָ מִיַּד יְמִינְךָ
אַפִּיל: 4עַל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל תִּפּוֹל אַתָּה וְכָל־אֲגַפֶּיךָ וְעַמִּים אֲשֶׁר אִתָּךְ לְעַיִט צִפּוֹר כָּל־כָּנָף וְחַיַּת הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךָ
לְאָכְלָה: 5עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה תִּפּוֹל כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 6וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ בְּמָגוֹג וּבְיֹשְׁבֵי הָאִיִּים לָבֶטַח וְיָדְעוּ
כִּי־אֲנִי יְהוָה: 7וְאֶת־שֵׁם קָדְשִׁי אוֹדִיעַ בְּתוֹךְ עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְלֹא־אַחֵל אֶת־שֵׁם־קָדְשִׁי עוֹד וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה
קָדוֹשׁ בְּיִשְׂרָאֵל: 8הִנֵּה בָאָה וְנִהְיָתָה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה הִוא הַיּוֹם אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי: 9וְיָצְאוּ יֹשְׁבֵי | עָרֵי יִשְׂרָאֵל וּבִעֲרוּ
וְהִשִּׂיקוּ בְּנֶשֶׁק וּמָגֵן וְצִנָּה בְּקֶשֶׁת וּבְחִצִּים וּבְמַקֵּל יָד וּבְרֹמַח וּבִעֲרוּ בָהֶם אֵשׁ שֶׁבַע שָׁנִים: 10וְלֹא־יִשְׂאוּ עֵצִים
מִן־הַשָּׂדֶה וְלֹא יַחְטְבוּ מִן־הַיְעָרִים כִּי בַנֶּשֶׁק יְבַעֲרוּ־אֵשׁ וְשָׁלְלוּ אֶת־שֹׁלְלֵיהֶם וּבָזְזוּ אֶת־בֹּזְזֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: ס
11וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא אֶתֵּן לְגוֹג | מְקוֹם־שָׁם קֶבֶר בְּיִשְׂרָאֵל גֵּי הָעֹבְרִים קִדְמַת הַיָּם וְחֹסֶמֶת הִיא אֶת־הָעֹבְרִים וְקָבְרוּ
שָׁם אֶת־גּוֹג וְאֶת־כָּל־הֲמוֹנֹה וְקָרְאוּ גֵּיא הֲמוֹן גּוֹג: 12וּקְבָרוּם בֵּית יִשְׂרָאֵל לְמַעַן טַהֵר אֶת־הָאָרֶץ שִׁבְעָה
חֳדָשִׁים: 13וְקָבְרוּ כָּל־עַם הָאָרֶץ וְהָיָה לָהֶם לְשֵׁם יוֹם הִכָּבְדִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 14וְאַנְשֵׁי תָמִיד יַבְדִּילוּ עֹבְרִים בָּאָרֶץ
מְקַבְּרִים אֶת־הָעֹבְרִים אֶת־הַנּוֹתָרִים עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ לְטַהֲרָהּ מִקְצֵה שִׁבְעָה־חֳדָשִׁים יַחְקֹרוּ: 15וְעָבְרוּ הָעֹבְרִים בָּאָרֶץ
וְרָאָה עֶצֶם אָדָם וּבָנָה אֶצְלוֹ צִיּוּן עַד קָבְרָם אֹתוֹ הֲמְקַבְּרִים אֶל־גֵּיא הֲמוֹן גּוֹג: 16וְגַם שֵׁם־עִיר הֲמוֹנָה וְטִהֲרוּ הָאָרֶץ:
ס
17וְאַתָּה בֶן־אָדָם כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִֹה אֱמֹר לְצִפּוֹר כָּל־כָּנָף וּלְכֹל | חַיַּת הַשָּׂדֶה הִקָּבְצוּ וָבֹאוּ הֵאָסְפוּ מִסָּבִיב
עַל־זִבְחִי אֲשֶׁר אֲנִי זֹבֵחַ לָכֶם זֶבַח גָּדוֹל עַל הָרֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲכַלְתֶּם בָּשָׂר וּשְׁתִיתֶם דָּם: 18בְּשַׂר גִּבּוֹרִים תֹּאכֵלוּ
וְדַם־נְשִׂיאֵי הָאָרֶץ תִּשְׁתּוּ אֵילִים כָּרִים וְעַתּוּדִים פָּרִים מְרִיאֵי בָשָׁן כֻּלָּם: 19וַאֲכַלְתֶּם־חֵלֶב לְשָׂבְעָה וּשְׁתִיתֶם דָּם
לְשִׁכָּרוֹן מִזִּבְחִי אֲשֶׁר־זָבַחְתִּי לָכֶם: 20וּשְׂבַעְתֶּם עַל־שֻׁלְחָנִי סוּס וָרֶכֶב גִּבּוֹר וְכָל־אִישׁ מִלְחָמָה נְאֻם אֲדֹנָי
יְהוִה: 21וְנָתַתִּי אֶת־כְּבוֹדִי בַּגּוֹיִם וְרָאוּ כָל־הַגּוֹיִם אֶת־מִשְׁפָּטִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְאֶת־יָדִי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בָהֶם: 22וַיְדְעוּ בֵּית
יִשְׂרָאֵל כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם מִן־הַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה: 23וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי בַעֲוֹנָם גָּלוּ בֵּית־יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר מָעֲלוּ־בִי
וָאַסְתֵּר פָּנַי מֵהֶם וָאֶתְּנֵם בְּיַד צָרֵיהֶם וַיִּפְּלוּ בַחֶרֶב כֻּלָּם: 24כְּטֻמְאָתָם וּכְפִשְׁעֵיהֶם עָשִׂיתִי אֹתָם וָאַסְתֵּר פָּנַי מֵהֶם: ס
25לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה עַתָּה אָשִׁיב אֶת־שְׁבִית יַעֲקֹב וְרִחַמְתִּי כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְקִנֵּאתִי לְשֵׁם קָדְשִׁי: 26וְנָשׂוּ
אֶת־כְּלִמָּתָם וְאֶת־כָּל־מַעֲלָם אֲשֶׁר מָעֲלוּ־בִי בְּשִׁבְתָּם עַל־אַדְמָתָם לָבֶטַח וְאֵין מַחֲרִיד: 27בְּשׁוֹבְבִי אוֹתָם מִן־הָעַמִּים
וְקִבַּצְתִּי אֹתָם מֵאַרְצוֹת אֹיְבֵיהֶם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָּם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם רַבִּים: 28וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם בְּהַגְלוֹתִי אֹתָם
אֶל־הַגּוֹיִם וְכִנַּסְתִּים עַל־אַדְמָתָם וְלֹא־אוֹתִיר עוֹד מֵהֶם שָׁם: 29וְלֹא־אַסְתִּיר עוֹד פָּנַי מֵהֶם אֲשֶׁר שָׁפַכְתִּי אֶת־רוּחִי
עַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

40

IV. Olushika lwa Yehezkiyeli

Obwâmi buhyâhya bwa Nyamuzinda

[1] Omu mwâka gwa kali makumi abirhi n'irhanu kurhenga rhuli rhuhêsirwe bujà, oku murhondêro gw'omwâka, omu nsiku ikumi z'omwêzi, omu mwâka gwa kal'ikumi n'inni kurhenga olugo luli lunyazirwe, muli olwôla lusiku lwonênè, okuboko kwa Nyakasane kwanacicîhunika kuli nie, kwanacimpêka eyôla munda. [2] Mwàli omu kubonekerwa kw'obunyamuzinda, kwanacimpêka omu cihugo c'Israheli, kwanacindêkereza oku ntondo ndîrî bwenêne, na kuli eyôla ntondo kwàli obuli nka bûbake bw'olugo olunda lw'emukondwè. [3] Erhi aba amâmpisa eyôla munda nanacibona omuntu wàli oshushire omulinga, àli afumbasire omu kuboko omugozi gw'ecitâni n'olusheke lw'okujà apîma, anaciyîmanga aha muhango. [4] Oyôla muntu anacimbwîra, erhi: Wâni, mwene omuntu, okazilolêreza n'amasù gâwe, onakayumvîrhiza n'amarhwîri gâwe, onakaz'ibîkirira oku murhima ngasi ebi nakuyêreka byôshi, bulya kuyankirira ebyôla byabonekana kwo kwakudwîrhe hanôla, oj'ibwîra omulala gwa bene Israheli ngasi ebi wankanabona byôshi.

[5] Nalola oku olukûta lwàli luzongolosire enyumpa olunda lw'embuga omu marhambi mwoshi, n'oyôla muntu àli afumbasire olusheke lw'okujà apîma, lwâli lwa makano ndarhu, lwâli lujirelwagererwa oku makano n'oku makoro. Anacipîma obugali bw'obwôla bûbake bwàli lusheke luguma oku bugali, n'oku bulî lusheke luguma.

[6] Okubundi anacija ebwa akabadu k'enyumpa kali kadwîrhe kalola olunda lw'ebuzûka-zûba, anacirherema oku mashonezo gali okwôla kabadu, anacipîma oku c'olusò c'akôla kabadu: lusheke luguma oku bugali na lusheke luguma oku bulîrî; àjira ntyôla oku ngasi lusò. [7] Ngasi cûmpa càli cigwêrhe lusheke luguma oku bugali na lusheke luguma oku bulîrî; ekagarhî k'enyumpa akazipîma makano arhânu. Oluso lw'akabadu, ebwa cizimbêro cijire ebwa nyumpa nayo apîmayo lusheke luguma. [8] Ashubipîma ecindi cizimbêro cijire ebwa kabadu k'enyumpa, naco cali ca lusheke luguma. [9] Apîma ecizimbêro c'ebwa lusò, càli ca makanomunâni, n'emitungo yayo yàli ya makano abirhi. Oluso lw'akwôla kabadu lwo lwakazâgija ebwa nyumpa. [10] Ebyûmpa byàli omu kabadu kw'olunda lw'ebuzûka-zûba: bisharhu lunda luguma na bindi bisharhu olundi lunda; byôshi oku binali bisharhu byàli bigwêrhe lugero luguma, kuguma n'emitungo yàli kwo yàli ya lugero luguma. [11] Apîma obugali bw'omuhango gw'akabadu, bwàli bwa makano ikumi, n'obulî bwàli bwa makano ikumi n'asharhu. [12] Embere z'ebyûmpa yàli olugurhu lw'ikano liguma ngasi lunda, na ngasi cûmpa cali cigwêrhe makann ndarhu lunda luguma na gandi ndarhu olundi lunda. [13] Anacipîma omu burhungiri bwa ngasi kabadu, kurhenga oku cûmpa kujà oku cûmpa, bwàli bwa makano makumi abirhi n'arhânu oku bugali, kurhenga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oku muhango kujà oku gundi. [14] Anacipîma ecindi cizimbêro: càli ca makano makumi abirhi, co càli cizimbêro c'okulunga engo y'ahôla kabadu. [15] Amalanga g'embere g'akôla kabadu, n'amalanga g'omundalâla agakazâg'ihika oku birheho gàli ga makano makumi arhânu. [16] Kwàli orhubonezo rhw'akayungiro oku byûmpa n'oku nkingi, omu kabadu n'omu mbaraza; orhwo rhubonezo rhwàli rhuzonzire enyumpa yôshi, n'ezo nkingi z'amahuye zàlimwo emirhanda.

[17] Anacimpêka ebwa bululi bwàli buyêrekîre olunda lw'embuga, nàlola oku bwàli bugwêrhe ebyûmpa byali bibambire omu bululi bwâbyo; byàli eburhambi bw'obwola bululi hw'emhuga, hali byûmpa makumi asharhu oku bulî bw'ahwôla hantu hali habamhirwe. [18] Ahwôla hantu habambirwe hàli hajîre hahika ebwa ngasi mulungulungu; hali hantu habambirwe omu ndalâlà. [19] Apîma obuli bw'akabadu kàli omu ndalâlà kuhika ou bululi bw'omu ndalâlà: kàli ka makano igana, kali olunda lw'ebuzûka-zûba.

[20] Oku biyêrekîre olunda lw'emwênè, apîma yo obulî n'obugali bw'omuhangogwâli olwôla lunda lw'emwênè. [21] Eyo munda yàli byûmpa bisharhu lunda luguma na bindi bisharhu olundi lunda; emitungo y'obwôla bululi n'ehy'olusò byâge byàli bigwêrhe lugero luguma n'ebyûmpa by'akabadu ka burhanzi: makano makumi arhânu oku buli na makano makumi abirhi n'arhânu oku bugali. [22] Orhuhonezo rhwâbyo, n'akabadu kâyo n'emirhanda yali mitâke kwo, byôshi byàli bigwêrhe lugero luguma n'ebya akabadu k'olunda lw'ebuzûka-zûba. Bakazâg'ishonerayo omu kugera oku mashonezo nda, n'olusò lwâge lwanali hôfi n'agôla mashonezo. [23] Obululi bw'omu ndalâlà bwâli bugwêrhc nabo akabadu, kali kayêrekîre akabadu k'olunda lw'emwênè, kali kuguma n'aka olunda lw'ebuzûka-zûba; apîma kurhenga oku kabadu[d] kujà oku kandi; gali makano igana.

[24] Ashubimpêka kandi olunda lw'emukondwè, nalola oku yàli akabadu, kàli kayêrekîre olwôla lunda lw'emukondwè, apîma banabwigorhe[e] kuguma n'akabadu, byôshi byâli bigwêrhe lugero luguma. [25] Omuhango gwàli gugwcerhe orhubonezo rhushushine n'orhwa akabonezo. Gwàli gugwêrhe makano makumi arhânu oku bulîrî, na makano makumi abirhi n'arhânu oku bugali. [26] Bakagisôkera yo oku mashonezo nda, n'akabadu kâge nako kanali aha burhambi, olunda n'olundi yàli etâsirwe emirhanda oku mitungo. [27] Obululi bw'omu ndalâlà nabo bwâli bugwêrhe omuhango guyêrekîre olunda lw'emukondwà gali makano igana.

[28] Anacimpêka omu bululi bw'omu ndalâlà, kugera omu muhango guli olunda lw'emukondwè, nago gwàli gugwêrhe bipîmo biguma. [29] Ebyûmpa byâgo, banabwigorhe bagwo, byôshi byàli bigwêrhe lugero luguma; obwôla bululi bwàli bugwêrhe orhubonezo omu marhambirhambi, kuguma n'akabadu. [30] Omu marhambi g'obwôla bului mwàli akabadu, obulî bwamwo gàli

[d] **40.23** akabadu mpu "vestibule" omu c'e mazûlu
[e] **40.24** banabwigorhe, mpu zo "poteau" omu c'e mazûlu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

makano makumi abirhi n'arhânu na makano arhânu oku bugali. [31] Akabadu kâge kali kayêrekîre obululi bw'embuga, banabwigorhe bâge bali batâkekwo emirhanda n'okujà yo kwàli kugera kuli mashonezo munâni.

[32] Kandi anacimpêka omu bululi bwàli olunda lw'omu ndalâlà, olunda lw'ebuzûka-zûba, anacipîma omuhango gwàli yo, nago gwàli gugwêrhe bipîmo biguma. [33] Ebyûmpa byâge, emitungo yâge n'akabadu kâge, byàli bigwêrhe bipîmo biguma; omuhango kuguma n'akabadu kâge byàli kwo orhubonezo omu marhambi mwoshi. Obwôla bululi bwàli bugwêrhe obuli bwa makano makumi arhânu na bugali bwa makano makumi abirhi n'arhânu. [34] Akabadu kâge kali kayêrekîre obululi bw'embuga n'emitungo yakwo yàli mitâke emirha- nda olunda n'olundi, hali na mashonezo munâni g'okusôkerayo.

[35] Kandi anacimpêka ebwa muhango gw'olunda lw'emwènè, anacipîma yo ebipîmo biyumânîne. [36] Yàli ebyûmpa, emitungo, akabadu. n'orhubonezo omu marhambi mwoshi. Obulî bw'ogwôla bwàli bwa makano makumi arhânu na makano makumi abirhi n'arhânu oku bugali. [37] Akabadu kâge kàli kayêrekîre obululi gw'embuga, n'emitungo yako yàli mitâkekwo emirhanda, hali na mashonezo munâni g'okusôkera yo.

[38] Yali n'ecûmpa cigwêrhe olumvi hôfi n'emitungo y'omuhango; aho ho bakazishukira enterekêro y'embâgwa. [39] Omu kabadu k'omuhango mwàli mêza abirhi lunda luguma na gandi abirhi olundi lunda. Kuli agôla mêza kwo bakazâg'ibâgira eby'enterekêro y'ensirîra ey'okuhûna obwonjo oku byâha n'ey'agandi mabî. [40] Olunda lw'embuga, oku muntu ogezire ebwa iunda lw'emwênè, yàli mêza abirhi, n'olundi lunda ebwa kabadu k'omuhango nayo yàli mêza abirhi. [41] Ntyo ebwa muhango yàli mêza anni lunda luguma na gandi anni olundi lunda, gôshi gahika omu mêza munâni gwo bakazâg'ibâgirakwo. [42] Hali mêza anni oku nterekêro z'ensirîra, gàli ga mabuye marhendêze, obulî ikano liguma n'ecihimbi, obugali ikano n'ecihimbi n'oburherema bwâgo ikano liguma, kwo bakazag'idêkereza ebirugu by'okubâga enterekêro z'ensirîra n'ezindi nterekêro. [43] Emihiro mitâkekwo ebibabi omu bugali yalihizirwe omu ndalâlà kuli ago mêza kwo bakazâgidekereza enyama z'enterekêro.

[44] Emugongo g'omuhango gw'omu ndalâlà mwâli ebyûmpa by'abimbiza b'omu bululi buli omu ndalâlà. Cûmpa ciguma càli ebwa muhango g'olunda lw'emwênè, cakazâg'ilola olunda lw'emukondwè; ecindi càli ebwa muhango gw'olunda lw'emukondwè, cakazag'ilola olunda lw'emwêne. [45] Olya muntu anacimbwîra, erhi: Ecôla cûmpa ciri olunda lw'emukondwè, ciri ca badâhwa bàli omu mikolo y'akâ-Nyamuzinda. [46] N'ecûmpa ciri olunda lw'emwênè ciri c'abadâhwa badwîrhe bakola oku luhêrero; bali bene Sadoki, baguma b'omu bene Levi, bo bayêgera Nyamubâho n'okumurhumikira.

[47] Olya muntu anacipîma obululi, bwàli bugwêrhe obulî bwa makano igana n'obugali bwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

makano igana, empande zôshi zàli ziyumânîne, Oluhêrero lwàli embere z'enyumpa.

Oku akâ-Nyamuzinda kàli kayôsire

[48] Kandi anacimpêka omu kabadu k'enyumpa anacipîma emitungo y'akola kabadu, yali ya makano arhânu oku lunda luguma na gandi arhânu oku lundi lunda, n'obugali bw'akabadu bwàli bwa makano asharhu ga lunda luguma na gandi asharhu g'olundi lunda. [49] Obulî bw'akabadu bwàli bwa makano makumi abirhi n'obugali bwàli bwa makano ikumi na liguma; okusôkera yo kwali kugera oku mashonezo; hali n'enkingi aha burhambi bw'emitungo, nkingi nguma lunda luguma n'eyindi olundi lunda.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 40

בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵהּ שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הֻכְּתָה הָעִיר בְּעֶצֶם | 1
הַיּוֹם הַזֶּה הָיְתָה עָלַי יַד־יְהוָה וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה: בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים הֱבִיאַנִי אֶל־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיְנִיחֵנִי אֶל־הַר גָּבֹהַּ 2
מְאֹד וְעָלָיו כְּמִבְנֵה־עִיר מִנֶּגֶב: וַיָּבֵא אוֹתִי שָׁמָּה וְהִנֵּה־אִישׁ מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה נְחֹשֶׁת וּפִתִיל־פִּשְׁתִּים בְּיָדוֹ וּקְנֵה 3
הַמִּדָּה וְהוּא עֹמֵד בַּשָּׁעַר: וַיְדַבֵּר אֵלַי הָאִישׁ בֶּן־אָדָם רְאֵה בְעֵינֶיךָ וּבְאָזְנֶיךָ שְׁמָע וְשִׂים לִבְּךָ לְכֹל אֲשֶׁר־אֲנִי מַרְאֶה 4
אוֹתָךְ כִּי לְמַעַן הַרְאוֹתְכָה הֻבָאתָה הֵנָּה הַגֶּד אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לְבֵית יִשְׂרָאֵל: וְהִנֵּה חוֹמָה מִחוּץ לַבַּיִת 5
סָבִיב | סָבִיב וּבְיַד הָאִישׁ קְנֵה הַמִּדָּה שֵׁשׁ־אַמּוֹת בָּאַמָּה וְטֹפַח וַיָּמָד אֶת־רֹחַב הַבִּנְיָן קָנֶה אֶחָד וְקוֹמָה קָנֶה 6
אֶחָד: וַיָּבוֹא אֶל־שַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ הַקָּדִימָה וַיַּעַל בְּמַעֲלוֹתָו וַיָּמָד | אֶת־סַף הַשַּׁעַר קָנֶה אֶחָד רֹחַב וְאֵת סַף 7
אֶחָד קָנֶה אֶחָד רֹחַב: וְהַתָּא קָנֶה אֶחָד אֹרֶךְ וְקָנֶה אֶחָד רֹחַב וּבֵין הַתָּאִים חָמֵשׁ אַמּוֹת וְסַף הַשַּׁעַר מֵאֵצֶל אוּלָם 8
הַשַּׁעַר מֵהַבַּיִת קָנֶה אֶחָד: וַיָּמָד אֶת־אֻלָם הַשַּׁעַר מֵהַבַּיִת קָנֶה אֶחָד: וַיָּמָד אֶת־אֻלָם הַשַּׁעַר שְׁמֹנֶה אַמּוֹת 9
וְאֵילָו שְׁתַּיִם אַמּוֹת וְאֻלָם הַשַּׁעַר מֵהַבָּיִת: וְתָאֵי הַשַּׁעַר דֶּרֶךְ הַקָּדִים שְׁלֹשָׁה מִפֹּה וּשְׁלֹשָׁה מִפֹּה מִדָּה אַחַת 10
לִשְׁלָשְׁתָּם וּמִדָּה אַחַת לָאֵילִם מִפֹּה וּמִפּוֹ: וַיָּמָד אֶת־רֹחַב פֶּתַח־הַשַּׁעַר עֶשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ הַשַּׁעַר שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה 11
אַמּוֹת: וּגְבוּל לִפְנֵי הַתָּאוֹת אַמָּה אֶחָת וְאַמָּה־אַחַת גְּבוּל מִפֹּה וְהַתָּא שֵׁשׁ־אַמּוֹת מִפֹּו וְשֵׁשׁ אַמּוֹת מִפּוֹ: וַיָּמָד 12 13
אֶת־הַשַּׁעַר מִגַּג הַתָּא לְגַגּוֹ רֹחַב עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמּוֹת פֶּתַח נֶגֶד פָּתַח: וַיַּעַשׂ אֶת־אֵילִים שִׁשִּׁים אַמָּה וְאֶל־אֵיל 14
הֶחָצֵר הַשַּׁעַר סָבִיב | סָבִיב: וְעַל פְּנֵי הַשַּׁעַר הֶיאתִוֹן עַל־לִפְנֵי אֻלָם הַשַּׁעַר הַפְּנִימִי חֲמִשִּׁים אַמָּה: וְחַלֹּנוֹת 15 16
אֲטֻמוֹת אֶל־הַתָּאִים וְאֶל אֵילֵיהֶמָּה לִפְנֵימָה לַשַּׁעַר סָבִיב | סָבִיב וְכֵן לָאֻלַמּוֹת וְחַלּוֹנוֹת סָבִיב | סָבִיב לִפְנִימָה
וְאֶל־אַיִל תְּמֹרִים: וַיְבִיאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה וְהִנֵּה לְשָׁכוֹת וְרִצְפָּה עָשׂוּי לֶחָצֵר סָבִיב | סָבִיב שְׁלֹשִׁים לִשְׁכוֹת 17
אֶל־הָרִצְפָּה: וְהָרִצְפָּה אֶל־כֶּתֶף הַשְּׁעָרִים לְעֻמַּת אֹרֶךְ הַשְּׁעָרִים הָרִצְפָּה הַתַּחְתּוֹנָה: וַיָּמָד רֹחַב מִלִּפְנֵי הַשַּׁעַר 18 19
הַתַּחְתּוֹנָה לִפְנֵי הֶחָצֵר הַפְּנִימִי מֵחוּץ מֵאָה אַמָּה הַקָּדִים וְהַצָּפוֹן: וְהַשַּׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה 20
מָדַד אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ: וְתָאָו שְׁלוֹשָׁה מִפֹּו וּשְׁלֹשָׁה מִפּוֹ וְאֵילָו וְאֻלַמּוֹ הָיָה כְּמִדַּת הַשַּׁעַר הָרִאשׁוֹן חֲמִשִּׁים אַמָּה אָרְכּוֹ 21

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְרֹחַב חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה: 22וְחַלּוֹנָו וְאֵלְמָו וְתָמְרָו כְּמִדַּת הַשַּׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ הַקָּדִים וּבְמַעֲלוֹת שֶׁבַע יַעֲלוּ־בוֹ
וְאֵילָמָו לִפְנֵיהֶם: 23וְשַׁעַר לֶחָצֵר הַפְּנִימִי נֶגֶד הַשַּׁעַר לַצָּפוֹן וְלַקָּדִים וַיָּמָד מִשַּׁעַר אֶל־שַׁעַר מֵאָה אַמָּה: 24וַיּוֹלִכֵנִי
דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם וְהִנֵּה־שַׁעַר דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם וַיָּמָד אֵילָו וְאֵילָמָו כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה: 25וְחַלּוֹנִים לוֹ וּלְאֵילָמָו סָבִיב | סָבִיב
כְּהַחַלֹּנוֹת הָאֵלֶּה חֲמִשִּׁים אַמָּה אֹרֶךְ וְרֹחַב חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה: 26וּמַעֲלוֹת שִׁבְעָה עֹלוֹתָו וְאֵלָמָו לִפְנֵיהֶם וְתמָרִים
לוֹ אֶחָד מִפֹּה וְאֶחָד מִפֹּה אֶל־אֵילָו: 27וְשַׁעַר לֶחָצֵר הַפְּנִימִי דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם וַיָּמָד מִשַּׁעַר אֶל־הַשַּׁעַר דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם מֵאָה
אַמּוֹת: 28וַיְבִיאֵנִי אֶל־חָצֵר הַפְּנִימִי בְּשַׁעַר הַדָּרוֹם וַיָּמָד אֶת־הַשַּׁעַר הַדָּרוֹם כַּמִּדּוֹת
הָאֵלֶּה: 29וְתָאָו וְאֵילָו וְאֵלָמָו כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה וְחַלּוֹנוֹת לוֹ וּלְאֵלָמָו סָבִיב | סָבִיב חֲמִשִּׁים אַמָּה אֹרֶךְ וְרֹחַב עֶשְׂרִים
וְחָמֵשׁ אַמּוֹת: 30וְאֵלָמוֹת סָבִיב | סָבִיב אֹרֶךְ חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה וְרֹחַב חָמֵשׁ אַמּוֹת: 31וְאֵלָמָו אֶל־חָצֵר הַחִצוֹנָה
וְתמָרִים אֶל־אֵילָו וּמַעֲלוֹת שְׁמוֹנֶה מַעֲלָו: 32וַיְבִיאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִי דֶּרֶךְ הַקָּדִים וַיָּמָד אֶת־הַשַּׁעַר כַּמִּדּוֹת
הָאֵלֶּה: 33וְתָאָו וְאֵילָו וְאֵלָמָו כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה וְחַלּוֹנוֹת לוֹ וּלְאֵלָמָו סָבִיב | סָבִיב אֹרֶךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה וְרֹחַב חָמֵשׁ
וְעֶשְׂרִים אַמָּה: 34וְאֵלָמָו לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה וְתמָרִים אֶל־אֵילָו מִפֹּה וּמִפֹּה וּשְׁמֹנֶה מַעֲלוֹת מַעֲלָו: 35וַיְבִיאֵנִי אֶל־שַׁעַר
הַצָּפוֹן וַיָּמָד כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה: 36תָּאָו אֵילָו וְאֵלָמָו וְחַלּוֹנוֹת לוֹ סָבִיב | סָבִיב אֹרֶךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה וְרֹחַב חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים
אַמָּה: 37וְאֵילָו לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה וְתמָרִים אֶל־אֵילָו מִפֹּה וּמִפֹּה וּשְׁמֹנֶה מַעֲלוֹת מַעֲלָו: 38וְלִשְׁכָּה וּפִתְחָהּ בְּאֵילֵי
הַשְּׁעָרִים שָׁם יָדִיחוּ אֶת־הָעֹלָה: 39וּבְאֻלָם הַשַּׁעַר שְׁנַיִם שֻׁלְחָנוֹת מִפֹּו וּשְׁנַיִם שֻׁלְחָנוֹת מִפֹּה לִשְׁחֹוט אֲלֵיהֶם הָעוֹלָה
וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם: 40וְאֶל־הַכָּתֵף מְחוּצָה לָעוֹלֶה לְפֶתַח הַשַּׁעַר הַצָּפוֹנָה שְׁנַיִם שֻׁלְחָנוֹת וְאֶל־הַכָּתֵף הָאַחֶרֶת אֲשֶׁר
לְאֻלָם הַשַּׁעַר שְׁנַיִם שֻׁלְחָנוֹת: 41אַרְבָּעָה שֻׁלְחָנוֹת מִפֹּה וְאַרְבָּעָה שֻׁלְחָנוֹת מִפֹּה לְכֶתֶף הַשָּׁעַר שְׁמוֹנָה שֻׁלְחָנוֹת
אֲלֵיהֶם יִשְׁחָטוּ: 42וְאַרְבָּעָה שֻׁלְחָנוֹת לָעוֹלָה אַבְנֵי גָזִית אׇרְכָּהּ אַמָּה אַחַת וָחֵצִי וְרׇחַב אַמָּה אַחַת וָחֵצִי וְגׇבַהּ אַמָּה
אַחַת אֲלֵיהֶם יְנִיחוּ אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר יִשְׁחֲטוּ אֶת־הָעוֹלָה בָּם וְהַזָּבַח: 43וְהַשְׂפָתַיִם טֶפַח אֶחָד מוּכָנִים בַּבַּיִת סָבִיב |
סָבִיב וְאֶל־הַשֻּׁלְחָנוֹת בְּשַׂר הַקָּרְבָּן: 44וּמִחוּצָהׇ לַשַּׁעַר הַפְּנִימִי לִשְׁכוֹת שָׁרִים בֶּחָצֵר הַפְּנִימִי אֲשֶׁר אֶל־כֶּתֶף שַׁעַר
הַצָּפוֹן וּפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם אֶחָד אֶל־כֶּתֶף שַׁעַר הַקְּדִים פְּנֵי דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן: 45וַיְדַבֵּר אֵלַי זֹה הַלִּשְׁכָּה אֲשֶׁר פָּנֶיהָ דֶּרֶךְ
הַדָּרוֹם לַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַבָּיִת: 46וְהַלִּשְׁכָּה אֲשֶׁר פָּנֶיהָ דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן לַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ הֵמָּה
בְּנֵי־צָדוֹק הַקְּרֵבִים מִבְּנֵי־לֵוִי אֶל־יְהוָה לְשָׁרְתוֹ: 47וַיָּמָד אֶת־הֶחָצֵר אׇרְכּוֹ | מֵאָה אַמָּה וְרֹחַב מֵאָה אַמָּה מְרֻבָּעַת
וְהַמִּזְבֵּחַ לִפְנֵי הַבָּיִת: 48וַיְבִאֵנִי אֶל־אֻלָם הַבַּיִת וַיָּמָד אֵל אֻלָּם חָמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּה וְחָמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּה וְרֹחַב הַשַּׁעַר
שָׁלֹשׁ אַמּוֹת מִפֹּו וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת מִפֹּו: 49אׇרֶךְ הָאֻלָּם עֶשְׂרִים אַמָּה וְרׇחַב עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה אַמָּה וּבַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יַעֲלוּ
אֵלָיו וְעַמֻּדִים אֵל־הָאֵילִים אֶחָד מִפֹּה וְאֶחָד מִפֹּה:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

41

Oku akâ-Nyamuzinda kayishiba

[1] Okubundi anacimpêka omu kâ-Nyamuzinda, anacipîma emitungo egwêrhe makano ndarhu oku bugali lunda luguma, na gandi ndarhu ga bugali oku lundi lunda bugali bw'ihêma. [2] Obugali bw'omuhango bwàli bwa makano ikumi; ebizimbêro by'ogwôla muhango byàli bya makano ikumi oku lunda luguma, na gandi makano arhânu olundi lunda. Anacipîma obulîrî bw'akâ-Nyamuzinda: makano makumi anni oku bulîrî na makano makumi abirhi oku bugali.

[3] Oku bundi anacikanya aja omu ndalâlà, apîma emitungo y'aha muhango, yàli ya makano abirhi oku bugali n'oku bulî gàli makano ndarhu; ebizimbêro by'omuhango: makano nda. [4] Anacigera obulî bw'ecûmpa, bwàli bwa makano makumi abirhi, n'obugali bwâco bwali bwa makano makumi abirhi omwôla ndalâlà y'akâ-Nyamuzinda, anacimbwîrà, erhi: Ahôla ho Hatagatîfu ha Ahatagatîfu.

[5] Anacipîma olukûta lw'enyumpa: makano ndarhu, n'obugali bw'akafômeko k'eburhambi: makano anni oku burhambi bw'enyumpa bwôshi. [6] Oku rhundi rhufômeko rhwàli omu marhambi hali nkere isharhu y'orhufômeko rhujire rhwayûbakirwa rhuguma enyanya Iy'orhwâbo n'eyôla myûbako yahika kali makumi asharhu, orhwôla rhufômeko rhwankarhuma omu Iukûta Iwàli Iurhuyûbakîrwe omu marhambi g'enyumpa mwoshi, kulya kwankarhuma rhukaziyêgemera olukûta Iw'enyumpa rhurhanaluhisirikwo. [7] Orhwôla rhufômeko, oku obuyûbake bwaja enyanya erhi kwo narho rhwanagaliha bulya idako lwaba lugali kulusha olw'ekagarhî, n'olw'aha kagarhî Iulushe olw'oku lukere lw'enyanya.

[8] Nanacibona oku eyôla nyumpa omu marhambi mwoshi yàli elengerîre n'okusimikira kuli orhwôla rhufômeko. Omusinji gw'orhwôla rhufômeko gwapîma olusheke Iugumagumà na makano ndarhu ebwa kahembe. [9] Olukûta Iw'embuga Iw'akafômeko lwali Iugwêrhe obugali bwa makano arhânu, lwasiga engo ekarhî k'orhwôla rhufômeko rhw'enyumpa. [10] Ahantu harhali hayûbake kujà cbwa biyûmpa byali eburhambi hali n'obugali bwa makano makumi abirhi omu marhambi g'enyumpa mwoshi. [11] Akafômeko kàli kagwêrhe omuhango gwakazâg'ija ebwa ngo, muhango muguma olunda lw'emwênè na gundi muguma olunda lw'emukondwè; obugali bw'engo bwàli bwa makano arhânu omu marhambi mwoshi.

[12] Enyumpa yàli aha mbere h'ahantu harhàli hayûbake olunda lw'ebuzika-zûba, yàli egwêrhe makano makumi gali ndarhu ga bugali, olukûta lw'enyumpa lwàli lugwêrhe makano arhânu oku bugali omu marhambi mwoshi, n'oku buli gali makano makumi gali mwenda. [13] Anacipîma akâ-Nyamuzinda kali ka makano igana oku buli, ahantu harhali hayûbake, enyumpa na enkûta zâyo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byôshi bigwêrhe obulî bwa makano igana. [14] Obugali bw'embere z'akâ-Nyamuzindakuguma n'ahantu harhàli hayûbake, kujà olunda lw'ebuzûka-zûba, gàli makano igana. [15] Anacipîma obulî bw'enyumpa embere z'ahantu harhali cici, n'ahwôla hantu, hali oku buzindazinda bw'enyumpa n'orhonga rhwâyo bwaba buli bwa makano igana.

Omu ndalâlà y'akâ-Nyamuzinda

Ecûmpa cigali c'omu ndalâlà, orhubadu rhwali rhuyârekîre obululi, [16] eby'olusò, orhubonezo rhwàli mwo orhuyungiro, orhonga, amarhambi gôshi g'empande isharhu kuyêrekera ebwa lusò ebyoôa byôshi byàli bibambire n'e-mpaho, kurhenga oku idaho kujà oku rhubonezo. [17] Kuhika oku nyanya ly'omuhango, kuhika omu ndalâlà n'embuga bakazag'ilekahwo abantu, [18] hwo bakazâgitâka ba kerûbini n'emirhanda: murhanda muguma ekarhî ka bakeruûbini babirhi; ngasi kerûbini ali agwêrhe malanga abirhi: [19] amalanga g'omuntu gali gayêrekîre ebwa murhanda muguma, amalanga g'entale gayêrekîre olunda lw'ogundi murhanda; banajà bajira ntyoôa oku nyumpa yôshi. [20] Kurhenga oku idaho kujà enyanya ly'omuhango balijire batâkayo ba kerûbini n'emirhanda oku lukûta lw'akâ-Nyamuzinda. [21] Akâ-Nyamuzinda kali kagwêrhe orhubonezo rhw'omuhango rhwâli rhuyumânîne empande zôshi.

N'embere z'Ahatagatîfu, yàli agali nka luhêrero lwa mpaho. [22] Oburherema bw'olwôla luhêrero bwali bwa makano asharhu n'obuli bwa makano abirhi, lwàli lugwêrhe orhuhembe, n'omu bulîrî bwâlwo, ebirhebo by'empaho. Anacimbwîra erhi: «Alaga amêza gali embere za Nyamubâho».

[23] Akâ-Nyamuzinda n' Ahatagatîfu mwàli ngasi haguma omuhango. [24] Ngasi lumvi lugwêrhe mpande ibirhi, mpande ibirhi zakazâg'igonywamwo bihimbi bihimbi: bihimbi bibirhi oku luhande luguma, zindi ibirhi oku lundi luhande. [25] Oku nyanya ly'ezôla nyumvi bali bajire batâkakwo bakerûbini n'emirhanda kuguma nka balya banali oku birhebo. Olubigabiga lw'empaho lwàli enyanya lya ngasi muhango gw'embuga. [26] Kwàli amadirisha galikwo orhuyungiro, ma-tâke n'emirhanda, gali ngasi lunda ebwa birhebo bya ngasi kabadu n'ebwa rhufômeko rhw'enyumpa, kuguma n'omu mbigabiga.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 41

וַיְבִיאֵנִי אֶל־הַהֵיכָל וַיָּמָד אֶת־הָאֵילִים שֵׁשׁ־אַמּוֹת רָחַב־מִפִּוּ וְשֵׁשׁ־אַמּוֹת־רֹחַב מִפִּוּ רֹחַב הָאֹהֶל׃ 1 וְרֹחַב הַפֶּתַח׃ 2
עֶשֶׂר אַמּוֹת וְכִתְפוֹת הַפֶּתַח חָמֵשׁ אַמּוֹת מִפּוּ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת מִפּוּ וַיָּמָד אָרְכּוֹ אַרְבָּעִים אַמָּה וְרֹחַב עֶשְׂרִים
אַמָּה׃ 3 וּבָא לִפְנִימָה וַיָּמָד אֵיל־הַפֶּתַח שְׁתַּיִם אַמּוֹת וְהַפֶּתַח שֵׁשׁ אַמּוֹת וְרֹחַב הַפֶּתַח שֶׁבַע אַמּוֹת׃ 4 וַיָּמָד אֶת־אָרְכּוֹ
עֶשְׂרִים אַמָּה וְרֹחַב עֶשְׂרִים אַמָּה אֶל־פְּנֵי הַהֵיכָל וַיֹּאמֶר אֵלַי זֶה קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים׃ 5 וַיָּמָד קִיר־הַבַּיִת שֵׁשׁ אַמּוֹת וְרֹחַב

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַעֲלָעְ אַרְבַּע אַמּוֹת סָבִיב | סָבִיב לַבַּיִת סָבִיב׃ 6וְהַצְּלָעוֹת צֵלָע אֶל־צֵלָע שָׁלוֹשׁ וּשְׁלֹשִׁים פְּעָמִים וּבָאוֹת בַּקִּיר
אֲשֶׁר־לַבַּיִת לַצְּלָעוֹת סָבִיב | סָבִיב לִהְיוֹת אֲחוּזִים וְלֹא־יִהְיוּ אֲחוּזִים בְּקִיר הַבָּיִת׃ 7וְרָחְבָּה וֶנָסְבָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה
לַצְּלָעוֹת כִּי מוּסַב־הַבַּיִת לְמַעְלָה לְמַעְלָה סָבִיב | סָבִיב לַבַּיִת עַל־כֵּן רְחַב־לַבַּיִת לְמָעְלָה וְכֵן הַתַּחְתּוֹנָה יַעֲלֶה
עַל־הָעֶלְיוֹנָה לַתִּיכוֹנָה׃ 8וְרָאִיתִי לַבַּיִת גֹּבַהּ סָבִיב | סָבִיב מִיסְדוֹת הַצְּלָעוֹת מְלֹא הַקָּנֶה שֵׁשׁ אַמּוֹת אַצִּילָה׃ 9רֹחַב
הַקִּיר אֲשֶׁר־לַצֵּלָע אֶל־הַחוּץ חֲמֵשׁ אַמּוֹת וַאֲשֶׁר מֻנָּח בֵּית צְלָעוֹת אֲשֶׁר לַבָּיִת׃ 10וּבֵין הַלִּשְׁכֹּות רֹחַב עֶשְׂרִים אַמָּה
סָבִיב לַבַּיִת סָבִיב | סָבִיב׃ 11וּפֶתַח הַצֵּלָע לַמֻּנָּח פֶּתַח אֶחָד דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן וּפֶתַח אֶחָד לַדָּרוֹם וְרֹחַב מְקוֹם הַמֻּנָּח
חֲמֵשׁ אַמּוֹת סָבִיב | סָבִיב׃ 12וְהַבִּנְיָן אֲשֶׁר אֶל־פְּנֵי הַגְּזֵרָה פְּאַת דֶּרֶךְ־הַיָּם רֹחַב שִׁבְעִים אַמָּה וְקִיר הַבִּנְיָן
חֲמֵשׁ־אַמּוֹת רֹחַב סָבִיב | סָבִיב וְאָרְכּוֹ תִּשְׁעִים אַמָּה׃ 13וּמָדַד אֶת־הַבַּיִת אֹרֶךְ מֵאָה אַמָּה וְהַגְּזֵרָה וְהַבִּנְיָהּ
וְקִירוֹתֶיהָ אֹרֶךְ מֵאָה אַמָּה׃ 14וְרֹחַב פְּנֵי הַבַּיִת וְהַגְּזֵרָה לַקָּדִים מֵאָה אַמָּה׃ 15וּמָדַד אֹרֶךְ־הַבִּנְיָן אֶל־פְּנֵי הַגְּזֵרָה אֲשֶׁר
עַל־אֲחֹרֶיהָ וְאַתִּוקֶיהָא מִפֹּו וּמִפֹּו מֵאָה אַמָּה וְהֵהֵיכָל הַפְּנִימִי וְאֻלַמֵּי הֶחָצֵר׃ 16הַסִּפִּים וְהַחַלּוֹנִים הָאֲטֻמוֹת
וְהָאַתִּיקִים | סָבִיב לִשְׁלָשְׁתָּם נֶגֶד הַסַּף שְׁחִיף עֵץ סָבִיב | סָבִיב וְהָאָרֶץ עַד־הַחַלֹּנוֹת וְהַחַלֹּנוֹת מְכֻסּוֹת׃ 17עַל־מֵעַל
הַפֶּתַח וְעַד־הַבַּיִת וּמִבַּיִת וְלַחוּץ וְאֶל־כָּל־הַקִּיר סָבִיב | סָבִיב בַּפְּנִימִי וּבַחִיצוֹן מִדּוֹת׃ 18וְעָשׂוּי כְּרוּבִים וְתִמֹרִים
וְתִמֹרָה בֵּין־כְּרוּב לִכְרוּב וּשְׁנֵים פָּנִים לַכְּרוּב׃ 19וּפְנֵי אָדָם אֶל־הַתִּמֹרָה מִפֹּו וּפְנֵי־כְפִיר אֶל־הַתִּמֹרָה מִפֹּו עָשׂוּי
אֶל־כָּל־הַבַּיִת סָבִיב | סָבִיב׃ 20מֵהָאָרֶץ עַד־מֵעַל הַפֶּתַח הַכְּרוּבִים וְהַתְּמֹרִים עֲשׂוּיִם וְקִיר הַהֵיכָל׃ 21הֵהֵיכָל מְזוּזַת
רְבֻּעָה וּפְנֵי הַקֹּדֶשׁ הַמַּרְאֶה כַּמַּרְאֶה׃ 22הַמִּזְבֵּחַ עֵץ שָׁלוֹשׁ אַמּוֹת גָּבֹהַּ וְאָרְכּוֹ שְׁתַּיִם־אַמּוֹת וּמִקְצֹעוֹתָיו לֹו׀ וְאָרְכּוֹ
וְקִירֹתָיו עֵץ וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה׃ 23וּשְׁתַּיִם דְּלָתוֹת לַהֵיכָל וְלַקֹּדֶשׁ׃ 24וּשְׁתַּיִם דְּלָתוֹת לַדְּלָתוֹת
שְׁתַּיִם מוּסַבּוֹת דְּלָתוֹת שְׁתַּיִם לְדֶלֶת אֶחָת וּשְׁתֵּי דְלָתוֹת לָאַחֶרֶת׃ 25וְעָשׂוּיָה אֲלֵיהֶן אֶל־דַּלְתוֹת הַהֵיכָל כְּרוּבִים
וְתִמֹרִים כַּאֲשֶׁר עֲשׂוּיִם לַקִּירוֹת וְעָב עֵץ אֶל־פְּנֵי הָאוּלָם מֵהַחוּץ׃ 26וְחַלּוֹנִים אֲטֻמוֹת וְתִמֹרִים מִפֹּו וּמִפֹּו אֶל־כִּתְפוֹת
הָאוּלָם וְצַלְעוֹת הַבַּיִת וְהָעָבִים׃

42

Ezindi nyumpa z'akâ-Nyamuzinda

[1] Olya muntu anacimpêka omu bululi bw'emuhanda olunda lw'emwênè, anacimpêka omu nyumpa eyêrekîre olunda lw'engo n'ebwa nyumpa y'olunda lw'emwênè. [2] Yàli egwêrhe obulî bwa makano igana -olunda lw'emwênè,- kandi obugali bwa makano makumi arhânu, [3] embere z'agôla makano makumi abirhi g'obululi bw'omu ndalâlà n'embere z'engo mbambire y'obululi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bw'emuhanda, yàli eyindi nyumpa yali eshegemire erya yindi nyumpa y'ebimpêkanè[f] bisharhu. [4] Embere ly'ezôla nyumpa yali enjira ya makano ikumi omu kujà Omu ndalâlà, na makano igana ga buli; n'emihango y'ezôla nyumpa yali eyêrekîre olunda lw'emwênè. [5] Enyumpa z'enyanya zàli nyinyi kulusha bulya orhonga rhwakazag'ihikanakwo na kandi ibiyûmpa by'idako n'ebiyûmpa by'ekagarhî by'eyôla, [6] ebwa kubà byàli bya bimpêkanè birhagwêrhe nkingi nk'enkingi z'obululi; co carhumaga enyumpa z'enyanya zàli nyinyi kulusha ez'idako n'ez'ekagarhî. [7] Olukûta lw'embuga lwàli luhisire kuli ezôla nyumpa olunda lw'obululi bw'embuga, embere z'ezôla nyumpa lwàli lwa makano makumi arhânu. [8] Obuli bw'ezôla nyumpa olunda lw'ebululi bw'embuga, bwàli bwa makano makumi arhânu, n'obwo ebwa lw'akâ-Nyamuzinda lwàli lwa makano igana. [9] Idako ly'ezôla nyumpa yàli àmuhango gwàli guyêrekîre olunda lw'ebuzûka-zûba oku muntu wankayishire ebwa bululi buli embuga. [10] Omu kukulikira obugali bw'olukûta lw'obululi, olunda lw'ebuzûka-zûba, embere z'ahwôla hantu harhàli cici n'embere z'eyôla nyumpa hali ezindi nyumpa, [11] N'embere z'ezôla nyumpa yali enjira yàli egenzire kuguma n'enyumpa zakazag'ilola olunda lw'emwênè; obuli bw'ezo nyumpa n'obugali bwâzo, byali biguma, kuguma n'emihango yazo, n'obubake bwâzo nabo bwali bwo buguma. [12] Enyumpa zakazag'ilola olunda lw'emukondwè, emihango yazo, nayo kwo yaài nk'eya ezôla nyumpa: muhango muguma oku buzinda bwa ngasi njira, omu bulî bw'olukûta lujire olunda lw'ebuzûka-zûba nka omuntu ajamwo. [13] Anacimbwîra, erhi: Enyumpa ziri olunda lw'emwênè n'eziri olunda lw'emukondwè ezôla nyumpa ziri embere y'ahantu harhali cici, ziri nyumpa ntagatîfu, zo nyumpa abadâhwa bakaziyêgera Nyamubâho bakazilîramwo ebintu bitagatîfu bwenêne. Muli ezôla nyumpa mwo bânakaz'ibîkira ebintu bitagatîfu bwenêne, embâgwa z'enterekêro oku kuhûna obwonjo oku byâha n'oku gandi mabî, bulya ahôla hantu hali hatagatîfu. [14] Nka bamajà omu kâ-Nyamuzinda, abadâhwa barhankaciderha mpu barhengamwo bajè omu bululi buli embuga buzira kuhogola burhanzi emyambalo bakazâg'ikolamwo, bulyâla eyoôla myambalo eri mitagatîfu. Banakayambala eyindi myambalo nka bajira ebindi biyêrekîre olubaga. [15] Erhi ayûsa okupîma enyumpa, ampêka ebwa muhango gwakazâg'ilola olunda lw'ebuzûka-zûba, anacipîma omu marhambi mwoshi. [16] Anacipîma olunda lw'ebuzûka-zûba na lulya lusheke lwâge lw'okupîma: nsheke magana arhânu z'olwôla lusheke ajaga apîmamwo, omu marhambi mwoshi. [17] Anacipîma olunda lw'emwênè: nsheke magana arhânu z'olwôla lusheke ajaga apîma-mwo omu marhambi mwoshi. [18] Anacipîma olunda lw'emukondwè: nsheke magana arhânu z'olwôla lusheke ajaga apîmamwo, [19] amarhambi. N'olunda lw'ebuzika-zûba, apîma makoro magana arhânu n'olwo lusheke ajaga apîma-mwo. [20] Oku empande zinali inni, aja apîmayo olugurhu luzizongolosire, lwàli lwa bulî bwa magana arhânu na bugali bwa magana arhânu, lwo lwakazâg'iberûla ahantu hatagatîfu n'ahantu harhali hatagatîfu.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 42

[f] **42.3** Enyumpa y'ebimpêkanè, erigi y'igorofi obwo, "maison en étage" gwârhi enfarasè

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וַיּוֹצִאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה הַדֶּרֶךְ דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן וַיְבִאֵנִי אֶל־הַלִּשְׁכָּה אֲשֶׁר נֶגֶד הַגִּזְרָה וַאֲשֶׁר־נֶגֶד הַבִּנְיָן
אֶל־הַצָּפוֹן: אֶל־פְּנֵי־אֹרֶךְ אַמּוֹת הַמֵּאָה פֶּתַח הַצָּפוֹן וְהָרֹחַב חֲמִשִּׁים אַמּוֹת: נֶגֶד הָעֶשְׂרִים אֲשֶׁר לֶחָצֵר הַפְּנִימִי
וְנֶגֶד רִצְפָּה אֲשֶׁר לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה אַתִּיק אֶל־פְּנֵי־אַתִּיק בַּשִּׁלְשִׁים: וְלִפְנֵי הַלְּשָׁכוֹת מַהֲלַךְ עֶשֶׂר אַמּוֹת רֹחַב
אֶל־הַפְּנִימִית דֶּרֶךְ אַמָּה אֶחָת וּפִתְחֵיהֶם לַצָּפוֹן: וְהַלְּשָׁכוֹת הָעֶלְיוֹנֹת קְצָרוֹת כִּי־יוֹכְלוּ אַתִּיקִים מֵהֵנָּה מֵהַתַּחְתֹּנוֹת
וּמֵהַתִּכֹנוֹת בִּנְיָן: כִּי מְשֻׁלָּשׁוֹת הֵנָּה וְאֵין לָהֶן עַמּוּדִים כְּעַמּוּדֵי הַחֲצֵרוֹת עַל־כֵּן נֶאֱצַל מֵהַתַּחְתּוֹנוֹת וּמֵהַתִּיכֹנוֹת
מֵהָאָרֶץ: וְגָדֵר אֲשֶׁר־לַחוּץ לְעֻמַּת הַלְּשָׁכוֹת דֶּרֶךְ הֶחָצֵר הַחִצוֹנָה אֶל־פְּנֵי הַלְּשָׁכוֹת אָרְכּוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה: כִּי־אֹרֶךְ
הַלְּשָׁכוֹת אֲשֶׁר לֶחָצֵר הַחִצוֹנָה חֲמִשִּׁים אַמָּה וְהִנֵּה עַל־פְּנֵי הַהֵיכָל מֵאָה אַמָּה: וּמִתַּחַת ׀ לַלְּשָׁכוֹת הָאֵלֶּה
הַמְּבוֹא מֵהַקָּדִים בְּבֹאוֹ לָהֶנָּה מֵהֶחָצֵר הַחִצֹנָה: בְּרֹחַב | גֶּדֶר הֶחָצֵר דֶּרֶךְ הַקָּדִים אֶל־פְּנֵי הַגִּזְרָה וְאֶל־פְּנֵי הַבִּנְיָן
לְשָׁכוֹת: וְדֶרֶךְ לִפְנֵיהֶם כְּמַרְאֵה הַלְּשָׁכוֹת אֲשֶׁר דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן כְּאָרְכָּן כֵּן רָחְבָּן וְכֹל מוֹצָאֵיהֶן וּכְמִשְׁפְּטֵיהֶן
וּכְפִתְחֵיהֶן: וּכְפִתְחֵי הַלְּשָׁכוֹת אֲשֶׁר דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם פֶּתַח בְּרֹאשׁ דֶּרֶךְ דֶּרֶךְ בִּפְנֵי הַגְּדֶרֶת הַגִּינָה דֶּרֶךְ הַקָּדִים
בְּבוֹאָן: וַיֹּאמֶר אֵלַי לְשָׁכוֹת הַצָּפוֹן לְשָׁכוֹת הַדָּרוֹם אֲשֶׁר אֶל־פְּנֵי הַגִּזְרָה הֵנָּה | לְשָׁכוֹת הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יֹאכְלוּ־שָׁם
הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר־קְרוֹבִים לַיהוָה קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים שָׁם יַנִּיחוּ | קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים וְהַמִּנְחָה וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם כִּי הַמָּקוֹם
קָדֹשׁ: בְּבֹאָם הַכֹּהֲנִים וְלֹא־יֵצְאוּ מֵהַלְּקֹדֶשׁ אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה וְשָׁם יַנִּיחוּ בִּגְדֵיהֶם אֲשֶׁר־יְשָׁרְתוּ בָהֶן כִּי־קֹדֶשׁ
הֵנָּה יִלְבְּשׁוּ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְקָרְבוּ אֶל־אֲשֶׁר לָעָם: וְכִלָּה אֶת־מִדּוֹת הַבַּיִת הַפְּנִימִי וְהוֹצִיאַנִי דֶּרֶךְ הַשַּׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו
דֶּרֶךְ הַקָּדִים וּמְדָדוֹ סָבִיב | סָבִיב: מָדַד רוּחַ הַקָּדִים בְּקָנֶה הַמִּדָּה חֲמֵשׁ־אֵמוֹת קָנִים בְּקָנֶה הַמִּדָּה סָבִיב: מָדַד
רוּחַ הַצָּפוֹן חֲמֵשׁ־מֵאוֹת קָנִים בְּקָנֶה הַמִּדָּה סָבִיב: אֶת רוּחַ הַדָּרוֹם מָדָד חֲמֵשׁ־מֵאוֹת קָנִים בְּקָנֶה הַמִּדָּה: סָבַב
אֶל־רוּחַ הַיָּם מָדַד חֲמֵשׁ־מֵאוֹת קָנִים בְּקָנֶה הַמִּדָּה: לְאַרְבַּע רוּחוֹת מְדָדוֹ חוֹמָה לוֹ סָבִיב | סָבִיב אֹרֶךְ חֲמֵשׁ
מֵאוֹת וְרֹחַב חֲמֵשׁ מֵאוֹת לְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ לְחֹל:

43

Irenge lya Nyamuzinda lyâshubira omu nyumpa yâge

[1] Okubundi ashubimpêka ebwa muhango guli olunda lw'ebuzûka-zûba. [2] Nalola oku irenge lya Nyamuzinda w'Israheli lyamârhenga olwo lunda lw'ebuzûka-zûba, Lyàyisha lyajira olubî nka mîshi manji gayisha gahûma, n'igulu lyayunjula bulangashane bw'eryo irenge lyâge. [3] Enshusho nàbwîne yàli nk'erya nabonaga erhi nyisha ndi nashandaza olugo: nshusho eri nk'eyi nabonaga hôfi n'olwîshi lwa Kebari, nanacikumba bûbi. [4] Irenge lya Nyamubâho lyanacija omu nyumpa,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lyàgerera muli erya njira ejire ebwa muhango guyêrekîre ebwa buzûka-zûba. [5] Okubundi Mûka anacinyehûkana, ampêka omu kâ-Nyamuzinda omu bululi bw'omu ndalâlà, na lolà oku irenge lya Nyamubâho lyàli liyunjwîre enyumpa. [6] Nanaciyumva owampamagala kurhenga omwôla nyumpa: omuntu àli ayimanzire aha burhambi bwâni. Anacimbwîra erhi: «Mwene omuntu, lolà ahantu h'ishungwè lyâni, ahantu ndêkereza enshando z'amagulu gâni, hwo hantu nabêramwo omu karhî ka bene Israheli ensiku zôshi. [7] Omulala gwa bene Israheli bôshi n'abâmi bâgwo, barhakacihemula izîno lyâni litagatîfu, n'ebihe-mu byâbo, n'emifù y'abâmi bâbo n'empêro zâbo z'omu birhwa. [8] Bahizire ec'olusò câbo oku c'olusò câni, n'enyumvi z'emihango yâbo oku yâni rhwanaji-ra lukûta luguma ekarhî kâbo na nâni[g]. Banacihemula izîno lyâni n'amabî gâbo bakazâg'ijira; nanacibamalîra omu bukunizi bwâni. [9] Lêro bakolaga banyegûla kwo amabî gâbo kuguma n'emifù y'abâmi bâbo, ntyo mbêre emwâbo ensiku zôshi. [10] «Nâwe, wâni mwene omuntu ogend'imanyîsa omulala gw'Israheli eyôla nyumpa, lyo enshonyi z'ebyâha byâbo zibabumba, kandi banayirholerekwo olugero. [11] Bakâgaya oku bajizire, onabayigîrize kurhi eyôla nyumpa eyôsire, obabwîrize kurhi eyôla nyumpa yayûbasirwe, olunda eyêrekîre, ngahi bagerera nka bajàmwo na nka bahulukamwo, oburhegesi bwâyo, engeso zâyo, oku bagwâsirwe oku bâkazikolamwo n'oburhegesi bw'oku bâkazikolamwo». [12] Irhegeko ly'enyumpa yâni lidesire ntyâla: eyûbakwe oku irhwerhwe ly'entondo, marhambi g'ahôla eyûbakîrwe gôshi gabè matagatîfu bwenêne. Lyo irhegeko ly'eyôla nyumpa eryo.

Oluhêrero

[13] Alaga ebipîmo by'oluhêrero omu kugera n'amakano; liri ikano n'ecihimbi, lilushire eli bayôrha bapîmamwo: lrhwerhwe liri lya ikano liguma oku burherema n'ikano liguma oku bugali, n'omuliro gwâlwo guzungulusire omu marhambi guli gwa ikano liguma lya kuboko. Yo nsimikiro y'oluhêrero eyôla. [14] Irhwerhwe lirhangirire obûbake oku idaho, okunteberhebe yâge y'idako gali makano abirhi; obugali liri ikano, kurhenga oku nteberhebe nsungunu kujà oku nteberhebe nnene gali makano anni n'obugali liri ikano liguma. [15] Ecîko ciri ca makano anni n'oku nyanya ly'ecîko kuli mahembe anni. [16] Ecîko oku nyanya lyâco buli bulî bwa makano ikumi n'abirhi na bugali bwa makano ikumi n'abirhi, empande zôshi zayûmânana. [17] Enteberhebe oku marhambi gâge anni ganali, egwêrhe makano ikumi n'anni oku bulî n'oku bugali makano ikumi n'anni n'omuhiro guyizonzire ciri cihimbi c'ikano; irhwerhwe liri lya ikano liguma; amashonezu gâge gayêrekîre olunda lw'ebuzûka-zûba. [18] Anacimbwîra, erhi: Wâni mwene omuntu, ntya kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Ala oku marhegeko g'oluhêrero agôla amango lwayûbakwa, lyo bakarherekêrerakwo enterekêro y'ensirîra, n'ey'okukangûla n'omukò. [19] Ohè abadâhwa b'Abaleviti bo bali bw'oku bûko bwa Sadoki, bo banali n'obuhashe b'okuyêgera omu

[g] **43.8** Amango ga mîra, kuli Salomoni, akâ-Nyamuzinda n'akarhwa-bwâmi byali haguma. Na ntyo, hakazig'irhenga embaka ngasi mango ekarhî ka mwâmi n'abadâhwa. Lero Yehezkiyeli àrhegeka oku akâ-Nyamuzinda kayûbakwe hâgo-hâgo oku ntondo ya Siyoni, n'enyumpa ya mwâmi, bayiyegûle n'akâ-Nyamuzinda, eyûbakwe omu lugo hali hisungunu n'akâ-Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kunkolera, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, obahè empanzi ntôrhò ebè ya nterekêro oku byâha. [20] Orhôle oku mukò gwâyo ojè wagushîga kuli galya mahêmbe anni n'oku rhufendefende rhuni rhw'enteberhebe n'oku marhambi gwôshi na ntyo ojiremwo enterekêro y'okucêsa n'ey'okuhûna obwonjo. [21] Oyanke erya mpanzi y'enterekêro oku byâha, bagendiyiyôkera ahantu hànarheganyizîbwe, omu nyumpa, kulî n'akâ-Nyamuzinda. [21] Oku lusiku lwa kabirhi wânahana oku nterekêro y'okuhûna obwonjo oku câha engandabuzi erhalikwo ishembo kandi bajiremwo enterekêro y'okucêsa oluhêrero kuguma nk'oku bajiraga n'enterekêro y'empanzi. [23] Hano obà wamâjira eyôla nterekêro y'okucêsa, wânashubirhererekêra empanzi ntôrhò erhalikwo ishembo n'eyindi ngandabuzi erhalikwo ishembo. [24] Wânaziheka embere za Nyamubâho, kandi abadâhwa bânazikwebakwo omunyu, banabulizirhererekêra nka nterekêro ya nsirîra embere za Nyamubâho. [25] Wâgeza nsiku nda zôshi erhi onadwîrhe warhererekêra ecihebe ngasi lusiku oku nterekêro y'okuhûna obwonjo oku câha, kandi wânarhererekêra enterekêro y'empanzi n'ey'engandabuzi erhagwêrhi ishembo. [26] Bageze nsiku nda erhi bajira enterekêro y'ensengero oku luhêrero, balucêse banalugishe. [27] Hano ezôla nsiku zihwa, oku lusiku lwa kal'imunâni kuguma n'agandi mango gakulikira, abadâhwa bânakazirherekêrera oku luhêrero, enterekêro zinyu z'ensirîra n'eza omurhûla, na ntyo nânamuyumvîrhiza, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 43

וַיּוֹלִכֵנִי אֶל־הַשָּׁעַר שַׁעַר אַשֶּׁר פּנֶה דֶּרֶךְ הַקָּדִים: וְהִנֵּה כְּבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּא מִדֶּרֶךְ הַקָּדִים וְקוֹלוֹ כְּקוֹל מַיִם
רַבִּים וְהָאָרֶץ הֵאִירָה מִכְּבֹדוֹ: וּכְמַרְאֶה הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר־רָאִיתִי בְּבֹאִי לְשַׁחֵת אֶת־הָעִיר
וּמַרְאֹות כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי אֶל־נְהַר־כְּבָר וָאֶפֹּל אֶל־פָּנָי: וּכְבוֹד יְהוָה בָּא אֶל־הַבַּיִת דֶּרֶךְ שַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ
הַקָּדִים: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וַתְּבִיאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִי וְהִנֵּה מָלֵא כְּבוֹד־יְהוָה הַבָּיִת: וָאֶשְׁמַע מְדַבֵּר אֵלַי מֵהַבַּיִת וְאִישׁ
הָיָה עֹמֵד אֶצְלִי: וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם אֶת־מְקוֹם כִּסְאִי וְאֶת־מְקוֹם כַּפּוֹת רַגְלַי אֲשֶׁר אֶשְׁכָּן־שָׁם בְּתוֹךְ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
לְעוֹלָם וְלֹא יְטַמְּאוּ עוֹד בֵּית־יִשְׂרָאֵל שֵׁם קָדְשִׁי הֵמָּה וּמַלְכֵיהֶם בִּזְנוּתָם וּבְפִגְרֵי מַלְכֵיהֶם בָּמוֹתָם: בְּתִתָּם סִפָּם
אֶת־סִפֵּי וּמְזוּזָתָם אֵצֶל מְזוּזָתִי וְהַקִּיר בֵּינִי וּבֵינֵיהֶם וְטִמְּאוּ | אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי בְּתוֹעֲבוֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וָאֲכַל אֹתָם
בְּאַפִּי: עַתָּה יַרְחֵקוּ אֶת־זְנוּתָם וּפִגְרֵי מַלְכֵיהֶם מִמֶּנִּי וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכָם לְעוֹלָם: ס

אַתָּה בֶן־אָדָם הַגֶּד אֶת־בֵּית־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַבַּיִת וְיִכָּלְמוּ מֵעֲוֹנֹתֵיהֶם וּמָדְדוּ אֶת־תָּכְנִית: וְאִם־נִכְלְמוּ מִכֹּל
אֲשֶׁר־עָשׂוּ צוּרַת הַבַּיִת וּתְכוּנָתוֹ וּמוֹצָאָיו וּמוֹבָאָיו וְכָל־צוּרֹתָו וְאֶת כָּל־חֻקֹּתָיו וְכָל־צוּרֹתָו הוֹדַע אוֹתָם
וּכְתֹב לְעֵינֵיהֶם וְיִשְׁמְרוּ אֶת־כָּל־צוּרָתוֹ וְאֶת־כָּל־חֻקֹּתָיו וְעָשׂוּ אוֹתָם: זֹאת תּוֹרַת הַבַּיִת עַל־רֹאשׁ הָהָר כָּל־גְּבֻלּוֹ
סָבִיב | סָבִיב קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִנֵּה־זֹאת תּוֹרַת הַבָּיִת: וְאֵלֶּה מִדּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בָּאַמּוֹת אַמָּה אַמָּה וָטֹפַח וְחֵיק הָאַמָּה

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאַמָּה־רֹחַב וּגְבוּלָהּ אֶל־שְׁפָתָהּ סָבִיב זֶרֶת הָאֶחָד וְזֶה גֵּב הַמִּזְבֵּחַ׃ 14וּמֵחֵיק הָאָרֶץ עַד־הָעֲזָרָה הַתַּחְתּוֹנָה שְׁתַּיִם
אַמּוֹת וְרֹחַב אַמָּה אֶחָת וּמֵהָעֲזָרָה הַקְּטַנָּה עַד־הָעֲזָרָה הַגְּדוֹלָה אַרְבַּע אַמּוֹת וְרֹחַב הָאַמָּה׃ 15וְהָהַרְאֵל אַרְבַּע
אַמּוֹת וּמֵהָאַרְאֵיל וּלְמַעְלָה הַקְּרָנוֹת אַרְבַּע׃ 16וְהָאַרְאֵיל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֹרֶךְ בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה רֹחַב רָבוּעַ אֶל אַרְבַּעַת
רְבָעָיו׃ 17וְהָעֲזָרָה אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אֹרֶךְ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה רֹחַב אֶל אַרְבַּעַת רְבָעֶיהָ וְהַגְּבוּל סָבִיב אוֹתָהּ חֲצִי הָאַמָּה
וְהֵחֵיק־לָהּ אַמָּה סָבִיב וּמַעֲלֹתֶיהָ פְּנוֹת קָדִים׃ 18וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אֵלֶּה חֻקּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם
הֵעָשׂוֹתוֹ לְהַעֲלוֹת עָלָיו עוֹלָה וְלִזְרֹק עָלָיו דָּם׃ 19וְנָתַתָּה אֶל־הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֲשֶׁר הֵם מִזֶּרַע צָדוֹק הַקְּרֹבִים אֵלַי
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה לְשָׁרְתֵנִי פַּר בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת׃ 20וְלָקַחְתָּ מִדָּמוֹ וְנָתַתָּה עַל־אַרְבַּע קַרְנֹתָיו וְאֶל־אַרְבַּע פִּנּוֹת הָעֲזָרָה
וְאֶל־הַגְּבוּל סָבִיב וְחִטֵּאתָ אוֹתוֹ וְכִפַּרְתָּהוּ׃ 21וְלָקַחְתָּ אֶת הַפָּר הַחַטָּאת וּשְׂרָפוֹ בְּמִפְקַד הַבַּיִת מִחוּץ
לַמִּקְדָּשׁ׃ 22וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי תַּקְרִיב שְׂעִיר־עִזִּים תָּמִים לְחַטָּאת וְחִטְּאוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ כַּאֲשֶׁר חִטְּאוּ בַּפָּר׃ 23בְּכַלּוֹתְךָ
מֵחַטֵּא תַּקְרִיב פַּר בֶּן־בָּקָר תָּמִים וְאַיִל מִן־הַצֹּאן תָּמִים׃ 24וְהִקְרַבְתָּם לִפְנֵי יְהוָה וְהִשְׁלִיכוּ הַכֹּהֲנִים עֲלֵיהֶם מֶלַח
וְהֶעֱלוּ אוֹתָם עֹלָה לַיהוָה׃ 25שִׁבְעַת יָמִים תַּעֲשֶׂה שְׂעִיר־חַטָּאת לַיּוֹם וּפַר בֶּן־בָּקָר וְאַיִל מִן־הַצֹּאן תְּמִימִם
יַעֲשׂוּ׃ 26שִׁבְעַת יָמִים יְכַפְּרוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְטִהֲרוּ אֹתוֹ וּמִלְאוּ יָדוֹ׃ 27וְיִכְלוּ אֶת־הַיָּמִים ס
וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יַעֲשׂוּ הַכֹּהֲנִים עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־עוֹלֹתֵיכֶם וְאֶת־שַׁלְמֵיכֶם וְרָצִאתִי אֶתְכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
ס

44

Abakaja omu kâ-Nyamuzinda : Abaluzi

[1] Oyo muntu anacimpêka ebwa muhango gw'akâ-Nyamuzinda guli embuga, oguyêrekîre olunda lw'ebuzûka-zûba, gwàli guhamisirwe. [2] Nyamubâho anacimbwîra, erhi: Olwo lumvi lwâyigulwa, lurhâcihamulwe, ntâye wâkaz'igerahwo, ebwa kubà Nyamubâho w'Israheli anahagezire; gukaz'iyôrha guli muyîgale. [3] Erhi omuluzi ankayisha mpu ajibêra hwo, ebwa kubà ali muluzi[h], mpu alîre hwo ebiryo by'enterekêro embere za Nyamubâho; oyo muluzi anagerere omu kabadu ka ogwomuhango n'omu kugalukamwo anashubiyisha.

Amarhegeko g'okujà omu ka-Nyamuziuda

[4] Ashubimpêka ebwa muhango guli olunda lw'emwênè embere z'enyumpa; nanacikazilola, nàsinza oku irenge lya Nyamubâho lyamâyunjulira enyumpa; nanacikumba bûbi. [5] Nyamubâho anacimbwîra, erhi: «Mwene omuntu, oyigule omurhima gwâwe, ololêreze n'amasù gâwe oyumvîrhize n'amarhwîri gâwe ngasi oku nakanakubwîra kuyêrekîre amarhegeko g'enyumpa ya

[h] **44.3** Omuluzi arhali ye mwâmi: Nyamuzinda yenene ye mwâmi w'Israheli. Oyo muluzi arhaci-gwêrhi obuhashe buli nk'obw'omudâhwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamubâho na ngasi bindi birhegesirwe kuli yo. Oyigule omurhima gwâwe lyo ohashimanya kurhi kukwânîne okujira omu kujà omu nyumpa, kandi onamanye emihango yôshi y'omu nyumpa, [6] Ogend'ibwîra abagoma, omulala gwa bene Israheli erhi: Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho: Amabî ginyu gakola garhalusire, wâni mulala gw'Israheli: [7] Munakaziyisha mudwîrhe ebigolo, abarhakembulagwa murhima na mubiri, mpu bajè omu cirhînyiro câni na ntyo bahemule enyumpa yâni; munakazihâna ebiryo byâni, amashushi n'omukò kulya kwankarhuma endagâno yâni esherezibwa n'amabî ginyu, [8] Murhalangaga amarhegeko gayêrekîre emikolo y'oku bintu byâni bitagatîfu, àbîre ebigolo byomuyimanza mpu bibè byo bikazikola omu nyumpa yâni ahâli hinyu. [9] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Ntà cigolo, bwo bali balya bantakembulwa murhima na mubiri, wankâja omu cirhînyiro câni, ntâye omu bene ebigolo biri emwa bene Israheli.

Amarhegeko g'Abaleviti

[10] Oku biyêrekîre balya Baleviti banyâkaga galya mango Israheli aciyegula-ga kuli nie omu kushimba abazimu, abôla Baleviti bonene banabarhula obubî bwâbo. [11] Bakazija omu cirhînyiro câni, babà barhumisi ba kulanga enyumvi z'enyumpa yâni n'okukazikola omu nyumpa yâni, bwo bakazibâga ahâli h'olubaga, enyama z'enterekêro y'ensirîra n'oku zindi nterekêro, banakaziyôrha bacirheganyize okurhumikira olubaga. [12] Ebwa kubà bajirirhumikira olubaga emwa abazimu, na ntyo barhuma omulala gwa bene Israheli gôshi guhirima omu câha, okwôla kwarhumire mbangalaza okuboko kuli bo, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, bonene bâbarhula ecâha câbo. [13] Barhâkaziyegêre emunda ndi mpu balijira emikolo y'obudâhwa, mpu bâyegera ebintu byâni bitagatîfu ebibêra omu hantu hatagatîfu bwenêne; bonene bahêka ecihemu n'amabî gâbo bajizire. [14] Mbahîre emikolo y'okukaz'ikola omu nyumpa yâni oku biyêrekîre enterekêro n'oku yindi mikolo yôshi.

Abadâhwa

[15] Abadâhwa b'Abaleviti, balya bene Sadoki balanganga amarhegeko g'omu cirhînyiro câni, galya mango bene Israheli baciyegûlaga kuli nie, abôla bwo bakaz'inyêgêra omu kunkolera, bwo banakazijà embere zâni bayishirhererekêra enterekêro y'amashushi n'ey'omukò, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [16] Bwo bâkaz'ija omu cirhînyiro câni, bwo bâkaz'iyêgêra amêza gâni balijirakwo omukolo gwâni, bashimbe amarhegeko gâni. [17] Nka bakola bagera omu mihango y'omu bululi bw'omu ndalâlà, bânayambala emishangi y'ecitâni, ntà mwambalo gwa mwôya gwabajàkwo amango badwîrhe bajira emikolo y'ebwa mihango y'omu bululi bw'omu ndalâlà n'omu ndalâlà mwonênè. [18] Bayambale ensirha z'ecitâni oku irhwe, banayambale n'orhubutura rhw'ecitâni oku magala gâbo, barhayambala akantu kankabalêrhera idûrhu. [19] Ci konene nka bakola bajà ebwa bululi buli embuga, ebwa bululi b'embuga bujire emunda olubaga luli,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banahogola erya mishangi bàlikolamwo, banayidekereza omu nyumpa y'ecirhînyiro, banayambala yindi yindi mishangi barbahira bakagend'iyobôla olubaga barhanacihindula emishangi yâbo[i]. 20 Barhahîra hakakungûla emvîri zâbo oku irhwe, nîsi erhi okuzileka zalihûka ci banakazizitwâkwo bwinjinjà. 21 Ntà mudâhwa wankanywa amamvu amango aja omu bululi bw'omu ndalâlà. 22 Omukuja omu buhya, barhahîra bakayanka omukazi w'omukana erhi omukaziw'eciherula, ci bakaziyanka abananyere baciri babikira b'omu mulala gwa bene Israheli, banahashiyinjira omukana wàli mukà omudâhwa. 23 Bakaziyigiîriza olubaga lwâni ehiri hitagatîfu n'ehirhali hitagatîfu, baluyigîrize ehiri hibî n'ehiri hinjà. 24 Amango hali akadali bwo bakazitwa olubanja; balutwe omu kushimba amarhegeko gâni nàjiraga. Bakazishimba amarhegeko n'engeso zâni omu ngasi nsiku nkulu, banakazilanga ensiku zâni za Sabata. 25 Harhabâga ciru n'omuguma wacihemula omu kuyêgêra omuntu ofîre, barhankacihemula nka arhali kuli îshe, erhi nina w'omuntu, kandi erhi oku mugala, oku mwâli, kuli mwene wâbo, erhi kuli mwâli wâbo orhajira îba. 26 Nk'omudâhwa amayûsicîyôbôla, banamuganjira nsiku nda, 27 n'olusiku aja omu cirhînyiro, omu bululi bw'omu ndalâlà mpu alikola omu cirhînyiro, anarhangihana enterekêro oku câha, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

28 Alagi âkaba kashambala kâbo: nie nâba nie kashambala kâbo; murhahîra mukabahà ehi bankayîmamwo omu Israheli, niene nie nabà byo. 29 Bakazilya oku nterekêro y'enkalange, oku nterekêro y'oku câha, oku nterekêro y'obubî na ngasi kadesirwe ka kuzira kali kâbo. 30 Ebiyêzire birhangiriza bya ngasi luhêro, mwankalêrha obwa burhanzi mpu mulibihâna nterekêro, biri bya badâhwa mukaziha abadâhwa nabo oku mulà gw'ebi mwashwâga, lyo omugisho guja omu nyumpa yinyu. 31 Ngasi nyama yacihozagya nîsi elîbirwekwo, ebè ya kanyunyi, nîsi erhi yindi yindi nyama, abadâhwa barhahîra bakayirya.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 44

וַיָּשֶׁב אֹתִי דֶּרֶךְ שַׁעַר הַמִּקְדָּשׁ הַחִיצֹון הַפֹּנֶה קָדִים וְהוּא סָגוּר׃ 2 וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה הַשַּׁעַר הַזֶּה סָגוּר יִהְיֶה לֹא
יִפָּתֵחַ וְאִישׁ לֹא־יָבֹא בֹּו כִּי יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בָּא בֹו וְהָיָה סָגוּר׃ 3 אֶת־הַנָּשִׂיא הוּא נָשִׂיא יֵשֶׁב־בֹּו לֶאֱכָל־לֶחֶם
לִפְנֵי יְהוָה מִדֶּרֶךְ אֻלָם הַשַּׁעַר יָבֹוא וּמִדַּרְכֹּו יֵצֵא׃ 4 וַיְבִיאֵנִי דֶּרֶךְ־שַׁעַר הַצָּפוֹן אֶל־פְּנֵי הַבַּיִת וָאֵרֶא וְהִנֵּה מָלֵא
כְּבוֹד־יְהוָה אֶת־בֵּית יְהוָה וָאֶפֹּל אֶל־פָּנָי׃ 5 וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה בֶּן־אָדָם שִׂים לִבְּךָ וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ וּבְאָזְנֶיךָ שְׁמַע אֵת
כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי מְדַבֵּר אֹתָךְ לְכָל־חֻקֹּות בֵּית־יְהוָה וּלְכָל־תֹּורֹתָיו וְשַׂמְתָּ לִבְּךָ לְמְבֹוא הַבַּיִת בְּכֹל מֹוצָאֵי
הַמִּקְדָּשׁ׃ 6 וְאָמַרְתָּ אֶל־מֹרִי אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה רַב־לָכֶם מִכֹּל־תֹּועֲבֹותֵיכֶם בֵּית
יִשְׂרָאֵל׃ 7 בַּהֲבִיאֲכֶם בְּנֵי־נֵכָר עֲרֵלֵי־לֵב וְעַרְלֵי בָשָׂר לִהְיֹות בְּמִקְדָּשִׁי לְחַלְּלֹו אֶת־בֵּיתִי בְּהַקְרִיבְכֶם אֶת־לַחְמִי חֵלֶב
וְדָם וַיָּפֵרוּ אֶת־בְּרִיתִי אֶל כָּל־תֹּועֲבֹותֵיכֶם׃ 8 וְלֹא שְׁמַרְתֶּם מִשְׁמֶרֶת קָדָשָׁי וַתְּשִׂימוּן לְשֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרְתִּי בְּמִקְדָּשִׁי

[i] **44.19** Abadâhwa bone (nkabaga n'Abaleviti nabo) bwo bakagihuma oku birugu·bitagatîfu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לָכֶם׃ 9כֹּה־אָמַר׀ אֲדֹנָי יְהוִה כָּל־בֶּן־נֵכָר עֲרֵל לֵב וְעֲרֵל בָּשָׂר לֹא יָבוֹא אֶל־מִקְדָּשִׁי לְכָל־בֶּן־נֵכָר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 10כִּי אִם־הַלְוִיִּם אֲשֶׁר רָחֲקוּ מֵעָלַי בִּתְעוֹת יִשְׂרָאֵל׀ אֲשֶׁר תָּעוּ מֵעָלַי אַחֲרֵי גִלּוּלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ עֲוֹנָם׃ 11וְהָיוּ
בְּמִקְדָּשִׁי מְשָׁרְתִים פְּקֻדוֹת אֶל־שַׁעֲרֵי הַבַּיִת וּמְשָׁרְתִים אֶת־הַבַּיִת ׀ הֵמָּה יִשְׁחֲטוּ אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַזֶּבַח לָעָם וְהֵמָּה
יַעַמְדוּ לִפְנֵיהֶם לְשָׁרְתָם׃ 12יַעַן אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ אוֹתָם לִפְנֵי גִלּוּלֵיהֶם וְהָיוּ לְבֵית־יִשְׂרָאֵל לְמִכְשׁוֹל עָוֹן עַל־כֵּן נָשָׂאתִי יָדִי
עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְנָשְׂאוּ עֲוֹנָם׃ 13וְלֹא־יִגְּשׁוּ אֵלַי לְכַהֵן לִי וְלָגֶשֶׁת עַל־כָּל־קָדְשַׁי אֶל־קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים וְנָשְׂאוּ
כְלִמָּתָם וְתוֹעֲבוֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ׃ 14וְנָתַתִּי אוֹתָם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת לְכֹל ׀ עֲבֹדָתוֹ וּלְכֹל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה בּוֹ׃ פ
15וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צָדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשִׁי בִּתְעוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל׀ מֵעָלַי הֵמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשָׁרְתֵנִי
וְעָמְדוּ לְפָנַי לְהַקְרִיב לִי חֵלֶב וָדָם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ 16הֵמָּה יָבֹאוּ אֶל־מִקְדָּשִׁי וְהֵמָּה יִקְרְבוּ אֶל־שֻׁלְחָנִי לְשָׁרְתֵנִי
וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתִּי׃ 17וְהָיָה בְּבוֹאָם אֶל־שַׁעֲרֵי ׀ הֶחָצֵר הַפְּנִימִית בִּגְדֵי פִשְׁתִּים יִלְבָּשׁוּ וְלֹא־יַעֲלֶה עֲלֵיהֶם צֶמֶר
בְּשָׁרְתָם בְּשַׁעֲרֵי ׀ הֶחָצֵר הַפְּנִימִית וָבָיְתָה׃ 18פַּאֲרֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל־רֹאשָׁם וּמִכְנְסֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל־מָתְנֵיהֶם לֹא
יַחְגְּרוּ בְּיָזַע׃ 19וּבְצֵאתָם אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה׀ אֶל־הָעָם יִפְשְׁטוּ אֶת־בִּגְדֵיהֶם אֲשֶׁר־הֵמָּה
מְשָׁרְתִם בָּם וְהִנִּיחוּ אוֹתָם בְּלִשְׁכֹת הַקֹּדֶשׁ וְלָבְשׁוּ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְלֹא־יְקַדְּשׁוּ אֶת־הָעָם בְּבִגְדֵיהֶם׃ 20וְרֹאשָׁם לֹא
יְגַלֵּחוּ וּפֶרַע לֹא יְשַׁלֵּחוּ כָּסוֹם יְכַסְּמוּ אֶת־רָאשֵׁיהֶם׃ 21וְיַיִן לֹא־יִשְׁתּוּ כָּל־כֹּהֵן בְּבוֹאָם אֶל־הֶחָצֵר
הַפְּנִימִית׃ 22וְאַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה לֹא־יִקְחוּ לָהֶם לְנָשִׁים כִּי אִם־בְּתוּלֹת מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה
אַלְמָנָה מִכֹּהֵן יִקָּחוּ׃ 23וְאֶת־עַמִּי יוֹרוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל וּבֵין־טָמֵא לְטָהוֹר יוֹדִעֻם׃ 24וְעַל־רִיב הֵמָּה יַעַמְדוּ
לְשָׁפָט בְּמִשְׁפָּטַי יִשְׁפְּטֻהוּ וְאֶת־תּוֹרֹתַי וְאֶת־חֻקֹּתַי בְּכָל־מוֹעֲדַי יִשְׁמֹרוּ וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַי יְקַדֵּשׁוּ׃ 25וְאֶל־מֵת אָדָם לֹא
יָבוֹא לְטָמְאָה כִּי אִם־לְאָב ׀ וְלִאֵם וּלְבֵן וּלְבַת לְאָח וּלְאָחוֹת אֲשֶׁר־לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ יִטַּמָּאוּ׃ 26וְאַחֲרֵי טָהֳרָתוֹ שִׁבְעַת
יָמִים יִסְפְּרוּ־לוֹ׃ 27וּבְיוֹם ׀ בֹּאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִית לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ יַקְרִיב חַטָּאתוֹ נְאֻם אֲדֹנָי
יְהוִה׃ 28וְהָיְתָה לָהֶם ׀ לְנַחֲלָה אֲנִי נַחֲלָתָם וַאֲחֻזָּה לֹא־תִתְּנוּ לָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל אֲנִי אֲחֻזָּתָם׃ 29הַמִּנְחָה וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם
הֵמָּה יֹאכְלוּם וְכָל־חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָהֶם יִהְיֶה׃ 30וְרֵאשִׁית כָּל־בִּכּוּרֵי כֹל וְכָל־תְּרוּמַת כֹּל מִכֹּל ׀ תְּרוּמֹתֵיכֶם לַכֹּהֲנִים
יִהְיֶה וְרֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַכֹּהֵן לְהָנִיחַ בְּרָכָה אֶל־בֵּיתֶךָ׃ 31כָּל־נְבֵלָה וּטְרֵפָה מִן־הָעוֹף וּמִן־הַבְּהֵמָה לֹא יֹאכְלוּ
הַכֹּהֲנִים׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

45

Ahantu haberûlîrwe Nyamubâho

[1] Irhondomukagaba ecihugomukaciyeshera ecigole, mwanaberûlakwo ecihimbi c'ecihugo mwabikira Nyamubâho, kali kashambala katagatîfu. Ecôla cihimbi cibè na bulî bwa makano bihumbi makumi abirhi na birhânu oku bulî n'oku bugali bihumbi ikumi; kâba kashambala katagatîfu nk'oku kanali kôshi burhambirhambi. [2] Mubè ah'âja ecirhînyiro, habe ha magana arhânu oku buli na gandi arhânu oku bugali, empande zôshi ziyûmânane omu burhambi-rhambi, kandi makano makumi arhânu oku myûbako y'omu marhambirhambi. [3] Kuli ahôla hantu wamâpîma, wanashubipîmakwo bulî bwa makano bihumbi makumi abirhi na bugali bwa bihumbi ikumi, ahôla hwo habera ecirhînyiro, hantu hatagatîfu bwenêne. [4] Câba cigabi citagatîfu ca ecihugo, câba ca abadâhwa bâkazikola omu cirhînyiro, abâkaz'iyish'ikolera Nyamubâho; hâbakwânana oku kuyûbakahwo enyumpa zâbo, hâba hantu hatagatîfu oku cirhînyiro. [5] Ecihimbi ca makano bihumbi makumi abirhi na birhânu oku bulî na bihumbi ikumi oku bugali, câba ca Baleviti, abâkaz'ikola omu nyumpa bahira hwo olugo bâkaz'iyûbakamwo. [6] Wânarhôla ecindi cihimbi ca makano ga bihumbi birhânu oku bugali n'oku bulî bihumbi makumi abirhi na birhânu câba cihimbi ca lugo ciyêrekîre ecihimbi citagatîfu; ahôla hantu hâba ha omulala gwa bene Israheli.

Ecigabi c'omuluzi

[7] Omuluzi âba n'akage kashambala olunda lw'empande zombi z'ahantu hatagatîfu na oku cihimbi c'olugo, akôla kashambala kakulikîre obuli bw'ahantu hatagatîfu n'obulî bw'ecihugo, olunda lw'ebuzûka-zûba n'olunda lw'ebuzika-zûbakabe ka bulî buyumânîne n'obwa cihimbi ciguma, kurhenga oku lubibi lw'olunda lw'e buzika-zûba n'olunda lw'ebuzûka-zûba lw'ecihugo. [8] Câba co cigabi câge omu Israheli, ntyo abâmi bâni barhâcikaz'ilibuze olubaga lwâni banaleka ecihugo cibè c'omulala gwa bene Israheli, nk'oku emilala yâbo enali. [9] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Hôshi aho, wâni bâmi b'Israheli! Mulele okukaz'ilibuza olubaga n'okulunyaga! Mukaz'ijira okwinja n'okushingânîne olubaga lwâni mulurhenze kwo eby'okulibuza kwinyu, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [10] Mubè n'eminzâni eshingânîne, n'e efa eshingânîne na ebati eshingânne. [11] E efa n'ebati[j] ebyakaz'ijamwo bibè bi-kwanîne, kulya kwanarhuma e efa ekaz'ijamwo ccihimbi ca kali ikumi ca ehomeri na ebati nayo ebè cihimbi ca kali ikumi c'ehomeri; ebyakaz'ijamwo bikaz'igererwa oku homeri. [12] E sikeli zikaziba gera makumi abirhi. Sikeli irhânu zinabc irhanu na sikeli ikumi zinabe ikumi na emine yinyu ebè ya sikeli makumi arhânu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Embâgwa z'enterekêro

[13] Alagi enterekêro mwâkaz'iberûla: Cihimbi ciguma ca kali ndarhu ca efa oku ngasi homeri y'engano n'ey'engano punda. [14] Irhegeko oku mavurha: Cihimbi ciguma ca kali ikumi c'ebati ihembe liguma, ciyûmânane n'ehomeri y'ebati ikumi bulya ehomeri nguma ziba bati ikumi. [15] Nyama nguma yakaz'irhôlwa omu bishwêkwa magana abirhi bya bene Israheli, ekaziba y'oku nterekêro y'enkalange, eya ensirîra n'oku nterekêro z'omurhûla bahashe okujira okuyôbôlwa kwa bôshi, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. [16] Olubaga lwôshi lwâkaz'ihâna ntulo ya bene eyôla kuli mwâmi w'Isrraheli. [17] Ci mwâmi ye âba n'omukolo gw'enterekêro z'ensirîra, ez'enkalange, ez'embulage oku nsiku nkulu, oku kubaluka kw'emyêzi n'oku nsiku za sabato, n'oku nsiku nkulu zôshi za bene Israheli, ye wâkajira eby'enterekêro oku câha, eby'enterekêro y'enkalange, eby'ensirîra n'ebya enterekêro z'okuvuga omunkwa, omu kuhuna okuyôbôlwa kwa bene Israheli.

Olusiku lukulu lwa Basâka

[18] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Oku lusiku lurhanzi lw'omwêzi gwa burhanzi, wânayanka empanzi ntôrhò erhali kwo ishembo wânagend'ijiramwo enterekêro y'okucêsa ecirhînyiro. [19] Abadâhwa bânayanka oku mukò gw'enterekêro oku câha, bânaguhira oku kaboko k'olumvi lw'enyumpa, oku mahembe g'enteberhebe y'oluhêrero n'oku kaboko k'omuhango gw'obululi bw'omu ndalâlà. [20] Wânajira kwa bene okwôla oku lusiku lwa kali nda oku muntu wamâjira ecâha buzira kumanya nîsi erhi ebwa kuhabuka, ntyo wanayôbôla enyumpa. [21] Omu mwêzi gwa burhanzi, omu nsiku ikumi n'inni z'omwêzi, mwanajira olusiku lukulu kwa Basâka; bânageza nsiku nda erhi badwîrhe balya omugati gurhalimwo lwango, [22] Olwôla lusiku, mwâmi anahâna kuli ye yenene n'oku lubaga lw'ecihugo, empanzi oku nterekêro y'okuhûna obwonjo oku câha. [23] Na muli ezôla nsiku nda z'olusiku lukulu, bânakaz'ihâna oku nterekêro y'ensirîra emwa Nyamubâho, mpanzi nda, ngandabuzi nda zi-rhalikwo ishembo oku ngasi lusiku luguma muli ezôla nsiku nda, bânajira n'ecihebe oku nterekêro oku câha ngasi lusiku. [24] Bânakaz'ihâna nka nterekêro ya nkalange efa nguma y'enshâno oku mpanzi nguma kandi yindi efa nguma oku ngasi ngandabuzi na ehini[k] y'amavurha oku ngasi efa.

Olusiku lukulu lw'ebihando

[25] Omu mwêzi gwa kali nda, omu nsiku ikumi n'irhanu z'omwêzi, oku lusiku lukulu, bânageza nsiku nda erhi banadwîrhe barhererekêra nterekêro za bene ezôla oku câha, nterekêro za bene ezôla oku nterekêro z'ensirîra, oku nterekêro z'enkalange n'amavurha ganabe lulya lugero.

---

[j] **45.11** Efa, bati, homeri, sikeli, gera, mine,... biri birugu byakujiramwo olugero; sikeli lzali lugero lwa buzirho, lyo izîno lya amagerha ga Israheli wa buno kurhenga 1948

[k] **45.24** "ehini" naco cirugu ca kujira lugero lw'ebihululа erhi mbulagwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1וּבְהַפִּילְכֶם אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה ׀ קֹדֶשׁ מִן־הָאָרֶץ אֹרֶךְ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אֹרֶךְ וְרֹחַב
עֲשָׂרָה אֶלֶף קֹדֶשׁ־הוּא בְּכָל־גְּבוּלָהּ סָבִיב: 2יִהְיֶה מִזֶּה אֶל־הַקֹּדֶשׁ חֲמֵשׁ מֵאוֹת בַּחֲמֵשׁ מֵאוֹת מְרֻבָּע סָבִיב וַחֲמִשִּׁים
אַמָּה מִגְרָשׁ לוֹ סָבִיב: 3וּמִן־הַמִּדָּה הַזֹּאת תָּמוֹד אֹרֶךְ חֲמֻשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וְרֹחַב עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וּבוֹ־יִהְיֶה הַמִּקְדָּשׁ
קֹדֶשׁ קָדָשִׁים: 4קֹדֶשׁ מִן־הָאָרֶץ הוּא לַכֹּהֲנִים מְשָׁרְתֵי הַמִּקְדָּשׁ יִהְיֶה הַקְּרֵבִים לְשָׁרֵת אֶת־יְהוָה וְהָיָה לָהֶם מָקוֹם
לְבָתִּים וּמִקְדָּשׁ לַמִּקְדָּשׁ: 5וַחֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אֹרֶךְ וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים רֹחַב יֶהְיֶה לַלְוִיִּם מְשָׁרְתֵי הַבַּיִת לָהֶם לַאֲחֻזָּה
עֶשְׂרִים לְשָׁכֹת: 6וַאֲחֻזַּת הָעִיר תִּתְּנוּ חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים רֹחַב וְאֹרֶךְ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף לְעֻמַּת תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ
לְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה: 7וְלַנָּשִׂיא מִזֶּה וּמִזֶּה לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וְלַאֲחֻזַּת הָעִיר אֶל־פְּנֵי תְרוּמַת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־פְּנֵי אֲחֻזַּת
הָעִיר מִפְּאַת־יָם יָמָּה וּמִפְּאַת־קֶדְמָה קָדִימָה וְאֹרֶךְ לְעֻמּוֹת אַחַד הַחֲלָקִים מִגְּבוּל יָם אֶל־גְּבוּל קָדִימָה: 8לָאָרֶץ
יִהְיֶה־לּוֹ לַאֲחֻזָּה בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא־יוֹנוּ עוֹד נְשִׂיאַי אֶת־עַמִּי וְהָאָרֶץ יִתְּנוּ לְבֵית־יִשְׂרָאֵל לִשְׁבְטֵיהֶם: ס
9כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה רַב־לָכֶם נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל חָמָס וָשֹׁד הָסִירוּ וּמִשְׁפָּט וּצְדָקָה עֲשׂוּ הָרִימוּ גֵרְשׁוֹתֵיכֶם מֵעַל עַמִּי
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 10מֹאזְנֵי־צֶדֶק וְאֵיפַת־צֶדֶק וּבַת־צֶדֶק יִהְיֶה לָכֶם: 11הָאֵיפָה וְהַבַּת תְּכֵן אֶחָד יִהְיֶה לָשֵׂאת מַעְשַׂר
הַחֹמֶר הַבַּת וַעֲשִׂרִת הַחֹמֶר הָאֵיפָה אֶל־הַחֹמֶר יִהְיֶה מַתְכֻּנְתּוֹ: 12וְהַשֶּׁקֶל עֶשְׂרִים גֵּרָה עֶשְׂרִים שְׁקָלִים חֲמִשָּׁה
וְעֶשְׂרִים שְׁקָלִים עֲשָׂרָה וַחֲמִשָּׁה שֶׁקֶל הַמָּנֶה יִהְיֶה לָכֶם: 13זֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תָּרִימוּ שִׁשִּׁית הָאֵיפָה מֵחֹמֶר
הַחִטִּים וְשִׁשִּׁיתֶם הָאֵיפָה מֵחֹמֶר הַשְּׂעֹרִים: 14וְחֹק הַשֶּׁמֶן הַבַּת הַשֶּׁמֶן מַעְשַׂר הַבַּת מִן־הַכֹּר עֲשֶׂרֶת הַבַּתִּים חֹמֶר
כִּי־עֲשֶׂרֶת הַבַּתִּים חֹמֶר: 15וְשֶׂה־אַחַת מִן־הַצֹּאן מִן־הַמָּאתַיִם מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וּלְעוֹלָה וּלְשְׁלָמִים לְכַפֵּר
עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: 16כָּל הָעָם הָאָרֶץ יִהְיוּ אֶל־הַתְּרוּמָה הַזֹּאת לַנָּשִׂיא בְּיִשְׂרָאֵל: 17וְעַל־הַנָּשִׂיא יִהְיֶה הָעוֹלוֹת
וְהַמִּנְחָה וְהַנֶּסֶךְ בַּחַגִּים וּבֶחָדָשִׁים וּבַשַּׁבָּתוֹת בְּכָל־מוֹעֲדֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הוּא־יַעֲשֶׂה אֶת־הַחַטָּאת וְאֶת־הַמִּנְחָה
וְאֶת־הָעוֹלָה וְאֶת־הַשְּׁלָמִים לְכַפֵּר בְּעַד בֵּית־יִשְׂרָאֵל: ס
18כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ תִּקַּח פַּר־בֶּן־בָּקָר תָּמִים וְחִטֵּאתָ אֶת־הַמִּקְדָּשׁ: 19וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם
הַחַטָּאת וְנָתַן אֶל־מְזוּזַת הַבַּיִת וְאֶל־אַרְבַּע פִּנּוֹת הָעֲזָרָה לַמִּזְבֵּחַ וְעַל־מְזוּזַת שַׁעַר הֶחָצֵר הַפְּנִימִית: 20וְכֵן תַּעֲשֶׂה
בְּשִׁבְעָה בַּחֹדֶשׁ מֵאִישׁ שֹׁגֶה וּמִפֶּתִי וְכִפַּרְתֶּם אֶת־הַבָּיִת: 21בָּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם הַפֶּסַח חָג
שָׁבֻעוֹת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל: 22וְעָשָׂה הַנָּשִׂיא בַּיּוֹם הַהוּא בַּעֲדוֹ וּבְעַד כָּל־עַם הָאָרֶץ פַּר חַטָּאת: 23וְשִׁבְעַת יְמֵי־הֶחָג
יַעֲשֶׂה עוֹלָה לַיהוָה שִׁבְעַת פָּרִים וְשִׁבְעַת אֵילִים תְּמִימִם לַיּוֹם שִׁבְעַת הַיָּמִים וְחַטָּאת שְׂעִיר עִזִּים לַיּוֹם: 24וּמִנְחָה
אֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל יַעֲשֶׂה וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה: 25בַּשְּׁבִיעִי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֶּחָג יַעֲשֶׂה כָּאֵלֶּה שִׁבְעַת
הַיָּמִים כַּחַטָּאת כָּעֹלָה וְכַמִּנְחָה וְכַשָּׁמֶן: ס

46

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Agandi marhegeko

[1] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Omuhango gw'obululi bw'omu ndalâlà ogulola olunda lw'ebuzûka-zûba gwakayôrha guli muyigule omu nsiku ndarhu z'omukolo, ci kuguyigala olwa sabato; kandi gwanayôrha guli muyigule oku lusiku lw'okubaluka kw'omwêzi. [2] Mwâmi anayîsha olunda lw'akabadu kali ebwa muhango, anabêra aha burhambi bw'akaboko k'olumvi; abadâhwa bânarhula enterekêro yâge y'ensirîra n'eyindi y'omurhûla. Bâyusa, ânafukamiriza ahôla burhambi bw'omuhango, kandi anagaligenda; olwoôa lumvi lwânashubiyigalwa bijingo. [3] Olubaga nalwo lwânakaz'iyîsha luli fukamiriza ahôla muhango gw'olumvi oku nsiku za sabato n'eza okubaluka kw'omwêzi, lwânafukamiriza ntyo embere za Nyamubâho. [4] Enterekêro y'ensirîra mwâmi âyishirhûla Nyamubâho oku lusiku lwa sabato, yâba ya bâna-buzi ndarhu barhagwêrhi ishembo, ngandabuzi nguma erhagwêrhi ishembo; [5] Enterekêro y'enkalange yânaba ya efa nguma oku ngandabuzi nguma n'oku nterekêro y'enkalange yâlusa abâna-buzi, anahâna nk'oku analonzize okuhâna, kuguma n'amavurha hini nguma oku efa nguma. [6] Oku lusiku lw'okubaluka kw'omwêzi, anarhûla empanzi ntôrhò erhali kwo ishembo, bâna-buzi ndarhu n'engandabuzi buzira ishembo. [7] Kandi ânahana oku nterekêro y'enkalange, efa nguma oku ngandabuzi nguma n'oku bâna-buzi anahâna nk'oku analonzize okuhâna, kuguma, n'ehini y'amavurha.

[8] Nka mwâmi akola aja omu nyumpa ânagerera omu kabadu k'omuhango na nka akola ahuluka muli eyôla njira mwo âkaNashub'igera. [9] Amango olubaga lw'omu cihugo luyishire embere za Nyamubâho oku nsiku nkulu, okâgerera omu muhango gw'olunda lw'emwênè, omu kugaluka ônagerere omu muhango gw'olunda lw'emukondwè, n'owankagera omu muhangog'olunda lw'emukondwè, omu kugaluka ânagerera olunda lw'emwênè: ntà kugaluka omu muhango wànajiragamwo omu nyumpa, ci banahulukira omu muhango guli embere. [10] Mwâmi naye ânajîra omu nyumpa halya olubaga lugerîre n'omu kugaluka ânagerera naye halya olubaga lwanagerera.

[11] Oku nsiku nkulu: enterekêro y'enkalange, yâkaziba ya efa nguma oku mpanzi nguma na efa nguma oku ngandabuzi nguma, n'oku bâna-buzi oku banalonzize okuhâna kuguma n'ehini y'amavurha oku efa nguma. [12] Erhi mwaâmi akayisha ali rhûla enterekêro y'oku bulonza bwâge, ebè ya nsirîra kandi erhi ya murhûla, nterekêro analonzize yêne okurhûla Nyamubâho, bânamuyigulira omuhango guli ebwa lunda lw'ebuzûka-zûba. Kandi ânarhula enterekêro yâge y'ensirîra, nîsi kandi erhi ya murhûla nk'oku anajira oku lusiku lwa sabato, ka-ndi ânahuluka; buzinda bânahamika olumvi nk'amayus'ihuluka. [13] Wâkaz'irhûla Nyamubâho omwâna-buzi orhalikwo ishembo, âbe mwâna-buzi wa mwâka muguma. Omurhule Nyamubâho ngasi sêzi nka nterekêro ya nsirîra. [14] Haguma n'eyôla wânarherekêra ngasi sêzi enterekêro y'enkalange, ebè cihimbi ciguma ca kali ndarhu c'e efa, na cihimbi ciguma ca kasharhu c'e ehini y'amavurha, ga kubulagira oku nshâno y'omula nka nterekêro ya nkalange ya- rherekêrwa Nyamubâho; okwo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gali marhegeko ga ngasi mango n'ensiku zôshi. [15] Ngasi lusiku bâkaz'irherekêra omwâna-buzi, enterekêro y'enkalange haguma n'amavurha nka nterekêro ya nsirîra ya ngasi lusiku.

[16] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho. erhi: Mwâmi, erhi ankaha muguma omu bâna bâge oluhembo, lulya luhembo lunabe kashambala k'abâna bâge, bânaluyimamwo nka kashambala. [17] Ci erhi ankaba ali muguma w'omu barhumisi bâge ye ahire oku ishwa Iyâge nka luhembo, oyôla murhumisi anayôrhana lirya ishwa kuhika oku mwâka gwa okugombôla, kandi mwâmi ânalishubirana, oku bâna bâge kwo Iyâkaziba kashambala. [18] Mwâmi arhahîra akarhôla oku ishwa ly'omuntu, akamunyaga oku kashambala kâge. Oku kashambala kâge k'ishwa kwo ankahakwo abâna bâge lyo harhagiba omuntu ciru n'omuguma w'omu lubaga lwâni wâlibirhwakwo mpu lyo aheza akashamhala kâge.

[19] Anacimpêka ebwa muhango guli ebwa lumvi, omu biyûmpa by'abadâhwa, biri birya biyûmpa biyêrek!re olunda lw'emwênè, na lolà oku eyôla munda yàli engo omu kafendefende, olunda lw'ebuzika-zûba. [20] Anacimbwîra, erhi: Ahwôla hali hantu abadâhwa bâkaz'iyendera embâgwa zâkaz'irhererekêrwa nka nterekêro oku mabî n'oku câha kuguma bânayenda n'enterekêro y'enkala-nge lyo barhag'iziheka omu bululi bw'emuhanda, banacêsa ntyo olubaga. [21] Okubundi ànacintenza mulya bululi bw'emuhanda, àngeza ebwa rhuhembe rhuni rhw'obôla bululi, nàlola oku omu ngasi kahembe mwàli obululi. [22] Omu rhuhembe oku rhuli rhuni mwàli maluli anni gazonzirwe n'ecôgo, gagwêrhe obuli bwa makano makumi anni n'obugali bwa makano makumi asharhu. Agôla maluli oku gali gagwêrhe lugero luguma. [23] Olugurhu lwàli luzonzire ngasi bululi buguma muli agôla anni, n'amasigaga g'okuyendera gali omu idako Iya ngasi lugurhu, omu marhambi mwoshi. [24] Anacimbwîra erhi: Ahôla hwo abarhumisi b'omu nyumpa bâkaz'iyendera enterekêro z'olubaga.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 46

1כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה שַׁעַר הֶחָצֵר הַפְּנִימִית הַפֹּנֶה קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יִפָּתֵחַ וּבְיוֹם
הַחֹדֶשׁ יִפָּתֵחַ: 2וּבָא הַנָּשִׂיא דֶּרֶךְ אוּלָם הַשַּׁעַר מִחוּץ וְעָמַד עַל־מְזוּזַת הַשַּׁעַר וְעָשׂוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־עֹלָתוֹ וְאֶת־שְׁלָמָיו
וְהִשְׁתַּחֲוָה עַל־מִפְתַּן הַשַּׁעַר וְיָצָא וְהַשַּׁעַר לֹא־יִסָּגֵר עַד־הָעֶרֶב: 3וְהִשְׁתַּחֲווּ עַם־הָאָרֶץ פֶּתַח הַשַּׁעַר הַהוּא בַּשַּׁבָּתוֹת
וּבֶחֳדָשִׁים לִפְנֵי יְהוָה: 4וְהָעֹלָה אֲשֶׁר־יַקְרִב הַנָּשִׂיא לַיהוָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת שִׁשָּׁה כְבָשִׂים תְּמִימִם וְאַיִל תָּמִים: 5וּמִנְחָה
אֵיפָה לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים מִנְחָה מַתַּת יָדוֹ וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה: 6וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ פַּר בֶּן־בָּקָר תְּמִימִם וְשִׁשֶּׁת כְּבָשִׂם וָאַיִל
תְּמִימִם יִהְיוּ: 7וְאֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל יַעֲשֶׂה מִנְחָה וְלַכְּבָשִׂים כַּאֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה: 8וּבְבוֹא הַנָּשִׂיא
דֶּרֶךְ אוּלָם הַשַּׁעַר יָבוֹא וּבְדַרְכּוֹ יֵצֵא: 9וּבְבוֹא עַם־הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה בַּמּוֹעֲדִים הַבָּא דֶּרֶךְ־שַׁעַר צָפוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת יֵצֵא
דֶּרֶךְ־שַׁעַר נֶגֶב וְהַבָּא דֶּרֶךְ־שַׁעַר נֶגֶב יֵצֵא דֶּרֶךְ־שַׁעַר צָפוֹנָה לֹא יָשׁוּב דֶּרֶךְ הַשַּׁעַר אֲשֶׁר־בָּא בּוֹ כִּי נֹכְחוֹ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יֵצֵאוּ׃ 10וְהַנְּשִׂיא בְּתוֹכָם בְּבוֹאָם יָבוֹא וּבְצֵאתָם יֵצֵאוּ׃ 11וּבַחַגִּים וּבַמּוֹעֲדִים תִּהְיֶה הַמִּנְחָה אֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל
וְלַכְּבָשִׂים מַתַּת יָדוֹ וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה׃ ס
12וְכִי־יַעֲשֶׂה הַנָּשִׂיא נְדָבָה עוֹלָה אוֹ־שְׁלָמִים נְדָבָה לַיהוָה וּפָתַח לוֹ אֶת הַשַּׁעַר הַפּוֹנֶה קָדִים וְעָשָׂה אֶת־עֹלָתוֹ
וְאֶת־שְׁלָמָיו כַּאֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְיָצָא וְסָגַר אֶת־הַשַּׁעַר אַחֲרֵי צֵאתוֹ׃ 13וְכֶבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ תָּמִים תַּעֲשֶׂה עוֹלָה
לַיּוֹם לַיהוָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ׃ 14וּמִנְחָה תַּעֲשֶׂה עָלָיו בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר שִׁשִּׁית הָאֵיפָה וְשֶׁמֶן שְׁלִישִׁית הַהִין
לָרַךְ אֶת־הַסֹּלֶת מִנְחָה לַיהוָה חֻקּוֹת עוֹלָם תָּמִיד׃ 15וַעֲשׂוּ אֶת־הַכֶּבֶשׂ וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת־הַשֶּׁמֶן בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר עוֹלַת
תָּמִיד׃ פ
16כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה כִּי־יִתֵּן הַנָּשִׂיא מַתָּנָה לְאִישׁ מִבָּנָיו נַחֲלָתוֹ הִיא לְבָנָיו תִּהְיֶה אֲחֻזָּתָם הִיא בְּנַחֲלָה׃ 17וְכִי־יִתֵּן
מַתָּנָה מִנַּחֲלָתוֹ לְאַחַד מֵעֲבָדָיו וְהָיְתָה לוֹ עַד־שְׁנַת הַדְּרוֹר וְשָׁבַת לַנָּשִׂיא אַךְ נַחֲלָתוֹ בָּנָיו לָהֶם תִּהְיֶה׃ 18וְלֹא־יִקַּח
הַנָּשִׂיא מִנַּחֲלַת הָעָם לְהֹונָתָם מֵאֲחֻזָּתָם יַנְחִל אֶת־בָּנָיו לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יָפֻצוּ עַמִּי אִישׁ מֵאֲחֻזָּתוֹ׃ 19וַיְבִיאֵנִי
בַּמָּבוֹא אֲשֶׁר עַל־כֶּתֶף הַשַּׁעַר אֶל־הַלִּשְׁכֹות הַקֹּדֶשׁ אֶל־הַכֹּהֲנִים הַפְּנוֹת צָפֹונָה וְהִנֵּה־שָׁם מָקוֹם בְּיַרְכָתָם יָמָּה׃ ס
20וַיֹּאמֶר אֵלַי זֶה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יְבַשְּׁלוּ־שָׁם הַכֹּהֲנִים אֶת־הָאָשָׁם וְאֶת־הַחַטָּאת אֲשֶׁר יאפוּ אֶת־הַמִּנְחָה לְבִלְתִּי הוֹצִיא
אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה לְקַדֵּשׁ אֶת־הָעָם׃ 21וַיֹּוצִיאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצֹנָה וַיַּעֲבִירֵנִי אֶל־אַרְבַּעַת מִקְצוֹעֵי הֶחָצֵר וְהִנֵּה
חָצֵר בְּמִקְצַע הֶחָצֵר חָצֵר בְּמִקְצָע הֶחָצֵר׃ 22בְּאַרְבַּעַת מִקְצֹעוֹת הֶחָצֵר חֲצֵרוֹת קְטֻרוֹת אַרְבָּעִים אֹרֶךְ וּשְׁלֹשִׁים
רֹחַב מִדָּה אַחַת לְאַרְבַּעְתָּם מְהֻקְצָעוֹת׃ 23וְטוּר סָבִיב בָּהֶם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּם וּמְבַשְּׁלוֹת עָשׂוּי מִתַּחַת הַטִּירוֹת
סָבִיב׃ 24וַיֹּאמֶר אֵלַי אֵלֶּה בֵּית הַמְבַשְּׁלִים אֲשֶׁר יְבַשְּׁלוּ־שָׁם מְשָׁרְתֵי הַבַּיִת אֶת־זֶבַח הָעָם׃

47

Iriba ly'omu kâ-Nyamuzinda

[1] Anacimpêka ebwa muhango gw'akâ-Nyamuzinda. Nàlola oku amîshi gakaz'igirhenga omu c'oluso lw'akâ-Nyamuzinda, olunda lw'ebuzûka- zûba, bulya akâ-Nyamuzinda kàli kayêrekîre ebwa buzûka-zûba. Amîshi gakazâg'ihulula idako olunda lw'ekulyo kw'akâ-Nyamuzinda, olunda lw'emwênè lw'oluhêrero. [2] Ampulukana ebwa muhango guli olunda lw'emwênè. anacinzongolokana embuga kuhika ebwa muhango guli olunda lw'ebuzûka-zûba n'a-hwôla naho, amîshi gakazâg'ihulula ebwa kulyo. [3] Erhi oyôla muntu aja ebwa lunda lw'ebuzûka-zûba, n'omugozi ali afumbasire apîmamwo makano cihu-mbî, anacinyikiza muli agôla mîshi, amîshi gangalukira omu rhuzira-bulongo. [4] Kandi àshubipîma cihumbi. anacinyikiza omu mîshi, galya mîshi gampika omu madwi. Ashubipîma ecindi cihumbi, anacinyikiza amîshi, n'amîshi ga- mpika omu cibunu. [5] Anacipîma gandi makano cihumbi, lero lwàba lwîshi, lu-lyâla ntacihashaga okuyikira ebwa kubà amîshi gàli gamabîra; kwàli kukwânîne okuyôga, ntâye wankacihashire okuluyikira kwônene. [6] Anacimbwîra, erhi: Wâni mwene omuntu, k'obwîne? Ashubija

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

angezageza, omu kugenda n'okugaluka oku cikwî c'olwôla lwîshi. [7] Omwôla kugenda n'okugaluka kuli obwôla burhambi bw'olwîshi, nanacibona emirhi minji bwenêne, yàli olunda n'olundi lw'olwîshi. [8] Anacimbwîra erhi: Agôla mîshi gadwîrhe gajà ebwa cihugo c'e buzûka-zûba; gayandagalira omu Araba, okubundi gagend'icikweba omu nyanja, gânahwera omwôla mîshi g'enyanja lyo gayinjihya agôla mîshi g'enyanja. [9] Ngasi ciremwa cizîne, cirya cinagenda erhi cankanagera muli agwôla mîshi canabona akalamo. Enfî zâluga bwenêne bulyâlya aha agôla mîshi gahisire agandi gahali ganabe minjà kulusha, n'obuzîne bwanayushuka ngasi aha agôla mîshi ganajire hôshi. [10] Oku burhambi bw'agôla mîshi abashâna bâyishikadubira-kwo, kurhenga e Engadi kujà e Engelayimu, bâkaz'iyisha balambulira hwo emilaga yâbo; enfî zâmwo ziri nk'enfî z'omu nyanja nnene, zânaciba mwandu kulusha. [11] Ci konene ebidêka n'enziba z'olwôla lwîshi zirhàbâga n'amîshi g'obuzîne, abamwo bakaz'ûlamwo omunyu. [12] Eburhambi bw'olwôla lwîshi, oku ngasi cikwî, kwâmera emirhi y'amalehe ga ngasi lubero, n'ebyâsi by'eyôla mi-rhi birhâyumaga, n'amalehe garhâbulikanagakwo. Ngasi mwêzi yakazâg'iyâna amalehe mahyâhya, ebwa kubà agôla mîshi gakazirhenga omu kâ-Nyamuzinda; amalehe gâyo, byâbà biryo binjà bwenêne, n'ebyâsi byâbà bufumu.

Olubibi lw'ecihugo

[13] Ntyâla kwo adesire Nyakasane Nyamubâho, erhi: Akabanda lwâba lwo lubibi lw'ecihugo cinyu, nk'oku emilala yinyu enali ikumi n'ibirhi; Yozefu ahâbwa bigabi bibirhi. [14] Ninyu mwe bandi mweshi, ngasi luhande lwa cihugo mwanakahâbwa, ciyumânanè n'eca abandi muli ecôla cihugo nâjimuha n'okuboko kulengerîre, co cihugo nâlaganyagya nti nâciha ababusi binyu, ecôla cihugo câba kashambala kinyu. [15] Alagi olubibi lw'ecihugo:

Olunda lw'emwênè: kurhenga oku nyanja nnene, kugera ebwa Heteloni kuhika aha muhangogwa Sedadi. [16] Hamati, Beroti na Sibrayimu oli oku lubihi lwa Damasi n'oku lubibi lwa Hamati; Haseri-Hatikoni oli oku lubibi lwa Haurani.

[17] Alaga olubibi lw'olunda lw'enyanja: Haseri-Enoni, olubibi lw'e Damasi, kandi na kujà ebwa nyanja eri olunda lw'emwênè, olubibi lw'e Hamati, lwo lunda lw'emwênè.

[18] Olunda lw'ebuzûka-zûba: luli ekarhî ka Hurani na Damasi, ekarhî ka Gilcadi n'ecihugo c'Israheli, ye Yordani. Mupime kurhenga oku lubibi lw'olunda lw'emwênè kujà ebwa nyanja eri ebuzûka-zûba. Olwo lwo lunda lw'ebuzûka-zûba.

[19] Olunda lw'emukondwè ali kurhenga kuli Temari kujà oku lwîshi lwa Meribotti w'e Kadesi gw’omugezi gujire ebwa nyanja nnene. Olwo lwo lunda lw'emukondwè.

[20] Olunda lw'e buzika-zûba yabà enyanja nnene, kurhenga kuli olwôla lubibi kujà ebwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muhango gwa Hamati. Olwo lwo lunda lw'ebuzika-zûba. [21] Mugabane ecôla cihugo nk'oku emilala ya bene Israheli enali.

Ecigabi c'ecihugo câgabirwa ebigolo

[22] Mukola mwagabâna ecihugo mwânaciyêshera ecigole, mucigabâne mweshi n'ebigolo biyûbasire ekarhî kinyu, bwo balya bamâyalukisa ekarhî kinyu. Bâyôrha nka bambali binyu omu karhî ka bene Israheli, nabo ecâbo cihi-mbî ciyêsherwe ecigole omu karhî ka bene Israheli. [23] Omu mulala ebyôla bigolo biyûbasire lwo na lunda mwanakanabahà ecâbo cihimbi c'ecihugo, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 47

1 וַיְשִׁבֵנִי֙ אֶל־פֶּ֣תַח הַבַּ֔יִת וְהִנֵּה־מַ֥יִם יֹצְאִ֖ים מִתַּ֣חַת מִפְתַּ֣ן הַבַּ֑יִת קָדִ֣ימָה כִּי־פְנֵ֤י הַבַּ֙יִת֙ קָדִ֔ים וְהַמַּ֗יִם יֹרְדִ֛ים מִתַּ֥חַת
מִכֶּ֖תֶף הַבַּ֥יִת הַיְמָנִ֛ית מִנֶּ֥גֶב לַמִּזְבֵּֽחַ׃ 2 וַיּוֹצִאֵ֙נִי֙ דֶּ֣רֶךְ־שַׁ֔עַר צָפ֖וֹנָה וַיְסֹבְבֵ֣נִי דֶּ֔רֶךְ חוּץ֙ אֶל־שַׁ֣עַר הַח֔וּץ דֶּ֖רֶךְ הַפּוֹנָ֣ה קָדִ֑ים
וְהִנֵּה־מַ֥יִם מְפַכִּ֖ים מִן־הַכָּתֵ֥ף הַיְמָנִֽית׃ 3 בְּצֵאת־הָאִ֤ישׁ קָדִים֙ וְקָוֶ֣ה בְיָד֔וֹ וַיָּ֖מָד אֶ֣לֶף בָּאַמָּ֑ה וַיַּעֲבִרֵ֙נִי֙ בַּמַּ֣יִם מֵ֔י
אָפְסִֽים׃ 4 וַיָּ֖מָד אֶ֣לֶף וַיַּעֲבִרֵ֙נִי֙ בַּמַּ֣יִם מַ֔יִם בִּרְכַּ֖יִם וַיָּ֖מָד אֶ֣לֶף וַיַּעֲבִרֵ֙נִי֙ מֵ֣י מָתְנַ֔יִם׃ 5 וַיָּ֖מָד אֶ֣לֶף נַ֑חַל אֲשֶׁ֤ר לֹֽא־אוּכַל֙
לַעֲבֹ֔ר כִּי־גָאֲ֥וּ הַמַּ֖יִם מֵ֣י שָׂחוּ֑ נַ֚חַל אֲשֶׁ֣ר לֹא־יֵעָבֵ֔ר׃ 6 וַיֹּ֥אמֶר אֵלַ֖י הֲרָאִ֣יתָ בֶּן־אָדָ֑ם וַיּוֹלִכֵ֙נִי֙ וַיְשִׁבֵ֣נִי שְׂפַ֔ת
הַנָּחַ֖ל׃ 7 בְּשׁוּבִּ֙י֙ וְהִנֵּ֣ה אֶל־שְׂפַ֔ת הַנַּ֖חַל עֵ֥ץ רַ֛ב מְאֹ֖ד מִזֶּ֣ה וּמִזֶּ֑ה׃ 8 וַיֹּ֣אמֶר אֵלַ֗י הַמַּ֙יִם֙ הָאֵ֣לֶּה יוֹצְאִ֔ים אֶל־הַגְּלִילָ֖ה
הַנֶּחָלָ֑ה׃ 9 וְהָיָ֕ה כָּל־נֶ֥פֶשׁ חַיָּ֖ה | אֲשֶׁר־יִשְׁרֹ֥ץ אֶל
כָּל־אֲשֶׁ֛ר יָבֹ֥וא שָׁ֖ם נַחֲלַ֑יִם יְחִיֶּ֣ה וְהָיָ֗ה הַדָּגָה֙ רַבָּ֣ה מְאֹ֔ד כִּ֣י בָ֔אוּ שָׁ֣מָּה הַמַּ֔יִם הָאֵ֖לֶּה וְיֵרָפְא֑וּ וְחָ֗י כֹּ֚ל אֲשֶׁר־יָבֹ֣וא שָׁ֔מָּה
הַנָּחָֽל׃ 10 וְהָיָ֣ה יָעְמְד֤וּ עָלָיו֙ דַּוָּגִ֔ים מֵעֵ֥ין גֶּ֖דִי וְעַד־עֵ֣ין עֶגְלַ֑יִם מִשְׁטְ֣וֹחַ לַחֲרָמִ֔ים יִהְי֥וּ לְמִינָ֖הּ תִּהְיֶ֥ינָה דְגָתָ֛ם כִּדְגַ֥ת הַיָּ֖ם
הַגָּדֹ֥ול רַבָּ֖ה מְאֹֽד׃ 11 בִּצְאֹתָ֙ו֙ וּגְבָאָ֔יו וְלֹ֥א יֵרָפְא֖וּ לְמֶ֥לַח נִתָּֽנוּ׃ 12 וְעַל־הַנַּ֙חַל֙ יַעֲלֶ֣ה עַל־שְׂפָתֹ֔ו מִזֶּ֖ה | וּמִזֶּ֑ה |
כָּל־עֵ֥ץ־מַאֲכָ֖ל לֹא־יִבֹ֣ול עָלֵ֑הוּ וְלֹא־יִתֹּ֣ם פִּרְיֹ֔ו יְחָדָ֖שָׁיו יְבַכֵּ֑ר כִּ֣י מֵימָ֔יו מִן־הַמִּקְדָּ֖שׁ הֵ֣מָּה יוֹצְאִ֑ים וְהָיָ֤ה פִרְיֹו֙ לְמַאֲכָ֔ל
וְעָלֵ֖הוּ לִתְרוּפָֽה׃ ס

13 כֹּ֚ה אָמַ֣ר אֲדֹנָ֔י יְהוִ֖ה גֵּ֣ה גְבוּל֮ אֲשֶׁ֣ר תִּתְנַחֲלוּ֒ אֶת־הָאָ֗רֶץ לִשְׁנֵ֤י עָשָׂר֙ שִׁבְטֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל יֹוסֵ֖ף חֲבָלִֽים׃ 14 וּנְחַלְתֶּ֣ם אֹתָ֔הּ
אִ֥ישׁ כְּאָחִ֖יו אֲשֶׁ֣ר נָשָׂ֗אתִי אֶת־יָדִ֛י לְתִתָּ֥הּ לַאֲבֹתֵיכֶ֖ם וְנָפְלָ֥ה הָאָ֛רֶץ הַזֹּ֥את לָכֶ֖ם בְּנַחֲלָֽה׃ 15 וְזֶ֣ה גְּבוּל֮ הָאָ֣רֶץ לִפְאַ֣ת
צָפֹ֗ונָה מִן־הַיָּם֙ הַגָּדֹ֣ול הַדֶּ֔רֶךְ חֶתְלֹ֖ן לְבֹ֣וא צְדָדָֽה׃ 16 חֲמָ֤ת | בֵּרֹותָה֙ סִבְרַ֔יִם אֲשֶׁ֖ר בֵּ֣ין־גְּבוּל֑ דַּמֶּ֣שֶׂק וּבֵ֔ין גְּבוּל֙ חֲמָ֔ת
חָצֵ֖ר הַתִּיכֹ֑ון אֲשֶׁ֖ר אֶל־גְּבוּל֙ חַוְרָֽן׃ 17 וְהָיָ֣ה גְבֻ֔ול מִן־הַיָּ֖ם חֲצַ֣ר עֵינֹ֑ן גְּבוּל֙ דַּמֶּ֣שֶׂק וְצָפֹ֔ון | צָפֹונָ֖ה וּגְבוּל֙ חֲמָ֔ת וְאֵ֖ת
פְּאַ֣ת צָפֹ֑ון׃ 18 וּפְאַ֣ת קָדִ֔ים מִבֵּ֥ין חַוְרָ֖ן וּמִבֵּין־דַּמֶּ֣שֶׂק֑ וּמִבֵּין֙ הַגִּלְעָ֔ד וּמִבֵּ֖ין אֶ֣רֶץ יִשְׂרָאֵ֑ל הַיַּרְדֵּ֙ן֙ מִגְּבוּל֙ עַל־הַיָּ֔ם

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַקַּדְמוֹנִי תָּמֹדּוּ וְאֶת פְּאַת קָדִימָה: 19וּפְאַת נֶגֶב תֵּימָנָה מִתָּמָר עַד־מֵי מְרִיבֹת קָדֵשׁ נַחֲלָה אֶל־הַיָּם הַגָּדוֹל וְאֶת
פְּאַת־תֵּימָנָה נֶגְבָּה: 20וּפְאַת־יָם הַיָּם הַגָּדוֹל מִגְּבוּל עַד־נֹכַח לְבוֹא חֲמָת זֹאת פְּאַת־יָם: 21וְחִלַּקְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ
הַזֹּאת לָכֶם לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: 22וְהָיָה תַּפִּלּוּ אוֹתָהּ בְּנַחֲלָה לָכֶם וּלְהַגֵּרִים הַגָּרִים בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר־הוֹלִדוּ בָנִים בְּתוֹכְכֶם
וְהָיוּ לָכֶם כְּאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִתְּכֶם יִפְּלוּ בְנַחֲלָה בְּתוֹךְ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: 23וְהָיָה בַּשֵּׁבֶט אֲשֶׁר־גֵּר הַגֵּר אִתּוֹ שָׁם
תִּתְּנוּ נַחֲלָתוֹ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: ס

48

Okugabwa kw'ecihugo

[1] Alaga amazîno g'emilala: kurhenga oku buzindazinda bw'olunda lw'emwênè, omu kujà e Heteloni kuhika aha muhango gwa Hamati, Haseri- Eneni, olubibi lw'e Damasi kujà olunda lw'emwênè, olunda lw'e Hamati, kubibikanwa n'olunda lw'e buzûka-zûba kandi n'enyanja: mwanya gwa Dani.

[2] Kujà oku lubibi lwa Dani, kurhenga olunda lw'ebuzûka-zûba kujà ebuzika- izûba: mwanya gwa Aseri.

[3] Kujà oku lubibi lwa Aseri, kurhenga olunda lw'ebuzûka-zûba kujà ebuzika-zûba: Mwanya gwa Nefutali.

[4] Kujà oku lubibi lwa Nefutali, kurhenga olunda lw'ebuzûka-zûba kujà ebuzika-zûba: mwanya gwa Menashè. [5] Kujà oku lubibi lwa Menashè, kurhenga olunda lw'ebuzûka-zûba kujà ebuzika-zûba: mwanya gwa Efrayimu.

[6] Kujà oku lubibi lwa Efrayimu, kurhenga olunda lw'ebuzûka-zûba kujà ebuzika-zûba: mwanya gwa Rubeni.

[7] Na kujà oku lubibi lwa Rubeni kurhenga olunda lw'ebuzûka-zûba kujà ebuzika-zûba: mwanya gwa Yuda.

[8] Kujà oku lubibi lwa Yuda, kurhenga olunda lw'ebuzûka-zûba kujà ebuzika-zûba, câba cigabi mubikirîre ca bugali bwa makano bihumbi makumi abirhi na birhânu n'oku buli buyûmânane n'obwa ebuzika-zûba muguma muli oyôla egabirwe, kurhenga ebuzûka-zûba kujà ebuzika-zûba: omu kagarhî k'ecôla cigabi mwo mwajà akâ-Nyamuzinda.

[9] Ecigabi mwaberûlira Nyamuzinda câba na buli bwa makano bihumbi makumi abirhi na birhânu n'obugali bwa bihumbi ikumi. [10] Ecôla cigabi citagatîfu câmaberûlwa câba ca badâhwa: olunda lw'emwene cibè ca makano bihumbi makumi abirhi na birhânu; olunda lw'ebuzika-zûba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ca makano bihumbi ikumi oku bugali; ebuzûka-zûba makano bihumbi ikumi oku bugali; n'olunda lw'emukondwè makano ga bihumbi makumi abirhi na birhânu oku buli: akâ-Nyamuzinda ka Nyamubâho kabera ekagarhi kaco. [11] Caba cigabi c'abadâhwa barherekîrwe, bagala ba Sadoki bo bâkaz'ikola omu kâ-Nyamuzinda bo banali balya barhahabukaga erhi bene Israheli bahabuka n'erhi Abaleviti baha-buka. [12] Caba co cigabi câbo ciberûle kuli cirya cigabi caberûlagwa oku cihugo, cigabi citagatîfu bwenêne ciri e lubibi n'Abaleviti. [13] Mwanya gwa Abaleviti gwâba cigabi cishimbire obuli bw'ecihugo c'abadâhwa, makano bihumbi makumi abirhi na birhânu oku buli na makano bihumbi ikumi oku bugali; ngasi buli bukajira makano bihumbi makumi abirhi na birhânu n'obugali bihumbi ikumi. [14] Barhankaderha mpu bâguza kuli ogwo mwanya nîsi erhi okuhinganula kuli gwo n'ebisarûlwa birhangiriza bya muli ecôla cihugo birhankarhengamwo bulya ciri cihugo cirherekîrwe Nyamubâho. [15] Amakano bihumbi birhânu gasigala omu bugali kuli bihumbi makumi abirhi na birhânu bwaba budaka burhali burhererekêre bw'olugo, abantu bayûbakemwo kandi bunabe eburhambi bw'olugoi, olugo luje ekarhî.

[16] Alaga engero:

olunda lw'emwênè makano bihumbi binni na magana arhânu;

olunda lw'emukondwè, makano bihumbi binni na magana arhânu;

olunda lw'ebuzûka-zûba, makano bihumbi binni na magana;

olunda lw'ebuzika-ztlba, bihumbi binni na magana arhânu.

[17] Olugo lwaba n'amarhambi ga

makano magana abirhi na makumi arhânu olunda lw'emwênè;

magana abirhi na makumi arhânu olunda lw'e mukondwè;

magana abirhi na makumi arhânu olunda lw'ebuzûka-zûba

na magana abirhi na makumi arhânu olunda lw'ebuzika- zûba.

[18] Obwôla budaka bwayôrha bukulikire obuliri bw'ecigabi citagatîfu, bubè bwa makano bihumbi ikumi oku lunda lw'e buzûka-zûba na bindi bihumbi ikumi olunda lw'ebuzûka-zûba, bukulikire obuliri bw'ecigabi citagatîfu; ebi bâkaziyezamwo byâbà biryo by'abakola omu lugo. [19] Oku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

biyêrekîre abantu bâkaz'ikola omu lugo, kukwânîne barhenge omu ngasi milala ya bene Israheli, abo bo bâkaz'ikola omu lugo. [20] Ecigabi ciberule c'amakano bihumbi makumi abirhi na birhânu oku makumi abirhi na birhânu, ca mpande ziyumaânîne, muciberûle kabe kashambala katagatîfu ka lugo.

[21] Ecihimbi cisigire câba ca mwâmi; câba ebwa ngasi lunda lw'ecigabi citagatîfu na olunda lw'akashabala k'olugo, oku buliri bw'amakano bihumbi makumi abirhi na birhânu kuli cirya cigabi caberûlagwa kuhika okulubibi lw'e buzûka-zuha, n'olunda lw'ebu- zika-zûba, buli bwa makano bihumbi makumi abirhi na birhânu kujà oku lubibi lw'olunda lw'ebuzika-zûba, ciyêrekere emyanya y'emilala, ecôla cihimbi caba ca mwâmi, ecigabi citagatîfu n'akâ-Nyamuzinda byâbà ekagarhî.

[22] Kuleka akashambala k' Ahaleviti n'akashambala k'olugo rhuli rhuzongolosirwe n'omwanya gwa mwâmi, obudaka buli ekarhî k'olubibi lwa Yuda n'olubibi lwa Benyamini bwâba bwa mwâmi.

[23] Oku yindi milala: kurhenga ebuzûka-zûba kujà ebuzika-zûba, mwanya gwa Benyamini.

[24] Kujà oku lubibi lwa Benyamini, kurhenga olunda lw'ebuzûka-zûba kujà ebuzika-zûba, mwanya gwa Simoni.

[25] Kujà oku lubibi lwa Simoni, kurhenga olunda lw'ebuzûka-zûba kujà olunda lw'ebuzika-zûba, guli mwanya gwa lsakari.

[26] Kujà oku lubibi lwa lsakari, kurhenga olunda lw'ebuzûka-zûba kujà olunda lw'ebuzika-zûba, mwanya gwa Zabuloni.

[27] Kujà oku lubibi lwa Zabuloni, kurhenga olunda lw'ebuzûka-zûba kujà olunda lw'ebuzika-zûba, mwanya gwa Gadi.

[28] Kujà oku lubihi lwa Gadi, kurhenga olunda lw'emukondwè, olwo lubibi lwanahikira e Tamari oku mîshi ga Meriba w'e Kadesi, gwomugezi gujire ebwa nyanja nnene. [29] Kwo ciri ntyo ecihugo mwayeshera ecigole omu kuhâna orhushambâla rhw'emilala ya bene Israheli; kw'eri ntyo emya-nya yâbo, kwo adesire Nyakasane Nyamubâho.

Emihango ya Yeruzalemu

[30] Alaga emihango y'olugo: olunda lw'emwênè olugwêrhe makano bihumbi binni na magana arhânu. [31] Emihango y'olugo eyiri, yahêka amazîno g'emilala ya bene Israheli oku enali mihango isharhu eri olunda lw'emwene:

habà omuhango gwa Rubeni, muguma;

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omuhango gwa Yuda, muguma;

omuhango gwa Levi, muguma.

32 Olunda lw'ebuzûka-zûba, makano bihumbi binni na magana arhânu eri mihango isharhu:

omuhango gwa Yozefu, muguma;

omuhango gwa Benyamini, muguma;

omuhango gwa Dani, muguma.

33 Olunda lw'emukondwè, olugwêrhe makano bihumbi binni na magana arhânu eri mihango isharhu:

omuhango gwa Simoni, muguma;

omuhango gwa Isakari, muguma;

omuhango gwa Zabuloni, muguma.

34 Olunda lw'ebuzika-zûba, luli lwa makano bihumbi binni na magana arhânu, lunagwêrhe mihango isharhu:

Omuhango gwa Gadi, muguma;

omuhango gwa Aseri, muguma;

omuhango gwa Nefutali, muguma.

35 Amarhambi gali ga makano bihumbi ikumi na munâni. N'izîno Iy'olugo[l] likola lyabà kurhenga ene: Nyamubâho-hwo-ali-aho.

Hesekiel/Ezechiel/Ezekiel 48

וְאֵ֨לֶּה שְׁמ֜וֹת הַשְּׁבָטִ֗ים מִקְצֵ֤ה צָפוֹנָה֙ אֶל־יַ֣ד דֶּ֣רֶךְ־חֶ֔תְלֹן ׀ לְבוֹא־חֲמָ֖ת חֲצַ֣ר עֵינָ֑ן גְּבֻ֤ול דַּמֶּשֶׂק֙ צָפוֹנָ֔ה אֶל־יַ֖ד חֲמָ֑ת 1
וְהָי֥וּ לֹ֛ו פְּאַ֥ת־קָדִ֖ים הַיָּ֣ם דָּ֑ן אֶחָ֔ד גְּבֻ֖ול דָּ֣ן מִפְּאַ֣ת קָדִ֔ים עַד־פְּאַ֥ת־יָמָ֖ה אָשֵׁ֥ר אֶחָֽד׃ 2וְעַ֗ל | 3וְעַ֤ל גְּבוּל֙ אָשֵׁ֔ר
מִפְּאַ֥ת קָדִ֖ימָה וְעַד־פְּאַ֣ת־יָמָ֑ה נַפְתָּלִ֖י אֶחָֽד׃ 4וְעַ֗ל | גְּבוּל֙ נַפְתָּלִ֔י מִפְּאַ֥ת קָדִ֖ימָה עַד־פְּאַ֣ת־יָמָ֑ה מְנַשֶּׁ֖ה אֶחָֽד׃ 5וְעַ֗ל |

[l] **48.35** Eryo izîno lihyâhya lya Yeruzalemu, kwo kanwa kazinda k'ecitabu ca Yehezkiyeli; ko kanali kanwa ntimarhima k'enyigîrizo zâge zishambîre oku cihando ca Nyamubâho (Eze 43, 9; Lul 46, 6). Ezo nyigîrizo banazishushanya n'ezi omulêbi Yeshayahu ayigîrizize muli ezi nderho: Emanuweli, kwo kuderha: «Nyamuzinda-haguma-nîrhu» (7, 14); erhi n'ezayish'iyalizibwa buzinda n'amafuluûlo: Oyishe Yâgirwa Yezu! Nyamwagirwa ayishire (Maf 22, 20-21).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

גְּבוּל מְנַשֶּׁה מִפְּאַת קָדְמָה עַד־פְּאַת־יָמָּה אֶפְרַיִם אֶחָד: 6וְעַל | גְּבוּל אֶפְרַיִם מִפְּאַת קָדִים וְעַד־פְּאַת־יָמָּה רְאוּבֵן
אֶחָד: 7וְעַל | גְּבוּל רְאוּבֵן מִפְּאַת קָדִים עַד־פְּאַת־יָמָּה יְהוּדָה אֶחָד: 8וְעַל גְּבוּל יְהוּדָה מִפְּאַת קָדִים עַד־פְּאַת־יָמָּה
תִּהְיֶה הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר־תָּרִימוּ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף רֹחַב וְאֹרֶךְ כְּאַחַד הַחֲלָקִים מִפְּאַת קָדְימָה עַד־פְּאַת־יָמָּה וְהָיָה
הַמִּקְדָּשׁ בְּתוֹכָהּ: 9הַתְּרוּמָּה אֲשֶׁר תָּרִימוּ לַיהוָה אֹרֶךְ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וְרֹחַב עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים: 10וּלְאֵלֶּה תִּהְיֶה
תְּרוּמַת־הַקֹּדֶשׁ לַכֹּהֲנִים צָפוֹנָה חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וְיָמָּה רֹחַב עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וְקָדִימָה רֹחַב עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וְנֶגְבָּה
אֹרֶךְ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וְהָיָה מִקְדַּשׁ־יְהוָה בְּתוֹכוֹ: 11לַכֹּהֲנִים הַמְקֻדָּשׁ מִבְּנֵי צָדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ מִשְׁמַרְתִּי אֲשֶׁר
לְא־תָעוּ בְּתְעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר תָּעוּ הַלְוִיִּם: ס
12וְהָיְתָה לָהֶם תְּרוּמִיָּה מִתְּרוּמַת הָאָרֶץ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים אֶל־גְּבוּל הַלְוִיִּם: 13וְהַלְוִיִּם לְעֻמַּת גְּבוּל הַכֹּהֲנִים חֲמִשָּׁה
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אֹרֶךְ וְרֹחַב עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כָּל־אֹרֶךְ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וְרֹחַב עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים: 14וְלֹא־יִמְכְּרוּ מִמֶּנּוּ
וְלֹא יָמֵר וְלֹא יַעֲבֹר רֵאשִׁית הָאָרֶץ כִּי־קֹדֶשׁ לַיהוָה: 15וַחֲמֻשֶּׁת אֲלָפִים הַנּוֹתָר בָּרֹחַב עַל־פְּנֵי חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף
חֹל־הוּא לָעִיר לְמוֹשָׁב וּלְמִגְרָשׁ וְהָיְתָה הָעִיר בְּתוֹכָהּ: 16וְאֵלֶּה מִדּוֹתֶיהָ פְּאַת צָפוֹן חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים
וּפְאַת־נֶגֶב חֲמֵשׁ חמש מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים וּמִפְּאַת קָדִים חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים וּפְאַת־יָמָּה חֲמֵשׁ מֵאוֹת
וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים: 17וְהָיָה מִגְרָשׁ לָעִיר צָפוֹנָה חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם וְנֶגְבָּה חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם וְקָדִימָה חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם
וְיָמָּה חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם: 18וְהַנּוֹתָר בָּאֹרֶךְ לְעֻמַּת | תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים קָדִימָה וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים יָמָּה וְהָיָה
לְעֻמַּת תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וְהָיְתָה תְבוּאָתוֹ לְלֶחֶם לְעֹבְדֵי הָעִיר: 19וְהָעֹבֵד הָעִיר יַעַבְדֻּהוּ מִכֹּל שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל: 20כָּל־הַתְּרוּמָה חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף בַּחֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף רְבִיעִית תָּרִימוּ אֶת־תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ אֶל־אֲחֻזַּת
הָעִיר: 21וְהַנּוֹתָר לַנָּשִׂיא מִזֶּה | וּמִזֶּה | לִתְרוּמַת־הַקֹּדֶשׁ וְלַאֲחֻזַּת הָעִיר אֶל־פְּנֵי חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף | תְּרוּמָה
עַד־גְּבוּל קָדִימָה וְיָמָּה עַל־פְּנֵי חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף עַל־גְּבוּל יָמָּה לְעֻמַּת חֲלָקִים לַנָּשִׂיא וְהָיְתָה תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ
וּמִקְדַּשׁ הַבַּיִת בְּתוֹכָהּ: 22וּמֵאֲחֻזַּת הַלְוִיִּם וּמֵאֲחֻזַּת הָעִיר בְּתוֹךְ אֲשֶׁר לַנָּשִׂיא יִהְיֶה בֵּין | גְּבוּל יְהוּדָה וּבֵין גְּבוּל
בִּנְיָמִן לַנָּשִׂיא יִהְיֶה: 23וְיֶתֶר הַשִּׁבְטִים מִפְּאַת קָדְמָה עַד־פְּאַת־יָמָּה בִּנְיָמִן אֶחָד: 24וְעַל | גְּבוּל בִּנְיָמִן מִפְּאַת קָדְמָה
עַד־פְּאַת־יָמָּה שִ�מְעוֹן אֶחָד: 25וְעַל | גְּבוּל שִׁמְעוֹן מִפְּאַת קָדְמָה עַד־פְּאַת־יָמָּה יִשָּׂשכָר אֶחָד: 26וְעַל | גְּבוּל
יִשָּׂשכָר מִפְּאַת קָדְמָה עַד־פְּאַת־יָמָּה זְבוּלֻן אֶחָד: 27וְעַל | גְּבוּל זְבוּלֻן מִפְּאַת קָדְמָה עַד־פְּאַת־יָמָּה גָּד אֶחָד: 28וְעַל
גְּבוּל גָּד אֶל־פְּאַת נֶגֶב תֵּימָנָה וְהָיָה גְּבֻל מִתָּמָר מֵי מְרִיבַת קָדֵשׁ נַחֲלָה עַל־הַיָּם הַגָּדוֹל: 29זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר־תַּפִּילוּ
מְנַחֲלָה לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵלֶּה מַחְלְקוֹתָם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: פ
30וְאֵלֶּה תּוֹצְאֹת הָעִיר מִפְּאַת צָפוֹן חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים מִדָּה: 31וְשַׁעֲרֵי הָעִיר עַל־שְׁמוֹת שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
שְׁעָרִים שְׁלוֹשָׁה צָפוֹנָה שַׁעַר רְאוּבֵן אֶחָד שַׁעַר יְהוּדָה אֶחָד שַׁעַר לֵוִי אֶחָד: 32וּאֶל־פְּאַת קָדִימָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת
וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים וּשְׁעָרִים שְׁלֹשָׁה וְשַׁעַר יוֹסֵף אֶחָד שַׁעַר בִּנְיָמִן אֶחָד שַׁעַר דָּן אֶחָד: 33וּפְאַת־נֶגְבָּה חֲמֵשׁ מֵאוֹת
וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים וּשְׁעָרִים שְׁלֹשָׁה שַׁעַר שִׁמְעוֹן אֶחָד שַׁעַר יִשָּׂשכָר אֶחָד שַׁעַר זְבוּלֻן אֶחָד: 34פְּאַת־יָמָּה חֲמֵשׁ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים שְׁעֲרֵיהֶם שְׁלֹשָׁה שַׁעַר גָּד אֶחָד שַׁעַר אָשֵׁר אֶחָד שַׁעַר נַפְתָּלִי אֶחָד: 35 סָבִיב שְׁמֹנָה עָשָׂר
אֶלֶף וְשֵׁם־הָעִיר מִיּוֹם יְהוָה | שָׁמָּה:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

DAN - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Dan

DANIYELI

DANIYELI

DANIYELI

Enshokolezi

Ecitabu ca Daniyeli cijira omuhigo gwâgo gwâgo n'obwôrhere bw'owaciyandikaga bubà bwâgo bwâgo. Owaciyandikaga akolesagya enshambâlo za mîra. Omuhigo gw'owaciyandikaga gwàli gwa kurhûliriza Abayahudi bàli omu malibuko g'ebindi bihugo erhi kushimba amarhegeko kwâgo kwâgo kurhuma. Nyamuzinda ye rhabâla abantu bamulangâlira amango bali omu malibuko.

Owayandikaga eco citabu alêba oku amalibuko gashinga kasanzi kasungunu kône. Buzinda omurhûla gwâyishibà. Okulibuzibwa bwenêne kwayishikulikira «amango mazinda». Obwâmi buzinda bwâyishibà bwâmi bw'abatagatîfu. «Mwene omuntu» ayishiyîma n'obwâmi bwâge bwâyishibà bw'ensiku zôshi (cigabi 7). Emyanzi ya 12, 2 eyigîriza n'obwulagale okufûka kw'omubiri n'oluhembo lwa ngasi muntu oku bijiro byâge.

Ecitabu ca Daniyeli bwo bulêbi buzinda bw'Amalaganyo ga mîra, bumanyîsa Omucunguzi n'obwâmi bwâge. Okuyîsha kw'Obwâmi bwa Nyamuzinda gwomurhima gw' Emyanzi y'Akalembe isharhu mirhanzi. Yezu, Mwâmi w'obwo bwâmi ayîshicîderha yêne «Mwene Omuntu» (7, 13-14; Mt 8, 20). Ahugûla n'obwâlagale oku ayîshire okuyunjuliza obulêbi bwa Daniyeli. Omu Ndagâno Mpyâhya, Amafulûlo ga Mutagatîfu Yowane gashushana n'ecitabu ca Daniyeli.

EBIRIMWO

1. Enshamâlo kuli Daniyeli n'abâbo: cigabi 1-6

2. Okubonekerwa kwa Daniyeli: cigabi 7-12

3. Okuyûshûla ebinwa: cigabi 13-14

1

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

DANIYELI

I. Daniyeli ahêkwa bujà bôshi n'abâbo e Babiloni

[1] Omu mwâka gwa kasharhu gw'engoma ya Yehoyakimu[m], ali mwâmi w'e Yuda, Nabukondonozori mwâmi w'e Babiloni; ayish'irhêra Yeruzalemu anamugorba. [2] Nyakasane anacihâna bunya mpira Yehoyakimu mwâmi w'e Yuda kuguma n'ecihimbi c'ebirugu by'akâ-Nyamuzinda, Nabukondonozori anacibigukumba abijâna omu cihugo ca Shineari[n], omu mbîko ya banyamuzinda bâge bw'obwîhambi. [3] Mwâmi anacibwîra Ashipeneza, ye murhambo w'abaganda bâge mpu ajirhôla omu bene Israheli abâna b'omulala gwa mwâmi n'abandi baluzi: [4] Mpu bacishoge muli bo abâna barhalikwo ishembo, abâna basolehire, ba burhimanya, bâna bayigîrizibwe, ba bukengêre, banali bâna ba misî, mpu bahêkwe ebwâmi banayîgire yo olulimi n'olwandiko lwa Abanya-Kaldeya. [5] Mwâmi akazâgibalwîsa ngasi lusiku oku biryo yêne alyakwo n'okubanywesa yêne oku idi-vayi ananywakwo, ntyo mpu hano babà hamâlerwa myâka isharhu, bahashe okugendikazikolera mwâmi. [6] Abôla bâna b'e Yuda bàlimwo: Daniyeli, Ananiasi, Misaheli na Azariasi[o]. [7] Olya murhambo w'abaganda abayirika amazîno; ayirika Daniyeli erya Baltazari, Ananiasi erya Sadraki, Misaheli erya Mesaki, na Azariasi erya Abednego. [8] Daniyeli arhôla omuhigo gw'okurhahemuka n'ebiryo n'idivayi ly'e bwâmi, anacihûna olya murhamho w'abaganda mpu amanye barhagihemuka. [9] Nyamuzinda arhuma Daniyeli arhona anababalirwa n'oyôla murhambo w'abaganda. [10] Oyôla murhambo w'abaganda anacibwîra Daniyeli erhi: «Nyôbohire nti Nnâhamwirhu ye wàrhegekaga ebimwakazilya n'ebi mwakazinywa, ayishikaliha hano abona mwêhe mushubire omu binyu bâna muyumânîne oku maburhwa, ntyo mwanarhuma mpanwa na mwâmi.» [11] Ci Daniyeli anacibwîra omulanzi, oyu omukulu w'abaganda ahâga oburhegesibw'okukaz'ihà, Daniyeli, Ananiasi, Misaheli na Azariasi ebiryo erhi: [12] Nkuhûnyire mâshi orhangirhangula kuli rhwe mango gansiku ikumi, bakazi-rhuhà enshogo-lubala oku kulya n'amîshi bwîshi oku kunywa, [13] buzinda wânayishilola kurhi obusù bwîrhu buhimbire omu kubugerera oku bw'abîrhu badwîrhe balya eby'oku bwâmi, oku wankayishigibona kwo wankanajirira aba-rhumisi bawe. [14] Olya muganda anaciyêmêra kulya bahunyire abarhangulirekwo mango ga nsiku ikumi. [15] Erhi ezôla nsiku ikumi zigera, lolà oku bo bàli bayinjihire, bo bànali batwezire kulusha eyindi misole yakazâgilya eby'omu bwâmi. [16] Lero erhi olya muganda abona ntyo, arhenza birya biryo by'ebwâmi n'idivayi, akazibaha enshogo-lubala zonene. [17] Abôla banarhabana oku banali bani, Nnâmahanga abashobôza enshôkano y'obukengêre n'ey'obumanye omu ngasi lwandiko kuguma n'oburhimanya, na Daniyeli akazâg'ihugûla ngasi bya kuzânwa na ngasi bilôrho. [18] Erhi amango g'okujibayêrekana ebwâmi gahika, olya murhambo w'abaganda anacibahêka embere za Nubukodonozori. [19] Mwaâmi

[m] **1.1** Omwâka gwa kasharhu kurhenga Yehoyakimu ali mwâmi gwàli mwâka gwa 606 embere Mwâmi Yezu aburhwe. Oku biyêrekîre obwâmi bwa Yehoyakimu, olole 2 BÂM 23, 34; 24, 6.
[n] **1.2** Shineari: kwo kuderha cihugo ca Babiloni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

arhondêra ashambâla nabo, na muli balya bâna bôshi ntâye wàhisirekwo Daniyeli, Ananiasi, Misaheli na Azariasi; bàba bo bacîshogwa mpu bakazirhumikira mwâmi. [20] Oku ngasi madôso ga burhimanya n'agw'obukengêre bu-nji mwâmi akazâgibadôsa, akazibona oku balushire kali kumi abalenga n'aba-shonga b'omu cihugo c'obwâmi bwâge côshi. [21] Daniyeli alama ntyo kuhika oku mwâka murhanzi gwa mwâmi Sirusi.

Daniel 1

1 בִּשְׁנַ֣ת שָׁלֹ֗וש לְמַלְכ֛וּת יְהֹויָקִ֥ים מֶֽלֶךְ־יְהוּדָ֖ה בָּ֣א נְבוּכַדְנֶאצַּ֑ר מֶ֣לֶךְ־בָּבֶ֔ל יְרוּשָׁלִַ֖ם וַיָּצַ֥ר עָלֶֽיהָ׃ 2 וַיִּתֵּ֤ן אֲדֹנָי֙ בְּיָדֹ֔ו
אֶת־יְהֹויָקִ֖ים מֶ֣לֶךְ־יְהוּדָ֑ה וּמִקְצָ֣ת כְּלֵ֣י בֵית־הָאֱלֹהִ֗ים וַיְבִיאֵם֙ אֶ֣רֶץ־שִׁנְעָ֔ר בֵּ֖ית אֱלֹהָ֑יו וְאֶת־הַכֵּלִ֗ים הֵבִ֛יא בֵּ֥ית אֹוצַ֖ר
אֱלֹהָֽיו׃ 3 וַיֹּ֣אמֶר הַמֶּ֗לֶךְ לְאַשְׁפְּנַ֤ז רַב־סָרִיסָיו֙ לְהָבִ֣יא מִבְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וּמִזֶּ֖רַע הַמְּלוּכָ֑ה וּמִן־הַפַּרְתְּמִֽים׃ 4 יְלָדִ֞ים אֲשֶׁ֣ר
אֵין־בָּהֶ֗ם כָּל־מאום וְטֹובֵ֤י מַרְאֶה֙ וּמַשְׂכִּילִ֣ים בְּכָל־חָכְמָ֔ה וְיֹדְעֵ֥י דַ֖עַת וּמְבִינֵ֣י מַדָּ֑ע וַאֲשֶׁ֤ר כֹּ֙חַ֙ בָּהֶ֣ם לַעֲמֹ֔ד בְּהֵיכַ֖ל
הַמֶּ֑לֶךְ וְלִלַּמְּדָ֛ם סֵ֥פֶר וּלְשֹׁ֖ון כַּשְׂדִּֽים׃ 5 וַיְמַ֨ן לָהֶ֜ם הַמֶּ֣לֶךְ דְּבַר־יֹ֗ום בְּיֹומֹו֙ מִפַּת־בַּ֣ג הַמֶּ֔לֶךְ וּמִיֵּ֖ין מִשְׁתָּ֑יו וְלִגַּדְּלָ֛ם שָׁנִ֥ים
שָׁלֹ֖וש וּמִקְצָתָ֥ם יַעַמְד֖וּ לִפְנֵ֥י הַמֶּֽלֶךְ׃ 6 וַיְהִ֤י בָהֶם֙ מִבְּנֵ֣י יְהוּדָ֔ה דָּנִיֵּ֥אל חֲנַנְיָ֖ה מִישָׁאֵ֑ל וַעֲזַרְיָֽה׃ 7 וַיָּ֤שֶׂם לָהֶם֙ שַׂ֣ר
הַסָּרִיסִ֔ים שֵׁמֹ֖ות וַיָּ֣שֶׂם לְדָנִיֵּ֗אל בֵּלְטְשַׁאצַּר֙ וְלַחֲנַנְיָ֔ה שַׁדְרַ֖ךְ וּלְמִישָׁאֵ֑ל מֵישַׁ֕ךְ וְלַעֲזַרְיָ֖ה עֲבֶ֥ד נְגֹֽו׃ 8 וַיָּ֤שֶׂם דָּנִיֵּאל֙
עַל־לִבֹּ֔ו אֲשֶׁ֥ר לֹא־יִתְגָּאֵ֖ל בְּפַתְבַּ֣ג הַמֶּ֑לֶךְ וּבְיֵ֣ין מִשְׁתָּ֔יו וַיְבַקֵּ֕שׁ מִשַּׂ֥ר הַסָּרִיסִ֖ים אֲשֶׁ֥ר לֹ֛א יִתְגָּאֵֽל׃ 9 וַיִּתֵּ֨ן הָאֱלֹהִ֜ים
אֶת־דָּנִיֵּ֗אל לְחֶ֙סֶד֙ וּלְרַחֲמִ֔ים לִפְנֵ֖י שַׂ֥ר הַסָּרִיסִֽים׃ 10 וַיֹּ֣אמֶר שַׂ֣ר הַסָּרִיסִ֗ים לְדָנִיֵּ֞אל יָרֵ֤א אֲנִי֙ אֶת־אֲדֹנִ֣י הַמֶּ֔לֶךְ אֲשֶׁ֥ר
מִנָּ֛ה אֶת־מַאֲכַלְכֶ֖ם וְאֶת־מִשְׁתֵּיכֶ֑ם אֲשֶׁ֤ר לָמָה֙ יִרְאֶ֣ה אֶת־פְּנֵיכֶ֔ם זְעֻפִּ֕ים מִן־הַיְלָדִ֖ים אֲשֶׁ֣ר כְּגִילְכֶ֑ם וְחַיַּבְתֶּ֥ם אֶת־רֹאשִׁ֖י
לַמֶּֽלֶךְ׃ 11 וַיֹּ֣אמֶר דָּנִיֵּ֗אל אֶל־הַמֶּלְצַר֙ אֲשֶׁ֣ר מִנָּ֣ה שַׂ֔ר הַסָּרִיסִ֖ים עַל־דָּנִיֵּ֣אל חֲנַנְיָ֖ה מִישָׁאֵ֑ל וַעֲזַרְיָֽה׃ 12 נַסֹּ־נָ֣א אֶת־עֲבָדֶ֔יךָ
יָמִ֖ים עֲשָׂרָ֑ה וְיִתְּנ֤וּ לָ֙נוּ֙ מִן־הַזֵּרֹעִ֔ים וְנֹאכְלָ֖ה וּמַ֥יִם וְנִשְׁתֶּֽה׃ 13 וְיֵרָאֹ֤ו לְפָנֶ֙יךָ֙ מַרְאֵ֣ינוּ וּמַרְאֵ֔ה הַיְלָדִ֖ים הָאֹכְלִ֣ים אֶת
פַּתְבַּ֣ג הַמֶּ֑לֶךְ וְכַאֲשֶׁ֥ר תִּרְאֶ֖ה עֲשֵׂ֥ה עִם־עֲבָדֶֽיךָ׃ 14 וַיִּשְׁמַ֥ע לָהֶ֖ם לַדָּבָ֣ר הַזֶּ֑ה וַיְנַסֵּ֖ם יָמִ֥ים עֲשָׂרָֽה׃ 15 וּמִקְצָ֣ת יָמִ֔ים
עֲשָׂרָ֕ה נִרְאָ֥ה מַרְאֵיהֶ֖ם טֹ֣וב וּבְרִיאֵ֑י בָּשָׂ֕ר מִן־כָּל־הַיְלָדִ֖ים הָאֹכְלִ֥ים אֶת פַּתְבַּ֣ג הַמֶּֽלֶךְ׃ 16 וַיְהִ֤י הַמֶּלְצַר֙ נֹשֵׂ֣א
אֶת־פַּתְבָּגָ֔ם וְיֵ֖ין מִשְׁתֵּיהֶ֑ם וְנֹתֵ֥ן לָהֶ֛ם זֵרֹעִ֖ים׃ 17 וְהַיְלָדִ֞ים הָאֵ֣לֶּה אַרְבַּעְתָּ֗ם נָתַ֨ן לָהֶ֜ם הָאֱלֹהִ֗ים מַדָּ֛ע וְהַשְׂכֵּ֥ל
בְּכָל־סֵ֖פֶר וְחָכְמָ֑ה וְדָנִיֵּ֗אל הֵבִ֛ין בְּכָל־חָזֹ֥ון וַחֲלֹמֹֽות׃ 18 וּלְמִקְצַ֣ת הַיָּמִ֗ים אֲשֶׁר־אָמַ֤ר הַמֶּ֙לֶךְ֙ לַהֲבִיאָ֔ם וַיְבִיאֵ֖ם שַׂ֥ר
הַסָּרִיסִ֖ים לִפְנֵ֥י נְבֻכַדְנֶאצַּֽר׃ 19 וַיְדַבֵּ֥ר אִתָּ֖ם הַמֶּ֑לֶךְ וְלֹא נִמְצָ֨א מִכֻּלָּ֜ם כִּדָנִיֵּ֣אל חֲנַנְיָ֗ה מִישָׁאֵ֛ל וַעֲזַרְיָ֖ה וַיַּעַמְד֥וּ לִפְנֵי
הַמֶּֽלֶךְ׃ 20 וְכֹ֣ל דְּבַר־חָכְמַ֣ת בִּינָ֔ה אֲשֶׁר־בִּקֵּ֥שׁ מֵהֶ֖ם הַמֶּ֑לֶךְ וַיִּמְצָאֵ֗ם עֶשֶׂר֙ יָדֹ֣ות עַל֙ כָּל־הַחַרְטֻמִּ֔ים הָאַשָּׁפִ֖ים אֲשֶׁר
בְּכָל־מַלְכוּתֹֽו׃ 21 וַיְהִ֥י דָּנִיֵּ֖אל עַד־שְׁנַ֣ת אַחַ֑ת לְכ֥וֹרֶשׁ הַמֶּֽלֶךְ׃ פ

°**1.6** kuli kuderha omu cihebraniya: Daniel, Ananyahu, Mishael na Azariyahu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΔΑΝΙΗΛ 1

[1] ’Επὶ βασιλέως Ιωακιμ τῆς Ιουδαίας ἔτους τρίτου παραγενόμενος Ναβουχοδονοσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος εἰς Ιερουσαλημ ἐπολιόρκει αὐτήν. [2] καὶ παρέδωκεν αὐτὴν κύριος εἰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ Ιωακιμ τὸν βασιλέα τῆς Ιουδαίας καὶ μέρος τι τῶν ἱερῶν σκευῶν τοῦ κυρίου, καὶ ἀπήνεγκεν αὐτὰ εἰς Βαβυλῶνα καὶ ἀπηρείσατο αὐτὰ ἐν τῷ εἰδωλίῳ αὐτοῦ. [3] καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Αβιεσδρι τῷ ἑαυτοῦ ἀρχιευνούχῳ ἀγαγεῖν αὐτῷ ἐκ τῶν υἱῶν τῶν μεγιστάνων τοῦ Ισραηλ καὶ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους καὶ ἐκ τῶν ἐπιλέκτων [4] νεανίσκους ἀμώμους καὶ εὐειδεῖς καὶ ἐπιστήμονας ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ γραμματικοὺς καὶ συνετοὺς καὶ σοφοὺς καὶ ἰσχύοντας ὥστε εἶναι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως καὶ διδάξαι αὐτοὺς γράμματα καὶ διάλεκτον Χαλδαϊκὴν [5] καὶ δίδοσθαι αὐτοῖς ἔκθεσιν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως καθ’ ἑκάστην ἡμέραν καὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης καὶ ἀπὸ τοῦ οἴνου, οὗ πίνει ὁ βασιλεύς, καὶ ἐκπαιδεῦσαι αὐτοὺς ἔτη τρία καὶ ἐκ τούτων στῆσαι ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως. [6] καὶ ἦσαν ἐκ τοῦ γένους τῶν υἱῶν Ισραηλ τῶν ἀπὸ τῆς Ιουδαίας Δανιηλ, Ανανιας, Μισαηλ, Αζαριας. [7] καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὁ ἀρχιευνοῦχος ὀνόματα, τῷ μὲν Δανιηλ Βαλτασαρ, τῷ δὲ Ανανια Σεδραχ καὶ τῷ Μισαηλ Μισαχ καὶ τῷ Αζαρια Αβδεναγω. [8] καὶ ἐνεθυμήθη Δανιηλ ἐν τῇ καρδίᾳ ὅπως μὴ ἀλισγηθῇ ἐν τῷ δείπνῳ τοῦ βασιλέως καὶ ἐν ᾧ πίνει οἴνῳ, καὶ ἠξίωσε τὸν ἀρχιευνοῦχον ἵνα μὴ συμμολυνθῇ. [9] καὶ ἔδωκε κύριος τῷ Δανιηλ τιμὴν καὶ χάριν ἐναντίον τοῦ ἀρχιευνούχου. [10] καὶ εἶπεν ὁ ἀρχιευνοῦχος τῷ Δανιηλ ’Αγωνιῶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα τὸν ἐκτάξαντα τὴν βρῶσιν ὑμῶν καὶ τὴν πόσιν ὑμῶν ἵνα μὴ ἴδῃ τὰ πρόσωπα ὑμῶν διατετραμμένα καὶ ἀσθενῆ παρὰ τοὺς συντρεφομένους ὑμῖν νεανίας τῶν ἀλλογενῶν, καὶ κινδυνεύσω τῷ ἰδίῳ τραχήλῳ. [11] καὶ εἶπεν Δανιηλ Αβιεσδρι τῷ ἀναδειχθέντι ἀρχιευνούχῳ ἐπὶ τὸν Δανιηλ, Ανανιαν, Μισαηλ, Αζαριαν [12] Πείρασον δὴ τοὺς παῖδάς σου ἐφ’ ἡμέρας δέκα, καὶ δοθήτω ἡμῖν ἀπὸ τῶν ὀσπρίων τῆς γῆς, ὥστε κάπτειν καὶ ὑδροποτεῖν· [13] καὶ ἐὰν φανῇ ἡ ὄψις ἡμῶν διατετραμμένη παρὰ τοὺς ἄλλους νεανίσκους τοὺς ἐσθίοντας ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ δείπνου, καθὼς ἐὰν θέλῃς οὕτω χρῆσαι τοῖς παισί σου. [14] καὶ ἐχρήσατο αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον καὶ ἐπείρασεν αὐτοὺς ἡμέρας δέκα. [15] μετὰ δὲ τὰς δέκα ἡμέρας ἐφάνη ἡ ὄψις αὐτῶν καλὴ καὶ ἡ ἕξις τοῦ σώματος κρείσσων τῶν ἄλλων νεανίσκων τῶν ἐσθιόντων τὸ βασιλικὸν δεῖπνον. [16] καὶ ἦν Αβιεσδρι ἀναιρούμενος τὸ δεῖπνον αὐτῶν καὶ τὸν οἶνον αὐτῶν καὶ ἀντεδίδου αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ὀσπρίων. [17] καὶ τοῖς νεανίσκοις ἔδωκεν ὁ κύριος ἐπιστήμην καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν ἐν πάσῃ γραμματικῇ τέχνῃ· καὶ τῷ Δανιηλ ἔδωκε σύνεσιν ἐν παντὶ ῥήματι καὶ ὁράματι καὶ ἐνυπνίοις καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ. [18] μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπέταξεν ὁ βασιλεὺς εἰσαγαγεῖν αὐτούς, καὶ εἰσήχθησαν ἀπὸ τοῦ ἀρχ[ι]ευνούχου πρὸς τὸν βασιλέα Ναβουχοδονοσορ. [19] καὶ ὡμίλησεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, καὶ οὐχ εὑρέθη ἐν τοῖς σοφοῖς ὅμοιος τῷ Δανιηλ καὶ Ανανια καὶ Μισαηλ καὶ Αζαρια· καὶ ἦσαν παρὰ τῷ βασιλεῖ. [20] καὶ ἐν παντὶ λόγῳ καὶ συνέσει καὶ παιδείᾳ, ὅσα ἐζήτησε παρ’ αὐτῶν ὁ βασιλεύς, κατέλαβεν αὐτοὺς σοφωτέρους δεκαπλασίως ὑπὲρ τοὺς σοφιστὰς καὶ τοὺς φιλοσόφους τοὺς ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ· καὶ ἐδόξασεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ κατέστησεν αὐτοὺς ἄρχοντας καὶ ἀνέδειξεν αὐτοὺς σοφοὺς παρὰ πάντας τοὺς αὐτοῦ ἐν πράγμασιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. [21] καὶ ἦν Δανιηλ ἕως τοῦ πρώτου ἔτους τῆς βασιλείας Κύρου βασιλέως Περσῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2

II. Ecilôrho ca Nabukondonozori: ensanamu yajiragwa n'eby'envangenvange

Mwâmi adôsa abashonga bâge

1 Omu mwâka gwa kabirhi kurrenga Nabukondonozori ali mwâmi, Nabukondonozori anacilôrha
ebilôrho bidârhi byamujugumya omurhima byanamubuza iro[p]. 2 Mwâmi anacihamagala abagula,
abashonga n'abalagwè bâge kuguma n'abandi banya-Kaldeya mpu bamuhugûlire ebyôla bilôrho
bikali ntyo; banaciyisha badêka embere zâge. 3 Mwâmi anacibabwîra, erhi: «Nalôsire ecilôrho
cibîcibî, canjugumya omurhima omu kulonza okubugûla ecôla cilôrho cibîcibî. 4 Abanya-Kaldeya
banacishuza mwâmi omu lulimi lw'eciharameya mpu:

«Yâgirwa mwâmi, olame ensiku zôshi! Bwiraga bambali bâwe ecôla cilòôrbo, nîrhu
rhwanakuhugûliraco». 5 Mwâmi ashuza Abanya-Kaldeya ababwîra, erhi: «Mmubwîre
n'obwâlagale, akaba murhambwîziri ecôla cilôrho n'okucimpugûlira, mweshi namurhola bihimbi
bibimbi n'enyumpa zinyu zishube camvu. 6 Ci kwônene erhi mwankananfululira ecôla cilôrho
n'okucimpugûlira, nanamuhà enshôkano mwandu, ngalo mwandu n'irenge lya ngasi lubero; ntyo
mumbwîrage ecôla cilôrhomunacimpugulire.» 7 Bashubishuza baderha mpu: «Mwâmi abwîrage
abarhumisi bâge ecôla cilôrho, nîrhu rhwanamuhugulira co.» 8 Mwâmi anacishuza, erhi: «Okuli
mmanyire oku mudwîrhe mwalonza okuheza amango kwônene bulya mubwîne kurhi nàhizire.
9 Akaba murhambîziri ecôla cilôrho, mweshi mwahabwa bubane buguma. Bulya biri binwa bya
bunywesi na byakushologosa ebi murheganyize okuyishimbwîra, omu kuli-nda mpu amango
garhangihinduka; ntyo murhangimbwîra ecôla cilôrho, nâni nanamanyira ahwôla oku
mwacimpugulira bwinjà.»

10 Aba-Nyakalideya banacimushuza, mpu: «Ntà muntu ciru n'omuguma hano igulu
wankahashifulûla ebyôla mwâmi ahûnyire. Bashub'inayûshûla mpu: Ciru na kandi ntà mwâmi
okola ohunyire abashonga bâge, abagula bâge nîsi erhi wundi munya-Kaldeya kwa bene
okwôla. 11 Akantu mwâmi ahûnyire kali kazibu, na ntà muntu wankahasha okukafululira mwâmi,
nkaba ba Nyamuzinda boki bo barhayûbaka haguma nîrhu rhuli bantu balinda olufu.» 12 Okwôla
kwarhuma mwâmi akunira bwenêne, anacirhegeka mpu banigûze abarhimanya bôshi b'omu
Babiloni, 13 bajâkwo balonza Daniyeli n'abâbo mpu babayîrhe.

Obufulûle muli Daniyeli

14 Lero Daniyeli anacibona ishuzo linjà na lya kucizibuka, aliha Arioki, ye wali murhambo wa

[p] **2.1** Ahanya-Kaldeya kwo kuderha ahâla balya bôshi bayishi obulenga bw'abafumu n'obw'aba-shonga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abalanzi ba mwâmi, owàli okola acirheganyize okuyîrha abarhimanya bôshi b'omu Babiloni. [15] Abwîra Arioki, erhi: Weliha murhambo wa mwâmi: «Cirhumire mwâmi ahâna duba irhegeko lya bene elyo?» Arioki anarhondêreza Daniyeli kurhi byabîre kôshi. [16] Lero Daniyeli akanya aja emunda mwâmi ali amuhûna mpu amuhe akasanzi lyo ahashihugûlira mwâmi ecilôrho câge. [17] Ho na halya Daniyeli akanya aja emwâge n'ogwôla mwanzi ajigumanyîsa Ananiasi, Misaheli na Azariasi, bwo bâbo mpu: [18] mâshi bahûne obonjo bwa Nyamuzinda w'empingu amanyîse elyo ihwe balekiyîrha Daniyeli bôshi n'abâbo haguma n'abandi barhimanya b'omu Babiloni. [19] Okubundi lirya ihwe lyanacimanyîsibwa emunda Daniyeli ali omu kubonekerwa budufu. Daniyeli anacivuga omunkwa emwa Nyamuzinda w'e mpingu. [20] Daniyeli anaciderha, erhi:

«Liyâgirwe izîno lya Nyamuzinda, omu myâka n'emyâka bulya yêne ye Nn'oburhimanya n'emisî

[21] Yêne ye ohindula akasanzi n'amango, ye oyimika abâmi ayimûle n'abandi ye ohâna oburhimanya oku barhimanya n'obumanye oku banyabukengêre.

[22] Ye ofulûla amahwe n'ebifulike ye nakubona eby'omu mwizimya ye na nn'obumoleke

[23] We nakuza, yâgirwa Nyamuzinda wâbà larha ebwa kubà wampîre oburhimanya n'emisî, ebwa kubà wamarhumanyîsa buno ebi rhwakazâgikusengera, omu kurhumanyîsa ecilôrho ca mwâmi».

[24] Co carhumirage Daniyeli aja emwa Arioki, olya Mwâmi ahâga obuhashe bw'okumalîra abarhimanya b'e Babiloni bôshi; anajà emunda ali amubwîra erhi: «Omanye wankayîrha abarhimanya b'omu Babiloniya; mpêka emunda mwâmi ali najibwîriza mwâmi oku biyêrekîre ecilôrho câge.» [25] Arioki anacihêka duba duba Daniyeli emunda mwâmi ali anacimubwîra, erhi: Nabwîne muli balya bantu barhengaga e Yuda, omuntu wamanyîsa anahugûlire mwâmi ecilôrho câge!» [26] Mwâmi anacirhôla akanwa abwîra Daniyeli(owakazâgiderhwa Baltazari), erhi: «Ka wankahasha okumbwîra ecilôrho nzindilôrha n'okucimpugûlira?»

[27] Daniyeli anacishuza mwâmi amubwîra, erhi: «Ihwe mwâmi ahûnyire, ntâye omu barhimanya bôshi, ntâye omu bagula, ntâye omu bashonga na ntâye omu balaguzi, wahashiricihugûlira mwâmi. [28] Ci kwônene ho Nyamuzinda w'empingu[q] aba ye ovulûla amahwe, ye wànamanyîsagya mwâmi Nabukondonozori ebyayishiba omu nsiku nzinda. Ecilôrho câwe n'eby'okuzânwa byakugezire omu irhwe amango wali ogweshîre by'ebi: [29] We, oyu yâgirwa mwâmi, enkengêro wali ogwêrhe en'obà ogweshîre ziyêrekîre ebyayishibà omu mango gayisha na olya ovulûla amahwe anakumanyîsize ebikwânîne okuyishiba. [30] Oku binyêrekîre,

[q] **2.28** Daniyeli arhangir'ihugûla ebìjiro byacizindig'igera, ebiyêrekîre amalibuko gàdwîrhwe n'ab'e Babeli; cikwône àcihugwîre ebya mîra, ebiyêrekire okulinda Omucunguzi n'okulinda obwâmi bwa Nyamuzinda hano igulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ntankaderha nti ngwêrhe obwâni bwâni burhimanya bulya bwankarhuma nalusha abandi bantu, ci eri irhwe kufulûlwa lyafulûlwa, lyo bahash'ilihugûlira mwâmi, onamanyireho enkengêro z'omu murhima gwâwe. 31 We, oyu yâgirwa mwâmi, wajire ahôla wanacibona ecilôrho, ala wanaci-bona ensanamu ndîndî, eyôla nsanamu ndîndî eyanakazâgimoleka bwenêne yanaciyimanga embere zâwe, n'enshusho yayo yali ya kuyôbohya. 32 Eyôla nsanamu yali egwêrhe irhwe ly'amasholo gatuzirwe bwinjinjà, ecifuba n'amaboko gâyo byàli bya marhale, enda n'amahiji byali mulinga, 33 amagulu gàli ga cûma, n'enshando zàli cihimbi cûma na cihimbi ibumba. 34 Wanacibona ibuye lyàhona oku ntondo buzira kuboko kulijucire, lyanacishurha galya magulu g'ecûma n'ag'ibumba g'erya nsanamu, lyanacigavunyungula. 35 Lero n'ebindi nabyo byanacivunyunguka, ecûma, ihumba, amarhale, omulinga n'amasholo byanaciyôrha nka mulôlo gwayehûkanwa n'empûsi canda, empûsi yanacibiyehûkana buzira kusiza akantu; na lirya ibuye lyavunyungulaga erya nsanamu lyahinduka ntondo nnene yanacibumba igulu lyôshi.

36 Ecôla co cilôrho; amahugûlo gâco rhukolaga rhwagabwîra mwâmi. 37 W'oyo, yâgirwa mwâmi oli mwâmi w'abâmi, na Nyamuzinda w'empingu akuhîre obwâmi, obuhashe, emisî n'irenge 38 na ngasi haba muntu n'ensimba z'erubala, n'enyunyi z'emalunga byôshi abihizire omu maboko gâwe: we oligi lirya irhwe ly'amasholo. 39 Na cazinda, enyuma zâwe, hayishiyisha obundi bwâmi busungunu kukulusha, n'obundi bwâmi bwa kaskarhu bw'omulinga, bwayishiyima igulu lyôshi. 40 Obwâmi bwa kani bwayishibà buzibu nka cûma, na nka kulya ecûma civunyungula n'okushanguliza byôshi, nka kulya ecûma cishanguliza byôshi, ntyo kwo obwôla bwâmi bôhe bwayishishanguliza, buvungunyule bihimbi bihimbi ago gandi mâmi gôshi. 41 Wàbwîne oku amagulu gâyo n'amano gâyo gàli ga cihimbi ibumha lya mubumbi, na cihimbi gàli ga cûma ebwa kubà bwâyishiba bwâmi bugabe mwo bwâyishibà n'obuzibu bw'ecûma nka kulya wanabonaga ecûma cigushe haguma n'ibumba. 42 Galya mano wàbonaga gali cihimbi cûma na cihimbi ibumba kuli kuderha oku obwôla bwâmi bwâyishiba lunda luguma buzibu na n'olundi lunda bubè bulembagusire. 43 Wàbwîne oku ecûma càli cigushe haguma n'ibumba bulya bwâyishibà ngushane ya bantu, ci kwônene barhayumvanya nka kula ecûma n'ibumba birhagwârhana. 44 N'omu mango g'abôla bâmi, Nyamuzinda w'empingu, ayishiyimanza obundi bwâmi bulya burhankacishandwa ciru n'eriguma na oburhegesibwâbo burhakacihâbwa oku lundi lubaga. Bwavunyungula bunashandâze agôla gandi mâmi, nabo bône bwayôrha ensiku n'amango. 45 Byabà nka kulya wanabonaga ibuye lyahona lyône oku ntondo buzira kuboko kulijucire, kandi lyavungunyula ecûma, omulinga, amarhale n'amasholo. Nyamuzinda ye mukulu kulusha byôshi amamanyîsa mwâmi ebyayishiyisha omu gandi mango; ecôla cilôrho ciri c'okunali n'amahugûlo gali mimâna.»

Mwâmi ahungama obwêmere bwâge

46 Oku bundi mwâmi Nabukondonozori anacikumba bûbi, anacifukamiriza embere za Daniyeli,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anacirhegeka mpu bamurhûle enterekêro banamutumbukize obukù. [47] Kandi mwâmi ashubishambâza Daniyeli amubwîra, erhi: «Okunali, Nyamuzinda wâwe ye Nyamuzinda wa banyamuzinda, ye mukulu w'abâmi, ye nyamuvulûla amahwe, ebwa kubà wavulwîre elyo ihwe.» [48] Oku bundi, mwâmi anacijira Daniyeli muguma w'omu barhambo bâge bakulu ana-muhà empêmbo nnene na nyinji, amujira murhambo w'ecihugo ca Babiloni côshi na mukulu w'abarhimanya bôshi b'omu Babiloni. [49] Oku musengero gwa Daniyeli, mwâmi àjira barhambo b'eby'omu Babiloni byôshi Sadraki, Mesaki na Abednego, Daniyeli anacibêra oku bwâmi.

Daniel 2

וּבִשְׁנַת שְׁתַּיִם לְמַלְכוּת נְבֻכַדְנֶצַּר חָלַם נְבֻכַדְנֶצַּר חֲלֹמוֹת וַתִּתְפָּעֶם רוּחוֹ וּשְׁנָתוֹ נִהְיְתָה עָלָיו׃ וַיֹּאמֶר ׀ הַמֶּלֶךְ לִקְרֹא
לַחַרְטֻמִּים וְלָאַשָּׁפִים וְלַמְכַשְּׁפִים וְלַכַּשְׂדִּים לְהַגִּיד לַמֶּלֶךְ חֲלֹמֹתָיו וַיָּבֹאוּ וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם הַמֶּלֶךְ
חֲלוֹם חָלַמְתִּי וַתִּפָּעֶם רוּחִי לָדַעַת אֶת־הַחֲלוֹם׃ וַיְדַבְּרוּ הַכַּשְׂדִּים לַמֶּלֶךְ אֲרָמִית מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי אֱמַר חֶלְמָא
לְעַבְדָּיךְ וּפִשְׁרָא נְחַוֵּא׃ עָנֶה מַלְכָּא וְאָמַר לְכַשְׂדָּיֵא מִלְּתָא מִנִּי אַזְדָּא הֵן לָא תְהוֹדְעוּנַנִי חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ הַדְּמִין
תִּתְעַבְדוּן וּבָתֵּיכוֹן נְוָלִי יִתְּשָׂמוּן׃ וְהֵן חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ תְּהַחֲוֹן מַתְּנָן וּנְבִזְבָהּ וִיקָר שַׂגִּיא תְּקַבְּלוּן מִן־קֳדָמָי לָהֵן חֶלְמָא
וּפִשְׁרֵהּ הַחֲוֹנִי׃ עָנוּ תִנְיָנוּת וְאָמְרִין מַלְכָּא חֶלְמָא יֵאמַר לְעַבְדּוֹהִי וּפִשְׁרָה נְהַחֲוֵה׃ עָנֶה מַלְכָּא וְאָמַר מִן־יַצִּיב יָדֵעַ
אֱנָה דִּי עִדָּנָא אַנְתּוּן זָבְנִין כָּל־קֳבֵל דִּי חֲזֵיתוּן דִּי אַזְדָּא מִנִּי מִלְּתָא׃ דִּי הֵן־חֶלְמָא לָא תְהוֹדְעֻנַּנִי חַדָּה־הִיא דָּתְכוֹן
וּמִלָּה כִדְבָה וּשְׁחִיתָה הִזְמִנְתּוּן לְמֵאמַר קָדָמַי עַד דִּי עִדָּנָא יִשְׁתַּנֵּא לָהֵן חֶלְמָא אֱמַרוּ לִי וֶאנְדַּע דִּי פִשְׁרֵהּ
תְּהַחֲוֵנַנִי׃ עָנוֹ כַשְׂדָּיֵא קֳדָם־מַלְכָּא וְאָמְרִין לָא־אִיתַי אֱנָשׁ עַל־יַבֶּשְׁתָּא דִּי מִלַּת מַלְכָּא יוּכַל לְהַחֲוָיָה כָּל־קֳבֵל דִּי
כָּל־מֶלֶךְ רַב וְשַׁלִּיט מִלָּה כִדְנָה לָא שְׁאֵל לְכָל־חַרְטֹם וְאָשַׁף וְכַשְׂדִּי׃ וּמִלְּתָא דִּי־מַלְכָּא שָׁאֵל יַקִּירָה וְאָחֳרָן לָא
אִיתַי דִּי יְחַוִּנַּהּ קֳדָם מַלְכָּא לָהֵן אֱלָהִין דִּי מְדָרְהוֹן עִם־בִּשְׂרָא לָא אִיתּוֹהִי׃ כָּל־קֳבֵל דְּנָה מַלְכָּא בְנַס וּקְצַף שַׂגִּיא
וַאֲמַר לְהוֹבָדָה לְכָל חַכִּימֵי בָבֶל׃ וְדָתָא נְפִקַת וְחַכִּימַיָּא מִתְקַטְּלִין וּבְעוֹ דָּנִיֵּאל וְחַבְרוֹהִי לְהִתְקְטָלָה׃ פ
בֵּאדַיִן דָּנִיֵּאל הֲתִיב עֵטָא וּטְעֵם לְאַרְיוֹךְ רַב־טַבָּחַיָּא דִּי מַלְכָּא דִּי נְפַק לְקַטָּלָה לְחַכִּימֵי בָבֶל׃ עָנֶה וְאָמַר
לְאַרְיוֹךְ שַׁלִּיטָא דִּי־מַלְכָּא עַל־מָה דָתָא מְהַחְצְפָה מִן־קֳדָם מַלְכָּא אֱדַיִן מִלְּתָא הוֹדַע אַרְיוֹךְ לְדָנִיֵּאל׃ וְדָנִיֵּאל עַל
וּבְעָה מִן־מַלְכָּא דִּי זְמָן יִנְתֶּן־לֵהּ וּפִשְׁרָא לְהַחֲוָיָה לְמַלְכָּא׃ פ
אֱדַיִן דָּנִיֵּאל לְבַיְתֵהּ אֲזַל וְלַחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה חַבְרוֹהִי מִלְּתָא הוֹדַע׃ וְרַחֲמִין לְמִבְעֵא מִן־קֳדָם אֱלָהּ שְׁמַיָּא
עַל־רָזָה דְּנָה דִּי לָא יְהָבְדוּן דָּנִיֵּאל וְחַבְרוֹהִי עִם־שְׁאָר חַכִּימֵי בָבֶל׃ אֱדַיִן לְדָנִיֵּאל בְּחֶזְוָא דִּי־לֵילְיָא רָזָה גְלֵי אֱדַיִן
דָּנִיֵּאל בָּרֵךְ לֶאֱלָהּ שְׁמַיָּא׃ עָנֶה דָנִיֵּאל וְאָמַר לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי־אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן־עָלְמָא וְעַד־עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא
וּגְבוּרְתָא דִּי לֵהּ־הִיא׃ וְהוּא מְהַשְׁנֵא עִדָּנַיָּא וְזִמְנַיָּא מְהַעְדֵּה מַלְכִין וּמְהָקֵים מַלְכִין יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין וּמַנְדְּעָא
לְיָדְעֵי בִינָה׃ הוּא גְלֵא עַמִּיקָתָא וּמְסַתְּרָתָא יָדַע מָה בַּחֲשׁוֹכָא וּנְהִירָא עִמֵּהּ שְׁרֵא׃ לָךְ ׀ אֱלָהּ אֲבָהָתִי מְהוֹדֵא
וּמְשַׁבַּח אֱנָה דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא יְהַבְתְּ לִי וּכְעָן הוֹדַעְתַּנִי דִּי־בְעֵינָא מִנָּךְ דִּי־מִלַּת מַלְכָּא הוֹדַעְתָּנָא׃ כָּל־קֳבֵל

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

דְּנָה דָּנִיֵּאל עַל עַל־אַרְיוֹךְ דִּי מַנִּי מַלְכָּא לְהוֹבָדָה לְחַכִּימֵי בָבֶל אֲזַל ׀ וְכֵן אֲמַר־לֵהּ לְחַכִּימֵי בָבֶל אַל־תְּהוֹבֵד הַעִלְנִי
קֳדָם מַלְכָּא וּפִשְׁרָא לְמַלְכָּא אֲחַוֵּא׃ ס
25אֱדַיִן אַרְיוֹךְ בְּהִתְבְּהָלָה הַנְעֵל לְדָנִיֵּאל קֳדָם מַלְכָּא וְכֵן אֲמַר־לֵהּ דִּי־הַשְׁכַּחַת גְּבַר מִן־בְּנֵי גָלוּתָא דִּי יְהוּד דִּי
פִשְׁרָא לְמַלְכָּא יְהוֹדַע׃ 26עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל דִּי שְׁמֵהּ בֵּלְטְשַׁאצַּר הֵאִיתָיךְ כָּהֵל לְהוֹדָעֲתָנִי חֶלְמָא דִּי־חֲזֵית
וּפִשְׁרֵהּ׃ 27עָנֵה דָנִיֵּאל קֳדָם מַלְכָּא וְאָמַר רָזָהּ דִּי־מַלְכָּא שְׁאֵל לָא חַכִּימִין אָשְׁפִּין חַרְטֻמִּין גְּזָרִין יְכְלִין לְהַחֲוָיָה
לְמַלְכָּא׃ 28בְּרַם אִיתַי אֱלָהּ בִּשְׁמַיָּא גְּלֵא רָזִין וְהוֹדַע לְמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר מָה דִּי לֶהֱוֵא בְּאַחֲרִית יוֹמַיָּא חֶלְמָךְ וְחָזְוֵי
רֵאשֵׁךְ עַל־מִשְׁכְּבֵךְ דְּנָה הוּא׃ פ
29אַנְתְּה מַלְכָּא רַעְיוֹנָךְ עַל־מִשְׁכְּבָךְ סְלִקוּ מָה דִּי לֶהֱוֵא אַחֲרֵי דְנָה וְגֶלֵא רָזַיָּא הוֹדְעָךְ מָה־דִּי לֶהֱוֵא׃ 30וַאֲנָה לָא
בְחָכְמָה דִּי־אִיתַי בִּי מִן־כָּל־חַיָּא רָזָא דְנָה גֶּלֵי לִי לָהֵן עַל־דִּבְרַת דִּי פִשְׁרָא לְמַלְכָּא יְהוֹדְעוּן וְרַעְיוֹנֵי לִבְבָךְ
תִּנְדַּע׃ 31אַנְתְּה מַלְכָּא חָזֵה הֲוֵיתָ וַאֲלוּ צֶלֶם חַד שַׂגִּיא צַלְמָא דִּכֵּן רַב וְזִיוֵהּ יַתִּיר קָאֵם לְקָבְלָךְ וְרֵוֵהּ דְּחִיל׃ 32הָוֹא
צַלְמָא רֵאשֵׁהּ דִּי־דַהַב טָב חֲדוֹהִי וּדְרָעוֹהִי דִּי כְסַף מְעוֹהִי וְיַרְכָתֵהּ דִּי נְחָשׁ׃ 33שָׁקוֹהִי דִּי פַרְזֶל רַגְלֹוהִי מִנְּהוֹן דִּי
פַרְזֶל וּמִנְּהוֹן דִּי חֲסַף׃ 34חָזֵה הֲוֵיתָ עַד דִּי הִתְגְּזֶרֶת אֶבֶן דִּי־לָא בִידַיִן וּמְחָת לְצַלְמָא עַל־רַגְלֹוהִי דִּי פַרְזְלָא וְחַסְפָּא
וְהַדֶּקֶת הִמּוֹן׃ 35בֵּאדַיִן דָּקוּ כַחֲדָה פַּרְזְלָא חַסְפָּא נְחָשָׁא כַּסְפָּא וְדַהֲבָא וַהֲווֹ כְּעוּר מִן־אִדְּרֵי־קַיִט וּנְשָׂא הִמּוֹן רוּחָא
וְכָל־אֲתַר לָא־הִשְׁתְּכַח לְהוֹן וְאַבְנָא ׀ דִּי־מְחָת לְטוּר רַב וּמְלָת כָּל־אַרְעָא׃ 36דְּנָה חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ
נֵאמַר קֳדָם־מַלְכָּא׃ 37אַנְתְּה מַלְכָּא מֶלֶךְ מַלְכַיָּא דִּי אֱלָהּ שְׁמַיָּא מַלְכוּתָא חִסְנָא וְתָקְפָּא וְיִקָרָא יְהַב־לָךְ׃ 38וּבְכָל־דִּי
דָּאְרִין בְּנֵי־אֲנָשָׁא חֵיוַת בָּרָא וְעוֹף־שְׁמַיָּא יְהַב בִּידָךְ וְהַשְׁלְטָךְ בְּכָלְהֶון אַנְתְּה־הוּא רֵאשָׁה דִּי דַהֲבָא׃ 39וּבָתְרָךְ
תְּקוּם מַלְכוּ אָחֳרִי אַרְעָא מִנָּךְ וּמַלְכוּ תְלִיתָיָא אָחֳרִי דִּי נְחָשָׁא דִּי תִשְׁלַט בְּכָל־אַרְעָא׃ 40וּמַלְכוּ רְבִיעָיָה תֶּהֱוֵא
תַּקִּיפָה כְּפַרְזְלָא כָּל־קֳבֵל דִּי פַרְזְלָא מְהַדֵּק וְחָשֵׁל כֹּלָּא וּכְפַרְזְלָא דִּי־מְרָעַע כָּל־אִלֵּין תַּדֵּק וְתֵרֹעַ׃ 41וְדִי־חֲזַיְתָה
רַגְלַיָּא וְאֶצְבְּעָתָא מִנְּהוֹן חֲסַף דִּי־פֶחָר וּמִנְּהוֹן פַּרְזֶל מַלְכוּ פְלִיגָה תֶּהֱוֶה וּמִן־נִצְבְּתָא דִּי פַרְזְלָא לֶהֱוֶא־בֵהּ כָּל־קֳבֵל
דִּי חֲזַיְתָה פַּרְזְלָא מְעָרַב בַּחֲסַף טִינָא׃ 42וְאֶצְבְּעָת רַגְלַיָּא מִנְּהוֹן פַּרְזֶל וּמִנְּהוֹן חֲסַף מִן־קְצָת מַלְכוּתָא תֶּהֱוֶה תַּקִּיפָה
וּמִנָּהּ תֶּהֱוֶה תְּבִירָה׃ 43דִּי חֲזַיְתָ פַּרְזְלָא מְעָרַב בַּחֲסַף טִינָא מִתְעָרְבִין לֶהֱוֹן בִּזְרַע אֲנָשָׁא וְלָא־לֶהֱוֹן דָּבְקִין דְּנָה
עִם־דְּנָה הֵא־כְדֵי פַרְזְלָא לָא מִתְעָרַב עִם־חַסְפָּא׃ 44וּבְיוֹמֵיהֹון דִּי מַלְכַיָּא אִנּוּן יְקִים אֱלָהּ שְׁמַיָּא מַלְכוּ דִּי לְעָלְמִין לָא
תִתְחַבַּל וּמַלְכוּתָהּ לְעַם אָחֳרָן לָא תִשְׁתְּבֵק תַּדֵּק וְתָסֵיף כָּל־אִלֵּין מַלְכְוָתָא וְהִיא תְּקוּם לְעָלְמִיָּא׃ 45כָּל־קֳבֵל
דִּי־חֲזַיְתָ דִּי מִטּוּרָא אִתְגְּזֶרֶת אֶבֶן דִּי־לָא בִידַיִן וְהַדֶּקֶת פַּרְזְלָא נְחָשָׁא חַסְפָּא כַּסְפָּא וְדַהֲבָא אֱלָהּ רַב הוֹדַע לְמַלְכָּא
מָה דִּי לֶהֱוֵא אַחֲרֵי דְנָה וְיַצִּיב חֶלְמָא וּמְהֵימַן פִּשְׁרֵהּ׃ פ
46בֵּאדַיִן מַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר נְפַל עַל־אַנְפּוֹהִי וּלְדָנִיֵּאל סְגֻד וּמִנְחָה וְנִיחוֹחִין אֲמַר לְנַסָּכָה לֵהּ׃ 47עָנֵהּ מַלְכָּא לְדָנִיֵּאל
וְאָמַר מִן־קְשֹׁט דִּי אֱלָהֲכוֹן הוּא אֱלָהּ אֱלָהִין וּמָרֵא מַלְכִין וְגָלֵה רָזִין דִּי יְכֵלְתְּ לְמִגְלֵא רָזָה דְנָה׃ 48אֱדַיִן מַלְכָּא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

לְדָנִיֵּאל רַבִּי וּמַתְּנָן רַבְרְבָן שַׂגִּיאָן יְהַב־לֵהּ וְהַשְׁלְטֵהּ עַל כָּל־מְדִינַת בָּבֶל וְרַב־סַגְּנִין עַל כָּל־חַכִּימֵי בָבֶל׃ 49וְדָנִיֵּאל
בְּעָא מִן־מַלְכָּא וּמַנִּי עַל עֲבִידְתָּא דִּי מְדִינַת בָּבֶל לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ וְדָנִיֵּאל בִּתְרַע מַלְכָּא׃ פ

ΔΑΝΙΗΛ 2

[1] Καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονοσορ συνέβη εἰς ὁράματα καὶ ἐνύπνια ἐμπεσεῖν τὸν βασιλέα καὶ ταραχθῆναι ἐν τῷ ἐνυπνίῳ αὐτοῦ, καὶ ὁ ὕπνος αὐτοῦ ἐγένετο ἀπ᾽ αὐτοῦ. [2] καὶ ἐπέταξεν ὁ βασιλεὺς εἰσενεχθῆναι τοὺς ἐπαοιδοὺς καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς φαρμάκους τῶν Χαλδαίων ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ, καὶ παραγενόμενοι ἔστησαν παρὰ τῷ βασιλεῖ. [3] καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς ᾽Ενύπνιον ἑώρακα καὶ ἐκινήθη μου τὸ πνεῦμα· ἐπιγνῶναι οὖν θέλω τὸ ἐνύπνιον. [4] καὶ ἐλάλησαν οἱ Χαλδαῖοι πρὸς τὸν βασιλέα Συριστί Κύριε βασιλεῦ, τὸν αἰῶνα ζῆθι· ἀνάγγειλον τὸ ἐνύπνιόν σου τοῖς παισί σου, καὶ ἡμεῖς σοι φράσομεν τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ. [5] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς εἶπε τοῖς Χαλδαίοις ὅτι ᾽Εὰν μὴ ἀπαγγείλητέ μοι ἐπ᾽ ἀληθείας τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν τούτου σύγκρισιν δηλώσητέ μοι, παραδειγματισθήσεσθε, καὶ ἀναληφθήσεται ὑμῶν τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὸ βασιλικόν· [6] ἐὰν δὲ τὸ ἐνύπνιον διασαφήσητέ μοι καὶ τὴν τούτου σύγκρισιν ἀναγγείλητε, λήψεσθε δόματα παντοῖα καὶ δοξασθήσεσθε ὑπ᾽ ἐμοῦ· δηλώσατέ μοι τὸ ἐνύπνιον καὶ κρίνατε. [7] ἀπεκρίθησαν δὲ ἐκ δευτέρου λέγοντες Βασιλεῦ, τὸ ὅραμα εἰπόν, καὶ οἱ παῖδές σου κρινοῦσι πρὸς ταῦτα. [8] καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς ᾽Επ᾽ ἀληθείας οἶδα ὅτι καιρὸν ὑμεῖς ἐξαγοράζετε, καθάπερ ἑωράκατε ὅτι ἀπέστη ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸ πρᾶγμα· καθάπερ οὖν προστέταχα, οὕτως ἔσται· [9] ἐὰν μὴ τὸ ἐνύπνιον ἀπαγγείλητέ μοι ἐπ᾽ ἀληθείας καὶ τὴν τούτου σύγκρισιν δηλώσητε, θανάτῳ περιπεσεῖσθε· συνείπασθε γὰρ λόγους ψευδεῖς ποιήσασθαι ἐπ᾽ ἐμοῦ, ἕως ἂν ὁ καιρὸς ἀλλοιωθῇ· νῦν οὖν ἐὰν τὸ ῥῆμα εἴπητέ μοι, ὃ τὴν νύκτα ἑώρακα, γνώσομαι ὅτι καὶ τὴν τούτου κρίσιν δηλώσετε. [10] καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ Χαλδαῖοι ἐπὶ τοῦ βασιλέως ὅτι Οὐδεὶς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς δυνήσεται εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ ὃ ἑώρακε, καθάπερ σὺ ἐρωτᾷς, καὶ πᾶς βασιλεὺς καὶ πᾶς δυνάστης τοιοῦτο πρᾶγμα οὐκ ἐπερωτᾷ πάντα σοφὸν καὶ μάγον καὶ Χαλδαῖον· [11] καὶ ὁ λόγος, ὃν ζητεῖς, βασιλεῦ, βαρύς ἐστι καὶ ἐπίδοξος, καὶ οὐδείς ἐστιν, ὃς δηλώσει ταῦτα τῷ βασιλεῖ, εἰ μήτι ἄγγελος, οὗ οὐκ ἔστι κατοικητήριον μετὰ πάσης σαρκός· ὅθεν οὐκ ἐνδέχεται γενέσθαι καθάπερ οἴει. [12] τότε ὁ βασιλεὺς στυγνὸς γενόμενος καὶ περίλυπος προσέταξεν ἐξαγαγεῖν πάντας τοὺς σοφοὺς τῆς Βαβυλωνίας· [13] καὶ ἐδογματίσθη πάντας ἀποκτεῖναι, ἐζητήθη δὲ ὁ Δανιηλ καὶ πάντες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ χάριν τοῦ συναπολέσθαι. [14] τότε Δανιηλ εἶπε βουλὴν καὶ γνώμην, ἣν εἶχεν, Αριώχῃ τῷ ἀρχιμαγείρῳ τοῦ βασιλέως, ᾧ προσέταξεν ἐξαγαγεῖν τοὺς σοφιστὰς τῆς Βαβυλωνίας, [15] καὶ ἐπυνθάνετο αὐτοῦ λέγων Περὶ τίνος δογματίζεται πικρῶς παρὰ τοῦ βασιλέως; τότε τὸ πρόσταγμα ἐσήμανεν ὁ Αριώχης τῷ Δανιηλ. [16] ὁ δὲ Δανιηλ εἰσῆλθε ταχέως πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἠξίωσεν ἵνα δοθῇ αὐτῷ χρόνος παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ δηλώσῃ πάντα ἐπὶ τοῦ βασιλέως. [17] τότε ἀπελθὼν Δανιηλ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ τῷ Ανανια καὶ Μισαηλ καὶ Αζαρια τοῖς συνεταίροις ὑπέδειξε πάντα· [18] καὶ παρήγγειλε νηστείαν καὶ δέησιν καὶ τιμωρίαν ζητῆσαι παρὰ τοῦ κυρίου τοῦ ὑψίστου περὶ τοῦ μυστηρίου τούτου, ὅπως μὴ ἐκδοθῶσι Δανιηλ καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς ἀπώλειαν ἅμα τοῖς σοφισταῖς Βαβυλῶνος. [19] τότε τῷ Δανιηλ ἐν ὁράματι ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ τὸ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

μυστήριον τοῦ βασιλέως ἐξεφάνθη εὐσήμως· τότε Δανιηλ εὐλόγησε τὸν κύριον τὸν ὕψιστον [20] καὶ ἐκφωνήσας εἶπεν Ἔσται τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου τοῦ μεγάλου εὐλογημένον εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι ἡ σοφία καὶ ἡ μεγαλωσύνη αὐτοῦ ἐστι· [21] καὶ αὐτὸς ἀλλοιοῖ καιροὺς καὶ χρόνους, μεθιστῶν βασιλεῖς καὶ καθιστῶν, διδοὺς σοφοῖς σοφίαν καὶ σύνεσιν τοῖς ἐν ἐπιστήμῃ οὖσιν· [22] ἀνακαλύπτων τὰ βαθέα καὶ σκοτεινὰ καὶ γινώσκων τὰ ἐν τῷ σκότει καὶ τὰ ἐν τῷ φωτί, καὶ παρ᾽ αὐτῷ κατάλυσις [23] σοί, κύριε τῶν πατέρων μου, ἐξομολογοῦμαι καὶ αἰνῶ, ὅτι σοφίαν καὶ φρόνησιν ἔδωκάς μοι καὶ νῦν ἐσήμανάς μοι ὅσα ἠξίωσα τοῦ δηλῶσαι τῷ βασιλεῖ πρὸς ταῦτα. [24] εἰσελθὼν δὲ Δανιηλ πρὸς τὸν Αριωχ τὸν κατασταθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς σοφιστὰς τῆς Βαβυλωνίας εἶπεν αὐτῷ Τοὺς μὲν σοφιστὰς τῆς Βαβυλωνίας μὴ ἀπολέσῃς, εἰσάγαγε δέ με πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἔκαστα τῷ βασιλεῖ δηλώσω. [25] τότε Αριωχ κατὰ σπουδὴν εἰσήγαγεν τὸν Δανιηλ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ εἶπεν αὐτῷ ὅτι Εὕρηκα ἄνθρωπον σοφὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν υἱῶν τῆς Ιουδαίας, ὃς τῷ βασιλεῖ δηλώσει ἕκαστα. [26] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς εἶπε τῷ Δανιηλ ἐπικαλουμένῳ δὲ Χαλδαϊστὶ Βαλτασαρ Δυνήσῃ δηλῶσαί μοι τὸ ὅραμα, ὃ εἶδον, καὶ τὴν τούτου σύγκρισιν; [27] ἐκφωνήσας δὲ ὁ Δανιηλ ἐπὶ τοῦ βασιλέως εἶπεν Τὸ μυστήριον, ὃ ἑώρακεν ὁ βασιλεύς, οὐκ ἔστι σοφῶν καὶ φαρμάκων καὶ ἐπαοιδῶν καὶ γαζαρηνῶν ἡ δήλωσις, [28] ἀλλ᾽ ἔστι θεὸς ἐν οὐρανῷ ἀνακαλύπτων μυστήρια, ὃς ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονοσορ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. βασιλεῦ, εἰς τὸν αἰῶνα ζῆθι· τὸ ἐνύπνιον καὶ τὸ ὅραμα τῆς κεφαλῆς σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου τοῦτό ἐστι. [29] σύ, βασιλεῦ, κατακλιθεὶς ἐπὶ τῆς κοίτης σου ἑώρακας πάντα, ὅσα δεῖ γενέσθαι ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, καὶ ὁ ἀνακαλύπτων μυστήρια ἐδήλωσέ σοι ἃ δεῖ γενέσθαι. [30] κάμοὶ δὲ οὐ παρὰ τὴν σοφίαν τὴν οὖσαν ἐν ἐμοὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τὸ μυστήριον τοῦτο ἐξεφάνθη, ἀλλ᾽ ἕνεκεν τοῦ δηλωθῆναι τῷ βασιλεῖ ἐσημάνθη μοι ἃ ὑπέλαβες τῇ καρδίᾳ σου ἐν γνώσει. [31] καὶ σύ, βασιλεῦ, ἑώρακας, καὶ ἰδοὺ εἰκὼν μία, καὶ ἦν ἡ εἰκὼν ἐκείνη μεγάλη σφόδρα, καὶ ἡ πρόσοψις αὐτῆς ὑπερφερὴς ἐστήκει ἐναντίον σου, καὶ ἡ πρόσοψις τῆς εἰκόνος φοβερά· [32] καὶ ἦν ἡ κεφαλὴ αὐτῆς ἀπὸ χρυσίου χρηστοῦ, τὸ στῆθος καὶ οἱ βραχίονες ἀργυροῖ, ἡ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ χαλκοῖ, [33] τὰ δὲ σκέλη σιδηρᾶ, οἱ πόδες μέρος μέν τι σιδήρου, μέρος δέ τι ὀστράκινον. [34] ἑώρακας ἕως ὅτου ἐτμήθη λίθος ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν καὶ ἐπάταξε τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς καὶ ὀστρακίνους καὶ κατήλεσεν αὐτά. [35] τότε λεπτὰ ἐγένετο ἅμα ὁ σίδηρος καὶ τὸ ὄστρακον καὶ ὁ χαλκὸς καὶ ὁ ἄργυρος καὶ τὸ χρυσίον καὶ ἐγένετο ὡσεὶ λεπτότερον ἀχύρου ἐν ἅλωνι, καὶ ἐρρίπισεν αὐτὰ ὁ ἄνεμος ὥστε μηδὲν καταλειφθῆναι ἐξ αὐτῶν· καὶ ὁ λίθος ὁ πατάξας τὴν εἰκόνα ἐγένετο ὄρος μέγα καὶ ἐπάταξε πᾶσαν τὴν γῆν. [36] τοῦτο τὸ ὅραμα· καὶ τὴν κρίσιν δὲ ἐροῦμεν ἐπὶ τοῦ βασιλέως. [37] σύ, βασιλεῦ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ σοὶ ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν ἔδωκεν, [38] ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ θηρίων ἀγρίων καὶ πετεινῶν οὐρανοῦ καὶ τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης παρέδωκεν ὑπὸ τὰς χεῖράς σου κυριεύειν πάντων, σὺ εἶ ἡ κεφαλὴ ἡ χρυσῆ. [39] καὶ μετὰ σὲ ἀναστήσεται βασιλεία ἑλάττων σου, καὶ τρίτη βασιλεία ἄλλη χαλκῆ, ἣ κυριεύσει πάσης τῆς γῆς. [40] καὶ βασιλεία τετάρτη ἰσχυρὰ ὥσπερ ὁ σίδηρος ὁ δαμάζων πάντα καὶ πᾶν δένδρον ἐκκόπτων, καὶ σεισθήσεται πᾶσα ἡ γῆ. [41] καὶ ὡς ἑώρακας τοὺς πόδας

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτῆς μέρος μέν τι ὀστράκου κεραμικοῦ μέρος δέ τι σιδήρου, βασιλεία ἄλλη διμερὴς ἔσται ἐν αὐτῇ, καθάπερ εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμειγμένον ἅμα τῷ πηλίνῳ ὀστράκῳ· [42] καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν μέρος μέν τι σιδηροῦν μέρος δέ τι ὀστράκινον, μέρος τι τῆς βασιλείας ἔσται ἰσχυρὸν καὶ μέρος τι ἔσται συντετριμμένον. [43] καὶ ὡς εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμειγμένον ἅμα τῷ πηλίνῳ ὀστράκῳ, συμμειγεῖς ἔσονται εἰς γένεσιν ἀνθρώπων, οὐκ ἔσονται δὲ ὁμονοοῦντες οὕτε εὐνοοῦντες ἀλλήλοις, ὥσπερ οὐδὲ ὁ σίδηρος δύναται συγκραθῆναι τῷ ὀστράκῳ. [44] καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τῶν βασιλέων τούτων στήσει ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἄλλην, ἥτις ἔσται εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ οὐ φθαρήσεται, καὶ αὕτη ἡ βασιλεία ἄλλο ἔθνος οὐ μὴ ἐάσῃ, πατάξει δὲ καὶ ἀφανίσει τὰς βασιλείας ταύτας, καὶ αὐτὴ στήσεται εἰς τὸν αἰῶνα, [45] καθάπερ ἑώρακας ἐξ ὄρους τμηθῆναι λίθον ἄνευ χειρῶν, καὶ συνηλόησε τὸ ὄστρακον, τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν καὶ τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυσόν. ὁ θεὸς ὁ μέγας ἐσήμανε τῷ βασιλεῖ τὰ ἐσόμενα ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, καὶ ἀκριβὲς τὸ ὅραμα, καὶ πιστὴ ἡ τούτου κρίσις. [46] τότε Ναβουχοδονοσορ ὁ βασιλεὺς πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον χαμαὶ προσεκύνησε τῷ Δανιηλ καὶ ἐπέταξε θυσίας καὶ σπονδὰς ποιῆσαι αὐτῷ. [47] καὶ ἐκφωνήσας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Δανιηλ εἶπεν ᾽Επ᾽ ἀληθείας ἐστὶν ὁ θεὸς ὑμῶν θεὸς τῶν θεῶν καὶ κύριος τῶν βασιλέων ὁ ἐκφαίνων μυστήρια κρυπτὰ μόνος, ὅτι ἐδυνάσθης δηλῶσαι τὸ μυστήριον τοῦτο. [48] τότε ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονοσορ Δανιηλ μεγαλύνας καὶ δοὺς δωρεὰς μεγάλας καὶ πολλὰς κατέστησεν ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς Βαβυλωνίας καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἄρχοντα καὶ ἡγούμενον πάντων τῶν σοφιστῶν Βαβυλωνίας. [49] καὶ Δανιηλ ἠξίωσε τὸν βασιλέα ἵνα κατασταθῶσιν ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς Βαβυλωνίας Σεδραχ, Μισαχ, Αβδεναγω· καὶ Δανιηλ ἦν ἐν τῇ βασιλικῇ αὐλῇ.

3

III. Irhegeko ly'okuharâmya ensanamu y'amasholo

Nabukondonozori ayîmanza ensanamu y'amasholo

[1] Mwâmi Nabukondonozori anacibumba ensanamu y'amasholo, obulî bwâyo bwàli bwa makano makumi galindarhu n'obugali bwàli bwa makano ndarhu; agendiyiyimanza omu kabanda ka Dura, omu cihugo ca Babiloni. [2] Mwâmi anacihuluza abarhambo bâge, abalenga b'amarhegeko, abatwî b'emmanja na ngasi bakulu b'omu cihugo, mpu bajè oku lusiku lukulu lw'okugishwa kw'eyôla nsanamu yayîmanzibwe na mwâmi Nabukondonozori. [3] Ntyo bashubûkirayo, abarhambo bôshi, abarhumisi, abarhambo b'akashala, abahà-nûzi, abarhindisi, abalenga b'amarhegeko, abatwî b'emmanja na ngasi bandi bakulu b'omu cihugo, bôshi bashubûkira yo mpu bajè kuli olwôla lusiku lukulu lw'okugisha eyôla nsanamu yayimanzibagwa na mwâmi Nabukondonozori. Bacihira embere z'ensanamu mwâmi Nabukondonozori ayîmanzagya. [4] Omu- kûbiza anacihamagaza n'emisî yôshi, erhi: «Mwe bantu ba ngasi lubaga, aba ngasi ishanja na ngasi lulimi, muhîrwe eri irhegeko mpu: [5] Hanomuyumva izù

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ly'omushekera, ely'akarhêra, ely'olulanga, ely'enzenze ely'elikembe, e- ly'ecinanda n'elya ngasi lubero lya bizihwa, mweshi mwanakumba bûbi, muharâmye eyôla nsanamu mwâmi Nabukondonozori ayîmanzize. [6] Ngasi yêshi orhakumbiri bûbi n'okulahira okuyiharâmya ayishikwêkwa ho na halya omu ndugurhira y'omuliro.» [7] Okwôla kwarhuma erhi olubaga luyumva izù ly'omushekera, ely'akarhêra, ely'olulanga, ely'enzenze, ely'elikembe n'elya ngasi bindi bizihwa, embaga zôshi, amashanja n'abantu ba ngasi lulimi, baku-mba bûbi, bakola baharâmya eyôla nsanamu yayîmanzibagwa na mwâmi Nabukondonozori.

Abayahudi bashobekwa banatwîrwa olufu

[8] Kuli okwôla, baguma omu Banya-Kaldea bayisha bali shobeka Abayahudi. [9] Banacibwîra mwâmi Nabukondonozori mpu: «Yâgirwa Mwâmi, olame ensiku zôshi! [10] W'oyu Yâgirwa Mwâmi wahanyire eli irhegeko mpu ngasi muntu wânayumve izù ly'omushekera, ely'akarhêra, ely'olulanga, ely'enzenze, ely'elikembe, ely'ecinanda n'elya ngasi bindi bizihwa, agwâsirwe akumbe bûbi, aharâmye eyôla nsanamu y'amasholo. [11] Kandi wanaderha oku ngasi yeshi orhakumbiri bûbi akabula buharâmya, oyôla anakwêbwe omu ndugurhira y'omuliro. [12] Ci haligi Abayahudi, aba wênene wajiraga bakulu b'okulanga eby'omu cihugo c'e Babiloni, bo Sadraki, Mesaki n'Abednego, abôla bantu barhajira bukenge buci kuli we, yâgirwa Mwâmi, barharhumikira banyamuzinda bâwe, barhanakumba bûbi embere z'erya nsanamu y'amasholo wayîmanza-gya.» [13] Oku bundi Nabukondonozori akunira, yeshi arûkuza bwenêne, anaci-rhegeka mpu bajilêrha Sadraki, Mesaki n'Abednego; abôla bantu banaciyisha badwîrhwe embere za mwâmi. [14] Nabukondonozori abadôsa, erhi: Ka kwo binali wâni Sadraki, Mesaki na Abednego mpu murharhumikira Nyamuzinda wâni, mpu murhaharâmya erya nsanamu y'amasholo nzindiyîmanza? [15] Lero akaba mucirheganyizagye, hanomunayumva izù ly'omushekera; ely'akarhêra, ely'olulanga, ely'enzenze ely'elikembe, ely'ecinanda n'elya ngasi bindi bizihwa, okukumba bûbi n'okuharâmya erya nsanamu nayîmanzagya. Ci mukabu-la kuyiharâmya, bwo na buno mwakwêbwa omu ndugurhira y'omuliro, na Nyamuzinda ohi wankacibashugunula omu maboko gâni?» [16] Sadraki, Mesaki n'Abednego banacishuza mwâmi banacimubwîra, mpu: «Nabukondonozori, ntâco rhugwâsirwe okukushuza kuli ecôla cinwa. [17] Akaba Nyamuzinda wîrhu, olya rhurhumikira, alonzize okurhurhenza muli eyo ndugurhira y'omuliro, anahashirhurhenza n'omu maboko gâwe, yâgirwa mwaâmi. [18] Na ciru akaba arhali ntyo, omanye wâni mwâmi oku rhurhârhumikire oyôla Nyamuzinda wâwe, rhurhânaharâmye eyôla nsanamu yâwe y'amasholo oyîmanzize. [19] Obwo Nabukondonozori ayunjula burhe n'obusù bwâge bwahinduka erhi Sadraki, Mesaki na Abednego barhuma. Erhi ashubirhòla akanwa, arhzgeka mpu erya ndugurhira edukûzibwe kali nda kulusha oku eyôrha etwânwamwo omuliro. [20] Anacirhegeka abasirika bazibuzibu b'omu murhwe gwâge mpu bashwêke Sadraki, Mesaki, n'Abednego, banakwêbwe omwôla ndugurhira y'omuliro. [21] Oku bundi, abôla bantu haguma n'ebishûli byabo n'orhubutura rhwâbo n'ensirha zâbo n'eyindi myambalo yâbo banacibaziriringa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banabakwêba omu ndugurhira y'omuliro. [22] Ebwa kubà eryo irhegeko lya mwâmi lyali lyakuyûkirizibwa duba duba, n'ebwa kubà endugurhira yàli ehirûsire okurhalusire, engulumira y'omuliro yayîrha balya bantu bashwêkaga Sadraki, Mesaki n'Abednego. [23] Nabo abôla bantu oku banali basharhu, kwo kuderha Sadraki, Mesaki n'Abednego, bakwêbwa muli eyo ndugurhira y'omuliro bôshi banali baziriringe.

Daniel 3

1 נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא עֲבַד צֶלֶם דִּי־דְהַב רוּמֵהּ אַמִּין שִׁתִּין פְּתֵיהּ אַמִּין שֶׁת אֲקִימֵהּ בְּבִקְעַת דּוּרָא
בִּמְדִינַת בָּבֶל׃ 2 וּנְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא שְׁלַח לְמִכְנַשׁ ׀ לַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא סִגְנַיָּא וּפַחֲוָתָא אֲדַרְגָּזְרַיָּא
גְּדָבְרַיָּא דְּתָבְרַיָּא תִּפְתָּיֵא וְכֹל שִׁלְטֹנֵי מְדִינָתָא לְמֵתָא לַחֲנֻכַּת צַלְמָא דִּי הֲקֵים נְבוּכַדְנֶצַּר
מַלְכָּא׃ 3 בֵּאדַיִן מְתְכַּנְּשִׁין אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא סִגְנַיָּא וּפַחֲוָתָא אֲדַרְגָּזְרַיָּא גְּדָבְרַיָּא דְּתָבְרַיָּא תִּפְתָּיֵא וְכֹל
שִׁלְטֹנֵי מְדִינָתָא לַחֲנֻכַּת צַלְמָא דִּי הֲקֵים נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא וְקָאְמִין לָקֳבֶל צַלְמָא דִּי הֲקֵים
נְבוּכַדְנֶצַּר׃ 4 וְכָרוֹזָא קָרֵא בְּחַיִל לְכֹון אָמְרִין עַמְמַיָּא אֻמַּיָא וְלִשָׁנַיָּא׃ 5 בְּעִדָּנָא דִּי־תִשְׁמְעוּן קָל קַרְנָא
מַשְׁרוֹקִיתָא קַיתְרוֹס סַבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין סוּמְפֹנְיָה וְכֹל זְנֵי זְמָרָא תִּפְלוֻן וְתִסְגְּדוּן לְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי הֲקֵים
נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא׃ 6 וּמַן־דִּי־לָא יִפֵּל וְיִסְגֵּד בַּהּ־שַׁעֲתָא יְתְרְמֵא לְגֹוא־אַתּוּן נוּרָא יָקְדְתָּא׃ 7 כָּל־קֳבֵל
דְּנָה בֵּהּ־זִמְנָא כְּדִי שָׁמְעִין כָּל־עַמְמַיָּא קָל קַרְנָא מַשְׁרוֹקִיתָא קַיתְרֹס סַבְּכָא פְּסַנְטֵרִין וְכֹל זְנֵי
זְמָרָא נָפְלִין כָּל־עַמְמַיָּא אֻמַּיָא וְלִשָׁנַיָּא סָגְדִין לְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי הֲקֵים נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא׃ 8 כָּל־קֳבֵל
דְּנָה בֵּהּ־זִמְנָא קְרִבוּ גֻּבְרִין כַּשְׂדָּאִין וַאֲכָלוּ קַרְצֵיהֹון דִּי יְהוּדָיֵא׃ 9 עָנוֹ וְאָמְרִין לְנְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא
מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי׃ 10 אַנְתְּה מַלְכָּא שָׂמְתָּ טְעֵם דִּי כָל־אֱנָשׁ דִּי־יִשְׁמַע קָל קַרְנָא מַשְׁרֹקִיתָא
קַיתְרֹס שַׂבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין וְסִיפֹנְיָה וְכֹל זְנֵי זְמָרָא יִפֵּל וְיִסְגֵּד לְצֶלֶם דַּהֲבָא׃ 11 וּמַן־דִּי־לָא יִפֵּל וְיִסְגֵּד
יִתְרְמֵא לְגֹוא־אַתּוּן נוּרָא יָקְדְתָּא׃ 12 אִיתַי גֻּבְרִין יְהוּדָאִין דִּי־מַנִּיתָ יָתְהוֹן עַל־עֲבִידַת מְדִינַת בָּבֶל
שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ לָא־שָׂמוּ עֲלָיִךְ מַלְכָּא טְעֵם לֵאלָהָיִךְ לָא פָלְחִין וּלְצֶלֶם דַּהֲבָא
דִּי הֲקֵימְתָּ לָא סָגְדִין׃ ס
13 בֵּאדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר בִּרְגַז וַחֲמָה אֲמַר לְהַיְתָיָה לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ בֵּאדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ הֵיתְיוּ
קֳדָם מַלְכָּא׃ 14 עָנֵה נְבֻכַדְנֶצַּר וְאָמַר לְהוֹן הַצְדָּא שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ לֵאלָהַי לָא אִיתֵיכוֹן פָּלְחִין
וּלְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי הֲקֵימֶת לָא סָגְדִין׃ 15 כְּעַן הֶן אִיתֵיכוֹן עֲתִידִין דִּי בְעִדָּנָא דִּי־תִשְׁמְעוּן קָל קַרְנָא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מַשְׁרוֹקִיתָא קַיתְרָס שַׁבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין וְסוּמְפֹּנְיָה וְכָל ׀ זֶנֵי זְמָרָא תִּפְּלוּן וְתִסְגְּדוּן לְצַלְמָא דִּי־עַבְדֵת׃
וְהֵן לָא תִסְגְּדוּן בַּהּ־שַׁעֲתָה תִּתְרְמוֹן לְגוֹא־אַתּוּן נוּרָא יָקְדְתָּא וּמַן־הוּא אֱלָהּ דִּי יְשֵׁיזְבִנְכוֹן
מִן־יְדֵי׃ 16עֲנוֹ שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ וְאָמְרִין לְמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר לָא־חַשְׁחִין אֲנַחְנָה עַל־דְּנָה פִּתְגָם
לַהֲתָבוּתָךְ׃ 17הֵן אִיתַי אֱלָהֲנָא דִּי־אֲנַחְנָא פָּלְחִין יָכֵל לְשֵׁיזָבוּתָנָא מִן־אַתּוּן נוּרָא יָקְדְתָּא וּמִן־יְדָךְ
מַלְכָּא יְשֵׁיזֵב׃ 18וְהֵן לָא יְדִיעַ לֶהֱוֵא־לָךְ מַלְכָּא דִּי לֵאלָהָיךְ לָא־אִיתַיְנָא פָּלְחִין וּלְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי
הֲקֵימְתָּ לָא נִסְגֻּד׃ ס
19בֵּאדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר הִתְמְלִי חֱמָא וּצְלֶם אַנְפּוֹהִי אֶשְׁתַּנִּו עַל־שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ עֲנֵה וְאָמַר
לְמֶזֱא לְאַתּוּנָא חַד־שִׁבְעָה עַל דִּי חֱזֵה לְמֶזֱיֵהּ׃ 20וּלְגֻבְרִין גִּבָּרֵי־חַיִל דִּי בְחַיְלֵהּ אֲמַר לְכַפָּתָה
לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ לְמִרְמֵא לְאַתּוּן נוּרָא יָקְדְתָּא׃ 21בֵּאדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ כְּפִתוּ בְּסַרְבָּלֵיהוֹן
פַּטִּישֵׁיהוֹן וְכַרְבְּלָתְהוֹן וּלְבֻשֵׁיהוֹן וּרְמוֹ לְגוֹא־אַתּוּן נוּרָא יָקְדְתָּא׃ 22כָּל־קֳבֵל דְּנָה מִן־דִּי מִלַּת מַלְכָּא
מַחְצָפָה וְאַתּוּנָא אֱזָה יַתִּירָא גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ דִּי הַסְקוּ לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ קַטֵּל הִמּוֹן שְׁבִיבָא דִּי
נוּרָא׃ 23וְגֻבְרַיָּא אִלֵּךְ תְּלָתֵהוֹן שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ נְפָלוּ לְגוֹא־אַתּוּן־נוּרָא יָקְדְתָּא מְכַפְּתִין׃ פ
24אֱדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא תְּוֵה וְקָם בְּהִתְבְּהָלָה עָנֵה וְאָמַר לְהַדָּבְרוֹהִי הֲלָא גֻבְרִין תְּלָתָא רְמֵינָא
לְגוֹא־נוּרָא מְכַפְּתִין עָנִין וְאָמְרִין לְמַלְכָּא יַצִּיבָא מַלְכָּא׃ 25עָנֵה וְאָמַר הָא־אֲנָה חָזֵה גֻּבְרִין אַרְבְּעָה
שְׁרַיִן מַהְלְכִין בְּגוֹא־נוּרָא וַחֲבָל לָא־אִיתַי בְּהוֹן וְרֵוֵהּ דִּי רְבִיעָיְא דְּמֵה לְבַר־אֱלָהִין׃ ס
26בֵּאדַיִן קְרֵב נְבוּכַדְנֶצַּר לִתְרַע אַתּוּן נוּרָא יָקְדְתָּא עָנֵה וְאָמַר שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד־נְגוֹ עַבְדָוֹהִי
דִּי־אֱלָהָא עִלָּיָא פֻּקוּ וְאֵתוֹ בֵּאדַיִן נָפְקִין שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ מִן־גּוֹא נוּרָא׃ 27וּמְתְכַּנְשִׁין
אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא סִגְנַיָּא וּפַחֲוָתָא וְהַדָּבְרֵי מַלְכָּא חָזַיִן לְגֻבְרַיָּא אִלֵּךְ דִּי לָא־שְׁלֵט נוּרָא בְּגֶשְׁמְהוֹן וּשְׂעַר
רֵאשְׁהוֹן לָא הִתְחָרַךְ וְסַרְבָּלֵיהוֹן לָא שְׁנוֹ וְרֵיחַ נוּר לָא עֲדֵת בְּהוֹן׃ 28עָנֵה נְבוּכַדְנֶצַּר וְאָמַר בְּרִיךְ
אֱלָהֲהוֹן דִּי־שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ דִּי־שְׁלַח מַלְאֲכֵהּ וְשֵׁיזֵב לְעַבְדּוֹהִי דִּי הִתְרְחִצוּ עֲלוֹהִי וּמִלַּת
מַלְכָּא שַׁנִּיו וְיַהֲבוּ גֶשְׁמְיהוֹן דִּי לָא־יִפְלְחוּן וְלָא־יִסְגְּדוּן לְכָל־אֱלָהּ לָהֵן לֵאלָהֲהוֹן׃ 29וּמִנִּי שִׂים טְעֵם דִּי
כָל־עַם אֻמָּה וּלְשָׁן דִּי־יֵאמַר שָׁלֵהּ עַל אֱלָהֲהוֹן דִּי־שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹא הַדְּמִין יִתְעֲבֵד וּבַיְתֵהּ
נְוָלֵי יִשְׁתַּוֵּה כָּל־קֳבֵל דִּי לָא אִיתַי אֱלָה אָחֳרָן דִּי־יְכֵל לְהַצָּלָה כִּדְנָה׃ 30בֵּאדַיִן מַלְכָּא הַצְלַח לְשַׁדְרַךְ
מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ בִּמְדִינַת בָּבֶל׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא לְכָל־עַמְמַיָּא אֻמַיָּא וּלְשָׁנַיָּא דִּי־דָאְרִין בְּכָל־אַרְעָא שְׁלָמְכוֹן יִשְׂגֵּא׃ 32 אָתַיְתִי
וְתִמְהַיָּא דִּי עֲבַד עִמִּי אֱלָהָא עִלָּיָא שְׁפַר קָדָמַי לְהַחֲוָיָה׃ 33 אָתְוֹהִי כְּמָה רַבְרְבִין וְתִמְהְוֹהִי כְּמָה
תַּקִּיפִין מַלְכוּתֵהּ מַלְכוּת עָלַם וְשָׁלְטָנֵהּ עִם־דָּר וְדָר׃

Olwimbo lw'Azariasi omu ndugurhira y'omuliro

24 Baja balambagira omwôla ngulumira y'omuliro, bajà bakuza Nyamuzinda banaharâmya Nyakasane[r]. 25 Azariasi ayimanga aderha ogu musengero; erhi abumbûla akanwa anali muli eyôla ngulumira y'omuliro aderha erhi:

26 Oyâgirwe Nyakasane Nyamuzinda wa Bashakulûza; izîno lyâwe likuzibwe linaje irenge ensiku zôshi.

27 Bulya oli mushinganyanya muli ebi warhujirire byôshi, n'emikolo yâwe eri y'okuli n'enjira zâwe zishingânîne, n'obucîranuzi bwâwe buli bw'okuli.

28 Bulya wàhanyire obucîranuzi bw'okunali muli oku wanarhujirîre kwôshi kuguma n'okuwajiriraga olugo lutagatîfu lwa larha, Yeruzalemu; wàjira okwôla kunali kunashingânîne kôshi erhi byâha bîrhu birhuma.

29 Bulya rhwàjizire ecâha rhwanahemuka embere zâwe rhwanayunjula amabî gôshi.

30 Rhurhashimbaga amarhegeko gâwe gôshi, rhurhagabîkiriraga rhurhanagalukiraga nk'oku wanali orhegesire lyo rhubona iragi.

31 Empimbo warhuhimbwîre zôshi na ngasi kundi wàrhujirîre, okwôla kwoshi wàkujizire n'obushinganyanya.

32 Wàrhuhanyire emwa abashombanyi bagalugalu, abapagani babî bwenêne, emwa omwâmi orhishi bushinganyanya, alushire aba hano igulu lyôshi bubî.

33 Na bunôla rhurhacicîshomya nti rhwabumbûla akanwa; enshonyi n'ebibamba byayisire bambali bâwe, kuguma na ngasi bandi banakuharâmya.[s]

---

[r] **3.24** : Aha, lyo ishwinjiro ly'ebiyandisirwe omu lulimi lw'eciharameya, n'enkulikizi yayo rhuyilole oku mulonga gwa 91; 3, 24-90: Eyi myanzi erhali omu Bibliya y'e cihabraniya, cikwône ehugwirwe omu cigereki. Ekleziya yayirhôzire nka cigabi ca Bibliya.

[s] **3.33** kurhenga 3, 23 ho amandiko g'ecihebraniya gahwerîre, ebikulikire birhenzire omu LXX n'omu Vulgata, 3, 24-90, zo ndimi ibirhi ntanzi rhanzi ekleziya yakolesagya: cigereki n'ecilatini https: / /www.academic-bible.com/en/online-bibles/biblia-hebraica-stuttgartensia-bhs/read-the-bible-text/bibel/text/lesen/stelle / 27 / 30001 / 39999/ch / 138c96519a5143023b5982092abde292 /

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[34] Yâgirwa orharhulekereraga omu maboko g'abashombanyi bîrhu erhi izi[inò lyâwe lirhuma, orhanavunaga endagâno yâwe.

[35] Yâgirwa orharhurhenzagya kwo obwonjo bwâwe oku makwânane gw'omwîra wawe Abrahamu, n'aga mwambali wâwe Izaki n'omutagatîfu wawe Israheli.

[36] Aba walaganyagya mpu waluza iburha lyâbo nka enyenyêzi z'oku nkuba, na nka mushenyi g'omu nyanja.

[37] Bulya, yâgirwa Nyakasane rhwe rhukola banyi kulusha omu gandi mashanja gôshi, rhunalibusire buna omu igulu lyôshi erhi byâha bîrhu birhuma.

[38] Bunôla ntà mwâmi, ntà murhambo, ntà mulêbi rhucijira; ntà nterekêro rhucijira ôli ez'okukuza, ôli ez'enkalange, ciru n'okutumbûsa enshangi, rhurhacijira ciru aha rhwakakurhûlira eby'omu mburho zirhu lyo rhurhona emunda oli.

[39] Ci, Yâgirwa nîrhu rhuyankirirwe n'omurhima gw'obucîyunjuze gunayu-njwire bwîrhôhye.

[40] Rhubè nk'abadwîrhe enterekêro z'ensirîra z'engandabuzi n'ez'empanzi, nîsi erhi nk'abadwîrhe ez'ebihumbi by'ebibuzi bishushagîre; ntyôla kwo ebâge ene eyi nterekêro rhukurhûzire bunôla, enabè nyimâna embere zâwe, bulya ntâko bankabulabula abakulangâlira.

[41] Yâgirwa we rhukulikîre bunôla n'okukurhînya n'omurhima gwirhu gôshi, rhwayisha rhwalongereza obusù bwâwe.

[42] Orharhubonesenshonyi. Ci, Yâgirwa orhujirire nk'oku obutûdu bwâwe bunali na nk'oku obwonjo bwâwe bunji bunali.

[43] Orhulîkûze n'ebirhangâzo byâwe n'izîno lyâwe lij'irenge, yâgirwa Nyakasane.

[44] Barhungwe n'obwôba ngasi balibuza olubaga lwâwe, enshonyi zibabumbè omu kuhoza obuhashe n'irenge bagwêrhe n'emisî ebahwêre.

[45] Banamanye oku wêne we Nyakasane, wêne we Nyamuzinda oyunjuzize igulu irenge!»

[46] Ci kwônene balya barhumisi ba mwâmi bakwêbaga balya bantu basharhu omu ndugurhira y'omuliro barhahusagya okuyidukumbya omu kuhiramwo ebitoro, ebikundukundu by'ecimoge, amagoba g'eyindi mirhi gayaka nka mavurha n'amashami g'emizâbîbu. [47] Engulumira yakazihika

---

(2.1.2021)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu nkuba-karhî, ya makano makumi ani na mwenda oku nyanya Iy'endugurhira y'omuliro. [48] Lero omuliro gwalandira gwanayôca Abanya-Kaldeya bôshi bali eburhambi bw'endugurhira y'omuliro. [49] Ci malahika wa Nyakasane ali amabungulukira omu itanuru, abêra[t] bôshi na Azariasi n'abâbo, akazirhenza omwôla ndugurhira ezôla ngulumira ndârhi z'omuliro. [50] Omwôla ndugurhira ahiramwo empûsi y'ehibohôlolo, empûsi y'ecishuhaha, ntyo omuliro gurhababahikagakwo ciru n'eriguma, gurhababababazagya gurhanabajiraga akantu.

Olwimbo lwa misole isharhu

[51] Okubundi abôla bantu basharhu nka muntu muguma, banacijà omu kanwa baharâmya, bacishinga banakuza Nyamuzinda omwôla ndugurhira y'omuliro baderha, mpu:

[52] «Osuhirwe Nyakasane Nyamuzinda wa bashakulûza,

okuzibwe onaj'irenge emyâka n'emyâka.

Lisuhirwe izîno ly'irenge lyâwe litagatîfu,

Okuzibwe onaje irenge emyâka n'emyâka.

[53] Osuhirwe omu nyumpa ntakatifu y'irenge lyâwe.

Okuzwe onaj'irenge emyâka n'emyâka.

[54] Osuhirwe oku ntebe y'obwâmi bwawe,

Okuzibwe onaj'irenge emyâka n'emyâka.

[55] Osuhirwe we fukûla emisîma, we na bwarhire kuli bakerûbini

oganze onagandaze emyâka n'emyâka yôshi.

[56] Osuhirwe omu cirêre c'oku nkuba,

oganze onagandaze emyâka n'emyâka yôshi.

[57] Mwe biremwa bya Nyakasane mukuze Nyakasane,

kuzagyi ye munamuhe irenge emyâka n'emyâka.

[58] Mwe bamalahika ba Nyakasane, mukuze Nyakasane,

[t] **1.49** itanuru, rhwanaliderha cibêye, ndugurhira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kuli ye obukuze n'irenge emyâka, n'emyâka.

[59] Mwe malunga ga Nyakasane, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[60] Mwe mîshi g'oku nkuba, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[61] Mwe mahashe gôshi, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[62] Ninyu mwe izûba n'omwêzi, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[63] Mwe nyenyêzi z'emalunga, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[64] Mwe nkuba, ninyu mwe lume, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[65] Mwe mpûsi mweshi, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[66] Mwe muliro n'idûrhu, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[67] Mwe mpondo n'ccanda, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[68] Mwe lume n'amahuhira, mukuze Nyakasane,

kui ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[69] Mwe mboho n'cmisirula, mukuze Nyakasane,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[70] Mwe bibuye n'olubula lw'oku nkuba, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[71] Ninyu mwe budufu n'omûshi, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[72] Mwe bumoleke n'omwizimya, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[73] Mwe milazo n'ebitu, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[74] Igulu likuze Nyakasane,

limukuze linamuhe irenge emyâka n'emyâka.

[75] Mwe ntondo n'orhurhondo, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[76] Mwe mburho z'omw'idaho mweshi, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[77] Mwe maliba mweshi, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[78] Mwe nyanja n'enyishi, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[79] Mwe mpirahira na ngasi hindi binyagasi by'omu mîshi,

mukuze Nyakasane, kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[80] Mwe nyunyi z'emalunga, mukuze mweshi Nyakasane,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka

. [81] Mwe nsimba z'erubala, ninyu bishwêkwa by'eka, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[82] Mwe bene abantu, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[83] Wâni Israheli, kuza Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[84] Mwe badâhwa ba Nyakasane, mukuze Nyakasane,

kuli ye obuhashe n'irenge emyâka n'emyâka.

[85] Mwe bambali ba Nyakasane, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[86] Mwe mirhima n'amaroho g'abashinganyanya, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[87] Mwe batagatîfu n'abîrhôhye b'omurhima, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

[88] Ananiasi, Azariasi na Misaheli, mukuze Nyakasane,

kuli ye obukuze n'irenge emyâka n'emyâka.

Bulya arhufumize ecihenama, anarhuyâsa olufu;

amarhufumya oku ngulumira y'omu ndugurhira y'omuliro,

amarhukùla omu karhi k'omuliro n'engulumira zâgwo.

[89] Vugagi Nyakasane omunkwa bulya ali mwinjà;

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[90] Mweshi mwe mumuharâmya,

mukuze Nyakasane Nyamuzinda wa banyamuzinda,

mumukuze munamuvuge omunkwa,

bulya obuzigire bwâge buli bw'ensiku n'amango.»

Okumanywa kw'ecisômerîne

[91] Okubundi, mwâmi Nabukondonozorî anacifuduka, ayimuka duba duba anacibwîra abagula bâge b'ihano, erhi: «Ka rhurhakwêbire omu muliro balya bantu basharhu erhi banali bashwêke?» Banacishuza mwâmi, mpu: «Neci, kwo binali ntyo, waliha mwâmi!» [92] Naye ashubiza ababwîra, erhi: «Ci niono mbwinage bantu bani barhali bashwêke bajà balambagira omu muliro barhanalumwa; n'enshusho y'oyôla wa kani eshushire mugala wa banyamuzinda». [93] Oku bundi Nabukondonozori anaciyegêra aha muhango gw'erya ndugurhira y'omuliro aderha, erhi: «Sadraki, Mesaki n'Abednego, barhumisi ba Nyamuzinda w'Enyanya bwenêne, muhuluke omwomuyishe!» Oku bundi Sadraki, Mesaki n'Abednego banacihuluka, barrenga omu muliro. [94] Abarhambo bâge, aba-mbali, abarhambo bâge b'akashala n'abahanûzi bâge, erhi babà bamashûbûzanya, balola, babona oku gurhahumire oku mubiri gwâbo, n'oku emvîri z'oku irhwe lyâbo zirhàbabusire, n'ebishûli byâbo biciri bigumaguma n'oku barhana-gwêrhi kabayo ka muliro. [95] Nabukondonozori aderha erhi: «Ayâgirwe Nyamuzinda wa Sadraki, Mesaki n'Abednego ye warhumaga bamalahika bâge mpu balîkûze abarhumisi bâge abamwikubagira, bàtwa irhegeko lya mwâmi, bahûna emibirî yâbo ahâli ha okukolera n'okuharâmya owundi Nyamuzinda orhali Nyamuzinda wâbo. [96] Namâtwa alula lushika: Ngasi muntu, abè wa lubaga luhi, abè w'ishanja lihi, abè wa lulìmi luhi, erhi ankaderha ebigalugalu ebiyêrekîre Nyamuzinda wa Sadraki, wa Mesaki n'Abednego, Oyo muntu banamurhole bihimbi bihimbi n'enyumpa yâge bayihongole ebè cirundo camvu, ebwa kubà ntà wundi Nyamuzinda wankahasha okulîkûza abantu okwa bene okûla.» [97] Oku bundi mwâmi aganûziza Sadraki, Mesaki n'Abednego omu cihugo ca Babiloni.

Ebindi bilôrho bya Nabukondonozori

[98] Niene Mwâmi Nabukondonozori, oku mbaga zôshi, oku mashanja n'oku bantu ba ngasi lulimi bayûbasire omu igulu lyôshi; mmulongize omurhûla munji bwenêne![u] [99] Namabona oku kuli kwinjà mbabwîre n'ebirhangâzo Nyamuzinda, Ow'Enyanya bwenêne, ajizire oku bunguke bwâni, [100] Ebimanyîso byâge biri binene, mushàna! N'ebirhangâzo byâge biri bya kusomeza bwenêne!

[u] **1.98** eyi milongo 98-100 ehubusire omu Vulgata, https: / /www.academic-bible.com/en/online-bibles/biblia-sacra-vulgata/read-the-bible-text/bibel/text/lesen/stelle / 27 / 30001 / 39999/ch/c457b0c946dfbde2fcb38de957e66906 / (2.1.2021)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obwâmi bwâge buli bw'ensiku n'amango! N'obuhashe bwâge burhenzire oku iburha kujà oku lindi!

DANIEL 3, 34-97 Septuagint[4]

[34] μὴ παραδῷς ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὸ ὄνομά σουκαὶ μὴ διασκεδάσῃς σου τὴν διαθήκην [35] καὶ μὴ ἀποστήσῃς τὸ ἔλεός σου ἀφ᾽ ἡμῶνδιὰ Αβρααμ τὸν ἠγαπημένον ὑπὸ σοῦκαὶ διὰ Ισαακ τὸν δοῦλόν σουκαὶ Ισραηλ τὸν ἅγιόν σου, [36] ὡς ἐλάλησας πρὸς αὐτοὺς λέγωνπληθῦναι τὸ σπέρμα αὐτῶν ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦκαὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. [37] ὅτι, δέσποτα, ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνηκαί ἐσμεν ταπεινοὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ σήμερον διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, [38] καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων καὶ προφήτης οὐδὲ ἡγούμενοςοὐδὲ ὁλοκαύτωσις οὐδὲ θυσία οὐδὲ προσφορὰ οὐδὲ θυμίαμαοὐδὲ τόπος τοῦ καρπῶσαι ἐνώπιόν σου καὶ εὑρεῖν ἔλεος· [39] ἀλλ᾽ ἐν ψυχῇ συντετριμμένῃ καὶ πνεύματι τεταπεινωμένῳ προσδεχθείημενὡς ἐν ὁλοκαυτώμασι κριῶν καὶ ταύρωνκαὶ ὡς ἐν μυριάσιν ἀρνῶν πιόνων· [40] οὕτω γενέσθω ἡμῶν ἡ θυσία ἐνώπιόν σου σήμερονκαὶ ἐξίλασαι ὄπισθέν σου,ὅτι οὐκ ἔστιν αἰσχύνη τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ σοί,καὶ τελείωσαι ὄπισθέν σου. [41] καὶ νῦν ἐξακολουθοῦμεν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ καὶ φοβούμεθά σεκαὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου, μὴ καταισχύνῃς ἡμᾶς, [42] ἀλλὰ ποίησον μεθ᾽ ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπιείκειάν σουκαὶ κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου [43] καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς κατὰ τὰ θαυμάσιά σουκαὶ δὸς δόξαν τῷ ὀνόματί σου, κύριε. [44] καὶ ἐντραπείησαν πάντες οἱ ἐνδεικνύμενοι τοῖς δούλοις σου κακὰκαὶ καταισχυνθείησαν ἀπὸ πάσης δυναστείας,καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν συντριβείη· [45] γνώτωσαν ὅτι σὺ εἶ μόνος κύριος ὁ θεὸςκαὶ ἔνδοξος ἐφ᾽ ὅλην τὴν οἰκουμένην.[46] Καὶ οὐ διέλιπον οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ὑπηρέται τοῦ βασιλέως καίοντες τὴν κάμινον. καὶ ἡνίκα ἐνεβάλοσαν τοὺς τρεῖς εἰς ἅπαξ εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἡ κάμινος ἦν διάπυρος κατὰ τὴν θερμασίαν αὐτῆς ἐπταπλασίως, καὶ ὅτε αὐτοὺς ἐνεβάλοσαν, οἱ μὲν ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ἦσαν ὑπεράνω αὐτῶν, οἱ δὲ ὑπέκαιον ὑποκάτωθεν αὐτῶν νάφθαν καὶ στιππύον καὶ πίσσαν καὶ κληματίδα. [47] καὶ διεχεῖτο ἡ φλὸξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις τεσσαράκοντα ἐννέα [48] καὶ διεξώδευσε καὶ ἐνεπύρισεν οὓς εὗρε περὶ τὴν κάμινον τῶν Χαλδαίων. [49] ἄγγελος δὲ κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Αζαριαν εἰς τὴν κάμινον καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου [50] καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡσεὶ πνεῦμα δρόσου διασυρίζον, καὶ οὐχ ἥψατο αὐτῶν καθόλου τὸ πῦρ καὶ οὐκ ἐλύπησε καὶ οὐ παρηνώχλησεν αὐτούς. [51] ᾽Αναλαβόντες δὲ οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ὕμνουν καὶ ἐδόξαζον καὶ εὐλόγουν καὶ ἐξύψουν τὸν θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ λέγοντες [52] Εὐλογητὸς εἶ, κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν,καὶ αἰνετὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας,καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης σου τὸ ἅγιονκαὶ ὑπεραινετὸν καὶ ὑπερυψωμένον εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. [53] εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης σουκαὶ ὑπερυμνητὸς καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας. [54] εὐλογητὸς εἶ ἐπὶ θρόνου τῆς βασιλείας σουκαὶ ὑμνητὸς καὶ ὑπερυψωμένος εἰς τοὺς

[44] https://theotex.org/septuaginta/daniel_theod/daniel_theod_3.html (12/12/2024)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αἰῶνας. [55] εὐλογητὸς εἶ, ὁ βλέπων ἀβύσσους καθήμενος ἐπὶ χερουβιμ,καὶ αἰνετὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας. [56] εὐλογητὸς εἶ ἐν τῷ στερεώματικαὶ ὑμνητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας. [57] εὐλογεῖτε, πάντα τὰ ἔργα τοῦ κυρίου, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [58] εὐλογεῖτε, οὐρανοί, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [59] εὐλογεῖτε, ἄγγελοι κυρίου, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [60] εὐλογεῖτε, ὕδατα πάντα τὰ ἐπάνω τοῦ οὐρανοῦ, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [61] εὐλογεῖτε, πᾶσαι αἱ δυνάμεις κυρίου, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [62] εὐλογεῖτε, ἥλιος καὶ σελήνη, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [63] εὐλογεῖτε, ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [64] εὐλογεῖτε, πᾶς ὄμβρος καὶ δρόσος, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [65] εὐλογεῖτε, πάντα τὰ πνεύματα, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [66] εὐλογεῖτε, πῦρ καὶ καῦμα, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [67] εὐλογεῖτε, ῥῖγος καὶ ψῦχος, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [68] εὐλογεῖτε, δρόσοι καὶ νιφετοί, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [69] εὐλογεῖτε, πάχναι καὶ χιόνες, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [70] εὐλογεῖτε, νύκτες καὶ ἡμέραι, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [71] εὐλογεῖτε, φῶς καὶ σκότος, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [72] εὐλογεῖτε, πάχναι καὶ χιόνες, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [73] εὐλογεῖτε, ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [74] εὐλογείτω ἡ γῆ τὸν κύριον·ὑμνείτω καὶ ὑπερυψούτω αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [75] εὐλογεῖτε, ὄρη καὶ βουνοί, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [76] εὐλογεῖτε, πάντα τὰ φυόμενα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [77] εὐλογεῖτε, θάλασσαι καὶ ποταμοί, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [78] εὐλογεῖτε, αἱ πηγαί, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [79] εὐλογεῖτε, κήτη καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν τοῖς ὕδασι, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [80] εὐλογεῖτε, πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [81] εὐλογεῖτε, τετράποδα καὶ θηρία τῆς γῆς, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [82] εὐλογεῖτε, οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [83] εὐλογεῖτε, Ισραηλ, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.84εὐλογεῖτε, ἱερεῖς, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [85] εὐλογεῖτε, δοῦλοι, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [86] εὐλογεῖτε, πνεύματα καὶ ψυχαὶ δικαίων, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [87] εὐλογεῖτε, ὅσιοι καὶ ταπεινοὶ καρδίᾳ, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [88] εὐλογεῖτε, Ανανια, Αζαρια, Μισαηλ, τὸν κύριον·ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας,ὅτι ἐξείλετο ἡμᾶς ἐξ ᾅδου καὶ ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ χειρὸς θανάτουκαὶ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ μέσου καιομένης φλογὸςκαὶ ἐκ τοῦ πυρὸς ἐλυτρώσατο ἡμᾶς. [89] ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι χρηστός,ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. [90] εὐλογεῖτε, πάντες οἱ σεβόμενοι τὸν θεὸν τῶν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

θεῶν·ὑμνεῖτε καὶ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τῶν αἰώνων. [91] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν βασιλέα ὑμνούντων αὐτῶν καὶ ἑστὼς ἐθεώρει αὐτοὺς ζῶντας, τότε Ναβουχοδονοσορ ὁ βασιλεὺς ἐθαύμασε καὶ ἀνέστη σπεύσας καὶ εἶπεν τοῖς φίλοις αὐτοῦ [92] ’Ιδοὺ ἐγὼ ὁρῶ ἄνδρας τέσσαρας λελυμένους περιπατοῦντας ἐν τῷ πυρί, καὶ φθορὰ οὐδεμία ἐγενήθη ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ ὅρασις τοῦ τετάρτου ὁμοίωμα ἀγγέλου θεοῦ. [93] καὶ προσελθὼν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν θύραν τῆς καμίνου τῆς καιομένης τῷ πυρὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς ἐξ ὀνόματος Σεδραχ, Μισαχ, Αβδεναγω οἱ παῖδες τοῦ θεοῦ τῶν θεῶν τοῦ ὑψίστου, ἐξέλθετε ἐκ τοῦ πυρός. οὕτως οὖν ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες ἐκ μέσου τοῦ πυρός. [94] καὶ συνήχθησαν οἱ ὕπατοι, τοπάρχαι καὶ ἀρχιπατριῶται καὶ οἱ φίλοι τοῦ βασιλέως καὶ ἐθεώρουν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, ὅτι οὐχ ἥψατο τὸ πῦρ τοῦ σώματος αὐτῶν, καὶ αἱ τρίχες αὐτῶν οὐ κατεκάησαν καὶ τὰ σαράβαρα αὐτῶν οὐκ ἠλλοιώθησαν, οὐδὲ ὀσμὴ τοῦ πυρὸς ἦν ἐν αὐτοῖς. [95] ὑπολαβὼν δὲ Ναβουχοδονοσορ ὁ βασιλεὺς εἶπεν Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ Σεδραχ, Μισαχ, Αβδεναγω, ὃς ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἔσωσε τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς ἐλπίσαντας ἐπ’ αὐτόν, τὴν γὰρ προσταγὴν τοῦ βασιλέως ἠθέτησαν καὶ παρέδωκαν τὰ σώματα αὐτῶν εἰς ἐμπυρισμόν, ἵνα μὴ λατρεύσωσι μηδὲ προσκυνήσωσι θεῷ ἑτέρῳ ἀλλ’ ἢ τῷ θεῷ αὐτῶν· [96] καὶ νῦν ἐγὼ κρίνω ἵνα πᾶν ἔθνος καὶ πᾶσαι φυλαὶ καὶ πᾶσαι γλῶσσαι, ὃς ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸν κύριον τὸν θεὸν Σεδραχ, Μισαχ, Αβδεναγω, διαμελισθήσεται καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ δημευθήσεται, διότι οὐκ ἔστιν θεὸς ἕτερος ὃς δυνήσεται ἐξελέσθαι οὕτως. [97] οὕτως οὖν ὁ βασιλεὺς τῷ Σεδραχ, Μισαχ, Αβδεναγω ἐξουσίαν δοὺς ἐφ’ ὅλης τῆς χώρας κατέστησεν αὐτοὺς ἄρχοντας. (German Bible Society[v])

4

Nabukondonozori aganîra ebilôrho byâge

[1] Niono Nabukondonozori, nabîre ntûlwîre omu mwâni erhi nanjagalire obugale omu bwâmi bwâni, [2] ecilôrho c'ecirhangâzo canacinyishira, canyôbohya, nakazifudukafuduka aha ncingo n'ebyôla byanyishiraga omu irhwe byangezamwo omusisi, [3] Nanaciyâliza irhegeko ly'okuhamagala abarhimanya bôshi b'omu Babiloni nti bayishe bampugulire ecôla cilôrho. [4] Oku bundi, banaciyisha bayishire abagula, abashonga n'abalaguzi bâge kuguma n'abandi Banya-Kaldeya n'abalaguza; nanacibabwîriza ecilôrho câni ci kwônene barhahashaga okucimpugûlira. [5] Cabuzinda Daniyeli anaciyisha emwâni, ye onadesiragwe Baltazari, oku izîno lya Nyamuzinda wâni ye naligimwo abandi bazimu bôshi, nanacimubwîra ecôla cilôrho. [6] Nanacimubwîra nti wâni Baltazari, we mukulu omu bashonga, nnama-nyire oku omûka gwa Nyamuzinda mutagatîfu gukulimwo, na ntà ihwe lyankakuyâbira, derhaga ebirhangâzo nàbwîne omu kulôrha,

---

[v] **1.43** https: / /www.academic-bible.com/en/online-bibles/septuagint-lxx/read-the-bible-text/bibel/text/lesen/stelle / 27 / 30001 / 39999/ch/cf901f6ce048aec233f8ae8ea3c1a5cd / (2.1.2021)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

onabihugûle. [7] Alaga ebi nakazâgibona omu irhwe erhi nnangwishîre: ala oku nanacibona omurhi mulîmuli omu kagarhî k'igulu. [8] Ogwôla murhi gwanacilihûka, gwanazibuha, gwanahikira omu nkuba karhî, gwanakazibonekana omu mpande zôshi z'igulu. [9] Gwali gugwêrhe ebyâsi binjinja, n'amalehe gâgo gàli manji bwenêne, gwakazilisa abantu bôshi, ensimba z'erubala zakayishibêra omu cihôho câgo, ebinyunyi by'e malunga byakarhêra omu mashami gâgo, ntà kantu kazîne karhayishigikazigulyakwo. [10] Ebyôla bilôrho byakazingera omu irhwe amango nali ngwishîre oku ncingo na kandi Omulanzi mutagatîfu amanuka emalunga. [11] Anaciyakûza n'izù linene aderha erhi: Mukube ogwôla murhi munatwe amashami gâgwomurhenzekwo ebyâsi byôshi, munakwêbe kulî amalehe gâgo; ensimba ziyâke zirhenge omu cihâho câgo, n'enyunyi zirhenge omu mashami gâgo. [12] Ci kwônene mulekere ekuzimu, ecikundukundu c'emizi yago, ci cibè ci-shweke n'ebyuma n'emiringa, omwôla lubala lw'omu mashwa, gukazidomererwa n'olumè lw'emalunga, gunakazilya bôshi n'ensimba ebyâsi by'erubala. [13] Omurhima gwago gurhacibaga murhima gwa muntu, guhâbwe omurhima gw'ensimba na byanda nda bigere erhi eyôsire ntyôla. [14] Okwôla kwajirwa n'irhegeko ly'Abalanzi, n'ebyôla byôshi byakolwa n'a-batakatifu, lyo abazîne bamanya oku Ow'Enyanya agwêrhe obuhashe oku bwâmi bw'eno igulu, anabuhe oyu alonzize n'omwîrhôhye bwenêne omu bantu anamuyimuse. [15] Co cilôrho nabonaga ecôla niono mwâmi Nabukondonozori; nâwe wâni Baltazari orhuhugulirage co ebwa kubà ntâye w'omu balenga b'omu cihugo câni wankahasha okucimpugûlira; ci kwônene wêhe wanahasha, bulya bukengêre bwa ba Nyamuzinda batagatîfu bukubamwo.

Daniyeli ahugûla ebyo bilôrho

[16] Okubundi, Daniyeli ye odesiragwe Baltazari arhangihulika kasanzi, enkengêro zamujà kulî. Mwâmi ashubiriza aderha erhi: Omanye wâni Baltazari, ecôla cilôrho n'okucibugûla kwankanakubeza obukengêre. Baltazari anacishuza erhi: Yâgirwa Nnâhamwirhu, eci cilôrho cije oku bashombanyi bâwe, n'okucihugûla kuje oku banzi bâwe. [17] Ogwôla mûrhi wabonaga gwakula gunaba murhi muzibu n'irhwerhwe lyâgwo lihikira omu nkuba karhî, kandi gwakazibonekana omu igulu lyôshi; [18] ogwôla murhi gwàli gugwêrhe ebyâsi binjinja n'amalehe manji, ogwôla murhi gwàli kwo ebiryo by'abantu bôshi, n'ogu ensimba zakazâgiyishibêra omu cihôho câgo n'enyunyi z'e malunga zakazibêra omu mashami gâgo. [19] Ogwôla murhi ali we, Yâgirwa Mwâmi, wabîre mukulu wanazibuha, wanacikula buzira kuhusa kuhika wahika omu nkuba karhî n'obwâmi bwâwe bwahika oku buzindazinda bw'igulu. [20] N'oyôla mulanzi, oyôla mutagatîfu mwâmi anabonaga ayandagala empingu anaderha erhi: mukube omurhi munagushandâze; ci kwônene mulekere ekuzimu ecigundu n'emizi y'ogwôla murhi, munagubohe n'omugozi gw'ecûma n'ogw'omulinga omu lubala lw'omu mashwa; erhi ci kwônene gukaziyôrha gwanywa olumè lw'omu nkuba, gulame haguma n'ensimba z'omu mashwa kuhika amango gàli nda gahike. [21] Alaga okuhugûlwa kwâco nako, yâgirwa mwâmi, n'irhegeko ly'Ow'Enyanya lyagwârha Nnawîrhu mwâmi. [22] Bakulibirhakwo omu karhî k'abantu ogendilama

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu karhî k'ensimba z'erubala, bakazikuha eci walya nka kula banalisa enkafu, wanalobe n'olumè lwarhenga oku nkuba na mango nda gahwa erhi onali ntyôla kuhika olinde omanya oku Ow'Enyanya bwenêne agwêrhe obuhashe oku mâmi g'abantu hanola igulu n'oku ye ohâna obwâmi emwa ngasi oyu analonzize. [23] N'akaba barhegesire okuleka ecigundu c'ogwôla murhi kuli kuderha oku obwâmi bwâwe bwashubizibuha amango wanayêmêre oku empingu yo oburhegesi buhubuka. [24] Co cirhumire yâgirwa nnawîrhu mwâmi, nkuhûna ntyâla: ihano lyâni liyumvîkane emunda oli: orhenzagye ebyâha byâwe omu kujira ebishingânîne[w] n'amabî gâwe omu kukazibêra abarhindibusire obwonjo, nkaba okwôla kwanarhuma omurhûla gwâwe gushub'ilîha.»

Ebilôrho byayunjula

[25] Okwôla kwôshi kwanaciyishira mwâmi Nabukondonozori. [26] Erhi kugera myêzi ikumi n'ibirhi, mpu aja acigeza-geza omu bwâmi bw'e Babiloni, [27] mwâmi aderha, erhi: «K'arhali cihugo ca Babiloni ecîra, Babiloni munene bwenêne oyu niene nayûbakaga nti mwo nadêkereza obwâmi bwâni n'obuhashe bwâni, kandi nti abè irenge ly'obukulu bwâni?»[x] [28] Oku acidwîrhe aderha ntyâla izù lyanacihona empingu lyanaciderha erhi: «Wàbwîzirwe wâni mwâmi Nabukondonozori oku obwâmi bwâwe bwakunyazirwe, [29] wâlibirhwakwo omu karhî k'abantu ogendilama haguma n'ensimba z'erubala, bakazikuha ebiryo nka kula banakazilisa enkafu; amango gali nda gâgera kuli we kuhika omanye oku Ow'Enyanya agwêrhe obuhashe oku mâmi g'abantu n'oku oyu alonzize ye anabuhà.» [30] Muli akwôla kasanzi ebyaderhagwa kuli Nabukondonozori byanacibà; anacilibirhwakwo omu karhî k'abantu, anacikazilya olubala nka nkafu n'omubiri gwâge gwakaziloba n'olumè lw'oku nkuba, emvîri zàmuli oku irhwe zashalama nka mashala g'oku byubi by'enyunda n'enyunu zâge zalihûka nka za rhunyunyi. [31] Ci erhi ensiku ziba zamagera, niono Nabukondonozori nanaciyinamulira amasù empingu, obukengêre bwâni bwangàlukira. Nanaciharâmya Ow'Enyanya bwenêne, nakuza nanavuga omunkwa emwa olyala Obâho ensiku zôshi, oyu obuhashe bwâge buli bw'ensiku n'amango n'oyu obwâmi bwâge buli bwa kurhenga oku iburha kujà oku lindi. [32] Kuli ye abantu b'omu igulu lyôshi bali busha embere zâge; anajire oku anasimire haguma n'omurhwe gwâge gw'empingu, haguma n'abantu ba hanôla igulu, ntâye wankarhanga okuboko kwâge nîsi okumubwîra, erhi: «Kurhi oku wajira?» [33] Muli akôla kanya kwonêne, obukengêre bwanacingalukira; irenge n'obugale byagalula obukuze bw'obwâmi bwâni; abahanûzi bâni n'abarhambo bâni bashub'iyish'impûna, banacinshubiza omu bwâmi bwâni, n'obuhashe bwâni bwayûshuka bwenêne. [34] Bunôla niono, mwâmi Nabukondonozori, namaharâmya, namakuza namavuga n'omunkwa emwa Omwâmi w'empingu, oyu emikolo yâge

---

[w] **4.24** Ebishingânîne, kuli kujira ebijiro by'obushinganyanya, kwo kuderha burhabâle oku bakenyi.

[x] **4.27** Aga mandiko gayêrekîne gurhi mwâmi agwêrhe obucîbone burhagwerhî Iugero. Ecihugo ca Babiloni càli cibonekîne nka lwiganyo lukulu lw'igulu. Cikwône càkasherêzîbwe dubaduha. Olwo lwiganyo Iuli lwakuyêrekana okugayaguzibwa kw'obucîbone bwâge. Obo bucîbone. babuhu-rhaza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yôshi eri y'okuli n'enjira zâge zishingânîne, Ye oli n'obuhashe bw'okuhurhaza abagenda bacîjêgêga n'obucîbone.

Daniel 4

1 אֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר שְׁלֵה הֲוֵית בְּבֵיתִי וְרַעְנַן בְּהֵיכְלִי׃ 2 חֶלֶם חֲזֵית וְיַדְחֲלַנֵּנִי וְהַרְהֹרִין עַל־מִשְׁכְּבִי וְחֶזְוֵי רֵאשִׁי
יְבַהֲלֻנַּנִי׃ 3 וּמִנִּי שִׂים טְעֵם לְהַנְעָלָה קֳדָמַי לְכָל חַכִּימֵי בָבֶל דִּי־פִשְׁרָ חֶלְמָא יְהוֹדְעֻנַנִי׃ 4 בֵּאדַיִן עָלִלִין חַרְטֻמַיָּא
אָשְׁפַּיָּא כַּשְׂדָּיֵא וְגָזְרָיֵא וְחֶלְמָא אָמַר אֲנָהּ קֳדָמֵיהוֹן וּפִשְׁרֵהּ לָא־מְהוֹדְעִין לִי׃ 5 וְעַד אָחֳרִין עַל קָדָמַי דָּנִיֵּאל דִּי־שְׁמֵהּ
בֵּלְטְשַׁאצַּר כְּשֵׁם אֱלָהִי וְדִי רוּחַ־אֱלָהִין קַדִּישִׁין בֵּהּ וְחֶלְמָא קָדָמוֹהִי אֲמַרֶת׃ 6 בֵּלְטְשַׁאצַּר רַב חַרְטֻמַיָּא דִּי | אֲנָה
יְדַעְתְּ דִּי רוּחַ אֱלָהִין קַדִּישִׁין בָּךְ וְכָל־רָז לָא־אָנֵס לָךְ חֶזְוֵי חֶלְמִי דִּי־חָזֵית וּפִשְׁרֵהּ אֱמַר׃ 7 וְחֶזְוֵי רֵאשִׁי עַל־מִשְׁכְּבִי
חָזֵה הֲוֵית וַאֲלוּ אִילָן בְּגוֹא אַרְעָא וְרוּמֵהּ שַׂגִּיא׃ 8 רְבָה אִילָנָא וּתְקֶף וְרוּמֵהּ יְמֵטָא לִשְׁמַיָּא וַחֲזוֹתֵהּ לְסוֹף
כָּל־אַרְעָא׃ 9 עָפְיֵהּ שַׁפִּיר וְאִנְבֵּהּ שַׂגִּיא וּמָזוֹן לְכֹלָּא־בֵהּ תְּחוֹתוֹהִי תַּטְלֶל | חֵיוַת בָּרָא וּבְעַנְפּוֹהִי יְדָרוֹן צִפְּרֵי שְׁמַיָּא
וּמִנֵּהּ יְתִזִין כָּל־בִּשְׂרָא׃ 10 חֲזֵה הֲוֵית בְּחֶזְוֵי רֵאשִׁי עַל־מִשְׁכְּבִי וַאֲלוּ עִיר וְקַדִּישׁ מִן־שְׁמַיָּא נָחֵת׃ 11 קְרֵא בְחַיִל וְכֵן
אָמַר גִּדּוּ אִילָנָא וְקַצּוּ עַנְפּוֹהִי אַתְּרוּ עָפְיֵהּ וּבַדְּרוּ אִנְבֵּהּ תְּנֵד חֵיוָתָא מִן־תְּחוֹתּוֹהִי וְצִפְּרַיָּא מִן־עַנְפּוֹהִי׃ 12 בְּרַם עִקַּר
שָׁרְשׁוֹהִי בְּאַרְעָא שְׁבֻקוּ וּבְאֶסוּר דִּי־פַרְזֶל וּנְחָשׁ בְּדִתְאָא דִּי בָרָא וּבְטַל שְׁמַיָּא יִצְטַבַּע וְעִם־חֵיוָתָא חֲלָקֵהּ בַּעֲשַׂב
אַרְעָא׃ 13 לִבְבֵהּ מִן־אֱנָשָׁא יְשַׁנּוֹן וּלְבַב חֵיוָה יְתְיְהֵב לֵהּ וְשִׁבְעָה עִדָּנִין יַחְלְפוּן עֲלוֹהִי׃ 14 בִּגְזֵרַת עִירִין פִּתְגָמָא
וּמֵאמַר קַדִּישִׁין שְׁאֵלְתָא עַד־דִּבְרַת דִּי יְנְדְּעוּן חַיָּא דִּי־שַׁלִּיט עִלָּיְא בְּמַלְכוּת אֱנָשָׁא וּלְמַן־דִּי יְצִבֵּא יְתִנַּנַּהּ וּשְׁפַל
אֱנָשִׁים יְקִים עֲלֵיהּ׃ 15 דְּנָהּ חֶלְמָא חֲזֵית אֲנָה מַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר וְאַנְתְּה בֵּלְטְשַׁאצַּר פִּשְׁרָא | אֱמַר כָּל־קֳבֵל דִּי |
כָּל־חַכִּימֵי מַלְכוּתִי לָא־יְכִלִין פִּשְׁרָא לְהוֹדָעֲתַנִי וְאַנְתְּה כָּהֵל דִּי רוּחַ־אֱלָהִין קַדִּישִׁין בָּךְ׃ 16 אֱדַיִן דָּנִיֵּאל דִּי־שְׁמֵהּ
בֵּלְטְשַׁאצַּר אֶשְׁתּוֹמַם כְּשָׁעָה חֲדָה וְרַעְיֹנֹהִי יְבַהֲלֻנֵּהּ עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר בֵּלְטְשַׁאצַּר חֶלְמָא וּפִשְׁרָא אַל־יְבַהֲלָךְ עָנֵה
בֵלְטְשַׁאצַּר וְאָמַר מָרִי חֶלְמָא לְשָׂנְאָיךְ וּפִשְׁרֵהּ לְעָרִיךְ׃ 17 אִילָנָא דִּי חָזֵיתָ דִּי רְבָה וּתְקֶף וְרוּמֵהּ יְמֵטָא לִשְׁמַיָּא
וַחֲזוֹתֵהּ לְכָל־אַרְעָא׃ 18 וְעָפְיֵהּ שַׁפִּיר וְאִנְבֵּהּ שַׂגִּיא וּמָזוֹן לְכֹלָּא־בֵהּ תְּחוֹתוֹהִי תְּדוּר חֵיוַת בָּרָא וּבְעַנְפּוֹהִי יִשְׁכְּנֻן צִפְּרֵי
שְׁמַיָּא׃ 19 אַנְתְּה־הוּא מַלְכָּא דִּי רְבֵית וּתְקֶפְתְּ וּרְבוּתָךְ רְבַת וּמְטַת לִשְׁמַיָּא וְשָׁלְטָנָךְ לְסוֹף אַרְעָא׃ 20 וְדִי חֲזָה מַלְכָּא
עִיר וְקַדִּישׁ נָחֵת | מִן־שְׁמַיָּא וְאָמַר גִּדּוּ אִילָנָא וְחַבְּלוּהִי בְּרַם עִקַּר שָׁרְשׁוֹהִי בְּאַרְעָא שְׁבֻקוּ וּבְאֶסוּר דִּי־פַרְזֶל וּנְחָשׁ
בְּדִתְאָא דִּי בָרָא וּבְטַל שְׁמַיָּא יִצְטַבַּע וְעִם־חֵיוַת בָּרָא חֲלָקֵהּ עַד דִּי־שִׁבְעָה עִדָּנִין יַחְלְפוּן עֲלוֹהִי׃ 21 דְּנָה פִּשְׁרָא
מַלְכָּא וּגְזֵרַת עִלָּיְא הִיא דִּי מְטַת עַל־מָרִי מַלְכָּא׃ 22 וְלָךְ טָרְדִין מִן־אֱנָשָׁא וְעִם־חֵיוַת בָּרָא לֶהֱוֵה מְדֻרָךְ וְעִשְׂבָּא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

כְתוֹרִין ׀ לָךְ יִטְעֲמוּן וּמְטַל שְׁמַיָּא לָךְ מְצַבְּעִין וְשִׁבְעָה עִדָּנִין יַחְלְפוּן עֲלָיִךְ עַד דְּי־תִנְדַּע דְּי־שַׁלִּיט עִלָּיָא בְּמַלְכוּת
אֱנָשָׁא וּלְמַן־דְּי יְצִבֵּא יִתְּנִנַּהּ׃ 23וְדִי אֲמַרוּ לְמִשְׁבַּק עִקַּר שָׁרְשׁוֹהִי דִּי אִילָנָא מַלְכוּתָךְ לָךְ קַיָּמָה מִן־דִּי תִנְדַּע דְּי
שַׁלְטָן שְׁמַיָּא׃ 24לָהֵן מַלְכָּא מְלָכִי יִשְׁפַּר עֲלָיִךְ וְחַטָיְךְ בְּצִדְקָה פְּרָק וַעֲוָיָתָךְ בְּמִחַן עֲנָיִן הֵן תֶּהֱוֵא אַרְכָה
לִשְׁלְוָתָךְ׃ 25כָּלָּא מְטָא עַל־נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא׃ פ

26לִקְצָת יַרְחִין תְּרֵי־עֲשַׂר עַל־הֵיכַל מַלְכוּתָא דִּי בָבֶל מְהַלֵּךְ הֲוָה׃ 27עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר הֲלָא דָא־הִיא בָּבֶל רַבְּתָא
דִּי־אֲנָה בְנֵיתַהּ לְבֵית מַלְכוּ בְּתֻקֶף חִסְנִי וְלִיקָר הַדְרִי׃ 28עוֹד מִלְתָא בְּפֻם מַלְכָּא קָל מִן־שְׁמַיָּא נְפַל לָךְ אֱמְרִין
נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא מַלְכוּתָה עֲדָת מְנָךְ׃ 29וּמִן־אֱנָשָׁא לָךְ טָרְדִין וְעִם־חֵיוָת בָּרָא מְדָרָךְ עִשְׂבָּא כְתוֹרִין לָךְ יְטַעֲמוּן
וְשִׁבְעָה עִדָּנִין יַחְלְפוּן עֲלָיִךְ עַד דְּי־תִנְדַּע דְּי־שַׁלִּיט עִלָּיָא בְּמַלְכוּת אֱנָשָׁא וּלְמַן־דְּי יְצִבֵּא יִתְּנִנַּהּ׃ 30בַּהּ־שַׁעֲתָא
מִלְתָא סָפַת עַל־נְבוּכַדְנֶצַּר׃ וּמִן־אֱנָשָׁא טְרִיד וְעִשְׂבָּא כְתוֹרִין יֵאכֻל וּמִטַּל שְׁמַיָּא גִּשְׁמֵהּ יִצְטַבַּע עַד דִּי שַׂעְרֵהּ
כִּנְשְׁרִין רְבָה וְטִפְרוֹהִי כְצִפְּרִין׃ 31וּלְקִצָּת יוֹמַיָּא אֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר עֵינַי ׀ לִשְׁמַיָּא נְטֻלַת וּמַנְדְּעִי עֲלַי יְתוּב
וּלְעִלָּיָא בָּרְכֵת וּלְחַי עָלְמָא שַׁבְּחֵת וְהַדְּרֵת דִּי שָׁלְטָנֵהּ שָׁלְטָן עָלַם וּמַלְכוּתֵהּ עִם־דָּר וְדָר׃ 32וְכָל־דָּאָרֵי אַרְעָא כְּלָה
חֲשִׁיבִין וּכְמִצְבְּיֵהּ עָבֵד בְּחֵיל שְׁמַיָּא וְדָאָרֵי אַרְעָא וְלָא אִיתַי דִּי־יְמַחֵא בִידֵּהּ וְיֵאמַר לֵהּ מָה עֲבַדְתְּ׃ 33בֵּהּ־זִמְנָּא
מַנְדְּעִי ׀ יְתוּב עֲלַי וּלְיַקַר מַלְכוּתִי הַדְרִי וְזִיוִ יְתוּב עֲלַי וְלִי הַדָּבְרֵי וְרַבְרְבָנֵי יְבַעְוֹן וְעַל־מַלְכוּתִי הָתְקְנַת וּרְבוּ יַתִּירָה
הְוֹסְפַת לִי׃ 34כְּעַן אֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר מְשַׁבַּח וּמְרוֹמֵם וּמְהַדַּר לְמֶלֶךְ שְׁמַיָּא דִּי כָל־מַעֲבָדוֹהִי קְשׁוֹט וְאׇרְחָתֵהּ דִּין וְדִי
מַהְלְכִין בְּגַוָּה יָכֵל לְהַשְׁפָּלָה׃ פ

ΔΑΝΙΗΛ 4

1 2 3 [4]῾Ετους ὀκτωκαιδεκάτου τῆς βασιλείας Ναβουχοδονοσορ εἶπεν Εἰρηνεύων ἤμην ἐν τῷ οἴκῳ μου καὶ εὐθηνῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου μου. 5ἐνύπνιον εἶδον καὶ εὐλαβήθην, καὶ φόβος μοι ἐπέπεσεν. 6 7 8 9 [10] ἐκάθευδον καὶ ἰδοὺ δένδρον ὑψηλὸν φυόμενον ἐπὶ τῆς γῆς· ἡ ὅρασις αὐτοῦ μεγάλη, καὶ οὐκ ἦν ἄλλο ὅμοιον αὐτῷ. [11] καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ μεγάλη· ἡ κορυφὴ αὐτοῦ ἤγγιζεν ἕως τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ ἕως τῶν νεφελῶν πληροῦν τὰ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ, ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐν αὐτῷ ᾤκουν καὶ ἐφώτιζον πᾶσαν τὴν γῆν. [12] οἱ κλάδοι αὐτοῦ τῷ μήκει ὡς σταδίων τριάκοντα, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ ἐσκίαζον πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, καὶ ἐν αὐτῷ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐνόσσευον· ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς καὶ ἀγαθὸς καὶ ἐχορήγει πᾶσι τοῖς ζῴοις. [13] ἐθεώρουν ἐν τῷ ὕπνῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἄγγελος ἀπεστάλη ἐν ἰσχύι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ [14] καὶ ἐφώνησε καὶ εἶπεν αὐτῷ ᾽Εκκόψατε αὐτὸ καὶ καταφθείρατε αὐτό· προστέτακται γὰρ ἀπὸ τοῦ ὑψίστου ἐκριζῶσαι καὶ ἀχρειῶσαι αὐτό. [15] καὶ οὕτως εἶπε ᾽Ρίζαν μίαν ἄφετε αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ, ὅπως μετὰ τῶν θηρίων τῆς γῆς ἐν τοῖς ὄρεσι χόρτον ὡς βοῦς νέμηται· [16] καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀλλοιωθῇ, καὶ ἑπτὰ ἔτη βοσκηθῇ σὺν αὐτοῖς, [17] ἕως ἂν γνῷ τὸν κύριον τοῦ οὐρανοῦ ἐξουσίαν ἔχειν πάντων τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅσα ἂν θέλῃ, ποιεῖ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐν αὐτοῖς. [17a] ἐνώπιόν μου ἐξεκόπη ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, καὶ ἡ καταφθορὰ αὐτοῦ ἐν ὥρᾳ μιᾷ τῆς ἡμέρας, καὶ οἱ κλάδοι αὐτοῦ ἐδόθησαν εἰς πάντα ἄνεμον, καὶ εἰλκύσθη καὶ ἐρρίφη· καὶ τὸν χόρτον τῆς γῆς μετὰ τῶν θηρίων τῆς γῆς ἤσθιε καὶ εἰς φυλακὴν παρεδόθη καὶ ἐν πέδαις καὶ ἐν χειροπέδαις χαλκαῖς ἐδέθη ὑπ᾽ αὐτῶν. σφόδρα ἐθαύμασα ἐπὶ πᾶσι τούτοις, καὶ ὁ ὕπνος μου ἀπέστη ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. [18] καὶ ἀναστὰς τὸ πρωὶ ἐκ τῆς κοίτης μου ἐκάλεσα τὸν Δανιηλ τὸν ἄρχοντα τῶν σοφιστῶν καὶ τὸν ἡγούμενον τῶν κρινόντων τὰ ἐνύπνια καὶ διηγησάμην αὐτῷ τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὑπέδειξέ μοι πᾶσαν τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ. [19] μεγάλως δὲ ἐθαύμασεν ὁ Δανιηλ, καὶ ὑπόνοια κατέσπευδεν αὐτόν, καὶ φοβηθεὶς τρόμου λαβόντος αὐτὸν καὶ ἀλλοιωθείσης τῆς ὁράσεως αὐτοῦ κινήσας τὴν κεφαλὴν ὥραν μίαν ἀποθαυμάσας ἀπεκρίθη μοι φωνῇ πραείᾳ Βασιλεῦ, τὸ ἐνύπνιον τοῦτο τοῖς μισοῦσί σε καὶ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐπέλθοι. [20] τὸ δένδρον τὸ ἐν τῇ γῇ πεφυτευμένον, οὗ ἡ ὅρασις μεγάλη, σὺ εἶ, βασιλεῦ. [21] καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὰ νοσσεύοντα ἐν αὐτῷ· ἡ ἰσχὺς τῆς γῆς καὶ τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν γλωσσῶν πασῶν ἕως τῶν περάτων τῆς γῆς καὶ πᾶσαι αἱ χῶραι σοὶ δουλεύουσι. [22] τὸ δὲ ἀνυψωθῆναι τὸ δένδρον ἐκεῖνο καὶ ἐγγίσαι τῷ οὐρανῷ καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ ἅψασθαι τῶν νεφελῶν· σύ, βασιλεῦ, ὑψώθης ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς, ὑψώθη σου ἡ καρδία ὑπερηφανίᾳ καὶ ἰσχύι τὰ πρὸς τὸν ἅγιον καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ· τὰ ἔργα σου ὤφθη, καθότι ἐξερήμωσας τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ λαοῦ τοῦ ἡγιασμένου. [23] καὶ ἡ ὅρασις, ἣν εἶδες, ὅτι ἄγγελος ἐν ἰσχύι ἀπεστάλη παρὰ τοῦ κυρίου καὶ ὅτι εἶπεν ἐξᾶραι τὸ δένδρον καὶ ἐκκόψαι· ἡ κρίσις τοῦ θεοῦ τοῦ μεγάλου ἥξει ἐπὶ σέ, [24] καὶ ὁ ὕψιστος καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἐπὶ σὲ κατατρέχουσιν· [25] εἰς φυλακὴν ἀπάξουσί σε καὶ εἰς τόπον ἔρημον ἀποστελοῦσί σε. [26] καὶ ἡ ῥίζα τοῦ δένδρου ἡ ἀφεθεῖσα, ἐπεὶ οὐκ ἐξερριζώθη· ὁ τόπος τοῦ θρόνου σού σοι συντηρηθήσεται εἰς καιρὸν καὶ ὥραν. ἰδοὺ ἐπὶ σὲ ἑτοιμάζονται καὶ μαστιγώσουσί σε καὶ ἐπάξουσι τὰ κεκριμένα ἐπὶ σέ. [27] κύριος ζῇ ἐν οὐρανῷ, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐπὶ πάσῃ τῇ γῇ· αὐτοῦ δεήθητι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν σου καὶ πάσας τὰς ἀδικίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι, ἵνα ἐπιείκεια δοθῇ σοι καὶ πολυήμερος γένῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας σου, καὶ μὴ καταφθείρῃ σε. τούτους τοὺς λόγους ἀγάπησον· ἀκριβὴς γάρ μου ὁ λόγος, καὶ πλήρης ὁ χρόνος σου. [28] καὶ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν λόγων Ναβουχοδονοσορ, ὡς ἤκουσε τὴν κρίσιν τοῦ ὁράματος, τοὺς λόγους ἐν τῇ καρδίᾳ συνετήρησε.— [29] καὶ μετὰ μῆνας δώδεκα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως μετὰ πάσης τῆς δόξης αὐτοῦ περιεπάτει καὶ ἐπὶ τῶν πύργων αὐτῆς διεπορεύετο [30] καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν Αὕτη ἐστὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ ᾠκοδόμησα, καὶ οἶκος βασιλείας μου ἐν ἰσχύι κράτους μου κληθήσεται εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου. [31] καὶ ἐπὶ συντελείας τοῦ λόγου αὐτοῦ φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἤκουσε Σοὶ λέγεται, Ναβουχοδονοσορ βασιλεῦ, ἡ βασιλεία Βαβυλῶνος ἀφῄρηταί σου καὶ ἑτέρῳ δίδοται, ἐξουθενημένῳ ἀνθρώπῳ ἐν τῷ οἴκῳ σου· ἰδοὺ ἐγὼ καθίστημι αὐτὸν ἐπὶ τῆς βασιλείας σου, καὶ τὴν ἐξουσίαν σου καὶ τὴν δόξαν σου καὶ τὴν τρυφήν σου παραλήψεται, ὅπως ἐπιγνῷς ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται δώσει αὐτήν· ἕως δὲ ἡλίου ἀνατολῆς βασιλεὺς ἕτερος εὐφρανθήσεται ἐν τῷ οἴκῳ σου καὶ κρατήσει τῆς δόξης σου καὶ τῆς ἰσχύος σου καὶ τῆς ἐξουσίας σου. [32] καὶ οἱ ἄγγελοι διώξονταί

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

σε ἐπὶ ἔτη ἑπτά, καὶ οὐ μὴ ὀφθῇς οὐδ᾽ οὐ μὴ λαλήσῃς μετὰ παντὸς ἀνθρώπου· χόρτον ὡς βοῦν σε ψωμίσουσι, καὶ ἀπὸ τῆς χλόης τῆς γῆς ἔσται ἡ νομή σου· ἰδοὺ ἀντὶ τῆς δόξης σου δήσουσί σε, καὶ τὸν οἶκον τῆς τρυφῆς σου καὶ τὴν βασιλείαν σου ἕτερος ἕξει. [33] ἕως δὲ πρωὶ πάντα τελεσθήσεται ἐπὶ σέ, Ναβουχοδονοσορ βασιλεῦ Βαβυλῶνος, καὶ οὐχ ὑστερήσει ἀπὸ πάντων τούτων οὐθέν.— [33a] ἐγὼ Ναβουχοδονοσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἑπτὰ ἔτη ἐπεδήθην· χόρτον ὡς βοῦν ἐψώμισάν με, καὶ ἀπὸ τῆς χλόης τῆς γῆς ἤσθιον. καὶ μετὰ ἔτη ἑπτὰ ἔδωκα τὴν ψυχήν μου εἰς δέησιν καὶ ἠξίωσα περὶ τῶν ἁμαρτιῶν μου κατὰ πρόσωπον κυρίου τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ καὶ περὶ τῶν ἀγνοιῶν μου τοῦ θεοῦ τῶν θεῶν τοῦ μεγάλου ἐδεήθην. [33b] καὶ αἱ τρίχες μου ἐγένοντο ὡς πτέρυγες ἀετοῦ, οἱ ὄνυχές μου ὡσεὶ λέοντος· ἠλλοιώθη ἡ σάρξ μου καὶ ἡ καρδία μου, γυμνὸς περιεπάτουν μετὰ τῶν θηρίων τῆς γῆς. ἐνύπνιον εἶδον, καὶ ὑπόνοιαί με εἰλήφασι, καὶ διὰ χρόνου ὕπνος με ἔλαβε πολὺς καὶ νυσταγμὸς ἐπέπεσέ μοι. [34] καὶ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν ἑπτὰ ἐτῶν ὁ χρόνος μου τῆς ἀπολυτρώσεως ἦλθε, καὶ αἱ ἁμαρτίαι μου καὶ αἱ ἄγνοιαί μου ἐπληρώθησαν ἐναντίον τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐδεήθην περὶ τῶν ἀγνοιῶν μου τοῦ θεοῦ τῶν θεῶν τοῦ μεγάλου, καὶ ἰδοὺ ἄγγελος εἷς ἐκάλεσέ με ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγων Ναβουχοδονοσορ, δούλευσον τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ τῷ ἁγίῳ καὶ δὸς δόξαν τῷ ὑψίστῳ· τὸ βασίλειον τοῦ ἔθνους σού σοι ἀποδίδοται. 35 [36] ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκατεστάθη ἡ βασιλεία μου ἐμοί, καὶ ἡ δόξα μου ἀπεδόθη μοι. [37] τῷ ὑψίστῳ ἀνθομολογοῦμαι καὶ αἰνῶ τῷ κτίσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰς θαλάσσας καὶ τοὺς ποταμοὺς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· ἐξομολογοῦμαι καὶ αἰνῶ, ὅτι αὐτός ἐστι θεὸς τῶν θεῶν καὶ κύριος τῶν κυρίων καὶ βασιλεὺς τῶν βασιλέων, ὅτι αὐτὸς ποιεῖ σημεῖα καὶ τέρατα καὶ ἀλλοιοῖ καιροὺς καὶ χρόνους ἀφαιρῶν βασιλείαν βασιλέων καὶ καθιστῶν ἑτέρους ἀντ᾽ αὐτῶν. [37a] ἀπὸ τοῦ νῦν αὐτῷ λατρεύσω, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ τρόμος εἴληφέ με, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους αὐτοῦ αἰνῶ· οἱ γὰρ θεοὶ τῶν ἐθνῶν οὐκ ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς ἰσχὺν ἀποστρέψαι βασιλείαν βασιλέως εἰς ἕτερον βασιλέα καὶ ἀποκτεῖναι καὶ ζῆν ποιῆσαι καὶ ποιῆσαι σημεῖα καὶ θαυμάσια μεγάλα καὶ φοβερὰ καὶ ἀλλοιῶσαι ὑπερμεγέθη πράγματα, καθὼς ἐποίησεν ἐν ἐμοὶ ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἠλλοίωσεν ἐπ᾽ ἐμοὶ μεγάλα πράγματα. ἐγὼ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς βασιλείας μου περὶ τῆς ψυχῆς μου τῷ ὑψίστῳ θυσίας προσοίσω εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ καὶ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσω, ἐγὼ καὶ ὁ λαός μου, τὸ ἔθνος μου καὶ αἱ χῶραί μου αἱ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ μου. καὶ ὅσοι ἐλάλησαν εἰς τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὅσοι ἂν καταληφθῶσι λαλοῦντές τι, τούτους κατακρινῶ θανάτῳ.— [37b] ἔγραψε δὲ ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονοσορ ἐπιστολὴν ἐγκύκλιον πᾶσι τοῖς κατὰ τόπον ἔθνεσι καὶ χώραις καὶ γλώσσαις πάσαις ταῖς οἰκούσαις ἐν πάσαις ταῖς χώραις ἐν γενεαῖς καὶ γενεαῖς Κυρίῳ τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ αἰνεῖτε καὶ θυσίαν καὶ προσφορὰν προσφέρετε αὐτῷ ἐνδόξως· ἐγὼ βασιλεὺς βασιλέων ἀνθομολογοῦμαι αὐτῷ ἐνδόξως, ὅτι οὕτως ἐποίησε μετ᾽ ἐμοῦ· ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐκάθισέ με ἐπὶ τοῦ θρόνου μου, καὶ τῆς ἐξουσίας μου καὶ τῆς βασιλείας μου ἐν τῷ λαῷ μου ἐκράτησα, καὶ ἡ μεγαλωσύνη μου ἀποκατεστάθη μοι. [y] [37c] Ναβουχοδονοσορ βασιλεὺς πᾶσι τοῖς ἔθνεσι καὶ πάσαις ταῖς χώραις καὶ πᾶσι τοῖς οἰκοῦσιν ἐν αὐταῖς· εἰρήνη ὑμῖν

[y] **4.37b** omulongo gulusibwe n'olufabe, erhi gwo gzarhengaga omu lundi lulimi; enumero erhalikwo binwa nka 1,2,3 kwo kuderha oku emyandiko yahera

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πληθυνθείη ἐν παντὶ καιρῷ. καὶ νῦν ὑποδείξω ὑμῖν τὰς πράξεις, ἃς ἐποίησε μετ᾽ ἐμοῦ ὁ θεὸς ὁ μέγας· ἔδοξε δέ μοι ἀποδεῖξαι ὑμῖν καὶ τοῖς σοφισταῖς ὑμῶν ὅτι ἔστι θεός, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ μεγάλα, τὸ βασίλειον αὐτοῦ βασίλειον εἰς τὸν αἰῶνα, ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς. καὶ ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς περὶ πάντων τῶν γενηθέντων αὐτῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τοῖς οὖσιν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

5

V. Olusiku lukulu lwa mwâmi Baltazari

[1] Mwâmi Baltazari anacilonza okujirira abakulu b'omu cihugo câge olusiku lukulu, byàli bihumbi by'abarhambo abanywesa idivayi, naye yêne alinywa bwinjinjà embere z'ebyôla bihumbi by'abantu, [2] Agôla mango bakazâgidôrhola oku idivayi, Baltazari arhegeka mpu bamulerhere rhulyâla rhubehe rhw'amasholo n'orhw'amarhale orhu îshe Nabukondonozori akûlaga omu kâ-Nyamuzinda k'e Yeruzalemu, mpu lyo naye anywêra muli rho bôshi n'abarhambo bâge, na bakâge n'ebiherula byâge, [3] Banaciyisha badwîrhe orhôla rhubehe rhw'amasholo n'orhw'amarhale rhwarhengaga omu kâ-Nyamuzinda k'e Yeruzalemu, banacirhangira okunywêra muli rhwo, Aligi mwâmi, abarhambo bâge, bakâge n'ebiherula byâge, [4] Banywa idivayi là, barhangira okukazi-kuza banyamuzinda b'amasholo, ab'amarhale, ab'omulinga n'ab'ecpuma n'ab'emirhi n'amabuye,

[5] Muli agôla mango hanacibonekana eminwe y'omuntu, eyajaga yayandika embere z'itara linene oku lukûta lwêru lw'omwôla bwâmi; Mwâmi anacibona okwôla kuboko kwakagiyandika, [6] Ahôla mwâmi arhemuka, enkengêro zâge zàgeramwo omusisi, yeshi àrhà ebirumbu n'amadwi gâge gakomanya, [7] Mwâmi anacihamagaza n'izù linene mpu bamulêrhere abalaguzi b'e Kaldeya n'abashonga bâyo; mwâmi abwîra abagula b'e Babiloni, erhi: Ngasi yeshi wakahashinsomera agâla mandiko akanampugûlira oku gadesire, namuyambisa ecishûli c'akaduku, mmuhîre olunigi lw'amasholo omu igosi, nnamujire abè ye wa kasharhu omu bwâmi bwâni. [8] Abagula bôshi banacijà omu nyumpa, ci barhahashaga okusoma ebyali biyandisirwe n'okubihugûlira mwâmi, [9] Oku bundi mwâmi Baltazari anacirhemuka bwenêne, akazigeramwo omusisi, n'abarhambo bâge bôshi bakazikomakomya. [10] Omwâmikazi anaciyumva okôla mwâmi anaderhaga n'abarhambo bâge, anacija mulya nyumpa bakazâgilira olusiku lukulu, omwâmikazi aderha, erhi: Yâgirwa, mwâmi, olame ensiku zôshi. Enkengêro zâwe zirharhemukaga orhanayôbohaga! [11] Haba muntu muguma wa munôla bwâmi bwaâwe, ajira obukengêre bwa banyamuzinda batagatîfu, amango sho acihali, babona muli oyôla muntu obukengêre, obumoleke n'oburhimanya buli nka obu-rhimanya bwa banyamuzinda. Oku bundi, mwâmi Nabukondonozori, yerigi sho, amujira murhambo w'abagula, abashonga b'e Kaldeya kuguma n'owa abalaguzi, [12] ebwa kubà oburhimanya bunene bwenêne, obumanye n'obukengêre bunji

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwali muli ye, ahasha okuhugûla ebilôrho, okubwîriza abantu oku birhankayumvîkana n'okubwîra abantu kurhi bajira oku mazìbu gôshi; ebyôla byàbonekana muli oyôla muntu, ye Daniyeli, na mwâmi amuyirika izîno lya Balthazari. Kuziga bahamagalage oyôla Daniyeli, âhugûlira mwâmi ecôla cilôrho!

13 Aho banahêka Daniyeli embere za mwâmi, Mwâmi abwîra Daniyeli erhi: «Ka we Daniyeli, wa
muli balya bagwârhagwa mpira e Yuda, balya larha wàli mwâmi arhenzagya mpira e Yuda?»
14 Nayumvîrhe baderha kuli we oku obukengêre bwa banyamuzinda bukubâmwo, n'oku
obumoleke; obukengêre n'oburhimanya bunene bwenêne bukubâmwo. 15 Bamâyisha badwîrhe
embere zâni abagula n'abalaguzi nti bayishinsomera agala mandiko banagampugûlire, ciru
barhâhashire okumpugûlira akantu. 16 Na niono nayumvîrhe baderha oku wanahasha okuhugûla
ebirhumvikini n'okumanyîsa ebizibuhire. Akaba wankahashisoma ebîra biyandisirwe
n'okumpugûlira kwo kuderha kuci, nânakuyambisa ecishûli c'akaduku, nnankuhire olunigi
lw'amasholo omu igosi, kandi wanaba we wakasharhu oku bukulu omu bwâmi bwâni.

17 Okubundi Daniyeli abwîra mwâmi erhi: «Oyôrhane ezôla ngalo zâwe, ohè n'owundi ebyôla
by'oluhembo lwâwe! Ci kwônene nasomera mwâmi agôla mandiko nankuhugulire gwo.
18 Yâgirwa, mwâmi, Nyamuzinda Ow'Enyanya bwenêne alihire sho Nabukondonozori obwâmi,
obukulu, irenge n'obuhashe. 19 N'obwôla bukulu amuhâga bwarhuma embaga, amashanja, n'aba
ngasi ndi-mi bàkazigeramwo omusisi embere zâge; akazâgiyîrha oyu analonzize, anala-mye oyu
analonzize; akazâgikuza oyu alonzize ananyâge oyu analonzize. 20 Ci erhi omurhima gwâge
gucicîkangalaza, gucîhêka enyanya n'erhi acidârhabala kuhika omu kucîbona, banacimurhenza
kuli erya ntebe y'obwâmi, ananyagwa n'irenge. 21 Banacimurhenza omu karhî k'abantu,
omurhima gwâge gwàba nka gwa nsimba, anagendicumbika ekarhî k'ensimba z'endogomi
z'erubala, bakazimulîsa n'ebyâsi nka nkafu, n'omubiri gwâge gwakazilobera embuga n'olumè
lw'oku nkuba, kuhika alinda amanya oku Nyamuzinda Ow'Enyanya bwenêne agwêrhe obuhashe
oku bwâmi bw'abantu, n.'oku ye oyîmika oyu analonzize. 22 Nâwe, we mugala wâge, wâni
Baltazari orharhôhizi omurhima gwâwe n'obwôla omanyire okwôla kwôshi. 23 Ci kwônene
walonzize okucijira mukulu kulusha Nyamuzinda w'empingu, wahûna banakulêrhera orhubehe
rhw'omu kâ-Nyamuzinda, nâwe n'abarhambo bâwe na bakâwe, n'ebiherula byâwe
mwànyweriremwo idivayi, wanaharâmya banyamuzinda b'amarhale, ab'amasholo, ab'omulinga,
ab'ecûma, ab'emirhi n'ab'amabuye, banyamuzinda barhabona, barhanayumva. Na Nyamuzinda
ofumbasire omûka gwâwe, okulanga omu majira gâwe gôshi orhamukuzagya. 24 Co carhumaga
orhumirwa okwôla kuboko, kwo kwanarhumaga agwôla mandiko gayandikwa. 25 Alaga ebyàli
biyandisirwe: Mené, Mené, Tekeli na Paresi.[z] 26 Yumvagya oku okwôla kudesire! Mené,
«kuganjwa». Nyamuzinda anaganjire obwâmi bwâwe amânabuyusa. 27 Tekeli «kugerwa»

[z] **5.25** Eno mwîrhu kwo kuderha oku ebyo binwa biri bya bwâlagale.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda anakugerire oku munzâni, abona oku oli ntâye. [28] Paresi «kugabwa» obwâmi bwâwe bwamâgabwa bwanahâbwa Abanya-Mêdi n'Abapersi.

[29] Okubundi Baltazari arhegeka mpu bayambise Daniyeli ecishûli c'akadu-ku, banacimuyambisa olunigi lw'amasholo omu igosi, kandi banaciyâliza omu cihugo oku ye okola oli wa kasharhu omu bwâmi. [30] Muli obwôla budufu mwônêne Baltazari, mwâmi w'Abanya-Kaldeya anigwa.

Daniel 5

1 בְּלְשַׁאצַּר מַלְכָּא עֲבַד לְחֶם רַב לְרַבְרְבָנוֹהִי אֶלֶף וְלָקֳבֵל אַלְפָּא חַמְרָא שָׁתֵה׃ 2 בְּלְשַׁאצַּר אֲמַר | בְּטְעֵם חַמְרָא
לְהַיְתָיָה לְמָאנֵי דַּהֲבָא וְכַסְפָּא דִּי הַנְפֵּק נְבוּכַדְנֶצַּר אֲבוּהִי מִן־הֵיכְלָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וְיִשְׁתּוֹן בְּהוֹן מַלְכָּא וְרַבְרְבָנוֹהִי
שֵׁגְלָתֵהּ וּלְחֵנָתֵהּ׃ 3 בֵּאדַיִן הַיְתִיו מָאנֵי דַּהֲבָא דִּי הַנְפְּקוּ מִן־הֵיכְלָא דִּי־בֵית אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וְאִשְׁתִּיו בְּהוֹן מַלְכָּא
וְרַבְרְבָנוֹהִי שֵׁגְלָתֵהּ וּלְחֵנָתֵהּ׃ 4 אִשְׁתִּיו חַמְרָא וְשַׁבַּחוּ לֵאלָהֵי דַּהֲבָא וְכַסְפָּא נְחָשָׁא פַּרְזְלָא אָעָא
וְאַבְנָא׃ 5 בַּהּ־שַׁעֲתָּה נְפַקוּ אֶצְבְּעָן דִּי יַד־אֱנָשׁ וְכָתְבָן לָקֳבֵל נֶבְרַשְׁתָּא עַל־גִּירָּא דִּי־כְתַל הֵיכְלָא דִּי מַלְכָּא וּמַלְכָּא
חָזֵה פַּס יְדָה דִּי כָתְבָה׃ 6 אֱדַיִן מַלְכָּא זִיוֹהִי שְׁנוֹהִי וְרַעְיֹנֹהִי יְבַהֲלוּנֵּהּ וְקִטְרֵי חַרְצֵהּ מִשְׁתָּרְיִן וְאַרְכֻבָּתֵהּ דָּא לְדָא
נָקְשָׁן׃ 7 קָרֵא מַלְכָּא בְּחַיִל לְהֵעָלָהּ לְאָשְׁפַּיָּא כַּשְׂדָּיֵא וְגָזְרַיָּא עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר | לְחַכִּימֵי בָבֶל דִּי כָל־אֱנָשׁ דִּי־יִקְרֵה
כְּתָבָה דְנָה וּפִשְׁרֵהּ יְחַוִּנַּנִי אַרְגְּוָנָא יִלְבַּשׁ וְהֲמוֹנְכָא דִּי־דַהֲבָא עַל־צַוְּארֵהּ וְתַלְתִּי בְמַלְכוּתָא יִשְׁלַט׃ ס
8 אֱדַיִן עָלִּלִין כָּל חַכִּימֵי מַלְכָּא וְלָא־כָהֲלִין כְּתָבָא לְמִקְרֵא וּפִשְׁרָא לְהוֹדָעָה לְמַלְכָּא׃ 9 אֱדַיִן מַלְכָּא בֵלְשַׁאצַּר שַׂגִּיא
מִתְבְּהַל וְזִיוֹהִי שָׁנַיִן עֲלוֹהִי וְרַבְרְבָנוֹהִי מְשׁתַּבְּשִׁין׃ 10 מַלְכְּתָּא לָקֳבֵל מִלֵּי מַלְכָּא וְרַבְרְבָנוֹהִי לְבֵית מִשְׁתְּיָא
עַלֶּלֶת עֲנָת מַלְכְּתָא וַאֲמֶרֶת מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי אַל־יְבַהֲלוּךְ רַעְיוֹנָךְ וְזִיוָךְ אַל־יִשְׁתַּנּוּ׃ 11 אִיתַי גְּבַר בְּמַלְכוּתָךְ דִּי רוּחַ
אֱלָהִין קַדִּישִׁין בֵּהּ וּבְיוֹמֵי אֲבוּךְ נַהִירוּ וְשָׂכְלְתָנוּ וְחָכְמָה כְּחָכְמַת־אֱלָהִין הִשְׁתְּכַחַת בֵּהּ וּמַלְכָּא נְבֻכַדְנֶצַּר אֲבוּךְ רַב
חַרְטֻמִּין אָשְׁפִּין כַּשְׂדָּאִין גָּזְרִין הֲקִימֵהּ אֲבוּךְ מַלְכָּא׃ 12 כָּל־קֳבֵל דִּי רוּחַ | יַתִּירָה וּמַנְדָּע וְשָׂכְלְתָנוּ מְפַשַּׁר חֶלְמִין
וְאַחֲוָיַת אֲחִידָן וּמְשָׁרֵא קִטְרִין הִשְׁתְּכַחַת בֵּהּ בְּדָנִיֵּאל דִּי־מַלְכָּא שָׂם־שְׁמֵהּ בֵּלְטְשַׁאצַּר כְּעַן דָּנִיֵּאל יִתְקְרֵי וּפִשְׁרֵהּ
יְהַחֲוֵה׃ פ
13 בֵּאדַיִן דָּנִיֵּאל הֵעָל קֳדָם מַלְכָּא עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל דִּי־מִן־בְּנֵי גָלוּתָא דִּי יְהוּד דִּי הַיְתֵי
מַלְכָּא אֲבִי מִן־יְהוּד׃ 14 וְשִׁמְעֵת עֲלָיִךְ דִּי רוּחַ אֱלָהִין בָּךְ וְנַהִירוּ וְשָׂכְלְתָנוּ וְחָכְמָה יַתִּירָה הִשְׁתְּכַחַת בָּךְ׃ 15 וּכְעַן
הֵעָלוּ קָדָמַי חַכִּימַיָּא אָשְׁפַּיָּא דִּי־כְתָבָה דְנָה יִקְרוֹן וּפִשְׁרֵהּ לְהוֹדָעֲתַנִי וְלָא־כָהֲלִין פְּשַׁר־מִלְּתָא לְהַחֲוָיָה׃ 16 וַאֲנָה
שְׁמִעֵת עֲלָיִךְ דִּי־תוּכֵל פְּשָׁרִין לְמִפְשַׁר וְקִטְרִין לְמִשְׁרֵא כְּעַן הֶן תּוּכֵל כְּתָבָא לְמִקְרֵא וּפִשְׁרֵהּ לְהוֹדָעֲתַנִי אַרְגְּוָנָא
תִּלְבַּשׁ וְהֲמוֹנְכָא דִּי־דַהֲבָא עַל־צַוְּארָךְ וְתַלְתָּא בְמַלְכוּתָא תִּשְׁלַט׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17בֵּאדַ֨יִן עָנֵ֜ה דָּנִיֵּ֗אל וְאָמַר֙ קֳדָ֣ם מַלְכָּ֔א מַתְנָתָ֖ךְ לָ֣ךְ לֶהֱוֵ֑ין וּנְגָזְבִיתָ֗ךְ לְאָחֳרָן֙ הַ֣ב בְּרַ֔ם כְּתָבָ֥א אֶקְרֵ֖א לְמַלְכָּ֑א וּפִשְׁרֵ֖א
אֲהוֹדְעִנֵּֽהּ׃ 18אֱנְתְּה֙ מַלְכָּ֔א אֱלָהָ֛א עִלָּיָ֥א מַלְכוּתָ֖א וּרבוּתָ֣א וִיקָרָ֑א וְהַדְרָ֖ה יְהַ֥ב לִנְבֻכַדְנֶצַּ֛ר אֲבוּכ֥וֹךְ׃ 19וּמִן־רִבוּתָ֗א דִּי
יְהַב־לֵ֙הּ֙ כָּל֙ עַמְמַיָּ֣א אֻמַּיָ֔א וְלִשָׁנַיָּ֖א הֲוֹ֣ו זָאֲעִ֑ין וְדָחֲלִ֗ין מִן־קֳדָמ֙וֹהִי֙ דִּי־הֲוָ֣ה צָבֵ֔א הֲוָ֖ה מַחֵ֥א
וְדִי־הֲוָ֣ה צָבֵ֔א הֲוָ֖ה מָרִ֑ים וְדִי־הֲוָ֣ה צָבֵ֔א הֲוָ֖ה מַשְׁפִּֽיל׃ 20וּכְדִ֤י רָם֙ לִבְבֵ֔ה וְרוּחֵ֖ה תְּקִפַ֣ת לַהֲזָדָ֑ה הָנְחַ֥ת מִן־כָּרְסֵ֖א
מַלְכוּתֵ֥ה וְיִקָּרָ֖ה הֶעְדִּ֥יו מִנֵּֽהּ׃ 21וּמִן־בְּנֵ֣י אֱנָשָׁ֔א טְרִ֖יד וְלִבְבֵ֑ה | עִם־חֵיוָתָ֣א שִׁוְי֔וֹ וְעִם־עֲרָדַ֖יָּא מְדוֹרֵ֑ה עִשְׂבָּ֥א כְתוֹרִ֖ין
יְטַעֲמוּנֵּ֑ה וּמִטַּ֤ל שְׁמַיָּא֙ גִּשְׁמֵ֔ה יִצְטַבַּ֖ע עַד דִּי־יְדַ֣ע דִּי־שַׁלִּ֗יט אֱלָהָ֛א עִלָּיָ֥א בְּמַלְכ֖וּת אֱנָשָׁ֑א וּלְמַן־דִּי יִצְבֵּ֥ה יְהָקִ֖ים
עֲלֵֽיהּ׃ 22וְאַנְתְּ֣ה בְרֵ֔הּ בֵּלְשַׁאצַּ֖ר לָ֣א הַשְׁפֵּ֑לְתְּ לִבְבֶ֗ךָ כָּל־קֳבֵל֙ כָּל־דְּנָ֣ה יְדַעְתָּ֔ 23וְעַל֙ מָרֵ֣א־שְׁמַיָּ֔א | הִתְרוֹמַ֖מְתְּ
וְלָ֣הֳמָאנַיָּ֔א דִּי־בַיְתֵ֥ה קָדָמָ֖יְךְ וְאַנְתְּ֣ה וְרַבְרְבָנָ֗יִךְ שֱׁגְלָתָךְ֙ וּלְחֵנָתָ֣ךְ חַמְרָ֔א שָׁתַ֖יִן בְּהוֹן֙ וְלֵאלָהֵ֣י כַסְפָּ֔א־וְדַהֲבָ֖א
נְחָשָׁ֣א פַרְזְלָ֔א אָעָ֖א וְאַבְנָ֑א דִּי֙ לָ֣א־חָזַ֔יִן וְלָ֖א־שָׁמְעִ֣ין וְלָ֑א יָדְעִ֗ין שַׁבַּחְתְּ֙ וְלֵאלָהָ֣א דִּי־נִשְׁמָתָ֔ךְ בִּידֵ֖הּ וְכָל־אׇרְחָתָ֑ךְ לֵ֖הּ
לָ֣א הַדַּרְתָּ׃ 24בֵּאדַ֨יִן מִן־קֳדָמ֜וֹהִי שְׁלִ֤יחַ פַּסָּא֙ דִּי־יְדָ֔א וּכְתָבָ֥א דְנָ֖ה רְשִֽׁים׃ 25וּדְנָ֣ה כְתָבָ֔א דִּ֖י רְשִׁ֑ים מְנֵ֥א מְנֵ֖א תְּקֵ֥ל
וּפַרְסִֽין׃ 26דְּנָ֣ה פִשַּׁר־מִלְּתָ֔א מְנֵ֕א אֱלָהָ֖א מַלְכוּתָ֑ךְ וְהַשְׁלְמַ֖הּ׃ 27תְּקֵ֔ל תְּקִילְתָ֖ה בְּמֹאזְנַ֑יָּא וְהִשְׁתְּכַחְתְּ
חַסִֽיר׃ 28פְּרֵ֔ס פְּרִיסַ֖ת מַלְכוּתָ֑ךְ וִיהִיבַ֖ת לְמָדַ֥י וּפָרָֽס׃ 29בֵּאדַ֨יִן | אֲמַ֜ר בֵּלְשַׁאצַּ֗ר וְהַלְבִּ֙ישׁוּ֙ לְדָנִיֵּ֣אל אַרְגְּוָנָ֔א
וְהָמ֥וֹנְכָא דִי־דַהֲבָ֖א עַל־צַוָּארֵ֑הּ וְהַכְרְז֤וּ עֲלוֹהִי֙ דִּי־לֶהֱוֵ֣א שַׁלִּ֔יט תַּלְתָּ֖א בְּמַלְכוּתָֽא׃ 30בֵּ֚הּ בְּלֵילְיָ֔א קְטִ֖יל בֵּלְאשַׁצַּ֑ר
מַלְכָּ֖א כַּשְׂדָּיָֽא׃

ΔΑΝΙΗΛ 5

[1] Βαλτασαρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησε δοχὴν μεγάλην ἐν ἡμέρᾳ ἐγκαινισμοῦ τῶν βασιλείων αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ ἐκάλεσεν ἄνδρας δισχιλίους. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ Βαλτασαρ ἀνυψούμενος ἀπὸ τοῦ οἴνου καὶ καυχώμενος ἐπήνεσε πάντας τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν τοὺς χωνευτοὺς καὶ γλυπτοὺς ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ, καὶ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ οὐκ ἔδωκεν αἴνεσιν. ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἐξῆλθον δάκτυλοι ὡσεὶ ἀνθρώπου καὶ ἐπέγραψαν ἐπὶ τοῦ τοίχου οἴκου αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ κονιάματος κατέναντι τοῦ λύχνου Μανη φαρες θεκελ. ἔστι δὲ ἡ ἑρμηνεία αὐτῶν· μανη ἠρίθμηται, φαρες ἐξῆρται, θεκελ ἕσταται. 1aΒαλτασαρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν ἑστιατορίαν μεγάλην τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ ἔπινεν οἶνον. [2] καὶ ἀνυψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ εἶπεν ἐνέγκαι τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ, ἃ ἤνεγκε Ναβουχοδονοσορ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀπὸ Ιερουσαλημ, καὶ οἰνοχοῆσαι ἐν αὐτοῖς τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ. [3] καὶ ἠνέχθη, καὶ ἔπινον ἐν αὐτοῖς [4] καὶ ηὐλόγουν τὰ εἴδωλα τὰ χειροποίητα αὐτῶν, καὶ τὸν θεὸν τοῦ αἰῶνος οὐκ εὐλόγησαν τὸν ἔχοντα τὴν ἐξουσίαν τοῦ πνεύματος αὐτῶν. [5] ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ ἐξῆλθον δάκτυλοι ὡσεὶ χειρὸς ἀνθρώπου καὶ ἔγραψαν ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ κονιάματος κατέναντι τοῦ φωτὸς ἔναντι τοῦ βασιλέως Βαλτασαρ, καὶ εἶδε χεῖρα γράφουσαν. [6] καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ ἠλλοιώθη, καὶ φόβοι καὶ ὑπόνοιαι αὐτὸν κατέσπευδον. ἔσπευσεν οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐξανέστη καὶ ἐώρα τὴν γραφὴν ἐκείνην, καὶ οἱ συνέταιροι κύκλῳ αὐτοῦ ἐκαυχῶντο. [7] καὶ ὁ βασιλεὺς ἐφώνησε φωνῇ μεγάλῃ καλέσαι τοὺς ἐπαοιδοὺς καὶ φαρμάκους καὶ Χαλδαίους καὶ γαζαρηνοὺς ἀπαγγεῖλαι τὸ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

σύγκριμα τῆς γραφῆς. καὶ εἰσεπορεύοντο ἐπὶ θεωρίαν ἰδεῖν τὴν γραφήν, καὶ τὸ σύγκριμα τῆς γραφῆς οὐκ ἐδύναντο συγκρῖναι τῷ βασιλεῖ. τότε ὁ βασιλεὺς ἐξέθηκε πρόσταγμα λέγων Πᾶς ἀνήρ, ὃς ἂν ὑποδείξῃ τὸ σύγκριμα τῆς γραφῆς, στολιεῖ αὐτὸν πορφύραν καὶ μανιάκην χρυσοῦν περιθήσει αὐτῷ, καὶ δοθήσεται αὐτῷ ἐξουσία τοῦ τρίτου μέρους τῆς βασιλείας. [8] καὶ εἰσεπορεύοντο οἱ ἐπαοιδοὶ καὶ φάρμακοι καὶ γαζαρηνοί, καὶ οὐκ ἠδύνατο οὐδεὶς τὸ σύγκριμα τῆς γραφῆς ἀπαγγεῖλαι. [9] τότε ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε τὴν βασίλισσαν περὶ τοῦ σημείου καὶ ὑπέδειξεν αὐτῇ, ὡς μέγα ἐστί, καὶ ὅτι πᾶς ἄνθρωπος οὐ δύναται ἀπαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὸ σύγκριμα τῆς γραφῆς. [10] τότε ἡ βασίλισσα ἐμνήσθη πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ Δανιηλ, ὃς ἦν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ιουδαίας, [11] καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ ῾Ο ἄνθρωπος ἐπιστήμων ἦν καὶ σοφὸς καὶ ὑπερέχων πάντας τοὺς σοφοὺς Βαβυλῶνος, [12] καὶ πνεῦμα ἅγιον ἐν αὐτῷ ἐστι, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πατρός σου τοῦ βασιλέως συγκρίματα ὑπέρογκα ὑπέδειξε Ναβουχοδονοσορ τῷ πατρί σου. [13] τότε Δανιηλ εἰσήχθη πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς εἶπεν αὐτῷ [14] [15] [16] ῾Ω Δανιηλ, δύνῃ μοι ὑποδεῖξαι τὸ σύγκριμα τῆς γραφῆς; καὶ στολιῶ σε πορφύραν καὶ μανιάκην χρυσοῦν περιθήσω σοι, καὶ ἔξεις ἐξουσίαν τοῦ τρίτου μέρους τῆς βασιλείας μου. [17] τότε Δανιηλ ἔστη κατέναντι τῆς γραφῆς καὶ ἀνέγνω καὶ οὕτως ἀπεκρίθη τῷ βασιλεῖ Αὕτη ἡ γραφή ᾽Ηρίθμηται, κατελογίσθη, ἐξῆρται· καὶ ἔστη ἡ γράψασα χείρ. καὶ αὕτη ἡ σύγκρισις αὐτῶν. [18] [19] [20] [21] [22] [23] βασιλεῦ, σὺ ἐποιήσω ἐστιατορίαν τοῖς φίλοις σου καὶ ἔπινες οἶνον, καὶ τὰ σκεύη τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος ἠνέχθη σοι, καὶ ἐπίνετε ἐν αὐτοῖς σὺ καὶ οἱ μεγιστᾶνές σου καὶ ἠνέσατε πάντα τὰ εἴδωλα τὰ χειροποίητα τῶν ἀνθρώπων· καὶ τῷ θεῷ τῷ ζῶντι οὐκ εὐλογήσατε, καὶ τὸ πνεῦμά σου ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ τὸ βασίλειόν σου αὐτὸς ἔδωκέ σοι, καὶ οὐκ εὐλόγησας αὐτὸν οὐδὲ ᾔνεσας αὐτῷ. [24] [25] [26-28] τοῦτο τὸ σύγκριμα τῆς γραφῆς· ἠρίθμηται ὁ χρόνος σου τῆς βασιλείας, ἀπολήγει ἡ βασιλεία σου, συντέτμηται καὶ συντετέλεσται ἡ βασιλεία σου, τοῖς Μήδοις καὶ τοῖς Πέρσαις δίδοται. [29] τότε Βαλτασαρ ὁ βασιλεὺς ἐνέδυσε τὸν Δανιηλ πορφύραν καὶ μανιάκην χρυσοῦν περιέθηκεν αὐτῷ καὶ ἔδωκεν ἐξουσίαν αὐτῷ τοῦ τρίτου μέρους τῆς βασιλείας αὐτοῦ. [30] καὶ τὸ σύγκριμα ἐπῆλθε Βαλτασαρ τῷ βασιλεῖ, καὶ τὸ βασίλειον ἐξῆρται ἀπὸ τῶν Χαλδαίων καὶ ἐδόθη τοῖς Μήδοις καὶ τοῖς Πέρσαις.

6

[1] Na Dariyusi w'e Mêdi ahâbwa obwâmi erhi agwêrhe myâka makumi gali ndarhu n'ibirhi y'okuburhwa.

VI. Daniyeli omu bulumba bw'entale Abarhambo bayongwa

[2] Dariyusi abona oku lyo ayîma bwinjà kukwânîne ahire omu cihugo câge barhambo igana na makumi abirhi bahash'irhegeka ecihugo côshi. [3] N'enyanya ly'abôla barhambo ashubihirayo bandi basharhu bo bakulira abandi. Daniyeli ali muguma wa muli bo. Abandi barhambo bali bagwâsirwe okukazibamanyîsa oku badwîrhe bakola ly'omwâmi alekiba burhe. [4] Ci oyôla

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Daniyeli abonekana oku alushire abôla bâbo na balya bandi barhambo bôshi bulya ali agwêrhe obukengêre bulushine na mwâmi akazâgilonza okumujira mukulu omu bwâmi bwâge bôshi. [5] Oku bundi abôla bâbo haguma n'abandi barhambo bakazilonza oku bankahasha okulegamwo Daniyeli oku by'ebwâmi, ci barhabonaga cici na ntà bubî bamubwinekwo, bulya ali muntu mwîrhonzi, emwâge barhankabwîne yo okubula obushîbirizi nîsi erhi bundi bubî. [6] Abôla bantu banaciderha mpu rhurhabone bubî buci rhwashobeka Daniyeli, nkabaga rhulongeze obwôla bubî omu biyêrekîre idini lya Nyamuzinda wâge. [7] Oku bundi abola barhambo bakulu n'abôla bâbo banacijira ihano, banacija emunda mwâmi ali, banacimubwîra mpu: «Yâgirwa Mwâmi Dariusi, alame ensiku zôshi. [8] Abarhambo b'omu bwâmi bwâwe, abaganda, abarhambo b'emirhundu, abahanûzi n'abandi barhegesi b'olubaga bàjîre ihano bayumva-nya oku kukwânîne mwâmi ajire irhegeko lidesire oku: Ngasi yeshi wankashe-nga owundi Nyamuzinda erhi owundi muntu okuleka we, yâgirwa mwâmi, anagendikwêbwa omu bulumba bw'entale. [9] Bunôla Yâgirwa, mwâmi ohanzagye okwôla onatwe olushika lyo harhagijira owaderhe mpu yêhe eryo irhegeko lirhamuyêrekiri, n'obwo eryo irhegeko lya Abanya-Mêdi n' Abapersi lirhankashubwakwo.» [10] Kuli okwôla, mwâmi Dariusi ahana irhegeko ly'okuhanza okushenga owundi.

Omusengero gwa Daniyeli

[11] Erhi Daniyeli ayumva oku batwîre olushika lw'eryo irhegeko, aja omu nyumpa yâge y'enyanya eyàligwêrhe orhubonezo rhuyêrekîre e Yeruzalemu. Kasharhu omu lusiku akazâgifukama, ashenge anakuze Nyamuzinda nk'oku anayôrhaga ajira agandi mango. [12] Oku bundi abôla bantu bashubijira ihano bajà bayunjayunja; banacibugana Daniyeli adwîrhe ashenga Nyamuzinda wâge. [13] Banacijà emunda mwâmi ali banacimushambâlira oku biyêrekîre eryo irhegeko ly'e bwâmi mpu: «Ka orhatwaga olushika bulya oku ntà muntu ciru n'omuguma wankashenga mw'ogu mwêzi owundi Nyamuzinda erhi owundi muntu, orhali we Yâgirwa mwâmi, n'oku owankajira ntyo kukwânîne akweêbwe omu bulumba bw'entale? Mwâmi anacishuza aderha erhi: Kwo binali, irhegeko ly'Abanya-Mêdi n'ery'Abapersi lirhashubwakwo. [14] Okubundi bashubîriza bàderha mpu: Daniyeli yêhe, olya barhenzagya e Yuda arhaderhaga mpu akakurhînya, yâgirwa mwâmi, ciru n'okurhînya irhegeko wàjiraga; ci kasharhu kôshi omu lusiku anakayôrha ajishenga. [15] Mwâmi erhi ayumva ntyôla agaya bwenêne oku biyêrekîre Daniyeli, akazilonza oku ankamufumya, na kuhika izûba lyalinda lizika erhi analonza okumufumya. [16] Kandi abôla bantu bashubija omu ihano, banacijà emunda mwâmi ali banacimubwîra mpu: Omanye yâgirwa mwâmi oku eri liri irhegeko lya Abanya-Mêdi n'Abapersi lirhankashubwakwo oku biyêrekîre ecihanzo nîsi erhi irhegeko lya mwâmi.

Daniyeli akwêbwa entale

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[17] Lero mwâmi arhegeka mpu bajilêrha Daniyeli banamukwêbe omu bulumba bw'entale. Mwâmi abwîra Daniyeli erhi: «Oyôla Nyamuzinda orhumikira burhahusa, akulîkûzagye yenene!» [18] Banacilêrha omubuye, bamuhira aha muhango gw'obulumba, mwâmi ahirakwo ecimanyîso câge n'ec'abarhambo bâge, lyo harhag'ibà akantu kahindulwa kuli Daniyeli. [19] Mwâmi àrhenga halya àshubira omu bwâmi bwâge; ageza obudufu acishalisize, ciru buzira kurha-ngula okuyêgeza omukazi aha burhambi bwâge, arhanabonaga ciru n'iro. [20] Oku bundi mwâmi anacizûka mucêracera, erhi bunacanûla ntya, akanya aja ebwa obwôla bulumba bw'entale. [21] Erhi ahika aha bulumba anaciyakûza Daniyeli n'izù ly'omutula erhiâ «Mashi, Daniyeli murhumisi wa Nyamuzinda ozîne, k'oyo Nyamuzinda wâwe orhumikira ngasi mango anahashirikulîkûza kw'ezo ntale?» [22] Oku bundi Daniyeli anacishambâla bôshi na mwâmi anacimubwîra erhi: «Yâgirwa mwâmi olame ensiku zôshi! [23] Nyamuzinda wâni anarhumire malahika wâge, anacishwêka akanwa k'entale, zirhanjiraga kurhi, bulya anabwîne oku ndi mushinganyanya, na kuli we yâgirwa, mwâmi ntà hibî nakujirîre! [24] Okubundi mwâmi ashagaluka yeshi yeshi erhi Daniyeli orhuma, anacirhegeka mpu bakûle Daniyeli mulya bulumba bw'entale. Banacikûla Daniyeli mulya bulumba, barhabonaga kuli ye ciru n'ecibande ciguma, ebwa kubà alicikubagire Nyamuzinda. [25] Oku irhegeko lya mwâmi banaciyisha badwîrhe balya bantu bamubêsheraga banacibakwêba muli bulya bulumba bw'entale bôshi na bakâbo n'abâna bâbo. Barhalindaga bahika omu bulumba, entalezirhabashimba, zabakugurha bôshi orhuvuha.

Obuyêmêre bwa mwâmi

[26] Okubundi mwâmi Dariusi ayandikira embaga, amashanja n'aba ngasi lulimi banabà bano igulu, erhi: «Omurhûla gumuyunjule mweshi! [27] Mpânyire eri irhegeko nti: Omu bwâmi mwoshi bakazirhînya n'okukenga Nyamuzinda wa Daniyeli, ebwa kubà yêne ye Nyamuzinda ozîne, yêne ye onayôrha abâho ensiku zôshi; obwâmi bwâge burhakayûrha n'oburhegesi bwâge buli bw'ensiku n'amango. [28] Acungula, anaciza, anajire ebirhangâzo n'ebisômerîne oku nkuba n'en'igulu, ye walikuzagya Daniyeli oku ntale.» [29] Oyu Daniyeli aja irenge bwenêne oku ngoma ya Dariyusi n'eya mwâmi Sirusi Munyapersi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Daniel 6

1וְדָרְיָוֶשׁ מָדָיָא קַבֵּל מַלְכוּתָּא כִּבַר שְׁנִין שִׁתִּין וְתַרְתֵּין: 2שְׁפַר קֳדָם דָּרְיָוֶשׁ וְהַקִים עַל־מַלְכוּתָּא לַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא מְאָה
וְעֶשְׂרִין דִּי לֶהֱוֹן בְּכָל־מַלְכוּתָא: 3וְעֲלָא מִנְּהוֹן סָרְכִין תְּלָתָּא דִּי דָנִיֵּאל חַד־מִנְּהוֹן דִּי־לֶהֱוֹן אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא אִלֵּין יָהֲבִין
לְהוֹן טַעְמָא וּמַלְכָּא לָא־לֶהֱוֵא נָזֵק: 4אֱדַיִן דָּנִיֵּאל דְּנָה הֲוָא מִתְנַצַּח עַל־סָרְכַיָּא וַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא כָּל־קֳבֵל דִּי רְוּחַ
יַתִּירָאּ בֵּהּ וּמַלְכָּא עֲשִׁית לַהֲקָמוּתֵהּ עַל־כָּל־מַלְכוּתָּא: 5אֱדַיִן סָרְכַיָּא וַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא הֲווֹ בָּעַיִן עִלָּה לְהַשְׁכָּחָה
לְדָנִיֵּאל מִצַּד מַלְכוּתָּא וְכָל־עִלָּה וּשְׁחִיתָה לָא־יָכְלִין לְהַשְׁכָּחָה כָּל־קֳבֵלּ דִּי־מְהֵימַן הוּא וְכָל־שָׁלוּ וּשְׁחִיתָה לָא
הִשְׁתְּכַחַת עִלְוֹהִי: 6אֱדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ אָמְרִין דִּי לָא נְהַשְׁכַּח לְדָנִיֵּאל דְּנָה כָּל־עִלָּא לָהֵן הַשְׁכְּחָנָה עֲלוֹהִי בְּדָת
אֱלָהֵהּ: ס

7אֱדַיִן סָרְכַיָּא וַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא אִלֵּן הַרְגְּשׁוּ עַל־מַלְכָּא וְכֵן אָמְרִין לֵהּ דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי: 8אִתְיָעֲטוּ כָּל | סָרְכֵי
מַלְכוּתָּא סִגְנַיָּא וַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא הַדֻּבְרָיָא וּפַחֲוָתָּא לְקַיָּמָה קְיָם מַלְכָּא וּלְתַקָּפָה אֱסָר דִּי כָל־דִּי־יִבְעֵה בָּעוּ
מִן־כָּל־אֱלָהּ וֶאֱנָשׁ עַד־יוֹמִין תְּלָתִין לָהֵן מִנָּךְ מַלְכָּא יִתְרְמֵא לְגֻב אַרְיָוָתָא: 9כְּעַן מַלְכָּא תְּקִים אֱסָרָא וְתִרְשֵׁם כְּתָבָא
דִּי לָא לְהַשְׁנָיָה כְּדָת־מָדַי וּפָרַס דִּי־לָא תֶעְדֵּא: 10כָּל־קֳבֵל דְּנָה מַלְכָּא דָּרְיָוֶשׁ רְשֵׁם כְּתָבָא וֶאֱסָרָא: 11וְדָנִיֵּאל כְּדִי
יְדַע דִּי־רְשִׁים כְּתָבָא עַל לְבַיְתֵּהּ וְכַוִּין פְּתִיחָן לֵהּ בְּעִלִּיתֵּהּ נֶגֶד יְרוּשְׁלֶם וְזִמְנִין תְּלָתָה בְיוֹמָא הוּא | בָּרֵךְ עַל־בִּרְכּוֹהִי
וּמְצַלֵּא וּמוֹדֵאּ קֳדָם אֱלָהֵהּ כָּל־קֳבֵלּ דִּי־הֲוָא עָבֵד מִן־קַדְמַת דְּנָה: ס

12אֱדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ הַרְגְּשׁוּ וְהַשְׁכְּחוּ לְדָנִיֵּאל בָּעֵא וּמִתְחַנַּן קֳדָם אֱלָהֵהּ: 13בֵּאדַיִן קְרִיבוּ וְאָמְרִין קֳדָם־מַלְכָּאּ
עַל־אֱסָר מַלְכָּאּ הֲלָא אֱסָר רְשַׁמְתְּ דִּי כָל־אֱנָשׁ דִּי־יִבְעֵהּ מִן־כָּל־אֱלָהּ וֶאֱנָשׁ עַד־יוֹמִין תְּלָתִין לָהֵן מִנָּךְ מַלְכָּא יִתְרְמֵא
לְגֻב אַרְיָוָתָא עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר יַצִּיבָא מִלְּתָא כְּדָת־מָדַי וּפָרַס דִּי־לָא תֶעְדֵּא: 14בֵּאדַיִן עֲנוֹ וְאָמְרִיןָ קֳדָם מַלְכָּאּ דִּי
דָנִיֵּאל דִּי מִן־בְּנֵי גָלוּתָא דִּי יְהוּד לָא־שָׂם עֲלָיךְ מַלְכָּא טְעֵם וְעַל־אֱסָרָא דִּי רְשַׁמְתְּ וְזִמְנִין תְּלָתָהּ בְּיוֹמָא בָּעֵא
בָּעוּתֵהּ: 15אֱדַיִן מַלְכָּא כְּדִי מִלְּתָא שְׁמַע שַׂגִּיא בְּאֵשׁ עֲלוֹהִי וְעַל דָּנִיֵּאל שָׂם בֶּל לְשֵׁיזְבוּתֵהּ וְעַד מֶעֳלֵי שְׁמְשָׁא הֲוָא
מְשְׁתַּדַּר לְהַצָּלוּתֵהּ: 16בֵּאדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ הַרְגְּשׁוּ עַל־מַלְכָּא וְאָמְרִין לְמַלְכָּא דַּע מַלְכָּאּ דִּי־דָתְ לְמָדַי וּפָרַס
דִּי־כָל־אֱסָר וּקְיָם דִּי־מַלְכָּא יְהֵקִים לָא לְהַשְׁנָיָה: 17בֵּאדַיִן מַלְכָּא אֲמַר וְהַיְתִיו לְדָנִיֵּאל וּרְמוֹ לְגֻבָּא דִּי אַרְיָוָתָא עָנֵה
מַלְכָּאּ וְאָמַר לְדָנִיֵּאל אֱלָהָךְ דִּי אַנְתְּ פָּלַח־לֵהּ בְּתְדִירָא הוּא יְשֵׁיזְבִנָּךְ: 18וְהֵיתָיתְ אֶבֶן חֲדָה וְשַׂמַת עַל־פֻּם גֻּבָּא
וְחַתְמַהּ מַלְכָּא בְּעִזְקְתֵהּ וּבְעִזְקָת רַבְרְבָנּוֹהִי דִּי לָא־תִשְׁנֵא צְבוּ בְּדָנִיֵּאל: 19אֱדַיִן אֲזַל מַלְכָּא לְהֵיכְלֵהּ וּבָת טָוָת וְדַחֲוָן
לָא־הַנְעֵל קָדָמוֹהִי וְשִׁנְתֵּהּ נַדַּת עֲלוֹהִי: 20בֵּאדַיִן מַלְכָּא בְּשִׁפְרְפָרָא יְקוּם בְּנָגְהָא וּבְהִתְבְּהָלָה לְגֻבָּא דִּי־אַרְיָוָתָא
אֲזַל: 21וּכְמִקְרְבֵהּ לְגֻבָּא לְדָנִיֵּאל בְּקָל עֲצִיב זְעֵק עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל דָּנִיֵּאל עַבֵד אֱלָהָא חַיָּא אֱלָהָךְ דִּי
אַנְתְּ פָּלַח־לֵהּ בְּתְדִירָא הַיְכֵל לְשֵׁיזָבוּתָךְ מִן־אַרְיָוָתָא: 22אֱדַיִן דָּנִיֵּאל עִם־מַלְכָּא מַלֵּל מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי: 23אֱלָהִי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

שְׁלַח מַלְאֲכֵה וְסַגֵּר פֶּם אַרְיָוָתָא וְלָא חַבְּלוּנִי כָּל־קֳבֵל דִּי קָדָמוֹהִי זָכוּ הִשְׁתְּכַחַת לִי וְאַף קָדָמָיךְ מַלְכָּא חֲבוּלָה לָא
עֲבֶדֶת: 24בֵּאדַיִן מַלְכָּא שַׂגִּיא טָאֵב עֲלוֹהִי וּלְדָנִיֵּאל אֲמַר לְהַנְסָקָה מִן־גֻּבָּא וְהֻסַּק דָּנִיֵּאל מִן־גֻּבָּא וְכָל־חַבָל
לָא־הִשְׁתְּכַח בֵּהּ דִּי הֵימֵן בֵּאלָהֵהּ: 25וַאֲמַר מַלְכָּא וְהַיְתָיו גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ דִּי־אֲכָלוּ קַרְצוֹהִי דִּי דָנִיֵּאל וּלְגֻב אַרְיָוָתָא
רְמוֹ אִנּוּן בְּנֵיהוֹן וּנְשֵׁיהֶן וְלָא־מְטוֹ לְאַרְעִית גֻּבָּא עַד דִּי־שְׁלְטוּ בְהוֹן אַרְיָוָתָא וְכָל־גַּרְמֵיהוֹן הַדֵּקוּ: 26בֵּאדַיִן דָּרְיָוֶשׁ
מַלְכָּא כְּתַב לְכָל־עַמְמַיָּא אֻמַיָּא וּלְשָׁנַיָּא דִּי־דָאְרִין בְּכָל־אַרְעָא שְׁלָמְכוֹן יִשְׁגֵּא: 27מִן־קָדָמַי שִׂים טְעֵם דִּי |
בְּכָל־שָׁלְטָן מַלְכוּתִי לֶהֱוֹן זָאֲעִין וְדָחֲלִין מִן־קֳדָם אֱלָהֵהּ דִּי־דָנִיֵּאל דִּי־הוּא | אֱלָהָא חַיָּא וְקַיָּם לְעָלְמִין וּמַלְכוּתֵהּ
דִּי־לָא תִתְחַבַּל וְשָׁלְטָנֵהּ עַד־סוֹפָא: 28מְשֵׁיזַב וּמַצֵּל וְעָבֵד אָתִין וְתִמְהִין בִּשְׁמַיָּא וּבְאַרְעָא דִּי שֵׁיזִיב לְדָנִיֵּאל מִן־יַד
אַרְיָוָתָא: 29וְדָנִיֵּאל דְּנָה הַצְלַח בְּמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ וּבְמַלְכוּת כּוֹרֶשׁ פָּרְסָיָא:

ΔΑΝΙΗΛ 6

[1] καὶ ᾿Αρταξέρξης ὁ τῶν Μήδων παρέλαβε τὴν βασιλείαν. Καὶ Δαρεῖος πλήρης τῶν ἡμερῶν καὶ ἔνδοξος ἐν γήρει· [2] καὶ κατέστησε σατράπας ἑκατὸν εἴκοσι ἑπτὰ ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ 3καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν ἄνδρας τρεῖς ἡγουμένους αὐτῶν, καὶ Δανιηλ εἷς ἦν τῶν τριῶν ἀνδρῶν [4] ὑπὲρ πάντας ἔχων ἐξουσίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ. καὶ Δανιηλ ἦν ἐνδεδυμένος πορφύραν καὶ μέγας καὶ ἔνδοξος ἔναντι Δαρείου τοῦ βασιλέως, καθότι ἦν ἔνδοξος καὶ ἐπιστήμων καὶ συνετός, καὶ πνεῦμα ἅγιον ἐν αὐτῷ, καὶ εὐοδούμενος ἐν ταῖς πραγματείαις τοῦ βασιλέως, αἷς ἔπρασσε. τότε ὁ βασιλεὺς ἐβουλεύσατο καταστῆσαι τὸν Δανιηλ ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας, οὓς κατέστησε μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ σατράπας ἑκατὸν εἴκοσι ἑπτά. [5] ὅτε δὲ ἐβουλεύσατο ὁ βασιλεὺς καταστῆσαι τὸν Δανιηλ ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τότε βουλὴν καὶ γνώμην ἐβουλεύσαντο ἐν ἑαυτοῖς οἱ δύο νεανίσκοι πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, ἐπεὶ οὐδεμίαν ἁμαρτίαν οὐδὲ ἄγνοιαν ηὕρισκον κατὰ τοῦ Δανιηλ περὶ ἧς κατηγορήσουσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, [6] καὶ εἶπαν Δεῦτε στήσωμεν ὁρισμὸν καθ᾽ ἑαυτῶν ὅτι πᾶς ἄνθρωπος οὐκ ἀξιώσει ἀξίωμα καὶ οὐ μὴ εὔξηται εὐχὴν ἀπὸ παντὸς θεοῦ ἕως ἡμερῶν τριάκοντα, ἀλλ᾽ ἢ παρὰ Δαρείου τοῦ βασιλέως· εἰ δὲ μή, ἀποθανεῖται· ἵνα ἠττήσωσι τὸν Δανιηλ ἐναντίον τοῦ βασιλέως, καὶ ῥιφῇ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ᾔδεισαν γὰρ ὅτι Δανιηλ προσεύχεται καὶ δεῖται κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ τρὶς τῆς ἡμέρας. [7] τότε προσήλθοσαν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι καὶ εἶπαν ἐναντίον τοῦ βασιλέως [8] ῾Ορισμὸν καὶ στάσιν ἐστήσαμεν ὅτι πᾶς ἄνθρωπος, ὃς ἂν εὔξηται εὐχὴν ἢ ἀξιώσῃ ἀξίωμά τι παρὰ παντὸς θεοῦ ἕως ἡμερῶν τριάκοντα ἀλλ᾽ ἢ παρὰ Δαρείου τοῦ βασιλέως, ῥιφήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. [9] καὶ ἠξίωσαν τὸν βασιλέα ἵνα στήσῃ τὸν ὁρισμὸν καὶ μὴ ἀλλοιώσῃ αὐτόν, διότι ᾔδεισαν ὅτι Δανιηλ προσεύχεται καὶ δεῖται τρὶς τῆς ἡμέρας, ἵνα ἠττηθῇ διὰ τοῦ βασιλέως καὶ ῥιφῇ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. [10] καὶ οὕτως ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος ἔστησε καὶ ἐκύρωσεν. [11] ἐπιγνοὺς δὲ Δανιηλ τὸν ὁρισμόν, ὃν ἔστησε κατ᾽ αὐτοῦ, θυρίδας ἤνοιξεν ἐν τῷ ὑπερῴῳ αὐτοῦ κατέναντι Ιερουσαλημ καὶ ἔπιπτεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ τρὶς τῆς ἡμέρας, καθὼς ἐποίει ἔμπροσθεν, καὶ ἐδεῖτο. [12] καὶ αὐτοὶ ἐτήρησαν τὸν Δανιηλ καὶ κατελάβοσαν αὐτὸν εὐχόμενον τρὶς τῆς ἡμέρας καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν. [13] τότε οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐνέτυχον τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπαν Δαρεῖε βασιλεῦ, οὐχ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὁρισμὸν ὡρίσω ἵνα πᾶς ἄνθρωπος μὴ εὔξηται εὐχὴν μηδὲ ἀξιώσῃ ἀξίωμα παρὰ παντὸς θεοῦ ἕως ἡμερῶν τριάκοντα ἀλλὰ παρὰ σοῦ, βασιλεῦ· εἰ δὲ μή, ῥιφήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς εἶπεν αὐτοῖς Ἀκριβὴς ὁ λόγος, καὶ μενεῖ ὁ ὁρισμός. 13bκαὶ εἶπον αὐτῷ Ὁρκίζομέν σε τοῖς Μήδων καὶ Περσῶν δόγμασιν, ἵνα μὴ ἀλλοιώσῃς τὸ πρόσταγμα μηδὲ θαυμάσῃς πρόσωπον καὶ ἵνα μὴ ἐλαττώσῃς τι τῶν εἰρημένων καὶ κολάσῃς τὸν ἄνθρωπον, ὃς οὐκ ἐνέμεινε τῷ ὁρισμῷ τούτῳ. καὶ εἶπεν Οὕτως ποιήσω καθὼς λέγετε, καὶ ἔστηκέ μοι τοῦτο. [14] καὶ εἶπαν Ἰδοὺ εὕρομεν Δανιηλ τὸν φίλον σου εὐχόμενον καὶ δεόμενον τοῦ προσώπου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ τρὶς τῆς ἡμέρας. [15] καὶ λυπούμενος ὁ βασιλεὺς εἶπεν ῥιφῆναι τὸν Δανιηλ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων κατὰ τὸν ὁρισμόν, ὃν ἔστησε κατ᾽ αὐτοῦ. τότε ὁ βασιλεὺς σφόδρα ἐλυπήθη ἐπὶ τῷ Δανιηλ καὶ ἐβοήθει τοῦ ἐξελέσθαι αὐτὸν ἕως δυσμῶν ἡλίου ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν σατραπῶν [16] καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐξελέσθαι αὐτὸν ἀπ᾽ αὐτῶν. [17] ἀναβοήσας δὲ Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς εἶπε τῷ Δανιηλ Ὁ θεός σου, ᾧ σὺ λατρεύεις ἐνδελεχῶς τρὶς τῆς ἡμέρας, αὐτὸς ἐξελεῖταί σε ἐκ χειρὸς τῶν λεόντων· ἕως πρωὶ θάρρει. [18] τότε Δανιηλ ἐρρίφη εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, καὶ ἠνέχθη λίθος καὶ ἐτέθη εἰς τὸ στόμα τοῦ λάκκου, καὶ ἐσφραγίσατο ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ δακτυλίῳ ἑαυτοῦ καὶ ἐν τοῖς δακτυλίοις τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, ὅπως μὴ ἀπ᾽ αὐτῶν ἀρθῇ ὁ Δανιηλ ἢ ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνασπάσῃ ἐκ τοῦ λάκκου. [19] τότε ὑπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ βασίλεια αὐτοῦ καὶ ηὐλίσθη νῆστις καὶ ἦν λυπούμενος περὶ τοῦ Δανιηλ. τότε ὁ θεὸς τοῦ Δανιηλ πρόνοιαν ποιούμενος αὐτοῦ ἀπέκλεισε τὰ στόματα τῶν λεόντων, καὶ οὐ παρηνώχλησαν τῷ Δανιηλ. [20] καὶ ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος ὤρθρισε πρωὶ καὶ παρέλαβε μεθ᾽ ἑαυτοῦ τοὺς σατράπας καὶ πορευθεὶς ἔστη ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ λάκκου τῶν λεόντων. [21] τότε ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε τὸν Δανιηλ φωνῇ μεγάλῃ μετὰ κλαυθμοῦ λέγων Ὦ Δανιηλ, εἰ ἄρα ζῇς, καὶ ὁ θεός σου, ᾧ λατρεύεις ἐνδελεχῶς, σέσωκέ σε ἀπὸ τῶν λεόντων, καὶ οὐκ ἠχρείωκάν σε; [22] τότε Δανιηλ ἐπήκουσε φωνῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν Βασιλεῦ, ἔτι εἰμὶ ζῶν, [23] καὶ σέσωκέ με ὁ θεὸς ἀπὸ τῶν λεόντων, καθότι δικαιοσύνη ἐν ἐμοὶ εὑρέθη ἐναντίον αὐτοῦ· καὶ ἐναντίον δὲ σοῦ, βασιλεῦ, οὔτε ἄγνοια οὔτε ἁμαρτία εὑρέθη ἐν ἐμοί· σὺ δὲ ἤκουσας ἀνθρώπων πλανώντων βασιλεῖς καὶ ἔρριψάς με εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων εἰς ἀπώλειαν. [24] τότε συνήχθησαν πᾶσαι αἱ δυνάμεις καὶ εἶδον τὸν Δανιηλ, ὡς οὐ παρηνώχλησαν αὐτῷ οἱ λέοντες. [25] τότε οἱ δύο ἄνθρωποι ἐκεῖνοι οἱ καταμαρτυρήσαντες τοῦ Δανιηλ, αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, ἐρρίφησαν τοῖς λέουσι, καὶ οἱ λέοντες ἀπέκτειναν αὐτοὺς καὶ ἔθλασαν τὰ ὀστᾶ αὐτῶν. [26] τότε Δαρεῖος ἔγραψε πᾶσι τοῖς ἔθνεσι καὶ χώραις καὶ γλώσσαις, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ λέγων [27] Πάντες οἱ ἄνθρωποι οἱ ὄντες ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἔστωσαν προσκυνοῦντες καὶ λατρεύοντες τῷ θεῷ τοῦ Δανιηλ, αὐτὸς γάρ ἐστι θεὸς μένων καὶ ζῶν εἰς γενεὰς γενεῶν ἕως τοῦ αἰῶνος· [28] ἐγὼ Δαρεῖος ἔσομαι αὐτῷ προσκυνῶν καὶ δουλεύων πάσας τὰς ἡμέρας μου, τὰ γὰρ εἴδωλα τὰ χειροποίητα οὐ δύνανται σῶσαι, ὡς ἐλυτρώσατο ὁ θεὸς τοῦ Δανιηλ τὸν Δανιηλ. [29] καὶ ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος προσετέθη πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ, καὶ Δανιηλ κατεστάθη ἐπὶ τῆς βασιλείας Δαρείου· καὶ Κῦρος ὁ Πέρσης παρέλαβε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

7

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

VII. Ebilôrho bya Daniyeli: ensimba ini

Ebyagâne bya Daniyeli

[1] Omu mwâka gwa burhanzi gwa okuyîma kwa Baltazari, mwâmi w'e Babiloni, Daniyeli anacijakwo ecilôrho n'okuyaganwa omu bukengêre bwâge erhi ali aha ncingo[a]. Oku bundi anaciyandika ecôla cilôrho. Oku byabîre k'oku: [2] Daniyeli anacijà omu kanwa aderha erhi: Nakazâgilola erhi mbonekerwa budufu, nalola oku empûsi inni z'oku nkuba zanacizûsa emilaba omu nyanja nenéné. [3] Nsimba inni zanacirhenga omwôla nyanja, ntà nguma yàli eshu-shire eyâbo.

[4] Entanzi yali eshushire entale erhi enagwêrhe ebyubi biri nka bya nyundà. Nanacibona kandi yakûlwa ebyubi, yanaciyîmanzibwa oku idaho, yayîmangira oku magulu nka muntu, yahâbwa n'omurhima guli nka gwa muntu.

[5] Eyindi nsimba yanaciyisha, yali eshushire cihazi, yali eyimangire lunda luguma, yanali egwêrhe mirhihadu isharhu omu kanwa k'amîno, banaciyibwîra mpu: Yimanga ofôrhe nyama nyinji!

[6] Enyuma z'aho nashuhikazilola nanacibona ensimba ya kasharhu, yàli eshushire engwi n'oku mugongo gwâyo kwàli byubi binni biri nka bya kanyunyi, n'eyôla simba yàli egwêrhe marhwe anni, banaciyiha ohwâmi. [7] Na buzinda bw'ahôla oku ndwîrhe nalolêreza muli okwôla kubonekerwa budufu, ala oku ensimba ya kanni yanaciyisha, nsimba nkali, nsimba ya kuyôbohya na nzibu nzibu bwenêne, yali egwêrhe amîno manene gali nka ga cûma, yanazifonfomera n'okurhola bihimbi bihimbi n'ebi-sigire yanabihonyogola n'amagulu. Yali eshushire kwâyo kwâyomuli ezôla zâbo nsimba z'embere, yanali egwêrhe mahembe ikumi. [8] Oku ndwîrhage nalolêreza agôla mahembe, nanacibona erindi ihembe lisungunu kulusha agâbo, lyamera ekarhî kâgwo, na mahembe asharhu muli agôla ga burhanzi gakuûlwa n'eryôla ihembe; nalola oku ery'ihembe lyàli ligwêrhe amasù gali nka ga muntu n'akanwa kakazâg'iderha bintu binji binji.

Okubonekerwa n'Omushosi na Mwene omuntu

[9] Nanakulikiza okulola, banaciyisha badwîrhe entebe bazihira ahôla, Omushosi[b] anaciyîsha atamala. Omwambalo gwâge gwàli mwêru nka lubula n'emvîri z'oku irhwe lyâge zàli zishushire amwôya g'ecibuzi gashushire bwinjinjà. Entebe yâge yakazirhengamwo engulumira z'omuliro, yenali egwêrhe emizizi edukumbusire n'omuliro. [10] Olwîshi lunene lw'omuliro lwakazihulula

[a] **7.1** Olole Mal 13, 1-18..
[b] **7.9** Omushosi: liri izîno lya kulonza okuderha Nyamuzinda. Barhôzire olwo lwìganyo bulya yêne ye Nyamubâho, na ye wanayôrhe ensiku n'amango.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

embere zâge. Ebihumbi by'ebihumbi by'abantu byakazimukolera, n'abandi mwandu bali bayimanzire embere zâge. Okutwa olubanja kwarhangira n'ebitahu byabùngûlwa[c]. [11] Nakazilolêreza, olubî lw'ebinwa binjibinji byakazâgiderhwa na lirya ihe-mbè, oku nandwîrhe nalolêreza nabona erya nsimba yayîrhwa, omubiri gwâyo bagusharhula-sharhula banagukwêba omu muliro. [12] Ezindi nsimba bazinyaga oburhegesi, ci kwônene bazitwîra amango g'okulama na kandi kasanzi kasungunu. [13] Nanacikulikiza okulolêreza ebyôla byabonekaga budufu, nalola oku enyanya ly'ecitù c'emalunga yarhenga oli nka mwene omuntu aja emunda olya mushosi ali, banacimuyêgeza embere zâge[d]. [14] Banacimuha amâmi, amahashe, irenge n'oburhegesi, amashanja gôshi n'ebihugo byôshi, n'abantu b'endimi zôshi bakazimurhumikira. Obwâmi bwâge bwabà bw'ensiku n'amango, bwâmi burhakayûrha, bwaâmi burhakakûlwa ciru n'amango maguma.

Daniyeli ahugûla ehi anabonaga

[15] Oku binyêrekîre niono Daniyeli, ebyôla nabonekeragwa nabyo omu bukengêre bw'irhwe lyâni byanyôbohya. [16] Nanacija hali muguma muli balya bayîmanzire embere nanacimudôsa kurhi kw'okuli ebyôla byalonz'imanyîsa, a-ndesa anakazimpugûlira ebyôla byôshi. [17] «Ezôla nsimba nnênênè oku ziri inni, bali bâmi bani banayîshe hano igulu; [18] ci kwônene abatagatîfu b'Ow'Enyanya bwenêne, bo hanahâbwe obwâmi banabuyôrhane ensiku n'amango, n'amango g'amango.» [19] Nashubilonza okumanya ebiyêrekîre erya nsimba kandi erhal'i-shushîne n'ezâbo zôshi n'eyali nkali okulushire, eyàli egwêrhe amîno g'ecûma n'enyunu z'omulinga, eyakazâg'ilya eyakazag'ishanshanyula byôshi n'okuhonyogola ebisigîre. [20] Oku biyêrekîre galya mahembe ikumi g'oku irhwe lyâge n'oku biyêrekîre lirya ihembe lyameraga lyarhuma gandi asharhu garhenga, eryo ihembe lyàli ligwêrhe amasù n'akanwa kakazâg'iderha ebintu binjibinji n'eryaliliyôsire nka lyo linene kulusha agandi. [21] Nakazâg'ilolêreza nabona eryo ihembe lyatula entambala oku Batagatîfu, yanabahima, [22] kuhika olya mushosi alinda ayisha, ahà abatagatîfu obushinganyanya bw'Ow'Enyanya n'amango galinda gahika aga abatagatîfu bahâbagwamwo obwâmi. [23] Anaciderha erhi: erya nsimba ya kani, buli bwâmi bwa kani bwayisha hano igulu, burhali nk'agandi mâmi gôshi, bwâyish'iyûsa agandi mâmi, bwâyish'iyûsa igulu lyôshi, bulihonyogole, bunalijire katulo. [24] Oku biyêrekîre ago mahembe ikumi: muli obwô!a bwâmi, mwârhenga bâmi ikumi, owundi âyishiyisha enyuma zâbo, ârhayish'ishushane n'abarhanzi

---

[c] **7.10** Ebyo hitahu hyo byàli hiyandisirwemwo ebijiro by'abantu, kwo kuderha aminja n'amabî g'abantu (Lul 56, 9; Mal 3, 16; Eze 13, 9; Maf 3, 5; 20, 12....

[d] **7.13** Mwene omuntu: Kwo kuderha oku oyo abonaga aligwêrhe enshusho y'omuntu. (Erhi rhwankalola omu citabu ca Ezekiyeli, rhwanabona oku kanjikanji omulêbi anahamagalwe omu izîno lya «mwene omuntu» Eze 2, 3; 3, 1. 3. 4. 10. 17...). Omu kushimba ebilôrho bya Daniyeli oyo w'enyanya bwenêne, anabà ye lulya lubaga lw'abatagatîfu (Dan 7, 14. 27). Buzinda na buzinda, olwo luderho «mwene omuntu» lwaba erhi ludesire omucunguzi (Mt 8, 20). Na ntyo Yezu alukolesize omu kulonza okuciderha yêne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

âyish'ihima basharhu muli abôla bâmi. [25] Ayishiderha ebinwa by'obucîbone kuli Ow'Enyanya bwenêne. Aja âyîrha abatagatîfu b'Ow'Enyanya bwenêne, âcishomya ciru n'okuhindula amango matagatîfu, okuhindula obuyêmêre, oku ngoma yâge abatagatîfu balibuzibwa mango garhali manyi, kugere n'agandi mango, n'agandi mango masungunu[e], [26] Enyuma z'ahôla hanayishiba okutwa olubanja, banamunyaga obwâmi, bamunigûze banamuherêrekeze loshi. [27] Obwâmi, obuhashe n'amarhegesi gôshi ganayishihâbwa olubaga lw'aba-tagatîfu b'Ow'Enyanya bwenêne; obwôla bwâmi bwâbà bw'ensiku n'amango n'agandi mâmi gôshi gâbushiga ganaburhumikire. [28] Kwo byàbire ntyo. Kuli nie Daniyeli obukengêre bwànzunguluka, nabula omurhûla, ci nakazilanga ebyôla omu murhima gwâni.

Daniel 7

1בִּשְׁנַת חֲדָה לְבֵלְאשַׁצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל דָּנִיֵּאל חֶלֶם חָזָה וְחֶזְוֵי רֵאשֵׁהּ עַל־מִשְׁכְּבֵהּ בֵּאדַיִן חֶלְמָא כְּתַב רֵאשׁ מִלִּין
אֲמַר: 2עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר חָזֵה הֲוֵית בְּחֶזְוִי עִם־לֵילְיָא וַאֲרוּ אַרְבַּע רוּחֵי שְׁמַיָּא מְגִיחָן לְיַמָּא רַבָּא: 3וְאַרְבַּע חֵיוָן
רַבְרְבָן סָלְקָן מִן־יַמָּא שָׁנְיָן דָּא מִן־דָּא: 4קַדְמָיְתָא כְּאַרְיֵה וְגַפִּין דִּי־נְשַׁר לַהּ חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי־מְרִיטוּ גַפַּיהּ וּנְטִילַת
מִן־אַרְעָא וְעַל־רַגְלַיִן כֶּאֱנָשׁ הֱקִימַת וּלְבַב אֱנָשׁ יְהִיב לַהּ: 5וַאֲרוּ חֵיוָה אָחֳרִי תִנְיָנָה דָּמְיָה לְדֻּב וּלְשִׁטַר־חַד הֱקִמַת
וּתְלָת עִלְעִין בְּפֻמַּהּ בֵּין שִׁנַּיהּ וְכֵן אָמְרִין לַהּ קוּמִי אֱכֻלִי בְּשַׂר שַׂגִּיא: 6בְּאתַר דְּנָה חָזֵה הֲוֵית וַאֲרוּ אָחֳרִי כִּנְמַר וְלַהּ
גַּפִּין אַרְבַּע דִּי־עוֹף עַל־גַּבֵּיהּ וְאַרְבְּעָה רֵאשִׁין לְחֵיוְתָא וְשָׁלְטָן יְהִיב לַהּ: 7בְּאתַר דְּנָה חָזֵה הֲוֵית בְּחֶזְוֵי לֵילְיָא וַאֲרוּ
חֵיוָה רְבִיעָיָה דְּחִילָה וְאֵימְתָנִי וְתַקִּיפָא יַתִּירָא וְשִׁנַּיִן דִּי־פַרְזֶל לַהּ רַבְרְבָן אָכְלָה וּמַדֵּקָה וּשְׁאָרָא בְּרַגְלַיהּ רָפְסָה
וְהִיא מְשַׁנְּיָה מִן־כָּל־חֵיוָתָא דִּי קֳדָמַיהּ וְקַרְנַיִן עֲשַׂר לַהּ: 8מִשְׂתַּכֵּל הֲוֵית בְּקַרְנָיָא וַאֲלוּ קֶרֶן אָחֳרֵי זְעֵירָה סִלְקַת
בֵּינֵיהֶן וּתְלָת מִן־קַרְנַיָּא קַדְמָיָתָא אֶתְעֲקַרָו מִן־קֳדָמֶיהּ וַאֲלוּ עֵינִין כְּעֵינֵי אֲנָשָׁא בְּקַרְנָא־דָּא וּפֻם מְמַלֵּל
רַבְרְבָן: 9חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי כָרְסָוָן רְמִיו וְעַתִּיק יוֹמִין יְתֵב לְבוּשֵׁהּ | כִּתְלַג חִוָּר וּשְׂעַר רֵאשֵׁהּ כַּעֲמַר נְקֵא כָּרְסְיֵהּ
שְׁבִיבִין דִּי־נُוּר גַּלְגְּלֹוהִי נוּר דָּלֵק: 10נְהַר דִּי־נוּר נָגֵד וְנָפֵק מִן־קֳדָמוֹהִי אֶלֶף אַלְפִים יְשַׁמְּשׁוּנֵּהּ וְרִבּוֹ רִבְוָן קָדָמַוֹהִי
יְקוּמוּן דִּינָא יְתֵב וְסִפְרִין פְּתִיחוּ: 11חָזֵה הֲוֵית בֵּאדַיִן מִן־קָל מִלַּיָּא רַבְרְבָתָּא דִּי קַרְנָא מְמַלֶּלָה חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי
קְטִילַת חֵיוְתָא וְהוּבַד גִּשְׁמַהּ וְיהִיבַת לִיקֵדַת אֶשָּׁא: 12וּשְׁאָר חֵיוָתָא הֶעְדִּיו שָׁלְטָנְהֹון וְאַרְכָה בְחַיִּין יְהִיבַת לְהֹון
עַד־זְמַן וְעִדָּן: 13חָזֵה הֲוֵית בְּחֶזְוֵי לֵילְיָא וַאֲרוּ עִם־עֲנָנֵי שְׁמַיָּא כְּבַר אֱנָשׁ אְתָה הֲוָה וְעַד־עַתִּיק יוֹמַיָּא מְטָה וּקְדָמוֹהִי
הַקְרְבוּהִי: 14וְלֵהּ יְהִיב שָׁלְטָן וִיקָר וּמַלְכוּ וְכָל עַמְמַיָּא אֻמַיָּא וְלִשָּׁנַיָּא לֵהּ יִפְלְחוּן שָׁלְטָנֵּהּ שָׁלְטָן עָלַם דִּי־לָא יֶעְדֵּה
וּמַלְכוּתֵהּ דִּי־לָא תִתְחַבַּל: פ

[e] **7.25** : Mwâmi Antiyokusi arhegeka Abayahudi mpu bashimbe idini n'akalamo k'Abagereki.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15אֶתְכְּרִיַת רוּחִי אֲנָה דָנִיֵּאל בְּגַוֹא נִדְנֵה וְחֶזְוֵי רֵאשִׁי יְבַהֲלֻנָּנִי׃ 16קְרִבֵת עַל־חַד מִן־קָאֲמַיָּא וְיַצִיבָא אֶבְעֵא־מִנֵּהּ
עַל־כָּל־דְּנָה וַאֲמַר־לִי וּפְשַׁר מִלַּיָּא יְהוֹדְעִנַנִי׃ 17אִלֵּין חֵיוָתָא רַבְרְבָתָא דִּי אִנִּין אַרְבְּעָה אַרְבְּעָה מַלְכִין יְקוּמוּן
מִן־אַרְעָא׃ 18וְיִקְבְּלוּן מַלְכוּתָא קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין וְיַחְסְנוּן מַלְכוּתָא עַד־עָלְמָא וְעַד עָלַם עָלְמַיָּא׃ 19אֱדַיִן צְבִית לְיַצָּבָא
עַל־חֵיוְתָא רְבִיעָיְתָא דִּי־הֲוָת שָׁנְיָה מִן־כָּלְהֶוֵן דְּחִילָה יַתִּירָה שִׁנַּיהּ דִּי־פַרְזֶל וְטִפְרֵיהּ דִּי־נְחָשׁ אָכְלָה מַדַּקָה וּשְׁאָרָא
בְּרַגְלַיהּ רָפְסָה׃ 20וְעַל־קַרְנַיָּא עַשַׂר דִּי בְרֵאשַׁהּ וְאָחֳרִי דִּי סְלִקַת וּנְפַלָו מִן־קֳדָמֵיהּ תְּלָת וְקַרְנָא דְכֵן וְעַיְנִין לַהּ וְפֻם
מְמַלֵּל רַבְרְבָן וְחֶזְוֵהּ רַב מִן־חַבְרָתַהּ׃ 21חָזֵה הֲוֵית וְקַרְנָא דְכֵּן עָבְדָה קְרָב עִם־קַדִּישִׁין וְיָכְלָה לְהוֹן׃ 22עַד דִּי־אֲתָה
עַתִּיק יוֹמַיָּא וְדִינָא יְהַב לְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין וְזִמְנָא מְטָה וּמַלְכוּתָא הֶחֱסִנוּ קַדִּישִׁין׃ 23כְּנָה אֲמַר חֵיוְתָא רְבִיעָיְתָא מַלְכָו
רְבִיעָיָא תֶּהֱוֵא בְאַרְעָא דִּי תִשְׁנֵא מִן־כָּל־מַלְכְוָתָא וְתֵאכֻל כָּל־אַרְעָא וּתְדוּשִׁנַּהּ וְתַדְקִנַּהּ׃ 24וְקַרְנַיָּא עֲשַׂר מִנַּהּ
מַלְכוּתָה עַשְׂרָה מַלְכִין יְקוּמוּן וְאָחֳרָן יְקוּם אַחֲרֵיהוֹן וְהוּא יִשְׁנֵא מִן־קַדְמָיֵא וּתְלָתָה מַלְכִין יְהַשְׁפֵּל׃ 25וּמִלִּין לְצַד
עִלָּיָא יְמַלֵּל וּלְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין יְבַלֵּא וְיִסְבַּר לְהַשְׁנָיָה זִמְנִין וְדָת וְיִתְיַהֲבוּן בִּידֵּהּ עַד־עִדָּן וְעִדָּנִין וּפְלַג עִדָּן׃ 26וְדִינָא יִתֵּב
וְשָׁלְטָנֵהּ יְהַעְדּוֹן לְהַשְׁמָדָה וּלְהוֹבָדָה עַד־סוֹפָא׃ 27וּמַלְכוּתָה וְשָׁלְטָנָא וּרְבוּתָא דִּי מַלְכְוָת תְּחוֹת כָּל־שְׁמַיָּא יְהִיבַת
לְעַם קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין מַלְכוּתֵהּ מַלְכוּת עָלַם וְכֹל שָׁלְטָנַיָּא לֵהּ יִפְלְחוּן וְיִשְׁתַּמְעוּן׃ 28עַד־כָּה סוֹפָא דִּי־מִלְּתָא אֲנָה
דָּנִיֵּאל שַׂגִּיא ׀ רַעְיוֹנַי יְבַהֲלֻנַּנִי וְזִיוִי יִשְׁתַּנּוֹן עֲלַי וּמִלְּתָא בְּלִבִּי נְטַרֵת׃ פ

ΔΑΝΙΗΛ 7

[1] Ἔτους πρώτου βασιλεύοντος Βαλτασαρ χώρας Βαβυλωνίας Δανιηλ ὅραμα εἶδε παρὰ κεφαλὴν ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ· τότε Δανιηλ τὸ ὅραμα, ὃ εἶδεν, ἔγραψεν εἰς κεφάλαια λόγων [2] Ἐπὶ τῆς κοίτης μου ἐθεώρουν καθ᾽ ὕπνους νυκτὸς καὶ ἰδοὺ τέσσαρες ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ ἐνέπεσον εἰς τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην. [3] καὶ τέσσαρα θηρία ἀνέβαινον ἐκ τῆς θαλάσσης διαφέροντα ἓν παρὰ τὸ ἕν. [4] τὸ πρῶτον ὡσεὶ λέαινα ἔχουσα πτερὰ ὡσεὶ ἀετοῦ· ἐθεώρουν ἕως ὅτου ἐτίλη τὰ πτερὰ αὐτῆς, καὶ ἤρθη ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ ποδῶν ἀνθρωπίνων ἐστάθη, καὶ ἀνθρωπίνη καρδία ἐδόθη αὐτῇ. [5] καὶ ἰδοὺ μετ᾽ αὐτὴν ἄλλο θηρίον ὁμοίωσιν ἔχον ἄρκου, καὶ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς πλευροῦ ἐστάθη, καὶ τρία πλευρὰ ἦν ἐν τῷ στόματι αὐτῆς, καὶ οὕτως εἶπεν Ἀνάστα κατάφαγε σάρκας πολλάς. [6] καὶ μετὰ ταῦτα ἐθεώρουν θηρίον ἄλλο ὡσεὶ πάρδαλιν, καὶ πτερὰ τέσσαρα ἐπέτεινον ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ τέσσαρες κεφαλαὶ τῷ θηρίῳ, καὶ γλῶσσα ἐδόθη αὐτῷ. [7] μετὰ δὲ ταῦτα ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς θηρίον τέταρτον φοβερόν, καὶ ὁ φόβος αὐτοῦ ὑπερφέρων ἰσχύι, ἔχον ὀδόντας σιδηροῦς μεγάλους, ἐσθίον καὶ κοπανίζον, κύκλῳ τοῖς ποσὶ καταπατοῦν, διαφόρως χρώμενον παρὰ πάντα τὰ πρὸ αὐτοῦ θηρία· εἶχε δὲ κέρατα δέκα, [8] καὶ βουλαὶ πολλαὶ ἐν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ἄλλο ἓν κέρας ἀνεφύη ἀνὰ μέσον αὐτῶν μικρὸν ἐν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ, καὶ τρία τῶν κεράτων τῶν πρώτων ἐξηράνθησαν δι᾽ αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ ὀφθαλμοὶ ὥσπερ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπινοι ἐν τῷ κέρατι τούτῳ καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα, καὶ ἐποίει πόλεμον πρὸς τοὺς ἁγίους. [9] ἐθεώρουν ἕως ὅτε θρόνοι ἐτέθησαν, καὶ παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθητο ἔχων περιβολὴν ὡσεὶ χιόνα, καὶ τὸ τρίχωμα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον λευκὸν καθαρόν, ὁ θρόνος ὡσεὶ φλὸξ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πυρός, [10] καὶ ἐξεπορεύετο κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ποταμὸς πυρός, χίλιαι χιλιάδες ἐθεράπευον αὐτὸν καὶ μύριαι μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ· καὶ κριτήριον ἐκάθισε καὶ βίβλοι ἠνεῴχθησαν. [11] ἐθεώρουν τότε τὴν φωνὴν τῶν λόγων τῶν μεγάλων, ὧν τὸ κέρας ἐλάλει, καὶ ἀπετυμπανίσθη τὸ θηρίον, καὶ ἀπώλετο τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ ἐδόθη εἰς καῦσιν πυρός. [12] καὶ τοὺς κύκλῳ αὐτοῦ ἀπέστησε τῆς ἐξουσίας αὐτῶν, καὶ χρόνος ζωῆς ἐδόθη αὐτοῖς ἕως χρόνου καὶ καιροῦ. [13] ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἤρχετο, καὶ ὡς παλαιὸς ἡμερῶν παρῆν, καὶ οἱ παρεστηκότες παρῆσαν αὐτῷ. [14] καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία, καὶ πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς κατὰ γένη καὶ πᾶσα δόξα αὐτῷ λατρεύουσα· καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος, ἥτις οὐ μὴ ἀρθῇ, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ, ἥτις οὐ μὴ φθαρῇ.— [15] καὶ ἀκηδιάσας ἐγὼ Δανιηλ ἐν τούτοις ἐν τῷ ὁράματι τῆς νυκτὸς [16] προσῆλθον πρὸς ἕνα τῶν ἑστώτων καὶ τὴν ἀκρίβειαν ἐζήτουν παρ᾽ αὐτοῦ ὑπὲρ πάντων τούτων. ἀποκριθεὶς δὲ λέγει μοι καὶ τὴν κρίσιν τῶν λόγων ἐδήλωσέ μοι [17] Ταῦτα τὰ θηρία τὰ μεγάλα εἰσὶ τέσσαρες βασιλεῖαι, αἳ ἀπολοῦνται ἀπὸ τῆς γῆς· 18καὶ παραλήψονται τὴν βασιλείαν ἅγιοι ὑψίστου καὶ καθέξουσι τὴν βασιλείαν ἕως τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. [19] τότε ἤθελον ἐξακριβάσασθαι περὶ τοῦ θηρίου τοῦ τετάρτου τοῦ διαφθείροντος πάντα καὶ ὑπερφόβου, καὶ ἰδοὺ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροῖ καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ χαλκοῖ κατεσθίοντες πάντας κυκλόθεν καὶ καταπατοῦντες τοῖς ποσί, [20] καὶ περὶ τῶν δέκα κεράτων αὐτοῦ τῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ἑνὸς τοῦ ἄλλου τοῦ προσφυέντος, καὶ ἐξέπεσαν δι᾽ αὐτοῦ τρία, καὶ τὸ κέρας ἐκεῖνο εἶχεν ὀφθαλμοὺς καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα, καὶ ἡ πρόσοψις αὐτοῦ ὑπερέφερε τὰ ἄλλα. [21] καὶ κατενόουν τὸ κέρας ἐκεῖνο πόλεμον συνιστάμενον πρὸς τοὺς ἁγίους καὶ τροπούμενον αὐτοὺς [22] ἕως τοῦ ἐλθεῖν τὸν παλαιὸν ἡμερῶν, καὶ τὴν κρίσιν ἔδωκε τοῖς ἁγίοις τοῦ ὑψίστου, καὶ ὁ καιρὸς ἐδόθη καὶ τὸ βασίλειον κατέσχον οἱ ἅγιοι. [23] καὶ ἐρρέθη μοι περὶ τοῦ θηρίου τοῦ τετάρτου, ὅτι βασιλεία τετάρτη ἔσται ἐπὶ τῆς γῆς, ἥτις διοίσει παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν καὶ ἀναστατώσει αὐτὴν καὶ καταλεανεῖ αὐτήν. [24] καὶ τὰ δέκα κέρατα τῆς βασιλείας, δέκα βασιλεῖς στήσονται, καὶ ὁ ἄλλος βασιλεὺς μετὰ τούτους στήσεται, καὶ αὐτὸς διοίσει κακοῖς ὑπὲρ τοὺς πρώτους καὶ τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει· [25] καὶ ῥήματα εἰς τὸν ὕψιστον λαλήσει καὶ τοὺς ἁγίους τοῦ ὑψίστου κατατρίψει καὶ προσδέξεται ἀλλοιῶσαι καιροὺς καὶ νόμον, καὶ παραδοθήσεται πάντα εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἕως καιροῦ καὶ καιρῶν καὶ ἕως ἡμίσους καιροῦ. [26] καὶ ἡ κρίσις καθίσεται καὶ τὴν ἐξουσίαν ἀπολοῦσι καὶ βουλεύσονται μιᾶναι καὶ ἀπολέσαι ἕως τέλους. [27] καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν μεγαλειότητα αὐτῶν καὶ τὴν ἀρχὴν πασῶν τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν βασιλειῶν ἔδωκε λαῷ ἁγίῳ ὑψίστου βασιλεῦσαι βασιλείαν αἰώνιον, καὶ πᾶσαι αἱ ἐξουσίαι αὐτῷ ὑποταγήσονται καὶ πειθαρχήσουσιν αὐτῷ. [28] ἕως καταστροφῆς τοῦ λόγου ἐγὼ Δανιηλ σφόδρα ἐκστάσει περιειχόμην, καὶ ἡ ἔξις μου διήνεγκεν ἐμοί, καὶ τὸ ῥῆμα ἐν καρδίᾳ μου ἐστήριξα.

8

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

VIII. Okubonekerwa kwa Daniyeli: engandabuzi n'ecihebe

Okubonekerwa

[1] Omu mwâka gwa kasharhu gw'okuyîma kwa Mwâmi Baltazari Nashub'ibonekerwa niono Daniyeli, enyuma za kulyâla nabonekeragwa burhanzi. [2] Oku byàbire muli okwôla kubonekerwa, nanacibà nka muntu odwîrhe wabona, nanaciba ndi aha Suza[f], cishagala ciri omu cihugo c'e Elami, muli okwôla kubonekerwa, nali hôfi n'olwîshi lwa Ulayi. [3] Nanaciyinamula amasù n'ebi nabwîne by'ebîra: Lolà oku engandabuzi yàli embere z'olwîshi, yàli egwêrhe mahembe abirhi n'agôla mahembe abirhi gàli gayêrekîre enyanya ci liguma lyàli lirî kulusha eryâbo n'eryôla lirirî lyo lyali enyuma z'eryâbo. [4] Nanacibona eyôla ngandabuzi yarhangira okutumirha n'agôla mahembe olunda lw'ebuzikira-zûba n'olunda lw'emwênè n'olunda lw'emukondwè. Ntà yindi nsimba yadesire mpu yankayihima na ntà muntu wankadesire mpu akola agend'ilîkûza eyôla nsimba; eyôla ngandabuzi yakagijira oku enalonzize, yanajà yayushuka omu buhashe bwâyo.

[5] Nâni nakaz'ilonza mmanye kwo kuderha kurhi okwôla, na, lolà oku ecihebe c'omucûka camarhenga olunda lw'ebuzikira-zûba, cayishaga cayêrera oku idaho ci cirhahikaga oku idaho. Ecôla cihebe càli cigwêrhe ekarhî k'amasù ihe-mbè linene kulusha. [6] Càyish'ilwîsa erya ngandabuzi nabonaga yàli egwêrhe mahembe abirhi enali embere z'olwîshi canaciyisha cilibirhîre emunda erya ngandabuzi eri n'emisî yaco yôshi. [7] Canacikoza erya ngandabuzi, byaàrhulubana, canacitumirha erya ngandabuzi, canayivuna galya mahembe abirhi, eyo ngandabuzi erhàligwêrhe emisî y'okucilwîsa, cayirhimba oku idaho,cana-rhondêra okuyihonyogola, na ntâye wankahashire okulîkûza eyôla ngandabuzi kuli ecôla cihebe. [8] Ecôla cihebe c'omucûka canacikula bwenêne, n'erhi cibà côshi cazibuhirage, lirya ihembe linene lyanacivunika na ngandi mahembe ani ganacimera ahâli ha lirya gayêrekera empande z'igulu oku ziri ini.

[9] Omu ihembe liguma muli gwo, mwanacimera erindi ihembe, lyàli lisungunu, ci lyanacikula, lyayêrekera olunda lw'emukondwè n'olunda lw'e buzûka-zûba, n'olunda lw'ecihugo cinjinja[g]. [10] Lyalihûka kuhika oku murhwe gw'oku nkuba, lyahoneza cihimbi ciguma c'ogwôla murhwe oku idaho kuguma n'enyenyêzi, lyanacibihonyogola.

[11] Lyanaciliha kandi kuhika aha mwa omurhambo wa gulya murhwe, lyanacihenangula enterekêro yâge ya ngasi lusiku, lyanahongola ahwôla akazâg'irherekêrera. [12] Omurhwe, omu kugoma gwacihana, gwanajandika erya nterekêro ya ngasi lusiku. Lirya ihembe lyakweba okuli oku idaho na ngasi oku lyanajiraga kôshi kwanakagendekera bwinjà.

---

[f] **8.2** : Suza, ciri cishagala ciguma cinene c'omu cihugo c'aba Persi. Ulayi, Iuli lwîshi luguma lwa mw'eco cihugo.
[g] **8.9** : Cihugo cinjinja: kwo kuderha Palestina-Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] Nanaciyumva omutagatîfu odwîrhe aderha; n'owundi mutagatîfu anacibwîra olya wakazâgiderha erei: «Okûla kwâbà kuhika mangaci kuli ebîra bibonekîne biyêrekîre enterekêro ya ngasi lusiku, obugoma bw'ogu murhwe gwagomaga gwanashereza byôshi, okûla kuhongolwa kw'ahantu h'okurherekêra n'oku biyêrekîre ogwôla murhwe, ebyôla byôshi byahonyogolagwa?» [14] Ashuza erhi: Kuhika bihumbi bibirhi na magana asharhu ga bijingo n'esêzi; kandi eyôla nyumpa y'okurherekêrera yaNashub'iyôrba nka embere.

Malahika Gabrieli ahugûla ebya bonekaga

[15] Oku niono Daniyeli ndwîrhage nacidôsa kuli ebyoôa byambonekeraga na kurhi byalonz'imanyîsa, lolà oku oli nka muntu ayimanga embere zâni. [16] Nanaciyumva izù lyarhenga omu Ulayi; lyanaciyakûza erhi: «Gabrieli, omanyîse Oyo muntu ebyo bibonekîne.» [17] Anaciyêgera halya nali, n'erhi ahika ho nieshi narhungwa n'obwôba, nakumba bûbi. Anacimbwîra erhi: «Yumva wâni mwene omuntu oku ebyôla bibonekîne biyêrekîre amango mazinda». [18] Oku anacidwîrhe andesa nieshi nahirima n'entemu, narhimba ak'amalanga oku idaho; ci ampumakwo, anashubinyîmanza ahôla nanali. [19] Anacimbwîra erhi: «Ala oku nkola nakubwîra ebyayishiyisha enyuma z'obukunizi, bulya obuzinda bugwêrhe amango gâbo.» [20] Erya ngandabuzi egwêrhe mahembe abirhi wabonaga bali bâmi babirhi b'e Mêdi n'e Persi. [21] Na cirya cihebe c'omucûka wabonaga ali mwâmi w'e Bugereki, lirya ihembe lyàli ekarhî k'amasù gombi, ye mwâmi murhanzi. [22] Ihembe lyavunikaga, n'aha lyali hamera mahembe a-nni, balî bâmi bani barhenga omu ishanja liguma, nabo bâkazilwa ci barhâbe n'emisî eri nka eyalyo.

[23] Amango emisî yâbahwera, n'abagoma babà bamaluga, hâyisha omwâmi w'obusù b'obulimbi na mulenga omu kumanya ngasi hiri hizibu.

[24] Aba n'obuzibu bw'okusômeza, ci arhali buzibu bwa misî yâge yêne; anyaga ananyaguze na ngasi oku akanajira kwôshi kwanagendekera bwinjà; âshandaza abâmi bazibu n'olubaga lw'abatagatîfu.

[25] Obulenga bwâge bwârhuma âkazihima byôshi n'obulyâlya; kwarhuma âba n'obucîbone omu murhima gwâge, ânayirhe bantu banji buzira kadugundu; agomera omwâmi w'abâmi, anafè buzira kuhumwakwo n'okuboko kw'omuntu.

[26] Ebyôla byàboneka byàhika oku bijingo na kandi kuhika sêzi, obyôla bidesirwe biri by'okunali. Ci we oyu, obîkirire ebyôla wamabona ebwa kubà biri by'omu mango gaciri kuli.

[27] Na kuli nie Daniyeli, emisî yàmpwêra, nàlwala nsiku zirhali nyi; kandi nanacifuma Nashub'ikazikola emikolo ya mwâmi. Ntaderhaga ebi nabonaga, ci ntanabiyumvagya bwinjà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמַלְכוּת בֵּלְאשַׁצַּר הַמֶּלֶךְ חָזוֹן נִרְאָה אֵלַי אֲנִי דָּנִיֵּאל אַחֲרֵי הַנִּרְאָה אֵלַי בַּתְּחִלָּה: 2וָאֶרְאֶה ׀ בֶּחָזוֹן
וַיְהִי בִּרְאֹתִי וַאֲנִי בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה אֲשֶׁר בְּעֵילָם הַמְּדִינָה וָאֶרְאֶה בֶּחָזוֹן וַאֲנִי הָיִיתִי עַל־אוּבַל אוּלָי: 3וָאֶשָּׂא עֵינַי
וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה ׀ אַיִל אֶחָד עֹמֵד לִפְנֵי הָאֻבָל וְלוֹ קְרָנָיִם וְהַקְּרָנַיִם גְּבֹהוֹת וְהָאַחַת גְּבֹהָה מִן־הַשֵּׁנִית וְהַגְּבֹהָה עֹלָה
בָּאַחֲרֹנָה: 4רָאִיתִי אֶת־הָאַיִל מְנַגֵּחַ יָמָּה וְצָפוֹנָה וָנֶגְבָּה וְכָל־חַיּוֹת לֹא־יַעַמְדוּ לְפָנָיו וְאֵין מַצִּיל מִיָּדוֹ וְעָשָׂה כִרְצֹנוֹ
וְהִגְדִּיל: 5וַאֲנִי ׀ הָיִיתִי מֵבִין וְהִנֵּה צְפִיר־הָעִזִּים בָּא מִן־הַמַּעֲרָב עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וְאֵין נוֹגֵעַ בָּאָרֶץ וְהַצָּפִיר קֶרֶן
חָזוּת בֵּין עֵינָיו: 6וַיָּבֹא עַד־הָאַיִל בַּעַל הַקְּרָנַיִם אֲשֶׁר רָאִיתִי עֹמֵד לִפְנֵי הָאֻבָל וַיָּרָץ אֵלָיו בַּחֲמַת כֹּחוֹ: 7וּרְאִיתִיו מַגִּיעַ
׀ אֵצֶל הָאַיִל וַיִּתְמַרְמַר אֵלָיו וַיַּךְ אֶת־הָאַיִל וַיְשַׁבֵּר אֶת־שְׁתֵּי קְרָנָיו וְלֹא־הָיָה כֹחַ בָּאַיִל לַעֲמֹד לְפָנָיו וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה
וַיִּרְמְסֵהוּ וְלֹא־הָיָה מַצִּיל לָאַיִל מִיָּדוֹ: 8וּצְפִיר הָעִזִּים הִגְדִּיל עַד־מְאֹד וּכְעָצְמוֹ נִשְׁבְּרָה הַקֶּרֶן הַגְּדוֹלָה וַתַּעֲלֶנָה חָזוּת
אַרְבַּע תַּחְתֶּיהָ לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמָיִם: 9וּמִן־הָאַחַת מֵהֶם יָצָא קֶרֶן־אַחַת מִצְּעִירָה וַתִּגְדַּל־יֶתֶר אֶל־הַנֶּגֶב
וְאֶל־הַמִּזְרָח וְאֶל־הַצֶּבִי: 10וַתִּגְדַּל עַד־צְבָא הַשָּׁמָיִם וַתַּפֵּל אָרְצָה מִן־הַצָּבָא וּמִן־הַכּוֹכָבִים וַתִּרְמְסֵם: 11וְעַד
שַׂר־הַצָּבָא הִגְדִּיל וּמִמֶּנּוּ הֵרִים הַתָּמִיד וְהֻשְׁלַךְ מְכוֹן מִקְדָּשׁוֹ: 12וְצָבָא תִּנָּתֵן עַל־הַתָּמִיד בְּפָשַׁע וְתַשְׁלֵךְ אֱמֶת אַרְצָה
וְעָשְׂתָה וְהִצְלִיחָה: 13וָאֶשְׁמְעָה אֶחָד־קָדוֹשׁ מְדַבֵּר וַיֹּאמֶר ׀ אֶחָד קָדוֹשׁ לַפַּלְמוֹנִי הַמְדַבֵּר עַד־מָתַי הֶחָזוֹן הַתָּמִיד
וְהַפֶּשַׁע שֹׁמֵם תֵּת וְקֹדֶשׁ וְצָבָא מִרְמָס: 14וַיֹּאמֶר אֵלַי עַד עֶרֶב בֹּקֶר אַלְפַּיִם וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְנִצְדַּק קֹדֶשׁ: 15וַיְהִי
בִּרְאֹתִי אֲנִי דָּנִיֵּאל אֶת־הֶחָזוֹן וָאֲבַקְשָׁה בִינָה וְהִנֵּה עֹמֶד לְנֶגְדִּי כְּמַרְאֵה־גָבֶר: 16וָאֶשְׁמַע קוֹל־אָדָם בֵּין אוּלָי וַיִּקְרָא
וַיֹּאמַר גַּבְרִיֵּאל הָבֵן לְהַלָּז אֶת־הַמַּרְאֶה: 17וַיָּבֹא אֵצֶל עָמְדִי וּבְבֹאוֹ נִבְעַתִּי וָאֶפְּלָה עַל־פָּנָי וַיֹּאמֶר אֵלַי הָבֵן בֶּן־אָדָם
כִּי לְעֶת־קֵץ הֶחָזוֹן: 18וּבְדַבְּרוֹ עִמִּי נִרְדַּמְתִּי עַל־פָּנַי אָרְצָה וַיַּגַּע־בִּי וַיַּעֲמִידֵנִי עַל־עָמְדִי: 19וַיֹּאמֶר ׀ הִנְנִי מוֹדִיעֲךָ אֵת
אֲשֶׁר־יִהְיֶה בְּאַחֲרִית הַזָּעַם כִּי לְמוֹעֵד קֵץ: 20הָאַיִל אֲשֶׁר־רָאִיתָ בַּעַל הַקְּרָנָיִם מַלְכֵי מָדַי וּפָרָס: 21וְהַצָּפִיר הַשָּׂעִיר
מֶלֶךְ יָוָן וְהַקֶּרֶן הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בֵּין־עֵינָיו הִוא הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן: 22וְהַנִּשְׁבֶּרֶת וַתַּעֲמֹדְנָה אַרְבַּע תַּחְתֶּיהָ אַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת
מִגּוֹי יַעֲמֹדְנָה וְלֹא בְכֹחוֹ: 23וּבְאַחֲרִית מַלְכוּתָם כְּהָתֵם הַפֹּשְׁעִים יַעֲמֹד מֶלֶךְ עַז־פָּנִים וּמֵבִין חִידוֹת: 24וְעָצַם כֹּחוֹ
וְלֹא בְכֹחוֹ וְנִפְלָאוֹת יַשְׁחִית וְהִצְלִיחַ וְעָשָׂה וְהִשְׁחִית עֲצוּמִים וְעַם־קְדֹשִׁים: 25וְעַל־שִׂכְלוֹ וְהִצְלִיחַ מִרְמָה בְּיָדוֹ
וּבִלְבָבוֹ יַגְדִּיל וּבְשַׁלְוָה יַשְׁחִית רַבִּים וְעַל־שַׂר־שָׂרִים יַעֲמֹד וּבְאֶפֶס יָד יִשָּׁבֵר: 26וּמַרְאֵה הָעֲרֶב וְהַבֹּקֶר אֲשֶׁר נֶאֱמַר
אֱמֶת הוּא וְאַתָּה סְתֹם הֶחָזוֹן כִּי לְיָמִים רַבִּים: 27וַאֲנִי דָּנִיֵּאל נִהְיֵיתִי וֶאֱחֱלֵיתִי יָמִים וָאָקוּם וָאֶעֱשֶׂה אֶת־מְלֶאכֶת
הַמֶּלֶךְ וָאֶשְׁתּוֹמֵם עַל־הַמַּרְאֶה וְאֵין מֵבִין: פ

ΔΑΝΙΗΛ 8

[1] Ἔτους τρίτου βασιλεύοντος Βαλτασαρ ὅρασις, ἣν εἶδον ἐγὼ Δανιηλ μετὰ τὸ ἰδεῖν με τὴν πρώτην. [2] καὶ εἶδον ἐν τῷ ὁράματι τοῦ ἐνυπνίου μου ἐμοῦ ὄντος ἐν Σούσοις τῇ πόλει, ἥτις ἐστὶν ἐν Ἐλυμαΐδι χώρᾳ, ἔτι ὄντος μου πρὸς τῇ πύλῃ Αιλαμ [3] ἀναβλέψας εἶδον κριὸν ἕνα μέγαν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἑστῶτα ἀπέναντι τῆς πύλης, καὶ εἶχε κέρατα, καὶ τὸ ἓν ὑψηλότερον τοῦ ἑτέρου, καὶ τὸ ὑψηλότερον ἀνέβαινε. [4] μετὰ δὲ ταῦτα εἶδον τὸν κριὸν κερατίζοντα πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς δυσμὰς καὶ μεσημβρίαν, καὶ πάντα τὰ θηρία οὐκ ἔστησαν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ῥυόμενος ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐποίει ὡς ἤθελε καὶ ὑψώθη. [5] καὶ ἐγὼ διενοούμην καὶ ἰδοὺ τράγος αἰγῶν ἤρχετο ἀπὸ δυσμῶν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς καὶ οὐχ ἥπτετο τῆς γῆς, καὶ ἦν τοῦ τράγου κέρας ἓν ἀνὰ μέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. [6] καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν κριὸν τὸν τὰ κέρατα ἔχοντα, ὃν εἶδον ἑστῶτα πρὸς τῇ πύλῃ, καὶ ἔδραμε πρὸς αὐτὸν ἐν θυμῷ ὀργῆς. [7] καὶ εἶδον αὐτὸν προσάγοντα πρὸς τὸν κριόν, καὶ ἐθυμώθη ἐπ᾽ αὐτὸν καὶ ἐπάταξε καὶ συνέτριψε τὰ δύο κέρατα αὐτοῦ, καὶ οὐκέτι ἦν ἰσχὺς ἐν τῷ κριῷ στῆναι κατέναντι τοῦ τράγου· καὶ ἐσπάραξεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ συνέτριψεν αὐτόν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ῥυόμενος τὸν κριὸν ἀπὸ τοῦ τράγου. [8] καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν κατίσχυσε σφόδρα, καὶ ὅτε κατίσχυσε, συνετρίβη αὐτοῦ τὸ κέρας τὸ μέγα, καὶ ἀνέβη ἕτερα τέσσαρα κέρατα κατόπισθεν αὐτοῦ εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ. [9] καὶ ἐξ ἑνὸς αὐτῶν ἀνεφύη κέρας ἰσχυρὸν ἓν καὶ κατίσχυσε καὶ ἐπάταξεν ἐπὶ μεσημβρίαν καὶ ἐπ᾽ ἀνατολὰς καὶ ἐπὶ βορρᾶν· [10] καὶ ὑψώθη ἕως τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐρράχθη ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ἀστέρων καὶ ἀπὸ αὐτῶν κατεπατήθη, [11] ἕως ὁ ἀρχιστράτηγος ῥύσεται τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ δι᾽ αὐτὸν τὰ ὄρη τὰ ἀπ᾽ αἰῶνος ἐρράχθη, καὶ ἐξήρθη ὁ τόπος αὐτῶν καὶ θυσία, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν ἕως χαμαὶ ἐπὶ τὴν γῆν καὶ εὐωδώθη καὶ ἐγενήθη, καὶ τὸ ἅγιον ἐρημωθήσεται· [12] καὶ ἐγενήθησαν ἐπὶ τῇ θυσίᾳ αἱ ἁμαρτίαι, καὶ ἐρρίφη χαμαὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἐποίησε καὶ εὐωδώθη. [13] καὶ ἤκουον ἑτέρου ἁγίου λαλοῦντος, καὶ εἶπεν ὁ ἕτερος τῷ φελμουνι τῷ λαλοῦντι Ἕως τίνος τὸ ὅραμα στήσεται καὶ ἡ θυσία ἡ ἀρθεῖσα καὶ ἡ ἁμαρτία ἐρημώσεως ἡ δοθεῖσα, καὶ τὰ ἅγια ἐρημωθήσεται εἰς καταπάτημα; [14] καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἕως ἑσπέρας καὶ πρωὶ ἡμέραι δισχίλιαι τριακόσιαι, καὶ καθαρισθήσεται τὸ ἅγιον. [15] καὶ ἐγένετο ἐν τῷ θεωρεῖν με, ἐγὼ Δανιηλ, τὸ ὅραμα ἐζήτουν διανοηθῆναι, καὶ ἰδοὺ ἕστη κατεναντίον μου ὡς ὅρασις ἀνθρώπου. [16] καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀνθρώπου ἀνὰ μέσον τοῦ Ουλαι, καὶ ἐκάλεσε καὶ εἶπεν Γαβριηλ, συνέτισον ἐκεῖνον τὴν ὅρασιν. καὶ ἀναβοήσας εἶπεν ὁ ἄνθρωπος ᾽Επὶ τὸ πρόσταγμα ἐκεῖνο ἡ ὅρασις. [17] καὶ ἦλθε καὶ ἔστη ἐχόμενός μου τῆς στάσεως, καὶ ἐν τῷ ἔρχεσθαι αὐτὸν ἐθορυβήθην καὶ ἔπεσα ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ εἶπέν μοι Διανοήθητι, υἱὲ ἀνθρώπου, ἔτι γὰρ εἰς ὥραν καιροῦ τοῦτο τὸ ὅραμα. [18] καὶ λαλοῦντος αὐτοῦ μετ᾽ ἐμοῦ ἐκοιμήθην ἐπὶ πρόσωπον χαμαί, καὶ ἁψάμενός μου ἤγειρέ με ἐπὶ τοῦ τόπου [19] καὶ εἶπέ μοι ᾽Ιδοὺ ἐγὼ ἀπαγγέλλω σοι ἃ ἔσται ἐπ᾽ ἐσχάτου τῆς ὀργῆς τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου· ἔτι γὰρ εἰς ὥρας καιροῦ συντελείας μενεῖ. [20] τὸν κριὸν ὃν εἶδες τὸν ἔχοντα τὰ κέρατα, βασιλεὺς Μήδων καὶ Περσῶν ἐστι. [21] καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν βασιλεὺς τῶν ῾Ελλήνων ἐστί· καὶ τὸ κέρας τὸ μέγα τὸ ἀνὰ μέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ὁ πρῶτος. [22] καὶ τὰ συντριβέντα καὶ ἀναβάντα ὀπίσω αὐτοῦ τέσσαρα κέρατα, τέσσαρες βασιλεῖς τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ἀναστήσονται οὐ κατὰ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ. [23] καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτου τῆς βασιλείας αὐτῶν, πληρουμένων τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ἀναστήσεται βασιλεὺς ἀναιδὴς προσώπῳ διανοούμενος αἰνίγματα. [24] καὶ στερεωθήσεται ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχύι αὐτοῦ, καὶ θαυμαστῶς φθερεῖ καὶ εὐοδωθήσεται καὶ ποιήσει καὶ φθερεῖ δυνάστας καὶ δῆμον ἁγίων. [25] καὶ ἐπὶ τοὺς ἁγίους τὸ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

διανόημα αὐτοῦ, καὶ εὐοδωθήσεται τὸ ψεῦδος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ὑψωθήσεται, καὶ δόλῳ ἀφανιεῖ πολλοὺς καὶ ἐπὶ ἀπωλείας ἀνδρῶν στήσεται καὶ ποιήσει συναγωγὴν χειρὸς καὶ ἀποδώσεται. [26] τὸ ὅραμα τὸ ἐσπέρας καὶ πρωὶ ηὑρέθη ἐπ᾽ ἀληθείας· καὶ νῦν πεφραγμένον τὸ ὅραμα, ἔτι γὰρ εἰς ἡμέρας πολλάς. [27] ἐγὼ Δανιηλ ἀσθενήσας ἡμέρας πολλὰς καὶ ἀναστὰς ἐπραγματευόμην πάλιν βασιλικά. καὶ ἐξελυόμην ἐπὶ τῷ ὁράματι, καὶ οὐδεὶς ἦν ὁ διανοούμενος.

9

IX. Obulêbi bwa migobe makumi gali nda

Daniyeli asengerera olubaga obwonjo emwa Nnâmahanga

[1] Omu mwâka gwa burhanzi g'okuyîma kwa Dariyusi mugala wa Asuwerusi wa munya-Mêdi wajiragwa mwâmi oku Banya-Kaldeya, [2] omu mwâka gwâge murhanzi gw'okuyîma kwâge, niono Daniyeli nakagisoma omu bitabu omubalè gw'emyâka yali egezirwe n'akanwa ka Nyamubâho emwa omulêbi Yeremiya mpu gwo mango Yeruzalemu aba ashandabîne: yahika omu myâka makumi galinda. [3] Nanaciyêrekeza obusu bwâni emunda Nyamuzinda ali, nahûna amango g'okushenga n'ag'okuyinginga omukucîshalisa, omukucibàba-za n'omukuyambala sunzu, nti ndôse kuli okwo. [4] Nanacishenga Nyamubâho Nyamuzinda wâni, nahûna obwonjo naderha nti:

«Mâshi yâgirwa Nyakasane Nyamuzinda mukulu, we obikirira endagâno n'obwonjo oku bantu bakuzigira n'abashimba amarhegeko gawe.

[5] Rhwajizire ebyâha rhwanahabuka, rhwakozire amabî rhwanahinduka bagoma, rhwaja-nndika amarhegeko n'engeso zâwe.

[6] Rhurhayumvîrhizagya abarhumisi bâwe b'abalêbi, abakaz'igiderheza oku izîno lyâwe, abâmi bîrhu, abarhambo bîrhu, ababusi bîrhu n'olubaga lwôshi lw'omu cihugo.

[7] Yâgirwa Nyakasane kuli we obushinganyanya, na kuli rhwe, obusù buyunjwîre nshonyi nk'oku onabwîne kuli rhwe ene. kwo binali oku bantu b'e Yuda, oku bantu b'e Yeruzalemu n'aba omu Israheli bôshi, oku bantu bali hôfi n'abali kuli muli birya bihugo wabakungushiraga erhi bugoma n'amabî bakujiriraga garhuma.

[8] Neci yâgirwa Nyakasane kuli rhwe obusù buyunjwîre nshonyi, kuguma n'oku bâmi bîrhu oku baluzi bîrhu n'oku babusi bîrhu bulya rhwakujirire kubî.

[9] Kuli we yâgirwa Nyakasane obwonjo n'olukogo ebwa kubà rhwakugomire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] Rhurhanayumvîrhizagya izù lya Nyakasane Nyamuzinda wîrhu omu kushimba amarhegeko gâge ahiraga emalanga gîrhu omu kanwa k'abalêbi bambali bâge.

[11] Israheli yêshi avunyire oburhegesi bwâwe, àkugomera abula kuyumva izù lyâwe; lero byàcihonda kuli rhwe, okuhanyagala n'okujacirwa, nk'oku binayandisirwe omu burhegesi bwa Mûsa, murhumisi wa Nyamuzinda ebwa kubà rhwajizire kubî kuli ye.

[12] Ayûkirize ebinwa byâge ebi aderhaga kuli rhwe n'oku bakulu bîrhu bakazâg'irhurhegeka, omu kurhubabaza n'obuhanya bunene, bulya burhasâg'ibonekana bundi idako ly'amalunga, obuhanya buli nk'obûla bwàyi-shiraga Yeruzalemu.

[13] Nk'oku binayandisirwe omu burhegesi bwa Mûsa, obwôla buhanya bôshi bwarhuyishire rhurhanashibiriraga okurhûliriza Nyamubâho Nyamuzinda wîrhu omu kugomôka n'okurhenga muli agôla mabî gîrhu n'omu kushimba okuli kwâge.

[14] Nyamuzinda akaz'ilolalola kuli obwôla bubî mpu arhubabazemwo; ebwa kubà Nyamubâho, Nyakasane wîrhu aba mushi-nganyanya muli ebi anajira byôshi, ci rhurhayumvagya izm lyâge.

[15] Na bunôla, yâgirwa Nyakasane Nyamuzinda wîrhu we warhenzagya olubaga lwâwe e Mîsiri n'okuboko kw'obuhashe bunji, we wanarhumaga wêne okaz'iderhwa nk'oku binali ene, yâgirwa rhwàkujirire amabî rhwanakugomera.

[16] Yâgirwa Nyakasane, oku buhashe bw'obushinganyanya bwâwe bôshi, oburhè n'obukunizi bwâwe birhenge oku lugo lwâwe Yeruzalemu, oku ntondo yâwe ntagatîfu, bulya byâha bîrhu n'amabî ga balarha byo birhumire Yeruzalemu n'olubaga lwâwe barhacirhenga kwo bijâci by'abâla barhuzongolozire bôshi.

[17] Na bunôla oyumvîrhizagye mâshi Nyamuzinda wîrhu, okushenga n'ensengero z'omurhumisi wâwe, ojire obulangashane bw'obusù bwâwe bushib'imoleka halya hantu hâwe hatagatîfu hàshabagwa, erhi Nyakasane orhuma.

[18] Yâgirwa, Nyamuzinda orhege okurhwîri onayumvîrhize; bwîkûla amasù gâwe obone kurhi bàrhushâbîre lulya lugo lwàli irenge erhi izîno lyâwe lirhuma. Rhurhadesiri nti bushinganyanya bwìrhu bunji bwo burhumire rhuhisa ezi nsengero zirhu embere zâwe, ci, bwonjo bwâwe bunji burhumire.

[19] Yâgirwa Nyakasane, oyumve, Yâgirwa Nyakasane obabalire; Yâgirwa, Nyakasane orhuyumvîrhize onarhujirire aminja, orhalegame erhi izîno lyâwe lirhuma, Yâgirwa Nyamuzinda wâni, bulya izîno lyâwe lìrhuma olugo n'olubaga lwâwe bìderhwa.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Malahika Gabrieli ahugûla obulêbi

20 Oku ncidwîrhe naderha ntyâla, ndwîrhe nashenga omu kuhûna obwonjo oku bubî bwâni
n'oku bubî bw'olubaga lwâni Israheli, oku ncidwîrhe nadêkereza ensengero zânî embere za
Nyamubâho Nyamuzinda wâni, erhi eyo ntondo ntagatîfu ya Nyamuzinda wâni erhuma; 21 oku
ncidwîrhe naderha omu kushenga, olya muntu Gabrieli nabonaga agandi mango omu bilôrho aja
emunda ndi, ayisha abalala omu mango g'enterekêro y'ebijingo. 22 Anyigîriza, arhondêra
okuderha erhi: «Daniyeli, nyîshire bunôla oku kukuyîgula obukengêre. 23 Ene onarhangira
okushenga, akanwa kanacibâdûka, nyishirage okukubwîriza ko, ebwa kubà oli murhonyi. Yumva
akôla kanwa, yumva n'oku kalêbire.

24 Migobe makumi galinda yarhegesirwe oku bìyêrekîre olubaga lwâwe n'oku biyêrekîre olugo
lwâwe Lutagatîfu, omu kuhwa kw'obugoma omu kubabalirwa ebyâha, omu kukûlwa kwo obubî,
n'omu kulêrha obushinganyanya, omu kusêza okwôla kubonekerwa n'obwôla bulêbi n'omu
kushîga amavurha Omutagatîfu w'abatagatîfu[h]. 25 Omanyâge onayumve okwôla: kurhenga
ligenzire irhegeko ly'okuyûbaka kandi Yeruzalemu kuhika Omushîgwa ayishe, ye murhwâli, eri
migobe nda; n'omu migobe makumi gali ndarhu n'ibirhi olugo Iwashub'iyûbakwa, okuyinjihya
engo n'okuhûmba omwîna, n'okwôla erhi banali omu mirhanyo y'amango. 26 Hano kugera
migobe makumi gali ndarhu n'ibirhi, Omucunguzi ayis'iyiîrhwa na ntâye wayîma ahâli hâge.
Olugo n'akâ-Nyamuzinda byanashâbûlwa n'omwâmi obarhezire, owayish'ihwera omu kavulindi
na kuhika entambala ehwe erhi banashimbire ely'irhegeko ly'okushabûla. 27 Ayishijira endagâo
ekomîre na bantu mwandu oku mugobe muguma, n'omu karhî k'omugobe anahanza enterekêro
n'obubanya bw'okuhongola bwarhinda oku luhande lw'akâ-Nyamuzinda kuhika aha buzinda,
kuhika amango kashâba atwîre.

Daniel 9

1בִּשְׁנַת אַחַת לְדָרְיָוֶשׁ בֶּן־אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מִזֶּרַע מָדָי אֲשֶׁר הָמְלַךְ עַל מַלְכוּת כַּשְׂדִּים: 2בִּשְׁנַת אַחַת לְמָלְכוֹ אֲנִי דָּנִיֵּאל
בִּינֹתִי בַּסְּפָרִים מִסְפַּר הַשָּׁנִים אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָה הַנָּבִיא לְמַלֹּאות לְחָרְבוֹת יְרוּשָׁלַם שִׁבְעִים
שָׁנָה: 3וָאֶתְּנָה אֶת־פָּנַי אֶל־אֲדֹנָי הָאֱלֹהִים לְבַקֵּשׁ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים בְּצוֹם וְשַׂק וָאֵפֶר: 4וָאֶתְפַּלְלָה לַיהוָה אֱלֹהָי
וָאֶתְוַדֶּה וָאֹמְרָה אָנָּא אֲדֹנָי הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא שֹׁמֵר הַבְּרִית וָהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו: 5חָטָאנוּ וְעָוִינוּ
וְהִרְשַׁעְנוּ וּמָרָדְנוּ וְסוֹר מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ: 6וְלֹא שָׁמַעְנוּ אֶל־עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ בְּשִׁמְךָ אֶל־מְלָכֵינוּ

[h] **9.24** : Gwo mango Nyamuzinda atwîre kuhika Omucunguzi ayishe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

שָׂרֵינוּ וַאֲבֹתֵינוּ וְאֶל כָּל־עַם הָאָרֶץ׃ 7לְךָ אֲדֹנָי הַצְּדָקָה וְלָנוּ בֹּשֶׁת הַפָּנִים כַּיּוֹם הַזֶּה לְאִישׁ יְהוּדָה וּלְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַ͏ִם
וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל הַקְּרֹבִים וְהָרְחֹקִים בְּכָל־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתָּם שָׁם בְּמַעַלָם אֲשֶׁר מָעֲלוּ־בָךְ׃ 8יְהוָה לָנוּ בֹּשֶׁת הַפָּנִים
לְמַלְכֵינוּ לְשָׂרֵינוּ וְלַאֲבֹתֵינוּ אֲשֶׁר חָטָאנוּ לָךְ׃ 9לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִחוֹת כִּי מָרַדְנוּ בּוֹ׃ 10וְלֹא שָׁמַעְנוּ בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת בְּתוֹרֹתָיו אֲשֶׁר נָתַן לְפָנֵינוּ בְּיַד עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים׃ 11וְכָל־יִשְׂרָאֵל עָבְרוּ אֶת־תּוֹרָתֶךָ וְסוֹר לְבִלְתִּי
שְׁמֹעַ בְּקֹלֶךָ וַתִּתַּךְ עָלֵינוּ הָאָלָה וְהַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר כְּתוּבָה בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֶבֶד־הָאֱלֹהִים כִּי חָטָאנוּ לוֹ׃ 12וַיָּקֶם
אֶת־דְּבָרָיו ׀ אֲשֶׁר־דִּבֶּר עָלֵינוּ וְעַל שֹׁפְטֵינוּ אֲשֶׁר שָׁפְטוּנוּ לְהָבִיא עָלֵינוּ רָעָה גְדֹלָה אֲשֶׁר לֹא־נֶעֶשְׂתָה תַּחַת
כָּל־הַשָּׁמַיִם כַּאֲשֶׁר נֶעֶשְׂתָה בִּירוּשָׁלָ͏ִם׃ 13כַּאֲשֶׁר כָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אֵת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת בָּאָה עָלֵינוּ וְלֹא־חִלִּינוּ
אֶת־פְּנֵי ׀ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָשׁוּב מֵעֲוֹנֵנוּ וּלְהַשְׂכִּיל בַּאֲמִתֶּךָ׃ 14וַיִּשְׁקֹד יְהוָה עַל־הָרָעָה וַיְבִיאֶהָ עָלֵינוּ כִּי־צַדִּיק יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה וְלֹא שָׁמַעְנוּ בְקֹלוֹ׃ 15וְעַתָּה ׀ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ אֶת־עַמְּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
בְּיָד חֲזָקָה וַתַּעַשׂ־לְךָ שֵׁם כַּיּוֹם הַזֶּה חָטָאנוּ רָשָׁעְנוּ׃ 16אֲדֹנָי כְּכָל־צִדְקֹתֶךָ יָשָׁב־נָא אַפְּךָ וַחֲמָתְךָ מֵעִירְךָ יְרוּשָׁלַ͏ִם
הַר־קָדְשֶׁךָ כִּי בַחֲטָאֵינוּ וּבַעֲוֹנוֹת אֲבֹתֵינוּ יְרוּשָׁלַ͏ִם וְעַמְּךָ לְחֶרְפָּה לְכָל־סְבִיבֹתֵינוּ׃ 17וְעַתָּה ׀ שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֶל־תְּפִלַּת
עַבְדְּךָ וְאֶל־תַּחֲנוּנָיו וְהָאֵר פָּנֶיךָ עַל־מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם לְמַעַן אֲדֹנָי׃ 18הַטֵּה אֱלֹהַי ׀ אָזְנְךָ וּשְׁמָעָ פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה
שִׁמְמֹתֵינוּ וְהָעִיר אֲשֶׁר־נִקְרָא שִׁמְךָ עָלֶיהָ כִּי ׀ לֹא עַל־צִדְקֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל־רַחֲמֶיךָ
הָרַבִּים׃ 19אֲדֹנָי ׀ שְׁמָעָה אֲדֹנָי ׀ סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל־תְּאַחֵר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי־שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־עִירְךָ
וְעַל־עַמֶּךָ׃ 20וְעוֹד אֲנִי מְדַבֵּר וּמִתְפַּלֵּל וּמִתְוַדֶּה חַטָּאתִי וְחַטַּאת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּמַפִּיל תְּחִנָּתִי לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהַי עַל
הַר־קֹדֶשׁ אֱלֹהָי׃ 21וְעוֹד אֲנִי מְדַבֵּר בַּתְּפִלָּה וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי בֶּחָזוֹן בַּתְּחִלָּה מֻעָף בִּיעָף נֹגֵעַ אֵלַי כְּעֵת
מִנְחַת־עָרֶב׃ 22וַיָּבֶן וַיְדַבֵּר עִמִּי וַיֹּאמַר דָּנִיֵּאל עַתָּה יָצָאתִי לְהַשְׂכִּילְךָ בִּינָה׃ 23בִּתְחִלַּת תַּחֲנוּנֶיךָ יָצָא דָבָר וַאֲנִי בָּאתִי
לְהַגִּיד כִּי חֲמוּדוֹת אָתָּה וּבִין בַּדָּבָר וְהָבֵן בַּמַּרְאֶה׃ 24שָׁבֻעִים שִׁבְעִים נֶחְתַּךְ עַל־עַמְּךָ ׀ וְעַל־עִיר קָדְשֶׁךָ לְכַלֵּא
הַפֶּשַׁע וּלְחָתֵם חַטָּאוֹת וּלְכַפֵּר עָוֹן וּלְהָבִיא צֶדֶק עֹלָמִים וְלַחְתֹּם חָזוֹן וְנָבִיא וְלִמְשֹׁחַ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים׃ 25וְתֵדַע וְתַשְׂכֵּל
מִן־מֹצָא דָבָר לְהָשִׁיב וְלִבְנוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם עַד־מָשִׁיחַ נָגִיד שָׁבֻעִים שִׁבְעָה וְשָׁבֻעִים שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם תָּשׁוּב וְנִבְנְתָה רְחוֹב
וְחָרוּץ וּבְצוֹק הָעִתִּים׃ 26וְאַחֲרֵי הַשָּׁבֻעִים שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם יִכָּרֵת מָשִׁיחַ וְאֵין לוֹ ׀ וְהָעִיר וְהַקֹּדֶשׁ יַשְׁחִית עַם נָגִיד הַבָּא
וְקִצּוֹ בַּשֶּׁטֶף וְעַד קֵץ מִלְחָמָה נֶחֱרֶצֶת שֹׁמֵמוֹת׃ 27וְהִגְבִּיר בְּרִית לָרַבִּים שָׁבוּעַ אֶחָד וַחֲצִי הַשָּׁבוּעַ יַשְׁבִּית ׀ זֶבַח
וּמִנְחָה וְעַל כְּנַף שִׁקּוּצִים מְשֹׁמֵם וְעַד־כָּלָה וְנֶחֱרָצָה תִּתַּךְ עַל־שֹׁמֵם׃ פ

ΔΑΝΙΗΛ 9

[1] Ἔτους πρώτου ἐπὶ Δαρείου τοῦ Ξέρξου ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς Μηδικῆς, οἳ ἐβασίλευσαν ἐπὶ τὴν βασιλείαν τῶν Χαλδαίων, [2] τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐγὼ Δανιηλ διενοήθην ἐν ταῖς βίβλοις τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν, ὅτε ἐγένετο πρόσταγμα τῇ γῇ ἐπὶ Ιερεμιαν τὸν προφήτην ἐγεῖραι εἰς ἀναπλήρωσιν ὀνειδισμοῦ Ιερουσαλημ, ἑβδομήκοντα ἔτη. [3] καὶ ἔδωκα τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν εὑρεῖν προσευχὴν καὶ ἔλεος ἐν νηστείαις καὶ σάκκῳ καὶ σποδῷ. [4] καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

προσηυξάμην πρὸς κύριον τὸν θεὸν καὶ ἐξωμολογησάμην καὶ εἶπα ᾽Ιδού, κύριε, σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ μέγας καὶ ὁ ἰσχυρὸς καὶ ὁ φοβερὸς τηρῶν τὴν διαθήκην καὶ τὸ ἔλεος τοῖς ἀγαπῶσί σε καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰ προστάγματά σου, [5] ἡμάρτομεν, ἠδικήσαμεν, ἠσεβήσαμεν καὶ ἀπέστημεν καὶ παρέβημεν τὰς ἐντολάς σου καὶ τὰ κρίματά σου [6] καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν, ἃ ἐλάλησαν ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν καὶ δυνάστας ἡμῶν καὶ πατέρας ἡμῶν καὶ παντὶ ἔθνει ἐπὶ τῆς γῆς. [7] σοί, κύριε, ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡμῖν ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ἀνθρώποις Ιουδα καὶ καθημένοις ἐν Ιερουσαλημ καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ισραηλ τῷ ἔγγιστα καὶ τῷ ἀπωτέρω ἐν πάσαις ταῖς χώραις, εἰς ἃς διεσκόρπισας αὐτοὺς ἐκεῖ ἐν τῇ πλημμελείᾳ, ᾗ ἐπλημμέλησαν ἐναντίον σου. [8] δέσποτα, ἡμῖν ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν καὶ δυνάσταις καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομέν σοι. [9] τῷ κυρίῳ ἡ δικαιοσύνη καὶ τὸ ἔλεος, ὅτι ἀπέστημεν ἀπὸ σοῦ [10] καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατακολουθῆσαι τῷ νόμῳ σου, ᾧ ἔδωκας ἐνώπιον Μωσῆ καὶ ἡμῶν διὰ τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν. [11] καὶ πᾶς Ισραηλ ἐγκατέλιπε τὸν νόμον σου καὶ ἀπέστησαν τοῦ μὴ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς σου, καὶ ἐπῆλθεν ἐφ᾽ ἡμᾶς ἡ κατάρα καὶ ὁ ὅρκος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ Μωσῆ παιδὸς τοῦ θεοῦ, ὅτι ἡμάρτομεν αὐτῷ. [12] καὶ ἔστησεν ἡμῖν τὰ προστάγματα αὐτοῦ, ὅσα ἐλάλησεν ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς κριτὰς ἡμῶν, ὅσα ἔκρινας ἡμῖν, ἐπαγαγεῖν ἐφ᾽ ἡμᾶς κακὰ μεγάλα, οἷα οὐκ ἐγενήθη ὑπὸ τὸν οὐρανὸν καθότι ἐγενήθη ἐν Ιερουσαλημ. [13] κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν διαθήκῃ Μωσῆ πάντα τὰ κακὰ ἐπῆλθεν ἡμῖν, καὶ οὐκ ἐξεζητήσαμεν τὸ πρόσωπον κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἀποστῆναι ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ διανοηθῆναι τὴν δικαιοσύνην σου, κύριε. [14] καὶ ἠγρύπνησε κύριος ὁ θεὸς ἐπὶ τὰ κακὰ καὶ ἐπήγαγεν ἐφ᾽ ἡμᾶς, ὅτι δίκαιος κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πάντα, ὅσα ἂν ποιήσῃ, καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ. [15] καὶ νῦν, δέσποτα κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ ἐξαγαγὼν τὸν λαόν σου ἐξ Αἰγύπτου τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ἡμάρτομεν, ἠγνοήκαμεν. [16] δέσποτα, κατὰ τὴν δικαιοσύνην σου ἀποστραφήτω ὁ θυμός σου καὶ ἡ ὀργή σου ἀπὸ τῆς πόλεώς σου Ιερουσαλημ ὄρους τοῦ ἁγίου σου, ὅτι ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν καὶ ἐν ταῖς ἀγνοίαις τῶν πατέρων ἡμῶν Ιερουσαλημ καὶ ὁ δῆμός σου, κύριε, εἰς ὀνειδισμὸν ἐν πᾶσι τοῖς περικύκλῳ ἡμῶν. [17] καὶ νῦν ἐπάκουσον, δέσποτα, τῆς προσευχῆς τοῦ παιδός σου καὶ ἐπὶ τὰς δεήσεις μου, καὶ ἐπιβλεψάτω τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν σου τὸ ἔρημον ἕνεκεν τῶν δούλων σου, δέσποτα. [18] πρόσχες, κύριε, τὸ οὖς σου καὶ ἐπάκουσόν μου· ἄνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἰδὲ τὴν ἐρήμωσιν ἡμῶν καὶ τῆς πόλεώς σου, ἐφ᾽ ἧς ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά σου ἐπ᾽ αὐτῆς· οὐ γὰρ ἐπὶ ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν ἡμεῖς δεόμεθα ἐν ταῖς προσευχαῖς ἡμῶν ἐνώπιόν σου, ἀλλὰ διὰ τὸ σὸν ἔλεος, [19] κύριε, σὺ ἱλάτευσον. κύριε, ἐπάκουσον καὶ ποίησον καὶ μὴ χρονίσῃς ἕνεκα σεαυτοῦ, δέσποτα, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπεκλήθη ἐπὶ τὴν πόλιν σου Σιων καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου Ισραηλ. [20] καὶ ἕως ἐγὼ ἐλάλουν προσευχόμενος καὶ ἐξομολογούμενος τὰς ἁμαρτίας μου καὶ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου Ισραηλ καὶ δεόμενος ἐν ταῖς προσευχαῖς ἐναντίον κυρίου θεοῦ μου καὶ ὑπὲρ τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, [21] καὶ ἔτι λαλοῦντός μου ἐν τῇ προσευχῇ μου καὶ ἰδοὺ ὁ ἀνήρ, ὃν εἶδον ἐν τῷ ὕπνῳ μου τὴν ἀρχήν, Γαβριηλ, τάχει φερόμενος προσήγγισέ μοι ἐν ὥρᾳ θυσίας ἑσπερινῆς. [22] καὶ προσῆλθε καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐλάλησε μετ᾽ ἐμοῦ καὶ εἶπεν Δανιηλ, ἄρτι ἐξῆλθον ὑποδεῖξαί σοι διάνοιαν. [23] ἐν ἀρχῇ τῆς δεήσεώς σου ἐξῆλθε πρόσταγμα παρὰ κυρίου, καὶ ἐγὼ ἦλθον ὑποδεῖξαί σοι, ὅτι ἐλεεινὸς εἶ· καὶ διανοήθητι τὸ πρόσταγμα. [24] ἑβδομήκοντα ἑβδομάδες ἐκρίθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν Σιων συντελεσθῆναι τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὰς ἀδικίας σπανίσαι καὶ ἀπαλεῖψαι τὰς ἀδικίας καὶ διανοηθῆναι τὸ ὅραμα καὶ δοθῆναι δικαιοσύνην αἰώνιον καὶ συντελεσθῆναι τὸ ὅραμα καὶ εὐφρᾶναι ἅγιον ἁγίων. [25] καὶ γνώσῃ καὶ διανοηθήσῃ καὶ εὐφρανθήσῃ καὶ εὑρήσεις προστάγματα ἀποκριθῆναι καὶ οἰκοδομήσεις Ιερουσαλημ πόλιν κυρίῳ. [26] καὶ μετὰ ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑξήκοντα δύο ἀποσταθήσεται χρῖσμα καὶ οὐκ ἔσται, καὶ βασιλεία ἐθνῶν φθερεῖ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον μετὰ τοῦ χριστοῦ, καὶ ἥξει ἡ συντέλεια αὐτοῦ μετ᾽ ὀργῆς καὶ ἕως καιροῦ συντελείας· ἀπὸ πολέμου πολεμηθήσεται. [27] καὶ δυναστεύσει ἡ διαθήκη εἰς πολλούς, καὶ πάλιν ἐπιστρέψει καὶ ἀνοικοδομηθήσεται εἰς πλάτος καὶ μῆκος· καὶ κατὰ συντέλειαν καιρῶν καὶ μετὰ ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα καιροὺς καὶ ἑξήκοντα δύο ἔτη ἕως καιροῦ συντελείας πολέμου καὶ ἀφαιρεθήσεται ἡ ἐρήμωσις ἐν τῷ κατισχῦσαι τὴν διαθήκην ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας· καὶ ἐν τῷ τέλει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται ἡ θυσία καὶ ἡ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῶν ἐρημώσεων ἔσται ἕως συντελείας, καὶ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν.

10

X. Agandi mababale n'okuyôkolwa kw'olubaga lwa Nnâmahanga

Okubonekerwa n'omuntu oyambîrhe ecishûli c'ecitâni

[1] Omu mwâka gwa kasharhu gw'okuyîma kwa Sirusi mwâmi w'e Persi, ecinwa canacifululirwa Daniyeli, owakazâgiderhwa Baltazari, ecôla cinwa ciri c'okuli cinahimire ebizibu. Anaciyumva ecôla cinwa anacimanya e- byàli muli ecôla cinwa.

[2] Muli agôla mango, niono Daniyeli nanacija omu mishîbo ya nsiku za migobe isharhu. [3] Ntaderhaga nti nakalya ebiryo binjinja; enyama erhanjaga ekanwa n'idivayi, ntanaderhaga nti nankacigezakwo amavurha kuhika ezôla nsiku z'emigobe isharhu zalinda zihwa. [4] Omu nsiku makumi abirhi n'ini z'omwêzi gwa burhanzi, nalinyimanzire oku burhambi hw'olwîshi lunene luderhwa Tigri. [5] Nanaciyinamula amasù nakaz'ilolêreza, hanaciyisha omuntu oyambîrhe ecishûli c'ecitâni anacikobesire n'omukaba gw'amasholo g'e Yufazi. [6] Omubiri gwâge gwàli guyôsire nk'ibuye ly'enziga n'obusu bwâge bwàkazimoleka nka mulinga gucesîbwe, n'olubî lw'ebinwa byâge lwayôrha nka lubî lwa bantu mwandu.

[7] Niono Daniyeli niene nabonekîrwe, ci abantu rhwali rhweshi barhabonekeragwa, ci bàrhungwa n'ecôbà, bacilibirhira, bayâka, bajicîfulika. [8] Nasigala niene, nakazilolêreza olyâla wambonekeraga, nayumva emisî ya- mpwamwo, obusù bwâni bwatulûla, bwabîha bwenêne na

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ntà misî nàcigwêrhe.

Okubonekerwa na malahika

9 Nanaciyumva izù ly'ebinwa byâge, n'erhi nyumva eryo izù ly'ebinwa byâge, nakumba
n'entemu, nayûbikira ak'amalanga oku idaho. 10 Nabona okuboko kwampumakwo,
kwanacinfukamya oku nandwîrhe nageramwo omusisi n'ebigasha by'amaboko gâni nabà byo
ngwarhirizamwo. 11 Oku bundi anacimbwîra erhi: «Daniyeli, muntu orhonyire bwenêne, oyumve
ebinwa nakubwîra onayimange bwinjà, bulya ntumirwe buno emunda oli.» Erhi ayûs'i-mbwîra
ebyôla binwa, nayimanga erhi nancidwîrhe nageramwo omusisi. 12 Anacimbwîra erhi
orhayôbohe, wâni Daniyeli, bulya kurhenga galya mango warhangiraga okucîshalisa embere za
Nyamuzinda mpu ly'obà n'obukengêre, ebinwa byâwe byayumvîkîne, nâni nyîshire erhi ebyôla
binwa byâwe birhuma. 13 Ci omukulu w'obwâmi bw'Abapersi ankozizekwo entambala nsiku
makumi abirhi na luguma zôshi ci kwône Mikaheli[i], muguma w'omu barhambo bakulu
ayish'intabâla, na ntyo namulekera eyo ntambala y'abâmi b'e Persi. 14 Nyishiraga okukumanyîsa
ebyâyishira olubaga lwâwe omu nsiku zâyisha, kulya kubà kuciri kubonekerwa okûla
wabonekerwa bunôla.»

15 Amango akazâgimbwîra ebyôla binwa, nakaz'ilola oku idaho nanaciyôrhera buduma. 16 Lolà
oku oli nka mwene omuntu anacimpumakwo oku milomo, nanacibumbùûa akanwa narhangira
okuderha; nanacibwîra olya wali oyimanzire embere zâni nti: «Yâgirwa Nnawîrhu, muli okûla
kubonekerwa nieshi nyunjwîre malumwa ntà misî ncigwêrhe. 17 Kurhigi niono mwamhali w'oyûla
nnawîrhu, nankahash'igidesa oyûla nnawîrhu? Muli ganola mango ntà hya misî hicindimwo ciru
n'ehitya, na ciru ntà hya mûka ncigwêrhe.» 18 Oku bundi olya wali oshushire omuntu,
ashub'impumakwo anacimpa emisî. 19 Anacimbwîra erhi: «Orhayôbohe wâni muntu orhonyire
bwenêne, omurhûla gubè haguma nâwe! Komera! komera!» Agôla mango akazâg'indesa,
nàshubibona emisî, nanaciderha nti: «Nnawîrhu aderhage bulya wamampa emisî!.»

Obulêbi

20 Anacimbwîra, erhi: «K'omanyire bici birhumire nyisha emunda oli? Bunôla nkola
Nashub'igend'ilwîsa omukulu w'Abapersi; na hanôla nyûsa, lolà oku omwâmi w'e Bugereki
ânayisha. 21 Cikwône nakubwîririra ebiyandisirwe omu citabu c'okunali; ntâye wayish'intabâlakwo
abôla bôshi okuleka Mikaheli, ye mukulu winyu.

Daniel 10

[i] **10.13** : Mikaheli, Mi Ka EL: Kwo kuderha «Ndi oyumanîne na Nnâmahanga, ndi oli aka Nnâmahanga».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְכֹורֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס דָּבָר נִגְלָה לְדָנִיֵּאל אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמוֹ בֵּלְטְשַׁאצַּר וְאֱמֶת הַדָּבָר וְצָבָא גָּדוֹל וּבִין
אֶת־הַדָּבָר וּבִינָה לוֹ בַּמַּרְאֶה: 2בַּיָּמִים הָהֵם אֲנִי דָנִיֵּאל הָיִיתִי מִתְאַבֵּל שְׁלֹשָׁה שָׁבֻעִים יָמִים: 3לֶחֶם חֲמֻדּוֹת לֹא
אָכַלְתִּי וּבָשָׂר וְיַיִן לֹא־בָא אֶל־פִּי וְסוֹךְ לֹא־סָכְתִּי עַד־מְלֹאת שְׁלֹשֶׁת שָׁבֻעִים יָמִים: פ
4וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַאֲנִי הָיֵיתִי עַל יַד הַנָּהָר הַגָּדוֹל הוּא חִדֶּקֶל: 5וָאֶשָּׂא אֶת־עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה
אִישׁ־אֶחָד לָבוּשׁ בַּדִּים וּמָתְנָיו חֲגֻרִים בְּכֶתֶם אוּפָז: 6וּגְוִיָּתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ וּפָנָיו כְּמַרְאֵה בָרָק וְעֵינָיו כְּלַפִּידֵי אֵשׁ וּזְרֹעֹתָיו
וּמַרְגְּלֹתָיו כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל וְקוֹל דְּבָרָיו כְּקוֹל הָמוֹן: 7וְרָאִיתִי אֲנִי דָנִיֵּאל לְבַדִּי אֶת־הַמַּרְאֶה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי
לֹא רָאוּ אֶת־הַמַּרְאֶה אֲבָל חֲרָדָה גְדֹלָה נָפְלָה עֲלֵיהֶם וַיִּבְרְחוּ בְּהֶחָבֵא: 8וַאֲנִי נִשְׁאַרְתִּי לְבַדִּי וָאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאָה
הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְלֹא נִשְׁאַר־בִּי כֹּחַ וְהוֹדִי נֶהְפַּךְ עָלַי לְמַשְׁחִית וְלֹא עָצַרְתִּי כֹחַ: 9וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל דְּבָרָיו וּכְשָׁמְעִי
אֶת־קוֹל דְּבָרָיו וַאֲנִי הָיֵיתִי נִרְדָּם עַל־פָּנַי וּפָנַי אַרְצָה: 10וְהִנֵּה־יָד נָגְעָה בִּי וַתְּנִיעֵנִי עַל־בִּרְכַּי וְכַפּוֹת יָדָי: 11וַיֹּאמֶר
אֵלַי דָּנִיֵּאל אִישׁ־חֲמֻדוֹת הָבֵן בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹבֵר אֵלֶיךָ וַעֲמֹד עַל־עָמְדֶךָ כִּי עַתָּה שֻׁלַּחְתִּי אֵלֶיךָ וּבְדַבְּרוֹ עִמִּי
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה עָמַדְתִּי מַרְעִיד: 12וַיֹּאמֶר אֵלַי אַל־תִּירָא דָנִיֵּאל כִּי | מִן־הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר נָתַתָּ אֶת־לִבְּךָ לְהָבִין
וּלְהִתְעַנּוֹת לִפְנֵי אֱלֹהֶיךָ נִשְׁמְעוּ דְבָרֶיךָ וַאֲנִי־בָאתִי בִּדְבָרֶיךָ: 13וְשַׂר | מַלְכוּת פָּרַס עָמַד לְנֶגְדִּי עֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם
וְהִנֵּה מִיכָאֵל אַחַד הַשָּׂרִים הָרִאשֹׁנִים בָּא לְעָזְרֵנִי וַאֲנִי נוֹתַרְתִּי שָׁם אֵצֶל מַלְכֵי פָּרָס: 14וּבָאתִי לַהֲבִינְךָ אֶת
אֲשֶׁר־יִקָּרֶה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כִּי־עוֹד חָזוֹן לַיָּמִים: 15וּבְדַבְּרוֹ עִמִּי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה נָתַתִּי פָנַי אַרְצָה
וְנֶאֱלַמְתִּי: 16וְהִנֵּה כִּדְמוּת בְּנֵי אָדָם נֹגֵעַ עַל־שְׂפָתָי וָאֶפְתַּח־פִּי וָאֲדַבְּרָה וָאֹמְרָה אֶל־הָעֹמֵד לְנֶגְדִּי אֲדֹנִי בַּמַּרְאָה
נֶהֶפְכוּ צִירַי עָלַי וְלֹא עָצַרְתִּי כֹחַ: 17וְהֵיךְ יוּכַל עֶבֶד אֲדֹנִי זֶה לְדַבֵּר עִם־אֲדֹנִי זֶה וַאֲנִי מֵעַתָּה לֹא־יַעֲמָד־בִּי כֹחַ
וּנְשָׁמָה לֹא נִשְׁאֲרָה־בִּי: 18וַיֹּסֶף וַיְגַע־בִּי כְּמַרְאֵה אָדָם וַיְחַזְּקֵנִי: 19וַיֹּאמֶר אַל־תִּירָא אִישׁ־חֲמֻדוֹת שָׁלוֹם לָךְ חֲזַק
וַחֲזָק וּכְדַבְּרוֹ עִמִּי הִתְחַזַּקְתִּי וָאֹמְרָה יְדַבֵּר אֲדֹנִי כִּי חִזַּקְתָּנִי: 20וַיֹּאמֶר הֲיָדַעְתָּ לָמָּה־בָּאתִי אֵלֶיךָ וְעַתָּה אָשׁוּב
לְהִלָּחֵם עִם־שַׂר פָּרָס וַאֲנִי יוֹצֵא וְהִנֵּה שַׂר־יָוָן בָּא: 21אֲבָל אַגִּיד לְךָ אֶת־הָרָשׁוּם בִּכְתָב אֱמֶת וְאֵין אֶחָד מִתְחַזֵּק
עִמִּי עַל־אֵלֶּה כִּי אִם־מִיכָאֵל שַׂרְכֶם: פ

ΔΑΝΙΗΛ 10

[1'Ev] τῷ ἐνιαυτῷ τῷ πρώτῳ Κύρου τοῦ βασιλέως Περσῶν πρόσταγμα ἐδείχθη τῷ Δανιηλ, ὃς ἐπεκλήθη τὸ ὄνομα Βαλτασαρ, καὶ ἀληθὲς τὸ ὅραμα καὶ τὸ πρόσταγμα, καὶ τὸ πλῆθος τὸ ἰσχυρὸν διανοηθήσεται τὸ πρόσταγμα, καὶ διενοήθην αὐτὸ ἐν ὁράματι. [2] ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγὼ Δανιηλ ἤμην πενθῶν τρεῖς ἑβδομάδας· [3] ἄρτον ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον, καὶ κρέας καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου, ἔλαιον οὐκ ἠλειψάμην ἕως τοῦ συντελέσαι με τὰς τρεῖς ἑβδομάδας τῶν ἡμερῶν. [4] καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐγὼ ἤμην ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου, ὅς ἐστι Τίγρης, [5] καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος εἷς ἐνδεδυμένος βύσσινα καὶ τὴν ὀσφὺν περιεζωσμένος βυσσίνῳ, καὶ ἐκ μέσου αὐτοῦ φῶς, [6] καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὡσεὶ θαρσις, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ ὅρασις ἀστραπῆς, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡσεὶ λαμπάδες πυρός, καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ καὶ οἱ πόδες ὡσεὶ χαλκὸς ἐξαστράπτων, καὶ φωνὴ λαλιᾶς αὐτοῦ ὡσεὶ φωνὴ θορύβου. [7] καὶ εἶδον ἐγὼ Δανιηλ τὴν ὅρασιν τὴν μεγάλην ταύτην, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ὄντες μετ᾽ ἐμοῦ οὐκ εἶδοσαν τὴν ὅρασιν ταύτην, καὶ φόβος ἰσχυρὸς ἐπέπεσεν ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ ἀπέδρασαν ἐν σπουδῇ· [8] καὶ ἐγὼ κατελείφθην μόνος καὶ εἶδον τὴν ὅρασιν τὴν μεγάλην ταύτην, καὶ οὐκ ἐ[γ]κατελείφθη ἐν ἐμοὶ ἰσχύς, καὶ ἰδοὺ πνεῦμα ἐπεστράφη ἐπ᾽ ἐμὲ εἰς φθοράν, καὶ οὐ κατίσχυσα. [9] καὶ οὐκ ἤκουσα τὴν φωνὴν λαλιᾶς αὐτοῦ, ἐγὼ ἤμην πεπτωκὼς ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν. [10] καὶ ἰδοὺ χεῖρα προσήγαγέ μοι καὶ ἤγειρέ με ἐπὶ τῶν γονάτων ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν μου. [11] καὶ εἶπέν μοι Δανιηλ, ἄνθρωπος ἐλεεινὸς εἶ· διανοήθητι τοῖς προστάγμασιν, οἷς ἐγὼ λαλῶ ἐπὶ σέ, καὶ στῆθι ἐπὶ τοῦ τόπου σου, ἄρτι γὰρ ἀπεστάλην ἐπὶ σέ. καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν μετ᾽ ἐμοῦ τὸ πρόσταγμα τοῦτο ἔστην τρέμων. [12] καὶ εἶπεν πρός με Μὴ φοβοῦ, Δανιηλ· ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης, ἧς ἔδωκας τὸ πρόσωπόν σου διανοηθῆναι καὶ ταπεινωθῆναι ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, εἰσηκούσθη τὸ ῥῆμά σου, καὶ ἐγὼ εἰσῆλθον ἐν τῷ ῥήματί σου. [13] καὶ ὁ στρατηγὸς βασιλέως Περσῶν ἀνθειστήκει ἐναντίον μου εἴκοσι καὶ μίαν ἡμέραν, καὶ ἰδοὺ Μιχαηλ εἷς τῶν ἀρχόντων τῶν πρώτων ἐπῆλθε βοηθῆσαί μοι, καὶ αὐτὸν ἐκεῖ κατέλιπον μετὰ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ βασιλέως Περσῶν. [14] καὶ εἶπέν μοι Ἦλθον ὑποδεῖξαί σοι τί ὑπαντήσεται τῷ λαῷ σου ἐπ᾽ ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν, ἔτι γὰρ ὅρασις εἰς ἡμέρας. [15] καὶ ἐν τῷ αὐτὸν λαλῆσαι μετ᾽ ἐμοῦ τὰ προστάγματα ταῦτα ἔδωκα τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἐσιώπησα. [16] καὶ ἰδοὺ ὡς ὁμοίωσις χειρὸς ἀνθρώπου ἥψατό μου τῶν χειλέων· καὶ ἤνοιξα τὸ στόμα μου καὶ ἐλάλησα καὶ εἶπα τῷ ἑστηκότι ἀπέναντί μου Κύριε, καὶ ὡς ὅρασις ἐπεστράφη ἐπὶ τὸ πλευρόν μου ἐπ᾽ ἐμέ, καὶ οὐκ ἦν ἐν ἐμοὶ ἰσχύς· [17] καὶ πῶς δυνήσεται ὁ παῖς λαλῆσαι μετὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ; καὶ ἐγὼ ἠσθένησα, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοὶ ἰσχύς, καὶ πνεῦμα οὐ κατελείφθη ἐν ἐμοί. [18] καὶ προσέθηκε καὶ ἥψατό μου ὡς ὅρασις ἀνθρώπου καὶ κατίσχυσέ με [19] καὶ εἶπέ μοι Ἄνθρωπος ἐλεεινὸς εἶ, μὴ φοβοῦ, ὑγίαινε· ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε. καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν μετ᾽ ἐμοῦ ἴσχυσα καὶ εἶπα Λαλησάτω ὁ κύριός μου, ὅτι ἐνίσχυσέ με. [20] καὶ εἶπεν πρός με Γινώσκεις τί ἦλθον πρὸς σέ; καὶ νῦν ἐπιστρέψω διαμάχεσθαι μετὰ τοῦ στρατηγοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν· καὶ ἐγὼ ἐξεπορευόμην, καὶ ἰδοὺ στρατηγὸς Ἑλλήνων εἰσεπορεύετο. [21] καὶ μάλα ὑποδείξω σοι τὰ πρῶτα ἐν ἀπογραφῇ ἀληθείας, καὶ οὐθεὶς ἦν ὁ βοηθῶν μετ᾽ ἐμοῦ ὑπὲρ τούτων ἀλλ᾽ ἢ Μιχαηλ ὁ ἄγγελος·

11

[1] ye nshegemire bulya ye wantabâla bwenêne ye wanantugika. [2] Bunôla nkolaga nakubwîra eby'okuli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Entambala ntanzi ekarhî k' Abaselesidi n'Abatolomeyo

«Lolà oku bâmi basharhu banacizûka omu Persi; owa kani ali agwêrhe obugale bulushire anali wa buhashe bunji erhi obwôla bugale bwâge burhuma, akusakusa aba anali agwêrhekwo obuhashe bôshi mpu bajilwa e Bugereki. [3] Kandi anaciyisha omwâmi mulenga omu kulwa, anagwêrhe ecihugo cinene bwenêne, owanakazijira oku alonzize. [4] Hanôla aba amalengerera, obwâmi bwâge bwânagabanyika, bugabwe omu mpande ini z'igulu, ci arhabe oku iburha lyâge, arhanacibone obuhashe ali agwêrhe embere; ebwa kubà obwâmi bwâge bwamagabanyika bwamanahâbwa abandi barhali b'omu iburha lyâge.

[5] Omwâmi w'e mukondwè âyish'ibà wa misî minji kuguma na omurhambo wâge mukulu w'amatabâro, ciru n'oyôla murhanzi ayish'ibà muzibu kumulusha, anabè yeyîma; obwâmi bwâge bwanayish'ibà bwâmi bunene bwenêne. [6] Hano kugera myâka misungunu bashub'inywâna, na mwâli wa mwâmi w'emukondwè ârhumwa emw'omwâmi w'emwênè mpu bayumvîkana. Ci obuhashe bw'okubà ko kwâge burhalinde, ciru n'iburha lyâge lyaherêrekera; ayish'ihêkwa bujà, ye yêne kuguma n'abali bamuhesire, kuguma n'omwâna wâge n'ibà. [7] Muguma w'omu mulala gwâge, ayish'ilengerera ahâli hâge; ayish'ilwîsa engabo yâge, ayongoberera omu nyumpa nzibunzibu y'omwâmi w'e Mwênè, anabalwîsa anabahime. [8] Banyamuzinda wâbo, ensanamu zâbo z'ecûma n'ebirugu byâbo by'engulo ndârhi by'amarhale n'eby'amasholo, âsabunga byôshi abihêke bujà e Mîsiri, na hano aba amâhumûka myâka minji omu kulwîsa omwâmi w'e Mwênè, [9] oyu wa buzinda anayongoberera omu bwâmi bw'emukondwè, ci kwônene aNashub'ishubira omu cihugo câge. [10] Ci kwônene abâna bâge baNashub'ikoza entambala, bashûbûze engabo nyinji; anayisha a-shandabane, azongezonge anabise engabo yâge oku nyumpa nzibunzibu. [11] Omwâmi w'e mukondwè anakunira, anakomekera agend'imulwîsa, agend'ìlwîsa oyôla mwâmi w'e mwené, anayisha adwîrhe engabo mwandu, n'erya yindi ngabo balilwîsa yanacihâna emunda ali. [12] Ogwôla mwandu amahira eburhambi, gwânarhuma omurhima gwâge gucishinga; âyish'iyîrha ebihumbi by'abantu, ci arhahashihime n'emisî. [13] Ebwa kubà oyôla mwâmi w'e Mwênè ashub'ishûbûza ezindi ngabo mwandu kulusha zirya za burhanzi, na hano kugera myâka misungunu anayisha arhabire n'engabo nnene n'emirasano ya ngasi lubero. [14] Muli agôla mango bantu banji bâcîhindu!ira oyôla mwâmi w'e Mukondwè, n'abantu b'omu lubaga lwâwe nabo bâcîhindula mpu lyo ayukiriza oku babonekeragwa, bôshi banafa. [15] Omwâmi w'e Mwênè ânayisha arhabire. anahira engurhu oku lugo luzibu-zibu, okuboko kw'omwâmi w'e Mukondwè kurhâbe na misî minji ciru n'engabo yâge y'entwâli; barhabone emisî y'okuderha mpu bahagaza. [16] Owali murhabâlîre âjira kuli ye oku analonzize, na ntâye wacishomya okumurhanga. Aj'iyûbaka omu karhî k'ecihugo anacishande nk'oku analonzize. [17] Ayish'ilâlira ayishe nk'oku emisî y'ecihugo câge enali, kandi ânayumvîkana bôshi naye; ânamuha mwâli wa mukâge lyo amuherêrekeza; ci okwôla kurhâhashikane, naye yêne arhâhashe. [18] Okubundi anabà ebwa lunda lw'ebizimba yo akola ayêrekera, anarhôla binji muli byo ci musirika muguma mukulu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amucika mpu arhabashârhirekwo, ciru kuhika âyabirwa okugalula ebijâci oku bindi.

[19] Ahindamuka âshubire omu nyumpa nzibuzibu y'ecihugo câge, ârhiribuka anakulumbe, barhânacimubonage bundi. [20] Owundi âyish'iyîma ahâli hâge, oyôla ârhuma omuhongêsa mpu bahongere ecikono c'obwâmi, ci enyuma za nziku nsungunu âtyabukamwo, ci arhatyabuke n'abantu babona nîsi erhi omu ntambala.

Antiyokusi Epifani

[21] Ahâli hâge hâyish'ijà omuntu oshombirwe, oyu barhahe ecikono c'obwâmi; âbarhindakwo caligumiza, anayanke obwâmi omu menge. [22] Emisî yatulutumba embere zâge ânayishande kuguma n'omurhambo wali mulunganisa. [23] Omu kuyumvîkana haguma naye akola ajira obwenge, akola arhabâla anahime n'engabo nsungunu. [24] Ayish'irhibukira caligumiza omu lugo lugale bwenêne lw'ecihugo; ajire oku bishe na bishe wa bishe wâge barhajiraga, ânyaga akîbo n'akabale, agukumbe obugale bôshi, ciru âba n'omuhigo gw'okurhabâlira enyumpa nzibunzibu, ci kuhika mango malebe.

[25] Ayish'icihunika n'emisî yâge n'oburhwâli bwâge oku mwâmi w'e Mukondwè, âyisha adwîrhengabo mwandu. N'oyôla w'e Mukondwè anarhabâla n'Engabo nyinji na ya misî kulusha, ci ârhahashe, bulya hayish'ibà obugoma kuli ye. [26] Engabo yâge yâshandala na banji bakumba batumirhwe okwabayîrha.

[27] Abôla bâmi babirhi bakaz'ilonza omu mirhima yâbo kurhi bankayîrhanamwo, ciru amango bashimânane oku mêza maguma, ngasi muguma akaz'ibwîra owâbo ebinwa bya obunywesi ci ntâye wabêrwa muli okwôla bulya obuzinda bujira amango gâbo. [28] Ayishishubira omu cihugo câge n'obugale mwandu ci erhi n'omurhima gwâge gushombire okulagânana kwimâna, akola ajira anashubire omu cihugo câge[j]. [29] Hano amango gahika anashubira olunda lw'e Mukondwè, ci kwônene akwôla ashub'irhabâlira ecihugo kurhacibe nka okwa burhanzi. [30] Enkuge z'e Kitimi zamâyisha zimurhabâlîre, lero obwôla abule oburhwâli; ânahindamuka acîgalukire, ânabona omutula gw'endagâno nyimâna anajira ashubiyumvanya kandi na balyala barhangig'ilekêrera e-ndagâno nyimâna[k]. [31] Emirhwe y'abasirika barhumirwe naye bânayisha barhabîre, bânashereza akâ-Nyamuzinda kazibu-zibu; banarhenza enterekêro y'ensiku n'amango, bâ nahiraho ebyâbo by'okushereza. [32] Abagomera Endagâno bâyish'ihemuka n'ebinwa byâge binunu, ci olubaga lwa balya bayishi Nyamuzinda wâbo banasêza buzibu, bakole. [33] Abashamuka b'omu lugo bânaja bayigîriza bwenêne, ci kwônene banayîrhwa n'engôrho kandi erhi n'omuliro, omu kuhêkwa bujà n'omu kunyagwa omu mango malebe. [34] Amango

---

[j] **11.28** : Okulagânana kwimâna: kwo kuderha lubaga lwîshogwa.
[k] **11.30** Abalekaga endagâno nyimâna: Baligi Bayahudi balekaga idini lyâbo, bagend'ishimba idini ly'Abagereki.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

hakarhiribuka hanyi baâbarhabâla n'okwôla kurhume banji bayushuka kuli bo kwa burhebanyi. [35] Baguma omu bigîriza bâyish'irhiribuka, lyo bacêsibwa, barhangulwe banabe bêru-kwêru kuhika amango gahike, ebwa kubà hali amango gàjizirwe.

[36] Omwâmi anakazijira oku analonzize yeshi acîhire enyanya acîkuze kulusha ngasi Nyamuzinda, na kuli Nyamuzinda wa banyamuzinda anaderha ebinwa bishologosire, anahêrwa omu byâge kuhika obukunizi buyunjulire; ebwa kubà okwarhegesirwe kwanaba. [37] Arhakenge oli na Nyamuzinda wa b'îshe oli Nyamuzinda wa bakâge; arhakenge Nyamuzinda ciru n'omuguma ebwa kubà âcîkuza kulusha byôshi. [38] Ci kwônene agend'ikuza Nyamuzinda w'omu nyumpa nzibunzibu aha anabêra; ali Nyamuzinda oyu ababusi bâge barhayishigi, akaz'imukuza n'amasholo, n'amarhale n'amabuye g'engulo ndârhi n'ezindi njuma nyinjinjà. [39] Ayûbaka engurhu z'enyumpa nzibuzibu kuli oyôla Nyamuzinda w'ahandi; ngasi bakanakaz'iyishimushenga, anabavangulira binji bya kubahêka irenge, abahe obuhashe kuli bantu mwandu, abagabire na mashwa manji omu kubahemba.

XII. Amango g'amarhangulo n'amango g'obucire

Owal'irhindibuza oyurha

[40] Hano amango gahika, omwâmi w'emukondwè ânayisha al'irhangula okumulwîsa. Omwâmi w'e Mwênè, anacirhunika kuli ye, ayishe adwîrhe engâle, banyakulwira oku nfarasi n'enkuge mwandu, ânayongobera omu bihugo abishandabanemwo, anayunjule mulibyo. [41] Anahika cingana omu cihugo c'omu ndalâlà n'ebinôno by'abantu byânafa; ci abâla bamufuma: Edomu, Mowabu n'omulala gwa bene Amoni.

[42] Agwârha ebihugo n'okuboko kwâge, ciru Mîsiri ârhafume. [43] Ayîma omu masholo, omu marhale n'omu bindi bintu binjinja by'e Mîsiri; Abanya-Libiya, Abanya-Etiyopiya bâyisha bali mushiga. [44] Ci kwônene emyanzi yarhenga olunda lw'e buzûka-zûba n'olunda lw'emwênè yâmufudusa okubundi ânagenda n'obukunizi bunenene mpu agend'iyîrha n'okumalîra embaga. [45] Anatwa ebirâlo ekarhî k'enyanja n'entondo z'ahantu hatagatîfu. Kandi bwânaba bwo buzinda bwâge, na ntâye wankamurhabâla.

Daniel 11

וְאָנִי בִּשְׁנַת אַחַת לְדָרְיָוֶשׁ הַמָּדִי עָמְדִי לְמַחֲזִיק וּלְמָעוֹז לוֹ׃ וְעַתָּה אֱמֶת אַגִּיד לָךְ הִנֵּה־עוֹד שְׁלֹשָׁה מְלָכִים עֹמְדִים
לְפָרַס וְהָרְבִיעִי יַעֲשֶׁיר עֹשֶׁר־גָּדוֹל מִכֹּל וּכְחָזְקָתוֹ בְעָשְׁרוֹ יָעִיר הַכֹּל אֶת מַלְכוּת יָוָן׃ וְעָמַד מֶלֶךְ גִּבּוֹר וּמָשַׁל מִמְשָׁל
רַב וְעָשָׂה כִּרְצוֹנוֹ׃ וּכְעָמְדוֹ תִּשָּׁבֵר מַלְכוּתוֹ וְתֵחָץ לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמָיִם וְלֹא לְאַחֲרִיתוֹ וְלֹא כְמִשְׁלוֹ אֲשֶׁר מָשָׁל
כִּי תִנָּתֵשׁ מַלְכוּתוֹ וְלַאֲחֵרִים מִלְּבַד־אֵלֶּה׃ וְיֶחֱזַק מֶלֶךְ־הַנֶּגֶב וּמִן־שָׂרָיו וְיֶחֱזַק עָלָיו וּמָשָׁל מִמְשָׁל רַב

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

מֶמְשַׁלְתּוֹ׃ 6וּלְקֵץ שָׁנִים יִתְחַבָּרוּ וּבַת מֶלֶךְ־הַנֶּגֶב תָּבוֹא אֶל־מֶלֶךְ הַצָּפוֹן לַעֲשׂוֹת מֵישָׁרִים וְלֹא־תַעְצֹר כּוֹחַ הַזְּרוֹעַ
וְלֹא יַעֲמֹד וּזְרֹעוֹ וְתִנָּתֵן הִיא וּמְבִיאֶיהָ וְהַיִּלְדָּהּ וּמַחֲזִקָהּ בָּעִתִּים׃ 7וְעָמַד מִנֵּצֶר שָׁרָשֶׁיהָ כַּנּוֹ וְיָבֹא אֶל־הַחַיִל וְיָבֹא
בְּמָעוֹז מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְעָשָׂה בָהֶם וְהֶחֱזִיק׃ 8וְגַם אֱלֹהֵיהֶם עִם־נְסִכֵיהֶם עִם־כְּלֵי חֶמְדָּתָם כֶּסֶף וְזָהָב בַּשִּׁבְיָ יָבִא מִצְרָיִם
וְהוּא שָׁנִים יַעֲמֹד מִמֶּלֶךְ הַצָּפוֹן׃ 9וּבָא בְּמַלְכוּת מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וְשָׁב אֶל־אַדְמָתוֹ׃ 10וּבָנָו יִתְגָּרוּ וְאָסְפוּ הֲמוֹן חֲיָלִים רַבִּים
וּבָא בוֹא וְשָׁטַף וְעָבַר וְיָשׁוֹב וְיִתְגָּרוּ עַד־מָעֻזּוֹ׃ 11וְיִתְמַרְמַר מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וְיָצָא וְנִלְחַם עִמּוֹ עִם־מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְהֶעֱמִיד
הָמוֹן רָב וְנִתַּן הֶהָמוֹן בְּיָדוֹ׃ 12וְנִשָּׂא הֶהָמוֹן יָרוּם לְבָבוֹ וְהִפִּיל רִבֹּאוֹת וְלֹא יָעוֹז׃ 13וְשָׁב מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְהֶעֱמִיד הָמוֹן
רַב מִן־הָרִאשׁוֹן וּלְקֵץ הָעִתִּים שָׁנִים יָבוֹא בּוֹא בְּחַיִל גָּדוֹל וּבִרְכוּשׁ רָב׃ 14וּבָעִתִּים הָהֵם רַבִּים יַעַמְדוּ עַל־מֶלֶךְ הַנֶּגֶב
וּבְנֵי | פָּרִיצֵי עַמְּךָ יְנַשְּׂאוּ לְהַעֲמִיד חָזוֹן וְנִכְשָׁלוּ׃ 15וְיָבֹא מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְיִשְׁפְּךְ סוֹלְלָה וְלָכַד עִיר מִבְצָרוֹת וּזְרֹעוֹת הַנֶּגֶב
לֹא יַעַמְדוּ וְעַם מִבְחָרָיו וְאֵין כֹּחַ לַעֲמֹד׃ 16וְיַעַשׂ הַבָּא אֵלָיו כִּרְצוֹנוֹ וְאֵין עוֹמֵד לְפָנָיו וְיַעֲמֹד בְּאֶרֶץ־הַצְּבִי וְכָלָה
בְיָדוֹ׃ 17וְיָשֵׂם | פָּנָיו לָבֹוא בְּתֹקֶף כָּל־מַלְכוּתוֹ וִישָׁרִים עִמּוֹ וְעָשָׂה וּבַת הַנָּשִׁים יִתֶּן־לוֹ לְהַשְׁחִיתָהּ וְלֹא תַעֲמֹד וְלֹא־לוֹ
תִהְיֶה׃ 18וְיָשֶׁב | פָּנָיו לְאִיִּים וְלָכַד רַבִּים וְהִשְׁבִּית קָצִין חֶרְפָּתוֹ לוֹ בִּלְתִּי חֶרְפָּתוֹ יָשִׁיב לוֹ׃ 19וְיָשֶׁב פָּנָיו לְמָעוּזֵי אַרְצוֹ
וְנִכְשַׁל וְנָפַל וְלֹא יִמָּצֵא׃ 20וְעָמַד עַל־כַּנּוֹ מַעֲבִיר נוֹגֵשׂ הֶדֶר מַלְכוּת וּבְיָמִים אֲחָדִים יִשָּׁבֵר וְלֹא בְאַפַּיִם וְלֹא
בְּמִלְחָמָה׃ 21וְעָמַד עַל־כַּנּוֹ נִבְזֶה וְלֹא־נָתְנוּ עָלָיו הוֹד מַלְכוּת וּבָא בְשַׁלְוָה וְהֶחֱזִיק מַלְכוּת בַּחֲלַקְלַקּוֹת׃ 22וּזְרֹעוֹת
הַשֶּׁטֶף יִשָּׁטְפוּ מִלְּפָנָיו וְיִשָּׁבֵרוּ וְגַם נְגִיד בְּרִית׃ 23וּמִן־הִתְחַבְּרוּת אֵלָיו יַעֲשֶׂה מִרְמָה וְעָלָה וְעָצַם
בִּמְעַט־גּוֹי׃ 24בְּשַׁלְוָה וּבְמִשְׁמַנֵּי מְדִינָה יָבוֹא וְעָשָׂה אֲשֶׁר לֹא־עָשׂוּ אֲבֹתָיו וַאֲבוֹת אֲבֹתָיו בִּזָּה וְשָׁלָל וּרְכוּשׁ לָהֶם
יִבְזֹר וְעַל מִבְצָרִים יְחַשֵּׁב מַחְשְׁבֹתָיו וְעַד־עֵת׃ 25וְיָעֵר כֹּחוֹ וּלְבָבוֹ עַל־מֶלֶךְ הַנֶּגֶב בְּחַיִל גָּדוֹל וּמֶלֶךְ הַנֶּגֶב יִתְגָּרֶה
לַמִּלְחָמָה בְּחַיִל־גָּדוֹל וְעָצוּם עַד־מְאֹד וְלֹא יַעֲמֹד כִּי־יַחְשְׁבוּ עָלָיו מַחֲשָׁבוֹת׃ 26וְאֹכְלֵי פַּת־בָּגוֹ יִשְׁבְּרוּהוּ וְחֵילוֹ יִשְׁטוֹף
וְנָפְלוּ חֲלָלִים רַבִּים׃ 27וּשְׁנֵיהֶם הַמְּלָכִים לְבָבָם לְמֵרָע וְעַל־שֻׁלְחָן אֶחָד כָּזָב יְדַבְּרוּ וְלֹא תִצְלָח כִּי־עוֹד קֵץ
לַמּוֹעֵד׃ 28וְיָשָׁב אַרְצוֹ בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל וּלְבָבוֹ עַל־בְּרִית קֹדֶשׁ וְעָשָׂה וְשָׁב לְאַרְצוֹ׃ 29לַמּוֹעֵד יָשׁוּב וּבָא בַנֶּגֶב וְלֹא־תִהְיֶה
כָּרִאשֹׁנָה וְכָאַחֲרֹנָה׃ 30וּבָאוּ בּוֹ צִיִּים כִּתִּים וְנִכְאָה וְשָׁב וְזָעַם עַל־בְּרִית־קֹדֶשׁ וְעָשָׂה וְשָׁב וְיָבֶן עַל־עֹזְבֵי בְּרִית
קֹדֶשׁ׃ 31וּזְרֹעִים מִמֶּנּוּ יַעֲמֹדוּ וְחִלְּלוּ הַמִּקְדָּשׁ הַמָּעוֹז וְהֵסִירוּ הַתָּמִיד וְנָתְנוּ הַשִּׁקּוּץ מְשׁוֹמֵם׃ 32וּמַרְשִׁיעֵי בְרִית יַחֲנִיף
בַּחֲלַקּוֹת וְעַם יֹדְעֵי אֱלֹהָיו יַחֲזִקוּ וְעָשׂוּ׃ 33וּמַשְׂכִּילֵי עָם יָבִינוּ לָרַבִּים וְנִכְשְׁלוּ בְּחֶרֶב וּבְלֶהָבָה בִּשְׁבִי וּבְבִזָּה
יָמִים׃ 34וּבְהִכָּשְׁלָם יֵעָזְרוּ עֵזֶר מְעָט וְנִלְוָו עֲלֵיהֶם רַבִּים בַּחֲלַקְלַקּוֹת׃ 35וּמִן־הַמַּשְׂכִּילִים יִכָּשְׁלוּ לִצְרוֹף בָּהֶם וּלְבָרֵר
וְלַלְבֵּן עַד־עֵת קֵץ כִּי־עוֹד לַמּוֹעֵד׃ 36וְעָשָׂה כִרְצוֹנוֹ הַמֶּלֶךְ וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְגַּדֵּל עַל־כָּל־אֵל וְעַל אֵל אֵלִים יְדַבֵּר נִפְלָאוֹת
וְהִצְלִיחַ עַד־כָּלָה זַעַם כִּי נֶחֱרָצָה נֶעֱשָׂתָה׃ 37וְעַל־אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו לֹא יָבִין וְעַל־חֶמְדַּת נָשִׁים וְעַל־כָּל־אֱלוֹהַּ לֹא יָבִין כִּי
עַל־כֹּל יִתְגַּדֵּל׃ 38וְלֵאלֹהַּ מָעֻזִּים עַל־כַּנּוֹ יְכַבֵּד וְלֵאלֹהַּ אֲשֶׁר לֹא־יְדָעֻהוּ אֲבֹתָיו יְכַבֵּד בְּזָהָב וּבְכֶסֶף וּבְאֶבֶן יְקָרָה
וּבַחֲמֻדוֹת׃ 39וְעָשָׂה לְמִבְצְרֵי מָעֻזִּים עִם־אֱלוֹהַּ נֵכָר אֲשֶׁר הַכִּיר יַרְבֶּה כָבוֹד וְהִמְשִׁילָם בָּרַבִּים וַאֲדָמָה יְחַלֵּק
בִּמְחִיר׃ 40וּבְעֵת קֵץ יִתְנַגַּח עִמּוֹ מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וְיִשְׁתָּעֵר עָלָיו מֶלֶךְ הַצָּפוֹן בְּרֶכֶב וּבְפָרָשִׁים וּבָאֳנִיּוֹת רַבּוֹת וּבָא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בַּאֲרָצוֹת וְשָׁטַף וְעָבָר׃ 41וּבָא בְּאֶרֶץ הַצְּבִי וְרַבּוֹת יִכָּשֵׁלוּ וְאֵלֶּה יִמָּלְטוּ מִיָּדוֹ אֱדוֹם וּמוֹאָב וְרֵאשִׁית בְּנֵי
עַמּוֹן׃ 42וְיִשְׁלַח יָדוֹ בָּאֲרָצוֹת וְאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא תִהְיֶה לִפְלֵיטָה׃ 43וּמָשַׁל בְּמִכְמַנֵּי הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וּבְכֹל חֲמֻדוֹת מִצְרָיִם
וְלֻבִים וְכֻשִׁים בְּמִצְעָדָיו׃ 44וּשְׁמֻעוֹת יְבַהֲלֻהוּ מִמִּזְרָח וּמִצָּפוֹן וְיָצָא בְּחֵמָא גְדֹלָה לְהַשְׁמִיד וּלְהַחֲרִים רַבִּים׃ 45וְיִטַּע
אָהֳלֵי אַפַּדְנּוֹ בֵּין יַמִּים לְהַר־צְבִי־קֹדֶשׁ וּבָא עַד־קִצּוֹ וְאֵין עוֹזֵר לוֹ׃

ΔΑΝΙΗΛ 11

1καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ πρώτῳ Κύρου τοῦ βασιλέως εἶπέν μοι ἐνισχῦσαι καὶ ἀνδρίζεσθαι.— 2καὶ νῦν ἦλθον τὴν ἀλήθειαν ὑποδεῖξαί σοι. ἰδοὺ τρεῖς βασιλεῖς ἀνθεστήκασιν ἐν τῇ Περσίδι, καὶ ὁ τέταρτος πλουτήσει πλοῦτον μέγαν παρὰ πάντας· καὶ ἐν τῷ κατισχῦσαι αὐτὸν ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ ἐπαναστήσεται παντὶ βασιλεῖ Ἑλλήνων. 3καὶ στήσεται βασιλεὺς δυνατὸς καὶ κυριεύσει κυρ[ι]είασ πολλῆς καὶ ποιήσει καθὼς ἂν βούληται. 4καὶ ἐν τῷ ἀναστῆναι αὐτὸν συντριβήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ καὶ μερισθήσεται εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ, οὐ κατὰ τὴν ἀλκὴν αὐτοῦ οὐδὲ κατὰ τὴν κυρ[ι]είαν αὐτοῦ, ἣν ἐδυνάστευσε, ὅτι ἀποσταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ, καὶ ἑτέρους διδάξει ταῦτα. 5καὶ ἐνισχύσει βασιλείαν Αἰγύπτου· καὶ εἷς ἐκ τῶν δυναστῶν κατισχύσει αὐτὸν καὶ δυναστεύσει· δυναστεία μεγάλη ἡ δυναστεία αὐτοῦ. 6καὶ εἰς συντέλειαν ἐνιαυτῶν ἄξει αὐτούς, καὶ εἰσελεύσεται βασιλεὺς Αἰγύπτου εἰς τὴν βασιλείαν τὴν βορρᾶ ποιήσασθαι συνθήκας· καὶ οὐ μὴ κατισχύσῃ, ὅτι ὁ βραχίων αὐτοῦ οὐ στήσει ἰσχύν, καὶ ὁ βραχίων αὐτοῦ ναρκήσει καὶ τῶν συμπορευομένων μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ μενεῖ εἰς ὥρας. 7καὶ ἀναστήσεται φυτὸν ἐκ τῆς ῥίζης αὐτοῦ καθ᾽ ἑαυτόν, καὶ ἥξει ἐπὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἐν ἰσχύι αὐτοῦ βασιλεὺς βορρᾶ καὶ ποιήσει ταραχὴν καὶ κατισχύσει. 8καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῶν καταστρέψει μετὰ τῶν χωνευτῶν αὐτῶν καὶ τοὺς ὄχλους αὐτῶν μετὰ τῶν σκευῶν τῶν ἐπιθυμημάτων αὐτῶν, τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον, ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἀποίσουσιν εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἔσται ἔτος βασιλεῖ βορρᾶ. 9καὶ εἰσελεύσεται εἰς βασιλείαν Αἰγύπτου ἡμέρας· καὶ ἐπιστρέψει ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ 10καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ ἐρεθισθήσεται καὶ συνάξει συναγωγὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ εἰσελεύσεται κατ᾽ αὐτὴν κατασύρων· παρελεύσεται καὶ ἐπιστρέψει καὶ παροξυνθήσεται ἐπὶ πολύ. 11καὶ ὀργισθήσεται βασιλεὺς Αἰγύπτου καὶ πολεμήσει μετὰ βασιλέως βορρᾶ, καὶ παραδοθήσεται ἡ συναγωγὴ εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ· 12καὶ λήψεται τὴν συναγωγήν, καὶ ὑψωθήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ταράξει πολλοὺς καὶ οὐ μὴ φοβηθῇ. 13καὶ ἐπιστρέψει βασιλεὺς βορρᾶ καὶ συνάξει πόλεως συναγωγὴν μείζονα παρὰ τὴν πρώτην κατὰ συντέλειαν καιροῦ ἐνιαυτοῦ καὶ εἰσελεύσεται εἰς αὐτὴν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐν ὄχλῳ πολλῷ καὶ ἐν χρήμασι πολλοῖς. 14καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις διάνοιαι ἀναστήσονται ἐπὶ τὸν βασιλέα Αἰγύπτου· καὶ ἀνοικοδομήσει τὰ πεπτωκότα τοῦ ἔθνους σου καὶ ἀναστήσεται εἰς τὸ ἀναστῆσαι τὴν προφητείαν, καὶ προσκόψουσι. 15καὶ ἐπελεύσεται βασιλεὺς βορρᾶ καὶ ἐπιστρέψει τὰ δόρατα αὐτοῦ καὶ λήψεται τὴν πόλιν τὴν ὀχυράν, καὶ οἱ βραχίονες βασιλέως Αἰγύπτου στήσονται μετὰ τῶν δυναστῶν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται αὐτῷ ἰσχὺς εἰς τὸ ἀντιστῆναι αὐτῷ. 16καὶ ποιήσει ὁ εἰσπορευόμενος ἐπ᾽ αὐτὸν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀνθεστηκὼς ἐναντίον αὐτοῦ· καὶ στήσεται ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ ἐπιτελεσθήσεται πάντα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. 17καὶ δώσει τὸ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πρόσωπον αὐτοῦ ἐπελθεῖν βίᾳ πᾶν τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ συνθήκας μετ᾽ αὐτοῦ ποιήσεται· καὶ θυγατέρα ἀνθρώπου δώσει αὐτῷ εἰς τὸ φθεῖραι αὐτήν, καὶ οὐ πείσεται καὶ οὐκ ἔσται. 18καὶ δώσει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ λήψεται πολλοὺς καὶ ἐπιστρέψει ὀργὴν ὀνειδισμοῦ αὐτῶν ἐν ὅρκῳ κατὰ τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ. 19ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὸ κατισχῦσαι τὴν χώραν αὐτοῦ καὶ προσκόψει καὶ πεσεῖται καὶ οὐχ εὑρεθήσεται. 20καὶ ἀναστήσεται ἐκ τῆς ῥίζης αὐτοῦ φυτὸν βασιλείας εἰς ἀνάστασιν, ἀνὴρ τύπτων δόξαν βασιλέως· καὶ ἐν ἡμέραις ἐσχάταις συντριβήσεται καὶ οὐκ ἐν ὀργῇ οὐδὲ ἐν πολέμῳ. 21καὶ ἀναστήσεται ἐπὶ τὸν τόπον αὐτοῦ εὐκαταφρόνητος, καὶ οὐ δοθήσεται ἐπ᾽ αὐτὸν δόξα βασιλέως· καὶ ἥξει ἐξάπινα, κατισχύσει βασιλεὺς ἐν κληροδοσίᾳ αὐτοῦ. 22καὶ τοὺς βραχίονας τοὺς συντριβέντας συντρίψει ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ 23καὶ μετὰ τῆς διαθήκης καὶ δήμου συνταγέντος μετ᾽ αὐτοῦ ποιήσει ψεῦδος καὶ ἐπὶ ἔθνος ἰσχυρὸν ἐν ὀλιγοστῷ ἔθνει. 24ἐξάπινα ἐρημώσει πόλιν καὶ ποιήσει ὅσα οὐκ ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ οὐδὲ οἱ πατέρες τῶν πατέρων αὐτοῦ· προνομὴν καὶ σκῦλα καὶ χρήματα αὐτοῖς δώσει καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἰσχυρὰν διανοηθήσεται, καὶ οἱ λογισμοὶ αὐτοῦ εἰς μάτην. 25καὶ ἐγερθήσεται ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ τὸν βασιλέα Αἰγύπτου ἐν ὄχλῳ πολλῷ, καὶ ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἐρεθισθήσεται εἰς πόλεμον ἐν ὄχλῳ ἰσχυρῷ σφόδρα λίαν· καὶ οὐ στήσεται, ὅτι διανοηθήσεται ἐπ᾽ αὐτὸν διανοίᾳ· 26καὶ καταναλώσουσιν αὐτὸν μέριμναι αὐτοῦ καὶ ἀποστρέψουσιν αὐτόν, καὶ παρελεύσεται καὶ κατασυριεῖ, καὶ πεσοῦνται τραυματίαι πολλοί. 27καὶ δύο βασιλεῖς μόνοι δειπνήσουσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ μιᾶς τραπέζης φάγονται καὶ ψευδολογήσουσι καὶ οὐκ εὐοδωθήσονται· ἔτι γὰρ συντέλεια εἰς καιρόν. 28καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ ἐν χρήμασι πολλοῖς, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ τὴν διαθήκην τοῦ ἁγίου· ποιήσει καὶ ἐπιστρέψει ἐπὶ τὴν χώραν αὐτοῦ 29εἰς καιρόν. καὶ εἰσελεύσεται εἰς Αἴγυπτον, καὶ οὐκ ἔσται ὡς ἡ πρώτη καὶ ἡ ἐσχάτη. 30καὶ ἥξουσι Ῥωμαῖοι καὶ ἐξώσουσιν αὐτὸν καὶ ἐμβριμήσονται αὐτῷ· καὶ ἐπιστρέψει καὶ ὀργισθήσεται ἐπὶ τὴν διαθήκην τοῦ ἁγίου· καὶ ποιήσει καὶ ἐπιστρέψει καὶ διανοηθήσεται ἐπ᾽ αὐτούς, ἀνθ᾽ ὧν ἐγκατέλιπον τὴν διαθήκην τοῦ ἁγίου. 31καὶ βραχίονες παρ᾽ αὐτοῦ στήσονται καὶ μιανοῦσι τὸ ἅγιον τοῦ φόβου καὶ ἀποστήσουσι τὴν θυσίαν καὶ δώσουσι βδέλυγμα ἐρημώσεως. 32καὶ ἐν ἁμαρτίαις διαθήκης μιανοῦσιν ἐν σκληρῷ λαῷ, καὶ ὁ δῆμος ὁ γινώσκων ταῦτα κατισχύσουσι καὶ ποιήσουσι. 33καὶ ἐννοούμενοι τοῦ ἔθνους συνήσουσιν εἰς πολλούς· καὶ προσκόψουσι ῥομφαίᾳ καὶ παλαιωθήσονται ἐν αὐτῇ καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ ἐν προνομῇ ἡμερῶν κηλιδωθήσονται. 34καὶ ὅταν συντρίβωνται, συνάξουσιν ἰσχὺν βραχεῖαν, καὶ ἐπισυναχθήσονται ἐπ᾽ αὐτοὺς πολλοὶ ἐπὶ πόλεως καὶ πολλοὶ ὡς ἐν κληροδοσίᾳ. 35καὶ ἐκ τῶν συνιέντων διανοηθήσονται εἰς τὸ καθαρίσαι ἑαυτοὺς καὶ εἰς τὸ ἐκλεγῆναι καὶ εἰς τὸ καθαρισθῆναι ἕως καιροῦ συντελείας· ἔτι γὰρ καιρὸς εἰς ὥρας. 36καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς καὶ παροργισθήσεται καὶ ὑψωθήσεται ἐπὶ πάντα θεὸν καὶ ἐπὶ τὸν θεὸν τῶν θεῶν ἔξαλλα λαλήσει καὶ εὐοδωθήσεται, ἕως ἂν συντελεσθῇ ἡ ὀργή· εἰς αὐτὸν γὰρ συντέλεια γίνεται. 37καὶ ἐπὶ τοὺς θεοὺς τῶν πατέρων αὐτοῦ οὐ μὴ προνοηθῇ καὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ γυναικὸς οὐ μὴ προνοηθῇ, ὅτι ἐν παντὶ ὑψωθήσεται, καὶ ὑποταγήσεται αὐτῷ ἔθνη ἰσχυρά· 38ἐπὶ τὸν τόπον αὐτοῦ κινήσει καὶ θεόν, ὃν οὐκ ἔγνωσαν οἱ πατέρες αὐτοῦ, τιμήσει ἐν χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ καὶ λίθῳ πολυτελεῖ. καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐν ἐπιθυμήμασι 39ποιήσει πόλεων καὶ εἰς ὀχύρωμα ἰσχυρὸν ἥξει· μετὰ θεοῦ ἀλλοτρίου, οὗ ἐὰν ἐπιγνῷ, πληθυνεῖ δόξαν καὶ κατακυριεύσει αὐτοῦ ἐπὶ πολὺ καὶ χώραν ἀπομεριεῖ εἰς δωρεάν. 40καὶ καθ᾽ ὥραν συντελείας συγκερατισθήσεται αὐτῷ ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου, καὶ ἐποργισθήσεται αὐτῷ βασιλεὺς βορρᾶ ἐν ἅρμασι καὶ ἐν ἵπποις πολλοῖς καὶ ἐν πλοίοις πολλοῖς καὶ εἰσελεύσεται εἰς χώραν Αἰγύπτου 41καὶ ἐπελεύσεται εἰς τὴν χώραν μου, 42καὶ ἐν χώρᾳ Αἰγύπτου οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ διασῳζόμενος. 43καὶ κρατήσει τοῦ τόπου τοῦ χρυσίου καὶ τοῦ τόπου τοῦ ἀργυρίου καὶ πάσης τῆς ἐπιθυμίας Αἰγύπτου, καὶ Λίβυες καὶ Αἰθίοπες ἔσονται ἐν τῷ ὄχλῳ αὐτοῦ. 44καὶ ἀκοὴ ταράξει αὐτὸν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ βορρᾶ, καὶ ἐξελεύσεται ἐν θυμῷ ἰσχυρῷ καὶ ῥομφαίᾳ ἀφανίσαι καὶ ἀποκτεῖναι πολλούς. 45καὶ στήσει αὐτοῦ τὴν σκηνὴν τότε ἀνὰ μέσον τῶν θαλασσῶν καὶ τοῦ ὄρους τῆς θελήσεως τοῦ ἁγίου· καὶ ἥξει ὥρα τῆς συντελείας αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ βοηθῶν αὐτῷ.

12

[1] Muli agôla mango ânayimange Mikaheli ye murhambo mukulu, ye wâyish'ilîkûza abâna b'olubaga lwâwe, n'agôla mango gâba mango ga malumwa galya garhasag'ibonekana bundi kurhenga ishanja linasingwa kuhika muli agâla mango. Na muli agôla mango olubaga lwâwe lwâyôkoka, ngasi yeshi wankabà ayandisirwe omu citabu.

Obufuke n'oluhembo

[2] Na banji omu bafire banabishwa ekuzimu, bâyish'ifûka, baguma oku buzîne bw'ensiku n'amango, abandi bânafukane enshonyi n'obuhane bw'ensiku n'amango[l]. [3] Abîrhonzi bâyish'ilangala nka bumoleke bw'omu malunga, na balya bàmanyîsize abandi enjira y'obushinganyanya bâyish'imoleka nka nyenyêzi z'oku nkuba ensiku n'amango. [4] Nâwe wâni Daniyeli obîkirire ebyôla binwa onashwêke bwinjà ecitabu kuhika oku mango mazinda. Banji bâyish'icîhugunyira eyi n'eyi, n'okuma-nyîkana kwayûshûka.»

Okufundika obulêbi

[5] Niono Daniyeli Nashub’ibonekerwa, nalola oku bantu babirhi bàli bayîmanzire, muguma oku cikwî ciguma c'olwîshi n'owundi oku cindi cikwî c'olwîshi. [6] Muguma muli bo anacibwîra omuntu wàli oyambîrhe omushangi gw'ecitâni n'owàli enyanya zâbo omu lwîshi erhi: «Mangaci byâhwa ebira bintu by'okusômeza?» [7] Nanaciyumva izù ly'oyôla muntu waliyambîrhe ogw'ecitâni anali enyanya zâbo omu lwîshi. Ayinamulira okuboko kulyo enyanya omu malunga n'okuboko kumosho, anacilahira oku izîno lya Nnamubâbo ozîne, erhi: «Hano kugera amango, mango

[l] **12.2** : Abayahudi ba mîra bwenêne, barhamanyaga oku abàfîre bacifùke. Ebitahu y'Endagâno ya Mîra biyigîrizize oku bufûke bw'abafîre, biri bisungunu. Ci, ecitabu ca Daniyeli, ciri clguma muli ebyo biyigîrizize bwinjinjà obufûke bw'abafîre (Rhulole muli 2 Mak

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

garhali manyi n'ecihimbi c'amango na hano bayûsa okufunyâza emisî y'olubaga lutagatîfu, go mango ebyôla byôshi byâhwa.» [8] Niono nanaciyumva okwôla ci ntayumvagya kwo kuderha kurhi. Nanaciderha nti: «Yagigwa Nnawîrhu, cihi câba cizinda muli ebîra bintu byôshi?» [9] Anaciderha erhi: gendaga wâni Daniyeli, ebwa kubà ebyôla binwa bifulisirwe binafulisirwe kuhika oku mango mazinda. [10] Banji bâyishicêsibwa, bâyeruhe, bânarhangulwe, nabo abagalugalu banakaziyôrha bajira amagalu-galu gâbo, na ntà mugalugalu wâyumva okwôla, ci abashinganyanya boki bâyumva. [11] Kurhenga amango enterekêro y'ensiku n'amango yâba yamârhenzibwa na muli agôla mango bahireho obuhanya bw'okushereza, hâgera nsiku cihumbi na magana abirhi na nsiku makumi gali mwenda. [12] Iragi lyâge owa-nkayôrha ali masù akanahika oku nsiku cihumbi na magana asharhu na nsiku makumi asharhu n'irhanu. [13] W'oyôla, ocisêze ohike ebuzinda, orhe-ng'ihumûka, wânayish'iyîmanga ohàbwe oluhembo lwâwe aha buzinda bw'ensiku.»[m]

Daniel 12

1 וּבָעֵת הַהִיאׇ יַעֲמֹד מִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל הָעֹמֵד׀ עַל־בְּנֵי עַמֶּךָ וְהָיְתָה עֵת צָרָה אֲשֶׁר לׇא־נִהְיְתָה מֵהְיוֹת גּוֹי עַד הָעֵת
הַהִיא וּבָעֵת הַהִיאׇ יִמָּלֵט עַמְּךָ כָּל־הַנִּמְצָא כָּתוּב בַּסֵּפֶר׃ 2 וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת־עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה
לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם׃ ס

3 וְהַמַּשְׂכִּלִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד׃ פ
4 וְאַתָּה דָּנִיֵּאל סְתֹם הַדְּבָרִים וַחֲתֹם הַסֵּפֶר עַד־עֵת קֵץ יִשְׁטְטוּ רַבִּים וְתִרְבֶּה הַדָּעַת׃ 5 וָרְאֵיתִי אֲנִי דָנִיֵּאל וְהִנֵּה
שְׁנַיִם אֲחֵרִים עֹמְדִים אֶחָד הֵנָּה לִשְׂפַת הַיְאֹר וְאֶחָד הֵנָּה לִשְׂפַת הַיְאֹר׃ 6 וַיֹּאמֶר לָאִישׁ לְבוּשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר מִמַּעַל
לְמֵימֵי הַיְאֹר עַד־מָתַי קֵץ הַפְּלָאוֹת׃ 7 וָאֶשְׁמַע אֶת־הָאִישׁ | לְבוּשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר מִמַּעַל׀ לְמֵימֵי הַיְאֹר וַיָּרֶם יְמִינוֹ
וּשְׂמֹאלוֹ אֶל־הַשָּׁמַיִם וַיִּשָּׁבַע בְּחֵי הָעוֹלָם כִּי׀ לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים וָחֵצִי וּכְכַלּוֹת נַפֵּץ יַד־עַם־קֹדֶשׁ תִּכְלֶינָה כָּל־אֵלֶּה׃ 8 וַאֲנִי
שָׁמַעְתִּי וְלׇא אָבִין וָאֹמְרָה אֲדֹנִי מָה אַחֲרִית אֵלֶּה׃ פ

7, 9. 14; Bush 2, 23; lz 26, 19).

[m] **12.13** Omu cihebraniya-Arameyo, ho ecitabu ca Danieli cihwera aha. Ebigabi n'emilogo yalibuzire omu *LXX, Bibliya ya Cigereki y'omu myâka 400 embere za Kristu*, byarhozirwe n'abalenga omu Daniel w'ecigereki n'omu *Vulgata ya Jerome*, muntu murhanzi rhanzi wahindulaga Bibliya yôshi kurhenga Cihebraniya kujà omu cilatini; alamaga aha Betelehemu myâka 400 enyuma za Kristu: https: / /www.academic-bible.com/en/online-bibles/septuagint-lxx/read-the-bible-text/bibel/text/lesen/stelle / 27 / 120001 / 129999/ch / 4171bdb086d6b2113705ccc095ed63ed / (1.1.2021).Omwo LXX na muli Vulgata mwo abalenga barholire: Dn 13: olubanja daniyeli atwiraga Suzana; Dn 14: Daniyeli àyîrha enjoka y'omuzimu Beli ànayemeza mwâmi w'e Babiloni oku Nyamuzinda Ozîne aba muguma dolododo; mwâmi arhegeka oku abamushiga bôshi bakaharâmya oyo Lungwe muguma yêne; https: / /www.academic-bible.com/en/online-bibles/biblia-sacra-vulgata/read-the-bible-text/bibel/text/lesen/stelle / 27 / 140001 / 149999/ch/ef44ebè2c8dd99fe09a5e2019b6e885d / (2.1.2021). Bulya Abayahudi bali burhe bw'okubona Abaroma babashabire akâ-Nyamuzinda omu mwâka 70 enyuma za Kristu, erhi bakola bajira olukalaba lw'ebitabu bya Bibliya omu mwâka 90 enyuma za Kristu, bahambalikanya Abaroma n'Abakristu, barhôla ebitabu bicigwêrhe emyandiko omu cihebraniya byône. Ntyo balahira ebirhenzire omu LXX, nka 1Mak; 2Mak; Bush; Burhimanya M Sira; Baruki na Yuditi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9וַיֹּאמֶר לֵךְ דָּנִיֵּאל כִּי־סְתֻמִים וַחֲתֻמִים הַדְּבָרִים עַד־עֵת קֵץ׃ 10יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים וְלֹא
יָבִינוּ כָּל־רְשָׁעִים וְהַמַּשְׂכִּלִים יָבִינוּ׃ 11וּמֵעֵת הוּסַר הַתָּמִיד וְלָתֶת שִׁקּוּץ שֹׁמֵם יָמִים אֶלֶף מָאתַיִם וְתִשְׁעִים׃ 12אַשְׁרֵי
הַמְחַכֶּה וְיַגִּיעַ לְיָמִים אֶלֶף שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה׃ 13וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ וְתַעֲמֹד לְגֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין׃

ΔΑΝΙΗΛ 12

[1] καὶ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην παρελεύσεται Μιχαηλ ὁ ἄγγελος ὁ μέγας ὁ ἑστηκὼς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου· ἐκείνη ἡ ἡμέρα θλίψεως, οἵα οὐκ ἐγενήθη ἀφ᾽ οὗ ἐγενήθησαν ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης· καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὑψωθήσεται πᾶς ὁ λαός, ὃς ἂν εὑρεθῇ ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ βιβλίῳ. [2] καὶ πολλοὶ τῶν καθευδόντων ἐν τῷ πλάτει τῆς γῆς ἀναστήσονται, οἱ μὲν εἰς ζωὴν αἰώνιον, οἱ δὲ εἰς ὀνειδισμόν, οἱ δὲ εἰς διασποράν καὶ αἰσχύνην αἰώνιον. [3] καὶ οἱ συνιέντες φανοῦσιν ὡς φωστῆρες τοῦ οὐρανοῦ καὶ οἱ κατισχύοντες τοὺς λόγους μου ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. [4] καὶ σύ, Δανιηλ, κάλυψον τὰ προστάγματα καὶ σφράγισαι τὸ βιβλίον ἕως καιροῦ συντελείας, ἕως ἂν ἀπομανῶσιν οἱ πολλοὶ καὶ πλησθῇ ἡ γῆ ἀδικίας.— [5] καὶ εἶδον ἐγὼ Δανιηλ καὶ ἰδοὺ δύο ἕτεροι εἱστήκεισαν, εἷς ἔνθεν τοῦ ποταμοῦ καὶ εἷς ἔνθεν. [6] καὶ εἶπα τῷ ἐνὶ τῷ περιβεβλημένῳ τὰ βύσσινα τῷ ἐπάνω Πότε οὖν συντέλεια ὧν εἴρηκάς μοι τῶν θαυμαστῶν καὶ ὁ καθαρισμὸς τούτων; [7] καὶ ἤκουσα τοῦ περιβεβλημένου τὰ βύσσινα, ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ Ἕως καιροῦ συντελείας· καὶ ὕψωσε τὴν δεξιὰν καὶ τὴν ἀριστερὰν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ὤμοσε τὸν ζῶντα εἰς τὸν αἰῶνα θεὸν ὅτι εἰς καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ ἡ συντέλεια χειρῶν ἀφέσεως λαοῦ ἁγίου, καὶ συντελεσθήσεται πάντα ταῦτα. [8] καὶ ἐγὼ ἤκουσα καὶ οὐ διενοήθην παρ᾽ αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ εἶπα Κύριε, τίς ἡ λύσις τοῦ λόγου τούτου, καὶ τίνος αἱ παραβολαὶ αὗται; [9] καὶ εἶπέν μοι ᾽Απότρεχε, Δανιηλ, ὅτι κατακεκαλυμμένα καὶ ἐσφραγισμένα τὰ προστάγματα, ἕως ἂν [10] πειρασθῶσι καὶ ἁγιασθῶσι πολλοί, καὶ ἁμάρτωσιν οἱ ἁμαρτωλοί· καὶ οὐ μὴ διανοηθῶσι πάντες οἱ ἁμαρτωλοί, καὶ οἱ διανοούμενοι προσέξουσιν. [11] ἀφ᾽ οὗ ἂν ἀποσταθῇ ἡ θυσία διὰ παντὸς καὶ ἑτοιμασθῇ δοθῆναι τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα. [12] μακάριος ὁ ἐμμένων καὶ συνάξει εἰς ἡμέρας χιλίας τριακοσίας τριάκοντα πέντε. [13] καὶ σὺ βάδισον ἀναπαύου· ἔτι γὰρ εἰσιν ἡμέραι καὶ ὧραι εἰς ἀναπλήρωσιν συντελείας, καὶ ἀναπαύσῃ καὶ ἀναστήσῃ εἰς τὴν δόξαν σου εἰς συντέλειαν ἡμερῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ecigabi ca 13 cirhenga omu Vulgata

Daniyeli atwa olubanja lwa Suzana

[1] Hali muntu muguma wayûbakaga e Babiloni, n'izîno lyage ye Yowakimu. [2] Anaciyanka omukazi izîno lyage ye Suzana, mwâli wa Helkiyasi, ali mukazi mwinjinja na mukazi orhînya Nnâmahanga. [3] Bulya ababusi bâge bàbaga bashinganyanya, balera mwâli wâbo omu kushimba oburhegesi bwa Mûsa. [4] Yowakimu ali muntu mugale bwenêne, anali agwêrhe obusâni aha bu-rbambi hw'enyumpa yâge, n'Abayahudi banji bakazâgijà aha mwâge bulya ali wa lukengwa kulusha abandi bôshi. [5] Muli ogwo mwâka bàli bacîshozire bagula babirhi omu lubaga b'okutwa emmanja, bàli bantu akâla kanwa ka Nnâmahanga kayêrekîre erhi: «Obubî e Babiloni buhubusire, budwirhwe n'abashosi batwa emmanja, abalolwa nka barhegesi b'olubaga.» [6] Bàkomeraga aha mwa Yowakimu na ngasi bôshi bàli bagwêrhe emmanja ho bakazâg'ibashimâna. [7] Mûshi, erhi olubaga lwabâga lwamâgenda, Suzana anaj'ilambagira omu busâni bw'ibà. [8] Abo bashosi babirhi bakazâg'imubona ngasi lusiku ali cîlambagiza, barhondêra okukaz'iyumva omwifinjo kuli ye. [9] Bahûrha obukengêre, bàkaz'iyûbika amasù barhagilola enyanya, ciru n'okukengêra amanja zishingânîne. [10] Bombi omurhima gwakaz'ibalya erhi ye orhuma ci barhabwîranaga ezôla ntanya, [11] bulya bakazâgiyumva enshonyi z'okumanyîsa oku bacîfinja okumuyanka, cikwône [12] bakazâg'igungêza ngasi lusiku amango bankarhinda kuli ye. [13] Lero lusiku luguma basêzerana ntya: «Rhujage emwabirhwe gakola mango ga kulya emidi ganôla.» Kandi banagenda burhagenda. [14] Ci erhi bagaluka bashimânana n'omu kucidôsa cici cirhuma, balinda bamanyîsanya bwinjinjà kurhi bamwifinja. Okubundi banaciyumvanya oku mango bankahash'imubugânaali yêne. [15] Abo bakazâg'igungêza amango gakwânîne. Ka lero Suzana arhamanayisha nk'oku anakômerera okujira enzindi nsiku erhi analusîbwe na bananyere babirhi bonene; alonza okucishukira mulya busâni ebwa kubà idûrhu lyàli linji. [16] Ntà wundi muntu wàli mwo okuleka balya bashosi babirhi bàlî bacifulisire banadwîrhe bamugungêza. [17] Anacibwira balya bananyere erhi: «kanyi muj'inderheraamavurha n'ensabuni, munayigale enyumvi z'obusâni ncishuke.» [18] Banacijira nk'oku anahunyire, n'erhi babà bamayigala enyumvi z'omu busaâni, bagerera omu gundi muhango gwàli e burhambi, mpu baj'imulerhera ebi anabahunyire; barhàli bamanyire oku abôla bashosi bàlî bacîfulisire. [19] Erhi balya banyere babà bamâhuluka, balya bashosi bombi banacipamuka, banacicîhunika kuli Suzana n'okumubwira mpu: [20] «Lolà enyumvi ezira ziri mpamike na ntâye odwîrhe arhubona, rhunadwîrhe rhwakwifinja, yêmêra okwo rhukuhûnyire, oleke rhukuyanke. [21] Okalahira rhwaj'ihamîriza rhuderhe oku omwâna w'omusole anali haguma na nâwe, n'oku co carhumaga ohulusa balya bananyere.» [22] Suzana ayîsa aderha erhi: «Obuhanya bwamanyîshira ngasi lunda. Njizire ntyo nfire, ndahîre nalyo ntamufumiri. [23] Ci kwônene okuli kukulu kuli nie, nfire omu maboko ginyu buzira kujira akantu, ahâli h'okuhemuka omu masù ga Nyakasane.» [24] Oku bundi Suzana anaciyakûza n'izù

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

linene, nabo balya bashosi bamuhamagaliza nk'okwôla anahamagazagya. [25] Muguma muli bo alibirhira ebwa nyumvi z'obusâni aziyigula. [26] Erhi abàli omu nyumpa bayumva olwo lubî omu busâni, baciloha embuga kugerera omu muhango gw'eburhambi mpu bagend'ilola ecabîre. [27] Erhi balya bashosi bayûsa okuganîra, enshonyi zagwârha abashizi, bulya ntà mango ciru n'eliguma bakola bayumvîrhe kwa bene okwôla kuli Suzana. [28] Erhi buca, erhi olubaga lubà lwamalundumana aha mwa Yowakimu, ibà wa Suzana, balya bashosi babirhi nabo bayisha ci erhi n'omurhima gwâbo guyunjwîre nkengêro mbî z'okuyîsa Suzana. [29] Banacibwîra olubaga mpu: Murhumize, bajilêrha Suzana mwâli wa Helkiyasi, mukà Yowakimu. Banacimu-rhumiza. [30] Naye ayisha analusîbwe n'ababusi bâge n'abâna bâge na bene wâbo bôshi. [31] Ci Suzana àli w'iranga licire na mwinjinja bwenêne. [32] Kulya kubà ali acîhundikîre obusù, abôla bîsi barhegeka mpu bamurhenze akôla kirhubo, kwàli kulonza okucîsimisa n'obwinjà bwâge. [33] Ci bene wâbo bôshi na ngasi bandi bàli bamumanyire bakaz'imulakira. [34] Oku handi balya bashosi bombi banaciyimuka bajà eruhya, bamulambûlira amaboko oku irhwe. [35] Naye, oku alaka, anagalamira enyanya emalu-nga ebwa kubà omurhima gwâge gwàli gucikubagire Nyakasane. [36] Balya bashosi banaciderha mpu: «Rhwayîshaga rhwalambagira rhwêne omu busâni, oyu mukazi anaciyisha bôshi na bananyere babirhi, ene ayûsibabwîra mpu bahamìke enyumvi z'omu busâni, anacibayôza. [37] Omwânarhabana wàli ocîfulisire ej'emunda ali, banagwishira bôshi naye. [38] Agôla mango erhi rhulî oku kafendefende k'obusâni, ene rhubona ebirhankaderhwa rhwakanyîriza aha bàlî. [39] Rhwanashimâna bayankîne. Nyamurhabana rhurhahashire mugwârha, arhulusha misî, ene àba amâyigula olumvi àrhufuma. [40] Naye oyûla, ene rhuba rhwamamugwârha, rhwamudôsa olya mwanarhabana ye ndi. [41] Ci arhalonzize okumuderha. Byo binwa bîrhu rhuhamîrîze ebyôla.» Endêko yabayêmêra bulya bàli bagula bo banali batwi b'emmanja, banacitwîra Suzana okufà.

[42] Oku bundi Suzana anaciyakûza n'izù linene aderha, erhi: «Nyamuzinda w'ensiku n'amango, we oyishi ehifulike, we bona ngasi kantu embere kabe, [43] omanyire oku bunywesi obu bampamîrîze; lolà niono nafa n'obwo ntâco najizire muli ebira byôshi banshobesire oku kunyîrha.» [44] Nyakasane ayumva omusengero gwâge.

[45] Erhi bakola bali omu njira y'okuj'imuyîrha, Nyakasane azûsa enkengêro nyinjà omu murhima gwa mwanarhabana muguma, izîno lyâge ye Daniyeli. [46] Ayakûza n'izù linene ade- rha erhi: «Niehe ndi mwêru kwêru oku muko gw'oyûla mukazi!» [47] Olubaga lwahindamukira emunda ali, lwamudôsa mpu: «Kwo kuderha kuci okwôla odesire?» [48] Oku bundi, Daniyeli ayimanga ekarhî kâbo, aderha erhi: «Bene Israheli, ka musirahire obûla mwamatwîra oyûla mwâli w'Israheli okufà buzira kurhang'idôsa mwenene ngahi okuli kuli? [49] Kanyi mushubirhangira olubanja ekagombe bulya kunywerha bamunywerhîre.» [50] Oku bundi, olubaga lwagaluka dubaduba, abagula banacibwira Daniyeli, mpu: «Yisha nâwe rhujè ekagombe rhweshi, orhuyumvise bulya Nyamuzinda akuhîre obukulu b'okutwa emmanja». [51] Daniyeli anacibabwira erhi: «Mubayêgûle,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ngasi muguma kulî n'owâbo, mbasambîse». [52] Erhi babà bamayûsibakûla haguma, Daniyelia nacihamagala owaburhanzi anacimubwîra erhi: «We muntu washosihaliraga omu bubî, ebyâha wakazâg'ijira mîra byamajaga byayulubuka.» [53] Wakazâg'itwa emmanja kubî, wakazirhuma bahana abêru-kwêru n'okufungira abali omu bubî, n'obwo Nyakasane arhegesire mpu: «Orhahîra okatwîra omuntu mwêru-kwêru erhi omushinganyanya okufà». [54] Akaba wamubwîne, rhubwirage aha burhambi bwa murhi muci wamubonaga bo naye haguma?» Nyamulume anacishuza erhi: «Aha mutudu». [55] Daniyeli anacimubwîra erhi: neci, bunywesi bwâwe bwanakuheza; lolà oku mîra malahika wa Nyakasane ahâbagwa obuhashe mpu bakutwemwo kabirhi». [56] Erhi aba amayus'irhegeka mpu bamuyegûle, arhumiza mpu balêrhe owâbo, anacimubwîra erhi: «Wâni iburha lya Kanani ci lirhali lya Yuda, iranga lyakurhebire n'amîru mabî gàhûsize omurhima gwâwe! [57] Ntyâla kwo wakazâgijirira bâli b'IIsraheli, obwôba bwàkarhuma bagwîshira na ninyu ci mwâli wa Yuda yêhe a-rhalembîre obubî bwinyu. [58] Mbwiraga aha murhi muci wabagwârhiraga bagwîshîre haguma? Anacishuza, erhi: «Aha nshebeyi.» [59] Daniyeli amubwira erhi: Nâwe wamanywerha okurhalusire na bulenzi bwâwe bwakuyîrha, bulya malahika wa Nyamuzinda adwîrhe akulinga n'engôrho yâge mpu akuberemwo mpande ibirhi, akuherêrekeze. [60] Oku bundi, endêko yôshi yabanda akahababo, yakuza Nyamuzinda ociza abamulangâlira. [61] Kandi, bakwâma balya bashosi bombi Daniyeli anayagîrizagya erhi binwa byâbo by'obunywesi birhuma. [62] Acibagalulira galya mabî bàli balongîze omulungu wâbo. Ntyo banacibajirira nk'oku oburhegesi bwa Mûsa bwanalibudesire, banacirhegeka ababayîrha, ntyo omukò mwêru-kwêru gwàfuma olwôla lusiku. [63] Helkiyasi bôshi na mukâge bakuza Nyamuzinda erhi okwôla kucira kwa mwâli wâbo Suzana kurhuma, kuguma n'ibà Yowakimu n'abalungu bâge, bulya ntà bubî bwabonekîne kuli ye. [64] Daniyeli akuzibwa bwenêne embere z'olubaga kurhenga agôla mango n'omu gandi mango gakulikiraga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

DANIHEL[b] PROPHETA (DANIEL) 13

[1÷] et erat vir habitans in Babylone et nomen eius Ioachim [2÷] et accepit uxorem nomine Susannam filiam Chelciae pulchram nimis et timentem Dominum [3÷] parentes enim illius cum essent iusti erudierunt filiam suam secundum legem Mosi [4÷] erat autem Ioachim dives valde et erat ei pomerium vicinum domus suae et ad ipsum confluebant Iudaei eo quod esset honorabilior omnium [5÷] et constituti sunt duo senes iudices in anno illo de quibus locutus est Dominus quia egressa est iniquitas de Babylone a senibus iudicibus qui videbantur regere populum [6÷] isti frequentabant domum Ioachim et veniebant ad eos omnes qui habebant iudicia [7÷] cum autem populus revertisset per meridiem ingrediebatur Susanna et deambulabat in pomerio viri sui [8÷] et videbant eam senes cotidie ingredientem et deambulantem et exarserunt in concupiscentia eius [9÷] et everterunt sensum suum et declinaverunt oculos suos ut non viderent caelum neque recordarentur iudiciorum iustorum [10÷] erant ergo ambo vulnerati amore eius nec indicaverunt sibi vicissim dolorem suum [11÷] erubescebant enim indicare concupiscentiam suam volentes concumbere cum ea [12÷] et observabant cotidie sollicitius videre eam dixitque alter ad alterum 13÷ eamus domum quia prandii hora est et egressi recesserunt a se [14÷] cumque revertissent venerunt in unum et sciscitantes ab invicem causam confessi sunt concupiscentiam suam et tunc in commune statuerunt tempus quando eam possent invenire solam [15÷] factum est autem cum observarent diem aptum ingressa est aliquando sicut heri et nudius tertius cum duabus solis puellis voluitque lavari in pomerio aestus quippe erat 16÷ et non erat ibi quisquam praeter duos senes absconditos et contemplantes eam [17÷] dixit ergo puellis adferte mihi oleum et smegmata et ostia pomerii claudite ut lavem 18÷ et fecerunt sicut praeceperat clauseruntque ostia pomerii et egressae sunt per posticium ut adferrent quae iusserat nesciebantque senes intus esse absconditos [19÷] cum autem egressae essent puellae surrexerunt duo senes et adcurrerunt ad eam et dixerunt [20÷] ecce ostia pomerii clausa sunt et nemo nos videt et in concupiscentia tui sumus quam ob rem adsentire nobis et commiscere nobiscum [21÷] quod si nolueris dicemus testimonium contra te quod fuerit tecum iuvenis et ob hanc causam emiseris puellas a te [22÷] ingemuit Susanna et ait angustiae mihi undique si enim hoc egero mors mihi est si autem non egero non effugiam manus vestras [23÷] sed melius mihi est absque opere incidere in manus vestras quam peccare in conspectu Domini [24÷] et exclamavit voce magna Susanna exclamaverunt autem et senes adversus eam [25÷] et cucurrit unus et aperuit ostia pomerii [26÷] cum ergo audissent clamorem in pomerio famuli domus inruerunt per posticam ut viderent quidnam esset [27÷] postquam autem senes locuti sunt erubuerunt servi vehementer quia numquam dictus

---

[b] **13.64** rhudômire omu https:www.academic-bible.com/en/online-bibles/biblia-sacra-vulgata/read-the-bible-text/bibel/text/lesen/stelle/27/130001/139999/ch/c05d7f5214979a7bfc8da9c7e51d9015/; abasomire ecilatini bakalolera aha; akaba aga mandiko gali omu bya Jerome wafaga omu mwâka gwa 420, amayus'ihindula Bibliya ya mayahudi na LXX Bibliya y'ecigereki ya kurhenga hôfi myâka 300 embere za Kristu, rhwanayumva oku ebi binwa biri bya mîra. Erhali nyushûlo ya Ekleziya Katolika

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

fuerat sermo huiuscemodi de Susanna et facta est dies crastina [28÷] cumque venisset populus ad virum eius Ioachim venerunt et duo presbyteri pleni iniqua cogitatione adversum Susannam ut interficerent eam [29÷] et dixerunt coram populo mittite ad Susannam filiam Chelciae uxorem Ioachim et statim miserunt [30÷] et venit cum parentibus et filiis et universis cognatis suis 31÷ porro Susanna erat delicata nimis et pulchra specie [32÷] at iniqui illi iusserunt ut discoperiretur erat enim cooperta ut vel sic satiarentur decore eius 33÷ flebant igitur sui et omnes qui noverant eam [34÷] consurgentes autem duo presbyteri in medio populi posuerunt manus super caput eius 35÷ quae flens suspexit ad caelum erat enim cor eius fiduciam habens in Domino 36÷ et dixerunt presbyteri cum deambularemus in pomerio soli ingressa est haec cum duabus puellis et clausit ostia pomerii et dimisit puellas 37÷ venitque ad eam adulescens qui erat absconditus et concubuit cum ea [38÷] porro nos cum essemus in angulo pomerii videntes iniquitatem cucurrimus ad eos et vidimus eos pariter commisceri [39÷] et illum quidem non quivimus conprehendere quia fortior nobis erat et apertis ostiis exilivit [40÷] hanc autem cum adprehendissemus interrogavimus quisnam esset adulescens et noluit indicare nobis huius rei testes sumus [41÷] credidit eis multitudo quasi senibus populi et iudicibus et condemnaverunt eam ad mortem [42÷] exclamavit autem voce magna Susanna et dixit Deus aeteme qui absconditorum es cognitor qui nosti omnia antequam fiant [43÷] tu scis quoniam falsum contra me tulerunt testimonium et ecce morior cum nihil horum fecerim quae isti malitiose conposuerunt adversum me [44÷] exaudivit autem Dominus vocem eius [45÷] cumque duceretur ad mortem suscitavit Deus spiritum sanctum pueri iunioris cuius nomen Danihel [46÷] et exclamavit voce magna mundus ego sum a sanguine huius [47÷] et conversus omnis populus ad eum dixit quis est sermo iste quem tu locutus es [48÷] qui cum staret in medio eorum ait sic fatui filii Israhel non iudicantes neque quod verum est cognoscentes condemnastis filiam Israhel [49÷] revertimini ad iudicium quia falsum testimonium locuti sunt adversum eam [50÷] reversus est ergo populus cum festinatione et dixerunt ei senes veni et sede in medio nostrum et indica nobis quia tibi dedit Deus honorem senectutis [51÷] et dixit ad eos Danihel separate illos ab invicem procul et diiudicabo eos [52÷] cum ergo divisi essent alter ab altero vocavit unum de eis et dixit ad eum inveterate dierum malorum nunc venerunt peccata tua quae operabaris prius [53÷] iudicans iudicia iniusta innocentes opprimens et dimittens noxios dicente Domino innocentem et iustum non interficies 54÷ nunc ergo si vidisti eam dic sub qua arbore videris eos loquentes sibi qui ait sub scino [55÷] dixit autem Danihel recte mentitus es in caput tuum ecce enim angelus Dei accepta sententia ab eo scindet te medium [56÷] et amoto eo iussit venire alium et dixit ei semen Chanaan et non Iuda species decepit te et concupiscentia subvertit cor tuum [57÷] sic faciebatis filiabus Israhel et illae timentes loquebantur vobis sed non filia Iuda sustinuit iniquitatem vestram 58÷ nunc ergo dic mihi sub qua arbore conprehenderis eos loquentes sibi qui ait sub prino [59÷] dixit autem ei Danihel recte mentitus es et tu in caput tuum manet enim angelus Dei gladium habens ut secet te medium et interficiat vos [60÷] exclamavit itaque omnis coetus voce magna et benedixerunt Deo qui salvat sperantes in se [61÷] et

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

consurrexerunt adversum duos presbyteros convicerat enim eos Danihel ex ore suo falsum dixisse testimonium feceruntque eis sicuti male egerant adversum proximum [62÷] ut facerent secundum legem Mosi et interfecerunt eos et salvatus est sanguis innoxius in die illa [63÷] Chelcias autem et uxor eius laudaverunt Deum pro filia sua Susanna cum Ioachim marito eius et cognatis omnibus quia non esset inventa in ea res turpis [64÷] Danihel autem factus est magnus in conspectu populi a die illa et deinceps [65÷] et rex Astyages adpositus est ad patres suos et suscepit Cyrus Perses regnum eius

Ecigabi ca 14 cirhenga omu vulgata

Daniyeli n'abadâhwa ba Beli

[1] Erhi mwâmi Astiyage aba amashimâna b'îshe banyakwigendera ekuzimu[n], Sirusi w'e Persi ahàbwa obwâmi. Daniyeli ali omu barhonyi ba mwâmi ye wanali wa lukengwa kulusha abandi bôshi. [2] Abantu b'e Babiloni bajiraga omuzimu wâbo bakazâg'ikenga bwenêne ye Beli. Ngasi lusiku bakâg'imurherekêra ngega ikumi n'ibirhi za nshâno, bibuzi makumi ani na rhubindi ndarhu rhw'idivayi. [3] Mwâmi naye amukengaga bwenêne na ngasi lusiku akazâg'ija emunda ali aj'imuharâmya; ci Daniyeli yêhe akaz'iharâmya Nyamuzinda wâge. [4] Mwâmi anacimubwîra erhi: Cirhuma weki orhaharâmya Beli? Daniyeli ashuza erhi: «Bulya ntaharâmya abazimu bajiragwa n'okuboko k'omuntu, ci mparâmya Nyamuzinda Ozîne, ye walemaga empingu n'igulu, ye onali mukulu wa ngasi ciremwa côshi.» [5] Mwâmi amubwîra erhi: «Ka weki orhabona bula oku Beli aba Nyamuzinda ozîne. Ka orhabona ebi alya n'ebi anywa ngasi lusiku?» [6] Daniyeli acimwemwêsa ashuza erhi: «Orhacirhebaga woliha, mwâmi; Beli liri ibumba omu ndalâlà na mushige omulinga e mugongo, ntà mango asagilya erhi okunywa.» [7] Mwâmi, omu kukunira, ahamagala abadâhwa ba Beli anacibabwîra erhi: Akaba murhambwiziri ndi okazilya ebiryo by'enterekêro, mwafa mweshi na mukanyêreka oku Beli onabirya, Daniyeli anafè ebwa kubà amahemukira Beli. Daniyeli anacishuza Mwâmi erhi: «kwo binabâge ntyôla nk'okwo odesire.» [8] Abadâhwa ba Beli bàli makumi gali nda, buzira kuganja abakazi n'abâna. [9] Mwâmi bôshi na Daniyeli banacijà omu kâ-Beli. Abadâhwa ba Beli banaciderha mpu lolà oku rhukola rhwahuluka rhujè embuga, nâwe we oyôla yâgirwa nnawîrhu, ojire bahire ebiryo n'idivayi livange omu kâ-Beli kandi wanayigala olumvi onahire kwo enaniko y'ehigondo hyâwe. [10] N'irhondo sêzi ojà munôla kâ-Beli okashimâna ebiryo byôshi birhàlirwe na Beli rhunafe; n'akabirya erhi Daniyeli orhuderhîre eby'obunywesi, ye wâfà. [11] Bàli bamanyireehijira bakazâg'igereramwo idako ly'amêza, hirhanali himanyirwe, hyo bakazâg'iyombôkamwo, bayishe barhôle enterekêro zôshi. [12] Erhi babà ba-mâyus'ihuluka n'erhi mwâmi abà amayûs'idêkereza ebiryo embere za Beli, [13] Daniyeli arhegeka mpu abarhumisi

[n] **1.1** 14, 1: Eyi nshambâlo eyerikine kurhi okuharâmya banyamuzinda bw'obunywesi kurhabà Kushi-ngânîne: Lolà muli Bush 13-16.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

balêrhe oluvù, banacilugalagaliza omu bululi bôshi erhi na mwâmi yêne adwîrhe abona. Kandi banacihuluka, bahami-ka olumvi banacihira kwo ehinanîzo hy'ehigondo hya mwâmi, banacigenda. [14] Erhi bubà bwàyizire, abadâhwa bàyongoberera omu nyumpa nk'oku bâna-komêreraga bôshi na bakâbo n'abâna bâbo balya bananywa byôshi. [15] Mwâmi anacizukiriza sêzi sêzi bôshi na Daniyeli. [16] Anacidôsa, erhi: «Ka orhunanîzo rhuli rhugumaguma wâni Daniyeli?» Naye ashuza, erhi: «Neci woliha, rhuli rhugumagumà.» [17] Erhi bayûs'iyigula olumvi n'okulola oku mêza, mwâmi aha-magaza n'izù linene, erhi: Oli mukulu mushana Beli, ntà bunywesi bukuba-kwo. [18] Daniyeli asheka anacihanza mwâmi mpu arhashubig'ija kuli kulusha. [19] Mwâmi anacishuza, erhi: «Namabona enshando z'abalume n'ez'abakazi n'ez'abâna.» [20] Mwâmi omu kukunira bwenêne anacirhuma abagend'igwârha abadâhwa kuguma na bakâbo n'abâna bâbo, banacimuyêreka omuhango bakazâg'igereramwo bakola baj'ilya ebiri oku mêza. [21] Anacirhegeka babanigûza bôshi, aha na Daniyeli olya Beli, naye amuvungunyula n'enyumpa yâge.

Daniyeli ayîrha enjoka

[22] Habaga n'enjoka nnene bwenêne, n'abantu b'e Babiloni bakazâg'iyikenga nka muzimu wâbo. [23] Mwâmi anacibwîra Daniyeli, erhi: «Ka kandi wâderha mpu oyûla naye ali wa mulinga? Lolà oku azîne, na kulya alya, ananywe: orhankaderha mpu arhali Nyamuzinda ozîne, harâmya ye!» [24] Daniyeli ashuza, erhi: «Niono mparâmya Nyamuzinda bulya ye obà Nyamuzinda ozîne, eyira erhali Nyamuzinda ozîne. Okalonza onyêmêrere yâgirwa mwâmi wabona oku nayîrha eyi njoka buzira ngôrho nîsi erhi karhi.» [25] Mwâmi anacishuza, erhi: «Nkuhîre yo.» [26] Okubundi Daniyeli anaciyanka obulembo bwîru, n'amavurha n'obôya anacibidêkera omu mîshi àjiramwo emibumbuli miburunguse akaz'iyikwêbaomu kanwa k'enjoka. Erhi enjoka eyûs'ilya yafa. Daniyeli anacimubwîra, erhi: «Alaga oyu muharâmya!» [27] Abantu b'e Babiloni erhi bamanya ogwôla mwanzi bagaya bwenêne banacihigira mwâmi. Banakaderha, mpu: «Mwâmi akola Muyahudi, mpu kali ashabwîre Beli, ayîrha n'abadâhwa abanigûza.» [28] Banaciyisha bajà emunda mwâmi ali banacimubwîra, mpu: «Orhuhè Daniyeli n'okalahira rhwakuyîrha rhunaherêrekeze enyumpa yâwe». [29] Mwâmi erhi abona kurhi bamugosire, banadwîrhe bahagaza, ayôboha, asêzibwa okubahà Daniyeli.

Daniyeli akwêbwa omu bulumha bw'entale

[30] Banacimukwêba omu bulumba bw'entale, anacibêramwo nsiku ndarhu. [31] Omwôla bulumba mwàli ntale nda, ngasi lusiku zakazâg'ihâbwa mirhumba ibirhi ya bantu na bibuzi bibirhi. Ci lero barhabahàga bici ezo nsiku mpu lyo zilya Daniyeli. [32] Muli agôla mango erhi omulêbi Habakuki àli e Yuda; erhi aba amarhega-nya empana n'omugati, abishana omu cirhimbiri mpu akola ashegula abadwîrhe barhema emburho omu mashwa. [33] Malahika wa Nyakasane anacibwîra Habakuki, erhi: «Ohêke ebyôla biryo e Babiloni, obihêkere Daniyeli omu bulumba bw'entale.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[34] Habakuki anacishuza, erhi: «Yâgirwa Nyakasane, ntishi e Babiloni ntanamanyiri obwôla bulumba ngabi buli.» [35] Okubundi malahika anacimugwârhira oku irhwe, amugwârhira omu mvîri amuzurundukana aj'imu-dêkereza e Babiloni oku nyanya lya bulya bulumba yeshi anayisha ahumagira. [36] Habakuki anaciyâkuza, erhi: «Daniyeli, Daniyeli, yanka ebiryo Nyamuzinda akurhumîrel» [37] Daniyeli anaciderha, erhi: «Wamankengêra, yâgirwa Nyamuzinda, orhanalekêrera abakuzigira.» [38] Daniyeli ayimuka, anacirho-ndêra alya na malahika wa Nyakasane ashub'iyanka Habakuki amushubiza ho na halya emwâge. [39] Oku lusiku lwa kali nda, mwâmi ayisha akola al'ilakira Daniyeli; anacihika aha bulumba, anacilâba, abona oku Daniyeli abwârhîre. [40] Anacihamagaza n'izù linene, erhi: «Oli mukulu, Nyakasane Nyamuzinda wa Daniyeli na ntà wundi Nyamuzinda ohaba okuleka we!» [41] Anacirhenza Daniyeli mulya bulumba. Arhegeka mpu balya bàli balonzize okumuyîrha babè bo bahira omwôla bulumba; oku banabakwêbamwo ntya, entale zabamaka zabafonfomera erhi na mwâmi banadwîrhe balola.

[1]

https: //www.academic-bible.com/en/ (1.1.2021).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

HOS - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Hoz

HOZEYA

HOZEYA Hoshea הושע

HOZEYA Hoshea הושע

Enshokolezi

Hozeya aburhiragwa omu cihugo c'omwâmi w'emwêné (Israheli). Arhangiraga okuyigîriza amango ga Mwâmi Yerobwâmi wa kabirhi (783-743) embere ly'okuburhwa kwa Kristu, amango gonênè Omulêbi Amosi ajàga ayigiri-za. Hozeya agendêrera okuyigîriza amango g'abâmi balondaga Yerobwâmi.

Hozeya ayanka Cameri nka mukâge anamuzigira bwenêne. Cikwône Oyo mukazi amugayisa erhi kulama kubî kwâge kurhuma. Okwo kurharhumaga Hozeya amugayaguza, agendêrera okumuzigira. Enyuma lya myâka minji, mukâge acîrheganya okugaluka emwa Hozeya. Hozeya amuyankirira n'omurhima gw'obuzigire.

Akalamo k'omulêbi Hozeya lubà lwiganyo lw'okuyumvîkana kwa Nnâmahanga na Israheli. Olwo lwiganyo luyêrekîne oku Nnâmahanga azigiraga olubaga lwâge lwîshogwa. Olwo lubaga lwamugayisa; cikwône Nnâmahanga arhalekaga okuluzigira ensiku zôshi; aluhana lyo alugulula omu bwôrhere bwinjà analugalulira obushagaluke bw'obuzigire burhanzi.

Hozeya akalihire kulusha abarhegesi bw'olubaga, abâmi n'abadâhwa bakulu. Okuharâmya ensanamu kurhenga muli ago mabî gôshi. Aka Amosi, Hozeya agayaguza bwenêne obulyâlya n'okulibuza abantu.

Abandi balêbi, nka Yehezkiyeli na Yeremiyahu bakulikira Hozeya omu kumanyîsa kurhi Nnâmahanga n'olubaga lwâge lw'e Israheli balagananaga. Endagâno Mpyâhya n'Abakristu barhanzi bashimbire olwo lwiganyo omu kuyumvîkana kwa Kristu n'Ekleziya yâge.

EBIRIMWO

1. Obuhya bwa Hozeya kwo kuderha kurhi: cigabi: 1-3

2. Ecâha n'obuhane bwa Israheli: cigabi 4-13

3. Israheli agalukira Nyamuzinda, Nyamuzinda amuyankirira kandi: cigabi 14

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

HOZEYA

Izîno ly'ecitabu

[1] Akanwa Nyakasane abwîraga Hozeya, mugala wa Beri, oku ngoma ya Yoziyasi, ya Yotamu, ya Akazi n'eya Ezekiyasi[o], bâmi b'e Yuda, n'oku ngoma ya Yerobwamî, mugala wa Yowash, mwâmi w'Israheli.

I. Obuhya bwa Hozeya n'ihwe lyâbwô

[2] Omurhondêro gw'akanwa ka Nyakasane, omu kanwa ka Hozeya. Nyakasane àbwîra Hozeya, erhi: «Genda, yanka omukazi w'embaraga n'abâna b'embaraga, bulya ecihugo cikola ca bya nshonyi byône byône, caleka Nyamuzinda. [3] Anacigenda obwo, ayanka Gomeri, mwâli wa Diblayimu, anacibà izîmi, aburha mugala. [4] Nyamuzinda amubwîra, erhi: «Yirika-ye izîno lya Yizreeli, bulya hindi hitya hyône nahana enyumpa ya Yehu kwa gulya mukò bàbulagaga aba Yizreeli, na ntyo mperêrekeze obwâmi bw'enyumpa y'Israheli. [5] Olwo lusiku nâvunira omuherho gw'Israheli omu lwa Yizreeli. [6] Nyamukazi àrhôla kandi izîmi, aburba mwâli. Nyamuzinda amubwîra, erhi, «Yirika-ye izîno lya Bashombe[p], bulya nkola nashomba enyumpa y'Israheli ntà kuciyibabalira. [7] Ci nâbababalira enyumpa ya Yuda yoki[q], nnambacize muli Nyakasane, Nyamuzinda wâbo. Arhali muherho erhi ngôrho, erhi bîrha, erhi biterusi, erhi banyakulwîra oku biterusi bo nâbacizamwo.» [8] Bashombe ànena amônka, nnina arhôla erindi izîmi, aburha murhabana. [9] Nyamuzinda aderha, erhi: «Yirika-ye Lurhali-Lubaga-Lwani, bulya murhali lubaga lwâni nâni ntali Nyamuzinda winyu[r].»

Hosea 1

דְּבַר־יְהוָה | אֲשֶׁר הָיָה אֶל־הוֹשֵׁעַ בֶּן־בְּאֵרִי בִּימֵי עֻזִּיָּה יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּה מַלְכֵי יְהוּדָה וּבִימֵי יָרָבְעָם בֶּן־יוֹאָשׁ מֶלֶךְ 1
יִשְׂרָאֵל: תְּחִלַּת דִּבֶּר־יְהוָה בְּהוֹשֵׁעַ פ 2
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הוֹשֵׁעַ לֵךְ־קַח־לְךָ אֵשֶׁת זְנוּנִים וְיַלְדֵי זְנוּנִים כִּי־זָנֹה תִזְנֶה הָאָרֶץ מֵאַחֲרֵי יְהוָה: וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח אֶת־גֹּמֶר 3
בַּת־דִּבְלָיִם וַתַּהַר וַתֵּלֶד־לוֹ בֵּן: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו קְרָא שְׁמוֹ יִזְרְעֶאל כִּי־עוֹד מְעַט וּפָקַדְתִּי אֶת־דְּמֵי יִזְרְעֶאל 4
עַל־בֵּית יֵהוּא וְהִשְׁבַּתִּי מַמְלְכוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל: וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְשָׁבַרְתִּי אֶת־קֶשֶׁת יִשְׂרָאֵל בְּעֵמֶק יִזְרְעֶאל: 5
וַתַּהַר 6

[o] **1.1** Enfarasè n'ecigereki byabahingwîre aga mazîno: עֻזִּיָּה UZIYAH; יוֹתָם YOTAM; אָחָז AHAZ; יְחִזְקִיָּהוּ YEHIZKIYAHU
[p] **1.6** Bashombe: kwo kuderha oyu barhabêre bwonjo.
[q] **1.7** Ebyo binwa eri nyushulo y'abashimbulizi ba Hozeya emunda bàli lubungo enyuma ly'okuhimwa kwa Samâriya.
[r] **1.9** Oku ago mazîno ganali asharhu gayêrekîne obukali bwa Nyamuzinda. Lero obwonjo bwâge bwamahwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

עוֹד וַתֵּלֶד בַּת וַיֹּאמֶר לֹו קְרָא שְׁמָהּ לֹא רֻחָמָה כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי־נָשֹׂא אֶשָּׂא
לָהֶם: 7 וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה אֲרַחֵם וְהוֹשַׁעְתִּים בַּיהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא אוֹשִׁיעֵם בְּקֶשֶׁת וּבְחֶרֶב וּבְמִלְחָמָה בְּסוּסִים
וּבְפָרָשִׁים: 8 וַתִּגְמֹל אֶת־לֹא רֻחָמָה וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן: 9 וַיֹּאמֶר קְרָא שְׁמוֹ לֹא עַמִּי כִּי אַתֶּם לֹא עַמִּי וְאָנֹכִי לֹא־אֶהְיֶה
לָכֶם: ס

2

Omu nsiku zâyisha

[1] Bene Israheli bâluga nka mushenyi gw'omunyanja, gwo gurhaganjwa gu-rhanagerwa. Ahâli h'okucikaderhwa: «Murhali-Lubaga-Lwâni», bâkaziderhwa Bene-Nyamuzinda Ozîne. [2] Abâna ba Yuda n'ab'Israheli balungana[s], bâbà na mwâmi muguma, bânagandâza kurhaluka olubibi lw'ecihugo câbo bulya lwâbà luhamu olusiku lwa Yizreeli. [3] Bwiragi bene winyu, erhi: «Lubaga lwâni», na bâli binyu, erhi: «Musîmwa»[t].

Obuhane n'obucîyunjuze bw'ishanja oku bubaraga

[4] Muhêke nyoko lubanja mumusambîse[u]. Bulya arhaciri mukânie, nâni ntaciri ibà. Aleke obubaraga bwâge, arhenze obugonyi omu cifuba câge. [5] Akabâ nanga namugendêsa bushugunu, mmujire nk'olusiku àburhagwa, nâmushushîsa obwerûle, namujira nk'idaho lyûmu, mmuyirhe n'enyôrha[v]. [6] N'abâna bâge ntacibalonza bulya bali ba bubaraga. [7] Neci, nnina yàbîre mbaraga, owababurhaga àcîhemwîre; àderha, erhi: «Nâkulikira abalume bâni, bo bampa omugati n'amîshi, emishangi n'emipira, amavurha n'ecinyôbwa.»[w] [8] Co cirhumire nkola nafuka enjira yâge n'olûrhe, nâziba enjira yâge abule ihulukiro. [9] Akulikire abîra bâge, ci arhabahikekwo; abalonza arhacibabone. Buzinda aderhe, erhi: «Nkola nashubira emwa ibanie murhanzi, bulya nàli mwinjà mîra kulusha buno.» [10] Arhamanyaga yêhe oku nie nakâgimuhà engano, amamvu mahyâhya n'amavurha, nie namuhâga obuhirhi bw'amasholo n'ensaranga[x], byo akagirhumikiramwo Baali!

[11] Co cirhumire, nkola nâshubiyanka engano yâni omu mango gâyo, n'amango-mvu gâni mahyâhya amango gâgo, nâmunyaga emishangi n'emipira yâni abwisiremwo obushugunu

---

[s] **2.2** Olwo lusiku abâna ba Yuda n'ab'Israheli bahimana bashenshagane ecihugo na ntyo barhe-nge omu bujà.
[t] **2.3** Lero gakola mazîno minjà garhaciri nka agali muli 1, 6 na 1, 9.
[u] **2.4** Muhêke nyoko lubanja mumusambîse: emwa Abalêbi, okuhêkana lubanja bwàli bwo-rhere: 4, 1; Iz 3, 13; Mik 6, 1; Yer 2, 9. Ahà, Nyamuzinda ye ohêrhe olubaga lwâge lulalahi lubà-nja.
[v] **2.5** : Omu bihugo by'ebushoshokero bw'izûba erhi bahanaga omukazi banamuleka bushugunu: Eze 16, 37-39; Iz 47. 2-3; Yer 13, 22; Nah 3. 5; Mal 17, 10. 2. 7: Oyo mukazi ashushanyîbwe n'ecihugo c'Israheli. Obuhirhi bwa Kanani bwarhumaga Israheli ahirima omu câha (10, 1; 13, 6) bwâhirigirha: 4, 3; 5, 7; 13. 15.
[w] **2.7** : Abalume bâni, bo banyamuzinda bw'obunywesi b'e Kanani.
[x] **2.10** : Ebyo byôshi byakagikolesibwa omu kulonza okuhà Baali irenge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwâge. [12] Na ntyo mmuyêrekane n'enshonyi zâge emwa abîra bâge, na ntâye wacimuntenza omu ikumi ly'eminwe. [13] Nârhenza amasîma gâge gôshi, ensiku nkulu zâge, emyêzi yâge mihyahya, eSabato zâge, n'emirimbo yâge yôshi. [14] Nahererekeza enkoma zâge n'amalehe gâge akâgilimbira, mpu: «Balume bâni babimpâga.» Nâbijira bulambo ensimba zâkâyâbukiramwo[y]. [15] Nâmuhana oku nsiku za Baali, ezi akagimurherekêramwo, àkola ayambi-rhe engolo n'amagerha. Niehe anyibagira! Kanwa ka Nyamuzinda.

[16] Co cirhumire lero nkola namurhebêba, mmuhêke omu irungu[z], [17] nshambâze omurhima gwâge. Kurhenga aho mmugalulire enkoma zâge n'olubanda lwa Akori, muhango gwa bulangâlire, ashuza lero nk'amango aciri mugêngere n'amango arhengaga omu cihugo c'e Mîsiri[a]. [18] Olwo lusiku lero, -kwo Nyakasane adesire-, wanderha, mpu: «Ibanie», orhacinderhe mpu «Baali wâni»[b]. [19] Narhenza amazîno ga ba Baali omu kanwa kâge, barhakanaciderha ago mazîno bundi. [20] Olwo lusiku, nâjira kuli bo eciragâne haguma n'ensimba z'emuzirhu, e-nyunyi z'emalunga n'ebiyandala oku idaho; emiherho, engôrho, n'ebîrha, nâbivuna mbikage omu cihugo, nâmujira adêkerere n'omurhûla. [21] Nâkuyanka lwôshi ensiku zôshi, nâkuyanka omu bushinganyanya n'omu irhegeko, omu buzigire n'omu bwonjo. [22] Nâkuyanka omu bwemêzi, ntyo omanyîrire Nyamuzinda.

[23] Mw'olwo lusiku, - kanwa ka Nyamuzinda, - nâshuza omu mpingu, nabo bashuze omu igulu. [24] Igulu lyâshuza omu kulêrha engano, amanvu mahyâhya n'amavurha, nabo bashuze e Yizrceli. [25] Nâmujira ishwa limîre omu cihugo, nâbabalira Bashombe, nabwîra Lu-rhali-Lubaga-Lwâni, nti: «We lubaga lwâni», naye anshuze, erhi: «Nyamuzinda wâni».

Hosea 2

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בִּמְקוֹם אֲשֶׁר־יֵאָמֵר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֵאָמֵר 1
לָהֶם בְּנֵי אֵל־חָי: 2 וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו וְשָׂמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם
יִזְרְעֶאל: 3 אִמְרוּ לַאֲחֵיכֶם עַמִּי וְלַאֲחוֹתֵיכֶם רֻחָמָה: 4 רִיבוּ בְאִמְּכֶם רִיבוּ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי וְאָנֹכִי לֹא אִישָׁהּ וְתָסֵר
זְנוּנֶיהָ מִפָּנֶיהָ וְנַאֲפוּפֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ: 5 פֶּן־אַפְשִׁיטֶנָּה עֲרֻמָּה וְהַצַּגְתִּיהָ כְּיוֹם הִוָּלְדָהּ וְשַׂמְתִּיהָ כַמִּדְבָּר וְשַׁתִּהָ כְּאֶרֶץ
צִיָּה וַהֲמִתִּיהָ בַּצָּמָא: 6 וְאֶת־בָּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זְנוּנִים הֵמָּה: 7 כִּי זָנְתָה אִמָּם הֹבִישָׁה הוֹרָתָם כִּי אָמְרָה אֵלְכָה

[y] **2.14** : Olukoma n'amalehe: cimanyîso c'omurhûla n'obushagaluke kurhondêrera amango ga Salomoni (1 BÂM 5. 5).
[z] **2.16** : Amango gw'olubungo, oluhaga lwaheza obwôrhere bw'akalamo k'omw'irungu (Am 5, 25; Hoz 12, 10). Erhi Israheli aciri mwâna (Hoz 11, 1-4) arhalimanyire banyamuzinda b'ihanga lya bene. Akagishîmha Nyamuzinda wàli omu citù (Hoz 2, 16-17; Yer 2, 2-3).
[a] **2.17** 2, 17: Lubanda lwa «Akori» luganjirwe omu mbanda ziba hôfi na Yeriko ziyêrekire omu ndalala y'ecihugo, mwo bakagijirira ebijiro bigalugalu birhasimisa Nyamuzinda: Yoz 7, 24-26. Izîno ly'olwo lubanda kwo kuderha: lubanda lwa buhanya (Bac 7. 26) lwâyishibà muhango gwa lulangâlire, bulya lwâhinduka njira ya kujà omu cihugo citagatîfu.
[b] **2.18** : Baali: kwo kuderha «Nnawîrhu» ntyo kwo ba nyamuzinda b'e Kanani bakagiderhwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אַחֲרֵי מְאַהֲבַי נֹתְנֵי לַחְמִי וּמֵימַי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי שַׁמְנִי וְשִׁקּוּיָי׃ 8לָכֵן הִנְנִי־שָׂךְ אֶת־דַּרְכֵּךְ בַּסִּירִים וְגָדַרְתִּי אֶת־גְּדֵרָהּ
וּנְתִיבוֹתֶיהָ לֹא תִמְצָא׃ 9וְרָדְפָה אֶת־מְאַהֲבֶיהָ וְלֹא־תַשִּׂיג אֹתָם וּבִקְשָׁתַם וְלֹא תִמְצָא וְאָמְרָה אֵלְכָה וְאָשׁוּבָה
אֶל־אִישִׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אָז מֵעָתָּה׃ 10וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אָנֹכִי נָתַתִּי לָהּ הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הִרְבֵּיתִי
לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ לַבָּעַל׃ 11לָכֵן אָשׁוּב וְלָקַחְתִּי דְגָנִי בְּעִתּוֹ וְתִירוֹשִׁי בְּמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכַסּוֹת
אֶת־עֶרְוָתָהּ׃ 12וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נַבְלָתָהּ לְעֵינֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאִישׁ לֹא־יַצִּילֶנָּה מִיָּדִי׃ 13וְהִשְׁבַּתִּי כָּל־מְשׂוֹשָׂהּ חַגָּהּ
חָדְשָׁהּ וְשַׁבַּתָּהּ וְכֹל מוֹעֲדֵהּ׃ 14וְהַשְׁמֹתִי גַּפְנָהּ וּתְאֵנָתָהּ אֲשֶׁר אָמְרָה אֶתְּנָה הֵמָּה לִי אֲשֶׁר נָתְנוּ־לִי מְאַהֲבָי
וְשַׂמְתִּים לְיַעַר וַאֲכָלָתַם חַיַּת הַשָּׂדֶה׃ 15וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר תְּקַטֵּיר לָהֶם וַתַּעַד נִזְמָהּ וְחֶלְיָתָהּ
וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאֹתִי שָׁכְחָה נְאֻם־יְהוָה׃ פ
16לָכֵן הִנֵּה אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר וְדִבַּרְתִּי עַל־לִבָּהּ׃ 17וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כְּרָמֶיהָ מִשָּׁם וְאֶת־עֵמֶק עָכוֹר לְפֶתַח
תִּקְוָה וְעָנְתָה שָׁמָּה כִּימֵי נְעוּרֶיהָ וּכְיוֹם עֲלֹתָהּ מֵאֶרֶץ־מִצְרָיִם׃ ס
18וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה תִּקְרְאִי אִישִׁי וְלֹא־תִקְרְאִי־לִי עוֹד בַּעְלִי׃ 19וַהֲסִרֹתִי אֶת־שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ
וְלֹא־יִזָּכְרוּ עוֹד בִּשְׁמָם׃ 20וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ הָאֲדָמָה וְקֶשֶׁת
וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֶשְׁבּוֹר מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁכַּבְתִּים לָבֶטַח׃ 21וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד
וּבְרַחֲמִים׃ 22וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בֶּאֱמוּנָה וְיָדַעַתְּ אֶת־יְהוָה׃ ס
23וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא אֶעֱנֶה נְאֻם־יְהוָה אֶעֱנֶה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת־הָאָרֶץ׃ 24וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶה אֶת־הַדָּגָן
וְאֶת־הַתִּירוֹשׁ וְאֶת־הַיִּצְהָר וְהֵם יַעֲנוּ אֶת־יִזְרְעֶאל׃ 25וּזְרַעְתִּיהָ לִּי בָּאָרֶץ וְרִחַמְתִּי אֶת־לֹא רֻחָמָה וְאָמַרְתִּי לְלֹא־עַמִּי
עַמִּי־אַתָּה וְהוּא יֹאמַר אֱלֹהָי׃ פ

3

Okushubîrira omukazi mubî, ihwe ly'obwonjo bwa Nyamuzinda wâni

[1] Nyamuzinda ashubimbwîra, erhi: «Genda kandi, ozigire omukazi ozigi-rwa n'ibà n'obwo eri mbaraga, nka kula niono Nyakasane nzigira bene Israheli n'obwo bàshizire abandibandi banyamuzinda, basîma n'ebitumbura by'emizâbîbu birherekêrwa abazimu. [2] Nanacigendirhôla mukânie obwo, nahûna mikabûlè ikumi n'irhanu ya nsaranga na nkuluba ndarhu za ngano[c]. [3] Nanamubwîra, nti: «Wabêra hano mwâni nsiku nyinji lero, onaleke obushungu bwâwe. Ntà kuyinjibana wundi mulume, nâni nâjira ntyo emund'oli.

[4] Kwo binali abantu b'Israheli bâyôrha nsiku nyinji buzira mwâmi n'abarhambo, buzira nterekêro n'ibuye ly'emahêro, buzira ciru na efodi na terafimu. [5] Buzinda bwenêne

[c] **3.2** : Hozeya agalula engulo Gomeri aliamagulwa emunda omulume wâge wa kabirhi ali. Eci- twîro c'eyo ngulo ciyumanîne n'ecitwîro c'omujà (Lub 21, 32; Lev 27, 4).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bashubigaluka emunda Nyakasane ali, bayêrekera emwa Nyamuzinda wâbo n'emw'obûko bwa Daudi mwâmi wâbo. Omu nsiku zâyisha balongereza n'obukenge obusù bwa Nyakasane n'ebinjà Nyakasane ahâna.

Hosea 3

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עֲוֹד לֵךְ אֱהַב־אִשָּׁה אֲהֻבַת רֵעַ וּמְנָאֶפֶת כְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם פֹּנִים אֶל־אֱלֹהִים
אֲחֵרִים וְאֹהֲבֵי אֲשִׁישֵׁי עֲנָבִים: וָאֶכְרֶהָ לִּי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כֶּסֶף וְחֹמֶר שְׂעֹרִים וְלֶתֶךְ שְׂעֹרִים: וָאֹמַר אֵלֶיהָ יָמִים
רַבִּים תֵּשְׁבִי לִי לֹא תִזְנִי וְלֹא תִהְיִי לְאִישׁ וְגַם־אֲנִי אֵלָיְךְ: כִּי | יָמִים רַבִּים יֵשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין מֶלֶךְ וְאֵין שָׂר וְאֵין
זֶבַח וְאֵין מַצֵּבָה וְאֵין אֵפוֹד וּתְרָפִים: אַחַר יָשֻׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם וּפָחֲדוּ
אֶל־יְהוָה וְאֶל־טוּבוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים: פ

4

II Amaligo Israheli ajizire n'obuhane ayishirigahâbirwa

Obubî bwabonekana hôshi

[1] Muyumve akanwa ka Nyamuzinda, bene Israheli, bulya Nyamuzinda ali lubanja haguma n'abantu b'ecihugo. Omu cihugo, murhaciri mwîkubagirwa, ntà buzigire, ntà kucimanya na kukenga Nyamuzinda. [2] Ci birha n'obunywesi, kunigana n'enshombo, bugonyi n'obulyâlya, kuyiîrhana ene n'irhondo. [3] Na ntyo ecihugo ciri omu mishîbo, n'abantu bamwo bôshi bahosire, ciru n'ensimba z'emuzirhu n'enyunyi z'oku nkuba, ciru n'enfî z'omu nyanja ziherêrekire. Obulyâlya bw'abadâhwa [4] Ci kwône ntâye wajaga lubanja, ntâye wasambaga. We mudâhwa we nshimbire. [5] Ohirimire mâshi, ohirimire budufu, n'omulêbi ahirimire haguma nâwe, na ntyo nkola nâyîrha nyoko. [6] Olubaga lwâni lufirire okubula obumanye. Bulya w'oyo wakabulire obumanye, nkolaga nakukaga omu budâhwa bwâni; wayibagîre enyigirizo za Nyamuzinda wâwe nkolaga nayibagira abâna bâwe. [7] Bôshi oku banali banjirire ebyâha, irenge lyâbo nâlihindula nshonyi. [8] Ebyâha by'olubaga lwâni bwo bwigusi bwâbo, n'amabî gâlwo go baha-rhira. [9] Ci omudâhwa naye nâmujira kuguma n'olubaga; nâmuhanira olugendo lwâge, nâmulyuza ebijiro byâge. [10] Bâlya, ci barhâyigurhe, bâjira obubaraga ci barhaburhe bâna; bulya balesire Nyakasane bacihira omu by'enshonyi. Enterekêro ya Israheli eri nterekêro ya banyamuzinda bw'obwîhambi [11] Obugonyi n'amamvu irhwe biheza. [12] Olubaga lwani lunagendilaguza emw'enshushano y'omurhi. Cihimbi ca karhi cilufuliìlira emyanzi, bulya omurhima gw'obubaraga gwabahà-bwîre, balesire Nyamuzinda wâbo bashimba obubaraga. [13] Oku busôngerwe bw'entondo kwo barherekêrera, oku rhurhondo kwo bayôkera entûlo zâbo, idako ly'emirhi y'emishebeye, emitudu, n'- enterebinta, mpu ho hali ecihôho. Co cirhumire, akaba bâli binyu ziri mbaraga,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

akaba bâlikazi binyu bali bagonyi, [14] Ntâhane bâli binyu oku bubaraga bwâbo, ntâhane balikazi binyu oku bugonyi bwâbo, bulya nabo bonene eburhambi bacîyegiìlire n'embaraga, barherekêre haguma n'entazi.

Yuda na Israheli barhondwa

[15] Akaba oli mbaraga, wâni Israheli, Yuda yêhe amanyâge obubî. Mu-rhajâga e Gilgali, murhasôkeraga e Bet-Avena[d], murhacigashaga, mpu: «mbotumirha Nyamuzinda». [16] Bulya Israheli aciyêrekîne nka cigamba, kurhi Nyamuzinda akacimuyâbulira nka mwâna-buzi omu bulambo bugali? [17] Efrayimu anywanîne n'abazimu, omuleke. [18] Ngasi hali endalwe ho balâla, barhishi n'oburhali bûbaraga, abarhambo bâbo, enshonyi lyo irenge lyâbo. [19] Empûsi yabakurubukana omu byubi byâyo, enshonyi zâbabumbira aha mpêro zâbo.

Hosea 4

שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי רִיב לַיהוָה עִם־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי אֵין־אֱמֶת וְאֵין־חֶסֶד וְאֵין־דַּעַת אֱלֹהִים 1
בָּאָרֶץ׃ אָלָה וְכַחֵשׁ וְרָצֹחַ וְגָנֹב וְנָאֹף פָּרָצוּ וְדָמִים בְּדָמִים נָגָעוּ׃ עַל־כֵּן | תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְאֻמְלַל כָּל־יוֹשֵׁב בָּהּ בְּחַיַּת 2 3
הַשָּׂדֶה וּבְעוֹף הַשָּׁמָיִם וְגַם־דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵפוּ׃ אַךְ אִישׁ אַל־יָרֶב וְאַל־יוֹכַח אִישׁ וְעַמְּךָ כְּמְרִיבֵי כֹהֵן׃ וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם 4 5
וְכָשַׁל גַּם־נָבִיא עִמָּךְ לָיְלָה וְדָמִיתִי אִמֶּךָ׃ נִדְמוּ עַמִּי מִבְּלִי הַדַּעַת כִּי־אַתָּה הַדַּעַת מָאַסְתָּ וְאֶמְאָסְאֲךָ מִכַּהֵן לִי 6
וַתִּשְׁכַּח תּוֹרַת אֱלֹהֶיךָ אֶשְׁכַּח בָּנֶיךָ גַּם־אָנִי׃ כְּרֻבָּם כֵּן חָטְאוּ־לִי כְּבוֹדָם בְּקָלוֹן אָמִיר׃ חַטַּאת עַמִּי יֹאכֵלוּ 7 8
וְאֶל־עֲוֹנָם יִשְׂאוּ נַפְשׁוֹ׃ וְהָיָה כָעָם כַּכֹּהֵן וּפָקַדְתִּי עָלָיו דְּרָכָיו וּמַעַלָלָיו אָשִׁיב לוֹ׃ וְאָכְלוּ וְלֹא יִשְׂבָּעוּ הִזְנוּ וְלֹא 9 10
יִפְרֹצוּ כִּי־אֶת־יְהוָה עָזְבוּ לִשְׁמֹר׃ זְנוּת וְיַיִן וְתִירוֹשׁ יִקַּח־לֵב׃ עַמִּי בְּעֵצוֹ יִשְׁאָל וּמַקְלוֹ יַגִּיד לוֹ כִּי רוּחַ זְנוּנִים 11 12
הִתְעָה וַיִּזְנוּ מִתַּחַת אֱלֹהֵיהֶם׃ עַל־רָאשֵׁי הֶהָרִים יְזַבֵּחוּ וְעַל־הַגְּבָעוֹת יְקַטֵּרוּ תַּחַת אַלָּון וְלִבְנֶה וְאֵלָה כִּי טוֹב צִלָּהּ 13
עַל־כֵּן תִּזְנֶינָה בְּנוֹתֵיכֶם וְכַלּוֹתֵיכֶם תְּנָאַפְנָה׃ לֹא־אֶפְקֹד עַל־בְּנוֹתֵיכֶם כִּי תִזְנֶינָה וְעַל־כַּלּוֹתֵיכֶם כִּי תְנָאַפְנָה כִּי־הֵם 14
עִם־הַזֹּנוֹת יִפָּרֵדוּ וְעִם־הַקְּדֵשׁוֹת יְזַבֵּחוּ וְעָם לֹא־יָבִין יִלָּבֵט׃ אִם־זֹנֶה אַתָּה יִשְׂרָאֵל אַל־יֶאְשַׁם יְהוּדָה וְאַל־תָּבֹאוּ 15
הַגִּלְגָּל וְאַל־תַּעֲלוּ בֵּית אָוֶן וְאַל־תִּשָּׁבְעוּ חַי־יְהוָה׃ כִּי כְּפָרָה סֹרֵרָה סָרַר יִשְׂרָאֵל עַתָּה יִרְעֵם יְהוָה כְּכֶבֶשׂ 16
בַּמֶּרְחָב׃ חֻבָּר עֲצַבִּים אֶפְרַיִם הַנַּח־לוֹ׃ סָר סָבְאָם הִזְנֵה הִזְנּוּ אָהֲבוּ הֵבּוּ קָלוֹן מָגִנֶּיהָ׃ צָרַר רוּחַ אוֹתָהּ 17 18 19
בִּכְנָפֶיהָ וְיֵבֹשׁוּ מִזִּבְחוֹתָם׃ ס

[d] **4.15** : Bet-Avena: nyumpa ya bubî: câha. Lir'izîno lya kugayaguza Beteli; n'obwo Beteli eri nyumpa ya Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

5

Abadâhwa, abarhamho n'abâmi bo bàhezize olubaga

[1] Muyumve, mwe badâhwa yumvîrhizi wâni nyumpa y'Israheli, nyumpa ya mwâmi rhega okurhwîri, mwe balanzi b'amarhegeko; bulya mwabîre murhego aha Mispa, kêshe karhege oku Tabora. [2] Bàyongobîre omu kuhabuka, niehe, nkolaga nabahàna bôshi. [3] Nyîshi Efrayimu, na Israheli arhacinyifulisiri, neci, Efrayimu wàbîre mbaraga, nâwe Israheli wàhemusire. [4] Ebijiro byâbo birhankacibayêmêrera bagaluka emwa Nyamuzinda wâbo, bulya omurhima gw'obubaraga gubasêzize, barhaciyishi Nyamuzinda. [5] Obucîbone bw'Israheli bumudwîrhe lubanja; amabî g'Efrayimu gamukulumbize na Yuda naye âhirima akàbo. [6] Bahêka ebibuzi n'empanzi zâbo mpu bajilonza Nyamuzinda ci barhâmubone: àbarhenzirekwo! [7] Bàlenganyize Nyakasane, bàburha abâna b'omu ifunze. Olekage ensiku nkulu zâbo zibaherêrekeze bon'amashwa gâbo.

Ebîrha by'abaguma

[8] Mubûhe omushekera e Gilbeya, muhume omu ihembe e Rama, mubande endûlù e Bet-Avena, muhuluze Benyamini. [9] Efrayimu ayônwa olusiku lw'obuhane, namâderha okunali oku mashanja g'Israheli. [10] Abarhambo ba Yuda kwo bali nka bantu bahama olubibi, nkolaga nâba-rhulirakwo obukunizi bwâni nka mîshi. [11] Efrayimu ali mulabarhe, aluyazire, bulya akulikîre abazimu. [12] Kwo nkola nayôrha kuli Efrayimu nka nnindi na nka mpêshe oku nyumpa ya Yuda.

Okunywâna n'amahanga kuli busha

[13] Efrayimu erhi àbona obubî bwâge, n'Israheli erhi àbona ecibande câge, Efrayimu ajiyinjibana Asuru, Yuda arhuma, entumwa emw'omwâmi mukulu, ci kwône arhamufumye mweshi, arharhenze ecibande cinyu. [14] Bulya nâbà ntale kuli Efrayimu, mwâna wa ntale oku nyumpa ya Yuda, niono, kudârhula nadârhula, nnancigendere, mpêke n'omunyama gwâni, na ntâye wagunyaga. [15] Neci, nkolaga nâcishubirira aha mwâni, kuhika bamanye oku bali babî, banalonze obusù bwâni; bâcinnonza omu bulagirire bwâbo.

Hosea 5

1 שִׁמְעוּ־זֹאת הַכֹּהֲנִים וְהַקְשִׁיבוּ | בֵּית יִשְׂרָאֵל וּבֵית הַמֶּלֶךְ הַאֲזִינוּ כִּי לָכֶם הַמִּשְׁפָּט כִּי־פַח הֱיִיתֶם לְמִצְפָּה וְרֶשֶׁת
2 פְּרוּשָׂה עַל־תָּבוֹר: וְשַׁחֲטָה שֵׂטִים הֶעְמֵיקוּ וַאֲנִי מוּסָר לְכֻלָּם: 3 אֲנִי יָדַעְתִּי אֶפְרַיִם וְיִשְׂרָאֵל לֹא־נִכְחַד מִמֶּנִּי כִּי עַתָּה
4 הִזְנֵיתָ אֶפְרַיִם נִטְמָא יִשְׂרָאֵל: לֹא יִתְּנוּ מַעַלְלֵיהֶם לָשׁוּב אֶל־אֱלֹהֵיהֶם כִּי רוּחַ זְנוּנִים בְּקִרְבָּם וְאֶת־יְהוָה לֹא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

יָדֵעוּ׃ 5וְעָנָה גְאוֹן־יִשְׂרָאֵל בְּפָנָיו וְיִשְׂרָאֵל וְאֶפְרַיִם יִכָּשְׁלוּ בַּעֲוֹנָם כָּשַׁל גַּם־יְהוּדָה עִמָּם׃ 6בְּצֹאנָם וּבִבְקָרָם יֵלְכוּ
לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה וְלֹא יִמְצָאוּ חָלַץ מֵהֶם׃ 7בַּיהוָה בָּגָדוּ כִּי־בָנִים זָרִים יָלָדוּ עַתָּה יֹאכְלֵם חֹדֶשׁ אֶת־חֶלְקֵיהֶם׃ ס
8תִּקְעוּ שׁוֹפָר בַּגִּבְעָה חֲצֹצְרָה בָּרָמָה הָרִיעוּ בֵּית אָוֶן אַחֲרֶיךָ בִּנְיָמִין׃ 9אֶפְרַיִם לְשַׁמָּה תִּהְיֶה בְּיוֹם תּוֹכֵחָה בְּשִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל הוֹדַעְתִּי נֶאֱמָנָה׃ 10הָיוּ שָׂרֵי יְהוּדָה כְּמַסִּיגֵי גְּבוּל עֲלֵיהֶם אֶשְׁפּוֹךְ כַּמַּיִם עֶבְרָתִי׃ 11עָשׁוּק אֶפְרַיִם רְצוּץ
מִשְׁפָּט כִּי הוֹאִיל הָלַךְ אַחֲרֵי־צָו׃ 12וַאֲנִי כָּעָשׁ לְאֶפְרַיִם וְכָרָקָב לְבֵית יְהוּדָה׃ 13וַיַּרְא אֶפְרַיִם אֶת־חָלְיוֹ וְיהוּדָה
אֶת־מְזֹרוֹ וַיֵּלֶךְ אֶפְרַיִם אֶל־אַשּׁוּר וַיִּשְׁלַח אֶל־מֶלֶךְ יָרֵב וְהוּא לֹא יוּכַל לִרְפֹּא לָכֶם וְלֹא־יִגְהֶה מִכֶּם מָזוֹר׃ 14כִּי אָנֹכִי
כַּשַּׁחַל לְאֶפְרַיִם וְכַכְּפִיר לְבֵית יְהוּדָה אֲנִי אֲנִי אֶטְרֹף וְאֵלֵךְ אֶשָּׂא וְאֵין מַצִּיל׃ 15אֵלֵךְ אָשׁוּבָה אֶל־מְקוֹמִי עַד
אֲשֶׁר־יֶאְשְׁמוּ וּבקְשׁוּ פָנָי בַּצַּר לָהֶם יְשַׁחֲרֻנְנִי׃

6

Okugalukira Nyamuzinda kurhajiraga nsiku

[1] Yishi rhugaluke emwa Nyamuzinda, Ye warhujaganulaga ye wânarhufu-mya; Ye wârhushûrhaga, ye wânarhuba ebibande bîrhu. [2] Hano kugera nsiku ibirhi ârhugalulira obuzîne, oku lwa kasharhu ârhuyinamule rhunamubêreho. [3] Rhumanyîrire Nyamuzinda, rhumulongereze, okuli rhwâmubona, âyisha emwîrhu nka lumè, nka kula enkuba mpangûka ebombêza idaho. [4] Kurhi nakujira wâni Efrayimu? Kurhi nakujira wâni Yuda? Obuzigire bwinyu kwo buli nka citù ca lwikungu lwa sêzi, nka lumè lurhalegama. [5] Co carhumire mbatwa bihimbi n'abalêbi, mbayîrha n'enderho z'ekanwa kâni; [6] bulya buzigire nnonza, ci arhali nterekêro, bumanye bwa Nyamuzinda ci arhali ntûlo[e].

Amabî ga mîra n'aga buno g'Israheli

[7] Ci bôhe bene Adamu bàvunyire eciragâne, aho bannenganya. [8] Galaadi ciri cishagala ca bishumûsi, ciyunjwîre mukò. [9] Kula ebishungu bicîfulika, omurhwe gw'abadâhwa gudwîrhe gwayîrha omu njira y'e Sikemi; okuli, olugendo lwâbo nshonyi nkulu. [10] Ebi nabwîne e Beteli, birhankaderhwa: yo Efrayimu ajirira obubaraga, yo Israheli ahemukira. [11] Ci kwône nâwe Yuda, nkubîkîre byâwe bitya, hano nshubiyimânika olubaga lwâni.

[e] **6.6** : Lolà 2, 21; 2, 22; Am 5, 21; 1 Sam 15, 22. Hoz 14, 3 adesire oku oburherekêre bushingânîne kuli kugaluka emwa Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 לְכוּ וְנָשׁוּבָה אֶל־יְהוָה כִּי הוּא טָרָף וְיִרְפָּאֵנוּ יַךְ וְיַחְבְּשֵׁנוּ׃ 2 יְחַיֵּנוּ מִיֹּמָיִם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יְקִמֵנוּ וְנִחְיֶה לְפָנָיו׃ 3 וְנֵדְעָה
נִרְדְּפָה לָדַעַת אֶת־יְהוָה כְּשַׁחַר נָכוֹן מוֹצָאוֹ וְיָבוֹא כַגֶּשֶׁם לָנוּ כְּמַלְקוֹשׁ יוֹרֶה אָרֶץ׃ 4 מָה אֶעֱשֶׂה־לְּךָ אֶפְרַיִם מָה
אֶעֱשֶׂה־לְּךָ יְהוּדָה וְחַסְדְּכֶם כֶּעָנָן־בֹּקֶר וְכַטַּל מַשְׁכִּים הֹלֵךְ׃ 5 עַל־כֵּן חָצַבְתִּי בַּנְּבִיאִים הָרַגְתִּים בְּאִמְרֵי־פִי וּמִשְׁפָּטֶיךָ
אוֹר יֵצֵא׃ 6 כִּי חֶסֶד חָפַצְתִּי וְלֹא־זֶבַח וְדַעַת אֱלֹהִים מֵעֹלוֹת׃ 7 וְהֵמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ בְרִית שָׁם בָּגְדוּ בִי׃ 8 גִּלְעָד קִרְיַת
פֹּעֲלֵי אָוֶן עֲקֻבָּה מִדָּם׃ 9 וּכְחַכֵּי אִישׁ גְּדוּדִים חֶבֶר כֹּהֲנִים דֶּרֶךְ יִרְצְחוּ־שֶׁכְמָה כִּי זִמָּה עָשׂוּ׃ 10 בְּבֵית יִשְׂרָאֵל רָאִיתִי
שַׁעֲרִירִיָּה שָׁם זְנוּת לְאֶפְרַיִם נִטְמָא יִשְׂרָאֵל׃ 11 גַּם־יְהוּדָה שָׁת קָצִיר לָךְ בְּשׁוּבִי שְׁבוּת עַמִּי׃ פ

7

[1] Oku ndwîrhe nti nafumya Israheli, amabî ga Efrayimu, gamaciyêrekana, n'obwengûza bwa Samâriya; bunywesi bwône bwône, ebishambo bi-dwîrhe byabera enyumpa, n'embuga elumîre bishungu. [2] Barhacidesiri omu murhima gwâbo oku ncikengîre obubî bwâbo. Ci kwône ebijiro byâbo bibagosire, biri embere zâni. [3] Bwenge bwâbo bashagalusamwo mwâmi, na bulyâlya bwâbo ba-shagalusamwo abarhambo. [4] Ci kwône bôshi bali bagonyi. Bali badûrhu nka masiga g'omuduzi w'emi-gati wagatwanîre anagaleka kurhenga aduzire obuntu kuhika bwalinda burhundugurha. [5] Badûndaguzize mwâmi n'abarhambo omu mamvu, naye yêne ayinjibana emihera, [6] omu bulyâlya bwâbo, omurhima gwâbo guli mudûrhu nka cîko, obudufu bwôshi erhi obukunizi bwâbo buli iro, sêzi buyâke nka ngulumira. [7] Bôshi badûrhubîre nka cibêye, balyîre babishi abatwî b'emmanja bâbo. Ntyo, abâmi bâbo bôshi bahwîre, ntâye wanyakûzize.

Israheli afire n'okunywâna n'amahanga

[8] Efrayimu akomerîne n'amashanja g'ihanga, Efrayimu buli buntu burhaniolagwa. [9] Abanya-mahanga bàmulîre emisî arhanîshi. Irhwe lyâge lyasheshusire mvi, arhanakuyishi. [10] Obucîbone bw'Israheli bumudwîrhe lubanja; barhanagalusiri emunda Nyakasane Nyamuzinda wâbo ali, ciru bakamulongereza kwo kunyi mw'ebyo byôshi. [11] Efrayimu ngûkù mpwinja, erhagwêrhi irhwe; bahamagîre Mîsiri, bàjîre omu Asuru. [12] Bagende, aha bankaja nâbarhega akeshe kâni, nâbamanula nka kanyunyi k'emalunga, nâbahana oku mabî gâbo.

Okurhavuga omunkwa n'obuhane bw'Israheli

[13] Buhanya bwâbo bulya bànyasire. Bahungumuke bulya banyabîre. Oku ndi nti nabacungula, badwîrhe bannywerhera. [14] Barhalaka n'omurhima gwôshi emunda ndi, amango bayâmira aha ba-gweshîre; balakira engano n'amamvu mahyâhya gône, ci kuli nie, bwabîranyi bwône.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 Nabayigîrîze nanabahà amaboko mazibu, ci enkengêro zâbo nshombo kuli nie. 16 Bashizire obusha bayôsire nka muherhomurhebanyi. Abarhambo bâbo bahwêra oku ngôrho, erhi lulimi lwâbo lubî lurhuma, babashekera omu cihugo c'e Mîsiri.

Hosea 7

1 כְּרָפְאִי יִשְׂרָאֵל וְנִגְלָה עֲוֹן אֶפְרַיִם וְרָעוֹת שֹׁמְרוֹן כִּי פָעֲלוּ שֶׁקֶר וְגַנָּב יָבוֹא פָּשַׁט גְּדוּד בַּחוּץ׃ 2 וּבַל־יֹאמְרוּ לִלְבָבָם
כָּל־רָעָתָם זָכַרְתִּי עַתָּה סְבָבוּם מַעַלְלֵיהֶם נֶגֶד פָּנַי הָיוּ׃ 3 בְּרָעָתָם יְשַׂמְּחוּ־מֶלֶךְ וּבְכַחֲשֵׁיהֶם שָׂרִים׃ 4 כֻּלָּם מְנָאֲפִים
כְּמוֹ תַנּוּר בֹּעֵרָה מֵאֹפֶה יִשְׁבֹּות מֵעִיר מִלּוֹשׁ בָּצֵק עַד־חֻמְצָתוֹ׃ 5 יוֹם מַלְכֵּנוּ הֶחֱלוּ שָׂרִים חֲמַת מְיֵין מָשַׁךְ יָדוֹ
אֶת־לֹצְצִים׃ 6 כִּי־קֵרְבוּ כַתַּנּוּר לִבָּם בְּאָרְבָּם כָּל־הַלַּיְלָה יָשֵׁן אֹפֵיהֶם בֹּקֶר הוּא בֹּעֵר כְּאֵשׁ לֶהָבָה׃ 7 כֻּלָּם יֵחַמּוּ כַתַּנּוּר
וְאָכְלוּ אֶת־שֹׁפְטֵיהֶם כָּל־מַלְכֵיהֶם נָפָלוּ אֵין־קוֹרֵא בָהֶם אֵלָי׃ 8 אֶפְרַיִם בָּעַמִּים הוּא יִתְבּוֹלָל אֶפְרַיִם הָיָה עֻגָּה בְּלִי
הֲפוּכָה׃ 9 אָכְלוּ זָרִים כֹּחוֹ וְהוּא לֹא יָדָע גַּם־שֵׂיבָה זָרְקָה בּוֹ וְהוּא לֹא יָדָע׃ 10 וְעָנָה גְאוֹן־יִשְׂרָאֵל בְּפָנָיו וְלֹא־שָׁבוּ
אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא בִקְשֻׁהוּ בְּכָל־זֹאת׃ 11 וַיְהִי אֶפְרַיִם כְּיוֹנָה פוֹתָה אֵין לֵב מִצְרַיִם קָרָאוּ אַשּׁוּר הָלָכוּ׃ 12 כַּאֲשֶׁר
יֵלֵכוּ אֶפְרֹשׂ עֲלֵיהֶם רִשְׁתִּי כְּעוֹף הַשָּׁמַיִם אוֹרִידֵם אַיְסְרֵם כְּשֵׁמַע לַעֲדָתָם׃ ס
13 אוֹי לָהֶם כִּי־נָדְדוּ מִמֶּנִּי שֹׁד לָהֶם כִּי־פָשְׁעוּ בִי וְאָנֹכִי אֶפְדֵּם וְהֵמָּה דִּבְּרוּ עָלַי כְּזָבִים׃ 14 וְלֹא־זָעֲקוּ אֵלַי בִּלִבָּם כִּי
יְיֵלִילוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם עַל־דָּגָן וְתִירוֹשׁ יִתְגּוֹרָרוּ יָסוּרוּ בִי׃ 15 וַאֲנִי יִסַּרְתִּי חִזַּקְתִּי זְרוֹעֹתָם וְאֵלַי יְחַשְּׁבוּ־רָע׃ 16 יָשׁוּבוּ |
לֹא עָל הָיוּ כְּקֶשֶׁת רְמִיָּה יִפְּלוּ בַחֶרֶב שָׂרֵיהֶם מִזַּעַם לְשׁוֹנָם זוֹ לַעְגָּם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

8

Obiba empûsi, ayishisârûla omulaba

1 Bûha omushekera. Nka nyunda, obuhanya bwamacihunika oku nyumpa ya Nyamuzinda[f] w'Israheli, bulya bàvunyire eciragâne câni, banakabulira irhegeko lyâni. 2 Ciru bakayâma, mpu: «Mâshi Nyamuzinda w'Israheli, rhukumanyire.» 3 Israheli àkabulire aminja, lero omushombanyi amuhâbwa.

Ishabâbè omu Samâriya n'okukaziharâmya akanina k'amasholo

4 Bâcihîre abâmi, ci kwône buzira okundôsa. Banayîmike abarhambo, ci kwône buzira okummanyîsa. Banarhôle ensaranga zâbo n'amasholo, bajiremwo abazimu. Bwo bulyo bwinjà bw'okubaheza! 5 Mwe bantu b'e Samâriya, aka kanina kinyu k'amasholo, ntakalonza, mwanzukize obukunizi. Bene Israheli, kuhika mangaci mwayôrhe bouzira kutumula? 6 N'obwo we Israheli! Nako akanina kâwe, mubumbi wàkajiraga, karhali Nyamuzinda. Okuli, akanina ka

[f] **8.1** : Obuhanya bwamacihonda: 9, 15; ahâla, enyumpa ya Nyamuzìnda karhali kâ-Nyamuzinda ci cihugo c'amalaganyo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Samâriya kabunduka kajônjolekane. [7] Kulya kubà mwarhwezire empûsi, mukolaga mwasârûla omusirûla: e ngano yinyu erhajekwomuhuli. Nk'oku omugani gudesire, mpu: «Engano buzira muhuli, erhajira nshâno». Na ciru gwankajakwo cempara-mîno z'emahanga zo zâgulya.

Koyinjibana ab'emahanga kuhezize Israheli

[8] Israheli amirîrwe, akola ali ekarhî k'abapagani nka kantu karhacigwêrhi bunguke. [9] Bulya bayinamukire e Asuru, ciryanyi cijûnjumire eburhambi. Efrayimu ahânyire entûlo y'okushigîriza. [10] Bashigîrîze emwa abapagani, ci kwône nkola nabashûbûza barhindibuzi-bwe n'omwâmi n'abalûzi. [11] Efrayimu àyûbasire empêro zâge, ziri za byâha. [12] Ciru nakabayandikira marhegeko cihumbi, banagalole nka ga muntu w'ekulî. [13] Basîma enterekêro: barherekêre. Basîma enyama: balye. Nyamazinda arhalonza ebyo. Acikengîre amabî gâbo, abahànira ebyâha byâbo, bashubira e Mîsiri. [14] Israheli àyibagîre Owamulemaga, àyûbasire enyumpa nyinjinjà; na Yuda ayûshûla ebishagala bizibuzibu. Ci kwône nkola nalikira omuliro oku bishagala byâge, enyumpa zibôyôke.

Hosea 8

1 אֶל־חִכְּךָ שֹׁפָר כַּנֶּשֶׁר עַל־בֵּית יְהוָה יַעַן עָבְרוּ בְרִיתִי וְעַל־תּוֹרָתִי פָּשָׁעוּ: 2 לִי יִזְעֲקוּ אֱלֹהַי יֵדַעֲנוּךָ יִשְׂרָאֵל: 3 זָנַח
יִשְׂרָאֵל טּוֹב אוֹיֵב יִרְדְּפוֹ: 4 הֵם הִמְלִיכוּ וְלֹא מִמֶּנִּי הֵשִׂירוּ וְלֹא יָדָעְתִּי כַּסְפָּם וּזְהָבָם עָשׂוּ לָהֶם עֲצַבִּים לְמַעַן
יִכָּרֵת: 5 זָנַח עֶגְלֵךְ שֹׁמְרוֹן חָרָה אַפִּי בָּם עַד־מָתַי לֹא יוּכְלוּ נִקָּיֹן: 6 כִּי מִיִּשְׂרָאֵל וְהוּא חָרָשׁ עָשָׂהוּ וְלֹא אֱלֹהִים הוּא
כִּי־שְׁבָבִים יִהְיֶה עֵגֶל שֹׁמְרוֹן: 7 כִּי רוּחַ יִזְרָעוּ וְסוּפָתָה יִקְצֹרוּ קָמָה אֵין־לוֹ צֶמַח בְּלִי יַעֲשֶׂה־קֶּמַח אוּלַי יַעֲשֶׂה זָרִים
יִבְלָעֻהוּ: 8 נִבְלַע יִשְׂרָאֵל עַתָּה הָיוּ בַגּוֹיִם כִּכְלִי אֵין־חֵפֶץ בּוֹ: 9 כִּי־הֵמָּה עָלוּ אַשּׁוּר פֶּרֶא בודֵד לוֹ אֶפְרַיִם הִתְנוּ
אֲהָבִים: 10 גַּם כִּי־יִתְנוּ בַגּוֹיִם עַתָּה אֲקַבְּצֵם וַיָּחֵלּוּ מְעָט מִמַּשָּׂא מֶלֶךְ שָׂרִים: 11 כִּי־הִרְבָּה אֶפְרַיִם מִזְבְּחוֹת לַחֲטֹא
הָיוּ־לוֹ מִזְבְּחוֹת לַחֲטֹא: 12 אֶכְתָּוב־לוֹ רֻבֵּי תוֹרָתִי כִּמוֹ־זָר נֶחְשָׁבוּ: 13 זִבְחֵי הַבְהָבַי יִזְבְּחוּ בָשָׂר וַיֹּאכֵלוּ יְהוָה לֹא רָצָם
עַתָּה יִזְכֹּר עֲוֹנָם וְיִפְקֹד חַטֹּאותָם הֵמָּה מִצְרַיִם יָשׁוּבוּ: 14 וַיִּשְׁכַּח יִשְׂרָאֵל אֶת־עֹשֵׂהוּ וַיִּבֶן הֵיכָלוֹת וִיהוּדָה הִרְבָּה
עָרִים בְּצֻרוֹת וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ בְּעָרָיו וְאָכְלָה אַרְמְנוֹתֶיהָ: ס

9

Olubaga lwa Nnâmahanga lukolaga lwâheza byôshi

[1] Orhacîshingaga, Israheli, orhacîmogaga nka bapagani; bulya walesire Nyamuzinda wâwe mpu oshimbe obubaraga, wàsîmire oluhembo lw'a- mabî omu ngo zôshi z'engano. [2] N'oli engo,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'oli omukenzi birhabayiguse, amamvu mahyâhya gababulikira. [3] Barhacihêre omu cihogo ca Nyamuzinda, Efrayimu ashubira e Mîsiri, n'e Asîriya balyâyo ebiryo by'okubahumânya. [4] Barhâcidubule amamvu mpu barhûla Nyamuzinda, barhâcimuhe nterekêro, omugati gwâbo gwâbà nka mugati gwa mishîbo, ngasi bankagulyakwo bôshi bahumâne, bulya omugati gwâbo guli gwâbo bonene, gurhâhêkwe omu nyumpa ya Nyamuzinda. [5] Kurhi mwâjira amango g'olusiku lukulu[g], olusiku lukulu lwa Nyamuzinda? [6] Bo abo bakola ebwa kuhêra: Mîsiri âbayankirira, Menfisi âbabishe, obuhirhi bwâbo bw'ensaranga, nshenga yabuyîmamwo, enyumpa zâbo zijamwo olûrhe. Okurhonda abadâhwa kwamâlerhera omulêbi nya-mmanja.

Okumanyîsa oku buhane barheganyîbwe

[7] Ensiku z'obuhane zayishire. Ensiku z'okucîhôla zino. Israheli ayumve! «Omulêbi ali musirhe!» Neci nkaba bulya ecibî câwe ciri cinene, obuhane bwâluga, [8] n'omu nyumpa ya Nyamuzinda wâge, yabîre ntambala. Omujà-bulâbi wa Efrayimu ali haguma na Nyamuzinda wâni, ye mulêbi, ye badwîrhe barhega emirhambikiro omu njira zôshi n'omu nyumpa ya Nyamuzinda wâge. [9] Babîhire lwôshi nk'omu nsiku za Gibeya; Nyamuzinda akengêra obubî bwâbo, âbahanira ebyâha byâbo.

Obuhane oku mabî ga Baali-Peori

[10] Kula amalehe gabà omu bwerûle, kwo nàshimânaga Israheli; kula irehe lirhangiriza ly'ecanda liyôrha, kwo nàbonaga basho; ci kwône bôhe bahika aha Baali-Peori, barhangira okukâjira eby'enshonyi, banahinduka bikabulirwa nk'enzigi yâbo. [11] Irenge lya Efrayimu lyabalala nka kanyunyi: ntà kuciburha, ntà kucibà izîmi, ntà kuciyâlala. [12] Ciru bakabà n'abâna, nâbahurhula embere bakule; neci buhanya bwâbo erhi nankabaleka. [13] Efrayimu kwo nàmubonaga nka Tiri, murhwere omu bulambo, cikwône abâna bâge abahêkera omubâzi. [14] Akaba kukwânîne habè obuhane, Nyakasane, buhi bâhâbwa? Bakâbo obahindule ngumba, bayume amabêre.

Obuhane oku mabî ga Gilgali

[15] Obubî bwâbo bwôshi bwabonekeraga aha Gilgali, ho nabashomberaga. Bijiro byâbo bibî byàrhumaga nabakûla omu nyumpa yâni, ntà buzigire ncigwêrhe kuli bo; abarhambo bâbo bàli bâbiryanyi. [16] Efrayimu ali oku idaho, emizi yâge myûmu, barhâciyânekwo malehe. Ciru bankaciburha abâna, nâyîrha irene ly'enda yâbo. [17] Nyamuzinda wâni abakabulira, bulya barhamuyumvagya, bâbà mihabuka ekarhî k'agandi mashanja.

---

[g] **9.5** : Olusiku lukulu lurhakagerera omu lubungo bulya kukwânîne ociyêrekane embere za Nnâmahanga (Lub 23, 16).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 אַל־תִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל | אֶל־גִּיל׀ כָּעַמִּים כִּי זָנִיתָ מֵעַל אֱלֹהֶיךָ אָהַבְתָּ אֶתְנָן עַל כָּל־גָּרְנוֹת דָּגָן׃ 2 גֹּרֶן וְיֶקֶב לֹא יִרְעֵם
וְתִירוֹשׁ יְכַחֵשׁ בָּהּ׃ 3 לֹא יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ יְהוָה וְשָׁב אֶפְרַיִם מִצְרַיִם וּבְאַשּׁוּר טָמֵא יֹאכֵלוּ׃ 4 לֹא־יִסְּכוּ לַיהוָה | יַיִן וְלֹא
יֶעֶרְבוּ־לוֹ׀ זִבְחֵיהֶם כְּלֶחֶם אוֹנִים לָהֶם כָּל־אֹכְלָיו יִטַּמָּאוּ כִּי־לַחְמָם לְנַפְשָׁם לֹא יָבוֹא בֵּית יְהוָה׃ 5 מַה־תַּעֲשׂוּ לְיוֹם
מוֹעֵד וּלְיוֹם חַג־יְהוָה׃ 6 כִּי־הִנֵּה הָלְכוּ מִשֹּׁד מִצְרַיִם תְּקַבְּצֵם מֹף תְּקַבְּרֵם מַחְמַד לְכַסְפָּם קִמּוֹשׁ יְיָרְשֵׁם חוֹחַ
בְּאָהֳלֵיהֶם׃ 7 בָּאוּ | יְמֵי הַפְּקֻדָּה בָּאוּ יְמֵי הַשִּׁלֻּם יֵדְעוּ יִשְׂרָאֵל אֱוִיל הַנָּבִיא מְשֻׁגָּע אִישׁ הָרֽוּחַ עַל רֹב עֲוֹנְךָ וְרַבָּה
מַשְׂטֵמָה׃ 8 צֹפֶה אֶפְרַיִם עִם־אֱלֹהָי נָבִיא פַּח יָקוֹשׁ עַל־כָּל־דְּרָכָיו מַשְׂטֵמָה בְּבֵית אֱלֹהָיו׃ 9 הֶעְמִיקוּ־שִׁחֲתוּ כִּימֵי
הַגִּבְעָה יִזְכֹּר עֲוֹנָם יִפְקֹוד חַטֹּאותָם׃ ס
10 כַּעֲנָבִים בַּמִּדְבָּר מָצָאתִי יִשְׂרָאֵל כְּבִכּוּרָה בִתְאֵנָה בְּרֵאשִׁיתָהּ רָאִיתִי אֲבוֹתֵיכֶם הֵמָּה בָּאוּ בַעַל־פְּעוֹר וַיִּנָּזְרוּ
לַבֹּשֶׁת וַיִּהְיוּ שִׁקּוּצִים כְּאָהֲבָם׃ 11 אֶפְרַיִם כָּעוֹף יִתְעוֹפֵף כְּבוֹדָם מִלֵּדָה וּמִבֶּטֶן וּמֵהֵרָיוֹן׃ 12 כִּי אִם־יְגַדְּלוּ אֶת־בְּנֵיהֶם
וְשִׁכַּלְתִּים מֵאָדָם כִּי־גַם־אוֹי לָהֶם בְּשׁוּרִי מֵהֶם׃ 13 אֶפְרַיִם כַּאֲשֶׁר־רָאִיתִי לְצֹור שְׁתוּלָה בְנָוֶה וְאֶפְרַיִם לְהוֹצִיא
אֶל־הֹרֵג בָּנָיו׃ 14 תֵּן־לָהֶם יְהוָה מַה־תִּתֵּן תֵּן־לָהֶם רֶחֶם מַשְׁכִּיל וְשָׁדַיִם צֹמְקִים׃ 15 כָּל־רָעָתָם בַּגִּלְגָּל׀ כִּי־שָׁם שְׂנֵאתִים
עַל רֹעַ מַעַלְלֵיהֶם מִבֵּיתִי אֲגָרְשֵׁם לֹא אוֹסִף אַהֲבָתָם כָּל־שָׂרֵיהֶם סֹרְרִים׃ 16 הֻכָּה אֶפְרַיִם שָׁרְשָׁם יָבֵשׁ פְּרִי
בַּלִי־יַעֲשׂוּן גַּם כִּי יֵלֵדוּן וְהֵמַתִּי מַחֲמַדֵּי בִטְנָם׃ ס
17 יִמְאָסֵם אֱלֹהַי כִּי לֹא שָׁמְעוּ לוֹ וְיִהְיוּ נֹדְדִים בַּגּוֹיִם׃ ס

10

Okushâbwa kw'empêro z'abazimu b'Israheli

1 Israheli lwàli lukoma lunagîrîre, lwakàgirhengamwo malehe manji. Oku amalehe gâge gal'iluzire, kwo aluzize n'empêro zâge. Oku ecihugo câge calihirhire, kwo ahirhizize n'amabuye gâge g'empêro. 2 Aba bantu bali banywesi kuhika aha nsholo y'omurhima gwâbo. Bakolaga bâbarhula omuzigo gw'obubî bwâbo. Nyakasane âshâba empêro zâbo, avungunyule n'amabuye gâbo g'empêro. 3 Ago mango lyo baderha, mpu: «Rhurhajira mwâmi, bulya rhurharhînya Nyamuzinda; ci kwônene, omwâmi bici arhujirira? 4 Binwa oku binwa, cihango ca bunywesi, biragâne. Ci olubanja batwîrîrwe lunagîrîre nka mburho mbî malingo g'amashwa. 5 Bene Samâriya badwîrhe bageramwo omusisi oku kanina k'e Bet- Avena; neci, olubaga lwâko lwàkajirire emishîbo. Obwo bakahêsi-re, karhacibaliko, bacîshingirageko, eryo irumbi mpu badâhwa! mîra bagûkiraga kulî nako. 6 Nako kône kahêkwa e Asuru ntûlo oku mwâmi mukulu. Efrayimu âbona enshonyi, Israheli âgwârha ebusù oku muzimu wâge. 7 Samâriya akunungusire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omwâmi wâge hikola hyâsi enyanya ly'amìîshi. [8] Empêrero z'amabî zâshâbwa, câha c'Israheli: emishûgi n'enyûrhe zâmera oku mpêrero zâbo. Go mango bâkâbwîra entondo, mpu «Murhufûnike», n'orhurhondo, mpu: «Murhuhirimirekwo».

Israheli asârûle ehi arharhwezire

[9] Kurhenga ensiku za Gibeya, wàjizire ebyâha, Israheli. Barhalekaga. K'ebîrha, birhahike oku babî bali e Gibeya? [10] Nkola nâj'ibahana, amashanja gâbalundûkirakwo, buhane bwa bîrya byâha byâbo bibirhi. [11] Efrayimu yàli ndaku etwîre bwinjà, yàsîma okuhama omu ngo; ci niehe, nkolaga nâyihira olukoba omu igosi, nâkanika Efrayimu, Yuda aje âhinga, Yakôbo aje âkulula enfuka. [12] Murhwêre emburho y'obushinganyanya, musârûle emyâka y'obuzigi-re; muhinge amashwa mahyâhya: bulya gakola mango g'okulonza Nyakasane, kuhika ayishimmuyigîriza obushinganyanya. [13] Ci kwône mwahinzire amabî, mwasârûlamwo obulyâlya, mwalya irehe ly'okurhebana. Bulya walangalîre cbiterusi byâwe, obunji bw'abalwî bâwe, [14] entambala ekolaga yâzûka omu bishagala byâwe, emyûbako yâwe mizibu-zibu ekola yashâbwa; nka kulya Shalmani ashabaga Bet-A-rbeli olusiku lw'ebîrha, amango omuzîre afira oku bâna bâge. [15] Ntyo kwo Beteli akukolîre oku bubî bwâwe burhakaderhwa; bwali-ngicânûla, oleke wâbona oku bajira mwâmi w'Israheli.

Hosea 10

1 גֶּפֶן בּוֹקֵק יִשְׂרָאֵל פְּרִי יְשַׁוֶּה־לּוֹ כְּרֹב לְפִרְיוֹ הִרְבָּה לַמִּזְבְּחוֹת כְּטוֹב לְאַרְצּוֹ הֵיטִיבוּ מַצֵּבוֹת׃ 2 חָלַק לִבָּם עַתָּה
יֶאְשָׁמוּ הוּא יַעֲרֹף מִזְבְּחוֹתָם יְשֹׁדֵד מַצֵּבוֹתָם׃ 3 כִּי עַתָּה יֹאמְרוּ אֵין מֶלֶךְ לָנוּ כִּי לֹא יָרֵאנוּ אֶת־יְהוָה וְהַמֶּלֶךְ
מַה־יַּעֲשֶׂה־לָּנוּ׃ 4 דִּבְּרוּ דְבָרִים אָלוֹת שָׁוְא כָּרֹת בְּרִית וּפָרַח כָּרֹאשׁ מִשְׁפָּט עַל תַּלְמֵי שָׂדָי׃ 5 לְעֶגְלוֹת בֵּית אָוֶן יָגוּרוּ
שְׁכַן שֹׁמְרֹון כִּי־אָבַל עָלָיו עַמּוֹ וּכְמָרָיו עָלָיו יָגִילוּ עַל־כְּבוֹדוֹ כִּי־גָלָה מִמֶּנּוּ׃ 6 גַּם־אוֹתוֹ לְאַשּׁוּר יוּבָל מִנְחָה לְמֶלֶךְ יָרֵב
בָּשְׁנָה אֶפְרַיִם יִקָּח וְיֵבוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מֵעֲצָתוֹ׃ 7 נִדְמָה שֹׁמְרוֹן מַלְכָּהּ כְּקֶצֶף עַל־פְּנֵי־מָיִם׃ 8 וְנִשְׁמְדוּ בָּמוֹת אָוֶן חַטַּאת
יִשְׂרָאֵל קוֹץ וְדַרְדַּר יַעֲלֶה עַל־מִזְבְּחוֹתָם וְאָמְרוּ לֶהָרִים כַּסּוּנוּ וְלַגְּבָעוֹת נִפְלוּ עָלֵינוּ׃ ס
9 מִימֵי הַגִּבְעָה חָטָאת יִשְׂרָאֵל שָׁם עָמָדוּ לֹא־תַשִּׂיגָם בַּגִּבְעָה מִלְחָמָה עַל־בְּנֵי עַוְלָה׃ 10 בְּאַוָּתִי וְאֶסְּרֵם וְאֵאָסְפוּ עֲלֵיהֶם
עַמִּים בְּאָסְרָם לִשְׁתֵּי עֵינֹתָם׃ 11 וְאֶפְרַיִם עֶגְלָה מְלֻמָּדָה אֹהֵבְתִּי לָדוּשׁ וַאֲנִי עָבַרְתִּי עַל־טּוּב צַוָּארָהּ אַרְכִּיב אֶפְרַיִם
יַחֲרֹושׁ יְהוּדָה יְשַׂדֵּד־לוֹ יַעֲקֹב׃ 12 זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה קִצְרוּ לְפִי־חֶסֶד נִירוּ לָכֶם נִיר וְעֵת לִדְרוֹשׁ אֶת־יְהוָה עַד־יָבוֹא
וְיֹרֶה צֶדֶק לָכֶם׃ 13 חֲרַשְׁתֶּם־רֶשַׁע עַוְלָתָה קְצַרְתֶּם אֲכַלְתֶּם פְּרִי־כָחֵשׁ כִּי־בָטַחְתָּ בְדַרְכְּךָ בְּרֹב גִּבּוֹרֶיךָ׃ 14 וְקָאם שָׁאוֹן
בְּעַמֶּךָ וְכָל־מִבְצָרֶיךָ יוּשַׁד כְּשֹׁד שַׁלְמָן בֵּית אַרְבֵאל בְּיוֹם מִלְחָמָה אֵם עַל־בָּנִים רֻטָּשָׁה׃ 15 כָּכָה עָשָׂה לָכֶם בֵּית־אֵל
מִפְּנֵי רָעַת רָעַתְכֶם בַּשַּׁחַר נִדְמֹה נִדְמָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃

11

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamubâho alyûza abakengulaga obuzigire abayêrekaga

[1] Amango Israheli àciri kabonjo, nàmuzigira, nahamagala mugala wâni kurhenga e Mîsiri. [2] Ci kwône oku nàbahamagala bôhe bacinyegâlakwo; barherekîre ba Baali, banayôkera abazimu enterekêro. [3] N'obwo niene nàyigîrizagya Efrayimu okugenda, nakâmugwârhira oku kuboko, ci barhayumvagya oku kwàli kubalera. [4] Nakàbarhogoza, nakàbashishiriza n'obuzigire; kuli bo kwo nàliyôsire nka kula omulezi w'akabonjo akazikanûnugurha omu irhama, nakaziyûnamira emunda ali nàmuhà ebi àlya. [5] Barhâshubire omu cihugo c'e Mîsiri; Asuru ye wâbà mwâmi wâbo. Bulya bàlahlre okugaluka emunda ndi, [6] engôrho yâzungula omu bishagala byâbo, yâherêrekeza, yâcîzanza omu nyumpa nzibuzibu, bubî bwâbo burhumire.

Nyamubâho aba wa lukogo

[7] Olubaga lwani lwalwala obugoma; badwîrhe bashenga Baali, ci kwône arhabazùse. [8] Efrayimu, kurhi nankakulcka, kurhi nakuhana, Israheli? Kurhi nankakujira aka Adma, nkujire nka Seboyimu? Omurhima gwama- npindamuka omu cifuba, obulà bwamànjuguma. [9] Ntàciyuklriza obukunizi bwâni, lero ntacishàbe Efrayimu, bulya udi Nyamuzinda, ci ntali muntu ekarhî kawe, ndî yo Mwìmàna, ntâyishe n'oburhè.

Okurhenga e lubungo

[10] Abàlilulizîbwe bayishire bashimbire Nyakasane, naye àja àlumba nka ntale; neci, àlumba, n'abâna bâge bayishe bashagamusire kurhenga ebuzikiro bw'izûba. [11] Bârhenga e Mîsiri nka kanyuyi na nka ngûkù, omu cihugo c'Asuru, nâbadêkereza omu nyumpa zâbo obwo, kwo Nyakasane adesire.

Hosea 11

1 כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאֹהֲבֵהוּ וּמִמִּצְרַיִם קָרָאתִי לִבְנִי׃ 2 קָרְאוּ לָהֶם כֵּן הָלְכוּ מִפְּנֵיהֶם לַבְּעָלִים יְזַבֵּחוּ וְלַפְּסִלִים
יְקַטֵּרוּן׃ 3 וְאָנֹכִי תִּרְגַּלְתִּי לְאֶפְרַיִם קָחָם עַל־זְרוֹעֹתָיו וְלֹא יָדְעוּ כִּי רְפָאתִים׃ 4 בְּחַבְלֵי אָדָם אֶמְשְׁכֵם בַּעֲבֹתוֹת אַהֲבָה
וָאֶהְיֶה לָהֶם כְּמֹרְמֵי עֹל עַל לְחֵיהֶם וְאֶט אֵלָיו אוֹכִיל׃ 5 לֹא יָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאַשּׁוּר הוּא מַלְכּוֹ כִּי מֵאֲנוּ
לָשׁוּב׃ 6 וְחָלָה חֶרֶב בְּעָרָיו וְכִלְּתָה בַדָּיו וְאָכָלָה מִמּוֹעֲצוֹתֵיהֶם׃ 7 וְעַמִּי תְלוּאִים לִמְשׁוּבָתִי וְאֶל־עַל יִקְרָאֻהוּ יַחַד לֹא
יְרוֹמֵם׃ 8 אֵיךְ אֶתֶּנְךָ אֶפְרַיִם אֲמַגֶּנְךָ יִשְׂרָאֵל אֵיךְ אֶתֶּנְךָ כְּאַדְמָה אֲשִׂימְךָ כִּצְבוֹאִים נֶהְפַּךְ עָלַי לִבִּי יַחַד נִכְמְרוּ
נִחוּמָי׃ 9 לֹא אֶעֱשֶׂה חֲרוֹן אַפִּי לֹא אָשׁוּב לְשַׁחֵת אֶפְרַיִם כִּי אֵל אָנֹכִי וְלֹא־אִישׁ בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

בְּעֵיר׃ 10 אַחֲרֵי יְהוָה יֵלֵכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג כִּי־הוּא יִשְׁאַג וְיֶחֶרְדוּ בָנִים מִיָּם׃ 11 יֶחֶרְדוּ כְצִפּוֹר מִמִּצְרַיִם וּכְיוֹנָה מֵאֶרֶץ
אַשּׁוּר וְהוֹשַׁבְתִּים עַל־בָּתֵּיהֶם נְאֻם־יְהוָה׃ ס

12

Olubaga lurhebanyi kurhenga aha canjo

[1] Efrayimu ampundikîre obunywesi, n'enyumpa y'Israheli oburhebanyi[h]. Ci Yuda Nyamuzinda acimumanyire, kwo banamuderha mpu lubaga lwa Mwimàna. [2] Efrayimu àyigusire empûsi, n'empûsi y'ebushoshokero bw'izûba yo akulikire; àyushwîre obunywesi n'obulyâlya: banywânîne bona Asîriya, badwîrhe bârhûla Mîsiri amavurha.

Obuhane kuli Yakôbo na Efrayimu

[3] Nyamuzinda ali lubanja bona Israheli, âjirira Yakôbo nk'oku n'obworhere bwâge bunali, âmugalulira nk'oku ebijiro byâge binali. [4] Kurhenga omu nda ya nnina asigula mukulu wâge, erhi abà musole, alwîsa Nyamuzinda. [5] Alwîsa Malahika anamuhima, àrhoza emirenge, àhûna obwonjo. Amushimânaga aha Beteli, n'aho ho Nyamuzinda àmuderhekezagya. [6] Neci, Nyamubâho Nyamuzinda w'Emirhwe, Nyamubâho lyo izîno lyâge. [7] Wêhe, galuka emwa Nyamuzinda wâwe, langa obuzigire n’obushinganyanya, onalangâlire Nyamuzinda wâwe ensiku zôshi.

Obuhubu n'obuhane bw'Israheli

[8] Kanani afumbirhe eminzâni y'oburhebanyi, asîma okuyungunganya. [9] Efrayimu àdesire, erhi: «Neci, nkola mugale, nàlundisire obuhirhi.» Ci kwône ntâco câmusigalira kuli ebyo byôshi, bulya àjizire amabî.

Okulangâlira okubabalirwa

[10] Nie Nyamubâho, Nyamuzinda wâwe, kurhenga omu cihugo c'e Mîsiri. Nakuhândìsa kandi omu mahêma, nk'omu lusiku lw'okushimânana. [11] Nàbwîra abalêbi, nàyûshûla amalêbi, n'abalêbi bo bâderha-mwo emigani.

Kandi Nyamubâho ashubiba burhè

[12] Galadi bwabire bubî bwône nabo, bali banywesi; e Gilgali bakazirherekêra empanzi; co

[h] **12.1** : Okuhundikira owundi obunywesi n'oburhebanyi; kwo kuli kumubwîkira olwibo e busù, kumurheba lwôshi lwôshi, anali asinza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cirhumire empêro zâbo zâbà nka nnundo ya mabuye omu ishwa. [13] Yakôbo ayâkira omu ishwa ly'Aramu, Israheli âjishigira omukazi, akaziyâbula amasô mpu lyo abona omukazi. [14] Ci kwône, oku kanwa k'omulêbi, Nyamuzinda âyinamula Israheli e Mîsiri, âlangwa n'omulêbi. [15] Efrayimu akuniza bwenêne Nyamuzinda, Nyakasane wâge âmubarhuza omukò gwàbulajisire. Nnawâbo âmugalulira ebijàci byâge.

Hosea 12

סְבָבֻנִי בְכַחַשׁ אֶפְרַיִם וּבְמִרְמָה בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיהוּדָה עֹד רָד עִם־אֵל וְעִם־קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן׃ אֶפְרַיִם רֹעֶה רוּחַ וְרֹדֵף 1
קָדִים כָּל־הַיּוֹם כָּזָב וָשֹׁד יַרְבֶּה וּבְרִית עִם־אַשּׁוּר יִכְרֹתוּ וְשֶׁמֶן לְמִצְרַיִם יוּבָל׃ וְרִיב לַיהוָה עִם־יְהוּדָה וְלִפְקֹד 3
עַל־יַעֲקֹב כִּדְרָכָיו כְּמַעֲלָלָיו יָשִׁיב לוֹ׃ בַּבֶּטֶן עָקַב אֶת־אָחִיו וּבְאוֹנוֹ שָׂרָה אֶת־אֱלֹהִים׃ וַיָּשַׂר אֶל־מַלְאָךְ וַיֻּכָל בָּכָה 5
וַיִּתְחַנֶּן־לוֹ בֵּית־אֵל יִמְצָאֶנּוּ וְשָׁם יְדַבֵּר עִמָּנוּ׃ וַיהוָה אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יְהוָה זִכְרוֹ׃ וְאַתָּה בֵּאלֹהֶיךָ תָּשׁוּב חֶסֶד 7
וּמִשְׁפָּט שְׁמֹר וְקַוֵּה אֶל־אֱלֹהֶיךָ תָּמִיד׃ כְּנַעַן בְּיָדָו מֹאזְנֵי מִרְמָה לַעֲשֹׁק אָהֵב׃ וַיֹּאמֶר אֶפְרַיִם אַךְ עָשַׁרְתִּי מָצָאתִי 9
אוֹן לִי כָּל־יְגִיעַי לֹא יִמְצְאוּ־לִי עָוֹן אֲשֶׁר־חֵטְא׃ וְאָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עֹד אוֹשִׁיבְךָ בָּאֳהָלִים כִּימֵי 10
מוֹעֵד׃ וְדִבַּרְתִּי עַל־הַנְּבִיאִים וְאָנֹכִי חָזוֹן הִרְבֵּיתִי וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה׃ אִם־גִּלְעָד אָוֶן אַךְ־שָׁוְא הָיוּ בַּגִּלְגָּל 12
שְׁוָרִים זִבְּחוּ גַּם מִזְבְּחוֹתָם כְּגַלִּים עַל תַּלְמֵי שָׂדֶי׃ וַיִּבְרַח יַעֲקֹב שְׂדֵה אֲרָם וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל בְּאִשָּׁה וּבְאִשָּׁה 13
שָׁמָר׃ וּבְנָבִיא הֶעֱלָה יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וּבְנָבִיא נִשְׁמָר׃ הִכְעִיס אֶפְרַיִם תַּמְרוּרִים וְדָמָיו עָלָיו יִטּוֹשׁ 15
וְחֶרְפָּתוֹ יָשִׁיב לוֹ אֲדֹנָיו׃

13

Obuhane bw'okuharâmya abazimu

[1] Erhi Efrayimu àderhaga akanwa, kàli ka kuyôbohwa, àli mukulu omu Israheli, ci kwône àjira amabî haguma na Baali, kwabà kufà. [2] Na buno kandi byâha balimwo, badwîrhe bàbumba ensalamu omu nsaranga zâbo, bo bazimu b'obukengêre bwâbo; mukolo gwa babu-mbî ebyo byôshi. Erhi bànaderha, mpu: «Mubarherekêre.» Abantu badwîrhe bàjikânunugurha orhunina. [3] Co carhuma bâbà nka lwikungu lwa sêzi, nka lumè lurhimangikala, nka hyâsi hiyehûkanwa n'empûsi omu ngo, nka mugi gwahuluka omu kabonezo.

Obuhane bw'okurhavuga omunkwa

[4] N'obwo nie Nyakasane, Nyamuzinda wâwe, kurhenga omu cihugo c'e Mîsiri, orhishi wundi Nyamuzinda kuleka nie, na kuleka nie, ntà wundi Muciza. · [5] Nàkulîsize omu irungu, n'obwo cihugo ca bwerûle. [6] Nàbahîre aha bakerera, banayigurha; erhi bàbà bamâyigurha, omurhima gwâbo gwàcîbona lero nayibagira. [7] Co cirhumire nyôrha nka ntale kuli bo, nka ngwî oku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

burhambi bw'enjira, nakâlingûza: [8] Nâcihunika liguma kuli bo nka mpunga onyazirwe abâna, nâbashenyula ensholo y'omurhima, aho nâbashayagula nka ntale nkazi; e-nsimba z'emuzirhu z'abatwa bihimbi.

Okuyûrha kw'obwâmi

[9] Israheli, k'orhacishabûka obu? Kàli nie burhabâle bwâwe. [10] Ngahigi omwâmi wâwe ali, akurhabâle? Abarhambo b'emwâwe bâkufungire? balya wakâgiderha, mpu: «Mpà-nâni omwâmi n'abarhambo.» [11] Omwâmi nàkuhîreye omu burhe, n'omu burhe nkunyazire ye.

Okuherêrekera kwa Efrayimu kwo kunahali

[12] Obubî bwa Efrayimu buli bugobeke, ecâha cage ciri cibikirîrwe bwinjà. [13] Emikero y'izîmi[i] emuzûkîree ci omwâna ciri cinganyi; akola ahisize cemyêzi, ci arhârhenga omu nda ya nnina. [14] Ka nâbarhenza ekuzimu? Ka nâbaciza oku lufù? Lufù we, ngahi cihûsi wâwe ali? Nn'ekuzimu we, ngahi ibala lyâwe liri? Olukogo Lumpwîre ebusù. [15] Ciru Efrayimu ankagandâza ekarhî ka bene wâbo, empûsi ya Nyamuzinda yâyinamuka omu irungu, yâganya enshôko zâge, yâyûmya amaliba gâge, yâherêrekeza ecihugo câge n'ebinjà byâco byôshi.

Hosea 13

1 כְּדַבֵּר אֶפְרַיִם רְתֵת נָשָׂא הוּא בְּיִשְׂרָאֵל וַיֶּאְשַׁם בַּבַּעַל וַיָּמֹת׃ 2 וְעַתָּה | יוֹסִפוּ לַחֲטֹא וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם מַסֵּכָה מִכַּסְפָּם
כִּתְבוּנָם עֲצַבִּים מַעֲשֵׂה חָרָשִׁים כֻּלָּה לָהֶם הֵם אֹמְרִים זֹבְחֵי אָדָם עֲגָלִים יִשָּׁקוּן׃ 3 לָכֵן יִהְיוּ כַּעֲנַן־בֹּקֶר וְכַטַּל מַשְׁכִּים
הֹלֵךְ כְּמֹץ יְסֹעֵר מִגֹּרֶן וּכְעָשָׁן מֵאֲרֻבָּה׃ 4 וְאָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וֵאלֹהִים זוּלָתִי לֹא תֵדָע וּמוֹשִׁיעַ אַיִן
בִּלְתִּי׃ 5 אֲנִי יְדַעְתִּיךָ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ תַּלְאֻבוֹת׃ 6 כְּמַרְעִיתָם וַיִּשְׂבְּעוּ שָׂבְעוּ וַיָּרָם לִבָּם עַל־כֵּן שְׁכֵחוּנִי׃ 7 וָאֱהִי לָהֶם
כְּמוֹ־שָׁחַל כְּנָמֵר עַל־דֶּרֶךְ אָשׁוּר׃ 8 אֶפְגְּשֵׁם כְּדֹב שַׁכּוּל וְאֶקְרַע סְגוֹר לִבָּם וְאֹכְלֵם שָׁם כְּלָבִיא חַיַּת הַשָּׂדֶה
תְּבַקְּעֵם׃ 9 שִׁחֶתְךָ יִשְׂרָאֵל כִּי־בִי בְּעֶזְרֶךָ׃ 10 אֱהִי מַלְכְּךָ אֵפוֹא וְיוֹשִׁיעֲךָ בְּכָל־עָרֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ אֲשֶׁר אָמַרְתָּ תְּנָה־לִּי
מֶלֶךְ וְשָׂרִים׃ 11 אֶתֶּן־לְךָ מֶלֶךְ בְּאַפִּי וְאֶקַּח בְּעֶבְרָתִי׃ ס

12 צְרוּר עֲוֹן אֶפְרָיִם צְפוּנָה חַטָּאתוֹ׃ 13 חֶבְלֵי יוֹלֵדָה יָבֹאוּ לוֹ הוּא־בֵן לֹא חָכָם כִּי־עֵת לֹא־יַעֲמֹד בְּמִשְׁבַּר בָּנִים׃ 14 מִיַּד
שְׁאוֹל אֶפְדֵּם מִמָּוֶת אֶגְאָלֵם אֱהִי דְבָרֶיךָ מָוֶת אֱהִי קָטָבְךָ שְׁאוֹל נֹחַם יִסָּתֵר מֵעֵינָי׃ 15 כִּי הוּא בֵּן אַחִים יַפְרִיא יָבוֹא
קָדִים רוּחַ יְהוָה מִמִּדְבָּר עֹלֶה וְיֵבוֹשׁ מְקוֹרוֹ וְיֶחֱרַב מַעְיָנוֹ הוּא יִשְׁסֶּה אוֹצַר כָּל־כְּלִי חֶמְדָּה׃

[i] **13.13** : Emikero y'izîmi eyêrekîne obuhanya burhezire olubaga (Yer 6, 24; 22, 23; Iz 26, 17; 66, 6-7). Buhanya Nyamuzinda abarhumîre lyo bahinduka omurhima: na ntyo barhondêre akalamo ka- hyâhya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

[1] Samâriya àhanwa, bulya àjizire obwabîranyi kuli Nyamuzinda wâge. Bakumba omu ngôrho, orhubonjo rhwâbo rhwâhinagwa, bakâbo bali mazîmi bâbwagûka enda.

III. Okugaluka n'okushubirhona kwa Israheli

Israheli agaluka omu bwîra bwa Nyamuzinda

[2] Galuka, Israheli, emwa Nyamuhaho, Nyamuzinda wâwe, bulya bubî bwâwe bwàkusârhazagya.

[3] Ocìyikire ebinwa, oshubire emwa Nyamuzinda. Omubwîre, erhi: «Orhenzagye ngasi hibî, orhôle ngasi hinjà, àhâli h'empânzi, rhwakurhûla akanwa kîrhu[j].

[4] Asuru ârharhucize, rhurhâcishone oku biterusi, rhurhakanaciderha nti Nyamuzinda wîrhu, obushanja bw'amaboko gîrhu[k], bulya emwâwe yo enfûzi ebona olukogo.

[5] Nâfumya obugoma bwâbo nâshubibazigira n'omurhima gwôshi; bulya obukunizi bwâni bwahwîre kuli bo.

[6] Nâbà nka lumè kuli Israheli, âkulirira nka bwâso bwa liliya, âliha emizi nka nshebeyi y'e Libano.

[7] Orhummerêra rhwâge rhwâgandâza, âbà mwinjà nka mugavu gw'e Libano.

[8] Bâgaluka babwarhale aha cìhòho câni, bâyêza engano yâbo, bâgwîka olukoma, lwarhengamwo amamvu minjà nka g'e Libano.

[9] Efrayimu, lushangi luci ociri mwe n'abazimu? Ndwîrhe nâmuyumvîrhiza nânamulola. Kwo ndi nka nshebeyi enagîrîre, nie ntumire wâyêrakwo amalehe.

Akarhonde karhafà oku bulembo

[10] Indi mwîrhonzi ayumve ebyo binwa?

Wa bukengêre, abihire omu marhwîri?

Enjira za Nyamuzinda zibà nnungêdu.

---

[j] **14.3** : Binwa bya kuhllna obwonìo. ci bìrhalî bya kurhûla enterekêro: 6, 6.
[k] **14.4** : Okukabulira enshusho babinjaga n'amaboko gâbo kuli kuyêrekana oku obulangâlire bwaho burhaciri oku misî ya Asuru n'omu marhwâli g'abasirika n'ebiterusi byalikola biri ahâli ha Nyamuzinda Mucunguzi wâbo: 8, 9; Iz 30, 1-5; 31, 1-3.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abashinganyanya banazigeremwo bwinjà,

ci abanyabyâha kusârhala bazisârhalamwo.

Hosea 14

1 תֵּאָשֵׁם שֹׁמְרוֹן כִּי מָרְתָה בֵּאלֹהֶיהָ בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ עֹלְלֵיהֶם יֵרֹטָשׁוּ וְהָרְיוֹתֶיהָ יְבֻקָּעוּ׃ פ

2 שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנֶךָ׃ 3 קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל־יְהוָה אִמְרוּ אֵלָיו כָּל־תִּשָּׂא עָוֹן
וְקַח־טוֹב וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ׃ 4 לֹא יוֹשִׁיעֵנוּ עַל־סוּס לֹא נִרְכָּב וְלֹא־נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ
אֲשֶׁר־בְּךָ יְרֻחַם יָתוֹם׃ 5 אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם אֹהֲבֵם נְדָבָה כִּי שָׁב אַפִּי מִמֶּנּוּ׃ 6 אֶהְיֶה כַטַּל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כַּשּׁוֹשַׁנָּה וְיַךְ
שָׁרָשָׁיו כַּלְּבָנוֹן׃ 7 יֵלְכוּ יְנִקוֹתָיו וִיהִי כַזַּיִת הוֹדוֹ וְרֵיחַ לוֹ כַּלְּבָנוֹן׃ 8 יָשֻׁבוּ יֹשְׁבֵי בְצִלּוֹ יְחַיּוּ דָגָן וְיִפְרְחוּ כַגֶּפֶן זִכְרוֹ כְּיֵין
לְבָנוֹן׃ ס
9 אֶפְרַיִם מַה־לִּי עוֹד לָעֲצַבִּים אֲנִי עָנִיתִי וַאֲשׁוּרֶנּוּ אֲנִי כִּבְרוֹשׁ רַעֲנָן מִמֶּנִּי פִּרְיְךָ נִמְצָא׃ 10 מִי חָכָם וְיָבֶן אֵלֶּה נָבוֹן
וְיֵדָעֵם כִּי־יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְהוָה וְצַדִּקִים יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

JOL - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Yow

YOWELI

YOWELI יואל

YOWELI יואל

Enshokolezi

Ecitabu ca Yoweli cayandikagwa omu mwâka gwa 400 embere ly'okuburhwa kwa Kristu. Cirhumanyîsa obwôrhere bw'omulala gw'Abayahudi enyuma ly'okurhenga elubungo e Babeli: barhàgwêrhe mwâmi, bàcisêza omu buyêmêre bwâbo. Yoweli akolêsa engerêrezo n'ebinwa by'abandi balêbi ba mîra, bwenêne bwenêne Ezekiyeli na Abudiya.

Yoweli ayâliza okuyandagalirwa kw'olubaga lwôshi lwa Nnâmahanga n'Omûka gwâge. Amango gw'Omucunguzi, obulêbi bwâge bwarhangira okuyunjula kurhenga amango Mûka Mwimâna ayandagaliraga Entumwa za Kristu, olusiku lukulu lwa Pentekoste lurhanzi. Petromutagatifit ayish'iderha ebinwa bya Yoweli omu nyigîrizo zâge (Ebj 2, 16-21). Yoweli ali mulêbi w'obuciyûnjuze. Ahûna abantu mpu bacishalise banakaz'ishenga bulya bwo buciyûnjuze bw'okuli. Bwayish'ija omu liturjiya y'Ekleziya omu mango ga Kwarezima.

Ecitabu c'omulêbi Yoweli cimanyîsa kurhi enzige zasherêzagya ecihugo ca Yuda bwenêne. Nyamubâho ayâkûza analangâliza oku obuhanya bwâhwe n'oku ecihugo cagaluka omu bwôrhere bwinjà. Cishambâla kurhi Nyamubâho ânatwîre amashanja olubanja na kurhi Nyamubâho na Israheli bânayîme lwôshi.

EBIRIMWO

1. Obuhanya: okusherêra bwenêne kw'ecihugo n'enzige: c. 1,2-3,5

2. Amashanja gâtwîrwa olubanja: c. 4,1-17

3. Obufulûle: okucungulwa kwa Yuda: c. 4,19-21

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

YOWELI

[1] 'Ebi biri binwa Nyakasane àderhesagya Yoweli, mwene Petuweli.

I. Obuhanya bw'enzige

Emirenge y'oburhè oku cihugo

[2] Murhege okurhwîri mweshi bagula b'ecihugo, mufukûle amarhwîri ginyu mwe bantu b'e Yuda!
Ka mwàrhenzir'ibona kwa bene oku omu mango ginyu, erhi amango ga bashakulûza binyu?
[3] Mukushambâlirage abâna binyu, n'abâna binyu nabo bakubwîre abâna bâbo, nabo abâna bâbo
bakubwîre iburha lyâbo. [4] Ngasi ehi akashôlero kàsizize omu myâka, hyâlìbwa n'enzige[l]; ehi
enzige zisizize hyâlibwa n'ebizindêre; ehi ebizindêre bisizize, hyâlìbwa n'amahanzi. [5] Tulûki,
munalake mwe balalwe. Mwe banywi b'amanvu muvugumule emirenge kuli ogu mukenzi
gw'amamvu g'ecikànga: murhakacilabulakwo. [6] Bulya ababisha barhêzire ecihugo câni, bali banji
na ntwâli; amîno gâbo nka ga ntale; orhubwâjigo rhwâbo nka rhwa nnina w'entale. [7] Banyônîre
ishwa[m]. Bankundulîre emburho bazishangula, bazivungunyula amashami, n'ebibabi byahonga.
[8] Mubande endûlù ak'omuhya-kazi oli omu mishîbo[n] alakira omulume ocishuba amurhôla
dubaduba. [9] Ntà burherekêre[o] oli obw'engano, oli obw'idivayi bucidwîrhe bwalerhwa omu kâ-
Nyamuzinda. Co cirhumire abadâhwa bali omu mishîbo, bo bajira omukolo gw'okurhumikira
Nyakasane. [10] Ebishagala birhaciyimbwamwo akantu; obudaka buli omu mishîbo, bulya emyâka
yahagwîrwe, ntà mamvu, amavurha gahezire. [11] Mwe bahinzi mujâge omu mirhanyo; mubande
endûlù mwe bakomâ b'ez'emizâbîbu: ntà ngano, ntà ntônyi ya murhobo gwa mizâbîbu, ntà ciru
entônyi nguma y'amavurha mahyâhya. [12] Enkoma zahûzire, amashwa gajâmwo ecalânda,
emyungu, emirehe n'ebijumbu, emyâka yôshi yayûmire. Ngasi masîma gôshi gazimûsire omu
bantu.

Omulali gw'okucîshalisa n'okuyakûza Nyakasane

[13] Mwe badâhwa, yambali sunzu, muyakûze omu mirenge. Mwe barhumisi ba Nnâmahanga,
muyishe, mugeze obudufu bwôshi muli sunzu. Bulya ntà burherekêre bucidwîrhe bwalerhwa

---

[l] **1.4** Eco cinwa ciyêrekire enzige zàrhêraga ecihugo. Ebiryanyi by'emburho bigwêrhe mazìno ani emw'Abahàbraniya: gazam, yeleq, hasîl, arbeh. Arbeh lyo izîno balug'ikolêsa; kwo kuderha «mukunduzi».
[m] **1.7** Bazivungunyula: omu Cihabranìya, aho bahadesire ntya: «okuli, àmuyunula, anamubâge».
[n] **1.8** : Ako kanwa k'omulêbi kabwizirwe abâna ka mishîbo: sunzu gwo mwambalo gw'emishîbo n'obucîyûnjuze emw'Abayahudi.
[o] **1.9** : Oburherekêre (lolà muli Lev 2) n'obugashânize bwa ngasi lusiku kwàlî kurherekêra ebihi-ngwa omu ishwa: nshâno, mamvu, mavurha. Lolà muli Lub 29,38-42; Mib 28,3-8.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu kâ-Nyamuzinda [p], oli oburherekêre bw'engano, oli oburherekêre bw'idivayi. [14] Mwe bagula, mubwîre abantu bôshi, murhegeke bacishalise, bajire olusiku lukulu omu kâ-Nyamuzinda winyu. Muyakûze Nyamuzinda[q]. [15] Loli oku olusiku lwa Nnâmahanga luyiruka, luyishire nka cizombo, nka câhirà carhenga emwa Nyamuzinda-Ogala-byôshi. [16] K'ebiryo birhârhuhirigirhaga omu masù, harhaciri masîma n'omwîshingo omu kâ-Nyamuzinda. [17] Emburho yàmiragwa yayûmîre omu malongo[r], enkuluba ziri bumu bumu, enguli zâshâbwa bulya murhacibà bici ntà mahemba gaduga obuntu. [18] Yumvi oku ebishwêkwa bidwîrhe byalumba! Amasô g'enkafu gadwîrhe gahabuka omu malambo, gajà eyi n'eyi, erhi kubula aha gâkerera kurhuma, ciru n'ebibuzi ekola mihorhà.

Omusengero gw'omulêbi

[19] Nnâmahanga, w'ono ndwîrhe nayakûza, bulya ecihugo cahîre mabîra, emirhi yôshi yasingônosire. [20] Ebishwêkwa byôshi byajongire omu masù gâwe, bulya enyîshi zôshi zaganyire, ecihugo cahya mabîra[s].

Joel 1

1 דְּבַר־יְהוָה אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יוֹאֵל בֶּן־פְּתוּאֵל: 2 שִׁמְעוּ־זֹאת הַזְּקֵנִים וְהַאֲזִינוּ כֹּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הֶהָיְתָה זֹאת בִּימֵיכֶם
וְאִם בִּימֵי אֲבֹתֵיכֶם: 3 עָלֶיהָ לִבְנֵיכֶם סַפֵּרוּ וּבְנֵיכֶם לִבְנֵיהֶם וּבְנֵיהֶם לְדוֹר אַחֵר: 4 יֶתֶר הַגָּזָם אָכַל הָאַרְבֶּה וְיֶתֶר
הָאַרְבֶּה אָכַל הַיֶּלֶק וְיֶתֶר הַיֶּלֶק אָכַל הֶחָסִיל: 5 הָקִיצוּ שִׁכּוֹרִים וּבְכוּ וְהֵילִלוּ כָּל־שֹׁתֵי יָיִן עַל־עָסִיס כִּי נִכְרַת
מִפִּיכֶם: 6 כִּי־גוֹי עָלָה עַל־אַרְצִי עָצוּם וְאֵין מִסְפָּר שִׁנָּיו שִׁנֵּי אַרְיֵה וְמִתַלְעוֹת לָבִיא לוֹ: 7 שָׂם גַּפְנִי לְשַׁמָּה וּתְאֵנָתִי
לְקֻצָּפָה חָשֹׂף חָשָׂפָהּ וְהִשְׁלִיךְ הִלְבִּינוּ שָׂרִיגֶיהָ: 8 אֱלִי כִּבְתוּלָה חֲגֹרַת־שַׂק עַל־בַּעַל נְעוּרֶיהָ: 9 הָכְרַת מִנְחָה וָנֶסֶךְ
מִבֵּית יְהוָה אָבְלוּ הַכֹּהֲנִים מְשָׁרְתֵי יְהוָה: 10 שֻׁדַּד שָׂדֶה אָבְלָה אֲדָמָה כִּי שֻׁדַּד דָּגָן הוֹבִישׁ תִּירוֹשׁ אֻמְלַל
יִצְהָר: 11 הֹבִישׁוּ אִכָּרִים הֵילִילוּ כֹּרְמִים עַל־חִטָּה וְעַל־שְׂעֹרָה כִּי אָבַד קְצִיר שָׂדֶה: 12 הַגֶּפֶן הוֹבִישָׁה וְהַתְּאֵנָה
אֻמְלָלָה רִמּוֹן גַּם־תָּמָר וְתַפּוּחַ כָּל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה יָבֵשׁוּ כִּי־הֹבִישׁ שָׂשׂוֹן מִן־בְּנֵי אָדָם: ס
13 חִגְרוּ וְסִפְדוּ הַכֹּהֲנִים הֵילִילוּ מְשָׁרְתֵי מִזְבֵּחַ בֹּאוּ לִינוּ בַשַּׂקִּים מְשָׁרְתֵי אֱלֹהָי כִּי נִמְנַע מִבֵּית אֱלֹהֵיכֶם מִנְחָה
וָנֶסֶךְ: 14 קַדְּשׁוּ־צוֹם קִרְאוּ עֲצָרָה אִסְפוּ זְקֵנִים כֹּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְזַעֲקוּ אֶל־יְהוָה: 15 אֲהָהּ לַיּוֹם כִּי
קָרוֹב יוֹם יְהוָה וּכְשֹׁד מִשַּׁדִּי יָבוֹא: 16 הֲלוֹא נֶגֶד עֵינֵינוּ אָכֵל נִכְרָת מִבֵּית אֱלֹהֵינוּ שִׂמְחָה וָגִיל: 17 עָבְשׁוּ פְרֻדוֹת תַּחַת
מְגִרְפֹתֵיהֶם נָשַׁמּוּ אֹצָרוֹת נֶהֶרְסוּ מַמְגֵרוֹת כִּי הֹבִישׁ דָּגָן: 18 מַה־נֶּאֶנְחָה בְהֵמָה נָבֻכוּ עֲדָרֵי בָקָר כִּי אֵין מִרְעֶה לָהֶם

[p] **1.13** : Muyishe omu ka-Nyamuzìnda (lolà 2,17).
[q] **1.14** : Murhegeke: ko kuderha mucêse, mushuke, murhenze ebyâha. Guli mulâliko gw'okucîyûnjuza n'okushenga nk'oku omu 2,12-13. 15-17; lolà Yon 3,5-9.
[r] **1.17** : Ako kanwa karhayumvîkini bwinjà, kuli kuderha nkaba oku emburho barhwêraga erhameraga.
[s] **1.20** : Mabîra erhi mulìro, lolà 2,3 n'engulumira: cimanyîso ca canda cikali, lolà Am 7,4.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

גַּם־עֶדְרֵי הַצֹּאן נֶאְשָׁמוּ׃ 19אֵלֶיךָ יְהוָה אֶקְרָא כִּי אֵשׁ אָכְלָה נְאוֹת מִדְבָּר וְלֶהָבָה לִהֲטָה כָּל־עֲצֵי
הַשָּׂדֶה׃ 20גַּם־בַּהֲמוֹת שָׂדֶה תַּעֲרֹג אֵלֶיךָ כִּי יָבְשׁוּ אֲפִיקֵי מָיִם וְאֵשׁ אָכְלָה נְאוֹת הַמִּדְבָּר׃ פ

2

Okuhuluza oku lwa-Nnâmahanga

[1] Mubûhe emishekera[t] omu Siyoni[u], mubande orhuhabâbo oku ntondo ntà-gatifu. Mugeremwo omusisi mwe bantu mweshi, bulya olwa-Nnâmahanga lwayishire, bulya luli hôfi. [2] Lusiku lwa mwizimya n'olwikungu, lusiku luyunjwîre bitù n'omwizizi[v]. Nka kula lukula arhanda emashinji, ntyo kwo engabo y'abantu yâpamuka erhasâg'ibonekana bundi, erhakanacibonekana ciru n'eliguma.

Okurhêrwa n'enzige

[3] Embere zâbo, muliro, enyuma zâbo, nayomuliro. Ecihugo kwo ciri embere zâbo nk'ishwa lya Edene, enyuma zâbo ekola mpinga bwamwa! Ntâco câbafulumuka. [4] Eyo ngabo kwo eri nka biterusi, ababishonyirekwo bajà babicinagiza[w]. [5] Emidindiri yâbo nka ya mpanzi; bajà bacimoga oku ntondo, balaza nka ngulumira ya muliro omu mushûshu gw'ecanda, cigamba ca ngabo ya balwî bakeresire n'amatumu. [6] Omu kubona ntyo, ebihugo bamârhoga n'obwôba, bôshi bageramwo o-gwa nyegenye. Obusu bwahinduka. [7] Eyo ngabo yamâcinîka nka ntwâli zajilwa, yamagamaga oku byôgo, ngasi muguma gwâge mukâba[x]. [8] Ntâye wasûnsunika wâbo, ngasi muguma n'enjira yâge, bacîkanika ekarhî k'emyampi buzira kushandabâna. [9] Barhêra ecishagala, bacînika oku byôgo, bashonera oku nyumpa, basheshereramwo nka bishambo.

Okubonekerwa kw'olusiku lwa Nyakasane.

[10] Amango ayisha, igulu lyâgeramwo omusisi, amalunga gadirhimane. Izûba n'omwêzi bijemwo omwizizi, n'enyenyêzi zizime. [11] Izù lya Nnâmahanga[y] lyâyumvîkane, ashokolîre engabo zâge, bulya abamulwira bali banji, bulya ajira obuhashe bunji n'oku adesire kwo kunaba; Iuli lukulu

---

[t] **2.1** : Mishekera: mishekera na ngoma «duba duba» za matabâro abayâka bayâke, obuhane buli hôfi, lolà Iz 18,3; Hoz 8,1; Yer 4,5; 6,1. Kandi neci, omushekera n'engoma bibà bya kulâlika kwa kurherekêra, lolà Mib 10,2-10; Yow 2, 15; ntyo kwo bayish'ilâlika enshimânano nkulu y'ab'isho- gwa, aha lusiku luzinda lw'igulu, lolà Iz 27,13; 1 Ts·4, 16-17; 1 Kr 15, 52.

[u] **2.1** - 2, 1-11: Okuhuluza: emirongo 1-11 eshubirire okuderha okurhêrwa n'enzige nka kuno ngabo ya balwî ntalindirwa, lolà 1,15: Olusiku lwa Nyamuzinda.

[v] **2.2** : Mwìzizi: nk'enzige zihundire ecihugo zinasike izûba, gubè mwizimya. Lolà Maf 9,2. E-ngabo: Omu Cigereki, badesire: «nka kula lukula, kwo edwîrhe yarhanda engabo»; omu Ciha-braniya: «nka kula lukula arhanda,

[w] **2.4** : Babicinagiza: enzige kwo zihârhula nka biterusi (nfarasi); kwo ziri nka balwî bashonyire bulibirha oku nfarasi, lolà Nah 2,4-7,11; 3, 2-3. 15-17, ornu nsiku zafulûlwa buzinda.

[x] **2.7** : Mukâba: omu Cigreki, n'omu buhindule bwa Vulgata, badesire: «kuyahuka» (ntà kuyahuka); omu Cihabraniya, baderha: «kugwarhana» (nka kula enjuci zisimbana haguma).

[y] **2.11** : Izù lya Nnâmahanga: mukungulo n'omulazo, lolà 4,16; Lub 19,16+; Amo 1, 2; Lul 18,14; 29, 3-9.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

olusiku lwa Nyamuzinda, lwa kuyôbohya, na ndi wankamujà emalanga?

Gakola mango g'okugaluka emwa Nyakasane

12 Gaciri mango g'okugaluka emunda ndi, kwo Nyakasane, adesire. Okwomukujire n'omurhima
gwinyu gwôshi: mucishalise, mulake munanyakûze. 13 Arhali myambalo yinyu yo musharhulage,
ci murhima gwinyu gwo mukwânîne okuhindula. Neci, galuki emwa Nyakasane bulya ali mwonjo
na mwinjà, analegame omu kukaliha, ci mubidu omu kuhâna obwonjo, arhanakwirirwa mabî.
14 Kwankanaba anankahindwîre omuhìgo gwâge, anakuyunjuze mugìsho[z]. Okubundi obwo,
olerhere Nyamuzinda entûlo z'engano n'ìdìvayî. 15 Mubûhe omu mushekera e Sìyoni, muderhe
bacishalise, bajire olusiku lukulu. 16 Muhamagale abantu, mulerhe engabo yôshi, mulâlike[a]
olubaga. Muhama-gale abashosi, mulerhe abâna bacìri oku ìbêre lya bannina. Omu- hya-
mulume ahuluke omu mwâge, n'omuhya w'emiramba arhenge omu kâ-buhya, boshî bazûke,
bayìshe. 17 Kurhenga aha lusò[b] lw'akâ-Nyamuzinda kuhika aha luhêrero, abadâhwa ba
Nnâmahanga bamulakire, bamubwîre, mpu: «Orhubabalire, mâshi Yagìrwa, obabalire olubaga
lwâwe; orhabonese omwîmo gwâwe nshonyi, gulek'ishekerwa n'amashanja. Ka wâleka
amashanja gakâderha, mpu: «Ngahi aligi olya Nyamuzìnda wâbo?»

Okuhwa kw'obuhanya: Okucunguka.

18 Nyakasane âyagalwa n'ecihugo câge, âcibera lukogo, âbabalira n'olubaga lwâge.
19 Nyakasane âshuza, abwîre olubaga lwâge, erhî: «Lolà oku namâkurhumira engano, idivayi
n'amavurha mahyâhya. Wâyigurha, ohimbe. Ntakanacilonza abantu bakushekere erhî
bakurhindibuze. 20 Abashombanyi bâwe bakayisha enyanya[c], nnambagalule, mbajûce oku ntuli
n'oku manga. Ababashokolîre nâbahirika omu nyanja ebwa bushoshôkero bw'izûba. Emirhumba
yâbo yakaz'iyûdûkamwo akabayo kalumira omu cihugo côshi. Ntyo kwo bahungumuka balya
bôshi bàkujirire amabî.»

Obulêbi bw'ebiryo binji

21 Mwe bantu, murhacìyôbohaga, musîme munacîshinge, bulya Nyakasane akozire
eby'enkwira. 22 Ninyu, mwe nsimba z'erubala, murhaciyôbohaga, obuhasi bwamezire, emirhi
yayanyire amalehe, emizêti n'emizâbîbu bijagalîre malehe. 23 Ninyu, mwe bantu b'e Siyoni,

---

[z] **2.14** : Omunago gwashub'iyisha, abantu bahinge banayêze, lolà Lush 7,13-14; 16,10,15.17.....; Hag 2,15-19; ago mango, olubaga lwashubirira okukarherekêra, lolà 1,9.
[a] **2.16** : Mulâlike, erhi muhamagale: ko kuderha mushûke, mucêse, lolà 1,14.
[b] **2.17** : Lusò: kwo kuderha embuga, ebushoshokero bw'ecirhînyiro, lolà 1 BÂM 6,3; Eze 40,48-19; aha karhî k'omuhango n'oluhêrero lw'okuyôkera enterekêro, lolà 1 BÂM 8, 64; 2 Nga 8,12. Ahadâhwa nka basalira banayêrekere ebwa cirhînyiro.
[c] **2.20** : Enyanya: enzige zayisha enyanya kwo ziri nka mushombanyi Nnâmahanga arhumire ku-rhenga «Enyanya», elugulu, mpu ahane abantu oku mabî gâbo, lolà Yer 1,13-15+; Ez 26,7.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

shamambiri n'omwîshingo, musîme muli Nyakasane, bulya obushinganyanya[d] bwâge burhumire, ammuhîre enkuba, aniesize enkuba mpangûka omu mango gâyo, nk'oku byànalî burhanzi. [24] Enguli ziyunjwîre ngano, orhubindi rhwabulajika mavurha n'irivayi lihya-hya. [25] «Nammurhengize galya mango g'enzige n'amahanzi n'ebizindêre, zirya ngabo zâni nali mmurhumîre nti zimmuyônere emyâka yinyu. [26] Mwâlya, munayigurhe oku munalonzize, munaharâmye Nyamuzinda winyu okola ebirhangâzo binji. Olubaga lwâni lurhakacibona nshonyi. [27] Lyo mumanya ntyo oku nie ndi ekarhî k'Israheli, nie Nyakasane Nyamuzinda winyu, ci ntà wundi Nyamuzinda. Nanga, ntà mango olubaga lwâni lwâcibone nshonyi [e].

Joel 2

1 תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן וְהָרִיעוּ בְּהַר קָדְשִׁי יִרְגְּזוּ כֹּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי־בָא יוֹם־יְהוָה כִּי קָרוֹב: 2 יוֹם חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה יוֹם עָנָן
וַעֲרָפֶל כְּשַׁחַר פָּרֻשׂ עַל־הֶהָרִים עַם רַב וְעָצוּם כָּמֹהוּ לֹא נִהְיָה מִן־הָעוֹלָם וְאַחֲרָיו לֹא יוֹסִף עַד־שְׁנֵי דּוֹר
וָדוֹר: 3 לְפָנָיו אָכְלָה אֵשׁ וְאַחֲרָיו תְּלַהֶטֶ לֶהָבָה כְּגַן־עֵדֶן הָאָרֶץ לְפָנָיו וְאַחֲרָיו מִדְבַּר שְׁמָמָה וְגַם־פְּלֵיטָה לֹא־הָיְתָה
לוֹ: 4 כְּמַרְאֵה סוּסִים מַרְאֵהוּ וּכְפָרָשִׁים כֵּן יְרוּצוּן: 5 כְּקוֹל מַרְכָּבוֹת עַל־רָאשֵׁי הֶהָרִים יְרַקֵּדוּן כְּקוֹל לַהַב אֵשׁ אֹכְלָה
קֶשׁ כְּעַם עָצוּם עֶרוּךְ מִלְחָמָה: 6 מִפָּנָיו יָחִילוּ עַמִּים כָּל־פָּנִים קִבְּצוּ פָּארוּר: 7 כִּגִבּוֹרִים יְרֻצוּן כְּאַנְשֵׁי מִלְחָמָה יַעֲלוּ
חוֹמָה וְאִישׁ בִּדְרָכָיו יֵלֵכוּן וְלֹא יְעַבְטוּן אׇרְחוֹתָם: 8 וְאִישׁ אָחִיו לֹא יִדְחָקוּן גֶּבֶר בִּמְסִלָּתוֹ יֵלֵכוּן וּבְעַד הַשֶּׁלַח יִפֹּלוּ לֹא
יִבָּצֵעוּ: 9 בָּעִיר יָשֹׂקוּ בַּחוֹמָה יְרֻצוּן בַּבָּתִּים יַעֲלוּ בְּעַד הַחַלּוֹנִים יָבֹאוּ כַּגַּנָּב: 10 לְפָנָיו רָגְזָה אֶרֶץ רָעֲשׁוּ שָׁמָיִם שֶׁמֶשׁ
וְיָרֵחַ קָדָרוּ וְכוֹכָבִים אָסְפוּ נָגְהָם: 11 וַיהוָה נָתַן קוֹלוֹ לִפְנֵי חֵילוֹ כִּי רַב מְאֹד מַחֲנֵהוּ כִּי עָצוּם עֹשֵׂה דְבָרוֹ כִּי־גָדוֹל
יוֹם־יְהוָה וְנוֹרָא מְאֹד וּמִי יְכִילֶנּוּ: 12 וְגַם־עַתָּה נְאֻם־יְהוָה שֻׁבוּ עָדַי בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְצוֹם וּבְבֶכִי וּבְמִסְפֵּד: 13 וְקִרְעוּ
לְבַבְכֶם וְאַל־בִּגְדֵיכֶם וְשׁוּבוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כִּי־חַנּוּן וְרַחוּם הוּא אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וְנִחָם עַל־הָרָעָה: 14 מִי
יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנִחָם וְהִשְׁאִיר אַחֲרָיו בְּרָכָה מִנְחָה וָנֶסֶךְ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם: פ
15 תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן קַדְּשׁוּ־צוֹם קִרְאוּ עֲצָרָה: 16 אִסְפוּ־עָם קַדְּשׁוּ קָהָל קִבְצוּ זְקֵנִים אִסְפוּ עוֹלָלִים וְיֹנְקֵי שָׁדָיִם יֵצֵא
חָתָן מֵחִדְרוֹ וְכַלָּה מֵחֻפָּתָהּ: 17 בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ יִבְכּוּ הַכֹּהֲנִים מְשָׁרְתֵי יְהוָה וְיֹאמְרוּ חוּסָה יְהוָה עַל־עַמֶּךָ
וְאַל־תִּתֵּן נַחֲלָתְךָ לְחֶרְפָּה לִמְשָׁל־בָּם גּוֹיִם לָמָּה יֹאמְרוּ בָעַמִּים אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם: 18 וַיְקַנֵּא יְהוָה לְאַרְצוֹ וַיַּחְמֹל
עַל־עַמּוֹ: 19 וַיַּעַן יְהוָה וַיֹּאמֶר לְעַמּוֹ הִנְנִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת־הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וּשְׂבַעְתֶּם אֹתוֹ וְלֹא־אֶתֵּן אֶתְכֶם עוֹד
חֶרְפָּה בַּגּוֹיִם: 20 וְאֶת־הַצְּפוֹנִי אַרְחִיק מֵעֲלֵיכֶם וְהִדַּחְתִּיהוּ אֶל־אֶרֶץ צִיָּה וּשְׁמָמָה אֶת־פָּנָיו אֶל־הַיָּם הַקַּדְמֹנִי וְסֹפוֹ

[d] **2.23** : Bushinganyanya: kuli kuderha nkaba oku Nyamuzinda ye Mushinganyanya atwa n'obu-shinganyanya, arhalenganya; erhi kandî: Nyamuzinda ye hâna obushinganyanya, ye galula abantu omu bushinganyanya. Nn'obushinganyanya wayisha ye Kristu, mwigîrlza w'obushinganyanya; lolà Hoz 10,12 (Cihabraniya), na Yer 23,6; 33,15. - Burhanzi: mîra (omu Cigereki n'e Vulgata); «omu mwêzi murhanzi»(Cihabraniya).

[e] **2.27** BHS na WLC bajira mandiko maguma ci barhaganja emilongo n'okuyiberûla kuguma. Aha, BHS ayimangire omu milongo 27; WLC yêhe ahisire omu milongo 32. Omu cigabi cikulikire WLC agwêrhe milongo 21 n'obwo BHS agwêrhe irhanu yône; BHS agwêrhe ecigabi ca 3 n'eca kani, n'obwo WLC yêhe agushire eca 3 n'eca 4, caba cigabiciguma ca milongo 21

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֶל־הַיָּם הָאַחֲרוֹן וְעָלָה בְאִשּׁוֹ וְתַעַל צַחֲנָתוֹ כִּי הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת׃ 21אַל־תִּירְאִי אֲדָמָה גִּילִי וּשְׂמָחִי כִּי־הִגְדִּיל יְהוָה
לַעֲשׂוֹת׃ 22אַל־תִּירְאוּ בַּהֲמוֹת שָׂדַי כִּי דָשְׁאוּ נְאוֹת מִדְבָּר כִּי־עֵץ נָשָׂא פִרְיּוֹ תְּאֵנָה וָגֶפֶן נָתְנוּ חֵילָם׃ 23וּבְנֵי צִיּוֹן גִּילוּ
וְשִׂמְחוּ בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כִּי־נָתַן לָכֶם אֶת־הַמּוֹרֶה לִצְדָקָה וַיּוֹרֶד לָכֶם גֶּשֶׁם מוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בָּרִאשׁוֹן׃ 24וּמָלְאוּ הַגֳּרָנוֹת
בָּר וְהֵשִׁיקוּ הַיְקָבִים תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר׃ 25וְשִׁלַּמְתִּי לָכֶם אֶת־הַשָּׁנִים אֲשֶׁר אָכַל הָאַרְבֶּה הַיֶּלֶק וְהֶחָסִיל וְהַגָּזָם חֵילִי
הַגָּדוֹל אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּי בָּכֶם׃ 26וַאֲכַלְתֶּם אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא
וְלֹא־יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם׃ 27וִידַעְתֶּם כִּי בְקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אָנִי וַאֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְאֵין עוֹד וְלֹא־יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם׃ ס

3

II. Amango mahyâhya n'olusiku lwa Nyakasane

Nyakasane abulagira Mûka wâge oku bantu bôshi

[1] Enyuma ly'aho, nâdubulirakwo[f] ngasi muntu Omûka[g] gwâni. Bagala binyu na bâli binyu bakaz'ilêba, abashosi binyu bakaz'ilôrha ebyâbà, n'emisole yinyu ekaz'ibonekerwa. [2] Mw'ezo nsiku, ciru n'abajà n'abajà-kazi, nâbadubulirakwo Mûka gwâni. [3] Nâshub'ijira ebirhangâzo[h] emalunga n'en'igulu, mukò, muliro n'ecitù c'omugî.» [4] Izûba lyâshuba mwizizi, n'omwêzi guhinduke nka mukò, embere Olusiku lwa Nyakasane luyishe, Lusiku luhamu lwa kujugumya! [5] Ngasi yeshi wâshenge izîno lya Nyakasane, oyo ye wananafulumuke. Nk'oku Nyakasane aderhaga, oku ntondo ya Siyoni kwabà abafulumusire, n'aha Yeruzalemu habà aba Nyakasane ahamagalire[i] okulama.

Olubanja lwa Nnâmahanga oku mashanja

Cigabi ca 4 omu BHS ciciri ca 3 omu WLC

[1] Muli ezo nsiku, nâshubiza Yuda na Yeruzalemu[j] omu bwôrhere bwâge bwa burhanzi, kwo Nyakasane adesire. [2] Nâshûbûza amashanja g'ihanga, ngayandagalize omu lubanda lwa

[f] **3.1** bulya okubulaga kuli kushereza, aha rhukolesize ecinwa: KUDUBULIRA; larha wampugulaga ago mashi! erhi nnakola mudâhwa, eyi nfarasè rhuziga yarhuma nasalira nti Nnâmahanga arhubulagirekwo Mûka Mtagatîfu. Lero larha ambwîra erhi okubulaga kubà kukabulira erhi kushereza, Nnâmahanga arhakabulaga Mûka gwâge ci anamudubulira kuli/omu bamushenzire ye!
[g] **3.1** Mûka: Nyamuzinda afûhire abantu bôshi Omûka gwâge, buzira kabôlo, nka kulya Mûsa anaderhaga, lolà muli Mib 11,29. Ogwo Mûka guli gwa kulêba, kwa bîlorho erhi kwa buyagânwa, lolà Mib 12, 6; cinali cirhumire c'omurhima nkana muhyâhya, lolà Eze 11,19-20; 36, 26-27.
[h] **3.3** : Birhangâzo: cimanyîso ca kuderha oku Nyamuzinda ayishitwa olubanja luzinda, amango g'Olusiku lwâge, lolà 1,15; 2,1-2,10; Am 8,9.
[i] **3.5** : -ahamagalîre okulama: abafulumusire olufu bahâhwa okulamira aha Yeruzalemu, kwo kuderha bahâbwa akalamo kinja. -Mashanja: Nyamuzinda ashub'iyûbaka Israheli, ci amashanja galibuzize Israheli gahanwa, lolà Abu 15-21. Ebinwa bya Nyamuzinda n'eby'omulêbi bijîre byageranamwo, eri ngushè, nka 4,1-8, 12-13.17...
[j] **4.1** Yeruzalemu: Nnâmahanga ashuh'iyûbaka, adêkereze olubaga lwâge, kwo na kugalula abàhêsirwe myahwemyahwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yoza-fati[k]. Ho nagajikiza lubanja kw'ebi gajirire olubaga lwâni lw'Israheli: balushandâzire omu
mashanja g'ihanga banagabâna ecihugo câni. 3 Abantu bâni babagabânyire, babayesha cigole,
abanarha-bâna babahi-ndula mbaraga, n'abâna-nyere bakaz'ibaguza mamvu bananywa.
4 Kwâgo kwâgo, mwe bishagala bya Tiri na Sidoni, bici mwandonzakwo? Ninyu mwe bihugo
by'Abafilistini, ka mulonzize okucihôla kuli nie? Mumanyage, mukalonza mpu mwagereza
okucihôla kuli nie, bwo na buno nammushangula amarhwe[l]. 5 Mwarhôzire ensaranga zâni
n'amasholo gâni, obuhirhi bwâni bwinjinjà bwôshi mwazigulira emwinyu, mwajihira omu ngombe
z'abazimu binyu. 6 Abasole b'e Yuda n'ab'e Yeruzalemu mwabaguza bujà emw'abantu b'e
Yavâni[m] mpu mubayâse ecihugo câbo. 7 Lero nkolaga nâbahamagala eyo munda mwàbagulîze,
n'obwo buhanya bwôshi nâbudekereza oku irhwe linyu. 8 Bagala binyu na bâli binyu nâbaguliza
bene Yuda, nabo babagulize Abasabeyi[n] babà omu cihugo c'ekuli bwenêne. Ntyo kwo ndesire
niono Nyakasane.

Okuhamagalwa kw'amashanja

9 Abantu bôshi[omu]babwîre ntya: Mucìrheganye oku matabâro. Hamagali entwâli, bayishe
barhereme. 10 Mutule engôrho n'ebyuma binyu, emigushu yinyu mujiremwo amatumu[p], engonyi
ederhe, erhi: «Ndi ntwâli.» 11 Bangâduki, nâyisha, mwe bihugo rhubibikînwe, mutwe akacâma
hala. (Nnâmahanga, yandagaza entwâli[q] zâwe). 12 Mucîmoge, mwe lubaga, muyinamukire omu
lubanda lwa Yozafati, bulya mwo nâbwârhala, ntwîre amashanja gôshi olubanja. 13 Murhemage,
mwayêzize, muhûle, munakande, emikenzi, enkuluba, byayunjwîre. 14 Musiribulire mula lubanda
lw'olubanja, bulya Nnâmahanga aling'itwîra olubanja omu lubanda lw'emihigo[r].

Olusiku lwa Nyakasane

15 Izûba n'omwêzi byabîre budufu, enyenyêzi zazima. 16 Nyamuzinda alumbîre e Siyoni, izù
lyâge liyumvîkîne kurhenga e Yeruzalemu, empingu n'igulu byageramwo omusisi. Ci kwône

---

[k] **4.2** : -Yozafati: kwo kuderha «Nyamuzinda lubanja atwa», lolà 4,12. Eri izîno liri lya mugani gwa kumanyisa oku Nyamuzinda ayish'itwîra amashanja olubanja, lolà Yer 25,31; Iz 66,16; kwo «Kabanda k'emihigo», lolà omulongo gwa 14. -Israheli: Lubaga lwa Nyamuzinda lwôshi, ci arhali bwâmi bw'Israheli bw'Emênè bwône; lolà 2,23.27; 4,1. -Cihugo câni: kanwa ka kukengeza oku balulizagya Abayahudi omu bihugo b'ihanga, mwâka gwa 597 na 586, n'oku Yeruzalemi n'ecihugo côshi calìbuzibagwa na Bene Kaldeya n'ebindi bihugo bya hôfi n'e Buyahudi, lolà Eze 21,23-37; 25; Abu 11-14; Nah 3,10.

[l] **4.4** : Tiri na Sidoni: bishagala bikulu by'Abafenisi n'Abafilistini. Ebyo bihugo byombi birikwo olubanja, bulya byakâg'iyish'ihagula e Buyahudi, okuhêka Abayahudi bujà n'okubaguza, nk'omu mwâka gwa 597 na 586. -Marhwe: Nyamuzinda acîhôlera olubaga lwâge: «isù oku isù», lolà Lub 21,25+: «oku omwîra akujira...», lolà 4, 5-8; Abu 15; Lul 7,15-17.

[m] **4.6** : Yavâni: Cihugo c'Abagreki, bo Bagreki kiki.

[n] **4.8** : Basabeyi: lubaga lwa barhunzi omu Ifo lya Arabiya, lolà Yer 6, 20; Ayu 6, 19; 1BÂM 10,1..

[p] **4.10** : Matumu: amango g'omurhûla gw'ensiku n'amango, omu k'enâma, garhaciyisha, ci gayi-sha, lolà Iz 2,4; 11,6..., buna kukwânîne okulwa.

[q] **4.11** : Ntwâli: entwâli za Nnâmahanga bo bamalahika (erhi «abatagatîfu», lolà Zak 14,5).

[r] **4.14** : Mihigo: eco cinwa cirimwo kunji: cidesire enfuka barhwêramwo engano (mahemba), lolà Iz 28,27; 41,15; Am 1,3. Nka yali mirimo (lolà 4,13), kukwânîne okuderha: «kabanda k'enfuka,,; ci eco cinwa cidesire kandi: «kabanda k'Emihigo», hantu ha kutwa olubanja.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nnâmahanga aba lwâkiro lw'olubaga lwâge, mpenzi y'abâna b'Israheli. [17] Ho mwâmanyire oku nie Nyakasane Nyamuzinda winyu, obà e Siyoni, ntondo yâni ntagatîfu. Yeruzalemu habà hantu hatagatîfu[s], ebigolo bi-rhakacihalabarha.

Okushub'igaluka kw'obwâmi bw'Israheli

[18] Muli olwo lusiku entondo zahulula mamvu mahyâhya, n'amarha oku rhu-rhondo. Emmanda za Yuda zôshi zahululamwo amîshi. Omu nyumpa ya Nnâmahanga mwarhenga enshôko yanywêsa akabanda ka Akasiya[t]. [19] Mîsiri abà cihugo cihehêrere, na Edomu yacîbêra mpinga bwâmwa, bulya abo bantu barhindibuzize bene Yuda, bàbulaziremwomukò munji gw'abêru-kwêru. [20] Ci kwônene Yuda ayûbakamwo ensiku zôshi, na Yeruzalemu agandâze iburha oku lindi. [21] Nâcîhôlera omukò gwabo, ntakalembera[u] amabî, na Nyakasane agandika[v] aha Siyoni.

Joel 3

וְהָיָה אַחֲרֵי־כֵן אֶשְׁפֹּךְ אֶת־רוּחִי עַל־כָּל־בָּשָׂר וְנִבְּאוּ בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם זְקֵנֵיכֶם חֲלֹמוֹת יַחַלְמוּן בַּחוּרֵיכֶם חֶזְיֹנוֹת
יֵרְאוּ: וְגַם עַל־הָעֲבָדִים וְעַל־הַשְּׁפָחוֹת בַּיָּמִים הָהֵמָּה אֶשְׁפֹּךְ אֶת־רוּחִי: וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ דָּם וָאֵשׁ
וְתִימְרוֹת עָשָׁן: הַשֶּׁמֶשׁ יֵהָפֵךְ לְחֹשֶׁךְ וְהַיָּרֵחַ לְדָם לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: וְהָיָה כֹּל אֲשֶׁר־יִקְרָא בְּשֵׁם
יְהוָה יִמָּלֵט כִּי בְהַר־צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם תִּהְיֶה פְלֵיטָה כַּאֲשֶׁר אָמַר יְהוָה וּבַשְּׂרִידִים אֲשֶׁר יְהוָה קֹרֵא:

Joel 4

כִּי הִנֵּה בַּיָּמִים הָהֵמָּה וּבָעֵת הַהִיא אֲשֶׁר אָשׁוּב אֶת־שְׁבוּת יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם: וְקִבַּצְתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהוֹרַדְתִּים
אֶל־עֵמֶק יְהוֹשָׁפָט וְנִשְׁפַּטְתִּי עִמָּם שָׁם עַל־עַמִּי וְנַחֲלָתִי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פִּזְּרוּ בַגּוֹיִם וְאֶת־אַרְצִי חִלֵּקוּ: וְאֶל־עַמִּי יַדּוּ
גוֹרָל וַיִּתְּנוּ הַיֶּלֶד בַּזּוֹנָה וְהַיַּלְדָּה מָכְרוּ בַיַּיִן וַיִּשְׁתּוּ: וְגַם מָה־אַתֶּם לִי צֹר וְצִידוֹן וְכֹל גְּלִילוֹת פְּלֶשֶׁת הֲגֹמוּל אַתֶּם
מְשַׁלְּמִים עָלָי וְאִם־גֹּמְלִים אַתֶּם עָלַי קַל מְהֵרָה אָשִׁיב גְּמֻלְכֶם בְּרֹאשְׁכֶם: אֲשֶׁר־כַּסְפִּי וּזְהָבִי לְקַחְתֶּם וּמַחֲמַדַּי
הַטֹּבִים הֲבֵאתֶם לְהֵיכְלֵיכֶם: וּבְנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יְרוּשָׁלַם מְכַרְתֶּם לִבְנֵי הַיְוָנִים לְמַעַן הַרְחִיקָם מֵעַל גְּבוּלָם: הִנְנִי
מְעִירָם מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־מְכַרְתֶּם אֹתָם שָׁמָּה וַהֲשִׁבֹתִי גְמֻלְכֶם בְּרֹאשְׁכֶם: וּמָכַרְתִּי אֶת־בְּנֵיכֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיכֶם בְּיַד
בְּנֵי יְהוּדָה וּמְכָרוּם לִשְׁבָאִים אֶל־גּוֹי רָחוֹק כִּי יְהוָה דִּבֵּר: ס

---

[s] **4.17** : Hatagatîfu: hantu harhînywa, lolà Iz 51,23; 52,1; Yer 31,40; Nah 2,1; Abu 17; Zak 9,8; 14,21.
[t] **4.18** : Akasiya: hantu harhamanyikini, ci kuli kuderha oku amango minjà gayiruka, ecihugo cayinjiha.
[u] **4.21** : Ntakalembera: eri mpindulo y'ecigereki n'ecisiriyaki; ecihabraniya cidesire: «Ntacihôlere omukò gwâbo, ntânalekaga bwacihôla.» Okuyumva aho kulî kuzibu, nkaba ako kanwa kàli- kwânîne kakulikire omulongo gwa 19.
[v] **4.21** «kugandika», kurhôla obukulu halebe onahabêre kwa burhwâli; e Kaziba eba echishagala baderha NGANDO

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9קִרְאוּ־זֹאת בַּגּוֹיִם קַדְּשׁוּ מִלְחָמָה הָעִירוּ הַגִּבּוֹרִים יִגְּשׁוּ יַעֲלוּ כֹּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה: 10כַּתְּתוּ אִתֵיכֶם לַחֲרָבוֹת
וּמַזְמְרֹתֵיכֶם לְרֻמָחִים הַחַלָּשׁ יֹאמַר גִּבּוֹר אָנִי: 11עוּשׁוּ וָבֹאוּ כָּל־הַגּוֹיִם מִסָּבִיב וְנִקָּבְצוּ שָׁמָּה הַנְחֵת יְהוָה
גִּבּוֹרֶיךָ: 12יֵעֹורוּ וְיַעֲלוּ הַגּוֹיִם אֶל־עֵמֶק יְהוֹשָׁפָט כִּי שָׁם אֵשֵׁב לִשְׁפֹּט אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם מִסָּבִיב: 13שִׁלְחוּ מַגָּל כִּי בָשֵׁל
קָצִיר בֹּאוּ רְדוּ כִּי־מָלְאָה גַּת הֵשִׁיקוּ הַיְקָבִים כִּי רַבָּה רָעָתָם: 14הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים בְּעֵמֶק הֶחָרוּץ כִּי קָרוֹב יוֹם יְהוָה
בְּעֵמֶק הֶחָרוּץ: 15שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ קָדָרוּ וְכוֹכָבִים אָסְפוּ נָגְהָם: 16וַיהוָה מִצִּיּוֹן יִשְׁאָג וּמִירוּשָׁלַם יִתֵּן קוֹלוֹ וְרָעֲשׁוּ שָׁמַיִם
וָאָרֶץ וַיהוָה מַחֲסֶה לְעַמּוֹ וּמָעוֹז לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: 17וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן הַר־קָדְשִׁי וְהָיְתָה
יְרוּשָׁלַם קֹדֶשׁ וְזָרִים לֹא־יַעַבְרוּ־בָהּ עוֹד: ס
18וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִטְּפוּ הֶהָרִים עָסִיס וְהַגְּבָעוֹת תֵּלַכְנָה חָלָב וְכָל־אֲפִיקֵי יְהוּדָה יֵלְכוּ מָיִם וּמַעְיָן מִבֵּית יְהוָה יֵצֵא
וְהִשְׁקָה אֶת־נַחַל הַשִּׁטִּים: 19מִצְרַיִם לִשְׁמָמָה תִּהְיֶה וֶאֱדוֹם לְמִדְבַּר שְׁמָמָה תִּהְיֶה מֵחֲמַס בְּנֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר־שָׁפְכוּ
דָם־נָקִיא בְּאַרְצָם: 20וִיהוּדָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וִירוּשָׁלַם לְדֹר וָדֹור: 21וְנִקֵּיתִי דָּמָם לֹא־נִקֵּיתִי וַיהוָה שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

AMO - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Amo

AMOSI

AMOSI עמוס

AMOSI עמוס

Enshokolezi

Amosi àli mungere embere arhondêre omukolo gw'obulêbi. Abàga omu cishagala c'e Tekowa, hôfi n'olubibi lw'irungu ly'e Yuda (1,1), ci yêhe arhàli mwâna wa mulêbi. Nyakasane àcimwîshoga erhi ali oku irango, ayâbwîre, àmurhuma mpu ajiyigîriza omu bwâmi bw' Israheli, e mwênè. Ci kwônene hisangi hitya hyône arhondire omukolo, àlibirhwakwo mpu arhenge omu Israheli.

Amosi ayigîrizagya amango ga Yerobwâmi wa kabirhi. Ago mango obwâmi bwa Israheli bwalijire enyanya bwenêne. Ci kwône obwo bugule bwàli bw'en'igulu. Abakulu b'ecihugo bakagilama omu bugale. Obwo bugale bwarhengaga omu kulyâlyanya n'omu kulibuza abakenyi bwenêne. Oburherekêre bwâbo burhàli bw'okuli. Obwo bwôrhere bwâbo bwagayisa Nyamuzinda bwenêne. Akalihira olugendo lubî lw'obugamba bwa Israheli: okushubuka, okulyâlyanya, okulangâlira oburherekêre bw'obunywesi.

Nyamubâho, Mwâmi w'Igulu, ahana amashanja gôshi; ayishihana Israheli bwenêne kulya kubà Nyamuzinda acishogaga ye, kumurhegesire abè mushinganyanya bwenêne omu bwôrhere bwâge. «Olusiku lwa Nyamubâho» lwayishibà lusiku lwa mwizimya mudârhi ci arhali lwa bulangashane. Olwihôlo lwayishibà ludârhi. Amosi amanyîsa oku obulangâlire ho buciri, oku iburha lya Yakôbo n'oku basigîre omu mulala gwa Yozefu. Israheli ayishigaluka omu bwôrhere bwâge burhanzi n'okuhâbwa akalamo kinja kashushîne n'ak'omu ishwa ly'amasîma.

EBIRIMWO

1. Okutwîrwa olubanja kwa Israheli n'agandi mashanja: cigabi 1-2

2. Okurhondwa kwa Israheli: cigabi 3-6

3. Okubonekerwa karhânu: cigabi 7-8, 10

4. Israheli ayishishubizibwa omu bwôrhere bwâge burhanzi: cigabi 9, 11- 18

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

AMOSI

Izîno ly'ecitabu

[1] Ebinwa bya Amosi. muguma muli balungere b'e Tekowa, ebi àbwîne biyêrekîre Israheli oku ngoma ya Oziyasi[w] w'e Yuda, n'oku ngoma ya Yerobwâmi, mugala wa Yowasi[x], mwâmi w'Israheli, myâka ibirhi embere amango igulu lyageragamwo omusisi. [2] Anaciderha, erhi: «Nyamuzinda amakungulira e Siyoni, amayumvisa izm lyâge kurhenga e Yeruzalemu, obulambo bw'abangere bukola omu mishîbo, obusongerwe bwa Karmeli bwamâyûma».

I. Olubanja lw'amashanja gayegîre Israheli n'olwa Israheli yêne

Damasi

[3] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabî asharhu ga Damasi n'oku ani[y], nàhizire burhashubira nyuma! Kulya kubà bàtûntumire Galadi n'e-byûma bajà bakulula. [4] Nkola nâdûlika muliro enyumpa ya Hazaheli, n'enyumpa za Ben-Hadadi zisingônoke. [5] Nâherêrekeza oli oku ntehe aha Bikeat-Avena n'oyîmire aha Bet-Edeni, n'olubaga lwa Aramu luhêkwe omu bujà e Kiri, ntyo kwo Nyakasane adesire.

Gaza na Filistiya

[6] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabî asharhu ga Gaza n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma. Kuli kubà bàkundwire embaga zôshi, mpu bazihêke omu bujà e Edomu. [7] Nkola nadûlika muliro ebyôgo bya Gaza, bisingônoke n'enyumpa zâge. [8] Nâherêrekeza oli oku ntebe aha Ashidodi, n'oyîmire aha Askeloni, nâyêrekeza okuboko kwâni emunda Ekroni ali, na ngasi hicisigire hya Bafilistini hiherêrekere hyôshi», ntyo kwo Nyakasane adesire.

Tiri na Fenisiya

[9] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabî asharhu ga Tiri n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma! Kulya kubà bàhânyire embaga z'e Edomu omu bajà, buzira kukengêra ecihango ca bene wâbo. [10] Nkola nàlikira omuliro oku byôgo bya Tiri, gumuyôkere enyumpa.»

---

[w] **1.1** Ûziyahu oyo enfarasè n'ecigereki byahinwire Oziyasi
[x] **1.1** Yowash oyo enfarasè n'ecigereki byahinwire Yowasi
[y] **1.3** : Oku mabî asharhu n'oku ani: kwo kuderha mabî manji.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Edomu

[11] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabî asharhu ga Edomu n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma! Kulya kubà àhivulwîre mwene wâbo[z] n'engôrho, buzira, lukogo, abîka n'omujina gurhahwa, n'obumvu ensiku zôshi. [12] Nkola nâlìkira omuliro kuli Temani, gusingônole enyumpa za Bosra.»

Amoni

[13] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabî asharhu ga bene Amoni n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma. Kulya kubà bàbwâgwire enda z'abakazi bali mazîmi b'e Galadi, mpu lyo bagalihya ecihugo câbo.. [14] Nkola nâyâkiza omuliro oku byôgo bya Raba, gusingônole enyumpa zâge, ebè ndûlù y'ebîrha, omu lusiku lw'okulwa, omu malibuko, olusiku lw'ecihûsi. [15] Na mwâmi wâbo ahêkwe bujà, ye haguma n'abarhambo bâge bôshi», ntyo kwo Nyakasane adesire.

Amos 1

1 דִּבְרֵי עָמוֹס אֲשֶׁר־הָיָה בַּנֹּקְדִים מִתְּקוֹעַ אֲשֶׁר חָזָה עַל־יִשְׂרָאֵל בִּימֵי | עֻזִּיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה וּבִימֵי יָרָבְעָם בֶּן־יוֹאָשׁ
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שְׁנָתַיִם לִפְנֵי הָרַעַשׁ: 2 וַיֹּאמַר | יְהוָה מִצִּיּוֹן יִשְׁאָג וּמִירוּשָׁלַם יִתֵּן קוֹלוֹ וְאָבְלוּ נְאוֹת הָרֹעִים וְיָבֵשׁ רֹאשׁ
הַכַּרְמֶל: פ
3 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי דַמֶּשֶׂק וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־דּוּשָׁם בַּחֲרָצוֹת הַבַּרְזֶל
אֶת־הַגִּלְעָד: 4 וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּבֵית חֲזָאֵל וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת בֶּן־הֲדָד: 5 וְשָׁבַרְתִּי בְּרִיחַ דַּמֶּשֶׂק וְהִכְרַתִּי יוֹשֵׁב
מִבִּקְעַת־אָוֶן וְתֹמֵךְ שֵׁבֶט מִבֵּית עֵדֶן וְגָלוּ עַם־אֲרָם קִירָה אָמַר יְהוָה: פ
6 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי עַזָּה וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־הַגְלוֹתָם גָּלוּת שְׁלֵמָה לְהַסְגִּיר
לֶאֱדוֹם: 7 וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת עַזָּה וְאָכְלָה אַרְמְנוֹתֶיהָ: 8 וְהִכְרַתִּי יוֹשֵׁב מֵאַשְׁדּוֹד וְתֹמֵךְ שֵׁבֶט מֵאַשְׁקְלוֹן וַהֲשִׁבוֹתִי
יָדִי עַל־עֶקְרוֹן וְאָבְדוּ שְׁאֵרִית פְּלִשְׁתִּים אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה: פ
9 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי־צֹר וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־הַסְגִּירָם גָּלוּת שְׁלֵמָה לֶאֱדוֹם וְלֹא זָכְרוּ בְּרִית
אַחִים: 10 וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת צֹר וְאָכְלָה אַרְמְנוֹתֶיהָ: פ
11 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי אֱדוֹם וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־רָדְפּוֹ בַחֶרֶב אָחִיו וְשִׁחֵת רַחֲמָיו וַיִּטְרֹף לָעַד
אַפּוֹ וְעֶבְרָתוֹ שָׁמְרָה נֶצַח: 12 וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּתֵימָן וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת בָּצְרָה: פ

[z] **1.11** : Mwene wâbo: Israheli na Edomu baligwêrhe shakulûza muguma: Ezau ali mukulu wa Yakôbo, cûbaka c'Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי בְנֵי־עַמּוֹן וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־בְּקָעָם הָרָוֹת הַגִּלְעָד לְמַעַן הַרְחִיב
אֶת־גְּבוּלָם: 14וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת רַבָּה וְאָכְלָה אַרְמְנוֹתֶיהָ בִּתְרוּעָה בְּיוֹם מִלְחָמָה בְּסַעַר בְּיוֹם סוּפָה: 15וְהָלַךְ
מַלְכָּם בַּגּוֹלָה הוּא וְשָׂרָיו יַחְדָּו אָמַר יְהוָה: פ

2

Mowabu

[1] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabî asharhu ga Mowabu n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma. Kulya kubà bàyôcire, basirîza orhuvuha rhwa mwâmi w'e Edomu. [2] Nkola nalîkira omuliro kuli Mowabu, gusingônole enyumpa za Keriyoti, na Mowabu aherêrekere omu ntambala, omu ndûlù y'ebîrha, oku izù ly'omushekera. [3] Nâmuyirhira omwâmi, n'abarhambo bâge bôshi mbatwe amagosi», ntyo kwo Nyakasane adesire.

Yuda

[4] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabî àsharhu ga Yuda n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma. Kulya kubà bàkabulîre amarhegeko gâni barhanashimbaga ebinwa byâni,- kulya kubà bahabusire erhi bazimu bâbo barhuma, kulya bishe bâbo nabo bàjiraga. [5] Nkola nalîkira omuliro kuli Yuda, gusingônole enyumpa za Yeruzalemu.

Israheli

[6] Ntya kwo Nyakasane adesire: «oku mabî asharhu g'Tsraheli n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma. Kulya kubà bàguzize omushinganyanya nsaranga n'omukenyi kugulu kwa nkwêrho. [7] Kulya kubà banatûntume amarhwe g'abakenyi, n'okuhabula enjira z'abarho; kulya kubà omwânarhabana bo n'îshe banahame[a] munyere muguma, mpu basherêze Izîno lyâni. [8] Kulya kubà banagwîshire eburhambi bwa ngasi luhêrero oku myambalo barhôlaga cikinja, na bulya bananywe amanvu g'ababatwîrîre olubanja omu mwa Nyamuzinda wâbo. [9] N'obwo nàherêrekezagya Aba-Amoriti embere zâbo, omujûnja gwâbo gwàli nk'ogw'enshûngurhi n'emisî yâbo nka ya mwabîra-njovu. Nàherêrekeza amalehe gâge enyanya, n'emizi yâge idako. [10] N'obwo nie nàmurhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri, myâka makumi ani gôshi omw'irungu, erhi nie mmushokolîre, nti muyîmike omu cihugo c' Aba-Amoriti. [11] Nàcîshoga abalêbi omu bagala binyu, n'Abanya-ciragâne[b] omu misole yinyu. Ka nywesire wâni bene Israheli?» Kwo Nyakasane adesire. [12] «Mwagalinywesa Abanya-ciragàne amanvu, n'abalêbi mwàbahanza; mpu:

[a] **2.7** mashi gahire ago, mpu kuhama, kuli kuderha kuhusha n'oyo munyere:
[b] **2.11** : Abanya-ciragâne: bali bantu bacihanyire emwa Nnâmahanga; bakazigihâna eciragâne c'okurhanywa idivayi erhi ngasi kandi kantu kôshi kankalalusa. N'abo bantu barhamômagwa. (Rhulole muli Mib 6, 2-4; Bac 13, 4-7; Luk 1, 15). 4, 1: Bashani: muli omu Yordani. Ciri cihugo cigwêrhe olwabuko lunene (Lush 32, 14; Eze 39, 18; Lul 22, 13).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Murhalêbaga». [13] Niehe nkolaga nammubamba oku idaho, kula engâlè babumbire mìha ya mihuli ya ngano eyôrha aha eri. [14] Omubidu bwenêne abula oku âyâka, ciri-misî âbula oku acîgonyôla, n'entwâli ebule oku yàcìciza. [15] Omulwi w'emiherho arhàbone nsimikiro, omulibisi mukulu ntaho âyâkira, na nn'eciterusi arhâcire. [16] N'entwâli kulusha abandi yâyâka erhanayambirhi olwo lusiku», kwo Nyakasane adesire ntyo.

Amos 2

1 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי מוֹאָב וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־שָׂרְפּוֹ עַצְמוֹת מֶלֶךְ־אֱדוֹם
2 לַשִּׂיד: וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ בְּמוֹאָב וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת הַקְּרִיּוֹת וּמֵת בְּשָׁאוֹן מוֹאָב בִּתְרוּעָה בְּקוֹל שׁוֹפָר: 3 וְהִכְרַתִּי שׁוֹפֵט
מִקִּרְבָּהּ וְכָל־שָׂרֶיהָ אֶהֱרֹג עִמּוֹ אָמַר יְהוָה: פ
4 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יְהוּדָה וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־מָאֲסָם אֶת־תּוֹרַת יְהוָה וְחֻקָּיו לֹא שָׁמָרוּ
וַיַּתְעוּם כִּזְבֵיהֶם אֲשֶׁר־הָלְכוּ אֲבוֹתָם אַחֲרֵיהֶם: 5 וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בִּיהוּדָה וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת יְרוּשָׁלִָם: פ
6 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־מִכְרָם בַּכֶּסֶף צַדִּיק וְאֶבְיוֹן בַּעֲבוּר
נַעֲלָיִם: 7 הַשֹּׁאֲפִים עַל־עֲפַר־אֶרֶץ בְּרֹאשׁ דַּלִּים וְדֶרֶךְ עֲנָוִים יַטּוּ וְאִישׁ וְאָבִיו יֵלְכוּ אֶל־הַנַּעֲרָה לְמַעַן חַלֵּל אֶת־שֵׁם
קָדְשִׁי: 8 וְעַל־בְּגָדִים חֲבֻלִים יַטּוּ אֵצֶל כָּל־מִזְבֵּחַ וְיֵין עֲנוּשִׁים יִשְׁתּוּ בֵּית אֱלֹהֵיהֶם: 9 וְאָנֹכִי הִשְׁמַדְתִּי אֶת־הָאֱמֹרִי
מִפְּנֵיהֶם אֲשֶׁר כְּגֹבַהּ אֲרָזִים גָּבְהֹו וְחָסֹן הוּא כֶּאֱלוֹנִים וָאַשְׁמֵיד פִּרְיוֹ מִמַּעַל וְשָׁרָשָׁיו מִתָּחַת: 10 וְאָנֹכִי הֶעֱלֵיתִי
אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וָאוֹלֵךְ אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה לָרֶשֶׁת אֶת־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי: 11 וָאָקִים מִבְּנֵיכֶם לִנְבִיאִים
וּמִבַּחוּרֵיכֶם לִנְזִרִים הַאַף אֵין־זֹאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה: 12 וַתַּשְׁקוּ אֶת־הַנְּזִרִים יָיִן וְעַל־הַנְּבִיאִים צִוִּיתֶם לֵאמֹר לֹא
תִנָּבְאוּ: 13 הִנֵּה אָנֹכִי מֵעִיק תַּחְתֵּיכֶם כַּאֲשֶׁר תָּעִיק הָעֲגָלָה הֲמֹלֵאָה לָהּ עָמִיר: 14 וְאָבַד מָנוֹס מִקָּל וְחָזָק לֹא־יְאַמֵּץ
כֹּחוֹ וְגִבּוֹר לֹא־יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ: 15 וְתֹפֵשׂ הַקָּשֶׁת לֹא יַעֲמֹד וְקַל בְּרַגְלָיו לֹא יְמַלֵּט וְרֹכֵב הַסּוּס לֹא יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ: 16 וְאַמִּיץ
לִבּוֹ בַּגִּבּוֹרִים עָרֹום יָנוּס בַּיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה: פ

3

II. Nyakasane âhana Israheli

Okucîshogwa n'obuhane

[1] Yumvi aka kanwa Nyakasane ambwîzire, wâni bene Israheli, ninyu muli milala narhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri. [2] «Mwenene nàmanyire omu milala yôshi y'igulu, co cârhuma

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nâmmurhangula oku mabî ginyu gôshi mwàkozire[c].

Nyamuzinda amâderha, omulêbi arhankahulika

3 Ka bantu babirhi banacîgoshôle mpu babalama haguma barhanakulikiraga? 4 K'omwâna
w'entale analûmbire emwîna arhanahîrwe bici? K'entale enalûmbire emuzirhu erhanabwîne
omunyama? 5 K'akanyunyi kanagwe omu murhego buzira cambo cikakulwîremwo? K'akasirha
kanacìfundikire obusha karhanagwasize? 6 K'omushekera gunabûhirwe omu lugo n'olubaga
lubule kwayôboha? K'obuhanya bunaje omu cishagala arhanali Nyakasane obudwîrhe?
7 Okunali, Nyakasane Nyamuzinda arhajira ebi arhamanyîsagya aba-rhumisi balêbi bâge,
8 Entale ekalûmba, ndi orhayôboha? Nyakasane Nyamuzinda amâderha, ndi wankabula
bumanyîsa emyanzi yâge?

Samâriya âhemuka anaherêrekera

9 Muhamagaze omu nyumpa z'e Asuru, n'omu ndâro z'e Mîsiri, muderhe: Mujire endêko oku
ntondo. ya Samâriya, mulole isirhe liri mw'eci cishagala n'obulyâlya muli co! 10 Barhishi
bushinganyanya, Nyakasane okudesire, bulyâlya na bushambo bwône omu nyumpa zâbo. 11 Co
cirhumire Nyakasane Nyamuzinda aderha ntya: «Omushombanyi âgo-rha ecihugo; emisî
ogwêrhe bâyitwa n'ecihugo bacihagule.» 12 Ntya kwo Nyakasane adesire: «Nka kula omungere
arhêsa rhugulu rhubirhi omu kanwa k'entale erhi luhande lw'irhwiri, kwo bâjira abâna b'Israheli
bali omu Samâriya, balya babwarhîre eburhambi bw'encingo n'oku mushego gwâyo.»

Kuli Beteli n'enyumpa z'obulimbi

13 «Muyumve munarhonde enyumpa ya Yakôbo, kwo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe
adesire. 14 «Olusiku nahana Israheli oku mabî gâge, nâshangula empêro z'e Beteli, amahembe
g'oluhêrero gâhenguka, garhogere oku idaho». 15 Nâshâba enyumpa z'empondo n'ez'ecanda;
enyumpa z'amahembe g'e-njavu zahôngoka, na nyumpa nyinji ziherêrekere», kwo Nyakasane
adesire.

Amos 3

שִׁמְעוּ֙ אֶת־הַדָּבָ֣ר הַזֶּ֔ה אֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֛ר יְהוָ֖ה עֲלֵיכֶ֑ם בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל עַ֚ל כָּל־הַמִּשְׁפָּחָ֔ה אֲשֶׁ֥ר הֶעֱלֵ֖יתִי מֵאֶ֥רֶץ מִצְרָ֖יִם 1
לֵאמֹ֑ר: רַ֚ק אֶתְכֶ֣ם יָדַ֔עְתִּי מִכֹּ֖ל מִשְׁפְּח֣וֹת הָאֲדָמָ֑ה עַל־כֵּ֗ן אֶפְקֹ֤ד עֲלֵיכֶם֙ אֵ֚ת כָּל־עֲוֹנֹ֣תֵיכֶ֔ם: 2 הֲיֵלְכ֥וּ שְׁנַ֖יִם יַחְדָּ֑ו 3
בִּלְתִּ֥י אִם־נוֹעָ֖דוּ: הֲיִשְׁאַ֤ג אַרְיֵה֙ בַּיַּ֣עַר וְטֶ֔רֶף אֵ֥ין לֽוֹ הֲיִתֵּ֥ן כְּפִ֖יר קוֹלֽוֹ֙ מִמְּעֹנָת֔וֹ בִּלְתִּ֖י אִם־לָכָֽד: 4 הֲתִפֹּ֥ל צִפּ֛וֹר עַל־פַּ֖ח 5
בִּלְתִּ֥י אִם־נוֹעָ֖דוּ: הֲיִשְׁאַ֤ג אַרְיֵה֙ בַּיַּ֣עַר וְטֶ֔רֶף אֵ֥ין לֽוֹ הֲיִתֵּ֥ן כְּפִ֖יר קוֹלֽוֹ֙ מִמְּעֹנָת֔וֹ בִּלְתִּ֖י אִם־לָכָֽד: 5 הֲתִפֹּ֥ל צִפּ֛וֹר עַל־פַּ֖ח

[c] **3.2** : Omu kalamo k'abantu, Nyamuzinda akayisha alirhangula abantu, nk'arhali baciza (Lub 4. 31; Lul 64, 10; Luk 1, 68) erhi ali bahana (Hoz 1, 4; Yer 5, 9).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הָאָרֶץ וּמוֹקֵשׁ אֵין לָהּ הַיַּעֲלֶה־פַּח מִן־הָאֲדָמָה וְלָכֹד לֹא יִלְכֹּד: 6אִם־יִתָּקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעָם לֹא יֶחֱרָדוּ אִם־תִּהְיֶה
רָעָה בְּעִיר וַיהוָה לֹא עָשָׂה: 7כִּי לֹא יַעֲשֶׂה אֲדֹנָי יְהוִה דָּבָר כִּי אִם־גָּלָה סוֹדוֹ אֶל־עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים: 8אַרְיֵה שָׁאָג מִי
לֹא יִירָא אֲדֹנָי יְהוִה דִּבֶּר מִי לֹא יִנָּבֵא: 9הַשְׁמִיעוּ עַל־אַרְמְנוֹת בְּאַשְׁדּוֹד וְעַל־אַרְמְנוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְאִמְרוּ הֵאָסְפוּ
עַל־הָרֵי שֹׁמְרוֹן וּרְאוּ מְהוּמֹת רַבּוֹת בְּתוֹכָהּ וַעֲשׁוּקִים בְּקִרְבָּהּ: 10וְלֹא־יָדְעוּ עֲשׂוֹת־נְכֹחָה נְאֻם־יְהוָה הָאוֹצְרִים חָמָס
וָשֹׁד בְּאַרְמְנוֹתֵיהֶם: פ
11לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צַר וּסְבִיב הָאָרֶץ וְהוֹרֵד מִמֵּךְ עֻזֵּךְ וְנָבְזוּ אַרְמְנוֹתָיִךְ: 12כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה כַּאֲשֶׁר ׀ יַצִּיל הָרֹעֶה
מִפִּי הָאֲרִי שְׁתֵּי כְרָעַיִם אוֹ בְדַל־אֹזֶן כֵּן יִנָּצְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּשֹׁמְרוֹן בִּפְאַת מִטָּה וּבְדִמֶּשֶׂק עָרֶשׂ: 13שִׁמְעוּ
וְהָעִידוּ בְּבֵית יַעֲקֹב נְאֻם־אֲדֹנָי יְהוִה אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת: 14כִּי בְיוֹם פָּקְדִי פִּשְׁעֵי־יִשְׂרָאֵל עָלָיו וּפָקַדְתִּי עַל־מִזְבְּחוֹת
בֵּית־אֵל וְנִגְדְּעוּ קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְנָפְלוּ לָאָרֶץ: 15וְהִכֵּיתִי בֵּית־הַחֹרֶף עַל־בֵּית הַקָּיִץ וְאָבְדּוּ בָּתֵּי הַשֵּׁן וְסָפוּ בָּתִּים רַבִּים
נְאֻם־יְהוָה: ס

4

Oku bakazi b'e Samâriya

[1] Muyumve aka kanwa, mwe nkafu z'e Bashani[d], mwe muli oku ntondo ya Samâriya, mwe mudwîrhe mwalibuza abazamba, mudwîrhe mwatûntuma abakenyi, mwe mudwîrhe mwabwîra bâbalo, mpu: «Lerhaga rhunywe!» [2] Nyakasane Nyamuzinda acîgashira obutagatîfu bwâge, erhi: «Okuli, ensiku zâmuyishira, ezi bâmmukululamwo mweshi kuhika oku muzinda-zinda nka kula enfî zigwârhwa oku lulobo. [3] Mwagera omu mirhule, ngasi muguma buhenà embere zâge, mugend'ikabulirwa omu Harmoni»; kwo Nyakasane adesire.

Idini ly'oburhebanyi

[4] Mujàge e Beteli, mujire abyâha, mujè e Gilgali, mujire ebyâha okulushire. Murherekêre enterekêro zinyu z'esêzi, n'olusiku lwa kasharhu muhâne entûlo zinyu. [5] Mukolêse engezo mpu nterekêro y'obukuze, muyimbize oku muliyirhûla n'omurhima gwôshi, mubûhe emishekera, bulya kwomusîma, wâni bene Isreheli. Kwo Nyakasane adesire. [6] «N'obwo nàbwîne nka nammushuka amîno omu bishagala binyu byôshi, nàmmuyîma omugati oku mwinyu kwôshi; murhanagalukaga emunda ndi, kwo Nyakasane adesire. [7] Nàmmuyîmire enkuba erhi kucisigire myêzi isharhu musarûe, naniêsa enkuba oku lugo nàleka n'olundi, ishwa lirebe lyaniamwo enkuba, na lirebe lyàyûma lirya ntayiniêsagyamwo. [8] Bishagala bibirhi erhi bisharhu byajàga byahenânguka mpu bijihûna amîshi emw'ecindi cihugo, n'enyôrha erhatwîke; murhanagalukaga emunda ndi», kwo Nyakasane adesire. [9] «Nammuhizirekwo empûsi n'idûrhu nti bimmuyôce, nàyûmya n'amashwa

[d] **4.1** : Bashani: muli omu Yordani ya muno 2021. Ciri cihugo cigwêrhe olwabuko lunene (Lush 32, 14; Eze 39, 18; Lul 22, 13).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'enkoma zinyu, enzige zammulya emburho n'emirhi; murhanagaluka- ga emunda ndi», kwo Nyakasane adesire ntyo. [10] «Nàmmulìkirekwo mujàgambo, mujàgambo w'e Mîsiri, nanigûzize abâna binyu n'engôrho, n'ago mango ebiterusi binyu byanyagwa, nàzûsa akabayo k'ecihando cinyu nti kammuyîhike; murhanagalukaga emunda ndi», kwo Nyakasane adesire. [11] «Nammutulikanya kulya Nyamuzinda àtulikanyagya Sodomo na Gomora, mwàyôrha kula ecikalakala bayôkola eciko ciyôrha; murhanaga-lukaga emunda ndi!» kwo Nyakasane adesire. [12] Lolaga lero, wâni Israheli oku wâjira: Bulya nkola nâkujira ntyo, Isra-heli, lero, cirheganyagye okugaluka emunda Nyamuzinda wâwe ali.

Obukuze

[13] Bulya ye wajiraga entondo àlema n'empûsi, ye manyîsa omuntu emihigo yâge, ye jira omucêracêra n'omwizimya, ye gera enyanya ly'igulu, Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, lyo izîno lyâge.

Amos 4

1 שִׁמְעוּ֙ הַדָּבָ֣ר הַזֶּ֔ה פָּר֥וֹת הַבָּשָׁ֖ן אֲשֶׁ֣ר׀ בְּהַ֣ר שֹׁמְר֑וֹן הָעֹשְׁקוֹת֙ דַּלִּ֔ים הָרֹצְצ֖וֹת אֶבְיוֹנִ֑ים הָאֹמְרֹ֥ת לַאֲדֹנֵיהֶ֖ם הָבִ֥יאָה
וְנִשְׁתֶּֽה׃ 2 נִשְׁבַּ֤ע אֲדֹנָי֙ יְהוִ֔ה בְּקָדְשׁ֑וֹ כִּ֣י הִנֵּ֤ה יָמִים֙ בָּאִ֣ים עֲלֵיכֶ֔ם וְנִשָּׂ֖א אֶתְכֶ֥ם בְּצִנּ֑וֹת וְאַחֲרִיתְכֶ֖ן בְּסִירֽוֹת
דּוּגָֽה׃ 3 וּפִרְצִ֤ים תֵּצֶ֙אנָה֙ אִשָּׁ֣ה נֶגְדָּ֔הּ וְהִשְׁלַכְתֶּ֥נָה הַהַרְמוֹנָ֖ה נְאֻם־יְהוָֽה׃ 4 בֹּ֤אוּ בֵית־אֵל֙׀ וּפִשְׁעُ֔וּ הַגִּלְגָּ֖ל הַרְבּ֣וּ לִפְשֹׁ֑עַ
וְהָבִ֤יאוּ לַבֹּ֙קֶר֙ זִבְחֵיכֶ֔ם לִשְׁלֹשֶׁת֙ יָמִ֔ים מַעְשְׂרֹתֵיכֶֽם׃ 5 וְקַטֵּ֥ר מֵחָמֵ֖ץ תּוֹדָ֑ה וְקִרְא֣וּ נְדָב֔וֹת הַשְׁמִ֖יעוּ כִּ֣י כֵ֔ן אֲהַבְתֶּ֖ם בְּנֵ֣י
יִשְׂרָאֵ֑ל נְאֻם֙ אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה׃ 6 וְגַם־אֲנִ֞י נָתַ֤תִּי לָכֶם֙ נְקִיּ֣וֹן שִׁנַּ֔יִם בְּכָל־עָרֵיכֶ֖ם וְחֹ֣סֶר לֶ֑חֶם בְּכָל֙ מְקוֹמֹתֵיכֶ֔ם וְלֹא־שַׁבְתֶּ֥ם עָדַ֖י
נְאֻם־יְהוָֽה׃ 7 וְגַ֤ם אָנֹכִי֙׀ מָנַ֣עְתִּי מִכֶּ֔ם אֶת־הַגֶּ֖שֶׁם בְּעוֹד֙ שְׁלֹשָׁ֣ה חֳדָשִׁ֔ים לַקָּצִ֑יר וְהִמְטַרְתִּי֙ עַל־עִ֣יר אֶחָ֔ת וְעַל־עִ֥יר אַחַ֖ת
לֹ֣א אַמְטִ֑יר חֶלְקָ֞ה אַחַ֤ת תִּמָּטֵר֙ וְחֶלְקָ֣ה אֲשֶׁר־לֹ֣א־תַמְטִ֔יר עָלֶ֖יהָ תִּיבָֽשׁ׃ 8 וְנָע֣וּ שְׁתַּ֤יִם׀ שָׁלֹשׁ֙ עָרִ֣ים אֶל־עִ֔יר אַחַ֖ת
לִשְׁתּ֣וֹת מַ֑יִם וְלֹ֥א יִשְׂבָּ֖עוּ וְלֹא־שַׁבְתֶּ֥ם עָדַ֖י נְאֻם־יְהוָֽה׃ 9 הִכֵּ֤יתִי אֶתְכֶם֙ בַּשִּׁדָּפ֣וֹן וּבַיֵּרָקוֹן֒ הַרְבּ֣וֹת גַּנּוֹתֵיכֶ֗ם וְכַרְמֵיכֶם֙
וּתְאֵנֵיכֶ֣ם וְזֵיתֵיכֶ֔ם יֹאכַ֖ל הַגָּזָ֑ם וְלֹא־שַׁבְתֶּ֥ם עָדַ֖י נְאֻם־יְהוָֽה׃ ס
10 שִׁלַּ֤חְתִּי בָכֶם֙ דֶּ֣בֶר֔ בְּדֶ֖רֶךְ מִצְרַ֑יִם הָרַ֙גְתִּי֙ בַּחֶ֣רֶב֔ בַּחוּרֵיכֶ֖ם עִ֣ם שְׁבִ֣י סוּסֵיכֶ֑ם וָאַעֲלֶ֤ה בְּאַשׁ֙ מַחֲנֵיכֶ֔ם וּבְאַפְּכֶ֖ם
וְלֹא־שַׁבְתֶּ֥ם עָדַ֖י נְאֻם־יְהוָֽה׃ 11 הָפַכְתִּי֙ בָּכֶ֔ם כְּמַהְפֵּכַ֖ת אֱלֹהִ֑ים אֶת־סְדֹ֣ם וְאֶת־עֲמֹרָ֔ה וַתִּהְי֥וּ כְאוּד֙ מֻצָּ֣ל מִשְּׂרֵפָ֔ה
וְלֹא־שַׁבְתֶּ֥ם עָדַ֖י נְאֻם־יְהוָֽה׃ ס
12 לָכֵ֗ן כֹּ֤ה אֶֽעֱשֶׂה־לְּךָ֙ יִשְׂרָאֵ֔ל עֵ֚קֶב כִּי־זֹ֣את אֶֽעֱשֶׂה־לָּ֔ךְ הִכּ֖וֹן לִקְרַ֥את אֱלֹהֶ֖יךָ יִשְׂרָאֵֽל׃ 13 כִּ֣י הִנֵּ֤ה׀ יוֹצֵ֙ר הָרִ֣ים וּבֹרֵ֔א
רוּחַ֙ וּמַגִּ֣יד לְאָדָ֔ם מַה־שֵּׂחֹ֖ו עֹשֵׂ֣ה שַׁ֑חַר עֵיפָ֥ה וְדֹרֵ֖ךְ עַל־בָּמֳתֵ֥י אָ֛רֶץ יְהוָ֥ה אֱלֹהֵי־צְבָאוֹ֖ת שְׁמֽוֹ׃ ס

5

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olwimbo lw'okulakira Israheli

[1] Muyumve eci cinwa ndesire kuli mwe, ca kulaka, wâni nyumpa ya Israheli: [2] Ahirimire.
arhanacizûke, mwâli w'Israheli! Atulamire oku idaho lyâge lyo na nênè, ntâye wamuzûsa. [3] Bulya
ntya kwo Nyakasane Nyamuzinda abwîzire enyumpa y'Israheli: Olugo lwàkazagiheka bantu
cihumbi oku matabâro, likola igana lyône lwâyôrhana, n'olwakazâgiheka igana, likola lyabà ikumi
lyône.

Buzira bucîyûnjuze, ntà bucire.

[4] Ntya kwo Nyakasane abwizire enyuma y'Israheli: «Munnongereze, kandi mwàlama[e]. [5] Muleke
Beteli, murhajâga e Gilgali murhagerega e Bersaba, bulya Gilgali àhêkwa bujà na Beteli
ashandâla. [6] Mulonze Nyakasane kandi, mwâlama. Akaba nanga, âcîhunika nka muli-ro oku
nyumpa ya Yozefu, âyisingânola, na ntâye wâyizimiza e Beteli. [7] Buhanya bwinyu, mwe
mulenganya olubanja, mwe mukabulira obushinganyanya oku idaho.

Obukuze

[8] Ye wajiraga eby'emalunga na Oriyona, ye hindula omwizimya mucêra-cêra n'omûshi budufu
ziriri. Ye hamagala amîshi g'enyanja agasheshe oku idaho lyûmu. Izîno lyâge Ye Nyakasane.
[9] Ye shâba enyûbake bwinjà, ye kundula olugo luzibuzibu.

Ennongwe

[10] Mwe mushomba omucîranuzi mwinjà aha kagombe, mwe murhabona oku muntu oderha
buzira bulyâlya. [11] Akaba ntyo, bulya munatûntume omuzamba, munamuvurhise emburho y'aha
kwâge, ezi nyumpa nyinjinjà z'amabuye mwàyûbasire, murhacizibêramwo, olu lukoma
lunagirîre, mwàrhwezire, murhanywe oku mamvu gâlwo. [12] Bulya mmanyire oku amabî ginyu gàli
manji, n'ebyâha binyu biri binene. Mwe mulibuza omushinganyanya, mwe mujà mwanyaga,
mwe mukumîra omukenyi oku lumvi. [13] Co cirhumire omuntu mwîrhonzi acîhulikire mwa gano
mango, bulya gali mango ga buhanya.

Mubè n'omurhima nkana.

[14] Mulonze aminja, muleke amabî, lyo mulama, na ntyo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe
âbà haguma ninyu, kulya munaderha. [15] Mushombe amabî, musime aminja, mutwe emmanja
kwinjà ekagombe; kwakanaba Nyakasane, Nyamuzinda w'Emirhwe, acibabalira Kasigwa wa
Yozefu.

---

[e] **5.4** : Okulongereza Nyakasane: Kuli kumanya n'okujira obulonza bwa Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obuhane buli hôfi.

16 Co cirhumire Nyamuzinda adesire ntya, Nyakasane, Nyamuzinda w'Emirhwe, erhi: «Endûlù yâba ngasi hantu, bâderha omu ngasi njira, mpu: Yooh, Yooh!. Bâhamagala omuhinzi oku mishîbo, n'abalasi oku ndûlù. 17 Bâlaka omu nkoma zôshi, bulya nkola nagera ekarhî kâwe», kwo Nyakasane adesire ntyo.

Olusiku lwa Nyakasane

18 Buhanya bwâbo abadwîrhe bacîfinja olusiku lwa Nyamuzinda: Lwâbà luci kuli mwe olusiku lwa Nyamuzinda? Gwâbà mwizimya, ci arhali mwikalà. 19 Lebe aderha mpu ayâka entale, agwe oku ngoromora: aderha mpu aje omu mwâge, agwarhirize oku cirhebo, igù limulume! 20 K'olusiku lwa Nyakasane gurhabe mwizimya ci arhali mwikalà? Gwâbà mwizimya ziriri.

Obukuze bw'embuga buli bwa busha.

21 «Nshomba ensiku nkulu zinyu, ntazibonakwo, ntà musengero njira oku nsiku nkulu zinyu. 22 N'oli enterekêro zinyu munderhera ntazibonakwo, ntalonza entûlo zinyu, ciru ntakalola oku nterekêro zinyu z'ebimasha bishushagîre. 23 Ntenzâkwo olubî lw'enyimbo zâwe, ntalonza okuyumva ennanga zâwe! 24 Ci okutwa emmanja kwinjà kuhulule nka mîshi, n'obushinganyanya nka kîshi karhagana. 25 Enterekêro n'entûlo, ka mwazimpire omu irungu mw'erya myâka makumi ani yôshi, wâni nyumpa y'Israheli. 26 Muhêke Sakuto, mwâmi winyu, na Kevani, Nyamuzinda winyu, bo bazimu mwacijìrîre. 27 Bulya nkola nammululiza kurhaluka e Damasi, kwo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe adesire.

Amos 5

1שִׁמְעוּ֙ אֶת־הַדָּבָ֣ר הַזֶּ֔ה אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י נֹשֵׂ֣א עֲלֵיכֶ֑ם קִינָ֖ה בֵּ֥ית יִשְׂרָאֵֽל׃ 2נָפְלָ֤ה לֹא־תוֹסִ֙יף֙ קוּם֙ בְּתוּלַ֣ת יִשְׂרָאֵ֔ל נִטְּשָׁ֖ה
עַל־אַדְמָתָ֑הּ אֵ֥ין מְקִימָֽהּ׃ 3כִּֽי־כֹ֤ה אָמַר֙ אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה הָעִ֕יר הַיּוֹצֵ֥את אֶ֖לֶף תַּשְׁאִ֑יר מֵאָ֣ה וְהַיּוֹצֵ֥את מֵאָ֖ה תַּשְׁאִ֥יר עֲשָׂרָ֖ה
לְבֵ֥ית יִשְׂרָאֵֽל׃ ס
4כִּֽי־כֹ֥ה אָמַ֖ר יְהוָ֑ה לְבֵ֣ית יִשְׂרָאֵ֔ל דִּרְשׁ֖וּנִי וִחְיֽוּ׃ 5וְאַל־תִּדְרְשׁ֣וּ בֵית־אֵ֔ל וְהַגִּלְגָּ֖ל לֹ֣א תָבֹ֑אוּ וּבְאֵ֣ר שֶׁ֔בַע לֹ֥א תַעֲבֹ֖רוּ כִּֽי
הַגִּלְגָּ֥ל גָּלֹ֖ה יִגְלֶ֑ה וּבֵית־אֵ֖ל יִהְיֶ֥ה לְאָֽוֶן׃ 6דִּרְשׁ֥וּ אֶת־יְהוָ֖ה וִחְיֽוּ פֶּן־יִצְלַ֤ח כָּאֵשׁ֙ בֵּ֣ית יוֹסֵ֔ף וְאָכְלָ֖ה וְאֵין־מְכַבֶּ֥ה
לְבֵית־אֵֽל׃ 7הַהֹפְכִ֥ים לְלַעֲנָ֖ה מִשְׁפָּ֑ט וּצְדָקָ֖ה לָאָ֥רֶץ הִנִּיחוּ׃ 8עֹשֵׂ֥ה כִימָ֖ה וּכְסִ֑יל וְהֹפֵ֤ךְ לַבֹּ֙קֶר֙ צַלְמָ֔וֶת וְיוֹם֙ לַ֣יְלָ֔ה
הֶחְשִׁ֖יךְ הַקּוֹרֵ֣א לְמֵי־הַ֔יָּם וַיִּשְׁפְּכֵ֖ם עַל־פְּנֵ֣י הָאָ֑רֶץ יְהוָ֖ה שְׁמֽוֹ׃ ס
9הַמַּבְלִ֥יג שֹׁ֖ד עַל־עָ֑ז וְשֹׁ֖ד עַל־מִבְצָ֥ר יָבֽוֹא׃ 10שָׂנְא֤וּ בַשַּׁ֙עַר֙ מוֹכִ֔יחַ וְדֹבֵ֥ר תָּמִ֖ים יְתָעֵֽבוּ׃ 11לָכֵ֗ן יַ֚עַן בּוֹשַׁסְכֶּ֣ם עַל־דָּ֔ל
וּמַשְׂאַ֥ת־בַּר֙ תִּקְח֣וּ מִמֶּ֔נּוּ בָּתֵּ֥י גָזִ֖ית בְּנִיתֶ֣ם וְלֹא־תֵשְׁב֣וּ בָ֔ם כַּרְמֵי־חֶ֖מֶד נְטַעְתֶּ֑ם וְלֹ֥א תִשְׁתּ֖וּ אֶת־יֵינָֽם׃ 12כִּ֣י יָדַ֔עְתִּי

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

רַבִּים פִּשְׁעֵיכֶם וַעֲצֻמִים חַטֹּאתֵיכֶם צֹרְרֵי צַדִּיק לֹקְחֵי כֹּפֶר וְאֶבְיוֹנִים בַּשַּׁעַר הִטּוּ׃ 13לָכֵן הַמַּשְׂכִּיל בָּעֵת הַהִיא יִדֹּם
כִּי עֵת רָעָה הִיא׃ 14דִּרְשׁוּ־טוֹב וְאַל־רָע לְמַעַן תִּחְיְוּ וִיהִי־כֵן יְהוָה אֱלֹהֵי־צְבָאוֹת אִתְּכֶם כַּאֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם׃ 15שִׂנְאוּ־רָע
וְאֶהֱבוּ טוֹב וְהַצִּיגוּ בַשַּׁעַר מִשְׁפָּט אוּלַי יֶחֱנַן יְהוָה אֱלֹהֵי־צְבָאוֹת שְׁאֵרִית יוֹסֵף׃ ס
16לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת אֲדֹנָי בְּכָל־רְחֹבוֹת מִסְפֵּד וּבְכָל־חוּצוֹת יֹאמְרוּ הוֹ־הוֹ וְקָרְאוּ אִכָּר אֶל־אֵבֶל
וּמִסְפֵּד אֶל־יוֹדְעֵי נֶהִי׃ 17וּבְכָל־כְּרָמִים מִסְפֵּד כִּי־אֶעֱבֹר בְּקִרְבֶּךָ אָמַר יְהוָה׃ ס
18הוֹי הַמִּתְאַוִּים אֶת־יוֹם יְהוָה לָמָּה־זֶּה לָכֶם יוֹם יְהוָה הוּא־חֹשֶׁךְ וְלֹא־אוֹר׃ 19כַּאֲשֶׁר יָנוּס אִישׁ מִפְּנֵי הָאַרְיֵה וּפְגָעוֹ
הַדֹּב וּבָא הַבַּיִת וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־הַקִּיר וּנְשָׁכוֹ הַנָּחָשׁ׃ 20הֲלֹא־חֹשֶׁךְ יוֹם יְהוָה וְלֹא־אוֹר וְאָפֵל וְלֹא־נֹגַהּ לוֹ׃ 21שָׂנֵאתִי
מָאַסְתִּי חַגֵּיכֶם וְלֹא אָרִיחַ בְּעַצְרֹתֵיכֶם׃ 22כִּי אִם־תַּעֲלוּ־לִי עֹלוֹת וּמִנְחֹתֵיכֶם לֹא אֶרְצֶה וְשֶׁלֶם מְרִיאֵיכֶם לֹא
אַבִּיט׃ 23הָסֵר מֵעָלַי הֲמוֹן שִׁרֶיךָ וְזִמְרַת נְבָלֶיךָ לֹא אֶשְׁמָע׃ 24וְיִגַּל כַּמַּיִם מִשְׁפָּט וּצְדָקָה כְּנַחַל אֵיתָן׃ 25הַזְּבָחִים
וּמִנְחָה הֲגַשְׁתֶּם־לִי בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ 26וּנְשָׂאתֶם אֶת סִכּוּת מַלְכְּכֶם וְאֶת כִּיּוּן צַלְמֵיכֶם כּוֹכַב
אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לָכֶם׃ 27וְהִגְלֵיתִי אֶתְכֶם מֵהָלְאָה לְדַמֶּשֶׂק אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי־צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃ פ

6

Abahwinja b'ensiku

1 Buhanya bwâbo abadwîrhe balimbira muli Siyoni, n'abali omu murhûla oku ntondo ya
Samâriya, abo barhambo b'ishanja lirhanzi omu mashanja, enyumpa y'Israheli eri yâbo.
2 Mugere e Kalne, mubone; kurhenga yomujè e Hamati, cishagala cikulu. Kandi muyandagalire e
Gati omu Filistiya. Ka yo nyinjà kulusha aga mâmi? K'ecihugo câbo co cinene kulusha ecinyu?
3 Mucikebirwe oku olusiku lw'obuhanya nyuma lwashubira, mwabiduhya okuyîmika obulyâlya.
4 Muvâmire bwinjinjà, mudwîrhe mwalya abâna-buzi b'obusò, amanina mwayankaga omu maruli.
5 Mudwîrhe mwayimbira olulanga, mudwîrhe mwajirisa enzihwa aka Daudi. 6 Mudwîrhe
mwanywêsa amanvu omu bikombe, mwacîshiga amavurha minjà minjà, ci murhababîri
n'okushâbûka kwa Yozefu. 7 Co cirhumire, buno mwe mukola mwashokolera abalulizibwa,
omulimbo gw'abavâmire guhwe!

Obuhane bwadârhabala.

8 Nyakasane Nyamuzinda acîgashire yenene, kanwa ka Nyakasane Nyamuzinda w'Emìrhwe:
«Ntakwîrirwa obucîbone bwa Yakôbo, nshomba enyumpa zâge, nkola nâhana ecishagala
n'ebirimwo byôshi, 9 n'omu nyumpa nguma, mukasigala bantu ikumi, banafè. 10 Hasigala
basungunu bone b'okurhenza emirhumba omu nyumpa, na bakadôsa ociri embali omu nyumpa,
mpu: «Muciri banga?» Ashuze, erhi: «Nanga, muhulike! Izîno lya Nyamuzinda lirhankaderhwa.»
11 Bulya mubwîne oku Nyakasane amârhegeka, oku buhashe bwâge, enyumpa nnene

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yamâhongoka, n'ensungunu yamâforhama. [12] K'ebiterusi binalibirhe oku mabuye, ka banahinge enyanya n'empanzi obu mwalenganyize olubanja, n'obushiganyanya mwabujira bululu? [13] Mudwîrhe mwacishingira Lo-Debari, mwakaziderha, mpu: «K'arhali misî yîrhu yàrhuhâga Kamayimu?» [14] Akaba ntyo, wâni nyumpa y'Israheli, kwo Nyakasane adesire, nkolaga nâkulerhera ishanja lyâkulibuza, kurhenga aha lusò lwa Hamati kuhika oku mugezi gwa Araba»[f].

Amos 6

1הַוֹי הַשַּׁאֲנַנִּים בְּצִיּוֹן וְהַבֹּטְחִים בְּהַר שֹׁמְרוֹן נְקֻבֵי רֵאשִׁית הַגּוֹיִם וּבָאוּ לָהֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ 2עִבְרוּ כַלְנֵה וּרְאוּ וּלְכוּ
מִשָּׁם חֲמָת רַבָּה וּרְדוּ גַת־פְּלִשְׁתִּים הֲטוֹבִים מִן־הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה אִם־רַב גְּבוּלָם מִגְּבֻלְכֶם׃ 3הַמְנַדִּים לְיוֹם רָע
וַתַּגִּישׁוּן שֶׁבֶת חָמָס׃ 4הַשֹּׁכְבִים עַל־מִטּוֹת שֵׁן וּסְרֻחִים עַל־עַרְשׂוֹתָם וְאֹכְלִים כָּרִים מִצֹּאן וַעֲגָלִים מִתּוֹךְ
מַרְבֵּק׃ 5הַפֹּרְטִים עַל־פִּי הַנֵּבֶל כְּדָוִיד חָשְׁבוּ לָהֶם כְּלֵי־שִׁיר׃ 6הַשֹּׁתִים בְּמִזְרְקֵי יַיִן וְרֵאשִׁית שְׁמָנִים יִמְשָׁחוּ וְלֹא נֶחְלוּ
עַל־שֵׁבֶר יוֹסֵף׃ 7לָכֵן עַתָּה יִגְלוּ בְּרֹאשׁ גֹּלִים וְסָר מִרְזַח סְרוּחִים׃ פ
8נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנַפְשׁוֹ נְאֻם־יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מְתָאֵב אָנֹכִי אֶת־גְּאוֹן יַעֲקֹב וְאַרְמְנֹתָיו שָׂנֵאתִי וְהִסְגַּרְתִּי עִיר
וּמְלֹאָהּ׃ 9וְהָיָה אִם־יִוָּתְרוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים בְּבַיִת אֶחָד וָמֵתוּ׃ 10וּנְשָׂאוֹ דוֹדוֹ וּמְסָרְפוֹ לְהוֹצִיא עֲצָמִים מִן־הַבַּיִת וְאָמַר
לַאֲשֶׁר בְּיַרְכְּתֵי הַבַּיִת הַעוֹד עִמָּךְ וְאָמַר אֶפֶס וְאָמַר הָס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר בְּשֵׁם יְהוָה׃ 11כִּי־הִנֵּה יְהוָה מְצַוֶּה וְהִכָּה
הַבַּיִת הַגָּדוֹל רְסִיסִים וְהַבַּיִת הַקָּטֹן בְּקִעִים׃ 12הֲיָרֻצוּ בַסֶּלַע סוּסִים אִם־יַחֲרֹשׁ בַּבָּקָרִים כִּי־הַפַכְתֶּם לְרֹאשׁ מִשְׁפָּט
וּפְרִי צְדָקָה לְלַעֲנָה׃ 13הַשְּׂמֵחִים לְלֹא דָבָר הָאֹמְרִים הֲלוֹא בְחָזְקֵנוּ לָקַחְנוּ לָנוּ קַרְנָיִם׃ 14כִּי הִנְנִי מֵקִים עֲלֵיכֶם בֵּית
יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת גּוֹי וְלָחֲצוּ אֶתְכֶם מִלְּבוֹא חֲמָת עַד־נַחַל הָעֲרָבָה׃ ס

7

III. Okubonekerwa

Okubonekerwa kwa burhanzi: enzige

[1] Lolagi ebi Nyakasane Nyamuzinda ànyêresire: Càli cirundo ca nzige, gala mango emishabuka emera, nzige nkulu, gala mango bamâyusitwa ebya mwâmi. [2] Zàlikola zajirya ngasi byasi biri omu cihugo byôshi, lero nàderha, nti: «Mâshi, Nyakasane, babalira! Kurhi Yakôbo acilama? Anarhohire bwenêne!» [3] Nyakasane ashukira, àderha, erhi: «Okwo kurhacibe».

Okubonekerwa kwa kabirhi: ecanda cirî

[4] Lolagi ebi Nyakasane Nyamuzinda anyêresire: Nyakasane Nyamuzinda ahamagala omuliro

[f] **6.14** : Aha -lusò lwa Hamati kuhìka oku mugezi gwa Araba, kwo kuderha ecìhugo côshi kurhenga enyanya kuhika idako.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gw'okuhana, erhi gwamayôca orhubanda rhunene, erhi gukola gurhangire n'amalambo. [5] Lero nàderha, nti: «Mâshi, Nyakasane Nyamuzinda, shukira. Kurhi Yakôbo acilama? Anacirhohire bwenêne!» [6] Nyakasane Nyamuzinda àshukira, aderha, erhi: «Okwo nakwo kurhâcibe.»

Okubonekerwa kwa kasharhu: Olugero

[7] Lolagi ebi Nyakasane Nyamuzinda ànyêresire: Muntu wàli oyimanzire hôfi n'olukûta, erhi afumbasire olugero omu nfune. [8] Nyakasane àndôsa, erhi: «Bici obwîne, wâni Amosi?» Nânî nti: «Luge-ro.» Nyakasane ambwîra, erhi: «Nkola nâgera olubaga lwâni lw'Israheli, lero ntâcilubabalire. [9] Ahantu Izaki arherekèrera hâshâbûka, engombe z'Israheli zâshandâla, n'enyumpa ya Yerobwâmi nâyigezamwo engôrho.»

Akadali k' Amaziyasi: Amosi àlibirhwakwo e Beteli

[10] Lero Amaziyasi[g], mudâhwa w'e Beteli, àrhuma mpu babwîre Yerobwâmi, mwâmi w'Israheli, erhi: «Amosi adwîrhe akulega omu nyumpa y'Israheli; ecihugo cirhankacilembera ebinwa byâge. [11] Yumva ciru ebi aja aderha: Yerobwâmi ngôrho yamuyîrha, n'Israheli alulizibwe kulî n'ecihugo câge». [12] Amaziyasi àhindamuka, àbwîra Amosi, erhi: «Rhenga eno munda, wâni mulêbi; yâkira omu cihugo ca Yuda, genda olireyo omugati gwâwe, onalêbereyo. [13] Ci oleke obulêbi bwâwe aha Beteli; bulya eri ngombe ya mwâmi, mahêro g'obwâmi.» [14] Amosi àshuza Amaziyasi, erhi: «Ntàli mulêbi, ntanàli mwâna wa mulêbi, nàli mungere na muhinzi wa mihumbabumba[h]. [15] Nyamuzinda yêne wàmpamagalaga erhi nyâbwîre obusò, na Nyamuzinda wambwîraga, erhi: «Genda olêbere olubaga lwâni lw'Israheli». [16] Yumvagya nâwe akanwa ka Nyamuzinda, bulya odesire, erhi: «Orha-lêbaga eby'Israheli, orhalêbaga eby'enyumpa ya Izaki.» [17] «Akaba ntyo, yumvagya oku Nyamuzinda adesire: «Mukâwe yâbà mbaraga omu lugo, bagala bâwe na bâli bâwe bahwêra oku ngôrho, amashwa gâwe bàgashokôla, nâwe wêne wajifira omu cihugo c'amabî, n'Israheli alulizibwe omu bujà kuli n'ecihugo cage.»

Amos 7

1כֹּ֚ה הֶרְאַ֣נִי אֲדֹנָ֔י יְהוִ֖ה וְהִנֵּ֣ה יוֹצֵ֔ר גֹּבַ֖י בִּתְחִלַּ֣ת עֲלֹ֑ות הַלֶּ֖קֶשׁ וְהִנֵּ֥ה־לֶ֛קֶשׁ אַחַ֥ר גִּזֵּ֖י הַמֶּֽלֶךְ׃ 2וְהָיָ֗ה אִם־כִּלָּה֙ לֶֽאֱכֹ֣ל
אֶת־עֵ֣שֶׂב הָאָ֔רֶץ וְאָמַ֖רְתִּי אֲדֹנָ֣י יְהוִ֑ה סְלַח־נָ֗א מִ֚י יָקוּם֙ יַעֲקֹ֔ב כִּ֥י קָטֹ֖ן הֽוּא׃ 3נִחַ֥ם יְהוָ֖ה עַל־זֹ֑את לֹ֥א תִהְיֶ֖ה אָמַ֥ר
יְהוָֽה׃ 4כֹּ֚ה הֶרְאַ֣נִי אֲדֹנָ֔י יְהוִ֖ה וְהִנֵּ֣ה קֹרֵ֔א לָרִ֖ב בָּאֵ֑שׁ אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה וַתֹּ֣אכַל֙ אֶת־תְּה֔וֹם רַבָּ֖ה וְאָכְלָ֥ה אֶת־הַחֵֽלֶק׃ 5וָאֹמַ֕ר
אֲדֹנָ֥י יְהוִ֖ה חֲדַל־נָ֑א מִ֚י יָקוּם֙ יַעֲקֹ֔ב כִּ֥י קָטֹ֖ן הֽוּא׃ 6נִחַ֥ם יְהוָ֖ה עַל־זֹ֑את גַּם־הִ֛יא לֹ֥א תִהְיֶ֖ה אָמַ֥ר אֲדֹנָ֖י יְהוִֽה׃ ס

[g] **7.10** Amaziyahu oyo ecigereki n'enfarasè byahindwîre Amazias bulya ezo ndimi zijira embaka z'okuhubula H
[h] **7.14** : Lolà 1 BÂM 20, 35; 22, 6; 2 BÂM 2, 3-7.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7כֹּה הֶרְאַנִי וְהִנֵּה אֲדֹנָי נִצָּב עַל־חוֹמַת אֲנָךְ וּבְיָדוֹ אֲנָךְ: 8וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מָה־אַתָּה רֹאֶה עָמוֹס וָאֹמַר אֲנָךְ וַיֹּאמֶר
אֲדֹנָי הִנְנִי שָׂם אֲנָךְ בְּקֶרֶב עַמִּי יִשְׂרָאֵל לֹא־אוֹסִיף עוֹד עֲבוֹר לוֹ: 9וְנָשַׁמּוּ בָּמוֹת יִשְׂחָק וּמִקְדְּשֵׁי יִשְׂרָאֵל יֶחֱרָבוּ
וְקַמְתִּי עַל־בֵּית יָרָבְעָם בְּחָרֶב: פ
10וַיִּשְׁלַח אֲמַצְיָהוּ כֹהֵן בֵּית־אֵל אֶל־יָרָבְעָם מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר קָשַׁר עָלֶיךָ עָמוֹס בְּקֶרֶב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא־תוּכַל
הָאָרֶץ לְהָכִיל אֶת־כָּל־דְּבָרָיו: 11כִּי־כֹה אָמַר עָמוֹס בַּחֶרֶב יָמוּת יָרָבְעָם וְיִשְׂרָאֵל גָּלֹה יִגְלֶה מֵעַל אַדְמָתוֹ: ס
12וַיֹּאמֶר אֲמַצְיָהוּ אֶל־עָמוֹס חֹזֶה לֵךְ בְּרַח־לְךָ אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה וֶאֱכָל־שָׁם לֶחֶם וְשָׁם תִּנָּבֵא: 13וּבֵית־אֵל לֹא־תוֹסִיף
עוֹד לְהִנָּבֵא כִּי מִקְדַּשׁ־מֶלֶךְ הוּא וּבֵית מַמְלָכָה הִוא: ס
14וַיַּעַן עָמוֹס וַיֹּאמֶר אֶל־אֲמַצְיָה לֹא־נָבִיא אָנֹכִי וְלֹא בֶן־נָבִיא אָנֹכִי כִּי־בוֹקֵר אָנֹכִי וּבוֹלֵס שִׁקְמִים: 15וַיִּקָּחֵנִי יְהוָה
מֵאַחֲרֵי הַצֹּאן וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה לֵךְ הִנָּבֵא אֶל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל: 16וְעַתָּה שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה אַתָּה אֹמֵר לָא תִנָּבֵא
עַל־יִשְׂרָאֵל וְלֹא תַטִּיף עַל־בֵּית יִשְׂחָק: 17לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אִשְׁתְּךָ בָּעִיר תִּזְנֶה וּבָנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ וְאַדְמָתְךָ
בַּחֶבֶל תֵּחָלֵק וְאַתָּה עַל־אֲדָמָה טְמֵאָה תָּמוּת וְיִשְׂרָאֵל גָּלֹה יִגְלֶה מֵעַל אַדְמָתוֹ: ס

8

Okubonekerwa kwa kani: Ecirhiri c'amalehe gayêzire

[1] Lolagi ebi Nyakasane Nyamuzinda anyêresire: Càli cirhiri ca malehe gayêzire. [2] Ambwîra, erhi: «Bici obwîne, wâni Amosi?» Nâni, nti: «Cirhiri ca malehe gayêzire.» Nyakasane ambwîra, erhi: «Olubaga lw'Israheli lukola luyêzire lw'okuhwa; ntakacilubabalira bundi». [3] Abimbiza b'ebugale bâlaka olwo lusiku. - kwo Nyakasane adesire, - emirhumba yâbà minji bayikwêba hôshi hôshi. Muhulike!

Oku bishambo n'abanyazi

[4] Muyumve, mwe mudwîrhe mwatûntuma omukenyi, munadwîrhe mwalonza okuhiva abarho omu cihugo. [5] Mwe mudwîrhe mwaderha, mpu: «Lero mangaci omwêzi gubalusire gwazika, lyo rhuguza engano yîrhu, n'oku lwa-Sabato, rhuyukîrize engano yîrhu? Rhwanyihya olugero, rhuyûshûle engulo, omunzâni rhwagujira kundi kundi, rhubarhebe. [6] Omukenyi rhwamugula nsaranga, n'ow'obuligo kugulu kwa nkwêrho; rhwaguza ciru n'omulôlo gw'engano.» [7] Nyakasane acîgashire kw'obwo bucîbone bwa Yakôbo, erhi: «Nanga, ntakayibagira ciru n'ehitya ebyo bijiro binyu.» [8] K'arhali okwo kwo kwarhumire igulu lyageramwo omusisi, n'abantu bâlyo bali omu mishîho, lyâbira lyôshi nka lwîshi lwa Nili, n'okuhongôkwa nk'olwìshi lw'e Mîsiri?

Obuhane buciri bufulike: Omwizimya n'emishîbo

[9] Mw'olwo lusiku, kwo Nyakasane Nyamuzinda adesire, nâzisa izûba aha kasirahinga, nâbwika

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

igulu mwizimya mûshi. [10] Ensiku nkulu zinyu nazihindula mishîbo, enyimbo zinyu zôshi ndûlù; ebibunu binyu byôshi nâbiyambika busunzu, n'amarhwe ginyu gôshi ngahirekwo olubala. Nâjira eyo mishîbo ebè nka ya mwâna wa cusha kuhika ebuzinda lwâbà lusiku lwa burhe.

Ishali n'enyôrha y'oluderho lwa Nyamuzinda

[11] Loli oku ensiku zâyisha, kwo Nyakasane Nyamuzinda adesire, nârhuma ishali omu cihugo, lirhali ishali lya biryo, erhi nyôrha ya mîshi, ci ishali lya kuyumva oluderho lwa Nyamuzinda. [12] Kurhenga oku nyanja kuhika oku yindi, bâgenda bahenanguka, bâgenda bahabuka kurhenga oku nyanja kujà idako mpu balilonza oluderho lwa Nyamuzinda barhanalushimâne!

Emyanzi mihyâhya y'obuhane

[13] Mw'olwo lusiku, abanyere binjinja b'ensûli n'abalamba bâfà n'enyôrha. [14] Balya balahira Ashima[i] w'e Samâriya, balya baderha, mpu: «Mbotumirha Nyamuzinda wâwe, wâni Dani!» na mpu: «Mbotumirha Musîmwa wâwe, wâni Bersaba!» Abo bakumba burhazûka.

Amos 8

1כֹּ֚ה הֶרְאַ֣נִי אֲדֹנָ֔י יְהוִ֖ה וְהִנֵּ֣ה כְלוּב־קָ֑יִץ׃ 2וַיֹּ֖אמֶר מָה־אַתָּ֥ה רֹאֶ֖ה עָמ֑וֹס וָאֹמַ֕ר כְּלוּב־קָ֖יִץ וַיֹּ֣אמֶר יְהוָ֔ה אֵלַ֕י בָּ֥א הַקֵּ֖ץ
אֶל־עַמִּ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל לֹא־אוֹסִ֥יף עוֹד֙ עֲבָ֣וֹר לֽוֹ׃ 3וְהֵילִ֙ילוּ֙ שִׁירוֹת֙ הֵיכָ֣ל בַּיּ֔וֹם הַה֖וּא נְאֻ֣ם אֲדֹנָ֣י יְהוִ֑ה רַ֥ב הַפֶּ֖גֶר בְּכָל־מָקוֹם
הִשְׁלִ֥יךְ הֶ֛ס׃ פ
4שִׁמְעוּ־זֹ֣את הַשֹּׁאֲפִ֔ים אֶבְי֖וֹן וְלַשְׁבִּ֣ית עֲנִיֵּ֥י־אָֽרֶץ׃ 5לֵאמֹ֗ר מָתַ֤י יַעֲבָר֙ הַחֹ֔דֶשׁ וְנַשְׁבִּ֖ירָה שֶּׁ֑בֶר וְהַשַּׁבָּ֣ת וְנִפְתְּחָ֔ה־בֶּ֖ר
לְהַקְטִ֣ין אֵיפָ֔ה וּלְהַגְדִּ֖יל שֶׁ֑קֶל וּלְעַוֵּ֥ת מֹאזְנֵי־מִרְמָ֖ה׃ 6לִקְנ֤וֹת בַּכֶּ֙סֶף֙ דַּלִּ֔ים וְאֶבְי֖וֹן בַּעֲב֣וּר נַעֲלָ֑יִם וּמַפַּ֥ל בֶּ֖ר
נַשְׁבִּֽיר׃ 7נִשְׁבַּ֤ע יְהוָה֙ בִּגְא֣וֹן יַעֲקֹ֔ב אִם־אֶשְׁכַּ֖ח לָנֶ֑צַח כָּל־מַעֲשֵׂיהֶֽם׃ 8הַעַל־זֹ֥את לֹא־תִרְגַּ֖ז הָאָ֑רֶץ וְאָבַ֣ל כָּל־יוֹשֵׁ֔ב בָּ֖הּ
וְעָלְתָ֥ה כָאֹ֛ר כֻּלָּ֖הּ וְנִגְרְשָׁ֣ה וְנִשְׁקְעָ֑ה כִּיאֹ֖ר מִצְרָֽיִם׃ ס
9וְהָיָ֣ה | בַּיּ֣וֹם הַה֔וּא נְאֻ֖ם אֲדֹנָ֣י יְהוִ֑ה וְהֵבֵ֤אתִי הַשֶּׁ֙מֶשׁ֙ בַּצָּהֳרַ֔יִם וְהַחֲשַׁכְתִּ֥י לָאָ֖רֶץ בְּי֥וֹם אֽוֹר׃ 10וְהָפַכְתִּ֤י חַגֵּיכֶם֙ לְאֵבֶ֔ל
וְכָל־שִׁירֵיכֶ֖ם לְקִינָ֑ה וְהַעֲלֵיתִ֤י עַל־כָּל־מָתְנַ֙יִם֙ שָׂ֔ק וְעַל־כָּל־רֹ֖אשׁ קָרְחָ֑ה וְשַׂמְתִּ֣יהָ כְּאֵבֶ֣ל יָחִ֔יד וְאַחֲרִיתָ֖הּ כְּי֥וֹם
מָֽר׃ 11הִנֵּ֤ה | יָמִים֙ בָּאִ֔ים נְאֻ֖ם אֲדֹנָ֣י יְהוִ֑ה וְהִשְׁלַחְתִּ֤י רָעָב֙ בָּאָ֔רֶץ לֹא־רָעָ֖ב לַלֶּ֣חֶם וְלֹא־צָמָ֑א לַמַּ֖יִם כִּ֥י אִם־לִשְׁמֹ֖עַ אֶת־
דִּבְרֵ֥י יְהוָֽה׃ 12וְנָע֤וּ מַ֙יִם֙ עַד־יָ֔ם וּמִצָּפ֖וֹן וְעַד־מִזְרָ֑ח יְשׁוֹטְט֗וּ לְבַקֵּ֛שׁ אֶת־דְּבַר־יְהוָ֖ה וְלֹ֥א יִמְצָאֽוּ׃ 13בַּיּ֣וֹם הַה֔וּא
תִּתְעַלַּ֥פְנָה הַבְּתוּלֹ֖ת הַיָּפ֑וֹת וְהַבַּחוּרִ֔ים בַּצָּמָ֖א׃ 14הַנִּשְׁבָּעִ֞ים בְּאַשְׁמַ֣ת שֹׁמְר֗וֹן וְאָמְרוּ֙ חַ֣י אֱלֹהֶ֔יךָ דָּ֖ן וְחַ֣י דֶּ֔רֶךְ
בְּאֵֽר־שָׁ֖בַע וְנָפְל֥וּ וְלֹא־יָקֻ֖מוּ עֽוֹד׃ ס

[i] **8.14** E Samâriya yali obugashânize bwa *nyamuzinda mukazi*, https:wp.unil.ch/allezsavoir/zut-on-a-encore-oublie-madame-dieu/ (20.01.2021); hali amango ye bakagiderha Ashera, *muzimu-kazi* omu Israheli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9

Okubonekerwa kwa karhânu: Okushâbwa kw'amahero

[1] Nanacibona Nyakasane ayîmanzire hôfi n'oluhêrero, àderha, erhi: Shûrha omunâra, oburhungiri burhoge; nkola nâbabeza amarhwe bôshi, n'abankasigala, mbanige n'engôrho; ntâye ciru n'omuguma muli bo waderha mpu ayâka, ntâye ciru n'omuguma muli bo wâfuma, [2] Bakaderha mpu bacîbisha ekuzimu, okuboko kwâni kwabajàlabulayo; bakashonera oku nkuba, nabahonyakwo; [3] bakacîfulika oku busongêrwe bwa Karmeli, nâgendibarhenzakwo, mba-gwârhe, bakacîfulika omu ndalâlà y'enyanja, nnantegeke ihirahira[j] lyamwo libalumiremwo: [4] Bakacihêka bujà emw'abashombanyi bâbo, nnantegeke babanigûze, amasù gâni garhabarhengekwo, kwa kubayîrha ci arhali kwa kubaciza.

Obukuze

[5] Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, amabà nk'ahuma oku igulu lyama-juguma, abaliyûbakakwo bôshi bamajà omu mishîbo: lyamâbira lyôshi ak'olwîshi lwa Nili, lyamânashubifombera nka Nili w'e Mîsiri. [6] Nyakasane àyûbakîre obwâmi bwâge emalunga n'akakubiro kâge akadèêkereza omu igulu; anahamagala amîshi g'enyanja agashêsha omu igulu; izîno lyâge ye Nyakasane.

Enkola-maligo zôshi zaherêrekera

[7] «Wâni bene Israheli, -kwo Nyakasane adesire, -ka mwe mulushirage Abanya-Etiyopiya?[k] K'arhali nie narhenzagya Israheli omu cihugo c'e Mîsiri, nka kulya nàrhenzagya Abafilistini e Kaftori n'Abakaldeyi e Kiri? [8] Loli oku amasù gâni gayêrekîre obwâmi bw'ebyâha, nti mbahyajire hano igulu. Ci kwônene ntahyajire lwôshi enyumpa ya Yakôbo», kwo Nyakasane adesire. [9] «Bulya nkola nârhegeka, ndundaganye n'enyumpa y'Israheli ekarhî k'amashanja gôshi nka kula banashebulira oku kayungulo n'ehibuye hitya hirharhogere oku idaho. [10] Abanya-byâha b'olubaga lwâni bôshi bâhwera oku ngôrho, balya bakaziderha, mpu: «Obuhanya burhayishe, burharhuhikekwo».

I. Emirali y'okuyûbaka buhyâhya

[11] Mw'olwo lusiku, nazimbôla enyumpa y'omushambûkiza ya Daudi, nâfukâza emirhule, nârhenza ebigûkà. [12] Lyo bahashiyîma omu bya Edomu bisigîre n'omu mashanja gôshi

[j] **9.3** « ihirahira» eba njoka nkali

[k] **9.7** Ka we lushirage Etiyopia?: Israheli arhacîkungaga okubà lubaga lwîshogwa lwa Nnâmahanga. Ciru Israheli arhalishi- ngânîne okucîshogwa na Nnâmahanga. Akaba Nnâmahanga acimwishogaga embere z'agandi ma-shanja, bwàlî bwonjo bwa Nnâmahanga yêne burhumire. Bulya Nnâmahanga azigira abantu bôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gàlinshizire, kanwa ka Nyakasane kâyunjuza ebyo. [13] Loli oku ensiku ziyiruka, kwo Nyakasane adesire, ezi okuhinga n'okusàârûla, okukanda n'okumîra byakulikiranamwo. Entondo zâhululamwo amanvu[l] mahyâhya, orhurhondo rhwôshi rhwayengûla erhi go garhuma. [14] Nâshubiyimanza olubaga lwâni lw'Israheli; bashubiyûbaka ebishagala byàshâbûsire, banabêremwo, bâgwika enkoma bananywe amamvu ga muli zo, bâhinga amashwa banalye ebyamwo. [15] Nâbashubiza ecihugo câbo, na ntâye wacibarhenze omu cihugo nàbahîre; «ntyo kwo Nyakasane Nyamuzinda wawe adesire.

Amos 9

1 רָאִיתִי אֶת־אֲדֹנָי נִצָּב עַל־הַמִּזְבֵּחַ וַיֹּאמֶר הַךְ הַכַּפְתּוֹר וְיִרְעֲשׁוּ הַסִּפִּים וּבְצַעֵם בְּרֹאשׁ כֻּלָּם וְאַחֲרִיתָם בַּחֶרֶב אֶהֱרֹג
לֹא־יָנוּס לָהֶם נָס וְלֹא־יִמָּלֵט לָהֶם פָּלִיט: 2 אִם־יַחְתְּרוּ בִשְׁאוֹל מִשָּׁם יָדִי תִקָּחֵם וְאִם־יַעֲלוּ הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם
אוֹרִידֵם: 3 וְאִם־יֵחָבְאוּ בְּרֹאשׁ הַכַּרְמֶל מִשָּׁם אֲחַפֵּשׂ וּלְקַחְתִּים וְאִם־יִסָּתְרוּ מִנֶּגֶד עֵינַי בְּקַרְקַע הַיָּם מִשָּׁם אֲצַוֶּה
אֶת־הַנָּחָשׁ וּנְשָׁכָם: 4 וְאִם־יֵלְכוּ בַשְּׁבִי לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם מִשָּׁם אֲצַוֶּה אֶת־הַחֶרֶב וַהֲרָגָתַם וְשַׂמְתִּי עֵינִי עֲלֵיהֶם לְרָעָה וְלֹא
לְטוֹבָה: 5 וַאדֹנָי יְהוִה הַצְּבָאוֹת הַנּוֹגֵעַ בָּאָרֶץ וַתָּמוֹג וְאָבְלוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי בָהּ וְעָלְתָה כַיְאֹר כֻּלָּהּ וְשָׁקְעָה כִּיאֹר
מִצְרָיִם: 6 הַבּוֹנֶה בַשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָו וַאֲגֻדָּתוֹ עַל־אֶרֶץ יְסָדָהּ הַקֹּרֵא לְמֵי־הַיָּם וַיִּשְׁפְּכֵם עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ יְהוָה
שְׁמוֹ: 7 הֲלוֹא כִבְנֵי כֻשִׁיִּים אַתֶּם לַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה הֲלוֹא אֶת־יִשְׂרָאֵל הֶעֱלֵיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְלִשְׁתִּיִּים
מִכַּפְתּוֹר וַאֲרָם מִקִּיר: 8 הִנֵּה עֵינֵי | אֲדֹנָי יְהוִה בַּמַּמְלָכָה הַחַטָּאָה וְהִשְׁמַדְתִּי אֹתָהּ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה אֶפֶס כִּי לֹא
הַשְׁמֵיד אַשְׁמִיד אֶת־בֵּית יַעֲקֹב נְאֻם־יְהוָה: 9 כִּי־הִנֵּה אָנֹכִי מְצַוֶּה וְהַנְעַותִי בְכָל־הַגּוֹיִם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר יִנּוֹעַ
בַּכְּבָרָה וְלֹא־יִפּוֹל צְרוֹר אָרֶץ: 10 בַּחֶרֶב יָמֻותוּ כֹּל חַטָּאֵי עַמִּי הָאֹמְרִים לֹא־תַגִּישׁ וְתַקְדֵּם בַּעֲדֵינוּ הָרָעָה: 11 בַּיּוֹם
הַהוּא אָקִים אֶת־סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת וְגָדַרְתִּי אֶת־פִּרְצֵיהֶן וַהֲרִסֹתָיו אָקִים וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם: 12 לְמַעַן יִירְשׁוּ
אֶת־שְׁאֵרִית אֱדוֹם וְכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי עֲלֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה עֹשֶׂה זֹאת: פ
13 הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְנִגַּשׁ חֹרֵשׁ בַּקֹּצֵר וְדֹרֵךְ עֲנָבִים בְּמֹשֵׁךְ הַזָּרַע וְהִטִּיפוּ הֶהָרִים עָסִיס וְכָל־הַגְּבָעוֹת
תִּתְמוֹגַגְנָה: 14 וְשַׁבְתִּי אֶת־שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּבָנוּ עָרִים נְשַׁמּוֹת וְיָשָׁבוּ וְנָטְעוּ כְרָמִים וְשָׁתוּ אֶת־יֵינָם וְעָשׂוּ גַּנּוֹת
וְאָכְלוּ אֶת־פְּרִיהֶם: 15 וּנְטַעְתִּים עַל־אַדְמָתָם וְלֹא יִנָּתְשׁוּ עוֹד מֵעַל אַדְמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם אָמַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

[l] **9.13** «enkoma n'amamvu» nabyo ziri nshôkano za Nyamuzinda, kuli kwa bulagirire na kwa makwânane okubikolêsa kwinjà, bulya ngasi nshôkano ekolesibwe kubî omu câha eheka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

OBA - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Abu

ABUDIYA

ABUDIYA Ovadia הידבוע

ABUDIYA Ovadia עובדיה

Enshokolezi

Ecitabu ca Abudiya co cisungunu bwenene omu bitabu by'abalêbi. Obulêbi bwa Abudiya bwabire omu njira ibirhi: okuhanwa kwa Edomu n'olusiku lwa Nyamubâho, lusiku Israheli acîhôla kuli Edomu.

Edomu alinda oku Yeruzalemu ashâbûka lyo arhêra Yuda, lyo arhôla ebirugu n'obugale bw'ecihugo. Ntyo rhwanahashiderha oku eci citabu cayandikagwa amango Yeruzalemu akagilibuzibwa na Edomu.

EBIRIMWO

1. Okuhanwa kwa Edomu: mulongo 1-18

2. Obukuze bwa Israheli: mulongo 19-21

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

ABUDIYA

Izino ly'ecitabu

[1] Okubonekerwa kwa Abudiya e Edomu. Nàyumvîrhe akanwa ka Nyakasane, omuganda alirhumire omu mashanja, erhi: «Kanya oku ntondo, rhugeze olu lubaga mwo omusisi».

Akanwa kuli Edomu

Ntya kwo Nyakasane adesire: [2] «K'obwîne oku nàkujizire munyi omu mashanja, wangayire bwenêne![m] [3] Obucîbone bwâwe bwakurhebire, we bà omu lwâla, we jira amalunga cirâlo câwe, we derhera emurhima, erhi: «Lero ndi wakampira oku idaho?» [4] Amango wakaderha mpu wazukiriza nka nyunda, erhi amango wakaderha mpu wahira ecirâlo câwe emalunga, nanakumanulayo, kwo Nyakasane adesire.

Okuherêrekezibwa kwa Edomu

[5] Erhi ebishambo byankakuyishira, nîsi erhi ababisha bankakurhêra budufu, ka barhankakunyaga ebi banalonzize? Nîsi kandi erhi abahumbûza b'emizâbîbu bankakuhikira omu lukoma lwâwe, ka bankakulekeramwoebirhali bihadu bisungunu byonene?

Oku bakunyazirage wâni! [6] Oku Ezau bamushokwîrage ebyâge byôshi! [7] Abîra bâwe bakuyongolosire banakuyeshera omukanga, aba mwahumi-raga haguma badwîrhe bakuhurana, mpu: «Arhacigwêrhi nda na mugongo![n]»

[8] Ka muli ago mango ntâshokôle Edomu abagula[o] bâge n'Abanya-buke-ngere b'oku ntondo ya Ezau? Kwo Nyakasane adesire. [9] Temani we, entwâli zâwe zâgwârhwa n'omusisi, lyo ngasi muntu arhenga oku ntondo ya Ezau.

Obubî bwa Edomu

[10] Enshombo wagwêrhe kuli mulumuna wawe Yakôbo y'okumuniga, ebyo byôshi byâkubumba

---

[m] **1.2** : Olole obulêbi bwa Yeremiya: 49, 7-22.
[n] **1.7** : Omulongo gwa 6 n'ogwa 7 erhuhugulire oku Edomu ashâbagwa kulusha olugero. Ebisha-mbo byamulikwo birhamusigizagya ehibuka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nshonyi onaherêrekere lwôshi. [11] Amango wàli ocìyugwîre, olusiku ababisha bahêka ebyâge byôshi, amango abalalwe bàyikiriraga emwâge banayôca Yeruzalemu, nâwe kwo wàli nka wa muli bo! [12] Orhacîshingaga amango obubanya buli aha mwa mulumana wâwe! Orha-shekeraga bene Yuda amango obuhanya bubayishire! Orhatwaga orhugani olusiku lubî! [13] Orhayikiriraga omu lubaga lwâni olusiku obuhanya buli omu nyumpa zâbo. Amango okabona obuhanya bubayishire, orhacìshingaga? [14] Orhabashokôlaga olusiku lw'obubanya! Orhajagilingira abâyâka aha ma-shango g'enjira mpu obanige! Orhahânaga abacizîne olusiku lw'obuhanya! [15] Bulya olusiku Nyakasane[p] ahana amashanja Iuli hôfi; oku wàjizire kwo nâwe wâjirirwe: ebijiro byâwe byâkugalukira! Orharhôlaga obuhirhi bwâbo amango bali omu malibuko.

Olusiku lwa Nyakasane, Israheli acîhôla kuli Edomu

[16] Neci nka kulya wanywêrîre[q] oku ntondo yâni ntagatîfu, amashanja gôshi gânywa buzira kurhamûka: bânywa banayigurhe, banayôrha nk'oku barhasagiyôrha bundi! [17] Ci kwône oku ntondo ya Siyoni kwayishibà abàfumire, hayishibà hanlu hatagatîfu, n'enyumpa ya Yakôbo yâyishinyaga abàyinyazire! [18] Enyumpa ya Yakôbo gwâyishibà muliro, eya Yozefu yâyishibà ngulumi-ra, eya Ezau, yâyishibà ya buligo. Ezo nyumpa zombi, eya Yakôbo n'eya Yozefu, zadûlika enyumpa ya Ezau muliro zinayisingônole, na ntâye warhengemwo! Nyakasane akudesire!

Ecihugo cihyâhya c'Israheli

[19] Abantu b'e Negêbu, bânayanke entondo ya Ezau, ab'Emuhengere banayanke ishwa ly'Abafilistini, banayanke ecihugo ca Efrayimu n'eca Samâriya, na Benyamini ayanke ecihugo ca Galadi. [20] Abakage b'omu busò bw'abâna b'Israheli, bânayanke ecihugo ca Kanani kuhika e Sarepta, n'abakage b'e Yeruzalemu balie Safaradi banayanke emirhundu y'e Negêbu. [21] Bânayinamuke nka ntwâli, oku ntondo ya Siyoni, mpu batwîre entondo ya Ezau olubanja, na Nyakasane âyishigandâza.

Obadja/Obadiah 1

1 חֲזוֹן עֹבַדְיָה כֹּה־אָמַר׀ אֲדֹנָי יְהוִה לֶאֱדוֹם שְׁמוּעָה שָׁמַעְנוּ מֵאֵת יְהוָה וְצִיר בַּגּוֹיִם שֻׁלָּח קוּמוּ וְנָקוּמָה עָלֶיהָ
2 לַמִּלְחָמָה׃ הִנֵּה קָטֹן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם בָּזוּי אַתָּה מְאֹד׃ 3 זְדוֹן לִבְּךָ הִשִּׁיאֶךָ שֹׁכְנִי בְחַגְוֵי־סֶלַע מְרוֹם שִׁבְתּוֹ אֹמֵר בְּלִבּוֹ
4 מִי יוֹרִדֵנִי אָרֶץ׃ 4 אִם־תַּגְבִּיהַ כַּנֶּשֶׁר וְאִם־בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם־יְהוָה׃ 5 אִם־גַּנָּבִים בָּאוּ־לְךָ

---

[o] **1.8** : Omu mango ga mîra bwenêne, ecihugo c'e Edomu calijire irenge bwenêne hulya kubà càli- mwo bagula banji.
[p] **1.15** : Olusiku lwa Nyakasane lwo lusiku Nnâmahanga atwîra amashanja olubanja, lwo lusiku Iuzinda lw'amashanja goshi g'en'igulu.
[q] **1.16** : Nka kulya wanywaga: kwo kuderha nka kulya wahanagwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אִם־שֹׁודְדֵי לַ֙יְלָה אֵ֣יךְ נִדְמֵ֔יתָה הֲלֹ֥וא יִגְנְבוּ֙ דַּיָּ֔ם אִם־בֹּצְרִ֥ים בָּ֖אוּ לָ֑ךְ הֲלֹ֥וא יַשְׁאִ֖ירוּ עֹלְלֹֽות׃ 6אֵ֚יךְ נֶחְפְּשׂ֣וּ עֵשָׂ֔ו נִבְעֻ֖ו
מַצְפֻּנָ֑יו׃ 7עַד־הַגְּבוּל֙ שִׁלְּח֣וּךְ כָּל אַנְשֵׁ֣י בְרִיתֶ֔ךָ הִשִּׁיאֻ֖וךְ יָכְל֣וּ לְךָ֑ אַנְשֵׁ֤י שְׁלֹמֶךָ֙ לַחְמְךָ֣ יָשִׂ֔ימוּ מָזֹ֖ור תַּחְתֶּ֑יךָ אֵ֥ין תְּבוּנָ֖ה
בֹּ֥ו׃ 8הֲלֹ֣וא בַיֹּ֣ום הַה֗וּא נְאֻם֙ יְהוָ֔ה וְהַאֲבַדְתִּ֥י חֲכָמִ֖ים מֵאֱדֹ֑ום וּתְבוּנָ֖ה מֵהַ֥ר עֵשָֹֽו׃ 9וְחַתּ֤וּ גִבֹּורֶ֙יךָ֙ תֵּימָ֔ן לְמַ֥עַן
יִכָּרֵ֥ת־אִ֖ישׁ מֵהַ֥ר עֵשָׂ֖ו מִקָּֽטֶל׃ 10מֵחֲמַ֤ס אָחִ֙יךָ֙ יַעֲקֹ֔ב תְּכַסְּךָ֖ בֹּושָׁ֑ה וְנִכְרַ֖תָּ לְעֹולָֽם׃ 11בְּיֹ֗ום עָמְדְךָ֙ מִנֶּ֣גֶד בְּיֹ֔ום שְׁבֹ֥ות
זָרִ֖ים חֵילֹ֑ו וְנָכְרִ֗ים בָּ֚אוּ שְׁעָרָ֔ו וְעַל־יְרוּשָׁלַ֖͏ִם יַדּ֣וּ גֹורָ֑ל גַּם־אַתָּ֖ה כְּאַחַ֥ד מֵהֶֽם׃ 12וְאַל־תֵּ֤רֶא בְיֹום־אָחִ֙יךָ֙ בְּיֹ֣ום נָכְרֹ֔ו
וְאַל־תִּשְׂמַ֥ח לִבְנֵי־יְהוּדָ֖ה בְּיֹ֣ום אָבְדָ֑ם וְאַל־תַּגְדֵּ֥ל פְּ֝ךָ֗ בְּיֹ֣ום צָרָֽה׃ 13אַל־תָּבֹ֤וא בְשַׁעַר־עַמִּ֙י֙ בְּיֹ֣ום אֵידֹ֔ם אַל־תֵּ֥רֶא
גַם־אַתָּ֖ה בְּרָעָתֹ֑ו בְּיֹ֣ום אֵידֹ֗ו וְאַל־תִּשְׁלַ֤חְנָה בְחֵילֹו֙ בְּיֹ֣ום אֵידֹ֔ו׃ 14וְאַל־תַּעֲמֹ֤ד עַל־הַפֶּ֙רֶק֙ לְהַכְרִ֣ית אֶת־פְּלִיטָ֔יו
וְאַל־תַּסְגֵּ֥ר שְׂרִידָ֖יו בְּיֹ֥ום צָרָֽה׃ 15כִּֽי־קָר֤וֹב יֹום־יְהוָה֙ עַל־כָּל־הַגֹּויִ֔ם כַּאֲשֶׁ֥ר עָשִׂ֖יתָ יֵעָשֶׂ֣ה לָ֑ךְ גְּמֻלְךָ֖ יָשׁ֥וּב
בְּרֹאשֶֽׁךָ׃ 16כִּ֣י כַאֲשֶׁ֤ר שְׁתִיתֶם֙ עַל־הַ֣ר קָדְשִׁ֔י יִשְׁתּ֥וּ כָל־הַגֹּויִ֖ם תָּמִ֑יד וְשָׁתּ֤וּ וְלָעُ֙ו֙ וְהָי֔וּ כְּלֹ֥וא הָיֽוּ׃ 17וּבְהַ֤ר צִיֹּון֙ תִּהְיֶ֣ה
פְלֵיטָ֔ה וְהָיָ֖ה קֹ֑דֶשׁ וְיָרְשׁ֥וּ בֵית־יַעֲקֹ֖ב אֶת־מֹורָשֵׁיהֶֽם׃ 18וְהָיָ֨ה֙ בֵּית־יַעֲקֹ֣ב אֵ֔שׁ וּבֵ֥ית יֹוסֵ֖ף לֶהָבָ֑ה וּבֵ֣ית עֵשָׂ֔ו לְקַ֖שׁ
וְדָלְקֻ֣ו בָהֶ֔ם וַאֲכָלֻ֑ום וְלֹֽא־יִהְיֶ֥ה שָׂרִ֖יד לְבֵ֣ית עֵשָׂ֑ו כִּ֥י יְהוָ֖ה דִּבֵּֽר׃ 19וְיָרְשׁ֤וּ הַנֶּ֙גֶב֙ אֶת־הַ֣ר עֵשָׂ֔ו וְהַשְּׁפֵלָ֖ה אֶת־פְּלִשְׁתִּ֑ים
וְיָרְשׁ֣וּ אֶת־שְׂדֵ֤ה אֶפְרַ֙יִם֙ וְאֶת שְׂדֵ֣ה שֹׁמְרֹ֔ון וּבִנְיָמִ֖ן אֶת־הַגִּלְעָֽד׃ 20וְגָלַ֗ת הַחֵ֙ל֙־הַזֶּ֔ה לִבְנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל אֲשֶׁר־כְּנַעֲנִ֑ים
עַד־צָרְפַּ֣ת וְגָלַ֗ת יְרוּשָׁלַ֙͏ִם֙ אֲשֶׁ֣ר בִּסְפָ֔רַד יָרְשׁ֖וּ אֶת עָרֵ֥י הַנֶּֽגֶב׃ 21וְעָל֤וּ מֹושִׁעִים֙ בְּהַ֣ר צִיֹּ֔ון לִשְׁפֹּ֖ט אֶת־הַ֣ר עֵשָׂ֑ו וְהָיְתָ֖ה
לַיהוָ֥ה הַמְּלוּכָֽה׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

JON - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Yôn

YÔNÀ

YÔNÀ יונה

YÔNÀ יונה

Enshokolezi

Ecitabu ca Yônà cimanyîsa akalamo k'omulêbi Yônà wali mwabîranyi. Burhanzi alonza okuleka omukolo gwâge na buzinda avuga Nyamuzinda omunkwa bulya âmukolo gwâge gwâgezire bwinjà.

Eci citabu cilonza Yônà abè lwiganyo kuli Israheli walahiraga okuyunjuza omukolo gwâge gw'okuyigîriza amashanja g'abapagani Akanwa ka Nnâmahanga. Eci citabu cirhuyêresire muntu muguma waderhagwa Yônà, Nyamuzinda arhumaga mpu abè mwigîriza omu cishagala cinene c'abapagani ciderhwa Ninive. Yônà alahira okujira ogwomukolo.

Amashanja g'abapagani gayishihamagalwa na Nnâmahanga lyo gacungulwa. Ab'omu Ninive, abayishirhenga omu bugoma n'okuhungama ebyâha byâbo bali lwiganyo lw'amashanja g'abapagani gayishigalukira Nyamuzinda w'okuli.

Yônà agaywa na Nyamuzinda. Ci kwône amuhà olwiganyo lw'omurhi gumera n'okuyûma duba duba, lyo akengêra obwonjo bunene bwa Nnâmahanga.

EBIRIMWO

1. Okuhamagalwa kwa Yônà n'okushenga kwâge: cigabi 1-2

2. Okuhongoka kwa Ninive n'obwonjo bwa Nnâmahanga: cigabi 3

3. Okucîduduma kwa Yônà n'ishuzo lya Nnâmahanga: cigabi 4

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

YÔNÀ

Yônà àrhenguha omukolo gwâge

[1] Akanwa ka Nnâmahanga kànacirhindakwo Yônà mwene Amitayi, erhi: [2] «Yimuka, ojè e Ninive, cishagala cinene, obabwîre oku obubî bwâbo bwahisire emunda ndi». [3] Yônà ayimuka, àgwârha enjira, y'okuyâkira Nnâmahanga erhali hôfi, e Tarsisi. Anaciyandagalira e Yope, àbugâna obwârho bwaja e Tarsisi; abahyulira enjira, aja omu bwârho bôshi nabo kuhika e Tarsisi[r], kulî na Nnâmahanga. [4] Ci Nnâmahanga azûsa omuhûsi n'omulaba munene omu nyanja, ciru obwârho bwalinzitwîkamwo. [5] Abashâna bagera- mwo omusisi, ngasi muguma acîkumba omuzimu w'emwâbo, bànarhogeza emishoko yâbo omu nyanja mpu lyo bayanguha. Ci larha wâni Yônà erhi anayandagalîre aha nteberhebe y'obwârho, agwishîre, aj'iro. [6] Omukulu w'obwârho anacimuyegêra, amuzûsa, amubwîra erhi: «Cirhumire ogweshîre? Zûka, ocîkumbe Nyamuzinda wâwe[s]. Nkaba Nyamuzinda arhukengêra, rhu-rhagifa.» [7] Okubundi bàbwirana, mpu: «Rhuyeshe ecigole, lyo rhumanya ndi odwîrhe obu buhanya. Bàyesha ecigole, n'ecigole cagwârha Yônà. [8] Okubundi bàmubwîra, mpu: «Rhubwîre ihanja lici olikwo, ngahi warhenga, oli wa ngahi, oli wa mutala muci?» Anacibashuza, erhi: [9] «Ndi Muyahudi, Nyamuzinda mparâmya, Lulema w'empingu n'igulu, owalemaga enyanja n'obudaka.» [10] Aho, abashâna bayôboha, bamudôsa, mpu: «Bici cbyo wajizire!» Balikola bamanyire oku kuyâka ajayâka Nyamuzinda, bulya àli erhi amabarhondêreza emyanzi yâge. [11] Bàmudôsa, mpu: «Kurhi rhwakujiraga obwo lyo eyi nyanja erhûla?» Bulya amîshi gàlikola gali gayimukanana kulusha. [12] Abashuza, erhi: «Muntôle, munkwêbe omu nyanja, lyo enyanja erhûza. Bulya mmanyire oku nie ntumire ogu mulaba munene gwazûka.» [13] Abashâna bavugama obwârho mpu bajè oku burhambi; ci kwabà kurhamira busha, bulya enyanja erhazigaga bayîsa, emivumba yaluga kulusha. [14] Okubundi bashenga Nyamuzinda, baderha, mpu: «Waliha Nyamuzinda, kurhi rhwankafulumuka olufu-nyanja rhule-kifa enyanya ly'oyu muntu! Orharhubarhuzagya empanga nyêru-kwêru, bulya wêne, we Nyamuzinda, oku olonzize kwo onajira.» [15] Bàgwârha Yônà, bamukwêba omu nyanja, okuhandi enyanja yarhûza. [16] Abo bantu banacirhungwa n'obwôba embere za Nyamuzinda, bamurherekêra enterekêro banahiga emigabo.

---

[r] **1.3** : Yônà ayâsire bulya arhalisimire Nnâmahanga abere abantu b'e Ninive obwonjo. Obu bulêbi bwôshi bwalonza okurhuyigîriza oku ngasi muntu yeshi oyêmera Nnâmahanga n'okuciyuûnjuza ebyâha byâge, Nyamuzinda anamubêre obwonjo. Yônà yêhe alimanyire mpu erhi ankaja eTarsisi, Nnâmahanga arhankacimubandana, arhankanacimurhuma mpu ajiyigîriza e Ninive. - «Tarsisi»; emw'Ahahebraniya kuli kuderha «ebuhwero bw'igulu».

[s] **1.6** 5-6: Abo bashâna bàkâgiharâmya ba-nyamuzinda b'obwîhambi. Yônà, yeki, àkàgiharâmya Nyamuzinda w'okuli: Nyamubâho.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 וְיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יוֹנָה בֶּן־אֲמִתַּי לֵאמֹר: 2 קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא עָלֶיהָ כִּי־עָלְתָה רָעָתָם
לְפָנָי: 3 וַיָּקָם יוֹנָה לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמְצָא אֳנִיָּה | בָּאָה תַרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ לָבוֹא
עִמָּהֶם תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה: 4 וַיהוָה הֵטִיל רוּחַ־גְּדוֹלָה אֶל־הַיָּם וַיְהִי סַעַר־גָּדוֹל בַּיָּם וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה
לְהִשָּׁבֵר: 5 וַיִּירְאוּ הַמַּלָּחִים וַיִּזְעֲקוּ אִישׁ אֶל־אֱלֹהָיו וַיָּטִלוּ אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה אֶל־הַיָּם לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם וְיוֹנָה
יָרַד אֶל־יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם: 6 וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֹבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ נִרְדָּם קוּם קְרָא אֶל־אֱלֹהֶיךָ אוּלַי
יִתְעַשֵּׁת הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נאבֵד: 7 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ לְכוּ וְנַפִּילָה גּוֹרָלוֹת וְנֵדְעָה בְּשֶׁלְמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ
וַיַּפִּלוּ גּוֹרָלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל עַל־יוֹנָה: 8 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה־נָּא לָנוּ בַּאֲשֶׁר לְמִי־הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ מַה־מְּלַאכְתְּךָ וּמֵאַיִן
תָּבוֹא מָה אַרְצֶךָ וְאֵי־מִזֶּה עַם אָתָּה: 9 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עִבְרִי אָנֹכִי וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא אֲשֶׁר־עָשָׂה
אֶת־הַיָּם וְאֶת־הַיַּבָּשָׁה: 10 וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי־יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי־מִלִּפְנֵי
יְהוָה הוּא בֹרֵחַ כִּי הִגִּיד לָהֶם: 11 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה־נַּעֲשֶׂה לָּךְ וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעָלֵינוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר: 12 וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם שָׂאוּנִי וַהֲטִילֻנִי אֶל־הַיָּם וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדֵעַ אָנִי כִּי בְשֶׁלִּי הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם: 13 וַיַּחְתְּרוּ
הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל־הַיַּבָּשָׁה וְלֹא יָכֹלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם: 14 וַיִּקְרְאוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְהוָה אַל־נָא
נאבְדָה בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאַל־תִּתֵּן עָלֵינוּ דָּם נָקִיא כִּי־אַתָּה יְהוָה כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ: 15 וַיִּשְׂאוּ אֶת־יוֹנָה וַיְטִלֻהוּ
אֶל־הַיָּם וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזַּעְפּוֹ: 16 וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת־יְהוָה וַיִּזְבְּחוּ־זֶבַח לַיהוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים:

2

Yônà àcunguka

[1] Nnâmahanga ànacirhuma omufi munênênè, amirangusa Yônà. Yônà àjira nsiku isharhu na madufu asharhu omu nda y'enfî. [2] Mw'eyo nda y'enfî, Yônà ayakûza Nnâmahanga Nyamuzinda wâge, àderha, erhi:

[3] «Amango nalihanyâgire, nayakûzize Nyamuzinda, ananshuza. Amango nali ekuzimu, nayakûzize, wanayumva izù lyâni.

[4] Walinkwêbire omu ntuli, omu muhengere gw'enyanja, emivumba y'enyanja yàlingosire. Emilala yâwe yôshi n'endimi zâwe byanyandagalirakwo.

[5] Go mango nadesire, nti: «Namarhenga omu masù gâwe, kurhigi nacilolêreze akâ-Nyamuzinda kâwe kimâna?»

[6] Amîshi galingosire kuhika emumiro, entuli yalingosire, emihulula y'erwîshi yalinfukafusire

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

irhwe.

7 Emuhengere nalinyadagalîre, nahamikirwa ekuzimu. Ci kurhenga omu bulumba
washubinyinamula, Nnâmahanga Nyamuzinda wâni.

8 Oku omurhima gwâni guli gwashûbuka nàkengêra Nyamuzinda, n'omusengero gwâni
gwahika emunda oli, omu burhwâli bwâwe bwimâna.

9 Bala barherekêra abazimu, bone bacihegeza iragi lyâbo.

10 Ci niehe kuyimba nâyimba omwîshingo gwâni, nâyunjuliza ebiragâne nàkujirîre. Bulya we
Nyakasane Muciza wâni.»

11 Buzinda Nnâmahanga arhegeka wanfi okugendishalira Yônà oku cikwî c'enyanja.

Jona/Jonah 2

1 וַיְמַן יְהוָה דָּג גָּדוֹל לִבְלַע אֶת־יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת: 2 וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל־יְהוָה
אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה: 3 וַיֹּאמֶר ׀ קָרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי: 4 וַתַּשְׁלִיכֵנִי
מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים וְנָהָר יְסֹבְבֵנִי כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ: 5 וַאֲנִי אָמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אַךְ אוֹסִיף
לְהַבִּיט אֶל־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ: 6 אֲפָפוּנִי מַיִם עַד־נָפֶשׁ תְּהוֹם יְסֹבְבֵנִי סוּף חָבוּשׁ לְרֹאשִׁי: 7 לְקִצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי הָאָרֶץ
בְּרִחֶיהָ בַּעֲדִי לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיַּי יְהוָה אֱלֹהָי: 8 בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה זָכָרְתִּי וַתָּבוֹא אֵלֶיךָ תְּפִלָּתִי
אֶל־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ: 9 מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי־שָׁוְא חַסְדָּם יַעֲזֹבוּ: 10 וַאֲנִי בְקוֹל תּוֹדָה אֶזְבְּחָה־לָּךְ אֲשֶׁר נָדַרְתִּי אֲשַׁלֵּמָה
יְשׁוּעָתָה לַיהוָה: ס

11 וַיֹּאמֶר יְהוָה לַדָּג וַיָּקֵא אֶת־יוֹנָה אֶל־הַיַּבָּשָׁה: פ

3

Ab'e Ninive bàciyûnjuza na Nyamuzinda àbababalira

1 Akanwa ka Nnâmahanga kanacirhindakwo Yônà obwa kabirhi, erhi: 2 «Yimuka, ojè e Ninive,
cishagala cinene, obabwîre ebi nâkubwîra.» 3 Yônà anaciyimuka, aja e Ninive nk'oku
Nnâmahanga analidesire. Oma-nyâge oku Ninive ali munene: olurhali lugendo lwa nsiku isharhu
lurhanka-rhumire omuntu amuyûsa amugeramwo. 4 Yônà anacihira njira, alambagira
omulegerege gwôshi. Akajahamagaza n'okuderha, erhi: «Hacisigîre nsiku makumi ani, Ninive
ahongoke.» 5 Engabo ya Ninive yanaciyêmêra Nnâmahanga, yahuluza n'okulâlika okucîshalisa,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yanayambala sunzu, kurhenga oku mukulu kuhika oku murhò. [6] Omwanzi gwahikakwo mwâmi w'e Ninive, azikûka oku ntebe yâge, ahogola ecishâli câge, acîbwîka zunzu, acîbwâlika n'omu luvù[t]. [7] Okuhandi balâlika muli Ninive yeshi, oku irhegeko lya mwâmi haguma n'abarhambo, mpu: «Abantu bôshi, n'ebintu ntâye okozagye amîshi erhi biryo ekanwa. [8] Muyambale sunzu, muharâmye munashenge Nyamuzinda obwonjo oku byâha binyu, muleke okuhimba kwinyu kubî, muleke ebigalugalu by'amaboko ginyu. [9] Ndi omanyire erhi Nnâmahanga arhankashukira ashube okuboko, aleke obukunizi bwâge arhuyôkole?» [10] Nnâmahanga àbona oku badwîrhe batabataba mpu lyo bahindula engeso zâbo. Lero ashukira, arhacibarhumiraga obuhanya àli amahiga oku âbarhumira.

Jona/Jonah 3

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יוֹנָה שֵׁנִית לֵאמֹר: 2 קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא אֵלֶיהָ אֶת־הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר
אֵלֶיךָ: 3 וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל־נִינְוֵה כִּדְבַר יְהוָה וְנִינְוֵה הָיְתָה עִיר־גְּדוֹלָה לֵאלֹהִים מַהֲלַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים: 4 וַיָּחֶל יוֹנָה
לָבוֹא בָּעִיר מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וְנִינְוֵה נֶהְפָּכֶת: 5 וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי נִינְוֵה בֵּאלֹהִים
וַיִּקְרְאוּ־צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ שַׂקִּים מִגְּדוֹלָם וְעַד־קְטַנָּם: 6 וַיִּגַּע הַדָּבָר אֶל־מֶלֶךְ נִינְוֵה וַיָּקָם מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר אַדַּרְתּוֹ מֵעָלָיו וַיְכַס
שָׂק וַיֵּשֶׁב עַל־הָאֵפֶר: 7 וַיִּזְעֵק וַיֹּאמֶר בְּנִינְוֵה מִטְּעַם הַמֶּלֶךְ וּגְדֹלָיו לֵאמֹר הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה הַבָּקָר וְהַצֹּאן אַל־יִטְעֲמוּ
מְאוּמָה אַל־יִרְעוּ וּמַיִם אַל־יִשְׁתּוּ: 8 וְיִתְכַּסּוּ שַׂקִּים הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה וְיִקְרְאוּ אֶל־אֱלֹהִים בְּחָזְקָה וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ
הָרָעָה וּמִן־הֶחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם: 9 מִי־יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנִחַם הָאֱלֹהִים וְשָׁב מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נֹאבֵד: 10 וַיַּרְא הָאֱלֹהִים
אֶת־מַעֲשֵׂיהֶם כִּי־שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה וַיִּנָּחֶם הָאֱלֹהִים עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר־דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת־לָהֶם וְלֹא עָשָׂה:

4

Ecifufu ca Yônà n'ishuzo lya Nyamuzinda

[1] Erhi Nnâmahanga àba amâbabalira Ninive, ebyo byashologorha Yônà hôfi kucîniga n'oburhè. [2] Anaciyakûza, erhi: «Ntarhenga omu iderhero, waliba! K'arhali birya nàderhaga erhi nciri omu cihugo cîrhu ebi! Co càna-rhumaga ncîlibirhira kuhika e Tarsisi, bulya nàlinyôsire mmanyire oku we Nyamuzinda w'obwonjo n'ow'olukogo, orharukûza, we mugale mwimâna, Orhakwirirwa bubî. [3] Mâshi Yâgirwa, mpêka buno, yanka guno mûka, bulya olufu lwo lukulu aha kalamo emwâni buno». [4] Nnâmahanga amushuza erhi: «Cici cirhumire wakaliha okungan'aho?» [5] Yônà arhenga muli cirya cishagala, aciyungulira ebushoshokero bw'izûba, ayûbakayo ecifumba, adêkerera, ali-ngûza ebyâbà omu cishagala. [6] Okuhandi, Nnâmahanga àmumezaho olubono-bono, lwakula, lwakâmujirira ecihôho, lwakâmucikirira omu malibuko. Yônà asîma bwenêne olwo lubonobono.

[t] **3.6** 5-6 : Ebyo binwa birhuyêresire okurhashushana kwa bene Israheli barhaciyunjuzagya n'abantu b'e Ninive. Bôhe baciyunjuzize amango bayumvagya enyigîrizo za Yônà. Okuyambala sunzu n'okuciîbwâlika omu luvu: cimanyîso ca buciyûnjuze.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] Ci kwône erhi bugendica sêzi, lukula àrhanda, Nnâmahanga àgeza shumbwe muli lulya lubonobono, lwanaciyûma. [8] Erhi izûba lishoshôka, Nyamuzinda azûsa empûsi yâyôca, lirya izûba lyabasha- kwo Yônà, okuhandi ajogonokerwa. Kandi acîfinja olufu, àderha, erhi: «Aye! Okufà kwo kukulu aha kulama ntya». [9] Nnâmahanga àmushuza, erhi: «Cankarhuma wadwîra omu nda nk'ibiri, olwo lubonobono obêrîre burhe, ka lwâwe?» Naye, erhi: «Yâgirwa, kurhi ntankaba burhe mâshi!» [10] Nnâmahanga ashubîrira, amubwîra, erhi: «W'oyu, olubonobono orhakoleraga, orhanaluyuhiriraga, luli lwakuvuna, budufu buguma lwàmeraga, budufu buguma lwàyumire. [11] Nâni nie obwinage oku ntankafà mungo kuli Ninive, ecishagala cinene cirimwo bihumbi igana na makumi abirhi, ciru na kulusha, ga bantu barhishi okulyo kwâbo, barhishi okulembe kwâbo, cirimwo n'obuso bw'ebintu!»

Jona/Jonah 4

וַיֵּרַע אֶל־יוֹנָה רָעָה גְדוֹלָה וַיֵּחַר לוֹ: וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אָנָּה יְהוָה הֲלוֹא־זֶה דְבָרִי עַד־הֱיוֹתִי עַל־אַדְמָתִי
עַל־כֵּן קִדַּמְתִּי לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה כִּי יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה אֵל־חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וְנִחָם עַל־הָרָעָה: וְעַתָּה
יְהוָה קַח־נָא אֶת־נַפְשִׁי מִמֶּנִּי כִּי טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי: ס

וַיֹּאמֶר יְהוָה הַהֵיטֵב חָרָה לָךְ: וַיֵּצֵא יוֹנָה מִן־הָעִיר וַיֵּשֶׁב מִקֶּדֶם לָעִיר וַיַּעַשׂ לוֹ שָׁם סֻכָּה וַיֵּשֶׁב תַּחְתֶּיהָ בַּצֵּל עַד
אֲשֶׁר יִרְאֶה מַה־יִּהְיֶה בָּעִיר: וַיְמַן יְהוָה־אֱלֹהִים קִיקָיוֹן וַיַּעַל | מֵעַל לְיוֹנָה לִהְיוֹת צֵל עַל־רֹאשׁוֹ לְהַצִּיל לוֹ מֵרָעָתוֹ
וַיִּשְׂמַח יוֹנָה עַל־הַקִּיקָיוֹן שִׂמְחָה גְדוֹלָה: וַיְמַן הָאֱלֹהִים תּוֹלַעַת בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר לַמָּחֳרָת וַתַּךְ אֶת־הַקִּיקָיוֹן
וַיִּיבָשׁ: וְיְהִי | כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְמַן אֱלֹהִים רוּחַ קָדִים חֲרִישִׁית וַתַּךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל־רֹאשׁ יוֹנָה וַיִּתְעַלָּף וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ
לָמוּת וַיֹּאמֶר טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יוֹנָה הַהֵיטֵב חָרָה־לְךָ עַל־הַקִּיקָיוֹן וַיֹּאמֶר הֵיטֵב חָרָה־לִי
עַד־מָוֶת: וַיֹּאמֶר יְהוָה אַתָּה חַסְתָּ עַל־הַקִּיקָיוֹן אֲשֶׁר לֹא־עָמַלְתָּ בּוֹ וְלֹא גִדַּלְתּוֹ שֶׁבִּן־לַיְלָה הָיָה וּבִן־לַיְלָה
אָבָד: וַאֲנִי לֹא אָחוּס עַל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יֶשׁ־בָּהּ הַרְבֵּה מִשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה רִבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע
בֵּין־יְמִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

MIC - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Mik

MIKEYO

MIKEYO MIKHA הכימ

MIKEYO MIKHA מיכה

Enshokolezi

Omulêbi Mikeyo aburhiragwa omu cishagala ca Moresheti omu Yuda. Ali muhinzi na mungere aka Amosi. Mikeyo ayigirizagya amango g'abâmi Yotamu, Akazi na Ezekiyasi, kwo kuderha kurhenga omu mwâka gwa 753 kuhika omu mwâka gwa 700 embere Yezu Kristu aburhwe. Muli ago mango abalêbi Hozeya na Izaya bajâga bayigîriza.

Omukolomurhanzi ahabagwa na Nyamuzinda gwàli gwa kumanyîsa abantu oku obuhanya bwayishibagwârha (2, 6-11; 3, 5-8). Nyamubâho atwîra olubaga lwamugayisagya olubanja. Lwakagiharâmya ensanamu, lwanali lwamaleka akalamo kw'obushinganyanya. Mikeyo akalihire bwenêne abagale banyaga abakenyi, abalî b'emyenda barhalonza kujuha, abarhunzi bakazizimba, emilala erhayumvanya, abadâhwa n'abalêbi balibuza bambali bâbo, abazuzi b'okugulwa. Ebyo byôshi birhaliganini n'ebi Nyamuzinda azigira. Alonza abantu babè bashinganyanya, babè n'omurhima gw·obuzigire banamushimbe n'obwîrhôhye.

Nyamuzinda ayishitwîra olubaga lwâge olubanja n'okuluhana. Omulêbi Mikeyo amanyîsa oku Samâriya n'ebishagala by'ecihugo c'omu lubanda lw'ida ko ly'e Yeruzalemu bayishilibuzibwa. Yeruzalemu ayishibà cirundo ca bisigaliza. Cikwône Mikeyo ashubirilangaliza okucungulwa. Abayishisigala bayishicungulwa. Amanyîsa kandi oku omwâmi w'omurhûla ayishiburhirwa e Betelehemu. Oyo mwâmi ayishilisa olubaga oku buhashe bwa Nyakasane.

EBIRIMWO

1. Israheli atwîrwa olubanja: cigabi 1-3

2. Okulaganyibwa kwa Siyoni: cigabi 4-5

3, Israheli âcitwîrwa olubanja: cigabi 6, 1-7, 7

4. Obulangâlire kuli Nnâmahanga: cigabi 7. 8-20

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

MIKEYO

[1] Aka kali kanwa ka Nyakasâne kàyishiraga Mikeyo, muntu w'e Moresheti, omu nsiku za Yotamu, na Akazi, na Ezekiyasi[u], bâmi b'e Yuda. Abonekerwa ebiyêrekîre Samâriya na Yeruzalemu.

I. Olubanja lwa Israheli Samâriya atwîrwa olubanja

[2] Muyumvîrhize mwe lubaga. Nâwe w'lgulu n'ebikubamwo byôshi, rhega okurhwîri. Nyakasane Nyamuzinda yêne amubêra muhamîrizi, Nyakasane yenene kurhenga omu nyumpa yâge nyimâna. [3] Loli oku Nyamuzinda ayishire arhenga aha mwâge, ali bwandagala, alabarha amarhwêrhwè g'igulu. [4] Entondo alabasirekwo zamajonga, n'emmanda zamaboneka nka kula omuhomo gujonga n'omuliro, nka kula amîshi gahona oku mâla. [5] Bubî bwa Yakôbo burhumire ebyo byôshi byâbà, n'ebindi birhumire: mabî g'enyumpa y'Israheli. Ohubî hwa Yakoho bo buhi? K'arhali Samâriya? Ho ngahi aho marhwerhwè ga Yudeya? K'arhali Yeruzalemu? [6] Samâriya nâmujira nk'ishwa lya bigûkà, nka ngo ya kurhwerwamwo emizâbîbu. Amabuye gâge nâgakwêba omu lubanda, ebiriba byâge mbisige bwerûle. [7] Ensalamu zâge zôshi zavungunyulwa, n'ensaranga ehembwa zôshi zasi-ngônolwa n'omuliro; ensalamu zâge zôshi nâjira zisherezibwe. Bulya e-nsaranga ahembwa omu bubaraga bwâge zo àzigulagamwo, zo zânashubibà luhembo lw'obubaraga bwâge.

Obuhanya bwarhogera kuli Yeruzalemu

[8] Niono Mikeyo, nâlaka nandakûle, nâgenda buzira nkwêrho emagulu erhi nandi bushugunu, buzira mwambalo. Nâlaka nka nyambwe, nyâme nka nyunda. [9] Bulya ebibande bya Samâriya birhali bya kufuma. Byahisire ciru n'omu bihugo bya Yuda n'omu mihango ya Yeruzalemu. [10] Murhabimanyîsagya e Gati. N'e Akomurharhozagya emirenge yinyu! E Bet-Leafra, mucivuruvunze omu katulo. [11] Geri mwe bantu b'e Shafiri erhi munali bushugunu munagwêrhwe n'enshonyi. Olubaga lw'e Kanani lurhacihuluka omu cishagala. Emishîbo ya Beti-Eseli yâmmuyîma aha mwayâkira. [12] Abantu b'e Maroti badwîrhe bajugumira ebinjà byâbo. Obuhanya Nya- asane arhumire bwahika oku muhango gwa Yeruzalemu. [13] Shwekera eciterusi oku ngâlè z'ebîrha, we oyûbaka e Lakishi! (Go gwali murhondêro gw'ecâha ca mwâli wa Siyoni, bulya we obà nshôko y'amabî g'Israheli.) [14] Co cirhumire okwânîne ohâne engulo kuli Maresheti-Gati. Enyumpa za Beti-Akzibu zâyish'iyabira abâmi b'Israheli. [15] Nâyish'ikulerhera kandi omuhaguzi,

---

[u] **1.1** Ahaz na Hezekiyahu abo ecigereki n'enfarasè byahindzire: Akazi na Ezekiyasi. Ntyo kwo ngasi lulimi luhindula amazîno g'emahanga, rhulole *Les langues entre elles*. Endimi zisôma, http:www. nyabangere.com (23.01.2021)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

we oyûbaka e Mareshe! Obukuze bw'Israheli bwahika e Adulami[v]. [16] Mucigugunyule emvîri, mucîmôme omukungu, mwe bantu b'e Yeruzalemu, irhwe linyu libè luhala nka nyundà, mulakire abâna binyu bazigi-rwa, bulya bakola bahêkwa bujà kulî ninyu.

Micha/Micah 1

1 דְּבַר־יְהוָה | אֲשֶׁר הָיָה אֶל־מִיכָהּ הַמֹּרַשְׁתִּי בִּימֵי יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּה מַלְכֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר־חָזָה עַל־שֹׁמְרוֹן
וִירוּשָׁלִָם: 2 שִׁמְעוּ עַמִּים כֻּלָּם הַקְשִׁיבִי אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ וִיהִי אֲדֹנָי יְהוִה בָּכֶם לְעֵד אֲדֹנָי מֵהֵיכַל קָדְשׁוֹ: 3 כִּי־הִנֵּה יְהוָה
יֹצֵא מִמְּקוֹמוֹ וְיָרַד וְדָרַךְ עַל־בָּמֳתֵי אָרֶץ: 4 וְנָמַסּוּ הֶהָרִים תַּחְתָּיו וְהָעֲמָקִים יִתְבַּקָּעוּ כַּדּוֹנַג מִפְּנֵי הָאֵשׁ כְּמַיִם מֻגָּרִים
בְּמוֹרָד: 5 בְּפֶשַׁע יַעֲקֹב כָּל־זֹאת וּבְחַטֹּאות בֵּית יִשְׂרָאֵל מִי־פֶשַׁע יַעֲקֹב הֲלוֹא שֹׁמְרוֹן וּמִי בָּמֹות יְהוּדָה הֲלוֹא
יְרוּשָׁלִָם: 6 וְשַׂמְתִּי שֹׁמְרוֹן לְעִי הַשָּׂדֶה לְמַטָּעֵי כָרֶם וְהִגַּרְתִּי לַגַּי אֲבָנֶיהָ וִיסֹדֶיהָ אֲגַלֶּה: 7 וְכָל־פְּסִילֶיהָ יֻכַּתּוּ
וְכָל־אֶתְנַנֶּיהָ יִשָּׂרְפוּ בָאֵשׁ וְכָל־עֲצַבֶּיהָ אָשִׂים שְׁמָמָה כִּי מֵאֶתְנַן זוֹנָה קִבָּצָה וְעַד־אֶתְנַן זוֹנָה יָשׁוּבוּ: 8 עַל־זֹאת
אֶסְפְּדָה וְאֵילִילָה אֵילְכָה שׁוֹלֵל וְעָרֹום אֶעֱשֶׂה מִסְפֵּד כַּתַּנִּים וְאֵבֶל כִּבְנוֹת יַעֲנָה: 9 כִּי אֲנוּשָׁה מַכּוֹתֶיהָ כִּי־בָאָה
עַד־יְהוּדָה נָגַע עַד־שַׁעַר עַמִּי עַד־יְרוּשָׁלִָם: 10 בְּגַת אַל־תַּגִּידוּ בָכוֹ אַל־תִּבְכּוּ בְּבֵית לְעַפְרָה עָפָר הִתְפַּלָּשְׁתִי: 11 עִבְרִי
לָכֶם יוֹשֶׁבֶת שָׁפִיר עֶרְיָה־בֹשֶׁת לֹא יָצְאָה יוֹשֶׁבֶת צַאֲנָן מִסְפַּד בֵּית הָאֵצֶל יִקַּח מִכֶּם עָמְדָתוֹ: 12 כִּי־חָלָה לְטוֹב
יוֹשֶׁבֶת מָרוֹת כִּי־יָרַד רָעָה מֵאֵת יְהוָה לְשַׁעַר יְרוּשָׁלִָם: 13 רִתְמָה הָמְרְכָּבָה לָרֶכֶשׁ יוֹשֶׁבֶת לָכִישׁ רֵאשִׁית חַטָּאת הִיא
לְבַת־צִיֹּון כִּי־בָךְ נִמְצְאוּ פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל: 14 לָכֵן תִּתְּנִי שִׁלּוּחִים עַל מוֹרֶשֶׁת גַּת בָּתֵּי אַכְזִיב לְאַכְזָב לְמַלְכֵי
יִשְׂרָאֵל: 15 עֹוד הַיֹּרֵשׁ אָבִיא לָךְ יוֹשֶׁבֶת מָרֵשָׁה עַד־עֲדֻלָּם יָבוֹא כְּבוֹד יִשְׂרָאֵל: 16 קָרְחִי וְגֹזִּי עַל־בְּנֵי תַּעֲנוּגָיִךְ הַרְחִבִי
קָרְחָתֵךְ כַּנֶּשֶׁר כִּי גָלוּ מִמֵּךְ: ס

2

Abakolêsa obukulu bwâbo kubî

[1] Bali bahanya abalalira n'okuhiga ebibî oku ncingo zâbo, erhi buca sêzi babiyunjuze, bulya biri omu buhashe bw'amaboko gâbo. [2] Bacîfinje amashwa banaganyâge, banyâge enyumpa zicibêre zâbo. Bânarhambule omuntu n'enyumpa yâge, ciru n'omuntu n'akashambala kâge àyîmagamwo. [3] Co cirhumire Nyakasane akolaga adesire, erhi: «Yumvagyi, ndâlîre okujirira eyi nyumpa kubî, muli okwo, murhâkulemwo amagosi ginyu, murhânagende n'obucîbone bulya gali mango mabî. [4] Olwo lusiku mwatwîrwakwo omugani. Mwayimbirwakwo enkumhu, bâyishikâderha mpu: «Mwanyazirwe lwôshi lwôshi. Ebirugu by'olubaga lwa Nyakasâne bikola omu maboko g'abandi. Israheli bamuhivire omu ishwa lyâge, lidwîrhe lyagabirwa abapagani».

---

[v] **1.15** 10-15: Ecihugo Yuda cibwizirwe oku cahanwa erhi bunji bwa byâha byâco burhuma. Ciru ci- rhacirhamagya mpu calangâlira oburhabâle bw' ebihugo b'ihanga. Obuhane bwâco kuli kuhêkwa e mahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[5] Co cirhumire omu ndêko ya Nyakasane harhacibè ciru n'omuntu muguma w'okulambulira omugozi oku cihimbi c'ebirugu bya Nyakasane.

Omulêbi w'obuhanya

[6] Murhalêbaga, kwo badwîrhe baderha. Barhalêbaga kwa bene okwo[w]! Enshonyi zirhârhugwârhe. [7] K'enyumpa ya Yakôbo yahehêrirwe? Ka Nyamuzinda arhacibà bushiru b'okulinda? Ka ntyôla yo eba nkomêdu y'ebijiro byâge? [8] Mwe muli mwayimanga nka bashombayi b'olubaga lwâni. Orhalikwo bubî buci mudwîrhe mwamunyaga ecirondo. N'odesire mpu arhûlwîre, mudwîrhe mwamuhondakwo obuhanya bw'ebîrha. [9] Mwakûzire bambali-kazi bâni omu mwabâbwe; abâna bâbo barhò mwabakûlakwo obukuze bwâni ensiku n'amango. [10] Yimuki, mugende! Harhaciri ha kurhamukira aha. Okuhemuka kwinyu kwârhuma mwârhindibuka bwenêne. [11] Hamayisha owageremwa, asinge obunywesi erhi: «Nâkulêbera o-gw'idivayi n'ogw'amamvu». Ye wankakwânana okubà mulêbi w'olwo lubaga.

Eciragâne c'okukubûla

[12] Neci nâkushûbûza weshi, wâni Yakôbo, nashûbûza omusigala gwa Israheli. Nâbahira haguma nka bibuzi biri omu côgo, nka busô buli omu bulambo. Baberegeza bwenêne kulî n'abantu. [13] Omushâbi abashokolîre, bashâba, bagera omu muhango, gwo bahulukiramwo. Mwâmi wâbo abagera emalanga, erhi na Nyakasane aba-shokolîre.

Micha/Micah 2

הֽוֹי חֹשְׁבֵי־אָ֙וֶן וּפֹעֲלֵי רָ֔ע עַל־מִשְׁכְּבוֹתָ֖ם בְּאֹ֣ור הַבֹּ֑קֶר יַעֲשׂוּהָ֙ כִּ֣י יֶשׁ־לְאֵ֔ל יָדָֽם׃ וְחָמְד֥וּ שָׂדֹ֖ות וְגָזָ֑לוּ וּבָתִּ֣ים וְנָשָׂ֔אוּ
וְעָשְׁקוּ֙ גֶּ֣בֶר וּבֵיתֹ֔ו וְאִ֖ישׁ וְנַחֲלָתֹֽו׃ פ
לָכֵ֗ן כֹּ֤ה אָמַר֙ יְהוָ֔ה הִנְנִ֥י חֹשֵׁ֛ב עַל־הַמִּשְׁפָּחָ֥ה הַזֹּ֖את רָעָ֑ה אֲשֶׁ֤ר לֹא־תָמִ֙ישׁוּ֙ מִשָּׁ֣ם צַוְּארֹֽתֵיכֶ֔ם וְלֹ֥א תֵלְכ֖וּ רוֹמָ֑ה כִּ֥י
עֵ֛ת רָעָ֥ה הִֽיא׃ בַּיֹּ֣ום הַהֹ֗וא יִשָּׂ֤א עֲלֵיכֶם֙ מָשָׁ֔ל וְנָהָ֥ה נְהִ֖י נֶהְיָ֑ה אָמַ֗ר שָׁדֹ֤וד נְשַׁדֵּ֙נוּ֙ חֵ֣לֶק עַמִּ֔י יָמֵ֖ישׁ לִ֑י
לְשׁוֹבֵ֖ב שָׂדֵ֥ינוּ יְחַלֵּֽק׃ לָכֵ֗ן לֹא־יִהְיֶה־לְךָ֙ מַשְׁלִ֣יךְ חֶ֔בֶל בְּגוֹרָ֖ל בִּקְהַ֣ל יְהוָ֑ה׃ אַל־תַּטִּ֣פוּ יַטִּיפ֔וּן לֹא־יַטִּ֥פוּ לָאֵ֖לֶּה לֹ֥א יִסַּ֖ג
כְּלִמֹּֽות׃ הֶאָמ֣וּר בֵּית־יַעֲקֹ֗ב הֲקָצַ֤ר רוּחַ֙ יְהוָ֔ה אִם־אֵ֖לֶּה מַעֲלָלָ֑יו הֲלֹ֤וא דְבָרַי֙ יֵיטִ֣יבוּ עִם־הַיָּשָׁ֔ר הוֹלֵֽךְ׃ וְאֶתְמ֥וֹל עַמִּ֛י
לְאוֹיֵ֖ב יְקוֹמֵ֑ם מִמֵּ֣ול שַׂלְמָ֔ה אֶ֣דֶר תַּפְשִׁטוּן֙ מֵעֹבְרִ֣ים בֶּ֔טַח שׁוּבֵ֖י מִלְחָמָֽה׃ נְשֵׁ֣י עַמִּ֔י תְּגָרְשׁ֖וּן מִבֵּ֣ית תַּעֲנֻגֶ֑יהָ מֵעַ֤ל
עֹלָלֶ֙יהָ֙ תְּקַחֲו֣ הֲדָרִ֔י לְעוֹלָֽם׃ קוּמ֥וּ וּלְכ֖וּ כִּי֙ לֹא־זֹ֣את הַמְּנוּחָ֔ה בַּעֲבֹ֥ור טָמְאָ֖ה תְּחַבֵּ֑ל וְחֶ֖בֶל נִמְרָֽץ׃ לוּ־אִ֥ישׁ הֹלֵ֛ךְ רוּחַ֖
וְשֶׁ֣קֶר כִּזֵּ֑ב אַטִּ֥ף לְךָ֛ לַ֖יִן וְלַשֵּׁכָ֑ר וְהָיָ֕ה מַטִּ֥יף הָעָ֖ם הַזֶּֽה׃ אָסֹ֤ף אֲאַסֵּף֙ יַעֲקֹ֣ב כֻּלָּ֔ךְ קַבֵּ֥ץ אֲקַבֵּ֖ץ שְׁאֵרִ֣ית יִשְׂרָאֵ֑ל יַחַד

[w] **2.6** : Murhalêbaga: kwo kuderha oku Abayahudi barhacilonzìzî okuyumva ebinwa by'okubarhemula omulêbi ali ababwîra. Barhacilonzizi bayemêre ebinwa bya mwêne ebyo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֲשִׁימֵנוּ כְּצֹאן בָּצְרָה כְּעֵדֶר בְּתוֹךְ הַדְּבְרֹו תְּהִימֶנָה מֵאָדָם: ׳עָלָה הַפֹּרֵץ לִפְנֵיהֶם פָּרְצוּ וַיַּעֲבְרוּ שַׁעַר וַיֵּצְאוּ בּוֹ וַיַּעֲבָר
מַלְכָּם לִפְנֵיהֶם וַיהוָה בְּרֹאשָׁם: פ

3

Oku bakulu barhindibuza olubaga

[1] Kandi namâderha nti: «Muyumvagye, mwe barhambo b'enyumpa ya Yakôbo, ninyu mwe barhegesi b'omu nyumpa ya Israheli! [2] Ka murhàli mukwânîne mumanye okutwa olubanja? [3] Badwîrhe balya abantu bâni nyama, badwîrhe babakûlakwo oluhu, bali babavuna orhuvuha. Bali babatwa rhuhimbi-rhuhimbi nka kuno kubahira aha nyungu, nka nyama y'aha kanoga. [4] Lusiku luguma bâhamagala Nyakasane, ci kwône arhâbashuze. Olwo lusiku abafulike amalanga gâge erhi bibî bàjizire birhuma.

Ebyâha by'abalêbi

[5] Ntya kwo Nyakasane aderhîre abalêbi bahabula[x] olubaga lwâni: nka hali eci bavubasire banakaziyakûza mpu: «murhûla»! Ngasi muntu orhabahîri ebi balya banamubwîre, mpu: «Wâhya, entambala nyimâna eno.» [6] Co cirhumire, ahâli h'okumolekerwa, bwâmmubêra budufu; n'omwizizi gummubêre ahâli h'okulêba. Izûba lyâzikira abalêbi, olusiku lwâbayiruhira. [7] Bâja babona ebyânayishe, bâbona enshonyi, n'abalaguzi bâbulabula, bulya Nyamuzinda arhâcibashuze. [8] Ci kwône, niehe[y], nyunjwîre misî (na Mûka gwa Nyamuzinda) nyunjwîre misî y'obushinganyanya n'obushiru bw'okumanyîsa Yakôbo obubî bwâge, mmanyîse na Israheli ecâha câge.

Oku bimangizi: omanyîse okuhera kwa Siyoni

[9] Yumvi ebi mâshi, mwe bakulu b'omu nyumpa ya Yakôbo, mwe mukulîre enyumpa y'Israheli, mwe mutwa emmanja, mubulikubya ebishingânîne, [10] mwe mudwîrhe mwayûbaka Siyoni n'omukò, na Yeruzalemu oku mabî! [11] Abarhambo bamwo barhatwa lubanja buzira kuhongerwa, abajinji bamwo barhayigîriza buzira kuhâbwa luhembo; abalêbi bamwo balêbere ensaranga. Kurharhuma barhashegema Nyamuzinda bakaziderha mpu: «Ka Nyamuzinda arhali ekarhî kîrhu? Obuhanya burharhurhi-ndekwo!» [12] Co cirhumire, obubî bwinyu bwârhuma Siyoni ahinduka ishwa lya kuhingwa, Yeruzalemu aba bigûkà, n'entondo y'akâ-Nyamuzinda lyâbà irango lya muzirhu.

---

[x] **3.5** : Oku bilâbire oluhembo oku balêbi, lolà muli 1Sam 9, 7-8; 1 BÂM 14, 3; 2 BÂM 4, 42; 5, 15. 22; 8,8-9; Am 7,12. Mikeyo arhalahiri okubonekerwa kw'abo balêbi, ci abashobesire okulongereza obunguke.
[y] **3.8** : Niehe: kwo kuderha omulêbi Mikeyo, mulêbi w'okunali, arhalonzizi ashushe abo banamwiza buzîne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וָאֹמַר שִׁמְעוּ־נָא רָאשֵׁי יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלוֹא לָכֶם לָדַעַת אֶת־הַמִּשְׁפָּט׃ שֹׂנְאֵי טוֹב וְאֹהֲבֵי רָעָה גֹּזְלֵי
עוֹרָם מֵעֲלֵיהֶם וּשְׁאֵרָם מֵעַל עַצְמוֹתָם׃ וַאֲשֶׁר אָכְלוּ שְׁאֵר עַמִּי וְעוֹרָם מֵעֲלֵיהֶם הִפְשִׁיטוּ וְאֶת־עַצְמֹתֵיהֶם פִּצֵּחוּ
וּפָרְשׂוּ כַּאֲשֶׁר בַּסִּיר וּכְבָשָׂר בְּתוֹךְ קַלָּחַת׃ אָז יְזַעֲקוּ אֶל־יְהוָה וְלֹא יַעֲנֶה אוֹתָם וְיַסְתֵּר פָּנָיו מֵהֶם בָּעֵת הַהִיא
כַּאֲשֶׁר הֵרֵעוּ מַעַלְלֵיהֶם׃ פ
כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־הַנְּבִיאִים הַמַּתְעִים אֶת־עַמִּי הַנֹּשְׁכִים בְּשִׁנֵּיהֶם וְקָרְאוּ שָׁלוֹם וַאֲשֶׁר לֹא־יִתֵּן עַל־פִּיהֶם וְקִדְּשׁוּ
עָלָיו מִלְחָמָה׃ לָכֵן לַיְלָה לָכֶם מֵחָזוֹן וְחָשְׁכָה לָכֶם מִקֶּסֶם וּבָאָה הַשֶּׁמֶשׁ עַל־הַנְּבִיאִים וְקָדַר עֲלֵיהֶם הַיּוֹם׃ וּבֹשׁוּ
הַחֹזִים וְחָפְרוּ הַקֹּסְמִים וְעָטוּ עַל־שָׂפָם כֻּלָּם כִּי אֵין מַעֲנֵה אֱלֹהִים׃ וְאוּלָם אָנֹכִי מָלֵאתִי כֹחַ אֶת־רוּחַ יְהוָה וּמִשְׁפָּט
וּגְבוּרָה לְהַגִּיד לְיַעֲקֹב פִּשְׁעוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל חַטָּאתוֹ׃ ס
שִׁמְעוּ־נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמְתַעֲבִים מִשְׁפָּט וְאֶת כָּל־הַיְשָׁרָה יְעַקֵּשׁוּ׃ בֹּנֶה צִיּוֹן
בְּדָמִים וִירוּשָׁלַם בְּעַוְלָה׃ רָאשֶׁיהָ | בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יְקַסֵּמוּ וְעַל־יְהוָה יִשָּׁעֵנוּ
לֵאמֹר הֲלוֹא יְהוָה בְּקִרְבֵּנוּ לֹא־תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה׃ לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַם עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת
לְבָמוֹת יָעַר׃ פ

4

II. Ebi Siyoni alaganyibagwa

Nyamuzinda ayishiyima e Siyoni

[1] Amango gayiruka omu nsiku za buzinda, mwâcibone entondo y'akà-Nya-muzinda eri enyanya ly'ezindi elihe kulusha ezindi ntondo zôshi. Lyo amashanja gôshi gâshagamukira emunda eri, [2] igulu lyôshi lyayishilibirhirayo linaderhe mpu: «Yishi rhuyinamukire oku ntondo ya Nyakasane, yishi rhujè omu kâ-Nyamuzinda ka Yakôbo. Arhuyigîrize enjira zâge, lyo nîrhu rhuyishimba. Bulya e Siyoni yo erhenga irhegeko, n'e Yeruzalemu erhenge akanwa ka Nyakasane»! [3] Ayishiyima ekarhî ka mashanja manji, ânatwîre amashanja madârhi emmanja. Engôrho zabo bâzitulamwo enfuka, n'amatumu gâbo bâjiremwo emigushu. Ntà lubaga lwâcilengereze olundi engôrho, ba-rhakaciclyigîriza okulwa amatumu[z]. [4] Ci ngasi muguma akazitamala aha murhi gwâge gw'omuzâbîbu, n'aha idako ly'omurhi gwâge gw'omuzêti, ntâye wâcibakange. Ntyo kwo akanwa ka Nyamuzinda w'Emirhwe kadesire. [5] Bulya embaga zôshi zilambagira ngasi muguma oku izîno lya Nyamuzinda wâge, ci rhwehe rhwâkazilambagira oku izîno lya Nyakasane Nyamuzinda wîrhu w'ensiku n'amango.

[z] **4.3** 1-3: Ebi binwa binashubibonekana muli Iz 2, 2-4. Ensiku za buzinda. Kwo kuderha ensiku z'okuyisha kwa Masiya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okugaluka kw'obusò bushandabîne aha Siyoni

6 Olwo lusiku, kwo Nyakasane adesire, nâshûbûza ebibuzi[a] biyagalisire, nâshimanyanya
ebyahabusire n'ebi nalibuzize. 7 Ebikunagizi byo nàjiramwo omusigala, n'ebikagwa nabijira
ishanja liguma lya misî. N'ago mango Nyamuzinda abà mwâmi wâbo oku ntondo ya Siyoni,
kurhenga buno kuhika ensiku n'amango. 8 Nâwe we munâra gw'obusò, irango lya mwâli wa
Siyoni, obukulu bwâwe bwa mîra bwâkushubirakwo, bwo bwâmi bwa mwâli wa Yeruzalemu[b].

Okurhêrwa, olubungo n'okuyagaluka kwa Siyoni

9 Na buna, bicigi birhumire wayâma? K'emwâwe erhaciba mwâmi? K'abahanûzi bâwe bahezire
obu wagwârhwa n'emikero nka mukazi walonziburha? 10 Ogâyagâyâge onayâne wâni mwâli wa
Siyoni, aka omukazi waburha, bulya okola warhenga ekà ojihanda erubala; wahika e Babiloni,
n'eyo yo wayôkolerwa. Eyo yo Nyakasane akucungulira, akukûle omu nfune z'abashombayi
bâwe. 11 Bunôla, mashanja manji gakushimbire caligumiza. Gadwîrhe gaderha mpu: «Mâshi
Siyoni azire n'amasù gîrhu gamulole.» 12 Cikwône barhamanyiri emihigo ya Nyakasane,
barhanamanyiri bwinjà omulâli gwâge, bulya yêne wabashûbûzagya kula bashûbûza emiha
y'engano aha yakubirhirwa. 13 Yimuka! Ovungunyule emburho mwâli wa Siyoni! Bulya
amahembe gâwe nagajira ga cûma[c], n'ebisenyi byâwe mbijire bya mulinga, ntyo ovungunyule
mbaga nyinji. Omunyago wabarhôla ogurhûle Nyakasane, n'ebi-rugu byâbo obihe Nyamuzinda
w'igulu lyôshi.

Obuhanya n'irenge ly'obûko bwa Dandi

14 Shûbûzagya engabo zâwe buno, wâni mwâli wa ntwâli! Barhugosire. Bâshurha omucîranuzi
w'Israheli emikoba omu irhama.

Micha/Micah 4

וְהָיָה ׀ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים יִהְיֶה הַר בֵּית־יְהוָה נָכוֹן בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְנִשָּׂא הִוא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ עָלָיו עַמִּים׃ 1
וְהָלְכוּ 2
גּוֹיִם רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ ׀ וְנַעֲלֶה אֶל־הַר־יְהוָה וְאֶל־בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיוֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא
תּוֹרָה וּדְבַר־יְהוָה מִירוּשָׁלִָם׃ וְשָׁפַט בֵּין עַמִּים רַבִּים וְהוֹכִיחַ לְגוֹיִם עֲצֻמִים עַד־רָחוֹק וְכִתְּתוּ חַרְבֹתֵיהֶם לְאִתִּים 3
וְחַנִיתֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת לֹא־יִשְׂאוּ גּוֹי אֶל־גּוֹי חֶרֶב וְלֹא־יִלְמְדוּן עוֹד מִלְחָמָה׃ וְיָשְׁבוּ אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ 4

[a] **4.6** : Nyamuzinda abwizire Israheli oku ashubûza olubaga lwâge hano ayusimuhana. Ashima-nyanya abasigîre omu mimo nka kula lungere mwinjà anajira. Lolà muli Eze 34, 1.
[b] **4.8** : Omunâra gw'obusò: kwo kuderha Yeruzalemu.
[c] **4.13** : Amahembe g'ecuma: kwo kuderha emisî yâwe ya mîra.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֵין מַחֲרִיד כִּי־פִי יְהוָה צְבָאוֹת דִּבֵּר׃ 5כִּי כָל־הָעַמִּים יֵלְכּוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו וַאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בְּשֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם
וָעֶד׃ פ
6בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה אֹסְפָה הַצֹּלֵעָה וְהַנִּדָּחָה אַקַבֵּצָה וַאֲשֶׁר הֲרֵעֹתִי׃ 7וְשַׂמְתִּי אֶת־הַצֹּלֵעָה לִשְׁאֵרִית וְהַנִּלְאָה
לְגוֹי עָצוּם וּמָלַךְ יְהוָה עֲלֵיהֶם בְּהַר צִיּוֹן מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ פ
8וְאַתָּה מִגְדַּל־עֵדֶר עֹפֶל בַּת־צִיּוֹן עָדֶיךְ תֵּאתֶה וּבָאָה הַמֶּמְשָׁלָה הָרִאשׁוֹנָה מַמְלֶכֶת לְבַת־יְרוּשָׁלִָם׃ 9עַתָּה לָמָּה
תָרִיעִי רֵעַ הֲמֶלֶךְ אֵין־בָּךְ אִם־יוֹעַצֵךְ אָבַד כִּי־הֶחֱזִיקֵךְ חִיל כַּיּוֹלֵדָה׃ 10חוּלִי וָגֹחִי בַּת־צִיּוֹן כַּיּוֹלֵדָה כִּי־עַתָּה תֵצְאִי
מִקִּרְיָה וְשָׁכַנְתְּ בַּשָּׂדֶה וּבָאת עַד־בָּבֶל שָׁם תִּנָּצְלִי שָׁם יִגְאָלֵךְ יְהוָה מִכַּף אֹיְבָיִךְ׃ 11וְעַתָּה נֶאֶסְפוּ עָלַיִךְ גּוֹיִם רַבִּים
הָאֹמְרִים תֶּחֱנָף וְתַחֲז בְּצִיּוֹן עֵינֵינוּ׃ 12וְהֵמָּה לֹא יָדְעוּ מַחְשְׁבוֹת יְהוָה וְלֹא הֵבִינוּ עֲצָתוֹ כִּי קִבְּצָם כְּעָמִיר
גֹּרְנָה׃ 13קוּמִי וָדוֹשִׁי בַת־צִיּוֹן כִּי־קַרְנֵךְ אָשִׂים בַּרְזֶל וּפַרְסֹתַיִךְ אָשִׂים נְחוּשָׁה וְהַדְקוֹת עַמִּים רַבִּים וְהַחֲרַמְתִּי לַיהוָה
בִּצְעָם וְחֵילָם לַאֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ׃ 14עַתָּה תִּתְגֹּדְדִי בַת־גְּדוּד מָצוֹר שָׂם עָלֵינוּ בַּשֵּׁבֶט יַכּוּ עַל־הַלְחִי אֶת שֹׁפֵט יִשְׂרָאֵל׃
ס

5

[1] Nâwe wâni Betelehemu Efrata[d], ciru okaba we munyi omu milala ya Yuda, emwâwe yo yantengera owarhambula Israheli. Ecisiki câge ciri ca kurhenga mîra, kurhenga ensiku n'amango. [2] Co carhuma Nyamuzinda âbaleka, kuhika amango g'okuburha kw'olya oli buburha[e]; ago mango lyo omusigala gw'abalumuna gwâshubira kuli bene Israheli. [3] Ayimanga, âkerêrheza obusò bwâge omu kukolêsa obuhashe bwa Nyakasane, omu kukolêsa obukuze bw'izîno lya Nyakasane Nyamuzinda wâge. Bâgandâza bulya akolaga âbà mukulu kuhika oku buzinda bw'igulu.

Omuntu wâyishiyanka ecihugo ca Asuru

[4] Oyo muntu ye wâbà murhûla gwirhu. Asuru akarhêra ecihugo cîrhu, akalabarha eno mwîrhu rhwanamunikakwo bangere nda, na barhambomunâni[f]. [5] Bâyabula ecihugo ca Asuru n'engôrho; ecihugo ca Nimrodi n'akêre. Arhuyôkola kuli Asuru hano aja omu cihugo cîrhu, hano analabarha olubibi lw'emwîrhu.

Omukolo g'omusigala gwa Bene Yakôbo

[d] **5.1** 5, 1: Mîra mîra Betelehemu akazâgiderhwa Efrata. Omucunguzi aburhiragwa e Betelehemu omu cishagala ca Daudi. Lolà muli Mt 2,4.
[e] **5.2** Olya oli buburha: Lolà muli Iz 7, 14.
[f] **5.4** : «Nda», kukulikiza ho «munâni»: kwo kuderha «banji».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Ago mango, omusigala[g] gwa bene Yakôbo gwâyôrha nka lumè lurhenzire kuli Nyakasane ekarhî k'embaga nyinji, nka kula enkuba eyôrha oku lubala, era erhalinda ndi erhanacîkubagira bantu. [7] Omusigala gwa Yakôbo gwabêra omu mbaga, omu karhî k'embaga nyinji, nka ntale eri omu nsimba z'emuzirhu, nka mwâna wa ntale omu busô bw'ebibuzi: ngasi ah'agera erhi na kulabarha n'okuvungunyula, na ntâye wamufulumuka.

Nyamubâho aherêrekeza ngasi bagwêrhe emihigo mibî

[8] Mâshi okuboko kwawe kulambûkire oku bashombanyi bâwe, lyo abakushomba bôshi bahirigirha. [9] Alagi ebyâba muli olwo lusiku, kwo Nyakasane adesire! Nârhenza ebiterusi byâwe omu mwâwe, nâshanda engâlè zâwe. [10] Nârhenza ebishagala by'omu cihugo câwe, n'ebyôgo byâwe bizibu byôshi nâbihongola. [11] Nâkukûla abafumu omu nfune, orhakaciba n'abashonga. [12] Nârhenza ensalamu zâwe z'okubinjwa, ntenze n'emitungo yâwe, lero o-rhakacigashâniza omukolo gw'amaboko gâwe. [13] Ago mango lyo nâkûla emitungo-nyamwegemerwa omu cihugo câwe, nsherêze n'ebishagala byâwe. [14] Omu bukunizi bwâni, n'omu mutula gwâni, nacihôla oku mbaga zirhanyumvagya.

Micha/Micah 5

וְאַתָּ֣ה בֵּית־לֶ֔חֶם אֶפְרָתָ֖ה צָעִ֣יר לִֽהְיוֹת֙ בְּאַלְפֵ֣י יְהוּדָ֔ה מִמְּךָ֥ לִ֖י יֵצֵ֣א לִֽהְי֣וֹת מוֹשֵׁ֔ל בְּיִשְׂרָאֵ֑ל וּמוֹצָאֹתָ֥יו מִקֶּ֖דֶם מִימֵ֥י
עוֹלָֽם׃ לָכֵ֗ן יִתְּנֵם֙ עַד־עֵ֣ת יוֹלֵדָ֔ה יָלָ֖דָה וְיֶתֶר֙ אֶחָ֔יו יְשׁוּבוּן֙ עַל־בְּנֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃ וְעָמַ֣ד וְרָעָ֔ה בְּעֹ֖ז יְהוָ֑ה בִּגְאוֹן֙ שֵׁ֣ם יְהוָ֔ה
אֱלֹהָ֖יו וְיָשָׁ֑בוּ כִּֽי־עַתָּ֥ה יִגְדַּ֖ל עַד־אַפְסֵי־אָֽרֶץ׃ וְהָיָ֥ה זֶ֖ה שָׁלֽוֹם אַשּׁ֑וּר ׀ כִּֽי־יָבֹ֣וא בְאַרְצֵ֗נוּ וְכִי֙ יִדְרֹךְ֙ בְּאַרְמְנֹתֵ֔ינוּ
וְהַקֵּמְנ֣וּ עָלָ֔יו שִׁבְעָ֥ה רֹעִ֖ים וּשְׁמֹנָ֣ה נְסִיכֵ֑י אָדָֽם׃ וְרָעֽוּ־ אֶת־אֶ֣רֶץ אַשּׁ֗וּר בַּחֶ֔רֶב וְאֶת־אֶ֥רֶץ נִמְרֹ֖ד בִּפְתָחֶ֑יהָ וְהִצִּ֤יל
מֵֽאַשּׁוּר֙ כִּֽי־יָבֹ֣וא בְאַרְצֵ֔נוּ וְכִי֙ יִדְרֹ֖ךְ בִּגְבוּלֵ֑נוּ׃ ס
וְהָיָ֣ה ׀ שְׁאֵרִ֣ית יַעֲקֹ֗ב בְּקֶ֙רֶב֙ עַמִּ֣ים רַבִּ֔ים כְּטַ֙ל֙ מֵאֵ֣ת יְהוָ֔ה כִּרְבִיבִ֖ים עֲלֵי־עֵ֑שֶׂב אֲשֶׁ֤ר לֹא־יְקַוֶּה֙ לְאִ֣ישׁ וְלֹ֣א יְיַחֵ֔ל לִבְנֵי
אָדָֽם׃ וְהָיָ֣ה שְׁאֵרִ֣ית יַעֲקֹ֗ב בַּגּוֹיִם֙ בְּקֶ֣רֶב עַמִּ֔ים רַבִּ֖ים כְּאַרְיֵ֣ה בְּבַהֲמ֑וֹת כְּ֠כְפִ֠יר בְּעֶדְרֵי־צֹ֔אן אֲשֶׁ֤ר אִם־עָבַ֙ר֙ וְרָמַ֣ס
וְטָרַ֔ף וְאֵ֥ין מַצִּֽיל׃ תָּרֹ֥ם יָדְךָ֖ עַל־צָרֶ֑יךָ וְכָל־אֹיְבֶ֖יךָ יִכָּרֵֽתוּ׃ פ
וְהָיָ֣ה בַיּ֣וֹם־הַה֗וּא נְאֻם־יְהוָה֙ וְהִכְרַתִּ֣י סוּסֶ֔יךָ מִקִּרְבֶּ֖ךָ וְהַאֲבַדְתִּ֥י מַרְכְּבֹתֶֽיךָ׃ וְהִכְרַתִּ֖י עָרֵ֣י אַרְצֶ֑ךָ וְהָרַסְתִּ֖י
כָּל־מִבְצָרֶֽיךָ׃ וְהִכְרַתִּ֥י כְשָׁפִ֖ים מִיָּדֶ֑ךָ וְעֹנְנִ֖ים לֹ֥א יִֽהְיוּ־לָֽךְ׃ וְהִכְרַתִּ֤י פְסִילֶ֙יךָ֙ וּמַצֵּבוֹתֶ֔יךָ מִקִּרְבֶּ֖ךָ וְלֹֽא־תִשְׁתַּחֲוֶ֥ה
עוֹד֙ לְמַעֲשֵׂ֣ה יָדֶֽיךָ׃ וְנָתַשְׁתִּ֥י אֲשֵׁירֶ֖יךָ מִקִּרְבֶּ֑ךָ וְהִשְׁמַדְתִּ֖י עָרֶֽיךָ׃ וְעָשִׂ֤יתִי בְאַף֙ וּבְחֵמָ֔ה נָקָ֕ם אֶת־הַגּוֹיִ֖ם אֲשֶׁ֣ר לֹ֣א
שָׁמֵֽעוּ׃ ס

[g] **5.6** : Omusigala gwa bene Yakôbo: kwo kuderha oku omu Bayahudi hali abasigala; arhali bôshi bârhagûkumuke.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6

III. Israheli ashubitwîrwa olubanja

Olubanja lwa Nnâmahanga n'olubaga lwâge

[1] Yumvagi oku Nyakasane adesire: Yimuka, ojîse entondo lubanja, n'amalango gôshi gayumve izù lyâwe.

[2] Ewe mwe mirhezi muyumve olubanja lwa Nyakasane, ninyu mwe biriba bizibuzibu by'igulu, bulya Nyakasane ali lubanja bo n'olubaga lwâge, akwâmire Israheli.

[3] Yaga lubaga lwâni, kurhi nàkujizire? Bici nàkurhamizekwo! Onshuze nâni.

[4] Bulya nakurhenzize omu cihugo c'e Mîsiri; nakucungwîre nakurhenza omu nyumpa y'obujà, embere zinyu narhumayo Mûsa, na Aròni na Miriyamu.

[5] Ewe lubaga lwâni, kengêragi eyali mihigo ya Balaki, mwâmi w'e Mowabu, mukengêre n'oku Balaamu mwene Beori àmushuzize. Kengêra olugendo lwa Shetimu omu Gilgali, lyo omanya eby'obushinganyanya Nyakasane akola[h].

[6] «Bici nayisha ndwîrhe embere za Nyakasane, nyuname n'emalanga ga Nyamuzinda w'Enyannya? Ka najà emalanga gâge mperhe enterekêro nyinji, n'amanina ga mwâka muguma?

[7] Ka Nyakasane âsimîsibwa n'ebihumbi by'engandabuzi b'ebintaganjwa by'emigezi y'amavurha? Ka mbâge erhi nfula yâni yo mpâna oku bubî najizire, ka nâhânaga emburho y'omu nda oku câha c'omurhima gwâni?»[i]

[8] We muntu, wàbwizirwe ebikwânîne, ebi Nyakasane akuhûnyire by'ebi: okujira obushinganyanya, okusîma okubà muntu wa lukogo, n'okuge-nda n'obwîrhôhye haguma na Nyamuzinda wâwe.

Okukalihira endyâlya z'omu Yeruzalemu

[9] Izù lya Nyakasane lidwîrhe lyayakûza omu cishagala: Yumvagi mwe bûko bwa Yuda, ninyu mwe ndêko y'abagula b'ecishagala! [10] Ka nanahasha okuyêmêra endyâlya zihake

[h] **6.5** : Lolà omu Mib 22-24.
[i] **6.7** : Mîra Nyamuzinda amanyîsagya obulonza bwâge, ciru n'abalêbi bashokoleraga Mikeyo bàrhumanyisizebo: okubà mushinganyanya (Amosi), okusîma okufà obwonjo (Hozeya), okucîrho-hya embere za Nnâmahanga (Izaya).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

eby'obushambo omu nyumpa zâbo? [11] Ka nanalola nka mushinganyanya omuntu okolêsa eminzâni y'okulenga-nya; n'abahêka emilengo erhashingânîni omu nshoho zâbo? [12] Abagale b'omu cishagala bakalihire ibala, n'abantu bamwo kunywerha kwône kwône bayishi. [13] Bwobu nâni nkolaga nârhondêra okukuha obuhane, nâkushabîra erhi byabà byâwe birhuma. [14] Wakazirya ci orhayigurhe, bakazilaka ishali aha mwâwe. Wâbikira ebirugu byâwe halya hazibu ci birhafumè; n'ebi wamanya mpu byo wafumi-ze, nâbirîkira engôrho. [15] Wâmira emburho ci orhasârûle. Wâyênga amalehe g'omuzêti n'obwo o-rhâcishige amavurha gâyo. Wâkânda emizâbîbu ci orhânywe oku idi-vayi lyâmwo.

Olwiganyo lwa Samâriya

[16] Bulya wakulikire olwiganyo lw'amarhegeko ga Omuri, na ngasi ngesò z'omu nyumpa ya Ahâbu; mudwîrhe mwayiganya okwâbo kwôshi kwoshi; kwarhuma nakuhindula bigûkà, n'abantu bâwe bashube ba kuhàâbwa olwoho. Lyo muwabarhula ebijâci abantu bâni bajâcîrwe.

Micha/Micah 6

1 שִׁמְעוּ־נָ֣א אֵ֔ת אֲשֶׁר־יְהוָ֖ה אֹמֵ֑ר קוּם֙ רִ֣יב אֶת־הֶהָרִ֔ים וְתִשְׁמַ֖עְנָה הַגְּבָעֹ֥ות קוֹלֶֽךָ׃ 2 שִׁמְעוּ֙ הָרִ֣ים אֶת־רִ֣יב יְהוָ֔ה
וְהָאֵתָנִ֖ים מֹסְדֵ֣י אָ֑רֶץ כִּ֤י רִיב֙ לַֽיהוָ֔ה עִם־עַמֹּ֖ו וְעִם־יִשְׂרָאֵ֥ל יִתְוַכָּֽח׃ 3 עַמִּ֕י מֶה־עָשִׂ֖יתִי לָ֑ךְ וּמָ֥ה הֶלְאֵיתִ֖יךָ עֲנֵ֥ה בִֽי׃ 4 כִּֽי
הֶעֱלִיתִ֙יךָ֙ מֵאֶ֣רֶץ מִצְרַ֔יִם וּמִבֵּ֥ית עֲבָדִ֖ים פְּדִיתִ֑יךָ וָֽאֶשְׁלַ֞ח לְפָנֶ֗יךָ אֶת־מֹשֶׁ֛ה אַהֲרֹ֥ן וּמִרְיָֽם׃ 5 עַמִּ֗י זְכָר־נָא֙ מַה־יָּעַ֣ץ בָּלָ֔ק
מֶ֖לֶךְ מֹואָ֑ב וּמֶה־עָנָ֤ה אֹתֹו֙ בִּלְעָ֣ם בֶּן־בְּעֹ֔ור מִן־הַשִּׁטִּ֖ים עַד־הַגִּלְגָּ֑ל לְמַ֥עַן דַּ֖עַת צִדְקֹ֥ות יְהוָֽה׃ 6 בַּמֶּ֣ה אֲקַדֵּ֣ם יְהוָ֔ה אִכַּ֖ף
לֵאלֹהֵ֣י מָר֑וֹם הַאֲקַדְּמֶ֙נּוּ֙ בְּעֹולֹ֣ות בַּעֲגָלִ֔ים בְּנֵ֥י שָׁנָֽה׃ 7 הֲיִרְצֶ֤ה יְהוָה֙ בְּאַלְפֵ֣י אֵילִ֔ים בְּרִבְבֹ֖ות נַחֲלֵי־שָֽׁמֶן הַאֶתֵּ֤ן בְּכֹורִי֙
פִּשְׁעִ֔י פְּרִ֥י בִטְנִ֖י חַטַּ֥את נַפְשִֽׁי׃ 8 הִגִּ֥יד לְךָ֖ אָדָ֑ם מַה־טֹּ֔וב וּמָה־יְהוָ֥ה דֹּרֵ֖שׁ מִמְּךָ֛ כִּ֥י אִם־עֲשֹׂ֥ות מִשְׁפָּ֖ט וְאַהֲבַ֣ת חֶ֑סֶד
וְהַצְנֵ֥עַ לֶ֖כֶת עִם־אֱלֹהֶֽיךָ׃ פ

9 קֹ֚ול יְהוָ֣ה לָעִ֔יר יִקְרָ֖א וְתוּשִׁיָּ֑ה יִרְאֶ֥ה שְׁמֶ֖ךָ שִׁמְעוּ־מַטֶּ֥ה וּמִי־יְעָדָֽהּ׃ 10 עֹ֚וד הַאֹ֣שׁ בֵּית־רָשָׁ֔ע אֹצְרֹ֖ות רֶ֣שַׁע וְאֵיפַ֥ת רָזֹ֖ון
זְעוּמָֽה׃ 11 הַאֲזְכֶּ֥ה בְמֹאזְנֵי־רֶ֖שַׁע וּבְכִ֣יס אַבְנֵי־מִרְמָֽה׃ 12 אֲשֶׁ֤ר עֲשִׁירֶ֙יהָ֙ מָלְא֣וּ חָמָ֔ס וְיֹשְׁבֶ֖יהָ דִּבְּר֣וּ־שֶׁ֑קֶר וּלְשֹׁונָ֥ם
רְמִיָּ֖ה בְּפִיהֶֽם׃ 13 וְגַם־אֲנִ֞י הֶחֱלֵ֤יתִי הַכֹּותֶ֙ךָ֙ הַשְׁמֵ֣ם עַל־חַטֹּאתֶֽךָ׃ 14 אַתָּ֥ה תֹאכַל֙ וְלֹ֣א תִשְׂבָּ֔ע וְיֶשְׁחֲךָ֖ בְּקִרְבֶּ֑ךָ וְתַסֵּ֥ג וְלֹ֖א
תַּפְלִ֑יט וַאֲשֶׁ֥ר תְּפַלֵּ֖ט לַחֶ֥רֶב אֶתֵּֽן׃ 15 אַתָּ֥ה תִזְרַ֖ע וְלֹ֣א תִקְצֹ֑ור אַתָּ֥ה תִדְרֹךְ־זַ֖יִת וְלֹא־סָ֥וּךְ שֶׁ֖מֶן וְתִירֹ֑ושׁ וְלֹ֖א
תִשְׁתֶּ֥ה־יָֽיִן׃ 16 וַיִּשְׁתַּמֵּ֖ר חֻקֹּ֣ות עָמְרִ֑י וְכֹ֖ל מַעֲשֵׂ֥ה בֵית־אַחְאָ֛ב וַתֵּלְכ֥וּ בְמֹעֲצֹותָ֖ם לְמַ֣עַן תִּתִּ֤י אֹתְךָ֙ לְשַׁמָּ֔ה וְיֹשְׁבֶ֖יהָ
לִשְׁרֵקָ֑ה וְחֶרְפַּ֥ת עַמִּ֖י תִּשָּׂאֽוּ׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7

Obulyâlya b’abantu bôshi

[1] Namâlagîrira! Bulya kwo nkola ndi nk'owahumbûlaga amalehe canda, nka malehe ga
mizâbîbu gàhumbûlagwa enyuma ly'okusârûla; ntà cihadu cankacirîbwa, ciru mpàga
irehe ly'omutini ndi nacîfinja!

[2] Abantu ba Nnâmahanga barhaciboneka omu cihugo; ntà mushinganyanya ciru n'omuguma
omu bantu. Bôshi bàcikwendesirage bayunja oku bahuma omukò, ngasi muguma
adwîrhe arhega mwene wâbo akasirha[j].

[3] Ebijiro amaboko gâbo galengeha okujira ganali mabî gonene. Omurhambo adwîrhe alinga
ecituliro; n'omucîranuzi adwîrhe alinga empyûlo lyo atwa olubanja. Omukulu adwîrhe
aderha ebigalugalu n'oku omurhima gunamuhire.

[4] Omwinja muli bo, anali nka lukererhè n'omushinganyanya nka lugurhu lwa mishûgi. Loli,
olusiku lw'obuhane abalânzi bâwe baderhaga luyiruka, mukolaga mwasômerwa.

[5] Mumanye murhalangaliraga omwîra murhacikubagiraga ecìrongôzi. Omanye ciru
orhashagalaga akanwa embere za mukâwe.

[6] Bulya omwânarhabana ali ajâcira îshe, omwânanyere ali ahagalika nnina. Omuhya-kazi ali
ayimanganwa na nnazâla; ngasi muntu ashombirwe n'ab'omu mwâge.

[7] Cikwône niehe ngalamîre Nyakasane, ndagalîre Nyamuzinda w'okunciza, Nyamuzinda
wâni ânyumva[k].

IV. Obulangâlire n'omusengero gw'olubaga

Siyoni ajacirwa n'omushombanyi wâge

[8] Orhacîshinge erhi nie ntuma, wâni mushombanyi[l] wâni, akaba nahirimire, nâzûka; akaba
ntamîre omu mwizimya, Nyakasane ye bulangashane bwani.

[9] Nâlembera obukunizi bwa Nyakasane bulya nàmugomîre, kuhika ansambise, antwîre

[j] **7.2** : Akasirha eri nshoho ngali ya bintamanzi eshushire akeshe, ekolesibwa omu kurhega ensi-mba emuzirhu.
[k] **7.7** : Muli ogu mulongo, omulêbi ayêrekinemwo obuhamirizi bw'obucire nkana acîkubagira; nkaba ho anali ashwinjîre olwandiko lwâge. Okwo kwayishihâna omukâba gw'enjira oku bitakîro by'obulangâlire, byaciyishiriyushûlwa buzinda. Biri nka bya kurhenga amango g'olubungo.
[l] **7.8** : Oyo mushombanyi anahashiba Edomu erhi Asuru.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

olubanja. Bulya ampulusa, ampire ahâli obulangashane, mbone obushinganyanya bwâge.

10 Hano omushombayi wâni abona okwo, enshonyi zimubumbe; olya wà-mbwîraga erhi: «Ngahi Nyamuzinda wawe aligi?». Amasù gâni gamulola hano akola adwîrhe alabarhwa nka bijondo omu njira.

11 Olusiku lw'okuyûbaka ebyôgo byâwe luyiruka! Olwo lusiku bâgalihya ishwa lyâwe.

12 Ago mango bene winyu bayâgaluka kurhenga e Asuru, kuhika omu bishagala by'e Mîsiri; kurhenga e Tiri kuhika oku lwîshi[m], kurhenga oku nyanja kuhika oku yindi, na kurhenga oku ntondo kuhika oku yindi.

13 Ciru akaba ntyo, ecihugo câbà bigûkà erhi ba nnaco barhuma, erhi bijiro byâbo bibî birhuma.

Omusengero oku mashanja g'abashombanyi

14 Mâshi Nyakasane, yâbula olubaga lwâwe n'akarhi kâwe, obusò bw'omwîmo gwâwe, bala balamire buhumba omu muzirhu; omu mashaka g'e Karmeli. Bashubikera nka kulya byàli mîra omu Bashani n'omu Galadi.

15 Nka kulya mwa zirya nsiku warhurhenzagya omu cihugo c'e Mîsiri oshubirhuyêreka ebirhangâzo.

16 Amashanja gabone enshonyi zigabumbe, ciru akaba gacibona misî, gaâgwârha oku kanwa, gafuke n'amarhwîri.

17 Bâmima oluvù nka njoka, nka ngasi biyândala oku idaho. Barhulubuka omu malîngiriro gâbo bayishe bajuguma, n'ebikango, n'obwôba embere zâwe.

Okushenga obwonjo bwa Nyamuzinda

18 Ndi wundi Nyamuzinda akâwe, obabalira amabî, ozaza ecâha, orhabika bukunizi ensiku n'amango ci okunda okufà bwonjo n'okubabalira?

19 Kandi oshubirhufa bwonjo, olabarhe amabî gîrhu, ebyâha bîrhu byôshi obikwêbe emuhengere.

---

[m] **7.12** : Lwîshi: kwo kuderha Eufrati.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[20] Oyêreke Yakôbo obudahemuka bwâwe, n'Abrahamu omubêre lukogo lulya wacigashiraga balarha kurhenga mîra[n].

Micha/Micah 7

אַלְלַי לִי כִּי הָיִיתִי כְּאָסְפֵּי־קַיִץ כְּעֹלְלֹת בָּצִיר אֵין־אֶשְׁכּוֹל לֶאֱכֹל בִּכּוּרָה אִוְּתָה נַפְשִׁי׃ 2אָבַד חָסִיד מִן־הָאָרֶץ וְיָשָׁר
בָּאָדָם אָיִן כֻּלָּם לְדָמִים יֶאֱרֹבוּ אִישׁ אֶת־אָחִיהוּ יָצוּדוּ חֵרֶם׃ 3עַל־הָרַע כַּפַּיִם לְהֵיטִיב הַשַּׂר שֹׁאֵל וְהַשֹּׁפֵט בַּשִּׁלּוּם
וְהַגָּדוֹל דֹּבֵר הַוַּת נַפְשׁוֹ הוּא וַיְעַבְּתוּהָ׃ 4טוֹבָם כְּחֹדֶק יָשָׁר מִמְּסוּכָה יוֹם מְצַפֶּיךָ פְּקֻדָּתְךָ בָּאָה עַתָּה תִהְיֶה
מְבוּכָתָם׃ 5אַל־תַּאֲמִינוּ בְרֵעַ אַל־תִּבְטְחוּ בְאַלּוּף מִשֹּׁכֶבֶת חֵיקֶךָ שְׁמֹר פִּתְחֵי־פִיךָ׃ 6כִּי־בֵן מְנַבֵּל אָב בַּת קָמָה
בְאִמָּהּ כַּלָּה בַּחֲמֹתָהּ אֹיְבֵי אִישׁ אַנְשֵׁי בֵיתוֹ׃ 7וַאֲנִי בַּיהוָה אֲצַפֶּה אוֹחִילָה לֵאלֹהֵי יִשְׁעִי יִשְׁמָעֵנִי אֱלֹהָי׃ 8אַל־תִּשְׂמְחִי
אֹיַבְתִּי לִי כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי כִּי־אֵשֵׁב בַּחֹשֶׁךְ יְהוָה אוֹר לִי׃ ס
9זַעַף יְהוָה אֶשָּׂא כִּי חָטָאתִי לוֹ עַד אֲשֶׁר יָרִיב רִיבִי וְעָשָׂה מִשְׁפָּטִי יוֹצִיאֵנִי לָאוֹר אֶרְאֶה בְּצִדְקָתוֹ׃ 10וּתְרֶא אֹיַבְתִּי
וּתְכַסֶּהָ בוּשָׁה הָאֹמְרָה אַיֵּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עֵינַי תִּרְאֶינָּה בָּהּ עַתָּה תִּהְיֶה לְמִרְמָס כְּטִיט חוּצוֹת׃ 11יוֹם לִבְנוֹת
גְּדֵרֵיךְ יוֹם הַהוּא יִרְחַק־חֹק׃ 12יוֹם הוּא וְעָדֶיךָ יָבוֹא לְמִנִּי אַשּׁוּר וְעָרֵי מָצוֹר וּלְמִנִּי מָצוֹר וְעַד־נָהָר וְיָם מַיִם וְהַר
הָהָר׃ 13וְהָיְתָה הָאָרֶץ לִשְׁמָמָה עַל־יֹשְׁבֶיהָ מִפְּרִי מַעַלְלֵיהֶם׃ ס
14רְעֵה עַמְּךָ בְשִׁבְטֶךָ צֹאן נַחֲלָתֶךָ שֹׁכְנִי לְבָדָד יַעַר בְּתוֹךְ כַּרְמֶל יִרְעוּ בָשָׁן וְגִלְעָד כִּימֵי עוֹלָם׃ 15כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת׃ 16יִרְאוּ גוֹיִם וְיֵבֹשׁוּ מִכֹּל גְּבוּרָתָם יָשִׂימוּ יָד עַל־פֶּה אָזְנֵיהֶם תֶּחֱרָשְׁנָה׃ 17יְלַחֲכוּ עָפָר כַּנָּחָשׁ
כְּזֹחֲלֵי אֶרֶץ יִרְגְּזוּ מִמִּסְגְּרֹתֵיהֶם אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִפְחָדוּ וְיִרְאוּ מִמֶּךָּ׃ 18מִי־אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע
לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא־הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא׃ 19יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֹנֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם
כָּל־חַטֹּאותָם׃ 20תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם׃

[n] **7.20** : Okucungulwa kwa Israheli, kuli kuyûkiriza eciragâne Nnâmahanga ajiraga bone bashakulûza. Eyo ndagâno n'eco ciragâne, co cìsiki ca ngasi bulangâlire, lyo igwârhiro ly'obuyêmêre bw'olubaga lwîshogwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

NAM - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Nah

NAHUMU

NAHUMU נחום

NAHUMU נחום

Enshokolezi

Ecitabu ca Nahumu cirhangira n'olulanga lw'oburhè bwa Nyamubâho n'okutwîrwa olubanja kw'ababî. Abantu b'omu Asuru bayishihanwa na ab'omu Yuda bayishicungulwa (1, 2-2, 3).

Nahumu alonzagya okumanyîsa oku Ninive âyishiherêrekezibwa. Nyamuzinda âyishimuhà obuhane bwenêne erhi kulibuza Israheli n'agandi mashanja kurhuma.

Ninive ahanwa omu mwâka gwa 612 embere Kristu aburhwe. Ntyo Nahumu ayandikaga ecitabu câge myâka misungunu embere ly'ago mango. Abayahudi b'enyuma ly'ago mango barhàcilangaliraga okuhima abashombanyi bâbo b'en'igulu. Balangâlira okucungulwa kw'iroho.

EBIRIMWO

1. Oburhè bwa Nyakasane: cigabi 1

2. Okurhêrwa kwa Ninive: cigabi 2

3. Okuhanwa kwa Ninive: cigabi 3

1

NAHUMU

[1] Aka kali kanwa k'obulêbi buyêrekîre Ninive, myanzi Nyamubâho àfulûliraga Nahumu w'e Elkoshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Enshula-mwanzi

Lulanga: Oburhè bwa Nyakasane

[2] Kâli Nyamubâho abà wa mitula, Nyamubâho abà mwihôzi! Nyamubâho anacihôle, abà wa burhe bwenêne! Nyamubâho anacihôlere abashombanyi bâge, anabike omujina oku babisha.

[3] Nyamubâho arhaba burhe duba, ci kwônene arhahimwa budârhi, Nyamuzinda arhankaleka okuhana endyâlya eyâzire. Analambagire omu mpûsi n'omu mulaba, n'omu cihônzi, ebitù, ko katulo enshando zâge zibalaza.

[4] Anarhalabanye enyanja, ayiganye, anaganye enyishi zôshi. Bashani na Karmeli bayumvîrhe erhi okwo kurhuma, ehibala by'omu Libano hyagokomba!

[5] Entondo zinajugume emalanga gêge, orhurhondo rhugeremwo ogwa nyegenye; idaho likunduke, igulu n'abaliyûbakakwo.

[6] Obukali bwâge wâni! Ndi wankabulindira? Ndi wankafukunya amango adârhabîre? Obudârhi bwâge kwo buyâka nka muliro, n'amabuye ganashanguke embere zâge. [7] Nyamubâho abà mwinjà abà lwâkiro amango g'amalibuko oku bamuhizi-rekwo omurhima, abamuyegemera n'abamuyishi, [8] amango ecihônzi cizûsire[o]. Anatulikanye abamuhizirekwo akamêne, alukîrize abashombanyi bâge kuhika omu mwizimya.

Obulêbi kuli Yuda na Ninive

(Kuli Yuda)

[9] Bici ogererîze kuli Nyamubâho? Kâli ye Kaheza, obujà burhâshubirire kabirhi [10] Bâjamo eciri nka câhirà, bâhungumuka nka lubala! Omu, bôshi bâhungumuke.

(Kuli Asuru)

[11] Emwâwe, wâni Ninive, yo yârhengaga omuntu w'emihigo y'obulyâlya, omuntu w'omurhima guli nka gwa Beliyali[p].

(Kuli Yuda)

[12] Nyamubâho adesire ntya, erhi: «Ciru bakarhabâla, ciru bakaluga kurhi, bagûkumuka,

---

[o] **1.8** mango ecihônzi cizûsire: : Amango obuhanya buzûsire... Eci cinwa cikengezize enkuba y'ecihônzi cinene (Nûhu ali murhûliriza aka Nahumu nk'oku kuyandisirwe omu citabu c'Omurhondêro 5, 29; ago mazîno gombi kulikuderha LUHÛMA).
[p] **1.11** : Oyu mubisha warhengaga emwa Asuru, anabà Senakeribu. (Rhulole 2 BÂM 18-19),

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

baherêrekere. Akaba nàkugânyaguzize, ntakacikugàânyaguza bundi. [13] Na bunôla nkolaga nakuhûmûla kuli ogwomuzigo, nâtwa emigozi eku-shwêsire.»

(Kuli mwâmi w'e Ninive)

[14] Wâni Ninive, lolà oku Nyamubâho akuhigire: ntà bûko bwâcihêke izîno lyâwe, nâshâba engombe y'abazimu bâwe, nkûlemwo enshushano mbinje n'emmumbe, n'enshinda yâwe nyishandâge bulya wahehêrîrwe.

Nahum 1

מַשָּׂא נִינְוֵה סֵפֶר חֲזוֹן נַחוּם הָאֶלְקֹשִׁי׃אֵל קַנּוֹא וְנֹקֵם יְהוָה נֹקֵם יְהוָה וּבַעַל חֵמָה נֹקֵם יְהוָה לְצָרָיו וְנוֹטֵר הוּא
לְאֹיְבָיו׃יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־כֹּחַ וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה יְהוָה בְּסוּפָה וּבְשַׂעַר הֹ דַּרְכּוֹ וְעָנָן אֲבַק רַגְלָיו׃הַֽגֹּעֵר יב אֶמְלַל
בָּשָׁן וְכַרְמֶל וּפֶרַח לְבָנוֹן אֻמְלָל׃הָרִים רָעֲשׁוּ מִמֶּנּוּ וְהַגְּבָעוֹת הִתְמֹגָגוּ וַתִּשׂ ׇ֫ א הָאָרֶץ מִפָּנָיו וְתֵבֵל וְכָל־יֹשְׁבֵי
בָהּ׃לִפְנֵי זַעְמוֹ מִי יַעֲמֹוד וּמִי יָקוּם בַּחֲרוֹן אַפּוֹ חֲמָתוֹ נִתְּכָה כָאֵשׁ וְהַצֻּרִים נִתְּצוּ מִמֶּנּוּ׃טוֹב יְהוָה לְמָעוֹז בְּיוֹם
צָרָה וְיֹדֵעַ חֹסֵי בּוֹ׃מְקוֹמָהּ וְאֹיְבֶיהָ יִר ֵ֫ דֹף־חֹשֶׁךְ׃מַה־תְּחַשְּׁבוּן אֶל־יְהוָה כָּלָה הוּא עֹשֶׂה לֹא־תָקוּם ׃ם פַּעֲמַיִם
צָרָה׃כִּי עַד־סִירִים סְבֻכִים וּכְסָבְאָם סְבוּאִים אֻכְּלוּ כְּקַשׁ יָבֵשׁ מָלֵא׃מִמֵּךְ יָצָא חֹשֵׁב עַל־יְהוָה רָעָה יֹעֵץ בְּלִיָּעַל׃
ס
כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה אִם־שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נָג ׇ֫ זוּ וְעָבֶר וְעִנִּיתִךְ לֹא אֶעֱנֶךָּ עוֹד׃וְעַתָּה אֶשְׁבֹּר מֹטֵהוּ מֵעָלָיִךְ
וּמוֹסְרֹתַיִךְ אֲנַ ׇ֫ תֵּק׃וְצִוָּה עָלַיִךְ יְהוָה מִבֵּית מִבֵּית אַכְרִית אֱלֹהַי ךְ פֶּסֶל וּמַסֵּכָה קֶבֶרְךָ קְבַרְךָ כִּי קַלּוֹתָ׃

2

(Kuli Yuda)

[1] K'obwîne! Omuganda ola walibirha oku ntondo, ayisha ayakûza mpu «Obucire!» Ojire ensiku nkulu, wâni Yuda, oyunjulize ebiragâne byâwe, bulya lero Beliyali[q] arhakaciyêrekeza emwâwe, yeshi aherêrekîre.

Okushâbûka kwa Ninive

Okurhêrwa

[2] Kashâba ola okuyishire, hira abalanzi omu mihanda, ja ebulâbi omu mirimbwa, kabika omukaba, ocìgurumanye weshi. [3] Neci, Nyamubâho oshubîrigwika omuzâbîbu gwa Yakôbo

[q] **2.1** : Beliyali liri izîno lya muzimu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'omuzâbîbu gw'Israheli. Abanyazi bàli erhi bacîhireyo, bàli erhi bàyitwîre amashami. [4] Empenzi z'entwâli zâge zajà zalabuka, abasirika bâge bayambîrhce eby'omugôla, ebiterusi bicihîsize byalingija oku bîrha, abasirika bali oku ndogomi bajà bahama. [5] Omu njira ebiterusi bicihîsize, byamâhârha omu mpandagazi: owabilangîra anamanya mpu bibêye; byaja byalaza eyi n'eyi nka nkuba. [6] Bamâhamagala engabo y'abishoge, entondo zamâkorana, zamâciyôha oku muhanda, mîra zagwikaga ihêma. [7] Emihango eyêrekîre oku lwîshi yamâpamuka, akayuguyugu omu bwâmi mpu «enhî!» [8] Bamarhuluba omugoli, bamamugendana, abajà-nyere bâge bali bàbanda endulu nka kulya engûkù ziyâhiza; bali bacidirhibula. [9] Ninive kwo ali nka luganizo lwa cidêka. Badwîrhe bayakuza, mpu: «Kafè, kafè, kafè!» Ci ntâye wakabagana kwo kunyi. [10] Mucihagule amarhale! Mucihagule amasholo! Biri birugu birhankahwa, biri mwandu mwandu, ecishagala ciyunjwîre birugu bya citwîro. [11] Buhagwe, kavango n'akashâba! Omurhima gwadûrhusire, enjingo zamârhà, amadwi gamakomanya, ntà ntêra bacigwêrhe, amalanga gazinzibîre.

Ninive ali nka ngoromora yahimirwe

[12] Kurhi càbîre cirya cishagala-bulumba bw'engoromora? Abâna b'e- ngoromora bakàgihâbirwamwo ebiryo byâbo. Erhi wangoromora ajàâga ebwa kuhiva, ntâye wakâgidûnda abâna bâyo. [13] Wampangaza akâgigabîra orhwana rhwâge ebihembo, agabânye n'empangaza-kazi zâge; akâgiyunjuza enyâla zâge mishoko, n'ebirâlo byâge misimbisimbi. [14] Nyakasane w'Emirhwe amâderha, erhi: «Ninive, nkolaga nâkuhana, nâvungunyula engâlè zâwe z'ebîrha, emisole yâwe yâkumba oku matabâro. Obuhagwe ojira hano igulu nkolaga nâbuherêrekeza, na ntâye wâciyumve izù ly'abaganda bâwe.»

Nahum 2

[1] הִנֵּ֤ה עַל־הֶֽהָרִים֙ רַגְלֵ֣י מְבַשֵּׂ֔ר מַשְׁמִ֖יעַ שָׁל֑וֹם חֹגִ֤י יְהוּדָה֙ חָגֶ֔יךְ שַׁלְּמִ֖י נְדָרָ֑יִךְ כִּ֣י לֹא־יוֹסִ֤יף עוֹד֙ לַעֲבָ֣ר בָּ֔ךְ כֻּלֹּ֖ה נִכְרָ֥ת׃ [2] עָלָ֤ה מְפִיץ֙ עַל־פָּנַ֔יִךְ נָצ֥וֹר מְצָרָ֖ה צַפֵּ֣ה דָ֑רֶךְ אַמֵּ֥ץ מָתְנַ֛יִם אַמֵּ֥ץ כֹּ֖חַ מְאֹֽד׃ [3] כִּֽי־שָׁ֥ב יְהוָ֛ה אֶת־גְּא֥וֹן יַעֲקֹ֖ב כִּגְא֣וֹן יִשְׂרָאֵ֑ל כִּֽי־בֹקְקִ֣ים בֹּקְקוּם֔ וְזִמֹּרֵיהֶ֖ם שִׁחֵֽתוּ׃ [4] מָגֵ֤ן גִּבֹּרָיו֙ מְתֻלָּעִ֔ים בְּאֵ֥שׁ־פְּלָד֖וֹת הָרֶ֣כֶב הָרֶ֑כֶב מָגֵ֣ן ׀ רֶ֣כֶב בְּי֔וֹם וְהַבְּרֹשִׁ֖ים הִתְרֹגָֽשׁוּ׃ [5] וְהַבְּרֹשִׁים֙ בַּחוּצ֣וֹת יִתְהוֹלָ֔לוּ הָרֹ֖כֶב יֶשְׁתַּקְשְׁק֣וּן בָּרְח֑וֹב מַרְאֵיהֶ֣ן כַּלַּפִּידִ֔ים כַּבְּרָקִ֖ים יְרוּצֽוּן׃ [6] יִזְכֹּ֥ר אַדִּירָ֖יו יִכָּשְׁל֑וּ בַּהֲלָכָתָ֣ם יְמַהֲר֔וּ חוֹמָתָ֖הּ וְהֻכַ֥ן הַסֹּכֵֽךְ׃ [7] שַׁעֲרֵ֣י הַנְּהָר֔וֹת נִפְתָּ֖חוּ וְהֵהֵיכָ֥ל נָמֽוֹג׃ [8] וְהֻצַּ֥ב גֻּלְתָּ֖הּ הָעֲלָתָ֑ה וְאַמְהֹתֶ֣יהָ מְנַהֲג֔וֹת כְּקוֹל֙ יוֹנִ֣ים מְתֹפְפ֔וֹת עַל־לִבְבֵהֶ֑ן וְנִינְוֵ֗ה כִּבְרֵכַת־מַ֛יִם יְמֵ֥י הֵ֖יא וְהֵ֣מָּה נָ֑סִים עֲמ֣וֹד ׀ עֲמֹ֣דוּ וְאֵ֣ין מַפְנֶ֔ה בִּזּ֥וּ בְצָ֖ה זָהָ֣ב וְאֵ֑ין קֶ֥צֶה לַתְּכוּנָ֖ה כָּבֵ֥ד וּמְבוּקָֽה׃ [9] בּוּקָ֥ה וּמְבוּקָ֖ה וְלֵ֣ב נָמֵ֑ס בִּרְכַּ֣יִם בִּרְכַּ֔יִם כָּל־מָתְנַ֖יִם וּפְנֵ֥י כֻלָּ֖ם קִבְּצ֥וּ פָארֽ׃ [10] בִּזּ֥וּ כֶֽסֶף־בִּזּ֖וּ זָהָ֑ב וְאֵ֣ין קֵצֶ֔ה תַּאֲוָ֖ה כָּבֽוֹד׃ [11] בּוּקָ֥ה וּמְבוּקָ֖ה וְלֵ֣ב נָמֵ֑ס בִּרְכַּ֣יִם בִּרְכַּ֔יִם כָּל־מָתְנַ֖יִם וּפְנֵ֥י כֻלָּ֖ם קִבְּצ֥וּ פָארֽ׃ [12] אַיֵּ֞ה מְעֹון֙ אֲרָיֹ֣ות לַכְּפִרִ֔ים אֲשֶׁ֥ר אֲרִיֵּ֖ה לָבִ֣יא לָבֶ֑יא גּ֥וּר אַרְיֵ֛ה אַרְיֵ֥ה אַרְיֵ֖ה אַרְיֵ֥ה טֹרֵ֖ף׃ [13] בְּדֵ֣י גְרוֹתָ֔יו וּמְחַנֵּ֖ק לְלִבְאֹתֶ֑יו וַיְמַלֵּ֤א טֶ֙רֶף֙ חֹרָ֔יו וּמְעֹנֹתָ֖יו טְרֵפָֽה׃ [14] הִנְנִ֥י אֵלַ֖יִךְ נְאֻם֙ יְהוָ֣ה צְבָאֹ֔ות וְהִבְעַרְתִּ֥י בָעֲרָתֵ֖ךְ רִכְבָּ֑הּ וּכְפִירַ֣יִךְ תֹּאכַ֔ל וְהִכְרַתִּ֥י מִן־הָאָ֖רֶץ טַרְפֵּ֑ךְ וְלֹא־יִשָּׁמַ֥ע עוֹד֙ קוֹל֙ מַלְאָכָֽיִךְ׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

Ninive amininisirwe oku mabî gâge

[1] Yajêwe! ecishagala c'obulyâlya, ngasi mwêzi ciyunjwîre bunyazi, mangaci weki wâgokôla okwâwe! [2] Yumva! Obuhiri bwahukuza! Yumva emidindiri. Endogomi zikûzire omulindi, ebiterusi byaja byahukuza n'okuhama; [3] basirika bali eruhya, engôrho ziri nka ngulumira, amatumu nka milazo. Abayagalisire buli buvu, abafire byo byasi, emifù eri ntuliranye, bajà bayigerakwo. [4] Ebyo bwo bunguke amabî galêrhera omukala-nshonyi, omwâlikwa mwihisa ahindwîre ebishagala bajà b'amabî gâge. [5] Co cirhumire nkolaga nâkuhana, kwo Nyakasane w'Emirhwe adesire. Nâkubarhuza omwambalo gwâwe, nkugendêse bushugunu omu masù g'abantu, nkubonêse nshonyi embeze z'amâmi. [6] Nakubulula omu bijondo, nkubonese za mêmè: nâkujira obè lwiganyo oku bâgera bôshi. [7] Ngasi bankakubona bôshi banakule omulindi bajà baderha, mpu: «Ninive ashâbûsire, ndi wâmufà bwonjo?» Ndi wâcikufe bwonjo! Ngahi owakurhûliriza ankaciboneka?

Olwiganyo lwa Tebesi

[8] Ewani Ninive, ka we muzibu kulusha No-Amoni[r] wàyûbakaaga oku burhambi bwa Nili? Ecôgo câge yàli nyanja, n'amîshi gàmujirira ecirhango-rhango. [9] Obushashe bwâge àbâga Etiyopiya na Mîsiri, bo bàkâgimuhà obuhirhi bwa ngasi lubero. Abantu b'e Puti n'ab'e Libiya bàli bâge. [10] Naye kurharhumaga arhalulizibwa anahèkwa bujà; abâna bâge bôshi bànigwa omu ngasi mashango g'enjira. Abaluzi bâge bôshi bàshwêkwa n'obudagulè, n'abarhwâli bâge bôshi bàgendibà bajà omu kuyêshwa cigole. [11] Nâwe Ninive, okolaga wâlonza aha wâyiìkira mpu lyo ofulumuka abashombanyi bâwe.

Busha Ninive acîrheganyiza oku mushombanyi

[12] Ebyôgo byâwe bizibuzibu kwo biri nka malehe gayêzire oku murhi. [13] Emwâwe erhaciri abarhali nka bakazi, emihango mihamikize y'ecihugo ekola ecîyigula yone embere z'omushombanyi: orhuhamikizo rhwayo rhwo rhwalîrwe n'omuliro. [14] Doma amîshi muhako Ninive, bulya okola wâgorhwa; zibuhya ebyôgo byâwe, olabarhe ibumba onarheganye enformo y'amadafâli. [15] Ci kwône wâfà, wâhîra omu bwôkêre bw'ecishagala câwe, erhi ofire oku matabâro. Wâherêrekera nka byasi byàlîbirwe n'ebizindêre.

---

[r] **3.8** : No-Amoni Iuli lugo lw'e Tebesi, lugo lunene bwenêne lw'e Mîsiri: Eze 30, 14 16. Olwo lugo lukola lugosirwe na Asurbanipali mwâmi w'e Asuru mwâka gwa 663 embere Kristu àburhwe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olubaga lugumaguma lwahirigirha

Olubaga lwâwe kwo lwàkâgivanda nk'irumbu lya nzige. [16] Abarhimbûzi bo bàli banji kulusha enyenyêzi z'oku nkuba. Bàkâgiyôrha nka kula ebizindêre bibalala, lero bahirigisirage. [17] Abajà-bulâbi bâwe kwo bàkâgiyandala nka nzige, n'abakozi bâwe nka kula amalumbu g'enjuci gajà gacîlunda oku mashaka amango g'emboho. N'erhi izûba lishalala ntâye wacimanya aha zàgezire. Ngahigi bâgezire obwo? [18] We mwâmi w'e Asuru, abarhambo bâwe bagwîshîre burhazûka, abakulu bâwe b'abasirika barhacihinya. Olubaga lwâwe lwashandabîne omu ntondo zôshi, na ntâye wacilushûbûliza haguma. [19] Wajîrekwo ibala lirhankabukwa, ebibande byâwe biri bya lufù. Ngasi bôshi badwîrhe bayumva olwâwe badwîrhe baheba orhusheka, bulya ndigi yeki orharhindibukaga wâni n'obulyâlya bwâwe?

Nahum 3

הֹוי עִיר דָּמִים כֻּלָּהּ כַּחַשׁ פֶּרֶק מִלְאָהּ לֹא י ָמִישׁ טָֽרֶף׃קֹול שֹׁוט וְקֹול רַעַשׁ אוֹפָ֣ן וְסוּס דֹּהֵ֔ר וּמֶרְכָּבָ ָה׃
מְרַקֶּדָה׃פָּרָשׁ מַעֲלֶה וְלַהַב חֶ֖רֶב וּבְרַק חֲנִ֑ית וְרֹ֣ב חָ֔לָל ל וְכֹ֥בֶד פֶּ֖גֶר וְאֵ֣ין קֵצָ֑ה לַגְוִיָּ֕ה יִכָּשְׁלוּ֖בְּגִוִּיָּתָֽם׃מֵרֹ֣ב זְנוּנֵ֔י זֹונָ֖ה
טֹובַ֣ת חֵ֑ן בַּעֲלַ֥ת כְּשָׁפִ֛ים הַמ ֹכֶּ֥רֶת גֹּויִ֖ם בִּזְנוּנֶ֑יהָ וּמִשְׁפָּחֹ֖ות בְּכְשָׁפֶֽיהָ׃הִנְנִ֥י אֵלַ֖יִךְ יְהוָ֣ה צְבָאֹ֑ות שֹׁולַ֤לְתִּי שׁוּלַ֙יִךְ֙ וְה
ֹרְאֵ֣יתִי גֹויִ֔ם מַעֲרֶ֖ךָ וּמַמְלָכֹ֑ות וּמַמְלָכֹ֖ות וּמִשְׁלַכְתִּ֥י עָלַ֖יִךְ שִׁקֻּצִ֑ים וְנִבַּלְתִּ֖יךְ וְשַׂ֥ם ֹתִּ֖יךְ כִּרְאִֽי׃וְהָיָ֣ה כָל־רֹאַ֔יִךְ יָדֹ֖וד
שָׁדְדָ֣ה נִינְוֵ֑ה ֹמִ֣י מֵאֶ֥ין אֵבֹ֖קּשׁ מְנַחֵמִֽים׃מִנַּחֵ֔מִים מִנָּא֙ אָמְצֹ֣ון הַיְשִׁבָ֔ה בַּיְאֹרִ֖ים מַ֣יִם ָבִּ֑יב לָ֣הּ
אֲשֶׁר־חֵ֤יל יָם֙ מַ֔יִם חֹומָתָ֖הּ׃כּ֣וּשׁ עָצְמָ֔ה וּמִצְרַ֖יִם וְאֵ֣ין קֵצָ֑ה פּ֥וּט וְלוּבִ֖ים ם ָיִ֥ו בְּעֶזְרָתֵֽךְ׃גַּם־הִ֥יא לַגֹּלָ֖ה הָלְכָ֑ה
עֹלָלֶ֣יהָ יֻרְטְשׁ֔וּ יֻרְטְשׁ֖ ָוּ בְּרֹ֣אשׁ וְעַל־נִכְבַּדֶּ֖יהָ יַדּ֑וּ גֹּורָ֣ל ־גְּדוֹלֶ֔יהָ וְכָל־גְּדוֹלֶ֖יהָ נִרְתָּקֽוּ׃גַּם־אַ֣תְּ תִּשְׁכְּרִ֔י תִּהְיִ֖ה נֶעְלָמָ֑ה
גַּם־אֶ֣תְּ תְּבַ֔ קְשִׁי מָעֹ֖וז מֵאֹויֵֽב׃כָּל־מִבְצָרַ֙יִךְ֙ תְּאֵנִ֔ים עִם־בִּכּוּרִ֖ים אִם־יִנֹּ֑ועוּ וְנָפְלוּ֙ עַל־פִּ֣י אֹוכֵֽל׃הִנֵּ֥ה עַמֵּ֖ךְ נָשִׁ֣ים
בְּקִרְבֵּ֔ךְ לְאֹיְבַ֖יִךְ פָּתֹ֣וחַ ֹנִפְתְּח֔וּ שַׁעֲרֵ֥י אַרְצֵ֖ךְ אָכְלָ֣ה אֵ֔שׁ בְּרִיחָֽיִךְ׃מֵ֥י מָצֹור֙ שְׁאָבִי־לָ֔ךְ חַזְּקִ֖י מִבְצָרָ֑יִךְ בֹּ֣אִי ב טִ֔יט
וְרִמְסִ֖י בַּחֹ֑מֶר הַחֲזִ֖יקִי מַלְבֵֽן׃שָׁ֣ם תֹּאכְלֵ֔ךְ אֵ֖שׁ תַּכְרִיתֵ֑ךְ חֶ֚רֶב תַּאְכֶלֵ֔ךְ כַּיָּ ֶלֶק הִתְכַּבְּדִ֖י כַּיֶּ ֶלֶק הִתְכַּבְּדִ֑י
כָּאַרְבֶּ֖ה׃הִרְבֵּ֥ית רְכָלַ֖יִךְ מִכֹּוכְבֵ֣י הַשָּׁמָ֑יִם יֶ֚לֶק פָּשַׁ֔ ט ָוַיָּעֹֽף׃17. חֲתֻמֶ֔יךָ כָּאַרְבֶּ֖ה וְתִרְבֻּסֶ֑יךָ כַּחֲגָבִ֖ים בַּגְּדֵרוֹת֙ בְּיֹ֣ום קָרָ֔ה שֶׁ֥מֶשׁ זָרְחָ֖ה וֹדַּ֣ד
וְלֹא־נֹודַ֥ע מְקֹומֹ֖ אַיֵּֽם׃18נָמ֣וּ רֹעֶ֔יךָ מֶ֖לֶךְ אַשּׁ֑וּר יָשְׁכְּנ֣וּ אַדִּירֶ֔יךָ נָ פֹ֥שׁוּ עַמְּךָ֖ עַל־הֶהָרִ֑ים וְאֵ֥ין מְקַבֵּֽץ׃19אֵין־כֵּהָ֥ה
לְשִׁבְרֶ֖ךָ נַחְלָ֣ה שִׁמְעֵ֑י שָׁמְעֵ֤י תָּקְעוּ֙ שִׁמְעֲךָ֔ כַּ֚ עָלֶ֔יךָ עַל־מִ֥י לֹא־עָבְרָ֖ה רָעָתְךָ֥

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

HAB - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Hab

HABAKUKI

HABAKUKI Havaquq קוקבח

HABAKUKI Havaquq חבקוק

Enshokolezi

Omulêbi Habakuki aganîra na Nyamuzinda. Amulakira kabirhi, naye Nyamuzinda amushuza kabirhi. Ebyo byôshi byabaga omu cigabi cirhanzi c'ecitabu ca Habakuki. Omu cigabi ca kabirhi, Nyamuzinda ahehêrera nyankolamaligo karhânu. Omu cigabi ca kasharhu, omulêbi ayimba omu lulanga okuhimana kwa Nyamuzinda.

Habakuki ayigîrizagya omu Yuda omu mwâka gwa 600 embere ly'okuburhwa kwa Kristu, amango ga Yehoyakimu, mwâmi w'e Yuda. Nyamuzinda arhuma Abakaldeyi okuhana olubaga lwâge; ci kwône nabo bayish'ihanwa erhi kukola amaligo kurhuma.

Habakuki aba ayemire oku Yuda avunyire irhegeko lya Nnâmahanga. Adôsa Nnâmahanga ecirhumire ankacîshoga Abakaldeyi babà bapagani mpu bacìhôlere ye; cirhumire ankahana omubî n'owundi mubî kulusha; cirhumire okukola amaligo kwankayîma omw'igulu kurhanashingânîni?

Nyamuzinda amushuza, erhi: «Aha buzinda okuli kwayish'ihima byôshi. Omushinganyanya ayish'ilamira oku buyêmêre bwâge» (2,4). Paolo Ntumwa ahizire ebyo binwa omu buhamîrizi bwâge bw'obuyêmêre (Rom 1,17; Gal 3,11).

EBIRIMWO

1. Omulêbi Habakuki ashambàla na Nyamuzinda: cigabi ca 1

2. Nyamuzinda ahehêrera abantu babî: cigabi 2,5-20

3. Omulêbi ahûna Nyamuzinda oburhabâle: cigabi ca 3

1

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

HABAKUKI

Izîno ly'ecitabu

[1] Aka kali kanwa Nyamuzinda afulûliraga omulêbi Habakuki[s].

I. Omulêbi aganîra na Nyamuzinda wâge

Omulêbi àhamagala Nyamuzinda mpu arhabâle

[2] Mâshi Nyakasane, kuhika mangaci, nieki nahamagala nti oyishe ongwâse orhanayumve. Ka kwo nayakûzagya emunda oli nti: «Mâshi wampâna, wampâna», orhanalîkûze? [3] Carhuma wanyêreka obulyâlya, ogal'ilolêreza obubisha? Ntacidwîrhi nabona oburhali buhagwe n'akamêne. Ekola ntambala n'enongwe byône bigandâzize. [4] Irhegeko lyàcifîre n'obwinjà bwahwîre! Bulya nyankola-maligo ashimbulîre omushinganyanya, n'obucîranuzi ntabo!

Ishuzo lya Nyamuzinda: Okurhêra kw'Abakaldeyi

[5] Mulole amashanja, enshonyi zimmugwârhe. Oku mucihali, nacijira ebirhangâzo ebi murhankayemire erhi bakammuganirire byo. [6] Neci! Mumanye oku nashûbûza Abakaldeyi, lula lubaga luminya lw'ebishwankegerhe? Olujà lwacinagira omu bishagala byôshi by'ecihugo mpu luje lwanyaga amashwa ga bene. [7] Omurhwe gwabo gwo nyandumà, gwo gubuka abantu ifumufumu, emisî yagwo yo eguhà n'obukulu bwâgwo. [8] Ebiterusi byâgwo byo bikanya kulusha akakiri, byo bigesha kulusha empangaza z'ebijingo. Abarhabâzi bâbo bayisha bacinagira, barhenga erhali hôfi, kwo bahalala nka kula ikozi linashiha omunyama gwâlyo. [9] Bôshi bayishîre obuhagwe; bamêsize amasù nka mpûsi y'ebushoshokero bw'izûba, bayisha bashûkuza ebigorogo nka mushenyi gw'oku nyanja. [10] Ogwomurhwe gwo gushekera abâmi, gubona abaluzi gushekere oku kabwâjiko. Ebyôgo bizibuzibu bibà busha kuli gwo. Gunacinge emibarhabarha y'idaho gubulibiduha! [11] Abo bantu banagere nka kalemêra bacibirindike handi; emisî yâbo kwo banayibona oku ye na Nyamuzinda wâbo.

Okushub'icîduza kw'omulêbi

[12] Kurhenga mîra we Nyakasane, we Nyamuzinda wâni, Mutagatîfu orhankafà. Nyakasane, we Kabuye nyâkiraho, wacîshozire olu lubaga wanaluzibuhya, mpu lyo lurhurhûlakwo obuhane bwâwe. [13] Ci kwône amasù gâwe gabà mimâna bwenêne g'okurhalembera okubona oku mabî, orhankanayêmêra wabà ndolêrezi y'okubona obuhanya. Cirhumirage oyêmêra walola ebi ezi

[s] **1.1** : Omuêbi Hahakuki ali ayakûza Nyamuzinda mpu ntà bushinganyanya buciri omu cihugo. Omu mulongo gwa 5 kuhika 11 amalêba obuhanya bwayish'ìrhogera ahabisha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ndyâlya z'abantu zidwîrhe zajira okanacihulikira? Cirhumire ohulika amango endyâlya zidwîrhe zarhindagira abazilushire bushinganyanya? [14] Cirhumire abantu obahira cihembe ciguma n'enfî n'eminyole[t] byo birhajira murhambo? [15] Abakaldeyi bali bagwârha abantu nka kula enfî zigwârhwa oku lulobo banabahire omu rhweshe rhwâbo. Okwôla kwabayunjuzize mwîshingo. [16] Bakola bakaz'irhûla orhweshe rhwâbo enterekêro[u], bulya orhwo rhweshe rhwo rhurhuma nabo balabula oku biryo binjà binjà byankanaderhwa. [17] Ka barhakacihusa okulabaganya engôrho zâbo mpu lyo bajà bahungumula ezindi mbaga buzira lukogo?

Habakuk/Habakkuk 1

1 הַמַּשָּׂא אֲשֶׁר חָזָה חֲבַקּוּק הַנָּבִיא׃ 2 עַד־אָנָה יְהוָה שִׁוַּעְתִּי וְלֹא תִשְׁמָע אֶזְעַק אֵל ׀ חָמָס וְלֹא תוֹשִׁיעַ׃ 3 לָמָּה
תַרְאֵנִי אָוֶן וְעָמָל תַּבִּיט וְשֹׁד וְחָמָס לְ ׀ נֶגְדִּי וַיְהִי רִיב וּמָדוֹן יִשָּׂא׃ 4 עַל־כֵּן תָּפוּג תּוֹרָה וְלֹא־יֵצֵא לָנֶצַח מִשְׁפָּט כִּי רָשָׁע עַל־כ
ֹן עַל־כֵּן יֵצֵא מְעֻקָּשׁ מִשְׁפָּט׃ 5 רְאוּ בַגּוֹיִם וְהַבִּיטוּ וְתִמְהוּ תְּמָהוּ כִּי־ פֹעֵל ׀ פֹּעֵל בְּימֵיכֶם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי
יְסֻפָּר׃ 6 כִּי־הִנְנִי מֵקִים אֶת־הַכַּשְׂדִּים הַגּוֹי הַמַּר וְהַנִּמְהָר הַהוֹלֵךְ לְמֶרְחֲבֵי־אֶרֶץ לָרֶשֶׁת לֹא־לוֹ׃ 7 אָיֹם וְנוֹרָא הוּא מִמֶּנּוּ
מִשְׁפָּטוֹ וּשְׂאֵתוֹ יֵצֵא ׃ 8 וְקַלּוּ מִנְּמֵרִים סוּסָיו וְחַדּוּ מִזְּאֵבֵי עֶרֶב וּפָשׁוּ ׀ פָּשָׁיו וּפָשׁוּ פָּרָשָׁיו יָבֹאוּ מֵרָחוֹק יָעֻפוּ כְּנֶשֶׁר חָשׂ לֶאֱכוֹל כֻּלּוֹ׃ 9
לְחָמָס יָבוֹא מְגַמַּת פְּנֵיהֶם קָדִימָה וַיֶּאֱ ׀ סֹף כַּחוֹל שֶׁבִי׃ 10 וְהוּא בַּמְּלָכִים יִתְקַלָּס וְרוֹזְנִים מִשְׂחָק לוֹ הוּא לְכָל־מִבְצָר
עָפָר עָפָר וַיִּלְכָּד׃ 11 אָז חָלַף רוּחַ וַיַּעֲבֹר וְאָשֵׁם זוּ כֹחוֹ לֵאלֹהָיו׃ 12 הֲלוֹא אַתָּה מִקֶּדֶם יְהוָה אֱלֹהַי קְדֹשִׁי לֹא נָמוּת ת יְהוָה
לְמִשְׁפָּט שַׂמְתּוֹ וְצוּר לְהוֹכִיחַ יְסַדְתּוֹ ׃ 13 טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת רָע וְהַבִּיט אֶל־עָמָל לֹא תוּכָל לָמָּה תַבִּיט בּוֹגְדִים
תַּחֲרִישׁ בְּבַלַּע רָשָׁע ע צַדִּיק מִמֶּנּוּ׃ 14 וַתַּעֲשֶׂה אָדָם כִּדְגֵי הַיָּם כְּרֶמֶשׂ לֹא־מֹשֵׁל ב ׃ 15 כֻּלּוֹ בְחַכָּה הֶעֱלָה יְגָרֲהוּ
בְחֶרְמוֹ וְיַאַסְפֵּהוּ בְּמִכְמַרְתּוֹ עַל־כֵּן יִשְׂמַח וְיָגִיל׃ 16 עַל־כֵּן יְזַבֵּחַ לְחֶרְמוֹ וְיקַטֵּר לְמִכְמַרְתּוֹ ב ׃ כִּי־בָהֵמָּה שָׁמֵן חֶלְקּוֹ
וּמַאֲכָלוֹ בְּרִאָה׃ 17 הֲעַל כֵּן יָרִיק חֶרְמוֹ וְתָמִיד לַהֲרֹג גּוֹיִם לְא י ֽחְמוֹל׃ ס

2

[1] Niehe nkolaga nacibêrera ah'ilâbiro lyâni, nalinda nka mulangûza oli aha busongerwe bw'entondo, lyo mumanya kurhi Nyamuzinda ambwîra, na kurhi ashuza oku mulenge gwâni.

Ishuzo lya Nyamuzinda: omushinganyanya na kaheza

[2] Nyakasane anacinshuza, aderha erhi: «Yandika ebi nkufulûlîre, obisiribe oku rhupaho lyo bikaz'imany'isomwa n'obwâlagale. [3] Ebyo nkufulûlîre amango byabâmwo garhacihika, ci kwône

[t] **1.14** eminyole byo binyagâsi
[u] **1.16** : Bakola bakaz'irhûla orhweshe rhwâbo: kwo kuderha oku Abakaldeyi bo bakag'irhûla orhweshe rhwâbo emunda abazimu bâbo bâbo bali.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byâyish’iyalagala omu mango gâbyo. Obilinde kwône onabilembere ciru wankabona nka bilegamire: ebi ndesire byâyisha ho n'aho buzira kulegama . [4] Oyandike ntya: Omuntu w'entimanya mbî kushanguka anashanguka, ci omushinganyanya yêhe alama buyêmêre bwâge burhumire[v].

II. Okuhehêrerwa kw'omubisha

Omurhondêro

[5] Neci, obuhashe abà nyammanjà, abantu bacîbonyi barhadêkerera, kwo bahuba nka nshinda, kwo balonza ngasi mango nka lufu, banaje banyaga ishanja oku lindi, bagahire gôshi idako ly'oburhegesi bwâbo. [6] Ebihugo byàhimirwe byâlungana haguma, bibalerenganyekwo ebijâci. Byayish'iderha, erhi:

Mahanya arhânu

I

«Muli bahanya mwe mugalira okuzimba, n'okurhôla ebirugu bya bene oku cikinja! [7] Mwâgwarhirwa emumiro, aba mubà omu myenda yâbo bâjalabuka caligumiza bammugezemwo omusisi, nabo babè bo bammuhagula. [8] Mwàhagwîre mashanja manji bwenêne, nago agandi mashanja gasigîre gakolaga gammuhagula, erhi omukò mwàbulazire gurhuma, haguma n'obubî mujirira ebihugo, ebishagala na benebyo!

II

[9] Buhanya bwinyu! Munakaz'iyômeka obunguke bubî bw'emwa balungu binyu, mugalicîkebwa mpu mulengerîre bwenêne b'okufulumuka nyandumà w'obuhanya. [10] Emihigo yinyu ebà ya kubonêsa balungu binyu nshonyi: muli okwo kuhungumula mbaga nyinji, kali kalamo kâwe ako wahizire omu mbaka. [11] Ciro n'amabuye g'oku byôgo gayâma ganammushobeke, n'emirhi y'oburhungiri eyankirire izù Iyâgo[w].

III

[12] Buhanya bwinyu! Mwe muyûbakira okuyôloloka kw'ebishagala oku mukò haguma n'okurhindagira abandi. [13] Co cirhumire omukolo gw'amashanja gukola guhwêra eciko, n'embaga zikola zirhindibukira obusha. K'ebyo byôshi burhali bulonza bwa Nyakasane w'Emirhwe? [14] Neci,

[v] **2.4** : Omushinganyanya yêhe âlama buyêmêre bwâge burhumire: lolà muli Rom 1,17; Hbr 10,37.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

obushinganyanya bwa Nyakasane w'irenge bwayunjula ecihugo lwôshi lwôshi nka kula amîshi ganayunjula enyanja.

IV

15 Buhanya bwinyu! Mwe muhungulira abinyu muyumanîne ecinyôbwa cikali nka bwôge, mpu lyo cibalalusa bayambale obushugunu, okubundi mubabonêse nshonyi omu kulola obushugunu bwâbo. 16 Mwenene mucîbonêsa ezo nshonyi ci lirhabà irenge: Ninyu munywâge munacîyêrekane bashugunu! Nyakasane ammusêza mushongôze akabehe k'obukunizi bwâge. Irenge linyu Iyahinduka nshonyi zinyu. 17 Emyône yakolagwa e Libano ekolaga yammugalukira; mwahungumwîre ebintu, ebintu nabyo bikolaga byâmmujugumya. Okwo kwôshi kwâbà erhi omukò mwàbulazire gurhuma, haguma n'amaligo mujirira ebihugo, ebishagala na benebyo.

V

18 Kamalo kaci okubinja ensalamu kujira? Binaba bintu bya cûma bya kurhebana kwône. Cankarhuma omuntu acîkubagira abo banyamuzinda barhankahash'iderha na yenene wâbà tulaga? 19 Buhanya bwinyu! Mwe mukaz'ibwîra ecihimbi c'omurhi, mpu: «Zûka!». N'ensinga y'akaduma y'ibuye, mpu: «Yimanga!». N'obwo arhankammufulûlira mwanzi muci. Ciru akaba mpu biba bishizirwe amasholo n'amarhale, ntà buzîne bubibâmwo! 20 Ci Nyakasane yêhe mwo aba omu ndâro yâge ntagatîfu. Ngasi yeshi onabà oku igulu ahulike embere zâge!»

Habakuk/Habakkuk 2

עַל־מִשְׁמַרְתִּי וְאֶתְיַצְּבָה עַל־מָצוֹר וְאָצְפָה לִרְאוֹת ׀ מַה־יְדַבֶּר־בִּי וּמָה אָשִׁיב אָשִׁיב עַל תוכחתי׃ 1
וַיַּעֲנֵנִי יְהוָה וַיֹּאמֶר כְּתֹב חָזוֹן וּבָאֵר עַל הַלֻּחוֹת לְמַעַן יָרוּץ קוֹרֵא בּוֹ׃ 2
כִּי עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד וְיָפֵחַ לַקֵּץ וְלֹא יְכַזֵּב אִם־יִתְמַהְמָהּ חַכֵּה־לוֹ כִּי־בֹא יָבֹא לֹא יְאַחֵר׃ 3
הִנֵּה עֻפְּלָה לֹא־יָשְׁרָה נַפְשׁוֹ בּוֹ וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה׃ 4
וְאַף כִּי־הַיַּיִן גֶּבֶר יָהִיר וְלֹא יִנְוֶה אֲשֶׁר הִרְחִיב כִּשְׁאוֹל נַפְשׁוֹ וְהוּא כַּמָּוֶת וְלֹא יִשְׂבָּע וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו כָּל־הַגּוֹיִם וַיִּקְבֹּץ אֵלָיו כָּל־הָעַמִּים׃ 5
הֲלוֹא־אֵלֶּה כֻּלָּם עָלָיו מָשָׁל וּמְלִיצַת חִידָה לוֹ וְיֹאמַר הוֹי מַרְבֶּה לֹא־לוֹ עַד־מָתַי וּמַכְבִּיד עָלָיו עַבְטִיטִי׃ 6
הֲלוֹא פֶּתַע יָקוּמוּ נֹשְׁכֶיךָ וְיִקְצוּ מְזַעְזְעֶיךָ וְהָיִיתָ לְמִשִּׁסָּה לָמוֹ׃ 7
כִּי אַתָּה שָׁלַלְתָּ גּוֹיִם רַבִּים כָּל־יֶתֶר עַמִּים יְשָׁלְלוּךָ בְּדְמֵי אָדָם וַחֲמַס אֶרֶץ קִרְיָה וְכָל־יֹשְׁבֵי בָהּ׃ 8
הוֹי בֹּצֵעַ בֶּצַע רָע לְבֵיתוֹ לָשׂוּם בַּמָּרוֹם קִנּוֹ לְהִנָּצֵל מִכַּף־רָע׃ 9
יָעַצְתָּ בֹשֶׁת לְבֵיתֶךָ קְצוֹת־עַמִּים וְחוֹטֵא נַפְשֶׁךָ׃ 10
כִּי־אֶבֶן מִקִּיר תִּזְעָק וְכָפִיס מֵעֵץ יַעֲנֶנָּה׃ 11
הוֹי בֹּנֶה עִיר בְּדָמִים וְכוֹנֵן קִרְיָה בְּעַוְלָה׃ 12
הֲלוֹא הִנֵּה מֵאֵת יְהוָה צְבָאוֹת וְיִיגְעוּ עַמִּים ב ׃ד־אֵשׁ וּלְאֻמִּים בְּדֵי־רִיק יֵעָפוּ׃ 13
כִּי תִמָּלֵא הָאָרֶץ לָדַעַת אֶת־כְּבוֹד יְהוָה כַּמַּיִם יְכַסּוּ עַל־יָם׃ ס 14

---

[w] **2.11** : Lolà muli Luk 19.40.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 וַהֹוִי מַשְׁקֵה רֵעֵהוּ מְסַפֵּחַ חֲמָתְךָ וְאַף שַׁכֵּר ל מַעַן הַבִּיט עַל־מְעוֹרֵיהֶם׃16 שָׂבַעְתָּ קָלוֹן שְׂתֵה גַם־אַתָּה תִּסֹּוב תִּסּוֹב
ס יְמִין יְהוָה וְקִיקָלוֹן וְקִיקָלוֹן עַל־כְּבוֹדֶךָ׃17 כִּי חֲמַס לְבָנוֹן בְּהֵמוֹת יְחִיתָן יְחִיתֶן מִדְּמֵי קִרְיָה וְכָל־יֹשְׁבֵי בָהּ׃ בָּהּ׃
18 מֶה־הוֹעִיל פֶּסֶל כִּי יְצָרוֹ כִּי כִּי וּמַוֵּרָה בָטַט ׃ח בָּטַח עָלָיו לַעֲשׂוֹת אִלְּמִים׃ אִלְּמִים׃
19 הַוֹי אֹמֵר לָעֵץ דּוּמֶם דּוּמֶם יוֹרֶה הֲוּא הִנֵּה־הוּא תָּפוּשׂ וְכֶסֶף וְכָל־רוּחַ אֵין׃20 וַיהוָה בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ הַס מִפָּנָיו
כָּל־הָאָרֶץ׃ פ

3

III. Okuhamagala Nyamuzinda mpu arhabâle

Omusengero gwa Habakuki n'ishuzo lya Nnâmahanga

1 Ogu gwomusengero omulêbi Habakuki ayêrekezagya Nnâmahanga guli nka kulaka mulenge[x].

2 Yâgirwa, Nyakasane, nayumvîrhe bashambâla emikolo yâwe y'okurhangâza nieshi nayunjula bwôba.

Mwa gano mango g'akalamo kîrhu oshub'izûsa emikolo ya bene eyo, oyimanyîse oku bantu.

Ciru akaba mpu ogwêrhe ecirhumire wakunira, oshub'irhuyêrekeza olukogo lwâwe.

Okuyisha kwa Nyamuzinda

3 Nyamuzinda ayishire kurhenga e Temani,

Nyamuzinda Mwimâna ayi-shire ebwa ntondo za Parani.

Obukuze bwâge bubwikire amalunga,

n'igulu lyôshi liyunjwîre irenge lyâge.

4 Ayishire amoleka n'obulangashane,

[x] **3.1** - 3, 1: Olu lwimbo lushushire olulanga 67, 75 na 96; lolà muli Mìk 1,3-4. 3, 3: Ternani na Parani biri bishagala biri oku njira erhengerîre oku ntondo ya Sinayi, omu cihugo c'e Edomu. Eyo munda yo Abayahudi bageraga erhi barhenga e Mîsiri bayisha bayâka baj'e Kanani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

emyonzi y'obulagashane edwîrhe yarhenga omu maboko gâge,

mwo obuhashe bwâge bucifulika.

[5] Ecihûsi cimushokolîre, endwâla zimugumire omu cirali.

[6] Akayimanga, igulu linadirhimane,

amalola oku mashanja gamâgeramwo ogwa nyugunyu.

Entondo z'ensiku n'amango zamârhembagana,

orhurhondo rhwa mîra rhwahahanyusire,

zo zàli njira akâg'igeramwo burhanzi.

[7] Nàbwîne amalibuko g'abantu b'e Kushani,

n'ecôbà c'abantu bayûbaka e Madiyani[y].

Obukunizi bwa Nyakasane

[8] Ka nyîshi Nyakasane, ka nyîshi zirhumire wakunira?

Ka nyanja erhumire omutula gwâwe gudubuka.

Wamâshonera oku bitù nka kuno ojà oku ngâlè edwîrhwe n'ebiterusi byakuhêka ebwa kuhimana.

[9] Wamâgoka omuherho gwâwe, olugè lwâgwo olubumbire bisonga. lgulu lyaûmuka n'enyîshi zahulula.

[10] Erhi entondo zikubona, zanajuguma, enkuba y'ecihonzi yayunjuza igulu, enyanja nênênè yakûngula n'empimbi z'omulaba zakaz'ilwîra malunga.

[11] Igulu n'omwêzi byamayimanzibwa n'obumoleke bw'emyampi yâwe yajà yabalala, bilibisire embere ly'okulangashana kw'itumu lyâwe.

---

[y] **3.7** : Kushani na Madiyani: gàli mashanja abirhi gayûbakaga olunda lw'e buzûka-zûba lw'e Sinayi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Omu burhe bwâwe igulu walilabarha, n'amashanja wagahinaga omu bukunizi bwâwe.

[13] Wahulusire mpu oj'ifungira olubaga lwâwe, n'okufungira Omushîgwa wâwe, washâba oburhungiri bw'enyumpa y'omubî, wayikundula eciriba côshi kuhika oku mabuye[z].

[14] Amatumu gâwe garhulungula amarhwe g'entwâli zâge, ezaliyishire mpu zirhushandabanye n'orhuhababo rhw'omwîshingo nka rhwa bantu balonza okuyîrha omukenyi bwifulikwe.

[15] Enyanja haguma n'empimbi zâyo z'emilaba, wàyilabarha n'ebiterusi byâwe.

Okuyôboha Nyamuzinda gw'omurhondêro g'obuyêmêre

[16] Nayumvîrhe okwo, obulà bwâni bwajuguma, eryo izù lyarhuma akanwa kandirhimana; akafinjo kangera omu rhuvuha, obwôba bwantwa enjingo z'amagulu. Ndwîrhage nalingûza n'omwîshingo olwo lusiku lw'ebihamba, olwâyishira ishanja likaz'irhulibuza.

[17] Bulya omulehe gurhâciyâse, omuzâbîbu gurhâcijekwo malehe. Omuzêti gwâkaz'ileheka burhaleheka, amashwa garhâcibonekanemwo biryo. Ebyôgo byâhwamwo ebibuzi, ntà nkafu zâcibonekana ebulambo.

[18] Ci kwône niehe Nahama n'omwîshingo muli Nyakasane, nâcîshingira muli Nyamuzinda Muyôkozi wâni.

[19] Nyakasane Nyamuzinda, ye misî yâni, ye mpa okubiduha nka mbogo, ye ngeza ahalengerîre. Oku mukulu w'abimbiza[a]. Oku nzihwa y'okusalikwa y'emirya.

Habakuk/Habakkuk 3

תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא עַל שִׁגְיֹנוֹת׃ יְהוָה שָׁמַעְתִּי יְרֵאתֶךָ פָּעָלְךָ שְׁנִים שָׁנִים ׀ יהו חֲיֵה שָׁנִים שָׁנִים תּוֹדִיעַ
תּוֹדִיעַ וֹר׃ אֱלוֹהַּ מִתֵּימָן יָבוֹא וְקָדוֹשׁ מֵהַר־פָּארָן סֶלָה ׀ כִּסָּה שָׁמַיִם הוֹדוֹ וּתְהִלָּתוֹ מָלְאָה הָאָרֶץ׃ וְנֹגַהּ כָּאוֹר
תִּהְיֶה קַרְנַיִם מִיָּדוֹ לוֹ וְשָׁ ם חֶבְיוֹן עֻזּוֹ׃ לְפָנָיו יֵלֶךְ דָּבֶר וְיֵצֵא רֶשֶׁף לְרַגְלָיו׃ עָמַד ׀ וַיְמֹדֵד אָרֶץ רָאָה וַיַּתֵּר גּוֹיִם וַיִּתְפֹּ
ֹצְצוּ הַרְרֵי־עַד שַׁחוּ גִּבְעוֹת עוֹלָם הֲלִיכוֹת עוֹלָ ם לוֹ׃ תַּחַת אָוֶן רָאִיתִי אָהֳלֵי כוּשָׁן יִרְגָּזוּן יְרִיעֹת אֶרֶץ מִדְיָן׃ ס
הֲבִנְהָרִים חָרָה אָם בַּנְּהָרִים אִם־בַּיָּם ׀ כִּי תִרְכַּב עַל־סוּסֶיךָ מַרְכְּבֹתֶיךָ יְשׁוּעָה׃ עֶרְיָה תֵּעוֹר קַשְׁתֶּךָ שִׁבְעוֹת
מַטּוֹת אֲמֶר סֶלָה נ ׀ הָרוֹת תִּבַּקַּע־אָרֶץ׃ רָאוּךָ יָחִילוּ הָרִים זֶרֶם מַיִם עָבָר נָתַן תְּהוֹם קוֹלוֹ רוֹם יָדָיו

[z] **3.13** : Lolà muli Lub 13-15; 27,8-9; Hbr 11,26.
[a] **3.19** : Olu lulanga lwa Habakuki lwakazâg'iyimbwa omu mango g'obugashânize bw'omu ka Nyamuzinda. Na ntyo omukulu w'abimbiza analuyankirira. Co cirhumire bayandika oku luli lwâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

נָשֶׂא׃11 שֶׁמֶשׁ יֶרַח עָמַד זְבֻלָה לְאוֹר חִצֶּיךָ יְהַלֵּכוּ. לְנֹגַהּ בְּרַק חֲנִיתֶךָ׃12 בְּזַעַם תִּצְעַד־אֶרֶץ בְּאַף תָּדוּשׁ גּוֹיִם׃13 יָצָאתָ
לְיֵשַׁע עַמֶּךָ לְיֵשַׁע אֶת־מְשִׁיחֶךָ מָחַצְתָּ ׀ רֹאשׁ מִבֵּית רָשָׁע עָרוֹת יְסוֹד עַד־צַוָּאר סֶלָה׃ פ
14 נָקַבְתָּ בְמַטָּיו רֹאשׁ פְּרָזָיו סְעָרוּ לַהֲפִיצֵנִי עֲלִיצָתָם כְּמוֹ־לֶאֱכֹל עָנִי בַּ ׀ מִסְתָּר׃15 דָּרַכְתָּ בַיָּם סוּסֶיךָ חֹמֶר מַיִם
רַבִּים׃16 שָׁמַעְתִּי ׀ וַתִּרְגַּז צָלְלוּ יָבוֹא רָקָב בַּעֲצָמַי וְתַחְתַּי prises17 כִּי־תְאֲנָה לְאֵ־תְפְרָח וְאֵין יְבוּל בַּגְּפָנִים כִּח
שׁ מַעֲשֵׂה־זַיִת וּשְׁדֵמוֹת לֹא־עָשָׂה אֹכֶל גְּזַר מִכְלָה ׀ כְּלָה צֹאן וְאֵין בָּקָר בָּרְפָתִים׃18 וַאֲנִי בַּיהוָה אֶעְלֹזָה אָגִילָה
בֵּאלֹהֵי יִשְׁעִי׃19 יְהוִה אֲדֹנָי חֵילִי וַיָּשֶׂם רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת וְע ַל בָּמוֹתַי יַדְרִכֵנִי לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹתָי׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ZEP - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Sof

SOFONIYA

SOFONIYA ZEFANYA הינפצ

SOFONIYA ZEFANYA צפניה

Enshokolezi

Omulêbi Sofoniya ayigîrizize amango Yoziyasi[b] aliyimire omu Yuda (640- 609 embere Kristu aburhwe). Kurhenga amango ga Senakeribu, ecihugo ca Yuda calamire omu bujà bwa Asuru. Manasè na Amoni, bâmi b'omu Yuda, bazigiraga okuharâmya ensanamu. Amango g'omulêbi Sofoniya, obulangâlire kuli Nyamuzinda bwâyisha bwagaluka.

Sofoniya ayâlagaza «olusiku lwa Nyamubâho», lusiku lwayishilêrha emishîbo minji omu cihugo ca Yuda n'omu mashanja gôshi g'en'igulu. Sofoniya akalihira Abayuda bulya bakazigiharâmya banyamuzinda b'obunywesi, na bulya barhagwêrhe bushinganyanya omu kalamo kâbo (3, 1; 3, 11).

Obuhane amashanja gahâbagwa na Nyamuzinda bukwânîne bubê nyigîrizo kuli Yuda (3,7). Bwo bwârhuma olubaga lwâgalukira Nyamuzinda omu kumukenga n'omu kubà lwirhôhye. Banyi-banyi bayishicunguka, nka bali bîrhôhye (3, 12-13).

Eci citabu cisungunu ca Sofoniya cikolêsibwa liguma lyône omu Ndagâno Mpyâhya muli Mateyo (Mt 13, 41).

EBIRIMWO

1. Olusiku lwa Nyamubâho: cigabi 1-2,3

2. Obulêbi oku mashanja: cigabi 2, 4-15

3. Obulêbi kuli Yeruzalemu: cigabi 3, 1-8

4. Amalaganyo: cigabi 3, 9-20

---

[b] **1.0** Yoziyasi omu c'emwâbo ye Yosiyahu; Manasè ye Menashè; Sofoniya ye Tsefaniya, erhi omu kusoma kwinjà «Zefanya(hu)» B .צפניהôshi cigereki n'enfarasè, rhwaloleragakwo, zo ndimi zirhuma ago mazîno gasôma

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

SOFONIYA

[1] Ebi biri binwa Nyakasane àfulûliraga Sofoniya, amango Yoziyasi mu-gala wa Amoni àli mwâmi w'e Yuda. Sofoniya àli mugala wa Kushi, naye àli mwene Gedaliya, aligi mwinjikulu wa Amariya na mwinjikulûza wa Hezekiyasi[c].

I. Olusiku lwa Nyakasane omu Yuda

Nyamuzinda âyishihana igulu lyôshi.

[2] Nyakasane amâderha, erhi: «Nâherêrekeza ngasi hyôshi hiyîsa omûka hano igulu. [3] Nâsherêza abantu n'ensimba, ebinyunyi n'enfî z'omu nyanja, nâsherêza abantu babî n'ebijiro byâbo by'okusârhaza. Ntaleke ciru n'omuntu muguma bano igulu.»

Obuhane oku nterekêro ya banyamuzinda b'obwîhambi

[4] « Yuda, nâmuhana, mpane n'abantu b'omu Yeruzalemu bôshi. Nâherêrekeza Baali yeshi muli eci cihugo n'amarhumisi gâge gôshi. [5] Nâsherêza ngasi bashonera oku burhungiri bw'enyumpa bajiharâmya omurhwe gw'enyenyêzi, bala baharâmya Nnâmahanga oku izîno lya Milkomu[d]. [6] Nâsherêza ngasi bacìkûla kuli Nnâmahanga, abarhamulongereza erhi kumurhînya ciru n'ehitya, abo bôshi ntà muguma nâleka.» [7] Akahwenyenye kabe embere za Nyakasane Nnâmahanga, kulya kubà olusiku lw'obukunizi[e] bwâge bunene luyiruka! Neci, Nyakasane anarheganyize oburherekêre, mîra acêsagya ebigolo byâge alâlisire.

Obuhane oku barhambo b'aha bwâmi

[8] Olusiku lw'oburherekêre, kwo Nyakasane adesire, nâhana abarhambo, abaluzi na ngasi bôshi bahimba nka kula kw'ab'emahanga. [9] Olwo lusiku nâhana bala bôshi bacìhira enyanya nka bapagani, bo bala batula entambala, banabere enyumpa oku bwâmi bwa nnawâbo.

Obuhane oku barhunzi b'omu Yeruzalemu

[10] Olwo lusiku, kwo Nyakasane adesire, ecihôgêro cânazûke omu muhanda gw'olugo guderhwa lugo lw'Enfî, omu lugo Luhyâhya mwanazûke olubî lunji lunji, ababanda endûlù,

---

[c] **1.1** Hezekiyasi omu c'e mwâbo ye Hizkiyahu; enfarasè n'ecigereki byahindwire amazîno
[d] **1.5** : Milkomu: Abantu b'e Asuru bakazâgiharâmya Milkomu n'abandi bakazâgiharâmya enyenyêzi. Haligi n'abandi, oku barhalesiri okuharâmya Nnâmahanga ye Nyamuzinda w'okuli, bashubikaziharâmya ebiremwa, n'abandi barhashibiriraga bici.
[e] **1.7** 1, 7: Olusiku Nyakasane âyisha kwo lwanabe nka lusiku lwa nterekêro (Iz 34, 6; Yer 46, 10; Eze 39, 17).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ababanda olujamu, ab'orhuhababo n'ecihûsi cirhankaderhwa! [11] Mwe bantu muyûbaka omu lugo luderhwa Cishakulo[f] muhebe orhubûli, bulya ngasi baguza bôshi bafà, abarhimbûzi bôshi baherêrekera. Obuhane kuli banyambula-buyêmêre [12] Muli ago mango nâyôce Yeruzalemu n'orhumole; nanje narhangula balya bôshi barharhenga omu bubî bwâbo, bo balya baderha emurhima gwâbo, mpu: «Nyakasane arhankahashijira mabî erhi minjà.» [13] Okuhandi obugale bwâbo buhagulwe enyumpa zâbo zishâbwe. Bâyûbaka enyumpa, barhakazilâlamwo; bàgwisire enkoma, barhakanywa oku manvu ga muli zo.

Olusiku lwa Nyakasane

[14] Olusiku ludârhi lw'obukunizi bwa Nyakasane luli hôfi, luyishire luli buhena; okuyisha kwâlwo kwâzûsa ecihôgêro c'amalumwa manene, ciru n'entwâli yâbanda endûlù erhi bihamba bya bîrha birhuma! [15] Olwo lusiku luli lusiku lwa mûngo, lusiku lwa bihamba n'olw'akamêne, lusiku lwa burhe na lwa kushâba, lusiku lwa mwizimya na lwa citûmbi, lusiku lwa bitù na lwa ndûnduli y'omwizimya. [16] Lusiku lwa kubanda emishekera n'orhuhababo kuli bîrya bihugo bidârhi n'enyumpa nzibuzibu. [17] Abantu nânabahiremwo ebihamba bajè bagenda nka mihûrha (bulya bagomire Nyakasane), omukò gwâbo gubulagirwe omu katulo, emirhumba yâbo ekabulirwe nka bibolereza, ci erhabishwa. [18] Oli ensaranga zâbo, oli amasholo gâbo, ntà biguma byahashibayôkola. Omu lusiku lw'omûngo gwa Nyakasane, omu bumvu bwâge igulu lyôshi lyâherêrekera. Bulya anigûza, neci, aheze abantu bôshi omu igulu.

Zefanja/Zephaniah 1

דְּבַר־יְהוָה | אֲשֶׁר בָּן־כּוּשִׁי בֶן־גְּדַלְיָה בֶּן־גֹּ דַלְיָה בֶּן־אֲמַרְיָה יאשִׁיָּהוּ בֶן־וָמֹּ מֶלֶךְ מֶלֶךְ2אָסֹּף אָסֹּף כֹּל מֵעַל
פְּנֵי הָאֲדָמָה נְאֻם־יְהוָה:3אָסֹּף אָדָם וּבְהֵמָה וּדְגֵי הַיָּם הַיָּם וֹת וְהִכְרַתִּי אֶת־הָאָדָם מֵעַל מֵעַל פְּנֵי פְּנֵי4וְנָטִיתִי יָדִי
עַל־יְהוּדָה יְרוּשָׁלִָם uylars5וְאֶת־הַמִּשְׁתַּחֲוִים עַל־הַגַּגּוֹת לִצְבָא הַשָּׁמָיִי וְאֶת־הַמִּשְׁתַּחֲוִים הַנִּשְׁבָּעִים לַיהוָֹה וְהַנִּשׁ ֹ
בָּעִים בְּמַלְכָּם:6וְאֶת־הַנְּסוֹגִים מֵאַחֲרֵי יְהוָֹה וַאֲשֶׁר לֹא־בִקְשׁוּ ֹ אֶת־יְהוָה וְלֹא דְרָשֻׁהוּ:7הַס מִפְּנֵי אֲדֹנָי יְהוִֹה כִּי
קָרוֹב יוֹם יְהוָֹה כִּ י־הֵכִין יְהוָֹה זָבַח הִקְדִּישׁ קֹרְאָיו:8וְהָיָה בְּיוֹם יְהוָֹה וּפָקַדְתִּי וּפָקַדְתִּי וְעַל־בְּ נֵי הַמֶּלֶךְ וְעַל מַלְבּוּשׁ
מַלְבּוּשׁ9וּפָקַדְתִּי עָל כָּל־הַדּוֹלֵג עַל־הַמִּפְתָּן בַּיּוֹם ם ֹהוּא הַ מְמַלְאִים בֵּית אֲדֹנֵיהֶם חָמָס וּמִרְמָה: ס
10וְהָיָהְ בַּיּוֹם נְאֻם־יְהוָֹה קוֹל מִשַּׁעַר מִשַּׁעַר וְי לֶלָה מִן־הַמִּשְׁנֶה וְשֶׁבֶר גָּדוֹל מִגְּדוֹל11הֵילִילוּ יֹשְׁבֵי הַמַּכְתֵּשׁ כִּי נִדְמָה
כָּל־עַם כִּי נַעַן נִכְרְתוּ כָּל־נִטְילֵי כֶסֶף:12וְהָיָהְ בָּעֵת הַהִיא אֲחַפֵּשׂ אֶת־יְרוּשָׁלַם בַּנֵּרוֹ ֹת וּפָקַדְתִּי עַל־הָאֲנָשִׁים
הַקֹּפְאִים ֹל־שִׁמְרֵיהֶ ֹם הָאֹמְרִים בִּלְבָבָם לֹא־ייֵטִיב יְהוָה וְלֹא יָרֵעַ.13וְהָיָה חֵילָם לְמִשּׁסָה וּבָתֵּיהֶם לִשְׁמָמָה
וּבָנוּ בָתִּים וְלֹא יֵשֵׁבוּ וְנָטְעוּ כְרָמִים וְלֹא אֶת־יֵינָם:14קָרוֹב יוֹם־יְהוָהְ הַגָּדוֹל קָרוֹב וּמַהֵר מְאֹד קוֹל יֹ וֹם יְהוָֹה מַר

[f] **1.11** : «Cishakulo», ciri cishagala ciguma c'e Yeruzalemu. Abantu baguza: bantu h'e Kanani. Olole Hoz 12,8; Iz 23, 8, Mig 31, 24.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

צֹרֵחַ שָׁם גִּבּוֹר׃15 יוֹם עֶבְרָה הַיּוֹם וּמְצוּקָה וּמְצוּקָה שׁאָהּ יוֹם ו מְשׁוֹאָה יוֹם וַאֲפֵלָה וַאֲפֵלָה יוֹם עָנָן16 יוֹם שׁוֹפָר
וּתְרוּעָה עַל הֶעָרִים הַבְּצֻרוֹת וְעַל הַ פִּנּוֹת הַגְּבֹהוֹת׃17 וְהַצַּרְתִּי לָאָדָם וְהָלְכוּ כַּעִוְרִים כִּי לַיהוָה חָטָאוּ וְשֻׁפַּךְ דָּמָם
כֶּעָפָר וּלְחֵמָם כַּגְּלָלִי׃18 גַּם־כַּסְפָּם גַּם־זְהָבָם לֹא־יוּכַל יְהוָה וּבְאֵשׁ וּבְאֵשׁ קִנְאָתוֹ כָּל־הָאָרֶץ יֵאָכֵל כִּי־בַלָּה יַעֲשֶׂה אֵת

2

Okufundika: okulâlika mpu bacîyunjuze

[1] Mushûbûzanye, mugerêreze haguma, wâni lubaga lurhabà nshonyi [2] oku barhacimmulibirhakwo nka kula omuyonga guhirigirha n'empûsi omu lusiku luguma; oku obukunizi bwa Nyakasane burhacimmuhikakwo. [3] Mulongereze Nnâmahanga, mweshi, abîrhôhye b'igulu[g], mwe mushimba amarhegeko gâge, mulongereze obushinganyanya, mulongereze obwîrhôhye: kwankanaba mwanayôkolwe mw'olwo lusiku lw'oburhè bwa Nnâmahanga.

II. Obukunizi oku mashanja

Omubisha w'ebuzikiro bw'izûba: Abafilistini

[4] Neci, Gaza akola ajirwa irungu, Ashkeloni abè kahumba. Ashedodi bamamulibirhakwo kalengerêre, Ekroni bamukundule. [5] Abantu b'omu murhwe gw'omu nyanja, ishanja ly'Abakeretini, yumvi akanwa Nyakasane adesire kuli mwe: «Nâkurhôhya, nkuhîre idako ly'ecihugo c'Abafilistini, ntakusigire muntu ciru n'omuguma; [6] wânashube bulambo, abangere bakakukomeramwo enyâlè aha bigala n'irango lya bibuzi.» [7] Abâyôrhe b'omu iburha lya Yuda, banagabâne eco cihugo, bâyabuliremwo, bijingo barhamukire omu nyumpa zàli z'ebwâmi bw'Ashkeloni; bulya Nyamuzinda wâbo ânaciyishibarhangula, ânashubibajira nk'oku bàyôrhaga burhanzi.

Abashomhanyi b'ebushoshokero bw'izûba: Mowabu na Amoni

[8] Nayumvîrhe ebijâci bya Mowabu n'ebinioko bya bene Amoni, erhi baka-jâcira olubaga lwâni n'okucîshingira ecihugo câbo. [9] Co cirhumire, ncîgashire ecihango câni, kwo Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli adesire, erhi: «Mowabu na Amoni bâbà aka Sodoma na Gomora: mashaka ga makerêrhe na birundo bya munyu, irungu lyûmu-lyûmu oku nsiku n'amango. Abâyôrhe b'omu lubaga lwâni bânabahàgule, abânasigale b'omu ishanja lyâni bo bayîme omu byâbo.» [10] Yo yânabe mpyûlo y'obucîbone bwâbo, bulya bàjâcire olubaga lwa

[g] **2.3** «Abirhohye b'igulu» erhi abakenyi. kukengwa bakengwa omu mandiko matagatîfu. Kuyumva bayumva Nnâmahanga. Omu bulembêdu balinda ensiku nzinda. Masiha arhumwa na Nnâmahanga mpu ayishibarhûliriza (Iz 61,1). Naye ali mwirhonzi na mutûdu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane w'Emirhwe, n'okukaziderhera oku mîno enyanya. [11] Nyakasane ânabe Nyandumà kuli bo, âherêrekeza banyamuzinda b'obunywesi bôshi b'omu igulu, amashanja gôshi g'oku birhwa ganamuharâmye, gamufukamire, ngasi liguma omu cihugo câlyo.

Omushombanyi w'emukondwè: Kushi

[12] «Ninyu, mwe bantu b'e Kushi, mweshi nâmmuhungumulira omu bîrha», kwo Nyakasane adesire.

Omushombanyi w'emwênè: Asuru

[13] Nyakasane âhana n'abantu h'omu cihugo c'emwênè; aherêrekeza Asuru, ashâbûla Ninive yeshi ahinduke irungu lyûmu-lyûmu. [14] Ahantu ecishagala càli, amaso g'ebintu n'ensimba za ngasi lubero byâyishikâshiramaho, lubondo n'ecirifufu byâhanda omu burhungiri bw'enyumpa zâmwo. Bakaziyumva ebinyunyi byalyôgôlera aha rhubonezo rhw'enyumpa; mishabûkiza yonene ekola yâkaziboneka kurhangirira oku mulirango, emilungulungu y'enyumpa yôshi ekazishâbûka. [15] Kwo câhinduka ntyo cirya cishagala c'obulimbi, cirya abantu bamwo bakâgicîkèbwa mpu bajira aha bayegamire, banakazimanya mpu ntâye obalingânîne. Lero cashûbusirage, cikola bulumba bwa nsimba! Ngasi bôshi bakola bacigeramwo banashungûrhe n'okusômerwa.

Zefanja/Zephaniah 2

1 הֵתְקוֹשְׁשׁוּ וָקוֹשׁוּ הַגּוֹי לֹא נִכְסָף׃ 2 בְּטֶרֶם לֵדֶת חֹק כְּמֹץ עָבַר יוֹם בְּטֶרֶם | לֹא־יָבוֹא עֲלֵיכֶם חֲרוֹן אַף־יְהוָה בְּטֶרֶם
לֹא־יָבוֹא עֲלֵיכֶם יוֹם אַף־יְהוָה׃ 3 בַּקְּשׁוּ אֶת־יְהוָה כָּל־עַנְוֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ פָּעָלוּ בַּקְּשׁוּ־צֶדֶק בַּקְּשׁוּ עֲנָוָה אוּלַי
תִּסָּתְרוּ בְּיוֹם אַף־יְהוָה׃ 4 כִּי עַזָּה עֲזוּבָה תִּהְיֶה וְאַשְׁקְלוֹן לִשְׁמָמָה אַשְׁדּוֹד בַּצָּהֳרַיִם יְגָרְשׁוּהָ וְעֶקְרוֹן תֵּעָקֵר׃ ס
5 הוֹי יֹשְׁבֵי חֶבֶל הַיָּם גּוֹי כְּרֵתִים דְּבַר־יְהוָה עֲלֵיכֶם כְּנַעַן אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְהַאֲבַדְתִּיךְ מֵאֵין יוֹשֵׁב׃ 6 וְהָיְתָה חֶבֶל הַיָּם
נְוֹת כְּרֹת רֹעִים וְגִדְרוֹת צֹאן׃ 7 וְהָיָה הֶחֶבֶל לִשְׁאֵרִית בֵּית יְהוּדָה עֲלֵיהֶם יִרְעוּן בְּבָתֵּי אַשְׁקְלוֹן בָּעֶרֶב יִרְבָּצוּן כִּי יִפְקְדֵם
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְשָׁב שְׁבוּתָם׃ 8 שָׁמַעְתִּי חֶרְפַּת מוֹאָב וּגְדוּפֵי בְּנֵי עַמּוֹן אֲשֶׁר חֵרְפוּ אֶת־עַמִּי וַיַּגְדִּילוּ עַל־גְּבוּלָם׃ 9 לָכֵן
חַי־אֲנִי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי־מוֹאָב כִּסְדֹם תִּהְיֶה וּבְנֵי עַמּוֹן כֶּעַמֹּרָה מִמְשַׁק חָרוּל וּמִכְרֵה־מֶלַח
וּשְׁמָמָה עַד־עוֹלָם שְׁאֵרִית עַמִּי יְבָזּוּם וְיֶתֶר גּוֹיִ יִנְחָלוּם׃ 10 זֹאת לָהֶם תַּחַת גְּאוֹנָם כִּי חֵרְפוּ וַיַּגְדִּלוּ עַל־עַם יְהוָה
צְבָאוֹת׃ 11 נוֹרָא יְהוָה עֲלֵיהֶם כִּי רָזָה אֶת כָּל־אֱלֹהֵי הָאָרֶץ וְיִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ כֹּל אִיֵּי הַגּוֹיִם׃ 12 גַּם־אַתֶּם
כּוּשִׁים חַלְלֵי חַרְבִּי הֵמָּה׃ 13 וְיֵט יָדוֹ עַל־צָפוֹן וְיאַבֵּד אֶת־אַשּׁוּר וְיָשֵׂם אֶת־נִינְוֵה לִשְׁמָמָה צִיָּה כַּמִּדְבָּר׃ 14 וְרָבְצוּ
בְתוֹכָהּ עֲדָרִים כָּל־חַיְתוֹ־גּוֹי גַּם־קָאַת גַּם־קִפֹּד בְּכַפְתֹּרֶיהָ יָלִינוּ קוֹל יְשׁוֹרֵר בַּחַלּוֹן חֹרֶב בַּסַּף כִּי אַרְזָהּ עֵרָה׃ 15 זֹאת

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הָעִיר הָעַלִּיזָה הַיּוֹשֶׁבֶת לָבֶטַח הָאֹמְרָה בִּלְבָבָהּ אֲנִי וְאַפְסִי עוֹד אֵיךְ | הָיְתָה לְשַׁמָּה מַרְבֵּץ לַחַיָּה כָּל עוֹבֵר עָלֶיהָ
יִשְׁרֹק יָנִיעַ יָדוֹ׃ ס

3

III. Obukunizi kuli Yeruzalemu

Obuhane oku birongôzi by'ishanja

[1] Buhanya bwa Yeruzalemu, cirya cishagala cigoma, ecasherîre n'okulibu-za abantu. [2] Ntà mango càyumvîrhe ebinwa bya Nyakasane, ntà mango càyemire ihano, ntà mango càcîkubagire Nnâmahanga, ntà mango càyâkîre muli Nyamuzinda waco. [3] Abagula ba muli co ziba ntale zikaziyâna; abashamuka baco ziba ngwi zija zahiva bijingo, zirhabîke n'akantu zashanshanyula sêzi. [4] Abalêbi ba muli co babà bacîbonyi balonza okurhebana. Abadâhwa baco barhakenga ebintu birherekîrwe Nyamuzinda, banakazivuna n'irhegeko. [5] N'obwo Nnâmahanga abà mushinganyanya muli co, ntà bya bulyâlya ajira; ngasi sêzi na bijingo anabahe amarhegeko, mucêracêra arhabulabula, arhishi bulyâlya.

Okuhanwa kw'amashanja

[6] Nâherêrekeza amashanja, kwo Nyakasane adesire, enyumpa zâbo nâzi-shâba, enjira zâbo nâzihambya, ntâbo bâcizigeremwo! Ebishagala byâbo nabyo nâbisherêza, ntà muntu wâcibibâmwo, abàbiyûbakagamwo bâhirigirha! [7] Cazinda nâderha, nti: «Yeruzalemu akolaga ankenga anayêmêre amahano gâni. Ntà bulagirire ncigwêrhe bw'okucisherêza, ntanaciyunjulize omuhigo gw'oburhè nali ngwêrhe. Ci abantu bâge barhashwîra okurhali kukola amaligo kwône kwône. [8] Olusiku nayishimmuhêka lubanja mulingâge obuhane bwâni, kwo Nyakasane adesire. Nàhizire oku nâshûbûza amashanja n'amâmi ngahonde omu muliro gw'obukunizi bwâni.»

IV. Amalaganyo

Amashanja gayishiyumva Nyakasane

[9] «Okubundi obwo nâyishihindula amashanja, ncêse orhunwa rhwâbo: bâkazimparâmya, niono Nyakasane, banangashânize bôshi n'omurhima muguma. [10] Ciru na kurhenga ishiriza ly'enyîshi z'e Etiyopiya, abemêzi bâni nàshandabanyize, bâkaziyisha bandwîrhîre entûlo.

Omusigala gw'Israheli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] «Olwo lusiku, we lubaga lwâni, orhakaciyumva nshonyi oku mabî gawe gôshi, oku byâha byâwe byôshi wànjirire; bulya bala bôshi bayunjulira bucîbone, nâbakûla ekarhî kâwe, onaleke obwo okukâminira oku ntondo yâni ntagatîfu. [12] Bantu bîrhôhye bonene n'abakenyi naleka muli we, abakampûna mpu mbalange. [13] Abàsigire omu lubaga lw'Israheli barhakacilyalyanya barhakanaciderha bunywesi, barhakacikolêsa olulimi lwâbo mpu bajè bârhebana. Bâkazirya banagwishire erhi na ntâye wâcibalibuza abahiramwo ecikango.»

Ennanga z'obushagaluke omu Siyoni

[14] Ohebe ehibûli hy'obusîme, mwâli Siyoni!
Israheli, heha ecihôgêro c'obushagaluke!
Oshagaluke, obande empûndu n'omurhima gwôshi,
we mwâna-nyere w'e Yeruzalemu!

[15] Nyakasane akâzire ohuhane bwakulikwo,
alibirha oku mushombanyi wâwe.
Nyakasane ye mwâmi w'Israheli oli muli we,
ntà buhanya bucikuli-kwo mpu wayôboha.

[16] Olusiku luyiruka olu bâbwiramwo Yeruzalemu, mpu:
«Orhayôbohe, Nawe cishagala ca Siyoni, orhatwîkaga omurhima!
[17] Nyakasane Nyamuzinda wâwe ali haguma nâwe:
ali murhabâzi muhimanyi!

Ashagalusire n'omwîshingo we rhumire,
obuzigire bwâge bukuhîre akalamo kahyâhya,
adwîrhe abanda empûndu we rhumire.
[18] Nka kuka binayôrha oku lusiku lukulu.

Okugaluka kw'abalulize

Nâherêrekeza obuhanya bwôshi, kwo Nyakasane adesire, nârhenza eshonyi zimubumbire. [19] Amango gayiruka, aga nâhanamwo ngasi balya bakâgimmulibuza. Nâfu-mya abayagalisire muli mwe, nâgalula abalulize. Nâbahà obukuze n'irenge omu igulu lyôshi, nshubibajira nk'oku byayôrhaga burhanzi. [20] Mw'ago mango nâmmushokolera mmuyêreke enjira, okubundi mmuhè obukuze n'irenge omu mashanja gôshi g'en'igulu, hano nshubimmujira nk'oku mwanayôrhaga burhanzi, omu karhî k'amashanja gôshi ga hano igulu.» Ntyo kwo Nyakasane adesire.

Zefanja/Zephaniah 3

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1הֹוי מֹרְאָה וְנִגְאָלָה הָעִיר הַיּוֹנָה׃ 2לְֹא שָׁמְעָהּ בְּקֹול לְֹא לָקְחָה מּוסָר בַּיהוָה לְֹא בָטְחָה אֶל־אֱלֹהֶיהָ לְֹא
קָרֵבָה׃ 3שָׂרֶיהָ בְקִרְבָּהּ אֲרָיוֹת שֹׁאֲגִים שֹׁפְטֶיהָ זְאֵבֵי עֶרֶב לְֹא גָרְמוּ לַבֹּקֶר׃ 4נְבִיאֶיהָ פְּחָזִים אַנְשֵׁי בְּגִדוֹת כֹּהֲנֶיהָ
חִלְּלוּ־קֹדֶשׁ חָמְסוּ תּוֹרָה׃ 5יְהוָה צַדִּיק בְּקִרְבָּהּ לְֹא יַעֲשֶׂה עַוְלָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר מִשְׁפָּטוֹ יִתֵּן לָאוֹר לְֹא נֶעְדָּר וְלְֹא־יוֹדֵעַ
עַוֶל בֹּשֶׁת׃ 6הִכְרַתִּי גוֹיִם נָשַׁמּוּ פִּנּוֹתָם הֶחֱרַבְתִּי חוּצוֹתָם מִבְּלִי עוֹבֵר נִצְדּוּ עָרֵיהֶם מִבְּלִי־אִישׁ מֵאֵין יוֹשֵׁב׃ 7אָמַרְתִּי
אַךְ־תִּירְאִי אוֹתִי תִּקְחִי מוּסָר וְלְֹא־יִכָּרֵת מְעוֹנָהּ כֹּל אֲשֶׁר־פָּקַדְתִּי עָלֶיהָ אָכֵן הִשְׁכִּימוּ הִשְׁחִיתוּ כֹּל עֲלִילוֹתָם׃ 8לָכֵן
חַכּוּ־לִי נְאֻם־יְהוָה לְיוֹם קוּמִי לְעֵד כִּי מִשְׁפָּטִי לֶאֱסֹף גּוֹיִם לְקָבְצִי מַמְלָכוֹת לִשְׁפֹּךְ עֲלֵיהֶם זַעְמִי כָּל חֲרוֹן אַפִּי כִּי
בְּאֵשׁ קִנְאָתִי תֵּאָכֵל כָּל־הָאָרֶץ׃ 9כִּי־אָז אֶהְפֹּךְ אֶל־עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם יְהוָה לְעָבְדוֹ שְׁכֶם
אֶחָד׃ 10מֵעֵבֶר לְנַהֲרֵי־כוּשׁ עֲתָרַי בַּת־פּוּצַי יוֹבְלוּן מִנְחָתִי׃ 11בַּיּוֹם הַהוּא לְֹא תֵבוֹשִׁי מִכֹּל עֲלִילֹתַיִךְ אֲשֶׁר פָּשַׁעַתְּ בִּי
כִּי־אָז | אָסִיר מִקִּרְבֵּךְ עַלִּיזֵי גַּאֲוָתֵךְ וְלְֹא־תוֹסְפִי לְגָבְהָה עוֹד בְּהַר קָדְשִׁי׃ 12וְהִשְׁאַרְתִּי בְקִרְבֵּךְ עַם עָנִי וָדָל וְחָסוּ
בְּשֵׁם יְהוָה׃ 13שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לְֹא־יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא־יְדַבְּרוּ כָזָב וְלְֹא־יִמָּצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תַּרְמִית כִּי־הֵמָּה יִרְעוּ וְרָבְצוּ
וְאֵין מַחֲרִיד׃ ס
14רָנִּי בַּת־צִיּוֹן הָרִיעוּ יִשְׂרָאֵל שִׂמְחִי וְעָלְזִי בְּכָל־לֵב בַּת יְרוּשָׁלִָם׃ 15הֵסִיר יְהוָה מִשְׁפָּטַיִךְ פִּנָּה אֹיִבֵךְ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל |
יְהוָה בְּקִרְבֵּךְ לְֹא־תִירְאִי רָע עוֹד׃ 16בַּיּוֹם הַהוּא יֵאָמֵר לִירוּשָׁלִָם אַל־תִּירָאִי צִיּוֹן אַל־יִרְפּוּ יָדָיִךְ׃ 17יְהוָה אֱלֹהַיִךְ
בְּקִרְבֵּךְ גִּבּוֹר יוֹשִׁיעַ יָשִׂישׂ עָלַיִךְ בְּשִׂמְחָה יַחֲרִישׁ בְּאַהֲבָתוֹ יָגִיל עָלַיִךְ בְּרִנָּה׃ 18נוּגֵי מִמּוֹעֵד אָסַפְתִּי מִמֵּךְ הָיוּ מַשָּׂאת
עָלֶיהָ חֶרְפָּה׃ 19הִנְנִי עֹשֶׂה אֶת־כָּל־מְעַנַּיִךְ בָּעֵת הַהִיא וְהוֹשַׁעְתִּי אֶת־הַצֹּלָעָה וְהַנִּדָּחָה אֲקַבֵּץ וְשַׂמְתִּים לִתְהִלָּה
וּלְשֵׁם בְּכָל־הָאָרֶץ בָּשְׁתָּם׃ 20בָּעֵת הַהִיא אָבִיא אֶתְכֶם וּבָעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם כִּי־אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה בְּכֹל עַמֵּי
הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי אֶת־שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם אָמַר יְהוָה׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

HAG - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Hag

HAGEYO

HAGEYO HAGAY חגי

HAGEYO HAGAY חגי

Enshokolezi

Omulêbi Hageyo agendaga ayigîriza Abayahudi erhi barhenga elubungo. Ayigîriza oku buzinda bw'omwêzi gwa munâni kuhika omu karhî k'omwêzi gw'ikumi na kabirhi gw'omwâka gwa 520 embere Kristu aburhwe, lyo Abayahudi bayûbaka akâ-Nyamuzinda kahyâhya. Hageyo na Zakariya baciha nganyire okulangaliza abantu n'okurhuma Zorobabeli n'omudâhwa mukulu Yozwè bashubirira emiko/o y'okuyûbaka akâ-Nyamuzinda.

Bulya akâ-Nyamuzinda kayôsire kashâbûsire, Nyamubâho ahana ebiremwa by'en'igulu. Okuyûbaka buhyâhya kwayish'ilêrha akalamo kinja. Omulêbi ayêmêra oku akâ-Nyamuzinda kahyâhya karhali kayûbake bwinjà erhi rhwakakagerera kuli kalya ka Salomoni. Cikwône alêba oku omu nsiku zâyisha, irenge lyako lyayish'irhaluka ely'akâ-Nyamuzinda ka Salomoni.

EBIRIMWO

1. Akâ-Nyamuzinda kayûbakwa buhyâhya: cigabi 1

2. Irenge ly'akâ-Nyamuzinda kahyâhya: cigabi 2

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

HAGEYO

Amango g'okushub'iyûbaka akà-Nyamnzinda

[1] Omu mwâka gwa kabirhi gw'obwâmi bwa Dariusi, mwêzi gwa ndarhu, omu lusiku lurhanzi lwâgwo[h], akanwa ka Nyamuzinda kahêkwa n'omulêbi Hageyo[i] emwa Zorobabeli mwene Shalatieli, murhambo w'e Yuda, n'emwa Yozwè, mwene Yehosadaka, mudâhwa mukulu, kaderha ntya: [2] Nyamuzinda w'Emirhwe amâderha ntya: Olu lubaga ludwîrhe lwaderha, mpu: «Garhacibà[j] mango g'okuyûbakulula akâ-Nyamuzinda!» [3] Lero akanwa ka Nyamuzinda kalerhwa ntya n'omulêbi:

[4] Ka munabwîne oku kuli kwinjà mubêre omu nyumpa nyinjinjà n'obwo akâ-Nyamuzinda kâni kashâbûsire? [5] Lero buno, kanwa ka Nyamuzinda w'Emirhwe. Mucijâge emurhima mulolereze enjira zinyu! [6] Mwarhêzire binji, ci mwahaka binyi omu nguli zinyu; mwàlîre birhali binyi, ci murhayigurhaga; mwanywa, ci enyôrha yinyu erhatwîkaga; mwàyambaliza, ci nt'idûrhu mwayumvîrhe. Omukòzi àhâbwa oluhembo lwâge, ci lwàbà nka kuno lujà omu nshoho ntule! [7] Kanwa ka Nyamuzinda w'Emirhwe. Mugerêreze bwinjà emurhima gwinyu, mulole enjira mulimwo[k]. [8] Yinamukiri oku ntondo[l], mujidurhira ebirhi, muyûbake enyumpa yâni. Nâhiramwo amasîma gâni, n'irenge lyâni ligandâzemwo, Nyamuzinda okudesire. [9] Mwakâg'ilangâlira okusârûla binji, ci lero mwànenwa. Ebi mwàhasire, nâbiyehula n'empûsi. Bulya kurhi? Kanwa ka Nyamuzinda w'Emirhwe. Bulya enyumpa yâni eshâbûsire, n'obwo ngasi muguma muli mwe adwîrhe agwîririza okuyûbaka aha mwâge. [10] Okwo kwarhuma enkuba[m] ehangama, n'idaho lyânena emburho. [11] Nâlêrha ecanda omu cihugo; oku ntondo, omu mashwa g'engano, oku lukoma lw'emizâbîbu, omu mashwa g'emizêti n'ezindi mburho; abantu n'ebintu byôshi byâlibuka, na ngasi mukolo gwinyu gwôshi gwafânânda.

[12] Oku bundi obwo, Zorobabeli, mwene Shalatieli, na Yozwè[n], mwene Yehosadaka, mudâhwa mukulu, n'olubaga lwôshi, bayumvîrhiza akanwa ka Nyamuzinda n'akanwa k'omulêbi Hageyo,

---

[h] **1.1** : Lwâgwo: Kwo kuderha mwêzi gwa kamera (8), mwâka gwa 520.
[i] **1.1** Hageyo kuli kuyiganya enfarasè n'ecigereki, ci omu c'emwâbo anasomwa Hagayi חגי
[j] **1.2** : «Garhacibà»: Kwo kuderha amango garhacihika.
[k] **1.7** : Mulimwo: «enjira mukulikire»: Aka kanwa kàli ka kuderhwa handi, ci arhali aha.
[l] **1.8** : Ntondo: nkaba ntondo ya Yuda.
[m] **1.10** Nkuba: omu buhindule bw'ecihabraniya omu Ciharameya, badesire: «nkuba»; omu Cihabraniya, baderha: «lumè» banayushulakwo: «kuli mwe» kwo kuderha «Olumè kuli mwe».
[n] **1.12** Yozwè kuli kuyiganya nfarasè na cigereki, ci omu c'emwâbo anasomwa Yehoshua erhi Yeshua, lyo izîno lya Yezu omu c'emwâbo יהושע

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nk'oku Nyamubâho, Nyamuzinda wâbo àlirhumire oyomulêbi. Aho, olubaga[o] lwayôboha Nyamuzinda. [13] Kandi Hageyo, ntumwa ya Nyakasane, abwîra olubaga ntya akanwa ka Nyakasane: «Ndi haguma ninyu, kanwa ka Nyamuzinda». [14] Nyakasane ayunjuza makengu Zorobabeli mwene Sahalatieli, murhambo w'e Yuda na Yozwè mwene Yeho-sadaka, mudâhwa mukulu, n'olubaga lwôshi: bayisha banarhondêra okukola omu kâ-Nyamuzinda, Nyakasane w'Emirhwe. [15] Ago mango zàli nsiku makumi abirhi n'ini z'omwêzi gwa ndarhu, mwâka gwa kabirhi gw'obwâmi bwa Dariusi.

Haggai 1

בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ בַּחֹדֶשׁ הַשִּׁשִּׁי בְּיוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה בְּיַד־חַגַּי הַנָּבִיא אֶל־זְרֻבָּבֶל
בֶּן־שְׁאַלְתִּיאֵל פַּחַת יְהוּדָה וְאֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לֵאמֹר: כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר הָעָם הַזֶּה
אָמְרוּ לֹא עֵת־בֹּא עֵת־בֵּית יְהוָה לְהִבָּנוֹת: פ
וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה בְּיַד־חַגַּי הַנָּבִיא לֵאמֹר: הַעֵת לָכֶם אַתֶּם לָשֶׁבֶת בְּבָתֵּיכֶם סְפוּנִים וְהַבַּיִת הַזֶּה חָרֵב: וְעַתָּה כֹּה
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת שִׂימוּ לְבַבְכֶם עַל־דַּרְכֵיכֶם: זְרַעְתֶּם הַרְבֵּה וְהָבֵא מְעָט אָכוֹל וְאֵין־לְשָׂבְעָה שָׁתוֹ וְאֵין־לְשָׁכְרָה
לָבוּשׁ וְאֵין־לְחֹם לוֹ וְהַמִּשְׁתַּכֵּר מִשְׁתַּכֵּר אֶל־צְרוֹר נָקוּב: פ
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת שִׂימוּ לְבַבְכֶם עַל־דַּרְכֵיכֶם: עֲלוּ הָהָר וַהֲבֵאתֶם עֵץ וּבְנוּ הַבַּיִת וְאֶרְצֶה־בּוֹ וְאֶכָּבְדָה אָמַר
יְהוָה: פָּנֹה אֶל־הַרְבֵּה וְהִנֵּה לִמְעָט וַהֲבֵאתֶם הַבַּיִת וְנָפַחְתִּי בּוֹ יַעַן מֶה נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת יַעַן בֵּיתִי אֲשֶׁר־הוּא חָרֵב
וְאַתֶּם רָצִים אִישׁ לְבֵיתוֹ: עַל־כֵּן עֲלֵיכֶם כָּלְאוּ שָׁמַיִם מִטָּל וְהָאָרֶץ כָּלְאָה יְבוּלָהּ: וָאֶקְרָא חֹרֶב עַל־הָאָרֶץ
וְעַל־הֶהָרִים וְעַל־הַדָּגָן וְעַל־הַתִּירוֹשׁ וְעַל־הַיִּצְהָר וְעַל אֲשֶׁר תּוֹצִיא הָאֲדָמָה וְעַל־הָאָדָם וְעַל־הַבְּהֵמָה וְעַל כָּל־יְגִיעַ
כַּפָּיִם: ס
וַיִּשְׁמַע זְרֻבָּבֶל | בֶּן־שַׁלְתִּיאֵל וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְכֹל | שְׁאֵרִית הָעָם בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְעַל־דִּבְרֵי
חַגַּי הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּירְאוּ הָעָם מִפְּנֵי יְהוָה: וַיֹּאמֶר חַגַּי מַלְאַךְ יְהוָה בְּמַלְאֲכוּת יְהוָה לָעָם
לֵאמֹר אֲנִי אִתְּכֶם נְאֻם־יְהוָה: וַיָּעַר יְהוָה אֶת־רוּחַ זְרֻבָּבֶל בֶּן־שַׁלְתִּיאֵל פַּחַת יְהוּדָה וְאֶת־רוּחַ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶת־רוּחַ כֹּל שְׁאֵרִית הָעָם וַיָּבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ מְלָאכָה בְּבֵית־יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם: פ
בְּיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ בַּשִּׁשִּׁי בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ:

[o] **1.12** : Olubaga: Kwo kuderha balya bantu basigîre bemêzi ba Nyamuzinda e Yeruzalemu (lolà Omulêbi Hageyo na Zakariya na Iz 4,3...)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2

Irenge ly'akâ-Nyamuzinda

[1] Omwâka gwa kabirhi gwa mwâmi Dariyusi, mwêzi[p] gwa kali nda, nsiku makumi abirhi na luguma, akanwa ka Nyakasane kanacirhindakwo omulêbi Hageyo[q], erhi: [2] «Obwîre Zorobabeli, mwene Shalatieli, murhambo w'e Yuda na Yozwè mwene Yehosadaka, mudâhwa mukulu, n'olubaga lwôshi ntya: [3] Indi muli mwe wacibwîne amango eyi nyumpa yalijire irenge? Na kurhi muyibwîne buno? Ka murhabwîni oku erhacigwêrhi nda na mugongo? [4] Ci lero buno, osêre, Zorobabeli, Nyakasane okudesire. Osimike, Yozwè, mwene Yehosadaka, mudâhwa mukulu. Osimike, nâwe lubaga weshi omu cihugo! Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe okudesire. [5] Yo ndagâno najiraga ninyu erhi murhenga e Mîsiri, n'omûka gwâni guli ekarhî kinyu[r]. Murhayôbohaga,. [6] Bulya ntyo kwo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe adesire. Hasigîre mango masungunu ndundaganye amalunga n'igulu, enyanya n'idaho[s]. [7] Nâdudanganya amashanja gôshi, obuhirhi[t] bwâgo bwaluga, n'enyumpa yâni eyunjule irenge. Nyamuzinda w'Emirhwe okudesire. [8] Niene nie Nn'ebirugu, nie Nn'obugale bwôshi, kwo Nyakasane w'Emirhwe adesire. [9] Irenge ly'eyi nyumpa Iyalushisa erya mîra, kwo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe adesire, na muli aha[u] hantu, nahebaho omurhûla, Nyamuzinda w'Emirhwe okudesire.

Okudôsa ihano emw'abadâhwa

[10] Omu nsiku makumi abirhi n'ini z'omwêzi gwa kali mwenda, mwâka gwa kabirhi gw'obwâmi bwa Dariusi[v], akanwa ka Nyamuzinda w'Emirhwe karhindakwo omulêbi Hageyo kaderha ntya: [11] Yumva akanwa ka Nyamuzinda w'Emirhwe. Odôsagye abadâhwa ihano, obabwîre ntya: [12] «Erhi omuntu a-nkahêka enyama ngishe omu nshoho y'omwambalo gwâge, kandi abulig'ihuma oku mugati n'idivayi, oku mavurha erhi ngasi kandi kalyo n'ogwo mwambalo, k'ebyo byanahinduka bitagatîfu okwôla kwônene kurhumire?» Abadâhwa bashuza, mpu: «Nanga!» [13] Hageyo ashubibadôsa ntya: «Erhi omuntu ankazira n'omufu, kandi abulihuma oku biryo,

---

[p] **2.1** Mwêzi: Kwo kuderha Muhaho (10), mwâka gwa 520, omu lusiku luzinda lw'omwibuko gw'ebihando.
[q] **2.1** Hageyo yena Hagayi omu c'e mwâbo; Yozwè ye Yehoshua
[r] **2.5** Omu cihabraniya, badesire-ho ntya: «Co cihango (erhi: ndagâno) nàjiraga haguma ninyu erhi murhenga e Mîsiri.» (Baderha: «berit» omu Cihabranìya, ahàli ha «dabar» kanwa)! Ebyo birhali omu buhindule bw'ecigereki.
[s] **2.6** : Idaho: Omulêbi Hageyo amanyire oku Nyamuzinda yêne ohêka igulu. Omulêbi alêbire obuhanya bwayisha n'obwo gaciri mango ga murhûla gwa mwâmi Dariyusi. (lolà Am 5, 18; 8,9...) Obwo buhanya bwadunda igulu lyôshi, n'okwo kuyûbakaululwa kw'akâ-Nyamuzinda ciri cimanyîso c'omurhondêro gw'amango ga Masiha.
[t] **2.7** : Buhirhi: Kwo kuderha akantu kôshi ka ngulo ndârhi, akantu abantu bacifinja. Obuhindule bwa Vulgata bwayirukira bwaderha oku «Omwifinjwa» anali Masiha, lero kwo kuhindula mpu: «Neci âyisha Namwifinjwa emw'amashanja goshi.»
[u] **2.9** : Aha: Kwo kuderha Omu kâ-Nyamuzinda (lolà 2 Sam 7,13). Emw'omulêbi Ezekiyelî akâ-Nyamuzinda hali hantu ha Masiha. N'erhi rhwankalola bwinjà, rhwanabona oku kwo binali, aha Yeruzalemu, Kristu àciyerekîne omu kâ-Nyamuzinda kàyûbakululagwa obwa kabirhi na Mwâmi Herodi. Obuhindule bw'ecigreki buyushwîre-ho ntya: «n'omurhûla gw'omurhima gwala-nga balya bôshi bahumbaga eciriba c'aka kâ-Nyamuzinda ».
[v] **2.10** : Dariyusi: omwâka gwôshi gwa kabirhi gwa mwâmi Dariyusi gwàlî mwâka gwa 520, mwêzi gwa Nyaruzigwe (12).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

k'ebyo biryo byanahinduka bibi?[w]» Abadâhwa bashuza mpu: «Neci». [14] Lero Hageyo aderha ntya: «Olu lubaga ntyo kwo luyôsire! Kw'er'ishanja liri ntyo embere zâni! Kanwa ka Nyamuzinda. Emikolo[x] yâbo bôshi ntyo kwo enali, n'ebi barherekêra aha binali bibi»[y].

Amalaganyo gw'omunago

[15] Mugerêrezagye buno omu murhima gwinyu[z], kurhengera ene na kuhika amango gâyisha. Erhi barhacihira ibuye oku lindi ly'akâ-Nyamuzinda, [16] kurhi mwàliyôsire? Mwakâgiyisha mpu mulishamarha mirengo makumi abirhi, lero mwakàshimâna liri ikumi lyône; mwakàyisha aha mukenzi mpu muhongole ndaha makumi arhânu, lero mwâkashimâna gali makumi abirhi gone. [17] Nàshûrha[a] n'olubula emikolo y'emisî yinyu, nàyivubya, murhanagalukaga emwâni, kanwa ka Nyamuzinda! [18] Mugerêrezagye buno omu murhima gwinyu, kurhengera ene na kuhika amango gâyisha, (kurhenga omu nsiku makumi abirhi n'ini z'omwêzi gwa kali mwenda, kurhenga olusiku bahumba eciriba c'akâ-Nyamuzinda, mulâbe bwinjà) [19] erhi enguli zinacibule omuhako, erhi olukoma, omulehe n'eyindi mirhi birhaciyâna malehe[b]! Kurhenga ene, nahâna omunago!

Amalaganyo emwa Zorobabeli

[20] Akanwa ka Nyamuzinda kashubirhindakwo Hageyo obwa kabirhi, lusiku lwa kali makumi abirhi n'ini lw'omwêzi, kaderha ntya: [21] Obwîre Zorobabeli, murhambo w'e Yuda ntya: Nkola nâdundaganya amalunga n'igulu. [22] Nkola nâkûla entebe z'amâmi, nshâbe n'amahashe g'abâmi[c] b'amashanja. Nâhirika e-ngalè n'abazigendakwo; ebiterusi n'ababishonakwo bânigwa, ngasi muguma âkumba omu ngôrho ya mwene wâbo. [23] Olwo lusiku - kanwa ka Nyamuzinda w'Emirhwe - nâkurhôla[d], wâni Zorobabeli, mwene Shalatieli, mwambali wâni - kanwa ka Nyamuzinda - nâkujira nk'ifundo lya ciziriko. Bulya we nacishozire: Kanwa ka Nyamuzinda

---

[w] **2.13** : Bibi: Kwo kuderha Kantu ka muziro, cihemu.
[x] **2.14** : Mikolo: Kwo kuderha akantu omuntu abona erhi kukola n'emisî yâge kurhuma; akole n'amaboko gâge: mirimo, myâka, (lolà Lush 24, 10; 28, 30).
[y] **2.14** : Bibi: obugashânize bwakâgijirirwa omu ciriba c'akâ-Nyamuzinda erhi hamanakashâba, ci bashubiyûbaka-ho oluhêrero lw'enterekêro, mwâka gwa 538. Omulêbi Hageyo ayerekîne enyigîrizo ziri aho, lolà omulongo gwa 13. Olubaga luhemusire, n'enterekêro zâlwo ziri za cihemu. Ci kwoki, obukali buli aha bulushire obwa 2, 1-9; nkabaga bantu b'e Samâriya bakalihirwe. Lolà Ezr 4, 1-5. Obuhindule bw'ecigreki buyûshwîre-ho: « Ezo nshwira-kulya zàrhindibuka n'emikolo, mwànali mushombîne omu mihanda y'abajàcizi».
[z] **2.15** Emilongo 2, 15-19: Nyamuzinda alaganyize oku ahâna omunago: bàhinga, banayeze. Ebi binwa biyu- shwîre 1, 1-15, byali bikwânîne bikulikire nkaba 1, 15. 2, 16: «Kurhi mwàliyôsire?», buhindule bwa cigereki obwo; «kurhi okubà kwinyu kwàli?» Omu Cihabraniya... Enyuma lya» ndaha makumi arhanu», Omu Cihabrania badesire: «emikenzi»; o-kwo kurhali omu cigereki.
[a] **2.17** : Nashûrha: omu cihabraniya, badesire: «nammushûrha»: lolà Am 4,6. 2, 18: (... mulâbe bwinjà): eco cinwa ciri ca kuhugûla; ci cirhakubwîri bwinjà ebi cilonzize okuhugûla, lolà 1, 15.
[b] **2.19** : «Malehe», omu cigereki mwo badesire ntyo; eco cinwa cirhali omu cihabraniya.
[c] **2.22** : « Bâmi», omu cigereki; omu cihabraniya: «mârni».
[d] **2.23** : Nàkurhôla: Nyamuzinda yêne ocîshoga abantu alonzize okurhuma. Rhuderhage nk'oku acishogaga Abrahamu, lolà Yoz 24, 3; acîshoga abaleviti (badâhwa), lolà Mib 3,12; acîshoga Daudi, lolà 2 Sam 7,8. Zorobabeli, mwîmo gwa Daudi, alunganyîze enkengêro z'obwâmi kuli Masiha: Lolà 2 Sam 7, 1...; 7, 14... Kwaligi nka ye okola obisire omujina gw'amarhegeko. Lolà Zak 6, 12. - Ciziriko: ecizìriko bakâgizirika-mwo amaruba n'emyandiko yàli mpogo: lolà 1BÂM 21,8; bakâgiciyambala n'obukenge omu igosi: lolà Murh 38, 18; erhi omu munwe: lolà Yer 22, 24.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1בַּשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרִים וְאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְּבַר־יְהוָה בְּיַד־חַגַּי הַנָּבִיא לֵאמֹר: 2אֱמָר־נָא אֶל־זְרֻבָּבֶל בֶּן־שַׁלְתִּיאֵל פַּחַת
יְהוּדָה וְאֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶל־שְׁאֵרִית הָעָם לֵאמֹר: 3מִי בָכֶם הַנִּשְׁאָר אֲשֶׁר רָאָה אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה
בִּכְבוֹדוֹ הָרִאשׁוֹן וּמָה אַתֶּם רֹאִים אֹתוֹ עַתָּה הֲלוֹא כָמֻהוּ כְּאַיִן בְּעֵינֵיכֶם: 4וְעַתָּה חֲזַק זְרֻבָּבֶל | נְאֻם־יְהוָה וַחֲזַק
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַחֲזַק כָּל־עַם הָאָרֶץ נְאֻם־יְהוָה וַעֲשׂוּ כִּי־אֲנִי אִתְּכֶם נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת: 5אֶת־הַדָּבָר
אֲשֶׁר־כָּרַתִּי אִתְּכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְרוּחִי עֹמֶדֶת בְּתוֹכְכֶם אַל־תִּירָאוּ: ס

6כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עוֹד אַחַת מְעַט הִיא וַאֲנִי מַרְעִישׁ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־הַיָּם
וְאֶת־הֶחָרָבָה: 7וְהִרְעַשְׁתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וּבָאוּ חֶמְדַּת כָּל־הַגּוֹיִם וּמִלֵּאתִי אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה כָּבוֹד אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת: 8לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת: 9גָּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן־הָרִאשׁוֹן אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת וּבַמָּקוֹם הַזֶּה אֶתֵּן שָׁלוֹם נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת: פ

10בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַתְּשִׁעִי בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ הָיָה דְּבַר־יְהוָה אֶל־חַגַּי הַנָּבִיא לֵאמֹר: 11כֹּה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת שְׁאַל־נָא אֶת־הַכֹּהֲנִים תּוֹרָה לֵאמֹר: 12הֵן | יִשָּׂא־אִישׁ בְּשַׂר־קֹדֶשׁ בִּכְנַף בִּגְדּוֹ וְנָגַע בְּכְנָפוֹ אֶל־הַלֶּחֶם
וְאֶל־הַנָּזִיד וְאֶל־הַיַּיִן וְאֶל־שֶׁמֶן וְאֶל־כָּל־מַאֲכָל הֲיִקְדָּשׁ וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ לֹא: 13וַיֹּאמֶר חַגַּי אִם־יִגַּע טְמֵא־נֶפֶשׁ
בְּכָל־אֵלֶּה הֲיִטְמָא וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ יִטְמָא: 14וַיַּעַן חַגַּי וַיֹּאמֶר כֵּן הָעָם־הַזֶּה וְכֵן־הַגּוֹי הַזֶּה לְפָנַי נְאֻם־יְהוָה וְכֵן
כָּל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם וַאֲשֶׁר יַקְרִיבוּ שָׁם טָמֵא הוּא: 15וְעַתָּה שִׂימוּ־נָא לְבַבְכֶם מִן־הַיּוֹם הַזֶּה וָמָעְלָה מְשֶׂרֶם שׂוּם־אֶבֶן
אֶל־אֶבֶן בְּהֵיכַל יְהוָה: 16מִהְיוֹתָם בָּא אֶל־עֲרֵמַת עֶשְׂרִים וְהָיְתָה עֲשָׂרָה בָּא אֶל־הַיֶּקֶב לַחְשֹׂף חֲמִשִּׁים פּוּרָה וְהָיְתָה
עֶשְׂרִים: 17הִכֵּיתִי אֶתְכֶם בַּשִּׁדָּפוֹן וּבַיֵּרָקוֹן וּבַבָּרָד אֶת כָּל־מַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם וְאֵין־אֶתְכֶם אֵלַי נְאֻם־יְהוָה: 18שִׂימוּ־נָא
לְבַבְכֶם מִן־הַיּוֹם הַזֶּה וָמָעְלָה מִיּוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַתְּשִׁעִי לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר־יֻסַּד הֵיכַל־יְהוָה שִׂימוּ
לְבַבְכֶם: 19הַעוֹד הַזֶּרַע בַּמְּגוּרָה וְעַד־הַגֶּפֶן וְהַתְּאֵנָה וְהָרִמּוֹן וְעֵץ הַזַּיִת לֹא נָשָׂא מִן־הַיּוֹם הַזֶּה אֲבָרֵךְ: ס

20וַיְהִי דְבַר־יְהוָה | שֵׁנִית אֶל־חַגַּי בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ לֵאמֹר: 21אֱמֹר אֶל־זְרֻבָּבֶל פַּחַת־יְהוּדָה לֵאמֹר אֲנִי
מַרְעִישׁ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ: 22וְהָפַכְתִּי כִּסֵּא מַמְלָכוֹת וְהִשְׁמַדְתִּי חֹזֶק מַמְלְכוֹת הַגּוֹיִם וְהָפַכְתִּי מֶרְכָּבָה
וְרֹכְבֶיהָ וְיָרְדוּ סוּסִים וְרֹכְבֵיהֶם אִישׁ בְּחֶרֶב אָחִיו: 23בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה צְבָאוֹת אֶקָּחֲךָ זְרֻבָּבֶל בֶּן־שַׁאַלְתִּיאֵל
עַבְדִּי נְאֻם־יְהוָה וְשַׂמְתִּיךָ כַּחוֹתָם כִּי־בְךָ בָּחַרְתִּי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ZEC - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Zak

ZAKARIYA

ZAKARIYA הירכז

ZAKARIYA זכריה

Enshokolezi

Zakariya ayigîrîze kurhenga omu mwâka gwa 520 kuhika omu mwâka gwa 518 embere ly'okuburhwa kwa Yezu Kristu, nk'oku bidesirwe omu cigabi cirhanzi c'ecitabu câge (cigabi ca 1-8). Ecigabi ca kabirhi c'ecitabu câge (c. 9-14) cirhuyigîriza bwenêne bwenêne ebiyêrekîre amango g'Omucunguzi n'obwôrhere bw'Omucunguzi yêne: Obûko bwa Daudi bwâyish'iyinamulwa kandi. Omucunguzi âyish'ibà mwîrhôhye (9,9-10), âyish'ilibuzibwa, âyish'inigwa (12,10), âyish'ibà ntwâli. Obwo bwôrhere buli nk'obwa Yezu Kristu. Endagâno Mpyâhya ebâmwo ebyo bigabi by'ecitabu ca Zakariya (Mt 21,4-5; 27,9; 26,31; Ywn 19,37).

Omu cigabi cinene cirhanzi, enshokolezi (1,1-6) ekulikirwa n'okubonekerwa kwa Zakariya kani. Aka Hageyo, Zakariya al'irhindibukire bwenêne okuyûbaka akâ-Nyamuzinda kahyâhya n'okuhêka ecihugo enyanya. Nyamuzinda amanyîsize bunyi bunyi obwôrhere bw'Omucunguzi wâyish'ibà Mwâmi na Mudâhwa Mukulu.

EBIRIMWO

1. Okubonekerwa kwa Zakariya: mugalukire Nyakasane: cigabi 1-8

2. Okundi kubonekerwa: Omucunguzi ayishire: cigabi 9-11

3. Okubonekerwa kuzinda: Amalaganyo Mahyâhya oku bantu bôshi: cigabi 12-14

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

ZAKARIYA

Ecigabi ca burhanzi

Okubà n'olugendo lwinja

[1] Omu mwâka gwa kabirhi gw'obwâmi bwa Dariyusi, mwêzi gwa kali munâni[e], akanwa ka Nyakasane kanacirhindakwo omulêbi Zakariya, mugala wa Barakiya mwene Ido. [2] Amurhegeka mpu abwîre bene Israheli, erhi: «Nyakasane w'Emirhwe al'ikunirire bashakulûza binyu bwenêne. [3] Nyakasane w'Emirhwe adesire ntya: Mugaluke emunda ndi -Nyakasane okudesire - nâni nâshubira emunda muli. [4] Murhabâga aka bashakulûza binyu. Bo abalêbi ba mîra bàbwîraga, erhi: Nyakasane Ogala byôshi adesire ntya: Muleke olugendo lwinyu lubî n'ebijiro binyu bigalugalu, cikwône barhalonzagya okunyumva n'okushimba oluderho lwâni, Nyakasane okudesire. [5] Bashakulûza binyu ngahi baligi? Ka n'abalêbi banalama burhafà? [6] Cikwône ebinwa n'amarhegeko nàl'ihire abalêbi bambali bâni ka birhahikagakwo bashakulûza binyu? Bahindula olugendo lwâbo banaderha, erhi: «Nyakasane w'amashanja arhujirîre nk'oku anal'ihizire okurhujirira, nk'oku olugendo n'ebijiro bîrhu byàl'ikwânîne.»

Okubonekerwa kurhanzi: abashonyire oku biterusi

[7] Omu mwâka gwa kabirhi gw'obwâmi bwa Dariyusi, omu nsiku makumi abirhi n'ini z'omwêzi gwa kal'ikumi na muguma[f], gwo mwêzi gwa Shebati, Nyakasane àshambâza omulêbi Zakariya, mugala wa Barakiya mwene Ido. Ntya kwo Zakariya ashambîre, erhi: [8] «Ene budufu nakâg'ilôrha. Nabona omuntu oshonyire oku citerusi c'akaduku. Al'iyimanzire ekarhî k'ecishakashaka c'emilukuluku yàl'imezire omu lubanda. Enyuma zâge yali ebindi biteru-si, eby'akaduku, eby'akakumbi n'eby'akêru. [9] Nanacimudôsa, nti: «Muhânyi, ebyo biterusi kwo kuderha kuci?» Naye malahika wàl'irhumirwe okunderheza ànshuza, erhi: «Nakuhugûlirabyo.» [10] Oyo muntu wàli omu karhî k'emilukûlukù, ashuza erhi: «Ebyo biterusi byo Nyakasane arhumire mpu bigere omu igulu lyôshi.» [11] Balya bàl'ishonyire oku biterusi bànacirhûla obugo bwâho emwa olya malahika wa Nyakasane wàli omu karhî k'emilukuluku, bamubwîra, mpu:

---

[e] **1.1** : Muhaho na nàcêze mwâka gwa 520 embere z'okuburhwa kwa Mwâmi Yezu; myêzi ibirhi enyuma ly'ohulêbi hwa Hageyo; rhwanaganja ntyo bulya burhanzi Abayahudi bakagirhangira omwâka omu mezi gwa Nisan, gwa kasharhu erhi gza kani gw'Abazungu e Bulaya. Buno bakola barhangira omwâka omu Septembri, cambasè, kwo kushokola myêzi isharhu oku mwâka gwa ONU; Bene Cina, bôhe barhangira omwâka myêzi ibiri enyuma za ONU, kwo kuderha omu kasi-kiru kazinda. Ntyo abantu ba mîra b'ebushoshokero, bakagiganja emyâka amango omwâmi muhyâhya anayîmaga

[f] **1.7** :Omwêzi gw'11 yàli ekarhî ka kasikiru kazinda, bulya bakagishokola myêzi isharhu oku kuganja kw'ene, mwâka gwa 519 embere z'okuburhwa kwa Mwâmi Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Rhwagezire omu igulu lyôshi, rhurhabwinemwo hidûndo: kahwenyenye ko-nene.» [12] Malahika ànaciyakûza, erhi: «Nyakasane w'Emirhwe, ekola myâka makumi gali nda eyi erhi obêrire Yeruzalemu burhe haguma n'ebishagala bya Yuda. Mangacigi wabahàbalira?» [13] Okubundi Nyakasane ashuz'omu binwa bi-njinja by'okurhûliriza oyo malahika wakaginshambâza. [14] Naye malahika wakaginshambaza àntegeka ebi binwa bya Nyakasane w'Emirhwe ntya: ·Ngwêrhe obuzigire bunene kuli Yeruzalemu na kuli Siyoni, [15] cikwône oburhè bunene bungwêrhe erhi mashanja g'obucîbone garhuma. Bulya amango oburhè bwâni bwaciri busungunu kuli Israheli, gohe gashangîra oku kumusherêza. [16] Co cirhumire, kwo ndesire, niono Nyakasane w'Emirhwe, nâshubira e Yeruzalemu, nyêrekanireyo olukogo lwâni. Enyumpa yâni yashub'iyûbakwa e Yeruzalemu, baNashub'iyûbakulula ecishagala bwinjà, omugozi gulambûlwe kuli Yeruzalemu.» [17] Okubundi malahika àmbwîra mpu nyâkûze nderhe ebi bindi binwa, erhi: «Ebishagala byâni byâshub'ihirhira, kwo Nyakasane w'Emirhwe adesire, Nashub'icîshoga Yeruzalemu, mbabalire Siyoni n'okumurhabâla.»

Sacharja/Zechariah 1

1 בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־זְכַרְיָהּ בֶּן־בֶּרֶכְיָה בֶּן־עִדּוֹ הַנָּבִיא לֵאמֹר׃ 2 קָצַף יְהוָה
עַל־אֲבוֹתֵיכֶם קָצֶף׃ 3 וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת שׁוּבוּ אֵלַי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וְאָשׁוּב אֲלֵיכֶם אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת׃ 4 אַל־תִּהְיוּ כַּאֲבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר קָרְאוּ־אֲלֵיהֶם הָרִאשֹׁנִים לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת שׁוּבוּ נָא
מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וּמַעֲלִילֵיכֶם הָרָעִים וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא־הִקְשִׁיבוּ אֵלַי נְאֻם־יְהוָה׃ 5 אֲבוֹתֵיכֶם אַיֵּה־הֵם וְהַנְּבִאִים
הַלְעוֹלָם יִחְיוּ׃ 6 אַךְ | דְּבָרַי וְחֻקַּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־עֲבָדַי הַנְּבִיאִים הֲלוֹא הִשִּׂיגוּ אֲבֹתֵיכֶם וַיָּשׁוּבוּ וַיֹּאמְרוּ כַּאֲשֶׁר זָמַם
יְהוָה צְבָאוֹת לַעֲשׂוֹת לָנוּ כִּדְרָכֵינוּ וּכְמַעֲלָלֵינוּ כֵּן עָשָׂה אִתָּנוּ׃ ס
7 בְּיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְעַשְׁתֵּי־עָשָׂר חֹדֶשׁ הוּא־חֹדֶשׁ שְׁבָט בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־זְכַרְיָהּ
בֶּן־בֶּרֶכְיָהוּ בֶּן־עִדּוֹא הַנָּבִיא לֵאמֹר׃ 8 רָאִיתִי | הַלַּיְלָה וְהִנֵּה־אִישׁ רֹכֵב עַל־סוּס אָדֹם וְהוּא עֹמֵד בֵּין הַהֲדַסִּים אֲשֶׁר
בַּמְּצֻלָה וְאַחֲרָיו סוּסִים אֲדֻמִּים שְׂרֻקִּים וּלְבָנִים׃ 9 וָאֹמַר מָה־אֵלֶּה אֲדֹנִי וַיֹּאמֶר אֵלַי הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי אֲנִי אַרְאֶךָּ
מָה־הֵמָּה אֵלֶּה׃ 10 וַיַּעַן הָאִישׁ הָעֹמֵד בֵּין־הַהֲדַסִּים וַיֹּאמֶר אֵלֶּה אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה לְהִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ׃ 11 וַיַּעֲנוּ
אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה הָעֹמֵד בֵּין הַהֲדַסִּים וַיֹּאמְרוּ הִתְהַלַּכְנוּ בָאָרֶץ וְהִנֵּה כָל־הָאָרֶץ יֹשֶׁבֶת וְשֹׁקֶטֶת׃ 12 וַיַּעַן מַלְאַךְ־יְהוָה
וַיֹּאמַר יְהוָה צְבָאוֹת עַד־מָתַי אַתָּה לֹא־תְרַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלַם וְאֶת עָרֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר זָעַמְתָּה זֶּה שִׁבְעִים שָׁנָה׃ 13 וַיַּעַן
יְהוָה אֶת־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי דְּבָרִים טוֹבִים דְּבָרִים נִחֻמִים׃ 14 וַיֹּאמֶר אֵלַי הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי קְרָא לֵאמֹר כֹּה אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת קִנֵּאתִי לִירוּשָׁלַם וּלְצִיּוֹן קִנְאָה גְדוֹלָה׃ 15 וְקֶצֶף גָּדוֹל אֲנִי קֹצֵף עַל־הַגּוֹיִם הַשַּׁאֲנַנִּים אֲשֶׁר אֲנִי קָצַפְתִּי
מְעָט וְהֵמָּה עָזְרוּ לְרָעָה׃ 16 לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה שַׁבְתִּי לִירוּשָׁלַם בְּרַחֲמִים בֵּיתִי יִבָּנֶה בָּהּ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְקָוֹה יִנָּטֶה עַל־יְרוּשָׁלָֽם׃ 17 עוֹד | קְרָ֣א לֵאמֹ֗ר כֹּ֚ה אָמַ֣ר יְהוָ֔ה צְבָאֹ֖ות עֹ֣וד תְּפוּצֶ֑ינָה עָרַ֤י מִטּוֹב֙ וְנִחַ֣ם יְהוָ֔ה עֹוד֙
אֶת־צִיֹּ֔ון וּבָחַ֖ר עֹ֥וד בִּירוּשָׁלִָֽם׃ ס

2

Okubonekerwa kwa kabirhi: amahembe n'abatuzi

[1] Oku naLambûla amasù, nànacibonekerwa. Okubundi nànacibona mabe- mbè ani. [2] Nànacidôsa malahika wàl'irhumirwe okunderheza, nti: «Aga mahembe kwo kuderha kuci?» Anshuza, erhi: «Ago mahembe go gàshândaba-nyagya abantu ba Yuda (bo b'Israheli), n'ab'e Yeruzalemu.» [3] Okubundi Nyakasane ànyêreka batuzi bani. [4] Nànacidôsa, nti: «Bici bal'ijira?» Anshuza, erhi: «Ago mahembe go galya gàshândazagya ecihugo ca Yuda kuhika ntà muntu ciru n'omuguma wacifukunyize; cikwône abo batuzi bayishîre okugajugu-mya, okugaherêrekeza.»

Okubonekerwa kwa kasharhu: omugozi gw'okugèra

[5] Kandi oku nagalamula amasù, nànacibonekerwa. Nabona omuntu afumbîrhe omugozi gw'okugèra. [6] Nàmudôsa, nti: «Ngahi wajà?» Anshuza, erhi: «E Yeruzalemu, nagend'igèra obulî n'obugali bwâyo.» [7] Olya malahika wàl'irhumirwe okunderheza anacishegûka n'owundi amushokolera. [8] Abwîra oyo wâbo, erhi: «Libirha obwîre ogwomusole gudwîrhe omugozi, erhi: «Yeruzalemu arhazungulusîbwe côgo, bulya abantu n'ebintu birimwo biri binji bwenêne». [9] Ntya kwo Nyakasane adesirage, erhi: «Nienene nàbêra e Yeruzalemu nka côgo ca muliro cizungulusire ecishagala, nnanyêrekanireyo irenge lyâni linene.»

Nyakasane ahamagala abalulize kabirhi kôshi

[10] Ntya kwo Nyakasane ammubwîzire, erhi: «Mwe nàshandabanyagya empande zôshi z'igulu, lero muyâkage, murhenge omu bihugo by'enyanya! [11] Mwe bantu b'e Yeruzalemu mwàlulizibagwa e Babiloni, muyâke dubadu-ba.» [12] Nyakasane w'Emirhwe wàntumaga, ntya kwo aderhîre amashanja gàmmuhagulaga, erhi: «Ngasi yeshi wàmmuhizirekwo olunu, erhi n'omu isù ampumire. [13] Nâni nkolaga nàhana amashanja: gakolaga nago gâhagulwa na balya bôshi gàkâg'ilibuza.» Amango okwo kwâbà, lyo muwamanya bwinjà oku Nyakasane w'Emirhwe ye wàntumaga. [14] Nyakasane ashubir'iderha, erhi: «Shembuki n'omwîshingo, mwe bantu b'e Yeruzalemu, niene nyishir'ibêra ekarhî kinyu. [15] Kurhengaga ago mango nyishir'ibêra ekarhî kinyu, mashanja manji gâcîshwêkera kuli nie Nyakasane, ganahinduke lubaga lwâni. Cikwône erhi n'ekarhî kinyu yo nabêra.» Amango okwo kwâbà lyo mwâmanya oku kwo binali Nyakasane w'Emirhwe ye wàntumaga emunda muli. [16] Yuda ashub'ihinduka birugu bya Nyakasane muli cirya cihugo câge cita-gatifu na Yeruzalemu abè cishagala câge acîshozire. [17] Ngasi muguma ahulike embere za Nyakasane, bulya akola ahuluka bwo na buno omu ndâro yâge ntagatîfu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֶשָּׂא אֶת־עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה אַרְבַּע קְרָנוֹת: 2 וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי מָה־אֵלֶּה וַיֹּאמֶר אֵלַי אֵלֶּה הַקְּרָנוֹת אֲשֶׁר
זֵרוּ אֶת־יְהוּדָה אֶת־יִשְׂרָאֵל וִירוּשָׁלִָם: ס
3 וַיַּרְאֵנִי יְהוָה אַרְבָּעָה חָרָשִׁים: 4 וָאֹמַר מָה אֵלֶּה בָּאִים לַעֲשׂוֹת וַיֹּאמֶר לֵאמֹר אֵלֶּה הַקְּרָנוֹת אֲשֶׁר־זֵרוּ אֶת־יְהוּדָה
כְּפִי־אִישׁ לֹא־נָשָׂא רֹאשׁוֹ וַיָּבֹאוּ אֵלֶּה לְהַחֲרִיד אוֹתָם לְיַדּוֹת אֶת־קַרְנוֹת הַגּוֹיִם הַנֹּשְׂאִים קֶרֶן אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה
לְזָרוֹתָהּ: ס
5 וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה־אִישׁ וּבְיָדוֹ חֶבֶל מִדָּה: 6 וָאֹמַר אָנָה אַתָּה הֹלֵךְ וַיֹּאמֶר אֵלַי לָמֹד אֶת־יְרוּשָׁלִַם לִרְאוֹת
כַּמָּה־רָחְבָּהּ וְכַמָּה אָרְכָּהּ: 7 וְהִנֵּה הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי יֹצֵא וּמַלְאָךְ אַחֵר יֹצֵא לִקְרָאתוֹ: 8 וַיֹּאמֶר אֵלָיו רֻץ דַּבֵּר
אֶל־הַנַּעַר הַלָּז לֵאמֹר פְּרָזוֹת תֵּשֵׁב יְרוּשָׁלִַם מֵרֹב אָדָם וּבְהֵמָה בְּתוֹכָהּ: 9 וַאֲנִי אֶהְיֶה־לָּהּ נְאֻם־יְהוָה חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב
וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְתוֹכָהּ: פ
10 הֹוי הוֹי וְנֻסוּ מֵאֶרֶץ צָפוֹן נְאֻם־יְהוָה כִּי כְּאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פֵּרַשְׂתִּי אֶתְכֶם נְאֻם־יְהוָה: 11 הֹוי צִיּוֹן הִמָּלְטִי
יוֹשֶׁבֶת בַּת־בָּבֶל: ס
12 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אַחַר כָּבוֹד שְׁלָחַנִי אֶל־הַגּוֹיִם הַשֹּׁלְלִים אֶתְכֶם כִּי הַנֹּגֵעַ בָּכֶם נֹגֵעַ בְּבָבַת עֵינוֹ: 13 כִּי הִנְנִי
מֵנִיף אֶת־יָדִי עֲלֵיהֶם וְהָיוּ שָׁלָל לְעַבְדֵיהֶם וִידַעְתֶּם כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחָנִי: ס
14 רָנִּי וְשִׂמְחִי בַּת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכֵךְ נְאֻם־יְהוָה: 15 וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֶל־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וְהָיוּ לִי לְעָם
וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכֵךְ וְיָדַעַתְּ כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחַנִי אֵלָיִךְ: 16 וְנָחַל יְהוָה אֶת־יְהוּדָה חֶלְקּוֹ עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד
בִּירוּשָׁלִָם: 17 הַס כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נֵעוֹר מִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ: ס

3

Okubonekerwa kwa kani: omudâhwa mukulu Yozwé

[1] Nyakasane ànacinyêreka omudâhwa mukulu Yozwé, erhi ayimanzire embere za malahika wa Nyakasane. Shetani naye erhi ayimanzire ekulyo kwa Yozwé mpu amushobeke. [2] Malahika àbwîra Shetani-camwanzè, erhi: «Nyakasane akuhulise, wâni Shetani, neci mâshi, akuhulise, ye wàcishogaga Yeruzalemu! Ka Yozwé arhaligi ye isèsè lyakûlagwa omu muliro?» [3] Obwo erhi Yozwé ayimanzire embere za malahika anayambîrhe emyambalo ezinzire. [4] Malahika àrhegeka abàlimulusize mpu bamuhogole eyo myambalo. Okubundi ànacibwîra Yozwè, erhi: «Namàkurhenzakwo obubî bwâwe, nnankolaga nâkuyambika emyambalo y'olusiku lukulu.» [5] Ahâna n'irhegeko ly'okuhira ishungwè licîre bwinjà oku irhwe lya Yozwé. Banacimuhirakwo ishungwè obwo n'emyambalo minjà ecîre, erhi na malahika adwîrhe asinza. [6] Cazinda malahika abwîra Yozwé ebi binwa, erhi: [7] «Yumvagya eciragâne ca Nyakasane w'Emirhwe: Okâyumva

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amarhegeko gâni, okakulikira bwinjà amahano gâni, wâshuba mukulu w'omu nyumpa yâni n'ow'ebyôgo byâyo, nnankuhe ecikono ciyumânîne n'ec'abakâyimanga muno».

Nyamuzinda âlêrha omurhumisi wâge

[8] «Yumvagya wâni Yozwé, weri mudâhwa mukulu, muyumve ninyu, mwe bâbo badâbwa, mwe muli cimanyîso c'obucire bwâyisha. Nkola nayêrekana omurhumisi wâni, izîno lyâge ye Muzî Mumerêrera. [9] Mpizire ibuye embere za Yozwé, liri ibuye liguma lirikwo masù nda galangashana. Nienene nâtâkakwo ogwâgo mwandiko, n'omu lusiku luguma nârhenza obubî buzinza eci cihugo, kwo niono Nyakasane w'Emirhwe ndesire ntyo. [10] Hano olwo lusiku luyisha, mweshi na mweshi mwâkaz'ilâlikana mucîshingire omurhûla ngasi muguma idako ly'omuzâbîbu n'omutini gwâge.»

Sacharja/Zechariah 3

1 וַיַּרְאֵנִי אֶת־יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ יְהוָה וְהַשָּׂטָן עֹמֵד עַל־יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ: 2 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן
יִגְעַר יְהוָה בְּךָ הַשָּׂטָן וְיִגְעַר יְהוָה בְּךָ הַבּוֹחֵר בִּירוּשָׁלִַם הֲלוֹא זֶה אוּד מֻצָּל מֵאֵשׁ: 3 וִיהוֹשֻׁעַ הָיָה לָבֻשׁ בְּגָדִים צוֹאִים
וְעֹמֵד לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ: 4 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל־הָעֹמְדִים לְפָנָיו לֵאמֹר הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצֹּאִים מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו רְאֵה
הֶעֱבַרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֲוֹנֶךָ וְהַלְבֵּשׁ אֹתְךָ מַחֲלָצוֹת: 5 וָאֹמַר יָשִׂימוּ צָנִיף טָהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ וַיָּשִׂימוּ הַצָּנִיף הַטָּהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיַּלְבִּשֻׁהוּ בְּגָדִים וּמַלְאַךְ יְהוָה עֹמֵד: 6 וַיָּעַד מַלְאַךְ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: 7 כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־בִּדְרָכַי תֵּלֵךְ
וְאִם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר וְגַם־אַתָּה תָּדִין אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֲצֵרָי וְנָתַתִּי לְךָ מַהְלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים
הָאֵלֶּה: 8 שְׁמַע־נָּא יְהוֹשֻׁעַ | הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אַתָּה וְרֵעֶיךָ הַיֹּשְׁבִים לְפָנֶיךָ כִּי־אַנְשֵׁי מוֹפֵת הֵמָּה כִּי־הִנְנִי מֵבִיא אֶת־עַבְדִּי
צֶמַח: 9 כִּי | הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ עַל־אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם הִנְנִי מְפַתֵּחַ פִּתֻּחָהּ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת
וּמַשְׁתִּי אֶת־עֲוֹן הָאָרֶץ־הַהִיא בְּיוֹם אֶחָד: 10 בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת תִּקְרְאוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ אֶל־תַּחַת גֶּפֶן
וְאֶל־תַּחַת תְּאֵנָה:

4

Okubouekerwa kwa karhânu: Akamole n'emizêti

[1] Malahika wàlirhumirwe okunderheza ayish'insisimula nka kula batula omuntu omu iro. [2] Andôsa, erhi: «Bici obwîne?» Nàshuza, nti: «Mbwîne akamole k'amasholo gone gone, galikwo omuloko gw'okujâmwo amavurha olunda lw'enyanya. Kagwêrhe rhumole nda na miloko nda y'okujâmwo mavurha g'okukolêza ngasi kaguma. [3] Eburhambi bw'omuloko eri mizêti ibirhi, muguma ekulyo ogundi ekulembe.» [4] Lero nakaz'idôsa malahika wàlirhumirwe okunderheza, nti: «Waliha, ebyo byôshi kwo kuderha kuci?» [5] Malahika ambwîra, erhi: «K'orhamanyiri byo bici

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ebyo?» Nàmushuza nti: «Nanga».

Binwa bisharhu biyêrekîre Zorobabeli

6 Malahika ànacimbwîra mpu mpisekwo Zorobabeli ebi binwa, erhi: Ntya kwo Nyakasane
w'Emirhwe adesire: «Arhali oku buhashe erhi misî yâwe wênene wâyukìrizamwo omukolo
gwâwe, ci n'Omûka gwâni.» 7 Ayûshûla, erhi: «Eyi ntondo nènènè k'eri cihanzo? Yâhinduka
cibandâna embere za Zorobabeli. Ayikûlakwo ibuye lyâyish'ihirwa oku kanshônsho k'akâ-
Nyamuzinda. Bakaz'iderha obwo, mpu: «Ala nka lyayinjiha, ala nka lyayinjiha wâni!»
8 Nyakasane ashub'imbwîra ebi bindi binwa, erhi: 9 «Zorobabeli àbanzire eciriba c'akâ-
Nyamuzinda, ye wânashwinja okukayûbaka.» Hano okwo kubà lyo mwâmanya bwinjà oku
Nyakasane w'Emirhwe ye wantumaga emunda muli.

10 Kurhakwânîni okugayaguza obunyinyi bw'emikolo mirhangiriza. Bacìshinge erhikwo okubona
oku Zorobabeli ashubir'iyûbaka akâ-Nyamuzinda. Okubundi anacimpugûlira ntya, erhi: «Orhwo
rhumole nda go masù ga Nyakasane gakaz'ilola ngasi byôshi bigera omu igulu;»

11 Nashub'imudôsa, nti: «Eyo mizêti ibirhi eri ekulyo n'ekulembe kw'akamole byo birigi bici?»
12 Nà-shub'iyûshûla erindi idôso, nti: «Aga mashami abirhi g'emizêti gali eburhambi bw'emiloko
ibirhi y'amasholo ekaz'irhengamwo amavurha g'amasholo byo bici?» 13 Ambwîra, erhi:
«K'orhamanyiri byo bici ebyo?» Nàshuza, nti: «Nanga, Waliha!» 14 Lero ampugûlira, erhi: «Bali
bantu babirhi abo bàshîzirwe amavurha mpu lyo bakaz'irhumikira Nyakasane w'igulu lyôshi.»

Sacharja/Zechariah 4

וַיָּשָׁב הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיְעִירֵנִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר־יֵעוֹר מִשְּׁנָתוֹ׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וָיֹאמֶר רָאִיתִי ו וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כֻּלָּהּ וְגֻלָּהּ
עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נֵרֹתֶיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת לַנֵּרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ׃ וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִימִין הַגֻּלָּה וְאֶחָד
עַל־שְׂמֹאלָהּ׃ וָאַעַן וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר מָה־אֵלֶּה אֲדֹנִי׃ וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה־הֵמָּה אֵלֶּה
וָאֹמַר לֹא אֲדֹנִי׃ וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה אֶל־זְרֻבָּבֶל לֵאמֹר לֹא בְחַיִל וְלֹא בְכֹחַ כִּי אִם־בְּרוּחִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ מִי־אַתָּה
הַר־הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרֻבָּבֶל לְמִישֹׁר וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה תְּשִׁאוֹת חֵן חֵן לָהּ׃ פ

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ יְדֵי זְרֻבָּבֶל יִסְּדוּ הַבַּיִת הַזֶּה וְיָדָיו תְּבַצַּעְנָה וְיָדַעְתָּ כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם׃ כִּי מִי בַז
לְיוֹם קְטַנּוֹת וְשָׂמְחוּ וְרָאוּ אֶת־הָאֶבֶן הַבְּדִיל בְּיַד זְרֻבָּבֶל שִׁבְעָה־אֵלֶּה עֵינֵי יְהוָה הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל־הָאָרֶץ׃ וָאַעַן וָאֹמַר
אֵלָיו מַה־שְּׁנֵי הַזֵּיתִים הָאֵלֶּה עַל־יְמִין הַמְּנוֹרָה וְעַל־שְׂמֹאולָהּ׃ וָאַעַן שֵׁנִית וָאֹמַר אֵלָיו מַה־שְּׁתֵּי שִׁבֳּלֵי הַזֵּיתִים אֲשֶׁר בְּיַד שְׁנֵי
צַנְתְּרוֹת הַזָּהָב הַמְרִיקִים מֵעֲלֵיהֶם הַזָּהָב׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה־אֵלֶּה וָאֹמַר לֹא אֲדֹנִי׃ וַיֹּאמֶר אֵלֶּה שְׁנֵי
בְנֵי־הַיִּצְהָר הָעֹמְדִים עַל־אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ׃

5

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okubonekerwa kwa kali ndarhu: ecitabu c'obuhanya

[1] Kandi Nashub’igalamula amasù nabona ecitabu ciri nka cizingo cajà caba-lala emalunga. [2] Malahika andôsa, erhi: «Bici obwîne?» Nashuza, nti: «Mbwîne ecitabu cibalire emalunga: cigwêrhe buli bwa makoro ikumi na bugali bwa makoro arhânu.» [3] Okuhandi ambwîra, erhi: «Luli lwandiko lw'obuhanya bwâja omu cihugo côshi obwo: lunda luguma lw'ecitabu luyandisirwekwo oku ebishambo byôshi byalibirhwakwo omu cihugo, n'olundi lunda oku na ngasi bacigasha ebîrà bôshi kwo na kwo. [4] Nyakasane w'Emirhwe adesire oku yêne orhumire obwo buhanya: «bwâja omu nyumpa ya ngasi cishambo n'eya ngasi muntu ocîgasha ebîrà oku izîno lyâni; bwâbêra muli yo bunasherêze byôshi, ciru n'emitungo n'amabuye gâyo.»

Okubonekerwa kwa kali nda: omukazi nna-huhanya

[5] Malahika wàlirhumirwe okunderheza àyish'imbwîra, erhi: «Lolà! Bici obwîne biyishire era munda?» [6] Namudôsa, nti: «Bici ebyo'!» Ashuza, erhi: «Cirhimbiri eco ciyishire» Ayûshûla erhi: «Mabî gâbo ago omu cihugo côshi!» [7] Ago mango, omurhemere gw'amarhale gwàli kw'eco cirhimbiri gwàfûnuka, nàbona omukazi aciburhamîremwo. [8] Malahika ambwîra, erhi: «Buhanya obwo.» Okubundi ashub'imusunika mulya cirhimbiri anacihirakwo omurhemere. [9] Erhi ngalamula amasù nàbona kwayisha bakazi babirhi babalîre, bajà bahêkwa n'empûsi: bàli bagwêrhe ebyûbi bishushire eby'omuhangâli. Bà-rhôla cirya cirhimbiri bacihêka emalunga. [10] Nàdôsa malahika nti ngahi bâcihêka. [11] Anshuza, erhi: «E Mezopotamiya, yo baciyûbakira engombe, bâcijirira n'oburhalulè, bakaz'icidêkerezakwo.»

Sacharja/Zechariah 5

וָאָשׁוּב וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה מְגִלָּה עָפָה׃ 2 וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וָאֹמַר אֲנִי רֹאֶה מְגִלָּה עָפָה אָרְכָּהּ
עֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרָחְבָּהּ עֶשֶׂר בָּאַמָּה׃ 3 וַיֹּאמֶר אֵלַי זֹאת הָאָלָה הַיּוֹצֵאת עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ כִּי כָל־הַגֹּנֵב מִזֶּה כָּמוֹהָ
נִקָּה וְכָל־הַנִּשְׁבָּע מִזֶּה כָּמוֹהָ נִקָּה׃ 4 הוֹצֵאתִיהָ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וּבָאָה אֶל־בֵּית הַגַּנָּב וְאֶל־בֵּית הַנִּשְׁבָּע בִּשְׁמִי
לַשָּׁקֶר וְלָנָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכִלְּתוּ וְאֶת־עֵצָיו וְאֶת־אֲבָנָיו׃ 5 וַיֵּצֵא הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מָה
הַיּוֹצֵאת הַזֹּאת׃ 6 וָאֹמַר מַה־הִיא וַיֹּאמֶר זֹאת הָאֵיפָה הַיּוֹצֵאת וַיֹּאמֶר זֹאת עֵינָם בְּכָל־הָאָרֶץ׃ 7 וְהִנֵּה כִכַּר עוֹפֶרֶת
נְשֵׂאת וְזֹאת אִשָּׁה אַחַת יוֹשֶׁבֶת בְּתוֹךְ הָאֵיפָה׃ 8 וַיֹּאמֶר זֹאת הָרִשְׁעָה וַיַּשְׁלֵךְ אֹתָהּ אֶל־תּוֹךְ הָאֵיפָה וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־אֶבֶן
הָעוֹפֶרֶת אֶל־פִּיהָ׃ ס

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאֶשָּׂא עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּהׇ שְׁתַּיִם נָשִׁים יוֹצְאוֹת וְרוּחַ בְּכַנְפֵיהֶם וְלָהֵנָּה כְנָפַיִם כִּכַנְפֵי הַחֲסִידָה וַתִּשֶּׂאנָהׇ אֶת־הָאֵיפָה 9
בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמָיִם׃ 10וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי אָנָה הֵמָּה מוֹלִכוֹת אֶת־הָאֵיפָה׃ 11וַיֹּאמֶר אֵלַי לִבְנוֹת־לָהּ
בַּיִת בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וְהוּכַן וְהֻנִּיחָה שָׁם עַל־מְכֻנָתָהּ׃ ס

6

Okubonekerwa kwa kali munâni: engâlè

[1] Kandi oku nàgalamula amasù, nànacibonekerwa. Nabona ngâlè ini zahubuka ekarhî ka ntondo ibirhi za mulinga. [2] Oku ngâlè ya burhanzi kwàli ebiterusi bidukula, oku ya kabirhi ebiterusi by'ecibogo, [3] oku ya kasharhu ebiterusi by'ecirhale n'oku ya kani ebiterusi by'emisengo. [4] Lero nànacidôsa malahika wàlirhumirwe okunderheza, erhi: «Waliha, ebyo byôshi kwo kuderha kuci?» [5] Anshuza, erhi: «Ezo zo mpûsi ini. Zàli aha burhambi bwa Nyakasane w'igulu lyôshi, lero buno zamàmurhengagabwo.» [6] Engâlè yàlikulwîrwe n'ebiterusi by'ecibogo yàja ebwa cihugo c'obulembe, ebiterusi by'ecirhale byàja ebuzikira-zûba, n'ebiterusi by'emisengu byàja ebwa cihugo c'ebulyo. [7] Ebiterusi by'akakumbi byashegûka byahûna okugend'igera omu igulu lyôshi. Nyakasane àbibwîra, erhi: «Gendi mugere omu igulu.» Kwo byànajizirage. [8] Lero Nyakasane ànacimpamagala anambwîra, erhi: «Lolà, ebyo bijîre olunda lw'ebulembe bikolaga byâj'iyandagaliza Omûka gwâni kw'eco cihugo.»

Obulêbi bw'okuyambika Yozwé akashala

[9] Akanwa ka Nyakasane kanacintindakwo erhi: [10] «Oyankirire entûlo zi-dwîrhwe na Heldeyi, Tobiya na Yedaya zarhenga emwa balya bàlilulizîbwe. Ene lyonênè ojè omu nyumpa ya Yoshiya mugala wa Sefaniya, mwo abo bantu bàjîre erhi barhenga e Babiloni. [11] Orhôle ensaranga n'amasholo, ojiremwo ecimanè, co wayish'ihira oku irhwe ly'omudâhwa mukulu Yozwé, mugala wa Yehosadaka, [12] onamubwîre, erhi: «Ntya kwo Nyakasane w'Emirhwe adesire: Hano hali omuntu izîno lyâge ye Muzi-Mumerêra, akalamo kâmera ngasi hôshi anagezire, ye wânashub'iyûbaka akâ-Nyamuzinda kâni. [13] Neci, ye wâshub'ikayûbaka. Akaz'iyambala ebimanyîso by'obwâmi. Atamala oku ntebe anarhegeke. Omudâhwa akaz'ibêra aha burhambi bwâge: abo bantu bombi bayish'iyumvîkanya bwenêne. [14] Ecimanè ciyish'ibêra omu kâ-Nyamuzinda ci-be ca kukengêza Heldayi, Tobiya, Yedaya n'obuhânyi bwa mugala wa Sefaniya.» [15] Abantu bârhenga ihanga bayish'irhabâla oku kuyûbaka akâ-Nyamuzinda ka Nyakasane. Okubandi mumanye bwinjà obwo oku Nyakasane w'Emirhwe ye wantumaga emunda muli. Okwo kwôshi kwâbà mukayumva bwinjinjà Nyakasane Nyamuzinda winyu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְאָשׁוּב וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אַרְבַּע מַרְכָּבוֹת יֹצְאוֹת מִבֵּין שְׁנֵי הֶהָרִים וְהֶהָרִים הָרֵי נְחֹשֶׁת׃ בַּמֶּרְכָּבָה
הָרִאשֹׁנָה סוּסִים אֲדֻמִּים וּבַמֶּרְכָּבָה הַשֵּׁנִית סוּסִים שְׁחֹרִים׃ וּבַמֶּרְכָּבָה הַשְּׁלִשִׁית סוּסִים לְבָנִים וּבַמֶּרְכָּבָה הָרְבִעִית
סוּסִים בְּרֻדִּים אֲמֻצִּים׃ וָאַעַן וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי מָה־אֵלֶּה אֲדֹנִי׃ וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמֶר אֵלַי אֵלֶּה אַרְבַּע
רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם יוֹצְאוֹת מֵהִתְיַצֵּב עַל־אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ׃ אֲשֶׁר־בָּהּ הַסּוּסִים הַשְּׁחֹרִים יֹצְאִים אֶל־אֶרֶץ צָפוֹן וְהַלְּבָנִים
יָצְאוּ אֲחֲרֵיהֶם וְהַבְּרֻדִּים יָצְאוּ אֶל־אֶרֶץ הַתֵּימָן׃ וְהָאֲמֻצִּים יָצְאוּ וַיְבַקְשׁוּ לָלֶכֶת לְהִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ וַיֹּאמֶר לְכוּ
הִתְהַלְּכוּ בָאָרֶץ וַתִּתְהַלַּכְנָה בָּאָרֶץ׃ וַיִּזְעֶק אֹתִי וַיְדַבֵּר אֵלַי לֵאמֹר רְאֵה הַיּוֹצְאִים אֶל־אֶרֶץ צָפוֹן הֵנִיחוּ אֶת־רוּחִי
בְּאֶרֶץ צָפוֹן׃ ס

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ לָקוֹחַ מֵאֵת הַגּוֹלָה מֵחֶלְדַּי וּמֵאֵת טוֹבִיָּה וּמֵאֵת יְדַעְיָה וּבָאתָ אַתָּה בַּיּוֹם הַהוּא וּבָאתָ
בֵּית יאשִׁיָּהוּ בֶן־צְפַנְיָה אֲשֶׁר־בָּאוּ מִבָּבֶל׃ וְלָקַחְתָּ כֶּסֶף־וְזָהָב וְעָשִׂיתָ עֲטָרוֹת וְשַׂמְתָּ בְּרֹאשׁ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל׃ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר הִנֵּה־אִישׁ צֶמַח שְׁמוֹ וּמִתַּחְתָּיו יִצְמָח וּבָנָה
אֶת־הֵיכַל יְהוָה׃ וְהוּא יִבְנֶה אֶת־הֵיכַל יְהוָה וְהוּא־יִשָּׂא הוֹד וְיָשַׁב וּמָשַׁל עַל־כִּסְאוֹ וְהָיָה כֹהֵן עַל־כִּסְאוֹ וַעֲצַת
שָׁלוֹם תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם׃ וְהָעֲטָרֹת תִּהְיֶה לְחֵלֶם וּלְטוֹבִיָּה וּלְיִדַעְיָה וּלְחֵן בֶּן־צְפַנְיָה לְזִכָּרוֹן בְּהֵיכַל יְהוָה׃ וּרְחוֹקִים
יָבֹאוּ וּבָנוּ בְּהֵיכַל יְהוָה וִידַעְתֶּם כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם וְהָיָה אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּן בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ ס |

7

Okucîshalisa kukengezize okuhongoka kwa Yeruzalemu

[1] Omu mwâka gwa kani gw'obwâmi bwa Dariyusi, olusiku lwa kani lw'omwêzi gwa kali mwenda, Kisleyu, akanwa ka Nyakasane kàntindakwo. [2] Abantu b'e Beteli bàli barhumire Sareseri na Regemi-Meleki na bambali bâbo omu kâ-Nyamuzinda ka Nyakasane w'Emirhwe. Bàli barhumirwe okugend'ihûna obwonjo bwa Nyakasane, [3] n'okudôsa abadâhwa n'abalêbi ntya, mpu: «Ka kukwânîne rhushub'ikâyûshûla okulaka n'okucîshalisa ngasi mwêzi gwa karhânu nk'oku rhunayôrha rhujira kurhenga mîra?»

Okugalukira ebyagezire omu cihugo

[4] Lero Nyakasane ànacintegeka, [5] mpu mpêkere abadâhwa n'abantu b'omu cihugo ishuzo lyâge, erhi: «Mukola muli myâka makumi gali nda erhi mucîshalisa n'okucîduduma ngasi mwêzi gwa karhânu n'ogwa kali nda, ci kurhabà kuderha mpu munsimîse kurhuma mwacîshalisa okwa bene okwo. [6] N'amangomudwîrhe mwalya munadwîrhe mwanywa, kubà kucisimîsa[g] kwinyu

[g] **7.6** : Kubire kucîshalisa erhi kujira idinyè, bunguke bwâbo bone balonza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kurhuma mwajira ntyo!» [7] Ka murhamanyiri ebinwa Nyakasane ayâlîzagya omu kanwa k'abalêbi ba mîra, amango abantu b'e Yeruzalemu n'ab'omu bishagala by'eburhambi erhi balamire omu murhûla, n'ago mango erhi Negêbu n'ecibandâna biyûbasirwemwo n'abantu. [8] Akanwa ka Nyakasane w'Emirhwe kanacirhindakwo Zakariya. [9] Nyakasane w'Emirhwe adesire, erhi: «Mukaz'iciranula okushingânîne, munakaz'ibêrana obwonjo n'olukogo mwene na nnene. [10] Murhakâg'ilibuza abakana n'enfûzi, ebigolo n'abakenyi. Ntà bumvu ciru n'obuguma mwahîraga mwajirirana mwene na nnene.» [11] Cikwône abantu bàlahira bwayumva: bàhindula omugongo banafuka amarhwîri mpu lyo balek'iyumva. [12] Bàjira omurhima gwâbomuzibuzibu nka nshangabuye; barhàlonzagya okuyankirira enyigirizo za Nyakasane w'Emirhwe, ezi Omûka gwâge gwàkâg'ibabwîriza omu nderho z'abalêbi ba mîra. Lero oburhè bunene bwa Nyakasane bwàbirînduka, ànaciderha, erhi: [13] «Bulya barhàlonzagya okuyumva amango nabahamagalaga nti bayumve nâni nàkaz'ilahira okubashuza amango bàkâg'impamagala mpu mbarhabâle. [14] Nàbashandabanya omu mbaga za ngasi lubero barhayishigi. Basiga ecihugo câbo ciri bwâmwà, n'enyumpa zâbo, cirhacijibwamwo erhi kurhengwamwo na ndi. Ecihugo câbo càli cinjinja c'okulamwamwo bàcihindula irungu.»

Sacharja/Zechariah 7

1 וַיְהִי בִּשְׁנַת אַרְבַּע לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־זְכַרְיָה בְּאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הַתְּשִׁעִי בְּכִסְלֵו׃ 2 וַיִּשְׁלַח בֵּית־אֵל
שַׂר־אֶצֶר וְרֶגֶם מֶלֶךְ וַאֲנָשָׁיו לְחַלּוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה׃ 3 לֵאמֹר אֶל־הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר לְבֵית־יְהוָה צְבָאוֹת וְאֶל־הַנְּבִיאִים
לֵאמֹר הַאֶבְכֶּה בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִשִּׁי הִנָּזֵר כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי זֶה כַּמֶּה שָׁנִים׃ פ
4 וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה צְבָאוֹת אֵלַי לֵאמֹר׃ 5 אֱמֹר אֶל־כָּל־עַם הָאָרֶץ וְאֶל־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר כִּי־צַמְתֶּם וְסָפוֹד בַּחֲמִישִׁי
וּבַשְּׁבִיעִי וְזֶה שִׁבְעִים שָׁנָה הֲצוֹם צַמְתֶּנִי אָנִי׃ 6 וְכִי תֹאכְלוּ וְכִי תִשְׁתּוּ הֲלוֹא אַתֶּם הָאֹכְלִים וְאַתֶּם הַשֹּׁתִים׃ 7 הֲלוֹא
אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר קָרָא יְהוָה בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים בִּהְיוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם יֹשֶׁבֶת וּשְׁלֵוָה וְעָרֶיהָ סְבִיבֹתֶיהָ וְהַנֶּגֶב
וְהַשְּׁפֵלָה יֹשֵׁב׃ פ
8 וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־זְכַרְיָה לֵאמֹר׃ 9 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר מִשְׁפַּט אֱמֶת שִׁפְּטוּ וְחֶסֶד וְרַחֲמִים עֲשׂוּ אִישׁ
אֶת־אָחִיו׃ 10 וְאַלְמָנָה וְיָתוֹם גֵּר וְעָנִי אַל־תַּעֲשֹׁקוּ וְרָעַת אִישׁ אָחִיו אַל־תַּחְשְׁבוּ בִּלְבַבְכֶם׃ 11 וַיְמָאֲנוּ לְהַקְשִׁיב וַיִּתְּנוּ
כָתֵף סֹרֶרֶת וְאָזְנֵיהֶם הִכְבִּידוּ מִשְּׁמוֹעַ׃ 12 וְלִבָּם שָׂמוּ שָׁמִיר מִשְּׁמוֹעַ אֶת־הַתּוֹרָה וְאֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה
צְבָאוֹת בְּרוּחוֹ בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים וַיְהִי קֶצֶף גָּדוֹל מֵאֵת יְהוָה צְבָאוֹת׃ 13 וְיִהְיֶה כַּאֲשֶׁר־קָרָא וְלֹא שָׁמֵעוּ כֵּן
יִקְרְאוּ וְלֹא אֶשְׁמָע אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ 14 וְאֲסָעֲרֵם עַל כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּם וְהָאָרֶץ נָשַׁמָּה אַחֲרֵיהֶם מֵעֹבֵר
וּמֵשָּׁב וַיָּשִׂימוּ אֶרֶץ־חֶמְדָּה לְשַׁמָּה׃ פ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

8

Amalaganyo g'omurhûla n'ag'okuyêza

[1] Akanwa ka Nyakasane w'Emirhwe kanacintindakwo, erhi: [2] Niono Nyakasane ngwêrhe oburhè bunêne kuli Yeruzalemu, nyumvîrhe ngwêrhe n'obumvu bunene kuli ye. [3] Co cirhumire ndesire nti nshubir'igaluka e Yeruzalemu, kandi nâbêra e Siyoni. Yeruzalemu âkaz'iderhwa mpu «Cishagala c'obushinganyanya», naye Siyoni, era ntondo yâni, êkaz'iderhwa «Ntondo ntagatîfu.» [4] Neci, nkudesire, abashosi n'abagikulu babwârhala omu muhanda gwa Yeruzalemu, ngasi muguma n'ecikoma câge omu nfune, erhi nsiku zâge zirhuma. [5] Ahôla, emihanda y'ecishagala yâyunjula lukirikiri lw'abâna, abarhabana n'abanyere bâsharhira omu ngo.» [6] Ntya kwo Nyakasane w'Emirhwe adesire: «Akaba okwo ciri cisômerine omu masù g'emisigala y'olubaga lw'Israheli, ka nâni ciri co emwâni? Cikwône niehe nanahash'ijira ntyo, niono Nyakasane w'Emirhwe. [7] Niene mmulaganyize, nâgalukira olubaga lwâni lwàlulizibwe omu bihugo by'ebushoshokero bw'izûba n'eby'ebuzikira-zûba. [8] Nabagalula mbakûle eyo munda, bayish'ibêra e Yeruzalemu. Babè lubaga lwâni nâni mbè Nyamuzinda wâbo. Nârhegeka ekarhî kâbo omu bushinganyanya n'omu bwimâna.» [9] Ntya kwo Nyakasane w'Emirhwe adesire: «Mushub'izibûha, mwe muli mwayumva amalaganyo gâni abalêbi bàdesire kurhenga amango bàbandaga eciriba mpu bashub'iyûbaka akâ-Nyamuzinda kâni. [10] Embere ly'aho ntâye wàhembaga omukolo gw'abantu erhi gwa bintu. Ntâye wàkâg'ijira aha aja anagaluke buzira kuyôboha abashombanyi omu njira, bulya nàlinisire abantu bôshi kuli bo bône na nnene. [11] Cikwône lero, ndesire n'obwâlagale, omusigala gw'olu lubaga ntakacigujirira bundi nk'okwo kwa mîra. [12] Nabadubulirakwo[h] omurhûla: emirhi yayâna emizâbîbu, obudaka bwayêra emburho, enkuba yârhoga nyinji bwenêne emalunga. Ago minjà gôshi nâgashobôza omusigala gw'olubaga lwâni. [13] Mwe bwâmi bwa Yuda n'obw'Israheli, mwe mwàli nka bahehêrere ekarhî k'amashanja, lero nkolaga mmugalukîre buno. Mukola mwâbâ lubaga lugishe. Murhaciyôbohaga: Ci musêre, muhire omurhima omu nda!» [14] Ntya kwo Nyakasane w'Emirhwe adesire, erhi: «Amango nàlihizire okumuhonda omu buhanya, bulya basho hàlingayisize, ntàshubaga omu muhi-go gwâni. [15] Lero nahizirage kundi kundi, mwe bantu b'e Yeruzalemu n'ab'omu cihugo ca Yuda côshi, nkola nammubumba minjà gâni. Kuziga murhaciyôbohaga. [16] Alagi oku mukwânîne mukaz'ijira: Ngasi muguma âkaz'ibwîra mulungu wâge okuli. Orhugombe rhwinyu rhukaz'itwa emmanja okushingânîne, rhu-nayimanike omurhûla! [17] Ntà mabî mukâg'ibwîrana mwene na nnene, muleke okukaz'icigasha ebîrà, bulya ntahimwa kushologorhwa n'ebijiro bya bene ebyo niono Nyakasane.»

---

[h] **8.12** *Kudubula*: co cinwa cikwânîne amango rhwaderha enshôkano ya nyamuzinda, bulya *okubulaga* kubà kushereza erhi kukabulira. *Kudubula* co cinnwa ciyêrekîne oku Nyamuzinda arhakabulira ebi arhuhîre.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ensiku z'okucîshalisa zâhinduka nsiku za mwîshingo

[18] Nyakasane w'Emirhwe ànacimbwîra erhi binwa, erhi: [19] «Mmubwizire nti okucîshalisa kw'omwêzi gwa karhânu, okw'ogwa kali nda n'okw'ogwa kal'ikumi, kurhenga ene kukola kwahinduka nsiku nkulu ziyunjwîre masîma n'omwîshingo oku lubaga lwa Yuda. Cikwône kulusha byôshi mulongereze okuli n'omurhûla.»

Okulangâlira omucunguzi

[20] Nnâmahanga w'Emirhwe adesire, ntya: «Hayisha amashanja n'abantu bayûbaka omu bishagala bikulu.» [21] Abantu b'ebyo bishagala bakâbwîrana ngasi muguma, mpu: «Rhugende, rhushenge Nyakasane, rhulonze Nnâmahanga w'Emirhwe; niehe yo njîre.» [22] Mashanja manji na bantu mwandu, zinali ntwâli, bayisha balilongeza Nnâmahanga w'Emirhwe e Yeruzalemu, bâyisha balishenga Nyamuzinda. [23] Nnâmahanga w'Emirhwe adesire ntya: «Mw'ezo nsiku, bantu ikumi b'amashanja ga ngasi lulimi bâgwarhira Omuyahudi oku cikwî c'ecirondo, baderhe, mpu: «Rhwâkukulikira, bulya rhwâyumvîrhe oku Nyamuzinda ali haguma ninyu.»

Sacharja/Zechariah 8

וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת קִנֵּאתִי לְצִיּוֹן קִנְאָה גְדוֹלָה וְחֵמָה גְדוֹלָה קִנֵּאתִי לָהּ׃ כֹּה
אָמַר יְהוָה שַׁבְתִּי אֶל־צִיּוֹן וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלִַם וְנִקְרְאָה יְרוּשָׁלַם עִיר־הָאֱמֶת וְהַר־יְהוָה צְבָאוֹת הַר הַקֹּדֶשׁ׃ ס
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת בִּרְחֹבוֹת יְרוּשָׁלִַם וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרֹב יָמִים׃ וּרְחֹבוֹת הָעִיר
יִמָּלְאוּ יְלָדִים וִילָדוֹת מְשַׂחֲקִים בִּרְחֹבֹתֶיהָ׃ ס
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כִּי יִפָּלֵא בְּעֵינֵי שְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה בַּיָּמִים הָהֵם גַּם־בְּעֵינַי יִפָּלֵא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃ פ
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי מוֹשִׁיעַ אֶת־עַמִּי מֵאֶרֶץ מִזְרָח וּמֵאֶרֶץ מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ׃ וְהֵבֵאתִי אֹתָם וְשָׁכְנוּ בְּתוֹךְ
יְרוּשָׁלִַם וְהָיוּ־לִי לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים בֶּאֱמֶת וּבְצֶדָקָה׃ ס
כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת תֶּחֱזַקְנָה יְדֵיכֶם הַשֹּׁמְעִים בַּיָּמִים הָאֵלֶּה אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בְּיוֹם יֻסַּד
בֵּית־יְהוָה צְבָאוֹת הַהֵיכָל לְהִבָּנוֹת׃ כִּי לִפְנֵי הַיָּמִים הָהֵם שְׂכַר הָאָדָם לֹא נִהְיָה וּשְׂכַר הַבְּהֵמָה אֵינֶנָּה וְלַיּוֹצֵא
וְלַבָּא אֵין־שָׁלוֹם מִן־הַצָּר וַאֲשַׁלַּח אֶת־כָּל־הָאָדָם אִישׁ בְּרֵעֵהוּ׃ וְעַתָּה לֹא כַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים אֲנִי לִשְׁאֵרִית הָעָם
הַזֶּה נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃ כִּי־זֶרַע הַשָּׁלוֹם הַגֶּפֶן תִּתֵּן פִּרְיָהּ וְהָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וְהַשָּׁמַיִם יִתְּנוּ טַלָּם וְהִנְחַלְתִּי
אֶת־שְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה אֶת־כָּל־אֵלֶּה׃ וְהָיָה כַּאֲשֶׁר הֱיִיתֶם קְלָלָה בַּגּוֹיִם בֵּית יְהוּדָה וּבֵית יִשְׂרָאֵל כֵּן אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם
וִהְיִיתֶם בְּרָכָה אַל־תִּירָאוּ תֶּחֱזַקְנָה יְדֵיכֶם׃ ס
כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כַּאֲשֶׁר זָמַמְתִּי לְהָרַע לָכֶם בְּהַקְצִיף אֲבֹתֵיכֶם אֹתִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וְלֹא נִחָמְתִּי׃ כֵּן
שַׁבְתִּי זָמַמְתִּי בַּיָּמִים הָאֵלֶּה לְהֵיטִיב אֶת־יְרוּשָׁלַם וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה אַל־תִּירָאוּ׃ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ דַּבְּרוּ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

אֱמֶת֙ אִ֣ישׁ אֶת־רֵעֵ֔הוּ אֱמֶ֥ת וּמִשְׁפַּ֛ט שָׁל֥וֹם שִׁפְט֖וּ בְּשַׁעֲרֵיכֶֽם׃ 17וְאִ֣ישׁ | אֶת־רָעַ֤ת רֵעֵהוּ֙ אַל־תַּחְשְׁב֣וּ בִלְבַבְכֶ֔ם
וּשְׁבֻעַ֥ת שֶׁ֖קֶר אַל־תֶּאֱהָ֑בוּ כִּ֚י אֶת־כָּל־אֵ֔לֶּה אֲשֶׁ֥ר שָׂנֵ֖אתִי נְאֻם־יְהוָֽה׃ ס
18וַיְהִ֥י דְבַר־יְהוָ֖ה צְבָאֹ֥ות אֵלַ֛י לֵאמֹ֑ר׃ 19כֹּֽה־אָמַ֞ר יְהוָ֣ה צְבָאֹ֗ות צ֚וֹם הָרְבִיעִ֔י וְצ֥וֹם הַחֲמִישִׁ֖י וְצ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֑י וְצ֥וֹם
הָעֲשִׂירִ֖י יִהְיֶ֥ה לְבֵית־יְהוּדָ֛ה לְשָׂשֹׂ֥ון וּלְשִׂמְחָ֖ה וּלְמֹעֲדִ֣ים טוֹבִ֑ים וְהָאֱמֶ֥ת וְהַשָּׁלֹ֖ום אֱהָֽבוּ׃ פ
20כֹּֽה אָמַ֣ר יְהוָ֣ה צְבָאֹ֗ות עֹ֚ד אֲשֶׁ֣ר יָבֹ֔אוּ עַמִּ֖ים וְיֹשְׁבֵ֥י עָרִֽים רַבֹּ֑ות׃ 21וְהָלְכ֞וּ יֹשְׁבֵ֤י אַחַת֙ אֶל־אַחַ֔ת לֵאמֹ֖ר נֵלְכָ֣ה הָלוֹךְ֑
לְחַלּ֥וֹת אֶת־פְּנֵ֖י יְהוָ֥ה וּלְבַקֵּ֖שׁ אֶת־יְהוָ֣ה צְבָאֹ֑ות אֵ֥לְכָה גַּם־אָֽנִי׃ 22וּבָ֣אוּ עַמִּ֤ים רַבִּים֙ וְגֹויִ֣ם עֲצוּמִ֔ים לְבַקֵּ֥שׁ אֶת־יְהוָ֖ה
צְבָאֹ֑ות בִּירוּשָׁלִָ֔ם וּלְחַלּ֖וֹת אֶת־פְּנֵ֥י יְהוָֽה׃ ס
23כֹּֽה אָמַ֞ר יְהוָ֣ה צְבָאֹ֗ות בַּיָּמִ֤ים הָהֵ֙מָּה֙ אֲשֶׁ֣ר יַחֲזִ֔יקוּ עֲשָׂרָ֥ה אֲנָשִׁ֖ים מִכֹּ֣ל לְשֹׁנֹ֣ות הַגֹּויִ֑ם וְהֶחֱזִ֗יקוּ בִּכְנָף֙ אִ֣ישׁ יְהוּדִ֔י
לֵאמֹ֕ר נֵלְכָ֥ה עִמָּכֶ֖ם כִּ֣י שָׁמַ֑עְנוּ אֱלֹהִ֖ים עִמָּכֶֽם׃ ס

9

Ecigabi ca kabirhi

[1] Obuyâlîze

Israheli n'agandi mashanja: Ecihugo cihyâhya

Akanwa ka Nnâmahanga kahika omu cihugo ca Hadraki, kamasimika omu Damasi. Bulya iriba[i] lya Aramu liri lya Nnâmahanga, ciru n'amashanja g'Israheli gôshi. [2] Ciru na Hamati babibikînwe, ciru na Tiri na Sidoni bw'obulenga bunji. [3] Tiri àciyûbakîre olugurhu luzibu, alunda kw'amarhale nka luvu, n'amasholo nka bijondo by'omu njira. [4] Mumanye oku Nyakasane ârhambula Tiri, alohe obugale bwâge omu nyanja n'ecihugo naco cisingônoke n'omuliro. [5] Hano Askeloni naye abona ntyo, ajajuguma n'obwôba, na Gaza ahinde musisi omu birumba byâge byôshi na Ekroni kwo na kwo bulya oburhwâli bwâge bwamahirigirha. Mwâmi aherêrekera omu Gaza na Askeloni ashube bigûkà[j]. [6] Mwâna w'ifunzè[k] wâyish'iyûbaka omu Ashdodi. Nâyish'ikabya obucîbone bw'Abafilistini, [7] nâmulahìza okulya omwamba[l] n'enyama zihanzîbwe, lyo naye ashuba wa muli balya bishôgwa ba Nnâmahanga. Ayish'ibà nka mulala gwa Yuda. Ekroni âyish'ihinduka Muyebusi. [8] Nakaz'ibêra hôfi n'enyumpa yâni nka mulanzi, na ntyo ntà mubisha waciyiyegêra, bulya kurhenga ene nalolêrîze obuhanya erimwo.

---

[i] **9.1** : «Iriba ly'Aramu» kwo kuderha isù ly'omuntu omu lulimi lw'Ecihabraniya, *'ayin*: iriba, isù.
[j] **9.5** Amarhale gahwera Askeloni, Gaza na Ekroni bulya Nnâmahanga ashàba Tiri. Cishagala cikulu ebyo byôshi byàli bishagala byàkâg'irhimbûliramwo.
[k] **9.6** : Omwâna w'ifunzè kwo kuderha ishanja lya ngushè-ngushè. Eryo ishanja lirimwo Abayahudi n'abapagani; lwo lukolaga nka lukoma lw'enshangîre, gwârhi ciberegè.
[l] **9.7** : Amarhegeko g'Abayahudi gàli galahizize okulya omwamba erhî ngasi nyama yacîhozagya. Hali n'ezindi nyama barhankalire nk'enyama y'engulube... -Abayebusi bali bantu balamaga omu bwalungwè n'Israheli, hala Yeruzalemu ali ene.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Masiha

[9] We munyere w'e Siyoni, ocîshinge n'emisî yâwe yôshi: nâwe we munyere w'e Yeruzalemu, obande empûndu y'omwîshingo. Lolà oku mwâmi wâwe ayishire emunda oli, mutûdu na muhimanyi, ashonyire oku ndogomi, oku mucûkà gwa ndogomi, mucûkà gwa ndogomi-kazi. [10] Ye warhenze engâlè z'ebîrha omu Efrayimu, akûle n'ebihesi omu Yeruzalemu, n'omuherho gw'ebîrha gwâmanikwa. Amanyîsa omurhûla omu karhî k'amashanja gôshi, obwâmi bwâge bwalumîra kurhenga oku nyanja kuhika oku yindi, na kurhenga oku lwîshi lunene kuhika oku kafendefende k'igulu.

Israheli ashub'itugûlwa

[11] Nâwe, nâlike abashwêke bâwe, mbakûle omu mpamikwa eshushire ccîna cirhabâmwo mîshi erhi gulya mukò rhwànywânaga gurhuma. [12] Mwâli wa Siyoni, abashwêke badwîrhe balingûza, bâyish'igaluka emunda oli, nâkugalulìre lyo nkujuha ensiku zôshi z'obujà bwâwe. [13] Neci, nâgoka omuherho gwâni: Yuda na Efrayimu bo bâhinduka itumu lyâni. Nankoze abâna ba Siyoni kuli bene Yavani, nakujira ngôrho ya ntwâli. [14] Nyakasane âyish'icîyêrekana embere zâbo, n'omwampi gwâge gwâyish'ibarabanya nka mulazo. Nyakasane ayish'ibûha omushekera anayîshe nka cihonzi cahubuka ebuzikiro. [15] Nyakasane w'Emirhwe ye wâbalanga, bâyish'inywa omukò nk'idivayi. [16] Nyakasane Nyamuzinda wâbo yêne wâbayokola olwo lusiku; ayish'iyâbula olubaga lwâge n'igulu, bânashushe nka magerha marhunge ganali mashoneke. [17] Neci mushâna! ayish'iyunjula busîme! âyish'ibà mwinjà! Engano yâyinji-hya abanarhabana n'idivayi ly'ecibabè lisimîse abananyere.

Sacharja/Zechariah 9

מַשָּׂא דְבַר־יְהוָה בְּאֶרֶץ חַדְרָךְ וְדַמֶּשֶׂק מְנֻחָתוֹ כִּי לַיהוָה עֵין אָדָם וְכֹל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְגַם־חֲמָת תִּגְבָּל־בָּהּ צֹר וְצִידוֹן כִּי חָכְמָה מְאֹד׃ וַתִּבֶן צֹר מָצוֹר לָהּ וַתִּצְבָּר־כֶּסֶף כֶּעָפָר וְחָרוּץ כְּטִיט חוּצוֹת׃ הִנֵּה אֲדֹנָי יוֹרִשֶּׁנָּה וְהִכָּה בַיָּם חֵילָהּ וְהִיא בָּאֵשׁ תֵּאָכֵל׃ תֵּרֶא אַשְׁקְלוֹן וְתִירָא וְעַזָּה וְתָחֵיל מְאֹד וְעֶקְרוֹן כִּי־הֹבִישׁ מִבְטָחָהּ וְאָבַד מֶלֶךְ מֵעַזָּה וְאַשְׁקְלוֹן לֹא תֵשֵׁב׃ וְיָשַׁב מַמְזֵר בְּאַשְׁדּוֹד וְהִכְרַתִּי גְּאוֹן פְּלִשְׁתִּים׃ וְהַסִרֹתִי דָמָיו מִפִּיו וְשִׁקֻּצָיו מִבֵּין שִׁנָּיו וְנִשְׁאַר גַּם־הוּא לֵאלֹהֵינוּ וְהָיָה כְּאַלֶּף בִּיהוּדָה וְעֶקְרוֹן כִּיבוּסִי׃ וְחָנִיתִי לְבֵיתִי מִצָּבָא מֵעֹבֵר וּמִשָּׁב וְלֹא־יַעֲבָר עֲלֵיהֶם עוֹד נֹגֵשׂ כִּי עַתָּה רָאִיתִי בְעֵינָי׃ ס

גִּילִי מְאֹד בַּת־צִיּוֹן הָרִיעִי בַּת יְרוּשָׁלָם הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבוֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשָׁע הוּא עָנִי וְרֹכֵב עַל־חֲמוֹר וְעַל־עַיִר בֶּן־אֲתֹנוֹת׃ וְהִכְרַתִּי־רֶכֶב מֵאֶפְרַיִם וְסוּס מִירוּשָׁלַם וְנִכְרְתָה קֶשֶׁת מִלְחָמָה וְדִבֶּר שָׁלוֹם לַגּוֹיִם וּמָשְׁלוֹ מִיָּם עַד־יָם וּמִנָּהָר עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ׃ גַּם־אַתְּ בְּדַם־בְּרִיתֵךְ שִׁלַּחְתִּי אֲסִירַיִךְ מִבּוֹר אֵין מַיִם בּוֹ׃ שׁוּבוּ לְבִצָּרוֹן אֲסִירֵי הַתִּקְוָה גַּם־הַיּוֹם מַגִּיד מִשְׁנֶה אָשִׁיב לָךְ׃ כִּי־דָרַכְתִּי לִי יְהוּדָה קֶשֶׁת מִלֵּאתִי אֶפְרַיִם וְעוֹרַרְתִּי בָנַיִךְ צִיּוֹן עַל־בָּנַיִךְ יָוָן

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

וְשַׂמְתִּיךָ כְּחֶרֶב גִּבּוֹר׃ יד וַיהוָה עֲלֵיהֶם יֵרָאֶה וְיָצָא כַבָּרָק חִצּוֹ וַאדֹנָי יְהוִה בַּשּׁוֹפָר יִתְקָע וְהָלַךְ בְּסַעֲרוֹת תֵּימָן׃ טו יְהוָה
צְבָאוֹת יָגֵן עֲלֵיהֶם וְאָכְלוּ וְכָבְשׁוּ אַבְנֵי־קֶלַע וְשָׁתוּ הָמוּ כְּמוֹ־יָיִן וּמָלְאוּ כַּמִּזְרָק כְּזָוִיוֹת מִזְבֵּחַ׃ טז וְהוֹשִׁיעָם יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם בַּיּוֹם הַהוּא כְּצֹאן עַמּוֹ כִּי אַבְנֵי־נֵזֶר מִתְנוֹסְסוֹת עַל־אַדְמָתוֹ׃ יז כִּי מַה־טּוּבוֹ וּמַה־יָּפְיוֹ דָּגָן בַּחוּרִים וְתִירוֹשׁ
יְנוֹבֵב בְּתֻלוֹת׃

10

Kukwânîne okuhûna Nyakasane ci arhali enshushano z'abazimu

1 Hûni Nyakasane enkuba amango g'empondo nzindazinda: Kali ye wàjiraga emilazo ye
nalêrha enkuba: ammuhà enkuba nyinji ananaze ishwa lya ngasi muguma muli mwe. 2 Bulya
abazimu b'omu nyumpa banaderhe ebinwa by'obunywesi, n'abashonga bananywerhe mpu hali
ebi babwîne; bajàge bahamîri-za ebilorho birhagwêrhi nda na mugongo, balêbe eby'obunywesi,
abo bo bahabuka nka busò, bahuzagure, bulya barhagwêrhi mungere.

Okulikwa n'okugaluka kw'Israheli

3 Oburhè buli obunsiriza erhi balungere barhuma, nayisha erhi bihebe nyishîre[m]. Neci,
Nyakasane w'Emirhwe arhangula obusò bwâge, enyumpa ya Yuda ayijira nka nfarasi yâge
y'obwâmi oku bîrha. 4 Muli ye mwârhenga abarhambo[n] ba ngasi lubero, bazibuzibu nk'ibuye
kaboko ka nyumpa, bantâdundwe nka kwîra y'ihêma, badârhi nka muherho gwa bîrha.
Bâkaz'igenda nka barhabâzi ntwâli bajè balabarhanya ababalwîsa nka bijondo by'omu njira.
5 Bâyish'ilwa ntyo, bulya niono Nyakasane ndi haguma nabo. N'aba-shombanyi bashonyire oku
biterusi enshonyi zâyish'ibabumba. 6 Nâzibuhya olubaga lwa Yuda, nâlîkûza olubaga lw'Israheli.
Nâbashubiza emwâbo nnambayêreke obuzigire bwâni, mbè nka kuno ntà mango
nsag'ibakabulira. Niene Nyakasane Nyamuzinda wâbo nâyumvîrhiza omusengero gwâbo.
7 Abantu b'omu Efrayimu bâcîyêrekana bazibu nka barhabâzi, ba nshagali nk'abanywîre oku
mamvu. Abâna bâbo bayish'ikalola n'amasù g'obusîme, n'omurhima gwâbo guyunjule
mwîshingo erhi Nyakasane orhumire. 8 Nahamagala olubaga lwâni nnandushûbûze, bulya
nàhizire okulucungula. Bâshub'ibà banji nk'okwa burhanzi. 9 Nabashandâzize omu mashanja nka
kula banamira emburho, cikwône bâkaz'inkengêra mw'ebyo bihugo by'ihanga. Bâlama eyo
munda baguma n'abâna bâbo, buzinda babuligaluka. 10 Niene nâbakula e Mîsiri n'omu Asuru,
mbalerhe emwâbo, mbaheke n'e Galadi[o] n'e Libano, ciru n'eyo munda yâbe hafunda. 11 Bâyikira

[m] **10.3** : Nâyisha erhi na bihebe nyishîre: kwo kuderha oku Nyakasane ayish'ihana abâmi b'emahanga harhambule olubaga lw'Israheli.
[n] **10.4** : Abarhambo bâyìsh'icîshogwa omu lubaga.
[o] **10.10** : Asuru na Mîsiri kuli kuderha ebihugo byarhindibuzanyagya olubaga lwîshogwa. Galadi càli cihugo cìrhanzi okurhêrwa enyuma ly'olubungo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

enyanja y'e Mîsiri, niene Nyakasane nie nâtwa empimbi z'amîshi, ciru n'omuhengere gwa Nili[p] gwâyûmûka. Obucîbone bwa Asuru bwâmuhwêra, Mîsiri naye âheza obuhashe bwâge bôshi. [12] Nâzibuhya olubaga lwâni, bâkaz'ishimba enjira zâni. Kwo Nyakasane adesire!

Sacharja/Zechariah 10

1 שַׁאֲלוּ מֵיְהוָה מָטָר בְּעֵת מַלְקוֹשׁ יְהוָה עֹשֶׂה חֲזִיזִים וּמְטַר־גֶּשֶׁם יִתֶּן לָהֶם לְאִישׁ עֵשֶׂב בַּשָּׂדֶה׃ 2 כִּי הַתְּרָפִים
דִּבְּרוּ־אָוֶן וְהַקּוֹסְמִים חָזוּ שֶׁקֶר וַחֲלֹמוֹת הַשָּׁוְא יְדַבֵּרוּ הֶבֶל יְנַחֵמוּן עַל־כֵּן נָסְעוּ כְמוֹ־צֹאן יַעֲנוּ כִּי־אֵין רֹעֶה׃ פ

3 עַל־הָרֹעִים חָרָה אַפִּי וְעַל־הָעַתּוּדִים אֶפְקֹוד כִּי־פָקַד יְהוָה צְבָאוֹת אֶת־עֲדָרוֹ אֶת־בֵּית יְהוּדָה וְשָׂם אוֹתָם כְּסוּס
הוֹדוֹ בַּמִּלְחָמָה׃ 4 מִמֶּנּוּ פִּנָּה מִמֶּנּוּ יָתֵד מִמֶּנּוּ קֶשֶׁת מִלְחָמָה מִמֶּנּוּ יֵצֵא כָּל־נוֹגֵשׂ יַחְדָּו׃ 5 וְהָיוּ כְּגִבֹּרִים בּוֹסְסִים בְּטִיט
חוּצוֹת בַּמִּלְחָמָה וְנִלְחֲמוּ כִּי יְהוָה עִמָּם וְהֹבִישׁוּ רֹכְבֵי סוּסִים׃ 6 וְגִבַּרְתִּי | אֶת־בֵּית יְהוּדָה וְאֶת־בֵּית יוֹסֵף אוֹשִׁיעַ
וְהוֹשְׁבוֹתִים כִּי רִחַמְתִּים וְהָיוּ כַּאֲשֶׁר לֹא־זְנַחְתִּים כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱנֵם׃ 7 וְהָיוּ כְּגִבּוֹר אֶפְרַיִם וְשָׂמַח לִבָּם
כְּמוֹ־יָיִן וּבְנֵיהֶם יִרְאוּ וְשָׂמֵחוּ יָגֵל לִבָּם בַּיהוָה׃ 8 אֶשְׁרְקָה לָהֶם וַאֲקַבְּצֵם כִּי פְדִיתִים וְרָבוּ כְּמוֹ רָבוּ׃ 9 וְאֶזְרָעֵם בָּעַמִּים
וּבַמֶּרְחַקִּים יִזְכְּרוּנִי וְחָיוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְשָׁבוּ׃ 10 וְהֲשִׁיבוֹתִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמֵאַשּׁוּר אֲקַבְּצֵם וְאֶל־אֶרֶץ גִּלְעָד וּלְבָנוֹן
אֲבִיאֵם וְלֹא יִמָּצֵא לָהֶם׃ 11 וְעָבַר בַּיָּם צָרָה וְהִכָּה בַיָּם גַּלִּים וְהֹבְישׁוּ כָּל מְצוּלוֹת יְאֹר וְהוּרַד גְּאוֹן אַשּׁוּר וְשֵׁבֶט
מִצְרַיִם יָסוּר׃ 12 וְגִבַּרְתִּים בַּיהוָה וּבִשְׁמוֹ יִתְהַלָּכוּ נְאֻם יְהוָה׃ ס

11

[1] Hamûla enyumvi zâwe, : Abasaka ebimasha n'abarhûnzi bwo banyabuhashe e Buyahudi. Ensaranga n'obulyâlya bwâbo byabahire ohurhegesi oku barhamho b'olubaga, wâni Libano, olwihîra lusingônole ensindani[q] zâwe. [2] Mulake, mwe nsindani, enduluma zahongosire, erya mirhi minjinjà yatubirwe. Mulake, mwe nduluma z'e Bashani, omuzirhu gwinyu gurhârhulagwa gwabîre bwerûlè. [3] Ebyana by'entale bidwîrhe byalumba bulya irenge lya Yordani, gulya muzirhu gwâge bagukondire.

Balungere babirhi

[4] Ntya kwo Nyakasane Nyamuzinda wâni ambwîzire, erhi: «Obè lungere w'ebibuzi by'okugend'ibâgwa, [5] ebi abasaka ebimasha[r] babâga buzira kuhanwa. N'abarhunzi b'ebibuzi baderhe, mpu: «Nnâmahanga agânze! Rhwono rhwamagala. Ciru na balungere b'ebibuzi

[p] **10.11** : Nili: lwîshi lunene lubà e Mîsiri.
[q] **11.1** : Ensindani z'e Libano zimanyisize irenge ly'ecihugo c'e Libano.
[r] **11.5** : Abasaka ebimasha n'abarhûnzi bwo banyabuhashe e Buyahudi. Ensaranga n'obulyâlya bwâbo byabahire ohurhegesi oku barhamho b'olubaga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

barhabifungira. [6] Niono Nyakasane ndesire oku ntakacibabalira abantu ba hano igulu. Nkola nâkaz'ihana ngasi muntu omu buhashe bwa mulungu wâge n'obwa mwâmi wâge. Abâmi bâsherêza igulu ntanalîkûze muntu ciru n'omuguma omu maboko gâbo.» [7] Nanaciyabula ebibuzi by'okubâgwa. Nàtwa rhurhi rhubirhi rhwa mungere. Higuma nàhiyîrika «Luzigirwa» ehindi nti ye «Buguma», nàkeza ebibuzi. [8] Omu mwêzi muguma nàkûlaho balya bangere[s] bâbo basharhu. Nabirya bibuzi byantenga emurhima, byantwa amasikosiko. [9] Okubundi nanaciderha, nti: «Ntacimuyâbule. Ebibuzi byankafà, bifè; n'ebyakahera, bihere; n'ebya kalama bijemwo akavulindi. [10] Nàrhola kalya karhi «Luzigirwa» nakavunangula nti mvune eciragâne Nyakasane afundikaga n'amashanja gôshi. [11] Muli olo lusiku eciragâne càvunika. Abarhunzi b'ebibuzi bakâg'indolêreza bayumva oku kanwa ka Nnâmahanga ako. [12] Lero nanacibabwîra, nti: «Mukalonza mumpè oluhembo lwâni, n'akaba nanga, mulekere aho.» Banaciganja mikabûlè makumi asharhu ya magerha, mpu luhembo lwâni. [13] Nyakasane ambwîra, erhi: Nkaba bamanyire mpu ntalushiri aho. Hêka ogwomubalè gw'ensaranga emw'omutuzi. Nànacirhôla cerya mikabûlè makumi asharhu y'ensaranga, nayihêka emw'omutuzi omu kâ-Nyamuzinda ka Nyakasane. [14] Okubundi nànacivuna kalya kandi karhi[t], ak'obuguma, lyo muvuna ecinyabugumà ekarhî k'abantu ba Yuda na bene Israheli. [15] Nyakasane àshub'imbwîra, erhi: «Ocijirage nka lungere wa cinganyi. [16] Bulya nalonza okurhuma omungere muhyâhya mw'eci cihugo: arhakashîbirira ebibuzi biri bufà, ârhakalonza ebihabusire, ârhakarhuba ebiyâgalisire, ârhakanalîsa ebicizibuhire. Ci ahâli b'okujira ntyo, âkazirya enyama z'ebishushagîre anakaz'ibivuna ensênyi. [17] Buhanya bwâge oyo lungere w'ecinganyi olekêrera obusò bwâge! Ebîrha bimushangule emisî y'amaboko n'okubona kw'amasù gâge: okuboko kwâge kuhole n'isù lyâge liryo lirhacifâga lyabwîne!»

Sacharja/Zechariah 11

פְּתַח לְבָנוֹן דְּלָתֶיךָ וְתֹאכַל אֵשׁ בַּאֲרָזֶיךָ׃ הֵילֵל בְּרוֹשׁ כִּי־נָפַל אֶרֶז אֲשֶׁר אַדִּרִים שֻׁדָּדוּ הֵילִילוּ אַלּוֹנֵי בָשָׁן כִּי יָרַד יַעַר
הַבָּצוּר׃ ס קוֹל יְלִלַת הָרֹעִים כִּי שֻׁדְּדָה אַדַּרְתָּם קוֹל שַׁאֲגַת כְּפִירִים כִּי שֻׁדַּד גְּאוֹן הַיַּרְדֵּן׃ ס
כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהָי רְעֵה אֶת־צֹאן הַהֲרֵגָה׃ אֲשֶׁר קֹנֵיהֶן יַהַרְגֵן וְלֹא יֶאְשָׁמוּ וּמֹכְרֵיהֶן יֹאמַר בָּרוּךְ יְהוָה וַאעְשֶׁר וְרֹעֵיהֶם לֹא
יַחְמֹל עֲלֵיהֶן׃ כִּי לֹא אֶחְמֹל עוֹד עַל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ נְאֻם־יְהוָה וְהִנֵּה אָנֹכִי מַמְצִיא אֶת־הָאָדָם אִישׁ בְּיַד־רֵעֵהוּ וּבְיַד מַלְכּוֹ
וְכִתְּתוּ אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא אַצִּיל מִיָּדָם׃ וָאֶרְעֶה אֶת־צֹאן הַהֲרֵגָה לָכֵן עֲנִיֵּי הַצֹּאן וָאֶקַּח־לִי שְׁנֵי מַקְלוֹת לְאַחַד קָרָאתִי נֹעַם וּלְאַחַד
קָרָאתִי חֹבְלִים וָאֶרְעֶה אֶת־הַצֹּאן׃ וָאַכְחֵד אֶת־שְׁלֹשֶׁת הָרֹעִים בְּיֶרַח אֶחָד וַתִּקְצַר נַפְשִׁי בָּהֶם וְגַם־נַפְשָׁם בָּחֲלָה בִי׃ וָאֹמַר לֹא
אֶרְעֶה אֶתְכֶם הַמֵּתָה תָּמוּת וְהַנִּכְחֶדֶת תִּכָּחֵד וְהַנִּשְׁאָרוֹת תֹּאכַלְנָה אִשָּׁה אֶת־בְּשַׂר רְעוּתָהּ׃ וָאֶקַּח אֶת־מַקְלִי אֶת־נֹעַם וָאֲגַדֵּע
אֹתוֹ לְהָפֵיר אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת־כָּל־הָעַמִּים׃ וַתֻּפַר בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּדְעוּ כֵן עֲנִיֵּי הַצֹּאן הַשֹּׁמְרִים אֹתִי כִּי דְבַר־יְהוָה
הוּא׃ וָאֹמַר אֲלֵיהֶם אִם־טוֹב בְּעֵינֵיכֶם הָבוּ שְׂכָרִי וְאִם־לֹא ׀ חֲדָלוּ וַיִּשְׁקְלוּ אֶת־שְׂכָרִי שְׁלֹשִׁים כָּסֶף׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי

[s] **11.8** : Bangere basharhu kwo kuderha barhambo basharhu b'Israheli.
[t] **11.14** : Okuvuna orhurhi rhubirhi kwanakengêza okurhêrwa kw'Israheli n'abashombanyî, ka-ndi kwanakengêza okucîberulamwo kwa Yuda n'Israheli.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

הַשְׁלִיכֹהוּ אֶל־הַיּוֹצֵר אֶדֶר הַיָּקָר אֲשֶׁר יָקַרְתִּי מֵעֲלֵיהֶם וָאֶקְחָה שְׁלֹשִׁים הַכֶּסֶף וָאַשְׁלֵךְ אֹתָו בֵּית יְהוָה אֶל־הַיּוֹצֵר׃ ׀ וָאֲגַדֵּעַ
אֶת־מַקְלִי הַשֵּׁנִי אֶת הַחֹבְלִים לְהָפֵר אֶת־הָאַחֲוָה בֵּין יְהוּדָה וּבֵין יִשְׂרָאֵל׃ ס
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עֹוד קַח־לְךָ כְּלֵי רֹעֶה אֱוִיל׃ כִּי הִנֵּה־אָנֹכִי מֵקִים רֹעֶה בָּאָרֶץ הַנִּכְחָדוֹת לֹא־יִפְקֹד הַנַּעַר לֹא־יְבַקֵּשׁ
וְהַנִּשְׁבֶּרֶת לֹא יְרַפֵּא הַנִּצָּבָה לֹא יְכַלְכֵּל וּבְשַׂר הַבְּרִיאָה יֹאכֵל וּפַרְסֵיהֶן יְפָרֵק׃ ס
הֲוֹי רֹעִי הָאֱלִיל עֹזְבִי הַצֹּאן חֶרֶב עַל־זְרוֹעֹו וְעַל־עֵין יְמִינֹו זְרֹעֹו יָבֹושׁ תִּיבָשׁ וְעֵין יְמִינֹו כָּהֹה תִכְהֶה׃ ס

12

Okulîkûzibwa kwa Yeruzalemu

[1] Akanwa ka Nyakasane kuli Israheli. Ntya kwo Nyakasane adesire, olya wàbungulaga amalunga, àgwika eciriba c'igulu ye nahà omuntu obuzîne: [2] Yeruzalemu nkola nâmujira kabehe kayunjwîre idivayi ly'obukunizi bwâni: amashanja gali eburhambi bâgahiramwo enzungulira. Eyo nzungulira yâyish'ihika omu lya Yuda lyôshi hano Yeruzalemu agorhwa. [3] Mw'ago mango, Yeruzalemu nâmuhindula nk'ibuye, amashanja gôshi gakaz'ilonza okulilengeza. Ngasi bagereze bayagalike. Okubundi amashanja g'igulu gôshi gacilunge haguma gamurhêre.» [4] Mw'olwo lusiku, kwo Nyakasane adesire, ebiterusi byâbo nâbilalusa n'entemu, n'ababishonyirekwo mbasira-hye n'obwôba. Cikwône nâyish'ilanga Yuda, ci ebiterusi by'agandi mashanja, nâbihindula mihûrha. [5] Abarhambo ba Yuda bâkaz'ibwîrana bône na nnene, mpu: «Muli Nyamuzinda, Nyakasane w'Emirhwe, mwo abantu b'e Yeruzalemu bakula emisî.» [6] Mw'ago mango, nâyish'ijira abarhambo ba Yuda nka lujo batwânîre ibekênga ly'omuliro aha nteberhebe, nka ngulumira ya bukere; bâyish'isherêza amashanja gabali enyunda zôshi. Ci kurharhume abantu b'e Yeruzalemu barhacilamira omu cishagala câbo. [7] Nyakasane arhabâla burha-ngiriza emilala ya Yuda, lyo obûko bwa Daudi n'abantu b'e Yeruzalemu barhakaz'icikebwa mpu bo balushire omusigala gw'olubaga lwa Yuda. [8] Mw'ago mango, Nyakasane âlanga abantu b'e Yeruzalemu; âbazamba bwenêne muli bo bâshuba bazibu aka Daudi, n'obûko bwa Daudi bubahêre nka Nyamuzinda, nka malahika wa Nyakasane obashokolîre. [9] Mw'ago mango nârhangira okuvungunyula ngasi mashanja gâyishe mpu galirhêra Yeruzalemu. [10] Nâlumiza Omûka gw'olukogo n'obushîbirizi omu nyumpa ya Daudi n'emwa abashizi b'e Yeruzalemu. Okuhandi bânagalamira emunda ndi, erhi olya bàtumirhaga orhumire. Bâmulakire nka nfula, bajè omu mishîbo yâge, nka kula banajirira omwâna w'enfula. [11] Olwo lusiku aha Yeruzalemu hâzûka endûlù eri nk'erya yàzukaga muli Hadadi-Rimoni omu lubanda lwa Megido. [12] Ecihugo côshi câyish'ilaka na ngasi mulala: omulala gw'enyumpa ya Daudi hâgo na bakâbo hâbo; omulala gw'enyumpa ya Natani hâgo na bakabo lwâbo lunda. [13] Omulala. gw'enyumpa ya Levi hâgohâgo na bakâbo hâbo; omulala gw'enyumpa ya Shimeyi[u] hâbo na bakâbo hâbo. [14] Kwo n'okwo eyindi milala yôshi yâyish'ikalakira ngasi baguma hâbo na bakâbo lwâbo lunda.

[u] **12.13** : Shimeyi, bûko bwa Gershoni, mwene Levi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1 מַשָּׂא דְבַר־יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה נֹטֵה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אֶרֶץ וְיֹצֵר רוּחַ־אָדָם בְּקִרְבּוֹ: פ
2 הִנֵּה אָנֹכִי שָׂם אֶת־יְרוּשָׁלַם סַף־רַעַל לְכָל־הָעַמִּים סָבִיב וְגַם עַל־יְהוּדָה יִהְיֶה בַּמָּצוֹר עַל־יְרוּשָׁלִָם: 3 וְהָיָה
בַּיּוֹם־הַהוּא אָשִׂים אֶת־יְרוּשָׁלַם אֶבֶן מַעֲמָסָה לְכָל־הָעַמִּים כָּל־עֹמְסֶיהָ שָׂרוֹט יִשָּׂרֵטוּ וְנֶאֶסְפוּ עָלֶיהָ כֹּל גּוֹיֵי
הָאָרֶץ: 4 בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה אַכֶּה כָל־סוּס בַּתִּמָּהוֹן וְרֹכְבוֹ בַּשִּׁגָּעוֹן וְעַל־בֵּית יְהוּדָה אֶפְקַח אֶת־עֵינַי וְכָל סוּס
הָעַמִּים אַכֶּה בַּעִוָּרוֹן: 5 וְאָמְרוּ אַלְפֵי יְהוּדָה בְּלִבָּם אַמְצָה לִי יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם בַּיהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם: 6 בַּיּוֹם הַהוּא
אָשִׂים אֶת־אַלְפֵי יְהוּדָה כֶּכִיּוֹר אֵשׁ בְּעֵצִים וּכְלַפִּיד אֵשׁ בָּעֳמִיר וְאָכְלוּ עַל־יָמִין וְעַל־שְׂמֹאול אֶת־כָּל־הָעַמִּים סָבִיב
וְיָשְׁבָה יְרוּשָׁלַם עוֹד תַּחְתֶּיהָ בִּירוּשָׁלִָם: פ
7 וְהוֹשִׁיעַ יְהוָה אֶת־אָהֳלֵי יְהוּדָה בָּרִאשֹׁנָה לְמַעַן לֹא־תִגְדַּל תִּפְאֶרֶת בֵּית־דָּוִיד וְתִפְאֶרֶת יֹשֶׁב יְרוּשָׁלִַם
עַל־יְהוּדָה: 8 בַּיּוֹם הַהוּא יָגֵן יְהוָה בְּעַד יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלִַם וְהָיָה הַנִּכְשָׁל בָּהֶם בַּיּוֹם הַהוּא כְּדָוִיד וּבֵית דָּוִיד כֵּאלֹהִים
כְּמַלְאַךְ יְהוָה לִפְנֵיהֶם: 9 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אְבַקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל־יְרוּשָׁלִָם: 10 וְשָׁפַכְתִּי עַל־בֵּית
דָּוִיד וְעַל | יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם רוּחַ חֵן וְתַחֲנוּנִים וְהִבִּיטוּ אֵלַי אֵת אֲשֶׁר־דָּקָרוּ וְסָפְדוּ עָלָיו כִּמְסִפֵּד עַל־הַיָּחִיד וְהָמֵר עָלָיו
כְּהָמֵר עַל־הַבְּכוֹר: 11 בַּיּוֹם הַהוּא יִגְדַּל הַמִּסְפֵּד בִּירוּשָׁלִַם כְּמִסְפַּד הֲדַדְ־רִמּוֹן בְּבִקְעַת מְגִדּוֹן: 12 וְסָפְדָה הָאָרֶץ
מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת לְבָד מִשְׁפַּחַת בֵּית־דָּוִיד לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד מִשְׁפַּחַת בֵּית־נָתָן לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד: 13 מִשְׁפַּחַת
בֵּית־לֵוִי לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד: 14 כֹּל הַמִּשְׁפָּחוֹת הַנִּשְׁאָרוֹת מִשְׁפָּחֹת מִשְׁפָּחֹת לְבָד
וּנְשֵׁיהֶם לְבָד: ס

13

[1] Mw'ago mango, enshôko yâyish'ihulula eshuke ebyâha n'amabî g'ab'o-bûko bwa Daudi n'obw'abantu b'e Yeruzalemu. [2] Olwo lusiku, kwo Nyakasane adesire, nârhenza enshushano z'abazimu omu cihugo na ntâye wâcife adesire izîno lyâbo. Nâherêrekeza na balya bôshi bacîderha balêbi, mpeze n'iralà linyu ly'okuharâmya abazimu. [3] Na ngasi yeshi wâciderhe mpu alêba, îshe na nnina bamuburha bo bâmubwîre, mpu: Okwânîne okufà, bulya odwîrhe wacîkebwa mpu oku izîno lya Nnâmahanga odesire, n'obwo kuli kunywerha. N'ababusi bâge bâyish'imutumirha obwo hano akola adwîrhe alêba. [4] Mw'ago mango, abalêbi bâkaz'igwârhwa n'enshonyi z'okulêba n'okulôrholola ebilôrho, barhakacigerêreza okurheba abantu na kula kuyambala ecishûli c'obwôya c'abalêbi. [5] Ngasi muguma âyish'ikâcîhakanula aderhe, erhi: Niehe ntali mulêbi, ncîbêrire muhinzi, nyôrha njira amashwa kurhenga eburho bwâni!» [6] N'erhi hakajira owamudôsa, erhi: Ebi bibande bikulikwo oku cifuba birigi bya bici? Naye anashuza, erhi: Nàbikûlaga emw'abîra bâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Engôrho yâkola emyônè: olubaga luhyâhya

[7] Ntya kwo Nyakasane w'Emirhwe adesire: «Wa-ngôrho zûka, orhêre lungere, olya nàjiraga w'okunyegêra, yîrha lungere, ebibuzi bishandabane hôshi hôshi, na ntyo mpindulire akarhi olunda abâna-buzi bali.» [8] Kandi àmashub'iderha, erhi: «Bihimbi bibirhi oku bisharhu by'abantu b'eci cihugo byâfà, cihimbi ciguma ca muli bo cônene câsigala. [9] N'olwo lubero luguma lwâsigala, nâbarhalika oku muliro lyo mubanûbula kula omuliro gunùbula amasholo n'amarhale. Okubundi bâkaz'inyêrekeza omusengero gwâbo nâni mbayumvîrhize. Nâkaz'ibabwîra nti: «Lubaga lwâni, banayêmêre, mpu: Nyakasane ye Nyamuzinda wîrhu.»

Sacharja/Zechariah 13

1בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מָקוֹר נִפְתָּח לְבֵית דָּוִיד וּלְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם לְחַטָּאת וּלְנִדָּה׃ 2וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נְאֻם | יְהוָה צְבָאוֹת
אַכְרִית אֶת־שְׁמוֹת הָעֲצַבִּים מִן־הָאָרֶץ וְלֹא יִזָּכְרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר
מִן־הָאָרֶץ׃ 3וְהָיָה כִּי־יִנָּבֵא אִישׁ עוֹד וְאָמְרוּ אֵלָיו אָבִיו וְאִמּוֹ יְלָדָיו לֹא תִחְיֶה כִּי שֶׁקֶר דִּבַּרְתָּ בְּשֵׁם יְהוָה וּדְקָרֻהוּ
אָבִיהוּ וְאִמּוֹ יְלָדָיו בְּהִנָּבְאוֹ׃ 4וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יֵבֹשׁוּ הַנְּבִיאִים אִישׁ מֵחֲזִיונוֹ בְּהִנָּבְאֹתָו וְלֹא יִלְבְּשׁוּ אַדֶּרֶת שֵׂעָר
לְמַעַן כַּחֵשׁ׃ 5וְאָמַר לֹא נָבִיא אָנֹכִי אִישׁ־עֹבֵד אֲדָמָה אָנֹכִי כִּי אָדָם הִקְנָנִי מִנְּעוּרָי׃ 6וְאָמַר אֵלָיו מָה הַמַּכּוֹת הָאֵלֶּה
בֵּין יָדֶיךָ וְאָמַר אֲשֶׁר הֻכֵּיתִי בֵּית מְאַהֲבָי׃ ס
7חֶרֶב עוּרִי עַל־רֹעִי וְעַל־גֶּבֶר עֲמִיתִי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת הַךְ אֶת־הָרֹעֶה וּתְפוּצֶיןָ הַצֹּאן וַהֲשִׁבֹתִי יָדִי
עַל־הַצְּעָרִים׃ 8וְהָיָה בְכָל־הָאָרֶץ נְאֻם־יְהוָה פִּי־שְׁנַיִם בָּהּ יִכָּרְתוּ יִגְוָעוּ וְהַשְּׁלִשִׁית יִוָּתֵר בָּהּ׃ 9וְהֵבֵאתִי אֶת־הַשְּׁלִשִׁית
בָּאֵשׁ וּצְרַפְתִּים כִּצְרֹף אֶת־הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כִּבְחֹן אֶת־הַזָּהָב הוּא | יִקְרָא בִשְׁמִי וַאֲנִי אֶעֱנֶה אֹתוֹ אָמַרְתִּי עַמִּי הוּא
וְהוּא יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהָי׃ ס

14

Entambala nzinda n'okuyisha kwa Nyakasane

[1] Olusiku lw'obukunizi bwa Nyakasane Iuli hôfi. Bagabâna ebirugu binyu erhi mwanasinza, wâni bantu b'e Yeruzalemu. [2] Nyakasane âyish'ihamagala amashanja mpu garhêre Yeruzalemu: ecishagala câgwârhwa, enyumpa zihagulwe n'abakazi bakolêrwe ebikongo, ecigabi c'abantu câlulizibwa, cikwône omusigala gw'olubaga gwâbêra omu cishagala. [3] Okubundi Nyakasane arhêre ago mashanja, anagalwise nk'oku ànayôrhaga ajira amango g'ebîrha. [4] Mw'ago mango àyish'ihira okugulu oku ntondo y'emizêti, hôfi n'e Yeruzalemu, ebushoshokero bw'izûba. Entondo y'emizêti yâyish'iberekamwo kabirhi kurhenga ebushoshokero kuhika ebuzikiro, hâyish'ibà akabanda kanênênè kayêrekîre ebushoshokero n'ebuzikiro bw'izûba. Cigabi ciguma c'eyo ntondo càcitundugurhira olunda lw'ebulembe n'ecindi cigabi ebulyo. [5] Ciru olubanda lwa Hinomi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lwâyish'iyunjuzibwa kurhenga e Gowa kuhika e Yazali; lwâyish'ifukâla nka kulya lwàbâga kandi oku musisi gwàgeraga omu nsiku za mwâmi Oziyasi[v] w'e Yuda. Nyakasane Nyamuzinda wâwe yêne ayishire ali n'abîshogwa bâge bôshi. [6] Mw'ago mango ntà bulagirire bwa bumoleke bwâcibe, harhakacibà mboho erhi cìtumbiriri. [7] Zâyish'ibà nsiku za bisômerîne, Nyakasane yêhe arhahabiri! Bwâyish'ibà buce kabirhi: amango g'ebijingo kacibêre kalengerere. [8] Go mango enyîshi nshongôle zâyish'ikâhululira omu nyanja y'ebushoshokero bw'izûba, n'ezindi zicîkwêbe omu nyanja emunda lizikira, ezo nyîshi ntà mango zârhwange, ebè mpondo, cibè canda, zâcîyôrhere zishongwîre. [9] Naye Nyakasane ânabe mwâmi muno igulu lyôshi. Mw'ago mango mwânayôrhe Nyamubâhomuguma, n'izîno lyâge liguma. [10] Ecihugo côshi cashub'icibêra lubanda kurhenga e Geba kuhika e Rimoni ya Negêbu, Yeruzalemu âja asogoroka ayimange aha anali, kurhenga aha muhango gwa Benyamini kuhika aha muhango murhanzi, kwo kuderha aha lumvi lw'Amakoranè, kurhenga aha lumvi lwa Hananeli kuhika aha lukandiro lwa mwâmi, [11] ho abantu bâcitwîre ecirâlo. Hobe ayish'ihwa omu cihugo n'abantu bâcibêrera omu Yeruzalemu n'omurhûla. [12] Lolagi ebibande Nyakasane âyish'ihebakwo balya balwisagya Yeruzalemu: Omubiri gwâbo gwâyish'ihonyôka erhi banayimanzire; amasù gâbo gâyish'ibolera omu byanga, olulimi lubabolere omu kanwa. [13] Mw'ago mango Nyakasane ayish'ibalerhera bihogêro binji, ngasi muguma âyish'ikâyâbabîra okuboko kw'owâbo banahimbagulizanye. [14] Yuda naye ayish'ilwira muli Yeruzalemu. Obuhirhi bw'amashanja gôshi gamuli eburhambi bwâyish'ishubizibwa: amasholo, ensaranga, emyambalo, nnundo erhali nyi. [15] Ntyo kwo n'ebiterusi, ebihêsi, endogomi n'ebirhungwa byâbo byôshi byâyish'ibêra mw'eci cishagala. [16] Ngasi bâfulumuke ba ngasi ishanja lyàlwisagya Yeruzalemu, bâyish'ikàârherekêra ngasi mwâka, bâyish'ikomera Nyakasane kagasha, banajire olusiku lukulu lw'Ebihando. [17] Omulala gw'igulu gwânabè gurharheremeraga e Yeruzalemu mpu gugend'iharâmya Mwâmi Nyamubâho w'Emirhwe, gurhakacifa gwânierirwekwo enkuba. [18] Akaba bene Mîsiri barharheremiri e Yeruzalemu, bajàkw'obuhanya Nyakasane ahebakwo galya gandi mashanja galahire okurheremera yo mpu gagend'ijira olusiku lw'Ebihando. [19] Bwo bwâyish'ibà buha-ne bwa Mîsiri obwo na ngasi bihugo byôshi byàlahire okusôka n'okugend'ijira olusiku lukulu lw'Ebihando. [20] Olwo lusiku, orhudende rhw'ebiterusi rhwâyish'ikayandikwakwo ntya: «Birugu bimâna bya Nyamubâho», n'omu kâ-Nyamuzinda ka Nyakasane, orhunoga rhwâyish'ibà nka rhubêhe rhwa bwangà embere z'oluhêrero. [21] Na ngasi kabindi ka muli Yeruzalemu erhi ka muli Yuda kâyish'ibà cirugu ca Nyakasane w'Emirhwe; ngasi yeshi walonza okuhâna enterekêro, anakolese ebyo birugu oku kuyenderamwo enyama. Amango okwo kwâbà, ntà murhunzi wacigulize omu kâ-Nyamuzinda ka Nyakasane w'Emirhwe.

[v] **14.5** Oziyasi ye *Ûziyahu* omu cihebraniya ci ecigereki n'enfarasè byarhumire eri izîno lyasôma ntyo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1הִנֵּה יוֹם־בָּא לַיהוָה וְחֻלַק שְׁלָלֵךְ בְּקִרְבֵּךְ׃ 2וְאָסַפְתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם | אֶל־יְרוּשָׁלַ͏ִם לַמִּלְחָמָה וְנִלְכְּדָה הָעִיר וְנָשַׁסּוּ
הַבָּתִּים וְהַנָּשִׁים תִּשְׁגַּלְנָה וְיָצָא חֲצִי הָעִיר בַּגּוֹלָה וְיֶתֶר הָעָם לֹא יִכָּרֵת מִן־הָעִיר׃ 3וְיָצָא יְהוָה וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם
כְּיוֹם הֶלָּחֲמוֹ בְּיוֹם קְרָב׃ 4וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם־ַההוּא עַל־הַר הַזֵּתִים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלַ͏ִם מִקֶּדֶם וְנִבְקַע הַר הַזֵּיתִים
מֶחֱצְיוֹ מִזְרָחָה וָיָמָּה גֵּיא גְּדוֹלָה מְאֹד וּמָשׁ חֲצִי הָהָר צָפוֹנָה וְחֶצְיוֹ־נֶגְבָּה׃ 5וַנְסְתֶּם גֵּיא־הָרַי כִּי־יַגִּיעַ גֵּי־הָרִים׀
אֶל־אָצַל׀ וְנַסְתֶּם כַּאֲשֶׁר נַסְתֶּם מִפְּנֵי הָרַעַשׁ בִּימֵי עֻזִּיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה וּבָא יְהוָה אֱלֹהַי כָּל־קְדֹשִׁים עִמָּךְ׃ 6וְהָיָה בַּיּוֹם
הַהוּא לֹא־יִהְיֶה אוֹר יְקָרוֹת יִקְפָּאוֹן׃ 7וְהָיָה יוֹם־אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַיהוָה לֹא־יוֹם וְלֹא־לָיְלָה וְהָיָה לְעֵת־עֶרֶב
יִהְיֶה־אוֹר׃ 8וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם־חַיִּים מִירוּשָׁלַ͏ִם חֶצְיָם אֶל־הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי וְחֶצְיָם אֶל־הַיָּם הָאַחֲרוֹן בַּקַּיִץ
וּבֶחֹרֶף יִהְיֶה׃ 9וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃ 10יִסּוֹב כָּל־הָאָרֶץ כָּעֲרָבָה
מִגֶּבַע לְרִמּוֹן נֶגֶב יְרוּשָׁלַ͏ִם וְרָאֲמָה׀ וְיָשְׁבָה תַחְתֶּיהָ לְמִשַּׁעַר בִּנְיָמִן עַד־מְקוֹם שַׁעַר הָרִאשׁוֹן עַד־שַׁעַר הַפִּנּוֹת וּמִגְדַּל
חֲנַנְאֵל עַד יִקְבֵי הַמֶּלֶךְ׃ 11וְיָשְׁבוּ בָּהּ וְחֵרֶם לֹא יִהְיֶה־עוֹד וְיָשְׁבָה יְרוּשָׁלַ͏ִם לָבֶטַח׃ 12וְזֹאת | תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף
יְהוָה אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל־יְרוּשָׁלַ͏ִם הָמֵק | בְּשָׂרוֹ וְהוּא עֹמֵד עַל־רַגְלָיו וְעֵינָיו תִּמַּקְנָה בְּחֹרֵיהֶן וּלְשׁוֹנוֹ
תִּמַּק בְּפִיהֶם׃ 13וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא תְּהְיֶה מְהוּמַת־יְהוָה רַבָּה בָּהֶם וְהֶחֱזִיקוּ אִישׁ יַד רֵעֵהוּ וְעָלְתָה יָדוֹ עַל־יַד
רֵעֵהוּ׃ 14וְגַם־יְהוּדָה תִּלָּחֶם בִּירוּשָׁלַ͏ִם וְאֻסַּף חֵיל כָּל־הַגּוֹיִם סָבִיב זָהָב וָכֶסֶף וּבְגָדִים לָרֹב מְאֹד׃ 15וְכֵן תִּהְיֶה מַגֵּפַת
הַסּוּס הַפֶּרֶד הַגָּמָל וְהַחֲמוֹר וְכָל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּמַּחֲנוֹת הָהֵמָּה כַּמַּגֵּפָה הַזֹּאת׃ 16וְהָיָה כָּל־הַנּוֹתָר
מִכָּל־הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל־יְרוּשָׁלַ͏ִם וְעָלוּ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת וְלָחֹג אֶת־חַג
הַסֻּכּוֹת׃ 17וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא־יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפְּחוֹת הָאָרֶץ אֶל־יְרוּשָׁלַ͏ִם לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת וְלֹא עֲלֵיהֶם
יִהְיֶה הַגָּשֶׁם׃ 18וְאִם־מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא־תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְלֹא עֲלֵיהֶם תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְהוָה אֶת־הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת׃ 19זֹאת תִּהְיֶה חַטַּאת מִצְרַיִם וְחַטַּאת כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחֹג אֶת־חַג
הַסֻּכּוֹת׃ 20בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה עַל־מְצִלּוֹת הַסּוּס קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהָיָה הַסִּירוֹת בְּבֵית יְהוָה כַּמִּזְרָקִים לִפְנֵי
הַמִּזְבֵּחַ׃ 21וְהָיָה כָּל־סִיר בִּירוּשָׁלַ͏ִם וּבִיהוּדָה קֹדֶשׁ לַיהוָה צְבָאוֹת וּבָאוּ כָּל־הַזֹּבְחִים וְלָקְחוּ מֵהֶם וּבִשְּׁלוּ בָהֶם
וְלֹא־יִהְיֶה כְנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית־יְהוָה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא׃

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

MAL - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Mal

MALAKIYA

MALAKIYA MALEAKHI יכאלמ

MALAKIYA MALEAKHI מלאכי

Enshokolezi

Ecitabu ca Malakiya cibâmwo bigabi bibirhi binene:

1. Ebyâha by'abadâhwa bakulu n'eby'abemêzi amango g'obugashânize (1, 6-2, 9; 3, 6-12);

2. Enshonyi z'obuhya bw'omuyahudi n'owundi muntu n'ez'okuvuna irhegeko ly'obuhya (2, 10-16). Omulêbi Malakiya ayâlîza olusiku lwa Nyamuzinda. Olwo lusiku abadâhwa bayishicêsibwa: ababî bayishitwîrwa olubanja, ci kwône abashinganyanya bayishikuzibwa omu mwîshingo (3, 1-5; 3, 13-4, 3).

Eci citabu cayandikagwa omu mwâka gwa 450 embere ly'okuburhwa kwa Kristu, embere Nehemiya ayîme e Yeruzalemu. Obushiru bw'okushimba e nyigîrizo zarhangiragwa n'abalêbi Hageyo na Zakariya bwànyiha. Omulêbi Malakiya abwîra Abayahudi mpu bamanye bankashârha na Nyamuzinda. Nyamuzinda azigira omushimba n'omurhima mwinjà, omurhima gucîre. Oyomulêbi ali alinda okuyisha kw'Omujà-bugo w'Endagâno n'okw'owundi w'okumurheganyiza enjira yâge (3, 1). Abayandikaga Emyanzi y'Akalembe barhumanyîsize oku Yowane Mubatiza ye washokoleraga Omujà-bugo w'Endagâno (Mt 11, 10; Luk 7, 27; Mrk 1, 2). Omuhigo gw'amango gw'Omucunguzi guli gw'ogu: Entûlo ecîre yâyishihabwa Nyamuzinda n'amashanja gôshi (1, 11).

EBIRIMWO

1. Obuzigire bwa Nyakusane kuli Israheli: cigabi 1, 1-5

2. Okujisibwa lubanja kw'abadâhwa: cigabi 1, 6-2, 9

3. Obuhya n'abarhali Bayahudi: cigabi 2, 10-16

4. Olusiku lwa Nyakasane: cigabi 2, 17-3,5

5. Entûlo y'akâ-Nyamuzinda: cigabi 2, 13-21

6. Irenge ly'abemêzi: cigabi 3, 22-24

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

MALAKIYA

[1] Bulêbi. Akanwa ka Nyakasane kuli Israheli omu burhumisi bwa Malakiya.

Obuzigire bwa Nyakasane kuli Israheli

[2] Nyakasane abwîra olubaga lwâge erhi: «Ntahimwa kumuzigira». Nâbo, bamudôsa, mpu: «Obuzigire bwâwe kurhi bubonekinemwo?» Nyakasane àshuza, erhi: «K'arhali Ezau ye mukulu wa Yakôbo? Ci kwône Yakôbo ye nàzigîre, [3] nagaya Ezau[w]; entondo zâge nàzijira irungu, n'amagisha àyimagamwo nàgajira bwerûlè. [4] Erhi Edomu ankaderha mpu: «Rhwashâbirwe, ci kwône rhwâshubiyûbaka eci cishagala cîrhu càhindusire mushaka, «Niono Nyakasane w'Emirhwe ndesire ntya: Bayûbakage, ci nâshanda omukolo gwâbo. Bâbayîrika izîno lya «cihugo ciyunjula bubî» n'erya lubaga Nyakasane ayoôrha akunirîre». [5] Muli bene Israheli mwâyishibona okwomuderhe, mpu: «Nyakasane ayêrekîne obuhashe bwâge ciru na kurhaluka olubibî lw'Israheli».

Obugashânize bugayisa Nyakasane

[6] Ntya kwo mbwîzire abadâhwa, niono Nyakasane w'Emirhwe: «Omwâna ajira obukenge kuli îshe n'omushizi kuli nnâhamwâbo. Ka nâni ntali nie sho nie na nnâhamwinyu? Cirhumaga murhanjirakwo bukenge buci? Munakazi-ngayaguza mubulindôsa mpu: «Bici rhukugayaguzamwo?» Munakazilêrha ebi-ryo birhankwânîni oku luhêrero lwâni mubuliderha, mpu; «Bici rhugayisamwo obukulu bwâwe?» [7] Kuli kubà bulya munagayaguze oluhêrero lwâni. [8] Gala mangomulêrha ecintu c'empûrha, ecirema kandi erhi ecalwâla, mpu mucintûle nterekêro, ka munacikêbwe mpu okwo kushingânîne? Erhi mwankarhûla omurhambo ecintu ca bene eco, ka mucikebirwe mpu anasîma ammuyêreke olukogo lwâge? Kwo mmudôsize ntyo, niono Nyakasane w'Emirhwe. [9] Lero mugerezagye okunyinginga, nie Nyamuzinda winyu, lyo mubabalira olubaga lwâni. Ka mucikebirwe mpu nammuyumvîrhiza bwinjinjà mwananjirire ebyo byôshi? Ntà mango! [10] Kwo kukulu muguma mulimwe ayigale enyumvi z'akâ-Nyamuzinda. Lyo murhacigendikâtwanira omuliro gw'obushabusha oku luhêrero lwâni. Bulya ntà makwânane njira g'okummubona, n'enterekêro zinyu muntûla zirhansimîsa, kwo ndesire, nie Nyakasane w'Emirhwe.· [11] Kurhenga ebushoshokero bw'izûba kuhika ebuzikiro bwâlyo, abantu ba ngasi lubero bayishi obukulu bwâni. Ngasi hôshi hôshi bayôca enshângi oku irenge lyâni, bandêrhere n'entûlo zinkwânîne. Neci, niono Nyakasane ndesire oku amashanja gôshi gayishi obukulu

---

[w] **1.3** : Lolà Murh 25, 23. Nyamuzinda alisîmire Yakôbo bwenêne kulusha Ezau. Nyamuzinda anashôboze ngasi oyu alonzize enshôkano zâge, bulya yêne ye Mulemi, Lolà Rom 9, 13.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwâni[x]. [12] Ci kwône mwêhe munakazingayaguza, mubone nk'oluhêrero lwa Nyakasane lurhakwânîni okukengwa, n'oku lwanarhûlwakwo ebiryo by'obushâlashâla. [13] Ciru n'oku mwarhûla erhi mwanaderha, mpu: «Kwo kubengera oku wâni!» Murhishi okurhali kungayaguza kwoône, nie Nyakasane w'Emirhwe. Munantûle ecintu cizimbano, ecikunagizi n'ecilwâla. Kurhigi nankayêmêra entûlo za bene ezo, kwo nâni mmudôsizagye? [14] Buhanya bwâge omurhebanyi, ojira ebintu bigumaguma omu busò bwâge, abulihira ecintu cisherîre eburhambi mpu co antûla nterekêro. Buhanya bwâge, bulya nie mwâmi mukulu, oyu amashanja gôshi gayôboha obuhashe bwâge, kwo ndesire niono Nyakasane w'Emirhwe!

Maleachi/Malachi 1

1 מַשָּׂא דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל בְּיַד מַלְאָכִי: 2 אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר יְהוָה וַאֲמַרְתֶּם בַּמָּה אֲהַבְתָּנוּ הֲלוֹא־אָח עֵשָׂו
לְיַעֲקֹב נְאֻם־יְהוָה וָאֹהַב אֶת־יַעֲקֹב: 3 וְאֶת־עֵשָׂו שָׂנֵאתִי וָאָשִׂים אֶת־הָרָיו שְׁמָמָה וְאֶת־נַחֲלָתוֹ לְתַנּוֹת
מִדְבָּר: 4 כִּי־תֹאמַר אֱדוֹם רֻשַּׁשְׁנוּ וְנָשׁוּב וְנִבְנֶה חֳרָבוֹת כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הֵמָּה יִבְנוּ וַאֲנִי אֶהֱרוֹס וְקָרְאוּ לָהֶם
גְּבוּל רִשְׁעָה וְהָעָם אֲשֶׁר־זָעַם יְהוָה עַד־עוֹלָם: 5 וְעֵינֵיכֶם תִּרְאֶינָה וְאַתֶּם תֹּאמְרוּ יִגְדַּל יְהוָה מֵעַל לִגְבוּל יִשְׂרָאֵל: 6 בֵּן
יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו וְאִם־אָב אֲנִי אַיֵּה כְבוֹדִי וְאִם־אֲדוֹנִים אֲנִי אַיֵּה מוֹרָאִי אָמַר | יְהוָה צְבָאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי
שְׁמִי וַאֲמַרְתֶּם בַּמָּה בָזִינוּ אֶת־שְׁמֶךָ: 7 מַגִּישִׁים עַל־מִזְבְּחִי לֶחֶם מְגֹאָל וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה גֵאַלְנוּךָ בֶּאֱמָרְכֶם שֻׁלְחַן יְהוָה
נִבְזֶה הוּא: 8 וְכִי־תַגִּשׁוּן עִוֵּר לִזְבֹּחַ אֵין רָע וְכִי תַגִּישׁוּ פִּסֵּחַ וְחֹלֶה אֵין רָע הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצְךָ אוֹ הֲיִשָּׂא
פָּנֶיךָ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: 9 וְעַתָּה חַלּוּ־נָא פְּנֵי־אֵל וְיָחְנֵנוּ מִיֶּדְכֶם הָיְתָה זֹּאת הֲיִשָּׂא מִכֶּם פָּנִים אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת: 10 מִי גַם־בָּכֶם וְיִסְגֹּר דְּלָתַיִם וְלֹא־תָאִירוּ מִזְבְּחִי חִנָּם אֵין־לִי חֵפֶץ בָּכֶם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וּמִנְחָה לֹא־אֶרְצֶה
מִיֶּדְכֶם: 11 כִּי מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ וְעַד־מְבוֹאוֹ גָּדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם וּבְכָל־מָקוֹם מֻקְטָר מֻגָּשׁ לִשְׁמִי וּמִנְחָה טְהוֹרָה כִּי־גָדוֹל
שְׁמִי בַּגּוֹיִם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: 12 וְאַתֶּם מְחַלְּלִים אוֹתוֹ בֶּאֱמָרְכֶם שֻׁלְחַן אֲדֹנָי מְגֹאָל הُוא וְנִיבוֹ נִבְזֶה
אָכְלוֹ: 13 וַאֲמַרְתֶּם הִנֵּה מַתְּלָאָה וְהִפַּחְתֶּם אוֹתוֹ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וַהֲבֵאתֶם גָּזוּל וְאֶת־הַפִּסֵּחַ וְאֶת־הַחוֹלֶה
וְהֲבֵאתֶם אֶת־הַמִּנְחָה הַאֶרְצֶה אוֹתָהּ מִיֶּדְכֶם אָמַר יְהוָה: ס
14 וְאָרוּר נוֹכֵל וְיֵשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר וְנֹדֵר וְזֹבֵחַ מָשְׁחָת לַאדֹנָי כִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל אָנִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וּשְׁמִי נוֹרָא בַגּוֹיִם:

2

[1] Ninyu mwe badâhwa muyumve aga marhegeko: [2] akaba murhayumvîrhi murhanashibiriri okukaziharâmya irenge l'izîno lyâni, namuhehêrera, Nyakasane w'Emirhwe okudesire. Ciru mîra narhangiraga okuhana iburha linyu. [3] Ci kuli mwe, nâmmuhanda ecihò ebusù, cira cihò c'ebintu

[x] **1.11** Amashanja goshi gayishi obukulu bwani: igwârhiro lirhanzi lya EKUMENI, kuderha abanya-buyêmêre bôshi Nyamuwinda Dolodolo bakolera. Yezu bufulûle buhalûsire bwa Nyamuzinda aderha, erhi: Akalamo k'ensiku n'amango, kuli kukumanya w'oyo Nyamuzinda w'okuli wênene, n'oyu warhumaga, Yezu Kristu (Ywn 13, 3).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

birherekêrwa oku nsiku nkulu zinyu. Abantu bacizibuke eco cihò haguma ninyu. [4] Okubundi mumanye obwo oku niono, Nyakasane Nyamuzinda, nammurhonzire ntyo, nti lyo ndanga endagâno nàfundikaga haguma na Levi n'iburha lyêge. Nyakasane w'Emirhwe okudesire. [5] Nàbahîre akalamo n'omurhûla mw'eyo ndagâno, nàbazûsamwo obukenge, bànyumva banayunjula bwâba embere z'obuhashe bwâni. [6] Barhaderhaga ezirhali nyigîrizo z'okuli, ntà cinwa ca bunywezi bàdesire. Bàlamire omu kuyumvanya bwenêne haguma nâni, omu bushinganyanya, bànarhuma bantu banji baleka lwôshi lwôshi okujira amabî. [7] Neci, guli mukolo gwa mudâhwa okuyigîriza abantu bamanye Nyamuzinda, omudâhwa ye abantu bayishikadôsa amarhegeko bashimba, bulya ye mujà-bugo wa Nyakasane w'Emirhwe. [8] Ci mwêhe, mwe badâhwa, mwalengayize obwo bugo. Mwàhabwîre bantu banji n'enyigîrizo zinyu, mwàvuna eciragâne câni haguma na Levi, kwo ndesire, niono Nyakasane w'Emirhwe. [9] Nkola najira mugayaguzibwe n'okushekerwa n'olubaga lwôshi bulya murhashimbaga obulonza bwâni, mwanayêrekana oku mujira akabôlo omu kuyigîriza amarhegeko.»

Obuhya n'abarhali Bayahudi

[10] Ka rhweshi rhurhajira larha muguma? K'arhali Nyamuzinda muguma wàrhulemaga rhweshi? Cirhumaga rhucilyâlihirana rhwêne na nnene omu kuvuna endagâno yàfundikagwa haguma na Nyamuzinda na bashakulûza bîrhu? [11] Abantu b'e Yuda bàgomîre amalaganyo gâbo. Bàkozire ebigalugalu e Yeruzalemu n'omu cihugo c'Israheli côshi. Bàgayaguzize ahantu hatagatîfu Nyakasane azigira, bàkazisheba abakazi baharâmya banyamuzinda b'ihanga. [12] Mâshi ngasi yeshi ojira ntyo Nyakasane amuhanze okubona omuntu w'omu bûko bwa Yakôbo wamufà lukogo, erhi ow'okumurhûlira enterekêro emwa Nyakasane mpu amuhûnira obwonjo! [13] Alagi n'okundi mujira: Oluhêrero lwa Nyakasane munalubumbe mirenge; mulake munalakûle bulya Nyakasane arhacilola oku ntûlo zinyu arhanaciyêmêra ebi mumurherekîre. [14] Mudôse obwo ecirhuma arhacizilonza. Kuli kubà bulya mwalaganyire embere za Nyakasane oku mwayôrha bikubagirwa emw'omukazi mwarhôleraga ebusole bwinyu. Ali winyu, mwenene mwacîshogaga ye, mwanabulimuhulusa. [15] Ka Nyakasane arhalimujizire muntu muguma mwe naye? N'Oyo muntu muguma bici alonza? K'arhali kubona ahâbwa abâna na Nyamuzinda? Lero mwene mucilangâge, murhakâgihulusa omukazi mwàrhôleraga omu busole bwinyu. [16] «Nshomba okuhulusa omukazi, kwo Nyakasane w'Emirhwe, Nyamuzinda w'Israheli adesire, nshomba n'omuntu acîshûbule n'akavulindî. Mucîlangâge mwenene, murhanakâgilenganya amalaganyo ginyu.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olusiku lwa Nyakasane

17 Mwarhamize Nyakasane n'ebinwa binyu. Ci kwône kurharhuma murhadôsa, mpu: «Bici rhumurhamyamwo?» Mumurhamya na kula mukaziderha, mpu: «Omuntu mubî Nyakasane anamulole bwinjà, mpu bantu ba bene abo bo azigira.» Kandi erhi kula muderha, mpu: «Nyamuzinda w'okujira obushinganyanya ngahi aligi?»

Maleachi/Malachi 2

וְעַתָּה אֲלֵיכֶם הַמִּצְוָה הַזֹּאת הַכֹּהֲנִים: 2אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ וְאִם־לֹא תָשִׂימוּ עַל־לֵב לָתֵת כָּבוֹד לִשְׁמִי אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת וְשִׁלַּחְתִּי בָכֶם אֶת־הַמְּאֵרָה וְאָרוֹתִי אֶת־בִּרְכוֹתֵיכֶם וְגַם אֲרוֹתִיהָ כִּי אֵינְכֶם שָׂמִים עַל־לֵב: 3הִנְנִי גֹעֵר לָכֶם
אֶת־הַזֶּרַע וְזֵרִיתִי פֶּרֶשׁ עַל־פְּנֵיכֶם פֶּרֶשׁ חַגֵּיכֶם וְנָשָׂא אֶתְכֶם אֵלָיו: 4וִידַעְתֶּם כִּי שִׁלַּחְתִּי אֲלֵיכֶם אֶת הַמִּצְוָה הַזֹּאת
לִהְיוֹת בְּרִיתִי אֶת־לֵוִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: 5בְּרִיתִי | הָיְתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם וָאֶתְּנֵם־לוֹ מוֹרָא וַיִּירָאֵנִי וּמִפְּנֵי שְׁמִי
נִחַת הוּא: 6תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ וְעַוְלָה לֹא־נִמְצָא בִשְׂפָתָיו בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הָלַךְ אִתִּי וְרַבִּים הֵשִׁיב
מֵעָוֹן: 7כִּי־שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ־דַעַת וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מַלְאַךְ יְהוָה־צְבָאוֹת הוּא: 8וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ
הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: 9וְגַם־אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל־הָעָם
כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת־דְּרָכַי וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה: פ

10הֲלוֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ הֲלוֹא אֵל אֶחָד בְּרָאָנוּ מַדּוּעַ נִבְגַּד אִישׁ בְּאָחִיו לְחַלֵּל בְּרִית אֲבֹתֵינוּ: 11בָּגְדָה יְהוּדָה
וְתוֹעֵבָה נֶעֶשְׂתָה בְיִשְׂרָאֵל וּבִירוּשָׁלִָם כִּי | חִלֵּל יְהוּדָה קֹדֶשׁ יְהוָה אֲשֶׁר אָהֵב וּבָעַל בַּת־אֵל נֵכָר: 12יַכְרֵת יְהוָה
לָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂנָּהּ עֵר וְעֹנֶּה מֵאָהֳלֵי יַעֲקֹב וּמַגִּישׁ מִנְחָה לַיהוָה צְבָאוֹת: פ
13וְזֹאת שֵׁנִית תַּעֲשׂוּ כַּסּוֹת דִּמְעָה אֶת־מִזְבַּח יְהוָה בְּכִי וַאֲנָקָה מֵאֵין עוֹד פְּנוֹת אֶל־הַמִּנְחָה וְלָקַחַת רָצוֹן
מִיֶּדְכֶם: 14וַאֲמַרְתֶּם עַל־מָּה עַל כִּי־יְהוָה הֵעִיד בֵּינְךָ וּבֵין | אֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בָּגַדְתָּה בָּהּ וְהִיא חֲבֶרְתְּךָ
וְאֵשֶׁת בְּרִיתֶךָ: 15וְלֹא־אֶחָד עָשָׂה וּשְׁאָר רוּחַ לוֹ וּמָה הָאֶחָד מְבַקֵּשׁ זֶרַע אֱלֹהִים וְנִשְׁמַרְתֶּם בְּרוּחֲכֶם וּבְאֵשֶׁת
נְעוּרֶיךָ אַל־יִבְגֹּד: 16כִּי־שָׂנֵא שַׁלַּח אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכִסֶּה חָמָס עַל־לְבוּשׁוֹ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וְנִשְׁמַרְתֶּם
בְּרוּחֲכֶם וְלֹא תִבְגֹּדוּ: ס
17הוֹגַעְתֶּם יְהוָה בִּדְבְרֵיכֶם וַאֲמַרְתֶּם בַּמָּה הוֹגָעְנוּ בֶּאֱמָרְכֶם כָּל־עֹשֵׂה רָע טוֹב | בְּעֵינֵי יְהוָה וּבָהֶם הוּא חָפֵץ אוֹ אַיֵּה
אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט:

3

1 Ntya kwo Nyakasane w'Emirhwe ammushuzize: «Loli, oku nârhuma entumwa yâni, yo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yajinteganyiza enjira yâni embeze zâwe. N'oku caligumi-za, olya Nyakasane mulonza ahika omu kâ-Nyamuzinda kâge, olya Mwâmi w'Amalaganyo mucîfinja. Loli, y'oyo oyiruka». [2] Ndi wakalembera olusiku lw'okuyisha kwâge, erhi nîsi ayimange olusiku âcîyâlagaza? Ayishibâ nka muliro gwa mutuzi, nka nsabuni eyeruhya emyambalo. [3] Atuntumaza, ajonze amarhale anagashuke, âshuka bene Levi anabacêse, nka kulyala amarhale n'omulinga binanûbuka, bakazihekera Nyakasane oburherekêre okushingânîne. [4] Nabwo oburherekêre bwa Yuda n'obwa Yeruzalemu, bukâsimîsa Nyakasane nka kulya byàli omu nsiku za mîra, omu myâka yàgezire. [5] Nyakasane w'Emirhwe adesire, erhi: «Neci, nâyisha ekarhî kinyu nd'itwa olubanja. Nâbiduha ndiyâgîriza abakurungu, abagonyi, abalahira ebîra, abarhakamasa abakozi bâbo, abalibuza abakana n'enfuzi erhi okulenganya ebigolo, ngasi balya barhanyôboha bôshi».

Entûlo y'akâ-Nyamuzinda

[6] «Niono, Nyakasane, ntahinduka. Ninyu, murhankaleka okubà iburha ly'okunali lya Yakôbo. [7] Mwàlesire enyigîrizo zâni, nka kulya kwa bashakulûza binyu bammushokoleraga, murhazibikiriraga. Mugaluke emunda ndi nâni nâgaluka emwinyu, nkudesire niono Nyakasane w'Emirhwe. Ci kwône ntya kwomuderha, mpu: «Kurhi rhwankagalukamwo emund'oli?» [8] Ka kukwânine okurheba Nyamuzinda? Ci kwône mwêhe munantebe! Munandôse, mpu: «Bici rhukurhebamwo?» Munantebe oku biyêrekîre entûlo zinyu. [9] Mugungêzîbwe n'obuhanya bunene bulya munakazinteba, mwe lubaga mweshi mweshi. [10] Kazimulêrhe ecigabi ca kali ikumi c'okunali omu kâ-Nyamuzinda kâni, lyo ebiryo bikaziyôrha biri bibîkemwo ensiku zôshi. Mwanantangula mw'okwo niono Nyakasane w'Emirhwe. Mwâbona oku nàâmmuhamûlira enyumvi z'emalunga nnammuyunjuze minjà gâni. [11] Nâhanza orhushôlero rhurhasherêzagya emyâka yinyu, n'enkoma zinyu ziyâne okurhalusire. [12] Amashanja g'ihanga gakazimmuderha bany'iragi, bulya ecihugo cinyu câbà cinjà c'okucîfinjwa okuhêrwamwo, kwo ndesire nie Nyakasane w'Emirhwe.»

Olusiku Nyamuzinda âfulûla obushinganyanya

[13] Ntya kwo Nyakasane adesire: «Munakazinderhera ebinwa by'obucîbone mubulidôsa, mpu: «Binwa bibî bihi rhukugamba rhwêne na nnene?» [14] Munaderhe mpu: «Bunguke buci rhwakuzire mulibyo; kuli busha okurhumikira Nyamuzinda, rhwashimbire amarhegeko gâge, rhwanakazija omu magashânize g'emisîbo g'okuhûna obwonjo bwa Nyakasane w'Emirhwe, ci kwône ntà bunguke rhwabwîne», [15] Lero rhukolaga rhumanyire oku: abantu bajira iragi banali baila bantu bacibonyi, n'enkola-maligo zo zinayôloloka. Abo ciru bankasholoshonza Nyamuzinda, kurharhuma barhacîfulumukira!» [16] Yo nshambâlo y'abarhînya Nyamuzinda eyo. Nyamuzinda naye abarhega okurhwîri, ayumva. Ecitabu c'okukengêza ebinwa cayandikirwa omu masù gâge. [17] Nyakasane yêne okudesire, erhi: «Oku lusiku nteganyîze, bayishiba buhirhi bwâni niene, nâbà

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wa lukogo kuli bo nka kulya omuntu alujira oku mwâna wâge omurhumikira. [18] Mwâshubiyishibona oku omuntu mwinjà n'omubî barhayumânîni, n'oku okolera Nyamuzinda n'orhamukolera barhali bo baguma.

Irenge ly'abemêzi

[22] Mukengêre ebi mwambali wâni Mûsa àyigîrizize, mushimbe munabîkirire amarhegeko n'amahano nàmuhâga oku ntondo ya Horebu, nti abwîre olubaga lw'Israheli lwôshi. [23] Loli, nâmmurhumira omulêbi Eliya[y], embere olusiku lwa Nyakasane luyishe, lusiku lw'enkwi n'amîshi, lwa kujugumya. [24] Ye wâhindula emirhima y'ababusi eyêrekere abâna bâbo, n'ey'abâna eyêrekere ababusi bâbo[z], lyo ndekiyishiherêrekeza ecihugo cinyu.»

Maleachi/Malachi 3

1 הִנְנִי שֹׁלֵחַ מַלְאָכִי וּפִנָּה־דֶרֶךְ לְפָנָי וּפִתְאֹם יָבוֹא אֶל־הֵיכָלוֹ הָאָדוֹן | אֲשֶׁר־אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמַלְאַךְ הַבְּרִית
אֲשֶׁר־אַתֶּם חֲפֵצִים הִנֵּה־בָּא אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: 2 וּמִי מְכַלְכֵּל אֶת־יוֹם בוֹאוֹ וּמִי הָעֹמֵד בְּהֵרָאוֹתוֹ כִּי־הוּא כְּאֵשׁ
מְצָרֵף וּכְבֹרֵית מְכַבְּסִים: 3 וְיָשַׁב מְצָרֵף וּמְטַהֵר כֶּסֶף וְטִהַר אֶת־בְּנֵי־לֵוִי וְזִקַּק אֹתָם כַּזָּהָב וְכַכֶּסֶף וְהָיוּ לַיהוָה מַגִּישֵׁי
מִנְחָה בְּצֶדָקָה: 4 וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת: 5 וְקָרַבְתִּי אֲלֵיכֶם לַמִּשְׁפָּט
וְהָיִיתִי | עֵד מְמַהֵר בַּמְכַשְּׁפִים וּבַמְנָאֲפִים וּבַנִּשְׁבָּעִים לַשָּׁקֶר וּבְעֹשְׁקֵי שְׂכַר־שָׂכִיר אַלְמָנָה וְיָתוֹם וּמַטֵּי־גֵר וְלֹא
יְרֵאוּנִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: 6 כִּי אֲנִי יְהוָה לֹא שָׁנֵיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כְלִיתֶם: 7 לְמִימֵי אֲבֹתֵיכֶם סַרְתֶּם מֵחֻקַּי וְלֹא
שְׁמַרְתֶּם שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה נָשׁוּב: 8 הֲיקַבַּע אָדָם אֱלֹהִים כִּי אַתֶּם קֹבְעִים
אֹתִי וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה קְבַעֲנָוךָ הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה: 9 בַּמְּאֵרָה אַתֶּם נֶאָרִים וְאֹתִי אַתֶּם קֹבְעִים הַגּוֹי כֻּלּוֹ: 10 הָבִיאוּ
אֶת־כָּל־הַמַּעֲשֵׂר אֶל־בֵּית הָאוֹצָר וִיהִי טֶרֶף בְּבֵיתִי וּבְחָנוּנִי נָא בָּזֹאת אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֶת
אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם וַהֲרִיקֹתִי לָכֶם בְּרָכָה עַד־בְּלִי־דָי: 11 וְגָעַרְתִּי לָכֶם בָּאֹכֵל וְלֹא־יַשְׁחֵת לָכֶם אֶת־פְּרִי הָאֲדָמָה
וְלֹא־תְשַׁכֵּל לָכֶם הַגֶּפֶן בַּשָּׂדֶה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: 12 וְאִשְּׁרוּ אֶתְכֶם כָּל־הַגּוֹיִם כִּי־תִהְיוּ אַתֶּם אֶרֶץ חֵפֶץ אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת: ס

[y] **3.23** : Abayahudi bakagilinga oku omulêbi Eliya agaluka n'oku amango g'okuyisha kwa Masiha kuli hôfi. Mwâmi Yezu aderha oku mîra Eliya ayishaga: Ye Yowane Mubatiza, lolà Mt 17, 10-13.
[z] **3.24** : Lolà Luk 1, 17; Mt 17, 10-13; Ywn 1, 15.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13חֲזָקוּ עָלַי דִּבְרֵיכֶם אָמַר יְהוָה וַאֲמַרְתֶּם מַה־נִּדַּבַּרְנוּ עָלֶיךָ: 14אֲמַרְתֶּם שָׁוְא עֲבֹד אֱלֹהִים וּמַה־בֶּצַע כִּי שָׁמַרְנוּ
מִשְׁמַרְתּוֹ וְכִי הָלַכְנוּ קְדֹרָנִית מִפְּנֵי יְהוָה צְבָאוֹת: 15וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מְאַשְּׁרִים זֵדִים גַּם־נִבְנוּ עֹשֵׂי רִשְׁעָה גַּם בָּחֲנוּ
אֱלֹהִים וַיִּמָּלֵטוּ: 16אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְהוָה אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְהוָה וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְהוָה
וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ: 17וְהָיוּ לִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לַיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה סְגֻלָּה וְחָמַלְתִּי עֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר יַחְמֹל אִישׁ עַל־בְּנוֹ
הָעֹבֵד אֹתוֹ: 18וְשַׁבְתֶּם וּרְאִיתֶם בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע בֵּין עֹבֵד אֱלֹהִים לַאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוֹ: ס
19כִּי־הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בֹּעֵר כַּתַּנּוּר וְהָיוּ כָל־זֵדִים וְכָל־עֹשֵׂה רִשְׁעָה קַשׁ וְלִהַט אֹתָם הַיּוֹם הַבָּא אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
אֲשֶׁר לֹא־יַעֲזֹב לָהֶם שֹׁרֶשׁ וְעָנָף: 20וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ וְיָצָאתֶם וּפִשְׁתֶּם כְּעֶגְלֵי
מַרְבֵּק: 21וַעֲסוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי־יִהְיוּ אֵפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם בַּיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: פ
22זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתוֹ בְּחֹרֵב עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים: 23הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת
אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: 24וְהֵשִׁיב לֵב־אָבוֹת עַל־בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל־אֲבוֹתָם פֶּן־אָבֹוא
וְהִכֵּיתִי אֶת־הָאָרֶץ חֵרֶם:

4

[1] Lolagi, olusiku luyiruka, luyakirîre nka muliro. Abashombanyi na banyankola-maligo bôshi, zirhabâlekere muzi nîsi erhi ishami[a]. [2] Ci kuli mwe, murhînya izîno lyâni, izûba ly'obushinganyanya lyâbasha, limmulerhere obucire. Mwâyishijà mwâhama n'omwîshingo nka manina ga mitwîrà. [3] Olusiku nâyêrekana obuhashe bwâni, mwâlabarhanya ababî, bâshuba nka katulo omu ma-gulu ginyu, kwo ndesire ntyo, nie Nyakasane w'Emirhwe.

Irenge ly'abemêzi

[4] Mukengêre ebi mwambali wâni Mûsa àyigîrizize, mushimbe munabîkirire amarhegeko n'amahano nàmuhâga oku ntondo ya Horebu, nti abwîre olubaga lw'Israheli lwôshi. [5] Loli, nâmmurhumira omulêbi Eliya[b], embere olusiku lwa Nyakasane luyishe, lusiku lw'enkwi n'amîshi, lwa kujugumya. [6] Ye wâhindula emirhima y'ababusi eyêrekere abâna bâbo, n'ey'abâna eyêrekere ababusi bâbo[c], lyo ndekiyishiherêrekeza ecihugo cinyu.»[d]

---

[a] **4.1** : Lolà Am 1, 4; 7, 10; Sol 1, 18; Mt 3, 10; 1Kr 3, 13. Ho ecigabi ca 4 ca Malakiya cirhangirire aha omu WLC, n'obzo omu BHS ciciri ca 3, mulongo 19
[b] **3.5** : Abayahudi bakagilinga oku omulêbi Eliya agaluka n'oku amango g'okuyisha kwa Masiha kuli hôfi. Mwâmi Yezu aderha oku mîra Eliya ayishaga: Ye Yowane Mubatiza, lolà Mt 17, 10-13.
[c] **4.6** : Lolà Luk 1, 17; Mt 17, 10-13; Ywn 1, 15.
[d] **4.6** WLC Malakiya 4.1-6 byo binwa biri omu BHS Malakiya 3. 19-24.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Mal 4: [1]

כִּי־הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בֹּעֵר כַּתַּנּוּר וְהָיוּ כָל־זֵדִים וְכָל־עֹשֵׂה רִשְׁעָה קַשׁ וְלִהַט אֹתָם הַיּוֹם הַבָּא אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר
לֹא־יַעֲזֹב לָהֶם שֹׁרֶשׁ וְעָנָף: [2]וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ וְיֹצָאתֶם וּפִשְׁתֶּם כְּעֶגְלֵי מַרְבֵּק:
[3]וְעַסּוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי־יִהְיוּ אֵפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם בַּיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: פ [4]זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה
עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחֹרֵב עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים: [5]הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא
יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: [6]וְהֵשִׁיב לֵב־אָבוֹת עַל־בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל־אֲבוֹתָם פֶּן־אָבוֹא וְהִכֵּיתִי אֶת־הָאָרֶץ חֵרֶם:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

MAT - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Mat

MATEYO

EMYANZI Y'AKALEMBE : MATEYO

ENDAGÂNO MPYÂHYA

EMYANZI Y'AKALEMBE

Enshokolezi

Emyanzi y'Akalembe ederhwa Enjili omu ciswahiri, co citabu cibamwo ebijiro n'enyigîrizo za Nnawîrhu Yezu. Abayandikaga eyo Myanzi minjà bo : Mateyo, Marko, Luka na Yowane

Mateyo ali muvurhisa. Yezu amubona, erhi abwârhîre ekagombe, adwîrhe ahongesa. Anacimubwîra, erhi: «Nshimba!» Anaciyimuka, amushimba (Mt 9,9), aba ntumwa. Ayandikaga Emyanzi y'Akalembe ya Yezu Kristu hôfi h'omwâka gwa 50. Ayandikiraga abakristu barhengaga omu Bayahudi; co canarhumaga hali abaderha mpu ayandikaga omu ciharamiya, ci ecitabu câge cirhalegererag'ihindulwa omu cigereki, lwo lulimi lwaliyimire nka cingereza buno. lwo bantu banji bakag'iderha.

Marko ali Muyahudi menemene aka Mateyo. Kandi ye Yowane na nnina ye Mariya (Ebj 12, 12). Nkaba y'olya mwâna w'omusole wali kulikire Yezu omu ishwa ly'e Gestemani, erhi ntà cindi ayambîrhe ecirhali cirondo câge cône. erhi bamugwârha, abalekera cirya cirondo, acilibirhira (Mrk 14, 51-52. Marko ali muganda wa Petro. Abakristu b'e Roma bamuhûna mpu abayandikire enyigîrizo za Petro. anaciziyandika omu cigereki, bulya lwo lulimi lwali luluhire hanji, hôfi n'omwâka gwa 60.

Luka aburhiragwa e Antiokiya omu bapagani. Ali mufumu na mwîra wa Paolo (Kl 4, 14); ayandikiraga abakristu barhengaga omu bapagani. Emyanzi y'Akalembe yayandikagwa na Luka eri myanzi y'olukogo lwa Kristu. Ayiyandikaga hôfi n'omwâka gwa 62 omu cigereki. Ye wayandikaga Ebijiro by'entumwa (Ebj 1, 1).

Yowane mwene Zebedeyo na nnina Salome, mulumuna wa Yakôbo, y'olya muganda wa Yowane Mubatiza washimbaga Yezu bo n'Andreya (Ywn 1, 35-40); y'erya ntumwa Yezu arhonyagya yali eshegemize irhwe oku cifuba ca Yezu erhi balya ishêga lizinda (Ywn 13, 23.25); y'olya muganda Yezu alekeraga Nnina Mariya erhi akola afa (Ywn 19, 25-27). Yowane Ayandisire na maruba asharhu oku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bemêzi b'igulu lyôshi n'ecitabu c'obulêbi ciderhwa «Amafulûlo», erhi «Apokalipsi» kuyiganya ecigereki. Yowane ye wafire buzinda omu ntumwa, n'ecitabu câge c'Emyanzi y'Akalembe aciyandikaga hôfi n'omwâka ga 100.

1

EMYANZI Y'AKALEMBE YAYANDIKAGWA NA MUTAGATIFU MATEYO

I. Okuburhwa n'oburho bwa Yezu

Omulala gwa Kristu (Luk 3, 23-38)

1 Citabu c'omulala gwa Yezu Kristu, Mugala wa Daudi, mwinjikulu w'Abrahamu[e]. 2 Abrahamu
aburha Izaki. Naye Izaki aburha Yakôbo. Na Yakôbo anaciburha Yuda n'abalumuna. 3 Yuda
anaciburha Fara na Zara kuli Tamari; Fara aburha Hesroni; Hesroni aburha Aramu. 4 Aramu
anaciburha Aminadabu; Aminadabu aburha Nasoni; Nasoni aburha Salmoni. 5 Salmoni aburha
Bozi kuli Rahabu; Bozi aburha Obedi kuli Ruti; Obedi aburha Yese; 6 Yese anaciburha mwâmi
Daudi. Naye mwâmi Daudi aburha Salomoni kuli mukà Uriya. 7 Salomoni aburha Roboami;
Roboami aburha Abiya; Abiya aburha Asa. 8 Asa aburha Yozafati; Yozafati aburha Yorami;
Yorami aburha Oziyasi. 9 Oziyasi anaciburha Yowatami; Yowatami aburha Akazi; Akazi aburha
Ezekiyasi[f]. 10 Ezekiyasi anaciburha Manasè; Manasè aburha Amoni; Amoni aburha Yoziyasi.
11 Yoziyasi anaciburha Yekoniya n'abalumuna, erhi bali omu bujà bw'e Babiloni. 12 Erhi barhenga
omu bujà e Babiloni, Yekoniya aburha Salatiyeli; Salatiyeli anaciburha Zorobabeli. 13 Zorobabeli
aburha Abiyudi; Abiyudi aburha Heliyakimi; Heliyakimi aburha Azori. 14 Azori aburha Sadoki;
Sadoki aburha Hakimi; Hakimi aburha Eliyudi. 15 Eliyudi aburha Eliyazari; Eliyazari aburha
Matani; Matani aburha Yakôbo. 16 Yakôbo aburha Yozefu, ibà wa Mariya, ye nnina wa Yezu,
oderhwa Kristu. 17 Amaburha gôshi, kurhenga Abrahamu kuhika Daudi, gali ikumi n'ani.

---

[e] **1.1** : Mutagatîfu Mateyo, erhi ayandika omulala gwa Yezu Kristu, arhangirira kuli Abrahamu kuhika Yezu. Luka yêhe, erhi aguyandika, arhonderera kuli Yezu kubika Adamu, îshe w'abantu bôshi. Na ntyo emilala eyandisirwe na Mateyo erhalì miguma n'eyi Luka ayandisire. Kurhenga Daudi kuhika Yozefu muli mazîno abiri gône gashushine. Mateyo ayandisire emilala y'abâmi bône; Luka yêhe ayandisire n'emilala erhali ya bâmi. Ntyo ngasi muguma akulikira eyage njira. Ci kwône bombi bahisire kuli Yozefu, îshe-mulezi wa Mwâmi Yezu (Luk 3, 23-38).

[f] **1.9** Aga mazîno g'Abayahudi ecigereki n'enfarasè bya gahindwîre bwenêne n'obwo amashi gayegîre ecihebraniya kulusha enfarasè na kulusha ecigereki Yozafati rhwanamuderha YEHOSHAFAT, kwo kuderha Nyakasane otwa emmanja;Yokoziyasi rhwanamuderha AHAZIYAHU; Yowasi rhwanamuderha YOWASH; Amaziyasi rhwanamuderha AMAZIYAHU; Azariyasi rhwanamuderha AZARIYAHU; Akaz rhwanamuderha AKHAZ erhi AHAZ; Yezekiyahu rhwanamuderha HIZEKIYAHU; Manasè rhwanamuderha MENASHè; Yoziasi rhwanamuderha Yosiyahu; Sedekiyasi rhwanamuderha SEDEKIYAHU; Yoyakimu rhwanamuderha YEHOYAKIMU; Yekoniyasi rhwanamuderha YEKONYAHU; Ezekiyasi rhwanamuderha YEHIZEKIYAHU; Oziyasi rhwanamuderha Ûziyahu, Yozwè rhwanamuderha YEHOSHUWA, YESHUWA; Yezu rhwanamuderha YEHOSHUWA, YESHUWA; Mûsa rhwanamuderha MOSHE; Rebeka rhwanamuderha RIVKA; Yeremiya rhwanamuderha YEREMIYA erhi YERMIYAHU erhi YEREMIYAHU erhi YIRMIYAHU; Ezekiyeli rhwanamuderha Yehezkiyeli, kuderha "Nyamuzinda ohâna emisî"

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Kurhenga Daudi kuhika oku bujà bw'e Babiloni, gandi maburha ikumi n'ani. Kurhenga omu bujà bw'e Babiloni, kuhika omu maburhwa ga Kristu, gandi maburha ikumi n'ani.

Okuyâlalwa n'okuburhwa kwa Kristu

18 Rhuyumvagye oku Kristu aburhagwa. Erhi Mariya, nnina wa Yezu aba amashebwa na
Yozefu, buzinda babona akol'al'izîmi oku buhashe bwa Mûka Mutagatîfu. erhi barhanayishini bo
na Yozefu. 19 Yozefu ibà, bulya ali muntu mushinganyanya, arhalonzagya okumushobeka, ci
alonza okumuhulusa bufundafunda. 20 Amango akâg'igerêreza ntyo, Malahika wa Nyakasane
amuyagâna amubwîra, erhi: «Yozefu, mwene Daudi, bici oyôbohire okubêra na mukâwe
Mariya? Eri izîmi ali, liri lya buzibu bwa Mûka Mutagatîfu. 21 Kali aburha omwâna: wamuyirika
Yezu. Ye wayokola olubaga lwâge omu byâha byâlo». 22 Ebyo byôshi byâbà ntyo, mpu lyo
akanwa Nyakasane abwîraga omulêbi kayunjula, erhi: 23 Ala omubikira ayish'ibà nda, aburha
omwâna: bayish'imuha izîno lya Emanuweli, kwo kuderha: Nyamuzinda-haguma-nîrhu. 24 Erhi
Yozefu azûka, ajira nk'oku Malahika wa Nyakasane amubwiraga: abêrana mukâge.
25 Barhanamanyanaga[g] bona Yozefu alind'aburha omwâna w'oburhabana, amuyirika Yezu.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 1

1 Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ. 2 Ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ,
Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ,
3 Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φάρες καὶ τὸν Ζάρα ἐκ τῆς Θαμάρ, Φάρες δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑσρώμ,
Ἑσρὼμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ, 4 Ἀρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ναασσών, Ναασσὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών, 5 Σαλμὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Βόες ἐκ τῆς Ῥαχάβ,
Βόες δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ, Ἰωβὴδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί, 6 Ἰεσσαὶ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Δαυὶδ τὸν βασιλέα. Δαυὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου,
7 Σολομὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ, Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἀσάφ, 8 Ἀσὰφ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ, Ἰωρὰμ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ὀζίαν, 9 Ὀζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωαθάμ, Ἰωαθὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχάζ, Ἀχὰζ δὲ
ἐγέννησεν τὸν -Ἑζεκίαν, 10 Ἑζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆς δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἀμώς, Ἀμὼς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν, 11 Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. 12 Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας
ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβαβέλ, 13 Ζοροβαβὲλ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἀβιούδ, Ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακίμ, Ἐλιακὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἄζώρ, 14 Ἄζὼρ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Σαδώκ, Σαδὼκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχίμ, Ἀχὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ, 15 Ἐλιοὺδ δὲ

---

[g] **1.25** Yozefu Mutagatîfu arhali îshe wa Mwâmi Yezu, ci ali Mulezi wâge kwône! Mwâmi Yezu aburhagwa na Bikira Mariya oku buzibu bwa Mûka Mutagatîfu. Eco ciri cisômerîne n'ihwe rhurha-nkayumva n'obukengêre bwîrhu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ, Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ματθάν, Ματθὰν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, [16] Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. [17] Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

[18] Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. μνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. [19] Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρᾳ ἀπολῦσαι αὐτήν. [20] ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ᾽ ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων, Ἰωσὴφ υἱὸς Δαυίδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαρίαν τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου. [21] τέξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. [22] Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, [23] Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Μεθ᾽ ἡμῶν ὁ θεός. [24] ἐγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, [25] καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

2

Abâmi baharâmya

[1] Erhi Yezu aburhirwa e Betelehemu, co cihugo ca Yuda, erhi Herodi yeri mwâmi[h] muli ezo nsiku. Abâmi b'ihanga barhenga ebushoshokero bw'izûba, bajà e Yeruzalemu. [2] Baja badôsa, mpu: «Lunda luhi lulya omwâmi w'Abayahudi aburhîrwe? Rhwabwîne cnyenyêzi yâge emwîrhu: co cirhudwîrhe, nti rhumuharâmye». [3] Erhi Mwâmi Herodi ayumva ntyo, ageramwo omusisi haguma n'abantu b'e Yeruzalemu bôshi. [4] Ahamagala abakulu b'olubaga, bo bajinji n'abashamuka b'ihano, abadôsa lunda luhi Kristu anaburhîrwe[i]. [5] Bamubwîra oku omu cihugo ca Yuda e Betelehemu: kwo omulêbi ayandisire, erhi: [6] Nâwe Betelehemu. cishagala ca Yuda, orhali munyi omu bishagala by'ecihugo ca Yuda, bulya we wârhengemwo omurhegesi w'olubaga lwâni lw'Israheli. [7] Aho honênè Herodi ahamagala abo bâmi, abadôkereza amango enyenyêzi yababo-nekeraga. [8] Erhi abalika, abalangula enjira y'e Betelehemu, anababwîra, erhi: «Gendagi, mudôse bwinjà olw'oyo mwâna, na hanomumubona, mumbwîre nâni nj'iharâmya». [9] Erhi bayûs'iyumvanya na mwâmi, bagenda. Ho na halya, erya nyenyêzi babonaga, kandi yabashokolera, kuhika yagend'iyimanga enyanya y'aha omwâna àli. [10] Erhi babona eyo nyenyêzi, basîma bwenêne. [11] Baja omu nyumpa, barhimâna omwâna bo na nnina Mariya;

[h] **2.1** amango Herodi ali mwâmi, erhi Kristu aburhwa: Omu mwâka gwa 5 erhi gwa 4 embere lya Kristu.
[i] **2.4** : Abajinji bo bakulu b'abadâhwa. Abashamuka b'ihano bo bayigîriza erhi bayandisi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banacifukama, baharâmya. Bashanûla emihako yâbo, banacimurhûla obuhirhi bwâbo[j]: amasholo, enshangi n'obukù. [12] Okubundi babwîrwa omu bilorho mpu bamanye barhacigeraga emwa Herodi; bacishubirira amwâbo omu yindi njira.

Okuyâkira e Mîsiri n'okunigwa kw'orhubonjo

[13] Erhi babà bamagenda, Malahika wa Nyakasane ayagâna Yozefu, amu-bwîra. erhi: «Zûka, oyanke omwâna na nnina, oyâkire e Mîsiri, onabêreyo kuhika nkubwîre. Bulya Herodi ali hôfi h'okulonza omwâna mpu amuyirhe». [14] Yozefu anacizûka, ayanka omwâna na nnina, aja e Mîsiri. [15] Abêrayo kuhika Herodi afa; mpu lyo ebi Nyakasane aderhezagya omulêbi biyunjula, erhi: Nahamagire Omwâna wâni arhenge e Mîsiri. [16] Erhi Herodi abona oku balya bâmi bamurhebire, akunira bwenêne, arhuma abayîrha orhubonjo rhwôshi rhurhac'ibona myâka ibiri rhw'e Betelehemu n'orhw'ebindi bihugo bya hôfi hâyo, erhi amagerêreza amango abâmi bamubwîraga. [17] Lero oku omulêbi Yeremiya aderhaga kwàba, mpu: [18] Izù lyayumvîkana muli Rama, endûlù n'ebihogêro bya Rakeli walakira abâna bâge[k]: arhanalonz'irhûlirizibwa, bulya abâna bamufirire.

Okurhenga e Mîsiri n'okukulira e Nazareti

[19] Erhi Herodi afa, Malahika wa Nyakasane ashub'iyagâna Yozefu omu Mîsiri. [20] Amubwîra, erhi: «Zûka, yanka omwâna na nnina, oshubire omu cihugo c'Israheli: bulya abakubisire obuzîne bw'omwâna bafire». [21] Okuhandi Yozefu azûka, ayanka omwâna na nnina, ashubira omu cihugo c'Israheli. [22] Ci kwonêne erhi ayumva oku Arkelayusi ye wayîmire e Yuda omu by'îshe Herodi, ayôboha okuyija. Erhi acirhondwa omu bilôrho, acîjira oluhande lw'e Galileya. [23] Erhi ayihika, ayûbaka omu cishagala ciderhwa Nazareti, mpu lyo kulya abalêbi baderhaga kubà: Ayish'iyirikwa Munazareti.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 2

[1] Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἰεροσόλυμα [2] λέγοντες, Ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. [3] ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἰεροσόλυμα μετ᾽ αὐτοῦ, [4] καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ᾽ αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. [5] οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, Ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου

[j] **2.11** :Obuhirhi bwâbo: Ago masholo, enshangi n'obukù gali mahirhi g'e Arabiya. Abakula-mbere b'Ekleziya bayigirizize oku amasholo gàli ga kumanyisa oku Nnawîrhu Yezu ali Mwâmi, enshangi oku ali Nyamuzinda, n'obukù oku ayish'ibabazibwa.
[k] **2.18** :Abâna Rakeli alakira, bali bene Efrayimu na Manasè na Benyamini. Erhi baguma bani-gwa n'abandì bahêkwa omu bujà. Rakeli ali nnakululu w'abo bâna, n'ecûsho cage cibà hôfi h'e Betelehemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6Καὶ σύ Βηθλέεμ,** γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς **ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. [7] Τότε Ἡρῴδης λάθρᾳ καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν παρ᾽ αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, [8] καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλέεμ εἶπεν, Πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. [9] οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. [10] ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. [11] καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. [12] καὶ χρηματισθέντες κατ᾽ ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρῴδην, δι᾽ ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

[13] Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ᾽ ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ λέγων, Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρῴδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. [14] ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, [15] καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρῴδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. The Slaying of the Infants [16] Τότε Ἡρῴδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλέεμ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. [17] τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος, [18] Φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη, κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς** πολύς **Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.

[19] Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρῴδου ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ᾽ ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ [20] λέγων, Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. [21] ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. [22] ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἡρῴδου ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ᾽ ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, [23] καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

II. Obwâmi bw'empingu bwamanyîsibwa

Okuhanula kwa Yowane, mushokolezi wa Yezu (Mrk 1. 1-8; Luk 3, 1-18)

[1] Muli ezo nsiku, Yowane Mubatiza aciyêrekana: akazâg'iyigîriza abantu omu irungu ly'e Buyahudi. [2] Akaz'ibabwîra, erhi: «Mucîyunjuze ebyâha, bulya Obwâmi bw'empingu buli hôfi». [3] Oyo Yowane ye omulêbi Izaya aderhaga, mpu: Ye izù ly'odwîrhe ayakûliza omu irungu: Rheganyi enjira ya Nyakasane, yumanyanyi bwinjà ah'agera. [4] Oyo Yowane akâg'iyambala ecirondo c'obwôya bw'engamiya n'omukaba gw'oluhu ecibunu; ebiryo byâge zàli nzige n'obûci bw'empoko. [5] Ago mango, abantu bôshi b'e Yeruzalemu, n'ab'e Yuda, n'abayûbakaga omu ntambi za Yordani, bakaz'imujàyo. [6] Bakacîyunjuza ebyâha byâbo, naye akababatiza omu mîshi ga Yordani. [7] Erhi abona Abafarizeyi[l] n'Abasaduceyi banji nabo bayisha oku bubatizo, ababwîra, erhi: «Mwe iburha lya cibugusha, ndi lero wammuyêresire enjira y'okuyâka obukunizi bwâyisha? [8] Mucîyunjuze bwinjà. [9] Murhacibwîraga mwene na mwene, mpu: «Kali larha ye Abrahamu»; bulya Nyamuzinda, mugala-byôshi, anakûla abâna b'Abrahamu muli aga mabuye. [10] Lero embasha ekola eri aha cisiki c'emirhi. Na ngasi murhi gurhajira malehe minjà gwatûbwa gunakwêbwe omu muliro. [11] Niehe ndwîrhe nammubatiza n'amîshi, nti lyo mucîyunjuza. Ci kwonene owâyisha enyuma zâni andushire, ntakwânîni okumushwêkûla enkwêrho: ye wâmmubatize[m] muli Mûka Mutagatîfu n'omu Muliro. [12] Okuboko kwâge kufumbasire olwîbo, ayish'iyerûla ecibuga câge; ayish'ilunda amahemba gâge omu nguli, n'omulolo agudûlike omu muliro gurhazima.

Yezu abatizibwa (Mrk 1, 9-11; Luk 3, 21-22)

[13] Lero Yezu arhenga e Galileya, aja emunda Yowane àli e Yordani, mpu lyo abatizibwa naye. [14] Obwo Yowane amuhanza, anamubwîra, erhi: «We wankambatizize, kurhi wayishirage emwâni!» [15] Yezu erhi amushuza, amubwîra, erhi: «Orhang'ireka, bulya kurhukwânine rhuyunjuze ngasi bishingânîne». Okuhandi Yowane amuleka. [16] Erhi Yezu ayûs'ibatizibwa, arhenga omu lwiîshi. Aho honênè, amalunga gayîguka: anacibona Omûka gwa Nyamuzinda gwamuyandagalira omu nshusho y'engûkù, yamujàkwo. [17] Muli ako kasanzi, izù lyarhenga emalunga, lyaderha, erhi: «Oyu ye Mugala wâni muzigirwa, oyu ncishingiramwo».

---

[l] **3.7** : Abafarizeyi gwàli murhwe gw'Abayahudi bakag'ishimba amarhegeko na ngasi kanwa k'abamîra kulusha olugero, na ntyo bône bayabirwa banarhuma abantu bayabirwa n'amarhegeko. Ebijiro byâbo bakagiyêreka abantu byahinduka bya bulyâlya. Abasaduceyi bôhe barhàyemeraga agarhali marhegeko mayandi-ke, bakacilahirira okushimba engeso z'abamîra.

[m] **3.11** : Obubatizo bwa Yowane burhàli isakrarnenta, ci bwàli bwa kurheganya abantu okuya-nkirira isakramenta ly'Obubatizo bwa Mwâmi Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 3

[1] Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς
Ἰουδαίας [2] [καὶ] λέγων, Μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. [3] οὗτος γάρ ἐστιν ὁ
ῥηθεὶς διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν
κυρίου, **εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους** αὐτοῦ. [4] Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ
τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, ἡ δὲ τροφὴ ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ
μέλι ἄγριον. [5] τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ
περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, [6] καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι
τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. [7] Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ
βάπτισμα αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς, Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης
ὀργῆς; [8] ποιήσατε οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας [9] καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατέρα
ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ
Ἀβραάμ. [10] ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν
καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. [11] ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν,
ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μού ἐστιν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι·
αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί [12] οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ διακαθαριεῖ
τὴν ἅλωνα αὐτοῦ καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ
ἀσβέστῳ.

[13] Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ
βαπτισθῆναι ὑπ᾽ αὐτοῦ. [14] ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων, Ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ
βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; [15] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν, Ἄφες ἄρτι,
οὕτως γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν. [16] βαπτισθεὶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἠνεῴχθησαν [αὐτῷ] οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν [τὸ]
πνεῦμα [τοῦ] θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν [καὶ] ἐρχόμενον ἐπ᾽ αὐτόν [17] καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ
τῶν οὐρανῶν λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

4

Kristu ahima amashumi ga Shetani omu irungu (Mrk 1, 12-13; Luk 4, 1-13)

[1] Lero Yezu ahêkwa na Mûka omu irungu, mpu Iyo ashumikwa na Shetani. [2] Erhi aba amajira
miregerege makumi ani na madufu makumi ani arhalya, anacishalika. [3] Owal'imushumika
amushegerera, amubwîra, erhi: «Akaba oli Mwene-Nyamuzinda, oderhage aga mabuye
gahinduke migati». [4] Naye amushuza, amubwîra, erhi: «Kuyandisirwe, mpu: Arhali mugati gône
gujira omuntu, ci ajirwa na ngasi luderho lurhenga ekanwa ka Nyamuzinda». [5] Obwo Shetani
amuhêka omu cishagala citagatîfu, amuheba oku kanshonsho k'akâ-Nyamuzinda.
[6] Anacimubwîra, erhi: «Akaba oli Mwene-Nyamuzinda, hamiraga ahanshi, bulya kuyandisirwe,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mpu: Nyamuzinda arhegeka bamalaika bage bakuhêke omu maboko gâbo, olek'isârhala».
7 Yezu amushuza. erhi: «Kuyandisirwe kandi, mpu: lrhondo orhashumikaga Nyakasane
Nyamuzinda wawe». 8 Shetani ashub'imuhêka oku ntondo ndîndi, amuyêreka amâmi gôshi
g'en'igulu n'irenge lyâgo. 9 Anacimubwîra, erhi: «Nakuhà ebyo byôshi okafukama wamparâmya».
10 Yezu amushuza, erhi: «Rheng'aha, Shetani bulya kuyandisirwe, mpu: Wakaz'iharâmya
Nyakasane Nyamuzinda wâwe, onaka-mukolera yenene». 11 Shetani anacimuleka obwo. Ho
n'aho bamalahika bamuyegêra, banakaz'imurhumikira.

Yezu ashubira e Galileya (Mrk 1, 14-15; Luk 4, 14)

12 Erhi Yezu ayumva oku Yowane agwâsirwe, ashubira e Galileya. 13 Aleka ecishagla ca
Nazareti, acîjira omu Kafamaumu, hôfi h'enyanja, elubibi lwa Zabuloni na Nefutali, 14 mpu lyo
kuyunjula okwaderhagwa n'omulêbi Izaya, erhi: 15 Ecihugo ca Zabuloni n'eca Nefutali, yo njira
y'oku nyanja, ishiriza lya Yordani, muli Galileya y'olubaga![n] 16 Olubaga lwàli lubwârhîre omu
mwizimya, lwabona obulangashane bunji; obulangashane bwabonekera abâli omu cihugo
c'omwizimya gw'olufu. 17 Kurhenga aho, Yezu arhondêra ayigîriza anaderha, erhi: «Cîyunjuzi,
bulya Obwâmi bw'empingu buli hôfi».

Yezu ahamagala abaganda bani barhanzi (Mrk 1, 16-20; Luk 5, 1-11)

18 Obwo erhi Yezu adwîrhe ageragera eburhambi bw'enyanja y'e Galileya, abona abalondana
babiri, Simoni - oderhwa Petro - n'omulumuna Andreya, badwîrhe barhega orhweshe rhwâbo
omu nyanja: bulya bàli badubi. 19 Anaci-babwîra, erhi: «Nkulikiragi, nammujira badubi b'abantu».
20 Ho n'aho baleka orhweshe rhwâbo, bamukulikira. 21 Erhi arhenga aho, mpu arhambike, abona
bandi babiri balondana, bo Yakôbo, mwene Zebedeyo, bo n'omulumuna Yowane; erhi bali omu
bwârho bwâbo bo n'îshe Zebedeyo, banadwîrhe balungîramwo orhweshe rhwâbo;
abahamagala. 22 Ho n'aho baleka obwârho bwâbo n'îshe, bamushimba.

Yezu ayigîriza anafumya olubaga (Mrk 1, 39; 3, 7-8; Luk 4, 14-15. 44; 6, 17-18)

23 Obwo Yezu agera omu Galileya yôshi aj'ayigîriza omu masinagogi gâbo n'okuhanûla
Emyanzi minjà y'Obwâmi, anaj'afumya ngasi ndwâla na ngasi buzamba bwàli omu lubaga.
24 Irenge lyâge lyalumîra omu Sîriya yôshi: banacimulerhera balwâla banji, n'abàli bagwâsirwe
n'obuzamba n'amalumwa ga ngasi lubero, n'abàli bagwêrhwe na Shetani, n'abasirhe
n'abahinânge[o], anacibaciza. 25 N'orhutu rhunji rhw'e Galileya n'orhw'e Dekapoli
n'orhwarhengag'e Yeruzalemu, n'orhw'e Yuda n'orhw'ishiriza lya Yordani, rhwamushimba.

---

[n] **4.15** Omu cigereki Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν Galileya tôn Etnôn, kuli kuderha : Galileya ishubûkiro ly'embaga, ciru n'abarhali Bayahudi menemene, bulya eyo myanzi yahisire e Sîriya; ci aha nkaba Zabuloni na Nefutali zo mbaga badesire,.
[o] **4.24** : Kuli kuderha ecihugo c'e Galileya n'ebishagala by'eburhambi. Abahinânge erhi b'enji-ngo zihozire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 4

[1] Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. [2] καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσεράκοντα καὶ νύκτας τεσσεράκοντα, ὕστερον ἐπείνασεν. [3] Καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. [4] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Γέγραπται, Οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ. [5] Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ [6] καὶ λέγει αὐτῷ, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. [7] ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πάλιν γέγραπται, Οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου. [8] Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν [9] καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. [10] τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὕπαγε, Σατανᾶ· γέγραπται γάρ, Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ** μόνῳ **λατρεύσεις. [11] Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

[12] Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. [13] καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὰ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλίμ [14] ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, [15] Γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλίμ, ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, [16] ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει φῶς εἶδεν μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. [17] Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν, Μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

[18] Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. [19] καὶ λέγει αὐτοῖς, Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. [20] οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. [21] Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. [22] οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.

[23] Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. [24] καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους [καὶ] δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. [25] καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

5

Ab'iragi

[1] Lero erhi Yezu abona orhutu, aja oku ntondo, n'erhi aba amabwârhala, abaganda bâge bamujàho. [2] N'erhi abumbûla akanwa, abayigîriza anababwîra, erhi:

[3] «Iragi lyâbo abakenyi omu murhima, bulya Obwâmi bw'empingu buli bwâbo.

[4] Iragi lyâbo abadwîrhe balaka, bulya bayish'irhûlirizibwa.

[5] Iragi lyâbo abîrhôhye, bulya bayish'irhegeka igulu.

[6] Iragi lyâbo abashalisire banagwêrhe n'enyôrha y'obushinganyanya, bulya bayish'iyigurha.

[7] Iragi lyâbo ab'olukogo, bulya bayish'ibêrwa nâbo olukogo.

[8] Iragi lyâbo ab'emirhima ecîre, bulya bayish'ibona Nyamuzinda.

[9] Iragi lyâbo ab'omurhûla, bulya bayish'iderhwa bene Nyamuzinda.

[10] Iragi lyâbo abadwîrhe balibuzibwa erhi bushinganyanya burhuma, bulya Obwâmi bw'empingu buli bwâbo.

[11] Mugwêrhe iragi bakammujàcira, bakanamulibuza, bakanammuderhera ngasi mabî, bakammubeshera erhi nie ntuma. [12] Musime munacîshinge, bulya oluhembo lwinyu lwâyish'ibà lunene omu mpingu. Nabo abalêbi bali bammushokolîre[p], ntyo kwo balibusire.

Omunyu n'obulangashane bw'igulu (Mrk 9, 50; Luk 14, 34-35)

[13] Mwe, muli munyu gw'igulu. Ci kwône, omunyu gukarhengamwo obununu, cici gwankacilungwamwo? Ntâco gwankacikwânana okurhali kukabulirwa embuga n'okulabarhwa n'abantu. [14] Mwe, muli bulangashane bw'igulu. Ecishagala ciyûbasirwe oku busongerwe bw'entondo cirhankafulikwa. [15] Kandi barhayâkiza akamole okukafulika omu byâsi, ci mpu bakamanike emugamba, lyo kamolekera abali omu nyumpa bôshi. [16] Ntyo obulangashane bwinyu bumoleke embere z'abantu, lyo bakabona ebijiro binyu binjà, bakuza Sho oli omu mpingu.

---

[p] **5.12** : Entumwa zayîmire ahâli h'abalêbi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okushimba amarhegeko

17 Murhagererezagya mpu nal'ikûla Amarhegeko erhi Abalêbi: ntal'igakùûla, ci nal'igayunjuliza.
18 Mmubwîre okunali, kuhika amalunga n'igulu bigere i[q] ciru ye munyi, ciru nsigiri nguma y'omu
Marhegeko erhankarhenga, kuhika byôshi bishingânane. 19 Owakûle hirhegeko higuma muli aga
manyinyi bweneêne, akayigîriza abantu okujira ntyo, ye wayish'ibà murhò omu Bwâmi
bw'empingu; ci owagashimbe akanagayigîriza, oyo ye wayish'ikuzibwa omu Bwâmi bw'empingu.

Obushinganyanya buhyâhya bulushire obwa mîra

20 Ci mmubwizire: akaba obushinganyanya hwinyu burhalushiri obw'Abashamuka b'ihano
n'obw'Abafarizeyi, murhakalabarha omu Bwâmi bw'empingu. 21 Mwayumvîrhe oku aba mîra
babwizirwe, mpu: Irhondo orhayirhaga; na owayirhe, akwânîne okuhanwa omu lubanja. 22 Ci
niehe mmubwizire oku ngasi yeshi wabîkire owâbo oburhè, ayish'ihanwa omu lubanja. Naye
owabwîre owâbo mpu kadunduguli, akwânîne okuhanirwa e kagombe[r]. N'owabwîre owâbo mpu
musirhe, âyish'ihanwa omu nyenga y'omuliro. 23 Lero akaba odwîrhe enterekêro yâwe mpu
oyihêke oku lutare[s]. okakengêra oku owinyu akubîkira akarhinda emurhima, 24 orhang'ileka
oburherekêre bwâwe embere z'olutare; ogend'iyumvanya n'owinyu, na hano ogaluka, ogal'ihâna
oburherekêre bwâwe. 25 Kaz'imuyumvanye mwe n'omushombanyi winyu duba, muciri omu njira
naye, oyomushombanyi alek'ikuhâna emwa omutwî w'olubanja, n'omutwî w'olubanja alek'ikuha
omuganda: olek'ikwêbwa omu mpamikwa. 26 Nku-bwizire okunali: orhamurhenge orhanaj'iryula
obujuma buzinda. 27 Mwayumvîrhe oku babwizire aba mîra, mpu: Irhondo omanye wankahusha.
28 Ci niehe mmubwizire oku ngasi yeshi wabone omukazi n'okumwifinja, oyu muntu emurhima
erhi amuhushirekwo. 29 Akaba isù lyâwe liryo linakaz'ikushumika, olirhomole, onalikabulire kuli;
bulya kuli kwinjà kulusha okuheza cirumbu ciguma omu birumbu byâwe, ah'okuheza omubiri
gwôshi omu nyenga y'omuliro. 30 N'akaba okuboko kwâwe kulyo kunakakushumika, okutwe
onakukabulire kuli: bulya kukwânîne oheze cirumbu ciguma omu biru-mbu byâwe, ah'okuheza
omubiri gôshi omu nyenga y'omuliro. 31 Kandi badesire, mpu: Ngasi yeshi wahuluse mukâge,
amuhe ecerhe c'okumuhulusa. 32 Niehe mmubwizire oku ngasi yeshi wahuluse mukâge, -ntà-
desiri omukazi w'ohuhya burhali bwo,- arhumire ahusha; naye owayanke omukazi muhuluse,
agonyire[t]. 33 Kandi mwayumvîrhe oku aba mîra babwîzirwe, mpu: Irhondo omanye wankalahira
ebîrà, ci okakomezeza Nyakasane endahiro zâwe. 34 Ci niehe mmubwizire nti murhakâg'ilahira
ciru ehitya: arhali oku izîno ly'amalunga, bulya eri ntebe ya Nyamuzinda; 35 arhanali oku igulu,
bulya kw'aheba amagulu gâge; arhanali kuli Yeruzalemu, bulya ciri Cishagala ca Mwâmi
Mukulu. 36 Orhanalahiriraga oku irhwe lyâwe, bulya ntà buhashe ogwêrhe bw'okuhindula luviri

---

[q] **5.18** : i nsigiri: kwo kuderha mpu ciru n'ecinwa ciguma c'omu Marhegeko.
[r] **5.22** : Akagombe: ihano likulu ly'e Yeruzalemu.
[s] **5.23** : Lutare: lwo luhêrero
[t] **5.32** : Lolà amahugulo 19, 9.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

luguma lubè lwêru erhi lwîru. [37] Oluderho lwinyu lubè: «Neci, neci; Nanga, nanga»; n'ehyankalushisa aho, erhi hibî. [38] Mwayumvîrhe oku badesire: Isu oku isù n'elino oku lino. [39] Niehe mmu-bwizire nti murhakâg'igalulira omuntu amabî gâge; ci omuntu akakushurhira omu irhama liryo, omurhege n'ery'ekulembe. [40] N'owakuhêke lubanja erhi cishûli[u] câwe cirhuma, omulekere n'olubega. [41] Owakusêze mpu ojirc naye nsîma cihumbi, ojire naye bihumbi bibiri. [42] Owakuhûne onamuhe; n'irhondo Omanye wankayaka owalonz'ikuhôza. [43] Mwayumvîrhe oku badesire, mpu: Okazigira omwalungwe wâwe, onashombe omushombanyi wâwe. [44] Ci niehe mmubwizire nti muzigire abammushomba, musengerere abammulibuza; [45] lyo mubà bâna ba Sho w'empingu, obashîsa izûba lyâge oku binjà n'ababî, onaniêsa enkuba oku bashinganyanya n'endyâlya. [46] Mâshi! mukazigiraga abamuzigira bônene, luhembo luci mwayish'ihâbwa? Ka ebishungu[v] byôki birhajira ntyo? [47] Na mukakalamusa bene winyu bônene, kurhi mulushînage obwo? Ka abapagani bôki barhajira ntyo? [48] Kuziga mwêhe mubè bimâna nk'oku Sho w'empingu ali mwimâna.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 5

The Sermon on the Mount Matthew 5–7

[1] Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ [2] καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων,

The Beatitudes (Luk 6.20-23)

[3] Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

[4] μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

[5] μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν.

[6] μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

[7] μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

[8] μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.

[9] μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται.

---

[u] **5.40** : Aciyanke mpu cibè cikinja.
[v] **5.46** Ebishungu: Abavurhisa, bulya omukolo gwâbo gwakag'ibahira omu kanga k'okulya ebya bene. E- mw'Abayahudi, okuderha muvurhisa erhi muhôza n'okuderha cishungu, kwàli kuguma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

[11] μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ᾽ ὑμῶν [ψευδόμενοι] ἕνεκεν ἐμοῦ. [12] χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

Salt and Light (Mrk 9.50; Luk 14.34-35)

[13] Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. [14] Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη [15] οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. [16] οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Teaching about the Law

[17] Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι. [18] ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν· ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. [19] ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ᾽ ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. [20] λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Teaching about Anger

[21] Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐ φονεύσεις· ὃς δ᾽ ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. [22] ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ᾽ ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ᾽ ἂν εἴπῃ, Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. [23] ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, [24] ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. [25] ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχύ, ἕως ὅτου εἶ μετ᾽ αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ, μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ [26] ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.

Teaching about Adultery

[27] Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Οὐ μοιχεύσεις. [28] ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. [29] εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. [30] καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ.

Teaching about Divorce (Mt 19.9; Mrk 10.11-12; Luk 16.18)

[31] Ἐρρέθη δέ, Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. [32] ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται.

Teaching about Oaths

[33] Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. [34] ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ, [35] μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ, μήτε εἰς Ἰεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως, [36] μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ποιῆσαι ἢ μέλαιναν. [37] ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὒ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν.

Teaching about Retaliation (Luk 6.29-30)

[38] Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. [39] ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ᾽ ὅστις σε ῥαπίζει εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα [σου], στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην [40] καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον [41] καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ᾽ αὐτοῦ δύο. [42] τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανίσασθαι μὴ ἀποστραφῇς.

Love for Enemies (Luk 6.27-28, 32-36)

[43] Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. [44] ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς, [45] ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. [46] ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; [47] καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; [48] Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6

Entûlo n'okurhabâla abakenyi

[1] Mumanye murhakâg'iyêrekana ebijiro binyu binjà embere z'abantu mpu mubonwe, bulya mukajira ntyo, murhakabona luhembo emwa Sho w'empingu. [2] Lero nka okola wahà omukenyi akantu, orhabuhaga mushekera, nk'oku endyâlya zijira omu sinagogi n'omu bishagala, mpu lyo abantu bazikuza. Okuli, mmubwîre, bàhâbirwe mîra okuhembo lwâbo. [3] Wêhe, nka wahà omukenyi, okuboko kwâwe kumosho kurhamanyaga eci okulyo kwajira. [4] Ntyo ehi wahà omukenyi hirhamanyibàgwa; na Sho obona ebifulisirwe, akugalulirahyo.

Okushenga

[5] Nka mwashenga, murhabâga nka ndyâlya zisîma okushenga bwimanga omu sinagogi n'omu mashanganizo g'enjira, mpu lyo zibonwa n'abantu. Okuli, mmubwîre, bahabirwe mîra oluhembo lwâbo. [6] Wêhe, nk'okola washenga, ojè omu mwâwe, na hano wamayigala olumvi, oshenge Sho omu kahwenyenye, na Sho obwine omu kahwenyenye, akugalulira.

Isala rhwakabwîra Larha (Luk 11, 2-4)

[7] Kuziga nka mwashenga, murhaderhaga binji nka bapagani, abamanya mpu okuderha binji kwarhuma bayumvîbwa. [8] Mâshi, murhabashushaga; Sho ayishi ebi mulagirirekwo embere mumuhune. [9] Alagi oku mwakashenga:

Larha, oli omu mpingu,

Izîno lyâwe likuzibwe,

[10] Obwâmi bwawe buyishe,

Obulonza bwawe bubè en'igulu nk'empingu.

[11] Orhuhè ene akalyo kîrhu ka ngasi lusiku.

[12] Orhukulire emyenda yîrhu,

nk'oku nîrhu rhuyikulira abarhulireyo.

[13] Orhanarhuhiraga omu mashumi,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ci orhulîkûze oku Mubî. [w]

[14] Kuziga mukababalira abantu amabî bammujirire, Sho w'empingu naye anammubabalira. [15] N'akaba murbababaliri abantu, naye Sho arhammubabalire ebyâha binyu.

Okucîshalisa

[16] Nka mwacîshalisa, murhabaga burhe nka ndyâlya, ezicîjira eminyuga ebusù, mpu lyo abantu babona oku bacîshalisize. Okuli mmubwîre, mîra bahabagwa olubembo lwâbo. [17] Ci wêhe, nka wacîshalisa, ohebe amavurha omu irhwe onashuke obusu bwâwe; [18] olek'ibonwa n'abantu nk'ocîshalisize, ci obonwe na Sho omu bufunda, na Sho odwîrhe abona eby'obufunda, akugalulira.

Omuhako gw'okuli (Luk 12, 33-34)

[19] Murhacîbikiragya omuhako en'igulu, emunda engisha n'enundo zaguhalagula, n'emunda ebishambo birhula enyumpa binazimba. [20] Ci mucibikire amahirhi empingu, emunda engisha n'emundo zirhahalagula, n'aha ebishambo birharhula nyumpa birhanazimba. [21] Bulya aha omuhako gwâwe guli ho n'omurhima gwâwe gubà.

Isu kwo kamole k'omubiri (Luk 11, 34-35)

[22] Akamole k'omubiri gwâwe, lyo isù lyâwe. Isù lyâwe likaba tiri ligumaguma, omubiri gwâwe gwanaba omu bulangashane. [23] Ci isù lyâwe likaba libi, omubiri gwâwe gwôshi gwanaba omu mwizimya. Akaba akamole kâwe kali mwizimya, mwizimya muci kankabà!

Okucîshoga Nnâmahanga erhi ebirugu (Luk 16. 13; Mt 5, 3-4; 19,21-26)

[24] Ntâye wankakolera bâmi babiri: bulya anashomba muguma, azigire owundi; erhi ashimbe muguma, anene owundi. Murhankahashikolera Nyamuzinda n'ebirugu.

Okulangâlira Nnâmahanga (Luk 12, 22-31)

[25] Co cirhumire mmubwîra: Murharhanyagya oku buzine bwinyu, mpu bici mwalya, n'oku mubiri, mpu bici mwayambala. Ka obuzîne burhalushiri ebiryo, nîsi Erhi omubiri, ka gurhalushiri emyambalo? [26] Rhengi mulole orhunyunyi, oku rhurhamîra rhurhanasârûla, ciru rhurhanahaka;

---

[w] **6.13** : Kandi erhi «orhulikuze omu kubî».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

na[x] Sho w'empingu ye orhulîsa. Mâshi! ka murharhulushiri? [27] Ndi muli mwe, ciru ankahangaza, wa-nkahash'iyusûla ikoro liguma oku buli bwâge? [28] Cirhuma murhanya oku myambalo? Lolagi obwâso bw'omu mashwa oku bumera: burbahinga burhanaluka. [29] Mmubwizire oku ciru Salomoni omw'irenge lyâge lyôshi, arhaya-mbalaga nka hyaso higuma muli rhwo. [30] Mâshi! Nnâmahanga akayambika ntyo ehyâsi hy'omw'ishwa, ehiriho ene n'irhondo erhi hyakwebirwe omu muliro; banyamubula-bwemêre, ka arhamujirire okulushire aho! [31] Murharhanya-gya n'okuderha, mpu: «Bici rhwakalya, erhi bici rhwanywa, erhi bici rhwakayambala?» [32] Ebyo byôshi, bapagani babilonza. Kali Sho w'empingu ayishi oku mubuzire ebyo byôshi. [33] Burhanzi mulonze Obwâmi bwa Nnâmahanga n'obushinganyanya bwabò, n'ebyo byôshi mwâyish'ibiyûshûlirwa.. [34] Kuziga murhakâg'iciyîrha oku b'irhondo; olusiku lw'irhondo lwacilongeza lwèone. Ngasi lusiku n'amabi galò.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 6

Teaching about Almsgiving

[1] Προσέχετε [δὲ] τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μή γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [2] Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. [3] σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, [4] ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι.

Teaching about Prayer (Luk 11.2-4)

[5] Καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. [6] σὺ δὲ ὅταν προσ-εύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. [7] Προσευχόμενοι δὲ μὴ βατταλογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί, δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. [8] μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. [9] Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου [10] ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς [11] [12] ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν [13] ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς

[x] **6.26** : Omu cigereki, «kai» wa ntya, ashushine na «waw» kantalingânana w'ecihebraniya baderha «inversif» omu nfarasè. Ntyo ahâli h'okuderha «na Sho w'empingu ye orhulîsa », rhwanaderha «cikwône Sho w'empingu ye orhulîsa», okurhahinga ogalibona ebiwalya, kali kantalingânana.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. [14] Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος [15] ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Teaching about Fasting

[16] Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί, ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. [17] σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, [18] ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι.

Treasure in Heaven (Luk 12.33-34)

[19] Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν [20] θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν [21] ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου.

The Light of the Body (Luk 11.34-36)

[22] Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ᾖ ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται [23] ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ σκότος πόσον. [24] Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Serving God or Mammon (Luk 16.13) Care and Anxiety (Luk 12.22-34)

[25] Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε [ἢ τί πίητε] μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; [26] ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; [27] τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; [28] καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν [29] λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. [30] εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; [31] μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, Τί φάγωμεν; ἤ, Τί πίωμεν; ἤ, Τί περιβαλώμεθα; [32] πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων. [33] ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν [τοῦ θεοῦ] καὶ τὴν δικαιοσύνην

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. [34] μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον, ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

7

Okurhatwa olwa bene (Luk 6, 37-42; Mrk 4,24)

[1] Murhakazag'itwa oluli omu mwa bene, irhondo bankatwa oluli omu mwinyu. [2] Oku mwânatwe oluli omu mwabene, kwo mwâtwîrwe oluli omu mwìnyu, n'omulengo mwalengeremwo abandi gwo ninyu mwâlengerwemwo. [3] Ci ojà wadôkôlakwo ehyâsi hiri omw'isù ly'owinyu, orhanabona enduluma y'omurhi eri omw'isù lyâwe! [4] Erhi bici obwîrira owinyu, erhi: Lemba nkudôkôle ehyâsi hikuli omw'isù; n'obwo enduluma y'omurhi ekuli omw'isù? [5] Eyi ndyâlya! orheng'irhenza enduluma y'omurhi ekuli omw'isù, ogal'idôkôla owinyu ehyâsi himuli omw'isù.

Okurhashereza ebintu bitagatîfu

[6] Murhakâg'ihà orhubwa ebiryo bitagatîfu, murhanakag'ikwêba enjuma zinyu embere z'engulube, zirek'izilabarha, na hano zimmuhindukira, zimmujanule.

Ensengero zihasha byôshi (Luk 11, 9-13)

[7] Muhûne, mwahâbwa; mulonzelonze, mwarhôla; mukomambe, mwayigulirwa. [8] Bulya ngasi ohûna, anahâbwe; na ngasi olonza, anarhôle; n'okomamba oku lumvi, anayigulirwe. [9] Ndi muli mwe, omugala erhi ankamuhûna obuntu, ankamuha ibumba? [10] Nîsi erhi ankamuhûna enfî, ka ankamuha empiri? [11] Mwe babî, mukamanya ebinjà mwakâha abâna binyu, minjà manganaci Sho oli omu mpingu ankaha abamubûna!

Ihano lirimwo agandi gôshi (Luk 6, 31)

[12] Ntyo, ngasi hyôshi mulonza abantu bammujirire, ninyu mubajirirehyo: lyo Irhegeko eryo n'Abalêbi.

Amajira abiri (Luk 13, 24)

[13] Mugerere omu luso lufundire, bulyo oluso lugali n'olushanjusire eri njira ehêka ebwa kuheza, na banji bayigeramwo. [14] Ci oluso lufunda n'enjira efundîre yo ehêka ebwa Buzîne, na banyi bayibona.

Abalêbi b'obunywesi (Luk 6, 43,44)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[15] Mumanye abalêbi b'obunywesi, abammujàho bayambîrhe nka bâna-buzi, n'obwo omu murhima gwabo bali biryanyi. [16] Mwabamanyire oku bijiro byâbo. Ka mukola mubwine owahumbûla amalehe oku mishûgi? Nîsi erhi enyungu oku murhandagule? [17] Na ntyo, ngasi murhi mwinjà guyânakwo amalebe minjà, na ngasi murhi mubî guyanakwo amalehe mabî. [18] Omurhi mwinjà gurhankayâna· kwo amalehe mabî, n'omurhi mubî gurbankayânakwo malehe minjà. [19] Ngasi murhi gurhayanyiri malehe minjà, gunatûbwe, gukwêbwe eciko. [20] Nâshub'immubwîra: oku bijiro byâbo mwâbamanyire.

Abaganda b'okuli (Luk 6, 46-49; 13, 26-27)

[21] Arhali ngasi ombwîra, mpu: Yâgirwa, Yâgirwa, ye wâje omu Bwâmi bw'empingu, ci olya ojira oku Larha oli omu mpingu alonza, y'oyo ye wâhike omu Bwâmi bw'empingu. [22] Banji bambwîre olwo lusiku: Waliha, Waliha, kali oku lzîno lyâwe rhwakag'iderha ebyânayishe! Oku Izîno lyâwe rhwàkazag'ilêba, rhwàkag'ilibi-rhakwo abashetani! oku Izîno lyâwe rhwakag'ijiramwo ebisômerîne binji!» [23] Nâni nyish'ibabwîra obwo oku ntà lusiku nabamanyire, nti: ntengiho mwe banyankola-maligo. [24] Oyumvîrhe ezi nderho zâni akanazishimba, bayish'imu-shushanya omuntu ocîrhonda, owayûbakaga enyumpa yâge okw'ibuye. [25] Enkuba yanacinia, enyishi n'empûsi byanaciyisha, byacihonda kuli erya nyumpa, erhakulumbaga: bulya yàli eyûbasirwe oku ibuye. [26] Ci ngasi yeshi wakayumva ezi nderho zâni, abule n'okuzishimba, anashushanywa n'omusirhe wayûbakaga enyumpa yâge oku mushenyi. [27] Erhi enkuba ecinia, n'enyishi n'empûsi biciyisha, byacîhonda kuli erya nyumpa yacîhongokera. Lero obuhanya bwaja oku bundi!»

Olubaga lwasômerwa n'enyigîrizo za Yesu (Luk 7, 1; 4, 32; Mrk 1, 22)

[28] Byamaciba ntyo! erhi Yezu ayûs'iderha ebyo binwa, orhutu rhw'abantu rhwasômerwa n'enyigîrizo zâge. [29] Bulya akâg'ibayigîriza nka ogwêrhe obuhashe, arhanali nk'abigîriza bâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 7

Judging Others (Luk 6.37-38, 41-42)

[1] Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε [2] ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. [3] τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; [4] ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, Ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ; [5] ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σοῦ τὴν δοκόν, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. [6] Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶν μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

Ask, Seek, Knock (Luk 11.9-13)

[7] Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ εὑρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν [8] πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. [9] ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; [10] ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; [11] εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. [12] Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

The Narrow Gate (Luk 13.24)

[13] Εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι’ αὐτῆς [14] τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν.

A Tree Known by Its Fruit (Luk 6.43-44)

[15] Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἅρπαγες. [16] ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; [17] οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. [18] οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. [19] πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. [20] ἄρα γε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

I Never Knew You (Luk 13.25-27)

[21] Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ᾽ ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [22] πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; [23] καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι Οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ᾽ ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. The Two Foundations (Luk 6.47-49) [24] Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν [25] καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν, τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. [26] καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον [27] καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη. [28] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ

8

III. Enyigîrizo z'obwâmi bw' empingu

Yezu afumya omushonyo (Mrk 1, 40-45; Luk 5, 12-16)

[1] Erhi ayandagala oku ntondo, orhutu rhunji rhw'abantu rhwamushimba. [2] N'aho honênè, omushomyo ayisha, amushenga anamubwîra, erhi: «Waliha, okalonza wanamfumya». [3] Yezu alambûla okuboko, amuhumako anamubwîra, erhi: «Nnonzize, fumaga!» Muli ako kanya konênè, olushomyo lwage lwafuma. [4] Yezu anacimubwîra, erhi: «Omanye orhabwîraga ndi, ci agende, oj'iciyêrekana emwa abadâhwa, onajire oburherekêre bwawe, nka kulya Mûsa arhegesire, lyo buba cerekane c'okufuma kwawe.

Yezu afumya omurhumisi w'omukulu w'abasirika

*(Luk 7, 1-10; Ywn 4. 46-53; Luk 13, 28-29***)**

[5] Lero erhi acîja omu Kafamaumu, omukulu w'abasirika amujàho mpu amusengere. [6] anaciderha, erhi: «Nyamwagirwa, mwambali wâni agwishire omu mwâni, ahozire ebirumbu. anadwîrhe alumwa bwenêne». [7] Naye Yezu amubwîra, erhi: «Nyiruka, namufumya». [8] Olya murhambo w'abasirika amushuza, erhi: «Mâshi Nyamwagirwa, ntakwânîni ojè omu mwâni, ci oderhe cinwa ciguma conene, na mwambali wâni afuma. [9] Bulya nâni, ciru okambona, kurhegekwa ntegekwa, erhi nanjira nâni abasirika ntegeka obwo. Nambwîre oyu, nti «genda»,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anagende. Nkabwîra owundi, nti «yisha», anayishe. Na nkabwîra mwambali wâni, nti «jira hirebe», anahijire». [10] Erhi Yezu ayumva ntyo, asômerwa, abwîra abàli bamukulikire, erhi: «Mmubwîre okuli, ntasag'ibona obwemêre bungana aha omu Israheli. [11] Muyumve mmubwîre: banji bayish'irhenga ebushoshokero bw'izûba n'emunda lizikira, badahale haguma n'Abrahamu n'Izaki na Yakôbo omu Bwâmi bw'empingu. [12] Abâna bw'Obwâmi bôhe bayish'ikabulirwa omu ndunduli y'omwizimya, mwo bahogerere n'okukenyeza amino». [13] Okubundi Yezu anacibwîra olya mukulu w'abasirika, erhi: «Gendaga! Bibè nka oku wayemîre!» Muli ako kanya konênè, omwambali anacifuma.

Yezu afumya nnazala wa Petro (Mrk 1,29-31; Luk 4,38-39)

[14] Erhi Yezu ahika aha mwa Petro, ashimâna nnazâla agwishîre, erhi alwâla ishushira. [15] Amuhuma oku kuboko, n'ishushira lyamulîka. Anacizûka, abakolera.

Bantu banji bacizwa na Yezu (Mrk 1, 32-34; Luk 4, 40-41)

[16] Ehi biba bijingo, bamulêrhera bantu banji bagwêrhwe n'abazimu; alibirha oku bazimu n'oluderho lwâge, n'abàli balwâla abafumya bôshi bôshi. [17] Na ntyo akanwa k'omulêbi Izaya kayunjula, bulya àli erhi adesire, mpu: Ayansire obuzamba bwîrhu anabarhula endwâla zirhu.

Ebi owalonz'ishimba Yezu arhegesirwe okujira (Luk 9, 57-60)

[18] Lero ehi abona orhutu rhunji rhw'abantu eburhambi bwâge, Yezu aderha mpu bayikire enyanja[y]. [19] Mwigîriza muguma amujàho, amubwîra, erhi: Waliha, nakushimba aha wankaja hôshi». [20] Yezu anacimushuza, erhi: «Banyambwe bajira obulumba, n'orhunyunyi rhw'omu malunga rhujira enyôgo; Mwene-omuntu yêhe arhajira aha ankaheba irhwe». [21] Owundi w'omu baganda bâge amubwîra, erhi: «Waliha, ondike ngend'ibisha larha», [22] Naye Yezu amushuza, erhi: «Nshimba, oleke abafù babishe Emifù yâbo».

Yezu arhûza omulaba (Mrk 4, 35-41; Luk 8, 22-25).

[23] Erhi acîja omu bwârho, abaganda bâge bamukulikira. [24] Ho n'aho omulaba gwanacìzûka omu myanja, kuhika obwârho bwalonz'ilohama. Yêhe erhi ali îro. [25] Lero abaganda bâge bamujàho, bamutula banamubwîra, erhi: «Yâgirwa, kufà kuno, orhucize! » [26] Naye ababwîra, erhi: «Bici muyôbohire, babula- buyêmêre?» Erhi acizûka, akalihira empûsi n'enyanja, n'omurhûla gwaba, [27] Obwo abantu basômerwa, banakaderha, mpu: «Lero ye ndi oyu! Ci yêhe empûsi n'enyanja bidwîrhe byamuyêmêra!»

---

[y] **8.18** : Nyanja y'e Tiberiyade.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu alîkûza bantu babiri b'e Jerazeni (Mrk 5, 1-20; Luk 8, 26-39)

[28] Erhi aciyikira omu cihugo c'Abajerazeni, bantu babiri bagwêrhwe n'abashetani barhenga omu nshinda, balibirhira emunda ali. Abo bantu erhi basirahire, kuhika ntà muntu wankacihashir'igera muli eyo njira. [29] Banacirhondêra hayâma banaderha, erhi: «Bici rhufanwa nâwe, Mwene-Nyamuzinda? Ka wagezire amango mpu oyish'irhulibuza?» [30] Aha burhambi hàli obusò bunene bw'engulube, erhi ziyabusire. [31] Lero balya bashetani bamuhûna, banaderha, erhi: «Okarhulibirhakwo, orhurhume muli bula busò bw'engulube». [32] Anacibabwîra, erhi: «Gendagi». Bagenda, banacijà muli zirya ngulube. Lero zanacitula ecimologo, obusò bwôshi bwahona oku manga, bwagend'iciloha omu nyanja, bwafìra omu mîshi. [33] Abangere bôhe bacikulira omulindi, bayâkira eka; n'erhi bahika omu lugo, baderha ngasi kwôshi babwîne, n'oku balya bàli bagwêrhwe n'abashetani balibuzibagwa. [34] Erhi bayumva ntyo, abantu bôshi ba cirya cìshagala bajà emunda Yezu ali; erhi bamubona, bamubwîra mpu abarhenger'eka.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 8

The Cleansing of a Leper (Mrk 1.40-45; Luk 5.12-16)

[1] Καταβάντος δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. [2] καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. [3] καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων, Θέλω, καθαρίσθητι καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. [4] καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς, ἀλλ᾽ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

The Healing of a Centurion’s Servant (Luk 7.1-10; Jn 4.43-54)

[5] Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν [6] καὶ λέγων, Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. [7] καὶ λέγει αὐτῷ, Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. [8] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη, Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς, ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. [9] καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ᾽ ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ, Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. [10] ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ᾽ οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ εὗρον. [11] λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, [12] οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. [13] καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῃ, Ὕπαγε, ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς [αὐτοῦ] ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Healing of Many People (Mrk 1.29-34; Luk 4.38-41)

[14] Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν [15] καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ ἠγέρθη καὶ διηκόνει αὐτῷ. [16] Ὀψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν, [17] ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.

The Would-be Followers of Jesus (Luk 9.57-62)

[18] Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὄχλον περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν. [19] καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ, Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. [20] καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. [21] ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν [αὐτοῦ] εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. [22] ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ, Ἀκολούθει μοι καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.

The Calming of a Storm (Mrk 4.35-41; Luk 8.22-25)

[23] Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. [24] καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων, αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. [25] καὶ προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, σῶσον, ἀπολλύμεθα. [26] καὶ λέγει αὐτοῖς, Τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 27οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες, Ποταπός ἐστιν οὗτος ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν;

The Healing of the Gadarene Demoniacs (Mrk 5.1-20; Luk 8.26-39)

[28] Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. [29] καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες, Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; [30] ἦν δὲ μακρὰν ἀπ᾽ αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. [31] οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες, Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀπόστειλον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. [32] καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν. [33] οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. [34] καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησιν τῷ Ἰησοῦ καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9

Yezu afumya omuntu ohozire enungo (Mrk 2, 1-12; Luk 5, 17-26)

1 Acîjira omu bwârho, ayikirira omu cishagala câge[z]. 2 Ho n'aho, bamulerhera omuntu ohozire
enungo, erhi bamugwishizize oku ncingo. Naye Yezu erhi abona obwemêre bwâbo, abwîra
nyakuhola enungo, erhi: «Olangâlire, mwâna wâni, wamakulirwa ebyâha[a]». 3 Lero baguma omu
bashamuka b'ihano banacikengêra, mpu: «Oyu amajacira Nyamuzinda». 4 Naye Yezu erhi
acibona enkengêro zâbo, aderha, erhi: «Bici mudwîrhe mwakengêrera amabî omu mirhima
yinyu? 5 Kuci kulembu kulusha, okuderha: ebyâha byâwe byamakukûlirwa, erhi okuderha:
yimuka, olambagire? 6 Lero lyo mumanya oku Mwene-omuntu agwêrhe obuhashe bw'okukûla
ebyâha en'igulu, -anacibwîra olya ohozire enungo, erhi- yimuka, oyanke encingo yâwe,
oshubir'eka». 7 Anaciyimuka, aja emwâbo. 8 Erhi abantu babona ntyo bayôboha, banarho-ndêra
baha Nnâmahanga obukuze, owahire abantu obuhashe bungana aho.

Yezu ahamagala Mateyo (Mrk 2, 13-14; Luk 5, 27-28)

9 Erhi Yezu acirhenga eyo, mpu agera, abona omuntu, izîno lyâge Mateyo, erhi abwârhîre e
kagombe, adwîrhe ahongêsa. Anacimubwîra, erhi: «Nshimba!». Anaciyimuka, amushimba.

Yezu alya haguma n'Abanya-byâha (Mrk 2, 15-17; Luk 5, 29-32)

10 Byanacibà ntyo! Erhi badwîrhe balya emwa Mateyo, abahôza n'Abanya-byâha bayisha,
banacirhondêra okulya baguma na Yezu n'abaganda bâge. 11 Erhi Abafarizeyi bacibona okwo,
babwîra abaganda bâge, erhi: «Cirhuma Nnâhamwinyu akâlya n'abahôza n'Abanya-byâha?»
12 Lero erhi Yezu aciyumva, ashuza, erhi: «Omufumu arhali wa bagumaguma, ci wa balwâla.
13 Mugend'icidôsa eci cinwa: Lukogo nonza, ci arhali mpongano. Ntal'ihamagala abêru-kwêru, ci
Abanya-byâha».

Baja kadali oku kucîshalisa (Mrk 2, 18-22; Luk 5, 33-39)

14 Lero abaganda ba Yowane banacimujàho, bamubwîra, mpu: «Cirhuma rhweki n'Abafarizeyi
rhucîshalisa, abaganda bâwe bôhe nanga?» 15 Yezu anacibashuza, erhi: «Ka abîra b'omuhya-
mulume banalake, baciri n'omuhya-mulume? Ensiku zacibabikira, hano omuhya-mulume
abarhengamwo[b]; muli ago mango bâcîshalise. 16 Ntâye ohangira eciremo cihyâhya oku bwikunjè;
bulya canasharhula bulya bwikunje, n'obubere bwanayûshûka. 17 Kandi ntâye obîka amamvu

---

[z] **9.1** : E Kafarnaumu.
[a] **9.2** : Burhanzi Yezu afumya omûka, bulya endwâla y'iroho yo mbî kulusha ey'omubiri.
[b] **9.15** : Omuhya-mulume ye Yezu. Kuziga abaganda bâge barharhegesirwi okucîshalisa anacibalimwo. Ako kanwa kayêrekire okufà kwa Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mahyâhya omu byengero bya mîra; bulya ebyo byengero byanabasha, n'amavu ganabulajika, obule amavu n'ebyengero. Ci amavu mahyahya banagabike omu byengero bihyâhya, bibêre bwinjà oku binali bibiri».

Yezu afumya omukazi walwâla omududu anafûla mwâli wa murhwâli muguma (Mrk 5, 21-43; Luk 8, 40-56)

[18] Erhi akaz'ibabwîra ntyo, murhwâli muguma amujàho, akamuharâmya anamubwîra, erhi: «Mwâli wâni amafa; ci oyishe, omuhumekwo, lyo alama». [19] Yezu ayimuka, amushimba bo n'abaganda bâge. [20] Aho, omukazi walwalaga omududu kurhenga myâka ikumi n'ibiri, amuyisha nyuma, ahuma oku cikwî c'omwambalo gwâge. [21] Akâg'ikengêra omu murhima, erhi: «Nkabuma oku mwambalo gwage gwonene, nafuma». [22] Erhi Yezu acibindamuka n'erhi amubona, amubwîra, erhi: «Olangâlire, mwâna wâni, bwemêre bwâwe bukucizize». N'Oyo mukazi anacifuma muli ako kanya. [23] Erhi Yezu ahika aha mw'olya murhwâli, n'erhi abona abazihi b'orhurhêra n'abantu badwîrhe bajira olubi, ababwîra, erhi: [24] «Rhengi, omwâna arhafiri, ci ali îro». Nabo bumushekera. [25] Erhi balya bantu babà bamahulusibwa, aja omu nyumpa, amugwârha okuboko, n'olya munyere anacizûka. [26] Ogwo mwanzi gwanacilumira muli eco cihugo côshi.

Yezu afumya mihûrha ibiri (Mrk 20. 29-34)

[27] Erhi Yezu acirhenga aho, mihûrha ibiri yamushimba, yayisha yahamagala yanaderha erhi: «Mwene Daudi mâshi orhubêre obwonjo!» [28] Lero erhi ahika omu nyumpa, erya mihûrha yamujàho. Yezu anacibabwîra, erhi: «Ka muyemîre oku nankahash'immujirira ntyo?» Nabo banacimushuza, erhi: «Neci, Muhanyi!» [29] Abo anacibahuma oku masù, anababwîra erhi: «Bibè nka oku mwàyemîre». [30] N'amasù gabo ganacihûrhûka. Yezu abakomêreza anababwîra, erhi: «Mumanye, murhabwîraga ndi!» [31] Ci bôhe erhi bagenda, balumiîza irenge lyâge muli eco cihugo côshi.

Yezu afumya akaduma kalimwo shetani (Mrk 12, 22-24; Luk 11, 14-15)

[32] Oku bahuluka, ntya, bamulerhera akaduma kalimwo shetani. [33] Erhi aba amalibirha kuli oyo shetani, kalya kaduma kashambâla. Abantu bôshi basômerwa, banakaz'iderha, mpu: «Oku kurhasag'ibonekana muno Israheli!». [34] Ci Abafarizeyi bakaz'iderha, mpu: «Obwo buhashe bw'okulibirha oku bashetani, Murhambo w'abashetani omubâbwo».

Olukogo lwa Yezu oku bantu

[35] Yezu akâg'ija agera omu ngo n'omu bishagala byôshi, erhi aja ayigîriza omu sinagogi, erhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anajà aderha Emyanzi y'Akalembe k'Obwâmi, na ngasi buzamba n'oburhè n'obuhorho, aja abufumya. [36] Lero erhi abona orhutu rhw'abantu, obwonjo bwamugwârha, bulya bali bahugalire banashiramire nka busò burhagwêrhi mungere. [37] Anacibwîra abaganda bâge, erhi: «Emyâka y'okusârûlwa eri minji, ci abakozi banyiha. [38] Hûnagi Nn'emyâka, arhume abakozi omu myâka yâge».

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 9

The Healing of a Paralytic (Mrk 2.1-12; Luk 5.17-26)

[1] Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. [2] καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παραλυτικῷ, Θάρσει, τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι. [3] καὶ ἰδού τινες τῶν γραμματέων εἶπαν ἐν ἑαυτοῖς, Οὗτος βλασφημεῖ. [4] καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν, Ἱνατί ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; [5] τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν, Ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν, Ἔγειρε καὶ περιπάτει; [6] ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας – τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ, Ἐγερθεὶς ἆρόν σου τὴν κλίνην καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. [7] καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. 8ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

The Calling of Matthew (Mrk 2.13-17; Luk 5.27-32)

[9] Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Μαθθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. [10] Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. [11] καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; [12] ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν, Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες. [13] πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν, Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν· οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλ᾽ ἁμαρτωλούς.

The Question about Fasting (Mrk 2.18-22; Luk 5.33-39)

[14] Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες, Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν [πολλά], οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ νηστεύουσιν; [15] καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ᾽ ὅσον μετ᾽ αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν. [16] οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

χεῖρον σχίσμα γίνεται. [17] οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή γε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοὶ καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται.

The Ruler's Daughter and the Woman Who Touched Jesus' Garment (Mrk 5.21-43; Luk 8.40-56)

[18] Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ ἄρχων εἷς ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλ᾽ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ ζήσεται. [19] καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. [20] Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ [21] ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ, Ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ σωθήσομαι. [22] ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν, Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. [23] Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον [24] ἔλεγεν, Ἀναχωρεῖτε, οὐ γὰρ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. [25] ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. [26] καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

The Healing of Two Blind Men

[27] Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν [αὐτῷ] δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες, Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυίδ. [28] ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ, Ναὶ κύριε. [29] τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων, Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. [30] καὶ ἠνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, Ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω. κ [31] οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

The Healing of a Dumb Man

[32] Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον. [33] καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες, Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. [34] οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον, Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

The Compassion of Jesus

[35] Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. [36] Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐρριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. [37] τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐργάται ὀλίγοι [38] δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

10

Amazîno g'Entumwa ikumi n'ibiri (Mrk 3, 13-19; Luk 6, 12-16; 9, 4-5; 10, 5-12)

[1] Lero erhi acib'amahamagala balya baganda bâge ikumi na babiri, abahà obuhashe bw'okuhulusa abazimu babî n'okufumya ngasi ndwâla na ngasi buzamba. [2] Alaga amazîno g'entumwa oku ziri ikumi n'ibiri: Ow'oburhanzi ye Simoni oderhwa Petro n'omulumuna Andreya; Yakôbo mwene Zebedeyo, n'omulumuna Yowane; [3] Filipo na Bartolomeyo; Toma na Mateyo omuhôza; Yakôbo mwene Alfeyo na Tadeyo; [4] Simoni Sha-bushiru na Yuda w'e Keriyoti, owamulenganyagya.

Obugo bw'Entumwa

[5] Yezu anacirhuma abo ikumi na babiri, erhi amakaz'ibakomêreza, anababwîra, erhi: «Murhageraga omu njira y'abapagani, murhanajaga omu bishagala by' Abasamâriya. [6] Mujè emunda ebibuzi byahezire b'Israheli biri erhikwo. [7] Omu njira, mujè mwayakûza mwanaderha oku Obwâmi bw'empingu buli hôfi. [8] Mufumye abalwâla, mufûle abafire, mucize ab'olushomyo, mulibirhekwo bashetani. Mwahâbirwe busha, ninyu muhâne busha. [9] Murhacîhirhizagya masholo erhi magerha, murhanahêkaga igerha ciru n'eriguma omu luhago lwinyu. [10] Murhahagarhiraga nshoho y'enjira, murhanayambalaga bishûli bibiri; murhayambalaga nkwêrho, murhanafumbarhaga karhi: bulya omukòzi akwânîne okuhâbwa eci alya. [11] Omu ngasi cishagala erhi omu lugo mwânaje, mudôse ndi wankabêrwaho, munahande aho kuhika mugende. [12] Mukola mwajà omu nyumpa, muyilamuse ntya: «Omurhûla muli eyi nyumpa». [13] Akaba enyumpa egukwânîne, omurhûla gwinyu gwanayijamwo, n'akaba erhagukwânîni, gwanamugalukira. [14] Na ngasi yeshi walahire okummuyigulira, erhi owalahire okuyumva enderho zinyu, muhuluke muli eyo nyumpa, erhi muli eco cishagla, mugukumule akatulo kali oku magulu ginyu. [15] Mmubwîre okuli: olusiku lw'olubanja, ecihugo c'e Sodoma n'ec'e Gomora byabêrwe obwonjo kulusha eco cishagala. [16] Mubwine oku mmurhumire nka bâna-buzi omu karhî ka bacihazi. Mubè bîrhonzi nka njoka na bîrhôhye nka ngûkù.

Entumwa zayish'ishombwa (Mrk 13,9-13; Luk 12,11-12. 21-33)

[17] Mumanye abantu: bâmmuhâne omu lubanja, bânammushurhire omu sinagogi zâbo. [18] Mwâhêkwe embere z'abarhambo n'embere z'abâmi erhi Nie ntuma, lyo muûmanyîsa embere zâbo n'embere z'abapagani. [19] Amango baâmmuhâne, murhacîdôsagya kurhi erhi bici mwaderha: muli ako kasanzi, mwâhâbwe ebi mwaderha. [20] Arhali mwe mwâderhe, ci Omûka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gwa Sho[c] gwo gwâderhe muli mwe. [21] Omuntu ânahâne omulumuna mpu bamuyîrhe, n'omulume ânahâne omugala; abâna bâhâne ababusi bâbo banabayirhe. [22] Mwâshombwe na bôshi, erhi Izîno lyâni lirhuma; ci owacikanyekanye kuhika buzinda ye wayish'icunguka. [23] Bakammulibuza muli cishagala ciguma, muyâkire omu cindi. Mmubwîre okuli, murhahinduke ebishagala by'Israheli Mwene-omuntu arhayisha. [24] Owayîga arhalusha omuyigîriza, n'omushizi arhalusha nnâhamwâbo. [25] Owayîga akaba nk'omuyigîriza n'omushizi akaba nka nnâhamwâbo, banasîma. Erhi bayirika Nnakà Belzebubi, kurhi bâyirike abambali.

Okuyigîriza n'obwâlagale, buzira bwôba (Luk 12,2-7; 8,17; Mrk 4,22)

[26] Murhayôbohaga! Ntà ihwe lirhakarhulika, na ntà bifulisirwe birhakamanyibwa. [27] Ebi ndwîrhe nammubwîra omu mwizimya, mubiderhere omu bula-ngashane; n'ebi mudwîrhe mwayumva n'amarhwîri, mubiderhere oku kanshonsho k'enyumpa. [28] Murhayôbohaga abayîrha omubiri barhankanahash'iyîrha omûka; ci muyôbohe olya wankahash'iyîrha n'okukweba omûka n'omubiri omu cîna c'omuliro. [29] Ka bitora bibiri birhagulwa obujuma? Muli byo, ntâco cankarhogera oku idaho na Sho arhamanyiri! [30] Ninyu mwe! ciru emvîri z'irhwe linyu zôshi ziri nganje! [31] Kuziga murhayôbohaga bici; ecitwîro cinyu cilushire eca bitora binji. [32] Ngasi wankuze embere z'abantu, nâni nâmukuze embere za Larha oli omu mpingu. [33] Ci owandahire embere z'abantu, nâni nâmulahire embere za Larha oli omu mpingu.

Yezu arhal'ilêrha murhûla en'igulu (Luk 12, 51-53)

[34] Murhamanyaga mpu murhûla nal'ilêrha en'igulu; ntal'ilêrha murhûla, ci ngôrho. [35] Bulya nal'irhenza omuntu kul'îshe, n'omunyere kuli nnina, n'omuhya kuli nnazâla: [36] Abashombanyi b'omuntu bayish'ibà bâna b'omu lugo.

Owalonz'ishimba Yezu, abarhule omusalaha (Luk 14, 26-27; 9, 23-24; Mrk 8, 34-35)

[37] Ozigira îshe erhi nnina kundusha, arhankwânîni. Ozigira omugala erhi o-mwâli kundusha, arhankwânînini. [38] Orhabarhwiri omusalaba gwâge, akaNshimba, arhankwânîni. [39] Olongereza obuzîne bwâge, abuheza: ci owalonza obuzîne bwâge erhi Nie ntuma, abushimâna.

Ebinwa bizinda by'enyigîrizo za Yezu oku Ntumwa zage (Mrk 9,37, 41; Luk 9,48; 10,16; Ywn 12,44-45; 13, 20)

[40] Owammuyigulire, erhi Nie ayigulîre, n'owanyigulire, erhi owantumaga ye ayigulîre.

---

[c] **10.20** : Omûka gwa Nyamuzinda: Mûka Mutagatîfu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

41 Owayigulire omulêbi, erhi izîno lyâge ly'omulêbi lirhuma, ayish'ihâbwa oluhembo lw'omulêbi;
n'owayigulire omushinganyanya[d], erhi bushinganyanya bwâge burhuma, ayish'ihâbwa oluhembo
lw'omushinganyanya. 42 Ngasi wanahe muguma muli aba baganda bani bîrhôhye akahe k'amîshi
g'emboho, erhi izîno lyâge lya muganda lirhuma, mmubwîre okuli, arhakayimwa oluhembo
lwâge».

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 10

The Mission of the Twelve (Mrk 3.13-19; Luk 6.12-16)

1 Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων
ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. 2 Τῶν δὲ
δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ
ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, 3 Φίλιππος καὶ
Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Μαθθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἁλφαίου καὶ Θαδδαῖος, 4 Σίμων
ὁ Καναναῖος καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

The Commissioning of the Twelve (Mrk 6.7-13; Luk 9.1-6)

5 Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων, Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ
ἀπέλθητε καὶ εἰς πόλιν Σαμαριτῶν μὴ εἰσέλθητε 6 πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ
ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. 7πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι Ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν. 8 ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια
ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. 9 Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς
τὰς ζώνας ὑμῶν, 10 μὴ πήραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον· ἄξιος
γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ. 11 εἰς ἣν δ’ ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ
ἄξιός ἐστιν· κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε. 12 εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν
13 καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ’ αὐτήν, ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν
πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. 14 καὶ ὃς ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν,
ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν.
15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει
ἐκείνῃ.

Coming Persecutions (Mrk 13.9-13; Luk 21.12-17)

16 Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις
καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. 17 προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς

[d] **10.41** : Omushinganyanya erhi mulêbi, ngasi oyigîriza ebinwa bya Nnâmahanga, abè mudâhwa erhi mukristu kwône.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εἰς συνέδρια καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς [18] καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. [19] ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε [20] οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. [21] παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. [22] καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. [23] ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν · ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. [24] Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. [25] ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ.

Whom to Fear (Luk 12.2-7)

[26] Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. [27] ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε ἐν τῷ φωτί, καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων. [28] καὶ μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. [29] οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. [30] ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν. [31] μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς.

Confessing Christ before Men (Luk 12.8-9)

[32] Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν [τοῖς] οὐρανοῖς [33] ὅστις δ’ ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν [τοῖς] οὐρανοῖς.

Not Peace, but a Sword (Luk 12.51-53; 14.26-27)

[34] Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν. [35] ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον **κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ** καὶ **θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς** καὶ **νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς,** [36] καὶ **ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ.** [37] Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος, καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος [38] καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος. [39] ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Rewards (Mrk 9.41)

40 Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. 41 ὁ
δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον
εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήμψεται. 42 καὶ ὃς ἂν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον
ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

11

IV. Ihwe ly'obwâmi bw'empingu

1 Byanacibà ntyo! Erhi Yezu aba amayigîriza entumwa zage ikumi n'ibiri, anaciyimuka mpu
agend'iyigîriza anahanûle omu bishagala by'Abayahudi.

Idôso lya Yowane Mubatiza n'obuhamiriza bwa Yezu kuli ye (Luk 7, 18-28)

2 Lero Yowane, erhi ali omu mugozi n’erhi ayumvîrhe emikolo ya Kristu. Anacirhuma babiri
omu baganda bâge mpu bagend'imudôsa, mpu: 3 «Ka we olya wâyishe, erhi rhulinde owundi?»
4 Yezu abashuza, erhi: «Mugend'ibwîra Yowane ebi mwàbwîne n'ebi mwàyumvîrhe: 5 Emihurha
edwîrhe yabona, abahozire amagulu badwîrhe bagenda, abashomyo badwîrhe bafuma, n'ebihuli
bidwîrhe byayumva, abafire badwîrhe bafûka n'abakenyi badwîrhe babwîrwa emyanzi
y'Akalembe. 6 Iragi lyage orhasârhiri erhi Nie ntuma!» 7 Lero erhi baciba bamagenda, Yezu
arhondêra abwîra abantu ebya Yowane, erhi: «Bici mwàli mujir'ilola omu irungu? Ka lusheke
lwahuliganyibwa n'empûsi? 8 Bici mwàli mujir'ilola? Ka muntu oyambîrhe emyambalo y'obugale?
Ci abaya-mbala emyambalo y'obugale omu nyumpa ya mwâmi babà. 9 Ci bici mwàli mujir'ilola?
Ka mulêbi? Neci ntyo; ci kulusha omulêbi. 10 Oyo ye kuyandikiîrwe: Lolà, narhuma entumwa yâni
embere zâwe, nti ekurheganyize enjira. 11 Okuli mmubwîre, omu babusirwe n'omukazi bôshi,
ntâye wabonekîne mukulu kulusha Yowane Mubatiza; ci kwône oli munyi kulusha abâbo omu
Bwâmi bw'empingu ayish'imulusha obukulu. 12 Kurhenga Yowane Mubatiza kuhika buno, misî
egaba Obwâmi bw'empingu, na baciri-misî bo babulya. 13 Abalêbi bôshi n'Amarhegeko, balêbire
kuhika Yowane. 14 N'akaba mwalonza okunyumva, yenênè ye Eliya wâyish'iyisha. 15 Ogwêrhe
amahwiri g'okuyumva, ayumve!

Olubanja lw'abantu b'ensiku za Yezu (Luk 7, 31-35)

16 Ndi nankagererakwo eri iburha'? Lishushîne n'abâna babwarhire oku irango, bahamagala
abâbo banababwîra, mpu: 17 «Rushuba rhwamuzihira akarhêra, murhànasamire; rhwàbanzire
endûlù, murhanabîre burhe!» 18 Yowane anaciyisha, arhalyaga arhananywaga; baderha. mpu:
«Alimwo shetani.» 19 Mwene-omuntu àyisha, erhi àlya ànanywa; baderha, mpu: «Lolagi omuli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mukulu n'omulalwe, mwîra w'ebishungu n'ow'Abanya-byâha!» Ci kwônene obushinganyanya bw'Obwîrhonzi bwa Nyamuzinda bwamanyîbwe oku bijiro byâbo».

Obuhanya bw'ebishagala by'entambi z'enyanja (Luk 10, 13-15)

[20] Lero arhondêra akalihira ebishagala ajiziremwo ebisômerîne binji, erhi kurhacîyunjuza kurhuma: [21] «Yajowe yaga weki Korozayini we! Yajowe yaga weki Betisayida we! Bulya ebisômerîne byôshi byajirîrwe ekarhî kinyu, bicijiriragwa muli Tiri na Sidoni, bankacîyunjuzize kurhenga mîra, bacibabaze banacihebe oluvù oku irhwe. [22] Co cirhumire, mmubwîzire oku olusiku lw'olubanja Tiri na Sidoni bayish'ibabalirwa kumulusha. [23] Nâwe Kafamaumu, ka omanyire mpu waliha kuhika oku nkuba? Wayish'ibungululwa kuhika omu kuzimu. Bulya ebisômerîne byajirîrwe omu bizimbêro byâwe, bicijiriragwa muli Sodomo, rhinga ho acibà kuhika ene. [24] Co cirhumire nammubwîra oku olusiku lw'olubanja ecihugo ca Sodomo cayish'ibabalirwa kulusha».

Emyanzi y' Akalembe yamanyîbwe n'abîrhôhye. Nyamuzinda-Îshe n'Omugala (Luk 10, 21-22)

[25] Mw'ago mango, Yezu erhi acishuza, aderha, erhi: «Larha, Mwâmi w'empingu n'igulu, namakukuza, bulya ebyo wàbifulisire ab'obukengêre bunji n'abîrhonzi, ci[e] abîrhôhye wàbafululirabyo. [26] Neci, Larha, bulya kwo walonzize ntyo. [27] Nahirwe byôshi na Larha, na ntâye omanya Omugala arhanali Ishe, na ntâye wankamanya Nyamuzinda-Îshe arhanali Mugala, erhi oyu Omugala alo-nzize okumufululiraye.

Yezu Mwâmi mwinjà na mutûdu

[28] Yishagi emwâni mweshi, mwe mudwîrhe mwababala munazidohîrwe, nâni nammurhûliriza. [29] Barhuli omuzigo gwâni, munanyigîrekwo, bulya ndi mutûdu na mwîrhôhye w'omurhima na mwâyish'ibona irhamûko ly'obuzîne bwinyu. [30] Omushigo gwâni guli mutûdu n'omuzigo gwâni guli mulembu».

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 11

[1] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

The Messengers from John the Baptist (Luk 7.18-35)

---

[e] **11.25** ahâli ha «na», rhuderhe «ci», bulya oyu «kai» ashusha «waw» kantalinganâna w'ecihebraniya, ogezire omu cigereke; lolà amahugûlo kuli Mt 6, 26

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[2] Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ [3] εἶπεν αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; [4] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε [5] τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται [6] καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. [7] Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου, Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; [8] ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. [9] ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. [10] οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται, Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, **ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν** σου **ἔμπροσθέν** σου. [11] ἀμὴν λέγω ὑμῖν· οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστιν. [12] ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. [13] πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν [14] καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. [15] ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω. [16] Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶν παιδίοις καθημένοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἑτέροις [17] λέγουσιν, Ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκόψασθε. [18] ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν, Δαιμόνιον ἔχει. [19] ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν, Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆς. Woes to Unrepentant Cities (Luk 10.13-15) 20Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν [21] Οὐαί σοι, Χοραζίν, οὐαί σοι, Βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. [22] πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. [23] καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου καταβήσῃ ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. [24] πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

Come to Me and Rest (Luk 10.21-22)

[25] Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις [26] ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. [27] Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. [28] Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. [29] ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ᾽ ἐμοῦ, ὅτι πραΰς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν [30] ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

12

Entumwa zatwa emuhuli y'engano (Mrk 2, 23-28; Luk 6,1-5)

[1] Ago mango, lwàli luzira[f], Yezu anacij'agera emuhaliro gw'amashwa. Lero erhi abaganda bâge bacishalika, barhondêra batwa emihuli y'engano banalya. [2] Abafarizeyi nabo erhi bacibona okwo, bamubwîra, erhi: «Lolà, bambali bâwe badwîrhe bajira okuhanzîbwe olusiku luzira!» [3] Naye anacibabwîra, erhi: «Ka murhasag'isoma kurhi Daudi ajiraga erhi amashalika bo n'abàli bo naye? [4] Oku ajaga omu kâ-Nyamuzinda n'oku alyaga obuntu[g] bw'enterekêro, bo n'abàli bôshi, n'obwo barhàli bayêmêrîrwe okubulya, ci abadâhwa bône'! [5] Erhi ka ciru murhasag'isoma omu marhegeko, oku olw'oluzira, abadâhwa banavune oluzira omu kâ-Nyamuzinda, barhanajire câha? [6] Yumvi mmubwîre: bano hali olushire akâ-Nyamuzinda. [7] Mucimanyaga eci cinwa: «bwonjo nnonza, ci ntulonza mpongano«, murhankayisire abêru-kwêru. [8] Kali Mwene-omuntu ye nna-oluzira.

Yezu afumya omuntu ohozire okuboko (Mrk 3, 1-6; Luk 6, 6-11)

[9] Lero erhi acirhenga aho, aja omu sinagogi yabo. [10] Mwàli omuntu ohozire okuboko; lero bamudôsa, mpu: «Ka kuyêmêrîrwe okufumya omu sabato?» Bamudôsagya ntyo mpu lyo babona igwârhiro ly'okumushobeka. [11] Lero anacibabwîra, erhi: «Ndi muli mwe wankab'agwêrhe cibuzi ciguma cône, erhi cankakulumba elushayo olwa-sabato, arhankagend'icishâyûla? [12] Ka omuntu arhalushiri ecibuzi? ahoo! Kuziga kuyêmêrîrwe okujira aminja omu sabato». [13] Lero anacibwîra olya muntu, erhi: “Lambûla okuboko». Anacikulambûla, kwanacishubiramwo obugumaguma, kwâbà nka okwâbo. [14] Erhi Abafarizeyi bacigenda, bàmujira omu ihano, mpu bamuyîrhe.

Yezu ye «Murhumisi wa Nnâmahanga»

[15] Erhi Yezu acimanya, arhenga aho, na bantu banji bamushimba, anabafumya bôshi. [16] Ci anacibakomêreza mpu barhamuyâlagazagya. [17] Mpu lyo akanwa k'omulêbi Izaya kayunjula, owadesire: [18] Oyu ye Murhumisi[h] wâni, ye nàcîshozire, Muzigirwa wâni, ye ncîshingiramwo. Namuhebamwo Omûka gwâni, ye wayish'imanyîsa olubaga amarhegeko. [19] Arhakaja kadali, arhakabanda kahababo, barhanakayumva izù lyâge oku irango. [20] Arhakahumanula olusheke luvunisire, arhakazimya ecirere cidwîrhe catumbûka, kuhika obuyêmêre buhime. [21] Olubaga lwâyish'ilangâlira omu izîno lyage.

---

[f] **12.1** : luzira: kwo kuderha lwa sabato, lwo lwa kali nda omu mugobe gw'e Buyahudi
[g] **12.4** : obuntu: mugati ogwo emw'Abayahudi
[h] **12.18** Omurhumisi alikwo Omûka gwa Nyamuzinda: Mûka Mutagatîfu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu na Belzebubi (Luk II, 14-15; Mrk 3, 23-30)

[22] Obwo banacimulerhera omuntu olimwo shetani, muhûrha na kaduma; anacimufumya, kuhika aderha anabona. [23] Abantu bôshi banacisômerwa, banakaz'iderha, mpu: «Ka arhali ye mwene Daudi oyu?» [24] Ci erhi Abafarizeyi bayumva, baderha, mpu; «Ntà wundi adwîrhe ahulusamwo abashetani orhali Belzebubi, omurhambo w'abashetani.» [25] Yezu erhi acimanya enkengêro zâbo, ababwîra, erhi: «Ngasi bwâmi buciberamwo, kukulumba bukulumba; na ntà ci- shagala erhi nyumpa ecibeziremwo eyimanga. [26] Akaba Shetani alibirhakwo Shetani, acibeziremwo yenene: kurhi obwâmi bwâge bwaciyimanga? [27] Akabaga Belzebubi ye nkûlamwo bashetani, abâna binyu ndi babakûlamwo bo? Lero bo bayish'ibà batwî b'olubanja lwinyu. [28] N'akaba oku buzibu bwa Nyamuzinda nkûla abashetani, kuziga Obwâmi bwa Nyamuzinda bwayishire eno mwinyu. [29] Kurhi omuntu ankaja omu nyumpa y'omulume ogwêrhe emisî anamu- nyage, nka arharhenzir'ishwêka oyomulume w'emisî? Na buzinda anayish'imunyaga. [30] Oyu rhurhali rhwe naye, erhi mushombanyi, n'orharhôla haguma nâni, erhi kushandâza ashandâza. [31] Co cirhumire mmubwîra oku ngasi câha na ngasi cijâci abantu bâbalalirwe kuli co; ci ecijacirwa Mûka ci-rhakababalirwa. [32] Na ngasi wâjacire Mwene-omuntu, ayish'ibabalirwa; ci owâjacire Mûka arhakababalirwa en'igulu na ciru enyuma omu gandi mango[i].

Enderho z'omuntu ziyêrekana omurhima gwage (Mrk 7, 16-20; Luk 6, 43-45)

[33] Omurhi mwinjà n'irehe lyâgo; omurhi mubî n'irehe lyâgo. Bulya omurhi gumanyîkana oku irehe lyâgo. [34] Ewâni, eri iburha lya cibugusha, ka mwankahash'iderha aminja n'obwo muli babî? Kali omuntu arhaderha ecirhamuli omu[j] murhima! [35] Omuntu nkana omu mbîko nyinjà akûla aminja, n'omuntu mubî omu mbîko mbî akûla amabî. [36] Ci mmubwîzire oku olusiku lw'Olubanja, abantu bâdôsibwe enderho za busha zôshi badesire. [37] Bulya (omu lubanja) nderho zinyu zâmmuyêze na nderho zinyu zâmmuyâze».

Ecimanyîso ca Yôna (Luk 11, 29-32; Mrk 8, 11-12; Mt 16, 1-4)

[38] Lero baguma omu bashamuka b'ihano n'omu Bafarizeyi bamubwîra, mpu: «Mwigîriza, rhwalonza orhuyêreke ecimanyîso». [39] Naye abashuza anababwîra, erhi: «Iburha libi n'ely'endyâlya! Lidwîrhe lyalonza ecimanyîso, lirhanabone ecimanyîso cirhali c'omulêbi Yôna. [40] Nka kulya Yôna ajiraga miregerege isharhu na madufu asharhu omu nda y'enfî, ntyo Mwene-omuntu ayish'ijira miregerege isharhu na madufu asharhu omu nshinda, omu nda y'igulu. [41] Abantu b'e Ninive bayish'ija omu lubanja n'er'iburha, banaliyâgirize, bulya bacîyunjuzize erhi Yôna abayigîriza, na olushire Yôna, y'ono oli hano! [42] Omwâmikazi w'e Saba ayish'ija lubanja n'ogu mulala, agubonesenshonyi, bulya arhenzire emwage kuli emunda igulu lihekera mpu

[i] **12.32** : Lolà amahugulo: Mrk 3, 29.
[j] **12.34** : Omwâna arhaderha ecirhwe c'enshenzi cirhali omu mwâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

agend'iyumva obushinganyanya bwa Salomoni, n'olushire Salomoni, y'ono oli hano!

Obuminya bw'omuzimu mubî w'enshubirizi (Luk 11, 24-26)

43 Nka omuzimu mubî arhenga omu muntu, anaje ageragera ahantu hayu-mire, aje alonza aha
arhamukira, ahabule. 44 Anaderha obwo, erhi: «Nacîshubirira omu nyumpa yâni, omu
narhengaga». N'erhi aciyisha, anashimâna murhali ndi, ehyajîrwe enabambirwe bwinjà.
45 Anagenda obwo, arhôle bandi bazimu nda babî kumulusha; n'erhi bayijamwo,
banacilambuliremwo; n'obworhere bw'Oyo muntu bwanaba bubî kulusha obw'oburhanzi. Kwo
lyâbe ntyo er'iburha lirhajira Iugero omu bubî».

Ababusi na bene wâbo Yezu (Mrk 3.31-35; Luk 8,19 -20)

46 Oku arhajiyus'abwîra abantu, nnina na bene wâbo erhi bakola bayima-nzire embuga,
balonza okumuganîza. 47 Lero muntu muguma anacimubwîra, erhii: «Nyoko na bene winyu
bayimanzire embuga, badwîrhe bakulonza». 48 Obwo naye anacishuza owamubwîraga, erhi:
«Nyâma ye ndi na bene wîrhu bo bahi? » 49 Anacilambûla okuboko eluhande abaganda bâge
bàli, aderha erhi: «Lolà nyâma na bene wîrhu. 50 Bulya ngasi yeshi ojira oku Larha oli omu
mpingu alonza, ye mwene wîrhu, ye na mwâli wîrhu, ye na nyâma».

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 12

Plucking Grain on the Sabbath (Mrk 2.23-28; Luk 6.1-5)

1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ
αὐτοῦ ἐπείνασαν καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν. 2 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν αὐτῷ,
Ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. 3 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ
ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, 4 πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ
θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, ὃ οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ εἰ
μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις; 5 ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ
σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; 6λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν ὧδε. 7 εἰ δὲ
ἐγνώκειτε τί ἐστιν, Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. 8 κύριος γάρ
ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

The Man with a Withered Hand (Mrk 3.1-6; Luk 6.6-11)

9 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν 10 καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν.
καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Εἰ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν θεραπεῦσαι; ἵνα κατηγορήσωσιν
αὐτοῦ. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἓν καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; 12 πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος
προβάτου. ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. 13 τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, Ἔκτεινόν σου
τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέτεινεν καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. 14 ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι
συμβούλιον ἔλαβον κατ᾽ αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

The Chosen Servant

15 Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ [ὄχλοι] πολλοί, καὶ
ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας 16 καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν, 17 ἵνα
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, 18 Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ᾑρέτισα, ὁ
ἀγαπητός μου εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς
ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. 19 οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν
αὐτοῦ. 20 κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς
νῖκος τὴν κρίσιν. 21 καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

Jesus and Beelzebul (Mrk 3.20-30; Luk 11.14-23; 12.10)

22 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν
κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. 23 καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον, Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς
Δαυίδ; 24 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον, Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ
Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. 25 εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς, Πᾶσα
βασιλεία μερισθεῖσα καθ᾽ ἑαυτῆς ἐρημοῦται καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ᾽ ἑαυτῆς οὐ
σταθήσεται. 26 καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ᾽ ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται
ἡ βασιλεία αὐτοῦ; 27 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι
ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. 28 εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ
δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 29 ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν
οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. 30 ὁ μὴ ὢν μετ᾽ ἐμοῦ κατ᾽ ἐμοῦ ἐστιν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ᾽ ἐμοῦ
σκορπίζει. 31 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ
δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. 32 καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ
ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ᾽ ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται
αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. A Tree and Its Fruits (Luk 6.43-45) 33 Ἢ
ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν
καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. 34 γεννή-ματα ἐχιδνῶν, πῶς
δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ.
35 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ
τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. 36 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ λαλήσουσιν οἱ
ἄνθρωποι ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως 37 ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

The Demand for a Sign (Mrk 8.11-12; Luk 11.29-32)

38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινες τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων λέγοντες, Διδάσκαλε, θέλομεν
ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. 39 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον
ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. 40 ὥσπερ γὰρ ἦν
Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. 41 ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει
μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ
πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. 42 βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ
κατακρινεῖ αὐτήν, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ
πλεῖον Σολομῶνος ὧδε.

The Retum of the Unclean Spirit (Luk 11.24-26)

43 Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι᾽ ἀνύδρων τόπων
ζητοῦν ἀνάπαυσιν καὶ οὐχ εὑρίσκει. 44 τότε λέγει, Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ
ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. 45 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει
μεθ᾽ ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ
ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

The Mother and Brothers of Jesus (Mrk 3.31-35; Luk 8.19-21)

46 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω
ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. 47 εἶπεν δέ τις αὐτῷ, Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω
ἑστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.] 48 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ, Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ
μου καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; 49 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν,
Ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 50 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν
οὐρανοῖς αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

13

1 Olwo lusiku, Yezu ahuluka omu nyumpa, agend'itamala eburhambi bw'enyanja. 2 N'orhutu
rhw'abantu rhwacilundalunda eburhambi bwâge, kuhika ashonera omu bwârho, atamalamwo, na
hirya hirundo hy'abantu hyayimanga oku mushenga gw'enyanja. 3 Anacibabwîra binji omu
migani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omugani gw'owajag'imira emburho (Mrk 4, 3-9; Luk 8, 5-8)

[4] Aderha, erhi: «Hàli muntu muguma wajag'imîra emburho. Erhi aba akola adwîrhe amîra,
mburho nguma zarhogera eburhambi bw'enjira; orhunyunyi rhwayisha, rhwacîlîrazo. [5] Ezindi
zarhogera omu mabuye, zirhashimânagamwo budaka bunji; zanacimera dubaduba, bulya
obudaka burhâli bulî. [6] Erh'izûba licibasha, zalaba, lero zaciyumira, bulya ntà mizi zagwêrhe.
[7] Ezindi zarhogera omu mishûgi, ci erhi emishûgi ecimera haguma nazo, yazihuhya. [8] Ezindi
nazo zarhogera omu budaka bwinjà, zaleheka, nguma igana, eyindi makumi gali ndarhu, eyindi
makumi asharhu. [9] Ogwêrhe amarhwîri g'okuyumva, ayumve!».

Ecirhuma Yezu ayigîriza omu migani (Mrk 4, 10-12. 15; Luk 8, 9-10. 18)

[10] Lero abaganda bâge bamushegeraho, bamubwîra, mpu: «Cirhuma obayigiriza omu
migani?» [11] Abashuza anababwîra, erhi: «Mwêhe mwahîrwe okumanya amahwe gw'Obwâmi
bw'empingu, ci aba bôhe barhakuhâbagwa. [12] Bulya ogwêrhe, ahâbwa, ayish'icibêra mugale; ci
orhagwêrhi, n'ehinyi agwêrhe, bamunyagahyo. [13] Co cirhuma ababwîra omu migani, bulya oku
babona barhanabona, oku bayumva barhanayumva, ciru barhanatwa ihuzihuzi. [14] Lero obulêbi
bw'Izaya bwanayunjula kuli bo, owaderhaga, erhi: Mwakaz'iyumvîrhiza n'amarhwîri ginyu,
murhanayumve; mwakaz'ilolêreza n'amasù ginyu, murhanabone. [15] Omurhima gw'olu lubaga
gwahinzire: bafunisire amarhwîri, banaziby'amasù gabo, mpu lyo barhayumve n'amarhwîri gabo,
mpu lyo barhacîrhegereze omu murhima, mpu lyo barhahinduke binjà, mpu lyo ntanabafumye.
[16] Mwehc, amasù ginyu gôki g'iragi, bulya gadwîrhe gabona; n'amarhwîri ginyu, bulya gadwîrhe
gayumva. [17] Okuli, mmubwîre, balêbi banji n'Abanya-bushinganya banji balonzize okubona ebi
mudwîrhe mwabona, ba-rhanacibibonaga, n'okuyumva ebi mudwîrhe mwayumva,
barhanacibiyumvagya!

Amahugûlo g'omugani gwa nyakumîra emburho (Mrk 4, 13-20; Luk 8, 11-15)

[18] «Yumvagyi mwêhe omugani gwa nyakumîra emburho. [19] Ngasi yeshi oyumva oluderho
lw'Obwâmi arhanalwirhegerizi, Omubî[k] anayisha, acirholere ehyali hirhwezirwe omu murhima
gwâge: ye wamîzirwe oku njira oyo. [20] Owamîzirwe oku mabuye yêhe, ye wayumvîrhe okuderho,
aluyababîra n'amasîma. [21] Ci erhi arhagwêrhi mizi, aba muntu wa kasanzi: Erhi acibona
amalibuko n'amalumwa erhi olo Luderho lurhuma, anacikulumba ho na halya. [22] Owamîzirwe
omu mishûgi naye, ye yumva Oluderho, ci ebihamba by'eby'en'igulu n'obuywesi b'obuhirhi
byazimaguza lulya Luderho: obwo lurhanacibonaga malehe. [23] Owamîzirwe omu budaka bwinjà
yêhe, ye muntu wayumvîrhe Oluderho, acirhegereza: ayana amalehe, nguma yalêrha igana,
eyindi makumi gali ndarhu, eyindi makumi asharhu».

---

[k] **13.19** Omubî: shetani oyo badesire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omugani gw'enshenga

[24] Anacibatwa ogundi mugani, ababwîra, erhi: «Obwâmi bw'empingu bu-shushîne n'omuntu wamîraga emburho nyinjà omu ishwa lyâge. [25] Erhi abantu bakola bagwishîre, omushombanyi ayisha, amîra enshenga omu karhi k'engano, anacigendera. [26] Erhi engano emera enayêra, erya nshenga nayo yabo-neka. [27] Bambali ba nn'ishwa kwo kujà emunda ali, bamubwîra, mpu: «Nyamwagirwa, k'arhali mburho nyinjà wali omîzire omu ìshwa lyâwe? Ngahi emburho mbî erhenzirage?» [28] Anacibabwîra, erhi: “Muntu onshomba wajizire ntyo». Nabo abambali banacimushuza. ·mpu: «K'olonzize rhuj'iyikûlagula?» [29] Ahashuza, erhi: «Nanga, hanomukò]a mudwîrhe mwakûla enshenga, mwa-nkakûliramwo engano haguma». [30] Muleke byombi bimere kuhika amango g'okusarûla; ago mango nâbwîre abasârûzi, nti: «Emburho mbî muyihebe haguma, munayishweke mîha mîha, eyôcibwe: engano yôhe muyihake omu nguli yâni».

Omugani gw'emogomogo y'emburho y'esinapi (Mrk 4, 30-32; Luk 13, 18-19)

[31] Anacibatwa ogundi mugani, anababwîra, erhi: «Obwâmi bw'empingu bwanagererwa oku mogomogo y'esinapi, eyi muntu muguma arhôlaga, ayirhwêra omu ishwa lyâge. [32] Eba nsungunu kulusha ezindi mburho zôshi z'omu ishwa; erhi ecimera, yaneneha kulusha ezindi mburho zôshi yanaba murhi, kuhika enyunyi z'emalunga zayish'iyûbaka omu mashami gâgwo».

Omugani gw'olwango (Luk 13, 20-21)

[33] Anacibabwîra ogundi mugani, erhi: «Obwâmi bw'empingu bwanagererwa oku lwango omukazi ayankaga, aluheba omu nshâno yankayigusa balume basharhu: yabumbugurha yôshi»

Yezu arhigiriza olubaga buzira migani (Mrk 4, 33-34)

[34] Ebyo byôshi Yezu anacibibwîra abantu omu migani, arhanabayigîrizagya buzira migani, [35] Mpu lyo kuyunjula okwaderhagwa n'omulêbi, erhi: Omu kanwa kâni mwakarhenga emigani, kakafulûla ebyàfulisirwe kurhenga okulemwa kw'igulu.

Amahugulo g'omugani gw'emburho mbî

[36] Erhi acib'amalika abantu, aja omu nyumpa, n'abaganda bâge bamujàho, bamubwîra, mpu: «Rhuhugûlirage gulya mugani gw'enshenga omu ishwa». [37] Naye erhi acibashuza, ababwîra, erhi: «Owamîraga emburho nyinjà, ye Mwene-omuntu; [38] Ishwa lyo igulu; emburho nyinjà nayo, bo bâna b'omu Bwâmi; enshenga, bo bâna b'Omubî; [39] Omushombanyi warhwêraga enshe-nga, ye Shetani; amango g'okusârûla, ho aha kuhwa kw'igulu; n'abasârûzi, bo bamalahika. [40] Nk'oku emburho mbî elundwa haguma enadulikwe muliro, kwo byâbe aha kuhwa kw'igulu; [41] Mwene-omuntu ayish'irhuma bamalahika bâge, bakûle abantu b'enshumi mbî n'ab'amabî omu Bwâmi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwâge; [42] bâbakwêbe omu ndugurhirà y'omuliro: okuhandi kubè kubanda endûlù n'okukenyeza amîno. [43] Obwo abinja balangashane nka izûba omu Bwâmi bw'Îshe wâbo. O-gwêrhe amarhwîri g'okuyumva, ayumve!

Omugani gw'obuhirhi n'ogw'enjuma

[44] Obwâmi bw'empingu bwanagererwa oku buhirhi bufulike omu ishwa; omuntu wabubonaga, ashub'ibubishamwo, agend'asîmire, aj'iguza ebi àli agwêrhe byôshi, okuhandi agula eryo ishwa. [45] Kandi Obwâmi bw'empingu bwanagererwa oku murhunzi walonzagya enjuma nyinjinjà. [46] Erhi acibona njuma nguma y'ecitwîro cihamu, agenda, aguza ebi ali agwêrhe byôshi, agula eyo njuma.

Omugani gw'akeshe

[47] Kandi Obwâmi bw'empingu bwanagererwa oku keshe karhegagwa omu nyanja, kanagwâsa enfî za ngasi lubero. [48] Erhi kayunjula, abadubi bakakululira ebulambo, banabwârhala, barhondêra balondôla, enfî nyinjà baziyômeka, banakabulira embî. [49] Kwo byâbe ntyo aha kuhwa kw'igulu: bamalahika bayish'iyisha, baberûle ababî oku binjà. [50] Okuhandi babalohe omu muliro; kubâge kubanda endulu n'okuluma amîno».

Ebinwa bizinda by'enyigîrizo z'emigani.

[51] Erhi ayûs'ibatwa eyo migani, abadôsa, erhi: «Ka mwayumvîrhe ebyo byôshi?» Bamushuza, mpu: «Neci, rhuyumvîrhe». [52] Anacibabwîra, erhi: «Co cirhumire ngasi muyigîriza ohindusire mwâna w'Obwâmi bw'empingu, anagererwakwo nnaka okarhenza omu mbîko yâge ebintu bihyâhya n'ebikulûkulù».

V. Ekleziya, murhondêro gw'obwâmi bw'empingu

Yezu aja e Nazareti (Mrk 6, 1-6; Luk 4, 16-24)

[53] Byanacibà ntyo! Erhi Yezu ayûsa eyo migani, anaciyimuka. [54] N'erhi ahika omu cishagala câge[l], arhondêra ayigîriza abantu omu sinagogi yâbo, kuhika basômerwa, banakaz'iderha, mpu: «Ngabi akûzire obwenge n'obuhashe butya? [55] K'arhali mwâna wa mubinji oyu? Ka nnina arhali ye Mariya, na bene wâbo[m] ka barhali bo Yakôbo, Yozefu, Simoni na Yuda? [56] Na bâli bâbo, ka rhurhadwîrhi rhwababona eno mwîrhu! Ngahi arhenzizagye ebyo byôshi?» [57] Banacimulola kubî.

---

[l] **13.54** Cishagala câge: e Nazareti eyo

[m] **13.55** Bene wâbo Yezu, aha kuli kuderha balya bôshi b'omulala gwa Bikira Mariya na Yozefu. Abayahudi kwo balolaga emilala nk'eno mwîrhu: mwene wâbo Omushi na mwâli wâbo, barhali balya barhenga nda nguma erhi bâna b'îshe muguma bonene, ci ngasi baburhwa na mwishe erhi munninà. enfarasè n'endimi w'e Bulaya zohe zirhayôrha ntyo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Lero Yezu ababwîra, erhi! «Ntà handi omulêbi abula okukengwa omurhali omu cihugo câge erhi omu mwâge». [58] N'aho arhajiragaho bisômerîne binji, erhi kubula obwemêre kwâbo kurhuma.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 13

The Parable of the Sower (Mrk 4.1-9; Luk 8.4-8)

[1] Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν [2] καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. [3] καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων, Ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. [4] καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἐλθόντα τὰ πετεινὰ κατέφαγεν αὐτά. [5] ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς 6ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. [7] ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ ἔπνιξαν αὐτά. [8] ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. [9] ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

The Purpose of the Parables (Mrk 4.10-12; Luk 8, 9-10)

[10] Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ, Διὰ τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; [11] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. [12] ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. [13] διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνίουσιν, [14] καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἠσαΐου ἡ λέγουσα, Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. [15] ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν καὶ ἰάσομαι αὐτούς. [16] ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν ὅτι ἀκούουσιν. [17] ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε καὶ οὐκ εἶδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.

The Parable of the Sower Explained (Mrk 4.13-20; Luk 8.11-15)

[18] Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραντος. [19] παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς. [20] ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν, [21] οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται. [22] ὁ δὲ εἰς τὰς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον καὶ ἄκαρπος γίνεται. [23] ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς, ὃς δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα.

The Parable of the Weeds among the Wheat

[24] Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων, Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. [25] ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν. [26] ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. [27] προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ, Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; [28] ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς, Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δοῦλοι λέγουσιν αὐτῷ, Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; [29] ὁ δέ φησιν, Οὔ, μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. [30] ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφότερα ἕως τοῦ θερισμοῦ, καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς, Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου. The Parables of the Mustard Seed and the Leaven (Mrk 4.30-32; Luk 13.18-21) [31] Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων, Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ [32] ὃ μικρότερον μέν ἐστιν πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. [33] Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

The Use of Parables (Mrk 4.33-34)

[34] Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς, [35] ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, **ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς** [κόσμου].

The Parable of the Weeds Explained

[36] Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ προσ-ῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Διασάφησον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. [37] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, [38] ὁ δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος, τὸ δὲ καλὸν σπέρμα οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνιά εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, [39] ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά ἐστιν ὁ διάβολος, ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνός ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. [40] ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ [κατα]καίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αἰῶνος [41] ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν [42] καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. [43] Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

Three Parables

[44] Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον. [45] Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας [46] εὑρὼν δὲ ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν καὶ ἠγόρασεν αὐτόν. [47] Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ [48] ἣν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. [49] οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων [50] καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Treasures New and Old

[51] Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ, Ναί. [52] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.

The Rejection of Jesus at Nazareth (Mrk 6.1-6; Luk 4.16-30)

[53] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν. [54] καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν, Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; [55] οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριὰμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; [56] καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσιν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; [57] καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. [58] καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

Herodi na Yezu (Mrk 6, 14-16; Luk 9, 7-19)

[1] Ago mango mwâmi Herodi ayumva oku Yezu ajîre irenge. [2] Abwîra abambali, erhi: «Yowane Mubatiza oyo! Afûsire omu bafù: kwo kumudwîrhire ebi bisômerîne adwîrhe ajira!».

Okufà kwa Yowane Mubatiza (Mrk 6, 17-29; Luk 3, 19-20)

[3] Bulya Herodi ali agwâsire Yowane, amushwêka anamuheba omu mpamikwa, erhi Herodiyada mukà omulumuna Filipo orhuma. [4] Bulya Yowane ali amubwîzire, erhi: «Ntà bwemêre ogwêrhe bw'okumuherula». [5] Ci erhi Herodi acilonza okumuyîrha, ayôboha olubaga, bulya lwakag'ilola Yowane nka mulêbi. [6] Lero oku lusiku lw'okuburhwa kwa Herodi, mwâli wa Herodiyada aja eru-hya, asâma, asimîsa Herodi. [7] Okuhandi amulaganya n'endahiro mpu amuhà ngasi hyôshi ankamuhûna. [8] Erhi nnina anarhenzirig'imubwîra obwo, aderha, erhi: «Ompêre oku nambi bona buno irhwe lya Yowane Mubatiza». [9] Mwâmi anaciyumva oburhè, ci erhi endahiro n'abàli oku cibo haguma birhuma, a-rhegeka mpu bamuhelyo. [10] Anacirhuma mpu bagend'itwa Yowane irhwe mu-lya àli ashwêkîrwe. [11] Erhi irhwe lyâge licilerhwa oku nambi, baliha olya munyere, naye alihekera nnina. [12] Abaganda ba Yowane banaciyisha, barhôla eci-rhunda câge, bacibisha; okuhandi banacigend'ibwîra Yezu.

Yezu aluza emigati obw'oburhanzi (Mrk 6, 31-44; Luk 9, 10-17; Ywn 6, 10-13)

[13] Erhi Yezu ayumva ntyo, arhenga aho omu bwârho, aj'omw'irungu, kuli n'abantu. Erhi abantu bacikuyumva, barhenga omu bishagala, bamushimba n'amagulu. [14] Erhi acirhenga omu bwârho, abona nyamugege w'abantu, ababêra obwonjo, anafumya abalwâla bàli muli bo. [15] Erhi kuciba bijingo, abaganda bâge bamujàho, bamubwîra, erhi: «Lyamaba irungu lino, bwanayizire; lika bano bantu bagend'igula ebiryo omu bishagala». [16] Yezu anacibabwîra, erhi: «Ntà bulagirire bagwêrhe bw'okugenda: mubahe eci balya mwênene». [17] Banacimushuza, mpu: «Ntâco rhugwêrhe hano, erhali migati irhanu na nfi ibiri byône». [18] Naye anacibabwîra, erhi: «Nderheragibyo hano». [19] Erhi ayûs'ibwîraabantu mpu babwârhale oku lubala, n'erhi acirhôla erya migali irhanu na zirya nfi ibiri, kwo kugalamiraga emalunga, abigisha; n'erhi aba amabega emigati, ayiha abaganda bâge, nabo bayihêreza abantu. [20] Bôshi banacirya, bayigurha. Barhôla ebi basizagya, bayunjuza birhiri ikumi na bibiri. [21] Rhukaganja abalyaga nabo, kuleka abakazi n'abâna, hàli balume bihumbi birhânu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu alambagira omu nyanja bo na Petro (Mrk 6, 45-52; Ywn 6. 16-21)

22 Ho n'aho, Yezu anacisêza abaganda bâge mpu bajè omu bwârho, babè bashokola
banayikire enyanja, oku naye asêzera abantu. 23 Erhi acibà amalîka abantu, ayinamukira oku
ntondo yenene, aj'ishenga. Lero byabà bijingo, erhi alikwo yenene. 24 Obwârho nabo erhi
bwamahika omu karhî k'enyanja, stadiyo nyinji kurhenga oku lwimango, erhi bunadwîrhe
bwahunyangwa n'omulaba, bulya empûsi yahulukaga embere. 25 Sêzi mucêracêra, Yezu
abajàyo, ayish'alambagira omu nyanja. 26 Erhi baci- mubona ayish'alambagira omu nyanja,
abaganda bâge bafuduka, banaderha, mpu: «Muzimu», n'erhi obwôba bubagwârha, babanda
orhuhababo. 27 Ho n'aho Yezu abaderhesa, anababwîra, erhi: «Muhire omurhima omu nda,
Murhayôbohaga, nie nnêne». 28 Petro naye erhi acishuza, aderha, erhi: «Nya-mwagirwa, akaba
we, orhegekage ndambagire oku mîshi, njè emunda oli». 29 Naye Yezu aderha, erhi: «Yishaga».
N'erhi Petro acirhenga omu bwârho, alambagira oku mîshi mpu aj'emunda Yezu ali. 30 Ci erhi
acibona empûsi erhankalindwa, ayôboha; n'erhi arhangira okuzika, ayâma, anaderha, erhi:
«Muciza, kufà kuno, nyôkola!». 31 Ho na halya, Yezu alambûla okuboko, amugwârha,
anamubwîra, erhi: «Oli muntu wa buyêmêre bunyi, carhumire orhindira?» 32 Erhi bacija omu
bwârho, empûsi yarhulûla. 33 Nabo abali omu bwârho bAyisha, baharâmya, banamubwîra, mpu:
«Okuli, ocibêrîre Mwene Nyamuzinda!»

Yezu afumya abalwâla b'e Jenezareti[n] (Mrk 6, 53-56)

34 Erhi bayikira, bajà omu cihugo c'e Jenezareti. 35 N'erhi abantu b'aho bacimumanya, balumîza
omwanzi emw'abâlungwè bôshi, banamulerhera abali balwâla bôshi. 36 Bakag'imuhûna mpu ciru
bahume oku cikwî c'omwambalo gwâge, na ngasi bacihumirekwo, banacifuma[o].

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 14

The Death of John the Baptist (Mrk 6.14-29; Luk 9.7-9)

1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ, 2 καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν
αὐτοῦ, Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν καὶ διὰ τοῦτο αἱ
δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. 3 Ὁ γὰρ Ἡρῴδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδησεν [αὐτὸν] καὶ ἐν
φυλακῇ ἀπέθετο διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ 4 ἔλεγεν γὰρ ὁ

[n] **14.33** Nyanja ederhwa Jenezareti, erhi Kinereti, erhi nyanja y'e Galileya
[o] **14.36** ogu mulongo gurhali omu cigereki ca Mateyo, ci Marko 6, 56, kandi gurhenzire omu Vulgata: 36 et rogabant eum ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent et quicumque tetigerunt salvi facti sunt, https:www.academic-bible.com/en/online-bibles/biblia-sacra-vulgata/read-the-bible-text/bibel/text/lesen/stelle/50/140001/149999/ch/3c16bd59e0cd8a81548006805576b857/ (12/04/2021).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ἰωάννης αὐτῷ, Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν. [5] καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον. 6γενεσίοις δὲ γενομένοις τοῦ Ἡρῴδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρῳδιάδος ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρεσεν τῷ Ἡρῴδῃ, [7] ὅθεν μεθ᾽ ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται. [8] ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς, Δός μοι, φησίν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. 9καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι, [10] καὶ πέμψας ἀπεκεφάλισεν [τὸν] Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. [11] καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. [12] καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ πτῶμα καὶ ἔθαψαν αὐτὸ[ν] καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.

The Feeding of the Five Thousand (Mrk 6.30-44; Luk 9.10-17; Jn 6.1-14)

[13] Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ᾽ ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ τῶν πόλεων. [14] καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. [15] ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες, Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. [16] ὁ δὲ [Ἰησοῦς] εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν, δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. [17] οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ, Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. [18] ὁ δὲ εἶπεν, Φέρετέ μοι ὧδε αὐτούς. [19] καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοῦ χόρτου, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. [20] καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. [21] οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

Walking on the Water (Mrk 6.45-52; Jn 6.15-21)

[22] Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. [23] καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ᾽ ἰδίαν προσεύξασθαι. ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. [24] τὸ δὲ πλοῖον ἤδη σταδίους πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπεῖχεν βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. [25] τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. [26] οἱ δὲ μαθηταὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι Φάντασμά ἐστιν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. [27] εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν [ὁ Ἰησοῦς] αὐτοῖς λέγων, Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. [28] ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν, Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με ἐλθεῖν πρός σε ἐπὶ τὰ ὕδατα. [29] ὁ δὲ εἶπεν, Ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου [ὁ] Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. [30] βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον [ἰσχυρὸν] ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων, Κύριε, σῶσόν με. [31] εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

λέγει αὐτῷ, Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; 32 καὶ ἀναβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. 33 οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες, Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.

The Healing of the Sick in Gennesaret (Mrk 6.53-56)

34 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν εἰς Γεννησαρέτ. 35 καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας. 36 καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο διεσώθησαν.

15

Yezu aja kadali n'Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano (Mrk 7, 16-13)

1 Lero Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano b'e Yeruzalemu bajà hali Yezu, bamubwîra, mpu: 2 «Bici birhuma abaganda bâwe bakaz'ivuna amarhegeko g'abâmîra? Ci barhacikalaba nka balya?» 3 Erhi acibashuza, ababwîra, erhi: «Cirhuma mweki muvuna amarhegeko ga Nyamuzinda erhi ngesò za bashakulûza binyu zirhuma? 4 Ci Nyamuzinda aderhaga, mpu: Okenge sho na nyoko, mpu n'owakungulire îshe erhi nnina, anafè. 5 Na ninyu munakaz'iderha, mpu: Ngasi yeshi wabwîre îshe erhi nnina, erhi: «Ehi nnakakurhabîremwo, nahihanyire nterekêro, 6 mwaderha mpu oyo arhacirhegesirwi oku-rhabâla îshe erhi nnina. Na ntyo munakaz'ivuna amarhegeko ga Nyamuzinda erhi ngesò zinyu zirhuma. 7 Mâshi, ezi ndyâlya! Izaya acilêbîre bwinjà, erhi aderha, erhi: 8 Olu lubaga ludwîrhe lwankenga n'akanwa kwonene, ci emirhima yâbo eri kuli. 9 Obukenge bankenga buba bunywesi: banayigîrize Enyigirizo n'amarhegeko garhenga emw'abantu.

Arhali ebija ekanwa byo bizinza omuntu, ci ebirhenga omu murhima (Mrk 7, 14-23)

10 Erhi acibà amahamagala engabo, azibwîra, erhi: «Murhege amarhwîri munayumvîrhize! 11 Arhali ebija ekanwa byo bizinza omuntu, ci ebirhenga eka-mwa kw'omuntu byo bimuzinza.» 12 Obwo erhi abambali bacimujàho, bamubwîra, mpu: «K'omanyire oku ene Abafarizeyi bayumva lulya luderho lwâwe bagayire?» 13 Naye abashuza anaderha, erhi: «Ngasi murhi gurharhweragwa na Larha w'empingu, gwayish'ikubwa. 14 Mubaleke; eri mihûrha eyêreka emihurha enjira! Ci omuhurha gukacihiramwo eby'okulangula ogwâbomuhurha enjira, yombi enacîlobe omu nyenga». 15 Petro ashuza, amubwîra, erhi: «Rhuhugulirage nîrhu ogwomugani». 16 Naye Yezu anacimushuza, amubwîra, erhi: «Aye! kuziga ninyu ntà bukengêre mugwêrhe kuhika ene! 17 Murhayu-mvirhi oku ebija ekanwa omu nda birhogera, na kandi bije aharhankaderhwa. 18 N'oku ebirhenga ekanwa byôhe, omu murhima birhenga, byo binazinza omuntu? 19 Omu murhima mwomurhenga enkengêro mbî, okuyîrha, okuhusha, okujira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

eby'enshonyi, okuzimba, okuhamîriza obunywesi, n'ebijâci. [20] Ebyo byo bizinza omuntu. Ci okulya buzira kukalaba, kurhankazinza ndi».

Yezu afumya mwâli w'omukazi w'e Kanani (Mrk 7, 24-30)

[21] Lero erhi Yezu acirhenga aho, acîjira omu mpande z'e Tiri n'ez'e Sidoni. [22] Obwo omukazi w'e Kanani ahubuka muli eco cihugo, aj'ahamagala, anaderha, erhi: «Mâshi Nyamwagirwa, mwene Daudi, ombêre obwonjo: mwâli wâni anayisirwe na shetani». [23] Naye arhamushuzagya ciru ehitya. Lero abaganda bâge banacimujàho, bamuyinginga, banamubwîra, mpu: «Mubwîre agende, bulya adwîrhe ajira olubi omu nyuma zirhu». [24] Naye erhi acishuza, aderha, cerhi: «Ntarhumagwa okurhali oku bâna-buzi bahezire b'Israheli». [25] Lero olya mukazi anaciyisha, amuharâmya, anaderha, erhi: «Ontabâle, Muhanyi wâni!» [26] Naye anacimushuza, erhi: «Kurhali kwinjà okurhôla ebiryo by'abâna n'okubikweba ebibwâna». [27] Naye nyamukazi anaciderha, erhi: «Kwo binali ntyo, Muciza! ci ebibwâna nabyo binalye oku buhungumukiza burhoga oku cibo ca nnâhamwâbo!» [28] Lero erhi Yezu acishuza, amubwîra, erhi: «We mukazi, obwemêre bwâwe buli bunji! Bibage nka okwo walonza». N'omwâli anaci-fuma muli ako kanya.

Yezu afumya balwâla banji hôfi h'enyanja

[29] Obwo, Yezu erhi acirhenga aho, aja hôfi h'enyanja y'e Galileya; n'erhi acîja oku ntondo, anacibutamalakwo. [30] Abantu nyamugege banacimujàho, erhi badwîrhe abahozire amagulu n'abahegezi, emihurha n'orhuduma, n'abandi banji ba ngasi lubero: babahira aha magulu gâge; naye anacibafumya. [31] Rhulya rhutu rhw'abantu rhwarhangâla erhi rhubona orhuduma rhwaderha, abahegezi bafuma, abahozire amagulu balambagira, n'emihurha yabona: bakuza Nyamuzinda w'Israheli.

Yezu aluza emigati obwa kabiri (Mrk 8, 1-10)

[32] Erhi aba amahamagala abaganda bâge, Yezu ababwîra, erhi: «Namabonera olubaga obwonjo; bulya zikola nsiku isharhu zino kurhenga banshimbire, barhanagwêrhi eci balya. Okubalika bashalisire, ntalonza: bankafira omu njira». [33] Abaganda bâge banacimubwîra, mpu: «Ngahi emigati y'okuyigusa aba bôshi yarhenga muno irungu?» [34] Yezu abadôsa, erhi: «Migati inga mugwêrhe?» Banacimushuza, mpu: Eri nda na ndûgu nsungunu». [35] Okuhandi anacirhegeka mpu abantu babwârhale oku idaho. [36] Ayanka erya migati oku eri nda na zirya ndûgu, avuga omunkwa, ayibega, ayiha abambali, abambali nabo bayiha olubaga. [37] Balya bantu bôshi bàlya banayigurha. Barhôla ebihimbi byasigalaga, byayunjuza birhiri nda! [38] Abalyaga nabo, kurhenzamwo abakazi n'abâna, bali bantu bihumbi bini. [39] N'erhi acibà amalika olubaga, aja omu bwârho; kwo na kuhika omu cihugo c'e Magadani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 15

The Tradition of the Elders (Mrk 7.1-23)

[1] Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες, [2] Διὰ τί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσιν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας [αὐτῶν] ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. [3] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; [4] ὁ γὰρ θεὸς εἶπεν, Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καί, Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. [5] ὑμεῖς δὲ λέγετε, Ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, [6] οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ · καὶ ἠκυρώσατε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. [7] ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων, [8] Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ᾽ ἐμοῦ· [9] μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. [10] Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς, Ἀκούετε καὶ συνίετε [11] οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. [12] Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ, Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; [13] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκριζωθήσεται. [14] ἄφετε αὐτούς· τυφλοί εἰσιν ὁδηγοὶ [τυφλῶν] · τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. [15] Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν [ταύτην]. [16] ὁ δὲ εἶπεν, Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; [17] οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; [18] τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. [19] ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. [20] ταῦτά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον, τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

The Canaanite Women's Faith (Mrk 7.24-30)

[21] Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. [22] καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἔκραζεν λέγουσα, Ἐλέησόν με, κύριε υἱὸς Δαυίδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. [23] ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν αὐτὸν λέγοντες, Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. [24] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. [25] ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσ-εκύνει αὐτῷ λέγουσα, Κύριε, βοήθει μοι. [26] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. [27] ἡ δὲ εἶπεν, Ναὶ κύριε, καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. [28] τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Healing of Many People

[29] Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. [30] καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ᾽ ἑαυτῶν χωλούς, τυφλούς, κυλλούς, κωφούς, καὶ ἑτέρους πολλοὺς καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς [31] ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν Ἰσραήλ.

The Feeding of the Four Thousand (Mrk 8.1-10)

[32] Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν, Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. [33] καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; [34] καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπαν, Ἑπτὰ καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. [35] καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν [36] ἔλαβεν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. [37] καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν. καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν ἑπτὰ σπυρίδας πλήρεις. [38] οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. 39 Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγαδάν.

16

Abafarizeyi n'Abasaduceyi bahûna Yezu ecimanyîso (Mrk 8, 11,-13; Luk 11, 16-29)

[1] Abafarizeyi n' Abasaduceyi banacimujàho mpu bamurhangule, bamuhûna mpu abayêreke ecimanyîso c'oku nkuba. [2] Naye erhi acibashuza, ababwîra, erhi: «Kukaba bijingo, muderhe, mpu: irhondo gwâba mulengêzi, bulya ebitù bishushire amâle. [3] Na kukaba sêzi muderhe, erhi: ene gwâba mudumbi, bulya ebitù bishushire omugî. Ntyo muyishi ngasi cimanyîso c'ebitù ci murhishi ebimanyîso[p] by'amango! [4] Eri iburha libi n'ery'endyâlya lyalonza ecimanyîso! Ecimanyîso ntâco lyahâbwa, ecirhali c'omulêbi Yôna!» Aho abaleka, acîgendera.

Obwengûza bw'Abafarizeyi n' Abasaduceyi (Mrk 8, 14-21; Luk 12.10)

[5] Erhi baciyikira enyanja, abaganda bâge erhi bayibagire okuyanka emiga-ti. [6] Lero Yezu anacibabwîra, erhi: «Mucirange munamanye engezo y'Abafarizeyi n'Abasaduceyi!» [7] Nabo bakengêra banacîbwîra bône na bône, mpu: «Bulya rhurhadwîrhi migati». [8] Lero Yezu erhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

acimanya, ababwîra, erhi: «Banya- bwemêre-busungunu, bici byarhuma mudwîrhe mwagerêreza omu murhima mpu murhagwêrhi migati? [9] Ka murhasag'iyumva? Ka murhacikengiri erya migati irhanu yayigusagya bantu bihumbi birhânu na birya birhiri byasigîre? [10] Nîsi erya migati nda yayigusagya bantu bihumbi bini na birhiri binga byasigiîre? [11] Cankarhuma murhayumva oku ntali omu by'emigati? Mumanye engezo y'Abafarizeyi n'Abasaduceyi!» [12] Lero banaciyumva oku arhali ngezo[q] ya kurhunza migati adcerhaga mpu bamanye, ci nyigîrizo z'Abafarizeyi n'Abasaduceyi.

Petro amanya oku Yezu ali Nyamuzinda analaganyibwa obukulu (Mrk 8, 27-30; Luk 9, 18-21)

[13] Erhi Yezu ahika e Sêzareya, cihugo ca Filipo, adôsa abaganda bâge, erhi: «Kurhi abantu baderha kuli Mwene-omuntu?» [14] Nabo banacimubwîra, erhi: «Baguma banaderhe mpu ye Yowane Mubatiza; abandi mpu Eliya, abandi nabo mpu Yeremiya erhi muguma omu balêbi». [15] Yezu anacibabwîra, erhi: «Ninyu mwe, ndi muderha mpu ndi?» [16] Simoni-Petro erhi ashuza, aderha, erhi: «We Kristu Mwene-Nyamuzinda Ozîne». [17] Yezu naye ashuza, anamu-bwîra, erhi: «Oli muny'iragi, Simoni, mugala wa Yôna, bulya gurhali mubiri erhi mukò[r], gukumanyîsize okwo, ci Larha oli omu mpingu. [18] Yumva nkubwîre oku oli Ibuye[s] na kuli eryo ibuye nayâbakakwo Ekleziya yâni, n'amâmi g'ekuzimu garhakayihima. [19] Nanakuha enyigulo z'Obwâmi bw'empingu: ngasi eci wafundike en'igulu, erhi ciri cifundike n'omu mpingu, na ngasi eci wafundûle en'igulu, erhi n'omu mpingu ciri cifundûle». [20] Lero anacikomêreza abambali mpu barhabwîraga ndi oku ye Kristu.

Yezu abwîra obw'oburhanzi abaganda bâge oku ayish'ibabazibwa (Mrk 8, 31-33; Luk 9,22)

[21] Kurhenga olwo lusiku, Yezu arhondêra ayêreka abaganda bâge oku a-kwânîne aj'e Yeruzalemu, ababazibwe n'abagula b'olubaga, abajinji n'abashamuka b'ihano; kandi afe, n'olusiku lwa kasharhu afûke. [22] Lero Petro amukema, arhondêra amukalihira anamubwîra, erhi: «Nanga, Waliha! okwo kurhabe!» [23] Yezu erhi acihindamuka, abwîra Petro, erhi: «Shetani, ntengaho! odwîrhe wanshumika kubî, bulya enkengêro zâwe zirhali nkengêro z'ebya Nnâmahanga, ci za bintu by'en'igulu!»

Ebi owalonz'ishimba Yezu arhegesirwe okujira (Luk 8, 34-9, 1; Luk 9, 23-27)

---

[p] **16.3** : Ebimanyîso by'amango ga Masiha, biri bisômerîne.
[q] **16.12** : Nka kulya engezo erhunza omugati ci erhi enagwêrhe obuhashe bw'okuguboza, ntyo enyigîrizo mbî z'abakulu b'ecihugo c'Abayahudi zanahash'iboza abantu bâbo bôshi. Co cirhumire Mwâmi Yezu abwîra abalalizi bâge mpu bacîrange oku ngezo y'Abafarizeyi n'Abasaduceyi.
[r] **16.17** : Omubiri n'omukò: kuli kuderha obuhashe bw'omuntu nka arharhabirwi n'inema lya Nyamuzinda.
[s] **16.18** : Petro erhi Kefa omu ciharamiya: kuli kuderha «ibuye». Ekleziya: mulungano, mulala gw'abemêzi,«kallein» omu cigereki kuli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[24] Lero Yezu anacibwîra abambali, erhi: «Owalonz'inshimba, acilahire yênene, abarhule omusalaba gwâge, anshimbe. [25] Owâlonze okuciza obuzîne bwâge, ye wâbuheze; ci owalonze okuheza obuzîne bwâge nie ntuma, ye wâbucize. [26] Bici kwankakwânana omuntu okubà mwâmi w'igulu lyôshi erhi ankaheza omûka gwâge? [27] Ci mumanye oku Mwene-omuntu ayish'iyisha bona bamalahika bâge omu bukuze bw'Îshe: lero obwo ayish'ilyûla ngasi muguma oku bijiro byâge. [28] Mmubwîre okunali: Hali baguma muli aba bayimanzire aha, barhakabona olufu, kuhika babone Mwene-omuntu ayishire omu Bwâmi bwâge».

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 16

The Demand for a Sign (Mrk 8.11-13; Luk 12.54-56)

[1] Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς. [2] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, [Ὀψίας γενομένης λέγετε, Εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός [3] καὶ πρωΐ, Σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;] [4] Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθεν.

The Leaven of the Pharisees and Sadducees (Mrk 8.14-21)

[5] Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. [6] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. [7] οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. [8] γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; [9] οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; [10] οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε; [11] πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν; προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. [12] τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν ἄρτων ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

Peter’s Declaration about Jesus (Mrk 8.27-30; Luk 9.18-21)

[13] Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων, Τίνα λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; [14] οἱ δὲ εἶπαν, Οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν, ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. [15] λέγει αὐτοῖς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; [16] ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν, Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. [17] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ᾽ ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [18] κἀγὼ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ

---

kuderha: «kuhamagalwa omu ndêko».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. [19] δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [20] τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός.

Jesus Foretells His Death and Resurrection (Mrk 8.31-9.1; Luk 9.22-27)

[21] Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἰεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. [22] καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων, Ἵλεώς σοι, κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. [23] ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ, Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ ἐμοῦ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. [24] Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι. [25] ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ᾽ ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν. [26] τί γὰρ ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; [27] μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. [28] ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες τῶν ὧδε ἑστώτων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν

17

Yezu ahinduka obusù (Mrk 9, 2-8; Luk 9, 28-36; 2 Pt 1, 16-18)

[1] Erhi kugera nsiku ndarhu, Yezu arhôla Petro na Yakôbo bo n'omulumuna Yowane, anacibahêka bône bône oku ntondo ndiri[t]. [2] Anacihindukira obusù embere zâbo: obusù bwâge bwalangashana nk'izûba n'emyambalo yâge yanaciba nka myonzi y'izûba. [3] Aho Mûsa na Eliya banacibabonekera, bakaz'ishambâla bo naye. [4] Naye Petro arhondêr'aderha, abwîra Yezu, erhi: «Yâgirwa, kuli kwinjà rhubêre hano: okalonza, nayûbakaho rhuyumpa rhusharhu, higuma hyâwe, ehindi hya Mûsa, n'ehindi hya Eliya». [5] Oku anacidwîrhe aderha, olwikungu lwêru lwababwîka; izù lyanacirhengamwo lulya lwikungu, lyaderha, erhi: «Oyu ye Mugala wâni muzigirwa, oyu nsîma bwenêne, mukaz'imuyumva». [6] Erhi abalalizi bâge bayumva lirya izù, bakulumba bûbi, obwôba bwabagwârha. [7] Obwo Yezu bajàho, abahumakwo anababwîra, erhi: «Yimuki, murhayôbohaga». [8] Erhi baciyinamula amasù, barhacibonaga ndi, orhali Yezu yenene. [9] Erhi baciba badwîrhe bayandagala oku ntondo, Yezu abakomêreza, anababwîra, erhi: «Murhabwîraga ndi ebi mwabwîne, kuhika Mwene-omuntu afûke omu bafù».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Amango Eliya anâgaluke (Mrk 9, 9-13)

[10] Lero abaganda bâge banacîdôsa, baderha, mpu: «Cirhuma abashamuka b'ihano bakaz'iderha mpu Eliya akwânîne ayishe?» [11] Naye erhi abashuza, ababwîra, erhi: «Neci, Eliya ayish'iyisha, anayish'ikombêza byôshi. [12] Ci mmubwîzire oku Eliya ayishire mîra, barhanamumanyaga, ci bamujira oku balonzagya. Mwene-omuntu naye ntyo kwo ayish'ibabazibwa nabo». [13] Obwo abaganda bâge bayumva oku Yowane Mubatiza alonzagy'iderha.

Yezu alibirhakwo shetani w'oluhungu-isirhe (Mrk 9, 14-29; Luk 9, 37-43)

[14] Erhi bacihika aha bantu, muntu muguma amujàho, amuharâmya anamu-bwîra, erhi: [15] «Nyamwagirwa, obêre mugala wâni obwonjo, asirahire anababiîre bwenêne: kanji kanji anakaziciloha ecîko n'omu mîshi. [16] Nàmuhire abaganda bâwe, ci barhahashag'imufumya». [17] Yezu erhi amushuza, amubwîra, erhi: «Eri iburha libula-buyêmêre na linya-mabî, kuhika mangaci nayôrha ninyu? Kuhika mangaci nammulembera? Nderheragiye hano». [18] Yezu anacimukankamira, n'olya shetani amurhegamwo, n'omwâna anacifuma ho na halya. [19] Obwo entumwa zanacimujàho bufunda-funda, zadôsa Yezu, mpu: «Carhumire rhwêki rhurhahash'imuhulusa bulya?» [20] Yezu anacibabwîra, erhi: «Kubula bwemêre kwinyu kwarhumire. Mmubwîre okuli, nka mugwêrhe obwemêre boli nka mogomogo ya sinapi, mwanabwîra eyi ntondo, erhi: «Rheng'aha, ojè hala»; enagende, na ntâco cankammuyabîra» [[21] Shetani wa bênè oyu arhahulusibwa n'ezirhali nsengero n'okucîshalisa.]

Yezu abwîra abaganda bâge obwa kabiri oku ayish'ibabala (Mrk 9, 30-32; Luk 9, 44-45)

[22] Erhi baciba bali bôshi baguma omu Galileya, Yezu anacibabwîra, erhi: «Mwene-omuntu ayish'ihânwa omu maboko g'abantu. [23] Bayish'imuyîrha, n'olusiku[u] lwa kasharhu ayish'ifûka». Obwo abaganda bâge banaciba burhe bwenêne.

Yezu bo na Petro bahâna entûlo y'akâ-Nyamuzinda

[24] Erhi bacihika e Kafamaumu, abakag'ihôza entûlo y'akâ-Nyamuzinda bajàho Petro, banamubwîra, mpu: «Ka Nnahamwinyu yêhe arhahàna ntûlo y'akâ-Nyamuzinda?» [25] Anacishuza, erhi: «Neci». Lero erhi bacija omu nyumpa, Yezu ayirukir'amubwîra, erhi: «Kurhi okengire, Simoni? Abâmi b'igulu, bahi bavurhisa? Ka bambali bâbo erhi bagenyi?» [26] Erhi naye acimushuza, cerhi: «Bagenyi», Yezu amubwîra, erhi: «Kuziga abambali barharhegesirwi. [27] Ci kwônene, lyo rhurhabasarhaza, ojè emashinji, ogend'iloba, n'enfî ntanzi wakagwâsa, oyilole

---

[t] **17.1** Eyo ntondo ederhwa Tabor
[u] **17.23** n'olusiku lwa kasharhu, rhwanaderha:«ci olusiku lwa kasharhu», kandi kai ashusha wawu 'kantalingânana, lolà amahugûlo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ekanwa: washimânamwo ensaranga; oziyanke, obahêzo kuli nie nâwe».

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 17

The Transfiguration of Jesus (Mrk 9.2-13; Luk 9.28-36)

[1] Καὶ μεθ᾽ ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ᾽ ἰδίαν. [2] καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν
αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ
φῶς. [3] καὶ ἰδοὺ ὤφθη αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας συλλαλοῦντες μετ᾽ αὐτοῦ. [4] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ, Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς,
σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἠλίᾳ μίαν. [5] ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν
αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ
εὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ. [6] καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ
ἐφοβήθησαν σφόδρα. [7] καὶ προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἁψάμενος αὐτῶν εἶπεν, Ἐγέρθητε καὶ μὴ
φοβεῖσθε. 8ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ αὐτὸν Ἰησοῦν μόνον. [9] Καὶ
καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, Μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα
ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἐγερθῇ. [10] καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες,
Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; [11] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἠλίας μὲν
ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα [12] λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἠλίας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν
ἀλλ᾽ ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ᾽
αὐτῶν. [13] τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

The Healing of a Boy with a Demon (Mrk 9.14-29; Luk 9.37-43a)

[14] Καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν ὄχλον προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτὸν [15] καὶ λέγων,
Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ
καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. [16] καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν
αὐτὸν θεραπεῦσαι. [17] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως
πότε μεθ᾽ ὑμῶν ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. [18] καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐξῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.
[19] Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ᾽ ἰδίαν εἶπον, Διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν
ἐκβαλεῖν αὐτό; [20] ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε
πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ, Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν
ἀδυνατήσει ὑμῖν.

Jesus Again Foretells His Death and Resurrection (Mrk 9.30-32; Luk 9.43b-45)

---

ga Mt 6,26.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[22] Συστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, [23] καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

Payment of the Temple Tax

[24] Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν, Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ [τὰ] δίδραχμα; [25] λέγει, Ναί. καὶ ἐλθόντα εἰς τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων, Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; [26] εἰπόντος δέ, Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἄρα γε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. [27] ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στατῆρα· ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

18

Omukulu omu Bwâmi bw'empingu (Mrk 9, 33-36; Luk 9, 46-47)

[1] Muli ako kanya, entumwa zanacija hali Yezu, zamudôsa, mpu: «Ndi wankaderha mukulu omu Bwâmi bw'empingu?» [2] Yezu anacihamagala omwâna w'ecirhaba, amuheba ekarhî kâbo. [3] Anaciderha, erhi: «Okuli, mmubwîre, akaba murhahindusiri mukaba nk'eci cirhaba, murhakalabarha omu Bwâmi bw'empingu. [4] Ngasi yeshi wacirhôhye nka oyu mwâna, ye wâbe mukulu omu Bwâmi bw'empingu».

Owasârhaza owâbo (Mrk 9, 42-48; Luk 17, 1-2)

[5] «Owayankirire omwâna oli nk'oyu erhi nie ntuma, erhi nie ayankirîre. [6] ci owashumike kubî muguma muli aba bâna banyemîre, kukwânîne bamushwêkere olusho omu igosi, banamukwêbe omu nyanja. [7] Buhanya bw'igulu erhi mashumi garhuma! Neci, amashumi garhankabula bwayisha, ci oyu gârhengekwo, ye muhanya! [8] Akaba okuboko kwâwe erhi okugulu kwâwe binakushumike, obitwe, okabulire kuli: kuli kwinjà okujà omu Buzîne kabokwe erhi kagulu kulusha okuhêka maboko abiri erhi magulu abiri omu muliro gurhazima. [9] N'akaba isù lyâwe linakaz'ikushumika, olirhomole, okabulire kuli: kuli kukulu ojè omu Buzîne n'isù ligunma ahâli h'okujà omu nyenga y'omuliro na masù abiri[v]. [10] Mumanye murhagayaguzagya ciru n'omuguma

[v] **18.9** : Okuboko, okugulu erhi isù: co ngasi cintu na ngasi muntu wankarhushumika okugayisa Nnâmahanga. Ahâli h'okujira ecâha, erhi h'okurhakulikira obulonza bwa Nyamuzinda ebyo bintu erhi abo hantu harhumire, kukwânîne rhukabulire ebyo bintu erhi rhuleke abo bantu lyo rhu-rhagayisa Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muli aba bâna barhôrhò: mmubwîzire ntyo bulya Bamalahika bâbo omu mpingu barhahusa okubona obusù bwa Larha oli omu mpingu. [11 Bulya Mwene-omuntu ayishi- r'iciza ebyàli bihezire.][w]

Ecibuzi cihezire (Luk 15, 3-7)

12 Kurhi mubwîne? Nna-bibuzi igana, ciguma muli byo cikamuhera, k'a-rhaleka birya bindi makumi gali mwenda na mwenda omu ntondo, agend'ilonza cirya cihezire? 13 N'erhi acishimâna, mmubwîre okuli, canamulerhera amasîma kulusha birya bindi makumi gali mwenda na mwenda birhàli bihezire. 14 Ntyo, burhali bulonza bwa Sho w'empingu mpu muguma muli aba barhôrhò ahere.

Okurhabâlana nka mwene winyu ahabire (Luk 17,3)

15 Erhi mwene winyu ankajira kubî, ogende, omujeho, omukalihire wêne naye. Akakuyumva, erhi wagalwîre mwene winyu. 16 Akaba arhakuyumvîrhi, yanka winyu muguma erhi babiri, lyo ngasi ihano liderhwa omu kanwa ka bahamîrizi babiri erhi basharhu. 17 Akaba arhabayumvîrhi, obwîre Ekleziya[x]. Akaba arhumvîrhi Ekleziya, omulole nka mupagani erhi mukage. 18 Mmubwîre okuli: ngasi côshi mwafundike en'igulu, n'omu mpingu, erhi cinali cifundike, na ngasi côshi mwafundûle en'igulu, erhi ciri cifundûle n'omu mpingu.

Okushenga haguma (Ywn 15.7-16)

19 Mmubwizire, okuli, n'oku erhi babiri muli mwe en'igulu, bankahûna haguma akantu, ngasi kwôshi bâhûne, bâkuhâbwa na Larha oli omu mpingu. 20 Erhi babiri erhi basharhu bankacigusha haguma omu izîno lyâni, nâni nanaba ekarhî kâbo.

Okubabalira abarhutumuzize (Luk 17, 4)

21 Okubundi Petro anacimujàho, amubwîra, erhi: «Muhanyi, kanga mkwânîne okubabalira mwene wîrhu erhi akanjirira kubî? Ka kali nda?» 22 Yezu amushuza, anamubwîra, erhi: «Ntakubwîzire nti kuhika kali nda, ci kuhika kali makumi gali nda kali nda»[y]

Omugani gw'omuntu wali omu mwenda wabulaga olukogo

23 «Co cirhumire Obwâmi bw'empingu bwankagererwa oku mwâmi walonzagya okudôsa abambali omubalè gw'ebirugu byâge. 24 Erhi aba akola adwîrhe adôsa, bamulerhera muntu

[w] **18.11** : Lolà muli Luk 19, 20.
[x] **18.17** : Eklezjya erhi omulungaoo gw'abemêzi.
[y] **18.22** : Kwo kuderha buzira lugero, ensiku zôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muguma wamulimwo binôno[z] igana bya magerha. [25] Erhi Oyo muntu ahaba kurhi ankajuha, nnâhamwâbo arhegeka mpu bamuguze bo na mukâge n'abâna bâge na ngasi byôshi àli agwêrhe, lyo abona oku alyûla. [26] Olya mushi ahwêra oku idaho, arhonder'amushenga anaderha, erhi: «Orheng'ininda nâni, nakujuha byôshi». [27] Obwo mwâmi anacibêra olya mwambali obwonjo, amulika, anamubabalira gulya mwenda. [28] Lero erhi olya mushi acihuluka, anashimâna owâbomushi wamulimwo ifundo ly'amagerha. Anacimurhuluba, amuhamira emumiro, amubwîra, erhi: «Ngalulira ebyâni wàlîre». [29] Olya wâbo afukama, amuyinginga, amubwîra, erhi: «Ninda nâni, nakujuha». [30] Ci olya wâbo arhumvagya, acilahirira, amugendana: aj'imuhira omu lukoba, kuhika alyûle. [31] Erhi abâbo bashi bacibona byabà ntyo, bagaya bwenêne, banacigenda, babwîra nnâhamwâbo oku byabîre kwôshi. [32] Okuhandi nnâhamwâbo amuhamagala, amubwîra, erhi: «Mushizi mubî, kurhi nakubabaliraga omwenda gwôshi nka oku wampûnaga. [33] Ka wêki orhàli okwânîne okubabalira owinyu nka oku nakubabaliraga?» [34] Lero nnâhamwâbo akunira, amuhà abamubabaza kuhika alyûle omwenda gwâge gwôshi. [35] Ntyo kwo Larha w'empingu ayish'immujirira, akaba ngasi muguma arhababaliri owâbo n'omurhima gwôshi».

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 18

The Greatest in the Kingdom (Mrk 9.33-37; Luk 9.46-48)

[1] Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες, Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; [2] καὶ προσκαλεσάμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν [3] καὶ εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. [4] ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. [5] καὶ ὃς ἐὰν δέξηται ἓν παιδίον τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται.

Temptations to Sin (Mrk 9.42-48; Luk 17.1-2)

[6] Ὃς δ᾽ ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. [7] οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι᾽ οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. [8] Εἰ δὲ ἡ χείρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλὸν ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. [9] καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

---

[z] **18.24** : Kwàli mîra, italenta yankafire nka magerha ikumi: lyo ifundo liguma. Magerha igana erhi mafundo ikumi: lwo lugoyi. Nazo ngoyi ikumi erhi magerha cihumbi: co cinôno. Oyo muntu wali omu mwenda gwa binôno igana, àli omu mafundo bihumbi ikumi, go magerha bihumbi igana.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Parable of the Lost Sheep (Luk 15.3-7)

10 Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν
οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσιν τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. [.....][a] 12 Τί ὑμῖν
δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει τὰ
ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; 13 καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό,
ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ᾽ αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις.
14 οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν
μικρῶν τούτων.

A Brother Who Sins (Luk 17.3)

15 Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ [εἰς σὲ] ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ
μόνου. ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου 16 ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ
ἔτι ἕνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα· 17 ἐὰν δὲ παρακούσῃ
αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ
τελώνης. 18 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν
λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ. 19 Πάλιν [ἀμὴν] λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο
συμφωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται
αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 20 οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν
ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.

The Parable of the Unforgiving Servant

21 Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ
ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; 22 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις ἀλλ᾽ ἕως
ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. 23 Διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς
ἠθέλησεν συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. 24 ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν
προσ-ηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. 25 μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν
αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει, καὶ ἀποδοθῆναι.
26 πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων, Μακροθύμησον ἐπ᾽ ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω
σοι. 27 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτὸν καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν
αὐτῷ. 28 ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν
δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων, Ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. 29 πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος
αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων, Μακροθύμησον ἐπ᾽ ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι. 30 ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν
ἀλλ᾽ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. 31 ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι
αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ

[a] **18.10** Omulongo gwa 11 gurhali omu cigereki; gurhenwire omu Vulgata.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

γενόμενα. [32] τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ, Δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με [33] οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς κἀγὼ σὲ ἠλέησα; [34] καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον. [35] Οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

19

VI. Obwâmi bw'empingu buli hôfi

Ka kuyêmêrîrwe omuntu ahuluse mukâge? (Mrk 10, 1-12)

[1] Byanacibà ntyo! Erhi Yezu ayûs'iderha ezo nderho, arhenga e Galileya, aja omu lya Yuda, ishiriza lya Yordani. [2] N'abantu mwandu bâna-cimukulikira, naye abafumiza abalwâla bâbo. [3] Obwo Abafarizeyi banacimu-shegeraho mpu bamurhangule; banacimudôsa, mpu: «K'oku ngasi igwârhiro omuntu ayêmêrîrwe okuhulusa mukâge?» [4] Naye erhi acishuza, ababwîra, erhi: «Ka murhazig'isoma oku kurhenga aha murhondêro, owalemaga abantu abalemire omulume n'omukazi, [5] n'oku adesire: Co cahuma omuntu aleka îshe na nnina, acishwêkerekwomukâge, banabe babiri omu mubiri muguma? [6] Kuziga barhaciri babiri, ci muguma yênene. Mâshi! arhali omuntu ye wahumanula eci Nyamuzinda ahumanyagya». [7] Banacimubwîra, mpu: «Cacirhumaga Mûsa arhegeka okuhâna ecerhe c'okuvuna obuhya nk'omuntu ahulusa mukâge?» [8] Ababwîra, erhi: «Buzibu bw'emirhima yinyu bwarhumire Mûsa ammuyêmêrera mpu muhuluse bakinywi; ci kurhàli ntyo burhanzi. [9] Ci lero mmubwîzire oku ngasi yeshi wahuluse mukâge -ntadesire omukazi w'obuhya burhali bwo- akayanka owundi, erhi kuhusha ahushire[b]».

Obulamba butagatîfu

[10] Abaganda bâge banacimubwîra, mpu: «Akaba kwo bunali ntyo obulyo bw'omulume n'omukazi, kuli kukulu okurhajà omu buhya». [11] Naye anacibashuza, aderha, erhi: «Arhali bantu bôshi bayumva olwo luderho, ci abakuhirwe bône. [12] Bulya hali abalamba[c] barhenzire ntyo omu

[b] **19.9** : Mîra, amango ga Mûsa, erhi omulume ashombanaga na mukâge, anamuhe ecerhe c'okumuhulusa. Ci kwône erhi Nnâmahanga alema abantu, arhahânaga obwo buyêmêre. Co cirhumire Mwâmi Yezu ashub'igalula irhegeko ly'obuhya nk'oku lyàli burhanzi. Kuziga omulume n'omukazi nka bayânkine, barhankacivuna obuhya ciru n'eliguma. Ci abacîshwêkera haguma, burhanali buhya bw'okuli, barhegesirwe okulekana.

[c] **19.12** : Hali abantu harhankahash'ija omu buhya, bulya ntyo kwo balemirwe; abandi barha-nkahasha, bulya bakujizirwe n'abantu (nk'empira zakag'igwârhwa omu bîrha); haligi n'abandi ba-nkahasha, ci obuzigire bwa Nnâmahanga n'abâbo bantu burhume baleka: abo bo badâhwa, ababikira, abalamba batagatîfu, na ngasi bandi, ciru bankabêra omu igulu, baleka amasîma g'obu-hya lyo basimîsa Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nda za bannina; hali n'abalamba bajizirwe ntyo n'abantu; haligi n'abalamba bacijizire ntyo bòne erhi Bwâmi bw'empingu burhuma. Ohashir'iyumva, ayumve!»

Yezu n'abâna (Mrk 10, 13-16; Luk 18, 15-17)

13 Obwo banacimulerhera abâna mpu abagishe anabasengerere. Ci abambali bôhe banacibakalihira. 14 Yezu naye anacibabwîra, erhi: «Leki abâna, murhabahànzagya okujà aha ndi; bulya Obwâmi bw'empingu buli bwa ba bene aba.» 15 Erhi acibà amabahebakwo amaboko anacigenda.

Omusole gwàli gugwêrhe birugu binji (Mrk 10, 17-22; Luk 18, 18-32)

16 Muntu muguma anacimujàho, amubwîra, erhi: «Mwigiriza, minjà maci nankajira lyo mubona obuzîne burhahwa?» 17 Yezu naye anacimubwîra, erhi: «Cici cirhumire ondôsa ebya aminja? Akaba walonza okujà omu buzîne bw'ensiku n'amango, oshimbe amarhegeko. 18 Anacimubwîra, erhi: «Gahi?». Yezu naye amushuza, erhi: «Orhahîra okanigana, orhahîra okuhusha, orhahîra okazimba, orhahîra okahamîriza obunywesi. 19 Okakenga sho na nyoko, onazigire abinyu bantu nka oku ocîzigira wênene». 20 Nyamusole gwanacimubwîra, erhi: «Ebyo byôshi nabijizire kurhenga eburho bwâni; bici bicinsigalire?» 21 Yezu amubwîra, erhi: «Okalonza okubà mwimâna, ogende, oguze ebi ogwêrhe byôshi, ohè abakenyi, oyish'ibona obuhirhi omu mpingu; okubundi oyishe, onkulikire». 22 Erhi gulya musole guyumva ako kanwa oburhè bwaguhêka, bulya gwàli gugwêrhe birugu binji.

Okuhika omu mpingu kw'omugale kuli kudârhi (Mrk 10, 23-27; Luk 18, 24-27)

23 Obwo Yezu anacibwîra abaganda bâge, erhi: «Mmubwîre okuli, okuhika omu Bwâmi bw'empingu kw'omugale kuli kudârhi. 24 Nshubir'immubwîra: okugeza engamiya[d] omu murhule gw'ensinge kuli kulembu kulusha okuhisa omugale omu Bwâmi bwa Nnâmahanga». 25 Lero, erhi abambali baciyumva ntyo, basômerwa bwenêne, banakacîdôsa, mpu: «Ndi wacungukage obwo? 26 Yezu abalolêreza, anababwîra, erhi: «Emwa bantu, okwo kurhankahashikana; ci emwa Nnâmahanga, byôshi byanahashikana».

Oluhembo lw'abalesire eby'en'igulu (Mrk 10, 28-31; Luk /8 28-30)

27 Petro amushuza, anamubwîra, erhi: «Obu rhuli aha, rhwàlesire byôshi, rhwakushimba, bici rhwânahâbagwe obwo?» 28 Yezu naye anacibabwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, mwe

---

[d] **19.24** : Engamiya co c'erubala cinene kulusha Abayahudi bàli bayishi, nka kulya eno mwîrhu Bushi, e-njavu elusha ebindi by'erubala obunene.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwanshimbire, olusiku luhyâhya[e], amango Mwene-omuntu abwârhala oku ntebe y'irenge, ninyu mwâbwârhale oku ntebe ikumi n'ibiri mukola mwatwa olubanja lw'emilala ikumi n'ibiri y'Israheli. [29] Na ngasi yeshi wâleke aha mwage, erhi bene wâbo, erhi bâli bâbo, erhi îshe, erhi nnina, erhi abâna bâge, erhi amashwa gâge, nie ntuma, âhâbwa kali igana kulusha, anayish'ibona obuzîne bw'ensiku n'amango. [30] Banji omu barhanzi bâbe bazinda, na banji omu bazinda bâbe barhanzi».

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 19

Teaching about Divorce (Mrk 10.1-12)

[1] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. [2] καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ. [3] Καὶ προσῆλθον αὐτῷ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ λέγοντες, Εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; [4] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ κτίσας ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; [5] καὶ εἶπεν, Ἕνεκα τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. [6] ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. [7] λέγουσιν αὐτῷ, Τί οὖν Μωϋσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι [αὐτήν]; [8] λέγει αὐτοῖς ὅτι Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν, ἀπ᾽ ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως. [9] λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται.. [10] λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ [αὐτοῦ], Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. [11] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ πάντες χωροῦσιν τὸν λόγον [τοῦτον] ἀλλ᾽ οἷς δέδοται. [12] εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω.

Little Children Blessed (Mrk 10.13-16; Luk 18.15-17)

[13] Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδία ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. [14] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. [15] καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

The Rich Young Man (Mrk 10.17-31; Luk 18.18-30)

[16] Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν, Διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; [17] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστιν ὁ ἀγαθός · εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν

[e] **19.28** Olusiku luhyâhya, lusiku lwa kushashula byôshi erhi Murhondêro Muhyâhya, gwârhi ecigreki.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εἰσελθεῖν, τήρησον τὰς ἐντολάς. [18] λέγει αὐτῷ, Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Τὸ Οὐ φονεύσεις, Οὐ μοιχεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐ ψευδομαρτυρήσεις, [19] Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καί, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. [20] λέγει αὐτῷ ὁ νενίσκος, Πάντα ταῦτα ἐφύλαξα · τί ἔτι ὑστερῶ; [21] ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς [τοῖς] πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. [22] ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. [23] Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. [24] πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. [25] ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες, Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; [26] ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά. [27] Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; [28] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθήσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. [29] καὶ πᾶς ὅστις ἀφῆκεν οἰκίας ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήμψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. [30] Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.

20

Abakozi b'ishwa ly'emizâbîbu abarhanzi n'abazinda luhembo luyumânîne

[1] «Obwâmi bw'empingu bushushîne na nnakà wazûkaga mucêracêra mpu aj'ilâlika abamukolera omu lukoma lwâge lw'emizâbîbu. [2] Erhi aba amalagana n'abakozi oku abahà igerha liguma oku lusiku, abarhuma omu lukoma lwâge. [3] Erhi amashî gakala[f], mpu ahuluka, alangira abandi babwârhîre oku irango buzira mukolo. [4] Anacìbahwira, erhi: «Gendi ninyu ekwâni, nayish'immuhà oluhembo lummukwânîne». [5] Nabo banacigenda. Ashub'ihuluka erhi izûba liyimanga n'erhi izûba liyêrêra[g], ashub'ijira nk'oku ajiraga burhanzi. [6] Erhi enkafu zirya ebizîzi[h], ashub'ihuluka, ashimâna abandi bayimanzire, ababwîra, erhi: «Kurhi mwayimangaga omulegerege gwôshi buzira mukolo?» [7] Banacimushuza, mpu: «Bulya ntâye warhulalisire». Anacibabwîra, erhi: «Ji ninyu ekwâni». [8] Erhi kuciba bijingo, nnakà w'olukoma abwîra omwambali, erhi: «Hamagala abakozi, obahè oluhembo, orhangirire oku bazinda kuhika oku barhanzi-rhanzi». [9] Erhi balya barhondêraga enkafu zirya ebizîzi bayisha, bahâbwa ngasi muguma igerha liguma. [10] Erhi abarhanzi baciyisha, bamanya mpu bahâbwa kulusha; ci nabo bahâbwa ngasi muguma igerha. [11] Obwo bakaz'iliyanka erhi banayîzire banagayire nnakà.

[f] **20.3** : Erhi amashî gakala: Omu nsà isharhu.
[g] **20.5** : izûba liyimanga: Omu nsà ndarhu; izûba liyêrêra: Omu nsà mwenda.
[h] **20.6** : erhi enkafu zirya ebizîzi: Omu nsà ikumi na nguma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Bakacidesa, mpu: «Ewâni! aba ba nyuma kasanzi katya kône bakozire, wamanarhuyumanyanya nabo, rhwe rhwalegirire rhwakoya n'omukolo oku izûba n'idurhu ly'omûshi». [13] Lero naye erhi ashuza muguma muli bo, amubwîra, erhi: «Yaga mwîra wâni, ntakuzimbiri: ka lirhali igerha Iiguma rhwalagânanaga? [14] Yanka ebyawe, ogende. Nalonza okuhà owinyu wa buzinda nkawe. [15] Ka ntankajira ebyani oku nalonza? Nîsi nkaba isù lyâwe lyo libi bulya ndi mwinjà?» [16] Ntyo kwo abazinda bayish'ibà barhanzi, n'abarhanzi babè bazinda.

Yezu abwîra Entumwa obwa kasharhu oku ayish'ibababazibwa (Mrk 10, 32-34; Luk 18, 31-33)

[17] Erhi Yezu akola arheremera e Yeruzalemu, arhôla balya ikumi na babiri bône bône, n'erhi bakola bali omu njira, ababwîra, erhi: [18] «Rhw'ono rhwarheremera e Yeruzalemu; obwo Mwene-omuntu ahânwa omu maboko g'abajinji n'abashamuka b'ihano: bamutwîra olufu. [19] Bayish'imuhâ abapagani mpu bamushekere, bamushûrhe emikoba banamubambe oku musalaba; ci olusiku lwa kasharhu ayish'ifûka».

Nnina wa bene Zebedeyo (Mrk 10, 35-40)

[20] Okuhandi nnina wa bene Zebedeyo anacimujàho bo n'abagala, amuharâmya, anamusengera akantu. [21] Naye anacimubwîra, erhi: «Bici walonza?» Amushuza, erhi: «Abâna bâni aba oku bali babiri; orhegeke babwârhale omu Bwâmi bwâwe, muguma ekulyo kwâwe, owundi ekumusho». [22] Yezu anacishuza, aderha, erhi: «Murhamanyiri ebi muhûnyire. Ka mwankahash'inywa omulengo[i] nayish'inywa?» Banacimubwîra, mpu: «Rhwanahasha». [23] Anacibabwîra, erhi: «Omulengo gwani gwôhe mwâgunywe, ci okubwârhala ekulyo kwâni erhi ekumosho, arhali nie nâmmuhekwo, ci Larha okuhà aba àkurheganyîze».

Abakulu barhegesirwe okubà barhumisi b'abâbo (Mrk 10, 41-45; Luk 22, 25-27)

[24] Erhi balya ikumi bayumva okwo, bakunirira balya bâbo babiri. [25] Okuhandi Yezu anacibahamagala hôfi naye, ababwîra, erhi: «Muyishi oku emwa abapagani, abâmi banabayêreke obuhashe bwâbo, n'abakulu obukulu bwâbo. [26] Ci arhali kwo byâbà ntyo muli mwe; owalonz'ibà mukulu muli mwe, acîjire murhumisi winyu; [27] n'owalonz'ibà wa burhanzi muli mwe, acîjire mwambali winyu. [28] Nk'oku Mwene-omuntu arhayishaga mpu akolerwe, ci akolere ahandi, anahâne obuzîne bwâge mpu lyo acungula banji».

Mihurha ibiri y'e Yeriko (Mrk 10, 46-52; Luk 18, 35-43)

[29] Erhi bacirhenga e Yeriko, nyamugege w'abantu amukulikira. [30] Ho n'aho mihurha ibiri yali ebwârhîre oku njira, yayumva oku Yezu wagera; yanacihamagala, yaderha, erhi: «Muciza

[i] **20.22** Omulengo kuli kuderha mababale.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

w'abantu, Mwene Daudi, orhubêre obwonjo!» 31 Kalya katu k'abantu kanacikaz'iyikalihira mpu ehulike. Lero yôhe yanaciyiâma, yalushisa, yanaderha, mpu: «Muciza w'abantu, Mwene Daudi, orhubêre obwonjo!» 32 Obwo Yezu anaciyimanga, abahamagala, anababwîra, erhi: «Bici mwalonza mmujirire». 33 Banacimushuza, mpu: «Muciza, nti nîrhu rhubone!» 34 Okubundi Yezu anacigwârhwa n'olukogo, abahuma oku masù: ho na halya babona, banamukulikira.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 20

The Workers in the Vineyard

1 Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. 2 συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. 3 καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργοὺς 4 καὶ ἐκείνοις εἶπεν, Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. 5 οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν [δὲ] ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. 6 περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας καὶ λέγει αὐτοῖς, Τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; 7 λέγουσιν αὐτῷ, Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. 8 ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ, Κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. 9 καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. 10 καὶ ἐλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήμψονται· καὶ ἔλαβον [τὸ] ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. 11 λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου 12 λέγοντες, Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασιν τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἑνὶ αὐτῶν εἶπεν, Ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; 14 ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε. θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί 15 [ἢ] οὐκ ἔξεστίν μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; 16 Οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.

A Third Time Jesus Foretells His Death and Resurrection (Mrk 10.32-34; Luk 18.31-34)

17 Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἰεροσόλυμα παρέλαβεν τοὺς δώδεκα [μαθητὰς] κατ᾽ ἰδίαν καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς, 18 Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἰεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ 19 καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

The Request of James and John (Mrk 10.35-45)

20 Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνοῦσα καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αἰτοῦσά τι ἀπ᾽ αὐτοῦ. [21] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ, Εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. [22] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ, Δυνάμεθα. [23] λέγει αὐτοῖς, Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν [τοῦτο] δοῦναι, ἀλλ᾽ οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου. [24] Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. [25] ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν, Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. [26] οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ᾽ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι ἔσται ὑμῶν διάκονος, [27] καὶ ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔσται ὑμῶν δοῦλος [28] ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

The Healing of Two Blind Men (Mrk 10.46-52; Luk 18.35-43)

[29] Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἰεριχὼ ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. [30] καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδὸν ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες, Ἐλέησον ἡμᾶς, [κύριε,] υἱὸς Δαυίδ. [31] ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μεῖζον ἔκραξαν λέγοντες, Ἐλέησον ἡμᾶς, κύριε, υἱὸς Δαυίδ. [32] καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν, Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; [33] λέγουσιν αὐτῷ, Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. [34] σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἥψατο τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

21

Yezu aja omu Yeruzalemu (Mrk 11. 1-11; Luk 19, 28-38)

[1] Erhi bacihika hôfi h'e Yeruzalemu, oku ntondo y'Emizêti, e Betefaje, Yezu arhuma baganda bâge babiri. [2] Ababwîra, erhi: «Jimwo cira cishagala cimmuyêrekîre: ho n'aho mwashimâna endogomi nshwêke n'omucukà gwâyo haguma nayo; muyishwêkûle, mubinderhere. [3] Hakayish'ijira owamubwîra, mpu: «Kurhi oku?» munamubwîre oku Nyakasane abilonza; ho n'aho anabirîka». [4] Ebyo byôshi byanacibà ntyo mpu lyo kulya kwaderhagwa n'Omulêbi kubà, erhi: [5] Mubwîre omunyere w'e Siyoni, erhi: Lolà oku Mwâmi wâwe ayishire emunda oli; ayishire mutûdu, abwârhîre oku ndogomi n'omucukà gwâyo. [6] Obwo abaganda bagenda, bajira okwo Yezu ali arhegesire. [7] Banacilêrha erya ndogomi n'omucukà gwâyo. Babibambakwo ebishûli byâbo, bamuburhamazakwo. [8] Engabo y'abantu yakabamba ebishûli byâbo omu njira; n'abandi bakaz'itwa amashami g'emirhi, banagabamba omu njira. [9] Orhutù rhwàli rhushokwire n'orhwàli enyuma rhwakaz'ibanda orhuhababo, rhwanaderha, mpu: Aganze Mwene Daudi! Agishwe oyu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

oyishire oku izîno lya Nyakasane! Hozana[j] omu mpingu enyanya!» [10] Erhi acîja omu Yeruzalemu, ecishagala côshi cageramw'omusisi. Bakacîdôsa, mpu: «Ye ndi oyu wa?» [11] Olubaga nalo lwakaz'ishuza, mpu: «Oyo ye Yezu, mulêbi w'e Nazareti omu Galileya».

Yezu ahulusa abakag'ikaguliza omu kâ-Nyamuzinda (Mrk 11, 11.15-17; Luk 19,45-46; Ywn 2, 14-16)

[12] Obwo Yezu anacija omu kâ-Nyamuzinda, anacikahulusa abakâg'iguliza n'abàli badwîrhe bagulira omu nyumpa ya Nnâmahanga: anacikulumbya oburhalule bw'abakag'ikâba amagerha, anahirimya entebe z'abarhunzi b'engûkù. [13] Anacibabwîra, erhi: «Kuyandisirwe ntya: Enyumpa yâni yâderhwe nyumpa ya kushenga; ci mwêhe mwamayijiraga lukunda lwa bishambo!» [14] Emihûrha n'ab'amagulu gahozire bamushegeraho omu kâ-Nyamuzinda; anacibafumya. [15] Erhi abakulu b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano babona ebisômerîne amajira, n'abâna badwîrhe bayamira omu kâ-Nyamuzinda, banaderha, mpu: «Aganze Mwene Daudi!» bagwârhwa n'obumvu. [16] Banacimubwîra, mpu: «K'oyumvîrhe ebi aba badwîrhe baderha?» Yezu naye anacibashuza, erhi: «Neci! Ci nkaba ntà mangomuzig'isoma ezi nderho: Omu kanwa k'abâna barhò n'orhubonjo, mwo wakûzire obukuze?» [17] Okubundi, anacibaleka, arhenga omu cishagala, acîjîra e Betaniya, atwayo icumbi.

Yezu ahehêrera omurhi gw'amalebe. Obwemêre n'ensengero (Mrk 111-14.20-24)

[18] Lero erhi kubà sêzi, akola ashub'igaluka omu cishagala, anacishalika. [19] Erhi acibona omurhi gw'amalehe eburhambi bw'enjira, agujaho; ci arhagushimânagakwo bici, agarhali mâsi gône. Anacigubwîra, erhi: «Mâshi irhondo orhacifaga wayanyirekwo irehe!» Ho n'aho gulya murhi gwanaciyûma. [20] Abaganda erhi babona okwo, banacisômerwa, banakaz'iderha, mpu: «Kurhi gulya murhi gw'amalehe gwamayûma bunobuno wâni?» [21] Yezu naye abashuza, ababwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, nka mugwêrhe obuyêmêre na nka murharhindîri, arhali okwo njirîre omurhi gw'amalehe kwône mwankajira; ciru erhi mwankabwîra eyi ntondo, erhi: «Yimuka, ocikwêbe omu nyanja, kwanaba». [22] Na ngasi côshi mwâhûne n'obuyêmêre omu nsengero zinyu mwâcihâbwe».

Abayahudi badôsa Yezu ngahi obuhashe bwâge burhenga (Mrk 11, 27-33; Luk 20, 1-8)

[23] Erhi acihika omu kâ-Nyamuzinda, arhondêra okuyigîriza. Lero abakulu b'abadâhwa n'abagula b'olubaga bamujàho; banacimubwîra, mpu: «Oku buhashe buhi oji amwo ebi byôshi? Na ndi wakuhâga obu buhashe?» [24] Yezu ashuza, ababwîra, erhi: «Nâni nammudôsa kanwa kaguma la! Mukakambwîra, nâni nammubwîra oku buhashe buhi njiramwo ebi. [25] Obubatizo bwa

[j] **21.9** : Hozana, kuli kuderha: «irenge», «aganze»!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yowane ngahi bwarhengaga? K'empingu erhi emwa abantu?» Obwo bacîjamwo, bakaderha, mpu: «Rhukaderha nti empingu, akola arhudôsa, erhi: «Carhumaga murhacimuyêmêra?» [26] Na rhukaderha nti emwa abantu, rhuyôbohire aba bantu barhuyîrha, bulya bôshi kwo bakag'ilola Yowane Mubatiza nka mulêbi!» [27] Lero erhi bacishuza Yezu, bamubwîra mpu: «Rhurhamanyiri la». Naye anacibabwîra, erhi: «Nâni ntacimmubwîre oku buhashe buhi njiramwo ebyo».

Omugani gw'abâna babiri

[28] «Mbwîragi kurhi mubwîne? Omulume ali agwêrhe bagala babiri. Anacibwîra enfula, erhi: «Mwâna wâni, ene ogend'ihinga ekwâni». [29] Naye erhi ashuza, aderha, erhi: «Ntalonza». Ci erhi kubà kasanzi, acîyunjuza, ayija. [30] Anacija aha wa kabiri, amubwîra nka oku abwîraga owâbo. Erhi ashuza, aderha. erhi: «Ngenzire, waliha»; ci arhayijaga. [31] Ndi muli abo babiri wajizire obulonza bw'îshe?» Banacimushuza, mpu: «Omurhanzi». Yezu anacibabwîra, erhi: «Okuli, mmubwizire oku abanyabyâha n'abakazi bagonyi bâmmurhange omu Bwâmi bwa Nyamuzinda. [32] Bulya Yowane ayishire muli mwe omu njira y'obushinganyanya, murhanamuyêmêraga; Abanya-byâha bôhe n'abakazi bagonyi bamuyêmêra; ci mwêhe erhi mubona olwo lwiganyo lwâbo, ciru murhacîyunjuzagya buzinda mpu muyêmêre.

Omugani bw'abahinzi babî (Mrk 12, 1-12; Luk 20, 9-19)

: [33] «Yumvi ogundi mugani. Hàli nnakà; anacigwîka olukoma lw'emizâbîbu; aluyûbakira olugurhu, ahebamwo omukenzi, agwîkamwo omutungo; lero erhi acibà amalusigira abahinzi, acibalamira. [34] Erhi amango g'okurhalika gaciba hôfi, arhuma bambali bâge emw'abahinzi, mpu bayanke emizâbîbu yâge. [35] Abahinzi bôhe banacigwârha balya bashi, bashangula muguma, owundi bamuyîrha, owundi naye bamuhanda anabuye. [36] Ashub'irhuma abandi bambali banji kulusha abarhanzi; nabo babajira nk'oku bajiraga abandi. [37] Buzinda-zinda abarhumira omugala, anaderha, erhi: «Bakenga mugala wâni yêhe». [38] Ci erhi abahinzi babona oyo mwâna, babwîrana, mpu: «Enfula yâge eyi: muyishe, rhuyiyirhe, rhuciyîmire muli byo!» [39] Obwo banacimurhuluba, bamurhenza omu ishwa ly'emizâbîbu, bamuniga. [40] Lero amango nna-lulya lukoma ayisha, bici ayajirire balya bahinzi?» [41] Banacimushuza, mpu: «Kuheza anaheze abo babî la, n'olukoma aluhiremwo abandi bahinzi bamurhengezamwo emizâbîbu amango gâyo». [42] Yezu anacibabwîra, erhi: «Ka murhasag'isoma ntya omu Ma-ndiko: lbuye abûbasi bagayaguzagya, lyayish'ibà kaboko ka nyumpa; Nyakasane yêne wakolaga ebyo, byanabà bisômerîne omu masù gîrhu! [43] Co cirhumire mmubwîra nti: «Mwanyagwa Obwâmi bwa Nyamuzinda, buhâbwe abantu bâbukolera». [[44] Owâkulumbe kuli eryo ibuye[k], kuvunika

[k] **21.44** : Eryo ibuye liri ihwe, ali Yezu yenênè. Abakulu b'Abayahudi n'Abafarizeyi bamulekerîre, ci Nyamuzinda amujira kaboko ka nyumpa, bulya ntâye wankacunguka buzira ye. Na ngasi mu-ntu wacishomye mpu acîhukula kuli ye, anavunika erhi ashanguke; rhunayumve omu nganiro ya bihugo binji oku ngasi mwâmi walonzize okushâba izîno lya Kristu, kusherêra asherêra buzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anavunike n'oyu lyâkulumbekwo, kushanguka anashanguke.] 45 Lero erhi abakulu b'abadâhwa n'Abafarizeyi bayumva eyo migani, bamanya oku bo aderhaga. 46 Erhi bacilonza oku bamugwârha, bayôboha olubaga, bulya lwakag'imulola nka mulêbi.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 21

The Triumphal Entry into Jerusalem (Mrk 11.1-11; Luk 19.28-38; Jn 12.12-19)

1 Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἰεροσόλυμα καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τότε Ἰησοῦς
ἀπέστειλεν δύο μαθητὰς 2 λέγων αὐτοῖς, Πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ
εὐθέως εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ πῶλον μετ᾽ αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. 3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν
εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι Ὁ κύριος αὐτῶν χρείαν ἔχει εὐθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. 4 Τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, 5 Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών· Ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου
ἔρχεταί σοι πραὺς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου. 6πορευθέντες δὲ οἱ
μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς 7 ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον καὶ
ἐπέθηκαν ἐπ᾽ αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. 8 ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν
ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ
ὁδῷ. 9 οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες, Ὡσαννὰ** τῷ
υἱῷ Δαυίδ **Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· **Ὡσαννὰ** ἐν τοῖς ὑψίστοις. 10 καὶ
εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἰεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα, Τίς ἐστιν οὗτος; 11 οἱ δὲ ὄχλοι
ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρὲθ τῆς Γαλιλαίας.

The Cleansing of the Temple (Mrk 11.15-19; Luk 19.45-48; Jn 2.13-22)

12 Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐξέβαλεν πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν
τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς
περιστεράς, 13 καὶ λέγει αὐτοῖς, Γέγραπται, Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ
αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον λῃστῶν. 14 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ
ἐθεράπευσεν αὐτούς. 15 ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ
τοὺς παῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας, Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ, ἠγανάκτησαν 16 καὶ
εἶπαν αὐτῷ, Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Ναί. οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι Ἐκ
στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; 17 Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς
πόλεως εἰς Βηθανίαν καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.

The Cursing of the Fig Tree (Mrk 11.12-14, 20-24)

18 Πρωῒ δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασεν. 19 καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ᾽
αὐτὴν καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ, Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται
εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ. 20 καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ; [21] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε, Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται [22] καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήμψεσθε.

The Authority of Jesus Questioned (Mrk 11.27-33; Luk 20.1-8)

[23] Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερὸν προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες, Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην; [24] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ [25] τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες, Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν, Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; [26] ἐὰν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον, πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην. [27] καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν, Οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

The Parable of the Two Sons

[28] Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν τέκνα δύο. καὶ προσ-ελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν, Τέκνον, ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. [29] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐ θέλω, ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθεν. [30] προσελθὼν δὲ τῷ ἑτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἐγώ, κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. [31] τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν, Ὁ πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. [32] ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ, οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

The Parable of the Vineyard and the Tenants (Mrk 12.1-12; Luk 20.9-19)

[33] Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἄνθ ρωπος ἦν οἰκοδεσπότης ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν. [34] ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. [35] καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. [36] πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. [37] ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων, Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. [38] οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κληρονομίαν αὐτοῦ, [39] καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. [40] ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; [41] λέγουσιν αὐτῷ, Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτοὺς καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. [42] λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς, Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; [43] διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθήσεται ἀφ᾽ ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. [44] Καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ᾽ ὃν δ᾽ ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτόν.] [45] Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει [46] καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

22

Omugani gw'olusiku lukulu lw'obuhya (Luk 14, 16-24)

[1] Yezu ashub'ibatwa omugani, erhi: [2] «Obwâmi bw'empingu bwanagererwa oku mwâmi wajiraga olusiku lukulu lw'obuhya bw'omugala. [3] Anacirhuma abambali mpu bahamagale abalâlike oku buhya, ci bôhe bacîlahirira okuyisha. [4] Ashub'irhuma abandi bashi, erhi: «Mubwîre abalâlike ntya: «Loli oku narheganyize olusiku lukulu; empanzi zâni n'ebibuzi byagwânîne orhwêre, byôshi byarheganyîbwe: muyishe oku buhya». [5] Bôhe obwo barhumvagya, bacigendera, baguma ebwa mashwa gâbo, abandi omu burhunzi bwâbo. [6] Abasigalaga nabo bagwârha balya baganda, n'erhi babà bamabakolera amabî, babayîrha. [7] Erhi mwâmi ayumva okwo, akunira, anacirîka engabo zâge, amalîra balya bisi, n'olugo lwâbo aludulika muliro. [8] Anacibwîra abambali, erhi: «Olusiku lukulu lw'obuhya Iuli lurheganye, ci abàli balalike barhàli bakwânîne. [9] Ci mugendage, mujè omu mashanganyizo g'enjira, na ngasi yeshi mwankashimâna, mumuhamagale ayishe oku buhya». [10] Abambali banacige-nda, n'erhi bahika omu njira, bahamagala aba bashimanyire bôshi, ababî n'abinja; olurhambà lwadudûsa. [11] Obwo mwâmi anacija omu nyumpa mpu alole abalâlike; lero anacibonamwo omuntu orhayambirhi emyambalo y'obuhya. [12] Anacimubwîra, erhi: «Mwîra wâni, kurhi wahisire muno, orhanagwêrhi omwambalo gw'obuhya?» Naye anaciguguma. [13] Okubundi mwâmi anacibwîra abaganda bâge, erhi: «Mumushwêke amagulu n'amaboko, mukwêbe embuga omu mwizimya; yo yabà ecimorogo n'okukenyeza amîno». [14] Bulya banji bali bahamagale, ci enshagi ziri nyi».

Okuvurhira Sêzari (Mrk 12, 13-17; Luk 20, 20-26)

[15] Okubundi Abafarizeyi banacijaho, bajà omu ihano mpu bamugwârhe omu nderho. [16] Banacirhuma abaganda bâbo n'aba Herodi mpu bamubwîre, mpu: «Muyigîriza, rhuyishi oku oderha okuli n'oku enjira ya Nyamuzinda onayiyigîrize nka oku enali, orhanajira kabôlo kuli ndi,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bulya orhalola ola ye ndi omu bantu. [17] Ci orhubwîrage kurhi obwîne: ka kukwânîne rhukavurhira Sêzari erhi nanga?» [18] Yezu amanya obubî bwâbo, ababwîra, erhi: «Ezi ndyâlya! Carhuma mwantega? [19] Nyêreki olusaranga muvurha». Nabo banacimuha idinari. [20] Yezu anacibabwîra, erhi: «Ya ndi eyi nshusho n'aga mandiko?» [21] Bamushuza, mpu: «Bya Sêzari». Yezu anacibabwîra, erhi: «Ahoo! ebya Sêzari bigaluliragi Sêzari, n'ebya Nyamuzinda mubihe Nyamuzinda». [22] Erhi bayumva ntyo, basômerwa, bamuleka, bagenda.

Yezu ashuza Abasaduceyi lugenda okufûka kw'abafire (Mrk 12, 18-27; Luk 20, 27-40)

[23] Olwo lusiku lwonene, Abasaduceyi, balya bakaderha mpu ntà bufûke bw'abafire banacimujàho, bamudôsa, mpu: [24] «Muyigîriza, Mûsa adesire mpu irhondo omuntu akafa arhanasiziri mwâna, mwene wâbo anayanke mukage, lyo aha mwene wâbo iburha. [25] Emwîrhu yali ba-nda-nguma nda. Owa burhanzi erhi aba amaja omu buhya, anacifa arhanasiziri mwâna, alekera omulumuna mukâge. [26] Owa kabiri naye kwo n'okwo, n'owa kasharhu, kuhika oku wa kali nda. [27] Enyuma ya bôshi nyamukazi naye anacifa. [28] Aha kufûka kw'abafù, ayish'ibà mukà ndi muli balya nda? Ci bôshi bàli bamugwêrhe.» [29] Yezu erhi acibashuza, ababwîra, erhi: «Muhabusire erhi kuhaba Amandiko n'obuhashe bwa Nyamuzinda kurhuma. [30] Aha kufûka kw'abafù, ntâye washebe na ntâye washebwe, ci bacibêra nka Bamalahika omu mpingu. [31] N'oku bufûke bw'aba-fu, ka murhazig'isoma aka kanwa Nyamuzinda ammubwîraga, erhi aderha: [32] Nie Nyamuzinda w'Abrahamu, Nyamuzinda w'Izaki na Nyamuzinda wa Yakôbo? Arhali Nyamuzinda wa mifu, ci wa bagumaguma!» [33] Erhi orhutu rhw'abantu rhuyumva okwo, rhwasômerwa n'enyigîrizo zâge.

irhegeko likulu omu marhegeko gôshi (Mrk 12, 28-31; Luk 10, 25-28; Ywn 13, 34-35)

[34] Abafarizeyi erhi bayumva oku anadumize Abasaduceyi, baciheba haguma. [35] Muguma muli bo, mulenga omu Marhegeko. alonza okumurhcga, anacimudôsa, erhi: [36] «Mwigiriza, irhegeko lihi tiri likulu omu Marhegeko gôshi? [37] Yezu anacimushuza, erhi: Okâzigira Nyakasane Nyamuzinda wâwe n'omurhima gwâwe gôshi, n'omûka gwâwe gwôshi, n'obukengêre bwâwe bôshi. [38] Eryo lyo likulu lyo n'irhegeko lirhanzi. [39] Erya kabiri nalyo lishushîne n'eryo: Okazigira owinyu nk'oku ocizigira wênene. [40] Ago marhegeko abiri go gali- mwo Amarhegeko gôshi n'Abalêbi».

Kristu mugala wa Daudi na Nnawâbo (Mrk 1, 35-37: Luk 20. 41-44)

[41] Lero erhi Abafarizeyi baciba balì haguma, Yezu abadôsa, erhi: [42] «Kurhi mulola Kristu? Ali mwene ndi?» Banacimubwîra, mpu: «Mwene Daudi». [43] Anacibabwîra, erhi: «Kurhi Daudi, omu bulêbi bwâge, acimuyirikaga Nnâhamwâbo, erhi aderha, erhi: [44] Nyakasane abwîzire Nnâhamwirhu: Bwârhala ebwa kulyo kwâni, kuhika abanzi bâwe mbayandaze burhaba aha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

magulu gâwe? [45] Akaba Daudi amudesire mpu ye Nnawâbo, kurhi Kristu ankaciba mugala?» [46] Ntâye wahashir'imushuza. Na kurhenga olo lusiku, ntâye wacihali-zize mpu amudôse.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 22

The Parable of the Marriage Feast (Luk 14.15-24)

[1] Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων, [2] Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. [3] καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. [4] πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων, Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις, Ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. [5] οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ [6] οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. [7] ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. [8] τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ, Ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι [9] πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν καὶ ὅσους ἐὰν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. [10] καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας οὓς εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. [11] εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου, [12] καὶ λέγει αὐτῷ, Ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. [13] τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνοις, Δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. [14] πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Paying Taxes to Caesar (Mrk 12.13-17; Luk 20.20-26

) [15] Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. [16] καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν λέγοντες, Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. [17] εἰπὲ οὖν ἡμῖν τί σοι δοκεῖ· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὔ; [18] γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν, Τί με πειράζετε, ὑποκριταί; [19] ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. [20] καὶ λέγει αὐτοῖς, Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; [21] λέγουσιν αὐτῷ, Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς, Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. [22] καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.

The Question about the Resurrection (Mrk 12.18-27; Luk 20.27-40)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[23] Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν [24] λέγοντες, Διδάσκαλε, Μωϋσῆς εἶπεν, Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. [25] ἦσαν δὲ παρ᾽ ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γήμας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ [26] ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος ἕως τῶν ἑπτά. [27] ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν ἡ γυνή. [28] ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν [29] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ [30] ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ᾽ ὡς ἄγγελοι ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσιν. [31] περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος, [32] Ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν [ὁ] θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων. [33] καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

The Great Commandment (Mrk 12.28-34; Luk 10.25-28)

[34] Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδουκαίους συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, [35] καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν [νομικὸς] πειράζων αὐτόν, [36] Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; [37] ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ, Ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου [38] αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή. [39] δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. [40] ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται.

The Question about David’s Son (Mrk 12.35-37; Luk 20.41-44)

[41] Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς [42] λέγων, Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστιν; λέγουσιν αὐτῷ, Τοῦ Δαυίδ. [43] λέγει αὐτοῖς, Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ αὐτὸν κύριον λέγων, [44] Εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου; [45] εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν; [46] καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ᾽ ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

23

Obulyâlya n'obucibone bw'Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano

[1] Okuhandi Yezu anacibwîra olubaga n'abaganda bâge, erhi: [2] «Abashamuka b'ihano n'Abafarizeyi babwârhala oku ntebe ya Mûsa. [3] Kuziga ngasi byôshi bammubwîre, mubishimbe munabijire; ci mumanye murhajiraga ebijiro byâbo: bulya banakaderha, ci barhajira[l].

[l] **23.3** : Banakaderha ci barhajira, nka bayigîriza enyigìrizo Mûsa ahâbagwa na Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[4] Banakashwêka emizigo mizirho, banayibarhuze abantu, ci okuyidundaganya n'omunwe barhankalonza. [5] Ebijiro byâbo byôshi babijira mpu babonwe n'abantu. Co cirhuma bayambala amahembe manene banasîma emishumi mirîrî. [6] Basîma ebi-bwârhalo bya burhanzi oku cìbo n'entebe ntanzi omu masinagogi. [7] Basîma okulamusibwa oku mmâna n'okubwirwa n'abantu mpu «Muyigîriza». [8] Ci mwêhe murhakâg'ilonza bammubwîre mpu «Muyigîriza», bulya Omuyigîriza winyu ali muguma, ninyu muli baguma mweshi. [9] Mumanye murhakâg'ibwîra ndi mpu «Larha» en'igulu, bulya Sho ali muguma yenene, ye Sho w'empingu. [10] Murhakâg'ilonza bammubwîre mpu «Waliha», bulya Nnâhamwinyu ali muguma, ye Kristu. [11] Ommukulire acîjire mwambali winyu. [12] Ngasi wacîkuze, ayish'irhôhibwa, na ngasi wacîrhôhye, ayish'ikuzibwa.

Yezu alongoza abashamuka b'ihano n'Abafarizeyi (Luk li. 39-48, 52)

[13] «Yajowe mweki, bashamuka b'ihano ninyu Bafarizeyi, ezi ndyâlya zikayigalira abantu Obwâmi bw'empingu! Mumanyire oku murhakabulabarhamwo n'abalonza okubujamwomudwîrhe mwabahànza. [[14] Muli bahanya, bashamuka b'ihano ninyu Bafarizeyi, ezi ndyâlya zikaja zalya eby'abakana zanaderha amasala malîmalî. Okwo kwârhume mwayagîrizibwa omu lubanja.] [15] Muli bahanya mwe bashamuka b'ihano ninyu Bafarizeyi, ezi ndyâlya zikahinduka enyanja n'ebihugo mpu zilonze omupagani zayigîriza, na hano ziba zamamubona, zimujire mwâna wa nyenga y'omuliro, mubî kuzilusha. [16] Muli bahanya mwe balanguzi b'emihûrha mukaderha, mpu: «Olahîre oku izîno ly'akâ-Nyamuzinda erhi ntâco; ci olahîre okw'izîno ly'isholo limuli, agwâsirwe n'endahiro yâge». [17] Yajowe! aba banyakasirhye n'eyi mihurha! cici cilushire, isholo erhi akâ-Nyamuzinda kalijira litagatîfu? [18] «Erhi ngasi walahiire oku izîno ly'olutare, erhi ntâco; ci owalahire oku nterekêro erikwo, erhi agwâsirwe n'endahiro yâge». [19] Eyi mihûrha! cici cilushire, erhi enterekêro erhi olutare luyijira ntagatîfu? [20] Ci mbona olahira olutare, alulahira alahire n'ebi-kuli byôshi. [21] Okucigasha ahantu hatagatîfu, kuli kucigasha ye na kucigasha Nnaho. [22] N'olahira empingu, alahira entebe ya Nyamuzinda analahira Olya oyibwarhalakwo. [23] Muli bahanya mwe bashamuka b'ihano ninyu Bafarizeyi, ezi ndyâlya zikalyûla entûlo y'emento, n'eneto, n'ecimino, mugal'ivuna amarhegeko[m] ma-kulu: okutwa kwinjà olubanja, obwonjo n'okurhalyaliha. Murhegesirwe okuji-ra ebyo byôshi buzira okuleka ebirhanzi. [24] Ezi nnongozi mpûrha zidokôla ehihuka omu mîshi, zigaligorhomera enjavu![n] [25] Muli bahanya, mwe bashamuka b'ihano ninyu Bafarizeyi, ezi ndyâlya zishuka emugongo gw'akahe n'akazinzi, n'obwo omu nda muyunjwîre bushambo n'obudambi! [26] Mufarizeyi w'omuhûrha! orhang'icêsa ehiri omu nda y'akahe n'akazinzi, lyo ehiri emugongo bica. [27] Muli hahanya, mwe bashamuka b'ihano ninyu Bafarizeyi, ezi ndyâlya zi-shushire enshinda nyêru: embuga zibonekana nyinjà, n'obwo omu nda zinyu-njwîre mavuha g'abafù n'ebibolereza. [28] Kwo ninyu abantu bammubona ntyo embuga nka bashinganya, ci omu nda obulyâlya n'obubî bwammuyunjulirîne. [29] Muli bahanya, mwe

---

[m] **23.23** : Emento, eneto n'ecimino: ziri mhurho za citwîro ca ntyantya. 23, 32: Aho Yezu àli akengire okufà kwage.

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bashamuka b'ihano ninyu Bafarizeyi, ezi ndyâlya zikayûbaka enshinda z'abalêbi, zinakakombêza ebyûsho by'Abanya-bushinganyanya, [30] n'okuderha erhi: «nka rhwaliho amango ga balarha, rhurhankajir'irhigi nabo ry'okubulaga omukò gw'abalêbi». [31] Na ntyo munahamirize mwêne oku muli bagala b'abanigaga abalêbi! [32] Ninyu muyunjuzagye olugero lwa basho!

Obubî n'obuhane bw'abashamuka b'ihano n' Abafarizeyi (Luk II, 49-51)

[33] Ezi njoka, bûko bwa cibugusha, kurhi mwafume obuhane bw'enyenga y'omuliro? [34] Lero mushub'ilola: nammurhumira abalêbi, Abanya-bushinganya n'abigîriza; ci mwayirhemwo baguma munababambe oku musalaba, n'abandi mubashurhire emikoba omu masinagogi ginyu, munabashimbûlule omu ngasi cishagala. [35] mpu lyo mubarhuzibwa ngasi mukò mwêru-kwêru gwàjire omu budaka, kurhenga omukò mwêrukwêru gw'Abeli kuhika oku mukò gwa Zakariya, mugala wa Barakiya, mwayirhiraga omu kâ-Nyamuzinda embere z'olutare! [36] Okuli, mmubwîre, ebyo byôshi byâbarhuzibwa ogu mulala!

Yeruzalemu! Yeruzalemu! (Luk 13, 34-35)

[37] «Yeruzalemu! Yeruzalemul we oyîrha abalêbi, n'abarhumirwe emwâwe obabande amabuye, kanga nalonzize okukukumakuma nka kulya engoko ekumakuma abanagoko bâyo omu byûbi, orhanayêmêraga! [38] Obu mukola mwâlekerwa enyumpa yinyu mushaka[o]. [39] Lero mmubwîre: murhakacishub'imbona, kuhika olusiku mwaderhe, mpu: Aganze oyishire oku izîno lya Nyakasane!»

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 23

The Denouncing of the Scribes and Pharisees (Mrk 12.38-40; Luk 11.37-52; 20.45-47)

[1] Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ [2] λέγων, Ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. [3] πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. [4] δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα [καὶ δυσβάστακτα] καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά. [5] πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσιν γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσιν τὰ κράσπεδα, [6] φιλοῦσιν δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς [7] καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, Ῥαββί. [8] ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε, Ῥαββί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. [9] καὶ πατέρα μὴ

---

[n] **23.24** : Enjavu: engamiya eyo bulya emw'Abayahudi yo nsimba elusha ezindi bunene.
[o] **23.38** : Yezu ayîrhwa n'Abayahudi, acîgendere, na Nyamuzinda aleka Yeruzalemu n'aka-Nya- muzimla kâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος. [10] μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητὴς ὑμῶν ἐστιν εἷς ὁ Χριστός. [11] ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. [12] ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. [13] Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. [15] Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν. [16] Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες, Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ᾽ ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. [17] μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας τὸν χρυσόν; [18] καί, Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ᾽ ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. [19] τυφλοί, τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον; [20] ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ [21] καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν, [22] καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ. [23] Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα [δὲ] ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι. [24] ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διϋλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. [25] Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. [26] Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν. [27] Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. [28] οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δέ ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. [29] Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, [30] καὶ λέγετε, Εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. [31] ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας. [32] καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. [33] ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; [34] διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν [35] ὅπως ἔλθῃ ἐφ᾽ ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. [36] ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

The Lament over Jerusalem (Luk 13.34-35)

[37] Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐπισυνάγει τὰ νοσσία αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. [38] ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. [39] λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀπ᾽ ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

24

[1] Erhi Yezu acihuluka omu kâ-Nyamuzinda n'erhi aba akola agenda, abaganda bâge banacimujàbo mpu bamuyêreke obûbake bw'akâ-Nyamuzinda. [2] Naye erhi acibashuza, ababwîra, erhi: «Ka mubwine ebyo byôshi! Mmubwîre okuli, aha, ntà ibuye lyasigale oku lindi lirhanashandazîbwi». [3] Erhi acibà akola abwârhîre oku ntondo y'Emizêti, abaganda bâge bamushegeraho bufundafunda, bamubwîra, mpu: «Orhubwîre mangaci ebyo byâbà[p], n'ecâbe cimanyîso c'okuyisha kwâwe n'eca okuhwa kw'igulu»

Omurhondêro gw'amalibuko (Mrk 13. 5-13; Luk 21, 8-19)

[4] Naye Yezu anacibashuza, ababwîra, erhi: «Mumanye ntâye ommu-rhebage. [5] Bulya banji bâyishe oku izîno lyâni, baderhe, mpu: «Nie Kristu», banarhebe banji. [6] Mwâyumve baderha ebîrha n'emihigo y'ebîrhà; mumanye murhayôbohaga bulya kukwânîne ebyo birhang'iyisha, ci erhi burhaciba Buzinda. [7] Ecihugo câyimukire ecindi, n'obwâmi obundi bwâmi. Ecizombo n'omusisi byayish'ibà hanji. [8] Ebyo byôshi, gwo murhondêro gw'amalibuko. [9] Obwo bâmmubabaze banammuyirhe: mwâshombwe n'abantu bôshi erhi izîno lyâni lirhuma. [10] Banji obwo bâhirime; banji bâhânane bône na nnene, bânasho-mbane bône na nnene. [11] Abalêbi b'obunywesi babè banji banarhebe bantu ba-njì. [12] Na bulya amabî gayish'iyûshûka, obuzigire bwa banji bwânyihe. [13] Ci owayôrhe ali mwinjà kuhika olusiku luzinda, oyo ye wâcunguke. [14] Eyi Myanzi minjà y'Obwâmi yayish'ihanûlwa omu igulu lyôshi, ebè cimanyîso oku mashanja gôshi. Obwo lyo olusiku luzinda lwâyishe.

Amalibuko ga Yeruzalemu (Mrk 13, 13-23; Luk 21, 20-24)

[15] Amangomukabona birya bibî bibî byalêbagwa na Daniyeli biri omu hantu batagatîfu (owasoma ayumve)! [16] Obwo abali omu cihugo c'e Yudeya bâyakire oku ntondo, [17] n'oli oku burhungiri bw'enyumpa arhamanukaga mpu arhôle ebintu byâge omu nyumpa; [18] n'oli omw'ishwa arhashubirag'eka mpu arhôle omwambalo gwâge. [19] Abakazi bali izimi n'abayonsa ago mango, basômerwa! [20] Mushenge murhag'iyish'iyâka omu mango g'e mpondo erhi omu luzira lwa sabato. [21] Bulya ezo nsiku zâba za malibuko garhazig'iboneka kurhenga okulemwa kw'igulu kuhika buno, garhakanaciboneka bundi. [22] Acibaga ezo nsiku zirhali zinyihîbwe, ntà muntu wankacizire; ci abîshogwa barhuma, ezo nsiku zanyihibwa. [23] Ago mango erhi

[p] **24.3** : Lolà Mrk 13. 1-4; Luk 21, 5-7.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwankabwîrwa n'omuntu, mpu: «Lolà, Kristu oyo oli hano, nîsi erhi hala», murhemêraga. [24] Bulya bayish'iyisha ba-Kristu bw'obwîhambi n'abalêbi b'obunywesi, bayish'ijira ebimanyîso n'ebirhangâzo binji ebyankarheba ciru n'abîshogwa acibà kwankahashikana. [25] Ninyu mumanyage, mmulêbire byôshi.

Mwene-omuntu ayish'iyisha n'obwâlagale (Luk 17, 23-24)

[26] Kuziga amango bammubwîre, mpu: «Y'oyo omu irungu», murhayijaga, mpu: «Acîfulisire omu nyumpa» murhemêraga. [27] Nka kulya omulazo gunahubuka ebushoshôkero bw'izûba gubonekere emunda lizikira, kwo Mwene-omuntu ayish'iyisha ntyo. [28] Aha omurhumba gwabe ho n'enyunda zâshubukire.

Igulu lyôshi lyâgeremwo omusisi (Mrk 13, 24-27; Luk 21, 25-27)

[29] Enyuma ly'amalibuko g'ezo nsiku, izûba lyâbà mwizizi, n'omwêzi gurhâcibashe, n'enyenyêzi zanamanuka oku nkuba, n'amahashe g'oku nkuba gâgeramwo omusisi. [30] Okuhandi ecimanyîso ca Mwene-omuntu canabonekana emalunga; n'amashanja g'en'igulu gôshi ganabanda endûlù; go mango bâbona Mwene-omuntu ayishire omu bitù n'obuhashe n'irenge linji. [31] Obwo anarhuma bamalahika bâge n'omushekera gw'izù linene, bashûbûze abarhôle bâge b'empande ini z'igulu, kurhenga emalunga bwenêne kuhika ah'igulu lihekîre.

Amango okwo kwâbe (Mrk 13, 28-32; Luk 21, 29-33)

[32] Mulolere olwiganyo oku mulehe. Amashami gâgwo erhi gashabûka n'erhi ebibabi bikumera, munamanye oku ecanda ciri hôfi. [33] Ninyu ntyo, amango mwâbone ebyo, mumanye oku ali hôfi, oku ahika aha lusò. [34] Mmubwîre okuli, eri iburha lirhagere n'ebyo byôshi birhaba. [35] Irunga n'igulu byâgere, ci enderho zâni zirhakagera. [36] Ci olwo lusiku n'ako kasanzi ntâye omanyire, ciru na bamalahika b'empingu, ciru n'Omugala, ntà wundi aha nyuma ly'Îshe yenene.

Okubà masù n'okucîrheganya (Luk 17, 26-27; 34-35)

[37] Nka kulya omu mango ga Nûhu, ntyo kwo Mwene-omuntu ayish'iyisha. [38] Muli ezo nsiku zashokoleraga ecihonzi, bakag'ilya banaywe, bakag'isheba banashebwe kuhika olusiku Nûhu ajaga omu bwârho. [39] Abantu barhakengêraga bici, kuhika ecihonzi cayisha, cabahêka bôshi. Ntyola kwo Mwene-omuntu ayish'iyisha. [40] Bantu babiri bâbe bali omu ishwa: muguma ahêkwe n'owâbo alekwe. [41] Bakazi babirhi bâbe badwîrhe bashwa oku lwanjikwa: muguma ahêkwe n'owâbo alekwe. [42] Kuziga mubè masù, bulya murhamanyiri olusiku Nnawinyu ayisha. [43] Yumvi bwinjà: acibaga nnakà ankamanya obudufu ecishambo cayishamwo, analâlîra, arhankanaleka bamurhulira enyumpa. [44] Kuziga ninyu mubè masù, bulya Mwene-omuntu ayish'iyisha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amangomurhakengiri.

Omugani gw'omukulu w'enyumpa (Luk 12, 42-46)

45 Mushi ohi oli mwîkubagirwa na mwîrhonzi, oyu nnâhamwâbo ahâga obukulu oku bantu
b'enyumpa yâge mpu abagabulire ebiryo omu mango ga kwânîne? 46 Iragi lyâge oyomushi, hano
nnâhamwâbo ayisha, akamushimâna adwîrhe ajira ntyo! 47 Mmubwîre okuli, anamujira mukulu
w'ebirugu byâge byôshi. 48 Ci oyomushi mubî erhi ankaderha omu murhima, erhi: «Nnâhamwirhu
arhishiri duba». 49 Arhangire ashûrha abâbo bashi, analye ananywe haguma n'abalalwe,
50 nnâhamwâbo oyomushi ayisha olusiku arhagererizi n'amango arhamanyiri. 51 Okuhandi
amukage, anamuhebe ebwa luhande lw'endyâlya: ho hayish'ibà ecimorogo n'okuhenkenya
amîno.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 24

The Destruction of the Temple Foretold (Mrk 13.1-2; Luk 21.5-6)

1 Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι
αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. 2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθήσεται.

The Beginning of Woes (Mrk 13.3-13; Luk 21.7-19)

3 Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν προσ-ῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ᾽ ἰδίαν
λέγοντες, Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντελείας τοῦ
αἰῶνος; 4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ 5 πολλοὶ γὰρ
ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες, Ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν.
6 μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶτε μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι, ἀλλ᾽
οὔπω ἐστὶν τὸ τέλος. 7 ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν καὶ ἔσονται
λιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους 8 πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. 9 τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς
θλῖψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου.
10 καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους παραδώσουσιν καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους
11 καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλούς 12 καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι
τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. 13 ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. 14 καὶ
κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς
ἔθνεσιν, καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος.

The Great Tribulation (Mrk 13.14-23; Luk 21.20-24)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἑστὸς ἐν
τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω, 16 τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, 17 ὁ ἐπὶ τοῦ
δώματος μὴ καταβάτω ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, 18καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω
ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. 19 οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς
ἡμέραις. 20 προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτῳ. 21 ἔσται γὰρ
τότε θλῖψις μεγάλη οἵα οὐ γέγονεν ἀπ᾽ ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ᾽ οὐ μὴ γένηται. 22 καὶ εἰ μὴ
ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς
κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. 23 τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, Ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστός, ἤ, Ὧδε, μὴ
πιστεύσητε 24 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα
καὶ τέρατα ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. 25 ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν. 26 ἐὰν οὖν
εἴπωσιν ὑμῖν, Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε· Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε 27 ὥσπερ
γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ
υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου 28 ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.

The Coming of the Son of Man (Mrk 13.24-27; Luk 21.25-28)

29 Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ
δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν
οὐρανῶν σαλευθήσονται. 30 καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ,
καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν
νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς 31 καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ
μετὰ σάλπιγγος μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων
ἀπ᾽ ἄκρων οὐρανῶν ἕως [τῶν] ἄκρων αὐτῶν.

The Lesson of the Fig Tree (Mrk 13.28-31; Luk 21.29-33)

32 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς καὶ τὰ
φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος 33 οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα,
γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. 34 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν
πάντα ταῦτα γένηται. 35 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.

The Unknown Day and Hour (Mrk 13.32-37; Luk 17.26-30, 34-36)

36 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ υἱός,
εἰ μὴ ὁ πατὴρ μόνος. 37 ὥσπερ γὰρ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ
ἀνθρώπου. 38 ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις [ἐκείναις] ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ
πίνοντες, γαμοῦντες καὶ γαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, 39 καὶ οὐκ
ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται [καὶ] ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου. 40 τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς ἀφίεται 41 δύο

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. 42 γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε
ποίᾳ ἡμέρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. 43 ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ
φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἴασεν διορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. 44
διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

The Faithful or the Unfaithful Servant (Luk 12.4-48)

45 Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ
τοῦ δοῦναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; 46 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ
εὑρήσει οὕτως ποιοῦντα 47 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει
αὐτόν. 48 ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Χρονίζει μου ὁ κύριος, 49 καὶ
ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων, 50 ἥξει ὁ κύριος
τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, 51 καὶ διχοτομήσει αὐτὸν
καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν
ὀδόντων.

25

Omugani gwa banyere ikumi bajàga buhya

1 Obwâmi bw'empingu bwayish'ishushana banyere ikumi barhôlaga orhumole rhwâbo mpu
baj'ishimâna[q] omuhya-mulume n'omuhya. 2 Barhânu muli bo bàli bingolongolo, na barhânu bàli
benge. 3 Balya barhânu b'ebingolongolo, erhi babà bamafumbarha orhumole rhwâbo,
barbacihekaga mavurha. 4 Abenge bôhe, erhi babà bamayanka orhumole rhwâbo, bahêka
n'amavurha omu rhulaha. 5 Lero erhi omuhya-mulume acibà arhishiri duba, bagwi-shira bôshi
banahunga. 6 Aba karhî k'obudufu bayumva olubi embuga, mpu: «Omuhya-mulume oyo oyiruka!
huluki mushigânane!» 7 Balya banyere bôshi banacizûka, barheganya orhumole rhwâbo. 8 Balya
b'ebingolongobo babwîra abenge, mpu: «Murhuhe nîrhu oku mavurha ginyu, bulya orhumole
rhwarhuzimîre». 9 Balya benge erhi bashuza, bababwîra, mpu: «Lyo garhag'irhunyihira n'oli
mwe, kukwânîne mujè emw'abarhunzi, mugule aginyu». 10 Erhi bakola bàli omu njira
bagend'igula, omuhya-mulume ayisha; abàli bacîrheganyize bajà omu k'obuhya haguma naye,
okubundi olumvi lwahamikwa. 11 Buzinda balya bandi banyere bayisha, baderha, mpu: «Waliha,
Waliha, o-rhuyigulire!» 12 Naye ashuza, bababwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, ntammumanyiri».
13 Kuziga mubè masù, bulya murhamanyiri ciru n'olusiku ciru n'amango.

---

[q] **25.1** : Abo banyere ikumi bo bali nka abêmezi balinga okugaluka kw'omuhya-mulume, Kristu. Ciru ankalegerera, akamole kîrhu karhakwânîni kazime ciru n'eliguma; ci kukwânîne rhubè masù ngasi kasanzi, rhulange inema ly'obucêse omu mirhima yîrhu, lyo amango Mwâmi Yezu ayish'ir-hutwira olubanja, ashimâne akamole kîrhu katwanyire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omugani gw'amagerha (Luk 19, 12-27)

[14] Nka kulya omuntu wabalamaga, ahamagala abambali, abagabira ebintu byâge. [15] Anaciha
muguma magerha mafundo arhânu, owundi abiri, n'owa kasharhu liguma, ngasi muguma nka
obuhashe bwâge; anacigenda. [16] Ho n'abo, olya wahâbagwa magerha mafundo arhânu,
anacigend'igakolêsa, ayungukira- kwo gandi arhânu. [17] Owahâbagwa abiri naye kwo n'okwo,
ayungukirakwo gandi abiri. [18] Ci nyakuhâbwa liguma yebe, agend'ibumba omwina omw'idaho,
afulikamwo ifundo ly'amagerha ga nnâhamwâbo. [19] Erhi ensiku ziciba zamage-ra, nnâbamwâbo
balya bashi ayisha, anacibabwîra mpu bamuyêreke kurhi bakozire. [20] Olya nyakuhâbwa
magerha mafundo arhânu anacimujàho, amurhûla gandi arhânu, anamubwîra erhi: «Muhanyi,
magerha mafundo arhânu wampaga: obonerage aho, gandi arhânu gano nayungukîrekwo!»
[21] Nnâhamwâbo anacimubwîra, erhi: «Ntyo, murhumisi mwinjà na mwîkubagirwa, obu omu binyi
wàbîre mwîkubagirwa, nâkujira murhambo omu binji; cijire omu masîma g'enyumpa ya
nnâhamwinyu». [22] Olya wahâbagwa magerha mafundo abiri naye anaciyisha, aderha, erhi:
«Muhanyi, magerha mafundo abiri wa-mpaga; gandi abiri gano nayunguk'îrekwo».
[23] Nnâhamwâbo anacimubwîra, erhi: «Kwokwo, murhumisi mwinjà na mwîkubagirwa, ene obà
mwîkubagirwa omu binyi, nakujira murhambo omu binji, cijire omu nyumpa ya nnâhamwinyu».
[24] Lero naye nyakuhâbwa ifundo liguma erhi amujàho, amubwîra, erhi: «Waliha, nyîshi oku oli
muntu wa kajiji, onasârûle aha orharhweraga, onahaki-re aha orhamîraga. [25] Erhi nciyôboha,
nagend'ihumbira ifundo ly'amagerha gâwe omu mwîna; ly'eri, liri cirugu câwe». [26] Obwo
nnâhamwâbo amushuza, amubwîra, erhi: «Murhumisi mubî na mwolo! Wali oyishi oku nansârûla
aha ntarhweraga, n'oku nampake aba ntamîraga? [27] Kuziga wali okwânîne okuhêka er'ifundo
ly'amagerha gâni omu mbîko, n'aha kugaluka, nankaliyansire nie nnalyo n'obunguke bwâlyo, [28] Ji
mumuyanke er'igerha, mulihe ogwêrhe mafu-ndo ikumi. [29] Bulya ngasi ogwêrhe ye wahâbwa,
acihirhirire: ci orhagwêrhi, n'ehi âgwarhe, bâmunyagusahyo. [30] N'oyo nyakubura w'omushizi,
mumukwêbe omu mwizimya embuga: mwo mwaba ecimorogo n'okukenyeza amîno».

Olubanja luzinda

[31] Amango Mwene-omuntu âyisha omu bukuze bwâge, na bamalahika bôshi haguma naye,
anatamala oku ntebe yâge y'irenge, [32] Obwo abantu b'ebihu-go byôshi bashimânane embere
zâge, naye ayish'ibasâbanula nka kulya omungere asâbanula emisâhene n'ebihebe.
[33] Emisahene anayibugire ebwa kulyo, n'ebihebe ebwa kumosho. [34] Obwo Mwâmi anâbwîre abali
ekulyo kwâge erhi: «Yishi, mwe mwàgishirwe na Larha, mucigandalize omu Bwâmi
mwarheganyizîbwe kurhenga okulemwa kw'igulu. [35] Bulya nal'inshalisire, mwampa eci nalya;
enyôrha yangwârha, mwampa eci nanywa; nali cigolo, mwampa ecirâlo; [36] nali mushugunu,
mwampa eci nayambala; nali mulwâla, mwayish'ikanta-ngula; nali omu mugozi,
mwayish'ikandola». [37] Okuhandi obwo abashinganya bâmushuze, bamubwîre. mpu:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Nyamwagirwa, mangaci rhwakubonaga oshalisire, rhwakuha eci walya; oli nyôrha, rhwakuha eci wanywa? [38] (Mangaci ago rhwakubonaga oli) cigolo, rhwakuhandisa; oli mushugunu, rhwakuyambika? [39] (Erhi mangaci) wali mulwala erhi omu mugozi, rhwaj'ikurhangula? [40] Mwâmi naye ayish'ibashuza, ababwîre, erhi: «Okuli, mmubwîre, ngasi kantu mwajirîre muguma muli aba balumuna bani barhôrhò, niene mwakajirîre». [41] Okubundi anacibwîre abali ebwa kumosho kwâge nabo, erhi: «Ntengiho, mwe bakagwa, mujè omu muliro gurhazima, gwarheganyizibagwa shetani na bamalahika bâge. [42] Bulya nal'inshalisire, murhanampaga eci nalya; nal'ingweêrhwe n'enyôrha, murhanampaga eci nanywa; [43] nali cigolo, murhanampaga cirâlo; nali mushugunu, murhananyambikaga; nali mulwâla, nali omu mugozi, murhanishig'intangula», [44] Obwo nabo banâmushuze banaderhe, mpu: «Waliha, mangaci rhwakubonaga oshalisire, erhi ogwêrhwe n'enyôrha, oli cigolo erhi mushugunu, oli mulwâla erhi omu mugozi, rhurhanakurhabâlaga?» [45] Obo anâbashuze, ababwîre, erhi: «Okuli, mmubwîre, ngasi hyôshi murhajiriraga muguma muli aba balumuna bani barhôrhò, nâni murhahinjiriraga». [46] Okuhandi abo banajà omu malumwa garhahwa, n'abashinganya bajè omu buzîne bw'ensiku n'amango».

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 25

The Parable of the Ten Maidens

[1] Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. [2] πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι. [3] αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ᾽ ἑαυτῶν ἔλαιον. [4] αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. [5] χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. [6] μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, Ἰδοὺ ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν [αὐτοῦ]. [7] τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν. [8] αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν, Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. [9] ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι, Μήποτε οὐ μὴ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. [10] ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. [11] ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι, Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. [12] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. [13] Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν.

The Parable of the Talents (Luk 19.11-27)

[14] Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, [15] καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐθέως [16] πορευθεὶς ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καὶ ἐκέρδησεν ἄλλα πέντε [17] ὡσαύτως ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. [18] ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν γῆν καὶ ἔκρυψεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. [19] μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ᾽ αὐτῶν. [20] καὶ προσ-ελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων, Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. [21] ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. [22] προσ-ελθὼν [δὲ] καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἶπεν, Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα. [23] ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. [24] προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς εἶπεν, Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας, [25] καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. [26] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ᾔδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα; [27] ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὰ ἀργύριά μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. [28] ἄρατε οὖν ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα [29] τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. [30] καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. The Judgment of the Nations [31] Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ᾽ αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ [32] καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ᾽ ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, [33] καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. [34] τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. [35] ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με, [36] γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἠσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθατε πρός με. [37] τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες, Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; [38] πότε δέ σε εἴδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; [39] πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενοῦντα ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρός σε; [40] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ᾽ ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. [41] Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων, Πορεύεσθε ἀπ᾽ ἐμοῦ [οἱ] κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. [42] ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, [43] ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. [44] τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες, Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; [45] τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ᾽ ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. [46] καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

26

VII. Amababale, okufà n'okufuka kwa Yezu

Abashombanyi ba Yezu balagânana okumuyîrha (Mrk 14, 1-2; Luk 22, 1-2)

[1] Byanacibà ntyo! Erhi Yezu ayûs'iderha ezo nderho zôshi, abwîra abaganda bâge, erhi: [2] «Mumanyire oku lisirhondo Basâka aba, na Mwene-omuntu ahâwa mpu abambwe oku musalaba». [3] Okuhandi abajinji b'abadâhwa n'abagula b'olubaga bashimânana omu côgo c'omudâhwa mukulu, oderhwa Kayifa. [4] Banacisingira Yezu ibano, mpu bamugwârhe n'obwenge banamuyirhe. [5] cikwônene bakaderha, mpu: «Arhali oku lusiku lukulu, akadugundu kalek'izûka omu lubaga».

Yezu abulagirwa omugavu omw'irhwe (Mrk 14, 3-9; Ywn 12, 1-8)

[6] Erhi Yezu acibà ali e Betaniya omu mwa Simoni mushomyo, [7] hayisha mukazi muguma wali odwîrhe enjebe y'amavurha g'omugavu gw'engulo ndârhi; anacimudubulira gulya mugavu oku irhwe, erhi ali oku cîbo. [8] Erhi babona ntyo, abaganda bagwârhwa n'omutula, baderha, mpu: «Cirhumire asherêza ogu mugavu? [9] Gwankaguzirwe birugu binji, binahâbwe abakenyi». [10] Ci erhi Yezu acimanya, ababwîra, erhi: «Cirhumire mwabêra oyu mukazi emitula? Cijiro cinjà anjirîre obu. [11] Abakenyi, ensiku zôshi muli haguma nabo, ci niehe arhali ensiku zôshi mwambona. [12] Ene ashîga omubiri gwâni n'ogu mugavu, abîre agurhenganya okubishwa. [13] Okuli mmubwîre, ngasi hôshi ogu Mwanzi mwinjà gw'Akalembe gwâyigîrizibwe en'igulu lyôshi, eci cijiro c'oyu mukazi câganîrwe oku kumukengêra».

Yuda ahâna Nnawâbo (Mrk 14, 10-11; Luk 22, 3-6)

[14] Okubundi, muguma muli balya Ikumi-na-babiri, y'erigi Yuda w'e Keriyoti, anacija emwa abajinji b'abadâhwa. [15] Anacibabwîra, erhi: «Ci mwakampa mmuheye?» Nabo banacimuha magerha mafundo asharhu. [16] Obwo kurheng'aho akaz'ilonza kurhi abona ah'amuhânira.

Amarheganyo ga Basâka (Mrk 14, 12-16; Luk 22, 7-13)

[17] Omu lusiku lurhanzi lw'emigati erhalimwo lwango, abaganda banacijaho Yezu, bamubwîra, mpu: «Ngahi olonzize rhurheganye okulya Basâka?» [18] Anacibashuza, erhi: «Mujè omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cishagala, emwa lebe, munamubwîre, mpu: «Omwigîriza adesire ntya: «Amango gâni gali hôfi, omu mwâwe najirira Basâka nie n'abaganda bâni». [19] Abaganda banacijira oku Yezu arhegekaga, barheganya Basâka.

Yezu abwîra abaganda bâge oku Yuda amuhâna (Mrk 14, 17-21; Luk 22, 21-23; Ywn 13,21-30)

[20] Erhi biba bijingo, babà bali oku cìbo bona balya lkumi-na-babiri. [21] Erhi babà badwîrhe balya, ababwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, muguma muli mwe ampâna». [22] Omutula gwanacibagwârha bwenêne, barhangira bamudôsa, ngasi muguma, erhi: «Waliha, ka nie? [23] Naye anacibashuza, erhi: «Oyu ohebire okuboko omu nambi rhwe naye, ye wampâna! [24] Neci, Mwene-omuntu acikolera nk'oku ayandikîrwe, ci kwônene buhanya bw'oyu muntu Mwene-omuntu ahânwa naye! Kwakabîre kukulu oyu muntu arhaburhwe!» [25] Naye Yuda wamulenganyagya amudôsa, erhi: «Ka nie, Muyigîriza?» Naye Yezu anacimushuza, erhi: «Wakudesire».

Yezu ajira Obukaristiya (Mrk 14, 22-25; Luk 22, 19-20; 1 Kr 11, 23-25)

[26] Erhi babà badwîrhe balya, Yezu ayanka omugati, n'erhi aba amagugisha, agubega, ahà abaganda bâge, aderha, erhi: «Yanki, mulye eci guli mubiri gwâni». [27] Ashubiyanka akahe, avuga omunkwa, abahà, anaderha, erhi: «Munyweko mweshi; [28] bulya eci guli mukò gwâni gw'endagâno mpyâhya, ogwabulagwa banji barhumire, mpu bakulirwe ebyâha. [29] Okuli, mmubwizire, ntakacishub'inywa kuli eyi mburho y'omuzâbîbu, kuhika olusiku nanâyinywe mpyâhya haguma ninyu omu Bwâmi bwa Larha».

Yezu alêba oku Petro amuhakana kasharhu (Mrk 14, 26-31; Luk 22, 31-34; Ywn 13, 26-38; 16-32)

[30] Erhi bayûs'iyimba, barheremera oku ntondo y'Emizêti. [31] Yezu anacibabwîra, erhi: «Obudufu bw'ene mweshi mwâsârhala erhi nie ntuma; bulya kuyandisirwe, mpu: «Nashurha lungere, ebibuzi bishandabane. [32] Ci hano nyus'ifûka, nammushokolera e Galileya». [33] Petro amubwîra, erhi: «Ciru bôshi bankasârhala erhi we orhuma, ntà mango niehe nankasârhala». [34] Yezu anacimushuza, erhi: «Okuli, nkubwîre: ene muli obu budufu, oluhazi lurhacibika, wa- mpakana kasharhu». [35] Petro anacimubwîra, erhi: «Ciru kwankabà kufà haguma nâwe, ntakakuhakana». N'abandi baganda bakuderha bôshi.

Yezu abona oburhè bw'amaganya e Jetesemani l (Mrk 14, 32-42; Luk 22, 40-46; Ywn 18,1)

[36] Obwo Yezu anacihika omu ishwa liderhwa Jetesemani[r] ye n'abaganda bâge; ababwîra, erhi:

[r] **26.36** - 26, 36: Jetesemani kuli kuderha «cengero» ca mavurha. Jetesemani aba omu lubanda lwa Sederoni, ah'idako ly'entondo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Bêragi aha oku najà hala ngend'ishenga». [37] Ayanka Petro na bene Zebedeyo bombi, anacirhondêra okuyumva oburhè n'amaganya. [38] Obwo anacibabwîra, erhi: «Omurhima gwâni guyunjwîre burhe bw'okulonz'ifà; bêri aha, muyîze haguma nâni». [39] Erhi ashegûka, acîrhimba oku idaho, ashenga anaderha, erhi: «Larha akaba kwankahashikana, aka kabehe kangere kuli! Ci kwônene arhali nk'oku nalonza, ci nk'oku walonza wênene». [40] Anacishubira aha bambali, ashimâna bahunzire; abwîra Petro, erhi: «Ka ciru murhahashire okuyîza haguma nâni nsà nguma yône? [41] Mubè masù munashenge, mulek'ishumikwa: bulya omurhima gubà mwangu, ci omubiri gubà muzamba». [42] Ashub'igend'ishenga obwa kabiri, aderha, erhi: «Larha, akaba aka kabehe karhankagera ntanakanywîri, oku walonza kubâge!» [43] Erhi agaluka, ashimâna kandi bali îro, bulya amasù gabo gàli mazirho. [44] Abaleka, agend'ishenga obwa kasharhu, anaderha zirya nderho ntanzi. [45] Okuhandi ashubira emunda abambali bàli, ababwîra, erhi: «Lero mwankagwîshiraga munarhamûke! Amango gahisire; Mwene-omuntu akol'ihânwa omu maboko g'Abanya-byâha. [46] Zûki, rhugende! Owampâna oyu oyiruka».

Yezu agwârhwa (Mrk 14, 43-52; Luk 22. 27-53; Ywn 18, 2-11)

[47] Oku acidwîrhe aderha, Yuda, muguma muli balya Ikumi-na-babiri, y'ono y'ono, adwîrhengabo nyinji efumbasire engôrho n'amahiri, erhumirwe n'abajinji b'abadâhwa n'abagula b'olubaga. [48] Owamulenganyagya erhi ana-bahire ecimanyîso, erhi: «Oyu nakanûnugurha, erhi ye, mumugwârhe». [49] Oku anayisha ntya, ayirukira ayegera Yezu, amubwîra, erhi: «Mpanyire omusingo, Muyigîriza!» Anacimunûnugurha. [50] Yezu anacimubwîra, erhi: "Mwîra wâni, bici bikudwîrhe?» Okuhandi banacimushegerera, bamuhirako amaboko, bamugwârha. [51] Obwo muguma muli balya bàli haguma na Yezu alikira okuboko ebirhugo, ayômola engôrho yâge, ayirhimba mwambali w'Omudâhwa mukulu, amushishimbula okurhwîri. [52] Yezu anacimubwîra, erhi: «Shubiza engoôrho yâwe omu lûba; bulya ngasi yeshi wakolêse engôrho, ngôrho yamuyirhe. [53] Ka omanyire mpu ntankahunyire Larha antumire ho n'aho rhutu ikumi na rhubiri rhwa bamalahika? [54] Kurhi Amandiko gankaciyunjulaga obwo, agadesire mpu bikwânîne bibè ntyo?» [55] Yezu anacibwîra zirya ngabo, erhi: «Ewe, kurhi kunomuyishire nka bantu bashimbire ecishungu, muherhe engôrho n'amahiri, mul'ingwârha? Ngasi lusiku nakag'iyigîriza omu kâ-Nyamuzinda, murhanangwârhaga». [56] Okwo kwôshi kwàba ntyo mpu lyo Amandiko g'abalêbi gayunjula. Obwo abaganda bâge banacimuleka.

Yezu ahêkwa emwa Kayifa (Mrk 14, 53-65; Luk 22, 54-55; 66-71; Ywn 18, 24)

[57] Balya bantu bagwârhaga Yezu, bamuhêka emwa Kayifa, ye Mukulu w'abadâhwa; nabo bashamuka b'ihano n'abagula b'olubaga bayishubûkira. [58] Naye Petro amuguma omu cirali,

---

y'Emizêti. Kandi rhwanaderha, Getsemani, bulya «shêmen» go mavurha omu cihebraniya, omu cihebraniya ca mîra muna g ci murhaba j.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kuhika omu côgo c'Omukulu w'abadâhwa; anacija omu lugo, abwârhala haguma n'abalalîzi, mpu abone oku byâbà. [59] Abajinji b'abadâhwa n'ihano lyôshi bakalonza abashobeka Yezu eby'obunywesi, mpu lyo bamuyîrha. [60] Lero banacibabula, n'obwo abahamîrizi b'obunywesi bàli bayishire banji. Buzinda hayisha babiri. [61] Banaciderha, mpu: «Oyu muntu adesire ntya: mpu: «Nanashaba aka kâ-Nyamuzinda, na- nshub'ikayûbakaa omu nsiku isharhu», [62] Obwo Omukulu w'abadâhwa ayimuka, amubwîra, erhi: «Ci orhashuza? Kurhi okwo aba bantu bakuderhîre?» [63] Yezu acîhulikira. Omukulu w'abadâhwa anacimubwîra, erhi: «Nkulahirîze kuli Nyamuzinda ozîne, orhubwîre erhi we Kristu Mugala wa Nnâmahanga», [64] Yezu anacimushuza. erhi: «Wakudesire. Ciru mmubwizire n'obwâlagale oku mwacibona Mwene-omuntu abwârhîre ekulyo kw'Ogala-byôshi, anayishire omu bitù by'emalunga», [65] Aho Omukulu w'abadâhwa asharhula emyambalo yâge, anaderha, erhi: «Amalogorha! Bici rhwacilongeza abahamîrizi! MWayumvîrhe oku alogorha! [66] Kurhi mubwîne?» Nabo, mpu: «Kufà anafa la!» [67] Okubundi banacimutwîra ebusù n'okumurhimba ebifundo abandi bamuShûrha empi, [68] banaderha, mpu: «Lêbaga, Kristu: rhubwîre ndi okushûsire».

Petro ahakana Nnawâbo (Mrk 14, 66-72; Luk 22, 56,62; Ywn 18, 17, 25-27)

[69] Obwo Petro naye erhi aburhamîre embuga omu côgo. Mujà-nyere muguma anacimujàho, amubwîra, erhi: «Nâwe wàli haguma na Yezu w'e Galileya». [70] Naye anacihakana embere za bôshi, erhi: «Ntamanyiri ebi odesire!» [71] Mpu ahulukage aj'emuhanda, owundi mujà-nyere anacibwîra abahàli, erhi: «N'oyu naye ali haguma na Yezu w'e Nazareti». [72] Ashub'ilahira, anyw'embuli, erhi: «Mâshi ntishi Oyo muntu», [73] Erhi hagera kashanzi kanyi, abàli halya bajàho Petro, bamubwîra, mpu: «Mâshi nâwe oli wa muli bo, ciru n'iderha lyâwe lyône likuhânyire», [74] Okuhandi arhondêr'alahira analahiriza, mpu: «Mâshi ntishi Oyo muntu», Ho na halya oluhazi lwabika, [75] Obwo Petro akengêra kalya kanwa Yezu amubwîraga, erhi: «Embere oluhazi lubike, wampakana kasharhu». N'erhi acihuluka, arhondêra okuvugumula emirenge.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 26

The Plot to Kill Jesus (Mrk 14.1-2; Luk 22.1-2; Jn 11.45-53)

[1] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, [2] Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι. [3] Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα [4] καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν [5] ἔλεγον δέ, Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.

The Anointing at Bethany (Mrk 14.3-9; Jn 12.1-8)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, [7] προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου βαρυτίμου καὶ κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου. [8] ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες, Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; 9ἐδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. [10] γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν ἠργάσατο εἰς ἐμέ [11] πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε [12] βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν. [13] ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Judas' Agreement to Betray Jesus (Mrk 14.10-11; Luk 22.3-6)

[14] Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς [15] εἶπεν, Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. [16] καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

The Passover with the Disciples (Mrk 14.12-21; Luk 22.7-14, 21-23; Jn 13.21-30)

[17] Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες, Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; [18] ὁ δὲ εἶπεν, Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα καὶ εἴπατε αὐτῷ, Ὁ διδάσκαλος λέγει, Ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστιν, πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου. [19] καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. [20] Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα. [21] καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. [22] καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ εἷς ἕκαστος, Μήτι ἐγώ εἰμι, κύριε; [23] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ὁ ἐμβάψας μετ᾽ ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ οὗτός με παραδώσει. [24] ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι᾽ οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. [25] ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπεν, Μήτι ἐγώ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶπας.

The Institution of the Lord's Supper (Mrk 14.22-26; Luk 22.15-20; 1 Cor 11.23-25)

[26] Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δοὺς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν, Λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. [27] καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, [28] τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. [29] λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ πίω ἀπ᾽ ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ᾽ ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου. [30] Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. [31] Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, γέγραπται γάρ,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Peter's Denial Foretold (Mrk 14.27-31; Luk 22.31-34; Jn 13.36-38)

Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης. [32] μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί
με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. [33] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Εἰ πάντες
σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. [34] ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω
σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με. [35] λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, Κἂν
δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν.

The Prayer in Gethsemane (Mrk 14.32-42; Luk 22.39-46)

[36] Τότε ἔρχεται μετ᾽ αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανὶ καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς,
Καθίσατε αὐτοῦ ἕως [οὗ] ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι. [37] καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο
υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. [38] τότε λέγει αὐτοῖς, Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή
μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ᾽ ἐμοῦ. [39] καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ
πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων, Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστιν, παρελθάτω ἀπ᾽ ἐμοῦ
τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ᾽ ὡς σύ. [40] καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ
εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ, Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι
μετ᾽ ἐμοῦ; [41] γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα
πρόθυμον ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. [42] πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο λέγων, Πάτερ μου, εἰ
οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. [43] καὶ ἐλθὼν πάλιν εὗρεν
αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. [44] καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν
ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν πάλιν. [45] τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς
καὶ λέγει αὐτοῖς, Καθεύδετε [τὸ] λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. [46] ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς
με.

The Betrayal and Arrest of Jesus (Mrk 14.43-50; Luk 22.47-53; Jn 18.3-12)

[47] Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθεν καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ
μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. [48] ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν
ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων, Ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν, κρατήσατε αὐτόν. [49] καὶ εὐθέως
προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν, Χαῖρε, ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. [50] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ,
Ἑταῖρε, ἐφ᾽ ὃ πάρει. τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν
αὐτόν. [51] καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ καὶ
πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. [52] τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
Ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν
μαχαίρῃ ἀπολοῦνται. [53] ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει
μοι ἄρτι πλείω δώδεκα λεγιῶνας ἀγγέλων; [54] πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ
γενέσθαι; [55] Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις, Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ᾽ ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμην διδάσκων καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. [56] τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

Jesus before the Council (Mrk 14.53-65; Luk 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

[57] Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. [58] ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. [59] οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὅπως αὐτὸν θανατώσωσιν, [60] καὶ οὐχ εὗρον πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο [61] εἶπαν, Οὗτος ἔφη, Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι. [62] καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, Οὐδὲν ἀποκρίνῃ τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; [63] ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. [64] λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Σὺ εἶπας πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ᾽ ἄρτι ὄψεσθε **τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου** καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ **ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.** [65] τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων, Ἐβλασφήμησεν· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν [66] τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν, Ἔνοχος θανάτου ἐστίν. 67Τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐράπισαν [68] λέγοντες, Προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε;

Peter’s Denial of Jesus (Mrk 14.66-72; Luk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

[69] Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα, Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. [70] ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων, Οὐκ οἶδα τί λέγεις. [71] ἐξελθόντα δὲ εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν ἄλλη καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ, Οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. [72] καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρκου ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. [73] μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ, Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ. [74] τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. [75] καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

27

Yezu ahêkwa emwa Bilato (Mrk 15, 1; Luk 22, 66; 23, 1)

[1] Erhi buca, abajinji bôshi n'abagula b'olubaga bajîra Yezu ihano, mpu bamuyîrhe, [2] N'erhi babà

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bamamushwêka, bamuhêkera Bilato, ye murhegesi.

Yuda acîmanika

[3] Obwo erhi Yuda wamulenganyagya abona atwîrwa okufà, omurhima gwamulya, agalulira abajinji n'abagula galya magerha mafundo asharhu, erhi: [4] «Najizire kubî ene mpâna omukò mwêru-kwêru». Nabo banacimushuza, mpu: «Kurhi kwarhujira? Wêne wamanya!» [5] Akwêba galya magerha omu kâ-Nyamuzinda, agenda, acimanika, [6] Erhi abajinji bayanka galya magerha, banaciderha, mpu: «Kurhemêrîrwi okugahira omu mbîko, bulya gali ngulo ya mukò». [7] Erhi baciba bamaj'ihano, bagagula ishwa ly'omubumbi, mpu bakâbi-shamwo ebigolo. [8] Co carhumire eryo ishwa liyirikwa, kuhik'ene, Ishwa lya Mukò, [9] Ntyo kwanacibà kulya kwalêbagwa n'omulêbi Yeremiya, erhi: Bâna- ciyanka galya magerha mafundo asharhu, yo ngulo batwîraga oyu abâna b'Israheli bâgerekaga, [10] Banacigagula ishwa ly'omubumbi, nk'oku Nyakasane a-ntegekaga.

Yezu embere za Bilato (Mrk 15, 2-15; Luk 23, 2-5, 18-25; Ywn 18, 28-40; 19, 4-16)

[11] Yezu anacihêkwa embere z'omurhegesi, n'omurhegesi amudôsa, erhi: «Ka we mwâmi w'Abayahudi?» Yezu amushuza, erhi: «Wakudesire». [12] Ci erhi abajinji n'abagula bakâmulega, arhashuzagya cici. [13] Bilato anacimubwîra, erhi: «Ka orhumvîrhi ebyo byôshi badwîrhe bakuderhera?» [14] Arhashuzagya oku kanwa ciru n'akaguma, kuhika nyamurhegesi asômerwa bwenêne. [15] Ngasi lusiku lukulu, bwàli bwôrhere bw'omurhegesi okubalikira mushwêkwa muguma, oyu banacîshozire. [16] Hàli mushwêkwa muguma wali wajire irenge, ye wali Baraba. [17] Obwo erhi olubaga luciba lulundumîne haguma, Bilato ababwîra, erhi: Ndi mwalonza mmulikire, ka Baraba erhi Yezu, oderhwa Kristu?» [18] Erhi anamanyire obwo oku bwagalwa bamuhâniraga. [19] Erhi acibà akola abwârhîre ekagombe, mukâge arhuma emunda ali, mpu bamubwîre, erhi: «Omanye o-rhacîhiraga omu lubanja lw'oyomushinganyanya, bulya ene budufu nababîre bwenêne omu bilorho erhi ye orhuma». [20] Ci abajinji b'abadâhwa n'abagula bashumika olubaga mpu bahûne Baraba banayîse Yezu. [21] Omurhegesi ashub'ibadôsa, erhi: «Ndi mulonzize ndîke muli aba bombi?» Banacishuza, mpu: «Baraba». [22] Bilato anacibabwîra, erhi: «Kurhi najiraga Yezu oderhwa Kristu?» Bôshi bashuza, mpu: «Abambwe oku musalaba». [23] Ashub'idôsa olubaga, erhi: «Kubî kuci ajizire?» Banaciyâma kulusha, mpu: «Abambwe oku musalaba!» [24] Erhi Bilato abona oku ntà luderho lwaciyumvibwa n'oku ehidugundu hyayisha hyayûshûka, kwo kuyanka amîshi, acîkalaba enfune embere z'olubaga, anaderha, erhi: «Ndi mwêru-kwêru oku mukò g'oyu muntu; oku bwinyu!» [25] Olubaga lwôshi lwashuza, lwaderha, mpu: «Omukò gwâge kuli rhwe n'oku bâna bîrhu!» [26] Okubundi anacibalikira Baraba, n'erhi aba amaShûrha Yezu emikoba, abahâye mpu abambwe oku musalaba.

Ecimanè c'emishûgi (Mrk 15, 16-20; Ywn 19, 1-3)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[27] Abasirika b'omurhegesi banaciyanka Yezu, bamujâna omu lurhamba, bamuhirakwo olugamba lw'abasirika lwôshi. [28] Banacimuhogola emyambalo yâge, bamuyambika ecishûli cidukula. [29] N'erhi babà bamaluka ecimanè c'emishûgi, bamuhiraco omu irhwe, bamufumbasa olusheke omu kuboko kulyo. Bafukama embere zâge, banamushekera n'okuderha, mpu: «Asinge, mwâmi w'Abayahudi»! [30] Banakamukâyirakwo, n'erhi barhôla lulya lusheke, bakamu-shûrhalo oku irhwe. [31] Okuhandi erhi bayûs'imucinaguza, banacimuhogola ci-lya cishûli, bamuyambika emyambalo yâge, bamuhulukana, baj'imubamba oku musalaba.

Yezu abambwa oku musalaba (Mrk 15, 21-27; Luk23, 26-34, 38)

[32] Erhi bahika omu njira, barhimâna omuntu w'e Kirena, ye Simoni; bamu-gwârha mpu arhwâze Yezu okubarhula omusalaba, [33] Erhi bahika ahantu haderhwa Golgota[s], kwo kuderha mpu hantu h'empanga, [34] banacimuha amamvu galimwo endulwe mpu anywe; ci erhi ayûs'ilabula, arhacilonzagya okuganywa. [35] Erhi babà bamamubamba oku musalaba, bagabâna emyambalo yâge, bayiyesha cigole[t]. [36] Banaciburhamala mpu bamulange. [37] Banaciyandika aha nyanya ly'irhwe lyâge igwârhiro ly'olufu lwâge, mpu: «Oyu ye Yezu, Mwâmi w'Abayahudi». [38] Banacibamba haguma naye bishumûsi bibiri, ciguma ekulyo, ecindi ekumosho kwâge.

Yezu ashekerwa anajacirwa oku musalaba (Mrk 15. 29-32; Luk 23, 35-37)

[39] Abakag'igera bakamujàcira banadunda irhwe, [40] mpu: «We shâba akâ-Nyamuzinda, oNashub'ikayunjuza omu nsiku isharhu, cirîkûzagye wênene akabà oli Mwene-Nnâmahanga, onahonekwo ogu musalaba!» [41] Nabo abajinji b'abadâhwa bakag'imushekera, banakag'iderha haguma n'abashamuka b'ihano n'abagula, mpu: [42] «Acizize abandi arhankanahash'icîciza yenene! Akaba ali Mwâmi w'Israheli, lero amanukage kuli ogu musalaba, nîrhu rhumuyêmêre! [43] Mpu alangâlira Nyamuzinda: lero Nyamuzinda amulîkûzagye akabà amuzigira! Akazâg'iderha, erhi: «Ndi Mwene-Nnâmahanga!» [44] Ciru na birya bishumûsi byàli bibambirwe oku musalaba haguma naye byakâg'imujàcira.

Yezu afa oku musalaba (Mrk 15. 33-41; Luk 23. 44-59; Ywn 19-29)

[45] Kurhenga izûba liyimanga[u], omwizîzi gwabwîka ecihugo côshi kuhika amafuluko. [46] Erhi kubà mafuluko, Yezu anaciyâma n'izù linene, erhi: «Eli, Eli, lama sahaktani?» Kwo kuderha: «Nyamuzinda wâni, Nyamuzinda wâni, carhumire ondeka?» [47] Baguma muli balya bàhali erhi bayumva, banaciderha, mpu: «Amayakûza Eliya». [48] Ho na halya, muguma muli bo alibirha,

---

[s] **27.32** : Hantu h'empanga, erhi Kalvariyo.
[t] **27.35** :Mpu lyo akanwa k'omulêbi kayunjula, erhi: Bagabîne emyambalo yâni n'ecishûli câni baciyesha cigole (Lul 21, 19; Ywn 19, 24).
[u] **27.45** kurhenga izûba liyimanga: Kurhenga nsà ndarhu kuhika nsà mwenda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ayanka ecihôrholo, acivumvuliza, omu nkalishi, acishwêkera oku lusheke, amuhà mpu anywe. 49 Ci abandi bamubwîra, mpu: «Muleke rhulole erhi Eliya ayish'imuciza!» 50 Obwo Yezu ashub'iyâma n'izù linene, arhengamwo omûka. 51 Okubundi omwenda gw'olusîka gwàli mumanike aha karhî k'akâ-Nyamuzinda mpu gusike ahatagatîfu h'ebitagatîfu gwalalanguka mpande ibiri kurheng'enyanya kuhik'ahanshi; igulu lyanacigeramwo omusisi, amabuye gàhahanyuka. 52 Enshinda zàfunuka, mibiri minji y'abatagatîfu bàli bafîre yafûka. 53 N'erhi Yezu ayûs'ifûka, barhenga omu nshinda, bajà omu Cishagala Citagatîfu, banji bababona. 54 Omukulu w'abasirika n'abandi bantu bakag'ilanga Yezu haguma naye erhi babona igulu ligeramwo omusisi n'ebindi byabîre byôshi, bayôboha bwenêne, banaderha, mpu: «Neci, kwo binali oyu muntu anali Mugala wa Nyamuzinda!» 55 Hàli abakazi bakag'ilâbira kuli, balya bàli bashimbire Yezu kurheng'e Galileya mpu bajè bamukolera. 56 Muli bo mwàli Mariya Magadalena, na Mariya nnina wa Yakôbo na Yozefu, na nnina wa bene Zebedeyo.

Yezu abishwa (Mrk 15, 42-47; Luk 23, 50-55; Ywn 19, 38-42)

57 Erhi kuciba bijingo, muntu muhirhi muguma w'e Arimatiya anaciyisha, izîno lyâge ye Yozefu, naye àli mushimbulizi wa Yezu. 58 Anacija emwa Bilato, amuhûna omubiri gwa Yezu. Bilato arhegeka obwo mpu bamuhêgo. 59 Okuhandi Yozefu anaciyanka gulya mubiri, aguboha omu mwenda mwêru, 60 agubisha omu nshinda mpyâhya àli acîhumbîre omu lwâla; n'erhi aba amahirika ibuye linene omu lusò lw'enshinda, agenda. 61 Obwo erhi Mariya Magadalena n'owundi Mariya bahali, baburhamîre embere z'ecûsho.

Abalanzi b'ecûsho

62 Erhi kuca, lwo lusiku lukulikira amarheganyo[v], abajinji n'Abafarizeyi ba- shûbûzanya, baj'emwa Bilato. 63 Banacimubwîra, mpu: «Waliha, rhwakengire oku erya ndyâlya yaderhaga, erhi ecizîne, erhi: «Hano kugera nsiku isharhu, nâfûka!» 64 Ci orhegeke ecûsho cilangwe kuhika olwa kasharhu, abaganda bâge barhag'iyish'imuzimba, irhondo babwîre olubaga, mpu: «Anafûsire omu bafù!» Na ntyo obwo bulyâlya buzinda bulushe oburhanzi». 65 Bilato anacibashuza, erhi: «Abalanzi aba, gendi mulange nk'oku mwalonza». 66 Banacigenda, ecûsho bacihamika, banahira ibuye kw'ecimanyîso, banahasiga abalanzi.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 27

Jesus Brought before Pilate (Mrk 15.1; Luk 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 Πρωΐας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ

[v] **27.62** : Lwa karhanu, olusiku bakag'irheganya Sabato.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὥστε θανατῶσαι αὐτόν [2] καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

The Death of Judas (Ac 1.18-19)

[3] Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἔστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ πρεσβυτέροις [4] λέγων, Ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. οἱ δὲ εἶπαν, Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψῃ. [5] καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο. [6] οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπαν, Οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. [7] συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. [8] διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος Ἀγρὸς Αἵματος ἕως τῆς σήμερον. [9] τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος, Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ, [10] καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι κύριος.

Jesus Questioned by Pilate (Mrk 15.2-5; Luk 23.3-5; Jn 18.33-38)

[11] Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη, Σὺ λέγεις. [12] καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. [13] τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος, Οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσιν; [14] καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.

Jesus Sentenced to Die (Mrk 15.6-15; Luk 23.13-25; Jn 18.39–19.16)

[15] Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ἤθελον. [16] εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον [Ἰησοῦν] Βαραββᾶν. [17] συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος, Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, [Ἰησοῦν τὸν] Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; [18] ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. [19] Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα, Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ᾽ ὄναρ δι᾽ αὐτόν. [20] Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. [21] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς, Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν, Τὸν Βαραββᾶν. [22] λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος, Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; λέγουσιν πάντες, Σταυρωθήτω. [23] ὁ δὲ ἔφη, Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες, Σταυρωθήτω. [24] ἰδὼν δὲ ὁ Πιλᾶτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων, Ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου · ὑμεῖς ὄψεσθε. [25] καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. [26] τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

The Soldiers Mock Jesus (Mrk 15.16-20; Jn 19.2-3)

[27] Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ᾽ αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. [28] καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ, [29] καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιξαν αὐτῷ λέγοντες, Χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων, [30] καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. [31] καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.

The Crucifixion of Jesus (Mrk 15.21-32; Luk 23.26-43; Jn 19.17-27)

[32] Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον ὀνόματι Σίμωνα, τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. [33] Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅ ἐστιν Κρανίου Τόπος λεγόμενος, [34] ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν πιεῖν. [35] σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον, [36] καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. [37] καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην· Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. [38] Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. [39] Οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν [40] καὶ λέγοντες, Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν, εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, [καὶ] κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. [41] ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον, [42] Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστιν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσομεν ἐπ᾽ αὐτόν. [43] πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω νῦν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός. [44] τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ συσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

The Death of Jesus (Mrk 15.33-41; Luk 23.44-49; Jn 19.28-30)

[45] Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. [46] περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων, Ηλι ηλι λεμα σαβαχθανι; τοῦτ᾽ ἔστιν, Θεέ μου θεέ μου, ἱνατί με ἐγκατέλιπες; [47] τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. [48] καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. [49] οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον, Ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων αὐτόν. [50] ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα. [51] Καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἀπ᾽ ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, [52] καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν, [53] καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. [54] Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες, Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. [55] Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ [56] ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴφ μήτηρ καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

The Burial of Jesus (Mrk 15.42-47; Luk 23.50-56; Jn 19.38-42)

[57] Ὀψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοὔ ονομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθητεύθη τῷ Ἰησοῦ [58] οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. [59] καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ [ἐν] σινδόνι καθαρᾷ [60] καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. [61] ἦν δὲ ἐκεῖ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

The Guard at the Tomb

[62] Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλᾶτον [63] λέγοντες, Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. [64] κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ, Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. [65] ἔφη αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος, Ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. [66] οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

28

Okufûka kwa Yezu (Mrk 16, 1-8; Luk 24, 1-10)

[1] Erhi olwa-Sabato lugera, oku mucêracêra gw'olusiku lurhanzi lw'omugobe, Mariya Magadalena n'owundi Mariya banaciyisha mpu barhangule ecûsho. [2] Obwo igulu lyanacigeramwo omusisi munji, Malahika wa Nyakasane anaciyandagala arheng'emalunga, anaciyisha, ahirimya lirya ibuye analibwârhalakwo. [3] Erhi ashushire omulazo, n'enyambalo yâge eri myêru nka lubula. [4] Abalanzi erhi bamubona, bageramwo omusisi erhi bwôba burhuma, banaba nka mirhumba. [5] Malahika abwîra balya bakazi, erhi: «Mwêhe murhayôbohaga; mmanyire oku mwalonza Yezu wabambagwa oku musalaba. [6] Arhaciri hano, bulya afûsire nka kulya aderhaga. Yishi mulole aha bàli bamuhizire. [7] Munagende duba, mubwîre abaganda bâge,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi: «Anafûsire omu bafù, anammushokolîr'e Galileya; yo mwamubonera. Mbire mmubwîzire». [8] Banacirhenga bimbirimbiri ebwa cûsho n'omurhima gubangalîre banasîmire bwenêne; kwo kulibirh'ibwîra abaganda bâge.

Yezu abonekera abakazi batagatîfu

[9] Yezu anacibashigâna omu njira, ababwîra, erhi: «Asingi». Nabo bamujaho, bamugwârha amagulu, baharâmya. [10] Yezu anacibabwîra, erhi: «Murhayôbohaga, mugend'ibwîra balumuna[w] bani baj'e Galileya, yo bambonera».

Obulyâlya bw'abakulu b'Abayahudi

[11] Erhi babà bamagenda, balanzi baguma bajà omu cishagala, bashambâlira abajinji b'abadâhwa ebyabîre byôshi. [12] Nabo bashûbûzanya n'abagula, n'erhi babà bamaj'ihano, baha abasirika ebirugu bîrhankaganjwa. [13] Banababwîra, mpu: «Muderhe oku abaganda bâge bayishire budufu, bamuzimba ene muli îro. [14] N'omurhegesi akayish'imanya, rhwêne rhwamubwîra, arhammujire Kurhi». [15] Nabo abasirika bayanka birya birugu, banajira oku babwîragwa; n'obwo bunywesi bwanacilumizibwa omu Bayahudi bôshi kuhika buno.

Yezu abonekera Entumwa e Galileya anazirhuma omu igulu lyôshi

[16] Balya baganda ikumi na muguma bôhe baj'e Galileya, oku ntondo Yezu abalaganyagya. [17] Erhi bamubona, bamuharâmya; ci baguma barhindira. [18] Yezu anacibashegeraho, ababwîra, erhi: «Obuhashe bwôshi bw'omu mpingu n'obw'igulu nabuhîrwe. [19] Gendagi, muyigîrize abantu b'amashanja gôshi, mu-babatize oku izîno ly'Îshe n'Omugala na Mûka Mutagatîfu. [20] Mubayigîrize okushimba ngasi hyôshi nammurhegesire. Nâni ndi haguma ninyu ensiku zôshi kuhika aha kuyûrha kw'igulu».

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 28

The Resurrection of Jesus (Mrk 16.1-8; Luk 24.1-12; Jn 20.1-10)

[1] Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων ἦλθεν Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. [2] καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισεν τὸν λίθον καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. [3] ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών. [4] ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί. [5] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν, Μὴ

[w] **28.10** : Balumuna ba Yezu, zo Ntumwa zâge na ngasi bôshi bashimba enyigîrizo zâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

φοβεῖσθε ὑμεῖς, οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε [6] οὐκ ἔστιν ὧδε, ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο. [7] καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. [8] καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. [9] καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ὑπήντησεν αὐταῖς λέγων, Χαίρετε. αἱ δὲ προσ-ελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. [10] τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται.

The Report of the Guard

[11] Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδού τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. [12] καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις [13] λέγοντες, Εἴπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. [14] καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν [αὐτὸν] καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. [15] οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. Καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον [ἡμέρας].

The Commissioning of the Disciples (Mrk 16.14-18; Luk 24.36-49; Jn 20.19-23; Ac 1.6-8)

[16] Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, [17] καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν. [18] καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων, Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ [τῆς] γῆς. [19] πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, [20] διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ᾽ ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

MRK - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Mrk

MARKO

EMYANZI Y'AKALEMBE : MARKO

EMYANZI Y'AKALEMBE : MARKO

Munkwa munene oku barhumisi ba Yezu na Ekleziya bakolaga na C.D.P.C.L., Bukavu bulya omu EBIBLIYA NTAGATIFU, Verbum Bible, Kinshasa 1992, rhudômire binwa binji bya mashi

1

EMYANZI Y'AKALEMBE YAYANDIKAGWA NA MUTAGATIFU MARKO

I. Yowane mubatiza ayigîriz'abantu na Yezu arhondêra omukolo.

Enyigîrizo za Yowane, mushokolezi wa Yezu (Ml 3, 1-12; Luk 3, 3-17)

[1] Omurhondêro gw'Emyanzi y' Akalembe ya Yezu Kristu, Mwene-Nyamuzinda. [2] Nka kulya biyandisirwe n'omulêbi Izaya: Niene ntumire entumwa yâni embere zâwe, ekukombêreze enjira. [3] Izù ly'odwîrhe ayakûliza omu irungu: Rheganyagi enjira za Nyakasane, yumanyanyagi bwinjà aha agera. [4] Yowane acîyêrekana omu irungu. Akâg'iyigîriza abantu obubatizo bw'okucîyunjuza, lyo bababalirwa ebyâha. [5] Bakamushimba kurhenga e Buyahudi yôshi, n'ab'e Yeruzalemu yôshi; akababatiza omu mîshi ga Yordani, nabo bakacîyunjuza ebyâha byâbo[x]. [6] Yowane akâg'iyambala ecirondo c'oluhu lw'engamiya, n'ebiryo byâge zàli nzige n'obûci bw'empoko. [7] Erhi ayigîriza, akaderha, erhi: «Owayisha enyuma zâni andushire, ciru ntakwânîni okuyunama aha magulu gâge n'okumushêkûlira orhugozi rhw'enkwêrho zâge. [8] Namubatizize n'amîshi[y], ci yêhe ayish'immubatiza muli Mûka Mutagatîfu».

---

[x] **1.5** Bakacîyunjuwa ebyâha byâbo: : Obubatizo Yowane akâg'ihâna lirhàli isakramenla. Bwàli bubatizo bwa kucîyunjuza ebyâha. Bucîiyunjuze bwimâna bwakag'irhenza ebyâha by'abakâg'iyankirira obo bubatizo.

[y] **1.8** : Yowane akâg'ibatiza n'amîshi gône; obubatizo bwa Mwâmi Yezu bôhe buli bwa mîshi na Mûka Mutagatîfu. Isakramenta ly'obubatizo likûla ecâha c'ecisisi n'ebindi byâha byôshi. Obubati-zo buli isakramenta lirimwo obuhashe bwa Nnâmahanga bw'okurhenza ebyâha n'okurhuhiramwo obuzîne bwa Nyamuzinda. Burhujira bâna ba Nyamuzinda'lshe, na balumuna b'Omugala, na kâ-Nyamuzinda ka Mûka Mutagatîfu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu abatizibwa (Mt 3, 13-17; Luk 3, 31-32)

[9] Muli ezo nsiku, Yezu ayisha, kurhenga e Nazareti, cishagala ca Galileya, abatizibwa na Yowane omu Yordani. [10] Oku arhenga omu lwîshi, abona amalunga gayiguka, na Mûka Mutagatîfu amugwa oku irhwe omu nshusho y'e- ngûkù. [11] Izù lyarhenga emalunga, erhi: «We Mugala wâni murhonyi nzigira bwenêne».

Yezu ashumikwa omu irungu (Mt 4, 1-11; Luk 4, 11-13)

[12] Ho n'aho Mûka Mutagatîfu amuheka omu irungu. [13] Abêra omu irungu miregerege makumi ani na madufu makumi ani, ashumikwa na shetani. Alimwo haguma n'ensimba; bamalahika bakazâg'imurhumikira

II. Yezu omu Galileya

Yezu arhondêra okuyigîriza abantu (Mt 4, 12-17; Luk 4, 14-15)

[14] Erhi Yowane ayûs'igwârhwa, Yezu aja e Galileya. Aj'ayigîriza Emyanzi minjà y'Obwâmi bwa Nyamuzinda; akaderha. erhi: [15] «Amango gahisire[z], n'Obwâmi bwa Nyamuzinda buli hôfi: mucîyunjuze munayêmêre Emyanzi y'Akalembe».

Yezu ahamagala abaganda bani barhanzi (Mt 4, 18-22; Luk 5, 1-11)

[16] Erhi aba ayisha agera luhù-nyanja y'e Galileya, anacibona Simoni n'omulumuna Andreya, badwîrhe barhega orhweshe rhwâbo omu nyanja: bulya bàli bashâna. [17] Yezu anacibabwîra, erhi: «Nkulikiragi, nammujira badubi b'abantu». [18] Ho na halya baleka orhweshe rhwâbo, bamushimba. [19] Anacilikûla, abona Yakôbo mwene Zebedeyo bo n'omulumuna Yowane, nabo erhi badwîrhe balunga orhwâbo rhweshe omu bwârho; anacibahamagala. [20] Basiga îshe Zebedeyo omu bwârho haguma n'abalimya, bamukulikira.

Yezu ayigîriza e Kafamaumu anafumya omuntu olimwo shetani (Luk 4, 31-37)

[21] Erhi bahika omu cishagala c'e Kafamaumu, ayirukira aja omu sinagogi olwa sabato, arhondêra ayigîriza. [22] Basômerwa n'enyigîrizo zâge, bulya akâg'ibayigîriza nka ogwêrhe

[z] **1.15** Amango gahisire: Amango g'okuyankirira Omucunguzi w'igulu gahisire. «Obwâmi bwa Nyamuzìnda buli hôfi», kwo kuderha oku Yezu Kristu, Masiha, ol'irhegeka n'okuyigîriza abanlu bôshi, ayishîre. Ayish'irhuma abaganda bâge omu igulu lyôshi, bâyigîriza amashanja goshi enjira y'Obwâmi bwa Nyamuzinda, lyo bacunguka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

obuhashe, ci arhali nka abigîriza bâbo[a]. [23] Mw'eyo sinagogi mwàli omuntu ogwêrhwe na shetani mubî. [24] Anaciyakûza, aderha, erhi: «Cici rhufanwa nâwe, ewâni Yezu w'e Nazareti? Kali wayishire mpu o-rhuheze? Nkumanyire we ndi: Mutagatîfu wa Nnâmahanga[b]». [25] Okubundi Yezu anacimukankamira, amubwîra, erhi: «Hulika, onarhengemw'oyu muntu». [26] Olya shetani mubî anacizunguza olya muntu, ayâma n'izù linene, amurhengamwo. [27] Bôshi banacirhangâla, bakadôsanya bône na nnene, mpu: «Kwo kurhi oku? Nyigîrizo mpyâhya nci ezi? Ci adwîrhe arhegeka abashetani, banamuyumve!» [28] Irenge lyage[c] lyayirukira lyalumira omu cihugo côshi c'e Galileya.

Yezu afumya nnazâla wa Petro (Mt 8, 14-15; Luk 4, 38-39)

[29] Oku banahuluka omwôla sinagogi, bajà aha mwa Simoni na Andreya, bo na Yakôbo na Yowane. [30] Nnazâla wa Simoni erhi agwishîre, alwâla ishushira. Banacimubwîra ogo mwanzi. [31] Amujàho, amugwârha oku kuboko, amuyimanza, na ho na halya ishushira lyabalala, abakolera.

Yezu afnmya endwâla za ngasi lubero (Mt 8. 16; Luk 4, 40-41)

[32] Erhi kubà bijingo, gala mango izûba lizika, bamulerhera ngasi yeshi wàli mulwâla n'abàli bagwêrhwe na shetani bôshi. [33] Ecishagala côshi calundumana aha lusò. [34] Afumya banji bàli bagwêrhwe n'obuzamba bwa ngasi lubero, analibirhakwo bashetani banji; ci ahanza abashetani okuderha, bulya bàli bamanyire ali ndi.

Yezu arhenga e Kafamaumu anaj'ageregera omu Galileya (Luk 4, 42-44)

[35] Erhi kuca, azûka sêzi mucêracêra, akanya acîjira aharhali bantu, aj'ishengeraho. [36] Simoni n'abàli bôshi bamukulikira. [37] Erhi bamuhikaho, bamubwîra, mpu: «Bôshi badwîrhe bakulonza». [38] Abashuza, erhi: «Rhujè omu bindi bishagala biri hôfi, nj'iyigîrizayo nayo[d], bulya kwo kwarhumaga nyisha». [39] Anacigeragera omu Galileya yôshi, aj'ayigîriza omu masinagogi gabo analibirhakwo bashetani.

Yezu afumya omushomyo (Mt 8, 2-4; Luk 5, 12-16)

[40] Hanaciyisha omushomyo, amufukamira, amushenga bwenêne, amu-bwîra, erhi: «Okalonza

---

[a] **1.22** Abigîriza bâbo: Abigîriza b'Abayahudi, bo Bafarizeyi n'Abasaduceyi, bakag'ihugula enyigîrizo za Mûsa n'ez'abalêbi. Mwâmi Yezu yêhe akâg'iyigîriza oku buhashe bwâge, bulya arhalì mujà-bugo-kwône, ci Nnâmahanga yenênè.

[b] **1.24** : «Mutagatîfu wa Nnâmahanga»: Mwâmi Yezu, bulya ali Mwene-Nyamuzinda, arhankashangîra na shetani, arhankashangîra n'omubî. Ali mutagatîfu lwôshi; co cinarhuma abashetani bajugumana embere zâge.

[c] **1.28** : Irenge lya Mwâmi Yezu lyalumira omu Galileya yôshi erhi nyigîrizo n'obuhashe bwâge bw'okufumya abantu birhuma.

[d] **1.38** : Yezu acîjizire muntu mpu ayigîrize abantu enjira y'Obwâmi bw'empingu, abayêreke obuzigire bwâge anabacungule; na ntyo ahè Îshe Nnâmahanga ìrenge n'obukuze bwimâna.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wananfumya». [41] Yezu amufa bwonjo, alambûla okuboko, amuhumakwo, anamubwîra, erhi: «Nnonzize, fumaga». [42] Ho na halya olushomyo lw'olya muntu lwazimangana, afuma. [43] Yezu amukûba anamukankamira, erhi: [44] «Omanye orhabwîraga ndi, ci ogende, oj'icîyêrekana emw'abadâhwa, onaj'ihâna ngasi birhegesirwe na Mûsa[e], bibè cêrekanè c'okufuma kwâwe». [45] Ci olya yêhe erhi alikûla, arhondêr'alumîza n'okushwâliza ogwo mwanzi; ciru Yezu arhacijaga omu lugo n'obwâlagale, ci akacîbêrera kuli, aharhali bantu, bakarhenga oku ngasi murhundu bajà emunda ali.

KATA MAPKON 1

The Preaching of John the Baptist (Mt 3.1-12; Luk 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

[1] Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ [υἱοῦ θεοῦ]. [2] Καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ τῷ προφήτῃ, Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, **ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν** σου [3] φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, **εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους** αὐτοῦ, [4] ἐγένετο Ἰωάννης [ὁ] βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. [5]καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυμῖται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. 6καὶ ἦν ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. [7] καὶ ἐκήρυσσεν λέγων, Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. [8] ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

The Baptism of Jesus (Mt 3.13-17; Luk 3.21-22) [9] **Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν** Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου. [10] καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν [11] καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν, Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

The Temptation of Jesus (Mt 4.1-11; Luk 4.1-13)

[12] Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. [13] καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσεράκοντα ἡμέρας πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.

The Beginning of the Galilean Ministry (Mt 4.12-17; Luk 4.14-15)

---

[e] **1.44** : Mwâmi Yezu acîjizire muntu mpu ayìgîrize abantu enjira y'Obwâmi bw'empingu, abayêreke obuzigire bwâge anabacungule; na ntyo ahè Îshe Nnâmahanga irenge n'obukuze bwimâna

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[14] Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ
εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ [15] καὶ λέγων ὅτι Πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ·
μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. The Calling of Four Fishermen (Mt 4.18-22; Luk
5.1-11) [16] Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν
ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θαλάσσῃ· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. [17] καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων. [18] καὶ εὐθὺς ἀφέντες τὰ δίκτυα
ἠκολούθησαν αὐτῷ. [19] Καὶ προβὰς ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα, [20] καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς.
καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω
αὐτοῦ.

The Man with an Unclean Spirit (Luk 4.31-37)

[21] Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ· καὶ εὐθὺς τοῖς σάββασιν εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν
ἐδίδασκεν. [22] καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων
καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. [23] καὶ εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι
ἀκαθάρτῳ καὶ ἀνέκραξεν [24] λέγων, Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά
σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. [25] καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων, Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ.
[26] καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνῆσαν φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ.
[27] καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες ὥστε συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντας, Τί ἐστιν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ
κατ᾽ ἐξουσίαν καὶ τοῖς πνεύμασιν τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ. [28] καὶ
ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

The Healing of Many People (Mt 8.14-17; Luk 4.38-41)

[29] Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ
Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. [30] ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ
περὶ αὐτῆς. [31] καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρός· καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός,
καὶ διηκόνει αὐτοῖς. [32] Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς
κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους [33] καὶ ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν.
[34] καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν καὶ
οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.

A Preaching Tour (Luk 4.42-44)

[35] Καὶ πρωῒ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον κἀκεῖ προσηύχετο.
[36] καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν Σίμων καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, [37] καὶ εὗρον αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι Πάντες
ζητοῦσίν σε. [38] καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ
κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. [39] καὶ ἦλθεν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

The Cleansing of a Leper (Mt 8.1-4; Luk 5.12-16)

40 Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν [καὶ γονυπετῶν] καὶ λέγων αὐτῷ ὅτι Ἐὰν
θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. 41 καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἥψατο καὶ λέγει
αὐτῷ, Θέλω, καθαρίσθητι 42 καὶ εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη. 43 καὶ
ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτόν 44 καὶ λέγει αὐτῷ, Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς, ἀλλ᾽
ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξεν Μωϋσῆς,
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 45 ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε
μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλ᾽ ἔξω ἐπ᾽ ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ
ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.

2

Yezu afumya omuntu ohozire enjingo (Mt 9, 1-8; Luk 5, 17-26)

1 Erhi kugera nsiku nyi, ashubira e Kafamaumu. Bamanya oku ali omu nyumpa. 2 Bantu
mwandu balundukiramwo, ciru mwafund[era bwenêne kuhika ebwa lusò, na ntâye wankacibwine
ah'abwarhala. Abayigîriza Emyanzi y'Akalembe. 3 Banacimulêrhera omuntu w'enjingo zihozire,
abarhwirwe na bantu bani. 4 Erhi bacibula aha bamugerîze mpu bamuyêrekeye erhi kuluga
kw'abantu kurhuma, barhula oburhungiri bw'enyumpa àlimwo, basheshezaho encingo olya
mulwâla àlikwo. 5 Yezu erhi abona obwemêre bwâbo, abwîra nyakuhola enjingo, erhi; «Mwâna
wâni, ebyâha byâwe byamarhenzibwa». 6 Abo hàli baguma omu bashamuka b'ihano;
banacikengêra omu murhima, mpu: 7 «Cirhumire oyu aderha ntyo? Alogosire emwa
Nyamuzinda! Ka hali owankarhenza ebyâha arhanali Nnâmahanga yenene?» 8 Ho na halya
Yezu amanya omu murhima gwâge oku badwîrhe barhimanya ntyo; anacibabwîra, erhi:
«Cirhumire mukengêra ntyo omu mirhima yinyu? 9 Kuci kulembu kulusha, okubwîra
ohozir'enjingo, erhi: ebyâha byâwe byamarhenzibwa, erhi okumubwîra, erhi: yimuka, oyanke
encingo yâwe, olambagire? 10 Lero lyo mumanya oku Mwene-omuntu agwêrhe obuhashe
bw'okukûla ebyâha en'igulu, -anacibwîra nyakubola enjingo, erhi-: 11 « Nkurhegesire oyimuke,
oyanke encingo yâwe, oj'emwâwe». 12 Olya muntu ayimuka ho na halya, abarhula encingo yêge,
alambagira embere z'abantu bôshi. Barhangâla bôshi, bakuza Nnâmahanga banarhondêra
baderha, mpu: «Rhurhasâg'ibona okwa bene oku ciru n'eliguma»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu ahamagala Levi (Mt 9, 9; Luk 5, 27-28)

13 Anaciyimuka, ashub'ija ebwa nyanja[f]. Engabo y'abantu yamushimba, naye akabayigîriza.
14 Erhi akola agera, abona Levi[g], mwene Alfeyo, atamîre e kagombe; anacimubwîra, erhi:
«Nshimba!» Anaciyimuka, amushimba.

Yezu alya haguma n'Abanya-byâha (Mt 9, 10-13; Luk 5, 29-32)

15 Byanacibà ntyo! Erhi aba adwîrhe alira omu mwa Levi, abavurhisa n'aba- nya-byâha banji batamala haguma na Yezu n'abaganda bâge; bulya banji bàli bamukulikîre. 16 Abashamuka b'ihano b'omu Bafarizeyi, erhi bamubona adwîrhe alîra haguma n'abavurhisa n'Abanya-byâha, babwîra abaganda bâge, mpu: «Cirhuma Nnâhamwinyu alîra haguma n'Abanya-byâha?»
17 Yezu anaciyumva, ababwîra, erhi: «Barhali bantu bagumaguma balonza omufumu, ci abalwâla. Ntayishaga nti nd'ilonza abêru-kwêru, ci Abanya-byâha».

Baja kadali oku kucîshalisa (Mt 9, 14-17; Luk 5, 33-39)

18 Kwanacibà lusiku luguma, erhi abaganda ba Yowane n'Abafarizeyi baciîshalisize. Bayish'imubwîra, mpu: «Cirhuma abaganda ba Yowane n'Abafari-zeyi bacîshalisa, ci abaganda bâwe bôhe nanga?» 19 Yezu anacibashuza, erhi: «K'abîra b'omuhyamulume bankacîshalisa banaciri haguma n'omuhya-mulume? Amango omuhya-mulume[h] acibalimwo, kurhakwânîni bacîshalise. 20 Ensiku zacibayishira, amango banyagwa[i] omubya-mulume; ago mango bâcîshalise. 21 Ntâye ohangira eciremo cihyâhya oku mushangi mukulûkulù, n'erhi ankalemeka ntyo, cirya ciremo[j] cihyâhya canasharhula gulya mushangi mukulûkulù, n'obubere bwanayûshûka. 22 Kandi ntâye ohongolera amamvu mahyâhya omu rhubindi rhukulûkulù; n'owahongoleramwo, amavu ganabera orhubindi, amavu gabulajike, abule n'orhubindi. Ci amavu mahyâhya gajà omu rhubindi rhuhyâhya!»

Entumwa zatwa emihuli y'engano (Mt 12, 1-8; Luk 6, 1-5)

23 Byanacibà ntyo! Erhi ayish'agera omu mashwa olwa-sabato, abaganda bâge bajà batwa emihuli y'engano. 24 Abafarizeyi bamubwîra, mpu: «k'obwîne? Cirhumire bajira okuhanzîbwe

---

[f] **2.13** ebwa nyanja: Nyanja y'e Galileya erhi y'e Tiberiyada; kandi ederhwa mpu Kinereti.
[g] **2.14** : Levi, mwene Alfeyo, ye Mutagatîfu Mateyo, wayandikaga ecitabu cirhanzi c'Emyanzi y'Akalembe. Ali muguma w'omu Ntumwa ikumi n'ibiri za Mwâmi Yezu.
[h] **2.19** : Omuhya-muleme ye Mwâmi Yezu. Kuziga abaganda bâge barharhgesirwi okucîshalisa anacibalimwo.
[i] **2.20** Banyagwa : Ako kanwa kayêrekire okufà kwa Yezu. Amango Mwâmi Yezu aba amayus'ifà amanaga-Luka emw'Îshe, ago mango abaganda bâge banacîshalisa.
[j] **2.21** Milongo, 2, 21-22: Eciremo cihyâhya n'amavu erhi rivayi lihyâhya, lwo lwiganyo lw'enyigîrizo za Mwâmi Yezu. Abalonza okuyankirira n'okushimba ezo nyigîrizo, barhegesirwe okuleka engeso zâbo mbî za mîra n'omurhima mubî. Abayahudi barhayumvagya oku Mwâmi Yezu al'ilêrha engeso mpyâhya n'omurhima muhyâhya en'igulu, n'oku ngasi yeshi walonza okumushimba, akwânîne abè muntu muhyâhya, aleke engeso mbî za mîra, acishwêkere kuli Mwâmi Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

olusiku lwa sabato?» [25] Naye ababwîra, erhi: «Ka murhasag'isoma kurhi Daudi ajiraga erhi akola ali bufa n'ishali, bo n'abàli bôshi? [26] Oku ajàga omu kâ-Nyamuzinda, amango g'omudâhwa Abiya-tari, alya amantu g'enterekêro, agahâkwo n'abâbo, n'obwo gàli gahanzîbwe okulîbwa n'abarhali bonene?» [27] Anacibabwîra, erhi: «Olwa-sabatomuntu lwajiriragwa, ci omuntu arhajiriragwa olwa-sabato. [28] Ntyo Mwene-omuntu[k] ye Nna-olwa-sabato».

KATA MAPKON 2

The Healing of a Paralytic (Mt 9.1-8; Luk 5.17-26)

[1] Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καφαρναοὺμ δι᾽ ἡμερῶν ἠκούσθη ὅτι ἐν οἴκῳ ἐστίν. [2] καὶ συνήχθησαν πολλοὶ ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. [3] καὶ ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. [4] καὶ μὴ δυνάμενοι προσενέγκαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσιν τὸν κράβαττον ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. [5] καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ, Τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι. [6] ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, [7] Τί οὗτος οὕτως λαλεῖ; βλασφημεῖ· τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ θεός; [8] καὶ εὐθὺς ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς λέγει αὐτοῖς, Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; [9] τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, Ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν, Ἔγειρε καὶ ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; [10] ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς – λέγει τῷ παραλυτικῷ, [11] Σοὶ λέγω, ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. [12] καὶ ἠγέρθη καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντας ὅτι Οὕτως οὐδέποτε εἴδομεν.

The Calling of Levi (Mt 9.9-13; Luk 5.27-32)

[13] Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. [14] καὶ παράγων εἶδεν Λευὶν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. [15] Καὶ γίνεται κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ. [16] καὶ οἱ γραμματεῖς τῶν Φαρισαίων ἰδόντες ὅτι ἐσθίει μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν

[k] **2.28** : Abafarizeyi bàli bagwêrhe obu bubî : Bakag'ishimba amarhegeko ga Mûsa omu ka- nwa konene, ci arhali omu murhima. Bakâja bacikûla enshonyi n'okushombanya Yezu mpu adwîrhe afumya abantu n'okujira emikolo ehanzîbwe olwa sabato. Naye Mwâmi Yezu abashuza oku o-lwa-sabato muntu warhumaga lwajirwa, ci omuntu arhajiragwa sabato orhumire. Akaba omudaâhwa Abiyatari ahâga Daudi n'abàli bôshi obuyêmêre bw'okulya amantu (yo migati) g'enterekêro, n'akaba abadâhwa banavune sabato omu kâ-Nyamuzinda buzira okujir'ecâha, ka Mwâmi Yezu, Mwene-Nnâmahanga, arhali ye Nna-olwa-sabato n'amarhegeko ga Mûsa goshi? Amahugûlo ahanyire kuli Sabato go gashingânîne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐσθίει; [17] καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς [ὅτι] Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλ᾽ ἁμαρτωλούς.

The Question about Fasting (Mt 9.14-17; Luk 5.33-39)

[18] Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες. καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; [19] καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾽ αὐτῶν ἐστιν νηστεύειν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ᾽ αὐτῶν οὐ δύνανται νηστεύειν. [20] ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. [21] Οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλήρωμα ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. [22] καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκοὺς καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί · ἀλλ᾽ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς.

Plucking Grain on the Sabbath (Mt 12.1-8; Luk 6.1-5)

[23] Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν παραπορεύεσθαι διὰ τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας. [24] καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, Ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν; [25] καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, [26] πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιαθὰρ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν; [27] καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον.

3

Yezu afumya omuntu ohezire okuboko (Mt 12, 9-14; Luk 6, 6-11)

[1] Yezu ashub'ija omu sinagogi. Mwàli omuntu ohozire okuboko. [2] Bahengûza mpu babone erhi amufumya olwa-sabato, lyo bamushobeka. [3] Anacibwîra olya muntu ohozire okuboko, erhi: «Yimuka, oj'ekagarhî». [4] Okubundi abadôsa, erhi: «Ka kuyêmêrîrwe okujira kwinjà olwa-sabato ahâli h'okujira kubî, okuciza obugumaguma b'omuntu ahâli h'okubuheza,?» Nabo banaciba dondo. [5] Anacibagezamwo amasù, akunîre anali burhe erhi mirhima yâbo mibî erhuma; abwîra olya muntu, erhi: «Lambûla okuboko». Akulambûla, n'okuboko kwâge kwafuma. [6] Erhi Abafarizeyi bagenda baj'imujira ihano ho na halya haguma n'Abaherodi[l] mpu babone kurhi bamuyirhamwo.

[l] **3.6** : Abaherodi, bo bàli barhonyi ba Herodi, mwâmi w'e Galileya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Engabo y'abantu yakulikira Yezu (Mt 12, 15-16; Luk 6, 17-19)

7 Yezu aciyegûla bo n'abaganda bâge, aj'eburhambi bw'enyanja, n'engabo nyinji y'abantu
yarheng'e Galileya n'e Yuda, yamukulikira. 8 Kurheng'e Yeruzalemu, n'Idumeya, n'ishiriza lya
Yordani, n'entambi z'e Tiri n'e Sidoni, olubaga lwôshi, erhi luyumwa emyanzi y'eby'adwîrhe ajira,
lwamuguma omu cirali. 9 Anacibwîra abaganda bâge mpu bamurheganyize obwârho lyo abantu
balek'imufundêza. 10 Bulya àli amafumya balwâla banji, na ngasi bôshi bàli bazamba
bakalibirhira emunda ali mpu bamuhumekwo. 11 N'abashetani erhi bamubonaga,
bakaz'imufukamira n'okuyakûza, mpu: «Oli Mugala wa Nyamuzinda!» 12 Ci yêhe akabahànza
bwenêne mpu barhamumanyîsagya.

Entumwa ikumi n'ibiri (Mt 10, 1-4; 12-16)

13 Anacirheremera oku ntondo, ahamagala abàli alonzize yenene, bamushi-mba.
14 Acîshogamwo ikumi na babiri mpu babêre haguma naye anayish'ibarhuma okugend'iyigîriza.
15 Abahà obuhashe bw'okufumya abalwâla n'okulibirhakwo abashetani. 16 Anacicîshoga ikumi na
babiri: Simoni, anamuyirika izîno lya Petro; 17 Yakôbo, mwene Zebedeyo, n'omulumuna Yowane,
abayirika elya Bowanerge[m], kwo kuderha bene-nkuba. 18 Andreya, Filipo, Bartolomeyo, Mateyo,
Toma, Yakôbo mwene Alfeyo, Simoni sha-bushiru, 19 na Yuda w'e Keriyoti, olya
wamulenganyagya.

Ab'omulala gwa Yezu bagend'imugwârha (Ywn 10, 20)

20 Banacijà omu nyumpa. Olubaga lwashub'ilundûka, ciru babula aha bankayikulira. 21 Erhi
ab'omulala gwâge[n] bamanya okwo, bakanya mpu baj'imugwârha, bulya bakag'iderha mpu
asirahire.

Arhali buhashe bwa Belzebubi Yezu ahulusamwo abashetani

(Mt 12, 24-32; Luk 11, 15-23; 12, 10)

22 Nabo abashamuka b'ihano bàli bayandagalire e Yeruzalemu bakaderha, mpu: «Alimwo
Belzebubi n'okubuhashe bw'omurhambo w'abashetani ahulusamwo abashetani»[o]. 23 Erhi aba
amabahamagala, anacibabwîra, omu migani, erhi: «Kurhi shetani ankalibirhakwo Shetani?
24 Erhi obwâmi bwankacigomera bwonene, obwo bwâmi burhankaciyimanga. 25 N'erhi enyumpa
yakacilwisa yonene, eyo nyumpa erhankaciyimanga. 26 Naye Shetani akaba acîgomire

---

[m] **3.17** : Mwâmi Yezu ayirika bene-Zebedeyo elya Bowanerge, kwo kuderha bene-enkuba, bulya lusiku luguma bahûnaga Yezu mpu arhegeke enkuba ebande ecishagala cabayimaga ecirâlo (Luk 9, 51-56).
[n] **3.21** Omulala gwa Yezu na bene wâbo, bo balya bôshi b'omulala gwa nnina bikira mariya na Yozefu mtakatifu.
[o] **3.22** Abashamuka b'ihano balonzagya okushekera Yezu n'okugayaguza enyigîrizo n'ebisômerine byâge. Belzebubi ye murhambo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anacîlwisa yenene, arhankaciyimanga, ci anafananda. [27] Ntâye wankaja omu mw'entwâli akayinyaga ebirugu, arhanarhanzir'ishwêka eyo ntwâli, lyôki ankabona oku ayinyaga ebirugu byâyo. [28] Mmubwîre okuli: ntâco abantu barhakababalirwakwo, ebyâha byôshi na ngasi malogorhe gôshi bâlogorhe. [29] Ci owalogorhere kubî Mûka Mutagatîfu[p], ntà mango anababalirwe: agwârhwa n'ecâha c'ensiku n'amango.» [30] (Yezu anaciderha ntyo) bulya bakag'iderha mpu : «Shetani omulimwo».

Ababusi na bene wâbo Yezu (Mt 12, 46-50; Luk 8, 19-21)

[31] Nina na bene wâbo bayisha, bayimanga embuga, barhuma owaj'imuhamagala. [32] Obwo erhi engabo nyinji y'abantu emutamire eburhambi. Banacimubwîra, mpu: «Nyoko na bene winyu abo bali embuga bakulonza». [33] Naye abashuza, erhi: «Nyâma ye ndi na bene wîrhu[q] bo bahi?» [34] Okubundi ageza balya bàli bamutamir'eburhambi mwo amasù, anaciderha, erhi: «Ala nyâma na bene wîrhu! [35] Ngasi yeshi ojira oku Nnâmahanga alonza[r], oyo ye mwene wîrhu, ye na mwâli wîrhu, ye na nyâma».

KATA MAPKON 3

The Man with a Withered Hand (Mt 12.9-14; Luk 6.6-11)

[1] Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς τὴν συναγωγήν. καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα. [2] καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. [3] καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν ξηρὰν χεῖρα ἔχοντι, Ἔγειρε εἰς τὸ μέσον. [4] καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἔξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθὸν ποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. [5] καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ᾽ ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, Ἔκτεινον τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέτεινεν καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. [6] καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν συμβούλιον ἐδίδουν κατ᾽ αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. A Multitude at the Seaside [7] Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας [ἠκολούθησεν], καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας [8] καὶ ἀπὸ Ἰεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολὺ ἀκούοντες ὅσα ἐποίει ἦλθον πρὸς αὐτόν. [9] καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ

---

w'abashetani.

[p] **3.29** Okulogorhera kubî Mûka Mutagatîfu, kuli kugayaguza ebimanyîso by'obuhashe bwâge, kuli kurhayemêra ebijiro byage by'obwonjo, n'okubihengulira shetani: na ntyo kuli kushushanya Mûka Mutagatîfu na shetani. Eco câha cirhankarhenga, bulya ocijira, arhayemêra obuhashe bwa Nyamuzinda, arhanayemêra oku ali mwinjà na mwonjo, na mugala-byôshi. Omuntu wa bene oyo, arhankalangâlira Nyamuzinda; na buzira bulangâlire, buzira buyêmêre, ntâko ankakulirwa ecâha. ci erhi oyo muntu ankarhenza ecihanzo, akayêmêra obuhashe n'obwonjo bwa bwa Nnâmahanga, akayêmêra ebimanyîso n'ebisômerine bijirwa n'obuzibu bwa Mûka Mutagatîfu, akanacîyunjuza, ntà câha cirhankarenga.

[q] **3.33** Nnina na bene wâbo Yezu, rhulole amahugûlo ga 3, 21.

[r] **3.35** : Ngasi yeshi oyemêra Nyamuzinda, omuzigira n'okumukolera, oyôla agwêrhe inema ly'obucêse, bwo buzîne bwa Nyamuzinda, omu murhima gwâge; ali mwâna wa Nnâmahanga. Kuziga ali mwene-wâbo Mwâmi Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν [10] πολλοὺς γὰρ
ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται ὅσοι εἶχον μάστιγας. [11] καὶ τὰ πνεύματα
τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσέπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντες ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς
τοῦ θεοῦ. [12] καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσιν.

The Choosing of the Twelve (Mt 10.1-4; Luk 6.12-16)

[13] Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. [14] καὶ
ἐποίησεν δώδεκα [οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν] ἵνα ὦσιν μετ᾽ αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ
αὐτοὺς κηρύσσειν [15] καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια [16] [καὶ ἐποίησεν τοὺς δώδεκα,] καὶ
ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον, [17] καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν
τοῦ Ἰακώβου καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόμα[τα] Βοανηργές, ὅ ἐστιν Υἱοὶ Βροντῆς [18] καὶ Ἀνδρέαν καὶ
Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἁλφαίου καὶ
Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον [19] καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

Jesus and Beelzebul (Mt 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10)

[20] Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν [ὁ] ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον
φαγεῖν. [21] καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ᾽ αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη. [22] καὶ οἱ
γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι
τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. [23] καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν
αὐτοῖς, Πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν; [24] καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ᾽ ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ
δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη [25] καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ᾽ ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία
ἐκείνη σταθῆναι. [26] καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ᾽ ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθη, οὐ δύναται στῆναι ἀλλὰ
τέλος ἔχει. [27] ἀλλ᾽ οὐ δύναται οὐδεὶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ
διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. [28] Ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι ὅσα ἐὰν
βλασφημήσωσιν [29] ὃς δ᾽ ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα,
ἀλλ᾽ ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου ἁμαρτήματος. [30] ὅτι ἔλεγον, Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

The Mother and Brothers of Jesus (Mt 12.46-50; Luk 8.19-21)

[31] Καὶ ἔρχεται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν
καλοῦντες αὐτόν. [32] καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ
ἀδελφοί σου [καὶ αἱ ἀδελφαί σου] ἔξω ζητοῦσίν σε. [33] καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει, Τίς ἐστιν ἡ
μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί [μου]; [34] καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ καθημένους λέγει,
Ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. [35] ὃς [γὰρ] ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός
μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4

Omugani gw'owajag'imîra emburho (Mt 13, 1-9; Luk 8, 4-8)

[1] Ashub'irhondêra okuyigîriza eburhambi bw'enyanja, n'olubaga lunji lwamushimba. Lero anacishonera omu bwârho, atamalamwo, abêra omu nyanja, n'olubaga lwabêra ebulambo. [2] Abayigîriza binji omu migani, anababwîra omu nyigîrizo zâge, erhi: [3] «Yumvagi: Omuhinzi anacihuluka mpu aj'imîra emburho [4] Erhi akola adwîrhe amîra, mburho nguma zarhogera eburhambi bw'enjira; orhunyunyi rhwayisha, rhwacilirazo. [5] Ezindi zarhogera omu lukalabuye lurhagwêrhi budaka bunji, zanacimera dubaduba, bulya obudaka burhàli buli. [6] Erhi izûba licibasha, zaciyumira, bulya ntà mizi zagwêrhe. [7] Ezindi zarhogera omu mishûgi, n'erhi emishugi ekula, yazihuhya, zirhanaciyera-gakwo cici. [8] Ezindi zarhogera omu budaka bwinjà; zakula, zayûshûka zanaleheka; zaburha, nguma makumi asharu, eyindi makumi gali ndarhu, eyindi, igana». [9] Anaciyûshûla, erhi: «Ogwêrhe amarhwîri g'okuyumva, ayumve!»

Ecirhuma Yezu ayigîriza omu migani (Mt 13. 10-15; Luk 8, 9-10)

[10] Erhi aba akola ali buhumba, balya balì bôshi naye haguma na balya ikumi na babiri bamudôsa obuyobôle bw'emigani [11] Ababwîra, erhi: «Mwêhe mwahirwe okumanya ihwe ly'Obwâmi bwa Nyamuzinda; ci abali embuga bakâbwirwa byôshi omu migani[s], [12] lyo bakâlola, barhanabone; bakâyumvi-rhiza, barhanayumve; mpu lyo barhahinduka binjà barhanababalirwa ebyâha byâbo[t]»

Amahugûlo g'omugaui gwa nyakumira emburho (Mt 13, 18-23; Luk 8, 11-15)

[13] Anacibabwîra, erhi: «Ka murhayumvîrhi ogu mugani? Kurhi mwâciyu-mvagye eyindi migani yôshi? [14] Owamîraga, amîra Oluderho. [15] Abàli eburhambi bw'enjira Oluderho lwamîragwa, erhi bayûs'iyumva, Shetani ayisha, arhwêrûla lulya Luderho omu mirhima yâbo. [16] Na zirya zarhogeraga omu lukalabuye, bo bantu bayumva Oluderho, baluyankirire banasîmire; [17] ci erhi barhagwêrhi mizi: babà bantu ba kasanzi. Amalibuko n'amalumwa erhi bicibayishira lulya Luderho lurhuma, bayirukire bahirima. [18] Haligi n'ezindi zamîragwa omu mishûgi: bo balya bayumvîrhe Oluderho, [19] ci ebihamba by'eby'en'igulu, obunywesi bw'obuhirhi n'enyifinjo z'ebindi, erhi bibajà omu murhima, byanazimaguza lulya Luderho, lubule oku lwabona amalehe, [20] Na zirya zamîragwa omu budaka bwinjà[u], bo bantu bayumva Oluderho, baluyankirire, bayêrekwo amalehe, muguma makumi asharhu, owundi makumi gali ndarhu, owundi igana».

---

[s] **4.11** : Abali embuga, bo balya barhalonza okuyumva n'okukulikira enyigîrizo za Yezu; bo Bafarizeyi n'Abaherodi, balya balonz'okuyîrha Yezu.
[t] **4.12** Lolà Iz 6, 9-10.
[u] **4.20** budaka bwinjà: Enyigîrizo z'ogu mugani z'ezi: Nka kulya emburho erhankayânakwo amalehe e- rhanamîzirwi omu budaka bwinjà, ntyo ebinwa n'enyigîrizo za Mwâmi Yezu zirhankarhukwânana zikaba zirhamîzirwi omu mirhima minjà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omugani gw'akamole (Luk 8, 16-17; Mt 10, 26)

21 Anacibabwîra, erhi: «K'akamole kayakizwa okufulikwa omu byâsi erhi omu nterule? K'arhali
yo kamanikwa emugamba? 22 Bulya ntâco cifulisirwe cirhakafulûlwa, na ntà ihwe lirhakarhulika.
23 Ogwêrhere amarhwîri g'okuyumva, ayumve!»

Omugani gw'omulengo (Mt 7, 2; 13, 12; Luk 6, 38; 8, 18)

24 Akababwîra, erhi: «Murhege amarhwîri oku ngasi byôshi mwayumwe. Omulengo
mwalengeremwo abandi, gwo ninyu mwâlengerwemwo; ciru mayish'iyûshûlirwa. 25 Bulya
ogwêrhe, ahâbwa; ci orhagwêrhi, n'ehi agwêrhe, bamunyagahyo[v]».

Omugani gw'emburho ecimeza yône

26 Akaderha, erhi: «Obwâmi bwa Nyamuzinda kwo buli nka kulya omuntu ankakwêba emburho
omu idaho. 27 Abè al'iro erhi abè azîne; bubè budufu, gubè mûshi: emburho enacimerere,
enakule arhanamanyiri. 28 Bulya obudaka bwonene buyêza, burhanzi ebyâsi, hakulikire omusîsi,
na buzinda amahemba omu musîsi. 29 N'erhi emburho eyêra[w], anayihiramw'omugushu, bulya
gakola mango ga kusanûla».

Omugani gw'emogomogo y'emburho y'esinapi (Mt 13, 31-32; Luk 13, 18-19)

30 Aderha, erhi: «Cici rhwagererakw'Obwâmi bwa Nyamuzinda? Lwiganyo luci
rhwankabushushanya? 31 Kwo buli nka mogomogo y'emburho y'esinapi: erhi ejà omu budaka, yo
nsungunu kulush'ezindi mburho zôshi. 32 Ci erhi emera, yanakula enabè nnene kulusha ezindi
nshogo zôshi[x]; yanajira amashami manênênè, ciru n'ebinyunyi by'emalunga
binayish'ikarhûlûlamwo».

Yezu arhayigîrizagya olubaga buzira migani (Mt 13, 34-35)

33 Omu migani minji ya ben'eyo akâg'ibayigîriza, omu lugero bankanayumvîrhemwo.
34 Arhanabayigîrizagya buzira migani: ci abaganda bâge bôhe akâg'ibayobôlerayo bufundafunda
yôshi.

---

[v] **4.25** Bamunyagahyo: Mwâmi akashobôza omuntu, erhi abona oku ali omubî na endyâlya, anamunyage; ci omwinja yêhe kanji kanji a-shobôla.

[w] **4.29** : Enyigîrizo za Mwâmi Yezu n'Obwâmi bwâge bijira obuzibu bw'okumera n'okuyushûka omu mirhima y'abantu. Amango g'okusarûla, bo buzinda bw'igulu.

[x] **4.32** : Esinapi, nka eciri nto, eshusha olushogo luderhwa obujinji. Eyo mburho nsungunu kulusha ezindi, nka ekola nkulu, enabè nnene kulusha ezindi mburho zôshi. Esinapi Iuli lwiganyo lw'Ekleziya Katolika. Yarhonderaga na bantu banyi: Entumwa zàli ikumi n'ibiri zône. Buno Ekleziya ekola elumire igulu lyôshi. Abantu b'amahanga goshi kwo barhulûla omu Ekleziya nka kulya ebinyunyi birhulûla oku mashami gw'omurhi munênênè.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu arhûza omulaba (Mt 8, 23-27; Luk 8, 22-25)

35 Olwo lusiku, erhi kubà bijingo, ababwîra, erhi: «Rhuyikirire ishiriza. 36 Banacirika olubaga,
bamurhulira omu bwârho kulya anali, n'agandi mârho gamukulikira. 37 Omulaba munene
gwanacizuka omu nyanja, ebivumba byakacîyôha omu bwârho, bwôshi bwayunjula mîshi.
38 Yêhe erhi al'îro omu ndalâlà, agwishîre oku mushego. Bamutula, bamubwîra, mpu: «Yâgirwa,
k'orhamanyiri oku kufà kuno?». 39 Anacizûka, akalihira empûsi, anabwîra enyanja, erhi: «Hulika,
onarhûle!» Empûsi yatwîka n'omurhûla gwàba. 40 Okubundi ababwîra, erhi: «Cirhumire
muyôboha? Ka ntà buyêmêre mugwêrhe?» 41 Banacigeramw'omusisi, banakabwîrana bône na
nnene, mpu: «Lero ye ndi oyu! Ci yêhe empûsi n'enyanja bidwîrhe byamuyumva!»

KATA MAPKON 4

The Parable of the Sower (Mt 13.1-9; Luk 8.4-8)

1 Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλεῖστος,
ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν
ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν. 2 καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλὰ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ
αὐτοῦ, 3 Ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπεῖραι. 4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὃ μὲν ἔπεσεν
παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. 5 καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες
ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς 6 καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ
ἥλιος ἐκαυματίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. 7 καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ
ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν. 8 καὶ ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν
τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξανόμενα καὶ ἔφερεν ἓν τριάκοντα καὶ ἓν
ἑξήκοντα καὶ ἓν ἑκατόν. 9 καὶ ἔλεγεν, Ὃς ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

The Purpose of the Parables (Mt 13.10-17; Luk 8.9-10)

10 Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτων αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς.
11 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὑμῖν τὸ μυστήριον δέδοται τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν
παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, 12 ἵνα βλέποντες βλέπωσιν καὶ μὴ ἴδωσιν, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσιν
καὶ μὴ συνιῶσιν, μήποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς.

The Parable of the Sower Explained (Mt 13.18-23; Luk 8.11-15)

13 Καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς
γνώσεσθε; 14 ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει. 15 οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδόν· ὅπου σπείρεται ὁ
λόγος καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθὺς ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον εἰς
αὐτούς. 16 καὶ οὗτοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἳ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺς
μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, 17 καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν, εἶτα

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται. [18] καὶ ἄλλοι εἰσὶν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, [19] καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσιν τὸν λόγον καὶ ἄκαρπος γίνεται. [20] καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν ἓν τριάκοντα καὶ ἓν ἑξήκοντα καὶ ἓν ἑκατόν.

A Light under a Bushel (Luk 8.16-18)

[21] Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Μήτι ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ; [22] οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ, οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον ἀλλ᾽ ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. [23] εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. [24] Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν καὶ προστεθήσεται ὑμῖν. [25] ὃς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ.

The Parable of the Growing Seed

[26] Καὶ ἔλεγεν, Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ὡς ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς [27] καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. [28] αὐτομάτη ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον εἶτα στάχυν εἶτα πλήρη[ς] σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ. [29] ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

The Parable of the Mustard Seed (Mt 13.31-32; Luk 13.18-19)

[30] Καὶ ἔλεγεν, Πῶς ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἢ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν; [31] ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερον ὂν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, [32] καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γίνεται μεῖζον πάντων τῶν λαχάνων καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

The Use of Parables (Mt 13.34-35)

[33] Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν [34] χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ᾽ ἰδίαν δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.

The Calming of a Storm (Mt 8.23-27; Luk 8.22-25)

[35] Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης, Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. [36] καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα πλοῖα ἦν μετ᾽ αὐτοῦ. [37] καὶ γίνεται λαῖλαψ μεγάλη ἀνέμου καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πλοῖον. [38] καὶ αὐτὸς ἦν ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων. καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; [39] καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσσῃ, Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. [40] καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί δειλοί ἐστε; οὔπω ἔχετε πίστιν; [41] καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούει αὐτῷ;

5

Yezu alîkûza omuntu w'e Jerazeni wàlimwo shetani (Mt 8, 28-34; Luk 8, 26-.19)

[1] Banaciyikirira ishiriza, omu cihugo c'Abajerazeni. [2] Oku anayômoka omu bwârho, omuntu ogwêrhwe n'omuzimu mubî ayisha amulibirhîre, erhi arhenga omu byûsho. [3] Enyumpa yâge byàli byûsho, na ntà muntu wankahashir'imushwêka, ciru ankakolesa emigozi. [4] Bulya kanji-kanji bàli barhanzir'imushwêka n'emigozi n'obudagule, ci ali erhi akonwîre obwo budagule anatwa eyo migozi, na ntâye wacimuhashaga. [5] Ngasi lusiku, buca buyira, nk'arhali omu byûsho, erhi omu mpinga, ayâma-yâma, anaj'acîyâgaza[y] n'amabuye. [6] Erhi alangira Yezu, amulibirhirayo, amufukamira: [7] ayakûza n'izù linene, erhi: «Bici rhufanwa nâwe, Yezu, Mwene-Nyamuzinda w'Enyanya? Nkulahiriîze oku Izîno lya Nnâmahanga, orhandibuzagya!» [8] Bulya Yezu akâg'imubwîra, erhi: «We muzimu mubî, rhengamw'oyu muntu.» [9] Amudôsa, erhi: «Izîno lyâwe we ndi?» Amushuza, erhi: «Izîno lyâni nie murhwe, bulya rhuli banji». [10] Anacimuhûna bwenêne mpu arhamuhulusagya muli eco cihugo. [11] Aha burhambi hàli obuso bunene bw'engulube, erhi ziyâbusire oku ntondo. [12] Balya bazimu babî bamuhûna bwenêne, baderha, mpu: «Orbuhêke mwo zira ngulube, rhubè mwo rhuja». [13] Anacibayêmêrera. Balya bazimu babî banacigenda, bajàmwo zirya ngulube. Zanacitula ecimologo, obusò bwahona oku manga, bwagend'icîloha omu nyanja, bwafira omu mîshi. Zàli nka bihumbi bibiri. [14] Abangere bôhe bacikulira omulindi, bagend'ilumîza ogwo mwanzi omu cishagala n'omu ndimiro. Abantu bashagamuka mpu baj'ilola oku byabîre. [15] Erhi bahika hali Yezu, bashimâna olya wàlimwo omurhwe gw'ashetani atamîre, ayambîrhe anali mugumagumà n'obukengêre bwâge bôshi; bayôboha. [16] Ababonaga oku byabà. babarhondêreza olw'Oyo muntu wàlimwo shetani lwôshi n'olw'-engulube. [17] Okubundi barhondêra okuyinginga Yezu mpu abarhengere eka. [18] Erhi aba akol'ashonera omu bwârho, olya wàli ogwêrhwe na shetani amusengera mpu amukulikire. [19] Amulahirira, amubwîra. erhi: «Oj'emwâwe[z] muli bene winyu, ogend'ibaganîrira aminja gôshi Nyakasane akujirîre omu bwonjo bwâge». [20] Anacihira njìra, arhondêra okulumîza omu Dekapoli ngasi kwôshi Yezu amujirîre, n'abantu bôshi barhangâla.

---

[y] **5.5** mpu kwo kuciyagûla

[z] **5.19** 5, 19: Abantu bôshi barhahamagalwa kuguma. Oyo muntu wàli ogwêrhwe na shetani Ali alo-nzize bwenêne okukulikira Yezu, okucihâna lwôshi emwâge n'okurhacimurhengakwo. Ci Mwâmi Yezu, bulya yêne ocîshoga ahabêra haguma naye (Mrk 2, 13-19), amulahirira, amubwîra mpu a-shuhir'emwâbo, agend'imanyisa obwonjo bwa Nnâmahanga muli bene wâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu afumya omukazi walwâla omududu, anafûla mwâli wa Yayiri (Mt 9, 18-26; Luk 8, 40-56)

21 Erhi Yezu aba amashub'iyikirira ishiriza omu bwârho, bantu banji bamu-shubûkira. Abêra
oku mushenga[a] gw'enyanja. 22 Hanaciyisha muguma w'omu bakulu b'esinagogi, izîno lyage ye
Yayiri. Erhi amubona, afukama embere zâge, 23 anacimushenga bwenêne, erhi: «Mwâli wâni ali
obufa; oyishe, omuhumekwo lyo afuma analame». 24 Yezu amushimba, n'olubaga lunji lw'abantu
lwamukulikira lwanamugorha. 25 Omukazi walwâlaga omududu kurhenga myâka ikumi n'ibiri,
26 erhi a-rhamire n'abafumu ba ngasi lubero, n'erhi ebintu byamuhwerîre byôshi buzira okubona
ely'oku ngohe, ciru n'endwâla yâge yajà yayûshûka. 27 Erhi aciyumva emyanzi ya Yezu,
amuyisha nyuma, amuhuma oku cishûli. 28 Bulya akâg'ikengêra omu murhima, erhi: «Nkahuma
ciru oku myambalo yâge yône, nanafuma». 29 Ho na halya ecirhambo câge cahuba, ayumva
omu mubiri oku Amafu-ma endwâla yâge. 30 Ho n'aho Yezu ayumva oku obuzibu
bumurhenziremwo; anacihindamukira olubaga, adôsa, erhi: «Ndi ompumire oku myambalo?»
31 Abaganda bâge bamubwîra, mpu: «Ka orhabwîni oku abantu bakulu-ndumirekwo? Nâwe mpu
ndi okuhumirekwo?» 32 Anacilola eyi n'eyi, mpu abone owajiraga ntyo. 33 Okubundi olya mukazi
anaciyôboha, ageramw'omusisi, bulya ali amanyire oku byabîre kwôshi. Anaciyisha, acîkwêba
aha magulu gâge, amurhondêreza oku binali kwôshi. 34 Anacimubwîra, erhi: «Mwâna wâni,
obuyêmêre bwâwe bwakufumize; ocigendere n'obuholo, onafume endwâla yâwe». 35 Oku
acidwîrhe aderha, hayisha abantu barhenga emwa omukulu w'esinagogi, bamubwîra, mpu:
«Kali mwâli wâwe afire! Bici waciberakwo Omwigîriza irhwe?» 36 Erhi ayumva ako kanwa
badesire, Yezu abwîra olya mukulu w'esinagogi, erhi: «Orhayôbohaga; oyêmêre kwonene».
37 Anacilahira mpu arhakulikirwa na ndi, orhali Petro, Yakôbo na Yowane, mulumuna wa Yakôbo.
38 Erhi bahika aha mw'olya mukulu w'esinagogi, Yezu ayumva emikûmo n'abantu badwîrhe
balaka n'okubanda endûlù. 39 Erhi aba amaja omu nyumpa, ababwîra, erhi: «Eyi mikûmo n'ezi
ndûlm ziri za bici? Omwâna arhafiri, ci al'îro». 40 Nabo banacimushekera. Okubundi, erhi aba
amabahulusa bôshi, ayanka îshe na nnina w'olya mwâna na balya balì bo naye, aja halya
omwâna àli. 41 Agwârha olya mwâna okuboko, amubwîra, erhi: «Talita kum»[b], kwo kuderha: «We
munyere, nkubwîzire nti ozûke!» 42 Ho na halya olya munyere anaciyimanga, alambagira, bulya
ali akola wa myâka ikumi n'ibiri muburhe. Abantu barhangâla bwenêne. 43 Abakomêreza
bwenêne mpu ntâye omanyage ogwo mwanzi; anarhegeka mpu bamuhe ebiryo alye.

KATA MAPKON 5

The Healing of the Gerasene Demoniac (Mt 8.28-34; Luk 8.26-39)

---

[a] **5.21** haguma badesire"mushanga gw'enyanja", ahandi omu Mt 13, 2 mpu "mushenga gw'enyanja"'

[b] **5.41** : Ezo nderho ziri za ciharamiya, lulimi lushusha lunayegire ecihebraniya, zombi ndimi za Mwâmi Yezu. Cihebraniya basomaga n'okusalira, eciharamiya co calilumire nk'oku eciswahili cilumire eno.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. [2] καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, [3] ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἁλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι [4] διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσιν δεδέσθαι καὶ διεσπάσθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετρῖφθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι [5] καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. [6] καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ [7] καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ λέγει, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν θεόν, μή με βασανίσῃς. [8] ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ, Ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. [9] καὶ ἐπηρώτα αὐτόν, Τί ὄνομά σοι; καὶ λέγει αὐτῷ, Λεγιὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοί ἐσμεν. [10] καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας. [11] Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη [12] καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν λέγοντες, Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. [13] καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ. [14] καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστιν τὸ γεγονὸς [15] καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. [16] καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. [17] καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. [18] καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ᾽ αὐτοῦ ᾖ. [19] καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ, Ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σοὺς καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. [20] καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

Jairus' Daughter and the Woman Who Touched Jesus' Garment (Mt 9.18-26; Luk 8.40-56)

[21] Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ [ἐν τῷ πλοίῳ] πάλιν εἰς τὸ πέραν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. [22] καὶ ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάϊρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ [23] καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλὰ λέγων ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα σωθῇ καὶ ζήσῃ. [24] καὶ ἀπῆλθεν μετ᾽ αὐτοῦ. Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς καὶ συνέθλιβον αὐτόν. [25] καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος δώδεκα ἔτη [26] καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ᾽ αὐτῆς πάντα καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, [27] ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ [28] ἔλεγεν γὰρ ὅτι Ἐὰν ἅψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ σωθήσομαι. [29] καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος. [30] καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν, Τίς μου ἥψατο τῶν ἱματίων; [31] καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

μαθηταὶ αὐτοῦ, Βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε καὶ λέγεις, Τίς μου ἥψατο; [32] καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. [33] ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν αὐτῇ, ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. [34] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου. [35] Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανεν· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; [36] ὁ δὲ Ἰησοῦς παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ, Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. [37] καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα μετ᾽ αὐτοῦ συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. [38] καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά, [39] καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς, Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. [40] καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον. [41] καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ, Ταλιθα κουμ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε. [42] καὶ εὐθὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν [εὐθὺς] ἐκστάσει μεγάλῃ. [43] καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

6

Yezu agera e Nazareti (Mt 13, 53-58; Luk 4, 16-30)

[1] Erhi arhenga eyo, aja omu cihugo c'emwâbo, n'abaganda bâge bamukulikira. [2] Erhi kubà lwa sabato, arhondêr'ayigîriza omu sinagogi; na banji, erhi bamuyumva, basômerwa banakaderha, mpu: «Ngabi amakula okwo kwoshi? N'obu bwenge bôshi agwêrhe n'ebirhangâzo bidwîrhe byajirwa n'amaboko gâge? [3] K'arhali mubinji oyu, mugala wa Mariya, mwene wâbo[c] Yakôbo, na Yozefu, na Yuda, na Simoni? Na bâli bâbo, k'arhali kwo babà kuno mwîrhu?» Banacimulola kubî. [4] Naye Yezu ababwîra, erhi: «Ntà bandi omulêbi abula okukengwa omurhali omu cihugo câge, n'omo ishanja lyâge, n'omu mwâge». [5] Na ntà cisômerîne ciru n'eciguma ajizire eyo munda. Balwâla banyi bonene ahizirekwo amaboko, abafumya. [6] Okubula obuyêmêre kwâbo kwamusômera.

Yezu arhuma Entumwa zâge (Mt 10, 1-14; Luk 9, 1-6)

Anacij'ageragera omu bishagala by'eburhambi, aj'ayigîriza. [7] Ahamagala balya ikumi na babiri. Arhondêra okubarhuma babiri babiri, abahà obuhashe oku bazimu babî. [8] Abahànza mpu barhahêkaga cici oku njira, aha nyuma y'akarhi konene: ciru n'enshangu y'obuntu, erhi nshoho,

[c] **6.3** : Bene wâbo Yezu na bâli bâbo bo balya b'omulala gwa Bikira Mariya na Yozefu. Abayahudi kwo bàli nk'eno mwîrhu. Mwene wâbo Omushi na mwâli wâbo, barhali balya barhenga nda nguma erhi bâna b'îshe muguma bonene, ci ngasi bôshi baburhwa na mwishe erhi munninà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi bujuma bw'igerha omu luhago; [9] ci mpu bayambale enkwêrho, barhanacihundikiraga bishûli bibiri. [10] Ababwîra, erhi: «Ngasi hôshi mwanaje omu nyumpa, mubêremwo kuhika murhenge halya. [11] Aha bâbule okumuyankirira n'okummuyumva, muharhenge munagukumule akatulo kamuli oku nshando, kuyish'ibà câgizo cinyu kuli bo». [12] Okubundi banacilikûla, bajà bayigîriza abantu mpu bacîyunjuze; [13] bakâlibirhakwo bashetani banji, bakashîga balwâla[d] banji amavurha, banakaz'ibafumya.

Herodi na Yezu (Ml 14, 1-2; Luk 9, 7-9)

[14] Mwâmi Herodi anaciyumva emyanzi yâge, bulya izîno lyâge lyàli lyajîre irenge. Bakag'iderha, mpu: «Yowane Mubatiza afûsire omu bafù: kwo kumudwirhîre ebi bisômerîne adwîrhe ajira». [15] Abandi bakaderha, mpu: «Eliya oyu». N'abandi, mpu: «Mulêbi oyo nka abandi balêbi». [16] Herodi, erhi ayu-mva, aderha, erhi: «Yowane natwag'irhwe oyo ofûsire omu bafù!»

Okufà kwa Yowane Mubatiza (Mt 14, 3-12; Luk 3, 19-20)

[17] Bulya Herodi yenene warhumaga abagwârha Yowane b'anamuhira omu mpamikwa erhi Herodiyada, mukà-mwene wâbo Filipo, orhuma, amamuyanka. [18] Bulya Yowane abwîraga Herodi, erhi: «Ntà bwemêre ogwêrhe bw'o- kuherula mukà-mwene winyu». [19] Kurhenga aho Herodiyada amukunirira anakalonza okumuyîrha, ci ayabirwa, [20] bulya Herodi akâg'irhînya Yowane, oku kubà àli muntu mushinganyanya na mutagatîfu, anakag'imulanga. Erhi amuyumvagya, omurhima gunamulye, ci okwo kurharhumaga arhakâsîma okumuyumvîrhiza. [21] Lero olu-siku alingaga lwanaciyisha: lwo lusiku lukulu lw'okuburhwa kwa Herodi. Anacijira idinye, alâlika abarhambo bâge, abakulu b'abasirika n'abashamuka b'e Galileya. [22] Mwâli wa Herodiyada erhi ayisha, aj'eruhya, arhamba, asimîsa Herodi n'abalâlike. Okubundi mwâmi anacibwîra olya mwâna-nyere, erhi: «Ompûne ngasi eci olonzize, nakuhaco». [23] Anacimubwîra n'endahiro, erhi: «Ngasi eci wankampûna, nakuhaco, ciru cankabà luhande lw'Obwâmi bwâni». [24] Olya munyere ahuluka, aj'ibwîra nnina, erhi: «Cici nahûna?» Naye nnina, erhi: «lrhwe lya Yowane Mubatiza». [25] Ashub'iyisha alibirhîre emunda mwâmi àli, amubwîra, erhi: «Nahûna ompêre oku nambi bo na buno irhwe lya Yowane Mubatiza». [26] Mwâmi acîganya bwenêne, ci endahiro yâge na balya bàli oku cibo bo naye birhuma, arhacilonzagya okumubonya nshonyi. [27] Obwo mwâmi arhuma omuganda mpu agend'ilêrha irhwe lya Yowane. Olya muganda anacigenda, aja omu mpamikwa, amutwa igosi. [28,] ayisha adwîrhe irhwe lyâge oku nambi, anacilihereza olya munyere, naye aliha nnina. [29] Erhi abaganda ba Yowane bamanya, bayish'iyanka omurhumba gwâge, bagubisha.

---

[d] **6.13** Okwo kushîga abalwâla amavurha kwàli nshokolezi y'isakramenta ly'Obushîge bw'abalwâla (Yk 5, 13-15).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu aluza emigati obw'oburhanzi (Mt 14, 13-21; Luk 9, 10-17; Ywn 6, 1-13; Mrk 8, 1-10)

30 Erhi entumwa zishubûka, zacigusha aha Yezu àli, zamurhondêreza emyanzi y'ebi zakozire
byôshi n'ebi zayigîrizize. 31 Anacibabwîra, erhi: «Muyishe bufunda aharhali bantu, muluhûke
hitya. Bulya abantu bakag'iyisha n'abakag'igenda bàli banji bwenêne, ciru entumwa zabula
amango g'okulya. 32 Bacijira omu bwârho, bayikirira aharhali bantu, omu lwihwêko. 33 Abantu erhi
babona bacigendera, banji bamanya ngahi bajà. Bahubuka omu bishagala byôshi,
babashokolera n'amagulu, bajicilundayo. 34 Erhi Yezu arhenga omu bwârho, abona engabo
y'abantu, obwonjo bwâbo bwamugwârha, bulya bàli nka busò burhagwêrhi mungere: arhondêra
okubayigîriza binji. 35 Erhi izûba lizonga, abaganda bâge bamujàho, bamubwîra, mpu: «Lyamaba
irungu lino, n'izûba lino lyazika; 36 lika aba bantu bagend'igula ebi balya omu bihando n'omu
bishagala bya hôfi». 37 Naye abashuza, erhi: «Ka murhabahà ebi balya mwênene!» Nabo
bamubwîra, mpu: «Ka rhugend'igula emigati ya magerha ngoyo[e] ibiri, rhubahè balye?»
38 Anacibadôsa, erhi: «Migati inga mugwêrhe? Mugend'ilola!» Erhi bayûs'irhangula, bamubwîra,
mpu: «Irhanu na nfi ibiri». 39 Anacirhegeka mpu babwârhaze abantu bôshi rhudêko rhudêko oku
lubala. 40 Banacibwârhala birundo birundo, aha igana igana, aha makumi arhânu arhânu.
41 Okubundi Arhôla erya migati oku eri irhanu na zirya nfi zombi, agalamira emalunga, abigisha,
abega erya migati, ayihêreza abaganda bâge mpu bagabulire abantu; na zirya nfi nazo
azigabîrabo. 42 Balya bôshi, bayigurha. 43 Banacirhôla ebi bàsizagya, bayunjuza rhushâbulo ikumi
na rhubiri rhw'ebisigaliza by'erya migati na zirya nfi. 44 Nabo abalyaga bàli balume bihumbi
birhânu.

Yezu alambagira omu nyanja (Mt 14, 22-23; Ywn 6, 16-21)

45 Ho n'aho asêza abaganda bâge mpu bajè omu bwârho, babè bashokola banayikirir'e
Betisayida, oku naye acidwîrhe asêzera abantu. 46 Erhi ayûs'ibalîka, arheremera oku ntondo
mpu aj'ishenga. 47 Erhi biba bijingo, obwârho erhi bwahika omu karhî k'enyanja, naye erhi ali
yenene ebulambo. 48 Erhi acibona bagukubira n'okuvugama -bulya empûsi yahubukaga embere,
sêzi mucêracêra ayish'alambagira omu nyanja, alonz'ibarhaluka. 49 Nabo erhi bamubona
aj'alambagira oku mîshi, bamanya mpu muzimu, babanda orhuhababo. 50 Bôshi bàli bamubwîne,
n'ebihamba byàli bibagwêrhe. Ci ho n'aho ayirukira abaderhêza, anababwîra, erhi: «Muhire
omurhima omu nda, nie nnênè, murhayôbohaga!» 51 Okubundi aja omu bwârho haguma nabo,
omulaba gwa-twîka. Bazânwa, barhangâla: 52 bulya barhumvagya ciru ehitya ecisômerîne c'erya
migati, omurhima gwâbo gwaciyôrhera muzibu.

---

[e] **6.37** Olugoyo (engoyo) magerha igana! Emwa Abayahudi igerha lyankafire idinari.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu afumya abalwâla b'e Jenezareti (Mt 14, 34-36)

53 Erhi bayûs'iyikirira oku bulambo, bahika e Jenezareti, basîka obwârho. 54 Oku banayômoka
omu bwârho ntya, abantu bayirukira bamumanyirira. 55 Banacigeragera omu cihugo côshi,
barhondêra okushûbûza ngasi bôshi bàli bababîre n'endwâla n'okubabarhulira oku ncingo
emunda àli. 56 Ngasi hôshi ageraga, akaba omu lugo, akaba omu bishagala, akaba omu ndimiro,
bakâhira abalwâla oku njira, banakâmusengera mpu abaleke ciru bahume oku cikwî
c'omwambalo gwâge; na ngasi ba-muhumirekwo, banacifuma.

KATA MAPKON 6

The Rejection of Jesus at Nazareth (Mt 13.53-58; Luk 4.16-30)

1Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ. 2 καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ, καὶ πολλοὶ ἀκούοντες
ἐξεπλήσσοντο λέγοντες, Πόθεν τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ, καὶ αἱ δυνάμεις
τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι; 3 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ
ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς
ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. 4 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ
μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. 5 καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ
ποιῆσαι οὐδεμίαν δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν. 6 καὶ
ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

The Mission of the Twelve (Mt 10.1, 5-15; Luk 9.1-6)

Καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων. 7 καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα καὶ ἤρξατο αὐτοὺς
ἀποστέλλειν δύο δύο καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων, 8 καὶ
παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πήραν, μὴ εἰς
τὴν ζώνην χαλκόν, 9 ἀλλ᾽ ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας. 10 καὶ ἔλεγεν
αὐτοῖς, Ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. 11 καὶ ὃς ἂν τόπος μὴ
δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω
τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 12 Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοῶσιν, 13 καὶ
δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον.

The Death of John the Baptist (Mt 14.1-12; Luk 9.7-9)

14 Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον ὅτι
Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. 15ἄλλοι

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

δὲ ἔλεγον ὅτι Ἠλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν. 16ἀκούσας δὲ ὁ
Ἡρῴδης ἔλεγεν, Ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη. [17] Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρῴδης
ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα
Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν [18] ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρῴδῃ ὅτι Οὐκ
ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. [19] ἡ δὲ Ἡρῳδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν
ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο [20] ὁ γὰρ Ἡρῴδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον
καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν. [21] Καὶ
γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου ὅτε Ἡρῴδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν τοῖς μεγιστᾶσιν
αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, [22] εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ
Ἡρῳδιάδος καὶ ὀρχησαμένης ἤρεσεν τῷ Ἡρῴδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις. εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ
κορασίῳ, Αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι [23] καὶ ὤμοσεν αὐτῇ [πολλά], Ὅ τι ἐάν με αἰτήσῃς
δώσω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. [24] καὶ ἐξελθοῦσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς, Τί αἰτήσωμαι; ἡ
δὲ εἶπεν, Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος. [25] καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς πρὸς
τὸν βασιλέα ᾐτήσατο λέγουσα, Θέλω ἵνα ἐξαυτῆς δῷς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ
βαπτιστοῦ. [26] καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ
ἠθέλησεν ἀθετῆσαι αὐτήν [27] καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ [28] καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν
αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς.
[29] καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθον καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

Feeding of the Five Thousand (Mt 14.13-21; Luk 9.10-17; Jn 6.1-14)

[30] Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ
ὅσα ἐδίδαξαν. [31] καὶ λέγει αὐτοῖς, Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ᾽ ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀναπαύσασθε
ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν. [32] καὶ
ἀπ-ῆλθον ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ᾽ ἰδίαν. [33] καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας καὶ
ἐπέγνωσαν πολλοὶ καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ καὶ προῆλθον αὐτούς.
[34] καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτούς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα
ποιμένα, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά. [35] Καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης προσελθόντες
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἤδη ὥρα πολλή [36] ἀπόλυσον
αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν. [37] ὁ
δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Ἀπελθόντες
ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων ἄρτους καὶ δώσομεν αὐτοῖς φαγεῖν; [38] ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς,
Πόσους ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσιν, Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. [39] καὶ ἐπέταξεν
αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. [40] καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ
πρασιαὶ κατὰ ἑκατὸν καὶ κατὰ πεντήκοντα. [41] καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας
ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς
[αὐτοῦ] ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν. [42] καὶ ἔφαγον πάντες καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐχορτάσθησαν, [43] καὶ ἦραν κλάσματα δώδεκα κοφίνων πληρώματα καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. [44] καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες [τοὺς ἄρτους] πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

Walking on the Water (Mt 14.22-23; Jn 6.15-21)

[45] Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν ὄχλον. [46] καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. [47] καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. [48] καὶ ἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς. [49] οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἔδοξαν ὅτι φάντασμά ἐστιν, καὶ ἀνέκραξαν [50] πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον καὶ ἐταράχθησαν. ὁ δὲ εὐθὺς ἐλάλησεν μετ᾽ αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς, Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. [51] καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ λίαν [ἐκ περισσοῦ] ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο [52] οὐ γὰρ συν-ῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ᾽ ἦν αὐτῶν ἡ καρδία πεπωρωμένη.

The Healing of the Sick in Gennesaret (Mt 14.34-36)

[53] Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον εἰς Γεννησαρὲτ καὶ προσωρμίσθησαν. [54] καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ἐπιγνόντες αὐτὸν [55] περιέδραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστίν. [56] καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγρούς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθενοῦντας καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἅψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἥψαντο αὐτοῦ ἐσῴζοντο.

7

Yezu aja kadali n' Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano (Mt 15, 1-9)

[1] Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano haguma barhengag'e Yeruzalemu, bashûbûzanya, bamujàho. [2] N'erhi babona baguma omu baganda bâge badwîrhe balya n'enfune zizinzire, kwo kuderha ezirhali nkalabe, babagaya. [3] Bulya Abafarizeyi n'Abayahudi bôshi barhankalya barhanarhanzir'ikalaba amaboko kuhika aha ngafula; yo yali ngesò ya bashakulûza bâbo. [4] Na nka barhenga ekarubanda, barhankalya barhanashahulizibwi amîshi. Hali n'ezindi ngesò nyinji bakômera okushimba: nka okushuka orhube, orhubindi n'enambi z'amarhale n'encingo. [5] Obwo Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano banacimudôsa, mpu: «Cirhuma abaganda bâwe barhashimba engeso za bashakulûza; ci bôhe banakalya n'enfume zirhali nkalabe? [6] Abashuza erhi: «Izaya acilêbîre kwinjà kuli mwe, ezi ndyâlya, nka oku biyandisirwe, erhi: Olu lubaga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ludwîrhe lwa- nkenga n'akanwa kwônene, ci emirhima yâbo eri kuli[f]. 7 Obukenge bankenga buba
bunywesi, enyigîrizo bayigîriza gaba marhegeko garhenga emw'abantu. 8 Mwalesire irhegeko[g]
lya Nyamuzinda, mwakulikira engeso z'abantu. 9 Ababwîra, erhi: «Munavune irhegeko lya
Nyamuzinda mpu lyo mukulikira engeso zinyu. 10 Bulya Mûsa adesire, mpu: «Okenge sho na
nyoko, na owahehêrere îshe erhi nnina, anafè. 11 Ci mwêhe munakaz'iderha, mpu: «Owabwîra
ìshe erhi nnina, erhi: «Ehi nankakurhabiremwo hiri korbani[h], kwo kuderha nterekêro»,
12 murhanacimuleka ajirire îshe erhi nnina akandi kantu, 13 na ntyo mwazazize akanwa ka
Nnâmahanga erhi ngesò zinyu mwene mwajiraga zirhuma. Na binji bya bene ebyomujira».

Arhali ebija ekanwa byo bizinza omuntu ci ebirhenga omu murhima (Mt 15, 10-30)

14 Erhi aba amashub'iyûs'ibamagala olubaga, anacilubwîra, erhi: «Murhege amarhwîri mweshi
munayumve kwinjà! 15 Ntâco cirhenga embuga cankazinza omuntu camamujàmo; ci ehirhenga
omu muntu hyo hizinza omuntu. 16 Akaba bali ogwêrhe amarbwiri g'okuyumva, ayumve!» 17 Erhi
acîja omu nyumpa, aciyegwîre n'olubaga, abaganda bâge bamudôsa ogwomugani. 18 Naye
ababwîra, erhi: «Aye! kuziga ninyu ntà bukengêre mugwêrhe kuhika ene! Ka murhayumvîrhi oku
ebirhenga embuga, bikaja omu muntu, birhankamuzinza; 19 bulya birhamujà omu murhima, ci
omu nda birhogera, na kandi bije aharha-nkaderhwa». Ntyo ayêrekana oku ebiryo byôshi biri
bicêse. 20 Ashub'iderha, erhi: «Ebirhenga omu muntu, byo bizinza omuntu. 21 Bulya omu muntu,
omu murhima gwâge mwomurhenga enkengêro mbî: obugonyi, obushambo, okuyi-rha,
22 okuhusha, obujinisi, obubî, obulyâlya, obumaguza, obuyagalwa, oku- shobekana busha,
okucibona, obunganyi. 23 Ebyo bibi byôshi omu muntu birhenga, byo binazinza omuntu».

III. Yezu agera omu bindi bihugo birhali by'e Galileya

Yezu afumya mwâli w'omukazi w'e Sîriya (Mt 15, 21-28)

24 Erhi barhenga eyo munda, acijîra omu mpande z'e Tiri n'ez'e Sidoni. Aja omu nyumpa,
arhalonzagya omuntu amanye ahâli, ci abula oku ankacîfulika. 25 Bulya hàli omukazi, erhi omwâli
agwêrhwe n'omuzimu mubî; erhi ayumva e- myanzi yâge, akanya, aj'ifukama aha magulu gâge.
26 Oyo mukazi àli mupagani, Mufenisi w'e Sîriya. Anacimusengera mpu amukûlire shetani omu
mwâna. 27 Naye amubwîra, erhi: «Orheng'ileka abâna bayigurhe, bulya kurhali kwinjà okuyanka
entanda y'abâna n'okuyikwêba ebibwâna». 28 Olya mukazi anacimushuza, anamubwîra, erhi:
«Kwo binali ntyo, Muhanyi! ci kurharhuma ebibwâna birharhôlogola enshangukiza aha abâna

[f] **7.7** lolà: Iz 28,13.
[g] **7.8** : Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano, omu kuhugûla amarhegeko Nyamuzinda ahâga Mûsa, bakagahindula n'okugazâbya n'okuyûshûla agandi marehegeko.
[h] **7.11** Korbani: luderho lwa ciharamiya. Kuli kuderha: nterekêro emwa Nyamuzinda. Abafari-zeyi n'abashamuka b'ihano bakag'iderha mpu owâbwîre îshe erhi nnina, erhi: «Ebi nankaku-rhabiremwo, nabihanyire nterekêro», mpu oyo arhacirhegesirwi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

balîra!» [29] Anacimubwîra, erhi: «Kuli olwo luderho, ogendage, shetani arhenziremwo mwâli wâwe». [30] Erhi ahika aha mwâge, ashimâna omwâli agwishîre oku ncingo, erhi shetani amulisiîre.

Yezu afumya ecihuli c'akaduma

[31] Anacirheng'e Tiri, aj'e Sidoni, ebwa nyanja y'e Galileya, omu cihugo c'e Dekapoli. [32] Bamulerhera ecihuli c'akaduma, bamuhûna mpu acihirekwo okuboko. [33] Anaciciyegûla omu lubaga, acîhira hâge hâge, acîhira eminwe omu marhwîri, ajabika omunwe n'amarhî, acîhuma oku lulimi. [34] Okubundi agala-mîra emalunga, ayîsa bwenêne, acibwîra, erhi: «Efeta», kwo kuderha: «yiguka»[i]. [35] Ho na halya amarhwîri gâge gayiguka n'olulimi lwâge lwashwekûka: a-rhondêra aderha bwinjinjà. [36] Abahànza mpu barhabwîraga ndi; ci oku asêzagya okubahanza, kwo nabo basêzize okulumîza ogwo mwanzi hôshi. [37] Barhangâla bwenêne, banakaderha, mpu: «Ajizire byôshi bwinjà! Ebihuli adwîrhe abiyumvîsa, n'orhuduma adwîrhe arhuderhêsa![j]»

---

okurhabâla ababusi.

[i] **7.34** : Nka omudâhwa abatiza, anakolêse eco cijiro Mwâmi Yezu afumagyamwo ecihuli c'akaduma. Naye anajabika ornunwe gwâge n'amarhî, ayandike ecimanyîso c'omusalaba oku kanwa n'oku marhwîri g'owabatizibwa, anamubwîra, erhi: «Yìguka!» (Efeta).

[j] **7.37** «okuderhêza», kuli kudesa lebe nka wamubwîra kulebe, ci «okuderhêsa», kuli kuderha oku we wahâga lebe obuhashe bw'okuderha, erhi we warhumire aderha, erhi ahash'iderha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ 7

The Tradition of the Elders (Mt 15.1-20)

[1] Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καί τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ
Ἰεροσολύμων. [2] καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὅτι κοιναῖς χερσίν, τοῦτ᾽ ἔστιν ἀνίπτοις,
ἐσθίουσιν τοὺς ἄρτους [3] – οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς
χεῖρας οὐκ ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, [4] καὶ ἀπ᾽ ἀγορᾶς ἐὰν μὴ
βαπτίσωνται οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων
καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων [καὶ κλινῶν] – [5] καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, Διὰ
τί οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταί σου κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσὶν
ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; [6] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν
ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται [ὅτι] Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω
ἀπέχει ἀπ᾽ ἐμοῦ· [7] μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.
8ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων. [9] Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς,
Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν στήσητε. [10] Μωϋσῆς γὰρ εἶπεν,
Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καί, Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ
τελευτάτω. [11] ὑμεῖς δὲ λέγετε, Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, Κορβᾶν, ὅ ἐστιν, Δῶρον,
ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, [12] οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, [13] ἀκυροῦντες
τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ᾗ παρεδώκατε· καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.
[14] Καὶ προσκαλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἀκούσατέ μου πάντες καὶ σύνετε.
[15] οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται κοινῶσαι αὐτόν, ἀλλὰ
τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. [17] Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς
οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν παραβολήν. [18] καὶ λέγει αὐτοῖς,
Οὕτως καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον
οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι [19] ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ᾽ εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ
εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται, καθαρίζων πάντα τὰ βρώματα; [20] ἔλεγεν δὲ ὅτι Τὸ ἐκ τοῦ
ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. [21] ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν
ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, [22] μοιχεῖαι, πλεονεξίαι,
πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη [23] πάντα
ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

The Syrophoenician Woman's Faith (Mt 15.21-28)

[24] Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὅρια Τύρου. καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελεν
γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν [25] ἀλλ᾽ εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχεν τὸ θυγάτριον
αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ [26] ἡ δὲ γυνὴ ἦν
Ἑλληνίς, Συροφοινίκισσα τῷ γένει· καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτῆς. [27] καὶ ἔλεγεν αὐτῇ, Ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα, οὐ γάρ ἐστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς κυναρίοις βαλεῖν. [28] ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ, Κύριε · καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων. [29] καὶ εἶπεν αὐτῇ, Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε, ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς θυγατρός σου τὸ δαιμόνιον. [30] καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.

A Deaf and Dumb Man Healed

[31] Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως. [32] καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιλάλον καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. [33] καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ᾽ ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ καὶ πτύσας ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, [34] καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξεν καὶ λέγει αὐτῷ, Εφφαθα, ὅ ἐστιν, Διανοίχθητι. [35] καὶ [εὐθέως] ἠνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. [36] καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν· ὅσον δὲ αὐτοῖς διεστέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον. [37] καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες, Καλῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ [τοὺς] ἀλάλους λαλεῖν.

8

Yezu aluza emigati obwa kabiri (Mt 15, 32-39)

[1] Mw'ezo nsiku, hàli kandi olubaga lunji lw'abantu, lurhanagwêrhe biryo. Anacihamagala abaganda bâge, ababwîra, erhi: [2] «Mubabalire eyi ngabo, bulya ene lukola lwa nsiku isharhu bankulikira burhalya. [3] Nkabalika bashalisire, akangwe kanabayankira omu njira, bulya balimwo aba kulî». [4] Abaganda bâge bamushuza, mpu: «Ndi wankabona emigati yayigusa aba bôshi muno irungu?» [5] Naye anacibadôsa, erhi: «Migali inga mugwêrhe?» Nabo, mpu: «Nda». [6] Okubundi anacirhegeka mpu abantu babwârhale oku idaho. Ayanka erya migali oku eri nda, avuga omunkwa, ayibega, ayiha abaganda bâge mpu bayigabulire olubaga, nabo banacibahêrezayo. [7] Bàli bagwêrhe na nfi nsungunu. Nazo erhi aba amazigisha, aderha mpu bazigabe. [8] Abantu ba lya, bayigurha. Bashûbûza amasigaliza, gayunjuza birhiri nda. [9] Abalyaga bàli nka bihumbi bini. Anacibasêzera; [10] ho n'aho anacija omu bwârho bo n'abaga-nda bâge; kwo na kuhika omu mpande z'e Dalamanuta.

Abafarizeyi bahûna Yezu ecimanyîso (Mt 16, 1-4)

[11] Abafarizeyi banaciyisha, barhondêra okumujîsa kadali. Bamuhûna ecimanyîso c'emalunga mpu lyo bamurhega. [12] Ashishimukwa, aderha, erhi: «Cici cirhumire eri iburha lyalonza ecimanyîso? Okuli, mmubwîre, eri iburha lirhahàbwe cimanyîso». [13] Anacibasêzera, acirhulira

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu bwârho, ayiki-rira erindi ishiriza.

Obwengûza bw' Abafarizeyi n'obwa Herodi (Mt 16, 5-12)

14 Abaganda bâge bayibagira okuciyikira emigati; erhi mugati muguma gwônene baciyikire omu
bwârho. 15 Erhi Yezu acibabwîra, erhi: «Mumanye munacirange oku ngezo y'Abafarizeyi n'eya
Herodi», 16 bajànamwo bone na nnene, mpu: «Rhurhadwirhi lwîko». 17 Naye erhi amanya,
ababwîra, erhi: «Cirhumire mudwîrhe mwagerereza mpu murhadwirhi lwîko? Aye! Kuziga
mu-rhasag'iyumva murhanasag'imanya! Ka emirhima yinyu eciri mizibu? 18 Mu-gwêrhe amasù,
murhanabona; mugwêrhe amarhwîri, murhanayumva! 19 Ka murhacikengiri, bulya nzind'ibega
erya migati irhanu oku bantu bihumbi birhânu, birhiri binga biyunjwîre masigaliza mwayansire?»
Nabo, mpu: «Ikumi na bibiri». 20 Na bulya kandi nabegeraga bantu bihumbi bini migati nda, birhiri
binga biyunjwîre masigaliza mwayansire?» Nabo, mpu: «Nda». 21 Anacibabwîra, erhi: «Ka
murhaciyumva?[k]».

Yezu afumya omuhurba e Betisayida

22 Erhi babika e Betisayida, bamulerhera omuhurha, bamusengera mpu aguhumekwo.
23 Anacigwârhira gulya muburha oku kuboko, aguhêka eburhambi bw'olugo, agutwîra amarhî oku
masù, agulambûlirakwo amaboko, agudòôsa, erhi: «Ka muli eci obwîne?» 24 Olya anaciLambûla
amasù, aderha, erhi: «Ndwîrhe nabona abantu bali nka mirhi yalambagira». 25 Obwo Yezu
ashub'imulambulira amaboko oku masù, arhondêra okubona bwinjà, ashuba mugumagumà,
anakabona byôshi n'obwâlagale, ciru n'ebiri kulî. 26 Okubundi amubwîra mpu aj'emwâge, erhi:
«Ciru orhajaga omu cishagala[l]».

Petro ahamîriza oku Yezu ali Nyamuzinda (Mt 16, /3-20; Luk 9, 18-21)

27 Yezu akanya bo n'abaganda bâge, aja omu bishagala by'e Sêzareya, cihugo ca Filipo. Erhi
bahika omu njira, adôsa abaganda bâge, erhi: «Abantu kurhi baderha mpu nie ndi?»
28 Banacimushuza, mpu: «Yowane Mubatiza; abandi mpu Eliya; abandi mpu muguma omu
balêbi». 29 Ababwîra, erhi: «Ninyu mwe, ndi muderha mpu ndi? Petro anacishuza, aderha, erhi:
«We Kristu». 30 Obwo anacibakomêreza mpu barhabwîraga ndi.

Yezu abwîra abaganda bâge obw'oburhanzi oku ayish'ibabazibwa (Mt 16, 21-23; Luk 9, 22)

31 Okubundi arhondêra okubayigîriza oku Mwene-omuntu akwânîne ababazibwe bwenêne
n'okunenwa n'abagula b'olubaga, abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano, ayirhwe,

---

[k] **8.21** : Lolà Mt 16, 5-12.
[l] **8.26** arhaje omu cishagala: Mpu lyo ogwo mwanzi gurhanyibwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'enyuma lya nsiku isharhu afûke. 32 Ebyo binwa abiderhera embere za bôshi. Lero Petro amuhêka mahwe, arhondêra amukalihira. 33 Erhi acikabagana n'erhi abona abaganda bâge, akankamira Petro, anamubwîra, erhi: «Ntengaho shetani: bulya enkengêro zâwe zirhali nkengêro za Nyamuzinda, ci ziri za bantu».

Ehi owalonz'ishimha Yezu akwânîne okujira (Mt 16, 24-28; Luk 9, 23-27)

34 Anacibamagala olubaga n'abaganda bâge, ababwîra, erhi: «Owalonz'ishimba, acilahire yenene, abarhule omusalaba gwâge, ankulikire. 35 Bulya owalonze okuciza obuzîne bwâge, ye wâbuheze; ci owâheze obuzîne bwâge nie ntuma n'Emyanzi y'Akalembe, ye wâbucize. 36 Bici kwankakwânana omuntu okubà mwâmi w'igulu lyôshi, erhi ankaheza omûka gwâge? 37 Nîsi erhi bici omuntu ankahâna ngulo y'omûka gwâge? 38 Ngasi yeshi wâbenshonyi nie ntuma n'ebinwa byâni birhumire mw'eri iburha ly'obugonyi n'erya ebyâha, naye Mwene-omuntu ayish'imubêra nshonyi amango ayisha omu irenge ly'Îshe haguma na bamalahika batagatîfu».

KATA MAPKON 8

The Feeding of the Four Thousand (Mt 15.32-39)

1 Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντος καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς λέγει αὐτοῖς, 2 Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν 3 καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· καί τινες αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν ἥκασιν. 4 καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι Πόθεν τούτους δυνήσεταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ᾽ ἐρημίας; 5 καὶ ἠρώτα αὐτούς, Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν, Ἑπτά. 6 καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παρατιθῶσιν, καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. 7 καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας αὐτὰ εἶπεν καὶ ταῦτα παρατιθέναι. 8 καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας. 9ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς. 10 Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

The Demand for a Sign (Mt 16.1-4)

11 Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ᾽ αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. 12 καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει, Τί ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. 13 καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν ἐμβὰς ἀπ-ῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

The Leaven of the Pharisees and of Herod (Mt 16.5-12)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[14] Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ᾽ ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. [15] καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων, Ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἡρῴδου. [16] καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσιν. [17] καὶ γνοὺς λέγει αὐτοῖς, Τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὔπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; [18] ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε, 19ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, πόσους κοφίνους κλασμάτων πλήρεις ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ, Δώδεκα. [20] Ὅτε τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σπυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἤρατε; καὶ λέγουσιν [αὐτῷ], Ἑπτά. [21] καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Οὔπω συνίετε;

The Healing of a Blind Man at Bethsaida

[22] Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαϊδάν. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλὸν καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἅψηται. [23] καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἐπηρώτα αὐτόν, Εἴ τι βλέπεις; [24] καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν, Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατοῦντας. [25] εἶτα πάλιν ἐπέθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν καὶ ἀπεκατέστη καὶ ἐνέβλεπεν τηλαυγῶς ἅπαντα. [26] καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων, Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς.

Peter’s Declaration about Jesus (Mt 16.13-20; Luk 9.18-21)

[27] Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας Καισαρείας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς, Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; [28] οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες [ὅτι] Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, καὶ ἄλλοι, Ἠλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἷς τῶν προφητῶν. [29] καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτούς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ Χριστός. [30] καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ.

Jesus Foretells His Death and Resurrection (Mt 16.21-28; Luk 9.22-27)

[31] Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι [32] καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. [33] ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ καὶ λέγει, Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. [34] Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς, Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι. [35] ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ᾽ ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου σώσει αὐτήν. [36] τί γὰρ ὠφελεῖ ἄνθρωπον κερδῆσαι τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; [37] τί γὰρ δοῖ ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; [38] ὃς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.

9

[1] Ababwîra, erhi: «Mmubwizire, okuli, hali baguma muli aba bayimanzire hano barhakabona olufu, kuhika babone Obwâmi bwa Nyamuzinda buyishire omu bukuze bunji».

Yezu ahinduka obusu (Mt 17, 1-8; Luk 9, 28-36)

[2] Erhi kugera nsiku ndarhu, Yezu ayanka Petro, Yakôbo na Yowane, abagendana bèone oku ntondo ndîrî. Anacihinduka obusù embere zâbo. [3] Emyambalo yâge yanacilangashana, yabà myêru myêru nka lubula, kulya ntâye en'igulu oshuka wankayiyêruhya ntyo. [4] Eliya bo na Mûsa banacibabonekera, bakaz'ishambâla na Yezu. [5] Obwo Petro anacibwîra Yezu, erhi: «Yâgirwa, kuli kwinjà rhubêre hano; rhuyûbakeho rhuyumpa rhusharhu: higuma hyawe, ehindi hya Mûsa n'ehindi hya Eliya». [6] Erhi arhacimayiri kurhi aderhage, bulya bàli barhunzirwe n'obwôba bunji. [7] Okubundi olwikungu lwayisha, lwababwîka, n'izù lyanacirhengamwo lulya lwikungu, erhi: «Oyu ye Mugala wâni muzigirwa, mumuyumve». [8] Ho na halya mpu bacilola eyi n'eyi, barhacibonaga ndi orhali Yezu yenene haguma nabo.

Amango Eliya anagaluke (Mt 17, 9-13)

[9] Erhi bakola bayandagala oku ntondo, abakomêreza mpu barhabwîraga ndi ebi babwîne, kuhika Mwene omuntu afûke omu bafù. [10] Bagwârha ako ka- nwa emurhima, ci bacidôsa kwo kuderha kurhi: kuhika afûke omu bafù. [11] Banacimudôsa, mpu: «Cirhuma Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano bakaz'iderha mpu kukwânîne Eliya arhang'iyisha?» [12] Naye ababwîra, erhi: «Neci Eliya ayish'iyisha, ayish'ikombêza byôshi! Ci kurhi Mwene-omuntu ayandikirwe? Oku ayish'ibabala bwenêne n'okugayaguzwa. [13] Lekagi mmubwîre! Eliya mîra ayishaga[m]; nabo bamujira oku balonzagya kwôshi, nk'oku anayandikîrwe».

Yezu alibirha oku muzimu w'isirhe (Mt 17, 14-21; Luk 9, 37-42)

[14] Erhi bagaluka aha abaganda bâge bàli, bashimâna lubaga lunji lw'abantu lubazonzire, n'abashamuka b'ihano bàli kadali bôshi. [15] Erhi eyo ngabo y'abantu ebona Yezu, yarhangâla, yayisha elibisire, yaj'imulamusa. [16] Anacibadôsa, erhi: «Kadali kaci akomuli?» [17] Muntu muguma omu lubaga amushuza, erhi: «Nyamwagirwa, nakudwîrhîre mugala wâni olimwo shetani w'akaduma. [18] Ngasi kumugwârha, anamurhimba oku idaho, omwâna anarhumba kafula,

[m] **9.13** : Lolà Mt 17, 10-13; 1,14: «Yowane ye Eliya alonzag'iderha».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anakugurha amîno anagangabale. Nabwîzire abaganda bâwe nti bamukûlemwo ye, barhanahashire». [19] Anacimushuza, amubwîra, erhi: «Eri iburha libula-buyêmêre, kuhika mangaci nayôrha ninyu? Kuhika mangaci nâmmulembere? Nderheragiye». [20] Bamulêrha. Olya shetani erhi abona Yezu, azunguza bwenêne omwâna, amurhimba oku idaho. Omwâna agayagaya anarhumba lufula. [21] Yezu anacidôsa îshe, erhi: «Kurhenga mangaci agwârhagwa?» Naye ashuza, erhi: «Kurhenga eburho. [22] Na kanji kanji anamukwêbe ecîko n'erwiîshi, kulonz'imuyîrha. Ci akaba ogwêrhe okuwankahasha, orhurhabâle, orhufè lukogo». [23] Yezu ashuza, erhi: «Mpu akaba ogwêrhe okuwankahasha![n] Byôshi byanahashikana oku ogwêrhe obuyêmêre». [24] Ho na halya olya îshe w'omwâna aderha n'izù linene, erhi: «Nyemîre, Yâgirwa! Ontabale nie mbula-buyêmêre!» [25] Yezu erhi abona olubaga lulundumana, akankamira olya muzimu mubî, anamubwîra, erhi: «We muzimu kaduma na cihuli, nkurhegesire omurhengemwo, orhanacihîra okamushubiriramwo». [26] Anaciyâma, amuhindaganya bwenêne, amurhengamwo. Olya mwâna ayôrha nka mufù, ciru banji baderha mpu afire. [27] Ci erhi Yezu acimugwârha okuboko, amuzûsa, ayima-nga. [28] Erhi aba amaja omu nyumpa, abaganda bâge bamudôsa bufunda, mpu: «Carhumaga rhweki rhurhahash'imuhulusa bulya?» [29] Anacibashuza, erhi: «Shetani wa bene oyo arhalihirhwakwo n'ezirhali nsengero n'okucîshalisa».

Yezu abwîra abaganda bâge obwa kabiri oku ayish'ibabala (Mt 17, 22-23: Luk 9, 43-45)

[30] Erhi barhenga aho, bajà bagera omu Galileya, ci arhalonzagya abantu bamanye, [31] Bulya akâg'iyigîriza abaganda bâge anakag'ibabwîra oku Mwene-omuntu ayish'ihânwa omu maboko g'abantu, oku bayish'imuyîrha, n'oku hano aba amayîrhwa, enyuma lya nsiku isharhu ayish'ifûka. [32] Ci bôhe barhumvagya ako kanwa, banarhînya okumudôsa.

Omukulu omu Bwami bw'empingu (Mt 18, 1-5; Luk 9, 46-48)

[33] Banacihika e Kafamaumu. Erhi babà bakola bali omu nyumpa, abadôsa, erhi: «Kadali kaci kalya mwagwêrhe omu njira?» · [34] Bacihulikira, bulya bàyishaga bajà kadali bône na nnene mpu ndi mukulu muli bo. [35] Okubundi atamala, ahamagala balya ikumi na habiri, ababwîra, erhi: «Owalonz'ibà wa burhanzi, acîjire wa buzinda na murhumisi w'abandi bôshi». [36] Anaciyanka omwâna w'ecirhaba, amuyimanza ekarhî kâbo; n'erhi aba amamubagalira, ababwîra, erhi: [37] «Ngasi wayankirire mwâna muguma wa bene oyu nie ntumire, erhi nie ayankirîre; na owanyankirira, erhi arhali nie ayankirîre, ci olya wantumaga[o]».

Orhali mushombanyi erhi mwîra (Luk 9, 49-50)

---

[n] **9.23** : Erhi oyo muntu aderha ntyo: «akaba ogwêrhe okuwankahasha», ayibagira oku Mwâmi Yezu ali mugala-byôshi, na oku ntâco cankamuyabîra. Kubula buyêmêre kwonene kwankarhuma obuhashe bwa Mwâmi Yezu burharhukolera ebi rhulagirirekwo.
[o] **9.37** : Mwâmi Yezu n'abemêzi bâge bali nka muntu muguma (Mt 25, 34-45); na bulya Mwâmi Yezu ye muguma n'Îshe (Ywn 14, 8-

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

38 Yowane anacimubwîra, erhi: «Yâgirwa, rhwabonaga omuntu alibirhakwo abashetani oku
Izîno lyâwe; rhwàli rhwamuhanza, bulya Oyo muntu arharhukulikira». 39 Naye Yezu anacishuza,
erhi: «Murhamuhanzagya, bulya ntâye wankajira ecisômerîne oku Izîno lyâni,
akaNashub'inderhera kubî. 40 Bulya orhali mushombanyi wîrhu, erhi mwîra wîrhu».

Okuzigira abaganda ba Mwâmi Yezu (Mt 10, 42)

41 «Ngasi yeshi wâmmuhe akahe k'amîshi bulya muli bantu ba Kristu, mmubwîre okuli,
olubembo lwâge lurhakamuhera».

Owasârhaze owâbo (Mt 18, 6-9; Luk 17, 1-2)

42 «Ci owasârhaze[p] muguma muli aba banyemire, akwânîne okushwêkerwa olusho omu igosi
n'okukwêbwa omu nyanja. 43 Akaba okuboko kwâwe kuna-rhume wahirima omu câha, onakutwe:
kuli kwinjà kulusha okujà omu Buzîne oli kabokwè, ahâli h'okuhêka maboko abiri omu cîna
c'omuliro gurhazima[q], [44 omu omuvunyu gwâbyo gurhafà n'omuliro gurhazima.] 45 N'akaba
okugulu kwâwe kunarhume wahirima omu câha, okutwe: kuli kwinjà kulusha okujà omu Buzîne
oli kagulu, ahâli h'okuhêka amagulu gombi omu nyenga y'omuliro, [46 omu omuvunyu gwâbyo
gurhafà n'omuliro gurhazima.] 47 N'isù lyâwe likarhuma wahirima omu câha, oliyômole: bulya kuli
kwinjà kulusha okujà omu Bwâmi bwa Nyamuzinda n'isu liguma, ahâli h'okukwêbwa n'amasù
gombi omu nyenga y'omuliro, 48 omu omuvunyu gwabo gurhafa n'omuliro gurhazima. 49 Bulya
ngasi muntu analungwe n'omuliro (na ngasi nterekêro enalungwe n'omunyu)[r] 50 Omunyu[s] ciri
cintu cinjà; ci kwônene omunyu gukarhengamwo obununu, cici mwankacigulungamwo?
Mubêmwo omunyu, munabe n'omurhûla mwêne na mwêne».

KATA MAPKON 9

1 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες ὧδε τῶν ἑστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται
θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

The Transfiguration of Jesus (Mt 17.1-13; Luk 9.28-36)

2 Καὶ μετὰ ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ
ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ᾽ ἰδίαν μόνους. καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, 3 καὶ

---

11), owayankirira omwemêzi oku Izîno lya Yezu, erhi Mwâmi Yezu ayankirîre n'oyankirira Mwâmi Yezu, erhi lshe ye ayankirîre.
[p] **9.42** : Rhuhire ezo nyigîrizo za Mwâmi Yezu omu murhima, rhunazikengêre rhukayumva amango-shumi g'okujira ecâha cankasarhaza abîrhu.
[q] **9.43** : Lolà amahugulo: Mt 18,9. 9, 50: Lolà Mt 5, 13; Luk 14, 34; Kl 4, 6; Rom 12, 18. 10, 12c Lolà Mt 19. 1-9.
[r] **9.49** : Omuliro gulunga, gwanaba muliro guhana abanya-byâha, erhi muliro gucèsa abemêzi, gubajire nterekêro ya Nnâmahanga.
[s] **9.50** : Lolà Mt 5, 13; Luk 14, 34; Kl 4, 6; Rom 12, 18.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα λευκὰ λίαν, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως λευκᾶναι. [4] καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἠλίας σὺν Μωϋσεῖ καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. [5] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ, Ῥαββί, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἠλίᾳ μίαν. [6] οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῇ, ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο. [7] καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε αὐτοῦ. [8] καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ᾽ ἑαυτῶν. [9] Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ ἃ εἶδον διηγήσωνται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. [10] καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστιν τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. [11] καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες, Ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; [12] ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς, Ἠλίας μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστάνει πάντα· καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενηθῇ; [13] ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἠλίας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἤθελον, καθὼς γέγραπται ἐπ᾽ αὐτόν.

The Healing of a Boy with an Unclean Spirit (Mt 17.14-20; Luk 9.37-43a)

[14] Καὶ ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδον ὄχλον πολὺν περὶ αὐτοὺς καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας πρὸς αὐτούς. [15] καὶ εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν καὶ προσ-τρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν. [16] καὶ ἐπηρώτησεν αὐτούς, Τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς; [17] καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου, Διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σέ, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον [18] καὶ ὅπου ἐὰν αὐτὸν καταλάβῃ ῥήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπα τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. [19] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει, Ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρός με. [20] καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν αὐτὸν τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. [21] καὶ ἐπηρώτησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ, Πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν, Ἐκ παιδιόθεν [22] καὶ πολλάκις καὶ εἰς πῦρ αὐτὸν ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλ᾽ εἴ τι δύνῃ, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ᾽ ἡμᾶς. [23] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Τὸ Εἰ δύνῃ, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. [24] εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου ἔλεγεν, Πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. [25] ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος, ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ, Τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦμα, ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. [26] καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας ἐξῆλθεν· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός, ὥστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. [27] ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη. [28] καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ᾽ ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν, Ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; [29] καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ.

Jesus Again Foretells His Death and Resurrection (Mt 17.22-23; Luk 9.43b-45)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

30 Κἀκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνοῖ
31 ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται
εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.
32 οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Who is the Greatest? (Mt 18.1-5; Luk 9.46-48)

33 Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ. καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα αὐτούς, Τί ἐν τῇ ὁδῷ
διελογίζεσθε; 34 οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων. 35 καὶ
καθίσας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων
ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος. 36 καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ
ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς, 37 Ὃς ἂν ἓν τῶν τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί
μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέχηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.

He Who is Not against Us is for Us (Luk 9.49-50)

38 Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, Διδάσκαλε, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια καὶ
ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν. 39 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Μὴ κωλύετε αὐτόν. οὐδεὶς γάρ
ἐστιν ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με 40 ὃς γὰρ οὐκ
ἔστιν καθ᾽ ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν. 41 Ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι ὅτι
Χριστοῦ ἐστε, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

Temptations to Sin (Mt 18.6-9; Luk 17.1-2)

42 Καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων [εἰς ἐμέ], καλόν ἐστιν αὐτῷ
μᾶλλον εἰ περίκειται μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. 43 Καὶ
ἐὰν σκανδαλίζῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλόν ἐστίν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν ἢ
τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον.[44] 45 καὶ ἐὰν ὁ πούς
σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλόν ἐστίν σε εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ τοὺς δύο
πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν. [46] 47 καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε
αὐτόν· καλόν σέ ἐστιν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἢ δύο ὀφθαλμοὺς
ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, 48 ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.
49 πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται. 50 Καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ
ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

10

Ka kuyêmêrîrwe omuntu ahuluse mukâge? (Mt 19, 1-9)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Erhi arhenga eyo munda, aja omu lya Yuda, ishiriza lya Yordani. Engabo y'abantu yashub'imulundukira; abayigîrza nk'oku anayôrhera. [2] Abafarizeyi banacimujàho; bamudôsa kwa kumurhangula, mpu: «Ka kuyêmêrîrwe omuntu ahuluse mukage?» [3] Naye erhi ashuza, ababwîra, erhi: «Kurhi Mûsa ammurhegesire?» [4] Nabo, mpu: «Mûsa ayemîre okuyandika ecêrhe c'okuvuna obuhya n'okumuhulusa». [5] Yezu abashuza, erhi: «Buzibu bwa mirhima yinyu bwarhumire Mûsa ammujirira eryo irhegeko. [6] Ci erhi Nyamuzinda arhondêra okulema, ajizire omulume n'omukazi. [7] Co carhuma omuntu aleka îshe na nnina, acishwêkerekwomukâge, [8] banabe babiri omu mubiri muguma. Na ntyo barhaciri babiri, ci gukola mubiri muguma. [9] Mâshi! arhali omuntu ye wahumanula eci Nyamuzinda abumanyagya». [10] Erhi bahika omu nyumpa, abaganda bâge bashub'imudôsa kuli ako kanwa. [11] Ababwîra, erhi: «Ngasi yeshi wâhuluse mukâge akanayanka owundi, erhi kuhusha ahushire; [12] n'omukazi wâleke ibà, agend'iyankwa n'owundi, erhi naye kuhusha ahushire».

Yezu n'abâna barho (Mt 19, 13-15; Luk 18, 15-17)

[13] Banacimulerhera abâna mpu abahumekwo; ci abaganda bâge hakalihira l'abali babadwîrhe. [14] Erhi Yezu abona, agaya anababwîra, erhi: «Leki abâna! bajè ahandi; murhabahànzagya, bulya ababashusha[t], Obwâmi bwa Nyamuzinda buli bwâho. [15] Mmubwîre okuli: ngasi yeshi orhayankiriri Obwâmi bwa Nyamuzinda nka mwâna murhò, arhakabulaharhamwo». [16] Obwo anacibaba-galira, abahirakwo amaboko, abagisha.

Omuntu wali ogwêrhe birugu binji (Mt 19, 16-22; Luk 18, 18-23)

[17] Erhi aba amalikûla, akol'ali omu njira, muntu muguma ayish'alibisire, amufukamira, amudôsa, erhi: «Waliha Mwigîriza mwinjà, kurhi njirage lyo mubona obuzîne burhahwa?» [18] Yezu amubwîra. erhi: «Cirhumire onderha mwinjà? Ntâye obà mwinjà aha nyuma lya Nyamuzinda yenene. [19] Oyishi amangorhegeko: Orhahîra kanigana, orhahîra okahusha, orhahîra okazimba, orhahîra okahamiriza obunywesi, orhahîra okalya ebya bene, okaz'ikenga sho na nyoko». [20] Olya naye amushuza, erhi: «Yâgirwa, ebyo byôshi mbikulikira kurhenga eburho bwâni». [21] Obwo Yezu anacimusinza, amuzigira, anamubwîra, erhi: «Ciguma cône cicikusigalire: ogende, oj'iguza ebi ogwêrhe byôshi, ohè abakenyi, ly'oyish'ibona obuhirhi omu mpingu; okubundi oyishe, onshimbe». [22] Erhi ayumva ako kanwa, oburhè bwamuhêka, bulya àli agwêrhe birugu bi-nji.

Okuhika omu mpingu kw'omugale kuli kudârhi (Mt 19, 23-26; Luk 18, 24-27)

---

[t] **10.14** : Abashusha abâna, kwo kuderha abalangâlira Nnâmahanga kulya omwâna alangâlira i-she na nnina, abajira omurhima gucire nka gwa bâna barhò, abarhabîka bukunizi, abirhohye... orhajira nka mwâna, orhacîsêza okushimha amakomezi mìnja g'enjira y'empingu, oyo a-rhakalabarha omu Bwâmi bwa Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[23] Yezu anacilola eyi n'eyi, abwîra abaganda bâge, erhi: «Kuli kudârhi okuhika kw'abagale omu Bwâmi bwa Nyamuzinda!» [24] Abaganda bâge basômerwa n'enderho zâge. Ci Yezu ashubîrira, ababwîra, erhi: «Bâna bâni, kuli kudârhi okuhika omu Bwâmi bwa Nyamuzinda! [25] Okugeza engamiya omu murhule gw'ensinge kuli kulembu kulusha okuhisa omugale omu Bwâmi bwa Nyamuzinda!» [26] Nabo bazanwa bwenêne-bwenêne, bakadôsanya bône na nnene, mpu: «Ndi wâcungukage obwo?» [27] Yezu abagezamwo amasù, ababwîra, erhi: «Emwa abantu okwo kurhankahashikana, ci arhali emwa Nyamuzinda: bulya ntâco cankayabîra Nyamuzinda!»

Oluhembo lw'abalesire eby'en'igulu (Mt 19, 27-30; Luk 18, 28-30)

[28] Petro anacimubwîra, erhi: «Obu rhuli aha, rhwalesire byôshi, rhwakushimba!» [29] Naye Yezu ashuza, erhi: «Okuli, mmubwîre, ntâye waleke enyumpa yâge, bene wâbo, bâli bâbo, îshe, nnina, abâna erhi mashwa gâge nie ntuma n'Emyanzi y'Akalembe erhuma, [30] abule kuhâbwa kali igana, buno, en'igulu: enyumpa, bene wâbo, bâli bâbo, bannina, abâna n'amashwa, haguma n'amalibuko[u], n'omu mango gaciyisha, akalamo karhahwa. [31] Na banji bali barhanzi bayish'ibà bazinda, n'abazinda bâbe barhanzi.

Yezu abwîra Entumwa obwa kasharhu oku ayish'ibabazibwa (Mt 20, 17-19; Luk 18, 31-33)

[32] Erhi bali omu njira, bayinamukira e Yeruzalemu. Yezu erhi aba-shokolîre; nabo bazânwa, n'abali babakulikire bayôboha[v]. Ashub'iyanka balya ikumi na bahiri, arhondêra okubabwîra oku ayish'ibà, erhi: [33] «Rhw'ono rhwa-rheremera e Yeruzalemu: Mwene-omuntu âhânwa omu maboko g'abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano. Bayish'imutwîra okufà, banamuhâne emw'abapagani. [34] Nabo bamushekere, bamumesherekwo, bamushûrhe emikoba banamuyirhe, na hano hagera nsiku isharhu, afûke».

Bene-Zebedeyo (Mt 20. 20-23)

[35] Bene-Zebedeyo, Yakôbo na Yowane, banacimujàho, bamubwîra, mpu: «Walìha, rhulonzire ngasi kwôshi rhwakuhûna orhujirirekwo». [36] Naye abashuza, erhi: «Cici mwalonza mmujirire?» [37] Nabo, mpu: «Orhujire rhubwârhale, muguma ekulyo, owundi ckumosho kwâwe omu irenge lyâwe». [38] Yezu anacibashuza, erhi: «Murhamanyiri eci muhunyire. Ka mwankahash'inywa akabêhè[w] nayish'inywa, erhi mubatizibwe obubatizo nayish'ibatizibwa?» [39] Nabo, mpu: «Rhwanahasha». Yezu ababwîra, erhi: «Akabêhè nayish'i-nywa, kôhe mwâkanywa, n'obubatizo nayish'ibatizibwa, mwâbubatizibwa. [40] Ci okubwârhala ekulya erhi ekumosho kwâni, arhali nie nâmmuhêkwo, ci kuli kwa balya bakurheganyizibwe».

---

[u] **10.30** : Ntà muganda wa Mwâmi Yezu wankabula amalumwa n'amalibuko, omuganda ashusha nnawâbo.
[v] **10.32** : Yezu ali ashokwire, Entumwa zakulikira, zayisha zazânwa; ahandi baganda ba Mwâmi Yezu bayisha nyuma banayôbohire.
[w] **10.38** : Akabêhè n'obubatizo: Amababale n'amalumwa ayish'ibona.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abakulu bakwânîne okubà barhumisi b'abâbo (Mt 20, 24-28; Luk 22, 24-27)

41 Erhi balya bandi ikumi bayumva ntyo, barhondêra okududumira Yakôbo na Yowane. 42 Okubundi Yezu anacibahamagala hôfi naye, ababwîra, erhi: «Murhahahiri oku emwa abapagani, abarhegesi kwo barhegeka nka ba-Nyakasane, n'abakulu banabayêreke obukulu bwâbo. 43 Arhali kwo byâbà ntyo muli mwe: mwêhe owalonz'ibà mukulu muli mwe, acîjire murhumisi winyu 44 na ngasi walonz'ibà wa burhanzi muli mwe, acîjire mujà wa bôshi. 45 Ntyo Mwene-omuntu arhayishaga mpu arhumikirwe, ci mpu arhumikire abandi, anahâne obuzîne bwâge lyo acungula banji».

Omuhurha gw'e Yeriko (Mt 20, 29-34; Luk 18, 35-43)

46 Banacihika e Yeriko. Erhi acirhenga e Yeriko bo n'abaganda bâge na ngabo nyinji y'abantu, barhimâna Bartimeyo, mwene-Timeyo. Gwàli muhuûrha; erhi gubwârhire oku njira, gudwîrhe gwahûnira obuligo. 47 Erhi ayumwa oku Yezu w'e Nazareti wagera, arhondêra okuyakûza, erhi: «Mâshi Yezu, Mwene-Daudi, ombêre obwonjo nâni! 48 Banji banacimukankamira mpu ahulike; ci yêhe anaciyâma, alushîsa, erhi: «Mâshi Mwene-Daudi, ombêre obwonjo nâni!» 49 Obwo Yezu ayimanga, arhegeka mpu bamulerhe. Bahamagala olya muhûrha, bamubwîra, mpu: «Simika! oyimuke, akuhamagîre». 50 Anacikwêba ecirondo câge, ahama, aja emunda Yezu àli. 51 Yezu amudôsa, erhi: «Cici walonza nkujirire?» -Naye olya muhûrha, erhi: «Yâgirwa, nti nâni mbonel» 52 Yezu amubwîra, erhi: «Gendaga, obuyêmêre bwâwe bwakufumize». Na ho na halya ayirukir'abona; anacimukulikira.

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ 10

Teaching about Divorce (Mt 19.1-12)

1 Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας [καὶ] πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. 2 καὶ προσελθόντες Φαρισαῖοι ἐπηρώτων αὐτὸν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. 3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωϋσῆς; 4 οἱ δὲ εἶπαν, Ἐπέτρεψεν Μωϋσῆς βιβλίον ἀποστασίου γράψαι καὶ ἀπολῦσαι. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην. 6 ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς · 7 ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα [καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ], 8 καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία σάρξ. 9 ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. 10 Καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων αὐτόν. 11 καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται ἐπ᾽ αὐτήν 12 καὶ ἐὰν αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον μοιχᾶται. Little Children Blessed (Mt 19.13-15; Luk 18.15-17) 13 Καὶ προσέφερον αὐτῷ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

παιδία ἵνα αὐτῶν ἅψηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. [14] ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [15] ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. [16] καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατευλόγει τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ᾽ αὐτά.

The Rich Man (Mt 19.16-30; Luk 18.18-30)

[17] Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμὼν εἷς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν, Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; [18] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. [19] τὰς ἐντολὰς οἶδας· Μὴ φονεύσῃς, Μὴ μοιχεύσῃς, Μὴ κλέψῃς, Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, Μὴ ἀποστερήσῃς, Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. [20] ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ, Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. [21] ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἕν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς [τοῖς] πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. [22] ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. [23] Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται. [24] οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς, Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν [25] εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ [τῆς] τρυμαλιᾶς [τῆς] ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. [26] οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς, Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; [27] ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει, Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ᾽ οὐ παρὰ θεῷ· πάντα γὰρ δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ. [28] Ἤρξατο λέγειν ὁ Πέτρος αὐτῷ, Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήκαμέν σοι. [29] ἔφη ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, [30] ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. [31] πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ [οἱ] ἔσχατοι πρῶτοι.

A Third Time Jesus Foretells His Death and Resurrection (Mt 20.17-19; Luk 18.31-34)

[32] Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν [33] ὅτι Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν [34] καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦσιν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.

The Request of James and John (Mt 20.20-28)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[35] Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες αὐτῷ, Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε ποιήσῃς ἡμῖν. [36] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τί θέλετέ [με] ποιήσω ὑμῖν; [37] οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, Δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς σου ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ ἀριστερῶν καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. [38] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; [39] οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε, [40] τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ᾽ οἷς ἡτοίμασται. [41] Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. [42] καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. [43] οὐχ οὕτως δέ ἐστιν ἐν ὑμῖν, ἀλλ᾽ ὃς ἂν θέλῃ μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν ἔσται ὑμῶν διάκονος, [44] καὶ ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔσται πάντων δοῦλος [45] καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

The Healing of Blind Bartimaeus (Mt 20.29-34; Luk 18.35-43)

[46] Καὶ ἔρχονται εἰς Ἰεριχώ. καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἰεριχὼ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ ὁ υἱὸς Τιμαίου Βαρτιμαῖος, τυφλὸς προσαίτης, ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν. [47] καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνός ἐστιν ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν, Υἱὲ Δαυὶδ Ἰησοῦ, ἐλέησόν με. [48] καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν, Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. [49] καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Φωνήσατε αὐτόν. καὶ φωνοῦσιν τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ, Θάρσει, ἔγειρε, φωνεῖ σε. [50] ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. [51] καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ, Ραββουνι, ἵνα ἀναβλέψω. [52] καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ὕπαγε, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψεν καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11

IV. Yezu e Yeruzalemu

Yezu aja omu Yeruzalemu (Mt 21, 1-11; Luk 19, 28-38; Ywn 12, 12-16)

[1] Erhi bakola bahika e Yeruzalemu, hôfi n'e Betifaje n'e Betaniya, ah'idako ly'entondo y'Emizêti, Yezu arhuma babiri omu baganda bâge, [2] ababwîra, erhi: «Jimwo cira cishagala cimuyêrekîre; hanomuhikamwo, mwaâshimâna omucukà gw'endogomi guli mushwêke, gurhasag'igendwakwo na muntu. Mugushwêkûle munagundêrhere. [3] Hakajira owakamubwîra, mpu: «Kurhi oku?» munamushuze oku Nyakasane agulonza; ho n'aho anagurhuma eno». [4] Balîkûla, bashimâna omucukà gw'endogomi guli mushwêker'emuhanda, omu mashanganizo; bagushwêkûla. [5] Baguma omu bàli bayimanzire aho bababwîra, mpu: «Kurhi okwo mwashwêkûla ogwomucukà w'endogomi?,, [6] Bashuza nka kulya Yezu anababwîraga; barhacibàyâlulaga. [7] Banacilêrhera Yezu gulya mucukà gw'endogomi, babambakwo ebishûli byâbo; naye aburhamalakwo. [8] Abantu mwandu babamba ebishûli byâbo omu njira; abandi ba-twa amashami g'emirhi omu mashwa, bagabamba omu njira. [9] Abàli bashokwîre n'abàli enyuma, bayisha babanda orhuhababo, mpu: «Hozana! Agishwe oyu oyishire oku izîno lya Nyakasane! [10] Bugishwe Obwâmi buyishire bwa la-rha Daudi! Hozana[x] omu mpingu enyanya! [11] Erhi ahika omu Yeruzalemu, aja omu kâ-Nyamuzinda; n'erhi aba amahengûza enyunda zôshi, bulya ecajingwe cali camaba, ahuluka, aj'e Betaniya bo na balya ikumi na babiri.

Yezu ahehêrera omulehe (Mt 21, 18-19)

[12] Erhi buca, bakola barhenga e Betaniya, ishali lyamugwârha. [13] Alangira omurhi gw'amalehe guyâsize, agujaho mpu alole erhi abonakwo irehe. Erhi aguhikaho, ntâco abwînekwo, agarhali mâsi gwônene bulya garhali mango ga malehe. [14] Anacibwîra gulya mulehe, erhi: «Mâshi irhondo orhacifaga wa walibi-rwekwo irehe!» Abaganda bâge nabo bayumva[y].

Yesu ahulusa abakag'ikaguliza omu kâ-Nyamuzinda (Mt 21, 12-17; Luk 19, 45-48; Ywn 2, 14-16)

[15] Banacihika e Yeruzalemu. Erhi aja omu kâ-Nyamuzinda, arhondêra ahulusa abakag'ikaguliza n'okugulira omu kâ-Nyamuzinda; akulumbya oburhalule bw'abakag'ikâba, anahirimya entebe z'abarhunzi b'engûkù. [16] A-rhayêmêrega omuntu ageze akantu omu kâ-

[x] **11.10** : Hozana, kuli kuderha: «irenge», «aganze»!
[y] **11.14** : Ogwo mulehe Iuli lwiganyo lwa muguma muli rhwe orhayâna malehe omu murhima gwâge. Amalehe Mwâmi Yezu arhuhûna, kulì kulanga ìnema ly'obucêse n'okujira ebìjiro binjà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda. [17] Erhi akola abayigiîriza, ababwîra, erhi: «Ka kurhayandisirwi ntya: Enyumpa yâni yâderhwe nyumpa ya nsengero oku mashanja gôshi? Ci mwêhe mwamayijiraga lukunda lwa bishambo!» [18] Erhi abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano bayumva eyo myanzi, balonza kurhi bamuyîrha; ci bamuyôboha, bulya olubaga lwôshi lwakag'isômerwa n'enyigîrizo zâge. [19] Erhi kubà bijingo, arhenga omu cishagala.

Okuyûma kw'omulehe Obuyêmêre n'ensengero (Mt 21, 20-22)

[20] Erhi kubà sêzi, bakola bashub'igera, bashimâna gulya murhi gw'amalehe gwayûmire kuhika omu cisinasina. [21] Petro akengêra, amubwîra, erhi: «Waliha, k'obwîne! gulya mulehe wahehêreraga ogu gwayûmire». [22] Yezu anacishuza, ababwîra, erhi: «Muyêmêre Nyamuzinda. [23] Okuli mmubwîre, ngasi yêshi wabwîre eyi ntondo, erhi: «Yimuka, ocikwêbe omu nyanja», nka arharhindîri emurhima gwâge, ci akaba ayemîre oku kulya anadesire kwâba, kwanabà. [24] Co cirhumire mmubwîra: ngasi eci mwahûne nka mwashenga, mulangâlire oku mîra mwacishobôlaga, mwanacihâbwa. [25] Na nka muyimanzire, mudwîrhe mwashenga, akaba hali oyu mubikîre akarhinda emurhima, mumubabalire, lyo Sho w'empingu naye ammubabalira amabî ginyu. [[26] N'akaba murhababaliri abinyu bantu, naye Sho w'empingu arhamubabalire ebyâha binyu[z].)

Abayahudi badôsa Yezu ngahi obuhashe bwâge burhenga (Mt 21, 23-27; Luk 20, 1-8)

[27] Bashub'ija e Yeruzalemu. Erhi aba adwîrhe alambagira omu kâ-Nyamuzinda, abakulu b'abadâhwa, abashamuka b'ihano n'abagula b'olubaga bamujàho, [28] banacimubwîra, mpu: «Buhashe buhi ojiramwo ebi byôshi? Na ndi wakuhâga obwo buhashe bw'okubijira?» [29] Naye Yezu abashuza, ababwîra, erhi: «Nâni nammudôsa kanwa kaguma. Munshuze, nâni nammubwîra obuhashe njiramwo ebi. [30] Obubatizo bwa Yowane, k'empingu bwarhengaga erhi emwa abantu? Munshuze». [31] Obwo bacijamwo, bakaderha, mpu: «Rhukaderha nti empingu, akola arhudôsa, erhi: «Carhumaga murhacimuyêmêra?» [32] Na rhukaderha nti emwa abantu, rhuyôbohire aba bantu barhuyîrha, bulya bôshi kwo bakag'ilola Yowane nka mulêbi w'okuli». [33] Banacishuza Yezu, mpu: «Rhurhamanyiri là». Naye Yezu ababwîra, erhi: «Nâni ntacimmubwîre buhashe buhi njiramwo ebi».

---

[z] **11.26** : Lolà Mt 6,15.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

KATA MAPKON 11

The Triumphal Entry into Jerusalem (Mt 21.1-11; Luk 19.28-40; Jn 12.12-19)

[1] Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἰεροσόλυμα εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ [2] καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον ἐφ᾽ ὃν οὐδεὶς οὔπω ἀνθρώπων ἐκάθισεν· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε. [3] καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε, Ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει, καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀποστέλλει πάλιν ὧδε. [4] καὶ ἀπῆλθον καὶ εὗρον πῶλον δεδεμένον πρὸς θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου καὶ λύουσιν αὐτόν. [5] καί τινες τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς, Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον; [6] οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. [7] καὶ φέρουσιν τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ᾽ αὐτόν. [8] καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν. [9] καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον, Ὡσαννά· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· [10] Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυίδ **Ὡσαννὰ** ἐν τοῖς ὑψίστοις. [11] Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἰεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερὸν καὶ περιβλεψάμενος πάντα, ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

The Cursing of the Fig Tree (Mt 21.18-19)

[12] Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας ἐπείνασεν. [13] καὶ ἰδὼν συκῆν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν, εἰ ἄρα τι εὑρήσει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐλθὼν ἐπ᾽ αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα• ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων. [14] καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ, Μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

The Cleansing of the Temple (Mt 21.12-17; Luk 19.45-48; Jn 2.13-22)

[15] Καὶ ἔρχονται εἰς Ἰεροσόλυμα. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς κατέστρεψεν, [16] καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ. [17] καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Οὐ γέγραπται ὅτι Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ πεποιήκατε αὐτὸν σπήλαιον λῃστῶν. [18] καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσιν• ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. [19] Καὶ ὅταν ὀψὲ ἐγένετο, ἐξεπορεύοντο ἔξω τῆς πόλεως.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Lesson from the Withered Fig Tree (Mt 21.20-22)

[20] Καὶ παραπορευόμενοι πρωῒ εἶδον τὴν συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν. [21] καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ
Πέτρος λέγει αὐτῷ, Ῥαββί, ἴδε ἡ συκῆ ἣν κατηράσω ἐξήρανται. [22] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
λέγει αὐτοῖς, Ἔχετε πίστιν θεοῦ. [23] ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ, Ἄρθητι καὶ
βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ
γίνεται, ἔσται αὐτῷ. [24] διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι
ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν. [25] καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα
καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

The Authority of Jesus Questioned (Mt 21.23-27; Luk 20.1-8)

[27] Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς
αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι [28] καὶ ἔλεγον αὐτῷ, Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ταῦτα ποιῇς; [29] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς, Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα
ποιῶ [30] τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι. [31] καὶ
διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες, Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ, Διὰ τί [οὖν] οὐκ
ἐπιστεύσατε αὐτῷ; [32] ἀλλ᾽ εἴπωμεν, Ἐξ ἀνθρώπων; – ἐφοβοῦντο τὸν ὄχλον• ἅπαντες γὰρ εἶχον
τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης ἦν. [33] καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν, Οὐκ οἴδαμεν.
καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

12

Omugani gw'abahinzi babî (Mt 21, 33-46; Ywn 20, 9-19)

[1] Obwo arhondêra okubabwîra omu migani: «Muntu muguma anacihi-nga olukoma
lw'emizâbîbu, aluyûbakira olugurhu, ahebamwo omukenzi, agwîkamwo omutungo; okubundi
alusigira abahinzi, acibàlamira. [2] Erhi amango gahika, arhuma omwambali mpu abahinzi bamuhe
eyâge.mizâbîbu. [3] Bôhe banacimugwârha, bamushûrha, bamulika maboko mûmu.
[4] Ashub'ibarhumira owundi mwambali; oyo bamubera oluguma banamujàcira kubî.
[5] Ashub'irhuma owundi; yêhe bamuniga. N'abandi mwandu; baguma bashûrhwa, abandi
banigwa. [6] Obwo erhi acigwêrhe mugala wâge muguma murhonyi bwenêne. Buzinda naye
abarhumiraye, aderha, erhi: «Bakenga mugala wâni yêhe!» [7] Ci abahinzi bahwîrana, mpu: «Oyu,
yo nfula yâyîme: yishî rhuyinige, rhuyish'ibà rhwe rhucîyîmira muli byo!» [8] Banacìmurhuluba,
bamuyîrha, bamukwêba emuhûlo gw'olukoma. [9] Kurhi nn'olukoma ayish'ijira obwo? Ayisha,
ahôrha balya bahinzi, n'olukoma aluhe abandi. [10] Ka murhasag'isoma ntya omu Mandiko: Ibuye
abûbasi bagayaguzagya, lyayish'ibà kaboko ka nyumpa; [11] Nyakasane yêne wakolaga ebyo,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byanabà bisômerîne omu masù gîrhu[a]». [12] Balonza oku bamugwârha, ci bayôboha olubaga; bulya bàli bayumvîrhe oku ogwomugani bo guyêrekîre. Banacimuleka, bagenda.

Okuvurhira Sêzari (Mt 22, 15-22; Luk 20, 22-26)

[13] Banacimurhumira baguma omu Bafarizeyi n'omu Baherodi mpu bamurhege omu nderho. [14] Banaciyisha, bamubwîra, mpu: «Waliha Muyigîriza, rhuyishi oku oderha okuli n'oku orhajira kabolo kuli ndi, bulya orhalola ola ye ndi omu bantu, ci enjira ya Nyamuzinda onayiyigîrize nk'oku enali. Ka kukwânîne rhukavurhira Sêzari erhi nanga?» [15] Naye bulya àli amanyire obulyâlya bwâbo, ababwîra, erhi: «Cirhumire mwantega? Nderheri olusaranga ndole». [16] Balulêrha. Anacibadôsa, erhi: «Ya ndi eyi nshusho n'aga mandiko?» Bashuza, mpu: «Bya Sêzari». [17] Yezu anacìbabwîra, erhi: «Ahoo! ebya Sêzari bigaluliragi Sêzari, n'ebya Nyamuzinda mubihe Nyamuzinda». Banacisômerwa bwenêne.

Okufûka kw'abafîre (Mt 22, 23-33; Luk 20, 27-40)

[18] Abasaduceyi, balya bakaderha mpu ntà bufûke bw'abafire, banacimujàho, bamudôsa, mpu: [19] «Muyigîriza, Mûsa arhurhegesire mpu irhondo mwene wâbo omuntu akafa nka alesire omukazi orhagwêrhi bâna, mwene wâbo anayinjire mukâge, ahè mwene wâbo iburha. [20] Hàli ba-nda-nguma nda. Omurhanzi ayanka omukazi, afa arhanasiziri mwâna. [21] Owa kabiri ayinjira mukaâge; naye afa buzira mwâna. Owa kasharhu naye kwo n'okwo. [22] Ntâye muli bo oku bali nda wàsizire mwâna. Enyuma ya bôshi, lero nyamukazi naye anacifa. [23] Ewe, aha kufûka kw'abafù, ayish'ibà mukà ndi muli bo? Bulya oku bali nda bàli bamuyansire». [24] Yezu erhi abashuza, ababwîra, erhi: «Ka murhahabusiri obwo, erhi kurhamanya Amandiko n'obuhashe bwa Nyamuzinda kurhuma? [25] Bulya ahakufûka kw'abafù, ntâye wâshebe na ntâye washebwe, ci bacibêra nka bamalahika omu mpingu. [26] N'oku bufûke bw'abafù, ka murhasag'isoma omu citabu ca Mûsa, halya baganîre olw'Ishaka lyagulumira, aka kanwa Nyamuzinda amubwîraga[b], erhi aderha, erhi: Nie Nyamuzinda wa Izaki, Nyamuzinda wa Yakôbo? [27] Arhali Nyamuzinda wa mifù, ci wa bagumaguma. Mâshi mudwîrhe mwacîrheba bwenêne!»

Irhegeko lirhanzi omu marhegeko gôshi (Mt 22, 34-40; Luk 10, 25-28)

[28] Muguma omu bashamuka b'ihano àli ayumvîrhe oku badalika. Erhi abona oku abashuzize bwinjà, anacimudôsa, erhi: «Iregeko lihi liri lirhanzi omu marhegeko gôshi?» [29] Yezu amushuza, erhi: I!rhegeko lirhanzi lyo eli: Yumva, Israheli. Nyakasane Nyamuzinda wîrhu yenene Nyamuzinda; [30] wakâzigira Nyakasane Nyamuzinda wâwe n'omurhima gwâwe gôshi, n'omûka

[a] **12.11** : Lul 117 (118), 22-23.
[b] **12.26** :Lub 3, 1-6.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gwâwe gwôshi, n'obukengêre bwâwe bôshi, n'emisî yâwe yôshi[c]. 31 Elya kabiri lyo eli: Wakâzigira
owinyu nk'oku ocîzigira wênene. Ntalindi irhegeko lilushire ago». 32 Olya mushamuka w'ihano
amubwîra, erhi: «Neci, Mwigîriza, odesire oku binali: oku Nyamuzinda ali muguma yenene n'oku
ntà wundi aha nyuma lyâge. 33 Okumuzigira n'omurhima gôshi, n'obukengêre bôshi, n'emisî
yôshi, n'okuzigira owinyu nk'oku ocizigira wênene, kulushire enterekêro zôshi n'entûlo zôshi».
34 Yezu erhi abona oku ashambîre kwinjà amubwîra, erhi: «Obwâmi bwa Nyamuzinda burhakuli
kulî». Na ntâye wacikag'ihaliza mpu amudòôsa.

Kristu mugala wa Daudi na Nnawâbo (Mt 22, 42-46; Luk 20, 41-44)

35 Erhi aba adwîrhe ayigîriza omu kâ-Nyamuzinda, Yezu anaciderha, erhi: «Kurhi abashamuka
b'ihano baderha mpu Kristu ali mwene Daudi? 36 N'obwo Daudi yenene adesire oku buhashe
bwa Mûka Mutagatîfu, erhi: Nyakasane abwîzire Nnâhamwirhu: Bwârhala ebwa kulyo kwâni,
kuhika abanzi bâwe mbayandaze burhaba aha magulu gâwe[d]. 37 Daudi yène akudesire mpu ye
Nnawâbo; kurhi aligi mugala?» Olubaga lwakamuyumvîrhiza lunasimire.

Obulyâlya bw'abashamuka b'ihano (Mt 23, 6-7; Luk 20, 45-47; 11, 43)

38 Ababwîra omu nyigîrizo zâge, erhi: «Mucilange oku bashamuka b'ihano, abasîma
okulambagira bayambîrhe ebishûli birîrî n'okulamusibwa oku irango, 39 n'oku bwârhala oku ntebe
ntanzi omu masinagogi, n'ebibwârhalo birhanzi oku cîbo c'idinye; 40 abakâja balya ebya abakana
banaderha amasala malîmalî. Abo bayish'ibona olubanja ludârhi kurhaluka.

Entûlo y'omukana (Luk 21, 1-4)

41 Yezu anacibwârhala aha bwa mucîmba gw'ecibîkiro, akalola oku abantu bahira ensaranga
omu mucîmba gw'ecibîkiro. Bahirhi banji bahiramwo nyinji. 42 Lero hayisha mukana muguma wa
buligo, ahiramwo bujuma bubiri, bwo nk'ikuta. 43 Anac'ikema abaganda bâge, ababwîra, erhi:
«Mmubwìre, okuli, oyu mukana mukenyi ahânyeri kulusha bôshi bahiraga omu cibîkiro.
44 Bulya,bôshi bahiziremwo oku bisigala oku bunguke bw'ebirugu byâbo; ci yêhe omu bukenyi
bwâge ahiziremwo ehi anali agwêrhe hyôshi, ehyankamubîsire hyôshi».

---

[c] **12.30** : Vulgata: Elyo lyo irhegeko lirhanzi.
[d] **12.36** : Lul 109 (110), 1.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

KATA MAPKON 12

The Parable of the Vineyard and the Tenants (Mt 21.33-46; Luk 20.9-19)

[1] Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν, Ἀμπελῶνα ἄνθρωπος ἐφύτευσεν καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν. [2] καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος [3] καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν. [4] καὶ πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον• κἀκεῖνον ἐκεφαλίωσαν καὶ ἠτίμασαν. [5] καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν• κἀκεῖνον ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες, οὓς δὲ ἀποκτέννοντες. [6] ἔτι ἕνα εἶχεν υἱὸν ἀγαπητόν• ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς λέγων ὅτι Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. [7] ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν ὅτι Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος• δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. [8] καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτὸν καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. [9] τί [οὖν] ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. [10] οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε, Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας• [11] παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; [12] Καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

Paying Taxes to Caesar (Mt 22.15-22; Luk 20.20-26)

[13] Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτόν τινας τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρῳδιανῶν ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. [14] καὶ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός• οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις• ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὔ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; [15] ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς, Τί με πειράζετε; φέρετέ μοι δηνάριον ἵνα ἴδω. [16] οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς, Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, Καίσαρος. [17] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἐξεθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.

The Question about the Resurrection (Mt 22.23-33; Luk 20.27-40)

[18] Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες, [19] Διδάσκαλε, Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἀφῇ τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. [20] ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν• καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα καὶ ἀποθνῄσκων οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα [21] καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτὴν καὶ ἀπέθανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα• καὶ ὁ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τρίτος ὡσαύτως [22] καὶ οἱ ἑπτὰ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα. ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. [23] ἐν τῇ ἀναστάσει [ὅταν ἀναστῶσιν] τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. [24] ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ; [25] ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ᾽ εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [26] περὶ δὲ τῶν νεκρῶν ὅτι ἐγείρονται οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωϋσέως ἐπὶ τοῦ βάτου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων, Ἐγὼ ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ [ὁ] θεὸς Ἰσαὰκ καὶ [ὁ] θεὸς Ἰακώβ; [27] οὐκ ἔστιν θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων• πολὺ πλανᾶσθε.

The Great Commandment (Mt 22.34-40; Luk 10.25-28)

[28] Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων, ἰδὼν ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς ἐπηρώτησεν αὐτόν, Ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων; [29] ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρώτη ἐστίν, Ἄκουε, Ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστιν, [30] καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. [31] δευτέρα αὕτη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. [32] καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς, Καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ᾽ ἀληθείας εἶπες ὅτι εἷς ἐστιν καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ• [33] καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν περισσότερόν ἐστιν πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν. [34] καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν [αὐτὸν] ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη εἶπεν αὐτῷ, Οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

The Question about David’s Son (Mt 22.41-46; Luk 20.41-44)

[35] Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, Πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς Δαυίδ ἐστιν; [36] αὐτὸς Δαυὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ, Εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου. [37] αὐτὸς Δαυὶδ λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ πόθεν αὐτοῦ ἐστιν υἱός; καὶ [ὁ] πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.

The Denouncing of the Scribes (Mt 23.1-36; Luk 20.45-47)

[38] Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν, Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς [39] καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, [40] οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρίμα.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Widow’s Offering (Luk 21.1-4)

41 Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ
γαζοφυλάκιον. καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά 42 καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν
λεπτὰ δύο, ὅ ἐστιν κοδράντης. 43 καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον
44 πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα
εἶχεν ἔβαλεν ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

13

Enyigîrizo z'okuyûrha kw'igulu. Enshokolezi (Mt 24, 1-3; Luk21, 5-7)

1 Erhi aba akola ahuluka omu kâ-Nyamuzinda, muguma omu baganda bâge amubwîra, erhi:
«Waliha, lolà aga mabuye n'obu bûbake!» 2 Naye Yezu erhi ashuza, amubwîra, erhi: «K'obwine
obwo bûbake? Ntà ibuye lyâyôrhe oku lindi: byôshi byayish'ishâbwa». 3 Erhi aba akola abwârhîre
oku ntondo y'emizêti, ayêrekîre ebwa kâ-Nyamuzinda, Petro bo na Yakôbo na Yowane
n'Andreya bamudôsa bufunda, mpu: 4 «Orhubwîre mangaci okwo kwâbe n'e- câbe cimanyîso
oku ebyo byôshi biri hôfi».

Omurhondêro gw'amalibuko (Mt 24, 4-14; Luk 21, 8-19)

5 Okubundi Yezu arhondêra ababwîra, erhi: «Mumanye ntâye oyishig'immurheba. 6 Banji
bayishe oku izîno lyâni, baderhe, mpu: «Nie (Kristu)», banarhebe bantu banji. 7 Amango
mwâyumve baderha ebîrha n'emihigo y'ebiîrha, murhayôbohaga; bulya kukwânîne ebyo
birhang'iyisha, ci obuzinda erhi burhaciba. 8 Ishanja lyârhêre elindi ishanja, n'obwâmi obundi
bwâmi. Omusisi gw'idaho gwayish'ibà hanji, hâbe n'ecizombo. Ebyo gwo murhondêro
gw'amalibuko. 9 Ninyu mucimanye: mwayish'ihânwa omu rhugombe, munashurhirwe omu
masinagogi, mwâhêkwe embere z'abarhegesi n'abâmi nie ntumire, oku kubà bahamîrizi embere
zâbo. 10 Emyanzi y'Akalembe yarhang'iyish'iyigîrizibwa omu mashanja gôshi. 11 N'amango
bâmmugwarhe mpu bamuhâne, murharhanyagya mpu cici mwaderha; ci oluderho
lwâmmuyishire muli ago mango gonêne, lwomuderhage: bulya arhali mwe mwâderhe, ci Mûka
Mutagatîfu. 12 Obwo omuntu ayish'ihâna mwene wâbo mpu bamuyîrhe, n'îshe w'omwâna ahâna
omugala; nabo abâna bayish'irhabâlira ababusi, banabayirhe. 13 Mwayish’ishombwa n'abantu
bôshi izîno lyâni lirhuma; ci owayôrhe ali mwinjà kuhikaolusiku luzinda, oyo ye wâcunguke».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Amalibuko g'e Yeruzalemu (Mt 24, 15-25; Luk 21, 21-24)

14 «Amangomukabona ebibî bibî biri aha birhakwânîni[e] okubà, -Owasoma ayumve,- obwo abali
omu cihugo c'e Yudeya bayâkire oku ntondo; 15 oli oku burhungiri bw'enyumpa arhacimanukiraga
omu nyumpa mpu arhôle akantu kalimwo; 16 n'oli omu ishwa arhashubiraga eka mpu arhôle
ecishûli câge. 17 Abakazi bali izîmi n'abayonsa ago mango, basômerwa! 18 Mushenge okwo
kurhabaga omu mango g'empondo! 19 Bulya ezo nsiku zâba za malibuko ga-rhasag'iboneka
kurhenga Nyamuzinda alema igulu kuhika buno, garhakanaciboneka bundi. 20 N'acibaga
Nnâmahanga arhanyihyagya ezo nsiku ntà muntu wankacizire; ci ezo nsiku azinyihize
abîshogwa barhuma. 21 Ago mango erhi mwankabwîrwa n'omuntu, mpu: «Lolà, Kristu oyu oli
hano, nîsi erhi hala», murhayêmêraga. 22 Bulya bayish'iyisha ba-Kristu b'obwîhambi n'abalêbi
b'obunywesi banji, banayish'ijira ebimanyîso n'ebirhangâzo mpu barhebe ciru n'abîshogwa acibà
kwankahashikana. 23 Ninyu mumanyage: mmulêbire[f] byôshi».

Okuyisha kwa Mwene-omuntu (Mt 24, 29-31; Luk 21, 25-27)

24 «Ci muli ezo nsiku, enyuma y'ago malibuko, izûba lyâba mwizizi n'omwêzi gurhâcibashe,
25 enyenyêzi zâmanuka oku nkuba n'amahashe g'oku nkuba gâgeramwo omusisi. 26 Go mango
babone Mwene-omuntu ayishire omu bitu n'obuhashe n'irenge linji. 27 Obwo anarhuma
bamalahika bâge bashûbûze abîshogwa bâge empande ini z'igulu, kurhenga aha igulu lihekîre
kuhika emalunga bwenêne».

Amango okwo kwâbe (Mt 24, 32-36; Luk 21. 29-33)

28 «Mulole olwiganyo oku mulehe. Amashami gagwo erhi gashabuka n'erhi ebibabi bikumera,
munamanye oku ecanda ciri hôfi. 29 Ninyu ntyo, amango mwâbone ebyo, mumanye oku ali hôfi,
oku ahika aha lusò. 30 Mmubwîre okuli, eri iburha lirhagere n'ebyo byôshi birhaba. 31 Irunga
n'igulu[g] byâgere, ci nderho zâni zirhakagera. 32 Ci olwo lusiku n'ako kasanzi, ntâye obimanyire,
ciru bamalahika b'empingu, ciru n'Omugala[h], ntà wundi aha nyuma ly'Îshe yênene».

Okubà masù n'Okucîrheganya (Mt 24, 42; 25, 13-15; Luk 19, 12-13; 12; 38-40)

33 «Mumanye, mubè masù, bulya murhamanyiri amango okwo kwâbe. 34 Nka kulya omuntu
wabalamaga: Aleka enyumpa, ahà abambali obuhashe ngasi muguma omu mulimo gwâge,
akomêreza omulanzi mpu abè masù. 35 Kuziga mubè masù, bulya murhamanyiri mangaci
nn'enyumpa ayisha: erhi bijingo, erhi aha karhî k'obudufu erhi oluhazi lubika, erhi sêzi, 36 lyo

---

[e] **13.14** : Omu hantu hatagatîfu (Mt 24, 14).
[f] **13.23** : Obwo bulêbi buyêrekîre bibiri: okushâbwa kwa Yeruzalemu, omu mwâka gwa 70, n'okuyûrha kw'igulu.
[g] **13.31** : Irunga n'igulu kuli kuderha: ebiremwa byôshi.
[h] **13.32** : «Ciru n'Omugala»: kuli kuderha oku arhankaderha olwo lusiku.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

akayish'i-mmurhibukira, alek'immushimâna muli îro. 37 N'okwo mmubwîzire, bôshi nkubwîzire: mubè masù!»

KATA MAPKON 13

The Destruction of the Temple Foretold (Mt 24.1-2; Luk 21.5-6)

1 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. 2 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.

The Beginning of Woes (Mt 24.3-14; Luk 21.7-19)

3 Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ ἐπηρώτα αὐτὸν κατ᾽ ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας, 4 Εἰπὸν ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα; 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς, Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ 6 πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι Ἐγώ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. 7 ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε• δεῖ γενέσθαι, ἀλλ᾽ οὔπω τὸ τέλος. 8 ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ᾽ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους, ἔσονται λιμοί • ἀρχὴ ὠδίνων ταῦτα. 9 βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς• παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 10 καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. 11 καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ᾽ ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τοῦτο λαλεῖτε• οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. 12 καὶ παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς 13 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται.

The Great Tribulation (Mt 24.15-28; Luk 21.20-24)

14 Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἑστηκότα ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω, τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, 15 ὁ [δὲ] ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, 16 καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. 17 οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. [18] προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶνος [19] ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλῖψις οἵα οὐ γέγονεν τοιαύτη ἀπ᾽ ἀρχῆς κτίσεως ἣν ἔκτισεν ὁ θεὸς ἕως τοῦ νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται. [20] καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν κύριος τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ• ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας. [21] καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, Ἴδε ὧδε ὁ Χριστός, Ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε [22] ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, τοὺς ἐκλεκτούς. [23] ὑμεῖς δὲ βλέπετε• προείρηκα ὑμῖν πάντα. [24] Ἀλλ᾽ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην

The Coming of the Son of Man (Mt 24.29-31; Luk 21.25-28)

ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, [25] καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. [26] καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. [27] καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς [αὐτοῦ] ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ᾽ ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.

The Lesson of the Fig Tree (Mt 24.32-35; Luk 21.29-33)

[28] Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν• ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς ἁπαλὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν [29] οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. [30] ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται. [31] ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται.

The Unknown Day and Hour (Mt 24.36-44)

[32] Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ. [33] βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε • οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν. [34] ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. [35] γρηγορεῖτε οὖν• οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὀψὲ ἢ μεσονύκτιον ἢ ἀλεκτοροφωνίας ἢ πρωΐ, [36] μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας. [37] ὃ δὲ ὑμῖν λέγω πᾶσιν λέγω, γρηγορεῖτε.

14

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

V. Amababale, okufâ n'okufûka kwa Yezu

Abashombanyi ba Yezu balagânana okumuyîrha (Ml 26, 2-5; Luk 22, 1-2)

[1] Hali hacisigîre nsiku ibiri embere z'olwa Basâkan'olw'emigati erhalimwo lwango. Abajinji n'abashamuka b'ihano bakag'ilonza oku bankamugwârha n'obwenge n'oku bankamuyîrha. [2] Ci bakaderha mpu: «Arhali oku lusiku lukulu, akadugundu kalek'izûka omu lubaga».

Yezu abulagirwa amavurha g'omugavu omu irhwe (Mt 26, 6-13; Ywn 12, 1-8)

[3] Erhi Yezu aba ali e Betaniya omu mwa Simoni mushomyo, abwârhîre Adwîrhealya, hayisha mukazi muguma, wali odwîrhe enjebe y'amavurha nkana g'omugavu g'engulo ndârhi. Anacibera erya njebe, amudubulira gulya mugavu oku irhwe. [4] Baguma omu bàhali bagwârhwa n'omutula, banaderha, mpu: «Cirhumire asherêza ogu mugavu? [5] Ogu mugavu gwankaguzirwe dinari[i] magana asharhu, zihâbwe abakenyi». Balubira Oyo mukazi. [6] Yezu ababwîra, erhi: «Mumuleke; carhuma mwamulibuza ntya? Cijiro cinjà anjirîre. [7] Bulya abakenyi, ensiku zôshi muli haguma nabo, n'amango mwalonza mwanabajirira aminja; ci niehe arhali ensiku zôshi mwambona. [8] Ajizire nka oku anali ahashire. Ene ashîga omubiri gwâni, abire agurheganya okubishwa. [9] Okuli, mmubwîre, ngasi aha Emyanzi y'Akalembe yayigîrizibwe omu igulu lyôshi, eci cijiro c'oyu mukazi caganîrwe oku kumukengêra».

Yuda alenganya Nnawâbo (Mt 26, 14-16; Luk 22, 3-6)

[10] Yuda w'e Keriyoti, muguma muli balya ikumi na babiri, anacija emwa abajinji b'abadâhwa mpu amuhâne omu maboko gâbo. [11] Nabo erhi bayumva ntyo, bacîshinga bwenêne, banamulaganya ensaranga. Obwo akalonza kurhi abona aha amuhânira.

Amarheganyo ga Basâka (Mt 26, 17-19; Luk 22, 7-13)

[12] Omu lusiku lurhanzi lw'emigati erhalimwo lwango, lwo lusiku babâgira Basâka, abaganda bâge bamubwîra, mpu: «Ngahi olonzize rhukurheganyize okulya Basâka?» [13] Anacirhuma babiri omu baganda bâge, ababwîra, erhi: «Mujè omu cishagala; mwâshimâna omuntu abarhwîre akabindi k'amîshi, mumukulikire; [14] ngasi ahankaja, mubwîre nn'enyumpa, mpu: «Omwigîriza adesire ntya: Ngahi enyumpa yâni eri, ndiremwo Basâka haguma n'abaganda bâni? [15] Amuyêreka enyumpa nnene y'enyanya[j], ebambirwe bwinjà enali nteganye; mwo mwarhurheganyiza». [16] Balya baganda balîkûla, bajà omu lugo, bashimâna kulya anababwîraga,

---

[i] **14.5** : Idinari lyàlimwo nsaranga erhi asi ikumi z'Abaroma. Kuziga idinari magana asharhu zàli nsaranga hihumhi hisharhu z'Abaroma ba mîra.

[j] **14.15** : Enyumpa y'enyanya, erhi «igorofa», yo nyumpa eyûbasirwe enyanya y'eyindi. Enyumpa Mwâmi Yezu aliragamwo ishêga lizinda ederhwa Cenakulo omu cilatini; mwo n'Entumwa zayandagaliragwa na Mûka Mutagatîfu. Eyo nyumpa eciba omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

barheganya Basâka.

Yezu abwîra abaganda bâge oku Yuda amulenganya (Mt 26, 20-25; Luk 22, 14-21, 23)

17 Erhi biba bijingo, ayisha bo na balya ikumi na babiri. 18 Erhi baciba bali oku cîbo, badwîrhe
balya, Yezu ababwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, muguma muli mwe, rhudwîrhe rhwalira haguma,
ampâna». 19 Omutula gwanacibagwârha, bakamudôsa muguma muguma, erhi: «Waliha, ka
nie?» 20 Naye anacishuza, erhi: «Ali muguma omu ikumi-na-babiri, ohebire okuboko omu nambi
nguma rhwe naye. 21 Neci, Mwene-omuntu acîkolera nka oku ayandikîrwe, ci kwônene buhanya
bw'oyu muntu Mwene-omuntu ahânwa naye! Kwàkabire kukulu kuli Oyo muntu arhaburhwe!»

Yezu ajira Obukaristiya (Mt 26, 26-29; Luk 22, 15-20)

22 Erhi babà badwîrhe balya, ayanka omugati, n'erhi aba amagugisha, anacigubega, abahà,
anaderha, erhi: «Yanki, eci guli mubiri gwâni». 23 Ashub'iya nka akahe, avuga omunkwa, abahà,
banywakwo bôshi. 24 Ababwîra, erhi: «Eci guli mukò gwâni gw'amalaganyo mahyâhya,
gubulazîrwe banji barhumire. 25 Okuli, mmubwîre, ntakacishub'inywa kuli eyi mburho
y'omuzâbîbu, kuhika olusiku nâyinywe mpyâhya omu Bwâmi bwa Nyamuzinda»[k].

Yezu alêba oku Petro amuhakana (Mt 26, 30-35; Luk 22, 39, 31-34; Ywn 13, 36-38)

26 Erhi bayûs'iyimba, bahuluka, bajà oku ntondo y'Emizêti. 27 Yezu anacibabwîra, erhi:
«Obudufu bw'ene mweshi mwasarhala erhi nie ntuma; bulya kuyandisirwe: Nashûrha lungere,
ebibuzi bishandabane. 28 Ci hano nyûs'ifûka, nammushokolera e Galileya». 29 Petro amubwîra,
erhi: «Ciru bôshi bankasârhala erhi we rhuma, niehe nanga!» 30 Yezu amushuza, erhi: «Okuli,
nkubwîre: ene, muli obu budufu, oluhazi lurhac'ibika kabiri, wampakana kasharhu». 31 Ci yêhe
anacigâgala, aderha, erhi: «Ciru kwankabà kufà haguma nâwe, ntakakuhakana!» N'abandi
bakuderha bôshi.

Yezu omu ishwa ly'e Jetesemani[l] (Mt 26, 36-46; Luk 22, 40-45)

32 Banacibika omu ishwa liderhwa Jetesemani[m]. Abwîra abaganda bagc, erhi: «Mubwârhale
aha oku naj'ishenga». 33 Anaciyanka Petro bona Yakôbo na Yowane, arhondêra okuyumva
oburhè n'amaganya. 34 Ababwîra, erhi: «Omurhima gwâni guyunjwîre burhe bw'okulonz'ifà;
mubêre aha, mubè masù». 35 Erhi asheguka hitya, acîrhimba oku idaho, ahûna mpu
kukabashikana, ako kasanzi kamugere kulî. 36 Aderha, erhi: «Aba, Larha, byôshi bihashikana

---

Yeruzalemu, abalisalira babalama banakageramwo.
[k] **14.25** : Enyuma y'amababale n'okufûka kwâge, Mwâmi Yezu aja omu masîma g'Obwâmi hw'e-mpingu.
[l] **14.31** eco cinwa rhwanaciderha kundi kundi Getsemani, omu kuyegera ecihebraniya kulusha enfarasè.
[m] **14.32** 14, 32: Jetesemani, kuli kuderha «cengero»: Lolà Mt 26, 36.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

emwâwe: onkulekwo aka kahe; ci arhali nka oku nalonza, ci nka oku walonza wênene!» [37] Anacishubira aha baganda bâge, ashimânabahunzire; abwîra Petro, erhi: «Simoni, k'oli îro? Ka ciru orhahashire okuyîza nsa nguma yône? [38] Mubè masù, munashenge, mulek'ishumikwa; bulya omurhima gubà mwangu, ci omu-biri gubà muzamba». [39] Ashub'igenda, ashenga, aderha nka kulya aderhaga burhanzi. [40] Erhi agaluka, ashimâna kandi bali îro, bulya amasù gâbo gàli mazirho; bahaba kurhi bamushuza. [41] Ashub'iyisha obwa kasharhu, ababwîra, erhi: «Lero mugwishirage munarhamûke. Hôshi aho; amango gahisire: Mwene-omuntu akol'ihânwa omu maboko g'ab'ebyâha. [42] Zûki, rhugende! Owampâna oyu oyiruka».

Yezu agwarbwa (Mt 26, 47-56; Luk 22, 47-53; Ywn 18, 2-11)

[43] Oku acidwîrhe aderha. Yuda w'e Keriyoti, muguma muli balya ikumi na babiri, y'ono y'ono, adwîrhengabo nyinji efumbasire engôrho n'amahiri, erhumîrwe n'abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano n'abagula b'olubaga. [44] Owamulenganyagya erhi abahire ecimanyîso, erhi: «Oyu nakanunugurha, erhi ye, mumugwârhe, mumuhêke buholo-buholo». [45] Oku anayisha ntya, ayirukira amuyegera, amubwîra, erhi: «Mpanyire omusingo, Muyigîriza!» Anacimununugurha. [46] Banacimuhirakwo amaboko, bamugwârha. [47] Obwo muguma muli balya bahàli ayômola engôrho yôge, ayirhimba mwambali w'Omudâhwa mukulu, amushishimhula okurhwîri. [48] Yezu anacibabwîra, erhi: «Ewe, kurhi muyishire nka bantu bashimbire ecishungu, muherhe engôrho n'amahiri, mul'ingwârha? [49] Ngasi lusiku nali ninyu nayigîriza omu kâ-Nyamuzinda, murhanangwârhaga. Ci okwo kwôshi mpu lyo Amandiko gayunjula». [50] Obwo abaganda bâge banacimuleka, bayâka bôshi. [51] Mwâna muguma wa musole amukulikira, erhi ntâco ayambîrhe ecirhali cirondo cage conene; bamugwârha. [52] Ci yêhe abalekera cirya cirondo[n], acîlihirhira bushugunu.

Yezu ahêkwa emwa Omudâhwa mukulu (Mt 26, 57-68; Luk 22, 54, 63-71; Ywn 18, 15-16. 18)

[53] Banacihêka Yezu emwa Omudâhwa mukulu; nabo abajinji b'abadâhwa, abagula b'olubaga n'abashamuka b'ihano bayishubûkira bôshi. [54] Naye Petro erhi amugumire omu cirali kuhika omu côgo c'Omudâhwa mukulu; abwârhala oku cîko haguma n'abalalîzi, akàkaluka. [55] Abajinji b'abadâhwa n'ihano lyôshi bakalonza obuhamîrizi kuli Yezu, mpu lyo bamuyîrha, ci babubula. [56] N'obwo abahamîrizi b'obunywesi bâli bayishire banji, ci amahamîrizi gâbo garhayumvanyagya. [57] Hanaciyimanga baguma, bamunywerhera, mpu: [58] «Rhwamuyumvîrhe aderha, mpu: «Nâshâba aka kâ-Nyamuzinda kayûbakagwa n'amaboko g'abantu, n'omu nsiku isharhu nyunjuze akandi karhayûbasirwi na maboko ga bantu». [59] Ciru na muli okwo obuhamîrizi bwâbo burhayumvanyagya. [60] Okubundi Omudâhwa mukulu anaciyimanga ekarhî, adôsa Yezu, erhi:

[n] **14.52** : Banji baderha mpu Marko yène oyo wacidcrha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Ci orhashuza? Kurhi okwo aba bantu badwîrhe bakuderhera?» [61] Yêhe acîhulikira, arhashagalaga kanwa. Omudâhwa mukulu ashub'imudôsa anamubwîra, erhi: «Ka we Kristu, Mugala w'Omugishe[o]?» [62] Yezu anacimushuza, erhi: «Neci, ndi ye; mwânacibone Mwene-omuntu abwârhîre ekulyo kw'Ogala-byôshi anayishire omu bitù by'emalunga». [63] Aho Omudâhwa mukulu asharhula Emyambalo yâge, anaderha, erhi: «Bici rhwacilongeza abahamîrizi? [64] Mwayumvîrhe oku alogorha; kurhi mubwîne?» Bôshi bamutwîra oku akwânîne okufà. [65] Okubundi baguma banarhondêra okumumesherakwo, n'erhi babà banamubwîka obusu, bakàmurhimba ebifundo banaderha, mpu: «Lêbaga!» N'abalalîzi bakamushûrha empi.

Petro ahakana Nnawâbo (Mt 26, 69-75; Luk 22, 55-62; Ywn 18, 15-18; 25-27).

[66] Erhi Petro aba akola ali omu côgo idako, hayisha mujà-nyere muguma w'Omudâhwa mukulu. [67] Erhi abona Petro adwîrhe akalûka, amusinza anamu-bwîra, erhi: «Nâwe wali haguma na Yezu w'e Nazareti». [68] Naye anacihakana, aderha, erhi: «Ntishi, ciru ntumvîrhi ebi odesire». Anacihuluka, aja ebwa lumvi; oluhazi lwàbika. [69] Erhi olya mujà-nyere amubona, ashub'irhondêra abwîra abahàli, erhi: «Oyo ali wa muli bo!» [70] Ci yêhe ashub'ilahira. Erhi kugera kasanzi, abàli halya babwîra Petro, mpu: «Mâshi oli wa muli bo, bulya oli Mugalileya». [71] Okuhandi arhondêra alahira analahiriza, erhi: «Mâshi Oyo muntu mwaderha, ntamuyishi», [72] Obwo oluhazi lwàbika obwa kabiri. Aho Petro akengêra kalya kanwa Yezu amubwîraga: «Embere oluhazi lubike kabiri, wa- mpakana kasharhu». Anacirhondêra okuvugumula emirenge.

KATA MAPKON 14

The Plot to Kill Jesus (Mt 26.1-5; Luk 22.1-2; Jn 11.45-53)

[1] Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας. καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν [2] ἔλεγον γάρ, Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε ἔσται θόρυβος τοῦ λαοῦ.

The Anointing at Bethany (Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

[3] Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς, συντρίψασα τὴν ἀλάβαστρον κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς. [4] ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτούς,

[o]**14.61** : «Omugìshe», ye Nyamuzinda, Nnâmahanga. Abayahudi barhasîmaga okuderha izîno lya Nyamuzìnda, bakag'irhînya, balibe nshishinyi erhi kulikenga kurhuma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; [5] ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι
ἐπάνω δηναρίων τριακοσίων καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. [6] ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν, Ἄφετε αὐτήν• τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον ἠργάσατο ἐν ἐμοί.
[7] πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοῖς εὖ
ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. [8] ὃ ἔσχεν ἐποίησεν• προέλαβεν μυρίσαι τὸ σῶμά μου
εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. [9] ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὅλον
τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Judas' Agreement to Betray Jesus (Mt 26.14-16; Luk 22.3-6)

[10] Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριὼθ ὁ εἷς τῶν δώδεκα ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν
παραδοῖ αὐτοῖς. [11] οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον
δοῦναι. καὶ ἐζήτει πῶς αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ.

The Passover with the Disciples (Mt 26.17-25; Luk 22.7-14, 21-23; Jn 13.21-30)

[12] Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ, Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; [13] καὶ ἀποστέλλει δύο
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν
ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων• ἀκολουθήσατε αὐτῷ [14] καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ
εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει, Ποῦ ἐστιν τὸ κατάλυμά μου ὅπου τὸ
πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; [15] καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα
ἐστρωμένον ἕτοιμον• καὶ ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν. [16] καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ καὶ ἦλθον εἰς
τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. [17] Καὶ ὀψίας
γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. [18] καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. [19] ἤρξαντο
λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς κατὰ εἷς, Μήτι ἐγώ; [20] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Εἷς τῶν
δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρύβλιον. [21] ὅτι ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου παραδίδοται• καλὸν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

The Institution of the Lord's Supper (Mt 26.26-30; Luk 22.15-20; 1 Cor 11.23-25)

[22] Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν,
Λάβετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. [23] καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς,
καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες. [24] καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν. [25] ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. [26] Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. [27] Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πάντες σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέγραπται,

Peter's Denial Foretold (Mt 26.31-35; Luk 22.31-34; Jn 13.36-38)

Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται. [28] ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. [29] ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ, Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ᾽ οὐκ ἐγώ. [30] καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ. [31] ὁ δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει, Ἐὰν δέῃ με συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

The Prayer in Gethsemane (Mt 26.36-46; Luk 22.39-46)

[32] Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανὶ καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι. [33] καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ [τὸν] Ἰάκωβον καὶ [τὸν] Ἰωάννην μετ᾽ αὐτοῦ καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν [34] καὶ λέγει αὐτοῖς, Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου• μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. [35] καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατόν ἐστιν παρέλθῃ ἀπ᾽ αὐτοῦ ἡ ὥρα, [36] καὶ ἔλεγεν, Αββα ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι• παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ᾽ ἐμοῦ• ἀλλ᾽ οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ. [37] καὶ ἔρχεται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ, Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; [38] γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἔλθητε εἰς πειρασμόν• τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. [39] καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. [40] καὶ πάλιν ἐλθὼν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καταβαρυνόμενοι, καὶ οὐκ ἤδεισαν τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ. [41] καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς, Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε ἀπέχει• ἦλθεν ἡ ὥρα, ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. [42] ἐγείρεσθε ἄγωμεν• ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικεν.

The Betrayal and Arrest of Jesus (Mt 26.47-56; Luk 22.47-53; Jn 18.3-12)

[43] Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πρεσβυτέρων. [44] δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων, Ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν, κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπάγετε ἀσφαλῶς. [45] καὶ ἐλθὼν εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει, Ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν [46] οἱ δὲ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῷ καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. [47] εἷς δέ [τις] τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον. [48] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; [49] καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με• ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. [50] καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον πάντες.

The Young Man Who Fled

[51] Καὶ νεανίσκος τις συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν 52ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν.

Jesus before the Council (Mt 26.57-68; Luk 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

[53] Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ συν-έρχονται πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ -γραμματεῖς. [54] καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς. [55] οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ ηὕρισκον [56] πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν. [57] καί τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ λέγοντες [58] ὅτι Ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω. [59] καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. [60] καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων, Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδὲν τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; [61] ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; [62] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐγώ εἰμι, καὶ **ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου** ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ **ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.** [63] ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει, Τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; [64] ἠκούσατε τῆς βλασφημίας τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου. [65] Καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ κολαφίζειν αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ, Προφήτευσον, καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Peter’s Denial of Jesus (Mt 26.69-75; Luk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

66 Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως
67 καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει, Καὶ σὺ μετὰ τοῦ
Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ. 68 ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων, Οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ τί
λέγεις. καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον [καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν]. 69 καὶ ἡ παιδίσκη
ἰδοῦσα αὐτὸν ἤρξατο πάλιν λέγειν τοῖς παρεστῶσιν ὅτι Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν. 70 ὁ δὲ
πάλιν ἠρνεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ, Ἀληθῶς ἐξ
αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ. 71 ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύναι ὅτι Οὐκ οἶδα
τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε. 72 καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. καὶ
ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δὶς
τρίς με ἀπαρνήσῃ • καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.

15

Yezu emwa Bilato (Mt 27, 1-2; 11-26; Luk 22, 66; 23, 1-5. 13-25; Ywn 18, 28-40; 19, 4-16)

1 Erhi kunaca ntya, abajinji b'abadâhwa bajà ihînzi haguma n'abagula b'olubaga n'abayigîriza
n'ihano lyôshi; erhi babà bamashwêka Yezu, bamuhêka emwa Bilato, bamuhaye. 2 Bilato
amudôsa, erhi: «Ka we mwâmi w'Abayahudi?» Yezu amushuza, erhi: «Wakudesire». 3 Nabo
abajinji b'abadâhwa bamushobeka binji. 4 Bilato ashub'imudôsa, erhi: «Ka ntà kanwa washuza?
K'obwîne ebi bakushobesire». 5 Ci Yezu arhashuzaga cici, kuhika Bilato asômerwa. 6 Ngasi
lusiku lukulu, akâg'ibalikira mushwêkwa muguma, oyu banacishozire. 7 Obwo erhi hali
mushwekwa muguma, ye wali Baraba. Ali a-shwêsirwe haguma n'abandi bagoma bàli banizire
omuntu omu bugoma. 8 erhi olubaga lurherema, lwarhondêra lwahûna okujirirwa nka kulya
lunayôrha lujirirwa. 9 Bilato abashuza, erhi: «Ka mwalonza mmulikire omwâmi w'Abayahudi?»
10 Erhi anamanyire obwo bwagalwa abajinji b'abadâhwa bamuhâniraga. 11 Ci abajinji b'abadâhwa
bashumika olubaga mpu bahûne alike Baraba erhi ye. 12 Bilato ashub'ibabwîra, erhi: «Kurhi
najiraga omwâmi w'Abayahudi?» 13 Ci bôhe bashub'iyâma, mpu: «Omubambe oku musalaba!»
14 Bilato, erhi: «Bubî buci ajizire?» Nabo bashub'iyâma, balushisa, mpu: «Omubambe oku
musalaba!» 15 Okubundi Bilato alonza okusimîsa olubaga, abalikira Baraba, n'erhi aba
amashûrha Yezu emikoba, abahà ye mpu abambwe oku musalaba.

Ecimanè c'emishûgi (Mt 27, 27-31; Ywn 19, 1-3)

16 Abasirika banacimuhêka omu côgo, bamujâna omu lurhamba, bamuhira- kwo olugamba
lw'abasirika lwoshî. 17 Bamuyambika ecishûli cidukula, n'erhi babà bamaluka ecimanè

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

c'emishûgi, bamuhiraco omu irhwe. [18] Barhondêra bamulamusa, mpu: «Asinge, Mwâmi w'Abayahudi!» [19] Bamusûrha irhwe n'olusheke, bamukâyirakwo, banamufukamira, baharâmya. [20] Okubundi, erhi bayûs'imucinaguza, bamuhogola cirya cishûli cidukula, bamuyambika emya-mbalo yâge, bamuhulukana mpu baj'imubamba oku musalaba.

Enjira y'omusalaba (Mt 27, 32-33; Luk 23, 26; Ywn 19, 17)

[21] Bagwârha muntu muguma wafulukaga, Simoni w'e Kirena, îshe w'Aleksandro na Rufo, mpu arhwâze Yezu okubarhula omusalaba, [22] Bamuhêka ahantu haderhwa Golgota[p], kwo kuderha mpu bantu h'empanga.

Yezu abambwa oku musalaba (Mt 27, 34-38; Luk 23, 33-34; Ywn 19, 18-24)

[23] Banacimuha idivayi lirimwo endulwè mpu, ci arhalinywagakwo. [24] Banacimubamba oku musalaba, bagabâna emyambalo yâge, bayiyêsha cigole mpu bamanye cici ngasi muntu ahêka. [25] Zàli nsâ isharhu[q] erhi bamubamba. [26] Igwârhiro ly'olufù lwage lyayandikwa ntya: «Mwâmi w'Abayahudi», [27] Banacibamba haguma naye bishumûsi bibiri, ciguma ekulyo, ecindi ekumo-sho kwâge. [28] Lwayunjula Olwandiko lwaderhaga, erhi: «Aganjirwe omu babî[r]».

Yezu ashekerwa anajacirwa oku musalaba (Mt 27, 39-44; Luk 23, 35-37)

[29] Abakâg'igera, bakamujàcira banadunda irhwe, mpu: «We shâba akâ-Nyamuzinda, oNashub'ikayunjuza omu nsiku isharhu, [30] cîrîkûzagye wênene, ohonekwo ogu musalaba!» [31] Nabo abajinji b'abadâhwa n'abagula b'ihano bakag'imushekera banaderha, mpu: «Acizize abandi arhankanahash'icîciza ye-nene! [32] Kristu mwâmi w'Israheli amanukage kuli ogu musalaba, nîrhu rhubone, rhunamuyêmêre!» Ciru na balya bàli babambirwe oku musalaba haguma naye bakag'imujàcira.

Yezu afa oku musalaba (Mt 27, 45-54; Luk 23, 44-47; Ywn 19, 28-30)

[33] Erhi izûba liyimanga[s], omwizizi gwabwîka ecihugo côshi kuhika amafuluko. [34] Erhi kubà mafuluko, Yezu anaciyâma n'izù linene, erhi: «Eloyi, Eloyi, lama sabaktani?» Kwo kuderha: «Nyamuzinda wâni, Nyamuzinda wâni, carhumire ondeka?», [35] Baguma muli balya bàhali, erhi bayumva, banaciderha, mpu: «Amayakûza Eliya»! [36] Muguma alibirha, avumvuliza ecihôrholo omu nkalishi, acishwêkera oku lusheke, amuhà mpu anywe, erhi: «Muleke rhulole erhi Eliya ayish'imumanula!» [37] Obwo Yezu anaciyâma n'izù linene, arhengamw' omûka, [38] Okuhundi

---

[p] **15.22** : Hantu h'empanga erhi Kalvariyo.
[q] **15.25** : Nsâ isharhu, erhi amashî gakala.
[r] **15.28** Aganjirwe omu babî: Iz 53, 12,
[s] **15.33** : Erhi izûba liyimanga: omu nsà ndarhu. Amafuluko: omu nsâ mwenda..

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omwenda gwàli mumanike aha karhî k'akâ-Nyamuzinda gwalalanguka mpande ibiri kurhenga enyanya kuhika ahanshi. [39] Omukulu w'abasirika wali oyimanzire amuyêrekîre, erhi abona kurhi ahôla, aderha, erhi: «Neci, kwo binali, oyu muntu ànali Mugala wa Nyamuzinda!».

Abakazi batagatîfu oku Kalvario (Mt 27, 55-56; Luk 23. 49; Ywn 19, 25)

[40] Hàli n'abakazi[t] bakag'ilâbira kulî. Muli bo mwàli Mariya Magadalena, Mariya nnina wa Yakôbomurhò na Yozefu, na Salome. [41] Bo bakag'imukuliki ra n'okumukolera amango ali e Galileya. N'abandi banji bàli barheremîre naye e Yeruzalemu.

Yezu abishwa (Mt 27, 57-61; Luk 23, 50-55; Ywn 19, 38-42)

[42] Bulya byàli bikola bijingo, na bulya lwàli lusiku lwa marheganyo[u], lwo lusiku lw'amalaliro ga sabato, [43] Yozefu w'e Arimatiya, mushamuka mukengwa w'ihano, owakag'ilinga naye Obwâmi bwa Nyamuzinda, aja emwa Bilato n'oburhwâli, amuhûna omubiri gwa Yezu. [44] Bilato asômerwa oku anafire duba ntyo. Anacihamagala olya mukulu w'abasirika, amudôsa erhi anafire. [45] Erhi oyomukulu w'abasirika amumanyîsa, anaciha Yozefu omubiri gwa Yezu. [46] Okubundi Yozefu anacigula omwenda mwêru, arhenza Yezu oku musalaba, amubohamwo gulya mwenda, amubisha omu nshinda yali mpumbe omu lwâla; anacihirika ibuye linene omu lusò lw'enshinda. [47] Obwo erhi Mariya Magadalena na Mariya nnina wa Yozefu badwîrhe balolêreza aha bamuhi-ra.

KATA MAPKON 15

Jesus before Pilate (Mt 27.1-2, 11-14; Luk 23.1-5; Jn 18.28-38)

[1] Καὶ εὐθὺς πρωῒ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ. [2] καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλᾶτος, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει, Σὺ λέγεις. [3] καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά. [4] ὁ δὲ Πιλᾶτος πάλιν ἐπηρώτα αὐτὸν λέγων, Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν. [5] ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλᾶτον.

Jesus Sentenced to Die (Mt 27.15-26; Luk 23.13-25; Jn 18.39–19.16)

[t] **15.40** : Yakôbo murhò; arhali mukulu wa Yowane, mwene Zehedeyo, ye Yakôbo mukulu. Salome: mukà-Zebedeyo, nnina wa Yakôbo mukulu wa Yowane.
[u] **15.42** : Lwa-karhanu lutagatîfu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[6] Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον ὃν παρῃτοῦντο. [7] ἦν δὲ ὁ λεγόμενος
Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν.
8καὶ ἀναβὰς ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἐποίει αὐτοῖς. [9] ὁ δὲ Πιλᾶτος ἀπεκρίθη
αὐτοῖς λέγων, Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; [10] ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι
διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς. [11] οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον
ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. [12] ὁ δὲ Πιλᾶτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν
αὐτοῖς, Τί οὖν [θέλετε] ποιήσω [ὃν λέγετε] τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; [13] οἱ δὲ πάλιν
ἔκραξαν, Σταύρωσον αὐτόν. [14] ὁ δὲ Πιλᾶτος ἔλεγεν αὐτοῖς, Τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ
δὲ περισσῶς ἔκραξαν, Σταύρωσον αὐτόν. [15] ὁ δὲ Πιλᾶτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ
ἱκανὸν ποιῆσαι ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν
φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.

The Soldiers Mock Jesus (Mt 27.27-31; Jn 19.2-3)

[16] Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστιν πραιτώριον, καὶ
συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν. [17] καὶ ἐνδιδύσκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν
αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον [18] καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν, Χαῖρε, βασιλεῦ
τῶν Ἰουδαίων [19] καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ καὶ
τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ. [20] καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν
πορφύραν καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσωσιν
αὐτόν.

The Crucifixion of Jesus (Mt 27.32-44; Luk 23.26-43; Jn 19.17-27)

[21] Καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ᾽ ἀγροῦ, τὸν
πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. [22] καὶ φέρουσιν αὐτὸν
ἐπὶ τὸν Γολγοθᾶν τόπον, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Κρανίου Τόπος. [23] καὶ ἐδίδουν
αὐτῷ ἐσμυρνισμένον οἶνον• ὃς δὲ οὐκ ἔλαβεν. [24] καὶ σταυροῦσιν αὐτὸν καὶ
διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον ἐπ᾽ αὐτὰ τίς τί ἄρῃ. [25] ἦν δὲ ὥρα
τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. [26] καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη, Ὁ
βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. [27] Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν δύο λῃστάς, ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ
ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ.[[28]] [29] Καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες
τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες, Οὐὰ ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομῶν ἐν τρισὶν
ἡμέραις, [30] σῶσον σεαυτὸν καταβὰς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. [31] ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον, Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

δύναται σῶσαι [32] ὁ Χριστὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

The Death of Jesus (Mt 27.45-56; Luk 23.44-49; Jn 19.28-30)

[33] Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. [34] καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, Ελωι ελωι λεμα σαβαχθανι; ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Ὁ θεός μου ὁ θεός μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές με; [35] καί τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον, Ἴδε Ἠλίαν φωνεῖ. [36] δραμὼν δέ τις [καὶ] γεμίσας σπόγγον ὄξους περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτὸν λέγων, Ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας καθελεῖν αὐτόν. [37] ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν. [38] Καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω. [39] Ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν εἶπεν, Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς θεοῦ ἦν. [40] Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσῆτος μήτηρ καὶ Σαλώμη, [41] αἳ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

The Burial of Jesus (Mt 27.57-61; Luk 23.50-56; Jn 19.38-42)

[42] Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευὴ ὅ ἐστιν προσάββατον, [43] ἐλθὼν Ἰωσὴφ [ὁ] ἀπὸ Ἀριμαθαίας εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πιλᾶτον καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. [44] ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανεν [45] καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. [46] καὶ ἀγοράσας σινδόνα καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. [47] ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσῆτος ἐθεώρουν ποῦ τέθειται.

16

Malahika abwîra abakazi oku Yezu afûsire (Mt 28, 1-8; Luk 24, 1-12; Ywn 20, 1-10)

[1] Erhi olwa-sabato lugera. Mariya Magadalena na Mariya nnina wa Yakôbo na Salome bagula omugavu mpu bagend'ishîga omubiri gwa Yezu. [2] Sêzi mucêracêra, olusiku lurhanzi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lw'omugobe[v], bajà ebwa cûsho erhi izûba lishoshôka. [3] Bakadôsanya bone na nnene, mpu: «Ndi warhuhirikira ibuye lirhenge omu lusò lw'ecûsho?» [4] Erhi bacilola, babona ibuye mîra lyahirikagwa: obwo lyàli linene bwenêne. [5] Erhi bajà omu cûsho, babona omusole gubwârhîre ekulyo, guyambîrhe omwambalo mwêru: bayôboha. [6] Nago gwababwîra, erhi: «Murhayôbohaga. Mwalonza Yezu w'e Nazareti ozind'ibambwa oku musalaba: anafûsire, arhali muno. Loli aha bàli bamuhizire. [7] Ci mugendage, mubwîre abaganda bâge, ci bwenêne Petro, oku ammushokolîre e Galileya: yo mwamubonera nka kulya anammubwîraga». [8] Erhi barhenga ebwa cûsho, bakûla omulindi, bulya bàli bayôbohire n'okugeramwo omusisi. Na ntâye babwîzire kanwa erhi bwôba burhuma. [Bayâliza bwofofi ebi barhumagwa biyêrekîre Petro. Enyuma z'aho Yezu yêne ayisha, kurhenga e bushoshokero kuhika e buzikiro, ayâliza omwanzi mwimâna na karhasherera gw'obucire bw'ensiku n'amango. Amen.]

Yezu aciyêrekana (Mt 28, 10; 28, 18-20; Ywn 20, 11-23; Luk 24, 10- 53; Eb. 1, 4-14)

[9] Yezu erhi afûka sêzi, olusiku lurhanzi lw'omugobe, arhang'ibonekera Mariya Magadalena, olya ahulusagyamwo bashetani nda. [10] Naye akanya, aj'ibwîra abaganda bâge, erhi bali omu mirenge n'emishîbo. [11] Erhi bayumva aderha mpu azîne anamubonekîre, barhayêmêraga. [12] Enyuma ly'okwo, abonekera omu yindi nshusho babiri[w] muli bo, erhi bali omu njira bajà ebwa birâlo. [13] Abo bagaluka babwîra abâbo; ci nabo barhabayêmêraga. [14] Buzinda abonekera balya ikumi na muguma, erhi badwîrhe balya. Abakalihira erhi kubula buyêmêre kwâbo kurhuma n'oku buzibu bw'emirhima yâbo bw'okurhayêmêra balya bamubwîne afûsire. [15] Anacibabwîra, erhi: «Mugende omu igulu lyôshi, muyigîrize ngasi ciremwa Emyanzi y'Akalembe. [16] Owayêmêre akanabatizibwa, ayish'icunguka; ci owâbe arhayemîri, ayish'ika-gwa. [17] N'ebisômerîne byâkulikire abâyêmêre by'ebi: oku izîno lyâni bayish'ikahulusa bashetani; bayish'ikaderha endimi mpyâhya; [18] bayâgwârhe enjoka; n'erhi bakanywa obwôge, burhakabajira kurhi; bâlambulire amaboko oku balwâla, nabo bafume». [19] Erhi Mwâmi Yezu ayûs'ibabwîra ntyo, anacihêkwa emalunga, abwârhala ekulyo kwa Nyamuzinda. [20] Nabo balîkûla, baj'iyigîriza hôshi hôshi; Nyakasane erhi aja akola haguma nabo anakomeza Oluderho[x] n'ebisômerîne byakâg'ilukulikira.

KATA MAPKON 16

The Resurrection of Jesus (Mt 28.1-8; Luk 24.1-12; Jn 20.1-10)

[1] Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ [τοῦ] Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. [2] καὶ λίαν πρωῒ τῇ μιᾷ

[v] **16.2** : Olwa-Basâka.
[w] **16.12** : Abo habiri bajàga e Emausi (Lolà Luk 24, 13-35).
[x] **16.20** : Oluderho zo nyigîrizo z'Emyanzi y'Akalembe, erhi Enjili omuu kiswahili.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τῶν σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. [3] καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς, Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; [4] καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος• ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. [5] καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκήν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. [6] ὁ δὲ λέγει αὐταῖς, Μὴ ἐκθαμβεῖσθε• Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον• ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε• ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. [7] ἀλλ᾽ ὑπάγετε εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι Προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν• ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. [8] καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἶχεν γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις• καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπαν• ἐφοβοῦντο γάρ.

THE SHORTER ENDING OF MARK

⟦Πάντα δὲ τὰ παρηγγελμένα τοῖς περὶ τὸν Πέτρον συντόμως ἐξήγγειλαν. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ ἄχρι δύσεως ἐξαπέστειλεν δι᾽ αὐτῶν τὸ ἱερὸν καὶ ἄφθαρτον κήρυγμα τῆς αἰωνίου σωτηρίας. ἀμήν.⟧

THE LONGER ENDING OF MARK

The Appearance to Mary Magdalene (Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

⟦ [9] Ἀναστὰς δὲ πρωῒ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, παρ᾽ ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. [10] ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ γενομένοις πενθοῦσιν καὶ κλαίουσιν [11] κἀκεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ᾽ αὐτῆς ἠπίστησαν.

The Appearance to Two Disciples (Luk 24.13-35)

[12] Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ πορευομένοις εἰς ἀγρόν [13] κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς• οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.

The Commissioning of the Disciples (Mt 28.16-20; Luk 24.36-49; Jn 20.19-23; Ac 1.6-8)

[14] Ὕστερον [δὲ] ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη καὶ ὠνείδισεν τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν. [15] καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. [16] ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. [17] σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν ταῦτα παρακολουθήσει• ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν καιναῖς, [18] [καὶ ἐν ταῖς χερσὶν] ὄφεις ἀροῦσιν κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ, ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν καὶ καλῶς ἕξουσιν.

The Ascension of Jesus (Luk 24.50-53; Ac 1.9-11)

[19] Ὁ μὲν οὖν κύριος Ἰησοῦς μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς ἀνελήμφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ. [20] ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων.⟧

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

LUK - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Luk

LUKA

EMYANZI Y'AKALEMBE : LUKA

EMYANZI Y'AKALEMBE : LUKA

Munkwa munene oku barhumisi ba Yezu na Ekleziya bakolaga na C.D.P.C.L., Bukavu bulya omu EBIBLIYA NTAGATIFU, Verbum Bible, Kinshasa 1992, rhudômire binwa binji bya mashi.

1

EMYANZI Y'AKALEMBE YAYANDIKAGWA NA MUTAGATIFU LUKA

Enshokolezi

[1] Bulya banji bacihânganyire okushûbûza emyanzi y'ebyarhuyishire, [2] nk'oku rhwayimanyîsibagwa na balya bayibonaga bonene kurhenga emurhondero, bo bàli rhurhonzi na barhumisi b'ezo nderho, [3] nâni nie nahumbaga eyo myanzi yôshi n'obushiru kurhenga aha murhondêro gwâyo, nalonz'ikuyandikirayo bwinjinjà, yaga Teofili mukengwa, [4] ly'omanya bwinjà oku ebinwa wayigîrizi-bagwa binali by'okunali.

I. Okuburhwa n'oburho bwa Yowane Mubatiza na Yezu

Malahika alêba okuburhwa kwa Yowane Mubatiza

[5] Oku ngoma ya Herodi, mwâmi w'e Buyahudi, hàli mudâhwa muguma, ye wali Zakariya, w'ecihe[y] c'Abiya, na mukâge ye wali Luzabeti, w'obûko bw'Aròni. [6] Bombi bàli bashinganyanya

[y] **1.5** : Abadâhwa bàli bagabirwe omu mirhwe, na ngasi murhwe gwàgwêrhe ecihe cago c'okukola omu kâ-Nyamuzinda. Zakariya àli wa murhwe gw'Abiya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

embere za Nyamuzinda, banakag'ishimba kwinjà amarhegeko ga Nnâmahanga gôshi na ngasi byôshi biyandisirwe. [7] Ci barhàjiraga mwâna, bulya Luzabeti yali ngumba, bombi erhi banakola bashosi. [8] Byanacibà ntyo! Erhi Zakariya adwîrhe akola omu kâ-Nyamuzinda oku cihe c'omurhwe[z] gwâge, [9] nk'oku abadâhwa banakomerera, acîshogwa okujà omu kâ-Nyamuzinda ka Nyakasane n'okugend'igashâniza n'enshangi[a]. [10] Nayo engabo y'abantu erhi edwîrhe yashenga embuga amango g'okugashâniza. [11] Okubundi ayagânwa na malahika wa Nyakasane, erhi ayimanzire oluhande lw'ekulyo kw'olutare lw'okugashâniza. [12] Zakariya erhi amubona afuduka, agwârhwa n'obwôba. [13] Ci olya malahika amubwîra, erhi: «Orhayôbohaga. Zakariya, bulya amahûne gâwe gayumvîkîne: mukâwe Luzabeti âkuburhira omwâna-rhahana, wanayish'imuyîrika izîno lya Yowane. [14] Ayish'ikulêrhera obusîme n'obushagaluke, na banji bayish'icîshinga oku kuburhwa kwâge. [15] Bulya ayish'ibà mukulu embere za Nyakasane; arhakanywa mamvu na ngasi cinyôbwa cijakwo e-ngezo: ayunjula Mûka Mutagatîfu kurhenga omu nda ya nnina; [16] na banji omu bene-Israheli abagalula emwa Nyakasane Nyamuzinda wâbo. [17] Yenene amushokolera n'omurhima n'obuzibu bw'Eliya, agalulire abâna emirhima ya b'îshe, n'abagomi abagalule omu bumanye bw'abashinganyanya, ârheganyize Nyakasane ishanja limâna». [18] Zakariya anacishuza Malahika, erhi: «Cima-nyîso cici namanyirakwo? Bulya nkola mushosi na mukânie mugikulu». [19] Malahika amushuza, erhi: «Nie Gabriyeli, oyimanga embere za Nyamuzinda. Na-rhumagwa okuyish'ikubwîra n'okukulerhera ogu mwanzi mwinjà. [20] Okolaga wâbà kaduma, oyâbirwe n'okuderha kuhika olusiku okwo kwâba, bulya o-rhayemîre akanwa kâni n'obwo kayish'ibà omu mango gâko». [21] Abantu erhi badwîre balindira Zakariya embuga, banasomîrwe n'oku alegerîre omu akâ-Nyamuzinda. [22] Erhi ahuluka, arhacihashag'ibadesa, bamanya oku ayagânirwe omu kâ-Nyamuzinda. Naye akabakema, anayôrha kaduma. [23] Erhi ensiku z'okugashâniza z'ecihe câge zihwa, ashubira emwâge. [24] Erhi kugera nsiku, mukâge Luzabeti ayalala izîmi, acîfulika myêzi isharhu, erhi: [25] «Ntyo kwo Nyakasane anjirire omu nsiku al'intengeza ecindêrhera enshonyi [b] omu bantu!»

Maria abwîrwa emyanzi oku aba nnina w'Omuyôkozi

[26] Omu mwêzi gwa ndarhu[c], malahika Gabriyeli arhumwa na Nnâmahanga omu cishagala ciguma c'e Galileya, ciderhwa Nazareti, [27] emwa omubikira wàli oshebirwe n'omulume, izîno lyage ye Yozefu, w'omu mulala gwa Daudi; n'oyomubikira izîno lyâge ye Mariya. [28] Erhi ahika omu mwâge, amubwîra, erhi: «Nkuhîre omusingo, we oyunjwîre inêma, Nyakasane ali haguma nâwe»[d]. [29] Erhi ayumva ntyo, afuduka, acîdôsa gwomusingomuci ogwo. [30] Malahika anacimubwîra, erhi: «Orhayôbohaga, Mariya, bulya orhonyire emwa Nnâmahanga. [31] Wâyalala

---

[z] **1.8** cihe c'omurhwe: Ngasi murhwe gwakag'ikola mugobe muguma.
[a] **1.9** : Ogwo mukolo gwàli gwa kulanga omuliro n'omugavu byàli embere z'ahatagatîfu.
[b] **1.25** : Emwa Abayahudi, obugumba bwakag'ilolwa nka nshonyi na cìru nka buhane bwa Nnâmahanga.
[c] **1.26** Mwêzi gwa ndarhu kurhenga okuyalalwa kwa Yowane Mubatiza.
[d] **1.28** : Omu bakazi we mugishe (Lolà omulongo gwa 42).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

enda, wâburha omwâna-rhabana, wanayish'imuyîrika izîno lya Yezu. [32] Ayish'ibà mukulu, anayish'iderhwa Mugala w'Ow'enyanya; ayish'ihâbwa na Nyakasane Nyamuzinda entebe y'obwâmi bw'îshe Daudi; [33] âyîma omu nyumpa ya Yakôbo emyâka n'emyâka, n'obwâmi bwâge burhakayûrha». [34] Mariya anacibwîra malahika, erhi: «Kurhi okwo kwankabà ntanayishi mulume?» [35] Malahika amushuza, erhi: «Mûka Mutagatîfu akuyandagalira, n'obuzibu bw'Ow'enyanya bwakubwîka ecihôbo[e]. Co carhuma omwâna wâbu-rha aba mutagatîfu anaderhwe Mugala wa Nyamuzinda. [36] Mwene winyu Luzabeti naye ali nda y'omwâna-rhabana muli buia bugikulu bwâge; guno mwêzi gwo mwêzi gwa ndarhu gw'owakag'iderhwa ngumba. [37] Bulya kantu karhankahashikana emwa Nyamuzinda». [38] Mariya anaciderha, erhi: «Nie mwambalikazì wa Nyakasane; mbone nka okwo odesire!» Malahika anacimuleka.

Bikira Mariya aj'irhangula Luzabeti

[39] Muli ezo nsiku, Mariya ayimuka, akanya, aj'ebwa bishagala by'omu ntondo, omu murhundu gwa Yuda. [40] Aja omu mwa Zakariya, alamusa Luzabeti. [41] Luzabeti erhi ayumva omusingo gwa Mariya, omwâna ashabire omu nda yâge; Luzabeti ayunjula Mûka Mutagatîfu. [42] Anaciyakûza n'izù linene, aderha, erhi: «Oli mugishe omu bakazi, n'omwâna w'enda yâwe naye mugishe!». [43] Iragi lici nabwîne ene nnina wa Nnâhamwirhu aja aha mwâni? [44] Bulya ene izù ly'omusingo gwâwe linampika omu marhwîri, omwâna anshabîra omu nda n'omwîshingo. [45] Iragi lyâwe we wayemire oku ebi wabwîragwa na Nyakasane byâbà!»

Bikira Mariya akuza Nyakasane

[46] Mariya naye anaciderha, erhi:
«Omurhima gwâni gukuzize Nyakasane,
[47] n'omûka gwâni gucishinzire bwenêne muli Nnâmahanga, Muyôkozi wâni,
[48] bulya aloleriza obunyi bwa mwambali-kazi wâge. Neci kurhenga ene amashanja gôshi
ganderha muny'iragi,
[49] bulya Ogala-byôshi anjirire ebirhangâzo, Izîno lyage liri litagatîfu,
[50] n'obwonjo bwâge buyôrha bulumîre ensiku zôshi oku bantu bamurhînya.
[51] Alambwîre emisî y'okuboko kwâge, ashandazamwo abacîbonyi n'enkengêro zâbo mbî.
[52] Akûzire ngasi bacîbonyi oku ntebe zâbo, ahirakwo abîrhôhye.
[53] Ayunjuza abakenyi birugu, n'abagale abalibirhakwo maboko mûmu.
[54] Ashîbirira omurhumisi wâge Israheli, obwonjo bwâge burhuma,
[55] nka kulya alaganyagya ababusi bîrhu, Ibrahimu n'omulala gwâge ensiku n'amango!»
[56] Mariya abêra bo na Luzabeti nka myêzi isharhu, agal'ishubira emwâge.

Okuburhwa n'okukembûlwa kwa Yowane

---

[e] **1.35** : Okuyalalwa kwa Mwâmi Yezu guli mukolo gwa Nnâmahanga. Ecibôho c'Ow'enyanya, kuli kuderha oku Bikira Mariya âyunjula obuzibu bwa Nyamuzinda, n'oku izîmi lyâge lyâba mukolo gwa Nyamubaho yenene.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[57] Erhi ensiku zâge z'okuburha ziyunjula, Luzabeti ahirahomugala. [58] Abalungu na bene wâbo bayumva oku Nyakasane omufire bwonjo, banaciîshinga bo naye. [59] Erhi kugera nsiku munâni, bayisha bal'ikembûla omwâna, balonz'imuyirika izîno ly'îshe Zakariya. [60] Ci nnina anacilahira, erhi: «Nanga, ayîri-kwe erya Yowane». [61] Bamubwîra, mpu: «Ci ntâye omu Bûko bwinyu ojira ery'izîno», [62] Banacikema îshe mpu aderhe izîno lihi alonzize bamuyirike. [63] Naye anacihûna ehipaho, ayandika, erhi: «Yowane ly'izîno lyâge». Bôshi banacirhangâla. [64] Ho na halya, akanwa kâge kayiguka n'olulimi lwâge lwashwêkûka, arhondêra aderha n'okukuza Nnâmahanga. [65] Abâlungwè bâbo bôshi bayôboha, n'ogo mwanzi gwalumîra omurhundu gôshi gw'e Yudeya. [66] Ngasi bayumvagya ogo mwanzi bôshi bagubika emurhima, mpu: «Oyu mwaâna âba mwâna muci?» Bulya okuboko kwa Nyakasane kwàli haguma naye[f].

Zakariya avuga omunkwa analêba

[67] Naye îshe Zakariya ayunjula Mûka Mutagatîfu, arhondêra okulêba, erhi:
[68] «Ayâgirwe Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli, bulya ayishir'irhangula n'okulîkûza olubaga lwâge.
[69] Arhumereza ihembe[g] ly'obucire omu nyumpa y'omwambali Daudi.
[70] Nka kulya aderhaga omu kanwa k'abalêbi bâge batagatîfu ba mîra:
[71] Lyo arhuciza oku babisha n'omu maboko g'abashombanyi bîrhu.
[72] Ntyo afirîre balarha obwonjo, anakengêra endagâno yâge ntagatîfu,
[73] endahiro alahiriraga larha Abrahamu,
[74] oku hano rhuba rhwamalîkûzibwa omu maboko g'abashombanyi bîrhu, rhwamukolera buzira bwôba
[75] omu butagatîfu n'omu bushinganyanya, embere zâge ensiku zôshi z'obuzîne bwîrhu.
[76] Nâwe, we hyana, wâderhwa mulêbi w'Ow'enyanya, bulya washokolera Nyakasane, orheganye enjira zâge;
[77] ly'omanyîsa olubaga lwâge obuyôkoke, lyo lubabalirwa ebyâha byâlwo;
[78] omu lukogo lw'omurhima gwa Nyamuzinda wîrhu lwarhulerhera Izûba lyarhenga enyanya[h],
[79] oku kumolekera abali omu mwizimya n'omu mpehema y'olufu, n'okuyêrekeza amagulu gîrhu omu njira y'omurhûla».

Yowane Mubatiza omu irungu

[80] Omwâna akula, ayûshûka omu buzibu bw'omurhima, aj'ibêra omu irungu kuhika olusiku aciyêrekanaga omu Israheli.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 1

[f] **1.66** : Kwo kuderha oku Nyakasane akâg'imulanga.
[g] **1.69** : Ihembe, co cimanyîso c'obukulu n'obuzibu.
[h] **1.78** : Eryo Izûba lyarhenga enyanya, ye Masiha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Dedication to Theophilus

[1] Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων
ἐν ἡμῖν πραγμάτων, [2] καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ᾽ ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται
γενόμενοι τοῦ λόγου, [3] ἔδοξεν κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς
σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, [4] ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

The Birth of John the Baptist Foretold

[5] Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρῴδου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεύς τις ὀνόματι
Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρὼν καὶ τὸ ὄνομα
αὐτῆς Ἐλισάβετ. [6] ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν
πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασιν τοῦ κυρίου ἄμεμπτοι. [7] καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς
τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις
αὐτῶν ἦσαν. [8] Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ
ἔναντι τοῦ θεοῦ, [9] κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχεν τοῦ θυμιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν
ναὸν τοῦ κυρίου, [10] καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ
θυμιάματος. [11] ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ
θυμιάματος. [12] καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ᾽ αὐτόν. [13] εἶπεν δὲ
πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος, Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή
σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. [14] καὶ ἔσται
χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται. [15] ἔσται γὰρ
μέγας ἐνώπιον [τοῦ] κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου
πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, [16] καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει
ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν. [17] καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ
δυνάμει Ἠλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει
δικαίων, ἑτοιμάσαι κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. [18] Καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν
ἄγγελον, Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου
προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. [19] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, Ἐγώ εἰμι
Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ καὶ
εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα [20] καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς
ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται
εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. [21] Καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ
χρονίζειν ἐν τῷ ναῷ αὐτόν. [22] ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν
ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ• καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς καὶ διέμενεν κωφός.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[23] καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. [24] Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε λέγουσα [25] ὅτι Οὕτως μοι πεποίηκεν κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.

The Birth of Jesus Foretold

[26] Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ᾗ ὄνομα Ναζαρὲθ [27] πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσὴφ ἐξ οἴκου Δαυὶδ καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. [28] καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπεν, Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ. [29] ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. [30] καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ, Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ, εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. [31] καὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. [32] οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, [33] καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. [34] εἶπεν δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον, Πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; [35] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ, Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι• διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς θεοῦ. [36] καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενίς σου καὶ αὐτὴ συνείληφεν υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ [37] ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ θεοῦ πᾶν ῥῆμα. [38] εἶπεν δὲ Μαριάμ, Ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου• γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ᾽ αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

Mary Visits Elizabeth

[39] Ἀναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, [40] καὶ εἰσ-ῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. [41] καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, [42] καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν, Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶν καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. [43] καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς ἐμέ; [44] ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. [45] καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Mary's Song of Praise

[46] Καὶ εἶπεν Μαριάμ, Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, [47] καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου, [48] ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί, [49] ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα ὁ δυνατός. καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, [50] καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. [51] Ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν [52] καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινούς, [53] πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς. [54] ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους, [55] καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα. [56] Ἔμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡς μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

The Birth of John the Baptist

[57] Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτὴν καὶ ἐγέννησεν υἱόν. [58] καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. [59] Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. [60] καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν, Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. [61] καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὴν ὅτι Οὐδείς ἐστιν ἐκ τῆς συγγενείας σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. [62] ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. [63] καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων, Ἰωάννης ἐστὶν ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. [64] ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν. [65] καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, [66] καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες, Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ χεὶρ κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.

The Prophecy of Zechariah

[67] Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ ἐπροφήτευσεν λέγων, [68] Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, 69καὶ ἤγειρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαυὶδ παιδὸς αὐτοῦ, [70] καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, [71] σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς, [72] ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἡμῶν καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, [73] ὅρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν [74] ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ῥυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ [75] ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. [76] Καὶ σὺ δέ, παιδίον, προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ προπορεύσῃ γὰρ ἐνώπιον κυρίου ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, [77] τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν, [78] διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπισκέψεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, [79] ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης. [80] Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

2

Okuburwa kwa Yezu

[1] Byanacibà ntyo! Sêzari Ogusti[i] anacirhegeka mpu abantu b'igulu lyôshi baganjwe. [2] Ogwo gwomuganjomurhanzi gwajiragwa na Kwiriniyusi erhi ali murhegesi w'e Sîriya. [3] Banacigenda bôshi okuyandikwa ngasi muntu omu cishagala câbo. [4] Yozefu naye arhenga e Galileya omu cishagala c'e Nazareti, ayinamukira e Yudeya omu murhundu gwa Daudi, guderhwa Betelehemu, kulya kubà àli muntu w'omu nyumpa n'omu bûko bwa Daudi. [5] Ajaga eyo munda mpu ayandikwe bo na mukâge Mariya, akâg'isheba, wali izîmi. [6] Oku bakola bali eyo munda, ensiku zâge z'okuburha zahika. [7] Anaciburha omwâna-rhabana lubere[j] lwâge, amubwîka n'orhushangi, anamugwîshiza omu ciranga, bulya barhabonaga cirâlo omu nyumpa y'ebigolo. [8] Omu kabadu mwàli abangere badwîrhe balâlîra amaso gabo budufu. [9] Malahika wa Nyakasane anacibayagâna, n' irenge lya Nyakasane lyabalangashanira hôshi hôshi: barhungwa n'obwôba. [10] Malahika anacibabwîra, erhi: «Murhayôbohe, bulya mmudwîrhîre omwanzi mwinjà gw'obushagaluke bunene bwayish'ibà oku lubaga lwôshi: [11] ene, omu cishagala ca Daudi, Omuyôkozi ammuburhîrwe, ye Kristu Nyakasane. [12] Ecimanyîso mwamumanyirakwo c'eci: mwabugana akabonjo kabwisirwe orhushangi kanagwishizîbwe omu ciranga». [13] Ho na halya, omwandu gw'engabo z'empingu gwayankana n'olya malahika, bakakuza Nyamuzinda, banaderha, mpu : [14] «Irenge enyanya kuli Nnâmahanga, n'en'igulu omurhûla oku bantu balonza aminja!» [15] Erhi bamalahika babarhengaho bashubira empingu, balya bangere bajànamwo bône na nnene, mpu: «Rhugende nîrhu e Betelehemu, rhulole bici byabîreyo, n' oku Nyakasane anal'irhumanyîsa ». [16] Banacigenda bulibirha, bashimâna Mariya bona Yozefu n'omwâna w'akabonjo agwishizîbwe omu ciranga. [17] Erhi bamubona, bagend'imanyîsa kalya kanwa

[i] **2.1** : Sêzari Ogusti, mwâmi w'e Roma kurhenga omwâka gwa 30 embere z'okuburhwa kwa Kri-stu kuhika omwâka gwa 14 kurhenga okuburhwa kwa Kristu. Abantu b'igulu lyôshi, kwo kuderha abàli idako ly'obuhashe bw'e Roma.
[j] **2.7** : Barhadesiri oku alondirwe, bulya omwâna cusha anaderhwa nfula erhi lubere.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

babwîragwa kuli oyo mwâna. [18] Nabo ngasi babayumvagya barhangâla bwenêne n'ebi babwîragwa n'abangere. [19] Mariya yêhe abikirira ebyo binwa, anakabirhimanya emurhima gwage. [20] Abangere bagaluka, bajà bakuza n'okusîma Nnâmahanga oku ebi bayumvîrhe n'ebi babwîne byôshi, n'oku banabwîragwa.

Yezu akembûlwa

[21] Erhi nsiku munâni zigera, go mango omwâna akembûlagwa, bamuyîrika izîno lya Yezu, nka kulya malahika anaderhaga embere ayâlalwe omu nda ya nnina.

Yezu ahânwa omu kâ-Nyamuzinda

[22] Erhi ensiku z'okushukûlwa kwâbo zihika, nka kulya irhegeko lya Mûsa linadesire, bamuheka e Yeruzalemu mpu bamuhe Nyakasane, [23] nka okuyandisirwe omu irhegeko lya Nyakasane: Ngasi mwâna-rhabana yeshi w'olubere ahânwe nterekêro ya Nyakasane, [24] bahâne n'enterekêro nk'oku bidesirwe omu irhegeko lya Nyakasane, mahali abiri ga ngûkù[k] erhi banangoko babiri ba ngûkù. [25] Obwo erhi e Yeruzalemu eli omuntu, ye wali Simeoni. Oyo muntu ali mushinganyanya anarhînyaga Nyamuzinda. Akâg'ilinga cînamula w'Israheli, na Mûka Mutagatîfu erhi aba muli ye. [26] Mûka Mutagatîfu ali erhi amuyêresire oku arhashub'ifà arhanaj'ibonakwo Kristu wa Nyakasane[l]. [27] Anaciyisha adwîrhwe na Mûka Mutagatîfu, aja omu kâ-Nyamuzinda, n'erhi akabonjo Yezu kalêrhwa n'ababusi bâko mpu bakajirire nk'oku binayandisirwe omu irhegeko,

Simeoni akuza Nnâmahanga

[28] amubagalira, akuza Nnâmahanga, erhi:
[29] «Yagìrwa wankalekaga mwambali wawe,
nka kulya waderhaga wênene, acîgendere n'omurhûla;
[30] bulya amasù gâni galozire oku buyôkozi bwâwe,
[31] warheganyizagya amashanja gôshi,
[32] bulangashane bw'okumolekera amashanja gôshi
n'irenge ly'olubaga lwâni lw'Israheli».

Obulêbi bwa Simeoni

[33] Obwo îshe na nnina erhi badwîrhe bazânwa n'ebyo byaderhagwa kuli ye. [34] Simeoni anacibagisha, abwîra nnina Mariya, erhi: «Omanye oku oyu mwâna ayishire mpu abè iherero n'iciriro lya banji omu Israheli, aboneke cishombanya; [35] nâwe wêne engôrho yayish'ikubera

[k] **2.24** : Yozefu na Bikira Mariya bàli bakenyi, n'eyo nterekêro yabo yàli ya bukenyi.
[l] **2.26** : Kristu wa Nyakasane, ye Masiha, owashîzirwe amavurha gw'obwâmi, lyo agalulira Nnâmahanga irenge lyâge

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omurhima, lyo enkengêro za mirhima minji zimanyîkana».

Obulêbi bwa Ana

[36] Hàli n'omulêbi-kazi, Ana, mwâli wa Fanuweli, w'omu bûko bw'Aseri. Ali akola mugikulu. Kurhenga obulamba bwâge, alamire n'ibà myâka nda, [37] ayôrha mukana kuhika myâka makumi gali munâni n'ini; arhàrhengaga omu kâ-Nyamuzinda, akakolera Nnâmahanga buca buyira omu kucîshalisa n'omu kushenga. [38] Muli ako kasanzi, naye ashoshôka, arhondêra akuza Nnâmahanga n'okubwîra ngasi bôshi bakag'ilinga obucunguzi bwa Yeruzalemu olwa oyo mwâna.

[39] Erhi bayûs'iyukiriza ebirhegesirwe n'irhegeko lya Nyakasane, bashub'igaluka e Galileya, omu cishagala câbo c'e Nazareti. [40] Omwâna akula, ayushuka, anayunjula bumanye, n'inema lya Nyamuzinda lyabà muli ye.

Yezu ekarhî k'abayigîriza

[41] Ngasi mwâka ababusi bage bakag'ija e Yeruzalemu oku lusiku lukulu lwa Basâka. [42] Erhi ayunjuza myâka ikumi n'ibiri, bayirheremera nka oku banali bakomîre oku lusiku lukulu. [43] Erhi olusiku lukulu luhwa, bashubira eka, yêhe omwâna Yezu asigala e Yeruzalemu n'ababusi bâge barhamanyiri. [44] Obwo bacîkêbwa mpu ali omu katundo k'abandi, bagenda lugendo lwa lusiku bamulongeza omu bene wâbo n'omu bâbo. [45] Erhi bamubula, banacigaluka e Yeruzalemu, baj'imulongezayo. [46] Erhi kugera nsiku isharhu, bamushanga omu kâ-Nyamuzinda abwârhîre ekarhî k'abayigîriza, adwîrhe abayumvîrhiza anabadôsa. [47] Ngasi bamuyumvîrhizagya, basômerwa n'obumanye n'amashuzo gâge. [48] Erhi bamubona, barhangâla. Nnina anacimubwîra, erhi: «Mwâna wâni, carhumire warhujira ntya? Lolà oku sho nâni rhwarhindibusire rhwaja rhwakulonza». [49] Naye abashuza, erhi: «Ci mwanongezagya? Ka murhàl'imumanyire oku kukwânîne nshimbe[m] ebya Larha?» [50] Ci bôbe barhayumvagya eco cinwa ababwîraga.

Yezu ashubira e Nazareti

[51] Anacibunguluka bo na bo, aja e Nazareti, akabayumva. Nnina abikirira ebyo binwa byôshi cmurhima gwage. [52] Naye Yezu akula omu bumanye, omu bûshûke n'omu nshôkano embere za Nyamuzinda n'embere z'abantu.

KATA ΛOYKAN 2

[m] **2.49** : Kuli kwinjà okuyumva ababusi, ciru liri irhegeko lya Nnâmahanga. Ci hali amango o-mwâna arhegesirwe okurhayumva ababusi, nka Nnâmahanga yêne akulonza. Nyamuzinda a-rhajisibwa kadali: akarhegeka, ntà wundi wankaciderha mpu atwa omu kanwa kâge. Kukwânîne ababusi bayumve okwo, lyo barhacihira enyanya lya Nnâmahanga omu kurhegeka abâna bâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Birth of Jesus (Mt 1.18-25)

[1] Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου
ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. [2] αὕτη ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος
τῆς Συρίας Κυρηνίου. [3] καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ
πόλιν. [4] Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρὲθ εἰς τὴν Ἰουδαίαν
εἰς πόλιν Δαυὶδ ἥτις καλεῖται Βηθλέεμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυίδ,
[5] ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, οὔσῃ ἐγκύῳ. [6] ἐγένετο δὲ ἐν τῷ
εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, [7] καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς
τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν
αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

The Shepherds and the Angels

[8] Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς
νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. [9] καὶ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα κυρίου
περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. [10] καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, Μὴ
φοβεῖσθε, ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, [11] ὅτι
ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ ὅς ἐστιν Χριστὸς κύριος ἐν πόλει Δαυίδ. [12] καὶ τοῦτο ὑμῖν
τὸ σημεῖον, εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν φάτνῃ. [13] καὶ ἐξαίφνης
ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων,
[14] Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας. [15] Καὶ ἐγένετο ὡς
ἀπῆλθον ἀπ᾽ αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους,
Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλέεμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν
ἡμῖν. [16] καὶ ἦλθαν σπεύσαντες καὶ ἀνεῦραν τήν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὸ
βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ [17] ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος
αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. [18] καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν
λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς [19] ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα
ταῦτα συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. [20] καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ
αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.
[21] Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτὸν καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ
Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

The Presentation of Jesus in the Temple

[22] Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἰεροσόλυμα παραστῆσαι τῷ κυρίῳ, [23] καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυρίου ὅτι Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, [24] καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν. [25] Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν ἐν Ἰερουσαλὴμ ᾧ ὄνομα Συμεὼν καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβὴς προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ᾽ αὐτόν [26] καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν [ἢ] ἂν ἴδῃ τὸν χριστὸν κυρίου. [27] καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν• καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ [28] καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν καὶ εἶπεν, [29] Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ [30] ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, [31] ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, [32] φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ. [33] καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. [34] καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ, Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον [35] – καὶ σοῦ [δὲ] αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία –, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. [36] Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ• αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἔτη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς [37] καὶ αὐτὴ χήρα ἕως ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστείαις καὶ δεήσεσιν λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. [38] καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ θεῷ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἰερουσαλήμ.

The Retum to Nazareth

[39] Καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον κυρίου, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέθ. [40] Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφίᾳ, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ᾽ αὐτό.

The Boy Jesus in the Temple

[41] Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ᾽ ἔτος εἰς Ἰερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. [42] καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς [43] καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἰερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. [44] νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενεῦσιν καὶ τοῖς γνωστοῖς, [45] καὶ μὴ εὑρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ ἀναζητοῦντες αὐτόν. [46] καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς [47] ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. [48] καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ, Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. [49] καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με; [50] καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. [51] καὶ κατέβη μετ᾽ αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρὲθ καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. [[52]]

3

II. Amarheganyo g'enyigîrizo za Yezu

Enyigîrizo za Yowane Mubatiza (Mt 3, 1-12; Mrk 1, 1-8)

[1] Erhi Tiberi Sêzari ashinga myâka ikumi n'irhanu oku ntebe y'obwâmi, Ponsiyo Bilato erhi ali murhegesi w'Obuyahudi, Herodi erhi ali murhambo w'e Galileya, Filipo mwene wâbo erhi ali murhambo w'Ituriya n'e Trakoniti, naye Lusaniya erhi ali murhambo w'Abilena; [2] Ana na Kayifa erhi bo badâhwa bakulu: Yowane mwene Zakariya ayumwa oluderho lwa Nyamuzinda omu irungu[n]. [3] Anacirhondêra ageragera omu cihugo ca Yordani, aja ahanûla obubatizo bw'okucîyunjuza, lyo bababalirwa ebyâha, [4] nka kulya biyandisirwe omu citabu c'ebinwa by'omulêbi Izaya: «Izù ly'odwîrhe ayakûliza omu irungu: Rheganyagi enjira ya Nyakasane, yumanyagi bwinjà ah'agera. [5] Ngasi lubanda lyunjuzibwe, na ngasi ntondo erhi hirhondo bigalagazibwe. Ngasi hakubire hakubulwe, na ngasi njira za rhubanda-rhubanda zibe njira nnongêdu. [6] Na ngasi muntu ayish'ibona obuyôkozi bwa Nnâmahanga.» [7] Anacikabwîra orhutu rhw'abantu bal'iyishire mpu ababatiza, erhi: «Mwe iburha lya cibugusha, ndi lero wammuyêresire enjira y'okuyâka obukunizi bwayisha? [8] Lero mushabukekwo amalebe gakwânîne obucîyunjuze, mu-rhanacîbwîraga mwene na mwene, mpu: «Kali larha ye Abrahamu!» Bulya mmubwîzire oku Nyamuzinda anahindula aga mabuye okubà bâna b' Abrahamu. [9] Ciru embasha ekola eri aha cisiki c'emirhi: kuziga ngasi murhi gu-rhayanyirikwo malehe minjà gwatûbwa gunakwêbwe omu muliro». [10] Eyo ngabo yakamudôsa, mpu «Kurhi rhwajiraga obwo?» [11] Naye akabashuza ntya: «Ngasi ogwêrhe bishûli bibiri abigabâne n'orhagwêrhi, na ngasi ogwêrhe ebi-ryo naye kwo

[n] **3.2** : Omu mwâka gwa 28 erhi 29.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anajirage ntyo». [12] Abavurhîsa nabo bayisha mpu ababatize, banamubwîra, mpu: «Muyigîriza, kurhi rhujirage?» [13] Abashuza, erhi: «Murhakâg'ihûna kulusha ebi mwàrhumagwa». [14] Abasirika nabo bamudôsa, mpu: «Nîrhu kurhi rhwajira?» Ababwîra, erhi: «Murhakâg'ilibuza ndi; murhakâg'ilega ndi busha, munasîme oluhembo lwinyu». [15] Obwo olubaga lwôshi lwacîkebwa n'okucîdôsa emurhima mpu nkaba Yowane ye Kristu. [16] Yowane anacibashuza, ababwîra, erhi: «Nie ono, ndwîrhe nammubatiza n'amîshi, ci hayishire omukulu kundusha, ntanakwânîni okumushwêkulira orhugozi rhw'enkwêrho zâge; ye wâmmubatize muli Mûka Mutagatîfu n'omu Muliro[o]. [17] Omu kuboko kwâge afumbasire olwîbo lw'okuyerûla, mpu ayerûlemwo ecibuga câge analunde amahemba gâge omu nguli; n'omulolo gôhe agudûlike omu cibeye c'omuliro gurhazima». [18] Bindi binji akazir'ikabahanûla, akabayigîriza Emyanzi y'Akalembe.

Yowane omu mpamikwa (Mt 14, 3-12; Mrk 6, 17-29)

[19] Ci erhi acikalihira mwâmi Herodi erhi Herodiyada, mukà mwene wâbo orhuma, n'oku mabî gôshi ajiraga, [20] ayûshûla obundi bubî oku gandi gôshi: anaciheba Yowane omu mpamikwa.

Yezu abatizibwa (Mt 3, 13-17; Mrk 1, 9-11)

[21] Erhi olubaga lwôshi lubà lwamabatizibwa, n'erhi Yezu naye ayûs'ibatizi-bwa, agwîra okushenga, amalunga gayiguka, [22] na Mûka Mutagatîfu amuyandagalira omu nshusho y'engûkù. lzù lyanacirhenga emalunga, erhi: «We Mugala wâni murhonyi, we nzigira bwenêne».

Omulala gwa Yezu (Mt 1, 1-17)

[23] Erhi Yezu arhondêra okuyigîriza àli myâka nka makumi asharhu ali muburhe, banakag'imanya mpu aba mwene-Yozefu, mwene-Heli, [24] mwene- Matati, mwene-Levi, mwene-Melki, mwene-Yanayi, mwene-Yozefu, [25] mwe-ne-Matatiyasi, mwene-Amosi, mwene-Nahumu, mwene-Hesili, mwene-Na-gayi, [26] mwene-Mahati, mwene-Matatiyasi, mwene-Semeyini, mwene-Yozeshi, mwene-Yoda, [27] mwene-Yohanani mwene-Reza, inwene-Zorobabeli, mwene--Salatiyeli, mwene-Neri, [28] mwene-Melki, mwene-Adi, mwene-Kozami, mwene-Elimadamu, mwene-Eri, [29] mwene-Yezu, mwene-Eliyezari, mwene-Yorimu, mwene-Matati, mwene-Levi, [30] mwene-Simoni, mwene-Yuda, mwene- Yozefu, mwene-Yonamu, mwene-Eliyakimi, [31] mwene-Meleya, mwene-Mena, mwene-Matata, mwene-Natani, mwene-Daudi, [32] mwene-Yese, mwene-Obedi, mwene-Bwozi, mwene-Sala, mwene-Nâsoni, [33] mwene-Aminadabu, mwene- Adimini, mwene-Ami, mwene-Hesroni, mwene-Faresi, mwene-Yuda, - [34] mwene-Yakôbo, mwene-Izaki,

---

[o] **3.16** : Obubatizo Yowane akâg'ihâna lirhali isakramenta. Bwàli bubatizo bwa kucîyunjuza ebyâha. Bucîyunjuze bwimâna bwakag'irhenza ebyâha. Obubatizo bwa Yowane bwàli marheganyo g'Isakramenta ly'Obubatizo bwa Mwâmi Yezu, bwo bubatizo bw'okuli burhurhengeza ecâha c'ecisisi haguma n'ebindi byâha byôshi. Obwo bubatizo burhenza ebyâha n'obuzibu bwa Mûka Mutagatîfu. Kwo burhushuka n'okurhucêsa nka kulya omuliro gucêsa n'okuyôca ngasi izinga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwene-Abrahamu, mwene-Tera, mwene- Nakori, [35] mwene-Seruki, mwene-Ragu, mwene-Faleki, mwene-Eberi, mwe-ne-Sala, [36] mwene-Kayinani, mwene-Arifakisadi, mwene-Semu, mwene-Nûhu, mwene-Lameki, [37] mwene-Matuzala, mwene-Henoki, mwene-Yaredi, mwene-Maleleyeli, mwene-Kayinani, [38] mwene-Henosi, mwene-Seti, mwene-Adamu, mwene-Nyamuzinda.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 3

The Preaching of John the Baptist (Mt 3.1-12; Mrk 1.1-8; Jn 1.19-28)

[31] Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραάρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρῴδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραάρχοῦντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραάρχοῦντος, [2] ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. [3] καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν [τὴν] περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, [4] ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους** αὐτοῦ• ** [5] πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας• [6] καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ. [7] Ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ᾽ αὐτοῦ, Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; [8] ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. [9] ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται• πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. [10] Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες, Τί οὖν ποιήσωμεν; [11] ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. [12] ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; [13] ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. [14] ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες, Τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Μηδένα διασείσητε μηδὲ συκοφαντήσητε καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν. [15] Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός, 16ἀπεκρίνατο λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης, Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς• ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτοῦ• αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί 17 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ διακαθᾶραι τὴν ἅλωνα αὐτοῦ καὶ συναγαγεῖν τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ. 18 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν. 19 ὁ δὲ Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ᾽ αὐτοῦ περὶ Ἡρῳδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρῴδης, 20 προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν [καὶ] κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

The Baptism of Jesus (Mt 3.13-17; Mrk 1.9-11)

21 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεῳχθῆναι τὸν οὐρανὸν 22 καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῷ εἴδει ὡς περιστερὰν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι, Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

The Genealogy of Jesus (Mt 1.1-17)

23 Καὶ αὐτὸς ἦν Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ὢν υἱός, ὡς ἐνομίζετο, Ἰωσὴφ τοῦ Ἡλὶ 24 τοῦ Μαθθὰτ τοῦ Λευὶ τοῦ Μελχὶ τοῦ Ἰανναὶ τοῦ Ἰωσὴφ 25 τοῦ Ματταθίου τοῦ Ἀμὼς τοῦ Ναοὺμ τοῦ Ἑσλὶ τοῦ Ναγγαὶ 26 τοῦ Μάαθ τοῦ Ματταθίου τοῦ Σεμεῒν τοῦ Ἰωσὴχ τοῦ Ἰωδὰ 27 τοῦ Ἰωανὰν τοῦ Ῥησὰ τοῦ Ζοροβαβὲλ τοῦ Σαλαθιὴλ τοῦ Νηρὶ 28 τοῦ Μελχὶ τοῦ Ἀδδὶ τοῦ Κωσὰμ τοῦ Ἐλμαδὰμ τοῦ Ἤρ 29 τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ἐλιέζερ τοῦ Ἰωρὶμ τοῦ Μαθθὰτ τοῦ Λευὶ 30 τοῦ Συμεὼν τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ Ἰωνὰμ τοῦ Ἐλιακὶμ 31 τοῦ Μελεὰ τοῦ Μεννὰ τοῦ Ματταθὰ τοῦ Ναθὰμ τοῦ Δαυὶδ 32 τοῦ Ἰεσσαὶ τοῦ Ἰωβὴδ τοῦ Βόος τοῦ Σαλὰ τοῦ Ναασσὼν 33 τοῦ Ἀμιναδὰβ τοῦ Ἀδμὶν τοῦ Ἀρνὶ τοῦ Ἑσρὼμ τοῦ Φάρες τοῦ Ἰούδα 34 τοῦ Ἰακὼβ τοῦ Ἰσαὰκ τοῦ Ἀβραὰμ τοῦ Θάρα τοῦ Ναχὼρ 35 τοῦ Σεροὺχ τοῦ Ῥαγαὺ τοῦ Φάλεκ τοῦ Ἔβερ τοῦ Σαλὰ 36τοῦ Καϊνὰμ τοῦ Ἀρφαξὰδ τοῦ Σὴμ τοῦ Νῶε τοῦ Λάμεχ 37 τοῦ Μαθουσαλὰ τοῦ Ἑνὼχ τοῦ Ἰάρετ τοῦ Μαλελεὴλ τοῦ Καϊνὰμ 38 τοῦ Ἐνὼς τοῦ Σὴθ τοῦ Ἀδὰμ τοῦ θεοῦ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4

Kristu ahima amashumi ga shetani omu irungu (Mt 4, 1-11; Mrk 1,12-13)

[1] Yezu ayunjula Mûka Mutagatîfu, arhenga e Yordani, ahêkwa na Mûka omu irungu, [2] ajiramwo nsiku makumi ani ashumikwa na shetani. Ezo nsiku arhakozagya kalyo ekanwa, n'erhi ziyunjula, ashalika. [3] Shetani anacimubwîra, erhi: «Akaba oli Mwene-Nyamuzinda, bwîra eri ibuye lihi-nduke mugati». [4] Naye Yezu amushuza, erhi: «Kuyandisirwe, mpu: Arhali mugati gône gujira omuntu, ci ajirwa na ngasi luderho lurhenga ekanwa ka Nyamuzinda». [5] Shetani anacimurheremana, amuyêreka caligumiza amâmi gôshi g'en'igulu, [6] Shetani, amubwîra, erhi: «Nakuhà obwo buhashe bwôshi n'irenge ly'ago mâmi go-shi, bulya nabihîrwe, nâni nambihe ngasi yeshi nnonzize. [7] Okamfukamira, ntà kundi, byôshi byanabà byawe». [8] Yezu anacimushuza, erhi: «Kuyandisi-rwe, mpu: Wakaz'iharâmya Nyakasane Nyamuzinda wâwe, onakaz'imukolera yenene». [9] Okubundi anacimuhêka e Yeruzalemu, amuyimanza oku kanshonsho k'akâ-Nyamuzinda, amubwîra, erhi: «Akaba oli Mwene-Nyamuzinda, hamira ahanshi, [10] bulya kuyandisirwe, mpu: Akurhegekera bamalahika bâge bakula-nge, [11] na mpu: Bakuhêke omu maboko gabo, olek'isârhala oku ibuye». [12] Yezu anacimushuza, erhi: «Kuyandisirwe, mpu: Irhondo orhashumikaga Nyakasane Nyamuzinda wâwe». [13] Erhi ayûsa ngasi nshumi, shetani arhang'imuleka[p].

III. Yezu ayigîriza e Galileya

Omurhondêro gw'enyigîrizo za Yezu (Mt 4, 12-17, 23; Mrk 1, 14-15, 39)

[14] N'obuzibu bwa Mûka Mutabatifu, Yezu ashubira e Galileya, n'irenge lyâge lyayunjula omu cihugo côshi. [15] Akaz'iyigîriza omu masinagogi gâbo, n'abantu bôshi bamukuza.

Yezu e Nazareti n'e Kafamaumu (Mt 13, 53-58; Mrk 6, 1-6) (Mrk &, 21-28)

[16] Anacija e Nazareti, co cishagala alereragwamwo; aja omu sinagogi omu lusiku lwa-sabato, nka oku anayôrheraga, ayimanga mpu asome. [17] Bamushumbiriza ecitabu c'omulêbi Izaya. Erhi abungûla ecitabu, ayirukira ahayandisi-rwe ntyâla: [18] Omûka gwa Nyakasane kuli nie, bulya anshîzire amavurha[q], antuma mpu ngend'iyigîriza abakenyi emyanzi y'akalembe, mbale omwanzi gw'obuyôkozi, emw'abali omu mpamikwa, n'emwa emihûrha ogw'oku-shub'ikabona, ngalulire abarhindibuzibwe omurhûla, [19] nnandalike omwâka gw'obwonjo bwa Nyakasane.

[p] **4.13** : Shetani arhamulekaga lwôshi, ci arhang'igenda, alinga amango ashub'igaluka. Ago ma-ngo, go mango g'amalumwa ga Mwâmi Yezu (Luk 22-23) ci Yezu ye wahimire Shetani (Luk 24; Ebj 2) n'ebindi.
[q] **4.18** : Okushîgwa amavurha kuli kujirwa mwâmi, kuli kucîshogwa na Nnârnahanga oku mukolo gwâge. Omwâka gw'obwonjo bwa Nyakasane, go mango ga Masiha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[20] Anacibunga ecitabu, acishubiza omurhumisi, abwârhala. Abali omu sinagogi bôshi bamuyêrekeza amasù. [21] Okubundi anacirhondêra ababwîra, erhi: «Ene, olu lwandiko lwamayunjula omu marhwîri ginyu». [22] Bôshi bali bamube-rîre càli-ho, banacirhangâla n'enderho nyinjà zarhengaga omu kanwa kâge, mpu: «K'arhali mwene-Yozefu oyu?» [23] Anacibabwîra, erhi: «Ntahabiri oku mwambwîra ogu mugani, mpu: «We mufumu, ocîbuke wêne! Birya byôshi ba-rhubwîraga mpu byabîre e Kafamaumu, obijirage n'eno mwinyu». [24] Ashub'ibabwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, ntà mulêbi oyankiriwa bwinjà omu cihugo câbo. [25] Neci, mmubwîzire oku binali: hàli bakana banji omu Israheli amango g'Eliya, erhi enkuba ehangama myâka isharhu na myêzi ndarhu n'erhi ecizombo cizûka omu cihugo côshi, [26] ntà muguma muli bo Eliya arhumirwe emwâge, ci emwa omukazi mukana w'e Sarepta, omu cihugo c'e Sidoni. [27] Na bashomyo banji bàli omu Israheli amango g'omulêbi Elizeyo; ntâye ciru n'omuguma wafumizwe muli bo, ci Nahamani yêne w'e Sîriya». [28] Erhi bayumva ntyo, abàli omu sinagogi bôshi bakunira; [30] banaciyimuka, bamuhulusa omu lugo, bamuhêka oku cigonzi c'entondo ecishagala câbo càli ciyûbasirwekwo mpu bamulohe oku ncangu[r]. [30] Ci larha wâni abagera ekarhî, acîgendera.

[31] Anaciyandagalira e Kafamaumu, cishagala c'e Galileya; akabayigîriza olwa-sababo. [32] Basômerwa n'enyigîrizo zâge, bulya akâg'iderha nka ogwêrhe obuhashe. [33] Mw'eyo sinagogi mwàli omuntu ogwêrhwe n'omuzimu mubî. Anaciyakûza n'izù linene, erhi: [34] «Cici rhufanwa, ewâni Yezu w'e Nazareti? Kali wayishire mpu orhuheze? Nkumanyire we ndi: Mutagatîfu wa Nnâmahanga». [35] Yezu anacimukankamira, erhi: «Hulika, onarhengemw'oyu munto». Olya shetani anacimurhimba ahanshi embere z'abantu bôshi, amurhengamwo buzira kumubabaza. [36] Bôshi bageramwo omusisi, bakabwîrana bône na nnene, mpu: «Ema! Kwo kurhi oku? Ci adwîrhe arhegeka abashetani n'obuzibu n'obuhashe, banadwîrhe bahuluka!» [37] Irenge lyage lyanacilumira hôshi hôshi omu cihugo.

Yezu afumya nnazâla wa Petro (Mt 8, 14-15; Mrk 1, 29-31)

. [38] Erhi ahuluka omu sinagogi, aja aha mwa Simoni. Nnazâla wa Simoni erhi ashushîrwe bwenêne; banacimusengerera. [39] Amujàho, arhegeka lirya ishushira, lyamulîka. Anacizûka ho na halya, arhondêra abakolera.

Yezu afumya endwâla za ngasi lubero (Mt 8, 15-17; Mrk 1, 32-34)

[40] Erhi izûba lizika, ngasi bôshi bali bagwêrhe abalwala ba ngasi buzamba, bamulerherabo. Naye akahirakwo ngasi muguma okuboko, abafumya. [41] Abashetani bakarhengamwo banji, bakayâma banaderha, mpu: «We Mwene-Nyamuzinda!» Ci akababakankamira n'okubahanza okuderha, bulya bàli bamanyire oku ye Kristu.

---

[r] **4.29** oku «ncangu», kandi rhwanaderha: «oku mmanga»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu arhenga bufundafunda e Kafamaumu aj'ageragera omu Yuda (Mt 1, 35-39)

42 Erhi buca, alikûla, acîjira aharhali bantu. Orhutu rhw'abantu rhwakamulonza, n'erhi
rhumuhikaho, rhwamuhagalika mpu arharhulekaga. 43 Naye anacibashuza, erhi: «Kukwânîne
nyigirize emyanzi minjà y'Obwâmi bwa Nyamuzinda omu bindi bishagala, bulya kwo
kwarhumaga ntumwa». 44 Akayigîriza omu masinagogi g'e Yuda.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 4

The Temptation of Jesus (Mt 4.1-11; Mrk 1.12-13)

41 Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἤγετο ἐν τῷ
πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ 2 ἡμέρας τεσσεράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ
ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν ἐπείνασεν. 3 Εἶπεν δὲ
αὐτῷ ὁ διάβολος, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. 4 καὶ
ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Γέγραπται ὅτι Οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ
ἄνθρωπος. 5 Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν
στιγμῇ χρόνου 6 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος, Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ
τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται καὶ ᾧ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν 7 σὺ οὖν ἐὰν
προσκυνήσῃς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ πᾶσα. 8 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ,
Γέγραπται, Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ** μόνῳ **λατρεύσεις.
9 Ἤγαγεν δὲ αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλὴμ καὶ ἔστησεν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ καὶ εἶπεν
αὐτῷ, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω 10 γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς
ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε 11 καὶ ὅτι Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν
σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. 12 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς ὅτι Εἴρηται, Οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου. 13 Καὶ συντελέσας πάντα
πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ᾽ αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

The Beginning of the Galilean Ministry (Mt 4.12-17; Mrk 1.14-15)

14 Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ
φήμη ἐξῆλθεν καθ᾽ ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. 15 καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς
συναγωγαῖς αὐτῶν δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

The Rejection of Jesus at Nazareth (Mt 13.53-58; Mrk 6.1-6)

16 Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. [17] καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαΐου καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον, [18] Πνεῦμα κυρίου ἐπ᾽ ἐμὲ οὗ εἵνεκεν ἔχρισέν με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέν με, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, [19] κηρύξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν. [20] καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν• καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. [21] ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. [22] Καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ ἔλεγον, Οὐχὶ υἱός ἐστιν Ἰωσὴφ οὗτος; [23] καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην• Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν• ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρναοὺμ ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. [24] εἶπεν δέ, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. [25] ἐπ᾽ ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλίου ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, [26] καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἠλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυναῖκα χήραν. [27] καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ Ναιμὰν ὁ Σύρος. [28] καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα [29] καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ᾽ οὗ ἡ πόλις ᾠκοδόμητο αὐτῶν ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν [30] αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

The Man with an Unclean Spirit (Mrk 1.21-28)

[31] Καὶ κατῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας. καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν [32] καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. [33] καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ, [34] ″Εα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. [35] ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων, Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ῥῖψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ μηδὲν βλάψαν αὐτόν. [36] καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, Τίς ὁ λόγος οὗτος ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν καὶ ἐξέρχονται; [37] καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Healing of Many People (Mt 8.14-17; Mrk 1.29-34)

[38] Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. [39] καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ καὶ ἀφῆκεν αὐτήν• παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς. [40] Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου ἅπαντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν• ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιτιθεὶς ἐθεράπευεν αὐτούς. [41] ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν κρ[αυγ]άζοντα καὶ λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

A Preaching Tour (Mrk 1.35-39)

[42] Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον• καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτὸν καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ᾽ αὐτῶν. [43] ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην. [44] καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς ᾽Ιουδαίας.

5

Yezu ahamagala abaganda bani barhanzi

[1] Lero lusiku luguma erhi olubaga lumulundukîre mpu luyumve oluderho lwa Nnâmahanga, erhi naye ayimanzire eburhambi bw'enyanja y'e Jenezareti[s], [2] anacibona mârho abiri masîke eburhambi bw'enyanja; abashâna erhi bayômosire, badwîrhe bashuka orhweshe rhwâbo. [3] Anacijamwo bwârho buguma, bwa Simoni; amubwîra mpu acîyêgûle hitya n'obwimango. Anacibwârhala, arhondêra ayigîriza olubaga omu bwârho. [4] Erhi ayûs'iderha, abwîra Simoni, erhi: «Musûle amàrho emuhengere, murhege orhweshe rhwinyu». [5] Simoni amushuza, erhi: «Waliha, rhwalibusire obudufu bwôshi, rhurhanabwîne cici; ci oku kanwa kâwe, nkolaga narhega orhweshe». [6] Erhi babà bamajira ntyo, bagwârha nfi nyinji bwenêne, ciru orhweshe rhwâbo rhwalonz'irhulika. [7] Banacikema abâbo bali omu bundi bwârho, mpu bayish'ibagwâsa. Bayisha, bayu-njuza amârho gombi, ciru hindi hitya galonz'ilohoma. [8] Simoni-Petro, erhi abona okwo, acirhimba aha magulu ga Yezu, erhi: «Ontengeho, Yâgirwa, bulya ndi muntu munya-byâha!» [9] Bulya obwôba bwàli bumugwêrhe bo n'abàli bosni, erhi obwo budubi bw'enfî burhuma.

[s] **5.1** «Jenezareti», liri iderha lya nfarasè. Okuyegêra ecihebraniya n'ecigereki, rhwanaderha: «Genezareti».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10 Yakôbo na Yowane, bene-Zebedeyo, bakag'igenda bôshi na Simoni, nabo kwo n'okwo[t]. Yezu anacibwîra Simoni, erhi: «Orhayôbohaga: kurhenga ene bantu wakaz'iduba». 11 Okubundi banacisîka amârho gâbo oku bwimango, baleka byôshi, bamushimba.

Yezu afumya omushomyo (Mt 8, 1-4; Mrk 1, 40-45)

12 Byanacibà ntyo! Erhi aba akola ali omu lugo luguma, hanaciyisha omuntu ohonyôsire lushomyo. Erhi abona Yezu, acirhimba oku idaho, amusengera, erhi: «Yâgirwa, okalonza, wananfumya». 13 Naye anacilambûla okuboko, amuhumakwo, anamubwîra, erhi: «Nnonzize, fumaga». Ho na halya olushomyo lw'olya muntu lwazimangana. 14 Anacimuhanza mpu arhabwîraga ndi, erhi: «Ogende, oj'iciyêrekana emwa omudâhwa, onaj'ihâna entûlo erhegesirwe na Mûsa, ebè cêrekane c'okufuma kwâwe». 15 Irenge lyâge lyajà lyalumîra hôshi, na bantu mwandu bakamushubûkira mpu bamuyumve, anabafumye endwâla zâbo. 16 Ci yêhe akaciyegûlira omu irungu, akashenga.

Yezu afumya omuntu ohozire enjingo (Mt 9. 1-8; Mrk 2, 1-12)

17 Kwanacibà lusiku luguma erhi adwîrhe ayigîriza. Hàli Abafarizeyi n'a-bayigîriza b'Amarhegeko[u] bahubukaga omu ngasi cishagala c'e Galileya n'e Yuda n'e Yeruzalemu, n'obuhashe bwa Nyakasane erhi bumulimwo mpu lyo afumya. 18 Hanaciyisha abantu babarhwîre omuntu ohozire enjingo oku ncingo; balonza oku bamuhisa omu nyumpa n'oku bamuhira emhere zâge. 19 Erhi babula aha bamugereza erhi ngabo y'abantu erhuma, banacishona oku nyumpa, bamugereza aha burhungiri, aha karhî k'amatebura, bamuyandagaza n'encingo kuhika omu kagarhî k'abantu embere za Yezu. 20 Erhi abona obwemêre bwâbo, amubwîra, erhi: «We mulume, ebyâha byâwe byamarhenzibwa». 21 Abafarizeyi n'aba- shamuka b'ihano barhondêra bakengêra omu murhima, mpu: «Ye ndi oyu walogorha ntya? Ka hali owankarhenza ebyâha arhanali Nnâmahanga yênene?» 22 Yezu abona enkengêro zâbo, abashuza, erhi: «Cirhumire mukengêra ntyo omu mirhima yinyu? 23 Kuci kulembu kulusha, okuderha, erhi: ebyâha byâwe byamarhenzibwa, erhi okuderha, erhi: yimuka, olambagire? 24 Lero lyo mumanya oku Mwene-omuntu agwêrhe obuhashe bw'okukûla ebyâha en'igulu, -anacibwîra nyakuhola enjingo, erhi-: «Nkurhegesire oyimuke, oyanke e-ncingo yâwe, oj'emwâwe». 25 Ho na halya, ayimuka embere z'abantu bôshi, abarhula erya ncingo àli agwishirekwo, acîjira emwâge, aj'akuza Nyamuzinda. 26 Bôshi barhangâla, bakuza Nnâmahanga; bageramwo omusisi, banarhondêra baderha, mpu: «Rhwabwîne ebirhangâzo ene».

Yezu ahamagala Levi (Mt 9,9; Mrk 2, 13-14)

---

[t] **5.10** : Andreya, mulumuna wa Petro àli muli bo, ci Luka arhamudesiri, bulya àli omu bwârho buguma bo na Petro.
[u] **5.17** : Abayigîriza b'Amarhegeko, bo bashamuka b'ihano erhi bayandisi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[27] Enyuma ly'okwo, anacihuluka, abona omuvurhîsa, ye Levi, erhi atamîre e kagombe k'okuhôza, amubwîra, erhi: «Nshimba!» [28] Anacileka byôshi, ayimuka, amushimba.

Yezu alya haguma n'Abanya-byâha (Mt 9, 10-12; Mrk 2, 15-17)

[29] Levi amurheganyiza idinie omu mwâge; bavurhîsa mwandu n'abandi bantu nabo bàli oku cibo bo nabo. [30] Abafarizeyi n'abashamuka bâbo b'ibano bagaya, banabwîra abaganda bage, mpu: «Cirhuma mulira munanywera haguma n'abavurhîsa n'Abanya-byâha?» [31] Yezu anacibashuza, erhi: «Barhali bantu bagumaguma balonza omufumu, ci abalwâla. [32] Ntayishaga nti nd'ilonza abêru-kwêru, ci Abanya-byâha, lyo bacîyunjuza».

Baja kadali oku kucishalisa (Mt 9, 14-17; Mrk 2, 18-22)

[33] Nabo banacimubwîra, mpu: «Ci abaganda ba Yowane banacîshalise kanji kanji n'okushenga, n'Abafarizeyi kwo n'okwo, ci wêhe abâwe balya bananywe!» [34] Yezu abashuza, erhi: «Ka mwankashalisa abîra b'omuhya-mulume n'omuhya-mulume aciri haguma nabo?» [35] Ensiku zacibayishira, amango banyagwa[v] omuhya-mulume, zo ensiku bâcîshalisemwo ezo». [36] Ashub'ibabwîra ogu mugani, erhi: «Ntâye obêra eciremo c'omwambalomuhyâhya akacilemeka oku mwambalomukulûkulù; n'owalemeka ntyo, erhi abezire gulya mwambalomuhyâhya, na cirya ciremwo c'omwambalomuhyâhya cirhankayumânana na gulya mukulûkulù. [37] Kandi ntâye ohongolera amamvu mahyâhya omu rhubindi rhukulûkulù; n'owahongoleramwo, galya mamvu mahyahya ganabera orhubindi, amamvu gacîbulajikire, abule n'orhubindi. [38] Ci amamvu mahyâhya gajà omu rhubindi rhuhyâhya. [39] Na ntà muntu wanywire oku mamvu makulûkulù[w] wankacilonza amahyâhya. Bulya anaderha, erhi: «Amakulûkulù go manunu».

---

[v] **5.35** : Amango Mwâmi Yezu, ye muhya-mulume, afa.
[w] **5.39** : Amamvu erhi idìvayi likulûkulù n'omwambalo mukulûkulù, go marhegeko g'abamîra; nago amamvu erhi idivayi lihyâhya n'omwambalo muhyâhya, zo nyigîrizo mpyâhya zidwîrhwe na Abakomîre amamvu makulûkulù barhankanunirwa n'amahyâhya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 5

The Calling of the First Disciples (Mt 4.18-22; Mrk 1.16-20)

[1] Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ
αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρὲτ [2] καὶ εἶδεν δύο πλοῖα ἑστῶτα παρὰ τὴν
λίμνην• οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀπ᾽ αὐτῶν ἀποβάντες ἔπλυνον τὰ δίκτυα. [3] ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν
πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον, καθίσας δὲ ἐκ
τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. [4] ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα,
Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. [5] καὶ ἀποκριθεὶς
Σίμων εἶπεν, Ἐπιστάτα, δι᾽ ὅλης νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν• ἐπὶ δὲ τῷ
ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα. [6] καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων
πολύ, διερρήσσετο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. [7] καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἑτέρῳ
πλοίῳ τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς• καὶ ἦλθον καὶ ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα
ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. [8] ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων,
Ἔξελθε ἀπ᾽ ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, κύριε. [9] θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ
πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ὧν συνέλαβον, [10] ὁμοίως δὲ καὶ
Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς
τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβοῦ• ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. [11] καὶ
καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

The Cleansing of a Leper (Mt 8.1-4; Mrk 1.40-45)

[12] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας•
ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς
δύνασαί με καθαρίσαι. [13] καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων, Θέλω,
καθαρίσθητι• καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ. [14] καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ
μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλ᾽ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ
καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. [15] διήρχετο δὲ
μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι
ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν [16] αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ
προσευχόμενος.

The Healing of a Paralytic (Mt 9.1-8; Mrk 2.1-12)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων, καὶ ἦσαν καθήμενοι
Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ
Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλήμ• καὶ δύναμις κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτόν. 18 καὶ ἰδοὺ
ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος καὶ ἐζήτουν αὐτὸν
εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι [αὐτὸν] ἐνώπιον αὐτοῦ. 19 καὶ μὴ εὑρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν
αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ
κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. 20 καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν,
Ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. 21 καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς
καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες, Τίς ἐστιν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας
ἀφεῖναι εἰ μὴ μόνος ὁ θεός; 22 ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν
ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς, Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 23 τί ἐστιν
εὐκοπώτερον, εἰπεῖν, Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν, Ἔγειρε καὶ περιπάτει;
24 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας –
εἶπεν τῷ παραλελυμένῳ, Σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἆρας τὸ κλινίδιόν σου πορεύου εἰς τὸν
οἶκόν σου. 25 καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἆρας ἐφ᾽ ὃ κατέκειτο, ἀπῆλθεν
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. 26 καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας καὶ ἐδόξαζον
τὸν θεὸν καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες ὅτι Εἴδομεν παράδοξα σήμερον.

The Calling of Levi (Mt 9.9-13; Mrk 2.13-17)

27 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευὶν καθήμενον ἐπὶ τὸ
τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀκολούθει μοι. 28 καὶ καταλιπὼν πάντα ἀναστὰς ἠκολούθει
αὐτῷ. 29 Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἦν ὄχλος
πολὺς τελωνῶν καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν μετ᾽ αὐτῶν κατακείμενοι. 30 καὶ ἐγόγγυζον οἱ
Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες, Διὰ τί μετὰ
τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; 31 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς
αὐτούς, Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες 32 οὐκ ἐλήλυθα
καλέσαι δικαίους ἀλλ᾽ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

The Question about Fasting (Mt 9.14-17; Mrk 2.18-22)

33 Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν, Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις
ποιοῦνται ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν. 34 ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς, Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾽
αὐτῶν ἐστιν ποιῆσαι νηστεῦσαι; 35 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. 36 Ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς
αὐτοὺς ὅτι Οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν•
εἰ δὲ μή γε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα τὸ ἀπὸ
τοῦ καινοῦ. 37 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς• εἰ δὲ μή γε, ῥήξει ὁ
οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκοὺς καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται 38 ἀλλ᾽ οἶνον
νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. 39 [καὶ] οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν θέλει νέον• λέγει γάρ, Ὁ
παλαιὸς χρηστός ἐστιν.

6

Entumwa zatwa emihuli y'engano (Mt 12, 1-18; Mrk 2, 23-28)

1 Byanacibà ntyo! Erhi ayish'agera omu mashwa olwa-sabato, abaganda bâge bakakonola
emihuli y'engano, bajà bayinyira omu nfune banayibujegera. 2 Okubundi baguma omu Bafarizeyi
bababwîra, mpu: «Cirhumire mujira okuhanzîbwe olusiku lwa sabato?» 3 Yezu abashuza, erhi:
«Ka murhasag'isoma kurhi Daudi ajiraga erhi akola ali bufa n'ishali, bo n'abali bôshi? 4 Oku
ajaga omu kâ-Nyamuzinda, ayanka amantu g'enterekêro, alya, aha n'abâbo, n'obwo gàli
gahanzîbwe okulîbwa n'abarhali badâhwa bonene?» 5 Anacibabwîra, erhi: «Mwene-omuntu ye
Nna-olwa-sabato».

Yezu afumya omuntu ohozire okuboko (Mt 17., 9-14: Mrk 3, 1-6)

6 Olundi lwa sabato, aja omu sinagogi, arhondâra ayigîriza. Mwàli omuntu ohozire okuboko
kulyo. 7 Abashamuka b'ihano n'Abafarizeyi bakamuhengûza mpu babone erhi amufumya olwa-
sabato, lyo bamushobeka. 8 Ci yêhe erhi amanyire entimarhima zâbo. Anacibwîra olya muntu
obozire okuboko, erhi: «Yimuka, oj'ekarhî». Anaciyimuka, ayimanga. 9 Okubundi Yezu ababwîra,
erhi: «Nammudôsa: ka kuyêmêrîrwe okujira kwinjà olwa-sabato ahâli h'okujira kubî, okuciza
obugumaguma bw'omuntu ahâli h'okubuheza?» 10 Anacibagezamwo amasù bôshi, abwîra olya
muntu, erhi: «Lambûla okuboko kwâwe». Akulambûla, n'okuboko kwâge kwafuma. 11 Bôhe
banacigwârhwa n'omûngo, haja kadali bône na nnene mpu kurhi bajira Yezu.

Entumwa ikumi n'ibiri (Mt 10, 1-4; Mrk 3, 13-19)

12 Mw'ezo nsiku, arheremera oku ntondo, aj'ishenga; alâla ashenga Nyamuzinda obudufu
bwôshi. 13 N'erhi buca, ahamagala abaganda bâge, acîshoga ikumi na babiri muli bo, abahà
izîno ly'entumwa: 14 Simoni, amuyirika izîno lya Petro, n'omulumuna Andreya; Yakôbo na
Yowane; Filipo na Bartolomeyo; 15 Mateyo na Toma; Yakôbo mwene-Alfeyo na Simoni oderhwa
Sha-bushiru; 16 Yuda mwene-Yakôbo na Yuda w'e Keriyoti owamulenganya-gya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Engabo y'abantu yakulikira Yezu (Mt 4, 24-25; Mrk 3, 7-12)

17 Anaciyandagala bo nabo, ayimanga omu cirêre c'entondo. Hàli ngabo nyinji y'abaganda
bâge n'abantu mwandu b'e Yuda yôshi n'e Yeruzalemu, n'e-ntambi z'e Tiri n'e Sidoni,
18 bayishaga mpu bamuyumve, anabafumye endwâla zâbo; na ngasi bôshi balibuzibagwa
n'abashetani bafuma. 19 Olwo lubaga lwôshi lwakag'ilonza okumuhumakwo, bulya obuzibu
bwamurhengamwo bwakâg'ibafumya bôshi.

Enyigîrizo ntanzi. Ab'iragi (Mt 5, 1-12)

20 Okubundi anacilikira abaganda bâge mw'amasù, aderha, erhi:
«Iragi li-nyu mwe bakenyi, bulya obwâmi bwa Nyamuzinda buli bwinyu.
21 Iragi linyu mwe mushalisire buno, bulya mwaciyigurha.
Iragi linyu mwe mudwîrhe mwala- ka buno, bulya mwacisheka.
22 Iragi linyu abantu bakammushomba, bakammukaga, bakammujàcira n'okushologorbwa
n'izîno linyu mpu libi Mwene-omuntu orhumire. 23 Olwo lusiku musime munacîshinge, bulya
oluhembo lwinyu lwâbe lunene omu mpingu. Kwo bishe bajiriraga abalêbi ntyo.»

Abahanya

24 «Ci muli bahanya mwe bagale, bulya mugwêrhe oluhembo!
25 Muli bahanya mwe muyigusire buno, bulya mwacisealika!
Muli bahanya mwe mudwîrhe mwasheka buno, bulya mwacilaka munabande endulu!
26 Buhanya bwinyu mukasimwa n'abantu bôshi[x]! Kwo bishe bajiriraga abalêbi b'obunywesi
ntyo.»

Okuzigira abashombanyi (Mt 5, 39-46)

27 «Ci mwe mudwîrhe mwayumvîrhiza mmubwîzire: Muzigire abashomya-nyi, abammushomba
mubajirire aminja; 28 abammuhehêrera mubahe obwangà, abammushobeka mubasengerere.
29 Omuntu akakurhimba oluhi omu irhama, onamuhindulir'erindi; n'owakunyaga ecishûli câwe,
orhamuhagalikaga oku lu-bega. 30 Ngasi okuhùnyire onamuhe, n'okunyazire ehi ogwêrhe,
orhacihi-shubiriraga. 31 Oku mulonza abandi bammujirire, ninyu ntyo kwomubajirira-ge.
32 Mukazigira abammuzigira, luhembo luci mukwânîne? Bulya ciru n'Abanya-byâha bazigira
ababazigira. 33 N'erhi mwankajirira kwinjà abammujirira aminja, luhembo luci mukwânîne? Ciru
n'Abanya-byâha nabo banajire ntyo. 34 N'erhi mwankahoza abamulangâlire oku
bayish'immuholôla, luhembo luci mukwânîne? Ciru n'Abanya-byâha banahoze Abanya-byâha
mpu lyo bayish'iholôlwa nk'oku bahozagya. 35 Mwêhe muzigire abashombanyi binyu, muji-re
aminja, munahoze buzira okulangâlira okuhôlôlwa, lyo oluhembo lwinyu luyish'ibà lunene,
munayish'ibà bâna b'Oli-enyanya; bulya yêhe aba mwinjà oku bantu babî n'abarhakûla bwâsi.

---

[x] **6.26** Aba igulu liderha bahanya, bo Mwâmi Yezu aderha b'iragi, n'ab'igulu liderha bany'iragi, bo Mwâmi Yezu aderha bahanya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okufà abandi obwonjo n'okubarhabâla (Mt 7, 1-2; Mt 4, 24)

[36] «Mubè ba-bwonjo nk'oku Sho aba wa bonjo. [37] Murhakâg'itwa oluli omu mwa bene, irhondo bankatwa oluli omu mwinyu; murhakâg'iyagîriza, ninyu murhakayagîrizibwa; mukababalira, ninyu mwâbabalirwe. [38] Mukahâna, ninyu mwâhâbwe: lugero nkana, lusindagîrwe, ludundaganyîbwe, luyunjwîre, baâmmuhirire omu nshoho. Bulya olugero mwagereremwo, lwo ninyu mwânagererwemwo».

Omuntu arhaderha ecirhamuli omu murhima (Mt 15, 14;10, 24-25;12, 33-35; 7, 16-18;7, 3-5)

[39] Ashub'ibabwîra omugani, erhi: «K'omuhûrha gwankalangula omuhûrha enjira? K'erhankarhogera yombi omu nyenga? [40] Owayiga arhalusha omuyigiîriza; ci omwigîrizibwa mwimâna aba nk'omwigîriza wâge. [41] Cirhuma olola ehyâsi hiri omu isù ly'owinyu, orhanabona enduluma y'omurhi eri omu isù lyâwe? [42] Kurhi wankabwîra owinyu, erhi: «Yaga, lemba nkudokôle ehyâsi hikuli omu isu», n'obwo orhabwini enduluma y'omurhi ekuli omu isù? Eyi ncuku! orheng'irhenza enduluma y'omurhi ekuli omu isù, ly'obona oku wadokôla ehyâsi hiri omu isù ly'owinyu. [43] Ntà murhi mwinjà guyanakwo amalehe mabî; na ntà murhi mubî guyanakwo amalehe minjà. [44] Bulya ngasi murhi gumanyirwa oku irehe lyago; oku kashûgishûgi barhahumbakwo magâka, n'oku bulengo barhashongakwomujoco. [45] Omuntu nkana omu muhako mwinjà gw'omurhima gwâge arhenza aminja; n'omuntu mubî omu muhakomubî gw'omurhima gwâge arhenza amabî. Bulya ebifukanîne emurhima, kanwa kâge kabiderha.

Abaganda b'okuli (Mt 7, 21. 24-27)

[46] «Cirhuma mumbwîra: Yâgirwa, Yâgirwa, murhajira n'oku nderha? [47] Ngasi ojà emunda ndi, oyumva ebinwa byani anabijire, nammuyêreka ndi ashusha. [48] Ashusha omuntu wayûbakaga enyumpa, abanda eciriba, ahumba bwenêne, ahika oku lwâla. Erhi amîshi gasîka, olwîshi lwacihonda kuli erya nyumpa, ci lurhahashag'iyidunda, bulya yali eyûbasirwe oku lwâla. [49] Naye oyumva anabule okujira, ashusha omuntu wayûbakaga enyumpa yâge oku idaho, buzira ciriba. Erhi olwîshi lucicihonda kuli yo, yacihongokera ho na halya; lero obuhanya bw'erya nyumpa bwacibêra nyanduma!»

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 6

Plucking Grain on the Sabbath (Mt 12.1-8; Mrk 2.23-28)

[1] Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ

Kuziga owalonza iragi ly'en'igulu, arhakacilangâlira iragi lya bambali ba Yezu; n'owalonza iragi ly'obukristu arhahîraga omurhima gwâge oku by'en'igulu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτοῦ καὶ ἤσθιον τοὺς στάχυας ψώχοντες ταῖς χερσίν. [2] τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπαν, Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν; [3] καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ [ὄντες], [4] [ὡς] εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως λαβὼν ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς; [5] καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Κύριός ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. The Man with a Withered Hand (Mt 12.9-14; Mrk 3.1-6) [6] Ἐγένετο δὲ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν. καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά. [7] παρετηροῦντο δὲ αὐτὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύει, ἵνα εὕρωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. [8] αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα, Ἔγειρε καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον καὶ ἀναστὰς ἔστη. [9] εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς, Ἐπερωτῶ ὑμᾶς εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; [10] καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ, Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. [11] αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσαιεν τῷ Ἰησοῦ.

The Choosing of the Twelve (Mt 10.1-4; Mrk 3.13-19)

[12] Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ θεοῦ. [13] καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ᾽ αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, [14] Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασεν Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον [15] καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον Ἁλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον Ζηλωτὴν [16] καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς ἐγένετο προδότης.

Ministering to a Great Multitude (Mt 4.23-25)

[17] Καὶ καταβὰς μετ᾽ αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλὴμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, [18] οἳ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν• καὶ οἱ ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο, [19] καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ᾽ αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἰᾶτο πάντας. [20] Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Blessings and Woes (Mt 5.1-12)

Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [21] μακάριοι οἱ πεινῶντες
νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε. [22] μακάριοί ἐστε ὅταν
μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ
ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου [23] χάρητε ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ• κατὰ τὰ
αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. [24] Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις,
ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. [25] οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινάσετε.
οὐαί, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. [26] οὐαὶ ὅταν ὑμᾶς καλῶς εἴπωσιν
πάντες οἱ ἄνθρωποι• κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες
αὐτῶν.

Love for Enemies (Mt 5.38-48; 7.12a)

[27] Ἀλλ᾽ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς
μισοῦσιν ὑμᾶς, [28] εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, προσεύχεσθε περὶ τῶν
ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. [29] τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ
τοῦ αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς. [30] παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου,
καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. [31] καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ
ἄνθρωποι ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. [32] καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν
χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. [33] καὶ [γὰρ] ἐὰν
ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ
αὐτὸ ποιοῦσιν. [34] καὶ ἐὰν δανίσητε παρ᾽ ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις [ἐστίν];
καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα. [35] πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς
ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανίζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες• καὶ ἔσται ὁ μισθὸς
ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους
καὶ πονηρούς. [36] Γίνεσθε οἰκτίρμονες καθὼς [καὶ] ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν.

Judging Others (Mt 7.1-5)

[37] Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε• καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε.
ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε [38] δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν• μέτρον καλὸν πεπιεσμένον
σεσαλευμένον ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν• ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. [39] Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς• Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται; [40] οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον• κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. [41] Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; [42] πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου, Ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν.

A Tree Known by Its Fruit (Mt 7.17-20; 12.34b-35)

[43] Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. [44] ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται• οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν. [45] ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν• ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

[46] Τί δέ με καλεῖτε, Κύριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; [47] πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρός με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος [48] ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν• πλημμύρης δὲ γενομένης προσέρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλεῦσαι αὐτὴν διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομῆσθαι αὐτήν. [49] ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ᾗ προσέρηξεν ὁ ποταμός, καὶ εὐθὺς συνέπεσεν καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7

Yezu afumya omurhumisi w'omukulu w'abasirika (Mt 8. 5-10, 13; Ywn 4, 46-54)

[1] Erhi ayûs'ibwîra olubaga ebyo binwa, aja omu Kafamaumu. [2] Obwo erhi murhambo muguma wa basirika igana omwambali agogomîrwe bwenêne ali obufa, erhi anali murhonyi w'omurhambo. [3] Erhi ayumva emyanzi ya Yezu, anacimurhumira abashamuka b'Abayahudi[y], mpu bagend'imusengerera ayish'imufumiza omwambali. [4] Erhi bahika hali Yezu, bashenga banamubwîra, mpu: «Akwânîne ajirirwe ntyo; [5] bulya azigira obûko bwîrhu[z], ciru yêne warhuyûbakiraga isinagogi». [6] Obwo Yezu anacilikûla bona bo. Erhi ayêrekera ebwa nyumpa, olya mukulu w'abasirika arhuma abîra bâge, erhi: «Mâshi, Nyamwagirwa, orhacirhamye, bulya ntakwânîni ojè omu mwâni. [7] Kwo kwarhumaga ncîyaga niene nti ntakaja emunda oli. Ci oderhe cinwa ciguma cônene, na mwambali wâni afuma. [8] Bulya nâni, ciru akaba kurhegekwa ntegekwa, njira nâni abasirika nkulire obwo. Nambwîre oyu, nti: genda, anagende. Nkabwîra owundi, nti: yisha, anayishe. Na nkabwîra mwambali wâni, nti: jira hirebe, anahijire». [9] Erhi Yezu ayumva okwo, asomerwa, ahindukira engabo yali emukulikîre, aderha, erhi: «Mmubwîre okuli, ciru omu Israheli ntasâg'ibona obuyêmêre bungan'aha». [10] N'erhi abarhumagwa bashubira eka, bashimâna olya murhumisi wàli bufa akola mutaraga.

Yezu afùla mugala w'omukana w'e Nayimi

[11] Okubundi anaciyanka enjira aja omu cishagala ciderhwa Nayimi. Abaga-nda bâge n'engabo nyinji y'abantu bamukulikira. [12] Erhi akola ahika omu ihulukiro ly'olugo, abona babarhwîre omufu: àli mwâna-rhabana cusha wa nnina, naye erhi na mukana; n'engabo erhali nyi y'abantu b'oku lugo erhi bamulusize. [13] Erhi Nyakasane amubona, amufa bwonjo, amubwîra, erhi: «O-rhalakaga». [14] Anaciyegera, ahuma oku nkundabaniha. Abàli babarhwîre bayimanga. Anaciderha, erhi: «We musole, nkurhegesire ozûke!» [15] Olya nyakufà abwârhala, arhondêra aganîra. Yezu amuhà nnina. [16] Bôshi bagwârhwa n'obwôba, banacikuza Nyamuzinda, mpu: «Omulêbi mukulu azûsire muli rhwe, na Nnâmahanga ayishir'irhandûla ishanja lyâge». [17] Ogwo mwanzi gwanacilanda omu Buyahudi mwoshi n'omu cihugo côshi c'eburhambi.

Idôso lya Yowane Mubatiza n'obuhamîrizi bwa Yezu kuli ye (Mt 11, 1-15)

[18] Obwo abaganda ba Yowane bamushambalira eyo nyanzi yôshi. [19] Yowane ahamagala babiri omu baganda bâge, abarhuma emunda Nyakasane Yezu àli, erhi: «Ka we olya wâyishe, erhi wundi rhwalinga?» [20] Abo bantu erhi bamuhikaho, bamubwîra. mpu: «Yowane Mubatiza

---

[y] **7.3** 7, 3: Abo bashmnuka barhali balya b'ihano ly'e Yeruzalemu. Bàli bagula b'emwa oyo murha-rnho w'abasirika.
[z] **7.5** : Ali mupagani mwinjà, aka Korneliyo (Ebj 10-11).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

arhurhumire emunda oli mpu: «Ka we olya wâyishe, erhi wundi rhwalinga? [21] Muli ako kasanzi, anacifumya bantu banji endwâla, obuzamba n'abashetani, anahurhûla mihûrha minji. [22] Okubundi anacibashuza, ababwîra, erhi: «Mugend'ibwîra Yowane ebi mwabwîne n'ebi mwayumvîrhe[a]: emihurha edwîrhe yabona, abahozire amagulu badwîrhe bafuma, abashomyo badwirhe bafuma, ebihuli bidwîrhe byayumva, abafù badwîrhe bafûka, abakenyi badwîrhe babwîrwa Emyanzi y'Akalembe. [23] N'iragi lyâge orhasârhiri erhi nie ntuma!» [24] Zirya ntumwa za Yowane erhi ziba zamagenda, arhondêra abwîra olubaga ebya Yowane, erhi: «Bici mwàli mujir'ilâba omu irungu? Ka lusheke lwahuliganyibwa n'empûsi? [25] Bici mwalig'ilâba? Ka muntu ayamhirhe emyambalo y'obugale? Ci abayambala emyambalo y'obugale n'abalonza amasîma, omu nyumpa z'ebwâmi baha. [26] Bici mwalig'ilola? Ka mulêbi? Neci ntyo, ciru kulusha omulêbi. [27] Oyo ye kuyandikirwe: Lolà, narhuma entumwa yâni embere zâwe, nti ekurheganyize enjira. [28] Mmubwîzire oku omu bàbusirwe n'omukazi bôshi, ntà mulêbi oli mukulu kulusha Yowane Mubatiza; ci kwônc oli munyi[b] kulusha abâbo omu Bwâmi bwa Nyamuzinda, amulushire obukulu. [29] Olubaga lwôshi lwamuyumvîrhe, ciru n'Abanya-byâha babwîne oku Nyamuzinda ayazîze, babatizibwa obubatizo bwa Yowane. [30] Ci erhi Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano balahira bwabatizibwa naye, bagayaguza ihano lya Nyamuzinda[c].

Olubanja lw'abantu b'ensiku za Yezu (Mt 11, 16-19)

[31] «Ndi nankagererakwo abantu b'er'iburha? Ndi bashusha? [32] Bashushire abâna babwârhire oku irango, badwîrhe bahamagalana banabwîrana, mpu: «Rhushuba rhwammuzihira akarhêra, murhanasâmire; rhwabanzire endûlù, murhanalasire!» [33] Yowane Mubatiza anaciyisha, arhàlyaga mugati arhàna-nywaga mamvu; mwaderha, mpu: «Alimwo shetani!» [34] Mwene-omuntu ayisha, erhi alya ananywa; mwaderha, mpu: «Lolagi omulyi mukulu n'omulalwe, mwîra w'ebishungu n'ow'Abanya-byâha!» [35] Ci kwônene obushinganyanya bw'Obwîrhonzi[d] bwamanyîbwe n'abâna bâge bôshi».

Omukazi munya-byaha abêrwa obwonjo

[36] Mufarizeyi muguma amulâlika mpu aj'irya emwâge. Anacija omu mw'olya Mufarizeyi, atamala aha cîbo. [37] Hayisha mukazi muguma munya-byâha w'omu cishagala. Erhi ayumva oku ali oku cibo omu mw'oyomufarizeyi, anaciyish'adwîrhe ecihakabiro c'omugavu. [38] Ayimanga enyuma aha magulu gâge, arhondêra amuvugumulira emirenge oku magulu anayihôrhola

---

[a] **7.22** «Ebimwabwîne n'ebi mwayumvîrhe», byo bisômerîne byàli bimanyîso byalêbagwa n'omulêbi Izaya mpu bimanyîse oku Masiha ayishire.
[b] **7.28** : Oli munyi omu Bwâmi bwa Nvamuzinda alushire Yowane obukulu: kuli kuderha oku abantu b'Amalaganyo mahyâhya balushlre ab'Amalaganyo makulûkulù iragi. Yowane aciri w'omu Malaganyo makulûkulù.
[c] **7.30** : Erhi bagayaguza obubatizo bwa Yowane, balahira obwonjo bwa Nyamuzinda bw'okulonz'icungula abantu.
[d] **7.35** : Abâna b'obushinganyanya bw'Obwîrhonzi bwa Nyamuzinda zo ntumwa za Yezu na ngasi bôshi bayankirîr'enyigîrizo za Yezu n'ez'Omushokolezi wâge Yowane.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'emvîri z'oku irhwe lyâge; akamununugurha amagulu anagashîga omugavu. [39] Olya Mufarizeyi wàli omulalisire, erhi abona okwo, acîdôsa emurhima, erhi: «Oyu muntu acibaga mulêbi, anali amanya mukazi muci oyu wamuhumakwo n'o-bwôrhere bwâge: ali munya-byâhal» [40] Yezu anacimushuza, amubwîra, erhi: «Simoni, ngwêrhe oku nakubwîra». Naye, erhi: «Mwigiriza, derhaga». [41] «Bashi babiri bàli omu mwenda gw'owâbomuntu; omurhanzi erhi acîhozire magerha ngoyi[e] irhanu, owa kabiri mafundo arhânu. [42] Erhi babula eci bajuha, ababêrwa obwonjo bombi. Ohi muli bo wamuzigira kulusha?» [43] Simoni ashuza, erhi: «Ncikebirwe nti olya nyakubabalirwa oku binji». Anacimubwîra, erhi: «Wadesire oku binali». [44] Anacihindukira olya mukazi, abwîra Simoni, erhi: «K'obwîne oyu mukazi? Najîre muno mwâwe, orhanshusire magulu; yêhe a-mvugumulire emirenge oku magulu, anagahôrhola n'emvîri zâge. [45] O-rhanûnugusire; yêhe, ahajirîre muno, arhaj'ihusa okunûnugurha amagulu. [46] Orhanshizire mavurha omu irhwe; yêhe anshîzire omugavu oku magulu. [47] Kuli okwo, nkubwîre: akulîrwe ebyâha byâge binji, bulya azigire bwenêne. Ci ngasi obabalirwa bunyi, bunyi azigira». [48] Anacibwîra olya mukazi, erhi: «Wakulîrwe ebyâha byâwe». [49] Abàli oku cîbo baguma naye barhondêra okuciîdôsa emurhima, mpu: «Ye muntu muci oyu orhenza ciru n'ebyâha?» [50] Anacibwîra olya mukazi, erhi: «Obwemêre bwâwe bwakucizize; cîgendere n'obuholo.»

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 7

The Healing of a Centurion's Servant (Mt 8.5-13; Jn 4.43-54)

[1] Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναούμ. [2] Ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἤμελλεν τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. [3] ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. [4] οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως λέγοντες ὅτι Ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο [5] ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν. [6] ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔπεμψεν φίλους ὁ ἑκατοντάρχης λέγων αὐτῷ, Κύριε, μὴ σκύλλου, οὐ γὰρ ἱκανός εἰμι ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς [7] διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σὲ ἐλθεῖν· ἀλλ᾽ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήτω ὁ παῖς μου. [8] καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος ἔχων ὑπ᾽ ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ, Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. [9] ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτὸν καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν, Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. [10] καὶ ὑποστρέψαντες εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὗρον τὸν δοῦλον ὑγιαίνοντα.

---

[e] **7.41** : Magerha ikumi, lyo ifundo; na mafundo ikurni (erhi magerha igan'a), lwo lugoyi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Raising of the Widow's Son at Nain

[11] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑξῆς ἐπορεύθη εἰς πόλιν καλουμένην Ναΐν καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ὄχλος πολύς. [12] ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς μονογενὴς υἱὸς τῇ μητρὶ αὐτοῦ καὶ αὐτὴ ἦν χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. [13] καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ, Μὴ κλαῖε. [14] καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ εἶπεν, Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. [15] καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. [16] ἔλαβεν δὲ φόβος πάντας καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες ὅτι Προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν καὶ ὅτι Ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. [17] καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

The Messengers from John the Baptist (Mt 11.2-19)

[18] Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης [19] ἔπεμψεν πρὸς τὸν κύριον λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; [20] παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν, Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέστειλεν ἡμᾶς πρὸς σὲ λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; [21] ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν. [22] καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται [23] καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. [24] Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου, Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; [25] ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. [26] ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. [27] οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται, Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, **ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν** σου **ἔμπροσθέν** σου. [28] λέγω ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν Ἰωάννου οὐδείς ἐστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστιν. [29] Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεὸν βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου [30] οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτοὺς μὴ βαπτισθέντες ὑπ᾽ αὐτοῦ. [31] Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; [32] ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις ἃ λέγει, Ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκλαύσατε. [33] ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μὴ ἐσθίων ἄρτον μήτε πίνων οἶνον, καὶ λέγετε, Δαιμόνιον ἔχει. [34] ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε, Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. [35] καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

A Sinful Woman Forgiven

[36] Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου κατεκλίθη. [37] καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου [38] καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα τοῖς δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξὶν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσεν καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἤλειφεν τῷ μύρῳ. [39] ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων, Οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν. [40] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν, Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ, Διδάσκαλε, εἰπέ, φησίν. [41] δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανιστῇ τινι· ὁ εἷς ὤφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. [42] μὴ ἐχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν πλεῖον ἀγαπήσει αὐτόν; [43] ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν, Ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ὀρθῶς ἔκρινας. [44] καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη, Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ μοι ἐπὶ πόδας οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξὶν αὐτῆς ἐξέμαξεν. [45] φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ᾽ ἧς εἰσῆλθον οὐ διέλιπεν καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. [46] ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψεν τοὺς πόδας μου. [47] οὗ χάριν λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολύ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. [48] εἶπεν δὲ αὐτῇ, Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. [49] καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; [50] εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα, Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

8

Abaganda-kazi ba Yezu

[1] Kwanacibà kandi erhi adwîrhe ageragera omu ngo n'omu bishagala, ayish'ahanûla anayigîriza Emyanzi Minjà y'Obwâmi bwa Nyamuzinda; na balya Ikumi-na-babiri erhi bamukulikîre, [2] haguma n'abakazi afumagya abashetani babî n'endwâla: Mariya Magadalena, owarhenzibagwamwo bashetani nda; [3] Yowana mukà Kuza, murhambo wa Herodi; Suzana, na bandi banji bakag'ibarhabâla n'ebirugu byâbo.

Omugani gw'owajag'imîra emburho (Mt 13, 1-9; Mrk 4, 19)

[4] Erhi engabo nyinji y'abantu ecilundumana n'erhi abakag'ihubuka omu bishagala byôshi bamushimba, anacibatwa ogu mugani, erhi: [5] «Omuhinzi ana- cihuluka mpu aj'imîra emburho zâge. N'erhi aba akola adwîrhe amîra, mburho nguma zarhogera eburhambi bw·enjira; zalabarhwa, n'orhunyunyi rhw'emalunga rhwacilira-zo. [6] Ezindi zarhogera omu lukarabuye; erhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

zimera, zaciyumira erhi kubula mîshi kurhuma, [7] Ezindi zarhogera omu mishûgi; erhi emishugi emera haguma nazo, yazihuhya. [8] Ezindi zarhogera omu budaka bwinjà; zamera zanaburha ngasi nguma igana». Erhi aba adwîhe aderha ntyo, anaciyakûza, erhi: «Ogweêrhe amarhwîri g'okuyumva, ayumve!»

Ecirhuma Yezu ayigîriza omu migani : (Mt 13, 10-11. 13; Mrk 4, 10-12)

[9] Abaganda bâge bamudôsa ogwomugani kwo kuderha kuci. [10] Anacibabwîra, erhi: «Mwêhe mwahirwe okumanya amahwe gw'Obwâmi bwa Nyamuzinda; ci abandi bakaz'ibwîrwa omu migani, lyo bakalola barhanabone, bakanayumvîrhiza barhanayumve[f].

Amahugulo g'omugani gwa nyakumîra emburho (Mt 13, 18-23; Mrk 4, 14-20)

[11] «Ogwomugani gw'ogu: Emburho lwo Luderho lwa Nyamuzinda. [12] Abali eburhambi bw'enjira, bo balya bayumvîrhe; okubundi shetani ayisha, arhwêrûla lulya Luderho, omu mirhima yâbo, mpu lyo balek'iyôkoka bakayêmêra. [13] Nabo ab'omu lukalabuye, bo balya bayumva Oluderho, baluyankirire banasîmire; ci erhi ntà mizi bagwêrhe: babà bantu bayêmêra kasanzi, n'amango g'amashumi, banacîyegûla. [14] Ezarhogeraga omu mishûgi, bo balya bayumvîrhe; erhi bacigenda, ebihamba, obuhirhi n'amasîma g'eby'eng'igulu byabahuhya, barhanacibonaga oku bayânakwo amalehe. [15] Nazo ezarhogeraga, omu budaka bwinjà, bo balya bayumvîrhe Oluderho n'omurhima nkana na mwinjà, balushîbirira, banayerakwo amalehe omu bushibirizi bwâbo.

Omugani gw'akamole (Mrk 4, 21-22; Mt 10, 26)

[16] «Ntâye oyâkiza akamole okukafulika, nîsi erhi okukahira omu nterulè, ci emugamba kamanikwa, lyo abajà omu nyumpa babona obulangale. [17] Bulya ntâco cifulisirwe cirhakafulûlwa, na nt'ihwe lirhakarhulika n'okumanyîkana na bôshi. [18] Kuziga murhege amarhwîri oku ebi muyumva! Bulya ogwêrhe ye wâhâbwe, naye orhagwêrhi, ciru n'ehi acîkubagire mpu agwêrhe, âhinyagwa[g]».

Ababusi na bene wâbo Yezu (Mt 12, 46-50; Mrk 3, 31-35)

[19] Nnina na bene wâbo[h] banaciyisha emunda ali, ci babula oku bamuhika- kwo erhi ngabp erhuma. [20] Bamubwîra, mpu: «Nyoko na bene winyu abo bali embuga bakulonza». [21] Naye anacibashuza, erhi: «Nyâma na bene wîrhu bo ngasi bayumva ecinwa ca Nyamuzinda

---

[f] **8.10** : Loya lz 6,9.
[g] **8.18** : Bulya Entumwa zo zayish'ibà bajà-bugo b'Emyanzi y'Akalembe. 8, 19: Bene wâbo Yezu: bo balya b'omulala gwa Nnina Mariya na Yozefu Mutagatîfu.
[h] **8.19** Nnina na bene wâbo: Ojira oku Nnâmahanga alonza, agwêrhe obuzine bwa Nyamuzinda omu murhima gwâge, oyo ye nnina na mwene wâbo Mwâmi Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'okucijira».

Yezu arhìza omulaba (Mt 8, 23-27; Mrk 4, 35-41)

22 Byanacibà ntyo! Lusiku luguma anacija omu bwârho bo n'abaganda bâge, ababwîra, erhi:
«Rhuyikirire ishiriza». Banacisokera emuhengere. 23 N'erhi babà badwîrhe bavugama, ahunga.
Empûsi yanacizûka, yatula omula-ba omu nyanja; obwârho bwayunjula mîshi, babona bakola
bali omu kaga. 24 Banacimujàho, bamutula, mpu: «Mâshi Muyigîriza, kufà kuno!» Anacizûka,
akalihira empûsi n'ebivumba by'omulaba; byahulika, n'omurhûla gwaba. 25 Okuhandi ababwîra,
erhi: «Ngahi obuyêmêre bwinyu buli?» Banacigeramwo omusisi, banarhangâla; balolanakwo
bône na nnene, mpu: «Lero ye ndi oyu? Ci yêhe adwîrhe arhegeka empûsi n'enyanja,
binamuyumve!»

Yezu alîkûza omuntu w'e Jerazeni walimwo shetani (Mt 8, 28-34; Mrk 5, 1-20)

26 Banaciyikirira omu cihugo c' Abajerazeni, ishiriza ly'e Galileya. 27 Oku anayômokera oku
lwimango, tundu oku muntu w'eco cishagala walimwo bashetani. Kurhenga mîra,
arhaciyambalaga mushangi, arhanacilalaga omu nyumpa, ci omu byûsho. 28 Erhi abona Yezu,
ayâma, acirhimba aha magulu gâge, aderha n'izù linene, erhi: «Bici rhufanwa nâwe, Yezu
Mwene-Nyamuzinda w'Enyanya? Orhandibuza-gya, mâshi we okonkwa!» 29 Yezu erhi adwîrhe
arhegeka oyo shetani mpu arhengemwo Oyo muntu. Bulya kanji oyo shetani ali amuzimuhire;
bakamula nga mushwêke n'enyogi n'emigozi; kurharhumaga arhakatwa emigozi, n'olya shetani
akamukululira erubala. 30 Yezu amudôsa, erhi: «We ndi izîno lyâwe?» Naye ashuza, erhi:
«Murhwe», bulya alimwo bashetani banji. 31 Banacimuhûna mpu arhabarhegekaga bajè omu
kuzimu[i]. 32 Aho hàli obusò bunene bw'engulube, erhi ziyabusire oku ntondo. Balya bashetani
bamuhûna mpu abayêmêrere babè zo bajàmwo. Anacibayêmêrera. 33 Obwo balya bashetani
banacirhengamwo olya muntu, bajà omu ngulube; obuso bwahona oku manga, bwagend'iciloha
omu nyanja, bwanacizika. 34 Abangere erhi babona oku bya-bîre, bakûla omulindi, baj'ishwâlîza
ogwo mwanzi omu cishagala n'omu ndimiro. 35 Abantu banacishagamuka mpu baj'ilola oku
byabîre. Erhi bahika hali Yezu, bashimâna olya abashetani barhengagamwo atamîre aha
magulu ga Yezu, akola ayambîrhe anagwêrhe obukengêre bwâge; bayôboha. 36 Ababonaga oku
byabà, babarhondêreza oku Oyo muntu walimwo bashetani afumaga. 37 Okubundi olubaga
lwôshi lw'ecihugo c'Abajerazeni lwayinginga Yezu mpu abarhenger'eka, bulya bàli bayôbohire
bwenêne. Naye anacishonera omu bwârho, acigalukira. 38 Olya muntu walimwo abashetani
amusengera mpu abêre bo naye; ci Yezu amusêzera anamubwîra, erhi: 39 «Shubira emwinyu,
ogend'iganira ngasi byôshi Nnâmahanga akujirîre». Anacihira njira, aj'alumîza omu cishagala
côshi ngasi kwôshi Yezu amujirîre.

---

[i] **8.31** : Abo bashctani barhalonz'ija omu kuzimu, n'obwo yo emwaho. '

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu afumya omukazi walwala omududu, anafâla mwâli wa Yayiri (Mt 9, 18-26; Mrk 5, 21-42)

40 Erhi Yezu agaluka, olubaga lwamuyankirira, bulya bakag'imulinga bôshi. 41 Hanaciyisha omuntu, mpu ye Yayiri, wali mukulu w'esinagogi. Anacicîrhimba aha magulu ga Yezu, amushenga mpu aje emwâge; 42 Bulya ali agwêrhe omwâna w'obunyere wa cusha, wa myâka ikumi n'ibiri muburhe, erhi anali bufa. Erhi akola ayija, olubaga lunji lw'abantu lwàli lumukulikîre lwamugorha. 43 Lero omukazi walwalaga omududu kurhenga myâka ikumi n'ibiri, erhi abafumu bamuyûsize ebintu na ntâye wahashir'imufumya, 44 amuyisha nyuma, amuhuma oku mukubo gw'ecishûli, na ho na halya ecirhambo câge cahuba. 45 Yezu anacidôsa, erhi: «Ndi ompumirekwo?» Bôshi erhi bahakana, lero Petro n'abâbo bamubwîra, mpu: «Muyigîriza, ngabo y'abantu eyo ekulundumînekwo enakugosire». 46 Yezu, erhi: «Omuntu ampumirekwo, bulya nayumvîrhe obuzibu bwantengamwo». 47 Olya mukazi erhi abona agwâsirwe, anaciyisha, aj'ageramwo omusisi, acirhimba aha magulu gâge, acîshobeka embere z'abantu bôshi, ababwîra ecarhumaga amuhumakwo n'oku afumiraga oku liguma. 48 Anacimubwîra, erhi: «Mwâna wâni, obuyêmêre bwâwe bukufumize; ocigendere n'o-buholo». 49 Oku acidwîrhe aderha, muntu muguma wahubukaga emwâge ayish'ibwîra omukulu w'esinagogi, erhi: «Mwâli wâwe amarhengamwo omûka; o-rhacirhamagya Omuyigîriza. 50 Erhi Yezu ayumva ako kanwa, amubwîra, erhi: «Orhayôbohaga; oyêmêre kwonene, afuma». 51 Erhi ahika omu nyumpa, arhazigaga owamukulikiramwo, orhali Petro na Yowane na Yakôbo, bo n'îshe na nnina wa olya mwâna-nyere. 52 Bôshi erhi badwîrhe bamulakira banabanda endulu. Anaciderha, erhi: «Murhalake, bulya omwâna arhafiri, ci al'îro». 53 Bamushekera, bulya bàli bamanyire bwinjà oku anafire. 54 Yêhe amugwârha okuboko, ayakûza, erhi: «We mwâna, zûka». 55 Omûka gwamushubiramwo, anacizûka ho na halya. Okubundi arhegeka mpu bamuhe ebi alya. 56 Ababusi bâge barhangâla bwenêne; abakomêreza bwenêne mpu ntâye babwîrage ogwo mwanzi.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 8

Some Women Accompany Jesus

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδευεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, 2 καὶ γυναῖκές τινες αἳ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνή, ἀφ᾽ ἧς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, 3 καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρῴδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

The Parable of the Sower (Mt 13.1-9; Mrk 4.1-9)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[4] Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν εἶπεν διὰ παραβολῆς [5] Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδὸν καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. [6] καὶ ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. [7] καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό. [8] καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν καὶ φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει, Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

The Purpose of the Parables (Mt 13.10-17; Mrk 4.10-12)

[9] Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τίς αὕτη εἴη ἡ παραβολή. [10] ὁ δὲ εἶπεν, Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.

The Parable of the Sower Explained (Mt 13.18-23; Mrk 4.13-20)

[11] Ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή· Ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. [12] οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδόν εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. [13] οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας οἳ ὅταν ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἳ πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. [14] τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. [15] τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

A Light under a Vessel (Mt 4.21-25)

[16] Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ᾽ ἐπὶ λυχνίας τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. [17] οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ. [18] βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὃς ἂν γὰρ ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ.

The Mother and Brothers of Jesus (Mt 12.46-50; Mrk 3.31-35)

[19] Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. [20] ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ, Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν ἔξω ἰδεῖν θέλοντές σε. [21] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς, Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Calming of a Storm (Mt 8.23-27; Mrk 4.35-41)

22 Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ εἶπεν
πρὸς αὐτούς, Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης, καὶ ἀνήχθησαν. 23 πλεόντων δὲ αὐτῶν
ἀφύπνωσεν. καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνευον.
24 προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες, Ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ διεγερθεὶς
ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος· καὶ ἐπαύσαντο καὶ ἐγένετο γαλήνη. 25 εἶπεν δὲ
αὐτοῖς, Ποῦ ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, Τίς ἄρα οὗτός
ἐστιν ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

The Healing of the Gerasene Demoniac (Mt 8.28-34; Mrk 5.1-20)

26 Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἀντιπέρα τῆς Γαλιλαίας.
27 ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως ἔχων δαιμόνια καὶ χρόνῳ
ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ᾽ ἐν τοῖς μνήμασιν. 28 ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν
ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ
ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασανίσῃς. 29 παρήγγειλεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν
ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτὸν καὶ ἐδεσμεύετο ἁλύσεσιν καὶ πέδαις
φυλασσόμενος καὶ διαρρήσσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαιμονίου εἰς τὰς ἐρήμους.
30 ἐπηρώτησεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Τί σοι ὄνομά ἐστιν; ὁ δὲ εἶπεν, Λεγιών, ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια
πολλὰ εἰς αὐτόν. 31 καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. 32 Ἦν
δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένη ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς
εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. 33 ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου
εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη.
34 ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγονὸς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς.
35 ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονὸς καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον
ἀφ᾽ οὗ τὰ δαιμόνια ἐξῆλθεν ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ
ἐφοβήθησαν. 36 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς. 37 καὶ ἠρώτησεν
αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γερασηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ᾽ αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ
συνείχοντο αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέστρεψεν. 38 ἐδεῖτο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ᾽ οὗ ἐξεληλύθει
τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν λέγων, 39 Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ
διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν ὁ θεός. καὶ ἀπῆλθεν καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

Jairus' Daughter and the Woman Who Touched Jesus' Garment

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

(Mt 9.18-26; Mrk 5.21-43)

40 Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες
προσδοκῶντες αὐτόν. 41 καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάϊρος καὶ οὗτος ἄρχων τῆς συναγωγῆς
ὑπῆρχεν, καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας [τοῦ] Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον
αὐτοῦ, 42 ὅτι θυγάτηρ μονο-γενὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα καὶ αὐτὴ ἀπέθνῃσκεν. Ἐν δὲ τῷ
ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. 43 καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα,
ἥτις [ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον] οὐκ ἴσχυσεν ἀπ᾽ οὐδενὸς θεραπευθῆναι,
44 προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις
τοῦ αἵματος αὐτῆς. 45 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Τίς ὁ ἁψάμενός μου; ἀρνουμένων δὲ πάντων εἶπεν ὁ
Πέτρος, Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν. 46 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἥψατό μού
τις, ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξεληλυθυῖαν ἀπ᾽ ἐμοῦ. 47 ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν,
τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι᾽ ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς
τοῦ λαοῦ καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. 48 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε·
πορεύου εἰς εἰρήνην. 49 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεταί τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων ὅτι
Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου· μηκέτι σκύλλε τὸν διδάσκαλον. 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη
αὐτῷ, Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευσον, καὶ σωθήσεται. 51 ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν
εἰσελθεῖν τινα σὺν αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ
τὴν μητέρα. 52 ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν, Μὴ κλαίετε, οὐ γὰρ ἀπέθανεν
ἀλλὰ καθεύδει. 53 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. 54 αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς
αὐτῆς ἐφώνησεν λέγων, Ἡ παῖς, ἔγειρε. 55 καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς καὶ ἀνέστη
παραχρῆμα καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. 56 καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν
αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

9

Yezu arhuma Entumwa zage (Mt 10, 5, 9-14; Mrk 6, 7-13)

1 Ahamagala balya Ikumi-na-babiri, abahà obuhashe n'obuzibu oku bashetani bôshi n'oku
ndwâla mpu bazifumye. 2 Abarhuma okugend'ihanûla Obwâmi bwa Nyamuzinda n'okufumya
endwâla. 3 Anacibabwîra, erhi: «Murhahêkaga kantu oku njira, ciru akarhi, ciru oluhago, ciru
obuntu, ciru igerha; murhanacihundikiraga bishûli bibiri. 4 Ngasi nyumpa mwankanajamwo,
mubêremwo kuhika mugende. 5 N'abâbule okummuyankirira, munarhenge muli lulya lugo,
mugukumule akatulo kammuli oku nshando, kubè câgizo cinyu kuli bo». 6 Banacilikûla,
bazunguluka ebishagala, bajà bayigîriza Emyanzi y'Akalembe banafumya abalwâla ngasi hôshi.

Herodi na Yezu (Mt 14, 1-2; Mrk 6, 14-16)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] Mwâmi Herodi anaciyumva oku àli adwîrhe ajira kwôshi; ahaba kurhi ajira, bulya baguma bakag'iderha, mpu: Yowane afûsire omu bafu. [8] «Eliya oyo ogalusire», n'abandi mpu: «Muguma w'omu balêbi ba mîra ofûsire». [9] Naye Herodi, erhi: «Yowane? Ka ntamutwaga irhwe! Aligi ndi oyo ndwîrhe nayumva baderha ntyo?» Akalonzalonza okumubona.

Entumwa zashubûka; Yezu aluza emigati (Mt 14, 13-21; Mrk 6. 30-44; Ywn 6, 1-13)

[10] Erhi entumwa zishubûka, zamurhondêreza ebi zajirire byôshi. Anaciba-yanka, aciyegûla aharhali bantu ebwa cishagala ciguma ciderhwa Betisayida. [11] Ci engabo erhi emanya, yamuguma omu ciralo. Abayankirira bwinjà, aba-shambalira Emyanzi y'Obwâmi bwa Nyamuzinda, n'abàli balwâla, abafumya. [12] Obwo izûba lyarhondêra okuzonga. Balya Ikumi-na-babiri bamujàho, bamubwîra, mpu: «Lika olu lubaga, lugend'ilonza aha lwahanda n'ebi lwalya omu bishagala n'omu bigala bya hôfi-hôfi, bulya irungu lino rhulimwo». [13] Anacibashuza, erhi: «Mubahe ebi balya mwenene». Nabo, mpu: «Rhurhagwêrhi cindi aha nyuma ya migali irhanu yonene na nfi ibiri. Nkaba rhwêne rhugend'igula ebiryo by'okulisa aba bôshi». [14] Bulya bàli nka balume bihumbi birhânu. Anacibwîra abaganda bage, erhi: «Mubabwârhaze rhudêko rhudêko, ngasi cirundo bantu makumi arhânu». [15] Banakujira, babwârhaza abantu bôshi. [16] Okubundi ayanka erya migali oku eri irhanu na zirya nfi zombi, agalamira emalunga, abigisha, abibega, abihereza abaganda bâge mpu bagabulire olubaga. [17] Banacirya bôshi, bayigurha. Bashûbûza ebyâsigalaga: birhiri ikumi na bibiri bya nshangukizà.

Petro amanya oku Yezu ali Nyamuzinda (Mt 16, 13-16; 20; Mrk 8, 27-30)

[18] Lero kwanacibà lusiku luguma, erhi adwîrhe ashenga lwihwêko, erhi ali bo n'abaganda bâge, abadôsa, erhi: «Olubaga kurhi luderha mpu nie ndi?» [19] Banacimushuza, mpu: «Yowane Mubatiza; abandi mpu eliya; abandi mpu muguma omu balêbi ba mîra wafûsire». [20] Ababwîra, erhi: «Ninyu mwe, kurhi muderha mpu nie- ndi?» Petro anacishuza, erhi: «Kristu wa Nyamuzinda». [21] Okubundi anacibahanza mpu barbabwîraga ndi.

Yezu abwîra obw'oburhanzi abaganda bâge oku ayish'ibabazibwa (Mt 16, 21; Mrk 8, 31)

[22] Erhi: «Mwene-omuntu akwânîne ababale bwenêne n'okunenwa n'abagula, abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano, ayirhwe, n'olusiku lwa kasharhu afûke.»

Ebi owalonz'ishima Yezu arhegesirwe okujira (Mt 16, 24-27; Mrk 8, 34-38)

[23] Akababwîra bôshi, erhi: «Owalonz'inshimba, acilahire yenene, abarhule omusalaba gwâge ngasi lusiku, ankulikire. [24] Bulya owâlonze okuciza obuzîne bwâge, ye wâbuheze; ci owâheze obuzîne bwâge nie ntuma, ye wâbucize. [25] Bici kwankakwânana omuntu okubà mwâmi w'igulu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lyôshi, erhi ankaciheza erhi okucîshereza yenene? [26] Bulya ngasi yeshi wâbenshonyi nie ntuma n'enderho zâni zirhuma, oyo Mwene-omuntu ayish'imubêra nshonyi, amango ayish'iyisha omu irenge lyâge n'ery'Îshe na bamalahika batagatîfu.

Obwâmi bwa Nyamuzinda buli hôfi (Mt 16, 28; Mrk 9,11)

[27] «Mmubwîre okunali: hali baguma muli aba bali aha barhakabona olufu, barhanaj'ibona Obwâmi[j] bwa Nyamuzinda».

Yezu ahinduka obusu (Mt 17, 1-9; Mrk 9, 2-10)

[28] Erhi kugera nka nsiku munâni ayûsiz'iderha ebyo binwa, anaciyanka Petro na Yakôbo na Yowane, arheremera oku ntondo, aj'ishenga. [29] Erhi aba akola adwîrhe ashenga, enshusho y'obusu bwâge yahinduka, n'emyambalo yâge yabà myêru, yalangashana. [30] Obwo bantu babiri bakâganira bo naye: bo Mûsa na Eliya. [31] Banacibonekana omu irenge, bakâshambâla emyanzi y'okugenda[k] kwâge ayish'iyunjuliza e Yeruzalemu. [32] Petro n'abâbo erhi bazidohîrwe n'îro. Erhi basinsimuka, babona irenge lyâge, na balya bantu bombibayimanzire bo naye. [33] Erhi abo bantu bayegûka, Petro abwîra Yezu, erhi: «Waliha, kuli kwinjà rhubêre hano; rhuyûbakeho rhuyumpa rhusharhu: higuma hyâwe, ehindi bya Mûsa n'ehindi hya Eliya». Erhi arhacimanyiri bici Adwîrheaderha. [34] Oku acidwîrhe aderha ntyo, olwikungu lwayisha, lwababwîka. Erhi olwikungu lubabwîkira, abaganda barhungwa n'obwôba. [35] N'izù lyanacirhengamwo lulya lwikungu, erhi: «Oyu ye Mugala wâni, ye Mwîshogwa wâni: mumuyumve». [36] Eryo izù erhi liyumvîkana, erhi Yezu akola ali yenene. Banacihulika, mw'ezo nsiku barhabwîraga ndi eci babwîne.

Yezu alibirhakwo shetani w'isirhe (Mt 17, 14-18; Mrk 9, 14-27)

[37] Byanacibà ntyo! Erhi buca, bakola bayandagala oku ntondo, ngabo nyinji yamuyishira. [38] Obwo muntu muguma omu lubaga anaciyakûza, erhi: «Mâshi Mwigîriza, nkuhunyire ololekwomugala wâni; bulya ali wa cusha. [39] Sheta-ni anakaz'imugwârha, ho n'aho anagwîrira okuyâma, anamuzunguza, amugalagule kagali kûmu n'okumurhumbya kafula; anayish'imulîka erhi amamuyu-my'amîshi, erhi anamuyâgazize. [40] Nahunyire abaganda bâwe nti bamulibirhekwo, ci barhahashire». [41] Yezu anacishuza, erhi: «Er'iburha libula-buyêmêre na linya-mabî, kuhika mangaci nayôrha ninyu erhi kulembera nammulembera? Lerhaga mugala wâwe hano». [42] Nyamwâna erhi ayegera, shetani anacimurhimba oku idaho, amuzunguza anamugalagula kagali kûmu. Yezu anacikankamira olya shetani, afumya omwâna, amugalulira îshe. [43] Bôshi barhangâla banasômerwa n'obukulu bwa Nyamuzinda.

---

[j] **9.27** : Obwâmi bwa Nyamuzinda bwarhangire erhl Mwâmi Yezu arhondêra okuyigîriza abantu. Bwâyisha lwôshi hano Mwene•omuntu afa anafûke, na hano Ekleziya erhondêra okulumîra omu igulu.
[k] **9.31** 9, 31: Okugenda kwa Yezu: kuli kuderha okufà kwage.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu abwîra abaganda bage obwa kabiri oku ayish'ibabala (Mt 17, 22-23; Mrk 9, 30-32)

Okubundi erhi bôshi babà badwîrhe basômerwa n'ebyo akâg'ijira, anacibwîra abaganda bâge, erhi: [44] «Lolagi mwêhe ebinwa mwabîka emurhima gwinyu: Mwene-omuntu akwânîne ahânwe omu maboko g'abantu». [45] Ci kwônene bôhe barhayumvagya olwo luderho, lwayôrha lufulike mpu lyo barhaluhugûke; banarhînya okumudôsalwo.

Ndi mukulu kulusha abâbo? (Mt 18, 1-5; Mrk 9, 33-37)

[46] Ehidali byanacizûka muli bo, mpu: ndi mukulu muli bo kulusha abâbo? [47] Ci Yezu amanya enkengêro z'emurhima gwâbo, ahamagala omwâna w'ecirhaba, amuhira aha burhambi bwâge, [48] anacibabwîra, erhi: «Ngasi wâyankirire oyu mwâna lzîno lyâni lirhuma, erhi nie ayankirîre; bulya oli murhò kulusha abâbomuli mwe, ye mukulu[l]».

Orhali mushombanyi erhi mwîra (Mt 9, 38-40)

[49] Yowane anacimubwîra, erhi: «Yâgirwa, rhwabonaga omuntu alibirha- kwo abashetani oku lzîno lyâwe, rhwalonz'imuhanza, bulya arhakukulikira haguma nîrhu». [50] Ci Yezu anacimushuza, erhi: «Murhamuhanzagya, bulya orhali mushombanyi winyu erhi mwîra winyu».

IV. Yezu arheremera e Yeruzalemu

Yezu ayankiriwa kubî omu cishagala ciguma e'e Samâriya

[51] Erhi ensiku zâge z'okurhenga en'igulu zihika[m], anacihiga okujà e Yeruzalemu. [52] Arhuma obugo embere zâge. Nabo balîkûla, bajà omu cishagala ciguma c'Abasamâriya mpu bamurheganyize icumbi. [53] Ci barhamuYankiriraga[n], bulya ali ayêrekirc e Yeruzalemu. [54] Erhi babona ntyo, abaganda bâge, Yakôbo na Yowane, bamubwîra, mpu: «Yâgirwa, k'olonzize rhurhegeke omuliro gumanuke emalunga[o], gubasingônole?» [55] Anacihindamuka, abakalihira, erhi: «Murhamanyiri· murhima muci mugwêrhe? [56] Mwene-omuntu arhi-shag'iheza abantu, ci okubaciza». Banacigwârha enjira y'okujà omu cindi ci- shagala.

Ehi owalonz'ibà ntumwa arhegesirwe okujira (Mt 8, 18-22)

[57] Erhi babà badwîrhe bagenda, muntu muguma amubwîra, erhi: «Nâkushimba ngasi hôshi wankaja». [58] Yezu anacimushuza, erhi: «Banyambwe bajira obulumba, n'orhunyunyi rhw'omu

---

[l] **9.48** : Omu Bwâmi bwa Nyamuzinda, omu Ekleziya, omurho ye mukulu, n'omukulu ye murhò. Owalonz'ikula, akwânîne acirhohye; n'owacikuza, anarhohibwa.
[m] **9.51** : Okubabala, okufà, okufûka n'okurheremera empingu kwa Mwâmi Yezu.
[n] **9.53.** : Abasamâriya n'Abayahudi barhanywêranaga mîshi, ntyo oyêrekire e Yeruzalemu arhankaya-nkirîrwè n'Abasamâriya.
[o] **9.54** Omuliro gumanuke emalunga: Aho ho Yakôbo na Yowane bayîrikagwa izîno lya Bowanerge, erhi bene-enkuba (Mrk 3, 17).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

malunga rhujira enyôgo; Mwene-omuntu yêhe arhajira aha ankaheba irhwe». [59] Abwîra owundi, erhi: «Nkulikira». Naye, erhi: «Waliha, orhang'indika ngend'ibisha larha». [60] Yezu anacimushuza, erhi: Oleke abafù babishe abafù bâbo; wêhe ogend'iyigîriza Obwâmi bwa Nyamuzinda»[p]. [61] Owundi, erhi: «Waliha, nakukulikira, ci orhang'indika nj'isêzera ab'emwîrhu». [62] Yezu anacimushuza erhi: «Ngasi yeshi wamafu-mbarha enfuka, akashub'ikabagana[q] enyuma, erhi arhakwânîni Obwâmi bwa Nyamuzinda».

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 9

The Mission of the Twelve (Mt 10.5-15; Mrk 6.7-13)

[1] Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους θεραπεύειν [2] καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι [τοὺς ἀσθενεῖς], [3] καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον μήτε πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον μήτε [ἀνὰ] δύο χιτῶνας ἔχειν. [4] καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. [5] καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον ἐπ᾽ αὐτούς. [6] ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ. Herod’s Anxiety (Mt 14.1-12; Mrk 6.14-29) [7] Ἤκουσεν δὲ Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης τὰ γινόμενα πάντα καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό τινων ὅτι Ἰωάννης ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, [8] ὑπό τινων δὲ ὅτι Ἠλίας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. [9] εἶπεν δὲ Ἡρῴδης, Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

The Feeding of the Five Thousand (Mt 14.13-21; Mrk 6.30-44; Jn 6.1-14)

[10] Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ᾽ ἰδίαν εἰς πόλιν καλουμένην Βηθσαϊδά. [11] οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες ἠκολούθησαν αὐτῷ· καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς χρείαν ἔχοντας θεραπείας ἰᾶτο. [12] Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπαν αὐτῷ, Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς κύκλῳ κώμας καὶ ἀγροὺς καταλύσωσιν καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν, ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. [13] εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ εἶπαν, Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ ἄρτοι πέντε καὶ ἰχθύες δύο, εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα. [14] ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας [ὡσεὶ] ἀνὰ πεντήκοντα. [15] καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ κατέκλιναν ἅπαντας. [16] λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ κατέκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς

---

[p] **9.60** : Owalonz'ikulikira Yezu arhankacihanzwa na cici, akwânîne aleke eby'en'iguiu n'okushwira ebya Nnâmahanga.
[q] **9.62** : Okulikîre Mwâmi Yezu arhaciyemêrirwi okulola nyuma n'okukabagana eby'asigaga omu iguiu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

παραθεῖναι τῷ ὄχλῳ. [17] καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἤρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.

Peter's Declaration about Jesus (Mt 16.13-19; Mrk 8.27-29)

[18] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων, Τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι; [19] οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν, Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. [20] εἶπεν δὲ αὐτοῖς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Πέτρος δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ.

Jesus Foretells His Death and Resurrection (Mt 16.20-28; Mrk 8.30–9.1)

[21] Ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο [22] εἰπὼν ὅτι Δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. [23] Ἔλεγεν δὲ πρὸς πάντας, Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν καὶ ἀκολουθείτω μοι. [24] ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ οὗτος σώσει αὐτήν. [25] τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; [26] ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. [27] λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσίν τινες τῶν αὐτοῦ ἑστηκότων οἳ οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

The Transfiguration of Jesus (Mt 17.1-8; Mrk 9.2-8)

[28] Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτὼ [καὶ] παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. [29] καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. 30καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας, [31] οἳ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἤμελλεν πληροῦν ἐν Ἰερουσαλήμ. [32] ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ· διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ. [33] καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωϋσεῖ καὶ μίαν Ἠλίᾳ, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. [34] ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν νεφέλην. [35] καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἐκλελεγμένος, αὐτοῦ ἀκούετε. [36] καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὑρέθη Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακαν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Healing of a Boy with an Unclean Spirit (Mt 17.14-18; Mrk 9.14-27)

37 Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος
πολύς. 38 καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησεν λέγων, Διδάσκαλε, δέομαί σου ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὸν
υἱόν μου, ὅτι μονογενής μοί ἐστιν, 39 καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν καὶ ἐξαίφνης κράζει καὶ
σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ᾽ αὐτοῦ συντρῖβον αὐτόν 40 καὶ ἐδεήθην τῶν
μαθητῶν σου ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. 41 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ὦ
γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε
ὧδε τὸν υἱόν σου. 42 ἔτι δὲ προσ-ερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον καὶ
συνεσπάραξεν· ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ καὶ ἰάσατο τὸν παῖδα καὶ
ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. 43 ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ θεοῦ.

Jesus Again Foretells His Death (Mt 17.22-23; Mrk 9.30-32)

Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, 44 Θέσθε ὑμεῖς
εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας
ἀνθρώπων. 45 οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ᾽ αὐτῶν ἵνα μὴ
αἴσθωνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

Who is the Greatest? (Mt 18.1-5; Mrk 9.33-37)

46 Εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. 47 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἰδὼς τὸν
διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ παρ᾽ ἑαυτῷ 48 καὶ εἶπεν
αὐτοῖς, Ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέξηται,
δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων οὗτός ἐστιν μέγας.

He Who is Not against You is for You (Mrk 9.38-40)

49 Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωάννης εἶπεν, Ἐπιστάτα, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα
δαιμόνια καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ᾽ ἡμῶν. 50 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς,
Μὴ κωλύετε· ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ᾽ ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστιν.

A Samaritan Village Refuses to Receive Jesus

51 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήμψεως αὐτοῦ καὶ αὐτὸς τὸ
πρόσωπον ἐστήρισεν τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἰερουσαλήμ. 52 καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ
προσ-ώπου αὐτοῦ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαριτῶν ὡς ἑτοιμάσαι αὐτῷ 53 καὶ
οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἰερουσαλήμ. 54 ἰδόντες δὲ οἱ
μαθηταὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπαν, Κύριε, θέλεις εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ
ἀναλῶσαι αὐτούς; 55 στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς. 56 καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Would-be Followers of Jesus (Mt 8.19-22)

[57] Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέν τις πρὸς αὐτόν, Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. [58] καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. [59] Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον, Ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπεν, [Κύριε,] ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον θάψαι τὸν πατέρα μου. [60] εἶπεν δὲ αὐτῷ, Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. [61] Εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος, Ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. [62] εἶπεν δὲ [πρὸς αὐτὸν] ὁ Ἰησοῦς, Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ᾽ ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὔθετός ἐστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

10

Yezu arhuma baganda makumi gali nda na babîri (Mt 9, 37-38; 10,9-16; 11, 21-24; Mrk 6, 8-11)

[1] Enyuma ly'aho, Nyakasane ashub'icîshoga bandi makumi gali nda na babiri, abarhuma babiri babiri embere zâge, mpu bamushokolere okujà omu ngasi cishagala na ngasi hantu anâgere yenene. [2] Ababwîra, erhi: «Emyâka y'okusârûlwa eri minji, ci abakozi banyiha; hunagi Nn'emyâka arhume abakozi omu myâka yâge. [3] Mugendage! Mubwîne oku mmurhumire nka bâna-buzi omu karhî ka bacihazi. [4] Murhahekaga mvumba, erhi luhago, erhi nkwêrho, murhanalamusagya ndi omu njira. [5] Ngasi nyumpa mwânajemwo, murha- ng'iderha, mpu: «Omurhûla mw'eyi nyumpa!» [6] Mukaba muli omwâna w'omurhûla, omurhûla gwinyu gwanamudêkererakwo; erhi akaba arhamuli, gwanammugalukira mwe nagwo. [7] Munabêre mw'erya nyumpa, mulye munanywekwo ebi banagwêrhe; bulya omukòzi akwânîne oluhembo lwâge. Murhajaga omu n'omu. [8] Ngasi cishagala mwânajemwo, bakammuyankiriramwo, munalye ebi bammurheganyîze; [9] mufumye abalwâla bamuli, munabwîre abantu, mpu: «Obwâmi bwa Nyamuzinda bummuli hôfi». [10] Ci ngasi cishagala mwânajemwo bakabula kummuyankirira, munaje omu mashango gaco, muderhe, mpu: [11] «Ciru n'akatulo k'ecishagala cinyu kali karhunanîre omu nshando, rhukagukumwîre, nti rhummusigireko, ci kwônene mumanyage oku Obwâmi bwa Nyamuzinda buli hôfi». [12] Mmubwîre: olwo lusiku Sodoma ayish'ibabalirwa kulusha eco cishagala. [13] Buhanya bwâwe, Korozayini! Buhanya bwâwe, Betisayida! Bulya ebisômerîne byajizirwe emwinyu, bicijiragwa e Tiri n'e Sidoni, rhinga kurhenga mîra bacibàbazagya banatamale omu luvù, bacîyunjuze. [14] Co cirhumire, olusiku lw'olubanja, Tiri na Sidoni bayish'ibabalirwa kummulusha. [15] Nâwe Kafamaumu, k'omanyire mpu walîha kuhika omu malunga? Wayish'ibungululwa kuhika omu kuzimu. [16] Ngasi ommuyumva, erhi nie ayumvîrhe; n'omugayaguza, erhi nie agayaguzize; n'owangayaguza, erhi olya wantumaga ye agayaguzize».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ecankarhuma abaganda ba Yezu bashagaluka

17 Balya makumi gali nda na babiri bashubûka banashagalusire, mpu: «Waliha, ciru
n'abashetani badwîrhe barhuyumva Izîno lyâwe lirhuma!» 18 Anacibabwîra, erhi: «Nalangire
Shetani arhoga emalunga nka mulazo. 19 Neci, nammuhîre obuhashe bw'okulabarha enjoka
n'engobe, n'obuhashe bwôshi oku mushombanyi, na ntâco cammubabaze. 20 Ci
murhashagalukaga oku kubà Abashetani badwîrhe bammuyumva, ci mushagaluke oku kubà
amazîno ginyu gali mayandike omu mpingu[r]».

Emyanzi y' Akalembe yamanyibwe n'abîrhôhye. Îshe n'Omugala (Mt 11, 25-27)

21 Ho n'aho, Yezu afuduswa na Mûka Mutagatîfu, acîshinga, erhi: «Nkukuzize, Larha, Mwâmi
w'empingu n'igulu, bulya ebyo wabifulisire ab'obukengêre bunji n'abîrhonzi, wabifulûlira
abîrhôhye. Neci, Larha, bulya kwo walonzize ntyo. 22 Nahîrwe byôshi na Larha, na ntâye oyishi
Omugala ye ndi arhanali Îshe, na ntâye oyishi Ishe ye ndi arhanali Mugala, erhi oyu Omugala
olonzize okumufulûliraye».

Iragi ly'abaganda ba Yezu (Mt 13, 16-17)

23 Okubundi anacihindamukira abaganda bâge, ababwîra kwâbo, erhi: «Iragi ly'amasù gabwîne
ebi mudwîrhe mwabona! 24 Bulya, mmubwîre, balêbi na bâmi banji bàcîfinjire okubona ebi
mudwîrhe mwabona, barhanabibonaga, n'okuyumva ebi mudwîrhe mwayumva,
barhanabiyumvagya!»

Irhegeko lirhanzi omu marhegeko gôshi (Mt 22, 34-40; Mrk 12, 28-31)

25 Obwo mulenga muguma w'Amarhegeko anaciyimanga, alonza okumurhega, amudôsa, erhi:
«Waliha Mwigîriza, kurhi nankajira lyo mubona akalamo k'ensiku n'amango?» 26 Anacimubwîra,
erhi: «Omu Marhegeko, cici ciyandisirwemwo? Cici osomamwo?» 27 Naye amushuza, erhi:
«Okâzigira Nyakasane Nyamuzinda wâwe n'omurhima gwâwe gôshi, n'omûka gwâwe gwôshi
n'emisî yâwe yôshi n'obukengêre bwâwe bôshi; n'owinyu nka oku ocîzigira wênene». 28 Yezu
amubwîra, erhi: «Washuzize bwinjà; ojire ntyo, wabona akalamo».

Omugani gw'Omusamâriya mwinjà

29 Ci yêhe erhi acilonza okucîrhenza enshonyi, abwîra Yezu, erhi: «Owîrhu ye ndi?» 30 Yezu
assuza, erhi: «Muntu muguma arhengaga e Yeruzalemu, ayandagalira e Yeriko, lero agwa omu

---

[r] **10.20** Mushagaluke: Ciguma cône cankalerhera omukristu enshagali omu mikolo yâge: okujira obulonza bwa Nnâmahanga. Okwo kwône kwankarhuma rhwakwânana oluhembo lw'empingu, Ebindi byôshi, ciru byankaba bisômerîne n'ebirhangâzo, biri bya busha, akaba rhurhalonzamwo irenge lya Nyamuzinda n'akalamo k'ensiku n'amango.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

maboko g'ebishumûsi; erhi bibà byanamunyaga ebi ali adwîrhe byôshi byamanamushurha, byamuleka cirunda, byacîgendera. [31] Mudâhwa muguma anaciyandagala muli eyo njira; erhi amubona, acîgerera. [32] Muleviti[s] muguma kwo n'okwo, erhi ahahika, amulikira amasù, acizongera. [33] Ci erhi Musamâriya[t] muguma mubalama amuhikaho n'erhi amubona, amufà lukogo. [34] Anacimujàho, amutunga[u] ebihulu, abidubulirakwo amavurha n'idivayi, amushonêsa oku ndogomi yâge, amuhêka omu k'ebigolo, amulwâza. [35] Erhi buca, ajira magerha mafundo abiri, agahà nn'ak'ebigolo, amubwîra, erhi: «Omulwâze bwinjà, na ngasi côshi wankakolêsa kulusha aho, hano ngaluka, nkulyûle», [36] Muli abo basharhu, ndi odesire mpu ye wâbo olya wagwâga omu mahoko g'ebishumûsi?» [37] Ashuza, erhi: «Olya wamufâga bwonjo». Naye Yezu amubwîra, erhi: «Ogende, nâwe oj'ijira ntyo».

Marta na Mariya

[38] Byanacibà ntyo! Erhi babà bali omu njira, Yezu aja omu lugo luguma; mukazi muguma, ye Marta, anacimuyankirira omu mwâge. [39] Oyo mukazi àli agwêrhe omulumuna, izîno lyâge ye Mariya; yêhe acîbwârhalira aha magulu ga Nyakasane, akayumva ebinwa byâge. [40] Naye Marta erhi arhubanukîrwe n'e-mikolo minji y'okurheganya ebi bamushêgera. Anaciyimuka, amujàho, erhi: «Waliha, k'orhabwîni oku mulumuna wâni andekîre omukolo nienene? Mâshi omumbwîrire angwâse». [41] Nyakasane anacimushuza, erhi: «Marta, Marta, odwîrhe wakoyakoya[v] wanalibuka na binji; nobwo ciguma conene cikwânîne. [42] Mariya ye wacîshozire omwanya mwinjà kulusha; arhakagunyagwa».

---

[s] **10.32** : Omuleviti: muntu w'omulala gwa Levi; gwo mulala gwa balya bakag'ikola omu kâ-Nyamuzinda; mpu Mushi, rhucîkebwa shakulûza w'Abashi ali w'oku bûko bwa Levi naye (Lub 6, 19).

[t] **10.33** Omusamâriya: Oyo muntu wagwâga omu maboko g'ebishumûsi àli Muyahudi; n'Abayahudi bàli basho-mbanyi b'Abasamâriya. Oyo Musamâriya mwinjà Iuli lwiganyo kuli rhwe: obuzigire burhalola ola ali wa mulala muci, burhalola ali w'idini lici; burhishi mwîru erhi mwêru erhi mudukula: ngasi mu-ntu ali mwene-wîrhu, bulya ciri ciremwa ca Nyamuzinda na mwene Larha w'empingu.

[u] **10.34** amutunga ebihulu, kuli kuderha arhuba ebihulu

[v] **10.41** : Ahâli h'okukoyakoya oku by'en'igulu, rhukoyakoye oku by'Obwâmi bw'empingu erhi- kwo. «Iragi lyabo abayumva ecinwa ca Nyamuzinda, banacibikirire emurhima».

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).

Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).

Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).

Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).

Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.

https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).

https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).

https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 10

The Mission of the Seventy-two

[1] Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος ἑτέρους ἑβδομήκοντα [δύο] καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο [δύο] πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. [2] ἔλεγεν δὲ πρὸς αὐτούς, Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐργάτας ἐκβάλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. [3] ὑπάγετε· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. [4] μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πήραν, μὴ ὑποδήματα, καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. [5] εἰς ἣν δ᾽ ἂν εἰσέλθητε οἰκίαν, πρῶτον λέγετε, Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. 6καὶ ἐὰν ἐκεῖ ᾖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαήσεται ἐπ᾽ αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μή γε, ἐφ᾽ ὑμᾶς ἀνακάμψει. [7] ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ᾽ αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. [8] καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν [9] καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς καὶ λέγετε αὐτοῖς, Ἤγγικεν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [10] εἰς ἣν δ᾽ ἂν πόλιν εἰσέλθητε καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἴπατε, [11] Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [12] λέγω ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

Woes to Unrepentant Cities (Mt 11.20-24)

[13] Οὐαί σοι, Χοραζίν, οὐαί σοι, Βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν. [14] πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. [15] καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως τοῦ ᾅδου καταβήσῃ. [16] Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

The Retum of the Seventy-two

[17] Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα [δύο] μετὰ χαρᾶς λέγοντες, Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. [18] εἶπεν δὲ αὐτοῖς, Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. [19] ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ. [20] πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

The Rejoicing of Jesus (Mt 11.25-27; 13.16-17)

[21] Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο [ἐν] τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ εἶπεν, Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ ἀπεκάλυψας
αὐτὰ νηπίοις· ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. [22] Πάντα μοι παρεδόθη
ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστιν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστιν ὁ πατὴρ εἰ
μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. [23] Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ᾽ ἰδίαν
εἶπεν, Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. [24] λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ
βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ οὐκ εἶδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.
The Good Samaritan [25] Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτὸν λέγων, Διδάσκαλε, τί
ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; [26] ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν, Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς
ἀναγινώσκεις; [27] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης [τῆς] καρδίας
σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου**καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον
σου ὡς σεαυτόν.** [28] εἶπεν δὲ αὐτῷ, Ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει καὶ ζήσῃ. [29] ὁ δὲ θέλων
δικαιῶσαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Καὶ τίς ἐστίν μου πλησίον; [30] ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν, Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰς Ἰεριχὼ καὶ λῃσταῖς περιέπεσεν, οἳ καὶ
ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ. [31] κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεύς
τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν [32] ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης
[γενόμενος] κατὰ τὸν τόπον ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν. [33] Σαμαρίτης δέ τις ὁδεύων ἦλθεν κατ᾽
αὐτὸν καὶ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, [34] καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον
καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη
αὐτοῦ. [35] καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐκβαλὼν ἔδωκεν δύο δηνάρια τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν, Ἐπιμελήθητι
αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃς ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. [36] τίς τούτων τῶν
τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς; [37] ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ ποιήσας τὸ
ἔλεος μετ᾽ αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως. Visiting Martha and
Mary [38] Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα
ὑπεδέξατο αὐτόν. [39] καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαριάμ, [ἣ] καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς
πόδας τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν λόγον αὐτοῦ. [40] ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν·
ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν, Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην με κατέλιπεν διακονεῖν; εἰπὲ οὖν
αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται. [41] ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος, Μάρθα Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ
θορυβάζῃ περὶ πολλά, [42] ἑνὸς δέ ἐστιν χρεία · Μαριὰμ γὰρ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο ἥτις οὐκ
ἀφαιρεθήσεται αὐτῆς.

11

Oku rhwakashenga Larha (Mt 6, 9-13)

[1] Kwanacibà lero erhi ali hantu haguma adwîrhe ashenga, erhi ayûsa, muguma omu baganda
bage amubwîra, erhi: «Yâgirwa, orhubwîrize nîrhu okushenga, nka kulya Yowane abwîrizagya
abaganda bâge.» [2] Anacibabwîra, erhi:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Nka mwashenga, mukaderha ntya:

Larha, Izîno lyâwe likuzibwe;
Obwâmi bwawe buyishe;
3 Orhube ene akalyo kîrhu ka ngasi lusiku;
4 Orhubabalire ebyâha bîrhu,
bulya nîrhu rhubabalira ngasi yeshi orhuli omu mwenda;
orhanarhuhiraga omu mashumi».

Omwîra orhagoheka

5 Ababwîra, erhi: «Muguma muli mwe erhi ankaba ajira omwîra, ayish'imutula aha karhî k'obudufu, erhi: «Mwîra wâni, mpoza migati isharhu, 6 bulya omwîra wâni ambalamîre ntanagwêrhi eci namuzimâna». 7 Naye amushuzize omu nyumpa, anamubwîre, erhi: «Orhambere irhwe; mîra lwahamika-gwa, nankola ngwishîre n'abâna bâni; ntankacizûka nti nkuhè». 8 Olya erhi ankashub'ikakomamba, mmubwizire oku, ciru ankaba arhazûsiri mpu amuhêre obwîra, anazâka erhi burhe burhuma, amuhe ngasi eci alonza».

Obuhashe bw'ensengero (Mt 7, 7-11; Ywn 14, 13-16)

9 «Nâni mmubwizire: Muhûne mwahâbwa, mulonze mwarhôla, mukoma-mbè mwayigulirwa. 10 Bulya ngasi ohûna anahâbwe, na ngasi olonza anarhôle, n'okomamha oku lumvi anayigulirwe. 11 Mubusi ndi muli mwe, omugala erhi ankamuhûna obuntu, ankamuha ibumba? Nîsi erhi ankamuhûna enfî, ka ankamuhà empiri? 12 Nîsi kandi erhi amuhûne iji, ka ankamuha ihiri? 13 Mwe babî, akaba muyish'ihà abâna binyu ebinjà, Sho w'empingu yêhe k'arhalushe okuhà abamuhûnyire Mûka Mutagatîfu!»

Yezu arhayimbanwa na Belzebubi (Mt 12. 22-29; Mrk 3, 22-27)

14 Anaciba adwîrhe alibirhakwo shetani, n'oyo shetani erhi wa kaduma. Erhi shetani akarhengamwo, kalya kaduma kaderha, n'olubaga lwarhangâla. 15 Ci baguma muli bo baderha, mpu: «Belzebubi, omurhambo w'abashetani, ye ahulusamwo abashetani». 16 N'abandi balonza okumurhangula, bamuhûna ecimanyîso cahubuka oku nkuba. 17 Ci yêhe abona enkengêro zâbo, ababwîra, erhi: Ngasi bwâmi buciberamwo, kuhya buhya, n'enyumpa zanakahongokera oku zindi. 18 Naye shetani, akaba acigabiremwo yenene, kurhi obwâmi bwâge bwankaciyimanga? Bulya mudesire mpu oku buzibu bwa Belzebubi ndibirha- kwo bashetani. 19 Akaba oku buzibu bwa Belzebubi ndibirhakwo bashetani, oku buzibu bwa ndi abâna binyu[w] babalibirhakwo bo?

---

[w] **11.19** : Omu Buyahudi mwàli abantu bàl'igwêrhe obuhashe hw'okuhulusa abashetani. Okude-rha mpu oku buhashe bwa Belzebubi Yezu alibirhakwo bashetani, kuli kujacira abandi Bayahudi bahîrwe obwo buhashe. Bulya okuhengulira Belzebubi obuhashe bw'okuhulusa abashetani, kuli kujira abâna bâbo baganda ba shetani. Abo bâna b'Abayahudi bo bayish'itwîra ababajâcira ntyo olubanja.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Lero bo bayish'ibà bacîranuzi binyu. [20] Ci akaba oku munwe[x] gwa Nyamuzinda ndibirhakwo bashetani, kwo kuderha oku Obwâmi bwa Nnâmahanga bwayishire eno mwinyu. [21] Entwâli ecibàmbizize ekalalîra enyumpa yâge, ntâye wankahuma oku birugu byâge. [22] Ci erhi hankayisha omulushire burhwâli, akanamuhima, anamunyaga emirasano yôshi ali acikubagire, n'ebi amunyagaga, anabigabaguza».

Orhali na Yezu erhi mushombanyi (Mt 12, 30)

[23] «Oyu rhurhali rhwe naye, erhi mushombanyi, n'orharhôla haguma nâni, erhi kushandâza ashandâza».

Omuzimu mubî w'enshubîrizi aminya (Mt 12, 43-45)

[24] «Shetani akarhenga omu muntu, anaje ageragera aharhali mîshi, aje alonza ah'arhamûkira. Akahabula, anaderha, erhi: «Ka ncishubirire mulya mwâni narhengaga». [25] Erhi amuhika, anashimâna muli muhyajire munabambirwe bwinjà. [26] Anagenda obwo, alerhe bandi bashetani nda babî kumulusha; n'erhi bajàmwo, banacilambûliramwo. Okubundi obwôrhere buzinda bw'Oyo muntu bwanaba bubî kurhaluka oburhanzi».

Iragi ly'okuli

[27] Lero oku adwîrhe aderha ntyo, mukazi muguma omu lubaga anaciyakuûza, erhi: «Iragi ly'enda yakuhêkaga n'amabêre gakuyonsagya!» [28] Ci yêhe amushuza, erhi: Iragi lyabo erhi bo abayumva ecinwa ca Nnâmahanga n'okucilanga!»

Ecimanyîso ca Yôna (Mt 12, 38-42)

[29] Erhi orhutu rhw'abantu rhumulundûkira, arhondêra okubabwîra, erhi: «Eri iburha liri iburha libî; lyalonza ecimanyîso, n'ecimanyîso ntâco lyâbona ecirhali cimanyîso ca Yôna[y]. [30] Bulya, nka kulya Yôna aberaga abantu b'e Ninive cimanyîso[z], kwo na Mwene-omuntu ayìsh'ibà kuli eri iburha. [31] Omwâmi-kazi w'Ebulyo[a] ayish'ija lubanja n'eri iburha, aliyâgirize, bulya arhengaga enyuma y'ebihugo mpu ayish'iyumva obushinganya bwa Salomoni; n'olushire Salomoni, y'ono oli hano! [32] Abantu b'e Ninive bayish'ija lubanja n'eri iburha, banaliyâze, bulya bacîyunjuzize erhi bayumva enyigîrizo za Yôna; n'olushire Yôna, y'ono oli hano!»

---

[x] **11.20** : Omunwe gwa Nyamuzinda: buzibu bwâge, Nyamuzinda-Mûka.
[y] **11.29** - cimanyîso: Kwo kuderha ecisômerîne c'okuyêrekana obuhashe bwa Yezu.
[z] **11.30** : Kulya Yôna ayerekaga abantu b'e Ninive enjira y'okucira, ntyo kwo Mwâmi Yezu al'ijirira Abayahudi; ci bôhe balahira.
[a] **11.31** «Ebulyo»: emunda omuntu oli alola ebushoshokero ehebire okuboko kulyo, kandi bayiderha «mukondwè» erhi «ifo». «Ebulembe», yo erigi emunda omuntu ahebire okuboko kulembe, kumosho. Kandi bayiderha e «mwênè», erhi e «ruguru»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omugani gw'akamole (Mt 5, 15; 6, 22-23; Mrk 4, 21)

33 «Ntâye oyakiza akamole okukafulika omu nterulè erhi omu byâsi, ci oku ngondôzo
kamanikwa, lyo abajà omu nyumpa babona obulangale. 34 Akamole k'omubiri gwâwe, lyo isù
lyâwe. !sù lyâwe likaba ligumaguma, omubiri gwâwe gwôshi gunabè n'obulangashane; ci erhi
lyankalwâla, nagwo omubiri gwâwe gwanaba n'omwizimya. 35 Ocidôsc erhi ohulangale
bukulimwo burhali mwizimya! 36 Omubiri gwâwe gwôshi[b] gukabà n'obulangale, buzira cirumbu
ciri omu mwizimya, gwôshi gwanabêra omu bulangale nka kulya akamole kakumolekera
n'obulangale bwâko».

Yezu akalihira Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano (Mt 23, 13-32)

37 Oku acidwîrhe aderha, Mufarizeyi muguma anacimulâlika mpu aj'irya emwâge. Anaciyija,
atamala oku cîbo. 38 Erhi abona okwo, olya Mufarizeyi arhondêra acîdesa emurhima mpu
arhacîkalabire embere z'okulya. 39 Ci Nyakasane amubwîra, erhi: Mwe Bafarizeyi, mushuka ebiri
emugongo gw'akabêhè n'embehe, ci erhi munayunjwîre bushungu n'obubî! 40 Ebi bingolongolo!
Owa-jiraga ebiri emugongo k'arhali ye wajiraga n'ebiri omu ndalâlà? 41 Muhêreze abakenyi ebi
mugwêrhe erhikwo, na ntyo byôshi byammubêra bicêse. 42 Ci kwônene, buhanya bwinyu mwe
Bafarizeyi, bulya muhâna entûlo y'emento[c] n'eruta n'eya ngasi lushogo, mugal'iyibagira
obushinganyanya n'obuzigire bwa Nnâmahanga! N'obwo byomukwânîne okurhang'ijira ebyo,
buzira okuyibagira ebirhanzi. 43 Buhanya bwinyu, mwe Bafarizeyi, bulya musîma okubwârhala
oku ntebe ntanzi omu masinagogi n'okulamusibwa oku mmâna! 44 Buhanya bwinyu, bulya
mushusha enshinda zirhabonekana, ciru n'abantu banazigere-kwo barhanamanyiri!» 45 Muguma
omu bashamuka b'ihano ashuza, erhi: «Muyigîriza, omu kuderha ntyo, kurhujacira orhujacîre
nîrhu!» 46 Naye, erhi: «Ninyu mwe bashamuka b'ihano, buhanya bwinyu! Bulya munabarhuze
abantu emizigo erhankagalwa, n'obwo mwêne ciru murhayihumakwo n'omunwe gwinyu!
47 Buhanya bwinyu, mwe muyûbakîsa enshinda z'abalêbi, n'obwo basho bo babayirhaga! 48 Ntyo
muli bahamîrizi b'ebijiro bya basho, munabiyêmêra; bulya bo babayirhaga, ninyu muyûbaka
ebyûsho byâbo! 49 Co cirhumire Obushinganya bwa Nyamuzinda buderha: Nabarhumira abalêbi
n'entumwa, bâyirhamwo baguma banabalibuze, 50 lyo eri iburha liyish'idôsibwa omukò
gw'abalêbi gwabulajisire kurhenga okulemwa kw'igulu, 51 kurhenga omukò gw'Abeli kuhika
omukò gwa Zakariya, owanigiragwa omu kâ-Nyamuzinda ekarhî k'oluhêro n'ahatagatîfu. Okuli,
mmubwîre, ebyo byôshi byabarhuzîbwe eri iburha. 52 Buhanya bwinyu, mwe bashamuka b'ihano!
Bulya mwayansire olwigulo lw'obumanye[d]. Mwene murhacimujàga, nabo abàli bamujà,
mwabahàgalika!» 53 Erhi ahuluka, abashamuka b'ihano n'Abafarizeyi barhondêra okumukunirira

---

[b] **11.36** mubiri gzoshi omu bulangale: Owalonz'iyumwa enyigîrizo za Yezu, abè n'obukengêre n'omurhima mugumagumà.
[c] **11.42** : Emento n'eruta ziri mburho za citwîro ca ntyantya.
[d] **11.52** : Lwigulo lw'obumanye bw'Amandiko matagatîfu. Ntyo barhuma abantu barhamanya e-njira y'Obwâmi bwa Nnâmahanga. Kulusha aho, badwîrhe bahanza abantu okuyankirira enyigîrizo za Mwâmi Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwenêne n'okumudôkereza binji binji, [54] bakamurhega mpu lyo aderha akanwa karhuma bamushobeka.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 11

Teaching about Prayer (Mt 6.9-15; 7.7-11)

[1] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. [2] εἶπεν δὲ αὐτοῖς, Ὅταν προσεύχησθε λέγετε, Πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου [3] τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ᾽ ἡμέραν [4] καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν. [5] Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ εἴπῃ αὐτῷ, Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, [6] ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρός με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ [7] κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἴπῃ, Μή μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται καὶ τὰ παιδία μου μετ᾽ ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι. [8] λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ, διά γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει. [9] κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ εὑρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν [10] πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγ[ήσ]εται. [11] τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἰχθύν, καὶ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει; [12] ἢ καὶ αἰτήσει ᾠόν, ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; [13] εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ [ὁ] ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

Jesus and Beelzebul (Mt 12.22-30; Mrk 3.20-27)

[14] Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον [καὶ αὐτὸ ἦν] κωφόν· ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφὸς καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι. [15] τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, Ἐν Βεελζεβοὺλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια [16] ἕτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ᾽ αὐτοῦ. [17] αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεία ἐφ᾽ ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. [18] εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ᾽ ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. [19] εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν κριταὶ ἔσονται. [20] εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ [ἐγὼ] ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [21] ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ [22] ἐπὰν δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ᾽ ᾗ ἐπεποίθει καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. [23] ὁ μὴ ὢν μετ᾽ ἐμοῦ κατ᾽ ἐμοῦ ἐστιν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ᾽ ἐμοῦ σκορπίζει.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Retum of the Unclean Spirit (Mt 12.43-45)

[24] Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι᾽ ἀνύδρων τόπων
ζητοῦν ἀνάπαυσιν καὶ μὴ εὑρίσκον· [τότε] λέγει, Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον
[25] καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. [26] τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα
πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἑπτὰ καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ
ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.

True Blessedness

[27] Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις φωνὴν γυνὴ ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ,
Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. [28] αὐτὸς δὲ εἶπεν, Μενοῦν μακάριοι
οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.

The Demand for a Sing (Mt 12.38-42; Mrk 8.12)

[29] Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζομένων ἤρξατο λέγειν, Ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρά ἐστιν· σημεῖον
ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. [30] καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς τοῖς
Νινευίταις σημεῖον, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. [31] βασίλισσα νότου
ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτούς, ὅτι ἦλθεν ἐκ
τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε.
[32] ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν·
ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε.

The Light of the Body (Mt 5.15; 6.22-23)

[33] Οὐδεὶς λύχνον ἅψας εἰς κρύπτην τίθησιν [οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον] ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ
εἰσπορευόμενοι τὸ φῶς βλέπωσιν. [34] ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός σου. ὅταν ὁ
ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ
σῶμά σου σκοτεινόν. [35] σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. [36] εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον
φωτεινόν, μὴ ἔχον μέρος τι σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ
φωτίζῃ σε.

The Denouncing of the Pharisees and Lawyers (Mt 23.1-36; Mrk 12.38-40; Luk 20.45-47)

[37] Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀριστήσῃ παρ᾽ αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ
ἀνέπεσεν. [38] ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου. [39] εἶπεν
δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν, Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας. [40] ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν; [41] πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστιν. [42] ἀλλ᾽ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πήγανον καὶ πᾶν λάχανον καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ παρεῖναι. [43] οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. [44] οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι [οἱ] περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν. [45] Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ, Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. [46] ὁ δὲ εἶπεν, Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις. [47] οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. [48] ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. [49] διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν, Ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ διώξουσιν, [50] ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκκεχυμένον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, [51] ἀπὸ αἵματος Ἅβελ ἕως αἵματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναὶ λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. [52] οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσ-ήλθατε καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε. [53] Κἀκεῖθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, [54] ἐνεδρεύοντες αὐτὸν θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

12

Okuderha okuli buzira bwôba

[1] Erhi engabo nyinji emuzunguluka, ciru baguma bakalabarha abandi, arhondêra okubwîra abaganda bâge, erhi: «Mumanye engezo y'Abafarizeyi, bwo bulyâlya. [2] Ntâco cifulisirwe cirhakafulûlwa, na nt'ihwe lirhaka-rhulika. [3] Kuziga ebi mwaderhîre omu mwizimya, byôshi byayish'iderhwa izûba lyabasha, n'ecimwajaga mahwe omu kurhwîri muli omu nyumpa, cayish’iyakuzibwa oku mmâna. [4] Mwe bîra bâni, mmubwîzire nti murhayôbohaga abantu bayîrha omubiri, n'enyuma ly'aho babule ecibankashub'ijira. [5] Nkolaga nammuyêreka ndi mukwânine okuyôboha: muyôbohe Olya wankab'amayîrha, akashub'ihasha n'okukweba omu nyenga y'omuliro. Neci, mmubwîzire, y'oyo ye muyôbohage[e]. [6] Ka bitora birhânu birhagulwa bujuma bubiri? Na ntâcomuli byo ciyibagirwa na Nyamuzinda! [7] Ciru n'emvîri z'irhwe linyu ziri nganje zôshi. Murhayôbohaga; mulushire olugù lw'ebitora. [8] Ka mmubwîre: ngasi yeshi wânkuze embere z'abantu, naye Mwene-omuntu anâmukuze embere za bamalahika ba Nyamuzinda. [9] Ci

[e] **12.5** : Nyamuzinda yène wa kuyôbohwa, bulya yêne ogwêrhe obuhashe bw'okuheza lwôshi n'okuciza. Ci obwo bukwânine okurhabâlwa n'obulangâlire, bulya Nyamuzinda ali Larha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

owandahire embere z'abantu, ayish'ihakanwa embere za bamalahika ba Nyamuzinda. [10] Na ngasi yeshi wajacire Mwene-omuntu, anababalirwe; ci omuntu wâlogorhere Mûka-Mutagatîfu, arhakababali-rwa[f]. [11] Amango mwâhêkwe omu masinagogi n'embere z'abacîranuzi n'abarhegesi, murharhamaga mwarhanya mpu kurhi mwasamba erhi binwa bici mwaderha. [12] Bulya Mûka Mutagatîfu ayish'immubwîra ho na halya ebi mu-kwânine okuderha».

Okurhahira omurhima omu by'en'igulu

[13] Muntu muguma omu lubaga anacimubwîra, erhi: «Waliha Mwigîriza, ombwîrire mwene wîrhu rhugabâne akashambala kîrhu». [14] Anacimushuza, erhi: «Ewe larha, ndi wanjiraga mucîranuzi nîsi mugabi w'ebirugu by'akashambala kinyu?» [15] Okubundi anacibabwîra, erhi: «Mumanye murhabaga ba kajiji[g], bulya omuntu obuzîne bwâge burhaba omu bunji bw'ebirugu byâge». [16] Anacibatwa omugani, erhi: «Hàli muntu muguma mugale, ishwa lyage lyananaciyêra bwenêne. [17] Anacirhimanya, erhi: «Kurhi najira obu ntagwêrhi aha nahaka emyâka yâni? [18] Acidesa, erhi: «Namamanya oku najira: nkola nâshâba enguli zâni, nyûbake engali kulusha, mwo nâhaka emyâka yâni n'ebirugu byâni byôshi. [19] Obwo mbwîre omurhima gwâni, nti: «We murhima, okola ogwêrhe birugu binji muhako myâka erhali minyi; ojage waluhûka, olye, onywe onajire idinie». [20] Ci Nyamuzinda anacimubwîra, erhi: «Eci cingolo-ngolo! Kali obu budufu bw'ene bayish'ikuyanka omûka! N'ebyo walundisire byayishig'ibà bya ndi obwo?» [21] Kwo ali ntyo ngasi muntu ocilundikira yêne ahâli h'okugalira Nnâmahanga»[h].

Okucikubagira Nnâmahanga (Mt 6, 25-33)

[22] Okubundi anacibwîra abaganda bâge, erhi: «Co cirhumire mmubwîra: «Murharhanyagya oku buzîne bwinyu mpu bici mwalya n'oku mubiri gwinyu mpu bici mwayambala. [23] Bulya obuzîne bulushire ebiryo n'omubiri gulushire emyambalo. [24] Mulole bahungwe: barharhwera barhanasârûla, barhajira irhindikiro erhi nguli, Nyamuzinda agal'inabalîsa! Ka murhalushiri orhunyunyi bwenêne! [25] Ndi muli mwe, ciru ankahangaza, wankahash'iciyûshûlira ikoro liguma oku buzîne bwâge? [26] Akaba ciru ebinyi biyâbîre obuhashe bwinyu, cirhumirâge mukacirhamya oku bindi? [27] Mulole kurhi obwâso bumera: burhakola burhanaluka. Mmubwîzire oku ciri Salomoni omu irenge lyâge lyôshi arhayambalaga nka hyaso higuma muli rhwo. [28] Kuziga Nnâmahanga akayambika ntyo ehyâsi hiri omu ishwa ene n'irhondo hyakwêbwa omu cibeye, banyamubula-buyêmêre, k'arhammujirire okulushire aho? [29] Murhakâg'irhanya mpu cici mwankalya, nîsi mpu cici wankanywa; mumanye murhacihiraga omu ntanya. [30] Bulya ebyo byôshi bapagani b'en'igulu bo babilonza. Mwêhe Sho ayishi oku mubilagîrirekwo. [31] Kuziga

---

[f] **12.10** : Lolà amahugulo: Mrk 3, 29.
[g] **12.15** : Okubà wa kajiji: kushwira erhi okuziga eby'en'igulu n'okubihubira,
[h] **12.21** okugalira Nnâmahanga kuli kubika amakwânane g'empingu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mulonze Obwâmi bwâge, n'ebyo byôshi mwayish'ibiyûshulirwa. [32] Murhayôbohaga, mwe busò busungunu, bulya Sho alonzize okummuha Obwâmi.

Okuguza ebirugu bîrhu n'okuhà abakenyi (Mt 6, 20-21)

[33] Muguze ebirugu binyu, murhabâlemwo abakenyi. Mucilukire emvumba zirhashaja, munacibikire omuhako gurhahwa omu mpingu, emunda ecishambo cirhahika n'enundo erhalunda. [34] Bulya aha omuhako gummuli ho n'omurhima gwayish'immuba.

Okucîrheganya n'okubà masù oku mango Nnawîrhu agaluka (Mrk 3, 35: Mt 24, 43-51)

[35] Muhwinje bwinjà munafumbarhe orhumole rhwinyu rhutwâne. [36] Mubè nk'abantu bâlinga nnawâbo hano arhenga oku buhya, erhi ayisha lyo bamuyi-gulira amakomamba oku lumvi. [37] Iragi lyabo abashi nnawâbo ashimâna bali masù hano ayisha! Okuli, mmubwîre, ayish'ikenyera, ababwârhaze aha cibo câge, akabageramwo, abagabulire. [38] Ayishe oku iro lirhanzi, ayishe oku irya-bantu, akabashanga bali ntyo, iragi ly'abo bashi! [39] Muyumve bwinjà: acibaga nnakà ankamanya akasanzi ecishambo cayisha, arhankagoheka ciru ehitya, arhankanaleka enyumpa yâge eberwe. [40] Ntyo ninyu mubè masù, bulya amangomurhishi go Mwene omuntu anayishe». [41] Petro anacimubwîra, erhi: «Waliha, ka rbwenêne otwîre ogomugani, ni bôshi?» [42] Nyakasane ashuza, erhi: «Ndi baderha mpu ali mwimangizi mwîkubagirwa na mwîrhonzi, oyu nnawâbo anasigîre aha mbuga, ayish'ihà abâbo bashi ogwâbomulengo gw'engano omu mango gakwânîne? [43] Iragi ly'oyomushi, oyu nnawâbo ashimâna adwîrhe ajira ntyo hano ayisha! [44] Okuli mmubwîre, ayish'imurhambuza oku byâge byôshi. [45] Kwônene, oyomurhumisi erhi ankaderha emurhima, erhi: «Nnawîrhu alegamir'igaluka», okubundi arhondêre ashûrha abambali n'abambali-kazi, agwîre okulya, okunywa n'okukaluka, [46] nnawâbo oyomushi ayish'iyisha olusiku n'akasanzi arhamanyiri, amukage anamuganjire omu bagoma. [47] Naye omushizi oyishi eci nnawâbo asîma, arhanacirheganye, arhanajire oku nnawâbo alonza, ayish'ishûrhwa empimbo. [48] Naye owakozire ebikwânîne okushûrhirwa, ci arhamanyaga, ayish'inyulikwa, ci arhali bwenêne. Ngasi wahîrwe binji, ayish'idôsibwa binji, na ngasi wabîsîzwe binji, ayish'ilyuzibwa kulusha.

Yezu arhàl'ilêrha murhûla en'igulu (Mrk 10, 38; Mt 10, 34-36)

[49] Muliro[i] nal'ilêrha en'igulu, nanalonza bwenêne guyàke! [50] Ngwêrhe obubatizo[j] nayish'iyankirira, nampangalîre omurhima kuhika buyunjule! [51] Ka mumanyire mpu murhûla nal'ilêrha en'igulu? Nanga, mmubwîzire, ci kukoza abantu. [52] Bulya kurhenga buno, omu nyumpa ya bantu barhânu, bayish'icîgabamwo basharhu bâlwisa babiri, na babiri balwise basharhu.

[i] **12.49** Muliro gwa kucêsa n'okudûrhubaza emirhima

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[53] Abantu bayish'icîgaba[k], omubusi akoze omugala, n'omwâna akoze îshe; omuzire akoze omwâli, n'omwâli akoze nnina; omukazi akoze omwâlikazi, n'omwâlikazi akoze nnazâla».

Okumanya ebimanyîso by'amango (Mt 16, 2-3; 5, 25-26)

[54] Ashub'ibwîra olubaga, erhi: «Mukabona ecitù ciyimuka Ebuzikiro, mu-nayirukire mwaderha, mpu enkuba yamahinda, erhi kwo binali ntyo. [55] Nayo empûsi y'Ebulyo ekahûsa munaderhe, mpu idûrhu lyâba, erhi binali. [56] Ezi ndyâlya, munamanyirire obusù bw'ecihugo n'obw'emalunga! Cirhumirage mu-rhacimanya aga mango[l]? [57] Cirhuma murhamanya mwenene ecimmukwânîne okujira? [58] Ntyo okahêka oyu muli kadali naye lubanja emwa omucîranuzi, onacisêze muyûkize omu njira, arhag'ikuhêka embere z'omucîranuzi, naye omucîranuzi arhag'ikuha omuganda, n'omuganda arhag'ikuhira omu mpamikwa. [59] Nkubwîre, orhamurhenge orhajaj'ilyûla obujuma buzinda».

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 12

A Waming against Hypocrisy

1 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον, Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις, τῶν Φαρισαίων. [2] οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. [3] ἀνθ’ ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων.

Whom to Fear (Mt 10.28-31)

[4] Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι ποιῆσαι. [5] ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν. ναὶ λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. [6] οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. [7] ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε.

Confessing Christ before Men (Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

[8] Λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ

---

[j] **12.50** : Obubatizo bwa Mwâmi Yezu gwo mababale n'okufà kwâge.
[k] **12.53** Okwo kucîgabamwo n'okukozanya, kuli kuderha oku abayêmire Yezu bakozibzakwo enta,bala n'abarhamuyemîri
[l] **12.56** : Mango ga Masiha: gamanyîkana oku bisômerîne hyage.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ [9] ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. [10] καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται. [11] ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴπητε [12] τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.

The Parable of the Rich Fool

[13] Εἶπεν δέ τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ, Διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ᾽ ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. [14] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ᾽ ὑμᾶς; [15] εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ. [16] Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων, Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. [17] καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων, Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; [18] καὶ εἶπεν, Τοῦτο ποιήσω, καθ-ελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὸν σῖτον καὶ τὰ ἀγαθά μου [19] καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου, Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. [20] εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεός, Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; [21] οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν. Care and Anxiety (Mt 6.25-34, 19-21) [22] Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς [αὐτοῦ], Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. [23] ἡ γὰρ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. [24] κατανοήσατε τοὺς κόρακας ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν. [25] τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ προσθεῖναι πῆχυν; [26] εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; [27] κατανοήσατε τὰ κρίνα πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει · λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. [28] εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον ὄντα σήμερον καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. [29] καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε καὶ μὴ μετεωρίζεσθε [30] ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν, ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων. 31πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν. [32] Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. [33] Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει [34] ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

Watchful Servants (Mt 24.45-51)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

35 Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι 36 καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι
ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ
κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. 37 μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὑρήσει
γρηγοροῦντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ παρελθὼν διακονήσει
αὐτοῖς. 38 κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ κἂν ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτως, μακάριοί εἰσιν ἐκεῖνοι.
39 τοῦτο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, οὐκ ἂν ἀφῆκεν
διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. 40 καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἔρχεται. 41 Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος, Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ
πρὸς πάντας; 42 καὶ εἶπεν ὁ κύριος, Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος ὁ φρόνιμος, ὃν καταστήσει
ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ [τὸ] σιτομέτριον; 43 μακάριος ὁ δοῦλος
ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως. 44 ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν
τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. 45 ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ,
Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ
πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, 46 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ
ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. 47 ἐκεῖνος δὲ ὁ
δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ἑτοιμάσας ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ
δαρήσεται πολλάς 48 ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ
ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρέθεντο πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν
αὐτόν.

Jesus the Cause of Division (Mt 10.34-36)

49 Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη. 50 βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι,
καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ. 51 δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί,
λέγω ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἢ διαμερισμόν. 52 ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ οἴκῳ διαμεμερισμένοι,
τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισίν, 53 διαμερισθήσονται πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ
ἐπὶ τὴν θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τὴν μητέρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν
πενθεράν.

Discerning the Time (Mt 16.2-3)

54 Ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις, Ὅταν ἴδητε [τὴν] νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν, εὐθέως
λέγετε ὅτι Ὄμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως 55 καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι Καύσων ἔσται,
καὶ γίνεται. 56 ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν καιρὸν δὲ
τοῦτον πῶς οὐκ οἴδατε δοκιμάζειν;

Settling with Your Accuser (Mt 5.25-26)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[57] Tí δὲ καὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; [58] ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ᾽ ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ᾽ αὐτοῦ, μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακήν. [59] λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

13

Okucîyunjuza n'okuyêmêra amalumwa

[1] Muli ako kasanzi hanaciyisha abantu, bamubwîra emyanzi ya balya Bagalileya Bilato agushaga omukò gwâbo omu gw'enterekêro zâbo. [2] Anacibashuza, ababwîra, erhi: «Ewe, ka mumanyire mpu abo Bagalileya bàgwêrhe ebyâha kurhaluka abâbo Bagalileya bôshi, okwenge bamalibuzibwa ntyo? [3] Mmubwîzire oku nanga! Ci akaba murhacîyunjuzizi, mweshi kwo mwânahungumuka ntyo. [4] Nîsi erhi balya ikumi na munâni bahoneragwa n'omutungo omu Silowe, ka mwamanya mpu bo babihire kurhaluka abâbo b'e Yeruzalemi bôshi? [5] Mmubwizire oku nanga! Ci akaba murhacîyunjuzizi[m], mweshi kwo mwânahirigirha ntyo».

Omugani gw'omulehe gurhayâna

[6] Ashub'ibabwîra ogu mugani, erhi: «Muntu muguma àli agwêrhe omulehe omu lukoma lwâge lw'emizâbîbu. Ayish'al'ilonza amalehe kuli gwo, arhagabonaga. [7] Anacibwîra okonda lulya lukoma, erhi: «Ekola myâka isharhu eno erhi nyisha nd'ilonza amalehe kw'ogu mulehe, ntanagabona. Lero ogutwe; cici gucirîrakwo obudaka?» [8] Naye amushuza, amubwîra, erhi: «Mâshi Waliha, oshub'iguleka, ogu mwâka naguyûhirire nguhirekwo n'emyâvu. [9] Nkaba gwayâna lero... N'akaba nanga, oyish'igutwa.»

Yezu afumya omukazi ògonyahire olwa-Sabato

[10] Anaciba adwîrhe ayigîriza omu sinagogi olwa-Sabato. [11] Mwàli mukazi muguma olimwo shetani w'obuzamba kurhenga byanda ikumi na munâni; erhi àgonyahire arhankanahash'icîyimusa. [12] Erhi Yezu amubona, amuhamagala, anamubwîra, erhi: «Ewe nyoko, wamafuma obuzamba bwâwe!» [13] Okubundi amuhirakwo amaboko. Ho na halya, anacigonyôka, akuza Nyamuzinda. [14] Ci omukulu w'esinagogi akunira, bulya Yezu amafumya omuntu omu lwa-Sabato. Anacibwîra olubaga, erhi: «Ensiku z'okukola ziri ndarhu; muli ezo

---

[m] **13.5** : Omu masù g'Abayahudi, amalumwa càli cimanyîso c'obuhane bwa Nnâmahanga. Bôhe, bàli bacikebirwe mpu abo bâbo banigagwa n'abàhoneragwa n'omutungo bo bàli babî, mpu n'abandi barhabonaga ago mababale bàli bêru-kwêru. Hali amango Nnâmahanga akarhumira abinja amango-babale en'igulu, n'ababî abaleke. Co cirhumire ntâye ciru n'omuguma okwânine okulonz'imanya omahwe ga Nyamuzinda, bulya rhweshi rhuli banya-byâha, na rhweshi rhukwânîne rhulyûle ebyâha bi-rhu n'eby' abîrhu bantu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nsiku mukayisha mufumibwe, ci arhali omu lwa-Sabato». [15] Nyakasane anacishuza, erhi: «Ezi ndyâlya! Ka ngasi muntu muli mwe arhahulusa enkafu erhi endogomi yâge omu lusiku lwa Sabato, aj'iyinywêsa? [16] N'oyu mwâli w'Abrahamu wàli oziringisirwe na shetani kurhenga myâka ikumi na munâni, k'arhàli a-kwânîne yeki ashwêkûlwe ezi ngoyi olwa-Sabato?» [17] Erhi aderha ntyo, enshonyi zagwârha abashombanyi bâge boshî, ci olubaga lwôhe lwôshi lwasîma ebi-rhangâzo byôshi akâg'ijira.

Omugani gw'emogomogo y'emburho y'esinapi (Mt 13, 31-32, Mrk 4, 30-32)

[18] Anaciderha, erhi: «Lwiganyo luci nankashushanya Obwâmi bwa Nyamuzinda? Cici nankabugererakwo? [19] Kwo buli nka mogomogo y'emburho y'esinapi[n] omuntu ayankaga, ayimîra omu kwâge; yakula yanaba murhi, orhunyunyi rhw'emalunga rhwayish'ikayûbaka omu mashami gâgwo».

Omugani gw'olwango (Mt 13, 33)

[20] Ashub'iderha, erhi: «Cici nankagererakwo[o] Obwâmi bwa Nyamuzinda? [21] Kwo buli nka lwango omukazi ayankaga, aluheba omu nshâno ya mirengo isharhu, kuhika yôshi yalinda ebumbugurha[p]».

Omuhango mufunda. Obwâmi bwa Nyamuzinda bwanyagwa Abayahudi buhâbwe abapagani (Mt 7, 13-14; 25, 10-12; 7, 22-23; 8, 11-12; 19, 30; Mrk 10, 31)

[22] Aj'agera omu bishagala n'omu ngo, erhi aj'ayigîriza anali omu njira y'okujà e Yeruzalemu. [23] Muntu muguma amubwîra, erhi: «Waliha, ka banyi bâyôkoke?» [24] Anacibashuza, erhi: «Mucisêze okugerera omu muhango mufunda; bulya, mmubwîre, banji bayish'ilonza okugera barhanahashe. [25] Amango nnanyumpa aba amayimuka amanahamika olumvi, ninyu mwamayôrha embuga, murhondêra mwakomamba, mpu: «Mâshi Waliha, orhuyigulire nîrhu», ayish'immushuza, erhi: «Ntishi muli ba ngahi». [26] Ninyu obwo mwârhondêre okumubwîra, mpu: «Rhwalîre rhwananywa haguma nâwe, wayigîrize n'emwîrhu». [27] Naye anâmushuze, erhi: «Ntishi muli ba ngahi; ntengiho, mujè aha ntashigirwa, mwe banyankola-maligo mweshi!» [28] Lyo muwayish'ihôgera n'okukenyeza amîno, mubona Abrahamu n'Izaki na Yakôbo n'abalêbi bôshi omu Bwâmi bwa Nyamuzinda, ninyu mubona oku mwakabulîrwe embuga. [29] Bayish'ihubuka Ebushoshokero[q] n'Ebuzikiro bw'izûba, Emwênè n'Emukondwè, bayish'ishangîra Obwâmi bwa

---

[n] **13.19** : Lolà amahugulo: Mrk 4,32.
[o] **13.20** Migani minji ekulikirîne omu milongo yayisha aha idako
[p] **13.21** : Obwâmi bwa Nyamuzinda, yo Eklezya. Olwo lwango, lwo lwiganyo lw'Akanwa ka Mwâmi Yezu; n'enshâno lwahebwamwo, lyo igulu.
[q] **13.29** : Empande ini z'igulu oku muntu oyêrekire emunda izûba lishoshôka: Ebushoshokero, Ebuzikiro, Ebumosho n'Ebulyo: kandi rhwanaderha, Buzùka-zûba, Buzika-zûba, Emwênè n'Emukondwè.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda. [30] Neci, hali abazinda bâbe barhanzi[r], hali n'abarhanzi bâbe bazinda».

Obwengûza bwa Herodi

[31] Aho honênè, baguma omu Bafarizeyi bamujàho, banamubwîra, mpu: «Ogende, orhenge kuno, bulya Herodi alalîre okukuniga». [32] Anacibashuza, erhi: «Mugende, muj'ibwîra oyo nyambwe ntyâla: «K'orhabwîni, ndwîrhe nalibirhakwo bashetani, ndwîrhe nafumya abantu ene n'irhondo, n'olusiku lwa kasharhu nyûkirize[s]! [33] Ci ene n'irhondo na lisirhondo[t] kukwânîne ngende, bulya kurhali kwinjà omulêbi afire omurhali omu Yeruzalemu.

Yeruzalemu, Yeruzalemu! (Mt 23, 37-39)

[34] «Yeruzalemu, Yeruzalemu! Obu oniga abalêbi n'okubanda entumwa bakurhumirwe amabuye, kanga nalonzize okukumakuma abâna bâwe nka kulya engoko eyûbarhira abanangoko bayo omu byûbi... orhanalonzagya! [35] Mumanyage! obu mukola mwâlekerwa enyumpa yinyu mushaka. Neci, mmubwîzire oku murhakacishub'imbona kuhika olusiku mwâderhe, mpu: Aganze oyishire oku izîno lya Nyakasane!»

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 13

Repent or Perish

[1] Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα Πιλᾶτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. [2] καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν; [3] οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἐὰν μὴ μετανοῆτε πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε. [4] ἢ ἐκεῖνοι οἱ δεκαοκτὼ ἐφ᾽ οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε ὅτι αὐτοὶ ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας Ἰερουσαλήμ; [5] οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἐὰν μὴ μετανοῆτε πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε.

The Parable of the Barren Fig Tree

[6] Ἔλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν· Συκῆν εἶχέν τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ

---

[r] **13.30** : Ahalì h'okulonz'imanya erhi abîshogwa bâbe banyi erhi banji, kukwânine okuciyunjuza lyo rhuyish'ibà omu bîshogwa. Bulya arhali okubà ba mulala gw'lhrahimu kwo kwankaciza omu-ntu; arhanali okubà omu barhanzi kwârhurne abantu bacunguka, nanga! Cîntu ciguma cône caârhume rhwacunguka: okuyemêra Kristu n'okucisêza okukulikira amarhegeko n'obulonza bwa Nnâmahanga.
[s] **13.32** : Okuyûkiriza kwa Yezu, kwo kufà n'okufuka kwâge.
[t] **13.33** : Ene, irhondo na lisirhondo, zo nsiku Mwâmi Yezu aciri en'igulu. Hano ezo nsiku zinyu-njula, anagwârhwa aj'ifira omu Yeruzalemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὗρεν. [7] εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν, Ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ᾽ οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὑρίσκω· ἔκκοψον [οὖν] αὐτήν, ἱνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; [8] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ, Κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια, [9] κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μή γε, ἐκκόψεις αὐτήν.

The Healing of a Crippled Woman on the Sabbath

[10] Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν. [11] καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δεκαοκτὼ καὶ ἦν συγκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. [12] ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ, Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου, [13] καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη καὶ ἐδόξαζεν τὸν θεόν. [14] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι Ἓξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. [15] ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν, Ὑποκριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; [16] ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; [17] καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατῃσχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ᾽ αὐτοῦ.

The Parables of the Mustard Seed and the Leaven (Mt 13.31-33; Mrk 4.30-32)

[18] Ἔλεγεν οὖν, Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; [19] ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ηὔξησεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. [20] Καὶ πάλιν εἶπεν, Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ; [21] ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ [ἐν]έκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

The Narrow Door (Mt 7.13-14, 21-23)

[22] Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ πορείαν ποιούμενος εἰς Ἰεροσόλυμα. [23] εἶπεν δέ τις αὐτῷ, Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σῳζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς, [24] Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν. [25] ἀφ᾽ οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες, Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν, καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. [26] τότε ἄρξεσθε λέγειν, Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας [27] καὶ ἐρεῖ λέγων ὑμῖν, Οὐκ οἶδα [ὑμᾶς] πόθεν ἐστέ · ἀπόστητε ἀπ᾽ ἐμοῦ πάντες ἐργάται ἀδικίας. [28] ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψησθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[29] καὶ ἥξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. [30] καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἳ ἔσονται πρῶτοι καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἳ ἔσονται ἔσχατοι.

The Lament over Jerusalem (Mt 23.37-39

[31] Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσῆλθάν τινες Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ, Ἔξελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρῴδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. [32] καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ, Ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. [33] πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἰερουσαλήμ. [34] Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. [35] ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω [δὲ] ὑμῖν, οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως [ἥξει ὅτε] εἴπητε,Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

14

Yezu afumya omuntu w'akabunda olwa-Sabato (Mt 12, 11; Luk 13, 15)

[1] Okuhandi, olwa sabato Yezu anacija omu mwa mukulu muguma w'omu Bafarizeyi, lwa-sabato, mpu ayikule, nabo bakàmuhengûza. [2] Obwo erhi muntu muguma walwâla akabunda ali embere zâge. [3] Yezu anacibwîra abashamuka b'ihano n'Abafarizeyi, erhi: «Ewe, ka kuyêmêrîrwe okufumya omu lwa-Sabato erhi Nanga?» [4] Bagumagumya. Anaciyanka olya mulwaâla, amufumya, amulika. [5] Okubundi ababwîra, erhi: «Ndi muli mwe, omugala, nîsi erhi enkafu yâge ya-nkarhogera emugoke, alek'iyizikûla ho na halya omu lwa-Sabato?» [6] Banacibula oku bankamushuza.

Okucîshoga ebibwârhalo (Mt 23, 12)

[7] Okubundi atwa abàli balâlisirwe omugani, bulya amabona okubacîshoga ebibwârhalo by'embere. Anacibabwîra, erhi: [8] «Nka oli mulâlike oku buhya, orhahîra mpu ocidêkereze oku ntebe ntanzi, bulya erhi omukengwa kukulusha ankayisha anali mulâlike naye, [9] owammulâlika mwe naye alek'ikubwîra, erhi: «Hundusa oyu oku ntebe», lyo orhaj'itamala n'enshonyi oku ntebe y'enyuma. [10] Ci irhondo okalâlikwa, onagend'icitamalira oku ntebe nzinda, lyo owakulâlikaga, hano ayisha, akubwîra, erhi: «Mwîra wâni, yegera embere! Obwo wanakengwa na balya muli balâlike mwe nabo. [11] Bulya ngasi muntu ocikuza arhôhibwa, naye ocirhôhya akuzibwa».

Abakwânîne okulâlikwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Anacibwîra n'olya wali omulâlisire, erhi: «Nka wajira idinie lya mûshi erhi lya bijingo, orhalâlikaga bîra bâwe, erhi bene winyu, erhi ab'omulala gwinyu, erhi bâlungwè bâwe bagale, lyo barhish'ikulâlika nabo, lunalek'ibà luhembo lwâwe. [13] Ci nka wajira idinie, onahamagale abakenyi, ebirema, abakunagizi n'emihûrha. [14] Obwo wanayish'ibona iragi, kulya kubà barhagwêrhi eci- bakugalulira! Bulya wayish'igalulirwa aha bufûke bw'abimâna».

Abalâlike balahiraga okuyisha (Mt 22, 2-20)

[15] Muguma wa muli balya balâlike, erhi ayumva ntyo, amubwîra, erhi: «Iragi lyâge owânalye oku biryo by'omu Bwâmi bwa Nyamuzinda!» [16] Naye anacimushuza, erhi: «Muntu muguma anacijira idinie, alâlika bantu banji. [17] Erhi amango g'okulya gahika, arhuma omwambali mpu aj'ilâlûla abalâlike, erhi: «Mpu muyishage, bulya byôshi biri birheganye». [18] Ci bôhe babà nka balaganîne bôshi, barhondêra okuhûna obwonjo. Omurhanzi, erhi: «Nzind'igula ishwa, kukwânîne ngend'ilirhangula; nkuhunyire, ombabalire». [19] Owundi, erhi: «Nzind'igula mahali arhânu ga nkafu[u], nkol'ij'igagereza, nkuhunyire, ombabalire». [20] Owundi aderha, erhi: «Nzind'ija omu buhya, co cirhumire ntayisha». [21] Olya muganda erhi agaluka, abwîra nnawâbo okwo. Nnanyumpa anacikunira, abwîra omwambali, erhi: «Okanye, ojè omu mashanganizo n'omu njira, ngasi bali bakenyi n'ebirema, n'emihûrha, n'abakunagizi, obalêrhe». [22] Omwambali, erhi: «Waliha, najizire nk'oku warhegekaga, n'obugali ho biciri». [23] Nnawâbo olya mushi amubwîra, erhi: «Ogonye engo n'enjira, osêze abantu bayishe, kuhika enyumpa yâni eyunjule. [24] Bulya mmubwîzire oku balya bantu bali balalike barhâbayize ciru n'omuguma oku idinie lyâni».

Owalonz'ishimba Yezu aleke byôshi

[25] Ngabo nyinji yamukulikira. Anacihindamuka, ababwîra, erhi: [26] «Omuntu walonz'inshimba, akaba arhashombiri îshe, na nnina, na mukâge, n'abâna bâge, na bene wâbo, na bâli bâbo, ciru n'obuzîne bwâge, arhankabà muganda wâni. [27] N'orhabarhwiri omusalaba gwâge, akankulikira, arhankabà muganda wâni. [28] Ndi muli mwe, akalonz'iyûbaka omutungo, arharhang'ibwârhala, akaganja bici gwafa n'okulola erhi agwêrhe ezaguyunjuza; [29] arhag'ibanda eciriba busha arhanayunjuze omutungo, lyo n'abantu bagera barhamushekera, mpu: [30] «Loli omuntu warhondêraga okuyûbaka, lero ayabirwa n'okuyunjuza!» [31] Nîsi, mwâmi ohi wankarhabâla mpu aj'ilwîsa owîbo mwâmi, abule kurhang'ibwarhala agerêreze erhi n'omurhwe gwâge gwa bihumbi ikumi ahash'ikoza owâbo nn'ebihumbi makumi abiri? [32] Bulya erhi ankarhînya, anarhuma obugo, owâbo aciri kulî, ahûne mpu bayumvanye. [33] Ntyo ninyu kwo na kuguma: ngasi yeshi orhalesiri ebi ajira, byôshi, arhankabà muganda wâni.

---

[u] **14.19** : Nkafu za kuhinga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Olwiganyo lw'omunyu (Mt 5, 13; Mrk 9, 50)

34 Omunyu gubà mwinjà. Ci kwônene erhi gwankagaga, bici gwankacilungwamwo?
35 Gurhankacikwânana omu ishwa ciru erhi oku câvu: gwanakabulirwa erubala. Ogwêrhe amarhwîri g'okuyumva, ayumve!»

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 14

The Healing of the Man with Dropsy

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων [τῶν] Φαρισαίων σαββάτῳ
φαγεῖν ἄρτον καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. 2 καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς
ἔμπροσθεν αὐτοῦ. 3 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων,
Ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι ἢ οὔ; 4 οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ
ἀπέλυσεν. 5 καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπεν, Τίνος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως
ἀναspάσει αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; 6 καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι πρὸς ταῦτα.

A Lesson to Guests and a Host

7 Ἔλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο,
λέγων πρὸς αὐτούς, 8 Ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν,
μήποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ᾽ αὐτοῦ, 9 καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι,
Δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. 10 ἀλλ᾽ ὅταν κληθῇς,
πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε ἐρεῖ σοι, Φίλε,
προσ-ανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν συνανακειμένων σοι. 11 ὅτι
πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. 12 Ἔλεγεν δὲ καὶ τῷ
κεκληκότι αὐτόν, Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς
σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μήποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ
γένηται ἀνταπόδομά σοι. 13 ἀλλ᾽ ὅταν δοχὴν ποιῇς, κάλει πτωχούς, ἀναπείρους, χωλούς,
τυφλούς 14 καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι, ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ
ἀναστάσει τῶν δικαίων.

The Parable of the Great Banquet (Mt 22.1-10)

15 Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ, Μακάριος ὅστις φάγεται ἄρτον ἐν τῇ
βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 16 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ἄνθρωπός τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολλοὺς
17 καὶ ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις, Ἔρχεσθε, ὅτι
ἤδη ἕτοιμά ἐστιν. 18 καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ, Ἀγρὸν
ἠγόρασα καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθὼν ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον. 19 καὶ ἕτερος
εἶπεν, Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

παρῃτημένον. [20] καὶ ἕτερος εἶπεν, Γυναῖκα ἔγημα καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. [21] καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ, Ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπείρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. [22] καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος, Κύριε, γέγονεν ὃ ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. [23] καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον, Ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος [24] λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ δείπνου.

The Cost of Discipleship (Mt 10.37-38)

[25] Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς, [26] Εἴ τις ἔρχεται πρός με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφὰς ἔτι τε καὶ τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. [27] ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. [28] τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; [29] ἵνα μήποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίζειν [30] λέγοντες ὅτι Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. [31] ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἑτέρῳ βασιλεῖ συμβαλεῖν εἰς πόλεμον οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ᾽ αὐτόν; [32] εἰ δὲ μή γε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. [33] οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.

Tasteless Salt (Mt 5.13; Mrk 9.50)

[34] Καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; [35] οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν, ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

15

Migani isharhu y'olukogo lwa Nyamuzinda:

[1] Obwo abavurhisa n'abanyabyâha bamulirâna bôshi mpu bayumve Enyigirizo zâge. [2] Lero Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano bakadwira omu nda nk'ihiri, mpu: «Oyu muntu adwîrhe ayankirira Abanya-byâha analira haguma nabo!»

1. Ecibuzi cihezire (Mt 18, 12-14)

[3] Anacibatwa ogu mugani, erhi: [4] «Ndi muli mwe ojira bibuzi byâge igana, ciguma cikahera,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

orhaleka birya bindi makumi gali mwenda na mwenda omu bulambo, akakulikira cirya cihezi-re kuhika acibone? [5] N'erhi acirhimâna, anacihira aba lurhugo n'obushagaluke. [6] Erhi ahika eka, anayâkûza abîra n'abalungu bâge, ababwîre, erhi: «Musîme haguma nâni, bulya ecibuzi câni, càli cihezire, nacibwîne!» [7] Kwo n'okwo, mmubwîre, bwayish'ibà bushagaluke omu mpingu oku munya-byâha muguma ocîyunjuzize kulusha bantu makumi gali mwenda na mwenda bimâna barhalagiriri okucîyunjuza.

2. Obujuma buhezire

[8] «Nîsi, mukazi ohi ogwêrhi ifundo ly'amagerha, liguma limuhere, abule kutwâna akamole n'okuhyajira enyumpa, alongereze kuhika alirhôle? [9] N'erhi aba amalirhôla, anayâkûza abîra-kazi n'abalungu bâge, erhi: «Musîme haguma nâni, bulya igerha lyàli limpezire nalibwîne!» [10] Kwo n'okwo, mmubwîre, hayish'ibà obushagaluke emwa bamalahika ba Nyamuzinda oku munya-byâha muguma ocîyunjuzize».

3. Omwâna mulalahi

[11] Ashub'iderha, erhi: «Muntu muguma agwârhe bagala babiri. [12] Omurho anacibwîra îshe, erhi: «Larha, mpânâni ebyâni birugu by'obwîme. Îshe anaci-bagabîra ebirugu byâge, [13] Erhi hagera nsiku nyi, olya mwâna ashana ebikunga, alikûla, aja omu cihugo c'ihanga, erhi ahikayo, ashandâza ebirugu byâge omu bulalahi. [14] Erhi ab'amahwerwa na byôshi, ecizombo cikali cazûka mulya cihugo, abona oku amakena, [15] Anacikanya, aj'ishiga mushamuka muguma wa muli cirya cihugo, Anacimuhira oku irango mpu akamuyâbulira engulube, [16] Obwo akacîfinja okushalûka n'ebyûla, engulube zakag'irya; ci abula ciru owamuhâbyo. [17] Acîjamwo, erhi: «Bashi banga babà aha mwîrhu badwîrhe bayigurha, nâni oku nafira eno munda n'ishali! [18] Ema! Nkola nalikûla, njè emunda larha ali, mubwîre, nti: «Larha, nabihîre Nnâmahanga nâwe. [19] Ntaci-shingânîni okuderhwa mugala wâwe: onjire nka muguma omu bambali bâwe». [20] Anacigandûla, aja emw'îshe. Erhi aba aciri kuli, îshe amulangira, ayumva o- bwonjo bwamugwârha; anaciyisha ali bulibirha, amuyâbabîra, amuhôbera. [21] Omugala amubwîra, erhi: «Larha, nabihîre Nyamuzinda nâwe, ntacishingânîni nderhwe mugala wâwe». [22] Obwo îshe abwîra abambali, erhi: «Mubanguke, mulerhe gulya mwambalo gw'obulimbi, mumuyambike; mumuhire e-ngolo ekuboko n'enkwêrho emagulu. [23] Mulêrhe ecimasha cishushagîre, muci-bâge, rhulye rhunajire olusiku lukulu. [24] Bulya oyu mwâna wâni ali afire, lero afûsire; àli ahezire, lero abonesire!» Banacirhondêra okujira olusiku lukulu. [25] Obwo enfula yâge erhi yahinzire. Erhi afuluka, akol'ahika eka, ayumva omulimba gw'ennanga n'amasâmo. [26] Anacikema mwambali wâbomuguma, amudôsa, kurhi. [27] Naye amushuza, erhi: «Mulumuna wâwe oyo oyishire; sho amabâga ecimasha cishushagîre, bulya amubwîne mugumagumà». [28] Anacikunira bwenêne, arhanacilonzagya ciru okujà omu nyumpa. Okubundi îshe ahuluka mpu amuyinginge. [29] Ci yêhe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ashuza îshe, erhi: «Ndi byanda binga erhi kukukolera nkukolera? Ntazig'ivuna omu kanwa kâwe ciru n'eliguma. K'oj'o- mpîre nieki ciru omwâna-hene mpu mmulye nanjiremwo idinie rhwe n'abîrhu? [30] Lero ene mugala wâwe waherezagya ebyâge byôshi omu bakazi b'ebishungu ayisha, yêhe wamamubâgira ecimasha cishushagîre!» [31] Îshe anacimubwîra, erhi: « Mwâna wâni, wêhe ensiku zôshi rhuba rhwembi, n'ebyâni byôshi biba byâwe. [32] Ci kwàli kurhuyâmânîne okujira olusiku lukulu n'okushagaluka, bulya mulumnna wâwe àli afîre, lero afûsire; àli ahezire, lero abonesire!»

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 15

The Parable of the Lost Sheep (Mt 18.12-14)

1 Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. 2 καὶ διεγόγγυζον οἵ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. [3] εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων, [4] Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρῃ αὐτό; [5] καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ χαίρων [6] καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας λέγων αὐτοῖς, Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. [7] λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσιν μετανοίας.

The Parable of the Lost Coin

[8] Ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως οὗ εὕρῃ; [9] καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα, Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. [10] οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

The Parable of the Lost Son

[11] Εἶπεν δέ, Ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς. [12] καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί, Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. ὁ δὲ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. [13] καὶ μετ᾽ οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν πάντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. [14] δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. [15] καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους, [16] καὶ ἐπεθύμει χορτασθῆναι ἐκ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. [17] εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη, Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύονται ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ὧδε ἀπόλλυμαι.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[18] ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ, Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ
ἐνώπιόν σου, [19] οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. [20] καὶ
ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ
αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
[21] εἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῷ, Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος
κληθῆναι υἱός σου. [22] εἶπεν δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ, Ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν τὴν
πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς
πόδας, [23] καὶ φέρετε τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, [24] ὅτι οὗτος ὁ
υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. [25] Ἦν δὲ
ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας
καὶ χορῶν, [26] καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη ταῦτα. [27] ὁ δὲ εἶπεν
αὐτῷ ὅτι Ὁ ἀδελφός σου ἥκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα
αὐτὸν ἀπέλαβεν. [28] ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν, ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει
αὐτόν. [29] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε
ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ
[30] ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν
σιτευτὸν μόσχον. [31] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ᾽ ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν
[32] εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ
ἀπολωλὼς καὶ εὑρέθη.

16

Omulanzi mulangûza

[1] Ashub'ibwîra abaganda bâge; erhi: «Hàli mulume muguma mugale, erhi ajira omurhindisi
w'ebirugu byâge. Banacimushobeka emwa nnawâbo mpu adwîrhe ashandâza ebirugu byâge.
[2] Amurhumiza, amubwîra, erhi: «Kurhi kulya nayumvîrhe baderha kuli we? Nyêreka ebirugu
olanga, bulya orhacibè murhindisi». [3] Olya murhindisi anacirhanya, erhi: «Lero kurhi najira obu
nnawîrhu antenza omu burhindisi bwâni? Okuhinga ntakuhashe, n'okujà nahûna nka mukenyi,
enshonyi zayish'ingwârha. [4] Namamanya oku najira lyo nyish'ibona owanyigulira hano nkûlwa
omu burhindisi». [5] Okubundi ahamaga-la muguma muguma abàli omu myenda ya nnawâbo.
Anacidôsa omurhanzi, erhi: «Mwenda muci walîre nnawîrhu?» [6] Naye, erhi: «Mirengo igana ya
mavurha». Amubwîra, erhi: «Yanka ecerhe câwe, bwârhala, oyandike duba makumi arhânu».
[7] Anacibwîra owundi, erhi: «Nâwe, mwenda muci walîre nnawîrhu?» Naye, erhi: «Mirengo igana
ya ngano». Amubwîra, erhi: «Yanka ecerhe câwe, oyandike makumi gali munâni». [8] Nnawâbo
olya mulanzi mulanguza amuku-nga mpu ajizire obwenge[v]. Bulya abâna b'er'igulu bo bayengeha

[v] **16.8** : Arhali bubî bw'oyo mulanzi bwo nnawâbo amukungire, ci bwenge n'obwîrhonzi bwâge, bw'okurheganya amango akaba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu bâbo kulusha abâna b'obulangashane.

Okukolêsa kwinjà ebirugu (Mt 25, 21; Luk 19, 17; Mt 6, 24)

9 «Nâni mmubwîzire nti mukome amîra n'ebirugu by'enshamu, hano mubinyagwa, lyo abo bîra
bammuyankiriza omu ibwârhalo ly'emyâka erhaganjwa. 10 Omuntu obà mwîkubagirwa omu binyi,
ye na mwîkubagirwa omu binene; n'obà ncuku omu binyi, ye na ncuku omu binene. 11 Mukaba
murhabîri bikubagirwa omu birugu by'enshamu[w], ndi wankaciyish'immulangîsa ebirugu
by'okunali? 12 Na mukaba murhali bikubagirwa omu kantu ka bene[x], ndi wankacimuhà ehyabà
hinyu? 13 Ntà mushi wankashiga bâmi babiri: bulya anashomba muguma azigire owundi, erhi
acîshwêkere kuli muguma, ajande owundi. Murhankahash'ikolera Nyamuzinda n'ebirugu».

Abafarizeyi basîma ebirugu (Luk 18, 9; Mt 23, 28)

14 Abafarizeyi basîma ebirugu erhi bayumva ntyo, bamugayaguza bwenêne. 15 Anacihabwîra,
erhi: «Mwe muciderha bimâna embere z'abantu, ci Nyamuzinda amanyire emirhima yinyu. Bulya
eci abantu bakunga, co cishologorha Nyamuzinda.

Misî egaba Obwâmi bw'empingu (Mt 11, 12-13)

16 «Kuhika Yowane gàli Marhegeko n'Abalêbi[y]; kurhenga aho, Emyanzi y'Obwâmi bwa
Nyamuzinda yayigîrizibwe, na ngasi muntu akola acisêza okuhikamwo n'emisî.

Amarhegeko gali g'ensiku n'amango (Mt 5, 18)

17 «Kuli kulembu irunga n'igulu bigere kulusha okurhenza mparafu nguma y'Irhegeko.

Obuhya liri ifundo lirhankafundûka (Mt 5, 32; 19, 9)

18 «Ngasi yeshi ohulusa mukâge akanayanka owundi, erhi kuhusha ahushire; naye oherula
omukazi ohulusîbwe n'ibà, erhi kuhusha ahushire.

Omugale mubî na Lazaro

19 «Hàli muntu muguma mugale, erhi ayambala emyenda midukula n'ey'ecitwîro cihamu, na

---

arhacigzerhi burhindisi. Oku mukristu gali amango rhwarhenga en'igulu, ebi rhwaligwerheyo byôshi byasigala.

[w] **16.11** : Ebirugu by'emshamu, byo birugu byôshi birhukwânana oku by'en'igulu; n'ebirugu by'okunali, byo birhukwânana oku mûka n'oku buzîne bw'ensiku n'amango.

[x] **16.12** : Ngasi kantu karhakwânîni oku mûka gwirhu n'oku buzîne bwîrhu bw'ensiku n'amango, kali kantu ka bene. Ehirhu, hyo hirya hyankarhurhabâla okuyish'icunguka.

[y] **16.16** : Embere Mwâmi Yezu ayishe, Amarhegeko n'enyigîrizo z'Abalêbi birhahikaga omu bulonza n'omu mirhima y'abantu. Buno, Amarhegeko garhaciri manjî, likola liguma lyône: obuzigire n'okucisêza omu kukolera Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ngasi lusiku erhi kulya ebiryo by'olusiku lukulu. [20] Hàbaga na mukenyi muguma, ye Lazaro, akayish'icîlambulira aha lusò lw'enyumpa yâge, anali ahwîre bulema. [21] Akacîfinja okulya obushangulikiza bwakag'irhoga oku cîbo c'olya mugale. Ebibwa nabyo byakamugugumakwo, byanakamumîma ebihulu. [22] Lero olya mukenyi anacifa, ahêkwa na bamalahika omu cifuba[z] c'Abrahamu. Olya mugale naye afa, abishwa. [23] Erhi aba akola ali omu kuzimu, ayumva amalibuko; agalamira enyanya, alangira Abrahamu na Lazaro omu cifuba câge. [24] Anaciyakûza, erhi: «Mâshi larha Abrahamu, ombabalire, orhume Lazaro avumvuze omunwe gwâge omu mîshi, nyokolesemwo olulimi, bulya nàhire ntugurhira munomuliro.» [25] Abrahamu amushuza, erhi: «Mwâna wâni, okengêre oku wahâbirwe aminja omu bugumaguma bwâwe n'oku Lazaro abwîne amabî. Lero buno akola asîmire, nâwe oli omu malibuko. [26] Na kulusha aho, aha karhî kîrhu ninyu hali enyenga ndi: ngasi balonza okuhubuka eno mpu bajè emwinyu banayabirwa, n'ab'eyo barhayikirira emwîrhu. [27] Olya mugale anacishuza. erhi: «Nkuhunyirage, mâshi larha, orhume Lazaro aha mwîrhu, [28] bulya njira bene wîrhu barhânu; abayigîrize, balek'iyish'ija muno hantu h'amalibuko». [29] Naye Abrahamu, erhi: «Bagwêrhe Mûsa n'Abalêbi; babayumve». [30] Olya mugale amushuza, erhi: «Arhali ntyo, mâshi larha Abrahamu, ci muguma omu bafîre erhi ankaja emwâbo, banacîyunjuza». [31] Abrahamu anacimubwîra, erhi: «Bakaba barhayumvîrhizi Mûsa n'Abalêbi, ciru hankabà owafûka omu bafîre, ababwîrize naye barhankamuyumva».

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 16

The Parable of the Dishonest Steward

[1] Ἔλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. [2] καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ, Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου, οὐ γὰρ δύνῃ ἔτι οἰκονομεῖν. [3] εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος, Τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ᾽ ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι. [4] ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. [5] καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ, Πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου; [6] ὁ δὲ εἶπεν, Ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα. [7] ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπεν, Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν, Ἑκατὸν κόρους σίτου. λέγει αὐτῷ, Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. [8] καὶ ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσιν. [9] Καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω, ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπῃ δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. [10] ὁ πιστὸς ἐν

---

[z] **16.22** : Okuhêkwa omu cifuba c'Abrahamu, kwo kuhêkwa omu Bwâmi bw'empingu n'okuj'isîmamwo haguma n'Abrahamu, îshe w'ahemêzi bôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστιν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. [11] εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; [12] καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει; [13] Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶν κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

The Law and the Kingdom of God (Mt 11.12-13)

[14] Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. [15] καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. [16] Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. [17] Εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν. [18] Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

The Rich Man and Lazarus

[19] Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ᾽ ἡμέραν λαμπρῶς. [20] πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἰλκωμένος [21] καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου · ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. [22] ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. [23] καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. [24] καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν, Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. [25] εἶπεν δὲ Ἀβραάμ, Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. [26] καὶ ἐν πᾶσιν τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. [27] εἶπεν δέ, Ἐρωτῶ σε οὖν, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, [28] ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. [29] λέγει δὲ Ἀβραάμ, Ἔχουσιν Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. [30] ὁ δὲ εἶπεν, Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ᾽ ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς μετανοήσουσιν. [31] εἶπεν δὲ αὐτῷ, Εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδ᾽ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

17

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Owasârhaze owâbo (Mt 18, 6-7; Mrk 9, 42)

[1] Anacibwîra abaganda bâge, erhi: «Kurhankahashikana harhabe okusârhaza, ci kwônene buhanya bwâge owâkulerhe! [2] Kwankamukwânana kulusha ashwêkerwe ibuye ly'olwanjikwa omu igosi anakwêbwe omu nyanja, ahâli h'okusârhaza muguma muli aba bâna barhò. [3] Mucîlange!

Okurhabâla ohabire n'okubabalira orhutumuzize (Mt 18, 15, 21-22)

«Erhi owinyu ankajira kubî, omukalihire, n'akacîgaya, omubabalire. [4] Ciru ankakubîhira kali nda omu lusiku luguma na kali nda akuyishire, erhi: «Ncîgayire», onamubabalire».

Obuyêmêre buhasha byôshi (Mt 17, 20)

[5] Entumwa zabwîra Nyakasane, mpu: «Orhuyûshûlire obuyêmêre». [6] Nyakasane ashuza, erhi: «Mucigwârhaga obuyêmêre bungana emogomogo y'emburho y'esinapi, mwânabwîra ogu murhi, mpu: «Kunduka, oj'imera mula nyanja», gwanammuyumva.

Okurhumikira abîrhu n'obwîrhôhye

[7] «Ndi muli mwe ojira omwambali ohinga nîsi erhi oyâbula ebintu, wa-nkamubwîra afuluka, erhi: «Kanya duba oj'irya? [8] Abule okumubwîra erhi- kwo, erhi: «Onteganyize ebiryo, ohwinje bwinjà, ontumikire[a] kuhika nyûs'irya nanyûs'inywa; nâwe ogal'iyish'irya onanywe?» [9] Ewe! K'anavuga oyo mwambali omunkwa bulya ajizire nka oku ali arhegesirwe? [10] Ninyu kwo n'okwo; nka mwamayûs'ijira ebi murhegesirwe, muderhe, mpu: «Rhuli barhumisi ba busha; ntâco rhwajizire cirhàli cirhegeke».

Yezu afumya bashomyo ikumi

[11] Kwanacibà, erhi akola ali omu njira y'okujà e Yeruzalemu, agera elubibi lw'e Samâriya n'olw'e Galileya. [12] Erhi aja omu cishagala ciguma, bantu ikumi balwâla olushomyo bamujàyo. Bayimanga kulî. [13] Banaciyakûza, mpu: «Mâshi Yezu Mwigiriza, orhufe nîrhu bwonjo» [14] Erhi ababona, ababwîra, erhi: «Mugendag'icîyêrekana emwa abadâhwa». Erhi bakola bali omu njira mpu bayije, banacifuma. [15] Muguma muli bo, erhi abona oku afumire, agaluka, aj'akuza Nnâmahanga n'izù linene. [16] Acîrhimba aha magulu ga Yezu, amuvuga omunkwa. Oyo muntu àli Musamâriya. [17] Obwo Yezu anaciderha, erhi: «K'arhali oku banali ikumi bôshi bafumire? Balya bandi mwenda ngahi? [18] Ntà wundi wagalusire mpu ahè Nyamuzinda irenge ecirhali eci cigolo conene!» [19] Okubundi amubwîra, erhi: «Yimanga, ocigendere; obwemêre bwâwe bwakucizize».

---

[a] **17.8** ontumikire, kurhumikira, kurhumika cirhali «ciswahiri» mpu:« kutumikia»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obwâmi bwa Nnâmahanga bwàyishire

[20] Abafarizeyi bamudôsa mpu mangaci Obwâmi bwa Nyamuzinda bwâyîshe. Anacibashuza, erhi: «Obwâmi bwa Nyamuzinda burhamanywa amango buyisha, [21] na ntâye wankaderha mpu: bwo buno nîsi erhi bwo bula! Bulya Obwâmi bwa Nyamuzinda buli ekarhî kinyu».

Olusiku lwa Mwene-omuntu (Mt 24, 15-44)

[22] Anacibwîra abaganda bâge, erhi: «Ensiku zaciyisha, mucîfinje okubona lusiku luguma lwa Mwene-omuntu[b], murhanalubone. [23] Bayish'ikammubwîra, mpu: «Y'oyo oli hano!» nîsi, mpu: «Y'oyo oli hala!» Murhayijaga murhanayilibirhiraga. [24] Bulya nka kulya omulazo gumoleka omu bitù kurhenga Ebushoshokero kuhika Ebuzikiro, ntyo kwo Mwene omuntu ayish'iyisha Olu-siku lwage. [25] Kwônene burhanzi kukânîne ababale kunene n'okulahirwa n'eri iburha. [26] Nka kulya byàbaga omu mango ga Nûhu, kwo byanayish'ibà omu nsiku za Mwene-omuntu. [27] Bakag'ilya banakanywa, bakasheba banakashebwa, kuhika lulya lusiku Nûhu ajaga omu nkugè; ecihonzi càyisha, cabahombya bôshi. [28] Na nka kulya byàbaga omu mango ga Loti, bakalya banaka-nywa, banagula banakaguza, bakabiba banakayûbaka. [29] Ci olusiku Loti arhengaga e Sodomo, enkuba y'omuliro n'ey'ecibiriti yania, yabasingônola bôshi. [30] Ntyo kwo byayish'ibà Olusiku Mwene-omuntu anaciyêrekane. [31] Muli olwo Lusiku, omuntu wâbe oku burhungiri bw'enyumpa, akaba ebirugu byâge biri omu nyumpa, arhayandagalaga mpu abirhôle; n'owâbe ali omu ishwa, kwo na kuguma, arhashubiraga nyuma. [32] Mukengêre olwa mukà-Loti[c]. [33] Owâlonze okuciza obuzîne bwâge, anâbuheze, n'owâbuheze, anâbulamye. [34] Ka mmubwîre: muli obwo budufu, bantu babiri bâbe bali haguma aha ncingo nguma, muguma ahêkwe n'owâbo alekwe; [35] bakazi babiri bâbe badwîrhe bashwera haguma, muguma ahêkwe n'owâbo alekwe; [[36] bantu babiri banâbe bali omu ishwa, muguma ahêkwe n'owâbo alekwe»]. [37] Nabo banacimushuza, mpu: «Ngahi, Waliha?» Ababwîra, erhi: «Ngasi aha omurhumba gwâbe ho n'enyunda zâshubûkire[d]».

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 17

Some Sayings of Jesus (Mt 18.6-7, 21-22; Mrk 9.42)

[1] Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν, πλὴν οὐαὶ δι᾽ οὗ ἔρχεται [2] λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. [3] προσέχετε ἑαυτοῖς. ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ

[b] **17.22** : Amango amalumwa gabayishira, abaganda ba Yezu bayish'icifinja okubona Yezu ciru lusiku luguma, mpu abarhulirize, barhanamubone.
[c] **17.32** Olwa mukà'Loti: Lolà Murh 19, 26.
[d] **17.37** : Kulya enyunda zicigusha ahâli omurhumba, ziyigurhe, ntyo kwo n'abîshogwa bayish'ishubûkira MwâmiYezu omu lusiku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀδελφός σου ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ ἄφες αὐτῷ. [4] καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σὲ λέγων, Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ. [5] Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ, Πρόσθες ἡμῖν πίστιν. [6] εἶπεν δὲ ὁ κύριος, Εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ [ταύτῃ], Ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. [7] Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ, Εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε, [8] ἀλλ᾽ οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ, Ἑτοίμασον τί δειπνήσω καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ; [9] μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; [10] οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι Δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

The Cleansing of Ten Lepers

[11] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι εἰς Ἰερουσαλὴμ καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσον Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. [12] καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην ἀπήντησαν [αὐτῷ] δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόρρωθεν [13] καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέγοντες, Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. [14] καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. [15] εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, [16] καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρίτης. [17] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; [18] οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; 19καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

The Coming of the Kingdom (Mt 24.23-28, 37-41)

[20] Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν, Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, [21] οὐδὲ ἐροῦσιν, Ἰδοὺ ὧδε ἤ, Ἐκεῖ, ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν. [22] Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν καὶ οὐκ ὄψεσθε. [23] καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν, Ἰδοὺ ἐκεῖ, [ἤ,] Ἰδοὺ ὧδε μὴ ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε. [24] ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου [ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ]. [25] πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. [26] καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου [27] ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν πάντας. [28] ὁμοίως καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν [29] ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθεν Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ᾽ οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν πάντας. [30] κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. [31] ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ

---

lw'amasîma garhahwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

δώματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. [32] μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ. [33] ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι ἀπολέσει αὐτήν, ὃς δ᾽ ἂν ἀπολέσῃ ζῳογονήσει αὐτήν. [34] λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, ὁ εἷς παραλημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται [35] ἔσονται δύο ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἡ μία παραλημφθήσεται, ἡ δὲ ἑτέρα ἀφεθήσεται. [37] καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ, Ποῦ, κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.

18

Omucîranuzi mubî n'omukana orhagoheka

[1] Ashub'ibabwîra omugani mpu kukwânîne okushenga ensiku zôshi bu-zira kurhama, erhi: [2] «Omu cìshagala ciguma mwàli omutwî w'emmanja orharhînyaga Nyamuzinda arhanacigonzagya ndi. [3] Muli eco cishagala mwàli na mukana muguma; akamushimba anamubwîra, erhi: «Ontwîre olubanja rhwe n'owîrhu!» [4] Ajira nsiku nyinji erhi arhenguha. Buzinda acîja emurhima, erhi: «Ciru akaba ntarhînya Nyamuzinda ntanacigonza ndi, [5] obu oyu mukana anakambera irhwe, namutwîra olubanja, lyo arhakômerera okukayish'imbera irhwe». [6] Okubundi Nyakasane anaciderha, erhi: «Ka muyumvîrhe oku oyomucîranuzi mulyâlya adesire? [7] Ewe, ka Nnâmahanga abîshogwa bâge bamubirikira buca-buyira arhabatwîra olubanja? K'alegam'ibarhabâla? [8] Mmubwîzire oku ayish'ibatwîra olubanja duba. Kwônene, k'amango Mwene-omuntu ayisha anâshimâne obuyêmêre[e] en'igulu?».

Omufarizeyi n'omuvurhîsa (Mt 23, 12; Luk14, 11)

[9] Nabo balya bamanya mpu bali bimâna banagayaguza abâbo, ababwîra ogu mugani, erhi: [10] «Bantu babiri banacirheremera omu kâ-Nyamuzinda mpu baj'ishenga; muguma àli Mufarizeyi n'owâbomuvurhîsa. [11] Olya Mufarizeyi ashigalala, ashenga ntya emurhima gwâge, erhi: «Yâgirwa Nnâmahanga, nku-vuzire omunkwa, bulya niehe ntaba nk'abandi bantu, bishungu, ndyâlya, bagonyi, erhi nka oyu muvurhîsa; [12] ncishalisa kabiri omu mugobe, nantûla ecihimbi ca kali ikumi c'ebirugu byâni byôshi». [13] Olya muvurhîsa yêhe aj'icîbêrera erhali hôfi, arhanaderhaga ciru mpu agalamire enyanya, ci akacîkomamba ecifuba, erhi: «Yâgirwa Nnâmahanga, onfe bwonjo nie munya-byâha!» [14] Mmubwîzire oku oyu ashubîre emwâge ali mwêru-kwêru, owâbo nanga. Bulya ngasi ocîkuza arhôhibwa, n'ocirhôhya akuzibwa».

Yezu àgisha abâna barhò (Mt 19, 13-15; Mrk 10, 13-16)

[e] **18.8** Lolà Mt 24, 2: «Bulya amabî gayish'iyûshûka, obuzigire bwa banji bwânyihe».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 Bakamulerhera ciru n'abâna barhò mpu abahumekwo. Abaganda bâge erhi babona ntyo,
babakalihira. 16 Ci Yezu abahamagala, erhi: «Muleke bajè aha ndi, mumanye murhabahànzagya.
Bulya ababashusha, Obwâmi bwa Nyamuzinda buli bwâbo. 17 Okuli, mmubwîre, orhayankiriri
Obwâmi bwa Nyamuzinda nka mwâna murhò, arhakabujamwo».

Omuntu wàli ogwêrhe birugu binji (Mt 19, 16-22; Mrk 10, 17-22)

18 Murhambo muguma amudôsa, erhi: «Waliha Mwigîriza mwinjà, kurhi njirage lyo mubona
akalamo k'ensiku n'amango?» 19 Yezu amubwîra, erhi: «Cirhumire onderha mwinjà? Ntâye obà
mwinjà aha nyuma za Nnâmahanga yenene. 20 Oyishi amarhegeko: Orhahîra okahusha,
orhahîra okaniga, orhahîra okazimba, orhahîra okahamîriza obunywesi; okaz'ikenga sho na
nyoko». 21 Olya naye, erhi: «Ebyo byôshi nyôrha mbishimba kurhenga oburho bwâni». 22 Yezu
erhi ayumva okwo, amubwîra, erhi: «Ciguma cône cikusigalîre: ebi ojira byôshi obiguze, ohè
abakenyi, wayish'ibà n'omuhako omu mpingu; okuhandi oyishe, onkulikire». 23 Ci yêhe erhi
ayumva ntyo, oburhè bwamugwârha, bulya ali mugale bwenêne.

Okuhika omu mpingu kw'omugale kuli kudârhi (Mt 19, 23-26; Mrk 10, 23-27)

24 Yezu erhi abona oku agayire, aderha, erhi: «Okuhika omu Bwâmi bwa Nyamuzinda
kw'omugale kuli kudârhi! 25 Bulya okugeza enjavu omu murhule gw'ensinge kwo kulembu
kulusha okuhisa omugale omu Bwâmi bwa Nyamuzinda!» 26 AbàYumvagya baderha, mpu: «Ndi
wâcungukage obwo?» 27 Anacibashuza, erhi: «Okurhankahashikana emw'abantu,
kwanahashikana emwa Nnâmahanga».

Oluhembo lw'abalesire eby'en'igulu (Mt 19, 27-29; Mrk 10, 28-30)

28 Obwo Petro anaciderha, erhi: «Obu rhuli aha, rhwàlesire byôshi, rhwakushimba!» 29 Naye
ababwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, ntâye wâleke enyumpa yâge, erhi mukâge, erhi bene wâbo,
erhi ababusi, erhi abâna bâge Bwâmi bwa Nyamuzinda burhumire, 30 abule kuhâbwa binji
kulusha en'igulu n'akalamo karhahwa omu mango gâciyisha».

Yezu alêba obwa kasharhu oku ayish'ibabazibwa (Mt 20, 17-19; Mrk 10, 32-34)

31 Okubundi Yezu ayanka balya ikumi na babiri, ababwîra, erhi: «Rhw'ono rhwâyinamukira e
Yeruzalemu: ebyayandikiragwa Mwene-omuntu n'Abalêbi byôshi bikola byâyunjula. 32 Bulya
ayish'ihânwa emwa abapagani, ashekerwe, ajâcirwe, anamesherwekwo. 33 Na babà
bamamushûrha emikoba, bamuyîrhe. Ci[f] olwa nsiku isharhu ayish'ifûka». 34 Ako kanwa

[f] **18.33** « ci» ahâli ha «na», biyêrekine oku Luka ayishi ecigereki bwinjà. Abâbo bakag'ihiraho «na» n'obwo ye «waw» kantalinganana oyu w'ecihebraniya erhi ciharamiya. Abâbo barhabonaga oyo «waw» bahira ho «kai» orhenzire omu waw inversif gzarhu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

barhakatwâga ihuzihuzi ciru ehitya; lwayôrha luderho lufulike kuli bo, barhanamanyaga kwo kuderha kuci.

Omuhurha gw'e Yeriko (Mt 20, 29-34; Mrk 10, 46-52)

35 Erhi akola ahika e Yeriko, omuhûrha gwàli gutamîre eburhambi bw'enjira, gudwîrhe
gwahûnira obuligo. 36 Erhi guyumva engabo yagera, gwadôsa mpu kwo kuderha kurhi okwo.
37 Bagubwîra, mpu: «Yezu w'e Nazareti oyo wagera». 38 Gwanaciyakûza, erhi: «Mâshi Yezu,
Mwene-Daudi, onfe nâni bwonjo!» 39 Nabo abantu bàli bashokwîre bagukankamira mpu
guhulike. Ci gôhe gwahangaza, gwalushîsa, erhi: «Mâshi Mwene-Daudi, onfe nâni bwonjo!»
40 Obwo Yezu anaciyimanga, arheregeka mpu bamulêrhere Oyo muntu. Erhi amuhikaho,
amudôsa, erhi: 41 «Cici walonza nkujirire?» - Naye, erhi:» Yâgirwa, nti mbone nâni!» 42 Yezu
amubwîra, erhi: «Bonaga! Obuyêmêre bwâwe bwakufumize». 43 Ho na halya ayirukira abona;
amukulikira, aj'akuza Nnâmahanga. Nalwo olubaga erhi lubona, okwo, lwajîra Nyamuzinda
irenge.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 18

The Parable of the Widow and the Judge

1 Ἔλεγεν δὲ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσ-εύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐγκακεῖν,
2 λέγων, Κριτής τις ἦν ἔν τινι πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρεπόμενος.
3 χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα, Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου
μου. 4 καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον. μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, Εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι
οὐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, 5 διά γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν,
ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με. 6 Εἶπεν δὲ ὁ κύριος, Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας
λέγει 7 ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ
νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ ἐπ᾽ αὐτοῖς; 8 λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

The Parable of the Pharisee and the Tax Collector

9 Εἶπεν δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ᾽ ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς
λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην 10 Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς
Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. 11 ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο, Ὁ
θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ
ὡς οὗτος ὁ τελώνης 12 νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. 13 ὁ δὲ

---

abanfransa, kuderha «na», amango wamabikulikanya ecigereki.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπᾶραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ᾽ ἔτυπτεν τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων, Ὁ θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. 14 λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ παρ᾽ ἐκεῖνον· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Little Children Blessed (Mt 19.13-15; Mrk 10.13-16)

15 Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται· ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. 16 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσ-εκαλέσατο αὐτὰ λέγων, Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

The Rich Ruler (Mt 19.16-30; Mrk 10.17-31)

18 Καὶ ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων, Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 19 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 20 τὰς ἐντολὰς οἶδας· Μὴ μοιχεύσῃς, Μὴ φονεύσῃς, Μὴ κλέψῃς, Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. 21 ὁ δὲ εἶπεν, Ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητος. 22 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἔτι ἕν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν [τοῖς] οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 23 ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγενήθη· ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. 24 Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς [περίλυπον γενόμενον] εἶπεν, Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσπορεύονται 25 εὐκοπώτερον γάρ ἐστιν κάμηλον διὰ τρήματος βελόνης εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. 26 εἶπαν δὲ οἱ ἀκούσαντες, Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; 27 ὁ δὲ εἶπεν, Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ ἐστιν. 28 Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος, Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια ἠκολουθήσαμέν σοι. 29 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γυναῖκα ἢ ἀδελφοὺς ἢ γονεῖς ἢ τέκνα ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, 30 ὃς οὐχὶ μὴ [ἀπο]λάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

A Third Time Jesus Foretells His Death and Resurrection (Mt 20.17-19; Mrk 10.32-34)

31 Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς, Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου 32 παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται 33 καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. 34 καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ᾽ αὐτῶν καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

The Healing of a Blind Beggar near Jericho (Mt 20.29-34; Mrk 10.46-52)

35 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἰεριχὼ τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαιτῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[36] ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο. [37] ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς
ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. [38] καὶ ἐβόησεν λέγων, Ἰησοῦ υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. [39] καὶ οἱ
προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ, αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν, Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με.
[40] σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν
αὐτόν, [41] Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπεν, Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. [42] καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ,
Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. [43] καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν καὶ ἠκολούθει αὐτῷ
δοξάζων τὸν θεόν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

19

Zakeyo

[1] Erhi aja omu Yeriko, ahulukana omu lugo. [2] Hanaciyisha mulume muguma, mpu ye Zakeyo;
àli mukulu w'abavurhîsa, anali mugale. [3] Alonza okulolakwo Yezu n'okumumanya, ci ayabirwa
erhi ngabo nyinji erhuma, bulya ali mmofi. [4] Okubundi anacikanyiriza, ashokola, aj'ishigira oku
muhumbahumba, mpu amubone, bulya yo yali njira yâge. [5] Erhi Yezu ahahika, agalamira
enyanya, amubwîra, erhi: «Zakeyo we, shonôka duba, bulya ene aha mwâwe najà».
[6] Anacishonôka bimbirimbiri, amuyankirira aha mwâge n'omwîshingo. [7] Ngasi bantu babonaga,
bakacîduduma bôshi n'okuderha, mpu: «Ahanzire aha mw'omunya-byâha!» [8] Zakeyo ayimanga,
abwîra Nyakasane, erhi: «Waliha, ebirugu byâni nâbigabamwo kabiri, mpe abakenyi cigabi
ciguma; n'akaba hali oyu nalenganyize oku byâge, nâmugalulira kâni». [9] Yezu anacimubwîra,
erhi: «Ene obucire bwàjîre mw'eno nyumpa, bulya oyu naye ali mwâna w'Abrahamu. [10] Bulya
Mwene-omuntu ayishiraga okulonza n'okuciza ngasi càli cahezire».

Omugani gw'amarhale (Mt 25, 14-30)

[11] Erhi olubaga lubà ludwîrhe lwayumvîrhiza ebyo binwa, ashub'ibatwa omugani, bulya ali hôfi
n'e Yeruzalemu, nabo erhi badwîrhe bacikêbwa mpu Obwâmi bwa Nyamuzinda bwâyirukira
bwaboneka caligumiza[g]. [12] Anaciderha, erhi: «Muluzi muguma anacilikûla, abalamira omu cihugo
c'ihanga, mpu aj'irhôlayo obwâmi, ashub'inagaluka. [13] Ahamagala bambali ikumi, abahà
ma-rhale ikumi ga magerha, ababwîra, erhi: «Mukârhimbûla kuhika ngaluke». [14] Ci abashi bâge
erhi bamushomba; bamukulikiza entumwa zaj'iderha, mpu: «Rhurhalonza rhumushige».
[15] Okubundi erhi agaluka anacîyankiraga bulya bwâmi, arhumiza balya bashi ahâga amagerha
gâge, mpu alole bunguke buci ngasi muguma ayungusire. [16] Omurhanzi ayisha, erhi: «Waliha,
irhale lyâwe lyayungusire marhale ikumÌ». [17] Amubwîra, erhi: «Kwokwo, mushizi mwinjà bulya
wabîre mwîkubagirwa oku kantu kasungunu, okolaga walagira bishagala ikumi». [18] Owa kabiri

---

[g] **19.11** Enyigîrizo n'ebisômerîne bya Mwâmi Yezu byàli bimanyisize abantu oku ye Masiha. Co cirhumire bàli balangâlire mpu nkaba akola arhondêra Obwâmi bwâge. Ogu mugani guli gwa kumanyisa oku buciri kulî

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ayisha, erhi: «Waliha, irhale lyâwe lyayungusire marhale arhânu». [19] Anacimubwîra naye, erhi: «Warhegeka nâwe bishagala birhânu». [20] Owundi ayisha, erhi: «Waliha, irhale lyâwe eri nal'imbîsire libohe omu irhu. [21] Bulya nal'inkuyôbohire, kulya kubà orhahimwa kukaliha: onabîkûle eci orhabîkaga, onasârûle eci orhahingaga». [22] Anacimubwîra, erhi: «Oku kanwa kâwe wênene nâkutwîra, wâni mushizi mubî! Wali omanyire oku ndi muntu mukali, obîkûla eci arhabîkaga n'osârûla eci arhahingaga! [23] Carhumirage amagerha gâni orhagahêka omu mbîko? K'erhi nyisha ntakabwinekwo obunguke?» [24] Okubundi abwîra abambali, erhi: «Mumuyanke irhale lyâge, mulihe nnamarhale ikumi». [25] Nabo, mpu: «Waliha, ci agwêrhe marhale ikumi!». [26] «Ka mmubwîre: ngasi ogwêrhe ye wayish'ihâbwa, acibêre mugale; naye orhagwêrhi, n'ebinyi agwêrhe bamunyagusâbyo. [27] Nabo abashombanyi bâni bàlahiraga mpu ntâbè nnawâbo, mubandêrhere, munabanigire omu malanga gâni».

V. Enyigîrizo za Yezu omu Yeruzalemu

Yezu aja omu Yeruzalemu (Mt 21, 1-11; Mrk 11, 1-11; Ywn 12, 12-16)

[28] Erhi ayûs'iganîra ntyo, anacishokola, ayinamukira e Yeruzalemu. [29] Erhi akola ahika e Betifaje n'e Betaniya, hôfi n'entondo y'Emizêti, arhuma babiri omu baganda bâge, erhi: [30] «Jimwo cira cishagala cirhuyêrekîre; hano muhikamwo, mwâshimâna omucukà gw'endogomi gurhasag'igendwakwo na muntu guli mushwêke. Mugushwêkûle munagulêrhe. [31] Na hakaba owammudôsa, mpu: «Cici mugushwêkûlîre?» munamubwîre, mpu: «Nyakasane wagulonza». [32] Banacilikûla, bashimâna nka kulya anababwîraga. [33] N'erhi babà bakola badwîrhe bashwêkûla gulya mucukà gw'endogomi, benego bababwîra, mpu: «Cici mwashwêkûlira ogwomucukà gw'endogomi?» [34] Nabo bashuza, mpu: «Nyakasane agulonza». [35] Okubundi balêrhera Yezu gulya mucukà gw'e- ndogomi. Banacigubambakwo ebishûli byâbo, bashonezakwo Yezu. [36] N'erhi aba akola adwîrhe agenda, abantu bakabamba ebishûli byâbo omu njira. [37] Erhi ahika oku mwandagalo gw'entondo y'Emizêti, omu bushagaluke, engabo y'abaganda bâge yôshi yarhondêra okukuza Nyamuzinda n'izù linene oku bisômerîne byôshi babwîne, mpu: [38] «Agayirwe oyu Mwâmi oyishire oku izîno lya Nyakasane! Omurhûla omu irunga n'irenge enyanya bwenêne!»

Yezu ayêmêra obukuze bw'abaganda bâge (Ml 21, 14-16)

[39] Obwo baguma omu Bafarizeyi bàli omu lubaga bamubwîra, mpu: «Mwigîriza, hulisa abaganda bâwe». [40] Naye abashuza, erhi: «Mmubwîzire oku erhi bankahulika, amabuye ganayâma».

Yezu àlakira Yeruzalemu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

41 Erhi akola ahika omu cishagala, arhondêra okucilakira, erhi: 42 «Ocima-nyage nâwe olusiku
lw'ene ebyakulerhera omurhûla! Ci buno bifulisirwe omu masù gâwe. 43 Bulya ensiku
zâcikuyishira, abashombanyi bâwe bâkugorhe banakuzonge enyunda zôshi, 44 bâkushekenye
oku idaho we n'abâna bâwe bakulimwo[h]. Ciru barhakakulekerakwo ibuye oku lindi, kulya kubà
orhama-nyaga amango wal'irhandûlwa».

Yezu àhulusa abakag'iguliza omu kâ-Nyamuzinda (Mt 21, 12-13, Mrk 11, 15-17; Ywn 2, 14-16)

45 Anacija omu kâ-Nyamuzinda, arhondêra okuhulusa abakag'iguliza n'okuguliramwo.
46 Ababwîra, erhi: «Kuyandisirwe oku: Enyumpa yâni eri nyumpa ya kushengeramwo. Mwêhe
mwayijizirage ishubûkiro lya bishungu»[i].

Enyigîrizo za Yezu omu kâ-Nyamuzinda (Mt 11, 18)

47 Akayigîriza ngasi lusiku omu kâ-Nyamuzinda. Abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ibano
n'abarhambo b'olubaga bakalonza oku bamuyirhamwo, 48 ci bakubula, bulya olubaga lwôshi lwàli
lumurhegîre omu kuyumvîrhiza enyigîrizo zâge.

[h] **19.44** : Bulya barhayankiriraga Mwâmi Yezu wal'ibalêrhera enshôkano n'obuzigire bw'Îshe Nyamuzinda. Obwo bulêbi buyêrekîre okushâbwa kwa Yeruzalemu omu mwâka gwa kali 70 enyuma za Kristu.
[i] **19.46** : Lolà Iz 56, 7; Yer 7, 11.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 19

Jesus and Zacchaeus

[1] Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἰεριχώ. [2] καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης καὶ αὐτὸς πλούσιος [3] καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. [4] καὶ προδραμὼν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν ἵνα ἴδῃ αὐτὸν ὅτι ἐκείνης ἤμελλεν διέρχεσθαι. [5] καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν, Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. [6] καὶ σπεύσας κατέβη καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. 7καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον λέγοντες ὅτι Παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλῦσαι. 8σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον, Ἰδοὺ τὰ ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων, κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι, καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. [9] εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ὅτι Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν [10] ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

The Parable of the Ten Pounds (Mt 25.14-30)

[11] Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παραβολὴν διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἰερουσαλὴμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι. [12] εἶπεν οὖν, Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. [13] καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Πραγματεύσασθε ἐν ᾧ ἔρχομαι. [14] οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτὸν καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες, Οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ᾽ ἡμᾶς. [15] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους οἷς δεδώκει τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τί διεπραγματεύσαντο. [16] παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων, Κύριε, ἡ μνᾶ σου δέκα προσηργάσατο μνᾶς. [17] καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εὖγε, ἀγαθὲ δοῦλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. [18] καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων, Ἡ μνᾶ σου, κύριε, ἐποίησεν πέντε μνᾶς. [19] εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ, Καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων. [20] καὶ ὁ ἕτερος ἦλθεν λέγων, Κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ [21] ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ, αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας. [22] λέγει αὐτῷ, Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε. ᾔδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρός εἰμι, αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα; [23] καὶ διὰ τί οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τράπεζαν; κἀγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα. [24] καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν, Ἄρατε ἀπ᾽ αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι [25] – καὶ εἶπαν αὐτῷ, Κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς – [26] λέγω ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται. [27] πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε αὐτοὺς ἔμπροσθέν μου.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Triumphal Entry into Jerusalem (Mt 21.1-11; Mrk 11.1-11; Jn 12.12-19)

[28] Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς Ἰεροσόλυμα. [29] Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν
εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανία[ν] πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν
[30] λέγων, Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην, ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ᾽
ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. [31] καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ,
Διὰ τί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε· ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. [32] ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι
εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς. [33] λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς,
Τί λύετε τὸν πῶλον; [34] οἱ δὲ εἶπαν· ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. [35] καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν
Ἰησοῦν καὶ ἐπιρίψαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. [36] πορευομένου
δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. [37] Ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ
καταβάσει τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν
θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, [38] λέγοντες, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος, ὁ
βασιλεὺς **ἐν ὀνόματι κυρίου·** ἐν οὐρανῷ εἰρήνη καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. [39] καί τινες τῶν
Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐτόν, Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. [40] καὶ
ἀποκριθεὶς εἶπεν, Λέγω ὑμῖν, ἐὰν οὗτοι σιωπήσουσιν, οἱ λίθοι κράξουσιν. [41] Καὶ ὡς ἤγγισεν ἰδὼν
τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ᾽ αὐτὴν [42] λέγων ὅτι Εἰ ἔγνως ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ τὰ πρὸς εἰρήνην ·
νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. [43] ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σὲ καὶ παρεμβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί
σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσίν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, [44] καὶ ἐδαφιοῦσίν σε καὶ τὰ
τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθον ἐν σοί, ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς
ἐπισκοπῆς σου.

The Cleansing of the Temple (Mt 21.12-17; Mrk 11.15-19; Jn 2.13-22)

[45] Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας [46] λέγων αὐτοῖς, Γέγραπται, Καὶ
ἔσται ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν. [47] Καὶ ἦν
διδάσκων τὸ καθ᾽ ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι
καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, [48] καὶ οὐχ εὕρισκον τὸ τί ποιήσωσιν, ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ
ἀκούων.

20

Abayahudi badôsa Yezu ngahi obuhashe bwâge burhenga (Mt 21. 23-27; Mrk 11, 27-33)

[1] Lusiku luguma anaciba adwîrhe ayigîriza omu kâ-Nyamuzinda anahanûla Emyanzi
y'Akalembe, abajinji, b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano n'abagula bw'olubaga bayisha.
[2] Banacimubwîra, mpu: «Rhubwîre buhashe buci ojiramwo ebi byôshi? nîsi ndi wakuhaga weki
obu buhashe?» [3] Yezu anacibashuza, ababwîra, erhi: «Nâni nammudôsa kanwa kaguma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Mbwiri: [4] Obubatizo bwa Yowane, k'empingu bwahubukaga erhi emw'abantu?» [5] Bajânamwo bône na nnene, mpu: «Rhukaderha nti empingu, akola arhudôsa, erhi: «Carhumaga murhacimuyêmêra?» [6] Na rhukaderha nti emw'abantu, olubaga lwôshi lwanarhubanda amabuye, bulya bayishi bwinjà oku Yowane anali mulêbi». [7] Okubundi banacishuza, mpu barhayishi aha bwahubukaga. [8] Naye Yezu ababwîra, erhi: «Nâni ntammubwîre ninyu buhashe buci njiramwo ebi».

Omugani gw'abahinzi babî (Mt 21, 33-46; Mrk 12, 1-12)

[9] Anacirhondêra okubwîra olubaga ogu mugani, erhi: «Muntu muguma anacigwîka olukoma lw'emizâbîbu, alulangisa abahinzi, agal'icibalamira nsiku nyinji. [10] Erhi amango gahika, arhuma omwambali emwa bahinzi mpu ahâbwe naye oku mburho y'emizâbîbu. Balya bahinzi bamushûrha banamushugunukakwo maboko mûmu. [11] Ashub'irhuma owundi mwambali. Naye bamujira buligo, bamujâcira banamushugunukakwo maboko mûmu. [12] Ashub'irhuma owa kasharhu. Naye bamuyâgaza banamulibirhakwo. [13] Nn'olukoma acîj'emurhima, erhi: «Kurhi najira? Narhuma mugala wâni ntonya bwenêne; nkaba yeki bakenga». [14] Balya bahinzi erhi bamutumirhakwo amasù, bajà muligânwè, mpu: «Y'oyu ye wâyîme; rhumunige, rhubè rhwe rhuyish'iciyîmira muli byo». [15] Ba- nacimuhulusa mulya lukoma, bamuniga. Kurhi olya nn'olukoma ayish'ibajirira? [16] Ayish'iyisha, aherêrekeze balya barhindisi b'olukoma, na lulya lukoma lwâge aluhe abandi». Erhi bayumva ntyo, bamubwîra, mpu: «Okwo kurhabâga la!» [17] Naye anacibamôlera amasù, erhi: «Kwo kuderha kuci okûla kuyandisirwe: lbuye abûbasi bagayaguzagya[j], lyo lyayishir'ibà kaboko ka nyumpa? [18] Ngasi wâhirime kuli eryo ibuye ajonjolekana, naye oyu lyâhonerekwo, lyayish'imuvungunyula». [19] Aho abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano balonza oku bamugwârha[k], ci bayôboha olubaga. Bàli bayumvîrhe oku ogomugani bo aguderhîre.

Okuvurhira Sêzari (Mt 22, 15-22; Mrk 12, 13-17)

[20] Bamushimbulula, barhuma ebyumverhezi. Ebyo byumverhezi byaboneka nka bantu nkana, lyo birhega Yezu omu nderho binamuhâne emwa abakulu b'ecihugo n'emwa omurhegesi. [21] Banacimudôsa, mpu: «Ewe Mwigîriza, rhuyishi oku oderha onayigîriza eby'okunali, orhanalola cikono ca muntu, ci enjira ya Nyamuzinda onayiyigîrize nka oku enali. [22] Ka kukwânîne rhukavurhira Sêzari erhi nanga?» [23] Naye bulya àli amanyire obulyâlya bwâbo, anacibabwîra, erhi: «Cirhumire mwantega'? [24] Nyêreki olufaranga muvurha. Eyi nshusho eri ya ndi? N'aga mandiko?» Nabo, mpu: «Bya Kaizari» [25] Naye, erhi: «Ahoo! Ebya Sêzari bigaluliragi Sêzari,

---

[j] **20.17** : Lul 117 (118), 22.
[k] **20.19** : Ahâla, Abayahudi bo abo bahinzi babî, bayumvîrhe oku omugani gubayerekire. Nabo abahinzi bayish'ihâbwa olukoma ahâli h'Abayahudi, bo bapagani b'igulu lyôshi bahamagirwe okujà omu Ekleziya n'okubà bâna ba Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'ebya Nyamuzinda mubihe Nyamuzinda». [26] Ntyo barhacibonaga oku bankamuyâgiriza omu nderho zâge embere z'abantu; barhangâla n'ishuzo lyâge, baguguma.

Okufûka kw'abafire (Mt 22, 23-33; Mrk 12, 18-27)

[27] Baguma omu Basaduceyi, bo balya bakaderha mpu ntà bufûke bw'abafîre, bamujàho, bamudôsa, mpu: [28] «Ewe Mwigîriza, Mûsa arhurhegesire mpu irhondo mwene wâbo omuntu akafà, nka alesire omukazi arhanasiziri mwâna, mwene wâbo anayinjire olya mukana, ahè mwene wâbo iburha. [29] Lero haligi balondana nda. Omurhanzi ayanka omukazi, afà buzira mwâna. [30] Owa kabiri ayinjira olya mukazi, afà naye buzira mwâna. [31] Owa kasharhu naye amuyinjira. Bôshi oku bànali nda kwo n'okwo, bafà buzira kusiga mwâna. [32] Buzinda nyamukazi naye anacifa. [33] Ewe, aha kufûka kw'abafù, ayish'ibà mukà ndi muli bo? Bulya ayansirwe na bantu nda». [34] Yezu anacibashuza, erhi: «Abâna b'eri igulu bayanka abakazi n'okuyankwa n'abalume. [35] Ci balya bayish'ikwânana okushangîra obuzîne bwâyisha n'okufûka omu bafù, barhakasheba barhakanashebwa; [36] bulya barhakacifa bundi: kwo banacibêrere nka bamalahika, bâna ba Nyamuzinda, bo bâna bw'obufûke, [37] N'oku abafù bâfûke, Mûsa naye akumanyîsize, halya aganîre olw'Ishaka, erhi aderha oku Nyakasane ye Nyamuzinda w'Abrahamu, ye na Nyamuzinda w'Izaki na Nyamuzinda wa Yakôbo[l]. [38] Arhali Nyamuzinda wa bafù, ci wa bazîne; bulya ye bôshi balamira». [39] Obwo baguma omu bashamuka b'ihano bashuza, bamubwîra, mpu: «Mushana Mwigîriza, wadesire bwinjà!» [40] Bulya barhàcihalizagya mpu bamudôsa akantu.

Kristu mugala wa Daudi na Nnawâbo (Mt 22, 41-45; Mrk 12, 35-37)

[41] Anacibabwîra, erhi: «Cirhuma baderha mpu Kristu ali mwene-Daudi? [42] N'obwo Daudi yenene adesire omu citabu c'Ennanga, erhi: Nyakasane abwîzire Nnâhamwirhu, erhi: Tamala ekulyo kwâni, [43] kuhika abashombanyi bâwe mbayandaze burhaba aha magulu gâwe[m]. [44] Akabà Daudi amudesire mpu ye Nnawâbo, kurhi ankacibaga mugala?»

Obulyâlya bw'abashamuka b'ihano (Mt 23, 6-7; Mrk 12, 38-40)

[45] Abantu bôshi erhi babà badwîrhe bamurhegêra, anacibwîra abaganda bâge, erhi: [46] «Mucilange oku bashamuka b'ihano, abasîma okulambagira bayambîrhe ebishûli birîrî n'okulamusibwa oku mmâna n'okubwârhala oku ntebe z'embere omu masinagogi n'ebibwârhalo birhanzi oku cîbo: [47] abanyomanya ebirugu by'abakana banaderha amasala malîmalî g'oburhebanyi. Bâbone olubanja lukali kulusha!»

---

[l] **20.37** : Lub 3, 1-6: Ishaka lyagulumira.
[m] **20.43** : Lui 109 (110), 1.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 20

The Authority of Jesus Questioned (Mt 21.23-27; Mrk 11.27-33)

[1] Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου
ἐπέστησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις [2] καὶ εἶπαν λέγοντες πρὸς
αὐτόν, Εἰπὸν ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην;
[3] ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον, καὶ εἴπατέ μοι [4] Τὸ βάπτισμα
Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; [5] οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι Ἐὰν
εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ, Διὰ τί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; [6] ἐὰν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ ἀνθρώπων, ὁ
λαὸς ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς, πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννην προφήτην εἶναι. [7] καὶ
ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. 8καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιῶ.

The Parable of the Vineyard and the Tenants (Mt 21.33-46; Mrk 12.1-12)

[9] Ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπός [τις] ἐφύτευσεν
ἀμπελῶνα καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν χρόνους ἱκανούς. [10] καὶ καιρῷ
ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ·
οἱ δὲ γεωργοὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δείραντες κενόν. [11] καὶ προσέθετο ἕτερον πέμψαι δοῦλον· οἱ
δὲ κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν. [12] καὶ προσέθετο τρίτον πέμψαι· οἱ δὲ
καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. [13] εἶπεν δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, Τί ποιήσω; πέμψω τὸν
υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἐντραπήσονται. [14] ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο
πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ
κληρονομία. [15] καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ
κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; [16] ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους καὶ δώσει τὸν
ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπαν, Μὴ γένοιτο. [17] ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν, Τί οὖν ἐστιν
τὸ γεγραμμένον τοῦτο Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν
γωνίας; [18] πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ᾽ ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ᾽ ὃν δ᾽ ἂν πέσῃ, λικμήσει
αὐτόν. [19] Καὶ ἐζήτησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ
ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς εἶπεν τὴν παραβολὴν ταύτην.

Paying Taxes to Caesar (Mt 22.15-22; Mrk 12.13-17)

[20] Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα
ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. [21] καὶ
ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις καὶ οὐ
λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις [22] ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι
φόρον δοῦναι ἢ οὔ; [23] κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς αὐτούς, [24] Δείξατέ μοι

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

δηνάριον· τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν; οἱ δὲ εἶπαν, Καίσαρος. [25] ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Τοίνυν ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. [26] καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

The Question about the Resurrection (Mt 22.23-33; Mrk 12.18-27)

[27] Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ [ἀντι]λέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν [28] λέγοντες, Διδάσκαλε, Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ᾖ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. [29] ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος [30] καὶ ὁ δεύτερος [31] καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον. [32] ὕστερον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. [33] ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. [34] καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται, [35] οἱ δὲ κατα-ξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται [36] οὐδὲ γὰρ ἀπο-θανεῖν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν καὶ υἱοί εἰσιν θεοῦ τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. [37] ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωϋσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει κύριον τὸν θεὸν Ἀβραὰμ καὶ**θεὸν Ἰσαὰκ καὶ θεὸν Ἰακώβ.** [38] θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων, πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. [39] ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν, Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας. [40] οὐκέτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

The Question about David’s Son (Mt 22.41-46; Mrk 12.35-37)

[41] Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, Πῶς λέγουσιν τὸν Χριστὸν εἶναι Δαυὶδ υἱόν; [42] αὐτὸς γὰρ Δαυὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν, Εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, [43] ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. [44] Δαυὶδ οὖν κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς αὐτοῦ υἱός ἐστιν;

The Denouncing of the Scribes (Mt 23.1-36; Mrk 12.38-40; Luk 11.37-54)

[45] Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς [αὐτοῦ], [46] Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, [47] οἳ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται· οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρίμα.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

21

Entûlo y'omukana (Mt 12, 41-44)

[1] Erhi alambûla amasù, abona abahirhi badwîrhe baheba entûlo zâbo omu mucîmba gw'ecibîkiro, [2] Abona na mukana muguma wa buligo ahebamwo nkonola ibiri za bujuma. [3] Anaciderha erhi: «Mmubwîre okuli, oyu mukana mukenyi ahânyire kulusha bôshi. [4] Bulya aba bôshi bahânyire entûlo oku bisigala omu bunguke bw'ebirugu byâbo, ci yêhe omu bukenyi bwâge ahiânyire ebyankamubîsire byôshi anali agwêrhe».

Enyigîrizo z'okuyûrha kw'igulu - Enshokolezi (Mt 24, 1-3; Mrk 13, 1-4)

[5] Erhi baguma babà badwîrhe baderha mpu akâ-Nyamuzinda kayûbasirwe n'amabuye minjinjà kanabambirwe n'ebindi by'entûlo bya ngulo ndârhi, ababwîra, erhi: [6] «Ebyo byôshi mudwîrhe mwasinza, ensiku zâciyisha, harhakasigala ibuye oku lindi lirhashâbirwi», [7] Bamudôsa, mpu: «Yâgirwa Mwigîriza, mangaci okwo kwâbe na cimanyîso cici camanyîse oku ebyo biri hôfi?»

Ebimanyîso birhanzi n'omurhondêro gw'amalibuko (Mt 24, 4-14; Mt 10, 17-22; Mrk 13, 5-15)

[8] Naye, erhi: «Mumanye murhârhebwa, bulya banji banayishe oku izîno lyâni, bâderhe, mpu: «Nie (Kristu)», mpu na «amango gahisire!» Mumanye murhabakulikiraga. [9] Amango mwayumve baderha ebîrha n'obugoma, Murhayôbohaga; bulya kukwânîne ebyo birhang'iyisha, ci obuzinda erhi bu-rhac'ibà» [10] Okubundi ababwîra, erhi: «Ishanja lyârhere erindi ishanja, n'obwâmi obundi bwâmi. [11] Hâbe omusisi munene gw'idaho, n'ecizombo n'ecâhi-rà byâbe hanji; hayish'ibà n'eby'okuyôbohya, n'emalunga yârhenge ebimanyîso binene. [12] Ci embere y'okwo kwôshi, barhang'immugwârha, bammulibuze, bammuhâne omu masinagogi n'omu mpamikwa, banammuheke embere z'abâmi n'abarhegesi izîno lyâni lirhumire. [13] N'okwo kwayish'ibà buhamîrizi bwinyu. [14] Mumanye bwinjà oku kurhakwânîni mulonze emurhima ebi mwayish'iderha: [15] bulya niene nâmmuhe akanwa n'obumanye abashombanyi binyu barhankahash'ilahira erhi okuhima. [16] Mwâhânwe ciru n'ababusi binyu, na bene winyu, na baci binyu n'abîra binyu; bayish'iyîrha banji muli mwe; [17] mwânashombwe na bôshi izîno lyâni lirhuma. [18] Ci kwônene ntà luviri luguma lw'oku irhwe linyu lwâhere. [19] Bulêmbêzi bwinyu mwâcizemwo obuzîne bwinyu!

Amalibuko ga Yeruzalemu (Mt 24, 15-20; Mrk 13, 14-18)

[20] «Ci amangomukabona Yeruzalemu azungulusirwe n'engabo, munanye oku okushâbwa kwâge kukola kuli hôfi. [21] Obwo abali e Yudeya bâyakire oku ntondo; nabo abali omu lugo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bâhuluke; n'abali omu mahirinji barhaderhaga mpu bacishubira omu lugo. [22] Bulya ezo nsiku zâbe nsiku za buhane, lyo ngasi kwôshi kwayandikagwa kuyunjula. [23] Abakazi bâbe bali ndà erhi abâbe badwîrhe bayonsa ezo nsiku, bâsômerwa!

Amalibuko gâlerhwe n'abapagani n'obujà (Mt 24, 21; Mrk 13, 19)

«Bulya hâbe malibuko manji omu cihugo n'obukunizi kuli eri ishanja. [24] Bayish'igera oku bwôji gw'engôrho, bayish'ihêkwa bujà omu mashanja gwôshi, na Yeruzalemu ayish'ilabarhwa n'abapagani, kuhika amango g'abapagani gahike[n].

Okugeramwo emusisi kw'igulu n'okuyisha kwa Mwene-omuntu (Mt 24. 29-30; Mrk 13. 24-26)

[25] «Hayish'ibà ebimanyîso omu izûba n'omu mwêzi n'omu nyenyêzi; n'omu igulu amashanja gayish'ibà burhe ganayish'irhanya bayumva enyanja ekungula. [26] Abantu bâfe n'obwôba omu kulinda ebyayish'ibà omu igulu; bulya amahashe g'oku nkuba gâgeremwo omusisi. [27] Go mango babone Mwene-omuntu ayish'alembêra omu citù n'obuhashe n'irenge linji. [28] Amango okwo kwârhondêre okubà, muyinamule amalanga, mugalamire enyanya, kulya kubà obuyôkoke bwinyu buli hôfi».

Amango Mwene-omuntu ayisha (Mt 24, 32-35; Mrk 13, 28-31)

[29] Anacibabwîra olwiganyo, erhi: «Mulole olwinganyo oku mulehe n'oku yindi mirhi yôshi. [30] Ekarhondêra okuyâna, mwânamanya oku ecanda ciyiruka. [31] Ninyu kwo na kuguma: amango mwabona okwo kubà, munamanye oku Obwâmi bwa Nyamuzinda buli hôfi. [32] Mmubwîre okuli, eri iburha lirhagere n'okwo kurhaba kwôshi. [33] Irunga n'igulu byâgere, ci ebinwa byâni birhakagera.»

Okubà masù

[34] «Mumanye emirhima erhazidoheragwa n'amasîma g'omubiri, endalwe n'okucîrhanya oku by'en'igulu, ly'olwo lusiku lurhammuyishira cifudukwè. [35] Bulya abantu bôshi b'igulu lyôshi kwo lwayish'ibayishira nka murhego. [36] Kuziga mubè masù, munashenge ngasi mango, lyo mukwânana okuyish'ifuma ebyo byâyishe byôshi n'okuyish'iyimanga embere za Mwene-omuntu buzira bwôba».

Ensiku nzinda za Yesu en'igulu (Mt 21, 17; Mrk 11, 11. 19; Ywn 8, 2)

---

[n] **21.24** : Amango g'abapagani, go mango abapagani babà bîshogwa ahâli h'Abayahudi, n'ago mango gayunjula olusiku Abayahudi bâje omu Ekleziya ya Mwâmi Yezu. Lolà Rom 11, 11-32.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

37 Mûshi, akâg'iyigîriza omu kâ-Nyamuzinda; ci erhi kwabaga bijingo, akagend'iyiza obudufu
bwôshi oku ntondo ederhwa ntondo y'Emizêti. 38 N'erhi kwabaga sêzi mucêracêra, olubaga
lwôshi lwakamushimba omu kâ-Nyamuzinda mpu bayumve enyigîrizo zâge.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 21

The Widow's Offering (Mrk 12.41-44)

1 Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίους. 2 εἶδεν
δέ τινα χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ λεπτὰ δύο, 3 καὶ εἶπεν, Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα
αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν 4 πάντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς
τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς πάντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.

The Destruction of the Temple Foretold (Mt 24.1-2; Mrk 13.1-2)

5 Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται εἶπεν, 6 Ταῦτα
ἃ θεωρεῖτε ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ ὃς οὐ καταλυθήσεται.

Sings and Persecutions (Mt 24.3-14; Mrk 13.3-13)

7 Ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν
μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; 8 ὁ δὲ εἶπεν, Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί
μου λέγοντες, Ἐγώ εἰμι, καί, Ὁ καιρὸς ἤγγικεν. μὴ πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. 9 ὅταν δὲ ἀκούσητε
πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ᾽ οὐκ εὐθέως τὸ
τέλος. 10 Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπ᾽ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, 11 σεισμοί
τε μεγάλοι καὶ κατὰ τόπους λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται, φόβητρά τε καὶ ἀπ᾽ οὐρανοῦ σημεῖα μεγάλα
ἔσται. 12 πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ᾽ ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν,
παραδιδόντες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν
τοῦ ὀνόματός μου 13 ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς μαρτύριον. 14 θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ
προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι 15 ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι
ἢ ἀντειπεῖν ἅπαντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. 16 παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ
συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν, 17 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ
ὄνομά μου. 18 καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. 19 ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε
τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

The Destruction of Jerusalem Foretold (Mt 24.15-21; Mrk 13.14-19)

20 Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων Ἰερουσαλήμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ
ἐρήμωσις αὐτῆς. 21 τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐκχωρείτωσαν καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν, [22] ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα. [23] οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ, [24] καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρης καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς τὰ ἔθνη πάντα, καὶ Ἰερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι οὗ πληρωθῶσιν καιροὶ ἐθνῶν.

The Coming of the Son of Man (Mt 24.29-31; Mrk 13.24-27)

[25] Καὶ ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἤχους θαλάσσης καὶ σάλου, [26] ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ, αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. [27] καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. [28] ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.

The Lesson of the Fig Tree (Mt 24.32-35; Mrk 13.28-31)

[29] Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς· Ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα [30] ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ᾽ ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν [31] οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [32] ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα γένηται. [33] ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται. Exhortation to Watch [34] Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μήποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς καὶ ἐπιστῇ ἐφ᾽ ὑμᾶς αἰφνίδιος ἡ ἡμέρα ἐκείνη [35] ὡς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. [36] ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. [37] Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ηὐλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν [38] καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὤρθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

22

V. Amababale n'okufà kwa Yezu

Abashombanyi ba Yezu balagânana okumuyîrha. Yuda alenganya Nnawâbo (Mt 26, 1-5; 26, 14-16; Mrk 14, 1-2; 14, 10-11; Ywn 11, 47-53; 13, 2.27)

[1] Olusiku lukulu lw'emigati erhalimwo lwango, luderhwa Basâka, lwaba hôfi. [2] Abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano bakag'ilonza oku bankayirhamwo Yezu, bulya bakag'iyôboha olubaga. [3] Lero Shetani ajamwo Yuda, oderhwa w'e Keriyoti, muguma wa muli balya ikumi na babiri. [4] Aka-nya, aj'idôsa abajinji b'abadâhwa n'abakulu b'abalanzi b'akâ-

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda Kurhi ayish'ibahâye. [5] Nabo basîma bwenêne, bamulaganya okumuhà enfaranga [6] Ayêmêra, anakalonza oku amuhâna mahugwe olubaga lurhamanyiri.

Amarheganyo ga Basâka (Mt 26, 17-19; Mrk 14, 12-16)

[7] Olusiku lw'emigati erhalimwo lwango lwahika, go mango gàli garhegesirwe okubâgira Basâka [8] Arhuma Petro bo na Yowane, erhi: «Gendi, muj'i- rhurheganyiza Basâka, rhumulye». [9] Nabo, mpu: «Ngahi olonzize rhuj'imurheganyiza?» [10] Ababwîra, erhi: «Hanomujà omu lugo, mwashimânamwo omuntu obarhwire akabindi k'amîshi. Mumukulikire omu nyumpa ankanajaâmwo. [11] Mubwîre nn'enyumpa, mpu: «Omwigîriza mpu: Ngahi eri enyumpa nâlîramwo Basâka haguma n'abaganda bani?» [12] Naye obwo amuyêreka enyumpa y'enyanya ngali enabambirwe; mwo mwarheganyiza». [13] Balîkûla, bashimâna kulya anababwîraga; barheganya Basâka.

Balya Basâka (Mt 26, 29; Mrk 14, 25)

[14] Erhi amango gahika, aja oku cîbo bo n'Entumwa zâge. [15] Anacibabwîra, erhi: «Nal'ingwêrhwe n'omwifinjomunji gw'okulya oyu Basâka^{o} baguma ninyu ntac'ibabala. [16] Bulya, mmubwîre, ntakac'imulya kuhika ayunjule omu Bwâmi bwa Nyamuzinda». [17] Okubundi ayanka akabêhè, avuga omunkwa, erhi: «Yanki, mugabâne mwene na nnene; [18] bulya, mmubwîre, ntakacishub'inywa kuli eyi mburho y'omuzâbîbu kuhika Obwâmi bwa Nyamuzinda buyishe».

Yezu ajira Obukaristiya (Mt 26, 26-28; Mrk 14, 22-24; 1K, 11, 23-25)

[19] Anaciyanka omugati, avuga omunkwa, ogubega, abahà, erhi: «Eci ciri mubiri gwâni gwahânwa mwe murhumire. Mukâjira ntyo kubè kukankengêra». [20] Nako akabêhè kwo n'okwo, erhi bayûs'irya, erhi: «Aka kabehe co ciragâne cihyâhya omu mukò gwâni gwabulagwa mwe murhumire».

Yezu aderha oku Yuda amulenganya (Mt 26. 20-25; Mrk 14, 17-21)

[21] «Ci okuboko kw'owandenganya kw'oku haguma nâni oku cîbo. [22] Neci. Mwene-omuntu acikolera nka oku ayàndikîrwe; ci kwônene buhanya bwâge; omuntu Mwene-omuntu anâhânwe naye!» [23] Nabo bajânamwo bône na nnene mpu ndi muli bo wankajira ntyo.

Ndi mukulu omu bâbo (Luk 9, 46; Mt 20, 25-27; Mrk 10, 42-44)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[24] Akadali kabazûkamwo mpu ndi mukulu muli bo. [25] Anacibabwîra, erhi: «Abâmi b'amashanja bagarhegeka, nabo abagwêrhe obuhashe kuli bo balonza okuderhwa mpu «Muhanyi w'ebintu». [26] Kwônene mwêhe arhali ntyo; ci oli mukulu muli mwe, abè nka ye murhò, n'omurhegesi abè nka ye murhumisi. [27] Bulya, ndi mukulu kulusha? K'otamîre oku cîbo nîsi erhi olya odwîrhe akolera abâlya? K'arhali otamîre oku cîbo? Nie ono ndi ekarhî kinyu nk'odwîrhe akolera abâbo!

Oluhembo lw'Entumwa (Mt 19, 28)

[28] «Ninyu mwe mwabêzire haguma nâni omu malibuko gâni, [29] mmubîkîre Obwâmi nka kulya Larha abumbîkîre: [30] lyo mulya munanywere oku cîbo câni omu Bwâmi[p] bwâni. Mwâbwârhale oku ntebe z'obwâmi, mutwe olubanja lw'emilala ikumi n'ibiri y'Israheli.

Yezu alêba oku Petro amuhakana (Mt 26. 31-35; Mrk 14, 27-31; Ywn 13, 36-38)

[31] «Simoni, Simoni, ala oku Shetani alonzize okummushengeshera nka mahemba; [32] ci nakulagîre, obuyêmêre bwâwe burhahimagwa. Nâwe hano ogaluka, orhwalihye[q] bene winyu». [33] Amubwîra, erhi: «Yâgirwa, ncirheganyize okugenda haguma nâwe omu ngoyi n'ebwa kufà». [34] Amushuza, erhi: «Ka nkubwîre Petro, oluhazi lurhabike orhampakana kasharhu ene mpu orhanyishi».

Amango g'entambala

[35] Anacibabwîra, erhi: «K'erhi mmurhuma buzira mvumba na buzira nshoho na buzira nkwêrho, hali akantu mwabuzire?» [36] Nabo, mpu: «Ntâko». Ababwîra, erhi: «Lero ngasi ogwêrhe emvumba ayirhôle, n'enshobo kwo na kwo; n'orhayigwêrhi, aguze ecishûli câge, agule engôrho[r]. [37] Bulya, mmubwîre, kukwânîne aka kanwa k' Amandiko kayunjule kuli nie: Aganjirwe omu bagoma[s]. Neci, ebinyêrekîre byaling'iyunjula». [38] Bamubwîra, mpu: «Waliha, hano hali ngôrho ibiri». Naye, erhi: «Zirhali nyi ezo!»

Yezu oku ntondo y'Emizêti (Mt 26, 36-46; Mrk 14, 32-42)

[39] Ahuluka, anacilîkûlira oku ntondo y'Emizêti nk'oku anayôrheraga n'abaganda bâge bamukulikira. [40] Erhi ahika, ababwîra, erhi: «Mushenge mulek'ihimwa n'amashumi». [41] Okubundi anacicîyêgûla ikano lyankabandwa irongo; afukama, ashenga, erhi: [42] «Mâshi Larha, okalonza

---

[o] **22.15** *Basâka*
[p] **22.30** : Entumwa zâshangîre Obwâmì bwa Yezu.
[q] **22.32** : Petro ye Mukulu w'Ekleziya yôshi, ye langa obuyêmêre, ye warhwalihya abâbo.
[r] **22.36** : Entumwa zâshombwe n'abantu bôshi: kukwânîne zicilwîre.
[s] **22.37** : Iz 53, 12; Luk 23, 32

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

onyegûlekwo aka kabehe[t]! Kwône arhali oku nalonza, ci oku walonza we kwo kubage!» [43] Malahika arhenga empingu, amubonekera, anamuzibuhya. [44] Omu kugogomerwa n'oburhè, ashenga, alushîsa, n'entubano yâge yabà nka ntonyi za mukò zakag'irhogera oku idaho. [45] Erhi ayûs'ishenga, aja emunda abaganda bâge bàli, abashimâna bali îro erhi hburhuma. [46] Ababwîra, erhi: «Kurhi mwahunzirage? Zûki, mushenge, mulek'ishumikwa».

Yezu agwârhwa (Mt 26, 47-56; Mrk 14. 43-50; Ywn 18, 3-11)

[47] Oku acidwîrhe aderha, engabo yayisha. Olya oderhwa Yuda, muguma wa muli balya ikumi na babiri, erhi abashokolîre. Anaciyêgera Yezu, amunûnugurha. [48] Yezu amubwîra, erhi: «Yuda we, ka kunûnugurha walenganyamwo Mwene-omuntu!» [49] Erhi babona okukola kwâbà, abàli na Yezu bamubwîra, mpu: «Yâgirwa, ka rhulike engôrho?» [50] Muguma muli bo anaciyirîkira mwambali w'omudâhwa mukulu, amushishimbula okurhwîri kulyo. [51] Yezu aderha, erhi: «Mulekerage aho». Amuhuma oku kurhwîri, amufumya. [52] Okubundi Yezu anacibwîra balya bàli bamuyishîre, bo bajinji b'abadâhwa, n'abakulu b'abalanzi b'akâ-Nyamuzinda, n'abagula, erhi: «Ka ndigi cishungu obu munshimbire n'engôrho n'amahiri? [53] Nobwo ngasi lusiku nàli haguma ninyu omu kâ-Nyamuzinda, murhanampumagakwo. Ci gakola mango ginyu gano n'obwâmi bw'omwizimya[u]».

Petro ahakana Nnawâbo (Mt 26, 69-75; Mrk 14, 66-72; Ywn 18, 15-18, 25-27)

[54] Erhi bayûs'imugwârha, bamugendana, bamuhêka omu mw'omudâhwa mukulu. Naye Petro amuguma omu cirali. [55] Banacitwâna omuliro omu côgo, bagugorha; Petro naye atamala ekarhî kâbo. [56] Muja-nyere muguma erhi amubona atamîre anadwîrhe akalûka, amunêka, anaciderha, erhi: «Oyu naye bôshi bàli!» [57] Anacihakana, erhi: «Mâshi we- mukazi, ntamwishi». [58] Erhi kugera hisanzi hitya, owundi amubona, amubwîra, erhi: «Nâwe oli wa muli bo!» Ci Petro ashuza, erhi: «Mâshi yaga, ntali wa muli bo». [59] Erhi hagera nka nsâ nguma, owundi ahamîriza, erhi: «Neci kwo binali, oyu naye bo naye bàli; bulya naye ali Mugalileya!» [60] Naye Petro, erhi: «Mâshi yaga, ntishi okwo odesire». Ho na halya, oku arhaciyûs'iderha, oluhazi lwàbika. [61] Obwo Nyakasane akabagana, alikira Petro kwo amasù. Naye Petro akengêra ecinwa Nyakasane àmubwîraga, erhi: «Ene, embere oluhazi lubike, wampakana kasharhu». [62] Anacihuluka, aj'arhonga omulenge.

Yezu àjâcirwa (Mt 26, 67-68; Mrk 14, 65)

[63] Nabo abantu bàli balanzire Yezu bamushekera banamujira buligo. [64] Bamurhuba obusù, banakamudôsa, mpu: «Lêba ndi okushusire!» [65] Bamuyôlera bijâci binji.

---

[t] **22.42** : Akabêhè, go mababale.
[u] **22.53** : Obwâmi bw'omwizimya: bwo bwâmi bwa Shetani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu embere z'abagula bw'olubaga (Mt 26, 57-66; 27, 1; Mrk 14, 53-64; 15, 1; Ywn 18, 12-14. 19-24)

66 Erhi buca, abagula b'olubaga, bo bajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano, bashûbûzanya. Banacimuhêka ekagombe, mpu: 67 «Akaba we Kristu, orhubwîre». Anacibashuza, erhi; «Ciru nankammubwîra, murhanyêmêre, 68 na nkammudôsa, murhanshuze. 69 Ci kurhenga buno Mwene-omuntu abwârhala oku ntebe yâge ekulyo kw'obuhashe[v] bwa Nyamuzinda!» 70 Bôshi, mpu: «Ewe, k'oligi Mwene-Nyamuzinda!» Abashuza, erhi: «Murhahabiri: ndi ye!» 71 Nabo, mpu: «Bici rhwacilongeza abahamîrizi? Ka rbwenêne rhurhacîyumvîze oku aderha!»

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 22

The Plot to Kill Jesus (Mt 26.1-5, 14-16; Mrk 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

1 Ἤγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη πάσχα. 2 καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν. 3 Εἰσῆλθεν δὲ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα 4 καὶ ἀπελθὼν συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῷ αὐτόν. 5 καὶ ἐχάρησαν καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. 6 καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.

The Preparation of the Passover (Mt 26.17-25; Mrk 14.12-21; Jn 13.21-30)

7 Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, [ἐν] ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα 8καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών, Πορευθέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα ἵνα φάγωμεν. 9 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμεν; 10 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἰσπορεύεται, 11 καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας, Λέγει σοι ὁ διδάσκαλος, Ποῦ ἐστιν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; 12 κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε. 13 ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

The Institution of the Lord's Supper (Mt 26.26-30; Mrk 14.22-26; 1 Cor 11.23-25)

14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. 15 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν 16 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 17 καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν, Λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτούς· 18 λέγω γὰρ ὑμῖν, [ὅτι] οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως οὗ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ. 19 καὶ λαβὼν

---

[v] **22.69** : Lul 109(110), 1

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. 20 καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον. 21 πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ᾽ ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. 22 ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὡρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι᾽ οὗ παραδίδοται. 23 καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.

The Dispute about Greatness

24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. 25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. 26 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ᾽ ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. 27 τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμι ὡς ὁ διακονῶν. 28 ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου 29 κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, 30 ἵνα ἔσθητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθήσεσθε ἐπὶ θρόνων τὰς δώδεκα φυλὰς κρίνοντες τοῦ Ἰσραήλ.

Peter’s Denial Foretold (Mt 26.31-35; Mrk 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον 32 ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου· καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήρισον τοὺς ἀδελφούς σου. 33 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. 34 ὁ δὲ εἶπεν, Λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ ἕως τρίς με ἀπαρνήσῃ εἰδέναι.

Purse, Bag, and Sword

35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν, Οὐθενός. 36 εἶπεν δὲ αὐτοῖς, Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. 37 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τὸ Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. 38 οἱ δὲ εἶπαν, Κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἱκανόν ἐστιν.

The Prayer on the Mount of Olives (Mt 26.36-46; Mrk 14.32-42)

39 Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί. 40 γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς, Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. 41 καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ᾽ αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολὴν καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο 42 λέγων, Πάτερ, εἰ βούλει παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ᾽ ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

γινέσθω. ⟦ 43 ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ᾽ οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. 44 καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο· καὶ ἐγένετο ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.⟧ 45 καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εὗρεν κοιμωμένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύπης, 46 καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.

The Betrayal and Arrest of Jesus (Mt 26.47-56; Mrk 14.43-50; Jn 18.3-11)

47 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτοὺς καὶ ἤγγισεν τῷ Ἰησοῦ φιλῆσαι αὐτόν. 48 Ἰησοῦς δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως; 49 ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπαν, Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρῃ; 50 καὶ ἐπάταξεν εἷς τις ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον καὶ ἀφεῖλεν τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ δεξιόν. 51 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐᾶτε ἕως τούτου· καὶ ἁψάμενος τοῦ ὠτίου ἰάσατο αὐτόν. 52 εἶπεν δὲ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ᾽ αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους, Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων; 53 καθ᾽ ἡμέραν ὄντος μου μεθ᾽ ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ᾽ ἐμέ, ἀλλ᾽ αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

Peter's Denial of Jesus (Mt 26.57-58, 69-75; Mrk 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

54 Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. 55 περιαψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συγκαθισάντων ἐκάθητο ὁ Πέτρος μέσος αὐτῶν. 56 ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ εἶπεν, Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν. 57 ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων, Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι. 58 καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη, Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέτρος ἔφη, Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. 59 καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς ἄλλος τις διϊσχυρίζετο λέγων, Ἐπ᾽ ἀληθείας καὶ οὗτος μετ᾽ αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν. 60 εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος, Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. 61 καὶ στραφεὶς ὁ κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ κυρίου ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ με τρίς. 62 καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

The Mocking and Beating of Jesus (Mt 26.67-68; Mrk 14.65)

63 Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες, 64 καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ἐπηρώτων λέγοντες, Προφήτευσον, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; 65 καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

Jesus before the Council (Mt 26.59-66; Mrk 14.55-64; Jn 18.19-24)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

66 Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ
ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν 67 λέγοντες, Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὸν ἡμῖν. εἶπεν δὲ
αὐτοῖς, Ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε 68 ἐὰν δὲ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. 69 ἀπὸ τοῦ νῦν
δὲ ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. 70 εἶπαν δὲ πάντες,
Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, Ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐγώ εἰμι. 71 οἱ δὲ εἶπαν, Τί ἔτι
ἔχομεν μαρτυρίας χρείαν; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

23

1 Bôshi oku banali, bayimuka, bamuhêka emwa Bilato.

Yezu embere za Bilato (Mt 27, 11-14; Mrk 5, 2-5; Ywn 18, 29-38)

2 Barhondêra okumulega, mpu: «Rhwashimanyire oyu muntu adwîrhe agomêsa olubaga
anahanza mpu irhondo barhacivurhiraga Sêzari, n'okucîderha mpu ye Kristu Mwâmi». 3 Bilato
anacimudôsa, erhi: «Ka we mwâmi w'Abayahudi ?» - Naye ashuza, erhi: «Neci: wakudesire».
4 Bilato anacibwîra abajinji b'abadâhwa». 5 Bòhe basimika, mpu: «Agomêsize olubaga omu
kuyigîriza omu cihugo côshi c'e Buyahudi, kurhenga e Galileya emunda arhondêraga
kuhik'eno». 6 Obwo Bilato erhi ayumva akwo kanwa, adôsa mpu k'Oyo muntu ali Mugalileya.
7 Erhi amanya bwinjà oku ali muntu w'oburhegesi bwa Herodi, amurhuma emwa Herodi. Obwo
erhi naye ali e Yeruzalemu mw'ezo nsiku.

Yezu embere za Herodi

8 Herodi erhi abona Yezu asîma bwenêne; bulya kurhenga mîra erhi acîfinja okumubona, kulya
akâg'iyumva emyanzi yâge, erhi analangâlîre okulola oku ajira ecisômerîne. 9 Amudôkereza
bwenêne, ci yêhe arhamuyalulaga. 10 Obwo erhi abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano ho
bali; barhàhusagya okumushobeka. 11 Okubundi Herodi n'omurhwe gwâge bamugayaguza
n'okumushekera. Amuyambîsa ecishûli cêru[w], ashub'imugalula emwa Bilato. 12 Kurhenga olwo
lusiku lonêne, Herodi na Bilato bakoma obwîra, n'obwo burhanzi barhabonanagakwo.

Yezu ashub'ihêkwa emwa Bilato (Mt 27, 15-26; Mrk 15, 6-15; Ywn 18, 38-19, 16)

13 Bilato anacihamagala abajinji b'abadâhwa n'abarhambo n'olubaga, ababwîra, erhi:
14 «Mwandwirhîre oyu muntu mpu agomêsize olubaga; nâni ene mmudôsa embere zinyu,
ntamubwînekwo izâbyo lici muli birya byôshi mwamu-shobekaga. 15 Ciru na Herodi, bulya
arhugalulireye, kuziga ntâco oyu muntu ajizire cikwânîne ayirhwe. 16 Nkolaga namuhana

[w]**23.11** cishûli cêru: Mwambalo gwa baluzi, mpu lyo acinaguza Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nnamulike». [17] [Lyàli irhegeko okubashwêkulira muntu muguma oku lusiku]. [18] Ci olubaga lwôshi lwanaciyâma, mpu: «Oyu afe, orhushwêkulire Baraba!» [19] Oyo Baraba àli muntu washwêkeragwa obugoma bwàbaga omu cishagala haguma n'obushungu bw'okuniga. [20] Omu kulonza okulîka Yezu, Bilato ashub'ibadôsa. [21] Bòhe bayâma, mpu: «Omubambe! Omubambe oku musalaba!» [22] Ashub'ibabwîra obwa kasharhu, erhi: «Ewe, kubî kuci ajizire? Ntâco cikwânîne okufà namubwînekwo. Kuziga nkola namuhana ngal'imulîka». [23] Ci bôhe bayâma, balushîsa, balonza mpu abambwe oku musalaba, n'okuyâma kwâbo kwaja kwayûshûka. [24] Bilato obwo atwa mpu bibè nk'oku balonzize. [25] Anacishwêkûla olya wali oshwêkîrwe obugoma n'obunizi, bulya ye balonzagya; naye Yezu, abahâye mpu bamujire nk'oku basîmire.

Enjira y'omusalaba (Mt 27, 45-50; Mrk 15, 33-37; Ywn 19, 25-30)

[26] Erhi bakola bamudwîrhe, bagwârha Simoni, muntu w'e Kirena, erhi afuluka; bamusêza mpu abarhule omusalaba bo na Yezu. [27] Ngabo nyinji y'abantu yamukulikira, n'abakazi bajàga bamulakira banabanda endûlù. [28] Yezu anacibahindamukira, ababwîra, erhi: «Mwe bakazi b'e Yeruzalemu, murhandakiraga, ci mucîlakire mwenene mulakire n'abâna binyu! [29] Bulya ensiku zâciyisha, go mango bâderhe, mpu: «Iragi ly'engumba n'enda zirhaburha n'amabêre garhonsagya!» [30] Go mango bârhondêre okubwîra entondo, mpu: «Murhufûnike!» [31] Bulyala bakajira ntya oku murhi mubishi[x], kurhi byayish'ibà oku murhi mûmu?» [32] Bahêkwa haguma naye bandi bantu babiri babî mpu baj'inigwa.

Yezu abambwa oku musalaba (Mt 27, 35-38; Mrk 15, 24-28; Ywn 19, 17-24)

[33] Erhi bahika ahantu haderhwa Kalvariyo[y], bamubamba oku musalaba haguma na balya banyankola-maligo, muguma ekulyo, owundi ekumosho. [34] Yezu anaciderha, erhi: «Larha, obafe bwonjo, bulya barhamanyiri eci badwîrhe bajira». Bagabâna emyambalo yâge, bayiyesha cigole.

Yezu agayaguzibwa anajâcirwa oku musalaba (Mt 27, 39-43; Mrk 15, 29-32)

[35] Olubaga lwayimanga, lwakalolêreza. Ci abarhambo bôhe bakamu-shekera, mpu: «Acizize abandi, lero naye acîfumagye yenene akaba ye Kristu, Mwîshogwa wa Nnâmahanga!» [36] Abasirika nabo bamushekera: bamuyegêra, bamuhêreza enkalishi, mpu: [37] «Akaba we mwâmi w'Abayahudi, cîcizagye wênene!» [38] Aha irhwe Iyâge hàli bayandisirwe ezi nderho, mpu: «Oyu ye Mwâmi w'Abayahudi».

Ecishambo cicîyazize cacunguka

[x] **23.31** : Erhi Yezu ajirirwa ntyo, ye mwêru-kweru (omurhi mubishi gurhagulumira), rhwe babî kurhi rhwayish'ijirirwa (omurhi mûmu, gukajakwo omuliro, kugulumira gugulumira).
[y] **23.33** Kalvario, erhi Golgota: Ho hantu h'empanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[39] Muguma muli birya bishambo byàli bibambirwe oku musalaba amujâcira, erhi: «Kali we Kristu? Cîlîkûzagye, onarhulîkûze nîrhu!» [40] Ci owâbo amukankamira, erhi: «Ciru nâwe orhayôbohiri Nnâmahanga, n'obwo oli omu malibuko maguma mwe naye! [41] Rhwehe rhugakwânîne, bijiro bîrhu rhwalyûla; ci yêhe ntà cibî ciguma àjizire». [42] Anacibwîra Yezu, erhi: «Yâgirwa, onkengêre hano ohika omu bwâmi bwâwe». [43] Yezu anacimushuza, erhi: «Okuli, nkubwîre, ene lyonene wâbà haguma nâni omu Paradizo».

Yezu afa oku musalaba (Mt 27, 45-50; Mrk 15, 33-37; Ywn 19, 25-30)

[44] Obwo zàli nka nsà ndarhu, izûba Iyàzima; n'omwizimya gwàbwîka igulu Iyoshi kuhika amafuluko[z]. [45] Omwenda gwàli mumanike aha karhî k'akâ-Nyamuzinda gwàsharhuka mpande ibiri. [46] Okubundi Yezu anaciyâma n'izù linene, erhi: «Larha, mpizire omûka gwâni omu maboko gâwe[a]». N'erhi ayûs'iderha ntyo, arhengamwo omûka.

Erhi Yezu ayûs'ifà (Mt 27, 51-56; Mrk 15, 38-41; Ywn 19, 31-37)

[47] Omukulu w'abasirika erhi abona okwo, akuza Nyamuzinda, erhi: «Neci, kwo binali, oyu muntu ali mwimâna!» [48] Nazo engabo z'abantu zôshi zàl'idesire mpu zilole, erhi zibona oku byamàba, zashubira eka erhi zanaja zacishûrha ecifuba. [49] Abîra bâge bôshi n'abakazi bamukulikiraga kurhenga e Galileya, bayimanga kuli, bakalâba.

Yezu abishwa (Mt 27, 57-61: Mrk 16, 42-47; Ywn 19, 38-42)

[50] Hanaciyisha muntu muguma, ye Yozefu. Ali w'omu ihano, muntu nkana na mushinganyanya. [51] Yêhe arhàli ayemîre igulu n'ebijiro byâbo. Ali w'e Arimatiya, cishagala c'omu Buyahudi, akâg'ilinda Obwâmi bwa Nyamuzinda. [52] Anacija emwa Bilato mpu amuhûne omubiri gwa Yezu. [53] Erhi aba amâgumanula, àguboha omu mwenda ànagubisha omu nshinda yàli mpumbe omu lwâla. Eyo nshinda erhàli esag'ibishwamwo muntu. [54] Lwàli lusiku lwa Marheganyo[b], n'olwa-Sabato erhi lukola Iuli oburhondêra. [55] Nabo balya bakazi barhengaga e Galileya haguma naye, erhi bakulikira Yezofu, balola enshinda n'oku omubiri gwâge gubishirwe. [56] Okubundi banacigaluka, barheganya obukù n'omugavu. N'erhi lubà lwa-Sabato, bashiba nka oku birhegesirwe.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 23

Jesus Brought before Pilate (Mt 27.1-2, 11-14; Mrk 15.1-5; Jn 18.28-38)

[z] **23.44** : Omu nsà mwenda, go mafuluko e Bushi bulya ohinga e Bushi arhayaka midi co cirhuma afuluka ako kasanzi.
[a] **23.46** : Lul 30, 6.
[b] **23.54** : Marheganyo, go na malâliro ga Basâka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλᾶτον. [2] ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν
αὐτοῦ λέγοντες, Τοῦτον εὕραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι
διδόναι καὶ λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι. [3] ὁ δὲ Πιλᾶτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων, Σὺ εἶ ὁ
βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη, Σὺ λέγεις. [4] ὁ δὲ Πιλᾶτος εἶπεν πρὸς τοὺς
ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους, Οὐδὲν εὑρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. [5] οἱ δὲ ἐπίσχυον
λέγοντες ὅτι Ἀνασείει τὸν λαὸν διδάσκων καθ᾽ ὅλης τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς
Γαλιλαίας ἕως ὧδε. Jesus before Herod [6] Πιλᾶτος δὲ ἀκούσας ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος
Γαλιλαῖός ἐστιν, [7] καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρῴδου ἐστὶν ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς
Ἡρῴδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἰεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. [8] ὁ δὲ Ἡρῴδης ἰδὼν τὸν
Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν, ἦν γὰρ ἐξ ἱκανῶν χρόνων θέλων ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ καὶ
ἤλπιζέν τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ᾽ αὐτοῦ γινόμενον. [9] ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς, αὐτὸς δὲ
οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. [10] εἱστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες
αὐτοῦ. [11] ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν [καὶ] ὁ Ἡρῴδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας
περιβαλὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. [12] ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Ἡρῴδης καὶ
ὁ Πιλᾶτος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ᾽ ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς αὐτούς.

Jesus Sentenced to Die (Mt 27.15-26; Mrk 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

[13] Πιλᾶτος δὲ συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν [14] εἶπεν πρὸς
αὐτούς, Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ
ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐθὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὧν κατηγορεῖτε κατ᾽ αὐτοῦ.
[15] ἀλλ᾽ οὐδὲ Ἡρῴδης, ἀνέπεμψεν γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν
πεπραγμένον αὐτῷ [16] παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. [[17]] [18] ἀνέκραγον δὲ παμπληθεὶ λέγοντες,
Αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν [19] ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει
καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ. [20] πάλιν δὲ ὁ Πιλᾶτος προσεφώνησεν αὐτοῖς θέλων ἀπολῦσαι
τὸν Ἰησοῦν. [21] οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες, Σταύρου σταύρου αὐτόν. [22] ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς
αὐτούς, Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν
αὐτὸν ἀπολύσω. [23] οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ
κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν. [24] καὶ Πιλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν [25] ἀπέλυσεν δὲ τὸν
διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακὴν ὃν ᾐτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ
θελήματι αὐτῶν.

The Crucifixion of Jesus (Mt 27.32-44; Mrk 15.21-32; Jn 19.17-27)

[26] Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ᾽ ἀγροῦ
ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ. [27] Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ
λαοῦ καὶ γυναικῶν αἳ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. [28] στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς [ὁ] Ἰησοῦς
εἶπεν, Θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ᾽ ἐμέ· πλὴν ἐφ᾽ ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὑμῶν, [29] ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν, Μακάριαι αἱ στεῖραι καὶ αἱ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν καὶ μαστοὶ οἳ οὐκ ἔθρεψαν. [30] τότε ἄρξονται **λέγειν τοῖς ὄρεσιν,** Πέσετε ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς, Καλύψατε ἡμᾶς· [31] ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; [32] Ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι κακοῦργοι δύο σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι. [33] καὶ ὅτε ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. [34] ⟦ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν, Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσιν.⟧ διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλήρους. [35] καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες λέγοντες, Ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ χριστὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐκλεκτός. [36] ἐνέπαιξαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι, ὄξος προσφέροντες αὐτῷ [37] καὶ λέγοντες, Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν. [38] ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ᾽ αὐτῷ, Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων οὗτος. [39] Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων, Οὐχὶ σὺ εἶ ὁ χριστός; σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. [40] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη, Οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; [41] καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. [42καὶ] ἔλεγεν, Ἰησοῦ, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς εἰς τὴν βασιλείαν σου. [43] καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀμήν σοι λέγω, σήμερον μετ᾽ ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

The Death of Jesus (Mt 27.45-56; Mrk 15.33-41; Jn 19.28-30)

[44] Καὶ ἦν ἤδη ὡσεὶ ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ᾽ ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης [45] τοῦ ἡλίου ἐκλιπόντος, ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. [46] καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου. τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν. [47] Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης τὸ γενόμενον ἐδόξαζεν τὸν θεὸν λέγων, Ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. [48] καὶ πάντες οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη ὑπέστρεφον. [49] εἱστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν καὶ γυναῖκες αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ὁρῶσαι ταῦτα.

The Burial of Jesus (Mt 27.57-61; Mrk 15.42-47; Jn 19.38-42)

[50] Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσὴφ βουλευτὴς ὑπάρχων [καὶ] ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος [51] – οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν – ἀπὸ Ἁριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, [52] οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ [53] καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὔπω κείμενος. [54] καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν. [55] Κατακολουθήσασαι δὲ αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, [56] ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα. Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

24

VII. Okufûka kwa Yezu n'okurheremera kwâge omu mpingu

Abakazi babonekerwa na bamalahika (Mt 28, 1-8; Mrk 16, 1-8; Ywn 20, 1-2)

[1] Olusiku lurhanzi lw'omugobe mucêracêra, bajà ebwa cûsho, erhi badwîrhe gulya mugavu bàli barheganyize. [2] Bashimâna ibuye lihirisirwe lirhanaciri oku nshinda. [3] Ci erhi bajà omu cusho, barhashimânagamwo omubiri gwa Nyakasane Yezu. [4] Erhi babà badwîrhe barhanya emurhima kuli okwo, babonekerwa na bantu babiri bayambîrhe emyambalo myêru ikungè. [5] Banaciyôboha banayûnika obusù oku idaho. (Balya bantu babiri) bababwîra, mpu: «Ewe, ci mwalongeza ozîne omu bafù? [6] Kali arhaciri bano; afûsire. Mukengêre oku ammubwîraga amango aciri e Galileya, mpu: [7] «Kukwânîne Mwene-omuntu ahânwe omu maboko g'Abanya-byâha, abambwe oku musalaba, n'olwa kasharhu afûke». [8] Banacikengêra enderho zâge.

Entumwa zalahira okuyêmêra (Mt 28, 10-17; Mrk 16, 10-11. 14; Ywn 20, 18. 25. 29)

[9] Erhi barhenga ebwa cûsho, baganîrira balya ikumi na muguma n'abandi bôshi ebyo byôshi. [10] (Abo bakazi) bàli Mariya Magadalena, na Yowana, na Mariya, nnina wa Yakôbo. N'abandi bakazi bali haguma nabo, nabo baku-bwîra entumwa. [11] Ci ebyo binwa babilola nka by'isirhe, barhanabiyêmêraga.

Petro ebwa cûsho (Ywn 20, 3-10)

[12] Kwônene Petro alikûla, akanyiriza ebwa cûsho. Ci erhi ayinama mpu ahengûze, arhabonaga erhali myenda[c] yônene. Ashub'icigalukira, aj'azanwa n'ebyo byabîre.

Yezu abonekera baganda babiri omu njira y'Emausi (Mt 16, 12-13)

[13] Olwo lusiku lwônênè, babiri muli bo bajàga omu lugo lwa lugendo lwa stadi makumi gali ndarhu[d] kurhenga e Yeruzalemu. Olwo lugo izîno lyâlwo lwo Emausi. [14] Bakag'ishambâla emyanzi ya kulya kwôshi kwabîre. [15] Lero erhi babà badwîrhe bashambâla n'okudalika, Yezu yenênè abayegera, bagenzikanwa. [16] Cikwône amasù gâbo garhabashigimubona. [17] Anacibabwîra, erhi: «Myanzi mici eyi mwayisha mwaganîra bugenda-njira munali burhe?» [18] Muguma muli bo, ye Kleofasi, amushuza, erhi: «Lero wamabà wêne omu banya-Yeruzalemu w'okurhamanya ebizind'ibà mw'ezi nsiku!» [19] Naye, erhi: «Bici ebyo?» Nabo bamushuza, mpu: «Ebiyêrekîre Yezu w'e Nazareti. Ali mulêbi munya-buhashe omu bijiro n'omu nderho embere za

[c] **24.12** : Emyenda n'ebitambara byàli bibohire omubiri gwa Yezu.
[d] **24.13** Stadi makumi gali ndarhu : Lwàli lugendo lwa bilometri nka ikumi na bibiri, zo nsà ibiri.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda n'ez'abantu bôshi, [20] n'oku abajinji b'abadâhwa n'abakulu bîrhu bamuhânaga mpu atwîrwe okufà, banamubamba oku musalaba. [21] Rhwàli rhumanyire nti ye wayôkola Israheli; n'ene lwo lusiku lwa kasharhu kurhenga bibîre ntyo! [22] Ciru bakazi baguma b'emwîrhu barhufudusize. Ene sêzi mucêra-cêra bàli ebwa cûsho; [23] n'ene babula omubiri gwâge, bayish'iderha mpu babonekîrwe na bamalahika, bababwîra mpu ali mugumagumà. [24] Baguma muli rhwe bajîre ebwa cûsho, bashimâna okwo balya bakazi baderhaga kwo n'okwo; ci yenene barhamubwîne!» [25] Obwo anacibabwîra, erhi: «Aba bahwinja n'ab'emirhima mizibu oku kuyêmêra ebyaderhagwa n'Abalêbi! [26] Ewe! ka kurhàli kukwânîne Kristu ababale ntyo lyo aja omu irenge lyâge?» [27] Arho-ndêrera kuli Mûsa n'Abalêbi bôshi, abahugûla ngasi byôshi byàli bimuyêrekîre omu Mandiko. [28] Erhi bayegera lulya lugo bàjagamwo, ajira nka owaja kuli kulusha. [29] Banamusêza, mpu: «Bêra haguma nîrhu, bulya bikola bijingo bwamanayira». Anacija omu lugo mpu abêre haguma nabo. [30] Erhi aba akola ali oku cîbo haguma nabo, anaciyanka omugati, avuga omunkwa, agugisha, n'erhi aba amagubega, abagabira. [31] Amasù gabo gazibûka, bamumanyirira; ci yêhe anacihirigirha omu masù gâbo. [32] Banacijânamwo, mpu: «Ewa! k'emirhima yîrhu erhakâg'iyâka ene akarhuganîza omu njira n'okurhuhugûlira Amandiko?» [33] Ho na halya bagandûla, bashubira e Yeruzalemu, bashimâna balya bànali bôshi. [34] Banacibabwîra, mpu: «Kwo binali! Nyakasane afûsire, anabonekîre Simoni!» [35] Nabo babaganûlira oku byabaga omu njira n'oku bamumanyaga omu kubega omugati.

Yezu abonekera Entuma

[36] Oku banacidwîrhe baganira ntyo, Yezu apamuka ekarhî kâbo, ababwîra, erhi: «Omurhûla kuli mwe!» [37] Banacijuguma, bageramwo omusisi mpu bamayagânwa n'omuzimu. [38] Anacibabwîra, erhi: «Cirhumire muyôboha n'entanya zimmujà emurhima? [39] Loli amaboko n'amagulu gâni, oku nie ono nienênè! Mummamarhe, mulole; bulya omuzimu arhajira mubiri erhi rhuvuha nk'oku mubwîne mbigwêrhe». [40] Erhi aba adwîrhe aderha ntyo, abayêreka amaboko n'amagulu gâge. [41] Balahira kwayêmêra erhi mwîshingo gurhuma, banakazânwa. Anacibabwîra, erhi: «Ka ntà cirîbwa mugwêrhe hano?» [42] Bamuhêreza ecihimbi c'enfî nyôce. [43] Aciyanka, acirya banabona.

Enyigîrizo nzinda oku Ntumwa (Mt 28, 18-20; Mrk 16, 15-16; Ebj 1, 7-8)

[44] Okubundi anacibabwîra, erhi: «Byo nakag'immubwîra ebi erhi nciri haguma ninyu: oku kuhika ebinayandikiragwa omu citabu ca Mûsa n'omu Balêbi n'omu Nnanga biyunjule». [45] Obwo abalangaza obukengêre lyo bayumva Amandiko. [46] Ababwîra, erhi: «Kristu àli ayandikîrwe okubabala n'okufûka omu bafu olusiku lwa kasharhu; [47] n'oku amashanja gôshi, kurbondêrera e Yeruzalemu, gâyigîrizibwa obucîyunjuze bw'okubabalirwa ebyâha oku Izîno lyâge. [48] Ninyu mwe muli bahamîrizi b'okwo. [49] Nkolaga nâni nammurhumira olya walaganyibagwa na Larha. Mwebe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mubêre muli cino cishagala kuhika mubwîkwe n'obuzibu bw'enyanya!

Yezu arheremera empingu (Mrk 16, 19-20; Ebj 1, 9-12)

50 Anacibahulukana, abahêka olunda lw'e Betaniya; alambûla amaboko, abagisha. 51 Oku
adwîrhe abagisha, anacicîyegûla kuli bo, amânamânwa omu malunga. 52 Nabo erhi babà
bamaharâmya, bashubira e Yeruzalemu bashagalusire bwenêne. 53 Barhàrhengaga omu kâ-
Nyamuzinda bakuza Nnâmahanga n'okumuvuga omunkwa.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 24

The Resurrection of Jesus (Mt 28.1-10; Mrk 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως ἐπὶ τὸ μνῆμα ἦλθον φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν
ἀρώματα. 2 εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, 3 εἰσελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον
τὸ σῶμα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. 4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου καὶ ἰδοὺ ἄνδρες
δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῆτι ἀστραπτούσῃ. 5 ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν
τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν εἶπαν πρὸς αὐτάς, Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν 6 οὐκ ἔστιν
ὧδε, ἀλλ᾽ ἠγέρθη. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ 7 λέγων τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. 8 καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ. 9 καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου
ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. 10 ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ
Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς. ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα,
11 καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς. 12 Ὁ δὲ
Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια μόνα, καὶ ἀπῆλθεν
πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.

The Walk to Emmaus (Mrk 16.12-13)

13 Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευόμενοι εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους
ἑξήκοντα ἀπὸ Ἰερουσαλήμ, ᾗ ὄνομα Ἐμμαοῦς, 14 καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων
τῶν συμβεβηκότων τούτων. 15 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν καὶ αὐτὸς Ἰησοῦς
ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς, 16 οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν.
17 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες; καὶ
ἐστάθησαν σκυθρωποί. 18 ἀποκριθεὶς δὲ εἷς ὀνόματι Κλεοπᾶς εἶπεν πρὸς αὐτόν, Σὺ μόνος
παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; 19 καὶ εἶπεν
αὐτοῖς, Ποῖα; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης
δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, 20 ὅπως τε παρέδωκαν αὐτὸν
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. 21 ἡμεῖς δὲ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ· ἀλλά γε καὶ σὺν πᾶσιν τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει ἀφ᾽ οὗ ταῦτα ἐγένετο. [22] ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὀρθριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον, [23] καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. [24] καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον καὶ εὗρον οὕτως καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. [25] καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς, Ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται [26] οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; [27] καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωϋσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. [28] Καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποιήσατο πορρώτερον πορεύεσθαι. [29] καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες, Μεῖνον μεθ᾽ ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. [30] καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ᾽ αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπεδίδου αὐτοῖς, [31] αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ᾽ αὐτῶν. [32] καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους, Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν [ἐν ἡμῖν] ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς; [33] καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ καὶ εὗρον ἠθροισμένους τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, [34] λέγοντας ὅτι ὄντως ἠγέρθη ὁ κύριος καὶ ὤφθη Σίμωνι. [35] καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

The Appearance to the Disciples (Mt 28.16-20; Mrk 16.14-18; Jn 20.19-23; Ac 1.6-8)

[36] Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν. [37] πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. [38] καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί τεταραγμένοι ἐστὲ καὶ διὰ τί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; [39] ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. [40] καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. [41] ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς, Ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; [42] οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος [43] καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν. [44] Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, Οὗτοι οἱ λόγοι μου οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσέως καὶ τοῖς προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. [45] τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς [46] καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι Οὕτως γέγραπται παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, [47] καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ -μετάνοιαν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη. ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ [48] ὑμεῖς μάρτυρες τούτων. 49καὶ [ἰδοὺ] ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου ἐφ᾽ ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους δύναμιν.

The Ascension of Jesus (Mrk 16.19-20; Ac 1.9-11)

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[50] Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς [ἔξω] ἕως πρὸς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν
αὐτούς. [51] καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ᾽ αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν
οὐρανόν. [52] καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης
[53] καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ εὐλογοῦντες τὸν θεόν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

JHN - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Ywn

YOWANE/YOHANA

EMYANZI Y'AKALEMBE: YOWANE

EMYANZI Y'AKALEMBE: YOWANE

Munkwa munene oku barhumisi ba Yezu na Ekleziya bakolaga na C.D.P.C.L., Bukavu bulya omu *EBIBLIYA NTAGATIFU*, Verbum Bible, Kinshasa 1992, rhudômire binwa binji bya mashi.

1

EMYANZI Y'AKALEMBE YAYANDIKAGWA NA MUTAGATIFU YOWANE

Enshokolezi[e]

[1] Aha murhondêro, erhi Luderho[f] ho àbâ, na Luderho àli haguma na Nyamuzinda, na Luderho
àli Nyamuzinda. [2] Kurhenga omurhondêro àli haguma na Nyamuzinda. [3] Byôshi ye wabijiraga,
n'omu biremwa byôshi, ntâco calemirwe ci-rhanalemirwi naye. [4] Obuzîne muli ye bwàli,
n'obuzine bwo bwàli bulangashane bw'abantu. [5] Obulangashane bwamoleka omu mwizimya,
n'omwizimya gurhabuzimagya.

[6] Hanaciyisha omuntu wàli orhumirwe na Nyamuzinda: izîno lyâge ye Yowane[g]. [7] Ayisha nka
muhamîrizi, mpu abè muhamîrizi w'obulangashane, lyo abantu bôshi bayêmêra. [8] Arhàli ye wali
bulangashane, ci kabalamwanzi k'obulangashane.

[9] Luderho ye wàli bulangashane bw'okuli, bumolekera ngasi muntu; anaciyisha en'igulu. [10] Ali
en'igulu, n'igulu ye waliremaga, n'igulu lirhamumanyaga. [11] Ayisha omu bâge, n'abâge

[e] **1.1** idômero ly'amandiko omu cigereki, https:www.academic-bible.com/en/online-bibles/novum-testamentum-graece-na-28/read-the-bible-text/bibel/text/lesen/stelle/53/210001/219999/ch/6acb45d0b66bf43d0c2743fde185e082/ (13.05.2021)
[f] **1.1** : Luderho ye Mugala wa Nyamuzinda, ye Mupersona wa kabiri w'Obusharhu Butagatîfu.
[g] **1.6** : Yowane Mubatiza oyo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

barhamuyankiriraga. [12] Ci ngasi bôshi bamuyankirire, abahîre obuhashe bw'okuhinduka bâna ba Nyamuzinda: bo balya bamuyêmêra, [13] ye rhaburhagwa na mukò, erhi n'okulonza kw'omubiri, nîsi erhi n'okulonza kw'omuntu, ci owaburhagwa na Nyamuzinda. [14] Neci, Luderho acîjizire muntu, anabêra muli rhwe. Nîrhu rhwàbwîne irenge lyâge, irenge Nyamuzinda-Îshe ahîre Omugala cusha, oyunjwîre inema n'okuli.

[15] Yowane ahamîriza, erhi: «Y'oyu ye naderhaga, nti: Owayisha enyuma zâni ye wantangaga, bulya erhi ntac'ibà, erhi ho ali». [16] Neci, rhweshi rhwahîrwe oku bwimâna bwâge, rhwàhâbwa manêma oku manêma[h]. [17] Bulya amarhegeko rhwàgahîrwe na Mûsa, ci inêma n'okuli rhwàbidwîrhîrwe na Yezu Kristu.

[18] Ntà muntu ciru n'omuguma osag'ibona Nyamuzinda; Omugala cusha yêne, obà muli Îshe, ye warhumanyîsagyaye.

I. Oburhumisi n'enyigîrizo za Yezu

Obuhamîrizi bwa Yowane

[19] Alaga obuhamîrizi bwa Yowane, erhi Abayahudi bamurhumira abadâhwa na bene-Levi kurhenga e Yeruzalemu mpu bagend'imudôsa, mpu: «We ndi?» [20] Anacibabwîra n'obwâlagale, arhalahiraga, ababwîra n'obwâlagale, erhi: «Arhali nie Kristu». [21] Nabo badôsa, mpu: «Oligi ndi? Ka we Eliya?» Naye, erhi: «Nanga». Mpu: «Ka we Mulêbi?» Abashuza, erhi: «Nanga». [22] Banacimubwîra, mpu: «Oligi ndi, lyo rhushuza abarhurhumire? Kurhi ociderha wêne?» [23] Naye, erhi: «Nie izù lyayakulîza omu irungu: Muyumanyanye enjira ya Nyakasane, nka oku omulêbi Izaya adesire». [24] Balya bàli barhumirwe bàli Bafarizeyi. [25] Bashub'imudôsa, mpu: «Cirhuma ocibatiza akaba orhali we Kristu, orhanali Eliya erhi Mulêbi?» [26] Yowane abashuza, erhi: «Nie ono mbatiza n'amîshi. Ci ekarhî kinyu hali oyomurhishi: [27] Ye wâyisha enyuma zâni; ciru ntakwânîni nshzêkûle omugozi gw'enkwêrho zâge». [28] Ebyo byàbâga e Betaniya, ishiriza lya Yordani, emunda Yowane akâg'ibatiziza.

[29] Erhi kuca, Yowane abona Yezu amujàyo, aderha, erhi: «Oyu ye Mwâna-buzi[i] wa Nnâmahanga okûla ecâha c'igulu. [30] Y'oyu ye naderhaga, nti: «Oyishire enyuma zâni antalusire, bulya ye wantangag'ibàho. [31] Nâni ntal'imuyishi; ci ye warhumire nyisha nti mbatize n'amîshi, lyo amanyibwa omu Israheli.» [32] Yowane ababwîra, erhi: «Nabwîne Mûka ayandagala emalunga nka ngûkù anamuyimanga- kwo. [33] Nâni ntàl'imuyishi, ci owantumaga mpu mbatize n'amîshi ali erhi ambwîzire, erhi: «Oyu wâbone Mûka ayandagalirakwo anamuyimangako, erhi yebatiza muli

[h] **1.16** : Kwo kuderha oku amanêma g' Amalaganyo mahyâhya gajire ahâli h'amanêma g'Amalaganyo ga mîra.
[i] **1.29** : Yezu ali nka mwâna-buzi warhumagwa na Nnâmahanga mpu arhufire. Emwa Abayahudi, omwâna-buzi yo yàlì nterekêro y'okurhenza ebyâha n'okulungana na Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Mûka[j] Mutagatîfu». [34] Neci, nabwîne nanahamîriza oku oyo ye Mugala wa Nnâmahanga».

Abaganda barhanzi (Mt 4, 18-20)

[35] Erhi buca, Yowane erhi kandi ali halya n'abaganda babiri. [36] Anacilolereza Yezu erhi agera, aderha, erhi: «Oyu ye Mwâna-buzi wa Nnâmahanga». [37] Balya baganda babiri erhi bayumva ntyo, bashimba Yezu. [38] Yezu akabagana, abona bamukulikîre; anacibadôsa, erhi: «Cici mwalonza?» Nabo, mpu: «Rabi -kwo kuderha Muyigîriza- ngahi obà?» [39] Ababwîra, erhi: «Yishi muha-bone». Bayisha, babona ah'abàga, banalegerera bo naye olwo lusiku. Zàli nka nsà ikumi. [40] Balya babiri[k] bayumvagya ebinwa bya Yowane banakulikiraga Yezu, bàlimwo Andreya, mulumuna wa Simoni Petro. [41] Erhi izûba lirhenga emashinji, ashimâna mukulu wâge Simoni Petro, amubwîra, erhi: «Rhwabuganyire Masiha. Kwo kuderha Kristu. [42] Amuhekera Mwâmi Yezu. Erhi Yezu amusinza, amubwîra, erhi: «We Simoni, mwene Yôna; we kola Kefa» -kwo kuderha Ibuye[l].

[43] Erhi kuca, Yezu erhi alâlire ekuja e Galileya. Anacishimâna Filipo, amubwîra, erhi: «Nshimba». [44] Filipo àli w'e Betisayida, emwâbo Andreya na Petro. [45] Filipo anacishigâna Natanaeli[m], amubwîra, erhi: «Olya Mûsa aderhaga omu citabu c'Amarhegeko n'oyu abalêbi balêbaga, rhwamubwîne: ye Yezu, Mwene Yozefu, w'e Nazareti!» [46] Natanaeli amushuza, erhi: «K'e Nazareti yankarhenga akantu kinja?» Naye Filipo, erhi: «Yisha, ocibonere». [47] Erhi Yezu abona Natanaeli amujàho, anaciderha, erhi: «Y'oyu ye Mwisraheli w'okuli, orhabamwo bulenzi». [48] Natanaeli, erhi: «Ngahi wammanyiraga?» Yezu amushuza, erhi: «Embere Filipo akuhamagale, bulya wàli idako ly'omulehe, erhi nakubona». [49] Natanaeli amubwîra, erhi: «Rabi, we Mwene Nyamuzinda, we mwâmi w'Israheli». [50] Yezu amushuza anamubwîra, erhi: «Wamayêmêra bulya nakubwîzire nti nakubwîne idako ly'omulehe! Wâcibona ebilushire aho!» [51] Anacimubwîra, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîzire: mwacibona irunga liri lìyigule na bamalahika ba Nyamuzinda badwîrhe barherema banayandagala enyanya lya Mwene-omuntu.»

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 1

[1] Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. [2] οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. [3] πάντα δι᾽ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν. ὃ γέγονεν [4] ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· [5] καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. [6] Ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης· [7] οὗτος

---

[j] **1.33** : Omukolo gwa Yezu kuli kuha abantu Mûka Mutagatîfu, ye buzigire bwa Nyamuzinda.
[k] **1.40** : Owa kabiri ye Yowane Ntumwa wayandika eci citahu ca kani c'Emyanzi y'Akalembe.
[l] **1.42** : Ibuye kwo kuderha Petro omu cigereki.
[m] **1.45** : Akaba oyo Natanaeli ye Mateyo, ci Marko na Luka badesire mpu ye Bartolomeyo. goshi gali mazîno ga Bayahudi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. 8οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. [9] Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. [10] ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. [11] εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. [12] ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, [13] οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. [14] Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. [15] Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων· οὗτος ἦν ὃν εἶπον· ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. [16] ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· [17] ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. [18] Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· μονογενὴς θεὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγήσατο. [19] Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν [πρὸς αὐτὸν] οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἰεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· σὺ τίς εἶ; [20] καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ χριστός. [21] καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· τί οὖν; σὺ Ἠλίας εἶ; καὶ λέγει· οὐκ εἰμί. ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη· οὔ. [22] εἶπαν οὖν αὐτῷ· τίς εἶ; ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; [23] ἔφη· ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· εὐθύνατε τὴν ὁδὸν κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. 24Καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων. [25] καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν αὐτῷ· τί οὖν βαπτίζεις εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ χριστὸς οὐδὲ Ἠλίας οὐδὲ ὁ προφήτης; [26] ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων· ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν ἕστηκεν ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, [27] ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ οὐκ εἰμὶ [ἐγὼ] ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. [28] ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν ὁ Ἰωάννης βαπτίζων. [29] Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει· ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. [30] οὗτός ἐστιν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον· ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. [31] κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτίζων. [32] Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. [33] κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. [34] κἀγὼ ἑώρακα καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. [35] Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο [36] καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ. [37] καὶ ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ αὐτοῦ λαλοῦντος καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. [38] στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς· τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ῥαββί, ὃ λέγεται μεθερμηνευόμενον διδάσκαλε, ποῦ μένεις; [39] λέγει αὐτοῖς· ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε. ἦλθαν οὖν καὶ εἶδαν ποῦ μένει καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. [40] Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ· [41] εὑρίσκει οὗτος πρῶτον τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

λέγει αὐτῷ· εὑρήκαμεν τὸν Μεσσίαν, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον χριστός. [42] ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος. [43] Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ εὑρίσκει Φίλιππον. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀκολούθει μοι. [44] ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. [45] εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ· ὃν ἔγραψεν Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται εὑρήκαμεν, Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. [46] καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ· ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ [ὁ] Φίλιππος· ἔρχου καὶ ἴδε. [47] Εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν. [48] λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ· πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν εἶδόν σε. [49] ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθαναήλ· ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραήλ. [50] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὅτι εἶπόν σοι ὅτι εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω τούτων ὄψῃ. [51] καὶ λέγει αὐτῷ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

2

Obuhya e Kana

[1] Olusiku lwa kasharhu[n], habà obuhya e Kana omu Galileya. Nnina wa Yezu erhi yo ali. [2] Naye Yezu àli mulâlike kw'obwo buhya bo n'abaganda bâge. [3] Lero idivayi lyanacibula, bulya idivayi ly'obubya lyàli erhi lyamahwa. Nnina wa Yezu anacimubwîra, erhi: «Barhacigwerb'idivayi». [4] Naye Yezu amushuza, erhi: «Nyoko we, k'okwo kurhuyêrekîre? Amango gâni garhacihika». [5] Nnina aj'ibwîra abarhumisi, erhi: «Ngasi oku akammubwîra, mukujire». [6] Hàli rhubindi ndarhu rhwa mabuye, rhw'okuhiramwo amîshi g'okukalaba Abayahudi, ngasi kaguma ka ngero ibiri erhi isharhu. [7] Yezu ababwîra, erhi: «Yunjuzi orhu rhubindi mîshi». Barhumbumba kuhika oku muhiro. [8] Ashub'ibabwîra, erhi: «Domagi, muhekere omushongwe». Banacimuhêkera. [9] Erhi omushongwe alabulakwo galya mîshi gahindusire divayi, arhànali amanyire aha eryo divayi lyarhengaga, ci abarhumisi bàl'idôma amîshi erhi bamanyire bwinjà, ahamagala omuhya mulume, [10] amubwîra, erhi: «Kali abandi idivayi linjà barhang'ihâna, n'erhi abantu bakolabalimwo orukara, lyo barhanza elirhali linjà. Ci wêhe wal'irhanzir'ibîka idivayi linjà kuhika buno!» [11] Co cisômerîne cirhanzi ca Yezu eco. Acijiraga e Kana omu Galileya. Ayêrekana irenge lyâge, n'abaganda bage bamuyêmêra. [12] Okubundi anaciyandagalira e Kafamaumu bo na nnina, na bene wâbo[o], n'abaganda bâge. Ajirayo nsiku nsungunu.

---

[n] **2.1** olusiku lwa kasharhu: Kurhenga ashimânana bona Filipo na Natanaeli.
[o] **2.12** : Bene wâbo Yezu bo bantu b'omulala gwa Mariya na Yozefu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu ahulusa abakag'iguliza omu kâ-Nyamuzinda (Mt 21, 12-13; Mrk 11, 15-17; Luk 19, 45-46)

13 Basâka w'Abayahudi erhi àba hôfi, Yezu ayinamukira e Yeruzalemu. 14 Abugâna abarhunzi
omu kâ-Nyamuzinda bakag'irhimbûla enkafu, ebibuzi n'engûkù, n'abandi badahîre erhi
badwîrhe bakâba. 15 Ayanka omugozi, ahunga omunyuli, abahulusa bôshi omu kâ-Nyamuzinda
bo n'ebibuzi n'enkafu zâbo; ashandâza ensaranga z'abakag'ikâba n'oburhalule bwâbo
abukunungula. 16 Anacibwîra abarhunzi b'engûkù, erhi: «Rhenzi ebi. Enyumpa ya Larha
murhayihindulaga cibuye». 17 Abaganda bâge bakengêra eci cinwa c'Amandiko: «Obushiru
bw'enyumpa yâwe bwayish'indya»[p]. 18 Obwo Abayahudi banacijaho, bamubwîra, mpu:
«Cimanyîso cici orhuyêresiremwo obuhashe bw'okujira ntya?» 19 Naye Yezu abashuza, erhi:
«Shabûli aka kâ-Nyamuzinda; naâshub'ikayimanza omu nsiku isharhu». 20 Abayahudi
bamubwîra,, mpu: «Aka kâ-Nyamuzinda kayûbasirwe myâka makumi ani na ndarhu, nâwe mpu
wâshub'ikayimanza omu nsiku isharhu?» 21 Ci yêhe kâ-Nyamuzinda k'omubiri gwâge aderhaga.
22 Erhi aba amafûka omu bafù lyo abaganda bâge bakengîre ako kanwa; bayêmêra Amandiko
n'akanwa Yezu aderhaga.

Yezu omu Yeruzalemu

23 Amango ali e Yeruzalemu oku lusiku lukulu lwa Basâka, bantu banji bayêmêra oku izîno
lyâge, erhi bamabona ebisômerîne akâg'ijira. 24 Ci Yezu yêhe arhacikubagiragabo, bulya àli
abamanyire bôshi, 25 arhanali alagirire okubwîrwa na ndi: àli amanyire akali aha murhima gwa
ngasi muntu.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 2

1 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ·
2 ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. 3 καὶ ὑστερήσαντος οἴνου λέγει ἡ
μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· οἶνον οὐκ ἔχουσιν. 4 [καὶ] λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· τί ἐμοὶ καὶ σοί,
γύναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου. 5 λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις· ὅ τι ἂν λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε.
6 ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαι ἓξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων κείμεναι, χωροῦσαι ἀνὰ
μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. 7 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς
ἕως ἄνω. 8 καὶ λέγει αὐτοῖς· ἀντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ· οἱ δὲ ἤνεγκαν. 9 ὡς δὲ
ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι
ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος 10 καὶ λέγει αὐτῷ· πᾶς
ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν
καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. 11Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ

[p] **2.17** : Olulanga lwa 68 (69), 10.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. [12] Μετὰ τοῦτο κατέβη
εἰς Καφαρναοὺμ αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ [αὐτοῦ] καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἐκεῖ
ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας. [13] Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἰεροσόλυμα ὁ
Ἰησοῦς. [14] Καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς καὶ τοὺς
κερματιστὰς καθημένους, [15] καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ
τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὸ κέρμα καὶ τὰς τραπέζας
ἀνέτρεψεν, [16] καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν· ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν
οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. [17] ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν· ὁ
ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί με. [18] Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ· τί σημεῖον
δεικνύεις ἡμῖν ὅτι ταῦτα ποιεῖς; [19] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ
ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. [20] εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· τεσσεράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη ὁ
ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; [21] ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ
σώματος αὐτοῦ. [22] ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ
ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. [23] Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἰεροσολύμοις ἐν τῷ
πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ
ἐποίει· [24] αὐτὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας [25] καὶ ὅτι οὐ
χρείαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

3

Yezu ayigîriza Nikodemu

[1] Hàli mulume muguma w'omu Bafarizeyi, izîno lyâge Nikodemu, muguma omu bagula
b'Abayahudi. [2] Anacija emwa Yezu budufu, amubwîra. erhi: «Rabi, rhumanyire oku we Mwigîriza
warhumagwa na Nnâmahanga; ntâye wankajira ebisômerîne odwîrhe wajira nka Nyamuzinda
arhali bo naye». [3] Yezu amushuza, erhi: «Okuli, okuli, nkubwîzire, ntâye wankabona Obwâmi
bwa Nyamuzinda nka arhashubir'iburhwa buhyâhya». [4] Nikodemu amubwîra, erhi: «Kurhi
omuntu akaciburhwa anakola mushosi?» [5] Yezu amushuza, erhi: «Okuli, okuli, nkubwîzire, ntâye
wankaja omu Bwâmi bwa Nyamuzinda nka arhashubir'iburhwa omu mîshi na muli Mûka
Mutagatîfu[q]. [6] Eciburhwa n'omubiri guli mubiri, n'eciburhwa na Mûka guli mûka.
[7] Orhasômeragwa obwenge nkubwîzire, nti: «Kukwânîne okuburhwa buhyâhya. [8] Empûsi olunda
esîmire lwo enahûkiza: onayumve omuhûsi gwâyo, ci orhishi emunda yarhenga erhi emunda
yajà. Kwo n'okwo ngasi yeshi oburhwa na Mûka»[r]. [9] Naye Nikodemu, erhi: «Kurhi okwo
kwankahashikana?» [10] Yezu amushuza, erhi: «Kâli oli muyigîriza omu Israheli, wanagal'ihaba

[q] **3.5** : Okuburhwa omu mîshi na muli Mûka Mutagatîfu kwo kubatizibwa. Nka kulyala ntâye wa-nkamanya kurhi empûsi egenda, ntyo ntêye wankayumva enjira za Mûka Mutagatîfu. Co cirhuma abantu bahêkwa na Mûka Mutagatîfu, kanji barhayumvibwa n'abandi bantu. Ciru hali abatagatîfu bakag'iderhwa basirhe, bulya cbijiro byabo birhàli nka bya bandi bantu
[r] **3.8** : Arhali byâge byâge Kristu aderha; aderha ebi arhenzagya emw'Îshe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ebyo? [11] Okuli, okuli, nkubwîre, ebi rhuyishi byo rhuderha, n'ebi rhwàbwîne byo rhunywêra akasheba, ci murhayêmêra obuhamîrizi bwîrhu. [12] Akaba murhayemîri nka nammubwîra eby'en'igulu, kurhi mwankayêmêra nkola nammubwîra eby'empingu? [13] Ntâye wayinamukire empingu aha nyuma z'olya wahonaga empingu, Mwene-omuntu obà empingu[s].

[14] Kulyala Mûsa amanikaga enjoka omu irungu, ntyo, kukwânîne Mwene-omuntu ayinamulwe, [15] lyo ngasi yeshi omuyemîre abona obuzîne bw'ensiku n'amango. [16] Neci, Nnâmahanga azigîre igulu, kuhika ahâna Omugala cusha, mpu ngasi yeshi wâmuyêmêra alek'ihera, ci abone obuzîne bw'ensiku n'a-mango. [17] Bulya Nyamuzinda arharhumaga Omugala en'igulu mpu ayish'ihana igulu, ci mpu lyo aciza igulu. [18] Ngasi omuyemîre, arhahanwa; ci orhamuyemîri, mîra olwâge lwatuba-gwa, bulya arhayêmêraga izîno lya Mugala cusha wa Nnâmahanga[t]. [19] Nalwo olubanja lw'olu: obulangashane bwàyishire en'igulu, n'abantu bagal'isîma omwizimya ahâli h'obulangashane, bulya ebijiro byâbo byâli bibî. [20] Neci, ngasi yeshi ojira ebibî, erhi kushomba ashomba obulangashane arhanajà ahâli obulangashane, lyo ebijiro byâge birhamanyibwa. [21] Ojira okushingânîne yêhe, anaje ahalangala, lyo babona oku ebijiro byâge Nyamuzinda abijirira».

Obuhamîrize bwa Yowane buzinda

[22] Enyuma ly'ebyo, Yezu aja bo n'abaganda bâge omu cihugo c'e Yudeya; ajirayo nsiku haguma nabo, anakabatiza. [23] Naye Yowane erhi adwîrhe abatiza e Heno[u], hôfi h'e Salimi, bulya amîshi galiyo manji, n'abantu bakayish'ibatizibwa. [24] Erhi Yowane arhacishwêkwa obwo. [25] Hanacizûka akadali ekarhî k'abaganda ba Yowane n'Omuyahudi oku kucishuka[v]. [26] Baja emwa Yowane, bamubwîra, mpu: «Rabi, olya wali naye ishiriza lya Yordani, olya wahamîririzagya, naye akola adwîrhe abatiza, n'abantu bôshi badwîrhe bamushimba!» [27] Yowane anacishuza, erhi: «Ntâco omuntu ankaciha nka cirhamuhirwi kurhenga enyanya. [28] Mwene muli bahamîrizi bâni kulya naderhaga, nti: «Arhali nie Kristu, ci ntumirwe nti mmushokolere»: [29] Ogwêrhe omuhya erhi muhya-mulume; ci omwîra w'omuhya-mulume, omuyimangira n'okumuyumva, anasîme akayumva izù ly'omuhya-mulume. Ogwo gwo mwîshingo gwâni, na buno gukola guli mwimâna. [30] Kukwânîne agandâze, nâni ncifunye. [31] Owarhenga enyanya akulire bôshi; naye owa hano igulu anali w'en'igulu, n'ebyaderha binali by'en'igulu. Owarhenga empingu alushire bôshi. [32] Eby'abwîne n'eby'ayumvîrhe byo ahamîriza; ci ntâye oyêmêra obuhamîîrizi bwâge. [33] Oyêmêra obuhamîrizi bwâge ayêrekana oku Nyamuzinda aderha okunali. [34] Oyu Nyamuzinda arhumaga, binwa bya Nyamuzinda aderha, bulya Nyamuzinda nka ahâna Mûka Mutagatîfu arhagera. [35] Nnâmahanga-Îshe asîma Omugala, anahizire byôshi omu maboko gâge.

---

[s] **3.13** : Omu bantu bôshi, Yezu, Mwêne -Omuntu, kwo aciderha, yêne wankamanya eby'empingu, bulya ye wayihubukaga.
[t] **3.18** : Owalonza obucire, kukwânîne abulongeze kuli Kristu, omu kuyemêra Yezu wafaga oku musalaba.
[u] **3.23** : Heno aba omu lubanda lwa Yordani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[36] Oyêmêra Omugala, agwêrhe obuzîne bw'ensiku n'amango; olahîre okuyêmêra Omugala, arhakabona akalamo, ci obukunizi bwa Nyamuzinda bwâmumananakwo».

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 3

[1] Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων· [2] οὗτος ἦλθεν πρὸς
αὐτὸν νυκτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ῥαββί, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ δύναται
ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ. [3] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀμὴν
ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. [4] Λέγει πρὸς
αὐτὸν [ὁ] Νικόδημος· πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς
μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; [5] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις
γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. [6] τὸ γεγεννημένον
ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστιν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστιν. [7] μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν
σοι· δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. [8] τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ
οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος. [9] Ἀπεκρίθη
Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ· πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; [10] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ
διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; [11] ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὃ
ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. [12] εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ
πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε; [13] καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ
ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. [14] Καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ
ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, [15] ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.
[16] οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς
αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. [17] οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν εἰς τὸν κόσμον ἵνα
κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. [18] ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ
πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ. [19] αὕτη δέ ἐστιν
ἡ κρίσις ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν
γὰρ αὐτῶν πονηρὰ τὰ ἔργα. [20] πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα
μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· [21] ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ
ἔργα ὅτι ἐν θεῷ ἐστιν εἰργασμένα. [22] Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν
γῆν καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. [23] Ἦν δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ
Σαλείμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο· [24] οὔπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν
φυλακὴν ὁ Ἰωάννης. [25] Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ.
[26] καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπαν αὐτῷ· ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ
μεμαρτύρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. [27] Ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν· οὐ

---

[v] **3.25** : Nkaba ako kadali kàli kayêrekire obubatizo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, *https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024)*.
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲ ἓν ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. [28] αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον [ὅτι] οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ χριστός, ἀλλ’ ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. [29] ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. [30] ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. [31] Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστιν καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος [ἐπάνω πάντων ἐστίν]· [32] ὃ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν τοῦτο μαρτυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. [33] ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθής ἐστιν. [34] ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ, οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν τὸ πνεῦμα. [35] ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱὸν καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. [36] ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωήν, ἀλλ’ ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ μένει ἐπ’ αὐτόν.

4

Omuciza w'igulu acîmanyîsa emw'Abasamâriya

[1] Erhi Yezu amanya oku Abafarizeyi bayumvîrhe oku akola agwêrhe baganda banji kulusha Yowane n'oku adwîrhe abatiza bantu banji kumulusha, [2] n'obwo arhali Yezu yêne wakag'ibatiza, ci baganda bâge, [3] arhenga e Yudeya, acîshubirira e Galileya. [4] Kwàli kukwânîne atwîkanye omu Samâriya. [5] Anacihika omu cishagala ciguma c'e Samâriya, ciderhwa Sikara, hôfi h'ishwa Yakôbo ahâga omugala Yozefu. [6] Ho iriba lya Yakôbo[w] libà aho. Yezu ali amarhama n'enjira; anacitamala oku cikunguzo c'iriba. Zàli nka nsà ndarhu. [7] Mukazi muguma w'Omusamâriya ayish'idôma. Yezu anacimubwîra, erhi: «Mpa nâni mîshi nnywe». [8] Abaganda bâge bàli bajir'igula ebiryo omu lugo. [9] Olya mukazi w'Omusamâriya amubwîra, erhi: «Kurhi we Muyahudi wanka-mpûna amîshi, nie Musamâriya?» Bulya Abayahudi n'Abasamâriya barhabonanakwo. [10] Yezu amushuza, erhi: «Ocimanyaga enshôkano ya Nnâmahanga okanamanya ndi okubwîzire, erhi: «Mpa nâni nnywe, wakabire we muhûna, naye anakakuhîre amîshi g'obuzîne[x]». [11] Olya mukazi amubwîra, erhi: «Yâgirwa, ci orhagwêrhi eci wankadômera-mwo, n'iriba lirî lirî. Ngahi wankacibona amîshi g'obuzîne? [12] K'olushirage la-rha Yakôbo warhuhaga eri iriba, anyweramwo bo n'abâna n'ebintu byâge?» [13] Yezu amushubiza, erhi: «Ngasi yêshi onywakwo aga mîshi ashub'iyumva enyôrha; [14] Ci owanywe oku mîshi namuhà, arhakayumva nyôrha ciru n'eliguma; bulya amîshi namuhà gamuhindukamwo iriba lyakahululamwo amîshi g'obuzîne bw'ensiku n'amango». [15] Nyamukazi, erhi: «Waliha, mpa nâni kwo ago mîshi, lyo irhondo ntaciyumva nyôrha, lyo ntanakaciyish'idôma bano». [16] Yezu amubwîra, erhi: «Kanya, ohamagale balo, ogal'igaluka». [17] Olya mukazi amushuza, erhi: «Ntajira mulume». Yezu amushubiza, erhi: «Neci, kwo binali, orhajira mulume. [18] Bulya wamaja omu mwa balume barhânu, n'oyu oli omu mwâge

[w] **4.6** : Galya mango izûba liyimanga.
[x] **4.10** : Omu Mandiko matagatîfu, amîshi lyo inema lya Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

arhali balo. Neci, o-rhanywesiri». [19] Nyamukazi, erhi: «Yâgirwa, namabona oku oli mulêbi. [20] Balarha bakag'iharâmya kw'eyi ntondo[y], ninyu mpu Yeruzalemu ho hantu h'okuharâmya». [21] Yezu amubwîra, erhi: «We mukazi, nyêmêra, amango gahisire, arhananciri kuli eyi ntondo erhi e Yeruzalemu mwacikaharâmya Larha. [22] Mw'oyomunakaharâmya eci murhishi, rhwehe rhuharâmya eci rhuyishi; bulya obucire omu Bayahudi burhenga. [23] Caba amango gayiruka - ganakola go gano- abahàrâmya okunali bakola bakaharâmya Larha omu murhima gwâbo n'okunali; bulya abo bo Larha alonza mpu bamuharâmye. [24] Nyamuzinda aba mûka, n'abamuharâmya kukwânîne bamuharâmye omu murhima n'okunali». [25] Olya mukazi anacimubwîra, erhi: «Nyîshi oku Masiha, olya baderha Kri-stu, ayisha. Amango ayisha, ye warhuyigîriza byôshi». [26] Yezu amushuza, erhi: «Nie ono ndwîrhe nakudesa». [27] Ho n'aho abaganda bâge bayisha, basômerwa erhi babona adwîrhe aganîza omukazi. Ci ntâye washagire mpu amudôsa, erhi: «Ci wamudôsa», erhi: «Carhuma wamuganîza?» [28] Nyamukazi anacisiga akabindi kâge, alibirhira eka, aj'ibwîra abantu, erhi: [29] «Yishi mubone omulume wamambwîra ebinajizire byôshi. K'arhankabà ye Kristu?» [30] Banacirhenga omu lugo, bajà emunda àli. [31] Ago mango abaganda bâge bakag'imuyinginga banamubwîra, mpu: «Waliha Mwigîriza, ebiryo bino». [32] Naye abashuza, erhi: «Ngwêrhe ebiryomurhi-shi». [33] Abaganda bâge bakadôsanya, mpu: «Nkaba hali owamudwîrhîre eby'alya[z]?» [34] Yezu ababwîra, erhi: «Ebiryo byâni kuli kujira obulonza bw'owantumaga n'okuyûkiriza omukolo gwâge. [35] Ka murhaderha, mpu: «Hasigire myêzi ini emyâka eyêre?» Nâni mmubwîzire: Yinamuli amasù, mubone oku amashwa gakola gayâkirize n'emyâka. [36] Omusârûzi akola ahâbwa oluhembo lwâge; akola adwîrhe alunda emburho oku buzîne bw'ensiku n'amango, na ntyo owarhwêraga naye akola asîma bo n'omusârûzi. [37] Neci aka kanwa kanali k'okuli: orhwêra ali wago, n'osârûla ali wago. [38] Nammurhumire okuj'isârûla[a] ebi murhalibukiraga; bandi balibusire ninyu mwalya emyâka y'amalibuko gâbo».

[39] Basamâriya banji b'eco cishagala bamuyêmêra erhi kalya kanwa k'olya mukazi karhuma, erhi: «Anambwîzire ebi najizire byôshi». [40] Erhi Abasamâriya bamuhikaho, bamuyinginga mpu acumbike. Ajirayo nsiku ibiri zone. [41] Bandi banji bamuyêmêra erhi nyigîrizo zirhuma. [42] Bakâbwîra olya mukazi, mpu: «Arhaciri binwa byâwe birhumire rhuyêmêra; nîrhu rhwêne rhwamuyumvîrhe, rhunakola rhumanyire bwinjà oku kwo binali, oyu ye Muciza w'igulu».

Yezu afumya mugala wa murhambo muguma (Mt 8, 5-13; Luk 7, 1-11)

---

[y] **4.20** Ntondo ya Garizimi eyo

[z] **4.33** eby'alya: biri binwa bibirhi: «ebi» na «alya». Omu mashi mubà enshishula binwa amango herufi z'izù zibirhi zirhimânana a abugane a, ahinduke â kwo kuderha a mulîri: mpaga agani mamvu: mpagâgani mamvu a abugane e, a anarhoge omu kuhubula, bihinduke byombi e mulirî: narhenga e bukafu: narhegêBukafu i abugane a, ahinduke y: ebi alya: eby'alya i arhimane o, ahinduke iyu: omukazi oduga budufu: omukazyuduga budufu a arhimana o, a ye mwofi kuli a, anarhoge hasigale: omâna oderha bwenêne: omwanoderha bwenêne o arhimane e, ahinduke we: engoko ekaliwa bânagoko: engokwekaliza bâna goko n'ebindi n'ebindi....

[a] **4.38** Abasârûzi zo Ntumwa, n'abarhwêraga bo balya balêbi bashokoleraga Entumwa, na kulusha bôshi, Mwâmi Yezu yêne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

43 Erhi zirya nsiku ibiri zigera, anacilikûla, aja e Galileya. 44 Yezu yêne àli erhi adesire mpu ntà
mulêbi okengwa omu cihugo câbo. 45 Erhi ahika e Galileya, Abanya-Galileya bamuyankirira,
bulya bàli erhi babwîne ebi ajiraga e Yeruzalemu byôshi oku lusiku lukulu; bulya nabo bàli oku
lusiku lukulu. 46 Ashub'ija e Kana y'e Galileya, erya ahindulaga amîshi okubà divayi. Yali
murhambo muguma walwazagya omugala e Kafamaumu. 47 Oyomulume erhi ayumva oku Yezu
ahika e Galileya kurhenga e Yudeya, amuguma omu cirali, anamushenga mpu ayandagalire
emwâge, aj'ifumya omugala wali hôfi h'okufà. 48 Yezu amubwîra, erhi: «Ka mukaba murhabwîni
ebisômerîne n'ebirhangâzomurhâyêmêre?» 49 Naye nyamurhwâli, erhi: «Muhânyi, yandagala
embere omwâna anfîre». 50 Yezu amubwîra, erhi: «Gendaga, mugala wâwe ali mutaraga».
Nyamulume anaciyêmêra ako kanwa ka Yezu, alikûla. 51 Oku aciri omu njira y'okuyandagalira
emwâge, abambali bayisha, bamubwîra mpu omugala afumire. 52 Abadôsa ensà yonêne
arhondêraga okuyumva amagala. Bamushuza, mpu: «Nnjo aha nsà nda ishushira
lyamurhengagamwo». 53 Îshe abona oku yo na nsà Yezu amubwîraga, erhi: «Mugala wawe ali
mutaraga». Anaciyêmêra yê n'ab'omu mwâge bôshi. 54 Eco co cisômerîne ca kabiri Yezu àjizire
erhi ashubira e Galileya kurhenga e Yudeya.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 4

1 Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ
βαπτίζει ἢ Ἰωάννης 2 – καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ’ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ– 3 ἀφῆκεν τὴν
Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 4 Ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας.
5 Ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας λεγομένην Συχὰρ πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακὼβ
[τῷ] Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· 6 ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς
ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. 7 Ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας
ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· δός μοι πεῖν· 8 οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν
πόλιν ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν. 9 λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρῖτις· πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ’
ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρίτιδος οὔσης; οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρίταις.
10 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι· δός
μοι πεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. 11 Λέγει αὐτῷ [ἡ γυνή]· κύριε, οὔτε
ἄντλημα ἔχεις καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; 12 μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ
πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ
θρέμματα αὐτοῦ; 13 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει
πάλιν· 14 ὃς δ’ ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ
ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. 15 Λέγει
πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν.
16 λέγει αὐτῇ· ὕπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. 17 ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν
αὐτῷ· οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἶπας ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· 18 πέντε γὰρ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἄνδρας ἔσχες καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας. [19] Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. [20] οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἰεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου προσκυνεῖν δεῖ. [21] λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἰεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. [22] ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. [23] ἀλλ' ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. [24] πνεῦμα ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. [25] Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. [26] λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. [27] Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπεν· τί ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; [28] ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· [29] δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέν μοι πάντα ὅσα ἐποίησα, μήτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός; [30] ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. [31] Ἐν τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ῥαββί, φάγε. [32] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. [33] ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; [34] λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. [35] οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἔτι τετράμηνός ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας ὅτι λευκαί εἰσιν πρὸς θερισμόν. ἤδη [36] ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. [37] ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ἀληθινὸς ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. [38] ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. [39] Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαριτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης ὅτι εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα. [40] ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. [41] καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, [42] τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν, αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου. [43] Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν· [44] αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. [45] ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι πάντα ἑωρακότες ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἰεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. [46] Ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον. Καὶ ἦν τις βασιλικὸς οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν Καφαρναούμ. [47] οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν, ἤμελλεν γὰρ ἀποθνῄσκειν. [48] εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν· ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε. [49] λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός· κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. [50] λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου, ὁ υἱός σου ζῇ. Ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐπορεύετο. [51] ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι αὐτοῦ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὑπήντησαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι ὁ παῖς αὐτοῦ ζῇ. 52 ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν παρ᾽ αὐτῶν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχεν· εἶπαν οὖν αὐτῷ ὅτι ἐχθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. 53 ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι [ἐν] ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὁ υἱός σου ζῇ, καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. 54 Τοῦτο [δὲ] πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

5

Yezu afumya omulwâla ah'iriba lya Betesta

1 Enyuma ly'ebyo, lwanaciba lusiku lukulu lw'Abayahudi, naye Yezu ayi-namukira e Yeruzalemu. 2 Aha maziba g'ebibuzi, omu cishagala c'e Yeruzalemu, haba iriba liderhwa Betesta[b] omu ciyahudi. Eryo iriba lijira mbaraza irhânu. 3 Balwâla mwandu bakag'igwishira mw'ezo mbaraza: emihûrha, abahinange n'abahozire enjingo bakag'ilingûza oku amîshi gashabagana. 4 Bulya liguma liguma malahika wa Nyakasane akâg'iyandagalira omu maziba n'okushabaganya amîshi. N'erhi amîshi gabaga gabirunduka, owarhangag'ikajamwo ye wanakag'ifuma endwâla yâge. 5 Hàli muntu muguma, erhi ali myâka makumi asharhu na munâni alwâla. 6 Yezu anacimubona agwishîre, erhi anamanyire oku emyâka ekola minji kurhenga ali ntyo. Amubwîra, erhi: «Ka walonza okufuma?» 7 Naye olya mulwâla, erhi: «Muhânyi, ntajira owakampira omu maziba nka amîshi gabirunduka; na nkaderha nti mmujâge, erhi mpahika, nnanshimâne owundi mîra antangaga». 8 Yezu amubwîra, erhi: «Yimuka, oyanke encingo yâwe, ocigendere». 9 Olya mulume anacifuma oku ilindo liguma; ayanka encingo yâge, agenda». Ci olwo lusiku lwàli lwa sabato. 10 Abayahudi babwîra Oyo muntu wafumaga, mpu: «Ene lwa sabato, orhankabarhula encingo yâwe». 11 Naye abashuza, erhi: «Ci owanfumagya anambwîzire, erhi: Yanka encingo yâwe, ogende!» 12 Bamudôsa, mpu: «Ye ndi oyo wakubwîraga, erhi: Yanka encingo yâwe, ogende?» 13 Ci olya muntu wàfumaga arhàli amumanyire, bulya Yezu àli amazonga omu lubaga lwàli lulundumîne. 14 Erhi kugera nsiku, Yezu amushimâna omu kâ-Nyamuzinda; anacimubwîra, erhi: «W'oyu wafumire; irhondo orhacijiraga byâha[c], olek'ibà kubî kulusha okurhanzi». 15 Olya mulume anacigend'ibwîra Abayahudi oku Yezu ye wamufumagya. 16 Okwo kwarhuma Abayahudi barhondêra okuhivulula Yezu mpu bulya akâg'ijira ntyo olwa sabato. 17 Ci Yezu yêhe abashuza, erhi: «Oku Larha adwîrhe akola erhi nâni kwo n'okwo». 18 Okwo kwarhuma Abayahudi bakâlonza okumuyîrha, arhali okwenge akâg'ivuna olwa sabato kwônene, ci bwenene bulya akâg'iderha mpu Nyamuzinda ye Îshe n'okucîyumanyanya na Nnâmahanga.

---

[b] **5.2** Omu cihabraniya, Bet-Hêsed, kuli kuderha «nyumpa ya lukogo», nyumpa ya bwonjo bwa Nnâmahanga

[c] **5.14** : Okufuma kw'omubiri ciri cimanyîso c'okufûka kw'omûka. Omuntu Mwâmi Yezu a-shimanyire kukwânîne ahinduke muntu muhyâhya, kukwânîne obuzîne bwa Kristu bumujemwo bunamujire mwâna wa Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omukolo gwa Mugala wa Nyamuzinda

19 Yezu anacishuza, ababwîra, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîre, Mugala wa Nnâmahanga
arhankahash'ijira ebi arhabonaga Îshe ajira: ngasi byôshi Îshe ajira, n'Omugala kwo na kuguma
abijira. 20 Bulya Nyamuzinda Îshe azigira Omugala, n'ebi ajira byôshi, anamuyêrekebyo;
acinamuyêreka ebilushire ebyo, murhangâle. 21 Nka oku Îshe afûla abafù anabahe obuzîne, kwo
n'okwo Omugala naye abalonzize anabahe obuzîne. 22 Bulya Îshe arhatwîra ndi lubanja: ci ngasi
lubanja alulîkira Omugala, 23 lyo abantu bôshi bakenga Omugala, nk'oku bakenga Îshe.
Orhakenga Omugala, erhi arhanakenga Îshe wamurhumaga. 24 Okuli, okuli, mmubwîre, oyumva
akanwa kâni akanayêmêra owantumaga, obuzîne bw'ensiku n'amango erhi bwâge,
arhakanahêkwa lubanja, ci ahimire olufù, aja omu buzîne. 25 Neci mmubwîzire: amango gayishire
-ganakola go gano- abafire bâyumve izù lya Mwene Nyamuzinda, n'abaliyumve banalame.
26 Nk'oku Îshe ye nn'obuzîne, kwo anahîre Omugala mpu abè nn'obuzîne, 27 anamuhîre
obuhashe bw'okutwa emmanja zôshi, bulya ali Mwene-omuntu. 28 Murhasômeragwa n'okwo:
bulya amango gayiruka, abali omu nshinda bôshi bârhengemwo bamâyumva izù lyâge;
29 abakozire aminja bafûkire obuzîne, n'abajizire amabî bafûkire olubanja. 30 Oku bwâni, ntâco
nankahash'ijira niene. Olunyumvîrhe lwo ntwa; n'akanwa kâni kashingânîne, bulya ntajira oku
nnonzize, ci oku owantumaga alonzize. 31 Akaba nie ncihamîriza niene, obuhamîrizi bwani
burhali bwo. 32 Wundi odwîrhe wampamîririza, nnamanyire oku obuhamîrizi bwâge kuli nie buli
bw'okuli. 33 Mwàli murhumire abantu emwa Yowane[d], naye adesire okunali. 34 Nie ono ntalonza
buhamîrizi bwa muntu; ci ebyo mbidesire nti lyo mucunguka. 35 Yowane kàli kamole katwanyire
kanalangashîne; mwànali mulonzize okusîma hisanzi hisungunu omu bumoleke bwâge. 36 Niehe
ngwêrhe obuhamîrizi bulushire obwa Yowane: emikolo Larha ampâga mpu njire; eyo mikolo
njira yo ehamîriza oku Larha ye wantumaga. 37 Na Larha wantumaga, yêne ye muhamîrizi wâni.
Mw'oyomurhasig'iyumva izù lyâge ciru n'eliguma, murhanasag'ibona obusù bwâge, 38 n'ecinwa
câge cirhammubamwo, bulya oyu arhumaga murhamuyêmêra. 39 Muhumba Amandiko, bulya
mucîkebirwe mpu mwomubà akalamo karhahwa; ci nago kumpamîriza gampamîriza! 40 Ci
murhalonza okujà emunda ndi lyo mubona obuzîne. 41 Irenge ly'abantu, ntalilonza. 42 Ci
mmanyire oku murhajira buzigire bwa Nnâmahanga. 43 Nayishire oku izîno lya Larha,
murhananyankiriraga; erhi owundi ankacirhuma yenene, oyo mwanamuyankirira. 44 Kurhi
mwankayêmêra mwe mulonza okukuzibwa ngasi muguma n'abâbo, ci obukuze burhenga emwa
Nnâmahanga yêne murhabulonza? 45 Murhamanyaga mpu nie nâmmushobeke emwa Larha.
Mûsa mucîkubagira ye wâmmushobeke. 46 Bulya muciyêmêraga Mûsa, mwankanyemîre nâni;
bulya ebi ayandisire nie abiyandikîre. 47 Ci mukaba murhayemîri ebi ayandisire, kurhi
mwankayêmêra ebinwa byâni?

---

[d] **5.33** Lolà 1, 19-28.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 5

[1] Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἰεροσόλυμα. [2] Ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἰεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθζαθὰ πέντε στοὰς ἔχουσα. [3] ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν. [5] ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα [καὶ] ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ· [6] τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; [7] ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. [8] λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. [9] καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος καὶ ἦρεν τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει. Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. [10] ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· σάββατόν ἐστιν, καὶ οὐκ ἔξεστίν σοι ἆραι τὸν κράβαττόν σου. [11] ὁ δὲ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὁ ποιήσας με ὑγιῆ ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. [12] ἠρώτησαν αὐτόν· τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι· ἆρον καὶ περιπάτει; [13] ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν, ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. [14] μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἴδε ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι γένηται. [15] ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνήγγειλεν τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ. [16] καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. [17] Ὁ δὲ [Ἰησοῦς] ἀπεκρίνατο αὐτοῖς· ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται κἀγὼ ἐργάζομαι· [18] διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυεν τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν θεὸν ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ θεῷ. [19] Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν ἐὰν μή τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. [20] ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. [21] ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζῳοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζῳοποιεῖ. [22] οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, 23ἵνα πάντες τιμῶσιν τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσιν τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. [24] Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. [25] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστιν ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν. [26] ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως καὶ τῷ υἱῷ ἔδωκεν ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. [27] καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. [28] μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ [29] καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. [30] Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. [31] Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής· [32] ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐμοῦ. [33] ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκεν τῇ ἀληθείᾳ· [34] ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. [35] ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. [36] Ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ δέδωκέν μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ποιῶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκεν. [37] καὶ ὁ πέμψας με πατὴρ ἐκεῖνος μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ πώποτε ἀκηκόατε οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε, [38] καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. [39] ἐραυνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· [40] καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με ἵνα ζωὴν ἔχητε. [41] Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω, [42] ἀλλ᾽ ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. [43] ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήμψεσθε. [44] πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ οὐ ζητεῖτε; [45] Μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωϋσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. [46] εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. [47] εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πιστεύσετε;

6

Yezu aluza emigati (Mt 14, 13-21; Mrk 6, 32-44; Luk 9, 10-17)

[1] Okuhandi Yezu anaciyikirira ishiriza ly'enyanja y'e Galileya, ederhwa Tiberiyadi. [2] Abantu mwandu erhi bamushimbire, bulya bàli bàmabona ebisômerîne akâg'ijirira abalwâla. [3] Yezu anacirheremera oku ntondo, adahalakwo bo n'abaganda bâge. [4] Basâka, lwo lusiku lukulu lw'Abayahudi, ali hôfi. [5] Erhi ayinamula amasù, Yezu abona olubaga lunji lumushimbire. Anacibwîra Filipo, erhi: «Ngahi rhwankagulira emigati bâlya?» [6] Amubwîraga ntyo mpu amurhangule, bulya àli amanyire yêne oku ajira. [7] Filipo amushuza, erhi: «Emigati ya magerha ngoyo[e] ibiri erhankabalumira, ciru ngasi muntu ankahâbwa hisungunu». [8] Muguma omu baganda bâge, ye Andreya, mulumuna wa Simoni Petro, amubwîra, erhi: [9] «Hano hali mwâna muguma odwîrhe migati irhanu y'engano na nfi ibiri; ci kwône cirigi cici eco kuli ogu mwandu gw'abantu?» [10] Yezu anacibabwîra, erhi: «Mubwîre abantu babwârhale». Obukere bwàli ho bunji. Banacibwârhala balume nka bihumbi birhânu. [11] Okubundi Yezu ayanka erya migali, n'erhi aba amavuga omunkwa, ayigabîra abantu bàli babwârhîre, n'enfî kwo na kwo, nk'oku balonzagya. [12] Erhi babà bamayigurha, abwîra abaganda bâge, erhi: «Mugushe ebihimbi bisigîre, bilek'iherera busha». [13] Babigusha, bayunjuza birhimbiri ikumi na bibiri by'ebisigaliza by'erya

---

[e] **6.7** ngoyo»: Ngoyo ibiri, go mafundo makumì abiri erhì magerha magana abiri. Igerha lyànkafire idinari liguma, lwo lusaranga lw'Abaroma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

migali y'engano irhanu bàlyaga. [14] Erhi abantu babona eco cisômerîne Yezu ajiraga, bakaderha, mpu: «Neci, y'oyu ye mulêbi wayisha en'igulu». [15] Yezu erhi amanya oku balonza okumugwârha mpu bamujire mwâmi, acîgendera, ashub'icîfulika oku ntondo yêneyêne.

Yezu alambagira omu nyanja (Mt 14, 22-23; Mrk 6, 45-52)

[16] Erhi bijinga, abaganda bâge bayandagalira oku nyanja, [17] bashonera omu bwârho, bayikira, bajà e Kafamaumu. Bwayira na Yezu arhabahikakwo; [18] erhi n'empûsi edwîrhe yashungûrha, enyanja yabîra. [19] Bàli bamavugama nka stadi[f] makumi abiri n'irhanu erhi makumi asharhu, erhi Yezu ayegêra obwârho ayish'agenda omu nyanja. Banacirhemuka. [20] Ci Yezu ababwîra, erhi: «Niene, murhayôbohaga!» [21] Bàli bakola bamuyanka omu bwârho, ci aho honêne obwârho bwàhika oku lwimango aha banajaga.

Yezu ayigîriza omu sinagogi y'e Kafamaumu

[22] Erhi buca, olubaga lwàli lusigîre ishiriza lwabona oku obwârho bwàli buguma bwônene n'oku Yezu arhàli abujiremwo haguma n'abaganda bâge. ci bòne bàli bagenzire. [23] Ci kwône agandi mârho gàli gayishire, garhenga e Tiberiyadi, halya baliraga omugati omu kuvuga Nyakasane omunkwa. [24] Erhi abantu babona oku Yezu arhali ho n'oku abaganda bâge ntâbo, bashona omu bwârho bagenda e Kafamaumu, bajà balonza Yezu. [25] Erhi bamushimâna ishiriza, bamudôsa, mpu: «Yâgirwa, mangaci wahikaga eno?» [26] Yezu abashuza, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîre, mudwîrhe mwanonza arhali bisômerîne mwàbwîne birhumire, ci bulya mwàlîre emigati mwayigurha. [27] Mukâkola, arhali orhulyo-lyo rhuhwa rhurhuma, ci ebiryo biyôrha buzîne ensiku n'amango birhuma. Ebyo biryo Mwene-omuntu wamuhâbyo, bulya ye Îshe Nyamuzinda ahizirekwo ecimanyîso câge». [28] Banacimubwîra, mpu: «Kurhi rhwajiraga lyo rhukola emikolo ya Nnâmahanga?» [29] Naye Yezu abashuza, erhi: «Omukolo gwa Nnâmahanga kwo kuyêmêra oyo arhumaga». [30] Nabo, mpu: «Cimanyîso cici warhuyêrekaga lyo rhukuyêmêra? Bici ojira? [31] Balarha balîre amâna[g] omu irungu, nka oku biyandisirwe: Abahîre omugati gw'emalunga mpu balye».

[32] Yezu anacibashuza, erhi: «Okuli, mmubwîre, arhali Mûsa wammuhâga omugati gw'empingu; Larha ye mmuha omugati gw'empingu, gwomugati gw'okunali. [33] Bulya omugati gwa Nnâmahanga, gwo gulya guhona empingu gunahâne obuzîne en'igulu». [34] Nabo bamubwîra, mpu: «Yâgirwa, orhuhè ensiku zôshi kuli ogwo mugati». [35] Yezu abashuza, erhi: «Nie mugati gw'obuzîne; ojîre emunda ndi arhankacishalika, n'onyemîre arhankaciyumva nyôrha. [36] Ci nammubwîzireko: mudwîrhe mwambona ci murhanyemîri. [37] Ebi Larha ampa byôshi byaja

[f] **6.19** : Estadi nguma ziri nka meteri 185.
[g] **6.31** : Amâna gàli nka mugati mununu gwàmanukaga emalunga oku kulîsa Abayahudi omu irungu. Lul 77. 24.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

emunda ndi, n'ojire emunda[h] ndi ntakamukwêba embuga; [38] bulya nahonyire empingu, arhali mpu nkajira oku nalonza, ci oku owantumaga alonza. [39] Naye owantumaga alonza mpu ntarheraga bici muli birya ampaga, ci mpu mbifûle olusiku luzinda. [40] Neci, kwo Larha alonza mpu ngasi obona Omugala anamuyêmêre abè n'obuzîne bw'ensiku n'amango, nâni mmufûle olusiku luzinda».

[41] Ci Abayahudi erhi badwîrhe bacîduduma erhi ye rhumire, bulya anadesi-re, erhi: «Nie mugati gwahonaga empingu». [42] Bakaderha, mpu: «Ka arhali ye Yezu, ola mugala wa Yozefu? Ka rhuhabire îshe na nnina? Kurhi akolaga aderha, erhi: «Nahonaga empingu?» [43] Yezu abashuza, ababwîra, erhi: «Murhacîdudumaga. [44] Ntâye wankaja emunda ndi nka Larha wantumaga arkamukulwiri; nâni nayish'imufûla olusiku luzinda. [45] Kuyandisirwe n'abalêbi: Bôshi bayish'iyigîrizibwa na Nnâmahanga[i]. Ngasi yêshi oyumva enyigîrizo za Larha akanaziyankirira, aja emunda ndi. [46] Arhali kwo kuderha oku hali wabwîne Larha, aha nyuma z'olya orhenga emwa Nyamuzinda: oyo ye wabwîne Larha.

[47] Okuli, okuli, mmubwîzire, oyemîre agwêrhe obuzîne bw'ensiku n'amango. [48] Nie mugati gw'obuzîne. [49] Basho balire amâna omu irungu, banafa. [50] Ogu gwomugati gurhenga empingu: owagulyakwo arhakafa. [51] Nie mugati guzîne gwahonaga empingu; owalya kuli ogwomugati alama ensiku zôshi; n'omugati nâhâna, gwomubiri gwâni gwalerhera igulu obuzîne». [52] Obwo Abayahudi bakaja kadali bône na nnene, mpu: «Kurhi Oyo muntu ankarhuha omubiri gwâge mpu rhugulye?»

[53] Yezu anacibabwîra, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîre, akaba murhaliri omubiri gwa Mwene-Omuntu murhananywiri omukò gwâge, ntà buzîne bwâba muli mwe. [54] Olya omubiri gwâni ananywe omukò gwâni, agwêrhe obuzîne bw'ensiku n'amango, nâni namufûla olusiku luzinda. [55] Bulya omubiri gwâni kali kalyo k'okuli n'omukò gwâni ciri cinyôbwa c'okuli. [56] Olya omubiri gwâni ananywe omukò gwâni, abêra muli nie nâni muli ye. [57] Nk'oku Larha wantumaga azîne, nâni nzîne muli Larha, ondya naye alama nie ntumire. [58] Ogwo gwomugati gwamanukaga empingu; gurhali gwomuguma n'ogu basho balyaga banagal'ifà. Olya ogu mugati alama ensiku zôshi». [59] Ezo nyigîrizo aziyigîrizagya e Kafamaumu omu sinagogi. [60] Erhi baziyumva, banji omu baganda bâge baderha, mpu: «Eci cinwa camazibuha! Ndi wankaciyumva?»

[61] Erhi Yezu amanya oku badwîrhe bacîdu-duma okwo kurhuma, anacibabwîra, erhi: «K'okwo kummusômîre? [62] Amango mwâbone mwene-omuntu arheremera aha ayôrhag'aba lyo? [63] Omûka gwo gubamwo obuzîne, omubiri guli gwa busha. Ebinwa mmubwîzire biri mûka, biri buzîne[j]. [64] Ci muli mwe muli abarhayemîri». Kurhenga omurhondêro erhi Yezu ayishi bandi

[h] **6.37** : Okujà emunda Yezu ali kwo kumuyemera.
[i] **6.45** : Iz 54. 13.
[j] **6.63** Ebinwa bya Yezu biyerekire omugati gw'empingu biri binwa byakurhuha obuzîne bwa nnâmahanga, na Mûka Mutagatîfu yêne

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

barhayêmêraga na ndi wâmulenganye.

65 Anacishub'ibabwîra, erhi: «Co carhumire mmubwîra nti ntâye wankaja emunda ndi nka
arhakushobwîri na Larha». 66 Kurhenga aho banji omu baganda bâge bacîyegûla, banaleka
okukamukulikira.

Petro amanya oku Yezu ali Nyamuzinda (Mt 16,16)

67 Okubundi Yezu anacibwîra balya lkumi-na-babiri, erhi: «Ka ninyu mukòla mwâgenda?»
68 Simoni Petro amushuza, erhi: «Yâgirwa, emwandi rhwajà? We gwêrhe ebinwa by'obuzîne
bw'ensiku n'amango. 69 Rhwehe rhuyemîre rhunamanyire oku we Mutagatîfu wa Nnâmahanga[k]».
70 Yezu abashuza, erhi: «Ka ntamwîshogaga oku muli lkumi-na-babiri? Ci muguma muli mwe ali
shetani». 71 Yuda, mwene Simoni w'e Keriyoti aderhaga; bulya ye wali ayish'imulenganya,
n'obwo àli wa muli balya lkumi-na-babiri.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 6

1 Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος. 2 ἠκολούθει
δὲ αὐτῷ ὄχλος πολύς, ὅτι ἐθεώρουν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. 3 ἀνῆλθεν δὲ εἰς τὸ
ὄρος Ἰησοῦς καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. 4 ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν
Ἰουδαίων. 5 Ἐπάρας οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται
πρὸς αὐτὸν λέγει πρὸς Φίλιππον· πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους ἵνα φάγωσιν οὗτοι; 6 τοῦτο δὲ
ἔλεγεν πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἔμελλεν ποιεῖν. 7 ἀπεκρίθη αὐτῷ [ὁ] Φίλιππος·
διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς ἵνα ἕκαστος βραχύ [τι] λάβῃ. 8 λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου· 9 ἔστιν παιδάριον ὧδε ὃς ἔχει πέντε
ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους; 10 εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ποιήσατε
τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσαν οὖν οἱ ἄνδρες τὸν
ἀριθμὸν ὡς πεντακισχίλιοι. 11 ἔλαβεν οὖν τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχαριστήσας διέδωκεν τοῖς
ἀνακειμένοις ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον. 12 ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ· συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται. 13 συνήγαγον οὖν
καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων ἃ ἐπερίσσευσαν
τοῖς βεβρωκόσιν. 14 Οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν
ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. 15 Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι
καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν βασιλέα, ἀνεχώρησεν πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος. 16 Ὡς δὲ
ὀψία ἐγένετο κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν 17 καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον ἤρχοντο
πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καφαρναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει καὶ οὔπω ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς

---

wakarhuma rhwabiyumva.
[k] **6.69** : Mutagatîfu wa Nnâmahanga, ye Masiha erhi Kristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὁ Ἰησοῦς, [18] ἥ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διεγείρετο. [19] ἐληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν. [20] ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. [21] ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως ἐγένετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον. [22] Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης εἶδον ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἓν καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον· [23] ἄλλα ἦλθεν πλοιά [ρια] ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου. [24] ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοιάρια καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναοὺμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. [25] καὶ εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ· ῥαββί, πότε ὧδε γέγονας; [26] Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα, ἀλλ’ ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε. [27] ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν ὁ θεός. [28] εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· τί ποιῶμεν ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; [29] ἀπεκρίθη [ὁ] Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. [30] Εἶπον οὖν αὐτῷ· τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; [31] οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθώς ἐστιν γεγραμμένον· ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. [32] εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ’ ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν· [33] ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. [34] εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. [35] εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς ἐμὲ οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσει πώποτε. [36] Ἀλλ’ εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἑωράκατέ [με] καὶ οὐ πιστεύετε. [37] πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἥξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς ἐμὲ οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, [38] ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. [39] τοῦτο δέ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ’ ἀναστήσω αὐτὸ [ἐν] τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. [40] τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ [ἐν] τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. [41] Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶπεν· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, [42] καὶ ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; [43] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· μὴ γογγύζετε μετ’ ἀλλήλων. [44] οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτόν, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. [45] ἔστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις· καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ θεοῦ· πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς ἐμέ. [46] οὐχ ὅτι τὸν πατέρα ἑώρακέν τις εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ, οὗτος ἑώρακεν τὸν πατέρα. [47] Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. [48] Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. [49] οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα καὶ ἀπέθανον·

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[50] οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ. [51] ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σάρξ μού ἐστιν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. [52] Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα [αὐτοῦ] φαγεῖν; [53] εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. [54] ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. [55] ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθής ἐστιν βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθής ἐστιν πόσις. [56] ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ. [57] καθὼς ἀπέστειλέν με ὁ ζῶν πατὴρ κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με κἀκεῖνος ζήσει δι' ἐμέ. [58] οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς, οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα. [59] Ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καφαρναούμ. [60] Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπαν· σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; [61] εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; [62] ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; [63] τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ ζῳοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά ἐστιν καὶ ζωή ἐστιν. [64] ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἳ οὐ πιστεύουσιν. ᾔδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν. [65] καὶ ἔλεγεν· διὰ τοῦτο εἴρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός. [66] Ἐκ τούτου πολλοὶ [ἐκ] τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. [67] εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα· μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; [68] ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος· κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις, [69] καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. [70] ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν. [71] ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἔμελλεν παραδιδόναι αὐτόν, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7

Yezu arheremera e Yeruzalemu oku lusiku lukulu anayigîriza

[1] Enyuma z'aho, Yezu akageragera omu Galileya; arhankagezire omu Yudeya, bulya
Abayahudi bakag'imulonza mpu bamuyîrhe. [2] Obwo erhi olusiku lukulu lw'Abayahudi, luderhwa
lwa Bihando[l], Iuli hôfi. [3] Bene wâbo banacimubwîra mpu: «Rhenga eno, oj'e Yudeya, abaganda
bâwe babone ebi odwîrhe wajira. [4] Bulya ntâye walonza okucîmanyîsa okola bufundafunda.
Obula odwîrhe wajira ebi byôshi, ciyêrekanage omu igulu». [5] Ciru na bene- wâbo
barhakâg'imuyêmêra. [6] Yezu anacibashuza, erhi: «Amango gâni[m] ga-rhac'ihika, ci mwêhe
amango ginyu gali minjà ensiku zôshi. [7] Igulu lirhankahash'immushomba; niehe linshomba, bulya
mpamîriza oku emikolo yalyo eri mibî. [8] Mw'oyomujè oku lusiku lukulu; niehe ntajakw'olwolusiku
lukulu, bulya amango gâni garhac'iyunjula». [9] Erhi ayûs'iderha ntyo, acibêrera e Galileya. [10] Ci
erhi bene wâbo babà bamarheremera oku lusiku lukulu, naye ayija bufundafunda, buzira
kuciyêrekana. [11] Erhi olusiku lukulu lubà, Abayahudi bakamulonza banaderha, mpu: «Ngahi ali?»
[12] Emirhwe y'abantu yakahwe-hwerezanya kuli ye. Baguma, mpu: «Muntu mwinjà». Abandi,
mpu: «Nanga, adwîrhe arheba olubaga». [13] Ci ntâye wakag'imuderha n'obwâlagale erhi
kuyôboha Abayahudi kurhumire. [14] Ekarhîkarhi k'olusiku lukulu, Yezu anacisokera e kâ-
Nyamuzinda, arhondêra ayigîriza. [15] Abayahudi basômerwa, bakaderha, mpu: «Kurhi amanyire
amaruba arhanajaga omu masomo?» [16] Yezu anacibashuza, erhi: «Enyigîrizo zâni zirhali zâni, ci
z'olya wantumaga. [17] Owalonz'ijira obulonza bwâge, acibo-nera erhi ezi nyigîrizo ziri za
Nnâmahanga, nîsi erhi niene ncirhumire. [18] Oderha ebyage yêne, irenge lyâge alonza; ci olonza
irenge ly'owamurhumaga, oyo ye derha eby'okuli, arhanabamwo bunywesi. [19] Ka Mûsa
arhammuhaga Amangorhegeko? Ci ntâye muli mwe oshimba Amarhegeko! Cici mwalongeza
okunyîrha?» [20] Olubaga lwashuza, mpu: «Olimwo shetani. Ndi walonza okukuyîrha?» [21] Yezu
anacibashuza, erhi: «Kantu kaguma[n] kône njizire, mwanagal'irhangâla mweshi. [22] Mûsa
ammuhire irhegeko ly'okukembûlwa, arhali kwo kuderha oku Mûsa walidwîrhe, ci bashakulûza,
munakujire olwa-sabato. [23] Ntyo omuntu anakembûlwe olusiku lwa sabato buzira kuvuna
irhegeko[o] lya Mûsa. Ci-rhumirage mulungulwa okwenge nafumize omuntu yêshi olwa-sabato?
[24] Olubanja murhakâg'iluha ocîshizire, ci mukagemera omuntu oku anakwânîne».

---

[l] **7.2** : Olwo lusiku lwàli lwa kuvuga Nnâmahanga omunkwa oku myâka n'okuyibuka amango Abayahudi bakag'ìhanda omu mahêma omu irungu erhi barhenga e Mîsiri. Lwajiragwa omu nsiku nzinda za Cambase n'omu ntanzi za Muhaho.
[m] **7.6** : Amango ga Yezu go mango g'okufà n'okufûka kwâge.
[n] **7.21** kantu kaguma: Omulwâla afumagya aha iriba lya Betesta (5, 1-9).
[o] **7.23** : Okukembûla kwàli nka kufumya ecirumhu c'omuntu, kurhànali kuhanzibwe. Kurhi okufumya omuntu-yêshi kwankabâga kubî?

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abantu bajà kadali oku cisisi ca Kristu

[25] Obwo baguma omu bantu b'e Yeruzalemu bakaderha, mpu: «K'arhali ye badwîrhe balonza okuyîrha oyu? [26] Ci y'oyu odwîrhe aderha n'obwâlagale na ntâko bamubwîzire! K'abakulu b'ecihugo babwinage okunali oku ye Kristu? [27] Ci kwône oyo rhurhahabiri ecisisi câge; Kristu yêhe amango ayisha, ntâye wâmanye ali wa ngahi». [28] Obwo Yezu erhi adwîrhe ayigîriza omu kâ-Nyamuzinda; anaciderha, erhi: «Neci, munyishi munamanyire ndi wa ngahi! Ci cikwônene arhali niene nacîdwîrhe; ci owantumaga ali w'okunali, murhanamuyishi. [29] Niehe mmuyishi, bulya ye cisisi câni, bulya ye wanantumaga». [30] Balonza okumugwârha; ci ntâye wamuhumirekwo, bulya amango gâge garhal'icihika.

Yezu abwîra Abayahudi oku ali hôfi agende

[31] Muli eyo ngabo y'abantu, banji bamuyêmêra. Bakacijamwo, mpu: «K'amango Kristu ayisha acîjira ebisômerîne bilushire ebi Oyo muntu ajizire?» [32] Abafarizeyi bayumva oku olubaga ludwîrhe lwamukûnga kungan'aho; burhuma abaganda mpu bamugwârhe. [33] Lero Yezu anacibabwîra, erhi: «Nciri ninyu hisanzi hisungunu ngal'icigalukira emwa owantumaga. [34] Mwacinnonza munambule[p], n'aha nabà, murhankahahika». [35] Nabo Abayahudi bakabwîrizanya, mpu: «Ngahi aho aja, rhubule kumubona? K'aja omu Bayahudi basha-ndabine emw'abapagani, agend'iyigîriza abapagani? [36] Kwo kurhi okwo adesire, erhi: «Mwacinnonza munambule, n'aha nabà, murhankahahika?»

Yezu alaganya amîshi g'akalamo

[37] Oluzinda lw'olusiku lukulu, lwo lulushire ezindi, Yezu anaciyimanga, ayakûza n'izù linene, erhi: «Ngasi ogwêrhwe n'enyôrha, ayishe emunda ndi, anywe; [38] na ngasi onyemîre, nk'oku Amandiko gadesire: «enyishi z'amîshi g'obuzîne zâhulule omu nda yâge». [39] Aderhaga Mûka Mutagatîfu abamuyêmêre bàli bayish'ihâbwa; bulya barhàl'isag'ihâbwa Mûka Mutagatîfu, kulya kubà Yezu arhàli aj'ikuzibwa.

Bashub'ija kadali oku cisisi ca Kristu

[40] Banji omu bantu bayumvagya okwo omu lubaga, bakaderha, mpu: «Okuli, y'oyu ye mulêbi!» [41] Abandi, mpu: «Ye Kristu!» Ci abandi bakashuza, mpu: «Ka Kristu ankarheng'e Galileya? [42] K' Amandiko garhadesiri mpu omu bûko bwa Daudi, omu lugo lw'e Betelehemu Kristu anârhenge?» [43] Obwo olubaga lwalyâna erhi ye rhuma. [44] Baguma balonza okumugwârha, ci ntâye wamuhizirekwo okuboko. [45] Abaganda banacishubùka, bajà emw'abajinji b'abadâhwa

---

[p] **7.34** : Nnâmahanga alonzibwa amango acibonekana. Owageza ago mango n'oluhînzo, anayi-sh'imulonza anamubule. «Obwenge bwa nyuma nshuzo bufa». Ntyo kwo Abayahudi babîre: amango-ngo gâbo gàgezire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'Abafarizeyi. Nabo babadôsa, mpu: «Carhumire murhamulêrha?» [46] Abaganda bashuza, mpu: «Ntà muntu okol'oshambîre aka oyu muntu!» [47] Abafarizeyi banacibashubiza, mpu: «Kuziga ninyu mwacîrikirîre ntyo! [48] K'omu barhambo erhi omu Bafarizeyi hali omuyemîre? [49] Ci obu busò bw'abantu barhishi Marhegeko bali bakagwal» [50] Muguma muli bo, ye Nikodemu, olya wali ojîre emwa Yezu, anacibabwîra, erhi: [51] «K'irhegeko lirhu linatwîre omuntu barhanaj'imuyumva n'okumanyirira eci ajizire?» [52] Bamushuza, mpu: «K'oli Mugalileya nâwe? Osome bwinjà, wabona oku e Galileya erharhenga mulêbi». [53] Okubundi ngasi muntu anacigaluka emwâge.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 7

[1] Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. [2] Ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. [3] εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὕπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταί σου θεωρήσουσιν σοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖς· [4] οὐδεὶς γάρ τι ἐν κρυπτῷ ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. [5] οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. [6] λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος. [7] οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. [8] ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτήν· ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὔπω πεπλήρωται. [9] ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτὸς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. [10] Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτήν, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη οὐ φανερῶς ἀλλ' [ὡς] ἐν κρυπτῷ. [11] οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον· ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; [12] καὶ γογγυσμὸς περὶ αὐτοῦ ἦν πολὺς ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι ἀγαθός ἐστιν, ἄλλοι [δὲ] ἔλεγον· οὔ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. [13] οὐδεὶς μέντοι παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. [14] Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν. [15] ἐθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς; [16] ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· [17] ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς πότερον ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. [18] ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτὸν οὗτος ἀληθής ἐστιν καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. [19] Οὐ Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον; καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; [20] ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος· δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; [21] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἓν ἔργον ἐποίησα καὶ πάντες θαυμάζετε. [22] διὰ τοῦτο Μωϋσῆς δέδωκεν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὑμῖν τὴν περιτομήν– οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωϋσέως ἐστὶν ἀλλ᾽ ἐκ τῶν πατέρων– καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. [23] εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωϋσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; [24] μὴ κρίνετε κατ᾽ ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε. [25] Ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἰεροσολυμιτῶν· οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; [26] καὶ ἴδε παρρησίᾳ λαλεῖ καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν. μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός; [27] ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ χριστὸς ὅταν ἔρχηται οὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστίν. 28ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων· κἀμὲ οἴδατε καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ᾽ ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε· [29] ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ᾽ αὐτοῦ εἰμι κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν. [30] Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. [31] Ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν καὶ ἔλεγον· ὁ χριστὸς ὅταν ἔλθῃ μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει ὧν οὗτος ἐποίησεν; [32] ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὑπηρέτας ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. [33] Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἔτι χρόνον μικρὸν μεθ᾽ ὑμῶν εἰμι καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. [34] ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετέ [με], καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. [35] εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς· ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας; [36] τίς ἐστιν ὁ λόγος οὗτος ὃν εἶπεν· ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετέ [με], καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; [37] Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραξεν λέγων· ἐάν τις διψᾷ ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω. [38] ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. [39] τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος ὃ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν· οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη. [40] Ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων τούτων ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης· [41] ἄλλοι ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ὁ χριστός, οἱ δὲ ἔλεγον· μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ χριστὸς ἔρχεται; [42] οὐχ ἡ γραφὴ εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυὶδ καὶ ἀπὸ Βηθλέεμ τῆς κώμης ὅπου ἦν Δαυὶδ ἔρχεται ὁ χριστός; [43] σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ δι᾽ αὐτόν· [44] τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ᾽ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖρας. [45] Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· διὰ τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; [46] ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος. [47] ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; [48] μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; [49] ἀλλ᾽ ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπάρατοί εἰσιν. [50] λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν πρὸς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτὸν [τὸ] πρότερον, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν· 51 μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ᾽ αὐτοῦ καὶ γνῷ τί ποιεῖ; 52 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐραύνησον καὶ ἴδε ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται. 53 Καὶ ἐπορεύθησαν ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,

8

Omukazi w'omugonyi

1 Yezu yêhe acîjira oku ntondo y'Emizêti. 2 Ci erhi gubà mucêracêra, bashub'imubona omu kâ-Nyamuzinda, n'olubaga lwôshi lwamukunjûkakwo. Anacibwârhala, arhondêra abayigîriza. 3 Abashamuka b'ihano n'Abafarizeyi bamulêrhera omukazi wagwârhagwa omu bugonyi, bamuhira ekagarhî k'abantu bôshi, 4 babwîra Yezu, mpu: «Waliha Muyigîriza, oyu mukazi agwâsirwe masi-masi omu bugonyi. 5 N'omu Marhegeko, Mûsa adesire mpu abakazi ba bene abo mabuye rhwakâbabanda. Nâwe we kurhi obwine?» 6 Baderhaga ntyo mpu bamurhege, lyo babona oku bamulega. Ci Yezu aciyunamira, arhondêra ayandika ahanshi n'omunwe gwâge. 7 Erhi abona barhamurhengakwo, anaciyi-namuka, ababwîra, erhi: «Olya orhasag'ijira câha muli mwe amubandage ibuye ly'oburbanzi!» 8 Anacishub'iyunama, ashub'irhondêra ayandika ahanshi. 9 Erhi bayumva ebyo binwa, bakayongoloka muguma muguma, kurhangira oku bashosi; na ntyo Yezu asigala yenene n'olya mukazi wali halya bwimanga. 10 Okubundi Yezu anaciyinamuka, amubwîra, erhi: «We mukazi, ngahi balì? Ka ntâye wacikutwîrire olubanja?» 11 Naye, erhi: «Ntâye, Yâgirwa!» Yezu, erhi: «Nâni ntâko nacikujira. Cigenderage, ci irhondo orhacihîra okahemuka».

Yezu ko kamole k'igulu

12 Yezu ashub'ibabwîra, erhi: «Nie kamole k'igulu; onkulikire arhankagenda omu mwizimya, ci aba n'obumoleke bw'obuzîne».

Baja kadali oku buhamîrizi bwa Yezu

13 Abafarizeyi banacimubwîra, mpu: «Obu wêne odwîrhe wacîhamîririza, obuhamîrizi bwawe buli ntâbwo». 14 Yezu abashuza, erhi: «Neci, niene nie ncîhamîririza, ci kwône obuhamîrizi bwâni buli bw'okuli, bulya nyîshi aha ntenga n'eyi nyêrekîre; ci mwêhe murhishi aha mpubuka n'aha nâlola. 15 Mw'oyo, nka mwatwa olubanja, mubiri mulola; nie ono ntatwîra ndi lubanja; 16 na nka-twa olubanja, olubanja lwâni Iuli lw'okuli, bulya ntali nienene, ci nie n'olya wantumaga, Larha. 17 N'omu Marhegeko ginyu kuyandisirwe mpu obuhamîrizi bwa bantu babiri buli bw'okuli. 18 Ncîhamîririza niene, na Larha wantumaga naye ampamîririza». 19 Banacimudôsa, mpu: «Sho, ngabi aba?» Yezu abashuza, erhi: «Murhanyishi, murhishi na Larha; mucimmanyaga,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwankamanyire na La-rha». [20] Ebyo binwa abiderheraga omu kâ-Nyamuzinda, aha bwa mucîmba gw'ecibîkiro, erhi adwîrhe ayigîriza. Ntâye wadesire mpu amuhirakwo olunu, bulya amango gâge garhal'icihika.

Yezu arhonda Abayahudi babula-buyêmêre

[21] Yezu ashub'ibabwîra, erhi: «Nâcîgendera; mwannonza munafâne ecâha cinyu. Aha najà murhankahahika». [22] Abayahudi bakadôsanya, mpu: «Ka kucîniga acîniga obu adwîrhe aderha, mpu: «Aha najà murhankahahika?» [23] Yezu ashub'iderha, erhi: «Mw'oyomuli b'idako, nâni ndi w'enyanya. Mw'oyomuli b'en'igulu, niehe ntali w'en'igulu. [24] Nammubwîzire nti mwafâna ebyâha binyu. Neci, akaba murhayemîri oku nie Nyamubâho[q], mwafâna ebyâha binyu». [25] Banacimubwîra, mpu: «Oli ndi?» Yezu abashuza, erhi: «Oyo nammubwîzire. [26] Ngwêrhe binji naderha kuli mwe, binji bammutwîrakwo olubanja; ci owantumaga arhaderha ebirhali by'okuli, n'ebi narhenzagya emwâge byo nanderha en'igulu». [27] Bôhe barhumvagya oku Îshe aderhaga. [28] Obwo Yezu anacibabwîra, erhi: «Amango mwayinamula Mwene-Omuntu, lyo muwamanya oku nie Nyamubâho n'oku ntâco njira oku bwâni bwâni; ebi Larha anyigîrizize byo nderha, [29] n'owantumaga rhwe naye rhuba; arhandekaga nie-ne, bulya ensiku zôshi njira ebimusîmîsa». [30] Erhi aba adwîrhe aderha ntyo, banji bàmuyêmêra.

Yezu n'Abrahamu

[31] Okuhandi Yezu anacibwîra balyAbayahudi bali bamuyemire, erhi: «Mukasêra oku binwa byâni, mwâba baganda bâni b'okunali; [32] mwamanya okuli, n'okuli kwammurhenza omu bujà». [33] Bamushuza, mpu: «Rhuli h'iburha ly'Abrahamu na ntà mango rhusag'ibà bajà b'omuntu. Kurhi wankarhubwîraga, mpu: mwayish'ibà bantagengwa?» [34] Yezu anacibashuza, erhi: «Okuli, mmubwîre, ngasi muntu ojira ecâha ali mujà. [35] N'omujà arhabêra omu nyumpa ensiku zôshi; omwâna yeki omuba ensiku zôshi. [36] Erhi Omugala akammucungula, mwanarhenga omu bujà lwôshi. [37] Neci, mmanyire oku muli iburha ly'Abrahamu; kurharhuma murhalonza okunyîrha, bulya ecinwa câni cirhammujà emurhima. [38] Nie ono nderha ebi na-bwine emwa Larha, ninyu mujira ebi mwayumvîrhe emwa sho». [39] Bamushuza, mpu: «Ci Abrahamu ye Larha!» Yezu ababwîra, erhi: «Mucibâga bene-Abrahamu, singa kwomujira ak' Abrahamu. [40] Ci mw'abo mwalonza okunyîrha okwenge namammubwîra ebinali nayumvîrhe emwa Nnâmahanga. Okwo Abrahamu arhakujiraga! [41] Mw'oyo bijiro bya shomujira». Banacimubwîra, mpu: «Rhurhaburhagwa omu bugonyi[r]; Larha ali muguma: ye Nnâmahanga». [42] Yezu anacibabwîra, erhi: «Nnâmahanga acibâga Sho, singa munzigira, bulya muli Nyamuzinda mpubuka n'emwâge

---

[q] **8.24** : Erhi Mûsa adôsa Nyamuzìnda izîno lyâge (Lub 3, 13-15), amushuza, erhi: «Nie Nyamubaho», erhi: «O-bwîre abâna b'Abayahudi oku Nyamubâho ye kurhumire». Naye Yezu, bulya ali Nyamuzinda, ye Nyamubâho.
[r] **8.41** Obugonyi: Omu kanwa k'Abalêbi, obugonyi kwo kugomera Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

narhengaga. Arhali niene nacîdwîrhe, ci ye wantumaga. [43] Cici cirhuma murhayumva enderho zâni? Bulya murha-nkahash'iyumva ebinwa byâni[s]. [44] Sho ye shetani, na nyifinjo za shomulonza okujira. Kurhenga omurhondêro erhi ali mwîsi wa bantu; arhali wa kuderha okuli, bulya okuli kurhamubamwo. Nk'aderha eby'obunywesi, omu murhima gwâge abikûla, bulya ali munywesi ye n'îshe w'obunywesi. [45] Nìehe murha-nyêmêra, bulya nderha okunali. [46] Ndi muli mwe wankanyagîriza oku câha? Akaba nderha okunali, cirhuma murhanyêmêra? [47] Oli wa Nnâmahanga ayu-mva ebinwa bya Nnâmahanga; akaba murhabiyumva, kwo kuderha oku mu-rhali ba Nnâmahanga». [48] Abayahudi bamushuza, mpu: «Rhurhahabaga erhi: rhuderha nti obà Musamâriya n'oku shetani akubamwo». [49] Yezu abashuza erhi: «Ntalimwo shetani, ci ndwîrhe nâhà Larha obukuze, ninyu mudwîrhe mwangayaguza. [50] Nie ono, ntalonza irenge lyâni; hali olinnongeza, ye wanayish'itwa olubanja. [51] Okuli, okuli, mmubwîzire, oshimba ebinwa byâni arhakabona lufù ciru n'eliguma». [52] Abayahudi bamubwîra, mpu: «lero rhwamamanya bwinjà oku shetani akulimwo. Abrahamu afîre, n'abalêbi nabo bafà; nâwe, mpu: «Oshimba ebinwa byâni arhakabona lufù ciru n'eliguma!» [53] K'olushirage Larha Abrahamu wafîre? N'abalêbi nabo bafîre. Oligi ndi we?» [54] Yezu abashuza, erhi: «Ncicîkuzagya niene, irenge lyâni lyali lyabà busha; Larha ye nkuza, olya muderha mpu ye Nyamuzinda winyu, [55] n'obwo murhamuyishi. Niehe mmuyishi, n'erhi nakaderha nti ntamuyishi, nanaba munywesi akinyu. Ci mmuyishi nanshimba akanwa kâge. [56] Sho Abrahamu acîshingiraga okuyish'ibona Olusiku lwâni[t]; alubwîne anacîshinga bwenêne». [57] Abayahudi banacimubwîra, mpu: «Ci orhac'ibona myâka makumi arhânu; ngahi waciboneraga Abrahamu?» [58] Yezu abashuza, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîzire, erhi Abrahamu arhac'ibà, erhi ho mbâ». [59] Banaciyanka amango-buye mpu bamubandego, ci Yezu aciyongolokera, arhenga omu kâ-Nyamuzinda.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 8

[1] Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. [2] Ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερὸν καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. [3] Ἄγουσιν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ κατειλημμένην καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ [4] λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατείληπται ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ μοιχευομένη· [5] ἐν δὲ τῷ νόμῳ ἡμῖν Μωϋσῆς ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθάζειν. σὺ οὖν τί λέγεις; [6] τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ κατέγραφεν εἰς τὴν γῆν. [7] ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνέκυψεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος ἐπ᾽ αὐτὴν βαλέτω λίθον. [8] καὶ πάλιν κατακύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. [9] οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐξήρχοντο εἷς καθ᾽ εἷς ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ κατελείφθη μόνος καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ οὖσα. [10] ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· γύναι, ποῦ εἰσιν; οὐδείς σε κατέκρινεν; [11] ἡ δὲ εἶπεν· οὐδείς,

[s] **8.43** : Barhakayemêra ebinwa by'okuli, co cirhumire ulya bali bantu ba shetani, ye mushombanyi w'eby'okuli.
[t] **8.56** : Olusiku lwa Yezu, lwo lusiku acîyêrekana omu irenge lyâge. Olwo lusiku lwa Kristu, Abrahamu alubwîne omu bulêbi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κύριε. εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς· οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω· πορεύου, [καὶ] ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἁμάρτανε. [12] Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέγων· ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. [13] Εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι· σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. [14] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι ἢ ποῦ ὑπάγω. [15] ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. [16] καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστιν, ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. [17] καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. [18] ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. [19] ἔλεγον οὖν αὐτῷ· ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὔτε ἐμὲ οἴδατε οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ᾔδειτε. [20] Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. [21] Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς· ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. [22] ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; [23] καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τούτου τοῦ κόσμου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. [24] εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. [25] Ἔλεγον οὖν αὐτῷ· σὺ τίς εἶ; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· τὴν ἀρχὴν ὅ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν; [26] πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν, ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστιν, κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον. [27] οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. [28] εἶπεν οὖν [αὐτοῖς] ὁ Ἰησοῦς· ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ πατὴρ ταῦτα λαλῶ. [29] καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστιν· οὐκ ἀφῆκέν με μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε. [30] Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. [31] Ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους· ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μού ἐστε [32] καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. [33] ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτόν· σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι ἐλεύθεροι γενήσεσθε; [34] ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας. [35] ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. [36] ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. [37] Οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. [38] ἃ ἐγὼ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἃ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ποιεῖτε. [39] Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστιν. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἐστε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε· [40] νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν. [41] ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. Εἶπαν [οὖν] αὐτῷ· ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα, ἕνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. [42] εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ, ἐγὼ γὰρ ἐκ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ᾽ ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. 43 διὰ τί
τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. 44 ὑμεῖς ἐκ τοῦ
πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος
ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ.
ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. 45 ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν
ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. 46 τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί
ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι; 47 ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ
ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ. 48 Ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ· οὐ καλῶς λέγομεν
ἡμεῖς ὅτι Σαμαρίτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις; 49 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ
τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. 50 ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ
κρίνων. 51 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμὸν λόγον τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν
αἰῶνα. 52 Εἶπον [οὖν] αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανεν
καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις· ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσηται θανάτου εἰς τὸν
αἰῶνα. 53 μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον.
τίνα σεαυτὸν ποιεῖς; 54 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἐὰν ἐγὼ δοξάσω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν·
ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι θεὸς ἡμῶν ἐστιν, 55 καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν,
ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν. κἂν εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῖν ψεύστης· ἀλλ᾽ οἶδα αὐτὸν
καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. 56 Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν,
καὶ εἶδεν καὶ ἐχάρη. 57 εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν· πεντήκοντα ἔτη οὔπω ἔχεις καὶ Ἀβραὰμ
ἑώρακας; 58 εἶπεν αὐτοῖς Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμί.
59 Ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ᾽ αὐτόν. Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

9

Yezu afumya omuhûrha kurhenga okuburhwa

1 Erhi agera, abona omuntu waburhagwa ali muhûrha. 2 Abaganda bâge bamudôsa, mpu:
«Waliha Muyigîriza, ndi wajizire ecâha, oyu muntu erhi ababusi bâge, obûla abusirwe
muhûrha?» 3 Yezu, erhi: «Oli ye oli ababusi bâge ntà câha bajizire, ci mpu lyo obuhashe bwa
Nnâmahanga bubonekana kuli ye. 4 Obûla bwacibona, kukwânîne njire emikolo y'owantumaga:
obudufu buyiru-ka[u], n'obudufu burhakola. 5 Obu nciri en'igulu, ndi bumoleke bw'igulu». 6 Erhi aba
amaderha ntyo, anacitwîra ahanshi, ajira orhujondo n'amarhi gâge, arhushîga oku masù ga
gulya muhûrha. 7 Okubundi amubwîra, erhi: «Jaga ocishuke omu iriba lya Silowe» kwo kuderha:

[u] **9.4** : Ensiku Kristu agezize en'igulu, kwo zàli nka mulegerege gwa mukolo. Ebijingo by'ogo mulegerege n'obudufu, lwo lusiku lw'amababale n'okufà kwa Yezu. Co carhumaga abwira abaganda olusiku ahânagwa mpu «bukola bwâmi bwa mwizimya» (Luk 22,53).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

orhumirwe. Gulya muhuûrha gwagenda, gwacishuka gwanagaluka erhi gukola gwabona n'obwâlagale. [8] Abalungu bâge n'abantu bakag'iyôrha bamubona aja ahûnahûna, baderha, mpu: «K'arhali olya wakag'iyôrha ahûnahûna oyu?» [9] Baguma, mpu: «Yenêne». Abandi, mpu: «Arhali ye, ci wundi omushushire». Naye, erhi: «Nie nênè». [10] Bamudôsa, mpu: «Kurhi amasù gâwe gabungûsire?» [11] Abashuza, erhi: «Olya baderha mpu ye Yezu, ye wajiraga orhujondo, arhunshîga oku masù, anambwîra, erhi: «Jaga ocîshuke omu iriba lya Silowe». Nayija, nacîshuka, nanabona». [12] Bamudôsa, mpu: «Ngahi ali?» Naye, erhi: «Ntishi». [13] Banacikanyanya olya muntu wali muhûrha emw'Abafarizeyi. [14] Olusiku Yezu ajiraga orhujondo anamuzibûla amasù lwàli lwa sabato[v]. [15] Abafarizeyi nabo bashub'imudôsa kurhi amasù gâge gabungûkaga. Naye, erhi: «Anshîga orhujo-ndo oku masù, nagend'icishuka, nankola ndwîrhe nabona». [16] Bafarizeyi bagu-ma, mpu: «Oyo muntu arharhenga emwa Nnâmahanga, bulya arhakenga Sabato». Abandi, mpu: Kurhi omunya-byâha ankajira ebisômerîne biri nk'ebi?» Bacigabamwo bonene na bonene. [17] Banacishub'idôsa olya wàli muhûrha, mpu: «Nâwe kurhi odesire kuli oyo wakuzibûlaga amasù?» Naye, erhi: «Ali mulêbi». [18] Ci Abayahudi barhalonzagya okuyêmêra oku Oyo muntu ali muhûrha n'oku akol'adwîrhe abona. Kwo kuhamagala ababusi bâge. [19] Babadôsa, mpu: «Ka mugala winyu oyu, olya muderha mpu aburhagwa muhûrha? Kurhi akolaga adwîrhe abona?» [20] Ababusi bâge bashuza, mpu: «Rhuyishi oku rhwe rhwamuburhaga n'oku aburhagwa erhi afîre amasù. [21] Ci oku akola adwîrhe abona n'owamuzibûlaga amasù, rhurhishi. Mumudôse; akola mulume, yêne acîderhera». [22] Bwôba bwAbayahudi bwarhumaga ababusi bâge baderha ntyo; bulya bàli erhi bahizire mpu owaderhe oku Yezu ye Kristu anakagwe omu sinagogi. [23] Co carhumaga ababusi bâge baderha, mpu: «Akola mulume; mu-mudôse yêne». [24] Abayahudi bashub'imuhamagala obwa kabiri, bamubwîra, mpu: «Okuze Nnâmahanga! Rhwehe rhuyishi oku ola muntu ali munyabyâha». [25] Naye, erhi: «Akaba ali munya-byâha, ntishi; kantu kaguma kône mmanyire: nàli muhûrha na buno nkola ndwîrhe nabona». [26] Banacimudôsa, mpu: «Kurhi kulya akujizire? Kurhi akuzibwîre amasù?» [27] Abashuza, erhi: «Nammubwîzire mîra, mu-rhanayumvîrhe. Carhuma mwalonza nshub'immubwîra? Nkaba ninyu mwalonza okubà baganda bâge?» [28] Banacirhondêra bamujàcira, mpu: «Okaba muganda wâge! Rhwehe rhuli baganda ba Mûsa. [29] Rhwehe rhuyishi oku Mûsa ye Nnâmahanga abwîzire ebinwa byâge; ci oyo rhurhishi ali wa ngahi?» [30] Olya mulume abashuza, erhi: «Lero namasômerwa! Murhishi ali wa ngahi omuntu onfumize obuhûrha! [31] Rhuyishi oku Nyamuzinda arhayumvîrhiza banya-byâha, ci omuntu omurhumikira n'ojira oku alonza ye ayumvîrhiza. [32] Ka mukola muyumvîrhe omuntu azibwîre amasù gw'owaburhagwa muhûrha? [33] Acibaga arhali emwa Nnâmahanga arhenga, ntâco anankajirîre». [34] Bamushuza, mpu: «Kurhenga omu nda ya nyoko erhi oyunjwîre byâha, onakola mpu warhuyigîriza!». Banacimulibirhakwo. [35] Yezu ayumva oku bamulibisirekwo. Erhi bacishimânana, amubwîra, erhi: «K'oyemîre Mwene-omuntu?» [36] Naye, erhi: «Ye ndi, Nyakasane, mmuyêmêre?» [37] Yezu amubwîra, erhi: «Omubwîne, ye dwîrhe akudesa». [38] Naye,

[v] **9.14** : Okujira orhujondo gwàli mukolo guhanzibwe olwa-sabato.

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi: «Nyemîre, Nyakasane!» Anacifukama embere zâge. [39] Okuhandi Yezu anaciderha, erhi: «Kucîranula kwandwîrhe en'igulu: lyo abarhabona babona, n'ababona babè mihûrha». [40] Abafarizeyi bahali erhi bayumva, bamudôsa, mpu: «Ka rhuligi mihûrha nîrhu?» [41] Yezu ababwîra, erhi: «Mucibaga mihuûrha, rhinga ntà câha mugwêrhe[w]. Ci mwêhe, mpu: Kubona rhubona! Co cirhumire ecâha cinyu ho cinaciri».

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 9

[1] Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. [2] καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ῥαββί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; [3] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὔτε οὗτος ἥμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ. [4] ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νὺξ ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. [5] ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. [6] Ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς [7] καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ(ὃ ἑρμηνεύεται ἀπεσταλμένος). ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο καὶ ἦλθεν βλέπων. [8] Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι προσαίτης ἦν ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; [9] ἄλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν, ἄλλοι ἔλεγον· οὐχί, ἀλλ' ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι ἐγώ εἰμι. [10] ἔλεγον οὖν αὐτῷ· πῶς [οὖν] ἠνεῴχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; [11] ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶπέν μοι ὅτι ὕπαγε εἰς τὸν Σιλωὰμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα. [12] καὶ εἶπαν αὐτῷ· ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει· οὐκ οἶδα. [13] Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους τόν ποτε τυφλόν. [14] ἦν δὲ σάββατον ἐν ᾗ ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. [15] πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· πηλὸν ἐπέθηκέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐνιψάμην καὶ βλέπω. [16] ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι [δὲ] ἔλεγον· πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. [17] λέγουσιν οὖν τῷ τυφλῷ πάλιν· τί σὺ λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἠνέῳξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι προφήτης ἐστίν. [18] Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦν τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος [19] καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι; [20] ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν· οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· [21] πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸν ἐρωτήσατε, ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. [22] ταῦτα εἶπαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. [23] διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐπερωτήσατε. [24] Ἐφώνησαν οὖν τὸν

[w] **9.41** : Balya Bayahudi barhayemiri Yezu bali muhûrha, ci barhalonz'ìmanya oku bali yo; na ntyo barhankafuma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου ὃς ἦν τυφλὸς καὶ εἶπαν αὐτῷ· δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτωλός ἐστιν. [25] ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος· εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἶδα· ἓν οἶδα ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. [26] εἶπον οὖν αὐτῷ· τί ἐποίησέν σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; [27] ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἶπον ὑμῖν ἤδη καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; [28] καὶ ἐλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπον· σὺ μαθητὴς εἶ ἐκείνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐσμὲν μαθηταί· [29] ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωϋσεῖ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. [30] ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν τούτῳ γὰρ τὸ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἤνοιξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς. [31] οἴδαμεν ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ᾽ ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ τούτου ἀκούει. [32] ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἠνέῳξέν τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου· [33] εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. [34] ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω. [35] Ἤκουσεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω καὶ εὑρὼν αὐτὸν εἶπεν· σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; [36] ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· καὶ τίς ἐστιν, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; [37] εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἑώρακας αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. [38] ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. [39] Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. [40] ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ὄντες καὶ εἶπον αὐτῷ· μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοί ἐσμεν; [41] εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι βλέπομεν, ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

10

Lungere mwinjà

[1] «Okuli, okuli, mmubwîre, orhayishiba emuhanda omu lugo lw'ebibuzi, ci ayishe muli yindi njira, erhi ciri cishambo na cishumûsi. [2] Naye oyisha emuhanda, ye mungere w'ebibuzi. [3] Oli oku lumvi anamuyigulire, n'ebibuzi binayumve izù lyâge. Anahamagale ebibuzi byâge ciguma ciguma, anabihulu-se. [4] Nka bikola biri emuhanda, anabilongolera nnabyo, n'ebibuzi binamuyishe omu nyuma, bulya biyishi izù lyâge. [5] Ci ecigolo, birhankacikulikira; byanaciyâka, bulya birhamanyiri izù ly'ebigolo». [6] Yezu abatwa ogwomugani, ci barhamanyaga ebi alonzagya okuderha. [7] Lero Yezu anacibabwîra, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîzire: nie muhango gw'ebibuzi. [8] Abàli bayishire embere zâni bôshi, biri bishambo na bishumûsi; n'ebibuzi birhabayumvagya. [9] Nie muhango; ongeramwo, kucira acira; anagera anahuluke, agal'ishigâna obwâsi akera. [10] Ecishambo cikîsha, erhi kuzimba ciri n'okuyîrha n'okushereza. Niehe ecandwîrhe, nti ebibuzi bibone akalamo, akalamo kanene. [11] Ndi lungere mwinjà. Lungere mwinjà anahâne obuzîne bwâge erhi bibuzi byâge birhuma. [12] Omulimya, orhali lungere n'orhali nn'ebibuzi, akabona eciryanyi, analeke ebibuzi, aciyâkire, n'eciryanyi canabiyâbukamwo, cibishandâze. [13] Ajira ntyo bulya ali mulimya na ntà buzigire ajira oku bibuzi. [14] Ndi lungere mwinjà; nyîshi ebibuzi byâni,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nabyo ebibuzi byâni binyishi, [15] nka kulya Larha anyishi nâni nyîshi Larha; nampâne obuzîne bwâni ebibuzi byâni birhuma. [16] Ngwêrhe ebindi bibuzi birhali muno lugo[x]; nabyo kukwânîne mbilerhe; byayumva izù lyâni, na ntyo habe busò buguma na lungere muguma. [17] Eci Larha antonyeza kuli kubà bulya mpâna obuzîne bwâni lyo nshub'ibuga-lukana. [18] Ntâye wankabunyanka, ciniene mbuhâna. Njira obuhashe bw'oku-buhâna n'okushub'ibuyanka: lyo irhegeko Larha ampîre». [19] Abayahudi bacigabamwo erhi ebyo binwa birhuma. [20] Banji muli bo bakaderha, mpu: «Shetani omulimwo, adwîrhe ahahabuka. Okumuyumvîrhiza kuli kurhamira busha». [21] Abandi, mpu: «Ebyo binwa birhali bya muntu oli-mwo shetani. Ka shetani ankazibûla amasù g'omuhûrha?»

Yezu amanyîsa Abayahudi oku ye Mwene-Nnâmahanga

[22] Byanacibà ntyo! Bajira olusiku lukulu lw'akâ-Nyamuzinda[y] e Yeruzalemu. Gali mango ga mpondo. [23] Yezu akageragera omu kâ-Nyamuzinda omu mbaraza ya Salomoni. [24] »Abayahudi banacimuzunguluka, mpu: «Mangaci wa-rhurhûza emirhima eleke okumanana? Akaba we Kristu, rhubwîre n'obwâlagale». [25] Yezu abashuza, erhi: «Nammubwîzire, ci murhayêmêra. Ebi njira oku izîno lya Larha[z] byo bimpamîriza; [26] ci murhayêmêra bulya murhali b'omu bibuzi byâni. [27] Ebibuzi byâni binayumve izù lyâni; mbiyishi, nabyo binankulikire. [28] Mbiha obuzîne bw'ensiku n'amango; ntà mango byâhere na ntâye wankabinkûla omu maboko. [29] Larha wabimpaga ali mukulu kulusha bôshi, na ntâye wankakûla akantu omu nfune za Larha. [30] Larha na nâni rhuli muguma». [31] Abayahudi balêrha amabuye mpu bamubandego. [32] Yezu anacibabwîra, erhi: «Nammuyêresire minjà manji garhenga emwa Larha; muli go lihi mwaâmbandira amabuye?» [33] Abayahudi bamushuza, mpu: «Garhali minjà wajizire garhuma rhwakubanda amabuye, ci bulya walogosire ene ocijira Nnâmahanga n'obwo oli muntu». [34] Yezu anacibashuza, erhi: «Ka kurhayandisirwi omu Marhegeko ginyu: Nadesire nti: muli ba-Nyamuzinda[a]. [35] Ecitabu c'Amarhegeko cidesirage oku balya ebinwa bya Nyamuzinda bibwirwa bali ba-Nyamuzinda n'Amandiko garhankazâzibwa; [36] ninyu oyu Nyamuzinda Îshe ayimikaga anamurhuma en'igulu, mpu: «Wamalogorha», okwenge nadesire, nti: «Nie Mwene-Nyamuzinda!» [37] Akaba ntakola emikolo ya Larha, murhanyêmêraga; [38] ci akaba nyijira, mukalahira kwanyêmêra, nyêmêreri ciru ebyo bijiro, munayôrhe mumanyire oku Larha andimwo n'oku nâni ndi muli Larha». [39] Baderha mpu bamugwârhe, ci abafuma.

---

[x] **10.16** Bindi bibuzi birhali omu lugo: Ebyo bibuzi birhali omu lugo, bo balya hôshi barhali omu Ekleziya ya Kristu, lwo lugo lw'ebìbuzi byayumvîrhe izù lyâge.
[y] **10.22** : Olwo lusiku lwakengezagya okuyûbakwa n'okugishwa kw'akâ-Nyamuzinda.
[z] **10.25** *Larha* Kwo Mwâmi Yezu ayôrhaga aderha Nyamuzinda ntyo
[a] **10.34** : Ako kanwa kayêrekire abatwi b'emmanja bakag'iderhwa «ba-nyamuzinda», bulya oku- twa emmanja kuli kwa Nyamuzinda. Kuziga ntà kulogorha Mwâni Yezu alogosire ene aciderha Nyamuzinda, bulya abantu kwône banaderhwe «banyamuzinda» (Lul 81[82],6).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu aja ishiriza lya Yordani

40 Ashub'icîjîra ishiriza lya Yordani, emunda Yowane akâg'ibatiziza, anayi-bêra. 41 Bantu banji
bakâja emunda ali. Bakâbwîrana, mpu: «Yowane ntà cisômerîne ciru n'eciguma ajizire; ci ngasi
ebi adesire kuli Oyo muntu byôshi byàli by'okunali». 42 Na ntyo, banji bàmuyêmêra.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 10

1 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων ἀλλ᾽
ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶν καὶ λῃστής· 2 ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας
ποιμήν ἐστιν τῶν προβάτων. 3 τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει
καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ᾽ ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. 4 ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν
αὐτῶν πορεύεται καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἴδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ· 5 ἀλλοτρίῳ δὲ
οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ᾽ αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν.
6 Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς.
7 Εἶπεν οὖν πάλιν ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων. 8 πάντες
ὅσοι ἦλθον [πρὸ ἐμοῦ] κλέπται εἰσὶν καὶ λῃσταί, ἀλλ᾽ οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. 9 ἐγώ εἰμι
ἡ θύρα· δι᾽ ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὑρήσει.
10 ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ
περισσὸν ἔχωσιν. 11 Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ
τῶν προβάτων· 12 ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν
λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα καὶ φεύγει– καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει–
13 ὅτι μισθωτός ἐστιν καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. 14 Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς καὶ
γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκουσίν με τὰ ἐμά, 15 καθὼς γινώσκει με ὁ πατὴρ κἀγὼ γινώσκω τὸν
πατέρα, καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. 16 καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ
τῆς αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσονται μία
ποίμνη, εἷς ποιμήν. 17 Διὰ τοῦτό με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω
αὐτήν. 18 οὐδεὶς αἴρει αὐτὴν ἀπ᾽ ἐμοῦ, ἀλλ᾽ ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι
αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρός μου.
19 Σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. 20 ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν·
δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε; 21 ἄλλοι ἔλεγον· ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν
δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι; 22 Ἐγένετο τότε τὰ ἐγκαίνια ἐν
τοῖς Ἱεροσολύμοις, χειμὼν ἦν, 23 καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶνος.
24 ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἕως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ
χριστός, εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ. 25 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ
ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ· 26 ἀλλ᾽ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε,
ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν. 27 τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούουσιν, κἀγὼ
γινώσκω αὐτὰ καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι, 28 κἀγὼ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εἰς τὸν αἰῶνα καὶ οὐχ ἁρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου. [29] ὁ πατήρ μου ὃ δέδωκέν μοι πάντων μεῖζόν ἐστιν, καὶ οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός. [30] ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. [31] Ἐβάστασαν πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. [32] ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πολλὰ ἔργα καλὰ ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρός· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον ἐμὲ λιθάζετε; [33] ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. [34] ἀπεκρίθη αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς· οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν ὅτι ἐγὼ εἶπα· θεοί ἐστε; [35] εἰ ἐκείνους εἶπεν θεοὺς πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή, [36] ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον ὑμεῖς λέγετε ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον· υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμι; [37] εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου, μὴ πιστεύετέ μοι· [38] εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πιστεύετε, ἵνα γνῶτε καὶ γινώσκητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ κἀγὼ ἐν τῷ πατρί. [39] Ἐζήτουν [οὖν] αὐτὸν πάλιν πιάσαι, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν. [40] Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. [41] καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθῆ ἦν. [42] καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ.

11

Yezu afûla Lazaro.

[1] E Betaniya, emwâbo Mariya na mwene wâbo Marta yali omulume mulwâla, mpu ye Lazaro. [2] Mariya y'olya washîgaga Nyakasane Yezu omugavu anamuhôrhola amagulu n'emvîri zâge. Mushinja wâbo Lazaro ye wàli mulwâla. [3] Bâli bâbo bombi barhumizagya emwa Yezu, mpu: «Yâgirwa, olya ozigira, alwâla». [4] Erhi Yezu akuyumva aderha, erhi: «Eyo ndwâla erhali ya kufà; ci eri ya kumanyîsa irenge lya Nnâmahanga, lyo mugala wa Nnâmahanga akuzibwa». [5] Yezu azigiraga Marta n'omulumuna na Lazaro. [6] Erhi ayumva oku Lazaro alwâla, ageza zindi nsiku ibiri aho ali. [7] Okubu- ndi abwîra abaganda bâge, erhi: «Rhujè e Yudeya». [8] Abaganda bâge bamushuza, mpu: «Waliha Muyigîriza, kurhi washubîrira e Yudeya n'obwo ku-rhaz'igera nsiku Abayahudi balonzagya okukubanda amabuye?» [9] Yezu abashuza, erhi: «Ka omu lusiku ensâ zirhaba ikumi n'ibiri? Ogenda mûshi arhasârhala, bulya adwîrhe abona obumoleke bw'igulu; [10] ci ogenda budufu ye sârhala, bulya arhacibona». [11] Erhi aba amababwîra ntyo, ayûshûla, erhi: «Omwîra wîrhu Lazaro ali îro; nagend'imutula». [12] Nabo abaganda bâge, mpu: «Nyakasane, akaba îro ali, afuma». [13] Yezu alonzagya okuderha oku anafîre, ci bôhe bamanya mpu îro lya kurhamuka. [14] Lero Yezu ahumanula, erhi: «Lazaro anafîre; [15] nansîmire bulya ntàhali, lyo muyêmêra. Ci rhujage emunda ali». [16] Naye Toma, oderhwa Didimu, abwîra abâbo baganda, erhi: «Kanyi nîrhu rhujeyo, rhugend'ifà rhwe naye!» [17] Erhi Yezu ahika, ashimâna Lazaro ali

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nsiku ini abishirwe. [18] Kurhenga e Betaniya kuhika e Yeruzalemu ziri stadi[b] ikumi n'irhanu zône. [19] Bayahudi banji bàli bayishire aho mwâbo Marta na Mariya mpu babarhulirize oku lufù lwa mushinja wâbo. [20] Erhi Marta ayumva oku Yezu ayiruka, agend'imulinga, naye Mariya asigala abwârhîre omu nyumpa. [21] Marta abwîra Yezu, erhi: «Waliha, ocibâga hano, mushinja wâni arhankafîre. [22] Ci kwône manyire oku na buno ngasi côshi wankahûna Nnâmahanga·anakuhaco». [23] Yezu amubwîra, erhi: «Mushinja waâwe âfûka», [24] Marta, erhi: «Manyire oku afûka omu bufûke bw'olusiku luzinda». [25] Yezu amubwîra, erhi: «Nie bufûke. Onyemire, ciru akafa, alama; [26] na ngasi yêshi olama muli nie onanyêmêra, arhakafà ciru n'eliguma. Okwo, ka okuyemîre?» [27] Naye, erhi: «Neci, Yâgirwa, nyemîre oku we Kristu, Mugala wa Nyamuzinda wayishire en'igulu». [28] Erhi ayûs'iderha ebyo binwa, aj'ihamagala mwene wâbo Mariya. Amuhwehwerheza, erhi: «Omuyigîriza kwo ali kuno, akuhamagire». [29] Mariya erhi ayumva okwo, anacibaduka ho na halya, aja emunda Yezu àli». [30] Yezu arhàli acîja omu lugo; aciri halya Marta amu-shimânaga. [31] Abayahudi bàli omu nyumpa na Mariya banakag'imurhûliriza, erhi babona abaduka anahuluka bulibirha, bamukulikira, bamanya mpu aj'ilaki-ra ebwa cûsho. [32] Erhi Mariya ahika aha Yezu ali n'erhi amubona, acîkwêba aha magulu gâge, erhi: «Nyakasane, ocibaga hano, mushinja wâni arhakafîre!» [33] Yezu erhi abona agwîra emirenge haguma n'Abayahudi bàli naye, ecifufu camugwârha anayumva oburhè. [34] Anacidôsa, erhi: «Ngahi mwamuhizire?» Bamushuza, mpu: «Waliha, yishaga ohabone». [35] Yezu anacirhondêra arhoza emirenge. [36] Obwo Abayahudi banaciderha, mpu: «Neci amusîmaga wa!» [37] Ci abandi muli bo baderha, mpu: «Ci ye wazibûlaga amasù ga gulya muhûrha! Ka arhankahashire okurhegeka oyu arhafe?» [38] Yezu ashub'igwârhwa n'ecifufu, ajà ebwa cûsho. Gwâli mwîna gufûnisirwe n'ibuye. [39] Yezu anacibabwîra, erhi: «Kûli eri ibuye!» Marta, mwâli wâbo, erhi: «Waliha, akola adwîrhe abaya» bulya ene lwo lusiku lwa kani». [40] Yezu amushuza, erhi: «Ka ntakubwîzire nti akaba oyemîre, wabona irenge lya Nnâmahanga?» [41] Banacikûla lirya ibuye. Okuhandi Yezu ayinamula amasù, aderha, erhi: «Larha, nkuvuzire omunkwa, kulya kubà wayumvîrhîze. [42] Nyôrha nyîshi oku onyumvîrhiza ensiku zôshi; ci abantu bazungulusire bo barhumire naderha ntyo, lyo bayêmêra oku we wantumaga». [43] Erhi ayûs'iderha ntyo, ayakûza n'izù linene, erhi: «Lazaro huluka, ojà eno mbuga!» [44] Nyakufa ahuluka, amagulu n'amaboko mashwêke n'orhutambara, n'obusu bubwîke n'omwenda. Yezu ababwîra, erhi: «Shwêkûliye, mumuleke agende».

Abarhambo b'Abayahudi bajà ihano ly'okuyîrha Yezu

[45] Erhi babona eco cirhangâzo Yezu ajiraga, Bayahudi banji bàli emwâbo Mariya bamuyêmêra. [46] Ci bayish'irhengamwo n'abaj'ibombolera Abafarizeyi ebi Yezu ajizire. [47] Abajinji b'abadâhwa n'Abafarizeyi kwo kujà ihano, mpu: «Cici rhwâjira obu Oyo muntu adwîrhe ajira ebisômerîne

[b] **11.18** : Stadi nguma zo nka metere 185.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

binji? [48] Rhukamuleka, abantu bôshi bamuyêmêra, n'Abaroma bayish'irhuyôkera akâ-Nyamuzinda n'obûko bwîrhu». [49] Muguma muli bo, Kayifa, ye wàli mudâhwa mukulu ogwo mwâka, ababwîra, erhi: «Murhabona! [50] Ka murhishi mwêki oku kukwânîne muntu muguma afîre olubaga lyo ecihugo côshi cirek'ihera?» [51] Arhali yêne wacibwîraga ebyo binwa, ci bulya ali mudâhwa mukulu, alêba oku Yezu ali akwânîne afîre ecihugo câge, [52] arhanali cihugo câge cône, ci mpu lyo ashûbûza abâna ba Nnâmahanga bàli bashandabîne. [53] Kurhenga olwo lusiku, bahiga là mpu kuhika bamuyîrhe. [54] Naye Yezu aleka okucîmoleka Abayahudi. Aciyegûla, aja hôfi n'abaciga, omu cishagala ciderhwa Efrayimu, acibêrerayo bo n'abaganda bâge.

Hôfi ha Basâka

[55] Basâka w'Abayahudi àli hôfi, n'abantu banji bayinamukira e Yeruzalemu mpu bagend'icicêsa. [56] Bakalongereza Yezu n'okudôsanya omu kâ-Nyamuzinda, mpu: «Kurhi mukengîre? K'ayisha oku lusiku lukulu erhi nanga?» [57] Abajinji b'abadâhwa n'Abafarizeyi bàli erhi bàrhegesire mpu owamanye ah'ali anababwîre, bagend'imugwârha.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 11

[1] Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. [2] ἦν δὲ Μαριὰμ ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξὶν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει. [3] ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι· κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. [4] ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς θάνατον ἀλλ’ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δι’ αὐτῆς. [5] ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. [6] Ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας, [7] ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς· ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. [8] λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· ῥαββί, νῦν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; [9] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐχὶ δώδεκα ὧραί εἰσιν τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· [10] ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. [11] Ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. [12] εἶπαν οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτῷ· κύριε, εἰ κεκοίμηται σωθήσεται. [13] εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. [14] τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ· Λάζαρος ἀπέθανεν, [15] καὶ χαίρω δι’ ὑμᾶς ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλ’ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. [16] εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συμμαθηταῖς· ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα ἀποθάνωμεν μετ’ αὐτοῦ. [17] Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἤδη ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. [18] ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἰεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε. [19] πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὴν Μάρθαν καὶ Μαριὰμ ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. [20] Ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς ἔρχεται ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαριὰμ δὲ ἐν τῷ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

οἴκῳ ἐκαθέζετο. [21] εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν· κύριε, εἰ ἦς ὧδε οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου· [22] [ἀλλὰ] καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν θεὸν δώσει σοι ὁ θεός. [23] λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. [24] λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα· οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. [25] εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται, [26] καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. πιστεύεις τοῦτο; [27] λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. [28] Καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθεν καὶ ἐφώνησεν Μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρᾳ εἰποῦσα· ὁ διδάσκαλος πάρεστιν καὶ φωνεῖ σε. [29] ἐκείνη δὲ ὡς ἤκουσεν ἠγέρθη ταχὺ καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτόν. [30] οὔπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ἔτι ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. [31] οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαριὰμ ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ δόξαντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. [32] Ἡ οὖν Μαριὰμ ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν Ἰησοῦς ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας λέγουσα αὐτῷ· κύριε, εἰ ἦς ὧδε οὐκ ἄν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός. [33] Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτὸν [34] καὶ εἶπεν· ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ· κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. [35] ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. [36] ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. [37] τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν· οὐκ ἐδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; [38] Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. [39] λέγει ὁ Ἰησοῦς· ἄρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος Μάρθα· κύριε, ἤδη ὄζει, τεταρταῖος γάρ ἐστιν. [40] λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὄψῃ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ; [41] ἦραν οὖν τὸν λίθον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ εἶπεν· πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου. [42] ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. [43] καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασεν· Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. [44] ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν. [45] Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαριὰμ καὶ θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· [46] τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπαν αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν Ἰησοῦς. [47] Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον καὶ ἔλεγον· τί ποιοῦμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; [48] ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. [49] εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, [50] οὐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμφέρει ὑμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. [51] τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλ' ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν Ἰησοῦς ἀποθνῄσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, [52] καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν. [53] ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ἐβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν. [54] Ὁ οὖν Ἰησοῦς οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλ'

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν, κἀκεῖ ἔμεινεν μετὰ τῶν μαθητῶν. [55] Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἰεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς. [56] ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες· τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; [57] δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς ἵνα ἐάν τις γνῷ ποῦ ἐστιν μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

12

Yezu ashîgwa amavurha g'omugavu (Mt 26, 6-13; Mrk 14, 3-9)

[1] Erhi hasigala nsiku ndarhu embere za Basâka, Yezu aja e Betaniya, emunda Lazaro afûlaga àbâga. [2] Bamushêgera, na Marta akamurhumikira. Lazaro naye àli omu bàli oku cîbo bo naye. [3] Mariya anaciyanka enjebe y'amavurha nkana g'omugavu g'engulo ndârhi, arhondêra agashîga Yezu oku magulu anagahôrhola n'emvîri zâge; enyumpa yôshi yayunjula kìsûnunu. [4] Yuda w'e Keriyoti, muguma w'omu baganda bâge, olya wali ayish'imuhâna, aderha, erhi: [5] «Owaguzagya ogu mugavu dinari[c] bihumbi bisharhu, akaziha abakenyi!» [6] Lurhàli lukogo lwa bakenyi aderheraga ntyo, ci bulya càli cishambo na bulya ye wabîkaga enshoho, akazâg'izimba ebyàlimwo. [7] Yezu, erhi: «Mumuleke». Ogu mugavu àli agubîkire olusiku lw'okubishwa kwâni[d]. [8] Bulya abakenyi, ensiku zôshi muli haguma nabo, ci niehe arhali ensiku zôshi mwâmbona». [9] Bayahudi banji bamanya oku ho ali aho, banayisha, arhali Yezu yenene orhumire, ci mpu babone na Lazaro afûlaga. [10] Abajinji b'abadâhwa bahiga okuyîrha Lazaro naye, [11] bulyAbayahudi banji bakag'ibaleka erhi ye rhuma, bakayêmêra Yezu.

Yezu aja omu Yeruzalemu (Mt 21, 1-9; Mrk 11, 11-10; Luk 19, 28-38)

[12] Erhi buca, erya ngabo y'abantu bàli oku lukulu bayumva oku Yezu ali omu njira y'okujà e Yeruzalemu. [13] Bahagula amashami g'emishugushugu, bagend'imulinga n'okukayakûza, mpu: «Hozana! Agishwe oyu oyishire oku izîno lya Nyakasane, ye Mwâmi w'Israheli!» [14] Yezu abona omucukà gw'endogomi, agushonakwo nk'oku byàli biyandisirwe, mpu: [15] «Orhayôbohaga, mwâli wa Siyoni[e]; Mwâmi wâwe oyo oyishire, ashonyire oku mucukà gw'endogomi». [16] Abaganda bage barhayirukiraga bayumva; ci erhi Yezu aba amakuzibwa, bakengcra oku ebyo byàli biyandisirwe kuli ye n'oku byo bànali bamujirire. [17] Balya bôshi bàli ah'akûlaga Lazaro omu nshinda anamufûla omu bafù, bakâg'ihamîriza. [18] Kwo kwanarhumire olubaga lugend'imulinga: bulya bàli bayumvîrhe oku ajizire eco cisômezo. [19] Obwo Abafarizeyi bakabwîrana, mpu: «Ka murhabwini oku murhamuhashe! Obu Olubaga lwôshi lumushi-mbire!»

---

[c] **12.5** : Idinari lwo lwàli lusaranga lw'Abaroma.
[d] **12.7** olusiku lw'okubishwa kwâni: Eco cijiro ca Mariya ciri nka kulya abantu bashîga omubiri gw'ofîre mpu bamuyereke obukenge.
[e] **12.15** : Mwâli wa Siyoni, kwo kuderha abantu b'e Yeruzalemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu alêba oku kukwânîne afe lyo akuzibwa

[20] Omu bantu baliy'ishir'iharâmya oku lusiku lukulu, mwâli Abagereki. [21] Banaciyegera Filipo wàli w'e Betisayida omu Galileya, bamubwîra, mpu: «Waliha, rhwankasîmire nîrhu okubona Yezu». [22] Filipo abwîra Andreya; Andreya na Filipo baj'ibwîra Yezu. [23] Yezu abashuza, erhi: «Amango Mwene-Omuntu akuzibwa gayishire. [24] Okuli, okuli, mmubwîzire, nka mbeke y'engano erharhogîri omu budaka ekanafâ, enayôrhe yône; ci ekafâ, lyo eburha mburho nyinji[f]. [25] Osîma obuzîne bwâge, anaburhêre; naye oshomba obuziîne bwâge hano igulu, anabulange omu kalamo k'ensiku n'amango. [26] Olonza okunshiga, anshimbe; n'aha ndi, ho n'omwambali wâni ayish'ibà. Omuntu o-nshizire, Larha ayish'imukuza. [27] Bunôla omurhima gwâni gwamafuduka. Kurhi naderhaga? Larha, oncize kuli aga mango. Càbà co carhumaga mpika muli aga mango. [28] Larha, kuza izîno lyâwe!» Izù lyanacirhenga emalunga, erhi: «Nalikuzize nanacîlikuza kandi». [29] Engabo y'abantu yahali, erhi eyumva, yaderha mpu mulazo; abandi, mpu: «Malahika washambâlaga bo naye». [30] Yezu ashuza, erhi: «Arhali nie nà-rhumaga eryo izù lyayumvîka, ci mwe mwàrhumaga. [31] Ganola go mango igulu lyatwîrwa olubanja[g]; ganola go mango omuluzi wa lino igulu ajugucirwa embuga. [32] Nâni bano nyînamulwa[h], nânakululira abantu b'igulu bôshi emunda ndi». [33] Aderha ntyo mpu ayêrekane lufù luci ayish'ifà. [34] Olubaga lwamushuza, mpu: «Ci rhwàyumvîrhe omu Citabu c' Amarhegeko[i] oku Kristu àbâho ensiku zôshi. Kurhi w'oyo ocidesirage, mpu: «Kukwânîne Mwene-omuntu ayînamulwe?» Yerigi ndi oyo Mwene-omuntu?» [35] Yezu abashuza, erhi: «Obulangale burhaciri ninyu kasanzi kanene. Kaz'imugende obu bwacibona, lyo omwizimya gulek'immugwanyanya. Ogenda omu mwizimya, arhamanya ah'aja. [36] Obu mucigwêrhe obulangale, yêmêri obulangale, lyo muhinduka bâna b'obulangale». Erhi Yezu ayûs'iderha ntyo, acîgendera, abarhêreka.

Yezu afundika enyigîrizo: okubula obuyêmêre kw'Abayahudi

[37] Ali ajizire bisômerîne binji omu masù gâbo, barhanamuyêmêraga, [38] lyo aka kanwa k'omulêbi Izaya kayunjula, erhi: «Nyakasane, ndi wayemîre ebinwa bîrhu? N'okuboko kwa Nyakasane, ndi kwamanyîsîbwe»? [39] Câbà barhankanayêmîre, bulya Izaya ashubir'iderha, erhi: [40] «Amasù gâbo agahunyize n'emirhima yâbo ayiziba, mpu lyo amasù gâbo galek'ibona n'emirhima yâbo erek'iyumva, lyo barhahinduka binjà, lyo ntanabafumya[j]». [41] Izaya aderha ntyo erhi abona irenge lya Yezu, ye anaderhaga erhi alêba ntyo. [42] Ci kwône banji, ciru n'omu bagula, bamuyêmêra; ci barhakâg'iciyêrekana erhi kuyôboha Abafarizeyi kurhuma, mpu balek'ikagwa omu sinagogi.

---

[f] **12.24** Nka mbeke ya ngano: Naye Yezu afà lyo acungula abantu, lyo baburhwa omu buzîne buhyâhya.
[g] **12.31** : Okufà kwa Yezu n'okufûka kwâge kwarhenza abantu omu bujà bwa shetani, ye wali muluzi w'igulu embere Kristu arhucize.
[h] **12.32** Omu cigereki «hupsôo», kuli kuyînamulwa na kukuzibwa: Yezu ayînamulwa olusiku abambwa oku musalaba. Obwo abantu bôshi babone oku ye Muciza w'igulu. Ntyo kwo ashuzize Abagereki balonzagya okumubona.
[i] **12.34** : Ecitabu c'Amarhegeko, go Mandiko matagatîfu, kandi erhi ecigabi cirhanwi ca Bibliya, bitabu birhanu birhanzi: Murh; Lub; Lev; Mib; Lush.
[j] **12.40** : Nnâmahanga alonza okuciza abantu bôshi, ci arhasêza ndi. Omuntu akalahira inêma lya Nnâmahanga, nalyo linamulahire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[43] Ntyo basîma irenge lirhenga emwa abantu ahâli h'irenge lirhenga emwa Nnâmahanga. [44] Yezu anaciyakûza n'izù linene, erhi: «Onyêmêra, arhali nie ayêmêra, ci olya wantumaga, [45] n'ombwîne erhi owantumaga ye abwîne. [46] Nie bulangale najire en'igulu, mpu lyo ngasi onyemîre alek'ibêra omu mwizimya. [47] Oyumva ebinwa byâni arhanabishimbe, arhali nie nâmutwîre olubanja, bulya ntayishig'itwa manja, ci nti ncize igulu. [48] Ongayaguza n'okurhayumva ebinwa byâni agwêrhe owamutwîra olubanja: ebinwa nadesire byo byâmutwîre olubanja olusiku luzinda. [49] Bulya arhali byâni nàdesire, ci Larha wantumaga ye wantegesire eby'okuderha n'eby'okuyigîriza. [50] Nanyishi oku irhegeko lyâge liri kalamo k'ensiku n'amango. Ebinwa nderha, oku Larha abimbwîzire kwo mbiderha».

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 12

[1] Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦς. [2] ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ. [3] Ἡ οὖν Μαριὰμ λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου ἤλειψεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου. [4] Λέγει δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἷς [ἐκ] τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι· [5] διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; [6] εἶπεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ’ ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. [7] εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἄφες αὐτήν, ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό· [8] τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ’ ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. [9] Ἔγνω οὖν [ὁ] ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστιν καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ’ ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. [10] ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, [11] ὅτι πολλοὶ δι’ αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν. [12] Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἰεροσόλυμα [13] ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ καὶ ἐκραύγαζον· ὡσαννά· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, [καὶ] ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. [14] εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ’ αὐτό, καθώς ἐστιν γεγραμμένον· [15] μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται, καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. [16] ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τὸ πρῶτον, ἀλλ’ ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ’ αὐτῷ γεγραμμένα καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. [17] Ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ’ αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. [18] διὰ τοῦτο [καὶ] ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. [19] οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπαν πρὸς ἑαυτούς· θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν. [20] Ἦσαν δὲ Ἕλληνές τινες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· [21] οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. [22] ἔρχεται ὁ Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ, ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Φίλιππος καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. [23] Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται αὐτοῖς λέγων· ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. [24] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. [25] ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. [26] ἐὰν ἐμοί τις διακονῇ, ἐμοὶ ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. [27] Νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται, καὶ τί εἴπω; πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης; ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. [28] πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. [29] ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν γεγονέναι, ἄλλοι ἔλεγον· ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν. [30] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· οὐ δι’ ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι’ ὑμᾶς. [31] νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου, νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω· [32] κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. [33] τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. [34] Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος· ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; [35] εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστιν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. [36] ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε. ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ’ αὐτῶν. [37] Τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, [38] ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπεν· κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; [39] διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας· [40] τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπώρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ στραφῶσιν, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. [41] ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. [42] ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· [43] ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. [44] Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλ’ εἰς τὸν πέμψαντά με, [45] καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. [46] ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. [47] καὶ ἐάν τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ’ ἵνα σώσω τὸν κόσμον. [48] ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. [49] ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ’ ὁ πέμψας με πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν δέδωκεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. [50] καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ οὖν ἐγὼ λαλῶ, καθὼς εἴρηκέν μοι ὁ πατήρ, οὕτως λαλῶ.

13

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

II. Amango ga Yezu na Basâka w'Omwâna-buzi wa Nnâmahanga

Yezu ashuk'Entumwa amagulu

[1] Embere z'olusiku lukulu lwa Basâka, Yezu erhi amanyire oku amango gâge gahisire g'okurhenga en'igulu n'okushubira emw'Îshe; n'erhi aba amazigira abâge bàl'igulu, abazigira lwôshi. [2] Erhi babà bakola badwîrhe balya, erhi na shetani ahîrage Yuda w'e Keriyoti mwene Simoni, omu murhima, ihano ly'okumuhâna, [3] erhi amanyire oku Îshe ahizire obuhashe bwôshi omu maboko gâge n'oku emwa Nnâmahanga arhengaga n'emwa Nnâmahanga ashubira, [4] ayimuka oku cîbo, ahogola ecishûli câge, arhôla ecitambara, acikobeka. [5] Okuhandi anacidubulira amîshi omu ibakuli, arhondêr'ashuka amagulu g'abaganda bâge[k] n'okugahôrhola na cirya citambara ali akobesire. [6] Anacihika hali Simoni Petro. Petro amubwîra, erhi: «Nyakasane, ka we wanshuka amagulu?» [7] Yezu ashuza, erhi: «Oku nâjira, orhakumanyiri buno; wâcikuyumva». [8] Petro, erhi: «Nanga, ntà mango wankanshuka amagulu!» Yezu amushuza, erhi: «Nkaba ntakushusiri, orhakacishangîra nâni». [9] Naye Simoni Petro, erhi: «Nyakasane, akaba ntyo, arhali magulu gône, ci n'enfune n'irhwe!» [10] Yezu amubwîra, erhi: «Owamayus'icikalaba, ntà kundi ankacicêsibwa; acîre lwôshi. Ninyu mukola mucîre, ci arhali mweshi». [11] Bulya ali amango-nyire ndi wâmuhâna; co carhumaga aderha, erhi: «Murhali mweshi mucîre». [12] Erhi ayûs'ibashuka amagulu n'erhi aba amashub'iyambala emyambalo yâge amaNashub'ibwârhala oku cîbo, ababwîra, erhi: «Ka muyumvîrhe okwo mmujirîre? [13] Kwomunderha mpu Muyigîriza na Nyakasane, n'okwomuderha kwo binali, bulya odi ye. [14] Obûla nie Nyakasane na Muyigîriza namammu-shuka amagulu, ninyu mukwânîne okukashukana amagulu. [15] Nammuhîre olwiganyo, nti ninyu mukajira oku mmujirîre. [16] Okuli, okuli, mmubwîre, omu-shizi arhalusha nnawâbo, n'omuganda arhalusha owamurhumaga. [17] Mukamanya ebyomukanabijira, mwâba bany'iragi. [18] Arhali mweshi ndesire; mma-nyire abanacîshozire; ci kwônene kuhika akanwa kayandisirwe kabe, mpu: Oyu rhushangîre omugati rhwe naye, ayimusize omwigegere mpu agunshenye[l]. [19] Mbîre nammubwîrakwo buno kurhaciba, lyo hano kubà muyêmêra oku nie Nyamubâho. [20] Okuli, okuli, mmubwîzire, oyankirîre omuntu ntumire, erhi anyankirîre, n'onyankirîre, erhi owantumaga ye ayankirîre».

Yezu amanyîsa obulyâlya bwa Yuda (Mt 26, 21-25; Mrk 14, 18-21; Luk 22, 21-23)

[21] Erhi Yezu ayûs'iderha ntyo, ecifufu camugwârha, ahamîriza, anaciderha, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîre, muguma muli mwe ampâna». [22] Abaganda bâge bakalolanakwo, bulya barhàli bamanyire ndi akâg'iderha. [23] Muguma w'omu baganda bâge, olya Yezu azigiraga, àli oku cîbo ashegemize irhwe oku cifuba ca Yezu. [24] Simoni Petro anacimukema, erhi: «Dôsa ndi oyo adwîrhe aderha». [25] Naye ayunamiza irhwe oku cifuba ca Yezu, amubwîra, erhi: «Ndi oyo,

[k] **13.5** : Okushuka omuntu amagulu gwàli mukolo gwa bajà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane?» [26] Yezu ashuza, erhi: «Oyu nankaha ecihimbi c'omugati nârhobeza erhi ye. Anacirhobeza ecihimbi c'omugati, aciyanka, acihêreza Yuda mwene Simoni w'e Keriyoti. [27] Erhi ayûs'imira eco cihimbi c'omugati, Shetani amujàmwo. Okuhandi Yezu anacimubwîra, erhi: «Okuwalonza okujira, okujirage duba». [28] Ci muli abàli oku cîbo ntâye wayumvîrhe ecarhumaga amubwîra ako kanwa. [29] Bulya Yuda ye wakâg'ibîka oluhago, banji bacîkêbwa mpu Yezu alonzagya okumubwîra, erhi: «Gula ebirhukwânîne oku lusiku lukulu», nîsi erhi amurhegekaga mpu ahè abakenyi akantu. [30] Oku anayus'imira cirya cihimbi c'omugati, kwo na kuhuluka. Bwàli budufu. [31] Erhi aba amahuluka, Yezu anaciderha, erhi: «Bunôla Mwene-omuntu amakuzibwa, na Nnâmahanga akuzîbwe muli ye. [32] Akaba Nnâmahanga akuzîbwe muli ye, naye Nnâmahanga amuhà obukuze, arhanaciyimang'imukuza.

Yezu asêzera abaganda bâge

[33] «Rhwana rhwâni, nciri ninyu hisanzi hisungunu. Mwayish'innonza... na kulya nabwîraga Abayahudi, nti: «Aha najà murhankahahika», ninyu mmubwîzireko buno. [34] Mmuhîre irhegeko lihyâhya: muzigirane; nk'oku na-mmuzigîre, kwo ninyu mukâg'izigirana. [35] Ecimanyîso abantu bôshi babonerekwo oku muli baganda bâni, bwo buzigire mwâzigirane». [36] Simoni Petro amubwîra, erhi: «Yâgirwa, ngahi aho wâja?» Yezu amushuza, erhi: «Aha nâja, orhankashub'inkulikiraho buno; wâcinshimbe buzinda». [37] Petro amudôsa, erhi: «Yâgirwa, cirhumire ntakakushimba buno? Nahâna obuzîne bwâni we rhumire!» [38] Yezu amushuza, erhi: «Wahâna obuzîne bwâwe nie ntumire? Okuli, okuli, nkubwîre, oluhazi lurhabike orhaj'indahira kasharhu[m]».

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 13

[1] Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. [2] Καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτου, [3] εἰδὼς ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, [4] ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν· [5] εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος. [6] Ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον· λέγει αὐτῷ· κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; [7] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὃ ἐγὼ

---

[l] **13.18** Alengezize omwigegere agunshenye: Lul 40, 10.
[m] **13.36-38** : Ebyo binwa biyerekîre amababale ga Petro Mutagatîfu (21, 18-20).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. [8] λέγει αὐτῷ Πέτρος· οὐ μὴ νίψῃς μου τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς αὐτῷ· ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. [9] λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν. [10] λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὁ λελουμένος οὐκ ἔχει χρείαν εἰ μὴ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. [11] ᾔδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε. [12] Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν [καὶ] ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν πάλιν εἶπεν αὐτοῖς· γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; [13] ὑμεῖς φωνεῖτέ με· ὁ διδάσκαλος, καί· ὁ κύριος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. [14] εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας· [15] ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. [16] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. [17] εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά. [18] Οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα τίνας ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· ὁ τρώγων μου τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ. [19] ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύσητε ὅταν γένηται ὅτι ἐγώ εἰμι. [20] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἄν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με. [21] Ταῦτα εἰπὼν [ὁ] Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. [22] ἔβλεπον εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει. [23] ἦν ἀνακείμενος εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς. [24] νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος πυθέσθαι τίς ἂν εἴη περὶ οὗ λέγει. [25] ἀναπεσὼν οὖν ἐκεῖνος οὕτως ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ· κύριε, τίς ἐστιν; [26] ἀποκρίνεται [ὁ] Ἰησοῦς· ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψω τὸ ψωμίον καὶ δώσω αὐτῷ. βάψας οὖν τὸ ψωμίον [λαμβάνει καὶ] δίδωσιν Ἰούδᾳ Σίμωνος Ἰσκαριώτου. [27] καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὃ ποιεῖς ποίησον τάχιον. [28] τοῦτο [δὲ] οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ· [29] τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ [ὁ] Ἰησοῦς· ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. [30] λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς. ἦν δὲ νύξ. [31] Ὅτε οὖν ἐξῆλθεν, λέγει Ἰησοῦς· νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ· [32] [εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ], καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν. [33] τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. [34] Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. [35] ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. [36] Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη [αὐτῷ] Ἰησοῦς· ὅπου ὑπάγω οὐ δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον. [37] λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· κύριε, διὰ τί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω. [38] ἀποκρίνεται Ἰησοῦς· τὴν ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕως οὗ ἀρνήσῃ με τρίς.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

[1] «Omurhima gwinyu gurhakangukaga! Muyemîre Nnâmahanga, mu-nyêmêre nâni. [2] Omu mwa Larha mubà ntebe nyinji. Acibaga arhàli ntyo, nali nammubwîra; nâj'immurheganyiza entebe. [3] Na hano mba najir'immurheganyiza entebe, naciyish'immuyanka, mmuhêke aha ndi, lyo ninyu mubêra aha ndi. [4] N'enjira y'emunda nâja muyimanyire». [5] Toma amubwîra, erhi: «Yâgirwa, rhurhamanyiri ngahi wâja. Kurhi rhwankacimanyaga enjira?» [6] Yezu amushuza, erhi: Nie Njira, nie n'Okuli, nie na Buzîne. Ntâye wankaja emwa Larha arhanangeziriho. [7] Mukammanya, mwanamanya na Larha. Kurhenga bunomukòla mumumanyire mwanamubwîne». [8] Filipo amubwîra, erhi: «Yâgirwa, orhuyêreke Sho, rhurhimûkwe». [9] Yezu amushuza, erhi: «Filipo, aga mango gôshi ndi ninyu orhanasag'immanya? Ombwîne erhi abwîne na Larha. Kurhi wankaciderhaga, erhi: «Rhuyêreke Sho?» [10] K'orhayemîri oku ndi muli Larha, n'oku Larha andimwo? Ebinwa ndwîrhe nammubwîra, ntabiderha oku buhashe bwâni: ci Larha ombâmwo ye dwîrhe akola ebyo byôshi. [11] Nyêmêri! Ndi muli Larha na Larha andimwo. Akaba murhayemîri, muyêmêre ebijiro byâni birhumire.

[12] Okuli, okuli, mmubwîre, onyemîre, naye ayajire ebijiro ndwîrhe najira. Anayajire ciru ebilushire, bulya najà emwa Larha. [13] Na ngasi kantu mwâhûne Larha oku izîno lyâni, nâmmujirireko, lyo Larha akuzibwa n'Omugala. [14] Eci mwâhûne oku izîno lyâni, nâmmujirireco. [15] Akaba munzigira, mushimbe amarhegeko gâni.

[16] Nâni nayish'ishenga Larha ammuhe owundi murhûlirizi wabêra ninyu ensiku zôshi. [17] Ye Mûka gw'okuli, n'igulu lirhankahash'imuyankirira, bulya lirhamubona lirhanamuyishi. Mwêhe mumuyishi, bulya ali haguma ninyu anammulimwo. [18] Ntâmmuleke bufuzi.

Nâcigaluka emunda muli. [19] Kandi kasanzi kasungunu igulu lirhacimbone. Ci mwêhe mwâmbona, bulya nzîne ninyu mwâba n'obuzîne. [20] Olwo lusiku[n] mwâmanye oku ndi muli Larha, n'oku ninyu muli muli nie, n'oku nâni ndi muli mwe.

[21] Omanyire amarhegeko gâni akanagashimba, oyo ye onzigira, na ngasi onzigira, ayish'izigirwa na Larha, nâni namuzigira nanciyêrekeye». [22] Yuda arhali olya w'e Keriyoti, amudôsa, erhi: «Yâgirwa, kurhi wankacîyêrekana kuli rhwe okaleka kucîyêreka igulu?» [23] Yezu amushuza, erhi: «Omuntu onzigîre, anabikirire akanwa kâni, naye Larha anamuzigira, rhwanaja omu mwâge, rhunagwîkemwo entebe yîrhu. [24] Orhanzigira arhabîkirira ebinwa byâni. N'ebyo binwa mwayumvîrhe birhali byâni, ci biri bya Larha wantumaga.

[25] Mmubwîzire ebyo byôshi nciri ekarhî kinyu. [26] Ci Omurhûlirizi, Mûka Mutagatîfu, Larha ârhuma oku izîno lyâni, ye wayish'immuyigîriza byôshi anammukengeze ebinammubwîzire

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byôshi. [27] Mmusigîre omurhûla, mmuhîre omurhûla gwâni. Ci ntammuhîrigwo kulyala igulu liguhâna. Muhire omurhima omu nda, mu-rhanayôbohaga.

[28] Mwayumvîrhe oku nammubwîrize, nti: Nkola, ci nâgaluka emunda muli. Mucibâga munzigira, rhinga mudwîrhe mwacîshinga, kulya kubà nâja emwa Larha, bulya Larha ye mukulu kundusha. [29] Ntyo nammubwîzire ebyo embere bibè, nti irhondo byamaba lyo muyêmêra.

[30] Ntacimmubwîra binji, bulya Omurhwâli w'er'igulu[o] ayiruka. Cinta buhashe agwêrhe kuli nie. [31] Ci kukwânîne igulu limanye oku nzigira Larha n'oku ebi Larha antegesire byo njira. Yimuki! rhurhenge hano!

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 14

[1] Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε εἰς τὸν θεὸν καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. [2] ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν ὅτι πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν; [3] καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω τόπον ὑμῖν, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήμψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. [4] καὶ ὅπου [ἐγὼ] ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν. [5] Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς· κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις· πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι; [6] λέγει αὐτῷ [ὁ] Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. [7] εἰ ἐγνώκατέ με, καὶ τὸν πατέρα μου γνώσεσθε. καὶ ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν καὶ ἑωράκατε αὐτόν. [8] Λέγει αὐτῷ Φίλιππος· κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. [9] λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· τοσούτῳ χρόνῳ μεθ' ὑμῶν εἰμι καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακεν τὸν πατέρα· πῶς σὺ λέγεις· δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; [10] οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ὁ δὲ πατὴρ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ. [11] πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε. [12] Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα πορεύομαι· [13] καὶ ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ. [14] ἐάν τι αἰτήσητέ με ἐν τῷ ὀνόματί μου ἐγὼ ποιήσω. [15] Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσετε· [16] κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα ᾖ, [17] τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. [18] Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. [19] ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσετε. [20] ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν. [21] ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτὰς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου, κἀγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. [22] Λέγει αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ

---

[n] **14.20** : Olwo lusiku: amango gakulikira okufûka kwa Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ἰσκαριώτης· κύριε, [καὶ] τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; [23] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐάν τις ἀγαπᾷ με τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. [24] ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός. [25] Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων· [26] ὁ δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν [ἐγώ]. [27] Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω. [28] ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με ἐχάρητε ἂν ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πατὴρ μείζων μού ἐστιν. [29] καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. [30] Οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων· καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, [31] ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτως ποιῶ. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

15

Yezu ye cigundu c'omuzâbîbu

[1] «Nie cigundu c'omuzâbîbu c'okunali, na larha ye muhinzi. [2] Ngasi ishami lindikwo lirhayâna malehe analihagule, na ngasi ishami liyâna amalehe analishogolere mpu lyo liyâna kulusha. [3] Okuca, mîra mwàcâga, ecinwa nammubwîzire cirhumire. [4] Mumbêremwo, nâni nâmmubêramwo. Kulya ishami lirhankayâna lyône lirhanasêziri oku cigundu c'omuzâbîbu, kwo n'okwo ninyu akaba murhansêzirikwo. [5] Nie cigundu c'omuzâbîbu, ninyu mwe mashami. Obêra muli nie nâni muli ye, oyo ye yâna malehe manji; bulya buzira nie, ntâco mwankahash'ijira. [6] Orhambêzirimwo, anakabulirwa embuga nk'ishami, ayûme; n'amashami mûmu banagarhôle, bagajugunje omu cibêye, gasingônoke. [7] Mukambêramwo n'ebinwa byâni bikasêra omu mirhima yinyu, muhûne ngasi côshi mulonzize, mwâcibona. [8] Liri irenge lya Larha mukayâna malehe manji, na ntyo kwo mwâba baganda bâni. [9] Oku Larha anzigira, kwo nâni mmuzigira. Mubêre omu buzigire bwâni. [10] Mukashimba amarhegeko gâni, mwâbêra omu buzigire bwâni, nk'oku nâni nashimbire amarhegeko ga Larha, nambêra omu buzigire bwâge. [11] Mmubwîzire ebyo byôshi, nti lyo obushagaluke bwâni bummubâmwo, lyo n'obushagaluke bwinyu buba bwimâna. [12] Irhegeko lyâni ly'eri: muzigirane nk'oku nammuzigire. [13] Ntâye wankajira obuzigire bulushire okuhâna obuzîne abîra bâge barhumire. [14] Muli bîra bâni mukajira ebi mmurhegesire. [15] Ntakacimmuderha bambali bâni, bulya omushizi arhishi eci Nnawâbo ajira; mmudesire bîra, bulya ngasi byôshi Larha amanyîsize, nàmmuyigîrizebyo. [16] Arhali mwe mwacînyishogaga, ci nie nacîmmwishogaga, nàmmuyimanza nti mugende, muyâne amalehe, n'amalehe ginyu gabêreho,

---

[o] **14.30** : Omurhwâli w'eri igulu, ye shetani odwîrhe akolêsa Yuda n'Abayahudi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lyo Larha ammushobôza ngasi kantu mwâmusengere oku izîno lyâni. 17 Mmurhegesire nti muzigirane mwene na nnene.

Igulu lishomba Yezu n'abaganda bâge

18 «Igulu likammushomba, mukengêre oku nie lyarhangag'ishomba. 19 Mucibâga b'igulu, igulu lyankasîmire ecalyo; ci kulya kubà murhali b'igulu, bulya erhi ncîmmwîshoga nammuyegûla n'igulu, igulu likola limmushomba. 20 Kengêri akanwa nammubwîraga: Omushizi arhankalusha nnawâbo. Erhi bantindibuza, ninyu bâmmurhindibuze; akaba bayumvîrhîze akanwa kâni, n'akinyu bâkayumvîrhize. 21 Ci ebyo byôshi bammujirirebyo izîno lyâni lirhuma, bulya barhishi owantumaga. 22 Ncibulaga buyisha na ncibâga ntabayigîrizagya, rhinga ntà câha bagwêrhe; ci lero buno ntà bulyo bacigwêrhe oku câha câbo. 23 Onshomba erhi ashomba Larha. 24 Ntàcijiraga ekarhî kâbo ebijiro birhasag'ijirwa na wundi muntu, barhankabîre na câha; ci buno bàbwîne, bagal'irhushomba rhwe na Larha. 25 Ci okwo kwôshi mpu lyo encinwa ciyandisirwe omu Marhegeko gâbo ciyunjula: Banshombire buzira igwârhiro[p]. 26 Mango Omurhûlirizi nâmmurhumira kurhenga emwa Larha ayisha, ye Mûka gw'okunali, ohubuka kuli Larha, ayish'impamîriza. 27 Ninyu mwayish'impamîriza, kulya kubà mubà nâni kurhenga omurhondêro.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 15

1 Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινὴ καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστιν. 2 πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν αἴρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον καθαίρει αὐτὸ ἵνα καρπὸν πλείονα φέρῃ. 3 ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν· 4 μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ’ ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ μένῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε. 5 ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. 6 ἐὰν μή τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσιν καὶ καίεται. 7 ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν. 8 ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε καὶ γένησθε ἐμοὶ μαθηταί. 9 Καθὼς ἠγάπησέν με ὁ πατήρ, κἀγὼ ὑμᾶς ἠγάπησα· μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. 10 ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρός μου τετήρηκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. 11 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾖ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. 12 Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. 13 μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. 14 ὑμεῖς φίλοι μού ἐστε ἐὰν ποιῆτε ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. 15 οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου

---

[p] **15.25** Banshombire buzira igwârhiro: Lul 34 (35), 19; 68 (69), 5.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐγνώρισα ὑμῖν. [16] οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ’ ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ, ἵνα ὅ τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δῷ ὑμῖν. [17] Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. [18] Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. [19] εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ’ ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. [20] μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. [21] ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασιν τὸν πέμψαντά με. [22] Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. [23] ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. [24] εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ καὶ ἑωράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. [25] ἀλλ’ ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν. [26] Ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· [27] καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ’ ἀρχῆς μετ’ ἐμοῦ ἐστε.

16

[1] Mmubwîzire ebyo nti lyo mulek'isârhala. [2] Baciyish'immuhulusa omu masinagogi, ciru amango gayiruka, ngasi owâmmuyîrhe amanye mpu kuli kukolera Nnâmahanga. [3] Bâmmujirire okwo kwôshi bulya barharhumanyaga rhwe na Larha. [4] Ci mmubwîzire ebyo, nti lyo hano amango gâbyo gayisha, mukengêra oku nali erhi nammubwîzire. Ntammubwîragabyo kurhenga omurhondêro, bulya naciri ekarhî kinyu.

Okuyisha kw'Omurhûlirizi

[5] «Lero buno nkola nâja emwa owantumaga, na ntâye muli mwe wandôsa, mpu: «Ngahi wâja?» [6] Ci bulya nammubwîzire okwo, oburhè buyunjwîre emirhima yinyu. [7] N'obwo ndesire okunali: kummukwânîne ngende; bulya nkaba ntagenziri, Omurhûlirizi arhammuyishire; ci nkagenda, nâmmurhumiraye. [8] N'irhondo ayisha, ayagîriza igulu oku câha, oku bushinganyanya n'oku lubà-nja. [9] Oku câha, bulya barhanyemîri. [10] Oku bushinganyanya, bulya nkola nâja emwa Larha[q], murhakanacimbona. [11] Oku lubanja, bulya omurhambo w'er'igulu atwîrîrwe olubanja.

[q] **16.10** : Mûka Mutagatîfu ayish'iyêrekana oku kwo binali Yezu ali Mwene-Nyamuzinda. Okurheremera kwa Yezu omu mpingu ekulyo kw'lshe ciri cimanyîso c'okuyêrekana oku muli Nyamuzinda anarhengaga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Ncigwêrhe binji by'okummubwîra, ci murhankashub'ibihasha. [13] Irhondo olya Mûka w'okuli ayisha, ammuyigîriza okuli kwoshi; bulya arhali byâge anaderhe, ci ayish'iderha ngasi ebi ayumvîrhe byôshi, n'ebyaciyisha, ayish'immubwîrabyo. [14] Ayish'inkuza, bulya oku byâni ayish'ihuma, ammubwîre. [15] Ebya Larha byôshi biri byâni. Co cirhumire nderha nti: Oku byâni ayish'ihumakwo[r], ammubwîre.

Yezu abwîra abaganda bage oku agaluka duba

[16] «Hindi hitya murhâcimbone, na hindi hitya mwâshub'imbona[s]». [17] Obwo baguma omu baganda bâge babwizanya, mpu: «Kwo kurhi okwo adwîrhe arhubwîra, mpu: «Hindi hitya murhâcimbone, na hindi hitya mwâshub'imbona, na mpu: «Najà emwa Larha?» [18] Okubundi bakaziderha, mpu «Ehyo hitya kwo kuderha kurhi? Rhurhamanyiri ebi alonza okuderha». [19] Yezu amanya oku balonza okumudôsa. Anacibabwîra, erhi: «Mudwîrhe mwadôsanya ebi nalonzagya okummubwîra ene nderha, nti: «Hindi bitya murhâcimbone, na hindi hitya mwâshub'imbona». [20] Okuli, okuli, mmubwîre, mwayish'ilaka munalakùûle; igulu lyôhe lyayish'icîshinga; mwêhe mwayish'ibona oburhè, ci oburhè bwinyu bwayish'ihinduka mwîshingo[t]. [21] Omukazi, nk'ali hôfi h'okuburha, oburhè bunamugwârhe, bulya amango gâge gahisire; ci kwônene nk'amayûs'iburha omwâna, arhacikengêra galya malibuko gâge, erhi kucîshinga kurhuma, bulya omuntu abusirwe en'igulu. [22] Ninyu kwo n'okwo. Bunomuli burhe; ci nâcimmubone n'omurhima gwinyu gwâshagaluke, n'obusîme bwinyu ntâye wâcimmukûle kuli bwo. [23] Olwo lusiku ntâco mwâcindôse. Okuli, okuli, mmubwîre, eci mwâhûne Larha, ammushobôzaco oku izîno lyâni. [24] Kuhika buno, ntâcomusig'ihûna oku izîno lyâni. Hûni, mwâhâbwa, n'obusîme bwinyu bwâba bwimâna. [25] Ebyo byôshi nammubwîzirebyo omu migani. Amango gayiruka, ntakacimmubwîra omu migani; nâmmushambalira ebya Larha n'obwâlagale[u]. [26] Agôla mango, mwâhûne oku izîno lyâni. Ntadesiri nti nayish'immusengerera emwa Larha, [27] kulya kubà Larha yêne ammuzigira, bulya munzigira munayemîre oku nahubukaga muli Nyamuzinda. [28] Nahubukaga muli Larha, najà en'igulu. Buno nkola nârhenga en'igulu, njè emwa Larha». [29] Abaganda bâge bamubwîra, mpu: «Lero oshambîre n'obwâlagale, orhanadwîrhi waderhera omu migani! [30] Lero rhwamabona oku oyishi byôshi, na ntâye ocilagirîre okukudôsa. Lero rhwamayêmêra oku wahubukaga muli Nyamuzinda». [31] Yezu abashuza, erhi: «Ka lero mwamayêmêra? [32] Amango gayiruka, ciru ganakola gahisire, mwâshandabâna ngasi muguma lwâge, munansige niene. Ci ntali niene, nanga, bulya Larha ali nâni. [33] Nammubwîzire ebyo nti lyo mubona omurhûla muli nie. Mwâbone amalumwa omu igulu. Ci muzibuhe! Nahimire igulu».

---

[r] **16.15** : Mûka Mutagatîfu ayish'imanyîsa, ayish'ihamîriza Yezu n'enyigîrizo zâge; ayish'ìmanyîsa oku Nyamuzinda Îshe n'Omugala bali muguma.
[s] **16.16** : Aho Yezu abwîzire abaganda bâge oku âfà anafûke.
[t] **16.20** : Bayish'ibona oburhè amango g'amalumwa n'okufà kwa Yezu; ci olusiku âfûka bayumva omwîshingo.
[u] **16.25** : Entumwa zâyumve enyigîrizo za Mwâmi Yezu n'obwâlagale amango âfûka anabà-rhumira Mûka Mutagatîfu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 16

[1] Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. [2] ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ’ ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ. [3] καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. [4] ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα αὐτῶν μνημονεύητε αὐτῶν ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. Ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ’ ὑμῶν ἤμην. [5] νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με· ποῦ ὑπάγεις; [6] ἀλλ’ ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. [7] ἀλλ’ ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. [8] Καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως· [9] περὶ ἁμαρτίας μέν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· [10] περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· [11] περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. [12] Ἔτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν λέγειν, ἀλλ’ οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· [13] ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάσῃ· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ’ ἑαυτοῦ, ἀλλ’ ὅσα ἀκούσει λαλήσει καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. [14] ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. [15] πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστιν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. [16] Μικρὸν καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με. [17] εἶπαν οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους· τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν· μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καί· ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; [18] ἔλεγον οὖν· τί ἐστιν τοῦτο [ὃ λέγει] τὸ μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ. [19] Ἔγνω [ὁ] Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· περὶ τούτου ζητεῖτε μετ’ ἀλλήλων ὅτι εἶπον· μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; [20] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς λυπηθήσεσθε, ἀλλ’ ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. [21] ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. [22] καὶ ὑμεῖς οὖν νῦν μὲν λύπην ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ’ ὑμῶν. [23] Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἄν τι αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δώσει ὑμῖν. [24] ἕως ἄρτι οὐκ ᾐτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε καὶ λήμψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. [25] Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀπαγγελῶ ὑμῖν. [26] ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· [27] αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ [τοῦ] θεοῦ ἐξῆλθον. [28] ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. [29] Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ἴδε νῦν ἐν παρρησίᾳ λαλεῖς καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. [30] νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθες. [31] ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ἰησοῦς· ἄρτι πιστεύετε; [32] ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια κἀμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ᾽ ἐμοῦ ἐστιν. [33] Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

17

Isala liyêrekîne obudâhwa bwa Yezu

[1] Erhi ayûsh'iderha ebyo binwa, Yezu ayinamula amasù, agalamira enyanya, aderha, erhi:

«Larha, amango gahisire: kuza Mugala wâwe, lyo mugala wâwe akukuza,

[2] na bulya wamuhîre obuhashe kuli ngasi ciremwa, lyo ashobôza abawamuhîre bôshi akalamo k'ensiku n'amango.

[3] Akalamo k'ensiku n'amango kuli kukumanya, w'oyo Nyamuzinda w'okuli wênene, n'oyu warhumaga, Yezu Kristu.

[4] Nakukuzize en'igulu; nayukirîze omukolo wampâga mpu njire.

[5] Larha, nâwe onkuzagye buno, onampe lirya irenge nayôrhaga njira emwâwe embere igulu liremwe.

[6] Abantu warhenzagya igulu obampa, nabamanyîsize izîno lyâwe. Bàli bâwe, wabampa, banashimba akanwa kâwe.

[7] Buno bakolaga bamanyire oku ebi wampîre byôshi emwâwe birhenga;

[8] bulya ebinwa wampâga, nabahîrebyo, banayêmêra okuli oku muli we nàhubukaga, banayêmêra oku we wantumaga.

[9] Bo nsengerîre; ntasengerîri igulu[v], ci balya wampâga bo nsengerîre, bulya bali bâwe.

[10] Ebyâni byôshi biri byâwe, n'ebyâwe byôshi biri byâni, na muli bo nàjîre irenge.

[11] Ntaciri en'igulu, ci bôhe en'igulu baciri. Nie ono nyîshire emwâwe. Larha mutagatîfu, olange omu izîno lyâwe aba wampâga, lyo babà muguma akîrhu.

---

[v] **17.9** «ntasengerîri igululu»: Igulu, bo balya balahira Obulangashane n'Obuzîne Mwâmi Yezu àdwirhîre abantu. ecinwa «kosmos» omu cigereki, lyo igulu Yowane acikolêsa kubiri. ahandi igulu, kuli kuderha abalemirwe bôshi n'aha bayûbaka (Ywn 1, 9; 3, 16; 17, 13), kandi erhi abalahire Yezu. Kandi igulu kuli kuderha aha Yezu arhumagwa naye arhumaho Entumwa mpu zimanyise Emyanzi y'Akalembe (Ywn 17, 18.21).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Erhi nciri nabo, nakag'ibalanga oku izîno lyâwe abawampâga. Nabalanzire, na ntà muguma wahezire muli bo, aha nyuma ly'omwâna w'omuhera, mpu lyo okwayandisirwe kuyunjula.

[13] Buno lero nyîshire emunda oli; n'ebyo mbidesire buno nciri en'igulu, nti lyo bayumva obusîme bwâni banabuyunjule.

[14] Nabahîre akanwa kâwe, igulu lyabashomba, bulya barhali b'igulu, nk'oku nâni ntali w'igulu.

[15] Ntakuhunyiri nti obarhenze omu igulu, ci nti obalange oku Mubî[w].

[16] Barhali b'igulu, nk'oku nâni ntali w'igulu.

[17] Obajire batagatîfu omu okuli: akanwa kâwe kwo okuli.

[18] Kulya wantumaga igulu, kwo nâni mbarhumire igulu.

[19] Ncihânyire nterekêro bo barhumire, lyo nabo bahinduka nterekêro omu okuli.

[20] Arhali bonene nsengerîre, ci na balya banyêmêre erhi kanwa kâbo karhuma.

[21] Bôshi babè muguma. Nk'oku we, Larha, oli muli nie nâni nkulimwo, nabo babè muguma muli rhwe, lyo igulu liyêmêra oku we wantumaga.

[22] Nabahîre irenge wampâga, nti lyo babà muguma, nka kulya nîrhu rhuli muguma:

[23] nie muli bo, nâwe muli nie, lyo babà muguma lwôshi, lyo n'igulu limanya oku we wantumaga n'oku nabazigire nka kulya wanzigîre.

[24] Larha, nnonzize abawampîre nabo babè nâni aha ndi, lyo babona irenge wampîre, bulya wanzigîre embere z'okulemwa kw'igulu.

[25] Larha mwimâna, igulu lirhakumanyaga, ci niehe nakumanyire, n'abâla bamanyire oku we wantumaga.

[26] Nabamanyîsize izîno lyâwe, nanacibamanyîsalyo, lyo obuzigire wanzigîre buba muli bo, lyo nâni mba muli bo».

KATA ΙΩΑΝΝΗΝ 17

[w]**17.15** Oku Mubî erhi omu kubî

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν· πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱὸς δοξάσῃ σέ, [2] καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. [3] αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ ἵνα γινώσκωσιν σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. [4] ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς τὸ ἔργον τελειώσας ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· [5] καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. [6] Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς ἔδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν κἀμοὶ αὐτοὺς ἔδωκας καὶ τὸν λόγον σου τετήρηκαν. [7] νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ εἰσιν· [8] ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. [9] Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ, οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσιν, [10] καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστιν καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. [11] καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ κόσμῳ εἰσίν, κἀγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς. [12] ὅτε ἤμην μετ᾽ αὐτῶν ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, καὶ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. [13] νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς. [14] ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. [15] οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ᾽ ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. [16] ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. [17] ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστιν. [18] καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον· [19] καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ὦσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ. [20] Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, [21] ἵνα πάντες ἓν ὦσιν, καθὼς σύ, πάτερ, ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. [22] κἀγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς ἕν· [23] ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὦσιν τετελειωμένοι εἰς ἕν, ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας. [24] Πάτερ, ὃ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ὦσιν μετ᾽ ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκάς μοι ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου. [25] πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνων, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας· [26] καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ᾖ κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.

18

Yezu agwârhwa (Mt 26, 47-56; Mrk 14, 43-52; Luk 22, 47-53)

[1] Erhi Yezu ayûs'iderha ntyo, anacihuluka bo n'abaganda bâge, bayikira omugezi gw'e

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Cedroni[x]. Hali ishwa, alijamwo bo n'abaganda bâge. [2] Yuda w'omulenzi ali ahayishi, bulya kanji kanji Yezu akâg'ishimânanaho n'abaganda bâge. [3] Yuda anaciyisha adwîrhe engabo y'abasirika n'abaganda barhumirwe n'abakulu b'abadâhwa n'Abafarizeyi. Bali bafumbasire amatara n'orhumole n'amatumu. [4] Okuhandi, bulya Yezu ali amanyire okwâba kwôshi, abajàyo, ababwîra, erhi: «Ndi mwalonza?» [5] Bamushuza, mpu: «Yezu w'e Nazareti». Naye, erhi: «Nie ono». Yuda wamulenganyagya erhi ali nabo. [6] Erhi Yezu ayûs'ibabwîra, erhi: «Nie ono», bacitunda, bahirima lugali. [7] Ashub'ibadôsa, erhi: «Ndi mwalonza?» Nabo bashuza, mpu: «Yezu w'e Nazareti». [8] Naye Yezu, erhi: «Ka ntammubwîzire oku nie ono! Akaba nie mwalonza lekagi abâla bacigendere». [9] Ebyo byôshi mpu lyo cirya cinwa aderhaga ciyunjula, erhi: «Muli aba wampâga, ntahezagya ciru n'omuguma». [10] Obwo erhi Simoni Petro adwîrhe engôrho. Anaciyiyômola, ayirhimba mwambali w'omudâhwa mukulu, amushishimbula okurhwîri kulyo. Oyomushi izîno lyâge ye wàli Maliko. [11] Yezu anacibwîra Petro, erhi: «Shubiza engôrho yâwe omu lûba. Akabebe Larha anteganyîze, ka ntakanywe[y]?»

Yezu embere za Hana na Kayifa. Petro ahakana Nnawâbo (Mt 26, 57-75; Mrk 14, 53-72; Luk 22, 54-71)

[12] Okubundi, erya ngabo n'omukulu w'abasirika n'abaganda b'Abayahudi bahamirakwo Yezu, bamushwêka. [13] Barhang'imuhêka emwa Hana, bulya àli ishazâla wa Kayifa wàli mudâhwa mukulu ogwo mwâka. [14] Kayifa y'olya wahâga Abayahudi eri ibano, erhi: «Kukwânîne muntu muguma afîre olubaga». [15] Ci Simoni Petro bo n'owundi muganda[z] bàli bakulikîre Yezu. Oyo wundi muganda àli amanyîbwe n'omudâhwa mukulu. Anacishimba Yezu omu côgo c'omudâhwa mukulu. [16] Petro yêhe abêra aba lumvi embuga. Olya wundi muganda wàli omanyikîne n'omudâhwa mukulu anacihuluka; abwîra omujà-kazi wakag'ilanga omuhango, ageza Petro. [17] Oyomujàkazi wàli aha lumvi adôsa Petro, erhi: «Ka nâwe orhali w'omu baganda b'oyu muntu?» Naye ashuza, erhi: Nanga, ntali wa muli bo». [18] Abashizi n'abaganda erhi batwanyire omuliro erhi mboho erhuma, bakakalûka. Naye Petro abalimwo anakag'ikalûka. [19] Omudâhwa mukulu anacidôsa Yezu ogw'abaganda bâge n'enyigîrizo zâge. [20] Yezu amushuza, erhi: «Nayigîrizize igulu n'obwâlagale; ensiku zôshi nahanwîre omu sinagogi n'omu kâ-Nyamuzinda, mwo Abayahudi babugânana, na ntâco nadesire bufundafunda. [21] Cirhumire wandôsa? Dôsa abayumvîrhe ebi nabayigîrizize; bamanyire ebi nadesire». [22] Erhi ayûs'iderha ntyo, muguma w'omu baganda bàli aho arhimba Yezu oluhî, anamubwira, erhi: «Ka kwo bashuza omudâhwa mukulu ntyo?» [23] Yezu amushuza, erhi: «Akaba nadesire kubî, nyêreka aha nahabîre; ci akaba kwinjà nadesire, bici ocinshûrhirage?» [24] Okubundi, Hana amurhuma emwa omudâhwa mukulu Kayifa erhi anaciri mubohe. [25] Simoni Petro naye erhi analigi aho, adwîrhe akalûka. Bamubwîra,

---

[x] **18.1** : Cedroni erhi Kedroni, lwo lubanda lugaba Yeruzalemu n'entondo y'Emizêti..
[y] **18.11** : Akabêhè, go malumwa.
[z] **18.15** : Oyo wundi muganda, ye Yowane wayandikaga eci citabu ca kani c'Emyanzi y'Akale-mbè.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mpu: «Nâwe we, k'orhali w'omu baganda bâge?» Ahakana, erhi: «Nanga, ntali wa muli bo». [26] Muguma w'omu bagaragu b'omudâhwa mukulu, mwene wâbo olya Petro ajingûlaga okurhwîri, amubwîra, erhi: «Ka ntakubwîne omu ishwa mwe naye?» [27] Petro ashub'ihakana. Ho n'aho oluhazi lwabika.

Yezu emwa Bilato (Mt 27, 1-2, 11-31; Mrk 15, 1-20; Luk 23, 1-7, 13-25)

[28] Banacirhenza Yezu emwa Kayifa, bamujâna omu lugo lw'omurhegesi. Lyàli sêzi. Ci bôhe barhajâga omu lugo mpu balek'ihumâna[a], mpu lyo banahash'ilya oku mwâna-buzi wa Basâka. [29] Bilato anacihuluka, abajàyo, abadôsa, erhi: «Cici mushobesire oyu muntu?» [30] Bamushuza, mpu: «Acibaga arhàli muntu mubî, rhurhankakudwîrhîreye». [31] Bilato, erhi: «Yankiye mwêne, mumu-twîre nk'oku Amarhegeko ginyu ganadesire». Nabo Abayahudi bamushuza, mpu: «Ntà buhashe[b] rhujira bw'okuyîrha omuntu». [32] Okwo kwôshi mpu lyo akanwa Yezu aderhaga kaba, bulya àli erhi adesire lufù luci ayish'ifà. [33] Okubundi Bilato anacishubira omu k'emmanja; ahamagala Yezu, amudôsa, erhi: «K'oli mwâmi w'Abayahudi?» [34] Yezu amushuza, erhi: «Ka wakumanya wêne erhi wakubwîrwa n'abandi?» [35] Bilato ashuza, erhi: «Ewe, ka nie ono ndigi Muyahudi? Bene winyu n'abajinji b'abadâhwa bakundwîrhîre. Bici wàjizire?» [36] Yezu amushuza, erhi: «Obwâmi bwâni[c] burhali bw'en'igulu. Obwâni bwâni bucibâga bw'en'igulu, bambali bâni bàli banfungira, lyo ndek'ihânwa omu maboko g'Abayahudi. Ci obwâmi bwâni burhali bw'eno». [37] Naye Bilato, erhi: «Kuziga oli mwâmi? Yezu amushuza, erhi: «Wakudesire! ndi mwâmi. Nàburhagwa nanaja en'igulu nti mpamîrize okuli. Ngasi muntu osîma okuli, ayumvîrhiza izù lyâni». [38] Bilato amubwîra, erhi: «Okuli kwo kuci?» Oku ayûs'iderha ntyo, ahuluka, aja emunda Abayahudi bàli. Anacibabwîra, erhi: «Ntà cibî mmubwinekwo. [39] Mwàkomerîre okubona nammushwêkûlira muntu muguma oku Basâka. Ka mulonzizagye ndîke omwâmi w'Abayahudi?» [40] Bashub'iyâma, mpu: «Arhali ye, ci Baraba!» Oyôla. Baraba càli cishambo.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 18

[1] Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ Κεδρὼν ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. [2] Ἤιδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. [3] ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἐκ τῶν Φαρισαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. [4] Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ᾽ αὐτὸν ἐξῆλθεν καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνα ζητεῖτε; [5] ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι.

---

[a] **18.28** Omu bworhrere bw'Abayahudi, okujà omu mw'omupagani gwàli muziro.
[b] **18.31** : Abaroma bàli banyazire Abayahudi obuhashe bw'okutwîra omuntu olufù. Aciyîrhagwa n'Abayahudi, mabuye Mwâmi Yezu àli abandwa; arhàli abambwa oku musalaba, bwo buhane bukali bw'Abaroma.
[c] **18.36** Mmâmi Yezu alonwa okuderha oku obwâmi bwâge arhabuhabagwa na bantu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εἰστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν μετ᾽ αὐτῶν. [6] ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπεσαν χαμαί. [7] Πάλιν οὖν ἐπηρώτησεν αὐτούς· τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. [8] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι. εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν· 9ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν ὅτι οὓς δέδωκάς μοι οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. [10] Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσεν αὐτὴν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον τὸ δεξιόν· ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. [11] εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατὴρ οὐ μὴ πίω αὐτό; [12] Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτὸν [13] καὶ ἤγαγον πρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου· [14] ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλεύσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. [15] Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος μαθητής. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ καὶ συνεισῆλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, [16] ὁ δὲ Πέτρος εἱστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὁ γνωστὸς τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ καὶ εἰσήγαγεν τὸν Πέτρον. [17] λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖνος· οὐκ εἰμί. [18] εἱστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ καὶ ὁ Πέτρος μετ᾽ αὐτῶν ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. [19] Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. [20] ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· ἐγὼ παρρησίᾳ λελάληκα τῷ κόσμῳ, ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. [21] τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. [22] ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἷς παρεστηκὼς τῶν ὑπηρετῶν ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών· οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; [23] ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; [24] ἀπέστειλεν οὖν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα. [25] Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· οὐκ εἰμί. [26] λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὗ ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ ὠτίον· οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ᾽ αὐτοῦ; [27] πάλιν οὖν ἠρνήσατο Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. [28] Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρωΐ· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλὰ φάγωσιν τὸ πάσχα. [29] Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλᾶτος ἔξω πρὸς αὐτοὺς καὶ φησίν· τίνα κατηγορίαν φέρετε [κατὰ] τοῦ ἀνθρώπου τούτου; [30] ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· εἰ μὴ ἦν οὗτος κακὸν ποιῶν, οὐκ ἄν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. [31] εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα· [32] ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ ὃν εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. [33] Εἰσῆλθεν οὖν πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον ὁ Πιλᾶτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; [34] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἀπὸ σεαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις ἢ ἄλλοι εἶπόν σοι περὶ ἐμοῦ; [35] ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶτος· μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; [36] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο [ἂν] ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. [37] εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· σὺ λέγεις ὅτι βασιλεύς εἰμι. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. [38] λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· τί ἐστιν ἀλήθεια; Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ λέγει αὐτοῖς· ἐγὼ οὐδεμίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. [39] ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἕνα ἀπολύσω ὑμῖν ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; [40] ἐκραύγασαν οὖν πάλιν λέγοντες· μὴ τοῦτον ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς λῃστής.

19

[1] Okuhandi Bilato arhegeka mpu bayanke Yezu banamushûrhe emikoba. [2] Abasirika banaciluka ecimanè c'emishûgi, bamuhiraco omw' irhwe, bamuyambika ecishûli cidukula. [3] Bakamujàho banaderha, mpu: «Asinge wâni mwâmi w'Abayahudi!» Banakamushûrha empi. [4] Bilato ashub'ihuluka, ababwîra, erhi: «Y'oyu mmudwîrhîre eno mbuga, nti mubone oku ntà cibî namubwînekwo». [5] Yezu anacihuluka erhi akola ayambîrhe cirya cimanè c'emishûgi na cirya cishûli cidukula. Bilato ababwîra, erhi: «Labagi omuntu!» [6] Oku banamukozakwo amasù, abajinji b'abadâhwa n'abaganda bayâma, mpu: «Omubambe, omubambe oku musalaba?» Bilato abashuza, erhi: «Mumuyanke mwêne, mugend'imubamba oku musalaba: niehe ntà cibî mmubwînekwo. [7] Abayahudi bamushuza, mpu: «Rhujira irhegeko, n'eryo irhegeko lidesire mpu afe, bulya acîjizire mwene Nyamuzinda. [8] Erhi Bilato ayumva eco cinwa, ashubiyôboha bwenene. [9] Ashub'ija omu k'emmanja, adôsa Yezu, erhi: «Oli wa ngahi?» Ci Yezu arhamushuzagya kantu. [10] Bilato anacimubwîra, erhi: «K'orhalonza okumbwîra? K'orhamanyiri oku ngwêrhe obuhashe bw'okukulika n'obuhashe bw'okukubamba oku musalaba?» [11] Yezu amushuza, erhi: «Ntà buhashe wankambwînekwo, acibaga o-rhabuhâbagwa kurhenga enyanya. Co cirhumire ecâha c'owampânaga omu maboko gâwe cilushire ecâwe[d]».

Yezu atwîrwa okufà

[12] Kurhenga aho, Bilato akalonza oku akamulika. Ci Abayahudi bayâma, mpu: «Okamulika, erhi orhali mwîra wa Sêzarì: bulya ngasi yêshi ocijira mwâmi, erhi kugoma agomîre Sêzari». [13] Erhi ayumva ebyo binwa, Bilato ahêka Yezu embuga, atamala aha k'emmanja kâge, baderhwa «Litostrotos», omu cihabraniya «Gabata». [14] Lwàli lusiku lw'Amarheganyo ga Basâka, nka nsà ya kali ndarhu. Bilato abwîra Abayahudi, erhi: «Lolagi omwâmi winyu». [15] Nabo bayâma,

[d] **19.11** : Abalenganyagya Yezu bo Bayahudi, na kulusha abandi bôshi, Kayifa na Yuda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mpu: «Rhenza, rhenza! Omubambe oku musalaba!» Bilato abadôsa, erhi: «Kurhi nankabamba omwâmi winyu?» Abajinji b'abadâhwa bamushuza, mpu: «Ntà wundi mwâmi rhujira orhali Sêzari!» [16] Obwo anacibahàye mpu bamubambe oku musalaba.

Yezu abambwa oku musalaba (Mt 27, 31, 33, 37-38; Mrk 15, 21-27; Luk 23. 26-34. 38)

Banaciyanka Yezu. [17] Abarhula omusalaba gwâge, arhenga omu Lugo, aja ahantu haderhwa «hantu h'Empanga», omu cihabraniya «Golgota». [18] Hâhôla ho bamubambîre oku musalaba na bandi babiri bo naye, ngasi muguma eburhambi, na Yezu ekarhî. [19] Bilato ayandika olwandiko, alumanika oku musalaba. Ebinwa by'olwo lwandiko by'ebi: «Yezu w'e Nazareti, Mwâmi w'Abayahudi». [20] Ezo nderho Bayahudi banji bazisoma, bulya aho Yezu abambiragwa oku musalaba hàli hôfi n'olugo n'ezo nderho zàli nyandike omu cihabraniya n'omu cilatini n'omu cigereki. [21] Abajinji b'Abayahudi babwîra Bilato, mpu: «Orhayandikaga: Mwâmi w'Abayahudi, ci: Oyu muntu acîhambire, mpu: Nie Mwâmi w'Abayahudi». [22] Bilato ashuza, erhi: «Nayandisire nanaya-ndisirage».

Bashokôa emyambalo ya Yezu (Mt 27, 35; Mrk 15, 24; Luk 23, 34)

[23] Abasirika erhi babà bamabambira Yezu oku musalaba, bashokôla emya-mbalo yâge, bayigabamwo bigabi bini, ngasi musirika ciguma, n'ecishûli câge. Eco cishûli cirhàlimwo buhange, canali ca ciremo ciguma kurhenga enyanya kuhika idako. [24] Banacicîjânamwo bône na nnene, mpu: «Rhurhacisharhulaga, ci rhuciyeshe cigole, rhulole ndi wacihêka». Ntyo kwanaciyunjula kulya kwàli kuyandisirwe, mpu: Emyambalo yâni bayigabâna, n'ecishûli câni baciyesha cigole. Ntyôla kwo abasirika bajizire.

Yezu na nnina (Mt 27, 55-56; Mrk 15, 40-51; Luk 23, 49)

[25] Aha burhambi bw'omusalaba gwa Yezu bàli bayimanzire: nnina, na munninà, Mariya, mukà-Kleofasi, na Mariya Magadalena, [26] Erhi Yezu abona nnina n'olya muganda arhonyagya eburhambi bwâge, anacibwîra nnina, erhi: «Nyoko we, ala mugala wâwe». [27] Abwîra n'olya muganda, erhi: «Ala nyoko[e]». Kurhenga ago mango nyamuganda amuhêka emwâge.

Yezu afa oku musalaba (Mt 27, 48-50; Mrk 15, 36-37; Luk 23, 46)

[28] Enyuma z'aho, Yezu erhi amanyirîre oku byôshi byayunjwîre, mpu lyo ebyayandisirwe byôshi biba, anaciderha, erhi: «Enyôrha yamangwârha», [29] Ahôla erhi hali akabindi kayunjwîre nkalishi. Banaciyanka ecihôrholo, bacivumvuliza mw'erya nkalishi, bacishwêkera oku itumu,

---

[e] **19.27** : Yowane àli arhuyimangîre rhweshi, n'erhi Mwâmi Yezu amuhà Marìya, rhweshi amuhire mpu abè nyâma, nîrhu rhubè bâna bâge. Mariya ye Eva muhyâhya, ye nnina wa ngasi mu-ntu wabusirwe buhyâhya omu mukò gwa Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bamuhêreza mpu anywe. [30] Erhi Yezu ayûs'inywakwo eyo nkalishi, aderha, erhi: «Hôshi aho». Anaciyunamya irhwe, arhengamwo omûka.

Yezu afundwa itumu

[31] Lwàli lusiku lw'Amarheganyo ga Basâka, lyo emirhumba erhag'ibêra oku musalaba olwa Sabato, n'olwo lwa-Sabato lwàli lukulu bwenêne, Abayahudi baj'ihûna Bilato mpu babavune emilundi[f], banabamanule, [32] Abasirika bayisha, bavuna omurhanzi emilundi n'owa kabiri mwo balya bàli babà-mbirwe oku musalaba bo naye, [33] Erhi bahika hali Yezu, bashimâna afîre; ba-rhamuvunaga milundi, [34] ci musirika muguma amushinga itumu omu lubavu, na halya honene mwarhenga omukò n'amîshi[g]. [35] Owabonaga okwo, yêne ye na muhamîrizi, n'obuhamîrizi bwâge buli bw'okuli, anamanyire oku adesire okunali, mpu lyo ninyu muyêmêra. [36] Ebyo byôshi byabîre mpu lyo Amandiko gayunjula: Barhakamuvuna kavuha ciru n'akaguma, [37] N'ahandi kuyandisirwe, mpu: Bayish'ilolêreza[h] oyu bafundaga itumu.

Yezu abishwa (Mt 27, 57-60; Mrk 15, 42-46; Luk 23, 50-54)

[38] Okubundi Yozefu w'e Arimatiya ahûna Bilato okumanula omubiri gwa Yezu. Oyo Yozefu ali naye muganda wa Yezu, ci bufundafunda erhi kuyôboha Abayahudi kurhuma. Bilato ayêmêra. Anaciyish'iguyanka. [39] Nikodemu naye ayisha; y'olya warhangag'ija emwa Yezu budufu. Ali adwîrhe emvange y'obukù n'omugavu ya ngero nk'igana. [40] Bayanka omubiri gwa Yezu, baguboha omu bitambara banagushîga omugavu nka kulya Abayahudi banakomerera okubisha. [41] Aha bamubambiraga oku musalaba hàli ishwa, na mw'ery'ishwa mwàli enshinda mpyâhya erhalisag'ibishwamwo ndi. [42] Bulya lwàli lusiku lwa Marheganyo g'Abayahudi, babisha Yezu mw'eyo nshinda yali hôfi.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 19

[1] Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλᾶτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν. [2] καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτὸν [3] καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον· χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ῥαπίσματα. [4] Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν ἔξω ὁ Πιλᾶτος καὶ λέγει αὐτοῖς· ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ. [5] ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος. [6] Ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται ἐκραύγασαν λέγοντες· σταύρωσον σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· λάβετε

[f] **19.31** : Babavunaga emilundi mpu lyo bafà duba, banabarhenze oku musalaha embere oluzira lwa Sabato lurhangìre.
[g] **19.34** : Abakula-mbere b'Ekleziya bayigîrizize oku ogo mukò ciri cimanyîso, c'Obukaristiya, n'oku ago mîshi co cimanyîso c'Obubatizo.
[h] **19.37** : Okulolêreza, omu kanwa ka Yowane, kwo kuyemêra n'okushimba Kristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. [7] ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμεῖς νόμον ἔχομεν καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησεν. [8] Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλᾶτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, [9] καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. [10] λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; [11] ἀπεκρίθη [αὐτῷ] Ἰησοῦς· οὐκ εἶχες ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούς μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. [12] Ἐκ τούτου ὁ Πιλᾶτος ἐζήτει ἀπολῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγασαν λέγοντες· ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. [13] ὁ οὖν Πιλᾶτος ἀκούσας τῶν λόγων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθα. [14] ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις· ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. [15] ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι· ἆρον ἆρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς· οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. [16] Τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ. Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν, [17] καὶ βαστάζων ἑαυτῷ τὸν σταυρὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου Τόπον, ὃ λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολγοθα, [18] ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. [19] ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλᾶτος καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον· Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. [20] τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστί, Ῥωμαϊστί, Ἑλληνιστί. [21] ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων· μὴ γράφε· ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν· βασιλεύς εἰμι τῶν Ἰουδαίων. [22] ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶτος· ὃ γέγραφα, γέγραφα. [23] Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου. [24] εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλήλους· μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ τίνος ἔσται· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ [ἡ λέγουσα]· διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν. [25] Εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή. [26] Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρί· γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. [27] εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια. [28] Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει· διψῶ. [29] σκεῦος ἔκειτο ὄξους μεστόν· σπόγγον οὖν μεστὸν τοῦ ὄξους ὑσσώπῳ περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι. [30] ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος [ὁ] Ἰησοῦς εἶπεν· τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκεν τὸ πνεῦμα. [31] Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πιλᾶτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. [32] ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ·

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[33] ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον ἤδη αὐτὸν τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, [34] ἀλλ᾽ εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. [35] καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστιν ἡ μαρτυρία, καὶ ἐκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύ [σ]ητε. [36] ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ. [37] καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει· ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. [38] Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πιλᾶτον Ἰωσὴφ [ὁ] ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλᾶτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρεν τὸ σῶμα αὐτοῦ. [39] ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. [40] ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. [41] ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινὸν ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἦν τεθειμένος· [42] ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

20

Bashimâna enshinda erhacirimwo ndi (Mt 28, 1-8; Mrk 16, 1-8; Luk 24, 1-11)

[1] Olusiku lurhanzi lw'omugobe[i], Mariya Magadalena alamukira ebwa cûshomucêracêra burhac'ihumanuka; ashimâna bakûzire ibuye oku nshinda. [2] Anacikûla omulindi, aj'emunda Simoni Petro àli bo n'olya wundi muganda Yezu arhonyagya, ababwîra, erhi: «Babishwîre Nyakasane, rhurhanamanyiri aha bamuhizire». [3] Petro anacigenda bo n'olya wundi muganda, baj'ebwa cûsho. [4] Bajaga balibirha bombi. Olya wundi muganda ye wali mubidu, kulusha Petro, amushokolera, ahika wa burhanzi aha bwa nshinda. [5] Anaciyûnama, abona ebitambara oku idaho, ci arhamujàga. [6] Simoni Petro wali omukulikire naye ahika. Aj'omu cûsho, abona ebitambara biri oku idaho, [7] n'omwenda bàli bafûnisiremwo irhwe. Ogwo mwenda gurhàli haguma n'ebitambara, ci gwàli muzinge hâgo hâgo. [8] Lyo olya wundi muganda warhangag'ihika aha bwa cûsho naye amujirage. Acibonera, anayêmêra. [9] Okuli, barhàli basag'iyumva oku amandiko gadesire oku àli akwânîne afûke omu bafù. [10] Okuhandi abaganda banacishubir'eka.

Yezu abonekera Mariya Magadalena (Mt 28, 9-10; Mrk 16, 9-11)

[11] Mariya yêhe àli ayimanzire aha bwa cûsho, anali adwîrhe afûmêka. Oku adwîrhe alaka, ayûnama, alola omu nshinda, [12] abona bamalahika babiri bayambîrhe emyambalo myêru banabwârhire aha bàli balambisire omubiri gwa Yezu, muguma ebw'irhwe, owundi ebwa magulu. [13] Banacimubwîra, mpu: «We mukazi, bici ebyo walakira?» Naye, erhi: «Bahêsire

[i] **20.1** : Olusiku lurhanzi lw'omugobe erhi lurhanzi nyuma lya Sabato, lwo lukola lusiku lwa Nyakasane lw'abakristu, bulya lwo lusiku Mwâmi Yezu afûkaga, lwo na lusiku Mûka Mutagatîfu aya-ndagaliraga Entumwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nnawîrhu, ntanama-nyiri ngahi bamuhizire». [14] Oku ayûs'iderha ntyo, akabagana, abona Yezu ayimanzire, ci arhamanyaga oku ye. [15] Yezu amudôsa, erhi: «We mukazi, bici ebyo walakira? Ndi walonza?» Acîkêbwa mpu ye mulanzi w'ishwa, amubwîra, erhi: «Yâgirwa, akaba we wamuhêsire, ombwîre ngahi wamuhizire, nj'imu-rhôla». [16] Yezu amubwîra, erhi: «Mariya!» Mariya amumanyîrira, amubwîra omu mahabraniya, erhi: «Rabuni!» kwo kuderha: «Muyigîriza». [17] Yezu amubwîra, erhi: «Orhampumagakwo, bulya ntaj'irheremera emwa Larha. Ci ojage emunda bene wîrhu[j] bali, obabwîre oku nteremîre emwa Larha na Sho, emwa Nyamuzinda wâni na Nyamuzinda winyu». [18] Mariya Magadalena anacigenda, abwîra abaganda oku abwîne Nyakasane n'oku amubwîzire ebyo binwa.

Yezu abonekera abaganda bage (Mrk 16, 14-18; Luk 24, 36-49)

[19] Bijingo by'olwo lusiku lurhanzi lw'omugobe lwonêne, omu abaganda bàli enyumvi zôshi zàli mpamike erhi kuyôboha Abayahudi kurhuma. Yezu anacipamuka, abayimanga ekarhî, ababwîra, erhi: «Omurhûla muli mwe!» [20] Erhi aderha ntyo, abayêreka enfune n'olubavu. Abaganda basîma bwenêne erhi babona Nyakasane. [21] Ashub'ibabwîra, erhi: «Omurhûla muli mwe! Nk'oku Larha antumaga, nâni mmurhumire». [22] Erhi aba amaderha ntyo, ababûhira omûka, ababwîra, erhi: «Yankiriri Mûka Mutagatîfu. [23] Abamwâkûlire ebyâha, babikulirwe n'abamwâbirekere, babiyôrhane». [24] Ci Toma yêhe, muguma muli balya ikumi na babiri, oderhwa Cihasha, arhâli baguma n'abâbo erhi Yezu ayisha. [25] Abandi baganda bamubwîra, mpu: «Rhwabwîne Nyakasane!» Naye abashuza, erhi: «Nkaba ntabwîni emirhule y'erya migera omu nfune zâge, nkaba ntafundiri omunwe gwâni omu bibande by'emisumari, na nkaba ntahumiri niene omu lubavu lwâge, ntayêmêre».

[26] Erhi kugera nsiku munâni, abaganda bàli kandi omu nyumpa na Toma haguma nabo. Yezu apamuka erhi n'enyumvi zôshi ziri mpamike; abayimanga ekarhî, erhi: «Omurhûla muli mwe!» [27] Anacibwîra Toma, erhi: «Funda omunwe gwâwe omu: lolà enfune zâni; lêrha okuboko kwâwe, okuhire omu lubavu lwâni; orhanacibaga mubula-buyêmêre, ci obè mwemêzi». [28] Toma ashuza, erhi: «Nyakasane, Nyamuzinda wâni». [29] Yezu amubwîra, erhi: «Oyemîre bulya wambwîne. Bali bany'iragi abâyêmêre barhanabwîni».

Enfundiko ntanzi y'ecitabu

[30] Yezu ajizire bindi bimanyîso binji embere z'abaganda bâge birhayandisirwi mw'eci citabu. [31] Ebîra byayandisirwe nti lyo muyêmêra oku Yezu ye Kristu, Mwene Nnâmahanga, na mukayêmêra, nti lyo mubona obuzîne oku izîno lyâge.

---

[j] **20.17** : Abo bene wâbo Yezu, bo haganda bâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 20

[1] Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωῒ σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. [2] τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγει αὐτοῖς· ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. [3] Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. [4] ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, [5] καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. [6] ἔρχεται οὖν καὶ Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, [7] καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον. [8] τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν· [9] οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφὴν ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. 10ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς αὐτοὺς οἱ μαθηταί. [11] Μαρία δὲ εἱστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὡς οὖν ἔκλαιεν, παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον [12] καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. [13] καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι· γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς ὅτι ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. [14] Ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν. [15] λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς· γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστιν λέγει αὐτῷ· κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. [16] λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς· Μαριάμ. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ Ἑβραϊστί· ραββουνι, ὃ λέγεται διδάσκαλε [17] λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς· μή μου ἅπτου, οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς· ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. [18] Ἔρχεται Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι ἑώρακα τὸν κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ. [19] Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν. [20] καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον. [21] εἶπεν οὖν αὐτοῖς [ὁ Ἰησοῦς] πάλιν· εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. [22] καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς· λάβετε πνεῦμα ἅγιον· [23] ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφέωνται αὐτοῖς, ἄν τινων κρατῆτε κεκράτηνται. [24] Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν Ἰησοῦς. [25] ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· ἑωράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω μου τὴν χεῖρα εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. [26] Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· εἰρήνη ὑμῖν. [27] εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. [28] ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου. [29] λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὅτι ἑώρακάς με πεπίστευκας; μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες. 30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα
σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν [αὐτοῦ], ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ
τούτῳ· 31 ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύ [σ]ητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα
πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

21

Yezu abonekera abaganda bâge eburhambi bw'enyanja y'e Tiberiyadi

1 Enyuma z'aho, Yezu ashub'ibonekera abaganda bâge eburhambi bw'enyanja y'e Tiberiyadi.
Alagi oku ababonekeraga[k]. 2 Simoni Petro, Toma, oderhwa Cihasha, Natanaeli w'e Kana omu
Galileya, bene-Zebedeyo na bandi baganda babiri bàli haguma. 3 Simoni Petro anacibabwîra,
erhi: «Nkol'iduba». Nabo bamubwîra, mpu: «Nîrhu rhwakushimba». Banacilikûla, bashonera
omu bwârho. Ci mw'obwo budufu, ntâco barhôzire. 4 Erhi izûba lishoshôka emashinji, bahona
Yezu ayimanzire ebulamho, ci abaganda barhamanyaga oku ye. 5 Yezu anacibabwîra, erhi:
«Mwe bâna, ka ntà hifi mugwêrhe?» Bamushuza mpu: «Ntâhyo!» 6 Naye, erhi: «Mukwebe
akeshe ebwa kulyo k'obwârho, mwâgwâsa». Banacikakwêba, ci barhacihashag'ikazikûla erhi
bunji bwa nfi burhuma. 7 Olya muganda Yezu arhonyagya anacibwîra Petro erhi: «Nyakasane
oyo!» Erhi Simoni Petro ayumva mpu Nyakasane oyo, ayambala omwambalo gwâge, bulya
arhàli acîbwisire, aciloha omu nyanja. 8 Abandi baganda bayisha omu bwârho, bajà bakulula
akeshe n'enfi, bulya barhàli kuli n'ecikwi c'enyanja: yali nka misomi magana abiri yône. 9 Erhi
bayômokera oku cikwî, babona amakala gayâsire, n'enfî egalikwo n'omugati. 10 Yezu
anacibabwîra, erhi: «Lerhagi kuli ezo nfi mudubire». 11 Simoni Petro a-shonera omu bwârho,
akululira akeshe ebulambo; kàli kayunjwîre bifi binênênè: igana na makumi arhânu na bisharhu.
N'obwo zàli nyinji ntyo, akeshe ka-rhaberekaga. 12 Yezu ababwîra, erhi: «Yishagi muyikule». Ntà
muguma omu baganda wadesire, mpu amudôsa, mpu: «We ndi?» bulya bàli bamanyîre bwinjà
oku àli Nyakasane. 13 Okuhandi Yezu anaciyegera, arhôla omugati, abahêreza, n'enfî kwo na
kwo. 14 Bwo bwàli bwa kasharhu obwo Yezu abonekera abaganda bâge kurhenga afûka omu
bafù.

15 Erhi bayûs'iyikula, Yezu adôsa Simoni Petro, erhi: «Simoni, mwene Yowane, k'onzigira
kulusha aba?» Amushuza, erhi: «Neci, Nyakasane, orhahabiri oku nkuzigira». Yezu amubwîra,
erhi: «Yabula abâna-buzi bâni». 16 Amudôsa obwa kabiri, erhi: «Simoni, mwene Yowane,
k'onzigira?» Amushuza, erhi: «Neci, Nyakasane, orhahabiri oku nkuzigira». Yezu amubwîra,
erhi: «Yabula ebibuzi byâni». 17 Amudôsa obwa kasharhu, erhi: «Simoni, mwe-ne Yowane,
k'onzigira?» Petro alumwa erhi ayumva amudôsa kasharhu, erhi «K'onzigira?» Anacimubwîra,

[k] **21.1** Emilongo, kurhenga 1 kuhika 25 : Eci cigabi cizinda cayushûlagwa na,Yowane yêne erhi na mushimbûlizi wâge muguma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi: «Yâgirwa, oyishi byôshi, orhahabiri oku nkuzigira». Yezu amubwîra, erhi: «Yabula ebibuzi byâni[l].

18 Okuli, okuli, nkubwîre, erhi ociri musole, wêne wakag'ihwinja wanakaja aha olonzize, ci amango washosihala, wâlambûle amaboko, owundi akushwêke anakuhêke aha orhalonza». 19 Erhi aderha okwo, amanyîsa lufu luci Petro ayish'ikuzamwo Nnâmahanga. Erhi aba amaderha ntyo, amubwîra, erhi: «Nshimba».

20 Oku Petro acikabagana, abona olya muganda Yezu arhonyagya abakulikire, y'olya wali o-shegemize irhwe oku cifuba câge erhi bashega anamudôsa, erhi: «Yâgirwa, ndi wakulenganya?» 21 Erhi Petro amubona, abwîra Yezu, erhi: «Naye ye, Nyakasane?» 22 Yezu amushuza, erhi: «Nkola nalonza nti ayôrhe kuhika ngaluke, ka kukuyêrekîre? W'oyo nshimba». 23 Omwanzi gwavuma omu bashimbulizi ba Yezu mpu oyomuganda arhakafa. N'obwo Yezu arhàl'ibwîzire Petro, mpu: «Arhakafa», ci mpu: «Nkola nalonza nti ayôrhe kuhika ngaluke, ka kukuyêrekîre?»

Obushwinjiro bw'ebinwa

24 Oyomuganda ye muhamîrizi w'ebyo, ye wanabiyandikaga, rhunamanyire oku obuhamîrizi bwâge buli bw'okunali. 25 Hali bindi binji Yezu ajizire. Owabirhondêreza ciguma ciguma, ciru n'igulu lirhankabona aha lyahira ebitabu byankayandikwa.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ 21

1 Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφανέρωσεν δὲ οὕτως. 2 Ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. 3 λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος· ὑπάγω ἁλιεύειν. λέγουσιν αὐτῷ· ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. 4 Πρωΐας δὲ ἤδη γενομένης ἔστη Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν, οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν. 5 λέγει οὖν αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς· παιδία, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· οὔ. 6 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. 7 λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· ὁ κύριός ἐστιν. Σίμων οὖν Πέτρος ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστιν τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν, 8 οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς ἀλλ’ ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ

[l] **21.17** : Erhi Mwâmi Yezu aha Petro obuhashe bw'okuyâbula abâna-buzi n'ebibuzi byâge, amujira mukulu w'Ekleziya yôshi, amuhà obuhashe bw'okurhegeka abarho n'abakulu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

δίκτυον τῶν ἰχθύων. [9] Ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον. [10] λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. [11] ἀνέβη οὖν Σίμων Πέτρος καὶ εἵλκυσεν τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. [12] Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν· σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν. [13] ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως. [14] τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν. [15] Ὅτε οὖν ἠρίστησαν λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς· Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με πλέον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· βόσκε τὰ ἀρνία μου. [16] λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον· Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. [17] λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων Ἰωάννου, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον· φιλεῖς με; καὶ λέγει αὐτῷ· κύριε, πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ [ὁ Ἰησοῦς]· βόσκε τὰ πρόβατά μου. [18] Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. [19] τοῦτο δὲ εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. [20] Ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπεν· κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε; [21] τοῦτον οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· κύριε, οὗτος δὲ τί; [22] λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σύ μοι ἀκολούθει. [23] ἐξῆλθεν οὖν οὗτος ὁ λόγος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· οὐκ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει ἀλλ'· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι τί πρὸς σέ]; [24] Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ ὁ γράψας ταῦτα, καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν. [25] Ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ACT - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Bjr

EBIJIRO

EBIJIRO BY'ENTUMWA

EBIJIRO BY'ENTUMWA

Enshokolezi

Omu nshokolezi y'ecitabu câge c'Emyanzi y'Akalembe, Mutagatîfu Luka arhubwîzire oku ahumbaga n'obushiru emyanzi y'ebijiro n'enderho za Mwâmi Yezu, mpu lyo Teofili amanya bwinjinjà oku ebi ayigîrizibagwa binali by'okuli. Ebi Yezu ajizire kuhika olusiku arheremeraga omu mpingu, biri biyandike omu Myanzi y'Akalembe.

Mw'eci citabu câge ca kabiri, ciderhwa Bijiro by'Entumwa (Ebj), Mutagatîfu Luka arhuganîrîre oku Entumwa, erhi ziyûs'ihâbwa Mûka Mutagatîfu, zalumizagya Emyanzi y'Akalembe ka Yezu Kristu n'obugo bwâge omu igulu lyôshi, kulya Nyakasane yêne abarhegekaga erhi akola ashubira emw'Îshe, erhi: «Mûka Mutagatîfu ammuyandagalira, ammuhe n'emisî y'enyanya; na ntyo mubè bahamîrizi bâni omu Yeruzalemu, n'omu Yudeya yôshi, n'omu Samariya, na kuhika aha igulu lihekera» (Ebj 1, 8). Luka ayandikaga ecitabu c'Ebijiro by'Entumwa hôfi h'omwâka gwa 70 enyuma za Kristu.

1

EBIJIRO BY'ENTUMWA

Enshula-mwanzi

[1] Omu citabu câni cirhanzi[m], wâni Teofili, naganîre byôshi ebi Yezu ajizire anayigîriza kurhenga omurhondêro [2] kuhika olusiku arheremeraga empingu, erhi amayûs'iyigîriza Entumwa acîshogaga n'omunwe gwa Mûka Mutagatîfu. [3] N'erhi ayûs'ibabala, kandi bo acîyêresire oku azîne omu kubaha bimanyîso binji; ajira nsiku makumi ani ababonekera anabashambâlira eby'Obwâmi bwa Nnâmahanga.

---

[m] **1.1** : Ecitabu cirhanzi ca Luka, co citabu ca kasharhu c'Emyanzi y'Akalembe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu arheremera omu mpingu (Luk 24, 47-51)

[4] Lero anaciba adwîrhe alya haguma nabo, ababwîra mpu barharhengaga omu Yeruzalemu, ci
mpu balindireyo eci Îshe abalaganyagya, erhi: «Kulya mwayumvagya nammubwîra, nti:
[5] Yowane akâg'ibatiza n'amîshi, ci mwêhe, hano kugera nsiku nsungunu, mwâbatizibwa muli
Mûka Mutagatîfu[n]. [6] Erhi babà bacigushire ntyo haguma, banacimudôsa, mpu: «Yâgirwa, ka
buna ly'okola washub'iyimanza obwâmi[o] bw'Israheli?». [7] Abashuza, erhi: «Gurhali mukolo
gwinyu okumanya ensiku n'amango Larha yêne acîshozire oku bulonza bwâge; [8] ci Mûka
Mutagatîfu ammuyandagalira, ammuhe n'emisî y'enyanya; na ntyo mubè bahamîrizi bani omu
Yeruzalemu, n'omu Yudeya yôshi, n'omu Samâriya, na kuhika aha igulu lihekera», [9] Erhi
ayûs'iderha ebyo binwa, banacimubona amanamana emalunga; ecitù camubwîka,
barhacimubonaga. [10] Erhi bàli ntyo, bamukonolîre amasù oku aja emalunga, banacibona balume
babiri babayishîre, bayambîrhe emyambalo myêru. [11] Bababwîra, mpu: «Ewe, mwe bantu b'e
Galileya, cirhumire muyimanga munadwîrhe mwalola emalunga? Oyo Yezu ommurhenziremwo,
arheremera empingu, kwo anânagaluke[p] nk'oku mwamubwîne arheremera empingu».

I. Ekleziya y'e Yeruzalemu

Entumwa ikumi na nguma

[12] Okubundi barhenga ebw'erya ntondo y'Emizêti, bashubira e Yeruzalemu, Eyo ntondo erhali
kuli n'e Yeruzalemu: luli lugendo lwankagendwa[q] olwa-Sabato, [13] Erhi bahika omu lugo, bacijira
omu nyumpa y'enyanya; mwo bakag'ibêra. Abàmuli b'aba: Petro na Yowane, Yakôbo n'Andreya,
Filipo na Toma, Bartolomeyo na Mateyo, Yakôbo mwene Alfeyo na Simoni Shabushiru, na Yuda
mwene Yakôbo. [14] Abo bôshi bananîza emirhima haguma, bakashenga buzira kuhusa, bo
n'abakazi bàbalimwo, haguma na Mariya, nnina wa Yezu, na bene wâbo.

Matiya acîshogwa

[15] Mw'ezo nsiku, Petro anaciyimanga ekarhî k'abâbo, eyo ndêko yali ya bantu nk'igana na
makumi abiri, ababwîra, erhi: [16] «Bene wîrhu, lwàli lukwânîne luyunjule lulya luderho
lw'Amandiko Mûka Mutagatîfu aderhaga omu kanwa ka Daudi kuli Yuda wacijiraga cirongozi ca
balya bagwârhaga Yezu, [17] Ali wa muli rhwe, anali agwêrhe naye ecâge cikono omu mukolo
gwirhu. [18] Lero Oyo muntu, erhi aba amagula ishwa n'engulo y'ecâha câge, akulumbira aha
k'amalanga, enda yabasha, n'eby' omu nda byôshi byashandâla, [19] Okwo kwamanyibwa
n'abantu b'e Yeruzalemu bôshi, kwanarhuma bayirika ery'ishwa «Haceldama» omu lulimi lwâbo,

---

[n] **1.5** : Entumwa zahâbagwa MûkaMutagatîfu olusiku lwa Pentekoste. Ngasi mukristu amuhàâbwa omu Bubatizo n'omu Bukomezo.
[o] **1.6** : Abayahudi bakag'ilangâlira mpu Mwâmi Yezu ayish'ishub'iyimanza obwâmi bwâbo, Israheli w'Abayahudi.
[p] **1.11** : Mwâmi Yezu ayish'igaluka aha kuyûrha kw'igulu omu irenge n'obukuze bunene al'itwîra abantu olubanja.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kwo kuderha mpu «Ishwa ly'Omukò». [20] Kwali kuyandisirwe omu citabu c'Ennanga, mpu: *Aha mwage hayôrhe bumu hanabule owahayûbaka, n'ecikono câge owundi acihâbwe*[r]. [21] Kuziga kukwânîne, muli aba bantu rhwàli rhweshi amango gôshi Nyakasane Yezu àli ekarhî kîrhu, [22] kurhenga obubatizo bwa Yowane kuhika olusiku arhurhengagamwo, murhenge muguma wâbà muhamîrizi w'okufûka kwâge haguma n'irhu». [23] Banacilêrha babiri, Yozefu, wakag'iderhwa Barsaba, wayirikagwa Yu-sto, na Matiya. [24] Okubundi bashenga Nnâmahanga, mpu: «Yâgirwa Nyakasane, we yishi emirhima y'abantu bôshi, orhuyêreke oyu ocîshozire mw'aba babiri, [25] ahâbwe mw'obu burhumisi n'ogu mukolo, ecikono Yuda asigaga erhi agenda lwâge». [26] Banaciyêsha ecigole, cagwârha Matiya; aganjwa muli zirya Ntumwa ikumi na nguma.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 1

The Promise of the Holy Spirit

[1] Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, [2] ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου οὓς ἐξελέξατο ἀνελήμφθη [3] οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι᾽ ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ [4] καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἰεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν ἠκούσατέ μου, [5] ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας.

The Ascension of Jesus

[6] Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; [7] εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, Οὐχ ὑμῶν ἐστιν γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, [8] ἀλλὰ λήμψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἔν τε Ἰερουσαλὴμ καὶ [ἐν] πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. [9] καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. [10] καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθήσεσιν λευκαῖς, [11] οἳ καὶ εἶπαν, Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε [ἐμ]βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναλημφθεὶς ἀφ᾽ ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

---

[q] **1.12** : Olwa-Sabato Abayahudi bàli bayemêrîrwe okugenda cilometro ciguma, magulu cihumbi. Okurhaluka aho kwàli kuhanzîbwe.
[r] **1.20** Lul 68(69), 26; 108(109), 8.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Choice of Judas' Successor

12 Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς
Ἰερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν. 13 καὶ ὅτε εἰσῆλθον, εἰς τὸ ὑπερῷον ἀνέβησαν οὗ ἦσαν
καταμένοντες, ὅ τε Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς,
Βαρθολομαῖος καὶ Μαθθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καὶ Σίμων ὁ ζηλωτὴς καὶ Ἰούδας Ἰακώβου.
14 οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσ-ευχῇ σὺν γυναιξὶν καὶ Μαριὰμ τῇ
μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. 15 Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος ἐν μέσῳ
τῶν ἀδελφῶν εἶπεν· ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡσεὶ ἑκατὸν εἴκοσι 16 Ἄνδρες ἀδελφοί,
ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ἣν προεῖπεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαυὶδ περὶ Ἰούδα
τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσιν Ἰησοῦν, 17 ὅτι κατηριθ-μημένος ἦν ἐν ἡμῖν καὶ ἔλαχεν
τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. 18 Οὗτος μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας καὶ
πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησεν μέσος καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ 19 καὶ γνωστὸν
ἐγένετο πᾶσιν τοῖς κατοικοῦσιν Ἰερουσαλήμ, ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ
αὐτῶν Ἀκελδαμάχ, τοῦτ' ἔστιν Χωρίον Αἵματος. 20 Γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν, Γενηθήτω ἡ
ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ, καί, Τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω
ἕτερος. 21 δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ ᾧ εἰσῆλθεν καὶ ἐξῆλθεν ἐφ'
ἡμᾶς ὁ κύριος Ἰησοῦς, 22 ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς
ἀνελήμφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ σὺν ἡμῖν γενέσθαι ἕνα τούτων. 23 καὶ
ἔστησαν δύο, Ἰωσὴφ τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν ὃς ἐπεκλήθη Ἰοῦστος, καὶ Μαθθίαν. 24 καὶ
προσ-ευξάμενοι εἶπαν, Σὺ κύριε καρδιογνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν
δύο ἕνα 25 λαβεῖν τὸν τόπον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς ἀφ' ἧς παρέβη Ἰούδας
πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. 26 καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτοῖς καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ
Μαθθίαν καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων.

2

Pentekoste

1 Bôshi bàli bacîgushire baguma erhi olusiku lwa Pentekoste luyisha. 2 Caligumiza, ecihôgêro
ciri nka cihôgêro ca mpûsi ndârhi camanuka oku nkuba, cayunjuza enyumpa bàlimwo. 3 Babona
orhumole rhuli nka ndimi za muliro; rhwacîgaba, rhwanayish'ikâgwa oku irhwe lya ngasi
muguma. 4 Bôshi banaciyunjula Mûka Mutagatîfu, barhondêra okushambâla ezindi ndimi, nk'oku
Mûka Mutagatîfu akâg'ibabwîra. 5 Obwo e Yeruzalemu erhi eri Abayahudi n'abantu kurîinya
Nnâmahanga, barhengaga omu mahanga gôshi g'en'igulu. 6 Erhi eyu-mva eco cihôgêro, eyo
ngabo y'abantu yacilunda haguma; barhangâla erhi bayumva Entumwa zidwîrhe zashambâla
olulimi lwa ngasi muguma. 7 Bayôboha bôshi banarhangâla, mpu: «K'abâla bantu badwîrhe
baderha barhali b'e Galileya bôshi? 8 Kurhi rhucidwîrhage rhwabayumva ngasi muguma omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Lulimi lw'emwâbo? [9] Abaparti n'Abamedi n'Abelamiti, abantu b'e Mezopotamiya n'ab'e Yudeya, ab'e Kapadociya n'ab'e Ponti n'ab'e Aziya, [10] ab'e Frijiya n'e Panfiliya, ab'e Mîsiri n'ab'ebihugo by'e Libiya biba omu lubibi n'e Cireneya, n'Abaroma bayûbaka eno, [11] Abayahudi n'abashimbûlizi, Abakreti n'Abahàrâbu, rhweshi rhweshi rhudwîrhe rhwayumva baderha ebirhangâzo bya Nnâmahanga omu ndimi zirhu[s]». [12] Bôshi bagwârhwa n'obwôba, barhangâla banakabwizanya, mpu: «Lero kwo kurhi oku?» [13] Ci abandi bakabashekera n'okuderha, mpu: «Bagwâsirwe n'erivayi ly'omurhobo!»

Petro ayigîriza olubaga

[14] Obwo Petro anaciyimanga bo na balya ikumi na muguma, ayakûza, ababwîra, erhi: «Mwe bantu b'e Yudeya ninyu mweshi b'eno Yeruzalemu, ehi mubimanye, murhege okurhwîri, munayumve kwinjà ebinwa byâni. [15] Nanga, aba bantu barhali balalwe nk'oku mucikebirwe, bulya ziciri nsà isharhu z'omûshi. [16] Ci okula kwo kulya kwalêbagwa n'omulêbi Yoweli[t], erhi: [17] *Omu nsiku nzinda[u], Nnâmahanga okudesire, nâlumîza Omûka gwâni oku bantu bôshi. Obwo bagala binyu na bâli binyu bânalêbe; abasole bânabonekerwe, n'abashosi bâbone ebilôrho,* [18] Neci, mw'ezo nsiku, nayish'ilumîza Omûka gwâni oku bambali bâni n'oku bambalikazi bâni, bâkâlêba. [19] Nânajira ebirha-ngâzo era nyanya omu malunga n'ebisômerîne en'igulu. [20] Izûba lyâhinduke mwizimya n'omwêzi gubè mukò, embere olusiku lwa Nyakasane[v] luyishe, lwo lusiku lukulu lw'irenge. [21] Ago mango, ngasi yêshi washenge izîno lya Nyakasane ânacire.

[22] Bene-Israheli, muyumve ebi binwa: Yezu w'e Nazareti, olya muntu Nyamuzinda akuzagya muli mwe, amuhà obuhashe bw'okujira ebisômerîne n'ebirhangâzo n'ebimanyîso ekarhî kinyu, okwomurhakuhabiri ninyu, [23] Oyo muntu abantu babî balenganyagya nka kulya Nnâmahanga ali arhegesire[w] omu bulonza n'omu bumanye bwâge, y'oyomuzind'iyîrha, mwamubamba oku musalaba. [24] Ci Nnâmahanga amuzûsa, amurhenza omu nkoba z'olufù, bulya kurhankahashikine lumuhime. [25] Kali Daudi adesire kuli ye, mpu: *Nyakasane mpirakwo amasù amango gôshi, bulya andi ebulyo ntag'ihuligana[x]. [26] Co cirhuma omurhima gwani gucishinga, n'olulimi lwani lusîma, n'omubiri gwani gwayish'iluhûkira omu bulangâlire.* [27] Bulya orhankaleka omûka gwâni gwabêra omu Kuzimu, orhankanayêmêra omwîra wawe abôlera omu nshinda. [28] Wanyêresire enjira z'obuzîne, wânacinyunjuza masîma olusiku nâbona obusu bwâwe.

[29] Bene wîrhu, leki mmubwîre n'obwâlagale: larha Daudi afire anabishwa, n'ecûsho câge yo

---

[s] **2.11** : Abashimbûlizi bo balya bakag'ishimba engeso z'idini ly'Abayahudi.
[t] **2.16** : Yow 3, 1-5.
[u] **2.17** : Ensiku nzinda go mango ga Masiha, kurhenga Okuburhwa n'okufà n'okufuka n'oku-rheremera kwâge omu mpingu kuhika okuyûrha kw'igulu.
[v] **2.20** : Olusiku lwa Nyakasane, lwo lusiku mwâmi Yezu agaluka en'igulu al'itwîra abantu olubanja.
[w] **2.23** : Lolà Abalêbi b'Amalaganyo ga mîra; bwenêne Iz 53.
[x] **2.25** : Lul 15 (16), 8-11.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cinaciba eno mwîrhu kuhika ene. [30] Ci bulya àli mulêbi, Daudi ali amanyire, oku ciragâne, oku Nnâmahanga anayîmike oku ntebe yâge omwâmi w'omukò gwâge, [31] àli erhi abwîne anabà amanyîsa okufûka kwa Kristu, bulya arhabêraga omu Kuzimu n'omubiri gwâge gurhaboleraga omu nshinda. [32] Oyo Yezu, Nnâmahanga amufûsize; na rhweshi rhuli bahamîrizi b'okwo. [33] N'erhi okulyo kwa Nyamuzinda kubà kwamamukuza, Îshe amuhà Mûka Mutagatîfu alaganyagya, anamurhuma. Ebyo byomudwîrhe mwabona, byomunadwîrhe mwayumva. [34] Daudi yêhe arharheremeraga omu mpingu, anagal'iderha, mpu: Nyakasane abwîzire Nnâhamwirhu, erhi: [35] *Bwarhala ebwa kulyo kwâni, kuhika abanzi bâwe mbayandaze burhaba aha magulu gâwe*[y].

[36] Kuziga bene-Israheli bôshi bamanyage bwinjinjà oku olya Yezu muzind'ibamba oku musalaba, Nyamuzinda amujizire Nyakasane na Mucunguzi».

Abemêzi barhanzi

[37] Ako kanwa kabahika oku murhima; banacibwîra Petro n'ezindi Ntumwa, mpu: «Bene wîrhu, kurhi rhwâjiraga?» [38] Petro ashuza, erhi: «Mucîyunjuze, na ngasi muguma abatizibwe oku izîno lya Yezu Kristu, lyo ababalirwa ebyâha byâge; ntyo muhâbwe enshôkano ya Mûka Mutagatîfu. [39] Bulya amalanganyo gali ginyu n'abâna binyu na ngasi bôshi bali kuli[z], balya bôshi Nyakasane Nyamuzinda wîrhu ânahamagale. [40] Ashub'ibabwîra bindi birhali binyi, ahamîriza anakomêreza, erhi: «Murhenge muli eri iburha libi». [41] Abayankirire akanwa kâge banacibatizibwa. M'olwo lusiku bantu bihumbi nka bisharhu bajà omu bashimbûlizi ba Kristu.

Obwôrhere bw' Abakristu barhanzi

[42] Obushiru bwâbo bwàli bunji[a] omu kushimba enyigîrizo z'Entumwa, n'omu cinyabuguma, n'omu kubega omugati, n'omu kuharâmya. [43] Abantu bôshi bakayôboha, bulya entumwa zakag'ijira birhangâzo na bisômerîne binji. [44] Abemêzi bôshi bàli bacishwêkîre haguma, n'ebyâbo byôshi bakag'ibishangîra. [45] Bakag'ikaguza amashwa n'ebirugu byâbo, n'engulo bakayigabâna bôshi, ngasi muguma nk'oku analagirîre. [46] Ngasi lusiku n'omurhima muguma, bakômeraga okujà omu kâ-Nyamuzinda, banakag'ibega omugati omu mwa bâbwe, bakâlya ebiryo byâbo omu bushagaluke, buzira murhima gw'obulyâlya. [47] Bakag'ikuza Nnâmahanga, n'olubaga lwôshi lwàli lubarhonyize. Na ngasi lusiku Nyakasane akâg'iyûshûla balya balonzagya okucunguka omu mulala gw'abemêzi.

---

[y] **2.35** : Lul 109 (110), 1.
[z] **2.39** : Abàli kuli bo Bapagani. Lolà Iz 57, 19.
[a] **2.42** : Omukristu w'okuli amanyîkana oku bushiru bwâge bw'okushimba enyigîrizo n'oku buzigire bwâge oku bâbo, co cinyabuguma cirhujira nka bâna ba nda ndguma, n'oku bushiru bwâge bw'okuyumvîrhiza emisa n'okushangîra Obukaristiya n'agandi masakramenta, n'omu kuharâmya n'okushenga Nnâmahanga ngasi mango.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 2

The Coming of the Holy Spirit

[1] Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἦσαν πάντες ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό. [2] καὶ
ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν
οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι [3] καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρὸς καὶ ἐκάθισεν
ἐφ᾽ ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, [4] καὶ ἐπλήσθησαν πάντες πνεύματος ἁγίου καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις
γλώσσαις καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς. [5] Ἦσαν δὲ εἰς Ἰερουσαλὴμ
κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν. [6] γενομένης
δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθεν τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ
λαλούντων αὐτῶν. [7] ἐξίσταντο δὲ καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες, Οὐχ ἰδοὺ ἅπαντες οὗτοί εἰσιν οἱ
λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; [8] καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν;
[9] Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖται καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ
Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, [10] Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς
Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, [11] Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρῆτες
καὶ Ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ.
[12] ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες, Τί θέλει τοῦτο εἶναι; [13] ἕτεροι
δὲ διαχλευάζοντες ἔλεγον ὅτι Γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσίν.

Peter's Speech at Pentecost

[14] Σταθεὶς δὲ ὁ Πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα ἐπῆρεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς,
Ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἰερουσαλὴμ πάντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω καὶ
ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. [15] οὐ γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι μεθύουσιν, ἔστιν γὰρ ὥρα
τρίτη τῆς ἡμέρας, [16] ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ [17] Καὶ ἔσται** ἐν ταῖς
ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ θεός, **ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ
προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται καὶ
οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνυπνίοις ἐνυπνιασθήσονται· [18] καί γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς
δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσιν. [19] καὶ
δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, [20] ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος καὶ
ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἐλθεῖν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. [21] καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν
ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται. [22] Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους·
Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς ὑμᾶς δυνάμεσιν καὶ τέρασιν καὶ
σημείοις οἷς ἐποίησεν δι᾽ αὐτοῦ ὁ θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν καθὼς αὐτοὶ οἴδατε, [23] τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ
βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ ἔκδοτον διὰ χειρὸς ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλατε, [24] ὃν ὁ θεὸς
ἀνέστησεν λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ᾽ αὐτοῦ.
[25] Δαυὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν, Προορώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού
ἐστιν ἵνα μὴ σαλευθῶ. [26] διὰ τοῦτο ηὐφράνθη ἡ καρδία μου καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ᾽ ἐλπίδι, [27] ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδην οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. [28] ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου. [29] Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυὶδ ὅτι καὶ ἐτελεύτησεν καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἔστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. [30] προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ καθίσαι ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, [31] προϊδὼν ἐλάλησεν περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ὅτι οὔτε ἐγκατελείφθη εἰς ᾅδην οὔτε** ἡ σὰρξ αὐτοῦ **εἶδεν διαφθοράν. [32] τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες [33] τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ θεοῦ ὑψωθείς, τήν τε ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου λαβὼν παρὰ τοῦ πατρός, ἐξέχεεν τοῦτο ὃ ὑμεῖς [καὶ] βλέπετε καὶ ἀκούετε. [34] οὐ γὰρ Δαυὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς, λέγει δὲ αὐτός, Εἶπεν [ὁ] κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, [35] ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. [36] ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ κύριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν ἐποίησεν ὁ θεός, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε. [37] Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τὴν καρδίαν εἶπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους, Τί ποιήσωμεν, ἄνδρες ἀδελφοί; [38] Πέτρος δὲ πρὸς αὐτούς, Μετανοήσατε, [φησίν,] καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν καὶ λήμψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος. [39] ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσιν τοῖς εἰς μακράν, ὅσους ἂν προσκαλέσηται κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. [40] ἑτέροις τε λόγοις πλείοσιν διεμαρτύρατο καὶ παρεκάλει αὐτοὺς λέγων, Σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης. [41] οἱ μὲν οὖν ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν καὶ προσετέθησαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι. [42] ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ, τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς. Life among the Believers [43] Ἐγίνετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος, πολλά τε τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο. [44] πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἶχον ἅπαντα κοινὰ [45] καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσιν καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν [46] καθ᾽ ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ᾽ οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας [47] αἰνοῦντες τὸν θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ κύριος προσετίθει τοὺς σῳζομένους καθ᾽ ἡμέραν ἐπὶ τὸ αὐτό.

3

Petro afumya ecirema

[1] Okubundi Petro na Yowane banaciyinamukira omu kâ-Nyamuzinda omu nsà ya kali mwenda, yo nsà y'okuharâmya. [2] Lero erhi hali omuntu waburhagwa cirema; bakag'imulêrha ngasi lusiku, bakamutamaza aha lumvi lw'akâ-Nyamuzinda luderhwa Nakinjà, mpu ahûne abajà omu kâ-Nyamuzinda. [3] Erhi abona Petro na Yowane bakola mpu bajè omu kâ-Nyamuzinda, abarhega enfune. [4] Obwo Petro amulikirakwo amasù na Yowane kwo na kwo, anacimubwîra,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi: «Rhulolekwo». [5] Naye abakonolerakwo amasù, erhi alangalire mpu hali eci bamuhà. [6] Ci Petro amubwîra, erhi: «Ensaranga n'amasholo, ntabijira; ci eci ngwêrhe nkolaga nakuhâco: oku izîno lya Yezu Kristu w'e Nazareti, yimuka, ogende!» [7] Anacimugwârhira oku kuboko kulyo, amuyi-Mûsa. Aho honêne amagulu n'enshando zâge byazibuha. [8] Anacihama, ayima-nga, arhondêra alambagira. Okuhandi aja omu kâ-Nyamuzinda bo na bo, aj'agenda, anahama, anakuza Nnâmahanga. [9] Olubaga lwôshi lwabona oku Adwîrhealambagira anakuza Nnâmahanga. [10] Bamanyîrira bwinjà oku y'olya yenêne wakag'itamala aha lumvi lw'akâ-Nyamuzinda luderhwa Nakinjà, mpu ahûnire obuligo. Banaciyôboha, bageramwo ogwa nyegenye erhi babona okwabîre.

Petro ashub'iyigîriza olubaga

[11] Yêhe arhacirhengagakwo Petro na Yowane. Obwo, mwo bulya bwôba, olubaga lwôshi lwakunjukira emunda bàli, omu mbaraza ederhwa ya Salomoni. [12] Erhi Petro abona okwo, abwîra, olubaga, erhi: «Mwe bene-Israheli, kurhi mwankasômeragwa n'okwo? Cirhumire mwarhukonolerakwo amasù nka kuno buhashe erhi bwinjà bwîrhu rbwenêne rhwagendesizemwo oyu muntu? [13] Nyamuzinda w'Abrahamu n'Izaki na Yakôbo, Nyamuzinda wa balarha, ye wàkuzize omurhumisi wâge Yezu mwalenganyagya mwanamuhakana embere za Bilato, n'obwo àli amatwa mpu alîkwe. [14] Ci mw'oyo mwalenganyize Omwimâna n'Omwêru-kwêru; mwahûna mpu balîke ecishumûsi, [15] n'Omuluzi w'akalamo mwamuyîrha. Ci Nyamuzinda amufûla omu bafù, nîrhu rhwe bahamîrizi bâge. [16] Na bulya ayemîre izîno lyâge, Oyo muntu mudwîrhe mwabona munayishi, eryo izîno lyâge lyo lyamuhîre amagala, n'obuyêmêre ahâna bwo bufumize lwôshi oyu muntu omu masù ginyu mweshi. [17] Ci ntahabiri, bene wîrhu, oku buhwinja bwarhumaga mwajira, okwo, n'abarhegesi binyu kwo na kuguma. [18] Ntyo Nnâmahanga ayunjuzize ebi àli erhi aderhîre omu kanwa k'abalêbi bôshi oku Masiha wâge ânababale. [19] Lero mucîyunjuzagye munahi-nduke, lyo ebyâha binyu bizâzibwa, [20] lyo analêrha amango g'omurhûla, kurhenga ebusù bwa Nyakasane ana-rhume olya ammulaganyagya, Yezu Kristu. [21] Kukwânîne empingu emuyoôrhane kuhika amango g'okuyumanyanya ebintu byôshi, kulya Nyamuzinda aderhaga kurhenga mîra omu kanwa k'abalêbi bâge batagatîfu. [22] Mûsa adesire, mpu[b]: *Nyakasane Nnâmahanga anammuhe omulêbi oli akani warhenga muli bene winyu; Mukayumvîrhiza ngasi eci anâmmubwîre.* [23] Ngasi owabule bwayu-mva oyomulêbi, ogwâge gunahwe omu lubaga. [24] N'abalêbi balêbire bôshi, Kurhenga Samwel n'abakulikire, balêbire ezo nsiku. [25] Mw'oyomuli bâna b'a-balêbi na bâna ba galya malaganyo Nnâmahanga alagânanaga na balarha, erhi abwîra Abrahamu, erhi: *Amashanja gôshi g'igulu ganagishwe omu iburha lyâwe*[c]*.* [26] Mwe barhanzirhanzi mwarhumaga Nyamuzinda afûla omwambali, amurhuma mpu ammuhe omugisho, ly'arhenza ngasi muguma muli mwe omu bubî bwâge».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 3

The Lame Man Healed at the Gate of the Temple

[1] Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. [2] καί τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ᾽ ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην Ὡραίαν τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν [3] ὃς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερόν, ἠρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν. [4] ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ εἶπεν, Βλέψον εἰς ἡμᾶς. [5] ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς προσ-δοκῶν τι παρ᾽ αὐτῶν λαβεῖν. 6εἶπεν δὲ Πέτρος, Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι, ὃ δὲ ἔχω τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου [ἔγειρε καὶ] περιπάτει. [7] καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρεν αὐτόν· παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αἱ βάσεις αὐτοῦ καὶ τὰ σφυδρά, [8] καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει καὶ εἰσῆλθεν σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν καὶ ἀλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν θεόν. 9καὶ εἶδεν πᾶς ὁ λαὸς αὐτὸν περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν θεόν [10] ἐπεγίνωσκον δὲ αὐτὸν ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ Ὡραίᾳ Πύλῃ τοῦ ἱεροῦ καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ. Peter’s Speech in Solomon’s Portico [11] Κρατοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην συνέδραμεν πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος ἔκθαμβοι. [12] ἰδὼν δὲ ὁ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσιν τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; [13] ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ [ὁ θεὸς] Ἰσαὰκ καὶ [ὁ θεὸς] Ἰακώβ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασεν τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς μὲν παρεδώκατε καὶ ἠρνήσασθε κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν [14] ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε καὶ ᾐτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, [15] τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. [16] καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦτον ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστερέωσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι᾽ αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων ὑμῶν. [17] καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν [18] ὁ δὲ θεός, ἃ προκατήγγειλεν διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν παθεῖν τὸν χριστὸν αὐτοῦ, ἐπλήρωσεν οὕτως. [19] μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας, [20] ὅπως ἂν ἔλθωσιν καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου καὶ ἀποστείλῃ τὸν προκεχειρισμένον ὑμῖν Χριστὸν Ἰησοῦν, [21] ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ᾽ αἰῶνος αὐτοῦ προφητῶν. [22] Μωϋσῆς μὲν εἶπεν ὅτι Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς. [23] ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ ἥτις ἐὰν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ. [24] καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς ὅσοι ἐλάλησαν καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας

---

[b] **3.22** : Lolà Lush 18, 18-19.
[c] **3.25** :Murh 12, 3.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ταύτας. [25] ὑμεῖς ἐστε οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης ἧς διέθετο ὁ θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν λέγων πρὸς Ἀβραάμ, Καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου [ἐν]ευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς. [26] ὑμῖν πρῶτον ἀναστήσας ὁ θεὸς τὸν παῖδα αὐτοῦ ἀπέστειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

4

Petro na Yowane bagwârhwa

[1] Bàli bacidwîrhe babwîra olubaga erhi abadâhwa n'omurhambo w'akâ-Nyamuzinda n'Abasaduceyi babarhogera. [2] Bayisha bagayire okwe-nge bakag'iyigîriza abantu n'okubabwîra mpu Yezu afûsire omu bafù. [3] Banacibagwârha, babahira omu mpamikwa kuhika bwâca, bulya byàli bikola bijingo. [4] Ci banji muli balya bàli bayumvîrhe ebyo binwa bayêmêra. Ntyo abemêzi bahika omu bihumbi nka birhânu: balume abo bône. [5] Okuhandi erhi buca, abakulu b'Abayahudi, abagula n'abashamuka b'ihano bashimânana e Yeruzalemu. [6] Hana, omudahwa mukulu, abalimwo bona Kayifa na Yowane na Aleksandro na ngasi b'obûko bw'abajinji b'abadâhwa. [7] Banacirhumiza Entumwa, babayimanza ekarhî kâbo, barhondêra okubadôsa, mpu: «Ewe, oku buhashe buhi erhi oku izîno lya ndi mwajiraga kulya?» [8] Obwo Petro ayunjula Mûka Mutagatîfu, ababwîra, erhi: «Mwe bakulu b'olubaga, ninyu mwe bagula, muyumve: [9] Obûla rhuhamagîrwe omu lubanja ene oku minjà rhwàjirîre ecirema, mpu rhuderhe kurhi afumire, [10] mweshi mweshi, n'olubaga lwôshi lw'Israheli, mumanye oku oyu muntu oyimanzire embere zinyu afumizwe n'izîno lya Yezu Kristu w'e Nazareti, olya mwabambaga oku musalaba, ci Nnâmahanga amufûla omu bafù. [11] Ye *ibuye abûbasi binyu bagayaguzagya, lyayish'ibà kaboko ka nyumpa*. [12] Na ntà wundi obucire bwankarhengakwo; bulya en'igulu erhaba lindi izîno ciru n'eliguma lyahîrwe abantu, kurhenga emwa Nnâmahanga, lyankarhuciza». [13] Erhi babona Petro na Yowane barhahunyiri, n'erhi bamanya oku bali bantu kwône barhajiraga masomo, abagula b'ihano barhangâla. Barhànali bahabire oku bàli baganda ba Yezu. [14] N'olya muntu wafumaga, erhi bamubona abayimanzire eburhambi, bahaba oku bashuza. [15] Banacirhegeka mpu bahulusibwe omu kagombe, bajà ihano bône na nnene, mpu: [16] «Aba bantu kurhi rhwabajira? Ecisômerîne bajizire calengerîre canamanyibwa n'abantu b'e Yeruzalemu bôshi, rhurhankanahash'icihakana. [17] Ci lyo ogwo mwanzi gurhalumira kulusha omu lubaga, rhubahanze rhunabakalihire, irhondo barhaciderhaga mpu baderha eryo izîno aha omuntu ali». [18] Banacibahamagala, babahànza mpu ba-rhacihîra bakaderha erhi okuyigîriza oku izîno lya Yezu. [19] Ci Petro na Yowane bashuza, mpu: «K'omu masù ga Nyamuzinda kukwânîne okummuyumva kulusha Nnâmahanga? Mwene mulutwage. [20] Rhwehe oku bwîrhu rhurhankahasha okurhaderha ebi rhwàbwîne n'ebi rhwàyumvîrhe». [21] Erhi babà bamashub'ibakalihira, babalika, bulya bàli bahabire oku bankabahàna erhi lubaga lurhuma, kulya kubà bôshi bakag'ikuza Nnâmahanga kw'eco cijiro. [22] Bulya Oyo muntu wafumaga okusômerîne àli arhalusire myâka makumi ani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omusengero gw'abemêzi

[23] Erhi babà bamalîkwa, bajà emunda abâbo bàli, babaganîrira oku abajinji b'abadâhwa n'abagula bababwîzire kwôshi. [24] Erhi bayûs'iyumva, bôshi babwîra Nnâmahanga caligumiza n'izù linene, mpu: «Yafirwa, we walemaga amalunga n'igulu n'enyanja na ngasi bibamwo byôshi; [25] wêne waderhesagya Mûka Mutagatîfu omu kanwa ka larha Daudi, mwambali wâwe, erhi[d]: *Kwo Kurhi oku amashanja gakunîre? Ya bici eyo mihigo ya busha amashanja gadwîrhe gahiga?* [26] Abâmi b'en'igulu bahuluzize engoma, nabo abaluzi bajizire ihano haguma mpu balwîse Nnâmahanga na Omushîgwa wâge. [27] Neci, kwo binali, Herodi bo na Ponsiyo Bilato, n'amashanja g'abapagani n'olubaga lw'Israheli, ba- shûbûzinye muli eci cishagala, bacîgusha haguma mpu balwîse omurhumisi wâwe Yezu washîgaga (amavurha g'obwâmi). [28] Bayunjuza ntyo ebi okuboko kwâwe n'ihano lyâwe byàli erhi byarheganyize. [29] Na bunôla, Nyamwagirwa, omanye oku barhuhigîre, ohè abarhumisi bâwe obuhashe bw'okuyigîriza akanwa kâwe buzira bwôba; [30] olambûle okuboko kwâwe, kufumye abalwâla, kunajire ebirhangâzo n'ebisômerîne oku izîno ly'omurhumisi wâwe mwimâna Yezu». [31] Erhi babà badwîrhe bashenga, aha bàli hageramwo omusisi: bôshi banaciyunjula Mûka Mutagatîfu, banarhondêra okuyigîriza akanwa ka Nnâmahanga buzira bwôba.

Ecinyabuguma c'abakristu barbanzi

[32] Omurhima gw'olubaga lw'abemêzi gwàli muguma n'enkengêro zâbo zàli nguma. Ntâye wakag'iderha ehi agwêrhe mpu hyâge, ci ngasi byôshi hyàli hya bôshi. [33] Entumwa zagwêrhe buhashe[e] bunji omu kuhamîriza obufûke bwa Nnawîrhu Yezu, na bôshi bàli barhonyire bwenêne. [34] Muli bo ntâye wali omu bulagîrire, bulya ngasi bàli bagwêrhe amashwa erhi nyumpa bakâg'ibiguza n'okulêrha engulo [35] n'okuyihira aha magula g'Entumwa, n'okugabîra ngasi muntu nk'oku amalagîrire gâge gànali. [36] Ntyo kwo Yozefu, oyo Entumwa zayirikaga izîno lya Bamaba, kwo kuderha mwâna w'oburhûlirizi[f], muleviti w'e Cipro, [37] àli agwêrhe ishwa lyâge; anaciliguza, n'engulo ayilêrha, ayihira aha magulu g'Entumwa.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 4

Peter and John before the Council

[1] Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ

[d] **4.25** : Lul 2, 1-2.
[e] **4.33** : Buhashe b'okujira ebisômerîne by'okuyêrekana oku ebinwa byâbo biri by'okuli.
[f] **4.36** : Mwâna w'oburhulirizi: kwo kuderha oyish'irhûliriza,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

οἱ Σαδδουκαῖοι, [2] διαπονούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν καὶ καταγγέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ
τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν, [3] καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν
αὔριον· ἦν γὰρ ἑσπέρα ἤδη. [4] πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευσαν, καὶ ἐγενήθη [ὁ]
ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν [ὡς] χιλιάδες πέντε. [5] Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς
ἄρχοντας καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς ἐν Ἰερουσαλήμ, [6] καὶ Ἄννας ὁ ἀρχιερεὺς
καὶ Καϊάφας καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀλέξανδρος καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ, [7] καὶ στήσαντες
αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυνθάνοντο, Ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς;
[8] τότε Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου εἶπεν πρὸς αὐτούς, Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ
πρεσβύτεροι, [9] εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς ἐν τίνι οὗτος
σέσωται, [10] γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ
τοῦ Ναζωραίου ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος
παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. [11] οὗτός ἐστιν ὁ λίθος, ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ'** ὑμῶν **τῶν
οἰκοδόμων, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας. [12] καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία, οὐδὲ
γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.
[13] Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν καὶ Ἰωάννου καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι
ἀγράμματοί εἰσιν καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον ἐπεγίνωσκόν τε αὐτοὺς ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν, [14] τόν τε
ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς ἑστῶτα τὸν τεθεραπευμένον οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν.
[15] κελεύσαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν συνέβαλλον πρὸς ἀλλήλους [16] λέγοντες, Τί
ποιήσωμεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονεν δι' αὐτῶν πᾶσιν τοῖς
κατοικοῦσιν Ἰερουσαλὴμ φανερὸν καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνεῖσθαι [17] ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλεῖον διανεμηθῇ
εἰς τὸν λαὸν ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων. [18] καὶ
καλέσαντες αὐτοὺς παρήγγειλαν τὸ καθόλου μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ
Ἰησοῦ. [19] ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες εἶπον πρὸς αὐτούς, Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ, κρίνατε [20] οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς ἃ εἴδαμεν καὶ
ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν. [21] οἱ δὲ προσαπειλησάμενοι ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲν εὑρίσκοντες τὸ πῶς
κολάσωνται αὐτούς, διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι [22] ἐτῶν γὰρ ἦν
πλειόνων τεσσεράκοντα ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὃν γεγόνει τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.

The Believers Pray for Boldness

[23] Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
πρεσβύτεροι εἶπαν. [24] οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ εἶπαν,
Δέσποτα, σὺ ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, [25] ὁ
τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου στόματος Δαυὶδ παιδός σου εἰπών, Ἱνατί ἐφρύαξαν ἔθνη
καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; [26] παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ
αὐτὸ κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ. [27] συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐν τῇ πόλει

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ταύτῃ ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν ὃν ἔχρισας, Ἡρῴδης τε καὶ Πόντιος Πιλᾶτος σὺν ἔθνεσιν καὶ λαοῖς Ἰσραήλ, [28] ποιῆσαι ὅσα ἡ χείρ σου καὶ ἡ βουλή [σου] προώρισεν γενέσθαι. [29] καὶ τὰ νῦν, κύριε, ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου, [30] ἐν τῷ τὴν χεῖρά [σου] ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ. [31] καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγ-μένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ παρρησίας.

All Things in Common

[32] Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν καρδία καὶ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι ἀλλ᾽ ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. [33] καὶ δυνάμει μεγάλῃ ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς. [34] οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ἦν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων [35] καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων, διεδίδετο δὲ ἑκάστῳ καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν. [36] Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρναβᾶς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον υἱὸς παρακλήσεως, Λευίτης, Κύπριος τῷ γένει, [37] ὑπ-άρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ πωλήσας ἤνεγκεν τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκεν πρὸς τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

5

Ananiya na mukâge Safira

[1] Mulume muguma, izîno lyâge ye Ananiya, bo na mukâge Safira baguza ishwa lyâbo. [2] Anacisinga obwenge bo na mukâge mpu bayôrhane kw'eyo ngulo, n'ecindi cigabi acihêkera Entumwa. [3] Petro anacimubwîra, erhi: «Ananiya, cirhumire Shetani akuyanka omurhima, anakushumika mpu onywêrhere Mûka Mutagatîfu onayôrhane ecigabi c'engulo y'ishwa lyâwe? [4] Ka lirhàli lyâwe, k'orhànali ogwêrhe obuhashe b'okuliyôrhana? N'ene oliguza, k'orhàli ogwêrhe obuhashe bw'okukolêsa engulo yalyo oku olonzize? Ngahi omurhima gw'okujira ntyo gwacirhenzirage? Arhali bantu warhebire, ci Nnâmahanga». [5] Erhi ayumva ezo nderho, Ananiya acîdûrha oku idaho arhengamwo omûka. Abayumvagya okwo bôshi bakajuguma. [6] Abâna b'emisole bayimuka, baboha gulya murhumba, baj'igubisha. [7] Erhi ehisanzi hya nsà nk'isharhu higera, mukâge ayisha arhamanyiri !uhi na !uhi. [8] Petro anacimudôsa, erhi: «Mbwîra, ka yo ngulo mwaguzize ishwa linyu eyi?» Naye, erhi: «Neci, y'eyo». [9] Obwo Petro amubwîra, erhi: «Kurhi okwo mwasingire obwenge mpu murhandule Mûka gwa Nyakasane? Lolà! abarheng'ibisha balo baciri oku magulu aha lusò: nâwe bakujâna. [10] Ho n'aho acîdûrha aha magulu gâge, arhengamwo omûka. Balya bâna b'emisole erhi bajà omu nyumpa, bashimâna amafa;

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bamuhêka, bamubisha aha burhambi bw'ibà[g]. [11] Ekleziya yôshi yayôboha bwenêne, na ngasi bôshi bayumvîrhe okwo bakageramwo omusisi.

Entumwa zajira bisômerîne binji

[12] Entumwa zakag'ijira ebimanyîso n'ebisômerîne binji omu lubaga. Bôshi haguma bakag'ibêra omu mbaraza ya Salomoni, [13] na ntà wundi muntu waderhaga mpu abajàmwo, ci erhi n'olubaga lwôshi ludwîrhe Iwabakunga. [14] Bantu banji, abalume n'abakazi, bakayêmêra Nyakasane, na ntyo abemêzi bakayûshûka. [15] Ciru bakalêrha abalwâla oku ncingo n'omu bushîro n'okubahira omu njira, mpu lyo hano Petro agera, ciru ecizunguzungu câge cigerakwomuguma muli bo. [16] Engabo y'abantu yakarhenga ciru n'omu bishagala by'eburhambi bw'e Yeruzalemu, bakalêrha abalwâla n'abantu balimwo shetani, na bôshi bakafuma.

Entumwa zagwârhwa zanalikùzibwa na Nnâmahanga

[17] Okubundi omudâhwa mukulu n'aba bàli bôshi, bo balya b'omurhwe gw'Abasaduceyi, babijamwo, banayumva balumirwe. [18] Banacigwârha Entumwa, bazihira omu mpamikwa y'abantu bôshi. [19] Ci erhi kubà budufu, Malahika wa Nyakasane ayigula enyumvi z'empamikwa, n'erhi abahisa embuga, ababwîra, erhi: [20] «Gendagi, mujè omu kâ-Nyamuzinda, mukayigîriza olubaga ebinwa byôshi by'obwo Buzîne[h]». [21] Bayumva ako kanwa, n'erhi bunaca, bajà omu kâ-Nyamuzinda, barhondêra okuyigîriza.

Entumwa zahêkwa e kagombe

Lero omudâhwa mukulu anaciyisha bo n'aba bàli bôshi. Bahamagala abashamuka b'ibano likulu na ngasi bagula b'omu bene Israheli. Okubundi burhuma abaj'ilêrha Entumwa omu mpamikwa. [22] Ci abo baganda erhi bahika, mpu bayigule empamikwa, bababula. Banacigaluka, baderha, mpu: [23] «Rhwashimanyire empamikwa eri nyigale bwinjinjà n'abalanzi bayimanzire aha nyumvi. Ci ene rhuyigula, rhurhashimanyiremwo ndi». [24] Erhi bayumva okwo, omurhambo w'akâ-Nyamuzinda n'abajinji b'abadâhwa bazânwa, bakadôsanya mpu lero kwo kurhi okwo. [25] Obwo banaciyisha muntu muguma, ababwîra, erhi: «Balya bashi mwashwêkaga, bo bano bali omu kâ-Nyamuzinda bayigîriza olubaga!» [26] Omurhambo w'akâ-Nyamuzinda anaciyija bo n'abambali, alêrha Entumwa. Ci ntà kubî abajirire, bulya bàl'iyôbohire olubaga, mpu lwankabàbanda amabuye. [27] Erhi babà bamabahisa, babayimanza ekarhî k'ihano. Omudâhwa mukulu abadôsa, erhi: [28] «Ka rhurhammuhanzagya n'obwâlagale nti murhakâg'iyigîriza muli eryo izîno? Mw'oyo mwalumîzize enyigîrizo zinyu omu Yeruzalemu! Wabona mwalonza omukò gw'Oyo muntu rhubè rhwe gutumuzibwa!» [29] Petro n'ezindi Ntumwa bashuza, mpu: «Kukwânîne okuyumva

[g] **5.10** : Ecâha c'Ananiya bona mukâge Safira kwàli kulonz'irheba Entumwa erhi kusîma ensara-nga kurhuma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda kulusha abantu. [30] Nyamuzinda wa balarha afûsize Yezu mwayîrhaga erhi mumumanika oku murhi. [31] Y'oyo ye Nnâmahanga, oku buhashe bw'okulyo kwâge, ajizire mwâmi na Muciza, mpu lyo Israheli acîyunjuza anababalirwe ebyâha. [32] Rhw'ono rhuli bahamîrizi b'ebyo rhwe na Mûka Mutagatîfu Nyamuzinda ashobôzagya abamuyumva». [33] Erhi bayumva okwo, bakunira bwenêne, ciru balonza okubayîrha.

Gamaliyeli aderhera Entumwa

[34] Obwo mufarizeyi muguma, mpu ye Gamaliyeli, anaciyimuka omu ihano. Ali mulenga omu Marhegeko, ànali mukengwa omu lubaga lwôshi. Anacirhegeka mpu barhang'ihulusa hitya abo bantu. [35] Okuhandi anacibwîra abagula b'ihano, erhi: «Bene-Israheli, mucirhonde, mumanye kwinjà kurhi mwajira aba bantu. [36] Harhacigera nsiku, Tohodozi anacizûka, aderha mpu ali muntu muzibu. Bantu magana nk'ani bamushimba. Anaciyîrhwa, n'abàli bamamuyêrêra bôshi bashandabâna, bahirigirha. [37] Enyuma z'oyo, galya mango baganjaga abantu, hàyisha Yuda w'e Galileya, na bantu barhali banyi bàmushimba. Naye kufà afîre, n'abashimbûlizi bâge bôshi bashandabâna. [38] Na bunôla, lek'i-mmubwîre: murhashimbululaga aba bantu, mubaleke. Bulya ehibali emurhima n'ebibadwîrhe bajira, akaba biri bya bantu, byâfananda; [39] ci akaba kwo binali biri bya Nnâmahanga, murhahashe okubishâba. Mumanye mwankabà nka Nyamuzinda ye mukozize!» Bayumva ihano lyâge. [40] Banacihamagala Entumwa, n'erhi baha bamazishûrha emikoba, baziha-nza okushub'ija bayigîriza oku izîno lya Yezu, bazilika. [41] Bôhe barhenga aha kagombe bajà bacîshinga, bulya bàli bagwêrhe iragi ly'okukozwa enshonyi izîno lya Yezu lirhumire. [42] Na ngasi lusiku, omu kâ-Nyamuzinda n'omu nyumpa, barhahusagya okuyigîriza n'okuhanûla Emyanzi y'Akalembe ya Yezu Kristu.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 5

Ananias and Sapphira

[1] Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι σὺν Σαπφίρῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἐπώλησεν κτῆμα [2] καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνειδυίης καὶ τῆς γυναικός, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν. [3] εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος, Ἀνανία, διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; [4] οὐχὶ μένον σοὶ ἔμενεν καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχεν; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις ἀλλὰ τῷ θεῷ. [5] ἀκούων δὲ ὁ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους πεσὼν ἐξέψυξεν,

---

[h] **5.20** : Obwo Buzîne bwo Buzîne bw'inema lya Nnâmahanga rhuhâbwa oku izîno lya Nnawîrhu Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας. [6] ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτὸν καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν. [7] Ἐγένετο δὲ ὡς ὡρῶν τριῶν διάστημα καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονὸς εἰσῆλθεν. [8] ἀπεκρίθη δὲ πρὸς αὐτὴν Πέτρος, Εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε; ἡ δὲ εἶπεν, Ναί, τοσούτου. [9] ὁ δὲ Πέτρος πρὸς αὐτήν, Τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα κυρίου; ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ καὶ ἐξοίσουσίν σε. [10] ἔπεσεν δὲ παραχρῆμα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐξέψυξεν· εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκρὰν καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, [11] καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ᾽ ὅλην τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα. Many Signs and Wonders Performed [12] Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ τέρατα πολλὰ ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ Στοᾷ Σολομῶντος, [13] τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ᾽ ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός. [14] μᾶλλον δὲ προσ-ετίθεντο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ, πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, [15] ὥστε καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τιθέναι ἐπὶ κλιναρίων καὶ κραβάττων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν. [16] συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν πέριξ πόλεων Ἰερουσαλὴμ φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες. Persecution of the Apostles [17] Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ οὖσα αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου [18] καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. [19] ἄγγελος δὲ κυρίου διὰ νυκτὸς ἀνοίξας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς ἐξαγαγών τε αὐτοὺς εἶπεν, [20] Πορεύεσθε καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. [21] ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκον. Παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθῆναι αὐτούς. [22] οἱ δὲ παραγενόμενοι ὑπηρέται οὐχ εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ· ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγειλαν [23] λέγοντες ὅτι Τὸ δεσμωτήριον εὕρομεν κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ καὶ τοὺς φύλακας ἑστῶτας ἐπὶ τῶν θυρῶν, ἀνοίξαντες δὲ ἔσω οὐδένα εὕρομεν. [24] ὡς δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὅ τε στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν τί ἂν γένοιτο τοῦτο. [25] παραγενόμενος δέ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι Ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἑστῶτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν. [26] τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις ἦγεν αὐτοὺς οὐ μετὰ βίας, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαὸν μὴ λιθασθῶσιν. [27] Ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς [28] λέγων, [Οὐ] παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ, καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἰερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ᾽ ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. [29] ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπαν, Πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. [30] ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου [31] τοῦτον ὁ θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσεν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ [τοῦ] δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. [32] καὶ ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ. [33] Οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίοντο καὶ ἐβούλοντο ἀνελεῖν αὐτούς. [34] ἀναστὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος ὀνόματι

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Γαμαλιήλ, νομοδιδάσκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχὺ τοὺς ἀνθρώπους ποιῆσαι
35 εἶπέν τε πρὸς αὐτούς, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις τί
μέλλετε πράσσειν. 36 πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη Θευδᾶς λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν, ᾧ
προσεκλίθη ἀνδρῶν ἀριθμὸς ὡς τετρακοσίων· ὃς ἀνῃρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ
διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. 37 μετὰ τοῦτον ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς
ἀπογραφῆς καὶ ἀπέστησεν λαὸν ὀπίσω αὐτοῦ· κἀκεῖνος ἀπώλετο καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο
αὐτῷ διεσκορπίσθησαν. 38 καὶ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων καὶ ἄφετε
αὐτούς· ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ αὕτη ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται, 39 εἰ δὲ ἐκ θεοῦ
ἐστιν, οὐ δυνήσεσθε καταλῦσαι αὐτούς, μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ
40 καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ
Ἰησοῦ καὶ ἀπέλυσαν. 41 Οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι
κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἀτιμασθῆναι, 42 πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ᾽ οἶκον
οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι τὸν χριστὸν Ἰησοῦν.

6

Il. Abajà-bugo barhanzi

Abashamasi nda

1 Byanacibà ntyo! Erhi abaganda bajà baluga, Abagereki[i] bakacidudumira Abayahudi, bulya
abakana bâbo bakâg'iyibagirwa omu burhabâle bwa ngasi lusiku. 2 Balya ikumi na babiri
bahamagala abaganda, bababwîra, mpu: «Kurhashingânîni rhuleke okuyigîriza akanwa ka
Nnâmahanga, mpu lyo rhukâgaba ebiryo. 3 Mulonze muli mwe, bene wîrhu, bantu nda
bakengwa, abayunjîre Mûka Mutagatîfu n'obushinganyanya, bo rhwâhâ ogwomukolo. 4 Nîrhu
rhwêhe rhwâcîshwêkera oku kuharâmya n'okuyigîriza akanwa ka Nnâmahanga». 5 Ehyo binwa
byasîmîsa abàhali bôshi. Banacîshoga Stefanomuntu wàli oyunjwîre obuyêmêre na Mûka
Mutagatîfu, na Filipo, na Prokori, na Nikano-ri, na Timoni, na Parimena, na Nikola, mushimbûlizi
w'e Antiyokiya. 6 Banacibalêrhera Entumwa, n'erhi babà bàmashenga, bàbalambûlirakwo
amaboko. 7 Akanwa ka Nnâmahanga kalanda, n'abaganda bàyûshûka bwenêne omu
Yeruzalemu; ciru n'abadâhwa banji bàshimba obuyêmêre.

Stefano agwârhwa n' Ahayahudi

8 Naye Stefano ali ayunjwîre enshôkano n'oburhwâli, anakag'ijira ebisômerîne binji

[i] **6.1** *Abagereki bakacîdudumira Abayahudi*, kwo duderha kurhi? -:Abagereki bo Bayahudi bakag'ishambâla n'okusoma Amandiko matagatîfu omu cigereki. Bàgwêrhe esinagogi zâbozâbo. -Abayahudi bo Bayahudi baburhiragwa omu Buyahudi. Bakag'ishambâla eciharamiya, ci bakaâg'isoma Amandiko matagatîfu omu cihabraniya erhi ciyahudi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'ebirhangâzo omu lubaga. [9] Lero bantu baguma b'omu sinagogi ederhwa y'abarhengaga-omu-bujà, n'ey'abantu b'e Sirena, n'ey'ab'e Aleksandriya, n'ab'e Silisiya, n'ab'e Aziya, bayisha bal'ijisa Stefano kadali. [10] Ci barharhamag'ihimwa n'okurhimanya kwâge, bulya Mûka Mutagatîfu wakag'imubwîriza ebi aderha. [11] Lero banacirheba abantu mpu baderhe oku bayumvîrhe aderha ebinwa by'okujâcira Mûsa na Nnâmahanga. [12] Na ntyo bazûsa akavulindi omu lubaga n'omu bagula n'omu bashamuka b'ihano. Okubandi banacimurhibukira, bamugwârha, bamuhêka e kagombe. [13] Balêrha abahamîrizi bw'obunywesi, mpu: «Oyu muntu arhahusa okulogorhera ahantu hatagatîfu n'Amarhegeko. [14] Ciru Rhwayumvagya aderha mpu Yezu, oyo w'e Nazareti, anâshâbe aha hantu[j] aha, anabindule engeso rhwasigiragwa na Mûsa». [15] Obwo abàli omu ihano bôshi erhi bamusinza, bàbona obusù bwâge buyôsire nka bwa malahika.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 6

The Appointment of the Seven

[1] Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν
πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν.
[2] προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν εἶπαν, Οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς
καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. [3] ἐπισκέψασθε δέ, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ
ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτά, πλήρεις πνεύματος καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας
ταύτης, [4] ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. [5] καὶ ἤρεσεν ὁ
λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρης πίστεως καὶ
πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον καὶ Πρόχορον καὶ Νικάνορα καὶ Τίμωνα καὶ Παρμενᾶν καὶ
Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα, [6] οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων, καὶ προσευξάμενοι
ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας. [7] Καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανεν καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν
μαθητῶν ἐν Ἰερουσαλὴμ σφόδρα, πολύς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.

The Arrest of Stephen

[8] Στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.
[9] ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων καὶ Κυρηναίων καὶ
Ἀλεξανδρέων καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ, [10] καὶ οὐκ ἴσχυον
ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει. [11] τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας ὅτι Ἀκηκόαμεν
αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν καὶ τὸν θεόν [12] συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ
τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν καὶ ἤγαγον εἰς τὸ
συνέδριον, [13] ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας, Ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται λαλῶν
ῥήματα κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου [τούτου] καὶ τοῦ νόμου [14] ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι

[j] **6.14** Aho hantu, ko kâ-Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. [15] καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν πάντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

7

Stefano ayigîriza olubaga

[1] Okuhandi omudâhwa mukulu adôsa, erhi: «Ka kwo binali ntyo?» [2] Naye ashuza, erhi: «Bene wîrhu na balarha, muyumve! Nyamuzinda w'irenge abonekeraga larha Abrahamu amango aciri e Mezopotamiya, erhi arhaciyûbaka e Harani, [3] amubwîra, erhi: «Orhenge omu cihugo cinyu na muli bene winyu, ojè omu cihugo nakuyêreka». [4] Arhenga obwo omu cihugo c'e Kaldeya, aj'iyûbaka e Haran. Erhi îshe afà, Nnâmahanga amurhenza eyo, amulêrha mw'eci cihugomuyûbasiremwo buno. [5] Mw'eco cihugo, arhamuhaga cici, ciru ahankahirwa okugulu, ci amulaganya mpu anacimushobôzeco, cibè câge, ye n'iburha lyâge, n'obwo arhagwêrhe mwâna. [6] Kandi Nnâmahanga amubwîra mpu iburha lyâge lyanârhàng'ibêra omu cihugo ca bene, lihirwe omu bujà, linakolerwe buligo myâka magana ani [7] Ci Nyamuzinda aderha, erhi: «Eryo ishanja lyanâbahire omu bujà, niene nânamanye ogwâlyo. N'amango okwo kwâhwa, banagenda bayish'ikanshengera aha hantu». [8] Okubundi anacimuha eciragâne c'okukembûlwa. Na ntyo erhi aburha Izaki, amukembûla olusiku lwa kali munâni. Naye Izaki kwo ajizire Yakôbo ntyo, na Yokobo akujira balya bashakulûza ikumi na babiri. [9] Obuyagalwa bwarhuma bashakulûza bashomba Yozefu, bamuguza mpu ahêkwe e Mîsiri, ci Nnâmahanga àli baguma naye. [10] Amulîkûza omu malibuko gâge gôshi, amujira murhonyi na mushinganyanya omu masù ga Faraoni, mwâmi w'e Mîsiri, naye amujira murhegesi w'e Mîsiri n'ow'aha mwage hosh. [11] Okubundi ishali lyanacizûka omu Mîsiri n'omu Kanani n'amalibuko manji, na bashakulûza babula ebi bankalya. [12] Erhi Yakôbo ayumva oku engano eri e Mîsiri, arhumayo bashakulûza obw'oburhanzi. [13] Obwa kabiri, Yozefu amanyi-bwa na bakulu bâge, na Faraoni amanya ecisisi câge. [14] Okubundi Yozefu a-rhumiza îshe Yakôbo na bene wâbo bôshi, oku bànali makumi gali nda na barhânu. [15] Yakôbo anaciyandagalira e Mîsiri, yo afìrîre na bashakulûza. [16] Babahêka e Sikemi, banababisha omu nshinda Abrahamu aguliraga bene-Hemori nsaranga e Sikemi. [17] Erhi amango amalaganyo Nnâmahanga alaganyagya A-brabamu gaba hôfi, omulala gwayûshûka gwanagandaza omu Mîsiri, [18] kuhika owundi mwâmi orhàl'imanyire Yozefu ayîma e Mîsiri. [19] Oyo mwâmi ayengehera obûko bwîrhu, alibuza balarha, ciru akabasêza mpu bakabulire orhubonjo rhwabo lyo rhulek'ilama. [20] Ago mango Mûsa aburhwa, arhona emwa Nnâmahanga. Alerwa myêzi isharhu omu mw'îshe. [21] Erhi aba amakabulirwa, mwâli wa Faraoni amurhôla, amulera nka mwâna wâge. [22] Ntyo Mûsa ayigîrizibwa obwe-nge bw'abantu b'e Mîsiri, aba mulume muzibu omu kuderha n'omu kukola. [23] Erhi ayunjuza myâka makumi ani, ayumva enkumbu omu murhima y'okuj'irhangula bene wâbo, bene-Israheli. [24] Ntishi kurhi abwîne badwîrhe barhindibuza

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muguma, amurhabâla anamwihôlera, ayîrha olya muntu w'e Misirì. [25] Ali amanyire mpu bene wâbo bayumva oku Nnâmahanga ol'ibaciza n'okuboko kwâge; ci bôbe barhatwaga ibuzibuzì. [26] Erhi kuca, ashimâna abadwîrhe balwa, aderha mpu abafunga, ababwîra, erhi: «Bîra bâni, muli baguma! Cirhumire mwâka-shoshôbana ntya mwêne na nnene?» [27] Olya wàli ohalalire owâbo amuhagalika, erhi: «Ewe, ndi wakujiraga mukulu nîsi erhi mucîranuzi wîrhu? [28] Nkaba nâni walonza okunyîrha nka kulya njo wayirhaga olya muntu w'e Mîsiri?» [29] Erhi Mûsa ayumva ako kanwa, acîyâkira, aj'iyûbaka omu cihugo c'e Madiyani, aburhirayo na bâna babiri ba burhabana. [30] Erhi hagera myâka makumi ani, malahika amuyagânira omu ngulumira y'ishaka, omu irungu ly'entondo ya Sinayi. [31] Erhi Mûsa abona okwo, arha-ngâla; n'erhi aciderha mpu ayegera lyo abona bwinjà, ayumva izù lya Nyakasane, erhi: [32] «Nie Nyamuzinda wa bashakulûza bâwe, Nyamuzinda w'Abrahamu, Nyamuzinda w'Izaki na Yakôbo!» Mûsa erhi akola adwîrhe ageramwo ogwa nyugunyu, arhaciderhaga mpu agalamire alole. [33] Obwo Nyakasane amubwîra, erhi: «Rhenza enkwêrho zâwe omu magulu, bulya aha oli hali hantu hatagatîfu. [34] Neci, nabwîne amalibuko g'olubaga lwâni omu Mîsiri, n'omule-nge gwâlo naguyumva; bw'obunyandagîre nti nducize. Yishaga, nkurhume e Mîsiri». [35] Oyôla Mûsa banenaga, erhi baderha, mpu: «Ndi wakujiraga mukulu nîsi erhi mucîranuzi wîrhu?» ye Nnâmahanga arhumire mpu abakulire anabacize oku burhabâle bw'olya malahika wamubonekeraga omu ishaka. [36] Ye wabarhenzagyamwo eci cihugo omu kujira ebisômerîne n'ebirhangâzo e Mîsiri n'omu Nyanja Ndukula, n'omu irungu myâka makumi ani. [37] Oyo Mûsa ye wabwîraga bene-Israheli, erhi: «Nnâmahanga anammuhe omulêbi oli akani warhenga muli bene winyu». [38] Galya mango bene-israbeli bàli bacîgushire haguma omu irungu, ye wàli bo na malahika wakag'imuganiza oku ntondo ya Sinayi erhi anali haguma na bashakulûza; ye wabwîzirwe ebinwa by'obuzîne mpu arhuhise kuli byo. [39] Ye bashakulûza bàlahiraga okuyumva! Ciru bamukoba, banacîfinja omu murhima okushubira e Mîsiri; [40] babwîra Aròni, mpu: «Rhujirire banyamuzinda bakarhushokolera, bulya rhurhamanyiri oyu Mûsa warhurhenzagyaomu cihugo c'e Mîsiri oku abîre». [41] Zo n'ezo nsiku, bajira enyana, barherekêra eyo nshushano banajirira eciremwa c'enfune zâbo olusiku lukulu. [42] Iero Nyamuzinda anacibahindulira omugongo anabaleka mpu bakaharâmya emirhwe y'oku nkuba, nka kulya kuyandisirwe omu citabu c'abalêbi, mpu: Ka hali embâgwa mwambâgîre erhi enterekêro mwanterekerîre, bene-Israheli, mw'erya myâka makumi ani[k] mwâli omu irungu? [43] Mwakabarhula ecirâlo ca Moloki n'enyenyêzi ya Nyamuzinda winyu Refani, ezo nshushano mwajiraga mpu mukaziharâmya! Nâni nkolaga nammululiza kurhaluka e Babiloni». [44] Omu irungu baLarha bagwêrhe ecihando c'endagâno, kulya anali arhegesire owarhumaga Mûsa mpu acîjire oku nshusho abonaga. [45] Erhi babà bamacihâbwa, balarha bacihêka omu cihugo banyagaga galya mashanja Nnâmahanga alibirhagakwo embere zâbo, Yozwe ye wali cirongozi câbo; byâbà ntyo kuhika amango ga Daudi. [46] Anacirhona emwa Nnâmahanga, anashenga mpu ashobôle enshôkano y'okuyûbakira Nyamuzinda wa Yakôbo enyumpa. [47] Salomoni ye

[k] **7.42** : Amo 5, 25-27.

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wayishir'imuyûbakira enyumpa. [48] Ci ow'enyanya arhabêra omu nyumpa zayûbakagwa n'amaboko g'abantu, nk'oku omulêbi adesire, erhi[l]: [49] «*Irunga yo ntebe y'obwâmi bwâni, n'igulu co cirhi c'amagulu gâni. Nyumpa nci mwanyûbakira, erhi hantu hahi nankarhamûkira? cinwa ca Nyakasane eco.* [50] Ka kurhali kuboko kwâni kwajiraga ebyo byôshi?» [51] Mwe bacikanyi-cirhagomba, aga marhwîri n'emirhima erhakembûlagwa, muyôrha mulahira okuyumva Mûka Mutagatîfu! Kulya basho bàli kwomunali ninyu[m]! [52] Mulêbi ohi basho barhalibuzagya? Banizire abakâg'ilêba okuyisha kw'Omushinganyanya, olya muzind'ilenganya mwanamuyîrha. [53] Mwe mwahîrwe na bamalahika Amarhegeko, murhanaga-shimbaga».

Stefano abandwa amabuye

[54] Erhi bayumva ebyo binwa, bakunira bwenêne banakahekenyera Stefano amîno. [55] Ci yêhe, bulya ali ayunjwîre Mûka Mutagatîfu, anacigalamira enyanya, abona irenge lya Nyamuzinda, na Yezu ayimanzire ekulyo kwa Nyamuzinda [56] Anaciderha, erhi: «Namabona empingu eri nyigule, na Mwene-omuntu ayimanzire ekulyo kwa Nnâmahanga!» [57] Banacibanda orhuhababo, bafuka amarhwîri, bacimwihunikakwo bôshi caligumiza. [58] N'erhi babà bamamurhenza omu lugo, bamubanda amabuye. Abahamîrizi[n] bàli barherekîze emyambalo yâbo aha magulu g'omwâna w'obusole, izîno lyâge ye Saulu. [59] Erhi babà bakola badwîrhe bamubanda amabuye, Stefano akâshenga, erhi: «Yâgirwa Yezu, oyankirire omûka gwâni!» [60] Okubundi anacifukama, ayakûza n'izù linene. erhi: «Nyakasane, orhabahôlaga eci câha!» N'erhi ayûs'iderha ako kanwa, anacirhengamwo omûka.

---

[l] **7.48** : Iz 66, 1-2.
[m] **7.51** : Erhi balahira okuyumva Mûsa n'Abalêbi
[n] **7.58** : Abahamîrizi bo bàli barhegesirwe okubanda amabuye barhanzi. Oyo Saulu ye Mtagatîfu Paolo, embere ayemêre Mwâmi Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 7

[1] Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ. [2] ὁ δὲ ἔφη, Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. Ὁ θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρρὰν [3] καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ [ἐκ] τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν σοι δείξω. [4] τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν ἐν Χαρράν. κἀκεῖθεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ μετῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε, [5] καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ οὐδὲ βῆμα ποδὸς καὶ ἐπηγγείλατο δοῦναι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου. [6] ἐλάλησεν δὲ οὕτως ὁ θεὸς ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια· [7] καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἐὰν δουλεύσουσιν κρινῶ ἐγώ, ὁ θεὸς εἶπεν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται καὶ λατρεύσουσίν μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. [8] καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησεν τὸν Ἰσαὰκ καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, καὶ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ Ἰακὼβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας. [9] Καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσὴφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἦν ὁ θεὸς μετ᾽ αὐτοῦ [10] καὶ ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ᾽ Αἴγυπτον καὶ [ἐφ᾽] ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. [11] ἦλθεν δὲ λιμὸς ἐφ᾽ ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ Χανάαν καὶ θλῖψις μεγάλη, καὶ οὐχ ηὕρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν. [12] ἀκούσας δὲ Ἰακὼβ ὄντα σιτία εἰς Αἴγυπτον ἐξαπέστειλεν τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον. [13] καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἀνεγνωρίσθη Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος [τοῦ] Ἰωσήφ. [14] ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ μετεκαλέσατο Ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἐν ψυχαῖς ἑβδομήκοντα πέντε. [15] καὶ κατέβη Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, [16] καὶ μετετέθησαν εἰς Συχὲμ καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὼρ ἐν Συχέμ. [17] Καθὼς δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὡμολόγησεν ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ [18] ἄχρι οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος [ἐπ᾽ Αἴγυπτον] ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ. [19] οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν ἐκάκωσεν τοὺς πατέρας [ἡμῶν] τοῦ ποιεῖν τὰ βρέφη ἔκθετα αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζῳογονεῖσθαι. [20] ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωϋσῆς καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ· ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός, [21] ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ ἀνείλατο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν. [22] καὶ ἐπαιδεύθη Μωϋσῆς [ἐν] πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων, ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ. [23] Ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσερακονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. [24] καὶ ἰδών τινα ἀδικούμενον ἠμύνατο καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον. [25] ἐνόμιζεν δὲ συνιέναι τοὺς ἀδελφοὺς [αὐτοῦ] ὅτι ὁ θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν σωτηρίαν αὐτοῖς· οἱ δὲ οὐ συνῆκαν. [26] τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις καὶ συνήλλασσεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην εἰπών, Ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε· ἱνατί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; [27] ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπώσατο αὐτὸν εἰπών, Τίς σε

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ᾽ ἡμῶν; [28] μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις ὃν τρόπον ἀνεῖλες ἐχθὲς τὸν Αἰγύπτιον; [29] ἔφυγεν δὲ Μωϋσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο. [30] Καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσεράκοντα ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἄγγελος ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου. [31] ὁ δὲ Μωϋσῆς ἰδὼν ἐθαύμαζεν τὸ ὅραμα, προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι ἐγένετο φωνὴ κυρίου, [32] Ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. ἔντρομος δὲ γενόμενος Μωϋσῆς οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι. [33] εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος, Λῦσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου, ὁ γὰρ τόπος ἐφ᾽ ᾧ ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστίν. [34] ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς· καὶ νῦν δεῦρο ἀποστείλω σε εἰς Αἴγυπτον. [35] Τοῦτον τὸν Μωϋσῆν, ὃν ἠρνήσαντο εἰπόντες, Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν; τοῦτον ὁ θεὸς [καὶ] ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέσταλκεν σὺν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. [36] οὗτος ἐξήγαγεν αὐτοὺς ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Ἐρυθρᾷ Θαλάσσῃ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσεράκοντα. [37] οὗτός ἐστιν ὁ Μωϋσῆς ὁ εἴπας τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ. [38] οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν, [39] ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ᾽ ἀπώσαντο καὶ ἐστράφησαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον [40] εἰπόντες τῷ Ἀαρών, Ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωϋσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί ἐγένετο αὐτῷ. [41] καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. [42] ἔστρεψεν δὲ ὁ θεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν, Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσεράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραήλ; [43] καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μόλοχ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ [ὑμῶν] Ῥαιφάν, **τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε** προσκυνεῖν αὐτοῖς, **καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα** Βαβυλῶνος. [44] Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωϋσῇ ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑωράκει [45] ἣν καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῶσεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν ἕως τῶν ἡμερῶν Δαυίδ, [46] ὃς εὗρεν χάριν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ ᾐτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ οἴκῳ Ἰακώβ. [47] Σολομῶν δὲ οἰκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. [48] ἀλλ᾽ οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις κατοικεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέγει, [49] Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι, λέγει κύριος, ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; [50] οὐχὶ ἡ χείρ μου ἐποίησεν ταῦτα πάντα; [51] Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις καὶ τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. [52] τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ φονεῖς ἐγένεσθε, [53] οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων καὶ οὐκ ἐφυλάξατε. The Stoning of Stephen [54] Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν καὶ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ᾽ αὐτόν. [55] ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ἀτενίσας εἰς τὸν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

οὐρανὸν εἶδεν δόξαν θεοῦ καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ [56] καὶ εἶπεν, Ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ θεοῦ. [57] κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ᾽ αὐτὸν [58] καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου, [59] καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα, Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. [60] θεὶς δὲ τὰ γόνατα ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ, Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς ταύτην τὴν ἁμαρτίαν. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη.

8

Abakristu b'e Yeruzalemu balibuzibwa

[1] Na Saulu naye ali ayemîre mpu bayîrhe Stefano. Olwo lusiku lwonêne barhondêra okulibuza Ekleziya y'e Yeruzalemu. Bôshi bashandabâna omu mirhundu y'e Yudeya n'e Samâriya, Entumwa zône zasigala. [2] Abantu barhinya Nnâmahanga babisha Stefano, banamulakira bwenêne. [3] Naye Saulu erhi adwîrhe ashereza Ekleziya; akashesherêra omu nyumpa, akaba balume, akaba bakazi, akâgwârha n'okubira omu mpamikwa.

Filipo ayigîriza e Samâriya

[4] Balya bashandabanaga, bagera hôshi hôshi omu cihugo, bajà bayigîriza akanwa ka Nnâmahanga. [5] Filipo yêhe ayandagalira omu cishagala c'e Samâriya, ayigîrizamwo Kristu. [6] Olubaga lwôshi lwanunirwa n'enyigîrizo za Filipo, bulya bakag'iyumva baderha ebirhangâzo akâg'ijira, banakag'ibibona. [7] Kwo binali: banji bàlimwo shetani, akabarhengamwo aj'ayâma; na banji bàli bahozire ebirumbu n'ebirema bakag'ifuma. [8] Mw'eco cishagala, abantu basîma bwenêne.

Omukurungu Simoni

[9] Ci kwône mw'eco cishagala mwàli omulume mpu ye Simoni. Ali mukurungu, anakag'irhangâza abantu b'e Samâriya n'okuciderha muntu mukulu. [10] Bôshi, abarho n'abakulu, ye bakag'ibirakwo omurhìma. Bakag'iderha, mpu: «Oyu muntu bwo buhashe bwa Nyamuzinda, bulya baderha bukulu», [11] Bàl'imuhizirekwo omurhima ntyo, bulya kurhenga mîra akâg'ibarhangâza n'amakurungu gâge. [12] Ci erhi babà bamayêmêra Filipo wakag'ibayigîriza Emyanzi y'Akalembe k'Obwâmi bwa Nnâmahanga n'izîno lya Yezu Kristu, abalume n'abakazi babatizibwa. [13] Simoni naye ayêmêra, n'erhi ayûs'ibatizibwa, arhacirhengagakwo Filipo. Akarhangâla erhi akabona ebirhangâzo n'ebisômerîne bizibu akâg'ijira. [14] Erhi Entumwa zàli e Yeruzalemu ziyumva oku Abasamâriya bayankirîre akanwa ka Nnâmahanga, zabarhumira Petro na Yowane. [15] Erhi bahika, babasengerera mpu bahâbwe Mûka Mutagatîfu; [16] bulya muli bo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ntâye àli asag'iyandagalira, ci bàli babatizîbwe kwônene oku izîno lya Nyakasane Yezu. [17] Obwo Petro na Yowane babalambûlirakwo amaboko, bàhâbwa Mûka Mutagatifu.

[18] Erhi Simoni abon'oku Entumwa zakag'ihâna Mûka Mutagatîfu omu kulambûla amaboko, abalerhera ensaranga, erhi: [19] «Mumpè nâni kw'obwo buhashe, lyo ngasi oyu nalambûlirakwo amaboko ahâbwa Mûka Mutagatîfu». [20] Petro anacimushuza, erhi: «Okahera we n'ensaranga zâwe; wamanyire mpu wanagula enshôkano ya Nnâmahanga nsaranga! [21] Ntà cigabi na ntà mwanya o-gwêrhe mw'ebi, bulya omurhima gwâwe gurhashingânîni embere za Nnâmahanga. [22] Ocîyunjuzagye kw'obwo bubî bwâwe, onashenge Nyamuzinda: kwankanabà akurhenza ezo nkengêro omu murhima. [23] Neci, mbwîne oku oyu-njwire endulwe y'obubî onali mubohe n'emigozi y'ebyâha». [24] Naye Simoni, erhi: «Mwêne mundagirage emwa Nyakasane, lyo ebyo odesire birhag'i-ntogera». [25] Bôhe erhi babà bamahamîriza n'okuyigîriza akanwa ka Nyakasane, bàshubira e Yeruzalemu, bajà bayigîriza Emyanzi y'Akalembe omu mirhu-ndu minji y'Abasamâriya.

Filipo abatiza omurhonyi w'Etiyopiya

[26] Malahika wa Nyakasane anacija aho, abwîra, Filipo, erhi: «Yimuka, ojè oluhande lw'Ifo, mw'era njira eyandagîre kurhenga e Yeruzalemu kujà e Gaza; liri irungu». [27] Anaciyimuka, agenda. Obwo hanacigera mulume muguma w'Etiopiya. Ali mulamba murhonyi wa Kandasi, mwâmi-kazi w'Etiyopiya, na murhegesi w'ebirugu byâge byôshi. Al'iharâmya e Yeruzalemu, [28] erhi anakola ashubûka, atamîre oku ngâlè yâge, anadwîrhe asoma omu citabu c'omulêbi Izaya. [29] Mûka Mutagatîfu anacibwîra Filipo, erhi: «Kanya, ogwârhe eyo ngâlè. [30] Filipo anacikanya, ayumva adwîrhe asoma omu citabu c'omulêbi Izaya; amudôsa, erhi: «K'oyumvîrhe ebi odwîrhe wasoma?» [31] Naye, erhi: «Kurhi nankakuhasha na ntâye wampugûla?» Obwo anaciyinginga Filipo mpu ashonere oku ngâle yâge, anamutamale eburhambi. [32] Ecigabi c'Amandiko akâg'ìsoma, c'eci: *Bamuhêsire nka cibuzi caj'ibâgwa; nka mwâna-buzi orhabumbûla akanwa embere z'owamutwa obwôya, arhashagala bici.* [33] Olubanja lwâge balutwîra akagayo. Iburha lyâge ndi wânaliganje? Ntâye wahahîre bulya bamamukûla omu igulu ly'abazîne[o]. [34] Olya mulamba anacidôsa Filipo, erhi: «Mâshi mbwîra ndi oyo omulêbi aderhîre ntyo? Ka yêne nîsi erhi wundi?» [35] Okubundi Filipo anacimurhondêreza, arhondêra kuli ebyo binwa by'Amandiko, amuyigîriza Emyanzi y'Akalembe ya Yezu. [36] Oku bali omu njira, barhinda ah'amîshi gàli. Olya mulamba amubwîra, erhi: «Amîshi aga; bici bicimpanzize okubatizibwa?» [37] Naye Filipo amubwîra, erhi: «Akaba oyemîre n'omurhima gwâwe gôshi, kwanahashikana». Ashuza, erhi: «Nyemîre oku Yezu Kristu ye Mugala wa Nyamuzinda». [38] Anaciyimanza engâlè, bombi bayandagalira omu mîshi, Filipo n'olya mulamba; amubatiza. [39] Erhi babà bamarhenga omu

[o] **8.33** : Eyi milongo 32-33 eshushire Iz 53, 7-8; Akûlwa omu igulu ly'abazîne: Acîbwa en'igulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mîshi, Omûka gwa Nyakasane gwashamula Filipo, n'olya mulamba arhacimubonaga. Ahira njira, aj'acîshinga. 40 Filipo naye abona akola ali e Azoto; aja ayigîriza Emyanzi y'Akalembe omu bishagala byôshi, kuhika alinda ahika e Sêzariya.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 8

Saul Persecutes the Church

1 Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἰεροσολύμοις, πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας πλὴν τῶν ἀποστόλων. 2 συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς καὶ ἐποίησαν κοπετὸν μέγαν ἐπ᾽ αὐτῷ. 3 Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακήν.

The Gospel Preached in Samaria

4 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον. 5 Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς [τὴν] πόλιν τῆς Σαμαρείας ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν. 6 προσεῖχον δὲ οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. 7 πολλοὶ γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχοντο, πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν 8 ἐγένετο δὲ πολλὴ χαρὰ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. 9 Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει μαγεύων καὶ ἐξιστάνων τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν, 10 ᾧ προσεῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἡ καλουμένη Μεγάλη. 11 προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἱκανῷ χρόνῳ ταῖς μαγείαις ἐξεστακέναι αὐτούς. 12 ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. 13 ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσεν καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ, θεωρῶν τε σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένας ἐξίστατο. 14 Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἰεροσολύμοις ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται ἡ Σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάννην, 15 οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν ὅπως λάβωσιν πνεῦμα ἅγιον 16 οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ᾽ οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. 17 τότε ἐπετίθεσαν τὰς χεῖρας ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον. 18 Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα 19 λέγων, Δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. 20 Πέτρος δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν, Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι 21 οὐκ ἔστιν σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἔναντι τοῦ θεοῦ. 22 μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης καὶ δεήθητι τοῦ κυρίου, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου, 23 εἰς γὰρ χολὴν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα. [24] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπεν, Δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν κύριον ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ᾽ ἐμὲ ὧν εἰρήκατε. [25] Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ κυρίου ὑπέστρεφον εἰς Ἰεροσόλυμα, πολλάς τε κώμας τῶν Σαμαριτῶν εὐηγγελίζοντο. Philip and the Ethiopian Eunuch [26] Ἄγγελος δὲ κυρίου ἐλάλησεν πρὸς Φίλιππον λέγων, Ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰς Γάζαν, αὕτη ἐστὶν ἔρημος. [27] καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος δυνάστης Κανδάκης βασιλίσσης Αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἰερουσαλήμ, [28] ἦν τε ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ καὶ ἀνεγίνωσκεν τὸν προφήτην Ἡσαΐαν. [29] εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ, Πρόσελθε καὶ κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ. [30] προσ-δραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος Ἡσαΐαν τὸν προφήτην καὶ εἶπεν, Ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; [31] ὁ δὲ εἶπεν, Πῶς γὰρ ἂν δυναίμην ἐὰν μή τις ὁδηγήσει με; παρεκάλεσέν τε τὸν Φίλιππον ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ. [32] ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. [33] Ἐν τῇ ταπεινώσει** [αὐτοῦ] **ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. [34] Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπεν, Δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ ἢ περὶ ἑτέρου τινός; [35] ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν. [36] ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν, ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ, καί φησιν ὁ εὐνοῦχος, Ἰδοὺ ὕδωρ, τί κωλύει με βαπτισθῆναι; [38] καὶ ἐκέλευσεν στῆναι τὸ ἅρμα καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὅ τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. [39] ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα κυρίου ἥρπασεν τὸν Φίλιππον καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος, ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων. [40] Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζωτον· καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.

9

Saulu abonekerwa na Yezu anabatizibwa (22, 5-16; 26, 10-18)

[1] Ago mango, Saulu yêhe erhi kuhiga ahigîre abaganda ba Nyakasane mpu abayîrhe. Aja emw'omudâhwa mukulu, [2] amuhûna amaruba g'okujà omu sinagogi z'e Damasi[p], mpu akabona abali mw'eyo Njira[q], akaba balume, akaba bakazi, abalêrhe bashwêke e Yeruzalemu. [3] Aligi omu njira yâge, ànali akola ahika hôfi h'e Damasi, erhi obulangashane bwamanukaga oku nkuba bumufu-nika n'okumumolekera caligumiza. [4] Acirhimba oku idaho, ayumva izù lyamuyakûza, erhi: «Saulu, Saulu, bici wandibuziza[r]?» [5] Saulu, erhi: «We ndi, Yâgirwa?» Naye, erhi: «Nie[s]

[p] **9.2** Damasi kandi rhwanamuderha Damasko, cinwa ciyegire DAMASHEK w'e Cihebraniya
[q] **9.2** : Eyo «Njira» gwo mulala gw'abemêzi n'olugendo lwâbo.
[r] **9.4** : bici wandibuziza, bici wandibuliza, kurhi oku wandibuza

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu odwîrhe walibuza. [6] Ci oyimangage, ojè omu lugo, bakubwîra oku wâjira». [7] Aba bàli bôshi bàli bayimanzire nka rhuduma erhi murhemuko gurhuma: bakag'iyumva izù, ci barhabonaga ndi. [8] Saulu anaciyimuka kurhenga oku idaho, n'erhi aLambûla amasù, arhabonaga bici. Bamugwârhira oku kuboko, bamuhisa omu Damasi. [9] Ajira nsiku,isharhu mw'olwo lugo, arhabona, arhalya arhananywa. [10] E Damasi yali omuganda, izîno lyâge Ana-niya, Nyakasane amubonekera, amubwîra, erhi: «Ananiya!» Naye, erhi: «Nie ono, Yâgirwa!» [11] Nyakasane ashubiza, erhi: «Yimuka, ojè omu njira ederhwa Nshingânîne; olongezeyo omuntu oderhwa Saulu w'e Tarsi omu mwa Yuda. Bwo bunôla adwîrhe ashenga, [12] anabwîne omulume, izîno lyâge Ananiya, aja omu ali, anamulambûlirakwo amaboko mpu amuhûrhûle». [13] Ananiya anacishuza, erhi: «Waliha, nayumvîrhe banji baderha olw'oyomulume n'amabî gôshi ajirîre abatagatîfu[t] bâwe e Yeruzalemu. [14] N'obûla ali aha, abajinji b'abadâhwa bamuhîre obuhashe bw'okushwêka ngasi abashenga izîno lyâwe». [15] Ci Nyakasane amubwîra, erhi: «Genda, bulya Oyo muntu nacimwîshozire nti mmukolêse oku kumanyîsa izîno lyâni omu mashanja g'abapagani, n'omu bâmi, n'omu bene-Israheli. [16] Niene nacimuyêreka ebi alembera byôshi izîno lyâni lirhumire». [17] Ananiya anacilikûla, aja omu nyumpa, amulambûlirakwo amaboko, amubwîra, erhi: «Saulu, mwene-wîrhu, Nyakasane ontumire, mpu lyo ozibûka amasù onayunjule Mûka Mutagatîfu». [18] Ho na halya, ebiri nka magamba byamurhenga omu masù, ahûrhûka; n'erhi ayimuka, abatizibwa. [19] Okubundi alya, ayumva amashub'izibuha. Abêra nsiku nyi haguma n'abaganda b'e Damasi.

Saulu ayigîriza e Damasi

[20] Ho n'aho, arhondêra akuyigîriza omu sinagogi oku Yezu ye Mugala wa Nnâmahanga. [21] Abakag'iyumva bôshi, barhangâla, mpu: «K'arhali y'olya wakazag'irhindibuza abashenga ery'izîno e Yeruzalemu? K'arhanali kubagwârha kumudwîrhe eno, mpu abahêkere abajinji b'abadâhwa?» [22] Ci Saulu aja azibuha, anakayagîriza Abayahudi b'e Damasi n'okubayêreka oku Yezu ye Kristu. [23] Erhi kugera nsiku zirhali nyi, Abayahudi bamujirira ihano mpu bamuyîrhe. [24] Ci Saulu amanya emihigo yabo. Bakâlanga enyumvi budufu na mûshi mpu lyo bamuyîrha. [25] Lero abaganda bamuyanka budufu, bamuhira omu cirhimbiri, bamuhonya oku lukûta.

Saulu e Yeruzalemu (Gal 1, 18-19)

[26] Erhi ahika e Yeruzalemu, akâlonza okujà omu baganda; ci bôshi bakag'imuyôboha, bulya barhayêmêraga oku naye ali akola muganda. [27] Lero Bamaba anacimuyanka, amuhêkera Entumwa, arhondêra abaganîrira oku Nyakasane abonekeraga Saulu omu njira anamuderheza, anababwîra oburhwâli bwâge e Damasi omu kuyigîriza izîno lya Yezu. [28] Kurhenga aho,

---

[s] **9.5** : Nie Yezu odwîrhe walibuza: Ngasì eci bajirira abaganda ba Yezu, bo bakristu, erhi yêne bacijirîre (Mt 10, 40-42).
[t] **9.13** Abatagatîfu, aha kuli kuderha: Abatagatîfu: abemêzi, abakristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

akâgenda bo nabo omu Yeruzalemu, anakâyigîriza izîno lya Nyakasane Yezu buzira bwôba. [29] Ciru akâshimba Abagereki n'okubajîsa kadali. Ci bôhe bakâlonza okumuyîrha. [30] Abâbo erhi bamanya okwo, bamugalukana e Sêzareya, kwo na kumuhêka e Tarsi.

Omurhûla omu Ekleziya

[31] Obwo erhi Ekleziya eri n'omurhûla omu Yudeya yôshi, n'omu Galileya, n'omu Samâriya; yakâja yayûshûka nka nyumpa yayûbakwa, yanazibuha omu kurhînya Nyakasane, na Mûka Mutagatîfu ayiyunjuza oburhûlirizi bwâge.

Petro afumya Eneya e Lida

[32] Byanacibà ntyo! Petro anacija arhangula abatagatîfu bôshi, ahika n'emwa abatagatîfu b'e Lida. [33] Ashimâna omuntu, izîno lyâge Eneya, wali myâka munâni agwishire aha ncingo yâge, bulya àli ahozire ebirumbu. [34] Petro anacimubwîra, erhi: «Eneya, Yezu Kristu amakufumya! Yimuka, obambe wêne encingo yâwe». Ayimuka ho na halya. [35] Erhi abantu b'e Lida n'ab'e Saroni bamubona, bahinduka bashimbûlizi ba Nyakasane.

Petro afûla Tabita e Yope

[36] Omu baganda b'e Yope mwàli omukazi, izîno lyâge Tabita, omu cigereki Dorkasi, kwo kuderha kashafu. Akâg'ijira minjà manji, anakag'irhabâla abakenyi. [37] Lero mw'ezo nsiku anacilwâla anafa. Erhi bayûs'imushuka, bamuhira omu nyumpa y'enyanya. [38] Bulya Lida arhali kuli na Yope, erhi abaganda bayumva oku yo Petro ali, bamurhumira bantu babiri, bamusengere mpu: «Mâshi oyishe duba, ojè emwîrhu! [39] Petro ayimuka, ahira njira bôshi nabo. Erhi ahika, bamujâna omu nyumpa y'enyanya. Abakana bôshi bamugorha, bakâlaka n'okumuyêreka emyenda n'emyambalo Tabita, ye Dorkasi, akâg'ijira erhi aciri nabo. [40] Petro ahulusa abamuli bôshi, anacifukama, ashenga Nnâmahanga. Okuhandi ahindamukira emunda omurhumba gwàli, aderha, erhi: «Tabita, zûka! Anacilambûla amasù, n'erhi abona Petro, atamala. [41] Petro amugwârhira oku kuboko, amuyimusa. Anacihamagala abatagatîfu n'abakana, abayêrekaye mugumagumà. [42] Ogwo mwanzi gwamanyîkana omu Yope yôshi, na banji bayêmêra Nyakasane. [43] Petro abêra nsiku zirhali nyi e Yope, ahanda aha mw'omuhuzi w'empù muguma, izîno lyâge Simoni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 9

The Conversion of Saul (Ac 22.6-16; 26.12-18)

[1] Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ
ἀρχιερεῖ [2] ᾐτήσατο παρ᾽ αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως ἐάν τινας
εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἰερουσαλήμ. [3] ἐν δὲ τῷ
πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ, ἐξαίφνης τε αὐτὸν περιήστραψεν φῶς ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ [4] καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσεν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ, Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις;
[5] εἶπεν δέ, Τίς εἶ, κύριε; ὁ δέ, Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις [6] ἀλλ᾽ ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν
πόλιν καὶ λαληθήσεταί σοι ὅ τί σε δεῖ ποιεῖν. [7οἱ] δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἱστήκεισαν
ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς μηδένα δὲ θεωροῦντες. [8] ἠγέρθη δὲ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς,
ἀνεῳγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπεν· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς
Δαμασκόν. [9] καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν. [10] Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν
Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ κύριος, Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν, Ἰδοὺ
ἐγώ, κύριε. [11] ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν, Ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην
Εὐθεῖαν καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται [12] καὶ εἶδεν
ἄνδρα [ἐν ὁράματι] Ἀνανίαν ὀνόματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ [τὰς] χεῖρας ὅπως ἀναβλέψῃ.
[13] ἀπεκρίθη δὲ Ἀνανίας, Κύριε, ἤκουσα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὅσα κακὰ τοῖς
ἁγίοις σου ἐποίησεν ἐν Ἰερουσαλήμ [14] καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντας
τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. [15] εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος, Πορεύου, ὅτι σκεῦος
ἐκλογῆς ἐστίν μοι οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων υἱῶν τε
Ἰσραήλ [16] ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. [17] Ἀπῆλθεν δὲ
Ἀνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐπιθεὶς ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπεν, Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ
κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς
πνεύματος ἁγίου. [18] καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς λεπίδες, ἀνέβλεψέν τε
καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη [19] καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσεν.

Saul Preaches at Damascus

Ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινὰς [20] καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς
ἐκήρυσσεν τὸν Ἰησοῦν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. [21] ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ
ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας εἰς Ἰερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ
ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; [22] Σαῦλος δὲ μᾶλλον
ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυννεν [τοὺς] Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ συμβιβάζων ὅτι
οὗτός ἐστιν ὁ χριστός. Saul Escapes from the Jews [23] Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί,
συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν [24] ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν.
παρετηροῦντο δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσιν [25] λαβόντες δὲ οἱ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς διὰ τοῦ τείχους καθῆκαν αὐτὸν χαλάσαντες ἐν σπυρίδι. Saul at Jerusalem
[26] Παραγενόμενος δὲ εἰς Ἰερουσαλὴμ ἐπείραζεν κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς, καὶ πάντες ἐφοβοῦντο
αὐτὸν μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶν μαθητής. [27] Βαρναβᾶς δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τοὺς
ἀποστόλους καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδεν τὸν κύριον καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ καὶ
πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. [28] καὶ ἦν μετ᾽ αὐτῶν εἰσπορευόμενος
καὶ ἐκπορευόμενος εἰς Ἰερουσαλήμ, παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου, [29] ἐλάλει τε καὶ
συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς, οἱ δὲ ἐπεχείρουν ἀνελεῖν αὐτόν. [30] ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ
κατήγαγον αὐτὸν εἰς Καισάρειαν καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν εἰς Ταρσόν. [31] Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθ᾽
ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχεν εἰρήνην οἰκοδομουμένη καὶ πορευομένη τῷ
φόβῳ τοῦ κυρίου καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνετο.

The Healing of Aeneas

[32] Ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς
κατοικοῦντας Λύδδα. [33] εὗρεν δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπόν τινα ὀνόματι Αἰνέαν ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον
ἐπὶ κραβάττου, ὃς ἦν παραλελυμένος. [34] καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος, Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς
Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρῶσον σεαυτῷ. καὶ εὐθέως ἀνέστη. [35] καὶ εἶδαν αὐτὸν πάντες οἱ
κατοικοῦντες Λύδδα καὶ τὸν Σαρῶνα, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον.

Dorcas Restored to Life

[36] Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ διερμηνευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν
πλήρης ἔργων ἀγαθῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. [37] ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ ἔθηκαν [αὐτὴν] ἐν ὑπερῴῳ. [38] ἐγγὺς δὲ οὔσης
Λύδδας τῇ Ἰόππῃ οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς
αὐτὸν παρακαλοῦντες, Μὴ ὀκνήσῃς διελθεῖν ἕως ἡμῶν. [39] ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς·
ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι
καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ᾽ αὐτῶν οὖσα ἡ Δορκάς. [40] ἐκβαλὼν δὲ ἔξω
πάντας ὁ Πέτρος καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπεν, Ταβιθά,
ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισεν. [41] δοὺς δὲ
αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν· φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν.
[42] γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ᾽ ὅλης τῆς Ἰόππης καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐπὶ τὸν κύριον.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10

Petro aja emwa Komeliyo

1 E Sêzareya yabaga mulume muguma, mpu ye Komeliyo. Ali murhegesi w'engabo ederhwa
y'Abatalyano[u]. 2 Ali muntu mwinjà, anarhînyaga Nnâmahanga, ye n'ab'aha mwage. Akâg'irhabâla
bwenêne olubaga, anakag'iharâmya Nnâmahanga burhahusa. 3 Lero, anacibonekerwa. Zàli nka
nsà mwenda z'omûshi. Abona bwinjinjà malahika wa Nyakasane aja omu mwâge, anamubwîra,
erhi: «Komeliyo!» 4 Erhi amusinza, obwôba bwamugwârha, amudôsa erhi: «Kurhi, Yâgirwa?»
Malahika amushuza erhi: «Ensengero zâwe n'oburhabâle warhabîremwo abakenyi byàhisire
embere za Nyakasane, byanarhuma akukengêra. 5 Ci orhumage abantu e Yope,
bakuhamagalire Simoni, oderhwa Petro. 6 Ahanzire aha mw'omuhuzi muguma w'empù, izîno
lyâge Simoni, ayûbaka hôfi n'enyanja». 7 Erhi, olya malahika wakag'imuganiza agenda,
ahamagala bambali babirhi, abahirakwo n'omusirika orhînya Nyakasane, muguma w'omu
balalizi bâge. 8 N'erhi aba amabaganîrira byôshi, aburhuma e Yope.

9 Erhi kuca, na balya bantu nabo erhi bakola bali omu njira hôfi n'olugo. Petro arheremera oku
nyanya ly'enyumpa mpu aj'iharâmya; yali nka nsà ya kali ndarhu. 10 Lero ishali lyamuluma,
alonza okulya. Erhi babà bakola badwîrhe bamurheganyiza, ayagânwa. 11 Abona amalunga
gayiguka, mwamanuka oguli nka mwenda munene, mushwêke mpande ini, gwajagwayêrera
gwaNayandagalira ebw'idaho. 12 Gwalimwo ensimba zôshi, n'enjoka n'ecibulubulu by'en'igulu,
n'ebinyunyi by'emalunga. 13 Ayumva izù lyamubwîra erhi: «Petro! Yimuka, oyîrhe, onalye!»
14 Naye Petro, erhi: «Nanga, mâshi Nyakasane, ntankahemuka! Ntà mango nsig'ilya oku
byankarhuma omuntu azira erhi ahumâna! 15 Liry'izù lyashub'imubwîra, erhi: «Ebi Nyakasane
azirwîre, omanye wankaderha mpu byanahumânya? 16 Kwâbà ntyo, kasharhu kôshi, n'aho
honênè gulya mwenda gwashubira e malunga. 17 Oku Petro adwîrhe arhimanya mpu lero byo
bici ebyo anabwîne, balya bantu bal'irhumirwe na Komeliyo, erhi babà bamadôsa aha mwa
Simoni, bàlamusa aha lusò. 18 Banaciyakûza, badôsa erhi ho Simoni oderhwa Petro ahanda aho.
19 Oku Petro acidwîrhe arhimanya ko birya abonaga, Mûka Mutagatîfu amubwîra, erhi: «Hali
abalume badwîrhe bakulonza. 20 Yimuka, oyandagale, ogende mweshi nabo buzira kurhindira,
bulya niene nabarhumaga». 21 Petro anaciyandagalira emunda abo bantu bàli, ababwîra, erhi:
«Nie ono nie mudwîrhe mwalonza. Bici bimudwîrhe?» 22 Bashuza, mpu: «Omurhegesi
w'abasirika, Komeliyo, muntu mwinjà orhînya Nyakasane, mukengwa omu ishanja Iy'Abayahudi
Iyoshi, abwîzirwe na malahika mpu akuhamagale aha mwâge, anayumve ebinwa byâwe».
23 Petro abahêka omu nyumpa, anabahàndîsa.

---

[u] **10.1** : Abasirika b'eyo ngabo bàli b'e Italiya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Erhi buca, ahira njira, agenda bôshi nabo; na bâbo baguma b'e Yope bamulusa. [24] Erhi bushub'ica, aja omu Sêzareya. Komeliyo akâg'ibalinda, àli erhi anarhumizize bene wâbo n'abîra bâge b'omurhima. [25] Erhi Petro ahika aha kà, Komeliyo amujàyo, acirhimba aha magulu gâge, aharâmya. [26] Ci, Petro amuyimanza erhi: «Yimuka, nâni ndi muntu kwône». [27] Banacijà baganira, bajà omu nyumpa; ashimânamwo engabo y'abantu bacigushiremwo. [28] Okuhandi ababwîra erhi: «Murhahabiri oku Omuyahudi ahanzîbwe okushangîra n'omunya-mahanga erhi okujà omu mwâge[v]. Ci niehe Nyamuzinda ambwîzire mpu irhondo ntacihîra nkaderha nti omuntu ali munjoga nîsi erhi ahumânyire. [29] Co carhumire ntajira kadali ene mumpamagala. Mumbwîrage eci mu-mpamagalîre». [30] Komeliyo amubwîra, erhi: «Ene Iwo lusiku lwa kani: nka gano mango kandi, nali omu mwâni ndwîrhe nashenga omu nsà ya kali mwe-nda; lero nanacibona omuntu oyambîrhe emyambalo yalangashana ayimanzire embere zâni. [31] Ambwîra, erhi: «Komeliyo, Nyakasane ayumvîrhîze ensengero zâwe, anakengîre oburhabâle orhabâlamwo abakenyi. [32] Ci orhumage abantu e Yope, bakuhamagalire Simoni, oderhwa Petro. Ahanzire aha mw'omuhuzi w'empù muguma, izîno lyâge Simoni, hôfi n'enyanja. [33] Ho n'aho nakurhumiza; nâwe wajizire kwinjà ene oyisha. Rhw'ono rhuyishirage embere zâwe, nti rhuyumvîrhize ebi Nyakasane anakurhumire mpu orhubwîre».

Enyigîrizo za Petro aha mwa Komeliyo

[34] Okuhandi, Petro anacirhondêra okubabwîra erhi: «Neci, kwo binali, lero nabwînage oku Nyakasane arhajira kabôlo. [35] Ci omu mashanja gôshi, ngasi omurhînya n'okujira ebishingânîne, anamusîme. [36] Arhumîre bene Israheli akanwa kâge mpu bayumve omwanzi gw'Akalembe gwadwîrhwe na Yezu Kristu: ye mwâmi w'abantu bôshi. [37] Murhahabiri birya bizind'ibà omu Yudeya yôshi: oku Yezu w'e Nazareti arhangiriraga e Galileya erhi Yowane ayûs'ihanûla obubatizo. [38] Mumanyire kurhi Nyamuzinda ashîzire Yezu w'e Nazareti amavurha g'okumuyunjuza Mûka Mutagatîfu n'obuhashe. Akâg'ikajira aminja, anakafumya abàli bagwêrhwe na shetani, bulya Nyamuzinda àli haguma naye. [39] Nîrhu, rhwe rhuli bahamîrizi b'ebi ajizire byôshi omu cihugo c'Abayahudi n'e Yeruzalemu, bagal'imuyîrha, bàmumanika oku murhi. [40] Ci, oku lusiku lwa Kasharhu Nyamuzinda àmufûla, anamuha obuhashe bw'okucîyêrekana. [41] Arhacîyêrekaga olubaga lwôshi, ci balya bahamîrizi Nyakasane àli erhi acîshozire: rhw'ono rhwe rhwàlyaga rhwananywa naye erhi ayûs'ifûka omu bafù. [42] Arhurhuma mpu rhuj'iyigîriza olubaga, rhunahamîrize oku ye Nyamuzinda àjizire mutwî w'emmanja w'abazîne n'abafîre. [43] Y'olya abalêbi bôshi badesire mpu ngasi omuyemîre anâkulirwe ebyâha oku izîno lyâge».

Abarhali Bayahudi babatizibwa: bwo burhanzi abapagani bahâbwa obubatizo

[v] **10.28** - 10, 28: Petro akola amanyire bwinjà ebi abonaga kuli kuderha kuci. Omuyahudi arhankajire omu mw'omupagani erhi okushagira bo naye. Gwàli muziro; kwàli nka kulya erhi kuhuma oku ensimba n'enjoka n'ebinyunyi n'ebindi bihanzîbwe n'amarhegeko.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

44 Oku Petro anacidwîrhe aderha, Mûka Mutagatîfu ayandagalira balya bakag'iyumva akanwa
ka Nyamuzinda bôshi. 45 Abemêzi bôshi b'omu Bayahudi bàli balusize Petro, barhangâla erhi
babona oku enshôkano ya Mûka Mutagatifu yahâbirwe abapagani nabo. 46 Bakâbayumva
baderha ezindi ndimi bànakuza Nyakasane. 47 Okuhandi, Petro anacibabwîra erhi: «Aba
bamahâbwa Mûka Mutagatîfu akirhu, ka hali owankacihash'ibayima amîshi g'obubatizo?»
48 Anacirhegeka mpu babatizibwe oku izîno lya Yezu Kristu. Banacimuhûna mpu ajire nsiku
nsungunu emwâbo.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 10

Peter and Comelius

1 Ἀνὴρ δέ τις ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκατοντ-άρχης ἐκ σπείρης τῆς καλουμένης
Ἰταλικῆς, 2 εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν ἐλεημοσύνας
πολλὰς τῷ λαῷ καὶ δεόμενος τοῦ θεοῦ διὰ παντός, 3 εἶδεν ἐν ὁράματι φανερῶς ὡσεὶ περὶ ὥραν
ἐνάτην τῆς ἡμέρας ἄγγελον τοῦ θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ εἰπόντα αὐτῷ, Κορνήλιε. 4 ὁ δὲ
ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενόμενος εἶπεν, Τί ἐστιν, κύριε; εἶπεν δὲ αὐτῷ, Αἱ προσευχαί σου
καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ. 5 καὶ νῦν πέμψον
ἄνδρας εἰς Ἰόππην καὶ μετάπεμψαι Σίμωνά τινα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος 6 οὗτος ξενίζεται παρά τινι
Σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ ἐστιν οἰκία παρὰ θάλασσαν. 7 ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν αὐτῷ,
φωνήσας δύο τῶν οἰκετῶν καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ 8 καὶ
ἐξηγησάμενος ἅπαντα αὐτοῖς ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην. 9 Τῇ δὲ ἐπαύριον,
ὁδοιπορούντων ἐκείνων καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων, ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ
ὥραν ἕκτην. 10 ἐγένετο δὲ πρόσπεινος καὶ ἤθελεν γεύσασθαι. παρασκευαζόντων δὲ αὐτῶν
ἐγένετο ἐπ᾽ αὐτὸν ἔκστασις 11 καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον καὶ καταβαῖνον σκεῦός τι ὡς
ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, 12 ἐν ᾧ ὑπῆρχεν πάντα τὰ τετράποδα
καὶ ἑρπετὰ τῆς γῆς καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. 13 καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν, Ἀναστάς, Πέτρε,
θῦσον καὶ φάγε. 14 ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν, Μηδαμῶς, κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν καὶ
ἀκάθαρτον. 15 καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν, Ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν, σὺ μὴ κοίνου.
16 τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρὶς καὶ εὐθὺς ἀνελήμφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν. 17 Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ
διηπόρει ὁ Πέτρος τί ἂν εἴη τὸ ὅραμα ὃ εἶδεν, ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ Κορνηλίου
διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν τοῦ Σίμωνος ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶνα, 18 καὶ φωνήσαντες
ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. 19 τοῦ δὲ Πέτρου
διενθυμουμένου περὶ τοῦ ὁράματος εἶπεν [αὐτῷ] τὸ πνεῦμα, Ἰδοὺ ἄνδρες τρεῖς ζητοῦντές σε,
20 ἀλλ᾽ ἀναστὰς κατάβηθι καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα
αὐτούς. 21 καταβὰς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶπεν, Ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι᾽ ἣν
πάρεστε; 22 οἱ δὲ εἶπαν, Κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν θεόν,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ. [23] εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισεν. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀναστὰς ἐξῆλθεν σὺν αὐτοῖς καί τινες τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ. [24] τῇ δὲ ἐπαύριον εἰσῆλθεν εἰς τὴν Καισάρειαν. ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτοὺς συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. [25] ὡς δὲ ἐγένετο τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορνήλιος πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσ-εκύνησεν. [26] ὁ δὲ Πέτρος ἤγειρεν αὐτὸν λέγων, Ἀνάστηθι· καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι. [27] καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσ-ῆλθεν καὶ εὑρίσκει συνεληλυθότας πολλούς, [28] ἔφη τε πρὸς αὐτούς, Ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ· κἀμοὶ ὁ θεὸς ἔδειξεν μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον [29] διὸ καὶ ἀναντιρρήτως ἦλθον μεταπεμφθείς. πυνθάνομαι οὖν τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ με; [30] καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη, Ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην τὴν ἐνάτην προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ [31] καὶ φησίν, Κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχὴ καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. [32] πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος, οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως παρὰ θάλασσαν. [33] ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρὸς σέ, σύ τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ κυρίου. Peter Speaks in Comelius' House [34] Ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν, Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστιν προσωπολήμπτης ὁ θεός, [35] ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστιν. [36] τὸν λόγον [ὃν] ἀπέστειλεν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗτός ἐστιν πάντων κύριος, [37] ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης, [38] Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέθ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. [39] καὶ ἡμεῖς μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν ἔν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ [ἐν] Ἰερουσαλήμ. ὃν καὶ ἀνεῖλαν κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου, [40] τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρεν [ἐν] τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι, [41] οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσιν τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἡμῖν, οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν [42] καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ καὶ διαμαρτύρασθαι ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν. [43] τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν. Gentiles Receive the Holy Spirit [44] Ἔτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον. [45] καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ ὅσοι συνῆλθαν τῷ Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέχυται [46] ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις καὶ μεγαλυνόντων τὸν θεόν. [47] τότε ἀπεκρίθη Πέτρος, Μήτι τὸ ὕδωρ δύναται κωλῦσαί τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον ὡς καὶ ἡμεῖς; [48] προσέταξεν δὲ αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

βαπτισθῆναι. τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς.

11

Carhumaga Petro aja omu mw'abapagani?

[1] Lero Entumwa na bene wîrhu bàli omu Yudeya bamanya oku abapagani nabo bàyankirire oluderho lwa Nyamuzinda. [2] Erhi Petro acirheremera e Yeruzalemu, abakembûle[w] bamushimbulula, bamudôsa, mpu: [3] «Kurhi wàjaga omu mwa bantakembûlwa, wanalya mwe nabo?» [4] Petro anacibarhondêreza oku byabîre kwôshi kwôshi, erhi: [5] «Nal'indwîrhe nashenga omu cishagala ciderhwa Yope. Lero nanaciyagânwa, nabona eciri nka mwenda munene, mushwêke empande ini, gwajà gwayegera, gwamanuka emalunga, gwanjaho. [6] Nakâlolereza, nabonamwo ensimba zigenda na magulu ani en'igulu, n'eby'erubala, n'enjoka n'ecibulubulu, n'orhunyunyi rhw'omu malunga. [7] Nanaciyumva izù lyambwîra, mpu: «Petro, yimuka, oyîrhe onalye!» [8] Nâni, nashuza, nti: Nanga, mâshi Nyakasane, ntankahemuka! Ntà mango nsag'ilya oku byankarhuma omuntu azira erhi ahumâna! [9] Ci lirya izù lyarhengaga enyanya lyashuza obwa kabirhi, erhi: Ebi Nyakasane azirwîre, omanye wankaderha mpu byanahumânya! [10] Kwâbà ntyo kasharhu kôshi, okuhandi birya byôshi byanacishubira emalunga. [11] Muli ako kanya kwonênè, bantu basharhu balamusa aha ka: zali ntumwa z'e Sêzareya zintumirwekwo. [12] Mûka Mutagatîfu anacimbwîra mpu ngende rhwe-shi nabo buzira kurhindira. Abâla bene wîrhu, oku banali ndarhu, nabo ba-nshimba, Rhwajâna omu mw'oyomulume. [13] Arhuganîrira oku abonaga malahika aja omu mwâge n'oku amubwîraga erhi: orhume abantu e Yope, ba-kuhamagalire Simoni, oderhwa Petro. [14] Akubwîra ebinwa byakuciza we n'omulala gwâwe gwôshi. [15] Erhi nciba nkolaga ndwîrhe nabarhondêreza, Mûka Mutagatîfu abamanukirakwo nka kulya arhuyandagaliraga obw'oburhanzi. [16] Nanaciyibuka obwo kalya kanwa Nyakasane aderhaga, erhi: «Yowane akâgibatiza n'amîshi, ci mwêhe mwayishibatizibwa na Mûka. [17] Obwola Nyamuzinda abagabire nshôkano nguma na nîrhu, rhwe rhwayemîre Nyakasane Yezu Kristu, ndigi ndi niono w'okuhagalika Nyamuzinda?» [18] Erhi bayumva ntyo, barhûlûla[x], banacikuza Nyamuzinda; mpu: «Neci, abapagani nabo[y], Nyamuzinda abahire obucîyunjuze bwabahisa oku buzîne!».

Ekleziya yarhangira e Antiyokiya

[w] **11.2** : Abakembûle, bo balya bemêzi bakag'ishimba amarhegeko ga Mûsa. bo bakristu babaga Bayahudi mîra, embere bayemere Yezu. Bantakembûlwa, bo bapagani, bo ngasi barhali Bayahudl.
[x] **11.18** Ezo nsiku Kornelyo abatizibagwamwo, lyo abapagani barhangiraga okubatizibwa.
[y] **11.28** : Omu mwâka gwa 49-50 lyo Klaudiyo ali oku ntebe erhi ecizombo cibà, enyuma z'oubatizo bwa Kornelyo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[19] Nabo balya bashandabanaga erhi entambala yazûkaga amango ga Stefano erhuma, banacihârhûla, bahika omu cihugo c'e Fenisiya, n'e Cipro, n'e Antiyokiya, ci barhayigîrizagya abarhali Bayahudi oluderho lwa Nyamuzinda. [20] Ci muli bo habonekana baguma b'e Cipro n'e Sireneya. Abôla erhi bahika e Antiyokiya, bàganiza Abagereki, banabayigîriza Nyakasane Kristu. [21] N'okuboko kwa Nyakasane kwàli haguma nabo, na bantu banji bayêmêra Nyakasane banamushiga. [22] Ogwo mwanzi gwanacihika omu marhwîri ga Ekleziya y'e Yeruzalemu, na Bamaba arhumwa e Antiyokiya. [23] Erhi ayihika, n'erhi abona enshôkano ya Nyamuzinda, anacisîma, abahà bôshi amahano g'okuserakwo Nyakasane n'omurhima gwôshi: [24] bulya ali muntu mwinjà, oyunjwîre Mûka Mutagatîfu n'obuyêmêre. Na ntyo bantu banji bashiga Nyakasane. [25] Okubundi, Bamaba anacija e Tarsi mpu alonze Saulu; [26] n'erhi aba amamubona, amugalukana e Antiyokiya. Banaciyûsa mwâka mugumagumà mw'eyi Ekleziya, bayigîrizayo bantu barhali banyi, n'e Antiyokiya yo abaganda barhangiraga okuyirikwa *bakristu*.

Bamaba na Saulo barhumwa e Yeruzalemu

[27] Mw'ezo nsiku, abalêbi banacirhenga e Yeruzalemu, bajà e Antiyokiya. [28] Banacirhengamwomuguma, izîno lyâge ye Agabo, ayimuka, arhondêra okaderha oku buhashe bwa Mûka mpu ecizombo câba omu igulu lyôshi. Eco cizombo co ciryâla càbaga oku ngoma ya Klaudiyoᶻ. [29] Obwo, abaganda banacihiga mpu ngasi muguma, nk'oku anahashire, arhumire bene wâbo b'e Yudeya oburhabâle. [30] Banacikujira, bayohereza obwo burhabâle emwa abagula, babufumbasa Bamaba na Saulu.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 11

Peter’s Report to the Church at Jerusalem

[1] Ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. [2] ὅτε δὲ ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἰερουσαλήμ, διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς [3] λέγοντες ὅτι Εἰσῆλθες πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας καὶ συνέφαγες αὐτοῖς. [4] ἀρξάμενος δὲ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς λέγων, [5] Ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσευχόμενος καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὅραμα, καταβαῖνον σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρι ἐμοῦ. [6] εἰς ἣν ἀτενίσας κατενόουν καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. [7] ἤκουσα δὲ καὶ φωνῆς λεγούσης μοι, Ἀναστάς, Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε. [8] εἶπον δέ, Μηδαμῶς, κύριε, ὅτι κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. [9] ἀπεκρίθη δὲ φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, Ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν, σὺ μὴ κοίνου. [10] τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ ἀνεσπάσθη πάλιν

ᶻ **11.28** Omu mwâka gwa 49-50, lyo ecizombo càli

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. [11] καὶ ἰδοὺ ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἦμεν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Καισαρείας πρός με. [12] εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμά μοι συνελθεῖν αὐτοῖς μηδὲν διακρίναντα. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός. [13] ἀπήγγειλεν δὲ ἡμῖν πῶς εἶδεν [τὸν] ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα καὶ εἰπόντα, Ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον, [14] ὃς λαλήσει ῥήματα πρὸς σὲ ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. [15] ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ᾽ αὐτοὺς ὥσπερ καὶ ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. [16] ἐμνήσθην δὲ τοῦ ῥήματος τοῦ κυρίου ὡς ἔλεγεν, Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ. [17] εἰ οὖν τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν πιστεύσασιν ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐγὼ τίς ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν θεόν; [18] ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχασαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν λέγοντες, Ἄρα καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ θεὸς τὴν μετάνοιαν εἰς ζωὴν ἔδωκεν.

The Church at Antioch

[19] Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις. [20] ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνιστὰς εὐαγγελιζόμενοι τὸν κύριον Ἰησοῦν. [21] καὶ ἦν χεὶρ κυρίου μετ᾽ αὐτῶν, πολύς τε ἀριθμὸς ὁ πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον. [22] ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς οὔσης ἐν Ἰερουσαλὴμ περὶ αὐτῶν καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρναβᾶν [διελθεῖν] ἕως Ἀντιοχείας. [23] ὃς παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν [τὴν] τοῦ θεοῦ, ἐχάρη καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν τῷ κυρίῳ, [24] ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως. καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ κυρίῳ. [25] ἐξῆλθεν δὲ εἰς Ταρσὸν ἀναζητῆσαι Σαῦλον, [26] καὶ εὑρὼν ἤγαγεν εἰς Ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοῖς καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν, χρηματίσαι τε πρώτως ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς. [27] Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ Ἱεροσολύμων προφῆται εἰς Ἀντιόχειαν. [28] ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Ἄγαβος ἐσήμανεν διὰ τοῦ πνεύματος λιμὸν μεγάλην μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ᾽ ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἥτις ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου. [29] τῶν δὲ μαθητῶν, καθὼς εὐπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς [30] ὃ καὶ ἐποίησαν ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρναβᾶ καὶ Σαύλου.

12

Petro agwârhwa anashwêkûlwa na Malahika

[1] Mw'ago mango gonênè, mwâmi Herodi anacigwârha baguma b'omu Ekleziya mpu abalibuze. [2] Ayîrha Yakôbomukulu wa Yowane n'engorho. [3] Erhi abona oku asimîsize Abayahudi, anacirhegeka mpu bagwârhe na Petro. Zàli nsiku za migati erhàlimwo lwango. [4] Erhi aba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amamugwârha n'okumuhira omu mpamikwa, amuhirakwo birundo bini bya basirika bani-bani mpu bamulange. Ali alonzize mpu amulerhe embere z'olubaga enyuma lya Basâka. [5] Oku Petro adwîrhe alangwa ntyo omu mpamikwa, erhi n'Ekleziya nayo erhahusa okumusengerera emwa Nyamuzinda. [6] Ci obudufu bonênè Herodi ali alâlîre mpu hano buca, amuhêke embere z'olubaga, Petro erhi agwishire ekarhî ka basirika babirhi, n'erhi ashwêsirwe na nkoba ibirhi, n'abalanzi b'empamikwa erhi bali oku lumvi. [7] Oku caligumiza, malahika wa Nyakasane apamuka, empamikwa yayunjula bulangashane. Malahika anacikoma Petro oku nkanga, amuzûsa, erhi: «Zûka duba!». N'enkoba zàli simushwêsire amaboko zanacirhoga. [8] Obwo, malahika amubwîra erhi: «Hwinja bwinjà, onayambale enkwêrho zâwe». Naye anacikujira. Ashub'imubwîra, erhi: «Hira olubega lwâwe oku birhugo, onkulikire. [9] Petro ahuluka, amushimba. Arhamanyaga oku ebyo Malahika ajiraga byànali by'okunali; ci yêhe mpu nkaba bilôrho. [10] Banacirhaluka abalâlîzi barhanzi, n'aba kabirhi, bahika aha lumvi lw'ecûma lujire omu lugo. Olwo lumvi lwàbayigukira lwône. Banacihuluka, bahârhûla, bàkulikira njira nguma; oku handi malahika amuleka caligumiza. [11] Erhi ahira omurhima omu nda, Petro anaciderha erhi: «Lero nkolaga mmanyire bwinjà oku Nyakasane anali arhumire malahika wâge mpu andikûze omu maboko ga Herodi n'omu kubî kwôshi olubaga lw'Abayahudi lwalingaga okunjirira[a]». [12] Erhi ayûsigerêreza ntyo, aja aha mwa Mariya, nnina wa Yowane, oderhwa Marko[b]. Hàli endêko erhali nyi y'abemêzi bakag'ishenga. [13] Erhi akomomba oku lumvi, mujà-nyere muguma mpu ye Roda, ayish'iyumvîrhiza. [14] Amango-nyîrira izù lya Petro, n'omu mwîshingo gwâge, ahâli b'okuyigula olumvi, alibirhira omu nyumpa, aj'iderha oku Petro ayimanzire oku muhango. [15] Bàmubwîra, mpu: «K'isirhe likulimwo?» Ci yêhe asêza, aderha mpu kwo binali. Nabo, mpu: «Malahika wâge oyo!» [16] Naye Petro erhi anacidwîrhe akomomba oku lumvi. Erhi bayigula, bàmubona, barhangâla. [17] Ci abakema n'okuboko mpu bahulike, arhondêra abashambâlira oku Nyakasane amurhenzagya omu mpamikwa. Ababwîra, erhi: «Ogwo mwanzi, mujigubwîra Yakôbo na bene-wîrhu». Oku handi, anacihuluka, aja handi. [18] Erhi kuca, ehivulindi hi-rhali hinyi hyazûka ekarhî k'abasirika mpu kurhi Petro anabîre. [19] Herodi arhuma mpu bamulonze, n'erhi babula bumubona, abûlanya abalâlizi, anarhegeka mpu babayîrhe. Okuhandi, arhenga e Yudeya, ayandagalira e Sêzareya, abêrayo.

Okufà kwa Herodi Agripa

[20] Obwo, erhi Herodi akunirîre bwenêne abantu b'e Tiri n'e Sidoni. Abo bantu banacijà nnâma, balîkûlira emwâge, n'erhi babà bamayinjibana na Blasto, ye wàli murhonyi w'omu idubiro lya Herodi, baj'ihûna omurhûla bulya ecihugo câbo cakâg' ilwisibwa n'eca mwâmi. [21] Olusiku bàli balagânîne, Herodi ayambala emyambalo yâge y'obwâmi, ashonera oku hisingulo, atamala,

[a] **12.11** lwalinganga okunjirira: lwalikola lwanjirira: lwalonzagya okunjirira.
[b] **12.12** Yoyo ye Marko wayandikaga era Myanzi y'Akalembe ya kabiri omu Ndagano Mpyâhya/

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

akababwîra. [22] Olubaga lwakayâma mpu: «Nyamuzinda oyu odwîrhe aderha, ci arhali muntu!» [23] Ho n'aho, Malahika wa Nyakasane amunêsha, bulya arhàli ahîre Nyamuzinda irenge lyâge. Alundwa n'emivunyu, arhengamwo omûka.

Bamaba na Saulu bashubira e Antiyokiya

[24] Ci oluderho lwa Nyakasane lwayôloloka lwanalumîra hôshi hôshi. [25] Bamaba na Saulu nabo, erhi babà bamayûsa obugo bàli barhabâlîre, bàshubûka kurhenga e Yeruzalemu bôshi na Yowane oderhwa Marko.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 12

James Killed and Peter Imprisoned

[1] Κατ᾽ ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. [2] ἀνεῖλεν δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρῃ. [3] ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρεστόν ἐστιν τοῖς Ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον, – ἦσαν δὲ [αἱ] ἡμέραι τῶν ἀζύμων – [4] ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακὴν παραδοὺς τέσσαρσιν τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ. [5] ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενῶς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν περὶ αὐτοῦ. Peter Delivered from Prison [6] Ὅτε δὲ ἤμελλεν προαγαγεῖν αὐτὸν ὁ Ἡρῴδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν δεδεμένος ἁλύσεσιν δυσὶν φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν. [7] καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου ἤγειρεν αὐτὸν λέγων, Ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέπεσαν αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. [8] εἶπεν δὲ ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν, Ζῶσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου. ἐποίησεν δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ, Περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθει μοι. [9] καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ἀληθές ἐστιν τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου· ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέπειν. [10] διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν ἦλθαν ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτη ἠνοίγη αὐτοῖς καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ᾽ αὐτοῦ. [11] καὶ ὁ Πέτρος ἐν ἑαυτῷ γενόμενος εἶπεν, Νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλεν [ὁ] κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς Ἡρῴδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. [12] συνιδών τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι. [13] κρούσαντος δὲ αὐτοῦ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος προσῆλθεν παιδίσκη ὑπακοῦσαι ὀνόματι Ῥόδη, [14] καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἤνοιξεν τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλεν ἑστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος. [15] οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπαν, Μαίνῃ. ἡ δὲ διϊσχυρίζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δὲ ἔλεγον, Ὁ ἄγγελός ἐστιν αὐτοῦ. [16] ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενεν κρούων· ἀνοίξαντες δὲ εἶδαν αὐτὸν καὶ ἐξέστησαν. [17] κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

χειρὶ σιγᾶν διηγήσατο [αὐτοῖς] πῶς ὁ κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς εἶπέν τε, Ἀπαγγείλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. [18] Γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο. [19] Ἡρῴδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὑρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι, καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Καισάρειαν διέτριβεν.

The Death of Herod

[20] Ἦν δὲ θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν καὶ πείσαντες Βλάστον, τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως, ᾐτοῦντο εἰρήνην διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς. [21] τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρῴδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικὴν [καὶ] καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς, [22] ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει, Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. [23] παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἔδωκεν τὴν δόξαν τῷ θεῷ, καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν. [24] Ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανεν καὶ ἐπληθύνετο. [25] Βαρναβᾶς δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα Μᾶρκον.

13

III. Obugo bwa Bamaba bo na Paolo. Olushika lw'e Yeruzalemu

Bamaba na Saulu bacîshogwa

[1] Omu Ekleziya y'e Antiyokiya[c], mwàli abalêbi n'abigîriza; bo: Bamaba, Simoni oderhwa Mwîragula, Luciyo w'e Kirena, Manaheni walereragwa haguma na mwâmi Herodi, na Saulu. [2] Lero kwanacibà erhi badwîrhe bagashâniza Nyakasane banacîshalisize, Mûka Mutagatîfu ababwîra erhi: «Mu-ntolere Bamaba na Saulu, mubahîre hâgo hâgo, banjîre obugo nâcîbîshogera». [3] Bànacicîshalisa, bànashenga, babalambûlirakwo amaboko, bàbalîka. Bashimâna omukurungu Elima e Cipro [4] Erhi babà bamarhumwa ntyo na Mûka Mutagatîfu, bayandagalira e Selukiya, n'erhi bayîrhenga, bajà omu bwârho, bayîkirira e Cipro. [5] Erhi bahika e Salamina, barhondêra okuyigîriza akanwa ka Nyamuzinda omu masinagogi g'Abayahudi. Na Yowane[d] ajaga abarhabâla. [6] Banacigera omu cirhwa côshi kuhika e Pafo, bashanga omuyahudi w'omukurungu, mulêbi w'obunywesi, mpu ye Bar-Yezu; [7] ali omu baganda b'omurhwâli Serjiyo Paolo, muntu wa bwîrhonzi bunji. Oyomurhwâli anacihamagala Bamaba na Saulu, alonza okuyumva naye akanwa ka Nyamuzinda. [8] Ci kwône, oyomukurungu Elima, ntyo kwo izîno Iyâge lidesire, abahàgalika, bulya akagihanza omurhwâli okuyêmêra. [9] Obwo, Saulu, oderhwa Paolo,

---

[c] **13.1** : Herodi Antipa oyo badesire.
[d] **13.5** : Yowane odesirwe ahôla ye Marko, muguma omu bandisi b'Emyanzi y'Akalembe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

erhi yêshi ayunjwîre Mûka Mutagatîfu; amumôlera amasù, anamubwira, erhi: [10] «We muntu oyunjulirîne bulyâlya n'obubî, eri iburha lya shetani, we mushombanyi wa ngasi kushingânîne, k'o-rhaleke okûla kukubya enjira za Nyakasane n'obwo zishingmanîne? [11] Okuboko kwa Nyakasane kukolaga kwâkunesha: wâbà muhurha onajire nsiku orhabona oku izûba». Ho na halya, olwikungu n'omwizimya byàmugorha, arhondêra okuzunguluka eyi n'eyi mpu alonze owankamugwârhira oku kuboko. [12] Erhi omurhwâli abona okwo, asômerwa n'enyigîrizo za Nyakasane, ayêmêra.

Bahika e Antiyokiya omu Pizidiya

[13] Paolo n'aba bàli bôshi barhenga e Pafo, bayikirira e Perga omu Panfiliya. Yowane anacibaleka, acishubirira e Yeruzalemu. [14] Bôhe bahârhûla, bàrhaluka e Perga, bàhika e Antiyokiya omu Pizidiya. Erhi lubà lwa Sabato, bajà omu sinagogi, batamala. [15] Erhi bayûs'isoma Amarhegeko n'Abalêbi, abakulu b'esinagogi babarhumiza, mpu: «Bene wîrhu, akaba hali oku mwabwîra olubaga, mukuderhe».

Paulo ayigîriza Abayahudi

[16] Paolo anaciyimanga, abakema n'okuboko, aderha erhi: «Bene-Israheli, na ngasi barhînya Nyakasane, muyumve. [17] Nyamuzinda w'olu lubaga lw'Israheli àcîshozire bashakulûza, olwo lubaga àluluza bwenene erhi bali omu cihugo c'e Mîsiri. N'obuhashe bw'okuboko kwâge, àbarhenzayo, [18] anajira myâka nka makumi ani erhi kubashîbirira abashîbirira omu irungu. [19] N'erhi aba amaherêrekeza mashanja nda omu cihugo c'e Kanani, abalikûliza eco cihugo, [20] bacirya hôfi ha myâka magana ani na makumi arhânu. Enyuma ly'aho, abahà abatwî b'emmanja kuhika oku mulêbi Samwel. [21] Obwo, banacihûna omwâmi; Nyamuzinda àbaha Saulu, mwene Cisi, w'omu mulala gwa Benyamini: àjira myâka makumi ani. [22] Okuhandi Nyamuzinda anacimurhenza, àyimanza Daudi mpu abè Mwâmi wâbo. Ye aderheraga obu buhamîrizi, erhi: Nàbwînage oku Daudi mwene Yese, aba muntu w'omurhima gwâni, akâjira obulonza bwâni bwôshi. [23] Omu iburha lyâge mwo Nyamuzinda arhengîze Israheli Omuciza Yezu, nk'oku àli alaganyize. [24] Embere ayishe, Yowane àli erhi ayigîrizize olubaga lwôshi lw'Israheli obubatizo bw'obucîyunjuze. [25] Erhi aba akola ayûsa obugo bwâge, Yowane akâg'iderha: «Oyu mucikêbwa mpu ndi, ntali ye, ci n'enyuma zâni hayishire oyu ntakwânîni okushwêkulira omugo-zi gw'enkwêrho zâge». [26] Bene wîrhu bâna b'obûko bw'Abrahamu, na ngasi abarhînya Nyamuzinda bali ekarhî kinyu, mwe aka kanwa k'obucire karhumîrwe. [27] Neci, abantu b'e Yeruzalemu n'abakulu bâbo barhalonzagya okumanya Yezu, ci erhi bàmutwîra okufà, bàyunjuza obulêbi bw'abalêbi bukâsomwa ngasi lwa Sabato. [28] N'obwo barhalibamubwînekwo igwârhiro ly'okumuyîrha, bahûna Bilato mpu afe. [29] N'erhi babà bamayûkiriza ebyàli bimuyandikîrwe byôshi, bàmuma-nula oku murhi, bàmuhira omu nshinda. [30] Ci Nyamuzinda

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

àmufûla omu bafù, [31] ajira nsiku zirhali nyi erhi kubonekera abonekera balya bàli barheremîre bonaye e Yeruzalemu kurhenga e Galileya, b'abo bo banaligi bahamîrizi bâge omu lubaga. [32] Nîrhu, rhumubwîzire oku endagâno alaganyagya balarha, [33] Nyamuzinda arhuyunjulîzeyo, rhwe bâna bâbo, erhi afûla Yezu, nka kulya biyandisirwe omu lulanga lwa kabirhi, mpu[e] *oli mugala wâni, niene nkubusire ene.* [34] Neci, àmufûsize omu bafù na ntâko ankacishub'ibola. Ali erhi akudesire, erhi[f]: *Nammuhe enshôkano ntagatîfu nalaganyagya Daudi omu ndagâno erhankahemuka*. [35] Co cirhumire aderha ahandi erhi[g]: «*orhankaziga omurhonyi wâwe abona akubola*». [36] Ci, Daudi, erhi aba amakolera Nyamuzinda omu nsiku z'obuzîne bwâge, àfîre, àhirwa haguma na b'îshe ànabona okubola. [37] Oyu Nyamuzinda àfûlaga yêhe arhabonaga okubola. [38] Neci lero, bene wîrhu, mumanye oku oyo ye rhumire rhwamuyigîriza okubabalirwa ebyâha; n'ebindi byôshi murhankahashire okucêsibwa kuli byo n'amarhegeko ga Mûsa, [39] ngasi yêshi oyemîre, anacêsibwa kuli byo ye rhumire. [40] Kuziga mumanyage kulyâla kuyandisirwe omu balêbi kulek'ibà muli mwe, mpu: [41] *Mulole[h], mwe mukangayaguza, musômerwe, munahirigirhe! Bulya omu nsiku zinyu nâjira omukolo, n'ogwo mukolo murhankaguyêmêra erhi bankamuganîriragwo*».

[42] Erhi Paolo na Ba-maba bahuluka, babahûna mpu oku lundi lwa Sabato bashubibabwîra ebyo binwa. [43] Erhi barhenga omu sinagogi, banji omu Bayahudi n'omu baharâmya Nyamuzinda bakulikira Paolo na Bamaba, nabo bàbabwîra bànabahanûla mpu basêre omu nshôkano ya Nyamuzinda.

Paolo na Bamaba bayigîriza abapagani

[44] Olwa Sabato lwakulikiraga, hôfi ecishagala côshi càcîgusha haguma mpu ciyumve akanwa ka Nyamuzinda. [45] Erhi Abayahudi babona oyo nyamugege w'abantu, bâyagalwa, barhondêra okulogorhera Nyamuzinda erhi bayumva ebinwa bya Paolo. [46] Paolo na Bamaba banacibashuza n'oburhwâli, erhi: «Mwe mwàli mukwânîne okurhangibwîrwa akanwa ka Nyamuzinda; ci kulya kubà mukalahîre mwanatwa mwene mpu murhakwânîni obuzîne bw'ensiku n'amango, rhucîkolera emwa abapagani. [47] Bulya, ntyôla ko Nyakasane arhu-rhegesire, erhi[i]: *Nakujizire bumoleke bw'amashanja, ohise obucire kuhika emunda igulu lihekera*. [48] Erhi abapagani bayumva ebyo binwa, basîma, barhò-ndêra bakuza akanwa ka Nyakasane, na ngasi bôshi bàli bacîshogîrwe obuzîne bw'ensiku n'amango bayêmêra. [49] Na ntyo, akanwa ka Nyakasane kalumîra muli eco cihugo côshi. [50] Ci Abayahudi bashumika abagoli barhînyaga Nyamuzinda n'abagula ba muli eco cishagala. Kwo na kuzûkiza Paolo na Bamaba enshombo, babalibirhakwo omu cihugo câbo. [51] Nabo babagukumulira akatulo kàbali oku nshando z'amagulu, bacîjîra e

---

[e] **13.33** : Lul 2, 7.
[f] **13.34** : Iz 55, 5.
[g] **13.35** : Lul 15 (16), 10.
[h] **13.41** : Hab 1, 5.
[i] **13.47** : Iz 49, 6.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ikoniya. [52] Abemêzi bôhe bayumva bayunjwîre omwîshingo na Mûka Mutagatîfu.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 13

Bamabas and Saul Commissioned

[1] Ἦσαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι ὅ τε Βαρναβᾶς καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναήν τε Ἡρῴδου τοῦ τετραάρχου σύντροφος καὶ Σαῦλος. [2] λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ καὶ νηστευόντων εἶπεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, Ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρναβᾶν καὶ Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. [3] τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν. The Apostles Preach in Cyprus [4] Αὐτοὶ μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος κατῆλθον εἰς Σελεύκειαν, ἐκεῖθέν τε ἀπέπλευσαν εἰς Κύπρον 5καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων. εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην. [6] διελθόντες δὲ ὅλην τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου εὗρον ἄνδρα τινὰ μάγον ψευδοπροφήτην Ἰουδαῖον ᾧ ὄνομα Βαριησοῦ [7] ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος προσ-καλεσάμενος Βαρναβᾶν καὶ Σαῦλον ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. [8] ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ μάγος, οὕτως γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως. [9] Σαῦλος δέ, ὁ καὶ Παῦλος, πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου ἀτενίσας εἰς αὐτὸν [10] εἶπεν, Ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥᾳδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς [τοῦ] κυρίου τὰς εὐθείας; [11] καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ κυρίου ἐπὶ σὲ καὶ ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμά τε ἔπεσεν ἐπ᾽ αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς. [12] τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς ἐπίστευσεν ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου. Paul and Bamabas at Antioch of Pisidia [13] Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ Παῦλον ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας, Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ᾽ αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἰεροσόλυμα. [14] αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τὴν Πισιδίαν, καὶ [εἰσ]ελθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν. [15] μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες, Ἄνδρες ἀδελφοί, εἴ τίς ἐστιν ἐν ὑμῖν λόγος παρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. [16] ἀναστὰς δὲ Παῦλος καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ εἶπεν Ἄνδρες Ἰσραηλῖται καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν θεόν, ἀκούσατε. [17] ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτου καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς, [18] καὶ ὡς τεσσερακονταετῆ χρόνον ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ [19] καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χανάαν κατεκληρονόμησεν τὴν γῆν αὐτῶν [20] ὡς ἔτεσιν τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα. καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκεν κριτὰς ἕως Σαμουὴλ [τοῦ] προφήτου. [21] κἀκεῖθεν ᾐτήσαντο βασιλέα καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ἔτη τεσσεράκοντα, [22] καὶ μεταστήσας αὐτὸν ἤγειρεν τὸν Δαυὶδ αὐτοῖς εἰς βασιλέα ᾧ καὶ εἶπεν μαρτυρήσας, Εὗρον Δαυὶδ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. [23] τούτου ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ᾽ ἐπαγγελίαν ἤγαγεν τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν, [24] προκηρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσ-ώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ. [25] ὡς δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγεν, Τί ἐμὲ ὑπονοεῖτε εἶναι; οὐκ εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ᾽ ἰδοὺ ἔρχεται μετ᾽ ἐμὲ οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι. [26] Ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ γένους Ἀβραὰμ καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θεόν, ἡμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἐξαπεστάλη. [27] οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἰερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας κρίναντες ἐπλήρωσαν, [28] καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες ἠτήσαντο Πιλᾶτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν. [29] ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. [30] ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, [31] ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἰερουσαλήμ, οἵτινες [νῦν] εἰσιν μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. [32] καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, [33] ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλήρωκεν τοῖς τέκνοις [αὐτῶν] ἡμῖν ἀναστήσας Ἰησοῦν ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ γέγραπται τῷ δευτέρῳ, Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. [34] ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἴρηκεν ὅτι Δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυὶδ τὰ πιστά. [35] διότι καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, Οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. [36] Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ καὶ εἶδεν διαφθοράν [37] ὃν δὲ ὁ θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδεν διαφθοράν. [38] γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται, [καὶ] ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν νόμῳ Μωϋσέως δικαιωθῆναι, [39] ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται. [40] βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις, [41] Ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον ἐργάζομαι ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν. [42] Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα. [43] λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρναβᾷ, οἵτινες προσ-λαλοῦντες αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς προσμένειν τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ. [44] Τῷ δὲ ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου. [45] ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλήσθησαν ζήλου καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ Παύλου λαλουμένοις βλασφημοῦντες. [46] παρρησιασάμενοί τε ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρναβᾶς εἶπαν, Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. [47] οὕτως γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος, Τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. [48] ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ κυρίου καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον [49] διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ κυρίου δι᾽ ὅλης τῆς χώρας. [50] οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ Βαρναβᾶν καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. [51] οἱ δὲ ἐκτιναξάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἦλθον εἰς Ἰκόνιον, [52] οἵ τε μαθηταὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου.

14

Bayigîriza Emyanzi y' Akalembe e Ikoniya

[1] Byanacibà ntyo! Nka kulya banakomereraga okujira, e Ikoniya bajà omu sinagogi y'Abayahudi; banacishambâla bwinjà, ciru engabo nyinji y'Abayahudi n'Abagreki bayêmêra. [2] Ci Abayahudi balahiraga okuyêmêra bashumika abapagani banabazûsamwo enshombo kuli bene wîrhu. [3] Okwo kurharhumaga Paolo na Bamaba barhalamayo nsiku zirhali nyi, bakâyigîriza buzira bwôba, bulya bàli bacikubagire Nyakasane wakâg'ihamîriza akanwa kâbo n'enshôkano yâge omu kujira ebisômerîne n'ebimanyîso n'amaboko gaâbo. [4] Abantu b'omu cishagala baciberamwo mpande ibirhi: baguma bafundikira haguma n'Abayahudi, abandi bacihira oluhande lw'Entumwa. [5] Abapagani n'Abayahudi, bo n'abarhambo bâbo, erhi bakola mpu babajirira kubî n'okubabanda amabuye; [6] ci balarha wâni bamanya, bayâkira omu bishagala by'e Likaoniya n'e Listra n'e Derba n'omu mihando yabyo; [7] banacirhondêra okuyigîriza Emyanzi y'Akalembe.

Bafumya omuntu ohozire amagulu

[8] E Listra yali omuntu ohozire amagulu; càli cirema kurhenga okuburhwa kwâge, arhànali asag'igenda ciru n'eliguma. [9] Akayumvîrhiza oku Paolo aderha, n'erhi Paolo amusinza, abona oku agwêrhe obuyêmêre bw'okufuma; [10] anacimubwîra n'izù linene, erhi: «Yimuka, oyimangire oku magulu gâwe!» Abaduka, arhondêra alambagira. [11] Erhi olubaga lubona okwôla Paolo anajizi-re, lwaheba olwoho omu cikaoniya, mpu: «Ba Nyamuzinda barhuyandagalîre omu nshusho z'abantu!» [12] Bamaba bamuyîrika Yovi[j], na Paolo Merkuriyo, bulya ye wakag'iderha. [13] N'Omudâhwa wa Yovi-w'emuhanda-gw'olugo[k] alêrha ebimasha biyambîrhe ebimanè by'obwâso aha muhango gw'olugo, erhi akola mpu arherekêre bo n'olubaga. [14] Erhi zikuyumva, entumwa Bamaba na Paolo basharhula emyambalo[l] yazo, zalibirhira omu kagarhî k'olubaga, zayâma; mpu: [15] «Mâshi, mwe balume, kurhi okwo mwajira? Càli nîrhu rhuli bantu ak'inyu; rhumubwîzire nti muleke ebi bya busha, muhindamukire Nyamuzinda ozîne[m] wajiraga amalunga n'igulu n'enyanja na ngasi byôshi bibâmwo. [16] Omu myâka yâgeraga, alesire ngasi mashanja gashimbe amôrhere gâgo; [17] ci, ntà mango alesire okucimanyîsa omu kujirira abantu aminja omu

---

[j] **14.12** : Yovi erhi Zeusi, na Merkuriyo erhi Herma, bàli bazimu b'Abagereki n'Abaroma. Me-rkuriyo ye wali muzimu w'obulenga bw'okuderha.
[k] **14.13** : Yovi-w'emuhanda-gw'olugo: olusho lwâge lwàli emuhanda gw'olugo.
[l] **14.14** : Okusharhula emyambalo càli cimanyîso c'oburhè n'ec'okumanyîsa oku omuntu a-rhasimiri.
[m] **14.15** Okuhindukira Nyamuzinda ozîne, kuli kuleka enshanga n'abazimu b'e antiokiya y'omu Pisidiya, aho bali bamacikebwa mpu Barnaba na Paolo bali bazimu bakujira ebirhangâzo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kurhumira abantu enkuba y'emalunga n'amango emyâka eyêramwo, n'omu kummuyigusa emirhima yinyu ebiryo n'amasîma». [18] Ci kwône, ciru n'ebyo binwa, kwàli kuzibu okuhanza olubaga mpu lulek'ibajirira enterekêro.

Paolo abandwa amabuye-bashubûka

[19] Okubundi, hanaciyisha Abayahudi barhengaga e Antiyokiya n'e Ikoniya; bayinjibana olubaga babanda Paolo amabuye, bamukululira e muhanda gw'olugo, bamanya mpu anafîre. [20] Ci abaganda bamugorha, ayimuka ashubira omu lugo, n'erhi buca, acijîra e Derba bo na Bamaba. [21] Erhi bayûsîmanyîsa eco cishagala Emyanzi y'Alakembe, n'okuhindula bantu banji baganda ba Kri-stu, banacishubira e Listra n'e Ikoniya n'e Antiyokiya. [22] Bakâzibuhya emirhima y'Abemêzi n'okubaha amahano mpu basêre omu buyêmêre, banakâbabwîra, mpu: «kukwânîne rhugere omu malibuko manji lyo rhuhika omu bwâmi bwa Nyamuzinda». [23] Banaciha ngasi Ekleziya abagula, n'erhi babà bamashenga n'okucîshalisa, babahira omu maboko ga Nyakasane bàli bamayêmêra. [24] Okubundi, bagera omu Pizidiya, bahika e Panfiliya. [25] Erhi babà bamayigîri-za akanwa ka Nyakasane e Perga, bayandagalira e Ataliya; [26] kwo na kuyikirira e Antiyokiya[n], cirya cishagala babashengeragamwo obwangà bwa Nyamuzinda kw'ogwomukolo bàli bamajira. [27] Erhi bahika, bahamagala e Ekleziya, babà-ganîrira ebi Nyamuzinda ajizire byôshi n'amaboko gâbo, na kurhi ayiguliraga abapagani olumvi lw'empingu. [28] Banacishinga nsiku zirhali nyi baguma n'abè-mezi.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 14

Paul and Bamabas at Iconium

[1] Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. [2] οἱ δὲ ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. [3] ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι [ἐπὶ] τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. [4] ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. [5] ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς, [6] συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας Λύστραν καὶ Δέρβην καὶ τὴν περίχωρον, [7] κἀκεῖ εὐαγγελιζόμενοι ἦσαν. Paul and Bamabas at Lystra [8] Καί τις ἀνὴρ ἀδύνατος ἐν Λύστροις τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὃς οὐδέποτε περιεπάτησεν. [9] οὗτος ἤκουσεν τοῦ Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν ὅτι ἔχει πίστιν τοῦ σωθῆναι, [10] εἶπεν μεγάλῃ

[n] **14.26** Antiyokiya y'omu Sîriya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

φωνῇ, Ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ ἅλατο καὶ περιεπάτει. [11] οἵ τε ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν Παῦλος ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστὶ λέγοντες, Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς, [12] ἐκάλουν τε τὸν Βαρναβᾶν Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου. [13] ὅ τε ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελεν θύειν. [14] ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρναβᾶς καὶ Παῦλος διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐξεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον κράζοντες [15] καὶ λέγοντες, Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ θεὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς [16] ὃς ἐν ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς εἴασεν πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν [17] καίτοι οὐκ ἀμάρτυρον αὐτὸν ἀφῆκεν ἀγαθουργῶν, οὐρανόθεν ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν. [18] καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς. [19] Ἐπῆλθαν δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως νομίζοντες αὐτὸν τεθνηκέναι. [20] κυκλωσάντων δὲ τῶν μαθητῶν αὐτὸν ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθεν σὺν τῷ Βαρναβᾷ εἰς Δέρβην.

The Retum to Antioch in Syria

[21] Εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύστραν καὶ εἰς Ἰκόνιον καὶ εἰς Ἀντιόχειαν [22] ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. [23] χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς κατ᾽ ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν. [24] καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθον εἰς τὴν Παμφυλίαν [25] καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον κατέβησαν εἰς Ἀττάλειαν [26] κἀκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν. [27] παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν ἀνήγγελλον ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς μετ᾽ αὐτῶν καὶ ὅτι ἤνοιξεν τοῖς ἔθνεσιν θύραν πίστεως. [28] διέτριβον δὲ χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

15

Baja kadali e Antiyokiya

[1] Okuhandi, bantu baguma barhengaga e Yudeya bakayigîriza bene wîrhu, mpu: «Mukaba murhakembwîrwi nka kulya Mûsa arhegesire, murhanka cunguka». [2] Paolo na Bamaba banacibazûsamwo ivango n'akadali k'enkwîra. Obwo, barhegeka mpu Paolo na Bamaba bo na bandi baguma ba muli bo barhercmere e Yeruzalemu, olwo lubanja baluhêkera entumwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'abagula. [3] Ekleziya yabalusa, batwîkanya omu Fenisiya n'omu Samâriya, bajà baganîra kurhi abapagani badwîrhe bayankirira obuyêmêre, na ntyo, balerhera bene wîrhu bôshi obusîme. [4] Erhi bahika e Yeruzalemu, bayankirirwa na Ekleziya n'entumwa n'abagula; babashambâlira ebi Nyamuzinda ajizire byôshi n'amaboko gâbo.

Baja kadali e Yeruzalemu

[5] Lero, baguma barhengaga omu Bafarizeyi, bàli bakola bemêzi, banaciyimanga, bàderra, mpu: «Kukwânîne bakembûlwe banashimbe amarhegeko ga Mûsa». [6] Obwo, Entumwa n'abagula bajà ihano mpu babone kurhi bigenzire.

Ebinwa bya Petro

[7] Erhi abona oku akadali kaluzire Petro anaciyimuka, àderha, erhi: «Bene wîrhu, mumanyire oku kurhenga ensiku ntanzi-rhanzi, Nyamuzinda acinyishozire muli mwe mpu akanwa kani kamanyîse abapagani Emyanzi y'Akalembe, na ntyo bayêmêre. [8] Na Nyamuzinda oyishi emirhima abahire obuhamîrizi erhi abashobôza Mûka Mutagatîfu akîrhu. [9] Arhajira kabôlo ciru n'ehitya ekarhî kîrhu n'akâbo, bulya acêsize emirhima yâbo n'obuyêmêre. [10] Kurhigi buno kandi mudwîrhe mwalonza okurhangula Nyamuzinda omu kulonza okubarhuza abemêzi omuzigo balarha na nîrhu rhwêne rhurhankahasha okulengeza? [11] Nîsi, k'arhali oku nshôkano ya Nyakasane Yezu Kristu rhuyêmêra oku rhucunguka akâbo?» [12] Obwo, endêko yôshi yanacihulika, bayumvîrhiza oku Bamaba na Paolo babarhondêrezagya ebisômerîne n'ebirhangâzo Nyamuzinda ajizire byôshi n'amaboko gâbo omu bapagani.

Ebinwa bya Yakôbo

[13] Erhi bayûsa, Yakôbo anacijaho, erhi: «Bene wîrhu muyumve. [14] Simoni anahugwîre kurhi, kurhenga omurhondêro, Nyamuzinda acishogaga omu bapagani omurhwe gw'okukombêra Izîno lyâge. [15] N'okwôla kushingânîne n'ebinwa by'Abalêbi, bulya kuyandisirwe, mpu: [16] *Enyuma ly'aho, nacigaluka, nshubiyûbaka ecihando ca Daudi càhongosire; ahashâbûsire, nâshubihayûbaka, nnanciyimanze,* [17] lyo abandi bantu balonza Nyakasane, na galya mashanja gôshi gashiga izîno lyâni, kwo Nyakasane okola ebyo byôshi adesire ntyo, [18] anayôrha[o] abimanyire kurhenga ensiku n'amango. [19] Co cirhumire nie ono mbwîne oku kurhakwânîni okurhindibuza abapagani bamahinduka bemêzi ba Nyamuzinda. [20] Babayandikire okuyâka ecihemu c'enyama zarherekîrwe abazimu, n'okuleka amahya garhali go, n'okurhalya enyama z'ensimba zifulungînwe omukò, n'omwamba. [21] Bulya, kurhenga mîra, omu ngasi lugo, Mûsa ajira abahà-nûzi b'amarhegeko gâge bakâgasoma omu masinagogi ngasi lwa sabato.

---

[o] **15.18** : Amo 9, 11-12.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Amaruba g'Entumwa

22 Okubundi, entumwa n'abagula, erhi babà bamayumvanya n'endêko y'abemêzi yôshi,
banacirhegeka mpu bacîshoge baguma muli bo, barhumwe e Antiyokiya haguma na Paolo na
Bamaba. Bacîshoga Yuda, oderhwa Barsaba, na Sila, bantu ba lukengwa omu bemêzi.
23 Babafumbasa aga maruba, mpu: «Rhw'ono ntumwa n'abagula bene winyu, rhumuhîre
omusingo, mwe bene wîrhu b'e Antiyokiya n'e Sîriya n'e Silisiya mwarhengaga omu bapagani!
24 Rhwayumvîrhe mpu bantu baguma b'eno mwîrhu badwîrhe bakaderha ebinwa
by'okummuhiramwo akavulindi n'okumufudusa emirhima, n'obwo rhurhabarhumaga. 25 Okwo
kwo kwarhumire rhwaja baguma, rhwacîshoga abaganda nti rhummurhumirebohaguma na bene
wîrhu bazigirwa Bamaba na Paolo, 26 abo balume bàhânyire obuzîne bwâbo erhi izîno lya
Nawirhu Yezu Kristu lirhuma. 27 Na ntyo, rhumurhumîre Yuda na Sila nti bammubwîre obwo
bugo n'akanwa. 28 Mûka Mutagatîfu nîrhu rhwàhizire okurhamubarhuza eyindi mizigo kuleka eyi
erhankalekwa: 29 muleke okukâlya enyama zirherekîrwe abazimu, n'omwamba n'enyama
y'ensimba zifulungînwe omukò, n'amahya garhali go. Mukaleka okukajira ntyo, mwajira bwinjà.
Gokagwi!

Abaganda b'entumwa e Antiyokiya

30 Abàli barhumirwe banacisengeruka, bayandagalira e Antiyokiya, bahamagala endêko
y'abemêzi, banacibaha galya maruba. 31 Babà bamagasoma, bacishingira oburhulirize gali
gabadwîrhîre. 32 Yuda na Sila, bulya nabo bàli balêbi, babwîra abemêzi binwa binji
by'okubahanûla n'okubazibuhya. 33 Erhi bayûsayo nsiku, abemêzi babalika mpu bashubire
n'omurhûla emwa balya bàli babarhumire[p]. [34] 35 Ci Paolo na Bamaba basigala e Antiyokiya,
bàkâyigîriza haguma na bandi banji n'okumanyîsa abantu Emyanzi y'Akalembe ka Nyakasane.

IV. Obugo bwa Paolo

Paolo balekana na Bamaba. Sila agenda bo na Paolo

36 Erhi hagera nsiku, Paolo abwîra Bamaba erhi: «Rhushub'ig'ijirhandûla bene wîrhu omu ngasi
lugo Rhwayigîrizizemwo akanwa ka Nyakasane, rhubone kurhi bayôsire». 37 Bamaba alonza
okuhêka Yowane, oderhwa Marko; 38 ci Paolo ahakana mpu barhankahêka oyo
warhangag'ibasiga e Panfiliya, anabula bubarhabâla oku mukolo. 39 Akadali kanacizûka ekarhî
kâbo, ciru banalekana Bamaba arhôla Marko, ayikirira e Cipro. 40 Naye Paolo acîshoga Sila, erhi
n'abemêzi babà bamamushengerakwo obwangà bw'enshôkano ya Nyamuzinda, ahârhûla,
agenda. 41 Atwîkanya omu Sîriya n'omu Silisiya, aj'azibuhya Ekleziya.

---

[p] **15.33** : Enyuma ly'ogo mulongo, oyushûle ogu gwa 34 gudesire ntya: «Sila yêhe abona oku kuli kwinjà asigale, naye Yuda ashubira e Yeruzalemu.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 15

The Council at Jerusalem

[1] Καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι, Ἐὰν μὴ περιτμηθῆτε τῷ ἔθει τῷ Μωϋσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι. [2] γενομένης δὲ στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρναβᾷ πρὸς αὐτούς, ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρναβᾶν καί τινας ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἰερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. [3] Οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας διήρχοντο τήν τε Φοινίκην καὶ Σαμάρειαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσιν τοῖς ἀδελφοῖς. [4] παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἰερουσαλὴμ παρεδέχθησαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλάν τε ὅσα ὁ θεὸς ἐποίησεν μετ᾽ αὐτῶν. [5] ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωϋσέως. [6] Συνήχθησάν τε οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου. [7] πολλῆς δὲ ζητήσεως γενομένης ἀναστὰς Πέτρος εἶπεν πρὸς αὐτούς, Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ᾽ ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο ὁ θεὸς διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι. [8] καὶ ὁ καρδιογνώστης θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς δοὺς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθὼς καὶ ἡμῖν [9] καὶ οὐθὲν διέκρινεν μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν. [10] νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν θεὸν ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι; [11] ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι καθ᾽ ὃν τρόπον κἀκεῖνοι. [12] Ἐσίγησεν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος καὶ ἤκουον Βαρναβᾶ καὶ Παύλου ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσιν δι᾽ αὐτῶν. [13] Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων, Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου. [14] Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. 15καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν καθὼς γέγραπται, [16] Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαυὶδ τὴν πεπτωκυῖαν καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω καὶ ἀνορθώσω αὐτήν, [17] ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ᾽ οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ᾽ αὐτούς, λέγει κύριος ποιῶν ταῦτα [18] γνωστὰ ἀπ᾽ αἰῶνος. [19] διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν θεόν, [20] ἀλλ᾽ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. [21] Μωϋσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος.

The Reply of the Council

[22] Τότε ἔδοξεν τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρναβᾷ, Ἰούδαν τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν καὶ Σιλᾶν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, [23] γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν, Οἱ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν χαίρειν. [24] Ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν [ἐξελθόντες] ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν οἷς οὐ διεστειλάμεθα, [25] ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδὸν ἐκλεξαμένοις ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρναβᾷ καὶ Παύλῳ, [26] ἀνθρώποις παραδεδωκόσιν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. [27] ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σιλᾶν καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. [28] ἔδοξεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τούτων τῶν ἐπάναγκες, [29] ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτῶν καὶ πορνείας, ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. Ἔρρωσθε. [30] Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες κατῆλθον εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν. [31] ἀναγνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. [32] Ἰούδας τε καὶ Σιλᾶς καὶ αὐτοὶ προφῆται ὄντες διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐπεστήριξαν, [33] ποιήσαντες δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ᾽ εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτούς. [35] Παῦλος δὲ καὶ Βαρναβᾶς διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν τὸν λόγον τοῦ κυρίου.

Paul and Bamabas Separate

[36] Μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπεν πρὸς Βαρναβᾶν Παῦλος, Ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς κατὰ πόλιν πᾶσαν ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ κυρίου πῶς ἔχουσιν. [37] Βαρναβᾶς δὲ ἐβούλετο συμπαραλαβεῖν καὶ τὸν Ἰωάννην τὸν καλούμενον Μᾶρκον [38] Παῦλος δὲ ἠξίου, τὸν ἀποστάντα ἀπ᾽ αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον μὴ συμπαραλαμβάνειν τοῦτον. [39] ἐγένετο δὲ παροξυσμὸς ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ᾽ ἀλλήλων, τόν τε Βαρναβᾶν παραλαβόντα τὸν Μᾶρκον ἐκπλεῦσαι εἰς Κύπρον, [40] Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σιλᾶν ἐξῆλθεν παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ κυρίου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. [41] διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ [τὴν] Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.

16

Paolo na Timoteyo

[1] Okubandi, ahika e Derba n'e Listra. Yali omuganda, izîno lyâge Timoteyo. Nnina àli Muyahudi mwemêzi, ci îshe àli mugereki. [2] Abemêzi b'e Listra n'e Ikoniya bakag'imuderha bwinjà. [3] Paolo anacihiga mpu bagendane. Amuyanka, amukembûla erhi Bayahudi bàli mw'eco cihugo barhuma; bulya bôshi bàli bamanyire oku îshe aba Mugereki. [4] Omu ngasi lugo bageragamwo, bakaz'iyigîriza ebirhegesirwe n'entumwa n'abagula b'e Yeruzalemu, n'oku-bwîra abantu mpu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

babishimbe. [5] Na ntyo Ekleziya zazibuha omu buyêmêre, erhi n'abemêzi badwîrhe bayûshûka ngasi lusiku. [6] Banacigera omu Frijiya n'omu cihugo c'e Galasiya, bulya Mûka Mutagatîfu ali abahànzize okuyigîriza oluderbo lwa Nyakasane omu Aziya. [7] Erhi bahika e Miziya, balonza okujà omu Bitiniya, ci Omûka gwa Yezu gurhabayêmêreraga. [8] Banacitwîkanya omu Miziya, bayandagalira e Trowa. [9] Erhi buba budufu; Paolo ayagânwa: abona omuntu w'e Macedoniya amuyimanzireho anadwîrhe amuyinginga, erhi: «Mâshi, ojè e Macedoniya, oyish'irhurhabâla!» [10] Erhi ayûs'ibonekerwa, ho n'aho rhwalonza okujà e Macedoniya, bulya rhwali rhumanyire bwinjà oku Nyamuzinda arhuhamagireyo mpu rhuyigîrize abantu bayo Emyanzi y'Akalembe.

Bahika e Filipi

[11] Okuhandi, rhwanacirhulirwa omu bwârho aha Trowa, rhwayikirira e Samotrasiya, n'erhi buca, rhwahika e Neapoli. [12] Erhi rhuyirhenga, rhwaja e Filipi, co cishagala cikulîre ebindi byôshi by'omu Macedoniya, canali idako ly'oburhegesi bw'Abaroma. Rhwabêra nsiku nsungunu mw'eco cishagala. [13] Erhi kubà lwa Sabato, rhwarhenga omu lugo, rhwaja ebwa lwîshi, emunda bakomeraga okukashengera. Rhwanacitamala, rhwarhondêra okuyigîriza abakazii bàli badekerîre. [14] Muguma muli bo, izîno lyâge ye Lidiya, akâg'irhuyuvîrhiza. Ali murhimbûzi w'emyenda midukula, w'omu cishagala c'e Tiyatira, anakâg'iharâmya Nnâmahanga. Nyakasane amuyigula omurhima, na ntyo ayêmêra ebi Paolo akâg'iderha. [15] Erhi aba amabatizibwa bôshi n'ab'aha mwâge, anarhuyinginga, erhi: «Akaba muyemîre oku ndi mwemêzi wa Nyakasane, muyish'ibêra omu mwâni». Anacirhusêza.

Paolo na Sila bagwârhwa

[16] Lero kwanacibà lusiku luguma erhi rhwaj'ishenga, rhwashimna omujà-nyere wàli ogwêrhwe na shetani w'obulaguzi; amalêbi gâge gakag'ilêrhera bannawâbo bintu binji. [17] Anacirhukulikira, Paolo na nîrhu, aja ayâma anaderha, erhi: «Aba bantu bali bambali ba Nyamuzinda w'enyanya bwenêne; badwiîrhe bamuyigîriza enjira y'obucire». [18] Ajira ntyo nsiku zirhali nyi. Lero, erhi Paolo abona amarhama, ahindamuka, abwîra oyo shetani, erhi: «Oku izîno lya Yezu Kristu, nkurhegesire orhengemwo Oyo mukazi». Aho honène, oyo shetani anacimurhengamwo. [19] Erhi bannawâbo babona obunguke bàli balangâlire bubashugunuka, banacigwârha Paolo na Sila, babahêka ekagombe aha bashamuka; [20] babahà abatwi b'emmanja, mpu: «Aba bantu badwîrhe balêrha akavulindi omu cishagala cîrhu; bali Bayahudi, [21] badwîrhe bayigîriza engeso rhurhankahash'iyêmêra n'okushimba rhwe Baroma». [22] Olubaga lwanacibayandukako, n'abatwi b'emmanja erhi babà bamabahogola emyambalo, barhegeka mpu babashûrhe emikoba. [23] Erhi babà bamabanoza n'empîmbo, babakwêba omu mpamikwa, banabwîra omulanzi mpu abalange bwinjà. [24] Erhi omulanzi ayumva ntyo, abahêka omu ndalâlà y'empamikwa, n'amagulu gâbo agashwêkera oku mirhi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Entumwa zalîkûzibwa okusômerîne

[25] Aha karhî k'obudufu, Paolo na Sila bàli badwîrhe bayimba irenge lya Nnâmahanga, n'ababohe bakabayumvîrhiza. [26] Caligumiza, hanacizûka omusisi munene, empamikwa yôshi yadundagana eciriba. Ho n'aho, enyumvi zôshi zayiguka n'enkoba z'ababohe zôshi zashwêkûka. [27] Erhi omulanzi w'empamikwa asinsimuka, n'erhi abona enyumvi ziri nyigule, ayômola engôrho yâge, àli akola mpu acînige, bulya àli amanyire mpu ababohe bamufumire. [28] Ci Paolo anaciyâkûza n'izù linene erhi: «omanye wankaciyâgaza: mwo rhweshi rhuli muno». [29] Nyamulanzi anacihûna akamole, anacikanya, aj'ageramwo omusisi, acîkwêba aha magulu ga Paolo na Sila. [30] Oku bundi, abahulusa, abadôsa, erhi: «Waliha, kurhi njirage lyo ncunguka? [31] Banacimushuza, mpu: «Oyêmêre Nyakasane Yezu, na ntyo wacunguka, w'oyo, n'ab'omu mwâwe bôshi». [32] Banaci-muyigîriza akanwa ka Nyakasane, ye na ngasi bôshi bàli omu mwâge. [33] Oyomulanzi anacibayanka ho n'aho erhi bunaciri budufu bukulu, ashuka ebibande byâbo, anabatizibwa ho na halya bôshi n'ab'omu mwâge. [34] Anacibarheremya omu mwâge, abarheganyiza ebiryo, anacisîma n'enyumpa yâge yôshi, kulya kubà bayemîre Nyakasane. [35] Erhi kuca, abatwi b'emmanja barhuma omuganda mpu aj'ibwîra omulanzi, mpu: «Lika balya bantu». [36] Naye anacibwîra Paolo erhi: «Abatwi b'emmanja barhumire mpu mulîkwe. Hulukagi, mucigendere n'omurhûla». [37] Ci Paolo abwîra balya baganda erhi: «Bàrhushûsire emikoba embere z'olubaga buzira okurhutwîra olubanja, n'obwo rhuli Baroma banarhuhira omu mpamikwa. Lero bakolaga balonza okurhulîka bufundafunda! Nanga là» Bône bayishe, barhulîke!» [38] Abaganda bagend'ibwîra abatwi b'emmanja ebyo binwa. Barhemuka erhi bayumva oku bali Baroma; [39] bayisha, babayinginga mpu mâshi babarhengere omu lugo. [40] Erhi barhenga omu mpamikwa, Paolo na Sila bajà aha mwa Lidiya, bashub'ibonana n'abemêzi, babazibuhya omurhima, okuhandi banacigenda.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 16

Timothy Accompanies Paul and Silas

[1] Κατήντησεν δὲ [καὶ] εἰς Δέρβην καὶ εἰς Λύστραν. καὶ ἰδοὺ μαθητής τις ἦν ἐκεῖ ὀνόματι Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς Ἰουδαίας πιστῆς, πατρὸς δὲ Ἕλληνος, [2] ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν. [3] τοῦτον ἠθέλησεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις· ᾔδεισαν γὰρ ἅπαντες ὅτι Ἕλλην ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὑπῆρχεν. [4] ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδοσαν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἰεροσολύμοις. [5] αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ’ ἡμέραν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Paul's Vision of the Man of Macedonia

[6] Διῆλθον δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλῆσαι
τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ [7] ἐλθόντες δὲ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον εἰς τὴν Βιθυνίαν πορευθῆναι, καὶ
οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα Ἰησοῦ [8] παρ-ελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν εἰς Τρῳάδα. [9] καὶ
ὅραμα διὰ [τῆς] νυκτὸς τῷ Παύλῳ ὤφθη, ἀνὴρ Μακεδών τις ἦν ἑστὼς καὶ παρακαλῶν αὐτὸν καὶ
λέγων, Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. [10] ὡς δὲ τὸ ὅραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν
ἐξελθεῖν εἰς Μακεδονίαν συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ θεὸς εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.

The Conversion of Lydia

[11] Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ Τρῳάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθρᾴκην, τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰς Νέαν
Πόλιν [12] κἀκεῖθεν εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶν πρώτη[ς] μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις, κολωνία.
ἦμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς. [13] τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν
ἔξω τῆς πύλης παρὰ ποταμὸν οὗ ἐνομίζομεν προσευχὴν εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς
συνελθούσαις γυναιξίν. [14] καί τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις πόλεως Θυατείρων
σεβομένη τὸν θεόν, ἤκουεν, ἧς ὁ κύριος διήνοιξεν τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ
τοῦ Παύλου. [15] ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσεν λέγουσα, Εἰ κεκρίκατέ με
πιστὴν τῷ κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μένετε· καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.

The Imprisonment at Philippi

[16] Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς τὴν προσευχὴν παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνα
ὑπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχεν τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη. [17] αὕτη
κατακολουθοῦσα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν ἔκραζεν λέγουσα, Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ
ὑψίστου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας. [18] τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.
διαπονηθεὶς δὲ Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπεν, Παραγγέλλω σοι ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ
Χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ᾽ αὐτῆς καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. [19] ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν ἡ
ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σιλᾶν εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ
τοὺς ἄρχοντας [20] καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπαν, Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι
ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν, Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, [21] καὶ καταγγέλλουσιν ἔθη ἃ οὐκ ἔξεστιν
ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις οὖσιν. [22] καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ᾽ αὐτῶν καὶ οἱ
στρατηγοὶ περιρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ῥαβδίζειν, [23] πολλάς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς
πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακὴν παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς. [24] ὃς
παραγγελίαν τοιαύτην λαβὼν ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν καὶ τοὺς πόδας
ἠσφαλίσατο αὐτῶν εἰς τὸ ξύλον. [25] Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σιλᾶς προσευχόμενοι
ὕμνουν τὸν θεόν, ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι. [26] ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας ὥστε
σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου· ἠνεῴχθησαν δὲ παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι καὶ
πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. [27] ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ἰδὼν ἀνεῳγμένας τὰς θύρας

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τῆς φυλακῆς, σπασάμενος [τὴν] μάχαιραν ἤμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους. [28] ἐφώνησεν δὲ μεγάλῃ φωνῇ [ὁ] Παῦλος λέγων, Μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ κακόν, ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε. [29] αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησεν καὶ ἔντρομος γενόμενος προσέπεσεν τῷ Παύλῳ καὶ [τῷ] Σιλᾷ 30καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη, Κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ; [31] οἱ δὲ εἶπαν, Πίστευσον ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. [32] καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ κυρίου σὺν πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. [33] καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχρῆμα, [34] ἀναγαγών τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον παρέθηκεν τράπεζαν καὶ ἠγαλλιάσατο πανοικεὶ πεπιστευκὼς τῷ θεῷ. [35] Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους λέγοντες, Ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. [36] ἀπήγγειλεν δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους [τούτους] πρὸς τὸν Παῦλον ὅτι Ἀπέσταλκαν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπολυθῆτε· νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. [37] ὁ δὲ Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς, Δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλαν εἰς φυλακήν, καὶ νῦν λάθρᾳ ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ, ἀλλ᾽ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν. [38] ἀπήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα ταῦτα. ἐφοβήθησαν δὲ ἀκούσαντες ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσιν, [39] καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτοὺς καὶ ἐξαγαγόντες ἠρώτων ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πόλεως. [40] ἐξελθόντες δὲ ἀπὸ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον πρὸς τὴν Λυδίαν καὶ ἰδόντες παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐξῆλθαν.

17

Abayahudi babazukiza embaka e Tesalonika

[1] Erhi babà bamarhaluka Amfipoli n'Apoloniya, banacihika e Tesalonika. Abayahudi bàgwêrheho esinagogi. [2] Nk'oku anayorbaga ajira, Paolo abajàho, ajira za-Sabato isharhu zikulikirine erhi kadali abajisa oku by'Amandiko. [3] Akababahugûlirago, abayêreka oku Kristu àli akwânîne ababale agal'ifûka omu bafù, erhi'n'oyo Kristu, ye Yezu namubwîra». [4] Baguma muli bo banaciyêmêra, bashimba Paolo na Sila, n'abandi mwandu b'omu bapagani barhînya Nyamuzinda, n'engabo y'Abagereki n'abagoli barhali banyi. [5] Ci Abayahudi bayâgalwa, banacijaho, bashûbûza ebishungu byàli omu lubaga, n'erhi babà bamabona omurhwe gurhali munyi, batula akavulindi omu cishagala. Balundumana aha mwa Yasoni, erhi badwîrhe balonza Paolo na Sila mpu babahêkere olubaga. [6] Erhi bababula, banacigwârha Yasoni na bene wîrhu baguma, babahêkera abarhwâli b'eco cishagala, banayâma, mpu: «aba Bashi bàgomize igulu lyôshi, babà hano, [7] na Yasoni abahàndisize ahamwâge. Aba bôshi banajire okurhashingânîni n'amarhegeko ga Sêzari, banaderhe mpu hali owundi mwâmi, mpu ye Yezu». [8] Ebyo binwa byahira ehidugundu omu lubaga n'omu barhwâli. [9] N'erhi Yasoni n'abandi babà bamabalyûlira, balîkwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ezindi mbaka zazûka e Bereya

[10] Obwo budufu bwônene, bene wîrhu bageza buhena Paolo na Sila, Babahêka e Bereya. Erhi bayihika, bajà omu sinagogi y'Abayahudi. [11] Ci kwônene, abôla bôhe bàli ba murhima mwinjà kulusha ab'e Tesalonika. Bayankirira Oluderho lwa Nnâmahanga buzira kurhindira. Ngasi lusiku bakag'ilongereza omu mandiko mpu babone erhi kwo binali ntyo. [12] Banji muli bo bayêmêra, n'omu Bagereki, abagoli n'abalume barhali banyi. [13] Ci erhi, Abayahudi b'e Tesalonika bamanya oku Paolo adwîrhe ayigîriza akanwa ka Nyamuzinda e Bereya, banaciyija, bazûsa ehidugundu n'akavulindi omu lubaga. [14] Ho n'aho, bene wîrhu bageza Paolo, bamubwîra mpu aje e bwa nyanja. Naye Sila na Timoteyo basigala. [15] Abàli balusize Paolo, bamuhisa e Atena, okubundi bâna-cigaluka n'irhegeko ly'okubwîra Sila na Timoteyo mpu bamubugane duba.

Paolo e Atena

[16] Erhi Paolo aba adwîrhe ahalingira e Atena ayumva burhe bunji omu murhima erhi abona oku eco cishagala ciyunjwîre nshusho za bazimu. [17] Anacikàâganîza Abayahudi omu sinagogi n'abantu barhînya Nnâmahanga, na ngasi lusiku akashambâza ngasi abak'agishanga aha ngombe. [18] Ciru n'abarhimanya baderhwa bapikureyi na bastoyici bakamujîsa kadali. Baguma bakàderha, mpu: «bici eyi ngushu yankaderha?» Abandi; mpu: «Ali nk'owayigîriza abazimu b'emahanga»; bulya akâg'ibabwîriza Yezu n'obufûke bw'abafîre. [19] Lero banacimuyanka, bamuhêka omu lukîko luderhwa Aeropago, bamudôsa, mpu: «Wankarhubwîra ezo nyigîrizo mpyâhya odwîrhe wayigîriza?» [20] Bulya ebi odwîrhe warhubwîra biri bihyâhya, rhwankalonzize nîrhu rhumanye byo bici ebyo». [21] Abanya-Atena n'ebigolo byahandaga omu cishagala câbo barhakolaga bici okurhali kuderha n'okuyumva emyanzi mihyâhya.

Enyigîrizo za Paolo omu Aeropago

[22] Okuhandi, Paolo anaciyimanga aha karhî k'Aeropago, aderha, erhi: «Mwe Banya-Atena, oku mbwîne, omu bantu bôshi, ntâbo bamuhimire okurhînya abazimu. [23] Bulya ene ngera omu cishagala cinyu, nasinza enshusho z'abazimu binyu, nabwîne ciru n'olûsho luyandisirwekwo, mpu: «Kuli Nyamuzinda rhurhishi». Neci, oyomushenga murhanamumanyiri, ye ndi mmuyigîriza. [24] Nyamuzinda walemaga igulu n'ebibamwo byôshi, bulya ye Nyakasane w'irunga n'igulu, arhaba omu nyumpa zayûbakagwa n'amaboko g'abantu. [25] Arhanakolerwa n'amaboko g'abantu, bulya ntâco alagirirekwo, kulya kubà ye shobôza bôshi obuzîne n'omûka n'ebindi byôshi byôshi. [26] Ye warhenzagya abantu bôshi oku muntu muguma, anabalumîza omu igulu lyôshi; abagerera ensiku z'obuzine bwâbo, abatwîra n'embibi z'aha bayûbaka. [27] Ajira ntyo mpu lyo abantu balonza Nyamuzinda, bagerêreza okumuhikakwo nk'abadwîrhe bamamarha n'okumubona. Erhi kwo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

binali ntyo; ntâye ali kuli muli rhwe, [28] bulya ye rhukulamwo obuzîne, n'okugenda n'okubâho, kulya baguma b'omu basaka-binwa badesire, mpu: «Rhuli b'omu bûko bwâge. [29] Akaba rhuli b'omu bûko bwa Nyamuzinda, kurhakwânîni rhugerêreze mpu Nyamuzinda ali nka masholo erhi cûma nîsi ibuye byajiragwa n'obulenga erhi n'obukengêre bw'omuntu. [30] Lero buno Nyamuzinda akola ayibagîre amango g'obuhwinja, anakola alâlisire abantu bôshi ba ngasi hôshi mpu bacîyunjuze; [31] bulya atwîre olusiku ayishitwîramwo igulu lyôshi olubanja n'obushinganyanya; ay'ishilutwa n'omuntu acîshozire, amuhà abantu mpu abè ye balangâlira bôshi, erhi amufuûla omu bafù». [32] Erhi bayumva okufûka kw'abafîre, baguma bamushekera, n'abandi baderha erhi: «Rhwâcikuyumwa kw'eyo myanzi gandi mango». [33] Ntyo, kwo Paolo abarhenziremwo. [34] Ci kwône, balume baguma bamusêrakwo banayêmêra. Muli bo mwàli Dioniziyo w'omu ihano lya aeropago, na Mukazi muguma mpu ye Damari, n'abandi haguma nabo.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 17

The Uproar in Thessalonica

[1] Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Ἀπολλωνίαν ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην ὅπου ἦν συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. [2] κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, [3] διανοίγων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστὸς [ὁ] Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. [4] καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σιλᾷ, τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πλῆθος πολύ, γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι. [5] Ζηλώσαντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων ἄνδρας τινὰς πονηροὺς καὶ ὀχλοποιήσαντες ἐθορύβουν τὴν πόλιν καὶ ἐπιστάντες τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς προαγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον [6] μὴ εὑρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυρον Ἰάσονα καί τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας βοῶντες ὅτι Οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεισιν, [7] οὓς ὑποδέδεκται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων Καίσαρος πράσσουσιν βασιλέα ἕτερον λέγοντες εἶναι Ἰησοῦν. [8] ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα, [9] καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς. The Apostles at Beroea [10] Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ νυκτὸς ἐξέπεμψαν τόν τε Παῦλον καὶ τὸν Σιλᾶν εἰς Βέροιαν, οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπῄεσαν. [11] οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας καθ᾽ ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφὰς εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. [12] πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι. [13] Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ σαλεύοντες καὶ ταράσσοντες τοὺς ὄχλους. [14] εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ὑπέμειναν τε ὅ τε Σιλᾶς καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. [15] οἱ δὲ καθιστάνοντες τὸν Παῦλον

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἤγαγον ἕως Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σιλᾶν καὶ τὸν Τιμόθεον ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσιν πρὸς αὐτὸν ἐξήεσαν.

Paul at Athens

16 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ
θεωροῦντος κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν. 17 διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ
τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. 18 τινὲς δὲ καὶ
τῶν Ἐπικουρείων καὶ Στοϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ, καί τινες ἔλεγον, Τί ἂν θέλοι ὁ
σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δέ, Ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι, ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ
τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο. 19 ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον Πάγον ἤγαγον λέγοντες,
Δυνάμεθα γνῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχή; 20 ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις
εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλόμεθα οὖν γνῶναι τίνα θέλει ταῦτα εἶναι. 21 Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ
ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον ηὐκαίρουν ἢ λέγειν τι ἢ ἀκούειν τι καινότερον. 22 Σταθεὶς δὲ
[ὁ] Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἔφη, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς
δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. 23 διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν
εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, Ἀγνώστῳ θεῷ. ὃ οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτο ἐγὼ
καταγγέλλω ὑμῖν. 24 ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς
ὑπάρχων κύριος οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ 25 οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων
θεραπεύεται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσιν ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα 26 ἐποίησέν
τε ἐξ ἑνὸς πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου τῆς γῆς, ὁρίσας
προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν 27 ζητεῖν τὸν θεόν, εἰ ἄρα γε
ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν, καί γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. 28 Ἐν
αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καί τινες τῶν καθ᾽ ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασιν, Τοῦ
γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. 29 γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ
ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. 30 τοὺς μὲν οὖν
χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεός, τὰ νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πάντας πανταχοῦ
μετανοεῖν, 31 καθότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ
ὥρισεν, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. 32 Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν
νεκρῶν οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπαν, Ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου καὶ πάλιν. 33 οὕτως ὁ
Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν. 34 τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ
Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

18

Paolo arhondêra Ekleziya y'e Korinti

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Byanacibà ntyo! Paolo arhenga e Atena, aja e Korinti[q]. [2] Ayishimâna omuyahudi, izîno lyâge
ye Akwila, muburhwa w'e Ponto, wacizindag'irhenga e Italiya bo na mukâge Prishila, bulya
Klaudiyo ali arhegesire mpu Abayahudi bôshi barhenge e Roma. Paolo anacibayinjibana, [3] na
bulya ali wa bulenga buguma nabo, abêra aba mwâbo, bakâkolera haguma: obulenga bwâbo
bwàli bwa kuluka amahêma. [4] Paolo akâg'ikaja kadali omu sinagogi ngasi lwa sabato, akacisêza
okuyemêza Abayahudi rr'Abagereki. [5] Erhi Sila na Timoteyo bayisha kurhenga e Macedoniya,
Paolo acishwêkera oku kukayigîriza akanwa ka Nnâmaharrga, akahamîriza omu Bayahudi oku
Yezu ye Kristu. [6] Erhi abona balahira kuyêmêra banadwîrhe bakalogorha, agukumula
emyambalo yâge, anababwîra, erhi: «Omukò gwinyu oku irhwe linyu; niehe ncîbêrîre mwêru-
kwêru! Kurhenga ene, emwa abapagani nkola nacîjîra». [7] N'erhi aharhenga, aja aha mwa muntu
muguma, mpu ye Tito Yusto. Oyo muntu akâg'iharâmya Nnâmahanga, n'enyumpa yâge yali
elungîne n'esinagogi. [8] Omukulu w'esinagogi, Krispo, ayêmêra Nyakasane bo rr'ab'omu mwâge
bôshi. N'Abakorinti banji bakagiyumva emyigîrizo za Paolo, nabo bayêmêra banabatizibwa.
[9] Lero budufu buguma, Nyakasane anacibonekera Paolo, amubwîra, erhi: «Orhayôbohaga
oderhe, orhahulikaga; [10] bulya rhwembi rhuli. Ntâye wâkuhumakwo mpu akujirîre kubî, bulya
abantu bâni bali banji muli eci cishagala». [11] Ayigeza mwâka muguma na myêzi nda, erhi
kuyigîriza ayigîriza Abakorinti akanwa kâ-Nyamuzinda.

Paolo ahêkwa lubanja n' Abayahudi

[12] Obwo, erhi Galiyoni ye murhwâli omu Akaya. Abayahudi banaciyumvanya, bayandûkako
Paolo bamuhêka omu lukîko [13] mpu: «Oyomurrtu adwîrhe ashumika abarrtu mpu bakaharâmya
Nyamuzinda okurhashinganîni irhegeko». [14] Erhi Paolo aderha mpu abumbûle akanwa, Galiyoni
abwîra Abayahudi, erhi: «Wâni Bayahudi, acibaga bwàli bubî erhi bushumûsi, nali nayumva
olubanja mundwîrhîre. [15] Ci obu kabire kadali ka binwa n'amazîno n'amarhegeko ginyu, mwene
murhahabe! Olwo, niehe ntalonza okulutwa». [16] Abahulusa omu lukîko lwâge. [17] Obwo, okubanali
bôshi, banacirhuluba omukulu w'esinagogi, Sosteni, bamushûrhira aha kagombe. Ebyo byôshi,
Galiyoni arhabishibiriraga.

Paolo ashubira e Antiyokiya omu Sîriya. Olugendo lwâge lwa kasharhu

[18] Paolo ashubijira zindi nsiku zirhali nyi e Korinti, okuhandi asêzera bene wîrhu, aj'omu
bwârho, ayikirira e Sîriya bona Prishila na Akwila. Ali erhi anamômirwe enviri zôshi e Cenkri,
bulya àli ajizire e ciragâne. [19] Erhi bahika e Efezi, Paolo arhenga omu bâbo, aja omu sinagogi,
arhangira aganîra bôshi n'Abayahudi. [20] Erhi bacimuhûna mpu abêre nabo ezindi nsiku,
acilâhirira. [21] Ci, erhi akola abasengeruka, ababwîra, erhi: «Nacishubira eno mwinyu,
Nnâmahanga akalonza». Anacirhenga e Efezi. [22] Agend'iyômokera e Sêzareya, arherema,

[q] **18.1** : Korinti càli cishagala cikulu c'Abaroma omu Akaya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

aj'ilamusa Ekleziya[r], okubundi, ayandagalira e Antiyokiya. [23] Erhi aba amayûsa yo nsiku, ashub'igenda; aja agera omu cihugo c'e Galasiya n'omu Frijiya, akahà abemêzi bôshi omurhima.

Apolo e Efezi n'e Korinti

[24] Muyahudi muguma w'e Aleksandriya, mpu ye Apolo, anacihika e Efezi. Ali muntu oyish'iderha, anali mulenga omu Mandiko[s]. [25] Ali ayigîrizîbwe enjira ya Nyakasane, anakag'ihanûla n'okuyigîriza nk'oku bishingânîne ebiyêrekîre Yezu n'omurhima gw'obushiru, n'obwo bubatizo bwa Yowane bwône ali ayishi. [26] Arhangira okuyigîriza n'oburhwâli omu sinagogi. Prishila n' Akwila erhi bamuyumva, bamuyanka, bamuzabûlira kwinjà enjira ya Nyamuzinda. [27] Erhi acilonza okujà e Akaya, bene wîrhu bamuhà omurhima mpu neci, barhumira abemêzi amaruba mpu bamuyankirire kwinjà. Erhi ahikayo, n'obuhashe bw'enshôkano ya Nyamuzinda, arhabâla bwenêne abemêzi, [28] bulya akâg'iyagîriza Abayahudi embere z'olubaga, akabayêreka n'Amandiko oku Yezu ye Kristu.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 18

Paul at Corinth

[1] Μετὰ ταῦτα χωρισθεὶς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς Κόρινθον. [2] καὶ εὑρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι
Ἀκύλαν, Ποντικὸν τῷ γένει προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ Πρίσκιλλαν γυναῖκα
αὐτοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς Ῥώμης,
προσῆλθεν αὐτοῖς [3] καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι ἔμενεν παρ᾽ αὐτοῖς, καὶ ἠργάζετο · ἦσαν γὰρ
σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ. [4] διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον ἔπειθέν τε Ἰουδαίους καὶ
Ἕλληνας. [5] Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὅ τε Σιλᾶς καὶ ὁ Τιμόθεος, συνείχετο τῷ λόγῳ ὁ
Παῦλος διαμαρτυρόμενος τοῖς Ἰουδαίοις εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. [6] ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν
καὶ βλασφημούντων ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια εἶπεν πρὸς αὐτούς, Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
ὑμῶν· καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι. [7] καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν εἰσῆλθεν εἰς
οἰκίαν τινὸς ὀνόματι Τιτίου Ἰούστου σεβομένου τὸν θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ
συναγωγῇ. [8] Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσεν τῷ κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ
πολλοὶ τῶν Κορινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. [9] εἶπεν δὲ ὁ κύριος ἐν νυκτὶ δι᾽
ὁράματος τῷ Παύλῳ, Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσῃς, [10] διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ καὶ
οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί σε, διότι λαός ἐστίν μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. [11] Ἐκάθισεν
δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἓξ διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. [12] Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπάτου
ὄντος τῆς Ἀχαΐας κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ
βῆμα [13] λέγοντες ὅτι Παρὰ τὸν νόμον ἀναπείθει οὗτος τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν θεόν.

---

[r] **18.22** : Ekleziya y'e Yeruzalemu eyo obwo.
[s] **18.24** Apolo ali handi hasharhu omu Ndagano Myâhya,lolà 1 Kr 1,12; 3, 4-6; 16,12.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[14] μέλλοντος δὲ τοῦ Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, Εἰ μὲν ἦν ἀδίκημά τι ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρόν, ὦ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἀνεσχόμην ὑμῶν, [15] εἰ δὲ ζητήματά ἐστιν περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ᾽ ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί· κριτὴς ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. [16] καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. [17] ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες Σωσθένην τὸν ἀρχισυν-άγωγον ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος· καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελεν. Paul's Retum to Antioch [18] Ὁ δὲ Παῦλος ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανὰς τοῖς ἀδελφοῖς ἀποταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας, κειράμενος ἐν Κεγχρεαῖς τὴν κεφαλήν, εἶχεν γὰρ εὐχήν. [19] κατήντησαν δὲ εἰς Ἔφεσον, κἀκείνους κατέλιπεν αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν διελέξατο τοῖς Ἰουδαίοις. [20] ἐρωτώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρόνον μεῖναι οὐκ ἐπένευσεν, [21] ἀλλ᾽ ἀποταξάμενος καὶ εἰπών, Πάλιν ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς τοῦ θεοῦ θέλοντος, ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου, [22] καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν. [23] καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθεν διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ἐπιστηρίζων πάντας τοὺς μαθητάς. Apollos Preaches at Ephesus [24] Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς. [25] οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ κυρίου καὶ ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου [26] οὗτός τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας προσελάβοντο αὐτὸν καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν ὁδὸν [τοῦ θεοῦ]. [27] βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, προτρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν, ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσιν διὰ τῆς χάριτος [28] εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο δημοσίᾳ ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν χριστὸν Ἰησοῦν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

19

Paolo ashanga abashimbûlizi ba Yowane Mubatiza e Efezi

[1] Byanacibà ntyo! Erhi Apolo aba ali e Korinti, Paolo erhi ayûs'igera omu ntondo z'e Aziya, ahika e Efezi. Arhimânayo baganda baguma, [2] abadôsa, erhi: «Ka mwahâbirwe Mûka Mutagatîfu amango mwayêmêraga?» Nabo, bamushuza, mpu: «Ciru rhusag'iyumva oku Mûka Mutagatîfu abâho». [3] Naye, erhi: «Bubatizo buhi mwahîrwe?» Bamushuza, mpu: «Bubatizo ·bwa Yowane». [4] Okubandi Paolo anacibabwîra, erhi: «Yowane abatizize olubaga obubatizo bw'obucîyunjuze, akàbabwîra mpu bayêmêre owayayishe enyuma zâge, ye Yezu». [5] Erhi bayumva ebyo binwa, babatizibwa oku izîno lya Nyakasane Yezu. [6] N'erhi Paolo aba amabalambûlirakwo amaboko, Mûka Mutagatîfu abayandagalira, barhondêra baderha endimi banalêba. [7] Bôshi haguma bàli nka balume ikumi na babirhi.

Ekleziya y'e Efezi yarhondêra

[8] Paolo anacija omu sinagogi, ajira myêzi isharhu ayigîriza buzira bwôba. Akazâg'ikashambâlira Abayahudi eby'Obwâmi bwa Nnâmahanga n'okucisêza okubayemêza, [9] Ci baguma banacihûsa emirhima yâbo, balahira okuyêmêra, ciru banajacira enjira ya Nyakasane embere z'olubaga. Anacibaleka obwo, ahamagala abemêzi habo habo, ngasi lusiku akazibaganîziza omu isomo lya Tirano[t]. [10] Okwo, akujira myâka ibirhi yôshi, na ntyo abantu bôshi b'omu Aziya, Abayahudi n'Abagereki, bayumva oluderho lwa Nyakasane.

Abayahudi barhangula okulibirhakwo shetani balonz'iyigânya Paolo

[11] Naye Nyamuzinda akâg'ijira ebisômerîne bizibu n'amaboko ga Paolo, [12] kuhika abalwâla bakag'ihirwakwo ebitambara n'emishangi yali ehumire oku mubiri gwâge bakâfuma, n'abashetani bakâbarhengamwo. [13] Nabo baguma omu Bayahudi b'abagenzi bakag'ilibirhakwo abazimu babî, banacirhangula okuyambaza izîno lya Nyakasane Yezu oku balimwo abazimu babî. Bakâde-rha, erhi: «Mmulahirîze oku izîno ly'olya Yezu Paolo ayigîrizagya». [14] Muyahudi muguma mpu ye Sheva, mudâhwa mukulu, àgwêrhe bâna bâge misole nda bakag'ijira ntyo. [15] Ci shetani abashuza, erhi: «Yezu, mmuyishi, naye Paolo ntamuhabiri, ci mw'oyo, muligi bandi?» [16] Lero olya muntu wàlimwo abazimu babî anacibahamirakwo, abanêsha oku banali bôshi, abakolera buligo, ciru barhenga muli eyo nyumpa bulibirha, erhi bakola bayambîrhe busha banayu-njwîre bibande. [17] Okwo kwanacimanyîkana omu bantu bôshi b'e Efezi, Abayahudi n'Abagereki. Obwôba bwabagwârha bôshi là, bakuza izîno lya Nyakasane Yezu. [18] Banji muli balya bàli bamayêmêra bakâyish'ifulûla n'okuderha engeso zabo. [19] Baji muli balya bakâg'ijira

[t] **19.9** : Oyo Tirano àlì mwigîriza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

eby'obukurungu, bakâlêrha ebitabu byâbo n'okubidûlika muliro omu masù ga bôshi. Baganja e-ngulo yabyo, bashanga biri bihumbi makumi arhânu ga nsaranga. [20] Na ntyo, oku buhashe bwa Nyakasane, E-myanzi y'Akalembe yayôloloka yanazibuba.

V. Paolo omu mpamikwa

Paolo ahiga akubalamira e Roma

[21] Erhi ebyo byôshi biba byamaba, Paolo anacihiga emurhima okutwîkanya omu Macedoniya n'omu Akaya, n'okujà e Yeruzalemu, erhi: «Hano mba namayihika, kukwânîne mbone na Roma». [22] Anacirhuma baganda babirhi e Macedoniya, bo Timoteyo na Erasto; naye yêne ashub'ijira zindi nsiku nsungunu omu Aziya.

Abatuzi b'amasholo bazûsa embaka e Efezi

[23] Mw'ago mango, hazûka embaka zirhali nyi ziyêrekîre enjira ya Nyakasane. [24] Muntu muguma, mpu ye Demetriyo, mutuzi w'amasholo wakag'iyûbaki-ra Artemi amahêro[u] g'ebyuma, akâg'ilêrhera abakozi bage bunguke bunji.. [25] Anacibahamagala bo n'abandi bakozi b'emirhimo eri nk'ogwabo, ababwîra, erhi: «Bira bâni, murhababiri oku ogu mukolo gwo gurhubîka. [26] Ci mwene mubwîne munadwîrhe mwayumva oku arhali e Efezi yône, ci na hôfi omu Aziya yôshi, oyu Paolo arhebire anahindula emirhima y'abantu barhali banyi, ababwîra mpu banyamuzinda bajiragwa n'amaboko g'abantu barhali banyamuzinda. [27] Arhali mukolo gwirhu gwône rhuyôbohîre nti gwakansherêra ci n'olûsho lw'Artemi ciru, omuzimu-kazi wîrhu mukulu, nti lwanka lolwa nka lwa busha, na buzinda obone irenge ly'olya abantu b'omu Aziya n'ab'omu igulu lyôshi bashenga likola ntâlyo. [28] Erhi bayumva ebyo binwa, obukunizi bwàbarhaluka irhwe, bàrhondêra babanda orhuhababo mpu: «Artemi w'Abanya-Efezi ali mukulu!» [29] Ecishagala côshi cayunjula bidugundu, bashagamukira caligumiza omu itaramo, bàkulûmbana Gâyo na Aristarko b'e Macedoniya bakag'igenda bona Paolo. [30] Erhi Paolo aderha mpu aje ekagarhî k'olwo lubaga, abemêzi bamuhanza; [31] ciru na bajinji baguma b'omu Aziya bàli bîra bâge barhuma emunda ali okumubwîra mpu amanye ankaciyêrekana omu itaramo[v]. [32] Okubundi, baguma bakayâma kwâbo n'abandi kwâbo, bulya olubaga lwàlimwo ehidugundu, na banji barhàli bamanyire bici bàshimbaga. [33] Lero banacirhenza Aleksandro omu kagarhî k'olubaga n'Abayahudi banacimusunika mpu aj'embere. Oku bandi Aleksandro anacibakema n'okuboko, mpu bahulike; ci erhi akola mpu ashuzagye olubaga, [34] bamanya oku ali Muyahudi, bôshi banaciyâma n'izù luguma, bajira nka nsa ibiri baderha, mpu: «Artemi w'Abanya-Efezi ali mukulu!» [35] Okubundi,

---

[u] **19.24** : nyûsho (lûsho) za byûma : amahêro g'ebyuma, abandi baderhe mpu nyûsho za byûma. Artemi erhi Diyana yali nshaga ya muzimu-kazi omu Aziya

[v] **19.31** itaramo yo baderha théâtre omu cinfransa!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omwandisi anacihulusa olubaga, alubwîra, erhi: «Mwe Bashi b'e Efezi, omu bantu bôshi, ndi orhayishi oku ecishagala c'e Efezi gomulinzi gw'omuzimu-kazi mukulu Artemi n'ogw'enshusho yâge gwamanukaga oku nkuba? 36 Kulya kubà ntâye wankahakana okwo, kukwânîne murhulûle, munamanye hankabà ehi mwajira murhanarhangir'icija emurhima 37 Abâla bantu mudwîrhe, ntà kulogorha balogorhire omuzimu-kazi wîrhu, na ntà kujacira bamujàcîre, 38 Akaba Demetriyo n'abakozi bali bôshi hali oyu bagwêrhekwo akanwa, enkîko ho ziri, n'abatwi b'emmanja ho bali: bajè aha balume. 39 Akaba kandi kantu mwalonza kaderhwa aha kagombe. 40 Kali ciru ebyabîre olu lusiku lw'ene byanarhuma rhwalegwa obugomi, bulya ntà igwârhiro rhugwêrhe lyankarhuma engabo nyingana aha yalundumana». Erhi ayûs'iderha ntyo ashandâza erya ndêko y'abantu.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 19

Paul at Ephesus

1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κορίνθῳ Παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη
[κατ]ελθεῖν εἰς Ἔφεσον καὶ εὑρεῖν τινας μαθητὰς 2 εἶπέν τε πρὸς αὐτούς, Εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε
πιστεύσαντες; οἱ δὲ πρὸς αὐτόν, Ἀλλ᾽ οὐδ᾽ εἰ πνεῦμα ἅγιον ἔστιν ἠκούσαμεν. 3 εἶπέν τε, Εἰς τί
οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπαν, Εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. 4 εἶπεν δὲ Παῦλος, Ἰωάννης ἐβάπτισεν
βάπτισμα μετανοίας τῷ λαῷ λέγων εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ᾽ αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσιν, τοῦτ᾽ ἔστιν εἰς
τὸν Ἰησοῦν. 5 ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, 6 καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς
τοῦ Παύλου [τὰς] χεῖρας ἦλθεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ᾽ αὐτούς, ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ
ἐπροφήτευον. 7 ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δώδεκα. 8 Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν
ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πείθων [τὰ] περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. 9 ὡς
δέ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς
ἀπ᾽ αὐτῶν ἀφώρισεν τοὺς μαθητὰς καθ᾽ ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου. 10 τοῦτο
δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ
κυρίου, Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας. The Sons of Sceva 11 Δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχούσας ὁ θεὸς
ἐποίει διὰ τῶν χειρῶν Παύλου, 12 ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἀποφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς
αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίνθια καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ᾽ αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε πνεύματα τὰ
πονηρὰ ἐκπορεύεσθαι. 13 ἐπεχείρησαν δέ τινες καὶ τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν
ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ λέγοντες,
Ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν ὃν Παῦλος κηρύσσει. 14 ἦσαν δέ τινος Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ
υἱοὶ τοῦτο ποιοῦντες. 15 ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν εἶπεν αὐτοῖς, Τὸν [μὲν] Ἰησοῦν
γινώσκω καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι, ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ; 16 καὶ ἐφαλόμενος ὁ ἄνθρωπος ἐπ᾽
αὐτοὺς ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρόν, κατακυριεύσας ἀμφοτέρων ἴσχυσεν κατ᾽ αὐτῶν ὥστε
γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. 17 τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν
πᾶσιν Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν τοῖς κατοικοῦσιν τὴν Ἔφεσον καὶ ἐπέπεσεν φόβος ἐπὶ πάντας

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτοὺς καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. [18] πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. [19] ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων, καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε. [20] Οὕτως κατὰ κράτος τοῦ κυρίου ὁ λόγος ηὔξανεν καὶ ἴσχυεν.

The Riot at Ephesus

[21] Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν πορεύεσθαι εἰς Ἰεροσόλυμα εἰπὼν ὅτι Μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν. [22] ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἔραστον, αὐτὸς ἐπέσχεν χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν. [23] Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ. [24] Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος παρείχετο τοῖς τεχνίταις οὐκ ὀλίγην ἐργασίαν, [25] οὓς συναθροίσας καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας εἶπεν, Ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐστιν [26] καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι. [27] οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰς οὐθὲν λογισθῆναι, μέλλειν τε καὶ καθαιρεῖσθαι τῆς μεγαλειότητος αὐτῆς ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. [28] Ἀκούσαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ ἔκραζον λέγοντες, Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. [29] καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις τῆς συγχύσεως, ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον συναρπάσαντες Γάϊον καὶ Ἀρίσταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου. [30] Παύλου δὲ βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταί [31] τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον. [32] ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη καὶ οἱ πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκα συνεληλύθεισαν. [33] ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου συνεβίβασαν Ἀλέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κατασείσας τὴν χεῖρα ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ. [34] ἐπιγνόντες δὲ ὅτι Ἰουδαῖός ἐστιν, φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ πάντων ὡς ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων, Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. [35] καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον φησίν, Ἄνδρες Ἐφέσιοι, τίς γάρ ἐστιν ἀνθρώπων ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ διοπετοῦς; [36] ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν καὶ μηδὲν προπετὲς πράσσειν. [37] ἠγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τούτους οὔτε ἱεροσύλους οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὸν ἡμῶν. [38] εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται ἔχουσιν πρός τινα λόγον, ἀγοραῖοι ἄγονται καὶ ἀνθύπατοί εἰσιν, ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις. [39] εἰ δέ τι περαιτέρω ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. [40] καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος περὶ οὗ [οὐ] δυνησόμεθα ἀποδοῦναι λόγον περὶ τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσεν τὴν ἐκκλησίαν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

20

Paolo arhenga e Efezi

[1] Erhi ehidugundu hihwa, Paolo ahamagala abemêzi, abahà amahano, abasêzera, okubandi abul'ija e Macedoniya. [2] Agera omu mpande z'eco cihugo, aja abahà omurhima n'enyigîrizo zage, alind'ahika omu Bugereki; [3] ayusayo myêzi isharhu n'erhi aba akola mpu ayikirire e Sîriya, Abayahudi bamuhigira, okwo kwarhuma ahiga okushub'igaluka omu njira y'e Macedoniya. [4] Sopatro, mwene Piro, w'e Bereya, na Aristarko bo na Sekundo b'e Tesalonika, na Gâyo, w'e Derba na Timoteyo, na Tikiko bo na Trofimo, b'omu Aziya, bamulusa. [5] Abola banacihârhûla, baj'irhulindira e Trowa. [6] Nîrhu, erhi ensiku z'emigati erhalimwo lwango ziba zamagera, rhwarhulirwa Kurhenga e Filipi, n'erhi rhuyûsa nsiku irhanu omu njira, rhwabashimâna e Trowa, rhwayimala mugobe mugumagumà.

Paolo afûla omufù e Trowa

[7] Olusiku lurhanzi lw'omugobe, erhi rhuli haguma omu ndêko nti rhubege omugati, Paolo arhondêra ayigîriza. Ali alonzize mpu agende hano buca, galinda gabà mîre abirhi anacidwîrhe ayigîriza. [8] Mw'eyo nyumpa y'enyanya rhwàli rhubuganînemwo, mwàli rhumole rhunji. [9] Mwàli mwâna muguma wa musole mpu ye Eutiko, àli atamîre aha kabonezo. Erhi Paolo ajira kasanzi ashambâla, îro linene lyamugwârha; n'erhi aba ali îro, arhoga kurhenga enyumpa ya kasharhu y'enyanya, alind'ahika ahanshi, bamurhôla afîre. [10] Paolo anaciyandagala, amujàho, amubagalira, anaderha erhi: «Murhayôbohaga, omûka gucimulimwo». [11] Anacishub'irherema, n'erhi aba amabega omugati n'okulya, ashubirhondêra okuganîra, bwalinda buca; okuhandi agenda. [12] Gulya musole banacigulêrha erhi gukola guli mutaraga, bayumwa basîmire bwenêne?

Kurhenga e Trowa kuhika e Mileto

[13] Rhwêhe rhwashonera omu bwârho, rhwàvugama rhuyêrekîre e Aso, yo rhwalonzagya okuyankira Paolo, bulya kwo àli arhegesire ntyo, kulya kubà àli alonzize okurhang'igenda n'amagulu. [14] Erhi arhurhimâna aha Aso, rhwamuhira omu bwârho, rhwàyikirira e Mitileni. [15] Erhi rhuyirhega rhwàvugama, n'erhi buca, rhwàgera hôfi h'e Kiyo; n'erhi bushub'ica, rhwayêrekezeza e Samo, n'olusiku lwa kasharhu, rhwàhika e Mileto. [16] Paolo àli ahizire oku arhâyima-nga e Efezi, mpu lyo alek'ilegama omu Aziya; akâg'ikanya mpu kukahashikana aj'ijirîra olusiku lwa Pentekoste e Yeruzalemu.

Paolo alaga abagula b'e Efezi

[17] Kurhenga e Mileto, arhuma e Efezi mpu bamuhamagalire abagula b'e Ekleziya. [18] Erhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bamuhikaho, ababwîra, erhi: «Mw'oyomumanyire oku nayôrhaga ninyu amango gôshi kurhenga olusiku nàbandaga okugulu omu Aziya obw'oburhanzi. [19] Nakolîre Nyakasane omu bwîrhôhye n'omu mirenge n'omu malibuko gantengeraga omu mirhego y'Abayahudi. [20] Ntabonaga naleka okumujirira akantu kankammukwânana. Nahanwîre nanammuyigîriza n'obwâlagale embere z'olubaga n'emwa binywe, [21] nabwîra Abayahudi n'abapagani nti bacîyunjuze, bashige Nyamuzinda, banayêmêre Nnawîrhu Yezu. [22] Na bunôla, nkolaga najà e Yeruzalemu mubohe wa Mûka, ntanamanyiri ebyaningirayo. [23] Ciguma ene mmanyire: omu ngasi lugo Mûka Mutagatîfu àmmanyîsize oku enkoba n'amalibuko bininzire. [24] Ci kwônene, ntashîbirîri buzîne bwâni, casiga nyunjuze olugendo lwâni n'obugo Nyakasane ampaga bw'okumanyîsa Emyanzi y'Akalembe k'enshôkano ya Nnâmahanga. [25] Lero bunôla, nkola mmanyire oku mw'oyo mweshi, mwe nakag'igera ekarhî kinyu najà nayigîriza Obwâmi bwa Nyamuzinda, obubusu bwâni murhakacibubona bundi. [26] Co cirhumîre mmubwîra n'obwâlagale olu lusiku lw'ene oku ndi mwêru kwêru oku mukò gwinyu mweshi, [27] bulyâla ntà mango nalesire kumubwîra obulonza bwa Nnâmahanga. [28] Mucilangage mwene, munalange bwinjà obusò Mûka Mutagatîfu ammuyâbuzize mpu mububêre balungere, lyo muyâbula e Ekleziya ya Nyamuzinda alonsire[w] n'omukò gwâge: [29] Nie ono mmanyire oku hano mba namagenda, ebiryanyi bikali byâmujàmwo, birhanababalira obusò; [30] na muli mwe mwene mwârhenga abantu bayigîriza ebibî mpu lyo babona abaganda babashimba. [31] Kuziga, mubè masù, muyôrhe muyibuka oku, myâka isharhu yôshi yôshi, budufu na mûshi, emirenge omu masù, ntahusagya nahanûla ngasi muguma muli mwe. [32] Bunôla, mmubîsize Nnâmahanga n'oluderho lw'enshôkano yâge, yêne ye wankahash'iyûbaka n'okumushobôza akashambala haguma n'abatagatîfu bôshi. [33] Ntabonaga nacîfinja olusaranga erhi masholo erhi mwambalo gwa muntu. [34] Mwêne mumanyire oku agâla maboko go gamperezagya ngasi côshi nalindagîrîrekwo, n'abarhwàli rhweshi kwo na ko. [35] Nammuyêresire amango gôshi oku omu kukola ntyo kwomukwânîne okurhabâlamwo engonyi, munayôrhe muyîbusire aka kanwa ka Nyakasane Yezu waderhaga yêne, mpu[x]: « *Okuhâna kulushire okuhâbwa iragi*». [36] Erhi ayûs'iderha ebyo binwa, àfukama, àshenga haguma nabo oku banali bôshi. [37] Obwo banacigwîra omulenge bôshi bôshi, bàgwârhira Paolo oku igosi, bamuhôbera; [38] ecifufu càbagwârha bwenêne erhi bayumva mpu ntà bundi banacisinze oku busù bwâge. Banacimulusa, bamuhisa aha bwârho.

[w] **20.28** àlonsire n'omukò gwâge: afulusagya n'omukò gwâge
[x] **20.35** Kuderha oku: Owahâna akwânîne alushe owahabâgwa bushagaluke; emwa Abakorinti mpu :*Nnâmahanga asîma ohâna anashagalusire*, lolà 2Kr 9, 7

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 20

Paul's Joumey to Macedonia and Greece

[1] Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον μεταπεμψάμενος ὁ Παῦλος τοὺς μαθητὰς καὶ παρακαλέσας, ἀσπασάμενος ἐξῆλθεν πορεύεσθαι εἰς Μακεδονίαν. [2] διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα [3] ποιήσας τε μῆνας τρεῖς· γενομένης ἐπιβουλῆς αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν, ἐγένετο γνώμης τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας. [4] συνείπετο δὲ αὐτῷ Σώπατρος Πύρρου Βεροιαῖος, Θεσσαλονικέων δὲ Ἀρίστ-αρχος καὶ Σεκοῦνδος, καὶ Γάϊος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος, Ἀσιανοὶ δὲ Τύχικος καὶ Τρόφιμος. [5] οὗτοι δὲ προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρῳάδι, [6] ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ Φιλίππων καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρῳάδα ἄχρι ἡμερῶν πέντε, ὅπου διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά.

Paul's Farewell Visit to Troas

[7] Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων συνηγμένων ἡμῶν κλάσαι ἄρτον, ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρέτεινέν τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου. [8] ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ οὗ ἦμεν συνηγμένοι. [9] καθεζόμενος δέ τις νεανίας ὀνόματι Εὔτυχος ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ διαλεγομένου τοῦ Παύλου ἐπὶ πλεῖον, κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου κάτω καὶ ἤρθη νεκρός. [10] καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ καὶ συμπεριλαβὼν εἶπεν, Μὴ θορυβεῖσθε, ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν. [11] ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας τὸν ἄρτον καὶ γευσάμενος ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας ἄχρι αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. [12] ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως. The Voyage from Troas to Miletus [13] Ἡμεῖς δὲ προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀνήχθημεν ἐπὶ τὴν Ἄσσον ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον· οὕτως γὰρ διατεταγμένος ἦν μέλλων αὐτὸς πεζεύειν. [14] ὡς δὲ συν-έβαλλεν ἡμῖν εἰς τὴν Ἄσσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἤλθομεν εἰς Μιτυλήνην, [15] κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἄντικρυς Χίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς Σάμον, τῇ δὲ ἐχομένῃ ἤλθομεν εἰς Μίλητον. [16] κεκρίκει γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεῦσαι τὴν Ἔφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἔσπευδεν γὰρ εἰ δυνατὸν εἴη αὐτῷ τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἰεροσόλυμα.

Paul Speaks to the Ephesian Elders

[17] Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἔφεσον μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. [18] ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην, [19] δουλεύων τῷ κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τῶν Ἰουδαίων, [20] ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ᾽ οἴκους, [21] διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν τὴν εἰς θεὸν μετάνοιαν καὶ πίστιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν. [22] καὶ νῦν ἰδοὺ δεδεμένος ἐγὼ τῷ πνεύματι πορεύ-ομαι εἰς Ἰερουσαλὴμ τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς, [23] πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεταί μοι λέγον ὅτι δεσμὰ καὶ θλίψεις με μένουσιν. [24] ἀλλ᾽ οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι τὴν ψυχὴν τιμίαν ἐμαυτῷ ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ. [25] Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες ἐν οἷς διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν. [26] διότι μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι καθαρός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων [27] οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ὑμῖν. [28] προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου. [29] ἐγὼ οἶδα ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου, [30] καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. [31] διὸ γρηγορεῖτε μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον. [32] καὶ τὰ νῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς τῷ θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ οἰκοδομῆσαι καὶ δοῦναι τὴν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν. [33] ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα [34] αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσιν μετ᾽ ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. [35] πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ὅτι αὐτὸς εἶπεν, Μακάριόν ἐστιν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν. [36] Καὶ ταῦτα εἰπὼν θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο. [37] ἱκανὸς δὲ κλαυθμὸς ἐγένετο πάντων καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουν αὐτόν, [38] ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσιν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

21

Paolo asôkera e Yeruzalemu

[1] Erhi rhubafuma, rhwaja omu bwârho, rhwahârhûlira e Kosi; erhi buca rhwàhika e Rodi, n'erhi rhuyirhenga, rhwayômokera e Patara. [2] Rhwashanga obwârho bwâja e Fenisiya, rhwàbushoneramwo, rhwàgenda. [3] Erhi rhuhika oku cirhwa c'e Cipro, rhwàcileka ekumosho, rhwàvugama, rhwayêre-keza e Sîriya, rhwaj'isîka e Tiro, bulya yo balonzagya okukalira obwârho mw'emizigo. [4] Rhwahashanga abemêzi, rhwahamala nsiku nda. Bakâbwîra Paolo n'obuhashe bwa Mûka Mutagatîfu mpu arhasôkeraga e Yeruzalemu. [5] Ci cerhi ezo nsiku zigera, rhwàhira njira, bôshi banacirhulusa, haguma n'abakazi n'abâna, bàrhurhalusa olugo. Rhwanacifukama eburhambi bw'enyanja, rhwaàshenga. [6] Oku handi rhwanacisengarukana, rhwashonera omu bwârho, nabo bashubira e ka. [7] Nîrhu, rhwàshubihira njira, kurhenga e Tiro, rhwaj'isîka e

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Tolemayidi. Rhwanacilamusa bene wîrhu, rhwàjirayo lusiku luguma. [8] Erhi kuca; rhwàhârhûla, rhwàhika e Sêzareya, rhwàja omu mwa Filipo, mujà-bugo w'Emyanzi y'Akalembe muguma wa mwo balya nda, rhwàhanda aha mwâge. [9] Agwêrhe bâna bani ba bunyere barhal'isa'gihumwakwo, bàli balêbi. [10] Erhi rhuhajira nsiku zirhali nyi, hanaciyisha omulêbi warhenga e Yudeya, mpu ye Agabo. [11] Anacirhujaho, arhôla omukaba gwa Paolo, acîbohamwo amagulu n'amaboko. aderha erhi: «Mûka Mutagatîfu adesire mpu omulume nn'ogu mukaba, ntya kwo Abayahudi bâmubohera e Yeruzalemu, banamuhâne omu maboko g'ahapagani». [12] Erhi rhuyumva ebyo binwa, rhw'ono na bene wîrhu b'aho, rhwahanûla Paolo nti amanye ankacirheremera e Yeruzalemu. [13] Lero Paolo anacishuza erhi: «Kurhi okwomudwîrhe mwalaka mwanantwa omurhima?». Niehe arhali kubohwa kwône ncîrheganyizekwo, ci n'okufîra e Yeruzalemu izîno lya Nyakasane lirhumire». [14] Erhi rhubula okurhwankamuhima- mwo, rhwàcîhulikira, nti: «Obulonza bwa Nyakasane bubè?»

Paolo ahika e Yeruzalemu

[15] Erhi ezo nsiku zigera; rhwàshana ebirugu, rhwasôkera e Yeruzalemu. [16] Abemêzi b'e Sêzareya barhulusa, barhuhisa emwa muganda muguma wa Kurhenga mîra w'e Cipro, izîno lyâge Munasoni, mpu rhuhande aha mwâge. [17] Erhi rhuhika e Yeruzalemu, bene wîrhu barhuyankirira n'enshagali. [18] Erhi buca, Paolo arhujâna emwa Yakôbo, n'abagula bôshi bayishubûkira. [19] Erhi aba amabalamusa, abaganîrira ngasi côshi Nyamuzinda ajirîre abapagani n'omukolo gwâge. [20] Nabo erhi bayûsimuyumva, bakuza Nnâmahanga, banamubwîra, mpu: «Mwene wîrhu, obwîne wêne ebi bihumbi by'Abayahudi bàYankirîre obuyêmêre, na ngasi bôshi kushimba bacishimba irhegeko lya Mûsa. [21] Ci bayumvîrhe mpu w'oyo onayigîrize Abayahudi bashandabîne omu mahanga mpu baleke ebya Mûsa, wababwîra mpu barhacikag'ikembûla abâna bâbo, mpu banaleke okushimba engezo zirhu. [22] Kurhi rhwajiraga obwo? Rhuma-nyire bwinjà oku bamanya oku wayishire. [23] Oku rhwakubwîra, okujire. Muli rhwe, bali bantu bani bahânyire eciragâne. [24] Orhole abo bantu, oshukûlwe mwe nabo, onabe erhi we bahôlera lyo bamômwa emvîri z'irhwe lyâbo. Ntyo, bôshi bôshi bamanya oku ebi bayumvîrhe bakuderhera biri bya bunywesi, n'oku wêne oshimba bwinjà irhegeko omu lugendo lwâwe. [25] Nabo abapagani bayemîre, rhwàbayandikire, erhi rhuba rhwamayumvanya nti baleke okukalya enyama zirherekîrwe abazimu, n'omwamba, n'enyama z'ensimba zifulungînwe omukò, n'amahya garhali go». [26] Erhi kuca, Paolo anaciyanka balya balume, ashukûlwa bo nabo, aja omu Kâ-Nyamuzinda, aderha amango ensiku z'okushukûlwa zahwa bagal'ihâna entûlo ya kuli ngasi muguma muli bo.

Paolo agwârhwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[27] Oku zirya nsiku oku zinali nda zikolaga mpu zihwe, Abayahudi barhengaga e Aziya, bamubona omu Kâ-Nyamuzinda, batula ehidugundu omu lubaga, bamugwârha, [28] banabanda orhubababo, mpu: «Bene-Israheli, muhâbwe! Lero yêshi oyu olya muntu okayigîriza hôshi na hôshi okugomera ishanja lirhu n'Amarhegeko gîrhu n'aka Kâ-Nyamuzinda. Ciru anahumânyize ahâla hantu hatagatîfu ene alêrhamwo Abagereki». [29] Baderha ntyo bulya bàli babwîne Trofimo w'e Efezi omu cishagala bo naye, bacîkêbwa mpu nkaba Paolo anamudwîrhe omu Kâ-Nyamuzinda. [30] Ecishagala côshi cazûkamwo akavulindi, n'olubaga lwalundûka[y], barhuluba Paolo, bamukululira embuga, ho n'aho, enyumvi z'Akâ-Nyamuzinda zàhamikwa. [31] Erhi bakola mpu bamuyîrhage, omwanzi gwàhika omu marhwîri g'omukulu w'omurhwe gw'abasirika mpu Yeruzalemu yêshi alimwo ehidugundu. [32] Aho honene, ayanka abasirika n'abarhegesi bâbo, anaciyisha bulibirha, aja emunda bàli. Erhi babona umukulu w'omurhwe gw'abasirika bâge, baleka okushurha Paolo. [33] Nyamurhwâli w'omurhwe gw'abasirika anaciyegera, amugwârhira oku kuboko, àrhegeka mpu bamushweke na nkoba ibirhi, arhondêra adôsa ye ndi na bici ajizire. [34] Olubaga lwajako lwayâma, baguma mpu kulebe, abandi mpu kulebe. Erhi abona ntâko ankamanya oku biri erhi kavulindi karhuma, àrhegeka mpu bamuhêke omu lugerêro lw'abasirika. [35] Erhi bamuhisa oku rhushonezo, abasirika bamubarhula erhi bukali bw'olubaga burhuma, [36] bulya engabo y'abantu yali ckulikire yayishaga yayâma, mpu: «Mâshi oyîrhe!» [37] Erhi bakola mpu bamuhise omu lugerêro, Paolo àbwîra omukulu w'aba-sirika, erhi: «Ka nankahasha okukubwîra cinwa ciguma?» Naye, erhi: «K'oyi-shi ecigereki?» [38] Kuziga arhali w'olya Munya-Mîsiri ozind'igomya abantu mwo zirya nsiku zigezire, anagendana bihumbi bini by'ebishungu omu ishamba?» [39] Paolo amushuza, erhi: «Nie ono ndi Muyahudi, emwîrhu e Tarsi omu Silisiya, ndi muntu w'omu cishagala cirhahabikini omu igulu. Waliha, onyêmêrere nâni mbwîre olubaga kanwa kaguma». [40] Erhi amuyêmêrera, Paolo ayimanga oku rhushonezo, akema olubaga n'okuboko; bôshi banacihulika, ababwîra omu ciyahudi, erhi:

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 21

Paul’s Joumey to Jerusalem

[1] Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ᾽ αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ, τῇ δὲ ἑξῆς εἰς τὴν Ῥόδον κἀκεῖθεν εἰς Πάταρα, [2] καὶ εὑρόντες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην ἐπιβάντες ἀνήχθημεν. [3] ἀναφάναντες δὲ τὴν Κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον ἐπλέομεν εἰς Συρίαν καὶ κατήλθομεν εἰς Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ τὸ πλοῖον ἦν ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον. [4] ἀνευρόντες δὲ τοὺς μαθητὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτά, οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος μὴ ἐπιβαίνειν εἰς Ἰερουσόλυμα. [5] ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶν καὶ τέκνοις ἕως ἔξω τῆς

[y] **21.30** olubaga lwakunjûka, lwalundûka; abandi mpu lwahuluduka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πόλεως, καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν προσευξάμενοι [6] ἀπησπασάμεθα ἀλλήλους καὶ ἀνέβημεν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. [7] Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαΐδα καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ᾽ αὐτοῖς. [8] τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες ἤλθομεν εἰς Καισάρειαν καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ, ὄντος ἐκ τῶν ἑπτά, ἐμείναμεν παρ᾽ αὐτῷ. [9] τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες τέσσαρες παρθένοι προφητεύουσαι. [10] ἐπιμενόντων δὲ ἡμέρας πλείους κατῆλθέν τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης ὀνόματι Ἄγαβος, [11] καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, δήσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας εἶπεν, Τάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, Τὸν ἄνδρα οὗ ἐστιν ἡ ζώνη αὕτη, οὕτως δήσουσιν ἐν Ἰερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν. [12] ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλήμ. [13] τότε ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος, Τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἰερουσαλὴμ ἑτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. [14] μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ ἡσυχάσαμεν εἰπόντες, Τοῦ κυρίου τὸ θέλημα γινέσθω. [15] Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀνεβαίνομεν εἰς Ἰεροσόλυμα 16συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ᾽ ᾧ ξενισθῶμεν Μνάσωνί τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ. Paul Visits James [17] Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἰεροσόλυμα ἀσμένως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. [18] τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσήει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον, πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. [19] καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγεῖτο καθ᾽ ἓν ἕκαστον, ὧν ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. [20] οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν θεὸν εἶπόν τε αὐτῷ, Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν ἐν τοῖς Ἰουδαίοις τῶν πεπιστευκότων καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσιν [21] κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωϋσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα μηδὲ τοῖς ἔθεσιν περιπατεῖν. [22] τί οὖν ἐστιν; πάντως ἀκούσονται ὅτι ἐλήλυθας. [23] τοῦτο οὖν ποίησον ὅ σοι λέγομεν· εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ᾽ ἑαυτῶν. [24] τούτους παραλαβὼν ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς καὶ δαπάνησον ἐπ᾽ αὐτοῖς ἵνα ξυρήσονται τὴν κεφαλήν, καὶ γνώσονται πάντες ὅτι ὧν κατήχηνται περὶ σοῦ οὐδέν ἐστιν ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς φυλάσσων τὸν νόμον. [25] περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν κρίναντες φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τό τε εἰδωλόθυτον καὶ αἷμα καὶ πνικτὸν καὶ πορνείαν. [26] τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἁγνισθείς, εἰσήει εἰς τὸ ἱερὸν διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγνισμοῦ ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά.

Paul Arrested in the Temple

[27] Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ συνέχεον πάντα τὸν ὄχλον καὶ ἐπέβαλον ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖρας [28] κράζοντες, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τούτου πάντας πανταχῇ διδάσκων, ἔτι τε καὶ Ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κεκοίνωκεν τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον. [29] ἦσαν γὰρ προεωρακότες Τρόφιμον τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος. [30] ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ Παύλου εἵλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. [31] ζητούντων τε αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης ὅτι ὅλη συγχύννεται Ἰερουσαλήμ. [32] ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώτας καὶ ἑκατοντάρχας κατέδραμεν ἐπ᾽ αὐτούς, οἱ δὲ ἰδόντες τὸν χιλίαρχον καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν Παῦλον. [33] τότε ἐγγίσας ὁ χιλίαρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ ἐκέλευσεν δεθῆναι ἁλύσεσιν δυσίν, καὶ ἐπυνθάνετο τίς εἴη καὶ τί ἐστιν πεποιηκώς. [34] ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ἐπεφώνουν ἐν τῷ ὄχλῳ. μὴ δυναμένου δὲ αὐτοῦ γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν. [35] ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου, [36] ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ κράζοντες, Αἶρε αὐτόν. Paul Defends Himself [37] Μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν ὁ Παῦλος λέγει τῷ χιλιάρχῳ, Εἰ ἔξεστίν μοι εἰπεῖν τι πρὸς σέ; ὁ δὲ ἔφη, Ἑλληνιστὶ γινώσκεις; [38] οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων; [39] εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος, Ἐγὼ ἄνθρωπος μέν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρσεὺς τῆς Κιλικίας, οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπίτρεψόν μοι λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν. [40] ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ ὁ Παῦλος ἑστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισεν τῇ χειρὶ τῷ λαῷ. πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης προσεφώνησεν τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ λέγων,

Paolo ayigîriza Abayahudi b'e Yeruzalemu.

22

[1] «Bene wîrhu na ba larha, lekag'inywe akasheba embere zinyu». [2] Erhi bayumva ababwîra omu mayahudi, bahulika kulusha. Aderha, erhi: « [3] Nie ono ndi Muyahudi, naburhiragwa e Tarsi, omu Silisiya, ci kwonene mw'ecîra cishagala nalereragwa oku bibero bya Gamaliyeli; nayigîrizibwa bwinjinjà amarhegeko ga bashakulûza, nanaba ntwâli omu bya Nyamuzinda nk'okula mweshi muli ene. [4] Abashimba eyôla njira, nàbalibuzize kuhika okubayîrha, nashwêka abalume n'abakazi; [5] omukulu w'abadâhwa n'ihano ly'abagula bo bahamîrizi mbahîre. Bo bampaga amaruba mpu ngahekere bene wîrhu. Nanacija e Damasi nti mbalerhe e Yeruzalemu bali babohe, bahanwe. [6] Byanacibà ntyo! Erhi nkolaga ndi omu njira, na nkolaga nti mpike e Damasi, erhi kaba kasirahinga, obulangashane bwamanukaga oku nkuba bwanfûnika bwanammolekera. [7] Nacidûrha oku idaho, nayumva izù lyanyakûza erhi: «Sau-lu, Saulu, bici wandibuziza?» [8] Nâni nashuza, nti: «We ndi, Yâgirwa?» Naye, erhi: «Nie Yezu w'e Nazareti odwîrhe walibuza». [9] Aba rhwàli rhweshi babona obulangashane ci barhayumvagya[z] izù ly'oyo

[z] **22.9** : nkabaga bayumvîrhe izù (lolà Ebj 9,7) ci barhayumvagya kwo kuderha kuci.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wakag'iderha. [10] Naderha, nti: «Yâgirwa, bici njirage?» Naye Nyakasane anshuza erhi: «Yimanga, oj'e Damasi, bakubwîrirayo ebi okwânîne okujira byôshi». [11] Ci kwône, bulyâla ntàcibo-naga erhi bulangashane bw'obwo bumoleke burhuma, abîrhu bangwârhira oku kuboko nahika e Damasi. [12] Lero mulume muguma, izîno lyâge Ananiya, muntu oshimba bwinjà marhegeko na mukengwa omu Bayahudi b'e Damasi bôshi, [13] anacìy'ish'intandûla, n'erhi aba amanyegera, ambwîra erhi; «Saulu mwene wîrhu, zibûka amasù». Ho na halya, namubona. [14] Ashubirira, erhi, Nyamuzinda wa balarha acikwishozire mpu omanye obulonza bwâge, obone Omushinganyanya[a], onayumve oluderho lw'ekanwa kâge; [15] bulya wâmubêra muhamîrizi w'ebi wàbwîne n'ebi wàyumvîrhe omu bantu bôshi. [16] Na buno, bici wacilinda? Yimuka, obatizibwe, na hano obà wamashenga izîno lyâge, okûlirwe ebyâha byâwe». [17] Erhi ngaluka e Yeruzalemu, nanaciba ndwîrhe naharâmya omu Kâ-Nyamuzinda, nayagânwa. [18] Nanacibona Nyakasane, a-mbwîra, erhi: «Okanye, orhenge e Yeruzalemu, bulya barhayêmêre obuhamîrizi bwâwe kuli nie». [19] Nâni, nashuza, nti: «Yâgirwa, bamanyire oku nakag'i-gera omu masinagogi najà naboha n'okushûrha empimbo abakuyêmêra bôshi; [20] n'erhi babulaga omukò gw'omuhamîrizi wawe Stefano, nâni ho nali, naye-mêra nti bamuyîrhe, nnanakalânga emyambalo y'abamuyirhaga», [21] Anacimbwîra, erhi: «Genda bulya nakurhuma kulî omu mashanja».

Paolo aderha oku ali Muroma

[22] Kuhika kuli ako kanwa, bàli bamurhesire amarbiwiri. Ci erhi bayumva okwo, bayàma mpu: «omuntu wa bene oyu, omurhenze en'igulu; bulya arhakwânîni alame!» [23] Bajira ecihôgêro cinene, bakajugucira ebishûli byâbo bâna-kwêba akatulo enyanya. [24] Obwo, omukulu w'abasirika anacirhegeka mpu balerhe Paolo omu lugerêro lwaho, aderha mpu bamudôse n'emikoba lyo bamanya ecirhumire bayâma ntyo. [25] Ci erhi babà bamamushwêka n'enkoba mpu bamushûrhage, Paolo abwîra omurhegesi w'abasirika, erhi: «Ewe, ndi wa- muhâga obuyêmêre bw'okushurha Omuroma emikoba, n'okwola buzira kumutwîra olubanja?» [26] Erhi ayumva ntyo, oyôla murhegesi w'omurhwe gw'abasirika agend'ibwîra omukulu w'abasirika, erhi: «Kurhi wâjira? Ci Oyo muntu, amaba Muroma!» [27] Omukulu w'abasirika anaciyisha, agend'ibwîra Paolo, erhi: «Mbwîra bwinjà! K'oli Muroma?» Naye, erhi: «Neci». [28] Omukulu w'abasirika ashuza, erhi: «Niehe obwo buyêmêre bw'okubà Muroma, nabugulaga nsaranga nyinji». Naye Paolo, erhi: «Niehe, nakuburhanagwa». [29] Akôla kasanzi kwonênè, balya balonzagya okumudôsa n'emikoba, bamuyâka mâshi ciru n'olya mukulu w'abasirika ayôboha erhi amanya oku Oyo muntu ali ashwêsire ali Muroma.

Paolo aha kagombe k' Abayahudi

[30] Erhi buca, alonza okumanya kwinjà eci Abayahudi bamulegeraga; anacimushwekûla,

[a] **22.14** : Omushinganyanya ye Kristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

anarhegeka abadâhwa bakulu n'akagombe kôshi mpu bashûbûzanye. Okubundi alêrha Paolo, amuyimanza embere zâbo.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 22

[1] Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας. [2] ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ προσεφώνει αὐτοῖς, μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν. καὶ φησίν, [3] Ἐγώ εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιὴλ πεπαιδευμένος κατὰ ἀκρίβειαν τοῦ πατρῴου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ θεοῦ καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμερον [4] ὃς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου δεσμεύων καὶ παραδιδοὺς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, [5] ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον, παρ᾽ ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς ἐκεῖσε ὄντας δεδεμένους εἰς Ἰερουσαλὴμ ἵνα τιμωρηθῶσιν.

Paul Tells of His Conversion (Ac 9.1-19; 26.12-18)

[6] Ἐγένετο δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ, [7] ἔπεσά τε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι, Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις; [8] ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, Τίς εἶ, κύριε; εἶπέν τε πρός με, Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις. [9] οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. [10] εἶπον δέ, Τί ποιήσω, κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν πρός με, Ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκὸν κἀκεῖ σοι λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι. [11] ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι ἦλθον εἰς Δαμασκόν. [12] Ἀνανίας δέ τις, ἀνὴρ εὐλαβὴς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων Ἰουδαίων, [13] ἐλθὼν πρός με καὶ ἐπιστὰς εἶπέν μοι, Σαοὺλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον. κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. [14] ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, [15] ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας. 16καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Paul Sent to the Gentiles

[17] Ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι εἰς Ἰερουσαλὴμ καὶ προσ-ευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει [18] καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι, Σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἰερουσαλήμ, διότι οὐ παραδέξονταί σου μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. [19] κἀγὼ εἶπον, Κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σέ, [20] καὶ ὅτε ἐξεχύννετο τὸ αἷμα

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφεστὼς καὶ συνευδοκῶν καὶ φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν. 21 καὶ εἶπεν πρός με, Πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε.

Paul and the Roman Tribune

22 Ἤκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λέγοντες, Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον, οὐ γὰρ καθῆκεν αὐτὸν ζῆν. 23 κραυγαζόντων τε αὐτῶν καὶ ῥιπτούντων τὰ ἱμάτια καὶ κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα, 24 ἐκέλευσεν ὁ χιλίαρχος εἰσάγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν, εἶπας μάστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτὸν ἵνα ἐπιγνῷ δι᾽ ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ. 25 ὡς δὲ προέτειναν αὐτὸν τοῖς ἱμᾶσιν, εἶπεν πρὸς τὸν ἑστῶτα ἑκατόνταρχον ὁ Παῦλος, Εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν; 26 ἀκούσας δὲ ὁ ἑκατοντάρχης προσελθὼν τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγγειλεν λέγων, Τί μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστιν. 27 προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρχος εἶπεν αὐτῷ, Λέγε μοι, σὺ Ῥωμαῖος εἶ; ὁ δὲ ἔφη, Ναί. 28 ἀπεκρίθη δὲ ὁ χιλίαρχος, Ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη, Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. 29 εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ᾽ αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν, καὶ ὁ χιλίαρχος δὲ ἐφοβήθη ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν καὶ ὅτι αὐτὸν ἦν δεδεκώς. 30 Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλές, τὸ τί κατηγορεῖται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτὸν καὶ ἐκέλευσεν συνελθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πᾶν τὸ συνέδριον, καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς.

23

1 Paolo anacimôlera abagula amasù ababwîra, erhi: «Bene wîrhu, kuhika olusiku lw'ene, ntasag'iyumva omurhima gwâni gwantumuza akantu omu lugendo lwâni embere za Nnâmahanga». 2 Ci omudâhwa mukulu Ananiya arhegeka abatwî b'emmanja bàmuli eburhambi mpu bamushûrhire oku kanwa. 3 Obwo, Paolo anacimubwîra erhi: «Nyamuzinda acikushûrha, we cisîka cihome ngwa! Kali otamîre mpu ontwîre olubanja nk'oku binadesirwe omu irhegeko, na w'oyo, wavuna irhegeko[b], ene oderha mpu banshûrhe!» 4 Nabo balya bàmuli babwîra Paolo, mpu: «Ci wajacira omudâhwa mukulu wa Nyamuzinda!» 5 Naye Paolo anacibashuza, erhi: «Bene wîrhu, ntal'imanyire oku ye mukulu w'abadâhwa; bulya kuyandisirwe erhi: «Orhahîra okahehêrera omuluzi w'ishanja lyâwe». 6 Bulya Paolo ali amanyire oku omu ihano likulu, baguma bàli Basaduceyi n'abandi Bafarizeyi, aderha, erhi: ndwîrhwe omu lubajà erhi bulangâlire bwîrhu burhuma: obufûke bw'abafire»[c]. 7 Erhi aba amaderha ebyo binwa, akadali kazuka omu Bafarizeyi n'omu Basaduceyi, na ntyo ihano lyâbo lyacêberamwo. 8 Bulyala Abasaduceyi banaderhe mpu ntà bufûke bw'abafîre, mpu na ntà bamalahika na ntà myûka; ci Abafarizeyi bôhe babiyêmêra byombi. 9 Banacijira lubî lunji, na bashamuka b'ihano baguma b'omu Bafarizeyi bayimanga,

[b] **23.3** : Lolà Mt 23, 27.
[c] **23.5** : Lolà Lub 22, 7.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bakaliba bweneêne, mpu: «Ntà kubî rhubwînemwo oyu muntu! Ka gurhankanaba mûka erhi malahika washambîre bo naye?» [10] Erhi abona akadali kaja kayûshûka, omukulu w'abasirika ayôboha mpu bahôya Paolo, arhegeka abasirika mpu bayish'imurhôla, bamushubiza omu lugerêro. [11] Obudufu bwakulikiraga olwo lusiku, Nyakasane amubonekera, amubwîra, erhi: «Komera! Kulyâla wa-mpamîrizagya e Yeruzalemu, kwo okwânîne okujimpamîriza e Roma».

Abayahudi bahigira Paolo

[12] Erhi buca, Abayahudi bajà ihano mpu barhalye barhananywe ba-rhanaj'iyîrha Paolo. [13] Abàli bafundisire eryo ihano bàli balume makumi ani na kulusha. [14] Banacijà emw'abajinji b'abadâhwa n'abagula, bababwîra, mpu: «Rhwacîgashire nti rhurhakoza akantu ekanwa rhurhanaj'iyîrha Paolo. [15] Ntyo, ninyu haguma n'ihano likulu, mubwîrage omukulu w'abasirika ammulerhereye, mubè nk'abalonza okumudôsa kwinjinja olubanja lwâge; nîrhu hhwayôrba rhucirheganyizè okumuyîrha hano aderha mpu ayishage». [16] Ci kwônene, mwihwa wa Paolo ayumva eyo mihigo yâbo mibî, anacigenda, aja omu lugerêro, abwîra Paolo. [17] Naye Paolo anacihamagala muguma omu barhegesi b'emirhwe y'abasirika, amubwîra erhi: «Oyu mwâna, omuhekere omukulu w'abasirika, bulya agwêrhe oku amubwîra». [18] Olya Murhegesi w'omurhwe amugwârhira oku kuboko, amuhêkera omukulu w'abasirika, erhi: «Olya mu-bôhe Paolo ampamagîre, ampûna mpu nkuhêkere oyu mwâna, mpu agwêrhe oku akubwîra». [19] Omukulu w'abasirika amugwârhira oku kuboko, aciyegûla, amudôsa, erhi: «Bici walonza okumbwîra?» [20] Naye amushuza, erhi: «Abayahudi bajîre ihano ly'okukuhûna mpu irhondo olerhe Paolo ekagombe, babè nk'abalonza okumudôsa kwinjinja olubanja lwâge. [21] Ci wêhe, omanye wankabayêmêra; bulya balume makumi ani na kulusha ba muli bo, bamutulikiîre amatumu; bàcîgashire mpu barhalye barhananywe barhanaj'imuyîrha. Na buno, mîra bacîrheganyangya; irhegeko lyâwe lyône bacidwîrhe balinda». [22] Omukulu w'abasirika anacilika nyamwâna, amukomêreza mpu ntâye abwîraga oku amushambâlire kwôshi.

Paolo ahêkwa e Sêzareya

[23] Okuhandi, anacihamagala babirhi omu barhegesi b'emirhwe y'abasirika, ababwîra, erhi: «Murheganye basirika magana abirhi, na biterusi makumi gali nda, na balekezi magana abirhi, baj'e Sêzareya omu nsa ya kasharhu y'obudufu. [24] Barheganyize na Paolo ebihesi[d], bamushonezekwo, bamuhise mugumagu-ma emw'omurhegesi Felisi». [25] Okuhandi, yandikaka amaruba, erhi: [26] «Klaudiyo Liziya ahire omurhegesi mukengwa bwenêne Felisi omusingo! [27] Oyu muntu nkudwîrhîre, Abayahudi banacimugwârha, n'erhi bakola mpu bamuyîrhage, nayisha n'engabo yâni y'abasirika, nabarhenzaye omu nfune, erhi nankola mmanyire oku ali Muroma. [28] Erhi nnonz'imanya bwinjà igwârhiro ly'ebi bamulegîre, namurhuma aha kagombe kâbo.

[d] **23.24** : cihesi ciguma c'okuhêka Paolo, n'ecindi c'owaja amulanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[29] Nashanga bamushobesire ebiyêrekîre irhegeko lyâbo, ci nabona oku ntà bubî agwêrhe bukwânîne okufà nîsi erhi enkoba. [30] Ene ncimanya oku bamutulikîre amatumu, bw'obu nkurhumîre ye duba, nabwîra n'abamudwîrhe bamulega nti balêrhe olubanja lwâbo emwawe». [31] Abasirika bajira oku bàli barhegesirwe, bayanka Paolo, bamuhêka budufu e Antipatrida[e]. [32] Erhi buca, bamusigira abaterusi mpu bamuhêke, bacigalukira ebwa lugerêro lwâbo. [33] Erhi bahika e Sêzareya, balya baterusi bahereza omurhegesi amaruba, bamuyêreka na Paolo. [34] Erhi ayûsisoma galya maruba amanamudôsa ali wa cihugo cihi, n'erhi amanya oku emwâbo e Silisiya, anacimubwîra, erhi: [35] «Nayumva olubanja lwâwe amango abakulezire bâyisha». Okubandi arhegeka mpu bamulangire omu lurhamba lwa Herodi.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 23

Paul before the Council

[1] ἀτενίσας δὲ ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν, Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. [2] ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξεν τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα. [3] τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπεν, Τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός, τοῖχε κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον καὶ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι; [4] οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπαν, Τὸν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς; [5] ἔφη τε ὁ Παῦλος, Οὐκ ᾔδειν, ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς· γέγραπται γὰρ ὅτι Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. [6] Γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἓν μέρος ἐστὶν Σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον Φαρισαίων ἔκραζεν ἐν τῷ συνεδρίῳ, Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρισαίων, περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν [ἐγὼ] κρίνομαι. [7] τοῦτο δὲ αὐτοῦ εἰπόντος ἐγένετο στάσις τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος. [8] Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσιν μὴ εἶναι ἀνάστασιν μήτε ἄγγελον μήτε πνεῦμα, Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσιν τὰ ἀμφότερα. [9] ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη, καὶ ἀναστάντες τινὲς τῶν γραμματέων τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων διεμάχοντο λέγοντες, Οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος; [10] Πολλῆς δὲ γινομένης στάσεως φοβηθεὶς ὁ χιλίαρχος μὴ διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ᾽ αὐτῶν ἐκέλευσεν τὸ στράτευμα καταβὰν ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν ἄγειν τε εἰς τὴν παρεμβολήν. [11] Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ κύριος εἶπεν, Θάρσει· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἰερουσαλήμ, οὕτως σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι. The Plot against Paul’s Life [12] Γενομένης δὲ ἡμέρας ποιήσαντες συστροφὴν οἱ Ἰουδαῖοι ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀποκτείνωσιν τὸν Παῦλον. [13] ἦσαν δὲ πλείους τεσσεράκοντα οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν ποιησάμενοι, [14] οἵτινες προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπαν, Ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦλον. [15] νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ ὅπως καταγάγῃ αὐτὸν εἰς ὑμᾶς ὡς

[e] **23.31** : Kurhenga e Yeruzalemu kuhika e Antipatrida, biri bilometrì 63.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. 16 Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὴν ἐνέδραν, παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἀπήγγειλεν τῷ Παύλῳ. 17 προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἑκατονταρχῶν ἔφη, Τὸν νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς τὸν χιλίαρχον, ἔχει γὰρ ἀπαγγεῖλαί τι αὐτῷ. 18 ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τὸν χιλίαρχον καὶ φησίν, Ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτησεν τοῦτον τὸν νεανίσκον ἀγαγεῖν πρὸς σὲ ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι. 19 ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλίαρχος καὶ ἀναχωρήσας κατ᾽ ἰδίαν ἐπυνθάνετο, Τί ἐστιν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι; 20 εἶπεν δὲ ὅτι Οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε ὅπως αὔριον τὸν Παῦλον καταγάγῃς εἰς τὸ συνέδριον ὡς μέλλον τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ. 21 σὺ οὖν μὴ πεισθῇς αὐτοῖς· ἐνεδρεύουσιν γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσεράκοντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν, καὶ νῦν εἰσιν ἕτοιμοι προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. 22 ὁ μὲν οὖν χιλίαρχος ἀπέλυσεν τὸν νεανίσκον παραγγείλας μηδενὶ ἐκλαλῆσαι ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρός με.

Paul Sent to Felix the Govemor

23 Καὶ προσκαλεσάμενος δύο [τινὰς] τῶν ἑκατονταρχῶν εἶπεν, Ἑτοιμάσατε στρατιώτας διακοσίους, ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας, καὶ ἱππεῖς ἑβδομήκοντα καὶ δεξιολάβους διακοσίους ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτός, 24 κτήνη τε παραστῆσαι ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον διασώσωσιν πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα, 25 γράψας ἐπιστολὴν ἔχουσαν τὸν τύπον τοῦτον 26 Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν. 27 Τὸν ἄνδρα τοῦτον συλλημφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ᾽ αὐτῶν ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλάμην μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν. 28 βουλόμενός τε ἐπιγνῶναι τὴν αἰτίαν δι᾽ ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ, κατήγαγον εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν 29 ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔχοντα ἔγκλημα. 30 μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἔσεσθαι ἐξαυτῆς ἔπεμψα πρὸς σὲ παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν [τὰ] πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. 31 Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον ἤγαγον διὰ νυκτὸς εἰς τὴν Ἀντιπατρίδα, 32 τῇ δὲ ἐπαύριον ἐάσαντες τοὺς ἱππεῖς ἀπέρχεσθαι σὺν αὐτῷ ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν 33 οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισάρειαν καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστολὴν τῷ ἡγεμόνι παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ. 34 ἀναγνοὺς δὲ καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχείας ἐστίν, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας, 35 Διακούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται· κελεύσας ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ Ἡρῴδου φυλάσσεσθαι αὐτόν.

24

Felisi abûlanya Paolo

1 Erhi hagera nsiku irhanu, omukulu w'abadâhwa Ananiya anaciyandagala bo na bagula

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

baguma n'omubûlanyi, mpu ye Tertulo; bayish'ilega Paolo emw'omurhegesi. [2] Banacibamagala Paolo, naye Tertulo arha-ngira okumulega, erhi: «Omurhûla buzira kavulindi rhugwêrhe werhumire, n'emihindûlo minjà obwîrhonzi bwâwe bwàdwîrhire eri ishanja, [3] byôshi byôshi na hôshi hôshi rhubiyankirîre na maboko abirhi, Waliha Felisi mukengwa. [4] Ci kwônene, ntag'ikurhamya busha, nkuhûnyire omu bwinjà bwâwe, oyêmêre okurhuyumvîrhiza hisanzi bitya hyône. [5] Oyu muntu, rhwabwîne oku cibà cihûsi: anakahira akavange omu Bayahudi b'omu igulu lyôshi, ye na murhambo w'obugomi bw'Abanazareti[f]. [6] Ciru àli akola ahumânya akâ-Nyamuzinda, lero rhwàmugwârha. Rhwàli rhulonzize nti rhumutwîre nk'oku irhegeko lirhu lidesire, [7] ci, omukulu w'abasirika Liziya abijâmwo, arhukûlaye omu maboko n'emisî, [8] anarhegeka mpu abàmulegaga bajè eno mwâwe. Nâwe wêne wâmudôsa, ocîbonere oku ebi rhumushobesire binali by'okuli». [9] Abayahudi bahamîriza, baderha mpu ntyo kwo binali. [10] naye aderhage. Omurhegesi anacikema Paolo.

Ebinwa bya Paolo embere z'omurhegesi

Paolo ashuza, erhi:

«Mmanyire bwinjà oku emyâka ekola minji erhi kurhegeka orhegeka eri ishanja; co cirhumire nabûlana n'obulangâlire. [11] Wanahash'imanya bwinjà oku zirhac'irhaluka nsiku ikumi n'ibirhi kurhenga nteremîre e Yeruzalemu nti nj'iharâmya. [12] Na ntâye wanshimanyire omu kâ-Nyamuzinda, nîsi erhi omu masinagogi, erhi omu cishagala najà kadali n'omuntu erhi nashumika olubaga. [13] N'oku bali ntyo, barhankahash'ikuyêreka ebi banshobesire. [14] Ci kwônene, oleke nkubwîre n'obwâlagale: nkolera Nyamuzinda wa balarha omu kushimba «Enjira» bòhe bayiyîrika «bugomi.» Ebi biyandisirwe omu irhegeko n'omu Balêbi, byôshi mbiyemîre, [15] nnanangâlîre Nnâmahanga nk'oku nabo bamulangâlîre; nnangalîre oku abafîre bâfûke, abimâna n'ababî. [16] N'okwôla kwo kurhuma nâni ncisêza okulanga omurhima gwâni mwêru-kwêru embere za Nnâmahanga n'embere z'abantu. [17] Hàbîre hamagera myâka erhali minyi, nayisha nti nde-rhere ishanja lyâni oburhabâle, nnanjire entûlo. [18] Ntyo kwo banshanzire omu kâ-Nyamuzinda, erhi mîra nashukûlagwa; murhàli ndêko ya bantu, murhanàli hidugundu. [19] Bayahudi baguma b'e Aziya boki rhwàli rhweshi. Bo bali bakwânîne okuyisha muno lukîko lwâwe, bâderha akaba hali ebi bambwînekwo. [20] Abàli bahali babage erhi bo baderha bubî buci bambwînekwo erhi ndi aha kagombe. [21] Nkaba aka kanwa naderhaga erhi mba nyimanzire omu kagarhî kâbo ko nfîrekwo, nti: «Bufûke bw'abafîre burhumire nalêrhwa omu lubanja ene embere zinyu.»

Paolo omu mpamikwa e Sêzareya

[f] **24.5** bugomi bw'Abanazareti: Ntyo kwo Abayahudi bakag'iyirika Abakristu omu kubagayaguza. «Enjira» bòhe bayiyirika «bugomi.» (24, 14).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

22 Bulya Felisi naye ali amanyire bwinjà eyôla Njira, ababwîra mpu balinde, erhi: «Hano
omukulu w'abasirika Liziya aba amayandagala, nalola olubanja lwinyu». 23 Anacirhegeka
omurhegesi w'omurhwe gw'abasirika mpu alange Paolo, ci kwône mpu amuhe obuyêmêre
bw'okujira oku alonzize, arhanaha-nzagya benewâbo bal'imushêgula. 24 Erhi kugera nsiku, Felisi
anaciyisha bo na mukâge Druzila. Ali Muyahudi-kazi[g]. Ahamagala Paolo, anayumvîrhiza oku
amubwîra eby'obuyêmêre muli Kristu Yezu. 25 Erhi Paolo arhondêra okuderha ebiyêrekîre
obushinganyanya n'obucêse bw'omurhima n'olubanja luzinda, Felisi ageramwo omusisi, ashuza,
erhi: «Hôshi aho, gendagi; nacikuhamagala olusiku nayumva obushiru». 26 Erhi analangâlîre
obwo mpu Paolo amuhà ensaranga; co carhumaga akamurhumiza kanji-kanji mpu baganîre bo
naye. 27 Erhi hagera myâka ibirhi[h], Felisi ahâbwa omukûla wâge, Porsiyo Festo. Ci mpu lyo
asimîsa Abayahudi, Felisi aleka Paolomushwêke.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 24

The Case against Paul 24

1 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας μετὰ πρεσβυτέρων τινῶν καὶ ῥήτορος
Τερτύλλου τινός, οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. 2 κληθέντος δὲ αὐτοῦ ἤρξατο
κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος λέγων, Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ καὶ διορθωμάτων
γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, 3 πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα,
κράτιστε Φῆλιξ, μετὰ πάσης εὐχαριστίας. 4 ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖόν σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί
σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ. 5 εὑρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν καὶ κινοῦντα στάσεις
πᾶσιν τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην πρωτοστάτην τε τῆς τῶν Ναζωραίων αἱρέσεως,
6 ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασεν βεβηλῶσαι ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, [7] 8 παρ᾽ οὗ δυνήσῃ αὐτὸς
ἀνακρίνας περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ. 9 συνεπέθεντο δὲ καὶ
οἱ Ἰουδαῖοι φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν.

Paul Defends Himself before Felix

10 Ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν, Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν
τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος εὐθύμως τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι, 11 δυναμένου σου
ἐπιγνῶναι ὅτι οὐ πλείους εἰσίν μοι ἡμέραι δώδεκα ἀφ᾽ ἧς ἀνέβην προσκυνήσων εἰς Ἰερουσαλήμ.
12 καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρός τινα διαλεγόμενον ἢ ἐπίστασιν ποιοῦντα ὄχλου οὔτε ἐν ταῖς
συναγωγαῖς οὔτε κατὰ τὴν πόλιν, 13 οὐδὲ παραστῆσαι δύνανταί σοι περὶ ὧν νυνὶ κατηγοροῦσίν
μου. 14 ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτως λατρεύω τῷ πατρῴῳ
θεῷ πιστεύων πᾶσιν τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, 15 ἐλπίδα

---

[g] **24.24** : Mwâli wa Herodi Agripa I.
[h] **24.27** : Felisi àli muroma, ci Murhegesi w'Abayahudi kurhenga omu mwâka gwa 60 kuhika omu 62.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἔχων εἰς τὸν θεὸν ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι δικαίων τε καὶ ἀδίκων. [16] ἐν τούτῳ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους διὰ παντός. [17] δι᾽ ἐτῶν δὲ πλειόνων ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου παρεγενόμην καὶ προσφοράς, [18] ἐν αἷς εὗρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ οὐ μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ θορύβου, [19] τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔχοιεν πρὸς ἐμέ. [20] ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν τί εὗρον ἀδίκημα στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, [21] ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς ἧς ἐκέκραξα ἐν αὐτοῖς ἑστὼς ὅτι Περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ἐφ᾽ ὑμῶν. [22] Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς ὁ Φῆλιξ, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ εἴπας, Ὅταν Λυσίας ὁ χιλίαρχος καταβῇ, διαγνώσομαι τὰ καθ᾽ ὑμᾶς [23] διαταξάμενος τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι αὐτὸν ἔχειν τε ἄνεσιν καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν αὐτῷ.

Paul Held in Custody

[24] Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρουσίλλῃ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ οὔσῃ Ἰουδαίᾳ μετεπέμψατο τὸν Παῦλον καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν πίστεως. [25] διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος, ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη, Τὸ νῦν ἔχον πορεύου, καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσομαί σε, [26] ἅμα καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου· διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὡμίλει αὐτῷ. [27] Διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβεν διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον, θέλων τε χάριτα καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ κατέλιπεν τὸν Παῦλον δεδεμένον.

25

Paolo ahûna okutwîrwa olubanja omu lukîko lwa mwâmi mukulu Sêzari

[1] Erhi Festo ajira nsiku isharhu ahisire omu cihugo câge, anacirheremera e Yeruzalemu kurhenga e Sêzareya. [2] Abajinji b'abadâhwa n'abagula b'Abayahudi bamuhêkera olubanja lwa Paolo; bamusengera, [3] banamuhûna mpu abafe lukogo, arhegeke balerhe Paolo e Yeruzalemu. Bali bamulingire omu njira mpu bamuyîrhe. [4] Ci Festo ashuza mpu Paolo ashwêkîrwe e Sêzareya, n'oku yêne ali hôfi h'okuyija. [5] Ababwîra, erhi: «Balya bakulîre abâbomuli rhwe, bayandagale baguma nâni, n'akaba hali obubî Oyo muntu agwêrhe bayishimulega». [6] Erhi ayûsa nsiku munâni erhi ikumi bo nabo, abungulukira e Sêzareya. Erhi buca, aja aha kagombe, arhumiza Paolo. [7] Erhi ayisha, Abayahudi bàrhengaga e Yeruzalemu, bàmugôrha. Bàrhondêra okumushobeka binji binji, birya bône barhankahashire okuyêrekana. [8] Paolo anywa emizimu, erhi: «Ntasag'ibona nalogorhera Irhegeko ly'Abayahudi, erhi akâ-Nyamuzinda, erhi Sêzari». [9] Naye Festo, bulya alonzagya okusimîsa Abayahudi, ashuza, Paolo, erhi: «K'olonzize orheremere e Yeruzalemu, olu lubanja luj'itwîrwayo embere zâni?» [10] Paolo amubwîra, erhi: «Ndi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omu lukîko lwa Sêzari, mwo n'olubanja lwâni lwatwîrwa. NtalenganyagyAbayahudi, nâwe wêne okumanyire bwinjà. [11] Akaba ndi mubî, n'akaba hali ecinajizire cikwânîne olufu, ntalehiri kufà. Ci akaba ebi aba bantu badwîrhe banshobeka biri bya kumpalalira, ntâye ogwêrhe obuhashe bw'okumpira omu maboko gâbo. Mpûnyire olubanja lwâni lutwîrwe omu maboko ga Sêzari». [12] Obwo, erhi aba amaja ihano bôshi n'ababanûzi bâge, Festo ashuza, erhi: «Obûla ohûnyire okutwîrwa omu lukîko lwa Sêzari, omu lukîko lwa Sêzari wânajaga»

Paolo embere za Mwâmi Agripa

[13] Erhi hagera nsiku nyi, mwâmi Agripa[i] na Berenisi barhinda aha Sêzareya bal'ilamusa Festo. [14] Bahamala nsiku nyinji. Lero Festo ashambâlira mwâmi olubanja lwa Paolo, erhi: «Hano hali omulume Felisi asigaga mubohe». [15] Erhi ndi e Yeruzalemu, abajinji b'abadâhwa n'abagula b'Abayahudi banderhera olubanja lwâge banahûna mpu anigwe. [16] Nanacibashuza, nti Abaroma ba-rhahana omuntu mushobeke arhanaj'ibûlana n'abamushobesire, n'embere ahâbwe obuhashe bw'okunywa akasheba. [17] Bayishaga obwo hano rhwe nabo. Buzira kulinda, erhi kuca, najà aha kagombe, narhumiza Oyo muntu. [18] Abashobesi bâge erhi bayisha, ntà cibî bamushobesire mw'ebi nal'incikebirwe, [19] ci barhondera okumujîsa kadali oku idini lyâbo n'oku muntu, mpu ye Yezu, wafîre na Paolo akâg'iderha mpu azîne. [20] Nie ono, erhi mbona, ntabwîni oku nankalutwa, namudôsa erhi alonzize okujà e Yeruzalemu, olubanja lwâge lutwîrweyo. [21] Ci kulya kubà Paolo àli ahûnyire mpu olubanja lwâge lutwîrwe omu lukîko lwa Augusto[j], nanacirhegeka nti bamulange mushwêke kuhika olusiku namurhuma emwa Sêzari». [22] Agripa anacibwîra Festo, erhi: «Nâni, nankasîmire nyumve oyo muntu». Naye Festo, erhi: «Irhondo wâmuyumva». [23] Erhi buca, Agripa na Berenisi bayisha n'irenge lyâbo lyôshi; banacijà omu kagombe haguman'abakulu b'abasirika n'abagula b'e cishagala. Festo anacirhumiza Paolo, bamulêrha. [24] Festo aderha, erhi; «Mwâmi Agripa, ninyu mwe bashamuka mweshi muli muno baguma nîrhu, mubwîne oyu muntu Abayahudi bayishiraga luguku emwâni; bayishimpûna e Yeruzalemu na hano, bayâma mpu kurhacikwânîni alame. [25] Nabwîne niehe oku ntâco ajizire cikwânîne olufù. Ci bulyâla yêne ahûnyire olubanja lwâge lutwîrwe omu lukîko lwa Augusto, nahizire okumurhumayo. [26] Ntâco mmanyire bwinjà nayandikira Nnakuno kuli ye. Eco co cirhumire namulêrha embere zinyu, ci bwenêne embere zâwe, mwâmi Agripa, nti lyo mubona eci nayandika hano rhuyûs'imudôsa. [27] Niehe mbwîne oku buli buhwinja okurhuma omushwêke kwône buzira okuderha n'obubî bwâge».

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 25

[i] **25.13** : Agripa II, mugala wa Herodi Agripa I. Berenisi, mwâli wâbo Agripa II, mukulu wa Druzila, mukà Felisi.
[j] **25.21** : Augusto: lyàli izîno ly'Abâmi b'e Roma. Ago mango, Nero ye wali oyîmire e Roma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Paul Appeals to Caesar

[1] Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχείᾳ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς Ἰεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας,
[2] ἐνεφάνισάν τε αὐτῷ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου καὶ παρεκάλουν
αὐτὸν [3] αἰτούμενοι χάριν κατ᾽ αὐτοῦ ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλήμ, ἐνέδραν
ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. [4] ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον εἰς
Καισάρειαν, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι [5] Οἱ οὖν ἐν ὑμῖν, φησίν, δυνατοὶ
συγκαταβάντες εἴ τί ἐστιν ἐν τῷ ἀνδρὶ ἄτοπον κατηγορείτωσαν αὐτοῦ. [6] Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς
ἡμέρας οὐ πλείους ὀκτὼ ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος
ἐκέλευσεν τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. [7] παραγενομένου δὲ αὐτοῦ περιέστησαν αὐτὸν οἱ ἀπὸ
Ἰεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι πολλὰ καὶ βαρέα αἰτιώματα καταφέροντες ἃ οὐκ ἴσχυον
ἀποδεῖξαι, [8] τοῦ Παύλου ἀπολογουμένου ὅτι Οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν
οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἥμαρτον. [9] ὁ Φῆστος δὲ θέλων τοῖς Ἰουδαίοις χάριν καταθέσθαι ἀποκριθεὶς
τῷ Παύλῳ εἶπεν, Θέλεις εἰς Ἰεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ περὶ τούτων κριθῆναι ἐπ᾽ ἐμοῦ; [10] εἶπεν δὲ ὁ
Παῦλος, Ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρος ἑστώς εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι. Ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκησα
ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις. [11] εἰ μὲν οὖν ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ
παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσίν μου, οὐδείς με δύναται
αὐτοῖς χαρίσασθαι· Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι. [12] τότε ὁ Φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου
ἀπεκρίθη, Καίσαρα ἐπικέκλησαι, ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.

Paul Brought before Agrippa and Bemice

[13] Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ Βερνίκη κατήντησαν εἰς
Καισάρειαν ἀσπασάμενοι τὸν Φῆστον. [14] ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ
βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον λέγων, Ἀνήρ τίς ἐστιν καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος
δέσμιος, [15] περὶ οὗ γενομένου μου εἰς Ἰεροσόλυμα ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι
τῶν Ἰουδαίων αἰτούμενοι κατ᾽ αὐτοῦ καταδίκην. [16] πρὸς οὓς ἀπεκρίθην ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος
Ῥωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς
κατηγόρους τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. [17] συνελθόντων οὖν [αὐτῶν] ἐνθάδε
ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα
[18] περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ἔφερον ὧν ἐγὼ ὑπενόουν πονηρῶν,
[19] ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτὸν καὶ περί τινος Ἰησοῦ
τεθνηκότος ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν. [20] ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ τὴν περὶ τούτων ζήτησιν ἔλεγον εἰ
βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς Ἰεροσόλυμα κἀκεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων. [21] τοῦ δὲ Παύλου
ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν
ἕως οὗ ἀναπέμψω αὐτὸν πρὸς Καίσαρα. [22] Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον, Ἐβουλόμην καὶ
αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. Αὔριον, φησίν, ἀκούσῃ αὐτοῦ. [23] Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ
Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σύν τε

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσιν τοῖς κατ᾽ ἐξοχὴν τῆς πόλεως καὶ κελεύσαντος τοῦ Φήστου ἤχθη ὁ Παῦλος. [24] καί φησιν ὁ Φῆστος, Ἀγρίππα βασιλεῦ καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον περὶ οὗ ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι ἔν τε Ἰεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε βοῶντες μὴ δεῖν αὐτὸν ζῆν μηκέτι. [25] ἐγὼ δὲ κατελαβόμην μηδὲν ἄξιον αὐτὸν θανάτου πεπραχέναι, αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστὸν ἔκρινα πέμπειν. [26] περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω, διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ᾽ ὑμῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ τί γράψω [27] ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ πέμποντα δέσμιον μὴ καὶ τὰς κατ᾽ αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι.

26

Ebinwa bya Paolo embere za Mwâmi Agripa

[1] Okubundi, Agripa anacibwîra Paolo erhi: «Wankahashaga okucîderhera wêne». Obwo, Paolo anacilambûla okuboko, abûlana, erhi: [2] «Leronamasîma, mwâmi Agripa, bulya ene nanywêra akasheba embere zâwe kw'ebi Abayahudi bajà bampagasa byôshi, [3] kolanga bulya orhahabiri engeso z'Abayahudi zôshi n'embaka zâbo. Co cirhumire, nkusengîre, onyumve buzira kumvulindika. [4] Ntà Muyahudi ohabire obwôrhere bw'obuzîne bwâni ekarhî k'ishanja lirhu n'e Yeruzalemu kurhenga ndi musole. [5] Banyishi kurhenga mîra, n'erhi bankalonza, banahamîriza oku nali Mufarizeyi w'okunali, nàshi-mba lwôshi omurhwe gulushire eyindi bukali omu idini lirhu. [6] Bunôla, nie ono ndwîrhwe lubanja bulya nnangâlîre ebi balarha balaganyibagwa na Nnâmahanga [7] n'enkomokà z'ishanja lirhu oku zinali ikumi n'ibirhi zikolera Nyamuzinda n'obukombedu budufu na mûshi, bulya balangalîre oku eyo ndagâno yayunjula. Obwo bulangâlire bwo burhumire Abayahudi bampêka lubanja, Waliha mwâmi. [8] Cankarhuma mweki mwahakana okuyêmêra oku Nyamuzinda anafûla abafîre? [9] Kàli nâni, nakagimanya nti nkwânîne ndwise n'emisî yôshi izîno lya Yezu w'e Nazareti! [10] Nnanakujira ciru e Yeruzalemu, niene nakwêba bemêzi banji omu mpamikwa, erhi ngwêrhe obuyêmêre bw'abajinji b'abadâhwa, n'erhi bandôsa-gya mpu ka babayîrhe, nakâyêmêra. [11] Ntà sinagogi ntajagamwo nti mbali-buze, nakabasêza okulogorhera Nnâmahanga, n'omu mujina nabajiriraga, ciru nakabashimbûlira kuhika n'omu bishagala bya kulî. [12] Ntyo kwo najaga e Damasi erhi mpîrwe irhegeko n'obuhashe bw'abadâhwa. [13] Lero, erhi mba nkolaga ndi omu njira, erhi kaba kasirahinga, Waliha Mwâmi, nanacibona obulangashane bwàmanukaga oku nkuba bulushire obumoleke bw'izûba; bwàngorha haguma n'aba rhwàli rhweshi. [14] Rhweshi rhweshi rhwacidurha oku idaho. Nanaciyumva izù lyambwîra omu ciyahudi, erhi: Saulu, Saulu, bici wa-ndibuziza? Warhamira busha okaderha mpu walwîsa akababo[k].» [15] Nâni nàshuza, nti: «We ndi, Yâgirwa?» Naye Nyakasane ambwîra, erhi: «Nie Yezu odwîrhe walibuza. [16] Ci ozûkage, onayimange; bulya

[k] **26.14** : Okulwisa akababo kuli kulwîra n'okurhamira busha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nakubonekîre nti nkujire murhumisi na muhamîrizi w'ebi wabwîne n'ebi nâcikuyêreka amango naâshub'ikubonekera. [17] Co cinarhumire nakulîkûza kuli olu lubaga n'oku mashanja g'abapagani nâkurhumamwo, [18] lyo obahûrhûla amasù, barhenge omu mwizimya, bajè ebwa bulangale, baleke okushiga shetani, bashige Nnâmahanga; na ntyo, obuyêmêre banyêmêra burhuma, bababalirwe ebyâha byâbo banashobôle okuyish'iyîma haguma n'abatagatîfu. [19] Ntyo, Mwâmi Agripa, ntalehiraga okuyumva ebi nayêrekagwa kurhenga e mpingu. [20] Ci nayigîrizize abantu b'e Damasi burhanzi, n'ab'e Yeruzalemu, n'ab'omu Yudeya yôshi, n'abapagani; nakâbabwîriza okucîyunjuza n'okuhindukira Nnâmahanga omu kujira ebijiro bikwânîne obucîyunjuze. [21] Co carhumaga eco Abayahudi ba ngwarhira omu kâ-Nyamuzinda, balonza okunyîrha. [22] Ci, oku burhabâle bwa Nyamuzinda, kuhika ene kuhamîriza ncihamîriza oku barhò n'abakulu, na ntà cindi nyigîriza okuleka birya byàdesirwe n'abalêbi na Mûsa mpu byânabe; [23] baderha mpu: Kristu anababale, na hano aba amafûka ye murhanzi-rhanzi omu bafîre, amanyîse ishanja ly'Israheli n'abapagani obulangashane». [24] Erhi adwîrhe abûlana ntyo, Festo aderha n'izù linene, erhi: «Paolo, osirahire! Ebinji wasomire byakulerhîre isirhe». [25] Naye Paolo, erhi: «Ntasirahiri, Yâgirwa Festo mukengwa, ci ndesire ebinwa by'okuli n'ebya obushinganyanya. [26] Mwâmi ntâco ahabire muli byo; kwo kunarhumire mbiderha buzira bwôba, bulya mmanyire oku ntâco ciri cifulike kuli ye, kulya kubà ntà kantu kajizirwe bufundafunda muli byo. [27] K'oyêmêra abalêbi mwâmi Agripa? Mmanyire oku obayêmêra». [28] Naye Agripa ashuza Paolo erhi: «Hindi hitya, wayêmêza okuhinduka mukristu!» [29] Na Paolo, erhi: «Nshenzire emwa Nnâmahanga, akaba ene, akaba irhondo, arhali wênene, ci n'abâla badwîrhe banyumva ene bôshi, mubè akâni, ci kwônene buzira ezi nkoba». [30] Mwâmi anaciyimuka, n'omurhegesi na Berenisi na balya bôshi bali batamîre haguma nabo kwo na kwo. [31] Erhi babà nka baciyegûla, bakàbwîrana bône na nnene, mpu: «Oyu muntu ntâco ajizire cikwânîne olufù erhi enkoba». [32] Agripa anacibwîra Festo, erhi: «Acibâga arhàli ahûnyire olubanja lwâge lutwîrwe omu lukîko lwa Sêzari, rhinga ashwêkûlwa».

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 26

Paul Defends Himself before Agrippa

[1] Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη, Ἐπιτρέπεταί σοι περὶ σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦλος ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπελογεῖτο, [2] Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἥγημαι ἐμαυτὸν μακάριον ἐπὶ σοῦ μέλλων σήμερον ἀπολογεῖσθαι [3] μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ ζητημάτων, διὸ δέομαι μακροθύμως ἀκοῦσαί μου. [4] Τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου [τὴν] ἐκ νεότητος τὴν ἀπ᾽ ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἔν τε Ἱεροσολύμοις ἴσασιν πάντες [οἱ] Ἰουδαῖοι [5] προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσιν μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος. [6] καὶ νῦν ἐπ᾽ ἐλπίδι τῆς εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἕστηκα κρινόμενος, [7] εἰς ἣν τὸ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

δωδεκάφυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῦον ἐλπίζει καταντῆσαι, περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ. [8] τί ἄπιστον κρίνεται παρ᾽ ὑμῖν εἰ ὁ θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; [9] ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι, [10] ὃ καὶ ἐποίησα ἐν Ἰεροσολύμοις, καὶ πολλούς τε τῶν ἁγίων ἐγὼ ἐν φυλακαῖς κατέκλεισα τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβὼν ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον. [11] καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλασφημεῖν περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις.

Paul Tells of His Conversion (Ac 9.1-19; 22.6-16)

[12] Ἐν οἷς πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ᾽ ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν ἀρχιερέων [13] ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους. [14] πάντων τε καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν ἤκουσα φωνὴν λέγουσαν πρός με τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ, Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. [15] ἐγὼ δὲ εἶπα, Τίς εἶ, κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν, Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις. [16] ἀλλ᾽ ἀνάστηθι καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδές [με] ὧν τε ὀφθήσομαί σοι, [17] ἐξαιρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν εἰς οὓς ἐγὼ ἀποστέλλω σε [18] ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ.

Paul's Testimony to Jews and Gentiles

[19] Ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ [20] ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτόν τε καὶ Ἰεροσολύμοις, πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπήγγελλον μετανοεῖν καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεόν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας. [21] ἕνεκα τούτων με Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι [ὄντα] ἐν τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι. [22] ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστηκα μαρτυρόμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωϋσῆς, [23] εἰ παθητὸς ὁ Χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσιν.

Paul Appeals to Agrippa to Believe

[24] Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου ὁ Φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ φησιν, Μαίνῃ, Παῦλε· τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει. [25] ὁ δὲ Παῦλος, Οὐ μαίνομαι, φησίν, κράτιστε Φῆστε, ἀλλ᾽ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι. [26] ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς πρὸς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὃν καὶ παρρησιαζόμενος λαλῶ, λανθάνειν γὰρ αὐτόν [τι] τούτων οὐ πείθομαι οὐθέν· οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο. [27] πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις. [28] ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον, Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν ποιῆσαι. [29] ὁ δὲ Παῦλος, Εὐξαίμην ἂν τῷ θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους ὁποῖος καὶ ἐγώ εἰμι παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων. [30] Ἀνέστη τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν ἥ τε Βερνίκη καὶ οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς, 31καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες ὅτι Οὐδὲν θανάτου ἢ δεσμῶν ἄξιόν [τι] πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. [32] Ἀγρίππας δὲ τῷ Φήστῳ ἔφη, Ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἰ μὴ ἐπεκέκλητο Καίσαρα.

27

Paolo ahêkwa e Roma

[1] Erhi babà bamahiga mpu rhurhûlirwe e Italiya, Paolo n'abandi bashwêke bahâbwa omurhambo w'omurhwe gw'abasirika guderhwa Agu-sta, n'oyomurhambo izîno lyâge ye Juliyo. [2] Rhwanacishonera omu nkuge y'e Adramiti yajaga yabarabanya omu ntambi z'e Aziya. Rhwasûka, erhi rhuli haguma n' Aristarko, Mumacedoniya w'e Tesalonika. [3] Olusiku lwakulikiraga, rhwàhika e Sidoni. Juliyo ajirira Paolo bwinjà, amuyêmêrera okujà emwa abîra bâge mpu bamurhabâle. [4] Erhi rhurhenga e Sidoni, rhwàyisha rhwabara-banya omu ntambi z'e cirhwa c'e Cipro, bulya empûsi yakag'irhenga olunda lubîi. [5] Erhi rhuba rhwamatwîkanya enyanja y'e Silisiya n'e Panfiliya, rhwahika e Mîra omu Liciya. [6] Omurhambo w'omurhwe gw'abasirika ashimâna enkuge y'e Aleksandriya yali omu njira y'okujà e Italiya; arhuhiramwo. [7] Rhwàmala nsiku nyinji omu nyanja, rhwakâgenda bunyi bunyi, n'erhi rhuhika hôfi h'e Kinido, erhi rhwamakoya. Empûsi erhazigaga rhwasîka; rhwanacibarabanya omu ntambi z'e cirhwa c'e Kreta olunda lw'e Salomona. [8] Rhwacihangana, rhwabarabanya, rhwàhika ahantu haderhwa Nsîko-Nyinjà, hôfi n'ecishagala c'e Lazaya.

Omulaba gwabazisa

[9] Ensiku zàli zamagera, n'okugera omu nyanja kurhaciri kulembu[l], bulya amango g'okucîshalisa gàli gamahwa. Paolo abahà ihano, [10] ababwîra erhi: «Bîra bâni, mbwîne oku rhwagenda, ci omu kaga rhuli, arhali ka kuheza emizigo rhudwîrhe kwône n'obwârho, ci n'obuzîne bwîrhu nabo». [11] Ci omurhambo w'omurhwe gw'abasirika àli acîkubagîre omwêrekeza w'obwârho n'omukulu w'ababulimwo kulusha ebinwa bya Paolo. [12] Erhi bacibula ensiku nyinja bankagerezamwo amango g'empondo, banji baderha mpu bavugame, balîkûle, balole erhi

[l] **27.9** : Omu mwêzi gwa Kamera, erhi mwêzi gwa mwenda lyo omulaba guluga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bankahika e Fenisiya, yo nsîko y'e Kreta eyêrekîre Emukondwè-Buzikiro n'Emwênè-Buzikiro.
13 Erhi ehihûsi hy'ebulyo hicihûsa, bamanya mpu lero emihigo yâbo ekola yayunjula. Bàsîkûla
obwârho, babarabanya hôfi hôfi n'e Kreta. 14 Ci mpu hagere hisanzi ntya, empûsi nkali
yarhengaga ebwa cirhwa, ederhwa Erakwilo[m], yabarhindakwo 15 Eyo mpûsi yanaciyehûla
obwârho, bwàyabirwa okuyilwîsa, rhwaja rhwayehûlirwa eyi n'eyi. 16 Rhwayehûlirwa ebwa hirhwa
higuma hiderhwa Kauda, rhwàcihangana na ntyo rhwàha-sh'ishwêka ehyârho hy'okurhabâla
17 Erhi babà bamahirheremya, bakolêsa ebindi bàli bagwêrhe by'okurhabâla, bashwêka enkuge
n'emigozi. Na bulya bàli bayôbohire mpu bankagend'ihangarhana omu Sirti, bayanka omurhoza
guja gwayêrêra, bagurhogeza omu nyanja, na ntyo bajà bayehûlwa n'empûsi[n]. 18 Erhi buca,
omulaba mukali gwarhudungeja bwenêne; bajà bajugucira emizigo omu nyanja. 19 N'olusiku lwa
kasharhu, n'amaboko gâbo bône bajàkwo bakabulira ebirugu by'omu nkuge yâbo. 20 Kurhenga
nsiku nyinji, oli izûba, oli enyenyêzi, ntà ciru n'eciguma cabonekaga; n'omulaba nago
gwanayôrhana obukali bwâgo. Na ntyo, ntà bulangâlire rhwacigwêrhe bw'okucira? 21 Ensiku
zirhali nyi zàli zamagera rhurhalya ehibi. Paolo anaciyimanga ekarhî kâbo, ababwîra erhi: «Ka
murhabwîni, yagi bîra bâni, oku mucinyumvagya rhurhankarhenzire e Kreta, rhurhankanabwîne
aka kaga, n'ebirugu birhàli byafa busha. 22 Ci kwônene, muhire omurhima omu nda, bulya ntâye
ciru n'omuguma wâfa muli mwe; obwârho bwône bwâlohoma. 23 Neci, ene budufu, malahika wa
Nyamuzinda nshiga nnankolera ambonekîre, 24 ambwîra, erhi: «Orhayôbohaga Paolo,
kukwânîne ohike embere za Sêzari, kandi Nyamuzinda akuhîre obuzîne bw'abâla muli mweshi
omu bwârho». 25 Kuziga, muhire omurhima omu nda. bîra bâni! Ncikubagîre Nnâmahanga nti
oku nabwîzirwe kwo byânaba. 26 Ci kukwânîne rhuhike oku cirhwa ciguma». 27 Erhi obudufu bwa
kali ikumi na kani buhika, rhwakâhêkwa eyi n'eyi omu nyanja ya Adriatiko. Erhi gaba mîre abirhi,
abahàlira bayumva nka kuno bakoliyegera ecihugo. 28 Bagera obuli bw'amîshi kuhika oku idaho,
bàbona ngero makumi abirhi. Erhi bagenda hisanzi, bashub'igera, babona ngero ikumi n'irhanu[o].
29 Banaciyôboha okuyish'ihangarhana omu ntaza, bagereza mirhoza ini embere, kurhenga
enyuma bayiyandagaliza omu mîshi, bakâcîfinja mpu mâshi bucâge duba. 30 Ci abahàlira
balonza okurhenga omu nkuge mpu baciyâkire; banaciloha ehyârho hisungunu omu nyanja,
babà nk'abagereza emirhoza embere mpu bayiyandagalize omu mîshi. 31 Paolo anacibwîra
omurhambo w'omurhwe n'abasirika erhi: «Aba bantu bakaba barhabêziri omu nkuge,
murhacire», 32 Obwo, abasirika batwa emigozi y'ehyo hyârho, bahireka hyâgenda. 33 Erhi buba
bukol'ica, Paolo abwîra abâbo bôshi mpu balye, erhi: «Ene lwo lusiku lw'ikumi n'ini muyunjwîre
bwôba murhanalya; ntâco mwakozize ekanwa. 34 Mmuhûnyire nti mulye, lyo mulama, bulya
ntâye muli mwe waheza oluviri lw'oku irhwe lyâge». 35 Erhi ayûs'iderha ntyo, ayanka omugati,
avuga Nnâmahanga omunkwa embere za bôshi, agubega, arhangira alya. 36 Abâbo bôshi,

---

[m] **27.14** : Erakwilo: mpûsi y'e Bushoshokero-Mwênè-Bushoshokero yakag'ihûkiza oku ntondo ya Idal (ya meteri 2488).
[n] **27.17** : Mpu lyo erhahahanyuka.
[o] **27.28** : Olugero luguma wali nka meteri 1, 80.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omurhima gwàbashubira omu nda, nabo balya. [37] Rhweshi abàli omu nkuge, rhwàli magana abiri na makumi gali nda na bantu ndarhu. [38] Erhi babà bamayigurha bajàko baloha engano omu nyanja mpu lyo bayanguhya obwârho. [39] Erhi buca, barhamanyaga ecihugo bàlimwo; ci balangîra omushosho gw'enyanja n'omwaro[p]; bahiga okugend'igezaho obwârho. [40] Banacishwekûla emirhoza, bayirhogeza omu mîshi, batwa n'emigozi y'engasi z'okuyêrekeza obwârho; okuhandi barheramya empungira y'embere mpu lyo empûsi ebayehûlira ebwa mwaro. [41] Lero bahika oku ihya, bahukula amabuye, obwârho bwahangarhana; olunda lw'enyuma lwagwârha omu mabuye, n'obw'embere bwabereka erhi bukali bw'emivumba y'omulaba burhuma. [42] Obwo, abasirika bahiga mpu bayîrhe abashwêkwa, lyo halek'ijira owayoôga, afulumuke. [43] Ci omurhambo w'omurhwe alahira ihano lyabo, bulya àli alo-nzize okuciza Paolo. Anacirhegeka mpu abayish'iyôga bacikwêbe omu mîshi barhanzi, bayikirire e bulambo, [44] mpu n'abandi bayikirire e bulambo, baguma oku mpaho, abandi oku biberekeza by'obwârho. Ntyo kwo bahisire bagumaguma bôshi e bulambo.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 27

Paul Sails for Rome

[1] Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρεδίδουν τόν τε Παῦλον καί τινας ἑτέρους δεσμώτας ἑκατοντάρχῃ ὀνόματι Ἰουλίῳ σπείρης Σεβαστῆς. [2] ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ μέλλοντι πλεῖν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους ἀνήχθημεν ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου Μακεδόνος Θεσσαλονικέως. [3] τῇ τε ἑτέρᾳ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα, φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψεν πρὸς τοὺς φίλους πορευθέντι ἐπιμελείας τυχεῖν. [4] κἀκεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους, [5] τό τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθομεν εἰς Μύρα τῆς Λυκίας. [6] κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατοντάρχης πλοῖον Ἀλεξανδρῖνον πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. [7] ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην, [8] μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλθομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον Καλοὺς Λιμένας ᾧ ἐγγὺς πόλις ἦν Λασαία. [9] Ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς τοῦ πλοὸς διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι παρῄνει ὁ Παῦλος [10] λέγων αὐτοῖς, Ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν. [11] ὁ δὲ ἑκατοντάρχης τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ μᾶλλον ἐπείθετο ἢ τοῖς ὑπὸ Παύλου λεγομένοις. [12] ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν οἱ πλείονες ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι ἐκεῖθεν, εἴ πως δύναιντο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμάσαι λιμένα τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χῶρον.

---

[p] **27.39** : omwaro yo «plage» omu nfarasè; n'omushosho ye «baie» omu nfarasè

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

The Storm at Sea

13 Ὑποπνεύσαντος δὲ νότου δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες ἆσσον
παρελέγοντο τὴν Κρήτην. 14 μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ ἔβαλεν κατ᾽ αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικὸς ὁ καλούμενος
Εὐρακύλων 15 συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ
ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. 16 νησίον δέ τι ὑποδραμόντες καλούμενον Καῦδα ἰσχύσαμεν μόλις
περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης, 17 ἣν ἄραντες βοηθείαις ἐχρῶντο ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον,
φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν Σύρτιν ἐκπέσωσιν, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο.
18 σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν τῇ ἑξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν
σκευὴν τοῦ πλοίου ἔρριψαν. 20 μήτε δὲ ἡλίου μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας,
χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιῃρεῖτο ἐλπὶς πᾶσα τοῦ σῴζεσθαι ἡμᾶς.
21 Πολλῆς τε ἀσιτίας ὑπαρχούσης τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν, Ἔδει μέν, ὦ
ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν
ζημίαν. 22 καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν πλὴν
τοῦ πλοίου. 23 παρέστη γάρ μοι ταύτῃ τῇ νυκτὶ τοῦ θεοῦ, οὗ εἰμι [ἐγὼ] ᾧ καὶ λατρεύω, ἄγγελος
24 λέγων, Μὴ φοβοῦ, Παῦλε, Καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι, καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ θεὸς πάντας
τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ. 25 διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται καθ᾽ ὃν
τρόπον λελάληταί μοι. 26 εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν. 27 Ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ
ἐγένετο διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν
τινὰ αὐτοῖς χώραν. 28 καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσι, βραχὺ δὲ διαστήσαντες καὶ πάλιν
βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς δεκαπέντε 29 φοβούμενοί τε μή που κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν,
ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας ηὔχοντο ἡμέραν γενέσθαι. 30 τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων
φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προφάσει ὡς ἐκ πρῴρης
ἀγκύρας μελλόντων ἐκτείνειν, 31 εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις, Ἐὰν μὴ
οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε. 32 τότε ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται τὰ
σχοινία τῆς σκάφης καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν. 33 Ἄχρι δὲ οὗ ἡμέρα ἤμελλεν γίνεσθαι, παρεκάλει
ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς λέγων, Τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν
προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε μηθὲν προσλαβόμενοι. 34 διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν
τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει, οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἀπὸ τῆς
κεφαλῆς ἀπολεῖται. 35 εἴπας δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαρίστησεν τῷ θεῷ ἐνώπιον πάντων
καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν. 36 εὔθυμοι δὲ γενόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς.
37 ἤμεθα δὲ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ ἐν τῷ πλοίῳ διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ. 38 κορεσθέντες δὲ τροφῆς
ἐκούφιζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν. The Shipwreck 39 Ὅτε δὲ ἡμέρα
ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον, κόλπον δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλὸν εἰς ὃν
ἐβουλεύοντο εἰ δύναιντο ἐξῶσαι τὸ πλοῖον. 40 καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες εἴων εἰς τὴν
θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεούσῃ
κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν. 41 περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ἐπέκειλαν τὴν ναῦν καὶ ἡ μὲν
πρῷρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας [τῶν κυμάτων]. 42 τῶν δὲ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσιν, μή τις ἐκκολυμβήσας διαφύγῃ. [43] ὁ δὲ ἑκατοντ-άρχης βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος, ἐκέλευσέν τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀπορίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι [44] καὶ τοὺς λοιποὺς οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν, οὓς δὲ ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

28

Bacumbika e Malta

[1] Erhi rhuba rhwamafuma, barhubwîra oku eco cirhwa co Malta. [2] Abantu bakwo barhuyankirira n'obuzigire bw'okunali. Banacitwâna omuliro, barhubwîra rhweshi mpu rhukalûke, bulya erhi enkuba yaciyus'irhoga, n'emboho yàli nkali. [3] Lero Paolo anacirhologola olulando lw'enshâli nyumu, alukwêba oku cîko. Empiri yalimwo, erhi eyumva idûrhu, yamurhenga, yacîshwêkera oku kuboko kwâge. [4] Abashi b'okwo cirhwa erhi babona eyo mpiri e-dwîrhe yamunagana oku kuboko, babwîrana bône na nnene, mpu: «Oyu muntu ciri cishungu; amafuma enyanja, ci obwihôle bwa Nyamuzinda bu-rhamuzigîri alama!» [5] Ci larha wâni agukumulira obwo buhanya omu muliro, a-rhanabaga kurhi, [6] n'obwo bakag'imanya mpu arhundagana, nîsi erhi aduduka ho na halya. Erhi balinga kasanzi, n'erhi babona ntâko abîre, bahindula enke-ngêro zâbo, barhondêra okuderha, mpu: «Muzimu!» [7] Hôfi n'aho hàli ishwa ly'omurhambo w'eco cirhwa, izîno lyâge Publiyo. Oyomurhambo àrhuyankirira anarhuhandisa bwinjà nsiku isharhu. [8] Lero kwanacibà erhi îshe wa Publiyo ali aha ncingo, erhi ishushira n'omukunguru bimudwîrhe bitulu-bitulu. Paolo aj'imurhangula, ashenga, amulâmbûlirakwo amaboko, amufumya. [9] Erhi babona ntyo, abandi balwâla b'eco cirhwa nabo bayisha, banafuma. [10] Okwo kwarhuma barhukenga, n'erhi rhukola rhwagenda, barhuhà olwîko.

Kurhenga e Malta kuhika e Roma

[11] Erhi rhumala myêzi isharhu, rhwashonera omu nkuge yâgezagya amango g'empondo mw'eco cirhwa. Yali nkuge y'e Aleksandriya, yanalikwo ecimanyîso ca ba-Diyoskori[q]. [12] Rhwagend'isîka e Sirakuza, rhwàjirayo nsiku isharhu. [13] Erhi rhurhengayo, rhwàbarabanya eburhambi-rhambi bw'enyanja, rhwàhika e Regiyo. Erhi buca, empûsi y'Emukondwè yahûsa, n'erhi bushub'ica, rhwasîka e Putiyoli. [14] Rhwashimâna yo bene wîrhu bemêzi, barhuhûna mpu rhubêre nabo nsiku nda. Ntyo kwo rhwàhisire e Roma. [15] Erhi bene wîrhu b'eco cishagala bamanya oku rhwayishire, bayish'irhulingira aha Itaramo[r] ly'e Apiyo[s], n'aha Mahando-Asharhu[t].

---

[q] **28.11** Ba-Diyoskori: Kastori na Poluci, bàli bazimu babiri ba mahasha, bene Yovi.
[r] **28.15** : «itaramo» mpu yo «Forum» omu nfarasè n'omu cilatini; «Mahando-Asharhu» ye «Trois-Tavernes» omu nfarasè. aho hombi hali hantu h'e Butaliyana.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Erhi Paolo ababona, avuga Nyamuzinda omunkwa, ashub'iyumva oburhwâli. [16] Erhi rhuhika e Roma, bayêmêrera Paolo okuj'ihanda aha alonzize bo n'omusirika wakag'imulanga.

Paolo abonana n'Abayahudi b'e Roma

[17] Erhi hagera nsiku isharhu, ahamagala abagula b' Abayahudi. N'erhi babà bakola badêkerîre haguma, ababwîra, erhi: «Bene wîrhu, ntà cibî najirire ishanja lirhu nîsi erhi engeso za bashakulûza, kurhanarhumaga barhangwârhira e Yeruzalemu banampâna omu maboko g'Abaroma. [18] Erhi babà bamambûlanya, Abaroma balonza okundika, bulya barhambonako ecankarhuma banyiîrha. [19] Ci erhi Abayahudi balahira, nabona namasêzibwa okuhûna olubanja lwâni lutwîrwe omu lukîko lwa Sêzari; ci kurhâli kuderha nti hali akantu nalegakwo ishanja lyâni. [20] Okwo kwo kwarhumaga nahûna nti mmulolekwo nnammushambâze, bulya bulangâlire bw'Israheli burhumire ndi mw'ezi nkoba». [21] Nabo bamushuza, mpu: «Rhw'ono ntà maruba g'e Yudeya rhwabwîne kuli we, na muli bene wîrhu ntâye ciru n'omuguma wayish'irirhubwîra akanwa kabî kuli we. [22] Ci kwônene, rhulonzize orhubwîre wêne kurhi obwîne; bulyâla rhumanyire oku eyo njira bayishomba bôshi.»

Ebinwa bya Paolo oku Bayahudi b'e Roma

[23] Banacilagânana olusiku, n'erhi luhika, bayisha banji kulusha omu cirâlo câge. Omu binwa akâg'ibabwîra, akahamiriza Obwâmi bwa Nyamuzinda anakalonza okubayemêza Yezu nk'oku biyandisirwe omu citabu e'Amangorhegeko ga Mûsa n'omu Balêbi. Arhangiraga sêzi ahika bijingo. [24] Baguma bayêmêra ebi akâg'ibabwîra, abandi barhayêmêraga. [25] N'erhi bakola balekana buzira okuyumvanya bône na bône, Paolo ababwîra eci cinwa ciguma cône, erhi: «Mûka Mutagatîfu adesire okunali erhi abwîra basho omu kanwa k'omulêbi Izaya, erhi: [26] *«Ojè emunda olu lubaga Iuli, onalubwîre, erhi: Mwakaz'iyuvîrhiza n'amarhwîri ginyu, murhanayumve; mwakaz'ilolereza n'amasù ginyu, murhanabone.* [27] Omurhima gw'olu lubaga gwahinzire[u], bafunisire amarhwîri gâbo, banazibya amasù gâbo, mpu barhabona n'amasù gâbo, mpu lyo barhanayumva n'amarhwîri gâbo, mpu lyo barhanacirhegereza omumurhima, mpu lyo barhahinduka binjà, mpu ntanabafumya! [28] Mumanye oku bapagani Nyamuzinda arhumire obwo bucire; bôhe bayumva.» [29] Erhi ayûs'iderha ebyo binwa, Abayahudi banacigenda, bajà bajisanya kadali bône na nnene.

Okushwinja ebinwa

[30] Paolo ageza myâka ibiri yôshi omu cirâlo ali ahanziremwo. Akâg'ikaYankirira ngasi bôshi

---

[s] **28.15** Apiyo: Bilomctro 65 kurhenga e Roma.
[t] **28.15** Mahando-Asharhu: Nyumpa za kuhandisamwo ehigolo: bilometri 47 kurhenga e Roma.
[u] **28.27** Lolà omu Iz 6, 9-10. Lolà kandi Mt 13, 14-15.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bakag'îyish'imurhangula, [31] akahanûla Obwâmi bwa Nyamuzinda n'okuyigîriza ebiyêrekîre Nyakasane Yezu Kristu n'oburhwâli buzira kuhanzibwa na muntu, omu kuderha oku ye Yezu, Mugala wa Nnâmahanga wayish'itwîra igulu lyôshi olubanja.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 28

Paul on the Island of Malta

[1] Καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωμεν ὅτι Μελίτη ἡ νῆσος καλεῖται. [2] οἵ τε βάρβαροι παρεῖχον οὐ
τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν, ἅψαντες γὰρ πυρὰν προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν
ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος. [3] συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων τι πλῆθος καὶ
ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυράν, ἔχιδνα ἀπὸ τῆς θέρμης ἐξελθοῦσα καθῆψεν τῆς χειρὸς αὐτοῦ. [4] ὡς δὲ
εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, Πάντως
φονεύς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. [5] ὁ μὲν
οὖν ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ ἔπαθεν οὐδὲν κακόν, [6] οἱ δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν
πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκώντων καὶ θεωρούντων
μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον μεταβαλόμενοι ἔλεγον αὐτὸν εἶναι θεόν. [7] Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν
τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρχεν χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου ὀνόματι Ποπλίῳ, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς
τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν. [8] ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ
δυσεντερίῳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι, πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος ἐπιθεὶς
τὰς χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο αὐτόν. [9] τούτου δὲ γενομένου καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἔχοντες
ἀσθενείας προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο, [10] οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ
ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὰς χρείας. Paul Arrives at Rome [11] Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας
ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχειμακότι ἐν τῇ νήσῳ, Ἀλεξανδρίνῳ, παρασήμῳ Διοσκούροις. [12] καὶ
καταχθέντες εἰς Συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς, [13] ὅθεν περιελόντες κατηντήσαμεν εἰς
Ῥήγιον. καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευτεραῖοι ἤλθομεν εἰς Ποτιόλους, [14] οὗ
εὑρόντες ἀδελφοὺς παρεκλήθημεν παρ᾽ αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτά· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην
ἤλθαμεν. [15] κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν ἦλθαν εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρι Ἀππίου
Φόρου καὶ Τριῶν Ταβερνῶν, οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ θεῷ ἔλαβεν θάρσος. [16] Ὅτε δὲ
εἰσήλθομεν εἰς Ῥώμην, ἐπετράπη τῷ Παύλῳ μένειν καθ᾽ ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν
στρατιώτῃ.

Paul Preaches in Rome

[17] Ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι αὐτὸν τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρώτους·
συνελθόντων δὲ αὐτῶν ἔλεγεν πρὸς αὐτούς, Ἐγώ, ἄνδρες ἀδελφοί, οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ
λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσιν τοῖς πατρῴοις δέσμιος ἐξ Ἰεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν
Ῥωμαίων, [18] οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπολῦσαι διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὑπάρχειν ἐν ἐμοί. [19] ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰουδαίων ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορεῖν. [20] διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι, ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι. [21] οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπαν, Ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέν τι περὶ σοῦ πονηρόν. [22] ἀξιοῦμεν δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς, περὶ μὲν γὰρ τῆς αἱρέσεως ταύτης γνωστὸν ἡμῖν ἐστιν ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται. [23] Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἦλθον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, πείθων τε αὐτοὺς περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τε τοῦ νόμου Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρωῒ ἕως ἑσπέρας. [24] καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίστουν [25] ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο εἰπόντος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἕν, ὅτι Καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησεν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν [26] λέγων, Πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπόν, Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε· [27] ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μήποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. [28] γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τοῦτο τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται. [[29]] [30] Ἐνέμεινεν δὲ διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν, [31] κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παρρησίας ἀκωλύτως.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ROM - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Rom

EMWA ABAROMA

Rom

Emwa Abaroma

AMARUBA GA MUTAGATIFU PAOLO

EMWA ABAROMA

Enshokolezi

Paolo ali Muyahudi w'omu buko bw'omulala gwa Benyamini, ci erhi anali Muroma. Aburhiragwa e Tarsi omu Silisiya, nk'omu mwâka gwa 10. Alerera-gwa e Yeruzalemu omu Bafarizeyi. Hôfi h'omwâka gwa 36, erhi ali omu njira mpu agend'igwârha abakristu b'e Damasi, abonekerwa na Nyakasane Yezu, na kurhenga olwo lusiku, ahinduka ntumwa yâge, amukolera n'omurhima gwâge gwôshi n'emisî yâge yôshi; ayigîriza Emyanzi y'Akalembe ya Nnâmahanga hôshi hôshi, kurhenga e Yeruzalemu kuhika e Roma, ciru nkaba n'e Hispaniya. E Roma yo ahânyire ecimanyîso cizinda c'obuzigire bwâge kuli Kristu, àmufîra omu mwâka gwa 67. Paolo àrhusigîre Maruba 13:

1. *Amaruba ayandikiraga abemezi b'e Roma (Rom), erhi ali e Korinti omu mwâka gwa 57 erhi gwa 58.*
2. *Amaruba marhanzi ayandikiraga abemezi b'e Korinti (1 Kor), erhi ali e Efezi, omu mwâka gwa 57.*
3. *Amaruba ga kabiri arhumiraga abemezi b'e Korinti (2 Kor); agaya-ndikiraga e Macedoniya, omu mwâka gwa 57.*
4. *Amaruba ayandikiraga abakristu b'e Galasiya (Gal), hoji h'omwâka gwa 57; ali e Efezi erhi e Macedoniya.*
5. *Amaruba ayandikiraga abakristu b'e Efezi (Efz), erhi ali omu mpami-kwa e Roma, omu mwâka gwa 63.*
6. *Amaruba arhumiraga ebemezi b'e Filipi (Flp), nkaba omu mwâka gwa 63, erhi ali mubohe e Roma.*
7. *Amaruba arhumiraga abakristu b'e Kolosi (Kol), erhi ali mushwêke e Roma, omu mwâka gwa 62.*

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

8. Amaruba marhanzi ayandikiraga abakristu b'e Tesalonika (1 Tes), nkaba erhi ali e Korinti, omu mwâka gwa 50 erhi gwa 51.
9. Amaruba ga kabiri ayandikiraga abakristu b'e Tesalonika (2 Tes); nago agayandikiraga e Korinti omu mwâka gwa 50 erhi gwa 51.
10. Amaruba marhanzi arhumiraga Timoteyo (1 Tim), erhi ali e Macedo-niya, hôfi h'omwâka gwa 65.
11. Amaruba ga kabiri arhumiraga Timoteyo (2 Tim), embere afîre Kristu e Roma, omu mwâka gwa 67. Ago maruba ko kanwa kazinda k'Entumwa Paolo.
12. Amaruba arhumiraga Tito (Tit), erhi ali e Macedoniya, hôfi h'omwâka gwa 65.
13. Amaruba ayandikiraga mwemêzi muguma w'e Kolosi, izîno lyâge ye Filemoni (Flm), erhi ali omu mpamikwa e Roma, omu mwâka gwa 62.

1

EMWA ABAROMA[v]

Omusingo

[1] Paolo, mwambali wa Yezu Kristu, wahamagalagwa mpu abè ntumwa, aberûlwa mpu amanyîse Emyanzi y'Akalembe ka Nnâmahanga, [2] eyo Myanzi y'Akalembe Nyamuzinda alaganyagya kurhenga mîra omu kanwa k'abalêbi bage omu Mandiko matagatîfu, [3] eyêrekîre Mugala wâge w'omu bûko bw'omulala gwa Daudi oku maburhwa g'omubiri; [4] erhi afûka omu bafîre ayêrekana oku anali Mugala wa Nyamuzinda ogwêrhe obuhashe bunene bwa kuli Mûka Mutagatîfu, ye Nnawîrhu Yesu Kristu, [5] ye warhushobôzagya enshôkano anarhujira ntumwa, mpu rhuyigîrize abantu b'amashanja gôshi okumuyêmêra n'okumuyumva, lyo izîno lyâge lija irenge; [6] ninyu muli ba muli bo, mwe muhamagîrwe na Yezu Kristu, [7] mwe barhonyi ba Nnâmahanga muli e Roma, mwe muhamagîrwe mpu mubè batagatîfu, kuli mwe engalo n'omurhûla gwa Larha Nnâmahanga na Nyakasane Yezu Kristu.

Omunkwa n'omusengero

[8] Burhanzi mvunzire Nyamuzinda wâni omunkwa muli Yezu Kristu erhi mwe murhuma mweshi, bulya obuyêmêre bwinyu bwàdesirwe omu igulu lyôshi. [9] Neci, omuhamîrizi wâni ali Nnâmahanga yenene, oyu nkolera n'omurhima gwâni gwôshi nka naderha Emyanzi y'Akalembe y'Omugala, [10] amanyire oku ntahusa okumukengêra, n'okushenga[w] ngasi kasanzi omu nsengero zâni nti mbone lero amango minjà g'okuhika emwinyu, akaba Nyamuzinda alonzize. [11] Bulya bwenêne ncîfinjire okumubona, lyo muhâbwa oku nshôkano y'obunya-mûka y'okummuzibuhya; [12] rhubone oku rhwahânana omurhima, mw'oyo nâni, omu buyêmêre bwîrhu rhweshi. [13] Bene

[v] **1.0** Banya-Roma, Bantu b'e Roma; bantu barhengaga e Roma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wîrhu, ntankamufulika oku nakag'ilâlira ka-nji-kanji okuhika emwinyu, lyo ndya oku ntanda yinyu nk'eyimbugana emwa abantu b'agandi mashanja; ci kuhika buno nakabona ebihânzo. [14] Ndi muntu w'Abagereki[x] nk'oku ndi w'abashenzi, ndi w'abasomire n'ow'abahwinja. [15] B'obu bubidu nti mmulerhere ninyu Emyanzi y'Akalembe, mwe bantu b'e Roma.

I. Obucunguke burhenga omu buyêmêre

Obuzine bw'omushinganyanya buba buyêmêre

[16] Emyanzi y'Akalembe ntayibêra nshonyi; bulya eri misî ya Nnâmahanga ociza ngasi mwemêzi, burhanzi Omuyahudi, kandi Omugereki. [17] Bulyâla obushinganyanya bwa Nyamuzinda buciyêrekana muli ye, bwo bushinganyanya burhenga omu buyêmêre bunakomeza obuyêmêre, nka kulya biyandisirwe, mpu[y]: *obuzîne bw'omushinganyanya buba buyêmêre.*

Oburhè bwa Nyamuzinda oku banya-byâha

[18] Bulyâla kurhenga empingu Nyamuzinda ayêrekana obukunizi bwâge oku ngasi bubî na ngasi bulyâlya bw'abantu bahindula obushinganyanya bwa Nnâmahanga bujà bw'obulyâlya bwâbo; [19] bulya ebyankamanyibwa bya Nnâmahanga, babimanyire: Nnâmahanga yenene abayêresirebyo. [20] Kurhenga okulemwa kw'igulu, ebirhabonwa bikola bimanyîkana oku biremwa alemire, nk'obuhashe bwâge bw'ensiku n'amango erhi obunyamuzinda bwâge. Co cirhumire barhankabêrwa bwonjo, [21] kulya kubà bàmanyire Nnâmahanga barhanamukuzagya nka Nnâmahanga, barhanamuvugaga omunkwa; ci bôhe bàhabukira omu nkengêro za busha, n'omurhima gwâbo guhusire gwàyunjula mwizimya.

[22] Mpu bayengeha, kwashuba kuhwinjagala. [23] Erhi bahika aho, bahindula irenge lya Nyamuzinda orhankafa nshushano za muntu cibolêreza, n'ez'orhunyunyi, n'ez'ensimba zigendera oku magulu gâni n'ezigendera oku nda. [24] Co càrhumire Nyamuzinda abaleka: omu kushimba enyifinjo mbî z'omurhima gwâbo, ntyo bajà omu bubî bàcihemula omu mibiri yâbo. [25] Abôla bahingîne okuli kwa Nnâmahanga eby'obunywesi, bàharâmya banakolera eciremwa ahâli ha Lulema mugishe ensiku n'amango. Amen!

[26] Okwo kwarhuma Nyamuzinda abakabulira omu iralà libî bwenêne: bakâbo bàleka okukolesa emibiri yâbo oku kujira ebishingânîne, bàjira okurhakwânîni obwôrhere bw'omukazi; [27] n'abalume kwo na kwo: baleka bakâbo, bashimbana bône na bône, balume bajira oku bâbo balume

---

[w] **1.10** :....«N'okushenga» erhi «n'oku nshenga» ngasi mango...
[x] **1.14** : Abagereki, bo halya basomire, nk'Abaroma. Ci kanji-kanji, omu kanwa ka Paolo, Abagereki go mashanja g'abantu barhali Bayahudi, bo bapagani.
[y] **1.17** Hab 1,1-5; 2, 1-4; Hbr 10, 38.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ebirhankaderhwa, na ntyo bahâbwa omu mubiri gwâbo oluhembo lukwânîne obuhûrha bwâbo. [28] Bulya barhalonzagya okumanya kwinjà Nnâmahanga, Nnâmahanga naye àbakabulîre omu murhima gwâbo guhûsire n'omu bijiro birhakwânîni.

[29] Bayu-njwîre obubî bwa ngasi lubero: obushombanyi, okuziga eby'en'igulu, okuhu-sha, okucîfinja ebya bene, okunigana, ennongwe, oburhebanyi, obwengûza bubî, akalimi kabî, [30] ukushobeka abandi busha, okushomba Nnâmahanga, okujacirana, okucibona, okucikunga, okubà ntwâli omu kujira amabî, okubà bigamba, [31] okubà bizuzu, ndyâlya, bamînya, n'okurhayumva lukogo. [32] N'obwo barhahabiri irhegeko lya Nnâmahanga oku abajira ebya bene ebyo bali ba kufà, kurharhuma barhabijira bône, ciru n'okuhà abandi babijira omurhima.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 1

Salutation

[1] Παῦλος δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, κλητὸς ἀπόστολος ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ, [2] ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἁγίαις [3] περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα, [4] τοῦ ὁρισθέντος υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἁγιωσύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, [5] δι᾽ οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, [6] ἐν οἷς ἐστε καὶ ὑμεῖς κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, [7] πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Paul’s Desire to Visit Rome

[8] Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ πάντων ὑμῶν ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. [9] μάρτυς γάρ μού ἐστιν ὁ θεός, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι [10] πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου δεόμενος εἴ πως ἤδη ποτὲ εὐοδωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. [11] ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς, [12] τοῦτο δέ ἐστιν συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. [13] οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. [14] Ἕλλησίν τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί, [15] οὕτως τὸ κατ᾽ ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελίσασθαι.

The Power of the Gospel

[16] Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον, δύναμις γὰρ θεοῦ ἐστιν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι. [17] δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται, Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

The Guilt of Mankind

[18] Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ᾽ οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων, [19] διότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ θεὸς γὰρ αὐτοῖς ἐφανέρωσεν. [20] τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασιν νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους, [21] διότι γνόντες τὸν θεὸν οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ ηὐχαρίστησαν, ἀλλ᾽ ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. [22] φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν [23] καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν. [24] Διὸ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς [25] οἵτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. [26] διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας, αἵ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν, [27] ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρσενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσιν τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες. [28] καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, [29] πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ πονηρίᾳ πλεονεξίᾳ κακίᾳ, μεστοὺς φθόνου φόνου ἔριδος δόλου κακοηθείας, ψιθυριστὰς [30] καταλάλους θεοστυγεῖς ὑβριστὰς ὑπερηφάνους ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, [31] ἀσυνέτους ἀσυνθέτους ἀστόργους ἀνελεήμονας [32] οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ ἐπιγνόντες ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν τοῖς πράσσουσιν.

2

Oku Nyamuzinda abêraga Abayahudi burhe

[1] Co cirhumire nâwe, ciru wankabà we ndi, orhankayêra ciru n'ehitya, we okâtwa olwa bene, bulyâla omu kutwa olwa bene, kuciyâza ociyâza; kulya kubà, wâni nyamutwa-olwa-bene, oku ajira kwo nâwe ojira. [2] Rhurhanahabiri oku abajira bene okwo Nyamuzinda ye batwîra oluhanja lw'okuli. [3] Nâwe, we kâtwa emmanja z'abajira ntyo, n'obwo nâwe kw'oli akâbo, k'omanyire mpu wafuma oluhanja lwa Nyamuzinda? [4] Nkabaga kugayaguza ogayaguzize obuhirhi bw'obwinjà n'olukogo n'obutûdu bwâge? K'orhishi oku obwo bwonjo bwa Nyamuzinda bukulalisire mpu ocîyunjuze? [5] Obula ohûsize omurhima gwâwe orhanalonza okucîyunjuza, k'orhishi oku odwîrhe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wacihakira enguli y'obukunizi oku lusiku lwa ngerera-hano, lwo lusiku olubanja lw'okuli lwa Nyamuzinda lwânabonekane, [6] alyûle ngasi muntu nk'oku ebijiro byâge binakwânîne[z]: [7] abantu bacishwêkera oku kujira aminja, abalonza irenge n'obukuze n'okurhafa, abashobôze obuzîne bw'ensiku n'amango; [8] nabo abagoma, balya barhakenga okuli, balya banywâna n'obubî, bâbone obukali n'obukunizi. [9] Obuhanya n'amalibuko garheganyizîbwe ngasi muntu ojira amabî: burhanzi Abayahudi, kandi Abagereki; [10] ci irenge n'obukuze n'omurhûla birheganyizîbwe ngasi muntu ojira aminja: burhanzi Abayahudi, kandi Abagereki; [11] bulya Nyamuzinda arhajira kabôlo.

Oluhembo lw'abarhayishi Amarhegeko ci bajira aminja

[12] Ngasi bantu bôshi bajizire kubî buzira irhegeko[a], bafe buzira irhegeko; na ngasi bajizire kubî banamanyire irhegeko, banatwîrwe olubanja nk'oku irhegeko linadesire. [13] Bulya arhali abayumvîrhiza amarhegeko kwône bo bêru-kwêru embere za Nnâmahanga, ci abajira oku amarhegeko gadesire bo bayêre.

[14] Ngasi mango abapagani bakulikira obwôrhere bwâbo bwinjà ciru ankabà barhagwêrhi marhegeko, bakajira ebijiro binjà, omurhima gwâbo gunabêre ahâli h'amarhegeko. [15] Banayêrekane oku amarhegeko gali mayandike omu murhima gwâbo; entimanya zâbo zinahamîrize ntyo, n'omurhima gwâbo hali amango gubabwîra oku bajizire kubî.

[16] Kwo byabwikûke ntyo, nk'oku nyigîriza omu Myanzi yâni y'Akalembe, amango Nyamuzinda arhuma Kristu mpu atwe olubanja lw'ebifulisirwe omu mirhima y'abantu. [17] Ci kwône, we negenera okuderhwa Muyahudi, we yegemera amarhegeko, we cikuza muli Nnâmahanga, [18] we yishi obulonza bwâge, we yish'ihanûla ebiri binjà mpu we wayigîrizîbwe amarhegeko, [19] we cîkubagira mpu oli cirongôzi c'emihûrha, mpu oli kamole k'abali omu mwizimya, [20] we mwigîriza w'abahwinja, mwalimu w'ebi-rhaba mpu obwenge irhegeko likuzabûlire ebinwa by'obumanye n'eby'okuli! [21] Ewâni sho! Oyigîriza abandi, ci orhacîyigîriza wêne! Ohanûla okurhazimba, ogal'izimba wêne! [22] Ohanza okuhusha, onagal'inahusha! Onadere mpu oshomba enshushano z'abazimu, ogal'inakazimba omu ngombe zâbo! [23] We nege-nera irhegeko, ogal'inakalivuna, kugayisa ogayisa Nyamuzinda. [24] Nka kulya biyandisirwe[b]: *mwe murhuma izîno lya Nnâmahanga lijâcirwa omu mashanja*.

Okukembûlwa

[25] Okukembûlwa, neci, kwanakulerhera amakwânane, akaba oshimba amarhegeko; ci akaba orhashimba marhegeko, we wàkembwîrwe, okola oli nk'orhakembûlagwa. [26] Omuntu orhali

---

[z] **2.6** : Lul 61 (62). 13.
[a] **2.12** : Irhegeko lya Mûsa.
[b] **2.24** : Lolà Iz 52, 5; Ez 36, 20

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mukembûle, erhi akashimba amarhegeko, k'arhumânîni n'owakembwîrwe n'obwo arhakembûlagwa? [27] N'Oyo muntu oshimba amarhegeko, ciru akaba arhali mukembûle, ayish'itwa olwâwe, we vuna amarhegeko n'obwo wàkembwîrwe. [28] Bulya Omuyahudi arhali omu masù abonekera, n'obukembûle arhali omu mubiri buba[c]. [29] Omuyahudi menemene omu murhima obuyahudi bwâge buba; n'obukembûle bw'okuli omu murhima buba, buba bwa murhima; ci burhaba bwa nyandiko. Obukembûle bwa bene obwo burhenza obukuze, arhali emwa abantu, ci emwa Nnâmahanga.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 2

The Righteous Judgment of God

[1] Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων· ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις, τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων. [2] οἴδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ ἐστιν κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. [3] λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ; [4] ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; [5] κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ [6] ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ [7] τοῖς μὲν καθ᾽ ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσιν ζωὴν αἰώνιον, [8] τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας καὶ ἀπειθοῦσιν τῇ ἀληθείᾳ πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ ὀργὴ καὶ θυμός. [9] θλῖψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἕλληνος [10] δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι [11] οὐ γάρ ἐστιν προσωπολημψία παρὰ τῷ θεῷ. [12] ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται, καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται [13] οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ νόμου δίκαιοι παρὰ [τῷ] θεῷ, ἀλλ᾽ οἱ ποιηταὶ νόμου δικαιωθήσονται. [14] ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῶσιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσιν νόμος [15] οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων, [16] ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρίνει ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ.

The Jews and the Law

[17] Εἰ δὲ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ καὶ ἐπαναπαύῃ νόμῳ καὶ καυχᾶσαι ἐν θεῷ [18] καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου, [19] πέποιθάς τε σεαυτὸν

---

[c] **2.28** : Emilongo 25-26: Nyamuzinda okembûla omurhima, lolà Lush 30, 6; Lush 10, 14-16; okukembûla omurhima, lolà Yer 4,4; Rom 2, 25-29; Fl 3, 3; obubatizo bwo bukembûle burhajiragwa na maboko ga muntu, lolà Kl 2, 11a.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, [20] παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ [21] ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν κλέπτεις; [22] ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοιχεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα ἱεροσυλεῖς; [23] ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις [24] τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι᾽ ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται. [25] περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον πράσσῃς· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖς, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία γέγονεν. [26] ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ, οὐχ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται; [27] καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία τὸν νόμον τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμου. [28] οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή, [29] ἀλλ᾽ ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι οὐ γράμματι, οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ θεοῦ.

3

Ntâco cankacika ebi Nyamuzinda alagânaga

[1] Cici Omuyahudi alushinekwo, nîsi erhi bunguke buci okukembûlwa kumulerhera? [2] Bunji bwenêne na bwa ngasi lubero! Burhanzi, bulya bayemîre ebinwa bya Nnâmahanga ali arhanzir'ibabîsa. [3] Ewe! Akabà baguma muli bo bahindusire ndyâlya, k'obulyâlya bwâbo bwankarhuma Nyamuzinda arhajira ebi alagânaga? Ciru n'ehitya! [4] Rhuyishi oku Nyamuzinda arhanywerha, ci ngasi muntu kujalira ajalira, nk'oku biyandisirwe, mpu[d]: Ly'oyêra omu binwa byâwe, onayâze abakuhêka lubanja. [5] Ci akaba obubî bwîrhu buyêrekana obushinganyanya bwa Nyamuzinda, kurhi rhwaderhaga? Ka Nyamuzinda arhali mubî erhi arhukunirira? (Namaderha nka kula abantu baderha). [6] Ciru n'ehitya! Acibaga, kurhi Nyamuzinda ali ayish'itwa olubanja lw'igulu? [7] Ci akaba obunywesi bwâni buyêrekana irenge lya Nnâmahanga omu kumanyîsa oku ye Nnamuderha-okuli, cankacirhuma nganjirwa omu banya-byâha. [8] Erhi kandi, nk'oku baguma barhuhambâra, cankarhuma rhurhajira amabî lyo aminja garhengamwo? Aba bene abo bakwânîne obuhane.

Ntà muntu mwimâna

[9] Kurhi birigi? Ka rhulushîne? Ciru n'ehitya! Bulya rhwadesire nti Abayahudi n'Abagereki bali banya-byâha bôshi, [10] nk'oku biyandisirwe, mpu: Ntà muntu mwimâna, ntâye ciru n'omuguma; [11] ntà murhimanya, ntâye alonza Nyamuzinda. [12] Bôshi bali mihabwe, bôshi bahindusire babî kuguma. Ntà muntu ojira aminja nanga, ntâye ciru n'omuguma. [13] Omumiro gwâbo eri nshinda

[d] **3.4** :Lul115 (116), 11; Lul 50, 6.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

eyashamire! Olulimi lwâbo luyunjwîre bulyâla! Marhi ga mpiri gababa omu kanwa, [14] n'akanwa kâbo kayunjwîre obuhehêrere n'obukali. [15] Amagulu gâbo gaba mangu oku kugend'ibulaga omukò; [16] aha bagera biguka bahasiga n'obuhanya. [17] Enjira y'omurhûla barhayiyishi; [18] Okurhînya Nyamuzinda kurhababà ebusù[e]. [19] Rhurhanahabiri oku ebiri omu Ndagâno ya mîra byôshi bireyekîre abayihâbagwa, lyo ngasi kanwa kabulika, lyo na ngasi muntu abona oku ali mubî embere za Nyamuzinda. [20] Bulya embere zâge ntà muntu ciru n'omuguma wâyêre mpu okwenge ashimbire amarhegeko; kulya kubà ntà cindi amarhegeko gajira okurhali kumanyîsa ebyâha.

Obucunguke n'obuyêmêre eri nshôkano ya Nnâmahanga

[21] Buno lero, buzira irhegeko, Nyamuzinda ayêrekîne obwimâna bwâge buhamirizibwa n'irhegeko n'Abalêbi. [22] Obwo bwimâna bwa Nyamuzinda buhâbwa abayêmêra Yezu Kristu. Buhâbwa abemezi bôshi, bulya ntà kanâna. [23] Bôshi bajizire ebyâha, baheza irenge lya Nyamuzinda[f], [24] na kandi bôshi baji-rwa bêru-kwêru n'engalo y'olukogo lwâge erhi bucunguzi buli muli Kristu Yezu burhuma, [25] ye Nyamuzinda acîshozire mpu abè nterekêro y'okulyûla ebyâha n'omukò gwâge erhi buyêmêre burhuma. Na ntyo ayêrekana obwimâna bwâge omu kurhahana ebyâha bya mîra, [26] amango Nyamuzinda ali atûzire; alonza okuyêrekana obwimâna bwâge mwo gano mango, mpu lyo aba muciza, anacize ngasi oyemîre Yezu.

Buyêmêre burhuma rhwacira

[27] Cici cirhuma omuntu acîkuza? Ntâco. Irhegeko lihi lirhumire cibà ntâco? Ka lya bijiro? Nanga, ci irhegeko ly'obuyêmêre. [28] Bulya rhumanyire oku omuntu ajirwa mwêru-kwêru n'obuyêmêre, buzira bijiro by'amarhegeko. [29] Ewe! ka Nyamuzinda akolaga Nyamuzinda wAbayahudi bône? K'arhaciri w'agandi mashanja goki? Neci, ali w'agandi mashanja nago, [30] bulya Nyamuzinda aba muguma toro: ye wâcize abakembûle erhi buyêmêre burhuma, n'abarhali bakembûle erhi buyêmêre burhuma. [31] Ka rhwamakundula amarhegeko erhi buyêmêre burhuma? Kunywerha! Ciru rhuzibuhize amarhegeko erhikwo.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 3

[1] Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; [2] πολὺ κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν [γὰρ] ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. [3] τί γάρ; εἰ ἠπίστησάν τινες, μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσει; [4] μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, Ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου καὶ νικήσεις ἐν

[e] **3.18** : Lolà ccitabu c'Ennanga n'omulêbi Izaya.
[f] **3.23** : Eryo irenge lya Nyamuzinda, bwo buzîne bwâge rhuhâbwa omu nshôkano y'inêma ly'obucèse.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τῷ κρίνεσθαί σε. [5] εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησιν, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; κατὰ ἄνθρωπον λέγω. [6] μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον; [7] εἰ δὲ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνομαι; [8] καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα καὶ καθώς φασίν τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι Ποιήσωμεν τὰ κακά, ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά; ὧν τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστιν. There is None Righteous [9] Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προῃτιασάμεθα γὰρ Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ᾽ ἁμαρτίαν εἶναι, [10] καθὼς γέγραπται ὅτι Οὐκ ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς, [11] οὐκ ἔστιν ὁ συνίων, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν. [12] πάντες ἐξέκλιναν ἅμα ἠχρεώθησαν· οὐκ ἔστιν ὁ ποιῶν χρηστότητα, [οὐκ ἔστιν] ἕως ἑνός. [13] τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν· [14] ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει, [15] ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα, [16] σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, [17] καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν. [18] οὐκ ἔστιν φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. [19] Οἴδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ θεῷ [20] διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.

Righteousness through Faith

[21] Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη θεοῦ πεφανέρωται μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, [22] δικαιοσύνη δὲ θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας τοὺς πιστεύοντας. οὐ γάρ ἐστιν διαστολή, [23] πάντες γὰρ ἥμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ [24] δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ [25] ὃν προέθετο ὁ θεὸς ἱλαστήριον διὰ [τῆς] πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων [26] ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ, πρὸς τὴν ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ. [27] Ποῦ οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. [28] λογιζόμεθα γὰρ δικαιοῦσθαι πίστει ἄνθρωπον χωρὶς ἔργων νόμου. [29] ἢ Ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνον; οὐχὶ καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν, [30] εἴπερ εἷς ὁ θεὸς ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως. [31] νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νόμον ἱστάνομεν.

4

Olwiganyo lw'Abrahamu

[1] Kurhi rhwaderhaga kuli Abrahamu, shakulûza wîrhu w'omubiri? [2] Akaba Abrahamu omu bijiro byâge arhenzagya obushinganyanya, agwêrhe igwârhiro ly'okucîkunga; ci kwône arhali embere

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

za Nyamuzinda! [3] Agwarhi, kurhi Amandiko gadesire? Mpu[g]: Abrahamu ayemîre Nnâmahanga, n'okwo kwarhuma aba mushinganyanya. [4] Eci omuntu ahemberwa omukolo gwage, erhali ngalo; ci kubà kulyûlwa. [5] Ci erhi akaba arhajiziri cici, ayêmêre kwône ocêsa Abanya-byâha, obwo erhi buyêmêre bwâge burhumire ayêra. [6] Kwo Daudi adesire, mpu ali muny'iragi omuntu Nniìmabanga ashoboza obushinganyanya buzira okulola ebijiro byâge, erhi: [7] Iragi lyabo abababalirwa ebitumulo byâbo n'ab'ebyâha byâbo bifunisirwe! [8] Iragi lyage omuntu Nyakasane arhatumuza câha![h] [9] Ewe! K'eryo iragi liri ly'abakembwîrwe bône, nîsi erhi n'abarhakembûlagwa? Bulya rhudesire nti obuyêmêre bw'Abrahamu bwarhumire aba mushinganyanya? [10] Aligi omu bwôrhere buci erhi alolwa ntyo? K'amango ali amakembûlwa, erhi amango arhàli aj'ikembûlwa, ci embere akembûlwe. [11] Anacihâbwa obwo enzigo y'okukembûlwa mpu ebè cimanyîso c'obushinganyanya obuyêmêre àli agwêrhe embere akembûlwe bwamulerheraga. Na ntyo ahinduka îshe wa balya bôshi bayêmêra barhanakembwîrwi, mpu lyo nabo bahàâbwa obushinganyanya; [12] ahinduka n'îshe w'abakembûle, arhali balya banegenera kwône okukembûlwa kwâbo, ci balya bakulikira omukâba gw'obuyêmêre larha Abrahamu àli agwêrhe embere akembûlwe. [13] Ntyo, arhali marhegeko garhumaga Abrahamu bôshi n'iburha lyâge alaganyibwa oku ayish'iyîma omu igulu; bushinganyanya burhenga omu buyêmêre bwarhumaga. [14] Bulya, akaba akashambala kali ka bene-amarhegeko, ntà kamalo obuyêmêre bucigwêrhe, n'eciragâne ciri ca busha; [15] bulyâla irhegeko lilêrha obukunizi; ci aha irhegeko lirhali, ntà kulivuna. [16] Eco co cirhuma akashambala kalerhwa n'obuyêmêre, mpu lyo kaba ngalo; na ntyo endagâno ekwânane iburha lyôshi, arhali eliciku-bagira amarhegeko lyône, ci n'elicikubagira obuyêmêre bw'Abrahamu, larha wîrhu rhweshi, [17] nkoku biyandisirwe, mpu[i]: *Nakujizire îshe w'amashanja mwandu*. Oyôla ye larha embere za Nyamuzinda, ayêmêraga oku Ye galulira abafîre obuzîne, anahamagale ebirhahali mpu bibêho.

Obuyêmêre bwa Abrahamu n'obw'omukristu

[18] Omu kulangâlira ebirhankahashikana okulangalirwa, Abrahamu ayemîre, na ntyo ahinduka îshe w'amashanja mwandu, nk'oku àli abwizirwe, erhi[j]: *Ntyo kwo iburha lyawe lyabà.* [19] Buyêmêre bukomîre asinzizemwo omubiri gwâge gwàli gukola guhozire, - àli cingana myâka igana -, n'omula gwa Sara gwàli gukola guhuhire. [20] Arharhindiraga erhi ayumva eciragâne ca Nyamuzinda, ci obuyêmêre bwâge bwamuzibuhya, ahà Nnâmahanga irenge; [21] bulya àli amanyire buzira karhinda emurhima oku Nyamuzinda agwêrhe obuhashe bw'okuyunjuza eciragâne câge. [22] Ka murhabwinigi ecarhumaga okwo kumulerhera obushinganyanya! [23] Ci kwône arhali yêne wayandikîrwe mpu ahindusire mushinganyanya; [24] ci nîrhu rhweshi

[g] **4.3** : Murh 15, 6.
[h] **4.8** : Lul 31 (32), 1-2.
[i] **4.17** : Murh 17, 5.
[j] **4.18** : Murh 15, 5.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kukwânîne obuyêmêre burhubêre, rhwêshi rhuyêmêra owafûlaga Nnawîrhu Yezu omu bafîre, [25] oyo Yezu wahânagwa byâha bîrhu birhuma, anafûka mpu lyo muyêra.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 4

The Example of Abraham

[1] Τί οὖν ἐροῦμεν εὑρηκέναι Ἀβραὰμ τὸν προπάτορα ἡμῶν κατὰ σάρκα; [2] εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, ἀλλ᾽ οὐ πρὸς θεόν. [3] τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. [4] τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα, [5] τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἀσεβῆ λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην [6] καθάπερ καὶ Δαυὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὁ θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων, [7] Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι· [8] μακάριος ἀνὴρ οὗ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν. [9] ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γάρ, Ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. [10] πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ ἀλλ᾽ ἐν ἀκροβυστίᾳ [11] καὶ σημεῖον ἔλαβεν περιτομῆς σφραγῖδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι᾽ ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι [καὶ] αὐτοῖς [τὴν] δικαιοσύνην, [12] καὶ πατέρα περιτομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσιν τοῖς ἴχνεσιν τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ.

The Promise Realized through Faith

[13] Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραὰμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως. [14] εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις καὶ κατήργηται ἡ ἐπαγγελία [15] ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται· οὗ δὲ οὐκ ἔστιν νόμος οὐδὲ παράβασις. [16] διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστιν πατὴρ πάντων ἡμῶν, [17] καθὼς γέγραπται ὅτι Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε, κατέναντι οὗ ἐπίστευσεν θεοῦ τοῦ ζῳοποιοῦντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα [18] ὃς παρ᾽ ἐλπίδα ἐπ᾽ ἐλπίδι ἐπίστευσεν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον· Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου, [19] καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει κατενόησεν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα [ἤδη] νενεκρωμένον, ἑκατονταετής που ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας [20] εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ ἀλλ᾽ ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ θεῷ [21] καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὃ ἐπήγγελται δυνατός ἐστιν καὶ ποιῆσαι. [22] διὸ [καὶ] ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. [23] Οὐκ ἐγράφη δὲ δι᾽ αὐτὸν μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ [24] ἀλλὰ καὶ δι᾽ ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίζεσθαι, τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, [25] ὃς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

5

Obuyêmêre burhulêrhera obwimâna n'obucire

[1] Ntyo, bulya obuyêmêre bwarhujizire bêru-kwêru, rhukola rhugwêrhe omurhûla na Nyamuzinda muli Nnawîrhu Yezu Kristu, [2] warhuhisize omu njira y'obuyêmêre, lyo rhushikira eyo ngalo rhwashobwîre, rhunacîshingire obulangâlire bw'okuyish'ihika omu irenge lya Nnâmahanga. [3] Ci arhali hôshi aho; rhunacîshinge n'omu malibuko gîrhu, kulya kubà rhumanyire oku amalibuko galêrha obushîbirizi. [4] n'obushîbirizi bulêrhe enkômedu nyinjà, n'enkômedu nyinjà elêrhe obulangâlire; [5] n'obo bulangâlire burhabonêsa nshonyi, bulya obuzigire bwa Nyamuzinda bwabulagîrwe omu mirhima yîrhu na Mûka Mutagatîfu rhwahâbagwa. [6] Neci, amango rhwaciri bazamba, erhi ensiku zihika Kristu arhufîra n'obwo rhwâli byâbi. [7] Kuli kuzibu okufira omwêru-kwêru; neci, nkaba kwankahashikana okugeregeza okufîra omuntu mwinjà. [8] Nyamuzinda yêhe ayêrekîne obuzigire bwâge kuli rhwe erhi Kristu arhufîra rhunaciri banya-byâha. [9] Buno lyôhe obuzigire bwâge bukola burhalusire, bulya rhukola rhuli bêru-kwêru erhi mukò gwâge gurhuma, rhwafuma obukunizi bwa Nyamuzinda erhi ye rhuma. [10] Bulya, akaba rhwazigîrwe na Nnâmahanga erhi lufù lw'Omugala lurhuma, n'obwo rhwaciri bashombanyi, lero na buno rhukola rhuyinjibîne naye!, rhwâcizibwa n'obuzîne bwâge. [11] Arhanali kwône okwo; ci rhudwîrhe rhwacîsîma muli Nnâmahanga erhi Nnawîrhu Yezu Kristu orhuma, ye warhushobôzagya okuyinjibana na Nyamuzinda.

Adamu na Kristu

[12] Ntyo kwo biri! Ecâha cadwîrhwe en'igulu na muntu muguma, naco ecâha càburha olufù, n'olufù lwàyahukira abantu bôshi, bulya bôshi bàkozire ecâha. [13] Ecâha càli en'igulu embere amarhegeko gahânwe, ci ecâha cìrhahanirwa ndi nka nt'irhegeko lihali; [14] Ci kurharhumaga olufù lurhakûla emyône kurhenga Adamu kuhika Mûsa, lwahêka ciru n'abarhajiraga câha omu kuvuna amangorhegeko ak' Adamu, ye nshusho y'owanayishe. [15] Ci kwône engalo erhati nk'echâha. Bulya akaba ecâha ca muguma calumizize olufù omu lubaga, kanga kulusha engalo ya Nyamuzinda n'enshôkano y'amakwânane ga muntu muguma, Yezu Kristu, byalumîre omu bantu banji! [16] N'eyo nshôkano erhali nka bwahukire bw'ecâha ca muguma; bulya olubanja lw'eco câha ca muguma buhane lwadwîrhe; ci enshôkano y'olukogo Nyamuzinda àrhufaga oku byâha bîrhu binji yàrhujira bêru-kwêru. [17] Bulya, akaba ecâha ca muntu muguma carhumire olufù lwagandâza, erhi ye rhumire, kanga kulusha balya bayunjwîre engalo n'enshôkano y'obushinganyanya bôhe bayish'ilushîsa, bagandâze omu buzîne Yezu Kristu yenene orhumire! [18] Ntyo, nk'oku bahaniragwa obubî bwa muntu muguma, kw'abantu bôshi bàhindusire bêru-

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kwêru, banashobôla obuzîne cijiro ca bwimâna bwa muguma cirhumire. [19] Bulyâla, nk'oku olubaga lwôshi lwayahukiragwa n'ecâha erhi bucîbone bwa muntu muguma burhuma, kwo lwanayish'iyêra bumvi bwa muguma burhumire. [20] Neci, kwo binali, irhegeko lyàyi-shire mpu lyo obubî buluga; ci kwône aha ecâha câli cishurhamire, engalo ya Nyamuzinda yahalambiza; [21] mpu lyo, nk'oku ecâha cali cigandâzize omu lufù, engalo ya Nyamuzinda egandâza n'obushinganyanya omu buzîne bw'ensiku n'amango, Nnawîrhu Yezu Kristu orhumire.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 5

Results of Justification

[1] Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ [2] δι' οὗ καὶ τὴν προσ-αγωγὴν ἐσχήκαμεν [τῇ πίστει] εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἑστήκαμεν καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. [3] οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, [4] ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα. [5] ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. [6] ἔτι γὰρ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν ἔτι κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανεν. [7] μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν [8] συνίστησιν δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεός, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν. [9] πολλῷ οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. [10] εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ [11] οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν. Adam and Christ [12] Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον [13] ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ, ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου, [14] ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ ὅς ἐστιν τύπος τοῦ μέλλοντος. [15] Ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρισμα· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. [16] καὶ οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος τὸ δώρημα· τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. [17] εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν διὰ τοῦ ἑνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύσουσιν διὰ τοῦ ἑνὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ. [18] Ἄρα οὖν ὡς δι' ἑνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτως καὶ δι' ἑνὸς δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς [19] ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτως καὶ διὰ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. [20] νόμος δὲ παρεισῆλθεν, ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις, [21] ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

6

Rhwafîre oku câha n'obuzîne bwîrhu bukola buhyâhya muli Kristu

[1] Kurhi rhwaderhaga? Ka rhubêre omu câha mpu lyo engalo eluga? [2] Ntanzi! Rhwe rhwafîre oku câha, kurhi rkwankashub'icibêramwo? [3] Nkaba muhabire oku rhweshi, ababatizîbwe muli Kristu, omu lufù lwâge rhwabatizîbwe? [4] Erhi rhubatizibwa, rhwabishwa[k] haguma naye omu lufù, nti nk'oku Kristu afûlagwa muli banyakwigendera n'irenge ly'Îshe[l], lyo nîrhu rhugenda omu buzîne buhyâhya akâge. [5] Bulya, akaba rhukola rhugwêrhe kalamo kaguma naye omu lufù lushushîne, rhwayish'ibà na kalamo kaguma naye omu bufûke bushushîne [6] Rhumanyirekwo: omuntu wîrhu wa mîra[m] abambirwe oku musalaba haguma naye, mpu ly'omubiri gw'ebyâha gushâbûka, ntyo rhurhenge omu bujà bw'ebyâha; [7] bulya owafîre erhi afumire ecâha. [8] Ci akaba rhwafîre haguma na Kristu rhuyemîre kwo na kwo oku rhwâlama haguma na Kristu. [9] Rhumanyire oku Kristu afûsire omu balindamboho, arhakacifa bundi; ntà buhashe olufù lucigwêrhe kuli ye. [10] Erhi afa, ahima ecâha lwôshi-lwôshi; n'obuzîne bwâge bukola buzîne bwa kulamira Nnâmahanga. [11] Ninyu kwo kuguma: muyôrhe nk'abafîre oku câha, munalamire Nyamuzinda muli Yezu Kristu.

Oyâke ecâha, obè mushinganyanya

[12] Lero ecâha cirhacibonaga aha cankagandâza omu mubiri gwinyu gwayish'ifà, cilek'immuyemêza amagene gâco. [13] Murhajiraga ebirumbu binyu byoji by'obulyâlya omu kubikolêsa oku kujira ebyâha; ci mucîhâne mwêne emwa Nyamuzinda nka bantu bazîne bàfulumusire olufù, n'ebirumbu binyu mubikolêse nka byoji bya bushinganyanya omu kurhumikira Nnâmahanga. [14] Bulya ntà buhashe ecâha cicigwêrhe kuli mwe, kulya kubà murhashwêsirwi na marhegeko, ci n'engalo ya Nnâmahanga.

Okurhashubira omu bujà bw'ecâha

[15] Ewe! ka rhukag'ijira ebyâha bulya rhurhashwêsirwi na marhegeko, ci n'engalo ya Nnâmahanga? Ntà mango! [16] Ka murhishi oku erhi mwankacîhâna bujà emwa lebè, mpu

[k] **6.4** rhwàbishwa: Mîra owabatizibwa akâg'ìlohwa omu mîshi, abè nk'ojire omu nshinda.
[l] **6.4** : Irenge ly'lshe, bwo buhashe bwâge bugala byôshi.
[m] **6.6** omuntu wîrhu wa mîra, bwo bwôrhere rhwàlimo erhi rhuciri banya-byâha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mumurhumikire, mwanaba bajà b'olya murhumikira; akaba câha, cimmulêrhere olufù, n'akaba bumvi, bummulêrhere obushinganyanya. [17] Ci Nyamuzinda akonkwa! Erhi mubà mwamarhenga omu bajà b'ecâha, mwashimbire n'omurhima gwinyu gwôshi enjira y'enyigîrizo mwayigîrizîbwe; [18] n'erhi mubà mwamalîkûzibwa oku câha, mwahinduka barhumisi b'obushinganyanya. [19] Ndesire nka kulya abantu baderha erhi buzamba bwinyu burhuma. Kulya mwakolêsagya ebirumbu binyu omu bujà bw'eby'enshonyi n'obugoma, mwàba bagomi, ntyo kwomubikolêsagye kurhenga ene omu burhumisi bw'omushinganyanya, lyo mubà bimâna.

Oluhembo lw'ecâha n'olw'obushinganyanya

[20] Amango mwaciri bajà b'ecâha, nt'irhegeko lyàli limmushwêsire. [21] Bunguke buci mwabwînage obwo? Buno enshonyi zimmubambisire, bulya obuzinda bw'ebyo byôshi lubà lufù. [22] Ci buno mwalîkûzîbwe oku câha, mukola bambali ba Nnâmahanga, obutagatîfu lwo luhembo lwinyu, n'obuzinda bwinyu buli buzîne bw'ensiku n'amango. [23] Bulya oluhembo lw'ecâha lubà lufù, ci engalo ya Nyamuzinda buba buzîne bw'ensiku n'amangomuli Nnâhamwirhu Yezu Kristu.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 6

Dead to Sin but Alive in Christ

[1] Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμένωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; [2] μὴ γένοιτο. οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; [3] ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι, ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; [4] συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός, οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. [5] εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα [6] τοῦτο γινώσκοντες ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ [7] ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. 8εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ, [9] εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνῄσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. [10] ὃ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ θεῷ. [11] οὕτως καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς [εἶναι] νεκροὺς μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ ζῶντας δὲ τῷ θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [12] Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς τὸ ὑπακούειν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, [13] μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ θεῷ ὡσεὶ ἐκ νεκρῶν ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ θεῷ. [14] ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον ἀλλ᾽ ὑπὸ χάριν. Slaves of Righteousness [15] Τί οὖν; ἁμαρτήσωμεν, ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον ἀλλ᾽ ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο. [16] οὐκ οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἤτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; [17] χάρις δὲ τῷ θεῷ ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὑπηκούσατε δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδαχῆς, [18] ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. [19] ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν. ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. [20] ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. [21] τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε; ἐφ᾽ οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε, τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος. [22] νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας δουλωθέντες δὲ τῷ θεῷ ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. [23] τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

7

Obuyêmêre burhurhenza omu bujà bw'irhegeko

[1] K'erhi muhabire, bene wîrhu -bantu balenga omu marhegeko nabwira- oku irhegeko lishwêka omuntu amango acizîne? [2] Ntyo omukazi ashwêsirwe n'irhegeko kuli îba amango îba acizîne; ci erhi îba ankafà, nyamukazi anashwêkûlwa n'irhegeko ly'îba. [3] Kuziga amango îba acizîne, erhi ankayankwa n'owundi mulume, anaderhwa mugonyi; ci erhi îba ankafà, arhacishwêsirwi n'irhegeko, na ntyo archaciri mugonyi erhi ankayankwa n'owundi mulume. [4] Ninyu kwo na kwo, bene wîrhu: mwafîre, mwarhenzibwa omu lukoba lw'amarhegeko erhi mubiri gwa Kristu gurhuma, mpu mubè ba wundi, olya wafûkaga omu bafîre, mpu lyo rhukafulukiza Nnâmahanga. [5] Erhi rhuciri omu mubiri, amiru g'ebyâha, galêrhwa n'amarhegeko, gakag'ijira omukolo gwâgwo omu birumbu bîrhu, mpu lyo rhukafulukiza olufù. [6] Ci buno rhwafîre oku byakâg'irhushwêka nka mpira, rhwarhenzîbwe omu lukoba lw'amarhegeko, rhukola rhwakolera oku ngoma mpyâhya y'omurhima, ci arhaciri oku ngoma y'ecikulakula ya «shimba-oku-badesire».

Bici Amarhegeko galêrha?

[7] Kuli kuderha kurhi? Ka mpu irhegeko liri câha? Ntanzi! Ci kwônene ntamanyaga ecâha elirhali irhegeko lirhumire, Bulya ntankamanyire amagene irhegeko lirhâciderhaga, mpu: *Orhakazag'ibà magene*[n]. [8] Erhi ecâha cibona ntyo, canshulira amiru ga ngasi lubero erhi irhegeko lirhuma. Bulya buzira irhegeko, ecâha guli mufù. [9] Neci, mîra nalamaga buzira marhegeko; ci erhi amarhegeko gayisha, ecâha naco cafulûluka, [10] nâni nabaga nie nfa. Ntyo amangorhegeko giìl'ikwânîne okumpa obuzîne, gaba lufù lwo ganderhera. [11] Bulya erhi ecâha cibona amarhegeko, cantiza, cananniga erhi gwo garhuma. [12] Kuziga amarhegeko gali mimâna, n'ebirhegesirwe biri bimâna, bishingânîne, binali binjà. [13] K'akantu kinja kàbirage lufù kuli nie?

[n] **7.7** *Orhakaz'ibà magene*, kuli kutwa bwofi ebinwa biba omu Luh 20, 17.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ntà mango! Câha eco candwîrhîre olufù omu kukolêsa akantu kinja, mpu lyo ciyêrekana oku ciri câha, na ntyo mpu lyo cibà cibî kulusha erhi marhegeko garhuma.

Omuntu aba muzamba

14 Rhukumanyire, neci: irhegeko kali kantu ka bunya-mûka; ci niehe ndi kantu ka bunya-mubiri, mugulwa, mujà w'ecâha. 15 Nanga, okuli, ebinjira ntabiyumva; bulya arhali ebinnonza okujira byo njira, ci ebi nshomba byo njira. 16 Akabâga ebi ntalonza okujira byo njira, kuziga nyemîre oku irhegeko liri linjà. 17 Ahoo! kuziga arhaciri nie nkujira, ci ecâha cimbâmwo. 18 Nkumanyire, neci! obwinjà burhambamwo, kwo kuderha omu mubiri gwâni. Okulonza aminjà, neci nanakuhasha; ci okugajira nie hahe. 19 Bulya ntajira aminja nnonzize, ci obubî ntalonzizi bwo njira. 20 Akaba ebintalonzizi okujira byo njira, kuziga arhaciri nie mbijira, ci ecâha cindimwo. 21 Alagi irhegeko namarhindakwo: nie ono nkalonz'ijira aminja, obubî nanabona bwo buyishire. 22 Neci, nnanyumve nsîmire amarhegeko ga Nnâmahanga omu murhima gwâni; 23 ci omu birumbu byâni nyumve erindi irhegeko lihêrhe lyalwîsa irhegeko ly'obukengêre bwâni n'okunjira mpira y'irhegeko ly'ecâha cindi omu birumbu. 24 Lero nieki ihanja lici limbâkwo! Ndi wandîkûza kw'ogu mubiri gw'olufù? 25 Akonkwa Nnâmahanga muli Nnawîrhu Yezu Kristu! Ntyo, nie ono omu bukengêre ndwîrhe nakolera irhegeko lya Nyamuzinda, n'ery'ecâha omu mubiri.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 7

An Analogy from Marriage

1 Ἢ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ, ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ᾽ ὅσον χρόνον ζῇ; 2 ἡ γὰρ ὕπανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. 3 ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς χρηματίσει ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα γενομένην ἀνδρὶ ἑτέρῳ. 4 ὥστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἑτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι, ἵνα καρποφορήσωμεν τῷ θεῷ. 5 ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, εἰς τὸ καρποφορῆσαι τῷ θανάτῳ 6 νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος.

The Problem of Indwelling Sin

7 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνων εἰ μὴ διὰ νόμου· τήν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ᾔδειν εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, Οὐκ ἐπιθυμήσεις. 8 ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρτία

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

νεκρά. [9] ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ, ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, [10] ἐγὼ δὲ ἀπέθανον καὶ εὑρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς ζωήν, αὕτη εἰς θάνατον [11] ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέν με καὶ δι᾽ αὐτῆς ἀπέκτεινεν. [12] ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. [13] Τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο θάνατος; μὴ γένοιτο· ἀλλ᾽ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον, ἵνα γένηται καθ᾽ ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. [14] οἴδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν, ἐγὼ δὲ σάρκινός εἰμι πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. [15] ὃ γὰρ κατεργάζομαι οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ ὃ θέλω τοῦτο πράσσω, ἀλλ᾽ ὃ μισῶ τοῦτο ποιῶ. [16] εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός. [17] νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ ἀλλ᾽ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. [18] οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ᾽ ἔστιν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλειν παράκειταί μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν οὔ [19] οὐ γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ᾽ ὃ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω. [20] εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω [ἐγὼ] τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ ἀλλ᾽ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. [21] Εὑρίσκω ἄρα τὸν νόμον, τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται [22] συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, [23] βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσίν μου. [24] ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; [25] χάρις δὲ τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοῒ δουλεύω νόμῳ θεοῦ τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

8

Obuzîne bw'omukristu muli Mûka Mutagatîfu

[1] Ntà kuciyâgiriza abali muli Yezu Kristu. [2] Bulya irhegeko ly'Omûka guhâna obuzîne muli Yezu Kristu lyakulîkûzize oku irhegeko ly'ecâha n'ery'olufù. [3] Bulya ebi amarhegeko garhahashaga erhi buzamba bwa mubiri burhuma, Nyamuzinda yêne abijizire erhi arhuma Omugala omu mubiri gushushire ogwirhu gw'ebyâha, mpu lyo ahima ecâha, n'omu mubiri gwâge, ayâgîriza ecâha, [4] mpu ly'obushinganyanya bw'amarhegeko buba muli rhwe, rhwe olugendo lwîrhu lurhashimba mubiri, ci mûka. [5] Neci, abashimha engeso z'omubiri, bya mubiri bashwîra, n'abashimba omûka, bya mûka bashwîra. [6] Bulya enyifinjo z'omubiri luli lufù, ci enyifinjo z'omûka kali kalamo n'omurhûla. [7] Co cirhuma enyifinjo z'omubiri zishomba Nnâmahanga, bulya zirhashimba irhegeko lya Nnâmahanga; ciru zirhankanahasha okulishimba. [8] Abashimba eby'omubiri barhankasîmîsa Nyamuzinda. [9] Mwêhe murhali bashimbi ba mubiri, ci bashimbi ba mûka, kulya kubà Omûka gwa Nyamuzinda gubà muli mwe. Orhagwêrhi Omûka gwa Kristu arhali wa Kristu. [10] Ci akaba Kristu ammulimwo, ciru omubiri gukabà gukola gufîre[o] erhi câha

[o]**8.10** : Kurhenga omuntu ajira ecâha, omubiri gwage gukola gwa kufà, gunakola gurhuma olufù lwamuhika omu mûka, erhi ankajira ecâha cinene; ci Mûka Mutagatîfu yêhe ali buzîne n'imerero ly'obufûke.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cirhuma, omûka gôhe guzîne obushinganyanya burhumire. [11] N'akaba Omûka gw'Olya wafûsagya Yezu omu bafu gubà muli mwe, olya wafûsagya Yezu Kristu omu bafù ayahe emibiri yinyu y'okufà akalamo oku buhashe bwa Mûka ommubamwo. [12] Ntyôla, bene wîrhu, rhuli omu mwenda, ci gurhali mwenda gwa mubiri mpu rhwalamira omubiri. [13] Bulya mukalamira omubiri, mwâfà; ci mukayîrha ebijiro by'omubiri n'obuhashe bwa Mûka, mwâlama.

Rhuli bâna ha Nyamuzinda, Mukà Mutagatîfu orhumire

[14] Neci, kwo binali, abahêkwa na Mûka gwa Nyamuzinda omu lugendo lwâbo babà bâna ba Nyamuzinda. [15] Murhahâbagwa murhima gwa bajà mpu mwayôboha; mwahîrwe omurhima gw'abâna balere, gwo gunarhuma rhwayâkûza, nti: “Abba, Larha!” [16] Mûka Mutagatîfu yênênè anaje omu murhima gwirhu oku kuhamîriza oku rhuli bâna ba Nnâmahanga. [17] Obwo rhuli bâna bage, rhwe rhwâyîme; rhuli mîmo ya Nnâmahanga, rhwâyîme rhweshi na Kristu, bulya rhuli omu malibuko rhweshi naye lyo rhuyish'ikuzibwa haguma naye.

Amalibuko g'en'igulu n'obukuze rhubikîrwe

[18] Neci, mbwîne niehe oku amababale g'en'igulu garhankagererwa oku bukuze rhwayish'ihâbwa. [19] Bulya ebiremwa byôshi bidwîrhe byalingûza oku abâna ba Nnâmahanga baciyêrekana. [20] Ebiremwa byahizirwe omu bujà, arhali oku bulonza bwâbyo, ci oku bulonza bw'owabihiragamwo; kwône bicilangâlîre [21] oku nabyo byayish'irhenzibwa omu bujà bw'obubî, bishangîre irenge ly'entagengwa ly'abâna ba Nnâmahanga. [22] Rhumanyire kwinjà oku kuhika ene ebiremwa byôshi biri omu mulenge, binadwîrhe byalumwa n'emikero y'okubu-rha. [23] Arhanali byône; ciru nîrhu, rhwe rhugwêrhe ecikinja[p] ca Mûka, omurhima gwirhu omu mulenge guli, rhudwîrhe rhwalinda okuhinduka bâna balere n'obucunguzi bw'emibiri yîrhu. [24] Bulya obucunguzi bwîrhu buciri bulangâlire; n'okubona eci omuntu alangalîre burhaciri bulangâlire. Eci omuntu abwîne, kurhi ankacicilangâlira? [25] Ci erhi rhwankalangâlira ebîrhurhahona, rhwanabilinda buzira kurhama. [26] Kwo na kwo Mûka Mutagatîfu anarhabâle obuzamba bwîrhu; bulya rhurhish'ishenga okushingânîne; ci Mûka Mutagatîfu yêne orhusengerera omu njamu zirhagwêrhi oku zankaderhwa. [27] Naye Olya ovuhûla emirhima ayishi ebi Mûka alonza: amanyire oku Mûka asengerera abimâna nk'oku Nyamuzinda akunda.

Obuzigire bwa Nyamuzinda kuli rhwe

[28] Kandi rhumanyire oku Nyamuzinda akolêsa byôshi oku minjà g'abamukunda, balya yêne ahamagîre oku bulonza bwâge. [29] Bulya halya yêne acîshogaga kurhenga mîra, abarheganyize mpu babè nshusho y'Omugala, lyo aba nfula omu balumuna banji; [30] n'abarheganyize,

[p] **8.23** : Ecikinja ca Mûka, bwo buzîne bwa Nyamuzinda, yo mburho y'irenge rhwâfûkemwo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

àbahamagîre; n'abahàmagîre, abajizire bêru-kwêru, n'abajizire beru-kwêru, abahîre obukuze.

Mucîvugire obuzigire bwa Nnâmahanga

31 Cici rhwankaciyûshûla kw'ebyo? Akaba Nyamuzinda ali olunda lwîrhu, ndi wankacirhuhima?
32 Arhababaliraga Omugala, ci amuhâna nterekêro kuli rhwe rhweshi; bici ankacibula bwarhuhà
haguma naye? 33 Ndi wankaciderha mpu ahêka abarhôle ba Nyamuzinda lubanja? Nyamuzinda
yêne ye obayêza! 34 Ndigi wankacibayâgiriza? Ka Yezu Kristu wafaga anafûka? Ka Yezu Kristu
otamîre ekulyo kwa Nyamuzinda, odwîrhe arhulagira? 35 Ndi wankacirhukûla omu buzigire bwa
Kristu? ka kubula ecirhwayambala, erhi kaga, nîsi erhi ngoôrho? 36 Bulya kuyandisirwe, mpu[q]:
We rhuma rwayîrhwa bwâca bwayira; kwo bakola barhulola nka bibuzi byaj'ibâgwa. 37 Ci kwônene
mw'ebyo byôshi rhunahime erhi Olya orhuzigira orhuma. 38 Neci, mmanyire kwinjà oku ciru olufù
erhi buzîne, ciru bamalahika erhi amâmi, ciru gano mango erhi amango gâyi-sha, ciru
amahashe, 39 oli emalunga, oli omu idaho ntà ciremwa ciru n'eciguma cankahasha okurhunanûla
oku buzigire bwa Nyamuzinda buli muli Nnâhamwîrhu Yezu Kristu.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 8

Life in the Spirit

1 Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 2 ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέν σε ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. 3 τὸ γὰρ ἀδύνατον
τοῦ νόμου ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς
ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινεν τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, 4 ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου
πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. 5 οἱ γὰρ κατὰ σάρκα
ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος. 6 τὸ γὰρ φρόνημα τῆς
σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη 7 διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς
ἔχθρα εἰς θεόν, τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται, οὐδὲ γὰρ δύναται 8οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες
θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται. 9 ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ ἀλλ᾽ ἐν πνεύματι, εἴπερ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ
ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. 10 εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν
σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. 11 εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος
τὸν Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ζῳοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ
σώματα ὑμῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος ἐν ὑμῖν. 12 Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται
ἐσμὲν οὐ τῇ σαρκὶ τοῦ κατὰ σάρκα ζῆν, 13 εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνῄσκειν· εἰ δὲ
πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε. 14 ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ ἄγονται,
οὗτοι υἱοὶ θεοῦ εἰσιν. 15 οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον ἀλλ᾽ ἐλάβετε πνεῦμα

[q] **8.36** : Lul 43, 23.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

υἱοθεσίας ἐν ᾧ κράζομεν, Αββα ὁ πατήρ. [16] αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ. [17] εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ, εἴπερ συμπάσχομεν ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν. The Glory That is to be [18] Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. [19] ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται. [20] τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐφ᾽ ἐλπίδι [21] ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ. [22] οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν [23] οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες, ἡμεῖς καὶ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν υἱοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. [24] τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπὶς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὃ γὰρ βλέπει τίς ἐλπίζει; [25] εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι᾽ ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα. [26] Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευξώμεθα καθὸ δεῖ οὐκ οἴδαμεν, ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει στεναγμοῖς ἀλαλήτοις [27] ὁ δὲ ἐραυνῶν τὰς καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων. [28] οἴδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσιν τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. [29] ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρισεν συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς [30] οὓς δὲ προώρισεν, τούτους καὶ ἐκάλεσεν· καὶ οὓς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν.

God’s Love

[31] Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ᾽ ἡμῶν; [32] ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο ἀλλ᾽ ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται; [33] τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ; θεὸς ὁ δικαιῶν [34] τίς ὁ κατακρινῶν; Χριστὸς [Ἰησοῦς] ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ ἐγερθείς, ὃς καί ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν. [35] τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλῖψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; [36] καθὼς γέγραπται ὅτι Ἕνεκεν σοῦ θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. [37] ἀλλ᾽ ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. [38] πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε δυνάμεις [39] οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9

Enshobôlo z'Israheli

[1] Ndesire okuli muli Kristu, ntabesha, n'omurhima gwâni ye muhamîrizi wâni muli Mûka
Mutagatîfu: [2] ngwêrhe burhe bunji n'amababale garhahusa omu murhima. [3] Neci, nankasîmire
nienc nkagwe nnantenzibwekwo Kristu erhi bene wîrhu barhuma, balya b'omu ishanja lyâni
ly'omubiri; [4] bo bene-Israheli: bo Nyamuzinda acîshozire mpu babè bâna bâge anayêrakane
irenge lyâge muli bo; bo bahîrwe endagâno n'amarhegeko n'emigenzo y'okukolera Nyamuzinda
n'eciragâne câge. [5] Bashakulûza bàli b'omu ishanja lyâbo; n'oku maburhwa g'omubiri, Kristu ali
wa kuli bo, ye mwâmi mukulu w'ebintu byôshi, ye Nyamuzinda mugishe emyâka n'emyâka.
Amen!

Nyamuzinda arhagalula akanwa kâge

[6] Arhali kuderha oku akanwa ka Nyamuzinda kakubire; bulya arhali ababurhagwa n'Israheli
bôshi bo bene-Israheli, [7] arhanali abarhengaga omu nda y'Abrahamu bôshi bo bâna bâge; ci kuli
Izaki iburha lyâwe lyârhenza izîno[r]; [8] kwo kuderha oku abâna b'omubiri arhali bo bâna ba
Nnâmahanga, ci abâna b'eciragâne bône lyo iburha ly'okuli. [9] Yumvagyi oku eciragâne cidesire[s]:
Hano nshub'igera mw'aga mango, erhi Sara agwêrhe omwâna w'oburhabana. [10] Arhanali okwôla
kwône. Rebeka naye arhôzire izîmi lya mulume muguma yêne, ye larha Izaki. [11] Erhi abâna babà
barhaj'iburhwa, barhaj'ijira oli ecinjà oli ecibî, mpu lyo Nnâmahanga ayêrekana oku ajira nk'oku
alonzize omu kucîshoga abâge, [12] oku arhalola bijiro, ci bulonza bw'owahamagala yêne,
anaci-bwirwa, mpu[t]: *Enfula yanashiga omuziba,* [13] nk'oku biyandisirwe mpu[u]: *Narho-nyize Yakôbo,
nashomba Ezau*. Nyamuzinda anahash'ijira nk'oku alonzize [14] Kurhi rhwaderhaga? Ka
Nyamuzinda ankabamwo obulyâlya? Ntà mango! [15] Kali yêne wabwiraga Mûsa, erhi[v]: *Mbabalira
oyu nnonzize okubabalira*, nnambera lukogo oyu nnonzize okubêra lukogo. [16] Kuziga birhali bya
kulonza erhi bya kulibirha kwa muntu, ci bya bwonjo bwa Nnâmahanga. [17] Kandi Amandiko
gaàbwizire Faraoni, erhi[w]: *Nakuyimikaga nti nkuyêrekanemwo obuhashe bwâni, lyo n'izîno lyâni
likuzibwa omu igulu lyôshi*. [18] Ntyôla, anababalire oyu alo-nzize, n'oyu alonzize okudundaguza
amudundaguze. [19] Okolaga wambwira, erhi: «Cirhuma acicîduduma? Ndi wankalahira okujira ebi
alonzize?» [20] We muntu, oligi odi mpu wajîsa Nyamuzinda kadali? K'akantu omuntu abumbaga
kankamubwîra, erhi: «Carhumaga wanjira ntya?» [21] K'omubumbi arhankakolêsa ibumba lyâge

---

[r] **9.7** : Murh 21, 12.
[s] **9.9** : Murh 18, 10. 14.
[t] **9.12** : Murh 25. 23.
[u] **9.13** : Mal 1, 2-3.
[v] **9.15** : Lub 33, 19.
[w] **9.17** : Lub 9, 16.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nk'oku alonzize, n'okurhenza mw'eryo ibumba liguma akantu ki-njinja n'akantu ka ntyantya? [22] Naye Nnâmahanga, omu kuyêrekana obukunizi bwâge n'okumanyîsa obuhashe bwâge, akaba alembîre n'obututu bunji ebiremwa bikwânîne obukunizi byàli hôfi h'okuberereka, [23] akaba alonzize okuyêrekana obuhirhi bw'obukuze bwâge oku biremwa by'olukogo yêne ali ayôsire arheganyîze obukuze. [24] N'ebyo biremwa by'olukogo byo rhwe ahamagalaga, arhali omu Bayahudi bône, ci n'omu bapagani. [25] Kwo adesire omu kanwa ka Hozeya, erhi[x]: *Nayirika lubaga lwâni abarhâli lubaga lwâni, na murhonyi wâni orhàli murhonyi*; [26] n'aba babwiriragwa, mpu[y]: *Murhali lubaga lwâni, abo bonêne baderhwe bene Nyamuzinda ozîne*. [27] Naye Izaya aderhîre Israheli, erhi: *ciru bene-Israheli bankaluga nka mushenyi gw'omu nyanja, obusigale bwône bwânacizibwe*; [28] bulya Nyakasane ayunjuza duba na buzira kushubira nyuma akanwa kâge omu igulu[z]. [29] Kandi Izaya àli erhi alêbire, mpu[a]: *Acibaga Nyakasane w'Emirhwe arharhulekeraga iburha, singa rhwàbire okwa Sodomo, singa rhwàshushire Gomora.* [30] Kurhi rhwaderhaga? Rhuderhe oku abapagani barhashimbaga bushinganyanya bashikîrîre obushinganyanya, bwo bushinganyanya burhenga omu buyêmêre; [31] Ci bene-Israheli bôhe bakag'ishimba irhegeko ly'obushinganyanya, ery'irhegeko barhalihikakagakwo. [32] Carhumire? Bulya barhacîkubagiraga buyêmêre, ci bacîkubagira ebijiro, na ntyo basârhala oku ibuye ly'okusârhaza, [33] nka kulya biyandisirwe, mpu[b]: *Ka murhabwini oku mpizire omu Siyoni ibuye ly'okusârhaza n'ibuye ly'okuhirimya? Ci oliyemîre a-rhankabonêsibwa nshonyi.*

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 9

God's Election of Israel

[1] Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ, [2] ὅτι λύπη μοί ἐστιν μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου. [3] ηὐχόμην γὰρ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, [4] οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἱοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθῆκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, [5] ὧν οἱ πατέρες καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. [6] Οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ οὗτοι Ἰσραήλ [7] οὐδ' ὅτι εἰσὶν σπέρμα Ἀβραὰμ πάντες τέκνα, ἀλλ', Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα. [8] τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα. [9] ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος, Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ υἱός. [10] οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν [11] μήπω γὰρ γεννηθέντων μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ

[x] **9.25** «Loammi», izîno lya mwâna wa Hozeya, lidesire «orhali lubaga lwâni »: Hoz 2, 23
[y] **9.26** : Hoz 2, 25; 2,1.
[z] **9.28** : Iz 10. 22-23.
[a] **9.29** : Iz 1, 9.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

φαῦλον, ἵνα ἡ κατ᾽ ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ θεοῦ μένῃ, [12] οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρέθη αὐτῇ ὅτι Ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι, [13] καθὼς γέγραπται, Τὸν Ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἠσαῦ ἐμίσησα. 14Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο. [15] τῷ Μωϋσεῖ γὰρ λέγει, Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ καὶ οἰκτιρήσω ὃν ἂν οἰκτίρω. [16] ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος θεοῦ. [17] λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραὼ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. [18] ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. God’s Wrath and Mercy [19] Ἐρεῖς μοι οὖν, Τί [οὖν] ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; [20] ὦ ἄνθρωπε, μενοῦνγε σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, Τί με ἐποίησας οὕτως; [21] ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; [22] εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν, [23] καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη ἐλέους ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν; [24] οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν, [25] ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηὲ λέγει, Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου καὶ τὴν οὐκ ἠγαπημένην ἠγαπημένην· [26] καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς, Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος. [27] Ἠσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ, Ἐὰν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ ὑπόλειμμα σωθήσεται· [28] λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ποιήσει κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. [29] καὶ καθὼς προείρηκεν Ἠσαΐας, Εἰ μὴ κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν. Israel and the Gospel [30] Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην κατέλαβεν δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως, [31] Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης εἰς νόμον οὐκ ἔφθασεν. [32] διὰ τί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως ἀλλ᾽ ὡς ἐξ ἔργων · προσ-έκοψαν τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, [33] καθὼς γέγραπται, Ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον προσκόμματος καὶ πέτραν σκανδάλου, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ᾽ αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται.

10

Abayahudi barhamanyiriraga obushinganyanya bwa Nnâmahanga

[1] Bene wîrhu, eci omurhima gwâni gucîfinja n'ecinsengerera emwa Nyamuzinda: nti nabo bacunguke. [2] Neci mpamîrizize oku bashîbirira Nnâmahanga, ci obushiru bwâbo burhali oku bushingânîne okubà. [3] Bulyâla barhamanyiriraga obushinganyanya bwa Nnâmahanga, ci balonza obwâbo bushinganyanya, na ntyo balahira okushimba obushinganyanya bwa Nnâmahanga. [4] Bulya obushwinjiro bw'Irhegeko, ye Kristu, ye nayêza ngasi mwemêzi.

[5] Oku bushinganyanya burhenga omu marhegeko Mûsa ayandisire, mpu[c]: *Omuntu wabushimbe,*

---

[b] **9.33** : Iz 28. 16.
[c] **10.5** : Lev 18,5.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bunamulamye. [6] Ci obushinganyanya burhenga omu buyêmêre kwo budesire ntyâla, mpu: *Orhaderhaga omu murhima gwâge, mpu: Ndi wankasôkera omu irunga?* kwo kuderha mpu agend'imanulamwo Kristu; [7] nîsi, erhi: *Ndi wankayandagalira omu kuzimu?* Kwo kuderha mpu aj'iyinamula Kristu omu bafù. [8] Bici budesirage obwo? Mpu: *Oluderho Iuli hôfi nâwe, lukuli, omu kanwa n'omu murhima*; n'olwo luderho bwo bugo bw'obuyêmêre rhuyigîriza. [9] Bulya, akaba omu kanwa kâwe onahamîrize oku Yezu ye Nyakasane, n'akaba oyemîre omu murhima gwâwe oku Nyamuzinda amufûsize omu bafù, wâcunguka. [10] Neci, obuyêmêre bw'omu murhima bwo buhisa omuntu oku obushinganyanya, n'obuhamîrize bw'akanwa bwo huhisa omuntu oku bucunguzi. [11] K'Amandiko garhadesiri, mpu: *Ngasi yêshi omuyemîre arhakabona nshonyi?* [12] Bulya ntà kabôlo ekarhî k'Abayahudi n'Abagereki: ali Nyakasane muguma, mwâmi wa bôshi, ye shobôza abamushenga bôshi; [13] bulya *ngasi yêshi washenge izîno lya Nyakasane izîno*[d] *lya Nyakasane anacire*.

[14] Ci kwône kurhi bankamushenga barhanamuyemîri? Na kurhi ba-nkayêmêra oyu barhasag'iyumva? Na kurhi bankayumva akaba ntâye wâbà-bwîriza? [15] Na kurhi bankaja bahanûla barhanarhumirwi? Kuyandisirwe, mpu[e]: *Oku amagulu g'abajà-bugo b'emyanzi y'akalembe gayinjiha!* [16] Ci kwône arhali bôshi bayankirîre Emyanzi y'Akalembe. Izaya akudesire, erhi[f]: *Yâgirwa, ndi wayemîre obugo bwîrhu?* [17] Ntyo obuyêmêre omu kuhanûla burhenga, n'okuhanûla kujirwa n'akanwa ka Kristu.

[18] Ci nâni ndôsize: «Ka barhayumvagya?» Neci mâshi! *Ciru n'izù lyabo lyayumvîkîne*[g] *omu igulu lyôshi, n'enderho zâbo zahisire ngasi haba muntu*. [19] Nshubir'idôsa: «K'Israheli arhayumvagya bwinjà? «Mûsa ye murhanzi w'okushuza, erhi[h]: *Nammuyumvîsa obumvu oku ishanja lirhàli ishanja, nâmmuzûsâmwo obukunizi oku ishanja lirhajira bukengêre*. [20] Ciru Izaya a-rhayôbohaga okuderha, erhi[i]: *Abarhakâg'innonza bo bambwîne, abarhakâg'i-ndôsa bo naciyêresire.* [21] Ci bene-Israheli ababwira, erhi[j]: *Omulegerege gwo-shi, olu lubaga lurhumva lunali lugoma, nalulambûlîre amaboko.*

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 10

[1] Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς σωτηρίαν. [2] μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν ἀλλ᾽ οὐ κατ᾽ ἐπίγνωσιν [3] ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην καὶ τὴν ἰδίαν [δικαιοσύνην] ζητοῦντες στῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν [4] τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι.

---

[d] **10.13** : Yow 3,5.
[e] **10.15** 10, 15: Iz 52. 7.
[f] **10.16** 10, 16: Iz 53. 1.
[g] **10.18** : Lul 18 (19). 5.
[h] **10.19** : Lush 32, 21.
[i] **10.20** : Iz 65, 1.
[j] **10.21** : Iz 65. 2.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Salvation for All

[5] Μωϋσῆς γὰρ γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ [τοῦ] νόμου ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος
ζήσεται ἐν αὐτοῖς. [6] ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει, Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, Τίς
ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τοῦτ᾽ ἔστιν Χριστὸν κατ-αγαγεῖν [7] ἤ, Τίς καταβήσεται εἰς τὴν
ἄβυσσον; τοῦτ᾽ ἔστιν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. [8] ἀλλὰ τί λέγει; Ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν ἐν
τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τοῦτ᾽ ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν. [9] ὅτι ἐὰν
ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν
ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ [10] καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς
σωτηρίαν. [11] λέγει γὰρ ἡ γραφή, Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ᾽ αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται. [12] οὐ γάρ ἐστιν
διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἕλληνος, ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς
ἐπικαλουμένους αὐτόν [13] Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται. [14] Πῶς οὖν
ἐπικαλέσωνται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ πιστεύσωσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσιν
χωρὶς κηρύσσοντος; [15] πῶς δὲ κηρύξωσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν; καθὼς γέγραπται, Ὡς ὡραῖοι οἱ
πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων [τὰ] ἀγαθά. [16] Ἀλλ᾽ οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας
γὰρ λέγει, Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; [17] ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος
Χριστοῦ. [18] ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν
καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. [19] ἀλλὰ λέγω, μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω; πρῶτος
Μωϋσῆς λέγει, Ἐγὼ παραζηλώσω** ὑμᾶς **ἐπ᾽ οὐκ ἔθνει, **ἐπ᾽ ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ**
ὑμᾶς. [20] Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει, Εὑρέθην** [ἐν] **τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανὴς ἐγενόμην
τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. [21] πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει, Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς
μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα.

11

Israheli arhakahuliragwa lwôshi

[1] Ka ndôsagye: «Ka Nyamuzinda akabulirage ishanja lyâge? «Ciru n'ehi-tya! Ka nieki ntali
mwene-Israheli, w'omu iburha ly'Abrahamu na w'omu bûko bwa Benyamini? [2] Nnâmahanga
arhakabuliraga olubaga lwâge acîshogaga kurhenga mîra. Nkabaga kuhaba muhabire kurhi
Amandiko gadesire kuli Eliya erhi acîduduma emwa Nnâmahanga mpu alega Israheli? [3] Erhi:
*«Yâgirwa, bayîsire abalêbi bâwe, bahongola ngasi lûsho lwâwe; nâni niene ncisigîre, banadwîrhe balonza
okunyîrha»*. [4] Na cici Nyamuzinda amushuzize? Erhi: *«Nacishozire bantu bihumbi nda
barhagonyeraga Baali idwi.»* [5] Ntyo kuhika ene hacisigîre abantu bacîshozirwe n'enshôkano ya
Nnâmahanga. [6] Ci akaba eri nshôkano, birhaciri bijiro bîrhumire; n'acibaga arhàli ntyo,
enshôkano erhankacibire nshôkano.

[7] Kurhi rhwaderhaga? Eci Israheli alonza, arhasag'icibona; ci abacibwîne banali bîshogwa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Abandi badundaguzibwa, [8] nk'oku biyandisirwe, mpu[k]: *Nyamuzinda abahîre omurhima gw'obungolongolo, abahà amasù g'olubwibwi n'amarhwîri g'ebihuli kuhika ene.* [9] Naye Daudi aciderhire, mpu: *Ecîbo câbo cibabêre isi, cihinduke murhego, cibè ibuye ly'okusârhaza, lunabè lwo luhembo lwabo!* [10] Amasu gâbo gajemwo olubwibwi ganahûrhe! Obaherhe omugongo, barhacifaga[l] bayinamusire!

[11] Nâni ndôsizagye: «Ka kusârhala kwarhumire bahirima?» Kubesha! Ci okuhirima kwâbo kwàbîre bucire bw'abapagani, mpu lyo bayumva obwâgalwa. [12] N'akaba okuhirima kwâbo kwahindusire buhirhi bw'igulu, n'obukenyi bwâbo bwaba buhirhi bw'abapagani, hano bagaluka ntuliri, ka barhahagaze kulusha? [13] Co cirhumire mmubwîra, mwe bapagani, oku mba ntumwa y'abapagani, n'obugo bwâni nnonza buje irenge, [14] nti lyo nzûsa obumvu bwa bene wîrhu b'ishanja lyâni, nnambacungulemwo baguma-baguma. [15] Bulya, akaba okukagwa kwâbo kwadwîrhe omulungano gw'igulu, bici okugaluka kwâbo kwayish'ibà, kurhacibiri kufûka omu bafù?

[16] Kali enshano ekaba nyinjà, obuntu bwôshi bunabe bwinjà; n'omuzi erhi gwankaba mwinjà, amashami nago ganayinjihe. [17] Akaba hali amashami gatwîrwe, nâwe we murhi gw'emuzirhu wabà we hirwa ahâli hâgo, wàshangîra amagoba garhenga omu cikundukundu c'omuzêti, [18] omanye wankalimbira amashami. N'okuderha mpu walimba, okengêre oku arhali we hêka ecikunduku-ndu[m], ci ecikundukundu co cikuhêka. [19] Neci, wanaderha, erhi: «K'amashami garhatubagwa mpu lyo nnja ahâli hâgo?» [20] Ntyo kwo biri! Gatwîrwe erhi kubula obuyêmêre kurhuma, nâwe buyêmêre bwarhumire wahabêra. Omanye wankacibona; ci oyôbohe erhikwo. [21] Bulya, akaba Nyamuzinda arhababaliraga amashami mamerêra, ka we ababalira? [22] Kuziga omanye obwinjà n'obukali bwa Nyamuzinda: bukali kuli balya bahirimire, bwinjà bwa Nyamuzinda kuli we, casinga obêre mwo obwo bwinjà; akaba arhali ntyo, nâwe kutûbwa wanayish'itûbwa. [23] Nabo bakaba barhabêziri omu kubula obuyêmêre kwâbo, abashubiza omu mashami g'omurhi; bulya Nnâmahanga arhankabula obuhashe bw'okushub'ibashubizamwo. [24] Akaba w'oyo watwîrwe oku muzêti gw'erubala wameragakwo, wahirwa oku muzêti mwinjà gurhali gw'enkomoka yâwe, kurhi bôhe bankabulaga kwahirwa oku muzêti gw'imerero lyâbo?

[25] Nanga, bene wîrhu, ntalonza muhabe eri ihwe, nti lyo murhag'icikubagira obushinganyanya bwinyu: baguma muli bene-Israheli bayôrha bali bagoma kuhika abapagani bayishe ntuliri. [26] Na ntyôla Israheli yêshi acunguka, nk'oku biyandisirwe, mpu[n]: *Omuciza arhenga e Siyoni; ye warhenza*

---

[k] **11.8** : Lush 29, 3; Iz 29, 10.
[l] **11.10** : Lul 68 (69), 23-24.
[m] **11.18** : ecikundukundu co cigundu c'omuzêti batwagakwo amashami bashwêkerakwo agarhenga emuzirhu: muli Kristu abemêzi Bayahudi bayûshulwakwo abemezi barhenga omu gandi mahanga, lolà Ef 2, 19-22).
[n] **11.26** Hashushire hitya Iz 46, 13.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

obubî muli Yakôbo. [27] Yo ndagâno yâni rhweshi nabo eyo, amango narhenza ebyâha byâbo[o].

[28] Ncci, rhukalola Emyanzi y'Akalembe, bali bashombanyi erhi mwe murhuma; ci rhukalola okubacîshogagwa, bali barhonyi erhi bashakulûza bâbo barhuma. [29] Bulya Nyamuzinda akashobôza omuntu n'akamuhamagala, arhacigalula akanwa kâge. [30] Nka kulya mîra mwakag'igomera Nnâmahanga, na bunôla mwababalîrwe erhi bugomi bwâbo burhuma, [31] nabo kwo na kuguma, bunôla bali bagomi erhi obwonjo mwaberîrwe burhuma, mpu lyo nabo bayish'ibabalirwa. [32] Bulya Nyamuzinda ashwêkîre abantu bôshi omu bugomi, mpu lyo ababêra obwonjo bôshi.

Paolo acitakirira obushinganyanya n'olukogo lwa Nnâmahanga

[33] O! (yaga) we, nnakagali w'obugale n'obushinganyanya n'obumanye bwa Nyamuzinda! Oku emihigo yâge erhamanyîkana kwo n'enjira zâge wirhayumvikana! [34] Ye ndi okola omanyire enkengêro za Nyakasane? Ndi okola ojire omu ihano lyâge? [35] Ndi okola omugabîre mpu ayish'imugalulira? [36] Bulya byôshi emwâge birhenga, ye rhuma bihaba, binaba byâge. Aje irenge emyâka n'emyâka. Neci, ntyo!

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 11

The Remnant of Israel

[1] Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο· καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμίν. [2] οὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω. ἢ οὐκ οἴδατε ἐν Ἠλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή, ὡς ἐντυγχάνει τῷ θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ; [3] Κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος καὶ ζητοῦσιν τὴν ψυχήν μου. [4] ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; Κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ. [5] οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λεῖμμα κατ᾽ ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν [6] εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων, ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις. [7] τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραήλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν, ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν, [8] καθὼς γέγραπται, Ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. [9] καὶ Δαυὶδ λέγει, Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα** καὶ εἰς θήραν **καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς, [10] σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον.

The Salvation of the Gentiles

---

[o] **11.27** : Iz 59, 20; Yer 31, 31-34.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ παραζηλῶσαι αὐτούς. [12] εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμου καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν. [13] Ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς ἔθνεσιν· ἐφ᾽ ὅσον μὲν οὖν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω, [14] εἴ πως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. [15] εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσ-λημψις εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; [16] εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι. [17] Εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης τῆς πιότητος τῆς ἐλαίας ἐγένου, [18] μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις ἀλλ᾽ ἡ ῥίζα σέ. [19] ἐρεῖς οὖν, Ἐξεκλάσθησαν κλάδοι ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ. [20] καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας. μὴ ὑψηλὰ φρόνει ἀλλὰ φοβοῦ [21] εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, [μή πως] οὐδὲ σοῦ φείσεται. [22] ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας ἀποτομία, ἐπὶ δὲ σὲ χρηστότης θεοῦ, ἐὰν ἐπιμένῃς τῇ χρηστότητι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. [23] κἀκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμένωσιν τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς. [24] εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ. The Restoration of Israel [25] Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε [παρ᾽] ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν ἄχρι οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ [26] καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται, καθὼς γέγραπται, Ἥξει ἐκ Σιὼν ὁ ῥυόμενος, ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ. [27] καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ᾽ ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. [28] κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι᾽ ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας [29] ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ θεοῦ. [30] ὥσπερ γὰρ ὑμεῖς ποτε ἠπειθήσατε τῷ θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ, [31] οὕτως καὶ οὗτοι νῦν ἠπείθησαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει, ἵνα καὶ αὐτοὶ [νῦν] ἐλεηθῶσιν. [32] συνέκλεισεν γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν, ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ. [33] Ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ· ὡς ἀνεξεραύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. [34] Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; [35] ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; [36] ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι᾽ αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

12

II.Okufundika

Okuhinduka nterekêro y'okusimisa Nnâmahanga

[1] Bene wîrhu, mmuhîre ihano erhi bwonjo bwa Nyamuzinda burhuma, nti muhâne emibiri yinyu nka nterekêro y'obuzîne, ntagatîfu n'ey'okusimîsa Nnâmahanga. Ntyôla kwomukwânîne okukolera Nnâmahanga n'omurhima. [2] Mumanye mwankacîgererakwo er'igulu, ci muhinduke bantu bahyâhya omu murhima gwinyu, lyo mumanyîrira obulonza bwa Nnâmahanga; mumanye aminja, ebi akunda n'ebishingânîne lwôshi.

Obwîrhôhye n'obuzigire omu cinyabuguma

[3] Enshôkano nahîrwe erhumire, mbwîzire ngasi muguma muli mwe nti murhakâg'icîgenza okulushire olugero, ci mucîlole okunakwânîne, nk'oku Nnâmahanga anagabîre ngasi muguma erhi amushobôza obuyêmêre. [4] Bulya, nka kulya omu mubiri muguma rhujiramwo birumbu binji, na kulya ebirumbu byôshi birhajira mukolomuguma, [5] nîrhu ntyo kwo rhuli banji, ci erhi rhunali mubiri muguma muli Kristu, na ngasi muguma ali cirumbu c'abâbo. [6] Kandi rhwahîrwe enshôkano zirhali kuguma, ngasi muguma nk'oku anashobwîre. Owahirwe enshôkano y'obulêbi, ayikolêse nk'oku obuyêmêre bunadesire; [7] owahîrwe enshôkano y'okurhumikira abâbo, arhumike kwinjà; owahîrwe e-nshôkano y'okuyigîriza, ayigîrize; [8] owahîrwe ey'okuhanûla, ahanûle. Owarhabâla abakenyi, arhageraga; okulîre abâbo, abashîbirire; owababalira owâbo, amubabalire n'enshagali. [9] Obuzigire bwinyu burhabagamwo bulyâlya. Mushombe amabî, muci-shwêkere oku minjà. [10] Muzigirane nk'abalondana; ngasi muguma akakenga abâbo nk'abamukulîre. [11] Mubè ba bushiru buzira bwôlo, mubè n'emirhima mikombêdu, murhumikire Nyakasane. [12] Mushagaluke omu bulangâlire, mu-rhadundaganaga omu mango g'amalibuko, mushenge burhahusa. [13] Mukà-rhabâla abatagatîfu omu bulangâlire bwâbo, mukahandîsa ebigolo.

Okuzigira abantu bôshi, ciru n'abashomhanyi

[14] Mukagisha abammulibuza; mukahâna obwangà, murhanahîra mukahehêrera ndi. [15] Mukashagaluka n'abashagalusire, munalake haguma n'aba-laka. [16] Mukalolana kuguma mwêne na nnene. Murhakâg'ilonza okukulira abandi; ci musime obwîrhôhye. Murhacîjiraga bîrhonzi omu masù ginyu mwêne. [17] Mumanye mwankagalulira omuntu obubî oku bundi. Mukalonza okujira aminja embere z'abantu bôshi. [18] Erhi kwankahashikana, mucîsêze okubà n'omurhûla n'abantu bôshi. [19] Murhakâg'icîhôla mwenene, bîra bani, ci muleke obukunizi bwa

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda bwône buyish'icihôla, bulya kuyandisirwe, mpu[p]: *Okucîhôla kuli kwâni! Niene nayish'ilyûla ngasi muntu nk'oku akwânîne. Nyakasane okudesire*. [20] Ci *omushombanyi*[q] *wawe erhi ankashalika, onamushalûle; akaba agwêrhwe n'enyôrha, onamuhe eci anywa.* Okumujirira ntyo kuli kulunda amakala g'omuliro oku irhwe lyâge. [21] Omanye wankahimwa n'ohubi, ci ohime obubî omu kujira aminja.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 12

The New Life in Christ

[1] Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν εὐάρεστον τῷ θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν [2] καὶ μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον. [3] Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν μὴ ὑπερφρονεῖν παρ᾽ ὃ δεῖ φρονεῖν ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἑκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισεν μέτρον πίστεως. [4] καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι πολλὰ μέλη ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, [5] οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, τὸ δὲ καθ᾽ εἷς ἀλλήλων μέλη. [6] ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα, εἴτε προφητείαν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως, [7] εἴτε διακονίαν ἐν τῇ διακονίᾳ, εἴτε ὁ διδάσκων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, [8] εἴτε ὁ παρακαλῶν ἐν τῇ παρακλήσει· ὁ μεταδιδοὺς ἐν ἁπλότητι, ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἱλαρότητι.

Rules of the Christian Life

[9] Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρόν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ, [10] τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, [11] τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ κυρίῳ δουλεύοντες, [12] τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, [13] ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. [14] εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας [ὑμᾶς], εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε. [15] χαίρειν μετὰ χαιρόντων, κλαίειν μετὰ κλαιόντων. [16] τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ᾽ ἑαυτοῖς. [17] μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες, προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων [18] εἰ δυνατὸν τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες [19] μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ, γέγραπται γάρ, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος. [20] ἀλλ᾽ ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. [21] μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

---

[p] **12.19** : Lush 32, 35.
[q] **12.20** : Mig 25, 21-22

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13

Okuyumva abarhegesi

[1] Ngasi muntu akayumva abarhegesi bamukulîre; bulya ntà bukulu bu-rharhenga emwa Nnâmahanga, n'amarhegesi ganahaba gôshi Nyamuzinda yêne wagajiraga. [2] Ntyôla, ngasi ogomera omurhegesi, erhi irhegeko lya Nnâmahanga agomîre, n'abagoma bône bacilêrhere obuhane. [3] Abarhegesi barhali ba kuyôbohwa n'abajira aminja, ci abajira amabî bo bakwânîne okubayôboha. K'olonzize okurhayôboha abarhegesi? Okâjira aminja, bakusîma, [4] bulya abo barhegesi Nnâmahanga wabarhumaga mpu bakujirire aminja. Ci erhi wankakola amabî, oyôbohe; bulyâla arhali busha bahêkera engôrho. Bali ntumwa za Nyamuzinda na baganda b'obukunizi bwâge balyûza abakola amabî. [5] Kuziga kukwânîne okubayumva, arhali bwôba bwône burhumire, ci n'izù ly'omu murhima lirhumire. [6] Kwo kunarhuma mwavurha okwo; bulya abarhegesi kwo banali nka baganda ba Nnâmahanga bajira omukolo gwâbo. [7] Mukâha ngasi muguma ebi anakwânîne: omuvurhîsa, mumuvurhire; omuhôza, mumuhè ihôro; ow'okurhînywa, mumurhînye; n'okwânîne okukuzibwa, mumukuze.

Obuzigire lyo ishwinjiro ly'amarhegeko

[8] Murhabêraga omu mwenda gw'omuntu aha nyuma ly'omwenda gw'obuzi-gire; bulya ozigîre abâbo erhi ayunjuzize amarhegeko gôshi. [9] Kwo binali; aga marhegeko[r]: Orhahîra okahusha; orhahîra okaniga; orhahîra okazimba; orhahîra okayêmêra enyifinjo mbî, n'agandi marhegeko, gôshi gali muli eci cinwa[s]: *Ozigire abinyu nk'oku ocizigira wêne.* [10] Ahâli obuzigire harhankaboneka bubî oku bandi. Kuziga obuzigire lyo ishwinjiro ly'amarhegeko.

Obuce buli hôfi

[11] Câba murhababiri mango gahi gano rhulimwo. Amango g'okuzûka gahisire. Obucire bukola burhuli hôfi kulusha amango rhwarhondêraga okuyêmêra. [12] Obudufu bwaling'igera, n'obuce buyiruka. Kuziga rhulekage ebijiro by'omwizimya, rhufumbarhe amatumu g'obulangashane. [13] Rhucîkenge omu luge-ndo lwîrhu nk'oku kukwânîne okujira izûba lyabasha. Rhuleke obudambî n'endalwe; ntà kuhusha na ntà kujira eby'obumaguza; ntà nnongwe na ntà bumvu; [14] mucihundikire Nyakasane Yezu Kristu, murhanacikâg'irhogoza omubiri omu kushimba enyifinjo zâgwo.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 13

[r] **13.9** : Lub 20, 13-17.
[s] **13.9** : Ozigire owinyu....., lolà Lev 19, 18.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obedience to Rulers

[1] Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. οὐ γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ὑπὸ θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. [2] ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν, οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρίμα λήμψονται. [3] οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶν φόβος τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ ἀλλὰ τῷ κακῷ. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν· τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἔξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς [4] θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν φορεῖ· θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. [5] διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. [6] διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε· λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσιν εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες. [7] ἀπόδοτε πᾶσιν τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμήν.

Brotherly Love

[8] Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν. [9] τὸ γὰρ Οὐ μοιχεύσεις, Οὐ φονεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνακεφαλαιοῦται [ἐν τῷ] Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. [10] ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.

The Approach of the Day of Christ

[11] Καὶ τοῦτο εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ἤδη ὑμᾶς ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι, νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. [12] ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ἐνδυσώμεθα [δὲ] τὰ ὅπλα τοῦ φωτός. [13] ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ, [14] ἀλλ᾽ ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας.

14

Okuzigira abazamba

[1] Oli ngonyi omu buyêmêre mumuyankirire buzira kumujisa kadali oku bimurhindiza. [2] Hali omanya mpu ankalya ngasi biryo; omuzamba yêhe arhalya ezirhali nshogo-lubala zône. [3] Owalya amanye arhagayaguzagya orhalya; n'orhalya arhagambaga owalya, bulya Nnâmahanga amuyankirîre. [4] Oli ndi w'oyo mpu watwa olwa mwambali wa bene? Ayimanzire erhi ahirimire, okwo kuyêrekîre nnâhamwâbo. Ci kuyimanga anayôrha ayimanzire, bulya arhali misî Nyakasane abuzire y'okumulanga arhahirime. [5] Hali omanya mpu olusiku lurhashusha lundi; haligi n'owundi omanya mpu ensiku zôshi ziri kuguma. Ngasi muguma ashimbe oku abwîne omu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

irhwe lyâge. [6] Okenga ensiku, akujira Nyakasane orhumire; n'olya ngasi biryo, Nyakasane orhuma akujira, bulya avuga Nnâmahanga omunkwa; orhalya naye Nyakasane orhuma akuleka, anavuga Nnâmahanga omukwa. [7] Bulya ntâye muli rhwe ocilamira yêne, na ntâye ocifîra yêne. [8] Rhukalama, Nyakasane rhulamira, na rhukafa, Nyakasane rhufîra. Omu kalamo n'omu lufù, rhuli ba Nyakasane. [9] Bulya Kristu afîre anafûka mpu lyo aba Mwâmi w'abafîre n'abazîne. [10] Ci w'oyo, cirhuma otwa olubanja lwa mwene winyu? Nâwe we, cirhuma ogayaguza mwene winyu? Kali rhweshi rhweshi rhwâhamagalwe omu lukîko lwa Nyamuzinda, [11] bulya kuyandisirwe, mpu[t]: *Nyakasane adesire, erhi: Mbofa akalamo kani o-rhabwîni ngasi idwi lyanfukamîra na ngasi lulimi lwaha Nyamuzinda irenge lyage!* [12] Kuli kuderha oku ngasi muguma muli rhwe ânabûlane yêne embere za Nnâmahanga. [13] Kuziga rhuleke okukatwîrana emmanja rhwêne na nnene; rhumanye erhi-kwo rhwankarhuma mwene wîrhu asârhala erhi ahirima. [14] Mmanyire, nna-nyemîre muli Nyakasane oku ntà kantu kahumânya omu bwôrhere bwâko; ci obwîne oku kantu kalebe kali kabî, oyo kanamuhumânya. [15] Erhi wakalerhera mwene winyu oburhè erhi biryo bîrhuma, erhi orhacishimbiri enjira y'obuzigire. Mâshi omanye wankarhuma mwene winyu Kristu afîraga ahera erhi biryo byâwe bîrhuma! [16] Mumanye mwankalangika irenge lìnyu oku bijâci. [17] Kali Obwâmi bwa Nyamuzinda burhali bwâmi bwa biryo erhi bwa binyôbwa, ci buba bushinganyanya, na murhûla, na nshagali muli Mûka Mutagatîfu. [18] Okolera Kristu ntyôla, asimîsa Nnâmahanga, n'abantu banamusîme. [19] Kuziga kukwânîne rhushimbulire ebilêrha omurhûla n'ebyankarhabâla abîrhu. [20] Mâshi omanye wankanashâba omukolo gwa Nnâmahanga erhi biryo bîrhuma. Neci, ntahabiri oku ebiryo byôshi biri binjà; ci bihinduka bibî oku muntu obirya omu kusârhaza abandi. [21] Kuli kwinjà okurhâlya enyama, okurhanywa erivayi, n'okurhajira akantu kankarhuma mwene winyu asârhala, erhi ahirima, erhi abula emisî. [22] Obuyêmêre bwawe ogwêrhe, obulange omu murhima gwâwe embere za Nnâmahanga. Iragi lyâge omuntu omurhima gwâge gurhalongoza amango Adwîrheahiga ebi ajira! [23] Ci ngasi yêshi ojakw'alya anadwîrhe arhindira, erhi mîra ayâgaga, bulya arhashimbiri izù ly'obuyêmêre bwâge; na ngasi kantu ka-rharhenga omu izù ly'obuyêmêre erhi câha.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 14

Do Not Judge Your Brother

[1] Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. [2] ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. [3] ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω, ὁ δὲ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω, ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. [4] σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τ�ῳ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει· σταθήσεται δέ, δυνατεῖ γὰρ ὁ κύριος στῆσαι αὐτόν. [5] ὃς μὲν [γὰρ] κρίνει ἡμέραν παρ᾽ ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ

[t] **14.11** : Iz 45, 23; 49, 18.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

νοὶ πληροφορείσθω. [6] ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ φρονεῖ· καὶ ὁ ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ οὐκ ἐσθίει καὶ εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ. [7] οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει [8] ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἀποθνήσκομεν. ἐάν τε οὖν ζῶμεν ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν. [9] εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς ἀπέθανεν καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. [10] σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ θεοῦ, [11] γέγραπται γάρ, Ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ. [12] ἄρα [οὖν] ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει [τῷ θεῷ]. Do Not Make Your Brother Stumble [13] Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. [14] οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι᾽ ἑαυτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. [15] εἰ γὰρ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς· μὴ τῷ βρώματί σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν. [16] μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. [17] οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ [18] ὁ γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρεστος τῷ θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. [19] ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους. [20] μὴ ἕνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα μὲν καθαρά, ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίοντι. [21] καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα μηδὲ πιεῖν οἶνον μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει. [22] σὺ πίστιν [ἣν] ἔχεις κατὰ σεαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει [23] ὁ δὲ διακρινόμενος ἐὰν φάγῃ κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως ἁμαρτία ἐστίν.

15

[1] Rhw'ono, rhwe rhugwêrhe emisî, kukwânîne rhulembere obuzamba bw'engonyi, rhunaleke okukalongereza ebîrhusimîsize. [2] Ngasi muguma muli rhwe alonze okusimîsa abâbo omu kujira aminja n'omu kuhâna olwiganyo lwinja. [3] Bulya Kristu naye arhalongerezagya ebimusimîsize yêne; ci nk'oku biyandisirwe[u]: *Ebijâci by'abakujâcira nabîrage nie biciyôhakwo.* [4] N'ebyayandikagwa mîra byôshi, rhwe byayandikiragwa, mpu bibè nyigîrizo zirhu, lyo rhuba n'obulangâlire omu kubona kurhi Nnâmahanga akâg'irhandûla n'okurhûliriza olubaga lwâge omu Mandiko matagatîfu. [5] Mâshi Nyamuzinda, cisiki c'okulembera amalibuko n'ec'oburhulirize[v], ammuhè okuyumvanya mwêne na nnene oku lwiganyo lwa Yezu Kristu, [6] lyo muweshi haguma n'omurhima muguma n'izù liguma, muha Nyamuzinda n'Îshe wa Nnawîrhu Yezu Kristu irenge. [7] Co cirhumire mukayankirirana mwêne na nnene nka kulya Kristu ammuyankiriraga oku irenge lya Nyamuzinda. [8] Ka mmubwîne bwinjà: Kristu acîjizire murhumisi w'abakembûle, mpu lyo

[u] **15.3** : Lul 68 (69), 10.
[v] **15.5** : 2 Sam 22, 50; Lul 17, 50.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ayunjuza okuli kw'amalaganyo Nyamuzinda alaganyagya bashakulûza bâbo. [9] Nabo abapagani bakuza Nyamuzinda erhi bwonjo bwâge burhuma, nka kulya Amandiko gadesire, mpu: *Okwo kwo kwanarhume nakukuza omu mashanja, nnanyimbe irenge ly'izîno lyâwe.* [10] Kuyandisirwe kandi, mpu[w]: *Mwe mashanja g'igulu, mucîshinge haguma n'o*lubaga lwage. [11] Kushubir'iyandikwa, mpu[x]: *Mwe mashanja mweshi, mukuze Nyakasane, ninyu lubaga lwôshi lw'igulu, mukome kagasha*. [12] Naye Izaya adesire, mpu[y]: *Mwene Yese âyisha, ayish'irhegeka amashanja gôshi; ye wanaba bulangâlire bw'abantu b'igulu lyôshi.* [13] Nyamuzinda w'okulangalirwa ammuhe amasîma n'omurhûla omu buyêmêre bwinyu, lyo muyunjula bulangâlire oku buzibu bwa Mûka Mutagatîfu.

III. Enyûshûlo

Obugo bwa Paolo

[14] Nâni niene mmanyire kwinjà, bene wîrhu, oku mw'oyomuyunjwîre enkengêro nyinjà, oku muyunjwîre ngasi bumanye, n'oku muhashire okukahanûlana mwêne na nnene. [15] Ci kurharhumire ntammuyandikira, na haguma ntammufyefyerhîze, nti mmukengêze, nnanshimbe izù ly'enshôkano Nnâmahanga anshobôzize [16] y'okubà mujà-bugo wa Yezu Kristu omu bapagani na mudâhwa w'Emyanzi y'Akalembe ya Nnâmahanga, nti lyo enterekêro y'abapagani ehi-nduka ntagatîfu muli Mûka Mwimâna, enasimîse Nnâmahanga. [17] Ntyôla nâni nancîkunga muli Yezu Kristu nkalola omukolo nkolera Nyamuzinda. [18] Bulya ntâko nakahalîzize okuderha ebi Yezu Kristu arhanjirisagya mpu lyo abapagani bayumva, omu nderho n'omu bijiro, [19] oku buhashe bw'ebimanyîso n'ebisômerîne, n'oku buhashe bwa Mûka Mutagatîfu. Ntyôla kwo nalumîzize Emyanzi y'Akalembe ya Kristu kurhenga e Yeruzalemu kuhika e Iliriya[z]. [20] Ci kwône nalonza okumanyîsa Emyanzi y'Akalembe aha izîno lya Kristu lirhal'isag'imanyibwa, nti ntag'iyûbakira oku ciriba cahumbagwa n'owundi, [21] nti lyo nnanshimba kulya kuyandisirwe, mpu[a]: *Balya barhasag'imubwirwa, bâmubone, na balya barhasag'iyumva bamuderha, bâmuyumve.*

Emihigo y'okubalama

[22] Okwôla kwo kwakazag'impanza kanji-kanji okujà emwinyu. [23] Ci lero bunôla ntà mukolo ncigwêrhe mwo bino bihugo, na kulya kubà kurhenga myâka minji erhi kucîfinja ncîfinja okujà emwinyu, [24] hano nja e Hispaniya... Lero nnangâlîre nti nammubona hano ngera, na nti mwe mwanayish'impisa omu njira y'okujayo bano mba namayûs'immukumbuluka. [25] Ci bunôla nkola narhang'ija e Yeruzalemu, ngend'irhumikirayo abatagatîfu. [26] Bulya Macedoniya n'Akaya bàhizire

---

[w] **15.10** : Lush 32. 43.
[x] **15.11** : Lul 116 (117). 1.
[y] **15.12** : Iz 11. 10.
[z] **15.19** : Iliriya càli cihugo luhù-nyanja Adriyatika, ye Sloveniya ene
[a] **15.21** : : Iz 52. 15.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okusholôlera abatagatîfu b'e Yeruzalemu bali omu bulagîrire. [27] Neci, bahizire okujira ntyo, ci erhi banakurhegesirwe; bulyâla, akaba abapagani bashangîre oku minjà g'obunya-mûka, nabo bakwânîne babarhabâle n'aminja g'en'igulu. [28] Hano mba namayûsa ogwomulimo, na hano mba namabafumbika eyo nsholôlo, lyo najà e Hispaniya, ngerere emwinyu. [29] Nnamanyire oku obu najà emwinyu, nayisha ndwîrhe obwimâna bw'obwangà bwa Kristu. [30] Mmuhunyire, mâshi bene wîrhu, Nnawîrhu Yezu Kristu orhumire n'obu-zigire bwa Mûka Mutagatîfu, nti mundwîre omu kunsengerera emwa Nnâmahanga, [31] lyo nfuma ababula-buyêmêre b'e Yudeya, lyo n'entûlo nahêka e Yeruzalemu eyankirirwa kwinjà n'abatagatîfu. [32] Na ntyo nyishe emwinyu n'enshagali, na Nyamuzinda akalonza, nduhûkire hitya ekagarhî kinyu. [33] Nyamuzinda w'omurhûla abè nyinyu mweshi! Neci, Ntyo!

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 15

Please Your Fellow Men, Not Yourself

[1] Ὀφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. [2] ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν 3καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν, ἀλλὰ καθὼς γέγραπται, Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσαν ἐπ᾽ ἐμέ. [4] ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ἐγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. [5] ὁ δὲ θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δῴη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν, [6] ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζητε τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

The Gospel for Jews and Gentiles Alike

[7] Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν τοῦ θεοῦ. [8] λέγω γὰρ Χριστὸν διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων, [9] τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν θεόν, καθὼς γέγραπται, Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσιν καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. [10] καὶ πάλιν λέγει, Εὐφράνθητε, ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. [11] καὶ πάλιν, Αἰνεῖτε, πάντα τὰ ἔθνη, τὸν κύριον καὶ ἐπαινεσάτωσαν αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. [12] καὶ πάλιν Ἡσαΐας λέγει, Ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαὶ καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ᾽ αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν. [13] ὁ δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου.

Paul's Missionary Commission

[14] Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοί ἐστε ἀγαθωσύνης,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πεπληρωμένοι πάσης [τῆς] γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν. 15 τολμηρότερον δὲ ἔγραψα ὑμῖν ἀπὸ μέρους ὡς ἐπαναμιμνήσκων ὑμᾶς διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ 16 εἰς τὸ εἶναί με λειτουργὸν Χριστοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ. 17 ἔχω οὖν [τὴν] καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς τὸν θεόν 18 οὐ γὰρ τολμήσω τι λαλεῖν ὧν οὐ κατειργάσατο Χριστὸς δι᾽ ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, 19 ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος [θεοῦ] · ὥστε με ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, 20 οὕτως δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι οὐχ ὅπου ὠνομάσθη Χριστός, ἵνα μὴ ἐπ᾽ ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ, 21 ἀλλὰ καθὼς γέγραπται, Οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ ὄψονται, καὶ οἳ οὐκ ἀκηκόασιν συνήσουσιν.

Paul’s Plan to Visit Rome

22 Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς 23 νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασιν τούτοις, ἐπιποθίαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, 24 ὡς ἂν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν · ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς καὶ ὑφ᾽ ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ. 25 νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἰερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις. 26 εὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἰερουσαλήμ. 27 εὐδόκησαν γὰρ καὶ ὀφειλέται εἰσὶν αὐτῶν· εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργῆσαι αὐτοῖς. 28 τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι᾽ ὑμῶν εἰς Σπανίαν 29 οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι εὐλογίας Χριστοῦ ἐλεύσομαι. 30 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς[, ἀδελφοί,] διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος συναγωνίσασθαί μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν θεόν, 31 ἵνα ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἡ διακονία μου ἡ εἰς Ἰερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος τοῖς ἁγίοις γένηται, 32 ἵνα ἐν χαρᾷ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος θεοῦ συναναπαύσωμαι ὑμῖν. 33 ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν.

16

Amahano mazinda n'omusingo

1 Mmuhunyire muyankirire kwinjà mwâli wîrhu Febe, murhumisi-kazi w'Ekleziya y'e Cenkri. 2 Mumuyankirire muli Nyakasane nk'oku binakwânîne abatagatîfu, munamurhabâle oku ngasi kantu ankalagîrirakwo, bulya naye arhabîre bene wîrhu banji, na ciru nâni niene. 3 Mundamukize Priska n'Akwila, bo rhukola rhweshi muli Kristu Yezu; 4 ciru balinzig'itûbwa irhwe mpu lyo baciza obuzîne bwâni; arhali nienene nkwânîne okubavuga omunkwa, ci n'Ekleziya z'âbarhengaga omu bapagani zôshi. 5 Mundamukize n'endêko y'abemêzi babugânana aha mwâbo. Mundamukize

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omwîra wâni Epeneto, ye ntûlo ntanzi Aziya yarhûlaga Kristu. [6] Mulamuse Mariya wammurhamîre kulya. [7] Mulamuse Androniko na Yuniya; bali ba bûko bwîrhu, rhwànali omu mpamikwa rhweshi nabo; ziri ntumwa za kukengwa zanshokoleraga okubà baganda ba Kristu. [8] Mundamukize Ampliyato; aba muzigirwa wâni bwenêne muli Nyakasane. [9] Mundamukize owîrhu Urbano rhukola rhweshi muli Kristu, n'omwîra wâni Staki. [10] Mulamu-se Apeli; ayêrekîne oku anabà okuli muganda wa Kristu. Mulamuse ab'aha mw'Aristobulo bôshi. [11] Mundamukize Herodiyoni; aba wa bûko bwâni. Mula-muse ngasi bôshi b'aha mwa Narsisi bali ba Nyakasane. [12] Mulamuse Trifesa na Trifoza bakârhamira Nyakasane. Mulamuse Persida muzigirwa wâni; arhamîre bwenêne omu kukolera Nyakasane. [13] Mundamukize Rufo, ntôle ya Nyakasane; mundamukize n'omuzire wâge na nyâma. [14] Mulamuse Asinkrito, na Flegoni, na Hermesi, na Patroba, na Herma, na bene wîrhu bali bôshi. [15] Mulamuse Filologo na Yuliya, Nereyo na mwâli wâbo, na Olimpiya, n'abatagatîfu bôshi babà nabo. [16] Mulamusanye n'ehinunugurho hitagatîfu. Ekleziya za Kristu zôshi zimmulamusize. [17] Mmuhunyire, bene wîrhu, nti mucilange kwa bala bakâlonza okummu-shâbira n'okummusârhaza, n'obwo arhali ntyo kwo mwayigîrizibwe; abo mubayâke. [18] Bulya abantu ba bene abo barhakolera Nnawîrhu Kristu; ci enda zabo; kandi n'enderho zabo nnunu-nnunu n'ez'obulimirizi, banarhebe emirhima y'abarhabâmwo bulyâlya. [19] Neci, omwanzi gw'obumvi bwinyu gwalumîre hôshi; munsimîsize nâni; ci kwônene nalonza mubè benge omu minjà na bahwinja omu bubî. [20] Nyamuzinda w'omurhûla arhayimang'ivungunyula Shetani aha magulu ginyu. Enshôkano ya Nnawîrhu Yezu Kristu ebè ninyu! [21] Owîrhu Timoteyo rhukola rhweshi ammulamusize bo na Luciyo, na Yasoni, na Sosipatro, b'omu bûko bwâni. [22] Nâni mmulamusize muli Nyakasane, nie Tersiyo nayandikaga agâla maruba. [23] Gâyo ompandîsa, nie n'Ekleziya yôshi, mpu asingi.Erasto, ye mubisi w'ebirugu by'ecishagala, bona mwene wîrhu Kwarto, mpu mmulamuse. [[24] Enshôkano ya Nnawîrhu Yezu Kristu ebè ninyu mweshi! Amen!] Irenge kuli Nyamuzinda emyâka n'emyâka!] [[25] Ayâgirwe Olya ogwêrhe obuhashe bw'okummuzibuhya omu Myanzi y'Akalembe nyigîriza n'omu bugo bwa Yezu Kristu, nk'oku bifulwîrwe mwa lirya ihwe lyàli lifulike amagana g'emyâka. [26] Ci lero buno likola limanyîkîne, n'oku bulonza bwa Nnâmahanga oyôrha abâho emyâka n'emyâka, oku burhabâle bw'amandiko g'abalêbi, lyahisire omu mashanja gôshi mpu balimanye, lyo bashimba enjira y'obuyêmêre. [27] Kuli oyo Nyamuzinda, obà yêne mushinganyanya, irenge emyâka n'emyâka, Yezu Kristu orhumire! Amen!]

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ 16

Personal Greetings

[1] Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν [καὶ] διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν
Κεγχρεαῖς, [2] ἵνα αὐτὴν προσ-δέξησθε ἐν κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων καὶ παραστῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν
ὑμῶν χρῄζῃ πράγματι· καὶ γὰρ αὐτὴ προστάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ. [3] Ἀσπάσασθε
Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, [4] οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν
ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν
ἐθνῶν, [5] καὶ τὴν κατ᾽ οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγαπητόν μου, ὅς ἐστιν
ἀπαρχὴ τῆς Ἀσίας εἰς Χριστόν. [6] ἀσπάσασθε Μαρίαν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ὑμᾶς.
[7] ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινές εἰσιν
ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἳ καὶ πρὸ ἐμοῦ γέγοναν ἐν Χριστῷ. [8] ἀσπάσασθε Ἀμπλιᾶτον τὸν
ἀγαπητόν μου ἐν κυρίῳ. [9] ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ καὶ Στάχυν τὸν
ἀγαπητόν μου. [10] ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν
Ἀριστοβούλου. [11] ἀσπάσασθε Ἡρῳδίωνα τὸν συγγενῆ μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου
τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ. [12] ἀσπάσασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν κυρίῳ.
ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητήν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν κυρίῳ. [13] ἀσπάσασθε Ῥοῦφον τὸν
ἐκλεκτὸν ἐν κυρίῳ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. [14] ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμῆν,
Πατροβᾶν, Ἑρμᾶν καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. [15] ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα
καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους. [16] Ἀσπάσασθε
ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι πᾶσαι τοῦ Χριστοῦ. [17] Παρακαλῶ δὲ
ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς
ἐμάθετε ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνετε ἀπ᾽ αὐτῶν [18] οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ κυρίῳ ἡμῶν Χριστῷ οὐ
δουλεύουσιν ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσιν τὰς
καρδίας τῶν ἀκάκων. [19] ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο· ἐφ᾽ ὑμῖν οὖν χαίρω, θέλω δὲ
ὑμᾶς σοφοὺς εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. [20] ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει
τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μεθ᾽ ὑμῶν.
[21] Ἀσπάζεται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου καὶ Λούκιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς
μου. [22] ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν κυρίῳ. [23] ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος
ὁ ξένος μου καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἔραστος ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως καὶ
Κούαρτος ὁ ἀδελφός. Doxology [[25] Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ
τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου,
[26] φανερωθέντος δὲ νῦν διά τε γραφῶν προφητικῶν κατ᾽ ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ εἰς ὑπακοὴν
πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, [27] μόνῳ σοφῷ θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς
τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.]

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1CO - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

1 Kor

1 BAKORINTI

AMARUBA MARHANZI EMWA ABAKORINTI

AMARUBA MARHANZI MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA ABAKORINTI[b]

1

AMARHANZI EMWA ABAKORINTI

Enshokolezi

Paolo acimanyîsa, ahâna omusingo anavuga omunkwa

1 Paolo wahamagalagwa mpu abè ntumwa ya Yezu Kristu oku bulonza bwa Nyamuzinda, na
mwene wîrhu Sositeni, 2 oku Ekleziya ya Nyamuzinda eri e Korinti, kuli balya bacêsibwe muli
Yezu Kristu, bahamagalwa mpu babè batagatîfu haguma na balya bôshi baderha izîno lya
Nyakasane Yezu Kristu, Nnâmahanga wîrhu na Nnâhamwâbo, ngasi aha bali bôshi. 3 Kuli mwe
enshôkano n'obuholo bw'emwa Larha Nyamuzinda na Nyakasane Yezu Kristu!

4 Ntahusa kuvuga Nyamuzinda omunkwa erhi mwe murhuma kw'erya nshôkano ya
Nnâmahanga mwahâbagwa muli Yezu Kristu. 5 Bulya muli Ye, mwayunjuzîbwe obuhirhi bôshi,
bulya bw'oluderho lwa Nnâmahanga bôshi na bulya bw'obumanye bôshi, 6 kulya kubà ebinwa
bya Kristu byasêzire muli mwe. 7 Na ntyo ntà ngalo ya nshôkanomubuzire, obu mudwîrhe
mwalinga okuciyêrekana[c] kwa Nnawîrhu Yezu Kristu. 8 Yêne wayôrha ammuzibuhya, Iyomuyêra
oku Lusiku Iwa Nnawîrhu Yezu Kristu[d]. 9 Arhatwa omu kanwa kâge oyo Nyamuzinda
wammuhamagalaga omu cinyabuguma c'Omugala, Nnawîrhu Yezu Kristu.

---

[b] **1.0** Banya-Korinti; Bantu b'e Korinti; Bantu barhengaga e Korinti
[c] **1.7** : Mwâmi Yezu âcîyêrekana amango agaluka al'itwîra abantu olubanja luzinda.
[d] **1.8** : Olusiku lwa Nnawîrhu Yezu Kristu, lwo lusiku ashubira en'igulu n'irenge, al'itwîra abantu bôshi olubanja.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

I. Okurhayumvanya n'okusârhaza

Ka Kristo ali muberemwo?

10 Mwe mukasinga mâshi, bene wîrhu, oku izîno lya Nnawîrhu Yezu Kristu, muyumvanye; mumanye mwankac'iberamwo; mubè baguma omu murhima, n'omu nkengêro. 11 Bulya, yagi bene wîrhu, nayumvîrhe kuli mwe, oku bantu b'emwa Kolowè, mpu akadali kali ekarhî kinyu. 12 Kwo kuderha oku ngasi muguma anakaderha, erhi: «Niono, ndi wa Paolo! Nâni, ndi wa Apolo! Nâni, ndi wa Kefa! Nâni niehe, ndi wa Kristu!» 13 Ewe, ka Kristu aligi muberemwo? Ka Paolo ye wammubambiragwa oku musalaba? Nîsi k'ow'izîno lya Paolo mwabatizibagwa? 14 Mvuzire Nyamuzinda omunkwa, kulya kubà ntâye nabatizize muli mwe, kuleka Krispo na Gâyo. 15 Ntyo kurhâbe owaderha mpu mwabatizîbwe oku izîno lyâni. 16 Neci we! nabatizize n'aba aha mwa Stefana. Ntà handi nkengîre nabatizize omuntu!

Obushinganyanya bw'igulu n'obushinganya bw'abakristu

17 Bulya Kristu arhantumaga mpu mbatize, ci mpu mmanyîse Emyanzi y' Akalembe, na buzira okukolesa obwenge bw'enderho[e], omusalaba gwa Kristu gwankashuba busha. 18 Neci, oluderho lw'omusalaba liri isirhe oku mihera, ci oku bâyacire, kuli rhwe, buli buhashe bwa Nyamuzinda. 19 Bulya kuyandisirwe, mpu[f]: *«Nâshaba obushinganyanya bw'abashinganyanya, nahirigisa obuke-ngere bw'ab'obukengêre bunji»*. 20 Omushinganyanya ngahi aligi? Ngahi aligi omuntu wasomire binji? Omurhimanya wa hano nshi ngahi aba wâni? Obushinganyanya bw'igulu ka Nyamuzinda arhabuhindulaga isirhe? 21 Bulya n'obushinganyanya bwâlyo igulu lirhamanyaga Nyamuzinda omu bushinganyanya bwâge, Nyamuzinda anacilonza okuciza abemêzi n'isirhe ly'enyigîrizo zâge. 22 Neci, Abayahudi bahûna ebimanyîso, nabo Abagereki balonza obushinganyanya! 23 Rhwehe rhuyigîriza Kristu, olya bamanikaga oku musalaba. Oku Bayahudi ziri nshonyi, n'oku bapagani liri isirhe, 24 ci oku bahamagale, Abayahudi n'Abagereki, Kristu ali buhashe bwa Nyamuzinda na bushinganyanyabwa Nyamuzinda, 25 Bulya ehiri isirhe emwa Nyamuzinda, hilushire abantu obushinganyanya, n'ehiri ngonyi emwa Nyamuzinda hilushire abantu emisî. 26 Mâshi bene wîrhu, ka murharhang'ilola oku mwahamagalagwa. Abagwêrhe obushinganyanya bw'eby'en'igulu barhali banji, n'abagwêrhe obuhashe barhali banji, n'ababurhe nabo barhali banji. 27 Ci eliri isirhe en' igulu; Iyo Nyamuzinda acîshozire, mpu ayagîrizemwo abashinganyanya; n'obuli buzamba en'igulu, bwo Nyamuzinda acîshozire, mpu abonêsemwo emisî enshonyi; 28 ehirhagwêrhi maburhwa minjà en'igulu, hirya bagayayaguza, ehyo hyo

---

[e] **1.17** Obwenge bw'enderho: Okukolesa obwenge bw'obukengêre bwîrhu bwône; kuli kulahira okugera omu njira Nnâmahanga yêne arhutwîrîre.
[f] **1.19** : Iz 29, 14

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda acîshozire; acîshoga ehirhahali, mpu hihirigise ehihali, [29] mpu Iyo harhag'ibà eciremwa cacîbona embere za Nyamuzinda. [30] Bulya ye wammuhisagya muli Yezu Kristu, owahindusire bushinganyanya bwîrhu w'emwa Nyamuzinda na bwimâna bwîrhu, na butagatîfu na bucunguzi bwîrhu; [31] mpu Iyo nk'oku biyandisirwe[g], *owalonza obukuze, abulongeze muli Nyakasane*.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 1

1

Greeting and Thanksgiving

[1] Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφὸς [2] τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πᾶσιν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ, αὐτῶν καὶ ἡμῶν [3] χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. [4] Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, [5] ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει, [6] καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν, [7] ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ [8] ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ [Χριστοῦ]. [9] πιστὸς ὁ θεός, δι᾽ οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. Divisions in the Church [10] Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῒ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. [11] ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν Χλόης ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσιν. [12] λέγω δὲ τοῦτο ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει, Ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου, Ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, Ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, Ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. [13] μεμέρισται ὁ Χριστός; μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; [14] εὐχαριστῶ [τῷ θεῷ] ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα εἰ μὴ Κρίσπον καὶ Γάϊον, 15ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβαπτίσθητε. [16] ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον, λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα ἄλλον ἐβάπτισα. [17] οὐ γὰρ ἀπέστειλέν με Χριστὸς βαπτίζειν ἀλλ᾽ εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ.

Christ the Power and Wisdom of God

[18] Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστίν, τοῖς δὲ σῳζομένοις ἡμῖν δύναμις θεοῦ ἐστιν. [19] γέγραπται γάρ, Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν καὶ τὴν σύνεσιν τῶν

[g] **1.31** : Yer 9, 23

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

συνετῶν ἀθετήσω. [20] ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου; [21] ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν θεόν, εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας [22] ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖα αἰτοῦσιν καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν, [23] ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσιν δὲ μωρίαν, [24] αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν, Χριστὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν [25] ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων. [26] Βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς [27] ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνῃ τοὺς σοφούς, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά, [28] καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ θεός, τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, [29] ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. [30] ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη σοφία ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις, [31] ἵνα καθὼς γέγραπται, Ὁ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω.

2

[1] Niehe, bene wîrhu, erhi nyisha emwinyu, ntayishag'immubwîraa obuhamîrizi bwa Nyamuzinda n'enderho z'obukulu nîsi erhi z'obushinganyanya. · [2] Nanga, omu karhî kinyu ntaderhaga nti manyire kandi kantu okuleka Yezu Kristu, n'olya Yezu Kristu bamanikaga oku musalaba [3] Na niene; erhi ndi ekarhî kinyu, nali nka ngonyi, mwôba, nali nnandwîrhe nadirhimana. [4] N'enderho zâni n'obugo bwâni birhàli nka binwa bya kuyemêza by'obushinganyanya; ci bwàli buhamîrizi bwa Mûka n'obuhashe bwâge, [5] ly'obuyêmêre bwinyu burhayegemera obushinganyanya bw'abantu, ci obuhashe bwa Nyamuzinda yêne. [6] N'obwo abakola bimâna bya bugula mbabwîriza, cikwâne arhali bula bugula bwa mw'eri igulu, arhanali bula bw'abaluzi b'en'igulu bayish'ihirigirha. [7] Ci obushinganyanya rhuderha, bunali bushinganya bwa Nyamuzinda, bumanye bw'ihwe bwayôrhaga buba bufulike, bulya Nyamuzinda ali arhubîkirebwo kurhenga embere ly'amagana g'emyâka, mpu buyish'ibà irenge lirhu. [8] Obwo bushinganyanya ntà muluzi wa mw'eri igulu obuyishi, -bacibumanyaga, barhankabàmbire Nyakasane w'irenge oku musalaba;- [9] ci nka kulya biyandisirwe, rhudwîrhe rhwammubwîra[h] *ebi isù lurhasag'ibona, n'ebi okurhwîri kurhasag'iyumva, n'ebirhasag'isôkera omu murhima gw'omuntu, birya byôshi Nyamuzinda arheganyizagya abamuzigira*. [10] Bulya rhwe Nyamuzinda abimanyîsize n'Omûka gwâge; na Mûka ye vûlula byôshi, ciru n'amahwe ga Nyamuzinda. [11] Omu bantu ka hali oyishi eciba omu muntu okuleka omûka gwâge? Kwo n'okwo, ntâye oyishi amahwe ga Nyamuzinda okuleka Omûka gwa Nyamuzinda. [12] Ci rhwono, arhali mûka gw'en'igulu rhwahabirwe, ci Mûka gwa Nyamuzinda, Iyo rhumanya enshôkano Nyamuzinda arhugabîre. [13] Na nka rhwaziderha,

[h] **2.9** : ebi isù lirhasag'ibona n'irhwirhi lirhasang'iyumva... : Iz 64, 4.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

rhurhaziderha omu iderha lyayigîrizibagwa n’obushinganyanya bw'abantu, ci omu iderha rhwayigîriziba-gwa na Mûka; ye manyîsa eby'omûka omu iderha ly'omûka. [14] Omuntu ocîkubagira oku bwêge yênene, arharhimanya ebirhenga emwa Mûka gwa Nyamuzinda, bulya kuli ye liri isirhe, arhankanabimanya, bulya ebyo bimanyikana n'oburhabâle bwa Mûka. [15] Omuntu ocîkubagira Mûka yêhe, atwa emmanja za ngasi byôshi, ci yêhe arhatwîrwa na ndi. [16] Ndi okola omanyire ebi Nyakasane agererîze, akaderhaga mpu amuhanûla? Ebi Kristu agerêrîze rhwêhe rhubigwêrhe[i].

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

2

Proclaiming Christ Crucified

[1] Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ᾽ ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ. [2] οὐ γὰρ ἔκρινά τι εἰδέναι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. [3] κἀγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς, [4] καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖ[ς] σοφίας [λόγοις] ἀλλ᾽ ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως, [5] ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων ἀλλ᾽ ἐν δυνάμει θεοῦ.

The Revelation by God’s Spirit

[6] Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων [7] ἀλλὰ λαλοῦμεν θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, [8] ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. [9] ἀλλὰ καθὼς γέγραπται, Ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. [10] ἡμῖν δὲ ἀπεκάλυψεν ὁ θεὸς διὰ τοῦ πνεύματος τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐραυνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ. [11] τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτως καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐδεὶς ἔγνωκεν εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. [12] ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν [13] ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις ἀλλ᾽ ἐν διδακτοῖς πνεύματος, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες. [14] ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστιν καὶ οὐ δύναται γνῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. [15] ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει [τὰ] πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ᾽ οὐδενὸς ἀνακρίνεται. [16] τίς** γὰρ **ἔγνω νοῦν κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν;

[i] **2.16** : nkaba co canarhumire abwîra abaganda oku bali bîra gâge, lolà Yow 15, 15.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

3

[1] Bene wîrhu, niehe ntahasha okummushambâza nka bantu bacîkubagira Mûka, ci nka bantu bacîkubagira eby'omubiri, nka bâna barhò muli Kristu. [2] Mpyuhyu nammuhîre nti munywe, ci ntammulisagya biryo bizibu; bulya murhankashubir'ibigala; ciru na bunomurhankashub'ihasha, [3] kulya kubà muciciîkubagira eby'omubiri. Oku haciri obwâgalwa n'akadali ekarhî kinyu, k'erhi murhaciri bantu bacîkubagira eby'omubiri obwo, k'erhi n'olugendo lwinyu lurhali nka lwa bantu kwône obwo? [4] Bulya mubwîrana, mpu: «Niono, ndi wa Paolo», n'owundi, mpu: «Nâni, Apolo ye ndikwo», ka kurhali kwa bantu kwône okwo?

Omukolo gw'abajà-bugo

[5] Apolo aligi cici? Na Paolo aligi cici? Bashizi bammuhisagyakwo obuyêmêre, na ngasi muguma wa muli bo nk'oku Nyakasane amushobôzize. [6] Nie ono nazindaga nahinga, Apolo adômera; ci Nyamuzinda ye wàkuzize emburho. [7] N'ohinga arhali cici, n'odômera kwo na kwo, ci okuza emburho yêne Nyamuzinda. [8] Ohinga n'odômera bo baguma, ci ngasi muntu ayish'ihembwa nk'oku anakozire. [9] Bulya kugwâsa rhugwâsa Nyamuzinda; muli ishwa lya Nyamuzinda, muli bûbake bwa Nyamuzinda.

[10] Nk'oku nanal'impîrwe enshôkano ya Nnâmahanga, naj'aho, nabanda ibuye lirhanzi omu ciriba, nka kula omûbasi mwinjà anajira. Owundi ayûbakairakwo. Ci ngasi muguma alole bwinjà kurhi ayûbasirekwo. [11] Bulya ntâye wankabanda ecindi ciriba kuleka ecihali, kwo kuderha Yezu Kristu. [12] Erhi omuntu ankayûbakirakwo eco ciriba n'amasholo, erhi n'ebyûma, erhi n'a-mabuye g'engulo ndârhi, erhi n'emirhi, erhi n'obukere, nîsi n'obwâsi, [13] omukolo gwa ngasi muguma gwanayish'ibonekana. Olusiku[j] lwanaguyêrekane, bulya olwo Lusiku omu muliro lwayish'imanyirwa, n'ogwomuliro gwo gwâma-nyîse omulimo gwa ngasi muguma nk'oku gunali. [14] Obûbake bw'omuntu erhi bwankasêra oku ciriba, nnabo anahâbwa oluhembo. [15] Obûbake bw'omuntu erhi bwankagulumira, nnabo anahona; yêhe anacira yêne, cikwône nka owagera omu bwihîrà.

[16] Ka murhamanyiri oku muli nyumpa ya Nyamuzinda n'oku Omûka gwa Nyamuzinda gummulimwo? [17] Erhi hankajira owashâba akâ-Nyamuzinda, Nyamuzinda anamushabûla. Bulya akâ-Nyamuzinda kaba katagatîfu, n'ako kâ-Nyamuzinda, mwe ko.

Amahano

[j] **3.13** : Olusiku: lw'Olusiku lwa Nyakasane: olusiku lw'olubanja luzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[18] Ntâye ocîrhebage yêne! Muli mwe erhi hankajira owacîkebwa mpu ali mushinganyanya omu masù g'eri igulu, acîjire musirhe ly'aba mushinganyanya; [19] bulya obushinganyanya bwa mw'eri igulu buba isirhe omu masù ga Nyamuzinda. Kuyandisirwe, mpu[k]: *«Ye gwakiza abashinganyanya omu mirhego yabo»*; [20] na kandi, mpu[l]: *«Nyakasane ayishi enkengêro z'abashinganyanya»; arhahabiri oku ziri za busha*. [21] Ntyo, ntâye ocîkuzizagye irenge ly'abantu; bulya byôshi biri binyu: [22] abè Paolo, abè Apolo, abè Kefa, libè igulu, bubè buzîne erhi lufù, bibè by'ene erhi b'irhondo, byôshi biri binyu; [23] ci mwoyomubà ba Kristu, na Kristu abà wa Nyamuzinda.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 3

3

Fellow Workmen for God

[1] Κἀγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς ἀλλ᾽ ὡς σαρκίνοις, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ. [2] γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἐδύνασθε. ἀλλ᾽ οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε, [3] ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε. ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; [4] ὅταν γὰρ λέγῃ τις, Ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου, ἕτερος δέ, Ἐγὼ Ἀπολλῶ, οὐκ ἄνθρωποί ἐστε; [5] τί οὖν ἐστιν Ἀπολλῶς; τί δέ ἐστιν Παῦλος; διάκονοι δι᾽ ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἑκάστῳ ὡς ὁ κύριος ἔδωκεν. 6ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλ᾽ ὁ θεὸς ηὔξανεν [7] ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστίν τι οὔτε ὁ ποτίζων ἀλλ᾽ ὁ αὐξάνων θεός. [8] ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἕν εἰσιν, ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήμψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον [9] θεοῦ γάρ ἐσμεν συνεργοί, θεοῦ γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομή ἐστε. [10] Κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ. [11] θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός. [12] εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, [13] ἑκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται, ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται· καὶ ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστιν τὸ πῦρ [αὐτὸ] δοκιμάσει. [14] εἴ τινος τὸ ἔργον μενεῖ ὃ ἐποικοδόμησεν, μισθὸν λήμψεται [15] εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός. 16οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστε καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; [17] εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς. [18] Μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. [19] ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστιν. γέγραπται γάρ, Ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν· [20] καὶ πάλιν, Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν ὅτι εἰσὶν μάταιοι. [21] ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα γὰρ

---

[k] **3.19** : Abarhimanya anabagwârhe omu mirhego y'amenge gabo, Ayu 5, 13
[l] **3.20** : aha halinzir'ishusha, Lul 93 (94), 11.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὑμῶν ἐστιν, [22] εἴτε Παῦλος εἴτε Ἀπολλῶς εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόσμος εἴτε ζωὴ εἴτε θάνατος, εἴτε ἐνεστῶτα εἴτε μέλλοντα· πάντα ὑμῶν, [23] ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ θεοῦ.

4

[1] Kuziga kukwânîne barhulole nka barhumisi ba Kristu, nk'abarhumirwe naye okugabîra abantu amahwe ga Nyamuzinda[m]. [2] Neci, bahuna abarhumisi, kuli kubà nkubagirwa. [3] Niehe ntankababala erhi, nankaderhwa mwinjà erhi mubî ninyu, nîsi erhi aha ngombe y'abantu. Nâni niene ntankacîtwîra olubanja. [4] Omurhima gwâni ntâco guntumuzize, ci arhali kwo kuderha oku ndi mwêru-kwêru. Omutwî w'emmanja wâni, ye Nyakasane. [5] Kuziga murhatwaga olubanja lwa bene dubaduba. Muleke Nyakasane ayishe, ye wash'imoleka ebifulike omu mwizimya, anabishûle emihigo eri omu murhima. Okubundi ngasi muguma ayish'ihâbwa na Nyamuzinda obukuze bumukwânîne.

[6] Muli ebyo byôshi, bene wîrhu, nacîjizire lwiganyo rhwe n'Apolo erhi mwe murhuma. Nalonzagya nti murhuyigirekwo ogu mugani: «Ntâco kulusha ebyayandisirwe», Iyo harhajira owacîbonera muguma mpu alushire owundi; [7] Ndi wakuhâga ecirhuma orhumânini n'abandi? Cici ojira orhahâbagwa? N'akabà kuhâbwa wacihâbagwa, câ cirhuma walimbira abandi nka kulya arhali kuhâbwa wahâbagwa? [8] Lero mukolaga muyigusire! Lero mukolaga muli bagale! Buzira rhwe mukola bâmi! Ciru mucibâga bâmi, nîrhu rhukayîma haguma ninyu! [9] Bulya, kwo ncîkebirwe, Nyamuzinda arhujizire bikabulirwa, rhwe ntumwa, nk'abatwîrîrwe okufà. Neci, rhwabîre masheka omu masù g'igulu na bamalahika n'abantu : [10] Rhwono rhuli basirhe erhi Kristu orhuma, ninyu muli bîrhonzi muli Kristu;.rhwono rhuli ngonyi, ninyu muli ba-misî; mwoyomuli bakengwa, nîrhu bagaye. [11] Ciru na buno rhuli bufa n'ishali, n'enyôrha, n'oku- bula ehi rhucibwîsire; rhudwîrhe rhwalibuzibwa, na ntâho rhujira rhwankahanda. [12] Rhudwîrhe rhwarhindibuka n'okukola n'enfune zirhu. Badwîrhe barhujâcira, nîrhu rhubahe obwangà; badwîrhe barhulibuza, nîrhu rhucîhumbire; [13] badwîrhe barhubêshera, nîrhu rhwanarhûliriza. Rhwabîrage nka bijandagwa by'igulu na nka camvu ca bôshi kuhika ene.

[14] Ntayandisiri ebyo nti mmubonêse nshonyi, ci kuderha nti mmukalihire kulya omuntu akalihira abâna bage bazigirwa. [15] Bulya ciru wankajira balezi bihumbi n'ebihumbi muli Kristu, basho barhali banga. Neci, niene nammuburhaga n'Emyanzi y'Akalembe muli Yezu Kristu. [16] Mmuhunyire, mâshi mwe mukonkwa, mushimbe olwiganyo lwâni. [17] Co canarhumaga nammurhumira Timoteyo, mugala wâni ntonya n'okwânîne okucîkubagirwa muli Nyakasane; ammukengêza oku nyôrha n'oku nyigîriza muli Kristu, kulya nanyigîriza hôshi hôshi omu

---

[m] **4.1** : Amahwe ga Nymuzinda bwo buhirhi bwôshi bw'enyigîrizo n'obuzîne Larha Nnâmahanga amanyisize anashobôza abantu. Omu katekisimu bakâg'idôsa, mpu: «Myanzi ya Kalembe ehi Yezu arhubwîzire? Ishuzo, mpu: « Emyanzi y'Akalembe Yezu arhubwizire yeyi: Nyamuzinda ye Sho omuzigira, alonzize muyôrhe nka bâna bâge hano igulu lyo muyish'ibona haguma naye

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ekleziya zôshi.

[18] Erhi bacîkêbwa mpu nkaba ntayisha emwinyu, baguma babirigirhana n'obucîbone. [19] Cikwône ndi hôfi h'okummuyishira, Nyakasane akulonza; niene namanya abo babirigirhîne n'obucîbone, nabamanyira kw'ebi bankahash'ijira, ci arhali oku binwa byâbo. [20] Bulya Obwâmi bwa Nyamuzinda burhaba omu binwa, ci omu bijiro. [21] Cici mucîshozire? Ka mulonzize mmuyishire n'eminyuli, nîsi erhi mulonzize nyishe n'obuzigire n'omurhima gw'obutudu?

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 4

4

The Ministry of the Apostles

[1] Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. [2] ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. [3] ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ᾽ ὑμῶν ἀνακριθῶ ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω. [4] οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι, ὁ δὲ ἀνακρίνων με κύριός ἐστιν. [5] ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ. [6] Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολλῶν δι᾽ ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ Μὴ ὑπὲρ ἃ γέγραπται, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. [7] τίς γάρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών; [8] ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ, ἤδη ἐπλουτήσατε, χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε· ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. [9] δοκῶ γάρ, ὁ θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν ὡς ἐπιθανατίους, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. [10] ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. [11] ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνιτεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα καὶ ἀστατοῦμεν [12] καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν· λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, [13] δυσφημούμενοι παρακαλοῦμεν· ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα ἕως ἄρτι. [14] Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα ἀλλ᾽ ὡς τέκνα μου ἀγαπητὰ νουθετῶ[ν]. [15] ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ ἀλλ᾽ οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. [16] παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε. [17] διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὅς ἐστίν μου τέκνον ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ὁδούς μου τὰς ἐν Χριστῷ [Ἰησοῦ], καθὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. [18] ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς ἐφυσιώθησάν τινες [19] ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς ἐὰν

---

akalamo k’ensiku n’amango.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων ἀλλὰ τὴν δύναμιν [20] οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀλλ᾽ ἐν δυνάμει. [21] τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματί τε πραΰτητος;

5

Murhenze obubî ekarhî kinyu

[1] Emyanzi ejire yarhenga emwinyu, bya nshonyi byône byône, ciru na birya birhajirwa omu bapagani, kuhika muguma muli mwe ayanka muk'îshe! [2] Erhi munadwîrhe mwabirigirhana n'obucîbone obwo! ahâli h'okujà omu mishîbo, ly'Oyo muntu wajiraga ntyo ammurhengamwo! [3] Niehe, ciru akaba ntali muli mwe n'omubiri, ndi muli mwe n'omûka, n'olw'Oyo muntu wajiraga ntyo, mîra nalutwâga nka kulya ho nali. [4] Kukwânîne, oku izîno lya Nyakasane Yezu, rhujè haguma, mwoyo n'omûka gwâni, haguma n'obuhashe bwa Nyakasane Yezu [5] n'Oyo muntu akwêbwe Shetani, omubiri guherêrekere, ly'omûka gwâge gucira Olustku lwa Nyakasane[n].

[6]. Obucîbone bwinyu burhali bwo! Ka murhamanyiri oku hya-bunya-lwango hisungunu hinarhume omugati gwarhunduka? [7] Mucisêze, mucîrhenzekwo engezo nkulukulu, muhiduke mugati muhyâhya, bulya muli mugati gurhalimwo lwango. Bulya Kristu, ye Mwâna-buzi wa Basâka, abâzirwe. [8] Kuziga olusiku lukulu rhurhalujiraga n'engezo nkulukulu, nîsi erhi n'olwango lw'obubî n'olw'obulyâlya, ci n'omugati muhyâhya gurhalimwo lwango[o], gwomurhima gucîre n'ogw' okuli.

[9] Omu maruba[p], erhi nyandika nti mumanye mwankashangîra n'abarhaba nshonyi, [10] ntaderhaga kuguma oku bumaguza ba mw'eri igulu, nîsi erhi abazigira ebirugu by'en'igulu n'ebishungu, erhi abaharâmya ebiremwa. Acibaga ntyo, murhankacibezire en'igulu. [11] Nammuyandikîre nti mumanye mwankakômera ngasi yêshi oderhwa mwene wîrhu akaba ali mumaguza, nîsi erhi akaba azigira ebirugu by'en'igulu, erhi aharâmya ebiremwa, akaba asîma okujâcirana, nîsi erhi akaba aba mulalwe erhi cishungu; omuntu wa bene oyo, ciru mumanye mwankalira haguma naye. [12] Abali embuga[q], cici mbashimbîre nti nabatwîra olubanja? Kali abali omu ndalâlà bomutwîra olubanja ninyu? [13] Abali embuga, Nyamuzinda wâbatwîre olubanja. Omubî mumurhenze ekarhî kinyu.

---

[n] **5.5** : Oyo mukristu mubî ali mukage omu Ekleziya: anakola ahîrwe Shetani mpu amuhane. Ci ahâbirwe obwo buhane mpu Iyo acîyunjuza, Iyo n'omûka wâge guyish'icunguka.
[o] **5.8** : Emwa Abayahudi, bakâg'ikabulira omugati gwa mîra oku lwa Basâka, barhâlyaga ogu-rhali mugati muhyâhya gurhalimwo lwango erhi ngezo. Oku mukristu, omugati gwa mîra, zo ngesò mbî' n'omuhyâhya gwo murhima muhyâhya guli nk'ogwa Nnawîrhu Yezu Kristu.
[p] **5.9** : Ago maruba marhanzi gahezire.
[q] **5.12** : Abali embuga: Kwo kuderha abarhali omu mulala gw'Abemêzi, omu Ekleziya·

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 5

5

Judgment against Immorality

[1] Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν. [2] καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστὲ καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἀρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο πράξας; [3] ἐγὼ μὲν γάρ, ἀπὼν τῷ σώματι παρὼν δὲ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν τὸν οὕτως τοῦτο κατεργασάμενον [4] ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, [5] παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου. [6] Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴδατε ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; [7] ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθώς ἐστε ἄζυμοι· καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. [8] ὥστε ἑορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας ἀλλ᾽ ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας. [9] Ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις, [10] οὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου ἢ τοῖς πλεονέκταις καὶ ἅρπαξιν ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ὠφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν. [11] νῦν δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ πόρνος ἢ πλεονέκτης ἢ εἰδωλολάτρης ἢ λοίδορος ἢ μέθυσος ἢ ἅρπαξ, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. [12] τί γάρ μοι τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε; [13] τοὺς δὲ ἔξω ὁ θεὸς κρινεῖ. ἐξάρατε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

6

Okurhajîsa bene winyu lubanja aha ngombe y'abapagani

[1] Owa muli mwe erhi acibà agwêrhe olubanja bôshi n'owâbo, k'anaderhage mpu aluhêka aha ngombe y'endyâlya[r] ahâli h'okuluhêka aha ngombe y'aBashinganyanya? [2] Nkabaga murhamanyiri oku abashinganyanya[s] bo bayish'itwîra igulu olubanja. N'akaba mwe mwayish'itwîra igulu olubanja, ka murhakwânîni okutwa ezo mmanja za busha-busha? [3] Ka murhamanyiri oku rhwayish'itwîra bamalahika olubanja? Emmanja za hano igulu ka zirhuyabîrage? [4] Nka muli-kwo olubanja, mwêhe munaluhêkerage balya Ekleziya egaya mpu balutwe! [5] Nkudesire nti lero enshonyi zimmugwârhe! Kuziga murhalimwomugula wankafunga bene wâbo! [6] Onabonage omukristu ahêka owâbomukristu aha ngo-mbè, n'okwo embere z'abapagani! [7] Kunakola kuhimwa okwo, erhi muhêkana aha balume mwene na mwene. K'erhi murhaleka bakammunyaga erhikwo? [8] Ci mwêhe mubage mwe mujira okurhashingânîni,

---

[r] **6.1** : Ezo ndyâlya, bo batwî b'emmanja barhali bemêzi, bo bapagani barhajira bushinganyanyaya.
[s] **6.2** : Abashinganyanya bayish'itwîra igulu olubanja, haguma na Kristutu, ye mutwî w'emmanja mukulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mubage mwe munyaga abinyu, n'obwo bali bene winyu!

9 Ka murhamanyiri oku abajira okurhashingânîni barhakayîma omu Bwâmi bw'empingu?
Mumanye mwankacîrheba! Oli abajira eby'enshonyi, oli abaharâmya ebiremwa, oli abagonyi, oli
ab'engeso mbî, oli entazi, 10 oli ebisha-mbo, oli abasîma eby'en'igulu, oli abalalwe, oli
abakajâcira abâbo n'ebishu-ngu, abo bôshi barhalimwo owayîme omu Bwâmi bwa Nyamuzinda.
11 Okwôla baguma muli mwe bakuli. Ci mwacîshusire, mwacêsîbwe, mwajizirwe bêru--kwêru oku
izîno lya Nyakasane Yezu Kristu n'omu Mûka gwa Nyamuzinda wîrhu.

Mukaz'iyâka eby'enshonyi

12 «Ntâco ntagwêrhi obuyêmêre bw'okujira»; ci arhali byôshi bigwêrhe akamalo, «Ntâco
ntagwêrhi obuyêmêre bw'okujira[t]», ci niono ntankalonza okubà mujà wa kantu kalebe. 13 Ebiryo
biri bya nda, n'enda eri ya kulya; ci Nyamuzinda ayashabûle enda n'ebiryo. Ci omubiri gwôhe
gurhali gwa kujira eby'enshonyi; ci guli gwa Nyakasane, na Nyakasane ali wa mubiri. 14 Na
Nyamuzinda wafulaga Nyakasane, ânarhufûle nîrhu n'obuhashe bwâge.

15 Ka kuhaba muhabire oku emibiri yinyu biri birumbu bya Kristu? Njag'iyanka ebirumbu bya
Kristu, mbijire birumbu bya mukazi wa cirala? Kubêsha! 16 Nîsi ka kuhaba muhabire oku
olungana n'omukazi w'ecirala, bânashube mubiri muguma bo naye? Bulya kudesirwe, mpu[u]:
«Bombi bashuba mubiri muguma.» 17 Ci olungana na Nyakasane yêhe, anashube mûka muguma
gwône bo naye. 18 Kaz'imuyâke eby'enshonyi ! Ngasi câha omuntu ankahash'ijira, cirharhenga
omu mubiri gwâge. Ci ojira eby'enshonyi, yêhe mubiri gwâge ahemukira. 19 Nkabaga murhishi
oku omubiri gwinyu kali kâ-Nyamuzinda ka Mûka Mutagatifu ommubamwo; oyu mwahâbagwa
na Nyamuzinda, n'oku murhaciri binyu mwene? 20 Bulya kugulwa mwaguzirwe! Kuziga muhe
Nyamuzinda irenge omu mibiri yinyu.

[t] **6.12** : Ebyo binwa abantu babî bakag'ibiyumva n'okubikolêsa kubî.
[u] **6.16** Aha hakengezize Murh 2,24.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 6

6

Going to Law before Unbelievers

[1] Τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν
ἁγίων; [2] ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσιν; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί
ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; [3] οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν, μήτι γε βιωτικά; [4] βιωτικὰ μὲν οὖν
κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους καθίζετε; [5] πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν
λέγω. οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν οὐδεὶς σοφός, ὃς δυνήσεται διακρῖναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ
αὐτοῦ; [6] ἀλλ᾽ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; [7] ἤδη μὲν [οὖν] ὅλως ἥττημα
ὑμῖν ἐστιν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν. διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον
ἀποστερεῖσθε; [8] ἀλλ᾽ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς. [9] ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι
θεοῦ βασιλείαν οὐ κληρονομήσουσιν; μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ
οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἀρσενοκοῖται [10] οὔτε κλέπται οὔτε πλεονέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ
ἅρπαγες βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσιν. [11] καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλ᾽ ἀπελούσασθε, ἀλλ᾽
ἡγιάσθητε, ἀλλ᾽ ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ
θεοῦ ἡμῶν.

Glorify God in Your Body

[12] Πάντα μοι ἔξεστιν ἀλλ᾽ οὐ πάντα συμφέρει πάντα μοι ἔξεστιν ἀλλ᾽ οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι
ὑπό τινος. [13] τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν, ὁ δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα
καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ ἀλλὰ τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι [14] ὁ δὲ θεὸς καὶ
τὸν κύριον ἤγειρεν καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. [15] οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν
μέλη Χριστοῦ ἐστιν; ἆρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. [16] [ἢ] οὐκ
οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστιν; Ἔσονται γάρ, φησίν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.
[17] ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστιν. [18] φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν
ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. [19] ἢ οὐκ
οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματός ἐστιν οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ, καὶ οὐκ
ἐστὲ ἑαυτῶν; [20] ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7

II. Enyigirizo za ngasi lubero

Obuhya n'obulamba

[1] Rhulolage birya mwanyandikiraga. Kuli kwinjà omulume arhahume oku mukazi. [2] Cikwône akaga k'okujira kubî karhumire, kukwânine ngasi mulume abè na mukâge, na ngasi mukazi abè n'îba. [3] Omulume ajire ebi arhegisirwe okujirira mukâge, naye omukazi ajire ebi arhegesirwe okujirira îba : [4] Omukazi ntà buhashe agwêrhe oku mubiri gwâge, ali w'îba. Omulume naye kwo na kwo, ntà buhashe agwêrhe oku mubiri gwâge, ci ali wa mukâge. [5] Harhajiraga owalahirira owâbo; ci bombi banayumvanya, kuhika kasanzi kalebe, Iyomujira nsiku mwashenga. Okubundi mushub'ishubira haguma, Shetani alek'ibona igwârhiro ly'okummushumika erhi buzamba bwinyu burhuma. [6] Okwo ndesire lirhali irhegeko, ci kummufa lukogo. [7] Nankasimire bôshi babè akâni; ci ngasi muntu ahâbwa na Nyamuzinda yâge yâge nshôkano, muguma eyi, owundi era.

[8] Cikwône abalamba n'abakana mbabwîzire oku kuli kwinjà kuli bo bayoôrhe akâni. [9] Ci bakaba barhankahash'icîlanga, bajè omu buhya; bulya aha omuntu ankahya, ankaja omu buhya.

[10] Nabo abayankîne, alagi irhegeko mbahîre; caba arhali nie, ci Nyakasane : Omukazi amanye ankaleka îba. [11] N'erhi ankamuleka, arhajaga oku wundi mulume, erhi bashub'iyumvanya bo n'îba. Naye omulume amanye ankahulusa mukâge.

[12] Abandi, niene mbabwîzire, arhali Nyakasane, nti: «Erhi mwene wîrhu muguma ankaba agwêrhe omukazi orhali mwemêzi, n'Oyo mukazi ayêmêre okubêra bo naye, arhamuhulusagya. [13] N'erhi omukazi ankaba agwêrhe omulume orhali mwemêzi, n'oyomulume ayêmêre okubêra bo naye, arhamulekeraga. [14] Bulyala omulume orhali mwemêzi acêsîbwe[v] na mukâge, n'omukazi orhali mwemêzi acêsîbwe n'îba oli mwemêzi. Acibaga birhali ntyo, rhinga abâna binyu banzinzire. ci buno bali bacêse. [15] Ci olya orhali mwemêzi[w] erhi ankalonza okugenda, anagende; omu kwa bene okwo, olya mwene wîrhu erhi mwâli wîrhu barhali bashwêke: bulya Nnâmahanga ammuhamagîre mpu mu-lere n'omurhûla. [16] K'omanyire, we mukazi, erhi wâciza balo? K'omanyire, we mulume, erhi wâciza mukâwe?

[17] Aha nyuma ly'okwola, ngasi muguma ayôrhe nk'oku Nyakasane anamugabîre, kulya anali erhi Nnâmahanga amuhamagala. Kwo nyigîriza ntyo omu Ekleziya zôshi. [18] Akaba lebe ali mukembûle erhi ahamagalwa, oyo amanye arhakûlaga obukembuûe bwâge. Orhali mukembûle

---

[v] **7.14** : Okulungana n'omwemêzi, kuli nka kujà omu cinyabuguma c'abâna ba Nnâmahanga; n'okuburhwa omu mulala gw'abakristu, kuli kuburhwa omu cinyabuguma ca Ekleziya.
[w] **7.15** : Kwo kuderha omukristu muli bo, aleke orhali mukristu acîshoge okubêra haguma erhi nanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amango ahamagalagwa, amanye ankaciziga bamukembûla. [19] Okukembûlwa kuli busha, n'okurhakembûlwa nakwo kuli busha; okushimba amarhegeko ga Nyamuzinda kwône. [20] Ngasi muguma ayôrhe oku anali ayôsire erhi ahamagalwa na Nnâmahanga. [21] Ka wali mujà erhi ohamagalwa? Orhacîyîrhiraga okwo. Ciru wankabà oha-shire okurhenga omu bujà, olonze obunguke mw'obwo bwôrhere bwâwe bw'obujà. [22] Bulya owali mujà erhi ahamagalwa muli Nyakasane, Nyakasane amukûzire omu bujà. Kwo na kwo, orhali mujà erhi ahamagalwa, akola mujà wa Kristu. [23] Kugulwa mwàguzirwe! Mumanye mwakacîjira bajà ba bantu. [24] Bene wîrhu, ngasi muguma abêre omu bwôrhere izù lya Nnâmahanga lyashangaga alimwo.

[25] Oku balamba, ntagwêrhi irhegeko lya Nyakasane ci ihano kwône nahâna, nka muntu okwânîne okucîkubagirwa oku bwonjo bwa Nyakasane. [26] Ncîkebirwe, nti, oku kuli buno kurhumire, obwo bwôrhere bwo bukwânîne; neci, okwo kwo kuli kwinjà oku ngasi muntu. [27] K'oli mushwêke oku mukazi? Orhacilonzagya okushwêkûlwa. K'orhali mushwêke oku mukazi? Orhacilonzagya mukazi. [28] Ci erhi wankayanka omukazi, orhajiziri câha; n'omunyere erhi ankayankwa, arhajiziri câha. Ci abo bôshi bayumva amalibuko[x] omu mubiri gwâbo, go nannonzize okummuyâsa. [29] Ntya kwo mmubwîzire, bene wîrhu: amango gayôfihire. Ntyo abagwêrhe abakazi, babè nka kulya barhabagwêrhi; [30] abadwîrhe balaka, nka kulya barhalaka; abashagalusire, nka kulya barhashagalusiri; abagula, nka kulya barhagwêrhi bici; [31] abadwîrhe balya eri igulu, nka kulya barhadwîrhi balya. Bulya obusù bw'eri igulu burhimanga. [32] Nakasimire muyôrhe buzira malibuko. Omuntu orhagwêrhi mukazi, a-shîbirira ebya Nyakasane, alonza kurhi ankasimîsa Nnâmahanga. [33] Omuntu ogwêrhe omukazi, ashîbirira eby'en'igulu, alonza oku ankasimîsa mukâge; [34] na ntyo ali muberemwo. Omukazi orhagwêrhi mulume n'omunyere, bashîbirira ebya Nyamuzinda, balonza okubà batagatîfu omu mubiri n'omu murhima. Ci omukazi waherusire, ashîbirira eby'en'igulu, alonza oku ankasimîsa îba. [35] Okwo nkudesire oku bunguke bwinyu, arhali kuderha nti mmuhîre omu murhego, ci nti mmuhise omu bwôrhere bwinjinjà, bulya buhà omuntu okusêra-kwo Nyakasane buzira okumugaba.

[36] Cikwône erhi omuntu ankakenga abonêsa omunyere wâge enshonyi omu kumuleka akulûluka, n'erhi ankabona oku okwo byanabà ntyo, ajire nk'oku alonzize; erhi ntà câha ajizire: amuleke ayankwe. [37] Ci erhi omuntu ankasêra omu mihigo y'omurhima gwâge arhanasêzibwi na ndi, ci oku bulonza bwâge yêne ahige omu murhima okuyôrhana omunyere wâge, erhi ajizire bwinjà. [38] Ntyo owaha omwâli omulume erhi kwinjà ajizire, n'orhamuhîri mulume erhi ajizire kwinjà kulusha.

[39] Omukazi, oku îba anacirimwo omûka anali mushwêkere kuli ye; ci erhi îba ankafà, nyamukazi anashwêkûlwa, anahash'ija omu mw'oyu alonzize, Cikwône muli Nyakasane[y].

---

[x] **7.28** : Malibuko g'obunyumpa.
[y] **7.39** okujira obuhya muli Nyakasane kw'omukana erhi mushumbalume: Arhankajà omu mw'orhali mukristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[40] N'obwo, kwo mbwîne, anabona omurhûla kulusha erhi ankayôrha oku anali. Ncîkebirwe nti nâni njira Mûka gwa Nyamuzinda.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 7

7

Problems conceming Marriage

[1] Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι [2] διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. [3] τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδότω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. [4] ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλ᾽ ὁ ἀνήρ, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλ᾽ ἡ γυνή. [5] μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρόν, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. [6] τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην οὐ κατ᾽ ἐπιταγήν. [7] θέλω δὲ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν· ἀλλ᾽ ἕκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕτως. [8] Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ [9] εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν, κρεῖττον γάρ ἐστιν γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι. [10] τοῖς δὲ γεγαμηκόσιν παραγγέλλω, οὐκ ἐγὼ ἀλλ᾽ ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι, [11–] ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω, – καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι. [12] Τοῖς δὲ λοιποῖς λέγω ἐγὼ οὐχ ὁ κύριος· εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον καὶ αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ᾽ αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν [13] καὶ γυνὴ εἴ τις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ᾽ αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω τὸν ἄνδρα. [14] ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ · ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστιν, νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν. [15] εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ὑμᾶς ὁ θεός. [16] τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;

The Life Which the Lord Has Assigned

[17] Εἰ μὴ ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ κύριος, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ θεός, οὕτως περιπατείτω. καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι. [18] περιτετμημένος τις ἐκλήθη, μὴ ἐπισπάσθω· ἐν ἀκροβυστίᾳ κέκληταί τις, μὴ περιτεμνέσθω. [19] ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστιν καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ. [20] ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ᾗ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. [21] δοῦλος ἐκλήθης, μή σοι μελέτω· ἀλλ᾽ εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι. [22] ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος κυρίου ἐστίν, ὁμοίως ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλός ἐστιν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Χριστοῦ. [23] τιμῆς ἠγοράσθητε· μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. [24] ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ θεῷ. The Unmarried and Widows [25] Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι ὡς ἠλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. [26] Νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. [27] δέδεσαι γυναικί, μὴ ζήτει λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυναικός, μὴ ζήτει γυναῖκα. [28] ἐὰν δὲ καὶ γαμήσῃς, οὐχ ἥμαρτες, καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἥμαρτεν· θλῖψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. [29] τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν τὸ λοιπόν, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν [30] καὶ οἱ κλαίοντες ὡς μὴ κλαίοντες καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, [31] καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον ὡς μὴ καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. [32] θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, πῶς ἀρέσῃ τῷ κυρίῳ [33] ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῇ γυναικί, [34] καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῷ ἀνδρί. [35] τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν σύμφορον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω ἀλλὰ πρὸς τὸ εὔσχημον καὶ εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ ἀπερισπάστως. [36] Εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιείτω, οὐχ ἁμαρτάνει, γαμείτωσαν. [37] ὃς δὲ ἕστηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἑδραῖος μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ, τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ποιήσει. [38] ὥστε καὶ ὁ γαμίζων τὴν ἑαυτοῦ παρθένον καλῶς ποιεῖ καὶ ὁ μὴ γαμίζων κρεῖσσον ποιήσει. [39] Γυνὴ δέδεται ἐφ᾽ ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνήρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ. [40] μακαριωτέρα δέ ἐστιν ἐὰν οὕτως μείνῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

8

Enshusho z'abazimu ziri busha; Nyamuzinda ali muguma yêne

[1] Oku gw'enyama zarherekîrwe enshushano, rhumanyire oku rhweshi rhugwêrhe obwenge. Obwenge kurhûnza burhûnza, ci obuzigire bwo buyûbaka. [2] Omuntu wacîkebwa mpu amanyire akantu, erhi arhacimanya nk'oku bi-kwânîne. [3] Ci erhi omuntu ankasîma Nyamuzinda, anamanyibwa[z] na Nyamuzinda. [4] Kuziga oku gw'enyama zarherekîrwe abazimu, rhumanye oku enshushano y'omuzimu erhali cici en'igulu, na ntà wundi Nyamuzinda kuleka olya muguma. [5] Bulyâla ciru hakaba banyamuzinda b'obwîhambe[a] emalunga na hano nshi, -na ntyo hali banyamuzinda banji banji na baNyakasane banji banji-, [6] kwône kuli rhwe rhwêne hali Nyamuzinda muguma yêne, ye Larha, ye na cisisi c'ebintu byôshi, ye mwanalemeragwa, na

[z] **8.3** : Okumanyibwa na Nyamuzinda, omu Mandiko matagatîfu, kuli kurhona omu masù gâge.
[a] **8.5** : Abo banyamuzinda n'abo banyakasane b'obwîhambe bo bazimu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane muguma yêne, ye Yezu Kristu, orhuma byôshi bihaba, onarhuma rhuhaba.

Igwârhiro ly'obuzigire: okurhasârhaza abazamba

7 Cikwône obwenge burhali bwa bôshi. Baguma, kulya kubà bakomerîre enshushano
z'abazimu kuhika buno, banalye enyama z'enterekêro nka nterekêre, na ntyo omurhima gwâbo,
bulya guli muzamba, banayumva gwamazinga. 8 Nanga, arhali ebiryo byo buhushegezaho
Nnâmahanga. Erhi rhwankaba rhurhabilirikwo, rhurhaheze cici; n'erhi rhwankabiryakwo, ntà
bunguke. 9 Ci mumanye olugendo lwinyu muli okwo lurharhumaga abazamba basârhala.
10 Bulyâla, erhi omuntu ankakubona, we ogwêrhe obwenge, oli oku cîbo omu ngombe y'abazimu,
k'okwo kurhali kuha oyomuzamba omurhima gw'okulya oku nyama zarherekîrwe abazimu? 11 Na
ntyo obwenge bwâwe bwanarhuma oyomuzamba ahera, oyo mwene wîrhu Kristu afîraga!
12 Omu kubîhira bene winyu ntyôla n'omu kubayâgaza omurhima gunali muzamba, Kristu
mubîhîre. 13 Co cirhumire, erhi ankaba ebiryo byanarhuma mwene wîrhu asârhala, ntakacifà
nalîre enyama bundi, lyo ntag'irhuma mwene wîrhu ahirima!

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 8

8

Food Offered to Idols

1 Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι πάντες γνῶσιν ἔχομεν. ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη
οἰκοδομεῖ 2 εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὔπω ἔγνω καθὼς δεῖ γνῶναι 3 εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν,
οὗτος ἔγνωσται ὑπ᾽ αὐτοῦ. 4 Περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι οὐδὲν
εἴδωλον ἐν κόσμῳ καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς εἰ μὴ εἷς. 5 καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶν λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν
οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶν θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί, 6 ἀλλ᾽ ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατὴρ ἐξ
οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν, καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς δι᾽ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι᾽
αὐτοῦ. 7 Ἀλλ᾽ οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶσις· τινὲς δὲ τῇ συνηθείᾳ ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυτον
ἐσθίουσιν, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα μολύνεται. 8 βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παραστήσει τῷ
θεῷ οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα, οὔτε ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν. 9 βλέπετε δὲ μή πως
ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενέσιν. 10 ἐὰν γάρ τις ἴδῃ σὲ τὸν ἔχοντα γνῶσιν
ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ
εἰδωλόθυτα ἐσθίειν; 11 ἀπόλλυται γὰρ ὁ ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς δι᾽ ὃν Χριστὸς
ἀπέθανεν. 12 οὕτως δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν
ἀσθενοῦσαν εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε. 13 διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ
φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9

Olwiganyo lwa Paolo: kuhanûla Emyanzi y'Akalembe n'okucibàbaza

[1] Ka ntali ntagengwa? Ka ntali ntumwa? Ka mwoyomurhali mulimo gwâni muli Nyakasane? [2] Akaba oku bandi ntali ntumwa, kuli mwe mwêhe ndi yo; bulya mwoyo, mwe cimanyîso c'obugo bwâni muli Nyakasane. [3] Balya bakambêshera, oku mbashuzize kw'oku: [4] Ka rhurhankalya rhunanywe[b]. [5] Ewe, ka rhurhankahash'ikulikirwa n'omukazi mwemêzi[c], aka ezindi ntumwa, n'aka bene wâbo Nyakasane, n'aka Kefa? [6] Nkabaga rhwêne rhweki, rhwe na Bamaba, rhwe rhurhayêmêrirwi okurhakola? [7] Musirika ohi olyûla yêne omukolo gwâge? Ndi ohinga omuzâbîbu arhanalye oku mburho yago? Ndi oyabula obusò arhananywe oku marha g'obwo busò?

[8] K'okwo ndesire Iiri iderha lya bantu kwône? k'irhegeko lyôki li-rhakudesiri? [9] Omu Irhegeko lya Mûsa mwo kuyandisirwe, mpu[d]: *«Empanzi ehula emburho, orhayishwêkaga akanwa»*. Ka Nyamuzinda anashibirire empanzi? [10] K'arhali rhwe rhurhumire aderha ntyo? Neci, okwôla rhwe kwaya-ndikiragwa: ohinga kukwânîne ahinge erhi analangâlire, n'ohula emburho erhi analangâlire oku ayigwêrhekwo ecâge cigabi. [11] Obûla rhwamîraga aminja g'omûka muli mwe, ka kuligi kwa kusômeza erhi rhwankasarûla oku binyu by'en'igulu? [12] Akaba abandi bagwêrhe obuhashe bw' okujira ntyo kuli mwe: ka rhurhabâlushiri? Ci rhwehe rhurhakolêsagya obwo buhashe; ci rhunakaz'ilembera byôshi, nti Iyo rhurhag'ifukira Emyanzi y'Akalembe ka Kristu enjira. [13] Ka murhamanyiri oku abakola omu kâ-Nyamuzinda, kâ-Nyamuzinda kababîka, n'oku abakola aha luhêrero, kugabâna bagabâna n'oluhêrero? [14] Ntyo Nyakasane naye arhegesire mpu abajà bayigîriza Emyanzi y'Akalembe, babîkwe n'Emyanzi y'Akalembe.

[15] Cikwône niehe ntà buhashe ciru n'obuguma nakolêsize mw'agwo, ntanayandisiri ebyo byôshi nti Iyomubinjirira. Nfè erhikwo ahâli h'okuderha nti omuntu aheze irenge lyâni! [16] Bulya okuhanûla Emyanzi y'Akalembe lirhali igwârhiro lya bukuze kuli nie; ntagwêrhi oku nankabula bwakujira. N'erhi nankabà ntayigîrizizi Emyanzi y'Akalembe, erhi namahera! [17] Acibaga ogwomulimo ngujira omu kulonza kwâni, neci, singa nankwânîne oluhembo; ci akaba kurhali kulonza kwâni, kwo kuderha oku buli burhindisi nahabirwe. [18] Oluhembo lwâni luligi luhi? Lw'olu: omu kuyigîriza Emyanzi y'Akalembe, nyihâne buzira kuhembwa, ndeke okukolêsa obuhashe mpîrwe n'Emyanzi y'Akalembe.

[19] Neci, n'obwo nali ntagengwa oku bantu bôshi, nacîjizire mujà wa bôshi, nti Iyo ncungula banji bwenêne. [20] Omu Bayahudi nacîjizire Muyahudi, nti Iyo ncungula Abayahudi. Omu bantu

---

[b] **9.4** «kulya n'okunywa» omu kurhabâlwa n'abemêzi.
[c] **9.5** : Oyo mukazi mwemêzi (ἀδελφὴν γυναῖκα mukazi mwâli wîrhu omu buyêmêre) wakâg'ikulikira entumwa, ali wa kubarheganyiza ebikwanîne, lyo barhag'iheza amango n'okushîbirira ebiryo n'enyambalo.
[d] **9.9** : Lush 25,4.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

barhegekwa n'Irhegeko, nacîjira muntu w'Irhegeko, n'obwo ntali w'Irhegeko, nti Iyo ncungula abarhegesirwe n'irhegeko[e]. 21 Omu barhajira irhegeko, nacijira muzira-irhegeko, n'obwo ntali muzira-irhegeko Iya Nyamuzinda, bulya ntegesirwe n'irhegeko lya Kristu, nti Iyo ncungula abarhajira irhegeko. 22 Nacîjira ngonyi omu ngonyi, nti Iyo ncungula engonyi. Nacîjira byôshi kuli byôshi, nti lukabà lufù, kakabà kalamo, kuhika ncizemwo baguma. 23 N'ebyo byôshi Myanzi y' Akalembe mbijirira, nti Iyo nshangîra aminja gâyo.

24 Ka muhabire oku abajà mashigwè g'okulibirha, bôshi balibirha omu ngo, ci muguma yêne ohâbwa oluhembo? Kuziga mulibirhe ninyu, Iyomuhâbwa oluhembo. 25 Ngasi ojà mashigwè analeke byôshi. Kuderha mpu ahâbwe obukuze bwa lusiku luguma. Rhwehe irenge rhukolera liri ly'ensiku n'amango. 26 Na nâni kwo ndwîrhe nalibirha ntyo, arhali aka orhamanyiri emunda ayêrekîre; kwo ndwîrhe nalwa ntyo, arhali aka owashurha omu cirêre. 27 Omubiri gwâni na-ngubambule, ngujire cifa, nti nakaba namabwîriza abandi nnambul'itumula.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 9

9

The Rights of an Apostle

1 Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἑόρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ; 2 εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν εἰμι· ἡ γὰρ σφραγίς μου τῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ. 3 Ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσίν ἐστιν αὕτη. 4 μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πεῖν; 5 μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου καὶ Κηφᾶς; 6 ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρναβᾶς οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν μὴ ἐργάζεσθαι; 7 τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπελῶνα καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; 8 Μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ λέγει; 9 ἐν γὰρ τῷ Μωϋσέως νόμῳ γέγραπται, Οὐ κημώσεις βοῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ 10 ἢ δι᾽ ἡμᾶς πάντως λέγει; δι᾽ ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη ὅτι ὀφείλει ἐπ᾽ ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν καὶ ὁ ἀλοῶν ἐπ᾽ ἐλπίδι τοῦ μετέχειν. 11 εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; 12 εἰ ἄλλοι τῆς ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; Ἀλλ᾽ οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μή τινα ἐγκοπὴν δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. 13 οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι [τὰ] ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν, οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται; 14 οὕτως καὶ ὁ κύριος διέταξεν τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. 15 ἐγὼ δὲ οὐ κέχρημαι οὐδενὶ τούτων. οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα, ἵνα οὕτως

[e] **9.20** : Irhegeko lya Mûsa eryo badesire ahâla.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν ἤ – τὸ καύχημά μου οὐδεὶς κενώσει. [16] ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστιν μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ γάρ μοί ἐστιν ἐὰν μὴ εὐαγγελίσωμαι. [17] εἰ γὰρ ἑκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι [18] τίς οὖν μού ἐστιν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. [19] Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω [20] καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω [21] τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ᾽ ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδάνω τοὺς ἀνόμους [22] ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσιν γέγονα πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. [23] πάντα δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. [24] Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβητε. [25] πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται, ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον. [26] ἐγὼ τοίνυν οὕτως τρέχω ὡς οὐκ ἀδήλως, οὕτως πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρων [27] ἀλλ᾽ ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μή πως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι.

10

Obwîrhonzi n'olwiganyo lw'Israheli

[1] Bulya, yagi bene wîrhu, ntalonza muhabe: balarha bôshi bakag'ilangûlwa enjira n'ecitu, bôshi bayikiraga enyanja, [2] bôshi bacêsibwa muli Mûsa omu citu n'omu nyanja, [3] bôshi balya kalyo kaguma k'enyanya, [4] bananywa bôshi cinyôbwa ciguma c'enyanya. Bakag'inywa oku mîshi g'omu ibuye ly'enyanya lyàli libalusize; n'eryôla ibuye lwàli lwiganyo lwa Kristu[f]. [5] Cikwône banji muli bo barhasimîsagya Nnâmahanga; kwarhuma emibiri yâbo yalambama omu mpinga. [6] Ebyôla byàbîre mpu Iyo rhubonerakwo olwiganyo, mpu Iyo rhulek'ibà n'enyifinjo mbî akâbo. [7] Murhagashanizagya enshushano z'abazimu aka baguma muli bo, kulya biyandisirwe, mpu[g]:*«Olubaga lwatamala mpu balye bananywe, okuhandi banaciyimuka mpu basâme»*. [8] Rhumanye rhwankajira eby'enshonyi aka baguma muli bo; bahungumukamwo bihumbi makumi abiri na bisharhu omu lusiku luguma. [9] Rhurharhangulaga Nyakasane aka baguma muli bo; enjoka zabaherêrekeza[h]. [10] Murhacidudumaga aka baguma muli bazigululwa na Kaheza[i].

[11] Ebyo byôshi byabayishîre mpu bibè lwiganyo, byanayandisirwe mpu rhubonereho, rhwe

---

[f] **10.4** : Akalyo k'enyanya, gwo mâna, n'ecinyobwa c'enyanya, go mîshi garhengaga omu ibuye. Amâna n'amîshi g'omu ibuye, biri lwiganyo lw'Obukanstiya.
[g] **10.7** : Lub 32, 6.
[h] **10.9** enjoka zabaherêrekeza: Mib 20-21; erhi bagalamira enjoka y'omulinga bafuma; lwiganyo Kristu acîshozire: Yow 3, 14.
[i] **10.10** : Lush 9, 8, okuciduduma: Lub 16.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

rhwahika omu nsiku nzinda[j]. 12 Ntyo, ocîkebirwe mpu ayîmanzire, amanye ankahirima. 13 Ntà mangomusag'igwârhwa n'amashumi galushire emisî y'omuntu. Akanwa ka Nyamuzinda karhagaluka; arhankaziga mwashumikwa okulushire emisî yinyu. Ci haguma n'amashumi, ammuhà oku mwagafuma n'emisî mwagagalamwo.

Ebiryo by'enterekêro. Okurhayinjibana n'abagashâniza abazimu

14 Co cirhumire, yagi bîra bâni, muyâke okugashâniza enshushano z'abazimu. 15 Nammushambâza kulya omuntu ashambâla n'abantu bagwêrhe obukengêre mwene muyumve oku ndesire. 16 Akabêhè k'omugisho rhugisha, ka burhali bushangîre bw'omukò gwa Kristu? Omugati rhubega, ka burhali bushangîre bw'omubiri gwa Kristu? 17 Kulya kubà omugati guli muguma gwône, ciru rhukaluga, rhuli mubiri muguma gwône, bulya rhweshi rhushangîra ogwo mugati muguma. 18 Mulole Israheli[k] nk'oku ali oku bwôrhere bw'omubiri. Ka abalya ebi barherekêraga erhi barhalungîni n'omulinzi barherekêreragaho? 19 Kwo kuderha kurhi okwo? Ka kuli kuderha oku enyama barherekîre enshushano ziri kantu? Nîsi ka kuligi kuderha oku enshushano kali kantu? 20 Nanga! Ci ebi barherekêra, bashetani babirherekêra, ci arhali Nyamuzinda birherekêrwa. Ntanalonza mushangîre n'abashetani. 21 Murhakanywêra oku kabehe ka Nyakasane, mukanashub'inywêra oku kabehe k'abashetani. Murhankashangîra ecîbo ca Nyakasane, mukanashub'ishangîra ecîbo c'abashetani. 22 Nkabaga kutula rhwalonza okutula obwâgalwa bwa Nyakasane? Ka kulusha rhumulushirage misî?

Okurhasarhaza

23 «Ntâco ntagwêrhi obuyêmêre bw'okujira»; ci arhali byôshi bigwêrhe akamalo. «Ntâco ntagwêrhi obuyêmêre bw'okujira»; ci arhali byôshi biyûbaka. 24 Ntâye olonzagye obunguke bwâge yêne, ci alonze obw'abandi. 25 Mulye ngasi byôshi baguza omu cibuye, buzira kudôsa erhi kuyôboha omurhima gwayish'immulya kurhuma. 26 Bulya igulu libà lya Nyakasane n'ebimuba byôshi[l]. 27 Erhi omuntu orhali mwemezi ankakuhamagala okanayêmêra okujà emwage, onalye ngasi hyôshi akakusholôlera, buzira kudôsa erhi kuyôboha omurhima gwayish'ikulya kurhuma. 28 Cikwône erhi ankakubwîra, erhi: «Ebi byarherekîrwe abazimu», orhabiryagakwo, erhi olya wakubwîraga orhuma bo n'omurhima gwâge. 29 Omurhima ndesire, gurhali ogwâwe, ci ogw'owundi. Bulya cici cankarhuma nie ntagengwa narhegekwa n'omurhima gw'owundi muntu? 30 Erhi nankalya akantu nanavuga Nnâmahanga omunkwa, cici cankacirhuma nagayirwa akantu ndwîrhe navugira omunkwa? Okujira byôshi oku izîno lya Nyakasane n'okuhà abandi olwiganyo lwinja. 31 Kuziga kubire kulya, kubire kunywa, na ngasi hyôshi mwankajira,

---

[j] **10.11** : Ensiku nzinda gwo ganôla mango, kurhenga okuyisha kw'Omucunguzi kuhika okuyu-rha kw'igulu.
[k] **10.18** : Israheli w'obwôrhere bw'omubiri, ye Israheli w'en'igulu, Israheli w' ababula-buyêmêre. Ekleziya yo Israheli wa Nyamuzinda, Israheli w'abemêzi, Israheli w'okunali.
[l] **10.26** : Lul 23,1.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byôshi mubijire oku kukuza Nnâmahanga. [32] Mumanye mwankasarhaza Abayahudi, nîsi erhi Abagereki, nîsi erhi Ekleziya ya Nyamuzinda, [33] nk'okûla niono ncisêza okusimisa bôshi omu ngasi kantu. Ntalonza bunguke bwani, ci bunguke bwa banji, nti Iyo bacunguka.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 10

10

Warning against Idolatry

1Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον [2] καὶ πάντες εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσθησαν ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ [3] καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν βρῶμα ἔφαγον [4] καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν ἔπιον πόμα· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ πέτρα δὲ ἦν ὁ Χριστός. [5] ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ θεός, κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. [6] ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν. [7] μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε καθώς τινες αὐτῶν, ὥσπερ γέγραπται, Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πεῖν καὶ ἀνέστησαν παίζειν. [8] μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν καὶ ἔπεσαν μιᾷ ἡμέρᾳ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες. [9] μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστόν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπείρασαν καὶ ὑπὸ τῶν ὄφεων ἀπώλλυντο. [10] μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ τινὲς αὐτῶν ἐγόγγυσαν καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ. [11] ταῦτα δὲ τυπικῶς συνέβαινεν ἐκείνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντηκεν. [12] ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ. [13] πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν. [14] Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας. [15] ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὅ φημι. [16] τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία ἐστὶν τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν; [17] ὅτι εἷς ἄρτος, ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν, οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν. [18] βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχ οἱ ἐσθίοντες τὰς θυσίας κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσίν; [19] τί οὖν φημι; ὅτι εἰδωλόθυτόν τί ἐστιν ἢ ὅτι εἴδωλόν τί ἐστιν; [20] ἀλλ᾽ ὅτι ἃ θύουσιν, δαιμονίοις καὶ οὐ θεῷ [θύουσιν] · οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι. [21] οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων, οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων. [22] ἢ παραζηλοῦμεν τὸν κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν;

Do All to the Glory of God

[23] Πάντα ἔξεστιν ἀλλ᾽ οὐ πάντα συμφέρει· πάντα ἔξεστιν ἀλλ᾽ οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. [24] μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου. [25] Πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε μηδὲν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν 26τοῦ κυρίου γὰρ ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. [27] εἴ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν. [28] ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ, Τοῦτο ἱερόθυτόν ἐστιν, μὴ ἐσθίετε δι᾽ ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν συνείδησιν [29] συνείδησιν δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀλλὰ τὴν τοῦ ἑτέρου. ἱνατί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; [30] εἰ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ; [31] εἴτε οὖν ἐσθίετε εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε. [32] ἀπρόσκοποι καὶ Ἰουδαίοις γίνεσθε καὶ Ἕλλησιν καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, [33] καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ σύμφορον ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσιν.

11

[1] Munyige nk'okûla nâni nyiga Kristu.

Oku abakazi bakwânîne okuyôrha

[2] Mmusîmire bulya omu ngasi kantu munankegêre, na bulyâla munakashimba emigenzo nammusigiraga. [3] Cikwônene nnonzize mumanye oku ngasi mulume Kristu ye Nnawâbo; n'omukazi nnawâbo ye mulume; naye Kristu nnawâbo ye Nyamuzinda. [4] Omulume washenga erhi owalêba[m] n'irhwe libwîke, anabonêsa nnawâbo enshonyi. [5] Ci naye omukazi washenga erhi owalêba n'irhwe lirhali libwîke, anabonêsa nnawâbo enshonyi; bulya erhi kw'ali nk'ohalanguzîbwe. [6] Omukazi erhi ankaleka okucîbwika irhwe, amomagwe n'emvîri nazo! Ci akaba ziri nshonyi oku mukazi okukûlwa emvîri erhi okuhalanguzi-bwa irhwe, abwîke irhwe lyâge!

[7] Omulume yêhe kurhakwânîni acîbwike irhwe, bulya ali nshusho anali bulangashane bw'irenge lya Nyamuzinda. Naye omukazi ali bulangashane bw'irenge ly'omulume. [8] Bulyâla arhali omulume ye warhengaga oku mukazi, ci omukazi ye warhengaga oku mulume; [9] arhanali omulume ye walemeragwa omukazi, ci omukazi ye walemeragwa omulume. [10] Okwôla kwo kurhumire kukwânîne omukazi ayambale omu irhwe ecimanyîso c'obukulu bw'îba erhi bamalahika[n] barhuma. [11] Câba, muli Nyamuzinda, ntà mulume buzira mukazi, na ntà mukazi buzira mulume. [12] Bulyala, neci, omukazi oku mulume arhengaga, ci n'omulume naye mukazi omuburha, na byôshi kuli Nyamuzinda birhenga.

---

[m] **11.4** : Okulêba kuli kuderha n'obuzibu bwa Mûka Mutagatîfu ebinwa by'okuhanûla abandi n'okubarhabâla, okusoma omu mirhima n'okumanyîsa ebyayish'ibà.

[n] **11.10** : Bamalahika bo bali nka balanzi b'omurhûla omu ndêko z'abemêzi; okuderha oku bamalahika bali aha ab'emêzi bali omu ndêko, kuli kuyemêra kulya Yezu aderhaga oku amango babiri erhi basharhu bakacîgusha omu izîno lyâni nâni nanaba ekarhî kâbo. Nnâmahanga bamalahika akolêsa okuyegera abantu; lolà ya Gabriyeli, Rafaeli na Mikaele; na bamalahika b'abâna bakabona obusu bwa Nyamuzinda burhahusa, Mt 18, 10.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[13] Lero mwene mulutwe. Ka kukwânîne omukazi ashenge Nnâmahanga n'irhwe lirhali libwîke? [14] K'obwôrhere bw'omuntu bwone burhammuyigîriza oku ziri nshonyi oku mulume okujira emvîri ndîri-lîri, [15] ci oku mukazi liri irenge okujira emvîri ziri ntyo? Bulya ahabagwa emvîri mpu zi-bwîkire irhwe lyâge. [16] Hakabâga osîmire okujà kadali, rhwehe rhurhakomerera kwa bene okwo, n'Ekleziya za Nyamuzinda zirha kukomera.

Ishêga lya Nyakasane

[17] Obûla ndwîrhe nammuhanûla, (lekagi mmubwire oku) ntammusîmiri bulya okujà kwinyu haguma kurhammujirira minjà, ci mabî. [18] Burhanzi, nayumvîrhe mpu amangomuli haguma omu ndêko, muli mwe hanabe abacîberûla, n'okwôla nkuyemîre obwo, ci arhali kwôshi. [19] Neci, kukwânîne habe empiriri muli mwe, Iyo abantu b'enkômedu zikomîre bamanyikana. [20] Mwêhe erhi mwac'ija haguma, kurhaciri kuderha mpu mulye Ishêga[o] lya Nyakasane. [21] Bulya erhi muhika oku cîbo, ntà kucilinda abandi, ci ngasi muguma ajekwo alya e-byâge yêne; na ntyo oku baguma bafà n'ishali, abandi erhi balalusire. [22] Nkabaga murhajira emwa binywe mwankalira munanywe? Nîsi erhi kugaya Ekleziya ya Nyamuzinda n'okulimbira abarhagwêrhi bici? Kurhi nammubwîra lero? Ka mpu mmukuzagye? Nanga, ntammukuzizi kuli okwo.

[23] Neci, nâni ebi nabwiragwa na Nyakasane byo nammuyigirizize: Obudufu Nyakasane Yezu agwârhagwamwo, ayanka omugati, [24] n'erhi aba amavuga omunkwa, agubega, erhi: «Eci guli mubiri gwani gwahanwa mwe murhuma; ninyu mukajira ntyo lya munkengêra». [25] Kwo na kwo, erhi bayûs'ilya, anaciyanka akabêhè, erhi: «Aka kabehe eri ndagâno mpyâhya y'omukò gwâni; mukajira ntyo ngasi kunywa Iyomunkengêra». [26] Neci, ngasi kulya kw'ogu mugati na ngasi kunywa kw'aka kabehe, erhi mumanyîsize olufù lwa Nyakasane, kuhika olusiku anayishe. [27] Co cinarhumire, ngasi yêshi olya kw'ogwo mugati erhi onywa kw'ako kabehe ka Nyakasane arhanakwânîni, ayish'ijisibwa lubanja erhi mubiri n'omukò gwa Nyakasane bîrhuma.

[28] Kuziga ngasi muguma acîje emurhima, agal'ilya kw'ogwo mugati ananywe kw'akwo kabehe. [29] Bulya owalya n'okunywa arhanakengiri oku guli Mubiri gwa Nyakasane, erhi kulya alîre n'okunywa olufù lwâge. [30] Eco co cirhumire muli mwe banji bali balwâla, n'abandi bali bazamba, na barhali banyi bafîre. [31] Acibâga rhucîja emurhima, rhinga rhurhahêkwa lubanja. [32] Nyakasane akarhuhêka lubanja erhi kurhukoma arhukoma, Iyo rhulek'ihanwa haguma n'igulu.

[33] Muyumvîrhage obwo, bene wîrhu, amangomuyishire haguma omu Ishêga, munalindane.
[34] Erhi hankajira oshalisire, analîre aha mwâge, lyo mulek'ijîra haguma okuyish'ihanwa. Ebindi niene nâbikomeza amango nâyisha.

---

[o] **11.20** : Ishêga likengêza lirya Ishêga ly'olwa-Kani lutagatîfu, erhi Mwâmi Yezu ajira Obukaristiya, anahà entumwa zage irhegeko ly'okukajira akâge. Abakorinti bakâg'irhang'ilya, bananywe embere ly'okurherekêra enterekêro y'Emisa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 11

11

[1] μιμηταί μου γίνεσθε καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ.

Covering the Head in Worship

2 Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς ὅτι πάντα μου μέμνησθε καί, καθὼς παρέδωκα ὑμῖν, τὰς παραδόσεις κατέχετε. [3] θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστιν, κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνήρ, κεφαλὴ δὲ τοῦ Χριστοῦ ὁ θεός. [4] πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς ἔχων καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. [5] πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχομένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς· ἓν γάρ ἐστιν καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ. [6] εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω. [7] ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων· ἡ γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστιν. [8] οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικὸς ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός [9] καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα. [10] διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. [11] πλὴν οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς ἐν κυρίῳ [12] ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτως καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός· τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. [13] ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· πρέπον ἐστὶν γυναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ θεῷ προσεύχεσθαι; [14] οὐδὲ ἡ φύσις αὐτὴ διδάσκει ὑμᾶς ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾷ ἀτιμία αὐτῷ ἐστιν, [15] γυνὴ δὲ ἐὰν κομᾷ δόξα αὐτῇ ἐστιν; ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου δέδοται [αὐτῇ]. [16] Εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ.

Abuses at the Lord's Supper

[17] Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖσσον ἀλλ᾽ εἰς τὸ ἧσσον συνέρχεσθε. [18] πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν καὶ μέρος τι πιστεύω. [19] δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα [καὶ] οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. [20] Συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἔστιν κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν [21] ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὃς μὲν πεινᾷ ὃς δὲ μεθύει. [22] μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί εἴπω ὑμῖν; ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ.

The Institution of the Lord's Supper (Mt 26.26-29; Mrk 14.22-25; Luk 22.14-20)

[23] Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδετο ἔλαβεν ἄρτον [24] καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν, Τοῦτό μού ἐστιν τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν · τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. [25] ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

δειπνῆσαι λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἐὰν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. [26] ὁσάκις γὰρ ἐὰν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε ἄχρι οὗ ἔλθῃ. Partaking of the Supper Unworthily [27] Ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου. [28] δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω [29] ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ διακρίνων τὸ σῶμα. [30] διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. [31] εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα [32] κρινόμενοι δὲ ὑπὸ [τοῦ] κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. [33] ὥστε, ἀδελφοί μου, συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλλήλους ἐκδέχεσθε. [34] εἴ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε. Τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

12

Enshôkano za Mûka Mutagatîfu

[1] Eby'enshôkano za Mûka Mutagatîfu, bene wîrhu, ntalonzize mubihabe. [2] Erhi muciri bapagani, ninyu mwene murhakuhabiri, mwakag'ibona bammusunikire ebwa nshushano z'orhuduma. [3] Co cirhumire nammubwîrakwo: ntà muntu wankabà adwîrhe aderhezibwa na Mûka gwa Nyamuzinda akabul'iderha mpu «Yezu akahera», na ntâye wankaderha mpu «Yezu ye Nyakasane», arhanali oku buhashe bwa Mûka Mutagatîfu.

Empiriri z'enshôkano n'obugula bwâzo

[4] Neci, nshôkano za Mûka ziri za ngasi lubero; ci Mûka ali muguma yêne. [5] Hali na mbero nyinji z'oburhumisi, ci Nyakasane ali muguma yêne. [6] N'emikolo guli mwandu, ci Nyamuzinda anali muguma yêne okola byôshi muli bôshi. [7] Cikwônene Mûka aciyêrekana muli ngasi muguma oku bunguke bwa bôshi. [8] Baguma bàhîrwe na Mûka iderha ly'obushinganya, n'abandi bashobôla iderha ly'obumanye muli oyôla Mûka muguma yêne. [9] Baguma bahirwe obuyêmêre muli oyôla Mûka muguma yêne, n'abandi enshôkano y'okufumya muli oyôla Mûka muguma yêne. [10] Hali owahabirwe obuhashe bw'okujira ebisômerîne, n'owundi ahâbwa enshôkano y'obulêbi; baguma bahîrwe enshôkano y'okumanya ebiri omu murhima, abandi enshôkano y'okumanya endimi, n'abandi enshôkano y'okuzihugûla. [11] Ci ebyo byôshi bijirwa na Mûka muguma yêne, ye nagabîra ngasi yêshi enshôkano zâge nk'oku analonzize yêne.

Olwiganyo lw'omubiri gw'omuntu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Nka kulira omubiri gubà muguma[p], erhi gunagwêrhe birumbu binji, na nka kulira ebirumbu by'omubiri biba mwandu, binabul'ijira mubiri muguma gwône, kwo Kristu naye ali. [13] Na nîrhu Mûka muguma rhwabatizibagwamwo rhweshi; mpu Iyo rhuba mubiri muguma gwône; Abayahudi n'Abagereki, abajà n'abarhali omu bujà, na mweshi Mûka muguma rhwanywesîbwe,. [14] Kwo binali omubiri cirhaba cirumbu ciguma cône, ci binji haguma. [15] Okugulu erhi kwankaderha, erhi: «Ntali kuboko; kuziga ntali w'oku mubî-ri», k'okwôla kunarhumage kurhaba kw'oku mubiri? [16] Nako okurhwîri erhi kwankaderha, erhi: «Obu ntali isù, kuziga ntali w'oku mubiri», k'okwôla kunarhumage kurhaba kw'oku mubiri? [17] Omubiri gwôshi gucibaga isù, singa okurhwîri ngahi kubà? Gwôshi gucibaga kurhwîri, izûlu singa ngahi libà? [18] Câba Nyamuzinda agwisire ebirumbu byôshi byôshi ngasi ciguma omu mubiri nk'okuku anali alonzize. [19] Byôshi bicibaga cirumbu ciguma, omubiri singa ngahi guli? [20] Ci ebirumbu biba binji, n'omubiri gubà muguma. [21] Ntyo isu lirhankabwîra okuboko, erhi: «Ntakulagiririkwo»; irhwe nalyo lirhankabwîra amagulu, erhi: «Ntà bulagirire bwinyu ngwêrhe». [22] Ciru ebirumbu by'omubiri rhubona birhajira nsimiko, byo rhulagîrirekwo kulusha. [23] N'ebîrhuderha mpu byo byankakengwa okunyi, byo rhukenga kulusha ebyâbo. Na ntyo ebirumbu by'omubiri rhubonera enshonyi byo rhukenga kulusha; [24] ci ebirumbu rhurhabonera nshonyi ntà bulagîrire bigwêrhe bw'okuke-ngwa. Na Nyamuzinda, omu kulema omubiri gw'omuntu, ebirumbu birhajira lukengwa byo ahîre okukengwa kulusha, [25] mpu Iyo omu mubiri mulek'ibà o-bwiyungule, ci mpu Iyo ebirumbu bikaz'ishîbirirana. [26] Cirumbu ciguma cikababala, ebindi birumbu byôshi binababale bo naco. Cirumbu ciguma cikaja irenge, ebirumbu byôshi binashagaluke haguma naco.

[27] Na ninyu muli mubiri gwa Kristu, munali birumbu ngasi muguma muli mwe. [28] Omu Ekleziya hali aba Nyamuzinda ajizire: burhanzi ntumwa obwa kabiri balêbi, bwa kasharhu bigîriza; okuhandi ahiraho obuashe bw'okujira ebisômerîne, n'enshôkano z'okufumya, n'ez'okurhabâla abali omu bulagîrire n'ez'okurhegeka, n'ez'okuderha endimi za ngasi lubero. [29] Ka bôshi baligi ntumwa? Ka bôshi baligi balêbi? Ka bôshi baligi bigÎriza? Ka bôshi bajira ebisômerîne? [30] Ka bôshi bagwêrhage enshôkano y'okufumya? Ka bôshi baderha endimi? Ka bôshi bahugûla endimi?,

Obuzigire yo nshôkano elushire ezindi zôshi

[31] Mulwîre enshôkano zikulîre ezindi·. Ciru nankola nammuyêreka: enjira elushire ezindi zôshi.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 12

[p] **12.12** :Kulya omubiri gulunga ebirumhu gunabijira biguma, kwo Kristu naye alunga abakristu bôshi anabajira baguma omu Ekleziya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

12

Spiritual Gifts

[1] Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν. [2] Οἴδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἴδωλα τὰ ἄφωνα ὡς ἂν ἤγεσθε ἀπαγόμενοι. [3] διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν λέγει, Ἀνάθεμα Ἰησοῦς, καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν, Κύριος Ἰησοῦς, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. [4] Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσίν, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα [5] καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσιν, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος [6] καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσίν, ὁ δὲ αὐτὸς θεὸς ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. [7] ἑκάστῳ δὲ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον. [8] ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, [9] ἑτέρῳ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι, ἄλλῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ ἑνὶ πνεύματι, [10] ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ [δὲ] προφητεία, ἄλλῳ [δὲ] διακρίσεις πνευμάτων, ἑτέρῳ γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ δὲ ἑρμηνεία γλωσσῶν [11] πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ καθὼς βούλεται.

One Body with Many Members

[12] Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἕν ἐστιν καὶ μέλη πολλὰ ἔχει, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος πολλὰ ὄντα ἕν ἐστιν σῶμα, οὕτως καὶ ὁ Χριστός [13] καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ πάντες ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν. [14] καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἓν μέλος ἀλλὰ πολλά. [15] ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς, Ὅτι οὐκ εἰμὶ χείρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος; [16] καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς, Ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος; [17] εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρησις; [18] νυνὶ δὲ ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη, ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ σώματι καθὼς ἠθέλησεν. [19] εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἓν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα; [20] νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἓν δὲ σῶμα. [21] οὐ δύναται δὲ ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρί, Χρείαν σου οὐκ ἔχω, ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσίν, Χρείαν ὑμῶν οὐκ ἔχω [22] ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστιν, [23] καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος τούτοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν, καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει, [24] τὰ δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρείαν ἔχει. ἀλλ᾽ ὁ θεὸς συνεκέρασεν τὸ σῶμα τῷ ὑστερουμένῳ περισσοτέραν δοὺς τιμήν, [25] ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσιν τὰ μέλη. [26] καὶ εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται [ἓν] μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη. [27] Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους. [28] καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήμψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. [29] μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες δυνάμεις; [30] μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσιν; μὴ πάντες διερμηνεύουσιν; [31] ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ μείζονα. Καὶ ἔτι

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καθ᾽ ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.

13

[1] Ciru nankamany'ishambâla endimi z'abantu n'eza bamalahika, nka ntà buzigire ngwêrhe, erhi kwo nandi mulinga muvuze, nîsi erhi nka kula ecûma c'amarhale cikomombe cirhengamwo izù. [2] Ciru nankaba ngwêrhe obuhashe bw'okulêba, nkanamanya amahwe gôshi; n'amenge gôshi; ciru nankagwârha obuyêmêre bwimâna, bulya bwankamanyula entondo, nka ntà buzigire njira, erhi nnandi busha. [3] Ciru nankagabîra abakenyi ebi njira byôshi, omubiri gwâni ciru nankagufomeka wa ngulumira, nka ntà buzigire ngwêrhe, erhi bunali busha.

[4] Obuzigire burhûla;

obuzigire burhabâlana;

obuzigire burhayagalwa;

obuzigire burhahalanjika;

burhanacikunga;

[5] obuzigire burhajira akantu karhakwânîni,

burhacîlongeza, burhaba burhe, burhanabîka mujina.

[6] Obuzigire burhasîma okubî kukâba, ci busîma okwinja kukâba.

[7] Obuzigire bubabalira byôshi, buyêmêra byôshi, bulangâlira byôshi, bunalembera byôshi.

[8] Ntà mango obuzigire bwâhwe. Ci amalêbi gohe kuyûrha gâyûrhe; endimi kuguguma zâgugume; amenge kuhirigirha gahirigirhe. [9] Bulya ebi rhuyishi biba bya bihimbi n'ebi rhulêba biba bya bihimbi. [10] Amango ebîmana byâyisha, eby'ebihimbi byanayegûka. [11] Erhi nciri mwâna murhò, nakag'iganîra nka murhumba nakag'ikagerêreza nka murhumba, nanakarhimanya nka murhumba, ci erhi mbà mulume, naleka eby'eburho. [12] Buno rhucidwîrhe rhwabonera omu cilolero olubwibwi lurhuli omu masù, ci ago mango rhwayish'ibona bwinjinjà amasù omu masù. Buno obumanye bwâni buli bwa bihimbi, ci ago mango nâmanya nk'oku mmanyirwe[q].

[13] Buno obuyêmêre n'obulangâlire n'obuzigire ho biri oku binali bisharhu; cikwône muli ebyo ecikulîre ebindi bwo buzigire.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 13

[q] **13.12** : Nka kulya Nyamuzinda ammanyire

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13

Love

[1] Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα
χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. [2] καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ
πᾶσαν τὴν γνῶσιν καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὄρη μεθιστάναι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν
εἰμι. [3] κἂν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυχήσωμαι,
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. [4] Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται ἡ ἀγάπη, οὐ ζηλοῖ, [ἡ
ἀγάπη] οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, [5] οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ
λογίζεται τὸ κακόν, [6] οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ [7] πάντα στέγει, πάντα
πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. [8] Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι,
καταργηθήσονται· εἴτε γλῶσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις, καταργη-θήσεται. 9ἐκ μέρους γὰρ
γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν [10] ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους
καταργηθήσεται. [11] ὅτε ἤμην νήπιος, ἐλάλουν ὡς νήπιος, ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζόμην ὡς
νήπιος· ὅτε γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. [12] βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι᾽ ἐσόπτρου ἐν
αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι
καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. [13] νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ
ἀγάπη.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14

Empiriri z'enshôkano zigwêrhe amakwânane kuli bôshi

[1] Mucisêze okubona obuzigire; mulongereze n'enshôkano za Mûka Mutagatîfu, ci bwenêne enshôkano y'obulêbi. [2] Bulyâla oderha omu ndimi mwandu, arhali bantu aderheza, ci Nyamuzinda. Ntâye omuyumva, ci anakaderhezibwa na Mûka ebirhankayumvîkana. [3] Omuntu olêba yêhe, bantu aderheza, kuyigîriza ayigîriza, kuhanûla ahanûla, kurhûliriza arhûliriza. [4] Oderha ndimi nyinji, yêne ociyigîriza; olêba, ayigîriza endêko y'abemêzi. [5] Ntankabaga mweshi muderhe ndimi mwandu, nanasîma kulusha mulêbe; bulyâla olêba alushire oderha endimi, akaba owaderha endimi arhahugwîri, Iyo endêko y'abemêzi erhenzamwo enyigîrizo.

[6] Bene wîrhu, erhi nankammuganîza omu ndimi, erhi kwinjà kuci mmujiri-rage, akaba ntâco mmufulûlire, n'akaba ntâco mmumanyîsize, n'akaba ntâco mmulêbîre na ntâco mmuyigîrizize? [7] Kwo biri ntyo ebirhajira buzîne, akarhera erhi olulanga, erhi byankayumvisa izù; kurhi omuntu ankamanya bici akarhêra kazihire, nîsi erhi olulanga, akaba amazù gâbyo garhatwîkanusiri bwinjà? [8] Nagwo omushekera erhi izù lyâgwo lyankaba lirhatwîkanusiri, ndi wankashîbirira mpu aja oku bîrha? [9] Ninyu kwo n'okwo; erhi olulimi lwinyu lwankabà lurhadesiri ebinwa bihumanusire, kurhi bankayumva ebi mudesire? Erhi omu cirere mudwîrhe mwaganîrira. [10] Omu igulu muli ntishi mpiriri inga za ndimi, na ntà luguma lurhayumvîkana. [11] Ci erhi nankahaba eci enderho zidesire, nanaba munya-mahanga kuli olya waderha, n'odwîrhe waderha anabà munya-mahanga kuli nie. [12] Ntyo ninyu, kulya kubà mudwîrhe mwalonza enshokano za Mûka, mucîsêze okulushana mulizo, Iyo endêko y'abemêzi erhe-nzamwo obunguke. [13] Co cirhumire, oderha endimi, akwânîne ashenge enshôkano y'okuzihu-gûla. [14] Bulya erhi nankashenga omu ndimi, omûka gwâni gwanashenga, ci ntà bunguke obukengêre bwâni bwankakulamwo[r]. [15] Kurhi omuntu ankajiraga Obwo? Nanashenga n'omûka gwâni, nanashenga n'obukengêre bwâni; nanayimba n'omûka gwâni, nanayimba n'obukengêre bwâni. [16] Câba erhi wankakuza Nnâmahanga omu mûka mwône[s], kurhi omuntu kwône ankashuza «Amen![t]» oku munkwa gwâwe, arhanamanyiri bici odesire? [17] Neci, okuvuga omunkwa kwâwe kuli kwinjà, cikwône owundi arhankarhenzamwo enyigîrizo. [18] Mvuzire Nnâmahanga omunkwa, bulya nanderhere omu ndimi kummulusha mweshi; [19] cikwône omu ndêko y'abemêzi, nsîma kulusha okuderha binwa birhânu n'obukengêre bwâni, Iyo nyigîriza abandi nabo, ahâli h'okuderha bihumbi ikumi omu ndimi.

---

[r] **14.14** : Bôshi banamubona emurhima, banamanya erhi ali mwinjà erhi mubî.
[s] **14.16** : Omu mûka mwône, erhi omu lulimi lurhamanyikini.
[t] **14.16** Enyigîrizo ziyerekire ecinwa cikulu « AMEN», lolà nyabangere.com; «Amen» kuli kuderha «Neci ntyo» omu kufundika isala, erhi omuyemêra enyigîrizo rhwayumvagya, kandi erhi omu kuderha oku olubanja lutwirwe bwinjà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[20] Bene wîrhu, murhabaga bâna barhò nka mwarhimanya. Oku bubî, neci, mubè bâna barhò, ci omu kurhimanya, mubè bantu bakulu. [21] Kuyandisirwe omu Marhegeko, mpu[u]: *«Olu lubaga naluyigîriza n'abantu baderha olundi lulimi n'omu kanwa k'abantu b'ihanga, barhanayumvîrhize obwo»*, kwo Nyakasane adesire. [22] Kwo kuderha oku enshôkano y'endimi cinali cimanyîso, arhali oku bemêzi, ci oku barhali bemêzi; ci obulêbi bwôhe burhali bw'abarhali bemêzi, ci buli bwa bemêzi. [23] Erhi Ekleziya yôshi yankajà haguma, n'erhi bôshi bakaderhera mu ndimi, nabo abarhamanyiri kurhi bigenda erhi abarhali bemêzi erhi bankajamwo, ka barhankaderha mpu kusiraha musirahire? [24] Ci erhi bôshi bankaba badwîrhe balêba, n'erhi hankayisha orhali mwemêzi nîsi erhi orhishi emunda bija, bôshi banamuyâgîriza, bôshi banamutwîra olubanja; [25] ebifuhsirwe omu murhima gwâge byanafulûlwa. Obwo anacîrhimba oku idaho, anayûbika obusù, aharâmye Nyamuzinda, anaderhe, erhi: *«Okuli, Nnâmahanga ali ekarhî kinyu»*.

Oku bakaz'ijira

[26] Kurhi rhwaderhaga, bene wîrhu? Mukaja haguma, ngasi muguma anabà agwêrhe olwimbo, erhi enyigîrizo, erhi obulêbi, erhi enshôkano y'okuderha endimi, erhi ey'okuzihugûla. Ebyo byôshi bijirwe omu kulonza okuyûbaka. [27] Akaba ndimi badwîrhe baderha, babè babiri erhi basharhu bone, banaderhe muguma muguma; na muguma ahugûle. [28] Akaba ntâye wankahugûla, banahulike, barhaderhaga omu ndêko y'abemêzi; ngasi muguma aciderhese yêne, anaderhese Nnâmahanga. [29] Abalêbi, babiri erhi basharhu baderhe, n'abandi bagere enderho zâbo. [30] Cikwône, erhi muguma mwo balya bahali ankafulûlirwa akantu, omurhanzi anahulike. [31] Bulya mweshi mwanahash'ilêba muguma muguma, Iyo bôshi bayigîrizibwa banahâbwe omurhima. [32] Abalêbi kukwânîne barhegeke emyûka[v] yâbo, [33] bulya Nyamuzinda arhali Nyamuzinda wa kavuli-ndi, ci wa buholo.

Nk'omu zindi Ekleziya zôshi z'abimâna, [34] abakazi bakaz'ihulika omu ndêko; bulya ntà bwemêre bagwêrhe bwa kuderha; ci kukwânîne bayôrhe bali n'obukenge, nk'oku Irhegeko lyône lidesire. [35] Erhi bankalonza okumanya kantu kalebe, babwîze bibà omu mwa bâbwe; bulya ziri nshonyi oku mukazi okushambâlira omu ndêko. [36] K'akanwa ka Nyamuzinda emwinyu[w] kahubukaga? K'emwinyu yône kahisire? [37] Akaba hali ocîkebirwe mpu ali mulêbi nîsi erhi mpu Mûka Mutagatîfu odwîrhe amubwîriza, amanye oku ebi mmuyandikire liri irhegeko lya Nyakasane. [38] N'orhakumanyiri, erhi naye arhanayishibwi na Nnâmahanga[x]. · [39] Kuziga, bene wîrhu, mushwîre enshôkano y'obulêbi, murhanahanzagya abaderha endimi. [40] Cikwône byôshi

---

[u] **14.21** : Iz 28, 11-12.
[v] **14.32** : Emyûka y'abalebi, bwo bumoleke babonamwo ebifulike n'ebyâciyisha. Omulêbi w'okuli kukwânîne arhabe nk'olimwo isirhe, ci arhegeke obulêbi bwâge, burhag'imuhabula bunahabule abandi. Abimâna, erhi abatagatîfu, bo bemêzi, erhi abaganda ba Kristu, abakristu.
[w] **14.36** : Emyanzi y'Akalembe yarhangirirag e Yeruzalemu, yalumîra omu igulu lyôshi. Kuziga, Abakorinti bakwânîne bashimbe olwiganyo lw'Ekleziya za mîra kubalusha.
[x] **14.38** : N'orhayishibwi na Nnâmahanga erhi ali mujà-bugo wa bunywesi, ali akolêsa kubî enshôkano za Mûka Mutagatîfu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bijirwe bwinjà bwinjà na buzira kavulindi.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 14

14

Tongues and Prophecy

[1] Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. [2] ὁ γὰρ λαλῶν γλώσσῃ οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ ἀλλὰ θεῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια [3] ὁ δὲ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ παράκλησιν καὶ παραμυθίαν. [4] ὁ λαλῶν γλώσσῃ ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. [5] θέλω δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε· μείζων δὲ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ. [6] Νῦν δέ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ [ἐν] διδαχῇ; [7] ὅμως τὰ ἄψυχα φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ δῷ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ κιθαριζόμενον; [8] καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον σάλπιγξ φωνὴν δῷ, τίς παρασκευάσεται εἰς πόλεμον; [9] οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ εὔσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες. [10] τοσαῦτα εἰ τύχοι γένη φωνῶν εἰσιν ἐν κόσμῳ καὶ οὐδὲν ἄφωνον [11] ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. [12] οὕτως καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταί ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε. [13] διὸ ὁ λαλῶν γλώσσῃ προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. [14] ἐὰν [γὰρ] προσεύχωμαι γλώσσῃ, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστιν. [15] τί οὖν ἐστιν; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοΐ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοΐ. [16] ἐπεὶ ἐὰν εὐλογῇς [ἐν] πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς ἐρεῖ τὸ Ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδεν [17] σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς ἀλλ᾽ ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται. [18] εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσαις λαλῶ [19] ἀλλ᾽ ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους τῷ νοΐ μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσσῃ. [20] Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσὶν ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶν τέλειοι γίνεσθε. [21] ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται ὅτι Ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χείλεσιν ἑτέρων λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ **καὶ οὐδ᾽** οὕτως **εἰσακούσονταί** μου, λέγει κύριος. [22] ὥστε αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖόν εἰσιν οὐ τοῖς πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις, ἡ δὲ προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν. [23] Ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ πάντες λαλῶσιν γλώσσαις, εἰσέλθωσιν δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; [24] ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δέ τις ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, [25] τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνεται, καὶ οὕτως πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσ-κυνήσει τῷ θεῷ ἀπαγγέλλων ὅτι Ὄντως ὁ θεὸς ἐν ὑμῖν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐστιν.

All Things to be Done in Order

[26] Τί οὖν ἐστιν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, γλῶσσαν ἔχει, ἑρμηνείαν ἔχει· πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γινέσθω. [27] εἴτε γλώσσῃ τις λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς καὶ ἀνὰ μέρος, καὶ εἷς διερμηνευέτω [28] ἐὰν δὲ μὴ ᾖ διερμηνευτής, σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ θεῷ. [29] προφῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν [30] ἐὰν δὲ ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. [31] δύνασθε γὰρ καθ᾽ ἕνα πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μανθάνωσιν καὶ πάντες παρακαλῶνται. [32] καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται, [33] οὐ γάρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ θεὸς ἀλλ᾽ εἰρήνης. Ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων [34] αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτρέπεται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ᾽ ὑποτασσέσθωσαν, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. [35] εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν· αἰσχρὸν γάρ ἐστιν γυναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ. [36] ἢ ἀφ᾽ ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐξῆλθεν, ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήντησεν; [37] Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν ὅτι κυρίου ἐστὶν ἐντολή [38] εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοεῖται. [39] ὥστε, ἀδελφοί [μου], ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν καὶ τὸ λαλεῖν μὴ κωλύετε γλώσσαις [40] πάντα δὲ εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

15

III. Okufûka kw'abafîre

Okufûka kwa Yezu n'okufûka kwirhu

[1] Bene wîrhu, nammukengeza erya Myanzi y'Akalembe nammubwîriza-gya, mwàyiyankirira, munaciyisêziremwo buzibu, [2] yo yanammuciza erhi mwankayilanga nk'oku nammubwîragayo. N'akaba arhali ntyo, erhi mwayemîre bya busha. [3] Burhanzi, nammuhisakwo ebi nâni niene nàhâbagwa: oku Kristu afirîre ebyâha bîrhu nk'oku Amandiko gadesire, [4] oku abishirwe omu nshinda, n'oku olusiku lwa kasharhu àfûsire nk'oku Amandiko gadesire; [5] n'oku àbonekîre Kefa, abul'ibonekera na balya ikumi na babiri. [6] Okuhandi àbonekera bene wîrhu magana arhânu na kulusha caligumiza, na banji muli bo ho baciba, ci baguma bafîre. [7] Ashub'ijaho, àbonekera Yakôbo, àbonekera n'entumwa zôshi. [8] Cazinda àmbonekera nâni nka kula ankabonekera ecimomano.

[9] Neci, nie munyi omu ntumwa zôshi, ciru ntakwânîni izîno ly'entumwa, bulya nàlibuzize Ekleziya ya Nyamuzinda. [10] Cikwône eri nshôkano ya Nyamuzinda yanjiraga okûla ndi, n'enshôkano anshobôzagya erhagumbaga muli nie. Ci nie nàkozire kubalusha bôshi! Câba nanga, arhali nie, ci enshôkano ya Nyamuzinda haguma nâni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[11] Akaba nie, erhi akaba bo, kwo rhuyigîriza ntyôla; kwo mwanayemîre okwo. [12] N'akaba bayigîriza oku Kristu afûsire omu bafu, kurhi baguma muli mwe bankaciderhaga mpu ntà bufûke bw'abafire? [13] Akaba ntà bufûke bw'abafîre, Kristu naye arhafûkaga! [14] N'akaba Kristu arhafûkaga, enyigîrizo zirhu ziri busha, n'obuyêmêre bwinyu nabo buli busha. [15] Ciru nîrhu erhi rhwamaba bahamîrizi babêshera Nyamuzinda, bulya rhwamunywerhîre nti afûsize Kristu n'obwo arhamufûlaga, akaba kwo binali abafù barhafûka. [16] Bulyâla akaba abafîre barhafûka, Kristu naye arhafûkaga. [17] N'akaba Kristu arhafûkaga, obuyêmêre bwinyu buli busha, munaciri omu byâha binyu; [18] kuziga n'abafîre muli Kristu baherêrekire. [19] N'akaba muli obûla buzîne bw'en'igulu mwône rhulangâlîre Kristu, omu bantu bôshi erhi rhwe rhunali bahanya kulusha[y].

[20] Cikwône nanga Kristu afûsire omubafu, àshokolera abagwishîre[z]. [21] Bulyâla muntu wadwîrhe olufù, kwo na kwomuntu wadwîrhe okufûka kw'abafîre. [22] Neci, nka kulya bôshi bafà muli Adamu, kwo na bôshi bayish'ishubira-mwo omûka muli Kristu. [23] Cikwône ngasi muguma omu gâge mango: Kristu ye murhanzi-rhanzi, kandi abayish'ibà ba Kristu olusiku ayisha. [24] Okuhandi bwanaba buzinda, go mango ashubiza Nyamuzinda Îshe obwâmi, amayûs'ishâba amâmi gôshi na ngasi burhegesi na ngasi buhashe[a]. [25] Neci, kukwânîne ayîme kuhika ahebe abashombanyi bâge bôshi ah'idako ly'amagulu gâge[b]. [26] Omushombanyi muzinda wayish'ishâbûlwa, lwo Lufù; [27] bulyâla Nyamuzinda ahizire byôshi ah'idako ly'amagulu gâge. Ci amango aderha mpu byôshi biri idako ly'amagulu gâge, rhumanye n'obwâlagale oku Olya wamuhaga ebintu byôshi arhaganjira muli byo. [28] N'amango ebintu byôshi byôshi byâbà bikola biri idako ly'amagulu gâge, naye Omugala yêne anacîhira idako ly'Olya wamuhaga byôshi, Iyo Nyamuzinda ashuba byôshi muli bôshi.

[29] Acibaga birhali ntyo, balya babatizibwa abafù barhumire, singa bunguke buci barhôlamwo? Acibaga abafîre barhafûka cirwi n'ehitya, cici cirhuma bacibatizibwa ahâli hâbo[c]? [30] Nîrhu rhwêne, cici cirhuma rhucîhira omu kaga ngasi kasanzi? [31] Ngasi lusiku erhi ndi omu lufù, bene wîrhu; n'okwo kunali nk'okûla muli irenge lyâni muli Nawirhu Yezu Kristu. [32] Acibaga bunya-muntu bwône bwarhumaga nalwisa ebiryanyi e Efezi, singa bunguke buci nali nakûlamwo? Akaba abafîre barhafûka, «rbulyage rhunanywe, bulva irhondo rhwâfa»[d], [33] Mumanye murharhebagwa: «Okukomera ababî kunasherêze engesò nyinjà». [34] Murhenge omu balalwe

---

[y] **15.19** : Bulya omukristu acilahirira eby'en'igulu mpu Iyo ayish'ibona amasîma g'empingu. Akaba ntà bulangâlire rhugwêrhe bw'okuyish'ihika omu mpingu, rhuli bingolongolo rhunali bahanya!
[z] **15.20** : Omu Mandiko matagatîfu, okugwishira kwo kufà.
[a] **15.24** : Ago mâmi n'obwo burhegesi n'obuhashe ayish'ishaba go mâmi n'oburhegesi n'obuhashe bwa balya barhalonza Kristu abayimemwo.
[b] **15.25** : Lul 109 (110),1.
[c] **15.29** : Nkaba; erhi omukatekumeni afaga buzira kubatizibwa, Abakorinti bakag'imujirirako ebijiro n'ensengero ziri nka za Bubatizo, Iyo barhabâla omûka gwâge okuhika mwa Nnâmahanga.
[d] **15.32** : Iz 22, 13.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nk'oku bikwânîne, murhanacihîra mukajira ebyâha; bulya muli mwe hali abarhishi Nyamuzinda[e]. Nkudesire nti enshonyi zimmugwârhe.

Kurhi abafire bayish'ifûka?

35 Haligi kwône owaderha, erhi: «Kurhi abafîre bâfûke wâni? Mubiri guhi bâgalukane?» 36 Eci cihwinja! Eci orhwera cirhajamwo buzîne cirhanarhanzir'ifà. 37 Na nka warhwera, arhali omubiri gwamurhenga gw'orhwera, ci mburho yône orhwera bumubumu kulyâla enali, nka ngano erhi yindi mburho. 38 Nyamuzinda ye oyiha omubiri nk'oku yêne alonzize, na ngasi mburho omubiri gwâyogwâyo.

39 Emibiri yôshi erhali yo miguma: ogw'abantu gubà gwâgo, ogw'ensimba gwâgo, ogw'enyunyi gwâgo, n'ogw'enfî gwâgo. 40 Haligi emibiri y'eby'emalunga n'ey'ebya hano nshi; ci obulangale bw'ey'eby'emalunga buba bwâgo, n'obulangale bw'ey'ebya hano nshi bwâgo. 41 Obulangale bw'izûba buba bwâgo, n'obulangale bw'omwêzi buba bwâgo, n'obulangale bw'enyenyêzi bwâgo. Ciru n'enyenyêzi erhalangashana kuguma n'eyindi. 42 Ntyo kwo biri n'oku bufûke bw'abafù. Omubiri gunarhwerwe guli gwa kubola, gufûke gurhaciri gwa kubola. 43 Gurhwerwa buzira bukuze, gufûke omu irenge; gurhwerwa erhi ngonyi, gufûke guli muzibu. 44 Banarhwere omubiri gw'obunya-nyama, hafûke omubiri gw'obunya-mûka.

Akaba haba omubiri gw'obunya-nyama, hanaba n'omubiri gw'obunya-mûka. 45 Ntyo kwo biyandisirwe, mpu: «Omuntu murhanzi, Adamu, ajizirwe ciremwa cirimwo obuzîne; Adamu muzinda yêhe ajirwa mûka guhâna obuzîne[f]. 46 Ci arhali ec'obunya-mûka co cirhag'iboneka; ec'obunya-mubiri co cirhanga: ec'obunya-mûka cikulikire. 47 Omuntu murhanzi[g] omu bidaka arhengaga, anali w'en'igulu; owa kabiri yêhe arhengaga empingu. 48 Oku omuny'igulu ali ayôsire, kwo n'abany'igulu bayôrha, n'oku ow'omu mpingu ali ayôsire, kwo n'ab'omu mpingu bayôrha[h]. 49 Na kulyâla rhwalikwo enshusho y'omuny'igulu, kwo rhukwânîne rhujekwo n'enshusho y'ow'omu mpingu[i].

50 Kwo ndesire ntya, bene wîrhu: omubiri n'omukò[j] birhankayîma omu Bwâmi bwa Nyamuzinda, n'eby'okubola birhankayîma omu birhankahash'ibola. 51 Nkolaga nammubwira ihwe: rhweshi rhurhakafa, ci rhweshi rhwayish'ihinduka kundi kundi[k]; 52 oku irindo liguma, omu kugohya ntya, oku izù ly'omushekera muzinda; bulya bayish'ibûha omu mushekera, n'abafîre

---

[e] **15.34** : Abakorinti baciri nka balalwe erhi ngesò zabo z'ecipagani zirhuma.
[f] **15.45** : Murh 2,7.
[g] **15.47** : Omuntu murhanzi, ye Adamu; owa kabiri, ye Yezu.
[h] **15.48** : Aclamu ahire iburha lyâge obuzîne bw'omubiri; Kristu arhuhire obuzîne bw'empingu.
[i] **15.49** : Bulya Kristu afûsire. kukwânîne nîrhu rhuyish' ifûka.
[j] **15.50** : Omubiri n'omukò, bwo bwôrhere bw'omuntu nka arhalimwo buzîne bwa Nnâmahanga Kristu arhudwirhîre
[k] **15.51** : Balya bayish'ibà baciri en'igulu amango Kristu agaluka barhakafa, ci bahinduke.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bayish’ifûka na emibiri erhankacifa, na nîrhu rhwayish'ihinduka kundi kundi. [53] Bulya ogûla mubiri gubola, kukwânîne guyambale obuhashe bw'okurhabola, n'ogu mubiri gufa, kukwânîne guyambale obuhashe bw'okurhafa.

Lufù, okuhima kwawe ngahi kuli?

[54] Ci amango ogu mubiri gubola gwaba gwamayambala obuhashe bw'oku-rhabola n'ogu mubiri gufa guyambala obuhashe bw'okurhafa, ly'olu luderho lw'Amandiko lwayunjula: Olufù lwàhimirwe, lwàmirwa n'irenge. [55] Lufù we[l], okuhima kwâwe ngahi kuli? Lufù we, akababo kâwe ngahi kaligi? [56] Olufù ecâha ko kababo kâlwo, n'ecâha Irhegeko bwo buzibu bwâco. [57] Ci, neci, Nyamuzinda akonkwa, owarhuhâga okuhimana erhi Nnawîrhu Yezu Kristu orhuma! [58] Ntyo, bene wîrhu bazigirwa, musimike, murhadundaganaga, ensiku zôshi mukaz'ija embere omu mukolo gwa Nyakasane, bulya mumanyire oku omukolo gwinyu muli Nyakasane gurhankafa busha.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 15

15

The Resurrection of Christ

[1] Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε, [2] δι’ οὗ καὶ σῴζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε. [3] παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφὰς [4] καὶ ὅτι ἐτάφη καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ τὰς γραφὰς [5] καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ εἶτα τοῖς δώδεκα [6] ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ ἐκοιμήθησαν [7] ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ εἶτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν 8ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι ὤφθη κἀμοί. [9] Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ [10] χάριτι δὲ θεοῦ εἰμι ὅ εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα, οὐκ ἐγὼ δὲ ἀλλ’ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ [ἡ] σὺν ἐμοί. [11] εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτως κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε. The Resurrection of the Dead [12] Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς λέγουσιν ἐν ὑμῖν τινες ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; [13] εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται [14] εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα [καὶ] τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν [15] εὑρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι ἤγειρεν τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ

[l] **15.55.** 15, 55: Iz 25.8; Hoz 13,14.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἤγειρεν εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. [16] εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται [17] εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, [18] ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλοντο. [19] εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ ἠλπικότες ἐσμὲν μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν. [20] Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων. [21] ἐπειδὴ γὰρ δι᾽ ἀνθρώπου θάνατος, καὶ δι᾽ ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. [22] ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνῄσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζῳοποιηθήσονται. [23] ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, [24] εἶτα τὸ τέλος, ὅταν παραδιδῷ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν. [25] δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρι οὗ θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. 26ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος 27πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτέτακται, δῆλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. [28] ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε [καὶ] αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ᾖ ὁ θεὸς [τὰ] πάντα ἐν πᾶσιν. [29] Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν; [30] τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; [31] καθ᾽ ἡμέραν ἀποθνῄσκω, νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, [ἀδελφοί,] ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. [32] εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, Φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνῄσκομεν. [33] μὴ πλανᾶσθε Φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί. 34ἐκνήψατε δικαίως καὶ μὴ ἁμαρτάνετε, ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινες ἔχουσιν, πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λαλῶ. The Resurrection Body [35] Ἀλλ᾽ ἐρεῖ τις, Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται; [36] ἄφρων, σὺ ὃ σπείρεις, οὐ ζῳοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ [37] καὶ ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον εἰ τύχοι σίτου ἤ τινος τῶν λοιπῶν [38] ὁ δὲ θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθὼς ἠθέλησεν, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων ἴδιον σῶμα. [39] οὐ πᾶσα σὰρξ ἡ αὐτὴ σὰρξ ἀλλ᾽ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων. [40] καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλ᾽ ἑτέρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων. [41] ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. [42] Οὕτως καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ [43] σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει [44] σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. εἰ ἔστιν σῶμα ψυχικόν, ἔστιν καὶ πνευματικόν. [45] οὕτως καὶ γέγραπται, Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζῳοποιοῦν. [46] ἀλλ᾽ οὐ πρῶτον τὸ πνευματικὸν ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν. [47] ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ. [48] οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι [49] καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. [50] Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύναται οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. [51] ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω· πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, [52] ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίσει γὰρ καὶ οἱ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. 53 δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. 54 ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος, Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος. 55 ποῦ σου, θάνατε, τὸ νῖκος; ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; 56 τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία, ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος 57 τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νῖκος διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 58 Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἑδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστιν κενὸς ἐν κυρίῳ.

16

Enfundiko

Amahano. Omusingo. Obwangà

1 Kw'erya ntûlo y'okurhabâla[m] abatagatîfu, ninyu mujire nk'oku narhegekaga Ekleziya z'e Galasiya. 2 Olusiku lurhanzi lw'omugobe, ngasi muguma muli mwe abîke aha mwâge ebi asigazize, na ntyo barhalindaga mpu kuhika nyishe entûlo zibul'ihânwa. 3 Hano nyisha, nayanka aba mwene mucîshozire, mbafumbase obugo n'amaruba, ensholôlo zinyu bazihêke e Yeruzalemu. 4 N'akaba kukwânîne nâni nyije, banagenda haguma nâni. 5 Nayisha emwinyu hano mba namagera omu Macedoniya, bulya kugera kône nagera omu Macedoniya. 6 Ci emwinyu yohe nkaba nayishinga nsiku, ciru nankanagerezayo amango g'empondo gôshi, mwene mubè mwe mumpisa ngasi aha nanaja. 7 Bulya ntalonza mmubone ngera tya kwône; nnangâlîre nti nashinga kasanzi emwinyu, Nyakasane akayêmêra. 8 Ci kwône nabera e Efezi kuhika Pentekoste; 9 bulya banyigulireyo olumvi lwôshi oku mukolo gwâni, n'abashombanyi baliyo banji.

10 Timoteyo akayisha, mumanye akahugalala omu karhî kinyu; bulyâla kwo akola akani omukolo gwa Nyakasane. 11 Kuziga harhajiraga owamugayaguza. Muyish'imurhabâla ampikeho n'omurhûla, bulya ndwîrhe namulinga rhwe na bene wîrhu. 12 Mwene wîrhu Apolo naye, namugukulire nti aje emunda muli haguma na bene wîrhu; ci anywîre embuli mpu arhayije; ayija amango ayumva amazire bushiru. 13 Mubè masù, musêre buzibu omu buyêmêre, mubè balume, munakomere! 14 Muli mwe byôshi bijirwe omu buzigire.

15 Nashub'immubwîra cindi cinwa ciguma, bene wîrhu. Murhahabiri oku Stefana n'enyumpa yâge bo barhanzirhanzi b'omu Akaya, n'oku bacihizire bone omu mukolo gw'okurhumikira abatagatîfu. 16 Ninyu mukakenga abantu ba bene abo na ngasi yêshi okola n'orhama haguma

---

[m] **16.1** : Ntûlo y'okurhabâla abatagatîfu: Ezo nsholôlo zàli za kurhabâla abemêzi bakenyi b'e Yeruzalemu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nabo. [17] Nsimire obûla Stefana bo na Fortunato n'Akayiko bal'intandûla, na ntyo barhûliriza idulwe linyu lyandi emurhima. [18] Neci, bahumwîre omurhima gwâni n'ogwinyu. Abantu ba bene abomukabakenga. [19] Ekleziya z'omu Aziya mpu asingi. Akwila bo na Priska bammulamisize bwenêne muli Nyakasane, n'endêko y'abemêzi babuganana aha mwâbo. [20] Bene wîrhu bôshi bammulamusize. Mulamusanye n'ehinunugurho hitagatîfu. [21] Ogu musingo guli gwa kuboko kwâni niene, Paolo. [22] Orhazigira Nyakasane, akahera! «Maran atha!»[n] Nyakasane ayisha! [23] Enshôkano ya Nyakasane Yezu ebè haguma ninyu! [24] Obuzigire bwâni kuli mwe mweshi muli Kristu Yezu!

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 16

16

The Contribution for the Saints

[1] Περὶ δὲ τῆς λογείας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους ὥσπερ διέταξα ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. [2] κατὰ μίαν σαββάτου ἕκαστος ὑμῶν παρ᾽ ἑαυτῷ τιθέτω θησαυρίζων ὅ τι ἐὰν εὐοδῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογεῖαι γίνωνται. [3] ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἐὰν δοκιμάσητε, δι᾽ ἐπιστολῶν τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ἰερουσαλήμ [4] ἐὰν δὲ ἄξιον ᾖ τοῦ κἀμὲ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύσονται.

Plans for Travel

[5] Ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς ὅταν Μακεδονίαν διέλθω· Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι, 6πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν παραμενῶ ἢ καὶ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε οὗ ἐὰν πορεύωμαι. [7] οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν, ἐλπίζω γὰρ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἐὰν ὁ κύριος ἐπιτρέψῃ. [8] ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως τῆς πεντηκοστῆς [9] θύρα γάρ μοι ἀνέῳγεν μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί. [10] Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε, ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον κυρίου ἐργάζεται ὡς κἀγώ [11] μή τις οὖν αὐτὸν ἐξουθενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρός με· ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν. [12] Περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτόν, ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ· ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ. Final Request and Greetings [13] Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε. [14] πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω. [15] Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί· οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς [16] ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι. [17] χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτου καὶ Ἀχαϊκοῦ,

[n] **16.22** : «Maran atha» erhi «Marana tha»: ziri nderho za ciharamiya. Kwo kuderha: Nyakasane, ayisha! erhi Nyakasane, yisha.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὅτι τὸ ὑμέτερον ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν [18] ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους. [19] Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρίσκα σὺν τῇ κατ᾽ οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. [20] ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. [21] Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. [22] εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον, ἤτω ἀνάθεμα. Μαρανα θα. [23] ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μεθ᾽ ὑμῶν. [24] ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2CO - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

2 Kor

2 BAKORINTI

AMARUBA GA KABIRI EMWA ABAKORINTI

AMARUBA GA KABIRI MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA ABAKORINTI[o]

Ntà mbaka zirhume rhwatwîka Kristu nshusho ya Nnâmahanga, nîrhu rhubè nshusho ya Kristu. Oku akalamo ka Kristu eri ndolero y'entumwa, ngasi mwemêzi ali ndolero oku bandi (3, 17-18). Ngasi mbaka zibe za kuyêrekana erhi obwîra bwîrhu busêzire kuli Kristu owarhuhiraga omu bwîra bwa Nnâmahanga mpu nîrhu rhulerhe abandi omu bwîra bwa Nnâmahanga. Ntâye walutwaga duba, ci rhulinde amango Nnâmahanga aha ngasi muguma irenge likwânîne, hano afulûla ebifulike omu ngasi murhima

Endagâno za Nnâmahanga zôshi muli Kristu ziba «Amen», Neci ntyo. Owayemîre arhacishubiraga nyuma, bulya Kristu arhalimwo "neci" na "nanga"; ci aba "nec"i oku mihigo ya Nnâmahanga. Kristu wacijiraga mukenyi mpu rhubone obuhirhi ali lwiganyo lwîrhu okurhabâla abandi (8-9).

1

AGA KABIRI EMWA ABAKORINTI

Enshokolezi

Paolo acîmanyîsa, ahana omusingo anavuga omunkwa

[1] Paolo, ntumwa ya Yezu Kristu oku bulonza bwa Nyamuzinda, rhwe ne mwene wîrhu Timoteyo, oku Ekleziya ya Nyamuzinda eri e Korinti n'oku batagatîfu bôshi bali omu Akaya yôshi. [2] Kuli mwe enshôkano n'obuholo bw'emwa Larha Nyamuzinda na Nyakasane Yezu Kristu!

[3] Ayâgirwe Nyamuzinda, Îshe wa Nnawîrhu Yezu Kristu, Larha w'obwonjo na Nyamuzinda wa ngasi burhûlirize; [4] ye rhurhûlriza omu mbaka zirhu zôshi, mpu lyo nîrhu rhurhûliriza abandi omu

[o] **1.0** Banya-Korinti; Bantu b'e Korinti; Bantu barhengaga e Korinti.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ngasi malibuko n'obwo burhûlirize rhuhâbwa na Nyamuzinda. [5] Neci, kulyâla amababale ga Kristu garhulugîre kwo n'oburhûlirize burhulugîre erhi Kristu orhuma. [6] Rhukalibuka erhi burhûlirize n'okucira kwinyu bîrhumire, bwo bumuha oku mwalemberamwo amababale rhudwîrhe rhwalembera nîrhu. [7] N'obulangâlire bwîrhu muli mwe bwenêne bukomîre: rhumanyire oku obula mushangîre malibuko maguma nîrhu, mukolaga mwayish'ishangîra n'okurhûlirizibwa haguma nîrhu.

[8] Nanga, bene wîrhu, rhurhalonzizi muhabe amalibuko rhwabwîne omu Aziya, gàrhurhindibuza bwenêne, gàrhalusa emisî yîrhu, ciru rhurhali rhulangalîre nti rhwabêramwo omûka. [9] Okuli, kwo rhwali rhuyôsire nka abatwîrîrwe okufà, Iyo rhuleka okukacîkubagira emisî yîrhu rhwêne, ci rhubè Nyamuzinda ye rhucîkubagira, ye fûla abafù. [10] Yêne ye warhulîkûzagya oku lufù lungana olwo, ye wanacirhulîkûza kuli lwo; neci, ye rhucîkubagira oku acirhuciza kandi. [11] Ninyu murhurhabâle n'ensengero zinyu, Iyo eyo nshôkano bantu banji barhushobôlera erhuma omunkwa gwavugwa rhwe rhurhumire.

I. Paolo kubêshera bamubêshîre

Ecarhumga Paolo atamala amanalalira mpu ayisha

[12] Irenge lirhu bw'obula buhamîrizi bw'omurhima gwirhu guhamîriza oku mw'eri igulu, na bwenêne emunda muli, rhwayôsire omu butagatîfu n'omu kurhabêsha, n'okwôla rhwàkuhâbagwa na Nyamuzinda. Rhwàyosire ntyo, arhali oku bwenge bw'omubiri[p], ci oku burhabâle bw'enshôkano ya Nnâmahanga. [13] Bulyala omu maruba gîrhu ntà kandi kantu rhuyandikamwo okuleka ebimusomamwo n'ebi muyumvamwo. Nnangâlîre nti mwayumva lwôshi lwôshi, [14] nka kulyâla mwayumvîrhe hitya oku rhwe igwârhiro ly'obukuze bwinyu, kulya ninyu mwa yish'ibà igwârhiro ly'obwirhu Olusiku[q] lwa Nnawîrhu Yezu Kristu. [15] Obwôla bulangâlire bwo bwarhumaga nnonza okurhang'ihika emwinyu, nti muhâbwe enshôkano ya kabiri[r]; [16] kurhenga emwinyu naderha nti ntwîkanye omu Macedoniya, na kurhenga e Macedoniya nshubire emwinyu, ninyu mwàli mwandusa munampise omu Yudeya. [17] Ewe, k'erhi ndalira ntyo bwifudukwe[s] nakulaliraga? Nîsi k'eyo migabo yâni erigi ya bunya-mubiri, na ntyo nabamwo «neci, neci,» na «nanga, nanga» caligumiza? [18] Nyamuzinda orhagalula akanwa kâge ye ndahîre: ebinwa mmubwira bi-rhaba «neci na nanga». [19] Bulyala olya Mugala wa Nyamuzinda, Yezu Kristu, rhwammubwîraga rhwe na Silvano na Timoteyo arhali «neci na nanga»; a-rhabamwo orhali «neci». [20] Neci, ebi Nyamuzinda alaganyagya byôshi, «neci» wabyomuli Ye

[p] **1.12** : Obwenge bw'omubiri, bwo bwenge buyegemera eby'cen' igulu.
[q] **1.14** : Olusiku lwa Nnawîrhu Yezu Knstu, lwo lusiku lw olubanja luzinda.
[r] **1.15** : Enshôkano ya kabiri : masîma g'okubonakwo Paolo obwa kabiri ekarhî kâbo.
[s] **1.17** : Abashombanyi ba Paolo bakag'iderha mpu anakahiga binji, ci mpu arhajira ebi ahiga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

aba. Ye narhuma rhwaderha «Amen»[t] w'irenge rhuhà Nnâmahanga. [21] Orhuzibuhya haguma ninyu muli Kristu n'owarhushîgaga amavurha[u], ye Nyamuzinda, [22] ye wanarhuhiragakwo ecimanyîso[v] câge, anaheba ecikinja ca Mûka omu mirhima yîrhu. [23] Niehe Nyamuzinda ye ndahîre oku buzîne bwâni, oku kummufa lukogo kwarhumaga ntaciyishe e Korinti. [24] Arhali kuderha nti rhurhegeke obuyêmêre bwinyu, ci nti rhuyûshûle obusîme bwinyu; bulya omu buyêmêre muli bazibu.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β 1

1

Salutation

[1] Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ, [2] χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Paul’s Thanksgiving after Affliction [3] Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως, [4] ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ. [5] ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτως διὰ τοῦ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. [6] εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν. [7] καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν εἰδότες ὅτι ὡς κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως. [8] Οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ’ ὑπερβολὴν ὑπὲρ δύναμιν ἐβαρήθημεν ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν [9] ἀλλ’ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ’ ἑαυτοῖς ἀλλ’ ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς [10] ὃς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ῥύσεται, εἰς ὃν ἠλπίκαμεν [ὅτι] καὶ ἔτι ῥύσεται, [11] συν-υπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν.

The Postponement of Paul’s Visit

[12] Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστίν, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἁπλότητι καὶ εἰλικρινείᾳ τοῦ θεοῦ, [καὶ] οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ’ ἐν χάριτι θεοῦ, ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ,

---

[t] **1.20** : «Amen» kuli kuderha: «Neci ntyo! Kwo biri ntyo, ebi odesire bisêzire».
[u] **1.21** : Amavurha g'obubatizo.
[v] **1.22** : Ecimanyîso cirhazazika c'Obubatizo n'Obukomezo. Ecikinja ca Mûka : lyo Isakramenta ly'Obukomezo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς. [13] οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν ἀλλ᾽ ἢ ἃ ἀναγινώσκετε ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε· ἐλπίζω δὲ ὅτι ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε, [14] καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν καθάπερ καὶ ὑμεῖς ἡμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ. [15] Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην πρότερον πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν, ἵνα δευτέραν χάριν σχῆτε, [16] καὶ δι᾽ ὑμῶν διελθεῖν εἰς Μακεδονίαν καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑφ᾽ ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν. [17] τοῦτο οὖν βουλόμενος μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην; ἢ ἃ βουλεύομαι κατὰ σάρκα βουλεύομαι, ἵνα ᾖ παρ᾽ ἐμοὶ τὸ Ναὶ ναὶ καὶ τὸ Οὒ οὔ; [18] πιστὸς δὲ ὁ θεὸς ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἔστιν Ναὶ καὶ Οὔ. [19] ὁ τοῦ θεοῦ γὰρ υἱὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἐν ὑμῖν δι᾽ ἡμῶν κηρυχθείς, δι᾽ ἐμοῦ καὶ Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ ἐγένετο Ναὶ καὶ Οὒ ἀλλὰ Ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν. [20] ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ Ναί· διὸ καὶ δι᾽ αὐτοῦ τὸ Ἀμὴν τῷ θεῷ πρὸς δόξαν δι᾽ ἡμῶν. [21] ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς θεός, [22] ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. [23] Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχήν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον. [24] οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως ἀλλὰ συνεργοί ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν· τῇ γὰρ πίστει ἑστήκατε.

2

[1] Nàlalira obwôla nti ntashubira emwinyu omu burhe[w]. [2] Bulyâla erhi nakammulerhera oburhè, ndi wankacirhuma nashagaluka aha nyuma y'olya nalerheraga oburhè? [3] N'akaba nayandisire ebi mumanyire[x], kwali kuderha nti Iyo hano nyisha ntag'ibà burhe erhi abali bakwânîne okunsîmîsa barhuma, bulya mmanyire oku okusîma kwâni kunali kwinyu mweshi. [4] Neci, burhe bunji nalimwo n'omutula omu murhima erhi mmuyandikira, erhi nnandi omu mulenge arhali kuderha nti mmujire burhe, ci nti Iyomumanya oku obuzigire; bwâni kuli mwe buli bunji bwenêne.

[5] Akaba hali owajirîne burhe, arhali nie abujizire, ci mweshi, erhi nderhe oku baguma muli mwe abujizire Iyo ntagibugera. [6] Burhali buhane bunyi obwo kuli Oyo muntu[y] wahanyirwe na banji. [7] Mumubabalirage erhikwomunamuhire omurhima omu nda, oyomuhanya alek'irhogera omu burhe bulushire olugero. [8] Co cirhumire mmuhunyire nti muyêrekane obuzigire kuli ye. [9] N'erhi nyandika, kwali kuderha nti mmurhangule, nnandole erhi obumvi bwinyu burhali bwa bihimbi[z]. [10] Ci kwônene oyu mubabalîre - akaba hali kantu namubabalîrekwo - mwe mwarhumire namubabalira omu masù ga Kristu. [11] Mumanye rhwankarhebwa na Shetani! Emihigo yâge rhurhayihabiri.

---

[w] **2.1** : Paolo arhalonza okushubilerhera Abakorinti oburhè.
[x] **2.3** : Maruba marhanzi Paolo ayandikiraga Abakorinti; ci ago maruba gahezire. Abalenga banaderhe oku aga burhanzi gahezire, gala marhanzi go gàli ga kabirhi, n'aga ga kabiri go gàli ga kasharhu.
[y] **2.6** Omuntu wagayisagya Paolo. buno ahûnyire abakristu b'e Korinti mpu bababalire oyo mwene wâbo.
[z] **2.9** : Galya maruba makali ago Paolo adesire; nkaba nshonyi zarhumire bagarhera!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Kurhenga e Trowa kuhika e Macedoniya. Obugo bw'entumwa

[12] Erhi mpika e Trowa nti mpanûle Omwanzi gw'Akalembe gwa Kristu, oku bamanyigulira olumvi muli Nyakasane, [13] Omurhima gwâni ntumvagya gurhûzire, bulyâla nabula bushanga mwene wîrhu Tito. Nabasengaruka obwo, najà e Macedoniya.

[14] Ci Nyamuzinda ayâgirwe, orhuhimira ngasi mangomuli Kristu, olumîza akasûnunu k'obumanye bwâge hôshi hôshi n'omukolo gwirhu! [15] Neci, omu masù ga Nyamuzinda, rhuli kasûnunu kinjinja ka Kristu omu karhî k'abacira n'omu karhî k'abahera. [16] Kuli baguma rhuli kasûnunu ka lufù kahêka ebwa lufù, oku bandi rhuli kasûnunu ka buzîne kahisa oku buzîne. Omukolomutyo ndi wankaguhasha? [17] Bulyâla rhwehe rhurhali aka banji, bakaz'irhimbûla oluderho lwa Nyamuzinda; ci nka bantu nkana, nka bajà-bugo ba Nyamuzinda, rhuyigîriza muli Kristu embere za Nnâmahanga.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β 2

2

[1] ἔκρινα γὰρ ἐμαυτῷ τοῦτο τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν. [2] εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ὁ εὐφραίνων με εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; [3] καὶ ἔγραψα τοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην σχῶ ἀφ᾽ ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστιν. [4] ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.

Forgiveness for the Offender

[5] Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλ᾽ ἀπὸ μέρους, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ, πάντας ὑμᾶς. [6] ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων, [7] ὥστε τοὐναντίον μᾶλλον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μή πως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. [8] διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην [9] εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. [10] ᾧ δέ τι χαρίζεσθε, κἀγώ· καὶ γὰρ ἐγὼ ὃ κεχάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι, δι᾽ ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ, [11] ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.

Paul’s Anxiety and Relief

[12] Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρῳάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ θύρας μοι ἀνεῳγμένης ἐν κυρίῳ, [13] οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου τῷ μὴ εὑρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου, ἀλλ᾽ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν. [14] Τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ καὶ τὴν ὀσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι᾽ ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ [15] ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σῳζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, [16] οἷς μὲν ὀσμὴ ἐκ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὀσμὴ ἐκ ζωῆς εἰς ζωήν. καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός; [17] οὐ γάρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοὶ καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλ᾽ ὡς ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ᾽ ὡς ἐκ θεοῦ κατέναντι θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

3

[1] Ewe, ka rhushub'igwîra okucikunga rhwêne? Nîsi nkabaga kukwânîne, aka baguma, rhubè n'amaruba g'okucîmanyîsa emunda muli, erhi g'emwinyu? [2] Mw'oyo mwe maruba gîrhu, mayandike omu mirhima yîrhu, gama-nyikine n'okusomwa n'abantu bôshi. [3] Neci, kurhafulikwa, muli maruba ga Kristu rhwasiribaga rhwênene, n'ago maruba garhali mayandike n'obwîno, ci n'Omûka gwa Nyamuzinda ozîne; garhali mayandike oku mbaho z'amabuye, ci oku mbaho z'emibiri, oku mirhima yinyu. [4] Kwo rhucikubagire Nyamuzinda ntyo, erhi Kristu orhuma. [5] Arhali kuderha mpu oku bwîrhu rhugwêrhe buhashe bwa kuderha mpu kantu kalebe kali kuli rhwe. Nanga! obuhashe bwîrhu kuli Nyamuzinda burhenga. [6] Ye wa-rhuhâga obuhashe bw'okubà bajà-bugo b'endagâno mpyâhya; n'eyo ndagâno erhali ya lwandiko[a], ci ya Mûka. Bulya olwandiko kuyîrha luyîrha, ci Mûka buzîne ahâna. [7] Erhi obuja-bugo bw'olufù[b], bwali buyandisirwe oku mabuye, bujiraga irenge lingana halya, ciru bene Israheli barhankalozire Mûsa ebusù erhi bulangashane b 'obusù bwâge burhuma, n'obwo kugera bwageraga, [8] kurhi obuja-bugo bwa Mûka bwankabulaga irenge lilushire? [9] Bulyâla, erhi abaga obuja-bugo bw'olwayâga bwali irenge, kurhi obuja-bugo bw'olwayâza bwa-kabulaga kubona irenge lilushire? [10] N'erhi rhwankaligerera kw'eri irenge lilushire bwenêne, irenge ly'obujà-bugo burhanzi liri ntâlyo [11] Bulyâla, ebyagera erhi bibaga byabonesire omu irenge, ebirhagera kurhi? Ka bibule bwarhalusa irenge kulusha?

[12] Kuziga obwôla rhugwêrhe obulangâlire bwa bene obwo, rhugwêrhe aha rhucîkubagîre. [13] Arhali aka Mûsa wakag'icîbwîka obusù mpu bene Israheli bankabona oku obwo bulangashane bwàli bwa okugera bwayûrha. [14] Ci obuke-ngere bwâbo bwatûha. Bulya kuhika olusiku lw'ene, nka basoma Endagâno ya mîra, olwôla lusîka ho lunaciba. Lurhasag'ikûlwa, bulya, Kristu olurhenza. [15] Neci, kuhika olusiku lw'ene, nka basoma Mûsa, olusîka lunabasîke emirhima. [16] Erhi omuntu ahindukira, Nyakasane, Iyo olusîka lutwîka.. [17] Nyakasane aba Mûka, n'aha Omûka gwa Nyakasane guli, ho n'omuntu aba ntagengwa. [18] Ci rhwehe kuno rhunali, obusù

[a] **3.6** : Olwandiko - Endagâno ya Mîra - kuyirha luyirha, bulya luhâna amarhegeko, ci lurhahâna misî ya kugashimba. Mukà yêhe - Endagâno Mpyâhya - buzîne ahâna.
[b] **3.7** : Obuja-bugo bw'olufù: bulya amarhegeko ga mîra, owagavunaga, lufù atwîragwa. Ci ntà misî obwo bugo bwahânaga y'okugashimba bwinjà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

burhali bubwîke, rhudwîrhe rhwaboneka-mwo irenge lya Nyakasane nk'omu ndolero[c], rhudwîrhe rhwahindulwa mpu rhushushe n'eyo nshusho, rhulangale kulusha rhunalangashane, nk 'oku Nyakasane alonzize, bulya aba Mûka.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β 3

3

Ministers of the New Covenant

[1] Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; ἢ μὴ χρῄζομεν ὥς τινες συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν; [2] ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, [3] φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ᾽ ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξὶν λιθίναις ἀλλ᾽ ἐν πλαξὶν καρδίαις σαρκίναις. [4] Πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν θεόν. [5] οὐχ ὅτι ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἱκανοί ἐσμεν λογίσασθαί τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ᾽ ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ, [6] ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτέννει, τὸ δὲ πνεῦμα ζῳοποιεῖ. [7] Εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμασιν ἐντετυπωμένη λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον Μωϋσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν καταργουμένην, [8] πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ; [9] εἰ γὰρ τῇ διακονίᾳ τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῷ μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης δόξῃ. [10] καὶ γὰρ οὐ δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει εἵνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης. [11] εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης, πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ. [12] Ἔχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ παρρησίᾳ χρώμεθα [13] καὶ οὐ καθάπερ Μωϋσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου. [14] ἀλλ᾽ ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν. ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται [15] ἀλλ᾽ ἕως σήμερον ἡνίκα ἂν ἀναγινώσκηται Μωϋσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται [16] ἡνίκα δὲ ἐὰν ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. [17] ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐλευθερία. [18] ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν κυρίου κατοπτριζόμενοι τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν καθάπερ ἀπὸ κυρίου πνεύματος.

---

[c] **3.18** : Abashimbûlizi ba Kristu bali nka ndolero (cilolero) y'irenge lyâge; naye Kristu yo nshusho n'endolero y'irenge ly'Îshe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4

[1] Co cirhume, rhwe rhwàbêrirwe obwonjo erhi rhuhâbwa obwo bugo, rhu-rhagonyâla. [2] Ci okuhulika erhi nshonyi zirhuma, rhurhacikubâmwo. Obwenge bw'okurhebana rhurhabubâkwo, n'oluderho lwa Nyamuzinda rhurhaluhindula. Ci omu kuyêrekana okunali mwo rhucimanyikiza oku mirhima y'abantu omu masù ga Nnâmahanga. [3] N'akaba Emyanzi y'Akalembe rhuyigiîriza eciri mifulike, balya bâhera bo enafulisirwe, [4] balya barhayêmêra, balya Nyamuzinda w'en'igulu[d] ahusize obukengêre, mpu bankanabona obulangashane bw'Emyanzi y' Akalembe y'irenge lya Kristu, y'eri nshusho ya Nnâmahanga[e]. [5] Bulyâla arhali rhwêne rhuja rhwaciderha, ci Nyakasane Yezu Kristu rhuja rhwamanyîsa. Rhwehe rhuli barhumisi binyu, erhi buzigire bwa Yezu Kristu burhuma. [6] Bulya Nyamuzinda waderhaga mpu omu omwizimya murhenge obumoleke, yêne ye wanamolekeraga omu mirhima yîrhu, mpu obulangashane bw'irenge lya Nyamuzinda liri ebusù bwa Kristu bumanyibwe.

Amalibuko n'obulangâlire bw'abajà-bugo

[7] Ci kwônene obwo buhirhi omu mibiri y'obudaka rhubugwâsize, Iyo bamanya oku obuhashe butyo kuli Nyamuzinda burhenga, ci arhali kuli rhw. [8] Rhufunderire enyunda zôshi, ci rhurhahinangusiri; rhurhamanyiri cici rhula-ngalîrage, ci erhi rhunalangalîre. [9] Barhurhindibuza, ci rhurhali balîkirire; ba- rhukubire, ci rhurhahimirwi. [10] Amababale g'olufù lwa Yezu, rhugadwîrhe omu mubiri gwirhu ngasi hôshi na ngasi mango, ly'obuzîne bwa Yezu nabo bubonekera omu mubiri gwirhu. [11] Bulya, ciru rhukaba rhuzîne, ngasi kasanzi rhuli batwîre okufà erhi Yezu orhuma, ly'obuzîne bwa Yezu nabo bubonekera omu mubiri gwirhu gwâfè. [12] Ntyo olufù ludwîrhe lwajira omukolo gwâlwomuli rhwe[f], ci muli mwe buzîne.

[13] Ci kulya kubà nshôkano[g] nguma y'obuyêmêre rhugwêrhe, nka kulya biyandisirwe, mpu[h]: *Nàyemîre, co canarhumaga nshambâla,* nîrhu rhuyemîre, co cinarhuma rhushambâla; [14] bulya rhumanyire oku owafûlaga Nyakasane Yezu, ayish'irhufûla nîrhu haguma na Yezu, anayish'irhuhira aha burhambi bwâge haguma ninyu. [15] N'ebyo byôshi mwe bibêra, mpu Iyo enshôkano nyinji kulusha erhuma omunkwa gwaluga, gunaluze abaguvuga, Iyo Nyamuzinda aja irenge.

---

[d] **4.4** Shetani oyo ocihamba mpu yekola nn'eri igulu, ye olya wabwira Yezu mpu amuharamye! (Mt 4, 9-11). Ntâye arhamanamanakwo.
[e] **4.4** rhulole amahugûlo omu 3, 18.
[f] **4.12** olufù luli lwajira omukolo gwâlwo: Omukolo n'amalibuko g'obugo' bw'entumwa binyihya amagala gâzo, ci byo birhuma Nnâmahanga ashobôza abemêzi obuzîne bw'okuli. Kwo omuganda ashusha Nnawâbo Yezu ntyo; Yezu acîhânyire bunguke bw'abandi, kwo n'entumwa y'okuli ejira.
[g] **4.13** : Nshôkano ya Mûka Mutagatîfu.
[h] **4.13** : Lul 115 (116), 10.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

16 Co cirhuma rhurhagonyâla. Ci oku omuntu orhuli embuga[i] ashandâla, omuntu orhulimwo
ahinduka muhyâhya ngasi lusiku. 17 Bulya okwôla kulibuka hityungunu kwa hisanzi hitya
kurhurheganyiza kulusha ngasi lugero omwandu gw'irenge ly'ensiku n'amango. 18 Co cirhuma
rhurhalola ebiboneka, ci ebirhaboneka; bulya ebiboneka birhashinga kasanzi, ci ebirhaboneka
biri by'ensiku n'amango.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β 4

4

Treasure in Earthen Vessels

1 Διὰ τοῦτο, ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην καθὼς ἠλεήθημεν, οὐκ ἐγκακοῦμεν 2 ἀλλ᾽
ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν
λόγον τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνιστάνοντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν
συνείδησιν ἀνθρώπων ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 3 εἰ δὲ καὶ ἔστιν κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν
τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶν κεκαλυμμένον, 4 ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσεν τὰ νοήματα
τῶν ἀπίστων εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν
εἰκὼν τοῦ θεοῦ. 5 οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν ἀλλ᾽ Ἰησοῦν Χριστὸν κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους
ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν. 6 ὅτι ὁ θεὸς ὁ εἰπών, Ἐκ σκότους φῶς λάμψει, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις
ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἐν προσ-ώπῳ [Ἰησοῦ] Χριστοῦ.
7 Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ
θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν 8 ἐν παντὶ θλιβόμενοι ἀλλ᾽ οὐ στενοχωρούμενοι, ἀπορούμενοι ἀλλ᾽ οὐκ
ἐξαπορούμενοι, 9 διωκόμενοι ἀλλ᾽ οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι, καταβαλλόμενοι ἀλλ᾽ οὐκ ἀπολλύμενοι,
10 πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ
σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. 11 ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα
καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. 12 ὥστε ὁ θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ
δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν. 13 ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως κατὰ τὸ γεγραμμένον, Ἐπίστευσα, διὸ
ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν, 14 εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ
ἡμᾶς σὺν Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν. 15 τὰ γὰρ πάντα δι᾽ ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις
πλεονάσασα διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. Living by
Faith 16 Διὸ οὐκ ἐγκακοῦμεν, ἀλλ᾽ εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ᾽ ὁ ἔσω ἡμῶν
ἀνακαινοῦται ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ. 17 τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ᾽ ὑπερβολὴν
εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, 18 μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα
ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια.

---

[i] **4.16** : Omuntu orhuli embunga gwo mubiri, n'orhulimwo, bwo buzîne rhwashobôlaga erhi rhuhinduka bâna ba Nnâmahanga omu Bubatizo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

5

[1] Rhumanyire oku erhi eci cihando[j] rhubâmwo hano igulu cankashabûka, rhugwêrhe enyumpa yayûbakagwa na Nyamuzinda, mûbako gw'ensiku n'amango gurhàjiragwa na nfune za muntu, gunali omu irunga. [2] Gw'ogu mulenge rhulimwo mw'obu bwôrhere; rhudwîrhe rhwacîfinja nti omûbako gwirhu gw'omu irunga[k] rhuguyambalire oku gundi, [3] casinga rhurhimâmwe rhuyambîrhe[l], ci rhurhashangagwa rhuli bashugunu. [4] Neci, oku rhunaciri mw'eci cihando, erhi omu mulenge rhunali n'omu malibuko; kulya kubà rhurhalonza okuhogolwa ogwo mwambalo, ci rhuguyambalîre oku nyanya y'ogundi, mpu omubiri gwirhu gw'olufù guhinduke buzîne. [5] N'owarhubumbiraga okwo, anali Nyamuzinda yêne, ye wanarhuhâga Mûka Cikinja.

[6] Kuziga, akaba ntyo, rhugwêrhe aha rhucikubagîre, rhunamanyire bwinjà oku: «oku rhunacirimwo ogu mubiri, erhi n'emwa bene rhunali, kulî Nyakasane; [7] bulya buyêmêre rhudwîrhe rhwagendamwo, ci arhali masù». [8] Rhu-rhwalihire obwo, rhurhankanabaga rhurhengemwo ogu mubiri, rhuj'ibêraho Nyakasane. [9] Na ntyo, rhubêziremwo ogu mubiri, rhubîre rhurhagubêziremwo; kumusimîsa rhulonza. [10] Bulyâla rhweshi kukwânîne rhuboneke aha lukîko lwa Kristu, Iyo ngasi muguma âhâbwa amakwânane g'ebi ajizire aciri omu mubiri, binjà erhi bibi.

Omukolo gw'obugo bw'entumwa

[11] Na ntyo, bulya rhuyishi oku kwânîne okuyôboha Nyakasane, rhudwîrhage rhwayemêza abantu. Nyamuzinda yêhe rhulangashîne omu masù gâge. Ninyu nnangâlîre nti rhulangashîne omu mirhima yinyu. [12] Arhali kucîkunga rhwashubigwîra okucîkunga emunda muli, ci kuderha nti rhummuhe ecarhuma mwacîkuza erhi rhwe rhurhuma, Iyo mubona oku mwashuza balya balimbira ebiboneka, babule bwalimbira ebiri omu murhima. [13] Akaba rhwahezize obukengêre Nyamuzinda orhumire[m], mwe kwabêra. [14] Neci, buzigire bwa Kristu burhuminisire. Kwo rhugerêreza oku akaba muguma afirîre bôshi, kuziga bôshi banafîre. [15] Bôshi anafirîre, mpu abalimwo omûka barhacicîbêreragamwogwo, ci babè olya wabafîraga anabafûkira ye bagubêreramwo.

. [16] Rhwehe murhakacibona rhwamanyira omuntu ebwa mubiri. Akaba burhanzi rhwalimanyire Kristu ebwa mubiri; ci buno arhaciri ntyo kwo rhumumanya. [17] N'omuntu erhi akaba ali muli Kristu, erhi anakola ali ciremwa cihyâhya; okwali burhanzi kwahwîre, byôshi bikola bihyâhya.

---

[j] **5.1** : Ogwo mûbako, gwo mubiri gw'irenge rhwâfûkane (1 Kr 15, 44-45).
[k] **5.2** : Omûbako gw'omu Irunga rhuguyambalire oku ogwo gundi: Rhwankalonza okujà omu irenge ly'ensiku n'amango buzira okurhang'ifà.
[l] **5.3** 5, 3: Abayish'ishimânwa bayambîrhe, bo balya bâbe bacizîne, banali bajira ebijiro by'obulangashane amango Mwâmi Yezu agaluka; n'abashangwe bashugunu, bo barhacibwisiri irenge lya Kristu kandi erhi bo balya bayish'ibà bafîre amango Kristu ayisha (1 Kr 15, 51-53).
[m] **5.13** : Hali abakag'ilongôza Paolo mpu arhalusire olugero, mpu adwîrhe ajira nk'ogwê n'isirhe. Akaba ajizire nka muntu ohezire obukengêre, Nnâmahanga warhumag ajira ntyo; n'aka obukengêre bwâge buli bugumaguma, bemêzi barholamwo obunguke.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[18] Okwôla kwôshi, yo kurhenga emwa Nyamuzinda, owashubig'irhujira bîra bâge oku bulagizi bwa Kristu, anarhuhà obugo gw'okushubiza abandi omu bwîra bwâge. [19] Bulya Nyamuzinda yêne washubizagya igulu omu bwîra bwâge muli Kristu, erhi ayibagira obubî bw'abantu, n'erhi arhuheba ekanwa enderho z'okushubiza abandi omu bwîra bwâge. [20] Ntyo rhuli bajà-bugo bakirhu. Oku izîno lya Kristu, rhummuhunyire, mwe mukasinga; shubiri omu bwîra bwa Nnâmahanga! [21] Orhali oyishi ecâha, amujira câha rhwe rhurhumire[n], mpu lyo muli ye rhushuba bushinganyanya bwa Nyamuzinda.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β 5

5

[1] Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [2] καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες, [3] εἴ γε καὶ ἐκδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ εὑρεθησόμεθα. [4] καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει στενάζομεν βαρούμενοι, ἐφ᾽ ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι ἀλλ᾽ ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. [5] ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο θεός, ὁ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος. [6] Θαρροῦντες οὖν πάντοτε καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου [7] διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους [8] θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. [9] διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες, εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι. [10] τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον.

The Ministry of Reconciliation

[11] Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ κυρίου ἀνθρώπους πείθομεν, θεῷ δὲ πεφανερώμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶσθαι. [12] οὐ πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν ἀλλ᾽ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους καὶ μὴ ἐν καρδίᾳ. [13] εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, θεῷ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν. [14] ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο, ὅτι εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον [15] καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. [16] Ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. [17] ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονεν καινά [18] τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ Χριστοῦ καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, [19] ὡς ὅτι θεὸς ἦν ἐν

[n] **5.21** : Nnâmahga abarhuzize Mwami Yezu obuhane bwôshi bw'ebyâha b'igulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς. 20 ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν ὡς τοῦ θεοῦ παρακαλοῦντος δι᾽ ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ θεῷ. 21 τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ.

6

1 Na bulya ye rhudwîrhe rhwarhabâla, rhummuhunyire nti murhalekaga enshokano ya Nnâmahanga yagera busha. 2 Kulya kubà adesire, erhi[o]:*Omu mango gakwânîne nakuyumvîrhîze, n'omu lusiku lw'okucira nakurhabîre*. Amango gakwânîne go gano, olusiku lw'okucira lwo luno. 3 Rhurhasârhaza ndi, nti Iyo barhagayaguza obujà-bugo bwîrhu. 4 Ci omu ngasi kantu, kwo rhunaciyêrekana nka baganda ba Nyamuzinda: omu kuzibuhira bwenêne amalibuko, omu malumwa n'omu burhe; 5 omu kushûrhwa empimbo, omu mpamikwa, omu bugome, omu mirhamo, omu kubula iro, n'omu kubula ebiryo; 6 omu bucêse bw'omurhima, omu bumanye, omu kulembera amalibuko, omu butûdu, muli Mûka Mutagatîfu, n'omu buzigire bw'okunali; 7 omu luderho lw'okuli, n'omu buhashe bwa Nnâmahanga; omu kukolêsa amatumu gw'okufungira n'okulwîra obushinganyanya; 8 omu kukengwa n'omu kulolwa nka byasi, omu kuderhwa kubî n'omu kuderhwa kwinjà; omu kujirwa ndyâlya, n'obwo rhurhaderha ebirhali by'okuli; 9 mpu barharhwîshi, 'obwo ntâye orhuhabire; mpu rhuli obufà, n'obwo rhuli mitaraga; mpu rhuli bahane, ci barhankarhuyîrha; 10 mpu rhuli burhe, n'obwo rhurhayôrha rhurhashagalusa; mpu rhuli ba buligo, n'obwo banji rhugaza; mpu rhurhagwêrhi kantu, n'obwo ntâco rhurhajira. Abakorinti nabo bayigule emirhima. 11 Ntà kantu rhummufulisire, wâni Bakorinti! Omurhima gwirhu gwôshi guli mwigule! 12 Nanga! murhafundêriri emunda rhuli; ci omu mirhima yinyu mwo mufundêrîre. 13 Ninyu murhugalulirage! Kwo mmubwîzire nka kulya omuntu anabwîra abâna bâge: ninyu muyigule omurhima gwinyu gwôshi gwôshi!

14 Mumanye mwakashangîra mulindizomuguma n'abarhali bemêzi. Bici obushinganyanya bwankashangîra n'obubî? Nîsi buguma buci obumoleke bwankajira n'omwizimya? 15 Bwîra buci Kristu agwêrhe bona Beliyari[p]? Nîsi bici omwemêzi ankashangîra n'orhali mwemêzi? 16 Akâ-Nyamuzinda bici kankafundikira haguma n'enshusho[q] z'abazimu? Rhw'ono, neci, rhwe rhuli nyumpa ya Nyamuzinda bici kankafundikira haguma n'enshusho z'abazimu? Rhw'ono, neci; rhwe rhuli nyumpa ya Nyamuzinda ozîne, nk'oku Nnâmahanga aderhaga, erhi[r]: *Nabêra omu karhî kâbo nnankabageragerамwo. Nabà Nyamuzinda wâbo, nabo babè bantu bâni.* 17 Rhengagi ekarhî kâbo, munacîyêgûle, kwo Nyakasane adesire. Mumanye mwankahuma oku kantu karhacîri, nâni

---

[o] **6.2** : Iz 49, 8.
[p] **6.15.** Beliyari ye Shetani.
[q] **6.16** eidolos omu cigereki : «nshusho z'abazimu», kandi rhwanaderha nti «nshanga».
[r] **6.16** : Lub 29, 45.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

nammuyankirira. [18] Nabà nie sho, ninyu mubè bagala bâni na bâli bâni, ye kudesire Nyakasane ogala-byôshi.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β 6

6

[1] Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς [2] λέγει γάρ, Καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι. ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας [3] μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία, [4] ἀλλ᾽ ἐν παντὶ συνιστάντες ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, [5] ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, [6] ἐν ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, [7] ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει θεοῦ· διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, [8] διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, [9] ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνῄσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι, [10] ὡς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες. [11] Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγεν πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται [12] οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν [13] τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὡς τέκνοις λέγω, πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.

The Temple of the Living God

[14] Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ, ἢ τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; [15] τίς δὲ συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βελιάρ, ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; [16] τίς δὲ συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ἡμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἐσμεν ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ θεὸς ὅτι Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεὸς καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μου λαός. [17] διὸ **ἐξέλθατε ἐκ μέσου αὐτῶν** καὶ ἀφορίσθητε,** λέγει κύριος, **καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε· κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς [18] καὶ **ἔσομαι** ὑμῖν **εἰς πατέρα** **καὶ** ὑμεῖς ἔσεσθέ **μοι εἰς υἱοὺς** καὶ θυγατέρας, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

7

[1] Obula rhugwêrhe endagâno ya bene eyo, bîra bâni, rhucîkûlekwo ngasi izinga ly'omubiri erhi ly'omurhima, rhuyûkirize omukolo gw'okucîjira bimâna omu kurhînya Nnâmahanga. [2] Murhuyigulire emirhima yinyu! Ntâye rhwalenganyize, rhurhahombagya ndi, ntâye rhwalîre hyâge. [3] Ntadesiri ntyo nti mmuyâgirize. Ka ntarhenzir'immubwîra oku muli omu mirhima yîrhu omu kufà n'omu kulama! [4] Kurhali kunyi ncimmwikubagîre; mwe munali bukuze bwâni bunêne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omurhima gwâni gurhulwîre;, nyunjwîre bushagaluke omu malibuko gîrhu gôshi.

Paolo e Macedoniya yo Tito amushiganaga

5 Bulyâla, erhi rhuhika e Macedoniya, rhurhaderhaga ciru mpu omubiri ogu gwamarhamûka. Ci ntâkwo rhurhalibukaga: embuga entambala, erhi nie ono, n'omu nda obwôba, erhi nie ono. 6 Ci Nyamuzinda orhûlriza abazamba arhurhûliriza omu kuyisha kwa Tito; 7 arhanali omu kuyisha kwâge mwône, ci n'omu burhûlirize abwîne ekarhî kinyu. Arhubwîzire olwifinjo lwinyu, oburhè muli, n'obushiru bwinyu kuli nie, na ntyo nasîma bwenêne kulusha.

8 Ciru akaba nammujizire burhe, n'amaruba gâni, ntagayiri; n'akaba nali ntanzir'igaya, -mbwîne oku ago maruba gàli gammujizire burhe, ciru akaba hyali hizanzi hisungunu, - 9 buno nkola nsîmire, arhali okwenge mwàli burhe, ci kulya kubà obwo burhe bwàrhumire mwacîyunjuza. Bulyâla oburhè mwàli bwa kuli Nyamuzinda, na ntyo ntà kantu kabî rhwàmmujirîre. 10 Neci, oburhè bwa kuli Nyamuzinda, kulerha bulerha okucîyunjuza kw'obucire, burhakacîyunjulizibwa; ci oburhè bw'igulu bwohe, lufù bulerha. 11 Loli ninyu mwêne eci obwo burhe bwa kuli Nyamuzinda bwammudwirhîre[s]. Loli bukombêdu bunganaci! Arhanali hôshi aho. Loli kurhi mwacîngayire mpu mucîyêze! Loli burhe bunganaci! Loli bwôba bunganaci. Loli buhane bunganaci? Loli bushiru bunganaci? Muli ebyo byôshi mwayêrekîne oku muli bêru-kwêru mw'olwo lubanja. 12 N'akaba nammuyandikîre, arhali olya wagayisanyagya ye warhumire, arhanali olya bagayisagya[t]. Kwàli kuderha nti obukombêdu bwinyu kuli rhwe bubonekane embere za Nnâmahanga. 13 Okwôla kwo kwarhurhûlirize.

Okwo kurhûlirizibwa kwirhu kwànacijakwo obusîme bulushire bwenêne, erhi rhubona Tito asîmire, bulyâla mweshi oku munali mwarhumire omurhima gwâge gwadêkerera. 14 N'akaba omu masù gâge hali oku nacisîmire erhi mwe murhuma, ntakubêraga nshonyi. Ci nka kulyâla rhwammubwîraga byôshi oku binali, ntyo kwo n'okucîsîma kwirhu omu masù ga Tito kwayishirig'ibà kwa kunali. 15 N'obuzigire bwâge kuli mwe bukola bulushisize, akakengêra obumvi bwinyu mweshi, n'oku mwamuyankiriraga munayôbohire munadwîrhe mwageramwo omusisi. 16 Nsîmire obula omu ngasi hyôshi nanacimwîkubagira mw'oyo.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β 7

[s] **7.11** :Oburhè bwa kuli Nnâmahanga: Bulya buhane Abakorinti bahaga olya wagayisagya Paolo. Erhi babà bamamuhana, ahinduka mwinjà.
[t] **7.12** : Olya bagayisagya: omuntu Paolo arhumaga e Korinti.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

7

[1] ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ. Paul's Joy at the Church's Repentance [2] Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. [3] πρὸς κατάκρισιν οὐ λέγω· προείρηκα γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστε εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ συζῆν. [4] πολλή μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν. [5] Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. [6] ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου, [7] οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι. [8] ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι· εἰ καὶ μετεμελόμην, βλέπω [γὰρ] ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύπησεν ὑμᾶς, [9] νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν· ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν. [10] ἡ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται. [11] ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ κατὰ θεὸν λυπηθῆναι πόσην κατειργάσατο ὑμῖν σπουδήν, ἀλλ' ἀπολογίαν, ἀλλ' ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλ' ἐπιπόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλ' ἐκδίκησιν. ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς ἁγνοὺς εἶναι τῷ πράγματι. [12] ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ ἕνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος οὐδὲ ἕνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. [13] διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα. Ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν [14] ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατῃσχύνθην, ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτως καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη. [15] καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστιν ἀναμιμνῃσκομένου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοήν, ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. [16] χαίρω ὅτι ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

8

II. Ensholôlo z'okurhabâla abemêzi b'e Yeruzalemu

Ecarhuma barhabâla

[1] Rhulonzize okummumanyîsa, bene wîrhu, enshôkano Nyamuzinda àshobôzize Ekleziya z'e Macedoniya. [2] Omu malibuko manji babwîne, obushagaluke bwâbo bunene n'obukenyi bwâbo bunji byayunjulirîne, byahinduka buhirhi bwa kurhabâla abandi. [3] Nk'oku banali bahashire, niene mpanyire obwo buhamîrize, ciru na kurhalusa obuhashe bwâbo bwône, [4] bayish'irhuyinginga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mpu rhubashobôze nabo enshôkano y'okushangîra ogwomukolo gw'okurhabâla abatagatîfu[u]. 5 Balushîriza ciru aha rhwàli rhulangâlîre là! Barhag'ija aho, bacihâna bone emwa Nyakasane, okubundi baîhâna emwîrhu oku bulo-nza bwa Nnâmahanga. 6 Rhwanacihûna Tito obwo, nti obwôla ali amarhondêra ogwomukolo gw'okurhabâlana aguyunjulize emwinyu. 7 Ci kulya mulushana muli byôshi: omu buyêmêre n'omu kumany'iderha, n'omu buzigire rhwammuyigîrizagya, ntyo kwomunalushanage na mw'okwo kurhabâla abandi. 8 Lirhali irhegeko mmuhîre ene nderha ntyo; ci kuderha nti mbè nkanarhangula erhi obuzigire bwinyu bunali bo omu kushîbirira abandi. 9 Murhahabiri enshôkano ya Nyakasane Yezu Kristu, oku ye wali mugale acîjiraga mukenyi mwe murhumire, mpu Iyo obukenyi bwâge bummujira bahirhi. 10 Ihano kwône mmuhîre mw'okwo; okwôla kwo kunanamukwânîne mwe mwarhondêraga ogomukolo kurhenga mwâka injo. Arhanali kurhondêra okugujira kwône, ci n'okugulonza. 11 Neci, ogwo mukolo muguyunjulizagye, na ntyo kulyâla mwâli mubiduhire omu kulalira, kwomunashubig'ibiduha n'omu kujira, nk'oku munahashire. 12 Obulonza bukabiduha, eci omuntu agwêrhe co cinarhuma asîmwa, ci arhankadôsibwa eci arhagwêrhi. 13 Ntadesiri nti mukule abandi olukoba emumiro, mucîhiremwolo, ci nti muyumanyanye. 14 Mw'okûla rhuli buno, ebimmulugîre birhabâle obukenyi bw'abinyu, Iyo ebibalugîre nabo biyish'irhabâla obukenyi bw'abinyu, na ntyo muyumanyanye, 15 nka kulya biyandisirwe, mpu[v]: *Owali orhôzire binji birhamulugiraga, n'owali orhôzire, binyi birhamunyihiraga.*

Entumwa Paolo ali arhumire e Korinti

16 Mushana Nyamuzinda ayâgirwe! owahiraga obu bushiru kuli mwe omu murhima gwa Tito. 17 Ayumvîrhe izù lyâni. Ciru aba bushiru kulusha, ayishire emwinyu oku kulonza kwâge yêne. 18 Rhumurhumîre bo na mwene wîrhu muguma, olya irenge lyâge omu kulumîza Emyanzi y'Akalembe[w] liderhwa omu Ekleziya zôshi. 19 Arhanali kwône okwo: acîshozirwe n'Ekleziya mpu anyôse rhukaz'ibalama rhwe naye mw'ogûla mukolo gw'enshôkano rhwàcîhânyirekwo, Iyo Nyakasane aja irenge, Iyo n'omurhima gwirhu gurhûlûla. 20 Kulonza okwôla nti harhag'ijira owarhutumuza kw'ogûla mwandu gw'ebirugu barhubarhuzize. 21 Bulyâla rhulonza okujira aminja, arhali omu masù ga Nyamuzinda mwône, ci n'embere z'abantu. 22 Rhubarhumîre bo n'olya mwene wîrhu[x] warhuyêresire kanji kanji oku anabà mukombêdu, na buno acîyêrekîne wa bushiru kulusha bulya acimmwîkubagire bwenêne. 23 Tito yêhe ye wîrhu rhuba rhwe naye, ye nantabâla oku mukolo ekarhî kinyu. Abandi bene wîrhu, Ekleziya zibarhumire, bali irenge lya Kristu. 24 Embere z'Ekleziya mubayêreke oku obuzigire bwinyu bunali bo, n'oku obwîkubagire rhummugwêrhemwo burhali bwa busha.

---

[u] **8.4** : Abo batagatîfu, bo bakristu b e Yeruzalemu.
[v] **8.15** : Lub 16, 18: Ebyo binwa biyêrekire amâna, bene Israheli balyaga omu irungu.
[w] **8.18** : Wabona Luka oyo adesire.
[x] **8.22** : Oyo «mwene wîrhu» rhurhishi ye ndi; Paolo arhamudesiri izîno.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β 8

8

Liberal Giving

[1] Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς
Μακεδονίας, [2] ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ βάθους
πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸ πλοῦτος τῆς ἁπλότητος αὐτῶν [3] ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ,
καὶ παρὰ δύναμιν, αὐθαίρετοι [4] μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν τὴν χάριν καὶ τὴν
κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, [5] καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν ἀλλ᾽ ἑαυτοὺς ἔδωκαν
πρῶτον τῷ κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος θεοῦ [6] εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθὼς
προενήρξατο οὕτως καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην. [7] ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐν παντὶ
περισσεύετε, πίστει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ τῇ ἐξ ἡμῶν ἐν ὑμῖν ἀγάπῃ, ἵνα καὶ
ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. [8] Οὐ κατ᾽ ἐπιταγὴν λέγω ἀλλὰ διὰ τῆς ἑτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς
ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων [9] γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
ὅτι δι᾽ ὑμᾶς ἐπτώχευσεν πλούσιος ὤν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε. [10] καὶ γνώμην
ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν
προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι [11] νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ
θέλειν, οὕτως καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν. [12] εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρόκειται, καθὸ ἐὰν ἔχῃ
εὐπρόσδεκτος, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. [13] οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν θλῖψις, ἀλλ᾽ ἐξ ἰσότητος [14] ἐν
τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν περίσσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα
γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης, [15] καθὼς γέγραπται, Ὁ τὸ πολὺ οὐκ
ἐπλεόνασεν, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλαττόνησεν.

Titus and His Companions

[16] Χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ δόντι τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου, [17] ὅτι τὴν μὲν
παράκλησιν ἐδέξατο, σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθεν πρὸς ὑμᾶς.
[18] συνεπέμψαμεν δὲ μετ᾽ αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν
ἐκκλησιῶν, [19] οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν σὺν τῇ
χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ᾽ ἡμῶν πρὸς τὴν [αὐτοῦ] τοῦ κυρίου δόξαν καὶ προθυμίαν ἡμῶν,
[20] στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς μωμήσηται ἐν τῇ ἁδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ᾽ ἡμῶν
[21] προνοοῦμεν γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων.
[22] συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον
ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς. [23] εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς
ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. [24] τὴν οὖν
ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἐνδεικνύμενοι εἰς
πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

9

[1] Nago ogôla mukolo w'okurhabâla abatagatîfu, ntacirhamya nti nammuyandikira kuli go. [2] Bulya ntahabiri oku mubiduha, mwe ncitakîra e Macedoniya, nti: «Akaya yôhe ecirheganyize kurhenga mwak'injo». N'obushiru bwinyu bwatuzire banji. [3] Mmurhumirage obwôla bene wîrhu, nti ly'okwo kulimba rhummulimbamwo kurhag'ibà ntâkomuli okwo, lyomunaba mucirheganyize nk'oku naderhaga, [4] erhi ab'e Macedoniya bankayisha bandusize, barhag'ishanga murhacirheganyizi, enshonyi zirhugwârhe -ntag'iderha nti mwe- muli obwôla bulangâlire. [5] Omurhima gwambwîraga obwo mpu kukwânîne ntume bene wîrhu banshokolere emwinyu, barheganye erya nsholôlo yinyu mwalaganyagya, eyôrhe eri nteganye, enabè nsholôlo y'okuli, ci karhabaga kantu ka bujinisi.

Nyamuzinda azigira ohâna anashagalusire

[6] Kengêri: orhwêra binyi, binyi anasarûla; n'orhwêra binji, binji, anasarûla. [7] Ngasi muguma ahâne nk'oku omurhima gwâge gunamubwîzire; arhahânaga nk'oli burhe, nîsi erhi nk'osêzîbwe; bulya Nyamuzinda azigira ohâna anashagalusire[y]. [8] Caba Nyamuzinda anahash'immushobôza enshôkano za ngasi lubero, lyo mubona ebi mmukwânîne muli byosi na ngasi mango, munabul'isigaza ebi mwajiramwo ngasi mukolo mwinjà. [9] Ntyo kwo biyandisirwe, mpu[z]: *Agabire aminja gâge, ashobôza abakenyi; obushinganyanya bwâge buli bw'ensiku n'amango.*

[10] Olyala ohà omuhinzi emburho n'omugati alya, ammuhà ninyu emburho erhali nyi, anayiluze, anammuyûshulire amalehe g'obushinganyanya bwinyu. [11] Ntâhomurhacigalira obwo, munakolaga mwâbona oku mwankarhabâla abandi omu ngasi kantu, na ntyo Nyamuzinda avugwe omunkwa oku bulagizi bwîrhu. [12] Bulyâla ogwomukolo mutagatîfu kurhali kurhabâla kwône gurhabâla abatagatîfu omu bulagîrire bwâbo, ci ciru gurhuma bavuga Nyamuzinda omunkwa bwenêne. [13] Oburhabâle bwinyu bukolaga bwâbazibûla amasù, bagashânize Nnâmahanga, kulya kubà mwayemîre okuyêrekana Emyanzi y'Akalembe ya Kristu buzira kuyibêra nshonyi, na bulya murhajiraga bujinisi omu kubarhabâla n'omu kurhabâla bôshi. [14] N'okushenga bammushengera kuyêre-kîne oku bwenêne bammurhonya, bulyâla enshôkano Nnâmahanga ammushobôzize eri nyinji bwenêne. [15] Nyamuzinda akonkwa oku nshôkano yâge erhankaderhwa!

---

[y] **9.7** : Mig 22, 8.
[z] **9.9** : Mig 22, 9; Lul 111 (112), 9.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β 9

9

The Offering for the Saints

[1] Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους περισσόν μοί ἐστιν τὸ γράφειν ὑμῖν [2] οἶδα γὰρ
τὴν προθυμίαν ὑμῶν ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ
πέρυσι, καὶ τὸ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισεν τοὺς πλείονας. [3] ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ
καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον παρεσκευασμένοι
ἦτε, [4] μή πως ἐὰν ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους
καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγω ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ. [5] ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμην
παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς, ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς καὶ προκαταρτίσωσιν τὴν
προεπηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἑτοίμην εἶναι οὕτως ὡς εὐλογίαν καὶ μὴ ὡς
πλεονεξίαν. [6] Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπείρων ἐπ᾽
εὐλογίαις ἐπ᾽ εὐλογίαις καὶ θερίσει. [7] ἕκαστος καθὼς προῄρηται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ
ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός. [8] δυνατεῖ δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς
ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν,
[9] καθὼς γέγραπται, Ἐσκόρπισεν, ἔδωκεν τοῖς πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.
[10] ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπόρον τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν
σπόρον ὑμῶν καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν [11] ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς
πᾶσαν ἁπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι᾽ ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ [12] ὅτι ἡ διακονία τῆς
λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶν προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ
περισσεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ θεῷ. [13] διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης
δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ
ἁπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας, [14] καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων
ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ θεοῦ ἐφ᾽ ὑμῖν. [15] χάρις τῷ θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ
δωρεᾷ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

10

III. Paolo ashuza balya bàli bamushobesire

Paolo arhaba ngonyi

[1] Niehe Paolo mmuhunyire, mwe mukasinga, obutûdu n'obwinjà bwa Kristu burhumire, nie erya ngonyi nka ndi embere zinyu, na nka ntammuliho nshube ntwâli. [2] Mmuhunyirage, mwe mukasinga, hano mpika eyo munda, ntarhengagamwo bulya burhwâli abagerêreza mpu mubiri gurhuhêka bacikêbwa mpu mbamwo. [3] Omu mubiri rhuba, neci, ci rhurhalwa kwa mubiri. [4] Nanga, amatumu rhulwamwo garhali ga bunya-mubiri, ci oku buzibu bwa Nyamuzinda gagwêrhe obuhashe bw'okuhongola ebishagala by'entambala by'abashombanyi. Emirâli rhwe rhuyitwamwo, [5] na ngasi bucîbone buderha mpu bwacîgererakwo okumanya Nyamuzinda, na ngasi bukengêre rhubugwârha mpira nti bushige Kristu. [6] Na hano obumvi bwinyu buba bwimaâna, rhulingûzize okuhana ngasi yêshi waciderhe mpu arhenguha.

[7] Okuli mushi murhakubishaga! Ocîkubagire mpu ali wa Kristu, ashub'icija emurhima, amanye oku ali wa Kristu kwo nîrhu rhuli bâge. [8] Bulya, ciru obwo buhashe bwîrhu nankabulimbira okurhalusire olugero hitya, obwo buhashe Nyakasane àrhuhâga mpu rhummuyûbakemwo mwoyo, arhali mpu rhummushâbemwo ntankabubêra nshonyi. [9] Bulyala ntalonzizi mumanye mpu kummuyôbohya nnonza okummuyôbohya n'amaruba gâni. [10] «Amaruba gâge, kwo baderha, gali ga bulume ganali makali; ci erhi wankamubona yêne, ngonyi, n'iderha lyâge liri ntâlyo»; [11] Olimw'okwo kwa bene okwo, amanye oku oku rhuyôrha omu iderha ly'amaruba gîrhu nka rhurhahali, kwo rhwanayish'iyôrha omu bijiro bîrhu hano rhuba rhukola rhuli ekarhî kinyu.

Paolo arhaba mucibonyi

[12] Rhurhadesiri nti rhucihiremwo oburhwâli bw'okucîyumanyanya nîsi erhi obw'okucîgererakwo balya bacikunga bône. Ci omu kucîkunga bône n'omu kucîshushanya bône na nnene, ntà bukengêre! [13] Rhwehe rhurhacîkuza kurhaluka olugero[a], ci olugero Nyamuzinda arhugereragamwo erhi arhuhisa emwinyu, lwo rhwanacîgereramwo. [14] Rhurhanagandazizi okurhalusire olugero lwîrhu, nka kulya rhurhali rhushubig'ihika emwinyu; ci rhwammuhisireho erhi rhummudwirhîre Emyanzi y'Akalembe ka Kristu. [15] Rhurharhalusire olugero n'okucîkungira emirimo ya bene, ci rhucîkubagîre oku, omu kuyûshûka emunda muli buzira kurhalusa olugero lwîrhu, [16] rhunalangalîre okuhisa Emyanzi y'Akalembe omu zindi ntambi kurhaluka emwinyu, ahâli h'okulimbira emikolo mikole omu kwa bene. [17] Owalonza obukuze[b], abulongeze muli

[a] **10.13** :Oluge lw'omukolo gw'obugo bwa Paolo, liri igulu lyôshi. Muli okwo ntâye wankaderha mpu acîgerera kuli ye.
[b] **10.17** :Owalonza obukuze.....: Yer 9, 22-23; 1 Kor 1, 31.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane! [18] Bulya arhali ocîkunga yêne ye gera, ci oyu Nyakasane akunga.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β 10

10

Paul Defends His Ministry

[1] Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραΰτητος καὶ ἐπιεικείας τοῦ Χριστοῦ, ὃς κατὰ
πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς [2] δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὼν θαρρῆσαι τῇ
πεποιθήσει ᾗ λογίζομαι τολμῆσαι ἐπί τινας τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα
περιπατοῦντας. [3] ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα, [4] τὰ γὰρ ὅπλα τῆς
στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικὰ ἀλλὰ δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς
καθαιροῦντες [5] καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες
πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ, [6] καὶ ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν,
ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή. [7] Τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε. εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ
εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἐφ᾽ ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ, οὕτως καὶ ἡμεῖς. [8] ἐάν [τε]
γὰρ περισσότερόν τι καυχήσωμαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν ἧς ἔδωκεν ὁ κύριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ
οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθήσομαι. [9] ἵνα μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν
ἐπιστολῶν [10] ὅτι, Αἱ ἐπιστολαὶ μέν, φησίν, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος
ἀσθενὴς καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος. [11] τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἷοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι᾽
ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ. [12] Οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρῖναι ἢ συγκρῖναι
ἑαυτούς τισιν τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων, ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες καὶ
συγκρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς οὐ συνιᾶσιν. [13] ἡμεῖς δὲ οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα ἀλλὰ κατὰ
τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεὸς μέτρου, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν. [14] οὐ γὰρ ὡς μὴ
ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνομεν ἑαυτούς, ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ
τοῦ Χριστοῦ, [15] οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες
αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσείαν
[16] εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἕτοιμα καυχήσασθαι.
[17] Ὁ δὲ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω· [18] οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστάνων, ἐκεῖνός ἐστιν δόκιμος,
ἀλλ᾽ ὃν ὁ κύριος συνίστησιν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

11

Paolo asêzîbwe okucîkuza yêne

[1] Acibaga mwankanzigira nasirâha hitya! Caba neci mwandembera [2] Bulyâla okuyâgala munyâgîre kuli kuyâgalwa kwa Nyamuzinda. Kulya kubà nammuhîre mulume muguma yenene, nka mwâna w'obunyere orhashubig'ihumwakwo w'okuyêreka Kristu. [3] Ci kwône nyôbohire bwenêne nti enkengêro zinyu zakasherêra zinacîkûle omu bwimâna bwa Kristu, nka kulyâla enjoka yarhebaga Eva n'obwenguhuza bwâyo. [4] Bulyâla erhi hankajira owayish'immuyigîriza owundi Kristu okuleka olya rhwammuyigîrizagya, erhi kwankabà kuhâbwa owundi Mûka okuleka olya mwahâbagwa, nîsi erhi yindi Myanzi y'Akalembe okuleka erya mwayankiriraga, murhankabula bwayêmêra! [5] N'obwo ncikebirwe nti ezo «ntumwa nkulu» ntâco zindushire! [6] N'akaba ntà bulenga bw'e kanwa njira, obumanye bwoki ntabuziri muli byôshi n'embere za bôshi rhwammuyêresirekwo.

[7] Ka kubiha nabihirage erhi nyunama nti mmulengeze, mmuyigîriza Emyanzi y'Akalembe ka Nnâmahanga buzira kuhûna kantu? [8] Zindi Ekleziya nànyazire, zo zampîre oburhabâle oku mukolo gwâni ekarhî kinyu. [9] N'obwôla nali emwinyu ntanagwêrhi cici, ntazidoheraga ndi; bene wîrhu bàhubukaga e Macedoniya bo bampire ebi nal'indagîrirekwo. Muli byôshi nacilanga nti ntag'immuzidohera, nanacicîlanga. [10] Okuli kwa Kristu kundimwo kwo ndahîre: ako kalimbiriro kani ntâye wankakankulamwo omu cihugo c'Akaya! [11] Bulya kurhi? Ka mpu bulya ntammuzigira? Nyamuzinda yêne amanyire!

[12] Oku nyôrha njira, Nashub'ikakujira, Iyo mbatwîra omu myanzi balya bakaz'ilonza aha bankalimbira mpu bayûmânana nîrhu. [13] Bulya abantu ba bene bo liri irumbi mpu ntumwa, bakozi endyâlya bakag'irhebana mpu ntumwa za Kristu. [14] N'okwo kurhankasomeza ndi; bulya Shetani naye anacîyôze nka malahika wa bumoleke. [15] Kuziga kurhali kudarhi abaganda bâge nabo bacîyôze nka ntumwa za bushinganyanya. Ci obuzinda bwâbo kwo nabo bwanaba ak'ebijiro byâbo.

[16] Nashub'iderha là: harhabaga owamanya mpu ngwêrhwe n'isirhe. Na mukakuderha, yêmêragi mbè musirhe, Iyo nâni mba nka nacîkunga hitya. [17] Oku nkola naderha, ntakuderhe oku bwa Nyakasane, ci nka kula omusirhe anabà, erhi nnamanyire bwinjà oku ngwêrhe ebyankalimbirwa. [18] Kulya kubà bandi banji bacîkunga kwa mubiri, ka nâni ntang'icîkunga! [19] Mwe benge, murhahugûga amadâga mubà mweshi! [20] Neci, banammujire bajà, munacîhûmbîre; bakammulya babishi, munacihulikire; banammunyage, bammugayaguze, bammuhe ciru n'omulimba omu irhama, murhanahinye. [21] Nkudesire nti Iyo enshonyi zimmugwârha. Nkaba kwomumanya mpu rhu-rhali balume!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ci ngasi eci balimbira côshi, -ka nkuderhe nk'ogwêrhwe n'isirhe, - nâni, nanacîrimbira. [22] Bali Bayahudi, nâni ndi wundi! Bali b'oku nkomokà y'Abrahamu; ci nâni! [23] Bali Baganda ba Kristu, -lero nkola naderha nka musirhe,- nie ono mbalushire! Mbalushire omu kuluza emikolo, omu kushwêkwa kanji-kanji omu kushûrhwa okurhalusize olugero. Kanga nalinzir'ifà? [24] Karhânu kôshi nashûrhwa n'Abayahudi erya mikoba makumi asharhu na mwenda. [25] Empimbo nazishûsirwe kasharhu; nabandwa amabuye liguma; nazika omu nyanja kasharhu; nashinga mulegerere muguma na budufu buguma omu ndalâlà y'enyanja. [26] Kanji-kanji erhi omu njira ndi; enyishi zampusha; nalinz'igwa omu bishumûsi; nalinz'iyîrhwa n'ab'emwîrhu; abapagani bampusha; nalinz'ifira omu cishagala; omu irungu niene niene; enyanja yalinz'impêka; nalinz'iyîrhwa n'endyâla mpu bene wîrhu. [27] mbalushire omu kukola n'omu kurhuma; kanji-kanji nalazire ntanahebiri olugohe oku lundi; ishali n'enyôrha, okucîshalisa kanji-kanji, okukayûla n'okubula eci nacibwîka. [28] Ntadesiri n'ebindi... Ngasi lusiku erhi omurhima gukangalire erhi Ekleziya zôshi zirhuma. [29] Ndi obà ngonyi, nkanabula bwagonyâla nâni? Ndi ohirima, nkanabu-la bwayumva mbabîre bwenêne?

[30] Akabaga kwo badesire mpu rhucîkuze, niehe buzamba bwâni nalimbira. [31] Nyamuzinda n'Îshe wa Nnawîrhu Yezu -olya okayâgirwa ensiku n'amango! - Arhahabiri oku ntanywerha. [32] E Damasi, omurhambo wa mwâmi Areta àrhegeka mpu balange olugo lw'e Damasi Iyo bangwârha. [33] Omu cirhimbiri bampebire, bacigeza aha kabonezo, banyandagaza oku lukûta, na ntyo namufulumuka omu nfune.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β 11

11

Paul and the False Apostles

[1] Ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν τι ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου. [2] ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς θεοῦ ζήλῳ, ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ [3] φοβοῦμαι δὲ μή πως, ὡς ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν Εὔαν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἁπλότητος [καὶ τῆς ἁγνότητος] τῆς εἰς τὸν Χριστόν. [4] εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ἀνέχεσθε. [5] λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων. [6] εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ᾽ οὐ τῇ γνώσει, ἀλλ᾽ ἐν παντὶ φανερώσαντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. [7] Ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα ἐμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν; [8] ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν, [9] καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατενάρκησα οὐθενός· τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας, καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῆ ἐμαυτὸν ὑμῖν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐτήρησα καὶ τηρήσω. [10] ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοὶ ὅτι ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασιν τῆς Ἀχαΐας. [11] διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ θεὸς οἶδεν. [12] Ὃ δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελόντων ἀφορμήν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται εὑρεθῶσιν καθὼς καὶ ἡμεῖς. [13] οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ. [14] καὶ οὐ θαῦμα· αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. [15] οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης· ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Paul's Sufferings as an Apostle

[16] Πάλιν λέγω, μή τίς με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· εἰ δὲ μή γε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα κἀγὼ μικρόν τι καυχήσωμαι. [17] ὃ λαλῶ, οὐ κατὰ κύριον λαλῶ ἀλλ᾽ ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως. [18] ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ σάρκα, κἀγὼ καυχήσομαι. [19] ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι ὄντες [20] ἀνέχεσθε γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις εἰς πρόσωπον ὑμᾶς δέρει. [21] κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθενήκαμεν. ἐν ᾧ δ᾽ ἄν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ κἀγώ. [22] Ἑβραῖοί εἰσιν; κἀγώ. Ἰσραηλῖταί εἰσιν; κἀγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσιν; κἀγώ. [23] διάκονοι Χριστοῦ εἰσιν; παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν θανάτοις πολλάκις. [24] ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις τεσσεράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, [25] τρὶς ἐρραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα [26] ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις λῃστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, [27] κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι [28] χωρὶς τῶν παρεκτὸς ἡ ἐπίστασίς μοι ἡ καθ᾽ ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. [29] τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; [30] Εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχήσομαι. [31] ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι. [32] ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν πόλιν Δαμασκηνῶν πιάσαι με, [33] καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

12

[1] Akaba kukwânîne rhucîkuze, -ci kunali kurhamira busha.- nkolaga naderha n'oku Nyakasane ambonekeraga n'ebi ambishûlîre. [2] Nyîshi omuntu muli Kristu hamagera myâka ikumi n'ini. Oyo muntu, -erhi ali ahêsire omubiri, ntishi erhi agusiga ntishi, Nyamuzinda yêne amanyire, - erhi bamuzirundukana omu malunga, bamuhisa omu irunga lya kasharhu. [3] Nyîshi oku Oyo muntu, erhi ali ahesire omubiri, ntishi, agusiga, ntishi, Nyamuzinda yêne amanyire, - [4] bamuzurundukîne omu paradizo, ayumva ebinwa birhankaderhwa; ebi ayumvîrhe omuntu arhayêmêrirwi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

okubiderha. [5] Oyo muntu, neci, nanamulimbira; ci nie niehe ntankalimbira oburhali buzamba bwâni. [6] Ncilonzagya okucîkuza, lirhankabire isirhe; bulya ntankadesire ebirhali by'okuli. Ci nalekeraga aho, hakanajira owacinyikebwa mukulu kulusha oku abwîne ndi, nîsi erhi oku ayumva naderha.

[7] Lyo n'obukulu bw'ebyo banfulûliraga burhag'irhuma nacîbona, bampeba akababo omu mubiri, kali nka ntumwa ya Shetani ekaz'intimba ebifundo. [8] Namahûna Nyakasane kasharhu erhi okwôla kurhuma, nti amuntenzekwo. [9] Naye ambwira, erhi: «Enshôkano yâni erhakunyihiri; bulya obuhashe bwâni omu buzamba mwo bucîyêrekana». Nkolaga nsimire okulimbira obuzamba bwâni, Iyo obuhashe bwa Kristu bumbêramwo. [10] Okwôla kwo kurhuma nyumva nsîmire omu buzamba bwâni, omu bijâci, omu malibuko, omu kurhindibuzibwa n'omu burhe, erhi Kristu orhuma. Bulya amango ndi muzamba, Iyo mba muzibu! [11] Ka ntashubirage musirhe! Mwe mwanarhumire. Kali singa mwe mwàli gwâsirwe okunkunga! Bulya ntâco ndushirwe n'abo bali ntumwa nkulu, ciru nkaba ntali cici. [12] Ebiyêrekana oku ndi ntumwa, mwàbibwîne ekarhî kinyu: okulembera ngasi malibuko, ebimanyîso, ebisômerîne n'ebirhangâzo. [13] Ezindi Ekleziya cici zahâbirwe murhahâbagwa, aha nyuma ly'okubà nie ono ntà-mmuzidoheraga? Mumbabalire okwôla kubîha nammubîhîre! [14] Bukola bwa kasharhu obu ncîrheganyize okujà emwinyu, ntanammuzidohere. Arhali abâna bo bagwâsirwe babîkire ababusi. Ci ababusi bo babîkira abâna bâbo. [15] Niehe nnonzize okuhâna byôshi n'oku cihâna niene nieshi-nieshi erhi mwe murhuma. Obûla mmuzigire kulusha, ka kukwânîne munzigire kunyi? [16] Erhi «Kubage!» nie ono ntammuzidoheraga; ci kulya kubà nali mwengûza, nammugwârhira omu bwenge[c]. [17] Ewe, k'abanarhumaga emwinyu bàlimwo muguma warhumire nammuyungukirakwo? [18] Nayinginga Tito, nanamurhuma bo n'olya mwene wîrhu[d]. Ka Tito ammuyungukirekwo? K'arhali njira nguma rhwalimwo, muguma akûla okugulu aha, owundi akuhebeho?

Paolo ayôbohire okurhimâna Abakorinti omu mabî

[19] Kurhenga mîra mucîkêbwa mpu kusamba rhusamba embere zinyu! Embere za Nnâmahanga rhuderhera muli Kristu. Ebyo byôshi, bene wîrhu, kuderha nti mujè embere. [20] Bulya nyôbohire nti nkaba hano nyisha, arhali oku nnonzize mubè kwo nashanga muyôsire; nti ninyu mwakanashanga nyôsire oku murhalonzizi mbè; nti nakanashanga mulimwo ennongwe, obwâgalwa, omungo, orhudali, okuderherana kubî, okuhûranana, obucîbone n'akavulindi. [21] Nyôbohire nti amango nashubira eyo, Nyamwagirwa Nyamuzinda akanambonêsa enshonyi embere zinyu, nti hakanajira banji nalakira bajizire ebyâha, banabula bwacîyunjuza oku bijiro byâbo by'okubî, by'okuhusha n'eby'okukala enshonyi.

---

[c] **12.16** : Eryo iderha lyàli lya bashombanyi ba Paolo.
[d] **12.18** 12, 18: Lolà 2 Kr 8, 18-22.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β 12

12

Visions and Revelations

[1] Καυχᾶσθαι δεῖ, οὐ συμφέρον μέν, ἐλεύσομαι δὲ εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις κυρίου. [2] οἶδα
ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων, εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος
οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, ἁρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ. [3] καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον
ἄνθρωπον, εἴτε ἐν σώματι εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, [4] ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν
παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. [5] ὑπὲρ τοῦ τοιούτου
καυχήσομαι, ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ καυχήσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις. [6] ἐὰν γὰρ θελήσω
καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων, ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ· φείδομαι δέ, μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ
ὃ βλέπει με ἢ ἀκούει [τι] ἐξ ἐμοῦ [7] καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων. διὸ ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι,
ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος Σατανᾶ, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. [8] ὑπὲρ
τούτου τρὶς τὸν κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ ἀπ’ ἐμοῦ. [9] καὶ εἴρηκέν μοι, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις
μου, ἡ γὰρ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται. ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχήσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου,
ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ’ ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. [10] διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν
ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς καὶ στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.

Paul’s Concem for the Corinthian Church

[11] Γέγονα ἄφρων, ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ἐγὼ γὰρ ὤφειλον ὑφ’ ὑμῶν συνίστασθαι· οὐδὲν γὰρ
ὑστέρησα τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων εἰ καὶ οὐδέν εἰμι. [12] τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου
κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ δυνάμεσιν. [13] τί γάρ ἐστιν ὃ
ἡσσώθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι
τὴν ἀδικίαν ταύτην. [14] Ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἑτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρκήσω· οὐ
γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλ’ ὑμᾶς. οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν θησαυρίζειν ἀλλ’ οἱ γονεῖς
τοῖς τέκνοις. [15] ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. εἰ
περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶ[ν], ἧσσον ἀγαπῶμαι; [16] ἔστω δέ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς· ἀλλ’
ὑπάρχων πανοῦργος δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον. [17] μή τινα ὧν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι’ αὐτοῦ
ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς; [18] παρεκάλεσα Τίτον καὶ συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν· μήτι ἐπλεονέκτησεν
ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσιν; [19] Πάλαι δοκεῖτε ὅτι
ὑμῖν ἀπολογούμεθα. κατέναντι θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν· τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς
ὑμῶν οἰκοδομῆς. [20] φοβοῦμαι γὰρ μή πως ἐλθὼν οὐχ οἵους θέλω εὕρω ὑμᾶς κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν
οἷον οὐ θέλετε· μή πως ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθείαι, καταλαλιαί, ψιθυρισμοί, φυσιώσεις,
ἀκαταστασίαι [21] μὴ πάλιν ἐλθόντος μου ταπεινώσῃ με ὁ θεός μου πρὸς ὑμᾶς καὶ πενθήσω
πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ
ἀσελγείᾳ ᾗ ἔπραξαν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13

[1] Bukola bwa kasharhu obûla nja emwinyu. Ngasi lubanja lukatubwa oku cinwa ca bahamîrizi babiri erhi basharhu[e]. [2] Nakubwîzire balya baji-zire ebyâha burhanzi, nakubwîra n'abandi bôshi, nnaba naNashub'ikuderha kandi ene ntabalimwo, nka kulya najiraga erhi ndi eyo obwa kabiri: nkashubira eyo, lero ntâbe bwonjo. [3] Nkabaga mulonzize mubone oku Kristu odwîrhe aderhera omu kanwa kâni? Yêhe erhaba ngonyi embere zinyu, ci ajira obuhashe muli mwe. [4] Abambiragwa oku musalaba erhi kugonyâla[f] kurhuma, ci azîne oku buhashe bwa Nyamuzinda. Na nîrhu, rhuli ngonyi muli ye, neci, ci rhwayish'iyôrha rhuzîne haguma naye oku buhashe bwa Nyamuzinda muli mwe.

[5] Ninyu mwene mubage nka mwagerêreza, mulole erhi munali omu buyêmêre; mucîrhangule mwene. Ka ninyu mwene murhamanyiri oku Yezu Kristu ammulimwo? Nkaba abage erhi muli mihera! [6] Ahâli nkaba mwamanya oku rhwehe rhurhali mihera! [7] Rhudwîrhe rhwashenga Nnâmahanga ammurhabâle murhajiraga okubî; arhali kuderha nti Iyo babona oku rhuyâzize, ci kuderha nti lyo muw'oyomujira okwinja, rhubè rhwe rhuyâga. [8] Bulyâla rhurhagwêrhi buhashe bwa kulwîsa okuli, ci bwa kulwîra okuli bwône rhujira. [9] Neci, rhusîma rhw'ono rhubè ngonyi[g], ninyu mubè bazibu. Kwo rhunashenga omu nsengero zirhu okwo: nti mushube bimâna. [10] Co cirhumire nayandika nnandi kuli eco, nti lyo hano mba nkola mmuliho, ntag'ikaliha omu buhashe Nyakasane ampâga mpu nyûbake, ci arhali mpu nshabe.

Enfundiko

Amahano. Omusingo. Obwangà

[11] Ntyo, bene wîrhu, mushagaluke, mucîsêze okubà bimâna, muhânane omurhima, muyumvanye, mubè n'omurhûla, na Nyamuzinda w'omurhûla aba ninyu. [12] Mulamusanye n'ehinunugurho hitagatîfu. Abatagatîfu bôshi bamulamusize. [13] Enshôkano ya Nyakasane Yezu Kristu, n'obuzigire bwa Nyamuzinda, n'omulungano gwa Mûka Mutagatîfu bibè ninyu mweshi!

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β 13

13

Final Wamings and Greetings

[e] **13.1** Bahamîrizi babiri erhi basharhu: Lush 1,15.
[f] **13.4** : Kugonyâla: kugonyohala.
[g] **13.9** : Abakorinti babà bazibu olugendo lwâbo lukaba lwimâna, Paolo anabà ngonyi obwo, bulya arhacigwêrhi igwârhiro ly'okukolêsa obuhashe bwâge, na ntyo anayâga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν
ῥῆμα. [2] προείρηκα καὶ προλέγω, ὡς παρὼν τὸ δεύτερον καὶ ἀπὼν νῦν, τοῖς προημαρτηκόσιν καὶ
τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν οὐ φείσομαι, [3] ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ
λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν. [4] καὶ γὰρ ἐσταυρώθη ἐξ
ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως θεοῦ. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζήσομεν σὺν
αὐτῷ ἐκ δυνάμεως θεοῦ εἰς ὑμᾶς. [5] Ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε· ἢ
οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν; εἰ μήτι ἀδόκιμοί ἐστε. [6] ἐλπίζω δὲ ὅτι
γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδόκιμοι. [7] εὐχόμεθα δὲ πρὸς τὸν θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν
μηδέν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ᾽ ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι
ὦμεν. [8] οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. [9] χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς
ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε· τοῦτο καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν. [10] διὰ τοῦτο ταῦτα
ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ὁ κύριος ἔδωκέν μοι εἰς
οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν. [11] Λοιπόν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ
αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ᾽ ὑμῶν. [12] ἀσπάσασθε
ἀλλήλους ἐν ἁγίῳ φιλήματι. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες. [13] Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

GAL - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Gal

EMWA ABAGALASIYA

Gal

AMARUBA MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA ABAGALASIYA[h]

Paolo ali mwîshogwa wa Nnâmahanga, Yezu wamuhugulaga Emyanzi y'Akalembe ayigîriza (1). Akuba mukristu kurhali kushimba obwôrhere bw'Abayahudi (2); bulya okukembûlwa kuli ntâco, n'okurhakembûlwa nakwo kuli ntâco; akantu kagwêrhe akamalo, kuli kuhinduka ciremwa cihyâhya (6, 15; 5, 5-6). Omukristu akwânîne ayumve oku abemêzi bôshi muli Kristu bakola bene Abrahamu. Ye Nnâmahanga ahâga endagâno omu buyêmêre mpu arhaciri Abramu, Larha-wa-lukengwa, ci Abrahamu, Îshe-wa-mbaga-mwandu. Ababatizîbwe barhacirimwo kabôlo. Obuyêmêre buyimangira oku ciragâne ci arhali oku Irhegeko, bulya Irhegeko lirhâna misî ya kushimba amarhegeko (3). Erhi Nnâmahanga abona oku amango gayunjwîre arhuma Omugala, aburhwa n'omukazi, afira ebyâha bîrhu, anafûka; n'abamuyemîre bahâbwa Mûka wabarhabâla okushimba amarhegeko mafundikire omu irhegeko ly'obuzigire, barhali bajà ci bâna baburhe (4-5). Ngasi muguma acîhangâne kuyâka ebijiro bigalugalu by'omubiri ahêkwe na Mûka Mutagatîfu (5, 5-6.13-6, 17).

1

EMWA ABAGALASIYA

Paolo acîmanyîsa, anahâna omusingo

[1] Paolo, ntumwa, arhali oku bulonza bw'abantu nîsi erhi oku bulagizi bw'omuntu, ci oku nshôkano ya Yezu Kristu na Nyamuzinda Îshe wamufûlaga omu bafù, [2] nie na bene wîrhu bôshi rhuli rhweshi, oku Ekleziya z'e Galasiya. [3] Kuli mwe engalo n'omurhûla gwa Larha Nnâmahanga na Nyakasane Yezu Kristu, [4] wacihânaga nterekêro oku byâha bîrhu, mpu lyo arhurhenza omu bubî bw'er'igulu, nka kulya Larha Nyamuzinda alonza, [5] olya okayâgirwa emyâka n'emyâka! Amen.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Emyanzi y'Akalembe eba miguma yône

[6] Nsômîrwe kurhi mudwîrhe mwatwîka duba-duba ntya olya wammuhamagalaga omu nshôkano ya Kristu, mpu mushimbe eyindi-yindi myanzi y'akalembe; [7] n'obwo Emyanzi y'Akalembe erhabamwo kubiri. Ci hali abantu badwiîrhe bammuhiramwo akavululindi n'okulonza okuhushikanya Emyanzi y'Akalembe ya Kristu. [8] Mâshi owankaderha mpu ammuyigîriza eyindi-yindi myanzi y'akalembe erhali nk'erya rhwammubwîrizagya, ciru akaba rhwêne nîsi erhi malahika wamanuka emalunga, oyo akahera! [9] Kulya rhwammubwîraga mîra, Nashub'ikuderha buno: owammuyigîriza eyindi-yindi Myanzi y'Akalembe erhali nk'erya mwayigîrizibagwa, oyôla erhi ali mukage! [10] Omu kuderha ntyo, ka kusîmwa na bantu erhi kusîmwa na Nyamuzinda nnonzize? Ka bantu nnonza okusimîsa? Acibâga bantu ncilonza okusimîsa, singa ntaba mwambali wa Kristu.

I. Paolo ashambâla kurhi ayigîrizagya Emyanzi y'Akalembe

Kristu wabwîrizagya Paolo Emyanzi y' Akalembe ayigîriza

[11] Neci, leki mmubwîre, bene wîrhu: Emyanzi y'Akalembe nyigîriza erhaba ya bantu; [12] bulya arhali muntu wayimpâga erhi kuyinyigîriza, ci Yezu Kristu yêne wayinfulûliraga. [13] Mwayumvîrhe baderha oku nayôrhaga mîra omu idini ly'Abayahudi, n'oku ntagwêrhe Iugero omu kulibuza Ekleziya ya Nyamuzinda n'omu kulonza okuyishereza. [14] Omu idini ly'Abayahudi, nalusha bîrhu banji rhwakulaga rhweshi, bulya ntâye wampimaga okusêra oku ngesò za ba-shakulûza.

[15] Ci olya wacinyîshogaga kurhenga nciri omu nda ya nyâma, Nyamuzinda anampamagala oku nshôkano yâge, erhi alonza [16] okummanyîsa Omugala, mpu lyo nâni ngend'imuyigîriza abapagani, ho na halya, buzira kudôsa omubiri n'omukò[i], [17] buzira kurheremera e Yeruzalemu emwa balya banshokoleraga okubà ntumwa, nalîkûlira omu Arabiya; okuhandi Nashub'ija e Damasi. [18] Erhi hagera myâka isharhu lyo narheremirage e Yeruzalemu, nti ngend'ilolakwo Kefa; rhwabêra rhweshi naye nsiku ikumi n'irhanu. [19] Ci ntà yindi ntumwa nAbwîne, okuleka Yakôbo, mwene wâbo Nyakasane. [20] Ebi mmuyandikîre, Nyamuzinda yêne amanyire oku burhali bunywesi! [21] Okuhandi nanacija omu bihugo by'e Sîriya n'eby'e Silisiya. [22] Ci kwônene ntàl'inyishibwi omu Ekleziya za Kristu z'omu Yudeya. [23] Bakag'iyumva baderha kwône, mpu: «Olya wakag'irhulibuza mîra, ye kola odwîrhe ayigîriza bulya buyêmêre alonzagya okuherêrekeza». [24] Bakakuza Nnâmahanga erhi nie ntuma.

---

[h] **1.0** https:www.academic-bible.com/en/online-bibles/novum-testamentum-graece-na-28/read-the-bible-text/ (05.07.2021). Banya-Galatiya, Bantu b'e Gatiya, bahubuka e Galatiya.

[i] **1.16** : Omubiri n'omukò: ntà muntu ciru n'omuguma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ 1

[1] Παῦλος ἀπόστολος οὐκ ἀπ’ ἀνθρώπων οὐδὲ δι’ ἀνθρώπου ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ
πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, [2] καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοὶ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς
Γαλατίας, [3] χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ [4] τοῦ δόντος
ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ αἰῶνος τοῦ ἐνεστῶτος πονηροῦ
κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, [5] ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.
[6] Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι [Χριστοῦ] εἰς
ἕτερον εὐαγγέλιον, [7] ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μή τινές εἰσιν οἱ ταράσσοντες ὑμᾶς καὶ θέλοντες
μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. [8] ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ
εὐαγγελίζηται [ὑμῖν] παρ’ ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. [9] ὡς προειρήκαμεν καὶ ἄρτι
πάλιν λέγω· εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ’ ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. [10] Ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους
πείθω ἢ τὸν θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ
ἂν ἤμην. [11] Γνωρίζω γὰρ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ’ ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν
κατὰ ἄνθρωπον· [12] οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτὸ οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι’
ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. [13] Ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ,
ὅτι καθ’ ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ καὶ ἐπόρθουν αὐτήν, [14] καὶ προέκοπτον ἐν
τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτὴς ὑπάρχων
τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων. [15] Ὅτε δὲ εὐδόκησεν [ὁ θεὸς] ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας
μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ [16] ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα
εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι [17] οὐδὲ ἀνῆλθον
εἰς Ἰεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλ’ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν καὶ πάλιν
ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν. [18] Ἔπειτα μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον εἰς Ἰεροσόλυμα ἱστορῆσαι Κηφᾶν
καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε, [19] ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον εἰ μὴ
Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου. [20] ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι.
[21] Ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τῆς Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας· [22] ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ
ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ. [23] μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν ὅτι ὁ διώκων ἡμᾶς ποτε
νῦν εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἣν ποτε ἐπόρθει, [24] καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν θεόν.

2

Entumwa zasîma enyigîrizo za Paolo

[1] Erhi hagera myâka ikumi n'ini, Nashub’iyinamukira e Yeruzalemu rhwêshi na Bamaba;
nahêka na Tito. [2] Nyamuzinda wantumagayo[j]. Nababwîra Emyanzi y'Akalembe nyigîriza
abapagani; abagula bàbalimwo nababwîra habo-habo, nti nankanalibirhira busha, nîsi erhi mbè
nalibirhîre busha. [3] Ciru na Tito, Omugereki rhwàli rhweshi, barhamusêzagya mpu akembûlwe;

[j] **2.2** : Amubonekera.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[4] n'obwo hàli hayishire bene wîrhu b'obwîhambe bacidwîrhe bône, barhujamwo bufu-nda mpu bayish'ihengûza kurhi rhuba ntagengwa muli Kristu baNashub'irhugalula omu bujà. [5] Ci rhurhacilikiriraga ciru n'ehisanzi hisungunu hyône nti rhubayêmêre, lyo rhummuhisakwo Emyanzi y'Akalembe nk'oku enali. [6] Nabo abagula bàli muli bo, -oku bàli omu bwôrhere bwâbo kurhanyêrekiri, bulya Nyamuzinda arhajira kabôlo,- abo bagula ntâco bansêzize okujira. [7] Ciru babona oku nahâbirwe omukolo gw'okuyigîriza bantakembûlwa Emyanzi y'Akalembe kulyâla Petro ahâbirwe ogw'okuyigîriza abakembûle; [8] bulya owarhumaga Petro emwa abakembûle, ye wantumaga nâni emwa abapagani. [9] Erhi babona engalo nashobwîre, Yakôbo na Kefa na Yowane, bo bàli nka mitungo, barhuha okuboko, nie ono na Bamaba, mpu cibè cimanyîso c'ecinyabuguma. Rhwayumvanya oku rhw'ono rhwaja emwa abapagani, nabo emwa abakembûle. [10] Bakenyi bône barhubwîzire mpu rhurhayibagiraga; n'okwo kushîbirira nkushîbirira bwenêne.

Petro bo na Paolo e Antiyokiya

[11] Ci erhi Kefa aciyisha e Antiyokiya, namuhagalika, bulya àli akwânîne okulongozibwa. [12] bulya embere abantu ba Yakôbo bayishe, Petro akâg'ilya haguma n'abapagani; ci erhi bayisha, aciyegûla anaciyungula erhi kuyôboha abakembûle kurhuma. [13] Abandi Bayahudi nabo bamushimba omu bulyâlya bwâge; mâshi ciru na Bamaba abalolerakwo.

[14] Erhi mbona oku olugendo lwabo lurhashimbiri okuli kw'Emyanzi y'Akalembe, nabwîra Kefa embere za bôshi, nti: «Akaba we Muyahudi, odwîîrhe wajira nka mupagani, ci arhali nka Muyahudi, kurhi wankacisêza abapagani mpu bajire nkAbayahudi? [15] Rhwono rhwaburhagwAbayahudi, rhurhali aka abâla bapaganibanya-byâha. [16] Ci bulya rhumanyire oku muntu arhajirwa mwêru-kwêru n'ebijiro by'Irhegeko; ci omu kuyêmêra Yezu Kristu, nîrhu rhwayemîre Yezu Kristu, nti lyo rhubinduka bêru-kwêru omu kuyêmêra Kristu, ci arhali omu kushimba Irhegeko; bulya ntà muntu wankahinduka mwêru-kwêru n'ebijiro by'Irhegeko. [17] Ci, omu kulonza okubà bêru-kwêru muli Kristu, akaba rhuciri banya-byâha, ka erhi Kristu ye okolaga odwîrhe ecâha? Ntà mango!

[18] Bulya erhi nankashub'iyûbaka ecinashâbaga niene, obwo nanayêrekana oku mvunyire irhegeko. [19] Kali oku burhabâle bw'Irhegeko, nafîre, narhenzi-bwa omu lukoba lw'irhegeko, nti lyo ndamira Nnâmahanga: nabambirwe oku musalaba haguma na Kristu; [20] arhanaciri nie nzîne, ci Kristu ye ozîne, muli nie. N'obula buzîne ngwêrhe buno omu mubiri, buli buzîne ngwêrhe omu kuyêmêra Mugala wa Nyamuzinda wanzigiraga anacihâna erhi nie ntuma. [21] Ntadesiri nti enshôkano ya Nyamuzinda eri busha: bulya akaba obushinganyanya omu Irhegeko burhenga, Kristu busha afirîre».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ 2

[1] Ἔπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἰεροσόλυμα μετὰ Βαρναβᾶ συμπαραλαβὼν
καὶ Τίτον· [2] ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν· καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς
ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν, μή πως εἰς κενὸν τρέχω ἢ ἔδραμον. [3] ἀλλ' οὐδὲ Τίτος ὁ σὺν
ἐμοί, Ἕλλην ὤν, ἠναγκάσθη περιτμηθῆναι· [4] διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευδαδέλφους, οἵτινες
παρεισῆλθον κατασκοπῆσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς
καταδουλώσουσιν, [5] οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου
διαμείνῃ πρὸς ὑμᾶς. [6] Ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι,– ὁποῖοί ποτε ἦσαν οὐδέν μοι διαφέρει·
πρόσωπον [ὁ] θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει– ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο, [7] ἀλλὰ
τοὐναντίον ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς,
[8] ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς ἐνήργησεν καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη, [9] καὶ
γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι,
δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρναβᾷ κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομήν·
[10] μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ἐσπούδασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι. [11] Ὅτε δὲ ἦλθεν
Κηφᾶς εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. [12] πρὸ τοῦ γὰρ
ἐλθεῖν τινας ἀπὸ Ἰακώβου μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελλεν καὶ ἀφώριζεν
ἑαυτὸν φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς. [13] καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ [καὶ] οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι,
ὥστε καὶ Βαρναβᾶς συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει. [14] ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσιν
πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Κηφᾷ ἔμπροσθεν πάντων· εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων
ἐθνικῶς καὶ οὐχὶ Ἰουδαϊκῶς ζῇς, πῶς τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις ἰουδαΐζειν; [15] Ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι καὶ
οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί· [16] εἰδότες [δὲ] ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου ἐὰν μὴ διὰ
πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ
πίστεως Χριστοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, ὅτι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σάρξ. [17] εἰ
δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὑρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἆρα Χριστὸς ἁμαρτίας
διάκονος; μὴ γένοιτο. [18] εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἐμαυτὸν
συνιστάνω. [19] ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι· [20] ζῶ
δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ
ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. [21] Οὐκ ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ
νόμου δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

II. Enyigîrizo za Paolo emwa Abagalasiya

Obushinganyanya omu buyêmêre burhenga

[1] Yaga we, banyamerhe b'e Galasiya! Lero ndi wammugeresire mweki we! Ka n'amasù ginyu murhabonaga nammuyigîriza Yezu Kristu wabambagwa oku musalaba? [2] Kanwa kaguma nalonza okummudôsa: ka bijiro bya Marhegeko erhi kushimba obuyêmêre kwarhumaga muhâbwa Mûka Mutagatîfu? [3] Kurhi oku mwahûsirage omurhima, erhi murhangira kuli Mûka muyûkiza kuli cikoba! [4] kw'ebyo byôshi mwâba ntamira-busha, akaba busha mwanarhamîrage! [5] Olya ommushobôza Mûka n'okujira ebisômerîne ekarhî kinyu, ka bijiro bya marhegeko bîrhuma akujira, nîsi erhi bulya mushimba obuyêmêre? [6] Ntyôla kwo Abrahamu ayemîre Nnâmahanga, n'okwo kwarhuma aba mushinganyanya[k]. [7] Mumanyage oku abagwêrhe obuyêmêre, bonene bo bâna b'Abrahamu. [8] Na kulya kubà Amandiko gàli gamanyire oku Nyamuzinda anayêze abapagani erhi buyêmêre burhuma, gabwîra Abrahamu kurhenga mîra, mpu:[l] *Amashanja gôshi ganagishwe muli we.* [9] Kuziga abagwêrhe obuyêmêre, bonene bo banagishwe bo n'omwemêzi Abrahamu. Irhegeko lirhuma abantu bahehêrerwa [10] Nabo balya bacikubagira ebijiro by'amarhegeko, bali omu kaga k'okuyish'ihehêrerwa, bulya kuyandisirwe, mpu[m]: *Ahehêrerwe ngasi yêshi orhasêra oku biyandisirwe omu citabu c'Amarhegeko byôshi.* [11] Ntyo kubonekîne n'obwâlagale oku ntâye amarhegeko gankajira mwêru-kwêru embere za Nyamuzinda, bulya obuzîne bw'omushinganyanya buba buyêmêre. [12] Amarhegeko gôhe garhayegemera buyêmêre, ci ogashimba, ganamulamye[n]. [13] Kristu arhufumize okuhehêrerwa kw'amarhegeko, erhi yêne ayêmêra okuhehêrerwa rhwe rhurhumire, bulya kuyandisirwe, mpu[o]: *Ahehêrerwe ngasi yêshi oli munânike oku murhi!* [14] Byabîre ntyo mpu lyo omugisho gw'Abrahamu guhika oku bapagani muli Yezu Kristu, lyo rhunahâbwa Mûka Mutagatîfu rhwalaganyibagwa erhi buyêmêre burhuma.

irhegeko lirharhenzagya endagâno

[15] Bene wîrhu, nkola nashambâla nka kulya abantu bashambâla. Akanwa kazinda -n'obwo kali kanwa ka muntu kwône- ntâye wankakagalula erhi okukayûshûlakwo ebindi, casinga kabe kafundike. [16] Amalanganyo Abrahamu wagahâbagwa n'iburha lyâge. Amandiko garhadesiri, mpu: «n'abâna bâge», nka kuno bali banji, ci: «n'iburha lyawe», nka kuno ali muguma, ye Kristu. [17] Alagi oku ndesire: akanwa kafundikagwa na Nyamuzinda, amarhegeko gayishaga myâka

---

[k] **3.6** : Murh 15. 6.
[l] **3.8** : Murh 18, 18; 12, 3.
[m] **3.10** 3, 10: Lush 27. 26.
[n] **3.12** : Amarhegeko garhayegemera buyêmêre, ci bijiro by'omuntu.
[o] **3.13** : Lush 21, 23

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

magana ani na makumi asharhu kurhenga ako kanwa, garhankakagalula, garhankanarhenza ago malaganyo. 18 Bulya acibaga irhegeko lihâna akashambala, cirhankacibire ciragâne cikahâna. Ci ciragâne carhumaga Abrahamu arhonyibwa na Nnâmahanga.

Omukolo gw'irhegeko

19 Irhegeko lirigi lya bici? Lyadwîrhwe erhi byâha bîrhuma, kuhika liyishe lirya iburha lyalaganyibagwa eciragâne; lyamanyîsibwa na bamalahika oku bulagizi bw'omwimangizi[p]. 20 Ci omulagizi arhaba wa muntu muguma, na Nyamuzinda yêhe ali muguma[q] yêne[r]. 21 Ka kuligi kuderha oku Irhegeko lyanka-lwisa eciragâne ca Nyamuzinda? Ntà mango! Hacibaga irhegeko lyankahash'ihâna obuzîne, lyôki obushinganyanya bwankarhenzire omu Marhegeko. 22 Ci Amandiko gashwêkîre ebintu byôshi omu bugomi bw'ecâha, mpu lyo abemêzi bashobôla ebyalaganyibagwa erhi buyêmêre bwâbomuli Yezu Kristu burhuma.

Omukolo gw'obuyêmêre

23 Amango obuyêmêre burhâli buj'iyisha, rhwàli babohe omu mpamikwa y'Irhegeko, rhwakalinga oku rhwafulûlirwa obuyêmêre. 24 Ntyo Irhegeko lyàli nka mulezi warhuhisakwo Kristu, lyo obuyêmêre burhujira bêru-kwêru. 25 Ci bunôla obuyêmêre bwayishire, ntà buhashe omulezi acirhugwêrhekwo. 26 Bulya mweshi muli bâna ba Nyamuzinda erhi buyêmêre muli Kristu burhuma; 27 kulya kubà mwe mwabatizibwe muli Kristu mweshi, mwacihundikire Kristu. 28 Murhacirimwo muyahudi erhi Mugereki; murhacirimwo mujà erhi ntagengwa; murhacirimwo mulume erhi mukazi: mweshi muli muguma muli Kristu Yezu. 29 N'akaba muli ba Kristu, muli iburha ly'Abrahamu, mwe mwanayîme mwa birya alaganyibagwa.

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ 3

1 Ὦ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν, οἷς κατ’ ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη ἐσταυρωμένος; 2 τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ’ ὑμῶν· ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; 3 οὕτως ἀνόητοί ἐστε, ἐναρξάμενοι πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; 4τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῇ; εἴ γε καὶ εἰκῇ. 5 ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; 6Καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην· 7 γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοι υἱοί εἰσιν Ἀβραάμ. 8 προϊδοῦσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ τὰ ἔθνη ὁ θεός, προευηγγελίσατο τῷ Ἀβραὰμ ὅτι ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη· 9 ὥστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. 10 Ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων

---

[p] **3.19** : Oyo mwimangizi, ye Mûsa.
[q] **3.20** : Omulagizi ayimanga ekarhî ka bantu habiri: owasengerwa n'owasengera.
[r] **3.20** : Co cirhumire endagâno yâge erhajira wundi mulagizì orhali yêne. irhegeko lyôhe lyama-nyisibagwa n'abalagizi, co cinarhumire lirhali limâna ak'eciragâne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

νόμου εἰσίν, ὑπὸ κατάραν εἰσίν· γέγραπται γὰρ ὅτι ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει πᾶσιν τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποιῆσαι αὐτά. [11] ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιοῦται παρὰ τῷ θεῷ δῆλον, ὅτι ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται· [12] ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ’ ὁ ποιήσας αὐτὰ ζήσεται ἐν αὐτοῖς. [13] Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, ὅτι γέγραπται· ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου, 14ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραὰμ γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως. [15] Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω· ὅμως ἀνθρώπου κεκυρωμένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται. [16] τῷ δὲ Ἀβραὰμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. οὐ λέγει· καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν ἀλλ’ ὡς ἐφ’ ἑνός· καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστιν Χριστός. [17] τοῦτο δὲ λέγω· διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὁ μετὰ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη γεγονὼς νόμος οὐκ ἀκυροῖ εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. [18] εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραὰμ δι’ ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ θεός. [19] Τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπήγγελται, διαταγεὶς δι’ ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου. [20] ὁ δὲ μεσίτης ἑνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἷς ἐστιν. [21] ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν [τοῦ θεοῦ]; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζῳοποιῆσαι, ὄντως ἐκ νόμου ἂν ἦν ἡ δικαιοσύνη· [22] ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν. [23] Πρὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα συγκλειόμενοι εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι, [24] ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν· [25] ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἐσμεν. [26] Πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· [27] ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. [28] οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [29] εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, κατ’ ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

4

Rhurhali bajà, ci bâna ba Nnâmahanga

[1] Ndesire nti omwâna wayish'iyîma omu by'îshe, amango aciri murhò ntâco alusha ecibwindi, n'obwo eby'îshe byôshi biri byâge, ali nnabyo; [2] Ci anarhang'ikarhegekwa n'abalezi n'abalanzi bâge, kuhika amango îshe alonza. [3] Nîrhu kwo na kuguma: amango rhwàciri barhò, rhwàli bajà b'ebiremwa by'en'igulu. [4] Ci amango Nnâmahanga ali atwîre erhi gayunjula, arhuma Omugala waburhagwa n'omukazi, aburhwa amango g'Irhegeko, [5] mpu lyo acungula abàli bashwêsirwe n'Irhegeko, anarhujire bâna ba Nyamuzinda. [6] Na bulya muli bâna bâge, Nyamuzinda ahizire omu mirhima yîrhu Omûka gw'Omugala gukayakûza, mpu: «Abba, Larha!» [7] Ntyo orhaciri mujà, ci mwâna muburhe, n'akaba oli mwâna muburhe, wayish'ihâbwa na Nyamuzinda okuyîma.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[8] Galya mangomurhàl'imuj'imanya Nyamuzinda, mwakag'igashâniza aba-zimu, n'obwo abo bazimu barhankaba bo Nyamuzinda. [9] Lero bunomukòla muyishi Nyamuzinda, na buno naye akola ammuyishi, kurhi mwankacishimbaga ebiremwa bya busha birhajira nsimiko, n'okushub'icîjira bajà bâbyo? [10] Kali kushimba mucishimba ensiku, emyêzi, amango n'emyâka! [11] Nyôbohire nti kwankanaba narhamîre busha emwinyu!

Olukogo lwa Paolo oku Bagalasiya

[12] Mmuhunyire, bene wîrhu, mubè akani, bulya nâni nacîjizire nka mwe. Ntà bubî mwanjirîre. [13] Mucikengîre oku nali mulwâla erhi nyish'immubwîriza Emyanzi y'Akalembe obw'oburhanzi. [14] n'ago magala mabî, n'obwo gwàli mu-zigo kuli mwe, garharhumaga mwangayaguza erhi kumbôla; ci mwanyankirira nka malahika wa Nnâmahanga, nka kulya mwankayankirira Yezu Kristu yêne. [15] Ngahi erigi erya nshagali yinyu? Leki mmuhè obu buhamîrizi: kuciha-shikanaga, mwankacîrhomwîre amasù, mugampe. [16] Ka lero nkolaga mba mu-shombayi winyu okwenge nammubwîzire okuli? [17] Abo bantu badwîrhe bammunywerhera mpu bammuzigira, ci kulonza balonzize okummunanûla kuli nie, mpu babè erhi bomusêrakwo. [18] Okuyumva omuntu azigirwe kurhali kubî, casinga kubè kuzigirwa omu minjà n'ensiku zôshi, ci arhali amango ndi ekarhî kinyu gône! [19] Rhwâna rhwâni, ndwîrhe nayumva amalumwa g'oku-shub'immuburha, kuhika Kristu akomere omu mirhima yinyu. [20] Ciru ncibaga ekarhî kinyu buno, nkahindula izù lyâni, bulya ntacimanyiri kurhi nammujira!

Endagâno ya mîra n'endagâno mpyâhya

[21] Mbwîragi nâni, mwe mwalonza okushub'ishwêkwa n'irhegeko, ka murhasag'iliyumva eryo Irhegeko? [22] Kuyandisirwe mpu Abrahamu ali agwêrhe bâna babiri, muguma w'oku mujà, owundi wa kuli mukâge w'obuhya. [23] Oyo mwâna w'omujà-kazi aburhagwa buzira ciragâne, ci mugala wa mukâge w'obuhya yêhe aburhagwa ciragâne ca Nyamuzinda cirhumire[s]. [24] Luli lwinganyo olwo: abo bakazi zo ndagâno oku ziri ibiri. Entanzi, yarhengaga oku ntondo Sinayi, n'iburha lyâyo liri lya bujà: ye Hagari, - [25] bulya Sinayi omu Arabiya aba,- ye Yeruzalemu wa buno, oli mujà bo n'abâna bâge. [26] Yeruzalemu w'enyanya yêhe arhali mujà, ye nyâma. [27] Bulya kuyandisirwe, mpu[t]:*Oshagaluke we ngu-mba erhaburha; osîme onacîshinge werhishi mikero; bulya abâna b'omusho-mbè-kazi bali banji kulusha ab'omurhonyi*. [28] Mw'oyo, bene wîrhu. muli bâna ba ciragâne ak'Izaki. [29] Ci nka kulya omwâna waburhagwa buzira ciragâne akâg'ishoshôba omwâna w'eciragâne, ntyo kwo binaciri kuhik'ene. [30] Ci kurhi Amandiko gadesire?*Hulusa amujà-kazi bo n'Omugala, bulya omwâna w'omujà-kazi arhankayîma bo na mugala wa mukâwe w'okuli*[u]. [31] Ntyo, bene

[s] **4.23** : Abo bâna babiri, bo Ismaeli, oburhwa oku mujà-kazi, n'Izaki oburhwa oku mukazi w'obuhya.
[t] **4.27** : Iz 54, 1.
[u] **4.30** : Murh 21, 10.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wîrhu, rhurhali bâna ba mujà, ci rhuli bâna b'omukazi w'obuhya bw'okuli.

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ 4

[1] Λέγω δέ, ἐφ’ ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιός ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει δούλου κύριος πάντων ὤν, [2] ἀλλ’ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶν καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός. [3] οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἤμεθα δεδουλωμένοι· [4] ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, [5] ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν. [6] Ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν κρᾶζον· αββα ὁ πατήρ. [7] ὥστε οὐκέτι εἶ δοῦλος ἀλλ’ υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος διὰ θεοῦ. [8] Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς φύσει μὴ οὖσιν θεοῖς· [9] νῦν δὲ γνόντες θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεύειν θέλετε; [10] ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ μῆνας καὶ καιροὺς καὶ ἐνιαυτούς, [11] φοβοῦμαι ὑμᾶς μή πως εἰκῇ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς. [12] Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι ὑμῶν. οὐδέν με ἠδικήσατε· [13] οἴδατε δὲ ὅτι δι’ ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον, [14] καὶ τὸν πειρασμὸν ὑμῶν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλ’ ὡς ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν. [15] ποῦ οὖν ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι εἰ δυνατὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἐδώκατέ μοι. [16] ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν; [17] ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλ’ ἐκκλεῖσαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε· [18] καλὸν δὲ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί με πρὸς ὑμᾶς. [19] τέκνα μου, οὓς πάλιν ὠδίνω μέχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν· [20] ἤθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν. [21] Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε; [22] γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. [23] ἀλλ’ ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας δι’ ἐπαγγελίας. [24] ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα· αὗται γάρ εἰσιν δύο διαθῆκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ εἰς δουλείαν γεννῶσα, ἥτις ἐστὶν Ἁγάρ. [25] τὸ δὲ Ἁγὰρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ· συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἰερουσαλήμ, δουλεύει γὰρ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. [26] ἡ δὲ ἄνω Ἰερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶν μήτηρ ἡμῶν· [27] γέγραπται γάρ· εὐφράνθητι, στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον, ἡ οὐκ ὠδίνουσα· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. [28] Ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας τέκνα ἐστέ. [29] ἀλλ’ ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκεν τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως καὶ νῦν. [30] ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; ἔκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας. [31] διό, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.

5

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

III. Okufundika

Omukristu aba ntagengwa

[1] Kristu arhurhenzize omu bujà mpu lyo rhuba bantagengwa. Muzibuhage, mumanye mwankacicîshubiza omu muzigo gw'obujà. [2] Niene Paolo mmubwizirekwo: erhi mwankakembûlwa, ntâco Kristu acimmumalira. [3] Neci, nshubir'ihamîriza oku ngasi muntu okembûlwa, arhegesirwe ashimbe irhegeko lyôshi. [4] Mwe mulonza obushinganyanya omu kushimba irhegeko, mwacîrhenzizekwo Kristu, mwarhêzire enshôkano ya Nyamuzinda. [5] Rhwehe, obushinganyanya rhulangâlira, Mûka Mutagatîfu rhubulongezakwo omu buyêmêre. [6] Kali, muli Kristu, arhali kukembûlwa kujira akamalo, ci obuyêmêre buciyêrekana omu buzigire. [7] Amashigwe ginyu gàli garhangire bwinjà! Ndi wacimuhanzizagye okushimba eby'okuli? [8] Arhali olya wammuhamagalaga ye wammuhâga eryo ihano. [9] Olwango lutyanguli, n'obuntu bwanabumbugurha bwôshi! [10] Niehe nnangâlîre muli Nyakasane nti murhakengêre kundi-kundi. Ci olya odwîrhe ammuhiramwo akavulindi, ciru akàba yè ndi, ahanwa. [11] Nie oyûla, bene wîrhu, ciru akàba ncihanûla okukembûlwa, cirhuma bacija bandibuza? Kuziga okusârhazibwa n'omusalaba[v] lero kukola kuhwîre! [12] Abôla badwîrhe bammuhira-mwo akavulindi; kali bacîshahule erhi kwo!

Okurhabâlana omu buzigire n'okuleka Mûka Mutagatîfu yêne akarhuhêka

[13] Mwêhe, bene wîrhu, mwahamagîrwe mpu mubè ntagengwa. Ci mumanye okwo kubà ntagengwa kurhabaga igwârhiro ly'okushimbulira amasîma g'omubiri; ci ngasi muguma akarhumikira abâbo omu buzigire. [14] Kali amarhegeko gôshi mw'eri liguma gaba: *Ozigire owinyu nk'oku ocizigira wêne.* [15] Ci akaba munakashoshôbana n'okulyana mwêne na nnene, mumanye mwahezanya!

[16] Co cirhumire mmubwîra: muleke Mûka Mutagatîfu akammuhêka, na ntyo murhashimbe amasîma g'omubiri. [17] Bulyala omubiri gurhumvanya n'omûka, n'omûka gurhumvanya n'omubiri; byombi birhabonanakwo, co cinarhuma murhajira ebimulonzize. [18] Ci kwône erhi mwankakulikira Mûka Mutagatifu, murhaciri omu bujà bw'Irhegeko.

[19] Na ntâye ohabire ebijiro by'omubiri: okuhusha, obumaguza, okujira eby'enshonyi, [20] okurherekêra abazimu, okujira eby'obukurungu, okushombana, akavulindi, obuyagalwa, obukunizi, ennongwe, okurhayumvanya, okucîberamwo, [21] okucîfinja ebya bene, enda-lwe, obudambi n'ebindi bya bene ebyo. Nshubir'immukengeza, nka kulya na-mmubwîraga, oku abajira ntyo barhakalaharha omu Bwâmi hwa Nyamuzinda.

---

[v] **5.11** : Omusalaba lyo iriba ly'obuzîne n'obucire. Ci ogwo musalaba ziri nshonyì oku Bayahudi, n'oku bapagani liri isirhe (gwârhi 1 Kr 1. 23).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[22] Ebijiro bya Mûka Mutagatîfu byôhe buli buzigire, bushagaluke, murhûla, kulemberana, lukogo, bwinjà, kurhatwa omu kanwa kîrhu, [23] butûdu, bucêse bw'omurhima. Nt'irhegeko lyankahanza bya bene ebyo. [24] Balya bali bambali ba Kristu babambire emibiri yâbo haguma n'amashumi n'amiru gâyo.

[25] Akaba Mûka Mutagatîfu ye buzîne bwîrhu, rhuhêkwe na Mûka omu lugendo lwîrhu. [26] Rhurhakâg'icîlongeza obukuze burhali bwo; rhuleke okuhalalirana n'okuyagalwa n'abîrhu.

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ 5

[1] Τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσεν· στήκετε οὖν καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε. [2] Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. [3] μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. [4] κατηργήθητε ἀπὸ Χριστοῦ, οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. [5] ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. [6] ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. [7] Ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν [τῇ] ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; [8] ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. [9] μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. [10] ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· ὁ δὲ ταράσσων ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρίμα, ὅστις ἐὰν ᾖ. [11] Ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ. [12] Ὄφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς. [13] Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις. [14] ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ λόγῳ πεπλήρωται, ἐν τῷ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. [15] εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε. [16] Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε. [17] ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός, ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντίκειται, ἵνα μὴ ἃ ἐὰν θέλητε ταῦτα ποιῆτε. [18] εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. [19] φανερὰ δέ ἐστιν τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστιν πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, [20] εἰδωλολατρία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθεῖαι, διχοστασίαι, αἱρέσεις, [21] φθόνοι, μέθαι, κῶμοι καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν, καθὼς προεῖπον ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. [22] ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη χαρὰ εἰρήνη, μακροθυμία χρηστότης ἀγαθωσύνη, πίστις [23] πραΰτης ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος. [24] οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ [Ἰησοῦ] τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασιν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. [25] Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. [26] μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες.

6

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Amahano gayêrekîre obuzigire n'obukombêdu

[1] Bene wîrhu, ciru omuntu ankagwârhwa omu câha, mwe bâna ba Mûka, munamuyigîrize n'olukogo[w]; ci omanye wankagwa omu mashumi nâwe! [2] Ngasi muguma abarhule omuzigo gw'owâbo, na ntyo mwayunjuza irhegeko lya Kristu. [3] Ocikubagira mpu omuntu naye hali oku ali, n'obwo ntâkwo ali, erhi kucirheba acirhebire yêne. [4] Ngasi muguma agere omukolo gwâge, na ntyo alongeze obukuze omu murhima gwâge yêne, ci arhabulongezagya oku bandi; [5] bulya ngasi muguma ajira ogwâge muzigo[x].

[6] Owayigîrizibwa akanwa ka Kristu, kukwânîne bagabâne ebirugu byâge bo n'owayigîriza. [7] Murhakâg'icîrheba: Nyamuzinda arhashekerwa. Bulya ebi omuntu arhwêraga by'anasârûla. [8] Orhwêra omu mubiri, ayish'isârûlamwo ebibolêreza; ci orhwêra muli Mûka, ayish'isârûla muli Mûka obuzîne bw'ensiku n'amango. [9] Rhurharhamaga okukajira aminja. Rhwacisârûla omu mango gakwânîne rhukaba rhurhashubiri nyuma. [10] Ntyo, bunôla rhucigwêrhe amango, rhukajirira abantu bôshi aminja, bwenêne bene wîrhu omu buyêmêre.

Ishwinjiro ly'ebinwa

[11] Ka mubwîne ebiherufi binênênè mmuyandikire n'okuboko kwâni! [12] Balyâla bakalonza okusîmwa n'abantu, bâbo bo badwîrhe bammusêza mpu mukembûlwe, n'okwo kwôshi mpu barhag'ilibuzibwa erhi musalaba gwa Kristu gurhuma. [13] Kali ciru n'abakembûle bône barhashimba Irhegeko; ci basîma mukembûlwe, mpu lyo emibiri yinyu mikembûle ebaha igwârhiro ly'okuciku-nga. [14] Niehe, mâshi ntacifaga nalonzize obukuze omu kandi kantu ogurhali musalaba[y] gwa Nnawîrhu Yezu Kristu, ye warhumaga igulu lyabambwa kuli nie, nâni nabambwa oku igulu! [15] Bulya okukembûlwa kuli ntâco, n'okurhakembûlwa nakwo kuli ntâco; akantu kagwêrhe akamalo, kuli kuhinduka ciremwa cihyâhya. [16] Abashimba eryo irhegeko, omurhûla n'obwonjo bwa Nyamuzinda kuli bo bôshi, na kuli Israheli[z] wa Nnâmahanga. [17] Lero kurhenga ene ntâye ocikag'iderha mpu antabîrakwo; bulya ebimanyîso bya Yezu biri biyandike omu mubiri gwâni. [18] Enshôkano ya Nnawîrhu Yezu Kristu ebêre omu mirhima yinyu, bene wîrhu! Amen!

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ 6

[1] Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληµφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώµατι, ὑµεῖς οἱ πνευµατικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύµατι πραΰτητος, σκοπῶν σεαυτὸν µὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. [2] Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε καὶ οὕτως ἀναπληρώσετε τὸν νόµον τοῦ Χριστοῦ. 3εἰ γὰρ δοκεῖ τις

---

[w] **6.1** Oyigîrize ohirimire omu câha n'olukogo: Irhegeko lya mîra lyalihunyire okuniga omunya-byâha.
[x] **6.5** : «Kuli kuderha oku ngasi muguma muli rhwe anabûlane yêne embere za Nnâmahanga» (gwârhi Rom 14, 12).
[y] **6.14** : Igulu ly'ebyâha. Rhwabambiiwe haguma-na Yezu oku musalaba.
[z] **6.16** : Israheli wa Nnâmahanga, gwo mulala gw'abemêzi bôshi, abarhengaga omu Bayahudi n'omu barhali Bayahudi, bôshi bakola

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εἶναί τι μηδὲν ὤν, φρεναπατᾷ ἑαυτόν. [4] τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον· [5] ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει. 6Κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. [7] Μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει· [8] ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. [9] τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐγκακῶμεν, καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν μὴ ἐκλυόμενοι. [10] Ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως. 11Ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. [12] Ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ μὴ διώκωνται. [13] οὐδὲ γὰρ οἱ περιτεμνόμενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχήσωνται. [14] Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται κἀγὼ κόσμῳ. [15] οὔτε γὰρ περιτομή τί ἐστιν οὔτε ἀκροβυστία ἀλλὰ καινὴ κτίσις. [16] καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ. [17] Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω. [18] Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν.

---

bâna ba Abrahamu bayish'iyîma haguma na Kristu (3,27-29).

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

EPH - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Efz

EMWA ABEFEZI

Efz

AMARUBA MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA ABEFEZI[a]

Nnâmahanga warheganyagya ebinjà rhulimwo buno. Kurhenga mîra erhi ajira omuhigo gw'okuciza n'okuhà ebintu byôshi mwâmi muguma, ye Kristu. Muli Abayahudi n'abarhali Bayahudi bakola baguma: «2, 13 Lero buno, muli Kristu, mwe mwàli kuli mîra, omukò gwa Kristu gwammushegezize hôfi. 14 Neci ye buholo bwîrhu, ye wajirara ago mashanja gombi okubà liguma, ashâba ecisîka c'obushombanyi cakag'ibaberûla; 15 omu mubiri gwâge arhenza irhegeko haguma n'ebirhegesirwemwo n'ebigabi byâlyo, mpu lyo abo babiri abahindula muntu muguma muhyâhya muli ye, na ntyo alêrhe omurhûla; 16 na bombi abajire mubiri muguma, anabagalule omu bwîra bwa Nnâmahanga omu kuyîrha obushombanyi bwâbomuli ye oku musalaba. 17 Anaciyish'ihubuliza omurhûla kuli mwe, mwe mwâli kulî, n'obuholo kuli balya bàli hôfi. 18 Neci, oku rhulibabiri ye rhuhisa hali Îshe muli Mûka muguma yène.»

Eco cinyabuguma cihyâhya c'abemêzi yo Ekleziya. Kristu ye Irhwe yêne wakerekaga emikolo y'oburhumisi (cig. 4) abarhumisi bagwâsirwe ngasi muguma alonze obunguke bwa bôshi. Kristu yêne arhuhire olwiganyo ly'obuzigire burhashuba nyuma. Acîshwêkire oku Ekleziya anayicêsa. Mpu obuhya bw'abakristu burholere olwiganyo aho, bunabe cimanyîso cihamîriza oburhahemuka bwa Kristu (cig. 5). Okubêra kwinjà kuli Kristu eri ntambala rhwalwa, ci rhurhalwisagya abîrhu ci galya mahashe mabî shetani akolêsa mpu arhuyegûle kuli Kristu (cig. 6).

1

EMWA ABEFEZI

Omusingo

[1] Paolo, Ntumwa ya Yezu Kristu oku bulonza bwa Nyamuzinda, oku batagatîfu n'abemêzi muli Kristu Yezu bali e Efezi. [2] Kuli mwe engalo n'omurhûla gwa Larha Nnâmahanga na Nyakasane

[a] **1.0** Banya-Efezi, Bantu b'e Efezi, Bantu barhengaga e Efezi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Yezu Kristu.

I. Ihwe ly'obucunguzi n'ery' Ekleziya

Kurhenga amango gôshi erhi Nyamuzinda alonza okurhujira bâna bâge

[3] Ayâgirwe Nyamuzinda n'Îshe wa Nnawîrhu Yezu Kristu, owarhugishaga, arhuha obwangà bw'obunya-mûka bwa ngasi lubero, bwangà buhubuka omu mpingu muli Kristu!

[4] Ntyo kwo acirhwishozire muli ye embere igulu liremwe mpu rhubè batagatîfu na bêru-kwêru embere zâge omu buzigire,

[5] oku bulonza gwâge yêne arhulondôla mpu rhuyish'ibà bâna bâge balere erhi Yezu Kristu orhuma,

[6] oku bukuze bw'irenge ly'engalo yâge arhushobôzagya muli Omugala Muzigirwa.

[7] Muli ye rhubona obuyôkoke, mukò gwâge gurhumire, obwonjo oku byâha, nk'oku obuhirhi bw'engalo yâge bunali,

[8] eyo ngalo Nnâmahanga arhushobôzagya omu bushinganyanya n'omu bumanye.

[9] Arhumanyîsa ihwe ly'obulonza gwâge, gulya muhigo gwâge gw'olukogo ali erhi ahizire muli Kristu,

[10] mpu lyo, hano amango gayunjula, aguyukiriza: okushûbûliza ebintu byôshi muli Mwâmi muguma, yerigi Kristu, ebiri emalunga n'en'igulu.

[11] Muli ye kandi rhwacishozirwe mpu rhubè mîmo, rhwagoshôlwa kurhenga mîra oku bulonza bw'Olya ojira byôshi nk'oku alonzize yêne,

[12] mpu lyo rhwe[b] rhwàli erhi rhulangâlira Kristu kurhenga mîra, rhuba buku-ze bw'irenge lyâge.

[13] Ninyu[c] kwo na kwo, erhi muyus'iyumva oluderho lw'okuli, yo Myanzi y'Akalembe k'obuyôkoke bwinyu, n'erhi muha mwamayêmêra, muli ye mwàhirwakwo ecimanyîso ca Mûka Mutatagatîfu mwalaganyibagwa.

[14] Oyo Mûka Mutatagatîfu co cikinja c'akashambala kîrhu, ye narheganya obucunguzi

[b] **1.12** Rhwe: Bo Bayahudi abo; bakristu b'oku bûko, b'oku ishanja ly'Abayahudi.
[c] **1.13** Ninyu: kwo kuderha abapagani abo; bakristu b'omu mashanja, bûko burhali bwa Bayahudi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bw'olubaga Nyamuzinda acizagya, mpu lubè bukuze bw'irenge lyâge.

Kristu ye Mwâmi mukulu w'ebintu byôshi

15 Co cirhumire, nâni erhi nyumva obuyêmêre bwinyu muli Nyakasane Yezu n'obuzigire bwinyu
oku batagatîfu bôshi, 16 ntacihusa okuvuga omunkwa mwe murhumire nka nammukengêra omu
nsengero zâni, 17 nti Nyamuzinda wa Nnawîrhu Yezu Kristu, Îshe w'irenge, ammuhe omurhima
gw'ohushinganyanya anammufulûlire amahwe gâge, lyo mumumanya bwinjà. 18 Mâshi
ammumolekere amasù g'omurhima, mubone bulangâlire buci mwahamagalîrwe na buhirhi buci
bw'irenge akashambala kâge kammubîkîre omu karhî k'abatagatîfu, 19 mubone na bukulu buci
burhajira lugero obuhashe bwâge bwarhuhîre, rhwe bemêzi. Obwo buhashe bw'emisî yâge
20 abuyêrekîne muli Kristu erhi amufûla omu bafù anamubwârhaza ebwa kulyo kwâge omu
mpingu, 21 enyanya bwenêne kulusha ngasi Bwâmi, ngasi Burhegesi, ngasi Buhashe na ngasi
Burhwâli, na kulusha ngasi izîno liderhwa, arhali hano igulu hône, ci n'omu igulu lyâyisha.
22 *Byôshi abihizire aha magulu gâge*, amujira kasongêro k'ebintu byôshi, amujira irhwe ly'Ekleziya,
23 gwomubiri gwâge, lyo n'ishwinjiro ly'olya oyunjuzize byôshi byôshi muli ngasi kantu.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ 1

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν [ἐν Ἐφέσῳ] καὶ
πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ. 3 Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν
πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ, 4 καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ
καταβολῆς κόσμου εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ 5 προορίσας
ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, 6 εἰς
ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ ἧς ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἠγαπημένῳ. 7 Ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν
ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς
χάριτος αὐτοῦ 8 ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς, ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει, 9 γνωρίσας ἡμῖν τὸ
μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ 10 εἰς οἰκονομίαν
τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς
καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἐν αὐτῷ 11 Ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ
πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ 12 εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δόξης
αὐτοῦ τοὺς προηλπικότας ἐν τῷ Χριστῷ. 13 Ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς
ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε τῷ πνεύματι
τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ, 14 ὅ ἐστιν ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς
περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ. 15 Διὰ τοῦτο κἀγὼ ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν
τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους 16 οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ
ὑμῶν μνείαν ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, 17 ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δώῃ ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ, [18] πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας [ὑμῶν] εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστιν ἡ ἐλπὶς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις, [19] καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. [20] Ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ καθίσας ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις [21] ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· [22] καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ αὐτὸν ἔδωκεν κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ, [23] ἥτις ἐστὶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν πληρουμένου.

2

Kristu arhucungula buzira makwânane gîrhu

[1] Ninyu[d] mwe mwàli mufîre n'obubî n'ebyâha binyu [2] mwàlimwo mîra erhi mukashimba obugende bw'eri igulu n'okukashimba omuluzi w'obwâmi bw'omu cirêre, ye muzimu ntalikirira entumva... [3] Câbà mushâna nîrhu[e] rhweshi rhwàli ba Iugero luguma nabo mîra omu kushimba amîru gîrhu mabî, omu kukolera irala ly'omubiri n'enyifinjo mbî, n'oku bwôrhere bwîrhu rhwàli bâna ba bukunizi ak'abandi.

[4] Ci Nyamuzinda ntahwa-lukogo, obuzigire bwâge bu-nji arhuzigiremwo burhumire, [5] n'obwo rhwàli mifîriri erhi byâha bîrhu bîrhuma, arhufûla haguma na Kristu, -enali nshôkano yâge yammucizagya-; [6] arhufûla haguma naye, anarhubwârhaza omu mpingu muli Kristu Yezu, [7] mpu ayêrekane omu myâka yayisha obuhirhi burhajira Iugero bw'engalo yâge n'obwinjà bwâge kuli rhwe muli Kristu Yezu. [8] Bulya, neci, nshôkano yâge, kuhirakwo obuyêmêre, yammucizagya. Obwo bucire, arhali omu misî yinyu burhenga, ci eri ngalo ya Nyamuzinda. [9] Arhali omu bijiro burhenga, mpu lyo halek'ibà owacikuza. [10] Bulya rhuli mulimo gwâge, rhwalemirwe muli Kristu Yezu mpu rhujire ebijiro binjà Nyamunzinda arhurheganyizagya okukola.

Abayahudi n'abarhali Bayahudi omu cinyabuguma ca Kristu

[11] Kengêri amango ga mîra, mwe bapagani, -mwàli bo omu mubiri gwinyu, mwa mwakag'iderhwa bantakembûlwa na balya bacîderha bakembûle, erhi banali bo omu mubiri gwâbo gwakembûlagwa n'abantu-; [12] kengêri oku ago mango murhagwêrhe Kristu, mwàli bakagwa omu ishanja ly'Israheli, ntà cigabi mwagwêrhe omu ndagâno Nnâmahanga[f] alagânaga, mwàli mbula-bulangâlire na mbula-Nyamuzinda en'igulu. [13] Lero buno, muli Kristu, mwe mwàli

[d] **2.1** Ninyu: mwe bakristu mwarhenganga omu mûko garhali ga Bayahudi, mpu bo bapagani.
[e] **2.3** Nîrhu: rhwe bakristu barhengaga omu mûko g'Abayahudi, mpo bakag'ilinda Masiya kurhenga mîra

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kulî mîra, omukò gwa Kristu gwammushegezize hôfi.

14 Neci ye buholo bwîrhu, ye wajirara ago mashanja gombi[g] okubà liguma, ashâba ecisîka
c'obushombanyi cakag'ibaberûla; 15 omu mubiri gwâge arhenza irhegeko[h] haguma
n'ebirhegesirwemwo n'ebigabi byâlyo, mpu lyo abo babiri abahindula muntu muguma muhyahya
muli ye, na ntyo alerhe omurhûla; 16 na bombi abajire mubiri muguma, anabagalule omu bwîra
bwa Nnâmahanga omu kuyîrha obushombanyi bwâbomuli ye oku musalaba.
17 Anaciyish'ihubuliza omurhûla kuli mwe, mwe mwâli kulî, n'obuholo kuli balya bàli hôfi. 18 Neci,
oku rhuli babiri[i] ye rhuhisa hali Îshe muli Mûka muguma yêne.

19 Na ntyo murhaciri b'embuga nîsi erhi bigolo, ci mukola ba mulala muguma n'abatagatîfu na
bâna b'omu nyumpa ya Nyamuzinda. 20 Entumwa n'abalêbi co ciriba muyûbakaîrwekwo, na
Kristu Yezu Yênênê ye ibuye-kaboko ka nyumpa. 21 Muli ye mwo ngasi bûbake busîmbana
bunashunjûka, bubè kâ-Nyamuzinda katagatîfu muli Nyakasane. 22 Muli ye ninyu mwajîre omu
bûbake mpu muhinduke kâ-Nyamuzinda muli Mûka Mutagatîfu.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ 2

1 Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν καὶ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, 2 ἐν αἷς ποτε
περιεπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος,
τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας· 3 ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες
ἀνεστράφημέν ποτε ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ
τῶν διανοιῶν, καὶ ἤμεθα τέκνα φύσει ὀργῆς ὡς καὶ οἱ λοιποί· 4 ὁ δὲ θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει,
διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἣν ἠγάπησεν ἡμᾶς, 5 καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν
συνεζωοποίησεν τῷ Χριστῷ,– χάριτί ἐστε σεσῳσμένοι– 6 καὶ συνήγειρεν καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς
ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 7 ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσιν τοῖς ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον
πλοῦτος τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 8 Τῇ γὰρ χάριτί ἐστε
σεσῳσμένοι διὰ πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, θεοῦ τὸ δῶρον· 9 οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις
καυχήσηται. 10 αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς οἷς
προητοίμασεν ὁ θεός, ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν. 11 Διὸ μνημονεύετε ὅτι ποτὲ ὑμεῖς τὰ ἔθνη ἐν
σαρκί, οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, 12 ὅτι ἦτε
τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν
διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ. 13 νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
ὑμεῖς οἵ ποτε ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε ἐγγὺς ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ. 14 Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ

---

[f] **2.12** : Abapagani bagwêrhe bazimu banji, ci barhayishigi Nyamuzinda w'okuli.
[g] **2.14** : Ago mashanja gombi: Abayahudi n'abapagani.
[h] **2.15** : Irhegeko lya Mûsa lyàli cisîka ekarhî k'Abayahudi n'abandi bantu.
[i] **2.18** : Oku rhuli babiri: Ahayahudi n'abapagani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἓν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, [15] τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασιν καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν αὐτῷ εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην [16] καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ σώματι τῷ θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ. [17] καὶ ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ εἰρήνην τοῖς ἐγγύς· [18] ὅτι δι’ αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφότεροι ἐν ἑνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. [19] Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι ἀλλ’ ἐστὲ συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ, [20] ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ, [21] ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ, [22] ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι.

3

Paolomujà-bugo w'ihwe lya Kristu

[1] Co irhumire, nie ono Paolo, ndi mushwêke wa Kristu Yezu mwe bapagani murhumire. [2] Bulya nkabaga mwayumvîrhe kurhi Nyamuzinda anshobôzagya enshôkano yâge mpu mmuhise kuli yo, [3] n'oku anfulûliraga ery'ihwe, nk'okûla mmuyandikire omu nderho nsungunu. [4] Omu kusoma ebi mmuya-ndikîre ninyu mwêne mwaciyumviza obumanye njira bw'ihwe lya Kristu. [5] E-ry'ihwe lirhàli lisag'ibwîrwa abantu ba mîra nk'oku likola limanyirwe n'entumwa zâge ntagatîfu n'abalêbi muli Mûka Mutagatîfu: [6] Abapagani bakola bayêmêrîrwe okuyish'ihâbwa kashambala kaguma, bakola babà birumbu bya mubiri muguma, banakola bashangira eciragâne muli Kristu Yezu erhi Myanzi y'Akalembe erhuma[j]. [7] Nahindusire mujà-bugo w'eyo Myanzi y'Akalembe erhi nshôkano y'engalo Nyamuzinda anshobôzagya erhuma, ayêrekana obuhashe bw'okuboko kwâge. [8] Nie munyi omu bakristu bôshi, nie nashobwîre enshôkano y'okumanyîsa abapagani obuhirhi bwa Kristu burhajira Iugero [9] n'okuyêreka abantu bôshi lirya ihwe lyàli lifulike kurhenga emyâka n'emyâka muli Nyamuzinda, Mulemi w'ebintu byôshi. [10] Obwo bushinganyanya bwa Nyamuzinda burhajira oku bwankagerwa, ciru n'Amâmi n'Amahashe[k] g'omu mpingu, erhi gabona Ekleziya lyo gabumanyire. [11] Ntyo kwo Nnâmahanga àli alâlîre kurhenga emyâka n'emyâka okuyish'ijira muli Nnawîrhu Kristu Yezu. [12] Ye rhuha, akaba rhuyemîre, oburhwàli bw'okuyegera Nyamuzinda buzira bwôba. [13] Ntyo mmuhunyire nti murharhemukaga erhi malibuko gâni garhuma, bulya lyo irenge linyu.

Omusengero gwa Paolo

[j] **3.6** : Ababatizîbwe bôshi, bakaba bapagani erhi Bayahudi, bali bâna ba Nnâmahanga.
[k] **3.10** : Amâmi n'Amahashe g'omu mpingu, bo bamalahika.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

14 Co cirhumire nfukama embere za Nyamuzinda Îshe, 15 y'Îshe wa ngasi mubusi oli empingu
n'igulu, 16 nti ahume omu buhirhi bw'irenge lyâge, a-mmukomeze n'obuzibu bwa Mûka
Mutagatîfu, ly'omuntu muhyâhya[l] ommulimwo ayûshûka, 17 lyo na Kristu abêra omu mirhima
yinyu erhi buyêmêre bwinyu burhuma. Mumere emizi omu buzigire, munasêre omu buzigire,
18 lyo muhash'iyumva, mwe n'abemêzi bôshi, obugali n'obuli, oburherema n'obwandagala[m],
19 munamanye obuzigire bwa Kristu, ciru bukaba bulushire ngasi bukengêre, na ntyo muyunjule
obuhirhi bwa Nnâmahanga bwôshi. 20 Kuli Oyo ogwêrhe obuhashe bw'okurhujirira ngasi kantu
rhwankashenga erhi kugerêre-za, ciru analushîse, Oyo obushashe bwâge bukola omu mirhima
yîrhu, 21 kuli Ye irenge omu Ekleziya na muli Kristu Yezu, kuhika amango gôshi n'emyâka
n'emyâka! Amen!

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ 3

1 Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ Χριστοῦ [Ἰησοῦ] ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν 2– εἴ γε
ἠκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς, 3 [ὅτι] κατὰ ἀποκάλυψιν
ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον, καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ, 4 πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες
νοῆσαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ, 5 ὃ ἑτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς
υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν
πνεύματι, 6 εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονόμα καὶ σύσσωμα καὶ συμμέτοχα τῆς ἐπαγγελίας ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου, 7 οὗ ἐγενήθην διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ τῆς
δοθείσης μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. 8 Ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἁγίων
ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸ ἀνεξιχνίαστον πλοῦτος τοῦ Χριστοῦ 9 καὶ
φωτίσαι [πάντας] τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ
θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι, 10 ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις
διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, 11 κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν
τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, 12 ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρρησίαν καὶ προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει
διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ. 13 διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐγκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσίν μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶν
δόξα ὑμῶν. 14 Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα, 15 ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν
οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, 16 ἵνα δῷ ὑμῖν κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς δόξης αὐτοῦ δυνάμει
κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, 17 κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς
πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι, 18 ἵνα ἐξισχύσητε
καταλαβέσθαι σὺν πᾶσιν τοῖς ἁγίοις τί τὸ πλάτος καὶ μῆκος καὶ ὕψος καὶ βάθος, 19 γνῶναί τε τὴν
ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ
θεοῦ. 20 Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν κατὰ
τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, 21 αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς

---

[l] **3.16** : Oyo muntu muhyâhya, bwo buzîne Mûka Mutatagatîfu arhuha omu bubatizo.
[m] **3.18** : Okwo kwôshi kuli kuderha oku ihwe lya Nnâmahanga lirhajira lugero.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων, ἀμήν.

4

Il. Amahano g'okushwinja

Okuyumvanya n'okubêra omu cinyabuguma

[1] Mmuhunyire, nie mushwêke muli Nyakasane, nti olugendo lwinyu lulingânane n'obwôrhere mwahamagirwemwo. [2] Mubè bîrhôhye na batûdu, munalemberane; muyumvanye omu buzigire, [3] munacisêze okulanga obuguma bwa Mûka Mutagatîfu omu murhûla gw'ecinyabuguma. [4] Omubiri guli muguma na Mûka Mutatagatîfu ali muguma; n'obulangâlire mwahamagirwemwo nabwo buli buguma. [5] Nyakasane ali muguma Yêne, n'obuyêmêre buli buguma, n'obubatizo buli buguma. [6] Nyamuzinda ali muguma, y'Îshe w'abantu bôshi, ye kulire bôshi, akola muli bôshi, anabà muli bôshi. [7] Ci kwonene ngasi muguma muli rhwe ahâbirwe eyâge ngalo nk'oku anatwîragwa n'enshôkano ya Kristu. [8] Kwo Amandiko gadesire, mpu[n]: *Arheremîre emalunga, ahêka ababohe, agabîra abantu enshôkano.* [9] «Arheremire», kwo kuderha kurhi? Ka kurhali kuderha oku ali arhanzir'iyandagalira omu kuzimu kw'igulu? [10] Oyo waya-ndagalaga, ye wanarheremaga, arhaluka amalunga gôshi, mpu abè ishwinjiro ly'ebintu byôshi. [11] Kandi ye washobôzagya:

baguma okubà ntumwa,

abandi okubà balêbi erhi bajà-bugo b'Emyanzi y'Akalembe,

n'abandi okubà balungere

erhi bayigîriza,

[12] akeresa ntyo abemêzi omu mukolo gw'oburhumisi, mpu lyo ayûbaka omubiri gwa Kristu, [13] kuhika rhweshi haguma rhuhike omu cinyabuguma c'obuyêmêre n'ec'okumanya Mugala wa Nnâmahanga, rhulinde rhuba muntu mwimâna, rhuhike oku Iugero lukwânîne[o] ishwinjiro ly'omubiri gwa Kristu. [14] Ntyo lero rhurhaciyôrhe nka bâna ba birhaba bayehûlwa eyi n'eyi na ngasi mpûsi y'enyigîrizo zarhenga omu bunywesi bw'abantu n'omu bulyâlya bwâbo bw'okurhebana. [15] Ci omu kujira eby'okuli omu buzigire, rhwayûshûka omu ngasi njira, rhuyegere irhwe, ye Kristu. [16] Ye ha omubiri gwôshi okusimbana n'okusêra haguma oku burhabâle bw'enungo zôshi zigulisa n'omukolo gwa ngasi cirumbu; na ntyo kwo kushunjûka n'okuciyûbaka gwône omu buzigire.

---

[n] **4.8** : Lul 67. 19.
[o] **4.13** : Ekleziya lyo ishwinjiro ly'omubiri gwa Kristu, na ngasi babatizibwe byo birumbu by'o-gwo mubiri. Ngasi muguma muli rhwe kukwânîne acisêze okubà mwimâna, okubà mutagatîfu, lyo Ekleziya ehika oku Iugero Iukwânîne ishwinjiro ly'omubiri gwa Kristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Obuzine buhyahya muli Kristu

17 Lero mâshi, mmubwîzire nnammugashire muli Nyakasane, nti mu rhacikag'iyôrha nka
bapagani bakashimba enkengêro zâbo za busha. 18 Obukengêre bwâbo buyunjwîre mwizimya,
n'obuhwinja bw'omurhima gwâbo guhûsire bwàrhumîre barhabona obuzîne bwa Nyamuzinda.
19 Bàcibêrire bacikala-nshonyi, bashimba engeso mbî y'okuhusha, bagwîra okukajira
eby'enshonyi bya ngasi lubero. 20 Ci mwêhe arhali ntyo kwo mwayigîrizibwe Kristu, 21 akaba
mwamuyumvîrhe n'akaba mwayigîrizibwe muli ye nka kulyâla binali muli Yezu.

22 Mwayigîrizibwe oku murhegesirwe okuleka obwôrhere bwinyu burhanzi n'okuhogola omuntu
wa mîra[p], olya ojà wabola omu kushimba enyifinjo mbî, 23 lyo muhinduka bahyâhya omu
murhima n'omu nkengêro zinyu, 24 munacîhundikire omuntu muhyâhya, olya Nyamuzinda
alemaga oku nshusho yâge omu bushinganyanya n'omu butagatîfu bw'okunali. 25 Lero ntà
kucikaz'inywerha, ci ngasi muguma akabwîra abâbo eby'okuli, bulya rhweshi rhuba ngasi
muguma birumbu by'abâbo. 26 Mukunire, ci murhajiraga câha: izûba lirhazikaga n'obukunizi
bucimmugwêrhe[q]. 27 Mumanye mwankaha hishetani engwârhiro. 28 Ngasi wali cishambo agokôle;
akole n'amaboko gâge erhikwo nk'oku bishingânîne, ciru ahash'irhabâla ab'obuligo. 29 Ntà
luderho lubî lurhengage omu kanwa kinyu; mukaderha ebiwa binjà byône, birya byankaba
lwingayo lwinja oku bandi amango gakwânîne, n'okulerhera ababiyumva akamalo. 30 Mumanye
murhajiraga Mûka Mutatagatîfu gwa Nyamuzinda burhe[r], ye wammuhiragakwo ecimanyîso
c'olusiku lw'obucunguzi[s]. 31 Omujina, ennongwe, obukunizi, akada-li, ebijâci, ebyôla byôshi
birhenge ekarhî kinyu, haguma na ngasi côshi ciderhwa cibî. 32 Muciyêrekane binjà erhikwo na
ba lukogo baguma oku bandi, omu kubabalirana mwêne na nnene nka kulya Nnâmahanga
ammubabaliraga muli Kristu.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ 4

1 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε,
2 μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραΰτητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν
ἀγάπῃ, 3 σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης· 4 Ἓν
σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν· 5 εἷς κύριος, μία
πίστις, ἓν βάπτισμα, 6 εἷς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν.
7 Ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. 8 διὸ λέγει· ἀναβὰς
εἰς ὕψος ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, ἔδωκεν δόματα τοῖς ἀνθρώποις. 9 τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστιν, εἰ
μὴ ὅτι καὶ κατέβη εἰς τὰ κατώτερα [μέρη] τῆς γῆς; 10 ὁ καταβὰς αὐτός ἐστιν καὶ ὁ ἀναβὰς

[p] **4.22** : Omuntu wa mîra y'olya wali omu bujà bw'ebyâha, n'omuhyâhya y'olya waburhagwa omu mîshi g'obubatizo.
[q] **4.26** : Lul 4, 5.
[r] **4.30** : Ngasi câha cijira Mûka Mutagatîfu burhe, bwenêne ebyâha bisherêza ecinyabuguma c'Ekleziya.
[s] **4.30** olusiku ly'obucunguzi: Aha kuyûrha kw'igulu lyo rhwacunguka lwôshi, olusiku rhwarhengamwo olu Iubanda lw'emirenge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα. [11] Καὶ αὐτὸς ἔδωκεν τοὺς μὲν
ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους,
[12] πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ,
[13] μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ
θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, [14] ἵνα μηκέτι ὦμεν
νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν
ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης, [15] ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ
αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή, Χριστός, [16] ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα
συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν ἐν
μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.
[17] Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν, καθὼς καὶ τὰ ἔθνη
περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν, [18] ἐσκοτωμένοι τῇ διανοίᾳ ὄντες, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς
ζωῆς τοῦ θεοῦ διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν,
[19] οἵτινες ἀπηλγηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν
πλεονεξίᾳ. [20] Ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν, [21] εἴ γε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ
ἐδιδάχθητε, καθώς ἐστιν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, [22] ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν
ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης,
[23] ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν [24] καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ
θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας. [25] Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε
ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη. [26] ὀργίζεσθε καὶ μὴ
ἁμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ [τῷ] παροργισμῷ ὑμῶν, [27] μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ.
[28] ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος ταῖς [ἰδίαις] χερσὶν τὸ ἀγαθόν, ἵνα
ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι. [29] πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω,
ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσιν. [30] καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. [31] πᾶσα πικρία καὶ
θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. [32] γίνεσθε [δὲ] εἰς
ἀλλήλους χρηστοί, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ θεὸς ἐν Χριστῷ ἐχαρίσατο
ὑμῖν.

5

[1] Neci, mucîsêze okushusha Nnâmahanga nka bâna bâge bazigirwa. [2] Mukayôrha muzigirîne
nka kulya Kristu ammuzigiraga, acîhâna yêne erhi rhwe rhurhuma mpu abè ntûlo na nterekêro
y'okusimîsa Nyamuzinda. [3] Obugonyi bôhe na ngasi bindi by'enshonyi n'amagene
g'eby'en'igulu, ciru amazîno gâbyo garhakâg'iderhwa ekarhî kinyu: ntyo kwo kushingânîne
abatagatîfu. [4] Ntà kuganîra eby'enshonyi, nîsi erhi okuderha ebirhagwêrhi nda na mugongo, erhi
okushesa abandi n'ebinwa bibî: ebyôla byôshi birhakwânîni; mukaz'ivuga Nnâmahanga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omunkwa erhikwo. [5] Mumanye kwinjà oku ntà mugonyi, ntà mûmaguza, na ntâye ohubira eby'en'igulu, -kwo kulikufukamîra ebiremwa-, ntâye muli abo bôshi wanalabarhe omu Bwâmi bwa Kristu na Nnâmahanga. [6] Harhajiraga owammurheba n'ebinwa by'obunywesi: ebyo byo bihamagala obukunizi bwa Nyamuzinda oku bamugomera. [7] Mumanyage mwankashangira obubî bwâbo.

[8] Mîra mwàli omu mwizimya, buna lero mukola muli bulangashane muli Nyakasane; muyôrhe nka bâna ba bumoleke. [9] Na ngasi hiri hinjà, ngasi hishingânîne, na ngasi hiri hy'okuli, yo mburho y'obulangashane. [10] Mulongereze ebisimîsize Nyakasane; [11] munamanye mwankashangîra emikolo y'omwizimya erhajira kamalo, ci muyêrekane obubî bwâyo erhi-kwo. [12] Bulya ebi abo bantu bajira bufundafunda, ziri nshonyi okubiderha. [13] Ci ebiyêrekanwa byôshi kubonekana bibonekana n'obwâlagale; na ngasi côshi cibonekana n'obwâlagale buba bumoleke. [14] Co cirhuma baderha, mpu: «Tulûka, weri îro, zûka omu bafù, Kristu âkumolekera». [15] Ntyo mumanye bwinjà olugendo lwinyu; murhahimbaga nka bingolongolo, ci mubè barhimanya; [16] Mukolêse bwinjà amangomuhîrwe, bulya zino nsiku ziri mbî. [17] Kuziga murhabaga bahalanjisi, ci mucisêze okumanya cici Nyakasane alonza. [18] Murhahîra mukalaluka amamvu, bulya ly'iriba ly'eby'enshonyi; ci muyunjule Mûka Mutagatîfu. [19] Mukazibwîrana ennanga, ebîtakîro n'enyimbo z'obunya-Mûka; mukayimba n'okukuza Nyakasane n'omurhima gwinyu gwôshi. [20] Ngasi mango n'oku ngasi kantu mukaz'ivuga Nyamuzinda Îshe omunkwa, oku izîno lya Nnawîrhu Yezu Kristu.

Oku abakristu bakwânîne okuyôrha omu mwa bâbwè

[21] Mukaz'ikengana mwêne na nnene erhi kurhînya Kristu kurhuma. [22] Kukwânîne abakazi bayumve bibà nk'oku bankayumva Nyakasane; [23] bulya omulume ye nnawâbo omukazi, nka kula Kristu ye nnawâbo Ekleziya, ye Muciza w'omubiri. [24] Kulya Ekleziya eyumva Kristu, kwo n'abakazi bakwânîne okuyumva bibà muli byôshi. [25] Mwe balume, muzigire bakinywi nka kula Kristu azigira Ekleziya; acihânyire yo erhumire, [26] mpu ayijire ntagatîfu anayicêse omu kuyishuka n'amîshi haguma n'oluderho[t]. [27] Bulya alonzagya Ekleziya yâge ebè cirangashana, erhagwêrhi izâbyo, erhi migunye-migunye, nîsi erhi bindi bya bene ebyo, ci ntagatîfu na nyêru-kwêru.

[28] Abalume nabo bakwânîne bazigire bakâbo nka mibiri yâbo bône. Ozigira mukâge crhi yêne ocizigire. [29] Ntâye osag'ishomba omubiri gwâge; ci kugulîsa omuntu agulîsa n'okugugenderera kwinjà, nka kula Kristu ajirira Ekleziya; [30] Bulya rhuli birumbu by'omubiri gwâge. [31] *Co cirhuma omuntu aleka îshe na nnina, acîshwêkerekwomukâge, banabe oku bali babiri mubiri muguma*[u]. [32] Liri ihwe likulu elyo: nalonza okuderha oku Iuli lwiganyo lwa Kristu n'Ekleziya. [33] Ntyo ngasi muguma

[t] **5.26** Amîshi n'enderho z'obubatizo, ebyo badesire.
[u] **5.31** : Murh 2, 24; Mt 19, 5.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muli mwe azigire mukâge nk'oku acîzigira yêne, n'omukazi akenge îba.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ 5

[1] Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ ὡς τέκνα ἀγαπητὰ [2] καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ θεῷ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. [3] Πορνεία δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα ἢ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις, [4] καὶ αἰσχρότης καὶ μωρολογία ἢ εὐτραπελία, ἃ οὐκ ἀνῆκεν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία. [5] τοῦτο γὰρ ἴστε γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος ἢ ἀκάθαρτος ἢ πλεονέκτης, ὅ ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ. [6] Μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. [7] μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν· [8] ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε [9] – ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ– [10] δοκιμάζοντες τί ἐστιν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ, [11] καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε. [12] τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρόν ἐστιν καὶ λέγειν, [13] τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται, [14] πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστιν. διὸ λέγει· ἔγειρε, ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός. [15] Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ' ὡς σοφοί, [16] ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσιν. [17] διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνίετε τί τὸ θέλημα τοῦ κυρίου. [18] καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι, [19] λαλοῦντες ἑαυτοῖς [ἐν] ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ, [20] εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ θεῷ καὶ πατρί. [21] Ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ [22] αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὡς τῷ κυρίῳ, [23] ὅτι ἀνήρ ἐστιν κεφαλὴ τῆς γυναικὸς ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, αὐτὸς σωτὴρ τοῦ σώματος· [24] ἀλλ' ὡς ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί. [25] Οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, [26] ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, [27] ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος. [28] οὕτως ὀφείλουσιν [καὶ] οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ. [29] Οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν, [30] ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ. 31 ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος [τὸν] πατέρα καὶ [τὴν] μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. [32] τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. [33] πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἕνα, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6

[1] Bâna, mukaz'iyumva ababusi binyu muli Nyakasane: okwo kushingânîne. [2] *Okaz'ikenga sho na nyoko*, -ly'irhegeko lirhanzi lirimwo eciragâne-, [3] *ly'obona iragi onalame myâka minji en'igulu*[v]*.* [4] Ninyu, mwe babusi, murhakâg'isholoshonza abâna binyu, ci omu kubalera, mubayigîrize munabahabûle muli Nyakasane.

[5] Bashizi, mukaz'iyumva ba nnahamwinyu b'en'igulu, mubarhînye munabakenge n'omurhima gurhalimwo bulyâlya, nka kulya mwankajirira Kristu. [6] Murhakâg'ikakolera isù nk'abalonz'isimîsa abantu, ci nka barhumisi ba Kristu bajira obulonza bwa Nnâmahanga n'omurhima gwôshi. [7] N'omurhima gwinyu gwôshi murhumikire Nyakasane, ci arhali abantu. [8] Murhahabiri oku ngasi muntu, akaba mushizi, akaba ntagengwa, ayishihâbwa na Nyakasane oluhembo lw'aminja ajizire.

[9] Ninyu, mwe bashîgwa, mukabajirira nk'okwo. Muleke okukabayôbohya, murhanayibagiraga oku Nnawâbo na Nnawinyu omu mpingu aba, n'oku arhajira kanâna.

Emirasano y'omukristu

[10] Cabuzinda-zinda, musimike muli Nyakasane n'omu buhashe bw'emisî yâge. [11] Muyambale emirasano ya Nyamuzinda, lyo muhash'ihima obwengehusi bwa shetani. [12] Bulya ababisha rhulwîsa gurhali mubiri na mukò, ci Mâmi, n'Amahashe, n'Amarhegesi g'eri igulu ly'omwizimya; rhulwîsa abazimu babî babêra omu cirêre[w]. [13] Kuziga muyambale emirasano ya Nyamuzinda, ly'omu mango mabî muhashihagalika omushombanyi, muhimane, munayôrhe muzibuhire. [14] Muyimangire kuli gombi! Okuli bubè gwomukaba gwinyu, obushinganyanya ebè yo mpenzi yinyu, [15] n'obushîbirizi bw'okulumîza Emyanzi y'Akalembe zibe zo nkwêrho zinyu. [16] Muyôrhe mufumbasire empenzi y'obuyêmêre, yo mwakahazamwo emyampi-kamole y'omubî[x] yôshi. [17] Muyambale n'ensirha y'obucire n'engorho ya Mûka Mutagatîfu, lwo Luderho lwa Nnâmahanga. [18] Muyôrhe muharâmya n'okushenga ngasi mangomuli Mûka gwa Nnâmahanga; mukayîza burharhama, munasengerere abatagatîfu bôshi. [19] Munsengere nâni, lyo mubona oku nabumbûla akanwa, nderhe nampanûle n'oburhwâli ihwe ly'Emyanzi y'Akalembe; [20] yo ndi mujà-bugo wayomuno nkoba. Mâshi mbone oburhwâli bw'okuyiderha nk'oku ekwânîne!

Emyanzi ya Paolo n'omusingo

[21] Nnonzize nti ninyu mumanye emyanzi yâni n'oku nyôsire; mwene wîrhu muzigirwa Tikiko,

---

[v] **6.3** : Lub 20, 12.
[w] **6.12** : Ababisha bîrhu barhali b'en'igulu, ci Shetani yênênê.
[x] **6.16** : Omubî kwo kuderha shetani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muganda okwânîne okucîkubagirwa muli Nyakasane, âmmubwîra byôshi. [22] Mmurhumireye nti ammuhe emyanzi yîrhu anammurhûlirize emirhima. [23] Nyamuzinda Îshe na Nyakasane Yezu Kristu bashobôze bene wîrhu omurhûla, obuzigire n'obuyêmêre. [24] Enshôkano ya Nnâmahanga ebè haguma na balya bôshi bazigira Nnawîrhu Yezu Kristu omu kalamo ka-rhaheka!

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ 6

[1] Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν [ἐν κυρίῳ]· τοῦτο γάρ ἐστιν δίκαιον. [2] τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, [3] ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. [4] Καὶ οἱ πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ κυρίου. [5] Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἁπλότητι τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, [6] μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλίαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι ἀλλ' ὡς δοῦλοι Χριστοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἐκ ψυχῆς, [7] μετ' εὐνοίας δουλεύοντες ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, [8] εἰδότες ὅτι ἕκαστος ἐάν τι ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομίσεται παρὰ κυρίου εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος. 9Καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτούς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς καὶ προσωπολημψία οὐκ ἔστιν παρ' αὐτῷ. [10] Τοῦ λοιποῦ, ἐνδυναμοῦσθε ἐν κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. [11] ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου· [12] ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. [13] διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι. [14] στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης [15] καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, [16] ἐν πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ [τὰ] πεπυρωμένα σβέσαι· [17] καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστιν ῥῆμα θεοῦ. [18] Διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἁγίων [19] καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου, ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγγελίου, [20] ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἁλύσει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιάσωμαι ὡς δεῖ με λαλῆσαι. [21] Ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμέ, τί πράσσω, πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τύχικος ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος ἐν κυρίῳ, [22] ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν. [23] Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. [24] ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

PHP - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Flp

EMWA ABAFILIPI

AMARUBA EMWA ABAFILIPI

AMARUBA MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA ABAFILIPI[y]

Omu kulwira obuyêmere (cig. 1), rhugwêrhe Yezu Kristu rhwarhôla lwiganyo. Oku ali wa bwôrhere bwa Nyamuzinda acirhôhya, acîjira busha, ayanka obwôrhere bw'omujà; acirhôhya yêne, aba mumvi kuhika afa oku musalaba; okwo kwarhuma Nyamuzinda amukuza, amuhà izîno lirhalusire amazîno gôshi, lyo lya Nyakasane, kwo kuderha Mwâmi w'abantu bôshi na w'obuhashe oku bintu byôshi (2, 6-11; 3, 21). Paolo avuzire bwenêne omunkwa oku Banya-Filipi okubà bamurhumîre entûlo omu malagîrire gâge anabakengêzize mpu bakacishinga muli Nyakasane banarholerekwo Paolo olwiganyo.

1

EMWA ABAFILIPI

Omusingo

[1] Paolo na Timoteyo, bambali ba Kristu Yezu, oku batagatîfu bôshi muli Kristu Yezu bali e Filipi, haguma na balungere n'abashamasi. [2] Kuli mwe engalo n'omurhûla gwa Larha Nnâmahanga na Nyakasane Yezu Kristu!

Omunkwa n'omusengero

[3] Ngasi kummukengêra, nnamvuge Nyamuzinda wâni omunkwa, [4] n'omu nsengero zâni zôshi, ngasi mango mmusengerera mweshi n'enshagali; [5] bulya mwantabîre omu kulumîza Emyanzi y'Akalembe kurhenga olusiku lurhanzi kuhika buno. [6] Nnamanyire oku owarhondêraga ogu mukolo mwinjà muli mwe, aguyûkiriza lwôshi, kuhika Olusiku lwa Kristu Yezu. [7] Kushingânîne mmulongeze ntyo mweshi, bulya omu murhima gwâni mubà. Neci, omu nkoba zâni n'omu

[y] **1.0** Abafilipi: Banya-Filipi; Bantu b'e Filipi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kulwîra n'okuhamîriza Emyanzi y'Akalembe, mweshi kushangîra mushangîra enshôkano nàhîrwe. [8] Nyamuzinda ye muhamîrizi wâni: mmuzigira mweshi n'omurhima gwa Kristu. [9] N'eci nshenga c'eci: nti obuzigire bwinyu buyûshuke ngasi lusiku kulusha omu bumanye n'omu burhimanya, [10] lyo mukaz'ibona ebiri binjà kulusha, na ntyo mubè bacêse na bêru-kwêru kuhika Olusiku lwa Kristu, [11] munayunjule amakwânane g'obushinganyanya Yezu Kristu arhushobôzagya, oku irenge n'obukuze bwa Nyamuzinda.

Emyanzi ya Paolo

[12] Bene wîrhu, nalonza mumanye oku emmanja zanyishagakwo zakwânîne Emyanzi y'Akalembe. [13] Bulya omu bwâmi n'ahandi hôshi bakola bamanyire bwinjà oku ndi mubohe erhi Kristu orhuma, [14] na banji ba muli bene wîrhu bàyumvîrhe oburhwâli muli Nyakasane erhi nkoba zâni zirhuma, bacisêza bwenêne okulumîza Oluderho lwa Nnâmahanga buzira bwôba. [15] Ntahabiri oku baguma banakayigîriza Kristu n'omurhima gw'obuyagalwa n'okulonz'ilushana, ci abandi bakujira n'omurhima nkana. [16] Abôla bakujira n'obuzigire, bulyâla bamanyire bwinjà oku omukolo gwâni kuli kulwîra Emyanzi y'Akale-mbè. [17] Ci abandi bôhe bayigîriza Kristu n'obulonza bw'okuciberamwo mirhwe ibiri, bakujira n'omurhima gw'obulyâlya, bulya balangalîre mpu banyûshûlira agandi malibuko omu nkoba zâni. [18] Ci okwo kurhi kwankanjira? Oku byankabà kwôshi, akaba n'omurhima gw'obulyâlya, akaba n'omurhima nkana, caziga Kristu amanyikane! Okwôla kwo kunsimîsize, kwo kwaNashub'ika-nsimîsa. [19] Bulya mmanyire oku ebyo byankwânana okucunguka, ensengero zinyu zirhumire n'oku burhabâle bw'Omûka gwa Yezu Kristu. [20] Co ncîkubagîre ecôla, co nanangalire: ntâko nankabulabula; ci mmanyire bwinjà, bunôla nkagandi mango gôshi, oku nkalama erhi nkafa, Kristu akuzibwa omu mubiri gwâni. [21] Bulya Kristu ye kola kalamo kâni, na nkafa erhi bunguke. [22] Ci akaba okuyôrhana obuzîne mwo gunôla mubiri kwankarhuma njira omulimo gugwêrhe amakwânane, ntabwîni cici nankacîshoga. [23] Ntabwîni ciguma nalondôla muli ebyo bibiri: ncîfinjire okucigendera nj'ibêra na Kristu, kwo kwankanabire kwinjà kulusha. [24] Ci kukwânîne mbêre omu mubiri erhi mwe murhuma. [25] N'okwo nkuyemîre: mmanyire bwinjà oku ntâje ngahi n'oku nabêra ninyu mweshi, lyo mujà embere munabone obusîme bw'obuyêmêre bwinyu; [26] na ntyo hano ngaluka ekarhî kinyu, mubone erindi igwârhiro ly'okucîkunga muli Kristu Yezu.

Okulwîra obuyêmêre

[27] Kwônene mubè n'olugendo lushingânîne Emyanzi y'Akalembe ya Kristu. Mbè nyishir'ibonana ninyu, mbè mbêzire kulî ninyu, nalonza nyumve oku haguma mulukira, n'oku omurhima gwinyu guli muguma omu kulwîra obuyêmêre bw'Emyanzi y'Akalembe; [28] oku murhakangwa ciru n'ehitya n'abashombanyi: eco co cimanyîso c'okubayêreka oku kuherêrekera bâherêrekere oku mwene mwâcira; n'eyo eri ngalo ya Nyamuzinda. [29] Bulya murhashobôlaga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

enshokano y'okuyêmêra Kristu kwônene, ci n'ey'okubona amalibuko erhi ye rhuma. [30] Ninyu mudwîrhe mwalwa erya ntambala mwabonaga nalwa, na nk'oku mumanyire, ncidwîrhe nayilwa kuhika ene.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ 1

[1] Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Χριστοῦ Ἰησοῦ πᾶσιν τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις, [2] χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. [3] Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν [4] πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, μετὰ χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος, [5] ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν, [6] πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέσει ἄχρι ἡμέρας Χριστοῦ Ἰησοῦ· [7] Καθώς ἐστιν δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας. [8] μάρτυς γάρ μου ὁ θεὸς ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Χριστοῦ Ἰησοῦ. [9] Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει [10] εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, [11] πεπληρωμένοι καρπὸν δικαιοσύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ. [12] Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, [13] ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, [14] καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον λαλεῖν. [15] τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κηρύσσουσιν· [16] οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι, [17] οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἁγνῶς, οἰόμενοι θλῖψιν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς μου. [18] Τί γάρ; πλὴν ὅτι παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται, καὶ ἐν τούτῳ χαίρω. Ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι, [19] οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ [20] κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου, ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι ἀλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ ὡς πάντοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου. [21] Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. [22] εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί, τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου, καὶ τί αἱρήσομαι οὐ γνωρίζω. [23] συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῷ [γὰρ] μᾶλλον κρεῖσσον· [24] τὸ δὲ ἐπιμένειν [ἐν] τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. [25] καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ καὶ παραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως, [26] ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς. [27] Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν ἀκούω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου [28] καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τῶν ἀντικειμένων, ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῶν δὲ σωτηρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ· [29] ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν, [30] τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες, οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

2

Okulanga ecinyabuguma omu bwîrhôhye

[1] Akaba hali akantu kankalerha oburhûlirize muli Kristu, akaba obuzigire bwakahash'ihira omuntu omurhima omu nda, akaba ecinyabuguma muli Mûka Mutagatîfu ho cibà, akaba haba olukogo n'obwonjo, [2] muhire ishwinjiro oku busîme bwâni omu kukalukira haguma: mubè na buzigire buguma, na murhima muguma, na nkengêro nguma. [3] Ntâcomujirage n'omurhima gw'okuciberûlamwo mirhwe ibiri erhi gw'okucîyêrekana oku murhali; cingasi muguma akagerêreza n'obwîrhôhye oku abâbo bamulushire. [4] Murhakâg'ilonza ngasi muguma obunguke bwâge yêne, ci ngasi muntu akalonza obunguke bw'abandi. [5] Enkengêro z'emirhima yinyu zishushane n'ez'omurhima gwa Kri-stu Yezu.

[6] Yêhe, oku ali omu bwôrhere bwa Nyamuzinda, arhaderhaga mpu acina-nîrize oku bukulu bwâge bw'okuyumânana na Nyamuzinda;

[7] ci acîjira busha, ayanka obwôrhere bw'omujà, erhi acîjira muntu. Akacîyêrekana nka muntu kwône omu bandi;

[8] acirhôhya yêne, aba mumvi kuhika okufà, afîra oku musalaba.

[9] Okwo kwo kwarhumire Nyamuzinda amukuza, amuhà Izîno lilushire agandi mazîno gôshi[z],

[10] mpu ngasi oyumva izîno lya Yezu, akaba emalunga, akaba en'igulu, akaba omu kuzimu, afukame;

[11] na ngasi lulimi lulumîze oku Yezu Kristu ye Nyakasane, oku irenge lya Nyamuzinda Îshe.

Okucihangana omu kukolera obucire

[12] Ntyo, bîra bani, kulyâla muyôrha munyumva, kwomunyumvagye, arhali amango ndi ekarhî kinyu lyône, ci bwenêne buno ntahali; mushibirire obucire bwinyu erhi munayôbohire

[z] **2.9** Izino lilushire agandi mazîno goshi lyo izîno lya «Nyakasane»: kwo kuderha Mwâmi Mukulu w'abantu bôshi n'ow'ebintu byôshi; kandi omulongo gwa 11: Yezu Kristu ye Nyakasane.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

munadwîrhe mwageramwo omusisi. [13] Bulya Nyamuzinda yenene ommuha okulonza n'okujira ebi asîmire. [14] Muli byôshi mukole buzira kucîduduma na buzira kurhindira, [15] lyo mubà bêru-kwêru na bacêse, mubè bâna ba Nyamuzinda barhalikwo izâbyo omu kagarhî k'iburha libî n'ery'emihera; ekarhî k'ery'iburha kwomulangashana nka rhumole omu igulu. [16] Mugwârhe buzibu oluderho lw'obuzîne, ly'Olusiku lwa Kristu nyi-sh'icîkuza, bulya ntalibirhiraga busha ntanarhamiraga busha. [17] Mâshi ciru omukò gwâni gwankabulagwa oku nterekêro n'oku ntûlo y'obuyêmêre bwinyu, nsîmire nancîshinzire haguma ninyu mweshi. [18] Kwo na kwo, musîme munacîshinge haguma nâni.

Obugo bwa Timoteyo bo n'Epafroditi

[19] Nangâlîre muli Nyakasane Yezu nti nammurhumira Timoteyo duba, lyo muanya emyanzi yinyu, na ntyo omurhima gubêre omu nda. [20] Bulya okunali ntà wundi ngwêrhe ncîkubagira akage, owankashîbirira obunguke bwinyu n'omurhima gwôshi. [21] Kali bôshi banakalonza obunguke bwâbo bône, ci barhalwîra ebya Kristu! [22] Murhahabiri oku ayêrekîne oburhwâli bwâge n'oku akozire nâni omukolo gw'okulumîza Emyanzi y'Akalembe nka kulya omwâna akola n'îshe. [23] Oyôla ye nangâlîre nti ye nammurhumira hano mbona lunda luhi ebyâni biyêrekîre. [24] Ciru nangâlire muli Nyakasane oku nâni niene ntalegam'iyisha. [25] Ncikebirwe nti kukwânîne mmugalulire Epafroditi, oyu mwene wîrhu rhu-shangîra naye omulimo n'amatumu, ye muganda mwantumiraga mpu antabâle omu bulagîrire bwâni. [26] Ali akola ammuduzire mweshi, anali ababîre erhi amanya oku mwayumvîrhe oku alwâla. [27] Neci, kwo binali, ali alwâzire, ciru alonz'ifà. Ci Nyamuzinda amufa lukogo; ci mushana arhali yenene alufîre, ci na nâni, mpu lyo ndek'ibona akarhinda oku kandi. [28] Y'oyo mmurhumirage duba, nti hanomumulolakwo, mushub'ishagaluka, na nâni niene akarhinda ka-mpwe emurhima. [29] Neci, mumuyankirire n'omwîshingo muli Nyakasane, munakaz'ikenga abali akâge. [30] Bulya mukolo gwa Kristu gwarhumaga alinz'ifà, alonz'ihâna obuzîne bwâge, mpu oburhabâle murhankahashir'i-mpisakwo, abumpe ahâli hinyu.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ 2

[1] Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τις σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί, [2] πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες, [3] μηδὲν κατ᾽ ἐριθείαν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν, [4] μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοποῦντες ἀλλὰ [καὶ] τὰ ἑτέρων ἕκαστοι. [5] Τοῦτο φρονεῖτε ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, [6] ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, [7] ἀλλ᾽ ἑαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος [8] ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. [9] διὸ καὶ ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, [10] ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων [11] καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός. [12] Ὥστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε· [13] θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. [14] Πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, [15] ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα θεοῦ ἄμωμα μέσον γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, 16λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα. [17] Ἀλλ’ εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν· [18] τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι. [19] Ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. [20] οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· [21] οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. [22] τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. [23] τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι ὡς ἂν ἀφίδω τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς· [24] πέποιθα δὲ ἐν κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι. [25] Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, [26] ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας ὑμᾶς καὶ ἀδημονῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι ἠσθένησεν. [27] καὶ γὰρ ἠσθένησεν παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλ’ ὁ θεὸς ἠλέησεν αὐτόν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπην σχῶ. [28] σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε κἀγὼ ἀλυπότερος ὦ. [29] προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε, [30] ὅτι διὰ τὸ ἔργον Χριστοῦ μέχρι θανάτου ἤγγισεν παραβολευσάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρός με λειτουργίας.

3

Enjira y'okuli y'obucire bw'omukristu

[1] Neci, bene wîrhu, mucîshinge muli Nyakasane. Okushub'immuyandikira ebinarhanzir'immubwîra kurhantamya, na kuli mwe kugwêrhe akamalo. [2] Mumanye orhubwa[a]! Mumanye abakozi babî! Mumanye abakembûle b'o-bwîhambe! [3] Kali rhwe bakembûle b'okunali, rhwe rhushenga Nnâmahanga muli Mûka gwage Mutagatîfu, n'obukuze bwîrhu muli Yezu Kristu rhubulongeza, ci rhurhacîkubagira mubiri. [4] N'obwo nâni nanahash'ibona igwârhiro y'okucîkubagira omubiri. N'akaba haligi owundi wankaderha mpu ankahash'icîkubagira omubiri, nie onomulushire. [5] Nakembûlagwa[b] olusiku lwa kali munâni, ndi wa mulala gw'Israheli, w'omu bûko bwa Benyamini, ndi Muha-braniya[c] okomoka oku Bahabraniya; oku biyêrekîre

[a] **3.2** orhubwa: Ntyo kwo Abayahudi bakag'iderha abapagani. Paolo naye abagalulire eco cijâci câbo!
[b] **3.5** : Lyàli irhegeko ly'Abayahudi (Lev 12, 3).
[c] **3.5** : Paolo aburhiragwa e Tarsi, ci olulimi lwâbo càli ciyahudi, co ciharamiya erhi cihabraniya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Amarhegeko, ndi Mufarizeyi; [6] rhukalola obushiru, nalibuzize Ekleziya; oku bushinganyanya bw'oku-shimba Amarhegeko, nali muntu munwererwa. [7] Ci obwo bunguke bwôshi nal'ingêrhe, nabulola nka muhona erhi Kristu orhuma. [8] Neci, mbwîne oku ebintu byôshi biri muhona nkalola obunguke burhajira Iugero bw'okumanya Kristu Yezu, Nnâhamwirhu. Ye warhumire nyêmêra okuheza byôshi, nankola nkabilola nka bikabulirwa, nti lyo nyunguka Kristu [9] nnamubêmwo, arhali n'obwâni bushinganyanya, bulya burhenga omu kushimba amarhegeko, ci n'obushinganyanya burhenga omu kuyêmêra Kristu, bulya buhânwa na Nyamuzinda bunasimikira oku buyêmêre; [10] ntyo mmumanye yêne, manye n'obuhashe bw'obufûke bwâge, nshangîre n'amababale gâge, nnamushushe omu lufu lwâge, [11] Lyo mupash'iyish'ifûka omu bafîre. [12] Ntadesiri nti nkola mpisire nîsi nti nkola mba mwimâna; ci ncikulikire enjira yâni, ndole erhi nankamushikira bulya nâni niene nagwârhagwa[d] na Yezu Kristu. [13] Nanga, bene wîrhu, ntadesiri nti nkola ngwêrhe. Ciguma cône ndesire: nyibagire enjira namagenda, nyêrekîre nieshi nieshi embere zâni, [14] ndi bulibirha nti mpike, lyo mupâbwa oluhembo Nyamuzinda arhuhamagaliraga omu mpingu muli Kristu Yezu. [15] Rhweshi rhweshi rhwe rhukola rhuli bimâna, kwo rhukwânîne rhugerêreze ntyo; n'erhi ankaba haligi kundi mugerêrize, muli okwo nakwo Nyamuzinda ammumolekera obukengêre[e]. [16] Ci kwônene, ngasi aha rhwankaba rhuhisire, rhushimbe njira nguma.

[17] Mweshi muntolerekwo olwiganyo, bene wîrhu, munakalolakwo balya Bashimba olwiganyo lwîrhu. [18] Bulya hali banji, -nammubwîzirekwo kanji, ci nashub'immubwîrakwo ene n'emirenge omu masù-, hali banji bayôrha nka ba-shombayi b'omusalaba gwa Kristu. [19] Abôla obuzinda bwâbo kuli kuhera, enda yâbo ye Nyamuzinda wâbo, n'ebyankabalerhera enshonyi bwo bukuze bwâbo; barhanayishi ebirhali by'en'igulu. [20] Rhwehe empingu yo mwîrhu, yo rhulinga oku Omuciza wîrhu Nyakasane Yezu Kristu ayish'irhuluka, [21] ayish'ihindula omubiri gwirhu gw'obuzamba, agushushanye n'omubiri gwâge gw'irenge[f], bulya agwêrhe obuhashe oku bintu byôshi.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ 3

[1] Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. [2] Βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν. [3] ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομή, οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες, [4] καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί. Εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον· [5] περιτομῇ ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραήλ, φυλῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος, [6] κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν

[d] **3.12** Nagwârhagwa: Omu njira y'e Damasi.
[e] **3.15** : Lolà 1 Kr 2, 6.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος. [7] [Ἀλλ’] ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἥγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν. [8] ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου, δι’ ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα, ἵνα Χριστὸν κερδήσω [9] καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει, [10] τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ [τὴν] κοινωνίαν [τῶν] παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, [11] εἴ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. [12] Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελείωμαι, διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ’ ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ [Ἰησοῦ]. [13] ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν οὐ λογίζομαι κατειληφέναι· ἓν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, [14] κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [15] Ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· [16] πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν. [17] Συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτως περιπατοῦντας καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. [18] πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, [19] ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. [20] ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, [21] ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

4

[1] Ntyo bene wîrhu bazigirwa nkumbula, mwe busîme bwâni, mwe na ntanda yâni, mukomere muli Nyakasane, bîra bâni.

Amahano mazinda

[2] Mpûnyire Evodiya bo na Sintiki nti bakaz'iyumvanya muli Nyakasane. [3] Nâwe Sizigo, murhabâzi wâni muzigirwa, nkuhunyire obarhabâle; bulya bantabîre okulumîza Emyanzi y'Akalembe, bona Klementi n'abandi barhabâzi bâni. Amazîno gâbo gali mandike omu Citabu c'Obuzîne. [4] Mucîshinge muli Nyakasane ngasi mango. Nshubir'immubwirakwo: mucîshinge. [5] Mucîyêrekane nfula omu masù g'abantu bôshi. Nyakasane ali hôfi. [6] Murharhanyagya cici; ci omu ngasi bulagîrire musengere Nnâmahanga, mumushenge, munamuvuge omunkwa. [7] Ntyo omurhûla gwa Nyamuzinda gulushire ngasi nkengêro gwalanga emirhima yinyu n'obukengêre bwinyu muli Kristu Yezu. [8] Ceci, bene wîrhu, ngasi biri by'okuli, ngasi biri nkana, ngasi bishingânîne, ngasi bicîre, ngasi bikwânîne okuzigirwa n'okukengwa, ngasi nkômedu nyinjà na ngasi kantu kakwânîne okukuzibwa, ebyôla byomushîbirirage. [9] Ebi mwayigîrizibwe, ebi

---

[f] **3.21** ahindula omubiri gw'obuzamba gubè gw'irenge: Lolà 1 Kr 15, 43-53.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mwayankirîre, ebi mwayumvîrhe nammubwira n'ebi mwabwîne najira, ebyôla byomukag'ikajira. Na ntyo Nyamuzinda w'obuholo anabà ninyu.

Paolo avuga omunkwa oku burhabâle bamurhumiraga

10 Nasîmire bwenêne muli Nyakasane bulya mwayishir'ibona oku mwanshîbiramwo. Ntahabiri
oku mwakag'inyibuka, ci mwakabula obulyo. 11 Burhali bulagîrire burhumire nderha ebyo binwa
bulya nakomerîre okusîma ngasi bwôrhere ndimo. 12 Nyish'ilamira omu bukenyi, nyish'ilamira
n'omu buhirhi. Ngasi mango na muli byôshi nacikomerîze okuyîgurha n'okushalika, okubà
mugale n'okubà mukenyi. 13 Nanahasha byôshi n'oburhabâle bw'Olya onzibuhya. 14 Ci kwônene
mwajizire kwinjà erhi mushangîra amalibuko gâni. 15 Ninyu mwêne murhakuhabiri, Bafilipi, oku
erhi ntangira okulumîza Emyanzi y'Akalembe n'erhi ntenga e Macedoniya, ntà Ekleziya
yantabîre n'eciderhwa lusaranga, arhali mwe mwêne. 16 Ciru n'erhi ndi e Tesalonika, kabiri
kwôshi mwantumîre ebi nal'indagîrirekwo. 17 Kurhali kuderha oku nnonzize okuka-rhûlwa; ci
nnonzize nti obunguke bwinyu buluge. 18 Bunôla ngwêrhe ebi-kwânîne byôshi, ciru na kulusha.
Ndi muhirhi kurhenga erhi Epafroditi ampisakwo entûlo yinyu, ogwomugavu gw'akasununu
kinjinja, eyo nterekêro Nnâmahanga ayankirira anasimîswa nayo. 19 Naye Nyamuzinda wâni,
omu bukuze bwâge, ammushobôze ngasi byôshi mukenyirekwo oku Iugero lunashingânîne
obuhirhi bwâge, muli Kristu Yezu. 20 Ayâgirwe oyo Larha Nyamuzinda emyâka n'emyâka! Amen.

Omusingo n'obwangà

21 Mulamuse ngasi mutagatîfu muli Kristu Yezu. Bene wîrhu rhuli rhweshi bammulamusize.
22 Abatagatîfu bôshi mpu asingi, ci bwenêne ab'omu mwa Sêzari. 23 Enshôkano ya Nyakasane
Yezu Kristu ebè omu mirhima yinyu!

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ 4

1 Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως στήκετε ἐν
κυρίῳ, ἀγαπητοί. 2 Εὐοδίαν παρακαλῶ καὶ Συντύχην παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ. 3 ναὶ
ἐρωτῶ καὶ σέ, γνήσιε σύζυγε, συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι
μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. 4 Χαίρετε ἐν
κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. 5 τὸ ἐπιεικὴς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ κύριος
ἐγγύς. 6 μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ’ ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα
ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν θεόν. 7 καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει
τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 8 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν
ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις
ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε· 9 ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἴδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πράσσετε· καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ’ ὑμῶν. [10] Ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν, ἐφ’ ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δέ. [11] οὐχ ὅτι καθ’ ὑστέρησιν λέγω, ἐγὼ γὰρ ἔμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. [12] οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσιν μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι· [13] πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με. [14] Πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει. [15] οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήμψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι, [16] ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε. [17] οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλ’ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. [18] ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω· πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ’ ὑμῶν, ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίαν δεκτήν, εὐάρεστον τῷ θεῷ. [19] ὁ δὲ θεός μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [20] τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. [21] Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. [22] ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας. [23] Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

COL - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Kol

EMWA ABAKOLOSI

AMARUBA EMWA ABAKOLOSI

AMARUBA MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA ABAKOLOSI[g]

Obwôfi bw'ebinwa

Nnâmahanga warhurhenzagya omu bujà bw'omwizimya[h], aj'irhudêkereza omu Bwâmi bwa Mugala wâge muzigirwa, warhucungulaga anarhukulira ebyâha. Oyomugala ye Mwâmi mukulu w'ebintu byôshi: Ye nshusho ya Nyamuzinda orhaboneka, ye Nfula omu biremwa byôshi. 16 Bulya byôshi muli ye byalemagwa, emalunga n'en'igulu, ebiboneka n'ebrhaiboneka, Entebe n'Amarhegesi, Amâmi n'Amahashe: byôshi byôshi ye wabilemaga, ye byanalemeragwa; 17 n'embere bibêho byôshi, yêhe erhi ho aba, ye nabihereza okubâho byôshi. 18 Kandi yêne y'irhwe ly'omubiri, yo Ekleziya; y'Imerero, ye Nfula omu bafîre; na ntyo ye murhanzi muli byôshi. 19 Bulya Nyamuzinda alonzize okumuhiramwo obwimâna bwôshi, 20 na muli ye alonzize okugalula ebintu byôshi omu bwîra bwâge, ebiri en'igulu n'ebiri emalunga, alerha omurhûla n'omukò gw'omusalaba gwâge.

Paolo acîhânyire oku alwira obwo buyêmêre lyo ahisa abandi bantu oku bwimâna buli muli Kristu. Ngasi mukristu agwêrhe ecâge cigabi c'amababale ga Kristu bulya ali cirumbu c'omubiri gwa Kristu, yo Ekleziya.

Nka kulya aba mîra bakag'ija omu Ndagâno ya Nnâmahanga olusiku lw'okukembûlwa, ci muli Kristu, Muhimanyi kuli byôshi, hali obukembûle buhyâhya, buyêrekîre abalume n'abakazi, bwo bubatizo: «2, 11 Muli ye mwakembwîrwe obukembûle burhajiragwa na nfune za muntu, mwahogola omubiri gwinyu gw'ecâha: obwôla bwo bukembûle bwa Kristu. 12 Mwabishirwe haguma naye omu nshinda erhi mubatizi-bwa, kandi mwafûsire haguma naye omu nshinda erhi muyêmêra obuhashe bwa Nyamuzinda wamufûlaga omu bafu. 13 Mwe mwàli mufîre erhi byâha binyu n'okurhakembûlwa kw'emibiri yinyu bîrhuma, ashubir'immuha obuzîne haguma naye, arhubabalira ebyâba bîrhu byôshi, 14 azaza ecerhe c'omwenda rhwàlimwo n'ebigabi byâco, acirhenza, acibamba oku musalaba. 15 Nago Amâmi n'Amabashe aganyaga, agabonêsa enshonyi omu masù g'igulu lyôshi, anagagwârha mpira zâge.»

Abemêzi bakola biremwa bihyâhya: «3,10 mwacîhundikira omuhyâhya, olya ocîsêza okuhinduka nshusho y'Omulemi wâge, mpu lyo ahika oku bumanye bw'okunali. 11 Aha harhaciri Mugereki erhi

---

[g] **1.0** Abakolosi: Bantu b'e Kolosi; Banya-Kolosi; bantu bayûbaka e Kolosi.
[h] **1.13** : Bujà bw'omwizimya gwa shetani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Muyahudi; harhaciri mukembûle erhi ntakembûlwa, harhaciri ba-ntamanywa n'Abashita[i]; harhaciri bajà erhi bantagengwa: akola Kristu yêne, ye byôshi muli bôshi. 12 Nka kulya binakwânîne abîshogwa ba Nnâmahanga, n'abatagatîfu n'abarhonyi bâge, mucihundikire omurhima gw'olukogo, n'obwonjo, n'obwîrhôhye, n'obutûdu, n'okulembera amalibuko. 13. Mukalemberana munababalirane akabà hali owagayîsize owâbo. Nyakasane ammubabalîre: mumuyankirekwo olwiganyo. 14 Ci kulusha okwo kwôshi, muzigirane, bulya obuzigire ly'ishwi-njiro ly'obwimâna.»

[i] **3.11** 3, 11: Abashita bàli bantamanywa (bashenzi) babaga eburhambi bw'Enyanja Nyirabula.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

EMWA ABAKOLOSI

Enshokolezi

Omusingo

[1] Paolo, ntumwa ya Kristu Yezu oku bulonza bwa Nyamuzinda, na mwene wîrhu Timoteyo,
[2] oku batagatîfu na bene wîrhu bemêzi muli Kristu bali e Kolosi. Kuli mwe engalo n'omurhûla
gwa Larha Nnâmahanga!

Omunkwa n'omusengero

[3] Rhurhahusa okuvuga Nyamuzinda omunkwa, Îshe wa Nnawîrhu Yezu Kristu, nka
rhwammukengêra omu nsengero zirhu, [4] bulya rhwayumvîrhe obuyêmêre bwinyu muli Kristu
Yezu n'obuzigire bwinyu oku batagatîfu bôshi, [5] kulya kubà mucîkubagire obulangâlire mubikîrwe
omu mpingu. Obwôla bulangâlire mwabuyumvîrhe omu Luderho lw'okuli, yo Myanzi y'Akalembe;
[6] eyo Myanzi y'Akalembe yahisire emwinyu nk'oku yalumîre omu igulu lyôshi: yayâna emburho
yanagandâza. Emwinyu nayo kwo na kwo, kurhenga lulya lusiku mwayumvagya mwanamanya
enshôkano ya Nyamuzinda nk'oku enali, [7] bulya muyigîrizibwa n'Epafra, murhabâzi wîrhu
muzigirwa omu mukolo na murhumisi wa Kristu okwânîne okucîkubagirwa. [8] Yêne
warhumanyîsagya obuzigire bwinyu muli Mûka Mutagatîfu.

[9] Co cirhumire, kurhenga lulya lusiku rhwayumvagyamwo ogwo mwanzi, rhurhahusa
okummusengerera n'okushenga Nyamuzinda nti ammushobôze okumanya kwinjà obulonza
bwâge, omu bushinganyanya bwôshi n'omu bumanye bwa Mûka Mutagatîfu. [10] Na ntyo mubè
n'olugendo lushingânîne Nyakasane, munamusimîse muli byôshi; muyâne amalehe omu ngasi
bijiro binjà, munayûshûke omu kumanya Nnâmahanga.

[11] Obuhashe bw'irenge lyâge bwâmmuzibuhya, muhash'ilembera amalibuko gôshi n'oburhwâli,
haguma n'obushagaluke, [12] munavuge Larha Nyamuzinda omunkwa n'enshagali,
owammushobôzagya enshôkano y'okushangîra iragi ly'abatagatîfu omu bulangashane. [13] Ye

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

warhurhenzagya omu bujà bw'omwizimya[j], aj'irhudêkereza omu Bwâmi bwa Mugala wâge muzigirwa [14] warhucungulaga anarhukulira ebyâha.

I. Amahwe g' okuyêmêrwa

Kristu ye Mwâmi mukulu w'ebintu byôshi

[15] Ye nshusho ya Nyamuzinda orhaboneka, ye Nfula omu biremwa byôshi.

[16] Bulya byôshi muli ye byalemagwa, emalunga n'en'igulu, ebiboneka n'ebrhaiboneka, Entebe n'Amarhegesi, Amâmi n'Amahashe: byôshi byôshi ye wabilemaga, ye byanalemeragwa;

[17] n'embere bibêho byôshi, yêhe erhi ho aba, ye nabihereza okubâho byôshi.

[18] Kandi yêne y'irhwe ly'omubiri, yo Ekleziya; y'Imerero, ye Nfula omu bafîre; na ntyo ye murhanzi muli byôshi.

[19] Bulya Nyamuzinda alonzize okumuhiramwo obwimâna bwôshi,

[20] na muli ye alonzize okugalula ebintu byôshi omu bwîra bwâge, ebiri en'igulu n'ebiri emalunga, alerha omurhûla n'omukò gw'omusalaba gwâge.

Abakolosi nabo bakola bîra ba Nnâmahanga

[21] Ninyu mwe mwàli bigolo[k] mîra na bashombanyi erhi nkengêro zinyu n'ebijiro binyu bibî bîrhuma, [22] lero bunôla ashubir'immujira bîra bâge omu mubiri gw'Omugala, erhi afa, mpu lyo mubonekana batagatîfu, bêru-kwêru na banwererwa[l] omu masù gâge, [23] caziga musêre buzibu omu buyêmêre, mumere emizi, mukomere munabe ntadungagana omu bulangâlire bw'Emyanzi y'Akalembe mwayumvagya; eyo Myanzi y'Akalembe yayigîrizîbwe ngasi ciremwa cibà en'igulu, aho idako ly'amalunga, nâni, nie Paolo, nahindusire mujà-bugo wayo.

Omukolo gwa Paolo

[24] Bunôla nsîmire omu malumwa ndwîrhe nabona mwe murhumire, nna-ndwîrhe nayunjuza omu mubiri gwâni ebibuzire muli nie oku mababale ga Kristu[m], nti lyo nkwânana omubiri gwâge,

---

[j] **1.13** : Bujà bw'omwizimya gwa shetani.
[k] **1.21** : Bigolo omu masù ga Nnâmahanga na bashombanyi bâge embere bamanye Kristu.
[l] **1.22** omunwererwa: orhaliko ecakarhuma abulanwa, atumuzibwa
[m] **1.24** : Ngasi mukristu agwêrhe ecâge cigabi c'amababale akwânîne ayushûle oku mababale ga Kristu; bulya rhuli birumhu by'omubiri gwâge, yo Ekleziya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yo Ekleziya. [25] Nie ono nahindusire murhumisi w'eyo Ekleziya obuja-bugo Nyamuzinda ampâga muli mwe burhuma, mpu ndumîze Oluderho lwâge, [26] ly'ihwe lyàli lifulike kurhenga emyâka n'emyâka n'oku bantu ba mîra, na buno likola limanyirwe n'abatagatîfu bâge. [27] Nyamuzinda alonzize okubayêreka obuhirhi bw'irenge bw'eryôla ihwe emwa abapagani: Kristu ali ekarhî kinyu, ye bulangâlire bw'irenge! [28] Oyôla Kristu ye rhuhanûla, omu kurhonda ngasi muntu n'omu kuyigîriza ngasi muntu n'obusinganyanya bôshi, nti lyo rhuhindula ngasi muntu abè mwimâna muli Kristu. [29] Eco co ntamira, omu kulwa entabala n'oburhabâle bw'emisî mpâbwa n'obuhashe bwâge.

ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ 1

[1] Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς [2] τοῖς ἐν Κολοσσαῖς ἁγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν. [3] Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, [4] ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην ἣν ἔχετε εἰς πάντας τοὺς ἁγίους [5] διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου [6] τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ ἐστὶν καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμενον καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ’ ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ· [7] καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς ἐστιν πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ, [8] ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι. [9] Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ’ ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι, ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ, [10] περιπατῆσαι ἀξίως τοῦ κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρεσκείαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ αὐξανόμενοι τῇ ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ, [11] ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν. Μετὰ χαρᾶς [12] εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ὑμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί· [13] ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, [14] ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν· 15ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, [16] ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι’ αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· [17] καὶ αὐτός ἐστιν πρὸ πάντων καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκεν, [18] καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν ἀρχή, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων, [19] ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι [20] καὶ δι’ αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, [δι’ αὐτοῦ] εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [21] Καὶ ὑμᾶς ποτε ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς, [22] νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ, [23] εἴ γε ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι καὶ μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος. [24] Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλησία, [25] ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, [26] τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν– νῦν δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, [27] οἷς ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι τί τὸ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅ ἐστιν Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπὶς τῆς δόξης· [28] ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν νουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ· [29] εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

2

Obushiru bwa Paolo oku Bakolosi

[1] Nnonzize mumanye ntambala ndârhi ncindwîrhe nalwa mwe murhuma, nab'e Laodiceya, na ngasi bandi barhasag'ibona obusù bwâni. [2] Nnonzize emirhima yâbo erhûlûle, balungane bwenêne omu buzigire, banayunjule obuhirhi bw'obumanye, na ntyo bamanye ihwe lya Nyamuzinda, ye Kristu, [3] ye bamwo obuhirhi bwôshi bw'obushinganyanya n'obumanye. [4] Ndesire okwo nti lyo harhajira owammurheba n'ebinwa bw'obwengûza. [5] Bulya ciru akaba ntali muli mwe n'omubiri, ndi muli mwe n'omurhima, nnansîmire okubona muyôsi-re bwinjà buzira kavulindi munasêzire buzibu omu buyêmêre bwinyu muli Kristu.

II. Mumanye mwankahabuka

Obuzîne bw'okuli muli Kristu

[6] Ntyo mulame muli Nyakasane Yezu Kristu nka kulya mwamuyigîriziba-gwa. [7] Mumumerekwo emizi munamusêrekwo, musimikire oku buyêmêre nka kulya mwayigîrizibagwa, munayôrhe mwavuga omunkwa. [8] Mumanye hankanajira owammujira bajà n'obwengûza bw'efilozofiya y'obunywesi[n], erya eyegemêra emigenzo y'abantu n'ebiremwa by'en'igulu, ci arhali Kristu. [9] Bulya muli ye mwo obwimâna bwôshi bw'obunyamuzinda buba omu mubiri, ninyu mushangîre obwo bwimâna muli ye, [10] ye irhwe lya ngasi Mâmi na ngasi Mahashe. [11] Muli ye mwakembwîrwe obukembûle burhajiragwa na nfune za muntu[o], mwahogola omubiri gwinyu gw'ecâha: obwôla

[n] **2.8** : Lolà Gal 4, 3.
[o] **2.11** : Bwo bubatizo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwo bukembûle bwa Kristu. [12] Mwabishirwe haguma naye omu nshinda erhi mubatizi-bwa, kandi mwafûsire haguma naye omu nshinda erhi muyêmêra obuhashe bwa Nyamuzinda wamufûlaga omu bafù. [13] Mwe mwàli mufîre erhi byâha binyu n'okurhakembûlwa kw'emibiri yinyu bîrhuma, ashubir'immuha obuzîne haguma naye, arhubabalira ebyâba bîrhu byôshi, [14] azaza ecerhe c'omwenda rhwàlimwo n'ebigabi byâco, acirhenza, acibamba oku musalaba. [15] Nago Amâmi n'Amahashe aganyaga, agabonêsa enshonyi omu masù g'igulu lyôshi, anagagwârha mpira zâge.

Abakristu barhankaziga babà bajà b'ebiremwa by'en'igulu

[16] Lero irhondo harhacijiraga owammuderha oku biribwa n'oku binyôbwa, nîsi erhi oku biyêrekîre ensiku nkulu, erhi okubaluka kw'omwêzi, erhi olwa sabato[p]. [17] Ebyo byôshi biri cizunguzungu cône c'ebyaciyisha; ci okuli kwônene guli mubiri gwa Kristu. [18] Ntâye ommurhebage mpu ammunyaga entanda yinyu omu kucîkungira obwîrhôhye bwâge bw'okugashâniza bamalahika. Ebyo byôshi biri bilorho bya balya obucîbone bwâbo burhagwêrhi nsimiko n'obukengêre bw'ecinyamubiri burhunza. [19] Abôla bantu barhasêra oku irhwe[q] lilisa omubiri gwôshi n'okugusimbanya, oku burhabâle bw'enungo n'emisî, mpu lyo gushunjûka muli Nyamuzinda. [20] Akaba mwafîre haguma na Kristu oku biremwa by'en'igulu, cici cirhumaga mwayêmêra emiziro nka kulya muciri b'en'igulu? [21] Mpu: «Omanye wankahumakwo, omanye wankalabulakwo, omanye wankamamarhakwo! [22] Kali ebyo byôshi byalemeragwa okusherêra omu kukolêsibwa! Agôla Marhegeko n'ezôla nyigîrizo ziri za bantu! [23] Amarhegeko ga bene ago ganahash'ibonekana nka ga bantu bashinganyanya balonza obulyo bw'okugashâniza, n'obw'okucirhôhya, n'okubabaza omubiri; n'obwo ntà kamalo kâgo, na ntâkwo kankahash'ihima iralà ly'omubiri.

ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ 2

[1] Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ ὅσοι οὐχ ἑόρακαν τὸ πρόσωπόν μου ἐν σαρκί, [2] ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν συμβιβασθέντες ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰς πᾶν πλοῦτος τῆς πληροφορίας τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ θεοῦ, Χριστοῦ, [3] ἐν ᾧ εἰσιν πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ γνώσεως ἀπόκρυφοι. [4] Τοῦτο λέγω, ἵνα μηδεὶς ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. [5] εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ὑμῶν. [6] Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, [7] ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιούμενοι τῇ πίστει καθὼς ἐδιδάχθητε,

---

[p] **2.16** : Sabato lwo luzira.
[q] **2.19** : irhwe: lrhwe ly'Ekleziya, ye Kristu: Lolà Ef 4, 15-16.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

περισσεύοντες ἐν εὐχαριστίᾳ. [8] Βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν· [9] ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, [10] καὶ ἐστὲ ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας. [11] Ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ, [12] συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτισμῷ, ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· [13] καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας [ἐν] τοῖς παραπτώμασιν καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίησεν ὑμᾶς σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα. [14] ἐξαλείψας τὸ καθ’ ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ· [15] ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ. [16] Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει καὶ ἐν πόσει ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ νεομηνίας ἢ σαββάτων· [17] ἅ ἐστιν σκιὰ τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. [18] μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ ἑόρακεν ἐμβατεύων, εἰκῇ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, [19] καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλήν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἁφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συμβιβαζόμενον αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ θεοῦ. [20] Εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε; [21] μὴ ἅψῃ μηδὲ γεύσῃ μηδὲ θίγῃς, [22] ἅ ἐστιν πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων, [23] ἅτινά ἐστιν λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθρησκίᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ [καὶ] ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινι πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός.

3

Obuzîne buhyâhya muli Kristu

[1] Obu mwafûsire haguma na Kristu, mukag'ishwîra eby'enyanya, yo Kristu abutamîre ekulyo kwa Nyamuzinda; [2] mukanunirwa n'eby'enyanya, muleke okukalalikira eby'en'igulu. [3] Bulya mwafîre, n'obuzîne bwinyu bukola buba bubishe haguma na Kristu muli Nyamuzinda. [4] Amango Kristu, ye buzîne bwinyu, aciyêrekana, ninyu mwayish'ilabuka mwe naye omu bukuze.

III. Okushwinja

Amarhegeko ngasi mukristu akwânîne okushimba

[5] Kuziga mubabaze ebirumbu by'omubiri gwinyu gw'en'igulu: obugonyi, eby'enshonyi, amasîma mabî, enyifinjo mbî, n'amagene g'eby'en'igulu, kwo kuli nka kufukamira ebiremwa; [6] ebyôla byo bîrhuma Nyamuzinda akunira. [7] Ninyu mw'ene ntyo kwo mwàli muyôsire mîra, amango mwacikag'ikashimba ezo ngesò mbî. [8] Ci kwônene lero bunôla ebyo byôshi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mubijugucirage ninyu: obukunizi, ennongwe, obulyâlya, ebijâci n'enshambâlo mbî, birhahîra bikaciyumvîkana omu kanwa kinyu. [9] Murhacikag'irhebana mwene na nnene, bulya mwahongwîre omuntu wa mîra haguma n'engeso zâge, [10] mwacîhundikira omuhyâhya, olya ocîsêza okuhinduka nshusho y'Omulemi wâge, mpu lyo ahika oku bumanye bw'okunali. [11] Aha harhaciri Mugereki erhi Muyahudi; harhaciri mukembûle erhi ntakembûlwa, harhaciri bantamanywa n'Abashita[r]; harhaciri bajà erhi bantagengwa: akola Kristu yêne, ye byôshi muli bôshi. [12] Nka kulya binakwânîne abîshogwa ba Nnâmahanga, n'abatagatîfu n'abarhonyi bâge, mucihundikire omurhima gw'olukogo, n'obwonjo, n'obwîrhôhye, n'obutûdu, n'okulembera amalibuko. [13.] Mukalemberana munababalirane akabà hali owagayîsize owâbo. Nyakasane ammubabalire: mumuyankirekwo olwiganyo. [14] Ci kulusha okwo kwôshi, muzigirane, bulya obuzigire ly'ishwi-njiro ly'obwimâna. [15] Ntyo omurhûla gwa Kristu gugandâze omu mirhima yinyu: bulya ogwôla murhûla gwo mwahamagaliragwa mpu mubè mubiri muguma. Murhahusagya okukavuga omunkwa! [16] Oluderho Iwa Kristu lusêre bwenêne omu mirhima yinyu. Mukaz'ilubwîrizanya, munakaz'ihanûlana n'obushinganyanya. N'omurhima gwinyu gwôshi mukayimbira Nnâmahanga ennanga, ebitakîro n'enyimbo z'obunya-mûka, munakamuvuga omunkwa. [17] Na ngasi cinwa mwankaderha erhi cijiro mwankajira, byôshi mubijire oku izîno lya Nyakasane Yezu, bibè munkwa emwa Larha Nyamuzinda oku bulagizi bwâge.

Oku abakristu bakwânîne okuyôrha omu mwa bâbwè

[18] Bakazi, mukayumva babalo, nka kulya bikwânîne muli Nyakasane. [19] Balume, muzigire bakinywi, murhanabayôrheraga kubî. [20] Bâna, mukayumva ababusi binyu muli byôshi, bulya okwôla kwo kusimîsa Nyakasane. [21] Babusi, murhakâg'isholoshonza abâna binyu, mwakarhuma bârha omurhima. [22] Mwe bashizi, mukaz'iyumva bannawinyu b'en'igulu muli byôshi, arhali bulya mudwîrhe mwabonwa; nka kulya abalonza okusîma abantu bayôrha, ci n'omurhima nkana, bulya murhînyire Nyakasane. [23] Ngasi mukolo mwankajira, mugokôle n'omurhima gwinyu gwôshi; Nyakasane abè ye mukolera, ci arhali bantu. [24] Mumanye oku Nyakasane ayish'immuhemba, ammujire mimo yâge. Kaz'imurhumikire Nyakasane Kristu! [25] Bulya okola obubî ayish'ihâbwa oluhembo lw'obubî bwâge; na ntà kulola oyu ye ndi.

ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ 3

[1] Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ καθήμενος· 2τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. [3] ἀπεθάνετε γὰρ καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ θεῷ· [4] ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ. [5] Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν ἀκαθαρσίαν πάθος

[r] **3.11** : Abashita bàli bantamanywa (bashenzi) babaga eburhambi bw'Enyanja Nyirabula.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρία, [6] δι᾽ ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ [ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας]. [7] ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν τούτοις· [8] νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· [9] μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ [10] καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ᾽ εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν, [11] ὅπου οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ [τὰ] πάντα καὶ ἐν πᾶσιν Χριστός. [12] Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ χρηστότητα ταπεινοφροσύνην πραΰτητα μακροθυμίαν, [13] ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς ἐάν τις πρός τινα ἔχῃ μομφήν· καθὼς καὶ ὁ κύριος ἐχαρίσατο ὑμῖν, οὕτως καὶ ὑμεῖς· [14] ἐπὶ πᾶσιν δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ὅ ἐστιν σύνδεσμος τῆς τελειότητος. [15] καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἑνὶ σώματι· καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε. [16] Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτούς, ψαλμοῖς ὕμνοις ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἐν [τῇ] χάριτι ᾄδοντες ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ θεῷ· [17] καὶ πᾶν ὅ τι ἐὰν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ πατρὶ δι᾽ αὐτοῦ. [18] Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν ὡς ἀνῆκεν ἐν κυρίῳ. [19] Οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς. [20] Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν κατὰ πάντα, τοῦτο γὰρ εὐάρεστόν ἐστιν ἐν κυρίῳ. [21] Οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. [22] Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλίᾳ ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ᾽ ἐν ἁπλότητι καρδίας φοβούμενοι τὸν κύριον. [23] ὃ ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, [24] εἰδότες ὅτι ἀπὸ κυρίου ἀπολήμψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας. τῷ κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε· [25] ὁ γὰρ ἀδικῶν κομίσεται ὃ ἠδίκησεν, καὶ οὐκ ἔστιν προσωπολημψία.

4

[1] Mwe bashîgwa, mukahà bambali binyu ebishingânîne n'ebikwânîne. Mumanye oku ninyu mugwêrhe Nnawinyu omu mpingu.

Omurhima gw'okulumîza Emyanzi y' Akalembe

[2] Muyôrhe muharâmya; mukayîza omu kuvuga Nnâmaganga omunkwa. [3] Murhusengerere nîrhu, Iyo Nyamuzinda ayigulira oluderho lwîrhu olumvi, rhuhash'ihanûla ihwe Iya Kristu; Iyo Iirhumire ndi omu nkoba. [4] Mâshi mbone obulyo bw'okulimanyîsa nk'oku nkwânîne okuliyigîriza! [5] Mubè bashinganyanya omu lugendo Iwinyu haguma n'ab'embuga; mukolêse bwinjà amangomuhîrwe. [6] Iderha linyu Iibe lya kusimîsa ensiku zôshi, Iinunîrire nka munyu, munamany'ishuza ngasi yêshi okukwânîne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Emyanzi ya Paolo

7 Emyanzi yâni yôshi, mwene wîrhu muzigirwa Tikiko, muganda okwânîne okucîkubagirwa na
murhabâzi wâni omu mukolomuli Nyakasane, ammubwîrayo. 8 Co cirhumire mmurhumirage, nti
amuhe emyanzi yîrhu anammurhûlirize emirhima[s]. 9 Murhumire bo na Onezimo, mwene wîrhu
muzigirwa onakwânîne okucîkubagirwa; ali w'emwinyu. Bammushambalira emyanzi
y'e-nomunda yôshi.

Omusingo n'obwangà

10 Aristarko rhuba rhweshi omu nkoba ammulamusize, bona Marko, muza-la wa Bamaba.
Y'olya bammubwîraga; akayisha emwinyu mumuyankirire kwinjà; 11 Yezu naye, oderhwa Yusto,
mpu asingi. Omu bakembûle bôshi, abo bonene bantabâla okulumîza Obwâmi bwa
Nyamuzinda; bàbîre burhûlirize bwâni. 12 Epafra, oburhwa emwinyu, mwambali wa Kristu Yezu,
ammulamusi-ze; arhahusa okummulwîrakwo omu nsengero zâge, mpu lyo muzibuha, muyôrhe
muli bimâna, munasêre oku ngasi ebi Nnâmahanga alonzize byôshi. 13 Ne-ci, muhîre obu
buhamîrize: arhagohya erhi mwe murhuma, mwe n'ab'e Laodiceya n'e Hiyerapoli. 14 Luka,
mufumu muzigirwa, na Dema, bammuhîre omusingo.

15 Mulamuse bene wîrhu b'e Laodiceya, na Ninfa haguma n'endêko y'abemêzi babuganana
aha mwâge. 16 Aga maruba hanomuyus'igasoma, Mugend'igasomêkeza n'omu Ekleziya y'e
Laodiceya[t]. Ninyu kwo na kuguma, muhûne ag'e Laodiceya, mugasome. 17 Mumbwîrire Arkipo,
erhi: «Mpu omanye obugo wahabagwa muli Nyakasane, onacisêze okubuyunjuza». 18 Ogu
musingo guli gwa kuboko kwâni niene Paolo. Mukâkengêra enkoba zâni! Enshôkano ya
Nnâmahanga ebè ninyu!

ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ 4

1 Οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε
κύριον ἐν οὐρανῷ. 2 Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ,
3 προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου λαλῆσαι τὸ
μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι, 4 ἵνα φανερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με λαλῆσαι. 5 Ἐν σοφίᾳ
περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι. 6 ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι
ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι. 7 Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν
Τύχικος ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν κυρίῳ, 8 ὃν ἔπεμψα πρὸς
ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, 9 σὺν Ὀνησίμῳ

---

[s] **4.8** : milongo 8-9, ola Amaruba Mutagatîfu Paolo ayandikiraga Filemoni.
[t] **4.16** : Wabona go galya rhuderha nti ayandikiraga Abefezi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν· πάντα ὑμῖν γνωρίσουσιν τὰ ὧδε. [10] Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου καὶ Μᾶρκος ὁ ἀνεψιὸς Βαρναβᾶ (περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολάς, ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν) [11] καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰοῦστος, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς, οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία. [12] ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν, δοῦλος Χριστοῦ [Ἰησοῦ], πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα σταθῆτε τέλειοι καὶ πεπληροφορημένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ. [13] μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει πολὺν πόνον ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει. [14] ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς καὶ Δημᾶς. [15] Ἀσπάσασθε τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφοὺς καὶ Νύμφαν καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῆς ἐκκλησίαν. [16] καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ' ὑμῖν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε. [17] καὶ εἴπατε Ἀρχίππῳ· βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς. [18] Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. μνημονεύετέ μου τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1TH - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

1 Tes

1 BATESALONIKA

AMARUBA MARHANZI EMWA ABATESALONIKA

AMARUBA MARHANZI MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA ABATESALONIKA

Muli gano maruba marhanzi-rhanzi Paolo ayandikiraga Abanya-Tesalonika omu mwâka gwa 52, ababwîre, erhi: «1, 9 Ntâho barhadwîrhi baganîra oku mwarhuyankiriraga, n'oku mwalekaga abazimu binyu, mpu mushimbe Nnâmahanga munashige Nyamuzinda w'obuzîne n'ow'okunali, 10 munalinge oku Omulaga agaluka kurhenga empingu, olya Mugala afûlaga omu bafù, ye Yezu, orhuciza obukunizi bwayisha.»

Paolo ashib'ibwîra Abatesalonika, erhi: *«2,19 Bundi bulangâlire buci rhugwêrhe, gandi masîma maci rwâbone, lindi ishu-ngwe lihi lyârhulerhere irenge embere za Nnawîrhu Yezu olusiku âgaluka, aha nyuma zinyu? Neci, mw'oyo mwe irenge lirhu, mwe na busîme bwîrhu.»*

Paolo ali akengêza abakristu kurhi bakwânîne okulama omu kulinda oku Yezu agaluka; ebi Nnâmahanga alonza kuhika amango Omugala agaluka kuli kurhujira batagatîfu (5, 1; 2, 19; 3, 13; 4, 15; 5, 2; 5, 23). Co cirhumire enyîrizo nkulu z'amaruba kuli kubwîra abakristu kurhi balinda olwo lusiku: kulama omu butagatîfu, bayâke enby'enshonyi, banalame omu buzigire (5, 7-8). Na ntâye omanyire olusiku n'amango Nnâhamwirhu agaluka (5,1).

1

AMARHANZI EMWA ABATESALONIKA

Omusingo

[1] Paolo, Silvano na Timoteyo, kuli Ekleziya y'Abatesalonika eri muli Nyamuzinda Îshe na muli Nyakasane Yezu Kristu. Kuli mwe enshôkano n'obuholo!

Avuga Nnâmahanga omunkwa anabasîma

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[2] Rhurhahusa okuvuga Nnâmahanga omunkwa ngasi mango mwe mweshi nurhumire n'okummukengêra omu nsengero zirhu. [3] Ngasi kasanzi, embere za Larha Nnâmahanga, erhi kugerêreza rhugerêreza ebijiro by'obuyêmêre bwinyu, n'emikolo y'obuzigire bwinyu, n'obulangâlire bwinyu bukomîre, muli Nnawîrhu Yezu Kristu.

[4] Rhurhahabiri, bene wîrhu bazigirwa ba Nnâmahanga, oku muli nshagi zâge. [5] Bulya Emyanzi y'Akalembe rhwamudwîrhîre birhali binwa byône, ci yali eyegemîre obuhashe[u], na Mûka Mutagatîfu, n'oburhwâli burhalimwo bwôba[v]. Ninyu mwêne mumanyire kurhi rhwàli rhuyôsire muli mwe nti lyo rhumukwânana. [6] Ninyu mwarhulolerakwo olwiganyo, mwacîsêza okushusha Nyakasane, mwayankirira Oluderho[w] n'enshagali ya Mûka Mutagatîfu, n'obwo mwàli omu malibuko manji, [7] na ntyo mwaba lwingayo oku bemêzi bôshi b'e Macedoniya n'e Akaya. [8] Neci, kurhenga emwinyu Oluderho lwa Nyakasane lwayumvikîne, arhali omu Macedoniya n'omu Akaya mwône, ci na hôshi hôshi obuyêmêre bwinyu muli Nyamuzinda bwàjîre irenge, na ntyo ntacicîrhamya nakuderha. [9] Ntâho barhadwîrhi baganîra oku mwarhuyankiriraga, n'oku mwalekaga abazimu binyu, mpu mushimbe Nnâmahanga munashige Nyamuzinda w'obuzîne n'ow'okunali, [10] munalinge oku Omulaga agaluka kurhenga empingu, olya Mugala afûlaga omu bafù, ye Yezu, orhuciza obukunizi bwayisha.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α 1

[1] Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη. [2] Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν μνείαν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως [3] μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, [4] εἰδότες, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ [τοῦ] θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, [5] ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ [ἐν] πληροφορίᾳ πολλῇ, καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν [ἐν] ὑμῖν δι' ὑμᾶς. [6] Καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου, [7] ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπον πᾶσιν τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ. [8] ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ [ἐν τῇ] Ἀχαΐᾳ, ἀλλ' ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ χρείαν ἔχειν ἡμᾶς λαλεῖν τι. [9] αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὁποίαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων δουλεύειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ [10] καὶ ἀναμένειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἤγειρεν ἐκ [τῶν] νεκρῶν, Ἰησοῦν τὸν ῥυόμενον ἡμᾶς ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.

---

[u] **1.5** : Buhashe bw'okujira ebisômerîne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2

Oku Paolo ayôrhaga erhi ali e Tesalonika

[1] Ninyu mwêne murhahabiri, bene wîrhu, oku rhurharhamiraga busha erhi rhuyisha emwinyu. [2] Erhi rhuba rhwamalibuzibwa n'okujacirwa e Filipi[x], nk'oku mumanyire, Nyamuzinda wîrhu arhuha oburhwâli bw'okummuyigîriza Emyanzi y'Akalembe yâge omu ntambala ndârhi la. [3] Enyigîrizo zirhu zirhali za bunywesi, nîsi erhi za bugalugalu erhi bulyâlya. [4] Ci kulya kubà Nyamuzinda abwîne oku rhukwânîne, arhufumbasize Emyanzi y'Akalembe yâge; nîrhu nka rhwahanûla, rhurhalonza okusimîsa abantu, ci Nyamuzinda yêne oyishi ebîrhuli emurhima. [5] Na ntà mango rhusag'iderha ebinwa by'okulimîriza, ninyu mwêne murhakuhabiri, erhi okujira akantu kankafulika amagene g'eby'en'igulu; Nyamuzinda ye muhamîrizi wâni muli okwo. [6] N'oli emwinyu, oli ahandi, ntasag'ibona rhwalonza okukuzibwa n'abantu, [7] n'obwo rhwankahà-shire okummuyêreka obuhashe bwîrhu, kulya kubà rhuli ntumwa za Kristu.

Ci rhwacijira banyinyi ekarhî kinyu, rhwayôrha nka muzire walisa abâna bâge n'okubashîbirira. [8] Omu buzigire bwîrhu kuli mwe, rhwankalonzize rhummuhè, arhali Emyanzi y'Akalembe ka Nyamuzinda yone, ci n'obuzîne bwîrhu ciru, bulya mwâli murhonyire bwenene emunda rhuli! [9] Mucikengîre, bene wîrhu, emirimo n'emiluho yîrhu: rhwakag'immuyigîriza Emyanzi y' Akalembe ya Nnâmahanga omu kukola budufu na mûshi nti lyo rhurhazidohera ndi muli mwe. [10] Mw'oyo na Nyamuzinda mwanahamîriza kurhi rhwàli batagatîfu, bashinganyanya na bêru-kwêru kuli mwe bemêzi. [11] Muyishi bwinjà oku rhwajirire ngasi muguma muli mwe nka kula omubusi ajirira abâna bâge: [12] rhwakazir'immuhanûla, rhwakammuha omurhima, rhwanakammulahiriza nti olugendo lwinyu luyôrhe lukwânana Nnâmahanga wammuhamagalaga omu Bwâmi bwâge n'omu irenge lyâge.

Obuyêmêre n'obushîbirizi bw'Abatesalonika

[13] Co c'irhumire oku bwîrhu rhwehe, rhurhahusa okuvuga Nyamuzinda omunkwa, bulya erhi mubà mwamayumva Oluderho lwâge rhwammumanyîsa-gya, murhaluyankiriraga nka kanwa ka muntu, ci, nk'oku lunali, mwaluYankirira nka Luderho lwa Nnâmahanga. Olwo Luderho kukola muli mwe, mwe bemêzi. [14] Neci, bene wîrhu, mwayankîre olwiganyo oku Ekleziya za Nyamuzinda ziri omu Yudeya muli Kristu Yezu; kulya kubà ninyu mwalibuzîbwe n'abantu b'omu cihugo cinyu nk'oku ezo Ekleziya zalibuzibagwa n'Abayahudi, [15] Balyâla bayîrhaga Nyakasane Yezu n'abalêbi; bâbo bo bàrhulibuzagya; ba-rhasimîsa Nnâmahanga, banali bashombanyi b'abantu bôshi. [16] Banakarhuha-nza okuyigîriza abapagani mpu lyo barhacunguka; na ntyo

---

[v] **1.5** oburhwâli burhalimwo bwôba: bijiro by'okumanyîsa oku Mûka Mutagatrfu ye wakag'ikolêsa Paolo.
[w] **1.6** : Oluderho, yo Myanzi y Akalembe.
[x] **2.2** : Lolà Ebj 16, 19-40.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

barhahusa okuyûshûla olugero lw'ebyâha byâbo. Ci lero obukunizi bwa Nyamuzinda mîra bwàbarhindagakwo.

17 Rhwehe, bene wîrhu, kurhenga rhujira nsiku rhurhabonana n'amasù, ci arhali omu murhima, rhwàyumva rhukola rhucîfinjire okushub'ibona obusù bwinyu, rhwànayumva rhummuduzire bwenêne. 18 Rhwanacilalira okujà emwinyu; nie ono Paolo nakuhizire kanji, ci shetani akarhutwîra omu majira. 19 Bundi bulangâlire buci rhugwêrhe, gandi masîma maci rwâbone, lindi ishu-ngwe lihi lyârhulerhere irenge embere za Nnawîrhu Yezu olusiku âgaluka, aha nyuma zinyu? 20 Neci, mw'oyo mwe irenge lirhu, mwe na busîme bwîrhu.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α 2

1 Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν, 2 ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες, καθὼς οἴδατε, ἐν Φιλίπποις ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι. 3 ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας οὐδὲ ἐν δόλῳ, 4 ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον, οὕτως λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες ἀλλὰ θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. 5 Οὔτε γάρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε, οὔτε ἐν προφάσει πλεονεξίας, θεὸς μάρτυς, 6 οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων, 7 δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι. ἀλλ' ἐγενήθημεν νήπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ἐὰν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα, 8 οὕτως ὁμειρόμενοι ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε. 9 Μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ. 10 ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ θεός, ὡς ὁσίως καὶ δικαίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν, 11 καθάπερ οἴδατε, ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ 12 παρακαλοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυθούμενοι καὶ μαρτυρόμενοι εἰς τὸ περιπατεῖν ὑμᾶς ἀξίως τοῦ θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν. 13 Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ ἀδιαλείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ θεοῦ ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων ἀλλὰ καθώς ἐστιν ἀληθῶς λόγον θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν. 14 Ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, 15 τῶν καὶ τὸν κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ τοὺς προφήτας καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων καὶ θεῷ μὴ ἀρεσκόντων καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων, 16 κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσιν λαλῆσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας πάντοτε. ἔφθασεν δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος. 17 Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας, προσώπῳ οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐπιθυμίᾳ. [18] διότι ἠθελήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος καὶ ἅπαξ καὶ δίς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς. [19] τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως– ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς– ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; [20] ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρά.

3

Paolo arhuma Timoteyo e Tesalonika

[1] Erhi rhubona rhurhacihashiri, rhwahiga okuyôrha rhwêne Atena; [2] rhwarhuma Timoteyo, mwene wîrhu na murhumisi wa Nyamuzmda omu kulumîza Emyanzi y' Akalembe ya Kristu, nti ammuzibuhye anammukomeze omu buyêmêre bwinyu, [3] Iyo harhag'ijira owarha omurhima muli ago malibuko[y]. Ninyu mwêne murhahabiri oku eco co cigabi cîrhu. [4] Bulya rhuli emwinyu, rhwakag'immurhonda oku kukwânîne rhubone amalibuko; kwo byanayishirig'ibà, murhakuhabiri. [5] Erhi mbona ntacihashiri nanacimurhuma nti adôse emyanzi y'obuyêmêre bwinyu nti kwankanaba Omushumisi[z] mîra ammushumikaga, n'omukolo gwirhu gubè gwafîre busha.

Avuga omunkwa oku myanzi Timoteyo amudwîrhîre

[6] Ci buno Timoteyo arhuhandire, arhenga emwinyu, arhudwîrhîre emyanzi minjà y'obuyêmêre bwinyu n'obuzigire bwinyu; arhubwîzire oku kudula mucirhudula, n'oku mucîfinja bwenêne okushub'irhulolakwo nk'oku nîrhu rhucîfinja okushub'immubonakwo. [7] Ntyo, bene wîrhu, omu malumwa n'omu malibuko gîrhu ga ngasi lubero, obuyêmêre bwinyu bwarhuhîre omurhima. [8] Neci, rhuyumvîrhe rhukola rhugwêrhe emisî bulya mukomîre muli Nyakasane. [9] Rhubwîragi nîrhu kurhi rhwankahash'ivuga Nyamuzinda omunkwa kuli mwe kw'aga masîma gôshi rhudwîrhe rhwayumva embere za Nnâmahanga erhi mwe murhuma? [10] Budufu na mûshi erhi kushenga rhumushenga burhahusa, nti rhushub'ibona obusù bwinyu, rhunayûshûle ebibulikîne omu buyêmêre bwinyu. [11] Mâshi Nyamuzinda yêne, Larha na Nnawîrhu Yezu, barhufukûlire enjira y'okuhika emwinyu! [12] Ninyu Nyakasane ammuyôlolose anammujire bimâna omu kuzigirana mwêne na nnene n'omu kuzigira abantu bôshi nk'oku rhummuzigira! [13] Na ntyo akomeze emirhima yinyu; ayijire myêru-kwêru omu butagatîfu embere za Larha Nyamuzinda, amango nnawîrhu Yezu ayisha bo n'abatagatîfu bâge bôshi Amen.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α 3

[1] Διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνοι [2] καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον,

[y] **3.3** : Amalumwa n'amalibuko co cimanyîso c'omukristu osêzire omu buyêmêre en'igulu.
[z] **3.5** : Omushumisi ye Shetani.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συνεργὸν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ
παρακαλέσαι ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν [3] τὸ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσιν ταύταις. αὐτοὶ γὰρ
οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα· [4] καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν ὑμῖν ὅτι μέλλομεν
θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἴδατε. [5] διὰ τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ γνῶναι
τὴν πίστιν ὑμῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν. [6] Ἄρτι
δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην
ὑμῶν καὶ ὅτι ἔχετε μνείαν ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν καθάπερ καὶ ἡμεῖς
ὑμᾶς, [7] διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοί, ἐφ' ὑμῖν ἐπὶ πάσῃ τῇ ἀνάγκῃ καὶ θλίψει ἡμῶν διὰ τῆς
ὑμῶν πίστεως, [8] ὅτι νῦν ζῶμεν ἐὰν ὑμεῖς στήκετε ἐν κυρίῳ. [9] τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ
θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ ἡμῶν,
[10] νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ
ὑστερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν; [11] Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς
κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς· [12] ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ
εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, [13] εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας
ἀμέμπτους ἐν ἁγιωσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ, [ἀμήν].

4

Amahano: obutagatîfu n'obuzigire

[1] Neci bene wîrhu, rhummuhunyire rhunammuyinginzire muli Nyakasane Yezu nti mushimbe
erya njira rhwammuyigîrizaya, erya njira emmuyêreka kurhi mukwânîne okuyôrha Iyomusimîsa
Nnâmahanga. Câbà kwomunakola muyôsire ntyo. Muhirage njira, mujè embere. [2] Mumanyire
bwinjà marhegeko maci rhwammuhîre oku izîno lya Nyakasane Yezu. [3] Obulonza bwa
Nnâmahanga b'obu: muhinduke batagatîfu; muleke eby'enshonyi; [4] ngasi muguma muli mwe
amany'ilanga omubiri gwâge omu butagatîfu n'omu bukenge, [5] arhanacicîrîkiriraga omu kuhêkwa
n'amiru mabî ak'abapagani barhishi Nyamuzinda. [6] Muli okwo harhajiraga owasârhaza mwene
wâbo erhi okumujira buligo; bulya Nyakasane anacîhôle kw'ebyo byôshi, nka kulya
rhwammubwiragakwo rhwanakuhamîriza [7] Birhali bya nshonyi Nyamuzinda arhuhamagaliraga, ci
butagatîfu. [8] Na ntyo owagayaguza ago marhegeko, erhi arhali muntu agayaguzize, ci
Nyamuzinda yêne, owammushobôzagya Omûka gwâge Mutagatîfu.

[9] Oku biyêrekîre okuzigirana, ntà bulagîrire mugwêrhe bw'okuyandikirwa, kulya kubà
Nyamuzinda yêne wammuyigîrizagya okuzigirana mwêne na nne-ne, [10] erhi kwomunayôrha
mujirira bene wîrhu bôshi b'omu Macedoniya yôshi. Rhummuhunyire nti muyûshûle okujà
embere, bene wîrhu. [11] Mucîsêze okukarhûza, na ngasi muguma ashîbirire omulimo gwâge,
munakole n'amaboko ginyu, nka kulya rhwammurhegekaga. [12] Ntyo olugendo lwinyu luyôrhe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lushingânîne omu masù g'abali embuga[a], na ntâye mwalagîrirakwo.

Abazîne n'abafîre olusiku Nyakasane agaluka

13 Bene wîrhu, rhurhalonza muhabe olw'abafîre, Iyomurhag'ifà mutula ak'abandi barhajira
bulangâlire[b]. 14 Akaba rhuyemîre oku Yezu afîre anafûka, ntyo kwo abafîre muli Yezu nabo
banayish'ibà: Nyamuzinda anabahêke bo naye. 15 Okûla rhummubwîzirekwo n'obuhashe
b'Oluderho lwa Nyakasane: rhwe rhucizîne, rhwe rhwâbe rhuciriho amango Nyakasane agaluka,
rhurhakashokolera abafîre. 16 Bulya, oku cimanyîso, oku izù lya Malahika mukulu n'oku
mushekera gwa Nyamuzinda, Nyakasane yêne anayandagale, kurhenga empingu, n'abafîre
muli Kristu bo bâfûke barhanzi. 17 Okubundi nîrhu, rhwe nabo omu bitu, rhuj'ishimânana na
Nyakasane omu malunga; na ntyo rhwâbêre na Nyakasane ensiku zôshi. 18 Mukaz'irhûlirizanya
n'ebyo binwa.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α 4

1 Λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, ἵνα καθὼς
παρελάβετε παρ’ ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν θεῷ, καθὼς καὶ περιπατεῖτε,
ἵνα περισσεύητε μᾶλλον. 2 οἴδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.
3 Τοῦτο γάρ ἐστιν θέλημα τοῦ θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας,
4 εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ, 5 μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας
καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν θεόν, 6 τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι ἔκδικος κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προείπαμεν ὑμῖν καὶ
διεμαρτυράμεθα. 7 οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ ἀλλ’ ἐν ἁγιασμῷ. 8 τοιγαροῦν ὁ
ἀθετῶν οὐκ ἄνθρωπον ἀθετεῖ ἀλλὰ τὸν θεὸν τὸν [καὶ] διδόντα τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς
ὑμᾶς. 9 Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρείαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν, αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοί ἐστε
εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους, 10 καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς [τοὺς] ἐν ὅλῃ τῇ
Μακεδονίᾳ. Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον 11 καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν
καὶ πράσσειν τὰ ἴδια καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς [ἰδίαις] χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν, 12 ἵνα
περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω καὶ μηδενὸς χρείαν ἔχητε. 13 Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς
ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κοιμωμένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες
ἐλπίδα. 14 εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη, οὕτως καὶ ὁ θεὸς τοὺς κοιμηθέντας
διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. 15 Τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ
περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας· 16 ὅτι αὐτὸς ὁ
κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ, καταβήσεται ἀπ’ οὐρανοῦ καὶ

---

[a] **4.12** : Abali embuga, bo balya bahali b'omu mulala gwirhu gw'abemêzi (1 Kr 15. 12).
[b] **4.13** : Abandi barhajira bulangâlire; bo bapagani abo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, [17] ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτως πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα. [18] Ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

5

Okubà masù omu kulinga okuyisha kwa Nyakasane

[1] Oku nsiku n'amango, bene wîrhu, ntà bulagirire mugwêrhe bw'okubiyandikirwa. [2] Ninyu mwêne mukumanyire bwinjà: Olusiku lwa Nyakasane kwo luyisha nka cishambo c'omu budufu[c]. [3] Amango abantu baderhe mpu: «Murhûla na kalembe», Iyo obuhanya bwâbahonere oku caligumiza, kula emikero mibishi enarhogera omukazi oli izîmi, barhakanabona oku bayâka. [4] Mwêhe, bene wîrhu, murhali omu mwizimya, mpu olwo lusiku lummurhibukirekwo nka cishambo. [5] Mweshi muli bâna b' obumoleke n'ab'omûshi[d]. Rhurhali bâna ba budufu nîsi erhi ba mwizimya. [6] Kuziga rhurhajaga îro ak'abandi, ci rhubè masù erhikwo, rhurhanabaga badâdà. [7] Abajà îro, budufu balija, n'abalaluka, budufu balaluka. [8] Ci rhwehe, rhwe b'omûshi, rhurhabaga badâdà; rhuyôrhe rhufumbasire empenzi[e] y'obuyêmêre n'obuzigire, rhuya-mbale n'ensirha y'obulangâlire bw'obucire. [9] Bulya Nyamuzinda arharhulemeraga bukunizi, ci mpu rhubone obucire Nnawîrhu Yezu Kristu orhumire. [10] Arhufîrire mpu rhukaba rhuzîne erhi rhukaba rhurhazîni[f], rhulame rhulungîne naye. [11] Ntyo mukaz'irhûlirizanya mwêne na nnene, munakahânana olwiganyo lwinja, nk'okûla munajira.

Oku ababa haguma bakwânîne okuyôrha

[12] Rhummuhunyire, bene wîrhu, nti mukakenga balya bammuluhira, abammukulîre muli Nyakasane, banakammuhanûla. [13] Mubazigire kwâgo-kwâgo omukolo gwâbo gurhumire. Mubè n'omurhûla ekarhî kinyu. [14] Mâshi, bene wîrhu rhummuhunyire nti muhanûle abalerha akavulindi, muhe abwôba omurhima, muzibuhye engonyi, munakalembera abantu bôshi. [15] Mumanye ha-nkajira owagalulira omuntu obubî oku bubî; ci ngasi mangomucihangâne okujirirana aminja mwêne na nnene, mugajirire n'abantu bôshi. [16] Mukayôrha mushagalusire ensiku zôshi. [17] Mukashenga oburhahusa. [18] Oku ngasi kantu mukaz'ivuga omunkwa, bulya ntyo kwo Nnâmahanga alonza kuli mwe, muli Kristu Yezu. [19] Murhazimagya[g] Mûka Mutagatîfu; [20] murhagayaguzagya enshokano y'obulêbi; [21] ci mulole bwinjà ngasi kantu, n'ebiri binjà

---

[c] **5.2** : Lolà Mt 24, 36. 43.
[d] **5.5** : Abakristu balemeragwa obumoleke n'omûshi: okuyôrha rhuli omu bumoleke n'omu bulangashane bw'omûshi bwo bwôrhere bwîrhu.
[e] **5.8** rhuyôrhe rhufumbasire empenzi: Lolà Ef 6, 14-17.
[f] **5.10** : Rhukaba rhuli bagumaguma erhi rhukafa.
[g] **5.19** : Okuzimya Mûka kwo kujira akantu kankahanza omukolo gwa Mûka Mutagatrfu omu mirhima yîrhu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

byomuyoôrhanage. [22] Mucilange oku ngasi côshi ciderhwa cibî.

Obwangà n'omusingo

[23] Nyamuzinda w'omurhûla yêne ammujire batagatîfu lwôshi Iwoshi, alange emyûka n'emirhima n'emibiri yinyu buzira izâbyo kuhika olusiku Nnawîrhu Yezu Kristu ayisha. [24] Ommuhamagire arhatwa omu kanwa kâge, yêne ye wajira okwo. [25] Murhusengerere nîrhu, bene wîrhu. [26] Mulamuse bene wîrhu bôshi n'ehinûnugurho hitagatîfu. [27] Mmuhunyire bwenêne muli Nyakasane nti aga maruba gasomerwe bene wîrhu bôshi. [28] Enshôkano ya Nnawîrhu Yezu Kristu ebè ninyu!

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α 5

[1] Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι, [2] αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται. [3] ὅταν λέγωσιν· εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος ὥσπερ ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. [4] ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβῃ· [5] πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας. Οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους· 6ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὡς οἱ λοιποὶ ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. [7] Οἱ γὰρ καθεύδοντες νυκτὸς καθεύδουσιν καὶ οἱ μεθυσκόμενοι νυκτὸς μεθύουσιν· [8] ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας· [9] ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργὴν ἀλλ’ εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ [10] τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν. [11] Διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε. [12] Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς [13] καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. [14] Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. [15] ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῷ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε [καὶ] εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας. [16] Πάντοτε χαίρετε, [17] ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, [18] ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς. [19] τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε, [20] προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε, [21] πάντα δὲ δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε, 22ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε. [23] Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς, καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη. [24] πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει. [25] Ἀδελφοί, προσεύχεσθε [καὶ] περὶ ἡμῶν. [26] Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φιλήματι ἁγίῳ. [27] Ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν κύριον ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσιν τοῖς ἀδελφοῖς. [28] Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ’ ὑμῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2TH - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

2 Tes

2 BATESALONIKA

AMARUBA GA KABIRI EMWA ABATESALONIKA

AMARUBA GA KABIRI MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA ABATESALONIKA

Obwôfi bw'aga maruba

Paolo agenderire okuderha eby'okulinda oku Kristu agaluka: «1, 6 Neci, kukwânîne obushinganyanya bwa Nyamuzinda okugalulira aba-mmulibuza amalibuko, 7 n'okummuha, mwe mudwîrhe mwalibuzibwa, oku-luhûka haguma nîrhu, amango Nyakasane Yezu aciyêrekanira emalunga haguma na bamalahika b'obuhashe bwâge, 8 omu ngulumira y'omuliro, mpu ahane balya barhishi Nyamuzinda barhanayumva Emyanzi y'Akalembe ya Nnawîrhu Yezu. 9 Abôla bayish'ihâbwa obuhane bw'okukagwa n'okuherêrekera ensiku n'amango kuli n'obusù bwa Nyakasane n'irenge ly'obuhashe bwâge, 10 olusiku ayisha mpu akuzibwe omu batagatîfu bâge, anabè cirhangâzo omu ngasi bamuyemîre bôshi. Ninyu mwayemîre obuja-bugo bwîrhu! 11 Okwo kwo kurhuma rhurhahusa okummusengerera, nti Nyamuzinda wîrhu ammujire bantu bakwânîne eci ammuhamagaliraga, abayunjuze n'obuhashe bwâge emihigo yinyu yôshi y'okujira aminja n'emikolo y'ohuyêmêre bwinyu; 12 ntyo izîno lya Nnawîrhu Yezu likuzibwe muli mwe, ninyu muli lyo, oku lugero lw'engalo ya Nyamuzinda wîrhu na Nyakasane Yezu Kristu.»

Oku nyigîrizo z'okulinda okugaluka kwa Kristu, Paolo ayushwire oku rhugenderere emikolo, rhuyâke obwôlo, abwôlo, rhuyâke akayange: «3, 6 Rhummurhegesire, bene wîrhu, oku izîno lya Nyakasane Yezu Kristu, nti muyâke ngasi mwene wîrhu obà mwôlo n'orhashimba emigenzo rhwammusigiraga. 7 Ninyu mwêne murhahabiri oku kukwânîne murhulolerekwo olwiganyo. Erhi rhuli emwinyu, rhurhabêraga buzira mukolo, 8 na ntâye rhwadesire nti rhwankalya omugati gwâge busha; ci budufu na mushi erhi kukola rhukola n'okuluha, nti lyo rhurhazidohera ndi muli mwe. 9 Kurhali kuderha oku ntà buhashe rhwàli rhugwêrhe, ci nti rhummubêre lwiganyo lw'okukulikira. 10 Bulya rhuli emwinyu, ka rhurhammubwîraga nti akaba omuntu arhalonza okukola, aleke n'okulya? 11 Kurhi kulya rhwaciyumvîrhage barhubwîra mpu baguma muli mwe bali bwôlo, mpu barhakola bici, ci kwônene erhi banacihira omu birhabayêrekiri? 12 Abola rhubarhegesire rhunabahunyire muli Nyakasane Yezu Kristu nti bakole n'omurhûla, banalye ebiryo by'omu maboko gâbo. 13 Mwêhe, bene wîrhu, murharhamaga okukajira aminja.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

AGA KABIRI EMWA ABATESALONIKA

Omusingo

[1] Paolo, Silvano na Timoteyo, kuli Ekleziya y'Abatesalonika[h] eri muli Larha Nyamuzinda na muli Nyakasane Yezu Kristu. [2] Kuli mwe enshôkano n'obuholo bwa Nyamuzinda Îshe[i] na Nyakasane Yezu Kristu!

Paolo avuga Nnâmahanga omunkwa. Abahà omurhima. Oluhembo luzinda

[3] Rhukwânîne okukavuga Nnâmahanga omunkwa ngasi mango mwe murhumire, bene wîrhu; okwo kushingânîne, bulya obuyêmêre bwinyu budwîrhe bwayushuka bwenêne, n'obuzigire bwa ngasi muguma muli mwe oku bâbo buli bunene; [4] ciru nîrhu rhwêne rhukola rhucîkunga omu Ekleziya za Nnâmahanga erhi mwe murhuma, kulya kubà mwazibuhire mwanalanga obuyêmêre omu mababale n'omu malibukomubona. [5] Okwôla kuyêrekana oku Nyamuzinda atwa olubanja okushingânîne n'oku mukwânîne Obwâmi bwa Nnâmahanga mudwîrhe mwaluhira.

[6] Neci, kukwânîne obushinganyanya bwa Nyamuzinda okugalulira aba-mmulibuza amalibuko, [7] n'okummuha, mwe mudwîrhe mwalibuzibwa, oku-luhûka haguma nîrhu, amango Nyakasane Yezu aciyêrekanira emalunga haguma na bamalahika b'obuhashe bwâge, [8] omu ngulumira y'omuliro, mpu ahane balya barhishi Nyamuzinda barhanayumva Emyanzi y'Akalembe ya Nnawîrhu Yezu. [9] Abôla bayish'ihâbwa obuhane bw'okukagwa n'okuherêrekera ensiku n'amango kuli n'obusù bwa Nyakasane n'irenge ly'obuhashe bwâge, [10] olusiku ayisha mpu akuzibwe omu batagatîfu bâge, anabè cirhangâzo omu ngasi bamuyemîre bôshi. Ninyu mwayemîre obuja-bugo bwîrhu!

[11] Okwo kwo kurhuma rhurhahusa okummusengerera, nti Nyamuzinda wîrhu ammujire bantu bakwânîne eci ammuhamagaliraga, abayunjuze n'obuhashe bwâge emihigo yinyu yôshi y'okujira aminja n'emikolo y'ohuyêmêre bwinyu; [12] ntyo izîno lya Nnawîrhu Yezu likuzibwe muli mwe, ninyu muli lyo, oku lugero lw'engalo ya Nyamuzinda wîrhu na Nyakasane Yezu Kristu.

---

[h] **1.1** : Abatesalonika: Banyatesalonika; Bantu b'e Tesalonika.
[i] **1.2** Nyamuzinda Îshe: erhi herufi a na i bibuganana, omu kusoma rhwanahubula Nyamuzinda Îshe, ci omu kuyandika rhwanayandika Nyamuzinda Îshe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β 1

[1] Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ
κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, [2] χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς [ἡμῶν] καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
[3] Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί, καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι
ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους,
[4] ὥστε αὐτοὺς ἡμᾶς ἐν ὑμῖν ἐγκαυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν
καὶ πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε, [5] ἔνδειγμα τῆς δικαίας
κρίσεως τοῦ θεοῦ εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε, [6] εἴπερ
δίκαιον παρὰ θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν [7] καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν
μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ [8] ἐν
πυρὶ φλογός, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσιν θεὸν καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσιν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, [9] οἵτινες δίκην τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου καὶ ἀπὸ
τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, [10] ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆναι ἐν
πᾶσιν τοῖς πιστεύσασιν, ὅτι ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. [11] Εἰς
ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ
πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει, [12] ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ
ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ
κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

2

Okuyisha kwa Nyakasane Yezu Kristu

[1] Rhumuhunyire, bene wîrhu, oku biyêrekîre okuyisha kwa Nnawîrhu Yezu Kristu
n'okubugânana kwirhu rhwe naye, [2] nti murhayêmêraga bammufudusaomurhima erhi
bammuyôbohye n'obulêbi nîsi erhi n'enderho erhi maruba, bammurhebe mpu byarhenga
emwîrhu, mumanye mpu olusiku lwa Nyakasane lwahika hôfi. [3] Ntâkwo muzigage omuntu
ammurheba.

Burhanzi kukwânîne obugomi buyishe n'Omubî acibishûle, gwomuhera, [4] ye Mubisha[j], olya
ocîhira enyanya lya ngasi ciderhwa Nyamuzinda erhi eci bagashâniza kuhika okuj'itamala omu
kâ-Nyamuzinda n'okuderha mpu ye kola Nyamuzinda. [5] Ka murhacikengiri nakag'immubwîra
okwo bulya ndi emwinyu? [6] Murhanahabiri ecihagalisire Omubisha buno[k], mpu
arhaciyêrekana-ga agarhali amango gâge. [7] Neci, kurhenga buno ihwe ly'obubî lidwîrhe lyajira
omukolo gwâlyo. Omuhagalisire erhi akaba nk'aciyegûla, [8] obwo Omubî anacibishûla, ci

[j] **2.4** Obugomi bwâlerhwe n'Omubi, gwo Muhera, ye Mubisha, erhi Anti-Kristu.
[k] **2.6** 2 6: Eco cihagalisire Omubisha càli ciyishibwi n'Abatesalonika.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyakasane Yezu anamuhirigise n'omûka gw'omu kanwa kâge, anamuherêrekeze n'obulangashane ayish'iyishamwo. [9] Amango ogwomuhera gwâyisha, gurhabule kujira, n'oburhabâle bwa shetani, ebisômerîne bya ngasi lubero, n'ebimanyîso, n'ebirhangâzo by'okurhebana, [10] na ngasi burhebanyi bwôshi bw'obubî, mpu ahabulemwo emihera, bulya erhayankiriraga obuzigire bw'okuli bwankabacizize. [11] Okwo kwo kwarhumire Nyamuzinda abalikiramwo nyanduma wabahàbula anabayemêza obunywesi, [12] mpu Iyo bakagwa balya bôshi barhayêmêraga eby'okuli, ci bananira oku bubî.

Bacîhangane okuyôrha binjà

[13] Rhwehe rhukwânîne okukavuga Nnâmahanga omunkwa ngasi mango erhi mwe murhuma, bene wîrhu bazigirwa ba Nyakasane, bulyâla Nyamuzinda acimmuwishozire kurhenga aha murhondêro, mpu ammucize, ammujire batagatîfu n'obuhashe bwa Mûka Mutagatîfu, munayôrhe muyemîre okuli. [14] Kwo amuhamagaliraga okwo n'obugo bwîrhu bw'Emyanzi y'Akalembe, mpu Iyomubona irenge lya Nnawîrhu Yezu Kristu. [15] Ntyo, bene wîrhu, mukomere, munasêre kw'erya migenzo rhwammuyigîrizagya nakanwa erhi omu maruba. [16] Nnawîrhu Yezu Kristu yêne na Larha Nyamuzinda wàrhuhaga oburhulirize bw'ensiku n'amango n'obulangâlire bwinjinjà erhi nshôkano yâge erhuma, [17] barhûlirizagye emirhima yinyu banayikomeze omu ngasi cijiro cinjà n'omu ngasi luderho lwinja.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β 2

[1] Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ᾽ αὐτὸν [2] εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοὸς μηδὲ θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγου μήτε δι᾽ ἐπιστολῆς ὡς δι᾽ ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ κυρίου· [3] Μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον. ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀνομίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, [4] ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καθίσαι ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶν θεός. [5] Οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; [6] καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ. [7] τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας· μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται. [8] καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος [Ἰησοῦς] ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, [9] οὗ ἐστιν ἡ παρουσία κατ᾽ ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασιν ψεύδους [10] καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ ἀδικίας τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ᾽ ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς. [11] καὶ διὰ τοῦτο πέμπει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν πλάνης εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει, [12] ἵνα κριθῶσιν πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ ἀλλ᾽ εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ. [13] Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἵλατο ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπαρχὴν εἰς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας, [14] εἰς ὃ [καὶ] ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. [15] Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν. [16] Αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ [ὁ] θεὸς ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, [17] παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηρίξαι ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγαθῷ.

3

[1] Neci, bene wîrhu, murhusengerere: oluderho lwa Nyamuzinda lulande lunakundwe nk'oku luli emwmyu; [2] rhufume abantu babî n'emihera; bulyâlya arhali bôshi bayankirira obuyêmêre. [3] Nyakasane arhatwa omu kanwa kâge: yêne ammuzibuhya anammucinge oku Mubî. [4] Rhucimmwikubagîre bwenêne muli Nyakasane nti munajire ebi rhwamurhegesire n'oku mwanayôrha mubijira: [5] Mâshi Nyakasane agenge emirhima yinyu omu buzigire bwa Nyamuzinda n'omu kusêrakwo Kristu!

Bacîlange oku bwôlo n'oku kayange!

[6] Rhummurhegesire, bene wîrhu, oku izîno lya Nyakasane Yezu Kristu, nti muyâke ngasi mwene wîrhu obà mwôlo n'orhashimba emigenzo rhwammusigiraga. [7] Ninyu mwêne murhahabiri oku kukwânîne murhulolerekwo olwiganyo. Erhi rhuli emwinyu, rhurhabêraga buzira mukolo, [8] na ntâye rhwadesire nti rhwankalya omugati gwâge busha; ci budufu na mushi erhi kukola rhukola n'okuluha, nti lyo rhurhazidohera ndi muli mwe. [9] Kurhali kuderha oku ntà buhashe rhwàli rhugwêrhe, ci nti rhummubêre lwiganyo lw'okukulikira.

[10] Bulya rhuli emwinyu, ka rhurhammubwîraga nti akaba omuntu arhalonza okukola, aleke n'okulya? [11] Kurhi kulya rhwaciyumvîrhage barhubwîra mpu baguma muli mwe bali bwôlo, mpu barhakola bici, ci kwônene erhi banacîhira omu birhabayêrekiri? [12] Abôla rhubarhegesire rhunabahunyire muli Nyakasane Yezu Kristu nti bakole n'omurhûla, banalye ebiryo by'omu maboko gâbo. [13] Mwêhe, bene wîrhu, murharhamaga okukajira aminja. [14] Akaba hali orhalonz'iyumva enyigîrizo zirimwo agâla maruba, mumumanyirire, muleke okukaja ah'ali, ly'enshonyi zimmumya. [15] Kwonene mumanye mwankamulola nka mushombanyi, ci mumuhanûle kulyâla omuntu ahanûla mwene wâbo.

Obwangà n'omusingo

[16] Nyamuzinda w'omurhûla yêne ammuhe omurhûla ngasi mango na muli byôshi! Nyakasane abè ninyu mweshi! [17] Ogu musingo guli gwa kuboko kwâni niene Paolo. Eco co cimanyîso ca ngasi maruba gâni. [18] Enshôkano ya Nnawîrhu Yezu Kristu ebè ninyu mweshi!

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β 3

[1] Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζηται
καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, [2] καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ
πάντων ἡ πίστις. [3] Πιστὸς δέ ἐστιν ὁ κύριος, ὃς στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.
[4] πεποίθαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγγέλλομεν [καὶ] ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. [5] Ὁ δὲ κύριος
κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.
[6] Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ στέλλεσθαι ὑμᾶς
ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρελάβοσαν παρ'
ἡμῶν. [7] Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν [8] οὐδὲ δωρεὰν
ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ
ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν· [9] οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ
μιμεῖσθαι ἡμᾶς. [10] καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει
ἐργάζεσθαι μηδὲ ἐσθιέτω. [11] Ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως μηδὲν
ἐργαζομένους ἀλλὰ περιεργαζομένους· [12] τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν ἐν
κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. [13] Ὑμεῖς δέ,
ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες. [14] Εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς
ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε μὴ συναναμίγνυσθαι αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ· [15] καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν
ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς ἀδελφόν. [16] Αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δώῃ ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ
παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν. [17] Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὅ
ἐστιν σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω. [18] Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
μετὰ πάντων ὑμῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1TI - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

1 Tim

1 TIMOTEYO

AMARUBA MARHANZI EMWA TIMOTEYO

AMARUBA MARHANZI MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA TIMOTEYO

Amaruba emwa Timoteyo gombi n'amaruba emwa Tito gaderhwa Maruba emwa Balungere. Gayêrekîre kurhi owahîrwe ecinyabuguma arhambula kurhi akwânîne ayôrhe na bici akwânîne akajira. Gayêrekîre obuhabûzi bw'ecigabi c'Ekleziya lungere ahâbirwe: «1, 18 Ly'irhegeko nkuhîre eryo, mwâna wâni Timoteyo; lilingânîne amalêbi bakulêbagakwo. Kukwânîne ago malêbi gakuzibuhye, ly'olwa entambala nyinja, 19 onayôrhe ogwêrhe obuyêmêre n'omurhima nkana; bulya erhi babirîkirira, baguma bâlohama omu by'obuyêmêre. 20 Muli bomuli Himeneyo na Alexandro, nakwêbaga Shetani, nti lyo irhondo barhacishub'ilogorha.»

«3, 14 Nkuyandikire okwo erhi nanangalire nti nayisha emwawe duba. 15 Ci nkayish'ilegama okuyisha, nnonzize omanye kurhi okwânîne okukayôrha omu nyumpa ya Nyamuzinda, yo Ekleziya ya Nnâmahanga ozîne, gwomutungo co na ciriba c'okuli.»

Lungere w'ecinyabuguma agwasirwe acîkenge anakengese emirhwe n'empiriri ziri omu Ekleziya: ab'episkopi, abadâhwa, abashamasi, abacîfinja okubà balungere, abalume n'abakazi, abakana n'enfûzi na ngasi cigamba, abayîgiriza nkana n'abanywesi; abajà na ba nnawâbo.

« 4, 13 Omu kulinda oku nayisha, ocîsêzagye okukasoma, okukahanula n'okukayigîriza. 14 Orhabulaga kwashîbirira enshôkano ekulimwo, erya nshôkano wahâbagwa n'abalêbi, bulya endêko y'abadâhwa ekulambulirakwo amaboko. 15 Okwo okunanirize omu murhima; ocîshwêkerekwo weshi weshi. Lyo bôshi babona oku odwîrhe wajà embere. 16 Ocimanye wêne, omanye n'enyigîrizo zâwe; onazisêrekwo. Okajira ntyo, waciciza wêne, onacize abakuyumvîrhiza.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

AMARHANZI EMWA TIMOTEYO

Omusingo

[1] Paolo, ntumwa ya Yezu Kristu oku irhegeko lya Nyamuzinda, Muciza wîrhu, n'erya Kristu Yezu, bulangâlire bwîrhu, [2] kuli Timoteyo, mugala w'okuli omu buyêmêre: enshôkano, obwonjo n'obuholo bikugabirwe na Nyamuzinda Îshe na Nnawîrhu Kristu Yezu!

Okucîlanga oku bigîriza b'obunywesi

[3] Bulya nja e Macedoniya, nakuhunyire nti osigale e Efezi, lyo ohanza balya bandi okukayigîriza ezago-zago nyigîrizo, [4] n'okuyêmêra emigani necinyamulala c'amaburhwa garhaheka. Ebyo byôshi kavange bilêrha ahâli h'okurhabâla omukolo gwa Nyamuzinda gw'obuyêmêre. [5] Omu kurhegeka ntyo, kulonza nnonzize okulêrha obuzigire burhenga omu murhima gucîre, n'omu nkengêro nkana, n'omu buyêmêre burhalimwo bulyâlya. [6] Erhi baleka eyo njira, baguma bahabusire, bahinduka bakadebende; [7] bo balya balonza oku badwîrhe bahamîriza, bayigîriza b'Amarhegeko, n'obwo barhamanyiri ebi badwîrhe baderha n'ebi badwîrhe bahamîriza.

Omukolo gw'okunali gw'irhegeko

[8] Neci, Irhegeko liri linjà likakolêsibwa okushingânîne[l]. [9] Kukwânîne oku-manya oku irhegeko lirhajiriragwa bashinganyanya, ci byâbi[m] lyajiriragwa n'abagoma, emihera n'Abanya-byâha, abarhakenga Nyamuzinda n'abamulogorhera, abayiîrha bîshe na bannina, n'ebishumûsi, [10] abagonyi n'entazi, abarhunzi b'abantu n'abanywesi, abalahira ebîra n'abajira ngasi kantu karhashingânîni enyigîrizo z'okuli· [11] zo zirya nyigîrizo ziba omu Myanzi y'Akalembe y'irenge lya Nyamuzinda w'obukuze nabisibagwa.

Paolo ali mwîshogwa

[12] Mvuzire Nnawîrhu Kristu omunkwa, owampaga emisî, kulya kubà acinyikubagire, ampamagala mpu mbè mujà-bugo wâge, [13] n'obwo nakag'imulo-gorhera burhanzi, nakalibuza abaganda bâge nanakabajâcira. Ci kwônene a-nfîre lukogo, bulya omu buhwinja najiraga okwo, erhi ntagwêrhi buyêmêre. [14] N'enshôkano ya Nnawîrhu yanacigandâza muli nie haguma

[l] **1.8** : Irhegeko lya Mûsa.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'obuyêmêre n'obuzigire buli muli Kristu Yezu. [15] Aka kanwa kali k'okuli kanakwânîne okuyêmêrwa lwôshi: Kristu Yezu ayishire en'igulu mpu acize Abanya-byâha, nie na wa burhanzi muli bo. [16] N'akaba nabêrirwe obwonjo, kwali kuderha mpu, muli nie wa burhanzi, Yezu Kristu ayêrekane olukogo lwâge lwôshi, mpu nambe lwiganyo lw'abâmuyêmêre lyo babona obuzîne bw'ensiku n'amango. [17] Kuli Mwâmi w'ensiku n'amango, Mwâmi orhankafa, orhanabonekana, Nyamuzinda muguma dolodolo, obukuze n'irenge emyâka n'emyâka! Neci ntyo!

Mpu Timoteyo asêre omu buyêmêre

[18] Ly'irhegeko nkuhîre eryo, mwâna wâni Timoteyo; lilingânîne amalêbi bakulêbagakwo. Kukwânîne ago malêbi gakuzibuhye, ly'olwa entambala nyinja, [19] onayôrhe ogwêrhe obuyêmêre n'omurhima nkana; bulya erhi babirîkirira, baguma bâlohama omu by'obuyêmêre. [20] Muli bomuli Himeneyo na Aleksandro, nakwêbaga Shetani, nti lyo irhondo barhacishub'ilogorha.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α 1

[1] Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ κατ’ ἐπιταγὴν θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν [2] Τιμοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει, χάρις ἔλεος εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. [3] Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶν μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν [4] μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ἐκζητήσεις παρέχουσιν μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν θεοῦ τὴν ἐν πίστει. [5] τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου, [6] ὧν τινες ἀστοχήσαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν [7] θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσιν μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται. [8] Οἴδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται, [9] εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσιν καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατρολῴαις καὶ μητρολῴαις, ἀνδροφόνοις [10] πόρνοις ἀρσενοκοίταις ἀνδραποδισταῖς ψεύσταις ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται [11] κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθην ἐγώ. [12] Χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο θέμενος εἰς διακονίαν [13] τὸ πρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν, ἀλλ’ ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ· [14] ὑπερεπλεόνασεν δὲ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [15] πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ. [16] ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται Χριστὸς Ἰησοῦς τὴν ἅπασαν μακροθυμίαν πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ’ αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. [17] Τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ ἀοράτῳ μόνῳ θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. [18] Ταύτην τὴν

---

[m] **1.9** byâbi lyajiriragwa: bulya omukolo gw'Irhegeko kuli kuhanza obubî n'okuhana ababî.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν [19] ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἥν τινες ἀπωσάμενοι περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν, [20] ὧν ἐστιν Ὑμέναιος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσιν μὴ βλασφημεῖν.

2

Okusengerera abantu bôshi

[1] Kulusha byôshi, mpunyire nti bashenge, baharâmye, basengere, banavu-gire abantu bôshi omunkwa: [2] abâmi n'abarhegesi bôshi, lyo rhubona akalamo k'omurhûla buzira kavulindi, omu bukombêdu n'omu bugula. [3] Okwo kuli kwinjà kunasimîsa Omuciza wîrhu Nyamuzinda, [4] olonza abantu bôshi bacunguke banahash'imanya eby'okuli. [5] Bulya Nyamuzinda aba muguma yeêne; n'omwimangizi ekarhî ka Nyamuzinda n'abantu naye aba muguma, anali muntu, ye Kristu Yezu, [6] wacihanaga yêne mpu abè mpongano[n] oku bantu bôshi. Obwo bwo buhamîrizi Nnâmahanga yêne ahanaga omu mango ali erhi a-twîre, · [7] bwo nanarholeragwa mpu mbè mujà-bugo na ntumwa yabo, -ndesire okuli, ntanywêrha-, mpu nyigîrize abapagani obuyêmêre n'okuli. [8] Neci, nno-nzize abalume bakashenga hôshi hôshi, bakalambûlira amaboko gâbo gacîre enyanya, buzira karhinda na buzira nnongwe.

Oku abakazi bakwânîne okuyôrha.

[9] Abakazi nabo bayambale emyambalo ebakwânîne, babè n'obukenge n'olugero; baleke okukahunga emvîri zâbo n'okukayambala amasholo nîsi erhi amagerha n'emishangi y'engulo ndârhi; [10] Ci bakaz'ishibirira ebijiro binjà, nka kulya kunashingânîne abakazi baciderha bakombêdu. [11] Amango g'enyigîrizo, kukwânîne omukazi ahulike n'obukenge. - [12] Ntahiri omukazi obuyêmêre bw'okuyigîriza erhi okurhegeka omulume; ahulike. [13] K'arhali Adamu ye warhangag'ilemwa, na Eva akulikira? [14] Arhanali Adamu warhebagwa; ci omukazi erhi aba amarhebwa, ahirima omu câha. [15] Ci kwônene ayish'icunguka omu kubà muzîre, caziga ayôrhe ali mucêse omu buyêmêre n'omu buzigire n'omu butagatîfu.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α 2

[1] Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις προσευχὰς ἐντεύξεις εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, [2] ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἥρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. [3] τοῦτο καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον

[n] **2.6** mpongano oku bantu bôshi: Olufu lwa Yezu Kristu co cimanyîso cirhuyêreka oku Nyamuzinda alonza abanlu bôshi bacunguke.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, [4] ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. 5Εἷς γὰρ θεός, εἷς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, [6] ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις. [7] εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος, ἀλήθειαν λέγω οὐ ψεύδομαι, διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. [8] Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ. [9] Ὡσαύτως [καὶ] γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν καὶ χρυσίῳ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, [10] ἀλλ’ ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν, δι’ ἔργων ἀγαθῶν. [11] Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ· [12] διδάσκειν δὲ γυναικὶ οὐκ ἐπιτρέπω οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ’ εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. [13] Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὔα. [14] καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν· [15] σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης·

3

Lungere erhi Nnâbadahwa

[1] Olu luderho luli lw’okuli: erhi omuntu ankacîfinja okubà lungere, erhi mukolo mwinjà acîfinjire. [2] Lungere akwânîne abè muntu mwêru-kwêru, owajire omu buhya liguma lyône; arhabaga mudâdà, ci abè murhondêza na mukengwa; abè muntu oyish'ihandîsa ebigolo n'owankahash'ibiyigîriza; [3] arhabaga mulalwe, nîsi erhi mulwi, ci abè mutûdu; arhabaga wa nnongwe, arhanabaga wa magene g'eby'en'igulu. [4] Amany'irhegeka bwinjà enyumpa yâge, analere abâna bâge omu bukenge n'omu bwôrhere nkana. [5] Bulya, omuntu orhish'irhegeka eyâge nyumpa, kurhi ankahash'ishîbirira Ekleziya ya Nnâmahanga? [6] Arhabaga mukristu muhyâhya, ly'arharhunda n'obucîbone, obone amahirima mwo cirya câha Shetani ahirimagamwo. [7] Kukwânîne aderherwe obuhamîrizi bwinjà n'abantu b'embuga, lyarhagayaguzibwa arhanag'igwa omu mirhego ya Shetani.

Abashamasi

[8] Abashamasi nabo kwo na kwo, babè bantu bakengwa, barhabaga ba kuderha kubiri, babè ba lugero omu kunywa amamvu, barhabaga bantu ba kulonza obunguke bubî. [9] Balange ihwe ly'obuyêmêre omu murhima gucîre. [10] Nabo kukwânîne barhang'ibarhangula, n'akaba ntâco bababwînekwo, bayêmêrwe omu mukolo gw'obushamasi. [11] Abakazi nabo[o] kwo na kuguma, babè bakengwa, barhabaga ba kalimi, barhabaga badambye, bakwânane okucîkubagirwa muli byôshi. [12] Abashamasi babè bantu bàjîre omu buhya liguma lyône, bamany'ilera kwinjà abâna

[o]**3.11** Abakazi nabo: nkaba bak'abashamasi, erhi bashamasi-kazi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bâbo n'okurhegeka enyumpa zâbo. [13] Bulya abajira kwinjà omukolo gwâbo gw'obushamasi, bayish'ikwânana ecikono c'okukengwa n'okubà ntwâli omu buyêmêre buli muli Yezu Kristu.

Ihwe rhugashâniza omu Ekleziya

[14] Nkuyandikire okwo erhi nanangâlîre nti nayisha emwawe duba. [15] Ci nkayish'ilegama okuyisha, nnonzize omanye kurhi okwânîne okukayôrha omu nyumpa ya Nyamuzinda, yo Ekleziya ya Nnâmahanga ozîne, gwomutungo co na ciriba c'okuli. [16] Neci, ntâye wankakulahira, liri likulu ihwe[p] rhugashâniza: Lyabonekîne omu mubiri[q], lyayêra muli Mûka Mutagatîfu, lyabonwa na bamalahika, lyamanyîsibwa omu mashanja, lyayêmêrwa omu igulu, lyahêkwa omu irenge.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α 3

[1] πιστὸς ὁ λόγος Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. [2] δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίλημπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον σώφρονα κόσμιον φιλόξενον διδακτικόν, [3] μὴ πάροινον μὴ πλήκτην, ἀλλ’ ἐπιεικῆ ἄμαχον ἀφιλάργυρον, [4] τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ, μετὰ πάσης σεμνότητος [5] (εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδεν, πῶς ἐκκλησίας θεοῦ ἐπιμελήσεται;), [6] μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρίμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. [7] δεῖ δὲ καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου. [8] Διακόνους ὡσαύτως σεμνούς, μὴ διλόγους, μὴ οἴνῳ πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, [9] ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. [10] καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἶτα διακονείτωσαν ἀνέγκλητοι ὄντες. [11] Γυναῖκας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, νηφαλίους, πιστὰς ἐν πᾶσιν. [12] διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν ἰδίων οἴκων. [13] οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιοῦνται καὶ πολλὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [14] Ταῦτά σοι γράφω ἐλπίζων ἐλθεῖν πρὸς σὲ ἐν τάχει· [15] ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῇς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. [16] καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶν τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· ὃς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήμφθη ἐν δόξῃ.

---

[p] **3.16** :Eryo ihwe ye Yezu Kristu.
[q] **3.16** 3 16 : «Erhi Yezu afûka omu bafîre, ayêrekana oku anali Muga!a wa Nyamuzinda ogwêrhe obuhashe bunene bwa kuli Mûka Mutagatîfu» (Rom 1, 4: Erhi afûka n'erhi arheremera omu mpingu).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4

Abigîriza b'obunywesi

[1] Mûka Mutagatîfu akudesire n'obwâlagale oku, omu nsiku nzinda, baguma bâhakana obuyêmêre, bashimbe abazimu b'okurhebana n'enyigîrizo za shetani; [2] bârhebwa n'abanywesi balyâlya, bananisirwe ecûma c'omuliro[r] omu murhima gwâbo.

[3] Bâkahanza obuhya: n'ebiryo Nyamuzinda alemaga mpu abemêzi n'abayishi okuli bakabilya omu kuvuga omunkwa. [4] Bulya ngasi kantu Nyamuzinda alemire kali kinja, na ntâco cankahanzibwa nka cikolêsibwe omu kuvuga omunkwa; [5] kulya kubà cicêsibwe n'oluderho Iwa Nnâmahanga n'omusengero. [6] Omu kurhondêreza bene wîrhu ebyo, wâbà murhumisi nkana wa Kristu Yezu, waleragwa n'ebinwa by'obuyêmêre n'eby'enyigîrizo nyinjà wasêzirekwo. [7] Ci emigani erhagwêrhi nda na mugongo n'ebijalîzi by'abagikulu, okabiyâka; ci okaz'ikombêra oburhumisi bwa Nnâmahanga erhikwo. [8] Bulya okushîbirira emisî y'omubiri kurhagwêrhi kamalo kanene; ci okukombêra obu-rhumisi bwa Nnâmahanga kukwânana muli byôshi, bulyâla kwalaganyizibwe obuzîne bwa bunôla n'obwaciyisha. [9] Ako kanwa kali k'okuli kanakwânîne okuyêmêrwa lwôshi. [10] Okwôla kwo kurhuma rhulibuka n'okulwa entambala, bulya rhulangâlire Nyamuzinda ozîne, ye Muciza w'abantu bôshi, ci bwenêne ow'abemêzi. [11] Kwo wakahanula ntyo n'okuyigîriza.

[12] Ntâye ogayaguzagye obusole bwâwe; ci obè lwiganyo oku bemêzi omu nderho, omu lugendo, omu buzigire, omu buyêmêre, n'omu bucêse bw'omurhima. [13] Omu kulinda oku nayisha, ocîsêzagye okukasoma, okukahanûla n'okukayigîriza. [14] Orhabulaga kwashîbirira enshôkano ekulimwo[s], erya nshôkano wahâbagwa n'abalêbi[t], bulya endêko y'abadâhwa ekulambûlirakwo amaboko[u]. [15] Okwo okunanîrize omu murhima; ocîshwêkerekwo weshi weshi, lyo bôshi babona oku odwîrhe wajà embere. [16] Ocîmanye wêne, omanye n'enyigîrizo zâwe; onazisêrekwo. Okajira ntyo, wacîciza wêne, onacize abakuyumvîrhiza.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α 4

[1] Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως προσέχοντες πνεύμασιν πλάνοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, [2] ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυστηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, [3] κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ θεὸς

---

[r] **4.2** : Nka kulya bakag'ijira abajà omu mubiri gwâbo erhi baderhaga mpu bayâka.
[s] **4.14** : Eyo nshôkano, lyo inema ly'obudâhwa.
[t] **4.14** : Lolà 1, 18 (Aga maruba marhanzi mut. Paolo ayandikiraga Timoteyo).
[u] **4.14** : Eyo ndêko y'abadâhwa, bo bagula n'abacigofu bahâga Timoteyo isakrarnenta ly'obudâhwa omu kumulambûlirakwo amaboko.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἔκτισεν εἰς μετάλημψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσιν τὴν ἀλήθειαν. [4] ὅτι πᾶν κτίσμα θεοῦ καλὸν καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον· [5] ἁγιάζεται γὰρ διὰ λόγου θεοῦ καὶ ἐντεύξεως. [6] Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς ἔσῃ διάκονος Χριστοῦ Ἰησοῦ, ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας ᾗ παρηκολούθηκας· [7] τοὺς δὲ βεβήλους καὶ γραώδεις μύθους παραιτοῦ. Γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν· [8] ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος, ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. 9πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος· [10] εἰς τοῦτο γὰρ κοπιῶμεν καὶ ἀγωνιζόμεθα, ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστιν σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων μάλιστα πιστῶν. [11] Παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. [12] Μηδείς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ. [13] ἕως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. [14] μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. [15] ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ πᾶσιν. [16] ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, ἐπίμενε αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

5

Oku Timoteyo akwânîne okukayôrha n'abemezi

[1] Orhakazag'ikalihira omushosi, ci omuhanûle nka sho, n'emisole nka balumuna bâwe; [2] abagikulu nka bazîre bâwe, n'abahya nka bâli binyu, omu bucêse bwôshi.

Abakana

[3] Okakenga abakana[v], abali bakana b'okunali. [4] Ci erhi omukana akaba a-gwêrhe abâna erhi abinjikulu, kukwânîne burhanzi bayigîrizibwe okukakombêra omulala gwâbo n'okuyêreka ababusi bâbo omunkwa. Okwola kwo kusimîsa Nnâmahanga. [5] Omukana w'okunali, olya oli yênene en'igulu, Nyamuzinda ye ahiramwo obulangâlire bwâge, na budufu na mûshi erhi kushenga ashenga n'okuharâmya. [6] Ci orhishi cindi agarhali masîma, ciru akaba azîne, erhi mîra afaga. [7] Okwo nakwo obabwîrekwo, lyo bayôrha bali bêru-kwêru. [8] Omuntu orhashîbirira abâge, bwenêne aba omu mwâge, oyo erhi alahîre obuyêmêre bwâge; alushire omupagani obubî. [9] Ntà mukazi oganjira-gwa omu bakana arhanaj'iyunjuza myâka makumi gali ndarhu, anabè mukazi orhajaga omu mwa balume babiri. [10] Kukwânîne abè amanyikîne oku bijiro byâge binjà, abè

[v] **5.3** Okakenga abakana: Hali mbero isharhu z'abakana: abakana bagwêrhe omulala gwâbo; ntà bulagirire bw'okurhabalwa na Ekleziya bagwêrhe; abakana b'okunali balya bali bonene en'igulu; abakana bacîhanyire emwa Nnâmahanga, ciru akaba barhalagiriri kurhabalwa n'Ekleziya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

alezire kwinjà abâna bâge, abè ahandisize ebigolo n'okushuka abatagatîfu amagulu[w], abè arhabîre abali omu malibuko, anabè ajizire aminja ga ngasi lubero. [11] Ci abakana baciri ba misole, orhabayêmêraga. Bulya bakayumva amîru garhashingânîni Kristu, banalonze okushub'iyankwa, [12] obo-ne bakola bacihamagalira obuhane, kulya kubà bavunyire eciragâne[x] câbo ca burhanzi. [13] Kandi, bulyâla barhajira mukolo, banakaja bageragera omu ngasi nyumpa. Ciru acibaga bwôlo bwône! Ci n'akalimi; n'okubà mwanzi, n'okuderhaebirhashingânîni. [14] Ntyo nnonzize abakana baciri barhò bajè omu buhya, baburhe abâna, barhegeke kwinjà enyumpa zâbo, barhag'ihà omushombanyi igwârhiro ly'okubaderha kubî. [15] Bulya, neci, hali baguma bacîhizire omu baganda-kazi ba shetani. [16] Erhi omukazi mwemêzi akaba agwêrhe abakana b'omu mulala gwâge, kukwânîne abarhabâle, arhamûle Ekleziya, lyo ehash'ishîbirira abakana b'okunali.

Abadâhwa

[17] Abadâhwa bajira kwinjà ecikono câbo c'okurhegeka, bali ba kuhembwa kabiri, bwenêne balya baluhira Emyanzi y'Akalembe n'enyigîrizo. [18] Bulya Amandiko gadesire, mpu[y]: *Empanzi ehula emburho orhayishwêkaga akanwa*; na kandi, mpu[z]: *Omukòzi akwânîne oluhembo lwâge.* [19] Irhondo omanye wa-nkayêmêra olubanja oku mudâhwa, akaba abahamîrizi barhali babiri erhi basharhu. [20] Erhi bakajira kubî, obakalihire embere za bôshi, lyo abandi bayôboha. [21] Nkulahirîze embere za Nnâmahanga, n'embere za Kristu Yezu, n'ez'entôle zâge bamalahika: oshimbe ebi binwa buzira kabôlo na buzira kanâna. [22] Ntâye olambûliragekwo amaboko duba-duba, onamanye wankashangîra ebyâha bya bene. Ocilange mucêse.

[23] Orhacikag'inywa amîshi gône gône; okanywa idivayi lisungunu olurholero lwâwe n'endwâla zikakuhunyanga ngasi mango bîrhumire. [24] Hali abantu ebyâha byâbo bibonekana embere batwîrwe olubanja; haligi n'abandi ebyâbo nyuma bigalagala. [25] Ebijiro binjà nabyo kubonekana bibonekana, n'ebiri kundikundi birhankahash'lyôrha biri bifulike.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α 5

[1] Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα, νεωτέρους ὡς ἀδελφούς, [2] πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεωτέρας ὡς ἀδελφὰς ἐν πάσῃ ἁγνείᾳ. [3] Χήρας τίμα τὰς ὄντως χήρας. [4] εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τοῖς προγόνοις· τοῦτο γάρ ἐστιν ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. [5] ἡ δὲ ὄντως

---

[w] **5.10** : Okushuka ecigolo amagulu cali cimanyîso c'okuciyankirira bwinjà.
[x] **5.12** : Eciragane c'okuciha Nnâmahanga lwôshi.
[y] **5.18** Empanzi ehula emburho... : Lush 25, 4; 1 Kr 9, 9.
[z] **5.18** Omukozi akwânîne oluhembo lwâge: Luk 10, 7.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

χήρα καὶ μεμονωμένη ἤλπικεν ἐπὶ θεὸν καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσιν καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας, [6] ἡ δὲ σπαταλῶσα ζῶσα τέθνηκεν. [7] καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίλημπτοι ὦσιν. [8] εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων. [9] Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα γεγονυῖα, ἑνὸς ἀνδρὸς γυνή, [10] ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξενοδόχησεν, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν. [11] νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσιν τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέλουσιν [12] ἔχουσαι κρίμα ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν· [13] ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσιν περιερχόμεναι τὰς οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαὶ ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα. [14] Βούλομαι οὖν νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν· [15] ἤδη γάρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ σατανᾶ. [16] εἴ τις πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς καὶ μὴ βαρείσθω ἡ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ. [17] Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. [18] λέγει γὰρ ἡ γραφή· βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις, καί· ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. [19] κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου, ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων. [20] Τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσιν. [21] Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκρίματος, μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν. [22] χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις· σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. [23] Μηκέτι ὑδροπότει, ἀλλ’ οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχον καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας. [24] Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσιν προάγουσαι εἰς κρίσιν, τισὶν δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν· [25] ὡσαύτως καὶ τὰ ἔργα τὰ καλὰ πρόδηλα, καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύνανται.

6

[1] Ngasi bôshi bali omu mushigo gw'obujà bamanye oku bannâhamwâbo bakwânîne obukenge bwôshi; ntyo izîno lya Nyamuzinda n'enyigîrizo zâge birhag'ijacirwa. [2] Balya bashiga abemêzi, barhakâg'ibagayaguza mpu okwenge bali bene wâbo, ci bakabarhumikira bwinjà kulusha, bulya abo bakolera bali bemêzi na bazigirwa ba Nnâmahanga. Kwo wakayigîriza ntyo, kwo wanakahanûla.

Omwigîriza w'okuli n'omwigîriza w'obunywesi

[3] Owanayigîrize bindi-bindi, abule bucîshwêkera oku binwa nkana, byo binwa bya Nnawîrhu Yezu Kristu n'oku nyigîrizo zâge zilingânîne n'obuko-mbêdu bwîrhu, [4] Oyo muntu erhi guli muhûrha gw'obucîbone, erhi cingolo-ngolo, erhi mulwâla wajà walonza ebya bushabusha n'orhudali rhw'ebinwa. N'ebyôla byo bilêrha obwâgalwa, akavulindi, ebijâci, okucîkebwa abandi busha, [5] ennongwe zirhatwîkanuka z'abantu b'emirhima ehûsire, abarhishi okuli, balya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

balongeza obunguke omu kushîbirira ebya Nnâmahanga. [6] Neci, okukombêra ebya Nnâmahanga eri njira y'okubona obunguke bunji kwo balya basîma ebi bagwêrhe. [7] Bulya ntà kantu rhwadwîrhe en'igulu, na ntâko rhwankahash'irhenzayo. [8] Nka kuno rhugwêrhe ecirhwâlya n'ecirhwayambala, rhu-sîme. [9] Nabo balya balonza okubona amahirhi, kuhirima bahirima omu mashumi, n'omu murhego, n'omu irala lya ngasi lubero ly'obuhwinja n'obuhanya, n'eryo irala lyo lirhuma abantu bashâya, bahere, banasherêre. [10] Bulya ecisisi c'amabî gôshi gaba magene g'ebirugu. Erhi kubishwira kurhuma, baguma bahabusire, baheza obuyêmêre, banacifunda malumwa manji omu murhima.

Mpu Timoteyo acisêze okuyôrha ali mujà-bugo nkana

[11] Ci wêhe, we muntu wa Nnâmahanga, oyâke ebyo byôshi. Olongereze obushinganyanya, obukombêdu, obuyêmêre, obuzigire, obulembedu, n'obu-tûdu. [12] Olwe bwinjà entambala y'obuyêmêre; ogwârhe obuzîne bw'ensiku n'amango wahamagaliragwa, n'obuwajiriraga obuhamîrizi[a] bwâwe bwinjà bw'obuyêmêre embere za ba-cali-ho banji. [13] Nkurhegesire embere za Nyamuzinda oshobôza ebintu byôshi obuzîne n'embere za Kristu Yezu waderhaga obuhamîrizi[b] nkana embere za Ponsiyo Bilato: [14] olange amarhegeko buzira izâbyo na buzira ishembo kuhika olusiku Nnawîrhu Yezu Kristu ayisha. [15] Olwo lusiku, amango ensiku zâlwo zahika, aluyêrekana yêne, ye Nnakuno, Nn'iragi n'obuhashe bwôshi, Mwâmi w'abâmi na Nyakasane wa baNyakasane; [16] yêne dolodolo ye jira akalamo karhayûrha, ye ba omu bumoleke burhankahikwa-kwo, ye rhasag'ibonwa na muntu, na ntà muntu wankahash'imubona. Kuli ye obukuze n'obuhashe ensiku n'amango! Amen.

Ihano oku bagale

[17] Obwîre abahirhi ba mw'er'igulu barhakâg'icîbona, bamanye bakahira obulangâlire bwâbo omu mahirhi ga nsiku nsungunu, ci bacikubagire Nyamuzinda, orhugabîra ebintu byôshi mpu rhubikolêse. [18] Bacihangâne okukajira aminjà, bahirhire omu bijiro binjà; bakahâna n'omurhima mwinjà, banakashangîra ebirugu byâbo n'abandi. [19] Na ntyo bacîbikire omuhako mwinjà oku mango gayisha, lyo bayish'ibona akalamo k'okunali.

Ihano lizinda n'omusingo

[20] Mâshi Timoteyo, olange omuhako wàbîsibagwa. Okayâka ebinwa bya ntya-ntya n'ebibî, n'orhudali rhw'obumanye bw'obwîhambe[c]. [21] Kali baguma erhi bàshimba obumanye bwa bene obwo lyo bàhabusire, bàrhêra obuyêmêre. Enshôkano ya Nyamuzinda ebè haguma ninyu!

---

[a] **6.12** : Nkaba erhi Timoteyo abatizibwa, nîsi erhi ahâbwa obudâhwa.
[b] **6.13** : Erhi Yezu ahamîriza embere za Bilato oku ali mwâmi; n'erhi afa oku musalaba.
[c] **6.20** Omuhako Timoteyo abîsibagwa: bwo buyêmêre.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α 6

[1] Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ
τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλασφημῆται. [2] οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας μὴ
καταφρονείτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσιν καὶ ἀγαπητοὶ οἱ
τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι. Ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει. [3] εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ καὶ μὴ
προσέρχεται ὑγιαίνουσιν λόγοις τοῖς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῇ κατ’ εὐσέβειαν
διδασκαλίᾳ, [4] τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν
γίνεται φθόνος ἔρις βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραί, [5] διαπαρατριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων
τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. [6] Ἔστιν δὲ
πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας· [7] οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, ὅτι οὐδὲ
ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα· 8ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. [9] οἱ δὲ
βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ
βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσιν τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν. [10] ῥίζα γὰρ πάντων
τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως καὶ
ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς. [11] Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε θεοῦ, ταῦτα φεῦγε· δίωκε δὲ
δικαιοσύνην εὐσέβειαν πίστιν, ἀγάπην ὑπομονὴν πραϋπαθίαν. [12] ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς
πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλήθης καὶ ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν
ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων. [13] παραγγέλλω [σοι] ἐνώπιον τοῦ θεοῦ τοῦ ζῳογονοῦντος τὰ πάντα
καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, [14] τηρῆσαί σε
τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον ἀνεπίλημπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, [15] ἣν
καιροῖς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος
τῶν κυριευόντων, [16] ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων
οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον, ἀμήν. [17] Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι
παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν μηδὲ ἠλπικέναι ἐπὶ πλούτου ἀδηλότητι ἀλλ’ ἐπὶ θεῷ τῷ παρέχοντι
ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν, 18ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους
εἶναι, κοινωνικούς, [19] ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται
τῆς ὄντως ζωῆς. [20] Ὦ Τιμόθεε, τὴν παραθήκην φύλαξον ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους κενοφωνίας
καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, [21] ἣν τινες ἐπαγγελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἠστόχησαν.
Ἡ χάρις μεθ’ ὑμῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2 Tim

2 TIMOTEYO

AMARUBA GA KABIRI EMWA TIMOTEYO

AMARUBA GA KABIRI MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA TIMOTEYO

Aga maruba ga kabiri gagenderîre enyigîrizo za Paolo kuli Timoteyo. Paolo amubwîzire oku ali omu mpamikwa na banji omu bakag'imulusa bamusizire yêne omu mazibu ci arhatwîsiri murhima bulya Nyakasane amuyimangîre.

Paolo abwîzire Timoteyo oku ensiku mbî ziyiruka ci arharhâga murhima. Abantu bayish'icishwêkera oku mabî ci mpu Timoteyo amanye arharhibaga obuhamîrizi bw'Emyanzi y'Akalembe:

«3, 1 Kandi omanye oku omu nsiku nzinda amango mabî gânayishe. 2 bulya abantu bayish'ikacilongeza bonene, bayish'ihira omurhima gwâbo omu birugu, bayish'ikacikunga bone, bayish'ibà bacîbonyi, bakashobeka abandi busha, bayish'ibà bigamba, bantu barhish'ivuga omunkwa, bayunjulirîne bubî; 3 bayish'ibà bâminya, barhakababalira ndi; babè badesi b'obunywesi, bantu barhajira lugero, barhayumva lukogo, bashombanyi b'abantu binjà; 4 bayish'ibà ndyâlya, bizuzu, mihûrha erhi bucîbone bwâbo burhuma, abâsîma irala libî ahâli h'okusîma Nnâmahanga; 5 embuga bayish'ikayôrha nk'abakombêra ebya Nyamuzinda, ci erhi banahakanyire emisî yâbyo. Abola nabo obayâke. 6 Muli bo kukwânîne okuganja balya bakasheshera omu nyumpa za bene, bahêke obukazi bukayerûlwa n'irala libî lya ngasi lubero, 7 burhanahusa okucîyigîriza, ci ntà mango bwânahike oku bumanye bw'okuli. 8 Na nka kulyâla Yane na Yambure balwisagya Mûsa, kwo n'okwo, nabo badwîrhe balwisa okuli, abo bantu b'emirhima ehûsire, eyo mihera omu by'obuyêmêre. 9 Ci kwônene barhahike ngahi, bulya isirhe lyâbo lirhayimang'imanyikana kuli bôshi, nka kulya lirya lya balya babiri[d] lyabaga. 10 Ci wêhe wasêzire oku nyigîrizo zâni, oku lugendo lwâni, oku mihigo yâni, oku buyêmêre bwâni, oku buzigire bwâni, oku bulembêdu bwâni, 11 oku malibuko n'oku malumwa naboneraga e Antiyokiya, n'e Ikoniya n'e Listra. Mailibuko maci ntabonaga wâni! Na muli gôshi Nyakasane anyokola! 12 Neci, ngasi bôshi balonza okulama bwinjà omu bukombêdu muli Kristu Yezu, bâbone amalibuko. 13 Abantu babî bôhe n'endyâlya, kushâya baâshaye omu bubî, bârhebane banarhebwe. 14 Ci w'oyo osêre kw'ebiwayigîrizibwe wanayêmêra buzira kurhindira. Nawe orhahabiri bandi bakuyigîrizagyabyo, 15 n'oku kurhenga eburho bwâwe erhi oyishi Amandiko Matagatîfu; ganahash'ikuha obushinganyanya buhisa oku bucire n'oburhabâle bw'obuyêmêre buba muli Kristu Yezu. 16 Amandiko gôshi Nyamuzinda wajiraga mpu

[d] **3.9** : Abo bantu babiri, Yane na Yambure (mulongo gwa 8), bàli balozi b'e Mîsiri.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gayandikwe, ganakwânana kwinjà oku kuyigîriza, n'oku kuhamûla, n'oku kuhabûla abahàbusire, n'oku kuherha abantu omu bushinganyanya; 17 na ntyo omuntu wa Nyamuzinda abè mwimâna, anashingânîne okujira ngasi cijiro cinjà.»

1

AGA KABIRI EMWA TIMOTEYO

Omusingo n'omunkwa

[1] Paolo, ntumwa ya Kristu Yezu oku bulonza bwa Nyamuzinda na nka kulya binashingânîne eciragâne c'obuzîne buba muli Kristu Yezu, [2] kuli Timoteyo, mugala wâni muzigirwa; enshôkano, obwonjo n'obuholo bikugabirwe na Nyamuzinda Îshe na Nnawîrhu Kristu Yezu!

[3] Kuvuga mvuga Nyamuzinda omunkwa, oyu nkolera n'omurhima gucîre aka bashakulûza, nka nakukengêra ngasi kasanzi omu nsengero zâni z'obudufu n'omûshi. [4] Nkayibuka emirenge yâwe, nnanyumve idulwe[e] ly'okushub'ikulola kwo nti lyo nyunjula bushagaluke. [5] Nnankakengêra obuyêmêre bw'okunali bukubâmwo, bulya buyêmêre bwàbâga burhanzi muli nyakakulu Loyidi na muli nyoko Ewuniki; ntahabiri oku bwo n'obwo bukulimwo nâwe.

Enshôkano Timoteyo ashobwîre

[6] Co cirhumire nkukengêza nti ozûse engalo Nyamuzinda akushobôzagya erhi nkulambûlirakwo[f] amaboko. [7] Bulya arhali murhima gwa bwôba rhwahabirwe na Nyamuzinda, ci gwa misî, n'obuzigire, n'olugero omu kukolêsa eby'en'igulu. [8] Kuziga orhabaga nshonyi z'okuhamîriza Nyakasane, nîsi erhi nie ntuma, nie mubohe wâge. Ci oleke rhulibukire haguma rhwembi erhi Myanzi y'Akalembe erhuma; Nyamuzinda arhurhabâla n'obuhashe bw'emisî yâge; [9] ye warhucungulaga, arhuhamagala anacirhwîshoga mpu rhubè batagatîfu, arhali oku lugero lw'ebijiro bîrhu, ci oku lugero lw'obulonza bwâge yêne n'engalo yâge. Eyo nshôkano rhwashobôlaga kurhenga emyâka n'emyâka muli Kristu Yezu, [10] buno lyo ekola eciyêrekîne omu kuyisha kw'Omuciza wîrhu Kristu Yezu waherêrekezagya olufù, alêrha obuzîne n'akalamo karhaheka, byalangashana omu Myanzi y'Akalembe. [11] Eyo Myanzi y'Akalembe yo narholeragwa mpu mbè mujà-bugo na ntumwa na mwigîriza wayo.

---

[e] **1.4** : Erhi Paolo aja e Macedoniya, ahûna Timoteyo mpu asigale e Efezi (1 Tm 1, 3), co cirhumire amudula.
[f] **1.6** : Erhi Timoteyo alambûlirwakwo amaboko anahâbwa isakramenta ly'obudâhwa (1 Tm 4, 14), zo nshôkano, ngalo Paolo amukengezize azizûse ayinjihye omukolo gwa Nyakasane.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Yo erhumire ndi muli aga malibuko[g]; ci ntakubêra nshonyi, bulyâla mmanyire ndi nàhiziremwo obulangâlire bwâni, nnanyishi bwinjinjà oku agwêrhe obuhashe bw'okulanga omuhako[h] gwâni kuhika lulya Lusiku[i]. [13] Oshimbe olwiganyo lw'ebinwa nkana wayumvagya omu kanwa kâni, omu buyêmêre n'omu buzigire buba muli Kristu Yezu. [14] Olange omuhako mwinjà wabîsibagwa n'oburhabâle bwa Mûka Mutagatîfu orhubâmwo.

[15] Orhahabiri oku ab'e Aziya bohi bandikirîre, nka Fijelo na Herimojeni. [16] Mâshi Nyakasane afe enyumpa ya Onesiforo lukogo, bulya kanji kanji antabîre, arhanabonaga nshonyi erhi enkoba zâni zirhuma. [17] Ciru erhi ahika e Roma, annonza n'obushiru bunji, alinda ambona. [18] Mâshi Nnâmahanga amuhe okuyish'ibona olukogo embere za Nyakasane mwa lulya lusiku! N'oku antabîre kwôshi e Efezi, nâwe wêne okumanyire bwinjà kundusha.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β 1

[1] Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ κατ᾽ ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ [2] Τιμοθέῳ ἀγαπητῷ τέκνῳ, χάρις ἔλεος εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. [3] Χάριν ἔχω τῷ θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν ἐν ταῖς δεήσεσίν μου νυκτὸς καὶ ἡμέρας, [4] ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ, [5] ὑπόμνησιν λαβὼν τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἥτις ἐνῴκησεν πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωΐδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνίκῃ, πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. [6] Δι᾽ ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. [7] οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πνεῦμα δειλίας ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ. [8] μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ κυρίου ἡμῶν μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν θεοῦ, [9] τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος κλήσει ἁγίᾳ, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν ἀλλὰ κατὰ ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν, τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, [10] φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ Ἰησοῦ, καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου [11] εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος, [12] δι᾽ ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω· ἀλλ᾽ οὐκ ἐπαισχύνομαι, οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα καὶ πέπεισμαι ὅτι δυνατός ἐστιν τὴν παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. [13] Ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων ὧν παρ᾽ ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· [14] τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν. [15] Οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν ἐστιν Φύγελος καὶ Ἑρμογένης. [16] δῴη ἔλεος ὁ κύριος τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξεν καὶ τὴν ἅλυσίν μου οὐκ ἐπαισχύνθη, [17] ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ σπουδαίως ἐζήτησέν με καὶ εὗρεν· [18] δῴη αὐτῷ ὁ

[g] **1.12** aga malibuko: Erhi Paolo ali omu mpamikwa e Roma obwa kabiri (1, 17).
[h] **1.12** omuhako gwâni: Amakwânane g'emikolo n'ebijiro bya Paolo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησεν, βέλτιον σὺ γινώσκεις.

2

Kukwânîne entumwa eshangîre amababale ga Kristu

[1] Wêhe, mwâna wâni, ozibuhe oku burhabâle bw'enshôkano eri muli Kristu Yezu. [2] Birya wayumvagya nakuyigîriza embere za bahamîrizi banji, obibîse abantu bakwânîne okucîkubagirwa, abankahasha nabo okubibwîriza abandi.

[3] Oyankirire ecâwe cigabi c'amababale nka musirika mwinjà wa Kristu Yezu. [4] Ntâye walwa ebîrha wankacîderha mpu acîhira omu by'en'igulu, akaba alonzize okusimîsa owamurhumaga elugamba. [5] Naye owafuka arhahâbwa bukuze akaba arhashimbiri irhegeko ly'okufuka. [6] Omuhinzi orhama n'omukolo ye kwânîne okurhang'ihâbwa ecigabi câge c'emyâka. [7] Oyumve ebyôla nkubwîzire. Câbà Nyakasane akurhabâla okubiyumva byôshi.

[8] Okakengêra Yezu Kristu wafûkaga omu bafù, w'omu buko bwa Daudi, nka kulya nyigîriza omu Myanzi yâni y'Akalembe. [9] Eyo Myanzi y'Akalembe yo erhuma nalibuzibwa, kuhika okushwêkwa nka nyankolamaligo. Ci oluderho lwa Nyamuzinda lurhali lubohe. [10] Okwo kwo kurhuma ndembera amalibuko gôshi abîshogwa barhumire, nti lyo nabo babona obucire buba muli Kristu Yezu haguma n'irenge ly'ensiku n'amango.

[11] Aka kanwa kali k'okuli: akaba rhwafîre haguma naye, rhwayish'ilama rhwe naye. [12] Rhukacikanyakanya, rhwayish'iyîma rhwe naye; erhi rhwa nkamuhakana, naye anayish'irhuhakana. [13] Erhi rhwankabula bwayêmêra, yêhe ntà mango ankatwa omu kanwa kâge; bulya arhankacîhakana yêne.

Okulwîsa abigiriza b'obunywesi.

[14] Okâbakengêza okwo omu kuhamîriza embere za Nyamuzinda oku kukwânîne okukayâka ennongwe y'ebinwa erhajira kandi kamalo okurhali kuheza abayiyumvîrhiza. [15] Ocisêze okuciyêrekana nka murhonyi wa Nnâmahanga, nka mukozi orhagwârhwa na nshonyi, nka mujà-bugo w'oluderho lw'okuli okwânîne okucikubagirwa. [16] Ci ebinwa bya ntya-ntya n'ebibî, okabiyâka; bulya ababiderha kushâya bashâya omu bubî bulushire; [17] n'enderho zâbo kwo zikanyegera nka kafinjo. Himeneyo na Fileto bali ba bene abo; [18] bahabusire, baleka enjira y'okuli, baderha mpu mîra obufûke bwageraga, na ntyo basherêza obuyêmêre bwa barhali

---

[i] **1.12** lulya Lusiku: Olusiku Mwami Yezu ayish'itwa olubanja luzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banyi.

19 Ci kwônene eciriba cikomîre Nyamuzinda abandaga ho ciciri, cirikwo eci cimanyîso:
Nyakasane ayishi abâge, na: Ngasi yêshi oderha izîno lya Nyakasane, ayâke obubî[j].
20 Omu
nyumpa nnene, arhali birugu bya masholo n'amarhale byône bimuba; munabe ciru n'eby'emirhi
n'eby'ibumba. Biguma bikolêsibwa oku mikolo y'obukenge, n'ebindi oku mikolo ya ntya-ntya.
21 Erhi omuntu ankacilanga kuli ebyo ndesire, anabà cirugu ca bukenge, cicîre, cikwânîne
Nyakasane, cinashingânîne ngasi mukolo mwinjà.

22 Okâyâka irala ly'obusole; okalongereza obushinganyanya, obuyêmêre, obuzigire,
n'omurhûla haguma n'abagashâniza Nyakasane n'omurhima gucîre. 23 Ci orhudali rhw'isirhe
rhurhagwêrhi nda na mugongo, okârhuyâka; orhahabiri oku nnongwe rhuburha. 24 N'omurhumisi
wa Nyakasane arhakwânîni abè muntu wa nnongwe, ci kukwânîne abè mutûdu kuli bôshi,
ahashe okuyigîriza, anamany'ilembera amalibuko. 25 Kukwânîne ahanûle abashombanyi bâge
n'obutûdu, bulya kwankanaba Nyamuzinda abahà okucîyunjuza, okumanya okuli
26 n'okushub'izabanuka obukengêre, babà bamâyûs'irhenga omu mirhego ya Shetani,
owabajizire mpira na bajà b'okujira obulonza bwâge.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β 2

1 Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 2 καὶ ἃ ἤκουσας παρ’ ἐμοῦ
διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέρους
διδάξαι. 3 Συγκακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Χριστοῦ Ἰησοῦ. 4 οὐδεὶς στρατευόμενος
ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. 5 ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ
στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. 6 τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν
μεταλαμβάνειν. 7 νόει ὃ λέγω· δώσει γάρ σοι ὁ κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσιν. 8 Μνημόνευε Ἰησοῦν
Χριστὸν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαυίδ, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, 9 ἐν ᾧ κακοπαθῶ
μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος, ἀλλ’ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται· 10 διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ
τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσιν τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου.
11 πιστὸς ὁ λόγος· εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν· 12 εἰ ὑπομένομεν, καὶ
συμβασιλεύσομεν· εἰ ἀρνησόμεθα, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· 13 εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς
μένει, ἀρνήσασθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται. 14 Ταῦτα ὑπομίμνησκε διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ
θεοῦ μὴ λογομαχεῖν, ἐπ’ οὐδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων. 15 σπούδασον
σεαυτὸν δόκιμον παραστῆσαι τῷ θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς
ἀληθείας. 16 τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περίϊστασο· ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας
17 καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα νομὴν ἕξει. ὧν ἐστιν Ὑμέναιος καὶ Φίλητος, 18 οἵτινες περὶ τὴν

[j] **2.19** Nyakasane ayishi abâge, lolà Mib 15, 5; Iz 26, 13

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγοντες [τὴν] ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνατρέπουσιν τήν τινων πίστιν. [19] ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ θεοῦ ἕστηκεν, ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην· ἔγνω κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καί· ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα κυρίου. [20] Ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστιν μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν· [21] ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμήν, ἡγιασμένον, εὔχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον. [22] Τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε, δίωκε δὲ δικαιοσύνην πίστιν ἀγάπην εἰρήνην μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. [23] τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννῶσιν μάχας· [24] δοῦλον δὲ κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι ἀλλ’ ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, [25] ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δώῃ αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας [26] καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐζωγρημένοι ὑπ’ αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα.

3

Amabî g'ensiku nzinda

[1] Kandi omanye oku omu nsiku nzinda amango mabî gânayishe. [2] bulya abantu bayish'ikacîlongeza bonene, bayish'ihira omurhima gwâbo omu birugu, bayish'ikacikunga bone, bayish'ibà bacîbonyi, bakashobeka abandi busha, bayish'ibà bigamba, bantu barhish'ivuga omunkwa, bayunjulirîne bubî; [3] bayish'ibà bâminya, barhakababalira ndi; babè badesi b'obunywesi, bantu barhajira lugero, barhayumva lukogo, bashombanyi b'abantu binjà; [4] bayish’ibà ndyâlya, bizuzu, mihûrha erhi bucîbone bwâbo burhuma, abâsîma iralà libî ahâli h'okusîma Nnâmahanga; [5] embuga bayish'ikayôrha nk'abakombêra ebya Nyamuzinda, ci erhi banahakanyire emisî yâbyo. Abola nabo obayâke.

[6] Muli bo kukwânîne okuganja balya bakasheshera omu nyumpa za bene, bahêke obukazi bukayerûlwa n'ebyâha n'irala libî lya ngasi lubero, [7] burhanahusa okucîyigîriza, ci ntà mango bwânahike oku bumanye bw'okuli. [8] Na nka kulyâla Yane na Yambure balwisagya Mûsa, kwo n'okwo, nabo badwîrhe balwisa okuli, abo bantu b'emirhima ehûsire, eyo mihera omu by'obuyêmêre. [9] Ci kwônene barhahike ngahi, bulya isirhe lyâbo lirhayimang'imanyikana kuli bôshi, nka kulya lirya lya balya babiri[k] lyabaga.

[10] Ci wêhe wasêzire oku nyigîrizo zâni, oku lugendo lwâni, oku mihigo yâni, oku buyêmêre bwâni, oku buzigire bwâni, oku bulembêdu bwâni, [11] oku malibuko n'oku malumwa naboneraga e Antiyokiya, n'e Ikoniya n'e Listra. Mailibuko maci ntabonaga wâni! Na muli gôshi Nyakasane anyôkola! [12] Neci, ngasi bôshi balonza okulama bwinjà omu bukombêdu muli Kristu Yezu,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bâbone amalibuko. [13] Abantu babî bôhe n'endyâlya, kushâya baâshaye omu bubî, bârhebane banarhebwe.

[14] Ci w'oyo osêre kw'ebiwayigîrizibwe wanayêmêra buzira kurhindira. Nawe orhahabiri bandi bakuyigîrizagyabyo, [15] n'oku kurhenga eburho bwâwe erhi oyishi Amandiko Matagatîfu; ganahash'ikuha obushinganyanya buhisa oku bucire n'oburhabâle bw'obuyêmêre buba muli Kristu Yezu. [16] Amandiko gôshi Nyamuzinda wajiraga mpu gayandikwe, ganakwânana kwinjà oku kuyigîriza, n'oku kuhamûla, n'oku kuhabûla abahàbusire, n'oku kuherha abantu omu bushinganyanya; [17] na ntyo omuntu wa Nyamuzinda abè mwimâna, anashingânîne okujira ngasi cijiro cinjà.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β 3

[1] Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί· [2] ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι φιλάργυροι ἀλαζόνες ὑπερήφανοι βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι ἀνόσιοι [3] ἄστοργοι ἄσπονδοι διάβολοι ἀκρατεῖς ἀνήμεροι ἀφιλάγαθοι [4] προδόται προπετεῖς τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, [5] ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου. [6] Ἐκ τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, [7] πάντοτε μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα. [8] ὃν τρόπον δὲ Ἰάννης καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσεῖ, οὕτως καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν. [9] ἀλλ’ οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον· ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο. [10] Σὺ δὲ παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, [11] τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις, οἵους διωγμοὺς ὑπήνεγκα καὶ ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ κύριος. [12] καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται. [13] πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. [14] Σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνων ἔμαθες, [15] καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους [τὰ] ἱερὰ γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [16] πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγμόν, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, [17] ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος.

4

---

[k] **3.9** : Abo bantu babiri, Yane na Yambure (mulongo gwa 8), bàli balozi b'e Mîsiri.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Mpu Timoteyo abè mujà-bugo mwimâna

[1] Nkulahirîze embere za Nyamuzinda n'embere za Kristu Yezu wanatwîre abazîne n'abafîre olubanja, oku izîno ly'okuyisha kwâge n'ely'obwâmi bwâge: [2] oyigîrize oluderho lwa Nnâmahanga, basîme erhi babè barhasîmiri, obabwîre, obayâgirize, okalihe, ohanûle, omu butûdu n'omu bushiru bw'okuyigîriza. [3] Bulya amango gayisha, n'abantu barhakacikwîra enyigîrizo nkana, ci irala lya lyanabahàbukane n'okurhwîri kwâbo kubanyunyâgire, bacihe bone abayigîriza mwandu, [4] bafuke amarhwîri gâbo mpu balek'iyumva eby'okuli, bagarhege emigani. [5] Ci wêhe obè murhondêza muli byôshi; olembere amalibuko; ojire omukolo gwâwe gw'omwigîriza w'Emyanzi y'Akalembe; obè mwimâna omu bujà-bugo bwâwe.

Ensiku za Paolo zahisire

[6] Niehe omukò gwâni gukola gudwîrhe gwabulagwa nka nterekêro, n'amago gâni g'okufuluka gahisire. [7] Nalwîre agani, nahisize ensiku zâni, nalanzire obuyêmêre. [8] Ntà cindi cicinsigalîre okurhali kuyankirira ishungwè ly'obushinganyanya Nyakasane, mucîranuzi mushininganyanya, anampembe olwo Lusiku, arhanali nienene, ci na balya bôshi bayishiba bàlinzire n'obuzigire okuyisha kwâge.

Amahano mazinda

[9] Okanye, onshimâne duba, [10] bulya Dema andesire erhi kusîma er'igulu kurhuma, anacijirire e Tesalonika; Kreshenti ajire e Galasiya, na Tito acîjira e Dalamasiya. [11] Luka yenene rhusigîre rhweshi naye. Oyanke Marko, muyishe mwembi, bulya ankwânîne bwenêne omu bujà-bugo. [12] Narhumire Tikiko e Efezi. [13] Hano okola wayisha, onanderhere ecishûli nasigaga e Trowa aha mwa Karpo; olerhe n'ebitabu, ci bwenêne engurha z'Amandiko. [14] Aleksandro, mutuzi w'ebyuma, anjirîre bubî bunji; Nyakasane anamulyule nk'oku ebijiro byâge binashingânîne. [15] Nâwe ocilange kuli ye, bulya alwîsize bwenêne Enyigirizo zirhu. [16] Erhi mbûlana obw'oburhanzi, ntâye wanyimangîre; bôshi bandikirira. Mâshi okwo kurhabatumuzibagwa! [17] Ci kwônene Nyakasane yêhe ali anyima-ngire[l], ananzibuhya, mpu Iyo mmanyîsa obugo bwâge, Iyo n'abapagani bôshi babuyumva. Nanalîkûzîbwe omu kanwa k'entale. [18] Nyakasane anyôkola omu ngasi kubî, ananciza, ampêke omu Bwâmi bwâge emalunga. Kuli ye irenge emyâka n'emyâka! Amen.

Omusingo n'obwangà

[19] Ondamukize Priska na Akwila, bo n'ab'omu mwa Onesiforo. [20] Erasto asigîre e Korinti; ci Trofimo yêhe namusigaga mulwâla e Mileto. [21] Obiduhe, ohike eno embere ly'empondo. Ebulo, na Pudensi, na Lino, na Klaudiya, na bene wîrhu bôshi, mpu asinge. [22] Nyakasane abè omu

[l] **4.17** 4, 17: Lul 21 (22), 22.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

murhima gwâwe! Enshokano ya Nyamuzinda ebè haguma ninyu!

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β 4

[1] Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ
νεκρούς, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· [2] κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι
εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ.
[3] Ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας
ἐπιθυμίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύσουσιν διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοὴν [4] καὶ ἀπὸ μὲν τῆς
ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. [5] Σὺ δὲ νῆφε ἐν
πᾶσιν, κακοπάθησον, ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον. [6] Ἐγὼ
γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκεν. [7] τὸν καλὸν ἀγῶνα ἠγώνισμαι,
τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· [8] λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν
ἀποδώσει μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής, οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ ἀλλὰ καὶ πᾶσιν
τοῖς ἠγαπηκόσιν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. [9] Σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως· [10] Δημᾶς γάρ με
ἐγκατέλιπεν ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, Κρήσκης εἰς Γαλατίαν,
Τίτος εἰς Δαλματίαν· [11] Λουκᾶς ἐστιν μόνος μετ᾽ ἐμοῦ. Μᾶρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ,
ἔστιν γάρ μοι εὔχρηστος εἰς διακονίαν. [12] Τύχικον δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. [13] τὸν φαιλόνην ὃν
ἀπέλιπον ἐν Τρῳάδι παρὰ Κάρπῳ ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία μάλιστα τὰς μεμβράνας.
[14] Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο· ἀποδώσει αὐτῷ ὁ κύριος κατὰ τὰ ἔργα
αὐτοῦ· [15] ὃν καὶ σὺ φυλάσσου, λίαν γὰρ ἀντέστη τοῖς ἡμετέροις λόγοις. [16] Ἐν τῇ πρώτῃ μου
ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι παρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθείη· [17] ὁ δὲ
κύριός μοι παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέν με, ἵνα δι᾽ ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ καὶ ἀκούσωσιν
πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. [18] ῥύσεταί με ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου
πονηροῦ καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων, ἀμήν. [19] Ἄσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον. [20] Ἔραστος ἔμεινεν
ἐν Κορίνθῳ, Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. [21] Σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν.
Ἀσπάζεταί σε Εὔβουλος καὶ Πούδης καὶ Λίνος καὶ Κλαυδία καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες. [22] Ὁ κύριος
μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ᾽ ὑμῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

TIT - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Tit

EMWA TITO

AMARUBA EMWA TITO

AMARUBA MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA TITO

Muli aga maruba, Paolo agenderire oku hanûla ba lungere b'ecinyabuguma c'abemêzi; Yumvagi ihano ahâga Tito, erhi: «1, 5 Nakusigaga e Kreta nti oyunjuze omukolo gucisigire, onayîmike abadâhwa omu ngasi cishagala nka kulya nakurhegekaga. 6 owalonza okubà mudâhwa akwânîne abè muntu mwêru-kwêru, owajire omu bubya liguma lyône, abâna bâge babè bemêzi, abarhankashobekwa îralà nîsi erhi obugoma. 7 Bulya, neci, lungere akwânîne abè muntu mwêru-kwêru, nk'oku bishingânîne omurhindisi w'enyumpa ya Nyamuzinda; arhabaga wa bucîbone erhi wa bukunizi, arhabaga mulalwe erhi mulwi, arhanabaga wa kulonza obunguke bubî; 8 ci abè muntu oyish'ihandisa ebigolo, mwîra w'abantu nkana, murhondêza, mushinganyanya, mwimâna na muntu wa lugeromuli byôshi; 9 acishwêkere oku kanwa k'okuli, kalya kashingânîne enyigîrizo ayigîrizibwe, na ntyo ahash'ihanûla abantu omu kubahugûla enyigîrizo nyinjà, n'abankaderha mpu bamujisa kadali, abayagîrize.»

Kandi amubwîra oku acilange oku Bayahudi b'obunywesi barheba abantu, erhi: « 1, 10 Neci, abagomi n'abakaderha obusha, n'abakarheba abâbo bali banji, bwenêne omu bakembûle. 11 Abôla bantu, kukwânîne okubahulisa; banakasherêza milala minji n'okuyigîriza ebirhashingânîni erhi bunguke burhali bwo burhuma. 12 Muguma wa muli bo, omulêbi wâbo ye na nnêne, adesire, mpu: «Abakreta, aba banywesi b'ensiku n'amango, by'erubala bibî, nda nyôlo». 13 Obwo buhamîrizi buli bw'okunali. Co cirhumire, okabakalihira bwenêne, lyo bayôrha bantu nkana omu buyêmêre, 14 banalek'iyêmêra emigani y'Abayahudi n'amarhegeko g'abantu bahindulîre okuli omugongo. 15 Byôshi biri bicêse oku bacêse; ci oku bazinzire n'oku barhajira buyêmêre, ntà cicêse, bulya obukengêre bwâbo n'omurhima gwâbo bizinzire. 16 Banakaderha mpu bayishi Nnâmahanga, ci erhi banadwîrhe bamuhakana omu bijiro byâbo; abantu ba bene abo bali mihera, bagomi, na ntà kwinjà kuci bankacihash'ijira.» Businda Paolo ahâna amahano oku bashosi, oku bagikulu, emisole, ciru n'abajà. alalisire abemêzi bôshi bakenge Tito. Bôshi baleke engeso mbî, baleke enshombo, ci bacishingire okubà Nyamuzinda arhubabalire muli Omugala Muciza wîrhu, anarhuha Mûka Mutagatîfu orhujira bantu bahyâhya (cig. 2-cig. 3).

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

EMWA TITO

Omusingo

[1] Paolo, mwambali wa Nnâmahanga, ntumwa ya Yezu Kristu, mpu lyo nyêreka abîshoge ba Nyamuzinda enjira y'obuyêmêre n'ey'obumanye bw'okuli bulerha obukombêdu omu bya Nyamuzinda, [2] erhi kulangâlira obuzîne bw'ensiku n'amango kurhuma, nk'oku Nnâmahanga orhankarhebana arhulaganyagya kurhenga ensiku n'amango, [3] n'erhi ensiku atwaga yêne zihika, amanyîsa akanwa kâge, akayigîriza, anantegeka mpu mbè mujà-bugo wako, ye Nyamuzinda Muciza wîrhu, [4] kuli Tito, mugala wâni w'okuli omu buyêmêre bwîrhu rhweshi: enshôkano n'obuholo bikugabirwe na Nyamuzinda Îshe n'Omuciza Kristu Yezu!

Abadâhwa

[5] Nakusigaga e Kreta nti oyunjuze omukolo gucisigîre, onayîmike abadâhwa omu ngasi cishagala nka kulya nakurhegekaga. [6] owalonza okubà mudâhwa akwânîne abè muntu mwêru-kwêru, owajire omu buhya liguma lyône, abâna bâge babè bemêzi, abarhankashobekwa îralà nîsi erhi obugoma. [7] Bulya, neci, lungere akwânîne abè muntu mwêru-kwêru, nk'oku bishingânîne omurhindisi w'enyumpa ya Nyamuzinda; arhabâga wa bucîbone erhi wa bukunizi, arhabaga mulalwe erhi mulwi, arhanabaga wa kulonza obunguke bubî; [8] ci abè muntu oyish'ihandisa ebigolo, mwîra w'abantu nkana, murhondêza, mushinganyanya, mwimâna na muntu wa lugeromuli byôshi; [9] acishwêkere oku kanwa k'okuli, kalya kashingânîne enyigîrizo ayigîrizibwe, na ntyo ahash'ihanûla abantu omu kubahugûla enyigîrizo nyinjà, n'abankaderha mpu bamujisa kadali, abayagîrize.

Okulwîsa abîgîriza b'obonywesi

[10] Neci, abagomi n'abakaderha obusha, n'abakarheba abâbo bali banji, bwenêne omu bakembûle. [11] Abôla bantu, kukwânîne okubahulisa; banakasherêza milala minji n'okuyigîriza ebirhashingânîni erhi bunguke burhali bwo burhuma. [12] Muguma wa muli bo, omulêbi wâbo ye na nnêne, adesire, mpu: «Abakreta, aba banywesi b'ensiku n'amango, by'erubala bibî, nda nyôlo». [13] Obwo buhamîrizi buli bw'okunali. Co cirhumire, okabakalihira bwenêne, lyo bayôrha bantu nkana omu buyêmêre, [14] banalek'iyêmêra emigani y'Abayahudi n'amarhegeko g'abantu bahindulîre okuli omugongo. [15] Byôshi biri bicêse oku bacêse; ci oku bazinzire n'oku barhajira buyêmêre, ntà cicêse, bulya obukengêre bwâbo n'omurhima gwâbo bizinzire. [16] Banakaderha

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mpu bayishi Nnâmahanga, ci erhi banadwîrhe bamuhakana omu bijiro byâbo; abantu ba bene abo bali mihera, bagomi, na ntà kwinjà kuci bankacihash'ijira.

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ 1

[1] Παῦλος δοῦλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ᾽ εὐσέβειαν [2] ἐπ᾽ ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, [3] ἐφανέρωσεν δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι, ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ᾽ ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, [4] Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν, χάρις καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. [5] Τούτου χάριν ἀπέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην, [6] εἴ τίς ἐστιν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. [7] δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, 8ἀλλὰ φιλόξενον φιλάγαθον σώφρονα δίκαιον ὅσιον ἐγκρατῆ, [9] ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. [10] Εἰσὶν γὰρ πολλοὶ [καὶ] ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ τῆς περιτομῆς, [11] οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσιν διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν. [12] εἶπέν τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης· Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. [13] ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι᾽ ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, [14] μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν. [15] πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. [16] θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

2

Amahano oku bemêzi

[1] Ci wêhe okayigîriza ebishingânîne enyigîrizo z'okuli. [2] Abashosi barhabâga badambye, ci bakacîkenga, babè bîrhonzi, bazibuhe omu buyêmêre, omu buzigire n'omu kulembera amalibuko. [3] Abagikulu nabo kwo na kwo, obabwîre bakayôrha nk'oku bikwânîne abatagatîfu: barhakâg'inywerhera abandi, barhabâga baluganywa, ci babè bahanûzi binjà; [4] ntyo bayigîrize abahya okuzigira bibà n'abâna bâbo, [5] okubà barhondêza na bacêse b'omurhima, okukakombêra enyumpa zâbo n'okukakenga bibà, lyo akanwa ka Nyamuzinda karhag'ijacirwa. [6] Ohanûle emisole nayo babè barhondeza muli byôshi; [7] nâwe wêne obè lwiganyo omu bijiro binjà: Enyigirizo zâwe zirhahushikanaga, banakâzikenga; [8] oluderho lwâwe lubè luderho nkana

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'olw'okuli, ly'abashombanyi, hano babula eci bankarhushobeka, enshonyi zibagwârha. [9] Obwire abajà bakakenga bannawâbomuli byôshi, bakalonza okubasimîsa, banakayâka okubajîsa kadali; [10] bamanye barhabazimbaga kantu, ci baciyêrekane bashizi bakwânîne okucikubagirwa lwôshi, lyo muli byôshi abantu bakakenga enyigîrizo z'Omuciza wîrhu Nyamuzinda.

Okuleka engeso mbî za mîra n'okuhinduka bantu bahyâhya

[11] Bulya enshôkano ya Nyamuzinda, lyo iriba ly'obuyôkoke bw'ahantu bôshi, yaciyêrekîne; [12] erhuyigîriza okujahika obubî n'amagene g'eby'en'igulu, lyo rhuba n'olugeromuli byôshi, obushinganyanya n'obukombêdu omu bya Nnâmahanga muli aga mango rhuciri en'igulu, [13] oku rhudwîrhe rhwalinga oku-bona lirya iragi rhulangâlîre n'okuciyêrekana kw'irenge lya Kristu Yezu, Nyamuzinda wîrhu mukulu bwenêne na Muciza wîrhu, [14] wacihanaga yêne rhwe rhurhumire, mpu arhucize omu ngasi bubî, na hano aba amarhucêsa, arhujire mulala gwâge gukombêra okujira aminja. [15] Kwo wakaderha ntyo, kwo wanakayigîriza n'okuhanûla n'obuhashe wahîrwe bwôshi. Ntâye oderhage mpu akugayaguza.

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ 2

[1] Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ. [2] Πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνούς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ· [3] πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους μὴ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, [4] ἵνα σωφρονίζωσιν τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους [5] σώφρονας ἁγνὰς οἰκουργοὺς ἀγαθάς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημῆται. [6] Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν [7] περὶ πάντα, σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀφθορίαν, σεμνότητα, 8λόγον ὑγιῆ ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ μηδὲν ἔχων λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦλον. [9] Δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, [10] μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πᾶσαν πίστιν ἐνδεικνυμένους ἀγαθήν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν. [11] Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις [12] παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, [13] προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, [14] ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων. [15] Ταῦτα λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς· μηδείς σου περιφρονείτω.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

Enyigîrizo zikwânîne abakristu bôshi

[1] Okengêze bôshi oku bakwânîne bakakenga abarhambo n'abarhegesi; ba-be bumvi, babè bo barhanzi omu ngasi bijiro; [2] barhajâcira ndi, bayâke ennongwe, ci babè batûdu banalembere abantu bôshi. [3] Bulya mîra nîrhu rhwàli bahwinja, bagomi, mihera, bajà b'amîru mabî n'îralà lya ngasi lubero; rhwàli rhushayire omu bubî n'omu bwâgalwa, rhwàli bashombe rhwanakag'isho-mbana. [4] Ci erhi olukogo lwa Nyamuzinda, Muciza wîrhu, n'obuzigire bwâge oku bantu biciyêrekana, [5] arhalolaga ebijiro by'obushinganyanya rhwàjizire, ci bwonjo bwâge bwône bwarhumire arhuciza omu Iugero rhuburhwamwo obwa kabiri, erhi rhuhinduka bantu bahyâhya muli Mûka Mutagatîfu. [6] N'oyo Mûka Mutagatîfu amuyunjuzize emirhima yîrhu erhi Omuciza wîrhu Yezu Kristu orhuma, [7] mpu lyo hano rhuba rhwamacêsibwa n'enshôkano ya Kristu, rhubona oku rhwalangâlira okuyish'iyîma omu kalamo k'ensiku n'amango.

Ahanûla Tito yêne

[8] Aka kanwa kali k'okuli, nnanonzize obasêzeko omu murhima, lyo balya bayemîre Nyamuzinda basîma okulusha abandi omu kukola aminja. Okwôla kwo kwinjà kwo kunalerhera abantu akamalo. [9] Ci amadôso g'obuhwinja, ecinyamulala c'amaburhwa, ennongwe n'akadali oku Marhegeko, obiyâke; bulya biri bya busha na ntà kamalo kâbyo. [10] Naye nyantwâza-kwâge, okamukalihira liguma erhi kabiri, onamuyâke. [11] Omanyire oku omuntu wa bene oyo ali muhera na munya-byâha, n'oku yêne ocîkaga.

Amahano mazinda, omusingo n'obwangà

[12] Hano nkurhumira Artema nîsi erhi Tikiko, obiduhe, onshimâne e Niko-polo[m], bulya yo mpizire nti nagezeza amango g'empondo. [13] Hano okola washanira Zena, omulenga omu marhegeko, n'Apolo eby'okuhêka omu majira, omanye barhajiraga eci bâbula. [14] Abîrhu nabo bacîhangâne okurhwâliha omu kujira aminja, lyo babona ebikwânîne omu malagîrire, barhag'ibà banyakubura. [15] Abarhuli rhweshi mpu nkulamuse. Olamuse balya barhuzigira omu buyêmêre. Enshôkano ya Nyamuzinda ebè ninyu mweshi!

[m] **3.12** Nikopolo, kandi rhwanamuderha Nikopoli bulya omu cigereki ali Nikopolis

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ 3

[1] Ὑπομίμνῃσκε αὐτοὺς ἀρχαῖς ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι, [2] μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραΰτητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. [3] Ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους. [4] ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, [5] οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου, [6] οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, [7] ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενηθῶμεν κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. [8] Πιστὸς ὁ λόγος· καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσιν καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες θεῷ· ταῦτά ἐστιν καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις. [9] μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς περίϊστασο· εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. [10] αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, [11] εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει ὢν αὐτοκατάκριτος. [12] Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σὲ ἢ Τύχικον, σπούδασον ἐλθεῖν πρός με εἰς Νικόπολιν, ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. [13] Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶν σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ. [14] μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. [15] Ἀσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

PHM - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Flm

EMWA FILEMONI

AMARUBA EMWA FILEMONI

AMARUBA MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA FILEMONI

Oyomulume mushigwa Filemoni aligwêrhe omujà, ye wali Onezimo. Filemoni abatizibwa ahinduka mukristu. Omujà ayâka Nnawâbo n'obwo okwo kwali kucihira omu kaga. Lero erhi acirhigana Paolo, Onezimo ayêmêra Yezu anabatizibwa. Bulya Paolo akenganga obubatizo burhujira bantu bahyahya, agerêreza erhi: «Oyu wali mujà akola mwene wîrhu erhi bubatizo burhuma; kandi akola mwene wâbo Filemoni na ntyo Filemoni naye ali mwene wîrhu.» Nkaba akengêra birya ayandikiraga Abagalasiya (3, 27-29), halya adesire oku ababatizîbwe barhacirimwo kabôlo ekarhî K'Omuyahudi n'Omugereki, ntagengwa n'omujà, omulume n'omukazi. Go mango ayandikire Filemoni aga maruba. Mofi ci galimwo emyanzi.

1

EMWA FILEMONI

Omusingo

[1] Paolo, mubohe wa Kristu Yezu, na mwene wîrhu Timoteyo, kuli Filemoni, murhabâzi wîrhu muzigirwa, [2] na mwâli wîrhu Afiya[n], n'owîrhu rhulwa entambala rhweshi naye, Arkipo[o], haguma n'endêko y'abemêzi babugânana aha mwâwe: [3] enshôkano n'obuholo bimmugabirwe na Larha Nyamuzinda na Nyakasane Yezu Kristu!

Paolo avuga omunkwa

[4] Ntahusa kuvuga Nyamuzinda wâni omunkwa nka nakukengêra omu nsengero zâni, [5] bulya nankâyumva baderha obuzigire n'obuyêmêre bwâwe kuli Nyakasane Yezu n'oku batagatîfu

[n] **1.2** Afiya: Nkaha mukà Filemoni oyo.
[o] **1.2** Arkipo: Nkaba mugala wa Filemoni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bôshi. [6] Owabona ecinyabuguma c'obuyêmêre bwâwe ciyôrha cikanyire cinakurhabâle okumanya aminja gôshi rhwankahash'ijira erhi Kristu orhuma! [7] Neci okuli, mwene wîrhu, nsîmire bwenene nanayumva oburhulirize erhi buzigire bwawe burhuma, bulya warhulirize cmi- rhima y'abatagatîfu.

Paolo alagira Onezimo

[8] Co cirhumire, ciru akaba ngwêrhe obuhashe muli Kristu bw'okuku-rhegeka ebi okwânîne okujira, [9] nnonzize nkuyinginge erhi kwo erhi buzigire burhuma. Nie Paolo, olya mushosi Paolo, oli bunomubohe wa Kristu Yezu! [10] Nsengerîre mugala wâni naburhiraga omu mpamikwa[p], oyûla Onezimo. [11] Mîra ntâco akukwânîne, ci lero bunôla akola âkukwânana bwenêne, anankwânîne nâni. [12] Y'oyo nkurhumire; ye murhima gwâni. [13] Nankasîmire mmuyôrhane, nti antabâle ahâli hawe muno nkoba ndimwo erhi Myanzi y'Akalembe erhuma; [14] ci naderha nti ntankajira akantu ntanakudôsizi, nti lyo orhasêzibwa okujira ecinjà, ci ocikole oku bulonza bwâwe. [15] Nkaba Onezimo arhanzir'ikubunga mango masungunu mpu muyish'ibêra naye ensiku n'amango, [16] ci arhaciri nka mujà wâwe, ci kulusha omujà: nka mwene winyu muzigirwa. Ali ye lwôshi lwôshi kuli nie; kanga kulusha aba ye kuli we oku mubiri na muli Nyakasane! [17] Lero akaba oyemîre oku rhuyinjibana rhwembi, omuyankirire nk'oku wankanyankirira. [18] N'akaba akujirire kubî, nîsi erhi akaba akuba omu mwenda, abage erhi nie oyish'idôsa. [19] Niene Paolo nkuyandikîre n'okuboko kwâni: nie nâkulyûle. Ntanarhama nakubwîra oku nâwe ondi omu mwenda, n'ogwo mwenda oli w'oyo wênene. [20] Neci, mwene wîrhu, onjirire okwomuli Nyakasane! Orhûlirize omurhima gwâni muli Kristu! [21] Nkuyandikire n'obulangalire nti wanyumva, nnamanyire oku wajira ciru n'ebilushire ebi mpûnyire.

Akanwa kazinda, omusingo n'obwangà

[22] Onteganyize n'ecirâlo, bulya ndangâlîre nti n'oburhabâle bw'ensengero zinyu nammugalulirwa. [23] Epafra rhuba rhweshi babobe muli Kristu Yezu akulamusize, [24] bo na Marko, Aristarko, Dema, na Luka, bo barhabâzi bâni. [25] Enshôkano ya Nyakasane Yezu Kristu ebêre omu mirhima yinyu.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ 1

[1] Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν [2] καὶ Ἀπφίᾳ τῇ ἀδελφῇ καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν καὶ τῇ κατ᾽ οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ, [3] χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. [4] Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε μνείαν σου ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, [5] ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πίστιν, ἣν ἔχεις πρὸς τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, [6] ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργὴς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ἡμῖν εἰς Χριστόν. [7] χαρὰν γὰρ πολλὴν ἔσχον καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπαυται διὰ σοῦ, ἀδελφέ. [8] Διὸ πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον 9διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς Παῦλος πρεσβύτης νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ· [10] παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς, Ὀνήσιμον, [11] τόν ποτέ σοι ἄχρηστον νυνὶ δὲ [καὶ] σοὶ καὶ ἐμοὶ εὔχρηστον, 12ὃν ἀνέπεμψά σοι, αὐτόν, τοῦτ' ἔστιν τὰ ἐμὰ σπλάγχνα· [13] ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου, [14] χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ᾖ ἀλλὰ κατὰ ἑκούσιον. [15] Τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς, [16] οὐκέτι ὡς δοῦλον ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσῳ δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν κυρίῳ. [17] εἰ οὖν με ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτὸν ὡς ἐμέ. [18] εἰ δέ τι ἠδίκησέν σε ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγα. [19] ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτόν μοι προσοφείλεις. [20] ναὶ ἀδελφέ, ἐγώ σου ὀναίμην ἐν κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν Χριστῷ. [21] Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ ἃ λέγω ποιήσεις. [22] ἅμα δὲ καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν· ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν. [23] Ἀσπάζεταί σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, [24] Μᾶρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου. [25] Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν.

---

[p] **1.10** Naburhiraga omu mpamikwa: : Erhi Paolo ayigîriza Onezimo enjira y'obuyêmêre, amuburha iroho.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

HEB - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Heb

EMWA ABAHÀBRANIYA

AMARUBA EMWA ABAHÀBRANIYA

AMARUBA GAYANDIKIRAGWA ABAHÀBRANIYA

Enshokolezi

Abalenga b' Ebibliya barhasag'imanya bwinjinjà erhi Amaruba gayandikira-gwa Abahàbraniya[q] *gaba ga Mut. Paolo erhi ga yindi ntumwa. Ci rhutwe bôfi ntya: ciru akaba Mut. Paolo arhayandikaga yêne n'okuboko kwâge aga maruba emwa Abahàbraniya, na ciru akaba arhahanaga enkengêro n'ebinwa byâge emw'owundi mwâdisi, rhwanaderha oku Amaruba g'Abahàbraniya gashimbûlire enyigirizo za Mut. Paolo, omu kushongêza ebinwa n'enkengêro, n'omu kugaba n'okufundikira haguma Endagâno ya Mîra n'Endagâno Mpyâhya.*

Aga maruba gahanyire enyigîrizo nkulu z'okuhà omusomi omurhima (13, 22) n'okukomeza obuyêmêre muli Kristu omu mango magalugalu (5, 11-14; 6, 4-9; 10, 28-29). Omukristu agwâsirwe amanyirire oku Endagâno Mpyâhya elushire enashwinjire Endagâno ya Mîra muli Yezu Kristu: Mudâhwa mukulu na Mwâmi w'igulu lyôshi (3, 12-14; 10, 35-36; 12, 1-13). Nkaba Amaruba g'emwa Abahàbraniya gayandikagwa e Italiya (aha Roma) omu mwâka gwa 64-69 enyuma ly'okuburhwa kwa Kristu.

Hali n'abaderha baderha mpu gayandisirwe enyuma lya mwâka gwa 70, bulya owagasoma anabone oku gayêrekîne oku enterekêro z'omu Kâ-Nyamuzinda zirhacihali. Abadâhwa n'abandi Bayahudi bahindusire bakristu bagwêrhwe n'idulwe ly'obugashânize bwa mîra. Omwandisi ali abawîra bahire omurhima omu nda, bulya enterekêro Kristu arhûzire oku musalaba elushire ezindi zôshi. Mpu Kristu alushire ngasi côshi Nyamuzinda akolêsize okuyegera abantu: Bamalahika, Abalêbi, Oluderho, Amarhegeko, Enterekêro, Abâmi. Ntyo Endagâno Mpyâhya elushire Endagâno ya Mîra (1, 1-14);

---

[q] **1.0** Abahàbraniya, kandi rhwanabaderha Bahebraniya erhi Bantahwakubunga bulya omu cihebraniya EBR kulikuderha kugera, kubunga. Kwo bakag'ibaderhaga amango bajàga e Mîsiri n'amango bayirhengaga. Buzinda erhi badekerera bayûbaka ecihugo ca milala 12, baderhwa Bene Israheli, ye Yakôbo, olya Nyamuzinda ahâga elya ISRAHELI aha Bethel. Kandi buzinda-zinda, erhi obûko bwa Yuda busigalana ishungwe, bayûbaka omu Yudeya. Lero bakag'ibaderha mpu Bayahudi, n'erhi barhenga bujà e Babilone bagenderera oku derhwa BAYAHUDI. N'olulimi lwâbo lwaderha IVRIT, YEHUDI, cihabraniya, cihebraniya erhi mayahudi. Banji muli bo, bakag'iderha eciharameyo bulya càli lumire kurhenga Iraki wa buno kuhika oku nyanja nnene. Buzinda ecigereki cafindagiza eciharamiya, ci barhalekaga endimi zabo bulya ecitabu ca Daniyeli omu CIHARAMEYA cayandikagwa. N'omu sinagogi cihebraniya bakag'isomamwo Amandiko Matagatîfu, kurharhumaga owahugûla arhakolesa eciharameya. Oku biyêrekîre Endagâno Mpyâhya yohe, myandiko ya cigereki yone yarhuhisirekwo, hali abaderha mpu Mateyo burhanzi gali mayahudi buzinda gahindulwa omu cigereki, mwanzi ntegakwo ojekwo Papiasi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kurhenga cigabi cirhanzi kuhika ca 10, bukulu bwa Kristu bahugwîre; ecigabi ca 11 cakunga ngasi walamire omu buyêmêre; ecigabi 12 cayêrekana oku Kristu ye imerero n'ishwinjiro ly'obuyêmêre, ye shûbûliza byôshi na byôshi omu ndêko nguma (12, 22-24); ecigabi 13 cihânyire amahano g'okulama omu buzigire bw'ecinyabuguma, kulya Amaruba emwa Balungere gakâg'ihanûla..

1

AMARUBA GAYANDIKIRAGWA ABAHÀBRANIYA

Enshula-myanzi

Obukulu bwa Mugala wa Nyamuzinda wacijiraga muntu

[1] Kanji kanji n'omu njira za ngasi lubero, mîra, Nyamuzinda akolêsize abalêbi mpu amanyîse bashakulûza[r] akanwa kâge. [2] Lero mwo zino nsiku nzinda[s], arhuma Omugala yêne, mpu arhumanyîse akanwa kâge, anamuyîmika, amuhà oburhegesi bw'ebintu byôshi; ye anakolêsagya erhi alema igulu. [3] Oyomugala, ye bulangashane bw'irenge lyâge, ye na nshusho y'obwôrhere bwâge; ye tugika igulu n'oluderho lwâge lugala-byôshi. Erhi aba amarhufumya ebyâha bîrhu, aj'ibwârhala ekulyo kwa Nyamuzinda omu mpingu. [4] Akulira baMalahika bôshi, bulya izîno lyâge lirhankagererwa oku lyâbo.

I. Mugala wa Nyamuzinda alushire bamalahika obukulu

Kwo bidesirwe omu Mandiko

[5] Ka hali malahika Nnâmahanga akola abwîzire, erhi: *We Mugala wâni, nie nakuburhaga ene? Nîsi, erhi: Nâba nie Îshe, naye âbe Mugala wâni?* [6] Kandi, erhi arhuma enfula yâge en'igulu, aderha, erhi:*Bamalahika ba Nyamuzinda bôshi bamuharâmye*. [7] Ci bamalahika bôhe kwo ababwîzire ntya: *Bamalahika bâge abajizire mpûsi, n'abarhumisi bâge abajira ngulumira ya muliro.* [8] Abwîra Omugala, erhi: *Entebe yâwe y'obwâmi, ewe Nyamuzinda, eri y'emyâka n'emyâka, n'akarhi kâwe k'obwâmi kali ka bushinganyanya.* [9] Wasimire obushinganyanya, wagaya obubî. Co carhimire Nyamuzinda akushîga amavurha g'obwâmi omu bushagaluke, anakurhonya omu binyu bôshi, ewe Yâgirwa, Nnâmahanga. [10] Kandi, erhi[t]: *Waliha Nyakasane, aha murhondêro, we wabumbagaigulu, n'amalunga omu nfune zâwe garhengaga.* [11] Ebyo byôshi byâyûrhe, ci wêhe orhakaja ngahi; byôshi byâtwîke nka bwikunje. [12] Wabibungebunge nka kulya babungabunga ecirondo. Ci wêhe oku oli kwo

[r] **1.1** : Bashakulûza bo Bayahudi ba mîra.
[s] **1.2** : Ensiku nzinda: Kurhenga okuburhwa kwa Kristu kuhika okuyûrha kw'igulu.
[t] **1.10** : Lul 102 (103), 26.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wanaciyôrhera, n'emyâka yâwe erhakaheka. 13 Ndi akola abwîzire muli bamalahika, erhi: Bwârhala ebwa kulyo kwâni, ninde mpira abanzi bâwe nka citumbi aha magulu gâwe? 14 Ka bôshi barhali myûka erhegesirwe okujira oburhumisi, erhumirwe bujà-bugo mpu erhabâle abayish'iyîma omu bucire?

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 1

1 Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις 2 ἐπ’ ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκεν κληρονόμον πάντων, δι’ οὗ καὶ ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας· 3 ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, 4 τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσῳ διαφορώτερον παρ’ αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. 5 Τίνι γὰρ εἶπέν ποτε τῶν ἀγγέλων· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν· ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν; 6 ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. 7 καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει· ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα, 8 πρὸς δὲ τὸν υἱόν· ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καὶ ἡ ῥάβδος τῆς εὐθύτητος ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. 9 ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε ὁ θεὸς ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. 10 καί· σὺ κατ’ ἀρχάς, κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σού εἰσιν οἱ οὐρανοί· 11 αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις, καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, 12 καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς, ὡς ἱμάτιον καὶ ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν. 13 πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέν ποτε· κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; 14 οὐχὶ πάντες εἰσὶν λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;

2

Ihano

1 Okwo kwo kurhumire rhukwânîne rhucishwêkere oku nyigîrizo rhWayumvîrhe, lyo rhurhalalaha. 2 Bulya akaba obuja-bugo bwa bamalahika[u] bwayunjwîre na ngasi wadesire mpu abugomera erhi mpu arhabuyumva, ahâbirwe obuhane bumukwânîne, 3 kurhi rhweki rhwankahash'ifuma, erhi rhwankagaya obucire bungana obwo? Obwo bucire, burhanzi bwamanyîsîbwe na Nyakasane, nabo ababuyumvîrhe babuhaîriza muli rhwe. 4 Nyamuzinda

[u] **2.2** : Amarhegeko ga Mûsa bamalahika bakâg'igalerhera abantu. Buno oyu okulire byôshi yekola odwîrhe emihigo ya Nnâmahanga yôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

yêne asêza obwo bubamîrizi omu kuyêrekana ebimanyîso n'ebirhangâzo n'ebisômerîne bya ngasi lubero, haguma n'enshôkano za Mûka Mutagatîfu, nk'oku alonzagya yêne.

Kristu warhucungulaga, ci arhali bamalahika

5 Bulya arhali bamalahika adesire mpu barhambule eryo igulu lyâbe rhudwîrhe rhwaderha[v]. 6 Hali owacîderhîre halebe, erhi[w]: Omuntu aligi cici mpu wamuyibuka? mwene Adamu aligi ndi
mpu wamushîbirira? 7 Wamujizire mu-nyi hisungunu hyône kuli bamalahika, wamuyambika
ishungwe ly'irenge n'obukuze. 8 Byôshi wabihizire aha magulu gâge[x]. Akaba amuhîre obuhashe
bw'okurhegeka byôshi, ntâco alesire cirhali câge. Ci kwônene, oku rhuli buno, rhurhabwîni kurhi
byôshi biri omu burhegesi bwâge. 9 Ci olya warhangag'ijirwa munyi kuli bamalahika, Yezu, y'oyo
okolaga ayambîrhe ishungwe ly'irenge n'obukuze, bulyâla ababîre anafà. Kwànali kukwânîne
arhang'ifà, lukogo lwa Nyamuzinda na bunguke bwa ngasi muntu bîrhumire. 10 Erhi
Nnâmahanga alonza mpu ahise bagala banji omu irenge, kwàli kushingânîne Nyamuzinda,
Nn'ebintu byôshi na Lulema wa byôshi, arha-ng'iyumanyanya n'amalibuko ecirongôzi cabahêka
omu bucire. 11 Bulyâla omûmânya n'abâjirwa bimâna nkomôka nguma bajira. Co cirhuma arhaba
nshonyi z'okubaderha balumuna, erhi[y]: 12 Namanyîsa balumuna bâni izîno lyâwe; omu ndêko
y'olubaga nayimba irenge lyâwe. 13 Kandi, erhi: Niehe ye nalangâlira. Na kandi, erhi: Nie ono
rhwe n'abâna Nnâmahanga ampâga! 14 Na bulya abâna bàli na mukò muguma na mubiri
muguma, naye anacigu-shangîra, mpu lyo aherêrekeza, omu kufà kwâge, olya wali nn'olufù, ye
oligi shetani, 15 mpu lyo analîkûza balya bôshi bàli omu bujà bwaca bwayira erhi kuyôboha olufù
kurhuma. 16 Bulya arhali bamalahika àl'iciza, ci iburha ly'Abrahamu àl'iciza. 17 Okwo kwarhuma
acishushanya n'abalumuna muli byôshi, mpu lyo aba mudâhwa mukulu w'olukogo
n'ow'okucikubagirwa omu biyêrekiîre Nyamuzinda, lyo alyûla ebyâha by'olubaga. 18 Na kulya
kubà yêne abwîne amababale n'amalibuko, anahash'irhabâla abali omu malibuko.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 2

1 Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέχειν ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖσιν, μήποτε παραρυῶμεν. 2 εἰ γὰρ
ὁ δι’ ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον
μισθαποδοσίαν, 3 πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας, ἥτις ἀρχὴν
λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ κυρίου ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη,
4 συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ ποικίλαις δυνάμεσιν καὶ πνεύματος
ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν; 5 Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξεν τὴν οἰκουμένην τὴν

---

[v] **2.5** :Lul 8. 5-7.
[w] **2.6** : Lul 8, 5.
[x] **2.8** byôshi aha maulu gâge: Lul 109 (110), 1; Ef 1, 22-23; 1Kr 15, 27.
[y] **2.11** : Lul 22(23), 23.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν. [6] διεμαρτύρατο δέ πού τις λέγων· τί ἐστιν ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκῃ
αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; [7] ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ᾽ ἀγγέλους, δόξῃ
καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, [8] πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. ἐν τῷ γὰρ ὑποτάξαι
[αὐτῷ] τὰ πάντα οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. Νῦν δὲ οὔπω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα
ὑποτεταγμένα· [9] τὸν δὲ βραχύ τι παρ᾽ ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα
τοῦ θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου.
[10] Ἔπρεπεν γὰρ αὐτῷ, δι᾽ ὃν τὰ πάντα καὶ δι᾽ οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα
τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. [11] ὅ τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ
ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι᾽ ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν [12] λέγων·
ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε, [13] καὶ πάλιν· ἐγὼ
ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ πάλιν· ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ θεός. [14] Ἐπεὶ οὖν
τὰ παιδία κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχεν τῶν αὐτῶν, ἵνα
διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ᾽ ἔστιν τὸν διάβολον, [15] καὶ
ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. [16] οὐ γὰρ
δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. [17] ὅθεν ὤφειλεν κατὰ
πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεὸν εἰς
τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. [18] ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθείς, δύναται τοῖς
πειραζομένοις βοηθῆσαι.

3

II. Yezu ye mudâhwa mukulu w'okucikubagirwa n'ow' olukogo

Kristu ye mukulu kulusha Mûsa

[1] Ntyo, bene wîrhu batagatîfu, mwe mushangîre enshôkano y'empingu, mulolekwo Yezu, ye
mujà-bugo ye na mudâhwa mukulu w'obuyêmêre bwîrhu. [2] Ye ntahemuka omu kuyumva
owamuyîmikaga, nka kulya Mûsa naye ànali mumvi omu mulala gwa Nnâmahanga gwôshi.
[3] Neci, àbwîne irenge lilushire erya Mûsa, nka kulya omûbasi analusha enyumpa àyûbakaga.
[4] Bulya ngasi nyumpa ejira owàyûbakaga, owayûbakaga byôshi ye Nyamuzinda. [5] Mûsa àli
mwemêzi omu mulala gwâge gwôshi nka mushizi, mpu abè muhamîrizi wa ngasi ebyâderhwe.
[6] Ci Kristu yêhe kwo ali mwemêzi nka mwene-nna-nyumpa, mpu arhegeke abâmwo bôshi. N'eyo
nyumpa, yo rhwe, caziga rhusêre burhashuba-nyuma oku bulangâlire n'oku mwîshingo gw'oku
rhwâhike omu mpingu.

Erindi ihano: obuyêmêre bwo buhisa omu muluhûko gwa Nnâmahanga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[7] Kwo kurhumire, nka kulya Mûka Mutagatîfu àderhaga, erhi[z]: *Ene-ene, mukayumva izù lyâge,*
[8] murhahûsagya emirhima yinyu, nka kulya byàbâga omu bugomi, lulya lusiku lw'Enshumi omu
irungu, [9] bulya basho winyu bàntangulaga mpu bandole, n'obwo bàli erhi bàbwîne ebijiro byâni
myâka makumi ani gôshi. [10] Kwo kwàrhumire nnankunirira eri iburha, nàderha, nti: Bali ba
murhima gwa muhaba; barhishi enjira zâni. [11] Omu bukunizi bwâni nanacicîgasha, nti:
Barhakalabarha omu muluhûko[a] gwâni. [12] Mumanye, bene wîrhu, murhabâgamwo ow'omurhima
mubî n'omubula-buyêmêre, mpu aciyegule na Nyamuzinda nn'obuzîne. [13] Ci mukahanûlana
bwaca bwayira obu olu lw'ene lucihali, lyo murhagirhengamwo ow'omurhima muzibu,
amârhebwa n'ecâha. [14] Kali rhwe rhukola baguma na Kristu, caziga rhulange obuyêmêre bwîrhu
buzibu kuhika okufà, nka kulya rhwànarhangiraga. [15] Kwo rhwanabwizirwe, mpu: *Ene-ene,*
mukayumva izù lyâge, murhahûsagya emirhima yinyu, nka kulya byàbâga omu bugomi. [16] Bahi
balya bàgomaga, bamayumva izù lyâge? K'arhali balya bôshi bàrhengaga e Mîsiri, balongôlirwe
na Mûsa? [17] Na bandi Nyamuzinda àkuniriraga myâka makumi ani? K'arhali balya bàjiraga
ebyâha, bo na balya emirhumba yâbo yàlambikagwa omu irungu? [18] Na bahi àcîgashiraga mpu
barhalabarha omu muluhûko gwâge, aha nyuma ya balya bàmugo-meraga? [19] Kwo byànabîre:
rhuyishi oku bàrhalabarhagamwo, erhi kubula obuyêmêre kwâbo kurhuma.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 3

[1] Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα
τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν, [2] πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν [ὅλῳ] τῷ οἴκῳ
αὐτοῦ. [3] πλείονος γὰρ οὗτος δόξης παρὰ Μωϋσῆν ἠξίωται, καθ’ ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ
οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν· [4] πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπό τινος, ὁ δὲ πάντα
κατασκευάσας θεός. [5] καὶ Μωϋσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡς θεράπων εἰς μαρτύριον
τῶν λαληθησομένων, [6] Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ· οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐάν [περ]
τὴν παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος κατάσχωμεν. [7] Διό, καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον·
σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, [8] μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ
παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, [9] οὗ ἐπείρασαν οἱ πατέρες ὑμῶν
ἐν δοκιμασίᾳ καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου [10] τεσσεράκοντα ἔτη· διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ταύτῃ καὶ
εἶπον· ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου, [11] ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ
μου· εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. [12] Βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε ἔσται ἔν τινι ὑμῶν
καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ ζῶντος, [13] ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ’
ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς
ἁμαρτίας– [14] μέτοχοι γὰρ τοῦ Χριστοῦ γεγόναμεν, ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι
τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν– [15] ἐν τῷ λέγεσθαι· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ

---

[z] **3.7** : Lul 94 (95), 8-11.
[a] **3.11** : «muluhûko», kandi rhwanaderha «iluhûkiro».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. [16] τίνες γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν; ἀλλ᾽ οὐ πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωϋσέως; [17] τίσιν δὲ προσώχθισεν τεσσεράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; [18] τίσιν δὲ ὤμοσεν μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν; [19] καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι᾽ ἀπιστίαν.

4

[1] Kuziga obûla eciragâne c'okujà omu murhûla cicihabà, rhuyôbohe, rhumanye hankajira owacêrwa muli rhwe. [2] Bulya nîrhu rhwàbwîzirwe omwanzi mwinjà akabo. Ci oluderho bàyumvagya, lurhabakwânanaga, kulya kubà bàrhalunganaga omu buyêmêre n'abàli baluyemîre. [3] Neci, rhwe rhàyêmîre, rhwe rhwàyish'ija omu muluhûko, nka kulya àderhaga, erhi: Omu bukunizi bwâni nacîgashire nti barhakalabarha omu muluhûko gwâni. Adesire ntyo n'obwo emirimo yâge yàli erhi yàyunjwîre kurhenga okulemwa kw'igulu. [4] Bulya kuyandisirwe oku lusiku lwa kali nda, mpu[b]: Nyamuzinda àrhamûka olwa kali nda, àshwinja emikolo yâge yôshi. [5] Aho ho na nnênè bidesirwe kandi, mpu: Barhakalabarha omu muluhûko gwâni. [6] Ntyo, rhumanyire oku baguma bànajemwo, n'abarhanzi bàli bahamagirwe bàrhalabarhagamwo erhi kurhayumva kwâbo kurhuma, [7] Nyamuzinda àshub'itwa olundi lusiku, lwo lw'ene, n'erhi ensiku zigera, àderhesa Daudi birya binwa rhushuba rhwaderha, erhi: *Ene-ene, mukayumva izù lyâge, mumanye mwankahûsa emirhima yinyu*. [8] Yozwe acihisagya bene-Israheli mw'ogwomuluhûko, Nyamuzinda àrhankacidesire mpu «olundi lusiku». [9] Kuziga hali ogundi muluhûko -omuluhûko gw'oluzira gubîkîrwe olubaga lwa Nnâmahanga. [10] Neci, owâje mw'ogwomuluhûko naye anârhamûke, aleke emikolo yâge, nka kulya Nyamuzinda àrhamûkaga, àshwinja emikolo yâge. [11] Rhucisêzagye nîrhu, rhujemwo ogwomuluhûko, lyo rhurhag'irhengamwo owahirima, amârhebwa n'olwo lwiganyo lw'okurhayumva.

Oluderho lwa Nyamuzinda n'Omudâhwa Kristu

[12] Neci, oluderho lwa Nyamuzinda bubà buzîne, lurhagaluka[c], lunayojihire kulusha engôrho ya môji abiri. Lunywengerera kuhika aha ngabiro y'obuzîne n'omûka, y'enjingo n'omwonko, lunayishi entimanya n'enkengêro z'omurhima. [13] Na ntà ciremwa ciru n'eciguma cirhabonwa na Nyamuzinda: byôshi byôshi bilangashîne binafulwîrwe omu masù g'Oyo wârhubûlanye kw'ebi rhwàjizire. [14] Kuziga obu rhugwêrhe omudâhwa mukulu bwenêne, Yezu, Mugala wa Nyamuzinda wàyikîre amalunga, rhugwârhage buzibu obuyêmêre bwîrhu. [15] Bulya rhurhagwêrhi omudâhwa mukulu orhankahash'iyumva olukogo lw'obuzamba bwîrhu: kulya kubà naye ashumisirwe, àbuyumvîrhe bwôshi akirhu, kuleka ecâha. [16] Kuziga rhuyegere n'obulangâlire entebe y'obwonjo,

[b] **4.4** Nyamuzinda àluhûka: Murh 2, 2-3.
[c] **4.12** lurhagaluka: lurhagalukira busha ci lujira ecinalonza, lolà Iz 55, 10-11.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lyo rhubêrwa lukogo rhunashobôle enshôkano y'oburhabâle bukwânîne.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 4

[1] Φοβηθῶμεν οὖν, μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι. [2] καὶ γάρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι καθάπερ κἀκεῖνοι· ἀλλ’ οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ συγκεκερασμένους τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. [3] Εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς [τὴν] κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἴρηκεν· ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου· εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου, καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέντων. [4] εἴρηκεν γάρ που περὶ τῆς ἑβδόμης οὕτως· καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, [5] καὶ ἐν τούτῳ πάλιν· εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. [6] ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι’ ἀπείθειαν, [7] πάλιν τινὰ ὁρίζει ἡμέραν, σήμερον, ἐν Δαυὶδ λέγων μετὰ τοσοῦτον χρόνον, καθὼς προείρηται· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν. [8] εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. [9] Ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ. [10] ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ θεός. [11] Σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. [12] Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ ἐνεργὴς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας· [13] καὶ οὐκ ἔστιν κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. [14] Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. [15] οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ’ ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. [16] προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν.

5

Yezu ye mudâhwa mukulu w'olukogo

[1] Neci, ngasi mudâhwa mukulu ali murhôle omu bantu, ayîmikwa mpu akâsengerera abantu omu biyêrekîre Nyamuzinda, anarhûle entûlo n'enterekêro oku byâha. [2] Anahash'ifîra abahwinja n'abahàbusire olukogo, bulya naye yêne agosirwe n'obuzamba. [3] Okwo kwo kurhuma arhegesirwe a-rherekêre enterekêro oku byâha byâge yêne nk'oku ajira oku byâha by'olubaga. [4] Ntâye ocihà obwo bukuze yêne, ci kuhamagalwa omuntu ahamagalwa na Nnâmahanga, nka kulya àhamagalaga Aròni. [5] Kwo na kwo, arhali Kristu yêne wàcijiraga mudâhwa mukulu, ci olya

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wàmubwîraga, erhi: We Mugala wâni, nie nakuburhaga ene. [6] Nka kulya adesire ahandi, erhi: Oli mudâhwa w'ensiku n'amango aka Melkisedeki. [7] Erhi àciri en'igulu, àrhûla ensengero n'amingingo omu kuyâma bwenêne n'omu kurhoza emirenge[d] erhi ashenga Olya wàli ohashire okumufumya olufù. Ayumvûbwa erhi bukenge bwâge burhuma[e]. [8] N'obwo àli Mwene Nyamuzinda, àyîga oburhumisi omu malumwa àbwîne. [9] N'erhi àyûs'ibà mwimâna[f], àhinduka imerero ly'obucire bw'ensiku n'amango kuli balya bôshi bamuyumva, [10] bulya Nyamuzinda àdesire oku ye mudâhwa mukulu aka Melkisedeki[g].

III. Obudâhwa bw'okunali bwa Yezu Kristu

Obuzîne bw'omukristu n'oku buyûshûka

[11] Kuli okwo rhugwêrhe binji by'okummubwîra, ci okubihugûla kuli kuzi-bu, bulya muli bahwinja b'okuyumva. [12] N'obwo rhinga kurhenga mîra mwe mwànkabîre bayigîriza, mwâbomukòlaga kandi mulagîrire oku nyigîrizo z'omurhondêro gw'ebinwa bya Nyamuzinda, mwahika aha abakulu balonza amônka ahàli h'ebiryo bizibu. [13] Kwo binali: ngasi yêshi wacilonza amônka, arhankanunirwa n'enyigîrizo z'obushinganyanya; bulya aciri kabonjo. [14] Abimâna bôhe, ebiryo byâbo biba biryo bizibu, balya bàkomerîze obwenge bwâbo okumanyîrira ecinjà n'ecibî.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 5

[1] Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, [2] μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσιν καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν [3] καὶ δι’ αὐτὴν ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ περὶ αὐτοῦ προσφέρειν περὶ ἁμαρτιῶν. [4] καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ καθώσπερ καὶ Ἀαρών. [5] Οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γενηθῆναι ἀρχιερέα ἀλλ’ ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· [6] καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ, [7] ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῴζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, [8] καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ’ ὧν ἔπαθεν τὴν ὑπακοήν, [9] καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο πᾶσιν τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, [10] προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ. [11] Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. [12] καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε

---

[d] **5.7** : Lolà entûbano y'omukò omu ishwa ly'Emizêti: Mrk 14, 32-42; Luk 22, 44.
[e] **5.7** : Ayumvûbwa erhi àfûka omu bafù, lolà Ebj 2.
[f] **5.9** : Mwimâna omu mukolo gwâge gw'okubà Mudâhwa na Nterekêro.
[g] **5.10** Mudâhwa aka Melkisedeki: Lul 109 (110), 4: w'ensiku n'amango kulya kwa Melkisedeki.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τινὰ τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ καὶ γεγόνατε χρείαν ἔχοντες γάλακτος [καὶ] οὐ στερεᾶς τροφῆς. 13 πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ ἐστιν· 14 τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

6

Omwandisi àmanyîsa ehimuli emurhima

1 Co cirhumire, enyigîrizo kuli Kristu zikwânîne abacirhondêra, rhwarhang'izileka, nti rhurhereme kuhika enyigîrizo z'abimâna; rhurhanacishibaga rhwagalukagaluka omu bigabi by'enyigîrizo z'omurhondêro: enyigîrizo z'okucîyunjuza oku bijiro by'olufù[h], n'ez'okuyêmêra Nyamuzinda, 2 enyigîrizo z'obubatizo n'ez'okulambûlirwa amaboko oku irhwe, ez'obufûke bw'abàfîre n'ez'olubanja lw'ensiku n'amango. 3 Kwo rhwajira ntyo, akaba Nnâmahanga arhuyêmêrîre. 4 Neci, kurhankahashikana balya bàrhanzir'ibona obulangashane[i], balya bàrhanzir'inunirwa n'enshôkano[j] y'empingu banashangîra Mûka Mutagatîfu, 5 balya bàrhanzir'inunirwa n'oluderho lwinja lw'ekanwa ka Nyamuzinda n'ebirhangâzo by'igulu lyâyishe[k], 6 banagal'ihirima, kurhankahashikana okushub'ibahindula n'okubalerha omu njira y'obucîyunjuze, kulya kubà nabo kandi, oku bwâbo, badwîrhe bababamba Mugala wa Nyamuzinda oku musalaba n'okumubo-nêsa nshonyi embere z'abantu. 7 Bulya, obudaka bwànywîre amîshi g'enkuba yàbunîrekwo kanji, bukayêra emburho zikwânîne balya bàbuhingaga, bunahâbwe obwangà bwa Nnâmahanga. 8 Ci obuburha emishûgi n'amarhadu, bwanakobwa, erhi bunali hôfi bwenêne buhehêrerwe na buzinda babudûlike muliro.

Akanwa k'okubahà obulangâlire n'omurhima

9 Ci mwêhe[l], bîra bâni, ciru rhukaderha ntyo, rhumanyire oku muli omu bwôrhere bwinjà kulusha n'obukwânîne obucire. 10 Bulya Nyamuzinda arhali mubula burhondekezi mpu ayibàgira ebijiro binyu n'obuzigire mwàyêrekîne oku izîno lyâge, bulya mwàkolîre abatagatîfu, munacidwîrhe mwakujira. 11 Ciguma cône rhucîfinjire: nti ngasi muguma muli mwe ayêrekane obwo bushiru, lyo obulangâlire bwinyu buyunjula kuhika okubona ebi mulangâlira. 12 Na ntyo, ahâli h'okubà bôlo, muyige balya bayîma omu ndagâno za Nyamuzinda, balya baziyemîre banazisêramwo. 13 Neci, erhi Nyamuzinda àlagânana n'Abrahamu, bulya ntà mukulu kumulusha

[h] **6.1** : Ebijiro hijirwa buzira buyêmêre na buzira buzîne bwa Nyamuzinda, biri bijiro bya lufu, hulya birhenga omu caha, na caha cilerha olufù.
[i] **6.4** : Bulangashane bw'obuyêmêre.
[j] **6.4** : Enshôkano y'empingu, bwo buzîne bwa Nyamuzinda n'Obukaristiya.
[k] **6.5** : Ebyo birhangâzo byo bimanyîso by'amango ga Masiha, biyêrekana obworhe bw'igulu lyâyishe.
[l] **6.9** Mwêhe,uli omu njira nyinjà: ci haligi n'abacîkaga bône omu kuleka Kristu n'obuyêmêre, kucîfukira bacîfukira enjira y'oku-shub'ihinduka binjà n'okucîyunjuza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ànkalahîre, àcilahira yêne[m], erhi: [14] Neci, nàkuhà obwangà, nanakuyôlolosa oyôloloke. [15] Na ntyo Abrahamu àcîhangâna, àbona eyo ndagâno. [16] Abantu nka balahira obakulire ye balahira, n'e-ndahiro yo emala ngasi kadali ekarhî kâbo. [17] N'eco co càrhumaga Nyamuzinda, erhi àlonza okumanyîsa bwinjinjà emîmo y'endagâno oku eciragâne câge cirhakahinduka, àcîgasha, [18] mpu lyo ebyo bijiro bibiri[n] birhankahinduka -na ntakwo Nyamuzinda ankahash'inywerha muli byo-bîrhukomeza omurhima rhwe rhwàbwîne olwâkiro omu kusêra oku bulangâlire rhwahâbirwe. [19] Obwo bulangâlire rhubugwêrhe nka mutungo gutunga omurhima gwirhu; mutungo gw'okunali na muzibu guhika omu lusîka. [20] Aho ho Yezu àrhujîrîre nka mushokolezi, erhi àhinduka mudâhwa mukulu aka Melkisedeki oku nsiku n'amango.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 6

[1] Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων καὶ πίστεως ἐπὶ θεόν, [2] βαπτισμῶν διδαχῆς ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν καὶ κρίματος αἰωνίου. [3] καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἐάνπερ ἐπιτρέπῃ ὁ θεός. [4] Ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου [5] καὶ καλὸν γευσαμένους θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος 6καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας. [7] γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον πολλάκις ὑετὸν καὶ τίκτουσα βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ· [8] ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν. [9] Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ κρείσσονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτως λαλοῦμεν. [10] οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν καὶ τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες. [11] ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους, [12] ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας. [13] Τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν μείζονος ὀμόσαι, ὤμοσεν καθ' ἑαυτοῦ [14] λέγων· εἰ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε· [15] καὶ οὕτως μακροθυμήσας ἐπέτυχεν τῆς ἐπαγγελίας. [16] ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσιν, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος· [17] ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, [18] ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι [τὸν] θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος· [19] ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, [20] ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν

---

[m] **6.13** Bulya ntà mukulu omulushire akalahira, acilahira yêne: Murh 22, 15-17
[n] **6.18** Bijiro bibiri birhahinduka: eciragâne n'endahiro ya Nyamuzinda

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Μελχισέδεκ ἀρχιερεὺς γενόμενος.

7

Kristu alushire omudâhwa Melkisedeki w'omu mulala gwa Levi

[1] Oyo Melkisedeki, mwâmi w'e Salemi, mudâhwa wa Nyamuzinda w'Enyanya àj'ibugânana n'Abrahamu wàrhengaga emunda àhimiraga abâmi àna-muha obwangà[o]; [2] Abrahamu àmuhà ecigabi ca kali ikumi c'ebintu byâge byôshi. Aderhwa burhanzi mpu mwâmi w'obushinganyanya, kandi mpu mwâmi w'e Salemi, kwo kuderha mwâmi w'omurhûla. [3] Arhajira îshe, arhajira na nnina, n'omulala gwâge ntâye oguyishi; ensiku zâge zirhajira murhondêro, n'obuzîne bwâge burhajira buzinda. Oyo Melkisedeki wàshushanyîbwe na Mwene Nyamuzinda, ayôrha aba mudâhwa ensiku n'amango.

Abrahamu àrhûzire Melkisedeki entûlo

[4] Mulolage oku ali mukulu oyo shakulûza wîrhu Abrahamu àrhûlaga ecigabi ca kali ikumi c'ebintu binjinja àshokôlaga abâmi! [5] Erhi kwo anali! Bulya n'omu bene-Levi nabo, àbahîrwe obudâhwa bajira irhegeko ly'okurhûlwa n'olubaga ecigabi ca kali ikumi, kwo kuderha muli bene wâbo, n'obwo nabo bali nkomôka y'Abrahamu akâbo. [6] Ci oyo orhàli wa mulala gwâbo, àrhûlwa n'Abrahamu ecigabi ca kali ikumi, ànamuhà obwangà, n'obwo ye wàli ogwêrhe endagâno ya Nnâmahanga. [7] Na ntâye ohabire oku omurho ye ogishwa n'omukulu. [8] Na kulusha okwo, abo bantu barhûlwa entûlo y'ecigabi ca kali ikumi, kufà bafà; ci oyo yêhe badesire oku ali mugumagumà[p]. [9] Ciru rhwanaderha nti Levi yêne, orhûlwa ecigabi ca kali ikumi, ye wàcirhûzire erhi Abrahamu àkujira. [10] Bulya àciri nka mburho omu mubiri gwa shakulûza wâge, erhi Melkisedeki àj'ibugânana naye.

Obudâhwa bwa bene-Levi n'obudâhwa bwa Melkisedeki

[11] Akaba obudâhwa bwa bene-Levi bwàli bwimâna, -bulya kuli bo Nyamuzinda ahâga olubaga Amarhegeko-, càcirhumaga owundi mudâhwa oli aka Melkisedeki aciyisha, cànarhumaga barhaderha oku ali aka Aròni? [12] Bulya obudâhwa bwàhindusire, kukwânîne amarhegeko nago gahinduke. [13] Bulya oyo baderhîre ebyo ali wa bundì bûko na ntâye w'obwo bûko wàhisire aha barherekêra. [14] Na ntâye orhishi oku Nnawîrhu akomôkakwo Yuda, na ntâco ciyêrekîne obudâhwa Mûsa adesire kuli obwo bûko.

---

[o] **7.1** :Murh 14, 17-20.
[p] **7.8** : Mugumagumà: Bulya amândiko garhadesiri mpu afîre.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okuyûrha kw'irhegeko lya mîra

15 Ciru okwo rhudesire kulushîrîze obwâlagale, bulya hàyishire owundì mudâhwa, oli aka
Melkisedeki. 16 Oyo arhajiragwa mudâhwa n'irhegeko ly'abantu lishimba iburha ly'omubiri, ci
n'obuzibu bw'obuzîne burhayûrha. 17 Bulya ye kuderhîrwe, mpu:*Oli mudâhwa ensiku n'amango aka*
Melkisedeki. 18 Ntyo kwo irhegeko lya burhanzi lyàrhenzibwe, bulya lirhàgwêrhe nsimiko
li-rhànagwêrhe kamalo. 19 Ntà kantu irhegeko lyàjizire kimâna; ci lyàli nshokole-zi y'obulangâlire
bulushire, oburhuha okuyêmêra Nnâmahanga.

Obudâhwa bwa Kristu burhakayûrha

20 N'ecilushire kandi, okwo kurhàjiragwa buzira mwîgasho. Abandi bahindusire badâhwa buzira
ndahiro; 21 ci yêhe Owamuhâga obudâhwa àcîgasha, erhi[q]: *Nyakasane àcîgashire, arhakanagalula*
akanwa kâge: Oli mudâhwa w'ensiku n'amango. 22 Na ntyo Yezu ali mwêza w'endagâno elushire.
23 Kandi abandi bàli badâhwa banji, bulyâla olufù lurhazigaga bayôrha ensiku zôshi; 24 ci yêhe,
bulyâla abâho ensiku n'amango, obudâhwa bwâge burhakayûrha. 25 Co cinarhumire
anahash'iciza lwôshi abayegera Nyamuzinda oku burhabâle bwâge, bulya abà azîne ensiku
n'amango mpu abalagire.

Yezu ye mudâhwa mukutu mwimâna

26 Neci, ntyo kwo byàli bikwânîne rhubè n'omudâhwa mukulu, mwimâna, mwêru-kwêru,
orhalikwo ishembo, orhalukira haguma n'Abanya-byâha, oli omu lyanya kurhaluka amalunga.
27 Yêhe ntà bulagîrire agwêrhe, aka abandi badâhwa bakulu, b'okurhûla enterekêro ngasi lusiku,
burhanzi oku byâha byâge yêne, n'oku byâha by'olubaga: okwo àkujizire oku caligumiza, erhi
àcîhâna yêne nterekêro. 28 Bulya irhegeko linayîmike abantu bazamba mpu babè badâhwa
bakulu, ci akanwa k'omwîgasho kàyishaga enyuma ly'irhegeko, kàyîmisire Mugala wa
Nnâmahanga, kàmujira mwîmana oku nsiku n'amango.

[q] **7.21** Lul 109 (110), 4.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 7

[1] Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισέδεκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, [2] ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ, πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ὅ ἐστιν βασιλεὺς εἰρήνης, [3] ἀπάτωρ ἀμήτωρ ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. [4] Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ [καὶ] δεκάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. [5] καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τοῦτ’ ἔστιν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ· [6] ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν Ἀβραὰμ καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκεν. [7] χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. [8] καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. 9καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, δι’ Ἀβραὰμ καὶ Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτωται· [10] ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε συνήντησεν αὐτῷ Μελχισέδεκ. [11] Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευιτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ λαὸς γὰρ ἐπ’ αὐτῆς νενομοθέτηται, τίς ἔτι χρεία κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι; [12] μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. [13] ἐφ’ ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ’ ἧς οὐδεὶς προσέσχηκεν τῷ θυσιαστηρίῳ· [14] πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν περὶ ἱερέων οὐδὲν Μωϋσῆς ἐλάλησεν. [15] καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισέδεκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, [16] ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκίνης γέγονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. [17] μαρτυρεῖται γὰρ ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ. [18] ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές– [19] οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος– ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος δι’ ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ. [20] Καὶ καθ’ ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας· οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, [21] ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν· ὤμοσεν κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. [22] κατὰ τοσοῦτο [καὶ] κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος Ἰησοῦς. [23] Καὶ οἱ μὲν πλείονές εἰσιν γεγονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν· [24] ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην· [25] ὅθεν καὶ σῴζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι’ αὐτοῦ τῷ θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν. [26] Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν καὶ ἔπρεπεν ἀρχιερεύς, ὅσιος ἄκακος ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος, [27] ὃς οὐκ ἔχει καθ’ ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν ἀνενέγκας. [28] ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὁρκωμοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον υἱὸν εἰς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.

8

Oburherekêre bwa Kristu bulushire enterekêro za mîra: Obudâhwa buhyâhya n'akâ-Nyamuzinda kahyâhya

[1] Mw'ebyo rhudesire, ecinwa cikulu cirigi c'eci: Rhugwêrhe omudâhwa mukulu otamîre ebwa kulyo kw'entebe y'Obukulu bwa Nyamuzinda omu mpingu, [2] ye murhumisi w'akâ-Nyamuzinda n'ow'ecirâlo[r] c'okuli càyûbakagwa na Nyakasane, ci arhali n'omuntu. [3] Bulya ngasi mudâhwa ayîmikwa mpu akârhûla entûlo n'enterekêro; co cirhumire naye akwânîne abè n'eci anakârhûla. [4] Yezu acibâga w'en'igulu, arhankabîre mudâhwa, bulya hàli abadâhwa barhûla entûlo nk'oku birhegesirwe. [5] Ci ebi bajiramwo obugashânize biba lwiganyo na cizunguzungu c'eby'omu mpingu, nka kulya Mûsa àbwîragwa na Nnâmahanga, erhi: Sinza, ojire byôshi oku lwiganyo wayêresirwe oku ntondo.

Kristu ye Mulagizi w'Endagâno mpyâhya

[6] Ci oburhumisi Kristu ahîrwe bulushire, kulya kubà endagâno aba mulagizi wayo eri nyinjà kulusha, n'eciragâne eyegemîre ciri cinjà kulusha. [7] Bulya endagâno ntanzi ecibâga erhàlikwo ishembo, harhankabîre igwârhiro ly'okulonza eya kabiri. [8] Kali erhi àbagaya lyo àdesire, erhi:

Ala, ensiku ziyiruka, kwo Nyakasane adesire, nankola nalagâna endagâno mpyâhya n'enyumpa y'Israheli n'enyumpa ya Yuda.

[9] Eyo ndagâno erhâbe nk'erya nàlagânanaga na bashakulûza bâbo, bulya nàbagwârhiraga oku kuboko nti mbakûle omu cihugo c'e Mîsiri. Kulya kubà bàrhasêraga oku ndagâno yâni, nâni ntàcibashîbiriraga, kwo Nyakasane adesire.

[10] Alaga endagâno nàlagâna n'enyumpa y'Israheli enyuma ly'ezo nsiku, kwo Nyakasane adesire: Nâhira amarhegeko gâni omu nkengêro zâbo, mbayandikego omu mirhima, nnambe Nyamuzinda wâbo, nabo babè bantu bâni.

[11] Ntâye wàciyigîrize omulungu wâge, na ntâye wâyigîrize mwene wâbo, aderhe, erhi: «Manya Nyakasane», bulya, kurhenga omurho kuhika omukulu, bôshi bâmmanya.

[12] Neci, nâbabalira obubî bwâbo, n'ebyâha byâbo ntakacibikengêra[s] bundi.

[13] Omu kuderha «endagâno mpyâhya», entanzi àyijizire nkulûkulù. N'akantu kakashâja n'okubà kakulûkulù, erhi kaling'iherêrekera.

---

[r] **8.2** Ecirâlo erhi Ecihando: ihêma.
[s] **8.12** «Ntakacibikengêra», kandi erhi «Ntacikâbikengêre»; lolà Yer 31, 31-34.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 8

[1] Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου
τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, [2] τῶν ἁγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν
ἔπηξεν ὁ κύριος, οὐκ ἄνθρωπος. [3] Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας
καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ. [4] εἰ μὲν οὖν ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ’ ἂν ἦν
ἱερεύς, ὄντων τῶν προσφερόντων κατὰ νόμον τὰ δῶρα· [5] οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ
λατρεύουσιν τῶν ἐπουρανίων, καθὼς κεχρημάτισται Μωϋσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· ὅρα
γάρ φησιν, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει· [6] νυν [ὶ] δὲ
διαφορωτέρας τέτυχεν λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός ἐστιν διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ
κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται. [7] Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας
ἐζητεῖτο τόπος. [8] μεμφόμενος γὰρ αὐτοὺς λέγει· ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ
συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινήν, [9] οὐ κατὰ τὴν
διαθήκην, ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν
ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα
αὐτῶν, λέγει κύριος· [10] ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη, ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας
ἐκείνας, λέγει κύριος· διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν
ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν· [11] καὶ οὐ μὴ
διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων· γνῶθι τὸν κύριον,
ὅτι πάντες εἰδήσουσίν με ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν, [12] ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν
καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. [13] ἐν τῷ λέγειν καινὴν πεπαλαίωκεν τὴν πρώτην· τὸ
δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

9

Kristu àyigula akâ-Nyamuzinda k'empingu

[1] Endagâno ntanzi nayo yàli egwêrhe eyayo migenzo y'okushenga n'akâyo kâ-Nyamuzinda ka
mwo linw'igulu. [2] Bulya ecihando càyûbakagwa càli-mwo akamole, n'amêza, n'emigati
y'enterekêro: aho ho Hatagatìfu. [3] N'enyuma ly'olusîka lwa kabiri hâli ecihando càderhagwa
Hatagatîfu h'Ebitagatîfu. [4] Hàli olûsho lw'omugavu luyûbasirwe n'amasholo, n'omucîmba
gw'endagâno gufûnisirwe n'amasholo enyunda zôshi. Na muli ogwomucîmba mwàli ikovu
ly'amasholo liyunjwîre mâna, n'akarhi k'Aròni kàmeragakwo obwâso, n'amabuye g'endagâno.
[5] N'oku nyanya kwagwo kwàli Bakerubi b'irenge bàkâg'ijira entebe y'obwonjo empehema. Ci
arhali buno lyo rhwankazabanula ebyo byôshi.

[6] Erhi biba byàmayûbakwa ntyo, abadâhwa bàkâg'ija omu cihando cirhanzi ngasi mango, mpu
bajiremwo emikolo yâbo y'okushenga. [7] Ci omu cihando ca kabiri murhàjibàgwa lirhali liguma
lyône omu mwâka, na mudâhwa mukulu yêne wàmujâga; àrhanajâgamwo arhanadwîrhi entûlo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

y'omukò gw'okulyûla ebyâha byâge n'eby'olubaga. [8] Mûka Mutagatîfu àmanyîsa ntyo oku enjira y'akâ-Nyamuzinda erhankayiguka n'Ecihando cirhanzi cicikasîsire. [9] Olwo Iuli lwiganyo lwa gano mango ga buno, lurhumanyîsa oku entûlo n'enterekêro zirhagwêrhi buhashe bw'okuhindula owaharâmya mwimâna omu murhima gwâge. [10] Bulya gali marhegeko gayêrekîre eby'omubiri, nk'ebiryo, n'ebinyôbwa, n'okucîkalaba kwa ngasi lubero. Ebyo byôshi biri birhegeke kuhika amango g'omuhindomuhyâhya.

[11] Kristu yêhe erhi àyisha, àhinduka mudâhwa mukulu w'aminja gânayishe[t], àgera omu cihando[u] cilushire cirya cindi obunene n'obwimâna, cirhajiragwa na nfune za muntu, kwo kuderha oku cirhali ca mwebi byàlemirwe en'igulu. [12] Aja bwa lwôshi oku caligumiza omu kâ-Nyamuzinda [v]. Arhajâgamwo n'omukò gw'ebihebe erhi gw'ebimasha, ci n'omukò gwâge yêne, erhi amayûs'irhushobôza obucunguke bw'ensiku n'amango. [13] Akaba omukò gw'ebihebe n'ebimasha, n'oluvù lw'endaku bàkâg'ishahiziza oku bazinzire, byàkâgibayobôla binabahe obucêse bw'omubiri, [14] kanga kulusha, omukò gwa Kristu wàcihânaga yêne nterekêro erhalikwo izâbyo emwa Nyamuzinda oku buzibu bwa Mûka gw'ensiku n'amango gurhàcêsa omurhima gwirhu, guzmazemwo ebijiro by'olufù, lyo rhubona oku rhwakolera Nyamuzinda ozîne?

Kristu àhânyire omukò gwâge mpu gubè Ndagâno mpyâhya

[15] Eco co cirhumire abà mulagizi w'endagâno mpyâhya, ànafîre mpu azâze ebyâha byàkolagwa amango g'endagâno ntanzi, lyo abarhôle bayîma omu bwâmi bw'ensiku n'amango bàlaganyibagwa. [16] Bulya ahâli endagâno y'omwîmo, kukwânîne habe ecahamîriza oku owàyihângaga àfîre. [17] Neci, endagâno y'omwîmo ebona obuzibu nk'owàyijiraga amafà; n'amango gôshi aciriho, ntà buzibu bwâyo. [18] Okwo kwo kurhumire endagâno ntanzi nayo erhajiragwa buzira kubulaga omukò. [19] Bulya erhi Mûsa àyusibwîriza olubaga lwôshi amangorhegeko n'oku ngasi liguma linadesire, àyanka omukò gw'ebimasha n'ebihebe, haguma n'amîshi n'obwôya bw'omuduku n'orhubabi rhw'enkangûlo, àshahiza oku citabu conênè n'oku lubaga lwôshi, erhi: [20] *Ogu gwomukò gw'endagâno Nyamuzinda alagânaga ninyu.* [21] Kandi kwo na kwo -ashahiziza omukò oku Cihando n'oku bintu byôshi by'okushenga. [22] Kali ciru Amarhegeko garhegesire hôfi ngasi kantu kashukûlwe n'omukò, na buzira kubulaga omukò, ntà kubabalirwa. [23] Akaba olwiganyo lw'ebintu by'empingu lucêsibwa ntyo, kuziga kukwânîne ebyo bintu by'empingu byonênè bicêsibwe n'enterekêro zilushire. [24] Neci, arhali omu kâ-Nyamuzinda kàyûbakagwa n'amaboko g'abantu, nshusho y'akâ-Nyamuzinda k'okunali, arhalimwo Kristu àjîre, ci àshesherêra omu mpingu mwonênè, mpu lyo akâbonekana omu busù bwa Nyamuzinda rhwe rhurhumire. [25] Arhanali kandi mpu lyo acîhâna nterekêro kanji kanji, nka kulya omudâhwa

---

[t] **9.11** : Aminja gànayishe, go minjà gadwîrhwe na Kristu.
[u] **9.11** : Eco cihando go malunga, yo mpingu.
[v] **9.12** : Erhi àrheremera omu mpingu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

mûkulu akâja ngasi mwâka omu kâ-Nyamuzinda n'omukò gurhali gwâge. [26] Bicibâga ntyo, ànkababazîbwe kanji kurhenga okulemwa kw'igulu. Ci mwo zino nsiku nzinda lyo àcîyêrekîne liguma kwa lwôshi, mpu aherêrekeze ecâha n'enterekêro yâge. [27] Na bulya abantu liguma lyône bafà, n'enyuma ly'aho batwîrwe olubanja, [28] ntyo Kristu naye àcîhânyire nterekêro liguma lyône, mpu azâze ebyâha bya bantu banji; âyaciboneke lindi liguma buzira câha[w], mpu alerhere abamulinda obucire.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 9

[1] Εἶχεν μὲν οὖν [καὶ] ἡ πρώτη δικαιώματα λατρείας τό τε ἅγιον κοσμικόν. [2] σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη ἐν ᾗ ἥ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἥτις λέγεται Ἅγια· [3] μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη Ἅγια Ἁγίων, [4] χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, [5] ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶν δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστιν νῦν λέγειν κατὰ μέρος. [6] Τούτων δὲ οὕτως κατεσκευασμένων εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς εἰσίασιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, [7] εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεύς, οὐ χωρὶς αἵματος ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων, [8] τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν, [9] ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ' ἣν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, [10] μόνον ἐπὶ βρώμασιν καὶ πόμασιν καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς, δικαιώματα σαρκὸς μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα. [11] Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν γενομένων ἀγαθῶν διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου, τοῦτ' ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, [12] οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος. [13] εἰ γὰρ τὸ αἷμα τράγων καὶ ταύρων καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, [14] πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ ζῶντι. [15] Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας. [16] Ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου· [17] διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος. [18] ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται· [19] λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ τὸν νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων [καὶ τῶν τράγων] μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσσώπου αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρράντισεν

---

[w] **9.28** : "buzira câha." Omu kuciyêrekana kurhanzi Kristu aliyishîre okushâba ebyâha; ci okuyisha bwa kabiri kurhaciri kulwîsa byâha bya bantu ci kulêrhera abamulinda obucire.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[20] λέγων· τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός. [21] καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἐρράντισεν. [22] καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις. [23] Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσιν θυσίαις παρὰ ταύτας. [24] οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα εἰσῆλθεν ἅγια Χριστός, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ᾽ εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· [25] οὐδ᾽ ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ, [26] ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν [τῆς] ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. [27] καὶ καθ᾽ ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, [28] οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

10

Amarherekêre ga mîra garhàgwêrhe kamalo

[1] Kulya kubà Amarhegeko gàli cizunguzungu c'aminja gâyisha, ci arhali ebyo bintu byonêne, n'ago marherekêre gayôrha go n'ago, ganarherekêrwa ngasi mango na ngasi mwâka, ntâkwo gankahash'ihindula bimâna abayegêra Nyamuzinda. [2] Nk'arhâli ntyo, bankalesire okukârhûla ezo nterekêro, bulya acibâga abarherekêzi bacêsibwa oku caligumiza, barhànkacicîyumvîrhemwo câha omu murhima. [3] Ciru ezo nterekêro zàkâg'ibayibusa ebyâha byâbo ngasi mwâka. [4] Bulya ntâkwo omukò gw'ebimasha n'ebihebe gwankarhenza ebyâha. [5] Kwo kwûrhumaga, erhi Kristu aja en'igulu, àderha, erhi[x]: *Orhalonzagya nterekêro na ntûlo; ci wànteganyîze omubiri.* [6] Orhasîmaga mbâgwa na nterekêro oku byâha. [7] Obwo nanaciderha, nti: Nie ono, nyîshire, -bulya nie kuyandikîrwe omu cizingo c'ecitabu-, nti njire obulonza bwâwe, Yâgirwa Nyamuzinda. [8] Arhangir'iderha, erhi: *Enterekêro, entûlo, engûsho n'embâgwa oku byâha, orhazilonzagya orhanazisîmaga,* n'obwo ziri nterekêro zirhegesirwe n'Amarhegeko; [9] okuhandi àshub'iderha, erhi: *Nie ono, nyîshire nti njire obulonza bwâwe.* Ntyo àrhenzize amarherekêre marhanzi, àhiraho oburherekêre bwa kabiri. [10] Bunali buhashe bw'obwo bulonza burhujira bimâna erhi burherekêre bw'omubiri gwa Yezu Kristu gwàrherekêragwa liguma kwa lwôshi burhuma.

Oburherekêre bwa Kristu burhujira bimâna

[11] Ngasi mudâhwa ayimanga aha luhêro bwaca bwayira mpu ajire omukolo gwâge, na ngasi mango enterekêro arhûla zo na zirya, na ntà buhashe ciru n'obutya zijira bw'okurhenza ebyâha.

---

[x] **10.5** : Lul 39 (40), 6-8.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[12] Yêhe erhi àba amarherekêra burherekêre buguma bwône oku byâha, agend'icîtamalira oku nsiku n'amango ebwa kulyo kwa Nyamuzinda, [13] akâlinga kurhenga aho oku *abanzi bâge bahirwa nka citumbi aha magulu gâge.* [14] Bulya, na nterekêro nguma yône yône, abacêsagya, àbahindula bimâna b'ensiku zôshi. [15] Ciru na Mûka ahamîrize okwo; bulya erhi aba amaderha, erhi[y]: [16] *Eyi yo ndagâno nalagânana rhweshi nabo enyuma ly'ezo nsiku,* Nyakasane àyûshûla, erhi: *Nàhira amarhegeko gâni omu mirhima yabo, nàbayandikago omu nkengêro.* [17] Nabyo ebyâha byâbo n'obubî bwâbo ntakacibikengêra bundi. [18] Ci aha ebyâha byababalirwe harhaciri nterekêro oku câha.

IV. Okusêra omu buyêmêre

Rhulangâlire rhunabêre omu cinyabuguma

[19] Ntyo, bene wîrhu, rhugwêrhe obuhashe bw'okujà nk'oku rhulonzize omu hatagatîfu h'ebitagatîfu erhi mukò gwa Yezu gurhuma. [20] Rhwanamujà rhukagera omu njira àrhutwîraga: njira mpyâhya n'ey'obuzîne, njira egezire omu lusîka, gwomubiri gwâge. [21] Na kulya kubà rhugwêrhe omudâhwa mukulu orhegeka enyumpa ya Nyamuzinda, [22] rhuyegerage n'omurhima gurhalimwo bulyâlya omu buyêmêre bwimâna; emirhima yîrhu ecêsibwe ngasi bubî buyirimwo, n'emibiri yîrhu eshukwe n'amîshi[z] gashongwîre. [23] Rhulange buzibu obuhamîrize bw'obulangâlire bwîrhu, bulya owàlaganyagya akwânîne okulangâlirwa. [24] Rhurhabâlane rhwêne na rhwêne, rhunahânane omurhima omu buzigire n'omu kukola aminja. [25] Rhurhalekaga okukâja haguma, kulya baguma badwîrhe bakâjira; ci rhukahânana omurhima, na bwenene bulya mubwîne oku Olusiku[a] luli hôfi.

Abacîhûsa omurhima bacîhira omu kâga k'okuhera

[26] Erhi rhwankajira ebyâha n'oluhinzo n'obwo rhwàrhangir'imanya bwinjà okuli, harhaciri nterekêro oku byâha[b], [27] yajebe, na ntà kundi kucisigîre okurhali kutwîrwa olubanja lukali n'okukwêbwa omu ngulumira y'omuliro, yàyish'isingônola abagoma. [28] *Omuntu akavuna irhegeko lya Mûsa, anayîrhwe buzira lukogo, casinga haboneke bahamîrizi babiri erhi basharhu*[c]. [29] Kengêragi ninyu, buhane bunganaci na bukali kulusha akwânîne okuhâbwa omuntu wâbe alabasire Mugala wa Nyamuzinda, owâbe agayaguzize omukò gw'endagâno gwàmucêsagya, nka kulya kankabîre kantu k'izinga, n'owâbe ajâcîre Mûka gw'enshôkano. [30] Neci, rhurhahabiri olya wàderhaga, erhi[d]: *Okucîhôla kuli kwâni n'okuhâna oluhembo kuli kwâni!* na kandi, erhi: Nyakasane àyish'itwîra olubaga lwâge olubanja. [31] Yajebe! Ciri cintu ca kuyôboha okugwa omu nfune za Nyamuzinda ozîne.

---

[y] **10.15** : Yer 31, 31-34.
[z] **10.22** : Ago mîshi gashongwîre, go mîshi g'Obubatizo.
[a] **10.25** : Olwo lusiku, lwo lusiku lw'okugaluka kwa Yezu en'igulu.
[b] **10.26** : Olwo luhinzo lwanarhume rhwamacîfukira enjira y'okushub'ihinduka binjà n'okuyumvîbwa na Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ecirhuma rhukwânîne rhusêre omu buyêmêre

[32] Ci kwônene mukengêre ensiku ntanzi, erhi muyûs'ihâbwa obumoleke, bulya mulembera entambala ndârhi n'amababale: [33] aha mwabonêsibwa enshonyi n'okulibuzibwa omu lubaga; aha mwalungana n'abajiriragwa ntyo. [34] Neci, mwashangîre amalibuko g'abàli omu mpamikwa, mwànayêmêra n'obushagaluke mwanyagwa ebintu binyu, bulya mwàli mumanyire oku mugwêrhe obuhirhi bwinjà kulusha n'oburhakayûrha, [35] Mumanyage mwankarhêra obwo bulangâlire bwinyu; bulya bubikîrwe ntanda nnene, [36] Neci, kukwânîne muzibuhe, lyo muyôrha mujira obulonza bwa Nyamuzinda, munayish'ihâbwa ebi àlaganyagya. [37] Bulya hacisigîre hisanzi hitya hyône, olya wâyisha âyishe, arhânacilegerere. [38] Ci omushinganya alama n'obuyêmêre, n'erhi ankashubira nyuma, omurhima gwâni gurhankacimubâkwo. [39] Rhwehe rhurhali bantu ba kushubira nyuma n'okuyish'ihera, ci rhuli bantu ba buyêmêre buciza obuzîne bwîrhu.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 10

[1] Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ’ ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι· [2] ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ κεκαθαρισμένους; [3] ἀλλ’ ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ’ ἐνιαυτόν· [4] ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. [5] Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει· θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι· [6] ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας. [7] τότε εἶπον· ἰδοὺ ἥκω, ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπταί περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποιῆσαι ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου. [8] ἀνώτερον λέγων ὅτι θυσίας καὶ προσφορὰς καὶ ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ εὐδόκησας, αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται, [9] τότε εἴρηκεν· ἰδοὺ ἥκω τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ, [10] ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ. [11] Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἕστηκεν καθ’ ἡμέραν λειτουργῶν καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας, [12] οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, [13] τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. [14] μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. [15] Μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· μετὰ γὰρ τὸ εἰρηκέναι· [16] αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος· διδοὺς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, [17] καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθήσομαι ἔτι. [18] ὅπου δὲ ἄφεσις τούτων, οὐκέτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας. [19] Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, [20] ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ

---

[c] **10.28** : Lush 17, 6.
[d] **10.30** : Lush 32, 35.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καταπετάσματος, τοῦτ’ ἔστιν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, [21] καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, [22] προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως ῥεραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ λελουσμένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ· [23] κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῆ, πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος, [24] καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, [25] μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν. [26] Ἑκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, [27] φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους. [28] ἀθετήσας τις νόμον Μωϋσέως χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶν μάρτυσιν ἀποθνῄσκει· [29] πόσῳ δοκεῖτε χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καταπατήσας καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος, ἐν ᾧ ἡγιάσθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας; [30] οἴδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα· ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω. καὶ πάλιν· κρινεῖ κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. [31] φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος. [32] Ἀναμιμνῄσκεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων, [33] τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσιν θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφομένων γενηθέντες. [34] καὶ γὰρ τοῖς δεσμίοις συνεπαθήσατε καὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε γινώσκοντες ἔχειν ἑαυτοὺς κρείττονα ὕπαρξιν καὶ μένουσαν. [35] Μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μεγάλην μισθαποδοσίαν. [36] ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρείαν ἵνα τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ποιήσαντες κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. [37] ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει καὶ οὐ χρονίσει· [38] ὁ δὲ δίκαιός μου ἐκ πίστεως ζήσεται, καὶ ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῷ. [39] ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

11

Olwiganyo lw'obuyêmêre bwa bashakulûza

[1] Obuyêmêre buli cikinja c'ebi rhulangâlîre, buli cimanyîso c'ebi rhu-rhabona. [2] Bwo bwàrhumire abakula-mbere bîrhu bàbona obuhamîrize bwinjà. [3] Buyêmêre burhuma rhwayumva oku igulu lyàlemagwa n'oluderho lwa Nyamuzinda, na ntyo ebiboneka byàrhengaga omu birhaboneka.

[4] Buyêmêre bwàrhumaga Abeli arhûla Nyamuzinda enterekêro elushire eya Kayini; bwàrhuma aderhwa mushinganya, erhi Nyamuzinda yêne àhamîriza oku aYankirîre entûlo zâge; bwo bunarhuma aciderha, kuhika buno, n'obwo àfîre.

[5] Buyêmêre bwàrhumaga Henoki àhêkwa mpu alek'ibona lufù, arhacibonekanaga, bulya Nyamuzinda àli erhi àmuhêsire. Neci, embere ahêkwe, àli erhi àderhîrwe obuhamîrize oku àsimisize Nyamuzinda. [6] Bulya owalonz'iyegêra Nnâmahanga, arhegesirwe ayêmêre oku ho abà

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'oku ahemba abamulonza.

[7] Buyêmêre bwàrhumaga Nûhu; erhi abà amamanyîsibwa ebirhaj'ibonekana, àyumva obwôba bw'obukenge kuli Nnâmahanga, ànabinja enkuge mpu lyo afumya omulala gwâge. N'obuyêmêre bwâge àyigîriza igulu, ànahinduka mwîmo gw'obushinganya bulerhwa n'obuyêmêre.

[8] Buyêmêre bwàrhumaga Abrahamu ayumva izù lya Nnâmahanga lyâmu-bwîraga mpu agende, aje omu cihugo ali ayish'iyîmamwo. Agenda arhanamanyiri aha aja. [9] Obuyêmêre bwàrhuma aj'iyûbaka omu cihugo àlaganyibagwa nk'omu ishwa lya bene, àbêra omu bihando n'Izaki na Yakôbo, yo mîmo y'eyo ndagâno akâge. [10] Ajira ntyo, bulya àkâg'ilinda olugo luhumbîrwe eciriba na Nnâmahanga, mpu yêne alugwîke analuyûbake.

[11] Buyêmêre bwarhumaga Sara naye abona obuhashe bw'okuyâlala n'obwo amango gâge gàli erhi gàgezi-re, bulyâla àli acîkubagîre owamulaganyagya. [12] Na ntyo, omu nda ya muntu muguma wàli okola nka mufù, mwàrhenga iburha linji nka nyenyêzi z'omu malunga na nka mushenyi gw'eburhambi bw'enyanja, gulya gurhankaganjwa.

[13] Abo bôshi omu buyêmêre bàfîre, buzira okubona ebi bàlaganyibagwa, ci bàbilangirîre kulî bànabilamusa, bànahamîriza oku bali bigolo na bagenzi en'igulu. [14] Abo bashambâla ntyo, bayêrekana n'obwâlagale oku badwîrhe balonza okuhika emw'îshe. [15] N'acibâga bàkumbulaga emunda barhengaga, bànkabwîne obulyo bw'okuyishubira. [16] Ci lero bakolaga bacîfinjire ecihugo cinjà kulusha, yo mpingu. Okwo kwo kurhuma Nyamuzinda arhaba nshonyi z'okuciyirika Nyamuzinda wâbo; bulya àbarheganyîze olugo. [17] Buyêmêre bwàrhumaga Abrahamu, erhi Nnâmahanga àmurhangula, ahâna Izaki, nterekêro, n'obwo àli mugala cûsha oyo àhânaga nterekêro, ye wànali mubisi w'eciragâne; [18] ye wabwîragwa, erhi: «Omu nda y'Izaki mwo mwakurhengera iburha». [19] Ali amanyire oku Nyamuzinda anahash'ifûla abafù; co cànarhumire ashub'ibona omugala, ànahinduka lwiganyo.

[20] Buyêmêre n'ebyàyayishe byàrhumaga Izaki ahà Yakôbo n'Ezau obwangà. [21] Buyêmêre bwàrhumaga Yakôbo, erhi àba akola ali bufà, àhà ngasi mwene Yozefu obwangà, àharâmya erhi ayegemîre akarhi kâge.
[22] Buyêmêre bwarhumaga Yozefu, erhi àkola afà, àkengêza bene-Israheli oku bârhenge e Mîsiri, ànababwîra oku bâjire orhuvuha rhwâge.
[23] Buyêmêre bwàrhumaga ababusi ba Mûsa bamufulika myêzi isharhu erhi àyûs'iburhwa, bulya bàli babwîne oku oyo mwâna ali mwinjinja, barhanayôbohaga irhegeko lya mwâmi.
[24] Buyêmêre bwàrhumaga Mûsa, erhi akula, alahira okukâderhwa mugala wa mwâli wa Faraoni; [25] àsîma okulibuzi-bwa haguma n'olugaba lwa Nyamuzinda kulusha okubona amasîma g'ecâha ga nsiku nsungunu; [26] àbona oku okujacirwa Kristu orhumire buli buhirhi bulu-shire amagale g'Abanya-Mîsiri gôshi, bulya àli alangâlire oluhembo. [27] Buyêmêre bwàmurhenzagya e Mîsiri buzira kuyôboha obukunizi bwa mwâmi: àzibuha, abà nk'obwîne Orhaboneka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[28] Buyêmêre bwàrhumaga ajira Basâka, ànashahiza omukò, mpu lyo Kaheza arhahuma oku bâna b'enfula b'Israheli. [29] Buyêmêre bwàbayikizagya Enyanja Ndukula nk'idaho lyûmu; nabo Abanya-Mîsiri mpu bacigereka, bàmirwa n'amîshi.

[30] Buyêmêre bwàrhumaga ebyôgo bya Yeriko byàhongoka, erhi bamabizunguluka nsiku nda. [31] Buyêmêre bwàrhumaga Rahabu w'omugonyi arhaherêrekerera haguma n'entumva, bulya àyankiriraga abahengûzi n'obuholo.

[32] Bici naciderha? Bulya amango ganambulira erhi nankaganira olwa Gedeoni, na Baraki, na Samusoni, na Yefute, na Daudi, na Samwel, n'abalêbi. [33] Abôla buyêmêre bwàrhumaga bahima amâmi, bàjira ebishingânîne, bàbona omuhigulo gw'ebyàlaganyibagwa, bàshwêka orhunwa rhw'entale, [34] bàzimya engulumira z'omuliro, bàfuma obwôji bw'engôrho, bàhima endwâla, bàbà ntwâli omu bîrha, bàlibisa emirhwe y'abashombanyi; [35] abazîre bàgalulirwa abâna bâbo bàli bamafà. Baguma bàbababazibwa kuhika okufà, bàlahira okulîkûzibwa, mpu lyo babona obufûke bwinjà kulusha; [36] abandi bàlembîre amasheka n'eminyuli, ciru n'omugozi n'empamikwa. [37] Bàbandwa amabuye, bàbazibwa, bàkerwa n'olukero, bàgera omu bwôji bw'engôrho; bàkâg'ija bazunguluka zunguluka, bàkâyambala empù z'ebibuzi n'ez'empene; ciru barhàcirigwêrhe kantu, bàlibuzibwa, bàkolerwa buligo. [38] Igulu lirhàli libakwânîne. Bàkâg'ija bazungulukazunguluka omu mpinga n'omu ntondo, omu nkunda n'omu nyâla z'idaho. [39] N'abo bôshi, n'obwo bàli baderhîrwe obuhamiîrizi obuyêmêre bwâbo burhumire, arhali bo bàcibwîne eci bàlaganyibagwa; [40] bulya Nyamuzinda àli arhubîkire iragi linjà kulusha, àrhalonzagya mpu bahike oku bwimâna buzira rhwe.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 11

[1] Ἔστιν δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων. [2] ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι. [3] Πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὸ βλεπόμενον γεγονέναι. [4] Πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάϊν προσήνεγκεν τῷ θεῷ, δι’ ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ δι’ αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ. [5] Πίστει Ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ ηὑρίσκετο διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός. πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως μεμαρτύρηται εὐαρεστηκέναι τῷ θεῷ· [6] χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι· πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ θεῷ ὅτι ἔστιν καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. [7] Πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασεν κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ δι’ ἧς κατέκρινεν τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος. [8] Πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς τόπον ὃν ἤμελλεν λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθεν μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται. [9] Πίστει παρῴκησεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς·

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ θεός. [11] Πίστει καὶ αὐτὴ Σάρρα στεῖρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβεν καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας, ἐπεὶ πιστὸν ἡγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον. [12] διὸ καὶ ἀφ' ἑνὸς ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένου, καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἡ ἀναρίθμητος. [13] Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. [14] οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν. [15] καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον ἀφ' ἧς ἐξέβησαν, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι· [16] νῦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τοῦτ' ἔστιν ἐπουρανίου. διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ θεὸς θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν· ἡτοίμασεν γὰρ αὐτοῖς πόλιν. [17] Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν, ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος, [18] πρὸς ὃν ἐλαλήθη ὅτι ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα, [19] λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ θεός, ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. [20] Πίστει καὶ περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ καὶ τὸν Ἠσαῦ. [21] Πίστει Ἰακὼβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσὴφ εὐλόγησεν καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. [22] Πίστει Ἰωσὴφ τελευτῶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσεν καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο. [23] Πίστει Μωϋσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἀστεῖον τὸ παιδίον καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως. [24] Πίστει Μωϋσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ, [25] μᾶλλον ἐλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, 26μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπεν γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. [27] Πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὁρῶν ἐκαρτέρησεν. [28] Πίστει πεποίηκεν τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν. [29] Πίστει διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς, ἧς πεῖραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν. [30] Πίστει τὰ τείχη Ἰεριχὼ ἔπεσαν κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. [31] Πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης. [32] Καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει με γὰρ διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, Βαράκ, Σαμψών, Ἰεφθάε, Δαυίδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν, [33] οἳ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, [34] ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρης, ἐδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων. [35] Ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν· [36] ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· [37] ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρης ἀπέθανον, περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, [38] ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος, ἐπὶ ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσιν καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς. [39] Καὶ οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, [40] τοῦ θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν.

12

Olwiganyo lwa Kristu cisisi na bwimâna bw'obuymêre

[1] Co cirhumire nîrhu, obu rhuzungulusirwe n'ecitù cityo c'abahamîrizi, kukwânîne rhurhibe ngasi cihanzo, rhunaleke ebyâha bîrhuzonzire, rhugende bulibirha, rhuj'ilwa n'oburhwâli eyo ntambala rhurheganyizîbwe. [2] Rhusêze Yezu kwo amasù, ye cisisi ye na bwimâna bw'obuyêmêre bwîrhu; ye wàcîhangâniraga omusalaba ahàli h'amasîma ankabwîne, àgayaguza enshonyi zâgwo, na buno akola atamîre ebwa kulyo kw'entebe ya Nyamuzinda. [3] Neci, mukengêre ninyu oyo wàlemberaga ago mababale àbabazibagwa n'Abanya-byâha gôshi, lyo mulek'irhà omurhima erhi kubula emisî kurhuma. [4] Kuhika bunomurhasag'idwa mukò erhi kulwîsa ecâha kurhuma[e].

Nyamuzinda kwo arhulera nka bâna bâge

[5] Ka mwàyibagîre amahano àmmuhanûlaga nka bâna bâge, erhi[f]: *Mugala wâni, irhondo omanye wankagaya obuhane Nyakasane ahâna, na nka akukalihîre, omanye wankarhà omurhima.* [6] Bulya oyo Nyakasane asîma, ye ahana, n'oyu ayankirira nka mugala, ye ashûrha[g]. [7] Amalibuko ginyu buli buhane. Kwo Nyamuzinda ammujirira nka bâna bâge. Mwâna ohi orhahanwa n'îshe? [8] Erhi mwankabula kwahâbwa obuhane abandi bôshi bashangîra, murhankaciba bâna b'okuli, ci mwanabà b'embuga. [9] Càbà ka rhurhàgwêrhe balarha b'omubiri bàkâg'irhuhana, rhwànakâbakenga? Ka kurhakwânîni bwenêne kulusha rhuyumve Larha w'emyûka yîrhu, lyo rhubona obuzîne? [10] Balarha b'omubiri bàrhuhanyire nsiku nsungunu, nk'oku bône bàbonaga kukwânîne; ci yêhe arhuhana oku bunguke bwîrhu, mpu lyo rhushangîra obwimâna bwâge. [11] Neci, ntà buhane busîmîsa amango bwacihânwa, ci bulerha oburhè. Buzinda lyo bulerhera ababuhâbagwa emburho y'obuholo n’obushinganyanya. [12] Co cirhumire, *mulambûle amaboko ginyu gahozire n'amadwi ginyu gaherhamire,* [13] munashinganyize amagulu ginyu enjira, lyo enkunagizi zirhavunika, ci lyo zifuma erhikwo[h].

Obuhane bw'ababula-buyêmêre

[14] Mulonze okubà n'omurhûla n'abantu bôshi, munalonze okubà bimâna, bulya buzira bwimâna

---

[e] **12.4** eyi milongo 3-4: : Kristu ye wàdwîrhe obwimâna, ye wânayigulire ahantu olumvi lw'empingu. Abashinga-nyanya b'Endagâno ya mîra bàmulingira omu ilimbo, mpu hano abà amàfûka, abahise omu buzîne bwimima bw'empìngu.
[f] **12.5** : Mig 3, 11.
[g] **12.6** : Mig 3, 12.
[h] **12.13** : Iz 35, 3.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ntâye wàbone Nyakasane. [15] Mumanye hankajira owaheza enshôkano ya Nnâmahanga; mumanye hankajira omuzi ciru n'omuguma gulula gwamera, na hano gubà gwamamera, gummuhabule emirhima, na ntyo guyahukize bantu banji. [16] Na buzinda mumanye hankajira owabà mugonyi, erhi orhakenga ebya Nnâmahanga, ak'Ezau wàguzagya omwîmo gwâge gw'enfula oku biryo bya liguma. [17] Murhahabiri oku buzinda, erhi acilonza okuhâbwa obwangà, àlahirirwa; bulya àrhabonaga oku ankahindula omurhima gw'îshe, n'obwo àkulonzagya bwenêne n'emirenge.

Endagâno zombi oku ziri ibiri

[18] Murhayegêraga akantu kankahumwakwo: ngulumira ya muliro, nîsi erhi citù, erhi mwizimya, nîsi erhi mpûsi, [19] erhi izù lya mushekera, erhi lya nderho, na ciru àbaliyumvagya bàhûna bwenêne mpu barhacibàbwîraga bindi. [20] Bulya bàrhankahashire eri irhegeko, mpu: *Ngasi owankahumakwo eyi ntondo, ciru yankabà nsimba, anabandwe amabuye.* [21] Ebyo byàbonekana bya kuyôbohya bwenene, ciru Mûsa àderha, erhi: Ngwêrhwe n'obwôba, nnandwîrhe nadirhimana. [22] Ci mwêhe mwàyegîre entondo ya Siyoni n'ecishagala ca Nyamuzinda ozîne; mwàyegîre Yeruzalemi w'empingu, n'emirhwe ya bamalahika barhankaganjwa, yo ndêko y'olusiku lukulu; [23] mwàyegîre ecinyabuguma c'enfula ziyandisirwe omu mpingu; mwàyegîre Nyamuzinda, mutwî w'emmanja z'abantu bôshi, n'emyûka y'abashinganya bàhisire oku bwimâna; [24] mwàyegîre Yezu, mulagizi w'endagâno mpyâhya, n'omukò gwâge gurhucêsa gunalushire ogw'Abeli okumany'iderha. [25] Mumanye mwankabula kwayumvîrhiza izù ly'Oyo waderha. Bulya, akaba balya bàlahiraga okuyumva izù ly'oyu wabahanûlaga en'igulu bàrhafumaga obuhane, kuziga rhwehe ntâkwo rhwankafuma, erhi rhwakagomera Oyo odwîrhe warhuhanûla kurhenga empingu. [26] Olya izù lyâge lyàdirhimanyagya igulu mîra, ye ohànyire buna eci ciragâne, erhi[i]: *Hacisigîre lindi liguma ndirhimanye igulu*, ci arhali lyône, ci n'irunga. [27] Eco cinwa adesire, mpu «lindi liguma», ciyêrekîne oku ebyàgeragamwo omusisi byânahinduke, bulya biri biremwa, mpu ebirhankahuligana bihabere. [28] Ntyo nîrhu, kulya kubà rhwàhâbirwe obwâmi burhankahuligana, rhusêre buzibu mw'eyo nshôkano, n'oku buhashe bw'eyo nshôkano, rhukolere Nyamuzinda rhunamusîmîse, rhumurhînye rhunamukenge. [29] Bulya *Nyamuzinda wîrhu aba ngulumi-ra ya muliro*[j].

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 12

[1] Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι’ ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα [2] ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ

[i] **12.26** : Hag 2,6; Iz 13, 13.
[j] **12.29** muliro-ntakanjirwa gwârhi, Lush 4,24.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

χαρᾶς ὑπέμεινεν σταυρὸν αἰσχύνης καταφρονήσας ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ κεκάθικεν. [3] ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς ἑαυτὸν ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι. [4] Οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι. [5] καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται· υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας κυρίου μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· [6] ὃν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. [7] εἰς παιδείαν ὑπομένετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ θεός. τίς γὰρ υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; [8] εἰ δὲ χωρίς ἐστε παιδείας ἧς μέτοχοι γεγόνασιν πάντες, ἄρα νόθοι καὶ οὐχ υἱοί ἐστε. [9] εἶτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἴχομεν παιδευτὰς καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολὺ [δὲ] μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων καὶ ζήσομεν; [10] οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαίδευον, ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἁγιότητος αὐτοῦ. [11] πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι ἀλλὰ λύπης, ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύνης. [12] Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, [13] καὶ τροχιὰς ὀρθὰς ποιεῖτε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον. [14] Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων καὶ τὸν ἁγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον, [15] ἐπισκοποῦντες μή τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ, μή τις ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ καὶ δι' αὐτῆς μιανθῶσιν πολλοί, [16] μή τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς Ἠσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδετο τὰ πρωτοτόκια ἑαυτοῦ. [17] ἴστε γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομῆσαι τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκιμάσθη, μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὗρεν καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν. [18] Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ ζόφῳ καὶ θυέλλῃ [19] καὶ σάλπιγγος ἤχῳ καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρῃτήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον, [20] οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον· κἂν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται· [21] καί, οὕτως φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, Μωϋσῆς εἶπεν· ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος. [22] ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιὼν ὄρει καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος, Ἰερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων, πανηγύρει [23] καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς καὶ κριτῇ θεῷ πάντων καὶ πνεύμασιν δικαίων τετελειωμένων [24] καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἄβελ. [25] Βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον ἐπὶ γῆς παραιτησάμενοι τὸν χρηματίζοντα, πολὺ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι, [26] οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσεν τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελται λέγων· ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείσω οὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. [27] τὸ δὲ ἔτι ἅπαξ δηλοῖ [τὴν] τῶν σαλευομένων μετάθεσιν ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα. [28] Διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ θεῷ μετὰ εὐλαβείας καὶ δέους· [29] καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον.

13

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Ebyayûshûlagwa bishusha enyigirizo z'amaruba emwa balungere

Amahano mazindazinda

[1] Musêre omu buzigire bw'ecinyabuguma. [2] Murhayibagiraga okukâYankirira ebigolo, bulya hali àbayankiriraga ntyo ebigolo, bàhandîsa bamalahika barhanamanyiri. [3] Mukengêre abali omu mpamikwa, nka kulya mwankabîre babohe haguma nabo, n'abadwîrhe balibuzibwa, bulya ninyu mugwêrhe omubiri. [4] Obuhya bukengwe na bôshi, n'encingo y'obuhya erhabâgakwo izinga; bulya abagonyi n'ebitwamba Nyamuzinda àyabahêke lubanja. [5] Muyâke obujinisi omu lugendo lwinyu; musîmîswe n'ebimugwêrhe, bulya Nnâmahanga yêne adesire, erhi: Ntakakuleka, ntakanakulikirira. [6] Co cirhumire rhwanahash'iderha n'oburhwâli, nti: Nyakasane ye murhabâzi wâni; ntâco nankayôboha. Kurhi abantu bankanjira?

Okukenga abarhukulire

[7] Mukengêre abakulu binyu babayigîriza akanwa ka Nyamuzinda; mulole obuzinda bw'obuzîne bwâbomunashimbe olwiganyo lw'obuyêmêre bwâbo. [8] Yezu Kristu, oku àli nnjo n'ene, kwo ânayôrha ensiku n'amango. [9] Mumanye mwankarhebwa n'enyigîrizo za ngasi lubero n'ezi murhamanyiri olunda zarhenga; bulya nshôkano ya Nnâmahanga ezibubya omurhima, ci arhali biryo[k] bi-rhalerhera ababikolêsa bunguke. [10] Rhujira oluhêrero[l] abarhumisi b'Ecihando barhankalîrakwo. [11] Kâli, erhi omudâhwa mukulu abà amahêka omukò gw'embâgwa omu kâ-Nyamuzinda oku kulyûla ebyâha, emirhumba kuyôcibwa eyôcibwa embuga ly'icûmbi!

[12] Okwo kwo kwàrhumire Yezu naye, erhi àkola acêsa olubaga n'omukò gwâge, àbabazibwa embuga y'olugo. [13] Kuziga nîrhu rhuhuluke, rhujè embuga ly'icûmbi, rhubarhule ebijâci byâge, rhumushimbe. [14] Bulya rhurhagwêrhi en'igulu ecishagala cayôrhabo, ci rhwalonza ecâyisha. [15] Oku bulagizi bwâge rhurhûle Nyamuzinda enterekêro y'obukuze ngasi mango, kwo kuderha emburho y'orhunwa rhuhamîriza izîno lyâge. [16] Okujira aminja nakwo n'okushangîra ebintu n'abandi, murhakuyibagiraga; entûlo za bene ezo zo Nyamuzinda asîma.

Okuyumva ebirongôzi

[17] Mukâyumva abakulu binyu munabakenge, bulya bo balanga emyûka yinyu, bànayish'iyidôsibwa. Kukwânîne bajire ogwomukolo n'obushagaluke, ci arhali n'oburhè, bulya okwo kurhankammulerhera bunguke. [18] Murhusengerere emwa Nnâmahanga. Rhumanyire oku rhugwêrhe omurhima mwinjà, n'olugendo lwîrhu rhulonza lubè lwimâna muli byôshi. [19] Mpûnyire

[k] **13.9** Ebiryo birhakwânana ababikolêsa: Biryo by'enterekêro z'Abayahudi.
[l] **13.10** : Olwo luhêrero lwîrhu, yo nterekêro y'Omusalaba.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bwenêne nti munsengerere lyo mumugalulirwa duba[m].

Emyanzi. Omusingo. Obwangà

[20] Nyamuzinda w'omurhûla, wàfûlaga omu bafù Nnawîrhu Yezu, ye Lungere mukulu w'ebibuzi, erhi nterekêro y'omukò gwâge gw'endagâno y'ensiku n'amango erhuma, [21] yêne ammujire bantu nkana, lyo mukâjira obulonza bwâge omu minjà ga ngasi lubero; yêne ajire muli mwe ebimusimîsize, Yezu Kristu orhumire. Irenge libè lyâge emyâka n'emyâka! Amen! [22] Bene wîrhu, mmuhûnyire nti muyankirire kwinjà ebi binwa by'ihano, mubwîne oku ntàyandisire binji. [23] Mumanye oku mwene wîrhu Timoteyo àshwêkwîrwe. Akayisha duba, rhwàyish'immulola rhwe naye. [24] Mundamukize abakulu binyu bôshi n'abatagatîfu bôshi. Bene wîrhu b'omu Italiya bamulamusize[n]. [25] Enshôkano ya Nnâmahanga ebè ninyu mweshi!

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 13

[1] Ἡ φιλαδελφία μενέτω. [2] τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. [3] μιμνῄσκεσθε τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχουμένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. [4] Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, πόρνους γὰρ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ θεός. [5] Ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν. αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν· οὐ μή σε ἀνῶ οὐδ’ οὐ μή σε ἐγκαταλίπω, [6] ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν· κύριος ἐμοὶ βοηθός, [καὶ] οὐ φοβηθήσομαι, τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος; [7] Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν. [8] Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. [9] Διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε· καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατοῦντες. [10] ἔχομεν θυσιαστήριον ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. [11] ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζῴων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. [12] Διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν. [13] τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες· [14] οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν. [15] Δι’ αὐτοῦ [οὖν] ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διὰ παντὸς τῷ θεῷ, τοῦτ’ ἔστιν καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. [16] τῆς δὲ εὐποιΐας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ θεός. [17] Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε, αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες, ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσιν καὶ μὴ στενάζοντες· ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο. [18] Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πειθόμεθα γὰρ ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσιν καλῶς

---

[m] **13.19** : Arhali omu mpamikwa, ci acigwêrhwe n'eyindi mikolo.
[n] **13.24** Owayandikaga aha, ali e Italiya anamanyire emyanzi ya Timoteyo. Ezi nyigîrizo nzinda z'ecigabi ca 13 zishushîne na zira Paolo ayandikiraga Timoteyo na Tito: okusêra omu buyêmêre n'okulama omu cinyabuguma; okukenga ebirongôzi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. [19] περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν. [20] Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, [21] καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ἡμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων], ἀμήν. [22] Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως, καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. [23] Γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ’ οὗ ἐὰν τάχιον ἔρχηται ὄψομαι ὑμᾶς. [24] Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν καὶ πάντας τοὺς ἁγίους. Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας. [25] Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

JAS - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Yak

YAKÔBO

AMARUBA GA YAKÔBO

AMARUBA OKU ABEMÊZI BÔSHI

AMARUBA GA MUTAGATIFU Yakôbo

Enshokolezi

Amaruba gàyandikiragwa abemêzi bôshi gali nda: maguma ga Mutagatîfu Yakôbo, abirhi ga Mutagatîfu Petro, asharhu ga Mutagatîfu Yowane, na maguma ga Mutagatîfu Yuda.

Gaderhwa «katolika», kuleka aga kabiri n'aga kasharhu ga Yowane, ago maruba garhumiragwa abemêzi b'Ekleziya nyinji.

Amaruba ga Mutagatîfu Yakôbo

Gàyandikagwa na Yakôbo, mwene wâbo Yezu (Mt 13,35; Mrk 6,3). Ali mudâhwa mukulu w'e Yeruzalemu, afira obuyêmêre omu mwâka gwa 62. Amaruba gâge agarhumiraga abakristu b'omu Bayahudi bali bashandabîne omu igulu, hôfi h'omwâka gwa 60. Rhulagirire oku bushinganyanya burhenga emwa Nnâmahanga lyo rhukolêsa obuyêmêre bwîrhu bubonekere omu bijiro binjà. Rhuyâke akabôlo oku bakenyi, rhucihangane okurhandûla enfûzi n'abakana. Rhuyâke ebyâha by'olulimi, rhubè bashinganyanya, rhuyâke n'amagene g'en'igulu. Ensiku ziyiruka, abagalîre oku bâbo bacîfinja owafire.

Amaruba marhanzi ga Mutagatîfu Petro

Gàyandikagwa n'omurhambo w'Entumwa erhi ali e Babiloni, yo e Roma, hôfi h'omwâka gwa 63 erhi ogwa 64. Obulangâlire burhumire abakristu bacîshinga ciru bakagera omu mbaka. Ebi abalêbi baderhaga rhwàbishobwîre. Rhugwasirwe rhucihangane okuzigirana. Rhumanye oku rhwe lubaga lwîshogwa muli Kristu, rhumanyage okulama bwinjà ekarhî k'abapagani, rhukenge abakulu b'ecihugo; abashizi bayumve bannawâbo. Abashamuka bakenge obuhya n'obuzigire bulumire omu cinyabuguma. Amango g'amalibuko, rhusimike rhunalole olwiganyo lwa Kristu wafàga aj'iyigîriza omu irimbo n'erhi afûka abwârhala ekulyo kw'Îshe. Omu kukenga amababale ga Kristu rhucihangane okuyâka ebyâha. Kristu ye Lungere mukulu, co cirhumire balungere omu Ekleziya bakwânîne bamulolerekwo olwiganyo. Mpu abemêzi bôshi bakakenga abagula. Abacîrhôhya bo bashobôla engalo za Nnâmahanga.

Amaruba ga kabiri ga Mutagatîfu Petro

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Gàyandikagwa enyuma ly'amarhanzi ga Petro. Wabona muganda muguma wa Petro wagayandikaga. Abakristu bashobwîre obwôrhere bw'okubà bâna ba Nnâmahanga banashûbûzibwa omu cinyabuguma c'abemêzi. Ngasi muguma acîhangâne okuyâka abigîriza b'obunywesi. Ababî bâhanwe ci abinja bahâbwe oluhembo.

Amaruba ga Mutagatîfu Yowane oku gali asharhu

Gàyandikagwa n'Entumwa Yowane, ye wanayandikaga ecitabu ca kani c'Emyanzi y'Akalembe n' ec'Amafulûlo. Agayandikaga erhi akola mushosi, hôfi h'omwâka gwa 98. Amaruba marhanzi galimwo binwa bisharhu binene. 1.Okugenda omu bumoleke kugwêrhe njira ini : okuyâka ecâha, okukulikira amarhegeko bwenêne ery'obuzigire, okurhahira omurhima oku by'en'igulu, okucîlanga oku bashombanyi ba Kristu. 2. Okulama nka bâna ba Nnâmahanga, nakwo kuli kuyâka ecâha, kukulikira amarhegeko bwenêne ery'obuzigire, n'okucîlanga oku bashombanyi ba Kristu. 3. Iriba ly'Obuzigire n'Obuyêmêre ali Nyamuzinda yêne bulya ye warhanzir'irhuzigira omu kucîjira muntu kw'Omugala. Ntakwo rhwakazigira Nyamuzinda buzira kuzigira bene wîrhu. Obuyêmêre bwarhengaga kuli Mugala wa Nyamuzinda wahamîrize omu mîshi n'omu mukò. Ye warhuhîre Mûka. Omu kuyêmêra Mugala wa Nyamuzinda rhuhâbwa obuzîne. Omwemêzi akaz'isengerera Abanya-byâha. Omu maruba ga kabiri, mpu rhulame omu buzigire; banarhuhîre hange oku bashombanyi ba Kristu bo bakanywesi. Omu maruba ga kasharhu Yowane akunga Gâyo warhabâlaga ebigolo biyâlîza Emyanzi y'Akalembe, alongôzize Diyotrefi wabulaga okuyankirira abajà-bugo, ci ali akunga Demetriyo olanzire obuyêmêre.

Amaruba ga Mutagatîfu Yuda

Gàyandikagwa na Yuda, mwene wâbo Yakôbo (Yd 1), nkaba naye mwene wâbo Nyakasane (Mt 13,35), omu myâka ya 70-80. Aga maruba gayandikagwa okubwîra abakristu bacîlange oku bigîriza b'obunywesi; ahûnyire abakristu bazigirane banagwâsanye omu buyêmêre.

1

AGA YAKÔBO

Omusingo

[1] Yakôbo, mwambali wa Nnâmahanga n'owa Nyakasane Yesu Kristu, ahânyire omusingo oku milala ikumi n'ibiri eshandabîne[o] omu igulu!

Oku omukristu akwânîne okuyôrha omu marhagulo

[o] **1.1** : Abakristu b'omu Bayahudi bàli bashandabîne omu igulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[2] Omu marhangulo ga ngasi lubero gammuyishira, mukacîshinga, bene wîrhu, [3] bulya murhahabiri oku amarhangulo g'obuyêmêre bwinyu kulerha galerha obuzibu bw'okulembera amalibuko. [4] Ci obwo buzibu bw'okulembera amalibuko bukole ebijiro nkana, lyo mubà bantu bashingânîne na bimâna, abarhabuziri cici.

Okushenga n'obulangâlire

[5] Obuzire obushinganyanya muli mwe, abushenge Nnâmahanga, oshobôza bôshi burhagera na buzira karhinda; abuhâbwa. [6] Ci kwônene ashenge n'obuyêmêre, buzira kurhindira ciru ehitya; bulya orhindira kwo ali nka kula omuvumba w'omu nyanja guhisibwa n'okuhêkwa eyi n'eyi n'empûsi. [7] Omuntu wa bene oyo arhalangâliraga mpu ankashobôla akantu emwa Nyakasane: [8] eri nderhera-habiri, nzunguzi omu majira gâyo gôshi.

Kurhi omugale ayish'iherêrekera

[9] Mwene wîrhu oli mukenyi acishingire obukuze bwâge, [10] n'omugale naye asîme obwîrhôhye bwâge, bulya kwo ayish'ikenyuka nka muligi gwa bwâso. [11] Izuba likashoshoka, linajire ecidurhudurhu, libabule olubala; obwâso bw'emburho burhoge, ohabe aha obudukuliza bwâbwo bwamaja. Ntyo kwo n'abagale baherêrekere omu njira zâbo.

Amashumi

[12] Iragi lyâge omuntu olembera amarhangulo! Bulya erhi aba amagahima, anayish'ihâbwa ishungwè ly'obuzîne Nyamuzmda alaganyagya abamuzigira. [13] Ntâye obage ali omu mashumi akaderha mpu Nyamuzinda omushumisire; bulya Nyamuzinda arhankashumikwa mabî, naye arhanashumika ndi. [14] Ci ngasi muguma ashumikwa n'amîru gâge mabî yêne; go gamukulula ganamugwâse. [15] N'erhi omuntu aba amayêmêra ago mîru mabî, lyo gaburha ecâha, naco ecâha nka camayûs'ijirwa, canaburha olufu. [16] Mumanye mwankahabuka, bene wîrhu bazigirwa. [17] Ngasi ngalo nyinjà na ngasi nshôkano nkana bihubuka enyanya, birhenga emwa Nn'obulangashane, orhahinduka n'orhayishi cîhôho ca muhindulo, [18] Yêne walonzagya okurhuburha omu luderho lwâge lw'okuli, mpu rhubè rhwe murhondêrero gw'ebiremwa byâge.

Okurhumikira Nnâmahanga kw'okunali

[19] Murhahabiri aho, bene wîrhu bazigirwa: ngasi muntu akâbangaduka omu kuyumvîrhiza, ci arhabaga wa kuderha duba, orhanabaga wa kukunira duba. [20] Bulya obukunizi bw'omuntu burhajira omukolo gw'obushinganyanya bwa Nnâmahanga. [21] Kuziga mukwêbe kulî ngasi byôshi byankamuhemula na ngasi bisigaliza by'obubî, munayankirire n'obwîrhôhye akanwa ka Nyamuzinda karhwêragwa omu mirhima yinyu mpu kammucize. [22] Mubè ba kujira akanwa ka

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nnâmahanga, ci arhali ba kuyumvîrhiza kwône, murhag'icirheba mwêne! [23] Bulya oyumvîrhiza akanwa ka Nnâmahanga arhanakajire, kwo ali ak'omuntu wasinza obusù bwâge omu cilolero mpu alole iranga aburhanagwa. [24] Erhi aba amacîhenga, agende; ho n'aho anayibagira kurhi anali. [25] Ci ocisêza okumanya irhegeko limâna, lirya irhegeko lijira abantu bantagengwa, akanalisêrakwo, arhâbè wa kuyumva n'okuyibagira, ci wa kujira, oyo ye wabone iragi omu kushimba irhegeko. [26] Erhi omuntu ankaderha mpu ali mwinjà omu idini lyâge, ci akaba arhish'ishuba olulimi lwâge, na ntyo acirhebe yêne omurhima, idini ly'oyo muntu liri lya busha.

[27] Idini licîre lirhanalikwo ibala omu masù ga Larha Nyamuzinda, muliyumvagye: okukarhandûla enfuzi n'abakana omu malibuko gâbo, n'okucîlanga buzira izâbyo en'igulu.

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ 1

[1] Ἰάκωβος θεοῦ καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ χαίρειν. [2] Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις, [3] γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν. [4] ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὁλόκληροι ἐν μηδενὶ λειπόμενοι. [5] Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος θεοῦ πᾶσιν ἁπλῶς καὶ μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ. [6] αἰτείτω δὲ ἐν πίστει μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικεν κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ. [7] μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήμψεταί τι παρὰ τοῦ κυρίου, [8] ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. [9] Καυχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ, [10] ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται. [11] ἀνέτειλεν γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι καὶ ἐξήρανεν τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν, καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτως καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται. [12] Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γενόμενος λήμψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς ὃν ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. [13] μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι ἀπὸ θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ θεὸς ἀπείραστός ἐστιν κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα. [14] ἕκαστος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος καὶ δελεαζόμενος· [15] εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον. [16] Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. [17] πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστιν καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔνι παραλλαγὴ ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα. [18] βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχήν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων. [19] Ἴστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί· ἔστω δὲ πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν· [20] ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην θεοῦ οὐ κατεργάζεται. [21] διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ περισσείαν κακίας ἐν πραΰτητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. [22] Γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου καὶ μὴ μόνον ἀκροαταὶ παραλογιζόμενοι ἑαυτούς. [23] ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶν καὶ οὐ ποιητής, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ· [24] κατενόησεν γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελήλυθεν καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν. [25] ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας καὶ παραμείνας οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενόμενος ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται. [26] Εἴ τις δοκεῖ θρησκὸς εἶναι μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀλλ᾽ ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία. [27] θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

2

Okukenga abakenyi

[1] Bene wîrhu, irhondomumanye mwankahira akabôlo omu buyêmêre bwa Yezu Kristu, Nnawîrhu w’irenge. [2] Erhi mwakaba mutamîre omu ndêko, hakayisha omuntu oyambîrhe engolo y'amasholo n'omushangi mwinjinja, hayishage obwo n'omukenyi oyambîrhe obwikunje, [3] n'erhi mwankahindamuka, musinze olya oyambîrhe omushangi gwalangashana, mumubwîre, erhi: Entebi eyi otamalage, waliha!» naye olya mukenyi mumubwîre, erhi: «Wêhe oyimange hala!» Nîsi, erhi: «Otamale aha citumbi c'amagulugu gâni!» [4] K'erhi ntà kabôlo mujijire obwo, ka n'erhi murhacîjiziri batwî b'emmanja b'enkengêro mbî?

[5] Leki mmubwire, bene wîrhu bazigirwa! Ka Nyamuzinda arhacîshogaga abakenyi b'en'igulu mpu babè bahirhi omu buyêmêre, banabe mîmo y'Obwâmi alaganyagya abamuzigira? [6] Ninyu mudwîrhe mwakabôla abakenyi! Ka barhali bagale bammushoshôba? K'arhali bo bammuhêka e kagombe? [7] K'arhali bo badwîrhe balogorhera Izîno linjà mugashâniza? [8] Mukâshimba lirya irhegeko ly'oku bwâmi liri omu Mandiko lidesire, mpu: *Okazigira owinyu nk'oku ocizigira wêne*, erhi mujizire bwinjà; [9] ci mukajira akabôlo, erhi câha mujizire, n'Irhegeko lyanammukaga nka bagoma.

[10] Omuntu oshimba Amarhegeko gôshi, erhi ankavunamwo cinwa ciguma cône, erhi gôshi agomîre. [11] Bulya owaderhaga, mpu: Orhahîra okahusha, ye wanashibig'iderha, mpu: Orhahîra okanigana. Ntyo, ciru wankabà orhahushiri, okanigana, erhi wanavunyire Irhegeko lyôshi. [12] Enderho zinyu n'ebijiro binyu bibè nk'eby'abantu bayishi'itwîrwa olubanja n'irhegeko lirhuma abantu babà ntagengwa. [13] Bulya olubanja lurhababalira orhaba lukogo; ci olukogo kulimba lulimbira olubanja.

Obuyêmêre omu bijiro bubonekera

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[14] Cici bikwânîne omuntu, bene wîrhu, erhi ankaderha mpu agwêrhe obuyêmêre, nka ntà bijiro binjà ajira? K'obuyêmêre bwankamuciza? [15] Erhi mwene wîrhu nîsi erhi mwâli wîrhu bankabula eci bayambala erhi eci bashêga, [16] muguma muli mwe aje aho, ababwîre, erhi: «Gendagi n'omurhûla, mukalûke, munayigurhe», ci arhacibahe eci omubiri gwâbo gulagirirekwo, kamalo kaci ebyôla byankalerha? [17] Kwo obuyêmêre nabwo buli ntyo: nka burhagwêrhi bijiro binjà erhi kufà bufîre lwôshi.

[18] Ciru hanajira owaderha, erhi: W'oyo ogwêrhe obuyêmêre, nâni ngwêrhe ebijiro binjà! Obwo buyêmêre bwêwe burhagwêrhi bijiro binjà, obunyêreke, niehe nakuyêreka obuyêmêre bwâni omu bijiro byâni! [19] Oyêmîre oku Nyamuzinda ali muguma ye ne. Kuti kwinjà! Abashetani nabo banakuyêmêre, na musisi bageramwo. [20] K'olonzize okumanya, eci cingolongola, oku obuyêmêre buzira bijiro binjà kugumba bugumba? [21] Ka birhali bijiro byarhumaga larha Abrahamu ayêra, erhi ahâna omugala Izaki nterekêro oku lûsho? [22] K'orhabwini obwo oku obuyêmêre bwàli bulungîne n'ebijiro byâge, n'oku bijiro byarhumire obuyêmêre bwâge buba bwimâna! [23] Ntyo eci cinwa c' Amandiko cayunjula, ecidesire mpu: *«Abrahamu ayêmîre Nnâmahanga, n'okwo kwarhuma aba mushinganyanya, anayirikwa murhonyi wa Nyamuzinda»*. [24] Mubwînage oku bijiro bîrhuma omuntu ayêra, ci arhali buyêmêre bwône. [25] Rahabu naye kwo na kwo, olya mukazi mugonyi. Ka birhali bijiro byarhumire ayêra, erhi ayankirira abalangûza, anabageza, omu yindi njira? [26] Nka kula omubiri gurhalimwo mûka gubà gufîre, kwo n'obuyêmêre burhagwêrhi bijiro buba citù.

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ 2

[1] Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωπολημψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης. [2] ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι, [3] ἐπιβλέψητε δὲ ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπρὰν καὶ εἴπητε· σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἴπητε· σὺ στῆθι ἢ κάθου ἐκεῖ ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου, [4] καὶ οὐ διεκρίθητε ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν; [5] ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί· οὐχ ὁ θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ πλουσίους ἐν πίστει καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; [6] ὑμεῖς δὲ ἠτιμάσατε τὸν πτωχόν. οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν καὶ αὐτοὶ ἕλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια; [7] οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσιν τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ’ ὑμᾶς; [8] Εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφήν· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε· [9] εἰ δὲ προσωποληµπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζεσθε ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. [10] ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἑνί, γέγονεν πάντων ἔνοχος. [11] ὁ γὰρ εἰπών· μὴ μοιχεύσῃς, εἶπεν καί· μὴ φονεύσῃς · εἰ δὲ οὐ μοιχεύεις, φονεύεις δέ, γέγονας παραβάτης νόμου. [12] Οὕτως λαλεῖτε καὶ οὕτως ποιεῖτε ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι. [13] ἡ γὰρ κρίσις ἀνέλεος

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος· κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως. [14] Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; [15] ἐὰν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσιν καὶ λειπόμενοι ὦσιν τῆς ἐφημέρου τροφῆς, [16] εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν· ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος; [17] οὕτως καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔχῃ ἔργα, νεκρά ἐστιν καθ' ἑαυτήν. [18] Ἀλλ' ἐρεῖ τις· σὺ πίστιν ἔχεις, κἀγὼ ἔργα ἔχω. δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου χωρὶς τῶν ἔργων, κἀγώ σοι δείξω ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν. [19] σὺ πιστεύεις ὅτι εἷς ἐστιν ὁ θεός, καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν καὶ φρίσσουσιν. [20] Θέλεις δὲ γνῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων ἀργή ἐστιν; [21] Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον; [22] βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη, [23] καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα· ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην καὶ φίλος θεοῦ ἐκλήθη. [24] ὁρᾶτε ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον. [25] ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ ἑτέρᾳ ὁδῷ ἐκβαλοῦσα; [26] ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά ἐστιν.

3

Ebyâha by'olulimmi

[1] Bene wîrhu, mumanye muli mwe murhabâga banji balonza okubà bayigîriza; mumanyire oku olubanja lwîrhu lwayish'ibà ludârhi kulusha. [2] Bulya rhweshi rhweshi rhunahabuke kanji. Akaba hali orhafumwa omu binwa, Oyo muntu erhi acîbêrire mulume mwimâna, owankahash'irhegeka omubiri gwâge gwôshi. [3] Rhukashwêka akanwa k'eciterusi nti Iyo cirhuyumva, citerusi côshi rhuba rhushwêsire. [4] Kandi mulole amârho g'enkuge; ciru gankaluga, ciru gankahunyangwa n'empûsi ndârhi, kurharuma garhahêkwa n'engasi ntyanguli emunda omwêrekeza alonzize. [5] Olulimi nalwo kwo na kuguma. Cibà cirumbu cityanguli, ci lwanacikungira bintu binji. Obunyi bw'enkunyankunye burhayibuza okuyôca omuzirhu munene! [6] Olulimi nalwo gubà muliro, eba nshoôko y'obubî. Olulimi lubà aha kâgarhî k'emishaya yîrhu, luyahukiza omubiri gwôshi, lunahire engulumira omu buzîne bwîrhu bw'en'igulu, nk'oku lwône lugulumira n'omuliro gw'omu nyenga y'omuliro. [7] Ebyerubala bya ngasi lubero n'ebinyunyi, enjoka n'ebiyandala oku idaho, n'ensimba z'omu nyanja, byôshi byôshi bwenge bwa muntu bubirhegeka bwo bwanayôrhaga bubirhegeka. [8] Ci olutimi, ntà muntu ciru n'omuguma wankahash'ilurhegeka: lubà cihûsi cirhadêkerera; luyunjwîre bwôge bulimwo olufù. [9] Lwo rhugashânizamwo Nyakasane na Larha, lwo rhunahehêreramwo abantu balemagwa oku nshusho ya Nyamuzinda! [10] Omu kanwa kaguma munarhenge obwangà n'omukago! Mâshi bene wîrhu, okwo kurhakwânîni. [11] K'iriba linahululemwo amîshi minjà n'amalulu omu mulokomuguma? [12] Bene wîrhu k'omulehe gw'omutini gwankayanakwo amalehe g'omuzâbîbu? N'amîshi g'omu nyanja nago garhankaba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

minjà nk'ag'omu iriba.

Obushinganyanya bwinjà n'obubî

13 Ndi muli mwe oli mushinganyanya na mwenge? Ayêrekane n'olugendo Iwâge lwinjà oku
ebijiro byâge biri bya butûdu n'obushinganyanya. 14 Ci mukabà ba mujina n'obumvu omu
murhima, mukanaba ba nnongwe, murhacîkungaga; murhananywerheraga okuli.
15 Obushinganyanya bwa bene obwo arhali enyanya buhubuka; ci buli bw'en'igulu, buli bwa
ngesò mbî, buli bwa kuli shetani, 16 bulya aha obumvu n'ennongwe bifulukira harhabula kavulindi
n'ebindi bibî bya ngasi lubero. 17 Obushinyanya bw'enyanya bwôhe, burhanzi buba bucêse kandi
buba bwa murhûla, buba bwa lukogo, butûla, buyunjwîre bwonjo n'emburho nyinjà[p], burhajira
kabôlo, burhanalyâliha. 18 Emburho y'obushinganya erhabibwa aharhali murhûla,
erhanakwânana abarhali ba murhûla.

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ 3

1 Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι μεῖζον κρίμα λημψόμεθα. 2 πολλὰ γὰρ
πταίομεν ἅπαντες. εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅλον
τὸ σῶμα. 3 εἰ δὲ τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς εἰς τὰ στόματα βάλλομεν εἰς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν,
καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετάγομεν. 4 ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα τηλικαῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ ἀνέμων σκληρῶν
ἐλαυνόμενα μετάγεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου ὅπου ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούλεται. 5 οὕτως
καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστὶν καὶ μεγάλα αὐχεῖ. ἰδοὺ ἡλίκον πῦρ ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει. 6 καὶ ἡ
γλῶσσα πῦρ. ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν ἡ σπιλοῦσα ὅλον
τὸ σῶμα καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης. 7 πᾶσα γὰρ
φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν, ἑρπετῶν τε καὶ ἐναλίων δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ
ἀνθρωπίνῃ, 8 τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δαμάσαι δύναται ἀνθρώπων, ἀκατάστατον κακόν, μεστὴ
ἰοῦ θανατηφόρου. 9 ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν κύριον καὶ πατέρα καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς
ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας· 10 ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ
κατάρα. οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτως γίνεσθαι. 11 μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρύει τὸ
γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν; 12 μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι ἢ ἄμπελος σῦκα; οὔτε
ἁλυκὸν γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ. 13 Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς
ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραΰτητι σοφίας. 14 εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ
καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας. 15 οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία
ἄνωθεν κατερχομένη ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχική, δαιμονιώδης. 16 ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ
ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα. 17 ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἁγνή ἐστιν, ἔπειτα
εἰρηνική, ἐπιεικής, εὐπειθής, μεστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος, ἀνυπόκριτος. 18

[p] **3.17** : Emburho nyinjà byo bijiro binjà.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καρπὸς δὲ δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην.

4

Okuyôrha bwinjà

[1] Ngahi ebîrha n'entambala birhenga mu!i mwe K'arhali omu mîru ginyu mabî gakatula entambala omu birumbu binyu? [2] Erhi mucîfinja akantu murhagwêrhi, munajekwomukòla mwaniga. Mukayagalwa n'ehi murhankabona, munatule entambala mulwe amatumu. Murhajira bici bulya murhahûna bici. [3] Mukahûna murhahâbwa, bulya munahûne kubî, mpu mubone ebi mwagula amasîma mabî. [4] Ezi ndyâlya, ka kuhaba muhabire oku okuyinjibana igulu kuli kushombana na Nnâmahanga? Kwo kuderha oku owalonza okubà mwîra w'igulu anacijire mushombanyi wa Nyamuzinda. [5] Ka mwêhe mumanyire mpu Amandiko busha gaderhire, mpu: «Omûka arhuhiragamwo, Nyamuzinda aguzigira n'obuyâgalwa?» [6] Kwo kunarhuma arhugabîra enshôkano elushire. Amandiko kwo kadesire mpu[q]: Abacîbonyi Nyamuzinda kucika abacîka, ci abîrhôhye bo ashobôza engalo yâge. [7] Kuziga lero mukayumva Nnâmahanga; mulwîse shetani, mwabona oku ammuyakira kulî. [8] Yegeri Nyamuzinda, naye a-mmuyegerera. Kalabi enfune zinyu, mwe banya-byâha; cêsi emirhima yinyu, ezi nderhera-habiri. [9] Mulakire ebyâha binyu, mujire emishîbo, munabande endûlù. Amasheka ginyu gashube mirenge, n'amasîma ginyu gahinduke mishîbo. [10] Mucîrhôhye embere za Nyakasane, naye ammukuza. [11] Muleke okukaz'iderhana kubî, bene wîrhu. Oderhera mwene wâbo kubî, nîsi erhi omu-twîra olubanja, erhi Irhegeko aderhire kubî, erhi Iyo anatwîrîre olubanja. N'erhi wankatwîra irhegeko olubanja, obwo erhi orhaciri mushimbulizi w'Irhegeko, ci erhi okola mutwî w'olubanja walyo. [12] Omurhegesi n'omutwî w'emmanja ali muguma dolodolo, ye gwêrhe obuhashe bw'okuciza n'okuyîrha. Nâwe oligi ndi mpu wacihambira okutwîra owinyu olubanja?.

Abahirhi bacîmanye, bacîkeke!

[13] Yumvagyi ninyu we banakulâlira, mpu: «Ene erhi irhondo rhwâja muli cishagala cilebe, rhwayûsamwo omwâka, rhwarhimbûla rhunayunguke». [14] K'erhi mumanyirage obwo kurhi irhondo mwâba? Obuzîne bwinyu buli cici? Muli mugi gubonekana hisanzi hitya, okuhandi guhirigirhe. [15] Kumanya murhankaderha erhikwo, mpu: «Nyakasane akalonza, rhwâba rhucirimwo omûka, rhujire kantu kalebe na kalebe». [16] Ci mwêhe, banyandumà, mudwîrhe mwacîkungira obucîbone bwinyu! Ngasi bukuze bwa bene obwo buli bubî. [17] Ntyo, omanyire aminja ankajira, akanabula bwagajira, erhi câha ajizire.

---

[q] **4.6** : Mig 3, 34; Ayu 40, 12

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ 4

[1] Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; [2] ἐπιθυμεῖτε καὶ οὐκ ἔχετε, φονεύετε καὶ ζηλοῦτε καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν, μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε, οὐκ ἔχετε διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς, [3] αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε. [4] μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα τοῦ θεοῦ ἐστιν; ὃς ἐὰν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσταται. [5] ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει· πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ κατῴκισεν ἐν ἡμῖν, [6] μείζονα δὲ δίδωσιν χάριν; διὸ λέγει· ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν. [7] ὑποτάγητε οὖν τῷ θεῷ, ἀντίστητε δὲ τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν· [8] ἐγγίσατε τῷ θεῷ καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν. καθαρίσατε χεῖρας, ἁμαρτωλοί, καὶ ἁγνίσατε καρδίας, δίψυχοι. [9] ταλαιπωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε. ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μετατραπήτω καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. [10] ταπεινώθητε ἐνώπιον τοῦ κυρίου καὶ ὑψώσει ὑμᾶς. [11] Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί. ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ ἢ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καταλαλεῖ νόμου καὶ κρίνει νόμον· εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου ἀλλὰ κριτής. [12] εἷς ἐστιν ὁ νομοθέτης καὶ κριτὴς ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ δὲ τίς εἶ ὁ κρίνων τὸν πλησίον; [13] Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες· σήμερον ἢ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τήνδε τὴν πόλιν καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν καὶ ἐμπορευσόμεθα καὶ κερδήσομεν, [14] οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον ποία ἡ ζωὴ ὑμῶν– ἀτμὶς γάρ ἐστε ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη– [15] ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς· ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ καὶ ζήσομεν καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. [16] νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐστιν. [17] εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν.

5

[1] Oku bwinyu ninyu mwe bagale! Mulake, munabande endûlù kuli kabuti-ndi wâmmuyishira! [2] Obuhirhi bwinyu bwabozire, n'emyambalo yinyu yalundirwe n'enshwa. [3] Amasholo ginyu n'ensaranga zinyu byalibirwe n'engisha, n'engisha zâbyo zo zayish'immuyâgiriza zinasirize emibiri yinyu nka kula omuliro gujira. Neci, mwamanyir'ibîka erhi mubîka omu nsiku nzinda! [4] Ka murhabwîni oku oluhembo mwàyimaga abakozi basârûlaga amashwa ginyu ludwîrhe lwabanda endûlù n'oku emirenge y'abo basârûzi yahisire omu marhwîri ga Nyakasane Nyamuzinda w'emirhwe? [5] En'igulu mwarhogwîre mwanacîsîmîsa, mwayigusize amîru g'omurhima gwinyu nk'oku lusiku lw'okuhuma omu mwamba. [6] Mwayâ-giriza omushinganyanya mwanamuyîrha; arhaderhaga mpu acîfûngira.

Amahano mazinda.

[7] Mucîhangane okulembera amalibuko, bene wîrhu, kuhika Nyakasane ayîshe. Ka murhabona oku omuhinzi, erhi alinda emburho àkoyeraga y'omu kwâge, anahulike, alinge enkuba

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

y'omuhangûko n'eya lukanga enie. [8] Mucîhumbire ninyu; musêze emirhima omu nda, bulya Nyakasane ali hôfi ayishe. [9] Murhakâg'ibêrana burhe, bene wîrhu, murhag'itwîrwa olubanja. Omutwî w'emmanja oyu wammuhika aha lusò! [10] Bene wîrhu, mulolere oku balêbi baderhaga oku izîno lya Nyakasane; mushimbe olwiganyo lwâbo omu kucîhangâna n'omu kulembera amalibuko. [11] Neci, kuderha rhubaderha bany'iragi. Balya bacîkanyakanyize. Mwayumvîrhe bakunga oku Ayubu acîhangânaga, mwâna-bona oluhembo Nyakasane àmuhîre[r]. Bulya Nyakasane aba wa lukogo na wa bwonjo bunji[s].

[12] Cibwenêne, bene wîrhu, mumanye mwankakacîgasha: arhali oku izîno ly'amalunga, erhi ly'igulu, nîsi erhi oku yindi ndahiro. «Neci» winyu abè «neci», na «nanga» winyu abè «nanga» Iyomurhayish'iyâga omu lubanja. [13] Erhi hankabà oli omu malibuko muli mwe, ashenge. N'oshagalusire, ayimbe ennanga.-

[14] Erhi hankajira owalwâla muli mwe, anahamagale abadâhwa b'Ekleziya, bamusengerere, banamushîge amavurha oku izîno lya Nyakasane. [15] Omusengero gw'obuyêmêre gwanafumya omulwâla; Nyakasane anamuyinamula, n'akaba ajizire ebyâha, anabikûlirwa. [16] Kuziga mukafulûlirana ebyâha binyu, munakasengererana, Iyomufuma. Omusengero gw'omushinganyanya washenga n'omurhima gwâge gwôshi gujira buhashe bunji. [17] Eliya ali muntu akirhu; ashenga n'omurhima gwâge mpu enkuba erhaniaga, n'enkuba yajira myâka isharhu na myezi ndarhu- erhaboneka omu igulu. [18] Ashub'ija aho, ashenga, lero enkuba yarhenga e malunga, n'obudaka bwayêra emburho. [19] Bene wîrhu, erhi muli mwe hankajira owahabuka, arhenge omu njira y'okuli, n'owundi amugalule, [20] owahabûla omunya-byâha, amurhenze omu njira ali ahabukîremwo, amaye oku obuzîne bwâge abucizize olufù, n'oku âbabalirwa byâha mwandu.

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ 5

[1] Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. [2] ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπεν καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν, [3] ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ. ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. [4] ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀπεστερημένος ἀφ' ὑμῶν κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα κυρίου σαβαὼθ εἰσεληλύθασιν. [5] ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε, ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς, [6] κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν. [7] Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ, ἕως λάβῃ πρόϊμον καὶ ὄψιμον. [8] μακροθυμήσατε

[r] **5.11** : Ayu 21-22; 42, 10-17.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κυρίου ἤγγικεν. [9] μὴ στενάζετε, ἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἕστηκεν. [10] ὑπόδειγμα λάβετε, ἀδελφοί, τῆς κακοπαθείας καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφήτας οἳ ἐλάλησαν ἐν τῷ ὀνόματι κυρίου. [11] ἰδοὺ μακαρίζομεν τοὺς ὑπομείναντας· τὴν ὑπομονὴν Ἰὼβ ἠκούσατε καὶ τὸ τέλος κυρίου εἴδετε, ὅτι πολύσπλαγχνός ἐστιν ὁ κύριος καὶ οἰκτίρμων. [12] Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν γῆν μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον· ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὒ οὔ, ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε. [13] Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν, προσευχέσθω· εὐθυμεῖ τις, ψαλλέτω· [1'] ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν, προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. [15] καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ. [16] ἐξομολογεῖσθε οὖν ἀλλήλοις τὰς ἁμαρτίας καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. [17] Ἠλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ· [18] καὶ πάλιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκεν καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησεν τὸν καρπὸν αὐτῆς. [19] Ἀδελφοί μου, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, [20] γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

[$] **5.11** : Lul 102 (103), 8.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1PE - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

1 Pet

1 PETRO

AMARHANZI GA PETRO

AMARUBA MARHANZI GA MUTAGATIFU PETRO

1

AMARHANZI GA PETRO

Omusingo

[1] Petro, ntumwa ya Yezu Kristu, oku bîshogwa bashandabîne omu Ponto, omu Galasiya, omu Kapadociya, omu Aziya n'omu Bitiniya. [2] Mwe Nyamuzinda Îshe acishogaga omu bumanye bwâge, anammucêsa na Mûka Mutagatîfu, mpu Iyomuyumva Yezu Kristu munashahizibwe n'omukò gwâge: kuli mwe enshôkano n'omurhûla munji!

Obulangâlire n'obucire bw'abemêzi

[3] Ayâgirwe Nyamuzinda, îshe wa Nnawîrhu Yezu Kristu! Omu lukogo lwâge lunji, àrhubusire buhyâhya, àrhuha obulangâlire bulerha obuzîne, erhi afûla Yezu Kristu omu bafîre, [4] mpu Iyo rhuyish'iyîma omu bwâmi burhaheka, burhalimwo izâbyo, burhankanayûrha, bulya bwâmi mubikirwe omu mpingu, [5] mwe mulangwa n'obuhashe bwa Nyamuzinda erhi buyêmêre bwinyu burhuma, mpu Iyomuyish'ibona bulya bucire bwâfulûlwa omu nsiku nzida[t].

Obuzigire n'obuyêmêre kuli Yezu Kristu

[6] Co cirhumire mudwîrhe mwacishinga, ciru mukaba muciri omu marha- ngulo ga ngasi lubero kasanzi kasungunu; [7] na ntyo buyêmêre bwinyu - bugwêrhe ecitwîro kulusha amasholo barhangula obwinjà bwâgo omu muliro, n'obwo kusherêra gasherêra - buyish'ibà bukuze n'irenge linyu, bunarhume mwakengwa olusiku Yezu Kristu aciyêrekana. [8] Mumuzigira murhanasag'imulolakwo; mumuyêmêra n'obwo murhasâg'imubona, n'omwîshingo gwinyu

[t] **1.5** : Ensiku nzinda: aha kuli kuderha okuyûrha kw'igulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

gurhankaderhwa gunayunjwîre irenge, [9] bulya mumanyire oku buyêmêre bwinyu bwammuhisa oku bucire bwinyu.

Obulangâlire bw'abalêbi

[10] Obwo bucire bwo abalêbi balêbaga enshôkano mwàli mubikîrwe bakag'ilongereza n'okuhumba; [11] bacihangâna okumanya mango gahi na bimanyîso- bici Omûka gwa Kristu[u] gwabalimwo gwakâg'ibalangûla, erhi gukâbabwîriza, embere bibè, amalumwa ga Kristu n'irenge lyânagakulikire. [12] Bafulûlirwa oku obugo bali bahîrwe burhali bwâbo bone, ci bwinyu: obwo bugo bw'obûla bàmmumanyîsize balya bàmmuyigîrizagya Emyanzi y'Akalembe mwa ganôla mango n'oburhabâle bwa Mûka Mutagatîfu warhumagwa Kurhenga empingu. Eryo ihwe ciru na bamalahika basîma bwenêne okulisinza.

Okucisêza okuhinduka bimâna n'okubà masù

[13] Kuziga musêze omukaba omu bibunu by'enkengêro zinyu[v], mubè masù, munalangâlire bwenêne enshôkano mwayish'ishobôla olusiku Yezu Kristu aciyêrekana. [14] Nka kula abâna bumvi bajira, murhacishubîriraga irala linyu lya mîra, galya mango mwàciri bahwinja; [15] ci ninyu mubè batagatîfu omu lugendo lwinyu lwôshi nka kulya owammuhamagalaga aba mutagatîfu, [16] bulya kuyandisirwe, mpu[w]: Mwâba batagatîfu, bulyâla nie ono mba mutagatîfu. [17] Na kulya kubà oyu muderha mpu ye Sho arhajira kabôlo, ci anatwîre ngasi muntu nk'oku ebijiro byâge binashingânîne, muyôrhe murhînya amangomuciri eno ihanga. [18] Mumanye oku murhakûlagwa omu bwôrhere bw'obujà basho bàmmuyahukizagya n'ebirugu byankasherêra, nk'amasholo erhi ensaranga, [19] ci n'omukò gw'ecitwîro cidârhi gwa Kristu, ye Mwâna-buzi mwêru-kwêru orhalikwo izâbyo. [20] Neci, oyo mwâna-buzi ali mwishogwe erhi ciru igulu lirhasâg'igera amango Iyâlemwe, ci mw'ezi nsiku nzinda mwo aciyêrekine erhi mwe murhuma. [21] Ye igwârhiro ly'obuyêmêre bwinyu muli Nnâmahanga wamufûlaga omu bafîre anamujîsa irenge, mpu Iyo Nyamuzinda aba ye buyêmêre na bulangâlire bwinyu.

Okuzigirana

[u] **1.11** : Ye Mûka Mutagatîfu wakag'ibwîriza abalêbi ebi bamanyîsa.
[v] **1.13** : Kwo kuderha: muyôrhe mucirheganyize.
[w] **1.16** : Lv 19, 2.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[22] Erhi muyêmêra okushimba okuli, mwacêsize emirhima yinyu, mpu lyomuzigirana nk'abalondana buzira bulyâlya. Neci muzigirane n'omurhima gucîîre na burharhama, [23] bulya mwàbusirwe buhyâhya, arhali n'emburho esherêra, ci n'emburho erhankahash'isherêra, lwo Luderho lwa Nyamuzinda luzîne lw'ensiku n'amango. [24] Bulya, neci, ngasi ciderhwa mubiri kwo ciri nka hyâsi n'irenge lyâgwo lyôshi kwo liri nka bwâso bwa byâsi; ebyâsi bikayuma, obwâso bwanahugumuka; ci Oluderho lwa Nyakasane lwohe luyôrha luhabà ensiku n'amango[x]. [25] Olwo Luderho lw'ensiku n'amango lwa Nyakasane lwo mwàyigîrizîbwe omu Myanzi y'Akalembe.

ΠΕΤΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ 1

[1] Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας καὶ Βιθυνίας [2] κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη. [3] Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι’ ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν, [4] εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς [5] τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ [6] ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστίν, λυπηθέντας ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, [7] ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολυτιμότερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ [8] ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες, πιστεύοντες δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ [9] κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν σωτηρίαν ψυχῶν. [10] περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηραύνησαν προφῆται οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες [11] ἐραυνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ προμαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας. [12] οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς, ὑμῖν δὲ διηκόνουν αὐτὰ ἃ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ’ οὐρανοῦ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι. [13] Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν νήφοντες τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ. [14] ὡς τέκνα ὑπακοῆς μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις, [15] ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, [16] διότι γέγραπται · ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιος. [17] καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήμπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἑκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε [18] εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου [19] ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ [20] προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ’ ἐσχάτου τῶν χρόνων δι’ ὑμᾶς [21] τοὺς δι’ αὐτοῦ πιστοὺς εἰς θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα

[x] **1.24** : Iz 40, 6-8.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

εἶναι εἰς θεόν. [22] Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον ἐκ καθαρᾶς καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς [23] ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς ἀλλ' ἀφθάρτου διὰ λόγου ζῶντος θεοῦ καὶ μένοντος. [24] διότι πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν· [25] τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δέ ἐστιν τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.

2

Obwîrhôhye

[1] Kuziga mulekage ngasi bubî na ngasi bunywesi, obulyâlya n'obuyâgalwa na ngasi kalimi kabî. [2] Nka rhubonjo rhwaciburhwa, mushwîre amarha minjà g'obunya-mûka, lyomukula munahike omu bucire, [3] akaba mwalabwîre[y] oku Nyakasane aba mwinjà!

Obudâhwa buhyâhya

[4] Mumujêho! Kali ye lirya ibuye ly'obuzîne abantu balahiraga, ci lirhôle na lya citwîro cidârhi omu masù ga Nyamuzinda! [5] Ninyu mubè nka mabuye gazîne, mujè omu bûbake bw'enyumpa y'obunya-mûka, muhinduke badâhwa batagatîfu b'okurherekêra enterekêro z'obunya-mûka zasîmîsa Nyamuzinda oku bulagizi bwa Yezu Kristu. [6] Bulya kuyandisirwe, mpu[z]: *Ka murhabwîni oku mpizire omu Siyoni ibuye-kaboko ka nyumpa, liri lirhôle na lya citwîro cidârhi; na ngasi yêshi wacilikubagire arhakabona nshonyi*. [7] Neci, kuli mwe obukuze, mwe bemêzi; ci abalahîre okuyêmêra, ibuye abûbasi bagayaguzagya, lyâyish'ibà kaboko ka nyumpa, [8] lihinduke ibuye ly'okusârhaza n'ery'okuhirimya[a]. Balisârhalakwo, kulya kubà barhayêmêra Oluderho[b], n'obwo olwo Luderho lwo bàlemeragwa. [9] Ci mwêhe muli ishanja lîshogwa, muli badâhwa b'ebwâmi, muli mulala mutagatîfu, muli lubaga lurhôle Nyamuzinda acungulaga mpu mukayimba ebirhangâzo by'olya wammukûlaga omu mwizimya, ammuhamagala mpu mujè omu bulangashane bwâge bw'okusômeza; [10] mwe murhali lubaga lwâge mîra, bunomukòla lubaga lwa Nyamuzinda; mwe murhagwêrhe cababa-lira, bunomukòla mubêîrwe obwonjo.

Oku abemêzi bakwânîne okuyôrha ekarhî k'abapagani

[11] Bîra bâni, mmuhunyire, mwe muli nka bigolo na nka babalama en'igulu, nti mucîlange oku iralà ly'omubiri likalwîsa omûka. [12] Olugendo lwinyu lubè nkana ekarhî k'abapagani. Ciru bankammunywerhera mpu muli banyakola-maligo, babone ebijiro binyu binjà banakuze

---

[y] **2.3** : Lul 33 (34), 9.
[z] **2.6** : Iz 28, 16; Rom 9, 33; 10, 11.
[a] **2.8** : Iz 8, 14.
[b] **2.8** : Olwo Luderho, yo Myanzi y'Akalembe Abayahudi balahiraga okuyankirira.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nnâmahanga olusiku ayish'ibarhandûla[c].

Okukenga abakulu b'ecihugo

[13] Mukaz'iyumva ngasi murhegesi w'en'igulu erhi Nyakasane orhuma: akaba mwâmi, mumukengêre obukulu bwâge; [14] akaba barhambo, bulya barhumirwe naye, mpu bahane ababî banakunge abajira aminja.

[15] Ntyo kwo Nnâmahanga alonza: mpu omu kulola aminja, mudumye aba-hwinja, barhishi bici. [16] Olugendo lwinyu lubè lwa bantagengwa, ci arhali bantagengwa balonza obulyo bw'okufulika obubî bwâbo, ci nka barhumisi ba Nyamuzmda. [17] Mukakenga ngasi muntu; muzigire bene winyu; murhînye Nnâmahanga; mukenge mwâmi.

Abashizi bayumve bannawâbo

[18] Mwe bashizi, mukayunva bannâhamwinyu munabarhînye, arhali abinja n'abantu nkana bonene, ci n'abadârhi. [19] Bulya guli mugisho, okulembera amalibuko omuntu arhakwânîni erhi Nyamuzinda orhuma. [20] Ndi wankakungirwa okubà alembîre empîmbo obubî bwâge bwàli bukwânîne? Ci erhi mwankalembera amalumwa n'obwo mwàjizire kwinjà, gwomugisho ogwo embere za Nyamuzinda.

[21] N'eco co mwàhamagaliragwa, bulya Kristu alibuzîbwe erhi mwe murhuma, ammusigîre olwiganyo mpu mushimbe enshando zâge, [22] Yêhe àrhajiraga câha, n'obulyâla burhabonekaga omu kanwa kâge. [23] Erhi babà badwîrhe bamujâcira, arhagalulaga bijâci; erhi bakamulibuza, acîhumbira; ci acîhira omu maboko gw'Omucîranuzi otwa emmanja n'oburhondekezi. [24] Ye wacibàrhuzagya ebyâha bîrhu omu mubiri gwâge oku murhi gw'omusalaba, mpu lyo rhufa oku byâha, rhunalamire obushinganyanya. Neci, bibande byâge byàrhufumagya. [25] Bulya mwàli muyôsire nka bibuzi birhêresire, ci buno mwashubîrîre lungere n'omulanzi w'emyûka yinyu.

ΠΕΤΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ 2

[1] Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιὰς [2] ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν, [3] εἰ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. [4] πρὸς ὃν προσερχόμενοι λίθον ζῶντα ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδεδοκιμασμένον, παρὰ δὲ θεῷ ἐκλεκτὸν ἔντιμον, [5] καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος πνευματικὸς εἰς ἱεράτευμα ἅγιον ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. [6] διότι περιέχει ἐν γραφῇ· ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον

[c] **2.12** : Olwo lusiku, lwo lusiku lw'olubanja luzinda. Abapagani bayish'ishimba olwiganyo lw'abakristu, bakayankirira obuyêmêre,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀκρογωνιαῖον ἐκλεκτὸν ἔντιμον, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ’ αὐτῷ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. 7 ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ
τοῖς πιστεύουσιν, ἀπιστοῦσιν δὲ λίθος ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς
κεφαλὴν γωνίας 8 καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου· οἳ προσκόπτουσιν τῷ λόγῳ
ἀπειθοῦντες εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν. 9 ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον,
λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ
θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς· 10 οἵ ποτε οὐ λαός, νῦν δὲ λαὸς θεοῦ, οἱ οὐκ ἠλεημένοι, νῦν δὲ
ἐλεηθέντες. 11 Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν
ἐπιθυμιῶν αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς· 12 τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες
καλήν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες
δοξάσωσιν τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς. 13 Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον,
εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι 14 εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι’ αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν,
ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν, 15 ὅτι οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἀγαθοποιοῦντας φιμοῦν τὴν τῶν
ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν, 16 ὡς ἐλεύθεροι καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν
ἐλευθερίαν ἀλλ’ ὡς θεοῦ δοῦλοι. 17 πάντας τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν θεὸν
φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε. 18 Οἱ οἰκέται ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ
μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. 19 τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν
θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχων ἀδίκως. 20 ποῖον γὰρ κλέος, εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι
ὑπομενεῖτε; ἀλλ’ εἰ ἀγαθοποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ θεῷ. 21 εἰς
τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα
ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ, 22 ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ
στόματι αὐτοῦ, 23 ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ
κρίνοντι δικαίως 24 ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα
ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν, οὗ τῷ μώλωπι ἰάθητε. 25 ἦτε γὰρ ὡς
πρόβατα πλανώμενοι, ἀλλ’ ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

3

Oku abemêzi bakwânîne okuyôrha omu buhya bwâbo

1 Ntyôla, ninyu mwe bakazi, mukayumva babalo, Iyo ciru hankajira abarhalonza okuyêmêra
Oluderho[d], balerhwa n'olwiganyo lwa bakâbo buzira binwa, 2 basinza obucêse n'obukenge
bw'olugendo lwinyu. 3 Okulimba kwinyu kurhabaga kw'embuga: okuhunga emvîri, okuyambala
orhugondo rhw'amasholo, n'okulimbira emyambalo minjinjà; 4 ci kubè omu ndubi y'omurhima
gwinyu, omu malimbo garhankahash'isherêra g'entimanya ziyunjwîre butûdu n'omurhûla; n'okwo
kwo kujira akamalo omu masù ga Nyamuzinda. 5 Ntyôla kwo mîra bakazâg'ilimba abakazi

---

bayish'ija omu irenge ly'akalamo k'ensiku n'arnango.
[d]**3.1** : Oluderho: Emyanzi y'Akalembe.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

batagatîfu: bakag'iyumva bibà erhi banalangâlîre Nnâmahanga. [6] Ntyo kwo Sara[e] akâg'iyumva Abrahamu, akamuderha nnâhamwâbo. Ninyu muli bâli bâge akaba mujira aminja buzira kuyôboha cici.

[7] Ninyu mwe balume, kwo na kuguma, omu kubêra na bakînywe mumanye oku omukazi cibà ciremwa cizamba kummulusha; mubakenge, bulya bayish'iyîma akinyu omu nshôkano y'obuzîne. Ntyo ntâco cankahanza ensengero zinyu.

Obuzigire bw'ecinyabuguma

[8] Buzinda mweshi mweshi mulungane, mukaz'ifà abinyu olukogo, muzigirana nka bâna ba nda nguma, mubè ba bwonjo na bîrhôhye. [9] Murhakâg'igalula obubî oku bubî. Erhi ebijâci oku bijâci; ci mukahana obwangà erhikwo, bulya kwo mwahamagaliragwa okwo, Iyomuyish'iyîma omu mugisho. [10] Bulya *ngasi olonzize okusîma obuzîne*[f] *n'okubona ensiku z'obuholo, alange olumi lwâge okuderha kubî, n'akanwa kâge karharhengamwo nderho za bulyâlya;* [11] aleke obubî, ajire aminja, alonze omurhûla, anagukulikire. [12] Bulya abantu binjà Nyakasane abalola bwinjà[g], ayumvîrhiza ensengero zâbo; ci banyankola-maligo kubakengula abakengula.

Oku abakristu bakwânîne okuyôrha omu malibuko

[13] Ndi wankammujirira kubî mukaba mucîhanganyire okujira aminja? [14] Ci erhi mwankalibuzibwa erhi bushinganyanya burhuma, muli bany'iragi! Murhabayôbohaga ciru n'ehitya, murhanadirhimanaga, [15] ci muharâmye Nyakasane Kristu omu mirhima yinyu. Muyôrhe mucîrheganyize ensiku zôshi okushuza ngasi yêshi wammudôsa igwârhiro ly'obulangâlire bwinyu, [16] ci kwonene n'obutûdu n'obwîrhôhye, bulya mugwêrhe omurhima mwinjà, Iyo abashobeka olugendo lwinyu lwinjà muli Kristu, enshonyi zibagwârha omu ebi bammubêherakwo[h]. [17] Bulya kuli kukulu okulibuzibwa nka bammuhôla aminja, akaba kwo Nyamuzinda alonzize, ahâli h'okuhôlwa amabî.

Olwiganyo lwa Kristu wafûkaga anayandagalira omu irimbo

[18] Ntyo kwo Kristu naye afîre liguma kwa lwôshi oku byâha by'abantu; ye mwêru-kwêru afîra Abanya-byâha, mpu arhuhise kuli Nnâmahanga; bulya anizirwe omu mubiri, ci agalulirwa obuzîne bw'Omûka. [19] Na ntyo agend'iyigîriza emyûka yali omu mpamikwa[i], [20] ezo ntumva za mîra, galya mango obwonjo bwa Nyamuzinda bwakâg'ilinda, mwa zirya nsiku Nûhu abinjaga

---

[e] **3.6** : Murh 18,12.
[f] **3.10** : Owalonza bumubêre bwinjà bunamununire, Lul 33 (34), 12-15.
[g] **3.12** : Lul 33 (34), 13-17.
[h] **3.16** : bammubêherakwo: bammuderherakwo busha.
[i] **3.19** : Omu mpamikwa: omu kuzimu, omu irimbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

enkuge. Mw'eyo nkuge banyi bône, bo bantu munâni, bacirîre omu mîshi. [21] A-gwo mîshi lwàli lwiganyo lw'obubatizo bummuciza bunôla ninyu, arhali omu kurhenza izinga ly'omubiri, ci omu kushenga Nnâmahanga n'omurhima gucire, obufûke bwa Yezu Kristu burhumire; [22] ye bwârhîre ebwa kulyo kwa Nyamuzinda erhi aba amarheremera empingu, n'erhi aba amahira bamalahika n'amâmi n'amahashe idako ly'oburhegesi bwâge.

ΠΕΤΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ 3

[1] Ὁμοίως αἱ γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσιν τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται [2] ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἁγνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν. [3] ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, [4] ἀλλ’ ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέως καὶ ἡσυχίου πνεύματος ὅ ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελές. [5] οὕτως γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγιαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι εἰς θεὸν ἐκόσμουν ἑαυτὰς ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, [6] ὡς Σάρρα ὑπήκουσεν τῷ Ἀβραὰμ κύριον αὐτὸν καλοῦσα ἧς ἐγενήθητε τέκνα ἀγαθοποιοῦσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν. [7] Οἱ ἄνδρες ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ, ἀπονέμοντες τιμὴν ὡς καὶ συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν. [8] Τὸ δὲ τέλος πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὔσπλαγχνοι, ταπεινόφρονες, 9μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας, τοὐναντίον δὲ εὐλογοῦντες, ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε. [10] ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς παυσάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ καὶ χείλη τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον, [11] ἐκκλινάτω δὲ ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν, ζητησάτω εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν· [12] ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν, πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά. [13] Καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταὶ γένησθε; [14] ἀλλ’ εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι. τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε μηδὲ ταραχθῆτε, [15] κύριον δὲ τὸν Χριστὸν ἁγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, [16] ἀλλὰ μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε καταισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφήν. [17] κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιοῦντας. [18] ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ὑμᾶς προσαγάγῃ τῷ θεῷ θανατωθεὶς μὲν σαρκί, ζῳοποιηθεὶς δὲ πνεύματι· [19] ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν πορευθεὶς ἐκήρυξεν [20] ἀπειθήσασίν ποτε, ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ’ ἔστιν ὀκτὼ ψυχαί, διεσώθησαν δι’ ὕδατος [21] ὃ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σῴζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι’ ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ [22] ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

4

Muleke ebyâha

[1] Neci, bulya Kristu, ababazîbwe omu mubiri gwâge, ninyu ezi nkengêro zibe yo mirasano yinyu: owababîre omu mubiri ahakanyire ecâha, [2] mpu ly'ensiku zicimusigalîre en'igulu arhazigeza omu iralà ly'abantu, ci omu kujira obulonza bwa Nyamuzinda. [3] Ka ziri nyi ensiku mwàlamire nka bapagani, omu kuhusha, omu kushimba iralà ly'omubiri, omu ndalwe n'okulya obudâmbye, omu kunywa buzira lugero n'okugashâniza ebiremwa? [4] Lero bakola barhangâla kulya kubà murhacigenda mwe nabo mw'eyo njira mbî y'eby'enshonyi, bajekwo bammujâcira. [5] Ci ebyo byôshi bânabidôsibwe n'olya ocîrheganyize okuyish'itwîra abazîne n'abafîre olubanja. [6] Kali ciru kwo kwarhumaga okwo abafîre nabo bayigîrizibwa[j] Emyanzi y'Akalembe, mpu Iyo bo bayâzire omu lubanja lw'omubiri omu masù g'abantu, babona obuzîne bw'omûka embere za Nyamuzinda.

Okubà masù n'okuzigirana

[7] Obuzinda bw'ebintu byôshi buli hôfi. Kuziga mubè bîrhonzi, munalange olugero[k] Iyomuhash'ishenga. [8] Ci bwenêne muzigirane mwêne na nnene, bulya obuzigire buzâza omwandu gw'ebyâha. [9] Mukahandisanya buzira kucîduduma. [10] Ngasi muguma arhabâle abâbo nk'oku agabîrwe enshôkano, kulya kunakwânîne abarhindisi binjà b'engalo ya Nyamuzinda ya ngasi lubero. [11] Owahîrwe omukolo gw'oburhumisi, agukole n'emisi ya Nnâmahanga, Lyo muli byôshi Nyamuzinda akuzibwa erhi Yezu Kristu orhuma. Kuli ye irenge n'obuhashe emyâka n'emyâka. Amen!

Okurhayôboha amalibuko

[12] Bîra bâni, irhondomumanye murhacisômeragwa, nka kulya omuntu afuduka akantu arhishi, n'engulumira y'omuliro eri omu kagarhî mpu emmurhangule. [13] Ci erhi mwankashangîra amababale ga Kristu, mucîshinge, Iyomuyish'iyumva amasîma n'omwîshingo olusiku aciyêrekana omu irenge lyâge. [14] Erhi mwankajâcirwa erhi izîno lya Kristu lirhuma, iragi linyu, kulya kubà Omuka gw'irenge, gwo Mûka gwa Nyamuzinda, gummulimwo. [15] Muli mwe harhajiraga owalibuzibwa nka mwîsi wa bantu, erhi nka cishambo, nîsi erhi nka nyankola-maligo, erhi nka ndyâlya; [16] ci erhi omuntu ankalibuzibwa bulya ali mukristu, arhafâga nshonyi, akuze Nyamuzinda wamushobôzagya eryo izîno. [17] Bulya amango gahisire, n'olubanja lwârhangirira oku nyumpa ya Nyamuzinda[l]. N'akaba rhwe lwârhangirirekwo, balya barhayêmêra Emyanzi

---

[j] **4.6** : Rulole 3, 19-20.
[k] **4.7** : Olugero omu biryo, omu binyôbwa n'omu ngasi bisîmîsa omubiri.
[l] **4.17** : Enyumpa ya Nyamuzinda yo Ekleziya. Olwo lubanja, go malibuko garhangula abemêzi n'okubarheganya oku lusiku

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

y'Akalembe kurhi obuzinda bwâbo bwâbe wâni! [18] Akaba okucunguka kw'omushinganyanya kuli kudârhi[m], kurhi omubî n'omunya-byâha anâbe? [19] Ntyo, abadwîrhe balibuka oku bulonza bwa Nyamuzinda bahire obuzîne bwâbo omu maboko ga Lulema orhatwa omu kanwa kâge, banacîhangâne okukajira aminja.

ΠΕΤΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ 4

[1] Χριστοῦ οὖν παθόντος σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὁπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν σαρκὶ πέπαυται ἁμαρτίας [2] εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιῶσαι χρόνον. [3] ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρίαις. [4] ἐν ᾧ ξενίζονται μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν βλασφημοῦντες, [5] οἳ ἀποδώσουσιν λόγον τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. [6] εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσιν μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκί, ζῶσιν δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι. [7] Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν. σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε εἰς προσευχὰς [8] πρὸ πάντων τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν, [9] φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ, [10] ἕκαστος καθὼς ἔλαβεν χάρισμα εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ. [11] εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ θεός, ἵνα ἐν πᾶσιν δοξάζηται ὁ θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. [12] Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν γινομένῃ ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος, [13] ἀλλὰ καθὸ κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν, χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι. [14] εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι, ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται. [15] μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς ἢ κλέπτης ἢ κακοποιὸς ἢ ὡς ἀλλοτριεπίσκοπος· [16] εἰ δὲ ὡς χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ μέρει τούτῳ. [17] ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ; [18] καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόλις σῴζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; [19] ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ πιστῷ κτίστῃ παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἀγαθοποιΐᾳ.

5

---

lw'olubanja luzinda.
[m] **4.18** : Mig 11, 31.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Petro ahanûla abagula b'Ekleziya

[1] Abagula[n] bali muli mwe, alagi ihano mbahire, nie mugula akabo, nie na câliho c'amababale
ga Kristu, nie nanayish'ishangîra irenge lyânaboneka-ne[o]. [2] Muyâbule obusò bwa Nyamuzinda
mwàhizirwemwo, arhali nk'abasêzîbwe, ci n'omurhima gwinyu gwôshi, nk'oku Nyamuzinda
alonzize, arhali omu kulonza obunguke bubî, ci n'omurhima nkana. [3] Murhazidoheraga
abamwahîrwe mpu mubarhegeke, ci mubè lwiganyo lw'obusò. [4] N'amango Lungere w'abangere
aciyêrekana, mwahabwa ishungwè ly'irenge lirhakasherêra.

Ahanûla emisole n'abandi bemêzi

[5] Ninyu mwe misole, mukayumva abagula. Mweshi muhwinje omwambalo gw'obwîrhôhye omu
kuyôrha n'abinyu; bulya *abacîbonyi Nyamuzinda kucîka abacîka, ci abîrhôhye bo ashobôza engalo*
yâge[p]*.* [6] Kuziga mucîrhôhye embere z'okuboko kugala-byôshi kwa Nyamuzinda, Iyo ammukuza
omu mango ga-kwânîne [7] Amalagîrire ginyu gôshi mugahire omu maboko gâge, bulya
kushîbirira ayôrha ammushîbirira. [8] Mulange olugeromunabe masù! Omushombanyi winyu,
Shetani, nka ntale yaluluma, adwîrhe azunguluka-zunguluka, mpu alonze oyu amira.
[9] Mumuhagalike n'obuzibu bw'obuyêmêre bwinyu, munamanye oku ago malibuko go ganadwîrhe
galibuza bene winyu bali omu igulu. [10] Na hanomubà mwamalibuzibwa kasanzi katyunguli,
Nyamuzinda w'enshokano zôshi wammuhamagalaga okushangîra irenge lyâge ly'ensiku
n'amangomuli Kristu Yezu, yêne âmmuyumanyanya âmmukomeze, âmmuzibuhya anammujire
ntadundagana. [11] Kuli ye irenge n'obuhashe emyâka n'emyâka. Amen!

Amahano mazinda, omusingo n'obwangà

[12] Mmuyandikire ebi binwa bisungunu n'okuboko kwa Silvano, mwene wîrhu mbona
nk'akwânîne okucîkubagirwa, nti mmuhanûle nampamîrize oku eyo yo nshôkano y'okuli ya
Nyamuzinda: muyisêremwo buzibu. [13] Ekleziya eri e Babiloni[q], ntôle akinyu, emmulamusize; na
mugala[r] wâni Marko naye ammulamusize. [14] Mulamusanye n'ehinûnugurho hy'obuzigire.
Obuholo kuli mwe mweshi muli Kristu!

ΠΕΤΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ 5

---

[n] **5.1** : Abagula erhi abashosi, bo badâhwa n'abajinji (abasaserdoti n'abacigofu) b'Ekleziya.
[o] **5.1** : Irenge Kristu ânayishemwo aha kuyûrha kw'igulu.
[p] **5.5** : Mig 3, 34; Lolà Yk 4, 6.
[q] **5.13** : E Babiloni: e Roma, ngasi washâbire Yeruzalemu, Abayahudi banamuhe erya Babiloni, bulya Babiloni ye wali murhanzi okushâba Yeruzalemu.
[r] **5.13** : «mugala wâni Marko», ali olya muganda wayandikaga ecitabu ca kabiri c'Emyanzi y'Akalembe. Ali mugala wa Petro, bulya Petro ye wamubatizagya, owabatizagya omuntu erhi amamuburha bunya-mûka.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός· [2] ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλ' ἑκουσίως κατὰ θεόν, μηδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως, [3] μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου· [4] καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. [5] ὁμοίως, νεώτεροι, ὑποτάγητε πρεσβυτέροις· πάντες δὲ ἀλλήλοις τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε, ὅτι ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν. [6] Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, [7] πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν. [8] νήψατε, γρηγορήσατε. ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τινα καταπιεῖν· [9] ᾧ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι. [10] ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ ὀλίγον παθόντας αὐτὸς καταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει, θεμελιώσει. [11] αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. [12] Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, δι' ὀλίγων ἔγραψα παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ θεοῦ εἰς ἣν στῆτε. [13] ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μᾶρκος ὁ υἱός μου. [14] ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2PE - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

2 Pet

2 PETRO

AGA KABIRI GA PETRO

AMARUBA GA KABIRI GA MUTAGATIFU PETRO

1, 4: Bulya mwashobwîre aminja nkana ga citwîro cidârhi mwàlanganyibagwa, mwarhenga omu bubî bw'iralà lîsherêza igulu. 5 Okwo kwo kunarhumage mwacîsêza kulusha okuyûshûla enkômedu nyinjà oku buyêmêre, obumanye oku bulembêdu, 6 olugero[s] oku bumanye, obulembêdu oku lugero, obukombêdu oku bulembêdu, 7 ecinyabuguma oku bukombêdu, n'obuzigire oku cinyabuguma. 8 Erhi mwankabà mugwêrhe ago makômezi minjà, erhi gankagandâza muli mwe, garhankammuleka mwayôrha maboko mûmu na buzira emburho omu kumanya Nnawîrhu Yezu Kristu.

Rhuyâke abîgîriza b'obunywesi bakarhuma enyuma z'okushobôla aminja g'ecitwîro cidârhi, rhushubire nyuma, rhubè nka akabwa kashubirira ebishaliza by'ako, erhi nka ngulube eba yamayûsa yashukwa eshubire omu bijondo (3,8).

Rhurhayêmêre amashumi g'abaderha mpu Nyakasane analegerîre okuyunjuza eciragâne aderhaga oku agaluka, bulya kuli Nyakasane lusiku luguma kwo luli nkamyâka cihumbi, na myâka cihumbi kwo eri nka lusiku luguma. Kulinda rhucîyunjuze aciri alinda.

1

AGA KABIRI GA PETRO

Omusingo

[1] Simoni Petro, mwambali na ntumwa ya Yezu Kristu, kuli bôshi bashobwîre obuyêmêre buguma bw'ecitwîro cidârhi akîrhu erhi obushinganyanya bwa Nyamuzinda wîrhu n'omucunguzi Yesu Kristu burhuma. [2] Mâshi mugabirwe enshôkano n'omurhûla munji omu kumanya Nyamuzunda na Nnawîrhu Yezu!

[s] **1.6** : Olugero omu kulya n'okunywa n'omu gandi masîma g'omubiri; obukombêdu omu kurhumikira Nnâmahanga.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okubà n'olugendo lushingânîne. Obwôrhere bwîrhu bwa bene-Nnâmahanga

[3] Neci, obuhashe bwâge bwa Nyamuzinda bwarhushobôzize ngasi byôshi bikwânîne obuzîne n'obushîbirizi, omu kurhumanyîsa Olya warhuhamagalaga n'irenge n'emisî yâge. [4] N'ebyôla[t] byo byarhumire rhuhâbwa aminja nkana ga citwîro cidârhi rhwàlaganyibagwa,kushangîra obwôrhere bwa Nyamuzinda, mubà mwamarhenga omu bubî bw'iralà lîsherêza igulu. [5] Okwo kwo kunarhumage mwacîsêza kulusha okuyûshûla enkômedu nyinjà oku buyêmêre, obumanye oku bulembêdu, [6] olugero[u] oku bumanye, obulembêdu oku lugero, obukombêdu oku bulembêdu, [7] ecinyabuguma oku bukombêdu, n'obuzigire oku cinyabuguma. [8] Erhi mwankabà mugwêrhe ago makômezi minjà, erhi gankagandâza muli mwe, garhankammuleka mwayôrha maboko mûmu na buzira emburho omu kumanya Nnawîrhu Yezu Kristu. [9] Orhagwêrhi ago makômezi, guli muhûrha, arhabona ebirhali birazirazi, arhacikengêra oku àshukagwa ebyâha byâge bya mîra. [10] Kuziga mucihangânage, bene wîrhu, okuzibuha omu kuhamagalwa n'omu kucîshogwa kwinyu; erhi mwankakajira ntyo ntà mango mwânahirime. [11] Ntyôla mwahâbwa buzira kugererwa okuyish'ija omu Bwâmi bw'ensiku n'amango bwa Nnawîrhu n'omucunguzi wîrhu Yezu Kristu.

Obuhamîrizi bwa Petro

[12] Eco co cirhumire nakayôrha mmukengêza ebyo binwa, ciru mukaba mubimanyire munasêzire buzibu omu nyigîrizo z'okuli. [13] Neci, mbwîne oku guli mukolo gunshingânîne, amango nciri mwo cino cihando[v], okummukengêza nti muyôrhe muli masù. [14] Bulya mmanyire oku ndi hôfi h'okurhengamwo eci cihando câni, nk'oku Nnawîrhu Yezu Kristu amanyîsagya. [15] Ci kwônene nako-lêsa emisî yâni yôshi, lyo hano mba nagenzire muyish'ikakengêra ebi binwa. [16] Bulya rhurhakolêsagya migani y'obwenge erhi rhummumanyîsa obuhashe n'okuyisha kwa Nnawîrhu Yezu Kristu, ci kulya kubà rhwêne rhwabwîne n'amasù gîrhu obulangashane bw'irenge lyâge[w]. [17] Anacihâbwa na Nyamuzinda Îshe irenge liyunjwîre bulangashane erhi limuyandagalirakwo, erhi: Oyu ye Mugala wâni muzigirwa, ye ncishingirammo[x]. [18] N'eryo izù, rhwaliyumvîrhe rhwene lyahubuka emalunga erhi rhuli rhwe naye oku ntondo ntagatîfu[y].

Akanwa k'abalêbi

[19] Ntyo rhusêzire kulusha oku kanwa k'abalêbi[z], kunali kwinjà mukalole nka kamole kamoleka

---

[t] **1.4** : Ebyôla: irenge n'emisî ya Kristu.
[u] **1.6** : Olugero omu kulya n'okunywa n'omu gandi masîma g'omubiri; obukombêdu omu kurhumikira Nnâmahanga.
[v] **1.13** Cino cihando: Mwo guno mubiri.
[w] **1.16** : Erhi Yezu ahinduka obusù oku ntondo ya Tabora.
[x] **1.17** : Lolà okuhinduka obusù kwa Yezu n'obubatizo bwâge.
[y] **1.18** : Bulya erhi Kristu ahinduka obusù, ayêreka entumwa oku ebi abalêbi baderhaga biri by'okuli.
[z] **1.19** : Oku ntondo kwàli Iliya na Mûsa bakag'ishambala na Yezu, byo bimanyîso oku Yezu ye wayishir'iyunjulisa ebinwa by"Amarhegeko n'Abalêbi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ahantu hali omwizinya, kuhika lukula arhande n'enyenyêzi y'esêzi[a] elangashane omu mirhima yinyu. 20 Kulusha byôshi mumanye oku ntà bulêbi bw'omu Mandiko buhugûlwa nk'oku omuntu alonzize; 21 bulya ntà mango obulêbi busâg'ilêbwa oku bulonza bw'omuntu, ci abantu bàrhumirwe na Nyamuzinda mpu baderhe, kuderhesibwa bakâg'iderhesibwa na Mûka Mutagatîfu.

ΠΕΤΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ 1

1 Συμεὼν Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἰσότιμον ἡμῖν λαχοῦσιν πίστιν ἐν
δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, 2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν
ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. 3 Ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ
πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς ἰδίᾳ δόξῃ καὶ
ἀρετῇ 4 δι’ ὧν τὰ τίμια καὶ μέγιστα ἡμῖν ἐπαγγέλματα δεδώρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας
κοινωνοὶ φύσεως ἀποφυγόντες τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. 5 καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ
σπουδὴν πᾶσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετήν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ
τὴν γνῶσιν, 6 ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ
τὴν εὐσέβειαν, 7 ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην. 8 ταῦτα γὰρ
ὑμῖν ὑπάρχοντα καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν· 9 ᾧ γὰρ μὴ πάρεστιν ταῦτα, τυφλός ἐστιν μυωπάζων λήθην
λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν. 10 διὸ μᾶλλον, ἀδελφοί, σπουδάσατε βεβαίαν
ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταίσητέ ποτε. 11 οὕτως γὰρ
πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ
σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. 12 Διὸ μελλήσω ἀεὶ ὑμᾶς ὑπομιμνῄσκειν περὶ τούτων καίπερ εἰδότας καὶ
ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ. 13 δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ’ ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ
σκηνώματι, διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει 14 εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός
μου, καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέν μοι. 15 σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν
ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι. 16 Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις
ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ
παρουσίαν ἀλλ’ ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος. 17 λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς
τιμὴν καὶ δόξαν φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης· ὁ υἱός μου ὁ
ἀγαπητός μου οὗτός ἐστιν εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα 18 καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ
οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει. 19 καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν
λόγον ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα
διαυγάσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, 20 τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες ὅτι πᾶσα
προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται· 21 οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη προφητεία
ποτέ, ἀλλ’ ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἀπὸ θεοῦ ἄνθρωποι.

---

[a] **1.19** : Eyo nyenyêzi y'esêzi, ye Kristu wayisha alangashana olusiku ayish'irhutwîra olubanja luzi nda aha kuyurha kw'igulu.

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2

Abîgîriza b'obunywesi

[1] Ci kwônene hali n'abalêbi b'obwîhambe omu lubaga, nk'oku n'omu kagarhî kinyu hayish'ibà
abîgîriza b'obunywesi, balerhe emilala mibî, bahakane ciru Nnahamwâbo wabacungulaga, na
ntyo barhakalegam'icîlerhera bône obuhanya. [2] Banji banâbashimbe omu lugendo lwâbo
lw'okujira eby'enshonyi, n'enjira y'okuli yayish'ilogorherwa erhi bo barhuma. [3] Omu magene gâbo
g'eby'en'igulu, bammulonzakwo obunguke n'ebinwa by'obwengehuza. Ci olubanja lwâbo mîra
lwàtubagwa, n'okuhera kwâbo kuli kurheganye. [4] Bulya, akaba, Nyamuzinda arhababaliraga
bamalahika bàgomaga, ci abaloha omu kuzimu, anabakwêba omu nyenga ziyunjwîre mwizimya,
mpu balingiremwo olubanja[b], [5] akaba arhababaliraga abàli mîra, ci alanga Nûhu yenene, ye
mujà-bugo w'obushinganyanya, bo na bandi bantu nda, okubundi anacilikira ecihonzi muli abo
bantu babî; [6] akaba engo za Sodomo na Gomora àzijizire luvù anaziherêrekeza, mpu abagomi
bayish'ibà bo babonerakwo olwiganyo; [7] akaba acizize omushinganyanya Loti
wakag'ishologorhwa n'olugendo lubî lw'abo banyankola-maligo barhajiraga lugero omu kuhusha,
[8] bulya oyomushinganyanya wayûbakaga ekarhî kâbo akâg'iyumva ababîre omu murhima
gwâge mwêru-kwêru erhi ebijiro byâbo bibî akazâg'ibona n'okuyumva bîrhuma, [9] kuli kuderha
oku Nyakasane agwêrhe obuhashe bw'okulîkûza abantu binjà omu malibuko, n'okuleka ababî
mpu bayish'ihanwa olusiku lw'olubanja [10] bwenêne balya bashimba iralà ly'omubiri omu kujira
eby'enshonyi banagayaguza obukulu bwa Nyakasane.

Obuhane ababî banâhâbwe

Ci ebyo bikàkà bicîbonyi birhayôboha okulogorhera ebiremwa by'irenge, [11] n'obwo bamalahika
babalushire emisî n'obuhashe barhabiderha kubî omu kubijâcira embere za Nyakasane. [12] Ci
abôla bôhe kwo banaciyôrhera nka nsimba zirhajira bukengêre, zaburhiragwa okugwârhwa
n'okuyirhwa; ebi barhamanyiri banabilogorherere; kwo banâherêrekere ak'ezo nsimba, [13] na ntyo
bâhâbwe obuhane, bubè luhembo lw'obubî bwâbo. Balongeza iragi omu masîma ga kasanzi
kasungunu. Abo bantu bayunjwîre izinga n'obulema, banakammurheba n'iralà lyâbo omu kulya
amadinie haguma ninyu. [14] Amasù gâbo gayunjwîre bugonyi, na ntà mango amîru gâbo g'ecâha
gayigurha; banagwârhire abantu barhazibuhiri omu mirhego yâbo, n'emirhima yâbo magene
g'eby'en'igulu byône eyishi, bali mihera! [15] Erhi bàrhenga omu njira eyumânîne, bàhabuka,
bashimba enshando za Balamu, mwene Bozori, owasîmaga okuhemberwa obubî bwâge. [16] Ci
ayâgirizibwa oku bubî bwâge: ecihêsi cirhankahash'iderha, carhengamwo izù ly'omuntu,
cahanza isirhe ly'oyomulêbi! [17] Abôla bantu gali maliba garhalimwo mîshi, biri bitù byayehûlwa

[b] **2.4** : Abashetani mîra bahâbagwa obuhane bwâbo bw'ensiku n'amango: ci olusiku lw'olubanja lyo bayâgirizibwa bwinjinjà, banyagwe obuhashe bajira bw'okulibuza ebindi biremwa n'oku-shumika abantu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'akalemera; omwizimya n'omwizizi bidwîrhe byabalinga. [18] N'ebinwa byâbo by'obucîbone birhagwêrhi nda na mugogo, banakashumika abacîrhenga omu by'obunywesi, balonze okubashubiza omu iralà ly'omubiri n'omu by'enshonyi. [19] Banabalanganye mpu babà ntagengwa, n'obwo bône bali bajà b'obubî bwâbo; bulya omuntu aba mujà w'omuhimire : [20] Obûla bàrhenzire omu bubî bw'igulu omu kumanya Nyakasane n'Omucunguzi Yezu Kristu erhi bankacîrikirira n'okubushubîrira, obwôrhere bwâbo bwa buzinda erhi bukola buhindusire bubî kulusha obw'oburhanzi. [21] Bulya kwankabîre kukulu kuli bo okurhamanya enjira y'obushinganyanya ah'okuyimanya na buzinda bagal'ileka eryôla irhegeko litagatîfu bahâbagwa. [22] Lero kulyâla ogu nugani gw'okuli gudesire kwanacibayishira, mpu[c]: «Akabwa kashubirire ebishaliza byâko» n'ogu gundi, mpu: «Engulube yacirheng'icîshuka yashub'icîvumvuza omu bijondo».

ΠΕΤΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ 2

[1] Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν. [2] καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις δι' οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται, 3καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται οἷς τὸ κρίμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει. [4] Εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν τηρουμένους [5] καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο ἀλλ' ὄγδοον Νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξεν κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας [6] καὶ πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέκρινεν ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικὼς [7] καὶ δίκαιον Λὼτ καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐρρύσατο· [8] βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν· [9] οἶδεν κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν, [10] μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ πορευομένους καὶ κυριότητος καταφρονοῦντας. τολμηταὶ αὐθάδεις δόξας οὐ τρέμουσιν βλασφημοῦντες, [11] ὅπου ἄγγελοι ἰσχύϊ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες οὐ φέρουσιν κατ' αὐτῶν παρὰ κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν. [12] Οὗτοι δὲ ὡς ἄλογα ζῷα γεγεννημένα φυσικὰ εἰς ἅλωσιν καὶ φθοράν ἐν οἷς ἀγνοοῦσιν βλασφημοῦντες ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καὶ φθαρήσονται [13] ἀδικούμενοι μισθὸν ἀδικίας ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφήν, σπίλοι καὶ μῶμοι ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν συνευωχούμενοι ὑμῖν, [14] ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκαταπαύστους ἁμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίας ἔχοντες, κατάρας τέκνα. [15] καταλιπόντες εὐθεῖαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ Βοσὸρ ὃς μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν, [16] ἔλεγξιν δὲ ἔσχεν ἰδίας παρανομίας· ὑποζύγιον ἄφωνον ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεγξάμενον ἐκώλυσεν τὴν τοῦ προφήτου παραφρονίαν. [17] οὗτοί εἰσιν πηγαὶ

[c] **2.22** : Mig 26,11.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἄνυδροι καὶ ὀμίχλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους τετήρηται. [18] ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος φθεγγόμενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς ἀσελγείαις τοὺς ὄντως ἀποφεύγοντας τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφομένους, [19] ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς· ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ δεδούλωται. [20] εἰ γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τούτοις δὲ πάλιν ἐμπλακέντες ἡττῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων. [21] κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης ἢ ἐπιγνοῦσιν ὑποστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς. [22] συμβέβηκεν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας· κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καί· ὗς λουσαμένη εἰς κυλισμὸν βορβόρου.

3

Ensiku nzinda n'okuyûrha kw'igulu

[1] Bîra bâni, aga maruba gakola maruba ga kabiri mmurhumira. Muli gombi oku ganali mmukengêzize nti muzûse omurhima nkana gummulimwo. [2] Nnonzize mukengêre ebinwa byalêbagwa n'abalêbi batagatîfu, n'irhegeko lya Nyakasane n'Omucunguzi mwabwîrizibagwa n'entumwa zinyu.

Abîgîriza bw'obunywesi

[3] Kulusha byôshi, mumanye oku omu siku nzinda hayisha abantu basîma okugayaguza abâbo n'okubashekera, bakashimba iralà lyâbo, [4] n'okuderha, mpu: «Ngahi cirigi cirya ciragâne c'okuyisha kwâge? Kali balarha mîra bafaga, na byôshi kwo binaciri kulya byàli kurhenga okulemwa kw'igulu!» [5] Abo bantu kuyibagira bayibagira n'oluhinzo oku kurhenga mîra erhi amalunga ho gaba n'igulu oluderho lwa Nyamuzinda lwarhenzagya omu mîshi, lizonzirwe n'amîshi, [6] n'oku olwo luderho lwo lwanarhumaga igulu lya muli ago mango lyami-rwa n'amîshi, lyaherêrekera! [7] Nago amalunga n'igulu biriho buno, olwo luderho lwo lunabilanga muhako, lubibikire omuliro oku lusiku lw'olubanja n'olw'okuherêrekera kw'abantu babî. [8] Ci kwônene, bîra bâni, alagi ebinwa murhakânîni muhabe[d]: *omu masù ga Nyakasane lusiku luguma kwo kuli nka myâka cihumbi, na myâka cihumbi kw'eri nka lusiku luguma.* [9] Nyakasane a-rhalegeriri okuyunjuza eciragâne câge, nk'oku baguma bakagerêreza mpu alegamire; lukogo olwo ammubêra, kulya kubà arhalonza hajire owahera, ci alonza bôshi bacîyunjuze. [10] Kwônene Olusiku lwa Nyakasane kwo lwâyishe nka cishambo. Olwo lusiku amalunga gahirigirhe n'omululumomunene, ebiremwa bijonge n'idûrhu, n'igulu lisingônoke haguma n'ebiribamwo.

[d] **3.8** : Lul 89 (90), 4.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Okucîsêza okubà bakristu bimâna. Ishwinjiro ly'ebinwa

[11] Akaba ebi byôshi kujonga byanajonge, ka murhakwânîni okubà batagatîfu omu lugendo
lwinyu lwôshi n'okukayôrha mwagashâniza Nnâmahanga, [12] omu kulinga n'omu kucîfinja
okuyisha kw'Olusiku lwa Nyamuzinda, olusiku amalunga gâgulumire ganasingônoke,
n'ebiremwa bijonge n'idûrhu! [13] Ci erhi rhunadwîrhe rhwalinga, nka kulya arhulaganyagya,
amalunga mahyâhya n'igulu lihyâhya mwayish'ibà obushinganyanya.

[14] Co cirhumire, bazigirwa bâni, omu kulinga ebyo, mucîsêze ayish'immu-shimâna omu
murhûla, buzira ishembo na bêru-kwêru. [15] Neci mumanye oku olukogo lwa Nnawîrhu lubà lwa
kulonza okurhuciza, nka kulya mwene wîrhu muzigirwa Paolo naye ammuyandikiragakwo omu
bushinganyanya àhâbirwe. [16] Câba ntyo kwo anaderha omu maruba gâge gôshi ayigîrizamwo
ebyo binwa. Muli ago maruba gâge muli binwa biguma bizibu okuyumva, n'abahwinja barhajira
ntege banakabihindula, nka kulya bajira agandi Mandiko, na ntyo bacîlerhere nyamanjà.

[17] Mw'abomukòla mumanyire, bîra bâni: mubè masù, mulek'irhebwa n'obunywesi bw'ezo
ntumva, obone mwamahirima n'okurhêra obuzibu bwinyu. [18] Muyûshûke erhikwo omu nshôkano
n'omu bumanye bwa Nnawîrhu n'Omucunguzi Yezu Kristu. Kuli ye irenge, buno na kuhika
olusiku lw'emyâka n'emyâka! Amen!

ΠΕΤΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ 3

[1] Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολὴν ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει
τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν [2] μνησθῆναι τῶν προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν καὶ
τῆς τῶν ἀποστόλων ὑμῶν ἐντολῆς τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος. [3] τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες ὅτι
ἐλεύσονται ἐπ’ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐν ἐμπαιγμονῇ ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας αὐτῶν
πορευόμενοι [4] καὶ λέγοντες· ποῦ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ’ ἧς γὰρ οἱ πατέρες
ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτως διαμένει ἀπ’ ἀρχῆς κτίσεως. [5] λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας
ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπαλαι καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι’ ὕδατος συνεστῶσα τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ [6] δι’ ὧν ὁ
τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο· [7] οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ
τεθησαυρισμένοι εἰσὶν πυρὶ τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν
ἀνθρώπων. [8] Ἓν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη
καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία. [9] οὐ βραδύνει κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδύτητα ἡγοῦνται,
ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ὑμᾶς μὴ βουλόμενός τινας ἀπολέσθαι ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι.
[10] Ἥξει δὲ ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ
καυσούμενα λυθήσεται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα οὐχ εὑρεθήσεται. [11] Τούτων οὕτως πάντων
λυομένων ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις [12] προσδοκῶντας
καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ θεοῦ ἡμέρας δι’ ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται. [13] καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ. [14] Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες σπουδάσατε ἄσπιλοι καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ εὑρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ [15] καὶ τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἡγεῖσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν, [16] ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς λαλῶν ἐν αὐταῖς περὶ τούτων ἐν αἷς ἐστιν δυσνόητά τινα ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλώσουσιν ὡς καὶ τὰς λοιπὰς γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν. [17] Ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί, προγινώσκοντες φυλάσσεσθε, ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ, [18] αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1JN - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

1 Ywn

1 YOWANE

AMARHANZI GA YOWANE

AMARUBA MARHANZI GA MUTAGATIFU YOWANE

1

AMARHANZI GA YOWANE

Enshokolezi

Luderho wacijiraga muntu yo njira erhuhisa emwa Nyamuzinda Îshe n'Omugala

[1] Ebyaliho kurhenga aha murhondêro, ebi rhwayumvîrhe, ebi rhwabwîne rhwêne n'amasù gîrhu, ebirhwasingirîze n'ebi enfune zirhu zàhumirekwo biyêrekîre Oluderho lw'obuzîne, [2] -bulya, neci, obuzîne bwaciyêrekîne: rhwàbubwîne, rhuli bahamîrizi bâbwo, rhunammumanyîsize obwo buzîne bw'ensiku n'amango bwàli haguma n'Îshe, lero bwanacirhubonekera-, [3] ebi rhwabwîne rhwanayumva, rhummumanyîsizebyo ninyu, lyo ninyu mujà omu cinyabuguma cîrhu. N'ecinyabuguma cîrhu rhwehe cibà haguma n'Îshe n'Omugala Yezu Kristu. [4] N'ebîra rhummuyandikirebyo nti lyo obusîme bwîrhu buba bwimâna.

Okukâgenda omu bumoleke

[5] N'obôla bwo bugo rhwayumvagya arhubwîra, bwo rhummumanyîsize: Nyamuzinda aba Bulangashane, na ntà mwizimya gumubamwo cirwi n'ehitya. [6] Erhi rhwankaderha nti rhushangîre rhwe naye, n'obwo rhudwîrhe rhwagenda omu mwizimya, erhi kunywerha rhunywesire, erhi rhurhanajira eby'okuli. [7] Ci erhi rhwankalambagira omu bulangashane nk'oku yêne ali omu bulangashane, obwo erhi rhuli omu cinyabuguma rhwêne na rhwêne, n'omukò gw'Omugala Yezu gwanarhuyêza, gushuke ebyâha bîrhu byôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Enjira ntanzi: okuyâka ecâha

[8] Erhi rhwankaderha nti rhurhagwêrhi câha, erhi kucirheba rhucirhebire, n'okuli erhi kurha rhulimwo. [9] Erhi rhwankayêmêra ebyâha bîrhu, yêne arhatwa omu kanwa kâge, anali mushinganyanya, anarhurhengeza ebyâha bîrhu, arhuyêze, ashuke obubî bwîrhu bwôshi. [10] Erhi rhwankaderha nti ntà câha rhwàjizire, erhi rhwamamujira munywesi, n'oluderho lwâge erhi lurhali muli rhwe.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ 1

[1] Ὃ ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς– [2] καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἑωράκαμεν καὶ μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον ἥτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν– [3] ὃ ἑωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν καὶ ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ᾽ ἡμῶν. καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. [4] καὶ ταῦτα γράφομεν ἡμεῖς, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾖ πεπληρωμένη. [5] Καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ᾽ αὐτοῦ καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστιν καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδεμία. [6] ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ᾽ αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατῶμεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν· [7] ἐὰν ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν, ὡς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ φωτί, κοινωνίαν ἔχομεν μετ᾽ ἀλλήλων, καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. [8] ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. [9] ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστιν καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. [10] ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν αὐτόν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.

2

[1] Rhwâna rhwâni, ebi mmuyandikirebyo, nti Iyomurhajiraga ebyâha. Ci erhi hankajira owahirima omu câha, rhugwêrhe omulagizi emwa Nyamuzinda Îshe, ye mushinganyanya Yezu Kristu. [2] Ye mpyûlo y'ebyâha bîrhu, arhanali ya bîrhu byônene, ci n'eby'igulu lyôshi.

Enjira ya kabiri: okukulikira amarhegeko, na bwenêne ely'obuzigire

[3] N'ecirhumanyîsa oku rhumumanyire c'eci: rhukaba rhunashimbe amangorhegeko gâge. [4] Oderha, erhi: «Mmumanyire», n'obwo arhashimba amangorhegeko gâge, erhi munywesi n'okuli erhi kurhali muli ye. [5] Ci oshimba akanwa kâge, okuli oyo erhi obuzigire bwa Nyamuzinda bulongîre lwôshi muli ye. Eco co cimanyîso rhumanyirakwo oku rhuli muli ye. [6] Owaderha mpu

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ali muli ye, kukwânîne naye abè n'olugendo luli nk'olugendo[e] ali agwêrhe. [7] Bîra bâni, lirhali irhegeko lihyâhya mmuyandikire, ci liri irhegeko lya mîra, irhegeko mwàli mu-gwêrhe kurhenga aha murhondêro; n'eryo irhegeko lya îlwo lulya luderho mwayumvagya. [8] Ci liri n'irhegeko Iihyâhya mmuyandikire, -n'okwola kubo-nekîne muli ye na muli mwe, - bulya omwizimya gwàhirigisire, n'obumoleke bw'okuli bukola budwîrhe bwamoleka. [9] Owaderha mpu ali omu bulanga-shane, n'obwo ashomba mwene wâbo, erhi omu mwizimya aciri. [10] Ozigira mwene wâbo, erhi ali omu bulagashane, na ntâco cankamuhirimya. [11] Ci oshomba mwene wâbo, erhi omu mwizimya ali, n'erhi omu mwizimya adwîrhe agenda; arhishi aha aja, bulya omwizimya gwàmuhusize amasù.

Enjira ya kasharhu: okurhahira omurhima oku by'en'igulu

[12] Rhwâna rhwâni, mmuyandikire, bulya mwababalîrwe ebyâha binyu oku buhashe bw'izîno Iyâge. [13] Ninyu mwe babusi, mmuyandikire bulya muyishi olya obâho kurhenga aha murhondêro[f]. Mmuyandikîre, mwe misole, bulya mwàhimire Omubî. [14] Mmuyandikîre, mwe bâna barhò bulya muyishi Larha. Mmuyandikîre, mwe babusi, bulya muyishi olya obâho kurhenga aha murhò-ndêro. Mmuyandikîre mwe misole bulya mukomîre, bulya oluderho lwa Nyamuzinda lummulimwo, na bulya mwahimire Omubî. [15] Murhazigiraga igulu[g] nîsi erhi eby'en'igulu, bulya omuntu akazigira igulu obuzigire bwa Larha Nyamuzinda burhankaba muli ye. [16] Bulya ngasi byôshi biba en'igulu - iralà ly'omubiri, irala ly'amasù, n'obucîbone bw'obuhirhi - birhahubuka emwa Larha Nyamuzinda, ci omu igulu bihubuka. [17] N'igulu kugera lyâgera haguma n'irala lyâlyo; ci ojira obulonza bwa Nyamuzinda ayôrha abâho ensiku n'amango.

Enjira ya kani: okucîlanga oku bashombanyi ba Kristu

[18] Rhwâna rhawâni, ·gakola mango ga buzinda[h] gano. Mwayumîrhe oku Antikristu[i] âyisha; lero abanzi ba Kristu bàyishire mwandu; n'eco co cimanyîso rhumanyirekwo oku gakola mango ga buzinda gano. [19] Muli rhwe bàrhengaga, ci bàrhali ba muli rhwe; bulyâla bacibâga ba muli rhwe, rhinga babêzire haguma nîrhu. Ci kwàli kukwânîne kubonekane n'obwâlagale oku bôshi ba-rhàli ba muli rhwe. [20] Mwêhe mwàshîzirwe amavurha[j] n'Omwimâna[k], na ntyo mweshi mugwêrhe obumanye. [21] Ntammurhumiri aga maruba nti bulya murhi-shi okuli, ci bulya mukumanyire, na bulya ntà bunywesi burhenga omu okuli. [22] Ndigi munywesi kuleka ohakana oku Yezu ye Kristu? Y'oyo ye Antikristu! Bulya ahakanyire Nyamuzinda Îshe n'Omugala. [23] Ngasi yêshi ohakanyire

---

[e] **2.6** : Omuganda aIabarha aka nnawâbo: naye omukristu akwânîne ayige Mwâmi Yezu omu lugendo lwâge.
[f] **2.13** : Obâho kurhenga emurhondêro: Yezu Kristu: Lolà Ywn 1, 1.
[g] **2.15** : Igulu: byo biremwa shetani akolêsa oku kurhushumika mpu rhugomere Nnâmahanga.
[h] **2.18** Mango ga buzinda: Kurhenga okufûka kwa Yezu kuhika okuyurha kw'igulu.
[i] **2.18** : Antikristu: ye mwanzi erhi mushombanyi wa Kristu.
[j] **2.20** : Mwashizirwe amavurha: kwo kuderha oku rhwahabirwe Mukà Mutagatîfu.
[k] **2.20** : Omwimâna : Nyamuzinda Îshe, nîsi erhi Omugala.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omugala, erhi arhagwêrhi n'Îshe; ohamîriza Omugala, erhi agwêrhe n'Îshe. [24] Mwêhe, enyigîrizo mwanyumvîrhe kurhenga aha murhondêro, zisêre muli mwe. Ezo nyigîrizo mwayumvîrhe kurhenga aha murhondêro erhi zanka-mmubêramwo, ninyu mwanabêra muli Omugala na muli Îshe. [25] N'eci co cira-gâne arhulaganyagya yêne: akalamo k'ensiku n'amango. [26] Byo nalonzagya okummuyandikira ebyo erhi abakâlonza okummurheba barhuma. [27] Mwêhe, amavurha mwashîgagwa naye gammulimwo, na ntà bulagîrire mugwêrhe bw'okubwîrizibwa n'omuntu. Ci kulya kubà obushîge bwâge bummubwîriza byôshi, na bulya buli bw'okuli burhanali bunywesi, musêrage muli ye nk'oku bammuyigîrizize. [28] Neci, rhwâna rhwâni, bunomubêre muli ye, Iyo erhi ankacîyêrekana, rhulangâlira, rhunalek'iyumva enshonyi z'okurhamulirâna hano ayisha.

[29] Akaba muyishi oku aba mushinganyanya, mumanyage kwo na kwo oku ngasi ojira obushinganyanya oburhwa naye.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ 2

[1] Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν ἵνα μὴ ἁμάρτητε. καὶ ἐάν τις ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον· [2] καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστιν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου. [3] Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. [4] ὁ λέγων ὅτι ἔγνωκα αὐτὸν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν ψεύστης ἐστίν, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν· [5] ὃς δ’ ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ τετελείωται· ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμεν. [6] ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν ὀφείλει, καθὼς ἐκεῖνος περιεπάτησεν, καὶ αὐτὸς οὕτως περιπατεῖν. [7] Ἀγαπητοί, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν ἀλλ’ ἐντολὴν παλαιὰν ἣν εἴχετε ἀπ’ ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά ἐστιν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε. [8] πάλιν ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ σκοτία παράγεται καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει. [9] Ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι. [10] ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν· [11] ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ καὶ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. [12] Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. [13] γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ’ ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν. [14] ἔγραψα ὑμῖν, παιδία, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἔγραψα ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ’ ἀρχῆς. ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί ἐστε καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν. [15] Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ· [16] ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς ἀλλ’ ἐκ τοῦ κόσμου ἐστίν. [17] καὶ ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ, ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. [18] Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστίν, καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν, ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. [19] ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθαν ἀλλ’ οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, εἰ γὰρ ἐξ ἡμῶν ἦσαν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ’ ἡμῶν– ἀλλ’ ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶν πάντες ἐξ ἡμῶν. [20] καὶ ὑμεῖς χρῖσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου καὶ οἴδατε πάντες. [21] οὐκ ἔγραψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν ἀλλ’ ὅτι οἴδατε αὐτὴν καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστιν. [22] Τίς ἐστιν ὁ ψεύστης εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. [23] πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει, ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει. [24] ὑμεῖς ὃ ἠκούσατε ἀπ’ ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν μενέτω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνῃ ὃ ἀπ’ ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. [25] καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. [26] Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς. [27] καὶ ὑμεῖς τὸ χρῖσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ’ αὐτοῦ μένει ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ χρείαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς, ἀλλ’ ὡς τὸ αὐτοῦ χρῖσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστιν καὶ οὐκ ἔστιν ψεῦδος, καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μένετε ἐν αὐτῷ. [28] Καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ, ἵνα ἐὰν φανερωθῇ, σχῶμεν παρρησίαν καὶ μὴ αἰσχυνθῶμεν ἀπ’ αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. [29] ἐὰν εἰδῆτε ὅτι δίκαιός ἐστιν, γινώσκετε ὅτι καὶ πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται.

3

II. Okulama nka bâna ba Nyamuzinda

[1] Mulole buzigire buci Larha Nyamuzinda arhuzigîre, mpu rhukâderhwa bâna ba Nnâmahanga; erhi kwo binali, rhuli bo! N'igulu lirharhwishi, bulya naye lirhamumanyaga. [2] Bîra bâni, buno rhuli bâna ba Nyamuzinda, ci oku rhwâyish'iyôrha[l] kurhacibonekana. Kwône rhumanyire oku amango kwâbonekana, rhwâyish'imushusha, bulyâla rhwânamubone nk'oku anali.

Enjira ntanzi: okuyâka ecâha

[3] Ngasi yêshi ogwêrhe obwo bulangâlire muli ye[m] acîcêsa nka kulya naye ali mucêse. [4] Ngasi muntu ojira ecâha erhi kugoma agomîre irhegeko, bulya okujira ecâha kubà kugomera irhegeko. [5] Murhanahabiri oku kurhenza ebyâha kwàmudwîrhe, n'oku ntà câha cimubâmwo. [6] Ngasi yêshi oli muli ye arhajira câha; na ngasi yêshi ojira ecâha, erhi arhasâg'imubona arhanasâg'imumanya. [7] Rhwâna rhwâni, ntâye ommurhebage. Ojira obushinganyanya erhi ali mwi-mâna, nk'oku oyo[n] ali mwimâna. [8] Ojira ecâha erhi ali wa shetani, bulya shetani ayôrha aba munya-byâha kurhenga aha murhondêro. Co canarhumaga Mwene-Nyamuzinda aciyêrekana mpu aherêrekeze emikolo ya shetani. [9] Ngasi yêshi wabusirwe na Nyamuzinda arhajira câha,

[l] **3.2** : Amango rhwaja omu irenge ly'akalamo k'ensiku n'amango.
[m] **3.3** : ye: Yezu Kristu.
[n] **3.7** : oyo: Yezu Kristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bulya emburho[o] ya Nyamuzinda emulimwo; arhankanajira câha, bulya abusirwe na Nyamuzinda.
[10] Eci abâna ba Nyamuzinda n'abâna ba shetani bamanyirwakwo c'eci: ngasi yêshi orhajira obushinganyanya arhaba wa Nyamuzinda, n'orhazigira mwene wâbo kwo na kuguma.

Enjira ya kabiri: okukulikira amarhegeko, na bwenêne ely'obuzigire

[11] Bulya bw'obo bugo mwayumvîrhe kurhenga aha murhondêro: kukwânîne rhuzigirane.
[12] Rhurhabaga aka Kayini[p] wali mwene-Omubî, aniga omulumuna. Na cici amuyirhiraga? Bulya ebijiro byage byàli bibî, ci eby'omulumuna byàli bishingânîne. [13] Bene wîrhu, murhasômeragwa igulu lika-mmushomba. [14] Rhwehe rhumanyire oku rhwàrhenzire omu lufu rhwaja omu buzîne, bulya rhuzigira bene wîrhu. Orhajira buzigire erhi omu lufu ali. [15] Ngasi yêshi oshomba mwene wâbo erhi ali mwîsi, murhanahabiri oku ntà mwîsi wa bantu wankabâmwo obuzîne bw'ensiku n'amango. [16] Alagi ecimanyîso rhwamanyirekwo obuzigire bwa Nnâmahanga: ahanyire obuzîne bwâge erhi rhwe rhurhuma. Kuziga nîrhu rhukwânîne rhukahâna obuzîne bwîrhu erhi bene wîrhu barhuma. [17] Owaba agwêrhe ebirugu by'en'igulu, erhi ankabona mwene wâbo omu bulagîrire, akabula bumufa Iukogo, kurhi obuzigire bwa Nyamuzinda bwankabêra muli Oyo muntu? [18] Rhwâna rhwâni, rhumanye rhwankazigirana omu nderho n'omu kalimi, ci rhuzigirane okunali omu bijiro. [19] Ntyôla kwo rhwâmanya oku rhuli b'okuli, rhwanarhûza n'emirhima yîrhu embere zâge, [20] ciru omurhima gwirhu gwankaderha mpu gwarhutumuza akantu, bulya Nyamuzinda alushire omurhima gwirhu, anayishi byôshi. [21] Bîra bâni, omurhima gwirhu erhi gwankaba gurharhutumuzizi bici, rhwanalangâlira Nnâmahanga Iwoshi: [22] na ngasi eci rhwankashenga côshi, anarhushobôzaco, kulya kubà rhushimba amarhegeko gâge rhunajira ebi asîma. [23] N'irhegeko lyâge ly'eri: mpu rhuyêmêre izîno ly'Omugala Yezu Kristu, rhunazigirane nka kulya arhurhegekaga. [24] Naye oshimba amarhegeko gâge ayôrha ali muli Nyamuzinda na Nyamuzinda muli ye; n'ecirhumanyîsa oku ali muli rhwe, gwo gulya Mûka àrhuhâga.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ 3

[1] Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ, ἵνα τέκνα θεοῦ κληθῶμεν, καὶ ἐσμέν. διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν. [2] ἀγαπητοὶ νῦν τέκνα θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὔπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα. οἴδαμεν ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὀψόμεθα αὐτόν, καθώς ἐστιν. [3] καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ᾽ αὐτῷ ἁγνίζει ἑαυτόν, καθὼς ἐκεῖνος ἁγνός ἐστιν. [4] Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία. [5] καὶ οἴδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη, ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. [6] πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ ἁμαρτάνει· πᾶς ὁ ἁμαρτάνων οὐχ ἑώρακεν αὐτὸν οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν. [7] Παιδία, μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς· ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην δίκαιός ἐστιν, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός

---

[o] **3.9** : emburho ya Nyamuzinda: Lyo inême ly'obucêse erhi obuzîne bwa Nyamuzinda omu mirhima yîrhu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐστιν· [8] ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ’ ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. [9] Πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει, καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται. [10] ἐν τούτῳ φανερά ἐστιν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. [11] Ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ’ ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, [12] οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν καὶ ἔσφαξεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ χάριν τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια. [13] Καὶ μὴ θαυμάζετε, ἀδελφοί, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. [14] ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν μένει ἐν τῷ θανάτῳ. [15] πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστίν, καὶ οἴδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν. [16] ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς θεῖναι. [17] ὃς δ’ ἂν ἔχῃ τὸν βίον τοῦ κόσμου καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρείαν ἔχοντα καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ’ αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ; [18] Τεκνία, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μηδὲ τῇ γλώσσῃ, ἀλλ’ ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ. [19] Καὶ ἐν τούτῳ γνωσόμεθα ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν. καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὴν καρδίαν ἡμῶν, [20] ὅτι ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν καὶ γινώσκει πάντα. [21] Ἀγαπητοί, ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν [22] καὶ ὃ ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνομεν ἀπ’ αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν. [23] Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐντολὴν ἡμῖν. [24] καὶ ὁ τηρῶν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ· καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ ἡμῖν ἔδωκεν.

4

Enjira ya kasharhu: okucîlanga oku bashombanyi ba Kristu n'oku igulu

[1] Bîra bâni, murhakâg'iyêmêra ngasi mûka, ci mukarhangula eyo myûka, mulole erhi emwa Nyamuzinda yanarhenga, bulya abalêbi b'obwîhambe bàlumîre mwandu omu igulu. [2] Ecimanyîso mwamanyirakwo omûka gwa Nyamuzinda c'eci: ngasi mûka guhamîriza oku Yezu Kristu acîjizire muntu erhi emwa Nyamuzinda gwarhenga; [3] na ngasi mûka gurhahamîriza Yezu erhi arhali emwa Nyamuzinda gwarhenga; ogwo gwo mûka gw'omushombanyi wa Kristu. Mwayumvîrhe baderha mpu anâyishe; lero y'oyo wahika omu igulu! [4] Mw'oyo, rhwâna rhwâni, muli ba Nyamuzinda, mwanabahimire; bulya Oli muli mwe alushire oli omu igulu. [5] Bôhe bali b'en'igulu; co cinarhuma iderha lyâbo libà ly'eby'en'igulu, n'igulu linabayumve. [6] Rhw'ono rhuli ba

---

[p] **3.12** Kayini: lolà Murh 4,8.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda. Oyishi Nyamuzinda anarhuyumve; orhali wa Nyamuzinda arharhuyumva. Ahôla ho rhumanyira omûka gw'okuli n'omûka gw'obunywesi.

III. Iriba ly'Obuzigire n'Obuyêmêre

Iriba ly'obuzigire

[7] Bazigirwa bâni, rhuzigirane, bulya obuzigire emwa Nyamuzinda burhenga, na ngasi yêshi ozigirana aburhwa na Nyamuzinda, anayishi Nyamuzinda. [8] Orhazigirana erhi arhayishi Nyamuzinda, bulyâla Nyamuzinda aba buzigire. [9] Obuzigire bwa Nyamuzinda kuli rhwe bwamanyikîne erhi Nyamuzinda àrhuma Omugala cûsha en'igulu mpu arhuhe akalamo. [10] Obuzigire bwâge bw'obu: arhali rhwe rhwàzigîre Nyamuzinda, ci ye warhuzigîre, arhuma Omugala mpu abè mpyûlo y'ebyâha bîrhu. [11] Bazigirwa bâni, obûla Nyamuzinda a-rhuzigîre ntyo, kukwânîne nîrhu rhuzigirane. [12] Nyamuzinda ntâye osâg'imubona. Akaba rhuzigirîne, Nyamuzinda ali muli rhwe, n'obuzigire bwâge buli bwimâna muli rhwe. [13] N'eci co cimanyîso rhumanyirakwo oku rhuli muli ye n'oku naye arhulimwo: arhushobozize Omûka gwâge. [14] Na nîrhu rhwono rhwabwîne, rhunahamîrize oku Nyamuzinda Îshe arhumîre Omugala mpu abè Muciza w'igulu. [15] Ohamîriza oku Yezu ali Mugala wa Nyamuzinda, Nyamuzinda abà muli ye naye abà muli Nyamuzinda. [16] Nîrhu rhwamanyire rhwanayêmêra obuzigire Nyamuzinda ajira kuli rhwe. Nyamuzinda aba buzigire; n'oyoôrha oli omu buzigire erhi ali muli Nyamuzinda, na Nyamuzinda erhi ali muli ye. [17] Mw'oku, obuzigire buli bwimâna muli rhwe: rhukaja ebwa lusiku lw'Olubanja buzira bihamba oku murhima, bulya oku ali kwo nîrhu rhuli hano igulu. [18] Ntà bwôba buba omu buzigire; ci obuzigire bwimâna kulibirha bulibirha oku bwôba, bulya ntà bwôba nka ntà buhane, n'oyôbohire erhi obuzigire bwâge burhasâg'ibà bwimâna. [19] Rhwehe rhuzigirane, kulya kubà ye warhangag'irhuzigira. [20] Owaderha erhi: «Nzigira Nyamuzinda» n'obwo ashomba muci wâge, oyo erhi kanywesi: bulya orhazigira mwene wâbo adwîrhe abona, ntâko ankazigira Nyamuzinda arhabona. [21] Kwo biri, irhegeko arhuhire ly'eri: ozigira Nyamuzinda azigire na muci wâge.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ 4

[1] Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. [2] ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν, [3] καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστιν· καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ τοῦ ἀντιχρίστου ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη. [4] Ὑμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστε, τεκνία, καὶ νενικήκατε αὐτούς, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. [5] αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσίν, διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσιν καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει. [6] ἡμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμεν· ὁ γινώσκων τὸν θεὸν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀκούει ἡμῶν· ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ τούτου γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης. 7 Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει τὸν θεόν. 8 ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν θεόν, ὅτι ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν. 9 ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ θεὸς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζήσωμεν δι’ αὐτοῦ. 10 ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήκαμεν τὸν θεόν, ἀλλ’ ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἀπέστειλεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἱλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. 11 Ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. 12 θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται. ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν μένει καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ ἐν ἡμῖν τετελειωμένη ἐστίν. 13 Ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν. 14 καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκεν τὸν υἱὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου. 15 ὃς ἐὰν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν τῷ θεῷ. 16 καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν. Ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ θεῷ μένει, καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει. 17 ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ’ ἡμῶν, ἵνα παρρησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστιν, καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. 18 φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ’ ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ. 19 ἡμεῖς ἀγαπῶμεν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς. 20 ἐάν τις εἴπῃ ὅτι ἀγαπῶ τὸν θεὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακεν, τὸν θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακεν οὐ δύναται ἀγαπᾶν. 21 καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ’ αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

5

[1] Ngasi yêshi oyemîre oku Yezu ye Kristu, oyo abusirwe[q] na Nyamuzinda; na ngasi yêshi ozigira omubusi, azigira n'omwâna aburha. [2] Rhumanya oku rhuzigira abâna ba Nyamuzmda, omu kuzigira Nyamuzinda n'omu kushimba amarhegeko gâge. [3] Bulya okuzigira Nyamuzinda kubà omu kushimba amangorhegeko gâge. N'amarhegeko gâge garhaba mazirho, [4] bulya ngasi hyabusirwe na Nyamuzinda kuhima hihima igulu; n'ecikâhima igulu ceci: buyêmêre bwîrhu.

Iriba ly'obuyêmêre

[5] Ndi ohima igulu, kuleka oyemîre oku Yezu ye Mugala wa Nyamuzinda? [6] Ye Yezu Kristu wayishaga omu mîshi n'omu mukò[r]; arhali omu mîshi mwône, ci omu mîshi m'omu mukò. Na Mûka Mutagatîfu ye hamîriza okwo, bulya Mûka Mutagatîfu ye Kuli. [7] Baligi basharhu

[q] **5.1** :Ogwerhe ob'uyemêre; erhi ali mwâna wa Nnâmahanga; kuziga azigira Nyamuzinda kulya omwâna azigira îshe na bene Nyamuzinda bôshi.
[r] **5.6** : Galya mîshi na gulya mukò byarhengaga omu lubavu lwa Yezu (Ywn 19, 34-35) byàli cimanyîso c'Obubatizo n'Obukaristiya.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

abahàmîriza: [8] Mûka, amîshi n'omukò, n'oku bali basharhu njira nguma bayêrekeza. [9] Obu rhuyêmêra obuhamîrize bw'abantu, obuhamîrizi bwa Nyamuzinda bulushîne. Bulya buli buhamîrizi bwa Nyamuzinda, buhamîrizi ahamîrizagya Omugala. [10] Oyemîre Mugala wa Nyamuzinda, obwôla buhamîrizi buba muli ye. Ci obula bwayêmêra Nyamuzinda, amujira munywesi, bulya arhayemîri obuhamîrizi Nyamuzinda ahamîrizagya Omugala. [11] N'obwo buhamîrizi bw'obu: Nyamuzinda arhu-shobôzize obuzîne bw'ensiku n'amango, n'okubona buzîne buba omu Mugala. [12] Ogwêrhe Omugala erhi agwêrhe obuzîne; orhagwêrhi Mugala wa Nyamuzinda, erhi arhagwêrhi buzîne. [13] Mmuyandikîre ebyo binwa nti Iyomumanya oku mugwêrhe obuzîne bw'ensiku n'amango, mwe muyemîre izîno lya Mugala wa Nyamuzinda.

Enyûshûlo

Okusengerera Abanya-byâha

[14] Rhucîkubagire Nyamuzinda oku erhi rhwankamushenga akantu nk'oku alonzize, anarhuyumvîrhize. [15] Na bulyâla rhumanyire oku arhuyumvîrhiza oku ngasi côshi rhumushenga, rhumanyire oku rhukola rhugwêrhe ebi rhwashengaga. [16] Erhi omuntu ankabona mwene wâbo ajira ecâha cirhayôha omu lufù, ashenge, anamushobôlera obuzîne: Ntadesiri abajira ebyâha biyôha omu lufù; hali ecâha ciyôha omu lufù[s]: arhali co ndesire nti bacishengere. [17] Ngasi kugomera irhegeko erhi ciri câha, ci hali ecâha cirhayôha omu lufù.

Akanwa kazinda

[18] Rhuyishi oku ngasi yêshi wabusirwe na Nyamuzinda arhajira câha, ci Omuburhwa wa Nyamuzinda[t] amulanga, n'Omubî arhakamujira kurhi. [19] Rhumanyire oku rhuli ba Nyamuzinda, n'oku igulu lyôshi liri omu buhashe bw'Omubî. [20] Kandi rhuyishi oku Mugala wa Nyamuzinda ayishire, n'oku arhushobôzize obukengêre bw'okumanya Nn'okuli[u]. N'oyo Nn'okuli rhuli muli ye, omu Mugala Yezu Kristu: Ye Nyamuzinda w'okuli, ye na Buzîne bw'ensiku n'amango. [21] Rhwâna rhwâni, muyâke okugashâniza ebiremwa!

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ 5

[1] Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν

[s] **5.16** ecâha ciyôha omu lufù: : Ecâha c'omuntu ologorhera Mûka Mutagatîfu: Lolà Mt 12,31-32; Mrk 3,28-30.
[t] **5.18** : Yezu Kristu.
[u] **5.20** : Nn'okuli: ye Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

γεννήσαντα ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. [2] ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ, ὅταν τὸν θεὸν ἀγαπῶμεν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ποιῶμεν. [3] αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν, καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. [4] ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. [5] Τίς δέ ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; [6] οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς Χριστός, οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ αἵματι· καὶ τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστιν ἡ ἀλήθεια. [7] ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες, [8] τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν. [9] εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ μείζων ἐστίν· ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ, ὅτι μεμαρτύρηκεν περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. [10] ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ, ὁ μὴ πιστεύων τῷ θεῷ ψεύστην πεποίηκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. [11] καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεός, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐστιν. [12] ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωήν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει. [13] Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν, ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν ἔχετε αἰώνιον, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. [14] καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρρησία ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ἀκούει ἡμῶν. [15] καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν ὃ ἐὰν αἰτώμεθα, οἴδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ ᾐτήκαμεν ἀπ' αὐτοῦ. [16] Ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσει καὶ δώσει αὐτῷ ζωήν, τοῖς ἁμαρτάνουσιν μὴ πρὸς θάνατον. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. [17] πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστίν, καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον. [18] Οἴδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ θεοῦ τηρεῖ ἑαυτὸν καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἅπτεται αὐτοῦ. [19] οἴδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμεν καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται. [20] οἴδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἥκει καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν, καὶ ἐσμὲν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος. [21] Τεκνία, φυλάξατε ἑαυτὰ ἀπὸ τῶν εἰδώλων.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

2JN - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

2 Ywn

2 YOWANE

AMARUBA GA KABIRI GA YOWANE

AMARUBA GA KABIRI GA MUTAGATIFU YOWANE

1

AGA KABIRI GA YOWANE

Omusingo

[1] Nie ono, kamîra, nyandikîre Omugoli mwîshogwa n'abâna bage nzigira omu kuli - arhanali nienene, ci na ngasi bôshi bamanyire okuli, - [2] okwo kuli kubà muli rhwe kwanayôrha kubà nîrhu ensiku n'amango kurhumire. [3] Omugî-sho, n'obwonjo, n'obuholo bigabwa na Larha Nyamuzinda na Yezu Kristu, Mugala wa Nyamuzinda Îshe, byâbà nîrhu omu kuli n'omu buzigire.

irhegeko ly'obuzigire

[4] Nàsîmire bwenêne erhi mbugana omu bâna bâwe muli abashimba enjira y'okuli nka kulya Larha anarhurhegekaga. [5] Lero bunôla, ewe Mugoli, - ciru akaba lirhali irhegeko lihyâhya eryo nkuyandikîre, ci lirya rhwayôrhaga rhujira kurhenga aha murhondêro, - nkuhunyire nti rhuzigirane. [6] Obuzigire buba omu kushimba amarhegeko gâge. N'irhegeko lirhanzi, nka kulya mwabwîragwa kurhenga aha murhondêro, kuli kuyôrha muzigirana.

Abashombanyi ba Kristu

[7] Bulya igulu lyazûsiremwo bakanywesi mwandu, barhayêmêra oku Yezu Kristu acîjizire muntu. Y'oyo ye Kanywesi, ye na Antikristu! [8] Mucilange, mulek'irhuma ebi rhwakolîre byafabusha, ci muyish'ihâbwa oluhembo lunakwânîne. [9] Ngasi yêshi orhananîra oku nyigîrizo za Kristu, akazirhalusa, oyo erhi arhali na Nyamuzinda. Osêra kuli ezo nyigîrizo, oyôla yeri na Nyamuzinda Îshe n'Omugala. [10] Erhi hankajira owammuyishira arhanadwîrhi ezi nyigîri-zo, murhamuyankiriraga aha mwinyu, munamanye mwankamulamusa. [11] Bulya owamulamusa erhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

amashangîra ebijiro byage bibî.

Ishwinjiro ly'ebinwa

12 Binji ncigwêrhe nankammubwîzire, ci naderha nti ntakolêsa akaradasi n'obwîno. Nangâlîre nti nâyisha emwmyu, rhushambâle n’akanwa lyo obusîme bukula. 13 Abâna ba Mwâli winyu Mwîshogwa bamulamusize.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ 1

1 Ὁ πρεσβύτερος ἐκλεκτῇ κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ
μόνος ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, 2 διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν καὶ
μεθ’ ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα. 3 ἔσται μεθ’ ἡμῶν χάρις ἔλεος εἰρήνη παρὰ θεοῦ πατρὸς καὶ παρὰ
Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ. 4 Ἐχάρην λίαν ὅτι εὕρηκα ἐκ τῶν
τέκνων σου περιπατοῦντας ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρός. 5 καὶ νῦν
ἐρωτῶ σε, κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν γράφων σοι καινὴν ἀλλ’ ἣν εἴχομεν ἀπ’ ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν
ἀλλήλους. 6 καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· αὕτη ἡ ἐντολή
ἐστιν, καθὼς ἠκούσατε ἀπ’ ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε. 7 Ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν
κόσμον, οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ
ἀντίχριστος. 8 βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσητε ἃ εἰργασάμεθα ἀλλὰ μισθὸν πλήρη
ἀπολάβητε. 9 Πᾶς ὁ προάγων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ θεὸν οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν
τῇ διδαχῇ, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. 10 εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν
διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε· 11 ὁ λέγων γὰρ αὐτῷ
χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς. 12 Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν οὐκ ἐβουλήθην διὰ
χάρτου καὶ μέλανος, ἀλλ’ ἐλπίζω γενέσθαι πρὸς ὑμᾶς καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ
χαρὰ ἡμῶν ᾖ πεπληρωμένη. 13 Ἀσπάζεταί σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3JN - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

3 Ywn

3 YOWANE

AMARUBA GA KASHARHU GA YOWANE

AMARUBA GA KASHARHU GA MUTAGATIFU YOWANE

1

AGA KASHARU GA YOWANE

Omusingo

[1] Nie ono, Kamîra, kuli mwîra wâni Gâyo, nzigira okuli. [2] Muzigirwa wâni, nkulongîze nti byôshi bikubêre, ozibuhe omu mubiri nk'oku ozibuhire omu murhima.

Yowane akunga Gâyo

[3] Nàsîmire bwenene erhi mbona bene wîrhu bayisha n'erhi nyumva bahamîriza oku osêzire oku by'okuli, oku oshimba okuli omu lugendo lwâwe. [4] Ntà kundi kwankansîmîsa kulusha okuyumva oku abâna bâni bashimba okuli. [5] Mwîra wâni, kw'okola nka muntu okwânîne okucikubagirwa omu kujira ebi odwîrhe wajirira bene wîrhu, ciru bakaba bigolo. [6] Bakungîre obuzigire bwâwe omu ndêko y'abemêzi. Wâjira kwinjà erhi wankabashanira olwîko nk'oku binashingânîne omu masù ga Nnâmahanga. [7] Bulya barhenzire emwâbo Izîno lya Nyakasane lirhuma, na ntà kantu abapagani bàbahîre. [8] Kuziga rhw'ono rhukwânîne rhuyankirire abantu ba bene abo, Iyo rhurhabâlana okukolera okuli.

Olugendo lubî lwa Diyotrefi

[9] Nayandikîre Ekleziya, ci Diyotrefi olonza okubâmwo wa burhanzi arharhuyankirira. [10] Co cirhumire, erhi nankisha, nanamulongôza oku bijiro byâge n'oku binwa bibî akaz'irhuderhera. Arhanali hôshi aho: arhankaderha mpu ayankirira bene wîrhu, n'abalonza okubayankirira, anakabahànza, abarhenze omu Ekleziya. [11] Mwîra wâni, orhashimbaga olwiganyo lubî, ci oshimbe olwiganyo lwinjà. Ojira aminja ali wa Nyamuzinda; naye ojira amabî erhi arhabonaga

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nyamuzinda.

Olugendo lwinjà lwa Demetriyo

12 Demetriyo yêhe, bôshi kukunga bamukunga, ciru n'Okuli nakwo kunamukunge. Nîrhu rhumuderhîre obuhamîrizi, nâwe wêne omanyire oku obuhamîrizi bwîrhu buli bw'okuli.

Ebinwa by'okufundika

13 Binji ncigwêrhe nankakubwîzire, ci ntalonzizi okukolêsa obwîno n'akalâmu. 14 Nnangâlîre nti rhuli hôfi rhubonane, rhushambâle n'akanwa. 15 Omurhûla kuli we! Abîrhu mpu asinge. Olamuse abîrhu, ngasi muguma omu izîno lyâge.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΡΙΤΗ 1

1 Ὁ πρεσβύτερος Γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ. 2 Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή. 3 ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς 4 μειζοτέραν τούτων οὐκ ἔχω χαράν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν ἀληθείᾳ περιπατοῦντα. 5 Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοῦτο ξένους, 6 οἳ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας, οὓς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ θεοῦ· 7 ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος ἐξῆλθον μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν. 8 ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ὑπολαμβάνειν τοὺς τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀληθείᾳ. 9 Ἔγραψά τι τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ’ ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν Διοτρέφης οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς. 10 διὰ τοῦτο, ἐὰν ἔλθω, ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν ἡμᾶς, καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει. 11 Ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν· ὁ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακεν τὸν θεόν. 12 Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων καὶ ὑπὸ αὐτῆς τῆς ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἶδας ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθής ἐστιν. 13 Πολλὰ εἶχον γράψαι σοι ἀλλ’ οὐ θέλω διὰ μέλανος καὶ καλάμου σοι γράφειν· 14 ἐλπίζω δὲ εὐθέως σε ἰδεῖν, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσομεν. 15 Εἰρήνη σοι. ἀσπάζονταί σε οἱ φίλοι. ἀσπάζου τοὺς φίλους κατ’ ὄνομα.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

JUD - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Yud

YÛDA

YÛDA

AMARUBA GA MUTAGATIFU YUDA

1

AGA YUDA

Omusingo

[1] Yuda, mwambali wa Yezu Kristu, mwene wâbo Yakôbo, oku nshagi ntonyi muli Nyamuzinda Îshe zalangagwa erhi Yezu orhuma. [2] Obwonjo n'obuholo, n'obuzigire bigandâze muli mwe!

Ecirhumire ayandika aga maruba

[3] Bîra bâni, ene mba ndwîrhe nalonza okummuyandikira nti mmubwîre ebinwa by'obucire bwîrhu rhweshi, lero nanacibona nkola ngwâsirwe okummuyandikira nti mmuhanûle Iyomulwîra obuyêmêre abatagatîfu bashobôlaga kwa lwôshi oku caligumiza. [4] Bulya hali abantu bammushesherîremwo bufundafunda; balya batwîrîrwe olubanja kurhenga mîra: eyo mihera ekahindula engalo ya Nyamuzinda wîrhu eyijire masîma ga mubiri, ekâhakana Nnahamwîrhu muguma yêne na Nyakasane Yezu Kristu.

Abîgîriza b'obunywesi n'obuhane bânahâbwe

[5] Ciru akaba mwayigîrizîbwe ebyo byôshi caligumiza, nnonzize okummukengêza oku Nyakasane, erhi aba amalîkûza olubaga lwâge amanalurhenza omu cihugo c'e Mîsiri, enyuma ly'aho aherêrekeza ababulaga bwayêmêra. [6] Nabo bamalahika babulaga okukenga obukulu bwâbo, ci barhenga aha mwaâbo, abahizire omu nkoba z'omwizimya gw'ensiku n'amango, mpu balingiremwo olubanja lw'Olusiku lukulu. [7] Sodomo na Gomora n'ebishagala by'eburhambi kwo na kwo: nabo bagwîra okuhusha n'okushimba ebiremwa birhali bya bwôrhere buguma n'obwâbo, bahinduka lwiganyo lw'obuhane bw'omuliro gw'ensiku n'amango. [8] Abo bantu nabo

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kwo na kuguma: omu isirhe lyâbo, banakasherêza emibiri yâbo, bagayaguze obukulu bwa Nyakasane, banalogorhere ebiremwa by'irenge. [9] Malahika mukulu Mikaheli erhi ajîsa shetani mbaka anamujîsa kadali oku mubiri gwa Mûsa, arhaderhaga mpu akamubwîra akanwa k'okumulogorhera, ci anaciderha, erhi: «Nyakasane akuhane! » [10] Ci bôhe banajâcire ebi barhamanyiri, n'ebi bayishi n'obwôrhere bwâbo bw'eci-nya-mubiri kula ensimba zirhajira bukengêre zinayôrha, biri bya kubaherêrekeza. [11] Bali bahanya! bulya bàshimbire enjira ya Kayini, bacîyôha omu kuhabuka kwa Balaamu erhi kulonz'iyunguka kurhuma, bàhungumukira omu bugoma bwa Kore. [12] Abo bantu bo bakâzinza amadinye ginyu g'ecinyabuguma. Nka balya, barhaba nshonyi, na ntà cindi bakengêra okurhali kuyunjuza amada gâbo. Kwo bali nka bitù birhalimwo nkuba bidwîrhe byayehûlwa n'empûsi; eri mirhi ya canda erhalikwo malehe, efîre kabiri enakundusire! [13] Eri mivumba mikali y'omu nyanja edwîrhe yarhengamwo omufula gw'enshonyi zâyo; ziri nyenyêzi zihabusire zidwîrhe zalingwa na nyanduma w'ensiku n'amango! [14] Kandi bo Henoki, shakulûza wa kali-nda kurhenga Adamu, alêbaga erhi aderha, erhi: *«Loli oku Nyakasane ayishire n'ebihumbi n'ebihumbi by'abatagatîfu bâge,* [15] mpu atwîre abantu bôshi olubanja, anayagîrize emihera yôshi oku bijiro bibî bàkozire n'oku binwa by'ebijâci abo banya-byâha b'emihera bamuderhîre». [16] Babà bantu bakayôrha baciduduma, ntà mango basîma, emunda iralà libahesire yo banajà, omu kanwa kâbo nderho za bucîbone zirhengamwo, banakalimîriza abantu mpu babarhôlekwo obunguke.

Ahanûla abemêzi

[17] Ci mwêhe, bira bani, mukengêre ebinwa byalêbagwa n'entumwa za Nnawîrhu Yezu Kristu. [18] Ka barhammubwîraga oku omu nsiku nzinda hayish'ibà abantu basîma okugayaguza abâbo, abakashimba iralà ly'obubî bwâbo? [19] Bâbo bo bakammulerhamwo okucîberûlamwo, bantu bashimba obwôrhere bwâbo bw'ecinya-mubiri, Mûka Mutagatîfu arhababâmwo.

Irhegeko ly'obuzigire

[20] Ci mwêhe, bazigirwa bâni, musimbane omu bûbake buyûbasirwe oku ciriba c'obuyêmêre bwinyu butagatîfu lwôshi, mushenge muli Mûka Mutagatîfu [21] munabêre omu buzigire bwa Nnâmahanga, muyôrhe mucîrheganyize okuyankirira olukogo lwa Nnawîrhu Yezu Kristu, omu buzîne bw'ensiku n'amango. [22] Abadwîrhe barhindira, mubafe bwonjo, mubarhabâle bayêmêre; [23] abandi, mubacize, mubayôkole omu muliro; abandi bôhe mubafe bwonjo, ci erhi munayôbohire, mugaye ciru n'omwambalo guzinzîbwe n'omubiri gwâbo.

Irenge kuli Nyamuzinda emyâka n'emyâka!

[24] Ayâgirwe Olya ogwêrhe obuhashe bw'okummulanga murhahirime n'okumuyîmanza embere z'irenge lyâge buzira izâbyo omu bushagaluke! [25] Kuli oyo Nyamuzinda muguma yêne, Muciza

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

wîrhu, oku bulagizi bwa Yezu Kristu Nnâhamwirhu, irenge, obukuze, oburhegesi n'obuhashe, kurhenga embere igulu liremwe, na buno, n'emyâka n'emyâka! Amen.

ΙΟΥΔΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ 1

[1] Ἰούδας Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος, ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου, τοῖς ἐν θεῷ πατρὶ ἡγαπημένοις καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ τετηρημένοις κλητοῖς· [2] ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη. [3] Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς ἡμῶν σωτηρίας ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει. [4] παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν χάριτα μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν καὶ τὸν μόνον δεσπότην καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι. [5] Ὑπομνῆσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότας ὑμᾶς ἅπαξ πάντα ὅτι Ἰησοῦς λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σώσας τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν, [6] ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν ἀλλ' ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν, [7] ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις τὸν ὅμοιον τρόπον τούτοις ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας, πρόκεινται δεῖγμα πυρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι. [8] Ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι σάρκα μὲν μιαίνουσιν κυριότητα δὲ ἀθετοῦσιν δόξας δὲ βλασφημοῦσιν [9] Ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωϋσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησεν κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας ἀλλ' εἶπεν, ἐπιτιμήσαι σοι κύριος. [10] οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἴδασιν βλασφημοῦσιν, ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς τὰ ἄλογα ζῷα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται. [11] οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κάϊν ἐπορεύθησαν καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κόρε ἀπώλοντο. [12] οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπιλάδες συνευωχούμενοι ἀφόβως, ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες, νεφέλαι ἄνυδροι ὑπὸ ἀνέμων παραφερόμεναι, δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα δὶς ἀποθανόντα ἐκριζωθέντα, [13] κύματα ἄγρια θαλάσσης ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας, ἀστέρες πλανῆται οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται. [14] Προεφήτευσεν δὲ καὶ τούτοις ἕβδομος ἀπὸ Ἀδὰμ Ἑνὼχ λέγων, ἰδοὺ ἦλθεν κύριος ἐν ἁγίαις μυριάσιν αὐτοῦ [15] ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων καὶ ἐλέγξαι πᾶσαν ψυχὴν περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. [16] οὗτοί εἰσιν γογγυσταὶ μεμψίμοιροι κατὰ τὰς ἐπιθυμίας ἑαυτῶν πορευόμενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα, θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν. [17] Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ [18] ὅτι ἔλεγον ὑμῖν ἐπ' ἐσχάτου χρόνου ἔσονται ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν. [19] Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες, ψυχικοί, πνεῦμα μὴ ἔχοντες. [20] Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει, ἐν πνεύματι ἁγίῳ προσευχόμενοι, [21] ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρήσατε προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. [22] καὶ οὓς μὲν ἐλεᾶτε διακρινομένους, [23] οὓς δὲ σῴζετε ἐκ πυρὸς ἁρπάζοντες, οὓς δὲ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα. [24] Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ὑμᾶς ἀπταίστους καὶ στῆσαι κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλλιάσει, [25] μόνῳ θεῷ σωτῆρι ἡμῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν δόξα μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

REV - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

Maf

MAFULÛLO

AMAFULÛLO

AMAFULÛLO

Enshokolezi

Amafulûlo kwo kuderha kufulûla erhi kumanyîsa akantu kafulike, kwo kubera ihwe. Cîri citabu cirimwo ebinwa by'okumanyîsa Yezu, ebinwa by'okucîmanyîsa kwâge. Ci ebyo binwa biri bya bulêbi; co cinarhuma ecitabu c'Amafulûlo cirhaba cirembu omu kucihugûla n'okucirhimanya bwinjà, bulya obulêbi bwâco burhayalagiri bunalimwo binji byaciyisha. Amafulûlo gayandikagwa na Mutagatîfu Yowane, oku ngoma ya Domisiyano, mwâmi w'e Roma, hôfi h'omwâka gwa 95, erhi alulizîbwe oku cirhwa ca Patimosi - bilometro 70 kurhenga e Efezi - «erhi Luderho lwa Nyamuzinda n'obuhamîrize bwa Yezu bîrhuma» (1,9). Eci citabu cizinda omu Bibliya buli bulêbi na buhamîrizi oku Nnâmahanga arhatwa omu muhigo gwâge. Erya Myanzi y'Akalembe, Nnâmahanga alagnyagya oku Iburha ly'Omukazi lyânacihime Shetani Njoka ya mîra (Murh 3, 15), yamayûjulira omu kuhimana kw'Omwâna-buzi (Maf 14; Maf 19-22).

EBIGABI BIRIMWO

Enshula-myanzi: cigabi 1, 1-20

I. Amaruba oku Ekleziya nda z'omu Aziya: c. 2, 1-3, 22

II. Obulêbi buyêrekîre olubanja luzinda: c. 4, 1-11, 19

III. Okulibuzibwa kw'Ekleziya n'okuhima kwa Kristu: c. 12, 1-20, 15

IV. Yeruzalemu muhyâhya omu bukuze bw'empingu: c. 21, 1-22, 5

Ishwinjiro: c. 22, 6-21

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

1

AMAFULÛLO

Enshula-myanzi

[1] Okucîmanyîsa[v] kwa Yezu Kristu ahâbagwa na Nyamuzinda, mpu ayêreke abambali ebiri hôfi bibè. Ako kanwa akamanyîsa erhi arhumira omwambali Yowane malahika[w]. [2] Naye Yowane ye wayishirig'ihamîriza oluderho lwa Nyamuzinda n'ebinwa bya Yezu Kristu, nk'oku anabwîne kwôshi. [3] Iragi lyâge owasoma n'owayumva ebinwa by'obu bulêbi, akanabishimba oku biyandisirwe mwo; bulya amango[x] gakola gali hôfi!

I. Yowane ayandikira Ekleziya nda z'omu Aziya

Omusingo

[4] Yowane oku Ekleziya nda ziri omu Aziya. Enshôkano n'obuholo bimmugabirwe na Nyamubâho, ye wanayôrhaga ahabà, ye wanish'iyisha, n'erya Myûka[y] nda ebêra embere z'entebe yâge, [5] na Yezu Kristu, muhamîrizi w'okucîkubagirwa, Nfula y'abafîre, na Mwâmi mukulu w'abâmi b'igulu. Ayâgirwe mâshi Oyo orhuzigira anashuka ebyâha bîrhu omu mukò gwâge, [6] arhuyîmika anarhujira badâhwa b'ebwâmi b'Îshe Nyamuzinda! Kuli ye irenge n'oburhegesi emyâka n'emyâka! Amen. [7] Làba oku ayishire omu bitù, na nt'isù lirhâmubonè, ciru n'abamutumirhaga; n'amashanja g'en'igulu gôshi gâmulakira. Neci! Amen! [8] Nie Alfa[z], nie na Omega kwo Nyakasane Nyamuzinda adesire, Nyamubâho, owayôrhaga ahabà, n'owayish'iyisha, Ogala-byôshi.

Yowane arhumwa mpu ayandikire Ekleziya nda

[9] Nie ono Yowane, mwene winyu, oshangîra ninyu amalibuko n'obwâmi, n'obuzibu muli Yezu, nabîre ndi oku cirhwa mpu co Patimosi erhi luderho lwa Nyamuzinda n'obuhamîrize bwa Yezu bîrhuma, [10] lwàli lwa Nyakasane, banacingurumana, nayumva izù linene, liri nka lya mushekera, lyayakûza enyuma zâni, erhi: [11] «Ebi wâbona, obiyandike omu citabu, onabîrhumire ezi Ekleziya nda: Efezi, Simima, Pergamo, Tiyatira, Sardi, Filadelfiya na Laodiceya». [12] Nanacihindamuka nti

---

[v] **1.1** : Okucîmanyîsa: kumanyîsa erhi kufulûla akanwa kafulike. Kubera ihwe. Co citabu cirimwo ebinwa by'okumanyîsa ebifulike n'ebyâyisha.
[w] **1.1** : Malahika: muganda ohêka omwanzi gwa Nyamuzinda.
[x] **1.3** Amango gali hôfi: Olusiku lw'okugaluka kwa Mwâmi Yezu.
[y] **1.4** : Eyo Myûka nda anabà Mûka Mutagatîfu, nshôko y'enshôkano nda; kandi erhi Bamalahika nda bakulu.
[z] **1.8** : Alfa, yo mparafu ntanzi y'olufabè lw'ecigereki; na Omega, yo mparafu nzinda. «Nie Alfa, nie na Omega». kwo kuderha, erhi:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ndole eryôla izù lyakazag'inderhesa. Erhi mbà namahindamuka, nabona binâra nda bya masholo, [13] n'ekarhî k'ebyo binâra nda by'amasholo, nàbona oshushire Mwene-omuntu, erhi ayambîrhe ecishûli, azongîze n'omukaba gw'amasholo omu cifuba. [14] Irhwe lyâge n'emvîri zâge erhi biri byêru nka bwôya bwa cibuzi cêru, nka kula olubula luyôrha; amasù gâge erhi gali nka ngulumira ya muliro; [15] amagulu gâge erhi gashushire omulinga omu cibêye, n'izù lyâge erhi liri nka mululumo gwa mîshi manji. [16] Omu kuboko kulyo àli afumbasire nyenyêzi nda, n'omu kanwa kâge mwàli mudwîrhe mwanyonyôka engôrho ya môji abiri; n'obusù bwâge erhi budwîrhe bwalangashana nka kulyâla izûba lyabasha bwenêne limoleka. [17] Erhi mmubona, nacîrhimba aha magulu gâge, nabà nk'ofîre. Anacimpumakwo n'okulyo kwâge, ambwîra, erhi: «Orhayôbohaga: nie Murhanzi, nie na Muzinda, [18] nie na Nn'obuzîne. Nal'infîre, lero niono nkola nzîne kuhika emyâka n'emyâka; n'enyigulo z'olufù n'ez'ekuzimu nie nzigwêrhe. [19] Kuziga ebi wâbona, obiyandike: ebiri buno n'ebyâbà enyuma ly'ebi. [20] Ihwe ly'enyenyêzi nda wàbonaga omu kuboko kwâni kulyo n'ebinâra nda ly'eri: enyenyêzi nda bo bamalahika b'Ekleziya oku ziri nda, n'ebinâra nda zo Ekleziya nda.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 1

[1] Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει, καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, [2] ὃς ἐμαρτύρησεν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅσα εἶδεν. [3] Μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα, ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς. [4] Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων ἃ ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ [5] καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς, ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς. Τῷ ἀγαπῶντι ἡμᾶς καὶ λύσαντι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, [6] καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ, αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων]· ἀμήν. [7] Ἰδοὺ ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμὸς καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ᾽ αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. ναί, ἀμήν. [8] Ἐγώ εἰμι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ, λέγει κύριος ὁ θεός, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ. [9] Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ [10] ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν μεγάλην ὡς σάλπιγγος [11] λεγούσης· ὃ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις, εἰς Ἔφεσον καὶ εἰς Σμύρναν καὶ εἰς Πέργαμον καὶ εἰς Θυάτειρα καὶ εἰς Σάρδεις καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν καὶ εἰς Λαοδίκειαν. [12] Καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἥτις ἐλάλει μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσᾶς [13] καὶ ἐν μέσῳ τῶν λυχνιῶν ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου

«Nie murhanzi nie na muzinda»,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐνδεδυμένον ποδήρη καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσᾶν. [14] ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ὡς ἔριον λευκὸν ὡς χιὼν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλὸξ πυρὸς [15] καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένης καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν, [16] καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ ἀστέρας ἑπτὰ καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ. [17] Καὶ ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός, καὶ ἔθηκεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ᾽ ἐμὲ λέγων· μὴ φοβοῦ· ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος [18] καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐγενόμην νεκρὸς καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου. [19] γράψον οὖν ἃ εἶδες καὶ ἃ εἰσὶν καὶ ἃ μέλλει γενέσθαι μετὰ ταῦτα. [20] τὸ μυστήριον τῶν ἑπτὰ ἀστέρων οὓς εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς· οἱ ἑπτὰ ἀστέρες ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσιν καὶ αἱ λυχνίαι αἱ ἑπτὰ ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσίν.

2

Amaruba marhanzi mpu garhumwe e Efezi

[1] Malahika w'Ekleziya y'e Efezi omuyandikire, erhi: «Kwo adesire ntyâla olya ofumbasire nyenyêzi nda omu kuboko kwâge kulyo, okâyisha alambagira ekarhî ka binâra nda bya masholo. [2] Ebijiro byâwe mbimanyire, oku oluha kwôshi n'oku ozibuha; mmanyire oku orhankahash'ilembera ababî, n'oku balya baciderha ntumwa n'obwo barhalizo wabarhangwîre, washanga bali banywesi. [3] N'oburhwâli we nnabwo: wababîre buzira kurhama erhi izîno lyâni lirhuma. [4] Ci kwônene nkutumuzize kulya kubà walesire obuzigire wali ogwêrhe burhanzi. [5] Mâshi okengêre ngahi warhenzire wajà wahirima! Ocîyunjuze, onashubîrire olugendo lwâwe lwa burhanzi[a]. Akabà nanga, nâkuyishira, nshegûle ecinâra câwe aha ciri, okabula bucîyunjuza. [6] Ci nkusîmira kulya kubà orhahimwa kushomba ebijiro by'abashimbûlizi ba Nikola[b], nâni ntanabikwîrirwa». [7] Ogwêrhe amarhwîri ayumve oku Mûka abwîzire Ekleziya: «Owânahime, nayamulîse oku murhi gw'obuzîne bubà omu hantu h'amasîma ga Nyamuzinda».

Amaruba ga kabiri mpu gaje e Simima

[8] Malahika w'Ekleziya y'e Simima omuyandikire, erhi: «Kwo adesire ntya- la Murhanzi na Muzinda, owabàga amafà agal'inashubiramwo omûka. [9] Mmanyire amalibuko gâwe n'obukenyi bwâwe - ci oli muhirhi!- N'ebijâci ojâcirwa na balya bacîhamba mpu Bayahudi, n'obwo barhali bo, ci ndêko ya Shetani[c]. [10] Orhayôbohaga ebi wayish'ibabala. Alà oku Shetani akol'ikwêba baguma

[a] **2.5** : Ekleziya y'e Efezi yo yali ekulîre ezabo omu Aziya. Bakaba barhacîyunjuzizi, Efezi yaheza obwo bukulu bwâyo, ciru enafanande.
[b] **2.6** : Banyantwaza-kwâbo hakâg'ishimba engeso zirhali zo.
[c] **2.9** : Abemezi b'e Simirna bali bakenyi oku by'en'igulu, ci omu murhima bàlì bagale, bulya obuzîne bwa Nnâmahanga bugandâzize muli bo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

muli mwe omu mpamikwa, mpu ammurhangule, mwanayûsa nsiku ikumi[d] erhi kurhindibuka mudwîrhe mwarhindibuka. Ozibuhe, osêre kuhika okufà, nâni nayakuhe ishungwè ly'obuzîne». [11] Ogwêrhe amarhwîri ayumve oku Mûka abwîzire Ekleziya: «Owânahime, olufù lwa kabiri[e] lurhamujire kurhi».

Amaruba ga kasharhu mpu garhumwe e Pergamo

[12] Malahika w'Ekleziya y'e Pergamo omuyandikire, erhi: «Kwo adesire ntyôla olya ofumbasire engôrho ya mwôji abiri. [13] Ntahabiri aha oyûbaka; ho entebe ya Shetani ebà. Izîno lyâni oligwêrhe buzibu, orhanahakanaga bwanyêmêra, ciru na mwo zirya nsiku omuhamîrizi wâni w'okunali Antipa anigiragwa emwinyu, eyo munda Shetani ayûbaka[f]. [14] Ci kwônene ngwêrhe bityanguli nkutumuzize: eyo mwâwe ogwêrheyo abashimba enyigîrizo za Balamu, olyâla wayigîrizagya Balaka okuhira omurhego omu njira ya bene-Israheli, mpu balye enyama zarherekîrwe abazimu banahushe. [15] Na ntyo ogwêrhe nâwe abakulikira enyigîrizo z'abashimbûlizi ba Nikola. [16] Neci, obâge wacîyunjuza! Akaba Nanga, nkolaga nâkuyishira, ahôla mbalwîse n'engôrho y'ekanwa kâni». [17] Ogwcerhe amarhwîri ayumve oku Mûka abwîzire Ekleziya: «Owanahime, nâmuhe amâna[g] gafulisirwe, nnamuhe ehibuye[h] hyêru hiyandisirwekwo izîno lihyâhya[i], n'eryo izîno ntà wundi oliyishi aha nyuma ly'olihâbirwe».

Amaruba ga kani mpu gaje e Tiyatira

[18] Malahika w'Ekleziya y'e Tiyatira omuyandikire, erhi: «Kwo adesire ntyaâla Mugala wa Nyamuzinda, olya ogwêrhe amasù gali nka ngulumira ya muliro, n'amagulu gashushire amarhale. [19] Mmanyire olugendo lwâwe, obuzigire bwaâwe, obuyêmêre bwâwe, omukolo gwâwe n'obushiru bwâwe, ntanahabiri oku ebijiro byâwe binjà byaja byayûshûka. [20] Ci kwônene nkugayire kulya kubà wayêmêrîre olya mukazi Yezebeli okâcîderha mulêbi-kazi, mpu arhebe bambali bâni anabayigîrize okuhusha n'okulya enyama zarherekîrwe abazimu. [21] Nàmuhîre amango nti abè acîyunjuza, ci arhalonza agokôle okuhusha[j] kwâge. [22] Alà oku nkola nâmubêza oku ncingo[k], n'abîra bâge bahusha bo naye mbarhogeze omu malibuko manji, bakaba barhacîyunjuzizi ebijiro byâbo. [23] N'abâna bâge[l] bôshi nâbayirha, bafè; ntyo Ekleziya zôshi

---

[d] **2.10** : Nsiku ikumi, kuli kuderha nsiku nsungunu.
[e] **2.11** : Olufu lwa kabiri: okukwêbwa omu muliro gw'ensiku n'amango.
[f] **2.13** : Ecishagala ca Pergamo càli cishagala cirhanzi omu kushenga n'okuharâmya abazimu.
[g] **2.17** : Ago mâna bwo Bukaristiya burhuhà obuzîne burhafa.
[h] **2.17** : Ehibuye hyêru: obwêru co cimanyîso c'obuzîne n'obushagaluke, nalyo ihuye liri lya kuya- ndikwakwo.
[i] **2.17** : Eryo izîno lihyâhya liri lya kumanyîsa obwôrhere buhyâhya bw'abâhimane. Omukristu a-rhabà muntu kwône, ci ashangîra obwôrhere bwa Nyamuzinda muli Yezu Kristu.
[j] **2.21** : Okuhusha kuli kucirhenzakwo Nnâmahanga n'okushimba ebiremwa; kanji omu Ndagâno ya Mîra, kuli kuvuna irhegeko lirhanzi erhi erya kali-ndarhu.
[k] **2.22** : Amurhumire amalumwa n'endwâla.
[l] **2.23** abâna bâge: Abashimbûlìzì bâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

zimanye oku nie Nyamuzinda oyishi ebiri omu nsiko n'omu mirhima; nanayish'ilyûla ngasi muguma muli mwe nk'oku ebijiro byâge binakwânîne. [24] Ninyu mwe b'e Tiyatira, mwe murhabâmwo ebyo, mwe murhishi ago «mahwe ga Shetani»[m], gwârhi bône, ntà- mmubarhuze gundi muzigo; [25] ci ehi mugwêrhe[n], muhigwârhe buzibu kuhika nyishe. [26] Owanahime akanankolera bwinjà kuhika olusiku luzinda, nàmuhà obuhashe bw'okurhegeka amashanja: [27] agayâbule n'ehirhi hy'ecûma, gavungunyuke nka kulya ebintu byajiragwa n'ibumba bivungunyuka! [28] Obwo buhashe nâni Larha wabumpâga. Nàmuhà n'Enyenyezi y'esêzi[o]. [29] Ogwêrhe amarhwîri ayumve oku Mûka abwîzire Ekleziya!

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 2

[1] Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν· [2] οἶδα τὰ ἔργα σου καὶ τὸν κόπον καὶ τὴν ὑπομονήν σου καὶ ὅτι οὐ δύνῃ βαστάσαι κακούς, καὶ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους καὶ οὐκ εἰσὶν καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς, [3] καὶ ὑπομονὴν ἔχεις καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου καὶ οὐ κεκοπίακες. [4] ἀλλ’ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκες. 5μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκας καὶ μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποίησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσῃς. [6] ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν ἃ κἀγὼ μισῶ. [7] Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὅ ἐστιν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ. [8] Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν· [9] οἶδά σου τὴν θλῖψιν καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ πλούσιος εἶ, καὶ τὴν βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτοὺς καὶ οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ. [10] μηδὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν. ἰδοὺ μέλλει βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν ἵνα πειρασθῆτε καὶ ἕξετε θλῖψιν ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. [11] Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου. [12] Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξεῖαν· [13] οἶδα ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ, καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀντιπᾶς ὁ μάρτυς μου ὁ πιστός μου, ὃς ἀπεκτάνθη παρ’ ὑμῖν, ὅπου ὁ σατανᾶς κατοικεῖ. [14] ἀλλ’ ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκεν τῷ Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. [15] οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν [τῶν] Νικολαϊτῶν ὁμοίως.

[m] **2.24** : Amahwe ga Shetani zo nyigîrizo z'abaganda bâge.
[n] **2.25** ehi mugwêrhe: Obuyêmêre bwinyu n'obuzîne bwa Nnâmahanga buli omu mirhima yinyu.
[o] **2.28** : Enyenyezi y'esêzi, ye Yezu Kristu yêne.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

16 μετανόησον οὖν· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ πολεμήσω μετ᾽ αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ
στόματός μου. 17 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Τῷ νικῶντι δώσω
αὐτῷ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκήν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα
καινὸν γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβάνων. 18 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις
ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρὸς
καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ· 19 οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ
τὴν διακονίαν καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ ἔργα σου τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. 20 ἀλλ᾽
ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι ἀφεῖς τὴν γυναῖκα Ἰεζάβελ, ἡ λέγουσα ἑαυτὴν προφῆτιν καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ
τοὺς ἐμοὺς δούλους πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα. 21 καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ,
καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς. 22 ἰδοὺ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην καὶ τοὺς
μοιχεύοντας μετ᾽ αὐτῆς εἰς θλῖψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς, 23 καὶ τὰ
τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ. καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ἐραυνῶν
νεφροὺς καὶ καρδίας, καὶ δώσω ὑμῖν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. 24 ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς λοιποῖς τοῖς
ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσιν τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθέα τοῦ σατανᾶ
ὡς λέγουσιν· οὐ βάλλω ἐφ᾽ ὑμᾶς ἄλλο βάρος, 25 πλὴν ὃ ἔχετε κρατήσατε ἄχρι [ς] οὗ ἂν ἥξω.
26 Καὶ ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν 27 καὶ
ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ συντρίβεται, 28 ὡς κἀγὼ εἴληφα
παρὰ τοῦ πατρός μου, καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. 29 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ
πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

3

Amaruha ga karhânu mpu garhumwe e Sardi

[1] Malahika w'Ekleziya y'e Sardi omuyandikire, erhi: «Kwo adesire ntyâla olya ojira Myûka nda
ya Nyamuzinda na nyenyêzi nda. Ebijiro byâwe mbimanyire: mmanyire oku liri izîno mpu ozîne,
ci oli mufù! [2] Zûka, okomeze obuzîne ocisigalîne bwàli bwamafa; bulyâla omu masù ga
Nyamuzinda wâni ebijiro byâwe ntabwîni oku biri bimâna! [3] Okengêre kurhi wahîrwe oluderho
lwa Nyamuzinda na kurhi waluyumvîrhe; olubîkirire onacîyunjuze. Bulya okaba orhali masù,
nâyisha nka cishambo, orhânamanye mangaci nâkurhindakwo. [4] Ci kwônene aha Sardi
ogwêrheho bantu baguma barhazinzagya emyambalo yâbo. Abo, neci, bayish'igenda haguma
nâni omu myambalo myêru, bulya bakukwânîne. [5] Owanahime naye ayish'iyambikwa
emyambalo myêru; n'izîno lyâge ntà mango nâlizaze omu citabu c'obuzîne; nânayish'ibà
muhamîrizi wâge embere za Larha n'embere za bamalahika bâge». [6] ogwêrhe amarhwîri
ayumve oku Mûka abwîzire Ekleziya!

Amaruba ga kali-ndarhu mpu gaje e Filadelfiya

[7] Malahika w'Ekleziya y'e Filadelfiya omuyandikire, erhi: «Kwo adesire ntyâla Omwimâna,
Nn'okuli, oly'ojira akahamikizo ka Daudi: ohamûla olurha-nkacihamikwa, onahamika
olurhankacihamûlwa. [8] Ebijiro byâwe mbiyishi. Alà oku lumvi lwigule[p] mpebire embere zâwe, na
ntâye wankahash'iluyigala; bulya obuhashe bwâwe buli bunji, wanabul'ilanga ebinwa byâni,
n'izîno lyâni orhalihakanaga. [9] Nkolaga nakuhâkw'erya engabo ya Shetani, balyâla bacihamba
mpu bali Bayahudi, n'obwo barhalibo: kubêsha babêsha. Nkolaga nabale-rha, bayish'ifukama
aha magulu gâwe, banamanye oku nkurhonyize. [10] Kulya kubà walanzire akanwa
nammusigiraga nti murharhamaga, nâni nkolaga nâkulanga oku mango g'amarhangulo[q]
gâcihonda oku igulu lyôshi mpu garhangule abantu b'omu igulu. [11] Ntârham'iyisha; ehi ogwêrhe,
ohigwârhe buzibu, halek'ijira owakunyaga ishungwe lyâwe. [12] Owânahime, nâmujira ashube
mutungo omu luhêro lwa Nyamuzinda wâni, arhakanacihoza okugulu embuga bundi.
Nâmuyandikakwo izîno lya Nyamuzinda wâni n'izîno ly'Olugo lwa Nyamuzinda wâni -
Yeruzalemu muhyâhya wàmanukaga emalunga emwa Nyamuzinda wâni - n'izîno lyâni
lihyâhya». [13] Ogwêrhe amarhwîri ayumve oku Mûka abwîzire Ekleziya!

---

[p] **3.8** : Kwo kuderha oku oyemêrîrwe okuyigîriza Emyanzi y'Akalembe hôshi hôshi buzira ciha-nzo.
[q] **3.10** marhangulo: Ago marhangulo gayandisirwe omu bigabi 8-9 na 16.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Amaruba ga kali-nda mpu garhumwe e Laodiceya

14 Malahika w'Ekleziya y'e Laodiceya omuyandikire, erhi: «Kwo adesire ntyâla Neci-ntyo[r], omuhamîrizi w'okuli na mwîkubagirwa, lmerero ly'ebiremwa bya Nyamuzinda. 15 mmanyire ebijiro byâwe: nyîshi oku orhali muholo orhanali mudûrhu! 16 Ci bulya wamabà wa bikângâ, orhadûrhubiri orhanahoziri, nkolaga nakushala ontenge ekanwa! 17 Kàli kw'odesire, erhi: «Ndi muhirhi, ndugîrwe, na ntâco ndagîrirekwo! K'orhamanyiri oku we hanyagîre, oku oli wa kubêrwa lukogo, oli mukenyi, oli mpûrha anali mushugunu! 18 Yumva nkuhanûle! Oyishe ongulire amasholo gacêrire eciko[s], ly'oshuba muhirhi, n'emyambalo myêru, oyambale, enshonyi z'obushugunu bwâwe zilek'ikubumba; ogu-le n'omushogolera, okamûlire omu masù, ly'obona. 19 Niehe abansîma bo nkalihira, bo nampana[t]. Omalage obushiru onacîyunjuze! 20 Alà oku nyimanzire aha lumvi, nandwîrhe nakomamba. Hakajira owayumva izù lyâni akananyigulira, nânaja omu mwâge, bijingo ndîremwo haguma naye, naye alîre haguma nâni[u]. 21 Owanahime, namuhà atamale oku ntebe yâni haguma nâni, nka kulya nâni nahimaga, naj'itamala rhwe na Larha oku ntebe yâge». 22 Ogwêrhe amarhwîri ayumve oku Mûka abwîzire Ekleziya!»

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 3

1 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας· οἶδά σου τὰ ἔργα ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῇς, καὶ νεκρὸς εἶ. 2 γίνου γρηγορῶν καὶ στήρισον τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον ἀποθανεῖν, οὐ γὰρ εὕρηκά σου τὰ ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου. 3 μνημόνευε οὖν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας καὶ τήρει καὶ μετανόησον. ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς, ἥξω ὡς κλέπτης, καὶ οὐ μὴ γνῷς ποίαν ὥραν ἥξω ἐπὶ σέ. 4 ἀλλ’ ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσιν μετ’ ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν. 5 Ὁ νικῶν οὕτως περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις λευκοῖς καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρός μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. 6 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. 7 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν Δαυίδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει καὶ κλείων καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει· 8 οἶδά σου τὰ ἔργα, ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἠνεῳγμένην, ἣν οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν, ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου. 9 ἰδοὺ διδῶ ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ ψεύδονται. ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἥξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε. 10 ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγώ σε τηρήσω

---

[r] **3.14** : Yezu Kristu ye Neci-ntyo (Amen), bulya ye Nn'okuli, arhatwa omu kanwa kâge.
[s] **3.18** : Ago masholo gacêrîre eciko; bwo buhirhi bw'okuli, bwo buzîne bwa Larha Nyamuzinda Kristu arhudwîrhire.
[t] **3.19** Abansîma bon nkalihira...: Mig 3.12.
[u] **3.20** : Okulîra haguma ciri cimanyîso c'obwîra bw'okunali.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. [11] ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου. [12] Ὁ νικῶν ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ μου καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι καὶ γράψω ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἰερουσαλὴμ ἡ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. [13] Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. [14] Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ· [15] οἶδά σου τὰ ἔργα ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός. ὄφελον ψυχρὸς ἦς ἢ ζεστός. [16] οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ καὶ οὔτε ζεστὸς οὔτε ψυχρός, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου. [17] ὅτι λέγεις ὅτι πλούσιός εἰμι καὶ πεπλούτηκα καὶ οὐδὲν χρείαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ἐλεεινὸς καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός, [18] συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ᾽ ἐμοῦ χρυσίον πεπυρωμένον ἐκ πυρὸς ἵνα πλουτήσῃς, καὶ ἱμάτια λευκὰ ἵνα περιβάλῃ καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνη τῆς γυμνότητός σου, καὶ κολλ [ο]ύριον ἐγχρῖσαι τοὺς ὀφθαλμούς σου ἵνα βλέπῃς. [19] ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ζήλευε οὖν καὶ μετανόησον. [20] Ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, [καὶ] εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ᾽ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ᾽ ἐμοῦ. [21] Ὁ νικῶν δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. [22] Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

4

II. Obulêbi

Entebe ya Nyamuzinda omu mpingu

[1] Aha nyuma ly'ebyo nanacibona olumvi lwigule omu malunga na lirya izù narhangag'iyumva burhanzi lyanderhesa, liri nka mushekera, lyambwîra, erhi: «Yinamukira hanôla nkuyêreke ebikwânîne bibè aha nyuma ly'okwo». [2] Ho n'aho banacingurumana. Nabona entebe edêkerîzwe omu malunga, na kuli eyo ntebe nabona otamîrekwo. [3] Owàli otamîre kw'eyo ntebe àli ashushire nk'ibuye lya nshangabuye nîsi erhi nka njuma ndukula; n'omutiringongo gu-shushire kulya enjuma y'akâsi eyôrha, gwàli guzungulusire eyo ntebe. [4] Nabona zindi ntebe makumi abiri n'ini zizungulusire eyo ntebe, na Bagula makumi abiri na bani bazibwârhirekwo, erhi bayambîrhe emyambalo myêru n'amashungwe g'amasholo oku irhwe lyâbo. [5] Ebwa ntebe yakazâg'irhenga orhumème, n'amazù, n'emilazo; erhi na rhumole nda rhudwîrhe rhwagulumira embere z'entebe: yo erigi erya Myûka nda ya Nyamuzinda eyo. [6] Aha mbere z'eyo ntebe erhi hali eri nka nyanja eshushire ak'ibuye lyâgeramwo amasù. N'aha karhî k'entebe n'eburhambi bwâyo erhi hali

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Nsimba ini ziyunjwîre masù embere n'emugongo. [7] Ensimba ntanzi eshushîne n'entale; ensimba ya kabiri eshushîne n'akanina; ensimba ya kasharhu egwêrhe obusù buli nka bwa muntu; n'ensimba ya kani eshushîne n'enyunda edwîrhe yabalala. [8] N'ezo nsimba ini zigwêrhe ngasi nguma byûbi ndarhu, zinayunjwîre masù omu marhambi n'omu ndalâlà, zirhahusa okuderha mûshi na budufu, mpu: «Mwimâna, Mwimâna. âNyakasane Nyamuzinda, Nnâmahanga Ogala-byôshi, Nyamubâho, Oyôrh'ahabà, n'Owayish'iyisha».

[9] N'oku ezo nsimba zahâ otamîre oku ntebe n'Ozîne emyâka n'emyâka irenge n'obukuze, zànamuvuga omunkwa, [10] balya Bagula makumi abiri na bâni bakaz'icîkwêba aha magulu g'otamîre oku ntebe, banakaz'iharâmya ozîne emyâka n'emyâka, banakwêba amashungwè gâbo embere z'entebe n'okuderha, mpu: [11] «Nnawîrhu Nyamuzinda, oshingânîne ohâbwe irenge, n'obukuze, n'obuhashe, bulya we walemaga ebintu byôshi, n'oku bulonza bwâwe byàrhondêraga okubâho byanalemwa».

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 4

[1] Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ θύρα ἠνεῳγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ’ ἐμοῦ λέγων· ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα [2] Εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι, καὶ ἰδοὺ θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον καθήμενος, [3] καὶ ὁ καθήμενος ὅμοιος ὁράσει λίθῳ ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ, καὶ Ἶρις κυκλόθεν τοῦ θρόνου ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ. [4] Καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνους εἴκοσι τέσσαρες, καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἴκοσι τέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. [5] Καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, ἅ εἰσιν τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ, [6] καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑαλίνη ὁμοία κρυστάλλῳ. Καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσαρα ζῷα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν. [7] καὶ τὸ ζῷον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι καὶ τὸ δεύτερον ζῷον ὅμοιον μόσχῳ καὶ τὸ τρίτον ζῷον ἔχων τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου καὶ τὸ τέταρτον ζῷον ὅμοιον ἀετῷ πετομένῳ. [8] καὶ τὰ τέσσαρα ζῷα, ἓν καθ’ ἓν αὐτῶν ἔχων ἀνὰ πτέρυγας ἕξ, κυκλόθεν καὶ ἔσωθεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν, καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς λέγοντες· ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος. [9] Καὶ ὅταν δώσουσιν τὰ ζῷα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, [10] πεσοῦνται οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ προσκυνήσουσιν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων καὶ βαλοῦσιν τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου λέγοντες· [11] ἄξιος εἶ, ὁ κύριος καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν, λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα καὶ διὰ τὸ θέλημά σου ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

5

Ecitabu cizirike

[1] Okuhandi, omu kulyo kw'olya otamîre oku ntebe, nanacibona ecitabu ciyandike omu ndalâlà
n'emugongo; erhi ciri cizirike na biziriko nda. [2] Nabona malahika muzibu adwîrhe ayakûza n'izù
linene, erhi: «Ndi okwânîne okubungûla ecitabu, anashanûle ebiziriko bicizirisire?» [3] Oli
emalunga, oli en'igulu, oli omu kuzimu, ntâye wankahash'ibungûla eco citabu, nîsi erhi
okucilolakwo. [4] Nâni nanacilaka omulenge obwo, kulya kubà ntâye babwîne o-kwânîne
okubungûla eco citabu n'okucilolakwo. [5] Okubundi muguma muli balya Bagula anacimbwîra,
erhi: «Orhalake: alà oku Entale y'omu mulala gwa Yuda, Mwene-Daudi, yahimire; ye wabungûla
ecitabu, n'orhuhamikizo rhwâco oku rhunali nda arhuhamûle».

[6] Okuhandi, aha karhî k'entebe n'aka zirya Nsimba ini na balya Bagula, nanacibona Omwâna-
buzi ayimanzire, ali nka munige. Ali agwêrhe mahembe nda[v] na masù nda; yo erya Myûka nda
ya Nyamuzinda akarhuma omu igulu lyôshi. [7] Anaciyisha, ayanka ecitabu càli omu kuboko kulyo
kw'olya otamîre oku ntebe. [8] Erhi abà amayanka ecitabu, zirya Nsimba ini na balya Bagula
makumi abiri na bani bacîkwêba oku idaho embere z'Omwâna-buzi, erhi bafumbasire ngasi
muguma olulanga n'orhubêhè rhw'amasholo rhuyunjwîre mavurha ga mugavu; ezo zo nsengero
z'abatagatîfu. [9] Erhi banadwîrhe bayimba olwimbo luhyâhya, mpu:

«Neci, okwânîne oyanke eci citabu
onahamûle orhuhamikizo rhwâco,
bulya wànizirwe, warhucungwîre n'omukò gwâwe,
warhuhà Nyamuzinda, rhwe b'omu ngasi mulala,
n'omu ngasi lulimi luderhwa, n'omu ngasi ishanja,
n'omu ngasi cihugo,
[10] wanarhujira bwâmi bwa Nyamuzinda wîrhu na badâhwa bâge,
n'igulu rhwe rhwaliyîmemwo».
[11] Nashub'ibona nanayumva izù lya Bamalahika mwandu mwandu bàli bazungulusire entebe,
n'erya zirya Nsimba na balya Bagula; bàli rhulorho n'orhulorho na bihumbi n'ebihumbi,
[12] banakâg'iderha n'izù linene, mpu:

«Omwâna-buzi wanigagwa
akawânine ahâbwe obuhashe,
n'obuhirhi, n'obushinganyanya,
n'obuzibu, n'obukenge,
n'irenge, n'obukuze!»

---

[v] **5.6** : Amahembe nda gali cimanyîso c'obuhashe bwa Kristu; n'amasù nda gayêrekana obuma-nye bwâge burhajira Iugero.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

13 Na ngasi biremwa binabà omu malunga, n'en'igulu, n'omu kuzimu, n'omu nyanja, n'ebibâho byôshi byôshi, nayumva byaderha, mpu:

«Otamîre oku ntebe n'Omwâna-buzi bahàbwe obukuze,

n'obukenge, n'irenge, n'obuhashe omu myâka n'emyâka!»

14 Na zirya Nsimba ini zakâderha, mpu:

«Amen!»

N'Abagula bakâcikwêba oku idaho mpu baharâmye.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 5

1 Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὄπισθεν κατεσφραγισμένον σφραγῖσιν ἑπτά. 2 καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ· τίς ἄξιος ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ; 3 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. 4 καὶ ἔκλαιον πολύ, ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὑρέθη ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. 5 καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· μὴ κλαῖε, ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαυίδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγῖδας αὐτοῦ. 6 Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζῴων καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἀρνίον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον ἔχων κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτὰ οἵ εἰσιν τὰ [ἑπτὰ] πνεύματα τοῦ θεοῦ ἀπεσταλμένοι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. 7 καὶ ἦλθεν καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. 8 Καὶ ὅτε ἔλαβεν τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῷα καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἵ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων, 9 καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες· ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ ἠγόρασας τῷ θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους 10 καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλείαν καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς. 11 Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζῴων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων 12 λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ· ἄξιόν ἐστιν τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν. 13 καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα ἤκουσα λέγοντας· τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἀρνίῳ ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων 14 καὶ τὰ τέσσαρα ζῷα ἔλεγον· ἀμήν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεσαν καὶ προσεκύνησαν.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

6

Omwâna-buzi ahamûla rhuhamikizo ndarhu

[1] Okubundi nàbona Omwâna-buzi ahamûla akahamikizo karhanzi muli rhulya nda, nanayumva Nsimba nguma mwo zirya nda yayakûza n'izù liri nka lya mulazo, erhi: «Yisha!» [2] Nanacibona eciterusi c'akêru, n'ocidahirekwo erhi afumbasire omuherho. Bamuhêreza ishungwe; agenda ahimire, mpu ashub'ij'ihimana. [3] Erhi abalaza akahamikizo ka kabiri, nyumva Ensimba ya kabiri, erhi: «Yisha!» [4] Ecindi citerusi canacihuluka, cidukula nk'isêsè, n'owali ocitamîrekwo bamuhà obuhashe mpu arhenze omurhûla omu igulu, abantu bayîrhane bone na bone; bàmuhà n'engôrho nênênè.

[5] Erhi abalaza eciziriko ca kasharhu, nayumva Ensimba ya kasharhu, erhi: «Yisha!» Nanacibona eciterusi c'ecibogo, n'owali ocitamîrekwo erhi afumbîrhe omulengo omu nfune. [6] Nayumva eliri nk'izù aha karhî ka zirya Nsimba, lyaderha, erhi: «Omulengo gw'engano y'omugati gufe idinari, na mirengo isharhu y'engano y'endugomi efe idinari; amavurha n'erivayi byôhe o-rhabihumagakwo!» [7] Erhi ahamûla akahamikizo ka kani, nayumva izù ly'Ensimba ya kani, erhi: «Yisha!» [8] Nanacibona eciterusi c'akakumbi; owali ocitamîrekwo izîno lyâge ya Lufù, n'Okuzimu erhi kumukunjusirekwo. Ba-bahà obuhashe kuli cihimbi ciguma ca kani c'igulu, mpu bayîrhe n'engôrho, n'ishali, n'ecihusi, banayîrhe omu kukolêsa ebiryanyi by'en'igulu. [9] Erhi abâla-za eciziriko ca karhânu, nabona aha idako ly'olûsho emyûka y'abafîre Oluderho lwa Nyamuzinda n'obuhamîrize bwâbo. [10] Banaciyakûza n'izù linene, mpu:

«Mâshi Nyamwagirwa, Mwimâna na Nn'okuli,
kuhika mangaci wayôrha orhatwîri olubanja
orhanahôziri omukò gwirhu oku bantu[w] b'igulu?»

[11] Banacibahêreza ngasi muguma ecirondo cêru, banababwîra mpu balinde hindi hisanzi hitya kuhika abâbo bashizi na bene wâbo balì buyîrhwa akâbo bahalûke. [12] Nashub'ibona: erhi abalaza eciziriko ca kali ndarhu, igulu lyageramwo omusisi munji; izûba lyashuba liru-liru nka nshoho nduke n'obwôya, n'omwêzi gwahindukirwa, gwashuba nka mukò; [13] enyenyêzi z'oku nkuba zarhibukira oku idaho nka kulya omulehe gurhibula amalehe gâgwo ganaciri mabishi nk'empûsi ndârhi egukalalîre. [14] Obwo amalunga gacifunya nka kulya babunga ecitabu, na ngasi ntondo na ngasi cirhwa byashegûka. [15] Nabo abâmi b'igulu n'abaluzi, abarhambo b'abasirika n'abagale n'abagwêrhe buhashe, bôshi bôshi oku banali, abajà na bantagengwa, bacifulika omu nkunda n'omu mabuye g'e ntondo, [16] banabwîra entondo n'amabuye, mpu: «Murhurhogerekwo. murhufulike obusù bw'odahîre oku ntebe n'obukunizi bw'Omwâna-buzi! [17] Bulya olusiku lukulu

[w] **6.10** : Abo bantu b'igulu, go mashanja g'abapagani garhayemîri Yezu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lw'obukunizi lwayishire; ndi wankacihash'iyimanga wâni?»

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 6

[1] Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν ἑπτὰ σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζῴων λέγοντος ὡς φωνὴ βροντῆς· ἔρχου. [2] καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ’ αὐτὸν ἔχων τόξον καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος καὶ ἐξῆλθεν νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ. [3] Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν δευτέραν, ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζῴου λέγοντος· ἔρχου. [4] καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός, καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ’ αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς γῆς καὶ ἵνα ἀλλήλους σφάξουσιν καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη. [5] Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν τρίτην, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζῴου λέγοντος· ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ’ αὐτὸν ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. 6καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζῴων λέγουσαν· χοῖνιξ σίτου δηναρίου καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῶν δηναρίου, καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς. [7] Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν τοῦ τετάρτου ζῴου λέγοντος· ἔρχου. [8] καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ ὄνομα αὐτῷ [ὁ] θάνατος, καὶ ὁ ᾅδης ἠκολούθει μετ’ αὐτοῦ καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς. [9] Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν πέμπτην σφραγῖδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον. [10] καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· ἕως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; [11] καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκὴ καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσονται ἔτι χρόνον μικρόν, ἕως πληρωθῶσιν καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτέννεσθαι ὡς καὶ αὐτοί. [12] Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν ἕκτην, καὶ σεισμὸς μέγας ἐγένετο καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος καὶ ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα 13καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς συκῆ βάλλει τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ ἀνέμου μεγάλου σειομένη, [14] καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἑλισσόμενον καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν. [15] Καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ μεγιστᾶνες καὶ οἱ χιλίαρχοι καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἰσχυροὶ καὶ πᾶς δοῦλος καὶ ἐλεύθερος ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων [16] καὶ λέγουσιν τοῖς ὄρεσιν καὶ ταῖς πέτραις· πέσετε ἐφ’ ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου, [17] ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτῶν, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

7

Abalikwo ecimanyîso c'Omwâna-buzi barhâbe kurhi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[1] Enyuma ly'okwo, nabona bamalahika bani bayimanzire oku marhwèrhwè ani g'igulu, erhi bashwêsire empûsi z'igulu oku zinali ini, mpu zakanahûkiza oku cihugo, nîsi erhi oku nyanja, nîsi erhi oku murhi. [2] Okuhandi nanacibona owundi malahika wayinamukaga arhenga ebushoshokero bw'izûba, erhi afumbasire ecimanyîso ca Nyamuzinda ozîne. Ayakûza n'izù linene balya bamalahika bani bàli bahâbirwe obuhashe bw'okuherêrekeza igulu n'enyanja, erhi: [3] «Mumanye mwankaherêrekeza igulu, nîsi erhi enyanja, erhi emirhi, kuhika rhuhebe bambali ba Nyamuzinda wîrhu ecimanyîso emalanga». [4] Nayumva banga bahebirwekwo ecimanyîso:

bihumbi igana na makumi ani na bini
b'omu mûko gôshi ga bene-Israheli,
[5] Omu bûko bwa Yuda, bihumbi ikumi na bibiri
byahebwakwo ecimanyîso;
omu bûko bwa Rubeni, bihumbi ikumi na bibiri;
omu bûko bwa Gadi, bihumbi ikumi na bibiri,
[6] omu bûko bw'Aseri, bihumbi ikumi na bibiri;
omu bûko bwa Nefutali, bihumbi ikumi na bibiri;
omu bûko bwa Menashè, bihumbi ikumi na bibiri;
[7] omu bûko bwa Simoni, bihumbi ikumi na bibiri;
omu bûko bwa Levi, bihumbi ikumi na bibiri;
omu bûko bwa Isakari, bihumbi ikumi na bibiri;
[8] omu bûko hwa Zabuloni, bihumbi ikumi na bibiri;
omu bûko bwa Yozefu, bihumbi ikumi na bibiri;
omu bûko bwa Benyamini,
bihumbi ikumi na bibiri bajirekwo ecimanyîso.

Abîshogwa ba Nyamuzinda bagandâza omu bwâmi bw'empingu

[9] Enyuma ly'okwo, nabona ehitù hy'abantu barhankaganjwa:

bàli ba ngasi cihugo,
ba ngasi bûko,
na ngasi ishanja,
na ba ngasi lulimi luderhwa;

erhi bayimanzire embere ly'entebe y'Omwâna-buzi, banayambîrhe emyambalo myêru, banafumbasire amashami g'emishugushugu omu nfune. [10] Bakâyakûza n'izù linene, mpu: «Ayâgirwe Nnawîrhu Nyamuzinda otamîre oku ntebe bo n'Omwâna-buzi!». [11] Na bamalahika erhi bazungulusire entebe n'Abagula na zirya Nsimba oku ziri ini; banacîkwêba oku idaho embere ly'entebe, baharâmya Nyamuzinda, mpu:

[12] «Neci mushana»,
Nnawîrhu Nyamuzinda ayâgirwe,

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

aj'irenge, arhimanya,
avugwe omunkwa,
akuzibwe, aluze obuhashe n'emisî
omu myâka n'emyâka! Amen!»

13 Muguma muli balya Bagula anacijaho, ambwîra, erhi: «Aba bayambîrhe emyambalo myêru
bo bahi, na ngahi barhenga?» 14 Nâni, nti: «Waliha, wêne omanyire». Anacimbwîra, erhi: «Abo
bo balya bazind'irhenga omu malibuko madârhi[x]; bàshusire emyambalo yâbo banayiyêruhiza
omu mukò gw'Omwâna-buzi. 15 Co cirhumire bali aha mbere z'entebe ya Nyamuzinda, co
cinarhumire bamukolera mûshi na hudufu omu luhêro lwâge; n'otamîre oku ntebe akola
ayish'iyûbaka ecihando câge ekarhî kâbo. 16 Barhakacishalika barhakanaciyumva nyôrha bundi;
ntà mango izûba lyacibalibuze, na ntà hidûrhu hyacibajire kurhi. 17 Bulya Omwâna-buzi,
oyimanzire aha karhî k'entebe, yêne abà lungere wâbo, anabalangûle enjira ehêka ebw'iriba
ly'amîshi g'obuzîne, Na Nyamuzinda abahôrhola emirenge yôshi ebali oku masù».

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 7

1 Μετὰ τοῦτο εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἑστῶτας ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας
τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης μήτε ἐπὶ
πᾶν δένδρον. 2 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου ἔχοντα σφραγῖδα
θεοῦ ζῶντος, καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν
γῆν καὶ τὴν θάλασσαν 3 λέγων· μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν μήτε τὴν θάλασσαν μήτε τὰ δένδρα, ἄχρι
σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. 4 Καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν
τῶν ἐσφραγισμένων, ἑκατὸν τεσσεράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, ἐσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς
υἱῶν Ἰσραήλ· 5 ἐκ φυλῆς Ἰούδα δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν δώδεκα
χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Γὰδ δώδεκα χιλιάδες, 6 ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Νεφθαλὶμ
δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Μανασσῆ δώδεκα χιλιάδες, 7 ἐκ φυλῆς Συμεὼν δώδεκα χιλιάδες, ἐκ
φυλῆς Λευὶ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Ἰσσαχὰρ δώδεκα χιλιάδες, 8 ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν δώδεκα
χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Ἰωσὴφ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.
9 Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολύς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους
καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου
περιβεβλημένους στολὰς λευκὰς καὶ φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, 10 καὶ κράζουσιν φωνῇ
μεγάλῃ λέγοντες· ἡ σωτηρία τῷ θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἀρνίῳ. 11 Καὶ
πάντες οἱ ἄγγελοι εἱστήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζῴων
καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ 12 λέγοντες·

[x] **7.14** : Amalibuko abemêzi babonaga oku ngoma ya Neroni, mwâmi w'e Roma. Mwâmi Neroni arhangiraga okulibuza abakristu omu mwâka gwa 64; na Domisiyano w'omu mwâka gwa 81-96, muci wa Titusi, ye waciderhaga Nyakasane, adesirwe Neroni muhyâhya bulya naye alibuzize abakristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἀμήν, ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. [13] Καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων μοι· οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκὰς τίνες εἰσὶν καὶ πόθεν ἦλθον; [14] καὶ εἴρηκα αὐτῷ· κύριέ μου, σὺ οἶδας. καὶ εἶπέν μοι· οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. [15] διὰ τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου σκηνώσει ἐπ’ αὐτούς. [16] οὐ πεινάσουσιν ἔτι οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ’ αὐτοὺς ὁ ἥλιος οὐδὲ πᾶν καῦμα, [17] ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀνὰ μέσον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτοὺς καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ζωῆς πηγὰς ὑδάτων, καὶ ἐξαλείψει ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

8

Omwâna-buzi ahamûla akahamikizo ka kali-nda

[1] Erhi Omwâna-buzi abasa eciziriko ca kali-nda, akahwenyenye kàbiì omu malunga, kashinga nka cihimbi ca nsà.

Emishekera nda

[2] Okubundi nanacibona balya Bamalahika nda bayimanga embere za Nyamuzinda; babahà mishekera nda. [3] Obwo owundi Malahika ayisha, erhi afumbasire ehijo[y] hy'amasholo. Bamuhà mugavu munji, mpu aguhise haguma n'ensengero z'abatagatîfu bôshi oku lûsho lw'amasholo Iuli aha mbere z'entebe. [4] Omugî gw'omugavu haguma n'ensengero z'abatagatîfu gwarhenga omu nfune za Malahika, gwasôkera embere za Nyamuzinda. [5] Nyamalahika anaciyanka ecetêzo, acîyunjuza muliro gw'oku luhêrero. Hanaciba emilazo, n'emikunguli, n'orhumème, n'igulu lyâgeramwo omusisi. [6] Balya Bamalahika nda bàli bagwêrhe emishekera nda, bacîrheganya okuyibûhamwo.

Emishekera ini mirhanzi

[7] Okuhandi omurhanzi agubûha erhi na mushekera: lwashuba lubula n'omuliro bigushe haguma n'omukò, babikwêba oku igulu. Ecihimbi ca kasharhu c'igulu càboyôka, ecihimbi ca kasharhu c'emirhi càsirîra, na ngasi byâsi bibishi byàhya. [8] Malahika wa kabiri naye abûha omu mushekera. Olwo eri nka ntondo nnenênè edwîrhe yagulumira yacîyôha omu nyanja, n'ecihimbi ca kasharhu c'enyanja càshuba mukò; [9] ecihimbi ca kasharhu c'ebyali omu nyanja, byalimwo obuzîne caherêrekera n'ecihimbi ca kasharhu c'amârho càherêrekera. [10] Malahika wa kasharhu

[y] **8.3** ehijo: co cetêzo cijamwo omuliro n'obukù bw'okugashâniza.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

aguhiramwo amarhama. Okubundi enyenyêzi nnenênè eri nka cimole càyâka yàmanuka emalunga; yarhogera ecihimbi ca kasharhu c'enyîshi n'amaliba g'amîshi. 11 Izîno ly'eyôla nyenyêzi ye Mutuzo. Ecihimbi ca kasharhu c'amîshi gwashuba mutuzo, bantu banji banacifà n'ago mîshi erhi kulula kwâgo kurhuma. 12 Naye Malahika wa kani agubûhamwo erhi na mushekera. Ecihimbi ca kasharhu c'izûba cahukulwa, n'ecihimbi ca kasharhu c'omwêzi, n'ecihimbi ca kasharhu c'enyenyêzi kwo na kwo; na ntyo ebyo byâbyo bya kasharhu byashuba mwizimya, n'omûshi gwabula cihimbi ciguma ca kasharhu c'obumoleke bwâgwo, n'obudufu kwo na kuguma. 13 Nashub'ibona, nanayumva enyunda yayisha yabalala omu nkuba-karhî, yaderha n'izù linene, erhi: «Bamahera! bamahera! bamahera ababà omu igulu! Bamahera abâyumva izù ly'enyindi mishekera balya Bamalahika basharhu bâbûhamwo!».

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 8

1 Καὶ ὅταν ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν ἑβδόμην, ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμιώριον. 2 Καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους οἳ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἑστήκασιν, καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες. 3 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθεν καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλά, ἵνα δώσει ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. 4 καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 5 καὶ εἴληφεν ὁ ἄγγελος τὸν λιβανωτὸν καὶ ἐγέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐγένοντο βρονταὶ καὶ φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμός. 6 Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας ἡτοίμασαν αὐτοὺς ἵνα σαλπίσωσιν. 7 Καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγμένα ἐν αἵματι καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη. 8 Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ὡς ὄρος μέγα πυρὶ καιόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης αἷμα 9 καὶ ἀπέθανεν τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ τὰ ἔχοντα ψυχὰς καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρησαν. 10 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὡς λαμπὰς καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, 11 καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ὁ Ἄψινθος, καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἄψινθον καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων ὅτι ἐπικράνθησαν. 12 Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φάνῃ τὸ τρίτον αὐτῆς καὶ ἡ νὺξ ὁμοίως. 13 Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀετοῦ πετομένου ἐν μεσουρανήματι λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ· οὐαὶ οὐαὶ οὐαὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

9

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Omushekera gwa karhânu

[1] Okubundi Malahika wa karhânu abûha omu mushekera: nanacibona e-nyenyêzi[z] yarhengaga emalunga erhogîre oku idaho. Bayihêreza olwigulo lw'enyenga y'ekuzimu. [2] Nayo yayigula eyo nyenga y'ekuzimu. Mw'eyo nyenga mwanacirhenga ecigî ciri nka mugî gw'omu luganda lunênênè, izûba n'ecirêre byashuba mwizimya erhi ogwomugî gw'omu nyenga gurhuma. [3] Gulya mugî gwanacifugumukamwo enzige; zàgwa oku idaho, zanahâbwa obuhashe buli aka bulya engobe[a] zijira en'igulu. [4] Zabwirwa mpu zimanye zankajira byâsi by'aha nshi zahumakwo, nîsi erhi bwâsi erhi murhi, aha nyuma ly'abantu barhalikwo ecimanyîso ca Nyamuzinda oku malanga gâbo. [5] Zabwirwa mpu zirhabayirhaga, ci mpu zibalîse n'amagala myêzi irhanu; n'akababo kâzo kwo kàli nka kula engobe eluma omuntu. [6] Muli ezo nsiku obwo, abantu bakolaga bayish'ilonza olufù banalubule; banacîfinje okufà, n'olufù lubayâke! [7] N'ezo nzige owazibona kwo ankanamanya mpu biterusi byagungêza okulwa; amarhwe gâzo gàlikwo ebiri nka bimanè bya masholo; n'obusù bwâzo buli nka bantu. [8] Emvîri zâzo kwo ziri nka za bakazi, n'amîno gâzo kwo gayôsire nka ga ntale. [9] Ebifuba byâzo kwo biri nka mpenzi za cûma, n'omululumo gw'amashala gâzo kwo guyôsire nka kulyâla ebiterusi byaja oku bîrha biyisha byabulu-la babômboro. [10] Emicira yazo erikwo orhubabo, nka kulyâla eya bacilumira-habiri enayôrha; n'omu micira yazo mwo obuhashe bwâzo bw'okuherêrekeza abantu myêzi irhanu bubà. [11] Omwâmi wazo ozikulîre, y'olya malahika w'omu nyenga; izîno lyâge omu ciyahudi ye Abadoni[b], n'omu cigereki ye Apoliyoni. [12] Ibala lirhanzi eryo lyamagera, agandi mabala abiri ago gakulikire.

Omushekera gwa kali-ndarhu

[13] Malahika wa kali-ndarhu naye agubûhamwo erhi na mushekera. Nanaciyumva izù lyahubuka aha marhwèrhwè ani g'olûsho lw'amasholo Iuli embere z'amasù ga Nyamuzinda. [14] Eryôla izù lyabwîra Malahika wa kali-ndarhu, nyakubûha omushekera, erhi: «Lîka bala Bamalahika bani bashwêkîrwe aha lwîshi lwa Efrata». [15] Balya Bamalahika oku banali bani banacilîkwa, bakàlingûza ensà n'olusiku n'omwêzi n'omwâka bayirhamwo ecihimbi ca ka- sharhu c'abantu. [16] Omurhwe gw'abalwî balwîra oku biterusi gwàli gwa rhulorho[c] magana abiri: nayumvîrhe banganjira bàli banga. [17] Ntyâla kwo nàbwîne ebiterusi n'ababitamîrekwo bayôsire erhi mbà ndwîrhe nabona: bàli bagwêrhe empezi ziri nka masêsè ga muliro, zinashushire omukara gw'ecibogo n'ecibiriti. Amarhwe g'ebiterusi kwo gali gayôsire nka ga ntale, n'ekanwa kâbyo yakazaâg'irhenga omuliro n'omugî n'ecibiriti. [18] Abo banyamanjà oku bali basharhu bo bayîsire ecihimbi ca kasharhu c'abantu: bahungumuka n'omuliro n'omugî n'ecibiriti byakâg'irhenga

---

[z] **9.1** : Eyo nyenyêzi ali malahika mubî, erhi shetani.
[a] **9.3** : «engobe», ahandi rhuyidesire «ihiri-joka», ye baderha «scorpion» omu cinfaransa
[b] **9.11** Abadoni omu cihebraniya: Malahika w'omu nyenga, erhi w'omu kuzimu; ye Shetani; Apoliyoni omu cigereki: olerha obuhanya, olerha nyamanjà, kaheza.
[c] **9.16** : Ehilorho byo bihumbi cihumbi, na rhulorho cihumbi yo njavu. Rhulorho magana abiri kwo kuderha 200.000.000.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ekanwa k'ebiterusi. [19] Bulya, neci, obuhashe bw'ebyo biterusi ekanwa bubà n'omu mucira; emicira yabyo kwo eba nka njoka; ejira amarhwe, n'ago marhwe go enêshamwo abantu.

[20] Ci abantu basigalaga, aba-rhahungumukaga n'âbo banyamanjà, barhaderhaga ciru mpu bacîyunjuze oku bijiro by'amaboko gâbo: barhalekaga okukâgashâniza abashetani n'enshushano z'amasholo, n'ez'amarhale n'emiringa, n'ez'amabuye n'emirhi, n'obwo oku ziri zirhankabona, zirhankayumva, zirhankanacishegûla. [21] Barhagokôlaga obushumûsi bwâbo, n'obukurungu bwâbo, n'okuhusha kwâbo, n'obushambo bwâbo.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 9

[1] Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεὶς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου [2] καὶ ἤνοιξεν τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου, καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης, καὶ ἐσκοτώθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀὴρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. [3] καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς. [4] καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσουσιν τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ πᾶν χλωρὸν οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες οὐκ ἔχουσιν τὴν σφραγῖδα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων. [5] καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ’ ἵνα βασανισθήσονται μῆνας πέντε, καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίου ὅταν παίσῃ ἄνθρωπον. 6καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον καὶ οὐ μὴ εὑρήσουσιν αὐτόν, καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν καὶ φεύγει ὁ θάνατος ἀπ’ αὐτῶν. [7] Καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἡτοιμασμένοις εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσῷ, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων, [8] καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν, 9καὶ εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων αὐτῶν ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεμον, [10] καὶ ἔχουσιν οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις καὶ κέντρα, καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε, [11] ἔχουσιν ἐπ’ αὐτῶν βασιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου, ὄνομα αὐτῷ Ἑβρα�ϊστὶ Ἀβαδδών, καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων. [12] Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἔρχεται ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα. [13] Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ τῶν [τεσσάρων] κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, [14] λέγοντα τῷ ἕκτῳ ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα· λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ. [15] καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτόν, ἵνα ἀποκτείνωσιν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. [16] καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ δισμυριάδες μυριάδων, ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. [17] Καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει καὶ τοὺς καθημένους ἐπ’ αὐτῶν, ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις, καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. [18] ἀπὸ τῶν τριῶν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν. [19] ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστιν καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν, αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφεσιν, ἔχουσαι κεφαλὰς καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσιν. [20] Καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐδὲ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσουσιν τὰ δαιμόνια καὶ τὰ εἴδωλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύνανται οὔτε ἀκούειν οὔτε περιπατεῖν, [21] καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν φαρμάκων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν.

10

Obuhane buzinda bwahika hôfi

[1] Okuhandi nanacibona owundi Malahika muzibuzibu amanuka emalunga, ecitù erhi cimuhundikîre, n'omutirigongo erhi gumuli oku irhwe; obusù bwâge erhi buli nk'izûba, n'amagulu gâge erhi gali nka mitungo ya muliro. [2] Ali afumbasire ehitabu bibungûle omu nfune. Anaciheba okugulu ku-lyo oku nyanja, n'okulembe oku idaho, [3] ayâma n'izù linene nka kulya entale eluluma. Oku anayâma ntya, Emilazo[d] nda yagwîra yakungula. [4] Erhi eyo Milazo nda ebà yamakungula, nankolaga ndi nti nyandike, nanaciyumwa izù lyarhenga emalunga, erhi: «Ebyôla Emilazo nda edesire, obihebekwo akahamikizo, omanye wankanabiyandika». [5] Okuhandi olya Malahika nabonaga ayimanzire oku nyanja n'oku igulu, alambûlira okuboko kulyo emalunga, [6] alahira Ozîne omu myâka n'emyâka, owalemaga amalunga n'ebigabâmwo, n'igulu n'ebimubà, n'enyanja n'ebimubà, mpu ntà mango gacihali, [7] ci mpu ensiku banayumve Malahika wa kali nda abûha omu mushekera, erhi ihwe lya Nyamuzinda lyamayunjula, nk'oku abwîraga bambali bâge abalêbi.

Mpu alye ecitabu

[8] Liryal'izù narhangag'iyumva emalunga, lyashub'inganiza, erhi: «Oge-nd'iyanka ecitabu cibungûle omu nfune za Malahika oyimanzire oku nyanja n'oku igulu». [9] Nanacikanya, najà emunda Malahika ali, namubwîra nti ampêreze cirya citabu. Ambwîra, erhi: «Yankaco, onacivûgusè; cakululira hano cikuhika omu nda, ci ekanwa cakununira nka bûci». [10] Nayanka cirya citabu omu nfune za malahika, nacivûgusa; omu kanwa erhi ciri cinunu nka bûci, ci erhi mba namacirya, canshakamiza enda. [11] Banacimbwîra, mpu: «Kukwânîne oshub'ilêbera emilala n'amashanja n'endimi na bâmi banji».

---

[d] **10.3** : Eyo Milazo nda lyo izù lya Nyamuzinda.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 10

[1] Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ἡ ἶρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός, [2] καὶ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἠνεῳγμένον. καὶ ἔθηκεν τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς, [3] καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων μυκᾶται. καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς. [4] καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, ἤμελλον γράφειν, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς. [5] Καὶ ὁ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἦρεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανὸν [6] καὶ ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται, [7] ἀλλ’ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, καὶ ἐτελέσθη τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισεν τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας. [8] Καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πάλιν λαλοῦσαν μετ’ ἐμοῦ καὶ λέγουσαν· ὕπαγε λάβε τὸ βιβλίον τὸ ἠνεῳγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἑστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. [9] καὶ ἀπῆλθα πρὸς τὸν ἄγγελον λέγων αὐτῷ δοῦναί μοι τὸ βιβλαρίδιον. καὶ λέγει μοι· λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό, καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ’ ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. [10] Καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου καὶ κατέφαγον αὐτό, καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκὺ καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. [11] καὶ λέγουσίν μοι· δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ

11

Bahamîrizi babiri

[1] Okuhandi bampà olusheke Iuli nka birhi, bambwîra, erhi: «Yimuka, oj'igera akâ-Nyamuzinda[e], n'oluhêrero[f], n'abagashânizamwo. [2] Engo eri emuhanda gw'akâ-Nyamuzinda yohe oyireke, orhayigeraga; bulya yahîrwe abapagani: bashinga myêzi makumi ani n'ibiri balabarha Olugo lutagatîfu. [3] Nkolaga nahà abahamîrizi bani bombi obuhashe, bashinge nsiku[g] cihumbi na magana abiri na nsiku makuni gali-ndarhu balêba banacihundikire emibalabala». [4] Abo bahamîrizi yo erya mizêti ibiri na birya bimole bibiri biyimanzire embere za Nn'igulu. [5] Hakajira owaderha mpu abahumekwo, omuliro gunabarhenge ekanwa, gumakûze abadwîrhe obushombanyi; n'owankaderha mpu abahirekwo olûnu, naye ntyo kwo akwânîne afè. [6] Bagwêrhe obuhashe bw'okusika amalunga, enkuba erhang'irhoga omu nsiku z'obulêbi bwâbo; n'oku mîshi hagwêrhe obuhashe bw'okugahindula gashube mukò, n'obw'okubabaza igulu nk'oku

[e] **11.1** : Olusheke lwakâg'ikolêsibwa nka lugero.
[f] **11.1** : Ecishagala citagatîfu c'e Yeruzalemu n'akâ-Nyamuzinda kâco kabamwo oluhêrero, birì bimanyîso by'E-kleziya.
[g] **11.3** : Ezo nsiku 1.260 kuli kuderha amango garhali manyì.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

banalonzize. [7] N'amango babà bamamala obuhamîrizi bàli, cirya Ciryanyi[h] canyonyôka omu nyenga cikolaga cayish'ibalwîsa; cibahime, cinabanige. [8] Emirhumba yâbo Elambame omu ngo y'Ecishagala cinene[i] batwa mugani mpu ye Sodomo na Mîsiri[j], ciryâla babambiragamwo Nnawâbo oku musalaba[k]. [9] Abantu ba ngasi mashanja na ngasi bûko, aba ngasi lulimi na ngasi mulala bashinga nsiku isharhu[l] n'ecihimbi erhi kusinza basinza emirhumba yâbo, barhanazige yabishwa. [10] Abantu b'en'igulu bâsîme obwo, bacishingire okufà kwâbo, banashêgulane, bulyâla abo balêbi[m] bombi bàli bamarhindibuza ab'en'igulu. [11] Ci erhi zirya nsiku isha-rhu n'ecihimbi zigera, Nyamuzinda abahiramwo omûka gw'obuzîne; banaciyîmanga, n'abakâg'ikabasinza barhungwa n'obwôba. [12] Bayumva izù linene lyarhenga emalunga, lyababwîra, erhi: «Yinamukiri eno nyanya!» Banacisôkera emalunga omu citù, n'abashombanyi bâbo bakâsinza. [13] Muli ako kanya, omusisi gurhali munyi gwanacigera omu igulu, ecihimbi ca kali-ikumi c'ecishagala cahirima, na bantu bihumbi biri nda bafira muli ogwomusisi. Abasigalaga bagwârhwa n'obwôba, banacihà Nyamuzinda w'emalunga irenge. [14] Ibala lya kabiri ly'eryo lyamacikônya, ibala lya kasharhu eri liyiruka!

Omushekera gwa kali-nda

[15] Okubundi Malahika wa kali-nda abûha omu mushekera; emalunga yabà ecihôgêro c'amazù manênênè, gakaz'iderha, mpu:

«Obwâmi bw'igulu
bukola buli bwa Nnawîrhu
bwôshi na Kristu wâge,
anakolaga arhegeka
omu myâka n'emyâka!»

[16] Na balya Bagula makumi abiri na bani batamîre oku ntebe zâbo embere za Nyamuzinda bahwêra oku idaho, baharâmya Nyamuzinda, mpu:

[17] «Rhukuvuzire omunkwa,
Nyakasane, Nyamuzinda Nn'amahanga,
we Nyamubâho, we wanayôrhaga ohabà,
kulya kubà wayansire obuhashe bwâwe bunji, wanaciyimira.
[18] Amashanja gàli gakunîre,

---

[h] **11.7** : Eco Ciryanyi ye mwâmi Nero, lwiganyo lw'Anti-Kristu.
[i] **11.8** : Eco cishagala cinene, ye Babiloni erhi Roma.
[j] **11.8** : Bulya cishusha Sodomo na Mîsiri omu kujira eby'enshonyi n'omu kulibuza abaganda ba Kristu.
[k] **11.8** : Roma, omu kulibuza abaganda ba Kristu, kwo ali aka Yeruzalemu babambiragamwo Yezu oku musalaba.
[l] **11.9** nsiku isharhu: Kasanzi kasungunu.
[m] **11.10** : Abo halêbi barhindibuzize ab'en'igulu omu kubayêreka obubî n'obulyâlya bwâbo.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ci obukunizi bwâwe bwayisha nabwo,
n'amango abafîre batwîrwamwo olubanja nago gayisha,
n'aga wahembamwo bambali bâwe,
abalêbi, n'abatagatîfu n'abarhînya izîno lyâwe, abarho n'abakulu,
n'aga waherêrekezamwo balya basherêza igulu».

19 Obwo akâ-Nyamuzinda, kalya kabà omu mpingu, kanaciyiguka, n'omucîmba gw'endagâno yâge gwaboneka omu kâ-Nyamuzinda kâge. Okubundi hanacibà orhumème, n'amazù, n'emilazo, igulu lyâgeramwo omusisi, n'olubula lwàrhoga lwàrhalusa.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 11

1 Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, λέγων· ἔγειρε καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ. 2 καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξωθεν καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσῃς, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσιν μῆνας τεσσεράκοντα [καὶ] δύο. 3 Καὶ δώσω τοῖς δυσὶν μάρτυσίν μου καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα περιβεβλημένοι σάκκους. 4 οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι καὶ αἱ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον τοῦ κυρίου τῆς γῆς ἑστῶτες. 5 καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ εἴ τις θελήσῃ αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὕτως δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. 6 οὗτοι ἔχουσιν τὴν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ ὑετὸς βρέχῃ τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν, καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ ὁσάκις ἐὰν θελήσωσιν. 7 Καὶ ὅταν τελέσωσιν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει μετ’ αὐτῶν πόλεμον καὶ νικήσει αὐτοὺς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. 8 καὶ τὸ πτῶμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἥτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. 9 καὶ βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν τὸ πτῶμα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἥμισυ καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφίουσιν τεθῆναι εἰς μνῆμα. 10 καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ’ αὐτοῖς καὶ εὐφραίνονται καὶ δῶρα πέμψουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. 11 Καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἥμισυ πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ θεοῦ εἰσῆλθεν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἐπέπεσεν ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς. 12 καὶ ἤκουσαν φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης αὐτοῖς· ἀνάβατε ὧδε. καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. 13 Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσεν καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. 14 Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἔρχεται ταχύ. 15 Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ λέγοντες· ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αἰῶνας τῶν αἰώνων. [16] Καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι [οἱ] ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ [17] λέγοντες· εὐχαριστοῦμέν σοι, κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅτι εἴληφας τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην καὶ ἐβασίλευσας. [18] καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν κριθῆναι καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν. [19] Καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα μεγάλη.

12

Omukazi u'eukuba-joka

[1] Okuhandi ecimanyîso cirhali cinyi caboneka emalunga; omukazi oyambîrhe izûba, n'omwêzi aha magulu gâge, n'ecimanè ca nyenyêzi ikumi n'ibiri omu irhwe lyâge. [2] Ali ndà, adwîrhe ayâma erhi mikero erhuma n'amalumwa g'okuburha. [3] N'ecindi cimanyîso caboneka emalunga; nkuba-joka nnênênè eshushire isêsè, ya marhwe nda na mahembe ikumi, na mashungwè nda oku marhwe gâyo. [4] N'omucira gwâyo gwayisha gwabulula ecihimbi ca kasharhu c'enyenyêzi z'omu malunga, gwanazikwêba oku igulu. Erya nkuba-joka yayîmanga embere z'olya mukazi wali buburha, yalinga mpu hano aba amaburha emulye omwâna. [5] Nyamukazi anaciburha omwâna w'oburhabana, ye wayish'iyâbula amashanja gôshi n'ehirhi by'ecûma; nyamwâna banacimukanyanya, bamuhêka hali Nyamuzinda n'aha ntebe yâge. [6] Nyamukazi yêhe ayâkira omu irungu, ashanga Nyamuzinda amurheganyîzemwo aha abêra, mpu bamuhêreho eci alya nsiku cihumbi na magana abiri na makumi gali-ndarhu.

[7] Okubundi entambala yanacizûka emalunga: Mikaheri[n] bo na Bamalahika bâge balwîsa enkuba-joka. Wankuba-joka naye amera omu muherho bôshi na Bamalahika bâge. [8] Ci bahimwa, babula n'aha bacibêzire omu mpingu. [9] Olya wankuba-joka munênênè. olya mujoka wa mîra, olya baderha mpu yo Ndyâlya, mpu ye Shetani, olyâla ohabula rubanda, bamukwêba oku igulu, bamukulikiza na Bamalahika bâge. [10] Nanaciyumva izù linene emalunga, mpu:

«Lero obucire, n'obuhashe, n'obwâmi bwa Nyamuzinda wîrhu,
n'oburhegesi bwa Kristu wâge bwamayisha!
Bulya olya okaz'ishobeka bene wîrhu,
olyâla wakazag'ibashobeka bwacà bwayira emunda Nyamuzinda wîrhu ali,
ajirage ajugucirwa!
[11] Abo bene wîrhu bamuhimîre n'omukò gw'Omwâna-buzi

[n] **12.7** Mikaheri, ntyo kwo Abashi baderha MIKAEL, Mi = ndi; Ka = nka; EL = Nyamuzinda; kuligi kuderha: NDIOLIAKANYAMUZINDA; Ndi wakahima Nyamuzinda?.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

n'oluderho lw'obuhamîrize bwâbo,
barhanababaliraga amagala gâbo kuhika okufà.
12 Sîmagi, mwe malunga, n'abammubâmwo!
We igulu, nâwe we nyanja, mwamahera,
bulya erya Ndyâlya emwinyu yayandagalîre,
erhi enakunîre bwenêne,
kulya kubà emanyire oku ensiku zâyo ziri nganje».

13 Erhi wankuba-joka abona bamujugucira omu igulu, ashimbûlula olya mukazi, erhi amanaburha mugala. 14 Banacihà nyamukazi byûbi bibiri bya nyunda mpu abalalire omu irungu halya hâge anabêra, mpu bamuhêmbereho kasanzi n'orhusanzi n'oluhande lw'akasanzi, kulî na wanjoka. 15 Wanjoka anacimeshera amîshi gali nka lwîshi, aganîkakwo nyamukazi, mpu olwîshi lumuhêke. 16 Ci igulu lyafungira nyamukazi, lyayâshama, lyamirangusa lulya lwîshi wankuba-joka amesheraga kurhenga ekanwa kâge. 17 Wankuba-joka anacilubira nyamukazi, akanya, aj'ilwîsa abarhengaga omu nda yâge bàli basigîre, balya bashimba amarhegeko ga Nyamuzinda, banagwêrhe obuhamîrizi bwa Yezu. 18 Anaciyimanga oku mushenyi gw'enyanja obwo.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 12

1 Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, 2 καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, καὶ κράζει ὠδίνουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν. 3 καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων μέγας πυρρὸς ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα, 4 καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. Καὶ ὁ δράκων ἕστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκῃ τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ. 5 καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρσεν, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ. καὶ ἡρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. 6 καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα. 7 Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος. καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησεν καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, 8 καὶ οὐκ ἴσχυσεν οὐδὲ τόπος εὑρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. 9 καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ’ αὐτοῦ ἐβλήθησαν. 10 καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν· ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγωρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. 11 καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. 12 διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε, [οἱ] οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες. οὐαὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει. [13] Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξεν τὴν γυναῖκα ἥτις ἔτεκεν τὸν ἄρσενα. [14] καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ αἱ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως. [15] καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμόν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. [16] καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικὶ καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπιεν τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. [17] καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικὶ καὶ ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. [18] Καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης.

13

Eciryanyi c'omu nyanja

[1] Okubundi nanacibona eciryanyi cayinamuka omu nyanja, erhi cigwêrhe mahembe ikumi na marhwe nda; amahembe gâco erhi galikwo mashungwè ikumi, n'amarhwe gâco erhi galikwo amazîno g'ebijâci. [2] Eco ciryanyi nabonaga càli cishushire engwi; amagulu gâco gàli nka ga mpangaza, n'akanwa kâco kàli nka ka ntale. Erya nkuba-joka yahêreza eco ciryanyi emisî yayo, n'entebe yayo na buhashe bunji. [3] Ihwe liguma erhi liyôsire nk'elirimwo ecibande, n'eco cibande càli ca lufù; ci eco cibande c'olufù bacifumya. Obwo igulu lyôshi lyanacizânwa, lyashimba cirya ciryanyi. [4] Banacigashâniza wankuba-joka wahâga eciryanyi obuhashe, bagashâniza na cirya ciryanyi, mpu: «Ndi oli ak'eciryanyi? Ndi wankacija omu irhwe?» [5] Bacihà akanwa k'okuderha ebinwa by'obucîbone n'okulogorhera Nyamuzinda, bacihà n'obuhashe bw'okujira omukolo gwâco myêzi makumi ani n'ibiri[o]. [6] Canacibumbûla akanwa, mwarhenga ebinwa by'ebijâci kuli Nyamuzinda n'eby'okulogorhera izîno lyâge n'obwâmi bwâge, n'ababà emalunga bôshi cabanogonoza. [7] Baciyêmêrera mpu cilwîse abashinganyanya cinabahime; bacihà n'obuhashe kuli ngasi bûko, na ngasi mulala, na ngasi lulimi, na ngasi ishanja. [8] Abantu bôshi b'igulu bacigashâniza, balyâla amazîno gâbo garhàli mandike kurhenga okulemwa kw'igulu omu citabu c'obuzîne c'Omwâna-buzi wabâgagwa. [9] Ogwêrhe amarhwîri ayumve! [10] Oli wa kuhêkwa bujà, aje bujà; oli wa kunigwa n'engôrho, anigwe n'engôrho. Bwo buzibu n'obuyêmêre bw'abashinganyanya obwo.

Eciryanyi c'omu igulu

[11] Okuhandi nabona ecindi ciryanyi carhenga omu idaho; erhi cigwêrhe mahembe abiri gàli nka ga mwâna-buzi, erhi cinadwîrhe caderha aka wankuba-joka. [12] Erhi cishizire cirya c'ebwêru

[o] **13.5** Mango garhali manyi

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cirhanzi, cinadwîrhe cakolêsa obuhashe bwâco bwôshi; carhuma igulu n'abalibàmwo baharâmya cirya ciryanyi cirhanzi babukaga ecibande c'olufù. [13] Cajira ebisômerîne by'enkwi n'amîshi, ciru calinda cimanula omuliro oku nkuba, gwarhogera ahanshi abantu basinza. [14] Carheba abantu b'igulu n'ebyôla birhangâzo càli cihîrwe mpu cijire omu masù g'eciryanyi; cabwîra abantu b'igulu mpu bajire enshushano ya cirya ciryanyi bayagazagya n'engôrho canafuma. [15] Cahâbwa obuhash bw'okuheba erya nshushano y'eciryanyi mw'omûka, kuhika ciru eyo nshushano yaderha, n'okuyîsa ngasi bôshi bakabula bwaharâmya enshushano y'eco ciryanyi. [16] Bôshi bôshi, abarho n'abakulu, abahirhi n'abakenyi, bantagengwa n'abajà, cabahebêsa ecimanyîso omu kuboko erhi oku malanga, [17] na ntâye wankaciguzire nîsi erhi aguze arhanalikwo ecimanyîso ca nyaciryanyi, lyo izîno lyâco nîsi erhi enumero yalyo. [18] Obushinganyanya ho buli hano! Ogwêrhe amakengu akozagye numero ehi eciryanyi cigwêrhe, eri numero ya muntu; gali magana gali ndarhu na makumi gali ndarhu na ndarhu[p].

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 13

[1] Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόμα [τα] βλασφημίας. [2] καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον παρδάλει καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. [3] καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη. Καὶ ἐθαυμάσθη ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου [4] καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι, ὅτι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ λέγοντες· τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι μετ’ αὐτοῦ; [5] Καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίας καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσεράκοντα [καὶ] δύο. [6] καὶ ἤνοιξεν τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς τὸν θεὸν βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. [7] καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. [8] καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, οὗ οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. [9] Εἴ τις ἔχει οὖς ἀκουσάτω. [10] εἴ τις εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρῃ ἀποκτανθῆναι αὐτὸν ἐν μαχαίρῃ ἀποκτανθῆναι. Ὧδέ ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων. [11] Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχεν κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. [12] καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἵνα προσκυνήσουσιν τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου

[p] **13.18** Hali abaderha mpu eyo numero 666 erhenzire omu izîno lya Neroni, kuliyandika omu QAISAR NERON, buzira N linahinduke 616, bulya NERON akâg'ilibuza abakristu na ngasi mwâmi mubî ntyo akaderhwa NERON muhyâhya; aka Donisiyano. QSR NRON ou CESAR DEUS, byanahika omu cihebraniya: Q=200+S=60+R=200+N=50+R= 200+W= 6+N=50=666.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

αὐτοῦ. [13] καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, [14] καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃς ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρης καὶ ἔζησεν. [15] Καὶ ἐδόθη αὐτῷ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου καὶ ποιήσῃ [ἵνα] ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσωσιν τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου ἀποκτανθῶσιν. [16] καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχούς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δῶσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν [17] καὶ ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. [18] Ὧδε ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου, ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστίν, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ ἑξακόσιοι ἑξήκοντα ἕξ.

14

Abêru-kwêru bàkulikira Omwâna-buzi

[1] Nanacibona Omwâna-buzi ayîmanzire oku ntondo ya Siyoni, erhi ali bôshi na barhôle bihumbi igana na mukami ani na bini, bayandisirwe aha malanga izîno lyâge n'ery'îshe. [2] Nanaciyumva emalunga izù liri nka nshalalo ya mîshi manji manji na nka kulya enkuba ekalihire elaza. Eryôla izù nayumva liyôsire nka kulyâla abazihi b'ennanga bakomera ennanga zâbo; [3] erhi badwîrhe bayimbira olwimbo luhyâhya embere z'entebe ya Nyamuzinda n'embere za zirya Nsimba oku zinali ini na balya Bagula. Na ntâye wankadesire mpu ayige olwo lwimbo aha nyuma lya birya bihumbi igana na makumi ani na bini byàcungulagwa omu igulu. [4] Abôla bo balya barhacîhemulaga[q] n'abakazi: bàli bala-mba. Bo bakulikira Omwâna-buzi ngasi aha anajire hôshi. Bo balya bashomôlwirwe omu karhî k'abandi bantu, bacîshogwa mpu babè mwâka muhyâhya gu-rhûzirwe Nyamuzinda bo n'Omwâna-buzi. [5] Ekanwa kâbo ntâye wankayûlubwîreyo ecinwa c'obunywesi: barhàlikwo izâbyo.

Bamalahika basharhu bamanyîsa amango g'Olubanja

[6] Nanacibona owundi Malahika ayish'alembêra omu nkuba-karhî, erhi Adwîrheomwanzi gw'akalembe gw'ensiku n'amango, mpu agubwîre abantu b'igulu, na ngasi mulala, na ngasi bûko, na ngasi lulimi, na ngasi ishanja. [7] Ayakûza n'izù linene, erhi:

«Murhînye Nyamuzinda,
munamuhè irenge,

[q] **14.4** : Abalamba erhi babîkira, haguma n'abandi bemêzi bôshi bacîlanzire oku izâbyo ly'ecâha. Abo bôshi bali bêru-kwêru, banakâkulikira Mwâmi Yezu ngasi hôshi omu Bwâmi bwâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

bulya amango gâge g'okutwa olubanja gahisire;
muharâmye Lulema w'amalunga n'igulu,
enyanja n'amaliba g'amîshi».

[8] Owundi Malahika, ye wa kabiri, naye ayisha akulikîre, aderha. erhi:

«Cahirimire, cahirimire cirya ci Babiloni cinênênè
canywesagya amashanja gôshi idivayi
ly'omutula gw'okuhusha kwaco!»

[9] Owundi Malahika, ye wa kasharhu, naye ayisha akulikîre abâbo, ayakûza n'izù linene, erhi:

«Hakajira omuntu ogashâniza
olya w'eciryanyi n'enshushano yâge,
akanahebwa ecimanyîso câge emalanga nîsi erhi omu nfune,
[10] oyo anywa oku idivayi ly'obukunizi bwa Nyamuzinda,
lirya lihungulîrwe omu ka-bêhè k'omutula gwâge buzira ngushè;
omuliro n'ecibiriti byâmulikiza amagala
omu masù ga Bamalahika batagatîfu
n'omu masù g'Omwâna-buzi.
[11] N'omugî gw'amalibuko gâbo
gwasôkera enyanya kuhika emyâka n'emyâka,
barhana-rhamûka omûshi ciru n'obudufu
balya bagashâniza olya w'eciryanyi n'enshushano yâge,
na ngasi ojakwo ecimanyîso c'izîno lyâge».

[12] Ho bazibuhira ahôla abimâna, balya bashimba amarhegeko ga Nyamuzinda banayêmêra Yezu! [13] Okuhandi nanaciyumva izù lyarhenga emalunga, erhi:

«Yandika: Iragi lyâbo abafù muli Nyakasane!
Neci, kwo Mûka adesire,
baciluhûkirage omu miruho yâbo;
bulya ebijiro byâbo bibakulikîre.

Olubanja lwàtûbwa

[14] Nti nalola, nabona ecitù cêru, n'eco citù erhi citamîrwekwo n'oshushire Mwene-omuntu, erhi ayambîrhe ishungwe ly'amasholo oku irhwe anafu-mbasire ehigushu hyoji omu nfune. [15] Owundi Malahika anacihuluka omu kâ-Nyamuzinda, ayakûza olyâla wàli otamîre oku citù n'izù linene, erhi: «Lika omugushu gwâwe, orheme, bulyâla amango g'okusârûla gahisire, kulya kubà

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

omwâka gw'igulu gukola guyêzire». [16] Nyakutamala oku citù anacirika omugushu gwâge, igulu lyasârûlwa.

[17] Owundi Malahika ahuluka omu kâ-Nyamuzinda k'omu mpingu, naye erhi afumbasire ehigushu hyôji. [18] N'owundi Malahika apamuka omu lûsho, olya ojira obuhashe oku muliro, ayakûza n'izù linene, abwîra owâbo wali ofu-mbasire omugushu mwôji, erhi: «Lîka omugushu gwâwe mwôji, otwe ebihadu by'emizâbîbu y'omu igulu, kulya kubà amalehe gâyo gakola gayêzire». [19] Nyamalahika anacilikira omugushu gwâge omu igulu, arhema emizâbîbu y'omu igulu, aheba amalehe gâyo omu mukenzi munênênè gw'obukunizi bwa Nyamuzinda. [20] Ogwomukenzi gwakandirwa emuhanda y'olugo, na muli ogwomukenzi mwarhenga omukò, gwacilasha kuhika oku lukoba lushwekîre ebiterusi aha stadi[r] cihumbi na magana gali-ndarhu.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 14

[1] Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ τὸ ἀρνίον ἑστὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιὼν καὶ μετ’ αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσεράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. [2] καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης, καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ὡς κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. [3] καὶ ᾄδουσιν [ὡς] ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζῴων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσεράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. [4] οὗτοί εἰσιν οἳ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν, παρθένοι γάρ εἰσιν, οὗτοι οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ. οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ, [5] καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη ψεῦδος, ἄμωμοί εἰσιν. [6] Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρανήματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσαι ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν, [7] λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· φοβήθητε τὸν θεὸν καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων. [8] Καὶ ἄλλος ἄγγελος δεύτερος ἠκολούθησεν λέγων· ἔπεσεν ἔπεσεν Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἣ ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικεν πάντα τὰ ἔθνη. [9] Καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, [10] καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον ἀγγέλων ἁγίων καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου. [11] καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. [12] Ὧδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ

[r] **14.20** : Estadi ngurna ziri meteri nka 180.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ. [13] Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης· γράψον· μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ᾽ ἄρτι. ναί, λέγει τὸ πνεῦμα, ἵνα ἀναπαήσονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν, τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ᾽ αὐτῶν. [14] Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλη λευκή, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην καθήμενον ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ. [15] καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ κράζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης· πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. [16] καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῆς νεφέλης τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ. [17] Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. [18] καὶ ἄλλος ἄγγελος [ἐξῆλθεν] ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου [ὁ] ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐφώνησεν φωνῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξὺ λέγων· πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξὺ καὶ τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι ἥκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς. [19] καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν καὶ ἐτρύγησεν τὴν ἄμπελον τῆς γῆς καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τὸν μέγαν. [20] καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξωθεν τῆς πόλεως καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.

15

Bamalahika nda na mahanya nda

[1] 0 Nashub’ibona ecindi cimanyîso omu malunga, cimanyîso ciri ca kurha-ngâza- Bamalahika nda badwîrhe mahanya nda. Go gakolaga mazinda gayûsa omungo gwa Nyamuzinda gwôshi. [2] Nabona n'eri nka nyanja yalangashana enali ngushe haguma n'omuliro, nabona na balya bàhimaga waciryanyi n'enshushano yâge n'enumero y'izîno lyâge, erhi bayimanzirekwo eyôla nyanja yalangashana, banafumbasire ennanga za Nyamuzinda. [3] Erhi badwîrhe bayimba olwimbo lwa Mûsa mwabambali wa Nyamuzinda n'olwimbo lw'Omwana-buzi, mpu:

«Ebi wàjizire biri bya kusômeza birhanali busha,
Nyakasane, Nyamuzinda Nn'amahanga gôshi!
Enjira zâwe zishingânîne zinayumânîne,
Yâgirwa Mwâmi w'amashanja!
[4] Ndi orhankakurhînya, Nyakasane, akanakuza izîno lyâwe?
Bulya wêne-ne we mwimâna,
n'amashanja gôshi gayish'iharâmya embere zâwe,
kulya kubà akanwa kâwe kâjire kamanyibwa»

Orhubêhè nda rhuyunjwîre buhanya

[5] Erhi ebyôla bihwa, nabona engombe y'ecihando c'obuhamîrizi yayiguka omu irunga, [6] na balya Bamalahika nda bafumbasire amahanya nda bapamuka omu ngombe. Bali bayambîrhe

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

emyambalo y'ecitâni yalangashana erhanali- kwo izâbyo, bànali bazingîre omukaba gw'anasholo omu cifuba. [7] Nsimba nguma mwo zirya ini yahà balya Bamalahika nda rhubêhè nda rhwa masholo rhuli ekakwi n'omutula gwa Nyamuzinda oyôrha azîne omu myâka n'emyâka. [8] Okubundi eryâla ngombe yanaciyunjulirana mugî gw'oku irenge lya Nyamuzinda n'oku buhashe bwâge. Na ntâye wankahashir'ihika muli eyo ngo-mbè kuhika galya mahanya nda ga balya Bamalahika oku bali nda galinda gayunjula.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 15

[1] Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστόν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ θεοῦ. [2] Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρὶ καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην ἔχοντας κιθάρας τοῦ θεοῦ. [3] καὶ ᾄδουσιν τὴν ᾠδὴν Μωϋσέως τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ ἀρνίου λέγοντες· μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐθνῶν· [4] τίς οὐ μὴ φοβηθῇ, κύριε, καὶ δοξάσει τὸ ὄνομά σου; ὅτι μόνος ὅσιος, ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἥξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν. [5] Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ, [6] καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι [οἱ] ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ ἐνδεδυμένοι λίνον καθαρὸν λαμπρὸν καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσᾶς. [7] καὶ ἓν ἐκ τῶν τεσσάρων ζῴων ἔδωκεν τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [8] καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων.

16

[1] Nanaciyumva izù lyarhenga mulya ngombe, lyayakûza halya BaMalahika oku banali nda, erhi: «Mukanye, mugend'idubulira orhwo rhubêhè nda rhw'omutula gwa Nyamuzinda oku igulu». [2] Omurhanzi akanya, àj'idubu-lira akabêhè kâge oku igulu, kashuba kafinjo kabî na kadârhi oku bantu bàlikwo ecimanyîso ca cirya ciryanyi n'abakâg'igashâniza enshushano yaco. [3] Naye owa kabiri abulagira akabêhè kâge omu nyanja, yanacishuba mukò nka gwa muntu ofîre, na ngasi ciremwa ciyisa omûka omu nyanja cafà. [4] Owa kasharhu naye adubulira akabêhè kâge omu nyîshi[s] n'omu nshôko z'amîshi, gwacìshubira mukò. [5] Nanaciyumva Malahika w'amîshi aderha, erhi:

[s] **16.4** oyo wa kasharhu: Malahika murhambo w'amîshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Mushâna orhalyâlyanya we Nyamubâho,
we oyôrha ohabà, we Mwimâna, omu kutwa ntyo.
6 Bulya babulazire omukò gw'abimâna n'ogw'abalêbi,
nâwe wabahîre omukò mpu bagunywe.
Kwo bàli bakwânîne!»

7 Nayumva n'olûsho[t] lwaderha, erhi:

«Neci, Nyamwagirwa,
Nyamuzinda Nn'amahanga gôshi,
ebinwa byawe biri hy'okuli binashingânîne!»

8 Malahika wa kani naye abulagira akabêhè kâge oku izûba, anahâbwa obuhashe bw'okuyôca abantu n'omuliro. 9 Abantu babôyôka erhi kuluga kw'idûrhu kurhuma; ci ahâli n'okucîyunjuza n'okuhà Nyamuzinda irenge, bôhe bagwîra balogorhera izîno lya Nyamuzinda ojira obuhashe kuli ago mahanya. 10 Naye Malahika wa karhânu abulagira akabêhè kâge oku ntebe ya cirya ciryanyi, obwâmi bwâco bwashuba mwizimya, n'abantu bàkaz'icîluma endimi erhi kulîsibwa n'amagala kurhuma. 11 Ci ahâli h'okuderha mpu bacîyunjuze baleke okwâbo, bôhe bagwîra balogorhera Nyamuzinda w'empingu erhi mababale gâbo n'ebibande bîrhuma. 12 Owa kali-ndarhu naye adubulira akabêhè kâge omu lwîshi lunene lwa Efrata; amîshi galwo gàgana, mpu lyo abâmi b'ebushoshôkero bw'izûba babona aha bâgera. 13 Okubundi nanacilangîra ba-zimu basharhu babî babî nka bikere bapamuka ekanwa k'enkuba-joka, n'ekanwa k'olya w'eciryanyi, n'ekanwa ka lirya irumbi mpu mulêbi. 14 Yo myûka y'abazimu bakâjira ebisômerîne, balya bakaz'ija aha mwa ngasi mwâmi w'en'igulu lyôshi, mpu babashûbûze bayish'ija oku ntambala y'olusiku lukulu lwa Nyamuzinda Nn'amahanga gôshi. 15 Alà oku kwo nyisha nka cishamb! Iragi lyâge oyôrha ali masù n'olanga emyambalo yâge, alek'ija ashunga, acîbonese nshonyi! 16 Banacibashûbûza, babugânana ahantu haderhwa Harmagedoni[u] omu mayahudi. 17 Naye Malahika wa kali-nda abulagira akabêhè kâge omu cirêre. Okuhandi izù linene lyarhenga omu kâ-Nyamuzinda, aha ntebe, lyAyisha, erhi: «Hôshi aho!» 18 Hanacibà orhumêmè, n'amazù, n'emilazo, n'omusisi munji munji gwagera omu igulu. Nanga, kurhenga abantu bali omu igulu, omusisi munene ntyo, mungan'aho, ntà mango gushubig'ibà bundi. 19 Lulya lugo lunênênè lwaberekamwo mpande isharhu, n'ebishagala b'amashanja byacîdîrha oku idaho. Babiloni mukulu[v] naye, Nyamuzinda, erhi: «Ntakuyibagire!» Amuhere-za akabêhè k'idivayi ly'omutula gw'obukunizi bwâge. 20 Ebirhwa byôshi byakûla amagulu, n'entondo zahirigirha. 21 Olubula

---

[t] **16.7** lûsho: hala hantu bagûshira embâgwa z'enterekêro; kugûsha; lwo luhêrero.
[u] **16.16** Rhuderhe HARMAGEDONI, bulya omu cihebraniya, mayahudi, ca mîra, murhabaga herufi J; omu mayahudi haderhwa HAR HAMEGIDO, ntodo Megido.
[v] **16.19** : Roma oyo balibayirika erya Babìloni mukulubulya Babiloni washabaga Akâ-Nyamuzinda, ci ebi Roma wa Neroni na Domisiyano bajizire birhalusire obubî.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

lunênênè, luzirho nka mabuye, lwamanuka emalunga, lwarhogera oku bantu. Abantu banacigwîra balogorhera Nyamuzinda erhi obwo buhanya bw'olubula burhuma, mpu obwo buhanya bwamaluga okulushire.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 16

[1] Καὶ ἤκουσα μεγάλης φωνῆς ἐκ τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις· ὑπάγετε καὶ ἐκχέετε τὰς ἑπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ εἰς τὴν γῆν. [2] Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος καὶ ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ἕλκος κακὸν καὶ πονηρὸν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ. [3] Καὶ ὁ δεύτερος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ζωῆς ἀπέθανεν τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ. [4] Καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, καὶ ἐγένετο αἷμα. [5] Καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος· δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὁ ὅσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας, 6ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν καὶ αἷμα αὐτοῖς [δ]έδωκας πιεῖν, ἄξιοί εἰσιν. [7] Καὶ ἤκουσα τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος· ναὶ κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου. [8] Καὶ ὁ τέταρτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί. [9] καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν. [10] Καὶ ὁ πέμπτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου, καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη, καὶ ἐμασῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, [11] καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἑλκῶν αὐτῶν καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν. [12] Καὶ ὁ ἕκτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν τὸν Εὐφράτην, καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἑτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου. [13] Καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα τρία ἀκάθαρτα ὡς βάτραχοι· [14] εἰσὶν γὰρ πνεύματα δαιμονίων ποιοῦντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης ὅλης συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας τῆς μεγάλης τοῦ θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. [15] Ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς κλέπτης. μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ καὶ βλέπωσιν τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ. [16] Καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Ἀρμαγεδών. [17] Καὶ ὁ ἕβδομος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἀέρα, καὶ ἐξῆλθεν φωνὴ μεγάλη ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου λέγουσα· γέγονεν. [18] καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ ἄνθρωπος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς τηλικοῦτος σεισμὸς οὕτως μέγας. [19] καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσαν. καὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. [20] καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγεν καὶ ὄρη οὐχ εὑρέθησαν. [21] καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

17

Babiloni ye nnina w'obubî

[1] Okubundi muguma muli balyâla Bamalahika nda bàli bafumbasire rhubêhè nda anaciyisha, anshambâza, ambwîra. erhi: «Nj'eno nkuyêreke oku batwa olw'olya mukazi[w] ohusha bwenêne, ola otamîre oku burhambi bw'amîhi manji manji. [2] Ye abâmi b'igulu bàhushagakwo, n'abantu b'igulu banywîre oku irivayi ly'okuhusha kwâge lyàbalalusa. [3] Anacimpêka omu irungu omu ciri nka cilôrho. Nabona omukazi atamîre oku ciryanyi cidukula-cidukula, erhi yêshi yêshi ayunjwîre mazîno ga bijâci, erhi anagwêrhe marhwe nda na mahembe ikumi. [4] Nyamukazi ali ayambîrhe eby'akaduku k'omukara n'emishangi midukula-midukula, erhi adwîrhe alangashana n'amasholo, n'enjuma z'olukwenyu, n'amagerha. Omu nfune zâge àli afumbasire akabêhè k'amasholo kayunjulirîne obubî bwâge haguma n'emiziro y'okuhusha kwâge. [5] N'amalanga gâge erhi gayandisirhwekwo izîno, -mahwe!- mpu: «Babiloni mukulu, nnina wa bannamuhushà n'ow'obubî bubà omu igulu». [6] Nanacibona Oyo mukazi alaluka omukò[x] gw'abatagatîfu n'ogw'abahamîrizi ba Yezu. Nasômerwa bwenêne obwôla erhi mmubona. [7] Ci olya Malahika ambwîra, erhi: «Cirhumire warhangâla? Oleke nkubwîre omwanzi gw'Oyo mukazi n'o-gw'eco ciryanyi c'amarhwe nda na mahembe ikumi cimuhêrhe.

Amahugûlo

[8] «Eco ciryanyi oshuba wabona, ho càli, cirhanacihabà; cinakolaga caling'iyinamuka, cirhenge omu nyenga, cinagend'iherêrekera. N'abantu b'igulu amazîno gâbo garhali mayandike omu citabu c'obuzîne kurhenga okulemwa kw'igulu, basômerwa hano bashub'ibona cirya ciryanyi càhali cirhanacihabà. [9] Ho amakengu n'obushinganyanya bukwânîne hano! Amarhwe nda zo ntondo[y] nda nyamukazi adahîrekwo, bona bâmi nda; [10] barhânu bàhirigisire, muguma ho aciri, n'owundi arhashubig'iyisha; n'amango ayisha, kukwânîne ashinge hisanzi hitya. [11] Naco cirya ciryanyi càhali ci cirhacihabà, ye mwâmi wa kali-munâni, ci ali wa muli balya nda, n'ebwa Lufù ajîre. [12] Na galya mahembe ikumi wabonaga, bali bâmi ikumi barhacihâbwa obwâmi; ci bâhâbwa obuhashe bw'okurhegeka nsà nguma nka bâmi haguma na cirya ciryanyi. [13] Bôshi haguma bagereza: mpu bahêreze eco c'erubala obuhashe n'oburhegcsi bwâbo. [14] Bayish'ilwîsa Omwâna-buzi, ci Omwâna-buzi âbahima, bulya ye *Nyakasane wa baNyakasane, ye Mwâmi w'abâmi,* n'abali bôshi naye nabo bâhime, bo bahamagîrwe, bo bîshogwa, bona bemêzi».

---

[w] **17.1** : Oyo mukazi ye Roma, bulyâla ago mango Roma àli ayunjulirîne bubî. Akâg'iyirha abakristu, okwo kwakengeza Babiloni washâbaga akâ-Nyamuzinda k'aha Yeruzalemu na Roma ashâba akâ-Nyamuzinda ka kabirhi.
[x] **17.6** alaluka omukò: Erhi abakristu balibuzibwa n'okuyîrhwa e Roma oku ngoma ya Mwâmi Nero n'oku ya Mwâmi Domisiyano.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

15 Ashub'imbwîra, erhi: «Amîshi wabonaga oyo namuhushà atamîrekwo, mashanja ago, mwandu
gwa bantu ogwo, milala eyo n'endimi. 16 N'amahembe ikumi wabonaga na cirya ciryanyi,
bikolaga byashomba nyamukazi namuhushà, bimutungole, bimusige mushugunu , birye enyama
zâge binamuyôkere oku ciko. 17 Bulya Nyamuzinda ahebire omu mirhima yabyo emihigo y'okujira
obulonza bwâge n'okufundikira haguma mpu bihêreze cirya ciryanyi obwâmi bwâbyo kuhika
ebinwa bya Nyamuzinda biyunjule. 18 N'Oyo mukazi wabonaga, co cirya cishagala cikulu
cigwêrhe obuhashe bw'okurhegeka abâmi b'igulu».

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 17

1 Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας καὶ ἐλάλησεν μετ’ ἐμοῦ
λέγων· δεῦρο, δείξω σοι τὸ κρίμα τῆς πόρνης τῆς μεγάλης τῆς καθημένης ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν,
2 μεθ’ ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου
τῆς πορνείας αὐτῆς. 3 καὶ ἀπήνεγκέν με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι. Καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ
θηρίον κόκκινον, γέμον [τα] ὀνόματα βλασφημίας, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα. 4 καὶ ἡ
γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορφυροῦν καὶ κόκκινον καὶ κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ
μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς γέμον βδελυγμάτων καὶ τὰ ἀκάθαρτα
τῆς πορνείας αὐτῆς 5 καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, μυστήριον, Βαβυλὼν ἡ
μεγάλη, ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς. 6 καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν
ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ. Καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν
θαῦμα μέγα. 7 Καὶ εἶπέν μοι ὁ ἄγγελος· διὰ τί ἐθαύμασας; ἐγὼ ἐρῶ σοι τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς
καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτὴν τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. 8 Τὸ
θηρίον ὃ εἶδες ἦν καὶ οὐκ ἔστιν καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει,
καὶ θαυμασθήσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς
ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλεπόντων τὸ θηρίον ὅτι ἦν καὶ οὐκ ἔστιν καὶ παρέσται. 9 ὧδε ὁ
νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. Αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ ἑπτὰ ὄρη εἰσίν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ’ αὐτῶν. καὶ
βασιλεῖς ἑπτά εἰσιν· 10 οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὔπω ἦλθεν, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον
αὐτὸν δεῖ μεῖναι. 11 καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν καὶ οὐκ ἔστιν καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστιν καὶ ἐκ τῶν ἑπτά ἐστιν,
καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. 12 Καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν
οὔπω ἔλαβον, ἀλλ’ ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσιν μετὰ τοῦ θηρίου. 13 οὗτοι μίαν
γνώμην ἔχουσιν καὶ τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόασιν. 14 οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου
πολεμήσουσιν καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς, ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶν καὶ βασιλεὺς βασιλέων καὶ
οἱ μετ’ αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί. 15 Καὶ λέγει μοι· τὰ ὕδατα ἃ εἶδες οὗ ἡ πόρνη κάθηται,
λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶν καὶ ἔθνη καὶ γλῶσσαι. 16 καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες καὶ τὸ θηρίον οὗτοι
μισήσουσιν τὴν πόρνην καὶ ἠρημωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν καὶ γυμνὴν καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς
φάγονται καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πυρί. 17 ὁ γὰρ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι

---

[y] **17.9** : Entondo nda z'e Roma. Roma bwo burhegesi bwàlihahazize mâmi manji en'igulu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ ἄχρι τελεσθήσονται οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ. 18 καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες ἔστιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

18

Olwa Babiloni lwahwîre

1 Aba nyuma ly'okwo, nabona owundi Malahika amanuka emalunga, erhi agwêrhe buhashe bunji; amoleka igulu n'obulangashane bw'irenge lyâge. 2 Anaciyakûza n'izù linene, erhi:

«Alundusire, alundusire Babiloni mukulu!
Ashubire lûsho lwa bashetani,
ishûbûkiro lya ngasi muzimu lya ngasi muzimu mubî,
n'ishûbûkiro lya ngasi kanyunyi kabî,
[ishûbûkiro lya ngasi nsimba ehumânya]
kalya karhankakwirirwa,
3 kulya kubà amashanja gôshi ganywîre
oku irivayi ly'omutula gw'okuhusha kwâge,
n'abâmi b'igulu bamuhushirekwo,
na bulya obulimbi bwâge burhajira lugero
bwagazize abarhunzi b'igulu».

Bambali ba Nyamuzinda babè bacikêka

4 Nanaciyumva erindi izù lyahubuka emalunga, erhi: «Rhengi muli ye, ngabo yâni, mwankanashangîra ebyâha byâge, mubone mwamarhogerwa n'ibala akâge; 5 bulyâla ebyâha byâge biri nsinga ehisire emalunga, n'obubî bwâge Nyamuzinda abukengîre. 6 Mumujirire nk'oku ajiriraga abandi, mumushubize kabiri kangana ebijiro byâge! Akabêhè agushiragamwo mumubumbireko kabiri! 7 Kulyâla akazâg'icîkuza n'okucîlimbîsa, kwomunamulîsagye n'amagala munamuhè emishîbo! Akazâg'iderha omu murhima gwâge, erhi: «K'arhali nie mwâmi-kazi, ntali mukana, na ntà mango nabone emishîbo!» 8 Okwôla kwo kwarhuma amabala gamurhogera omu lusiku luguma: ecâhirà n'emishîbo n'ecizombo; anabôyôke n'omuliro, bulya Nyakasane Nyamuzinda wamutwîraga olubanja erhali ngonyi».

Oku igulu lyalaka, amalunga gasheka

9 Bamulakira banamubandire endûlù obwo balya bâmi b'igulu bakâg'ihusha bo naye n'okulimbira baguma naye, hano babona omugî gw'engulumira y'omuliro edwîrhe yamubôyôla. 10 Oku baciyimanzire kuli erhi kuyôboha amababale gâge kurhuma, baderhe, mpu:

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

«Camahera! Camahera cirya cishagala cinênênè!
Neci, wâni Babiloni, cishagala ciri-misî!
Kàli olwâwe omu nsà nguma lutwîrwe!»

11 N'abarhunzi b'igulu bâmulakira banamubandire endûlù, bulya oburhunzi bwâbo ntâye
wacibagulirabwo: 12 amârho gayunjwîre masholo n'ensaranga, amabuye g'engulo ndârhi
n'amagerha, emyambalo y'ecitâni n'eshushire omukò, eya swâ n'ey'akaduku; oburhunzi
bw'emirhi y'obukù n'obw'ebirugu bibinje omu mahembe n'omu mirhi y'engulo ndârhi, ebirugu
by'emiringa n'eby'ecûma n'eby'amabuye galabuka; 13 oburhunzi bw'ecinamomo n'amomo[z],
obw'omugavu n'obukù n'enshangi, obw'idivayi n'amavurha, obw'enshâno, n'obw'enkafu
n'ebibuzi, obw'ebiterusi n'engâlè, obw'abajà n'abantu... 14 Weki amalehe omurhima gwâwe
gwakazâg'icîfinja gacigendîrage, gakuyâka; bulya buhirhi bwôshi na bulya bulimbi orhakacifà
wabubwîne, bwàhirigisire!» 15 Abarhunzi b'ebyôla, balya bamuyungukiragakwo, bâcîyegûla,
bagend'icîyimangira kulî erhi kuyôboha amababale gâge kurhuma, bamulakire banamushîbûke,
mpu:

16 «Camahera! Camahera cirya cishagala cinênênè!
Alà erhi càbâga ciyambîrhe emishangi y'ecitâni
n'eshushire omukò n'ey'akaduku!
Erhi càbâga camayambala amasholo,
n'enjuma z'amabuye g'engulo ndârhi, n'amagerha!
17 Kàli obwo buhirhi bwôshi nsà nguma yone
bwasingonosiremwo!»

Ngasi mwêrekeza na ngasi murhunzi ogera omu nyanja, abashâna na balya bôshi bakola omu
nyanja, bàcîyegûla, bàgend'icîyimangira erhali hôfi; 18 n'erhi babona omugî gw'eyo ngulumira
y'omuliro, bàkâyakûza n'okuderha, mpu: «Cindi cishagala cibî càli ak'ecishagala cinênênè
wâni?» 19 Banaciyanka oluvù, bàcîheba oku irhwe[a], bàkâyakûza banali omu mulenge
n'emishîbo, mpu:

“Ca-mahera! Camahera cirya cishagala cinênênè!
Ngasi bajira amârho omu nyanja buhirhi bwâco bwabagazagya
na nsà nguma yone cibêriremwo mushaka!»
20 Sîmagi n'okwôla abîre, mwe malunga;
ninyu mwe bimâna, mwe ntumwa n'abalêbi, kwo na kwo;
kulya kubà ene Nyamuzinda amuyâza ammuyêzize[b].”

---

[z] **18.13** : «Ecinamomo» na «amomo» zibà mburho basîmira akîsûnunu kâzo kinja kinja.
[a] **18.19** : Okucîheba oluvù oku irhwe ciri cimanyîso ca burhe n'obucîyunjuze.
[b] **18.20** : Nyamuzinda acîhôlire abemezi bâge omu kuhana Babiloni.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[21] Okubundi Malahika muguma muzibuzibu alengeza ibuye liri nka lwanjikwa lunene, alijugucira omu nyanja, erhi: «Kwa bene oku Babiloni naye, mpu co cishagala cinênênè, ajugucirwa, arhakanacifà abonesire bundi.» [22] Izu ly'abazihi b'ennanga n'ery'abimbiza, ery'abazihi b'orhurhêra n'ery'abalenga b'oku-bûha omu mushekera, lirhakacifà lyayumvîkînemwo bundi; ntà mango wanacibonekemwo omulenga oyish'ikola bushanja bulebe, na ntà lusiku wanacifè wayumvîkînemwo olwanjikwa; [23] ntà mango wacifè wamolekîrwe n'obulangashane bw'akamole; izù ly'omuhya-mulune n'ery'omuhya lirhakacikuyumvîkanamwo bundi, bulya abakulu b'en'igulu bo bàli barhunzi bâwe, n'obukurungu bwâwe bwàrhebire amashanja gôshi. [24] Ye banashanzire alimwo omukò gw'abalêbi, n'ogw'abimâna, n'ogwa ngasi bôshi bananigîrwe omu igulu.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 18

[1] Μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην, καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ. [2] καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ λέγων· ἔπεσεν ἔπεσεν Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμονίων καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου [καὶ φυλακὴ παντὸς θηρίου ἀκαθάρτου] καὶ μεμισημένου, [3] ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πέπωκαν πάντα τὰ ἔθνη καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνους αὐτῆς ἐπλούτησαν. [4] Καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· ἐξέλθατε ὁ λαός μου ἐξ αὐτῆς ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ λάβητε, [5] ὅτι ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. [6] ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν καὶ διπλώσατε τὰ διπλᾶ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς, ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασεν κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν, [7] ὅσα ἐδόξασεν αὐτὴν καὶ ἐστρηνίασεν, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανισμὸν καὶ πένθος. ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ὅτι κάθημαι βασίλισσα καὶ χήρα οὐκ εἰμὶ καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω. [8] διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἥξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός, καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται, ὅτι ἰσχυρὸς κύριος ὁ θεὸς ὁ κρίνας αὐτήν. [9] Καὶ κλαύσουσιν καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὴν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσιν τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, [10] ἀπὸ μακρόθεν ἑστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς λέγοντες· οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, Βαβυλὼν ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ κρίσις σου. [11] Καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσιν καὶ πενθοῦσιν ἐπ' αὐτήν, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι [12] γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίου καὶ μαργαριτῶν καὶ βυσσίνου καὶ πορφύρας καὶ σιρικοῦ καὶ κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον θύϊνον καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, [13] καὶ κιννάμωμον καὶ ἄμωμον καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ σεμίδαλιν καὶ σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα, καὶ ἵππων καὶ ῥεδῶν καὶ σωμάτων, καὶ

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ψυχὰς ἀνθρώπων. [14] καὶ ἡ ὀπώρα σου τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπώλετο ἀπὸ σοῦ καὶ οὐκέτι οὐ μὴ αὐτὰ εὑρήσουσιν. [15] Οἱ ἔμποροι τούτων οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς κλαίοντες καὶ πενθοῦντες [16] λέγοντες· οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον καὶ κεχρυσωμένη [ἐν] χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίτῃ, [17] ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. Καὶ πᾶς κυβερνήτης καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τόπον πλέων καὶ ναῦται καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν [18] καὶ ἔκραζον βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς λέγοντες· τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ; [19] καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ ἔκραζον κλαίοντες καὶ πενθοῦντες λέγοντες· οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη. [20] Εὐφραίνου ἐπ' αὐτῇ, οὐρανὲ καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς. [21] Καὶ ἦρεν εἷς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλινον μέγαν καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων· οὕτως ὁρμήματι βληθήσεται Βαβυλὼν ἡ μεγάλη πόλις καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. [22] καὶ φωνὴ κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, [23] καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φάνῃ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροί σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη, [24] καὶ ἐν αὐτῇ αἷμα προφητῶν καὶ ἁγίων εὑρέθη καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.

19

Irenge lya Nyamuzinda lyayimbwa emulanga

[1] Aha nyuma ly'okwo, nayumva eliri nk'izù linene lya bantu mwandu badwîrhe bayâkûza emalunga, mpu:

«Aleluya![c]
Obucire n'irenge n'obuhashe binali bya Nnawîrhu Nyamuzinda,
[2] bulya oku adesire erhi kwo binali, erhi kunashingânîne;
ye watwaga olubanja lw'olya mukazi w'ecishungu
washerêzagya igulu n'okuhusha kwâge,
anacîbuka omungo gw'omukò gwa bambali bâge».

[3] Bashub'iyisha, mpu:

«Aleluya!
Omugî gwâge gudwîrhe gwasôkera enyanya

[c] **19.1** : Aleluya: omu ciyahudì: «hallelu-Yah» kuli kuderha: «Muhè Nyamuzinda irenge.»

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

kuhika ensiku n'amango!»

[4] Balya Bagula oku banali makumi abiri na bani na zirya Nsimba ini bahwêra oku idaho,
baharâmya Nyamuzinda otamîre oku ntebe, mpu:

«Neci, Amen! Aleluya!»

[5] Okubundi izù lyapamuka omu ntebe, lyayisha, mpu:

«Mukuze Nnawîrhu Nyamuzinda,
mwe bambali mweshi,
ninyu mwe mumurhînya,
abarho n'abakulu».

[6] Nashub'iyumva eliri nk'izù lya bantu mwandu n'eliri nka nshalalo ya mîshi manji, n'eliri nka
mukungulo gwa milazo, lyayisha, mpu:

«Aleluya!
Neci, ye yîmire Nyakasane,
Nnawîrhu Nyamuzinda,
Nn'amahanga gôshi.
[7] Rhusîme, rhucîshinge, rhunamuhe irenge,
kulya kubà olusiku lw'obuhya[d] bw'Omwâna-buzi lwamayisha,
n'Omuhya wâge akola acîrheganyize;
[8] bamuhîre mpu ayambale omwambalo
mwinjinja gw'ecitâni c'akêru,
n'ogwo mwambalo gw'ecitâni
byo birigi bijiro binjà by'abashinganyanya.»

[9] Malahika anacimbwîra, erhi: «Yandika: Iragi lyâbo abahàmagîrwe mpu baj'irya oku buhya
bw'Omwâna-buzi!» Ashub'imbwîra, erhi: «Ebyo binwa biri bya Nyamuzinda, birhali bya
bunywesi». [10] Nanacicîkwêba aha magulu gâge obwo, nti mmubarâmye; ci ambwîra, erhi:
«Omanye wankajira ntyo! Nâni ndi mushizi akâwe n'aka bene winyu bagwêrhe obuhamîrizi bwa
Yezu. Oharâmye Nyamuzinda erhi ye. Bulya obuhamîrizi bwa Yezu buli mûka gwa bulêbi».

Yezu ye himîne.

[11] Okuhandi nalangîra amalunga gali mîgule, nabona n'eciterusi c'akêru, Owàli ocitamîrekwo
ye «Mudarhebana», ye na «Mutabêsha», arhanalyâlyanya nk'atwa olubanja na nk'alwa

[d] **19.7** : Obuhya bw'Omwâna-buzi: bulya bwa Mwâmi Yezu bo n'Ekleziya yâge, ye muhya wâge.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

entambala. [12] Amasù gâge ngulumira ya muliro, n'irhwe lyâge lirikwo mashungwè manjimanji, izîno lyâge liri liyandike, ci ntâye oliyishi aha nyuma lyâge yêne. [13] Ali ayambîrhe ecirondo cijomire n'omukò, n'izîno lyâge ye Luderho lwa Nyamuzida. [14] Emirhwe y'abalwî b'omu malunga erhi emukunjusirekwo, n'erhi bashonyire oku biterusi byêru, banayambirha emyambalo myêru kwêru y'ecitâni. [15] Akanwa kâge erhi kadwîrhe ka- nyonyokamwo engôrho ya môji abiri mpu ayirhimbe abapagani. Yêne ye wabayabula n'ehirhi hy'ecûma, ye wanakanda omukenzi gw'erivayi ly'obukunizi bwa Nyamuzinda Nn'amahanga gôshi. [16] Ecirondo câge n'olurhungu lwage biyandisirwekwo er'izîno, mpu: *«Mwâmi w'abâmi na Nyakasane wa Ba-Nyakasane.»*

[17] Okubundi nanacibona Malahika ayimanzire omu izûba; ayakûza n'izù linene, abwîra ebinyunyi byàli bidwîrhe byabalala omu nkuba-karhî, erhi:

«Muyishe, mulundumane oku idinie lya Nyamuzinda!
[18] Mulye eminyafu y'a-bâmi n'ey'abarhambo,
n'ey'entwâli, ey'ebiterusi n'ey'abalwî babirikwo,
eminyafu ya bôshi, eya bantagengwa
n'ey'abajà, ey'abarho n'ey'abakulu!»

[19] Obwo nanacibona cirya ciryanyi bôshi n'abâmi b'igulu haguma n'engabo zâbo, erhi balu-ndumîne mpu baj'ilwîsa olya wàli otamîre oku citerusi bo n'engabo yâge. [20] Lero cirya ciryanyi cagwârhwa, cagwârhirwa haguma na liryâla irumbi mpu mulêbi lyakazâg'icîjirira ebisômerîne. Ebyo bisômerîne byo akâg'irhebamwo ngasi balya bôshi bàli bahebirwekwo ecimanyîso c'eco ciryanyi banagashâniza enshusho yaco. Bombi oku banali babirhi babakwêba omu cîna citwanyirwemwo omuliro gw'ecibiriti banacizîne. [21] Abandi bôshi banigwa n'engôrho y'olyâla otamîre oku citerusi, erya ngôrho yamunyonyôkaga ekanwa; n'ebinyunyi byôshi byayigurha eminyafu yâbo.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 19

[1] Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων· ἀλληλουϊά· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἡμῶν, [2] ὅτι ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινεν τὴν πόρνην τὴν μεγάλην ἥτις ἔφθειρεν τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκησεν τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς. [3] Καὶ δεύτερον εἴρηκαν· ἀλληλουϊά· καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [4] καὶ ἔπεσαν οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἴκοσι τέσσαρες καὶ τὰ τέσσαρα ζῷα καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ λέγοντες· ἀμὴν ἀλληλουϊά. [5] Καὶ φωνὴ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξῆλθεν λέγουσα· αἰνεῖτε τῷ θεῷ ἡμῶν πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ [καὶ] οἱ φοβούμενοι αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι. [6] Καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν λεγόντων· ἀλληλουϊά, ὅτι ἐβασίλευσεν

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

κύριος ὁ θεὸς [ἡμῶν] ὁ παντοκράτωρ. [7] χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιῶμεν καὶ δώσωμεν τὴν δόξαν αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοίμασεν ἑαυτὴν [8] καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον λαμπρὸν καθαρόν· τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστίν. [9] Καὶ λέγει μοι· γράψον· μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι· οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ τοῦ θεοῦ εἰσιν. [10] καὶ ἔπεσα ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. καὶ λέγει μοι· ὅρα μή· σύνδουλός σού εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· τῷ θεῷ προσκύνησον. ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστιν τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας. [11] Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἠνεῳγμένον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκὸς καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν [καλούμενος] πιστὸς καὶ ἀληθινός, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ. [12] οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ [ὡς] φλὸξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλά, ἔχων ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, [13] καὶ περιβεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον αἵματι, καὶ κέκληται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. [14] Καὶ τὰ στρατεύματα [τὰ] ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν καθαρόν. [15] καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη, καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ θεοῦ τοῦ παντοκράτορος, [16] καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον· Βασιλεὺς βασιλέων καὶ κύριος κυρίων. [17] Καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ καὶ ἔκραξεν [ἐν] φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσιν τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσουρανήματι· Δεῦτε συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ θεοῦ [18] ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων καὶ σάρκας χιλιάρχων καὶ σάρκας ἰσχυρῶν καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν καὶ σάρκας πάντων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων καὶ μικρῶν καὶ μεγάλων. [19] Καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. [20] καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησεν τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης ἐν θείῳ. [21] καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου τῇ ἐξελθούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

20

Obwâmi bwa myâka cihumbi

[1] Nanacibona Malahika amanuka emalunga, erhi afumbasire olwigulo lw'erya nyenga, n'obudagulè bunênênè omu nfune zâge. [2] Anacigwârha olya wankuba-joka, olya wanjoka wa mîra, yo erigi Ndyâlya, Shetani, amushwêka myâka cihumbi[e]. [3] Anacimurhogeza omu nyenga, ayihamika anayizirika anamuli, mpu lyo irhondo arhacifâga arhebire abantu, kuhika myâka

[e] **20.2** : Kwo kuderha myâka minji.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

cihumbi ecîkônye. Enyuma ly'eyo myâka, kukwânîne alîkwe hisanzi hitya. [4] Nabona n'entebe, n'abàli bazitamîrekwo bahâbwa obuhashe b'okutwa olubanja. Nabona n'emyûka ya balya batûbagwa amarhwe erhi buhamîrizi bwa Yezu n'akanwa ka Nyamuzinda bîrhuma, na ngasi bôshi babulaga bwagashâniza olya w'eciryanyi n'enshusho yâge banabula bwahebwa ecimanyîso câge emalanga n'omu nfune. Banacishubiramwo omûka, bayîma haguma na Kristu myâka cihumbi[f]. [5] Abandi bàfîre bôhe barhashubiragamwo omûka n'eyo myâka cihumbi erhacigera. Kwo kufûka kurhanzi okwo. [6] Owashangîra obwôla bufûke burhanzi erhi ali w'iragi erhi ali na mwimâna! Abôla olufù lwa kabiri[g] lurhankabajira kurhi, ci bayish'ibà badâhwa ba Nyamuzinda na ba Kristu, banayish'iyîma bo naye myâka cihumbi.

Shetani ahimwa lwôshi

[7] Eyo myâka cihumbi hano ebà yamacîkônya, Shetani analikwa arhenge omu mpamikwa yâge, [8] agend'ishumika amashanja gabà oku marhwêrhwè ani g'igulu, Gogi na Magogi[h], aje abashûbûza mpu bajè oku bîrha. Kwo bali banji ak'omushenyi gw'omu nyanja. [9] Banacisôkera omu cihugo côshi, bagorha olugerêro lw'abimâna na cirya cishagala cirhona bwenêne[i]; ci omuliro gwamanuka emalunga, gwabasingônola. [10] Naye Shetani, erya Ndyâlya yakazâg'ibashumika, àjugucirwa omu cîna c'omuliro n'ecibiriti, ashangamwo olya w'eciryanyi bo na liryâla irumbi mpu mulêbi. Omwôla mwo bayôrha balibukira bwacà bwayira omu myâka n'emyâka.

Olubanja luzinda

[11] Okubundi nanacibona entebe nnene nyêru-nyêru, n'owàli oyitamîrekwo. Amalunga bo n'igulu, erhi bamurhimbakwo amasù, bayâka, na ntâye wacimanyire aha bagerîre. [12] Obwo nanacibona abàfîre, abakulu n'abarho, erhi bayimanzire embere z'entebe. Ebitabu[j] byàbungûlwa; babungûla n'ecindi citabu, co citabu c'obuzîne. Abàfire banacitwîrwa olubanja, ngasi muguma nka kulya ebijiro byâge binakwânîne, nk'oku ebitabu byànali bidesire. [13] Enyanja yalerha abafù bayirimwo, Walufù n'Okuzimu balîka abafù bâbo, na ngasi muguma atwîrwa olubanja nk'oku ebijiro byâge byànali bikwânîne, [14] Okuhandi Walufù n'Okuzimu bakwêbwa omu cîna c'omuliro. Eco cîna c'omuliro lwo lufù lwa kabiri olwo. [15] Na ngasi yêshi orhàli muyandike omu citabu c'obuzîne, bàmukwêba omu Cîna n'omuliro.

---

[f] **20.4** eci cihumbi: Kurhenga abâmi b'e Roma bahà Ekleziya omurhûla kuhika okuyûrha kw'igulu n'olubanja luzinda.
[g] **20.6** Olufù lwa kabiri: Omuliro gw'ensiku n'amango: Lolà 20,14.
[h] **20.8** : Eze 7, 2; 38. 2.
[i] **20.9** : ecishagala cirhona bwenêne ye Yeruzalemu, lwo lwiganyo lw'Ekleziya.
[j] **20.12** : Ebitabu biyandisirwemwo ebijiro by'abantu bôshi.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 20

[1] Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ ἅλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. [2] καὶ ἐκράτησεν τὸν δράκοντα, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὅς ἐστιν Διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς, καὶ ἔδησεν αὐτὸν χίλια ἔτη [3] καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον καὶ ἔκλεισεν καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανήσῃ ἔτι τὰ ἔθνη ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. μετὰ ταῦτα δεῖ λυθῆναι αὐτὸν μικρὸν χρόνον. [4] Καὶ εἶδον θρόνους καὶ ἐκάθισαν ἐπ’ αὐτοὺς καὶ κρίμα ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τὸ θηρίον οὐδὲ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν. καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη. [5] οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. Αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. [6] μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ’ ἔσονται ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ βασιλεύσουσιν μετ’ αὐτοῦ [τὰ] χίλια ἔτη. [7] Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ 8καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσιν γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γὼγ καὶ Μαγώγ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. [9] καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς καὶ ἐκύκλευσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημένην, καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτούς. [10] καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ θείου ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [11] Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν καὶ τὸν καθήμενον ἐπ’ αὐτόν, οὗ ἀπὸ τοῦ προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς. [12] καὶ εἶδον τοὺς νεκρούς, τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικρούς, ἑστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου. καὶ βιβλία ἠνοίχθησαν, καὶ ἄλλο βιβλίον ἠνοίχθη, ὅ ἐστιν τῆς ζωῆς, καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. [13] καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. [14] καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. οὗτος ὁ θάνατος ὁ δεύτερός ἐστιν, ἡ λίμνη τοῦ πυρός. [15] καὶ εἴ τις οὐχ εὑρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.

21

[1] Okubundi nanacibona *amalunga mahyâhya n'igulu lihyâhya*, bulya amalunga marhanzi n'igulu lirhanzi byahirigisire, n'enyanja ntâyo eciha-li. [2] Nabona Ecishagala citagatîfu, Yeruzalemu muhyâhya, camanuka emalunga, emwa Nyamuzinda, erhi ciyambîrhe nka muhya odwîrhe alinga ibà. [3] Nayumva n'izù linene lyarhenga ebwa ntebe, lyaderha, erhi: «*Alagi ecirâlo ca Nyamuzinda bo n'abantu: akolaga ahanda haguma nabo, babè lubaga lwage, naye Nyamuzinda yêne abè*

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

haguma nabo[k]. [4] Ahôrhola ngasi mulenge gubali omu masù: olufù ntâlwo lwacihabè; emishîbo n'endûlù n'amababale birhakacihabà bundi bundi; bulya okwali burhanzi kwahwîre».

[5] Okuhandi olya wàli otamîre oku ntebe aderha, erhi: «Loli oku byôshi namabijira bihyâhya». Ashubirira, erhi: «Yandika oku ebi binwa birhali bya bunywesi, biri by'okuli». [6] Ashub'imbwîra, erhi: «Hôshi aho! Nie Alfa, nie na Omega, nie Murhondero, nie na Buzinda. Ogwêrhwe n'enyôrha namuhà oku iriba ly'amîshi g'obuzîne, buzira ngulo. [7] Owâhime, omwanya gwage gw'ogu: namubêra Nyamuzinda, naye abé mugala wâni. [8] Nabo abwôba, ababula-buyêmêre, abarhankakwîrirwa, ebishumûsi n'abahushi, abalozi n'abagashâniza ebiremwa, na ngasi babêshi bôshi, ogwâbo mwanya omu cîna c'engulumira y'omuliro n'ey'ecibiriti guli: olwo lwo lufù lwa kabiri».

[9] Okubundi Malahika muguma muli balyala nda bàli bagwêrhe rhulya rhubêhè nda rhuyunjwîre mahanya nda ayisha, anganîza, ambwîra, erhi: «Yisha nkuyêreke Omuhya, omugoli w'Omwâna-buzi». [10] Anacingurumana, ande-ngereza oku ntondo ndiri nnênênè, anyêreka Ecishagala citagatîfu, Yeruzalemu, erhi camanuka emalunga, emwa Nyamuzinda, [11] n'erhi ciyunjwîre irenge lya Nyamuzinda. Cali cidwîrhe calangashana nk'ibuye lya ngulo ndârhi, ak'enjuma ya yaspidi, yo egeramwo amasù. [12] Ecôgo c'eco cishagala ciri cinênênè na cirîrî; cigwêrhe mihango ikumi n'ibiri, n'eyo mihango erhi erimwo Bamalahika ikumi na babiri; amazîno gàli gayandisirwe kuli eyo mihango, *galyâla mazîno ikumi n'abiri g'amûko ga bene-Israheli*[l]. [13] Ebushoshokero bw'izûba, mihango isharhu; emwênè, mihango isharhu; emukondwè, mihango isharhu; ebuzikiro, mihango isharhu. [14] Ecôgo c'olwo lugo cidêkerîre kuli mabuye ikumi n'abiri, na kuli ago mabuye kuli amazîno ikumi n'abiri g'entumwa ikumi n'ibiri z'Omwâna-buzi.

[15] Owakâg'inganîza àli afumbasire olusheke lw'amasholo, mpu ageremwo ecishagala, n'emihango yaco n'ecôgo. [16] Eco cishagala enyunda zâco oku ziri ini ziyumânîne: obuli bwâco buyumânîne n'obugali bwâco. Anacigera ecishagala na lulya lusheke: ashanga ciri ca stadi bihumbi ikumi na bibiri. Obuli bwâco n'obugali n'oburherema bwâco biyumânîne. [17] Agera n'ecôgo: ashanga gali makoro igana na makumi ani n'ani -Lugero lwa bantu olwo Malahika ageragamwo.- [18] Eco côgo cali ciyûbake n'amabuye ga yaspidi, n'olugo lwàli lwa masholo gône-gône, gashushire n'enshangabuye yageramwo amasù. [19] Amabuye ecôgo c'olwo lugo càli cidêkerirekwo gàli minjinjà na ga ngulo ndârhi: ibuye lirhanzi lyàli lya yaspidi; elya kabiri lyàli lya zafiri; elya kasharhu lyàli lya kaledoni; elya kani lyàli lya sumarado; [20] Elya karhânu lyàli lya sadonidi; elya kali-ndarhu lyàli lya sadiyo; elya kali-nda lyàli lya krizoliti; elya kali-munâni lyàli lya berulo; elya kali-mwenda lyàli lya topazi; elya kali-ikumi lyàli lya krizoprazi; elya kali-ikumi na

[k] **21.3** Endagâno mpyâhya y'ensiku n'amango: Yer 31, 31-34; cirâlo ca nyamuzinda haguma n'abantu Ez 37, 24-28; Ywn 1, 14: «Luderho acîjizire muntu anabêra muli rhwe.»
[l] **21.12** Amûko ikumi n'abiri ga Bene-Israheli: lolà Maf 7, 5-8.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

liguma lyàli lya byasinti; elya kali-ikumi na kabiri lyàli ly'ametusta. [21] Nazo enyumvi ikumi n'ibiri gàli magerha ikumi n'abiri, na ngasi lumvi lwàli lw'igerha lyagolyago. Engo y'eco cishagala yàli ya masholo gône-gône gakazâg'igeramwo amasù nka nshangabuye. [22] Ntabonaga muli akâ-Nyamuzinda; bulya Nyakasane, Nyamuzinda Nn'amahanga gôshi bo n'Omwâna-buzi, ko na kâ-Nyamuzinda kamwo. [23] Eco cishagala ntabulagirire bw'izûba nîsi erhi bw'omwêzi byacimolekera, bulya irenge lya Nyamuzinda bwo bulangashane bwâco, n'Omwâna-buzi ko kamole kâco. [24] Amashanja gayish'ilambagira omu bulangashane bwâco, n'abâmi b'igulu bayish'ilerhamwo obuhirhi bwâbo. [25] *Enyumvi zâco zirhakayigalwa mûshi*, -bulyala ntà budufu bwâbamwo. [26] *Mwo bakaz'iyish'ihikiza obuhirhi n'obukuze bw'amashanja.* [27] Murhakaja cihemusire, murhakalabarha muntu okola ebibî erhi oderha obunywesi, ci balya bayandisirwe omu citabu c'obuzîne c'Omwâna-buzi bonene.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 21

[1] Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινήν. ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθαν καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. [2] καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. [3] καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ θρόνου λεγούσης· ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ’ αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς μετ’ αὐτῶν ἔσται [αὐτῶν θεός], [4] καὶ ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι οὔτε πένθος οὔτε κραυγὴ οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι, [ὅτι] τὰ πρῶτα ἀπῆλθαν. [5] Καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ· ἰδοὺ καινὰ ποιῶ πάντα καὶ λέγει· γράψον, ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί εἰσιν. [6] καὶ εἶπέν μοι· γέγοναν. ἐγώ [εἰμι] τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν. [7] ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα καὶ ἔσομαι αὐτῷ θεὸς καὶ αὐτὸς ἔσται μοι υἱός. [8] τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσιν καὶ πόρνοις καὶ φαρμάκοις καὶ εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσιν τοῖς ψευδέσιν τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὅ ἐστιν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος. [9] Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας τῶν γεμόντων τῶν ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχάτων καὶ ἐλάλησεν μετ’ ἐμοῦ λέγων· δεῦρο, δείξω σοι τὴν νύμφην τὴν γυναῖκα τοῦ ἀρνίου. [10] καὶ ἀπήνεγκέν με ἐν πνεύματι ἐπὶ ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέν μοι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ [11] ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ, ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ ὡς λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλλίζοντι. [12] ἔχουσα τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν, ἔχουσα πυλῶνας δώδεκα καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ἅ ἐστιν [τὰ ὀνόματα] τῶν δώδεκα φυλῶν υἱῶν Ἰσραήλ· [13] ἀπὸ ἀνατολῆς πυλῶνες τρεῖς καὶ ἀπὸ βορρᾶ πυλῶνες τρεῖς καὶ ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς καὶ ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς. [14] καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχων θεμελίους δώδεκα καὶ ἐπ’ αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου. [15] Καὶ ὁ λαλῶν μετ’ ἐμοῦ εἶχεν μέτρον κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. [16] καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ὅσον [καὶ] τὸ πλάτος. καὶ ἐμέτρησεν τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίων δώδεκα χιλιάδων, τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστίν. [17] καὶ ἐμέτρησεν τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσεράκοντα τεσσάρων πηχῶν μέτρον ἀνθρώπου, ὅ ἐστιν ἀγγέλου. [18] καὶ ἡ ἐνδώμησις τοῦ τείχους αὐτῆς ἴασπις καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν ὅμοιον ὑάλῳ καθαρῷ. [19] οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἴασπις, ὁ δεύτερος σάπφιρος, ὁ τρίτος χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, [20] ὁ πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σάρδιον, ὁ ἕβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἔνατος τοπάζιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ ἑνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος, [21] καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρῖται, ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου. καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν ὡς ὕαλος διαυγής. [22] Καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ, ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ναὸς αὐτῆς ἐστιν καὶ τὸ ἀρνίον. [23] καὶ ἡ πόλις οὐ χρείαν ἔχει τοῦ ἡλίου οὐδὲ τῆς σελήνης ἵνα φαίνωσιν αὐτῇ, ἡ γὰρ δόξα τοῦ θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἀρνίον. [24] καὶ περιπατήσουσιν τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσιν τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς αὐτήν, [25] καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας, νὺξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ, [26] καὶ οἴσουσιν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν. [27] καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν κοινὸν καὶ [ὁ] ποιῶν βδέλυγμα καὶ ψεῦδος εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου.

22

[1] Okubundi anacinyêreka olwîshi lulimwo amîshi g'obuzîne, erhi lushôngwîre lunadwîrhe lwageramwo amasu nka nshangabuye; mwo lwakazâg'irhenga omu ntebe ya Nyamuzinda n'Omwâna-buzi. [2] Omu kagarhî k'engo, omu mabunda g'olwîshi gombi, muli emîrhi y'obuzîne eyanakwo amangokal'ikumi na kabiri, ngasi mwêzi na malehe. Ebyâsi by'eyo mirhi biri bya kukaz'ibuka abapagani. [3] Ntà kucihehêrera bundi. Entebe ya Nyamuzinda n'Omwâna-buzi yânagwîkwe muli eco cishagala, na bambali ba Nyamuzinda bakâmuharâmya; [4] banabone obusù bwâge, n'izîno lyâge libaje emalanga. [5] Obudufu ntâbwo bwacihabè, na ntà bulagirire bacibone bw'obulangashane bw'akamole nîsi erhi bw'izûba, bulya Nyakasane Nyamuzinda ye wayish’ikabamolekera, banayish'iyîma omu myâka n'emyâka

[6] Anacishub'imbwîra, erhi: «Ebi binwa birhali bya bunywesi, biri by'okuli; Nyakasane Nyamuzinda okaz'ibwîriza abalêbi ye warhumaga Malahika wâge mpu ayêreke abambali ebiri bofi h'okubà. [7] Neci, nie oyo nyîshire, ndi bûhenà! Iragi lyâge owalanga ebinwa by'obulêbi biri muli eci citabu!» [8] Niene Yowane, nie nayumvagya nanabona okwo. Erhi mbà namayumva namanabona, nacîkwêba aha magulu g'olya Malahika wanyêrekaga ebyo nti mmubarâmye. [9] Ci ambwîra, erhi; «Omanye wankajira ntyo! Nâni ndi mushizi akâwe, n'aka bene winyu b'abalêbi, n'aka balya bôshi balanga ebinwa by'obulêbi buli muli eci citabu. Oharâmye Nyamuzinda erhi ye».

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

[10] Ashub'imbwîra, erhi: «Omanye wankahamika ebinwa by'obulêbi bw'eci citabu; bulya amango gakola gali bofi. [11] Olyâlyanya ashub'ikâlyâlyanya, n'ohemusire ashub'ikâhemuka; oli mushinganyanya ashub'ikâshinganyanya, n'omwimâna ashub'ikâjira ebimâna. [12] Neci, nioyo nyîshire, ndi bûhenà! Ndwiîrhe oluhembo nahembamwo ngasi muguma nk' oku ebijiro byage binashingânîne. [13] Nie Alfa, nie na Omega; nie Murhanzi, nie na Muzinda; nie Murhondêro, nie na Buzinda[m]. [14] Iragi lyabo abashuka emyambalo yâbo, lyo bahasha balya oku murhi gw'obuzîne, banagerere omu mihango, bajè omu lugo. [15] Embuga orhubwa, abalozi, abahushi, ebishumûsi, abagashâniza ebiremwa, na ngasi basîma okubêsha!»

Ishwinjiro ly' ebinwa

[16] Niene Yezu nie narhumaga Malahika wâni nti ammubwîre ebyo binwa biyêrekîre ezo Ekleziya. Niono ndi muzi ndi na bûko bwa Daudi; nie nyenyêzi y'esêzi yalangashana. [17] Mûka n'Omuhya[n] badesire, mpu: «Yisha!» Oyumvîrhe naye aderhe, erhi: «Yisha!» N'oli nyôrha ayishe, n'olonzize ayanke amîshi g'obuzîne buzira kugagula. [18] Nâni mbwîzirage ngasi yêshi oyumvîrhe ebinwa by'obulêbi buli muli eci citabu, nti owabiyûshûlakwo ebindi, Nyamuzinda anamuhalûlirakwo amahanya gayandisirwe muli eci citabu. [19] N'owatwa oku binwa biri muli eci citabu c'obulêbi, Nyamuzinda anamutwa ogwâge mwanya gw'oku murhi gw'obuzîne n'ogw'omu Cishagala citagatîfu biyandisirwe muli eci Citabu. [20] Omuhamîrizi w'ebi binwa adesire, erhi: «Neci, nyîshire, ndi bûhenà!» Neci mâshi! Oyishe, Yâgirwa Yezu! [21] Enshôkano ya Nyakasane Yezu ebè ninyu mweshi! Amen!

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 22

[1] Καὶ ἔδειξέν μοι ποταμὸν ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου. [2] ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ξύλον ζωῆς ποιοῦν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἕκαστον ἀποδιδοῦν τὸν καρπὸν αὐτοῦ, καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν. [3] καὶ πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι. καὶ ὁ θρόνος τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται, καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ [4] καὶ ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. [5] καὶ νὺξ οὐκ ἔσται ἔτι καὶ οὐκ ἔχουσιν χρείαν φωτὸς λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι κύριος ὁ θεὸς φωτίσει ἐπ’ αὐτούς, καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [6] Καὶ εἶπέν μοι· οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί, καὶ ὁ κύριος ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. [7] καὶ ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ. μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. [8] Κἀγὼ Ἰωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων ταῦτα. καὶ ὅτε

---

[m] **22.13** : Omuntu, ciru byankaba kurhi, arhankahanza Nyamuzinda okuyunjuza emihigo yâge.
[n] **22.17** : Ekleziya ye Muhya wa Kristu.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσα προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύοντός μοι ταῦτα. [9] καὶ λέγει μοι· ὅρα μή· σύνδουλός σού εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ θεῷ προσκύνησον. [10] Καὶ λέγει μοι· μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου, ὁ καιρὸς γὰρ ἐγγύς ἐστιν. [11] ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπανθήτω ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι. [12] Ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ. [13] ἐγὼ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. [14] Μακάριοι οἱ πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. [15] ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ φάρμακοι καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος. [16] Ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγώ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαυίδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς ὁ πρωϊνός. [17] Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν· ἔρχου. καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω· ἔρχου. καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω, ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν. [18] Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσει ὁ θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, [19] καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. 20Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· ναί, ἔρχομαι ταχύ. Ἀμήν, ἔρχου κύριε Ἰησοῦ. [21] Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάντων.

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Sommario

KURHI BIBLIYA YARHUHISIREKWO OMU NKERE NYINJI 2

EBITABU BY'ENDAGÂNO YA MÎRA 4

Ebitabu birhanzi by' Amarhegeko 4

EBITABU BY'ENGANÎRO 4

EBITABU BY'ENDAGÂNO MPYÂHYA 6

Emyanzi y'Akalembe yayandikagwa na: 6

Amaruba ga Mutagatîfu Paolo 6

Amaruba gayandikiragwa Abemêzi bôshi 7

IHANO OKU BASOMA ECI CITABU 8

RURHI RHWANKALONZA ERHI OKUBONA BINWA BILEBE OMU BIBLIYA 9

EBITABU BIRHÂNU BY'AMARHEGEKO 13

OMURHONDÊRO 15

I Ecisiki c'igulu n'ec'abantu 15

II. Olw'Abrahamu 39

III. Olwa Izaki n'olwa Yakôbo 70

IV. Ogwa Yozefu 102

OLUBUNGO Shemot שמות 139

I. Bene Israheli bakulwa omu bujà bw'e Mîsiri 139

II. Olugendo lwa Bene-Israheli omu irûngu 175

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

BENE LEVI Vayiqra ויקרא 245

I. Amarhegeko gayêrekîre enterekêro 245

II. Okuyimikwa n'amavurha kw'abadâhwa 261

III. Amarhegeko gayêrekîre ebihumânya n'ebirhahumânya 268

IV. Irhegeko ly'obucêse 290

EMIBALÈ : Bamidbar במדבר 323

I. Omubalè gw'abantu b'amatabâro 323

III. Enterekêro z'abarhambo b'Israheli oku lusiku lw'okugishwa kw'Endâro 345

IV. Basâka n'okurhenga e Sinayi 354

V. Olugendo omu irûngu 360

VI. Obuhashe bw'abadâhwa na bene Levi 371

VII. Okurhenga e Kadesi n'okuhika e Mowabu 386

VIII. Amarheganyo mahyâhya 404

IX. Muhagulo n'okugabâna 418

OLUSHIKA : Devarim דברים 437

I. Ebinwa by'omurhondêro 437

II. Okushubûlulwa kw'amarhegeko 469

III. Okufundika ebinwa 503

IV. Ebijiro bizinda n'okufà kwa Mûsa 517

YOZWE Yehoshua יהושע 536

I. Okuhika omu Cihugo c'Amalaganyo 536

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

II Okugabâna ecihugo 571

III. Obuzinda bw'omukolo gwa Yozwè 594

ABACÎRANUZI Shoftim שופטים 606

Enshokolezi ntanzi: Bene-Israheli baj'iyûbaka e Kanani 606

Enshokolezi ya kabiri: Ebiyêrekîre amango g'abacîranuzi gôshi 610

RUTI רות 671

ECITABU CIRHANZI CA Samwel שמואל 681

I. Samwel Elkana arheremera e Silo 682

II. Samwel na Saulu 698

III. Saulu na Daudi 722

ECITABU CA KABIRHI CA Samweli שמואל 768

IV. Daudi 770

V. Enyûshûlo 827

ECITABU CIRHANZI C'ABÂMI Melakhim מלכים 842

Okuyîma omu bya Daudi 843

3 853

Oku ngoma ya Salomoni 853

III. Okugabanyikana kw'obwâmi bwa Salomoni 886

IV Amami gombi kuhika kuli Eliya 893

V. Amango ga Eliya 903

ECITABU CA KABIRHI C'ABÂMI Melakhim מלכים 925

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

VI. Amango ga Elisha' 927

VII. Amami abiri n'okugwârhwa kwa Samâriya 964

VIII. Amango mazinda g'obwâmi bwa Yuda 978

ECITABU CIRHANZI ENGANÎRO דברי הימים 1004

I. Olukalaba lw'amaburhwa kurhenga Adamu kuhika kuli Daudi..... 1005

III. Emyanzi ya Daudi, mwâmi w'Israheli 1034

ECITABU CA KABIRHI C'ENGANÎRO דברי הימים 1085

III. Olwa Salomoni..... 1085

V. Empindûlo ntanzi omu burhegesi bw'abâmi b'Israheli 1107

VI. Empindûlo z'omu burhegesi bwa Yezekiyahu n'obwa Yosiyahu..... 1148

EZRA עזרא 1178

I. Okurhenga elubungo n'okushubiyûbaka buhyâhya akâ-Nyamuzinda 1179

II. Ezra na Nehemiya bayûbaka ecinyabuguma..... 1194

NEHEMIYA נחמיה..... 1207

TOBITI 1246

I. Tobiti, îshe wa Tobiya, ahêkwa bujà 1247

II. Okuhûrha kwa Tobiti 1250

III. Amalibûko ga Sara 1252

IV. Tobiti ahanûla omugala Tobiya 1254

V. Omuntu mwîkubagirwa walusa Tobiya..... 1257

VI. Okubalama kwa Tobiya: Olw'enfî..... 1259

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

VII. Tobiya emwa Ragweli 1262
VIII. Enshinda 1264
VI. Obuhya bwa Tobiya 1266
VI. Tobiya ahika aha mwâbo: olw'amasù 1269
XI. Malahika Rafaheli acimanyîsa 1271
XII. Olwimbo lwa Tobiti 1273
XIII. Ensiku nzinda za Tobiti n'eza Tobiya 1276
YUDITI[a] 1279
I. Amatabâro ga Holoferno 1280
II. Ekurhêrwa kwa Betuli 1293
III. Yuditi 1297
IV. Yuditi na Holoferno 1303
V. Bene-Israheli bahima Abanya-Sîriya 1314
ESTERI אסתר 1322
I. Asuerusi na Wasti 1324
II. Mardokeyo na Esteri 1329
Ill. Abayahudi bashimbwa 1333
IV. Abayahudi bacihôla 1345
V. Olusiku lukulu lwa Purimu 1357
ECITABU CIRHANZI CA MAKABEYO 1363
I. Omurhondêro 1364

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

II. Entambala ntagatîfu yatulagwa na Matatiyasi 1369
III. Yuda Makabeyomurhambo w'Abayahudi (166-160 embere za Mwâmi Yezu) 1375
IV. Yonatani murhambo na mudâhwa mukulu w'Abayahudi (160-143 embere za Yezu Kristu) 1407
V. Simoni mudâhwa mukulu na murhambo w'Abayahudi (143-134 embere za Yezu Kristu) 1433
ECITABU CA KABIRI CA MAKABEYO 1450
III. Enganîro kuli Heliyodori 1457
IV. Oniyasi alega Simoni e bwâmi 1462
V. Okuyôbôla akâ-Nyamuzinda n'okuhima kw'Abayahudi 1479
VI. Yuda alwîsa abalungu na Lisiyasi murhwâli wa Epatori 1488
VII. Entumba ya Nikanori murhambo w'akashala ka Demetriyusi wa burhanzi - Olusiku lwa Nikanori 1504
EBITABU BY'OBUMANYE 1514
AYUBU 1515
I. Enshokolezi: obwôrhere bwa Ayubu 1516
II. Enshambâlo 1520
III. Amahugûlo ga Elihu 1562
IV. Ebinwa bya Nyakasane kuli Ayubu 1571
V. Ishwinjiro 1577
ENNANGA Tehilim (תהילים) 1580
OLULANGA LWA 1: Enjira ibirhi 1581
OLULANGA LWA 2: Masiha ye Mwâmi w'e Siyoni n'ow'igulu lyôshi 1582
OLULANGA LWA 3: Omusengero gw'esêzi gw'omuntu oli omu marhabi 1585

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

OLULANGA LWA 4: Musengero gw'ebijingo 1586

OLULANGA LWA 5: Omusengero gw'esêzi 1588

OLULANGA LWA 6: Amingingo omu marhangulo 1591

OLULANGA LWA 7: Omusengero gw'omushinganyanya odwîrhe alibuzibwa 1592

OLULANGA LWA 8: Irenge lya Lulema n'obukulu bw'omuntu 1595

OLULANGA LWA 9A (cihabr. 9): Nyamuzinda Mucîranuzi Mushinganyanya. 1597

OLULANGA LWA 9 B (cihabr. 10): Nyamuzinda Mushinganyanya ho ali..... 1600

OLULANGA LWA 10 (11): Omulangaliro gw'omushinganyanya 1603

OLULANGA LWA 11 (12): Nyamuzinda ancize oku mihigo y'abantu babî 1604

OLULANGA LWA 12 (13): Kuhika mangaci, Yâgirwa Nyakasane?..... 1606

OLULANGA LWA 13 (14): Isirhe ly'omuntu orhishi Nnâmahanga 1607

OLULANGA LWA 14 (15): Omwira wa Nnâmahanga 1608

OLULANGA LWA 15 (16): Nyakasane ye Mwîmo gwâni 1609

OLULANGA LWA 16 (17): Omulenge gw'omwêru-kwêru odwîrhe walibuzibwa buzira kumanya ecirhumire 1611

OLULANGA LWA 17 (18): Omunkwa gwa mwâmi Daudi..... 1614

OLULANGA LWA 18 (19): Nyamubâho Izûba ly'obushinganyanya..... 1618

OLULANGA LWA 19 (20): Nyamuzin4a aciza mwâmi 1619

OLULANGA LWA 20 (21): Okuvuga omunkwa oku minjà Nyakasane àjirire mwâmi 1620

OLULANGA LWA 21 (22): Amalibuko n'obulangâlire bw'omushinganyanya 1622

OLULANGA LWA 22 (23): Lungere mwinjà 1624

OLULANGA LWA 23 (24): Obugashânize bw'okujà omu cirhînyiro 1625

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

OLULANGA LWA 24 (25): Omusengero omu malibuko 1626

OLULANGA LWA 25 (26): Omusengero gw'omushinganyanya 1628

OLULANGA LWA 26 (27): Oku muntu oli hôfi ha Nnâmahanga ntà côbà 1629

OLULANGA LWA 27 (28): Amingingo n'okuvuga omunkwa 1630

OLULANGA LWA 28 (29): Olwimbo kuli Nyamuzinda Nnankubâ 1631

OLULANGA LWA 29 (30): Omunkwa gw'omuntu ofulumusire akâga k'okufà 1633

OLULANGA LWA 30 (31): Omusengero omu marhangulo 1634

OLULANGA LWA 31 (32): Okuciyâza kunarhenze omu byâha 1636

OLULANGA LWA 32 (33): Olwimbo lw'obukulu n'obuhashe bwa Nyamuzinda 1637

OLULANGA LWA 33 (34): Obukuze bw'obushinganyanya bwa Nyamuzinda 1639

OLULANGA LWA 34 (35): Omusengero gw'omuntu olibuzibwe 1641

OLULANGA LWA 35 (36): Obwengehusi bw'omunya-byâha n'olukogo lwa Nyamuzinda 1644

OLULANGA LWA 36 (37): Empingira mûngo erhayêza 1645

OLULANGA LWA 37 (38): Omusengero gw'omunya-byâha oli burhe 1648

OLULANGA LWA 38 (39): Omulenge n'omusengero gw'omulwala oli bufa 1650

OLULANGA LWA 39 (40): Munkwa oku mwandu gw'aminja Nyamuzinda ajirira abamulangâlira 1652

OLULANGA LWA 40 (41): Omusengero gw'omulwala olekêrîrwe 1654

OLULANGA LWA 41 (42): Iralà ly'okubona Nyamuzinda omu kâ-Nyamuzinda 1655

OLULANGA LWA 42 (43): Iralà ly'okuj'omu kâ-Nyamuzinda 1656

OLULANGA LWA 43 (44): Omulenge gw'olubaga lwîshogwa. 1657

OLULANGA LWA 44 (45): Lwimbo lwa kuyimbira Mwâmi-Mushîgwa ye Masiha 1660

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

OLULANGA LWA 45 (46):Nyamuzinda ali haguma nîrhu..... 1662
OLULANGA LWA 46 (47): Nyamuzinda Mwâmi w'Israheli n'ow'igulu lyôshi 1663
OLULANGA LWA 47 (48): Siyoni, ntondo ya Nyamuzinda..... 1664
OLULANGA LWA 48 (49): Obufà-nshuzo bw'ebirugu 1665
OLULANGA LWA 49 (50): Oburherekêre busîmisa Nnâmahanga..... 1667
OLULANGA LWA 50 (51): Ombêre obwonjo, Yâgirwa Nyamuzinda..... 1669
OLULANGA LWA 51 (52): Okutwa olubanja lw'omulenzi 1671
OLULANGA LWA 52 (53): Obuhwinja bw'omuntu olahira Nyamuzinda 1672
1 OLULANGA LWA 53 (54): lzu lyayakûza Nyamuzinda Mucîranuzi..... 1673
OLULANGA LWA 54 (55): Omusengero gw'odwîrhe alibuzibwa 1674
OLULANGA LWA 55 (56): Ntà mango omwemezi ahuligane..... 1676
OLULANGA LWA 56 (57): Okucìkubagira Nyakasane omu karhî k'ababisha 1677
OLULANGA LWA 57 (58): Omuciránuzi w'abacîranuzi b'en'igulu..... 1678
OLULANGA LWA 58 (59): Ondîkûze oku bashombanyi bakali..... 1680
OLULANGA LWA 59 (60): Omusengero enyuma ly'okuhimana 1681
OLULANGA LWA 60 (61): Omusengero gw'olulizîbwe 1683
OLULANGA LWA 61 (62): Nyamuzinda yêne bulangâlire 1684
OLULANGA LWA 62 (63): Omwifinjo gw'okubona Nyamuzinda 1685
OLULANGA LWA 63 (64): Enkola-maligo zimanye aha zafumira Nyamuzinda..... 1686
OLULANGA LWA 64 (65): Olwimbo lw'okuvuga omunkwa 1687
OLULANGA LWA 65 (66): Okuvuga omunkwa kw'olubaga lwôshi. 1688

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

OLULANGA LWA 66 (67): Omusengero gw'olubaga nka lwamâyûs'isârûla emyâka 1690

OLULANGA LWA 67 (68): Olugendo lunene kurhenga e Mîsiri kuhika e Siyoni 1691

OLULANGA LWA 68 (69): Endûlù y'ohanyagîre bwenêne 1694

OLULANGA LWA 69 (70): Okuhûna oburhabâle bwa Nnâmahanga 1697

OLULANGA LWA 70 (71): Omusengero gw'okola mushosi 1698

OLULANGA LWA 71 (72): Omwâmi wàlaganyibagwa..... 1700

OLULANGA LWA 72 (73): Ihwe n’amashumi g'okubona abantu babî banabêrwe n'eby'en'igulu 1702

OLULANGA LWA 73 (74): Okulakira engombe ya Nyamuzinda..... 1704

OLULANGA LWA 74 (75): Nyamuziuda Mucîranuzi w'okuli 1706

OLULANGA LWA 75 (76): Nyamuzinda ye hima byôshi..... 1707

OLULANGA LWA 76 (77): Okugerêreza ebijiro bya Nyamuzinda 1708

OLULANGA LWA 77 (78): Okubula okuvuga omunkwa kwa Bene-Israheli 1710

OLULANGA LWA 78 (79): Omulenge gw'olubaga lwôshi 1716

OLULANGA LWA 79 (80): Omusengero gw'okushub'ishakûlula Israheli..... 1717

OLULANGA LWA 80 (81): Omulâli gw'olusiku lukulu..... 1719

OLULANGA LWA 81 (82): Oku bacîranuzi b'endyâlya..... 1720

OLULANGA LWA 82 (83): Oku bashombanyi b'Israheli 1721

OLULANGA LWA 83 (84): Omwifinjo gw'okuhika omu kâ-Nyamuzinda..... 1723

OLULANGA LWA 84 (85): Omusengero gw'okuhûna omurhûla..... 1724

OLULANGA LWA 85 (86): Omusengero gw'omwîra wa Nnâmahanga 1725

OLALUNGA LWA 86 (87): Siyoni, nnina w'amashanja gôshi..... 1727

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g’amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

OLULANGA LWA 87 (88): Omusengero gw'omuntu ohanyagîre 1728
OLULANGA LWA 88 (89): Olwimbo n'omusengero kulî Nyamuzinda 1729
OLULANGA LWA 89 (90): Omuntu kahuka 1733
OLULANGA LWA 90 (91): Nyamuzinda ye Mulanzi w'Abemêzi 1735
OLULANGA LWA 91 (92): Olwiganyo lw'omushinganyanya 1736
OLULANGA LWA 92 (93): Oku ngoma ya Nnâmahanga 1738
OLULANGA LWA 93 (94): Nyamuzinda w'obushinganyanya 1738
OLULANGA LWA 94 (95): Rhuyimbire Nyakasane n'omwishîngo 1740
OLULANGA LWA 95 (96): Mukuze Nyakasane, igulu lyôshi liri lyâge 1741
OLULANGA LWA 96 (97): Nyakasane Mwâmi wîrhu ayîsh'itwîra igulu olubanja 1743
OLULANGA LWA 97 (98): Nyakasane ayîmire, ahimîne, ali Mucîranuzi mwinjà 1744
OLULANGA LWA 98 (99): Nyamuzinda, Mwâmi mushinganyanya na Mutagatîfu 1745
OLULANGA LWA 99 (100): Olwimbo lw'engabo yasôkera omu kâ-Nyamuzinda 1746
OLULANGA LWA 100 (101): Omuhigo gw'omwimangizi w'olubaga 1747
OLULANGA LWA 101 (102): Omusengero gw'omuntu ohanyâgire 1748
OLULANGA LWA 102 (103): Nyamuzinda abà buzigire 1750
OLULANGA LWA 103 (104): Mushâna abumba Owàlemaga igulu 1752
OLULANGA LWA 104 (105): Amaganîro g'okurhangâza g'Israheli 1755
OLULANGA LWA 105 (106): Obucîyunjuze bw'olubaga 1758
OLULANGA LWA 106 (107): Nyamuzinda ye yôkola omuntu omu ngasi marhabi 1762
OLULANGA LWA 107 (108): Lwimbo lwa sêzi na musengero gw'olubaga 1765

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

OLULANGA LWA 109 (110): Obwâmi, Obukulu n'Obudâhwa bwa Masiha 1769

OLULANGA LWA 110 (111): Irenge ly'emikolo ya Nyamuzinda 1770

OLULANGA LWA 111 (112): lragi ly'omuntu mushinganyanya 1771

OLULANGA LWA 112 (113): Kuli Nyamuzinda w'irenge n'ow'olukogo 1772

OLULANGA LWA 113 A (114): Olwimbo lwa Basâka 1773

OLULANGA LWA 113 B (115): Obukulu n'obwinjà bwa Nyamuzinda w'okuli 1773

OLULANGA LWA 114 (116 A): Okuvuga omunkwa 1775

OLULANGA LWA 115 (116 B yo milongo 10 mizinda y'Olulanga 116 omu cihebrania) 1776

OLULANGA LWA 116 (117): Mwe mashanja mweshi, mukuze Nyakasane 1777

OLULANGA LWA 117 (118): Obugashanîze bw'olusiku lukulu lw'Ebihando 1777

OLULANGA LWA 118 (119): irhegeko lya Nyamuzinda kabâ kamole kabwîriza ecidâga obugula 1779

OLULANGA LWA 119 (120): Abashombanyi b'omurhûla 1797

OLULANGA LWA 120 (121): Nyakasane ye mulanzi w'Israheli 1798

OLULANGA LWA 121 (122): Obucire e Yeruzalemu burhenga 1798

OLULANGA LWA 122 (123): Rhulîkûze oku kagayo k'abacîbona 1799

OLULANGA LWA 123 (124): Omucunguzi w'Israheli 1800

OLULANGA LWA 125 (126): Okugaluka kw'abàli balulize 1802

OLULANGA LWA 126 (127): Okucîhira omu maboko ga Nyamuzinda 1803

OLULANGA LWA 127 (128): Omugisho oku muntu okenga Lulema 1804

OLULANGA LWA 128 (129): Oku bashombanyi ba Siyoni 1805

OLULANGA LWA 129 (130): Nyamuzinda ye shundwakwo obwonjo 1806

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

OLULANGA LWA 130 (131): Omurhima gw'oburho 1807
OLULANGA LWA 131 (132): Okukengêra okuhêkwa kw'Omucîmba gw'Amalaganyo 1807
OLULANGA LWA 132 (133): Akalamo k'ecinyabuguma..... 1809
OLULANGA LWA 133 (134): Oku lusiku lukulu lw'obudufu 1809
OLULANGA LWA 134 (135): Okukuza Omulemi wa byôshi 1810
OLULANGA LWA 135 (136): Litaniya linene ly'okuvuga omunkwa 1812
OLULANGA LWA 136 (137): Owayibagira ah'omunyunyu gwâge gubà erhi arhamubâ 1815
OLULANGA LWA 137 (138): Olwimbo lw'okuvuga omunkwa 1817
OLULANGA LWA 138 (139): Irenge kuli olya oyishi byôshi..... 1818
OLULANGA LWA 139 (140): Endyâlya erhahike aha yamera emvi, mâshi!..... 1822
OLULANGA LWA 140 (141): Oyimangirwe na wa-Ngwi adoma gashongwîre..... 1823
OLULANGA LWA 141 (142): Omusengero gw'odwîrhe alibuzibwa anacîfulisire 1824
OLULANGA LWA 142 (143): Amingingo g'obwîrhôhye 1825
OLULANGA LWA 143 (144): Olwimbo lw'amatabâro n'obuhimanyi..... 1826
OLULANGA LWA 144 (145): lrenge lya Mwâmi Nyamubâho 1828
OLULANGA LWA 145 (146): Iragi lyâge ocîkubagira Nnâmahanga 1829
OLULANGA LWA 146 (147, 1-20): Olwimbo lw'okuyimbira Ogala-Byôshi 1830
OLULANGA LWA 148: Empingu n'igulu bikuze Nyakasane 1832
OLULANGA LWA 149: Olwimbo lw'obuhimanyi..... 1833
OLULANGA LWA 150: Obukuze bw'okufundika 1834
EMIGANI Mishlei משל..... 1836

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

I. Enshula-mwanzi: Amahano gw' oburhimanya 1838

III. Ebinwa by'abarhimanya 1894

IV. Ebindi binwa by'abarhimanya 1899

V. Ecitabu ca kabirhi c'emigani yayandikagwa na Salomoni 1901

VI. Ebinwa bya Aguri 1912

VII. Emigani erimwo emibalè 1914

VIII. Ebinwa bya Lemuweli 1917

IX. Irenge ly'omukazi nkana 1917

OMUHANÛZI Qohelet קהלת 1920

OLWIMBO LW'ENYIMBO Shir Hashirim שיר השירים 1941

Ecitak'iro cirhanzi 1943

Ecîtakîro ca kabirhi 1946

Ecîtakîro ca kasharhu 1949

Ecîtakîro ca kani 1952

Ecîtakîro ca karhânu 1955

Enyûshûlo 1959

OBUSHINGANYANYA 1962

I. Obushinganyanya n'obwôrhere bw'omuntu 1964

II. Salomoni n'okulongereza obushinganyanya 1974

III. Obushinganyanya bwa Nyamuzinda omu nsiku za mîra 1983

OBURHIMANYA BWA MWENE-SIRA 2008

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

II. Irenge lya Nyamuzinda 2093

EBITATU BY'ABALÊBI..... 2116

IZAYA Yeshayahu ישעיהו 2117

I. Yuda ahêkwa lubanja..... 2118

II. Nyamuzinda âyôkola olubaga lwâge 2192

III. Israheli ayish'iyâgaluka Akâ-Nyamuzinda kaguma oku mashanja gôshi. 2229

YEREMIYA YEREMIYAHU ירמיהו 2251

I. Ebinwa biyêrekîre Yuda na Yeruzalemu 2253

II. Enshokolezi y' obulêbi oku mashanja gôshi 2313

III. Obulêbi bw'enshagali 2316

IV. Amalibuko ga Yeremiyahu 2345

V. Ebinwa biyêrekîre amashanja 2368

VI. Enyûshûlo 2389

ENDÛLÙ Eikha..... 2393

BARUKI..... 2411

I. Isala ly'abalulize..... 2413

Ill. Emirenge n'omulangaliro gwa Yeruzalemu 2421

EZEKIYELI Yehezqel, Yehezkiyeli 2431

Enshula-mwanzi..... 2432

I. Embere Yeruzalemu arhêrwe n'ababisha..... 2437

II. Obulêbi bw'okuhana amashanja 2491

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

IV. Olushika lwa Yehezkiyeli 2530

DANIYELI 2560

I. Daniyeli ahêkwa bujà bôshi n'abâbo e Babiloni 2561

II. Ecilôrho ca Nabukondonozori: ensanamu yajiragwa n'eby'envangenvange 2564

III. Irhegeko ly'okuharâmya ensanamu y'amasholo 2571

V. Olusiku lukulu lwa mwâmi Baltazari 2591

VI. Daniyeli omu bulumba bw'entale Abarhambo bayongwa 2595

VII. Ebilôrho bya Daniyeli: ensimba ini 2601

VIII. Okubonekerwa kwa Daniyeli: engandabuzi n'ecihebe 2606

IX. Obulêbi bwa migobe makumi gali nda 2610

X. Agandi mababale n'okuyôkolwa kw'olubaga lwa Nnâmahanga 2615

XII. Amango g'amarhangulo n'amango g'obucire 2621

Ecigabi ca 13 cirhenga omu Vulgata 2628

Ecigabi ca 14 cirhenga omu vulgata 2633

HOZEYA Hoshea הושע 2636

I. Obuhya bwa Hozeya n'ihwe lyâbwô 2637

II Amaligo Israheli ajizire n'obuhane ayishirigahâbirwa 2641

III. Okugaluka n'okushubirhona kwa Israheli 2655

YOWELI יואל 2657

I. Obuhanya bw'enzige 2658

II. Amango mahyâhya n'olusiku lwa Nyakasane 2663

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

Cigabi ca 4 omu BHS ciciri ca 3 omu WLC 2663

AMOSI עמוס 2667

I. Olubanja lw'amashanja gayegîre Israheli n'olwa Israheli yêne 2668

II. Nyakasane âhana Israheli 2671

III. Okubonekerwa 2678

ABUDIYA Ovadia עובדיה 2684

YÔNÀ יונה 2688

Yônà àrhenguha omukolo gwâge 2689

Yônà àcunguka 2690

Ab'e Ninive bàciyûnjuza na Nyamuzinda àbababalira 2691

Ecifufu ca Yônà n'ishuzo lya Nyamuzinda 2692

MIKEYO MIKHA מיכה 2694

I. Olubanja lwa Israheli Samâriya atwîrwa olubanja 2695

II. Ebi Siyoni alaganyibagwa 2699

III. Israheli ashubitwîrwa olubanja 2703

IV. Obulangâlire n'omusengero gw'olubaga 2705

NAHUMU נחום 2708

HABAKUKI Havaquq חבקוק 2714

I. Omulêbi aganîra na Nyamuzinda wâge 2715

II. Okuhehêrerwa kw'omubisha 2717

III. Okuhamagala Nyamuzinda mpu arhabâle 2719

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

SOFONIYA ZEFANYA צפניה 2723
I. Olusiku lwa Nyakasane omu Yuda 2724
II. Obukunizi oku mashanja 2726
III. Obukunizi kuli Yeruzalemu 2728
IV. Amalaganyo 2728
HAGEYO HAGAY חגי 2731
ZAKARIYA זכריה 2737
Ecigabi ca burhanzi 2738
Ecigabi ca kabirhi 2750
MALAKIYA MALEAKHI מלאכי 2760
ENDAGÂNO MPYÂHYA 2769
EMYANZI Y'AKALEMBE 2769
EMYANZI Y'AKALEMBE YAYANDIKAGWA NA MUTAGATIFU MATEYO 2770
I. Okuburhwa n'oburho bwa Yezu 2770
II. Obwâmi bw'empingu bwamanyîsibwa 2775
III. Enyigîrizo z'obwâmi bw' empingu 2791
IV. Ihwe ly'obwâmi bw'empingu 2803
V. Ekleziya, murhondêro gw'obwâmi bw'empingu 2813
VI. Obwâmi bw'empingu buli hôfi 2833
VII. Amababale, okufà n'okufuka kwa Yezu 2859
EMYANZI Y'AKALEMBE : MARKO 2874

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

I. Yowane mubatiza ayigîriz'abantu na Yezu arhondêra omukolo. 2874

II. Yezu omu Galileya 2875

III. Yezu agera omu bindi bihugo birhali by'e Galileya 2899

IV. Yezu e Yeruzalemu 2916

V. Amababale, okufà n'okufûka kwa Yezu 2928

EMYANZI Y'AKALEMBE : LUKA 2943

I. Okuburhwa n'oburho bwa Yowane Mubatiza na Yezu 2943

II. Amarheganyo g'enyigîrizo za Yezu 2955

III. Yezu ayigîriza e Galileya 2959

IV. Yezu arheremera e Yeruzalemu 2987

V. Enyigîrizo za Yezu omu Yeruzalemu 3029

V. Amababale n'okufà kwa Yezu 3040

VII. Okufûka kwa Yezu n'okurheremera kwâge omu mpingu 3052

EMYANZI Y'AKALEMBE: YOWANE 3057

I. Oburhumisi n'enyigîrizo za Yezu 3058

II. Amango ga Yezu na Basâka w'Omwâna-buzi wa Nnâmahanga 3101

EBIJIRO BY'ENTUMWA 3127

I. Ekleziya y'e Yeruzalemu 3128

Il. Abajà-bugo barhanzi 3144

III. Obugo bwa Bamaba bo na Paolo. Olushika lw'e Yeruzalemu 3168

IV. Obugo bwa Paolo 3177

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

V. Paolo omu mpamikwa 3191

AMARUBA GA MUTAGATIFU PAOLO 3224

EMWA ABAROMA 3224

I. Obucunguke burhenga omu buyêmêre 3226

II.Okufundika 3254

III. Enyûshûlo 3260

AMARHANZI EMWA ABAKORINTI 3265

I. Okurhayumvanya n'okusârhaza 3266

II. Enyigirizo za ngasi lubero 3278

III. Okufûka kw'abafîre 3299

AMARUBA GA KABIRI EMWA ABAKORINTI 3307

I. Paolo kubêshera bamubêshîre 3308

II. Ensholôlo z'okurhabâla abemêzi b'e Yeruzalemu 3321

III. Paolo ashuza balya bàli bamushobesire 3326

Enfundiko 3333

EMWA ABAGALASIYA 3335

I. Paolo ashambâla kurhi ayigîrizagya Emyanzi y'Akalembe 3336

II. Enyigîrizo za Paolo emwa Abagalasiya 3340

III. Okufundika 3345

EMWA ABEFEZI 3349

I. Ihwe ly'obucunguzi n'ery' Ekleziya 3350

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

II. Amahano g'okushwinja 3356

EMWA ABAFILIPI 3363

EMWA ABAKOLOSI 3375

I. Amahwe g' okuyêmêrwa 3376

II. Mumanye mwankahabuka 3378

III. Okushwinja 3380

AMARHANZI EMWA ABATESALONIKA 3385

AGA KABIRI EMWA ABATESALONIKA 3395

AMARHANZI EMWA TIMOTEYO 3401

AGA KABIRI EMWA TIMOTEYO 3413

EMWA TITO 3422

EMWA FILEMONI 3427

AMARUBA EMWA ABAHÀBRANIYA 3430

I. Mugala wa Nyamuzinda alushire bamalahika obukulu 3431

II. Yezu ye mudâhwa mukulu w'okucikubagirwa n'ow' olukogo 3434

III. Obudâhwa bw'okunali bwa Yezu Kristu 3438

IV. Okusêra omu buyêmêre 3449

Ebyayûshûlagwa bishusha enyigirizo z'amaruba emwa balungere 3458

AMARUBA OKU ABEMÊZI BÔSHI 3461

AGA YAKÔBO 3462

AMARHANZI GA PETRO 3473

IDÔMERO:

Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).

AGA KABIRI GA PETRO 3485
AMARHANZI GA YOWANE 3493
Enshokolezi 3493
Enjira ntanzi: okuyâka ecâha 3494
Enjira ya kabiri: okukulikira amarhegeko, na bwenêne ely'obuzigire 3494
Enjira ya kasharhu: okurhahira omurhima oku by'en'igulu 3495
Enjira ya kani: okucîlanga oku bashombanyi ba Kristu 3495
II. Okulama nka bâna ba Nyamuzinda 3497
Enjira ntanzi: okuyâka ecâha 3497
Enjira ya kabiri: okukulikira amarhegeko, na bwenêne ely'obuzigire 3498
Enjira ya kasharhu: okucîlanga oku bashombanyi ba Kristu n'oku igulu 3499
III. Iriba ly'Obuzigire n'Obuyêmêre 3500
Iriba ly'obuyêmêre 3501
Enyûshûlo 3502
AMARUBA GA KABIRI GA YOWANE 3504
AMARUBA GA KASHARHU GA YOWANE 3506
AGA YUDA 3508
AMAFULÛLO 3512
I. Yowane ayandikira Ekleziya nda z'omu Aziya 3513
II. Obulêbi 3521

IDÔMERO:
Hebrew Holy Bible, https://www.dailybible.net (nahabwîne omu 17/06/2024).
Biblia Hebraica Stuttgartensia, hg. v. Karl Elliger und Wilhelm Rudolph, fünfte, verbesserte Auflage, hg. v. Adrian Schenker, © 1977 und 1997 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart (mbwîne omu 23/04/2024). Idômero, https://www.die-bibel.de/en/bible/BHS/GEN.1, lyo rhujire rhwarhôlamwo amandiko g'amayahudi. https://www.academic-bible.com (8/8/2024).
Septuagint LXX, © Greek Orthodox Archdiocese of America (mbwîne omu 13/05/2024).
Tanakh online, https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/ (mbwîne omu 22/05/2024).
Ebibliya Ntagatifu, © Verbum Bible, Kinshasa, 1992.
https://mechon-mamre.org/f/ft/ft3101.htm (23/05/2024).
https://www.sefaria.org/translations/it (25/09/2024).
https://theotex.org/septuaginta/genese/genese_1.html (3/12/2024).